

Bayiburu Ikwo

Ikwo: Bayiburu Ikwo Bible

Bayiburu Ikwo
Ikwo: Bayiburu Ikwo Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ikwo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
3867ef4e-3384-5ab4-a937-634766bb8a7bb

Contents

Mbulembu	1
Awufu	81
Livitikosu	145
Ógú	189
Ditoronomi	258
Jóshuwa	315
Ndu Ikpe	352
Rutu	389
1 Sámelu	394
2 Sámelu	440
1 Ndu Eze	483
2 Ndu Eze	533
1 Iphe e meru l'oge ndu Eze	580
2 Iphe e meru l'oge ndu Eze	627
Ézura	682
Nehemáya	701
Ésuta	730
Jobu	741
Egvu-Oma	825
Étu	1035
O-zi-iphe	1103
Egvu Sólomonu	1115
Azáya	1128
Jeremáya	1239
Egvu-Aphu	1356
Ezekelu	1371
Dánelu	1449
Hosáya	1473
Jówele	1487
Émosu	1497
Obedáya	1516
Jona	1519
Mayika	1522
Náhumu	1530
Habakuku	1535
Zefanaya	1540
Hagayi	1545
Zekaráya	1548
Malakayi	1563
Mátiyu	1568
Maku	1627

Luku	1663
Jonu	1722
Ozi, Ndu Ishi-Ozi Jeru	1767
Rómu	1822
1 Kórintu	1851
2 Kórintu	1878
Galéshiya	1895
Éfesosu	1905
Fílipayi	1914
Kolósi	1922
1 Tesalonáyika	1929
2 Tesalonáyika	1935
1 Tímoti	1939
2 Tímoti	1948
Táyitosu	1954
Fayilimõnu	1957
Híburu	1959
Jémusu	1983
1 Pyita	1989
2 Pyita	1998
1 Jonu	2004
2 Jonu	2011
3 Jonu	2012
Judu	2013
Àphù	2016

Mbulembu

¹ Lẹ mbulembu; bẹ Nchileke meru igwe; bya emee mgboko. ² Mgboko te nwe ụgbugba; to nwe iphe nọ iya nū. Yọ buru mini jiru ekemeke ọbule. Eli mini ono agbakọta ọchi. Ume Nchileke eruphelephu l'eli mini ono ẹge ono.

³ Tọ dū iya bụ; Nchileke asụ: "T'iphoro dū." Iphoro aduwaphu. ⁴ Iphoro ono adū Nchileke mma. Yọ bya edokahu iphoro ono yẹ l'ọchi ono.

⁵ Nchileke abya agwa iphoro ono "Eswē;" gwa ọchi ono "Enyashi." Nchi ejihu bya abọhu. Ono aburu mbọku kẹ mbụ.

⁶ Ya ndono; Nchileke asụ: "T'iphe* nọdu l'echi mini ono; nọ-buhu iya ẹbo." ⁷ Tọ dū iya bụ; Nchileke abya emee iphè ono; yo do buhu mini ọphu nọ l'imeli; l'ọphu nọ l'alị. Yọ dūwaphu ẹge ono. ⁸ Nchileke eworu iphè ono gwa "Akpamigwe." Nchi abya ejihu; bya abọhu. Ono aburu mbọku k'ẹbo.

⁹ Nchileke asụ: "Tẹ mini ọphu nọ lẹ mgboko nọkobe l'ekalanu; tẹ ẹke, kpohuru nkū mifuta." Yọ dūwaphu ẹge ono. ¹⁰ Nchileke agwa ẹke ono, kpohuru nkū ono "Alị;" gwa mini phụ "Eze Enyimu." Nchileke abya elee ya ẹnya; yọ dū iya mma.

¹¹ Nchileke asụ: "T'alị fushia unwu iru; iphe, eye nebyi; mẹ oshi-omi; t'ọphu nonu mishiya akpuru l'ugbugba nkiya." Yọ dūwaphu ẹge ono. ¹² Alị abya efushia unwu iru; fushia oshi, eye nebyi; mẹ oshi-omi; ọphu nonu amishiya akpuru l'ugbugba nk'iya. Yọ dū Nchileke mma. ¹³ Nchi abya ejihu; bya abọhu. Ono aburu mbọku k'ẹto.

¹⁴ Nchileke asụ: "T'iphoro nọdu l'akpamigwe dokahuje eswe l'enyashi; shi ẹge ono koshije teke bụ ọgè iphe; mẹ ụboku; mẹ teke bụ l'afa gvuru.

¹⁵ T'iphoro ono, nọ l'akpamigwe ono chije lẹ mgboko." Yọ dūwaphu ẹge ono. ¹⁶ Nchileke abya emee iphoro labụ, shihuru ike. Iphoro ọphu ka nshinu b'o meru t'o chije l'eswe; bya emee iphoro ọphu k'ọla alị t'o chije l'enyashi. Yọ bya emekwaaphu unwu mkpọ-kpodo. ¹⁷ Nchileke abya eworu iphoro do be l'akpamigwe t'o chije lẹ mgboko: ¹⁸ eswe l'enyashi; mēkwaphu ẹge ẹphe edokahu iphoro l'ọchi. Nchileke abya elee ya ẹnya; yọ dū iya mma. ¹⁹ Nchi abya ejihu; bya abọhu. Ono aburu mbọku k'ẹno.

²⁰ Nchileke asụ: "Tẹ mini kpofuta anụ l'ótú t'o buru lẹ mini; unwenu awata ophe lẹ mgboko lẹ mkpuli akpamigwe." ²¹ Tọ dū iya bụ; Nchileke emeshia ẹjo anụ, bugbaa l'eze enyimu; mẹ iphe, nọ ndzū, awụ awụwu l'udu iya l'udu iya; ẹphe eburu lẹ mini. Unwenu, ephe l'eli l'ọ ha ekpofutakwaphu l'udu iya l'udu iya; ọphu nonu l'ugbugba nk'iya. Nchileke abya elee ya ẹnya; yọ dū iya mma. ²² Yọ bya agọru iya ọnu; sụ iya: "T'ọ zua; zụ-jishia mini, nọ l'eze enyimu; unwenu azukwaaphu zụ-ija mgboko." ²³ Nchi abya ejihu; bya abọhu. Ono aburu mbọku k'ise.

²⁴ Nchileke abya asụ: "Tẹ mgboko kpofuta iphe, nọgbaa ndzū l'udu iya l'udu iya. T'iphe bụ elu kpofuta; mẹ ndu ọphu awụ l'ẹpho; mẹ anụ ndu ọphu bu l'ẹgbudu. T'ọphu nonu kpofuta l'ugbugba nk'iya." Yọ dūwaphu ẹge ono. ²⁵ Nchileke meshiru anụ-ẹgu-ẹgbudu l'udu iya l'udu iya; mee elu

* **1:6** Iphe eeku "iphe" l'ẹke-a bụ iphe mbeke kuru "firmament" m'ọ kwanu "dome", bụ iphe dū l'ọ bụ eze ọbụ, a waru ẹbo; yo shihu ike; hatabe nshinu; k'ọphu bụ l'ọ kpuchitaru mgboko mgburungburu. Ọ bụ iya bụ akpamigwe yele urukpu; mẹ mkpọ-kpodo, tso iya nū.

l'udu iya l'udu iya; mekwaaphu anu ophu awu l'epho l'udu iya l'udu iya. Nchileke abya elee ya enya; yo du iya mma.

²⁶ Nchileke asu: "T'ayi mee madzu t'o yeru ayi; mbu t'o du ege ayi du. T'o buru ishi, l'achi iphe, bu ema, no l'eze enyimu; unwenu, ephe l'eli; iphe, bu elu l'o ha; me eliphe gbaa mgburungburu jeyekpo l'iphe bu iphe, awu l'epho."

²⁷ To du iya bu;

Nchileke ekee madzu;
yo yeru iya.
Yo buru ege Nchileke du
bu ege o keru iya; yo du.
Yo kee ephe nwoke le nwanyi.

²⁸ Nchileke abya agooru ephe
onu; su ephe:

"T'ephe zu ha l'igwe.

T'ephe zu zu-jia mgboko; buru ishi iya.
T'ephe buru ishi, ema,
bu l'eze enyimu;
buru ishi unwenu, ephe l'eli;
buru ishi iphemiphe obule,
e meru dobe le mgboko-a."

²⁹ Ya ndono; Nchileke asu:

"L'iphe, bu iphe, ami akpuru
le mgboko-a; me iphe, bu oshi-omi;
me akpuru iya l'o ha;
be ya nukotawaru unu t'o buru unu nri.

³⁰ Iphe, bu anu, no le
mgboko-a;

me iphe, bu unwenu, ephe l'eli;
me iphemiphe obule,
awu l'epho;
mbu iphe bu iphe no ndzu l'o ha;
be ya nukotaru iru eswa t'o buru ephe nri."

Yo duwaphu ege ono.

³¹ Nchileke abya elee enya; phu iphemiphe obule, o meru; yo dukota mma. Nchi abya ejihu; bya abohu. Ono aburu mboku k'ishingu.

2

¹ Ono aburu ege e gude mee igwe ye le mgboko; me iphemiphe obule, no iya nu.

² Le mboku k'esaa be Nchileke jegewaru ozi, o shi eje. Yo be le mboku k'esaa ono; yo tua ume ozi ono, o jekotaru ono. ³ Nchileke agooru mboku k'esaa ono onu; bya emee ya; yo du nsu; ke l'o bu mboku ono b'o turu ume ke iphemiphe obule ono, o meshiru ono.

Adamu ye le Ivu

⁴ Qwaa ege o gude mee igwe ye le mgboko teke o meru iya.

Mboku Ojejoje, bu Nchileke meru mgboko ye le igwe; ⁵ be to nwedu oshi, shiwa gvuru l'ali; ophu o nwedu iru, ruwaru l'egu; ke le Ojejoje, bu Nchileke te shidu mewa te mini chije le mgboko; madzu ta nowa k'okobe iphe l'ali. ⁶ Yo buru mini, shi l'ali mufuta be oogudeje agba mini l'ali. ⁷ To du iya bu; Ojejoje, bu Nchileke abya egude eja, shi l'ali kpua madzu; bya ekuru ume ndzu ye iya l'imi; onye ono abya aburu madzu, no ndzu.

⁸ Ojejoje, bu Nchileke abya eworu mgbabu gbaa l'uzo ɛnyanwu-ahata le ́Idenu; bya eworu nwoke ono, o kpuru ono dobe iya.* ⁹ Ojejoje, bu Nchileke abya emee t'oshi, dutsua iche iche fushia l'alí ono; mbu oshi, du mma ole ɛnya; bya adu mma eriri. L'echi mgbabu ono; be oshi, anuje ndzu no; me oshi, emeje t'a maru iphe, du mma yeke iphe, du eji.

¹⁰ Yo buru l'alí ́Idenu be ngege, agba mini le mgbabu ono eshije atsoshi. Ngege ono abya amakahu uzo eno le mgbabu ono. ¹¹ Epha ngege ke mbu bu Pishonu ghajahuru alí Havila, bu eke mkpola-ododo no. ¹² Okpobe mkpola-ododo no l'alí ono. Bedelomu, bu etse, eshi mkpo anodu iya; onikusu, bu mkpuma, aswa no anodukwa iya phu. ¹³ Epha ngege k'ebbo bu Gihonu. Yebedua ghajahuru echi alí Kushi. ¹⁴ Epha ngege k'eto bu Tayigirisu; yebedua tsoru shia uzo ɛnyanwu-ahata l'ibiyi ke Ashuru. Ngege k'eno aburu Yufuretusu.

¹⁵ Ojejoje, bu Nchileke abya eduta nwoke ono je edobe le mgbabu ́Idenu t'o jeje iya ozi; letaje iya ɛnya. ¹⁶ Ojejoje, bu Nchileke abya atuaru nwoke ono ekemu; su iya: "L'a haru iya t'o riye akpuru oshi, nokota le mgbabu-wa; ¹⁷ obu le nanu ophu e too ridu bu oshi ono, emeje t'a maru iphe, du mma yeke iphe, du eji ono; keke mboku, o riru iya be oo-nwuhukwa."

¹⁸ Ya ndono; Ojejoje, bu Nchileke abya asu: "L'e to dukwa mma te nwoke ono nodu nwenkinyi iya. Le ya e-metaru iya onye n-yemeka, gbaru iya nu."

¹⁹ To du iya bu; Ojejoje, bu Nchileke egudetsua eja, shi l'alí mee unwu anumanu; me unwenu, ephe l'eli; bya achitaru iya Adamu t'o maru iphe, oo-gushi iya. Yo buru iphe, Adamu gushiru iphemiphe obule ono, no ndzu ono be ephe wataru azaza. ²⁰ To du iya bu; Adamu abya eworu epha gushia elu l'o ha; me unwenu, ephe l'eli; me anegu-egbudu l'o ha.

Obenu le Adamu te nwedu onye n-yemeka, gbaru iya nu, a cho-vuru iya. ²¹ To du iya bu; Ojejoje, bu Nchileke abya emee Adamu; okpobe mgenya atsu iya. Yo nodu le mgenya ono; Nchileke abya ahata iya okpu-nggara; gude anu ehu rachita iya. ²² Ojejoje, bu Nchileke abya egude okpu-nggara ono, o hataru Adamu l'ehu ono mee nwanyi; bya edutaru iya eya.

²³ Adamu echia mkpu; su:

"Onye owaa bu okpu,
shi mu l'okpu;
buru ehu, shi mu l'ehu mu.
Iphe, ee-ku iya bu 'nwanyi';
ke l'e shi l'ehu nwoke wofuta iya."

²⁴ Oo ya kparu iphe, nwoke a-haje nne iya; haa nna iya; yeke nyee ya atugbabe; buru ugwehu lanu.

²⁵ Nwoke ono yeke nyee ya ono ajiko gbaru otu; ophu iphere 'adudu ephe.

3

Adada madzu

¹ Agwo bu anu, shi kakota ɛregede l'iphe, bu anegu-egbudu, Ojejoje, bu Nchileke meshiru l'o ha. Ya ndono; yo ji nwanyi ono: "Nchileke; ?o suru te b'o dushi akpuru oshi, no le mgbabu-wa, unu e-riye to?"

* 2:8 2:8 Iphe, ́Idenu bu bu ehu-otso-ena.

² Nwanyi ono asụ agwọ ono: “Lẹ Nchileke sụkwaru t'ayi rije iphe, bụ akpuru, shi l'oshi, nọ lẹ mgbabu-a. ³ Obenu lẹ Nchileke sụkwanuru t'ayi be erikwa akpuru oshi, shi l'oshi ophu nọ l'echi mgbabu ono. Mbụ t'ayi be edenyikwa iya ẹka edenyi lẹ phuu; l'ayi denyiwa iya ẹka bẹ ayi a-nwuhukwa.”

⁴ Agwọ asụ nwanyi ono: “E tọ dukwa anwuhu, unu a-nwuhu. ⁵ Iphe gbe mechia nụ bụ lẹ Nchileke marua l'unu -ria ya; bẹ ẹnya a-sahụ unu; unu adu l'ọ bụ Nchileke; maru iphe, dū mma; mẹ ophu dū eji.”

⁶ Nwanyi ono abya elee ẹnya l'akpuru oshi ono; phụ l'ọ dū mma k'eriri; l'amakwaphu mma ole ẹnya. Yọ gukfuru iya tẹ ya ria akpuru oshi ono; maru mmamiphe. Yọ bya awọta iya taa; bya awotakwaphu nū nji iya, yẹle iya tuko nọdu l'ẹke ono; yọ takwaaphu. ⁷ Ẹnya abya asahukota ẹphe; ẹphe abya amaru l'ẹphe gba ọtu. Ẹphe abya adzükobewaphu mkpẹkwo figu wera.

⁸ Ẹphe abya anua ụkporo Ojejoje, bụ Nchileke l'ẹke oojephe lẹ mgbabu ono lẹ ẹrigeri urẹnyashi; je eworu onwẹphe domishia l'azụ oshi, nọtsua lẹ mgbabu ono tẹ Ojejoje, bu Nchileke ba aphụ ẹphe. ⁹ Ojejoje, bụ Nchileke abya ekua Ádamu; sụ iya: “?Bụ awe b'i nọ?”

¹⁰ Ádamu asụ iya: “Lẹ ya nụkwaru ụkporo ngu lẹ mgbabu ono; je eworu onwiya domia l'ẹke ya atsụ egvu; kele ya gba ọtu.” ¹¹ Ojejoje asụ iya: “? Bụ onye suru ngu l'i gba ọtu? ?Ti riakwa nū akpuru oshi ono, ya suru t'ẹ b'i ri ono?”

¹² Ádamu asụ iya: “L'ọ kwa nwanyi-a, i doberu iya l'ẹka-wa bẹ wotaru iya nū iya; ya ataa ya.”

¹³ Ojejoje, bụ Nchileke abya aji nwanyi ono: “?Nanụ ẹge ọ dū b'i meru iya ẹge ono?”

Nwanyi ono asụ iya: “L'ọ kwa agwọ deru iya ye; ya eje eria ya.”

¹⁴ Ojejoje, bụ Nchileke asụ agwọ:

“Lẹ keshinu ophu i meru
egbe iphe owaa; bẹ;
Bụ nggubedua nwẹnkinyi ngu;
b'a tūru onu l'iphe, bụ elu;
mẹ anẹgu-ẹgbudu l'ọ ha.
Ii-wata owu l'ẹpho.
Yọ bụru ẹja, nọ l'alị bẹ ii-nọdu eri
gbururu jeye ẹge ii-nọ-bebe.

¹⁵ Ya mewaru tẹ nggu lẹ
nwanyi-a nọdu l'okfu.
Awa ngu yele kẹ nwanyi-a
a-nodukwaphu l'okfu.
Oo-dzopyaje ngu ishi;
nggubedua emeka iya
iphe l'ichirukfu.”

¹⁶ Nwanyi ono b'ọ suru:
“Ya e-me tẹ opa ẹpho-ime
karu ngu ẹhuka.
Ii-jenwuje ẹhu
temanu nggu amụ nwa.
Obenu lẹ nji ngu
a-nodujele-e agụ ngu ẹgu.
Yọ bụru nji ngu ono
a-buru ngu onye ishi.”

17 Ádamu b'ò sùru: “Keshinu òphu i kwetaru ngabèru nyee ngu nchi; je eria akpùru oshi ono, ya sùru tẹ b'i rishi ono bẹ

Ya gudeekwa okfu ẹka ngu tọ alì ọnu.

Ii-jeje ntakfuru;

tẹmanu nggu esebuta iphe, ii-ri.

Yò buru ẹge ii-nọduje eje iya ndono

gbururu jeye ẹge

ii-nọ-bebe.”

18 “Alì a-wataru ngu ofushiru

ejo egbudu; mẹ ogvu.

Yò buru akpùru iphe, mītaru l'ẹgu

a-bujeru ngu nri.

19 Ii-gbutaje ephuru phee

tẹmanu nggu eria nri;

gbururu jeye teke ii-lata azu l'alì;

keshinu òphu ọ bọ l'ẹja b'i shi;

yò buru ẹja b'i bọ.

Ọ bukwapu l'ẹja ono;

bẹ ii-laphu azu.”

20 Tọ dọ iya bọ; Ádamu agua nyee ya ono Ívu; kẹ l'ọo-buru nne ọha mgburumgburu.

21 Ojejoje, bọ Nchileke abya eworu akpọ anụ mee ẹkwa webe Ádamu yele nyee ya. 22 Ya ndono; Ojejoje, bọ Nchileke asụ: “Nta-a bẹ madzọ duwa l'ọ bọ ayibedua; mbụ l'ọ mawaru iphe, dọ mma; maru òphu, dọ eji. Ẹ ta ahakwa iya t'ọ wofafua akpùru oshi, emeje t'a nọdu ndzọ ria; nọdu ndzọ ojejoje.” 23 Tọ dọ ya bọ; Ojejoje, bọ Nchileke achifu iya lẹ mgbabu Ídenu; t'o je ejeje ozi l'alì, bọ ẹke e shiru wota ẹja kpua ya. 24 Yò chifutsulephu nwoke ono lẹ mgbabu ono; bya eworu ojozi-imigwe, bọ Cherobu dobe l'uzo enyanwu-ahata mgbabu ono; bya eworu ogu-mbeke, enwu ọku; l'egbu ifu l'azu dobe t'ọ cheje ọzo, e shi eje l'oshi-ndzọ phụ nche.

4

Kenu yele Ebelu

1 Ádamu yele nyee ya; mbụ Ivu abya azẹe; yọ tsyta ime; mụa Kenu. Ivu asụ: “Lẹ Ojejoje yewaru iya ẹka; ya amụa nwata nwoke.” 2 E metsua; yọ bya amụa Ébelu, bọ nwunne Kenu.

Ebelu aburu onye akpa elu; Kenu aburu onye akọ okfu. 3 Yo be ujiku lanu; Kenu ahata iphe, ọ kọtaru l'alì tẹ ya je anụ Ojejoje. 4 Ébelu akpata nwa ọdungu l'aturu iya gbua; bushia ya anụ iya l'ẹke, ọ katsua ọgba ẹbà bya anụ Ojejoje. Ébelu; mẹ iphe, ono ọ nuru ono adu Ojejoje mma. 5 Obenu lẹ Kenu; mẹ iphe òphu ọ nuru b'ọ jikaru. Ya ndono; ẹhu eghulaha Kenu eghughu; yọ swikobe.

6 Ojejoje asụ Kenu: “?Bụ ngunu kparu iphe ẹhu eghu ngu eghughu? ? Nanu ẹge ọ dọ b'i swikoberu? 7 Ọ -buru l'i meru iphe, dọ mma; ?bụ ngunu meru iphe ẹhu ta ga atsodu ngu ẹna. Obekwanu; ọ -buru l'ẹ ti medu iphe, dọ mma; makwaru amaru l'ẹjo iphe vudokwa l'ọnu ọzo ngu; l'eme tẹ ya ripyabe ngu. Ọlobu; kakwa iya ike!”

8 Tọ dọ iya bọ; Kenu asụ nwunne iya; mbụ Ébelu t'ẹphe je l'ẹgu. Ephe atugbua; shi rua; Kenu egude nwunne iya ono gbua.

9 Ya ndono; Ojejoje asụ Kenu: “?Nanu nwunne ngu Ébelu?”

Kenu asu iya le ya ta amakwa. Wo iya: “?Bu yebedua bu onye eche nwunne iya nche to?”

¹⁰ Ojejoje asu iya: “?Bu onye ziru ngu ome egbe iya owaa?” Wo iya: “Ngabekwa nchi! Mee nwunne ngu ono be no l’ali l’echiku iya le mkpu. ¹¹ Nta-a bi buakwa onye, a turu onu. Ali ono, ghecharu onu; ngua mee nwunne ngu ono a-tukwa ngu uchi. ¹² I -koo ali ono be to dukwa iphe, i meta iya. Ii-nodulephu agba oso ndzu; l’agha ngvudangvu le mgboko.”

¹³ Kenu asu Ojejoje: “Ahuhu owaa, ihu iya owaa be karikwaru iya aka. ¹⁴ Ege ichifuwa iya l’ali-a ntanu te ya gbeshi ngu l’ifu; wata ogha ngvudangvu le mgboko-a; be iphe, bu onye -phuru iya nu e-gbukwa iya.”

¹⁵ Ojejoje asu iya: “Le to dukwa ege ono. L’o -nweru onye gburu nggube Kenu be aa-gwatakwa onye obu ugwo iya ugbo esaa.” Ojejoje abya emee Kenu iphe-ghubama; k’ophu bu l’e-to dudu onye, phuru iya nu e-je iya egbugbu. ¹⁶ To du iya bu; Kenu eshi l’eke, Ojejoje no gbeshi; je eburu le Nodu* l’uzo enyanwu-ahata Idenu.

Eri Kenu

¹⁷ Kenu yele nyee ya abya azee. Yo tsuta ime; mua Inoku. Kenu be nweru mkpukpu, okpu teke ono. Yo woru mkpukpu ono gua nwatibe iya; mbu Inoku. ¹⁸ Inoku abya amuta Iradu; Iradu abya amuta Mehujayelu; Mehujayelu abya amuta Metushelu; Metushelu abya amuta Lameku.

¹⁹ Lameku luru unwanyi labu. Onye lanu bu Ada; onye ophu aburu Zela. ²⁰ Ada abya amuta Jabelu. Jabelu ono bu iya bu nna ndu ebuje l’ulo-ekwa; l’akpa iphe-edobe. ²¹ Nwunne Jabelu bu Jubalu. Yebedua, bu Jubalu bu nna ndu akpoje ogumogu; l’aphu opu. ²² Ophube Zila be mutaru nwata nwoke, epha iya bu Tubalu-Kenu. Yebedua bu onye gude ope; me igwe kpushia iphe, du iche l’iche, eegudeje eje ozi. Epha nwunne Tubalu-Kenu ke nwan yi bu Naama.

²³ Ya ndono; Lameku asu unyomu iya ono:

“Ada; nggu le Zela;
unu gebe nchi!
Unube unyomu Lameku;
unu lo eka le nchi!
Ya gbukwaru madzu;
ke lo mekaru iya iphe.
O kwa nwokorobya, meru;
ehu afua iya onya;
be ya gburu.

²⁴ O -buru le Kenu b’a gwataru ugwo-ochi iya ugbo esaa;
be ke yebe Lameku
a-bukwaru ugbo ukporo
eto l’ugbo iri l’esaa!”

²⁵ To du iya bu; Adamu yele nyee ya abya azee odo. Yo bya atsuta ime mua nwata nwoke; gua ya Setu; su: “Le Nchileke nuwaru iya nwata nwoke odo, a-nodu ozori Ebelu ono, Kenu gburu ono.” ²⁶ Setu abya amuta nwata nwoke; gua ya Enoshi. Madzu eshiwaphu teke ono wata okpo-ku epha Ojejoje.

* 4:16 4:16 Ipho Nodu bu bu o-gha-ngvudangvu.

5

Eri Ádamu

¹ Qwaa bu iphe, e deru le ke ndu eri Ádamu; me iphe, e phe meshiru.

Teke Nchileke meru madzu b'o meru iya; yo du ege Nchileke du. ² O meru e phe nwoke le nwanyi; bya agooru e phe onu; kua e phe "madzu."

³ Ádamu anotsulephu ukporo afa ishingú l'afa iri bya amuta nwata nwoke, dulephu ege o du. Yo woru iya gua Setu. ⁴ A mutsua Setu; Ádamu abya anoo unu afa ebo. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Setu. ⁵ Ádamu noru unu afa ebo l'ukporo afa ishingú l'afa iri b'o nwuhuderu.

⁶ Setu anotsulephu ukporo afa ise l'afa ise bya amuta Enoshi. ⁷ Yo mutsua Enoshi; bya anofua unu afa ebo l'afa esaa. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Enoshi. ⁸ Setu noru unu afa ebo l'ukporo afa ise l'afa iri l'ebo b'o nwuhuderu.

⁹ Enoshi anotsulephu ukporo afa eno l'afa iri bya amuta Kénanu. ¹⁰ Yo mutsua Kénanu; bya anofua unu afa ebo l'afa iri l'ise. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Kénanu.

¹¹ Enoshi noru unu afa ebo l'ukporo afa ise l'afa ise b'o nwuhuderu.

¹² Kénanu anotsulephu ukporo afa eto l'afa iri bya amuta Mahálalélu.

¹³ Yo mutsua Mahálalélu; bya anofua unu afa ebo l'ukporo afa ebo. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Mahálalélu. ¹⁴ Kénanu noru unu afa ebo l'ukporo afa ise l'afa iri b'o nwuhuderu.

¹⁵ Mahálalélu anotsulephu ukporo afa eto l'afa ise bya amuta Jaredi.

¹⁶ Yo mutsua Jaredi; bya anofua unu afa ebo l'ukporo afa l'afa iri. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Jaredi. ¹⁷ Mahálalélu noru unu afa ebo l'ukporo afa eno l'afa iri l'ise b'o nwuhuderu.

¹⁸ Jaredi anotsulephu ukporo afa esato l'afa ebo; bya amuta Inoku. ¹⁹ Yo mutsua Inoku; bya anofua unu afa ebo. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Inoku. ²⁰ Jaredi noru unu afa ebo l'ukporo afa esato l'afa ebo b'o nwuhuderu.

²¹ Inoku anotsulephu ukporo afa eto l'afa ise bya amuta Metúsela.

²² Yo mutsua Metúsela ye le Nchileke abya ayia ayiyi ukporo afa iri l'ise. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Metúsela. ²³ Mkpako iphe Inoku noru bu ukporo afa iri l'esato l'afa ise. ²⁴ Inoku be ye le Nchileke yiru ayiyi. A nonyaa; ta phuhe iya; kele Nchileke kutaru iya.

²⁵ Metúsela anotsulephu ukporo afa tete l'afa esaa bya amuta Laméku.

²⁶ Yo mutsua Laméku; bya anofua unu afa l'ukporo afa iri l'etete l'afa ebo. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Laméku. ²⁷ Metúsela noru unu afa ebo l'ukporo afa esato l'afa tete b'o nwuhuderu.

²⁸ Laméku anotsulephu ukporo afa tete l'afa ebo bya amuta nwata nwoke; ²⁹ gua ya Nówa; su: "L'oo-du e phe ike le nsegbu-akanya-a, e phe ese l'alí-a, Ojejoje turu onu-a." ³⁰ Yo mutsua Nówa; bya anofua unu afa l'ukporo afa tete l'afa iri l'ise. O mushikwaruphu unwegirima unwoke;

mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsoke Nónwa. ³¹ Lamẹku nọru ụnu afa l'ụkporo afa iri l'ẹsato l'afa iri l'ẹsaa b'ọ nwuhuderu.

³² Nónwa anọtsulephu ụnu afa l'ụkporo afa ise bya amụta Shemu; mẹ Hamu; mẹ Jafetu.

6

Ugbo Nónwa

¹ Tọ dụ iya bụ; ndiphe l'aka nshinu eje lẹ mgboko; aamushi ụnwanyi l'eyeru ẹphe. ² Ụnwu Nchileke abya aphụ l'ụnwanyi ono, ndiphe amushitsua ono amagbaa mma; onyenonu eje alutatsua onye ọphu, dụ iya mma. ³ Ojejoje asu: "Lẹ ya ta ahahedu Ume yẹbe Ojejoje t'ọ nọdu madzụ l'ẹhu mgbe-'agvu-agvu; kele madzụ bulephu anụ-ẹhu mmanu b'ọ bụ. Tsube nta-a bẹ iphe ọo-nọje bụ ụkporo afa ishingụ."

⁴ Teke ono bẹ ndu mkparawa, shi emeje iphe-kpaa* nọkwadua lẹ mgboko; nọdukwa iya rụ kwaseru; teke ụnwu Nchileke wataru ojekfu ụnwanyi kẹ ndiphe; ẹphe amushilahaaru ẹphe ụnwu. Ndu ono bụ ndu ọgbo-mkparawa, e shi maru amaru teke ndiche.

⁵ Ojejoje abya elee ẹnya; phụ ẹge madzụ dụ-tabewa eji lẹ mgboko; l'iphe, ẹphe anọduje ari tekenteke bụ ẹge ẹphe e-shi mee iphe, dụ eji. ⁶ Yọ buru Ojejoje iphe-aphụ lẹ ya meru madzụ dobe lẹ mgboko; yọ tsua ya l'ẹhu nshinu. ⁷ Ojejoje asu: "Lẹ ya e-melephu tẹ madzụ, ya meru dobe lẹ mgboko chihu. Madzụ a-chihu; anụ achihu; iphe, bụ iphe awu l'ẹpho achihu; je akpaa lẹ nwenu, ẹphe l'eli; kẹ l'ọ buwa iya iphe-aphụ lẹ ya meru ẹphe." ⁸ Obenu lẹ Nónwa bẹ tɔbaru Ojejoje l'obu.

⁹ Owaa akọ ẹhu Nónwa:

Nónwa bụ onye doberu ẹka ndoo; onye ụta ẹ ta dudu l'ẹhu l'ọgbo nk'iya. Yele Nchileke yiru ayiyi. ¹⁰ Ọ mɔtaru ụnwegirima unwoke ẹto: Shemu; Hamu; mẹ Jafetu.

¹¹ Teke ono bẹ mgboko mebyishihuwaru l'ẹnya Nchileke; yọ buru iphe-kpaa bẹ jiru ẹkemeke ọbule. ¹² Nchileke aphua ẹge mgboko rehabetaru; kele ndiphe metoshiwaru onwẹphe. ¹³ Tọ dụ iya bụ: Nchileke asu Nónwa: "Lẹ ya abyaakwa tẹ ya bya ekpochafu ndiphe; kẹ l'iphe, jiru mgboko bulephu iphe-kpaa, shitaru ẹphebedua l'ẹka. Ya e-kpochafu ndiphe; mebyishia mgboko. ¹⁴ Ọo ya bụ; gude oshi gofa kua eze ugbo. Nngu atụ-bushia ya mkpura mkpura; gude umu chia ya l'ime iya; mẹ l'azụ iya. ¹⁵ Owaa ẹge ii-gude kua ya ndo-ọ: eze ugbo ono a-dụ ụkporo nkwo-ẹka iri l'ise l'ogologo; usa iya adu ụkporo nkwo-ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri; eli iya adu ụkporo nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka iri. ¹⁶ Nngu abya akụ-chia eli ugbo ono akụ-chi t'ọ gude nkwo-ẹka lanu ka l'eli. Ii-kụ ugbo ono t'ọ dụ mkpofku ẹto; nngu eye ibo lẹ mgberemẹku iya. ¹⁷ Ya e-gude utso bya lẹ mgboko bya erigbushikota iphe, bụ iphe nọ ndzụ lẹ mkpuli igwe-a; mbu iphemiphe ọbule, e meru ememe, atụ ume. Iphemiphe ọbule, nọ lẹ mgboko a-buru kpurupyata. ¹⁸ Obenu lẹ nggubedua bẹ nggu l'iya a-gba ndzụ; nggu abahụ l'ugbo ono; nggubedua; mẹ ụnwu ngu; mẹ nyee ngu; mẹ unyomu ụnwu ngu. ¹⁹ Nngu abya afo iphemiphe ọbule, nọ ndzụ ẹbo ẹbo; okee lẹ nyee; dobe ndzụ l'ẹke i nọ. ²⁰ Nwenu, ẹphe l'eli a-dụ ẹbo ẹbo dụ l'udu iya l'udu iya byakfuta ngu; anegu-egbudu yele anụ, awu l'ẹpho adukwaphu ẹbo

* 6:4 6:4 Ọ bụ ndu-a b'e ku Nefilimu. Ẹphe bụ ụnwu Anaku, gbagbaaru ogologo; gbaa mkparawa; buru ndu emeje iphe-kpaa. Nefilimu ta bukwa epha madzụ; tọ bụ epha mkpukpu.

ēbo byakfutakota ngu t'i dobe ēphe ndzū. ²¹ Nggū abya afōo nri iche l'iche dobe t'ō buru nri, unu l'ēphe a-nōdu erī."

²² Nōwa abya emekota iphemiphe ōbule ono ēge ono, Nchileke sūru t'o mee ya ono.

7

Utso ono

¹ E meebe; Ojejoje asū Nōwa: "T'ō bahū l'ūgbo ono yele ndibe iya l'ēphe ha; kē l'ō buphu yēbedua nwenkinyi iya bē ya phuru, bū onye doberu ēka ndoo l'ogbo-wa. ² Fōta anū, ē ta sōdu nsō ēsaa ēsaa: oke lē nyee. Nggū afōta anū, aasō nsō ēbo ēbo: oke lē nyee. ³ Fōta unwenu ēsaa ēsaa l'ūdu iya l'ūdu iya: okee lē nyee; k'ōphu ōo-bya azūfuta ūdu iya lē mgboko ōdo.

⁴ A -nōlephu ujiku ēsaa nta-a bē ya e-me tē mini chia lē mgboko ūkporo abalī ēbo: eswe l'enyashi; gude rigbushikota iphemiphe ōbule, nō ndzū, ya meru dobe lē mgboko-a."

⁵ Nōwa abya ajīko iphemiphe ōbule ono, Ojejoje sūru t'o mee ono mekota.

⁶ Nōwa gbawaru unu afa l'ūkporo afa iri teke utso ono byaru lē mgboko.

⁷ Nōwa yele unwu iya; mē nyee ya; mē unyomu unwu iya awūba l'ūgbo ono; t'ēphe gbalaaru utso ono. ⁸ Anū ēbo ēbo l'ōphu ē ta sōdu nsō; mē ōphu aasō nsō; mē l'unwenu; mēkpo iphemiphe ōbule, awū l'ēpho: ⁹ okee lē nyee abyakfutakota Nōwa bya awūba l'ūgbo ono ēge ono, Nchileke ziru iya ono. ¹⁰ A nōtsulephu ujiku ēsaa ono; utso abya eji mgboko.

¹¹ L'afa, kwe Nōwa unu afa l'ūkporo afa iri; lē mbōku, ōnwa k'ēbo dūlephu l'abalī iri l'ēsaa bē ōgba-mini, nōtsua l'ime ime alī gbafushihuru; a guhashia iphe, bū ōnu-ūzo mini k'akpamigwe. ¹² Igwe achia mini lē mgboko ūkporo abalī ēbo: eswe l'enyashi.

¹³ Lē mbōku ono gēdegede bē Nōwa yele unwu iya, bū iya bū Shemu; Hamu; mē Jafētu; mē nyee ya; mē unyomu unwu iya ono ēphe ēto jīko wūba l'ūgbo ono. ¹⁴ Anēgu-ēgbudu, dūtsua l'ūdu iya l'ūdu iya; mē elu, dūtsua l'ūdu iya l'ūdu iya; mē iphemiphe ōbule, bū iphe awū l'ēpho, dūtsua l'ūdu iya l'ūdu iya; mē unwenu, dūtsua l'ūdu iya l'ūdu iya; mbū iphemiphe ōbule, furu ēbà bē tūkoru tsoru ēphe bahū l'ūgbo ono.

¹⁵ Iphemiphe ōbule, e meru ememe, nō ndzū dū ēbo ēbo byakfuta Nōwa; bya abahū l'ūgbo ono. ¹⁶ Anū, wūbakotaru l'ūgbo ono būkotalephu okee lē nyee iphemiphe ōbule, nō ndzū; ēge ono, Nchileke sūru Nōwa t'ō dū ono. E meebe; Ojejoje abya agū-chia ūgbo ono gū-buru ēphe ye l'ime iya.

¹⁷ Ūkporo abalī ēbo bē utso ono byakōtaru lē mgboko; mini ono l'aka nshinu akaka l'ēje; ūgbo ono l'ese atūgbu. ¹⁸ Yō buru ēge utso ono abya kulakula l'atūgbu bū ēge ūgbo ono ese l'eli iya. ¹⁹ Utso ono byataberu; k'ōphu bū l'ō kpukotaru iphe, bū ugvu ha l'eli lē mgboko. ²⁰ Ō byataberu; k'ōphu bū l'ō gude nkwo-ēka iri l'ise kakōta ugvu l'eli. ²¹ Iphemiphe ōbule, nō ndzū lē mgboko-a; bē lakōtaru l'iyi. Mbū unwenu; elu; anēgu-ēgbudu; iphe, bū iphe nō lē mgboko; je akpaa lē madzū bē būkotaru kpurupyata.

²² Iphemiphe ōbule, nō l'eli alī, gude imi atū ume anwūshihukota. ²³ Iphemiphe ōbule nō ndzū lē mgboko agvū. Mbū madzū; mē anū; iphemiphe ōbule, awū l'ēpho; mē unwenu b'ē mebyishikotaru lē mgboko. Yō buru Nōwa yele iphemiphe ōbule ono, ēphe l'iya nō l'ūgbo ono wafūru.

²⁴ Utso ono dōru lē mgboko ūkporo abalī ēsaa l'abalī iri.

8

Alala utso ono

¹ Obenu lẹ Nchileke nyatarua Nówa; mẹ unwu-anụ-egu; mẹ elu, ephe l'iya jiko nọdu l'ugbo ono. Yọ bya emee; pherephere awata ephephe lẹ mgboko; mini ono awata alala. ² Nchileke abya eworu ogba-mini ime ali phụ zụ-chishia; woru onu-uzo mini k'akpamigwe phụ gu-chishikwaaphu. Mini ono achi-buhu; ³ watawaphu alala. A nọlephu ukporo abali ẹsaa l'abali iri; mini ono alawa nshinu. ⁴ Onwa k'ẹsaa agbalephu abali iri l'ẹsaa; ugbo ono eje je asuru l'ugvu Araratu. ⁵ Mini ono alakpelephu jeye l'onwa k'iri. Yọ buru lẹ mbọku mbụ l'onwa k'iri ono b'e beberu phua onungonu onungonu ugvu.

⁶ A nọlephu ukporo abali ẹbo; Nówa abya aguhaa windo, o yeru l'ugbo ono; ⁷ bya ezifu ophegu. Yo je ephelaha l'imeli: o-pheru jee; yo pheru laa; gbururu jeye teke mini ono tashihukotaru lẹ mgboko. ⁸ Yọ bya ezifu ndo t'ọ maru mẹ mini ono; ọ? tahukotawaru l'eli ali? ⁹ Obenu lẹ ndo ono ta phudu ẹke, oo-beru; kele mini kpukwaduru mgboko ekpukpu. Ya ndono; yọ lashia azu lakfube Nówa l'ugbo ono. Nówa amachia ẹka; nwuta ndo ono ye l'ime ugbo ono ọdo. ¹⁰ Yọ bya anọ ujiku ẹsaa; bya eshikwa l'ugbo ono zifu ndo ono ọdo. ¹¹ Ndo ono alatashia l'urenyashi; takpuru mkpekwo oshi olivu ophungu l'onu. Nówa amaru lẹ mini tahwaru lẹ mgboko. ¹² Yọ nọkwaa ujiku ẹsaa ọdo; bya ezifukwa ndo ono ọdo. Ndo ono ta latahe.

¹³ Yo be lẹ mbọku mbụ l'onwa mbụ l'afa, kwe Nówa unu afa l'ukporo afa iri l'afa lanu; mini ono atashihuwa l'ali. Nówa abya ewofu iphe, e gude kuchia ugbo ono; bya aphụ lẹ mini tashihuwaru lẹ mgboko. ¹⁴ Yo rua l'onwa k'ẹbo gbaru ukporo abali l'abali ẹsaa; ali akposhihukotawa nku.

¹⁵ Ya ndono; Nchileke asu Nówa: ¹⁶ "Unu lufuta l'ugbo ono; nggu lẹ nyee ngu; mẹ unwu ngu; ephe l'unyomu ephe. ¹⁷ Nggu achifuta iphemiphe obule, nọ ndzụ, unu l'iya nọ l'ẹke ono: unwenu; mẹ anu; mēkpọ iphemiphe obule, awu l'epho; t'ephe bya azua azuzu zụ-jia mgboko."

¹⁸ Tọ du iya bu; Nówa abya alufuta yele unwu iya; mẹ nyee ya; mẹ l'unyomu unwu iya. ¹⁹ Anu ono l'ọ ha; mẹ iphemiphe obule, awu l'epho; mẹ unwenu kpamukpamu; mbu iphemiphe obule, ejephe ejephe lẹ mgboko eshikota l'ugbo ono lufutakota l'udu iya l'udu iya.

²⁰ Nówa abya akpuru Ojejoje enya-ngweja; bya ahata anu yele unwenu ndu ophu ẹ taa sodu nso; gwoo ngweja-ukfuru l'ẹke ono. ²¹ Ojejoje anulephu mkpo iya; kfuwa l'ime obu iya; su: "Lẹ ya te egudehedu okfu ehu madzu tua ali onu ọdo; ke l'iphe, madzu anodujekpelephu ari l'obu iya shita lẹ nwata bulephu ejo iphe. Ophu ya te emebyishihedu iphemiphe obule, ya meru ememe, nọ ndzụ ẹge-a ọdo.

²² "Jeye ẹge mgboko a-nọ-bebe;
be oge okobe iphe l'ali
a-nọ;
oge akpata iya anodu.
Oge oyi a-nọ;
oge okpomoku anodu.

Udzu-mini anọ;
 winta* anọdu.
 Eswe a-nọ;
 enyashi anọdukwapu;
 E to nwedu ophu a-nonyaa; ọo nọhe.”

9

Ndzu, Nchileke yele Nowa gbaru

1 Nchileke abya agooru Nowa yele unwu iya onu; su epehe: “Unu zua; zu-jishia mgboko. 2 Unwu anu-egu-egbudu, nokota le mgboko; unwenu, epehe l'eli; iphemiphe obule, awu l'ephe; me iphe bu ema, bu le mini be biribiri unu e-gudeje; epehe atsuhu unu egvu. 3 Iphemiphe obule, no ndzu; l'eme ukporo a-bukotaru unu nri. O bu ege ya nukotaru unu iphe, bu oshi-omi bu ege ya anu unu iphemiphe obule.

4 “Olobu; unu ba atajekwa anu; taa ndzu iya; bu iya bu mee ya. 5 Ya a-jikwa aji ishi unu. Iphe bu anegu, gburu madzu be ya a-jikwa aji ishi onye ono. Madzu -gburu madzu ibe iya be ya a-jikwapu aji ishi onye ono.

6 “Iphe bu onye -gburu madzu
 kwaphu madzu e-gbu iya;
 kele Nchileke meru madzu;
 yo du lo bu Nchileke.

7 A -bya l'unubedua;
 unu jaa ajaja;
 ka eswa l'igwe;
 unu azua azuzu zu-jia mgboko.”

8 Ya ndono; Nchileke asu Nowa yele unwu iya, epehe l'iya jiko nodu l'eke ono: 9 “Nta-a be unu l'iya agba ndzu; unubedua unu l'unwu unu ndu ophu no ifu. 10 Ege ono be yeke iphe, bu iphe no ndzu, unu l'iya shi jiko nodu gbakwaruphu ndzu; mbu nwenu; elu; anegu-egbudu; me iphemiphe obule ono, unu l'iya jiko shi l'ugbo ono lufuta ono; mbu iphemiphe obule, no le mgboko. 11 Unu l'iya gbaakwaru ndzu. E te egudehedu utso rigbushia iphe, bu iphe, no ndzu odo. Ophu o nwedu l'utso, e-mebyishikwadua mgboko-a odo.”

12 Nchileke asu: “Owaa iphe, a-nodu ekoshi ndzu ono, unu l'iya gbaru ono; mbu ndzu ono unu l'iya; me iphe bu iphe no ndzu; me l'ogbo ophu no l'ifu agba ono ndo-o: 13 Ya wowaru evu-mini dobe l'akpamigwe. O bu evu-mini ono a-nodu ekoshi ndzu ono yeke mgboko mgburumgburu gbaru ono.

14 Teke igwe ruru eruru; -gbaa evu-mini ono; 15 ya anyata ndzu, unu l'iya gbaru; unubedua; me iphe, bu iphe, no ndzu l'udu iya l'udu iya. Mbu l'e to nwehedu le mini erigbushia iphe, no ndzu odo. 16 Iphe bu teke evu-mini gbaru l'urukpu be ya a-phu iya; nyata ndzu tutu yoyo ono, yebe Nchileke yeke iphe, bu iphe, no ndzu l'udu iya l'udu iya le mgboko-a gbaru ono.”

17 Nchileke asu Nowa: “O bu evu-mini ono a-nodu ekoshi ndzu ono yeke iphemiphe obule, no ndzu le mgboko-a gbaru ono.”

Unwu Nowa

* 8:22 8:22 “Winta” bu teke oyi akagejee atsutsu l'alj mbeke. Oobuje tsube l'onwa iri e nanu; rua l'onwa k'eto l'afa ke mbeke. Iphe yege ya g'eyeru; bu uguru. O bu l'uguru akpohuje nku; uduzduzu atuko mgboko tsa. Obenu l'oge ke winta; be mini anoduje achi; suno l'ada. Yoo meje ogude okpa; mo bu moto eswe l'uzo adu ehuka.

18 Ụnwu Nónwa, shi l'ụgbo ono lufuta bụ Shemu; Hamu; mę Jafętu. Yọ buru Hamu bę mụru Kėnanu. 19 O bụ shita l'ęka ụnwu Nónwa; ęphe unwoke ęto bę madzụ shi dzuru mgboko kparamkpanu.

20 Nónwa, bụ onye akoje okfu, bụ iya bụ onye odungu, vuru ụzo wata oko mgbo vayinu. 21 Yo be ujiku lanụ; yọ ngwa męe, shi l'akpuru vayinu ono. Męe ono egude iya; k'ophu o wefuru iphe; gbaru ọtu je adaburu l'ulo-ękwà iya. 22 Hamu, bụ nna Kėnanu aphụa nna iya l'ęke ọ gba ọtu; je ekfuaru iya unwunne iya ęphe ębo l'etezi. 23 Shemu; mę Jafętu achịta ękwa kobetsua onwęphe l'ukuvu; kpọo l'azụ l'azụ je aphụ-kpua ya nna ęphe ono. ęphe eworu ifu ghaa l'ibyiya ọdo t'ęphe ba phụ nna ęphe l'ęke ọ gba ọtu.

24 Męe ono ephohulephu Nónwa l'ęnya; yọ bya anụa iphe ono, mbuhu-ime iya meru iya ono. 25 Yọ sụ:

“Kėnanu buakwa onye
a turu ọnu.
Oo-buru ohu laaru ohu
l'ęke unwunne iya phę nọ.”

26 Yọ sukwapu:

“T'e tua Ojejeje, bụ
Nchileke kę Shemu ępha!
Tę Kėnanu bukwaru
ohu Shemu!

27 Tę Nchileke mekwaa tę

Jafętu jaa ajaja!
Tę Jafętu buru
l'ulo-ękwà Shemu;
Kėnanu aburu ohu iya!”

28 L'utso ono byatsuaru ono bę Nónwa nọru ụkporo afa iri l'ęsaa l'afa iri.

29 Mkpakọ afa, Nónwa nọru bụ unu afa ębo l'ụkporo afa ęsaa l'afa iri b'ọ nwuhuderu.

10

Eri ụnwu Nónwa

1 Ọwaa eri ụnwu Nónwa, bụ iya bụ Shemu; Hamu; mę Jafętu, bụ ndu ęphe mshiru l'utso ono latsuaru.

Eri Jafętu

2 Ụnwu Jafętu bụ Goma; Mágogu; Madayi; Javanu; Tubalu; Mésheku; mę Tirasu.

3 Ụnwu kę Goma bụ Ashukenazu; Rifatu; mę Togarama.

4 Ụnwu kę Javanu bụ ndu Elisha; ndu Tashishi; ndu Kítimu; mę ndu Ródu. 5 Ndu ono bụ ndu eri Jafętu. Yọ buru l'ęphe; bę iphe bụ ọha ndu eli-alị; mę ndu butsua l'ikfuli shiru jakashja. Ndu nonu enwetsuaru ókè-alị nk'ęphe; nweru okfu-alị nk'ęphe; nwekwaruphu ikfu nk'ęphe.

Eri Hamu

6 Ụnwu kę Hamu bụ Kúshi; Ijiputu; Putu; mę Kėnanu.

7 Ụnwu kę Kúshi bụ Séba; Havila; Sabúta; mę Réma yele Sabuteka.

8 Ụnwu kę Réma bụ Sheba; mę Dedanu.

9 Kúshi bụ iya mụru Nimurodu, bụ onye odungu, byaru bya aburu oke mkparawa lę mgboko. 9 Nimurodu bę Ojejeje meru; yọ buru onye achị nta nshinu. O bụ iya kparu iphe aanọduje anma iya l'ętu; sụ: “L'onye

owaa du l'ò bu Nimuròdu, Ojejoje meru; yò buru iya ka lè kè òchi nta." ¹⁰ Èke alì-eze iya byidoru bu lè Babelu; Èreku; Akadu; mè Kalune. Èke ono nòkòta l'alì Shìna. ¹¹ Yo shi l'èke ono jaa jarua Asiriya, bu èke ò nò meta mkpukpu Nìnive; Rehòbòtu-Iye; Kala; ¹² mè Resenu. Resenu ono nò lè mgbaku Nìnive yeke Kala, bu iya bu oke mkpukpu ono.

¹³ Ìjiputu bu iya bu nna ndu Ludu; ndu Anamu; ndu Lehabu; ndu Nafutu; ¹⁴ ndu Paturosu; ndu Kafuto; mè ndu Kasulu. Ndu Kasulu bu èphe metaru ndu Filisutayinu.

¹⁵ Kènanu bu yèbedua muru Sayidonu. Yò buru Sayidonu ono bu òkpara iya. Ò bukwapu Kènanu bu nna ndu Hetu; ¹⁶ ndu Jebusu; ndu Amòru; ndu Gigashi; ¹⁷ ndu Hevu; ndu Arùka; ndu Sinu; ¹⁸ ndu Avadu; ndu Zèma; mè ndu Hámatu.

A nonyaa; ikfu ndu Kènanu abya ajakashia. ¹⁹ Ókè-alì ndu Kènanu shi lè Sayidonu nò jeye e gude ala Géra; mbù jerua Gáza. O shikwapu lè Gáza nò jeye e gude ala Sòdomu; Gómóra; Adama; mè Zeboyimu; mbù jeyewaru lè Lasha.

²⁰ Ono bu unwu Hamu ndono; mè ikfu, èphe shitsua; okfu-alì èphe; mkpukpu èphe; mè mba èphe l'iche l'iche.

Eri Shemu

²¹ Shemu mushikwarupu unwegirima unwoke. Nwunne Jafetu k'ògurennya bu Shemu. Yò buru Shemu bu ochechoroche unwu Eba l'èphe ha.

²² Unwu Shemu bu Élamu; Ashuru; Afakusadu; Ludu; mè Áramu.

²³ Unwu kè Áramu bu Uzu; Hulu; Geta; mēfua Mashu.

²⁴ Afakusadu bu yèbedua muru Shela. Shela amua Eba.

²⁵ Eba murtaru unwoke labù. Onye lanù b'ò guru Pélegu;* kè l'a muru iya teke ndu mgboko kekashihuru. Nwunne kè Pélegu ono bu Jòkutanu.

²⁶ Jòkutanu bu yèbedua muru Alumodadu; Shelefu; Hazamaveti; Jera; ²⁷ Hadoramu; Uzalù; Dikila; ²⁸ Obalu; Abímèlu; Sheba; ²⁹ Ofi; Havila; mēfua Jobabu. Èphe l'èphe ha bukòta unwu Jòkutanu.

³⁰ Èphe buru tsube lè Mésha jerua e gude ala Sefa laa l'òha, bu l'ugvu, nò l'uzo enyanwu-ahata.

³¹ Yò buru unwu Shemu ndono; l'ikfu l'ikfu; okfu-alì èphe; alì èphe; mè mba èphe l'iche l'iche.

³² Ndu ono l'èphe ha bukòta eri unwu Nówa; l'ège èphe, shi fòkashia butsuaru ikfu; shikwapu ège ono ghòtsua mba iche l'iche. Ò bu èphebedua bè bakashihuru nù; ghò mbakeshi; dzuru mgboko l'utso ono byatsuaru.

11

Origodo ulò-eli Babelu

¹ Ndiphe gbaa mgburumgburu bu okfu-alì lanù bè èphe shi ekfu; olu èphe aburu nanù. ² Ya ndono; yo be teke ndiphe tugburu uzo enyanwu-ahata; je aphua èke alì daburu swanmangu l'alì Shìna; èphe èje ebukobe l'èke ono.

³ Èphe asù onwèphe: "Unu bya t'ayi yò eja hua ya l'òku hu-ghee ya ahù-ghe." Yò buru eja ono, èphe yòshiru ayòyo ono bè nò òzori mkpuma. Èphe abya egude korota nyia ya òzori èpoto. ⁴ Èphe asù: "Unu bya t'ayi

* **10:25** 10:25 Iphe, "Pèlegu" bu bu "eekashi."

metaru onwayi mkpukpu; t'ayi kpua origodo ulo-eli, e-je etsukfuru l'igwe. Oo ya bu; ayi aburu ndu aa-maru epha ayi; k'ophu ayi ta agbakashiudu dzuru mgboko."

⁵ To du iya bu; Ojejoje abya enyizita te ya phu mkpukpu ono yele origodo ulo-eli ono, unwu eliphe akpu ono. ⁶ Yo bya asu: "Ndu-a bukwa ndu lanu; l'ekfukota okfu-ali lanu; bya awata ome iphe-a. E to nwekwa iphe, ephe chiru idzu ememe, ephe e-te meggedu. ⁷ Unu t'ayi nyizita je akpakaa okfu ephe; t'e b'o duhe onye a-nodu anukwadu iphe ibe iya ekfu."

⁸ To du iya bu; Ojejoje abya achikashia ephe; ephe edzuru mgboko; paru okpu mkpukpu ono haa. ⁹ O bu iya kparu iphe e gude kua eke ono Babelu; ke l'o bu l'eke ono be Ojejoje gbaghashiru unwu eliphe okfu; shi l'eke ono chikashia ephe; ephe edzuru mgboko.

Tsube l'oge ke Shemu rua l'oge ke Ebiramu

¹⁰ Qwaa eri Shemu:

A noleruphu afa ebo l'utso ono byatsuaru le Shemu nowaru ukporo afa ise; Shemu abya amua Afakusadu. ¹¹ Yo mutsua Afakusadu; bya anofua unu afa l'ukporo afa ise. O mushikwaruphu unwegirima unwoke odo; me unwegirima unwanyi odo tsobe Afakusadu.

¹² Afakusadu abya anoo ukporo afa l'afa iri ise; bya amua Shela. ¹³ Yo mutsua Shela; bya anofua unu afa l'afa eto. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Shela.

¹⁴ Shela abya anoo ukporo afa l'afa iri; bya amua Eba. ¹⁵ Yo mutsua Eba; bya anofua unu afa l'afa eto. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Eba.

¹⁶ Eba abya anoo ukporo afa l'afa iri l'eno; bya amua Pelegu. ¹⁷ Yo mutsua Pelegu; bya anofua unu afa l'ukporo afa l'afa iri. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Pelegu.

¹⁸ Pelegu abya anoo ukporo afa l'afa iri; bya amua Rewu. ¹⁹ Yo mutsua Rewu; bya anofua ukporo afa iri l'afa tete. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Rewu.

²⁰ Rewu abya anoo ukporo afa l'afa iri l'ebo; bya amua Serugu. ²¹ Yo mutsua Serugu; bya anofua ukporo afa iri l'afa esaa. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Serugu.

²² Serugu abya anoo ukporo afa l'afa iri; bya amua Nahu. ²³ Yo mutsua Nahu; bya anofua ukporo afa iri. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Nahu.

²⁴ Nahu abya anoo ukporo afa l'afa tete; bya amua Tera. ²⁵ Yo mutsua Tera; bya anofua ukporo afa ise l'afa iri le tete. O mushikwaruphu unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi odo tsobe Tera.

²⁶ Tera abya anoo ukporo afa eto l'afa iri; bya amua Ebiramu; Nahu; me Haranu.

²⁷ Qwaa eri Tera:

Tera bu iya muru Ebiramu; Nahu; me Haranu. Haranu bu iya muru Lotu. ²⁸ Haranu be nwuhuru nu le Uru l'ali Kaludiya, bu eke a muru iya teke nna iya; mbu Tera nokwaduru ndzu. ²⁹ Ebiramu yeke Nahu abya ajiko lua nwanyi. Epha nyee Ebiramu bu Serayi; epha nyee ke Nahu aburu Milika. Onye muru Milika bu Haranu. Yo bukwaruphu Haranu ono muru Isuka. ³⁰ Ophu Serayi amutadu nwa; ke l'e too tsudu ime.

³¹ Ya ndono; Téra eduta nwatibe iya, bu Ébiramu; dutakwaphu Lótu, bu nwanwa iya. Lótu ono bu nwatibe Háranu. O dutakwaruphu Seráyi, bu nyee-nwa iya; mbu nyee Ébiramu. Éphe ajiko shi le Úru le Kalúdiya jeshia Kénanu. Obenu l'èphe ruru Háranu bukwaduaruphu l'èke ono.

³² Téra anòlephu ùkporo afa iri l'afa ise; nwùhu le Háranu.

12

Nchileke eku Ébiramu

¹ Tò dù iya bu; Ojejoje asù Ébiramu: “T'ò haa mkpùkpu iya; haa ndibe èphe; haa ndu ufu èphe; lashia alì, yèbe Ojejoje e-koshi iya.

² “Ya e-me ngu;
nggu abùru mba,
ha nshinu.
Ya a-gòru ngu ònu;
mee t'èpha ngu dee ude.
Nggù abùru ònu-òma nù ndu òdo.

³ Ndu gòru ngu ònu;
bè ya a-gòru ònu.
Ndu tùru ngu ònu;
bè ya a-tù ònu.
Ya e-gude okfu èhu ngu gòru
ndiphe mgburumburu ònu.”

⁴ Tò dù iya bu; Ébiramu atùgbua ège Ojejoje kfuru iya. Lótu etsoru iya. Teke ono, Ébiramu shi Háranu tùgbua ono b'ò nòwaru ùkporo afa èto l'afa iri l'ise. ⁵ Tò dù iya bu; Ébiramu achìko èku, èphe kpataru l'ò ha gwota; duta nyee ya, bu Seráyi; duta Lótu, bu nwa nwunne iya; mè ndu, èphe shi le Háranu gude. Éphe atùgbua; yò bùru èphe òla alì Kénanu. Éphe ejee jeye èphe ejerua èke ono.

⁶ Ébiramu phè etsoru alì ono kwasèru gbururu jeye; èphe erua èke eze oshi More gvuru le mgboro Shékemu. Teke ono bè ndu Kénanu bukwadu l'alì ono. ⁷ Ojejoje abyakfuta Ébiramu bya asù iya: “Ò kwa eri ngu bè ya a-nùkota alì-a.” Ébiramu abya akpàru Ojejoje, ono byakfutaru iya nù ono ñya-ngwèja l'èke ono.

⁸ Ébiramu phè eshi l'èke ono tùgbua kwasèru ùzo ñnyanwu-ahata ugvu Bételu; je atàa ùlo-ékwa èphe l'ùzo ñnyanwu-arìba Bételu; l'ìbya kè ñnyanwu-ahata Eyayi. Ébiramu erua èke ono bya akpàru Ojejoje ñnyan-gwèja; nòdu l'èke ono kpò-kua ya. ⁹ Tò dù iya bu; Ébiramu atùgbua chebe ifu l'ùzo echi-ègu òhuda.

Ébiramu bu le Íjiputu

¹⁰ Tò dù iya bu; èjo-ègu awata ememe l'alì ono; Ébiramu phè alashia Íjiputu t'èphe je ebutota; kè l'ègu ono ajawa madzù agba l'èke ono. ¹¹ Èphe abahùdelephu Íjiputu; Ébiramu asù nyee ya, bu Seráyi: “Ya makwarù l'ì bu nwanyi, manùkaru mma. ¹² Ndu Íjiputu -phàa ngu bè èphe a-sùkwa l'ì bu nyee ya. Èphe eshi ège ono woru iya gbua; haa ngu t'ì nòdu. ¹³ Sùjekwa le nggu l'ìya bu nwunne; k'òphu èphe e-gude okfu èhu ngu meeru iya òhuma; nggu eshikwaphu ège ono mee t'ìshi iya kpò-kfuru.”

14 Ébiramu phẹ abya erua Íjiputu; ndu Íjiputu aphụa lẹ Seráyi bụ nwanyi, manụkaru mma. 15 Ndu bụ ishi l'ochichi Fero aphụlephu Seráyi; je atụaru Fero onu iya. A bya eduta iya lashia kẹ Fero. 16 Fero egude okfu ẹhu Seráyi meuru Ébiramu ọhuma: kpẹe ya aturu; kpẹe ya eswi; kpẹkwaa ya phụ nkakfụ-igara: oke lẹ nyee; bya eduru unwoke yele unwanyi, a-nodu ejeru iya ozi nụ iya. Ọ kpẹkaru iya phụ inya-ivu.

17 Obenu lẹ Ojejoje byaru bya aloru ejo iphe-ememe tọ Fero yele ndibe iya; okfu l'o dutaru nyee Ébiramu, bụ Seráyi. 18 Ya ndono; Fero abya ekua Ébiramu; sụ iya: “?Nanụ ege ọ dọ b'i meru iya egbe iya ọwaa? ?Bụ ngunu b'ẹ tị kaduru iya l'ọo nyee ngu? 19 ?Nanụ ege ọ dọ b'i suru l'ọo nwunne ngu nwanyi; nggu ahaa; ya eduta iya tẹ ya je alua ya? Ọwaa nyee ngu! Duta iya tughua!” 20 Fero atụa iwu tẹ ndu ozi iya chifu Ébiramu. Ẹphe abya achifu yele nyee ya; mẹ iphemiphe ọbule, o nweru.

13

Ébiramu yele Lótu ebukahu

1 Ya ndono; Ébiramu yele nyee ya eshi lẹ Íjiputu chita iphemiphe ọbule, ẹphe nweru; yọ buru ẹphe ọla echi-ẹgu ọhuda. Lótu etsoru ẹphe. 2 Teke ono bẹ Ébiramu bụwa eze madzụ l'elu; mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo.

3 Ẹphe eshi l'echi-ẹgu ọhuda ono kwaseru: ẹphe -shi l'ibiyi ọwaa; ẹphe alufu l'ibiyi ọphu jeye ẹphe ejerua Bételu l'ẹke ono, ọ kpọbejehawaru ọlo-ékwa iya lẹ mgbaku Bételu yele Eyayi ono. 4 Ọ bụ l'ẹke ono bẹ Ébiramu vuru ọzo kpua ẹnya-ngweja. Yọ nodu l'ẹke ono kpọ-kua Ojejoje.

5 Ya ndono; Lótu-wa yele Ébiramu yi-wa bẹ nwekwaruphu aturu l'igwe; mẹ eswi; mẹ ọlo-ékwa. 6 Yo mee; alị ono te dzuhe ẹphe ẹbo; kẹ l'elu ẹphe hatabe l'uru; k'ọphu bụ l'ẹphe ta anọkota-ghehedu l'ekalanu. 7 Ya ndono; okfu awata ọdaru ndu echeru Ébiramu elu; ẹphe lẹ ndu ọphu echeru Lótu nk'iya. Teke ono bẹ ndu Kénanu ẹphe lẹ ndu Pérezu shikwaphu buru l'alị ono. 8 A nọnyaa; Ébiramu asụ Lótu: “T'okfu ba adashinuru nggu l'iya; ọphu ọ daru ndu echeru ngu aturu yele ndu echeru yẹbedua nk'iya; kẹ lẹ nggu l'iya bukwa ndu onu-ulo lanu. 9 ?Tọ buda alị daburu ngu ege-a l'ifu. T'ayi nọkahunu anọkahu; t'ayi bẹ akwọkfuhenu l'ekalanu ege-a. Hatakpelephu ẹkiya ọphu ii-la je eburu. Ọ -buru l'ii-la l'eka-ibiyita; yẹbedua alaa l'eka-utara. Teke bụ l'i laru l'eka-utara; yẹbedua alaa l'eka-ibiyita.”

10 Lótu apalia ẹnya bya aphụ l'okpa-ugvu Jódanu, nọru je kpaa lẹ Zówa bẹ mini nọkota ọhuma. Yọ dulephu l'ọbu mgbabu Ojejoje; dukwaphu l'ọbu alị Íjiputu. Teke ono bẹ Ojejoje te emebyidua Sódomu mẹ Gómóra. 11 Tọ du iya bụ; Lótu egude ẹka iya hata okpa ugvu Jódanu kpmukpamu; bya egwota lashia ọzo ẹnyanwu-ahata. Yọ buru iya bụ lẹ yele Ébiramu ebukahu: 12 Ébiramu eburu l'alị Kénanu; Lótu eje eburu lẹ mkpukpu lanu lẹ mkpukpu, notsua l'okpa ugvu ono; woru ọlo-ékwa iya kpọbe lẹ mgboro Sódomu. 13 Ndu Sódomu bụ ndu, teru iphe, dọ eji ote uswe; buru ndu menukaru ejo iphe l'ẹke Ojejoje nọ.

14 Ya ndono; Lótu alufutsulephu; Ojejoje asụ Ébiramu: “Palia ẹnya lee l'uzo isheli; mẹ l'uzo ọhuda; mẹ l'uzo ẹnyanwu-ahata; mẹ l'uzo ẹnyanwu-ariba. 15 Alị ono, i phuru ono bẹ yẹbe Ojejoje a-nọkota nggu l'awa ngu t'unu nweru jeye lẹ tutu yoyo. 16 Ya e-me awa ngu t'ẹphe ha l'igwe l'ọ bụ

ėja, nọ l'alị; k'ọpflu bụ l'ọo onye ọuru ike gụta ėja, nọ l'alị bẹ a-đu ike gụta awa ngu. ¹⁷ Gbeshi; tsophekota alị ono maru ẹge ogologo iya ha; nggu amakwaruphu ẹge ọsa iya ha; kele ya a-nụkota ngu iya."

¹⁸ Tọ ọu iya bụ; Ébiramu ekwe bya afọta ọlo-ékwa nk'ia tughua je eburu l'iku ọswa Mamure l'iku Héburonu. Yọ nọdu l'ẹke ono kparu Ojeoje ẹnya-ngweja.

14

Ébiramu adzo Lótu

¹ Yọ buru teke ono bẹ Amurafelu, bụ eze ndu Shina; chitaru ndu eze ndu ọdo; ẹphe ejeshia ọgu. Ndu eze ndu ọpflu bụ Ariyoku, bụ eze ndu Elasa; Kedolawoma, bụ eze ndu Élamu; mę Tidalu, bụ eze ndu Goyimu. ² Ndu ẹphe jeru je etso ọgu bụ: Bera, bụ eze ndu Sódomu; Bisha, bụ eze ndu Gómóra; Shinabu, bụ eze ndu Adama; Sheméba, bụ eze ndu Zeboyimu; ọwaa eze ndu Béla, bụkwa iya phụ bẹ eekuje Zówa. ³ Ndu eze k'ikperazu-wa abya edzukoo chita ndibe ẹphe jeshia ọgu lẹ nsuda Sidimu, bụ iya megeeru buru Eze Ọnyimu Únú. ⁴ Iphe, kparu ọgu ono bụ l'ẹphe nọru Kedolawoma l'eka afa iri l'ẹbo. Yo be l'afa k'iri l'ẹto ya; ẹphe ekwefu iké l'ẹphe ta nọhedu ẹphe l'eka.

⁵ Yo rua l'afa k'iri l'ẹno; Kedolawoma yele ndu eze ono, wu-kfutaru iya nọ ono eje anọdu lẹ Ashiterotu Kanayimu lu-gbua ndu Réfa; nọdu lẹ Hamu lu-gbua ndu Zuzu; je anọdukwaphu lẹ Shave Kiriayatayimu lu-gbua ndu Emimu. ⁶ Ẹphe abya eje anọdu l'alị ugwu Séyi lu-gbua ndu Họru; lua ẹphe je akpaa lẹ Ẹlu-Paranu, nọ l'iku echi-ẹgu. ⁷ Ẹphe alatashia azu bya eje anọdu lẹ Ẹnu-Mishupatu, bụ iya bụ Kadéshi; lutakota alị ndu Amalẹku kpmukpamu; bya emekputa ndu Amọru, bu lẹ Hazazonu Táma.

⁸ Tọ ọu iya bụ; eze ndu Sódomu; eze ndu Gómóra; eze ndu Adama; eze ndu Zeboyimu; męfua eze ndu Béla, bụ iya bụ Zówa; awufuta bya eje akwaa k'ọgu lẹ nsuda Sidimu. ⁹ Ndu ẹphe kwabẹru aburu Kedolawoma, bụ eze ndu Élamu; Tidalu, bụ eze ndu Goyimu; Amurafelu, bụ eze ndu Shina; ọwaa Ariyoku, bụ eze ndu Elasa. Ẹphe adu ndu eze ẹno l'etso ndu eze ise ọgu. ¹⁰ Nsuda Sidimu ono bẹ iduma iduma, ẹpoto korota hatsua nshinu. Yo be teke ndu eze Sódomu mę Gómóra ono; ẹphe lẹ ndibe ẹphe jederu t'ẹphe gbalaa; uphodu ẹphe adalashihu l'iduma ono. Ndu ọpflu phọdu nọ agbaru laa l'ugwu ugwu je anọdu. ¹¹ Ndu eze ẹno ono abya ajiko ẹku ndu Sódomu mę ke ndu Gómóra; mę nri ẹphe gwoo tughua. ¹² Ẹphe kputakwaruphu Lótu, bụ nwa nwunne Ébiramu; gwoo ẹku iya; keshinu ọpflu o bu lẹ Sódomu.

¹³ Onye lanu lẹ ndu ono, gbalaru nọ ono; abya ekfuaru iya Ébiramu, bụ onye Hibur. Ébiramu bu lẹ mgboro eze ọswa Mamure. Mamure bụkwanu onye Amọru; buru nwunne Ẹshukolu mę Ana. Ndu ono bẹ ẹphe lẹ Ébiramu tugharu buru nanu. ¹⁴ Ébiramu anulephu lẹ nwa nwunne iya b'a kputaru l'ọgu; yo kua ọkporo unwoke iri l'ise l'unwoke iri l'esato, a mụshiru lẹ nk'ia, bụkwaruphu ndu e ziru ẹge aaluje ọgu; ẹphe achipyabe ẹphe; gbakfu ẹphe lẹ Dánu. ¹⁵ Yo rua l'enyashi; Ébiramu abya ekekashia unwoke ono ẹge ẹphe e-shi tso ndu ono ọgu. Ndu ke Ébiramu ono alua ẹphe; chia ẹphe gburruru jeye ẹphe agbarua Hoba, bụ isheli Damásukosu. ¹⁶ Yọ nakota ẹphe ivu ono, ẹphe gworu ono; bya

edulata Lótu, bú nwa nwunne iya yele ẹku ke yebe Lótu; me ụnwanyi; mewaru ndu ọdo, ẹphe kpọtaru.

¹⁷ Ẹbiramu alụ-gbutsua Kedolawoma yele ndu eze ono, tso iya nụ ono bya alatashia; eze ndu Sódomu abya iya ndzuta lẹ Nsụda Shave, búkwa iya phụ bẹ eekuje Nsụda Eze.

¹⁸ Tọ dú iya bú; Melikizedeku, bú eze ndu Salemu egude buredi; me mee byakfuta ẹphe. Melikizedeku ono bú onye achijeru Nchileke, bú Ọkaribe-Kakọta-Nụ ẹja. ¹⁹ Yọ bya agọoru Ẹbiramu ọnu; sụ iya:

“Tẹ Nchileke, bú
 Ọkaribe-Kakọta-Nụ
 ọru ọnu-oma nụ nggube Ẹbiramu;
 Mbụ Nchileke ọphu
 bú iya meru igwe
 bya emee mgboko.

²⁰ T'e tua Nchileke, bú
 Ọkaribe-Kakọta-Nụ ẹpha;
 Mbụ onye ono, woru ndu
 ọhogu ngu ye ngu l'ẹka ono!”

Ẹbiramu eworu iphemiphe ọbule ono, ọ lútaru l'ọgu ono kee ụzo iri; gworu ụzo lanụ nụ iya. ²¹ Eze Sódomu asụ Ẹbiramu t'ọ haaru iya ndu ọphu bú madzụ; gwotawaru ọphu bú ivu nworu.

²² Ẹbiramu asụ eze ndu Sódomu: “Ya riakwaru Ojejoje anụ; mbụ Nchileke, bú Ọkaribe-Kakọta-Nụ; onye meru igwe bya emee mgboko; ²³ l'ẹ tọ dúdu iphe, shi ngu l'ẹka ya a-nata; mbụ m'ọ eri owu; m'ọ kwanu eri akpọkpa; t'ẹ b'ọ dú teke ị-sụ l'ọo nggu meru yebe Ẹbiramu; ya abaa eze. ²⁴ Ẹ tọ dúkwa iphe, ya anata; gbahaa ọphu ndu ẹphe l'iya yi riwaru eriri; me ọkẹ ọphu ruberu Ana yele Ẹshukolu; me Mamure. Tẹ ndu onanu hata ọkẹ-iphe ẹphe.”

15

Ọgba-Ndzụ Nchileke yele Ẹbiramu

¹ E mebetsua; Ẹbiramu abya aphụa àphù. L'àphù ono; bẹ Ojejoje sụru iya:

“Ẹbiramu; ba atsukwa egvu.
 Ọ bú yebe Ojejoje bú
 onye egbochitaje ngu nụ;
 búru iya bú obunggo ngu, ha nshinu.”

² Ẹbiramu asụ iya: “Nnajiufu, bú Ojejoje; ?bú ngunu bẹ ị-nụ iya, ka nwa-a, ya ta mụtadu-a? ?Tọ búdu Eliyéza-a, bú onye Damásukọsu-a e-mekochaa ria ẹku iya?” ³ Ẹbiramu asụkwaphu: “Keshinu ẹ tị nùdu iya nwa; búnu l'ọo ohu ono, a mụru l'ufu iya ono e-mekochaa ria iphe iya.”

⁴ Ojejoje asụ iya: “L'ẹ tọkwa onye ono e-ri iphe ngu. Onye e-ri iphe ngu kwa nwata nwoke ọphu shi nggubedua l'ẹhu gededede.” ⁵ Yọ bya eduta iya lufu etezi; sụ iya: “T'ọ palia ẹnya lee l'akpamigwe; yọ gua mkpọ-kpodo, nọ iya nụ ọgu; m'ọ -búru l'ọo-dù ike gụkota iya.” Sụ iya: “Ono bú ẹge awa iya a-ha.”

⁶ Ẹbiramu ekweta iphe ono, Ojejoje kfuru ono. Yọ gụaru iya ẹya l'odobekẹka-ndo.

⁷ Ojejoje asúkwa iya phụ: “Ọo yẹbe Ojejoje bẹ shi lẹ Úru l'alí Kalúdiya dufuta ngu tẹ ya bya anụ ngu alí-a t'ọ bụru nke ngu.”

⁸ Ébiramu asụ iya: “Nnajiufu, bụ Ojejoje; ?nanụ ẹge ya e-shi maru l'alí ono a-bụ nk'íya?”

⁹ Ojejoje asụ iya: “Kpútaru iya ada eswi; mẹ ada egwu; mẹ ebyila, gbatsuaru afa ẹto ẹto; nggu eyekwa iya phụ ndo; ọwaa kparakobe.”

¹⁰ Ébiramu ajiko iphe ono wotaru iya; bya atúkota iya ibè. Yọ bya eworu ibè iya ono doo; k'ọphu o chegbatsuaru onwiya ifu. Ndu ọphu bụ ụnwenu b'ẹ tọ tọdu ibè. Ọ haru ẹphe ẹge ono. ¹¹ Yo be teke ụnwenu, erije anụ byaru t'ọ bya avúkaa anụ ono; Ébiramu achíkashia ya.

¹² Ẹnyanwu anyihudelephu; oke mgbenya abya avọta Ébiramu. Ọchi, dọ egwu abya agbaa l'ẹke ono; k'ọphu bụ l'egwu iya gbe bya egudé iya.

¹³ Ojejoje asụ iya: “T'o doo ngu ẹnya ohuma l'eri ngu e-mekochaa bụru mbyamụmbya l'alí, ẹ tabúdu nk'ẹphe. Ee-me ẹphe ohu; kpaa ẹphe ẹhu l'ẹke ono unu afa. ¹⁴ Obenu l'ọha ono, ẹphe e-jeru ozi l'ọ bụ ohu ono bẹ ya a-nụ aphụ. E -megelephu bẹ ẹphe e-vu ẹku, ha nshinu lata. ¹⁵ A -bya lẹ nggubedua; ii-ka nka; laa l'oge nka-ezekuna nke ngu l'ẹhu-gudangu. ¹⁶ O -rua l'ogbo k'ẹno bẹ eri ngu a-lata azụ l'ẹke-a; kẹ l'iphe, dọ eji, ndu Amọru eme te ebuhudua.”

¹⁷ Yo rua l'ẹnyanwu nyihutsuaru; ọchi abyawa; ite, a kpọberu ọku, akpọ tọtutu yele itsu-ọku, enwu phophopho abya eshijahu ibè anụ ono ẹbo. ¹⁸ Yọ bụru mbọku ono bẹ Ojejoje yele Ébiramu gbaru ndzụ. Yọ sụ Ébiramu: “Ọ bụ eri ngu bẹ ya nuru alí-a; tsube lẹ Ẹnyimu Íjiputu jeye lẹ Ẹnyimu Yufurétusu. ¹⁹ Mbụ alí ndu Kenu; kẹ ndu Kenazu; kẹ ndu Kadumọnu; ²⁰ kẹ ndu Hetu; kẹ ndu Pẹrezu; kẹ ndu Réfa; ²¹ kẹ ndu Amọru; kẹ ndu Kénanu; ọwaa kẹ ndu Gigashi; mẹ kẹ ndu Jebusu.”

16

Héga yele Ishimelu

¹ Seráyi, bụ nyee Ébiramu ta mụtaduru iya nwa. Ọ bụ lẹ Seráyi nwekwanuru nwamgbọko Íjiputu, ọ gbaru ohu. Ẹpha nwamgbọko ono bụ Héga. ² Ya ndono; Seráyi asụ Ébiramu: “Ege Ojejoje mewaru; ya ta mụta nwa; bẹ nggu l'ohu iya-a a-zẹkwa t'a maru; ?ya e-shi iya l'ẹka nweru ụnwegirima?”

Ébiramu ekweta iphe, Seráyi kfuru. ³ Ébiramu buwaru afa iri lẹ Kénanu teke Seráyi, bụ nyee ya dutaru nwamgbọko Íjiputu ono, bụ ohu iya ono dee ya t'ọ luru. ⁴ Ébiramu yele Héga abya azẹ; yọ tsụta ime.

Yọ malẹruphu lẹ ya dọwa ime; to nwehe iphe ọ gubekwaduru nnufu* iya ono. ⁵ Seráyi asụ Ébiramu: “Iphe-ẹhuka-wa, ya eje-wa kwa nggu b'ọ shi l'ẹka. Ya dutaru ohu iya dee ngu. Yọ malẹruphu lẹ ya dọwa ime; to nwehe iphe ọ gubekwaduru iya. Ọ kwa Ojejoje e-kpe ikpe ẹhu nggu l'íya.”

* **16:4** 16:4 nnufu Lẹ ome-l'alí kẹ Ikwo; bẹ “nnufu” bụ (1) nwanyi, gude nwatibe nwanyi ọdo; m'ọ kwanu (2) nwanyi, bụ iya gude nwanyi ọdo, nji iya lútaru yeru iya l'ulo (Mbụ 16:4, 8, 9); (3) m'ọ bụ nwanyi, kẹ nwoke, epyofuje teke kẹ nyee ya ta gadụ. Obenu l'ome-l'alí kẹ ndu Ju; l'ẹge e deru iya lẹ Bayiburu ọwaa; bẹ “nnufu” bụ nwanyi, ẹ te jedu okfu iya ejeje; k'ọphu a lútaru iya ẹge aalútaje nwanyi. Obekwanu l'ụnwegirima, ọ mụtaru l'ẹke ono; bụ nwoke ono, ọono l'ẹka ono nwe iya (Mbụ 22:24; 2 Sám 15; 1 Eze 11:13).

⁶ Ébiramu asụ Seráyi: “Ohu ngu ono kwa nggu b'ọ nọ l'ẹka. Ọ kwa ẹge dụ ngu mma; nggu emee ya.” Ya ndono; Seráyi awata ọkpo Héga mkpọnwu; k'ọphu bụ l'a nọnyaaru; Héga akwata gbalaa.

⁷ Tọ dụ iya bụ; ojozi Ojejoje apha Héga l'iku ọgba-mini, nọ l'echi-ẹgu. Ọgba ono, nọ l'uzo, shiru jee Shu. ⁸ Yọ bya eku iya: “Héga; nggube ohu Seráyi; ?bụ awe b'i shi? ?Bụkwanu awe b'i je?”

Héga asụ iya: “Lẹ ya agbalaru nnufu iya; Seráyi.”

⁹ Ya ndono; ojozi ono asụ iya: “Laphu azụ lakfu nnufu ngu. Nggu ewozita onwongu alị meje iphe, ọ sụru t'i mee.” ¹⁰ Ojozi ono asụkwa iya phụ: “Lẹ ya e-me tẹ awa iya ha l'igwe; k'ọphu ẹphe a-buru 'aguta aguta.”

¹¹ Ojozi Ojejoje ono asụ iya:

“Í dukwa ime;
iphe ìi-mụ aburu nwata nwoke.
Iphe, ìi-gụ iya bụ 'Ishimelu';[†]
kẹle Ojejoje nwaru ẹkwa, ìira
t'a gbaaru ngu mkpu.

¹² Ọo-buru nkakfu-igara ọswa;
l'etso onyemonye ọbule okfu;
onyemonye ọbule
l'etsokwa iya phụ okfu.
Yele unwunne iya e-buru
lẹ mgbal'oggu.”

¹³ Yo woru ẹpha gụa Ojejoje, bụ onye ono, kfulu yeru iya ono. Iphe, ọ guru iya bụ Ẹlu-Rọyi, bụ iya bụ “Nchileke, ẹnya iya dụ l'ẹke, ya nọ;” kẹle Héga sụkwanuru: “?Ya gbe phụwanu Nchileke; nọdukwadua ndzụ.”

¹⁴ Ọo ya kparu iphe, a guru welu ono “Biye-Lahayi-Rọyi” Ọ nọ lẹ mgbaku Kadashi yele Beredu jeye nta-a.[‡]

¹⁵ Ya ndono; Héga abya amụaru Ébiramu nwata nwoke. Ébiramu agụa nwata ono Ishimelu. ¹⁶ Iphe Ébiramu nọwaru teke Héga mụru iya Ishimelu bụ ụkporo afa ẹno l'afa ishingụ.

17

Ndzụ, e gude obu-útsù gbaa

¹ Ébiramu anọlephu ụkporo afa ẹno l'afa iri lẹ tete; Ojejoje abyakfuta iya bya asụ iya: “L'ọ kwa yẹbedua, bụ Nchileke bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.* Tsoje iya t'uta ba dụ lẹ ndzụ ngu. ² Ya e-me tẹ ndzụ, nggu l'iya gbaru vuru ire. Ya emee ngu t'i jàà ájaja ha l'igwe.”

³ Ébiramu adaa kpube ifu l'alị; Nchileke asụ iya: ⁴ “Ndzụ ọwaa, nggu l'iya gbaru-wa bẹ bụwa nke ngu: ìi-buru nna mba, ha l'igweligwe. ⁵ Ẹpha ngu ta abuhedu Ébiramu. Ẹpha ngu bụwa Ébirihamu; kẹle ya mewaru ngu nna mba, dụ l'igweligwe. ⁶ Ya e-me ngu t'i zua azuzu nshinu. Ya eshi l'eri ngu mee ọha, dụ iche l'iche; ndu eze eshikwaphu l'eri ngu lufuta. ⁷ Ya e-me ndzụ ono, nggu l'iya gbaru ono t'ọ bụru ọgba-ndzụ, a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu. Ọgba-ndzụ ono a-buru kẹ nggu l'iya; bụru k'unwu ngu l'ogbo ọphu nọ l'ifu; k'ọphu ya a-buru Nchileke ngu; bụru Nchileke k'unwu

[†] **16:11** 16:11 Iphe, “Ishimelu” bụ bụ “Nchileke angabeje nchị.” [‡] **16:14** 16:14 Iphe, “Biye-Lahayi-Rọyi” bụ bụ “Ọ-nọ-ndzụ-ele-mu-ẹnya”, * **17:1** 17:1 Iphe “Ọkaribe-Kakọta-Ike” bụ bụ “Ẹlu Shadayi” bụ iya bụ Nchileke, ẹ to nwedu iphe nyiberu iya nọ.

ngu ndu ophu abya l'uzo ifu. ⁸ Alì Kénanu l'ò ha; mbù èke ono, unu bù mbyamumbya nta-a ono bè ya a-nù nggu l'eri ngu; t'ò buru òkè-iphe unu jeyewaru; yèbedua aburu Nchileke ephe."

⁹ Nchileke asù Èbirihamu: "A bya lè nggubedua; dobekwa oḡba-ndzu mu ono; nggubedua; nggu l'unwu ngu ndu ophu a-bya nù l'òḡbo ophu nò l'ifu. ¹⁰ Owaa bù iphe unu e-meje gude dobe ndzù ono unu l'iya gbaru ono; nggubedua mè l'unwu ngu ndu ophu tso ngu l'azù: Tè ndibe ngu ndu k'unwoke l'ephe ha bujekwa útsù. ¹¹ Nggubedua l'onwongu e-bukwaphu útsù t'ò buru iphe-òhubama, a-nòdu ekoshi ndzù ono, nggu l'iya gbaru ono. ¹² Iphe bù nwata nwoke, a müru lè nke ngu bè ee-bufutaje útsù; m'ò -nòlephu abalì èsato. Iphe, bù onye nwoke, nò lè nke ngu b'e bufutaje útsù; m'ò -bù onye a müru lè nke ngu; m'ò -bù onye òhodo, è-te shidu l'eri ngu, i gude okpoga zùta azùta; ¹³ m'a müru iya lè nke ngu; m'i gude okpoga ngu zùta iya; e bufutaje iya útsù. Oḡba-ndzù kè yèbe Nchileke ono, iphe-òhubama iya nò ngu l'èhu ono a-buru oḡba-ndzù, a-nò gbururu jeye lè gbururu. ¹⁴ Iphe, bù nwoke, bù akpapyi; mbù onye è te budu útsù; t'e bufukwa iya ebufu; kè l'ò dakawaru oḡba-ndzù ono."

¹⁵ Nchileke asùkwaphu Èbirihamu: "A bya lè kè Seráyi, bù nyee ngu; be ekujehekwa iya Seráyi. Èpha iya buakwa Séra. ¹⁶ Ya a-ḡoru onu-oma nù iya; mee ya t'ò mütaru ngu nwata nwoke. Ya a-ḡoru iya onu-oma; mee ya t'ò buru nne, müru oha, dù iche l'iche. Ya e-shikwa iya phù l'èhu fòta ndu eze."

¹⁷ Èbirihamu adaa kpube ifu l'alì; chĩa òchi; sù onwiya: "¿Bù yèbe nwoke, nòwaru ùkporo afa ise bè aa-mütaru nwa nta-a tò? Tèmanu; ¿bù Séra ophu nòwaru ùkporo afa èno l'afa iri bè a-mù-ghekwadu nwa?"

¹⁸ Èbirihamu asù Nchileke: "Byiko; tè Ishimèlu nòdukpooru iya nù ndzù; ènya ngu anòdu l'èke ò nò!"

¹⁹ Nchileke asù: "Ò dùa mma. Oḡbule nyee ngu; mbù Séra a-mütaru ngu nwata nwoke. Iphe ò-gù iya bù Áyizaku. Áyizaku ono; mè eri iya ndu ophu etso iya l'azù bè ephe l'iya a-gba ndzù, a-nò gbururu jeye lè gbururu. ²⁰ O -buru kè Ishimèlu bè ya nùwaru iphe, i kfuru. Ya a-ḡoru onu-oma nù iya; mee ya t'ò zùta buru o-jaa-jagba-ègu; mbù t'ò zùta inyinwuru. Oo-buru nna ndu ishi iri l'èbo; ya emekwa ya phù t'ò buru mba, ha nshinu. ²¹ Obenu l'ò bù lè Áyizaku bè ya a-kpòbe oḡba-ndzù iya ono; mbù onye Séra a-mütaru ngu egbe nta afa òdo." ²² Nchileke ekfuebetsuaru Èbirihamu iphe ono; paru iya haa tḡgbua.

²³ Mbòku ono ḡedegede bè Èbirihamu dutaru nwatibe iya kè nwoke; mbù Ishimèlu; ndu ohu òdo, a mūshiru lè nk'iya; mè ndu ophu o gude okpoga iya zùta azùta bushikota útsù. Iphe bù unwoke, nò lè nk'iya b'ò bukotaru útsù, bù iya bù èḡe Nchileke sùru t'ò mee ya. ²⁴ Èbirihamu nòwaru ùkporo afa èno l'afa iri lè tete b'ò buderu útsù. ²⁵ Nwatibe iya; mbù Ishimèlu bè gbaru afa iri l'èto; bua nkiya. ²⁶ O bù ujiku lanù ono b'e buru Èbirihamu yèle nwatibe iya, bù Ishimèlu útsù. ²⁷ Unwoke, bukota lè kè Èbirihamu l'ephe ha: ndu ophu a müru amùmu lè nk'iya; mè ndu ophu a zùtaru azùta l'èka ndu òhodo; bè ephe l'iya jìko bukota útsù.

1 Ya ndono; Ojejoje abya abyakfuta Ébirihamu lẹ mgboro ọswa Mamure; l'ẹke ọ nọ l'ọnu ọlo-ẹkwà iya l'echi oke-eswe. 2 Ébirihamu apalia ẹnya phua unwoke ẹto, vudonyabe iya nu. Yọ phulephu ẹphe; zilihu l'ọnu-uzo iya gbakfushia ẹphe. Yọ gbakfu ẹphe bya ebyiaru ẹphe ikpere; 3 sọ ẹphe: "Onye nwe mu nọ; ọ -buru lẹ ya tɔbaru ngu l'obu; be eswetakwa kẹ yẹbe nwozi ngu. 4 T'e kutaru unu nwa mini t'unu kwọ ọkpa; tuta ume lẹ mkpuli oshi-a. 5 Yẹbedua achokwanuaru unu iphe t'unu ria; ẹge ike a-dụ unu t'unu jeshia iphe, unu eje; keshinu ọphu unu batawaru kẹ yẹbe nwozi unu."

Ẹphe asụ iya l'ẹge o kfuru dọ mma.

6 Ébirihamu emewaphu ẹgwegwa bahushia lẹ ọlo-ẹkwà iya; jekfube Séra; je asụ iya: "Ngwaa; mee ẹgwegwa tuta ntụ iphe eegudeje eme buredi ogbonga ẹto; gwọ; gude mee buredi."

7 Yọ bya agbaru jeshia l'ẹke eswi iya dọru; je afọta nwada eswi, dọ nwa pelepele; kpee nwozi iya. Yọ kputa iya je egbua; bọkashia; woru iya shia. 8 Yọ bya apata ẹra eswi yele manụ, e gude ẹra eswi mee; mẹ anụ nwada eswi ono doberu ẹphe. L'ẹphe wataru ori nri ono; b'ọ byaru bya evudonyabe ẹphe lẹ mkpuli oshi ono.

9 Ẹphe aji Ébiriham ẹke nyee ya nọ.

Yọ sọ ẹphe l'ọ nọkwa lẹ ọlo-ẹkwà phụ l'ẹkaphu.

10 Ojejoje asụ iya: "L'egbe nta-a akele; bẹ ya a-lata azụ; nyee ngu; mbụ Séra amụa nwata nwoke."

Séra bẹ nọ l'ọnu-uzo ọlo-ẹkwà ono, Ojejoje gharu azụ ono gebe nchi.

11 Ébirihamu yele Séra bẹ kahwaru nọ; ọgurennya ẹphe ahatsụwa nshinu; k'ọphu bụ lẹ Séra ta aphujehedu nsọ iya. 12 Séra egude obu iya tų-kpee ọchi; sụ: "Bụ nta-a lẹ ya kahutsuaru; nnajiufu iya akahukwaphu ẹge-a bẹ ọo-lakwaduru iya l'ulo ọdo."

13 Ojejoje asụ Ébirihamu: "Bụ ngunu kparu iphe Séra chiru ọchi; l'aji ẹge ya e-shikwadu mụta nwa nta-a, ya kahwaru ẹge-a? 14 Ọ nweru iphe, akpoje Ojejoje ẹka? Ya a-laphuta azụ l'ògè teke ono, ya turu ono l'akele; teke ono bẹ Séra a-mụ nwata nwoke."

15 Séra egude ọtsu egvu; tuta ẹgo lẹ ya ta chidu ọchi.

Nchileke asụ iya l'ọ chirua ọchi.

Ébirihamu arọ arọ ẹhu ndu Sódomu mẹ Gómóra

16 Unwoke ono aladelephu; chebe ifu l'uzo Sódomu. Ébirihamu etsoru ẹphe t'ọ duribe ẹphe. 17 Ojejoje asụ: "Nanụ ẹge ya e-shi domiaru Ébirihamu iphe, ya abya ememe edomi; 18 keshinu Ébirihamu e-mekochaa buru eze mba; buru l'ẹka iya bẹ ya e-shi gọoru iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko-a ọnu. 19 Ya fọtawaru iya t'ọ buru onye a-kpo-ziru unwu iya uzo; yele ndibe iya ndu ọphu etso iya l'azụ; t'ẹphe tsoru uzo kẹ yẹbe Ojejoje, bụ iya bụ t'ẹphe meje iphe, vudo nhamunha; mẹ iphe, gbaru ẹphe; k'ọphu yẹbe Ojejoje e-mekwanuru Ébirihamu iphe, ya kweru iya ukwa iya."

20 To dọ iya bụ; Ojejoje asụ: "Lẹ mkpu, e chiwaru kpua ya l'okfu ẹhu ndu Sódomu mẹ Gómóra bẹ hawa nshinu. 21 Ya ejewa tẹ ya je amaru: Ẹjo iphe, ẹphe eme; ọ dọ-tabe ẹji ẹge aatụ ọnu iya? Teke ẹ tọ dudu; ya amakwaruphu."

22 Unwoke ono aghachi kwasẹru ọzo Sódomu. Obenu lẹ Ébirihamu vudophu Ojejoje l'ifu l'ẹke ono. 23 Ébirihamu abya akpírita iya ntse; sọ iya: "Ii-gbukobe ndu doberu ẹka ndoo; ẹphe lẹ ndu eme iphe, dọ ẹji tọ?"

24 O -būru lẹ ndu doberu ẹka ndoo ruru ụkporo ụmadzu ẹbo l'ụmadzu iri lẹ mkpụkpu ono; ?ii-mebyishikwa iya phụ ọo? ?Tii gudedu okfu ẹhu ụkporo madzụ ẹbo l'ụmadzu iri ọphu doberu ẹka ndoo, nọ iya nụ phụ haa ẹphe? 25 Tụsweka; ba ẹjekwa ome iphe, dū ẹge ono; mbụ kẹ t'i gbua ndu doberu ẹka ndoo; ẹphe lẹ ndu ẹjo madzụ; m'ọ bụ t'i mee ndu doberu ẹka ndoo ẹge i meru ndu eme iphe, dū ẹji. Tẹ ẹjọ nro kwakwaa lẹ maa! Nggbube Onye Ikpe kẹ mgboko-a e-menu iphe, vudo nhamunha."

26 Ojejoje asụ: "O -būru lẹ ya phuru ụkporo madzụ ẹbo l'ụmadzu iri, bụ ndu doberu ẹka ndoo lẹ Sódomu bẹ ya e-gudekwa-a okfu ẹhu ẹphe haa mkpụkpu ono l'ọha."

27 Ẹbirihamu ekfukwaaphu ọdo; sụ: "Owaa ya bya azigabe k'okfu l'anụ nggbube Nnajiufu; lẹ yẹbe onye ẹ-ta dudu iphe ọdo, ya bụ; gbahaa udzueja; mẹ ntu-a; 28 ọ bụ; ?ọ -bụkwanuru lẹ ndu ono te rudu ụkporo madzụ ẹbo l'ụmadzu ire; mbụ ọ -būru l'ẹphe phoduru ụmadzu ise; t'ẹphe rua ẹge ono eghe-e?"

Ojejoje asụ iya: "Ya -phua ụkporo madzụ ẹbo l'ụmadzu ise l'ẹke ono be ya te emebyikwa iya."

29 Ẹbirihamu abyakwa bya aji iya ọdo; sụ: "?O -bụkwanuru ụkporo madzụ ẹbo damu b'a phuru eghe-e?"

Ojejoje asụ iya: "Lẹ ya e-gudekwa-a okfu ẹhu ụkporo madzụ ẹbo ono haa ya ememe."

30 Ẹbirihamu asụ iya: "Nnajiufu byiko; t'ẹhu be ẹjekwa ngu oghu eghughu; tẹ ya kfufukwaaru ọdo. ?O -bụkwanuru ụkporo madzụ l'ụmadzu iri b'a phuru l'ẹke ono eghe-e?"

Ojejoje asụ: "Lẹ ya te emebyikwa iya mẹ ya phua ụkporo madzụ l'ụmadzu iri l'ẹke ono."

31 Ẹbirihamu asụ: "Keshinu ọphu ya gbe kerebewanu k'okfu anụ Nnajiufu; ?ọ -bụkwanuru l'ọo ụkporo madzụ b'a phuru l'ẹke ono eghe-e?"

Ojejoje asụ iya: "Lẹ ya e-gude okfu ẹhu ụkporo madzụ ono haa ya emebyi."

32 Ẹbirihamu asụ iya: "Nnajiufu byiko; t'ẹhu be ẹjekwa ngu oghu eghughu; tẹ ya kfufukwaa kẹ nwugbo lanu-a: ?O -bụkwanuru l'ọo ụmadzu iri nwenkinyi b'a phuru l'ẹke ono eghe-e?"

Ojejoje asụ iya: "Lẹ ya e-gudekwa-a okfu ẹhu madzụ iri ono haa ya emebyi."

33 Ojejoje yele Ẹbirihamu ekfugetsulephu; yọ tugbua; Ẹbirihamu alashia ufu.

19

Emebyishi Sódomu; mẹ Gómóra

1 Yo be l'urenayashi teke unwu ojosi labu ono jeruru Sódomu; Lótu anọduwa l'obu-edukfu mkpụkpu ono. Yọ phulephu ẹphe; gbakfube ẹphe; bya ebyia ikpere; kpuberu ẹphe ifu l'ali; 2 sụ ẹphe: "Ndu nwe mu nụ; ya arọ unu t'unu bataru lẹ kẹ yẹbe nwozi unu; bya akwoọ okpa; unu aradu. O -rua l'oswi utsu; unu atugbuwaru jeshia iphe, unu eje."

Ẹphe asụ iya: "Wawa; l'ẹphe a-radua l'edukfu."

3 Yọ ronnyaa ẹphe; ẹphe ekwe tsoru iya bahụ nk'iya. Yọ bya akwaaru ẹphe ẹbyee, ha nshinu; gheeru ẹphe buredi, e te yedu iphe, ekoje buredi; ẹphe ataa. 4 Ẹphe abyade ọla l'ulo; unwoke ndu Sódomu: nwata mẹ

ogurennya eshi l'êke, dũ l'iche l'iche bya agbaa ɔlo ono mgburumgburu. ⁵ Èphe abya ekua Lótu; jja ya êke unwoke ono, bataru nk'iya l'uřennyashi ono nŋ. Wo iya t'ŋ je edufuta èphe t'èphe l'èphe zèe!

⁶ Lótu abya alufu etezi; woru ɔzo gu-chia jekfushia èphe; sũ èphe: ⁷ "Ndu mu; unu be emebukwaa egbe akpamara owaa!" ⁸ Unu lekwa; lè ya nwekwaru unwu-mgboko labũ, èphe lè nwoke ta azèbua. Tè ya dufutachiaru unu èphebedua; t'unu mee èphe ège dũ unu mma. O -buru k'unwoke owaa; unu be ebyikwa èphe èka; kè l'èphe kabèkwa byaru iya èbye." ⁹ Èphe asũ iya t'ŋ kpìriberu èphe l'uzo. Wo iya: "Bũ nggubedua, bũ mbyamubya-a; gbe emewa nũ t'ì tũru èphe onu iphe, èphe a-nŋdu eme tŋ." Wo iya t'ŋ kpìribekwaru èphe l'uzo; ɔdumeka bè èphe e-mekwa iya iphe ka ɔphu èphe g'e-me ndu ɔphu. Èphe enwube Lótu èka ikike; l'enwu iya t'èphe gbakpŋfu ibo ono.

¹⁰ Unwoke labũ onu amachiwaphu èka lŋbata Lótu l'ulo; woru ibo onu gu-chia. ¹¹ Èphe emee; iphe bũ ndu ono, vudokota l'ŋnu ibo onu atsulaha a ishì: nwata mè ɔgurennya; k'ɔphu èphe ta phũhedu onu ibo ono.

¹² Unwoke labũ onu aji Lótu: "O nweru ndu ɔdo, i nweru l'êke-a? ? O nweru ndu i keru nwanyi; unwu ngu ndu k'unwoke; ndu kè unwanyi; m'ŋ kwanu ndu ɔdo, bu lè mkpũkpu-wa, nggu l'èphe bũ abũbu. Tũkŋwa èphe dufuta; ¹³ l'èphe abyakwa omebyi èke-a. Lè mkpu, eechi anũ Ojejoje lè k'iphe, dũ èji ndu èke-a eme haakwa nshinu; k'ɔphu o ziru èphe t'èphe bya emebyishia ya."

¹⁴ Tŋ dũ iya bũ; Lótu atũgbua je ekfutsuaru iya ndu abya ɔlu unwu iya; sũ èphe: "Unu mekwaa ègwegwa lufu lè mkpũkpu-a; kèlè Ojejoje abyakwa iya emebyishi." Obenu lè ndu ɔgo iya ono gbe rìlè-è l'ŋo uja bè ɔobo.

¹⁵ Yo be lè gerigeri nchi-abŋhu; ojozi ono achishilaha a Lótu ɔku; sũ iya: "T'ŋ mee ègwegwa duta nyee ya; mè unwu-mgboko ono èphe èbo lufu. ɔdumeka bè unu l'unu ha a-bũkwaru kpurupyata teke aa-nũ mkpũkpu-a aphũ."

¹⁶ Lótu ejeshia ome mgbũgbũ; unwoke ono akputa iya l'èka; kputa nyee ya; mè unwu-mgboko èbo phũ; kpũfu lè mkpũkpu ono; kèlè Ojejoje aphũru èphe imiko. ¹⁷ Èphe alufutatsulephu; onye lanu asũ èphe t'èphe gbakwaa ɔso ndzũ èphe! T'èphe ba aghakwa ènya l'azũ; ɔphu èphe ejekwa ovudo evudo l'oghegu! T'èphe gbakwaru latsũa l'ugvu! ɔdumeka bè èphe a-bũkwaru kpurupyata!

¹⁸ Lótu asũ èphe: "Wawakwa; ndu nwe mu nũ! ¹⁹ Keshinu ɔphu yèbe nwozi unu tũbaru unu l'obu; unu ekoshiwa l'unu yeru iya obu; dzŋwa iya ndzũ; bè ya ta agbaghekwa ala l'ugvu: kè l'èjo iphe-èhuka-a a-byakfutakwa iya; bya egbua ya. ²⁰ Unu lekwa mkpũkpu phũ, nŋ l'èkaphu. È to tekwa ènya; tŋ ba nwishi. Tè ya gbanũru laa l'èke ono ège ndzũ e-dzua ya rũ."

²¹ Nwoke ono asũ iya: "L'ŋ dua mma. Lè ya te emebyishidu mkpũkpu ono, ookfu okfu iya ono; ²² O bũphu t'ŋ gbachilekwaphu lasha ya. L'è to nwekwa iphe, ya eje ememe jeye teke ɔ gbaruru èke ono." O bũ okfu lè Lótu kfuru lè mkpũkpu ono ha nwanshì; meru iphe aawataru oku mkpũkpu ono Zŋwa.*

²³ Lótu abya eru Zŋwa; ènyanwu-ahata-wa. ²⁴ Tŋ dũ iya bũ; Ojejoje eshi l'imigwe chĩa ɔku nshì-egbe ɔchi mini lè Sŋdomu mè Gŋmŋra. ²⁵ Yŋ bũru

* 19:22 19:22 Iphe Zŋwa bũ phũ "nwanshì".

ège ono b'o gude mebyishikota mkpukpu ono; mę iphe, bu nsuda, nọ iya nų; mę iphe bu ndu bu iya nų; jeyekpo l'iphe bu iphe, futaru efuta l'alı ono. ²⁶ Ya ndono; nyee Lótu eje eworu ęnya ghaa l'azų; ghoọ únú; gvuru l'ọ bu itso.

²⁷ Yo be l'ọnma-ęwa ọtsu echile iya; Ébirihamu egbeshi lashia azų l'eke, o shi nọduhawa Ojejoje l'ifu. ²⁸ Yọ nọdu l'ẹke ono lee ęnya l'uzo Sódomu mę Gomóra; lekota ęnya l'uzo ọkpa ugvu ono. Iphe ọ phųru abųleruphu ẹnwuru-ọku, akpo tųtutu l'ọ bu ọ-tata-kfukfu ọku.

²⁹ Obenu lę teke ono, Nchileke mebyishiru mkpukpu, nọkota l'uzo nsuda ono; b'ọ nyataru-a Ébirihamu; bya edufuta Lótu l'ẹke ono, o shi buru teke ono, o gude ọmuruku bya ekpo mkpukpu ono okpo-ntų ono.

Eri ndu Móabu; mę eri ndu Amọnu

³⁰ A nọnyaa; Lótu awata ọtsu egvu lę Zówa. Yo kwe tųgbua yele ọnwegirima ọnwanyi iya ono ẹphe ẹbo; je eburu l'ime ọgba. ³¹ Yo be ọjiku lanų; onye k'ogurenya l'ọnwegirima ono asų onye kę nwata: "Lę nna ẹphe buakwa ọgurenya; tọ bu l'ọ nweru nwoke, nọ l'uswe iya ọwaa gbaa mgburumgburu, ẹphe l'iya a-zę, bu ẹge emejekpo ya lę mgboko, gba mgburumgburu." ³² Wo iya t'ẹphe chee nna ẹphe ono męe. Teke o gudeleru iya phų; ẹphe eje t'ẹphe l'iya zęe; k'ọphu ẹphe e-shi ẹge ono mụta nwa t'ẹphe be ribuhu.

³³ Yo be l'ęnyashi iya; ẹphe abya echee nna ẹphe ono męe; yo gude iya. Onye k'ogurenya ejekfushia ya yele iya azęe. Ọphu nna iya ono amadu teke ọ byaru bya azenyabe iya; tọ ma teke o gbeshiru.

³⁴ Yo be echile iya; onye k'ogurenya phų asų onye kę nwata: "Lę yele nna ẹphe zękwaru l'ęnyashi. T'ẹphe chefukwaa ya phų męe l'ęnyashi-a; nggu eje tę nggu l'iya zęe; k'ọphu ẹphe e-shi ẹge ono mụta nwa; t'ẹphe be ribuhu." ³⁵ Ẹphe eworu męe chee nna ẹphe ono l'ęnyashi ono; yo gude iya. Onye kę nwata ejekfu iya yele iya azęe. Ọphu nna iya ono amadu teke ọ byaru bya azenyabe iya; tọ ma teke o gbeshiru.

³⁶ Tọ du iya bu lę Lótu eyee ọnwegirima iya ono ime; ẹphe ẹbo. ³⁷ Onye k'ogurenya abya amụta nwa nwoke; gwa ya Móabu. Yọ buru Móabu ono bu iphe, metaru ndu Móabu ntanų. ³⁸ Onye kę nwata abya amụkwaaphu nwata nwoke; gwa ya Benu-Amı. Yọ buru Benu-Amı bu iphe, metaru ndu Amọnu ntanų.

20

Ébirihamu yele Abyímeleku

¹ Ébirihamu eshi l'ẹke ono tųgbua shia ọzo ọhuda; je eburu lę mgbaku Kadęshi yele Shu. Yo nọnyaa tųgbua je ebutota lę Géra. ² Yọ buru l'ẹke ono be Ébirihamu nọ sų lę nyee ya; mbų Séra bu nwanne iya. Abímeleku, bu ẹze ndu Géra ezia; e je edutaru iya Séra.

³ Yo be l'ęnyashi; Nchileke abyakfutashia Abímeleku lę nrọ; bya asų iya: "L'ı buakwa maa. Ishi iya abųru nwanı ono, i dutaru ono. Nwanı ono kwa nyee madų."

⁴ Obenu lę Abyímeleku yele nwanı ono ta zędua. Tọ du iya bu; Abímeleku asų iya: "Nnajiufu; ?ii-gbu ndu, ẹ-te nweđu iphe, ẹphe meru tọo? ⁵ Mę Ébirihamu sųkwaru iya lę nwanı ono bu nwanne iya. Nwanı l'onwiya asųkwa iya phų lę nwoke ono bu nwanne iya? Iphe-a be ya te lebezikwa ęnya mee; tọ bu lę ya meru iya tę ya mebata madų."

⁶ Nchileke asu iya le nro ono: "L'o bu oswi-okfu l'e to lebezidu enya mee ya. L'oo ya kparu iphe, ya meru t'e b'o meswe yebe Nchileke; mbu te yele nwanyi ono ba azeshi. ⁷ Ngwaa; dulaaru nwoke ono nyee ya; kele nwoke ono bukwa onye nkfuchiru Nchileke. L'oo-kfuru n'u yebe Nchileke l'okfu ehu ke nggube Abyimeleku te ndzu dzua ngu. Teke e ti duladuru iya eya; makwaru amaru le nggu le ndibe ngu bukwa maa."

⁸ Yo be l'onmewa utsu; Abimeleku abya ekukoo ndu ozi iya l'ephe ha; woru nro ono zeeru ephe. Ephe anule ya phu; egvu erua ephe l'ehu.

⁹ Abimeleku abya ekua Ebirihamu; su iya: "?Bu egbe ngunu? ?Bu awe be ya mesweru ngu, meru iphe i wotaru iphe, du eji ophu ha ege-a bya ebobe yele ndu ali iya? I mekwaru iya iphe ta dudu ke t'i mee ya eya!"

¹⁰ Abimeleku abya aji Ebirihamu; su iya: "?Bu ngunu kpakporo iphe, i meru iphe ono?"

¹¹ Ebirihamu asu iya le ya riru le keshinu e to nweđu ndu atsü Nchileke egvu, bu l'eke-a be ephe e-gbu iya l'okfu ehu nyee ya. ¹² Odo abukpooru nu le nwanyi ono kwa nwanna iya gedegede. O kwa nna lanu muru yele iya; obule ephe te shidu le nne lanu; ya alukwanuru iya. ¹³ Yo be teke Nchileke meru te mu gbeshi l'ufu nna mu wata ogha-phe ege-a; mu asu nyee mu ono l'ege oo-gude koshi le ya yeru mu obu bu te qosuje le mu l'ia bu nwunne iphe bu eke, ayi jejeru.

¹⁴ Abimeleku abya ahata aturu iya; me eswi iya nu Ebirihamu; bya ahatakwapu ndu ohu iya: ndu k'unwoke me ndu k'unwanyi yeru iya eya; metsua bya edulataru iya nyee ya, bu Sera. ¹⁵ Yo bya asu Ebirihamu l'o bu yebe Abimeleku be nwekota ali ono, oole enya ono. T'o je ahata eke, du iya mma buru.

¹⁶ Yo bya asu Sera le ya nukwaru nwunne ngu unu mkpola-ocha labu lukporo mkpola-ocha iri. Ono iphe, ya gude asu ngu paru haa l'ifu ndu unu l'ephe yi l'emeswe, e mesweru ngu. Liswi dukotakwa ngu mma.

¹⁷ To du iya bu; Ebirihamu abya ekfuru nu Nchileke; Nchileke abya emee Abimeleku; me nyee ya; me unwanyi ndu ophu bu ohu iya; ephe awata omu nwa odo; ¹⁸ kele Ojejoje shi mee; iphe bu unyomu Abimeleku l'ephe ha ekekotaru ekeru l'okfu ehu nyee Ebirihamu; mbu Sera.

21

Aamu Ayizaku

¹ Ojejoje abya emeeru Sera ege o kfuru; bya emeeru iya ege o kweru iya ukwa iya. ² Sera abya atsuta ime; mbaru Ebirihamu nwata nwoke le nka; l'oge teke ono, Nchileke kweru iya ukwa iya ono gedegede. ³ Ebirihamu agua nwata ono, Sera muru iya ono Ayizaku. ⁴ Ayizaku anolephu abali esato; Ebirihamu ebua ya utsu, bu iya bu ege Nchileke suru t'o meje iya. ⁵ Iphe Ebirihamu noru b'a muderu iya Ayizaku bu ukporo afa ise.

⁶ Sera asu: "Le Nchileke meekwaru te ya mua onu-ochi. O kwaphu ege ono be iphe, bu onye nuru iya nu e-tsokwaru iya phu mua onu-ochi." ⁷ Yo sukwapu: "?Bu onye photajeru Ebirihamu le ya e-mekochaa chee nwa era? Ya egbe byale bya amutaru iya nwata nwoke le nka."

Aachifu Hega yele Ishimelu

⁸ Nwata ono abya evua; a mifu iya onu l'era. Mboku ono, a mifuru iya onu l'era ono; be Ebirihamu gbaru aji, du egvu. ⁹ Séra abya aphua le nwata nwoke ono, Héga, bu nwanyi Ijiputu mutaru Ebirihamu ono ajalaha Áyizaku ewena; ¹⁰ su Ebirihamu: "Chifukwa nwanyi ohu-wa yele nwa iya; kele nwatibe nwanyi ohu-a yele nwatibe nk'ia; mbu Áyizaku ta agbakwaru mba l'iphe ngu."

¹¹ Iphe ono atsua Ebirihamu l'ehu nshinu; kele o bu okfu ehu nwatibe iya b'e ekfu. ¹² Obenu le Nchileke suru iya: "Te ke nwata ono yele nwanyi ono, bu ohu ngu ono ba atsukwa ngu l'ehu. Mekwaa iphe, Séra kfuru ngu; ke l'o bu le Áyizaku be awa ngu e-shi jaa. ¹³ Ya e-mekwaphu nwatibe ke nwanyi ohu phu t'o buru mba k'eka iya; ke l'o bukwapu nwatibe ngu."

¹⁴ Yo rua l'onma-ewa utsu echile iya; Ebirihamu ewota nri; kuru mini ye l'eda-akpo, eeyeje mini woru nu Héga; bya eworu iya dee ya l'ukuvu; chifu iya yele nwata ono. Epe atugbua je etsoru echi-egu Besheba gaphelaha.

¹⁵ Mini, no l'eda-akpo ono agvulephu; yo togbo nwata ono le mkpuli iru lanu l'eke ono; ¹⁶ tugbua je anodu iche l'iku eke ono; l'eke bu a -gbaa akfu; yo jerua ya; ke l'o kpeburu le ya ta anodudu ele nwata ono enya t'o nwuhu. Yo kpo-kfuru l'iku eke ono; wata ora ekwa.

¹⁷ Nchileke anua nwata ono ekwa. Ojosi Nchileke anodu l'imigwe kua Héga; su iya: "?Bu ngunu Héga? Ba atsushi egvu; kele Nchileke nuwaru olu nwata ono l'eke ono, o ze l'ara ekwa ono. ¹⁸ Gbeshi; je ekulia nwata ono; heta; kele ya e-me iya t'o buru mba, ha nshinu."

¹⁹ Nchileke abya emee; enya asahu Héga. Yo phua welu, mini no; je ekujia mini l'eda-akpo ono; bya echebe nwata ono.

²⁰ Nchileke echee nwata ono jeye yo vufuta. Yo bua l'echi-egu ono ghoo o-ka-ibe l'ogba akfu. ²¹ Yo buru l'echi-egu Paranu b'o bu; nne iya eje aluaru iya nwanyi le Ijiputu.

Ebirihamu yele Abyimeleku agbaa ndzu

²² Abimeleku yele Fikolu, bu onye ishi ndu soja iya asu Ebirihamu le mgbaku ono: "Le Nchileke nokwa swiru ngu eswiru l'iphemiphe obule, iime ememe. ²³ Rinuara yebe Abyimeleku angu l'ifu Nchileke l'eke-a le to nwedu l'i gbaaru iya eregede; yebedua yele unwegirima iya; me ndu awa iya l'ephe ha. O buchia t'i koshi l'i yeru iya obu; bya eyeru mkpukpu-a obu; mbu mkpukpu-a, i byaru abyabya-a; ege ono, ya koshiru le ya yeru ono."

²⁴ Ebirihamu ekweta le ya e-ri-a nte ono.

²⁵ Ebirihamu abya echia Abimeleku ichi ke welu, ndu ozi Abyimeleku nataru iya. ²⁶ Abimeleku asu iya: "Le ya ta makwa onye meru iya nu; ophu i kfubukwaru iya eya. O kwa ntanu owaa be ya bebe anu iya."

²⁷ To du iya bu; Ebirihamu akputa aturu yele eswi kpee Abimeleku; epe ebo ono abya agbaa ndzu. ²⁸ Ebirihamu abya eshi l'igwe aturu iya fota ada aturu esaa dobe iche. ²⁹ Abimeleku asu Ebirihamu: "?Bu ngunu kparu iphe i fotaru ada aturu esaa ono dobe iche?"

³⁰ Ebirihamu asu iya t'o nata ada aturu esaa ono t'o buru iphe, a-nodu agba ekebe l'o bu iya turu welu-a.

³¹ Tò dù iya bú; e woru ẹke ono gúa Besheba; kẹ l'ẹke ono bú ẹke unwoke ẹbo ono riru nte.

³² Ẹphe agbatsulephu ndzú ono lẹ Besheba; Abímẹleku; mẹ Fìkolu mbú onye ishi ndu soja iya alashia Filisutayínu. ³³ Ẹbiríhamu abya eworu oshi tamarisuku dzaa lẹ Besheba; nọdu l'ẹke ono kpọ-kua Ojejoje, bú onye a-nọ jeye tutu yoyo. ³⁴ Ẹbiríhamu ebua l'alì Filisutayínu ọlọrì.

22

Nchileke àhù Ẹbiríhamu ama

¹ A nọnyaa; Nchileke abya ahùà Ẹbiríhamu ama; kua ya: “Ẹbiríhamu!” Ẹbiríhamu aza iya.

² Yò sù iya: “Duta nwatibe ngu ono, bú Áyízaku; mbú nwananù ngu ono, i yeru obu ono gude je l'alì Moriya. Teke i ruru bẹ ya e-koshi ngu-a ugwu ẹke ìi-nọdu gude nwatibe ngu ono gwooru iya ngweja-ukfuru.”

³ Yo be l'ọnma-ẹwa ọtsu echile iya; Ẹbiríhamu enyikobe nkakfù-ìgara iya; duta nwatibe iya ono; mbú Áyízaku; duta ọmadzu labú lẹ ndu ejeru iya ozi; yọ búru ẹphe oje ẹke ono, Nchileke kfuru iya ono. Ọ watakwaruphu nkù, oo-gude gwoo ngweja-ukfuru ono. ⁴ Yo be mbọku, kwe ẹphe ẹto l'ije ono; Ẹbiríhamu ejenyaa bya apalia ẹnya; phúa ẹke ono l'ẹke teru ẹnya. ⁵ Yò sù ndu ozi iya ono t'ẹphe nọdukwa l'ẹke-a; ẹphe lẹ nkakfù-ìgara ono; tẹ yẹle nwata-a jeribefua l'ẹkaphu je abaaru Ojejoje ẹja. Teke ẹphe metsuaru bẹ ẹphe a-lata-a azú byakfuta ẹphe.

⁶ Ẹbiríhamu apata nkù ngweja-ukfuru ono bo nwatibe iya ono; mbú Áyízaku. Yẹbedua egude ọku yẹle mma. Ẹphe ẹbo ayìru tųgbua. ⁷ Ẹphe ejenyaa; Áyízaku eku iya: “Nna!”

Yò za iya.

Áyízaku asù iya: “Ọku bẹ nọwa nù; nkù anọdu. Ọ bú; ?nanuhunu aturu, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru ọbu?”

⁸ Ẹbiríhamu asù iya: “Nwa mu; Nchileke a-nù-a aturu, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru ọbu.” Ẹphe ẹbo atųgbua; yọ búru ẹphe ejeje.

⁹ Ẹphe erua ẹke ono, Nchileke kfuru iya ono; Ẹbiríhamu abya akpua ẹnya-ngweja l'ẹke ono; bya eworu nkù doo ya. Yò bya ekee nwatibe iya ono; mbú Áyízaku ẹgbu; pata iya tų-kobe l'eli nkù ono, edoru l'eli ẹnya-ngweja ono; ¹⁰ bya amachija ẹka; wota mma tẹ ya gbua nwatibe ya. ¹¹ Ojozi Ojejoje anọduwaphu l'imigwe kua ya; sù iya: “Ẹbiríhamu! Ẹbiríhamu!”

Yò za iya.

¹² Yò sù iya: “Be byikwa nwata ono ẹka! Ba dukwa iphe, ii-me iya. Nta-a bẹ ya mawaru l'ìitsu Nchileke egwu; kẹ l'i tii seladuru iya ẹka azú l'ẹke nwatibe ngu ono nọ; mbú nwananù ngu ono.”

¹³ Ẹbiríhamu abya apalia ẹnya; phúa ebyila, mpo iya gbagaru l'iphe. Yo je akpua ebyila ono gbua ọzori nwatibe iya ono gude gwoo ngweja-ukfuru ono. ¹⁴ Ya ndono; Ẹbiríhamu eworu ẹke ono gúa: “Ojejoje bú Ọ-kwọ-lẹ-mkpa.” Gbururu jeye ntanù ọwaa bẹ aasuje: “L'eli ugwu Ojejoje bẹ aa-kwọ ngu lẹ mkpa.”

¹⁵ Ojozi Ojejoje anọdu l'imigwe kua Ẹbiríhamu k'ugbo ẹbo; sù iya: ¹⁶ “Lẹ yẹbe Ojejoje gudeekwa onwiya ria angù lẹ keshinu ophu i du-gheru ike mee egbe iphe ọwaa; ti selaru iya ẹka azú l'ẹke nwatibe ngu ono nọ; mbú nwa-nanù ngu ono; ¹⁷ bẹ ya gofutajeru ngu ọnu; mee t'awa ngu ha l'igwe

l'ò bụ mkpọ-kpodo, nò l'igwe; ha l'ò bụ eveve mgbogidi ẹnnyimu. Awa ngu pñe a-luje ogu lùta mkpukpu ndu ohogu ephe. ¹⁸ Ọ bụ l'eri ngu bẹ ee-shi gooru iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko-a ọnu. Ishi iya aburu l'ị nuru yẹbe Ojejeje okfu."

¹⁹ E mebetsua; Ébirihamu yele Áyizaku ejekfushia ndu ozi iya ono; ephe ayiru lashia azụ lẹ Besheba. Ébirihamu ebuwaruru lẹ Besheba.

Ụnwu Nahọ

²⁰ A nọkwaru-o jeye; a bya ezia Ébirihamu lẹ Milika mushiakwaru nwunne iya, bụ Nahọ ụnwegirima. ²¹ Uzu bụ ọkpara. Buzu aburu nwunne iya nwoke yele Kemuwelu. Kemuwelu bụ iya bụ nna Áramu. ²² A bya amụa Kesedu tsoke Kemuwelu; bya amụa Házọ; ọwaa Piludashu yele Jidulafu; mē Bétuwelu. ²³ Bétuwelu ono bụ yẹbedua bụ nna, mụru Ribéka. Yọ bụru ụnwegirima ẹsato ono bẹ Milika mụtaru Nahọ, bụ nwunne Ébirihamu. ²⁴ Nnufu iya ọphu aza Ruma bẹ mụtaru iya Teba; Gahamu; Tahashu; mē Maaka.

23

Anwuhu Séra

¹ Séra nọru ụkporo afa ishingu l'afa ẹsaa. ² Ẹke ọ nọdu nwuhu bụ lẹ Kiriyaat Araba, bụ iya bụ Héburonu, nọ l'alị Kénanu. Ébirihamu agua aphú Séra; kwaa ẹkwa iya.

³ Ébirihamu ahaa odzu nyee ya ono; jekfu ndu Hetu; je asụ ephe: ⁴ "Lẹ ya bụkwa mbyamụmbya, shi eshishi lakfuta unu l'ẹke-a. Byiko; unu renua ya alị; tẹ ya lía nyee ya-a."

⁵ Ndu Hetu asụ iya: ⁶ "Onye nwe mu nụ; ephebe ndu Hetu sụru: L'ị kwa eze madzụ l'ephe. Hatalephu ili ndibe ayi ọphu katsua ngu mma je elia nyee ngu. Ẹ tó nwedu onye ndu-ephe, a-jika sụ t'ẹ b'i lishi nyee ngu l'ili iya."

⁷ Ébirihamu egbeshi bya ebyiaru ndu alị ono, bụ iya bụ ndu Hetu ikpere; ⁸ sụ ephe: "Ọ -bụru l'ò dū unu tẹ ya lía nyee ya bẹ ya ekfu t'unu rọoru iya Éfurọnu Zóha; ⁹ t'ò ree ya ọgba Makupela iya phụ, nọ l'ishi alị iya phụ. Iphe, bụ iphe ọ huru iya ẹya bẹ ya a-kfụ iya l'ifu unu l'ẹke-a; t'ọ bụru ẹke ayi a-nọduje eli odzu."

¹⁰ Éfurọnu ono, bụ onye Hetu ono bẹ yele ndu ndu-ephe jikokwa-a nọdukota l'obu-edukfu mkpukpu ono. Éfurọnu araa ya arara; k'ọphu ndu Hetu, nọ l'ẹke ono nọkotaru iya; sụ Ébirihamu: ¹¹ "Onye nwe mu nụ; wawakwa! Ya sụru lẹ ya nọ l'ifu ndu alị iya-a l'ekfu iya; sụ t'i nwekotaru alị ono l'ò ha; nggu enworu ọgba ono, nọ iya nụ ono; lía nyee ngu!"

¹² Ébirihamu abya ebyiaru ndu alị ono ikpere; ¹³ sụ Éfurọnu: "T'ọ ngabe nchị. Ya a-kfụ aswa alị ono. Nata iya rụ aswa iya; k'ọphu ya e-je elia nyee ya l'ẹke ono." O kfuru iya; k'ọphu ndu alị ono nọkotaru iya.

¹⁴ Éfurọnu asụ iya: ¹⁵ "Onye nwe mu nụ; alị ono dzukwaru unu mkpọla-ọcha. Olobu; ?bụ ngunu b'ò bụ l'ẹke nggu l'iya nọ? Jeru je elia nyee ngu l'ẹke ono."

¹⁶ Ébirihamu ekweta iphe, Éfurọnu huru iya l'alị ono; bya eworu iya kfua ya l'ifu ndu Hetu l'ẹke ono. Iphe, ọ kfuru iya bụ unu mkpọla-ọcha, bụ ẹra iphe, a tụtaru l'iphe, eegudé ere aswa teke ono.

¹⁷ Tò dù ya bụ; e woru alì Éfurónu, nò lẹ Makupela ree Ébirihamu. Makupela óbù nò l'úzo ẹnyanwu-ahata Mamure. E reru iya alì óbù yẹlẹ ọgba, nò iya nù; mẹ iphe, bụ oshi, nò iya nù je akpaa l'ẹke oke iya jeberu. ¹⁸ Iphe, bụ ndu Hetu, nò l'ónu edukfu mkpukpu ono aphua teke e reru Ébirihamu alì ono t'ò buru alì iya. ¹⁹ E metsua; Ébirihamu elia nyee ya; mbù Séra l'ogba ono, nò l'alì Makupela ono l'úzo ẹnyanwu-ahata Mamure, bụ iya bụ Héburonu l'alì Kénanu. ²⁰ Tò dù iya bụ lẹ ndu Hetu eworu alì ono yẹlẹ ọgba, nò iya nù rekota Ébirihamu; yò buru alì iya ẹke ee-lije odzu.

24

Áyizaku yẹlẹ Ribéka

¹ Nta-a bẹ Ébirihamu kahwaru ohuma; Ojejoje agowaru iya onu l'iphemiphe obule. ² Yò bya ekua onye ophu kage obu ogurenya lẹ ndu ejeru iya ozi; mbù onye ophu elektaru iya ẹnya l'iphemiphe obule, o nweru enweru; sù iya: “Gude iya ẹka l'utakfu;” ³ gude ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke k'imigwe; buru Nchileke k'eliphe riaru iya angù l'ẹ tì lùduru nwatibe iya Áyizaku nwanyi lẹ Kénanu-a, ẹphe bu-a; ⁴ mbù l'ii-jechia l'alì yẹbe Ébirihamu; mbù lẹ kẹ ndu abubu iya gẹdegede je alutaru nwatibe iya Áyizaku nwanyi.”

⁵ Nwozi iya ono aji iya: “Ọ -bùkwanuru lẹ nwanyi obu te kwedu l'ootsoru iya lata ẹke-a; ?ya e-duta Áyizaku gude lashia l'alì ono, i shi ono tọ?”

⁶ Ébirihamu asù iya t'ẹ b'ò dutakwa nwatibe iya laa ẹke ono ọdo! ⁷ “Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke k'igwe, bụ onye dufutaru iya l'ufu nna iya; mẹ l'alì ẹke, a muru iya; mbù onye kfuru nù iya; bya ekwee ya ukwa; riru angu yeru iya ẹya: ‘Lẹ awa iya bẹ ya a-nù alì-a;’ Nchileke e-zi-a ojozi iya t'unu l'iya yiru; k'ophu ii-lù-ghe nwanyi l'ẹke ono dulataru Áyizaku l'ẹke-a. ⁸ Ọ -buru lẹ nwanyi obu te ekwedu tsoru ngu; ẹvu ngu ẹvu ogu. Ọ buphu t'ẹ b'i dukwa Áyizaku laa ẹke ono.” ⁹ Tò dù iya bụ; nwozi ono abya egude nnajiufu iya ono mbù Ébirihamu ẹka l'utakfu; riaru iya angù l'okfu ono.

¹⁰ Ya ndono; nwozi iya ono abya akputa inya-ivu nnajiufu iya ono iri gude tugbua; bya egwokwaaphu iphe ọdo, dutsua mma, nnajiufu iya ono nùtsuaru iya gude; yò buru iya oje Mesopotémiya. Yo jerua bya abahu lẹ ẹke Nahò bu. ¹¹ Yo rua; bya eruta inya-ivu ono jeshia l'iku wẹlu, nò l'azù mkpukpu ono. Yo rua iku wẹlu ono; bya emee ya; yo byishikota ikpere; k'ophu ọo-dù ike nyizita. Teke ono bẹ bụwa urenyashi teke unwanyi awufuje je oseta mini.

¹² Onye ozi Ébirihamu ono abya ekfuru nù Nchileke; sù iya: “Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nnajiufu iya Ébirihamu. Mekwaa t'ije iya-a nweru ishi ntanù! Koshinu l'i yeru nnajiufu iya, bụ Ébirihamu obu! ¹³ Mbù; ọ kwa l'iku wẹlu-a bẹ ya nò ẹge-a; unwu-mgboko mkpukpu-a awu abya oseta mini. ¹⁴ Menua t'unwu-mgboko ono onye ophu ya sùru: ‘Byiko t'ò zinua ite iya tẹ ya nguta mini’; teke nwamgboko obu kweru chebe iya mini ono; bya asù lẹ ya e-chebefua inya-ivu iya mini; ya amaru l'ọo onye onanu

* **24:2** 24:2 L'ome-l'alì ndu Híburu; bẹ teke madzù gude ibe iya ẹka l'utakfu kfua okfu; b'ò bụwa nte; yo ria ya: l'iphe ono, ya kfuru ono; bẹ ya ta agbanwedu agbanwe.

b'i fɔtaru nwozi ngu, bu Áyizaku. O bu iya e-me te ya maru l'i yeruphu nnajiufo iya, bu Ébirihamu obu."

¹⁵ Yo gudekwadua ege ono ekfu anu Nchileke; owaa bu-wa Ribéka yele ite, o tukoberu l'ukuvu. Ribéka ono bu nwatibe Bétuwelu. Betuwelu bukwanu nwatibe Milika. Milika bu nyee Nahọ. Nahọ aburu nwunne Ébirihamu. ¹⁶ Nwamgboko ono ama mma nshinu; buru onye doberu onwiya oga; kele e to nwedu nwoke, chikahujewaru iya okpa. Yo bya eje le welu ono sejiá mini l'ite iya gude lufuta.

¹⁷ Onye ozi ono abya agbakfukebe iya; su iya: "Byiko t'o kenua ya nwa mini l'ite iya ono te ya nga."

¹⁸ Ribéka asu iya: "Onye nwe mu nu; nguta nu iya!" Teke ono phu; yo pazitawaphu ite ono; paru iya l'eka; yo nguta iya.

¹⁹ Yo chebetsua ya mini ono; su iya: "Te ya setafukwaaruphu inya-ivu iya t'o nga; k'ophu oo-dzuru iya." ²⁰ Yo bya awufu-kebe mini l'ite iya ono ye l'ochi-eswi, no l'eke ono; bya agbaphu azu le welu ono je esetafua mini odo. Yo see mini; jeye yo setakotaru inya-ivu ono mini, dzuru iya nu.

²¹ Onye ozi ono anodukpelephu nwandoo l'ege iya t'o maru: ?Bu-a ya be Ojeoje fɔtaru iya obu?

²² Inya-kamelu ono angutsua mini ono; nwoke ono abya achifuta echi-imi, e gude mkpola-ododo, ere ire mee; me mgbaleka labu, e gude mkpola-ododo iri mee gbase iya. ²³ Yo bya aji Ribéka onye muru iya nu. Ji iya; ? m'o nweru eke epe a-ze le ke nna iya t'epe je aradu l'enyashi-a?

²⁴ Ribéka asu iya le ya kwa nwatibe Bétuwelu ophu Milika mutaru Nahọ; ²⁵ sukwa iya phu l'epe nwekwaru ewu onyingu; me k'okponku nshinu; nwekwaruphu ulo, epe a-ze l'enyashi-a.

²⁶ Nwoke ono abya efozeta; baaru Ojeoje aja; su iya: ²⁷ "T'ajaja buru ke Ojeoje, bu Nchileke nnajiufo mu Ébirihamu; mbu Ojeoje ono, n-yemobu iya e-ta agvudu agvugvu l'eke nnajiufo mu bu Ébirihamu no. O koshiwaru l'o gbaru te nnajiufo mu ono gude ire iya aka. A bya le mbedua; Ojeoje duwaru mu; mu eruta le k'abubu nnajiufo mu."

²⁸ Nwamgboko ono agbaru lashia l'ulo nne iya je atuko iphe ono l'o ha kporu epe. ²⁹ Ribéka nweru nwunne iya ke nwoke, aza Lébanu. Lébanu agbachiwaphu jeshia nwoke ono ndzuta le welu ono; ³⁰ ke l'o phuru echi-imi phu; me mgbaleka ono, Ribéka gba ono; bya anukwaaphu iphe ono, o suru le nwoke ono kforu iya ono. Yo tugbua jekfushia nwoke ono; rua; yo vudonyabewa inya-ivu iya l'iku welu ono. ³¹ Lébanu asu iya: "Bata abata; nggube onye Ojeoje goru onu-oma nu! ?Nanu ege o du b'i vudo eke-a? Ya doziakwaru ngu ulo eke ji-ze; dozikwaaphu eke inya-ivu ngu a-doru."

³² To du iya bu; nwoke ono abya abahu l'ulo obu. Lébanu abya atoshia inya-ivu iya ono iphe, o vu; bya achitaru inya-ivu ono l'epe ha ewu onyingu; me k'okponku; bya apataru yebedua; me unwoke, yele iya yi mini t'epe gude kwoo okpa. ³³ E mebetsua; a bya egwota nri doberu nwoke ono. Yo su le ya te erikwa nri jeye teke ya kfuodoru iphe, ya byaru.

Lébanu asu iya t'o kfuedu iphe obu!

³⁴ Yo su Lébanu le ya bukwa nwozi Ébirihamu. ³⁵ Le Ojeoje mewaru nnajiufo iya ono iphe-oma, du biribiri. O buwa onye nweru iphe nweshia ya ike. Ojeoje mewaru; yo nweru aturu; nweru eswi; nweru mkpola-ocha; me mkpola-ododo. O nukwaru iya phu ndu ejeru iya ozi: unwoke l'unwany; b'o byakwaruphu bya anushia ya inya-ivu; me nkakfu-igara.

³⁶ Séra, bụ nyee nnajiufu mu; bę mұtaru iya nwata nwoke l'ishi ęwo. Ébirihamu ewowaru iphemiphe ọbule, o nweru enweru nұkota nwata ọbu. ³⁷ Nnajiufu mu ono bę meru; mu eriaru iya angu; lę mu ta aluduru nwatibe iya ono nwanyi Kėnanu. ³⁸ L'ọbu ndu ufu nna iya; mbụ l'ęnya ufu ęphe gędegede bę mu e-je alұaru nwatibe iya ono nwanyi.

³⁹ "Mu aji nnajiufu mu ono; sụ iya: 'Ọ -bụkwanuru lę nwanyi ọbu te ekwedu l'oo-tsoro mube nwozi ngu-a ala ęke ono ehe?'"

⁴⁰ "Yọ sụ mu lę Ojejoje ono, bụ onye, ya abaru ęja ono e-duru-a ojozi iya ye tę mu l'iya yiru; k'ophu oo-me t'ije mu nweru ishi; k'ophu mu a-lukwanuru nwatibe iya nwanyi l'abubu ęphe; mbụ l'ęnya ufu ęphe gędegede. ⁴¹ Lę mu -jekpowaa l'ufu ęphe; ndibe ęphe te kwe bę ęvu mu; bụakwa ęvu ugu.

⁴² "Ya ndono; mu abya abyaruta lę welu-a ntanu; bya ekfuru Nchileke; sụ iya: 'Nngube Ojejoje, bụ Nchileke nnajiufu mu Ébirihamu; ọ -buru l'ọ dų ngu mma; byiko menua tę ije-a, mu byaru-a nweru ishi. ⁴³ Nta-a bę mu vudowa l'iku welu-wa; ọ -buru l'ọ nweru nwamgboko, byaru oseta mini; mu -sụ iya: "Byiko tę mu ngutanu mini l'ite ngu ono;" ⁴⁴ ọ -buru l'ọ kwetaru chebe mu iya; bya asụ lę yebe nwamgboko ono e-jekwa echebefua inya-ivu mu; t'onye ono bükwaru onye nggube Ojejoje ọtaru nwatibe nnajiufu mu.'

⁴⁵ "Mu egudekwadua ęge ono ekfu anu Nchileke l'ime obu; Ribėka l'abyawaphu yele ite, ọ dęru l'ukuvu. Yọ bya ejeshia lę welu ono je eseta mini. Mu asụ iya: 'Byiko t'ọ chebe mu nu mini.'

⁴⁶ "Yọ pazitakebewaphu ite ono, ọ pa l'ukuvu ono; sụ mu tę mu nguta iya; ęge ya e-je esetakwaruphu inya-ivu mu t'ęphe ngua."

⁴⁷ "Mu aji iya nwatibe onye ọ bụ.

"Yọ sụ mu lę ya bụ nwatibe Bėtuwelu Nahọ; onye ọphu Milika mұtaru iya."

"Mu abya eworu echi-imi ye iya l'imi; bya agbabę iya mgbalęka. ⁴⁸ Mu abya efozeta; baaru Ojejoje ęja; jaa Ojejoje, bụ Nchileke nnajiufu mu Ébirihamu ajaja; mbụ Ojejoje, bụ onye duru mu; mu eshia ọzo, dų mma byaruta ęke-a; bya aphua nwata, bụ nwanwa nwunne nnajiufu mu, mu a-luru nwatibe nnajiufu mu ono. ⁴⁹ Nta-a bụ: ọ -buru l'unu e-koshi l'unu yeru nnajiufu mu obu; mbụ l'ọ gbaru t'e gude ire unu ęka; unu kfua tę mu maru. Teke ę tọ dudu; unu kfukwaa ya phų tę mu maru ọzo ọphu mu e-shi iya."

⁵⁰ Lébanu yele Bėtuwelu asụ: "Ọ kwa Ojejoje bę iphe ọwaa shi l'ęka; ? bükwadu ngunu ọdo bę ęphe e-kfu? ⁵¹ Ọwaa Ribėka ndo-ọ; duta iya lashia t'ọ je aluru nwatibe nnajiufu ngu ọbu; keshinu ọphu ọ bụ ege Ojejoje suru l'ọo-dų ndono."

⁵² Onye ozi Ébirihamu ono anulephu onu, ęphe yeru; byishi ikpere l'ali; baaru Ojejoje ęja. ⁵³ Yọ bya egwota ngwa, e gude mkpola-ododo; mę mkpola-ọcha mee chee Ribėka; chekwa ya phų ękwa. Ọ nutsukwaaruphu nwunne Ribėka kę nwoke; mę nne iya iphe, eretsua ire nshinu. ⁵⁴ Ọ bụ teke ono bę yele ndu ęphe l'iya yi tukoru bya eria nri; ngua iphe. E metsua; ęphe aradu l'ęke ono mboku ono.

Yọ be l'utsu; nwozi ono asụ t'ęphe ha ya ru tę ya laa lakfu nnajiufu iya.

⁵⁵ Nwunne Ribėka ono yele nne iya arọ ya t'ọ haa t'ęphe lę Ribėka nofukpoonu m'ọ bụ abalı iri; tęmanu ęphe ayiwaruru lashia.

⁵⁶ Yò sù ɛphe t'ɛphe be esedeshi iya; l'ɛke Ojejoje meekwaru ije iya; yo nweru ishi? Wo ɛphe t'ɛphe hanɔa ya tɛ ya lakfu nnajiufu iya.

⁵⁷ ɛphe asù iya t'ɛphe kukpooduanu nwata jiedu iya; t'a maru iphe, oo-kfu. ⁵⁸ ɛphe abya ekua Ribéka; jì iya: "ʔM'oo-tsoru nwoke-a tɔo?"

Yò sù ɛphe lɛ ya e-tsoru iya-a.

⁵⁹ Tɔ dɔ iya bɔ; ɛphe abya eduru Ribéka nɔ iya; mɛkwaphu nwanyi, bɔ iya heru Ribéka teke ɔ ha nwanshì. Onye ozi Ébirihamu ono; mɛ ndu yele iya yì eduta ɛphe lashia. ⁶⁰ ɛphe abyadɛ alala; ndu nwe Ribéka agooru iya ɔnu; sù iya:

"Nwunne ayi nwanyi;
zùkwaa azuzu bɔru nne ɔnukurunu!
T'awa ngu lùjeekwa ɔgu
lɔta mkpùkpù ndu ɔhogu ɛphe!"

⁶¹ Ya ndono; Ribéka yele ndu ozi iya akwakɔbe bya enyihu ñnya-ivu ɛphe; tsoru nwozi Ébirihamu ono. Yo duta ɛphe; yò bɔru ɛphe alala.

⁶² Teke ono bɛ Áyizaku shiwa l'uzo wɛlu Byiye-Lahayi-Royi bya; kɛ l'ɛke o bu ebubu bɔ l'echi-ɛgu ɔzo ɔhuda. ⁶³ Yo be l'urɛnyashi ujiku lanɔ; Áyizaku ejeshia oghe-ɛgu tɛ ya je amachia ukfu. Yò bya ele ɛnya phɔ ñnya-ivu, liberu l'abya. ⁶⁴ Ribéka apalikwaaphu ɛnya; phɔ Áyizaku; bya eshi l'eli ñnya-ivu ono nyizita; ⁶⁵ jì nwozi ono: "Nwoke ono, shi l'ɛgu eje abya ono; ʔbɔ onye b'ɔ bɔ?"

Onye ozi ono asù iya l'ɔ kwa nnajiufu iya. Ribéka achitawaphu ɔlari-ifu iya phɔ-kpua onwiya ifu.

⁶⁶ Onye ozi ono abya akòkotaru Áyizaku ɛge ya jeru iya. ⁶⁷ Áyizaku eduta Ribéka duba l'ɔlo-ɛkwà nne iya; mbù Séra; yò ghɔwaphu nyee ya. Yo yeeru Ribéka obu nshinu. Yò bɔru iya bɔ l'obu ago-zita Áyizaku lɛ kɛ nne iya ono, nwuhuru nɔ ono.

25

Anwuhu Ébirihamu

¹ Ya ndono; Ébirihamu abya alɔa nwanyi ɔdo, ɛpha iya bɔ Ketúra. ² Ketúra amɔtaru iya Zimuranu; Jòkushanu; Medanu; Mídiya; Ishibaku; mɛ Shuwa. ³ Jòkushanu bɔ nna Sheba; mɛ Dedanu. Ndu bɔ ndu eri Dedanu bɔ ndu Ashuru; ndu Letushi; mɛ ndu Leyumu. ⁴ ɔnwu Mídiya bɔ Ifa; ɛfa; Hanɔku; Abída; mɛ ɛludaa. ɛphe l'ɛphe ha tɔko bɔru ɔnwu Ketúra.

⁵ Ébirihamu atɔko iphe, bɔ iphe o nweru enweru haaru Áyizaku. ⁶ Obenu lɛ teke ɔ nɔkwadua ndzɔ b'ɔ hataru iphe keeru ɔnwegirima iya; ndu ɔphu nnufu iya phɛ mɔshiru iya. Yò bya edufushia ɔnwegirima ono je edobe l'uzo ɛnyanwu-ahata t'ɛphe lɛ Áyizaku be ebushiru l'ɛkalanu.

⁷ Iphe Ébirihamu nɔru bɔ ɔkporo afa ɛsato l'afa iri l'ise. ⁸ ɔ karu nka lɔkpahu alɔkpahu b'ɔ nwuhuderu lakfu ndiche iya phɛ ⁹ Yò nwuhutsua ono; ɔnwegirima iya; mbù Áyizaku yele Ishimɛlu elia ya l'ogba Makupela l'alì ɛfurɔnu Zóha, bɔ onye Hetu. ɔgba Makupela nɔ l'uzo ɛnyanwu-ahata Mamure. ¹⁰ Alì ono bɔ alì, Ébirihamu zɔru ndu Hetu. Yò bɔru l'ɛke ono b'e liru Ébirihamu; mɛ nyee ya, bɔ Séra. ¹¹ Ébirihamu anwuhutsulephu;

Nchileke abya agooru nwatibe iya; mbu Áyizaku onu. Teke ono be Áyizaku bu l'iku weļu Biyiye-Lahayi-Royi.

Unwu Ishimelu

¹² Qwaa eri Ishimelu ophu nwanyi Íjiputu; mbu Héga, bu ohu Séra mutaru Ébirihamu:

¹³ Qwaa unwu Ishimelu l'ege e shi mua ephe: Nebayotu bu okpara iya. Ndu ophu etso iya nu bu Kéda; Adubelu; Mibusamu; ¹⁴ Mishima; Duma; Masa; ¹⁵ Hadadu; Téma; Jeturu; Nafishi; qwaa Kedema. ¹⁶ Ephe l'ephe ha bukota unwu Ishimelu; bukotaru ishi l'ikfu eke ephe shi. O bu epha ephe b'e gudetsua maru mkpukpu; me edukfu eke ephe butsua l'iche l'iche. ¹⁷ Iphe Ishimelu noru bu ukporo afa ishingū l'afa iri l'ésaa b'o nwuhuderu. ¹⁸ Eri iya shilephu le Havila bua jeye le Shu le mgboro oke onye le Íjiputu; l'e gude eje Asiriya. Ephe l'unwu Ébirihamu ndu ophu ta dubua le mma.

Jékopu me Iso

¹⁹ Qwaa eri Áyizaku Ébirihamu:

Ébirihamu bu iya bu nna Áyizaku. ²⁰ Iphe, Áyizaku gbaru bu ukporo afa labu teke o luru Ribéka, bu nwatibe Bétuwelu. Ribéka ono bu nwunne Lébanu. Eke ephe shi bu Áramu le Padanu Áramu.

²¹ Áyizaku abya ekfuru nu Ojejoje l'okfu ehu neye ya; kele o keru ekeru. Ojejoje anu iphe ono, o kfuru iya ono; bya emee neye ya; mbu Ribéka; yo tsuta ime. ²² Unwegirima ono anodu iya l'epho l'akpa onwephe mkpa. A nonyaa; yo su: “?Bu ngunu kparu iphe, egbe iphe qwaa amuru iya ege-a?” Yo tugbua jeshia okpata Ojejoje ishi iya.

²³ Ojejoje asu iya:

“L'o kwa mkpukpu labu no ngu l'epho;
mbu l'o bu umadzu labu
e-shi ngu l'ehu;
kee onwephe ebo.
Onye lanu a-ka onye ophu ike;
onye k'ogurennya a-nodu
ejeru onye ke nwata ozi.”

²⁴ Yo rua ya l'ezeda; yo zeda mua ejima; yo bukotaru unwoke. ²⁵ Onye ophu vu uzo eke meeme; gbakota eji l'ehu iya. To du iya bu; ephe agua ya Iso. ²⁶ Amu-tsuta, aamu-tsuta iya; nwunne iya etsowa iya phu; su-de iya eka l'ichirukfu. To du iya bu; a gua ya Jékopu. Iphe Áyizaku nowaru bu ukporo afa eto teke Ribéka mushiru iya unwegirima ono.

²⁷ Unwegirima ono abya evufuta. Iso aburu onye maru enya nta; onye anoduje achí nta l'egu eke daburu adaburu. Jékopu aburu onye eme nggujunggui; l'anoduje l'ufu. ²⁸ Áyizaku yeru Iso obu; ke l'anu ono, oogbuje ono atsoje iya ena. Obekwanu le Ribéka bu Jékopu b'o yeru obu.

²⁹ Yo be ujiku lanu; Jékopu l'agwo ine. Iso eshi nta bata; l'abya oda mba. ³⁰ Yo su Jékopu: “T'o konua ya ine iya ono, nwuru vii ono te ya ria; le ya adaakwa mba.” O bu iya meru iphe a wataru iya oku Édomu.*

* 25:30 25:30 Iphe Édomu bu bu o-nwu-vii.

³¹ Jékòpu asù iya: “L’ò kwa; m’ò -bùru l’ò haru tẹ yẹbedua bùru ògurennya.” ³² Íso asù t’ò lekwa; lẹ ya anwùhuakwa. ?Ya gude k’ògurennya eme ngunu?

³³ Jékòpu asù iya t’ò rioduru iya angù; woru ògurennya, gbaru iya nù nù yẹbe Jékòpu. Yo kwe; riaru iya angù; shi ẹge ono woru ògurennya iya òbu nù Jékòpu.

³⁴ Jékòpu abya awẹẹ Íso buredi; bya akọọ ya ine azaku ono, ò gwòru ono; yo ría. Yo riebetsua ya; nguru mini ye iya; gbeshi; tũgbua.

Yò bùru ẹge ono bẹ Íso shi; woru ògurennya, gbaru iya nù gbaa mgbukuma.

26

Áyizaku yẹle Abyímẹleku

¹ A nonyaa; ẹjo-ẹgu abya abya l’alì ono; t’a gufukwa òphu byajeru l’oge kẹ Èbirihamu. Áyizaku alakfu Abímẹleku, bù eze ndu Filisutayìnu lẹ Géra. ² Ojejoje abyakfuta Áyizaku bya asù iya t’ẹ b’ò lakwa Íjiputu. T’ò bukwaru l’alì ono, ya a-sù iya t’ò buru ono! ³ Wo iya t’ò butota l’alì-a; lẹ ya a-nòdu-a swiru iya; ya agòkwaruphu ònu-òma nù iya. Kẹ l’ò bù nggùbedua; nggu l’awa ngu bẹ ya a-nùkota alì-a l’ò ha. Ọdò bù l’iphe, ya riru Èbirihamu angù lẹ ya e-meru iya bẹ ya e-mekotakwa. ⁴ Ya e-me awa ngu t’ẹphe ha l’igwe l’ò bù mkpọ-kpodo, nọ l’igwe. Ya anù ẹphe alì-a l’ò ha. Ọ bù l’eri ngu bẹ ee-shi gòoru iphe bù mbakeshi lẹ mgboko-a ònu. ⁵ Ishi iya abùru lẹ Èbirihamu nùru yẹbe Ojejoje okfu; mekota iphemiphe òbule, ya tọru iya ọkpa iya; dobekotakwaphu ekemu iya l’òha. ⁶ Tọ dù iya bù; Áyizaku eburu lẹ Géra.

⁷ Unwoke ndu ẹke ono akpalahaa ya ishi nyee ya. Yò sù ẹphe l’ò kwa nwunne iya; kẹ l’ootsu egvu lẹ ya -su l’ò bù nyee ya bẹ ẹphe e-gbu iya; nata iya Ribéka. Ribéka òphu bukwa nù nwanyi l’ẹke òoma mma.

⁸ Yo be ujiku lanù; Abímẹleku, bù eze ndu Filisutayìnu epyofu ẹnya lẹ windo iya; phù Áyizaku l’ẹke ọkpabashi nyee ya, bù Ribéka. Teke ono bẹ Áyizaku buakwaru l’ẹke ono ọlori. ⁹ Ya ndono; Abímẹleku abya ekua Áyizaku; sù iya: “?Ọ kwa lẹ nwanyi ono bẹ ìilu alùlu? ?Bù ngunu kparu iphe ì sùru l’ò bù nwunne ngu?”

Áyizaku asù iya: “Lẹ ya rìkwaru l’ee-gude okfu iya kpaphua ya?”

¹⁰ Abímẹleku asù iya: “?Bù ngunu b’i meru ẹphe ẹge-a? Ndege ò -bùru l’onye lanù l’unwoke-wa bẹ jeru yẹle nyee ngu ono azẹ; mẹ ì-ga emekwa t’a taa ayi ọta.”

¹¹ Tọ dù iya bù; Abímẹleku abya atàru ndu ẹke ono l’ẹphe ha ekemu; sù l’onye chọru nwoke-a; m’ò bù nyee ya okfu bẹ ee-gbukwa egbugbu!

¹² Áyizaku abya emebe iphe l’alì ono; iphe emehuru iya nshinu l’afa ono; mbù mehu gbaa mgburumgburu ugbo ọkporo ise; kẹle Ojejoje gòru iya ònu. ¹³ Yò bya enweru iphe; ẹku l’abyaru iya; jeye yò bùru ọbaba.

¹⁴ O nweru atùru l’igweligwe; nweru eswi; bya agbashia ohu dobe. A nonyaa; ndu Filisutayìnu ejilahaaru iya ijimẹnya. ¹⁵ Ẹphe abya egude ẹja vechishikota iphe, bù wẹlu, unwu ohu nna iya; mbù Èbirihamu, tũshiru teke ò nọ ndzù.

¹⁶ Abímẹleku asù Áyizaku t’ò kwata kwafùru ẹphe l’alì; kẹ l’ò kawa ẹphe ẹkuku!

17 Tò dù iya bù; Áyizaku abya akwafù je akpòbe ọ̀lò-ékwà iya lẹ̀ nsùda Géra; buru l'ẹ̀ke ono. 18 Áyizaku abya atúkwaizikota wẹ̀lu ono, a tushiru teke nna iya; mbù Èbirihamu shi nòdu ndzù ono; mbù wẹ̀lu ono, ndu Filisutayinu yechishiru lẹ̀ nna iya nwuhutsuaru ono. Yò bya agùkwata wẹ̀lu ono ẹ̀pha ono, nna iya shi gushia ya ono.

19 Ndu ozi Áyizaku egvua nsùda ono; gvuvu mini, doru edodo l'ẹ̀ke ono. 20 Obenu lẹ̀ ndu, echeru ndu Jira elu; mẹ̀ ndu, echeru Áyizaku elu nk'iya wataru ọ̀dzo wẹ̀lu ono adzòdzo. Ẹ̀phe asù lẹ̀ mini ono bù mini ẹ̀phebe ndu Géra. Tò dù iya bù; Áyizaku agua wẹ̀lu ono Iseku kẹ̀ l'a swọ̀ru iya uswo.* 21 Ẹ̀phe abya egvua wẹ̀lu ọ̀do; ndu Jira adzòkfukwaru iya phù.

Áyizaku agua onanu Sitina.† 22 Yo gbeshi l'ẹ̀ke ono je atua wẹ̀lu ọ̀do; tò dùhe onye dzọ̀ru onanu. Yò gua onanu Rehobotu bya asù: "Lẹ̀ nta-a bẹ̀ Ojejoje mewaru t'ẹ̀phe túsaru ẹ̀hu l'alì-a nòdu iya buru ọ̀-jaa-jagba-ẹ̀gu."‡

23 Yo gbeshi l'ẹ̀ke ono; yò buru iya ọ̀la Besheba. 24 Ojejoje abyakfuta iya l'enyashi ono; bya asù iya: "L'ọ̀ kwa yẹ̀bedua bù Nchileke kẹ̀ nna ngu, bù Èbirihamu." Wo iya t'ẹ̀ b'ọ̀ tsùkwa egvu; kẹ̀le ya nọ̀-ọ̀ swiru iya. Ya e-gude okfu ẹ̀hu nwozi iya; mbù Èbirihamu gọ̀ru ọ̀nu-ọ̀ma nù yẹ̀be Áyizaku; mee t'awa iya ha igweligwe.

25 Áyizaku abya akpua ẹ̀nya-ngwẹ̀ja l'ẹ̀ke ono; bya akpọ̀-kuwa ẹ̀pha Ojejoje. Yò bya egvube ọ̀lò-ékwà iya l'ẹ̀ke ono. Ndu ozi iya abya atua wẹ̀lu l'ẹ̀ke ono.

26 Yò buru teke ono bẹ̀ Abímẹ̀leku yẹ̀le Ahuzatu; onye akpọ̀-zijeru iya ọ̀zọ; mẹ̀ Fikolu, bù onye ishi ndu soja iya shi Géra kpakfuta iya. 27 Áyizaku aji ẹ̀phe: "Bù ngunu kparu iphe unu abya nk'iya; l'ẹ̀ke ya òkwa unu ashì; unu achifu iya l'alì unu."

28 Ẹ̀phe asù iya: "L'ẹ̀phe makpọ̀oru ọ̀huma lẹ̀ Ojejoje nọ̀ swiru iya eswiru. Ọ̀ ya kparu iphe ẹ̀phe sùru l'ọ̀ dù mma tẹ̀ nggu l'ẹ̀phe ria nte; tẹ̀ nggu l'ẹ̀phe gbaa ndzù; 29 l'ẹ̀ tìi medu ẹ̀phe eji ẹ̀ge ono, ẹ̀ tò dùdu iphe ẹ̀phe mejeru unu teke ono, unu shi buru ndu-ẹ̀phe ono. Yò buleruphu ọ̀huma bẹ̀ ẹ̀phe mekotaru unu; bya edufu unu lẹ̀ domangu lẹ̀ rimangu ono. Nta-a bẹ̀ Ojejoje byawaru bya agowaru ngu ọ̀nu."

30 Áyizaku abya agbaaru ẹ̀phe aji; ẹ̀phe eria; ngua. 31 Yo be l'ọ̀nmewa utsu echile iya; ẹ̀phe agbaa ndzù. Áyizaku abya edube ẹ̀phe; ẹ̀phe alashia l'ẹ̀hu-gudangu.

32 Yò buru mbọ̀ku ono bẹ̀ ndu ozi Áyizaku bya ekfuaru iya kẹ̀ wẹ̀lu phù, ẹ̀phe turu phù; sù iya l'ẹ̀phe phùkwaru iya mini. 33 Yò gua ya Shiba. Ẹ̀pha mkpùkpu ono aburu Besheba jeye ntanù-a.§

34 Iso anọ̀lephu ọ̀kporo afa labù; je alua Juditu, bù ada Beri onye Hetu; bya alùkwaaphu Basematu, bù ada Elọ̀nu, bükwaphu onye Hetu. 35 Ẹ̀phe aburu iphe-ẹ̀huka nòduru Áyizaku yẹ̀le Ribéka.

27

Áyizaku agọ̀ru Jékọ̀pu ọ̀nu

* 26:20 26:20 Iphe "Iseku" bù bù "uswo". † 26:21 26:21 Iphe "Sitina" bù bù "ohogu". ‡ 26:22 26:22 Iphe "Rehotobu" bù bù "ọ̀-jaa-jagba-ẹ̀gu". § 26:33 26:33 Iphe "Shiba" bù bù "Welu Ogba-ndzù". Iphe ọ̀do, ọ̀ bù bù "Welu ẹ̀saa".

¹ Yo rua teke Áyizaku kahwáru; k'ophu bú lẹ nka lawaru iya l'ènya; yo kua Íso, bú ọkpara iya.

Yọ za iya.

² Áyizaku asú iya: "Nta-a bẹ ya búakwa nwoke ọgurenja; tọ bú lẹ ya maru mbọku, ya a-nwúhu. ³ Ngwaa; wota iphe, iigudeje achí nta; mbu eda-akfú ngu; mẹ akfú ngu; gude je l'egbudu je egbua anú; ⁴ gude iya shia nri, atso ẹna; mbú ege iya ọphu aduje iya mma. Teke i shitsuaru iya; nggu egwotaru iya ẹya; tẹ ya ria; gooru ngu ọnu; tẹmanu ya anwuhude!"

⁵ Yọ búru lẹ teke Áyizaku ekfuru Íso iphe ono bẹ Ribéka nukotaru iphe ookfu. Íso atugbulephu jeshia nta ono; ⁶ Ribéka asú nwatibe iya Jékọpu: "Lenu; lẹ ya nukwaru ẹke nna ngu shi ekfuru nwanne ngu Íso; ⁷ t'ọ je egbua anú gude shiaru iya nri, atso ẹna tẹ ya ria; ege ya a-gọru iya ọnu l'ifu Ojejoje; tẹmanu ya anwuhude." ⁸ Nwa mu; nta-a kwa tí ngabekwa nchí ọhuma; mee iphe-a, ya abyaru ngu ekfuru-a! ⁹ Jee l'ẹke, elu ọru; fọta ada egbu labú, dú mma; tẹ ya gude shiaru nna ngu nri, dú mma. Ya e-shile iya phú ege ọo-dú iya mma. ¹⁰ Teke ya shituaru iya; nggu egwota iya je anú nna ngu t'ọ ria; k'ophu ọo-gọru ngu ọnu; tẹmanu yọ nwhude.

¹¹ Jékọpu asú nne iya; mbú Ribéka: "Mẹ nwanne iya; mbú Íso gbakwaru eji; yẹbedua aburu onye ẹhu kwọru akwọkwo. ¹² O nwekwaru ege ọo-dú; nna mu ejeshia mu ọra ẹka l'ẹhu; ọo-makwa l'ọ bú ọgho bẹ mu aghọru iya. ?T'oo-medu nù; yo gbe tẹ mu ọnu l'ọzori ọnu, ọo-ga agọru mu."

¹³ Nne iya asú iya: "Nwa mu; ọ -túa ngu ọnu tẹ ya vukwaru iya! O búlephu t'í mee iphe, ya sùru t'í mee. Tugbua je akpọtaru iya egbu ono!"

¹⁴ Ya ndono; yọ tugbua je akpọtaru nne iya egbu ono. Nne iya abya egude iya mee kẹ nri, atso ẹna; mee ya ege aduje nna iya mma. ¹⁵ Ribéka abya achita uwe Íso, bú ọkpara iya; mbú uwe iya ọphu kakọta ọma mma; yee onye kẹ nwata, bú iya bú Jékọpu. Uwe Íso ono bẹ shi koru l'ulo Ribéka.

¹⁶ Yọ bya eworu akpọ egbu ono kwee ya l'ẹka; bya aphú-kpua ya ẹya l'olu ẹke kwọru iya akwọkwo. ¹⁷ Yọ bya aparu nri ono, o shiru, a tsọ ntumatu ono pẹe Jékọpu; nukwa iya phú buredi, o gheru ye iya.

¹⁸ Jékọpu egwota iya gwojeru nna iya; je eku iya: "Nna!"

Yọ za iya; bya aji iya: "?Í bú onye; nwa mu?"

¹⁹ Jékọpu asú iya: "L'ọ kwa yẹbedua, bú Íso, bú ọkpara ngu. Ya meekwaru ege i ziru iya. Gbeshi nù nọdu anọdu taa anú ọbu, ya gburu ọbu; k'ophu ì-gọru iya ọnu."

²⁰ Áyizaku aji iya: "Nwa mu; ?nanú ege i meru gbukebewa anú ọbu egwegwa ege-a?"

Jékọpu asú iya: "L'ọ kwa Ojejoje, bú Nchileke ngu yetaru iya ẹka."

²¹ Áyizaku asú Jékọpu t'ọ kpírítaedu tẹ ya raẹdu iya ẹka; maru: ?mì bú-a nwatibe iya Íso tẹ tí búdu?

²² Jékọpu abya ejekfube nna iya, bú Áyizaku ntse. Yọ bya araphee ya ẹka l'ẹhu; sù iya: "L'olu ngu kwa olu Jékọpu; obenu l'ẹka ngu búkwanu kẹ Íso." ²³ Ẹ tọ hùbehedu Jékọpu ama; kẹ l'ẹka iya dú eji eji l'ọ bú kẹ nwanne iya; mbú Íso. Yọ gooru iya ọnu; l'arí l'ọ bú Íso. ²⁴ Yọ jì iya: "?Bú-a nggu bú nwatibe iya Íso?"

Jékọpu asú iya: "Iye-e!"

²⁵ Yọ sù iya: "Nwa iya; patanuru iya anú ọbu, i gburu; bya eshia ọbu; k'ophu ya a-ta iya; gooru ngu ọnu ọbu!"

Jékọpụ abya apataru iya ẹya; yọ taa. Yọ bya anụ iya mée; yọ nguru ye iya. ²⁶ Nna iya ono; mbụ Áyizaku asụ iya t'ọ bya bya anmaa ya akpa!*

²⁷ Yo jenyabe iya ntse je anmaa ya akpa. Áyizaku anụ mkpọ uwe iya; bya agooru iya ọnu; sụ iya:

“Ha! Mkpọ nwatibe iya dukwa

l'ọ bụ mkpọ ẹgu,

Ojejoje gọru ọnu-ọma nụ.

²⁸ Tẹ Ojejoje mekwaa tẹ
igwe chijeru ngu mini;

Yo mekwaaphu ẹke,

i meberu iphe t'ọ mehujeru ngu.

T'ọ mee t'i nweru nri;

nweru mée; nweru k'etsushi iya.

²⁹ Tẹ iphe bụ mbakeshi jejeru ngu ozi;

iphe, bụ ọha, nọnu ebyijeru ngu ikpere!

T'ọ bụru nggubedua a-bụru

nnajiufu unwunne ngu phẹ;

unwunne ngu phẹ

ebyijeru ngu ikpere!

Iphe, bụ onye tūru ngu ọnu

bụakwa onye a tūru ọnu;

onye gọru ngu ọnu

aburu onye a gọru ọnu!”

³⁰ Áyizaku agoebetsuaru Jékọpụ ọnu ono; ọ bụkwadua alufu, ọ lufu l'ẹke, nna iya ono nọ; ọwaa bụwa nwunne iya; mbụ Íso l'ẹke o shi nta ono ala. ³¹ Íso abya eshikwaaphu nri, atso ẹna gwojeru nna iya; sụ iya: “Nna; gbeshi bya ataa anụ, ya gburu; shiaru ngu ọbu; ẹge ịi-gọru iya ọnu ọbu.”

³² Áyizaku aji iya: “?Bụ onye b'ị bụ?”

Yọ sụ iya: “L'ọ kwa yẹbedua bụ nwa ngu nwoke; mbụ ọkpara ngu, bụ Íso.”

³³ Ẹhụ anmahu Áyizaku kpakpakpa. Yọ ji: “?Bụhunụ onye gburu anụ wotaru iya, ya gudekwadua l'ẹka ata; nggu abata-a? Ya gọokwaru onye ono ọnu; mbụ l'onye ono bụakwa onye a gọru ọnu-ọma nụ.”

³⁴ Íso anụlephu iphe ono, nna iya kfuru ono; gude aphụ; gude ẹkwa; sụ nna iya ono: “T'ọ gọoru iya rụ ọnu. T'ọ gọoru iya rụ ọnu nk'ia!”

³⁵ Áyizaku asụ iya: “Lẹ nwunne ngu gudeekwa ụgho bya anata ọnu-ọma ngu.”

³⁶ Íso asụ iya: “L'ọ bụlephu Jékọpụ ono, a guru iya ono bẹ gbaru iya nụ. ?Ọwaa te kweedua ugbo ẹbo, o kputaru iya. Ọ nataru iya ọgurennya, ya bụ. Nta-a b'ọ byawaru bya anatafua ya ọnu, a ga agoru iya.” Yo kfutsua ẹge ono bya aji nna iya ono: “?To nwekpodua nwọnu ọphu phoduru nụ, ị gọru iya tọ?”

³⁷ Áyizaku asụ iya: “Lẹ ya meekwaru Jékọpụ t'ọ bụru nnajiufu ngu; bya emekwaaphu tẹ ndu abụbu iya l'ẹphe ha jejeru iya ozi. Ya gọokwaru ọnu nụ iya lẹ nri; mẹ lẹ mée. ?Bụ ngunu bẹ ya e-meru ngu nta-a nggube nwa iya?”

³⁸ Íso asụ nna iya ono: “Nna; ?bụlephu ọnu-ọma lanụ b'i nweru kpụ? Nna; gọnuaru iya ọnu nk'ia!” Íso awata ẹkwa.

* 27:26 27:26 Iphe ọ kwata kfuwa bụ t'ọ tsuta iya ọnu.

³⁹ Nna iya mbụ Áyizaku asụ iya:
 “Èke ii-bu bẹ bụ alì
 èke, è-te emehujedu iphe;
 èke mini ta achìduru ngu.
⁴⁰ Ọ bụ ogu-mbeke bẹ ii-gude buru;
 nwanne ngu bẹ ii-nòdu agbaru mboyi.
 Obenu lẹ teke ọ wataru ngu ọtsu l'èhu;
 bẹ ii-kwefuru iya ikè;
 nggu l'iya ebukahu.”

Jékpọu agba ala kẹ Lébanu

⁴¹ Íso abya akpọo Jékpọu ashì lẹ k'ọnu ono, nna iya gọru nù iya ono. Yọ sù onwiya: “?Ọ kwa lẹ nna iya abyawa anwùhu? Teke ono bẹ ya e-gbu-a nwanne iya; mbụ Jékpọu.”

⁴² Ribéka anùlèphu iphe, Íso kfurú; bya ezia t'e je ekuaru iya nwa iya kẹ nwata; mbụ Jékpọu. Yo rua; Ribéka asụ iya: “Lekwa l'iphe nwanne ngu Íso gude l'adụ onwiya ike; bukwa lẹ ya e-gbu ngu. ⁴³ Ọo ya bụ; nggube nwa iya; mekwaa iphe-a, ya abyarú ngu ekfurú-a: Gbalaa nta-a lakfu nwanne iya, bụ Lébanu lẹ Háranu; ⁴⁴ tẹ nggu l'iya butota; t'e gude t'obu dazita nwanne ngu. ⁴⁵ Teke o ghubuhuru iya eghughu; yọ zahawa iphe ono, i meru iya ono bẹ ya ezia t'ì lata. ?Bụ ngunu a-kpakwanụ iphe ya a-nòdu t'unu nwùshihu l'ujiku lanụ?”

⁴⁶ Ya ndono; Ribéka asụ Áyizaku l'ike ọnodu ndzụ ta dùhekwa iya; kẹ l'ike unwanyi Hetu-a gvùakwaru iya. Ọ -bùru lẹ Jékpọu e-je alufua nwanyi Hetu ọdo; ?ya a-nòkwadu ndzụ k'ome ngunu ọdo?

28

¹ Tọ dụ iya bụ; Áyizaku abya ekua Jékpọu; gọoru iya ọnu; bya anmaaru iya ọkwa; sù iya: “Ba alùkwa nwanyi Kénanu! ² Tugbulekwaphu jeshia kẹ Lébanu, bụ nwanne nne ngu lẹ Padanu-Áramu t'o kee ngu nwanyi; mbụ l'ufu nna, muru nne ngu, bụ iya bụ Bétuwèlu. ³ Tẹ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike gọkwaru ọnu-oma nù ngu lẹ nwa; yo mee t'ì jaa ajaja bùru nna igweligwe mba. ⁴ Tẹ Nchileke mekwaa t'ọnu ono, ọ gọru nù Ébirihamu ono bukwaruphu nke ngu; nggu l'unwu ngu; k'ophu alì ono, iibu nta-a l'ọ bụ onye mbyamùmbya ono a-bùru nke ngu; mbụ alì ono, Nchileke nùru Ébirihamu ono.” ⁵ Ya ndono; Áyizaku abya ezifu Jékpọu; yọ tugbua jeshia kẹ Lébanu lẹ Padanu-Áramu. Lébanu ono bụ nwatibe Bétuwèlu, bụ onye Áramu; bukwaruphu nwanne Ribéka, bụ nne Jékpọu yẹle Íso.

⁶ Ya ndono; Íso abya amaru lẹ Áyizaku gọwaru Jékpọu ọnu; bya ezifuwa iya t'o je Padanu-Áramu; je alù nwanyi; bya amaru lẹ teke ono, ọ gọru iya ọnu ono b'ọ nmaru iya ọkwa t'ẹ b'ọ lùkwa nwanyi Kénanu; ⁷ bya amaru lẹ Jékpọu nùwaru nna iya mẹ nne iya okfu; tugbuwa jeshia Padanu-Áramu.

⁸ Ọ bụ teke ono b'ọ bya edoo Íso ẹnya ẹge unwanyi Kénanu dụ-be nna iya; mbụ Áyizaku eji. ⁹ Yọ tugbua jeshia kẹ Ishimèlu; je alù Mahalatu yekobe l'unwanyi ndu ọphu ọoluhawa. Mahalatu ono bụ nwanne Nebayọtu, bụ ọkpara Ishimèlu; bùru nwanwa Ébirihamu.

Nrọ, Jékpọu rọru lẹ Bételu

10 Ya ndono; Jékoṗu egbeshi lẹ Besheba; yọ bọru iya oje Háranu. 11 Yo jenyaa; nchi ejikfu iya l'uzo; yọ nọdu tẹ ya radu. Yo je apata mkpuma lanu l'ẹke ono; dobe; ze-zita; chebe iya ishi kuru mgbenya. 12 Yọ bya arọ nro phua ubube, e gvuberu l'alị; yo je adu-kfuru l'igwe. Unwu ojozi Nchileke l'enyi iya gòdógòdò; ndu enyihu enyihu; ndu enyizita enyizita. 13 Ojejoje evudo l'onungonu ubube ono; su: "L'ọ kwa yẹbedua bu Ojejoje; bya aburu Nchileke kẹ nna ngu, bu Èbirihamu; bukwaruphu Nchileke kẹ Áyizaku. Alị ono, i ze ono be ya a-nu nggu l'awa ngu. 14 Awa ngu a-ha igweligwe l'ọ bu ẹja, nọ l'alị. Unu e-bu jeye uzo enyanwu-ariba; bya ebua jerua uzo enyanwu-ahata. Unu e-bukwaphu jeye uzo isheli; bua jerukwaaphu uzo ohuda. Ya e-shi l'ẹka nggu l'awa ngu gọoru ndiphe mgburumgburu onu. 15 Ya e-swiru ngu eswiru; l'eleta ngu enya l'iphe, bu ẹke ii-jekpo. Odo aburu lẹ ya e-dulata ngu azu l'alị-a. Ẹ to nwedu lẹ ya aha ngu jeye teke ya e-mekotaru ngu iphe ono, ya kweru ngu ukwa iya ono."

16 Jékoṗu etehu; bya asu: "Ha! ?Oo ya bu lẹ Ojejoje nọ l'ẹke-a; ya ta ama." 17 Yọ wata ọtsu egvu; su: "L'akpaji ẹke-a be dukwa egvu! Ẹ to nwekwa iphe ọdo, ẹke-a bu; 'abudu ọlo Nchileke. Ọ kwa ẹke-a bu onu-uzo imigwe!"

18 Yo be l'onmewa utsu echile iya; Jékoṗu apata mkpuma ono, o shi chebe ishi ono; gvube l'ọ bu itso; bya eworu manu gbashị l'eli iya. 19 Yọ gua ẹke ono Bételu; e guderu l'iphe, e shi ekuje ẹke ono bu Luzu.*

20 Jékoṗu abya eribua ya lẹ nte; su: "Ọ -buru lẹ Nchileke e-swiru iya; leta iya enya l'ije iya-a; mee tẹ ya phua iphe oye l'onu; mẹ iphe owe l'ukfu; 21 k'ophu bu lẹ ya jeru iphe owaia lata l'ufu nna iya l'ẹhu-gudangu; be Ojejoje a-bukwaru Nchileke iya! 22 Mkpuma-wa, ya gvuberu l'ọ bu itso-wa a-buru ọlo Nchileke; iphe bu iphe, nggube Nchileke nuru iya be ya e-ke uzo iri nu ngu uzo lanu."

29

Jékoṗu jeruru Padanu Áramu

1 Ya ndono; Jékoṗu akwaseru ije iya jeye yọ bya erua alị ndu uzo enyanwu-ahata. 2 Yo rua ẹke ono bya aphu welu, nọ l'oghe-egu l'ẹke ono; mẹ uzi aturu ẹto l'iku iya; kẹ l'aturu ono bu lẹ welu ono b'ọ nguje mini. Mkpuma, e gude swichia onu welu ono aha nshinu. 3 Yọ buje; aturu ono -dzukolephu l'ẹke ono; ndu eche iya nu abya agbakọ ẹka swifu mkpuma ono l'onu welu ono; seta mini doberu aturu ono. Ẹphe -megee; ẹphe abya eswikwazi mkpuma ono l'onu welu ono.

4 Jékoṗu abya aji ndu eche aturu ono ẹke ẹphe shi.

Ẹphe asu iya l'ẹphe shikwa Háranu.

5 Yọ su ẹphe mẹ ẹphe maru Lébanu, bu nwanwa Nahọ?

Ẹphe asu iya l'ẹphe makwaru iya-a.

6 Jékoṗu aji ẹphe: "Mẹ ẹhu du iya-a mma?"

Ẹphe asu iya l'ẹhu dukwa iya-a mma; l'ọ kwa nwatibe iya; mbu Rechelu be chi aturu abya ẹgaphu.

7 Yọ su ẹphe: "Unu ta phudu l'uboku hakwadua nshinu; l'ẹ to gbadua teke, aachikobeje aturu. Unu setanu mini doberu aturu ono t'ọ ngua. Teke e metsuaru; unu achiru iya je ẹke ọokpaje nri t'ọ kpafua nri!"

* 28:19 28:19 Iphe "Bételu" bu bu "Ọlo Nchileke".

⁸ Èphe asù iya: “L'èphe te emeghekwa iya ège ono. L'ò kwa teke atùru ono dzuleruphu edzudzu l'èke-a; e swifu mkpuma ono l'ònu wèlu ono. Teke ono; e setaru iya mini t'ò ngua.”

⁹ Yò bùru teke ono, èphe l'iya ekfu ono bè Rechèlu chì atùru nna iya byaruta; kè l'ò bù nwamgbòko eche atùru. ¹⁰ Jékòpu aphùlephu Rechèlu; mè atùru Lébanu ono, ò chì ono; tùgbua je eswifu mkpuma ono l'ònu wèlu ono; bya eseta mini doberu atùru nwunne nne iya ono; yò ngua. ¹¹ Jékòpu abya anmaa Rechèlu akpa; wata èkwa. ¹² Jékòpu asù Rechèlu lè yèlè nna iya bukwa; lè ya bukwa nwatibe Ribéka. Rechèlu agbagbua je akòoru iya nna iya.

¹³ Lébanu anùlephu kè nwa nwunne iya ono; mbù Jékòpu; gbagbùwaphu gbakfutashia ya. Yo rua je anmaa ya akpa; tsuta iya ònu; duta iya jeshia nk'iya. Èphe erua; Jékòpu abya akòkotaru iya iphemiphe òbule ono, meru nù ono. ¹⁴ Lébanu asù iya lè yèlè iya bukwa mee lanù; mbù e -kee; e-kehe-òdo.

Jékòpu alùta Lii yèlè Rechèlu

Jékòpu ebulephu ònwa ophu lè kè Lébanu; ¹⁵ Lébanu asù iya: “?Bù okfu lè nggu l'iya bù abùbu b'ìi-nòdu ejeru iya ozi kè mmanu t'ò?” Wo iya t'ò kfa iphe, ya a-nòdu akfù iya.

¹⁶ Lébanu bè m̀taru unwu-mgbòko labù. Èpha onye k'ògurennya bù Lii; onye kè nwata abùru Rechèlu. ¹⁷ Lii bè ènya dù èruru-èruru; obenu lè Rechèlu ama mma; dù ugvu. ¹⁸ Rechèlu bè shi t̀bahawa Jékòpu l'ènya. Yò sù Lébanu: “Tè ya jenuaru iya ozi afa èsaa; t'ò kee ya nwatibe iya kè nwata; mbù Rechèlu.”

¹⁹ Lébanu asù iya: “L'ò gbe kakwa mma lè ya keru ngu iya; malè ya keru iya akataka onye òdo. Ngwanù; t'èphe buwaruru.” ²⁰ Tò dù iya bù; Jékòpu ejee ozi afa èsaa changu t'e kee ya Rechèlu. Afa èsaa ono adùlè-è Jékòpu l'ò bù nwujiku olemole; kè l'ò yeru Rechèlu obu nshinu.

²¹ Ya ndono; Jékòpu asù Lébanu: “Lè ya nò-dzuakwaru afa èsaa òbu. Dee ya nyee ya; k'òphu yè ya a-zè.”

²² Tò dù iya bù; Lébanu abya ekua ndu èke ono; shiaru èphe nri. ²³ Yo be l'urènyashi; yo duta ada iya; mbù Lii; dee Jékòpu; yè ya azèe. ²⁴ Lébanu abya eshi lè ndu ohu iya duta nwamgbòko òphu aza Zilipa duru nù Lii t'ò jejeru iya ozi-ùlo.

²⁵ Nchi abòhulephu; Jékòpu abya amaru l'ò bù Lii b'e gbe dee ya. Yò sù Lébanu: “?Bù ngunu b'ì meru iya egbe iya owaa. ?Tò bùdu Rechèlu bè ya jeru ngu ozi iya. ?Nanù ège ò dù b'ì gbaru iya egbe èregede owaa.”

²⁶ Lébanu asù iya: “Tì madu l'è t'ò bùdu ome-l'alì ayi l'èke-a t'e vuru ̀zo kee onye kè nwata nji; t̀manu e kede onye kè ògurennya. ²⁷ Taa nshi megeodu èswa-nwanyi k'onye owaa l'idzu-wa. E megee; ya ekefua ngu onye kè nwata; òbule ii-jekwaru iya phù ozi afa èsaa òdo.”

²⁸ Jékòpu ekweta; bya emee èswa-nwanyi l'èhu Lii idzu ophu. Lébanu abya ekefua ya Rechèlu. ²⁹ Lébanu abya eshi lè ndu ohu iya duta nwamgbòko òphu aza Biliha duru nù Rechèlu t'ò jejeru iya ozi-ùlo. ³⁰ Jékòpu yèlè Rechèlu abya azèe. Yò ka oyeru Rechèlu obu; malè Lii. Yò bya ejeeru Lébanu ozi afa èsaa òdo.

Unwu, Jékòpu m̀taru

³¹ Ojejoje abya elee ènya phù l'e te yeduru Lii obu; mee ya; yò wata òtsu ime; Rechèlu ekeru ekeru. ³² Lii abya atsùta ime; m̀ua nwata nwoke; g̀ua

ya Rúbenu; * ké l'ò sùru: “Lẹ Ojejoje phɔwaru iphe-ẹhuka, ya eje. Nta-a bẹ ya maru lẹ nji iya a-kabẹ-ẹ yeru iya obu.”

³³ Yò bya atsùta ime ọdọ; m̀kwaaphu nwata nwoke; sù: “Lẹ Ojejoje nɔwaru l'ẹ t'ẹ yeduru iya obu kparu iphe ọ nufukwaaru iya phɔ onye ọwaa.” Yò gɔya ya Símiyọnu.†

³⁴ Yò bya atsutakwa ime ọdọ; m̀kwaaphu nwata nwoke. Yò sù: “Nta-a bẹ ya maru lẹ nji iya e-kwe-e r̀kọta iya; kẹle ya m̀tawaru iya unwoke ẹto.” Yò gɔya ya Lívayi.‡

³⁵ Yò tsùta ime ọdọ; m̀kwaaphu nwata nwoke; bya asù: “Ugbiya-a bẹ ya e-tu Ojejoje ẹpha.” Yò gɔya ya Júda.§ Yò m̀tsua Júda; tsù-buhu ime.

30

¹ Rechẹlu aphɔa lẹ ya ta am̀taduru Jékọpu nwa; kolahaaru nwunne iya ono okopho. Yò sù Jékọpu: “L'ò -yedu iya ime bẹ ya a-nwùhukwa!”

² Iphe ono, o kfuru ono eghua Jékọpu eghughu. Yò sù Rechẹlu: “?Bù iya bù Nchileke, meru t'ẹ b'ì m̀ta nwata?”

³ Ya ndono; Rechẹlu asù iya: “Ọwaa Biliha ndọ-ọ, bù nwata ejeru iya ozi-ùlo. Duta iya tẹ nggu l'íya zẹe t'ọ m̀taru iya nwa; k'ọphu ya e-shi l'ẹka iya nweru akọ.”

⁴ Tọ d̀ iya bù; yò bya eduta Biliha, bù nwata mgbọko, ejeru iya ozi-ùlo dee ya; yò luru. Jékọpu yẹle Biliha abya azẹe; ⁵ yò tsùta ime; m̀aru iya nwata nwoke. ⁶ Rechẹlu asù: “Nta-a bẹ Nchileke hawaru iya enge. Ọ ngabẹwaru nchì nà iphe, ya r̀ru iya; bya anù iya nwata nwoke.” Yò gude k'ono gɔya ya Dánu.*

⁷ A n̄nyakwaa; Biliha abya atsùta ime ọdọ; m̀aru Jékọpu nwata nwoke k'ẹbo. ⁸ Rechẹlu asù: “Lẹ yẹle nwunne iya kparu ẹnya nshinu; ọbule nta-a bẹ ya kaakwanu iya ẹkuku.” Yò gɔya ya Náfutali.†

⁹ Teke Lii bya amaru lẹ ya tsu-buwaru ime; b'ò dutaru nwata ọphu ejeru iya ozi-ùlo; mbù Zilipa dee Jékọpu t'ọ luru. ¹⁰ Onye ozi-ùlo ké Lii ono; mbù Zilipa abya am̀taru Jékọpu nwata nwoke. ¹¹ Lii asù: “Ọwaa kwa iphe-ekweru.” Yò gɔya nwata ono Gádu.‡

¹² Onye ozi ké Lii ono; mbù Zilipa abya am̀taru Jékọpu nwata nwoke k'ẹbo. ¹³ Lii asù: “Èhu atsọkwa nù yẹbe Lii ntumatu. Nta-a bẹ unwanyi a-n̄du eku iya onye ẹhu atso ẹna.” Yò gɔya nwata ono Ásha.§

¹⁴ Yo be teke eebuje witu; Rúbenu atugbua jeshia l'egu; je aphɔa akpuru mandureku; wota iya wolataru nne iya Lii. Rechẹlu asù Lii: “T'ọ henua ya mandureku ono, nwatibe iya wotaru ono.”

¹⁵ Lii asù iya: “Nji iya b'ì nataru iya. Onanu te dzu ngu; ?iime t'ì natafua ya mandureku, nwatibe iya wotaru iya tọ?”

Rechẹlu asù iya: “T'ọ laaruru nji iya l'ùlo l'enyashi-a ugwo mandureku nwatibe iya obu.”

¹⁶ Ya ndono; Jékọpu eshilephu l'egu lata l'uren̄yashi ono; Lii agbakfube iya; je asù iya: “L'ọo-lakwaru iya l'ùlo l'enyashi-a; kẹle ya gudeekwa

* **29:32** 29:32 Iphe Rúbenu bù bù “Lekwa nwata nwoke!” † **29:33** 29:33 Iphe Símiyọnu bù bù “Onye anuje iphe, eekfu.” ‡ **29:34** 29:34 Iphe Lívayi bù bù “arukota”; m'ọ kwanu “atugbabe.” § **29:35** 29:35 Iphe Júda bù bù “Ekele.” * **30:6** 30:6 Iphe Dánu bù bù enge; lẹ “Nchileke kperu ikpe; haaru iya enge.” † **30:8** 30:8 Iphe Náfutali bù bù “Ọkpa-ẹnya.” ‡ **30:11** 30:11 Iphe Gádu bù bù “Iphe-ekweru.” § **30:13** 30:13 Iphe Ásha bù bù “Èhu-otso-ẹna.”

mandureku, nwatibe iya zuta iya.” Ya ndono; yo be l’enyashi; yo laaru iya ulo obu.

¹⁷ Nchileke anua ekfukfu, Lii kfuru nu iya; yo tsutawaphu ime; mvaru Jekopu nwata nwoke k’ise. ¹⁸ Lii asu: “Le Nchileke buakwaru iya nggo; kele ya dutaru nwamgboko, e jeru iya ozi-ulo dee nji iya.” Lii agua nwata ono Isaka.*

¹⁹ Lii abyakwa bya atsuta ime odo; mvaru Jekopu nwata nwoke k’ishingu. ²⁰ Lii asu: “Nchileke mewaru iya iphe-oma, du biribiri. Nta-a be ya maru le nji iya a-nodu akwabẹ iya ugvu; keshinu ophu ya mutawaru iya obodo okoro ishingū.” To du iya bu; yo gua nwata ono Zebulunū.†

²¹ A nonyakwaa; yo bya atsuta ime odo; mua nwamgboko; gua ya Dayina.

²² Nchileke abya anyata Rechelu; ngaberu iya nchi; bya emee ya; yo wata otsu ime. ²³ Yo bya atsuta ime; mua nwata nwoke; bya asu: “Nta-a be Nchileke wofuwaru iya iphe-iphere.” ²⁴ Yo gua nwata ono Josefu;‡ su: “Te Ojejoje yekwafukwaaru iya nwata nwoke odo l’owaa.”

Jekopu me Lebanu

²⁵ Rechelu amutsulephu Josefu; Jekopu asu Lebanu t’o ha ya te ya la ke nna iya, bu eke a muru iya. ²⁶ T’o haaru iya unyomu iya; haaru iya unwegirima iya, bu ndu ya jeru iya ozi l’ishi ephe; te ya chita la. L’o phwaru ege ya jeberu iya ozi.

²⁷ Obenu le Lebanu suru iya: “O -buru le ya tubaru ngu l’obu; byiko nonyafunua! Le ya phwaru l’o bu l’okfu ehu ngu be Ojejoje gude gooru iya onu ege-a.” ²⁸ Sukwa iya phu t’o kfua iphe, ya a-kfuje iya te ya kfuje iya eya.

²⁹ Jekopu asu iya: “L’i mawaru ege ya jeberu ngu ozi; maru ege elu ngu gude zuta-be le ya echeru ngu iya. ³⁰ Nwiphe ono, i shi nweru be ya byaderu ono abarahu bya aha ege-a; ke l’obuje; ibyiya ophu ya shiru; Ojejoje agooru ngu onu. Nta-a bu; ?buhunu teke ole be ya a-wata ogba mkpu ehu ke yele ndibe iya?”

³¹ Lebanu aji iya iphe ya a-kfu iya?

Jekopu asu iya t’e b’o dushi iphe o-kfu iya. “L’iphe e-gbe mechianu bu le ya a-nodu echeleru ngu-a aturu ege ya eche iya; m’o -buru l’i kwetaru iphe-a, ya abya ekfukfu-wa: ³² Te ya tsoo iphe bu eke elu ngu kuru ntanu; foshikota aturu ndu ophu turu iphe poopoo; me ndu ophu deberu iphe edebe; me iphe bu nwaturu ndu ophu eji uji; me iphe, bu egu, deberu iphe edebe; me ophu turu iphe poopoo. Ndu onanu a-buru aswa ozi iya. ³³ O -rua l’uzo ifu be ji-ma-a me ya bu onye ire-lanu. Teke ji-bya ophu elu ndu onanu, i gude kfua ya ugwo ozi iya ono; o -buru l’i phuru iya egu, e ta atudu iphe poopoo; o dudu buru ophu e te edebedu iphe edebe; m’o bu nwaturu ophu e te ejidu uji; maleruphu l’o bu ezita be ya zitaru iya.”

³⁴ Lebanu ekweta; su iya to du ege ono, o kfuru iya ono. ³⁵ Mboku ono gedegede be Lebanu tugburu je afoshikota mkpi, dengashiru iphe edengashi; ndu ophu debetsuaru iphe edebe; ndu ophu turu iphe poopoo; me nebyi egu ndu ophu tushiru iphe ocha; owaa iphe bu unwu aturu ndu ophu eji uji; chiru iya nu unwu iya t’ephe cheje. ³⁶ Yo chita elu ono tugbua. Iphe o jeru ije bu abali eto b’o jeruru eke oje, bukwanu eke yele

* **30:18** 30:18 Iphe Isaka bu bu “O-bu-nggo.” † **30:20** 30:20 Iphe Zebulunū bu bu “Ugvū.”

‡ **30:24** 30:24 Iphe Josefu bu bu “Eyekwa”.

Jékòpu a-nòdu onwèphe ote-ènya. Jékòpu anòdu l'èke ono, ò gharu iya ono chelahaaru iya egbu ndu òphu ò chí-phodoru.

³⁷ Jékòpu abya egbuta èkali-oshi pòpula onyingu; mē oshi alòmòdu; mē oshi pulenu. Yò bya aswashia èkali-oshi ono ùgbò; mee ya; yò dù l'a kashìru iya iphe òcha. ³⁸ Yò bya achita èkali-oshi ono, ò swashìru ùgbò ono yetsua l'ochi, elu anguje mini; dobe iya ège ò-nòduje èphe nhamunha l'ifu teke èphe byaru ongu mini; kè l'ò bù teke ono, èphe byaru ongu mini ono bè èphe agbajè l'òkéé. ³⁹ Yò buje; teke èphe nò l'ifu èkali-oshi ono gbaa l'òkéé; èphe -bya amù nwa; èphe amushia ndu òphu dengashiru iphe edengashi; ndu òphu tushiru iphe poopoo; mē ndu òphu debetsuaru iphe edebe. ⁴⁰ Jékòpu abya afoshia unwu elu ono dobe iche; bya achiru ndu òphu yeru ndu òphu dengashiru iphe edengashi; mē kè ojingu yeru ndu kè Lébanu l'ifu. Yò shiwaphu ège ono nweru elu k'èka iya; t'ò chikobejehe iya lè kè Lébanu. ⁴¹ Yò buje teke ndu òphu bù nyee ya, shihuru ike byaru oqba l'òkéé; Jékòpu achita èkali-oshi ono yetsua l'ochi, elu ono anguje mini; dobeta ège ifu èphe l'iya e-chekotsua; k'òphu èphe a-nòduje l'iku èkali-oshi ono gbaa l'òkéé. ⁴² Teke ò buru elu ndu òphu dù nyègenyège; too dobeduru èphe èkali-oshi ono. È shiwaphu ège ono; elu ndu òphu dù nyègenyège alaaru Lébanu; ndu òphu shihuru ike alaaru Jékòpu. ⁴³ Ya ndono; Jékòpu eshiwaphu ège ono báhù; buru ubabanyi; nwee elu igweligwe; gbashia ohu: ndu k'unwanyi mē ndu k'unwoke; bya enweshia inya-ivu; mē nkakfù-igara.

31

Jékòpu agbafù lè kè Lébanu

¹ A nnyaa; Jékòpu anulaha l'unwu Lébanu ekfu l'ò jikowaru iphe, nna èphe nweru chita; l'iphemiphe obule ono, o nweru ono bukota èku nna èphe. ² Jékòpu abya aphukwaaphu l'è tò buhedu umere, Lébanu shi emejeru iya b'ò mekwaduru iya.

³ Ya ndono; Ojejoje asù Jékòpu: "Tugbua lakfu ndibe unu l'alì nna ngu phe. Ya a-nò-ò swiru ngu."

⁴ Tò dù iya bù; Jékòpu abya ezia t'e je ekuaru iya Rechèlu yèlè Lii t'èphe byakfuta iya l'ègu l'èke elu iya nò. ⁵ Èphe erua; yò sù èphe: "Lè ya phūwaru l'è tò buhedu ège nna unu shi emejeru iya umere bè oomeru iya èya nta-a. Obule Nchileke kè nna iya bè swiru iya-a. ⁶ Unu makotaru-a lè ya gude ike iya l'ò ha jeeru nna unu ozi. ⁷ E megee; nna unu ekputale iya-a; gbanwee aswa ozi iya ugbo iri. Obenu lè Nchileke tè kwekwanu t'ò merua ya èhu. ⁸ Oobuje; ò -sù l'òò elu ndu òphu turu iphe poopoo bù aswa ozi iya; elu ono -bya omu unwu; yò mūshikota unwu, turu iphe poopoo. Teke ò suru l'ò bù ndu òphu dengashiru iphe edengashi a-buru aswa ozi iya; elu ndu onanu -bya omu unwu; yò mūshilephu unwu, dengashiru iphe edengashi. ⁹ Oo ya bù; l'ò bù Nchileke rutaru elu nna unu nù yèbedua.

¹⁰ "Oge teke elu agbajè l'òkéé; bè ya rojeru nro; phua mkpi ndu òphu dengashiru iphe edengashi; phua ndu òphu turu iphe poopoo; mē ndu òphu deberu iphe edebe; l'èke oochi ndu òphu. ¹¹ Ojosi Nchileke abya ekua ya lè nro ono; sù iya: 'Jékòpu!' Ya aza iya. ¹² Yò sù iya: 'Paliduduphu ènya apali; phù lè mkpi ono, echikota elu ono bè bukota mkpi, dengashiru iphe edengashi; ndu òphu turu iphe poopoo; mē ndu deberu iphe edebe. Iphe kparu iphe ò dù ège ono bù lè ya phūwaru iphe Lébanu eme ngu. ¹³ O bù yèbedua bù Nchileke kè Bételu. Bételu bù èke ono, ì wuru manù

l'eli mkpuma; bya aburu eke ono, i kweru yebe Nchileke ukwa ono. Gbeshilekwaphu nta-a lufu l'al'i-a; la eke, a muru ngu.' "

14 To du iya bu; Rechelu yele Lii abya eyeeru iya onu; su iya: "?O nwekwaduru okè, gbaru ephe l'iphe nna ephe. 15 ?Nna ephe ta agubedua ephe ndu ohodo. E t'o bulekwa l'e reru ephe erere; obenu l'okpoga, a kwaru l'ishi ephe b'o kpaphushiwaru. 16 O doru enya l'iphe, bu eku ono, Nchileke nataru nna ephe ono; be bu nk'ephe; me k'unwu ephe. Oo ya bu t'i mee iphe, bu iphe, Nchileke suru t'i mee!"

17 To du iya bu; Jekopu abya achita unwu iya; me unyomu iya ye l'eli inya-ivu; 18 bya achiru elu iya l'o ha yee l'ifu; me l'iphemiphe obule, o setakataru le Padanu Aramu; yo buru ephe ola ke nna iya, bu Ayizaku l'al'i Kénanu.

19 Teke Lébanu jeru te ya je ebyishia aturu iya eji be Rechelu jeru je ezikoo unwu ntekepe nna iya ono. 20 Jekopu agbakpuru Lébanu, bu onye Aramu l'ako; ke l'e to kfuduru iya le ya abyawa agbala. 21 Yo chita iphemiphe obule, o nweru gbalaa; je adaa Enyimu Yufurétusu; tugbua uzo, no l'e gude eje l'al'i uguv Giledu.

Lébanu ach'i Jékopu t'o gude

22 Ya ndono; yo be mboku k'eto k'opu Jekopu gbalaru; ama eje agbaaru Lébanu le Jekopu gbalaakwaru. 23 Yo chitawaphu ndu abubu iya; ephe achiru Jekopu tugbua. Yo be le mboku k'esaa ya; ephe agbakfu iya l'al'i uguv Giledu. 24 Obenu le Nchileke byakfutaru Lébanu, bu onye Aramu le nro l'enyashi; su iya: "T'o kwabenuphu enya: t'e b'o dukwa iphe, oo-kfuru nu Jekopu! T'e b'o kfukwaru iya k'oma; to kfuru iya k'ejo iya!"

25 Teke Lébanu chi-kfuru Jekopu be Jekopu gvubewaru ulo-ekwa iya l'al'i uguv Giledu. Lébanu yele ndu abubu iya ono ephe l'iya yi ono abya egvukwaaphu ulo-ekwa nk'ephe l'eke ono. 26 Lébanu asu Jekopu: "?Bu ngunu b'i meru iya ege-a; gude ugho; chita unwu iya, ya keru ngu l'o bu ndu a lutaru l'ogu? 27 ?Bu ngunu meru iphe i ghoru iya ugho; gbalaa l'edomi? ?Bu ngunu kparu iphe e ti kfuduru iya enya; k'opu ya ga egude ehu-otso-ena; gude egvu; me nkwa; me une dua unu? 28 Ngu emee te ya ba anma unwunwa iya; me unwegirima ono, ya keru ngu ono akpa; su ephe t'ephe lawaru. I mekwaru umere onye eswe. 29 Ya ga emekwa ngu iphe; o kwa-a le Nchileke ke nna ngu be byakfutaru iya nu le nro l'enyashi; su iya: "Te ya kwabenuphu enya: t'e b'o dukwa iphe, ya e-kfuru nu ngu! Te ya be ekfukwaru ngu k'oma; ya te ekfuru ngu k'ejo iya!" 30 Nta-a b'i tugburu alala; ke l'obu ufu nna ngu duwa ngu. O bu; ?bu ngunu kparu iphe i zitaru unwu ntekepe iya."

31 Jekopu asu Lébanu: "L'o kwa égvù be ya shi atsu; kele ya riru l'ii-nata iya unwu ngu ono, i keru iya ono k'ehuka. 32 A bya le k'unwu ntekepe ngu; o -buru l'i phuru onye gude iya nu be ndzu ta aphodukwaru onye obu. Nta-a kwa t'i nodu l'ifu ndu abubu ayi-wa; gude eka ngu choo t'i maru; ?o nweru iphe ngu, ya gude? O -nweru ophu i phuru; nggu ewota iya!" Jekopu ta ma le Rechelu zikoru unwu ntekepe obu.

33 To du iya bu; Lébanu abya abahu l'ulo-ekwa Jekopu; me ke Lii; me k'unwany labu ono, ejeru unyomu iya ozi ono; chokota iya; ophu o dudu iphe, o phuru. Yo shi l'ulo-ekwa Lii bahu le ke Rechelu. 34 Ama le Rechelu be woru unwu ntekepe ono nwua l'iphe, aanoduje anodu l'eli inya-ivu;

noṗyabe iya. Lébanu abya achíko iphe, nọ l'ulo-ékwa ono vọshia avọshi; tọ dụ iphe ọ phuru.

³⁵ Recheḷu asu nna iya ono: “Onye nwe mu nu; t'ẹ b'o ghukwa ngu eghughu; ọ ya te gbeshidu egbeshi l'i byaru-a; ọ kwa nsọ eme iya.” Lébanu ekwe iya; bya achọo unwu ntẹkpe ono nta; chọy ya imo; tọ phu iya.

³⁶ Iphe awata oghu Jékọpu eghughu; yọ sọ Lébanu: “?Bukpo awe be ya mesweru ngu ono?” Mbụ; “?bụ egbe ẹjo iphe ngunu be ya mekpooru, kparu iphe iichi iya ke kparakpara ege-a? ³⁷ Nta-a, i tukowa iphe iya vọ avọvo-a; ?bụ ngunu b'i phuru, bụ nke ngu, nọ iya nu. O -buru l'o nweru iphe i phuru; wofuta nu iya l'ifu ndibe unu-a me ndu nk'ia-a; t'ẹphe kfua onye achọ ibe iya okfu ọ nggu l'ia!

³⁸ “L'ime ukporo afa-a, nggu ọ ya buru-a; ?o nweru aturu ngu; me eghu ngu m'oo nanu, phejeru nwa. ?Te ya wotajeru anu ebyila ngu m'oo nanu taa. ³⁹ O -buru l'o nweru elu ngu ophu anu-egu-egbudu taru; ?ya vulatajeru ngu odzu iya; ?to budu yebedua gedegede be oobujeru usu sua. Iphe bu iphe ngu, e zitaru leswe; m'o bu l'enyashi: ?o nweru ophu e ti sujedu te ya kfua ngu ugwo iya. ⁴⁰ Lewaru iphe yebe Jékọpu shi ejeje: Anwu shi egheje iya egheghe leswe; oyi eshi abyaje iya atsu-gbu l'enyashi; mgbenya te edzubua ya. ⁴¹ O bu ege ono be ya jekotaru ngu iya ukporo afa ophu. L'ime ukporo afa ono be ya gude afa iri l'eno jeeru ngu ozi l'ishi unwu ngu epe ebo. Afa ishingu ophu phoduru nu be ya gude cheeru ngu elu ngu. Ugwo ozi yebe Jékọpu b'i gbanweru ugbo l'ugbo iri. ⁴² Ndege Nchileke ke nna mu; mbu Nchileke ke Ebirihamu; mbu onye Ayizaku atsu egvu ta anoru swiru mu; m'i gbafe mu eka otu; chia mu. Obenu le Nchileke phwaru ntakfuru, mu eje; me ege mu esetabe akanya, kparu iphe o baru ngu mba l'enyashi unyaphua.”

⁴³ Lébanu asu Jékọpu: “Unwanyi-a kwa unwu mu; unwegirima-a aburu unwegirima mu; elu-a abukotaru elu mu. Iphemiphe obule-a, iile enya-a l'o ha bukota nke mu. O bu; ?bu ngunu be mu e-me l'okfu ehu unwu mu-a; me unwegirima-a, epe mushiru-a. ⁴⁴ Ngwa-a; bya t'ayi gbaa ndzu t'o buru ekebe noduru nggu l'ia!”

⁴⁵ Tọ dụ iya bu; Jékọpu abya apata mkpuma gvube; yo gvuru l'o bu itso. ⁴⁶ Yọ sọ ndibe epe ono t'ẹphe kpakọo mkpuma. Epe abya akpaa mkpuma kuba. Epe anodu l'iku ikpo mkpuma ono ria nri. ⁴⁷ Lébanu agua eke ono Jega Sahaduta;* Jékọpu agua ya Gálidu.†

⁴⁸ Lébanu asu: “Ikpo mkpuma-a be bu ekebe nggu l'ia ntau-a.” O bu iya kparu iphe a guru iya Gíledu ⁴⁹ E kukwaru iya phu Mizúpa‡ ke l'o sọru: “Te Ojejoje chejekwa epe nche teke epe gbakahutsuaru tugbua. ⁵⁰ I -mee unwu mu-a eji; o dudu buru l'i jeru je alua unwanyi odo; a gufu epe ebo; a makwara a l'e tọ nweudu onye, ayi eya nọ l'ẹke-a; o bu; nyatakwa le Nchileke bu onye ekebe nggu l'ia.”

⁵¹ Lébanu asukwaphu Jékọpu: “Owaa bu ikpo mkpuma-a; me itso-mkpuma-a, ya kpoberu t'o nokahu nggu l'ia. ⁵² Ikpo mkpuma-a bu iphe ekebe. Ege ono kwaphu be itso mkpuma ono bu iphe ekebe l'ẹke nggu l'ia nọ. Ya te eswetakwa ikpo mkpuma-a bya ocho iphe e-me ngu nu l'eka iya ophu. Ophu nggubedua 'eswetakanu ikpo mkpuma ono; me itso mkpuma ono bya ocho iphe e-me mu nu. ⁵³ Te Nchileke ke Ebirihamu,

* 31:47 31:47 Iphe “Jiga Sahaduta” bu l'okfu Áramu bu “Ikpo-mkpuma, l'agba ekebe”. † 31:47 31:47 Iphe “Gálidu” bu bu “Ikpo mkpuma, l'agba ekebe.” ‡ 31:49 31:49 Iphe Mizúpa bu bu “Ulo-eli eke nche.”

bụ Nchileke kẹ Nahọ; bụkwaruphu Nchileke kẹ nna ẹphe kpee nggu l'iya ikpe!”

Tọ dọ iya bụ: Jékọpu abya egude ẹpha Nchileke ono, nna iya, bụ Áyizaku atsu egvu ono riaru iya angu lẹ ya ta adakadu ndzọ ono, ẹphe gbaru ono. ⁵⁴ Jékọpu abya anọdu l'eli ugvu ono gwoo ẹja; bya ekukoo ndu abubu iya; ẹphe abya eria nri. Ẹphe eriebetsua nri ono; jiko radu l'ẹke ono l'enyashi mboku ono.

⁵⁵ Yo be l'ọnmewa utsu; Lébanu abya anmatatsua unwunwa iya; me unwu iya ono akpa; bya agooru ẹphe onu. Yo metsua; laphushia azu l'ufu iya.

32

Jékọpu akwakọbe k'okpofu Iso l'ifu

¹ Jékọpu atugbu; yọ buru iya alala. Yo jenyaa; unwu ojozi Nchileke awu-kfuta iya. ² Jékọpu aphulephu unwu ojozi ono; sụ: “Ha! Ẹke-a bụkwa ọdu ndu soja Nchileke!” Yọ gụa ẹke ono Mahanayimu.*

³ Jékọpu abya eyefu ndu ozi iya t'ẹphe vuru iya ọzo jekfu nwunne iya; mbụ Iso lẹ Séyi l'alí Édọmu. ⁴ Yo zia ẹphe; sụ: “Qwaa iphe, unu e-kfuru nnajiufu iya; mbụ Iso. Unu sụ iya lẹ nwozi iya; mbụ Jékọpu sọru l'ọ bụ l'ẹke Lébanu bẹ ya shi keshinu ono butaru jeye nta-a. ⁵ Lẹ nta-a bẹ ya nwewaru eswi; nweru nkakfụ-igara; nweru aturu; me eghu; nweru ohu: unwoke l'unwanyi. Ya eyefu ndu ozi iya-a t'ẹphe byakfuta nggube onye nwe mu nọ t'a maru; ?m'i kwee tẹ ya bata?”

⁶ Ndu ozi ono ejeebe; lata bya asu Jékọpu: “L'ẹphe jekfukwaru nwunne ngu ọbu; mbụ Iso. Lẹ nta-a b'ọ chikwa unu madzọ l'abya ngu ndzuta.”

⁷ Meji atofu Jékọpu; yọ tsulahaa egvu. Yọ bya ekekahu ndu yele iya yi uzi labu; bya ekee aturu iya; eghu iya; eswi iya; me inya-ivu iya uzi ẹbo ẹbo kwaphu. ⁸ Yọ rja; sụ: “Teke ọ -bunuru lẹ Iso byaru bya etso uzi lanu ọgu; t'uzi lanu ọphu phoduru nọ gbalaa.”

⁹ Jékọpu abya ekfuru nọ Nchileke; sụ iya: “Nggube Nchileke kẹ nna mu oche, bụ Ẹbirhamu; Nchileke kẹ nna mu, bụ Áyizaku; nggube Ojejoje; onye sọru tẹ mu lashia azu l'alí, a mọru mu; lakfu abubu mu phe; l'ii-me-e t'iphe duru mu lẹ mma; ¹⁰ mbụ mube onye ta agbadu kẹ t'i meeru mu ohuma ono, i mekotaru mu ono; ọphu mu adukpodua nọ kẹ t'i mekotaru mu iphe ono, i kwekotaru mu ukwa, l'ii-meru mube nwozi ngu ono. Teke mu daru Ẹnyimu Jódanu-a; bẹ bụ mgboro bẹ mu kpakfụ. Obenu lẹ nta-a bẹ mu jakawaru ọkpa ọzo labu. ¹¹ Ya ekfu anu ngu sụ t'i dzọta iya l'ẹka nwunne iya Iso; kele ya atsu egvu l'ọo-bya bya afuuru iya; me unwanyi iya-a; me unwegirima ẹphe. ¹² Obenu l'i kfuru sụ l'ii-me t'iphe duru mu lẹ mma; mekwaaphu t'awa mu ha l'igwe l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnnyimu; buru 'aguta aguta.”

¹³ Yọ radu l'ẹke ono l'enyashi ono. Yọ bya eshi l'iphe ono, o nweru ono fota iphe, oo-gude meeru Iso iphe-oma. ¹⁴ Iphe, ọ fotaru bụ: ukporo nne eghu iri; ukporo mkpi; ukporo nne aturu iri; owaa ukporo ebyila. ¹⁵ Yọ bya afotakwaphu ukporo nne inya-ivu; lẹ nne inya-ivu iri yele l'unwu iya; ukporo nne eswi ẹbo; oke eswi iri; ukporo nne nkakfụ-igara; me oke nkakfụ-igara iri. ¹⁶ Jékọpu edokota elu ono iche l'iche; yeshia ndu ozi iya

* 32:2 32:2 Iphe Mahanayimu bụ bụ “Ọdu ndu ọgbo soja labu”.

t'ephe switsuaru iya iche iche. Yò sù ephe: "T'ephe vuru iya ụzò tughua! Wò ephe t'ephe tushiaru onwephe ụbara; t'è b'ò dū onye yèlè k'ibe iya a-tughabe."

¹⁷ Yò sù onye ophu vu ụzò: "Ò -bùru l'unu lè nwunne iya; mbù Ísò dzudaru; yò jì ngu: '?Unu bù ndibe onye? ?bù awe bè unu eje? ?bù onye nwekota elu-a, kùru unu l'ifu-a;' ¹⁸ unu sù iya: 'L'ò kwa nwozi iya; mbù Jékòpu nwe iya. Olee ó kwanu iphe ó nùru t'e wotaru onye nwe mu nù Ísò; lè yèbedua abyakwa-a; óbu l'ò òkwadua l'ụzò azụ.' "

¹⁹ Yò kfukwaruphu ndu k'èbo; ndu k'èto; mè iphe, bù ègè ephe hakòta, etso elu ono: "L'ò kwaphu iphe ono ya kfuru ono bè unu e-kfukotaru Ísò teke unu l'iya dzudaru. ²⁰ Olobu; unu nyatakwa sù iya lè nwozi iya; mbù Jékòpu abyakwa-a." Iphe Jékòpu rìru bù l'iphe ono, ya nùru; yò vuta ụzò ono e-mee Ísò t'òbu jizita iya; k'òphu bù teke Ísò phuru iya; t'ò kweru nata iya. ²¹ Tò dū iya bù; e rutakota iphe ono, ó gude eje ome iphe óma ono; ephe evuru iya ụzò tughua; yèbedua, bù Jékòpu aradù l'òdu ephe l'enyashi ono.

Jékòpu yèlè Nchileke agba mgba

²² Jékòpu abya eduta unyomu iya ephe èbo l'enyashi ono; duta unwanyi labù ono, e deru iya t'ephe jejeru unyomu iya ozi ono; dutakwaphu unwegirima nk'ia ephe iri lè nanù; duta ephe je adaa Ènyimu Jàbòku dafù azù iya ophu. ²³ Yò dughatsua ephe ènyimu ono; latashia azù bya egwotakota iphemiphe óbule, ó nweru gwofu azù ènyimu ono azù iya ophu. ²⁴ Tò dū iya bù; Jékòpu anòdu l'èkè ono nwenkinyi iya. Yò nweru nwoke lanù, byaru nù yèlè iya agbalèphu mgba jeye nchi aburu pètekengu. ²⁵ Nwoke ono abya amaru lè ya te egudeghedu Jékòpu; woru èka byia ya l'òkpu-nka l'ephe agbakwadua mgba ono; nka agbùfu iya.

²⁶ Yò sù Jékòpu t'ò haa ya tẹ ya la; lè nchi abyawa abòhu!

Jékòpu asù iya "Lè ya ta ahakwa iya t'ò la; gbahaa l'ò gòru iya ónu."

²⁷ Nwoke ono ajì iya ephe iya.

Yò sù iya l'ephe iya bù Jékòpu.

²⁸ Nwoke ono asù iya l'ephe iya ta abùhedu Jékòpu. Iphe óo-bù bù Ízurèlu;† kele yèlè Nchileke ghawaru iya; yèlè madzù aghaa ya; yò mekpatakota.

²⁹ Jékòpu asù iya: "Byiko; t'ò kònuaru iya ephe iya."

Nwoke ono ajì iya: "'I gude ephe iya eme ngunu?"

Yò bya agòru Jékòpu ónu l'èkè ono. ³⁰ Ya ndono; Jékòpu agua èkè ono Penuwèlu;‡ sù: "Lè yèlè Nchileke phuru ifu l'ifu; ya anòdukwadua ndzù."

³¹ Jékòpu eswedèphu Penuwèlu; ènyanwu-ahata-wa. Yò gbe etewa nù òkpa; lè k'òkpu-nka ono, a gbùfuru iya ono. ³² Ó bù iphe ono kparu iphe ndu Ízurèlu ta atajèdu ájì, líkfuru l'ènu nka; mbù jeye ntanù ówaa; kè l'ò bù l'èkè ájì anòje l'ènu nka b'e byiru Jékòpu èka ono.

33

Jékòpu yèlè Ísò edzuda

¹ Jékòpu apalia ènya; phua Ísò yèlè unu madzù, ó chí abya. Yò bya achita unwegirima iya keeru Lii yèlè Rechèlu; mè unwanyi èbo phù, bù

† 32:28 32:28 Iphe Ízurèlu bù bù "Onye yèlè Nchileke agba mgba." ‡ 32:30 32:30 Iphe "Penuwèlu" bù bù "Ifu Nchileke".

ndu ejeru unyomu iya ozi phụ. ² Yò bya achịru ụnwanyi ẹbo ono, bu ndu ejeru unyomu iya ozi ono yele ụnwu ẹphe ye l'ụzo ifu. Yò bya edobe Lii yele ụnwu iya l'azụ ndu ọphu; bya edobe Rechẹlu yele Jósẹfu; ẹphe ekpechi azụ. ³ Yẹbedua evutaru ẹphe ụzo. Yo jekfudelephu nwunne iya ono; bya ebyiaru iya ikpere ugbo ẹsaa.

⁴ Ya ndono; Iso agbakfube iya; je atụ iya gbirimu; gbakwa ya ẹka l'olu; nmaa ya akpa; bya etsua ya onu. Ẹphe ẹbo ajiko wata ẹkwa. ⁵ Iso abya apalia ẹnya; phụa ụnwanyi ono yele ụnwegirima ono; bya aji ya: “?Bụ ndu ole; mbụ ndu ọwaa, nggu l'ẹphe yi-a?”

Jékoṗu asụ iya: “L'ọ kwa ụnwegirima, Nchileke gude k'eze-iphe-oma nk'ia nụ yebe nwozi ngu.”

⁶ Ụnwanyi labụ phụ, ejeru unyomu iya ozi phụ yele ụnwegirima ẹphe abyaruta; bya efooru iya ifu l'alị. ⁷ Lii yele ụnwegirima nk'ia abyakwaphu bya efokwaaru iya phụ ifu l'alị. Jósẹfu yele Rechẹlu abyakpe azụ bya efokwaaru iya phụ ifu l'alị.

⁸ Iso aji iya: “Igweligwe elu phuu, yele iya dzuru l'ụzo phụ; ?bụ ke ngunu?”

Jékoṗu asụ iya l'ọo iphe, ya gude eme t'obu dụ nggube onye nwe mu nụ mma l'ẹke ya nọ.

⁹ Iso asụ iya: “Nwunne mu; mę ya gbe nweekwaru iphe nshinu; wotaru iphe ngu nweru.”

¹⁰ Jékoṗu asụ iya: “Wawakwa! Ọ -buru lẹ ya bụphu nwunne ngu l'oswiya; natanu iphe-a, ya nuru ngu-a! L'ẹge i shiru nabata iya bẹ ifu ngu dulekwa iya phụ l'ọ bụ ifu Nchileke. ¹¹ Byiko; t'ọ nataru iphe ono, ya wotaru iya ono; kele Nchileke meekwaru iya eze-iphe-oma; ya enwekotawa iphemiphe ọbule, mkpa iya duru iya.” Jékoṗu aronyaa ya; yo kwa nata iya.

¹² Iso asụ: “Unu t'ayi la! Yẹbedua e-vutaru unu ụzo.”

¹³ Jékoṗu asụ iya: “Onye nwe mu nụ; i marua l'ụnwegirima-a te shihudua ike ọhuma. Ọdo aburu lẹ ya eme tẹ ya leta aturu-a; mę eswi ndu ọwaa, mụshiru ụnwu k'ophungu-a ẹnya; ke l'e -gude ike chita iya ege ono tugba; mbụ-a m'ọo ujiku lanụ bẹ ẹphe a-nwushihukotakwa.

¹⁴ Ọo ya bụ; onye nwe mu nụ; vururu yebe nwozi ngu ụzo tugba. Yẹbedua a-tokpelephu nwehu l'etso elu-a; mę ụnwegirima-a gbururu jeye ya abyakfuta ngu lẹ Séyi.”

¹⁵ Iso asụ iya: “Tẹ ya hanuru unwoke ndu nk'ia haaru iya t'ẹphe l'ẹphe yiru.”

Jékoṗu asụ iya: “T'ọ haaru. L'iphe, bụ iphe dụ iya mkpa bụphu tẹ nggube onye nwe mu nụ kweru nabata iya l'oswiya.”

¹⁶ Tọ dụ iya bụ; Iso egbeshi mbọku ono; yọ buru iya ọla Séyi. ¹⁷ Jékoṗu aswĩa ya lẹ Súkọtu. Yo rua Súkọtu bya akwata ufu buru l'ẹke ono; bya atushiaru elu iya mkpu. Ọ bụ iya meru iphe eeku ẹke ono Súkọtu.*

¹⁸ Jékoṗu eshi lẹ Padanu Áramu; laruta Shékemu l'alị Kénanu; to nwe iphe meru iya nụ. I -nọdu l'ọdu ẹke ẹphe nọ; nggu ele mkpukpu ono ẹnya.

¹⁹ Yo gude ụkporo mkpọla-ọcha ise zuta ụnwu Hamọ alị ẹke o gvuberu ọlo-ékwa iya. Hamọ ono bụ iya bụ nna Shékemu. ²⁰ Yọ buru l'ẹke ono b'ọ kpuru ẹnya-ngweja; kua ya Elu-Elohe† ke Ízuru.

* **33:17** 33:17 Iphe, “Súkọtu” bụ bụ “Ẹke, eedobeje ishi.” † **33:20** 33:20 Iphe “Elu-Elohe” bụ bụ “Nchileke bụ Nchileke ke ndu Ízuru.”

34

E guderu Dayina k'ehuka

¹ Yo be ujiku lanu; Dayina bu, nwata mgboko, Lii mutaru Jekopu akpafushia uri l'eke unwanyi ali ono. ² Shékemu aphua ya; gude iya k'ehuka; raa; shi ege ono mebyishia ya. Shékemu ono bu nwatibe Hamo; onye Hevu, bu eze achí onu-ogo ono. ³ Nwatibe Jekopu ono; mbu Dayina atsomahu Shékemu; yo bya eyeru iya obu; swalahaaru iya aswaru. ⁴ Ya ndono; Shékemu asu nna iya; mbu Hamo t'o luru iya nwamgboko ono t'ò buru nyee ya.

⁵ To du iya bu; Jekopu abya anua le nwatibe iya; mbu Dayina b'e gudekwaru k'ehuka; fatoshia; kwe no-kirishia nwandoo jeye unwegirima iya ndu k'unwoke eshi l'eke ephe shi nodu eche elu lata.

⁶ Ya ndono; Hamo, bu nna Shékemu atugbua jeshia te ye le Jekopu kfugba. ⁷ Unwu Jekopu anulephu iphe ono, meru nu ono; wu-latashia. Ndumashi; me ehu-eghughu eji ephe obu; kele Shékemu meru ndu Izuru iphe-iphere l'o ruru nwatibe Jekopu, bu iphe, e ta gbadu t'o mee.

⁸ Hamo asu ephe: "Le nwatibe iya-a; mbu Shékemu be obu iya dukwa l'eke nwatibe unu-a no. Byiko; unu kenua ye ya t'o lua. ⁹ T'unu l'ephe lugbaje nu nwanyi: mbu t'unu kejee ephe nwanyi; ephebedua ekee unu. ¹⁰ O -buru l'o dabaru unu l'obu; unu eburu l'ali ayi l'eke-a. Ali b'e te gbe achodu achochu. O -buru ngho; unu agba iya. O -buru ali; unu azushia ya."

¹¹ Shékemu asu nna Dayina; me unwunne iya: "Unu kweru t'unu l'ephe gbaru. Iphe, bu iphe unu sukpooru te ya nu unu be ya a-nukwa unu. ¹² Unu kfuwa iphe, ya a-kwaru unu le nwada unu; unu ekfukwaaphu iphe, o du unu te ya meeru unu. Iphe, bu iphe, unu suru te ya kwaa be ya a-kwaru unu. O bulephu t'unu kee ya nwamgboko owaa te ya lua."

¹³ Unwegirima Jekopu abya oyeru Shékemu ye nna iya mbu Hamo onu; woru ako ye iya; okfu k'egude ono, e guderu unwunne ephe mebyishia ono. ¹⁴ Unwegirima Jekopu ono asu ephe: "Tuswekwa! L'ephe te ewotakwa unwunne ephe kee onye akpapyi. Oo-bukwaru ephe iphe-iphere me ephe -mee ya. ¹⁵ Ege ee-me iya; ephe ekweta bu t'unu wata ome l'o bu ephebedua: mbu t'iphe, bu nwoke l'unubedua buje ugvu. ¹⁶ Teke ono; unu l'ephe alugbalahaa nwanyi. Teke ono kwaphu; unu l'ephe abya ebuwa eghirigha; ghoo ndu lanu. ¹⁷ Olobu; o -buru l'unu te ekwedu ege ono, ephe kfuru ono; bushia utsu; be ephe e-dutakwa unwunne ephe lashia."

¹⁸ Iphe ono, ephe kfuru ono adu Hamo ye le nwatibe iya Shékemu mma. ¹⁹ Nwokorobya ono, bu iya b'a kakota okwabe ugvu l'ufu nna iya ono te emekpodua mbekwa l'iphe ono, ephe kfuru iya ono; kele nwatibe Jekopu ono be du l'iya phu mma. ²⁰ To du iya bu; Hamo ye le nwatibe iya Shékemu atugbua jeshia l'obu-edukfu mkpukpu ephe; t'ephe kfuru iya ephe. ²¹ Ephe erua je asu ephe: "Le ndu-a be umere ephe dukwa mma. L'aa-hakwa ephe t'ephe buru l'ali-a; tusaru ehu; nodu iya agba ngho; keshinu ophu ali daburu phorongu, ephe e-buru. Odo aburu l'ephe l'ephe a-nodu alugba nwanyi. ²² Obenu le temanu ndu ono ekwe l'ephe l'ephe e-buru; tukgo buru ndu lanu be ndu k'unwoke ayi l'ephe ha e-bukota utsu; l'o bu ephebedua. ²³ ?Unu ta amadu l'elu ephe; eku ephe; me iphe bu anu odo, ephe nweru enweru a-bukotaru nk'ayi? Oo ya bu; unu t'ayi kweta iphe, ephe kfuru; k'ophu ephe e-kweta buru l'ali ayi-a."

²⁴ Iphe, bu unwoke mkpukpu ono l'ephe ha, bu ndu lufutaru l'obu-edukfu ono ekwetakota iphe Hamo yeke nwatibe iya kfulu; a bya ebushikota ephe utsu.

²⁵ A nlephu abali eto teke ephe nokwadia onya uguvono; unwu Jekopu umadzu labu; ndu ophu ephe le Dayina shi le nne lanu, bu iya bu Simiyonu; me Livayi egbeshi mita ogu-mbeke ephe je afuaru ndu mkpukpu ono l'otu-l'ukfu. Ephe eje etso ndu mkpukpu ono ogu; jiko iphe, bu unwoke, no iya nu gbugee. ²⁶ Ephe egbua Hamo yeke nwatibe iya Shékemu; bya eduta Dayina l'ulo Shékemu; yo buru ephe alala. ²⁷ Unwu Jekopu awuda le mkpukpu ono yeke odzu ono, kuru iya nu ono; je akwaa ephe l'okwata* l'okfu nwunne ephe ono, e guderu k'ehuka mebyishia ono. ²⁸ Ephe kpukoru aturu ephe; kpukoo eswi ephe; me nkakfu-igara ephe; jiko iphemiphe obule, bu ke ndu mkpukpu ono gwoo; mbu gwoo gwoo me iphe ophu notsua l'egu. ²⁹ Ephe gwokotaru eku ephe; kpukota unwany ephe; me unwegirima ephe le ndzu; bya egwoo tutua l'ulo ephe.

³⁰ To du iya bu; Jekopu asu Simiyonu yeke Livayi: "Owaa egbe iphe ophu unu kpataru iya nta-a! Nta-a be unu meru te ya buru ejo madzu l'eke ndu ali-a no; mbu ndu Kénanu yeke ndu Pérezu. ?Mgbe unu marua le ya ha nwanshi. Ephe -zakota nta-a bya afuaru iya be yeke ndibe iya a-bukwaru kpurupyata!"

³¹ Ephe asu iya: "O gbakwanuru t'o mee nwunne ephe l'o bu nwanyi okpara ege ono, o meru iya ono?"

35

Jekopu akwala Bételu

¹ Ya ndono; Nchileke asu Jekopu: "T'o kwalia lasha Bételu je eburu." Su iya: "O -rua; t'o kparu yeke Nchileke enya-ngweja; mbu yeke Nchileke ono, byakfutaru iya nu l'o shi agbaru nwunne iya Iso oso ono."

² To du iya bu; Jekopu asu ndibe iya; me ndu ephe l'iya bu: "T'ephe pakotakwaru iphe, bu nte ndu ohodo, ephe gude haa; ephe emee onwephe t'ephe du nsu; yeshia uwe ephe; chitatsua ophu ka mma yee. ³ L'ephe abyakwa oje Bételu, eke ya a-kparu Nchileke enya-ngweja. Nchileke bu onye ono, dzoru iya nu teke ono, ya shi eje ntakfulu ono; buru onye, chekotaru iya nu l'iphe bu ege ya jekotaru iya." ⁴ Ya ndono; ephe atuko iphe, bu nte ndu ohodo ono, ephe doru ono nu Jekopu; tukokwaphu iphe-nchi ephe yeshia nu Jekopu. Jekopu achita iya lia le mkpuli achi, no le Shékemu. ⁵ Ephe akwalia tugbua; Nchileke emee; egvu egudekota iphe, bu ndu mkpukpu, no-pheru ephe mgburumgburu; k'ophu bu l'e t'o dudu ndu turu iya ama k'oje ephe ochi oso.

⁶ To du iya bu; Jekopu yeke ndu ephe l'iya yi ejee bya ejerua Luzu, bu iya bu Bételu l'ali Kénanu. ⁷ Yo kpa enya-ngweja l'eke ono; bya agua eke ono Elu Bételu;* ke l'o bu l'eke ono be Nchileke koshiru iya onwiya teke o shi agbaru nwunne iya oso.

⁸ Ya ndono; Debora, bu nwanyi, heru Ribeka teke o shi buru nwata abya anwuhu. E woru iya lia le mkpuli ukfu achi, no le nsuda Bételu. Oo ya meru; e woru eke ono gua Alonu Bakutu.†

* **34:27** 34:27 Okwata bu ogwo iphe madzu l'ike; gwoo ya k'ophu bu l'e to nwevu ophu a haru iya. Okwata bu iphe etsoje l'eke aalu ogu; m'o kwanu l'eke utsu ada. * **35:7** 35:7 Iphe "Elu Bételu" bu bu "Nchileke ke Bételu"; † **35:8** 35:8 Iphe "Alonu Bakutu" bu bu: "Achi Uzu-Ekwa".

⁹ Jékòpu eshitsupehu Padanu-Áramu lata; Nchileke abyakfuta iya ọ̀do bya agooru iya ọ̀nu. ¹⁰ Nchileke asù iya: “Èpha ngu bụ́ Jékòpu; ọ̀le tsube nta-a bẹ́ èpha ngu ta abùhedu Jékòpu; èpha ngu a-bùru Ízurèlu.” Yò bụ́ru iya bụ́ lẹ́ Nchileke agua ya Ízurèlu.

¹¹ Nchileke asù iya: “L’oo yèbedua, bụ́ Nchileke bụ́ Okaribe-Kakòta-Ike. Ìi-zù azuzu bya adù l’òtu. Ìi-meta ndu a-bùru mba; metakwapu mbakeshi. Ndu eze e-shi ngu l’èhu lufuta. ¹² Alì ono, ya nùru Èbirihamu; mẹ́ Áyizaku ono bẹ́ ya anùkwa ngu phụ́; l’anùkwa iya phụ́ unwu nwanwanwaranwa ngu.” ¹³ Nchileke ekfutsuaru yeru iya; haa ya l’èke ono tughua.

¹⁴ Jékòpu abya apalia mkpuma gvube l’èke ono, Ojejeje nòdu kfuru yeru iya ono; bya awua mée l’eli iya; wùkwaa ya phụ́ manù; gude gwaa ya. ¹⁵ Jékòpu agua èke ono, Nchileke nọ́ kfuru yeru iya ono Bételu.

Anwùhu Rechèlu yèlè Áyizaku

¹⁶ Èphe egbeshi lẹ́ Bételu tughua. Efuratu adùdelephu èphe ntse; ime awata ome Rechèlu. Ime ono ataa ya ike. ¹⁷ Teke ono, ime ono shiru ike ono bẹ́ nwanyi, eswi iya ime sùru iya: “T’è b’ò tsushi egvu. L’ọ́ kwa nwata nwoke ọ̀do bẹ́ ọ̀o-mù.” ¹⁸ Yò byadè ọ̀tu-bu ume; gù nwata ono Benoni;§ E mebetsua; nna nwata ono abya agua ya Bénjaminu.§

¹⁹ Ya ndono; Rechèlu anwùhu; e lia ya l’uzo, e shi eje Efuratu, bụ́ iya bụ́ Bétulehemu. ²⁰ Jékòpu eswita mkpuma gvube l’eli ili ono. Mkpuma ono nophu l’eli ili ono jeye ntanù-a l’ekoshi l’ọ́ bụ́ ili Rechèlu.

²¹ Ízurèlu atughkwaa ọ̀do; je egvube ọ̀lo-èkwà l’azù ọ̀lo-eli mkpukpu Eda. ²² Yò bụ́ru teke Ízurèlu bu l’èke ono bẹ́ Rúbènu raru Biliha, bụ́ nnufu nna iya. Nna iya; mbù Ízurèlu anua ya.

Jékòpu m̀taru unwoke iri l’èbo.

²³ Unwegirima kẹ́ Lii bụ́
Rúbènu, bụ́ iya bụ́ ọ́kpara Jékòpu;
mẹ́ Símiyónu; Lívayi;
Júda; Ísaka; mẹ́ Zébulónu.

²⁴ Unwegirima kẹ́ Rechèlu abùru
Jósefu; mẹ́ Bénjaminu.

²⁵ Unwegirima kẹ́ Biliha;
mbù onye Rechèlu guderu egude
bù Dánu; mẹ́ Náfutali.

²⁶ Unwegirima kẹ́ Zilipa;
mbù onye Lii guderu egude
abùru Gádu; mẹ́ Ásha.

Ndu onanu bụ́ unwoke, a m̀shikotaru Jékòpu lẹ́ Padanu-Áramu.

²⁷ Jékòpu alakfuta nna iya, bụ́ Áyizaku lẹ́ Mamure l’iku Kiriyatu Arùba, bụ́ iya bụ́ Hèburonu, bụ́ èke Èbirihamu yèlè Áyizaku shi jìko buru. ²⁸ Iphe Áyizaku nọ́ru bụ́ ọ́kporo afa tete; ²⁹ b’ò nwùhuderu; lakfushia ndiche iya phẹ́. Ọ́ kakpòoru nka ọ́huma. Yò nwùhutsua ono; unwu iya; mbù Íso yèlè Jékòpu elia ya.

‡ 35:18 35:18 Iphe “Benoni” bụ́ bụ́ “nwa, ya m̀uru l’aphù.” § 35:18 35:18 Iphe “Bénjaminu” bụ́ bụ́ “nwa, nọ́ iya l’èka-ùtara”.

36

Eri Iso

¹ Qwaa bu eri Iso, bu iya bu Edomu.

² Iso luru unwanyi ndu Kenanu. Nwanyi k'odungu bu Ada, bu nwatibe Elonu onye Hetu. Nwanyi k'ebo bu Oholibama, bu nwatibe Ana; bukwaruphu nwanwa Zibiyonu onye Hevu. ³ Nwanyi k'eto bu Basematu, bu nwatibe Ishimelu; bukwaruphu nwunne Nebayotu.

⁴ Ada mutaru Iso Elifazu; Basematu amutaru iya Ruwelu. ⁵ Oholibama amutaru iya Jewushi; mutaru iya Jelamu; mofua Kora. Ndu ono bukota unwu, a mutaru Iso le Kenanu.

⁶ Iso abya eduta unyomu iya; me unwegirima iya ndu k'unwoke; me ndu k'unwanyi; duta iphe, bu ndibe iya l'ephe ha; ruta elu iya; me iphe bu anu, o kpataru le Kenanu; yo buru iya ola eke, teru enya l'eke nwunne iya; mbu Jekopu bu. ⁷ Iphe ephe nweru hatabewa nshinu; k'ophu bu l'ephe ebo te ebukotahedu l'ekalanu. Elu ephe emee; ali ono, ephe bu ndu mbyamumbya ono te edzuhe ephe ebubu. ⁸ Yo buru iya meru iphe Iso, bu iya bu Edomu jeru je eburu l'ali uguv Séyi.

⁹ Qwaa eri Iso, bu nna ndu Edomu teke o bu l'ali uguv Séyi:

¹⁰ Qwaa epa unwu Iso: Elifazu bu nwata nwoke ophu Ada mutaru iya. Ruwelu bu nwata nwoke ophu Basematu mutaru iya.

¹¹ Unwegirima unwoke ophu Elifazu mushiru bu: Temanu; Omaru; Zefo; Getamu; me Kenazu.

¹² Elifazu nweru nwanyi ophu bu nnufu iya. Onye onanu bu Timina. Timina mutaru iya nwata nwoke lanu, aza Amaleku. Ndu onanu bu unwu-nwa Ada, bu nyee Iso.

¹³ Unwegirima unwoke ophu Ruwelu mutaru bu: Nehatu; Zera; Shama; me Miza. Ndu onanu bu unwu-nwa Basematu, bu nyee Iso.

¹⁴ Unwegirima unwoke ophu Oholibama mutaru Iso bu: Jewushi; Jelamu; me Kora. Oholibama ono bu nwatibe Ana bya aburu nwanwa Zibiyonu.

¹⁵ Qwaa ndu bu ishi l'eri Iso ndo-o: Unwegirima ke Elifazu, bu okpara Iso bu: Temanu; Omaru; Zefo; Kenazu; ¹⁶ Kora; Getamu; me Amaleku. Ndu ono bu ndu bu ishi l'eri Elifazu l'ali Edomu. Ephe bu unwunwa Ada.

¹⁷ Ndu ophu bu ndu ishi l'unwegirima ke Ruwelu bu: Nehatu; Zera; Shama; me Miza. Ndu onanu bu ndu bu ishi l'eri Ruwelu l'ali Edomu. Ephe bu unwunwa nyee Iso, bu iya bu Basematu.

¹⁸ Unwegirima ophu Oholibama mutaru Iso bu: Jewushi; Jelamu; me Kora. Ndu onanu bu ndu bu ishi l'eri nyee Iso, bu iya bu Oholibama, bu nwatibe Ana.

¹⁹ Ndu ono l'ephe ha bukota unwu Iso, bu iya bu Edomu; buru ephe bugbaa ndu ishi l'ikfu ephe iche iche.

²⁰ Unwegirima ke Séyi, onye Huru, bu iya bu onye nwe ali ono bu: Lotanu; Shobalu; Zibiyonu; Ana; ²¹ Dishonu; Eza; me Dishanu. Unwegirima Séyi ono, bu le Edomu ono bu ephe bugbaa ndu ishi ndu Huru.

²² Unwegirima ke Lotanu bu: Hori; me Hemanu. Timina bu nwunne Lotanu ke nwanyi.

²³ Ụnwegirima kẹ Shobalu bụ: Aluvanu; Manahatu; Ebalu; Shefo; mẹ Onamu.

²⁴ Ụnwegirima kẹ Zibiyonu bụ: Aya; mẹ Ana. Ana ọwananu bụ iya ọvuru nwoogu ọbu, ekpo ọku l'echi-egu l'ẹke oocheru nna iya, bụ Zibiyonu nkakfu-igara.

²⁵ Ụnwegirima kẹ Ana bụ: Dishonu; mẹ Oholibama, bụ nwatibe iya kẹ nwanyi.

²⁶ Ụnwegirima Dishonu bụ Hemudanu; Eshubanu; Ituranu; mẹ Keranu.

²⁷ Ụnwegirima kẹ Eza bụ: Bilihanu; Zevanu; mẹ Ekanu.

²⁸ Ụnwegirima kẹ Dishanu bụ: Uzu; mẹ Aranu.

²⁹ Ọwaa ndu ishi ndu Họru: Lotanu; Shobalu; Zibiyonu; Ana; ³⁰ Dishonu; Eza; mẹ Dishanu. Ọ bụ ẹphebedua bụ ndu ishi ndu Họru l'ẹge ẹphe shitsua l'ikfu l'ikfu l'alị Séyi ono.

Ndu eze, achị ndu Édomu

³¹ Ọwaa bụ ndu eze, vuru ọzo chĩa ndu Édomu; bẹ eze ọdo, shi Ízurelu chideru ẹphe:

³² Béla Beyo buru eze ndu Édomu.
Mkpukpu iya bụ Dinuhaba.

³³ Béla anwuhulephu;
Jobabu Zera, bụ onye Bọzura
abya aburu eze l'ozori iya.

³⁴ Jobabu anwuhulephu;
Hushamu, bụ onye Témanu
abya anọdu l'ozori iya chilahaa.

³⁵ Hushamu anwuhulephu;
Hadadu Bedadu, bụ iya
lụ-gburu ndu Mídiya lẹ
Móabu abya aburu eze l'ozori iya.
Mkpukpu nk'iya bụ Avitu.

³⁶ Hadadu anwuhulephu;
Samúla kẹ Masureka
abya anọdu l'ozori iya chilahaa.

³⁷ Samúla anwuhulephu;
Shawulu kẹ Rehobotu,
nọ l'iku Ẹnyimu Yufurétusu
abya anọdu l'ozori iya chilahaa.

³⁸ Shawulu anwuhulephu;
Bálu-Hananu Akúbo
abya aburu eze l'ozori iya.

³⁹ Bálu-Hananu anwuhulephu;
Hada aburu eze l'ozori iya.
Mkpukpu iya bẹ eekuje Pawu.
Epha nyee ya aburu Mehetabelu,
bụ nwatibe Maturedi.
Maturedi bukwanu ada Mezahabu.

⁴⁰ Ọwaa ẹpha ndu bụ ishi l'eri Íso l'ẹge ẹphe shitsua l'ikfu l'ikfu; mẹ ẹke ẹphe butsua, eekutsua ẹpha ẹphe alaru: Timína; Aluva; Jitētu;
⁴¹ Oholibama; Ela; Pinonu; ⁴² Kenazu; Témanu; Mibiza; ⁴³ Magudelu; mẹ Iramu. Ndu-a l'ẹphe ha bukota ndu ishi ndu Édomu; l'ẹge ẹphe gude bua l'alị ono, ẹphe lutaru ono.

Ẹphe l'ẹphe ha tuko buru ndibe Íso, bụ nna ndu Édomu.

37

Nrọ, Jófesfu rọshiru

¹ Tọ dụ iya bụ; Jékọpu eburu l'alị ono, nna iya shi buru ono, bụ iya bụ alị Kénanu.

² Ọwaa akọ ẹhu Jékọpu:

Jófesfu anọlephu afa iri l'ẹsaa wata otso unwanwa iya pẹ l'eche aturu. Unwanwa iya pẹ ono bụ unwegirima nyee nna iya pẹ; mbụ Biliha; me Zilipa. Yoo bụje; ẹpẹ -lata; yo dooru nna ẹpẹ ẹjọ iphe, unwanwa iya ndu ọpẹ anọduje eme.

³ Ízurẹlu aka oyeru Jófesfu obu me l'ẹge o yeru unwu iya ndu ọpẹ. Ishi iya aburu l'ọ bụ nwa, a muru iya le nka. Yọ bya akwaaru Jófesfu uwe-nlọkpuru ẹka-ogologo, e dengashiru edengashi. ⁴ Teke unwanwa iya bya amaru le nna ẹpẹ ka iya oyeru obu me l'ẹge o yeru ẹpẹbedua; ẹpẹ abya akpọ ya ashị; ẹpẹ te ekfujeheru iya okfu oma.

⁵ Yo be ujiku lanu; Jófesfu arọ nrọ; bya zeeru iya unwanwa iya ono. Nrọ ono emee; ẹpẹ akabakpọ ya ru ọkpọ ashị. ⁶ Yọ sụ ẹpẹ t'ẹpẹ gebe te ya zeeru ẹpẹ nrọ, ya rọru. ⁷ Wo ẹpẹ: "Le ya rọru nrọ; ẹpẹ ajiko l'esweshi oshiwitil'egu. A nonyaa; iswe witu nk'ia egbeshi vudo evudo; iswe iya nk'ẹpẹ abya anọ-pee nk'ia mgburumburu; l'eforu nk'ia ono ifu l'alị."

⁸ Unwanwa iya ono asụ iya: "Bụ iya bụ l'iri l'ọo nggu e-mekochaa buru eze l'achi ẹpẹ tọ? Mbụ; ẹbụ nggu e-mekochaa buru ishi ẹpẹ tọ?" Nrọ ono, ọ rọru ono yele okfu ono, o kfuru ono emee; ẹpẹ akabaa ya ru ọkpọ ashị.

⁹ Yo be mbọku ọdo; yọ byakwa bya arọ nrọ ọdo; bya ezekwaaru iya pẹ unwanwa iya ono. Ono b'ọ sụru ẹpẹ: "Unu gebe te ya zeeru unu nrọ ọdo, ya rọru. Ya rọru nrọ; ẹnyanwu; me onwa; ọwaa mkpọ-kpodo iri le nanu abya efooru iya ifu l'alị."

¹⁰ Teke o zeru nna iya nrọ ono ege o zeru iya unwanwa iya pẹ be nna iya baru iya mba; sụ iya: "Bụ ege nrọ ngunu du ege onanu? Ọ bu le nne ngu; me yebedua, bụ nna ngu; me unwanwa ngu pẹ e-mekochaa bya efooru ngu ifu l'alị tọ?" ¹¹ Unwanwa iya ono awataru iya okoru okopho. Obenu le nna iya wotaru iphe ono kwachia l'ọkpoma.

Unwanwa Jófesfu ere iya

¹² Ya ndono; unwanwa iya achita aturu nna ẹpẹ jeshia echeche l'iku Shékemu. ¹³ Ízurẹlu asụ Jófesfu: "Mgbẹ i marua l'unwanwa ngu pẹ eche aturu l'iku Shékemu. Ngwaa; bya te ya zi ngu t'i je agbaphee ẹpẹ."

Jófesfu ekwe iya.

¹⁴ Nna iya asụ iya t'ọ je agbaphee unwanwa iya l'ẹke ẹpẹ nọ l'eche aturu; maru ege ẹpẹ du; ẹpẹ l'aturu ono. Teke ọ phutsuaru ẹpẹ; yọ lata bya akọru iya. Yọ buru le nsuda Hẹburonu b'ọ nọ zia ya ozi ono.

Jófesfu erua Shékemu; ¹⁵ nwoke ọbu apẹ iya l'ẹke ọogha-phe l'egu l'ẹke ono; jị iya: "Bụ ngunu be jicho?"

¹⁶ Yọ sụ iya: "L'ọ kwa unwanwa iya pẹ; be ya achọ. O -buru l'i maru eke ẹpẹ nọ l'eche aturu ẹpẹ; byiko tunuru iya onu iya."

¹⁷ Nwoke ono asụ iya: "L'ẹpẹ lufuakwaru l'ẹke-a. Le ya nukwaru teke ẹpẹ shi ekfu t'ẹpẹ je Dótanu."

Tọ dụ iya bụ; Jófesfu achọru ẹpẹ tẹgbua; je achọ-vu ẹpẹ l'uzo Dótanu.

¹⁸ Ẹpẹ apẹ l'ia pẹ l'uzenya; wata ọchi idzu ege ẹpẹ e-shi gbua ya.

19 Ephe asu onwephe: “O-ro-nro-a abyakwa-a! 20 Unu bya t'ayi gbua ya; chee le nsu lanu l'eke-a. Teke e metsuaru; ayi asu l'o bu anu-egu-egbudu gburu iya. T'ayi mawaruru ege nro iya ono e-shi vua.”

21 Rubenu anule iya phu; cholahaa ege ya e-shi dzoo ya t'ephe be egbu iya. Yo su: “Unu t'ayi be egbukwa iya egbugbu. 22 Unu be egbukwa ochi. Iphe unu e-mechia bu t'unu paru iya chee l'iduma-wa, no l'echi-egu eke-a. Olobu; unu be emekakwa iya iphe.” Iphe kparu iphe Rubenu kfulu ege ono bu k'ophu oo-dzofuta iya; duta iya dulaaru nna iya.

23 Ya ndono; Josefu abyarutalephu eke unwana iya ono no; ephe egude iya; yefu iya uwe-nlokpuru eka-ogologo iya ono, e dengashiru edengashi ono; 24 kputa iya chee l'iduma. Iduma ono kphuru nku; to nwe iphe no iya nu.

25 Ephe anodukwada k'ori nri; bya apalia enya; phu ndu Ishimelu, liberu shi le Giledu; ephe l'inya-ivu ephe, vutsua manu, eshi mkpo; manu bamu; * yeru meru gude l'eje Ijiputu.

26 Juda asu unwana iya ndu ophu; “?Bu ngunu be ayi e-rita iya me ayi gbua nwana ayi woru odzu iya lia? 27 Unu bya t'ayi ree ya ndu Ishimelu. Te b'o dukwa iphe ayi e-je iya ememe; l'o kwa nwana ayi, ayi eya bu mee lanu.” Unwana iya ono ekwe.

28 Ndu Midiya ono, l'agba ngho ono eswedelephu; unwana Josefu ono akpufuta iya l'iduma ono; woru iya ree ndu Ishimelu ono ukporo pongu. Ephe eduta iya lasha Ijiputu.

29 Rubenu abya enyoo iduma ono; bya aphu le Josefu ta anohedu iya; yo gude ehu-eghughu woru uwe iya lajaa. 30 Yo jekfushia unwana iya phe ono; je su ephe: “Me nwata ono ta anohekwa l'eke ono. ?Nanu uzo, ya e-shi iya nta-a?”

31 Ya ndono; ephe akputa egbu lanu gbua; chita uwe Josefu tsee le mee egbu ono. 32 Ephe achita uwe-nlokpuru eka ogologo ono chilaaru nna ephe; su iya: “T'o lekwa uwe, ephe detataru. T'o leedu iya enya; maru m'o bu ke nwatibe iya te t'o budu iya.”

33 Jekopu abya elee ya enya; yo buru iya. Yo su: “L'o kwa uwe nwatibe iya! O dukwa l'o bu ejo anu-egu-egbudu gburu iya. L'o kwa anu-egu-egbudu labushiru Josefu viriviri!”

34 Jekopu egude aphu lajaa uwe iya; chita uwe-aphu yee; kwaa ekwa nwa iya ono abali olemole. 35 Unwegirima iya: ndu k'unwoke; me ndu k'unwany abya egboo ya nta; gboo ya imo; to kwe t'e gbota iya. Yo su ephe: “T'ephe haa ya te ya gua aphu nwa iya ono jeye teke ya a-lakfu iya l'ili.” O bu ege ono be nna iya gude kwaa ekwa iya.

36 Ya ndono; ndu Midiya ono eje eworu Josefu ree Potifa le Ijiputu. Potifa ono bu onye lanu le ndu ejeru Fero ozi; buru iya bu onye ishi ndu soja, eche Fero nche.

38

Juda yele Tema

1 Ya ndono; yo buru teke ono be Juda haru unwana iya; tugbua jeshia ke nwoke Adulamu, eeku Hira je eburu. 2 Yo buru l'eke ono be Juda no phu nwatibe nwoke, eeku Shuwa, bu onye Kenu. Yo lua nwata ono;

* 37:25 37:25 Iphe e kuru manu bamu l'eke-a bu ogvu, eeteje onye iphe eme; bukwaruphu ogvu, eeteje odzu t'e b'o rehu egwegwa.

yele iya abya aze; ³ yo tsuta ime; bya amutaru iya nwata nwoke, o guru Eru. ⁴ Yo bya atsuta ime odo; mua nwata nwoke; gua ya Onanu. ⁵ Yo bya atsuta ime odo; mukwaaphu nwata nwoke; gua ya Shela. Yo buru le Kezibu b'o no mua nwata ono.

⁶ Júda abya aluaru Eru, bu okpara iya nwanyi. Epha nwanyi, o luru iya bu Táma. ⁷ Obenu le Eru, bu okpara Júda bu onye menukaru ejo iphe. Ojeoje eworu iya chigbua.

⁸ To du iya bu; Júda asu Onanu: "T'o lupyabe nyee nwunne iya ono; k'ophu oo-shi ege ono toghoru nwunne iya ono ako le mgboko." ⁹ Obenu le Onanu mawaru le nwata, nwanyi ono a-muta ta abudu nk'ia. Yo buje yele nyee nwunne iya ono zeru; o -gbaa teke oo-ny'i iphe; yo nyiru iya wushi l'ali; k'ophu e too doberu nwunne iya ono ako. ¹⁰ Iphe ono, qonoduje eme ono adu Ojeoje eji; yo wokwaru iya phu chigbua.

¹¹ Ya ndono; Júda asu nyee nwa iya ono; mbu Táma t'o la ke nna iya je anodu jeye te Shela, bu nwatibe iya vufuta. Ishi iya aburu l'o riru; su: "A maru; ?onye onanu ta anwuhufuduanu ege unwunne iya ndu ophu nwushihuru." To du iya bu; Táma atugbua; lashia ke nna iya.

¹² A bya anokwaru ophu baru ishi; nyee Júda, bu iya bu nwatibe Shuwa abya anwuhu. Júda akwagetsua ekwa iya; tugbua; yo buru iya oje Timina ogba-phe ndu akpuru iya aturu iya eji. Onya iya; mbu Hira, bu onye Adulamu etsoru iya; yo buru ephe ejeje.

¹³ Ya ndono; ama abya agbaaru Táma le nna nji iya ejekwa Timina obyishi aturu iya eji. ¹⁴ Yo yefuwaphu uwe, nwanyi, no l'ulo-maa, o yeru; chita ulari-ifu phu-kpua onwiya ifu te ba ahube iya ama; je adugaru l'onu eke, eeshije abahu Enemu, bukwanu uzo, e shi eje Timina; ke l'o mawaru le Shela vufutawaru; obule e te eduduaru iya nu iya t'o lupyabe obu.

¹⁵ Júda abya aphua Táma tubesu l'oo nwanyi okpara; ke l'o phu-kpuru onwiya ulari l'ifu; ¹⁶ to ma l'o bu nyee nwa iya. Yo jekfube iya l'iku uzo ono; su iya t'ephe zee.

Táma aji iya iphe oo-kfu iya t'ephe zee obu.

¹⁷ Júda asu iya: "Le ya e-shi l'elu iya kpee ya nwada-eghu lanu."

Táma asu iya t'o wofuta iphe-itumo, ya e-gude jeye teke oo-kputaru iya nwada-eghu obu?

¹⁸ Yo ji Táma; su iya: "?Bu ngunu b'o du ngu te ya yeru ngu l'itumo obu?"

Yo su iya: "L'o bu iphe-olu iya; iphe-ohubama, tso iya nu; me mgboro ono, o gude l'eka ono." Júda ekwe iya; chiru iphe ono nu iya; yele iya eje aze. Táma atsutawaphu ime. ¹⁹ Júda atugbulephu; Táma aphua ulari-ifu ono, o shi phu-kpua ifu ono; chita uwe nwanyi, no l'ulo-maa phu, o shi yee phu yepu azu.

²⁰ E metsua; Júda abya akputa nwada-eghu ono kpee onya iya phu; mbu Hira t'o je akpee nwanyi ono; chitakwanuru iya iphe phu, o yeru iya l'itumo phu. Yo shi rua eke ono; to phuhe nwanyi ono. ²¹ Yo ji ndu eke ono: "Nanu nwanyi okpara ono, shi ndu l'iku uzo Enemu* ono?"

Ephe asu iya le to nwekwa nwanyi okpara, nojeru l'eke ono.

²² To du iya bu; yo laphushia azu; je asu Júda: "Le ya ta aphukwa iya. Odo aburu le ndu, bu l'eke ono sukwaru le to nwekwa nwanyi okpara, nojeru l'eke ono."

* **38:21** 38:21 O nweru Bayiburu, e deru l'onye nwoke ono suru le ya achu bu nwanyi, agbaru omarali okpara.

²³ Júda asù: “T'a haa ya t'o nwewaruru iphe ophu, o gude; a nonyakwaa; e gude iya nù chilahaa ayi ochi. Mbù; ?ya ta kpèdunua ngu-a nwada-eghu-a; nggu egude iya je achọo ya; t'ì phù iya?”

²⁴ A nọlephu iphe ruru onwa ẹto; a bya asù Júda ẹ nyee nwa iya-a; mbù Táma gbe agbaakwanu okpara; l'o gbe dọakwanu ime.

Júda asù t'a kpufuta iya; je akpọo ya oku!

²⁵ A kpufutadele iya phù; yo gworo iphe ono, Júda chejeru iya ono nù t'e gwojeru iya; sù t'e kfuru iya: “L'ọ kwa onye nwe iphe-a bẹ yeru iya ime.” Sù t'e kfuru iya: “T'o gbuedu iphe-olu-wa igo; iphe-ohubama, tso iya nù; mẹ mgboro-wa t'ọ maru: ?ọo-maghe onye nwe iya nù?”

²⁶ Júda aphulephu iphe ono; maru l'ọo nk'ia; bya asù: “Ha! Nwanyi-a kakwa iya ọbu onye doberu ẹka ndoo; kẹle ya sùtsuaru ẹ Shela a-lųpyabe iya; e metsua; ya te emehe iya.”

²⁷ Yọ gbaa teke oo-zeda; a maru l'ọ bu ejima unwoke labù, nọ iya l'epho ono. ²⁸ Yo zedade; onye lanù evuru ọzo wofuta ẹka. Nwanyi, eswi iya ime ono abya ewota owúú uswe gbabẹ iya l'ẹka; sù l'ọo onye onanu vu ọzo. ²⁹ Nwata ono ewobalephu ẹka ono; nwunne iya eyewaphu ishi; kwofuta. Nwanyi ono, eswi ime ono asù: “?Ọwaa ẹge i shiru kpataru onwongu ọzo?” Ya ndono; a gua onye onanu Pérezu.† ³⁰ Nwunne iya ophu a gbaberu eri owu uswe l'ẹka phù etsowa iya phù. A gua yẹbedua Zera.‡

39

Jósefu yẹle nyee Pọtifa

¹ Tọ dọ iya bụ; e duru Jósefu rua Íjiputu; Pọtifa azụ-gbachi iya ndu Ishimelu ono. Pọtifa bụ onye Íjiputu, tso ẹ ndu Fero nuru oke-okwa. Yọ buru iya bụ onye ishi ndu soja, echeje Fero nche.

² Ojejoje eswiru Jósefu; iphemiphe ọbule, o yeru ẹka l'ajahujeru iya. Yo buru l'ulo onye Íjiputu ono, bụ nnajiufu iya ono. ³ Nnajiufu iya ono abya aphù ẹ Ojejoje swiru Jósefu eswiru; bya aphù l'iphemiphe ọbule, o yeru ẹka agajeru iya; ⁴ Jósefu abya atuba iya l'obu; yo woru iya mee nwozi iya; mbù mee ya onye, elekota ufu iya kpamukpamu ẹnya; bya ewokwaruphu iphemiphe ọbule, o nweru enweru ye iya l'ẹka t'ọ letajeru iya ẹnya. ⁵ Tsube teke ono, Pọtifa meru Jósefu onye ishi, eletaru iya ufu iya ẹnya; mẹ iphemiphe ọbule, o nweru enweru ono bẹ Ojejoje bya egude okfu ẹhu Jósefu gọoro nwoke Íjiputu ono onu. Onu ono, Ojejoje gọru iya ono emee iphemiphe ọbule, Pọtifa nweru l'ufu; mẹ ophu nọ l'egu; yo kweru iya. ⁶ Pọtifa ahakotaru Jósefu iphemiphe ọbule, o nweru enweru t'ọ letajeru iya ẹnya; k'ophu bụ l'ẹ tọ dọhedu iphe, ọokpajekwadu ishi ẹge ee-me iya. Iphe, ọ maleruphu nwenkinyi bụ tẹ ya ria nri.

Jósefu bẹ gbaru ugbugba oma; l'amashi mma ike. ⁷ A nonyalephu; Jósefu atuba nyee nnajiufu iya ono l'ẹnya. Yọ sù iya t'ọ bya t'ephe zee.

⁸ Jósefu ajika; sù iya: “Lẹ keshinu nnajiufu iya meru iya onye ishi iphemiphe ọbule, o nweru enweru b'ẹ tọ okpajehekwa ishi iphe eme nù l'ufu iya. Iphemiphe ọbule, o nweru enweru b'ọ yekotaru iya l'ẹka tẹ ya letaru iya ẹnya. ⁹ O bụ ẹge ike kẹ nnajiufu iya ha l'ulo-wa bụ ẹge ike nk'ia ha. To nwe iphe o wohajeru iya ewoha; a gufuphu nggubedua; kẹ l'ì bụ nyee ya. ?Nanu ẹge ya e-shi bya emee egbe akpamara ọwaa; kpua

† 38:29 38:29 Iphe “Pérezu” bụ bụ “ekwofuta”. ‡ 38:30 38:30 Iphe “Zera” bụ bụ “o-ke-too”.

Nchileke?" ¹⁰ Iphe bu mboku-mboku, mutaru amuta; yo kfukwaruphu Jósefu te yele iya zee. Obenu le Jósefu te kwedu; mbukponu te yele iya nodu l'ekalanu.

¹¹ Yo be ujiku lanu; Jósefu abahu l'ulo te ya jee ozi, noru iya nu. Teke ono b'e to dudu ndu ejeje ozi l'ulo ono m'oo onye lanu, no l'ime ulo ono.

¹² Nye Pofifa ono awo iya l'uwe iya; su iya t'o bya t'ephe zee. Jósefu eyefu uwe iya ono haa ya l'eka gbaful etezi.

¹³ Yo phulephu le Jósefu yefuru uwe iya haa ya l'eka kfufu etezi;

¹⁴ kukowaphu ndu ozi ulo iya; su ephe: "Unu lenu! Nwohu-a, shi Hiburu-a b'e dutaru t'o bya emeru ejo ahuma kpua ephe. O bakfutaru iya l'ime ulo l'eke-a te ye l'iya zee. Ya eworu mkpu chia. ¹⁵ Yo nulephu le ya echi mkpu t'a bya agbaaru iya mkpu; paru uwe iya haaru iya; kfufu etezi."

¹⁶ Nwanyi ono egude uwe ono gbururu jeye nnajiufu Jósefu abata. ¹⁷ Yo bya akooru iya iphe, muru nu; su iya: "Le nwohu Hiburu-a, i dubataru ayi l'eke-a be byakwaru t'o mee mu ejo ahuma ntanu-a. ¹⁸ Ya echilephu mkpu t'a bya agbaaru iya mkpu; yo haaru iya uwe iya kfufu etezi."

¹⁹ Nnajiufu Jósefu anulephu iphe ono, nyee ya kfuru iya l'o bu ege ohu iya meru iya ndono; voru oku ghua ehuru. ²⁰ Pofifa akputa Jósefu je eye l'oka-mkporo, eze atu-chije ndu mkporo iya.

Obenu le Jósefu no le mkporo ono; ²¹ Ojejoje eswiru iya; l'ekoshi iya le ya yeru iya obu. Yo mee onye eche oka-mkporo ono; yo yeru Jósefu obu. ²² Onye ono, eche oka-mkporo ono emee Jósefu ishi ndu nokota l'oka-mkporo ono. Iphemiphe obule, eeme l'eke ono aburu Jósefu b'o nokota l'eka. ²³ Iphe nowa Jósefu l'eka be onye eche oka-mkporo ono ta akpajehedu ishi ege ee-me iya; kele Ojejoje swiru Jósefu; iphemiphe obule, o yeru eka l'agajeru iya.

40

Jósefu ako iphe, nro, ndu mkporo roru bu

¹ A nonyaa; onye, agbajeru eze ndu Ijiputu mee; me onye eghejeru iya buredi emeswee nnajiufu ephe.* ² Iphe eghulaha Fero eghughu l'eke umadzu labu ono, ejeru iya ozi ono no; mbu onye ishi ndu agbajeru iya mee; me onye ishi ndu ophu eghejeru iya buredi. ³ Yo chita ephe je atuchishia l'ufu onye ishi ndu soja, echeje Fero nche. O kwaphu l'eke ono b'a tu-chiru Jósefu. ⁴ Onye ishi ndu soja ono, echeje Fero nche ono eduru Jósefu yeru ephe t'ephe zije iya ozi.

Ephe anonyaa le mkporo ono; ⁵ unwoke labu ono; mbu onye ono, agbajeru Eze ndu Ijiputu mee; me onye ophu eghejeru iya buredi abya ajiko roo nro l'enyashi ujiku lanu. Iphe nro ono ekfu adugbaa iche l'iche.

⁶ Yo be l'utsu iya; Jósefu abya aphu l'ehu ta atsodu ephe ena. ⁷ Yo ji ndu ono, okwa ephe kpo-litaru l'oru Fero ono; mbu ndu ono, a jiko ephe l'iya tuchia le ke nnajiufu iya ono; su: "Bu ngunu meru iphe ehuru ta atsodu unu ena ntanu?"

⁸ Ephe asu iya l'ephe ebo tukoru roo nro; to du onye a-karu ephe iphe nro ono butsua.

* **40:1** 40:1 L'okfu Hiburu b'e deru l'onye-a bu "o-pa-okoro"; bu iya bu l'okwa iya ha nshinu l'obu-eze; buru iya aphu gbasaru nri eze; me mee eze. O bu yebedua egudeje eka iya gbsee eze mee.

Jósefu asú ẹ̀pẹ̀: “?Tọ̀ dọ̀ Nchileke bú onye akọ́jẹ nrọ̀? Unu zenuaru iya nrọ̀ ọ̀bu.”

⁹ Onye ishi ndu ono, agbajẹru Fero mẹe ono abya ezeeru Jósefu nrọ̀ nk'ia; sù iya: “Lẹ̀ ya rọru nrọ̀; phụa onwiya oshi vayinu l'ifu. ¹⁰ Oshi vayinu ono nweru ẹkali ẹto. Yọ bya erua iru; tsua igu; mishia akpuru l'ofoko l'ofoko; bya achashia. ¹¹ Ya ndono; ya egude okoro Fero l'ẹka; bya ewota akpuru vayinu ono pyia ya apyipyi; pyita iya mini ye l'okoro ono; nu Fero.”

¹² Jósefu asú iya: “Ọwaa iphe nrọ̀ ono bú ndọ-ọ: Ẹkali oshi ẹto ono bú ujiku ẹto. ¹³ Abali ẹto ntanu be Fero a-bya edufuta ngu l'ẹke-a; mee ti laphu azu l'oru ngu; gbalaharu Fero mee ege, i shi agbaru iya ẹya. ¹⁴ Qlobu; teke ono, iphe a-duru ngu le mma ege ono, ọo-duru ngu iya ono; nyatabukwa yebe Jósefu; kfuaru Fero okfu ẹhu iya; k'ophu aa-tufu iya l'ọka-mkpọro-a; ¹⁵ ke l'ọ kwa ezita b'e zitaru iya l'ali Hiburu. A bya erua ẹke-a; bya ekwekputa iya chee le mkpọro l'ẹ b'ọ iphe, ya meru.”

¹⁶ Ya ndono; onye ishi ndu ophu eghejeru Fero buredi aphulephu le Jósefu koru nrọ̀ ono ohuma; sù iya: “Lẹ̀ yebedua rokwaruphu nrọ̀; vuru nkata buredi ẹto. ¹⁷ Nkata ophu kpo-kfuru l'eli iya b'e yeru iphe du iche l'iche, e gshishu Fero. Unwenu abya avukalahaa iphe, no le nkata k'eli iya ono.”

¹⁸ Jósefu asú iya: “Ọwaa iphe nrọ̀ ono bú ndọ-ọ: Nkata ẹto ono bú abali ẹto. ¹⁹ Abali ẹto ntanu be Fero a-bya akpufuta ngu; woru ngu swigbua l'eli oshi. Unwenu abya avukaa anu ngu.”

²⁰ Ya ndono; yo be mboku k'eto ono; yo gbaa le mboku, a muru Fero. Yọ bya anodu l'agbaru ndu ozi iya aji, o gude ekoshi l'ọo mboku ono b'a muru iya. L'aanokwadu l'agba aji ono b'o ziru; e je edufutaru iya onye ishi ndu onanu, agbajẹru iya mee ono; me onye ishi ndu ophu eghejeru iya buredi. E je edufuta ẹpẹ̀ dobe l'ifu ndu ozi iya ndu ophu. ²¹ Yọ bya anu-phu onye ishi ndu onanu, agbajẹru iya mee ono okwa iya azu; yo wataru iya ogbaru mee ọdo. ²² Obenu l'onye ishi ndu ophu eghejeru iya buredi b'ọ swi-gbukwanuru.

Yọ buru iya bu le nrọ̀ ono avukota l'ẹge ono, Jósefu kfuru iya ono. ²³ Obenu l'onye ishi ndu ono, agbajẹru Fero mee ono ta nyatahedu Jósefu; yo woru iya zahaa.

41

Jósefu ekfu iphe Nrọ̀ Fero bú

¹ A nọlephu afa ẹbo; Fero abya arọ nrọ̀; phụ ẹke o vudo l'iku Enyimu Náyilu. ² A bya ele ẹnya; eswi ẹsaa, bukotaruru ẹji tayingu; dukota bemubemu eshi le Enyimu Náyilu ono rufuta; bya awushiru l'iku ẹke ono l'akpa nri. ³ A nonyaa; eswi ẹsaa ọdo, dutsua ejo adudu; dukota nyago-nyago-nyago eshikwaphu l'enyimu ono rufuta bya anonyabe ndu ophu l'iku ẹnyimu ono. ⁴ Eswi ẹsaa ono, dutsua ejo adudu; bya adukota nyago-nyago-nyago ono abya ajiko eswi ẹsaa ophu, bukotaruru ẹji tayingu phu; dukota bemubemu phu takota. E megee; Fero abya elutehu.

⁵ A nonyakwaa; mgbenya abya eziru iya ọdo. Yọ rọ nrọ̀ k'ẹbo. L'onanu b'ọ rọru nrọ̀; oke-akpe ẹsaa, hakota okporokpo; du mma fokotaruru l'ishi akpe lanu. ⁶ A nonyaa; oke akpe ẹsaa ọdo, bukota mgbapya akpe, pherephere ọzo ẹnyanwu-ahata mebyishuru emebyishi afoshikwaaphu; ⁷ oke akpe ẹsaa ono, bugbaa mgbapya akpe ono abya ajiko oke akpe ẹsaa

ophu du okporokpo; ɔo afofo pu lekota. Fero elutehu; bya amaru l'ɔ bu nro.

⁸ Yo be l'utsu; nro ono akwata tsulaha ya l'ehu nshinu. Yo zia t'e je ekuaru iya ndu njibya; me ndu Ijiputu, maru mmamiphe. Fero abya zeeru ephe nro ono. To du ephe onye duru ike koru iya iphe, nro ono bu.

⁹ To du iya bu; onye ishi ndu agbajeru Fero mee asu iya: "L'ɔ kwa ntanu be ya nyataru iphe, ya meru, e ta dudu mma. ¹⁰ Teke ono, ehu ghujeru nggube Fero eghughu l'eke yebe nwozi ngu no, a gbajeru ngu mee; me onye ophu eghejeru ngu buredi. Iphe eghutabe ngu eghughu; k'ophu i chitaru ephe je atuchia l'ufu onye ishi ndu soja, echeje ngu nche. ¹¹ Yo be enyashi ujiku lanu; ephe ebo arɔ nro; nro ono enwekotaru iphe, o bu. ¹² Yo nweru nwokorɔbya, bu onye Hiburu, ejeru onye ishi ndu soja, echeje ngu nche ozi, ayi l'iya tuko nodu l'eke ono. Ayi zeeru iya nro ono; yo koru ayi iphe, o bu. Onyenonu b'o koru iphe, nro nk'ia bu. ¹³ Yo buleruphu ege ono, o koru iya ono b'o vukotar. Mbɔdua, agbajeru ngu mee-a b'i nu-phuru okwa mu azu; bya eworu onye ophu kfu-gbua."

¹⁴ To du iya bu; Fero abya ezia t'e je ekua Josefu. Nta-a nta-a b'a tofuwaru iya le mkporo ono. Yo bya akpu ishi; chita uwe odo yee; yo buru iya oje l'ifu Fero.

¹⁵ Fero asu Josefu: "Le ya roru nro; to du onye duru ike koru iya iphe o bu. Obenu le ya nuwaru l'obuje; e zeeru ngu nro; nggu akoru onye ophu iphe nro ophu bu."

¹⁶ Josefu asu Fero: "Le to kwa yebedua akoje iya. L'ɔ kwa Nchileke be a-koru nggube Fero iphe nro ono bu ege oo-ji ngu epho."

¹⁷ Fero asu Josefu: "Le ya roru nro; vudo l'iku Enyimu Nanyi; ¹⁸ puha eswi esaa, bukotar eji tayingu, dukota bemubemu eke ephe shi le mini ono rufuta bya anodu l'iku mini ono l'akpa nri. ¹⁹ Eswi esaa odo, dutsulephu ejo adudu; dukota nyago-nyago-nyago erufutakwaphu. Ya ta aphubudua eswi, dujeru eji ege ono le Ijiputu! ²⁰ Eswi esaa onanu, dutsua ejo adudu; dukwaphu nyago-nyago-nyago ono; abya ajiko eswi esaa k'ivuzo pu takota. ²¹ Yo tatsua ya; dukwaphu ejo adudu ege o duhawa; k'ophu bu l'e to dudu onye e-kweta l'oo ya taru eswi ndu ophu. Ya ndono; ya elutehu.

²² "Ya abyakwa bya ekuru mgbenya odo; watakwa oro nro odo. Le k'ugbiya-a be ya phuru oke-akpe esaa, foru afofo; du mma; l'eke o bya apakota l'ukfu akpe lanu. ²³ A nonyaa; ya abya aphukwaaphu oke-akpe esaa odo, dutsua mgbapya mgbapya; bukotar mkpegbafu akpe; pherephere uzo enyanwu-ahata ephenwushia ya ephenwushi l'eke o patakotakaruphu. ²⁴ Oke-akpe esaa ono, dukota mgbapya mgbapya ono abya ajiko ndu ophananu, du mma pu lekota. Ya ezekotar ndu njibya nro ono; to du onye duru ike koru iphe o bu." ²⁵ To du iya bu; Josefu asu Fero: "Le nro ebo ono, nggube Fero roru ono bukwa iphe lanu b'o bu. L'ɔ kwa Nchileke eme te ya koshi nggube Fero iphe, ya abya ememe. ²⁶ Eswi esaa pu, dukota mma pu bu afa esaa. Ege ono kwaphu be oke-akpe esaa pu, dukota mma pu bukwapu afa esaa. Oo ya bu le nro ono jiko buru nro lanu. ²⁷ Eswi esaa pu, dutsua nyago-nyago-nyago; bya adu ejo adudu, wufutaru nu le ndu ophu wufutatsuaru pu; me l'oke-akpe esaa pu, dutsua mgbapya mgbapya; pherephere, shi uzo enyanwu-ahata phepyashiru epepyashi pu bu afa esaa, ejo-egu e-me.

28 “O dya l’o bu ege ono, ya kfuhawaru ngu ono: L’o kwa Nchileke koshiru nggube Fero iphe, ya abya ememe. 29 Afa esaa be nri a-ha nshinu le Ijiputu gbaa mgburumburu. 30 Obenu l’afa esaa ophu tso iya nu be ejo-egu e-me. Afa esaa phu, nri a-ha nshinu le Ijiputu phu be aa-zahakota; egu emee madzu ege ono jaa ya eze. 31 Ejo-egu, a-byanu e-me to nwedu onye a-nyatakwadu teke ono, nri shi ha nshinu ono. 32 Iphe kparu iphe e meru te Fero roo nro ono uzi labu ege ono bu te Fero maru le Nchileke ribuwaru etomu iya; mbu l’e to dudu ege aa-no-be; Nchileke emee ya.

33 “Nta-a bukwa te nggube Fero lee enya; fota onye iphe edoje enya; buru onye maru iphe; mee ya t’o buru onye ishi l’ali Ijiputu mgburumburu. 34 Nngu afotakwaphu ndu a-no-tsota onye ishi Ijiputu ono; t’ephe keje iphe bu iphe, ndu Ijiputu kpataru l’okfu ephe uzo ise wota uzo lanu l’ime afa esaa phu, nri a-ha nshinu phu. 35 T’ephe nakoo nri ono l’afa ono, nri a-ha nshinu ono. Teke ephe nakotsuaru iya; t’ephe gude ikike ke nggube Fero jee l’edukfu l’edufu l’ali-a gbaa mgburumburu je akwakobetsua ya. 36 Nri ono be ee-doberu ndu ali-a kwaberu afa esaa ono, ejo-egu e-me le Ijiputu ono; k’ophu egu te eyechidu ali-a.”

37 Iphe ono, Josefu kfuru ono adu Fero yele ndu ozi iya l’ephe ha mma. 38 Fero aji ephe; su: “?O nweru onye odo, ephe a-phu odo, e-gbe ka nwoke owaa, bu onye Ume Nchileke no l’ehu ege-a?”

39 To du iya bu; Fero asu Josefu: “Keshinu ophu Nchileke meru ti makotaru iphemiphe obule-a l’o ha be to nwehekwa onye odo gbe ka ngu nu le k’iphe-odo-enya; to nwe onye odo, ka ngu omaru iphe. 40 Oo nggubedua l’a-buru ishi l’ufu iya. Onyemanye obule, no l’ali-eze yebe Fero a-nodu anuru ngu okfu. Iphe yebe Fero e-gude ka ngu nwenkinyi buwa ke l’o ya bu eze.”

Ndu Ijiputu l’ophu no Josefu l’eka

41 Ya ndono; Fero asu Josefu: “Ali Ijiputu l’o ha; be ya yeekwaru ngu l’eka.” 42 Fero agbata echi mkpushi-eka iya gba be Josefu; bya eyee ya akpawuru uwe; bya anyabe iya iphe-olu mkpola-ododo. 43 Yo bya ewota ugbo-inya k’ebo nu Josefu t’oogbaje. Ndu madzu awata ora t’e fooru Josefu ifu l’ali. Yo buru iya bu l’o woru ali Ijiputu l’o ha ye Josefu l’eka.

44 Ya ndono; Fero asu Josefu: “L’o yebe Fero bu eze. Obenu l’e to nwedu onye ha k’ome iphe l’ali Ijiputu gbaa mgburumburu; a -gufu l’i suru t’e mee iphe obu.” 45 Fero abya agu-kwazi Josefu ephe; kulahaa ya Zafunatu-Paniya; byakwaphu bya eduta Asenatu, bu nwatibe Potifera, agwajeru ndu Onu iphe dee ya t’o luru. Josefu abya atuko ali Ijiputu l’o ha jebakota.

46 Josefu nowaru ukporo afa l’afa iri teke o wataru ojeru Fero, bu eze ndu Ijiputu ozi. Josefu eshi le ke Fero jebakota ali Ijiputu mgburumburu. 47 L’afa esaa ono, nri no ono be ali mehukotaru iphe ntumatu. 48 Josefu ajiko nri, a kotaru le Ijiputu l’afa esaa ono, nri no ono kwakokota; doo ya l’ulo eke, eedobeje nri l’edukfu l’edukfu. Yoo buje; o -bya l’edukfu; yo tuko iphe, bu nri, a kotaru l’egu, no l’uzo ibiyiyanu kwakobe. 49 Josefu wuleruphu akpe, e gbutaru egbuta jeye yo kuru likpo, ha l’o bu eveve mgbogidi enyimu. Nri no hatabe nshinu; k’ophu a nonyaaru; e debuhu iya l’ekwo; ke l’o kpowaru eka ege ee-me guta iya aguta.

⁵⁰ T'afa ejo-egu ono kwaa bya be Asenatu, bu nwatibe Potifera, agwajeru ndu Onu iphe mutawaru Josefu unwegirima unwoke labu. ⁵¹ Josefu guru okpara iya Manase; * su: "Le Nchileke mewaru te ya zahaa iphe-ehuka, byaru iya nu; zahaakwaphu ufu nna iya." ⁵² Onye k'ebo b'o guru Ifuremu; † su: "Oo Nchileke be meru te ya barahu l'ali-a, ya shi eje ntakfuru-wa."

⁵³ Afa esaa ono, nri no le Ijiputu ono abya agvu. ⁵⁴ Afa esaa k'ejo-egu phu abya abya. Yo buleruphu ege ono, Josefu kfuru ono b'o meru. Ejo egu ono emekota ndu mkpukpu odo; yo buru Ijiputu nwenkinyi bu eke nri no. ⁵⁵ Ejo egu ono emedelephu ndu Ijiputu; ephe eje aralahaaru Fero ekwa nri. Fero asu ndu Ijiputu kpmukpamu: "Unu jekfuje Josefu. Iphe o sjueru t'unu mee; unu emee ya!"

⁵⁶ Ejo egu ono edzuleruphu ali ono; Josefu eworu ulo ono, e doru nri ono tuhashia; reshilaha ndu Ijiputu nri; ke l'ejo-egu ono ajawa madzu eze l'ali Ijiputu gbaa mgburumburu. ⁵⁷ Iphe bu mbakeshi abyaje Ijiputu okpata Josefu nri; ke l'ejo-egu ono ajawa madzu eze l'iphe bu mgboko mgburumburu.

42

Unwu Jekopu eje Ijiputu okpata nri

¹ Jekopu anua le nri no le Ijiputu; bya aji unwu iya ege o du be ephe ndu; chiru enya yeru onwephe ege ono? ² Wo ephe: "Le ya nukwaru le nri no le Ijiputu. Unu jekwa eke ono je akpata nri; k'ophu egu te egbushidu ephe."

³ To du iya bu; unwana Josefu ephe iri atugbua jeshia okpata nri le Ijiputu. ⁴ Obenu le Jekopu te kwedu te Benjaminu, bu nunne Josefu tsoru ephe; ke l'ootsu egvu l'iphe e-me iya. ⁵ To du iya bu; unwu Izuru etsyoru le ndu jeru okpata nri; ke l'ejo-egu ono rukwaruphu ali Kenu.

⁶ Ya ndono; yo buru Josefu bu govano ndu Ijiputu; buru iya ereje ndu ali ono nri. To du iya bu; unwana iya phe ono erua bya ebyishi ikpere; puaru iya ifu l'ali. ⁷ Josefu aphulephu unwana iya ono; hubewaphu ephe ama; melahaa l'e to madu ephe; kfulahaaru ephe ntanwu ntanwu; ji ephe eke ephe shi?

Ephe asu iya l'ephe shikwa ali Kenu abya okpata nri.

⁸ O bu oswi-okfu le Josefu hubekotaru unwana iya ono ama; obenu l'ephebedua ta hubehedu iya ama. ⁹ To du iya bu; Josefu abya anyata nro ono, o rojeru l'ehu ephe ono; su ephe: "L'ephe bu ndu ngge. L'iphe, ephe byaru bu t'ephe maru eke, a tuzoru eh l'ali-a!"

¹⁰ Ephe asu iya: "Onye nwe mu nu; wawakwa; l'o kwa nri be ephebe ndu ozi ngu byaru akpata. ¹¹ L'o kwa nna lanu be mukotaru ephe. L'ephebe ndu ozi ngu bukwa ndu ire-lanu; l'ephe ta bukwa ndu ngge."

¹² Josefu asu ephe: "L'oo ejo-ire! L'iphe ephe byaru bu t'ephe maru eke, a tuzoru eh l'ali-a!"

¹³ Ephe asu iya: "L'ephebe ndu ozi ngu dukwa iri l'ebo shi le nna lanu l'ali Kenu. Onye ke nwata be yele nna ephe no l'ufu; onye lanu be ta anohedu nu."

* **41:51** 41:51 Iphe "Manase" bu bu "o-meru-t'a-zahaa". † **41:52** 41:52 Iphe "Ifuremu" bu bu "nwa omi".

¹⁴ Jósefu asú ẹphe: “L’ò bú iphe ono, ya kfuru ono bẹ unu bú; mbú l’unu bú ndu ngge! ¹⁵ Owaa ẹge ee-shi maru ire unu ndọ-ọ: Ọ -búrua lẹ Fero nọ-ọ ndzú ẹge ọ nọ iya; bẹ unu ta aladu l’ẹ ba bú lẹ nwanna unu kẹ nwata phú b’e dutaru bya l’ẹke-a. ¹⁶ Iphe unu e-me bú t’unu zi onye lanú l’ime unu t’ẹ b’e eduta nwanna unu ono; unu bẹ ndu ọphu l’unu ha bẹ a-nọdukota lẹ mkpọro. Ọo ya bú; t’e shi ẹge ono; maru mẹ iphe, unu ekfu; ?ọ búa oswi-okfu. Teke ẹ t’ọ -dúdu; Fero -nọdu-a ndzú ẹge-a, ọ nọnu iya-a bẹ unu búkwa ndu ngge l’oswiya.” ¹⁷ Yọ chíta ẹphe je eye lẹ mkpọro; ẹphe anọ abalí ẹto.

¹⁸ Yo be mbọku k’ẹto; Jósefu asú ẹphe: “Unu -mewa iphe-a, ya abya ekfuku-a bẹ ndzú e-dzukwa-a unu; kẹle yẹbe Jósefu búkwa onye atsú Nchileke egvu. ¹⁹ Ọ -búru l’unu bú ndu ire-lanú l’oswiya; t’onye lanú l’unu nọdu lẹ mkpọro l’ẹke-a; tẹ ndu ọphu wota nri wolaaru ndibe unu ọphu ẹgu eme l’ufu. ²⁰ Obenu lẹ nwanna unu kẹ nwata ono bẹ unu dutafuje dutaru iya l’ẹke-a. Teke unu meru iya ẹge ono; ya amaru l’unu bú ndu ire-lanú; haa t’ẹ b’e egbushi unu.” Ẹphe ekweta; ²¹ kfulahaaru onwẹphe: “L’ò kwa iphe ẹphe meru nwanna ẹphe bẹ aanú ẹphe aphú iya ẹge-a. L’ẹphe phúru egbe aphú, ọ gúru kpua ẹphe teke ono, o shi arọo t’e dobe iya ndzú ono; ọphu ẹphe angaduru iya nchi. L’ò kwa iphe ono kparu iphe ẹphe ejẹ egbe iphe-ẹhuka-a ntanú-a.”

²² Rúbenu asú ẹphe: “?Ya te kfuduru unu t’ẹ b’ọ dú iphe unu e-me nwata ono; unu te yeru iya ọnu? Nta-a bẹ ọchi iya nọnu ẹphe l’ishi.” ²³ Ẹphe ta ma lẹ Jósefu anú iphe ẹphe ekfu; keshinu ọphu o nweru onye atú-nweru iya iphe ẹphe ekfu.

²⁴ Jósefu eshi l’ẹke ẹphe nọ lufu je awata ọra ẹkwa; metsua laphutashia azú bya ekfuru yeru ẹphe ọdo. Yọ sù t’a kpufuta Símiyọnu; kee ya ẹgbu l’ifu ẹphe l’ẹke ono.

²⁵ Jósefu abya asú t’e yejishiaru ẹphe nri l’ẹda ẹphe; yephukotaru ẹphe okpoga ẹphe azú l’ẹda ẹphe; a nù ẹphe nri, ẹphe e-ri l’uzo. E megetsulephu ẹge ono, o kfuru ono; ²⁶ ẹphe apatsuaru ẹda nri ẹphe ono doo l’eli nkakfú-igara ẹphe; tųgbua; yọ búru ẹphe alala.

²⁷ Ẹphe erua l’ẹke ẹphe nọ-zitaru k’aradu; onye lanú l’ime ẹphe abya atọshia ẹda iya tẹ ya hata nri nù nkakfú-igara iya; okpoga iya anọduwa l’ọnu ẹda ono. ²⁸ Yọ sù unwunne iya ndu ọphu: “Inhii; mẹ okpoga iya b’e gbe yephukwaru iya azú! Owaa ya l’ẹda iya l’ẹke-a!”

Meji atọfu ẹphe; ẹhu annalahaa ẹphe anmanma. Ẹphe asú onwẹphe: “?Bú egbe ngunu bẹ Nchileke meru ẹphe ẹge-a?”

²⁹ Ẹphe alaruta Kénanu; bya atúko iphemiphe ọbule, meru nù kọoru nna ẹphe; mbú Jékọpu; sù iya: ³⁰ “L’onye bú ishi l’alí ono bẹ kfukwaru ẹphe ntanwú ntanwú; mee ẹphe l’ọ bú ndu byaru ngge l’alí ẹphe. ³¹ Obenu l’ẹphe kfukwaru iya l’ẹphe kwa ndu ire-lanú; l’ẹphe ta búkwa ndu ngge. ³² L’ẹphe dúkwa unwoke iri l’ẹbo shi lẹ nna lanú. Onye lanú ta nọhedu; onye kẹ nwata bẹ yẹle nna ẹphe nọ l’ufu lẹ Kénanu.

³³ “Ya ndono; onye ishi ono, achi ndu alí ono asú: ‘L’ẹge ya e-shi maru mẹ ayi bú ndu ire-lanú bú t’ayi haa onye lanú l’ayi tẹ yẹle iya nọdu l’ẹke ono; ayibe ndu ọphu ewota nri wolaaru ndibe ayi, ẹgu eme. ³⁴ Ọlobu t’ayi dutakwaru iya nwanna ayi kẹ nshíi phú. Ọo ya bú; ya amaru l’ayi ta búdu ndu byaru ngge; l’ayi bú-a ndu ire-lanú l’oswiya. Teke ono; ya eduru nwanne ayi ọphu nù ayi; ayi ejelahawaru ẹge dú ayi mma l’alí ono.’ ”

³⁵ L’ẹphe wataru ọtoshi ẹda ẹphe ono; bẹ ẹphe phútsuaru ẹkpa okpoga ẹphe l’ime ẹda ẹphe ono. Egvu egude ẹphe; gudekwaphu nna ẹphe.

³⁶ Nna ephe; mbụ Jékoṗu asụ ephe: “Nta-a bẹ unu emewa t’unu nagee ya unwu iya. Jósefú ta nohedu; Símiyónu ta nohe; nta-a bẹ unu emefua t’unu natafua ya Bénjaminu. Ẹ to nwehedu ẹke ya shiru iya nta-a, ọ dukwaduru iya lẹ ntse.”

³⁷ Rúbẹnu asụ nna iya: “Ọ -bụru lẹ ya te edulataduru ngu Bénjaminu; gbulephu unwegirima kẹ yẹbe Rúbẹnu; ephe ẹbo-ọ. Ye iya Bénjaminu l’ẹka; ya e-dulataru ngu iya-a.”

³⁸ Obenu lẹ Jékoṗu suru: “Wawa; nwa mu; Bénjaminu te tsodu unu; kẹle nwanne iya nwuhuhawaru; nta-a buwa-a yẹbedua nwenkinyi iya. O -nweru iphe meru iya nù l’uzo; buwa iphe unu eme bụ tẹ ya gude ishi-ewo iya-a gụa aphụ laa maa.”

43

Unwunna Jósefú; du Bénjaminu eje Íjiputu

¹ Ya ndono; ẹjo-egu ono te kwe ekwekwe l’alì Kénanu. ² Ndibe Jékoṗu erigelephu nri ono, ephe shi lẹ Íjiputu wolata ono; Jékoṗu asụ unwu iya t’ephe la azụ lẹ Íjiputu je azutafuaru ephe nri!

³ Júda asụ iya: “Lẹ nwoke ono nmakwaru ephe okwa nmashia ya ike: l’ẹ te ekwekwa t’ephe phụ iya ọdo; m’ọ -bụru l’ephe lẹ nwanna ephe ono ta ayídu.” ⁴ Wo iya: “Í -kwe t’ephe lẹ Bénjaminu yíru; bẹ ephe e-jekwa-a je akpata ngu nri ọbu. ⁵ O -bụru l’i ti kwedu; bẹ ephe te ejekwa; kẹle nwoke ono nmakwaru ephe okwa nmashia ya ike: l’ẹ te ekwekwa t’ephe phụ iya ọdo; m’ọ -bụru l’ephe lẹ nwanna ephe ono ta ayídu.”

⁶ Ízurẹlu aji ephe: “?Nanu ẹge ọ dụ; bẹ unu kfulahaaru nwoke ono l’unu nweru nwanna ọdo; shi ẹge ono wolataru iya ege iphe-ẹhuka ọwaa?”

⁷ Ephe asụ: “L’ọ kwa nwoke ono jilahaaru ephe njikponu; l’akpa ephe ishi ẹhu ephe; mẹ kẹ ndibe ephe. Ọ jiru ephe: ‘Mẹ nna ayi; ?ọ nokwadu-a ndzu? Mẹ ayi nwefuaru nwanne ọdo?’ Ayi ekwelephu l’eyekotaru iya onu l’iphe ọoji. ?O nweru teke ayi maru l’oo-sụ t’ayi duta nwanna ayi ọbu byatashia ẹke ono?”

⁸ Ya ndono; Júda asụ Ízurẹlu; mbụ nna iya: “T’ọ haa tẹ yẹle nwata ono yíru; ẹge ephe a-tugbu nta-a jeshia; k’ophu nggubedua; yẹbedua; mẹ unwu ephe a-waru; t’egu be egbushi ephe. ⁹ Mbẹdua, bụ Júda asuberu ngu ndzụ mu l’ishi nwata ono. Ọ -bụru lẹ mu te dulatataduru ngu iya; taa mu ụta iya jeye lẹ gbururu.

¹⁰ “Ndege ayi te eshi keshinu ono nođuta ẹke-a; mgbẹ nta-a bẹ ayi ge ejewa nù gbe latawanụ ugbo ẹbo.”

¹¹ Tọ dụ iya bụ; nna ephe ono; mbụ Ízurẹlu asụ ephe: “Ọ -bụru l’ọ bụ ege ono; bẹ ee-mefutaje iya; bukwa iya bụ t’unu wotatsua iphe katsua mma l’iphe, a kotaru l’alì-a ye l’ẹda, unu a-nù nwoke ono. Unu gude nwa manụ bamụ; nwa manụ-engu; etse; meeru; akpuru pisutasho; mẹ akpuru alụmondu. ¹² Unu egude okpoga, ha l’ọ bụ ophu unu gudehawa ugbo labụ; k’ophu unu a-dụ ike nù-phu ephe okpoga ono azụ; mbụ okpoga ono, e yetsuaru unu l’onu ẹda unu ono; kẹ l’o nweru ike bụru l’ephe te elebezidu ẹya mee ya.

¹³ “Unu duta nwanna unu ọbu; tugbua jekfu nwoke ọbu nta-a! ¹⁴ Tẹ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike mee t’imiko unu dụ nwoke ono t’o kwe t’unu lẹ Símiyónu; mẹ Bénjaminu jiko yíru lata. A bya lẹ mbẹdua; ọ -bụru l’ọo ume-nwa; t’o menua mu.”

15 To dụ iya bụ; ẹphe abya egwota iphe ono, ẹphe a-nụ Jófẹfụ ono; bya ewota okpoga, ha l'ọ bụ ọp̄hu ẹphe gudehewa ugbo labụ; bya eduta Bénjaminu; yọ buru ẹphe oje Íjiputu. Ẹphe erua bya evudo Jófẹfụ l'ifu. 16 Jófẹfụ aphyẹp̄hu Bénjaminu l'ẹke ẹphe l'iya yi; sụ nwozi ụlo iya: "T'ọ duta ndu ono je nk'ia." Wo iya: "T'ọ gbua anụ gude meeru ẹphe kẹ nri; kẹ l'ẹphe l'iya e-riko nri l'eswe."

17 Nwoke ono abya emee ẹge ono, Jófẹfụ kfuru iya ono; duta ẹphe lasha kẹ Jófẹfụ. 18 E dutalep̄hu ẹphe je edobe l'ụlo Jófẹfụ ono; egvu abya ẹphe l'ẹhu. Ẹphe arilaha l'iphe, kparu iphe e dutaru ẹphe dobe l'ẹke ono bụ k'okpoga phụ, e yekwaziru ẹphe azụ l'ẹda ẹphe lẹ mbọku k'ivuzọ phụ; l'ẹbia mawaru l'iphe, oome t'ọ mee bụ t'ọ shi ẹge ono tso ẹphe ọgu lụgbua ẹphe t'ẹphe buru ohu iya; kp̄takota nkakfụ-igara ẹphe nworu.

19 Ya ndono; ẹphe ejekfu nwozi Jófẹfụ ono l'ọnu ụlo ono; sụ iya: 20 "Byiko nna; l'ugbiya ọp̄hu l'ẹphe byajeru ọkpata nri phụ; 21 bẹ ẹphe ruru ẹke ẹphe a-radụ; bya atọhaa ẹkpa ẹphe; phụ l'okpoga, ẹphe gudetsua kpata nri bẹ nọtsua l'ọnu ẹkpa ẹphe; to gbe nwedu ọp̄hu e wofuru m'ọo afu. Lẹ nta-a bẹ ẹphe wolatakotakwaru iya unu." 22 Wo iya: "L'ẹphe gudekwaphu okpoga ọdo, ẹphe e-gude kpatafua nri. L'ẹphe ta makwa onye yekwaziru ẹphe okpoga ono azụ l'ẹkpa."

23 Onye ọru Jófẹfụ ono asụ ẹphe: "Unu nọduru nwandoo; unu ba atsushi egvu! Ọ bụ Nchileke unu; mbụ Nchileke kẹ nna unu bẹ yeshiru unu okpoga ono l'ẹda unu; kẹ l'okpoga unu l'ọgiya ọp̄hu bẹ bụ yebedua nataru iya." Tọ dụ iya bụ; yo je atufuta Símiyọnu; duta iya jekfube ẹphe.

24 Onye ozi ono eduta ẹphe je edobe l'ụlo Jófẹfụ; bya ekee ẹphe mini; ẹphe akwọọ ọkpa; bya anụ nkakfụ-igara ẹphe nri. 25 Ẹphe abya akwakọbe iphe ono, ẹphe gude, ẹphe a-nụ Jófẹfụ ono; mbụ iphe, ẹphe a-nụ iya teke ọ lataru l'eswe; kẹ l'ẹphe nuru l'ọ bụ l'ẹke ono bẹ ẹphe e-ri nri.

26 Jófẹfụ alatalẹp̄hu; ẹphe abya egworu iphe ono, ẹphe guderu iya ono nụ iya; bya efooru iya ifu l'alị. 27 Yọ jị ẹphe ẹge ẹphe dụ; jikwaphu ẹphe ẹge nna ẹphe dụ; mbụ nwoke ọgurennya ono, ẹphe kfuru iya okfu iya ono? "Ọ nọkwadua ndzụ?"

28 Ẹphe asụ iya: "L'ọ nwozi iya ono; mbụ nna ẹphe nọkwa-a ndzụ; ẹhu adụ iya mma." Ẹphe abya efokwaaru iya phụ ifu l'alị ọdo.

29 Yọ bya apalia ẹnya phụa Bénjaminu; onye ọp̄hu bụ nwunne iya l'ẹpho. Yọ jị ẹphe: "Bụ nwunne unu kẹ nwata, unu shi ekfuru iya ọbu ndọ-ọ?" Yọ bya asụ Bénjaminu: "Nwa mu; tẹ Nchileke meeru ngu eze-ipe-oma!"

30 Imiko nwunne iya ono adụ iya l'ọ phuru iya. Jófẹfụ alufu-kebe; jeshia ọcho ẹke ọo-nọdu raa ẹkwa. Yọ bya abahụ l'ime mkpura iya je anọdu raa ẹkwa.

31 Yo metsua bya aswaa ifu; lufuta; kpade onwiya; sụ t'e gwofutaru ẹphe nri.

32 E doberu Jófẹfụ nri nk'ia iche; doberu unwanna iya nk'ẹphe iche; bya edoberu ndu Íjiputu, nọ l'ẹke ono nk'ẹphe iche; kẹ l'ọduje ndu Íjiputu oyi t'ẹphe lẹ ndu Híburu rigbabe nri. 33 Ndu ono b'e doru; ẹphe aghaaruru Jófẹfụ ifu; nọo l'ẹge ẹphe bụ ọgurennya. Ẹphe shi l'ọkpara nọo jeye l'onye ọp̄hu katsukpo ọburu nwata. Yọ dukota ẹphe biribiri. 34 A bya eshi lẹ teburu kẹ Jófẹfụ keeru ẹphe nri; oke iya kẹ Bénjaminu aka kẹ ndu ọp̄hu ugbo ise. Ẹphe etsoru Jófẹfụ ria; ngua; tee ẹswa.

44

A lɔ-guderu Bénjaminu

¹ Ya ndono; Jósèfu asu onye ejeru iya ozi l'ulo: "T'o yejishiaru ndu ono nri l'eda ephe; yetabe l'iya phu ege ephe e-gudeghe." ² Wo iya: "T'o wota okoro mkpola-ocha ke yebe Jósèfu ye l'onu eda onye ke nwata; mekwaphu okpoga, o gude bya okpata nri." Yɔ bya emee ya ege ono, Jósèfu kfuru iya ono.

³ Yo be l'onma-ewa utsu echile iya; a bya edube ndu ono; ephe alashia; ephe le nkakfu-igara ephe. ⁴ Ephe eshilephu le mkpukpu ono tugba; ole e to nwedua ege ephe jeberu; Jósèfu asu nwozi iya ono: "Tsopyabe ndu ono nta-a nta-a. Teke i gbakfuru ephe; nggu aji ephe: '?Ege o du be ephe gbe gude ejo iphe kfua ugwo ohuma, e meru ephe?' ⁵ ?Tɔ budu okoro, nnajiufo iya anguje mini ndo-o; mbu okoro oogudeje aphu enya-labu? Iphe ono, unu meru ono bukwa ishi iphe, du eji b'o bu!"

⁶ Onye ozi ono abya agbakfu ephe; bya ewotalephu iphe ono, Jósèfu ziru iya ono kfuaru ephe. ⁷ Ephe asu iya: "Onye nwe mu nu; ?nanu ege o du be iikfu ege ono? Te njo gbakwa egbudu; l'oo ephebedua, bu ndu ozi ngu e-je ome egbe iphe onanu! ⁸ Mkpola-ocha, ephe phutsuaru l'eda ephe l'iche l'iche be ephe shiru le Kénanu wolataru unu. ?Nanu ege ephe e-gbe bya eshi l'ulo nnajiufo ngu zita mkpola-ododo iya; m'o kwanu mkpola-ocha iya? ⁹ O -buru l'a choru iphe ono; yo nweru ephebe ndu ozi ngu-a onye, a cho-vuru iya l'eka; t'ishi onye obu lakwaa ya; ephebe ndu ophu l'ephe ha aghoo ohu nggube onye nwe mu nu."

¹⁰ Yo su ephe: "L'o du mma; t'o du ege ono, ephe kfuru iya ono. Olobu l'oo onye a phuru, gude iya nu be a-buru iya ohu; unu be ndu ophu l'unu ha ta dudu iphe eeme unu."

¹¹ Onyenonu abya apazitawaphu eda iya egwegwa ono; tohaa ya. ¹² Onye ozi ono abya awata iya achocho. Yo shi l'eda k'onye ophu kakota obu ogurennya choo ya jeye l'eda k'onye ophu kakota o bu nwata. Yo rua l'eda ke Bénjaminu; je aphua okoro ono l'eke ono. ¹³ Ya ndono; ephe eworu uwe ephe lajashia; bya apaa ivu ephe tukobetsua nkakfu-igara ephe l'okpurukpu-azu; yo buru ephe ola azu le mkpukpu ono.

¹⁴ Teke Júda yebe unwunne iya rutaru be Jósèfu nodukwadua l'ulo. Ephe abya adashia ya kpurumu kpurumu l'ifu. ¹⁵ Jósèfu aji ephe ege o du be ephe meru egbe iphe onanu? Wo ephe: "?Unu ta amadu le nwoke, du l'o bu yebedua aphuje enya labu too."

¹⁶ Júda asu: "?Onye nwe mu nu; ?bu ngunu be ephe makwaduru, ephe e-kfuru ngu nta-a? ?Bukwadu ngunu be ephe e-kfu? Nanukwadu ege ephe e-shi dofu onwephe? Nchileke meekwaru t'iphe, du eji, ndu ozi ngu meru voo. Nta-a be ephe buakwa ohu nggube onye ishi; ephebedua; me onye a phuru okoro ono l'eka iya."

¹⁷ Jósèfu asu ephe: "Tuswekwa! Le ya te emekwa iya ege ono. L'o kwa onye ono, a phuru okoro ono l'eka ono a-buru iya ohu. Unube ndu ophu; unu lakfu nna unu le chiru le werere."

¹⁸ Ya ndono; Júda ejekfube Jósèfu je asu iya: "Onye nwe mu nu; byiko; te yebe nwozi ngu kfunuru yeru ngu. O bu oswi-okfu le nggu le Fero ha. Olobu; byiko; t'ehu be eghukwa ngu eghughu l'eke ya no. ¹⁹ Onye nwe mu nu: 'O bu nggubedua be jiru ayibe ndu ozi ngu; ?me ayi nweru nna; m'o bu unwunne nwoke?' ²⁰ Ayi asu ngu le nna ayi nokwa-a; ole o buwa nwoke ogurennya; l'o nweru nwata nwoke, a muru iya le nka. Nwunne nwata ono

bẹ nwuhwarunu; yọ buwarua yebedua nkinyi iya bẹ phoduru nū lẹ ndu ophu shi l'epho nne iya; nna iya eyekwanuru iya obu nshinu.

²¹ “Tọ dū iya bụ; nggu abya asụ ayibe ndu ozi ngu t'ayi dutaru ngu nwata ono l'ẹke-a t'ị phụ. ²² Ayi asụ nggube onye nwe mu nū lẹ nwata ono te egbeshijekwa egbeshi l'ẹke nna iya nọ; l'ọ -gbeshi bẹ nna iya a-hakwa ishi. ²³ Obenu l'ị sūru ayibe ndu ozi ngu: 'L'ọ -būru lẹ nwanna ayi kẹ nwata ono te etsodu ayi bya bẹ ayi ta aphūhekwa ngu odo.' ²⁴ L'ayi ruru ufu bẹ ayi jeru je ekfuaru nwozi ngu, bụ iya bụ nna ayi ẹge nggube onye nwe mu nū kfuru.

²⁵ “Onye ozi ngu ono, bụ iya bụ nna ayi asụ ayi: ‘T'ayi tūgbua je azūtafua nri odo!’ ²⁶ Ayi asụ iya l'ayi te ejekwa; a gūfukwa lẹ nwanna ayi kẹ nwata ono tso ayi; kẹ l'ayi ta adūdu ike ophu nwoke ono; l'ẹbe abụ lẹ nwanna ayi kẹ nwata ono tso ayi.

²⁷ “Onye ozi ngu ono, bụ iya bụ nna ayi asụ ayi: ‘L'ayi marua lẹ nyee ya mūtaru iya unwegirima unwoke labū. ²⁸ Onye lanū bẹ ya ta phūhedu; ya asụ lẹ ya mawaru l'ọ bụ anū-egu-egbudu bẹ fọ-gburu iya nū. Keshinu teke ono bẹ ya ta phūkwa iya. ²⁹ Wo ayi: L'ọ -būru l'ayi dutafuaru onye owaa tūgbua; o -nweru iphe meru iya nū būnu iya bụ l'unu mewaru tẹ ya gude ishi ẹwo; gūa aphū laa.’

³⁰ “Oo ya bụ; ọ -būru lẹ nwata ono te etsodu ayi laa; lakfu nwozi ngu ono, bụ iya bụ nna ayi ono; mbụ; ọ -būru lẹ nna ayi ono, ndzū iya yele kẹ nwata ono būwa iphe lanū ono; ³¹ -phū ayi; ayi lẹ nwata ono ta yi lata; bẹ ọo-hakwa ishi. Iphe ọ bụ abūru l'ọo ayibedua bẹ meru t'ọ gude nggūmaphu laa lẹ nka. ³² Mubẹ nwozi ngu, bụ Jūda bẹ kwekwaru nna mu ūkwa l'ẹ tọ dūdu iphe e-me nwata-a. Mu suru iya: 'L'ọ -būru lẹ mu te edulataduru iya ẹya; t'ọ taa mu ūta iya gburruru jeye lẹ gburruru.’

³³ “Oo ya bụ; byiko tẹ mūbe nwozi ngu nōdunu l'ẹke-a būru ngu ohu l'ozori nwata ono; tẹ nwata ono tsoruru unwunna mu ndu ophu la. ³⁴ ? Nanūkpoo ẹge mu e-me lakfu nna mu; lẹ mu lẹ nwata ono ẹbe ayi? Byiko be emekwa tẹ mu phū egbe aphū owaa a-byakfuta nna mu ẹge-a!”

45

Jósefu eme t'unwunna iya maru onye ya bụ

¹ Ya ndono; Jósefu ta dūhe ike kpade onwiya l'ẹke ndu, ejeru iya ozi nọ; yo chia mkpu; sū t'e mee t'onnyemonye ọbule lūfu iya l'ifu. Ẹphe awūfu; to nwehe onye yele iya nọkwadu l'ẹke ono. Ọ bụ teke b'ọ meru t'unwunna iya maru onye ya bụ. ² Yọ wata ẹkwa; rashia ya ike; k'ophu bụ lẹ ndu l'ijiputu nūru iya; ndibe Fero anūkwaa ya phū.

³ Jósefu asụ unwunna iya ono: ‘L'ọ kwa yebedua bụ Jósefu! Nna iya; ?ọ nọkwadua ndzū?’ Yọ kpoo unwunna iya ono okfu; kẹ l'egvu gudekotaru ẹphe.

⁴ Jósefu abya asụ ẹphe t'ẹphe kpīrita iya ntse. Ẹphe ekwe bya akpīrita. Yọ sū ẹphe: ‘L'ọ kwa yebedua bụ nwanna unu phū; mbụ Jósefu ono, unu reru ndu l'ijiputu ono.’ ⁵ Wo ẹphe: ‘Unu ba awakwa obu; ophu unu 'atakwa onwunu ūta; k'erere, unu reru iya. Kẹ l'ọ kwa ẹge ee-shi t'a dzọo ndiphe ndzū kparu iphe Nchileke zifuru iya tẹ ya vuru unu uzo bya. ⁶ Owaa kwewa afa ẹbo, ẹjo-egu-a mewaru l'alj-a. L'ime afa ise ophu abya nū b'ẹ to nwekwa onye emebe iphe l'alj; k'ophu ọ būru k'akpata iya.

7 O bu Nchileke zifuru yebe Jósefu te ya vuru unu uzo bya; k'ophu ya e-me t'eri unu phodu le mgboko; mekwaaphu t'unu le ndu eri unu du l'igwe wafu.

8 "Oo ya bu; l'e to bukwa unubedua be ziru iya te ya bya eke-a; o kwa Nchileke. O bu Nchileke ono meru iya; ya anodu onodu nna Fero; mee ya; ya aburu ishi l'ufu eze; bukwaru iya phu l'ali Ijiputu l'o ha. 9 Nta-a bukwa t'unu tugbua egwegwa je ekfuru nna iya: 'Le nwatibe iya; mbu Josefu suru le Nchileke mewaru yebe Josefu onye ishi ndu Ijiputu kpmukpamu. T'o byalekwaphu nta-a lakfuta iya; t'e b'o jekwa okpo ukfu! 10 Eke ooburu bu le Goshenu eke yebedua yele unwu iya; me unwu nwanwa iya ebunyabe iya ebunyabe; mbu jeye l'aturu iya; eswi iya; mewaru iphemiphe obule, unu nweru enweru l'o ha. 11 I -nodu le Goshenu be ya eleta ngu enya; ke l'ejo-egu-a, byaru nu-a e-mefukwaa afa ise nta-a. Odumeka be yebedua; ndibe iya; me iphemiphe obule, bu nk'ia be egu e-gbukwa.'

12 "Unubedua l'onwunu jeye le nwunne iya; mbu Benjaminu gudewa enya unu ele l'o bu yebedua, bu Josefu gedegede ekfu okfu-a anu unu. 13 Unu kooru nna iya k'egbe ugwu, a kwaberu yebe Josefu le Ijiputu; me k'iphemiphe obule, unu phukotaru l'onwunu. Unu dutakwa nna iya bya eke-a egwegwa!"

14 Yo bya agbakwa nwunne iya; mbu Benjaminu eka l'olu; wata ora ekwa. Benjaminu arukotakwa iya phu; wata ekwa nk'ia. 15 Josefu abya anmakota unwanwa iya ono akpa l'ephe ha; l'arakwaphu ekwa. E metsua yele unwanwa iya ono abya akoo akoo.

16 Nzi abya erua ke Fero le unwunne Josefu be byaru nu; ehu atsoo Fero yele ndu ozi iya l'ephe ha ena. 17 Fero asu Josefu: "T'o kfuru unwanwa iya phe t'ephe gwoo ivu ephe doo l'eli elu ephe; la Kénanu; 18 je eduta nna ephe; me ndibe ephe kpmukpamu gude bya. Ya a-nu ephe ali Ijiputu eke ophu kakota mma; k'ophu ephe e-buru iya l'eriji ephe. 19 Kfuru ephe t'ephe pata ugbo-inya ndu Ijiputu gude je achita unwegirima ephe; unyomu ephe; me nna ephe bya. 20 T'ephe ba yokwa oshi ege ephe e-me iphe, ephe a-ha l'ufu; ke l'iphe, bu ali, katsukpo mma le Ijiputu a-buru nk'ephe."

21 To du iya bu; unwu Izurelu abya emee ege ono, Fero kfuru ono. Josefu abya anu ephe ugbo-inya ege ono, Fero kfuru ono; bya anukwaphu ephe nri, ephe e-ri l'ije ephe ono. 22 Yo bya anukota ephe uwe ophungu iche l'iche. Benjaminu b'o nuru ukporo mkpola-ocha iri l'ise; owaa uwe, du iche iche uzo ise. 23 Iphe o nuru t'a nu nna iya bu: nkakfu-igara iri, e dojishiru iphe katsukpo mma le Ijiputu edoji; me nne nkakfu-igara iri, e dojikotaru witu; buredi; mewaru iphe odo, nna iya a-nodu eri l'uzo teke oo-nodu abya. 24 E metsua; yo bya edube unwanwa iya ono; ephe alashia. Yo su ephe t'ephe ba aswokwa uswo l'esu-uzo.

25 To du iya bu; ephe egbeshi le Ijiputu; yo buru ephe ola ke nna ephe; mbu Jekopu l'ali Kénanu. 26 Ephe erua je asu nna ephe: "Le Josefu nokwa ndzu! L'o kwa iya bu onye ishi ndu Ijiputu ngburumgburu." Yo tee Jekopu ukfu; to kweta l'o bu oswi-okfu be ephe ekfu. 27 Obenu l'ephe bya akokotaru iya iphe, Josefu kfushiru; yo phulephu ugbo-inya, Josefu nuru t'e gude pata iya; woru ume zua; meji alatashia ya l'oru iya. 28 Izurelu asu:

“Ya kwetawaru le nwa iya; mbu Josefu nokwadua ndzu. Ya e-je aphu iya; tmanu ya anwuhude.”

46

Jekopu ala Ijiputu

¹ Ya ndono; Izurelu abya egwokoo iphemiphe obule, o nweru tugbua. Yo rua Besheba bya egwooru Nchileke ke nna iya, bu Ayizaku eja.

² Nchileke abya eshi l'aphu kfururu yeru Izurelu l'enyashi ono; su iya: “Jekopu! Jekopu!”

Yo za iya. ³ Nchileke asu iya: “L'o kwa yebe Nchileke bu Nchileke ke nna ngu. Ba atskwa egvu ola Ijiputu; kele ya e-me ngu ti buru mba, ha nshinu l'eke ono. ⁴ Ya e-duru ngu je Ijiputu ono; dulatakwa ngu phu azu. O bu Josefu a-no swiru ngu teke ii-nwuhu.”

⁵ Ya ndono; Jekopu egbeshi le Besheba; yo buru iya atugbu. Unwu Izurelu eduta nna ephe ono, bu iya bu Jekopu ye l'ugbo-inya ono, Fero nuru t'e gude pata iya ono. Ephe edutakwaphu unwu ephe; me unyomu ephe ye l'ugbo-inya ono; yo buru iya ephe. ⁶ Ephe erutakota elu ephe; me iphemiphe obule, ephe setaru l'ali Kenanu. Jekopu yele unwu iya kparamu ekpolihu; yo buru ephe ola Ijiputu. ⁷ O dutaru unwu iya: ndu ke unwoke; me unwu nwanwa iya ndu k'unwoke; duta ndu k'unwanyi; me unwu nwanwa iya ndu k'unwanyi; toko iphe bu iphe, shi l'eri iya; ruta; yo buru ephe ola Ijiputu.

⁸ Qwaa unwu Izurelu,
bu iya bu Jekopu;
me iphe bu iphe,
shi l'eri iya, tso iya la Ijiputu:
Rubenu, bu okpara iya.

⁹ Unwu Rubenu bu:
Hanoku; Palu; Hezuronu;
me Kami.

¹⁰ Unwu ke Simiyonu bu:
Jimuwelu; Jaminu; Ohadu;
me Jakinu; Zoharu;
me Sholu, bu nwatibe
nwanyi ke Kenanu.

¹¹ Unwu ke Livayi bu:
Geshonu; Kohatu;
me Merari.

¹² Unwu ke Juida bu:
Eru; Onanu; Shela;
Perezu; me Zera.
Eru yele Onanu;
be nwuhuhawaru
le Kenanu.
Unwu Perezu bu:
Hezuronu; qwaa Hamulu.

¹³ Unwu ke Isaka bu:
Tola; Puwa; Jashubu;
qwaa Shimuronu.

¹⁴ Unwu ke Zebulun bu:

Seredu; Elõnu; me Jahulelu.

¹⁵ Ndu ono l'ephe ha bukota unwu, Lii mushiru Jekõpu le Padanu-Áramu; a gufukwa nwatibe iya ke nwanyi, bu iya Dayina. Unwegirima iya ono l'ephe ha: unwoke l'unwanyi bu iphe ephe kpakõru du bu ukporo madzu l'umadzu iri l'eto.

¹⁶ Unwu ke Gádu bu:
Zefõnu; Hagi; Shuni;
Ezubõnu; Éri;
Arodi; me Areli.

¹⁷ Unwu ke Ásha bu:
Imuna; Ishiva; Ishivi;
owaa Beriya.
Nwunne ephe ke nwanyi bu Séra.
Unwu ke Beraya aburu:
Heba; me Milikiyele.

¹⁸ Ndu ono bukota unwu, Zilipa mutaru Jekõpu. Zilipa bu nwanyi ono, Lébanu duru yeru nwatibe iya ke nwanyi; mbu Lii l'ulo t'o buru iya ohu ono. Iphe ephe kpakõru du bu umadzu iri l'ishingu.

¹⁹ Unwu ke Rechelu,
bu nyee Jekõpu bu:
Jósefu yele Bénjaminu.

²⁰ Jósefu no le Íjiputu muta
Manáse; me Ífuremu.
Nwanyi, muru Jósefu unwegirima ono
bu Asenatu, bu nwatibe Potifera.
Potifera bu onye agwajeru ndu Onu iphe.

²¹ Unwu ke Bénjaminu bu:
Béla; Beka; Ashibelu;
Gera; Námanu; Ehi;
Roshi; Mupimu;
Hupimu; me Arudu.

²² Ndu ono l'ephe ha bu unwu, Rechelu mutaru Jekõpu. Iphe ephe kpakõru du bu umadzu iri l'eno.

²³ Nwatibe ke Dánu bu Hushimu.

²⁴ Unwu ke Náfutali bu:
Jazelu; Guni;
Jeza; owaa Shilemu.

²⁵ Ndu ono bu unwegirima, Biliha mutaru Jekõpu. Biliha bu nwanyi ono, Lébanu duru yeru nwatibe iya ke nwanyi; mbu Rechelu l'ulo t'o buru iya ohu ono. Iphe ephe kpakõru du bu umadzu esaa.

²⁶ Iphe ephe kpakõru du mbu ndu tsoru Jekõpu laa Íjiputu bu ukporo umadzu eto l'umadzu ishingü; mbu ndu be unwu iya; a gufukwa unyomu unwu iya phe. ²⁷ A -gukobe iya umadzu labu ono, a mutaru Jósefu le Íjiputu ono be iphe ephe kpakõru du; mbu ndibe Jekõpu, laru Íjiputu bu ukporo umadzu eto l'umadzu iri.

²⁸ To du iya bu; Jekõpu abya eyefu Júda t'o vuru uzo je eduta Jósefu t'o bya ekoshi ephe eke e shi eje Góshenu. Ephe erulephu ali Góshenu; ²⁹ Jósefu abya ewota ugbo-inya iya mee ya ege oo-du t'o gude iya je ephe ndzuta. Yo rua je atu nna iya ono gbirimu; rukua ya eka; wata ekwa; raa ekwa ono ogologo.

³⁰ Ízurelu asù Jósèfu: “Tẹ ya nwuhuwuru nta-a; keshinu ophu ya gudewa ẹnya iya phù l’i nọkwadua ndzù!”

³¹ Tọ dọ iya bụ; Jósèfu asù ụnwunna iya; mę ndibe nna iya l’ẹphe ha: “Lẹ ya e-je ekfuru Fero l’ụnwunna iya; mę ndibe nna iya, shi l’alì Kénanu bẹ lakfutaakwaru iya nù. ³² Ya e-kfuru iya l’ẹphe bụkwa ndu eche aturu; mbụ l’ẹphe bụ ndu azụ elu; l’ẹphe chikwa aturu ẹphe; mę eswi ẹphe; mę iphemiphe obule, ẹphe nweru enweru l’o ha.” ³³ Wo ẹphe: “O -buru lẹ Fero kuru unu; jì unu iphe bụ ẹka-oru unu; ³⁴ unu sụkwa iya l’unubẹ ndu ozi iya shikwaru lẹ dẹdedeede bataru ndu azụ elu; ẹge nna unu oche phe shihawa buru. Ono kwa ẹge ee-shi; e kwe t’unu buru lẹ Góshenu; kele ndu eche aturu adujekwa ndu Íjiputu ashì.”

47

¹ Jósèfu abya ejekfu Fero je asù iya: “Lẹ nna iya yẹle unwunne iya; aturu ẹphe; eswi ẹphe; mę l’iphemiphe obule, ẹphe nweru enweru bẹ shiakwa Kénanu byaruta Góshenu.” ² Yọ bya afọta unwunne iya ono ụmadzu ise gude jekfu Fero.

³ Fero abya aji ẹphe iphe bụ ẹka-oru ẹphe.

Ẹphe asù iya: “L’ẹphebe ndu ozi iya bụkwa ndu eche aturu. L’o kwa ẹge ono bẹ nna ẹphe oche phẹ cheru iya.” ⁴ Ẹphe asụkwa iya phụ: “L’ẹphe byaru t’ẹphe butota l’ẹke-a; kẹ l’ẹjo-ẹgu, eme l’alì Kénanu ta dudu k’ekfukfu; k’ophu bụ l’ẹ to nwedu ẹke aturu ndu ozi ngu a-kpajẹ nri. Oo ya bẹ ẹphe ekfu; sù byiko t’i haaru t’ẹphebe ndu ozi ngu buru lẹ Góshenu.”

⁵ Fero asù Jósèfu: “Lẹ nna ngu; mę unwunne ngu byakfutaakwaru ngu.

⁶ Alì Íjiputu bụ nggu b’o nọ l’ẹka. Hata ẹke kagee mma l’alì-a nù nna ngu yẹle unwunne ngu t’ẹphe buru. Woru alì Góshenu nù ẹphe t’ẹphe buru. O -buru l’o nweru ndu ophu, i maru l’ẹphe ha, ike-ozi dọ; nggu eye ẹphe t’ẹphe chejeru iya elu nk’iya.”

⁷ Tọ dọ iya bụ; Jósèfu abya eduru nna iya; mbụ Jékọpu jekfu Fero. Jékọpu abya agọoru Fero onu. ⁸ Fero aji iya afa ole, o nọwaru.

⁹ Jékọpu asù iya “L’o kwadua ụkporo afa ishingu l’afa iri bẹ ya nọwaru; ole o bụlephu iphe-ẹhuka l’o ha; k’ophu bụ l’oo-se tẹ ya ba anọ-ruhe ẹge nna iya oche phe nọ-ruru.” ¹⁰ Jékọpu abya agọoru Fero onu odo; lufushia.

¹¹ To dọ iya bụ; Jósèfu abya emee tẹ nna iya; mę ụnwunna iya phẹ buru lẹ Íjiputu. Yọ nù ẹphe alì Íjiputu, ẹke kagee mma t’ẹphe buru, bụ iya bụ alì Rameses, bụ ẹge Fero suru t’o mee ya. ¹² Jósèfu l’anụ ndu ono nri l’ẹphe ha; bụ iya bụ nna iya; mę ụnwunna iya; mę iphe bụ ndibe nna iya l’ẹphe ha. Oonoduje anụ ẹphe nri l’ẹge unwegirima ẹphe ha.

Jósèfu yẹle ẹjo-ẹgu ono

¹³ Nri agvukota l’alì ono gbaa mgburumgburu; kẹ l’ẹgu ono kpọru ẹka. Alì Íjiputu mę alì Kénanu ajiko gbajoshihu; l’okfu ẹjo-ẹgu ono. ¹⁴ Ndu Íjiputu; ẹphe lẹ ndu Kénanu atuko okpoga, ẹphe nweru kpafokota lẹ nri l’ẹka Jósèfu. Jósèfu evuta okpoga ono je akube l’ulo Fero. ¹⁵ Okpoga onyemonye obule agvulephu; ndu Íjiputu abyakfutashia Jósèfu bya asù iya: “Tọ nù ẹphe nri! O -dudu bẹ ẹphe a-nwushihukwa; kẹ l’okpoga ẹphe gvakwaru lẹ nri.”

¹⁶ Jósèfu asù ẹphe: “O -buru l’okpoga ẹphe gvụwaru; t’ẹphe kpọtajeru iya elu ẹphe l’ugwo nri, ya a-nụ ẹphe.” ¹⁷ Tsube teke ono; ẹphe akpatalahaaru iya elu ẹphe; mbụ inya ẹphe; aturu; eghu; eswi; mę

nkakfu-igara ephe. Yoo nataje ephe elu ephe; nu ephe nri ozori iya. Yo buru ege ono b'o gude zua ephe afa ophu.

¹⁸ Afa ono agvulephu; ephe abyakfuta iya l'afa ophu tso iya nu bya asu iya: "Le to nwekwa iphe ephe edomiru nggube onye nwe-ephe edomi. Le keshinu ophu okpoga ephe gvuru; elu ephe abukotawaru nke ngu; be to duhekwa iphe ephe tokfu aka, ee-gudeje akfu nggube nnajiufu ugwo; a gufu ephebedua l'onwephe; me ali ephe." ¹⁹ Wo iya: "O du l'oo-kwe t'ephe buru kpurupyata; ephebedua; me ali ephe? L'iphe, ephe ekfu bu t'o wota ephebedua; me ali ephe gude kfua ugwo nri ono; t'ali ephe buwaruru ke Fero; ephebedua aburu iya ohu. Yo nu ephe iphe t'ephe mebe l'ali te ndzu dzuaru ephe; k'ophu ali-a ta adabuduru ochobo."

²⁰ To du iya bu; ndu Ijiputu l'ephe ha erekota ali ephe; ke legu ono ta budu iphe e gude onu ekfu ekfukfu. Josefu azukota iphe, bu ali, no le Ijiputu l'o ha; yo buru ke Fero. ²¹ Josefu emee ndu Ijiputu l'ephe ha; ephe aburu ohu. ²² Ali ndu ophu e to zudu nwenkinyi bu ali ndu achijeru ndiphe aja; ke l'o bu Fero anuje ephe nri. Nri ono, Fero anuje ephe ono edzujekwanuru ephe. Yo buru iya meru iphe ephe te eredu ali nk'ephe.

²³ Josefu asu ephe: "Le keshinu ophu ya zwaru unu; zua ali unu nu Fero; owaa iphe, unu e-gude mebe l'ali. ²⁴ Teke unu kpatajeru iphe ono; unu ekee ya uzo ise; nu Fero uzo lanu. Uzo eno ophu be unu e-shi l'eri nri; shi iya l'anu ndibe unu; me unwegirima unu nri; shikwa iya phu wofu ophu unu e-dobe aku."

²⁵ Ephe asu iya: "L'o dzowaru ephe ndzu! Byiko; t'o dunu nggube onye nwe-ephe mma t'ephe buru ohu Fero."

²⁶ Josefu abya atua ya; yo buru ekemu l'ali Ijiputu. Ekemu ono be vukwa ire jeye ntanu-a; mbu ekemu ono, a turu su l'uzi lanu l'uzo ise l'iphe a kpataru l'okfu a-bujeru ke Fero. O buphu ali ndu achijeru oha aja nwenkinyi be ta budu ali ke Fero.

²⁷ Ya ndono; ndu Izurelu abya eburu Goshenu le Ijiputu. Ephe eburu l'eke ono nweru eku; nodu iya zushia; bya aka l'igwe.

²⁸ Jekopu ebua le Ijiputu afa iri l'esaa; teke o gbaru ukporo afa esaa l'afa esaa. ²⁹ Yo gbadelephu Izurelu l'anwuhu; yo kua nwatibe iya; mbu Josefu; su iya: "O -buru le ya no ngu-a l'obu l'oswiya; gude nu iya aka l'utakfu; riaru iya angu l'e tii lidu iya l'ali Ijiputu. ³⁰ L'ii-patachia ya je elia l'eke e liru nna iya oche phe."

Josefu asu iya l'o bulephu ege ono, o kfuru iya ono bu ege ya e-me iya.

³¹ Yo su iya t'o riaru iya angu l'oo-me iya-a. Josefu abya eriaru ya eya. Izurelu abya efoo ifu l'oshi-azee ya; baaru Nchileke aja.

48

Jekopu agoru Manase ye le Ifuremu onu

¹ Yo be ujiku lanu; a bya ezia Josefu le nna iya be ehu ta dudu mma. Yo duta unwegirima iya ephe ebo, bu iya bu Manase; me Ifuremu; yo buru ephe ejeje. ² Ephe erua; e je ezia Jekopu le nwatibe iya; mbu Josefu be byakwaru iya ajiji. Yo keshia ehu gbeshi bya anodu l'oshi-azee ya.

³ Jekopu asu Josefu:

"Le Nchileke,
bu Okaribe-Kakota-Ike
byakfutaru yebe Jekopu le Luzu

l'alì Kénanu; bya agooru iya onu l'èke ono;

⁴ sù iya: 'Lẹ ya e-me iya tẹ ya zua azuzu;
ya ha l'igwe.

Lẹ ya e-me iya tẹ ya buru
mba k'èka iya; nù iya alì-a
t'ò buru òkè-iphe ndu eri iya
jeye lẹ tutu yoyo.'

⁵ "Unwegirima labu ono,
ọ mutaru lẹ Íjiputu tẹmanu ya abyade ono;
bù iya bù Ífuremu mẹ Manáse
bẹ ya guwaru yeru unwu
kẹ yẹbe Jékọpu.

Ífuremu yele Manáse bùwa
unwu iya ẹge ono, Rúbenu;
mẹ Símiyọnu bù iya ono.

⁶ Ọ bù ndu ọphu aa-mutaru ngu nta-a
tsobe ndu ọwaa a-buru unwu ngu.

Òkè-alì, ẹphe a-hata bẹ e-shi l'ẹka
unwunne ẹphe ono, bù iya bù

Ífuremu; mẹ Manáse.

⁷ Ọ bù lẹ ya shi Padanu alata;
bẹ umuruku muru iya;
kẹle Rechẹlu nahuru iya nwuhu
lẹ Kénanu l'ẹphe nọkwaduru l'uzo
lẹ mgboro Efuratu.

Ya eworu iya lia l'iku ọzo ono,

eeshi eje Efuratu ono,
bù iya bù Bétulehemu."

⁸ Ízurelu aphulephu unwu Jósefu ono; jì iya: "Ọbù ndu ole ndọ-ọ?"

⁹ Jósefu asù iya: "L'ọ kwa unwegirima, Nchileke nuru iya l'ẹka-a."

Ízurelu asù iya t'ò dutaru iya ẹphe tẹ ya gooru ẹphe onu.

¹⁰ Teke ono bẹ nka lawaru Ízurelu l'enya; t'ò phufuhe ọzo ohuma. Jósefu
abya eduta unwegirima ono donyabe iya ntse; nna iya ono abya etsuta
ẹphe onu; nmaa ẹphe akpa.

¹¹ Ízurelu asù Jósefu: "Lẹ ya te shikwa arikwadu lẹ ya a-phukwadu ngu
ifu ọdo; Nchileke abya emewa nù nta-a; ya egbe phufua unwu ngu yekobe
iya."

¹² Jósefu abya edufuta unwegirima ono l'utakfu* Ízurelu; bya efurita;
wota ifu kpebe l'alì; ¹³ bya esekputa ẹphe ẹbo; gude ẹphe ẹge ono
machjaru Ízurelu. Ífuremu b'o sekpu l'ẹka-utara; nù iya Ízurelu l'ẹka-
ibyita. Manáse b'o sekpu l'ẹka-ibyita; nù iya Ízurelu l'ẹka-utara. ¹⁴ Obenu
lẹ teke Ízurelu wataru ẹphe ọgoru onu; b'ọ kù-swiberu ẹka iya akù-sibe;
woru ẹka-utara iya byibe Ífuremu, bù onye kẹ nwata l'ishi; woru ẹka-
ibyita iya byibe Manáse, bù ọkpara.

* **48:12** 48:12 L'okfu Híburu bù "ikpere" b'a kwata dee l'ẹka-a. Obenu l'okfu kẹ Ikwo bù "l'utakfu"
bẹ eeheje nwata. Iphe "ikpere" ono kwata buru l'ome-l'alì kẹ ndu Híburu bù l'ọ bùwa amụyabẹ
bẹ Ízurelu mụyaberu unwunwa iya ono ẹphe ẹbo. Ẹ te egbe agbanwehedu iya agbanwe ọdo.
Phụ iphe e gude chĩa Mbụ 24:2 ẹka l'azu.

15 Yò bya agooru Jósefu onu; sù:
 “Tẹ Nchileke ono, nna iya oche phẹ,
 bụ iya bụ Ébirihamu;
 mę Áyizaku tsoru ụzo iya ono;
 mbụ Nchileke ono, shi keshinu
 ya bụ nwata chee ya jeye ntau-a ono;
 16 mę Ojosi-imigwe ono, dzokotaru iya nù
 l'iphe, bụ iphe-ehuka ono, byaru iya nù ono;
 gòkwaru onu-oma nù unwegirima-a.
 T'e kujekwa epha unwegirima-a laa l'epha
 kẹ yẹbe Jékọpu yẹle kẹ nna iya oche phẹ,
 bụ Ébirihamu; mę Áyizaku;
 ephe azụa ñyinwuruku lẹ mgboko-a.”

17 Jósefu aphulephu lẹ nna iya byiberu Ífuremu ẹka-utara l'ishi; ẹhu
 adaa ya kọo. Yò je azụ nna iya l'ẹka; tẹ ya lófuta iya ẹka ono, o byiberu
 Ífuremu l'ishi ono byibe iya l'ishi kẹ Manáse. 18 Jósefu asụ iya: “Wawakwa
 nna; ọ kwa onye ọphu bụ ọkpara ndọ-ọ. Ọ kwa yẹbedua bẹ ii-byibe ẹka-
 utara l'ishi!”

19 Obenu lẹ nna iya jikaru; sù iya: “Nwa mu; ya marua. Ya marua. Ọo-
 zụ-a azuzu; bụru mba k'ẹka iya; bya aha nshinu. Obenu lẹ nwunne iya kẹ
 nwata a-ka iya; ẹge ono kwaphu bẹ eri iya abụru igweligwe mba.” 20 Yò
 bya agooru ephe onu mbọku ono; sù:

“Ndu Ízurelu l'e-gudeje epha
 ngu ago onu; sù:
 “Tẹ Nchileke mekwaa ngu
 t'i dũ l'ọ bụ Ífuremu yẹle Manáse.’ ”
 Ya ndono; yo mee;

Ífuremu aka Manáse.

21 Ízurelu abya asụ Jósefu: “Lẹ ya abyaakwa anwuhu; ọbule Nchileke
 e-swikwaru-a unu; dulaa unu azụ l'alị nna unu. 22 Ya nwaru ngu ókè-alị
 lanu t'i gude ka unwunne ngu phẹ. Alị ono bẹ ya gude ogu-mbeke; mę
 akfụ luta l'ẹka ndu Amọru.”

49

Jékọpu agoshiru unwu iya onu

- 1 Ya ndono; Jékọpu abya ekua unwu iya; sù ephe:
 “Unu dzukobe tẹ ya kọoru unu iphe,
 a-muru unu l'uzo l'ifu!
 2 Unu dzukoo; ngabẹru iya nchị;
 unubẹ unwu yẹbe Jékọpu!
 Unu ngabẹru iya nchị;
 yẹbe nna unu Ízurelu!
 3 Rúbenu; ọ bụ nggu bụ
 ọkpara iya;
 bya agbụru-ike iya;
 Ọ bụ nggu vu ụzo kpọ iya ifu;
 koshi lẹ ya bụ nwoke.
 Ọ bụ nggu bẹ aa-kakọta ọkwabe ugvu;
 bụru nggu a-kakọta ike.
 4 Keshinu ọphu ñitu akpara l'ọ bụ utso;

- b'ẹ tji kahedu ndu ophu.
Ishi iya aburu le nggu le
nyee nna ngu zeru;
nggu eshi ege ono farua oshi-azee nna ngu.
- ⁵ Simiyonu; me Livayi bu unwunne.
Epe e-gudeje ogu-mbeke
l'eme iphe-kpaa.
- ⁶ Ya te etsokwa l'ejo idzu,
epe achi; to nwe le
ya anoo l'eke epe no;
ke l'epe gude ehu-iwe gbushia ndiphe;
bushia oke-eswi
akwara-achi ke manu.
- ⁷ T'ehu-eghughu epe ono
vukwaru mburonu;
ke l'epe nwenukaru okpoma-oku.
T'okpoma-oku epe ono
vukwaru mburonu;
ke l'epe nwanukaru onwu.
Ya a-chikashi epe t'epe
dzuru ali Jekopu; dokashia epe;
t'epe dzuru ali Izurelu kparamu.
- ⁸ Juda; unwunna ngu phe
a-nodu aja ngu ajaja.
Ndu ohogu ngu;
be ii-pyitaje l'ekpiri.
Unwunna ngu l'epe ha
a-nodu ebyiru ngu ikpere l'ali.
- ⁹ Juda; i bu nwa agu.*
Nwa mu; i shiwa l'eke
i gbushiru anu lata.
Nta-a b'i byishiwaru ikpere lo bu agu.
I zewa l'obu nne agu;
?bu onye ha ke to kpatee ngu?
- ¹⁰ Juda ta abu-buhudu
eze abu-buhu.
Mghoro-eze ono
te nweddu lo lufu ngu l'eka;
gbururu jeye teke
onye o kuru ishi l'eka
a-bya.
O -byalephu be iphe bu mbakeshi
a-nodu anuru iya okfu.
- ¹¹ Oo-libeje nkakfu-igara iya
l'oshi vayinu;
Nwa nkakfu-igara iya ono;
be oo-libeje l'oshi vayinu,
katsukpo amimi.
Oo-gudeje mee saa uwe iya;
gude mini akpuru vayinu
ono, ekeje kfu ono l'asa
uwe-eze iya.

* 49:9 49:9 Ogu 24:4; Aph 5:5.

- 12 Oo-ngutaje mee; enya achaa ya vji;
yo ngua era eswi;
eze acha iya pemu-pemu.
- 13 Zébulonu e-buru l'iku eze enyimu.
Onu-enyimu iya a-buru odu ugbo-mini;
Okè-alì iya eje akpaa lẹ Sayidonu.
- 14 Ísaka bú nkakfu-igara,
shihuru ike.
Ooze azee lẹ mgbaku
ekpa-ivu labu.
- 15 Teke o phuru ege eke
onoduje atuta ume duta-be mma;
me ege alì iya du-be ugvu;
be oo-pata ivu-era iya
tukobe onwiya l'ukuvu;
ghoo ohu; jelahaa ozi mkpo-nyi-enya.
- 16 Dánu a-noduje ekpe ndu nk'ia ikpe,
du mma;
l'o bu ndu ikfu ndu Ízurelu ndu ophu.
- 17 Dánu a-du l'o bu agwo, no l'iku uzo;
mbu l'o bu ogiji, no l'iku uzo, abuje:
o -taa inya era l'ichirukfu;
inya obu atufu onye agba iya nu.
- 18 Nngube Ojejoje;
ya ele enya tii dzoo yebe Jékopu.
- 19 Gádu† be ndu o-lua-qlaa
a-furu;
Obenu l'ji-chi ephe
agada-eru-alì.
- 20 Ásha a-nodu akofuta nri,
du mma.
Nri, oo-nodu ako bu nri, atsò ena;
buru nri, gbaru ndu eze.
- 21 Náfutali bu ele, akfu ege o du iya.
Oonoduje amushi unwu, ama mma.
- 22 Jóséfu bu oshi vayinu,
miru akpuru wokfuru awokfuru.
O bu vayinu, gvuru l'iku mini
l'ami akpuru ntumatu;
Ekali iya abakahu; tuko upho-mkpuma sweta.
- 23 Ndu akfu gude ehueghughu
tso iya ogu.
Ephe egude akfu ono
ghanwua ya ehue;
- 24 Obenu l'akfu iya shihulerua ike
ege o shihuru iya;
okpu aka iya eshihu ike.
Yo buru ike ke Okaribe
ke Jékopu;
be kparu iya nu;
mbu onye ono, bu iya bu onye

† 49:19 49:19 Iphe Gádu bu bu o-lua-qlaa.

nche aturu; buru iya bu
oke mkpuma ke Ízurèlu ono.

- 25 Onye ike ono shi l'eka
bu Nchileke ke nna nggube Jósefu,
bu onye eyejeru ngu eka;
Mbụ onye ono,
bu Okaribe-Kakota-Ike,
bu iya agojeru ngu onu-oma.
Ooshije le mini achichi
goru ngu onu; shi le mini ime-ali;
goru ngu onu; shi l'elu;
me nwa goru ngu onu.
- 26 Onu ophu nna ngu goru ngu
kakwa k'eze ugvu ndiche;
ka ukwa k'ugvu, shi l'oge ndiche.
T'iphe-oma ono l'o ha
bukwaru ke Jósefu;
mbu ke onye ono, a fofuru;
dobe iche l'eke unwunne iya phe no ono.
- 27 Bénjaminu bu ejo
nkuta-oswa, egu egvu
akurepho kfurukfuru.
O -bee l'utsu; yo taa anu,
o gburu.
O -bee l'urenyashi;
yo kee iphe, o lutaru l'ogu."

28 Ndu ono bukota ndu ikfu Ízurèlu; ephe iri l'èbo. Iphe ono bukota iphe nna ephe kfuru nu ephe teke oggoru ephe onu. Iphe, bu onyenonu b'o goru onu, gbaru iya nu nu.

Anwuhu Jékopu

29 Ya ndono; yo bya ekeeru ephe ekpe; su ephe: "Le ya abyaakwa ola-kfu ndiche iya phe. Unu likwa-a ya l'èke e liru nna iya l'ogba, no l'ali Éfuronu, bu onye Hetu; 30 mbu ogba ono, no l'ali Makupela l'iku Mamure le Kénanu, bu eke Ébirhamu zuru Éfuronu onye Hetu ye le ali, tso iya nu t'o buru eke ee-lije odzu. 31 O bu l'èke ono b'e liru Ébirhamu ye le nyee ya; mbu Séra; buru l'èke ono b'e liru Áyizaku ye le nyee ya; mbu Ribéka; bukwaruphu l'èke ono be ya liru Lii. 32 Ali ono ye le ogba ono, no iya nu ono b'a zuru ndu Hetu."

33 Jékopu eketsuaru unwu iya ekpe ono; chiru okpa dobe l'oshi azee ya; tu-bua ume; lakfushia ndiche iya phe.

50

1 Jósefu abya atu nna iya gbirimu; bya etsuta iya onu; wata ekwa. 2 Ya ndono; Jósefu abya ezia ndu dokinta, ejeru iya ozi t'ephe kwakobe odzu nna iya t'e b'o rehu. Ephe ekwe bya akwakobe odzu ono. 3 Iphe o nataru ephe bu ukporo abali ebo t'ephe gude kwakobe odzu ono; ke l'o kwanu ege ono be onataje; t'e gude kwakobe odzu.

Ndu Ijiputu akwa ekwa iya ukporo abali eto l'abali iri.

4 A ratsulephu ekwa iya ono; Jósefu asu ndu ozi Fero: "O -buru le ya no unu l'obu; unu kfuru Fero 5 le teke nna iya abya anwuhu b'o sukwaru

tẹ ya riaru iya angu lẹ ya e-jee je eli-a ya l'ili, ọ turu doberu onwiya l'alì Kénanu. Ọo ya bụ t'a haa ya tẹ ya je elia ya. Teke ya litsuaru iya; ya alata."

⁶ Fero asụ iya: "T'o jekwa je elia nna iya l'ẹke, ọ sụru t'o riaru iya angu l'oo-je je elia ya."

⁷ Tọ dọ iya bụ; Jófẹfụ atụgbua jeshia oli nna iya. Iphe, bụ ndu, bụ ishi l'oru Fero awụ-tsoru iya. Ndu, bụ ọgurennya l'ufu eze; ndu, bụ ọgurennya l'alì Íjiputu; ⁸ ndibe Jófẹfụ kpamukpamu; unwunne iya; mę iphe bụ ndu nna iya l'ẹphe ha awụ-lihu tsoru Jófẹfụ; ẹphe ejeshia oli nna iya ono. Ọ bụphu unwegirima ẹphe; mę elu ẹphe bę ẹphe haru lẹ Góshenu. ⁹ Ugbonnya; mę ndu l'agba inya; bę ẹphe l'iya yikwaphu. Ọ bụlephu l'ẹphe zaru l'igwe je.

¹⁰ Ẹphe erua ẹke, eetsuje balì lẹ Atadu l'iku Ẹnyimu Jódanu; nọdu l'ẹke ono raa ẹkwa Jékọpu rashia ya ike. Jófẹfụ anọo l'ẹke ono abalì ẹsaa; nọoru nna iya l'ulo-ẹkwà. ¹¹ Ndu Kénanu, bu l'ẹke ono anọa ẹkwa-aphụ, aara l'ẹke ono, eetsuje balì lẹ Atadu ono; sụ: "Ọ kwa ẹkwa-anwuhu bę ndu Íjiputu akwa ẹge ono." Ọo ya kparu iphe eekuje ẹke ono, nọ l'iku Jódanu ono "Ébẹlu-Mizaremu."*

¹² Tọ dọ iya bụ; unwu Jékọpu emee ẹge ono, ọ sụru t'ẹphe mee ono; ¹³ pata odzu iya jeshia Kénanu je elia ya l'ogba, nọ l'egu Makupela l'iku Mamure, bụ ẹke Ẹbirihamu zutaru Ẹfuronu onye Hetu yele alì, tso iya nọ; t'ọ bụru ẹke, ee-lije odzu.† ¹⁴ Jófẹfụ elitsua nna iya ono yele unwanna iya; mę iphe bụ ndu ono, tso iya je oli odzu ono alashia azụ lẹ Íjiputu.

Jófẹfụ aguru unwanna iya nvụ

¹⁵ Unwanna Jófẹfụ abya aphua lẹ nna pẹ nwuhuwaru; bya asụ: "L'o nwekwaru ẹge ọo-dụ; Jófẹfụ evukwaduru ejo iphe ono, ẹphe meru iya ono l'obu; bya kfuja ẹphe ugwo iya." ¹⁶ Tọ dọ iya bụ; ẹphe abya ezia ozi t'e je ezia Jófẹfụ; sụ iya: "L'o nwekwaru ọkwa, nna ngu nmaru b'ọ nwuhuderu. ¹⁷ 'Ọ sụru t'ayi kfuru ngu: "Lẹ yebedua, bụ Jékọpu arọ ngu t'ì guaru unwanna ngu-a nvụ l'iphe, dọ eji ono, ẹphe meru ngu ono; mę l'iphe bụ ẹke, ẹphe meru ngu eji." ,

"Nta-a bę ẹphe arọ ngu t'ì guaru ẹphe nvụ l'iphe, dọ eji ono, ẹphe meru ngu ono; l'ẹphe bụkwa-a ndu ozi kẹ Nchileke kẹ nna ngu." Ozi ono erua Jófẹfụ nchì; yọ wata ẹkwa.

¹⁸ Unwanna iya ono awụ-kfuta iya; bya ebyishiru iya ikpere; sụ iya: "L'ẹphe l'ẹphe ha bụkotaakwa ohu ngu."

¹⁹ Jófẹfụ asụ ẹphe: "Unu ba atsushi egvu; kẹ l'ẹ tọ bụdu iya bụ Nchileke. ²⁰ Ọ bụ oswi-okfu l'unu riru t'unu mee yebe Jófẹfụ ejo iphe; ọbu lẹ Nchileke meru t'ọ bụru iphe-oma; k'ophu ee-shi ẹge ono dzọta ndu, dọ l'igwe, bunu iya bụ iphe-a, eme nta-a. ²¹ Ọo ya bụ t'unu ba atsushi egvu. Ya a-nọdu anọa unu nri; unu l'unwu unu." Yo gude olu-odoo kfuru yeru ẹphe; mee t'obu rua ẹphe alì.

Anwuhu Jófẹfụ

²² Jófẹfụ eburu lẹ Íjiputu yele ndibe nna iya. Iphe ọ nọru bụ ụkporo afa ise l'afa iri. ²³ Ọ nọ ndzụ; phụ unwunwa Ífuremu; nọdukwapu ndzụ; a mụshia unwegirima kẹ Makiru, bụ nwatibe Manáse; yo hetatsua ẹphe.

* **50:11** 50:11 Iphe Ébẹlu-Mizaremu bụ bụ "ẹkwa-anwuhu ndu Íjiputu". † **50:13** 50:13 Ndu 7:16.

²⁴ Ya ndono; Jósefu asu unwana iya: “Le ya abyaakwa anwuhu. O le ya marua le Nchileke e-yerua unu eka dufuta unu l’ali-a; dulala unu azu l’ali ono, o kweru Ebirhamu; me Ayizaku; me Jekopu ukwa iya; tsua ya etomu ono.” ²⁵ Jósefu emee; unwu Izurelu eriaru iya nte le Nchileke e-yeru-a epe eka; t’ephe vuta odzu iya vulaa teke epe a-odu ala.

²⁶ To du iya bu; Jósefu anwuhu l’o notsuaru ukporo afa ise l’afa iri. Epe abya akwakobe iya; tee ya manu banu; kua ya l’igbe-odzu dobe le Ijiputu.

Awufu

Ndu Íjiputu akpa ndu Ízurelu ehu

¹ Owa bụ ẹpha unwu Ízurelu; ndu tso Jékọpu laa Íjiputu. Onyenonu bẹ chị ndibe nk'iya lasha eke ono. ² Rúbẹnu; Símiyọnu; Lívayi; Júda; ³ Ísaka; Zébulonu; Bénjaminu; ⁴ Dánu; Náfutali; Gádu; mẹ Ásha. ⁵ Ndu bụ o-shi-l'eri Jékọpu dọ ụkporo madzụ ẹto l'umadzu iri l'ẹphe ha. Jósefu nọhawa lẹ Íjiputu anọno.

⁶ Tọ dọ iya bụ; Jósefu l'unwunne iya; mẹ ndu ọgbo onanu l'ẹphe ha anwushihukota. ⁷ Obenu lẹ ndu Ízurelu nọlee l'azushi; bya abarahụ l'eje. Ẹphe abya azụa kwatakpọo ha nshinu; k'ọphu ẹphe bya achiko alị ono dzuru.

⁸ Ya ndono; onye eze ọphungu, ẹ-ta madu kẹ Jósefu achilaha ndu Íjiputu. ⁹ Yọ sụ ndu alị iya: "Unu lenu lẹ ndu Ízurelu-a kaakwa ayi l'igwe; l'abyawa ayi ọka ike. ¹⁰ Unu byakwa t'ayi gude àkò lepyabe ẹphe ẹnya; ọdumeka bẹ ẹphe a-kakwa l'igwe. O -buru l'a nọnyaaru; ọgu daa bẹ ẹphe e-tsokwaru ndu ọhogu ayi; tso ayi ọgu; shi ẹge ono haa alị-a wufu."

¹¹ Ya ndono; ndu Íjiputu abya afọo madzụ; mee ẹphe udumalị; sụ t'ẹphe dzujeru ndu Ízurelu ozi mkpọ-nyi-ẹnya. Ẹphe bya akpọaru Fero mkpukpu Pyítomu; mẹ mkpukpu Ramesesu t'ọ buru eke aa-kwakọbejeru Fero ẹku iya. ¹² Obenu l'ọ gbe abuje; a -ka ẹphe ọkpa ẹhu; ẹphe egbe ka azuzu; ka l'igwe; ji ẹkemeke ọbule. Ndu Íjiputu akabakpọoru ọtsu ndu Ízurelu egvu; ¹³ bya akabakpọoru ẹphe odzuru ozi mkpọ-nyi-ẹnya. ¹⁴ Ẹphe egude ozi mkpọ-nyi-ẹnya mee; ndzụ aburu ẹphe nggumaphu. Ẹphe akpabẹ ẹphe ozi l'oyo buloku; mẹ l'odzo eja; mẹkwaphu ozi ẹgu. Ozi, ndu Íjiputu edzuru ẹphe abukotaru ozi mkpọ-nyi-ẹnya.

¹⁵ Eze ndu Íjiputu asụ unwanyi, eswije ndu Ízurelu ime, ẹpha ẹphe bụ Shifura; mẹ Puwa: ¹⁶ "Teke unu a-nọdu eswi unwanyi Ízurelu ime; unu lejee ẹnya; phụ iphe ẹphe mụru. O -buru nwoke; unu egbua ya. Teke ọ bụ nwanyi; unu ahaa ya t'ọ nọdu ndzụ!" ¹⁷ Obenu l'unwanyi ono, eswi ime ono atsu Nchileke egvu; k'ọphu ẹphe ta adujedu ike ome iphe ono, eze ndu Íjiputu ziru ẹphe ono. Ẹphe ahajẹ unwegirima unwoke; t'ẹphe nọdu ndzụ. ¹⁸ Ya ndono; eze ndu Íjiputu abya ekukobe unwanyi ono, eswije ime ono; sụ ẹphe: "?Nanụ ẹge ọ dọ bẹ unu eme ẹge-a? ?Nanụ ẹge ọ dọ bẹ unu ahajẹ unwegirima unwoke; t'ẹphe nọdu ndzụ?"

¹⁹ Unwanyi ono, eswije ime ono asụ Fero l'unwanyi Híburu ta dukwa l'ọ bụ unwanyi Íjiputu. L'ẹphe shihukwaru ike; k'ọphu bụ lẹ tẹmanu tẹ unwanyi, eswi ime ruta; bẹ ẹphe gbe zedawa nụ.

²⁰ Nchileke emeeru unwanyi ono, eswi ime ono iphe-oma; ndu kẹ Ízurelu abya azụa; kabaaru l'igwe. ²¹ Nchileke egude kẹ l'unwanyi ono, eswi ime ono atsu iya egvu; mee ẹphe; ẹphe abya amutatsua nwa nk'ẹphe.

²² Ya ndono; Fero abya atọaru ndu nk'iya l'ẹphe ha ekemu; sụ: "O -buru lẹ ndu Híburu mụru nwa; ọ -buru nwoke; t'e jeje je echee ya lẹ Ẹnyimu Náyilu! O -buru nwanyi; t'a haa ya t'ọ nọdu ndzụ!"

2

Amumu Mosisu

¹ Ya ndono; nwoke, shi l'onu-ulo Lívayi abya alua nwanyi, shikwaphu l'onu-ulo Lívayi. ² Nwanyi ono abya atsuta ime; mua nwata nwoke. Yo phulephu le nwata ono ama mma nshinu; hee ya l'edomi onwa eto. ³ A nonyaa; to duhe ike domikota iya. Yo bya egbuta eji; kpaaru iya nkata; bya echia ya ura mbeke. Yo kuta nwata ono ye le nkata ono; pata je edobe l'iku Enyimu Náyilu eke eji zeru ezeze. ⁴ Nwunne Mosisu ke nwanyi eje evudo ote-nya t'o maru iphe, e-eme nwata ono.

⁵ Ya ndono; nwatibe Fero ke nwanyi ejeshia oghu ehu le Enyimu Náyilu ono. Ye le unwu-mgboko, ejeru iya ozi ayiru eje l'iku enyimu ono. Yo phua nkata ono l'eke o no l'ime eji ono; zi nwamgboko, bu ohu iya t'o je wotaeduru iya eya. ⁶ Yo kpuhaa ya; bya aphua nwata ono. Nwata ono l'ara eka; imiko iya egude iya. Yo su: "O kwa nwatibe onye Hiburu ndo-o!"

⁷ Nwunne nwata ono ke nwanyi asu nwatibe Fero ono: "?Te ya jewaru je ekuaru ngu nwanyi Hiburu, e-heru ngu nwata ono to?"

⁸ Yo su iya t'o je. Nwamgboko ono atugbua je ekua nne nwata ono. ⁹ Nwatibe Fero ono asu nne nwata ono t'o kuta nwata ono je ehofutaru iya; le ya a-kfu ya-a ugwo. Ya ndono; nwanyi ono ekuta nwata ono je ehelaha. ¹⁰ Nwata ono evutalephu; yo duta iya dulaaru nwatibe Fero; yo buru nwa iya. Yo gya ya Mosisu; ke l'o suru l'oo nwata, ya gutaru le mini.

Mosisu agba ala Midiya

¹¹ Ya ndono; yo be ujiku lanu le Mosisu vufutawaru; yo jeshia eke ndu nk'ia no l'eke ono, epehe eje ozi mkpo-nyi-nya ono. Yo phua onye Ijiputu eke oochi onye Hiburu iphe, bu onye lanu le ndu nk'ia. ¹² Yo chikaa nya; chikaa nya; t'o du onye o phuru. Yo gbua onye Ijiputu ono; kpota eja kpochia ya. ¹³ Yo be echile iya; yo tugbua odo je aphua ndu Hiburu umadzu labu eke epehe alu ogu. Yo ji onye ophu achu okfu: "?Nanu ege o du be iichi onye Hiburu ibe ngu iphe?"

¹⁴ Onye onanu asu iya: "?Bu onye meru ngu onye ishi; me onye ikpe l'eke epehe no? ?Ti mewa t'i gbua ya ege i gburu onye Ijiputu phu?" Ya ndono; Mosisu atsulahaa egvu; rja; su: "Iphe-a, ya meru-a b'e gbe madzuwaru nu."

¹⁵ Fero anulephu iphe ono; melaha te ya gbua Mosisu. Obenu le Mosisu gbalaru l'ufu Fero; gbaru lasha ali ndu Midiya je eburu. Yo rua je adugaru anodu l'iku welu. ¹⁶ Yo nweru onye agwajeru ndu Midiya iphe, mutaru unwu-mgboko esaa. Unwu-mgboko ono abya le welu ono okuta mini ye l'iphe eeyeru anu mini te aturu nna epehe ngua. ¹⁷ Yo nweru ndu odo, eche aturu, byaru bya achifu epehe. Ya ndono; Mosisu egbeshi je eyetaru epehe eka; kuta mini doberu aturu epehe.

¹⁸ Unwu-mgboko ono alatalephu; nna epehe; mbu Ruwelu; aji epehe: "?Nanu ege o du be unu latakeberu egwegwa ege-a ntanu?"

¹⁹ Epehe asu iya l'o nweru nwoke Ijiputu, nafutaru epehe l'eka ndu eche aturu ndu ophu; bya esetakwaphu mini doberu aturu epehe; t'o ngua.

²⁰ Yo ji unwada iya ono: "?Nanu onye ophu? ?Bu ngunu kparu iphe unu paru iya haa? Unu je ekua ya t'o bya eria nri."

²¹ Mosisu ekweta te ye le nwoke ono e-buru. Yo duta nwatibe iya ophu eeku Zipora kee Mosisu; yo luru. ²² Zipora abya amutaru Mosisu

nwata nwoke. Mosisu agwa ya Geshomu; kele Mosisu suru: “Ya bu mbyamumbya l’ali ndu ohodo.”

²³ A nonyaa; eze ndu Ijiputu anwuhu. Ndu Izurelu anodu l’ude; l’echi mkpu; l’ara t’e yeru ephe eka l’iphe-ehuka, ephe eje k’abubu ono, ephe bu ohu ono. Ekwaa ono, ephe ara ono abya erua Nchileke nchi. ²⁴ Nchileke anwa aphu ono, ephe agu ono; bya anyata ndzu, ephe le Ebirihamu; me Ayizaku; me Jekopu gbaru. ²⁵ Nchileke abya aghaa enya; lee ndu Izurelu; rilahaa oriri ehuhu ephe.

3

Mosisu yeke oku, enwu l’iru nwoshi

¹ Ya ndono; Mosisu l’echi aturu Jeturo, bu nna nyee ya, bukwa iya phu bu onye agwajeru ndu Midiya iphe. Yo be ujiku lanu; Mosisu achita aturu ono jeshia eke, teru enya l’echi-egu. Yo bya ejerua l’ugvu Horebu, bu iya bu ugvu Nchileke. ² Yo nodu l’eke ono; ojozi Ojejeje egude ire-oku, enwu l’iru nwoshi hee ya l’ifu. Mosisu aphua l’oku ono enwu l’iru nwoshi ono; obenu l’e to kedu iya ekeke. ³ Mosisu asu te ya jeedu je aphu iphe owaa, du biribiri, eme nu-a; te ya maeduru iphe, meru iphe, oku ono te ekedu nwoshi ono ekeke.

⁴ Ojejeje aphulephu l’o kpiritawaru ntse te ya phu iphe ono; Nchileke eshi l’iru ono kua ya: “Mosisu! Mosisu!”

Mosisu aza iya; su iya: “L’o kwa iya ndo-o.”

⁵ Nchileke asu iya: “Ba akpiritahekwa ntse odo! Yefu akpokpa ngu; ke l’eke ono, iivudo ono bu ali, du nsu.” ⁶ Yo sukwapu Mosisu: “Oo yebedua bu Nchileke ke nna ngu; buru Nchileke ke Ebirihamu; buru Nchileke ke Ayizaku; bukwaruphu Nchileke ke Jekopu.” Mosisu a-nu l’iya phu; wohaa ifu; ke l’otsu egvu ole Nchileke enya.

⁷ Ojejeje asu iya: “Le ya phwaru iphe-ehuka, ndu nk’iya eje le Ijiputu. Ya nuwaru mkpu, ephe echi; su t’a dzofuta ephe l’eka ndu udumali. Iphe-ehuka, ephe eje be ruwaru iya l’ehu. ⁸ Oo ya bu; le ya byawaru te ya nafuta ephe l’eka ndu Ijiputu; duru ephe lashia l’ali, du mma; ha nshinu; bya aburu ali-otsu ndu Kenanu; me ke ndu Hetu; ke ndu Amoru; ke ndu Perezu; ke ndu Hevu; me ke ndu Jebusu. ⁹ Nta-a be mkpu, ndu Izurelu echi ruwaru iya nchi. Ya aphua ege ndu Ijiputu gude akpa ephe ehuhu. ¹⁰ Nta-a be ya ezi ngu t’i jekfube Fero je edufuta ndu nk’iya, bu ndu Izurelu le Ijiputu!”

¹¹ Obenu le Mosisu suru Nchileke: “?Bu onye be ya bu k’oje okpofu Fero l’ifu; dufuta ndu Izurelu le Ijiputu?”

¹² Nchileke asu iya: “Ya e-swiru ngu-a eswiru. Odo bu l’owaa a-buru iphe-ohubama, ii-gude maru l’oo yebedua ziru ngu: I -dufutalephu ndu ono le Ijiputu be unu a-baru yebe Nchileke eja l’ugvu-a.”

¹³ Mosisu asu Nchileke: “O -bukwanuru le ya jekfuberu ndu Izurelu je asu ephe: ‘Le Nchileke ke nna ephe zikwaru iya te ya byakfuta ephe.’ Ephe -jikwanu iya epha ngu; ?bu ngunu be ya e-kfuru ephe?”

¹⁴ Nchileke asu Mosisu: “YA BU ONYE YA BU. Iphe, ii-kfuru ndu Izurelu bu: ‘L’oo YEBEDUA be ziru ngu t’i byakfuta ephe.’ ”

15 Nchileke asukwaphu Mosisu t'ò sù ndu Ízurelu: “L'ò Ojejoje,* bú Nchileke kẹ nna unu phẹ; mbụ Nchileke kẹ Ébirihamu; Nchileke kẹ Áyizaku; mẹ Nchileke kẹ Jékọpu; bẹ ziru ngu t'ì byakfuta ẹphe. Ọ bú ẹpha iya ndono gbururu jeye lẹ gbururu; búru ẹpha ono bẹ ee-gude maru iya tsube l'ogbo rua l'ogbo.

16 “Tugbua je ekukobe ndu bú ọgurennya lẹ Ízurelu; sù ẹphe lẹ Ojejoje, bú Nchileke kẹ nna unu phẹ; mbụ Nchileke kẹ Ébirihamu; mẹ kẹ Áyizaku; mẹ kẹ Jékọpu byakfutaru ngu bya asù lẹ ya lewaru unu ẹnya; bya aphụ ege iphe, eeme unu lẹ Íjiputu. 17 Ya kwewaru ụkwa lẹ ya e-dufuta unu l'iphe-ẹhuka, unu eje lẹ Íjiputu; duru unu je edobe l'ẹgiri alì ndu Kénanu; mẹ kẹ ndu Hetu; kẹ ndu Amọru; kẹ ndu Pérezu; kẹ ndu Hevu; mẹ kẹ ndu Jebusu.

18 “Ndu bú ọgurennya lẹ Ízurelu e-geberu ngu-a nchì. Ọo ya bú lẹ nggubedua; mẹ ndu bú ọgurennya a-yì jekfube eze ndu Íjiputu je asù iya: 'Lẹ Ojejoje, bú Nchileke kẹ ndu Híburu; bẹ byakfutakwaru unu. T'ò hanu unu t'unu jee iye ujiku ẹto lufu l'echi-ẹgu; je egwooru Ojejoje, bú Nchileke unu ẹja.' 19 Ya makwaru-a l'eze ndu Íjiputu te ekwedu t'unu je; gbahaa l'e meru iya l'ẹka ike. 20 Ọo ya bú lẹ ya a-machì ẹka; gude iphe, dọ biribiri, ya e-me lẹ Íjiputu nua ẹphe chikfuu. Teke iphe ono -metsuaru bẹ oo-kwetaa haa unu t'unu la.

21 “Ya e-me tẹ ndu Ízurelu nọdu ndu Íjiputu l'obu; k'ọphu bú; unu -ladẹlephu; t'unu ba agba ẹka. 22 Iphe, bú nwanyi Ízurelu, nonu a-rọta onye obutobu iya; m'ò bú nwanyi, bú l'ulo iya iphe, e meru lẹ mkpọla-ọcha; mẹ ọphu e meru lẹ mkpọla-ododo; mẹ uwe, unu e-ye unwegirima unu. Ọo ya bú unu eshi ẹge ono gwoo iphe ndu Íjiputu gude la.”

4

Iphe-ophulanya, Mosisu e-meshi

1 Mosisu asù: “?Ọ -bukwanuru l'ẹphe te kwetadu iphe, ya kfuru; m'ò bukwanu l'ẹphe te kwedu ngabẹru iya nchì; sù l'ò bú ẹjo-ire; lẹ Ojejoje ta abyakfutadu iya-e?”

2 Ojejoje aji iya: “?Bụ ngunu b'i gude l'ẹka ẹge ono?”

Yọ sù iya l'ò kwa mgboro.

3 Ojejoje asù iya t'ò tọgbo iya l'alì!

Yọ tọgbo iya. Yọ ghọo agwọ. Yo ye ọkpa l'oso. 4 Ojejoje asù iya: “Machia ẹka gude iya lẹ mgbodzu!” Mosisu abya amachia ẹka; zù agwọ ono. Yọ ghọo; bya aburu mgboro ẹge o shi buru. 5 Ojejoje asù iya l'iphe ono bú k'ọphu ẹphe e-kweta lẹ Ojejoje, bú iya bú Nchileke kẹ nna ẹphe; mbụ Nchileke kẹ Ébirihamu; Nchileke kẹ Áyizaku; mẹ Nchileke kẹ Jékọpu bẹ byakfutaru ngu nù.

* 3:15 3:15 Ojejoje bú ẹpha, Nchileke kuru onwiya. E -je iya edede lẹ Híburu bẹ iphe ee-de bú YHWH. YHWH aburu akpuru okfu, ẹ ta gu-ghedu agughe. Yọ dọ l'ò bú ọphu aa-sù l'iphe bú “ọ-ọ-l'ẹpha.” Ọ bú ẹge ee-shi t'a agu-je iya agugu; bẹ ndu ka iya amama bya edeshia akpuru okfu ndu ọphu e tsuru kpọngu kpọngu ye iya; yọ búru Yahuwe; k'ọphu aa-duje ike kpọo ya. Iphe, e deru iya lẹ Ikwo bú Ojejoje, bukwanu l'ò bú onye ẹ te nwedu teke o shi; to nwe teke ọ -nonyaa; tọo nọhe.

⁶ Ojejoje asukwaphu Mosisu t'o nwua eka le mkpuli uwe* iya! Mosisu abya enwua ya. T'o wofuta eka; be ehu-labu mewaru iya eka; yo chahwa phorophoro.

⁷ Nchileke asu iya: "Ngwaa; yephu eka ngu azu le mkpuli-epho ngu!" Mosisu abya eyephu iya azu. Yo wofuta iya; ehu-labu ono emishihuwa; eka iya adukotawa iya ege ehu iya ibe iya ophu du.

⁸ Ya ndono; Ojejoje asu: "O -buru l'ephe te ekwetadu nke ngu; m'o kwanu l'ephe ta angabeduru ngu nchi l'iphe-ophulena ke mbu phu be epe e-kweta-a k'ebo-wa. ⁹ Obu; o -buru l'ephe te kwetadu; o -bukwanuru l'ephe ta angabeduru ngu nchi l'iphe-ophulena labu-wa; nggu eje ekuta mini le Enyimu Nayilu; bya awushi l'ali okponku. Mini ono, i kutaru l'enyimu ono a-gho mee l'ali l'eke ono."

¹⁰ Mosisu asu Ojejoje; "Nnajiufu; ya ta amakwa ege aasaje okfu. Tsubekpoo le mbu byeye nta-a, iikfu eyeru yebe nwozi ngu-a be ya bulephu onye apa ire apapa; bya aburu onye atsu ntsu."

¹¹ Ojejoje asu iya: "?Bu onye meru onu madzu? ?Bu onye emeje madzu t'oda nkichi; m'o bu t'onu buru iya kpurukuduku? ?Bu onye emeje madzu t'o phu uzo; m'o bu t'o tsu ishi? ?T'o budu yebedua, bu Ojejoje? ¹² Ngwaa; je! Ya e-yetaru ngu-a eka t'i kfua okfu; zikwa ngu phu iphe, ii-kfu."

¹³ Obenu le Mosisu suru iya: "Byiko; Onye nwe mu-nu; zia ya ru onye odo t'o je iya."

¹⁴ Ya ndono; ehu eghulaha Ojejoje eghughu l'eke Mosisu no. Yo su Mosisu: "?Nwunne ngu; mbu Eronu, bu o-shi-l'eri Liviya eghe-e? Ya makwarua le Eronu maru ege eekfuje okfu. O nookwa l'uzo l'abya ngu ndzuta. Odo bu l'ehu a-tso iya ena m'o -phua ngu. ¹⁵ Ii-kfuje yeru iya; karu iya iphe, oo-kfu. Ya a-nodua eyeru unu ebo eka l'okfu okfu; lezijekwaphu unu iphe, unu e-meje. ¹⁶ O bu Eronu e-kfuchitajeru ngu l'eke ndu Izurulu no. O bu iya a-buru onu ngu; nggubedua adu l'o bu Nchileke l'eke, onono. ¹⁷ Olobo t'i gude mgboro-wa, i gude l'eka-wa; k'ophu ii-gude iya mee iphe-ophulena ono."

Mosisu alaphu azu le Ijiputu

¹⁸ To du iya bu; Mosisu abya ejekfu Jeturo, bu nna nyee ya je asu iya t'o haa ya te ya jekfu ndibe epe Ijiputu je amaru; ?me epe no-kwadu-ndzu.

Jeturo ekweta; su iya t'o tokwa ehu.

¹⁹ Teke ono be Ojejoje nohawa l'ali Midiya; su Mosisu t'o tugbua laphu azu le Ijiputu; ke l'iphe bu ndu ono, shi achu ndzu iya ono nwushihukotawaru. ²⁰ To du iya bu; Mosisu abya eduta nyee ya; me unwu iya; epe enyikobe nkakfu-igara; yo buru epe ola Ijiputu. Yo wota mgboro Nchileke ono gude l'eka.

²¹ Ojejoje su Mosisu: "I-lalephu Ijiputu; chikokwa iphe, du biribiri ono, ya nuru ngu ike t'i mee l'ifu Fero ono mekota. Ole ya a-kpo-chi iya okpoma akpo-chi; k'ophu bu le too kwedu aha ndu Izurulu t'ephe la. ²² Iphe, ii-kfuru Fero bu l'oo yebe Ojejoje suru l'oo Izurulu bu okpara iya. ²³ Ya

* **4:6** 4:6 Iphe, eekfu okfu iya l'eka-a bu mkpuli uwe iya eke ophu kpuchiru iya epho; k'ophu o du ududu l'ora eka l'epho.

kfuwaru ngu sù t'ì haa òkpara iya ono t'ò la; k'òphu ọ̀o-baru iya eja. Ì-jìka l'ẹ̀ t'ìi hadu iya t'ò la bẹ̀ ya e-gbukwa òkpara nkengu."

²⁴ Ya ndono; yo rua l'uzo eke epehe raduru; Ojejoje abyakfuta Mòsisu; melahaa tẹ̀ ya gbua ya. ²⁵ Zipora ewota mkpuma, atsu nkọ; bya ebuta nwatibe iya akpayi; denyi Mòsisu l'òkpa; sù iya lẹ̀ nta-a bẹ̀ epehe luwaru l'ehu mee. ²⁶ Ya ndono; Ojejoje ahaa ya. Teke ono, Zipora sùru l'ephe luwaru l'ehu mee ono bẹ̀ iphe, ọ̀oru eka bu k'obu útsù phụ.

²⁷ Ojejoje asù Èrọ̀nu t'o je Mòsisu ndzuta l'echi-ẹ̀gu. Tọ̀ dọ̀ iya bu; Èrọ̀nu agbakfu Mòsisu l'ugvu Nchileke; je anmaa ya akpa. ²⁸ Mòsisu abya akòkotaru Èrọ̀nu iphemiphe ọ̀bule, Ojejoje ziru iya t'o je ekfua; mękwaphu k'iphe-ọ̀phulẹ̀nya ono, Nchileke sùru t'o meshia ono.

²⁹ Mòsisu yẹ̀le Èrọ̀nu abya ekukota ndu bu ọ̀gurennya Ízurẹ̀lu l'ephe ha; ³⁰ Èrọ̀nu abya atũko iphemiphe ọ̀bule ono, Ojejoje kfushiru Mòsisu ono kfukotaru epehe. Yọ̀ bya emee iphe-ọ̀phulẹ̀nya ono l'ifu ndu Ízurẹ̀lu; ³¹ epehe ekweta. Epehe anũlephu lẹ̀ Ojejoje akpa ishi epehe; mę l'ọ̀ phụwaru iphe-ẹ̀huka, epehe eje; fuzita; baaru Nchileke eja.

5

¹ E metsua; Mòsisu yẹ̀le Èrọ̀nu ejekfu Fero je asù iya: "Lẹ̀ Ojejoje, bu Nchileke kẹ̀ Ízurẹ̀lu sùkwaru t'ò haa ndibe iya t'ẹ̀phe je agbaaru iya aji l'echi-ẹ̀gu."

² Fero aji epehe: "Ọ̀bu onye bu Ojejoje; k'òphu ya a-ngabẹ̀ru iya nchì; haa ndu Ízurẹ̀lu t'ẹ̀phe tũgbua? Ya ta makwa Ojejoje ono; ya ta aha ndu Ízurẹ̀lu t'ẹ̀phe tũgbua."

³ Epehe asù iya: "Nchileke ndu Hìburu byakfutakwaru epehe. Hanua epehe t'ẹ̀phe lufu l'echi-ẹ̀gu jee ije abalì ẹ̀to je agbaru Ojejoje, bu Nchileke epehe eja. Ọ̀dumeka bẹ̀ ọ̀o-gudekwa o-me-l'ehu; m'ọ̀ bu ọ̀gu gbushia epehe."

⁴ Obenu l'eze ndu Íjiputu kuru Mòsisu yẹ̀le Èrọ̀nu; jì epehe: "Ọ̀bu ngunu kparu iphe unu jeru je achifuta ndu ono l'ozi epehe? Ngwaa; unu tũgbua laphu azù l'ozi unu!" ⁵ Yọ̀ sùkwaphu epehe: "Unu lewaru! Nta-a bẹ̀ ndu Ízurẹ̀lu hawaa l'igwe; unu abya akpòshilaha epehe ozi, epehe eje!"

⁶ Ọ̀ kwaphu mbọ̀ku ono bẹ̀ Fero kuru ndu udumalì; mę ndu bu ishi l'ozi ndu Ízurẹ̀lu; sù epehe: ⁷ "Unu ba anũjehe ndu Ízurẹ̀lu ẹ̀swa, epehe e-gudeje ayọ̀ eja! T'ẹ̀phe jeje je achọ̀ ẹ̀swa chĩa l'onwẹ̀phe! ⁸ Ole t'ò bukwaru eja ole, epehe shi ayọ̀tajehawaa lẹ̀ mbụ̀ bẹ̀ unu e-me epehe t'ẹ̀phe yọ̀taje. Unu be egbubotakwa iphe l'eja ole, epehe shi ayọ̀tajehawaa. Epehe bu ndu ẹ̀nyiru. Yọ̀ buru iya kparu iphe, epehe echi mkpu t'a haa epehe t'ẹ̀phe je egwooru Nchileke epehe eja. ⁹ Unu kabaa epehe ọ̀kpabe ozi; k'òphu ọ̀zo k'ọ̀je ọ̀ngabe nchì lẹ̀ ntumatu ta dũheduru epehe."

¹⁰ Ya ndono; ndu udumalì; mę ndu bu ishi l'ozi ono asù ndu Ízurẹ̀lu: "Qwaa iphe, Fero ekfu. Ọ̀ sùru t'ẹ̀ ba nũjehe unu ẹ̀swa. ¹¹ T'unu jeje je achĩa iya l'onwunu l'ẹ̀ke unu phuru iya. Ole ozi unu; b'e te egbubotakwa iphe m'ọ̀o nanu." ¹² Tọ̀ dọ̀ iya bu; ndu Ízurẹ̀lu agbakashihu tsoru alì Íjiputu l'ọ̀ ha; chọ̀lahaa ẹ̀swa, epehe e-vuta gude ayọ̀ eja ọ̀bu. ¹³ Ndu udumalì achilaha epehe kpabekpabe; sù epehe: "T'ẹ̀phe yọ̀ta-dzua eja ole, epehe shi ayọ̀taje l'uboku teke phụ, e shi evutajeru epehe ẹ̀swa phụ!"

¹⁴ Ndu udumalì Fero abya echilaha ndu ishi l'ozi ndu Ízurẹ̀lu ono iphe; mbụ̀ ndu ono, epehe fọtaru dobe t'ẹ̀phe letaje ndu Ízurẹ̀lu ẹ̀nya ono; sù

ephe: “?Bụ ngunu kparu iphe, unu ta yọ-dzudu eja unu ụnaphua; me ntanụ ege unu shi ayọ-dzujehawa iya?”

¹⁵ Ndu ishi l’ozi ndu Ízuruḗlú ono abya awukfu Fero; sụ iya: “?Bụ ngunu bẹ iime ephebe ndu ozi ngu ege-a? ¹⁶ Ndu ozi ngu b’e te vutajeheduru eswa; temanu a sukwapu t’ephe yoo eja. E chilahaa ndu ozi ngu iphe; l’ẹke ọ kwa ndu nke ngu b’o shi l’ẹka.”

¹⁷ Fero asụ: “Ọ bụ kẹ mmanu ono, unu nọ ono kparu iphe, unu wataru okfu t’a haa unu t’unu je egwooru Ojejoje eja. ¹⁸ Unu tugbua nta-a je eje ozi, unu eje. E te evutaheduru unu eswa. Ọle mkpakọ bukwa t’unu yota-dzujee eja ole, unu shi ayotaje!”

¹⁹ Ndu ishi l’ozi ndu Ízuruḗlú abya amaru l’ephe nmawaru lẹ gangu; l’ephe nũtsuaru l’e te egbubotadu iphe l’aja ole, ephe shi ayotaje l’uboku.

²⁰ Ephe alufutalephu l’ufu Fero; phua Mosisu yeḗle Éronu l’ẹke ephe vudo l’eché ephe; ²¹ su ephe: “Tẹ Ojejoje lekwaá ẹnya l’iphe-a, unu meru-wa; kpee unu ikpe iya! Kẹ l’unu kpatawaru; ephe abya adu Fero yeḗle ndu ozi iya ashị. Nta-a bẹ unu wowaru mma ye ephe l’ẹka t’ephe gbushia ephe.”

Ụkwa Nchileke lẹ ya

a-dzofuta ndu Ízuruḗlú

²² Mosisu ejekfu Ojejoje bya asụ iya: “Nggube Nnajiufu! ?Bụ ngunu kparu iphe, i wataru ndu-a egbe iphe-ẹhuka ọwaa? ?Bụ ngunu kparu iphe, i ziru iya egbe ozi ọwaa? ²³ Keshinu teke ya jekfutsuaru Fero je egude epha ngu kfuru yeru iya b’o wataru iphe-ẹhuka, du ege-a tukobe ephe l’ishi. Ọphu ’onwedu iphe, i meru lẹ phuu gude dzofuta ndu nke ngu.”

6

¹ Ya ndono; Ojejoje asụ Mosisu: “Nta-a bẹ ịi-phunua iphe, ya e-me Fero. Kẹ l’oo ẹka-ike bẹ ya e-gude mee; yọ haa ephe; mbụ l’oo ẹka-ike bẹ ya e-gude mee; yọ chifu ephe l’alị iya.”

² Nchileke asụ Mosisu: “L’oo yebedua bụ Ojejoje. ³ Ya seru Ébirihamu l’ifu; see Áyizaku l’ifu; sekwaaphu Jékopu l’ifu; kfuru ephe l’epha iya bụ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike. Obenu l’epha iya ono, bụ Ojejoje ono bẹ ya te medu t’ephe maru. ⁴ Ephe l’iya abya agbaa ndzụ lẹ ya a-nụ ephe alị Kénanu, bụ ẹke ephe shi buru l’ọ bụ ndu laru alala. ⁵ Odo aburu lẹ ya nwaru ude, ndu Ízuruḗlú atsụ; mbụ ndu ono, ndu Íjiputu meru; ephe aburu ohu ono; nyata ọgba-ndzụ iya ono.

⁶ “Ọo ya bụ; unu sụ ndu Ízuruḗlú: ‘L’ọ bụ yebedua bụ Ojejoje. Ya a-nafuta unu l’ozi mkpọ-nyi-ẹnnya ono, ndu Íjiputu dzuberu unu ono; mee t’unu nweru onwunu; t’unu ba buhe ohu ephe. Ya a-machi ẹka iya gude dzofuta unu; bya emeshia iphe, du biribiri gude nua ephe aphu. ⁷ Ya e-me unu; unu aburu ndu nk’iya; yebedua aburu Nchileke unu. Ọo ya bụ; unu amaru l’oo yebedua, bụ Ojejoje bụ Nchileke unu; mbụ onye ono, nafutaru unu l’ozi mkpọ-nyi-ẹnnya ono, ndu Íjiputu dzuberu unu ono. ⁸ Ya e-duta unu dubata l’alị ono, ya paliru ẹka iya imeli; ria angu lẹ ya a-nụ Ébirihamu; me Áyizaku; me Jékopu ono. Ya a-nụ iya unu t’ọ buru òkè-ipe unu. Ọo yebedua bụ Ojejoje.’”

⁹ Mosisu abya ezia ndu Ízuruḗlú, iphe ono, Nchileke ziru ono. Obenu l’ephe te yeduru iya onu; keḗle meji tofuwaru ephe; l’ozi mkpọ-nyi-ẹnnya ono, e dzuberu ephe ono.

10 Ojejoje asu Mosisu ¹¹ t'o je ekfuaru Fero, bu eze ndu Ijiputu t'o haa ndu Izurelu t'ephe tugbuwa lufu le Ijiputu.

12 Mosisu asu Ojejoje: "O -buru le ndu Izurelu ta ngaduru iya nchi; ? nanu ege Fero e-shi ngaaru iya nchi ege-a ya atsụ ntsu-a?" ¹³ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuaru Mosisu yele Eronu okfu ehu ndu Izurelu; me okfu ehu Fero bu, eze ndu Ijiputu; su t'ephe dufuta ndu Izurelu le Ijiputu.

Oka-ikfu Mosisu; me ke Eronu

14 Owaa bu ndu, bu ishi l'enya-ufu nna epe.

Unwu ke Rubenu, bu okpara Izurelu bu Hanoku; Palu; Hezuronu; me Kami. Ndu ono bukota ndu ikfu Rubenu l'ephe ha.

15 Unwu ke Simiyonu bu Jimelu; Jaminu; Ohadu; Jakinu; Zoharu; me Sholu, bu nwanyi Kenu muṭaru iya. Ndu ono bukota ndu ikfu Simiyonu l'ephe ha.

16 Owaa bu epha unwu Livayi l'ege e deru epe l'ekwo: Geshonu; Kohatu; me Merari. Livayi noru ukporo afa ishinguru l'afa iri l'esaa.

17 Unwu Geshonu l'enya-ufu l'enya-ufu bu Libuni; waa Shimeyi.

18 Unwu Kohatu bu Amuramu; Izuha; Heburonu; me Uzelu. Kohatu noru ukporo afa ishinguru l'afa iri l'eto.

19 Unwu Merari bu Mahuli; me Mushi. Ono bu ndu ikfu Livayi l'ege e deru iya l'ekwo.

20 Amuramu be luru nwunne nna iya, bu Jokebedu. Yo muṭaru iya Eronu; me Mosisu. Amuramu noru ukporo afa ishinguru l'afa iri l'esaa.

21 Unwu Izuha bu Kora; me Nefegu; owaa Zikiri.

22 Unwu Uzelu bu Mishelu; me Eluzafanu; owaa Sitiru.

23 Eronu be luru Elisheba, bu nwatibe Aminadabu; bukwaruphu nwunne Nashonu ke nwanyi. Elisheba ono muṭaru iya Nadabu; Abihu; Eliyeza; me Itama.

24 Unwu Kora bu Asiru; me Elukana; owaa Abiyasafu. Ndu ono bu ndu enya-ufu Kora.

25 Eliyeza Eronu luru nwatibe Putelu. Yo bya muṭaru iya Finehasu.

Ndu ono bukota ndu ishi ufu ndibe Livayi l'ikfu l'ikfu.

26 O bu Eronu ono; yele Mosisu bu ndu Ojejoje suru t'ephe shi le Ijiputu dufuta ndu Izurelu l'ephe ha! ²⁷ O bu epe bu ndu, kfuru Fero, bu eze ndu Ijiputu ke odufuta ndu Izurelu l'alì Ijiputu. O kwaphu Mosisu yele Eronu lanu ono b'o bu.

Éronu bu onu, ekfuchitaru Mosisu

28 Ya ndono; teke ono, Ojejoje kfuru yeru Mosisu l'alì ndu Ijiputu ono ²⁹ be Ojejoje suru iya: "O bu yebedua bu Ojejoje. Zikota Fero, bu eze Ijiputu iphemiphe obule ono, ya ziru ngu ono."

30 Obenu le Mosisu suru Ojejoje: "Keshinu ya bu onye atsụ ntsu; ?nanu ege Fero e-shi ngaberu iya nchi?"

7

1 To du iya bu; Ojejoje asu Mosisu: "Lekwa le ya mewaru ngu; t'i du Fero l'o bu Nchileke. Nwunne ngu Eronu aburu onye a-nodu ekfuchitaru ngu okfu. ² Kfukotakwa iphemiphe obule, ya kfuru ngu. Nwunne ngu Eronu e-kfuru Fero t'o haa ndu Izurelu t'ephe lufu l'alì iya. ³ Obenu le

ya a-kpọ-chi Fero ọkpoma. Ya e-meshi iphe-ophulenyia; mę iphe dughbaa biribiri l'alị Ịjiputu; ⁴ obenu lę Fero ta angaduru unu nchị. Ọ bụ teke ono bę ya e-byi ndu Ịjiputu ęka; meshia iphe, dų biribiri; gude nua ęphe aphụ; shi ęge ono dufuta ndibe iya, bụ ndu Ịzurelụ l'ęphe ha lę Ịjiputu. ⁵ Ndu Ịjiputu a-marua l'ọ bụ yębedua bụ Ojejoje teke ya machileruphu ęka; byia ndu Ịjiputu; dufuta ęphe ndu Ịzurelụ l'ęka."

⁶ Mosisu yęle Ẹronu abya emee iphe Ojejoje ziru ęphe. ⁷ Mosisu nọwaru ụkporo afa ęno; Ẹronu anọwa ụkporo afa ęno l'afa ęto teke ęphe jeru je ekfuru nụ Fero.

Mgboro Ẹronu ghoru agwo

⁸ Ojejoje asụ Mosisu yęle Ẹronu: ⁹ "Ọ -buru lę Fero suru unu t'unu mee iphe-ophulenyia gude koshi iphe, unu ekfu; nggu asụ Ẹronu t'o wota mgboro iya tọgbo Fero l'ifu; t'ọ ghọo agwo!"

¹⁰ Ya ndono; Mosisu yęle Ẹronu abya ejekfu Fero je emekota ęge Ojejoje ziru ęphe. Ẹronu atọgbo Fero yęle ndu ozi iya mgboro ono l'ifu; yọ ghọo agwo. ¹¹ Fero abya ekukoo ndu mmamiphe; mę ndu amamanshi. Ndu nji bya Ịjiputu ono egude ụzo, ęphe egudeje eme amamanshi; mekwaaphu iphe ono. ¹² Onyenonu l'ęphe ha abya atọgbokota mgboro nk'ia l'alị; yọ ghoshia agwo. Ọle mgboro kę Ẹronu bya achiko mgboro kę ndu ono lekota. ¹³ Obekwanu l'obu Fero kpọ-chileru-a ęge ọ kpọ-chiru; tọ ngarụ ęphe nchị, bụ iya bụ ęge ono, Ojejoje kfu hawaru ono.

Mini ghoru mee

¹⁴ Ya ndono; Ojejoje asụ Mosisu l'obu Fero kpọ-chikwaru akpọ-chi. Ọ jikakwaru lę ya ta ahadu ndu Ịzurelụ t'ęphe la. ¹⁵ Sụ iya: "Jekfu Fero l'utsu teke ọo-nọdu eje l'enyimu. Nọdu l'iku Náyilụ kwaberu iya; nggu ewota mgboro phụ, shi ghọo agwo phụ gude l'ęka. ¹⁶ Nggu asụ iya lę Ojejoje, bụ Nchileke kę ndu Hibururu zikwaru ngu t'i bya asụ iya t'o haa ndibe iya t'ęphe la; k'ophu ęphe a-baru iya ęja l'echi-ęgu. Obenu lę keshinu teke ono b'ęto kwedu. ¹⁷ Ọwaa iphe, Ojejoje ekfu: 'Lę shita l'iphe-a; bę ị-maru l'ọ yębedua bụ Ojejoje. Yębe Mosisu e-woru mgboro-a, ya gude l'ęke-a chia lę mini Náyilụ. Mini ono aghọo mee. ¹⁸ Ẹma, nọkota lę Náyilụ anwushihukota. Ẹnyimu ono eshihu erehu erehu; k'ophu bụ lę ndu Ịjiputu ta adudu ike ọngu mini, shi iya nụ.' "

¹⁹ Ojejoje asụ Mosisu: "T'o kfuaru Ẹronu t'o wota mgboro iya machia l'iphe, bụ mini, nọkota l'alị Ịjiputu: l'iphe, bụ ęnyimu; iphe, bụ nggele; iphe, bụ okpuru; mę iphe bụ mgbakọbe-mini nonu; t'ọ ghọo mee. Mee atụko ękemeke ọbule dzuru l'alị Ịjiputu; mbụ je akpaa l'iphe bụ ọdo-mini; ndu ọphu a pyiru apyipyi; mę ndu ọphu a kpuru akpukpu."

²⁰ Mosisu yęle Ẹronu abya emee ęge ono, Ojejoje ziru ęphe ono. Yọ bya eworu mgboro iya malia l'ifu Fero yęle ndu ozi iya; bya echia ya lę Ẹnyimu Náyilụ. Mini, nọ l'enyimu ono l'ọ ha agbanwee buru mee. ²¹ Ẹma, nọkota lę Náyilụ anwushihukota. Mini ono eshikota erehu erehu; k'ophu bụ lę ndu Ịjiputu ta dudu ike ngua mini, shi iya nụ. Mee ono achiko ękemeke ọbule sweta l'alị Ịjiputu.

²² Ndu njibya ke ndu Íjiputu abya egude amamanshi mekwaaphu ege ono. Tò dù ya bù; Fero akpò-chilee obu iya ege o kpò-chiru iya; k'òphu bù l'è tò ngaduru Mòsisu yeke Èrònu nchì ege ono, Ojejoje kfuhawaru ono. ²³ Fero aghakòbe; laphushia azù l'ufu iya; ophu iphe ono 'erukpodua ya nù l'èhu. ²⁴ Ndu Íjiputu abya atùshia nwogvu l'iku Náyìlu; eke ephe achò mini, ephe a-ngu; keke mini enyimu ono ta dùdu k'angungu.

Mbara abya ogu

²⁵ A nòlephu abalì esaa; k'òphu Ojejoje byiru eka le Enyimu Náyìlu.

8

¹ Ojejoje asù Mòsisu: "T'o jekfu Fero je asù iya: 'Qwaa iphe Ojejoje ekfu: Haa ndibe iya t'ephe la; k'òphu ephe eje a-baru iya eja. ² O -bùru l'ì jìkaru t'ephe ba alashì; bè ya e-gudekwa mbara bya ogu l'alì ngu l'ò ha. ³ Mbara a-tùko Enyimu Náyìlu jì; kposhia bya eji ufu ngu; jì ime ùlo eke jìzeje; jì oshi-azèe ngu; jì ùlo ndu ozi ngu; jì ufu ndu alì ngu l'ephe ha; jì onu ekfu, eeshijeru ngu ite; mè l'ochi, eegudeje agwò iphe, e gude emeru ngu buredi. ⁴ Mbara ono a-nòduje akfù-kogbaa ngu l'èhu; mè l'èhu ndu alì ngu; mè l'èhu ndu ozi ngu l'ephe ha.' "

⁵ Ojejoje asù Mòsisu: "T'o kfuru Èrònu t'o wolia mgbòro iya ono; maa l'enyimu enyimu; mè ngele ngele; mè l'okpuru okpuru; mee tẹ mbara bya edzuru alì Íjiputu."

⁶ Èrònu abya amachia eka le mini, nòkota l'alì Íjiputu. Mbara awufuta bya edzuru alì Íjiputu. ⁷ Obenu le ndu amamanshi ono gude amamanshi ephe mekwaaphu ege ono. Ephe emekwaaphu; mbara awùbata l'alì Íjiputu.

⁸ Fero eku Mòsisu yeke Èrònu; sù ephe: "T'ephe kfuru nù Ojejoje t'o wofuru yeke ndu alì iya l'ephe ha mbara-wa; ege ya ahaa ndibe unu t'ephe je agwaa Ojejoje."

⁹ Mòsisu asù Fero: "Lè ya a-hakpòo ngu t'ì kò teke ya e-kfuru nù Nchileke l'okfu èhu ngu; l'okfu èhu ndu ozi ngu; mè l'okfu èhu ndu alì ngu; k'òphu mbara ono a-ha ngu; haa ufu ngu; wùlala le Enyimu Náyìlu nwenkinyi."

¹⁰ Fero asù: "L'ò bù echile."

Mòsisu asù: "T'ò dù ege i kfuru; k'òphu ii-shi ege ono maru l'è tò dùdu onye dù l'ò bù Ojejoje, bù Nchileke ayi. ¹¹ Mbara ono a-ha ngu; haa ufu ngu; haa ndu ozi ngu; haa ndu alì ngu. Eke o-phòdu nwenkinyi bù le Enyimu Náyìlu."

¹² Mòsisu yeke Èrònu alùfulephu l'ifu Fero; Mòsisu abya araku Ojejoje le ke mbara ono, o meru; yò bya ogu l'alì-eze Fero ono. ¹³ Ojejoje abya emeeru Mòsisu iphe, o ròru iya. Mbara ono anwùshihukota l'ùlo; mè l'ogbodufu; mè l'ègu. ¹⁴ A bya akua ephe l'ikpo l'ikpo. Alì ono l'ò ha eshihu ke rùkurugbangu. ¹⁵ Obenu le Fero phùleruphu le mbara ono gwùwaru; woru okpoma iya kpò-chia. Ophu o kwehedu ngabèru Mòsisu yeke Èrònu nchì, bù iya bù ege ono, Ojejoje kfuhawaru ono.

Mkpurùmku abya ogu

¹⁶ Tò dù iya bù; Ojejoje asù Mòsisu t'o kfuru Èrònu t'o machia mgbòro iya chia l'èja, nò l'alì; k'òphu eja ono a-ghò mkpurùmku; dzuru alì Íjiputu.

17 Èphe emee ya ège ono. Èronu abya amachija mgboro ono; chia l'èja, nò l'alì. Mkpúrúmku abya erikputa madzù yèlè anù. Iphe, bù èja nò l'alì Íjiputu mgburungburu aghò mkpúrúmku. 18 Ndu amamanshi ono abya emelaha t'èphe gude amamanshi mekwaaphu ège ono. Èphe ta dù ike mee ya. Mkpúrúmku ono achìko madzù yèlè anù rikputa.

19 Ndu amamanshi ono asù Fero: "L'iphe-wa bè èka Nchileke dukwa." Obenu lè Fero kpò-chilerua obu; to kwe ngabè nchì; bù iya bù ège ono, Ojejoje kfuahawaru ono.

Ijiji abya ogu

20 Ya ndono; Ojejoje asù Mòsisu t'o tehu l'onmewa utsu; jekfu Fero m'o jedelephu l'enyimu; sù iya lè Ojejoje sùru: "T'ò haa ndibe iya t'èphe laa; je abaaru iya èja. 21 O -buru l'è tì hadu ndibe yèbè Ojejoje t'èphe la bè ya e-zikwa ijiji t'o tsuru dududu; wù-kfuta ngu; wù-kfuta ndu ozi ngu; wù-kfuta ndu alì ngu; mekwaphu ulò ngu l'ò ha. Ulo ndu Íjiputu bè ijiji e-jikota l'etsu dududu; mbù jeye l'alì èke èphe adzoje okpa.

22 " 'Obenu lè mbòku ono bè ya e-me t'alì Góshenu dù iche. Mbù l'èke ndibe iya bù b'è ta aphudu ijiji; k'òphu ìi-maru lè yèbedua, bù Ojejoje nò l'alì-a. 23 Ya a-kpa ókè l'èke ndibe iya mè ndibe ngu nò. Iphe-òphulenyawa bù echile bè oo-me.' "

24 Ojejoje abya emee ya ège ono. Ijiji etsuru dududu wùbata l'ufu Fero; mè l'ulo ndu ozi iya; mè l'alì Íjiputu l'ò ha. Ijiji ono achìkolephu alì Íjiputu l'ò ha mebyishikota.

25 Fero abya ekua Mòsisu yèlè Èronu; sù èphe: "Unu je agwaa Nchileke unu obu l'alì èke-a!"

26 Obenu lè Mòsisu suru iya: "L'è t'ò dukwa mma ège ono; kè l'iphe, èphe egudeje agwa Ojejoje, bù Nchileke èphe bukwa akpamara l'ènya kè ndu Íjiputu. Èphe -gudekwanu iphe, bù akpamara gwoo èja; ?ndu Íjiputu ta atu-gbukwa nù èphe lè mkpuma. 27 Ayi e-jekwa ije abalì èto jerua l'echi-ègu je egwooru Ojejoje, bù Nchileke ayi èja l'èke ono; ège ò t'uru l'ekemu t'ayi mee."

28 Fero asù: "Ya a-ha unu t'unu je egwooru Ojejoje, bù Nchileke unu èja l'echi-ègu. Ole t'unu be ejenukakwa ote-ènya. Unu kfuru nùru iya Nchileke nta-a!"

29 Mòsisu asù iya: "Ya -shilephu l'èke jino lufu bè ya e-kfurua nù Ojejoje; k'òphu ijiji ono, etsu dududu ono a-ha nggube Fero; haa ndu ozi ngu; hakwaaphu ndu alì ngu. Òlè t'è nggube Fero ba agbahèkwa èregede; shi ège ono jìka t'è ndu Ízuru l'è be eje egwooru Ojejoje èja!"

30 Mòsisu eshi l'èke Fero nò lufu; je ekfuru nù Ojejoje. 31 Ojejoje emee iphe, Mòsisu r'òru iya. Ijiji ono aparu Fero; mè ndu ozi iya; mè ndu alì iya haa; to nwehe m'òo ijiji lanù, phòduru nù. 32 Fero akpò-chikwaaphu obu; to kwe t'è ndu Ízuru l'è t'ugbua.

9

Onwu elu

1 Ya ndono; Ojejoje asù Mòsisu: "T'ò jekfu Fero je asù iya: 'Owaa iphe, Ojejoje, bù Nchileke kè ndu Híburu ekfu. O sùru "T'a aa ndibe iya t'èphe je; je abaaru iya èja!" 2 I -jìka t'èphe be eje; l'ò-gude èphe 3 bè Ojejoje e-gudekwa èka iya ye èjo ome-l'èhu t'ò bya achìko elu unu gbushia. Mbù l'oo-gbushi ìnya unu; gbushia nkakfu-ìgara unu; ìnya-ivu unu; eswi unu;

aturu unu; me eghu unu. ⁴ Qbule Ojejoje a-kpa oke l'eke elu ndu Izurelu; me l'eke ke ndu Ijiputu no; k'ophu bu l'e to nwedu elu ke ndu Izurelu m'oo nanu a-nwuhu nu.' "

⁵ Ojejoje abya eyee teke oo-mee iphe ono; su l'oo echile be yebe Ojejoje e-me iphe ono l'ali-a. ⁶ Yo be echile iya; Ojejoje emee ya. Elu ndu Ijiputu anwushihukota. Obenu l'e to nwedu ke ndu Izurelu m'oo nanu, nwuhuru nu. ⁷ Fero eye ndu jeru je aphu l'e to nwedu elu ke ndu Izurelu m'oo nanu, nwuhuru nu. Obenu le Fero kpo-chilerua obu; to kwe te ndu Izurelu tugbua.

Iphe-etsetse abya ogu

⁸ Ya ndono; Ojejoje asu Mosisu me Eronu: "Unu kpota ntu, jiru mkpoji eka l'ovo-voku; te Mosisu ghaa ya l'ifu eke, Fero no. ⁹ Oo-tsukashihu l'o bu udzu; jegbaru ali Ijiputu; gho iphe-etsetse tseshia madzu yele anu, bu l'ali ono l'o ha; fushihu bugbaaru ephe onya l'ehu."

¹⁰ Ya ndono; ephe eje ekpota ntu-oku; bya evudo Fero l'ifu. Mosisu eworu ntu-oku ono phekashia l'imeli. Iphe-etsetse abya etsekashia madzu; me anu; fushihu buru ephe onya l'ehu. ¹¹ Ndu amamansi ta du ike vudo Mosisu l'ifu; ke l'iphe-etsetse ono tshikwaruphu ephe ege o tshiruru ndu Ijiputu ophu l'ephe ha. ¹² Obenu le Ojejoje kpo-chiru Fero obu; to ngaru Mosisu yele Eronu nchi, bu iya bu ege ono, Ojejoje kfuhawaru iya Mosisu ono.

Aka-mini abya ogu

¹³ To du iya bu; Ojejoje asu Mosisu: "Nmaa ewa l'utsu je evudo Fero l'ifu; su iya: 'Owaa iphe, Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Hibururu kfuru: Haa ndibe iya t'ephe je; je abaaruru iya eja. ¹⁴ Odumeka be ogiya-a be ya e-wota ejo mkpakehu, a-lo nggu le ndu ozi ngu; me ndu ali ngu eka l'obu; k'ophu ji-makwanuru l'e to dudu onye du l'o bu yebedua le mgboko-a. ¹⁵ Ishi ya aburu le nta-a be ya ga amachihawa eka; gude ejo ome-l'ehu gbushia nggu le ndu ali ngu; unu achihu le mgboko-a. ¹⁶ Obenu l'iphe, kparu iphe, ya gude haa ngu bu k'ophu ya e-koshi ngu ege ike ke yebe Ojejoje habe nshinu; ee-kfudzuru epha iya le mgboko l'o ha. ¹⁷ Obenu l'iipalikwadu onwongu imeli l'eke ndibe iya no; jika l'e tii hadu ephe t'ephe la. ¹⁸ Egbe nta-a echile be ya e-me t'ejo aka-mini tua l'ali-a; mbu egbe aka-mini ophu e ta tubua l'ali Ijiputu keshinu teke o duberu nodu byeye ntanu-a. ¹⁹ Zikwaa ozi nta-a t'e je achibata elu ngu dobe l'eke iphe e-gbochita iya; ke l'akamini ono a-tu-gbushikota madzu; tu-gbushia elu, no l'egu, e ta chibatadu l'ufu; ephe anwushihu.' "

²⁰ Ndu ozi Fero ndu ophu atsu Ojejoje egvu achibata-kebewaphu ohu ephe; me elu ephe l'ime ulo. ²¹ Obenu le ndu e-te nwedu iphe ephe guberu Ojejoje haru ohu ephe; me elu ephe l'egu.

²² Ya ndono; Ojejoje asu Mosisu t'o machia eka l'akpamigwe te aka-mini wata adashi l'ali Ijiputu tu-gbushia madzu; me elu; me iru, nokota l'ali Ijiputu. ²³ Mosisu amachilephu mgboro iya l'akpamigwe; Ojejoje ezia egbe-igwe yele aka-mini; yo wata adada. Ebemu-igwe l'eku meremu meremu. Ojejoje emee aka-mini; yo chia l'o bu mini l'ali Ijiputu. ²⁴ Akamini ono l'ada; ebemu l'eku o-ji-l'eka-togbo ono. Yo buru ejo oke pherephere, ha nshinu; ke l'o bu ono bu oke pherephere, kakota nshinu le pherephere, phejewaru nu l'ali Ijiputu keshinu ophu o duberu buru mba

k'eka iya. ²⁵ L'alì Íjiputu mgburumgburu bẹ aka-mini ono tų-gbushikotaru iphemiphe obule, nọkota l'ẹgu: madzų mẹ elu. Yọ tųpyashia iphemiphe obule, futaru l'ẹgu; zijashitsua iphe bų oshi, nọ l'ẹgu ezijashi. ²⁶ Ẹke, ẹ tọ tųdu aka-mini ono nwenkinyi bų l'alì Gọshenu, bų ẹke ndu Ízurelų bu.

²⁷ Ya ndono; Fero ezia t'ẹ je ekuaru iya Mọsisu yele Ẹronu; bya asų ẹphe: "Lẹ ya mewaru ẹji. Lẹ Ojejoje bẹ iswi dų maa; yebedua, bų Fero yele ndu nk'iya acho okfu. ²⁸ Unu kfuru nų Ojejoje; kẹ l'ẹgbe-igwe ono yele aka-mini ono tųta-shiwaru. Ya a-ha unu t'unu laa; unu ba anọhe ọdo."

²⁹ Mọsisu asų iya: "Lẹ ya -lufulephu lẹ mkpukpu-a bẹ ya a-chili ẹka imeli; kfuru nų Ojejoje. Egbе-igwe a-ha agbagba; aka-mini adabuhu; k'ophu ji-maru lẹ mgboko-a bų kẹ Ojejoje. ³⁰ Obenu lẹ ya marua lẹ nggubedua; nggu lẹ ndu ozi ngu ta awatadua otsu Ojejoje, bų Nchileke egvu."

³¹ Ọghù balì yele oghu fulakusu bẹ aka-mini ono mebyishikotaru; kẹ lẹ balì eyeshiwa nebyi; ophu bẹ fulakusu abukwaduru-a igu bẹ ọotsu. ³² Obenu lẹ witu; mẹ supelutu b'ẹ to mebyishidu; kẹ l'ẹ tọ bųdu teke ono bẹ ọomije.

³³ Mọsisu aparu Fero haa; shi lẹ mkpukpu ono lufu; je apalia ẹka imeli machiaru Ojejoje. Egbе-igwe ono yele aka-mini ono aburu kẹ nyonyoronyongu; mini ono aburu kengu l'alì ono. ³⁴ Fero aphulephu lẹ mini ono chị-buhwaru; aka-mini ono yele egbe-igwe ono ebuhuwa; yo mekwaa iphe, dų ẹji ọdo. Yebedua yele ndu ozi iya akpo-chikwaa obu ẹphe ọdo. ³⁵ Ọkpoma Fero abya akpo-chikwaa; ophu o kwedu haa ndu Ízurelų t'ẹphe la; bų iya bų ẹge ono, Ojejoje shihawa Mọsisu l'ọnu kfua ono.

10

Igube abya ọgu

¹ Ya ndono; Ojejoje asų Mọsisu: "Jekfu Fero; kẹle ya kpo-chiru iya obu; kpo-chia obu kẹ ndu ozi iya; k'ophu ya e-mekota oke iphe-ophulenyа, dųgbaa biribiri l'ẹke ẹphe nọ; ² k'ophu unu a-koru unwu unu; mẹ unwu nwanwa unu ẹge ya gude meshia ndu Íjiputu ike; mẹ ẹge ya gude mee oke iphe-ophulenyа l'ẹke ẹphe nọ. Unu amakwanuru l'ọ bų yebedua bų Ojejoje."

³ Ya ndono; Mọsisu yele Ẹronu abya ejekfu Fero; je asų iya: "Ọwaa iphe, Ojejoje, bų Nchileke kẹ ndu Hiburу ekfu. Qoji: '?Bų jeye teke ole; bẹ ji-jika-be owozita onwongu alì l'ẹke ya nọ? Haa ndibe iya t'ẹphe la; k'ophu ẹphe a-baru iya ẹja! ⁴ Ọ -buru l'ì jikaru t'ẹphe ba lashì bẹ ya e-gude igube bata l'alì ngu echile. ⁵ Ọo-bya achiko alì ono nyinwukota; k'ophu bų l'ẹ tọ dųdu ẹke aaphų ọzo l'alì ono. Yọ chiko iphe, aka-mini mebyishiphodoru tapyashikota; tapyashikwaaphu iphe bų oshi, futaru l'ẹgu unu. ⁶ Ọo-bya atuko ọlo ngu; ọlo ndu ozi ngu; mẹ alì Íjiputu l'ọ ha nakota. Iphe ono bų iphe, nna ngu; mẹ nna ngu oche phẹ ta aphubua l'alì-a; eshinu teke ẹphe laru ẹke-a byeye nta-a.'" Mọsisu aparu Fero haa; ghakobe; yọ buru iya alala.

⁷ Ndu ozi Fero asų Fero: "'Bų teke ole bẹ nwoke-a a-cho-beru ayi okpu-akpohu-a? Haa ndu-a t'ẹphe laa je abaaru Ojejoje, bų Nchileke ẹphe ẹja. ?Tì madu l'alì Íjiputu bųwa kpurupyata?"

8 Ya ndono; a bya eduphuta Mósísu yéle Éronu azú l'ifu Fero. Yò sù éphe: “Unu je abaarú Nchileke unu éja! Ólobu; ?bù ndu ole; éphe lè ndu ole e-je?”

9 Mósísu asù: “Ayi l'únwegirima ayi; mē ndu k'ògurennya; mē unwu ayi: ndu k'unwoke; mē ndu k'unwanyí a-tùkokwa yíru. Ayi atùkokwaphu aturu ayi; mē eswí ayi ruta; kē l'ayi a-gbaru Ojejoje ayi ají.”

10 Fero asù éphe: “Tē Ojejoje swibukwaaru unu; m'ò buru lè ya a-ha unu t'unu l'únwegirima unu yíru tūgbua. Nta-a b'ò doru énya l'òo iphe, dù éjì bē unu arí k'ememe. 11 Waawa-o; t'ò buru ndu k'unwoke nwenkinyi bē unu e-gudē je abaarú Ojejoje éja; keshinu óphu ó bù iphe ono bē unu shí ime-teke-wa róta!” Ya ndono; a chífu Mósísu yéle Éronu l'ifu Fero.

12 Ojejoje asù Mósísu t'ò machíja éka maa l'alí Íjiputu; tē igube wúbata l'alí ono bya achíko iphe, futaru l'ègu l'alí ono tapyashíkota; mbù iphe, aka-mini mebyishiphódoru.

13 Ya ndono; Mósísu abya eworu mgbòro iya maa l'alí Íjiputu. Ojejoje abya emee; phèrèphèrè, shí l'úzo ényanwu-ahata awata ephephe. Phèrèphèrè ono ephekota l'alí ono: eswe l'ènyashi. A lufutashia l'útsu; phèrèphèrè ono evubatawa igube l'alí ono. 14 Igube atùko Íjiputu nata; nyínwukota ékemeke óbule l'alí ono. Ètu egbe igube onanu ta adúbua; t'ò bya l'adú ódo. 15 Yò nyínwukota alí ono l'ò ha; gbururu jeye; ékemeke óbule ejíhu kē kpalungu. Éphe abya atùko iphe, phóduru nù l'aka-mini ono byatsuaru tapyashíkota; mbù iphemiphe óbule, rutakpooru iru l'ègu; mēkwaphu akpuru oshí. Ékwo oshí; mē iphe, a kòru l'ègu te nwedú m'òo nanù, phóduru nù l'alí Íjiputu l'ò ha.

16 Fero etsopyabewaphu kua Mósísu yéle Éronu; sù éphe: “Lè ya mesewarú Ojejoje, bù Nchileke; bya emeswekwaaphu unubèdua. 17 Byiko; gúfuaru iya nvù k'ugbo lanù-a; nggu ekfuru nù Ojejoje, bù Nchileke unu t'ò wofuru iya éjo iphe-èhuka-a!”

18 Mósísu aparú Fero haa; lufu je ekfuru nù Ojejoje. 19 Ojejoje abya agbanwee phèrèphèrè ono; mee ya; yò buru eze phèrèphèrè, ha nshinu, shí l'úzo ényanwu-aríba bya evuta igube ono l'ò ha je enwuru yè lè Eze Ènyimu Uswé. Tò dùhe m'òo igube lanù, phóduru nù l'alí Íjiputu. 20 Ólè Ojejoje kpò-chilerua Fero obu; k'óphu bù l'è to kwedú; haa ndu Ízurèlu t'èphe la.

Ochi abya ógu

21 Ya ndono; Ojejoje asù Mósísu t'ò machíja éka maa l'akpamigwe; t'òchi gbáa l'èkemeke óbule l'alí Íjiputu. Ochi, e-me tē ékemeke óbule gbahù tsukiribangu. 22 Mósísu abya amachíja éka maa l'akpamigwe. Alí Íjiputu mgburumburu aburu tsirikiti; nò abalí èto. 23 Tò dù onye phuru ibe iya; t'ò nwe onye phuru úzo; k'è t'ò shí l'èke o bu lufu; jeye abalí èto eswee. Obenu lè ndu Ízurèlu bē iphoro nò l'èke éphe bu.

24 Ya ndono; Fero ekua Mósísu; sù iya: “Unu je abaarú Ojejoje éja! Unu dutakota unwanyi; mē unwegirima unu t'unu l'èphe yíru! Iphe, unu a-ha nwenkinyi bù aturu; mē eswí unu.”

25 Obenu lè Mósísu sùru iya: “Íi-hafúkwaaphu ayi t'ayi gude iphe ayi e-gude wooru Ojejoje, bù Nchileke ayi ngweja-ukfuru; mē ngweja mmanu ódo. 26 Óo ya bù l'ayi e-ruta elu ayi. Ayi ta ahakwa m'ò bù eswí lanù l'èke-a; k'óphu ayi e-shí iya hata óphu ayi e-gude baaru Ojejoje, bù Nchileke ayi

ėja. O -budu l'ayi jeruru ẹke ono bẹ ayi ta amadu ndu ophu ayi e-gude baaru Nchileke ėja.”

²⁷ Ojejoje kpo-chilerua Fero obu; k'ophu ẹ to kwedu haa ndu Ízurelu t'ẹphe tugbua. ²⁸ Fero asu Mosisu: “Gbeshi iya l'ifu nta-a. T'ẹ b'ọ dũhekwa mbọku, ịi-bya bya evudo iya l'ifu ọdo. Mbọku, ị byaru iya ẹge ono ọdo bẹ aa-chọkwa ngu achọcho!”

²⁹ Mosisu asu iya t'ọ dũ nũ ẹge o kfuuru. Lẹ ya ta abyahẹkwa iya ovudo l'ifu ọdo.

11

Mgbonwu abya ogu

¹ Ya ndono; Ojejoje asu Mosisu: “Lẹ ya e-gudefua oke iphe-ẹhuka lanu byakfuta Fero yele ndu Íjiputu. E -metsulephu bẹ oo-kwee t'unu shi l'ẹke-a wufu. O -kwelephu bẹ ọo-chishikota unu l'unu ha. ² Kfuaru ndu Ízurelu; tẹ unwoke ẹphe; mẹ unwanyi ẹphe jekfu ndu obutobu ẹphe je arọta ẹphe iphe, e meru lẹ mkpọla-ọcha; mẹ ophu e meru lẹ mkpọla-ododo.” ³ Ojejoje abya emee; ndu Ízurelu atuba ndu Íjiputu l'ẹnya; mekwaaphu tẹ ndu ozi Fero; mẹ ndu Íjiputu l'ẹphe ha kwabẹ Mosisu l'onwiya eze ugvu, ha nshinu.

⁴ Tọ dũ iya bũ; Mosisu asu: “Owaa iphe, Ojejoje ekfu: ‘L'uzo echi-abali bẹ yebe Ojejoje a-tuko ali Íjiputu jekota. ⁵ Iphe bũ ndu, bũ ọkpara l'ali Íjiputu a-nwushihukota; shita l'okpara Fero, bũ eze; je akpaa l'okpara nwanyi, bũ ohu, bũ onye akwojeru iya iphe; mekwaphu elu, bũ iya vuru uzu waa nne iya ọswa. ⁶ Oke uzu-ẹkwa, dũ egvu a-da l'ali Íjiputu gbaa mgburumgburu; mbũ egbe uzu-ẹkwa, ẹtu iya ẹ-ta dũbua; tọ bũ l'ọo-bya l'adu ọdo. ⁷ Obenu l'ẹke ndu Ízurelu nọ b'ẹ to nwedu m'ọo nkuta, a-gbọru madzũ; m'ọ bũ anũ ọgbo.’ Teke ono; unu amaru lẹ Ojejoje bẹ kparu okẹ l'ẹke ndu Íjiputu; ẹphe lẹ ndu Ízurelu nọ. ⁸ Iphe, bũ ndu ozi ngu-a l'ẹphe ha a-wukfuta iya bya ebyiaru iya ikpere; sũ: ‘Tẹ ya tugbuwaru; yele ndu tso iya nũ l'ẹphe ha!’ O -metsulephu ẹge ono; ya atugbua.” Ya ndono; Mosisu egude ẹhu-eghughu; shi Fero l'ifu lufu-shia.

⁹ Tọ dũ iya bũ; Ojejoje asu Mosisu lẹ Fero te ekwekwa angaru iya nchi; k'ophu ya e-shikwanu ẹge ono meshia igweligwe iphe-ophulenya l'ali Íjiputu. ¹⁰ Mosisu yele Ẹronu emeshikota Fero iphe-ophulenya ono l'ifu. Obenu lẹ Ojejoje kpo-chilerua iya-a obu; to kwe haa ndu Ízurelu t'ẹphe shi l'ali iya lashia.

12

Aji Esweta

¹ Ojejoje asu Mosisu yele Ẹronu lẹ Íjiputu: ² “Onwa-a, ayi nọ nta-a a-bujeru unu onwa mbũ l'afa. ³ Kfuaru ndu Ízurelu l'ẹphe ha l'o -rua mbọku, onwa-a a-gba abali iri; tẹ nwoke, nonu kputa nwaturu lanu doberu yele ndibe iya. ⁴ O -buru lẹ ndibe onye obu ta hadu l'igwe; k'ophu bũ lẹ nwaturu ophu kariru ẹphe ẹka; ẹphe ejekfu ndu katsua ẹphe obunyabe ntse t'ẹphe l'ẹphe gbaru mgba lẹ nwaturu lanu; mẹ ẹphe gu-gee onwẹphe ọgu; maru ole, ẹphe dũ. Unu lee ẹnya; maru l'ẹge onyemonye a-dũ ike taa. ⁵ Anũ, unu a-fota a-buru anũ, gbarũ afa; buru okee ya; bya aburu ophu ẹ te nwedu

ntupo. Unu -eshidu l'aturu; unu eshi le nnebyi egbu foto iya. ⁶ Unu leta iya enya gbururu jeye mboku, onwa-a a-gba abali iri l'eno. O bu mboku ono be iphe, bu ndu nonu le Izurelu e-gbushikota nk'ephe l'uzo-enyashi iya. ⁷ Ephe ahuru mee ya nata; tee le mgboro oshi-ibo; me l'eli oshi-ibo, nokota l'ulo, ephe no ata anu nwaturu ono. ⁸ Enyashi ono be ephe a-hu anu nwaturu ono ahuhu taa yele ekwo oshi, atso ile; me buredi, e te yedu iphe, ekoje buredi. ⁹ Unu be eshikwa anu ono eshishi; ophu unu atakwa iya l'onyingu. O bulephu t'unu hushia ya l'oku; mbu ishi iya; me okpa iya; mekpo iphe-epho iya. ¹⁰ T'e b'o nwekwa ophu unu a-ha t'o bo nchi. O -buru l'o nweru ophu a haru; yo noo lufuta l'utsu; unu kpokwaa ya oku. ¹¹ Owaa ege unu e-gude taa ya ndo-o: Unu gude akpo tubuta uwe unu; unu eyee akpokpa unu l'okpa; paru mgboro unu l'eka. Unu ataa ya wobuwobuwobu; ke l'o bu Aji Esweta ke Ojeoje.

¹² "Enyashi ono kwaphu; be ya e-jekota l'ali Ijiputu; gbushikota iphe bu okpara; le madzu me l'elu. Iphe, bu agwa ndu Ijiputu l'o ha; be a-nu chikikfuu. O bu yebedua bu Ojeoje. ¹³ Mee ono a-buru iphe-ohubama, e-koshije ulo ophu unu no; k'ophu bu; ya -phulephu mee ono; ya esweta unu. E to nweedu ejo iphe-ememe, e-ru unu l'ehu teke ono, ya a-nodu egbushi ndu Ijiputu ono.

¹⁴ "Mboku ono a-buru unu mboku eswe-iphe, unu e-gudeje nyata iphe-a; tsube l'ogbo rua l'ogbo be unu a-gbaje iya; yo buru aji ke Ojeoje. Ekemu ono a-nodu gbururu jeye le gbururu. ¹⁵ Abali esaa be unu a-ta buredi, e te yedu iphe, ekoje buredi. Mboku ke mbu be unu e-wofukota iphe, ekoje buredi l'ulo unu. Ke l'iphe bu onye taru iphe, e yeru iphe, ekoje buredi shita le mboku mbu ono jeye le mboku k'esaa ono be ee-bufu le Izurelu. ¹⁶ Mboku ke mbu be unu e-nweru ndzuko, du nsu; bya enwekwaruphu odo mboku k'esaa. T'e b'o dukwa iphe, unu e-je ujiku labu ono; gbahalephu nri, unu e-ri be unu e-shije. Yo buru iphe, unu e-meje ndono nwenkinyi.

¹⁷ "Unu gbaje Aji Buredi, e te kodu ekoko; kele o bu mboku ono gedegede be ya dufutaru unu l'unu ha l'ali Ijiputu. Unu dobe mboku ono; t'o buru mboku, unu a-gbaje aji; t'o buru ekemu unu e-dobe shita l'ogbo rua l'ogbo. ¹⁸ L'onwa mbu phu be unu a-taje buredi, e te yedu iphe, ekoje buredi; shita l'urenyashi mboku, onwa ono gbaru abali iri l'eno jeye l'urenyashi mboku, o gbaru ukporo abali l'abali lanu. ¹⁹ Abali esaa b'e ta aphudu iphe, ekoje buredi l'ulo unu. Onye rikpooru iphe, e yeru iphe ekoje buredi be ee-bufu le ndu Izurelu; me onye ono: o bu mbyamumbya; m'o bu onye a muru l'ali ono. ²⁰ T'e b'o nwekwa iphe, e yeru iphe, ekoje buredi, unu e-de onu. Eke unu bu; eke unu bu; unu taa buredi, e te kodu ekoko!"

²¹ To du iya bu; Mosisu abya ekua ndu, bu ogurenya Izurelu l'ephe ha; su ephe: "Unu tugbua nta-a nta-a je afota anu ophu unu le ndibe unu e-gbu gude gbaa Aji Esweta nk'unu. ²² Unu ewota ekwo isopu, du jikfujikfu tsee le mee anu phu, a nakoberu l'eze-efere phu tee l'eli oshi-ibo ono; me mgboro iya ephe ebo. T'e b'o nwekwa l'unu ha; onye a-lufu etezi jeye l'utsu; ²³ k'ophu bu; teke Ojeoje a-nodu eswe; eje ogbushi ndu Ijiputu; o -phuwa mee, e teru l'eli oshi-ibo; me mgboro iya; me sweta ibo onanu. E too kwedu te mgbugu-madzu ono bata l'ulo unu bya unu egbugbu.

²⁴ "Unu mejekwa iphe-a t'o buru nsu, a-duru unu l'eri unu gbururu jeye le gbururu. ²⁵ Unu -bahulephu l'ali ono, Ojeoje a-nu unu ono; bu iya bu iphe ono, o kweru ukwa iya ono; unu mejekwa ome-l'ali ono. ²⁶ O -buru

l'unwu unu jiru unu; sụ: 'Bụ ngunu bẹ ome-l'alì ono bụ l'ẹke unu nọ?'
²⁷ Unu sụ ẹphe: 'L'ọ bụ ngweja ogbu anụ Aji Esweta, aachiru Ojejoje, bụ onye swetaru ọlo ndu Ízurelu l'alì Íjiputu je egbushia ndu Íjiputu; t'o nwe ndibe ayi, o gburu.' "

Ndu Ízurelu anulephu iphe ono; fozita ishi; baaru Ojejoje ẹja. ²⁸ Ndu Ízurelu abya emee iphe ono ẹge Ojejoje tọru Mosisu yele Éronu ọkpa iya; yọ buru ẹge ono bẹ ẹphe meru iya.

²⁹ Yo rua l'echi-abali; Ojejoje abya egbushikota ọkpara ndu Íjiputu l'ẹphe ha; shita l'ọkpara Fero, bụ onye nọ l'aba-eze; jeye l'ọkpara onye mkporo, a tų-chiru l'ọka-mkporo; mękwaphu iphe, waru elu ẹphe ọswa. ³⁰ Fero yele ndu ozi iya; mę ndu Íjiputu l'ẹphe ha etehu l'enyashi; ọzu-ẹkwa adawa l'alì Íjiputu gbaa mgburumgburu; kẹ l'ẹ to nwedu ufu, nọ l'alì ono m'ọ nanu; madzu ta nwuhudu.

Awufu unwu Ízurelu lẹ Íjiputu

³¹ Fero abya ekua Mosisu yele Éronu l'enyashi ono; sụ ẹphe: "Unu gbeshi; tųgbua; unu lẹ ndu Ízurelu. Unu haa ndu alì iya; tųgbua je abaaru Ojejoje ẹja, bụ iphe, unu shi keshinu ono rọta. ³² Unu ruta aturu unu; mę eswi unu; bụ iya bụ iphe, unu shi ekfu gude tųgbua. Ọlobo; unu gọkwaaru iya ọnu-ọma."

³³ Ndu Íjiputu l'achishi ndu Ízurelu ọku t'ẹphe mee ẹgwegwa lufu l'alì ẹke ono; kẹ l'ẹphe suru l'odumeka bẹ ẹphebe ndu Íjiputu a-gwukwa.

³⁴ Ndu Ízurelu ekpota iphe, eegudeje eghe buredi kpojia ochi buredi; gude uwe ẹphe kechia ya; paru iya l'ukuvu; ọphu ẹphe eyedu iya iphe, ekoje buredi. ³⁵ Ndu Ízurelu emee ẹge Mosisu ziru ẹphe; bya arọkoo ndu Íjiputu iphe, e meru lẹ mkpọla-ọcha; mę kẹ mkpọla-ododo; mę uwe. ³⁶ Ojejoje emee; ndu Ízurelu atuba ndu Íjiputu l'obu; ndu Íjiputu anukota ẹphe iphe, ẹphe rọru ẹphe. Ẹphe eshi ẹge ono gwoo iphe ndu Íjiputu; lashia.

³⁷ Ndu Ízurelu eshi lẹ Ramesesu jeshia Súkọtu. Unwoke ndu ọphu gude ọkpa ẹje rukwaru ọkporo unu madzu ọkporo ẹto l'ọkporo unu madzu iri l'ise;* a gufukwa unwanyi; mę unwegirima. ³⁸ Ndu ọdo dukwaphu l'igwe tsoru ẹphe; wakwaphu ikpotima elu; mbu aturu; mę eswi. ³⁹ Iphe, eegheje buredi, ẹphe shi l'alì Íjiputu gude bẹ ẹphe gude ghee akara, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi. Iphe meru iphe; iphe, ekoje buredi ta nọdu iya bụ l'a chifuru ẹphe achifu l'alì Íjiputu; ọzo ta dufe ẹphe k'ọkwakobe nri, ẹphe e-ri.

⁴⁰ Iphe, ndu Ízurelu nọru lẹ Íjiputu bụ unu afa l'ọkporo afa l'afa iri.

⁴¹ Yo rulephu mbọku, unu afa l'ọkporo afa l'afa iri ono gvuru gededede; ndibe Ojejoje l'ẹphe ha, bụ iya bụ ndu Ízurelu; awufukota l'alì Íjiputu.

⁴² Keshinu ọphu Ojejoje muru ẹnya l'enyashi ono ẹge oo-me dufuta ẹphe lẹ Íjiputu bẹ ẹphebe ndu Ízurelu l'ẹphe ha a-mujekwaruphu Ojejoje ẹnya ẹge ono l'enyashi ono; gude kwabẹ iya ugvu; tsube l'ogbo sweru ọgbo.

Kẹ ọgba Aji Esweta

⁴³ Ojejoje asụ Mosisu yele Éronu: "Owaa ẹge unu e-meje kẹ ọgba Aji Esweta ndọ-ọ:

* 12:37 12:37 Iphe ọ bụ bụ 6,000.

“T’ẹ b’o nwekwa onye mbyamumba, e-tSORU ria iphe aji ono. ⁴⁴ Ohu, unu gbataru agbata bẹ unu e-bujeodu utsu; temanu yo taa ya. ⁴⁵ Ole tẹ onye, byaru abyabya; m’o bu onye e butaru ebuta ba atakwa iya.

⁴⁶ “Aa-noduje l’ulo lanu taa ya. T’ẹ b’o nwekwa anu obu; ophu unu eegude lufuta etezi. Ophu o dukwa okpa iya m’o nanu, unu e-jikwo ejikwo. ⁴⁷ Ndu Izurelu a-tukoje l’ephe ha gbaa Aji Esweta ono.

⁴⁸ “Onye laru alala, unu ẹya bu, choru tẹ ya gbaa Aji Esweta kẹ Ojejoje bẹ e-bushikota ndibe iya ndu kẹ unwoke utsu l’ephe ha; temanu yo tSORU gbaa aji l’o bu onye a muru l’ali ono. T’ẹ b’o dukwa nwoke, bu onye akpapyi, a-ta iya nu. ⁴⁹ Oo ekemu lanu ono, duru onye a muru amumu l’ali-a; dukwaruphu onye laru alala; unu ẹya atuko buru.”

⁵⁰ Ndu Izurelu l’ephe ha abya atuko iphe, Ojejoje kfuru Mosisu yele Eronu mekota. ⁵¹ Yo buru mboku ono gededede bẹ Ojejoje dufutaru ndu Izurelu l’ephe ha l’ali Ijiputu.

13

Oye ndu, bu okpara l’eka Nchileke

¹ Ojejoje asu Mosisu: ² “Unu doberu iya okpara unu iche. Iphe mbu, vu uzo waa nne iya oswa le Izurelu; m’o -bu madzu; m’o -bu elu; bu kẹ yẹbe Nchileke.”

³ Ya ndono; Mosisu asu ndu Izurelu: “Unu nyata ntanu-a; mbu mboku, unu wufuru le Ijiputu, bu eke unu shi buru ohu. Ntanu-a bu mboku, Ojejoje gude eka-ike dufuta unu. T’ẹ b’o dukwa onye a-ta iphe, e yeru iphe, ekoje buredi. ⁴ O bu ntanu-a l’ime onwa Abibu-a bẹ unu atugbu.

⁵ Teke Ojejoje duruleruphu unu l’ali ndu Kėnanu; mẹ kẹ ndu Hetu; mẹ kẹ ndu Amoru; mẹ kẹ ndu Hevu; mẹ kẹ ndu Jebusu; mbu egiri ali ono, o riburu nna unu oche phe angu le ya a-nu unu ono; unu dobejekwa nsu-wa l’onwa-a. ⁶ Ujiku esaa bẹ unu a-takota buredi, e te yedu iphe, ekoje buredi. O -rua le mboku k’esaa; unu agbaaru Ojejoje aji. ⁷ Unu takotaje buredi, e te yedu iphe, ekoje buredi l’ime abali esaa ono. T’ẹ b’o nwekwa iphe, e yeru iphe, ekoje buredi, aa-phu l’eke unu no; ophu o dukwa iphe, ekoje buredi, aa-phu l’ali unu. ⁸ Mboku ono bẹ unu a-su unwu unu l’iphe, kparu iphe, unu gude eme iya bu iphe, Ojejoje meru unu mboku, unu lufutaru l’ali Ijiputu. ⁹ Tẹ ome-l’ali ono bukwaru iphe-ohubama, e byiru unu l’o bu mbo l’eka; dee ya unu l’o bu uri l’ifu; t’ẹ gude nyatajeru unu l’ekemu Ojejoje bu iphe, unu a-kpujeru l’onu; kẹ l’o bu Ojejoje ono bẹ gude eka-ike dzofuta unu l’ali Ijiputu. ¹⁰ Oo ya bu t’unu meje ekemu-a mẹ oge iya rulephu afa l’afa.

¹¹ “Ojejoje -durutsulephu unu ali Kėnanu ono; bya anu iya unu ege o riburu iya unu le nna unu oche phe le nte; ¹² bukwa t’unu nuje Ojejoje iphe mbu, vu uzo waa nne iya oswa. Anu mbu, bu okee ya, vuru uzo waa nne iya oswa l’elu unu a-buru kẹ Ojejoje. ¹³ Iphe, bu nkakfu-igara, bu iya vu uzo waa nne iya oswa bẹ unu e-gudeje nwaturu gbata. O -buru l’unu ta agbatadu iya; unu aswi-kwoo ya olu aswi-kwo. Iphe, bu okpara unu le nwoke bẹ unu a-gbatajekwaphu agbata.

¹⁴ “O -rua l’uzo-ifu; unwu unu -ji unu: ‘?Bu ngunu bẹ iphe-a bu?’ Unu asu epe: ‘Le Ojejoje gude ike-eka iya dufuta unu le Ijiputu; mbu dufuta unu l’eke ono, unu shi buru ohu ono. ¹⁵ Le teke Fero kpọ-chiru obu; jika le ya ta ahadu ayi t’ayi la bẹ Ojejoje gbushiru iphe, bu okpara l’ali

ndu Íjiputu: madzù l'elu. O bú iya meru iphe ayi akputaje anù, bú okee ya, vuru ọ̀zo waa nne iya ọ̀swa gbuaru Ojejoje; l'egudeje iphe gbata ndu, bú ọ̀kpara l'ephho nne ephè lẹ̀ madzù.' ¹⁶ T'ome-l'alì onò búkwaru iphe-ọ̀hubama, e byiru unu l'ọ̀ bú mbo l'ẹ̀ka; dee ya unu l'ọ̀ bú uri l'ifù; gude koshi lẹ̀ Ojejoje gude ike-ẹ̀ka iya dufuta unu l'alì Íjiputu."

Ndu Ízurèlu eswe Eze Ẽnyimu Uswe

¹⁷ Fero ahalephu ndu Ízurèlu; ephè atugbua; Ojejoje te du ephè shia ọ̀zo alì ndu Filisutayinu; e guderu l'onò ka ntse. Kele Ojejoje sùru: "A maru: ọ̀gu -dakfu ephè; ephè ta agbanwedù nù obu; lashia azù lẹ̀ Íjiputu?" ¹⁸ Tò dù iya bú; Ojejoje eduru ndu Ízurèlu jee mgburumgburu; shia ọ̀zo echi-ẹ̀gu; tugbua ọ̀zo Eze Ẽnyimu Uswe. Ndu Ízurèlu eshi lẹ̀ Íjiputu tugbua kwakọ̀be onwẹ̀phe k'ọ̀gu.

¹⁹ Mòsisu abya achita ọ̀kpù Jófesù gude; kele Jófesù meru unwu Ízurèlu; ephè eriaru iya nte. O sùru iya: "Ya maru lẹ̀ Nchileke e-mekochaa bya eyeru unu ẹ̀ka. Ọ̀le t'unu chitakwa ọ̀kpù iya l'ẹ̀ke-a teke unu a-nòdu ala."

²⁰ Ephè awufulephu lẹ̀ Sùkọ̀tu; je akpọ̀be ọ̀lo-ẹ̀kwà ephè lẹ̀ Etamu l'ìku echi-ẹ̀gu. ²¹ O -rua l'eswe; Ojejoje egude urukpu, kpùru rogbodongu edu ephè ọ̀zo. O -rua l'enyashi; yò gude ọ̀ku, kpùru rogbodongu nùlaha ephè iphoro; k'ọ̀phù ephè a-nòduje eje ije: eswe l'enyashi. ²² Urukpu onò, kpùru rogbodongu, oogudeje edu ephè l'eswe; mẹ̀ l'ọ̀ku onò, kpùru rogbodongu, oogudeje edu ephè l'enyashi onò ta alufubua ndu Ízurèlu alufu l'ifù.

14

¹ Ya ndono; Ojejoje asù Mòsisu: ² "Kfuaru ndu Ízurèlu t'ephè laphu azù je akpọ̀be ọ̀lo-ẹ̀kwà ephè lẹ̀ mgboro Payi-Hahirotu, nọ̀ lẹ̀ mgbaku Migidọ̀lu. Ephè akpọ̀be ọ̀lo-ẹ̀kwà ephè onò l'ìku eze ẹ̀nyimu; t'ò chebe ifu lẹ̀ Bálu-Zefonu nhamunha; ³ kele Fero a-rì lẹ̀ ndu Ízurèlu bẹ̀ ẹ̀kwonji jiru; l'ephè kwawaru l'echi-ẹ̀gu. ⁴ Ya a-kpọ̀-chi Fero obu; yò chikfuru ephè. Obenu l'ee-shi l'iphe, e-me l'ẹ̀hu Fero yele ndu soja iya; kwabẹ̀ yẹ̀be Ojejoje ugvu; ndu Íjiputu amaru l'ọ̀ bú yẹ̀bedua bú Ojejoje." Ndu Ízurèlu emee ẹ̀ge onò, o kfuru onò.

⁵ A bya ekfuaru eze ndu Íjiputu lẹ̀ ndu Ízurèlu gbalaakwaru. Fero yele ndu ozi iya agbanwee obu ephè l'ẹ̀ke ephè nọ̀; sù: "Bù ngunu bẹ̀ ephè meru ẹ̀ge-a? ?Ephè gbe haa ndu Ízurèlu t'ephè tugbua; paru ozi, ephè eje haa tọ̀." ⁶ Tò dù iya bú; Fero asù t'a kwakọ̀beru iya ugbo-inya iya ọ̀huma. A kwakọ̀bebetsua ya; yò chita ndu soja yeru onwiya; ⁷ chita ugbo-inya, katsua mma l'ugbo-inya iya; unu ugbo-inya ọ̀kporo l'iri; mẹ̀waru ugbo-inya ndu Íjiputu l'ọ̀ ha. Yò bya achiru ndu ishi soja yegbaa l'ugbo-inya onò. ⁸ Ojejoje akpọ̀-chia obu Fero, bú eze ndu Íjiputu; yò chipyabe ndu Ízurèlu l'ẹ̀ke ephè adzọ̀ garamu garamu; awufu. ⁹ Inya Fero l'ọ̀ ha; mẹ̀ ndu agba iya nù; mẹ̀ ugbo-inya iya; mẹ̀ igweligwe ndu soja iya; mbù ndu Íjiputu l'ephè ha achipyabe ndu Ízurèlu bya agbakfu ephè l'ẹ̀ke ephè kpọ̀beru ọ̀lo-ẹ̀kwà ephè l'ìku eze ẹ̀nyimu; lẹ̀ mgboro Payi-hahirotu, cheru ifu lẹ̀ Bálu-Zefonu nhamunha.

¹⁰ Fero abyarutadelephu ntse; ndu Ízurèlu apalia; yò búwaru ndu Íjiputu etso ephè. Egvu abya ephè l'ẹ̀hu; ephè araku Ojejoje. ¹¹ Ephè asù

Mósisu: “?Bù l'ili ta nõdu l'alì Íjiputu meru iphe i dufutaru ephe t'ephe bya anwúshihu l'echi-egu? ?Bunua ngunu meru; nggu edufuta ephe l'alì Íjiputu? ¹² ?Ephe te kfuduru ngu l'alì Íjiputu t'ì paru ephe haa; t'ephe jejeru ndu Íjiputu ozi? ?T'ò ga akaduru ephe mma l'ephe ejeru ndu Íjiputu ozi; ma l'ephe nwúshihuru l'echi-egu?”

¹³ Mósisu asù ephe: “Unu ba atsushi egvu! Unu vudo vudoshia ike; phù iphe, Ojejoje e-me gude dzofuta unu ntau. Ndu Íjiputu-a, unu ele enya ntau-a bẹ unu ta aphùhekwa odo. ¹⁴ Unu nõdu nggujungguji; lẹ Ojejoje a-luru-a unu ogu!”

¹⁵ Tò dù iya bụ; Ojejoje asù Mósisu: “?Ngunu meru iphe ìiraru iya ẹkwa? Kfuru ndu Ízurelu t'ephe tũgbua jeshia iphe, ephe eje. ¹⁶ Wolia mgboro ngu; maa l'eze enyimu ono t'ò kekahu mini ono ẹbo; k'ophu ndu Ízurelu e-gude okpa ephe jee ije l'alì okponku l'enyimu ono; wu-sweta. ¹⁷ Ya a-kpo-chi ndu Íjiputu obu; k'ophu ephe e-tsopyabe ephe. E shi l'iphe, a-muru Fero yele ndu soja iya; mẹ ugbo-inya iya; mẹ ndu agbaru iya inya; kwabẹ yẹbe Ojejoje ugvu. ¹⁸ Oo ya bụ; ndu Íjiputu eshi ẹge ono maru l'ò ya bụ Ojejoje; mbù teke ephe e-shi l'iphe, a-muru Fero yele ndu soja iya; mẹ ugbo-inya iya; mẹ ndu agbaru iya inya; kwabẹ yẹbe Ojejoje ugvu.”

¹⁹ Ya ndono; Ojozi Nchileke phù, shi nõdu ndu Ízurelu l'ifu phù abya esweta ephe; je etsoru ephe l'azù. Urukpu phù, kpuru rogobodongu phù abya eshikwaphu l'uzo ifu; je anodu ephe l'azù; ²⁰ je anokahu ndu sojandu Íjiputu; mẹ ndu Ízurelu. L'enyashi ono mgburumgburu bẹ urukpu ono gbakotaru ochi l'ẹke lanu; l'acha oku l'ẹka iya ophu. Iphe ono emee; k'ophu ẹ tọ dùdu ndu ophu jekfuberu ibe ephe ntse l'enyashi ono phuu.

²¹ Tò dù iya bụ; Mósisu abya amachia ẹka iya l'eli eze enyimu ono. Enyashi ono l'ò ha bẹ Ojejoje gude oke pherephere, shi l'uzo enyanwuahata ziphu eze enyimu ono azù; yò bya aghò alì okponku. Mini ono ekekahu ebo. ²² Ndu Ízurelu abya abahù l'eze enyimu ono; gude okpa jee l'alì okponku jeye ephe eswegee. Mini eze enyimu ono akpua l'ò bụ upho-mkpuma; nõdu ephe l'ẹka-utara; mẹ l'ẹka-ibiyita teke ephe eswe.

²³ Ndu Íjiputu achipyabe ephe. Inya Fero; mẹ ugbo-inya iya; mẹ ndu agbaru iya inya; atuko tsoru ephe wuba l'ime eze enyimu ono. ²⁴ Yo rua l'uzo nchi-abohu; Ojejoje eshi l'oku; mẹ l'urukpu ono, kpuru rogobodongu ono; lee ndu soja ndu Íjiputu enya; mee ephe; ephe aghahù phuringu. ²⁵ Yo mee; okpa ugbo-inya ephe ono awata ogba mgburumgburu; k'ophu agbagba iya tsulahaaru ephe l'ehu. Ndu Íjiputu asù: “T'ephe hakwaa ndu-a; laphu azù; kẹ l'ò kwa Ojejoje etso ephebe ndu Íjiputu ogu l'okfu ehù ndu Ízurelu!”

²⁶ Tò dù iya bụ; Ojejoje asù Mósisu t'ò machia ẹka; maa l'eze enyimu ono; tẹ mini ono bya atso-kputa ndu Íjiputu; mẹ ugbo-inya ephe; mẹ ndu agbaru iya inya. ²⁷ Mósisu abya amachia ẹka; maa l'eze enyimu ono. Yo rua l'utsu; mini ono atsolahaa ẹge o shi atsohawa. Ndu Íjiputu agbalahaa t'ephe gbafù lẹ mini ono; Ojejoje azaru ephe ye l'eze enyimu ono. ²⁸ Mini ono abya atsogbabe; rikota ugbo-inya ono yele ndu agbaru iya inya. Ndu soja Fero, chipyaberu ndu Ízurelu; chia ephe jeye l'eze enyimu ono te nwedu m'òo onye lanu, wafuru nu.

²⁹ Obenu lẹ ndu Ízurelu jeru ije l'alì okponku sweta eze enyimu ono. Mini eze enyimu ono akpua l'ò bụ upho-mkpuma; vudo ephe l'ẹka-utara;

mẹ l'ẹka-ibiyita. ³⁰ Mbọku ono bẹ Ojejoje dzofutaru ndu Ízurẹlu l'ẹka ndu Íjiputu. Ndu Ízurẹlu aphua ndu Íjiputu l'ẹke ephe nwushihuru; dabutsuaru lẹ mgbogidi ẹnymu. ³¹ Ndu Ízurẹlu aphua egbe ike, Ojejoje gude mekputa ndu Íjiputu; tsulahaa Ojejoje egvu; bya ekweta nk'ia; me kẹ nwozi iya, bụ Mósisu.

15

Egvu Mósisu

- 1 Ya ndono; Mósisu; me ndu Ízurẹlu agua egvu-a nụ Ojejoje; su:
Ya a-gu egvu nụ Ojejoje;
kẹ l'o koshiwaru l'ọ ha nshinu.
Inya; me ndu agba iya nụ;
b'o nwuru ye l'eze ẹnymu.
- 2 Ọ bụ Ojejoje bụ agburu-ẹhu mu;
buru onye mu agụ-ku l'egvu.
Ọ bụ iya bụ onye dzofutaru mu nụ.
Ọ bụ iya bụ Nchileke mu;
mu a-jajẹ iya ajaja.
Ọ bụ iya bụ Nchileke nna mu;
mu a-nọdu apali ẹpha iya eli.
- 3 Ojejoje bụ soja.
Ọo Ojejoje bụ ẹpha iya.
- 4 Ụgbo-inya Fero yele ndu soja iya;
b'o nwuru ye l'eze ẹnymu.
Ndu, katsua mma
lẹ ndu ishi ugbo-inya Fero;
bẹ mini rigbushiru
lẹ Eze Ẹnymu Uswe.
- 5 Ebo mini riru ephe;
ephe aburu tubukungu
l'ọhu-mini l'ọ bụ mkpuma.
- 6 Ẹka-utara ngu nggube Ojejoje;
bẹ agburu-ẹhu,
nọ iya nụ dụ biribiri.
Eka-utara nggube Ojejoje;
bẹ gweru ndu ọhogu ngu ogwe uji.
- 7 I gude ọdu-biribiri ngu,
ha nshinu kwatsushia ndu
wụ-lihuru nụ; tso ngu okfu.
Nggụ ahaa oke
ẹhu-eghughu ngu,
enwu l'ọ bụ ọku;
yọ bya ẹtsua ephe
l'ọ bụ ẹswa okponku.
- 8 Ọ bụ ume b'i ziru;
eze ẹnymu akọo ogiji.
Utso ono akfuru l'ọ bụ upho-mkpuma.
Ebo mini ahukoo l'ọhu eze ẹnymu.
- 9 Ndu ọhogu saru nsasa; su:
"L'ephe a-chi ayi; gude ayi.
L'ephe e-ke iphe ayi;
gude ayi mee ẹge dụ ephe mma.

Èphe a-mì ogu-mbeke èphe
gude gbushia ayi.”

10 Obenu l'ì t̄uru ume;
eze ẹn̄yimu at̄uko èphe rigbushia.
Èphe ab̄uru tubukungu
l'eze ẹn̄yimu l'ò b̄u
òta-njele.

11 ?Nanu agwa, at̄uru
nggube Ojejoje?
“?B̄u onye d̄u l'ò b̄u nggu?
Ège ì d̄u-be nsò d̄u biribiri.
Ège ì d̄u-be akpabiri ad̄u egvu.
Iimeje iphe, d̄u biribiri.

12 Èka-utara ngu b'ì mach̄iru;
mgboko abya at̄uko
ndu òhogu ayi lee.

13 “Ndu ì gbafutaru;
b̄e ii-gude n-yemobu ngu; dua.
Yò b̄uru l'èke ono,
ì bu, d̄u nsò ono;
b̄e ii-gude agburu-èhu ngu
durua èphe.

14 Iphe b̄u mbakeshi,
n̄uru iya n̄u; b̄e egvu e-ru l'èhu.
Egvu e-gude ndu Filisutiya.

15 Ndu ach̄i ndu Èd̄omu;
b̄e meji a-t̄ofu.
Èhu anmaa ndu ishi
Móabu anmanma.
Ndu Kénanu erushihu.

16 Otsu egvu;
m̄e èhu-anmanma e-gude èphe.
Yò b̄uru agburu-èhu,
n̄ò ngu l'èka-utara;
b̄e ii-gude mee t'èphe
dabutsuaru l'ò b̄u mkpuma;
gbururu jeye teke ndu k̄e
nggube Ojejoje a-w̄u-sweta;
mb̄u ndu ono, ì gbafutaru l'ohu,
èphe shi b̄uru ono.

17 Ii-dubata èphe;
bya eye èphe l'ugvu nke ngu;
mb̄u èke nggube
Ojejoje f̄otaru t'ò b̄uru ufu ngu;
mb̄u ọ̀lò, d̄u nsò ọ̀phu
ì gude èka ngu kp̄ua.

18 O b̄u nggube Ojejoje a-b̄uru eze
gburu jeye l̄e gbururu.”

19 Teke ìnya Fero; m̄e ugbo-ìnya iya; m̄e ndu agbaru iya ìnya bahuru
l'eze ẹn̄yimu ono b̄e Ojejoje vutaru mini ono byab̄e èphe. Obenu l̄e
ndu Ízurelu jeru ije l'alì ọ̀kponku sweta eze ẹn̄yimu ono. ²⁰ Ya ndono;
Miriyanu, b̄u nwanyi, ekfuchiru Nchileke, b̄u nwunne Èronu abya ewota

nkwa; unwanyi l'ephe ha awu-tSORU iya; l'aku nkwa; l'ete iya etete.

²¹ Miriyamu l'aguru ephe egvu ono; l'asuje:

"Unu gua egvu nu Ojejoje;
ke l'o koshiwaru l'o ha nshinu.
Inya yele ndu agba iya nu
b'o nwuru ye l'echi eze enyimu."

Mini Mára; me Élimu.

²² Tò dù iya bù; Mósísu eshi lè Eze Enyimu Uswe dua ndu Ízurelu; bahu l'echi-egu Shu. Ephe ejee ije abali eto l'echi-egu; ephe ta phu mini. ²³ Ephe erua Mára; ephe ta dù ike ngua mini iya; kele mini ono atso ile. O bù iya kparu iphe, a guru eke ono Mára. ²⁴ Ephe agulaaharu Mósísu aphu; su iya: "Bù ngunu be ephe a-ngu?"

²⁵ Ya ndono; Mósísu araku Ojejoje. Ojejoje abya ekoshi iya mkpirikpi oshi. Yo wota iya chee le mini ono. Mini ono atsolahaa utso-mini.

O kwa l'eke ono be Ojejoje turu ekemu nu ephe; bya atoru ephe okpa iya. Yo bukwaruphu l'eke ono b'o nodu data ephe. ²⁶ Ojejoje asu ephe: "O -buru l'unu ngaberu nchi l'okfu yebe Ojejoje, bu Nchileke unu; l'eme iphe, vudo nhamunha l'enya iya; o -buru l'unu anga nchi l'iphe, ya suru t'unu meje; l'etso iphe, ya toru okpa su t'unu tsoje; be to dukwa ejo iphe-ememe ono, ya gude byakfuta ndu Ijiputu ono, ya egude abyakfuta unu; ke l'o bu yebedua bu Ojejoje: onye emeje unu t'unu ka mma l'iphe eme unu."

²⁷ E metsua; ephe abya ejerua Élimu; eke ogba-mini iri l'ebo no; ukporo nkfu eto le nkfu iri anodu iya. Ephe abya akpobe ulo-ekwa ephe le mgboro mini ono.

16

Mana; me okwa

¹ Ndu Ízurelu l'ephe ha awufu le Élimu; bya erua echi-egu Sinu, no le mgbaku Élimu yele Ugvu Sáyinayi le mboku, onwa k'ebo gbaru abali iri l'ise l'ephe shitsulephu l'ali Ijiputu lufuta. ² Ephe l'ephe ha agulahaaru Mósísu yele Éronu aphu l'echi-egu ono; ³ su ephe: "Ndege Ojejoje gude eka iya gbushia ephe l'ali Ijiputu; me ehu akakwa ephe mma! Eke ono be ephe anopheje ite-anu mgburumgburu; l'eriji epho. Obenu l'unu chifutaru ephe bya edobe l'echi-egu l'eke-a t'unu kpogbushia ephebe igwe oha-a legu."

⁴ Ojejoje asu Mósísu: "Ya e-shi l'imigwe chiaru unu nri l'o bu mini. Ndu Ízurelu a-lufutaje mboku-mboku bya ekpota ophu e-dzuru ephe eriri ke mboku ono. Ya e-shi ege ono data ephe; maru: ?me ephe e-kweta-a meje iphe, ya turu ephe lekemu. ⁵ O -rua mboku k'ishingu; ephe eshia ophu ephe kpotaru. Mboku ono be ephe e-kpota iya to ha l'o bu ophu ephe ekpotajehawa mboku odo ugbo labu."

⁶ Tò dù iya bù; Mósísu yele Éronu asu ndu Ízurelu l'ephe ha: "L'urenyashi-a be unu a-phi l'o bu Ojejoje bu onye dufutaru unu l'ali Ijiputu. ⁷ O -rua l'utsu be unu a-phi odu-biribiri Ojejoje; ke l'o nuwaru aphu, unu agu ekpu iya. ?Bu onye be ephebedua bu; ophu unu a-nodu aguru ephe aphu?" ⁸ Mósísu asukwaphu: "Unu a-maru l'o bu Ojejoje loswiya teke o-nu unu anu, unu a-ta l'urenyashi-a; nu unu nri, e-dzu unu eriri l'utsu; ke l'o nuwaru aphu, unu guru kpua ya. ?Bu onye be ephe

bu? Ẹ tọ kwa ẹphebdua bẹ unu aguru aphu; ọ kwa Ojejoje bẹ unu aguru iya!”

9 Mósísu asu Ẹronu: “Kfuru ndu Ízurelu l'ẹphe ha t'ẹphe tuko bya Ojejoje l'ifu; kẹ l'ọ nwaru kẹ aphu, ẹphe agu.”

10 Ẹronu ekfukwadua eyeru ndu Ízurelu l'ẹphe ha; ẹphe aghaa ẹnya l'echi-egu; phu ọdu-biribiri Ojejoje l'ẹke ọ charu phoo l'urukpu ono, kpuru rogobodongu ono.

11 Ojejoje asu Mósísu: 12 “Lẹ ya nwaru aphu, ndu Ízurelu agu. Kfuru ẹphe l'ẹphe a-ta anu lẹ nchi-ẹjihu. O -rua l'utsu; e gude nri nu-jia ẹphe ẹpho; k'ọphu ẹphe a-maru l'ọ bu yẹbedua bu Ojejoje, bu Nchileke ẹphe.”

13 Yo be l'urenyashi ono; ọkwà abya atuko ọdu ndu Ízurelu ono dzuru. A lufuta l'utsu; iji adashiwa; dzuru ẹke ono mgburumburu. 14 Iji ono akorohulephu; yo nweru nwa iphe, wushiru l'alí l'echi-egu ono, dugbaa yeriyeri; bya adu l'ọ bu iji, oyi meru; yo nmakọo anmakọ. 15 Ndu Ízurelu aphua iphe ono; jilaha ibe ẹphe; su: “?Bu ngunu ndo-ọ?” Kẹ l'ẹphe te shihadua maru iphe ọbu.

Mósísu asu ẹphe: “Oo nri, Ojejoje nuru unu t'unu ria. 16 Ọwaa ekemu, Ojejoje turu ndo-ọ: ‘Onyenonu e-kpotaje ọphu e-dzuru iya nu. Ndu, bu l'ulo-ẹkwà unu bẹ unu e-kpotajeru ogbonga lanu ogbonga lanu.’ ”

17 Ya ndono; ndu Ízurelu emee ya ẹge e kfuru ẹphe. O nweru ndu ọphu kpotaru nshinu; nweru ndu ọphu kpotaru nwanshi. 18 E metsua; ẹphe egude ogbonga gbaa ya; onye kpotaru nshinu; te kpoghatadu; ọphu onye kpotaru nwanshi; 'ekpopetakwanu. Onyenonu kpotaleruphu ọphu dzuru iya nu.

19 Mósísu asu ẹphe: “T'ẹ b'o nwekwa onye e-dobe nk'ia t'o rua l'utsu.”

20 Obenu l'o nwelerua ndu ọphu ẹ-ta ngabeduru Mósísu nchi; haphodo nk'ẹphe dobe; yo nọdu lufuta l'utsu. A lufutashia l'utsu; ẹhonwu ejiwa iya ejiji; yo shikwaphu nshi. Ẹhu eghulaha Mósísu eghughu lẹ k'iphe ono, ẹphe meru ono.

21 Utsu mbọku-mbọku; onyenonu eje ekpota ọphu e-dzuru yele ndibe iya eriri. Anwu chishidelephu ike; ọphu phoduru l'alí azashihu. 22 Yo rua mbọku kẹ ishing; ẹphe ekpota ọphu ha l'ọ bu ọphu ẹphe ekpotaje ugbo labu; onye lanu ogbonga labu. Ndu ishi ndu Ízurelu abya ekfuaru iya Mósísu. 23 Yo su ẹphe: “Ọwaa ekemu, Ojejoje turu ndo-ọ: ‘Echile bu eswe Sábata; mbu mbọku ọtu-ume, du nsọ kẹ Ojejoje. Oo ya bu; unu ghee iphe, du unu kẹ egheghe; shia, iphe du unu kẹ eshishi ntanu. Unu edobe ọphu ghuduru nu jeye l'utsu.’ ”

24 Ẹphe ahaa ya; yo boọ nchi, bu ẹge Mósísu kfuru ẹphe; too shi nshi; ẹhonwu ta la iya. 25 Mósísu asu ẹphe: “Unu ria ono ntanu; kẹle ntanu bu mbọku ọtu-ume kẹ Ojejoje. Ẹ to nwekwa nri, unu a-phu l'etezi ntanu-a. 26 Unu e-kpotaje nri ono abalı ishing; ọle mbọku k'ẹsaa, bu mbọku ọtu-ume b'ẹ tọo nọdu.”

27 Ọle o nwelerua ndu tugburu lẹ mbọku k'ẹsaa jeshia okpota nri ono; to nwe ọphu ẹphe phuru. 28 Ojejoje asu Mósísu: “?Bu teke ole bẹ unu a-jikabe ome ekemu iya; mẹ l'okfu iya? 29 Nyatakwa l'ọo Ojejoje bẹ nuru unu mbọku ọtu-ume. Oo ya meru iphe ọbuje: o -rua mbọku k'isingu; yo nu unu nri, e-dzuru unu abalı ẹbo. O -rua mbọku k'ẹsaa; tẹ onyenonu nọdujelephu l'ẹke ọ nọ. T'ẹ b'o nweshi onye a-lufuje alufu.” 30 Tọ du iya bu; ndu ono atua ume lẹ mbọku k'ẹsaa ono.

³¹ Ndu Ízurèlù ekua nri ono mana. Ọocha ụcha l'ọ bụ akpuru koriyanda; l'atso l'ọ bụ ẹcha mbeke, e gude manụ-ẹngu mee. ³² Mósísu asụ: “Ọwaa iphe, Ojejoje ekfu: ‘Unu kpota ogbonga mana lanu doberu ogbo ophu no l'ifu; k'ophu ephe a-phu nri, ya nuru unu t'unu ria l'echi-egu; teke ya dufutaru unu l'alí Íjiputu.’ ”

³³ Ya ndono; Mósísu asụ Èronu: “Wota ite; kporu ogbonga mana lanu ye iya. Dobe iya Ojejoje l'ifu; t'e doberu iya ogbo ophu no l'ifu.”

³⁴ Èronu eworu iya dobe l'ifu Okpoko Ekemu, bukwanu iya bu ẹge Ojejoje kfuru iya Mósísu. ³⁵ Ndu Ízurèlù eria mana ono ukporo afa labu; gbururu jeye ephe ejerua alí ẹke e bu ebubu. Mbụ l'ephe riru mana gbururu jeye ephe erua l'ókè-alí Kénanu.

³⁶ Ogbonga lanu bu oke lanu l'uzo iri l'iphe jiru efere nkwo-eka.

17

Mini, shi le mkpuma

¹ Ndu Ízurèlù l'ephe ha awu-lihu l'echi-egu Sinu tugbua; ephe -shi l'ibiyi ọwaa; ephe abahu l'ibiyi ophu; ẹge Ojejoje ziru ephe. Ephe eje adọ le Réfidimu. Obenu le mini ta nọdu l'ẹke ono, ephe a-ngu. ² Ya ndono; ephe abalahaaru Mósísu mba; sụ iya t'ọ nụ ephe mini t'ephe ngua.

Mósísu asụ ephe: “?Bụ ngunu be unu abaru iya mba? ?Bụ ngunu kparu iphe unu adata Ojejoje adata?”

³ Obenu le mini wataru ọgu ndu Ízurèlù; ephe agulahaaru Mósísu aphu; sụ iya: “?Bunua ngunu kparu iphe i dufutaru ayi; ayi l'unwu ayi; me elu ayi l'alí Íjiputu bya edobe ayi t'egu mini gbushia ayi?”

⁴ Tọ du iya bu; Mósísu araku Ojejoje; sụ iya: “?Bụ ngunu be ya e-me ndu-a; ke l'ephe a-byaakwa iya ọtu mkpuma.”

⁵ Ojejoje asụ Mósísu: “T'o vuta ọzo te ndu Ízurèlù tsoru iya l'azụ. T'ọ haru ndu bu ọgurennya Ízurèlù duta; yo wota mgboro ono, o chiru le Enyimu Náyilù ono gude jeshia. ⁶ Ya e-vudo ngu l'ifu le mkpuma Hórebù. Teke i ruru ẹke ono; nggu echia mgboro ono le mkpuma ono. Mini, ndu Ízurèlù a-ngu e-shi iya-a gbalahaa.” Mósísu abya emee ẹge ono l'ifu ndu bu ọgurennya ndu Ízurèlù ono. ⁷ Yọ bya agua ẹke ono “Masa;” gukwaa ya phu “Meriba;” kele ndu Ízurèlù sworu uswo; bya adata Ojejoje; sụ: “?Ayí le Ojejoje no-ọ; t'ọ bu ibagha?”

Aalu-gbu ndu Amaleku

⁸ Ndu Amaleku abya etso ndu Ízurèlù ọgu le Réfidimu. ⁹ Mósísu asụ Jóshuwa: “Haru unwoke ayi foto t'unu je awota ndu Amaleku ọgu. Echile be ya e-gude mgboro Ojejoje l'eka je evudo l'eli ugwu.”

¹⁰ Tọ du iya bu; Jóshuwa eje awota ndu Amaleku ọgu ẹge Mósísu ziru iya. Mósísu; Èronu; me Huru enyihu eli ugwu; je anodu l'onungonu iya. ¹¹ Yọ buje; Mósísu chilia eka imeli; ndu Ízurèlù emukputalahaa. Teke o chizitaru eka; ndu Amaleku emekputalahaa. ¹² A nonyaa; eka atsuhu Mósísu ume; ephe apata mkpuma; doberu iya; yo nodu anodu. Èronu; me Huru abya apalia ya eka imeli; onye lanu l'eka-utara; onye ophu l'eka-ibiyita. Ya ndono; eka anodule iya phu l'imeli ẹge ono gbururu jeye l'enyanwu-ariba. ¹³ Yọ buru iya bu le Jóshuwa phe emekputa ndu Amaleku.

¹⁴ Ya ndono; Ojejoje asu Mosisu: “Dee iphe-a l'ekwo t'ọ buru iphe, ee-gudeje nyata iya. Nngu emekwaaphu tẹ Jóshuwa maru lẹ ya e-me tẹ ndu Amalẹku chihu lẹ mgboko; t'ẹ ba nyatajẹhe ephe.”

¹⁵ Mosisu abya akpua ẹnya-ngweja; gua ya “Q kwa Ojejoje bu onye emeje tẹ ẹka mu kangoo l'ogu.” ¹⁶ Yo su: “Lẹ ya guru iya ẹpha ono; kele a chi-liru ẹka kfuru nu Ojejoje l'aba-eze iya. Ojejoje a-nodulephu etso ndu Amalẹku ogu; tsube l'ogbo rua l'ogbo.”

18

Jeturo akpakfuta Mosisu

¹ Ya ndono; Jeturo, bu onye agwajeru ndu Midiya iphe, bukwapu nna nyee Mosisu; abya anukota k'iphemiphe obule, Nchileke meshiru Mosisu; me ndu nk'ia, bu ndu Izurelu; owaa ẹge Ojejoje gude dufuta ephe lẹ Ijiputu.

² Teke Mosisu dularu nyee ya; mbu Zipora lẹ ke nna nyee ya, bu Jeturo; be Jeturo nabataru nwanyi ono; ³ waa unwu iya unwoke labu. Onye lanu be ephe iya bu Geshomu; kele Mosisu suru lẹ ya bu onye laru alala l'ali ndu ohodo. ⁴ Onye ophu be ephe iya bu Eliyẹza; ke l'ọ suru l'ọ bu Nchileke nna iya bu onye yeru iya ẹka. O dzofutaru iya tẹ Fero be gbu iya.

⁵ Jeturo, bu nna nyee Mosisu duru unwu Mosisu; me nyee Mosisu obu byakfuta iya l'echi-egu l'ẹke o kpoberu ulo-ekwa l'iku ugwu Nchileke.

⁶ Jeturo zihawaru t'e je asu iya: “Lẹ yẹbe Jeturo, bu nna nyee ngu be dukwa nyee ngu; waa unwegirima ngu l'abya.”

⁷ To du iya bu; Mosisu agba iya ndzuta; bya ebyishi ikpere; nmaa ya akpa. Ephe ekeletsua; bahushia l'ulo-ekwa Mosisu. ⁸ Mosisu akokotaru nna nyee ya ono ke iphemiphe obule, Ojejoje meru Fero waa ndu Ijiputu l'okfu ehu ndu Izurelu; owaa ke iphe-ehuka, ephe jekotaru l'uzo; me ẹge Ojejoje gude dzofuta ephe.

⁹ Ehu atsọo Jeturo ẹna l'ọ nuru ke iphe, du mma, Ojejoje mekotaru ndu Izurelu; dzofuta ephe l'ẹka ndu Ijiputu. ¹⁰ Yo su tẹ ajaja buru ke Ojejoje, bu onye nafutaru ngu l'ẹka ndu Ijiputu yele ẹka Fero; mbu onye nafutaru ndu Izurelu l'ẹka ndu Ijiputu. ¹¹ Nta-a be ya maru lẹ Ojejoje be kakota agwa l'ọ ha nshinu. Ke l'ọ bu ndu nmaru ndu Izurelu kulakula b'o meru iphe-a. ¹² Ya ndono; Jeturo, bu nna nyee Mosisu abya egwooru Ojejoje ngweja-ukfuru; gwokwaaru iya phu ngweja odowaru. Eronu eduta ndu bu ogurenja Izurelu bya; ephe lẹ Jeturo eria nri l'ifu Nchileke.

Aafota ndu e-kpeshijeru ndu Izurelu okfu

¹³ Yo rua echile iya; Mosisu abya anodu l'oshi iya; kpelahaaru ndu Izurelu ikpe. Ephe ano-phee ya mgburumburu shita l'utsu jeye l'uřennyashi. ¹⁴ Nna nyee Mosisu aphu iphe, Mosisu emeru ndu Izurelu; bya aji: “?Bu ngunu be iimeru ndu Izurelu ege-a? ?Bu ngunu kparu iphe o bu nggubedua nwenkinyi ngu bu onye ikpe; ndu-a l'ephe ha abya ano-phe ngu mgburumburu shita l'utsu jeye l'uřennyashi?”

¹⁵ Mosisu asu iya l'iphe kparu iya nu kwa l'ephe abyajẹ iya okpata ishi iphe, bu uche-obu Ojejoje. ¹⁶ Teke o bu l'ọ okfu adaru ephe; ephe ewotaru iya ẹya; ya edoshiaru iya ephe; karu ephe iphe, Ojejoje toru okpa su t'e tsoje; waa ekemu iya.

¹⁷ Nna nyee Mósísu asú iya: “L’ège iime iya ta dukwa mma. ¹⁸ O kwa egbugbu bẹ nggubedua; waa ndu ono, awu-kfutaje ngu nu ono egbu onwunu. Ozi ono karikwaru ngu eka; e tii jekotakwa iya nwenkinyi ngu. ¹⁹ Ngabe nchi te ya kpo-ziaru ngu uzo ege ii-meje iya. Te Ojejoje swikwaru ngu. O bu nggubedua a-no-chi enya ndu-a l’ifu Nchileke. Ii-wotaje iphe, adaru ephe dooru iya. ²⁰ Zia ephe iphe, Ojejoje toru okpa su t’e tsoje; owaa ekemu iya; nggu ekoshi ephe uzo, ephe e-tsoru; me iphe, gbaru ephe l’ememe. ²¹ Nggu abya eshi le ndu Izurelu l’ephe ha fota ndu ike du; ndu atsú Nchileke egvu; ndu e gude ire ephe eka; bya aburu ndu e te eridu nggolazu. Shi l’ephe fota ndu a-buru ndu ishi unu madzu labu l’ukporo madzu iri iri; ndu a-buru ndu ishi ukporo umadzu ise ise; ndu a-buru ndu ishi ukporo madzu ebo l’iri iri; me ndu ophu a-buru ndu ishi umadzu iri iri. ²² Fota ephe t’ephe doshijeru ndu Izurelu okfu tekenteke. Okfu ophu du nphe; ephe edoshia ya l’onwephe. Okfu ophu shihuru ike; ephe ewotaru ngu iya. Ono bu ege -bu; unu -mee ya; ivu iya akaru ngu le nphe; ke l’unu l’ephe tukoru evu iya. ²³ I -mee ya ege ono, bukwanu ege o bu uche-obu Nchileke be ii-dukwa ike vua ivu era ono. Teke ndu ono a-nodu ala; ephe egude ehu-otso-ena l’ala.”

²⁴ Mósísu anu iphe nna nyee ya kfuru; bya emekota iphe ono, o kfuru ono. ²⁵ Yo bya eshi le ndu Izurelu fota ndu ike du; bya emeshia ephe ndu ishi ndu du unu labu l’ukporo iri iri; me ndu ishi ndu du ukporo ise ise; me ndu ishi ndu du ukporo ebo l’iri iri; owaa ndu ishi ndu du iri iri. ²⁶ Yo buru ephe anoduje edoshiru ndu Izurelu okfu. Okfu ophu shihuru ike; ephe ewojeru iya Mósísu. Okfu ophu du ntse; ephe edoshia ya l’onwephe.

²⁷ Ya ndono; Mósísu ahaa nna nyee ya ono; yo lashia ali iya.

19

Ugvu Sáyinayi

¹ Yo be mboku, kwe ndu Izurelu onwa eto gedegede; k’ophu ephe shi le Ijiputu wufuta; ephe abyaruta echi-egu Sáyinayi. ² Ephe eshi le Réfidimu bya erua echi-egu Sáyinayi; bya akpobe ulo-ekwa ephe l’eke ono l’okpa ugvu ono.

³ Mósísu enyihu eli ugvu ono nyikfu Nchileke. Ojejoje abya l’ugvu ono kua ya; su iya: “Owaa iphe, ii-zi ndu onu-olu Jekpu; mbu iphe, ii-kfuru ndu Izurelu: ⁴ Unubedua l’onwunu phuru iphe, ya meru ndu Ijiputu; me ege ya gude hee unu l’o bu ugo, he nwa iya; hekfuta onwiya. ⁵ O -buru l’unu ngaberu iya nchi; bya edobe ogba-ndzu iya be unu a-buru okè-ephe, duru iya iche l’iphe bu mbakeshi. A makwaru-a le mgboko l’o ha bu nk’iya; ⁶ ole unu a-buru iya ali-eze ndu achijeru Nchileke eja; buru mba, du nsò. Ono iphe, ii-kfuru ndu Izurelu ndono.”

⁷ To du iya bu; Mósísu abya alaphu azu; bya ekukoo ndu bu ogurennya ndu Izurelu; bya atuko iphemiphe obule ono, Ojejoje ziru iya t’o kfua ono; kfukotaru ephe. ⁸ Ndu Izurelu atuko zu mgbede; su: “L’iphe, bu iphe Ojejoje kfuru be ephe e-mekota.” Mósísu abya egude onu, ephe yeru jekfushia Ojejoje odo.

⁹ Ojejoje asu Mósísu: “Le ya a-nodu l’urukpu, jihuru kpalungu byakfuta ngu; k’ophu ndu Izurelu a-nodu anu eke, ya ekfu eyeru ngu; bya achiru ukfu kwee ngu.”

Mósisu abya ekfuaru Ojejoje k'ónu, ephe yeru.

Odohe ndu Ízurelu nsò

¹⁰ Ojejoje asù Mósisu: "T'o jekfu ndu Ízurelu je edoo ephe nsò ntau yele echile. Yo kfuaru ephe t'ephe saa uwe ephe asasa. ¹¹ O -rua mbòku k'èto; t'ephe kwakòbe-gewa; kele mbòku ono be Ojejoje e-nyizita; nõdu le Ugvu Sáýinayi; ndu Ízurelu aphukota iya l'ephe ha. ¹² Kpaaru ephe oke l'ugvu ono mgburumburu. Kfuaru ephe: 'T'ephe letakwa enya te okpa ephe be erukwa le mgboro ugvu ono; k'ophu o buru ke onyihu iya enyihu. Onye ehu iya rutaru l'ugvu ono be ee-gbukwa egbugbu. ¹³ T'a tu-gbukwaa onye obu le mkpuma; m'o bu gbagbua ya l'arwa. T'e b'e denyikwa iya aka. O -buru madzu; buru anu; t'e b'e kwekwa t'o nõdu ndzu.' O bulephu teke e gburu upyoku; ephe ejeshia l'eli ugvu ono."

¹⁴ Mósisu eshitsulephu l'eli ugvu ono nyifuta byakfuta ndu Ízurelu; bya edoo ephe nsò t'ephe duru Nchileke ichi; ephe bya asashia uwe ephe. ¹⁵ Yo su ephe l'o -rua mbòku k'èto; t'ephe kwakòbe-geekwa onwephe. T'e b'o dukwa ephe onye e-jekfu nwanu!

Mósisu enyikfu Nchileke l'ugvu Sáýinayi

¹⁶ Yo be l'utsu mbòku k'èto ono; ebemu awata ekuku; egbe-igwe l'agba; urukpu, jihuru kpalungu atso-kputa eli ugvu ono. Oda upyoku, shi l'ugvu ono l'ada l'adashi ike. Onyemonye obule; l'odu ndu Ízurelu ono anmalahaa kpakpakpa. ¹⁷ Mósisu abya edufuta ephe l'odu ndu Ízurelu ono; t'ephe byakfuta Nchileke. Ephe eje evudo l'okpa ugvu ono. ¹⁸ Enwuru-oku achiko Ugvu Sáýinayi nata; kele Ojejoje gude oku nyifuta le Ugvu Sáýinayi ono. Enwuru-oku ono akpulephu tuu l'o bu eke a kpoberu oku icheku. Ugvu ono l'o ha anmakota jijiji l'anmashi iya ike. ¹⁹ Oda upyoku ono l'aka nshinu akaka l'eje; Mósisu l'ekfu okfu; aanu olu Nchileke l'eke ookfu eyeru Mósisu.

²⁰ Ojejoje enyizita l'eli Ugvu Sáýinayi ono; bya ekua Mósisu t'o nyikfuta iya l'eli eli ugvu ono. Mósisu enyikfushia ya eli ugvu ono. ²¹ Ojejoje asù iya t'o nyizita l'alì je anmaaru ndu Ízurelu okwa t'ephe ba akpahe uzo t'ephe phu Ojejoje; odumeka; be ephe a-dukwa l'igwe buru kpurupyata. ²² Mbukponu ndu achijeru Nchileke eja, eme t'ephe byakfuta yebe Ojejoje nse be e-do onwephe nsò t'ephe duru iya ichi; odumeka be ya a-nukwa ephe aphu.

²³ Mósisu asù Ojejoje: "Ndu Ízurelu te enyihukwa Ugvu Sáýinayi; ke l'i turu ayi ekemu su t'ayi dobe ugvu ono nsò; temanu ayi akpaa ya oke gbaphee mgburumburu."

²⁴ Ojejoje asù iya: "Nyizita l'alì je eduta Éronu te nggu l'iya yiru. O le be ekwekwa te ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Ízurelu odo sweta eke ono nyikfuta yebe Ojejoje; odumeka be ya a-nukwa ephe aphu."

²⁵ Mósisu enyizita bya ekfuaru ndu Ízurelu iphe, Ojejoje kfuuru.

20

Ekemu iri, shi l'eka Nchileke

¹ Ojejoje abya ekfukota iphe ono l'o ha; su:

² "O bu yebedua bu Ojejoje, bu Nchileke unu; onye dufutaru unu l'alì jiputu; mbu ali ono, unu shi buru ohu ono.

3 “Ba adukwa iphe ñi-baru eja; gbahaa yèbe Nchileke kpurumu.

4 “Be emetakwaru onwongu ntekpe, e meru; yò dù l'ò bù iphe, nò l'imigwe; m'ò bù ophu, nò lè mgboko; m'ò bù iphe, bu lè mini-ime-alì.

5 Ba abakwaru iphe ophu eja; ophu i jekwaru iya ozi; kele yèbe Ojejoje, bù Nchileke unu ekokwa okopho. Ya anuje ndu kpori iya ashì aphù k'èjo iphe, ephe meru iya; shi iya nua unwu ephe aphù; nua ya unwu nwa ephe; nua ya unwu nwanwanwanranwa ephe. 6 Obenu l'iphe bù ndu yeru iya obu; l'eme iphe, ekemu iya kfurù; bè ya emejekwanu t'obu, ya yeru ephe buru o-je-lè-nwanwa.

7 “Be ekukwa epha yèbe Ojejoje, bù Nchileke unu kè mkpè. Kèle yèbe Ojejoje ta ahakwa ndu eme ege ono; tẹ ya ba nù ephe aphù.

8 “Nyatajekwa mee mbòku otu-ume t'ò dù nsò. 9 Ujiku ishingù; bè ii-seje akanya; jee ozi ngu. 10 Obenu lè mbòku k'èšaa, bù mbòku otu-ume kè yèbe Ojejoje, bù Nchileke unu. T'è b'ò dukwa ozi, ii-jeje mbòku ono. Ophu i kwekwa t'unwegirima ngu; ndu ophu ñ gbaru ohu; elu ngu; jeye lè ndu ophu laru alala, bu lè nke ngu; jee ozi mbòku ono. 11 Kè l'ò bù ujiku ishingù; bè yèbe Ojejoje meru igwe; bya emee eliphe ye eze enyimu; mè iphemiphe obule, nò iya nù. Yò be mbòku k'èšaa; ya atuta ume. Yò buru iya kparu iphe yèbe Ojejoje goru onu-oma nù mbòku otu-ume; bya emee ya; yò dù nsò.

12 “Kwabejekwa nne lè nna ngu ugvu; k'ophu ñi-ka nka l'alì ono, Ojejoje, bù Nchileke unu abya unu anunu ono.

13 “Be egbukwa ochi.

14 “Be erikwa ogori.

15 “Be ezikwa iphura.

16 “Be ebobekwa madzù ibe ngu ibo.

17 “Be ejikwaru madzù ibe unu ijimènya l'ulo iya; m'ò bù lè nyee ya; ohu, ò gbataru agbata; elu iya; məkpo iphe, bù iphe o nweru enweru l'ò ha.”*

18 Ndu Ízurelù aphulephu egbe-igwe ono; mè ebemu ono; nua òda upyoku ono; bya aphù enwuru-òku, shi l'ugvu ono akpushi; èhu anmahu ephe anmanma l'èke ephe atsù egvu. Ephe evudo ote-ènya; 19 sù Mòsisu t'ò kfujeru yeru ephe yèbedua l'onwiya; l'ephe a-ngabejee nchì. Tẹ Nchileke be ekfukwaru yeru ephe l'onwiya; odumeka bè ephe a-nwushihukwa.

20 Mòsisu asù ndu Ízurelù: “T'ephe ba atsushi egvu; kèle Nchileke byaru t'ò data ephe; k'ophu ephe a-nòdu atsù yèbe Nchileke egvu; haa omeè èjo iphe.”

21 Ndu Ízurelù evudo ote-ènya; Mòsisu abya ejekfube ochi ono ntse, bù èke Nchileke nò.

Aakpù ènya-ngweja Ojejoje

22 Ojejoje asù Mòsisu t'ò sù ndu Ízurelù l'ephe phwaru l'onwèphe lè ya shi l'imigwe kfurù yeru ephe. 23 T'è b'ò dukwa agwa, unu e-meta donyabe iya. T'ephe be egudekwa mkpòla-òcha; m'ò bù mkpòla-ododo meta agwa doberu onwèphe.

24 “Ò bù eja, shi l'alì bè ee-gudeje kpuaru iya ènya-ngweja, bù èke ee-gbuje aturu; mè egbu; mè eswi; gude gwooru iya ngweja-ukfurù; mè ngweja èhu-agu. Iphe bù èke ya meru t'a anyatajè epha iya bè ya a-byakfutaje unu bya agooru unu onu-oma. 25 Ò -buru l'ephe gude mkpuma

* 20:17 20:17 Dit 5:21; Róm 7:7

l'akpuru iya ɛnya-ngweja; t'ephe be egudekwa mkpuma, a kpucharu akpucha. Ke l'ephe -tsua ya ongu be ephe turuwaru iya. ²⁶ Ophu ephe akpukwa ɛnya-ngweja ono t'o ha l'eli; k'ophu aa-gbakobeje iphe l'eje iya; a nonyaa; ephe ajihaa onwephe ajiha l'ɛnya-ngweja ono."

21

Ndu Hiburu, a gbaru ohu

¹ "Qwaa ekemu, ii-zi ephe ndo-o:

² "Q -buru l'i gbaru onye Hiburu ohu be iphe, oo-jeru ngu ozi bu afa ishingu. O -rua l'afa k'ɛsaa; yo nweru onwiya; e taa kfuɗu ugwo l'ishi iya.

³ Q -buru l'e to ludu nwanyi teke o duberu buru ngu ohu; t'o bukwaruphu yebedua be aa-ha t'o la. Q -bukwanuru le ye le nyee ya yi teke oobya; te nyee ya ono tsokwaru iya teke oo-ndu ala. ⁴ Q -buru le nnajiufu iya luru iya nwanyi; yo mutaru iya unwegirima; nyee ya ono me unwegirima iya ono a-tuko buru ke nnajiufu iya. Yo buru nwoke a-la nwenkinyi iya.

⁵ "Q -bukwanuru l'ohu ono suru le ya yeru nnajiufu iya obu; yeru nwanyi ono, oolu ono obu; me unwegirima iya; ya ta cho te ya lufu je nweru onwiya; ⁶ t'onye nwe iya nu duta iya je l'ifu ndu ikpe. T'o duru iya je l'onu-ibo; m'o bu l'oshi-ibo gude oji kpofua ya nchi. Yo buru ohu iya jeye teke oo-no-bebe."

⁷ "Q -buru le nwoke reru nwa iya nwanyi t'o buru ohu; e ta byadu bya aha iya t'o laa; ege aahaje ndu ophu bu unwoke. ⁸ Teke e reru iya onye ari ke t'o lua iya; a nonyaa; t'o duhe iya mma k'alulu; t'o hakwaa t'a gbata iya. E to gbakwa te nnajiufu iya ono ree ya ndu ohodo; ke l'e to meduru ohu iya ono iphe, o kweru ukwa iya. ⁹ Q -buru l'oo nwatibe iya ke nwoke b'o gbaru iya doberu t'o lua; t'o mejekwa nwamgboko obu l'o bu nwa iya nwanyi. ¹⁰ Q -buru le nwoke luru nwanyi odo; t'o nujekwa nyee ya ke mbu nri; nmajeru iya ekwa; l'emekwaru iya phu iphe, bu iphe emejeru nwanyi aalu alulu. ¹¹ O -buru l'e too meduru nwanyi ono uzo iphe eto ono; te nwanyi ono lufukwa. Ole t'e b'o dukwa m'oo afu, aa-kfu nwoke ono."

Omeka onye odo iphe

¹² "Onye chiru madzu iphe chigbua ya; t'o lakwaa l'ochi iya. ¹³ Q -bukwanuru l'e to lebezidu ɛnya; o -buru l'oo Nchileke haru iya t'o mee ege ono; b'o nweru eke ya e-koshi unu te onye du ege ono gbajeru laa.

¹⁴ Obenu; o -buru le madzu kwaberu ɛnya; gude ɛregede; gbua madzu ibe iya; unu kpata onye obu kpufu l'ɛnya-ngweja yebe Nchileke; je egbua ya l'eke odo."

¹⁵ "Onye tsoru nne iya; m'o bu nna iya ogu be ee-gbu egbugbu."

¹⁶ "Onye pataru madzu ibe iya je eree; m'o bu l'o nokwadu iya l'eka teke e guderu iya; t'e gbua onye obu egbugbu."

¹⁷ "Onye phuru nne iya; m'o bu nna iya iphu; t'e gbukwaa onye ono egbugbu."

¹⁸ "Q -buru l'unwoke labu be okfu adaru; onye lanu atua onye ophu mkpuma; m'o bu l'o kfu kfuberu eka tsua ya; ophu onye ono anwuhudu; yo bu-chiaru iphe b'o mekaru iya; yo zeru iya azee; t'e b'o dukwa iphe, ee-me onye ono, mekaru iya iphe ono; ¹⁹ m'o buru l'onye ono mekocharu l'adu je ike gude mgboro ejephe l'etezi. Ole onye ophu mekaru iya iphe phu a-kfukwanu iya ugwo ke azee ono, o shi zee ono; bya aghakwaa ya phu jeye teke oo-kagee mma ohuma."

20 “Q -būru l’o nweru onye chiru ohu iya iphe; m’ò bụ ohu iya kẹ nwoke; m’ò kẹ nwanị; ohu ono eshi l’iphe ono, e chiru iya ono nwūhu; t’a nūkwaa onye ono, chigburu iya nū ono àphù. 21 Obenu l’ò -būru l’ohu ono n̄ru abalì èbò; m’ò bụ èto bya akòrohu; t’è b’ò òkwa iphe, ee-me onye ono, chiru iya iphe ono; eshinu ohu ono bụ èku iya.”

22 “Q -būru l’o nweru unwoke, alù oḡu; èphe emeka nwanị, dū ime iphe; mee k’òphu èpho lufuru iya; òphu o nwedu èke a kwataru meka iya iphe òdo; t’è eretakwa onye òphu mekaru iya iphe òbu nre; ège dū nji nwanị òbu mma; mē ège ndu ikpe kpeburu. 23 Obenu; ò -būru l’è mekaru iya iphe nshinu; t’è ndzū lakwaaru ndzū; 24 ènya alaaru ènya; eze alaaru eze; èka alaaru èka; òkpa alaaru òkpa. 25 Q -būru òku b’ò hūru iya; t’a hūlakwa iya. Teke o mefuru iya ònya l’èhu; t’è melatakwa iya. Teke o tsuru mkpukpu-mee ye iya l’èhu; t’è tsukwaruphu mkpukpu-mee ye iya l’èhu.”

26 “Q -būru l’o nweru onye chiru ohu iya iphe l’ènya; k’òphu o chipyaru iya ènya lanù; tē onye ono hakwaa ohu ono t’ò je enweru onwiya; t’ò būru ùḡwo ènya ono, o chipyaru iya ono. 27 Q -būru l’o chikwofuru iya eze lanù; t’ò hakwaa ohu ono t’ò je enweru onwiya; t’ò būru ùḡwo eze iya ono.”

28 “Q -būru l’oke-eswi gude mpo dū-gbua madzū; t’a tū-gbukwaa eswi ono lē mkpuma; òle t’è ba atakwa anù iya atata; òphu ò òkwa iphe, ee-me onye nwe iya nū. 29 Obenu; ò -būru l’oke-eswi òbu eme ènari; e kfuhawaru iya onye nwe iya nū; t’ò kwe kpò-chia ya l’òka; ò -būru l’eswi ono dū-gburu madzū; t’a tugbukwaa eswi ono lē mkpuma; onye nwe iya nū alaa l’òchi onye ò dū-gburu. 30 Òle; ò -būru l’ò dū ndu ono t’èphe gbuaru onye nwe eswi ono nre; t’ò kfùkotakwa iphe, bụ iphe, e gbuburu iya; shi ège ono gbata onwiya. 31 Ekemu ono bukwapu iphe lanù m’ò -būru l’oke-eswi dū-gburu nwata nwoke madzū; m’ò bụ nwata nwanị kē madzū. 32 Q -būru l’oke-eswi ono bē dū-gburu ohu; t’onye nwe eswi ono kfua onye nwe ohu ono ùkporo mkpòla-òcha lē mkpòla-òcha iri. T’a tū-gbukwaaphu eswi ono lē mkpuma.”

33 “Q -būru lē madzū kpufuru iphe lē nsū; m’ò bụ l’onye ono tūru nsū; ghebe iya ònu; oke-eswi; m’ò bụ nkakfù-ìgara eje adalahu iya; nwūhu; 34 tē onye nwe nsū ono kfùkwaa ùḡwo anù ono. T’onye ono kfùkwaa onye nwe anù ono, dalahūru lē nsū ono ùḡwo iya; pata ono, nwūhuru nū ono.

35 “Q -būru lē madzū bē oke-eswi iya dū-gburu oke-eswi onye òdo; tē ùmadzū labù ono gbaru mgba ree oke-eswi òphu nò ndzū; kee aswa iya ènya-nhamūha. Èphe ekekwaaphu anù iya òphu nwūhuru anwūhu ènya-nhamūha. 36 Òle; ò -būru lē onye, nwe oke-eswi ono mahawaru l’oke-eswi iya eme ènari; jika lē ya ta akpò-chidu iya l’òka; tē onye nwe oke-eswi ono kpèkwaa onye òphu oke-eswi òdo; pata onanu, nwūhuru anwūhu ono.”

22

Òkwaberu èku ènya

1 “Q -būru l’o nweru onye kpuru eswi; m’ò bụ aturu onye òdo l’iphura gbua; m’ò bụ l’o reru iya erere; t’ò gudekwa eswi ise kfua ùḡwo eswi lanù ono. Q -būru aturu; yò buri aturu èno.

2 “Q -būru l’a phuru iphura l’èke ootsukpo ùlo onye òdo tē ya bahù; ò -būru l’è mekaru iya iphe; yo shi ège ono nwūhu bē onye ono, gburu iya

nụ ono te gbukwa ọchi. ³ Obenu; ọ -bụru l'ọ meru teke ẹnyanwu hatawaru buakwa ọchi bẹ onye ono gburu.

"Onye iphura kfu futaje ugwo iphe, o zitaru. Ọ -bụru l'ẹ to nwedu iphe, o nweru; e ree yẹbedua l'onwiya; gude aswa iya kfu ugwo iphe, o zitaru.

⁴ "Ọ -bụru l'iphe ono, o zitaru ono b'a phuru iya l'ẹka; yọ nọdukwadu ndzụ; m'ọ bụ oke eswi-o; m'ọ bụ nkakfu-igara-o; m'ọ bụ aturu; onye ono a-kfu ugwo iya nkfukwase.

⁵ "Ọ -bụru lẹ madzụ chiru elu iya ye; yo je ataa iphe, e meberu l'okfu onye ọdo; m'ọ bụ lẹ mgbo vayinu onye ọdo; m'ọ bụ l'ọ haru iya ẹka; yo je ataa iphe, e meberu l'okfu onye ọdo; tẹ onye nwe elu ono gude iphe, katsua mma l'okfu iya; m'ọ bụ lẹ mgbo vayinu iya; kfu onye ọphu ugwo iya.

⁶ "Ọ -bụru l'ọku nahuru laa l'egbudu; k'ọphu o keru witu, e butawaru ebuta; m'ọ bụ ọphu ẹ te butadua; m'ọ bụ l'ọ kekotaru okfu ono l'ọ ha; tẹ onye turu ọku ono kfu kwaa ugwo iya.

⁷ "Ọ -bụru l'ọ nweru onye nuru madzụ okpoga; m'ọ bụ iphe ọdo t'ọ doberu iya; a bya ezita iya l'ulo onye ono; ọ -bụru l'ẹ guderu onye oshi ono; t'ọ kfu kwaa ugwo iya nkfukwase. ⁸ Teke bukwanu l'ẹ te gudedu onye iphura ọbu; t'onye nwe ulo ono lufuta l'ifu ndu ikpe; bya egude ẹpha Ojejoje gwa ẹnwa t'a maru l'ẹ tọ dū iya kpamiru iya. ⁹ Ọ -bụru l'ọ nweru iphe, aachọ achọcho; a phua ya onye ọdo l'ẹka; mbu iphe, dū l'ọ bụ eswi; m'ọ bụ nkakfu-igara; m'ọ bụ aturu; m'ọ bụ iphe eye l'ehu; mbu iphe bụ iphe, eenweru enweru; t'ẹ duta umadzu labu, adzo iphe ono bya l'ifu ndu ikpe. Onye ọphu ikpe nmaru; yọ kfu onye ọphu nkfukwase.

¹⁰ "Ọ -bụru l'ọ nweru onye kperu madzụ nkakfu-igara; m'ọ bụ oke-eswi; ọdoo aturu; mewaru elu ọdo t'ọ doberu iya; yọ nwuhu; m'ọ bụ l'ẹ mekaru iya iphe; m'ọ bụ l'ọ phuhuru; to nwe onye maru iphe meru iya nū; ¹¹ ege ee-shi doshia okfu ono bụ tẹ onye ono bya Ojejoje l'ifu je agwa ẹnwa l'ẹ t'ọ makwa iphe, meru ẹku onye ọphu; t'onye nwe iya nū kwetakwa ege ono; t'ẹ b'ọ kfu kwa iya ugwo. ¹² Ọle; ọ -bukwanuru l'a kpuru iya l'iphura lẹ k'onye ono, e doberu iya ono; tẹ onye ono kfu kwaa onye nwe iya nū ugwo iya. ¹³ Ọ -bụru l'ọ bụ anu-egu-egbudu tagburu iya; t'ọ wota anu iya ọphu ọ taphoduru je ekoshi; t'a maru l'ọo anu tagburu iya. T'ẹ b'a sukwa t'ọ kfu ugwo iya.

¹⁴ "Ọ -bụru l'ọ nweru onye rotaru elu onye ọdo; iphe emeka iya; m'ọ bụ l'ọ nwuhuru teke onye nwe iya nū ta nọdu l'ẹke ono; tẹ onye rotaru iya nū kfu kwaa ugwo iya. ¹⁵ Obenu; ọ -bụru l'onye nwe iya nū nọ l'ẹke ono teke ono; t'onye rotaru iya nū ba akfu kwa ugwo iya. Teke bụ l'ọ kfu ru ugwo; nguta eswi ono; tẹ okpoga ono, a kfu ru ono nọ-chiakwaru iyi, yitaru onye ọbu.

Iphe, gbaru l'ememe

¹⁶ "Ọ -bụru l'ọ nweru onye kpaguderu nwamgboko, nwoke ta achikahubua ọkpa; to nwewa onye eje iya alulu; ẹphe l'iya azee; t'ọ kwakwaa aswa nū ndibe ẹphe; duta iya je aluru. ¹⁷ Ọ -bụru lẹ nna nwamgboko ono jikaru; sū lẹ ya te ekedu iya ẹya; t'ọ kwakwaphu aswa, aakwaje l'ishi nwamgboko, yele nwoke ta zebua; nū nna iya.

¹⁸ "Unu ba ahajękwa nwanyi, eme amamanshi t'ọ nọdu ndzụ.

¹⁹ "Onye yele anu zeru bẹ ee-gbuje egbugbu.

²⁰ "Onye gworu ẹja nū iphe ọdo, ẹ-ta buda yẹbedua, bụ Ojejoje bẹ ee-gbu egbugbu.

21 “Unu ba akpajekwa ndu laru alala ehu; ophu unu emegbujekwa ephe emegbu; ke l'unu shikwa-a buru ndu laru alala l'alijiputu.

22 “Unu be emegbujekwa unwanyi, maa tufuru; ophu unu emegbujekwa ndu a toru ogbe. 23 Teke unu emegbu ephe emegbu; ephe araa; raku yebe Ojejoje be ya a-nukwa olu ephe. 24 Ehu-eghughu iya a-vo-lihukwa; ya egude ogu bya achiko unu gbugee. Unyomu unu aburu ndu, maa tufuru; unwegirima unu aburu unwu ogbe.

25 “O -buru l'unu jeru ndu ke yebe Ojejoje, mkpa byaru ugwo l'ime onwunu; unu be emekwa l'obu ndu ejeje ugwo o-muru-nwa. Unu ba asukwa t'ephe kfuru o-muru-nwa yeru iya unu. 26 O -buru le madzu ibe unu yeru unu uwe l'itumo; unu wolaaru iya eya temanu enyanwu ariba. 27 Ke l'o bu uwe ono bu iphe, oogudeje egbochita ehu iya. ?Buhunu ngunu be oo-gude kuru mghenya? O -raku yebe Ojejoje be ya a-nukwa olu iya; kele ya aphuje imiko.

28 “Unu be ekfubyishijekwa Nchileke ekfubyishi; ophu unu akojekwa onye achi ndu ali unu onu.

29 “Unu ba ahakwa ogworu yebe Ojejoje ngweja, shi l'akpuru iphe, unu kpataru l'okfu; waa ophu shi le mee, unu pyitaru apyita.

“Unwegirima unu ndu ophu bu okpara; be unu a-nuje iya. 30 Ono kwaphu ege unu e-meje iya l'eswi unu; me l'aturu unu. Unu hajee ya t'o noo l'ehu nne iya abali esaa. O -rua le k'esato iya; unu akputa iya kputaru yebe Ojejoje.

31 “Unu a-bu ndu duru yebe Ojejoje le nso. Unu ba atajekwa iphe, anu-egu-egbudu gburu. Unu togbojeru iya nkuta.

23

Ekemu, a turu swibe ikpe, du mma; me k'obu-imiko

1 “Ba atujekwa ntumatu. Ba agbajekwa ejo ekebe gude eyeru ejo madzu eka.

2 “Be etsojekwaru igwe-oha ye eka l'ome iphe e ta dudu mma. Teke i vudo l'ifu ndu ikpe; be egudekwa l'iime t'i kfua iphe a-du oha mma; mee te ikpe laaru onye iswi e-ta dudu mma. 3 Be egudekwa l'oo le madzu bu onye ukpa; gbachiaru iya l'ifu ndu ikpe.

4 “O -buru l'i phuru oke-eswi; m'o bu nkakfu-igara onye ohogu ngu eke okpa-phuhuwa akpaphuhu; kputakwa iya kpu-jeru iya. 5 O -buru l'i phuru nkakfu-igara onye i du ashi; eke ivu, o vu nyi-tsutaru iya; ba ahakwa iya. Tugbukwaa je eyeru iya eka.

6 “Unu ba ajikakwa okperu onye ukpa ikpe ohuma l'ulo ikpe. 7 Sekwaa eka; me okpa l'okpe ejo ikpe. Be egbujekwa onye, e te nwedu iphe o meru; m'o bu onye doberu eka ndoo; kele ya ta ahakwa onye meru iphe, du eji te ya ba nma iya ikpe.

8 “Ba anakwa eka-azu; kele eka-azu emejekwa te madzu mee enya l'e t'o phudu iphe, o phuchacharua; l'emejekwaphu t'a nma onye doberu eka ndoo ikpe.

9 “Unu be emegbujekwa ndu laru alala emegbu; ke l'unu maru ege oduje onye laru alala; unubedua eshiwa buru ndu laru alala l'alijiputu.

Ekemu mboku otu-ume

10 “Afa ishingu be unu a-koje ali unu; kpata iya iphe, e meberu iya. 11 O -be l'afa k'esaa; unu ahaa ya akoko; k'ophu ndu Izurelu ndu ophu akpa

ukpa e-jeje akpaa l'ẹke ono. Ophu wuduru nū; anū-ẹgu-ẹgbudu erifufuwa iya rū. Unu mekwaaphu mgbo vayinu unu; mē ẹgu-olivun unu ẹge ono.

12 "Abali ishingu bē unu e-jeje ozi; o -be lē mbōku k'ẹsaa; unu be ejekwa ozi; k'ophu oke eswi unu; mē nkakfu-igara unu a-tūtaje ume; mekwaphu k'ophu ohu, a mūrū lē nk'unu; mē onye bū mbyamūmbya a-tūtakwaphu ume.

13 "Unu kwabekwa ẹnya mekota iphemiphe obule-a, ya ekfuru unu-a. Unu ba adukwa iphe, bū iphe aagwa agwagwa, unu a-kpō-kuje. Unu be ephotajekwa iya ẹpha ephota lē phuu.

Uzo aji ẹto, aa-gbaje

14 "Ugbo ẹto l'afa; bē unu a-gbajeru iya aji.

15 "Unu a-gba Aji Buredi, ẹ te kodu ekoko. Ujiku ẹsaa; bē unu a-taje buredi, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi; bū iya bū ẹge ya turu unu l'ekemu. Unu meje iya teke ono, aagbajē aji ono l'onwa Abibu; kē l'ọ bū l'onwa ono; bē unu lufutaru lē Ịjiputu.

"T'ẹ b'ọ dukwa onye a-gbajeru ẹka bya iya l'ifu.

16 "Unu gudeje iphe odungu, unu kpataru l'iphe, unu meberu l'alī gbaa Aji O-je-l'ẹgu.

"Unu gbaa Aji Mkpū l'ishi-afa teke unu akpata iphe, unu meberu l'alī.

17 "Ugbo ẹto l'afa bē unwoke unu l'ẹphe ha a-chikoje bya l'ifu Nnajiufu, bū Ojejoje.

18 "T'ẹ b'ọ dukwa iphe e yeru iphe ekoje buredi, unu e-yekobe lē mee anu, unu gude egworu iya ngweja.

"T'ẹ b'ọ dukwa ẹbà anu ono, e gude gbaa aji ono, aa-ha t'ọ bọ nchi.

19 "Iphe mbū, vuru ọzo kaa l'okfu unu bē unu e-gudeje bya l'ulo Ojejoje, bū Nchileke unu.

"Unu be egudejekwa mini-ẹra nne egbu shia nwa iya.

Ojosi Nchileke a-boru ndu Ịzurelu ọzo

20 "Unu lekwa; lē ya e-zi ojosi-imigwe t'ọ vutaru unu ọzo; l'ẹche unu; dua unu durua ẹke ono, ya kwakobewaru akwakobe ono. 21 Unu ngabekwaru ojosi-imigwe ono nchi; meje iphemiphe obule, ọ sūru t'unu mee. Unu be ekwefujekwaru iya ikē; kē l'ẹ tọ gukwaru unu nvū; keshinu ophu ọ bū ẹpha yēbe Ojejoje b'ọ gude eje. 22 Ọ -buru l'unu jiru obu oyi; ngaberu ojosi-imigwe ono nchi; l'emekota iphe, yēbe Ojejoje sūru t'unu meje; bē ya a-buru ohogu ndu ohogu unu; ẹphe adū iya ashi; mbū ndu unu dū ashi. 23 Ojosi iya e-vutaru unu ọzo; duru unu bahū l'alī ndu Amoru; kē ndu Hetu; kē ndu Pérezu; kē ndu Kénanu; kē ndu Hevu; mē kē ndu Jebusu. Ya a-chikolephu ndu ono mee t'ẹphe chihu l'alī ono. 24 Unu be efozitajekwaru iphe, bū iphe aagwa agwagwa; ophu unu abajekwaru ẹphe ẹja; ophu unu etsojekwaru ẹphe mee ome-l'alī ẹphe. Unu mebyishia agwa ẹphe; unu etsukoshia mkpuma, ẹphe doberu l'ẹnya-ngweja ẹphe. 25 Unu bajeru yēbe Ojejoje, bū Nchileke unu ẹja. Ya e-meru unu iphe-oma lē nri; mē mini; bya ewofu ome-l'ẹhu l'ẹke unu nọ. 26 Ẹ to nwe du l'ẹpho alufu madzū l'alī unu; to nwe nwanyi, a-nonu t'ọ tsū ime. Ya e-me t'unu kajee nka likpahu alikpahu.

27 "Ya e-me t'a atsupu unu egvu. Iphe bū mbakeshi, unu l'ẹphe alū ọgu bē ya e-me; ẹphe emehu ririri. Ya emee ndu ohogu unu l'ẹphe ha t'ẹphe ghakobeje; gbaaru unu ọso. 28 Ya e-zi evu t'ọ vuru unu ọzo je achishiaru

unu ndu Hevu; me ndu Kénanu; me ndu Hetu l'uzo. ²⁹ Oje ya ta achifu-gedu epehe l'afa lanu; ke l'ali ono a-bya aburu okorobo-egu; anu-egu-egbudu, no iya nu aka unu eka. ³⁰ Ya a-tokpelephu nwehu achishi epehe; jeye teke unu a-ka l'igwe; du ike nwekotaru ali ono.

³¹ "Ya e-me te okè-ali unu tsube le Eze Enyimu Uswe je akpaa le Eze Enyimu Filisutayinu; me shita l'echi-egu jeye le Enyimu Yufurétusu. Ya eworu ndu ali ono ye unu l'eka; t'unu chifu epehe. ³² Unu l'ephe ba agbakwa ndzu; unu l'agwa epehe ta agba. ³³ Unu be ekwekwa t'ephe buru l'ali unu; odumeka be epehe a-kpatakwa t'unu mee ejo iphe meswee yebe Ojejoje. Ke l'unu -baaru agwa epehe eja; be o-bukwaru onya nmata unu."

24

Eeme oqba-ndzu t'o nguru anguru

¹ To du iya bu; Ojejoje asu Mosisu te yele Eronu; Nadabu; Abihu; me ndu bu ogurennya Izurelu epehe ukporo madzu eto l'umadzu iri nyikfuta yebe Ojejoje; nodu ote-nya; baaru iya eja. ² O bu Mosisu nwenkinyi iya bu onye a-byakfuta yebe Ojejoje; te ndu ophu be ejekwa iya okpirita ntse. Te ndu Izurelu be etsokwaru iya nyikota eli ugvu ono.

³ Mosisu eje ekfukotaru ndu Izurelu iphe, Ojejoje kfushiru; me ekemu iya. Epehe atuko gude olu lanu zua; su: "L'iphe, bu iphe, Ojejoje kfuru be epehe e-mekota." ⁴ Mosisu abya atuko iphe, bu iphe ono, Ojejoje kfuru ono dekota l'ekwo.

Yo gbeshi l'onmewa utsu; bya akpu a-nya-ngweja l'okpa ugvu ono; bya akfube mkpuma iri l'ebo, no-chiru nya okpa-ikfu iri l'ebo ndu Izurelu. ⁵ Yo bya ezia unwu-okorobya ndu Izurelu; epehe eje egwooru Ojejoje ngweja-ukfuru; gbushikwaaphu unwu oke-eswi gude gwooru iya ngweja-ehu-agu. ⁶ Mosisu abya ekee mee anu ono ebo; woru uzo lanu wuru ye l'efere; bya ewota ophu phee l'anya-ngweja ono. ⁷ Yo bya ewota Ekwo Oqba-ndzu ono guaru ndu Izurelu. Epehe azua mgbede; su l'ephe a-nodu angaberu Ojejoje nchi; l'eme iphemiphe obule, o kfuru.

⁸ Mosisu abya ewota mee ono phee ndu Izurelu l'ehu; su: "Qwaa bu mee, ekoshi ndzu, Ojejoje shi l'ekemu ono, o turu ono; unu l'iya agbaa l'ege o kfuru."

⁹ Mosisu yele Eronu; Nadabu; Abihu; me ndu bu ogurennya Izurelu epehe ukporo madzu eto l'umadzu iri abya enyihu eli ugvu ono; ¹⁰ bya aphua Nchileke ke ndu Izurelu. Iphe o vudo l'eli iya bu iphe e meru le mkpuma, aswa no, eekuje safaya; yo gbulephu samu l'o bu akpamigwe. ¹¹ Ophu o dudu iphe, Nchileke meru ndu bu ogurennya Izurelu ono. Epehe aphu Nchileke; bya eria; ngua.

¹² Ojejoje asu Mosisu: "Nyikfuta iya l'ugvu-a bya anodu l'eke-a te ya nu ngu mkpuma, du balibali, ya deru ekemu; me iphe, ya suru t'ephe meje, a-noduje akpo-ziru epehe uzo."

¹³ Ya ndono; Mosisu yele Joshuwa, bu onye anyajeru iya ekpa ayiru tugbua; je enyihu ugvu Nchileke. ¹⁴ Mosisu asu ndu bu ogurennya ono: "Unu nodu l'eke-a ngaberu epehe jeye teke epehe a-byakfuta unu odo. Eronu yele Huru be unu l'ephe no l'eke-a; onye okfu dakfutaru; t'o jekfu epehe."

15 Mósísu enyihulephu ugvu ono; urukpu atso-kputa iya. 16 Odu-biribiri Ojejoje abya atuko Ugvu Sáyinayi ono ji. Urukpu ono anoo l'ugvu ono ujiku ishingu. Yo be le mboku k'esaa; Ojejoje eshi l'urukpu ono kua Mósísu. 17 Ndu Ízurelu be odu-biribiri Ojejoje ono dulephu l'ò bu oku, enwu enwunwu l'eli ugvu ono. 18 Mósísu enyia eli ugvu ono jeye teke urukpu ono kpuchitaru iya. Yo nono l'eli ugvu ono ukporo abali ugbo ebo: eswe l'enyashi.

25

Utu iphe, ee-gude mee ulo-ekwa (Awu 35:4-9)

1 Ojejoje asu Mósísu: 2 "T'o kfuaru ndu Ízurelu t'ephe wota iphe bya anu yebe Ojejoje. Iphe, on-nataje bu iphe, onye gude obu iya wota bya anu. 3 Iphe, ephe a-nuje bu mkpola-ododo; mkpola-ocha; ope; 4 owuu, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; okpobe owuu ocha; eji egbu; 5 akpo ebyila, a tseru l'uswe; akpo umoro-enyimu; oshi akesha; 6 manu olivu, ee-gudeje amu oku; iphe, eeyeje le manu k'owu l'ishi t'o shi mkpo; ophu eeyeje l'insensu t'o shi kwekwekwe; 7 mkpuma onikusu; mewaru mkpuma odo, aswa nogbaa. Mkpuma ono be ee-me gbapyabe l'uwe-ukuvu* onye achijeru Nchileke eja yebe uwe-okpoma.

8 "Kfuru ephe t'ephe ruru yebe Ojejoje ulo, du nso; te ya buru l'eke ephe bu. 9 Unu mekwaa ulo-ekwa ono yebe iphemiphe obule, a-no l'ime iya t'o dulephu ege ya e-koshi ngube Mósísu t'e mee ya.

Okpoko Ogba-ndzu ono (Awu 37:1-9)

10 "T'ephe gude oshi akesha gbaa okpoko. Te ogologo iya du nkwo-eka labu le mkpirikpi iya. Usa iya adu nkwo-eka lanu le mkpirikpi iya. Eli iya adukwaphu nkwo-eka lanu le mkpirikpi iya. 11 Wu okpobe mkpola-ododo l'ime iya; me l'azu iya. Nngu egudekwaphu mkpola-ododo wu le mgberemeku iya mgburumgburu. 12 Nngu akputa echi mkpola-ododo eno hebe l'okpa iya ephe eno. Mbú t'i wota ebo hebe l'ibe lanu; wota ebo ophu hebe l'ibe iya ophu. 13 Gude oshi akesha pyita mgboro labu; wu ya mkpola-ododo. 14 Nngu eworu mgboro ono ephe ebo pyoshia l'echi ono, e hebetsuaru le mgberemeku okpoko ono t'o buru iphe, ee-gudeje apa iya. 15 Mgboro ono a-noduwuru l'echi okpoko ono. Te b'e wofukwa iya ewofu. 16 O bu ekemu ono, yebe Ojejoje a-nu ngu ono be ii-dobe l'ime okpoko ono.

17 "Gude okpobe mkpola-ododo meta okfu okpoko; eke, aa-kfuje ugwo iphe, du eji, madzu meru. T'ogologo iya du nkwo-eka labu le mkpirikpi iya. Usa iya adu nkwo-eka lanu le mkpirikpi iya. 18 Nngu egude mkpola-ododo mee cherobimu labu, a-nodutsua l'ishi okfu okpoko ono. T'o bukwuru mkpola-ododo, e tsusuru etsusa be ii-gude mee ya. 19 Woru cherobimu lanu dobe l'ishi lanu; ngu eworu ophu dobe l'ishi iya ophu. Ii-me te cherobimu labu ono, notsua l'ishishi okpoko ono yebe okpoko ono t'ephe buru nanu. 20 Cherobimu ono be eba iya a-jakashihu ajakashihu laa imeli; gude kpuchita okfu okpoko ono. Cherobimu ono; be ee-dobe; k'ophu ephe a-gharu onwephe ifu; tuko l'ele enya l'eli okpoko ono. 21 Nngu ewota okfu

* 25:7 25:7 Iphe e deru uwe-ukuvu l'eke-a b'e deru ifodu (ephod) le mbeke. O bu uwe, amashi mma ike, onye achijeru Nchileke eja anyajeru l'ukuvu; kobe iya urimu; me turimu, bu iphe, ephe egudeje ama uche-obu Nchileke.

okpoko ono kpuchia ya; woru iphe ono, e deru ekemu yēbe Ojejoje ono, bu ophu, ya e-mekochaa nu unu ono; yekwaphu l'ime okpoko ono. ²² Yo buru l'eli okfu okpoko ono; mbu le mgbaku cherobimu labu ono, no l'eli okpoko ono; bu iya bu eke ono, e doberu iphe, e deru ekemu iya ono be ya a-byakfuta ngu bya ekfuru ngu iphemiphe obule, ndu Izurelu e-meje.

Teburu ono
(Awu 37:10-16)

²³ “Gude oshi akesha meta teburu. Te ogologo iya du nkwo-eka labu. Usa iya adu nkwo-eka lanu. Eli iya adu nkwo-eka lanu le mkpirikpi iya. ²⁴ Nngu awu ya okpobe mkpola-ododo; bya egudekwaphu mkpola-ododo wu le mgberemeku iya mgburumgburu. ²⁵ Nngu ewota oshi, du gbiriri, usa iya ha l'o bu obechere-eka swephee mgberemeku iya mgburumgburu; nngu egudekwaphu mkpola-ododo wu-pee oshi ono mgburumgburu. ²⁶ Kputa echi mkpola-ododo eno hebegbaa le mgberemeku okpa teburu ono. ²⁷ Echi ono a-nonyabetsukwaa oshi ono, du gbiriri ono; k'ophu odukwanu ike gudeshia mgboro, ee-gudeje apa teburu ono. ²⁸ Ii-gude oshi akesha pyishia mgboro ono; wu ya mkpola-ododo t'o buru mgboro, ee-gudeje apa teburu ono. ²⁹ Nngu egude okpobe mkpola-ododo meshia efere; ite; okoro; me nkwo-eka, aa-tu-kobeje l'eli teburu ono. Iphe ono l'o ha bu iphe, ee-gudeje gwooru yēbe Ojejoje ngweja-mee. ³⁰ Te eedobeje buredi l'ifu yēbe Ojejoje. O bu l'eli teburu ono be aa-tu-kobeje iya; k'ophu oo-noduje iya l'ifu tekenteke.

Iphe, eegvubeje uroku
(Awu 37:17-24)

³¹ “Gude okpobe mkpola-ododo, e tsusaru etsusa mee iphe, ee-gvubeje uroku. Mee ya t'o nweru oshi; nweru ekali. Yo nweru efere; nweru nkwo iya; nweru iphe, du l'o bu nwopu okoko-oshi; me iphe, du l'o bu igu oshi, jawaru ajaja. Tukokwa iphe ono l'o ha mee te ye iphe ono, eegvubeje uroku ono dzekfua buru nanu. ³² Oshi iya ono e-nweru ekali ishing: eto l'eka iya owaa; eto l'eka iya ophu. ³³ Te ekali iya ono nwejeru okoro eto. Okoro ono be ee-metsua t'o dugbaa l'o bu igu-oshi alumundu. E mekwaaphu nwopu okoko-oshi ye iya; owaa iphe, du l'o bu igu oshi, jawaru ajaja. Yo buru ege ono be odukota l'ekali iya ono ephe ishing, dzekfugaaru l'oshi iya ono. ³⁴ Te oshi iya ono nwekwaru okoro eno, e meru; yo du l'o bu igu alumundu. Yo nwekwaruphu iphe, e meru; yo du l'o bu nwopu okoko-oshi; owaa iphe, du l'o bu igu oshi, jawaru ajaja. ³⁵ Nwopu okoko-oshi lanu be ee-me t'o nodu le mkpuli ekali iya labu ono k'ali. Kebo anodu le mkpuli ekali iya labu k'echi. Keeto anodu le mkpuli ekali iya labu k'eli. Mbu l'oo-nodutsua le mkpuli ekali iya ono ephe ishing. ³⁶ Nwopu okoko-oshi ono ye le ekali iya ekali iya ono be ee-me te ye oshi iya tuko dzekfuru. Yo buru okpobe mkpola-ododo, e tsusaru etsusa be ee-gude mee ya.

³⁷ “Nngu emeta uroku esaa gvubegbaa l'eli iphe ono, eegvubeje uroku ono. T'e dobekwa iya k'ophu iphoru iya a-ngakotaje ifu eke ono. ³⁸ Akpa iya; me iphe, aagujeru oku iya ye bukwa okpobe mkpola-ododo be eegude mekwa ya pu. ³⁹ Iphe, eegvubeje uroku ono ye le ngwa iya l'o ha bu unu okpobe mkpola-ododo esaa l'ukporo iri be ee-gude mee ya. ⁴⁰ Letakwa enya t'e mee iphe ono l'o ha t'o du ege e koshiru ngu iya l'eli uguvuno.

26

Ulo-ékwa
(*Awu 36:8-38*)

¹ "Ii-meta ulo-ékwa. Gude òwúú ocha, a swíru l'ò bú ụdò; mę òwúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke uswuswe; mę ophu eke mee-mee; kwee ekwa kweta iya ukfu-ekwa iri. T'onye maru ome nka gude òwúú ono kwee cherobimu ye l'ukfu-ekwa ono. ² Tę ukfu-ekwa ono tükokwa hakọ ęnya-nhamunha. T'ogologo iya dų nkwo-ęka ụkporo l'ęsato. Ụsa iya adų nkwo-ęka ęno. ³ Wota ukfu-ekwa ono ise gbagbabe t'ọ bųru ishimishi lanų; nggu ewotakwaphu ụzo ise ophu gbagbabe; t'ọ bųru ishimishi lanų. ⁴ Ishimishi iya ono kę mbų b'ii-gude òwúú, eke urukpu-urukpu yeshia ya nkolaba l'igbirimọnu ukfu-ekwa iya ono kę ikperazų. Nggu emekwaaphu ege ono l'ukfu-ekwa kę ikperazų l'ishimishi iya k'ębo. ⁵ Nkoloba ụkporo labų l'iri bę ii-ye l'ishishi ishimishi lanų; nggu eyekwaphu nkolaba ụkporo labų l'iri l'ishishi ishimishi lanų ophu. Nkoloba ono a-chịko chegbabe ifu. ⁶ Gude mkpọla-ododo meta iphe, kweru nko ishi labų ụzo ụkporo labų l'iri. Nggu egude iya dzegbabe ishimishi ękwà ono ęphe ebo t'ọ bųru nanų.

⁷ "Nggu egude eji eghu kwee ękwà; kweta iya ukfu-ekwa iri lę nanų, ee-gude phų-chita eli ulo-ékwa ono. ⁸ Tę ukfu-ekwa ono ęphe iri lę nanų tükokwa hakọ ęnya-nhamunha. Tę ogologo iya dų nkwo-ęka ụkporo l'iri. Ụsa iya adų nkwo-ęka ęno. ⁹ Chịta ukfu-ekwa ono ise gbagbabe t'ọ bųru ishimishi lanų; nggu achịta ukfu-ekwa ishingu ophu gbagbabekwaphu t'ọ bųru ishimishi lanų. Ukfu-ékwa kę ishingu phų; bę ii-pyaji ebo t'ọ gboru l'ifu ulo-ékwa ono. ¹⁰ Nkoloba ụkporo labų l'iri bę ii-ye l'ishishi ishimishi lanų; nggu eyekwaphu nkolaba ụkporo labų l'iri l'ishishi ishimishi lanų ophu. ¹¹ Nggu egude ope meta iphe, kweru nko ishi labų ụzo ụkporo labų l'iri. Nggu egude iya kotagbaa nkolaba ishimishi ękwà ono ęphe ębo; gude iya dzegbabe ulo-ékwa ono t'ọ bųru nanų. ¹² A bya l'ukfu-ekwa, tsufuru l'ulo-ékwa ono; mbų nkere-ębo l'ukfu-ekwa ono bę ee-me t'ọ wų-zita l'azu ulo-ékwa ono. ¹³ Ishimishi ono, e gude phų-chita ulo-ékwa ono e-gude nkwo-ęka lanų ka k'ime iya phų ụsa lę mgberemęku iya ęphe ębo. Ndu k'ono bę aa-ha t'ọ wų-zita l'ụzo alį t'e gude iya kwechia mgberemęku iya. ¹⁴ Nggu ewota akpọ ebyila, e meru; yo ke uswuswe; phų-chia ulo-ékwa ono ọdọ. Nggu ewota akpọ umoro-ęnyimu kwechita iya.

¹⁵ "Gude oshi aksha rüşia oshi, ee-gudeje kpọbe ulo-ékwa ono. ¹⁶ Oshi ono bę aa-rugbaa ogologo iya t'ọ dų nkwo-ęka iri. Ụsa iya adų nkwo-ęka lę mkpirikpi iya. ¹⁷ Oshi ono bę aa-pyitatsua okpa ye ęka labų. Yọ bųru ęge ono bę ii-mekota oshi ulo-ékwa ono l'ọ ha. ¹⁸ A bya l'ulo-ékwa ono ibyiya ophu gharu ifu l'ụzo ọhuda; bų ụkporo oshi bę ii-rụta; yeshia ya. ¹⁹ Nggu egude mkpọla-ocha meshia ęnya eke ee-gvubetsua oshi ono. Nggu emeta iya ụzo ụkporo labų. Iphe bų oshi ophu nọnu e-nweru ęnya ęke ee-gvubeje iya. ²⁰ A bya l'ibyiya ophu; mbų ibyiya ophu gharu ifu l'ụzo isheli; bųkwaphu ụkporo oshi bę ii-rụta; yeshia ya. ²¹ Gude mkpọla-ocha meshia ęnya ęke ee-gvubetsua oshi ono ye. Nggu emeta iya ụzo ụkporo labų. Iphe bų oshi nọnu e-nweru ęnya ęke ee-gvubeje iya. ²² A bya l'azu ulo-ékwa ono; mbų ibyiya ophu gharu ifu l'ụzo ęnyanwu-arịba bų oshi ishingu bę ii-rụta; yeshia ya. ²³ Nggu arüşia oshi ębo ębo; yeshia l'iku iku ulo-ékwa ono l'azu azų iya. ²⁴ Oshi labu ono, ee-yeshi l'iku iya ono bę a-dugbaa nkwegba ębo ębo. Oo-shi l'ụzo alį dų nkwegba ębo jeye l'imeli. Yọ bųru echi lanų bę aa-kųbe iya. Ęphe ębo a-chịko dųkota ęge ono.

²⁵ Oo ya bu l'oo-du oshi esato l'uzo azu ulo-ekwa ono. T'e gude mkpola-ocha meshia enya eke ee-gvubetsua oshi ono ye. Nggū emeta iya uzo iri l'ishingu. Iphe bu oshi nonu e-nweru enya eke ee-gvubeje iya.

²⁶ "Gude oshi akesha rashia oshi, dugbaa gbiriri, ee-gude swebushia l'oshi ono. Uzo ise be ii-swebetsua l'oshi eka ulo-ekwa ono ekalanu; ²⁷ nggu eswebekwaphu uzo ise odo l'eka iya ophu. Uzo ise odo aburu k'azu ulo-ekwa ono; ibyiya ophu gharu ifu l'uzo enyanwu-ariba. ²⁸ Oshi ophu du gbiriri, ee-swebe l'echi iya be aa-pyi t'o shi l'ishi lanu lufu l'ishi iya ophu. ²⁹ Nggū awukota mkpola-ododo l'oshi ono, eegudeje kpobe ulo-ekwa ono. Nggū egudekwaphu mkpola-ododo meshia echi, e-gudetsua gbiriri oshi ono. Nggū abya awukwaaphu mkpola-ododo le gbiriri oshi ono.

³⁰ "Rukwaa ulo-ekwa ono ege a turu ngu onu iya l'eli Ugwu Sáyinayi.

³¹ "Nggū egude owúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke uswuswe; ophu eke mee-mee yeke k'ocha, a swiru l'o bu udo; kwee ekwa. T'onye maru ome nka gudekwa owúú ono kwee cherobimu ye l'ekwa ono. ³² Nggū egude oshi akesha pyia itso eno; wua ya mkpola-ododo. Nggū eworu itso ono kpobetsua lenya eke e meshiru le mkpola-ocha. Nggū egude iphe, kweru nko, e gude mkpola-ododo mee kobe ekwa ono l'itso ono ³³ le mkpuli iphe phu, kweru nko ishi labu phu, e gude dzegbabe ishimishi phu, e gude phu-chita ulo-ekwa ono. Nggū eworu Okpoko Ekemu ono sube l'eke ono, e gebutaru ekwa ono. Ekwa ono be ee-gude kekahu Ekedu-Nso le Eke-Kakota-odu-Nso. ³⁴ Nggū ewota okfu okpoko ono, aakfuje ugwo iphe, du eji, madzu meru ono; kpube l'eli Okpoko Ekemu ono, a suberu le Eke-Kakota-odu-Nso. ³⁵ Nggū apata teburu phu sube l'ifu ekwa ono, e gude gebuta Eke-Kakota-odu-Nso ono. Eke aa-sube iya bu l'ime ulo-ekwa ono l'ibyiya ophu gharu ifu l'uzo isheli. Nggū eworu iphe ono, eegvubeje uruku ono gvube l'ibyiya ophu gharu ifu l'uzo ohuda; t'ephe le teburu phu chegbabe ifu.

³⁶ "A -bya l'onu ulo-ekwa ono; t'e gude owúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; me k'ocha, a swiru l'o bu udo; kwee ekwa gude kochita iya. ³⁷ Nggū egude mkpola-ododo meshia iphe, kweru nko, ee-gude kobe ekwa ono l'itso. Nggū egude oshi akesha pyita itso ise; wukwaa ya phu mkpola-ododo; gude ope kpushia enya eke aa-kpobeje itso ono; ephe ise.

27

Enya-ngweja-ukfuru (Awu 38:1-8)

¹ "Gude oshi akesha ruta enya-ngweja. Te eli iya du nkwo-eka eto. Te ogologo iya yeke usa iya hakwaru enya-nhamunha. Iphe, oo-dutsua bu nkwo-eka ise ise. ² Nggū emeta mpo dobetsua l'ishi ishi iku iya uzo eno. Te mpo ono yeke enya-ngweja ono ragbabe aragbabe buru nanu. I -metsua; nggu eworu ope wua ya. ³ Nggū egude ope meshia iphe, bu iphe, ee-gudeje eje ozi l'enya-ngweja ono, bu iya bu ite okpo ntu; me iphe, eegudeje ekpo ntu eye l'ite ono; me efere; me oji; owaa iphe, aaguje oku. ⁴ Nggū egude ope meta iphe, du nggafu nggafu l'o bu ugbu; bya enweru mgberemeku eno. Nggū egudekwaphu ope meta echi eno hebetsua le mgberemeku iphe ono. ⁵ Nggū ewota iphe ono kwechia uzo ali mgberemeku enya-ngweja ono. T'e shi l'uzo ali iya kwechia ya jeye l'echilabu iya. ⁶ Nggū egude oshi akesha pyita mgboro labu, ee-gudeje apa iya. Nggū awukwaaphu

ope lẹ mgboro ono. ⁷ T'e wotsuaru mgboro ono nwua l'enyā echi phụ lẹ mgbereṁeku iya ephe ẹbo. Mgboro ono ephe ẹbo a-nodujetsua lẹ mgbereṁeku enya-ngweja ono ephe ẹbo teke aapa iya apapa. ⁸ Mekwaa enya-ngweja ono tẹ ọzo nodu iya l'echi. Nggū egude ibiribe oshi rya ya; mee ya t'ọ dū ẹge ono, ya koshiru ngu l'eli ugvu ono."

Ogbodufu ono
(*Awu 38:9-20*)

⁹ "Meeru ọlo-ẹkwà ono ogbodufu. Gude òwúú ọcha, a swiru l'ọ bụ ọdo; kwee ẹkwa, dū ọkporo nkwo-ẹka ise l'ogologo; gude gebuta ibyia ọphu ogbodufu ono gharu ifu l'uzo ọhuda. ¹⁰ Nggū egude ope meta ọkporo itso, aa-kpobe iya yeke enya ẹke aa-kpobetsua itso ono. Nggū egude mkpola-ọcha meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa ono l'itso ono yeke iphe, ee-swebe l'itso ono. ¹¹ Uzo isheli iya bukwapu ẹkwa, dū ọkporo nkwo-ẹka ise l'ogologo bẹ ee-kwe; gude gebuta iya. Itso, aa-kpobe l'uzo isheli ono yeke enya ẹke aa-kpobe itso ono a-dutsua ọkporo ọkporo. Yọ bukwaruphu ope bẹ aa-wukota iya; bukwanuru mkpola-ọcha bẹ ee-gude meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa l'itso ono yeke iphe, ee-swebe iya.

¹² "A -bya l'usa ogbodufu ono l'uzo enyanwu-ariba iya; bukwa ẹkwa, dū ọkporo nkwo-ẹka labu lẹ nkwo-ẹka iri l'ogologo bẹ ee-kwe; gude gebuta iya. T'e meta itso iri, aa-kpobe l'uzo enyanwu-ariba ono; metakwaphu enya ẹke aa-kpobetsua itso ono uzo iri. ¹³ Usa ogbodufu ono l'uzo enyanwu-ahata iya a-dukwaphu ọkporo nkwo-ẹka labu lẹ nkwo-ẹka iri l'ogologo. ¹⁴ T'e kwee ẹkwa, dū nkwo-ẹka iri l'ise l'ogologo; gude gebuta ọnu, ẹke e shi abata l'ogbodufu ono ẹke iya ọphu. Itso, aa-kpobe iya yeke enya ẹke aa-kpobetsua itso ono a-dutsua ẹto ẹto. ¹⁵ A -bya l'ẹke, eeshije abata ogbodufu ono ẹke iya ọphu; bukwapu ẹkwa, dū nkwo-ẹka iri l'ise bẹ ee-kwe; gude gebuta iya. Itso, aa-kpobe iya; yeke enya ẹke aa-kpobetsua itso ono a-dutsukwaaphu ẹto ẹto.

¹⁶ "T'e gude òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe yeke k'ọcha, a swiru l'ọ bụ ọdo; gude kwee ẹkwa, dū nkwo-ẹka ọkporo l'ogologo; gude gechita ẹke eeshije abahu l'ogbodufu ono. T'ọ bukwaru onye maru ogude ngga kpa ẹkwa bẹ e-eme iya nu. Ẹke ono, eeshije abahu iya ono bẹ ee-metaru itso ẹno; ọwaa enya ẹno, aa-kpobetsua itso ẹno ono. ¹⁷ Iphe, ee-swebegbaa l'itso, ee-gude kpobuta ogbodufu ono mgburumgburu yeke iphe, nweru nkolaba, ee-gudegbaa kobe ẹkwa ono l'itso ono; bukota mkpola-ọcha bẹ ee-gude meta iya. Enya nsu, aa-kpobetsua itso ono bẹ aa-wukota ope. ¹⁸ Ogbodufu ono a-dū ọkporo nkwo-ẹka ise l'ogologo; dū ọkporo nkwo-ẹka labu l'iri l'usa. Ee-gude ẹkwa, e kweru l'òwúú ọcha, a swiru l'ọ bụ ọdo; gebuta iya. Eli ẹkwa ono a-dū nkwo-ẹka ise; a wukota ope l'enya ẹke aa-kpobetsua itso iya. ¹⁹ Iphe, bụ ngwa ọdo, ee-gude eje ozi l'ọlo-ẹkwà ono; m'ọ -ruhuru; ọ buri ngunu b'ẹ gude iya eme; je akpaa lẹ nggu, ee-libegbaa eri ọlo-ẹkwà ono; mękwaphu kẹ ogbodufu ono bụ ope bẹ ee-gude mekota iya."

Manu Uroku ono
(*Liv 24:1-4*)

²⁰ "Kfuaru ndu Ịzuru lẹ t'ephe wotaru ngu ọkpobe manu olivu, e megheru emeghe; t'e yeje l'uroku; tẹ ọku uroku ono nwuje mkpurumkpuru. ²¹ T'ọ buri Ẹronu yeke unwu iya e-yeje ọku l'uroku ono l'ifu Ojejoje l'ime Ọlo-Ẹkwà Ndzuko ono; mbu l'azu ẹkwa phu, e

gude kebuta Okpoko Ekemu phụ. T'ẹphe mejekwaa urọku ono t'o shi l'urenyashi nwua jeye l'utsu. Tẹ ndu Ízurelụ dobekwa ekemu-a; shita l'ogbo sweru ogbo."

28

Uwe, ndu achijeru Nchileke ẹja

(Awu 39:1-7)

¹ "T'e shi lẹ ndu Ízurelụ dufutaru ngu nwunne ngu, bụ Éronu yẹle unwu iya; mbụ Nadabu; Abihu; Eliyéza; ọwaa Itama t'ẹphe buru ndu achijeru Nchileke ẹja l'ozí iya. ² T'a kwaaru nwunne ngu, bụ Éronu uwe, dụ nsọ; t'e shi ẹge ono mee ya t'ọ dụ biribiri l'ẹnya; dụ uguv. ³ Kfuaru ndu maru ome nka; mbụ ndu ya nuru mmamiphe l'uzo iya onanu; t'ẹphe kwaaru Éronu uwe, ee-gude doo ya nsọ; k'ophu ọo-buru onye a-chijeru yẹbe Ojejoje ẹja. ⁴ Ọwaa egbe uwe, ẹphe a-kwashiru iya ndọ-ọ: uwe-ọkpoma; uwe-ukuvu; uwe-nlọkpuru; uwe ime-ẹhu; okpu-ẹkwa yẹle gbíriri ẹkwa-ukfu. T'ẹphe kwaaru nwunne ngu, bụ Éronu; me unwu iya; uwe ono, dụ nsọ ono; t'ẹphe buru ndu achijeru Nchileke ẹja l'ozí iya. ⁵ Iphe, ẹphe e-gude kwee ẹkwa l'uwe ono bụ mkpọla-ododo, a turu l'ọ bụ ọwúú; me ọwúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; me k'ọcha, a swiru; yọ dụ l'ọ bụ ọdo.

Uwe Ukuvu

(Awu 39:2-7)

⁶ "T'onye maru ome nka gude ọwúú mkpọla-ododo; ophu eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; me k'ọcha, a swiru l'ọ bụ ọdo; dzua uwe-ukuvu. ⁷ T'a dzua uwe ukuvu ono; woru gbíriri ẹkwa labu ye iya l'ishi l'ukuvu iya ẹphe ẹbo. Eegudeje gbíriri ẹkwa ono ẹphe ẹbo lighabe k'ifu yẹle k'azụ. ⁸ T'e kwekwaaphu gbíriri ẹkwa, ee-gudeje kebuta iya l'ukfu ye iya. Gbíriri ẹkwa ono bẹ yẹle uwe ukuvu ono a-tuko buru iphe lanu. T'e gude ọwúú mkpọla-ododo yẹle ọwúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee yẹle ophu eke uswuswe; me k'ọcha, a swiru l'ọ bụ ọdo.

⁹ "Wota mkpuma ọnikùsù labu; deshia ẹpha unwu Ízurelụ l'eli iya. ¹⁰ Deshia ẹpha ono l'ẹge e gude mua ẹphe. Ẹpha ishingu bẹ ii-de lẹ mkpuma lanu. Nggú edee ẹpha ishingu ophu lẹ mkpuma ophu. ¹¹ Ọo ẹge onye apyije mkpuma, vu oke aswa akashije iya ẹpha; gude mee ya iphe-ọhubama bụ ege ịi-kakọta ẹpha unwu Ízurelụ l'ẹphe ha lẹ mkpuma labu ono. Nggú awua mkpọla-ododo l'igburumonu mkpuma ono mgburumgburu. ¹² Nggú adzuppyabe mkpuma labu ono l'eli uwe-ukuvu phụ ẹphe ẹbo; k'ophu yẹbe Ojejoje e-gudeje iya nyata unwu Ízurelụ. Ẹpha unwu Ízurelụ ono a-nọ l'ukuvu Éronu ẹphe ẹbo t'ọ buru iphe, ya e-gudeje nyata ẹphe. ¹³ Nggú awua mkpọla-ododo l'igburumonu mkpuma ono. ¹⁴ Nggú egude ọwúú ọkpobe mkpọla-ododo swita gwogirigwo labu; swia ya t'ọ dụ l'ọ bụ onye swiru ọdo. Nggú eworu mkpa ono likfubetsua lẹ mkpọla-ododo ono, a wuru l'igburumonu mkpuma ono.

Ekwa-Ọkpoma

¹⁵ "T'onye maru ome nka kwee uwe-ọkpoma, ee-gudeje acho iphe, bụ uche yẹbe Ojejoje. T'e gude iphe ono, e gude kwee uwe-ukuvu ono kwee ya; bụ iya bụ mkpọla-ododo, a turu l'ọ bụ ọwúú yẹle ọwúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; me k'ọcha, a swiru l'ọ bụ

udo. ¹⁶ T'e kwekwaa ya t'o nweru mgberemeku eno; du nkwegba labu. Te mgberemeku iya ono ephe eno hakokwa enya-nhamunha. Togologo iya du nkwo-eka lanu; usa iya adukwaphu nkwo-eka lanu.

¹⁷ "Dzuppyabe mkpuma, vugbaa oke aswa t'o kpoo giriri uzo eno l'ekwa ono. Ozo mkpuma ke mbu bu rubi; topazu; me berilu. ¹⁸ K'ebo bu tokwasu; safaya; me emeratudu. ¹⁹ K'eto aburu jasintu; agetu; owaa amitisutu. ²⁰ K'eno aburu kirisolayitu; onikusu; me jasu pa. T'a wua mkpola-ododo l'igburumonu mkpuma ono. ²¹ Iphe, oo-du bu mkpuma iri l'ebo. Ephe l'ephe ha nanu nanu no-chitsuaru epha unwu Izurelu. T'e deshia epha unwu Izurelu ono le mkpuma ono t'o du l'o bu iphe-ohubama no-chia enya okpa-ikfu iri l'ebo ndu Izurelu.

²² "Nggu egude okpobe mkpola-ododo swishia gwogirigwo, eelikfubegbaa l'uwe-okpoma ono. T'a swishia ya t'o du l'o bu udo. ²³ Nggu egude mkpola-ododo meta echi labu; yetsua l'ishi uwe-okpoma ono. ²⁴ Nggu eworu gwogirigwo phu libetsua l'echi ono, e yegbaaru l'ishi uwe-okpoma ono. ²⁵ Nggu ewota ishi gwogirigwo ono ishi iya ophu likfubekwaphu le mkpola-ododo phu, a wuru l'igburumonu mkpuma labu phu, e likfuberu l'eli uwe-ukuvu phu. ²⁶ Nggu egude mkpola-ododo meta echi labu odo; likfube l'ishi uwe-okpoma obu l'uzo ali iya. Likfubekwa iya l'ime uwe-okpoma obu; ibiyia ophu tukoru l'eli uwe-ukuvu ono. ²⁷ Nggu egude mkpola-ododo metafua echi ebo odo; libetsua l'ishishi gbiriri ekwa labu phu l'uzo ali iya; mbu gbiriri ekwa ono, e liberu l'eli uwe-ukuvu ono. Libekwa iya l'eli eke ono, a nmaru gbiriri ekwa, a tu-butaru l'ukfu uwe-ukuvu ono. ²⁸ Echi k'uwe-okpoma phu be ee-gude eri, e gude owuu, eke urukpu-urukpu swia; libetsua l'echi uwe-ukuvu obu; k'opu oo-nodu le mgboro gbiriri ekwa, a tu-butaru l'ukfu phu; te uwe-okpoma phu ba anodujekwa aku lokpalokpa l'eli uwe-ukuvu ono.

²⁹ "Oo ya bu; iphe bu teke Eronu abahu le Eke-du-Nso ono; epha unwu Izurelu anodu iya l'obu; mbu l'epha ono a-nodu l'uwe-okpoma, eegudeje achu iphe, bu uche-obu Nchileke; shi ege ono mee te Ojejoje gudeje iya l'anyata ephe tekenteke. ³⁰ Nggu eyekobefukwaaphu ido Urimu me Tumimu l'uwe-okpoma ono; t'o tu-kojeru Eronu l'obu iphe bu teke qobya Ojejoje l'ifu. Ege ono be Eronu e-gudeje paru iphe, eegudeje achu iphe, bu uche-obu Nchileke l'ehu ndu Izurelu bya Ojejoje l'ifu tekenteke.

Uwe odo, ndu achijeru Nchileke gja e-yeje

³¹ "Gude ekwa, du urukpu-urukpu kwee uwe-nlokpuru, ee-yeje uwe-ukuvu ono l'eli iya. ³² Kwekwaa ya te eke eepyoje iya ishi nodu iya l'echilabu. Nggu eswia igburumonu iya ege eeswije olu uwe-a; t'e b'o lakahu. ³³ Gude owuu, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee yeje ophu eke uswuswe; kpatagbaa akpuru utara-okumu; dophee onu uwe ono mgburumgburu. Nggu egudekwaphu mkpola-ododo meshia mgbirigba gude dokahu iya edokahu. ³⁴ Te mgbirigba mkpola-ododo ono; me utara-okumu ono; no-phekwaa igburumonu uwe ono mgburumgburu. T'e dongakota ephe edonga l'onu uwe ono. ³⁵ Te Eronu yeje iya teke oje ozi l'ifu Ojejoje; t'e b'o nwuhu. Oda mgbirigba ono be aa-noduje anu teke qobahu le Eke-du-Nso ono l'ifu Ojejoje ono; me teke oolufuta alufuta.

³⁶ "Gude okpobe mkpola-ododo meta iphe, du l'o bu ekwekwerekwe; dee ya iphe ege eedeje gude mee iphe-ohubama. Iphe, ee-de iya bu:

'Onye-a duru Ojejoje le nsọ.' ³⁷ Nggw ewota eri, e gude òwúú, eke urukpu-urukpu swia; libe l'iphe ono, du l'ò bu ekwekwerekwe ono; woru iya lippyabe l'ifu okpu-ekwa phụ. ³⁸ Éronu -kpuru okpu-ekwa ono; t'ò nòdu iya l'egedege ifu; t'ò buru yèbedua bẹ ọo-tu-koru l'ishi; mbụ emeru, e meruru iphe, ndu Ízurelu doberu yèbe Ojejoje nsọ; m'ò -ruhuduru ọ buru iphe, du idagha bẹ ephe doberu iya nsọ ọbu. Iphe ono, du l'ò bu ekwekwerekwe ono a-nòdujelephu Éronu l'egedege ifu; t'iphe ono, e doberu nsọ ono dukwanu yèbe Ojejoje mma k'anata.

³⁹ "Nggw egude òwúú ọcha kwee uwe-ime-ẹhu phụ yele okpu-ekwa phụ. T'ò bukwaru onye maru ogude ngga kwee ekwa bẹ e-me gbiriri ekwa-ukfu phụ. ⁴⁰ A -bya le k'unwu Éronu; kweeru ephe uwe-ime-ẹhu yele gbiriri ekwa-ukfu; me okpu ndu achijeru Nchileke aja; t'e shi ege ono mee ephe t'ephe du biribiri l'enya; dukwaphu ugwu. ⁴¹ I -yetsulephu nwunne ngu Éronu; me unwu iya uwe ono; nggw awua ephe manụ l'ishi; gude mee t'ephe buru ndu achijeru Nchileke aja. Nggw edobe ephe iche; t'ephe buru ndu achijeru Nchileke aja l'ozì iya.

⁴² "Nggw egude ekwa ọcha metaru ephe nwiba, ephe e-yeje. T'ephe yeje iya t'ò shi ephe l'ukfu rua ephe l'utakfu. ⁴³ Tẹ Éronu yele unwu iya yejekwa nwiba ono teke ephe abahụ le Ụlo-Ékwà Ndzuko ono; m'ò bu l'ephe ejeru yèbe Ojejoje ozi l'enya-ngweja Èke-du-Nso; k'ophu ephe te emetadu iphe-uta kpua onwephe; shi ege ono nwushihu.

"Tẹ ekemu ono dukwaru Éronu yele awa iya jeye le tutu yoyo."

29

Odobe ndu achijeru Nchileke aja nsọ

¹ "Owaa iphe, ii-me gude dobe ephe nsọ; t'ephe buru ndu achijeru Nchileke aja l'ozì iya ndọ-ọ: Kputa nwa oke-eswi lanụ; me ebyila ẹbo, e te nwedu eke ntupo nọ iya l'ehu; ² nggw egude witu, e gweru egwegwe, e te yedu iphe, ekoje buredi; gude ghee buredi. Hatakwa iya phụ gwokobe manụ; gude ghee akara. Nggw egudekwa iya phụ ghee ẹcha-mbeke, a gbashiru manụ. ³ Nggw achiko iya gworu ye le nkata pataru yèbe Ojejoje; ephe l'oke-eswi phụ; me ebyila ẹbo phụ. ⁴ Teke e metsuaru; nggw eduta Éronu yele unwu iya bya l'onu Ụlo-Ékwà Ndzuko; gude mini ghua ephe ẹhu. ⁵ Nggw achita uwe ndu achijeru Nchileke aja yee Éronu. Vuru ọzo yee ya uwe ime-ẹhu phụ; temanu nggw eyedu iya uwe-nlokpuru phụ, ee-ye uwe-ukuvu l'eli iya phụ. Nggw abya teke ono bya eeye ya uwe-ukuvu ono l'onwiya; mefua uwe-okpoma phụ. Nggw egude gbiriri ekwa phụ, e kweru t'e gudeje tu-buta uwe-ukuvu ono; gude tu-buta iya. ⁶ Nggw ewota okpu-ekwa phụ kpube iya; wota iphe phụ, du l'ò bu ekwekwerekwe phụ, e doru nsọ phụ libe l'okpu ono. ⁷ Nggw ewota manụ, aawuje l'ishi wua ya l'ishi gude mee ya onye achijeru Nchileke aja. ⁸ Nggw eduta unwu iya yeshia ephe uwe-nlokpuru; ⁹ bya eworu okpu ndu achijeru Nchileke aja kpubebaa ephe l'ishi. Nggw ewotakwaphu gbiriri ekwa-ukfu phụ; webegbaa Éronu yele unwu iya l'ukfu. Ekemu, yèbe Ojejoje turu ephe bu t'ephe buru ndu achijeru Nchileke aja jeye le tutu yoyo. Ọ kwa ege ono bẹ ii-me Éronu yele unwu iya t'ephe buru ndu achijeru Nchileke aja.

¹⁰ "Teke e metsuaru; nggw akputa oke-eswi phụ gude bya l'onu Ụlo-Ékwà Ndzuko ono. Tẹ Éronu yele unwu iya byabẹ iya ẹka l'ishi; ¹¹ nggw

anodu Ojejoje l'ifu gbua ya l'onu Ulo-Ékwà Ndzuko ono. ¹² Nggw emeta mee oke-eswi ono gude mkpūshi-éka ngu tee ya lẹ mpo, nṅgbaa l'enyangweja ono. Nggw eworu ophu phoduru nū wushia l'ukfu enyangweja ono. ¹³ Meshikota iya èbà, nṅ iya l'iphe-epho iya l'ọ ha. Nggw abotakwaphu anyi iya; mē àkpūrū-ose iya ephe èbo yele èbà, nṅkota iya nū; kpoo oku l'enyangweja ono. ¹⁴ Anū oke-eswi ono; mē akpō iya yele nshì iya; bẹ ii-gude je akpoo oku l'azū odu ndu Ízurelu ono. Iphe ọ bụ bụ ngweja iphe dū èji.

¹⁵ “Nggw akputa ebyila phū nanū gude bya tẹ Éronu yele unwu iya byabẹ iya éka l'ishi; ¹⁶ nggw egbua ya; nata mee ya phedzuru lẹ mgberemeku enyangweja ono mgburumgburu. ¹⁷ Nggw ebushia anū ebyila ono ibiribe ibiribe; chita iphe-epho iya yele okpa iya; saa asasa. Nggw eworu iphe-epho iya ono yele okpa iya ono; chikobe l'ishi iya yele ibiribe ibiribe iya phū. ¹⁸ Nggw achiko anū ebyila ono l'ọ ha kpoo oku l'enyangweja ono. Iphe ọ bụ kwa ngweja-ukfuru; buri ngweja-oku, mkpō iya dū Ojejoje mma.

¹⁹ “Nggw akputa ebyila ophu gude bya tẹ Éronu yele unwu iya byabekwa iya phū éka l'ishi; ²⁰ nggw egbua ya; meta mee ya; tee Éronu yele unwu iya latakpa-nchì éka-utara; ezeke-éka éka-utara; mē l'ezeke-okpa éka-utara. Nggw eworu mee ono phedzuru lẹ mgberemeku enyangweja ono mgburumgburu. ²¹ Nggw emeta mee ono, suru l'enyangweja ono; metakwaphu manū phū, aawuje l'ishi phū phedzuru Éronu yele uwe iya; phedzukuraru iya phū unwu Éronu yele uwe ephe. Ọ bụ ege ono bẹ ee-shi mee tẹ Éronu yele unwu iya; mē uwe ephe; dū nsọ.

²² “Ebyila ono bẹ ii-heshikota èbà; hetatsua èbà, nṅ l'ukfumodzu iya; mē èbà, nṅkota l'iphe-epho iya l'ọ ha; botakwaphu anyi iya; owaa àkpūrū-ose iya ephe èbo yele èbà, nṅkota iya nū; wota utakfu éka-utara iya tukwase iya. Ebyila ono bukwa ophu e gude eme Éronu yele unwu iya t'ephe buri ndu achijeru Nchileke eja. ²³ Nggw eje lẹ nkata ono, e yeru buredi, ẹ te gudedu iphe, ekoje buredi ghee ono, nṅwa Ojejoje l'ifu ono; wota iya ishi buredi lanū; hatakwaphu ishi akara lanū l'akara ono, a gwokoberu manū ghee ono; owaa ishi écha-mbeke lanū. ²⁴ Nggw atuko iphe ono l'ọ ha dẹ Éronu yele unwu iya l'éka t'ephe woru iya maa Ojejoje l'ifu t'ọ buri ngweja-amama. ²⁵ Teke e metsuaru; nggw anata ephe iphe ono l'ọ ha; chita yele ngweja-ukfuru phū kpoo oku l'enyangweja ono. T'ọ buri ngweja-oku, mkpō iya dū Ojejoje mma. ²⁶ E -metsua; nggw ewota ndú ebyila ono, e gude mee Éronu t'ọ buri onye achijeru Nchileke eja ono; maa Ojejoje l'ifu t'ọ buri ngweja-amama. Ono a-buri oke iya nke ngu.

²⁷ “Anū ebyila ono, e gude mee Éronu t'ọ buri onye achijeru Nchileke eja ono bẹ ii-do nsọ; mbụ eke ono, ruberu Éronu yele unwu iya ono; bụ iya bụ ndú iya phū, a mārū àmàmà phū; mē utakfu iya phū, e doberu yebe Ojejoje phū. ²⁸ Ndu Ízurelu -gude iphe eja bya; tẹ ndú iya; mē utakfu iya bujekwaru oke, aa-hejeru Éronu yele unwu iya. Ono bụ okè-iphe ophu ndu Ízurelu e-dobejeru yebe Ojejoje iche mē ephe bya ogwo ngweja-éhu-agu.

²⁹ “Uwe, dū nsọ kẹ Éronu a-bukwaruphu k'awa iya. Yọ buri uwe ono bẹ ephe e-yeje teke aawū ephe manū gude eme ephe t'ephe buri ndu achijeru Nchileke eja. ³⁰ Tẹ nwa Éronu onye ophu eeme t'ọ nṅ-chia enya

iya l'ò bú onye achijeru Nchileke éja jeje lẹ Ụlò-Ékwà Ndzuko je ejee ozi lẹ Èke-dù-Nsọ onọ; yejekwa uwe onọ abalí ẹsaa.

³¹ “Wota anụ ebyila onọ, e gude mee Èronu; yọ buru onye achijeru Nchileke éja onọ; shia l'ẹke dù nsọ. ³² Tẹ Èronu yẹlẹ unwu iya nọdu l'ọnu Ulo-Ékwà Ndzuko taa anụ ebyila onọ; mẹ buredi phụ, e yeru lẹ nkata phụ. ³³ Ọ kwa ephebedua a-ta anụ ngweja onọ, e gude kfua ugwo iphe, dù ejí ephe teke onọ, aawu ephe manụ l'ishi onọ; e shi ẹge onọ dobe ephe nsọ t'ephe buru ndu achijeru Nchileke éja. T'ẹ b'ọ dukwa onye ọdo, a-ta iya nụ; kẹ l'ọ dù nsọ. ³⁴ Ọ -buru l'ọ nweru anụ ebyila onọ, e gude mee Èronu; t'ọ buru onye achijeru Nchileke éja onọ; m'ọ bú buredi phụ; ọphu a taphodoru; yọ kwaa akwakwa lufuta l'utsu; t'a akpọkwaa ya ọku. T'ẹ b'ọ dukwa onye a-ta iya nụ; kẹ l'ọ dù nsọ.

³⁵ “Meeru Èronu yẹlẹ unwu iya iphe, ya turu ngu ekemu su t'i meeru ephe. Gude abalí ẹsaa mee ephe t'ephe buru ndu achijeru Nchileke éja. ³⁶ Gbujekwa oke-eswi mbọku-mbọku l'ime abalí ẹsaa onọ t'ọ buru ngweja, e gude akfụ ugwo iphe, dù ejí. Ọ kwaphụ ẹge onọ bẹ ii-gwo ngweja gude kfua ugwo iphe, dù ejí; shi ẹge onọ safu mmeru, nọ l'enyangweja onọ. Nggw awukwaa ya phụ manụ gude mee ya t'ọ dù nsọ. ³⁷ Gude abalí ẹsaa gwoo ngweja, e gude akfụ ugwo iphe, dù ejí; shi ẹge onọ safu mmeru, nọ l'enyangweja onọ; k'ọphu ọo-dù nsọ; iphe, bú iphe, ruru iya nụ a-dukwapu nsọ.

³⁸ “Iphe, ii-gudeje egwo ngweja onọ l'enyangweja onọ mbọku-mbọku kwa unwu aturu labụ, gbagbaaru afa. ³⁹ I -gbua nanụ l'utsu; nggw egbua nanụ l'uřenyasi. ⁴⁰ Aturu kẹ mbụ phụ bẹ ii-yekobeje witu, e gweru egwegwe je agbaa; mbụ ọzo lanụ l'ọzo iri ogbonga witu, a gwokoberu manụ olivu, a tsuru l'ikwe, jiru konggo labụ. Nggw ewotakwaphu mee, jiru konggo labụ; ye iya t'ọ buru ngweja-mee. ⁴¹ Ọ -be l'uřenyasi; nggw akputa aturu ọphu gbua. Nggw eyekobekwa iya phụ ngweja-nri; mẹ ngweja-mee ẹge e yeru l'utsu phụ; t'ọ buru ngweja-ọku, mkpọ iya dù Ojejoje mma.

⁴² “T'ẹ gwojekwa ngweja-ukfuru-a tekenteke l'ọnu Ụlò-Ékwà Ndzuko, bú iya bú l'ifu yẹbe Ojejoje; shita l'ogbo sweru ogbo. Ọ bú l'ẹke onọ bẹ ya a-byakfutaje ngu bya ekfuru yeru ngu. ⁴³ Ọ bukwapu l'ẹke onọ bẹ ya a-byakfuta ndu Ízurelụ; ọdu-biribiri iya emee ẹke onọ; yọ dù nsọ.

⁴⁴ “Yọ buru ẹge onọ bẹ ya e-shi mee tẹ Ụlò-Ékwà Ndzuko onọ yẹlẹ enyangweja onọ dù nsọ; mekwaaphu tẹ Èronu; yẹlẹ unwu iya; dù nsọ; buru ndu achijeru Nchileke éja l'ozí iya. ⁴⁵ Teke onọ; ya eburu l'ẹke ndu Ízurelụ bu; buru Nchileke ephe. ⁴⁶ Ephe amaru l'ọ bú yẹbedua bú Ojejoje, bú Nchileke ephe; onye dufutaru ephe l'alí Íjiputu; k'ọphu ya e-buru l'ẹke ephe bu. Ọ kwa yẹbedua bú Ojejoje, bú Nchileke ephe.”

30

Enyangweja insensu (Awu 37:25-28)

¹ “Gude oshi akeshá kua enyangweja, bú ẹke aa-kpoje insensu ọku. ² T'ogologo iya mẹ ọsá iya hakwaru enyangweja-nhamunha. Iphe, ọo-buru bú nkwo-ẹka lanụ. Eli iya adụ nkwo-ẹka ẹbo. Tẹ mpo iya yẹlẹ enyangweja onọ ragbabe buru nanụ. ³ Wukotakwa ọkpobe mkpọla-ododo l'eli iya yẹlẹ

mgberemeku iya; me mpo iya. Nggw egudekwaphu mkpola-ododo kpu-
phee mgberemeku iya mgburumgburu. ⁴ Nggw emeta echi mkpola-ododo
ebo yegbaa le mgberemeku iya ephe ebo. Yekwaa ya t'o nodutsa le
mkpuli iphe ono, a kpu-pheru iya mgburumgburu ono. O bu l'echi ono be
ee-yeje mgboro, ee-gudeje apa iya. ⁵ Gude oshi akesha pyita mgboro ono;
nggw awua ya mkpola-ododo. ⁶ Dobe enya-ngweja ono l'ifu ekwa phu, e
gude gechita Okpoko Ekemu phu; mbu okfu okpoko phu, aa-noduje akfu
ugwo iphe, du eji phu, e gude kpuchia Okpoko Ekemu phu. O bu eke ono
be ya a-byakfutaje ngu.

⁷ "Te Eronu kpojekwa insensu, eshi mkpo oku l'enya-ngweja ono l'utsu
m'o jeshia omezi uroku phu. ⁸ T'o kpojekwaphu insensu oku l'enya-
ngweja ono l'urenashi m'o jeshia oye oku l'uroku ono; k'ophu oku
insensu a-noduje enwu Ojeoje l'ifu shita l'ogbo sweru ogbo. ⁹ Une be
egudekwa insensu odo; ngweja-ukfuru odo; ngweja-nri odo; m'o bu
ngweja-mee odo, bya egwogwo l'enya-ngweja-a. ¹⁰ Ugbo lanu l'afa be
Eronu e-teje mee le mpo enya-ngweja ono gude kfu ugwo iphe, du eji. O
kwa mee anu ngweja-iphe, du eji, e gude akfu ugwo iphe, du eji be ee-teje
le mpo ono afa l'afa. T'e mejekwa iya ege ono shita l'ogbo sweru ogbo.
Eke ono bukwa eke katsua oduru yebe Ojeoje nsu."

Utu Ulo-Ekwà Ndzuko

¹¹ Ya ndono; Ojeoje asu Mosisu: ¹² "Teke ji-gu ndu Izurelu ogu t'i maru
ege ephe ha; t'onyenonu kfujekwa yebe Ojeoje aswa ishi onwiya gude
gbata onwiya; m'a gu l'iya phu; t'e b'o du ejo iphe-ehuka, a-byakfuta ephe
teke aa-nodu agu ephe ogu obu. ¹³ T'onye a guru kfujekwa nkere-ebo
mkpola-ocha; temanu yo jekfube ndu ophu a guhawaru. Te nkere-ebo
mkpola-ocha ono, onye ono a-nu ono bukwaru ophu ha l'o bu k'eze-ulo
yebe Nchileke. Mkpola-ocha ono b'e -jeshia ya ebubu; e buta iya ukporo.
Te nkere-ebo mkpola-ocha ono bukwaru iphe, ee-doheru yebe Ojeoje
iche. ¹⁴ Iphe bu onye a guru ogu; shita l'onye noru ukporo afa jeye be
a-nu yebe Ojeoje iphe. ¹⁵ Teke unu anu yebe Ojeoje iphe gude akfu ugwo
iphe, du eji, unu meru; te ndu nweru iphe ba anughatakwa nkere-ebo
mkpola-ocha; ophu ndu ukpa anu-petekwa. ¹⁶ Nata okpoga ndu Izurelu
ono, e gude akfu ugwo iphe, du eji ephe ono; gude jee ozi le Ulo-Ekwà
Ndzuko ono. O bu iphe ono be yebe Ojeoje e-gudeje l'anyata ndu Izurelu;
buru iya be ee-gude kfu ugwo iphe, du eji, ephe meru."

Eze efere ono (Awu 38:8)

¹⁷ Ya ndono; Ojeoje asu Mosisu: ¹⁸ "Gude ope mee eze efere, ee-gudeje
ghua ehu. O kwaphu ope be ee-gude mee okpa eze efere ono. Nggw asube
iya l'echi Ulo-Ekwà Ndzuko ono yele enya-ngweja ono; kuru mini ye iya.
¹⁹ T'o buru mini ono be Eronu yele unwu iya e-gudeje kwoo eka; me okpa.
²⁰ Teke ephe abahu le Ulo-Ekwà Ndzuko ono; m'o bu l'ephe ejenyabe enya-
ngweja ono; onu yebe Ojeoje ngweja-oku; t'ephe kwoshijekwa onwephe
mini; k'ophu ephe ta anwushihudu. ²¹ T'ephe kwojekwaphu eka; kwoo
okpa; k'ophu ephe ta anwushihudu. Ono bu ekemu, a-noduru Eronu yele
awa iya; shita l'ogbo sweru ogbo."

Manu owu l'ishi
(Awu 37:29)

²² Ya ndono; Ojejoje asu Mosisu: ²³ “Gwota okpobe iphe, eshi mkpo gude bya. Iphe ii-gude bya bu: Meeru mini ophu era iya du unu shekelu l'ukporo shekelu ise; me sinamonu, eshi mkpo ophu era iya du ukporo shekelu iri l'ebo le shekelu iri, bu iya bu nkere-ebo meru phu; me oshi omanko, eshi mkpo ophu era iya du ukporo shekelu iri l'ebo le shekelu iri; ²⁴ me kashiya ophu era iya du unu l'ukporo iri. Iphe ono l'o ha bu iphe, eegudeje atu era iphe l'eze-ulo yebe Nchileke be eegude tua ya. Nggw ewotakwaphu manu olivu, jiru konggo esato. ²⁵ T'onye maru ome manu-mbeleke tuko iya l'o ha gwakobe t'o buru manu, du nso l'eshi mkpo, aawuje l'ishi. Oo-buru manu, du nso, aa-wuje l'ishi. ²⁶ Nggw egude manu ono wukota le Ulo-Ekwà Ndzuko; me Okpoko Ekemu; ²⁷ me teburu yeke ngwa iya l'o ha; me iphe eegvubeje uroku yeke ngwa iya l'o ha; me enyanngweja insensu; ²⁸ me enyanngweja, bu eke eegwoje ngweja-ukfuru yeke ngwa iya l'o ha; me eze efere yeke okpa iya. ²⁹ Iphe ono l'o ha be ii-dobe iche; t'o buru iphe, kakota odu nso; k'ophu iphe, bu iphe denyiru iya nu a-dukwaphu nso.

³⁰ “Wua Eronu yeke unwu iya manu l'ishi; nggu edoo ephe nso; k'ophu ephe a-buru ndu achijeru Nchileke eja l'ozi iya. ³¹ Kfuaru ndu Izurelu l'owaa bu manu, du nso yebe Ojejoje, aa-wuje madzu l'ishi shita l'ogbo sweru ogbo. ³² T'e b'a wujekwa iya madzu mmanu; ophu aagwajekwa manu odo t'o du l'o bu owaa. O kwa manu, du nso. Oo ya bu t'e dobeje iya nso. ³³ O -nweru onye gwaru manu odo; yo du l'o bu manu owaa; m'o bu l'o wuru iya madzu mmanu l'ishi, abudu onye achijeru Nchileke eja; t'e bufukwa onye obu le ndu nk'ia.”

Insensu

³⁴ Ya ndono; Ojejoje asu Mosisu: “Wota iphe, eshi mkpo gude bya. Iphe ii-wota bu: etse; onika; galubanumu; me okpobe furakinsensu. Tua ya l'iphe, eegudeje atu era iphe t'o kakota enya-nhamunha. ³⁵ T'onye maru ome manu-mbeleke tuko iphe ono l'o ha gwakobe t'o buru insensu, eshi mkpo. T'a pyashi iya unu. T'o bukwaru iphe ono, a gushiru ono nkinyi iya; be eegude mee insensu obu. Oo-buru insensu, du nso. ³⁶ Haru iya gwee egwegwe dobe l'ifu Okpoko Ekemu, no le Ulo-Ekwà Ndzuko, bu iya bu eke ono, ya a-byakfuta unu ono. T'o bukwaru unu insensu, kakota odu nso. ³⁷ Unu be emekwa insensu nk'unu t'o du l'o bu owaa. Unu doberu iya yebe Ojejoje nso. ³⁸ O -buru l'o nweru onye meru insensu odo, du l'o bu owaa doberu onwiya l'o bu manu-mbeleke; t'e bufukwa iya le ndu nk'ia.”

31

Bezalelu; me Oholiyabu

¹ Ya ndono; Ojejoje asu Mosisu: ² “Lekwa; ya fotawaru Bezalelu Uri Huru, bu onye ikfu Jüda; ³ bya emewa; te ume Nchileke ji iya ehü; k'ophu oo-nweru mmamiphe; kwaa enya; buru onye iphe edoje iya enya ohuma l'ome nka l'iphemiphe obule; ⁴ t'o maru ege eeshije gude mkpola-ododo yeke mkpola-ocha; me ope ememashi iphe ememashi; ⁵ makwaruphu ege aawaje mkpuma, aswa no; me ege aawuje mkpola-ododo l'igburumonu iya; bya amakwaruphu ege aapyije iphe apyipyi; mewaru ege eeshije

emekota nka odo, dugbaa iche iche. ⁶ Ya fofafukwaaruphu Oholiyabu Ahisamaku, bu onye ikfu Danu; t'o yeru iya aka. Ndu maru ome nka l'ephe ha be ya nukotakwaruphu ike t'ephe mekota iphemiphe obule, ya suru t'unu mee; ⁷ dunua l'o bu Ulo-ekwa Ndzuko; Okpoko Ekemu yele okfu okpoko ono, anoduje akfu ugwo iphe, du eji ono; mewaru iphemiphe obule odo, eegudeje eje ozi l'ime ulo-ekwa ono; ⁸ bu iya bu teburu yele ngwa iya l'o ha; me iphe eegvubeje uroku, e meru l'okpobe mkpola-ododo yele ngwa iya l'o ha; me enya-ngweja insensu; ⁹ me enya-ngweja-ukfuru yele ngwa iya l'o ha; me eze efere ono yele okpa iya; ¹⁰ wafua uwe, e kweru ekwekwe; mbu uwe, du nsq, Eronu, bu onye achijeru Nchileke aja e-yeje; me uwe, unwu iya e-yeje gude eje ozi ndu achijeru Nchileke aja; ¹¹ me manu owu l'ishi; me insensu, eshi mkpo ke Eke-du-Nsq ono. O bulephu t'ephe mee ya t'o du ege ya suru ngu t'e mee ya."

Mboku otu-ume

¹² Ya ndono; Ojejoje asu Mosisu: ¹³ "Kfuaru ndu Izurelu t'ephe dobeje mboku otu-ume yebe Ojejoje. Ke l'oo-buru iphe-obubama, noduru unu l'iya tsube l'ogbo sweru ogbo. Oo ya bu t'unu maru l'o bu yebedua bu Ojejoje, bu onye emeje unu t'unu du nsq.

¹⁴ "Unu nyataje mboku otu-ume; kele mboku ono duru unu le nsq. O -nweru onye dakaru iya nu; t'e gbukwaa onye obu egbugbu. Iphe bu onye jeru ozi mboku ono be ee-bufu ebufu le ndu nk'iya. ¹⁵ O bu abali ishingu be unu e-gudeje jee ozi unu. Mboku k'esaa bu mboku otu-ume; bya aburu mboku, duru yebe Ojejoje le nsq. Iphe bu onye jeru ozi le mboku otu-ume; t'e gbukwaa onye obu egbugbu. ¹⁶ Te ndu Izurelu dobeje mboku otu-ume; mee ekemu iya shita l'ogbo sweru ogbo; t'o buru iphe, a-nodu ekoshi ogba-ndzu unu l'iya gbururu jeyewaru. ¹⁷ Oo-buru iphe-obubama noduru yele ndu Izurelu jeye le tutu yoyo; ke l'o bu abali ishingu be yebe Ojejoje gude mee igwe yele ali. Yo be mboku k'esaa; ya ahaa ozi; tuta ume."

¹⁸ Ya ndono; Ojejoje ekfugetsulephu nu Mosisu l'eli Ugvu Sayinayi; bya anu iya ekwekwekwe mkpuma labu, e deru Ekemu. Mkpuma ono bu Nchileke nweke-ia gude aka iya dee ya iphe.

32

Nweswi, a kpuru le mkpola-ododo

¹ Teke ndu Izurelu leri enya bya aphu le Mosisu anonukawa odu l'eli ugvu ono; ephe abya agbaphee Eronu mgburumgburu; su iya: "Ngwaa; t'o metaru ephe Nchileke, a-nodu edu ephe! Le Mosisu-a, dufutaru ephe l'ali Ijiputu-a be ephe ta makwa iphe, meru iya nu."

² Eronu asu ephe t'ephe yeshia iphe-nchi mkpola-ododo, unyomu ephe yeru le nchi; me ke unwu ephe unwoke; me k'unwu ephe unwany; chitaru iya. ³ Ya ndono; ndu ono l'ephe ha abya yeshia iphe-nchi ephe; chijeru Eronu. ⁴ Yo chita iphe ono, ephe nuru iya ono gude kpata agwa; yo du l'o bu nweswi. Yo bya egude ngwa-oru memashia ya ememashi. Ya ndono; ephe asu: "Unube ndu Izurelu; owaa Nchileke unu ndo-o; mbu onye dufutaru unu l'ali Ijiputu!"

⁵ Eronu aphulephu iphe ono bya akpu enya-ngweja l'ifu nweswi ono bya araa ya arara; su: "Echile be aa-gbaru Ojejoje aji-o!" ⁶ To du iya bu;

yo be echile iya; ndu Ízurèlu etehu l'ùtsu; bya egwoo ngweja-ukfuru; me ngweja ehu-agu. E metsua; epe abya anoshia ria; nga; bya awu-lihu; wata ome k'enyishi.

7 Ya ndono; Ojejoje asu Mosisu: "Nyizita l'ali; kele ndu nke ngu ono; mbu ndu ono, i dufutaru l'ali Ijiputu ono be merushiakwaru onwephe.

8 Epe hakebwaru ekemu ono, ya turu epe ono; metawaru onwephe agwa, epe kpuru; yo du l'o bu nweswi. Epe fuzitawaru ishi baaru iya eja; bya agwawa iya agwagwa; su: 'Unube ndu Ízurèlu; owaa Nchileke unu ndo-o; mbu onye dufutaru unu l'ali Ijiputu ono!' "

9 Ojejoje asu Mosisu: "Ya phwaru le ndu-a bunukaru ndu obukpokponyi. 10 Pakwaru yebe Ojejoje haa te ya gude oke ehu-eghughu iya dakfu epe; kpukpoo epe. Nggbuedua, bu Mosisu be ya e-me oha, ha nshinu."

11 Mosisu arolahaa Ojejoje, bu Nchileke iya; su iya: "Byiko Ojejoje; t'ehu be eghunukakwa ngu eghughu ege ono l'eke ndu nke ngu no; mbu ndu ono, i gude ike-eka ngu dufuta le Ijiputu ono! 12 Ndu Ijiputu a-sukwa l'iphe, kparu iphe, i dufutaru epe bu t'i bya egbushia epe l'ugvu ugvu-a; k'ophu epe a-chihu le mgboko. Byiko; gbanua mini l'obu; paru haa; be mebyishikwa ndu nke ngu. 13 Nyatakwa ndu ozi ngu, bu Ebirihamu; me Ayizaku; me Ízurèlu, bu ndu i gude onwongu ria angu; su: 'Lii-me awa epe t'ephe ha l'obu mkpo-kpodo, no l'igwe; temanu nggu anu awa epe ali-a, i kwekotaru epe ukwa iya; t'o buru okè-iphe epe jeye le tutu yoyo.' "

14 Ya ndono; Ojejoje abya ari-phu oriri azu; to mebyishi epe ege ono, o shi ria le ya e-mebyishi epe ono.

15 Mosisu abya aghachi; shi l'eli ugvu ono nyizita ye ekwekwerekwe mkpuma labu ono, e deru ekemu ono, o gude l'eka ono. Mkpuma ono b'e deru iphe: ifu; me azu. 16 Ekwekwerekwe mkpuma ono bu Nchileke gude eka iya mee ya. Iphe, e deru iya aburu Nchileke gude eka iya dee ya.

17 Ya ndono; Joshuwa anulephu uzu, ndu Ízurèlu atu; su Mosisu: "Aatukwa uzu ugu l'odu ndu Ízurèlu ono."

18 Mosisu asu iya:

"E too dakwa l'o bu uzu ndu emekputa emekputa l'ogu.
Too da l'o bu uzu ndu, eemekputa emekputa.
Iphe, ya anu kwa egvu."

19 Mosisu abya erua l'iku odu ndu Ízurèlu ono; bya aphua nweswi ono; owaa ndu ono; l'eke epe ete egvu. Ehu enwuhu iya oku; yo woru mkpuma ono, o gude l'eka ono tukposhia l'okpa ugvu ono. 20 Yo bya ewota nweswi ono, epe kpuru ono kpo oku. Yo kposua ya oku; bya egwee ya; yo du l'o bu ntu. Yo bya awuru iya ye le mini; mee ndu Ízurèlu; epe nga ya.

21 Yo ji Eronu: "Bu ngunu be ndu-a kabekpoo mee ngu, kparu; nggu eduru epe ye l'ome iphe, du eji, habe ege-a?"

22 Eronu asu iya: "Onye nwe mu nu; ba avokwaru oku ghua ehu. Li mahawaru le ndu-a be ome iphe, du eji kwowaru ehu. 23 Epe suru te ya metaru epe Nchileke, a-nodu edu epe; kele Mosisu ophu, dufutaru epe Ijiputu be epe ta madu iphe, meru iya nu. 24 Ya ndono; ya su epe: 'T'onye nweru iphe, e meru le mkpola-ododo; yefuta iya.' Epe achitaru

iya mkpola-ododo ono. Ya achiru iya ye l'oku; iphe shi iya lufuta aburu nweswi-a."

²⁵ Mosisu aphu le ndu Izurelu nahuwaru; kele Eronu hawaru ephe; ephe te kwehe t'a chikobe ephe; ephe eshiwa ege ono buwaru ndu, ndu ohogu ephe gude eme iphe-ochi. ²⁶ Mosisu evudo l'onu obu-edukfu odu ndu Izurelu ono; su: "T'onye bu ke Ojejoje byakfuta iya!" Ndu Livayi l'ephe ha awu-kfube iya.

²⁷ Yo su ephe: "Qwaa iphe, Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu ekfu: 'T'onyenonu turu ogu-mbeke ya l'ukfu; unu ejephee odu ndu Izurelu ono mgburumburu; tsube l'ishi iya qwaa; rua l'ishi iya ophu. T'onyenonu gbushia nwanna iya; me onya iya; me obutubu iya.' " ²⁸ Ndu Livayi abya emee ege Mosisu ziru ephe. Ndu e gburu mboku ono rukwaru iphe, du l'o bu unu esaa l'ukporo madzu iri.* ²⁹ Mosisu asu: "A fotawaru unu doberu Ojejoje iche ntanu; ke l'unu tsoru unwu unu; me unwunne unu ogu. Ojejoje gowaru onu-oma nu unu ntanu-a."

³⁰ Yo be echile iya; Mosisu asu ndu Izurelu: "Iphe, du eji, unu meru, hakwa l'uru. Nta-a be ya ejekfuwa Ojejoje t'a maru; ?ya a-du ike ro-buta iya t' guaru unu nvu l'iphe, du eji ono, unu meru ono."

³¹ Ya ndono; Mosisu abya ejekfu Ojejoje je asu iya: "L'ejo iphe, ndu-a meru ta dukwa k'ekfukfu! Ephe gudeekwa mkpola-ododo metaru onwephe agwa. ³² Olobu; byiko; guaruru ephe nvu l'ejo iphe ono, ephe meru ono. Teke e to dudu; nggu efuchafukwa ephe yebe Mosisu l'ekwo, i deru ephe ndu nke ngu."

³³ Ojejoje asu Mosisu: "L'o kwa onye mesweru iya nu be ya e-fufu ephe iya l'ekwo iya. ³⁴ Tugbua nta-a je eduta ndu Izurelu je eke ono, ya kfuru ngu okfu iya ono; le Ojozi iya a-nodu-a edu unu. Ole oge teke, ya a-nu ephe aphu -rulephu; be ya a-nua ephe aphu k'iphe, du eji, ephe meru."

³⁵ Ojejoje abya egude ejo iphe-ememe byakfuta ndu Izurelu; k'iphe ono, ephe gude nweswi ono, Eronu kpuru ono mee.

33

¹ To du iya bu; Ojejoje asu Mosisu: "Shi l'eke-a tugbua; nggu le ndu ono, i dufutaru l'ali Ijiputu ono! Unu tugbua jeshia l'ali ono, ya kweru ukwa bya eriru angu yeru iya Ebirhamu; me Ayizaku; me Jekopu phe; su ephe: 'Le ya a-nu iya awa ephe ono.' ² Ya e-zi ojozi t'o duru unu je; je achishiaru unu ndu Kenanu; ndu Amoru; ndu Hetu; ndu Perezu; ndu Hevu; me ndu Jebusu. ³ Unu tugbua jeshia l'egiri ali ono. Ole ya ta etsokwa unu; a-nonyakwaa; ya ekpukpoo unu l'uzo; ke l'unu bunukaru ndu obu-kpokponyi."

⁴ Ndu Izurelu anulephu ejo-nzi ono; wata ogu aphu; k'opu bu l'e to nwedu ephe onye kwakwaduru ngwa gude memashia onwiya. ⁵ Ishi iya aburu le Ojejoje suru Mosisu: "T'o kfuru ndu Izurelu l'ephe bunuka ndu obu-kpokponyi. L'o -buru l'oo te ya tsoru ephe b'o nwekwaru ege oo-du; ya ekpukpoo ephe. Oo ya bu; t'ephe kwashia ngwa ono, ephe kwaru gude memashia onwephe ono; te ya rja oriri; maru iphe, ya e-me ephe." ⁶ Ya ndono; ndu Izurelu eworu ngwa, ephe kwaru gude memashia onwephe kwashia l'ugvu Horebu.

* 32:28 32:28 Iphe o bu bu 3,000.

Ụlo-Ēkwà Ndzuko

⁷ Ỗ bụrụ Mósíṣu shi aphụtajẹ ụlo-ēkwà onọ; je akpọbe l'azụ ọdu ndu Ízurẹlu; kua ya “Ụlo-Ēkwà Ndzuko.” Iphe bụ onye eje ọkpata Ojejoje ishi; ejeje lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko onọ, nọ l'azụ ọdu ndu Ízurẹlu onọ. ⁸ Ỗọ bụje; Mósíṣu -gbeshi l'eje lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko onọ; ndu Ízurẹlu l'ephẹ ha awụlihu; vudogbaa l'ọnu ụlo-ēkwà ephe l'ele Mósíṣu jeye teke ọo-bahu lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko onọ. ⁹ Mósíṣu -bahụlephu lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko onọ; urukpu onọ, kpuru rogbodyongu onọ alazita bya anọchia ọnu Ụlo onọ. Ojejoje ekfuru nụ iya. ¹⁰ Ndu Ízurẹlu -phụlephu urukpu onọ, kpuru rogbodyongu onọ l'ẹke ọ nọ l'ọnu Ụlo-Ēkwà Ndzuko onọ; onyenọnu anọdu l'ọnu ụlo-ēkwà iya wụlihu; baaru Ojejoje ẹja. ¹¹ Ojejoje shi anọduje ekfu eyeru Mósíṣu ifu l'ifu ẹge onọ, madzụ anọduje ekfu eyeru ọnya iya onọ. Teke e metsuaru; Mósíṣu alaphuta azụ l'ọdu ndu Ízurẹlu. Ọle nwata okoro onọ, e yejeru iya ẹka onọ; mbụ Jóshuwa Nunu; ta alufujedu alufu lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko onọ.

Mósíṣu yele ọdu-biribiri Ojejoje

¹² Mósíṣu asụ Ojejoje: “I shilephu teke-wa kfutaru iya tẹ ya dua ndu-a; ọle ẹ ti mekpodua tẹ ya maru onye ii-yeru iya tẹ yele iya dua ephe ọbu; nggu asụkwaru l'i maru yebe Mósíṣu ọhuma; ya abawa ngu l'obu. ¹³ Ọ -bụrụ phụ lẹ ya nọ ngu l'obu l'oswiya; koshinu iya ụzo ngu; k'ophu ya a-maru ngu; nọduwa ngu rụ l'obu gbururu jeye. Nyatakwa l'ọha-wa bụ ndu nke ngu.”

¹⁴ Ojejoje asụ iya: “Lẹ ya e-tsoru-a unu yẹbedua l'onwiya; ya emee tẹ mejí nmakfuru ngu anmakfuru.”

¹⁵ Ya ndono; Mósíṣu asụ iya: “Ọ -bụrụ l'ẹ tii tsoduru ayi eje nggụbedua l'onwongu; be ekwekwa tẹ ayi shi l'ẹke-a hata ọkpa lufu alufu! ¹⁶ ?Nanu ẹge ee-shi maru lẹ yẹbedua yele ndu nke ngu nọ ngu l'obu; abudu l'i tso ayi? ?Bụ ngunu ọdo e-koshi lẹ yẹbedua yele ndu nke ngu dụ iche l'ẹke ndu mgboko l'ephẹ ha nọ?”

¹⁷ Ojejoje asụ Mósíṣu: “Lẹ ya e-melephu iphe onọ, i sụrụ tẹ ya meeru ngu onọ; kẹ l'i nọwa iya l'obu; ya amakwaru ngu phụ ọhuma.”

¹⁸ Mósíṣu asụ iya: “Byiko; koshinu iya ọdu-biribiri ngu.”

¹⁹ Ojejoje asụ iya: “Lẹ ya e-me t'i phụ ẹge yebe Ojejoje dụ-tabe mma; ya anọdu ngu l'ifu kua onwiya iphe ya aza. Onye ọ dụ iya tẹ ya meeru eze-iphe-oma; ya emeeru iya ẹya; onye ọ dụ iya tẹ ya phuru imiko; ya aphuru iya ẹya. ²⁰ Ọle i tii phudu ifu iya; kẹ l'ẹ to nwedu onye gude ẹnya iya phụ iya nụ, a-nọnu.”

²¹ Ojejoje asụ: “Ọ nweru mkpuma, nọnyabe iya nụ, ịi-vudo l'eli iya.

²² Ọdu-biribiri iya swetadelephu; ya eworu ngu ye lẹ mgbaku mkpuma; gude ẹka iya gbochita ngu; gbururu jeye ya esweta-gee. ²³ Teke onọ; ya ewofu ẹka iya; nggu aphụ iya okpurukpu-azụ. Obenu l'ifu iya b'ẹ t'a phujekwa aphụphu.”

34

Ekwekwerekwe Mkpuma k'ẹbo

¹ Ojejoje asụ Mósíṣu: “T'ọ je awata balibali mkpuma labu ọdo, a-dụ l'ọ bụ kẹ mbụ phụ. Tẹ ya dekwaa ya phụ iphe, shi nọdu lẹ kẹ mbụ phụ, i tükporu phụ. ² Kwakọbe l'utsu echile; nyikobe Ugvu Sáyinayi; bya ekoshi

iya onwongu l'eli ugvu ono. ³ T'è b'o nwekwa onye e-tSORU ngu nù; ophu o dukwa onye aa-phu l'ugvu ono lè phuu; t'è b'o nwekwa aturu; m'ò bu eswi, a-nòdu ata nri l'òkpa ugvu ono."

⁴ Ya ndono; Mòsisu abya awata ekwekwerekwe mkpuma labu odo, dulephu l'ò bu kè mbu phu; gude iya nyihu Ugvu Sáyinayi l'ònmewa utsu; paru ekwekwerekwe mkpuma labu ono l'èka. ⁵ Ya ndono; Ojejoje eshi l'urukpu nyifuta; bya evudonyabe iya; raa ya arara l'èpha iya bu Ojejoje. ⁶ Yò bya esweta Mòsisu l'ifu; bya agbakushi onwiya epha; su: "Oo yebedua bu Ojejoje! Oo yebedua bu Ojejoje; bya aburu Nchileke, aphujeru madzu imiko; bukwaruphu Nchileke, emejeru madzu eze-iphe-oma. Ya ta bukwa agu-onwuu. Ya bu onye n-yemobu iya nyiberu anyibe; buru o-me-g'o-kfuru! ⁷ Ya ekoshije unukurunu madzu lè ya yeru ephe obu. Ya agujeru ephe nvu kè ejo okpoma ephe; mè kè ikè, ephe kwefuru iya; mè kè iphe, du eji, ephe meru iya. Obule ya ta ahajekwanu onye ikpe nmaru t'è ya ba hu iya ahuhù. Ndu iphe, du eji bè ya ahùje ahuhù k'iphe, du eji, ephe meru iya; hù-rua ya l'èke unwu nwanwa ephe nò; mè l'èke nwanwanwanwa ephe nò; hù-rua ephe l'ogbo k'èno."

⁸ Mòsisu abya eforita ifu l'alì teke ono teke ono; baaru Ojejoje eja; ⁹ su iya: "Nggube Ojejoje; o -buru-a lè ya nò ngu l'obu l'oswiya; byiko t'è nggube Ojejoje tsonuru ayi. A makwaru-a lè ndu-a bunukaru ndu obu-kpokponyi; oje; byiko gunaru ayi nvu kè ejo okpoma ayi; mè iphe, du eji ayi. Nggue wotaru ayi t'ayi buru okè-iphe ngu."

¹⁰ Ojejoje asu: "Lè nggu l'iya a-gba ndzu. Ya a-nòdu l'atatifu ndu nkengu; mee eze iphe, du biribiri, ya te mebudua l'iphe bu mbakeshi l'ò ha. Mba ndu ono, unu l'èphe gbaru ogbu-upho ono a-phukota ege iphe, yebe Ojejoje e-me du-be egvu. ¹¹ Unu ngabè nchi mee ekemu-a, ya aturu unu ntanu-a. Ya a-chifuru unu ndu Amoru; ndu Kènanu; ndu Hetu; ndu Pérezu; ndu Hevu; mè ndu Jebusu. ¹² Ole t'unu kwabekwa enya t'unu lè ndu bu l'alì ono, unu ala ono bè gba ndzu; odumeka bè ephe a-bukwaru onya hata unu. ¹³ Unu gvukposhia enya-ngweja ephe; unu etsukposhia mkpuma, ephe doberu nsò; unu afokashikwaaphu itso, e doberu agwa ephe, bu Ashera. ¹⁴ T'è b'o dukwa iphe odo, unu a-bajeru eja odo; gbahaa yebe Ojejoje. Ishi iya aburu lè yebe Ojejoje, epha iya bu Okopho bè bukwa Nchileke, ekoje okopho.

¹⁵ "Unu kwabekwa enya t'è b'o du ndu bu l'alì ono, unu l'èphe a-gba ndzu. Kè l'èphe -gwadèlephu agwa ephe; bè ephe e-kukwa unu t'unu bya; unu eje eria iphe, ephe gude gwaa agwa ephe ono. ¹⁶ O -buru l'unu haru unwanyì ephe lutaru unwu unu t'èphe buru unyomu ephe; bè ephe e-me unwu unu ono; ephe te kwehe nke mu; ephe abalahaaru agwa ephe ono eja.

¹⁷ "Unu ba akputakwa ntekpe, unu a-nòdu agwa agwagwa!

¹⁸ "Unu gbajè Aji Buredi, è te kodu ekoko. Abalì esaa bè unu a-taje buredi, è te yedu iphe, ekoje buredi ege ono, ya suru t'unu meje iya ono. Unu agbajè aji ono teke ono, e doberu iya ono l'onwa Abibu; kè l'òbu l'onwa ono bè unu shi l'alì Íjiputu wufuta.

¹⁹ "Iphe, bu iphe, vuru uto waa nne iya oswa bukwa kè yebe Ojejoje. Iphe bu anu, bu okee ya, vuru uto waa nne iya oswa bukwa kè yebe Ojejoje: m'ò bu eswi; m'ò bu aturu; m'ò bu eghu. ²⁰ Unu gudeje nwaturu gbata nkakfu-igara, vuru uto waa nne iya oswa. O -buru l'unu ta agbatadu iya agbata; unu aswi-kwoo ya olu. Iphe, bu nwata nwoke, vuru uto waa nne iya oswa bè unu a-gbatajè agbata.

"T'e b'ò dukwa onye a-gbaję ęka bya l'ifu yębe Ojejoje.

²¹ "Abalı ishingu bę unu e-jeje ozi unu; o -rua mbọku k'ęsaa; unu atuta ume. Unu be ejejekwa ozi lę mbọku k'ęsaa; m'o -ruhuru; ọ bụru teke aakọbe iphe akọbe; m'ọ bụ teke aakpata iphe, e meberu l'alį akpata.

²² "Witu ọdungu, unu butaru; bę unu e-gudeje gbaa Aji İdzü. Unu agbaa aji k'iphe, a kpataru l'okfu l'ishi-afa. ²³ Ugbo ęto l'afa; bę unwoke unu l'ęphe ha a-chįkoje bya l'ifu Nnajiufu, bụ Ojejoje; mbụ Nchileke kę ndu İzureļu. ²⁴ Ya a-chįshiru unu iphe bụ mbakeshi; bya emee t'alį unu kabaa nshinu. Ọphu 'onwedu onye eje unu ọnata alį unu teke ono, unu e-jeje l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu ugbo ęto l'afa ono.

²⁵ "Unu be eyekobejekwa iphe ekoje buredi lę mee anų, unu gude egworu iya ngweja.

"Ọphu ọ dukwa anų, e gude gwoo ęja Aji Esweta, aa-ha t'ọ bọo nchi.

²⁶ "Iphe, bụ iphe vuru uzo kaa l'iphe, unu meberu l'alį; bę unu e-gudeje bya l'ulo Ojejoje, bụ Nchileke unu.

"Unu be egudejekwa mini-ęra nne egbu shia nwa iya."

²⁷ Ya ndono; Ojejoje asų Mosisu: "Dee okfu ono l'ọ ha l'ękwo; kę l'ọo okfu ono bę nggu l'iya; mę ndu İzureļu gude gbaa ndzų." ²⁸ Mosisu bę yele Ojejoje nọru l'ęke ono ukporo abalı labų: eswe l'ęnyashi; ọphu Mosisu 'eridu nri; t'ọ ngu mini. Yo dee okfu ogba-ndzų ono, bụ iya bụ ekemu iri ono, shi l'ęka Nchileke ono l'eli ekwekwerekwe mkpuma ono.

Ifu Mosisu egbu nwįinwii

²⁹ Teke Mosisu shi lę Ugvu Sáyınayi nyifuta; gude ekwekwerekwe mkpuma labų ono, e deru ekemu Ojejoje ono l'ęka; b'ę t'ọ madu l'ifu egbu iya nwįinwii; keshinu ọphu yele Ojejoje shi akọ akọ. ³⁰ Ęrọnu yele ndu İzureļu l'ęphe ha aphų ęge ifu egbu Mosisu nwįinwii; tsulahaa egvu ęge ęphe e-shi jekfube iya ntse. ³¹ Mosisu abya ekua ęphe; Ęrọnu yele ndu ishi ọha ono l'ęphe ha atugbua teke ono jekushia ya; yọ bya ekfuru yeru ęphe. ³² E metsua; ndu İzureļu l'ęphe ha abyakfuta iya ntse; yọ bya atushiaru ęphe ekemu ono, Ojejoje nọru iya lę Ugvu Sáyınayi ono.

³³ Mosisu ekufugetsua yeru ęphe; chįta ulari-ifu phų-chia onwiya ifu.

³⁴ Ọle ọobuje; teke Mosisu bahuru lę Ulo-Ękwà Ndzuko ęke ono, Ojejoje nọ ono tę yele iya kfugba; yọ phųfu onwiya ulari-ifu ono; gbururu jeye teke ọo-lufuta. Ọ -lufutalephu; yọ bya ekfukotaru ndu İzureļu iphe, e ziru iya; ³⁵ ęphe aphųkwaaphu ęge ifu egbu iya nwįinwii. Mosisu ewotaje ulari-ifu ono phų-chia ifu ọdo jeye; yo jeshia tę yele Ojejoje kfugba.

35

Mbọku ọtu-ume

¹ Mosisu abya ekukobe ndu İzureļu l'ęphe ha; sų ęphe: "Ọwaa iphe, Ojejoje sųru t'unu mee ndọ-ọ; ² Abalı ishingu bę unu e-jeje ozi unu. O -be lę mbọku k'ęsaa; unu edobe iya nsọ; t'ọ bụru mbọku ọtu-ume kę Ojejoje. O -nweru onye jeru ozi mbọku ono; t'e gbukwaa onye ọbu egbugbu. ³ T'e b'ò dukwa onye a-phų-nwu ọku l'ufu iya mbọku ọtu-ume."

Iphe, ee-gude mee

Ulo-Ękwà-dų-Nsọ

(Awų 25:1-7; 35:10-19)

⁴ Mósísu asù ndu Ízurèlu l'èphe ha: "Ówaa iphe, Ojejoje sùru t'e mee ndò-a: ⁵ Unu shi l'iphe, unu nweru hata iphe bya anù yèbe Ojejoje. Onye oohe uhèrè t'ò nù yèbe Ojejoje iphe bè iphe, oo-gude bya bù mkpòla-ododo; m'ò bù mkpòla-òcha; ope; ⁶ òwúú, eke urukpu-urukpu; òphu eke uswuswe; òphu eke mee-mee; òwúú òcha; èji eghu; ⁷ akpò ebyila, a tseru l'uswe; akpò umoro-ènyimu; oshi akesha; ⁸ manù olivu, eegudeje amù òku; iphe, eeyeje lè manù kè òwu l'ishi t'ò shi mkpò; òphu eeyeje l'ínsensu, eshi kwèkwèkwe; ⁹ mkpuma ònikùsù; mēwaru mkpuma òdo, aswa nògbaa. Mkpuma onò bè ee-mekochaa dzuppyabe l'uwe-ukuvu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja yèlè uwe-òkpoma iya.

¹⁰ "T'iphe bù ndu maru ome nka l'unu lufuta bya emee iphemiphe òbule-a, Ojejoje turu onù t'e mee-wa; ¹¹ mbù ọ̀lò-ékwà-đù-nsò onò; èkwa, aaphù-chi l'eli iya; iphe, ee-gude kwèchia ya; iphe, ee-gude kota nkolaba iya; iphe, ee-gude gu-chita iya; oshi-ibo iya; òkpa iya; ẹn̄ya èke aa-kpògbaaru iya ye; ¹² mēwaru Okpoko Ogbà-ndzù onò; mgbòro onò, ee-gudeje apa iya onò; okfu okpoko onò, aa-nòduje akfù ụgwò iphe, ðù èji onò; èkwa onò, ee-gudeje gebuta iya onò; ¹³ teburu onò; mgbòro onò, ee-gudeje apa iya onò yèlè ngwa iya; mē buredi onò, ee-dobeje Ojejoje l'ifu onò; ¹⁴ iphe onò, eegvubeje uròku onò, e-meje tē iphoro nòdu onò yèlè ngwa iya l'ò ha; uròku iya onò; manù onò, ee-gudeje amù òku onò; ¹⁵ ẹn̄ya-ngwèja ínsensu onò; mgbòro onò, ee-gudeje apa iya onò; manù onò, aa-wùje l'ishi onò yèlè ínsensu onò, eshi kwèkwèkwe onò; èkwa onò, ee-gbòbutajè ònu ọ̀lò-ékwà-đù-nsò onò; ¹⁶ ẹn̄ya-ngwèja-ukfuru onò yèlè iphe onò, ðù l'ò bù ụgbu, ee-gude ope mee onò; mgbòro onò, ee-gudeje apa ẹn̄ya-ngwèja onò yèlè ngwa iya l'ò ha; eze efere onò, ee-gude ope mee onò; yè l'òkpa iya; ¹⁷ èkwa onò, ee-gude gebuta ogbòdufu iya; itso ogbòdufu onò yèlè ẹn̄ya èke aa-kpòbetsua itso onò; mē èkwa onò, ee-gude gebuta ònu-nggamgbo ogbòdufu onò; ¹⁸ mē nggu ọ̀lò-ékwà-đù-nsò onò yèlè k'ogbòdufu iya; mē eri iya; ¹⁹ mē uwe onò, e kweru ekwèkwe, ee-yeje gude eje ozi l'ọ̀lò-nsò onò; mbù uwe, e doberu nsò tē Éronu, bù onye achijeru Nchileke eja yèlè unwu iya yeje gude eje ozi ndu achijeru Nchileke eja."

²⁰ Tò ðù iya bù; ndu Ízurèlu eshi l'ifu èke Mósísu nò wukashihu. ²¹ Iphe bù onye oohe uhèrè; mē onye o ruru l'èhu t'ò nù Ojejoje iphe; egudegbaa iphe bya; mbù iphe, ee-gude rùà Ọ̀lò-Ékwà Ndzuko onò; iphe, ee-gude eje ozi l'ime iya; mēkwaphu òphu ee-gude kwee uwe, ðù nsò. ²² Iphe bù ndu oohe uhèrè: unwoke mē unwanyi; egudegbaa iphe, e gude mkpòla-ododo mee bya anù; mbù iphe, ðugbaa l'ò bù òjaga; iphe-nchi; echi; mēwaru iphe òdo, ðugbaa ìche ìche, e gude mkpòla-ododo mee. Èphe egudegbaa mkpòla-ododo èphe onò bya anù Ojejoje. ²³ Ndu nweru òwúú ewotagbakwaa ya phù; mbù òwúú eke urukpu-urukpu; òphu eke mee-mee; òphu eke uswuswe; m'ò bù k'òcha; m'ò bù èji eghu; m'ò bù akpò ebyila, a tseru l'uswe; m'ò bù kè umoro-ènyimu. ²⁴ Ndu èka ruru lè mkpòla-òcha; m'ò bù ope; ewotakwa iya phù bya anù Ojejoje. Ndu nweru oshi akesha, nweru èke ee-gude iya rùà òru onò anùkwa iya phù. ²⁵ Iphe bù unwanyi, maru ome nka egudetsua èka èphe kwee èkwa bya anù. O nweru ndu, bù òwúú, eke urukpu-urukpu bè èphe gude kwee nk'èphe; nweru ndu bù kè mee-mee; nweru ndu bù k'uswe; nweru ndu bù k'òcha bè èphe gude kwee nk'èphe. ²⁶ Unwanyi, oohe uhèrè; bukwaruphu ndu, maru ome nka; bù èji eghu bè èphe gude kwee èkwa nk'èphe. ²⁷ Ophube ndu ishi wotagbaaru mkpuma ònikùsù; mēwaru mkpuma òdo, aswa

dugbaa; t'a gbapyabẹ l'uwe-ukuvu onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; yẹle uwe-ọkpoma iya. ²⁸ Ẹphe nufukwaaruphu iphe, eshi mkpọ; manụ olivu, ee-gudeje amụ ọku; ọp̄hu ee-yeje lẹ manụ ọwu l'ishi; mẹ k'insensu, eshi kwẹkwekwe. ²⁹ Ndu Ízurẹlu l'ẹp̄he ha: unwoke mẹ unwanyi; mbu ndu oohe uhere ewotakotaru Ojejoje iphe, ẹp̄he t̄uru obu ẹp̄he onyo l'ẹp̄he a-nu t'e gude r̄aru Ojejoje iphe ono, o shi l'ọnu Mósísisu kfua t'e meeru iya ono.

³⁰ Mósísisu asu ndu Ízurẹlu: "Unu lekwa lẹ Ojejoje f̄otaakwaru Bezalẹlu Úri H̄oru; b̄uru onye ikfu Júda; ³¹ bya emewa; ume Nchileke eji iya ẹhu; t'o nweru mmamiphe; kwaa ẹnya; iphe edoje iya ẹnya ọhuma; k'ọp̄hu ọo-ma ome nka l'iphemiphe ọbule; ³² maru ẹge ee-shije gude mkp̄la-ododo; mẹ mkp̄la-ọcha; mẹ ope l'ememashi iphe; ³³ makwaruphu ẹge aawajẹ mkpuma, aswa nọ; mẹ ẹge aawujẹ mkp̄la-ododo l'igburumonu iya; bya amakwaruphu ẹge aapyije iphe apyipyi; m̄waru ẹge eeshije emekota nka ọdo, dugbaa iche iche. ³⁴ O nukwaruphu yẹle Oholiyabu Ahisamaku, b̄u onye ikfu Dánu mmamiphe t'ẹp̄he zije ndu ọdo ome nka ọbu. ³⁵ O mewaru tẹ mmamiphe kẹ ẹge e shi eme nka l'uzo, d̄u iche iche; mẹ mmamiphe kẹ ẹge e gude ememashi iphe ememashi rube ẹp̄he ẹka; mẹ t'ẹp̄he maru ẹge eegudeje ọwúú, eke urukpu-urukpu; ọp̄hu eke mee-mee; ọp̄hu eke uswuswe; mẹ k'ọcha dengashia iphe edengashi. Ẹp̄he ẹbo b̄u ndu makotaru ẹge eemeje iphe nka t'ọ maa mma.

36

¹ "O b̄u Bezalẹlu yẹle Oholiyabu; mẹ iphe b̄u ndu maru ome nka; mbu ndu Ojejoje n̄uru mmamiphe; bya emee tẹ iphe doo ẹp̄he ẹnya l'iphe, b̄u iphe, laru lẹ kẹ ọkp̄u ọlo-nsọ ono: ọ b̄u ẹp̄he a-r̄u ọru ono; mee ya ẹge Ojejoje s̄uru t'e mee ya."

² Tọ d̄u iya b̄u; Mósísisu ekua Bezalẹlu yẹle Oholiyabu; mẹ iphe b̄u ndu maru ome nka; ndu Ojejoje n̄uru mmamiphe; b̄uru ndu oohe uhere t'ẹp̄he jee ozi ono; ³ ch̄iru iphe ono, ndu Ízurẹlu t̄utaru t'e gude kp̄ua ọlo-nsọ ono n̄u ẹp̄he. L'utsu mb̄oku-mb̄oku b̄e ndu Ízurẹlu an̄duje at̄uko iphe ono l'an̄u Mósísisu l'ẹge ẹp̄he ch̄iru obu ẹp̄he. ⁴ Iphe, b̄u ndu maru ome nka ọkp̄u ọlo-nsọ ono at̄uko l'ẹp̄he ha paru ọru ẹp̄he haa; ⁵ t̄ugbua je asu Mósísisu: "Lẹ ndu-a t̄utaakwaru iphe, dzuru t'e gude r̄ua ọru ọbu, Ojejoje s̄uru t'a r̄ua ọbu; mb̄u l'ẹp̄he gbe t̄uwa k'etsutsu iya ye iya."

⁶ Mósísisu at̄ua ekemu; s̄u: "T'ẹ b'ọ dukwa nwoke; m'ọ b̄u nwanyi, nweru iphe, oo-wotakwadu bya an̄u; s̄u l'ọ b̄u iphe, o gude eyeta ẹka l'ọlo-nsọ ono." E woru iphe ono, Mósísisu kfuru ono radzuru l'ọdu ndu Ízurẹlu ono. E shi ẹge ono kp̄oshia ndu Ízurẹlu t'ẹ b'ọ d̄uhe iphe, ẹp̄he a-t̄utakwadu; ⁷ kẹ l'iphe, a t̄utawaru t'e gude r̄ukota ọru ono b̄e dzuwaru n̄u; tsufu etsyufu.

Ulo-Ékwà-du-Nsọ ono (Awufu 26:1-14)

⁸ Iphe b̄u ndu ọp̄hu maru iphe lẹ ndu ọru ono egude ukfu-ẹkwa iri mee ọlo-ékwa-du-nsọ ono. Ukfu-ẹkwa iri ono b'e kweru l'ọwúú ọcha, a sw̄iru l'ọ b̄u ọdo; mẹ ọwúú, eke urukpu-urukpu; ọp̄hu eke uswuswe; mẹ ọp̄hu eke mee-mee. Yọ b̄uru onye maru ome nka gude ọwúú ono kwee cherobimu ye l'ukfu-ẹkwa ono. ⁹ Ukfu-ẹkwa ono achiko haru ẹnya-nhamunha. Ogologo iya d̄u nkwo-ẹka ọkporo l'esato; ọsa iya adu nkwo-ẹka ẹno. ¹⁰ Ẹp̄he ewota ukfu-ẹkwa ono ise gbagbabe; yọ

buru ishimishi lanu; bya ewotakwaphu uzo ise ophu gbagbabe nanu. ¹¹ Ishimishi iya ono ke mbu be ephe gude owuu, eke urukpu-urukpu yeshia ya nkolaba l'igburumonu iya; mekwaa ya phu ege ono l'ishimishi iya k'ebo. ¹² Nkoloba ukporo labu l'iri be ephe yeri l'ishishi ishimishi lanu; bya eyekwaphu nkolaba ukporo labu l'iri l'ishishi ishimishi lanu ophu. Nkoloba ono atuko ghaaru onwephe ifu. ¹³ Ephe egude mkpola-ododo meta iphe, nweru nkolaba ishi labu uzo ukporo labu l'iri; gude iya dzezbabe ishimishi ekwa ono ephe ebo t'o tuko buru nanu.

¹⁴ Ephe abya egude eji eghe kwee ekwa kweta iya ukfu-ekwa iri le nanu, ee-gude phu-chita eli ulo-ekwa ono. ¹⁵ Ukfu-ekwa ono uzo iri le nanu ono achiko haru enya-nhamunha. Ogologo iya du nkwo-eka ukporo l'iri. Usa iya adu nkwo-eka eno. ¹⁶ Ephe abya achita ukfu-ekwa ono ise gbagbabe; yo buru ishimishi lanu; chita uzo ukfu-ekwa ishing ophu gbagbabekwaphu nanu. ¹⁷ Nkoloba ukporo labu l'iri be ephe yeri l'ishishi ishimishi lanu; yekwaphu nkolaba ukporo labu l'iri l'ishishi ishimishi lanu ophu. ¹⁸ Ephe egude ope meta iphe, nweru nkolaba ishi labu uzo ukporo labu l'iri; gude iya kotgbaa nkolaba ishimishi ekwa ono ephe ebo; gude iya dzezbabe ulo-ekwa ono; yo buru nanu. ¹⁹ E metsua; ephe egude akpo ebyila, a tseru l'uswe; mee iphe, ee-gude phu-chia eli ulo-ekwa ono; bya egudekwaphu akpo umoro-enyimu mee iphe, ee-gude kwechita eli akpo k'ebyla ono.

²⁰ Ephe egude oshi akesha rushia oshi-ibo, ee-ye l'ulo-ekwa-du-nsu ono. ²¹ Oshi-ibo ono b'a ruru; yo dutsua nkwo-eka iri iri l'eli. Usa iya adu nkwo-eka le mkpirikpi le mkpirikpiri. ²² Oshi-ibo ono be ephe pyitatsuaru okpa ebo ebo ye eka labu. Yo buru ege ono be ephe mekotaru oshi-ibo ulo-ekwa-du-nsu ono l'o ha. ²³ A bya le ulo-ekwa-du-nsu ono ibyiya ophu gharu ifu l'uzo ohuda bu ukporo oshi-ibo be ephe rutaru t'e ye iya. ²⁴ Ephe egude mkpola-ocha meshia enya eke aa-kpogbaaru okpa oshi-ibo k'uzo ohuda ono ye; meta iya uzo ukporo labu. Iphe bu oshi-ibo, nonu nwetsuaru enya labu eke, aa-kpotsuaru okpa iya ye. ²⁵ A bya l'ibe iya ophu; mbu ibyiya ophu gharu ifu l'uzo isheli bukwaphu ukporo oshi-ibo be ephe rutaru t'e ye iya. ²⁶ Ephe egude mkpola-ocha meshia enya eke aa-kpogbaaru okpa ibo ono; meta iya uzo ukporo labu. Iphe bu oshi-ibo, nonu enweru enya labu eke, aa-kpotsuaru okpa iya ye. ²⁷ A bya l'azu ulo-ekwa-du-nsu ono; ibyiya ophu gharu ifu l'uzo enyanwu-ariba bu oshi-ibo ishing be ephe rutaru t'e ye iya. ²⁸ Iku azu ulo-ekwa-du-nsu ono ephe ebo bu oshi-ibo labu be ephe rutaru t'e ye iya. ²⁹ Oshi-ibo labu ono, ee-ye l'iku iya ono be ephe ruru; yo du nkwegba labu. O shi l'uzo ali du nkwegba labu jeye l'uzo imeli. Yo buru echi lanu b'e gude ku-gbabe iya; ephe ebo. Ephe ebo ono b'a ruru; yo dukota ege ono. ³⁰ Oo ya bu l'o nweru oshi-ibo esato l'azu ulo-ekwa-du-nsu ono. E gude mkpola-ocha meshia enya eke aa-kporu okpa oshi-ibo ono ye uzo iri l'ishingu. Iphe bu oshi-ibo, nonu enweru enya labu eke, aa-kporu okpa iya ye.

³¹ Ephe egude oshi akesha pyishia oshi, ee-gude swebushia oshi-ibo ono. Uzo ise be ephe sweberu l'oshi-ibo mgberemeku ulo-ekwa-du-nsu ono ibe lanu; ³² swebekwaphu uzo ise odo le mgboro iya ophu. Uzo ise odo bu l'azu ulo-ekwa-du-nsu ono; ibyiya ophu gharu ifu l'uzo enyanwu-ariba be ephe sweberu iya. ³³ Oshi ophu ee-swebe l'echi iya be ephe pyiru t'o shi l'ishi lanu lufu l'ishi iya ophu. ³⁴ Ephe awua mkpola-ododo l'oshi-ibo ono;

bya egudekwaphu mkpola-ododo meshia echi, e-gudetsua oshi ono, ee-gude swebushia l'oshi-ibo ono. Ephe abya awukwaaphu mkpola-ododo l'oshi ono.

³⁵ Ephe egude òwúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke uswuswe; ophu eke mee-mee yele k'ocha, a swíru l'ò bú ụdò; kwee ukfu-ekwa. Onye maru ome nka abya egude òwúú ono kwee cherobimu ye l'ukfu-ekwa ono.

³⁶ Ephe egude oshi akesha pyia itso ẹno; bya awua ya mkpola-ododo; bya egudekwaphu mkpola-ododo meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ekwa ono l'itso ono. Ephe abya egude mkpola-ocha kpushia ẹnya ẹke aa-kpobe itso ono ụzò ẹno. ³⁷ Onye maru okwe ekwa ohuma egude òwúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; mẹ k'ocha, a swíru l'ò bú ụdò; kwee ekwa, ee-gudeje gebuta onu ụlò-ekwà-dụ-nsò ono. Yò buru ndu gude ngga ekwe ekwa bẹ meru iya nụ. ³⁸ Ephe egude oshi akesha pyita itso ise; bya emetakwaphu iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ekwa ono l'itso ono. Ishi itso ono; mẹ iphe, ee-swebe l'itso ono bẹ ephe wuru mkpola-ododo; bya egude ope meshia ẹnya ẹke aa-kpobe itso ono ụzò ise.

37

Okpoko Ogba-ndzu ono

(Awu 25:10-22)

¹ Bezalelu abya egude oshi akesha gbaa okpoko. Ogologo iya dū nkwo-eka labu lẹ mkpirikpi iya. Usa iya adu nkwo-eka lanu lẹ mkpirikpi iya. Eli iya adukwaphu nkwo-eka lanu lẹ mkpirikpi iya. ² Yò wua okpobe mkpola-ododo l'ime iya mẹ l'azu iya. Yò gudekwaphu mkpola-ododo kpu-pee mgberemeke iya mgburumburu. ³ Yò kputa echi mkpola-ododo ẹno dukfubegbaa l'okpa iya epehe ẹno; mbu wota ẹbo dukfube l'ibe lanu; wota ẹbo ophu dukfube l'ibe iya ophu. ⁴ B'ò bya egude oshi akesha ono pyita mgboro labu; wua ya mkpola-ododo; ⁵ bya ewota mgboro ono epehe ẹbo pyotsua l'echi ono, e dukfubegbaaru lẹ mgberemeke okpoko ono t'ò buru iphe, ee-gudeje apa iya.

⁶ Yò gude okpobe mkpola-ododo meta okfu okpoko, aa-noduje akfu ugwo iphe, dū ẹji. Ogologo iya dū nkwo-eka labu lẹ mkpirikpi iya. Usa iya adu nkwo-eka lanu lẹ mkpirikpi iya. ⁷ Yò gude mkpola-ododo mee cherobimu labu, a-nodutsua l'ishi okfu okpoko ono. Yò buru mkpola-ododo, e tsusaru etsusa b'ò gude mee ya. ⁸ Yò woru cherobimu lanu dobe l'ishi ibe lanu; woru ophu dobe l'ishi iya ophu; bya emee; cherobimu labu ono, notsua l'ishishi okpoko ono epehe ẹbo yele okpoko ono aburu iphe lanu. ⁹ Cherobimu ono b'ò meru; yò jashia ẹbà l'uzo imeli; agu iya edochita eli okpoko ono. Ephe echegba onwephe ifu; chiru ẹnya ye l'eli okpoko ono.

Teburu ono

(Awu 25:23-30)

¹⁰ Ephe egude oshi akesha pyia teburu. Ogologo iya dū nkwo-eka labu. Usa iya adu nkwo-eka lanu. Eli iya adu nkwo-eka lanu lẹ mkpirikpi iya. ¹¹ Ephe awua ya okpobe mkpola-ododo; bya egudekwaphu mkpola-ododo kpu-pee eli iya mgburumburu. ¹² Ephe ewota oshi, dū gbiriri, usa iya ha l'ò bú obehere-eka swiphee mgberemeke iya mgburumburu; bya egudekwaphu mkpola-ododo kpu-pee oshi ono mgburumburu. ¹³ Ephe akputa echi mkpola-ododo ẹno dukfubegbaa lẹ mgberemeke okpa teburu

ono. ¹⁴ Echi ono nnyabetsua oshi ono, du ghiriri ono; k'ophu odukwanu ike gudeshia mgboro, ee-gudeje apa teburu ono. ¹⁵ Mgboro, ee-gudeje apa teburu ono bu oshi akesha b'e gude pyishia ya; bya awua ya mkpola-ododo. ¹⁶ Ephe egude okpobe mkpola-ododo meshia ngwa ke teburu ono; mbu efere; me ite; me okoro; me nkwo-eka, aa-tu-kobe l'eli teburu ono. Iphe ono l'o ha bu iphe, ee-gudeje gwooru Ojejoje ngwejamee.

Iphe, eegvubeje uroku ono
(Awu 25:31-40)

¹⁷ Ephe egude okpobe mkpola-ododo, e tsusaru etsusa mee iphe, eegvubeje uroku. Epe meru iya; yo nweru oshi; nweru ekali. Yo nweru efere; nweru iphe, du l'o bu nwopu okoko-oshi; me iphe, du l'o bu igu oshi. Epe atuko iphe ono l'o ha mee te yele iphe ono, eegvubeje uroku ono buru iphe lanu. ¹⁸ Oshi iya ono nweru ekali ishing. Ekali eto no le mgberemeku iya lanu; eto k'ophu anodu iya le mgberemeku ophu. ¹⁹ Ekali iya ono nweru efere eto. Efere ono b'e meru; yo dugbaa l'o bu igu alumundu. E mekwaphu nwopu okoko-oshi ye iya; owaa iphe, du l'o bu igu oshi. Yo buru ege ono b'o dukota l'ekali iya ono epe ishing, jakashiru l'oshi iya ono. ²⁰ Oshi iya ono nweru efere eno, e meru; yo du l'o bu igu alumundu. Yo nwekwaruphu iphe, e meru; yo du l'o bu nwopu okoko-oshi; owaa iphe, du l'o bu igu oshi. ²¹ Nwopu okoko-oshi lanu b'e meru; yo nodu le mkpuli ekali iya labu ono k'ali. K'ebonodu le mkpuli ekali iya labu k'eli. K'eto anodu le mkpuli ekali iya labu k'eli. Mbu l'o nokota le mkpuli ekali iya ono epe ishing. ²² Nwopu okoko-oshi ono yele ekali iya ekali iya ono b'e meru yele oshi iya aragba nanu. Yo buru okpobe mkpola-ododo, e tsusaru etsusa b'e gude mee ya. ²³ Ephe gudekwaphu okpobe mkpola-ododo meta uroku esaa, ee-gvubegbaa l'eli iphe ono, eegvubeje uroku ono; bya emetakwaphu akpa iya; me ashanga, aaguje oku iya. ²⁴ Iphe, eegvubeje uroku ono yele ngwa iya l'o ha bu unu okpobe mkpola-ododo esaa l'ukporo iri b'e gude mee ya.

Enya-ngweja insensu
(Awu 30:1-5)

²⁵ Ephe egude oshi akesha kua enya-ngweja, bu eke aa-kpoje insensu oku. Ogologo iya; me usa iya chikokwa haru enya-nhamunha. Iphe, o bu bu nkwo-eka lanu. Eli iya du nkwo-eka ebo. Mpo iya yele enya-ngweja ono aragbabe buru nanu. ²⁶ Epe awukota okpobe mkpola-ododo l'eli iya; mgberemeku iya; me mpo iya. Epe egudekwaphu mkpola-ododo kpuphee mgberemeku iya mgburumgburu. ²⁷ Epe emeta echi mkpola-ododo ebo ebo dekfubegbaa le mgberemeku iya epe ebo. Epe dekfuberu iya; yo nodutsua le mkpuli iphe ono, a kpu-pheru iya mgburumgburu ono. O bu l'echi ono be ee-yeje mgboro, ee-gudeje apa iya. ²⁸ Epe egude oshi akesha pyita mgboro ono; wua ya mkpola-ododo.

²⁹ Epe emekwaphu manu ono, du nsu, eshi mkpo, aawuje l'ishi ono; me okpobe insensu ono, eshi mkpo ono; bu iya bu oru onye maru ome manumbeleke.

¹ Ephe egude oshi akesha kua ɛnya-ngweja. Eli iya du nkwo-ɛka ɛto. Ogologo iya; me usa iya achiko haru ɛnya-nhamunha. Iphe, o dutsua bu nkwo-ɛka ise ise. ² Ephe akputatsua mpo l'iku iku iya ephe ɛno. Ephe emee; mpo ono yele ɛnya-ngweja ono aragbabe buru nanu. Ephe emetsua ya ege ono; bya eworu ope wua ya. ³ Ephe egude ope meshia iphemiphe obule, ee-gudeje eje ozi l'ɛnya-ngweja ono, bu iya bu ite okpo ntu; me eku; efere; oji; me ashanga, aaguje oku. ⁴ Ephe egude ope meta iphe, du l'o bu ugbu, nweru mgberemeku ɛno; woru iya kwechia uzo alj mgberemeku ɛnya-ngweja ono. Ephe shi l'echilabu iya kwechia ya jeye l'eli iya. ⁵ Ephe egudekwaphu ope kpushia echi ɛno hebetsua le mgberemeku iphe ono, du l'o bu ugbu ono, e meru l'ope ono ephe ɛno; t'o buru ɛnya ɛke ee-pyotsua mgboro, ee-gudeje apa ɛnya-ngweja ono. ⁶ Ephe egude oshi akesha pyita mgboro labu; wua ya ope; ⁷ wotsuaru mgboro ono nwua l'ɛnya echi phu le mgberemeku ɛbo ya. Mgboro ono ephe ɛbo a-nodujetsua le mgberemeku iya ephe ɛbo me aaparuru iya. Ephe meru ɛnya-ngweja ono; uzo anodu iya l'echi; mbu l'ephe gude ibiribe oshi rua ya.

Eze efere ono
(*Awu 30:17-21*)

⁸ Ephe egude ope mee eze efere yele okpa iya. Ope ono shi l'onyo unwanyi, anoduje eje ozi l'onu Ulo-Ekwà Ndzuko.

Ogbodufu
(*Awu 27:9-19*)

⁹ Ephe abya emeeru ulo-ɛkwà ono ogbodufu; gude owuu ocha, a swiru l'o bu udo; kwee ɛkwa, du ukporo nkwo-ɛka ise l'ogologo; t'e gude gebuta uzo ohuda l'ogbodufu ono. ¹⁰ Ephe egude ope meta ukporo itso, aa-kpobe iya yele ɛnya ɛke aa-kpobetsua itso ono; bya egude mkpola-ocha meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ɛkwa ono l'itso ono yele iphe, ee-swebetsua l'itso ono. ¹¹ Uzo isheli iya bukwapu ɛkwa, du ukporo nkwo-ɛka ise l'ogologo b'e kweru; gude gebuta iya. Itso, aa-kpobe l'uzo isheli ono yele ɛnya ɛke aa-kpobe itso ono dutsua ukporo ukporo. Yo bukwaruphu ope b'e gude metatsua ya. Yo bukwanuru mkpola-ocha b'e gude meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ɛkwa l'itso ono yele iphe, ee-swebetsua ya.

¹² A bya l'usa ogbodufu ono l'uzo ɛnyanwu-ariba iya bukwa ɛkwa, du ukporo nkwo-ɛka labu le nkwo-ɛka iri l'ogologo b'e kweru; gude gebuta iya. Ephe abya emeta itso iri, aa-kpobe l'uzo ɛnyanwu-ariba ono; metakwaphu ɛnya ɛke aa-kpobetsua itso ono uzo iri. Ephe abya egude mkpola-ocha meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gudeje kobe ɛkwa ono l'itso ono; me iphe, ee-swebetsua l'itso ono. ¹³ Usa ogbodufu ono l'uzo ɛnyanwu-ahata iya dukwaphu ukporo nkwo-ɛka labu le nkwo-ɛka iri l'ogologo. ¹⁴ Ephe abya ekwee ɛkwa, du nkwo-ɛka iri l'ise l'ogologo t'e gude gebuta ɛka onu ogbodufu ono ɛke iya ophu. Itso, aa-kpobe iya yele ɛnya ɛke aa-kpobetsua itso ono dutsua ɛto ɛto. ¹⁵ A bya l'onu ogbodufu ono ɛka iya ophu; bukwapu ɛkwa, du nkwo-ɛka iri l'ise be ephe kweru t'e gude gebuta iya. Itso, aa-kpobe iya yele ɛnya ɛke aa-kpobetsua itso ono dutsukwaphu ɛto ɛto.

¹⁶ Iphe bu ɛkwa, ee-gude gebuta ogbodufu ono mgburumgburu bukota owuu ocha, a swiru l'o bu udo be ephe gude kwee ya. ¹⁷ ɛnya ɛke aa-kpobetsua itso, ee-gude kpobetsua ogbodufu ono mgburumgburu bu ope be ephe gude meshia ya. Iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ɛkwa ono l'itso ono yele iphe, ee-swebetsua l'itso ono abukwanuru mkpola-ocha be

ephe gude meshia iya. Ishi itso ono be ephe wuru mkpola-ocha. Iphe, ee-swebegbaa l'itso ono, ee-gude kpo-buta ogbodufu ono mgburumgburu bu mkpola-ocha be ephe gude meshia ya. ¹⁸ E gude owuu, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe yele k'ocha, a swiru l'o bu udo; gude kwee ekwa, du nkwo-eka ukporo l'ogologo; t'e gude gechita onu ogbodufu ono. Yo buru ndu gude ngga ekwe ekwa be meru iya nu. ¹⁹ Onu-abata iya ono be ephe metaru itso eno; owaa enya eke aa-kpobetsua itso ono uzo eno. Iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ekwa ono l'itso ono; me iphe, ee-swebetsua l'itso ono be ephe mekotaru le mkpola-ocha. Ephe awukotawaphu mkpola-ocha l'eli itso ono. ²⁰ Iphe bu nggu, ee-libegbaa eri ulo-ekwa ono; mekwaphu k'ogbodufu ono be ephe gude ope mekota.

Iphe, e gude jee ozi obu.

²¹ Owaa bu mkpakọ iphe, e gude mee ulo-ekwa obu; mbu ulo-ekwa Ekemu ono. O bu Mosisu suru te ndu ikfu Lívayi dekota iphemiphe obule ono l'ekwo. Onye ishi ephe bu Itama Eronu, bu onye achijeru Nchileke aja. ²² Bezalelu Uri Hori; buru onye ikfu Júda mekotaru iphemiphe obule, Ojeoje turu Mosisu onu t'e mee. ²³ Onye ephe l'iya tukuru mee ya bu Oholiyabu Ahisamaku, bu onye ikfu Danu. O maru ome nka; maru enengete; bya aburu onye maru ege eegudeje owuu, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; me k'ocha dengashia iphe edengashi. ²⁴ Mkpola-ododo, a tutaru le ngweja-amama, a nuru t'e gude mee ulo ono, du nsọ ono du ukporo unu iri; l'unu iri le tete; l'ukporo ishinguru l'iri. Mkpola-ododo ono aburu ophu ha l'o bu k'eze-ulo Nchileke. ²⁵ Mkpola-ocha, ndu Izurelu tutaru teke ono, a guru ephe ogo ono du ukporo unu eto; l'unu iri le tete; l'ukporo esato l'iri l'ise. Mkpola-ocha ono aburu ophu ha l'o bu k'eze-ulo Nchileke. ²⁶ Iphe, mkpola-ocha obu gbaru ephe l'ehu l'ehu bu nkere-ebo mkpola-ocha. Mkpola-ocha ono aburu ophu ha l'o bu k'eze-ulo Nchileke. Ndu a guru teke ono, a guru ndu Izurelu ogo ono bu shita le ndu noru ukporo afa tugburu. Iphe, ephe du bu ukporo unu madzu ugbo ukporo eto l'iri l'ise; l'unu madzu esato; l'ukporo madzu iri l'esaa; le umadzu iri. ²⁷ Ukporo unu mkpola-ocha ugbo ukporo l'iri l'esaa; l'unu mkpola-ocha ugbo iri be ephe gude kpushigbaa enya eka aa-kpobegbaa okpa ibo ono, ee-gude ku-chita ulo-ekwa ono uzo ukporo ise. Unu mkpola-ocha esaa l'ukporo mkpola-ocha iri be ephe gude kpua enya lanu. ²⁸ Ephe egude unu mkpola-ocha eno; l'ukporo mkpola-ocha esato; le mkpola-ocha iri l'ise kpushia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ekwa ono l'itso ono; bya egudekwa iya phu wakota l'ishi itso ono; bya egude iya mekwaaphu iphe, ee-swebegbaa l'itso ono. ²⁹ Ephe tutakwaruphu ukporo unu ope ugbo ukporo l'ishingu; l'unu ope ise le ngweja-amama ono. ³⁰ Ephe egude iya kpua enya eka aa-kpobegbaa itso k'onu Ulo-ekwa Ndzuko ono; bya egudekwa iya phu kpua enya-ngweja ono, bu eke ee-gwoje ngweja-ukfuru ono yeke iphe ono, du l'o bu ugbo ono; waa ngwa enya-ngweja ono l'o ha. ³¹ Ephe egudekwa iya phu kpua enya eke aa-kpobegbaa itso, ee-gude kpo-buta ogbodufu ono; wakwaphu k'onu iya; me nggu, ee-libegbaa eri ulo-ekwa ono; mekwaphu k'ogbodufu iya.

Uwe ndu achije eja Nchileke

(Awu 28:1-14)

¹ Eḗhe egude òwúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; mē ophu eke uswuswe; kweeru ndu achijeru Nchileke eja uwe, eḗhe e-yeje gude eje ezi l'ulo-ékwa ono. Eḗhe kwekwaruphu Èronu uwe, dù nsò; bụ iya bụ ege Ojejoje sùru Mòsisu t'e mee ya.

Uwe ifodu

² Eḗhe egude òwúú mkpola-ododo; òwúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; mē k'òcha, a swìru l'ò bụ ụdo; kwee uwe-ukuvu. ³ Eḗhe eworu mkpola-ododo tsusaa etsusa; mee ya; yò dù pḗripheri; woru iya washia agwara; t'eḗhe gude agwara ono tsokota lē mgbaku òwúú urukpu-urukpu; kē mee-mee; kē uswuswe; mē k'òcha, a swìru l'ò bụ ụdo. Yò buru onye maru ome nka meru iya. ⁴ Eḗhe eworu gbìriri ekwa labụ gude ligbabe; k'òphu aa-nyajē iya l'ukuvu eḗhe ebo; gude gbìriri ekwa ono eḗhe ebo ligbabe lē k'ifu yeḗ k'azụ. ⁵ Eḗhe abya ekwekwaphu gbìriri ekwa, ee-gudeje kebuta iya l'ukfu ye iya. Gbìriri ekwa ono bē yeḗ ifodu ono chiko buru iphe lanụ. Iphe, e gude kwee ya bụ òwúú mkpola-ododo yeḗ òwúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; mē k'òcha, a swìru l'ò bụ ụdo; bụ iya bụ ege Ojejoje turu Mòsisu onu t'e mee ya. ⁶ Mkpuma ònikùsù phụ bē eḗhe wuru mkpola-ododo l'igburumonu iya. Yò buru ege ono, onye apyi mkpuma, vu oke aswa akashije epha lē mkpuma; gude mee ya iphe-ohubama ono bụ ege eḗhe kakotaru epha unwu Ízurelu lē mkpuma ono. ⁷ Eḗhe abya adzupyaḗe mkpuma labụ ono l'eli uwe-ukuvu phụ eḗhe ebo; k'òphu Ojejoje e-gudeje iya nyata unwu Ízurelu; bụ iya bụ ege Ojejoje turu Mòsisu onu t'e mee ya.

Uwe-Òkpoma

⁸ Eḗhe abya ekwee uwe-òkpoma phụ, ee-gudeje achò iphe, bụ uche-obu yeḗe Ojejoje phụ. Eḗhe kweru iya; yò dù l'ò bụ uwe-ukuvu phụ, e kweru l'òwúú mkpola-ododo yeḗ òwúú, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; mē k'òcha, a swìru l'ò bụ ụdo. Yò buru onye maru ome nka meru iya. ⁹ O nweru mgberemeḗe ono; dù nkwegha labụ. Mgberemeḗe iya ono eḗhe eḗno chikokwa hakota enyanhamunha. Ogologo iya dù nkwo-eka lanụ; usa iya adukwaphu nkwo-eka lanụ. ¹⁰ Eḗhe abya adzua mkpuma, vugbaa oke aswa; yò kpoo giriri uzo eḗno l'ékwa ono. Mkpuma, nò l'ogiri kē mbụ bụ rubi; tópazù; mē bérilù. ¹¹ K'èbo bụ tòkwásù; sáfayà; mē emèràlùdù. ¹² K'èto aburu jásintù; ágètù; owaa ámitisùtù. ¹³ K'èno aburu kiríslòlayitù yeḗ ònikùsù; mē jásupà. Eḗhe abya awua mkpola-ododo l'igburumonu mkpuma ono. ¹⁴ Iphe, o dù bụ mkpuma iri l'èbo. Eḗhe l'eḗhe ha nò-chitsuaru enya epha unwu Ízurelu nanụ nanụ. Eḗhe abya edetsua epha unwu Ízurelu ono lē mkpuma ono; yò dù l'ò bụ iphe-ohubama nò-chia enya ikfu iri l'èbo ndu Ízurelu. ¹⁵ Eḗhe egude òwúú òkpobe mkpola-ododo swishia gwogirigwo, ee-likfubegbaa l'uwe-òkpoma obu; mbụ swishia ya; yò dù l'ò bụ onye swìru ụdo. ¹⁶ Eḗhe egude mkpola-ododo meta echi labụ; yetsua l'ishi uwe-òkpoma ono; ¹⁷ bya eworu gwogirigwo phụ libetsua l'echi ono, e yegbaaru l'ishi uwe-òkpoma obu. ¹⁸ Eḗhe abya ewota ishi gwogirigwo ono ishi iya ophu likfubekwaphu lē mkpola-ododo phụ, a wuru l'igburumonu mkpuma labụ phụ, e likfuberu l'eli uwe-ukuvu phụ. ¹⁹ Eḗhe abya egude

mkpola-ododo meta echi labu odo; likfube l'ishi uwe-okpoma obu l'uzo ali. Epehe likfuberu iya l'ime uwe-okpoma obu; ibyiya ophu tukoru l'eli uwe-ukuvu phu. ²⁰ Epehe abya egude mkpola-ododo metafua echi ebo odo; libetsua l'ishishi gbiriri ekwa labu phu l'uzo ali; mbu gbiriri ekwa ono, e liberu l'eli uwe-ukuvu ono. Epehe liberu iya temanu e rua eke ono, a nmaru gbiriri ekwa, a tu-butaru l'ukfu uwe-ukuvu ono. ²¹ Echi uwe-okpoma phu be epehe gude eri, e gude owuu urukpu-urukpu swia; libetsua l'echi uwe-ukuvu phu; k'ophu oo-nodu le mgboro gbiriri ekwa, a tu-butaru l'ukfu phu; k'ophu uwe-okpoma phu ta anodujeshi aku lokpalokpa l'eli uwe-ukuvu ono; bu iya bu ege Ojejoje turu Mosisu onu t'e mee ya.

Uwe odo, ndu achijeru Nchileke eja e-yeje

²² Epehe egude ekwa, du urukpu-urukpu mee uwe-nlokpuru, ee-yeje uwe-ukuvu ono l'eli iya. Yo buru onye maru okwe ekwa ohuma kweru iya. ²³ Epehe kweru iya; eke eepyoje iya ishi anodu l'echilabu iya; bya eswia igburumonu iya ege eeswije olu uwe-a; t'e b'o lakahu. ²⁴ Epehe egude owuu, eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; ophu eke uswuswe; me k'ocha, a swiru l'o bu udo; metatsua iphe, dugbaa l'o bu akpuru utara-okumu; dophee onu uwe ono mgburumgburu. ²⁵ Epehe abya egude okpobe mkpola-ododo meshia mgbirigba dophee igburumonu uwe ono mgburumgburu le mgbaku iphe ono, dugbaa l'o bu akpuru utara-okumu ono. ²⁶ Mgbirigba ono; owaa iphe ono, e meru; yo du l'o bu akpuru utara-okumu ono; an-pee igbirimonu uwe ono mgburumgburu. E dengashiru iya edengashi l'onu uwe ono, ee-yeje ejeru Ojejoje ozi ono; bu iya bu ege Ojejoje turu Mosisu onu t'e mee ya. ²⁷ Epehe egude owuu ocha kweeru Eronu yele unwu iya uwe-nlokpuru. Yo buru onye maru okwe ekwa ohuma kweru iya. ²⁸ Epehe gudekwaphu owuu ocha kwee okpu-ekwa ono; me okpu ndu ono, achijeru Nchileke eja ono; gude owuu ocha, a swiru l'o bu udo kwee nwiba ono. ²⁹ Epehe gude owuu ocha, a swiru l'o bu udo; ophu eke urukpu-urukpu; ophu eke mee-mee; me ophu eke uswuswe; mee ekwa-ukfu ono; bu iya bu ozi onye maru odengashi iphe edengashi; bya aburu ege Ojejoje turu Mosisu onu t'e mee ya. ³⁰ Epehe egude okpobe mkpola-ododo meta iphe, du l'o bu ekwekwerekwe; yo buru okpu, du nsq; bya edee ya iphe ege-a, eedeje l'iphe-ohubama-a. Iphe, epehe deru iya bu: IPHE, DURU OJEJOJE NSQ. ³¹ Epehe abya ewota eri, e gude owuu, eke urukpu-urukpu swia; libe l'iphe ono, du l'o bu ekwekwerekwe ono; woru iya lipyabe l'ifu okpu-ekwa.

Mosisu eje ogba-phe ulo-ekwa ono.

³² Nta-a be ulo-ekwa ono; mbu Ulo-Ekwa Ndzuko ono b'e meghewaru. Ndu Izurelu mekotawaru iya ege Ojejoje suru Mosisu t'e mee ya. ³³ Ya ndono; epehe achita iphe ulo-ekwa ono l'o ha chitaru Mosisu; mbu ulo-ekwa ono; me ngwa, tso iya nu; du l'o bu iphe iya ono, nweru nkolaba ono; me ibo ono, ee-gude ku-chita ulo-ekwa ono; me oshi ono, ee-gudegbaa swebushia le mgbo ono; me itso iya ono; me enya eke aa-kpobe itso ono; me okpa ibo ono. ³⁴ Epehe chitakaruphu akpo ebyila ono, a tseru l'uswe, ee-gude kpua ulo-ekwa ono; akpo umoro-enyimu ono; ekwa ono, ee-gude gebuta Eke-Kakota-odu-Nsq; ³⁵ Okpoko Ekemu ono yele mgboro ono, ee-gudeje apa iya ono; okfu okpoko ono, aa-noduje akfu ugwo iphe, du eji ono; ³⁶ teburu ono yele ngwa, tso iya nu; buredi ono, ee-dobeje Ojejoje l'ifu ono; ³⁷ iphe ono, eegvubeje uruku ono, e meru l'okpobe mkpola-ododo

ono; urọku iya ono yele ngwa iya l'ọ ha; manụ ono, ee-gudeje amụ ọku ono; ³⁸ ọnya-ngweja ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono; manụ ono, aa-wụ l'ishi ono; insensu ono, eshi mkpọ ono; ẹkwa ono, ee-kochita ọnu ụlo-ẹkwà ono; ³⁹ ọnya-ngweja ono, bụ ẹke ee-gwoje ngweja-ukfuru ono, e gude ope mee ono; iphe iya ono, dū l'ọ bụ ụgbu ono; mgboro iya ono yele ngwa iya l'ọ ha; eze efere ono yele iphe ono, aa-subeje iya ono; ⁴⁰ ẹkwa ono, ee-gude gebuta ogbodufu ono yele itso iya; ọnya ẹke aa-kpobetsua itso ono l'ọ ha; ẹkwa ono, ee-gude gechita ọnu ogbodufu ono; eri iya; nggu iya yele iphemiphe, ee-gude eje ozi l'ulo-ẹkwà ono; mbụ Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono; ⁴¹ mę uwe ono, e kweru ekwekwe, ee-yeje gude eje ozi l'ulo-nsọ ono; mbụ uwe, dū nsọ kę Ẹronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja yele k'unwu iya, ephe e-yeje teke ephe eje ozi ndu achijeru Nchileke ẹja. ⁴² Ndu Ízurẹlu achiko iphe ono rụkota l'ẹge Ojejoje turu Mosisu ọnu iya. ⁴³ Mosisu abya elee ọnya l'ozí ono; phụa l'ephe jekotawaru iya ẹge Ojejoje suru t'e jee ya. Yọ bya agọoru ephe ọnu; gude kele ephe ekele k'ozí ono, ephe jeru ono.

40

Aakpọbe Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono

¹ Ya ndono; Ojejoje asụ Mosisu: ² "T'ọ kpọbe ụlo-ẹkwà ono; mbụ Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono mbọku mbụ l'ọnwá kę mbụ. ³ Paru Okpoko Ekemu ono sùbe l'ime iya; nggu ewota ẹkwa ono gude gebuta iya. ⁴ Nggu apabata teburu ono yele ngwa iya. Nggu apabatakwapụ iphe ono, eegvubeje urọku ono; dozitsua urọku, nọ iya nụ. ⁵ Nggu apatakwapu ọnya-ngweja insensu ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono; sùbe l'ifu Okpoko Ekemu ono; gude ẹkwa ono gebuta ọnu ụlo-ẹkwà ono.

⁶ "Nggu asùbe ọnya-ngweja, bụ iya bụ ẹke ono, ee-gwoje ngweja-ukfuru ono l'ifu ọnu ụlo-ẹkwà ono; mbụ Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono. ⁷ Nggu apata eze efere ono sùbe lẹ mgbaku Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono yele ọnya-ngweja ono, bụ ẹke ee-gwoje ngweja-ukfuru ono; kuru mini ye iya. ⁸ Nggu achita ẹkwa ogbodufu ono gude gebuta ogbodufu ono mgburumgburu; nggu ewotakwapu ẹkwa ọnu ogbodufu ono kochita ọnu iya. ⁹ Nggu ewota manụ ono, aawụje l'ishi ono; wụa l'ulo-ẹkwà ono yele iphemiphe ọbule, nụ iya nụ; shi ẹge ono doo yele iphe, bụ iphe, nọ iya nụ nsọ; t'ọ dū nsọ. ¹⁰ Nggu awụkwaaphu ọnya-ngweja ono, bụ ẹke ee-gwoje ngweja-ukfuru ono manụ yele ngwa iya l'ọ ha; shikwapu ẹge ono doo ya nsọ; t'ọ buru iphe, dū nsọ nshinu. ¹¹ Nggu awụkwaaphu eze efere ono yele ọkpa iya manụ; shi ẹge ono doo ya nsọ.

¹² "Nggu eduta Ẹronu yele unwu iya bya l'ọnu Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono; ghụa ephe ẹhu. ¹³ Nggu achita uwe ono, dū nsọ ono yee Ẹronu; wụa ya manụ l'ishi gude doo ya nsọ; t'ọ buru onye achijeru Nchileke ẹja l'ozí iya. ¹⁴ Nggu edutakwapu unwu iya yeshia ephe uwe-nlọkpuru phụ. ¹⁵ Nggu awua ephe manụ l'ishi ẹge ị wuru nna ephe; t'ephe buru ndu achijeru Nchileke ẹja l'ozí iya. Manụ ono, ị-wụ ephe l'ishi ono e-me ephe; t'ephe buru ndu achijeru Nchileke ẹja l'ozí iya; tsube l'ogbo sweru ọgbo." ¹⁶ Mosisu atụko iphe ono l'ọ ha mekota ẹge Ojejoje turu iya ọnu t'ọ mee ya.

¹⁷ Yo be mbọku mbụ; l'ọnwá kę mbụ l'afa k'ẹbo; e woru ulo-ẹkwà ono kpọbe. ¹⁸ Mosisu eworu ọnya ẹke aa-kpobetsua ibo ụlo-ẹkwà ono; mę

itso iya; kfußegbaa; bya akpobe iya ibo ono; bya eye iya iphe ono, eegude swebushia l'ibo ono; bya akpobekwa iya phụ itso ono. ¹⁹ Yo wota ẹkwa ono phushia l'eli ụlo-ẹkwà ono; bya achita iphe phụ-chita ụlo-ẹkwà ono, bụ iya bụ ẹge Ojejoje suru t'e mee ya. ²⁰ Yo pata ekemu ono ye l'ime Okpoko Ọgba-ndzụ ono; woru mgboro iya ono pyotsua l'okpoko ono; bya apata okfu okpoko ono, aa-nọdu akfu ụgwo iphe, dụ eji ono; sùbe l'eli iya. ²¹ Yo bya teke ono bya apata okpoko ono pabata l'ụlo-ẹkwà ono; bya ewota ẹkwa ono gebuta Okpoko Ekemu ono; bụ iya bụ ẹge Ojejoje suru iya t'o mee ya. ²² Mosisu abya apata teburu ono sùbe lẹ Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono l'uzo isheli; l'azụ ẹkwa, e gude gebuta Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ. ²³ Yo woru buredi ono dobe Ojejoje l'ifu; bụ iya bụ ẹge Ojejoje suru iya t'o mee ya. ²⁴ Yo pata iphe ono, eegvubeje urọku ono sùbe lẹ Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono l'uzo ọhuda yele teburu ono ghababe iya ifu; ²⁵ bya anọdu Ojejoje l'ifu l'ẹke ono mezitsua urọku, nọ iya nụ; bụ iya bụ ẹge Ojejoje turu iya onu t'o mee ya. ²⁶ Yo patakwapu ẹnya-ngweja ono, e meru lẹ mkpola-ododo ono sùbe l'ifu ẹkwa ono, e gude gebuta Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono; ²⁷ bya akpoo insensu oku l'ẹnya-ngweja ono; bụ iya bụ ẹge Ojejoje ziru iya t'o mee ya. ²⁸ Yo wota ẹkwa ono gude kochita onu ụlo-ẹkwà ono; ²⁹ bya eworu ẹnya-ngweja ono, bụ ẹke ee-gwoje ngweja-ukfuru ono sùbe lẹ mgboro onu Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono; bya egwooru Ojejoje ngweja-ukfuru yele ngweja-nri l'ẹnya-ngweja ono; bụ iya bụ ẹge Ojejoje turu iya ekemu t'o mee ya. ³⁰ Yo bya apata eze efere ono sùbe lẹ mgbaku Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono yele ẹnya-ngweja ono, bụ ẹke ee-gwoje ngweja-ukfuru ono. ³¹ Yo buru eze efere ono bẹ Ẹronu yele unwu iya; mẹ Mosisu gude kwọ ẹka; kwọ okpa. ³² Yo bụje; teke ephe eme t'ephe bahu lẹ Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono; m'ọ bụ t'ephe jenyabe ẹnya-ngweja ono, bụ ẹke ono; eegwoje ngweja-ukfuru ono ntse; ephe akwọ-odu ẹka; kwọ okpa; bụ iya bụ ẹge Ojejoje turu ephe ekemu t'ephe meje iya. ³³ Mosisu abya achitakwapu ẹkwa ogbodufu ono gude gebuta ogbodufu ụlo-ẹkwà ono; mẹ ẹnya-ngweja ono mgburumburu; wotakwapu ẹkwa onu ogbodufu ono kochita onu iya. Yo buru iya bụ lẹ Mosisu arụ-ghee ọru ọbu.

Ọdu-biribiri Ojejoje

³⁴ Ya ndono; urukpu ono abya atso-kputa Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono; ọdu-biribiri Ojejoje abya eji ụlo-ẹkwà ono. ³⁵ Mosisu ta dụ ike ye ishi lẹ Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono; kẹ l'urukpu tso-kputaru iya; ọdu-biribiri Ojejoje eji Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono ejiji. ³⁶ Yo bụje teke urukpu ono wukahuru l'eli ụlo-ẹkwà ono; ndu Ịzuru akwalia. ³⁷ O -buru l'urukpu ono ta tugbudu; ephe anọdu l'ẹke ephe nọ jeye mboku, ọo-tugbu. ³⁸ O bụ iya bụ l'urukpu Ojejoje shi anọdu l'eli ụlo-ẹkwà ono l'eswe mgburumburu. O -be l'enyashi; yọ chalahaa l'ọbu oku; dzuru ụlo ndu Ịzuru l'ọ ha. Yo buru ẹge ono b'ọ mekotaru iya jeye ndu Ịzuru ejegee ije ephe ono.

Livítikòsu

Ngweja-ukfuru

1 Ojejoje eshi lẹ Ụlò-Èkwà Ndzuko kua Mòsisu; sù iya: 2 “Owaa iphe, ii-kfuru ụnwu Ízurèlù ndọ-o: ‘O -nweru l’unu ha onye gude ngweja bya ọnu Ojejoje; t’onye ono kpùta eswi; m’ò bụ aturu; m’ò bụ egwu gude bya anị iya.

3 “ ‘O -bùru onye, bụ eswi b’o gude l’abyaru iya ogworu ngweja-ukfuru; t’onye ono kpùtakwa oke-eswi, ẹ ta adùdu ntùpo, nọ iya l’èhu; bya anù l’ònu Ụlò-Èkwà Ndzuko; k’òphu Ojejoje a-natakwanu iya. 4 T’onye ono byibe anù ono, ọ nùru t’ò bụru ngweja-ukfuru ono ẹka l’ishi. Aa-nata iya t’ò nọ-chia ẹnya onye ono; bụru iphe, ee-gude akfù ụgwò iphe, dù eji, onye ono meshiru. 5 T’onye ono nọdu Ojejoje l’ifu gbua oke-eswi ono. Ụnwu Èronu, bụ ndu achijeru Nchileke eja egude mee oke-eswi ono phephee mgburumgburu l’ènya-ngweja l’ifu Ụlò-Èkwà Ndzuko ono. 6 T’ò swakwaa anù ono akpọ; bushia anù iya ibiribe ibiribe. 7 Ụnwu Èronu, bụ onye achijeru Nchileke eja abya akpọbe ọku l’ènya-ngweja ono; woru nkù doo ya. 8 Ndu ono, achijeru Nchileke eja ono, bụ iya bụ ụnwu Èronu abya eworu anù ono, e bushiru ebushi ono; mē ishi iya; mē èbà iya doo lẹ nkù ono, e doru l’eli l’ènya-ngweja ono. 9 Iphe-epho iya; ọwaa ẹka iya; mē ọkpa iya bē onye ono e-gude mini saa asasa. Teke e metsuaru; t’onye achijeru Nchileke eja tũko iya l’ò ha kpọo ọku l’ènya-ngweja ono; t’ò bụru ngweja-ukfuru; mbù ngweja-ọku, mkpọ iya dù Ojejoje mma.

10 “ ‘O -bùru l’òo egwu; m’ò bụ aturu bē onye ọbu gude abya ogwo ngweja-ukfuru; t’ò bụkwaru iphe, oo-wota bụ okee ya, ẹ to nwedu eke, ntùpo nọ iya l’èhu. 11 T’onye ono kpùta iya je l’uzo isheli ẹnya-ngweja ono gbua ya Ojejoje l’ifu. Ndu ono, achijeru Nchileke eja ono eworu mee anù ono phephee mgburumgburu l’ènya-ngweja ono. 12 T’onye ono bushia anù ono ibiribe ibiribe. T’onye achijeru Nchileke eja chiru yele ishi iya; mē èbà iya doo l’eli nkù ono, a kpọberu l’eli ẹnya-ngweja ono. 13 Iphe-epho iya; ọwaa ẹka iya; mē ọkpa iya bē onye ono e-gude mini saa asasa. Onye achijeru Nchileke eja atũko iya l’ò ha kpọo ọku l’ènya-ngweja ono; t’ò bụru ngweja-ukfuru; mbù ngweja-ọku, mkpọ iya dù Ojejoje mma.

14 “ ‘O -bùru l’òo anù-èbà bē onye ọbu gude bya ogworu Ojejoje ngweja-ukfuru ọbu; t’ò bụkwaru ndo; m’ò kwanu kparakobe bē oo-gude bya. 15 T’onye achijeru Nchileke eja nwuta iya bya l’ènya-ngweja ono; bya aswibufu iya ishi; kpọo ya ọku l’ènya-ngweja ono. Yọ haa mee ya t’ò lashị lẹ mgboro ẹnya-ngweja ono. 16 T’ò chifuta iya ọkpá-nri; nmashia ya èbà; woru iya wushi l’uzo ẹnyanwu-ahata ẹnya-ngweja ono; mbù l’èke ono, aawushije ntù ono. 17 T’ò shi l’èbà iya ono lajaa ya ebo t’ò gheru ọnu. Ọle t’è b’ò lajashị iya ebo t’ò nọdu iche iche. T’onye achijeru Nchileke eja woru iya kpọo ọku l’ènya-ngweja; mbù l’eli nkù ono, e doberu l’eli iya ono; t’ò bụru ngweja-ukfuru; mbù ngweja-ọku, mkpọ iya dù Ojejoje mma.

1 “ ‘O -buru ngweja-nri be onye obu gude bya ogworu Ojejoje; t’o bukwaru ntu akpe; be oo-gude bya. T’o gbashị iya manụ; yekwa iya phụ insensu. 2 Teke o -metsuaru; t’o woru iya nū unwu Éronu, bu ndu achijeru Nchileke eja. T’onye achijeru Nchileke eja hata ntu akpe ophu jiru eka; gbashị iya manụ; ye iya insensu; kpoo ya oku l’anya-ngweja ono; t’o no-chia enya-ngweja-nri; buru ngweja-oku, mkpo iya du Ojejoje mma. 3 Ngweja-nri ono ophu wuduru nu a-buwaru ke Éronu yele unwu iya. O du nso nshinu; ke l’o shi le ngweja-oku, e gworu nu Ojejoje.

4 “ Teke o bu ngweja-nri, e gheru le ntu-oku b’i gude bya; t’o bukwaru akara, e gude ntu witu, e te yedu iphe, ekoje buredi. T’e yekwa iya manụ. Odumeka; t’o buru echa-mbeke, e te yedu iphe, ekoje buredi. T’e yekwa iya phụ manụ. 5 Teke o bu le ngweja ngu bu ngweja-nri, e gheru le mbeji; t’o bukwaru ntu akpe, a gwokoberu manụ; mbu ophu e te yedu iphe, ekoje buredi. 6 Ii-gwepyashi iya egwepyashi; gbashị iya manụ; ke l’o kwa ngweja-nri b’o bu. 7 O -buru le ngweja ngu bu ngweja-nri, e shiru l’ite; t’o bukwaru ntu akpe, e yeru manụ be ee-gude shia ya. 8 O bu ngweja-nri, dugbaa ege ono be unu e-gudeje wotaru Ojejoje. Teke e gwotaru iya bya anu onye achijeru Nchileke eja; yo gude iya bya l’anya-ngweja ono. 9 Onye ono, achijeru Nchileke eja ono eshi le ngweja ono hata ophu oo-hata je akpoo oku l’anya-ngweja ono; t’o buru ngweja-oku, mkpo iya du Ojejoje mma. 10 Ngweja-nri ono ophu phoduru nu buwa ke Éronu yele unwu iya. O du nso nshinu; ke l’o shi le ngweja-oku, unu anu Ojejoje.

11 “ T’e b’o dukwa ngweja-nri, unu gude bya ogworu Ojejoje eja, unu e-yeje iphe, ekoje buredi. Unu be eyejekwa iphe, ekoje buredi; m’o bu manụ-engu le ngweja-oku, unu anu Ojejoje. 12 Unu e-shije l’iphe odungu, unu kpataru l’okfu unu bya egwooru Ojejoje ngweja akpuru-mbu. Olobu; unu ba akpokwa iya oku l’anya-ngweja t’o buru ngweja, mkpo iya du Ojejoje mma. 13 Unu yejekwa unu l’iphe bu ngweja-nri, unu abya onu Ojejoje; ke l’unu du ududu ndzu unu le Nchileke gbaru. Unu yejekwa unu l’iphe, bu ngweja, unu egwo egwogwo.

14 “ ‘O -buru l’unu gude iphe odungu, unu kpataru l’okfu unu l’abya ogworu Ojejoje ngweja-nri; unu gbutakwa akpe, nokwadu l’onyingu; hua ahuhu; m’o kwanu tsua ya etsutsu gude gwoo ngweja-nri obu. 15 Unu gbashijekwa iya manụ; unu eyekwa iya phụ insensu; ke l’o kwa ngweja-nri. 16 T’onye achijeru Nchileke eja wotakota insensu ono; yo hata akpe ono, e tsuru etsutsu ono; meta manụ gbashị iya; kpoo ya oku l’ozori ngweja ono. O buakwa ngweja-oku, unu anu Ojejoje.

3

Ngweja-ehu-agu

1 “ ‘O -buru ngweja-ehu-agu be madzu abya egwogwo; o -buru oke-eswi; m’o bu nne-eswi b’o gude bya; t’onye ono gudekwa ophu e-te nwedu ntupo. 2 T’onye ono byibe anu ono eka l’ishi; gbaa l’onu Ulo-Ékwà Ndzuko ono. Teke e gbutsuaru iya; t’unwu Éronu, bu ndu achijeru Nchileke eja gude mee anu ono phepee l’anya-ngweja ono mgburumgburu. 3 T’o shi l’anu ono, e gude gwoo ngweja-ehu-agu ono bota anu, ngweja-oku nu Ojejoje. Iphe, oo-bota bu ebà, kwechiru iphe-epho iya; waa ophu nokota l’iphe-epho iya l’o ha. 4 T’o botakwaphu akpuru-ose iya ephe ebo ye iya; me ebà ophu no l’uzo ose iya. T’o butakwaphu anyi iya yele akpuru-ose

iya. ⁵ T'unwu Èronu woru iya kpoo oku l'ènya-ngweja l'eli ngweja-ukfuru ono, nò l'eli nkù ono, e doru l'oku ono; t'ò buru ngweja-oku, mkpoo iya dù Ojejoje mma.

⁶ “ ‘O -buru l'oo anù-ufu: okee ya; m'ò bù nyee ya bẹ madzù gude l'abya ogworu Ojejoje ngweja-èhu-agu; t'ò nukwa ophu è-te nwedu ntupo. ⁷ O -buru nwaturu bẹ onye obu kpù bya onu kẹ ngweja obu; t'ò kpukwaru iya bya Ojejoje l'ifu. ⁸ T'onye ono byibe aturu ono ẹka l'ishi; woru iya gbua l'onu Ụlo-Èkwà Ndzuko ono. Teke e metsuaru; t'unwu Èronu gude mee anù ono phephee l'ènya-ngweja ono mgburumgburu. ⁹ T'o shi lẹ ngweja èhu-agu ono buta anù, ee-gude gwooru Ojejoje ngweja-oku. Èbà iya l'ò ha bẹ ee-wotakota; bya eshi l'okpu ukfu iya gbujita ukfumòzdu iya l'ò ha, bù ẹke èbà anoje. Ee-wotakota èbà, kwechiru iphe-èpho iya; mẹ ophu nòkota l'iphe-èpho iya. ¹⁰ T'ò botakwaphu àkpùrù-ose iya èphe èbo ye iya; mẹ èbà, nò l'uzo ose iya. T'ò tuko anyi iya yele àkpùrù-ose iya bọfuta. ¹¹ T'onye achijeru Nchileke ẹja wota iya je akpoo Ojejoje oku l'ènya-ngweja l'ò bù nri; mbù ngweja-oku, unu anù Ojejoje.

¹² “ ‘O -buru egbu bẹ onye ophu kpù bya; t'onye ono kpatakwa iya phù bya Ojejoje l'ifu. ¹³ T'onye ono byibe egbu ono ẹka l'ishi; woru iya gbua l'onu Ụlo-Èkwà Ndzuko ono. Teke e gbutsuaru iya; t'unwu Èronu wota mee ya phephee l'ènya-ngweja ono mgburumgburu. ¹⁴ Iphe, oo-shi l'egbu ono wota gude gwooru Ojejoje ngweja-oku bù èbà, kwechiru iphe-èpho iya; mẹ ophu nòkota l'iphe-èpho iya. ¹⁵ Yò botakwaphu àkpùrù-ose iya èphe èbo ye iya; mẹ èbà, nò iya nù, bù ophu nò l'uzo ose iya. T'ò tuko anyi iya yele àkpùrù-ose iya ono bọfuta. ¹⁶ T'onye achijeru Nchileke ẹja wota iya je akpoo oku l'ènya-ngweja; t'ò buru nri, e gworu ngweja-oku, mkpoo iya dù Ojejoje mma. Èbà anù l'ò ha bukota kẹ Ojejoje. ¹⁷ Ekemu-a bù ekemu, a-duru unu tsube l'ogbo sweru ogbo l'iphe bù ẹke unu nọ; bù iya bù t'unu ba atajekwa èbà iphe; unu te eri mee iphe.’ ”

4

Ngweja-iphe, dù ẹji

¹ Tò dù iya bù; Ojejoje asù Mòsisu: ² “Owaa iphe, ii-kfuru ndu Ízurelu ndò-ò: ‘Teke o nweru onye meru ẹjo iphe l'amagama; daka-a ekemu Ojejoje turu; owaa ẹge ọo-duru iya:

³ “ ‘O -buru l'oo eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja bẹ meru iphe dù ẹji; b'ò shiakwa ẹge ono mee tẹ ikpe nma oha l'ophu. T'onye ono kpatakwa oke-eswi, è-te nwedu ntupo wotaru Ojejoje t'ò buru ngweja ẹjo iphe ono, o meru ono. ⁴ T'onye ono kpata oke-eswi ono gude bya Ojejoje l'ifu l'onu Ụlo-Èkwà Ndzuko ono. T'o byibe oke-eswi ono ẹka l'ishi; gbua Ojejoje l'ifu l'ẹke ono. ⁵ T'o meta mee oke-eswi ono gude bahù l'ime Ụlo-Èkwà Ndzuko ono. ⁶ Teke o ruru; t'ò tsee mkpushi-ẹka lẹ mee ono phee ugbo ẹsaa l'ifu Ojejoje; mbù l'ifu ẹkwa ono, dù nsọ ono. ⁷ T'o metakwaphu mee anù ono wuru ye lẹ mpo ẹnya-ngweja insensu phù; mbù ẹnya-ngweja ono, nò Ojejoje l'ifu lẹ Ụlo-Èkwà Ndzuko phù. T'ò pata mee ophu wuduru nù je awuru ye l'ukfu ẹnya-ngweja ẹke eegwoje ngweja-ukfuru, nò l'onu Ụlo-Èkwà Ndzuko ono. ⁸ Èbà oke-eswi ono, e gude egwo ngweja-iphe, dù ẹji ono; mbù èbà, kwechiru iphe-èpho iya; mẹ èbà, nò iya l'èpho l'ò ha bẹ oo-heshikota. ⁹ T'ò bọfu iya àkpùrù-ose iya èphe èbo; woshikota iya èbà, nò

iya nū; mbū oṗhu nọ l'uzo ose iya. T'ọ tuko anyi iya yele àkpùrù-ose iya ono bofuta. ¹⁰ Ọ bụ ẹge ono, eeheshije èbà l'oke-eswi, e gude egwo ngweja-ẹhu-agu ono bụ ẹge ee-heshikwaphu owaa. Teke e metsuaru; t'onye ono, achijeru Nchileke eja ono wota iya je akpoo ọku l'anya-ngweja-ukfuru. ¹¹ Ọṗhu bụ akpo oke-eswi ono; anụ iya l'ọ ha jeye l'ishi iya; ẹka iya; ọkpa iya; iphe-ẹpho iya; mę nshị iya; ¹² mbū anụ eswi ono l'ọ ha; bę oo-gude lufu alufu l'odu ndu Ízurelu ono. T'ọ gude iya je l'ẹke ẹ te merudu emeru; mbū l'ẹke ono, aawushije ntụ ono; je akpoo ya ọku l'eli ntụ ono.

¹³ “ Ọ -buru l'oo ndu Ízurelu mgburumgburu bę dakaru ekemu Ojejoje l'amagama; bę ikpe nmaakwaru ẹphe; e guderu l'ẹphe ta amadu amama. ¹⁴ Ọ -buru l'ọ byaru bya edoo ẹphe ẹnya mbū iphe, ẹphe meru; t'ẹphe kpụtakwa nwa oke-eswi gude bya egwooru Nchileke ngweja-iphe, dū ẹji ono l'ifu Ụlo-Ẹkwà Ndzuko. ¹⁵ Tę ndu bụ ọgurenya Ízurelu byibe oke-eswi ono ẹka l'ishi l'ifu Ojejoje; gbua ya l'ẹke ono. ¹⁶ Tę eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja meta mee oke-eswi ono bahu lę Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono. ¹⁷ Teke o ruru; t'ọ tsee mkpushi-ẹka lę mee anụ ono; phee ya ugbo ẹsaa l'ifu Ojejoje; mbū l'ifu ẹkwa ono. ¹⁸ T'ọ metakwaphu mee ono wuru ye lę mpo ẹnya-ngweja phu; mbū ẹnya-ngweja ono, nọ Ojejoje l'ifu lę Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono. T'ọ pata mee ono oṗhu wuduru nū; wuru ye l'ukfu ẹnya-ngweja-ukfuru, bụ oṗhu nọ l'onu Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono. ¹⁹ T'onye ono, achijeru Nchileke eja ono woshikota èbà anụ ono l'ọ ha kpoo ọku l'anya-ngweja ono. ²⁰ Ọ bulephu ẹge o meru oke-eswi ono, e gude gwoo ngweja-iphe, dū ẹji ono bụ ẹge oo-me oke-eswi owaa. Ọ bụ ẹge ono bę onye ono, achijeru Nchileke eja ono e-shi kfuaru ẹphe ugwo ejo iphe obu, ẹphe meru obu; a gukwuanuaru ẹphe nvu. ²¹ T'ọ pata anụ oke-eswi ono gude lufu l'azu odu ndu Ízurelu ono; je akpoo ya ọku ẹge a kpọru oke-eswi k'ivuzo phu. Ọ kwa ngweja iphe, dū ẹji oha; b'ọ bụ.

²² “ Ọ -buru l'oo onye ishi bę dakaru ekemu Ojejoje l'amagama; mee iphe Ojejoje, bụ Nchileke turu l'ekemu t'ę b'e meshi bę ikpe nmaakwaru onye obu. ²³ Ọ -buru l'iphe, dū ẹji ono, o meru ono b'e meru; yo doo ya ẹnya; iphe, oo-wota bụ mkpi, ẹ ta dudu ẹke ntupo nọ iya l'ẹhu t'ọ buru ngweja iya. ²⁴ T'ọ byibe mkpi ono ẹka l'ishi woru iya gbua l'ẹke eegbuje anụ, e gude egwo ngweja-ukfuru l'ifu Ojejoje. Ọ kwa ngweja-iphe, dū ẹji b'ọ bụ. ²⁵ T'onye achijeru Nchileke eja tsee mkpushi-ẹka lę mee anụ ono tee lę mpo ẹnya-ngweja-ukfuru ono. Yo woru mee ono, wuduru nū ono ye l'ukfu ẹnya-ngweja ono. ²⁶ Èbà anụ ono l'ọ ha bę oo-heshikota kpoo ọku l'anya-ngweja; ẹge a kpọru kę ngweja-ẹhu-agu phu. Onye achijeru Nchileke eja eshi ẹge ono kfu a ugwo iphe, dū ẹji obu, onye oṗhu meru obu; t'e shi ẹge ono gukwuanuaru onye ono nvu l'iphe, dū ẹji iya obu.

²⁷ “ Ọ -buru l'ọ nweru onye Ízurelu mmanu odo, meru iphe, dū ẹji l'amagama; mbū mee iphe, Ojejoje turu ekemu t'e b'e meshi bę ikpe nmaakwaru onye obu. ²⁸ Ọ -buru l'iphe, dū ẹji ono, o meru ono b'e meru; yo doo ya ẹnya; iphe, oo-wota bụ nyee egwu, ẹ ta dudu ẹke ntupo nọ iya l'ẹhu; t'ọ buru ngweja k'iphe, dū ẹji ono, o meru ono. ²⁹ T'ọ byibe ẹka l'ishi anụ ono; woru iya gbua l'ẹke eegbuje anụ, e gude egwo ngweja-ukfuru. ³⁰ T'onye achijeru Nchileke eja tsee mkpushi-ẹka lę mee anụ ono tee lę mpo ẹnya-ngweja-ukfuru ono. Yo woru mee ono oṗhu wuduru nū wuru ye l'ukfu ẹnya-ngweja ono. ³¹ T'ọ heshikota èbà, nọ l'anụ ono; mbū ẹge ono, eemeje kę ngweja-ẹhu-agu ono. Tę onye achijeru Nchileke eja kpoo

ya òku l'ènya-ngweja; t'ò buru ngweja, mkpò iya dū Ojejoje maa; t'o shi ège ono kfua ugwo iphe, dū èji, onye òbu meru; k'òphu aa-gukwanuru iya nvu.

³² “ Teke ò bu aturu bẹ onye òbu gude bya anunu kẹ ngweja-iphe, dū èji òbu; tẹ onye ono gudekwa ada aturu, ẹ ta dudu ẹke ntupo nọ iya l'èhu.

³³ T'ò byibe ẹka l'ishi anu ono; woru iya gbua; t'ò buru ngweja-iphe, dū èji. Ẹke ọo-nodu gbua ya bu ẹke eegbuje anu, e gude egwo ngweja-ukfuru.

³⁴ T'onye achijeru Nchileke ẹja tsee mkpushi-ẹka lẹ mee anu ono tee lẹ mpo ẹnya-ngweja-ukfuru ono. T'ò wuru mee ono, wuduru nu ono ye l'ukfu ẹnya-ngweja ono. ³⁵ Yo heshikota ẹbà, nọ l'anu ono ẹge ono, eemeje kẹ ngweja-èhu-agu ono. Onye achijeru Nchileke ẹja akpọo ya òku l'ènya-ngweja; t'ò buru ngweja-òku, mkpò iya dū Ojejoje maa; t'o shi ège ono kfua ugwo iphe, dū èji, onye òbu meru; k'òphu aa-gukwanuru iya nvu.

5

Iphe, bu madzu -mee ya; yo gwoo ngweja-iphe, dū èji

¹ “ Ọ -buru lẹ madzu phuru iphe, meru nu; m'ò bu l'e meru t'ò maru iphe, meru nu; a raa ya arara t'onye phuru nu bya agbaa ekebe; onye òbu ta bya; bẹ iphe òbu tukookwaru iya l'ishi.

² “ Ọ -bukwanuru l'o nweru onye denyiru ẹka l'iphe, aasọ nsọ; m'ò bu odzu anu-egu-egbudu, aasọ nsọ; odzu iphe-edobe, aasọ nsọ; m'ò kwanu l'odzu iphe, awu l'epho, aasọ nsọ; l'amagama bẹ onye òbu buakwa onye aasọ nsọ; bukwaruphu onye ikpe nmaru.

³ “ Teke bu l'o denyiru ẹka l'iphe, aasọ nsọ, shi madzu l'èhu l'amagama; m'o -ruhuru; iphe, aasọ nsọ òbu dū iduagha bẹ ọo-buakwa onye ikpe nmaru m'ò maleruphu.

⁴ “ Onye ẹ-ta rīdu iphe ariri; kfu-buhulephu je eria angu l'owaa iphe ya e-me; m'ò bu iphe, dū mma; m'ò bu iphe, dū èji; ẹ tọ dukpodua m'o -ruhuru; ọ buru egbe ngunu bẹ onye òbu riru angu ememe; l'ẹ b'o vuoduru uzo rīa ya ariri; bẹ ikpe nmaakwaru iya; m'ò maleruphu.

⁵ “ Iphe, bu teke a nonyaaru; madzu abya amaru l'o nweru iphe ono, a gushiru ono ophu o meru; tẹ onye ono kfukwaa ya. ⁶ Teke o kfutsuaru iya; t'ò kpata ada egbu iya; m'ò bu ada aturu iya bya anu Ojejoje t'ò buru ngweja-iphe, dū èji. Onye achijeru Nchileke ẹja eshi ẹge ono kfua ugwo iphe dū èji òbu, onye òbu meru òbu.

⁷ “ Ọ -buru l'ẹka te rudu onye òbu lẹ nwaturu; t'o wotaru Ojejoje ndo labu; m'ò bu kparakobe ẹbo k'ẹjo iphe ono, o meru ono. Nanu bu kẹ ngweja-iphe, dū èji; ophu aburu kẹ ngweja-ukfuru. ⁸ T'onye ono chiru unwenu ono je achee onye achijeru Nchileke ẹja. Onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono e-vuru uzo gwoo ophu bu ngweja-iphe, dū èji. T'ò swikwoo ya olu; ole t'ẹ b'ò bufukwa iya ishi. ⁹ Yo meta mee ngweja-iphe, dū èji ono phee l'iku ẹnya-ngweja ono. Mee ophu wuduru nu bẹ ọo-ha t'ò lashī l'ukfu ẹnya-ngweja ono. Ọ kwa ngweja-iphe, dū èji b'ò bu. ¹⁰ Yo wota nwenu k'ẹbo gwoo ngweja-ukfuru; mee ya ẹge eemeje iya; shi ẹge ono gude iya kfua ugwo iphe, dū èji, onye òbu meru; t'a gvaru iya nvu.

¹¹ “ Ọ -bukwanuru l'onye ono ta adudu ike gbata ndo labu; m'ò bu kparakobe labu; t'onye ono wota ntụ akpe, jiru ogbonga, e keru uzi iri; t'ò buru ngweja-iphe, dū èji, kẹ iphe ono, o meru ono. T'ẹ b'ò yekwa iya manu; ophu o yekwa iya insensu; kẹ l'ò kwa ngweja-iphe, dū èji b'ò bu.

¹² T'onye ono gude iya wojeru onye achijeru Nchileke ẹja. T'onye ono,

achijeru Nchileke eja ono hata iya oṗhu jiru iya eka t'ò nò-chia ẹnya-ngweja ono; yò kpòo ya òku l'eli ẹnya-ngweja; t'ò bũru ngweja-òku, unu anù Ojejoje; kẹ l'ò kwa ngweja iphe, dũ eji. ¹³ O kwa ege ono bẹ onye achijeru Nchileke eja e-shije kfußa ugwo iphe, dũ eji, onye ono meshiru; a guaru iya nvu. Ipe phòduru nù lẹ ngweja ono a-buru kẹ onye ono, achijeru Nchileke eja ono; ege ono, eemeje kẹ ngweja-nri ono.' "

Ngweja-ugwo

¹⁴ Ojejoje abya ekfuru nù Mòsisu; sù; iya: ¹⁵ "O -buru l'o nweru onye ta nũdu Ojejoje iphe, gbaru iya nù; shi ege ono mee iphe, dũ eji l'amagama; t'onye ono kpũta egħu iya; m'ò bũ ebyila iya, ẹ ta dũdu ntupo, nò iya l'ehu; bya anù Ojejoje t'ò bũru ngweja-ugwo. T'e gudekwa mkpòla-òcha k'eze-ulo Nchileke maru aswa ebyila ono. O kwa ngweja-ugwo b'ò bũ. ¹⁶ T'onye ono mekwazi iphe ono, o mesweru ono; kẹ l'ẹ tò nũdu Ojejoje iphe, gbaru iya nù. Yo yekwakwa iya phũ oke lanù l'uzo ise l'iphe ono; tũko iya chirũ nù onye achijeru Nchileke eja. Onye ono, achijeru Nchileke eja ono egude ebyila phũ gwoo ngweja-ugwo; shi ege ono kfußa ugwo iphe, dũ eji, onye ono meru; a guaru iya nvu.

¹⁷ "O -nweru onye meru iphe, dũ eji; mbũ l'o meru iphe, Ojejoje tũru ekemu t'ẹ b'e meshi; m'o -ruhuduru tò ma amama; bẹ ikpe nmaakwaru iya; iphe, dũ eji ono atukokwaru iya phũ l'ishi. ¹⁸ T'onye ono shikwa l'ẹke egħu iya mẹ atũru iya nò; kpũta ebyila, ẹ ta dũdu ntupo, nò iya l'ehu; t'ò bũru ngweja-ugwo. T'e gudekwa mkpòla-òcha k'eze-ulo Nchileke maru aswa ebyila ono. T'ò nù iya onye achijeru Nchileke eja t'ò gude iya kfußa ugwo iphe ono, o meru l'amagama ono; t'a guaru iya nvu. ¹⁹ O kwa ngweja onye ikpe-nmaru b'ò bũ; kẹ l'ikpe nmaru onye ono l'ifu Ojejoje."

6

¹ Tò dũ iya bũ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mòsisu; sù iya: ² "O -nweru onye meru iphe, dũ eji; shi ege ono meswee Ojejoje; mbũ l'ò dzũru madzũ ibe iya ejo-ire l'iphe, a nũru iya t'ò dobe; m'ò bũ t'ò leta ẹnya; òdoo l'ò naru madzũ ibe iya nfu; m'ò kwanù l'ò riru madzũ ibe iya uru; ³ m'ò bũ l'ò tũtutaru iphe, tufahuru etufahũ; to kwe lẹ ya phũru iya; òdoo l'ò kpapyabẹru iphe, o meru gua ẹnwa; òdoo l'ò meru iphe, dũgbaa ege ono; shi ege ono mee iphe, dũ eji: ⁴ onye ono, meru iphe, dũ eji ono; shi ege ono meta iphe, ikpe nmaru iya; bũ iphe, oo-me bũ t'ò wolata iphe, o nataru lẹ nfu; m'ò bũ oṗhu o ritaru l'uru; m'ò bũ oṗhu a nũru iya t'ò leta ẹnya; yo ria ya; m'ò bũ iphe onye òdo, tufahuru nũ; yò tũtuta iya; ⁵ m'ò bũ iphe, dũgbaa ege ono, o meru; kpapyabẹ iya gua ẹnwa. T'onye ono kfußkwa ugwo iphe ono l'ò ha. Yo wotafua oṗhu ha ege ono ugbo ise; tukobe iya; woru nù onye nwe iphe ono. Mbòku, òo-kfuß ugwo ono bũ mbòku ono, oo-gude ngweja-ugwo bya anũnu ono. ⁶ Ngweja-ugwo ono, oo-gworu Ojejoje ono bẹ oo-wotaru onye achijeru Nchileke eja. T'ò shi l'ẹke egħu iya mẹ atũru iya nò kpũta ebyila, ẹ ta dũdu ẹke ntupo nò iya l'ehu. T'e gudekwa mkpòla-òcha k'eze-ulo Nchileke maru aswa ebyila ono. ⁷ Onye ono, achijeru Nchileke eja ono abya anòdu Ojejoje l'ifu kfußa ugwo iphe, dũ eji, onye ono meru; l'a gũkotaru iya nvu l'iphemiphe òbule ono, o meru, ikpe iya nmaru iya ono."

Ngweja-ukfuru

⁸ Ojejoje abya ekfuru nù Mòsisu; sù iya: ⁹ "Owaa ekemu, ì-tũru Éronu yele unwu iya: Ekemu owaa bũ kẹ ngweja-ukfuru b'a tũ-doru iya: Tẹ ngweja-ukfuru nòdujekwa l'òku l'ẹnya-ngweja ẹnyasi mgburumgburu

jeye tẹ nchi bọhu. Oku, nọ l'ẹnya-ngweja ono bẹ ee-me t'o nwu enwunwu tekenteke. ¹⁰ Teke o ruru l'utsu; t'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono chita uwe iya ono, e meru l'owúú ọcha ono yele nwiba phụ yee. Yọ bya ekpota ntụ, shi lẹ ngweja-ukfuru ono, bụ ophu oku kepyashiru l'ẹnya-ngweja phụ; je asube l'iku ẹnya-ngweja ono. ¹¹ Yọ bya eyefu uwe iya ono; chita uwe ọdo yee; pata ntụ ono lufu l'odu ndu Ịzurẹlu ono; je asube l'ẹke ẹ te merudu emeru. ¹² T'oku ono, nọ l'ẹnya-ngweja ono nwulekwaphu ege oonwu l'eli iya; t'ẹ b'e menyikwa iya emenyi. T'onye achijeru Nchileke ẹja yejekwa iya nkụ l'utsu mbọku-mbọku. Yọ bya eworu anụ ngweja-ukfuru doo giriri l'eli iya; l'ọ kpọkwaaphu ẹbà, shi l'anụ ngweja ẹhu-agu oku l'eli iya. ¹³ T'oku ono nwujelephu l'eli ẹnya-ngweja ono mkpürumkpuru; t'ẹ b'ọ nyihujekwa anyihu.

Ngweja-nri

¹⁴ "Qwaa ekemu l'ẹge ee-gudeje egwo ngweja-nri ndọ-ọ: Ọ bụ unwu Ẹronu a-nọduje Ojejoje l'ifu gwoo ngweja ono; l'ifu ẹnya-ngweja ono. ¹⁵ T'onye achijeru Nchileke ẹja hata ntụ akpe ono, a gwọkoberu manụ ono ophu jiru mkpoji-ẹka; wotakwaphu iphe bụ insensu, e yeru lẹ ngweja-nri ono; je akpọo oku l'ẹnya-ngweja ono t'ọ nọ-chia ẹnya-ngweja ono; buru ngweja, mkpọ iya dọ Ojejoje mma. ¹⁶ E-metsua; tẹ Ẹronu yele unwu iya ria ophu wuduru nụ. Ọle t'ẹphe be yekwa iya iphe, ekoje buredi; ẹke ẹphe a-nọdu ria ya abukwaru ẹke dọ nsọ. T'ẹphe nọdukwa l'etezi Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ria ya. ¹⁷ T'ẹ b'e yekobekwa iya iphe, ekoje buredi; ghee. Ono bẹ mu nuru ẹphe t'ọ buru ọkè iya nk'ẹphe lẹ ngweja-ọku ono. Ọ kakọta ọdu nsọ l'ọ bụ ngweja iphe, dọ ẹji; mẹ kẹ ngweja onye ikpe nmaru. ¹⁸ Iphe bụ onye, bụ nwoke l'eri Ẹronu bẹ e-rije iya nụ. Ọ bụ ege ono bẹ ee-meje iphe, bụ ngweja-ọku, a nụ Ojejoje gbururu jeyewaru. Iphe bụ onye denyiru ẹka lẹ ngweja ono bẹ ọdakwa nsọ."

¹⁹ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nụ Mosisu ọdo; sụ iya: ²⁰ "Qwaa bụ ngweja, ndu eri Ẹronu e-gudeje gwooru Ojejoje mbọku, a wuru ẹphe manụ l'ishi: Iphe, ẹphe e-gudeje bụ ntụ akpe, jiru nkere-iri ogbonga; t'ọ buru ngweja-nri; ege eegwoje iya mbọku-mbọku. Nkere-ẹbo ya bẹ l'ee-gwo l'utsu; gwoo nkere-ẹbo ya ophu l'urenyashi. ²¹ T'e ye iya lẹ mbeji; gwokobe iya manụ ọhuma; woru iya ghee egheghe pabata. Nggwu abya eworu iya gwepnyashia egwepnyashi; gude bya egwooru Ojejoje; t'ọ buru ngweja-nri, mkpọ iya dọ Ojejoje mma. ²² Yọ buru onye ono, bụ eri Ẹronu ono, a wuru manụ t'ọ nọ-chia ẹnya iya buru onye achijeru Nchileke ẹja ono bẹ e-gwo ngweja ono l'onwiya. Iphe ono bụ iphe, a tọru ọkpa iya t'e tsoje jeye lẹ tutu yoyo. T'a kpọkotajekwa iya oku l'ọ ha. ²³ Mbụ l'iphe bụ ngweja-nri, onye achijeru Nchileke ẹja gworu bẹ aa-kpọ oku l'ophu; t'ẹ b'e rikwa iya eriri."

Ngweja-iphe, dọ ẹji

²⁴ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nụ Mosisu; sụ iya: ²⁵ "Kfuru Ẹronu yele unwu iya: L'owaa bụ ekemu kẹ ngweja-iphe, dọ ẹji. Ọ bụ l'ẹke ono, eegbuje anụ, e gude egwo ngweja-ukfuru ono bukwapu ẹke eegbuje anụ, e gude egwo ngweja-iphe, dọ ẹji; mbụ l'aa-nọduje Ojejoje l'ifu gbua anụ ọbu. Ọ kwa ngweja, kakọta ọdu nsọ b'ọ bụ. ²⁶ T'onye achijeru Nchileke ẹja, bụ iya gworu ngweja-iphe, dọ ẹji ono rikwaa ya. T'ọ buru l'ẹke dọ nsọ bẹ ọo-nọdu ria ya. Ẹke ọo-nọdu ria ya bụ l'etezi Ụlo-Ẹkwà Ndzuko. ²⁷ Iphe bụ onye denyiru ẹka l'anụ ono ọdakwa nsọ. Ọ -buru lẹ

mee anụ ono daru l'uwe; t'a nọdukwa l'ẹke dụ nsọ saa uwe ọbu. ²⁸ Ọ -buru ite, a kpuru l'ura b'e gude shia anụ ono; t'a tukupkwaa ite ọbu. Teke ọ bu ite-igwe; t'e fuchaodu iya efucha; tēmanu e gude mini nmasaa ya anmasa. ²⁹ Iphe bu ndu k'unwoke lẹ ndibe onye achijeru Nchileke eja l'ephe ha a-ta iya. Ọ kwa ngweja, kakota ọdu nsọ b'ọ bu. ³⁰ Ọle; t'ẹ b'e erikwa anụ ngweja-iphe, dụ eji, e wobataru lẹ Ụlo-Ẹkwà Ndzuko gude kfuà ụgwo iphe, dụ eji lẹ Ẹke-du-Nsọ. T'a kpokwaa ya ọku.

7

Ngweja-ugwo

¹ “Qwaa bu ekemu ke ngweja-ugwo. Ọ kwa ngweja, kakota ọdu nsọ b'ọ bu. ² Ọ bu l'ẹke, eegbuje anụ, e gude egwo ngweja-ukfuru ee-gbuje anụ, e gude egwo ngweja-ugwo. E pheaphee mee ya l'anya-ngweja ono mgburumburu. ³ Ẹbà anụ ono l'ọ ha bẹ ee-gude gwokotaru Nchileke; mbụ ẹbà, shi l'ukfumọdzu iya; mę ophu kwechiru iphe-epho iya; ⁴ mę akpürü-ose iya ephe ẹbo yele ẹbà, nọ iya l'uzo ose iya; waa anyi iya bẹ aa-tuko yele akpürü-ose iya wota. ⁵ T'onye achijeru Nchileke eja tukupkwa iya kpoo ọku l'anya-ngweja; t'ọ buru ngweja-ọku; nụ Ojejoje. Ọ kwa ngweja-ugwo b'ọ bu. ⁶ Iphe bu nwoke lẹ ndu achijeru Nchileke eja e-rije iya. Ọ bu l'ẹke dụ nsọ bẹ aa-nọduje ria ya; ke l'ọ bu ngweja, dushi nsọ ike.

⁷ “Ọ bulekwaphu ẹge ono, a turu onu t'e meje iphe ngweja iphe, dụ eji ono bu ẹge ee-meje ke ngweja ikpe-anmanma. Yọ buru onye achijeru Nchileke eja, gude iya akfu ụgwo iphe, dụ eji ono bẹ e-nweru iya nụ. ⁸ Ọ bu onye achijeru Nchileke eja, gworu madzụ ngweja-ukfuru e-nweru akpọ iya. ⁹ Iphe bu ngweja-nri, e gheru lẹ ntụ-ọku; ophu e shiru l'ite; m'ọ kwanụ ophu e gheru lẹ mbeji bukwa onye achijeru Nchileke eja, gworu iya nụ nwe iya. ¹⁰ Iphe bu ngweja-nri, a gwokoberu manụ; mę k'okponku; tukupwaruphu buru k'unwu Ẹronu l'ephe ha. T'ephe kejekwa iya ẹnya-nhamunha.

Ngweja-ẹhu-agu

¹¹ “Qwaa bu ekemu ke ngweja-ẹhu-agu, madzụ gude bya onu Ojejoje. ¹² Ọ -buru l'onye ọbu anụ iya t'ọ gude keke Ojejoje ekele; bẹ iphe, onye ono e-gude tsoru iphe ngweja ono bu akara, a gwokoberu manụ. T'e ye iya iphe, ekoje buredi; ẹcha-mbeke, e meru manụ; ye iya iphe ekoje buredi; waa akara, e gude ntụ akpe, a gwokoberu manụ ọhuma ọhuma. ¹³ Oogudekwaphu akara, e yekoberu iphe, ekoje buredi lẹ ngweja-ẹhu-agu ono, o gude keke Ojejoje ono. ¹⁴ T'ọ shije lẹ ngweja ono wota akara lanụ l'iphe ngweja ono l'iche l'iche woru gwoo t'ọ buru ngweja, e gworu nụ Ojejoje. Ọ bu onye ono, achijeru Nchileke eja, pheru mee ngweja ẹhu-agu phụ e-ri iya. ¹⁵ Anụ ngweja-ẹhu-agu ono, o gude bya okele Ojejoje ekele ono bẹ aa-takota lẹ mbọku, a nuru iya Ojejoje. T'ẹ b'ọ dukwa ophu aa-ha t'ọ nọdu jeye l'utsu.

¹⁶ “Ọle; ọ -bukwanuru lẹ ngweja onye ọbu bu ngweja, o gude eme iphe, o riburu anụ ememe; m'ọ kwanụ ngweja, ọ turu obu iya ama bya agwagwa; t'a ta anụ ono mbọku, a nuru iya. Ọ -buru l'ẹ ta tagedu iya; t'a tafufua ya nchi-ta-abọhu iya. ¹⁷ Teke ọ bu l'ọ phodukwaduru-a lẹ mbọku k'eto ya; t'a kpoo ya ọku. ¹⁸ Ọ -buru l'ọ nweru anụ ngweja ẹhu-agu ono ophu a taru lẹ mbọku k'eto bẹ aa-jikakwa ngweja ọbu; ta gu iya eyeru onye gworu iya

nù. Ọ̀o-bùrù ahuma b'ọ̀ meru; yọ̀ bùrù onye riru iya nù ẹ̀ iphe, dù ẹ̀ji, ọ̀ meru a-tù-korù l'ìshì.

¹⁹ “Anù ono ọ̀phù ruru l'ìphe, aasọ̀ nsọ̀; t'ẹ̀ b'a atakwa iya atata; t'ẹ̀ wokwaru iya kpọ̀o ọ̀ku. Ọ̀lẹ̀ ọ̀ -bùkwánurù l'ọ̀o anù ọ̀do; t'onye ẹ̀ taa sọ̀du nsọ̀ taa ya. ²⁰ O -nweru onye aasọ̀ nsọ̀, taru anù ngweja-ẹ̀hu-agu kẹ̀ Ojejoje; t'ẹ̀ bufukwa iya lẹ̀ ndu nk'ìya. ²¹ O -nweru onye denyiru ẹ̀ka l'ìphe, aasọ̀ nsọ̀; mbù iphe dù l'ọ̀ bù iphe, aasọ̀ nsọ̀, shì madzù l'ẹ̀hu; m'ọ̀ kwanù anù, aasọ̀ nsọ̀; m'ọ̀ bù iphe ọ̀do, bụ̀gbaa iphe, aasọ̀ nsọ̀; ọ̀ -metsua bya ataa anù ono, e gude gwooru Ojejoje ngweja-ẹ̀hu-agu ono; t'ẹ̀ bufukwa onye ọ̀bu lẹ̀ ndu nk'ìya.”

²² Tọ̀ dù iya bù; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósìsù; sù iya: ²³ “Kfuaru ndu Ízurẹ̀lù sù ẹ̀phe-a: Unu ba atajẹ̀kwa ẹ̀bà iphe; mbù iphe, dù l'ọ̀ bù ẹ̀bà eswì; m'ọ̀ kwanù ẹ̀bà atùrù; m'ọ̀ bù ẹ̀bà eghu. ²⁴ Ọ̀ -bùrù ẹ̀bà anù, nwùhuru l'onwiya; m'ọ̀ bù ọ̀phù anù-ẹ̀gu-ẹ̀gbudu gbùrù; ẹ̀ ẹ̀ unu nwekwaru ike gude iya mee iphe ọ̀do; ọ̀lobu; unu ba atsọ̀kwa iya ọ̀nu. ²⁵ Iphe bù onye taru ẹ̀bà anù, e gude gwoo ngweja-ọ̀ku; nù Ojejoje; t'ẹ̀ bufukwa iya lẹ̀ ndu nk'ìya. ²⁶ Iphe bù ẹ̀ke unu larù; ẹ̀ke unu larù; unu bẹ̀ erìjẹ̀kwa mee-iphe; mbù mee ẹ̀nu; m'ọ̀ bù mee anù. ²⁷ Onye riru mee-iphe; unu bufukwa onye ono lẹ̀ ndu nk'ìya.”

²⁸ Tọ̀ dù iya bù; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósìsù; sù iya: ²⁹ “Kfuaru ndu Ízurẹ̀lù sù ẹ̀phe-a: Onye gude ngweja-ẹ̀hu-agu abya ogworu nù Ojejoje; t'ọ̀ wotakwa ẹ̀ka iya ọ̀phù ruberu Ojejoje gwooru iya; ³⁰ mbù t'ọ̀ gude ẹ̀ka iya wota ngweja-ọ̀ku nù Ojejoje. Yo wota ẹ̀bà iya; waa ndù iya nù Ojejoje; woru ndù iya ono màà àmàmà l'ìfu Ojejoje t'ọ̀ bùrù ngweja-amama. ³¹ Onye achìjeru Nchìleke ẹ̀ja ewota ẹ̀bà iya ono kpọ̀o ọ̀ku l'ẹ̀nya-ngweja. Ọ̀bule ndù iya bù kẹ̀ Ẹ̀rọ̀nu yẹ̀le ọ̀nwu iya. ³² T'unu kwata ọ̀takfu ẹ̀ka-ọ̀tara anù ngweja-ẹ̀hu-agu unu ono woru nù onye ono, achìjeru Nchìleke ẹ̀ja ono t'ọ̀ bùrù ọ̀tu, a tùrù iya. ³³ Nwatìbe Ẹ̀rọ̀nu onye ọ̀phù gude mee anù ono yẹ̀le ẹ̀bà iya je egwoo ngweja-ẹ̀hu-agu ọ̀bu ẹ̀ ẹ̀ aa-nù ọ̀takfu ẹ̀ka-ọ̀tara iya ono t'ọ̀ bùrù ọ̀kẹ̀ iya nk'ìya; ³⁴ kẹ̀le ya shìwa lẹ̀ ngweja-ẹ̀hu-agu ono, ndu Ízurẹ̀lù egwojeru nù iya ono wota ndù iya ono, aamàjẹ̀ àmàmà ono yẹ̀le ọ̀takfu iya ono, a tùrù l'ọ̀tu ono; woru nù Ẹ̀rọ̀nu yẹ̀le ọ̀nwu iya; t'ọ̀ bùrù ọ̀kẹ̀-iphe, ẹ̀phe e-ketajẹ̀ l'ẹ̀ka ndu Ízurẹ̀lù jeyẹ̀ lẹ̀ tutu yoyo. ³⁵ Ọ̀waa bù ọ̀kẹ̀-iphe, shì lẹ̀ ngweja-ọ̀ku, aanù Ojejoje, bù ọ̀phù e doberu t'a nùjẹ̀ Ẹ̀rọ̀nu yẹ̀le ọ̀nwu iya; keshìnu mbọ̀ku, a fọ̀futaru ẹ̀phe iche; t'ẹ̀phe bùrù ndu achìjeru Nchìleke ẹ̀ja jejeru Ojejoje ozi. ³⁶ Mbọ̀ku ono, a wùrù ẹ̀phe manù l'ìshì ono ẹ̀ Ojejoje tùrù ekemu sù tẹ̀ ndu Ízurẹ̀lù nùjẹ̀ ẹ̀phe ẹ̀ke ono t'ọ̀ bùrù ọ̀kẹ̀-iphe ẹ̀phe; mẹ̀ t'ọ̀ bùkwaruphu ẹ̀ge ono ẹ̀ ẹ̀ aa-nùjẹ̀ iya ọ̀nwu ẹ̀phe shìta l'ọ̀gbo sweru ọ̀gbo jeyẹ̀ lẹ̀ tutu yoyo.”

³⁷ Ono bù ekemu, ee-tsojẹ̀ teke eegwo ngweja-ukfuru; ngweja-nri; ngweja-iphe, dù ẹ̀ji; ngweja-ugwo; ngweja, e gude eme madzù t'ọ̀ bùrù onye achìjeru Nchìleke ẹ̀ja; mẹ̀ ngweja-ẹ̀hu-agu; ³⁸ bù iya bù ekemu ono, Ojejoje tùrù nù Mósìsù lẹ̀ Ugwu Sáyìnayì lẹ̀ mbọ̀ku ono, ọ̀ sùrù tẹ̀ ndu Ízurẹ̀lù wotaru yẹ̀be Ojejoje ngweja l'ẹ̀chi-ẹ̀gu Sáyìnayì ono.

8

Eedobe ndu achìjeru Nchìleke ẹ̀ja nsọ̀
(Awù 29:1-37)

¹ Tọ̀ dọ̀ iya bọ̀; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósìsù; sọ̀ iya: ² “Duta Èrọ̀nu yẹ̀lẹ̀ ọ̀nwu iya; nggu achìta uwe ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja; nggu ewota manọ̀ ọ̀wu l’ìshì onọ̀; nggu akpọ̀ta oke-eswì onọ̀, ee-gude gwoo ngweja-iphe, dọ̀ ẹ̀jì onọ̀; waa ebyila labọ̀ onọ̀; nggu apata nkata buredi onọ̀, ẹ̀ te yedu iphe, ekoje buredi onọ̀. ³ Nggu ekukoo ndu Ízurẹ̀lù l’ẹ̀phe ha t’ẹ̀phe dzukobe l’ọ̀nu Ụ̀lọ̀-Èkwà Ndzuko.”

⁴ Mósìsù abya emekota ẹ̀ge onọ̀, Ojejoje ziru iya t’o mee onọ̀. Ndu Ízurẹ̀lù abya edzua l’ifu Ụ̀lọ̀-Èkwà Ndzuko onọ̀. ⁵ Mósìsù asọ̀ ndu Ízurẹ̀lù: “Ọ̀waa iphe, Ojejoje sọ̀ru t’e mee ndọ̀-ọ̀.”

⁶ Yọ̀ bya eduta Èrọ̀nu yẹ̀lẹ̀ ọ̀nwu iya lufuta; bya egude mini ghọ̀a ẹ̀phe ẹ̀hu. ⁷ Yo wota uwe ime-ẹ̀hu onọ̀ yee Èrọ̀nu; bya egude gbìriri ẹ̀kwa-ukfu onọ̀ kebuta iya. Yọ̀ bya ewota uwe-nlọ̀kpuru yepyabe iya; bya ewota uwe-ukuvu onọ̀ yechita l’uwe-nlọ̀kpuru onọ̀; gude wẹ̀rere ẹ̀kwa onọ̀, ee-gude tọ̀-buta uwe-ukuvu onọ̀ l’ukfu onọ̀; gude tọ̀-buta iya. ⁸ Yo wota uwe-ọ̀kpoma onọ̀ yekwaa ya phu; bya ewota ido Urimu; mẹ̀ Tumimu ye l’uwe-ọ̀kpoma onọ̀. ⁹ Yọ̀ bya eworu okpu-ẹ̀kwa onọ̀ kpube iya; bya eworu iphe onọ̀, dọ̀ l’ọ̀ bọ̀ ekwekwerekwe, e meru lẹ̀ mkpọ̀la-ododo onọ̀; mbọ̀ okpu onọ̀, dọ̀ nsọ̀ onọ̀; libe l’okpu-ẹ̀kwa onọ̀ l’uzọ̀ ifu, bọ̀ iya bọ̀ ẹ̀ge Ojejoje tọ̀ru Mósìsù ekemu sọ̀ t’o mee ya.

¹⁰ Ya ndono; Mósìsù ewota manọ̀ ọ̀wu l’ìshì ọ̀bu; bya awúkota l’ùlọ̀-ẹ̀kwà onọ̀; mẹ̀ iphemiphe ọ̀bule, nọ̀kota iya nù; shì ẹ̀ge onọ̀ mee ya; yọ̀ ẹ̀kọ̀ta nsọ̀. ¹¹ Yo meta manọ̀ onọ̀ phee ugbo ẹ̀saa l’ẹ̀nya-ngweja onọ̀; yeru ngwa iya l’ọ̀ ha; mẹ̀ eze efere onọ̀ yẹ̀lẹ̀ ọ̀kpa iya; shì ẹ̀ge onọ̀ mee ya; yọ̀ dọ̀kọ̀ta nsọ̀. ¹² Yọ̀ bya ewota manọ̀ ọ̀wu l’ìshì onọ̀ wọ̀a Èrọ̀nu l’ìshì gude mee ya; yọ̀ dọ̀ nsọ̀. ¹³ Ya ndono; Mósìsù abyakwaphu bya eduta ọ̀nwu Èrọ̀nu dufuta; bya eworu uwe-nlọ̀kpuru yeshia ẹ̀phe; bya egude gbìriri ẹ̀kwa-ukfu webegbaa ẹ̀phe; bya ewota ẹ̀kwa-okpu kpubegbaa ẹ̀phe l’ìshì; bọ̀ iya bọ̀ ẹ̀ge Ojejoje tọ̀ru Mósìsù ọ̀nu t’e mee ya.

¹⁴ Yọ̀ bya akpọ̀ta oke-eswì onọ̀, ee-gude gwoo ngweja-iphe, dọ̀ ẹ̀jì onọ̀ bya; Èrọ̀nu yẹ̀lẹ̀ ọ̀nwu iya eworu ẹ̀ka byabẹ̀ oke-eswì onọ̀ l’ìshì. ¹⁵ Mósìsù eworu oke-eswì onọ̀ gbua; bya emeta mee ya gude mkpọ̀shì-ẹ̀ka iya tee ya lẹ̀ mpo, nọ̀gbaa l’ẹ̀nya-ngweja onọ̀; shì ẹ̀ge onọ̀ swafu mmeru, nọ̀ iya nù. Yọ̀ bya eworu ọ̀phu phọ̀duru nù wọ̀a l’ukfu ẹ̀nya-ngweja onọ̀; gude mee ya; yọ̀ dọ̀ nsọ̀; kfua ọ̀gwo iphe, dọ̀ ẹ̀jì; shì ẹ̀ge onọ̀ swafu mmeru, nọ̀ iya nù. ¹⁶ Mósìsù abya eheshikota ẹ̀bà, nọ̀ l’iphe-ẹ̀pho iya l’ọ̀ ha; bọ̀takwaphu anyi iya; mẹ̀ àkpùrù-ose iya ẹ̀phe ẹ̀bo; mẹ̀ ẹ̀bà, nọ̀kota iya nù; woru kpọ̀ ọ̀ku l’ẹ̀nya-ngweja onọ̀. ¹⁷ Yọ̀ bọ̀ru anọ̀ oke-eswì onọ̀; waa akpọ̀ iya yẹ̀lẹ̀ nshì iya; b’o gude je akpọ̀ ọ̀ku l’azọ̀ ọ̀du ndu Ízurẹ̀lù; bọ̀ iya bọ̀ ẹ̀ge Ojejoje kfuru Mósìsù t’o mee ya.

¹⁸ Yọ̀ bya akpọ̀ta ebyila onọ̀, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru onọ̀; Èrọ̀nu yẹ̀lẹ̀ ọ̀nwu iya abya eworu ẹ̀ka byabẹ̀ ebyila onọ̀ l’ìshì. ¹⁹ Mósìsù egbua ebyila onọ̀; nakọ̀be mee; pata mee ya onọ̀ phedzuru lẹ̀ mgberemẹ̀ku ẹ̀nya-ngweja onọ̀ mgburumgburu. ²⁰ Yo gbubushia anọ̀ ebyila onọ̀ ibiribe ibiribe; bya eworu ishi iya yẹ̀lẹ̀ ibiribe ibiribe iya onọ̀; mẹ̀ ẹ̀bà iya kpọ̀kota ọ̀ku. ²¹ Yo gude mini saa iphe-ẹ̀pho iya; mẹ̀ ẹ̀ka iya yẹ̀lẹ̀ ọ̀kpa iya asasa; bya achiko anọ̀ ebyila onọ̀ kpọ̀ ọ̀ku l’ẹ̀nya-ngweja onọ̀; yọ̀ bọ̀ru ngweja-ukfuru, a nùru Ojejoje; mbọ̀ ngweja-ọ̀ku, mkpọ̀ iya dọ̀ Ojejoje mma; bọ̀ iya bọ̀ ẹ̀ge Ojejoje tọ̀ru Mósìsù ekemu t’o mee ya.

²² Yò bya akpùta ebyila ọ̀do. Ebyila onanu bụ ọ̀phu ee-gude mee Èrọ̀nu yẹ̀le ụ̀nwu iya t'ẹ̀phe bụ̀ru ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja. Èrọ̀nu yẹ̀le ụ̀nwu iya eje eworu ẹ̀ka byabe iya l'ishi. ²³ Mósìsù egbua ebyila ono; bya ewota mee ya gbashì Èrọ̀nu l'atakpa-nchì ẹ̀ka-ùtara; mkpùshi-ẹ̀ka ezeke-ẹ̀ka ẹ̀ka-ùtara; mẹ̀ mkpùshi-ọ̀kpa ezeke-ọ̀kpa ẹ̀ka-ùtara. ²⁴ Mósìsù edufutakwaphu ụ̀nwu Èrọ̀nu; bya etekwaaphu ẹ̀phe mee ono l'atakpa-nchì ẹ̀ka-ùtara; mkpùshi-ẹ̀ka ezeke-ẹ̀ka ẹ̀ka-ùtara; mẹ̀ mkpùshi-ọ̀kpa ezeke-ọ̀kpa ẹ̀ka-ùtara. Mósìsù abya eworu mee ono phedzuru lẹ̀ mgberemẹ̀ku enya-ngweja ono mgburumgburu. ²⁵ Yo wota ẹ̀bà iya; mbụ̀ ẹ̀bà, shì l'ukfumọ̀dzu iya; mẹ̀ ọ̀phu nọ̀kota l'iphe-ẹ̀pho iya l'ọ̀ ha; bọ̀takwaphu anyị̀ iya; waa àkpùrù-ose iya ẹ̀phe ẹ̀bo yẹ̀le ẹ̀bà, nọ̀kota iya nù; wota ụtakfu ẹ̀ka-ùtara iya t̀ukwase iya. ²⁶ Yo je lẹ̀ nkata ono, e yeru buredi, ẹ̀ te gudedu iphe, ekoje buredi ghee, nọ̀ Ojejoje l'ifu ono; bya ewota ishi buredi lanù; wotakwaphu ishi akara lanù l'akara ono, a gwọ̀koberu manù ghee ono; waa ẹ̀cha-mbeke lanù. Yo wota iya yekobe l'ẹ̀bà iya phụ̀ yẹ̀le ụtakfu ẹ̀ka-ùtara iya phụ̀. ²⁷ Yò t̀uko iphemiphe ono l'ọ̀ ha ẹ̀de Èrọ̀nu yẹ̀le ụ̀nwu iya l'ẹ̀ka; ẹ̀phe abya eworu iya maa amama l'ifu Ojejoje t'ọ̀ bụ̀ru ngweja-amama. ²⁸ Mósìsù abya anata ẹ̀phe iphemiphe ono; chìkota yẹ̀le ngweja-ukfuru phụ̀ kpọ̀ ọ̀ku l'enya-ngweja ono; yò bụ̀ru ngweja, e gude mee madzù t'ọ̀ bụ̀ru onye achijeru Nchileke ẹ̀ja; mbụ̀ ngweja-ọ̀ku, mkpọ̀ iya dọ̀ Ojejoje mma. ²⁹ Yo wotakwaphu òdú iya, bụ̀ iya bụ̀ oke, a heru Mósìsù l'ebyila ono, e gude mee Èrọ̀nu phẹ̀ t'ẹ̀phe bụ̀ru ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja ono; makwaaphu amama l'ifu Ojejoje; t'ọ̀ bụ̀ru ngweja-amama; bụ̀ iya bụ̀ ẹ̀ge Ojejoje t̀uru Mósìsù l'ekemu t'ọ̀ mee ya.

³⁰ Ya ndono; Mósìsù abya emeta manù, ọ̀wu l'ishi ono; bya emetakwaphu mee ono, nọ̀ l'enya-ngweja ono; bya eworu phee Èrọ̀nu yẹ̀le ụ̀nwu iya l'ẹ̀hu; mẹ̀ l'uwe ẹ̀phe. Yo mee Èrọ̀nu yẹ̀le uwe iya; mee ụ̀nwu iya phe l'uwe ẹ̀phe; ẹ̀phe adùkota nsọ̀.

³¹ Mósìsù asù Èrọ̀nu yẹ̀le ụ̀nwu iya: “Unu je eshia anù ono l'ifu Ụ̀lò-Èkwà Ndzuko. Unu anọ̀du l'ẹ̀ke ono taa ya yẹ̀le buredi ono, nọ̀ lẹ̀ nkata ono, e yeru ngweja, e gude mee unu t'unu bụ̀ru ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja ono; bụ̀ iya bụ̀ ẹ̀ge ya t̀uru ekemu sù tẹ̀ Èrọ̀nu yẹ̀le ụ̀nwu iya riye iya.

³² Anù ono yẹ̀le buredi ono ọ̀phu phọ̀duru nù; bẹ̀ unu e-woru je akpọ̀ ọ̀ku. ³³ Unu be egbeshikwa l'ifu Ụ̀lò-Èkwà Ndzuko ono jeye ujiku ẹ̀saa; teke ee-mege k'ome unu t'unu bụ̀ru ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja; kẹ̀ l'ọ̀ bụ̀ ujiku ẹ̀saa; bẹ̀ ee-gude megee ya. ³⁴ Iphe, e meru ntanù-a bụ̀ iphe, Ojejoje t̀uru ekemu t'e mee; gude kfua ụ̀gwo iphe, dọ̀ eji, unu meru. ³⁵ Ọ̀o ya meru iphe, unu a-nọ̀ l'ọ̀nu Ụ̀lò-Èkwà Ndzuko: eswe l'enyashi ujiku ẹ̀saa; shì ẹ̀ge ono mee iphe, Ojejoje sùru t'e meje; t'ọ̀nwu be egbu unu; kẹ̀ l'ọ̀ kwa ẹ̀ge a t̀uru iya l'ekemu ndono.”

³⁶ Ya ndono; Èrọ̀nu yẹ̀le ụ̀nwu iya emekota iphe, Ojejoje shì l'ọ̀nu Mósìsù sù t'ẹ̀phe mee.

9

Ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja awata ozi ẹ̀phe

¹ Yo be lẹ̀ mbọ̀ku k'ẹ̀sato; Mósìsù ekua Èrọ̀nu yẹ̀le ụ̀nwu iya; mẹ̀ ndu bụ̀ ọ̀gurennya Ízurelù. ² Yò sù Èrọ̀nu: “T'ọ̀ kpùta nwa oke-eswi gude gwoo

ngweja-iphe, dū eji yeḗe ebyila, ii-gude gwoo ngweja-ukfuru. Oke-eswi ono me ebyila ono a-bū ophu e-te nwedu ntūpo, nō iya l'ehu; kpuru iya bya Ojejoje l'ifu. ³ Kfuaru unwu Ízurelu: T'ephe kpūta mkpi t'e gude gwoo ngweja-iphe, dū eji; unu akpūta nweswi yeḗe nwaturu. Ephe ebo a-bugbaa ophu nōwaru afa lanu; mbū ophu e-te nwedu ntūpo, nō iya l'ehu; gude je t'e gwoo ngweja-ukfuru. ⁴ Unu akpūtakwaphu oke-eswi; waa ebyila, ee-gude gwoo ngweja-ehu-agu; t'e gude gwoo ngweja l'ifu Ojejoje; mekwaphu ngweja-nri, a gwokoberu manū; keḗe ntanu owaa be Ojejoje e-koshikwa unu onwiya."

⁵ Ephe egwota iphe ono, Mosisu gushiru ono bya l'ifu Ulo-Ékwá Ndzuko. Iphe bu ndu Ízurelu l'ephe ha awufuta bya akuru Ojejoje l'ifu. ⁶ Mosisu asu: "Qwaa iphe, Ojejoje suru t'unu mee ndo-o; te ya koshikwanu unu odu-biribiri iya." ⁷ To dū iya bu; Mosisu asu Éronu: "Tugbua je l'enya-ngweja ono je egwoo ngweja-iphe, dū eji ngu obu yeḗe ngweja-ukfuru ngu obu; gude kfuaru onwongu ugwo iphe, dū eji yeḗe ugwo iphe, dū eji ndu Ízurelu. Gwoo ngweja ono gude kfua ugwo iphe, dū eji ephe; bu iya bu ege Ojejoje kfuru su t'e mee ya."

⁸ Ya ndono; Éronu abya ejee l'enya-ngweja ono; je egbua nwa oke-eswi ono, oo-gude gwoo ngweja-iphe, dū eji nk'ia ono. ⁹ Unwu iya abya apataru iya mee nwa oke-eswi ono. Yo gude mkpūshi-eka meta mee ono tee le mpo, e mobegbaaru l'enya-ngweja ono; bya eworu mee ono ophu wuduru nu; wuru ye l'ukfu enya-ngweja ono. ¹⁰ Yo bya eworu ebà anu ono, o gude gwoo ngweja-iphe, dū eji ono; owaa akpuru-ose iya ephe ebo; me anyi iya; kpoo oku l'enya-ngweja ono; bu iya bu ege Ojejoje turu Mosisu onu t'e mee ya. ¹¹ Anu iya; me akpo iya; b'o kporu oku l'azu odu ndu Ízurelu.

¹² Éronu akpūta anu ono, oo-gude gwoo ngweja-ukfuru ono gbua. Unwu iya abya apataru iya mee anu ono; yo bya ephephee ya l'enya-ngweja ono mgburumgburu. ¹³ Ephe ahaa anu ngweja-ukfuru ono nanu nanu chitaru iya; jeye l'ishi iya. Yo tuko iya lo ha kpoo oku l'enya-ngweja ono. ¹⁴ Yo gude mini saa iphe-epho iya asasa; me eka iya; me okpa iya; bya akpokwaa ya phu oku l'eli ngweja-ukfuru ono, nōhawa l'enya-ngweja ono.

¹⁵ Éronu egwofuta iphe ngweja ndu Ízurelu; kpūta eghe ono, oo-gude gwoo ngweja-iphe, dū eji nk'ephe ono gbua; gude iya gwoo ngweja-iphe, dū eji; ege ono, o gworu ke mbu phu. ¹⁶ Yo bya akpūta anu ono, oo-gude gwoo ngweja-ukfuru ono; gude iya gwoo ngweja obu ege a turu onu t'e meje iya. ¹⁷ Yo wotakwaphu ngweja-nri ono; bya ahata iya ophu jiru mkpoji-eka; kpoo ya oku l'enya-ngweja; a gufukwaru ngweja-ukfuru, eegwoje l'utsu. ¹⁸ Yo bya egbua oke-eswi phu yeḗe ebyila phu; gude gwooru ndu Ízurelu ngweja-ehu-agu. Unwu iya apataru iya mee anu ono; yo nata iya ephe phee l'enya-ngweja ono mgburumgburu. ¹⁹ Ephe ewotakwaru iya phu ebà oke-eswi ono yeḗe k'ebyila ono; mbu ebà, shi l'ukfumozu iya; me ebà, kwechiru iphe-epho iya; mefua akpuru-ose iya ephe ebo; me anyi iya. ²⁰ Ephe eworu ebà anu ono tukobe le ndu iya. Éronu abya eworu ebà ono kpoo oku l'enya-ngweja ono; ²¹ ole ndu iya ono; owaa utakfu eka-utara iya; b'o woru maa amama l'ifu Ojejoje to bu ru ngweja-amama; bu iya bu ege Mosisu suru t'e mee ya.

²² Tò dù iya bụ; Èrònu achilia éka imeli l'uzo éke ndu Ízurèlu nò; bya agooru éphe ónu; bya eshi l'èke ò shi ogwo ngweja-iphe, dù èji phù yèle ngweja-ukfuru phù; mè ngweja-èhu-agu phù; nyizita. ²³ Mòsisu yèle Èrònu atùko bahù l'ime Ùlo-Èkwà Ndzuko ono. Éphe alufutalephu; bya agooru ndu Ízurèlu ónu; Ojejoje ekoshi ndu ono l'èphe ha ódu-biribiri iya. ²⁴ Óku eshi Ojejoje l'èka daa bya ekee ngweja-ukfuru ono yèle èbà ono, nò l'eli énya-ngweja ono. Ndu Ízurèlu aphua iphe, meru nù; gude èhu-òtso-èna tùa úzu; dakòta kpurumu; kpurbekota ifu l'alj.

10

Anwùhu Nadabu yèle Abihu

¹ Ùnwu Èrònu, bụ Nadabu; mè Abihu ewotatsua mbeji, aaguje óku éphe l'èhu l'èhu; bya amùru óku ye iya; ye iya ínsensu. Obenu l'òku ono, éphe gude bya l'ifu Ojejoje ono bụ óku, è-ta dudu nsò; bụ iphe Ojejoje sùru tẹ éphe bẹ emejeshi. ² Ya ndono; óku eshi Ojejoje l'èka bya eworu éphe tsua; éphe anòdu Ojejoje l'ifu l'èke ono nwùshihu. ³ Mòsisu asù Èrònu: “Ò kwa iphe-a bẹ Ojejoje shi ekfu teke ono, ò sùru: ‘Lẹ ndu abya iya ntse bẹ ya e-me t'èphe maru lẹ ya dù nsò. Ya e-me tẹ ndu Ízurèlu l'èphe ha phù ódu-biribiri iya.’ ” Èrònu anòdulephu nwa nggujunggui.

⁴ Mòsisu ekua Mishèlu; mè Èluzafanu, bụ ùnwu Uzèlu; sù éphe: “Unu pata odzu unwunne unu l'ùlo-èkwà Nchileke; pafù l'òdu ndu Ízurèlu.” Uzèlu ono bụ unwunne nna Èrònu. ⁵ Ya ndono; éphe abya egude éka l'uwe-nlòkpuru ndu ono; pata éphe pafùshia l'òdu ndu Ízurèlu; bụ iya bụ ège Mòsisu kfuru t'èphe mee ya.

⁶ Mòsisu asù Èrònu yèle ùnwu iya; mbù Eliyéza yèle Itama: “Unu ba ahakwa egbushi unu t'ò yagashihu ayagashihu; òphu unu alakakwa uwe unu alaka. Ó dùdu bẹ unu a-nwùshihukwa; Ojejoje atù-koshi ndu Ízurèlu l'èphe ha oke èhu-eghughu iya. Ó kwa ùnwunna unu; mbù ndu Ízurèlu l'èphe ha a-ra ékwa ndu ono, Ojejoje gude óku kegbushia ono. ⁷ Unu ba alufukwa alufu l'ifu Ùlo-Èkwà Ndzuko; a -nonyakwaa; unu anwùshihu; kẹle Ojejoje wùru unu manù l'ishi.” Yò bùleruphu ège ono, Mòsisu kfuru ono; bẹ éphe meru.

Ekemu kẹ ndu achijeru Nchileke éja

⁸ Tò dù iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nù Èrònu; sù iya: ⁹ “Nggubedua l'onwongu; mè ùnwu ngu; unu ba angujekwa mè; òphu unu 'angujekwa iphe, eme l'ènya; teke unu abahù lẹ Ùlo-Èkwà Ndzuko. Odumeka bẹ unu a-nwùshihukwa. Ó bụ ège ono bẹ óo-dù jeyewaru l'ògbo òphu etso unu. ¹⁰ Óo ya bụ; t'unu dokahuje iphe, dù nsò; yèle iphe, è-ta adùdu nsò. Unu edokahukwaphu iphe, aasò nsò yèle iphe, è ta asòdu nsò. ¹¹ Unu ezije ùnwu Ízurèlu iphe, bụ ekemu ono l'ò ha, bụ òphu Ojejoje shi l'èka Mòsisu tùaru éphe.”

¹² Mòsisu abya ekfuru yeru Èrònu; mè ùnwu iya ndu òphu phòduru nù, bụ iya bụ Eliyéza yèle Itama; sù éphe: “Unu wota ngweja-nri òphu phòduru nù lẹ ngweja-òku ono, a kpòru óku nù Ojejoje ono. Unu ria ya lẹ mgboro énya-ngweja ono. Óle t'unu be eyekwa iya iphe, ekoje buredi. Ishi iya abùru l'ò bụ ngweja, dù nsò nshinu. ¹³ Unu nòdukwa l'èke dù nsò ria ya; kẹ l'òo iphe, ruberu ngu nù; bya abùru iphe, ruberu ùnwu

ngu; mbụ ngweja-ọku, aanụ Ojejoje; ke l'ọo ege a tūru iya l'ekemu iya ndono. ¹⁴ Obenu l'ọ bu nggubedua; nggu l'unwu ngu: ndu k'unwoke; me ndu k'unwanyi; a-taję ndu anu ono, e gude gwoo ngweja-amama ono yele utakfu iya ono, a nuru ono. Unu nodujekwa l'eke du nsọ taa ya; ke l'ọo iphe, ruberu ngu nu; bya aburu iphe, ruberu unwu ngu l'iphe, unwu Ízurelu gude bya ogwo ngweja-ẹhu-agu. ¹⁵ Utakfu iya ono, a nuru ono; waa ndu iya ono, a maru amama ono be epehe e-yekobeje ebà anu ngweja-ọku ono wota; t'a maa amama l'ifu Ojejoje t'ọ buru ngweja-amama. Ono aburu nke ngu yele k'unwu ngu; buru iphe, ruberu unu gbururu jeye le gbururu, bu iya bu ege Ojejoje turu ekemu su t'e meje iya."

¹⁶ Mosisu akpaa ishi ege e meru egwu phu, e gude gwoo ngweja-iphe, du eji phu; bya amaru l'a kpuru iya oku; ẹhu eghulaha ya eghughu l'iphe, unwu Éronu ndu ophu nokwadu ndzu meru; bu iya bu Eliyęza yele Itama. Yo ji epehe: ¹⁷ "Bu ngunu kparu iphe, unu ta nodudu l'ime ulo-ekwa Nchileke taa anu ono, gude gwoo ngweja-iphe, du eji ono; keshinu o bu iphe, du nsọ nshinu; bya aburu iphe, a nuru unu t'unu gude safu iphe, du eji, ndu oha meru; shi iya kfu a ugwo iphe, du eji epehe l'ifu Ojejoje?" ¹⁸ Keshinu e te gudedu mee anu ono bahu le Eke-du-Nso be unu ga anodu l'ulo-ekwa Nchileke taa ya, bu iya bu ege ya turu l'ekemu."

¹⁹ Éronu asu Mosisu: "O kwa ntanu-a be epehe nodu Ojejoje l'ifu gwoo ngweja-iphe, du eji epehe yele ngweja-ukfuru epehe; yo bya adakfuta iya ege-a! Ndege ya taru anu ngweja-iphe, du eji ono ntanu; Ojejoje; ?o ga anata iya-a?" ²⁰ Mosisu anutsulephu iphe ono, o kfuru ono; yo ji iya epho.

11

*Nri, aaso nsọ; me ophu,
e taa sodu nsọ
(Dit 14:3-21)*

¹ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu yele Éronu; su epehe: ² "Unu kfuru ndu Ízurelu; su epehe: Owaa bu egbe anu, unu a-taję l'iphe, bu anu, nokota le mgboko: ³ Unu taję iphe, bu anu, nweru ujaragvu-okpa; mbu anu, l'anwafutaje nri taphu azu l'iphe, bu unwu anu. ⁴ O nwekwaru ndu ophu anwafutaje nri taphu azu; ophu epehe 'enwedu ujaragvu-okpa; nwekwanuru ndu ophu nweru ujaragvu-okpa; ophu epehe 'anwafutajedu nri taphu azu. Unu ba atajekwa ndu onanu. Inya-kamelu be anwafutaje nri taphu azu; obenu l'o to nwedu ujaragvu-okpa. Oo ya bu l'ọ bu anu, aaso nsọ l'eke unu no. ⁵ Unu ba atajekwa nchi-ogba; ke l'oonwafutaje nri taphu azu; obenu l'e to nwedu ujaragvu-okpa. O bu anu, aaso nsọ l'eke unu no. ⁶ Nggamanchi bukwapu anu, aaso nsọ l'eke unu no; ke l'oonwafutaje nri taphu azu; obenu l'e to nwedu ujaragvu-okpa. ⁷ Ezi bukwapu anu, aaso nsọ l'eke unu no; ke l'o nweru ujaragvu-okpa; obenu l'e too nwafutajedu nri taphu azu. ⁸ Anu ono l'ọ ha bukota anu, aaso nsọ l'eke unu no; unu ba atajekwa anu iya; ophu unu 'edenyijekwa odzu iya eka.

⁹ "Ndu owaa bu anu ndu ophu unu a-taję ndo-o l'anu ndu ophu, bu le mini; anu nweru mkpọ yele ophu nweru ekiri; buru l'eze enyimu; me ngele. Unu taję ndu onanu. ¹⁰ Obenu le ndu ophu l'ephe ha; mbu ndu ophu bu l'eze enyimu; me ngele; to nwe mkpọ; to nwe ekiri; mekpọ iphemiphe obule, bu iphe eje le mini; me iphe, bu iphe, no ndzu; buru

lẹ mini l'ọ ha bukotakwa akpamara l'ẹke unu nọ. ¹¹ Keshinu ọ bu unu akpamara; unu ba atajekwa anu iya. T'odzu iya bukwaruphu unu akpamara. ¹² Mbụ l'iphe bu iphe, bu lẹ mini, ẹ-te nwedu mkpọ; to nwe ekiri a-bukotakwaru unu akpamara.

¹³ "Ọwaa unwenu ndu ophu a-buru unu akpamara: unu ba atajekwa ndu onanu; ke l'ọ bu akpamara. Ndu onanu bu ugo; udele; udele-ojingu; ¹⁴ me egbe; ọwaa ivu l'udu iya l'udu iya; ¹⁵ mekpọ ophegu l'udu iya l'udu iya; ¹⁶⁻¹⁸ me mgbashi-ujiku l'udu iya l'udu iya; me enu golu; me egbe-nwoku l'udu iya l'udu iya; me ogu-ikporo; me ugo-mini; ¹⁹ eze oku-eswida; me apyara-nhoko l'udu iya l'udu iya; ovu; ọwaa utsu-nwankuta.

²⁰ "Iphe, bu ogu, furu ebà; gude okpa eno eje ije a-bukotaru unu akpamara. ²¹ Ole o nwekwaru-a ogu, furu ebà, gude okpa eno l'eye ije, unu a-taje. Ophu unu a-taje bu ophu nweru ogbatingu, oogudeje akfu nkfu. ²² Ophu unu a-taje bu igube l'udu iya l'udu iya; me inyarinya l'udu iya l'udu iya; me atsu-egu l'udu iya l'udu iya; waa mkpakparamatsu l'udu iya l'udu iya. ²³ Iphe bu ogu odo, furu ebà; gude okpa eno eje a-bukotaru unu akpamara.

²⁴ "Unwu iphe ono l'ọ ha e-me unu; unu aburu ndu aaso nso. Onye denyiru odzu iya eka be aa-nodu aso nso jeye l'urenyashi. ²⁵ Iphe bu onye pataru odzu iya a-sa uwe iya asasa. Onye ono a-buru onye aaso nso jeye nchi ejihu. ²⁶ Iphe bu anu, nweru upyi-okpa; to nwe ujaragvu-okpa; ọwaa ophu ta anwafutajedu nri taphu azu; t'ọ bukwaru unu anu, aaso nso. Iphe bu onye denyiru odzu iya eka a-bukwaruphu onye aaso nso. ²⁷ Iphe bu anu, nweru okpa eno, bu ndu ophu akobeje nvo eje ije a-bukwaru unu anu, aaso nso. Onye denyiru odzu iya eka a-bukwaru onye aaso nso jeye nchi ejihu. ²⁸ Onye pataru odzu iya a-sa uwe iya asasa; yo buru onye aaso nso jeye nchi ejihu. Unwu anumanu ono a-bukotaru unu anu, aaso nso.

²⁹ "A -bya l'anu, awu l'epho; ndu ọwaa bu ndu ophu unu a-nodu aso nso: ophegu; okerekf; ngwere l'udu iya l'udu iya; ³⁰ agu-ulo; awala; aghu; orinvuru waa ogube. ³¹ Ndu onanu bukota anu, unu a-noduje aso nso l'anu, awu l'epho. Onye nweru ophu o denyiru eka teke o nwuhuru anwuhu l'a-buru onye aaso nso jeye nchi ejihu. ³² Iphe bu iphe ophu nwuhuru anwuhu dapyaberu buakwa iphe, aaso nso; m'ọ bu iphe, e gude oshi pyia; m'ọ bu uwe; m'ọ bu akpo anu; m'ọ bu eda ukpo; mbukpo iphe, bu ngwo, e gude eme iphe; t'e dekwa ya lẹ mini; yo buru iphe, aaso nso jeye nchi ejihu; a turua ya. ³³ Teke o nweru l'ephe ha ophu daru l'ite-ura; iphe bu iphe, nọ l'ite ono bukotaakwa iphe, aaso nso; unu tukpokwaa ite obu atukpo. ³⁴ Nri, mini shi l'ite ono denyiru buakwa nri, aaso nso. Iphe, bu iphe, aangụ angungu shi l'ite ono buakwa iphe-angungu, aaso nso. ³⁵ Iphe, odzu anu ono, a gushiru ono daru buakwa iphe, aaso nso. O -buru l'ọ daru l'ite-oku; m'ọ bu l'ekfu, eeshi ite t'a fotakwa iya je atukposhia. O buakwa iphe, aaso nso. Unubedua a-nodukwanu aso iya nso. ³⁶ Enya eke mini eshije awushi; m'ọ bu nwogvu, mini ha nshinu ta buakwa eke, aaso nso. Oke onye denyiru odzu, daburu iya nu eka be buakwa onye aaso nso. ³⁷ O -nweru akpuru iphe, aaku akuku, odzu anu ono daru be nebyi iphe ono ta buakwa iphe aaso nso. ³⁸ Obenu; o -buru l'e yewaru mini lẹ nebyi iphe obu; odzu anu ono adalahu iya b'ọ buakwa unu iphe, aaso nso.

³⁹ "O -buru l'ọ anu ophu a haru t'unu taje anu iya be nwuhuru nu be onye denyiru iya eka a-bukwaru onye aaso nso jeye nchi ejihu. ⁴⁰ Onye takwanuru odzu iya l'a-sa uwe iya asasa; buru onye aaso nso jeye nchi

ejihu. Onye patakwanuru odzu iya apata l'a-sakwaphu uwe iya; buru onye aaso nso jeye nchi ejihu.

⁴¹ "Iphe, bu iphe, awu l'epho a-bukotakwaru unu akpamara; t'e b'o dukwa onye e-ri iya eriri. ⁴² Unu ba atajekwa iphe, bu iphe, awu awuwu l'ali: ophu gude epho awu; m'o bu ophu gude okpa eno l'eje; m'o kwanu ophu gude igweligwe okpa eje; ke l'o tukuru buru akpamara. ⁴³ T'e b'o dukwa iphe, awu l'epho, unu e-gude merua onwunu. Ophu unu 'egudekwa ephe mee onwunu ndu aaso nso; t'unu be shi iya buru ndu e meruru emeru; ⁴⁴ ke l'o kwa yebedua bu Ojejoje; bya aburu Nchileke unu. Oo ya bu; unu dobe onwunu iche; unu adu nso; kele yebedua du nso. Unu be egudekwa iphe, awu l'epho; mbu ophu akpu wuruwuru l'ali merua onwunu; ⁴⁵ ke l'o kwa yebedua bu Ojejoje, shi le Ijiputu dufuta unu te ya buru Nchileke unu. Oo ya bu: 'Unu dukwa nso; ke le yebedua dukwa nso.'

⁴⁶ "Ono bu ekemu, a turu swibe anu; waa enu; me iphe, bu iphe, no ndzu, bu le mini; mekpo iphe odo, bu iphe, awu l'epho; mbu ophu akpu wuruwuru l'eliphe; ⁴⁷ t'e gude dokahu iphe, aaso nso yele iphe, e taa sodu nso; dokahu anumanu, bu ophu ee-rije eriri; me ophu e tee rijedu eriri."

12

Osafu nwanyi, zedaru eku nturu

¹ Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; su iya: ² "Kfuru yeru unwu Izurelu ege-a: Le nwanyi -tsuta ime bya amua nwata nwoke; t'o nokwaa abali esaa buru onye aaso nso; ege ono, ononoje teke nso eme iya ono; kele nturu no iya l'ehu. ³ O -rua le mboku k'esato; e bua nwata obu utsu.

⁴ Teke ono; nwanyi ono abya anoo ukporo abali l'abali iri l'eto t'e gude swafu iya nturu ke mee, laru iya nu. T'e b'o dukwa iphe, e doberu nso, oo-denyi eka; ophu t'e b'o bahukwa le Ulo-du-nso jeye mboku, nso k'osafu nturu iya a-gvu.

⁵ "O -buru l'oo nwata nwanyi b'o muru be oo-no ujiku iri l'eno buru onye aaso nso; bu iya bu ege aanoduje aso iya nso teke nso eme iya. Iphe, oo-no t'e gude safu iya mee, laru iya nu bu ukporo abali eto l'abali ishingui.

⁶ "Eswe mboku osafu nturu iya ono gvulephu; m'o bu nwata nwoke b'o muru; m'o bu nwata nwanyi; te nwanyi ono kputa nwaturu, noru afa lanu t'e gude gwoo ngweja-ukfuru. Yo nwekwaaphu nwa ndo; m'o bu kparakobe; t'e gude gwoo ngweja-iphe, du eji. T'o gude iya bya l'ifu Ulo-Ekwà Ndzuko bya anu onye achijeru Nchileke eja. ⁷ Onye ono, achijeru Nchileke eja ono egude iphe ono gwoo ngweja nu Ojejoje gude kfuwa ugwo iphe, du eji, nwanyi ono meru. Teke ono; yo bya aburu onye a safuru nturu le mee, laru iya nu. Ono bu ekemu, noru nwanyi, muru nwata nwoke; m'o bu nwata nwanyi.

⁸ "Teke bu l'onye obu ta adudu ike ogbata nwaturu; t'o nwaturu iya kparakobe ebo; m'o bu ndo labu. T'a nwuta nanu gude gwoo ngweja-ukfuru; gude ophu gwoo ngweja-iphe, du eji. Onye achijeru Nchileke eja egude iya kfuwa ugwo iphe, du eji iya; yo buru onye, a safuru nturu."

13

Onye ehu-labu eme

¹ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru Mosisu yele Eronu; su ephe: ² "O -buru l'o nweru onya, no madzu l'ehu; m'o bu iphe, du l'o bu ekpa; m'o bu

iphe tukashiru iya poopoo l'ehu, bu iphe nweru ege oo-du; yo ghoo ehulabu; nodu onye ono l'akpo-ehu; t'e dutakwa onye obu jekfu Eronu, bu onye achijeru Nchileke eja; m'o bu onye lanu l'unwu iya, bu onye achijeru Nchileke eja. ³ T'onye ono, achijeru Nchileke eja ono lee enya l'eke iphe obu, no onye ono l'akpo-ehu obu. O -buru l'oji, futaru l'eke ono ghoro aghoju l'acha ucha; temanu o -buru l'eke ono miru iya emimi; b'o bukwa ehulabu; nodu onye ono l'akpo-ehu. T'onye ono, achijeru Nchileke eja ono lee ya enya; gua onye ono onye aaso nsu. ⁴ Teke o bu l'akpo-ehu acha iya ucha l'eke obu; e lee ya enya t'o mi iya emimi; ophu eji, no iya nu 'aghodu aghoju l'acha ucha; t'onye achijeru Nchileke eja gu-chia onye ono ulo abali esaa. ⁵ O -be le mboku k'esaa; t'onye achijeru Nchileke eja je elefua onye ono enya l'ehu. Teke ehulabu ono dukwadia ege o du; t'o bakahu iya abakahu l'akpo-ehu; te onye ono, achijeru Nchileke eja ono gu-chifua ya ulo ujiku esaa odo. ⁶ O -be le mboku k'esaa; t'onye ono, achijeru Nchileke eja ono jekwaphu je elefua onye ono enya l'ehu. O -buru l'eke ono, iphe ono no iya ono ekpekputawa iya ekpekputa; to bakahu iya abakahu; t'onye achijeru ono, Nchileke eja ono gua ya onye e taa sodu nsu. Iphe, o bu bu iphe-ememe mmanu. T'onye ono saa uwe iya asasa; buru onye e taa sodu nsu. ⁷ O -bukwanuru l'iphe ono byaru bya abakahu abakahu; l'onye achijeru Nchileke eja phutsuaru iya su l'e taa sodu iya nsu phu; t'o lakwa azu je ekoshifua onwiyi onye ono, achijeru Nchileke eja ono odo. ⁸ Teke onye ono, achijeru Nchileke eja ono leri iya enya bya aphua l'iphe obu aba iya ababa; t'onye ono, achijeru Nchileke eja ono gukwaa ya l'onye aaso nsu; o kwa ehulabu eme onye ono.

⁹ "O -buru le madzu be iphe eme iya l'akpo-ehu, bu iphe, eswe nswe; t'e dukwaru onye obu jekfu onye achijeru Nchileke eja. ¹⁰ T'onye ono, achijeru Nchileke eja ono lee ya enya. O -buru l'o nweru onya, no onye ono l'ehu, kweru igbagba-ocha; bya emewaa; eji, no iya nu; yo ghoshiwa aghoshi l'acha ucha; aji anodu iya; ¹¹ b'o kwa 'alagala ehulabu, eswe nswe no onye ono l'akpo-ehu. T'onye ono, achijeru Nchileke eja ono gukwaa ya l'onye aaso nsu. T'e b'o jekwa iya otu-chi ulo; ke l'o buakwa onye aaso nsu. ¹² O -buru l'ehu-labu ono voshiru madzu l'akpo-ehu; tuko iya ehudzuru; mbu shi iya l'ishi dzuru iya ehulufu l'okpa; iphe bu eke onye ono, achijeru Nchileke eja ono leri iya enya abukotaru iya; ¹³ t'onye ono, achijeru Nchileke eja ono lerekwaa ya enya elere. O -buru l'iphe-ememe ono mewaru iya; kpoju; eke ono achawa iya ucha; t'o gukwaa onye ono onye e taa sodu nsu; ke l'o buwa ichii-iphe no iya l'ehu; e to buhedu ehulabu. ¹⁴ O -bukwanuru l'o nweru teke a nonyaaru; aji alufuta iya l'ehu; b'o buakwa onye aaso nsu. ¹⁵ Onye ono, achijeru Nchileke eja ono -phulephu aji ono; t'o gua onye ono onye aaso nsu; ke l'aji bu iphe, aaso nsu. O kwa ehulabu eme onye ono. ¹⁶ O -buru l'aji ono nonyaaru gbanwee; chalahaa ucha; te onye obu jekfukwa onye ono, achijeru Nchileke eja ono. ¹⁷ T'onye ono, achijeru Nchileke eja ono lee ya enya; o -buru l'ejohu obu kpojuwaru; chalahaa ucha; te onye ono, achijeru Nchileke eja ono kfukwaa l'onye ono b'e taa sodedu nsu. Teke ono; onye ono aburu onye e taa sodu nsu.

¹⁸ "A bya l'onye bu iphe-etsetse shi tsee ya; yo kawaa mma; ¹⁹ a bya l'eke ono, iphe-etsetse shi tsee ya ono; yo -buru l'o byaru bya afulia wata ocha ucha; m'o bu l'o nweru eke acha kpalakpala; l'ekewaphu nwusuwuwe; t'o jekwa je ekoshi iya onye achijeru Nchileke eja. ²⁰ T'onye ono, achijeru Nchileke eja ono lekwa ya enya. O -buru l'eke ono miru iya emimi; eji,

nọ iya nọ aghọo aghoghho l'acha ụcha; t'onye ono, achijeru Nchileke aja ono gua onye ono onye aasọ nsọ; kẹ l'ọ kwa ẹhu-labụ lufutaru onye ono l'ẹke ono, iphe-etsetse shi tseta iya ono. ²¹ Ole; ọ -buru l'onye ono, achijeru Nchileke aja ono lero ẹnya l'ẹke ọbu; eji, furu l'ẹke ono ta ghọ aghoghho; to mi iya emimi; yo kpekputa ekpekputa; tẹ onye achijeru ono, Nchileke aja ono gu-chia onye ono ụlo ujiku ẹsaa. ²² O -buru l'ẹke iphe ophu nọ iya byaru bya abakahu iya abakahu; tẹ onye ono, achijeru Nchileke aja ono kfukwaa l'ọ bu onye aasọ nsọ; kẹ l'ọ bu ẹhu-labụ eme iya. ²³ O -buru l'ẹke iphe ophu nọ iya dulephu ẹge ọ dọ; tọ bakahu abakahu; a maru l'ọo ichii iphe-etsetse phụ b'ọ bu. Tẹ onye ono, achijeru Nchileke aja ono gua ya onye ẹ taa sọdu nsọ.

²⁴ “Teke bu l'ọku huru madzu l'ẹhu; ẹke ono, ọku huru iya ono achalaha ya kpalakpala; l'ekewa iya phu nwuswuswe; m'ọ kwanu chalahaa ya ụcha; ²⁵ t'onye achijeru Nchileke aja lekwa ya ẹnya. O -buru l'ẹji, nọ l'ẹke ono ghọru aghoghho chalahaa ụcha; bya emia emimi b'ọ bukwa ẹhu-labụ laru onye ono l'ẹke ono, ọku huru iya ono. T'onye ono, achijeru Nchileke aja ono gukwaa ya onye aasọ nsọ; kẹ l'ọ kwa ẹhu-labụ eme onye ono. ²⁶ Obekwanu l'ọ -buru l'onye ono, achijeru Nchileke aja ono lero iya ẹnya; eji, nọ l'ẹke ono ta ghọ aghoghho l'acha ụcha; to mi iya emimi; yo gbe kpekputawa ekpekputa; tẹ onye ono, achijeru Nchileke aja ono gu-chia ya l'ụlo ujiku ẹsaa. ²⁷ O -be lẹ mbọku k'ẹsaa tẹ onye ono, achijeru Nchileke aja ono lebaa ya ẹnya l'ẹhu. O -buru l'ọoba iya ababa l'ẹhu; tẹ onye ono, achijeru Nchileke aja ono gukwaa ya onye aasọ nsọ. O kwa ẹhu-labụ eme iya. ²⁸ Ole; ọ -bukwanuru l'ẹke ono, iphe nọ iya ono dulephu ẹge ọ dọ; ophu ọ bakahudu abakahu; yo gbechianu ekpekputawa ekpekputa; b'ọ bukwa ọku ono, huru iya nọ ono switaru iya ẹswita. T'onye ono, achijeru Nchileke aja ono gukwaa ya onye ẹ taa sọdu nsọ; kẹ l'ọo ichii ọku phụ b'ọ bu. ²⁹ O -buru lẹ nwoke; m'ọ bu nwanyi bẹ ọnya nọ l'ishi; m'ọ bu l'agba; ³⁰ t'onye achijeru Nchileke aja lekwa ẹnya l'ọnya ọbu. O -buru l'ọ miru emimi; eji, nọ onye ono l'ẹke ono adu manụ-manụ; bya adutsua nwulanwula; t'onye ono, achijeru Nchileke aja ono gukwaa ya onye aasọ nsọ; kẹ l'ọo ejo ẹkuluba; mbụ l'ọo ẹhu-labụ turu onye ono l'ishi; m'ọ bu l'agba. ³¹ Teke bukwanu l'onye ono, achijeru Nchileke aja ono letsuaru ẹnya l'ejo ẹkuluba ono; tọ dọ iya l'ọ miru emimi; eji, nọ iya nọ te eji uji; t'onye ono, achijeru Nchileke aja ono gu-chikwaa onye ono l'ụlo ujiku ẹsaa. ³² O -be lẹ mbọku k'ẹsaa t'onye ono, achijeru Nchileke aja ono lebaa ya ẹnya. O -buru l'ejo ẹkuluba ono ta bakahudu abakahu; eji, nọ iya nọ te ke manụ-manụ; tọ dọ iya l'ọ miru emimi; ³³ t'a kpushia onye ono ishi; kpụ-buru ẹke ẹkuluba ono nọ haa; t'onye ono, achijeru Nchileke aja ono gu-chifua ya l'ụlo t'ọ nọo ujiku ẹsaa ọdo. ³⁴ Teke o ruru mbọku k'ẹsaa; t'onye ono, achijeru Nchileke aja ono lee ẹnya l'ẹkuluba ono. O -buru l'ẹ tọ bakahudu abakahu; e lee ya ẹnya; to mi iya emimi; t'onye ono, achijeru Nchileke aja ono gua ya onye ẹ taa sọdu nsọ. T'onye ono saa uwe iya; buru onye ẹ taa sọdu nsọ. ³⁵ Olobu; ọ -buru l'ẹkuluba ono bakahuru iya abakahu l'ẹhu; l'a gutsuaru iya l'onye ẹ taa sọdu nsọ-a; ³⁶ t'onye ono, achijeru Nchileke aja ono lebaa ya ẹnya ọdo. O -buru l'ẹkuluba ono bakahuru iya abakahu l'ẹhu l'oswiya; tẹ onye ono, achijeru Nchileke aja ono be jehekwa ole ẹnya t'a maru m'ẹji iya; ?ooke manụ-manụ. Onye ono buakwa onye aasọ nsọ. ³⁷ Ole; ọ -bukwanuru l'ẹkuluba ọbu bẹ dulephu ẹge ọ dọ l'ẹnya; eji ojingu erutawaa l'ẹke ono bẹ ẹkuluba ọbu kpohuakwaru; ọ buakwa onye ẹ taa sọdu nsọ. T'onye ono, achijeru Nchileke aja ono gua ya onye ẹ taa sọdu nsọ.

38 “O -buru lẹ nwoke; m'ọ bụ nwanyi bẹ iphe-ọcha tūkashiru poopoo l'ẹhu; l'achagbaa ọcha; 39 tẹ onye achijeru Nchileke ẹja lekwa onye ọbu ẹnya l'ẹhu. O -buru l'ẹke ọbu ta chadu ọkpobe ọcha; a maru l'ọo ngwo bẹ tūkashiru onye ọbu l'ẹhu; l'onye ọbu b'ẹ taa sọdu nsọ.

40 “Egbushi -rishihu onye nwoke l'ishi; bükwa ishi-ọnma b'ọ bụ. Ẹ tọ bükwa onye aasọ nsọ. 41 O -buru l'ọo l'ọnu-ifu bẹ egbushi rishihuru iya; bẹ onye ọbu bükwa ishi-ọnma ọnu-ifu. Obenu l'ẹ taa sọdu iya nsọ. 42 Ọle; ọ -buru l'ọ nweru ọnya, acha kpalakpala; l'ẹkekwapu nwuswuswe, nọ iya l'ishi-ọnma ọbu; m'ọ bụ ọnu-ifu ọbu; b'ọ buakwa ẹhu-labụ bẹ tūru iya l'ishi-ọnma ọbu; m'ọ bụ l'ọnu-ifu. 43 T'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono lee ya ẹnya. O -buru l'ọnya ono, nọ onye ono l'ishi; m'ọ bụ l'ọnu-ifu ono acha iya kpalakpala; l'ẹkekwapu nwuswuswe; mbụ dū l'ọ bụ ẹhu-labụ ono, eswe nswe, emeje madzū l'akpo-ẹhu ono; 44 ọo ya bụ l'onye ọbu bụ onye ẹhu-labụ; buru onye aasọ nsọ. T'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono gu ya l'onye aasọ nsọ; kele ẹhu-labụ nk'iya turu iya l'ishi.

45 “T'onye ono lakakwaa uwe iya; haa egbushi iya t'ọ yagashihu ayagashihu; woru ẹkwa gbochita ugbo-ọnu; chia mkpu sū lẹ ya bükwa onye aasọ nsọ; ya bükwa onye aasọ nsọ. 46 O bụ ẹge iphe ono nọ-beru iya l'ẹhu bụ ẹge ọo-bụ-beru onye aasọ nsọ. Yo shi l'ọdu ndu Ízurelu lufu; je eburu ichẹ.

Ekemu k'iphe, tsuru evu

47 “O -buru l'ọ nweru uwe, tsuru evu; m'ọ bụ uwe ẹji anụ; m'ọ bụ uwe ọcha; 48 m'ọ bụ ẹkwa, e kweru l'òwúú ọcha; m'ọ bụ ọphu e gude ẹji anụ kwee; m'ọ bụ l'akpo; m'ọ bụ l'iphe, e meru l'akpo; 49 teke ọ bụ l'ẹke ono, tsuru evu ono eke ẹwu-ẹwu; m'ọ bụ l'ooke uswuswe; b'ọ bükwa ẹjo-ẹhu, eswe nswe. T'e jekwa je ekoshi iya onye achijeru Nchileke ẹja. 50 T'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono lekwa ẹnya l'ẹke ono, tsuru evu ono; woru iphe ọbu, tsuru evu ọbu gu-chia l'ulo t'ọ nọ abali ẹsaa. 51 O -be lẹ mbọku k'ẹsaa; tẹ onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono je elefua ya ẹnya ọdo. O -buru l'evu ọbu haru bakahu l'uwe ọbu; t'a makwaru l'ọ bụ ẹhu-labụ. Iphe ono, tsuru evu ono buakwa iphe, aasọ nsọ. 52 T'onye ono kpọkwaa uwe ono ọku; m'ọ bụ uwe ẹji anụ; m'ọ bụ uwe ọcha; m'ọ bụ ẹkwa, e kweru l'òwúú ọcha; m'ọ bụ ọphu e gude ẹji anụ kwee; m'ọ bụ iphe, e meru l'akpo bụ ọphu evu ono nọ; t'a kpọkwaa ya ọku; kẹ l'ọ kwa ẹhu-labụ.

53 “Ọle ọ -buru l'onye achijeru Nchileke ẹja leri iya ẹnya; evu ono ta bakahudu l'iphe ono; 54 t'ọ zia t'a saa iphe ono, tsuru evu ono asasa. Yọ bya agụ-chia ya l'ulo t'ọ nọ abali ẹsaa ọdo. 55 T'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono lee ẹnya l'iphe ono teke a satsuaru iya. O -buru l'iphe ọbu ta ghanwedu ẹge ooke; m'ọ -ruhuduru ọ buru l'ẹ tọ bakahudu abakahu; b'ọ bükwa iphe, aasọ nsọ. T'a kpọkwaa ya ọku; mẹ evu ọbu; ?ọ nọ iya l'ifu; m'ọ nọ iya l'azụ. 56 O -buru l'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono leri iya ẹnya; ẹke ono, tsuru evu ono ekpekputawa ekpekputa l'a satsuaru iya ono; t'ọ lakafu ẹke ono, tsuru evu l'uwe ono; m'ọ bụ l'akpo ono; m'ọ bụ l'ẹkwá ono, e kweru ekwekwe ono; m'ọ bụ l'ọphu a kparu akpakpa. 57 Ọle; ọ -buru l'evu ono avua ọdo l'uwe ono; m'ọ bụ l'iphe ono, e kweru ekwekwe ono; m'ọ bụ l'ọphu a kparu akpakpa; m'ọ bụ l'iphe ono, e meru l'akpo anụ ono; a maru l'ọ bụ iphe, abakahu abakahu. T'a kpọkwaa iphe bụ iphe ono, tsuru evu ono ọku. 58 Iphe, bụ iphe, tsuru evu, a sawaru asasa; evu ono ta nọhe iya; t'a saa ya k'ugbo ẹbo t'ọ buru iphe, ẹ taa sọdu nsọ.”

59 Ono bụ ekemu, nọru iphe bụ evu, tsuru l'uwe ẹji anụ; m'ọ bụ l'uwe ọcha; m'ọ bụ l'ẹkwá, e kweru ekwekwe; m'ọ bụ l'ọphu a kparu akpakpa;

m'ò bụ l'òphu e gude akpọ mee; k'òphu a gụ iya l'iphe, aasọ nsọ; m'ò bụ òphu ẹ taa sọdu nsọ.

14

Okoshi l'onye iphe eme l'akpọ-ẹhu kọrohuwaru

¹ Tò dū iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósísi; sù iya: ² “Owaa bụ ekemu, ee-tsoje mbòku, eeme t'a sọ-buhu onye ẹhu-labù shi eme nsọ: T'e duru onye òbu dutaru onye achijeru Nchileke ẹja. ³ T'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono shikwa l'òdu ndu Ízurelù lufu; je elee ya ẹnya òhuma. Ò -bùru l'onye ono kọrohuwaru l'ẹjo-ẹhu ono, eswe nswe ono; ⁴ t'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono zia t'e wotaru onye òphu eeme t'a sọ-buhu nsọ òbu ụnwenu labù, nọ ndzù, ẹ taa sọdu nsọ; waa oshi sida; mę ẹkwa uswe; mę ẹsua isopu. ⁵ T'o onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono sù t'e gbua nwenu ono nanù l'eli ite, a kpuru l'ura, e yeru mini, doru rísangu. ⁶ Nwenu òphu nọ ndzù phù bẹ ọo-nwuta; wota oshi sida phù; wota ẹkwa uswe phù; mę ẹsua isopu phù; tũko tsee lẹ mee nwenu onanu, e gburu l'eli mini ono, e kutaru k'òphungu ono. ⁷ Yò bya ephee ya onye ono, eeme t'ẹ b'a sọhe nsọ l'ẹhu-labù, eme iya nù ono ugbo ẹsaa. Yò sù l'onye ono bụwa onye, ẹ taa sọdu nsọ; haa nwenu onanu, nọ ndzù ono t'o pheba l'egu. ⁸ Onye ono, byaru t'e mee ya t'ẹ ba sọhe iya nsọ ono eje eworu uwe iya saa; kpushikota ẹji, nọ iya l'ẹhu l'ò ha; mę ẹgbushi iya; ghua ẹhu; shi ẹge ono bụru onye ẹ taa sọdu nsọ. E -metsua ẹge ono; t'ò batawaru l'òdu ndu Ízurelù. Òle t'ò nọfukwa anọfu l'òdu ndu Ízurelù ono abalì ẹsaa. ⁹ Ò nọ-gee abalì ẹsaa t'ò kpushikwaa ẹji, nọ iya l'ẹhu l'ò ha ọdo; kpushia ishi; kpushia ẹji-agba; mę ejibu-ẹnya; męwaru ẹji ọdo, nọgbaa ya l'ẹhu. Yò saa uwe iya; ghua ẹhu; bya aburu onye ẹ taa sọdu nsọ.

¹⁰ “Teke o ruru lẹ mbòku k'ẹsato; tẹ onye òbu kpùta ụnwu ebyila labù, ẹ-te nwedu ntùpo; waa ada aturu, gbaru afa, ẹ-te nwedu ntùpo. Yo gude nkere-eto ogbonga ntù akpe, a gwòkoberu manù; t'e gude iya gwoo ngweja-nri. Yo wotakwaphu manù, jiru konggo ejiji tukobe iya. ¹¹ Onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono eduta onye ono, eeme t'ẹ ba sọhe nsọ ono yele iphe ono, o gude bya ono; bya eworu dobe Ojejoje l'ifu l'ònu Ụlo-Èkwà Ndzuko. ¹² Yò bya akpùta nwa ebyila ono nanù yele konggo phù, manù jiru ejiji phù; gude gwoo ngweja-ugwo. Yò maa ngweja ono l'ifu Ojejoje t'ò bụru ngweja-amama. ¹³ Yò bya eworu nwa ebyila ono gbua lẹ Eke-du-Nsọ; mbù l'ẹke ono, eegbuje anù, e gude egwo ngweja-iphe, dū ẹji; mę ke ngweja-ukfuru ono. Ò bụ ẹge ono, ngweja-iphe, dū ẹji bụ k'onye achijeru Nchileke ẹja ono bụ ẹge ngweja-ugwo bükwaphu nk'ya. Ò bụ ngweja, dushi nsọ ike. ¹⁴ Onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono emeta mee anù ono, e gude gwoo ngweja-ugwo ono; ye onye ono, eeme t'ẹ ba asọhe nsọ ono l'atakarama-nchì ẹka-utara; mkpushi-ẹka ezeke-ẹka ẹka-utara mę mkpushi-òkpa ezeke-òkpa ẹka-utara iya. ¹⁵ Onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono abya emeta konggo manù ono; meru iya ye onwiya l'òbechere-ẹka ẹka-ibiyita; ¹⁶ woru mkpushi-ẹka ẹka-utara tsee lẹ manù ono; meta iya phee ugbo ẹsaa l'ifu Ojejoje. ¹⁷ Manù òphu ghuduru iya l'òbechere-ẹka phù bẹ ọo-tada onye ono, eeme t'ẹ ba sọhe nsọ ono l'atakarama-nchì ẹka-utara; mkpushi-ẹka ezeke-ẹka ẹka-utara; mkpushi-òkpa ezeke-òkpa ẹka-utara; mę l'eli mee anù ono, e gude gwoo ngweja-ugwo ono. ¹⁸ Manù òphu ghuduru nù bẹ ọo-fu onye ono, eeme t'ẹ ba sọhe nsọ ono l'ishi; gude kfua ugwo iphe, dū ẹji onye ono l'ifu Ojejoje.

19 “Onye ono, achijeru Nchileke eja ono abya egwoo ngweja-iphe, du eji ono; gude kfuwa ugwo iphe, du eji, onye ono meru; mbu onye ono, eeme t'e ba sohe nsu ono. Teke e metsuaru; yo woru anu ono, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru ono gbua; 20 woru ngweja-ukfuru ono yeke ngweja-nri, tso iya nu l'nya-ngweja gwoo gude kfuwa ugwo iphe, du eji iya. Onye ono abya aburu onye e taa sdu nsu.

21 “Ole; o -buru l'onye obu bu onye ukpa; to du ike onu iphe ono, a gushiru ono; t'onye obu kputa nwa ebyila lanu nu t'o buru ke ngweja-ugwo. E woru iya maa t'o buru ngweja-amama, e gude akfu ugwo iphe, du eji. Yo byakwaphu bya ewota nkere-iri ogbonga nu akpe, a gwokoberu man; t'o buru ngweja nri; waa man, jiru konggo; 22 me ndo labu; m'o bu kparakobe ebo; ophu rukpeleru iya phu eka. Nanu be ee-gude gwoo ngweja-iphe, du eji. E gude ophu gwoo ngweja-ukfuru. 23 O -be le mboku k'esato; yo chiru iphe bu iphe ono byakfuta onye ono, achijeru Nchileke eja ono t'e gude mee ya t'e ba sohe iya nsu; gude iya bya l'ifu Ulo-Ekwá Ndzuko l'ifu Ojejoje. 24 T'onye ono, achijeru Nchileke eja ono kputa nwaru ono yeke konggo ono, man jiru ejiji ono je amaa Ojejoje l'ifu t'o buru ngweja-amama. 25 Yo woru nwaru ono gbua; meta mee ya tada onye obu, eeme t'e ba sohe nsu obu l'atakarama-nchi eka-utara; waa le mkpushi-eka ezeke-eka eka-utara; wafu le mkpushi-eka ezeke-okpa eka-utara. 26 Onye ono, achijeru Nchileke eja ono abya emeta manu ono meru ye onwiya l'obechere-eka eka-ibyita; 27 gude mkpushi-eka eka-utara iya phee manu ono ugbo esaa l'ifu Ojejoje. 28 Onye ono, achijeru Nchileke eja ono emeta manu ono, no iya l'obechere-eka ono tada l'eke ono, o tadaru mee anu ono, e gude gwoo ngweja-ugwo ono; bu iya bu l'atakarama-nchi eka-utara onye ono, eeme t'e b'a sohe nsu ono; mkpushi-eka ezeke-eka eka-utara iya; me mkpushi-okpa ezeke-okpa eka-utara iya. 29 Manu ophu ghuduru iya l'obechere-eka be oo-fu onye ono, eeme t'e b'a sohe nsu ono l'ishi; gude kfuwa ugwo iphe, du eji iya l'ifu Ojejoje. 30 Yo nwuta ndo ono; m'o bu kparakobe ono, onye ono duru ike gbata ono; gude gwoo ngweja obu. 31 Nanu be oo-gude gwoo ngweja-iphe, du eji; gude ophu gwoo ngweja-ukfuru yeke ngweja-nri. O bu ege ono bu ege onye achijeru Nchileke eja e-shi kfuwa ugwo onye ono, eeme t'e b'a sohe nsu ono l'ifu Ojejoje. 32 Ono bu ekemu, noru onye oome; mbu ehulabu; to du ike gbata iphe, ee-gude mee t'e b'a sohe iya nsu.”

Igbo-ulo, tsuru evu

33 To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu yeke Eronu; su epehe: 34 “Unu -lalephu ali Kenanu, bu eke ono, ya abya unu anunu t'o buru okè-iphe unu ono; o -buru l'o nweru ulo, no l'ali ono, ya meru; yo tsua evu; 35 te onye nwe ulo obu jekwa akoru onye achijeru Nchileke eja l'ulo iya dukwa iya l'o tsuru evu. 36 Onye ono, achijeru Nchileke eja ono a-su t'e gwoshikota iphe l'ulo ono; temanu yo bahu je aphu eke tsuru evu obu; k'ophu t'o tukodu ulo ono yeke iphe, no iya nu gua l'iphe, aaso nsu. E -gwoshitsua iphe l'ulo ono; t'onye ono, achijeru Nchileke eja ono bahu l'ulo ono je elee ya enya. 37 T'o lee enya l'igbo-ulo eke tsuru evu obu. O -buru l'ooke ewu-ewu; m'o kwanu uswuswe; eke obu emia emimi; 38 te onye ono, achijeru Nchileke eja ono lufuta l'ulo ono; woru iya gu-chia t'o noo ujiku esaa. 39 O -rua le mboku k'esaa; te onye ono, achijeru Nchileke eja ono laphu azu je elee enya l'ulo obu odo. O -buru l'evu obu bakahuru l'igbo-ulo ono; 40 t'o su t'e gvufu mkpuma ono, tsuru evu ono je etufaa l'eke aaso

nsò l'azù mkpùkpù. ⁴¹ T'e kwoshia ime ọ̀lò onò ekwoshi l'igbo-ọ̀lò iya mgburumburu; kpota iphe, e kwoshiru iya je awùshia l'azù mkpùkpù l'ẹ̀ke aasò nsò. ⁴² T'e wota mkpuma ọ̀dò gude tẹ̀-chishia ẹn̄ya iya ọ̀phu e gvukpòshiru phù; a kùtakwaphu ẹ̀poto ọ̀dò gude techia ọ̀lò ọ̀bù ọ̀dò.

⁴³ "Ọ̀ -bùrù l'evu ọ̀bù chafùtaru l'ọ̀lò onò ọ̀dò l'ẹ̀ gvukpofutsuaru mkpuma phù; e kwoshitsua ya; bya etechita iya azù ọ̀bù; ⁴⁴ tẹ̀ onye onò, achijeru Nchileke ẹ̀ja onò laphu azù jee elee ya ẹn̄ya ọ̀dò. O -bùrù l'evu ọ̀bù bakahuru l'ọ̀lò ọ̀bù b'ọ̀ bụ̀kwa evu, abakahu abakahu nọ̀ l'ọ̀lò onò. Oo ya bụ̀ l'ọ̀lò ọ̀bù bụ̀wa ọ̀lò, aasò nsò. ⁴⁵ T'e gbukaa ọ̀lò ọ̀bù; vuta mkpuma iya; mẹ̀ oshì iya; waa ẹ̀ja, e gude techia ya je awùshia l'azù mkpùkpù l'ẹ̀ke aasò nsò. ⁴⁶ Onye bahuru l'ọ̀lò onò teke onò, a gụ-chikwaduru iya agụ-chi onò; a-bùrù onye aasò nsò jeye nchi ejihu. ⁴⁷ Onye zẹ̀rù l'ọ̀lò onò kua mgbẹn̄ya; m'ọ̀ kwanù nọ̀du iya ria nri; tẹ̀ onye onò sakwaa uwe iya asasa.

⁴⁸ "Teke bụ̀ l'onye onò, achijeru Nchileke ẹ̀ja onò byaru t'ò lee ọ̀lò onò ẹn̄ya; bya aphù l'evu onò te nwehedu ẹ̀ke ọ̀ nọ̀kwadu l'ọ̀lò onò l'ẹ̀ techitsuaru iya onò; t'ọ̀ gua ọ̀lò onò ọ̀lò, ẹ̀ taa sọ̀du nsò; kẹ̀ l'evu ọ̀bù ta nọ̀hedu iya. ⁴⁹ Iphe, oo-gude mee ọ̀lò onò t'ẹ̀ b'a sọ̀he iya nsò; bụ̀kwa t'ọ̀ nwùta unwenu labù; wotakwaphu oshì sida; mẹ̀ ẹ̀kwa uswe; waa ẹ̀swa isopu. ⁵⁰ Yo woru nwènu lanù gbua lẹ̀ ite, a kpuru l'ura, e yeru mini, dù mma. ⁵¹ E wota oshì sida phù; mẹ̀ ẹ̀swa isopu phù; waa ẹ̀kwa uswe phù yẹ̀le nwènu ọ̀phu nọ̀ ndzù; tũ̀ko tsee lẹ̀ mee nwènu ọ̀phu e gburu egbughu phù yẹ̀le mini phù dù mma phù; woru iya phee l'ọ̀lò onò ugbo ẹ̀saa. ⁵² Oo-gude mee nwènu phù; mẹ̀ mini phù, dù mma phù; mẹ̀ nwènu ọ̀phu nọ̀ ndzù phù; mẹ̀ oshì sida phù; mẹ̀ ẹ̀swa isopu phù; waa ẹ̀kwa uswe phù; mee ọ̀lò onò t'ẹ̀ b'a sọ̀he iya nsò. ⁵³ Yo gude nwènu ọ̀phu nọ̀ ndzù phù lufu azù mkpùkpù je ahaa ya t'ò pheba l'ẹ̀gu. O kwa ẹ̀ge onò bẹ̀ oo-shi kfiya ugwo iphe, dù ẹ̀ji; shi ẹ̀ge onò safu mmeru, nọ̀ l'ọ̀lò onò; ọ̀lò onò aburu ọ̀lò, ẹ̀ taa sọ̀du nsò."

⁵⁴ Ono bụ̀ ekemu, ee-gudeje etso ẹ̀hu-labù l'udu iya udu iya; jeye l'ẹ̀jo ẹ̀kuluba; ⁵⁵ mẹ̀ k'evu, tsuru l'uwe yẹ̀le ọ̀phu tsuru l'ọ̀lò; ⁵⁶ mẹ̀ k'onye ọ̀nya nọ̀ l'ẹ̀hu; m'ọ̀ bụ̀ iphe, dù l'ọ̀ bụ̀ ẹ̀kpa; m'ọ̀ bụ̀ onye iphe tũ̀kashiru poopoo l'ẹ̀hu; ⁵⁷ t'e shi ẹ̀ge onò koshi teke iphe bụ̀ iphe, aasò nsò; m'ọ̀ teke ọ̀ bụ̀ iphe, ẹ̀ taa sọ̀du nsò. Ono bụ̀ ekemu ẹ̀ge ee-meje kẹ̀ ẹ̀hu-labù; mẹ̀ k'iphe, tsuru evu.

15

Onye iphe alashì l'ẹ̀hu

¹ Tọ̀ dù iya bụ̀; Ojejoje abya ekfuru yeru Mòsisu yẹ̀le Érọ̀nu; sù ẹ̀phe: ² "Unu kfuru yeru ndu Ízurelù; sù ẹ̀phe-a: O -nweru onye nweru iphe, atsòshi iya atsòshi l'ẹ̀hu; bẹ̀ iphe onò, atsòshi iya l'ẹ̀hu onò bụ̀kwa iphe, aasò nsò. ³ Iphe onò meekwaru onye ọ̀bù; yọ̀ buru onye aasò nsò; mẹ̀ iphe ọ̀bù atsòshikwadu iya-a ẹ̀ge ọ̀otsoshi; m'ọ̀ kwanù l'ò nweru iphe, e gude gbobuta iya b'ọ̀ bụ̀lekwa iphe, aasò nsò. ⁴ Iphe bụ̀ oshì-azẹ̀e, onye onò zẹ̀rù bụ̀akwa iphe, aasò nsò. Iphe, bụ̀ iphe, ọ̀ nọ̀duru anọ̀du a-bụ̀kwaruphu iphe, aasò nsò. ⁵ T'onye denyiru ẹ̀ka l'oshi-azẹ̀e onye ọ̀bù; sakwaa uwe iya asasa; ghua ẹ̀hu. Onye onò aburu onye aasò nsò jeye tẹ̀ nchi jihu. ⁶ Onye nọ̀duru anọ̀du l'iphe, onye iphe shi l'ẹ̀hu alashì nọ̀duru; t'onye onò sakwaa uwe iya; ghua ẹ̀hu. Yọ̀ buru onye aasò nsò jeye tẹ̀ nchi jihu. ⁷ T'onye denyiru onye iphe shi l'ẹ̀hu l'atsòshi ẹ̀ka sakwaa uwe iya asasa; ghua ẹ̀hu. Yọ̀ buru onye aasò nsò jeye tẹ̀ nchi jihu. ⁸ Onye onò, iphe atsòshi atsòshi l'ẹ̀hu onò -gbùshi onye ẹ̀ taa sọ̀du nsò ọ̀nu-mini; t'onye ọ̀bù

sakwaa uwe iya; ghua ɛhu. Yo buru onye aaso nso jeye te nchi jihu. ⁹ Iphe, bu iphe aagba agbagba, onye ono noduru l'eli iya gbaa buakwa iphe, aaso nso. ¹⁰ Iphe bu onye ɛhu iya ruru l'iphe onye obu shi nodu a-buru onye aaso nso jeye l'urenyashi. Onye wotaru iphe obu a-sakwa uwe iya asasa; ghua ɛhu. Yo buru onye aaso nso jeye te nchi jihu. ¹¹ Onye o denyiru ɛka; mbu onye iphe shi l'ehu atsoshi; l'e b'o kwɔ ɛka; t'onye ono sakwaa uwe iya asasa; ghua ɛhu. O-buru onye aaso nso jeye te nchi jihu. ¹² O -buru ite-ura; be onye obu denyiru ɛka; t'a tukpokwaa ya. Teke o bu iphe, e gude oshi mee; t'e gudekwa mini saa iphe obu asasa.

¹³ "Onye ono, iphe alashi l'ehu ono -kalephu mma; t'o gutaru onwiya ujiku ɛsaa noo t'e gude mee ya t'e ba sohe iya nso. Yo saa uwe iya; gude mini, e kutaru k'ophungu ghua ɛhu. Yo buru onye e taa sodu nso. ¹⁴ O -be le mboku k'ɛsato; yo nwuta kparakobe labu; m'o bu ndo labu gude bya Ojejoje l'ifu l'onu Ulo-ɛkwà Ndzuko; bya anu iya onye achijeru Nchileke eja. ¹⁵ Onye ono, achijeru Nchileke eja ono anwuta iya gude gwoo ngweja. Nanu be oo-gude gwoo ngweja-iphe, du eji. Yo gude ophu gwoo ngweja-ukfuru. O bu ege ono be ee-shi; yo kfua ugwo iphe, du eji onye ono, iphe atsoshi l'ehu ono l'ifu Ojejoje.

¹⁶ "Teke nwoke nyiru iphe; t'o ghukwaa ɛhu osuma; buru onye aaso nso jeye te nchi jihu. ¹⁷ ɛkwa; m'o bu akpo, a nyiru iphe kpua be ee-gude mini saa asasa. ɛkwa ono; m'o bu akpo ono a-buru iphe aaso nso jeye te nchi jihu. ¹⁸ Teke nwoke yele nwanyi zeru; nyia iphe; t'ephe ebo jekwa je aghua ɛhu. Ephe ebo a-buru ndu aaso nso jeye te nchi jihu.

Nwanyi, nso eme

¹⁹ "O -buru le nwanyi be nso eme be oo-buru onye mmeru no l'ehu abali ɛsaa. Onye denyiru iya ɛka a-bukwaruphu onye aaso nso jeye te nchi jihu. ²⁰ Iphe bu iphe, o zekpooru azee teke ono, nso eme iya ono; m'o bu iphe, o noduru anodu tukookwaru buru iphe, aaso nso. ²¹ Onye denyiru oshi-azee ya ɛka; a-sa uwe iya asasa; ghua ɛhu. Onye ono aburu onye aaso nso jeye te nchi jihu. ²² Onye denyiru iphe, o noduru anodu ɛka; a-sa uwe iya asasa; ghua ɛhu. Onye ono aburu onye aaso nso jeye te nchi jihu. ²³ Onye denyiru ɛka l'oshi-azee ya; m'o bu l'oshi, onodu anodu be buakwa onye aaso nso jeye te nchi jihu. ²⁴ O -buru le nwoke jekfuru nwanyi, nso eme; mee ono, ala nwanyi ono erua ya l'ehu; t'a sokwaa nwoke ono nso abali ɛsaa. Iphe bu oshi, nwoke ono zeru azee l'o ha a-bukota iphe, aaso nso.

²⁵ "O -buru le nwanyi be mee laru ujiku olemole le teke nso te emedu iya; m'o bu le mee obu laghataru iya ujiku ole, onoje le nso iya; t'a sokwaa onye obu nso ege aasoje iya teke nso eme iya. ²⁶ Iphe bu oshi, o zeru azee teke mee ono ala iya; be aa-sokwaphu nso ege a soru oshi-azee, oozeje teke nso eme iya. Iphe bu iphe, o noduru anodu; t'a sokwaa ya phu nso ege ono, aasoje iya teke nso eme iya ono. ²⁷ Iphe bu onye denyiru ɛka l'iphe ono buakwa onye aaso nso. T'onye ono sakwaa uwe iya; ghua ɛhu. Onye ono aburu onye aaso nso jeye te nchi jihu. ²⁸ Obenu l'agha; mee obu -labuhule iya phu; t'o gutaru onwiya ujiku ɛsaa noo. Teke e metsuaru; yo buru onye e taa sodu nso. ²⁹ O -be le mboku k'ɛsato t'onye obu nwuta kparakobe labu; m'o bu ndo labu; nwutaru onye achijeru Nchileke eja l'ifu Ulo-ɛkwà Ndzuko. ³⁰ T'onye ono, achijeru Nchileke eja ono nwuta nwenu lanu gude gwoo ngweja-iphe, du eji. Yo gude ophu gwoo ngweja-ukfuru. Onye ono, achijeru Nchileke eja ono e-shi ege ono kfua ugwo iphe, du eji

nwanyi ono l'ifu Ojejoje lẹ kẹ mee ono, laru iya nū ono; yọ bọru onye aasọ nsọ ono.

³¹ “Ono bụ ẹge unu e-shije dokahu unwu Ízuru l'iphe, e-me t'ephe bọru ndu aasọ nsọ; t'ephe be evuta mmeru vubata l'ulo-ékwa ono, nọ l'ẹke ono, ẹphe nọ ono; shi ẹge ono bọru ndu aasọ nsọ nwūshihu.”

³² Ono bụ ekemu, a tūru doberu nwoke, iphe atsohi l'ẹhu yele nwoke, nyiru iphe; shi ẹge ono bọru onye aasọ nsọ; ³³ bya abụkwaruphu kẹ nwanyi, nsọ eme; bọru kẹ nwoke; m'ọ bụ nwanyi iphe alashi l'ẹhu; m'ọ bụ nwoke, jekfuru nwanyi, aasọ nsọ.

16

Mbọku okfu-ugwo-iphe, dụ ẹji
(Liv 23:26-32; Ógú 29:7-11)

¹ Ojejoje abya ekfuru nū Mósisu l'unwu Éronu ẹphe ẹbo nwūshihutsuaru teke ono, ẹphe jeru Ojejoje l'ifu ono; ² sụ ẹphe: “Kfuru nwunne ngu Éronu; t'ẹ b'ọ bujelekwaphu teke dụ iya mma; yọ bahu lẹ Ẹke-Kakọta-odu-Nso; mbụ l'ẹke ono, e gude ẹkwa kebata l'ifu ẹke ono, aakfuje ugwo iphe, dụ ẹji, nọ l'eli Okpoko Ogba-ndzu ono. Odumeka be ọo-nwūhukwa. Ishi iya aburu lẹ ya anọduje l'urukpu bya l'eli ẹke ono, aakfuje ugwo iphe, dụ ẹji ono. ³ Ọwaa bụ ẹge Éronu e-gudeje bahu lẹ Ẹke-Kakọta-odu-Nso: Oo-gude nwa oke-eswi, oo-gude gwoo ngweja-iphe, dụ ẹji; bya egude ebyila, oo-gude gwoo ngweja-ukfuru.

⁴ “Yọ chita uwe-ime-ẹhu ọcha phụ, e doberu nsọ phụ yee; bya eyekwaaphu nwiba ọcha, eeyeje l'ime ukfu. Yo wota ẹkwa ọcha, gbiriri ẹkwa-ukfu tubuta onwiya; bya ewota okpu-ẹkwa kee. Uwe ono l'ọ ha be dukota nsọ. Oo-gudejeodu mini ghụ ẹhu; tẹmanu yo yede iya.

⁵ “Tẹ ndu Ízuru kpee Éronu mkpi labu t'ọ gude gwoo ngweja-iphe, dụ ẹji; waa ebyila lanu, oo-gude gwoo ngweja-ukfuru. ⁶ Tẹ Éronu kputa oke-eswi phụ gude gwoo ngweja-iphe, dụ ẹji kẹ nk'ia; shi ẹge ono kfu a ugwo iphe, dụ ẹji, o meru yele kẹ ndibe iya l'ifu Ojejoje. ⁷ Yọ bya akputa mkpi labu phụ bya l'ifu Ojejoje l'onu Ulo-Ékwa Ndzuko. ⁸ Tẹ Éronu wota ẹnwa tua lẹ mkpi labu ono. Ido lanu a-buru kẹ Ojejoje. Ido ophu aburu kẹ Azazelu.* ⁹ Mkpi ophu ẹnwa iya laru Ojejoje; be Éronu e-gude gwoo ngweja-iphe, dụ ẹji. ¹⁰ Ophu ẹnwa iya laru Azazelu; be aa-kputa lẹ ndzu bya Ojejoje l'ifu t'e gude iya kfu a ugwo iphe, dụ ẹji; tẹmanu a kputawa iya ru je ahaa l'echi-egu t'ọ bọru ẹja-enwenwe† lakfu Azazelu.

¹¹ “Éronu a-kputa oke-eswi phụ, oo-gude gwoo ngweja-iphe, dụ ẹji phụ; gude kfu a ugwo iphe, dụ ẹji k'onwiya me kẹ ndibe iya. Yo woru oke-eswi ono gbua t'ọ bọru ngweja-iphe, dụ ẹji nk'ia. ¹² Yo wota mbeji, aaguje ọku; vota icheku-oku l'anya-ngweja l'ifu Ojejoje; vọ-jia ya avọ-ji; bya ahata insensu, e gwemaru egwema; yo ji mkpoji ẹka labu; gude bahu l'ẹke ono, e gebutaru ẹkwa ono. ¹³ T'ọ woru insensu ono tukobe l'eli ọku ono, nọ Ojejoje l'ifu ono; k'ọphu ẹnwuru-ọku insensu ono a-kpu tuu rachia ẹke

* **16:8** 16:8 Iphe aari lẹ Azazelu bụ be ẹjo ogvu, bu l'echi-egu. † **16:10** 16:10 Eja enwenwe bụ ẹja, eegude elu, nọ ndzu nwee madzu; unwunna; ikfu; m'ọ bụ mkpukpu; akputa iya lẹ ndzu; kpufu lẹ mkpokahu-uzo; m'ọ bụ l'egbudu t'ọ vuta iphe, dụ ẹji ndu ophu meru; m'ọ bụ iphe-ememe, nọ ẹphe l'ẹhu vufu. Ọ bụ ẹja, eegude akfu ugwo iphe dụ ẹji; m'ọ kwanu ugwo iphe-ememe.

ono, aanṛduje akfũ uḡwo iphe, dũ eji l'eli Okpoko Ekemu ono; k'ophu ẹ tṛ nwuhudu. ¹⁴ T'o meta mee oke-eswi ono; gude mkpũshi-ẹka phee ya l'eli ẹke ono, aakfũje uḡwo iphe, dũ eji ono. Yo gudekwaphu mkpũshi-ẹka phee mee-iphe ono ugbo ẹsaa l'ifu ẹke ono, aakfũje uḡwo iphe, dũ eji ono.

¹⁵ "T'o woru mkpi phũ, o gude gwoo ngweja-iphe, dũ eji ndu Ízurelu phũ; gbua; gude mee ya baḡ l'ẹke ono, e gebutaru ẹkwa ono; woru mee ya ono mee ẹge o meru mee oke-eswi phũ: mbũ phee ya l'eli ẹke ono, aakfũje uḡwo iphe, dũ eji ono; phekwaa ya phũ l'ifu iya. ¹⁶ Yṛ bũru ẹge ono bẹ oo-shi kfũa uḡwo iphe, dũ eji kẹ Ẹke-Kakṛta-ṛdu-Nsṛ; kẹle ndu Ízurelu buwa ndu aasṛ nsṛ; bũru ndu kwefuru ikẹ l'iphe, dũ eji, ẹphe mekotaru l'ṛ ha. Yṛ bukwaruphu ẹge ono bu ẹge oo-me iya lẹ kẹ Ẫlo-Ẹkwà Ndzuko, bu ophu nṛ ẹphe l'echi teke ono, ẹphe bu ndu aasṛ nsṛ ono. ¹⁷ T'ẹ b'ṛ dukwa onye a-nṛdu l'ime Ẫlo-Ẹkwà Ndzuko ono; me Ẹronu baḡlephu lẹ Ẹke-Kakṛta-ṛdu-Nsṛ je ṛkfu uḡwo iphe, dũ eji; jeye yo kfu-gee uḡwo iphe, dũ eji k'onwiya yele kẹ ndibe iya me kẹ ndu Ízurelu l'ẹpha ha; luḡfuta. ¹⁸ Teke e metsuaru; yo jeshia l'ẹnya-ngweja ono, nṛ Ojejoje l'ifu ono; je akfũa uḡwo iphe, dũ eji k'ẹke ono. Yo meta mee oke-eswi phũ yele mee mkpi phũ; wũru ye lẹ mpo, e mobegbaaru l'ẹnya-ngweja ono. ¹⁹ Yo meta mee ono gude mkpũshi-ẹka iya phee ya l'ẹnya-ngweja ono ugbo ẹsaa; shi ẹge ono safu iya ntũru kẹ ndu Ízurelu; dobe iya nsṛ ṛdo.

Mkpi, vu iphe, dũ eji, ndu Ízurelu meru

²⁰ "Ẹronu -kfũ-gelephu uḡwo iphe, dũ eji, e meru lẹ Ẹke-Kakṛta-ṛdu-Nsṛ yele kẹ Ẫlo-Ẹkwà Ndzuko ono; me k'ẹnya-ngweja ono; yṛ bya akpũfuta mkpi phũ, nṛ ndzũ phũ; ²¹ woru ẹka labũ byabẹ mkpi onanu, nṛ ndzũ ono l'ishi; bya atũko ẹjo iphe, ndu Ízurelu meru kfushikota kpua ya yele ikẹ, ẹphe kwefuru Nchileke; mekpṛo iphe, dũ eji, ẹphe mekotaru l'ṛ ha. Yṛ tũko iya byabẹ mkpi ono l'ishi; kpũru iya kpẹe onye a tũru ẹka t'o je ahaa ya l'echi-ẹgu. ²² Yṛ bũru mkpi ono e-vutakota iphe, dũ eji ẹphe l'ṛ ha laa lẹ mgbẹgu ẹke ẹ te budu ebubu; je anṛdu. Ẹke oo-je ahaa mkpi ono bu l'echi-ẹgu.

²³ "Teke ono; Ẹronu abahũ lẹ Ẫlo-Ẹkwà Ndzuko ono je eyefu uwe ṛcha ono, o yeru b'ṛ baḡũderu lẹ Ẹke-Kakṛta-ṛdu-Nsṛ. O -yefutsua ya; yṛ haa ya l'ẹke ono. ²⁴ Yṛ nṛdu l'ẹke dũ nsṛ ghũa ẹhu; woru uwe iya yee; luḡfuta bya egwoo ngweja-ukfuru kẹ nk'iya yele kẹ ndu Ízurelu; shi ẹge ono kfũa uḡwo iphe, dũ eji k'onwiya yele kẹ ndu Ízurelu. ²⁵ Yo woru ẹbà anũ, e gude gwoo ngweja-iphe, dũ eji phũ kpṛo ṛku l'ẹnya-ngweja ono. ²⁶ Onye phũ, jeru je enwuhaa mkpi phũ t'ṛ bũru eghu-enwenwe phũ; a-sakwaphũ uwe iya; ghũa ẹhu; tẹmanu yṛ batadẹ l'ṛdu ndu Ízurelu ṛdo. ²⁷ Oke-eswi phũ yele mkpi phũ, e gude gwoo ngweja iphe, dũ eji phũ; mbũ ophu e wobataru; mee ya lẹ Ẹke-Kakṛta-ṛdu-Nsṛ t'ẹ gude kfũa uḡwo iphe, dũ eji phũ; bẹ aa-paru pafũ l'ṛdu ndu Ízurelu; woru akpṛo iya; me anũ iya; me nshĩ iya kpṛo ṛku. ²⁸ T'onye ono, jeru je akpṛo ya ṛku ono sakwaa uwe iya asasa; ghũa ẹhu; tẹmanu yṛ batadẹ l'ṛdu ndu Ízurelu.

Ekemu mbṛku ṛkfu-uḡwo iphe, dũ eji

²⁹ "Ṓo ya bu t'iphe-a bukwaru iphe, Nchileke tṛru ṛkpa iya sũ t'unu meje gbururu jeyewaru. O -rujee l'abalĩ k'iri l'onwa k'ẹsaa; unu aswia aswiwi. T'ẹ b'ṛ dukwa unu onye e-jeje ozi mbṛku ono; tsube lẹ ndu ṛphu a mũru

le Ízurelu; je akpaa le ndu laru alala, unu l'ephe bu; ³⁰ ke l'ọo mbọku ono be aa-kfụ ụgwo iphe, dụ eji, unu meru; t'e gude sachafu unu iphe, dụ eji, unu meru l'ọ ha; unu aburu ndu e taa sọdu nsọ l'ifu Ojejoje. ³¹ Mbọku ono a-buru unu eswe Sábatu; mbọku ọtu-ume, unu a-swije aswịswi. Iphe ono bu iphe, Nchileke toru ọkpa iya; sụ t'unu meje iya gbururu jeyewaru. ³² Onye a-kfụ ụgwo iphe, dụ eji ono bu onye achijeru Nchileke eja, a wuru manụ l'ishi; dobe iya nsọ t'ọ buru eze onye achijeru Nchileke eja l'ozori nna iya bu iya. Oo-yeje uwe ọcha ono, dụ nsọ ono. ³³ Ọo-kfụ ụgwo iphe, dụ eji ke Eke-Kakọta-ọdu-Nsọ; me ke Ulo-Ékwà Ndzuko; me k'anya-ngweja; yọ bya akfua ụgwo iphe, dụ eji, ndu achijeru Nchileke eja; me ke ndu Ízurelu l'ephe ha. ³⁴ Ono a-buwaruru iphe, Nchileke toru ọkpa iya sụ t'e tsoje, unu a-nọdu emewaru gbururu jeye; mbụ l'aa-kfufe ụgwo iphe, dụ eji, unwu Ízurelu l'epha ha. Yọ buru ugbo lanụ l'afa be ee-meje iya."

Yọ buleruphu ege Ojejoje kfuru iya be Mosisu meru iya.

17

Ekemu t'e b'e erijeshi mee-iphe

¹ Tọ dụ iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; sụ iya: ² "Qwaa iphe, ii-kfuru Éronu yele unwu iya; me l'unwu Ízurelu l'ephe ha: Kfuru ephe l'ọ kwa iphe, Ojejoje turu ekemu iya ndọ-ọ: ³ Ọ -nweru onye Ízurelu gburu eswi; m'ọ bu nwaturu; m'ọ bu egbu l'odu ndu Ízurelu; m'ọ bu l'ọ pafuru iya apafu; gbua; ⁴ onye ono te gude iya bya l'ifu Ulo-Ékwà Ndzuko; t'e gude gwoo ngweja; nụ Ojejoje l'ifu ọlo-ékwà Ojejoje ono; onye ono be ikpe ọchi nmaakwaru. Ọ buakwa ọchi b'ọ gburu. T'e bufukwa iya le ndu nk'ia.

⁵ Iphe, meru iphe, a turu ekemu-a bu t'ọ mee te ndu Ízurelu wotaje ngweja ono, ephe anọduje egwo l'egu ono bya egwooro Ojejoje; mbụ t'ephe woru iya nụ onye achijeru Nchileke eja l'ifu Ulo-Ékwà Ndzuko; t'ọ gbua ya t'ọ buru ngweja-ẹhu-agu, e gworo nụ Ojejoje. ⁶ Onye ono, achijeru Nchileke eja ono ephee mee anụ ono l'anya-ngweja l'ifu Ulo-Ékwà Ndzuko; bya akpọ eba iya ọku t'ọ buru ngweja, mkpọ iya dụ Ojejoje mma. ⁷ Tẹ ndu Ízurelu haa ogwo ngweja l'anụ agwa, a kpuru; yọ dugbaa l'ọ bu egbu; mbụ agwa ono, ephe gbadoru Nchileke wata ọbaru eja ono. Ono bu iphe, Ojejoje toru ọkpa iya sụ t'e tsoje; kfube l'ogbo rua l'ogbo.

⁸ "Kfuru ephe: L'onye bu onye Ízurelu; m'ọ bu onye laru alala, ephe l'ephe bu, bu onye gworo ngweja-ukfuru; m'ọ bu l'ọ nweru ngweja ọdo, ọ nuru; ⁹ ọphu o gudedu iya bya l'ifu Ulo-Ékwà Ndzuko bya egwooro Ojejoje; t'e bufukwa onye ọbu ebufu le ndu nk'ia.

¹⁰ "Iphe bu onye bu onye Ízurelu; m'ọ bu onye laru alala l'alị ephe, riru mee-iphe; onye ono be ya e-bufu iya le ndu nk'ia. ¹¹ Ishi iya aburu l'eke ndzụ iphe, bu iphe, e keru ekeke nọ bu le mee. Ya anwakwanu unu mee ono t'unu gudeje bya akfua ụgwo iphe, dụ eji unu l'anya-ngweja. Yọ buru mee be eegudeje akfụ ụgwo ndzụ madzụ. ¹² Ọo ya kparụ iphe, ya suru unubẹ ndu Ízurelu: T'e b'ọ dukwa l'unu ha onye e-rije mee-iphe. Ọphu ọ dukwa onye laru alala, unu l'ephe bu, e-rije mee-iphe.

¹³ "Onye Ízurelu; m'ọ bu onye laru alala, unu l'ia bu, akpa l'egbudu; -gbua anụ; m'ọ bu nwenu, e taa sọdu nsọ; t'onye ono wushikwaa mee ya l'alị kpochia ya eja. ¹⁴ Ishi iya aburu l'eke ndzụ iphe, bu iphe, e keru ekeke

nọ bụ ịe mee. Yọ buru iya kparụ, iphe, ya sūru ndu Ízurelu: T'ẹ b'ọ dukwa mee iphe, unu e-rije; kẹ l'ẹke ndzụ iphe, bụ iphe, e keru ekeke nọ bụ ịe mee; l'iphe, bụ onye, riru iya nù bẹ ee-bufukwa ebufu.

¹⁵ “Onyemonye kpọ; m'ọ bụ onye a mụru ịe Ízurelu; m'ọ bụ onye laru alala, bụ onye taru iphe, bụ iphe, nwuhuru anwuhu; m'ọ bụ iphe, anụ dzugburu adzugbu a-sakwa uwe iya asasa; ghụa ẹhu; buru onye aasọ nsọ jeye nchi ejihu. Teke ono; yọ buru onye ẹ taa sọdu nsọ. ¹⁶ Ọle ọ -buru l'onye ọbu ta sadu uwe iya; tọ ghụ ẹhu bẹ iphe, dọ ejị ọbu, o meru ọbu tukokwaru iya l'ishi.”

18

Azẹe nwoke ịe nwanyi ophu bụ akpamara

¹ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; sụ iya: ² “Ọwaa iphe, ii-kfuru unwu Ízurelu ndọ-ọ. Sụ ẹphe: L'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya aburu Nchileke unu. ³ Unu be emekwa ẹge eemeje ịe Íjiputu l'ẹke ono, unu shi buru ono. Ophu unu 'emekwa ẹge eemeje l'alì Kénanu, bụ ẹke ono, ya edu unu ala ono. Unu be etsokwa ẹka ẹphe. ⁴ Unu mejekwa iphe, ya tūru l'ekemu; mẹ iphe, ya tōru ọkpa iya sụ tẹ eetsoje; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya aburu Nchileke unu. ⁵ Unu tsojekwa iphe, ya tōru ọkpa iya sụ t'ẹ tsoje; l'emekwaphu iphe, ya tūru l'ekemu, bụ: onye meru iya nù; ndzụ aburu nk'ia. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.

⁶ “T'ẹ b'ọ dukwa onye e-jekfu onye yele ya bụ abubu azẹe; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje. ⁷ Ba arakwa nne ngu; shi ẹge ono mee nna ngu iphe-iphere; kẹ l'onye ono bụ nne ngu. Tẹ nggu ịe nne ngu ba azẹkwa azẹe nwoke yele nwanyi. ⁸ Ba arakwa nyee nna ngu; kẹ l'ọ kwa ome nna ngu iphe-iphere. ⁹ Ba arakwa nwunne ngu; m'ọ bụ nwanna ngu; m'a mūru unu l'ufu lanu; m'a mūru unu iche iche. ¹⁰ Ba arakwa nwanwa ngu; m'ọ bụ nwa ngu kẹ nwoke; m'ọ bụ nwa ngu kẹ nwanyi mūru iya; kẹ l'ono bukwa ome onwongu iphe-iphere. ¹¹ Ba arakwa nwada nyee nna ngu; mbụ onye bụ nna lanu mūru nggu l'ia; kẹ l'ọ bụ nwanna ngu kẹ nwanyi. ¹² Ba arakwa nwunne nna ngu kẹ nwanyi; kẹle yele nna ngu bụ mee lanu. ¹³ Ba arakwa nwunne nne ngu; kele yele nne ngu bụ mee lanu. ¹⁴ Ba arakwa nyee nwunne nna ngu; shi ẹge ono mee nwunne nna ngu ono iphe-iphere; kẹ l'ọ nyee nwunne nna ngu. ¹⁵ Ba arakwa nyee nwa ngu; kẹ l'ọ nyee nwa ngu b'ọ bụ. Ba arakwa iya. ¹⁶ Ba arakwa nyee nwunne ngu; kẹ l'ọ kwa ome nwunne ngu iphe-iphere. ¹⁷ Ba arakwa nwanyi; bya arakwaaphu nwatibe iya. Ophu ị rakwa nwanwa nwanyi ono; m'ọ bụ onye ophu nwa iya kẹ nwoke mūru; m'ọ bụ onye ophu nwa iya kẹ nwanyi mūru; kẹ l'ẹphe l'ia bụ mee lanu. Onye eme ẹge ono bukwa ahuma bẹ oome. ¹⁸ Ba alukwa nwunne nyee ngu tẹ yele nwunne iya bya anọdu l'akpa ẹnya; yọ laru ngu l'ulo l'ẹke nyee ngu ono nọkwadu ndzụ.

¹⁹ “Be arakwa nwanyi teke nsọ eme iya; mbụ teke aasokwadu iya nsọ kẹ nsọ ono, eme iya nù ono. ²⁰ Ba arakwa nyee onye obutobu ngu; shi ẹge ono merua onwongu. ²¹ Ba adukwa unwu ngu ophu ii-kwe t'a kpọọ ọkụ gude gwaa Mólèku; shi ẹge ono merua ẹpha Nchileke ngu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje. ²² Ba arakwa nwoke ibe ngu; kẹ l'ono kwa akpamara. ²³ Be arakwa anu; shi ẹge ono merua onwongu. T'ẹ b'ọ dukwa nwanyi, e-jekfu anu tẹ yele iya zẹe; kẹ l'ono bukwa ẹjo ahuma b'ọ bụ.

24 “T’ẹ b’o dukwa iphe ono m’o nanu, unu e-gude merua onwunu. Ishi iya aburu l’o iphe-a l’o ha be iphe bu mbakeshi-a, ya abya achifu l’ifu unu-a gude merushia onwephe. 25 O kwa iphe ono be ephe meru; shi ege ono merushia ali ono. Ya egude k’iphe, du eji ono, ephe meru ono gwaa ali ono ochi. Ali ono agbokwanua ephe l’o bu onye gboru egbo. 26 Olobu; unubedua; unu tsojekwa iphe, ya toru okpa iya t’e tsoje; me iphe, ya turu l’ekemu. Ophu o dukwa onye e-je ome iphe ono, bu ahuma ono m’o nanu; m’o bu onye a muru le Izurelu; m’o bu onye laru alala, unu l’iya bu; 27 ke l’o ahuma ahuma ono l’o ha be ndu ali-a meru; merushia ali-a; mbu ndu ono, vuru unu uzo bua l’eke-a ono. 28 Unu -merua ali ono emeru be ogbokwa unu l’o bu onye gboru egbo ege ono, o gboshiru mba ono, vuru unu uzo bua l’eke ono. 29 Ke l’o -nweru onye meru iphe ono, bu ahuma ono m’o nanu; be ee-bufukwa onye obu le ndu nk’iya.

30 “Oo ya meru iphe, unu e-meje iphe, ya suru t’e meje; t’e b’o du ejo ome-l’ali ono ophu unu e-meje, bu ophu e shi emeje be unu lataderu. Ophu unu egudekwa iya merushia onwunu; ke l’o kwa yebedua bu Ojejoje; bya aburu Nchileke unu.”

19

Ekemu k’unwu ibiribe iphe odo

1 To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; su iya: 2 Qwaa iphe, ii-kfuru unwu Izurelu l’ephe ha: Unu bukwaru ndu du nsu; kele yebe Ojejoje, bu Nchileke unu dukwa nsu. 3 T’onyenonu l’unu ha kwabejekwa nne iya le nna iya ugvu. Unu edobeje ekemu mboku otu-ume iya; ke l’o kwa yebedua bu Ojejoje; bya aburu Nchileke unu.

4 “Unu ba aghachijekwa jelahaa le nte; ophu unu akpujekwa ogvu doberu onwunu. O kwa yebedua bu Ojejoje; bya aburu Nchileke unu.

5 “Teke unu egworu Ojejoje ngweja-ehu-agu; unu gwojekwa iya l’uzo, oo-nata iya unu l’eka. 6 Unu rijekwa iphe ngweja obu le mboku, unu gworu iya; m’o kwanu le nchi-ta-abohu iya. O -buru l’o nweru ophu phoduru nu jeye le mboku k’eto ya; t’a kpokwaa ya oku. 7 O -nweru ophu e riru le mboku k’eto ya b’o buakwa ahuma b’e meru; e taa natahekwa iya. 8 Oo ya bu l’iphe bu onye riru iya nu be iphe, du eji, o meru a-tukokwaru l’ishi; ke l’o meruru iphe, duru Ojejoje nsu. Onye ono be ee-bufukwa le ndu nk’iya.

9 “Teke unu akpata iphe, unu meberu l’ali; unu ba akpajekwa iya jia eka l’ali. Ophu unu atutujekwa ophu nashihuru ndu akparu iya unu daa l’ali. 10 Unu be ejejekwa mkpakwa akparu vayinu le ngbo vayinu unu. Ophu unu atututajekwa ophu dashiru l’ali. Unu hajeru ndu onanu haaru ndu ukpa; me ndu laru alala; ke l’o kwa yebedua bu Ojejoje; bya aburu Nchileke unu.

11 “Unu be ezijekwa iphura; unu ta adzujee ejo-ire. Ophu unu aghojekwaru madzu ibe unu ugho. 12 Unu ba akpapyabejekwa iphe, unu meru; gude epha iya gya enwa; shi ege ono merua epha Nchileke unu. O kwa yebedua bu Ojejoje.

13 “Be erijekwa madzu ibe ngu uru; ophu i najekwa iya nfu. Te aswa-ozu onye i buru ozi ba anokwa ngu l’eka jeye l’utsu echile iya. 14 Ba akojekwa onye ada nkichi onu; ophu igudejekwa iphe dochia onye ishi uzo. Tsuje Nchileke ngu egvu; ke l’o kwa yebedua bu Ojejoje.

15 “Unu be ekpejekwa ejo ikpe. Unu be elejekwa madzu enya l’ifu; kpee ikpe; shi iya nma onye ukpa ikpe; ke l’o bu onye ukpa; bya ekperu yeru

eze madzụ; kẹ l'ọ bụ eze madzụ. Tẹ ikpe unu bụjekwaru ikpe, dū mma. ¹⁶ Ba abụkwa onye ntumatu l'ẹke madzụ ibe ngu nọ; ọphu iinokwa l'idzu t'e wota madzụ ibe ngu tsebe l'ifu ọgu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.

¹⁷ “Be evukwaru nwunne ngu okfu l'okpoma. Jekfuje onye ọ daru nggu l'iya; t'unu kpeshia; t'ẹ b'i shi l'ẹhu iya je eye ẹka l'iphe, dū eji. ¹⁸ Be emelatajekwa ndibe unu iphe, ẹphe meru ngu; ọphu ọ dukwa onye ọphu ii-vujeru iphe l'obu. Yejechiaru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.

¹⁹ “Unu mejekwa iphe, ya tọru ọkpa iya t'e tsoje. Unu ba ahajekwa tẹ elu chia ọphu yẹ l'iya ẹ-ta abụdu ụdu lanụ. Ba akujekwa uzi iphe labụ l'okfu ngu; ọphu iiyejekwa uwe, ẹ-ta abụdu ụdu ẹkwa lanụ b'e gude kwaa ya.

²⁰ “Ọ -bụru lẹ madzụ raru nwamgbọko, a gbaru ohu; bya edobewaru iya nwoke ọdo; t'ọ bụ l'a gbafutawaru iya t'o nweru onwiya; t'e kpekwa ya ekpekpe; hụa ẹphe àhùhù ẹge gbaru nụ. Ọle t'ẹ b'e egbukwa ẹphe egbugbu. Ishi iya aburu lẹ nwamgbọko ono bụkwadu ohu. ²¹ T'onye kẹ nwoke kpụtakwa ebyila bya anụ l'ifu Ụlo-Ēkwà Ndzuko; t'e gude gwooru iya ngweja ọkfu-ugwo-iphe, dū eji l'ifu Ojejoje. ²² Onye achijeru Nchileke eja egude ebyila ono, e gude gwoo ngweja ọkfu-ugwo-iphe, dū eji ono kfu ụgwo iphe, dū eji onye ono l'ifu Ojejoje; a gbaru iya nvụ l'iphe, dū eji ono, o meru ono.

²³ “Unu -bahulephu l'alị ono; dzashia ya oshi-ọmi, dughaa iche l'iche; unu sojekwa nebyi iya nsọ. Afa ẹto bẹ unu a-sọ iya nsọ; ha ya eriri. ²⁴ O -be l'afa k'eno t'e doo akpuru, oshi ono mitaru nsọ; gude gwooru Ojejoje ngweja-ekele. ²⁵ O -be l'afa k'ise; unu awatawaru ori akpuru oshi obu; k'ọphu oshi ono a-nọdu eyeru unu nebyi kẹ yọkfu-yọkfu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya aburu Nchileke unu.

²⁶ “Unu ba atajekwa anụ, mee nọkwadu. Unu ba agwojekwa ọgwu; ọphu unu emejekwa mgbashị. ²⁷ Unu ba akpufubebekwa ẹgbushi, nọ unu lẹ mgboro ishi; ọphu unu akpushijekwa iku eji-agba unu. ²⁸ Unu be egbubatajekwa onwunu ọnya l'ẹhu; okfu lẹ madzụ nwuhuru; ọphu unu edejekwa onwunu mbo. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.

²⁹ “Be emekwa nwa ngu nwanyi t'ọ bụru nwanyi ọkpara; shi ẹge ono merua nwa ngu obu; a nonyakwaa; ndu ọkpara abya eji alị unu; uru-alị abya eji iya. ³⁰ Unu dobeje ekemu mbọku ọtu-ume iya; unu akwabeje ụlo iya ono, dū nsọ ono ugwu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.

³¹ “Unu be ejejekwa ọkpata ishi l'ẹka ndu aphụ àphù; mẹ ndu njibya; kẹ l'ẹphe e-merukwa unu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu.

³² “Gbeshijekwaru ndu bụ ọgurennya l'oshi. Kwabejeru ndu bụ ọgurennya ugwu; nggu atsujer Nchileke egvu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.

³³ “Teke o nweru onye laru alala l'alị unu; unu ba akpakwa iya ẹhu. ³⁴ T'e emejekwa onye laru alala, bu l'alị unu ẹge eemeje onye a muru lẹ Ịzurelụ. Unu yekwaru onye ono obu ẹge unu yeru onwunu. Ishi iya aburu l'unubedua shikwaphu buri ndu laru alala l'alị Ịjiputu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya aburu Nchileke unu.

³⁵ “Teke unu atụ ẹge iphe hatabe ogologo; m'ọ bụ ẹge ẹra iya habe; m'ọ bụ ẹge iphe hatabe l'igwe; unu be emejekwa iya l'uzo aghugho.

³⁶ Unu gudejekwa iphe, bụ ọkpobe iya tua ya; mẹ ọkpobe nkwo-ẹka; mẹ ọkpobe ekspemu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya aburu Nchileke unu; onye dufutaru unu l'alị Ịjiputu. ³⁷ Ọo ya bụ t'unu tsokotaje iphe, bụ iphe,

ya ọturu ọkpa iya sù t'e tsoje; mę iphe, ya ọturu l'ekemu l'ọ ha. Unu meje iya ęge ono; kę l'ọo yębedua bụ Ojejoje.”

20

Àhùhù, aa-hùje onye meru ęjo iphe

¹ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósísu; sù iya: ² “Ọwaa iphe, ii-kfuru ụnwu Ízurelụ ndọ-ọ: Iphe bụ onye Ízurelụ; m'ọ bụ onye laru alala lę Ízurelụ, kpọturu nwa iya je anụ Mólẹku; t'e gbukwaa onye ono egbugbu. Tę ndu mkpukpu ono wufutakwa je atụ-gbua ya lę mkpuma.

³ Yębe Nchileke l'onwiya a-tachi ifu l'eke onye ọbu nọ; bufu iya lę ndu nk'ia; kę l'ọ gude nwa iya gwaa Mólẹku; shi ęge ono merua ụlo iya ono, dọ nsọ ono; bya arutoshia ępha iya ono, dọ nsọ ono. ⁴ Ọ -buru lę ndu mkpukpu ono phuru onye kpọturu nwa iya je anụ Mólẹku; bya anyia nchị manụ; ęphe te gbu onye ọbu; ⁵ bę ya a-gbanwukwaru onye ọbu ifu yęle ndibe iya; bufu ęphe lę ndu nk'ęphe; mękpo iphe, bụ ndu ono yęle iya eshiswe ọzo ono; mbụ ndu ono, jeru je egwolahaaru Mólẹku ęja ono.

⁶ “ Iphe, bụ onye jelahaaru ọkpata ishi l'eka ndu aphụ àphù; mę l'eka ndu njibya; shi ęge ono gwolahaa ęja bę ya a-tachi ifu; bufu iya lę ndu nk'ia.

⁷ “ Unu dobekwa onwunu iche; unu adụ nsọ; kę l'ọ kwa yębedua bụ Ojejoje; bya aburu Nchileke unu. ⁸ Unu dobe iphe, ya ọturu ọkpa iya t'e tsoje; meje iya ememe; kę l'ọo yębedua bụ Ojejoje, emeje unu t'unu dọ nsọ.

⁹ “ Onye phuru nna iya; m'ọ bụ nne iya iphu; t'e gbukwaa onye ọbu egbugbu. Yo vuru ọchi onwiya; keshinu o phuru nna iya; m'ọ bụ nne iya iphu.

¹⁰ “ Ọ -buru lę nwoke raru nyee nwoke ibe iya; ęphe eshi ęge ono ria ogori; t'e gbukwaa nwoke ọbu yęle nwanyi ọbu egbugbu.

¹¹ “ Onye raru nyee nna iya bukwa nna iya b'ọ meru iphe-iphere. T'e gbukwaa ęphe ębo egbugbu; ęphe evuru ọchi onwęphe.

¹² “ Onye raru nyee nwa iya; t'e gbukwaa ęphe ębo. Ọchi onwęphe atụ-koru ęphe l'ishi; kę l'iphe ęphe meru bụ akpamara.

¹³ “ Ọ -buru lę nwoke jekfuru nwoke ibe iya; ęphe azę azę nwoke yęle nwanyi bę ęphe ębo meekwaru akpamara. T'e gbukwaa ęphe egbugbu. Ọchi onwęphe atụ-koru ęphe l'ishi.

¹⁴ “ Onye luru nwanyi; bya alufua nne nyee ya ono bukwa ahuma b'ọ bụ. T'a kpokwaa nwoke ono yęle ụnwanyi ono ọku ęphe ębo; k'ophu ę ta hadu ahuma t'ọ tọ ọkpa l'eke unu nọ.

¹⁵ “ Teke ọ bụ lę nwoke jekfuru anụ; t'e gbukwaa ya egbugbu. E gbukwaaphu anụ ọbu.

¹⁶ “ Ọ -buru lę nwanyi jekfuru anụ; t'e gbukwaa nwanyi ọbu; gbua anụ ọbu. Teke e gbutsuru ęphe; ọchi onwęphe atụ-koru ęphe l'ishi.

¹⁷ “ Ọ -buru lę nwoke luru nwunne iya; m'ọ bụ nwanna iya yęle iya azę; b'ọ bukwa iphe-iphere. T'a nọdukwa l'edzudu ọha bufu ęphe. Ọ kwa nwunne iya b'ọ meru iphe-iphere. Tę iphe, o meru tų-kokwaru iya l'ishi.

¹⁸ “ Onye jekfuru nwanyi teke nsọ eme iya bę gvakwaru ęnu-mee nwanyi ono; mbụ lę nwanyi ọbu kpuhawaru ęnu-mee ya ghebe ọnu. Ọo ya bụ; t'e bufukwa ęphe ębo lę ndu nk'ęphe.

19 “ ‘Ba arakwa nwunne nne ngu; m’ò bụ nwunne nna ngu; kẹ l’ò kwa iphe-iphere l’èkẹ ọkpobe abụbu ngu. Iphe, unu meru kwa unu b’ò tị-koru l’ishi.

20 “ ‘Onye raru nyee nwunne nna iya; m’ò bụ nyee nwunne nne iya; bẹ bukwa nwunne nna iya ono; m’ò bụ nwunne nne iya ono b’ò meru iphe-iphere. Iphe, ephe meru kwa ephe b’ò tukurọ l’ishi. Ephe ta atọgbokwa akọ lẹ mgboko.

21 “ ‘Onye luru nyee nwunne iya bẹ mekwaru iphe, aasọ nsọ; bya emee nwunne iya ọbu iphe-iphere. Ephe ta atọgbokwa akọ lẹ mgboko.

22 “ ‘Ọo ya bụ; unu dobekota iphe, ya tọru ọkpa iya; mę iphe, ya turu l’ekemu; k’ọphu alı ono, ya edu unu ala ono ta agbọdu unu l’ò bụ onye gbọru egbo. 23 Unu be emejekwa l’ò bụ ndu mba ono, ya abya achifu l’ifu unu ono; kẹ l’ò kwa iphe ono l’ò ha bẹ meru nı; ephe adu iya oyi. 24 Ya kfuahawaru unu: “L’unu e-nweru alı ephe; ya anu iya unu t’ò buru òkè-iphe unu; mbu egiri alı ono.” Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya aburu Nchileke unu, bụ onye shi l’iphe, bụ mba fota unu dobe ichẹ.

25 “ ‘Ọo ya bụ; unu mejekwa iya t’ò doo enya; mbu iphe, du ichẹ l’anu, aasọ nsọ; l’ọphu ẹ taa sọdu nsọ; mę iphe, du ichẹ lẹ nwenu, aasọ nsọ; l’ọphu ẹ taa sọdu nsọ. Unu be egudekwa anu; m’ò bụ nwenu; m’ò kwanu iphe, awu l’epho merua onwunu; mbu unwu iphe ono, mu gushiru unu su t’unu soje nsọ ono. 26 Unu dobekwaru iya onwunu nsọ; kele yebe Ojejoje dukwa nsọ. Ya shiwa l’iphe, bụ mba fofuta unu dobe ichẹ t’unu buru nk’iya.

27 “ ‘Nwoke; m’ò bụ nwanyi, aphu àphù; m’ò bụ l’ò bụ nwanjibya l’unu; t’e gbukwaa ya egbugbu. T’e gudekwa mkpuma tı-gbushia ephe; ochi ephe atı-koru ephe l’ishi.’ ”

21

Ekemu, a turu ndu achijeru Nchileke eja

1 Tọ du iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; su iya: “Owaa iphe, ii-kfuru ndu achijeru Nchileke eja; mbu unwu Eronu: T’ẹ b’ò dukwa onye e-gudeje onye nk’iya, nwuhuru anwuhu mee onwiya onye aasọ nsọ; 2 gbahalekwaphu l’onye ọbu bụ ọkpobe abụbu iya: ọ du g’ọo nna iya; m’ò bụ nne iya; m’ò bụ nwa iya kẹ nwoke; nwa iya kẹ nwanyi; nwunne iya nwoke; 3 m’ò kwanu nwunne iya kẹ nwanyi, ẹ-ta aludua nji; yọ buru iya b’ò nọ l’eka; kẹ l’ẹ tọ ludua nji. Odzu egbe onye ono nwekwaru ike; yo gude iya mee onwiya onye aasọ nsọ. 4 T’ẹ b’ò mekwa onwiya onye aasọ nsọ l’odzu onye ogo iya; shi ẹge ono merua onwiya.

5 “T’ephe ba akpushijekwa ishi; ophu ephe akpu-shijekwa eji-agba ephe; ophu ephe ebujekwa mbo l’ehu ephe. 6 T’ephe dukwaru Nchileke ephe nsọ; k’ọphu ephe te emerudu epha iya. Ishi iya aburu l’oo ephe egwoje ngweja-oku nu Ojejoje; mbu nri ono, ephe anuje Nchileke ephe ono. Ọo ya bụ; t’ephe bukwaru ndu du nsọ. 7 T’onye achijeru Nchileke eja ba alukwa nwanyi, shiwa l’ogba okpara merushiwa onwiya. Ophu ọ lukwa nwanyi, nji iya chifuru achifu; kẹ l’onye achijeru Nchileke eja dukwaru Nchileke iya lẹ nsọ. 8 Unu wotakwa onye achijeru Nchileke eja l’ò bụ onye du nsọ; kẹ l’oo yẹbedua agwaru unu Nchileke. T’ò bukwaru onye duru unu nsọ; kele yẹbedua, bụ Ojejoje, bụ onye doru unu nsọ bukwa onye du nsọ.

9 “Ò -bùrù lẹ nwatibe onye achijeru Nchileke eja wataru ogba okpara; shi ege ono merua onwiya buakwa nna iya b'o meruru. T'a kpokwaa nwata nwanyi obu oku.

10 “T'onye bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja l'unwunne iya; mbu onye a wuru manu l'ishi; buru onye e meru t'o yeje uwe ndu achijeru Nchileke eja; te onye ono ba ahajekwa egbushi iya t'o yagashihu ayagashihu; ophu o lajajekwa uwe iya alaja. 11 T'onye ono ba abahujekwa l'eke odzu ze. T'e b'o dukwa m'o -ruhuru; o buru nna iya; m'o bu nne iya nwuhuru; oo-bahu l'eke ono je ome onwiya onye aaso nso. 12 T'e b'o lufujekwa alufu l'ulo, du nso ke Nchileke; ophu o merukwa ulo obu emeru; ke l'oo manu Nchileke iya b'a wuru iya l'ishi. O kwa yebedua bu Ojejoje.

13 “Te nwanyi, oo-lu bukwaru nwanyi yele nwoke ta zebua. 14 T'e b'o lukwa nwanyi, nji iya ta nohedu; ophu oolukwa nwanyi, a chifuru achifu; m'o kwanu nwanyi, shi l'ogba okpara merua onwiya. Te nwanyi, oo-lu bukwaru nwanyi yele nwoke ta zebua; nwanyi, shi l'ikfu nk'ia; 15 k'ophu unwegirima iya ta budu ndu aaso nso. Yo shi ege ono merua ikfu iya. O kwa yebedua, bu Ojejoje bu onye meru iya; yo du nso.”

16 Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; su iya: 17 “Owaa iphe, ii-kfuru Eronu ndo-o: Iphe bu onye bu eri ngu tsube l'ogbo rua l'ogbo, bu onye nweru eke iphe mebyiru iya; t'e b'o byakwa t'o nu Nchileke iya nri. 18 T'iphe bu onye nweru eke iphe mebyiru iya ba byakwa ntse; mbu onye ishi; onye ngvuru; m'o bu onye, nweru eke ehuru e-te dzudu iya oke; 19 onye iphe lonwuru okpa lanu; m'o bu eka lanu; 20 onye ekwebe; onye, gharu l'o bu oha-ikirima; onye iphe eme l'enyia; onye iphe eme l'akpo ehuru; m'o bu onye a haru ahaha. 21 T'e b'o dukwa onye eri Eronu, bu onye achijeru Nchileke eja, nweru eke iphe mebyiru iya, a-byaje ntse bya ogworu Ojejoje ngweja-oku. Keshinu o nweru eke iphe mebyiru iya t'e b'o kpiritakwa ntse k'ogworu Nchileke iya ngweja-nri. 22 Ole t'o rijekwaru nri, a nuru Nchileke iya; mbu nri ophu du nso; me ophu kakota odu nso. 23 Ole keshinu o nweru eke iphe mebyiru iya; t'e b'o jenyabejekwa mgboro ekwa, e gude kpu-buta Eke-Kakota-odu-Nso; ophu oojenyabejekwa enya-ngweja; t'e b'o shi ege ono merua ulo iya ono, du nso ono; ke l'o kwa yebedua bu Ojejoje, bu onye emeje ephe; t'ephe adu nso.”

24 To du iya bu; Mosisu abya eworu iphe ono l'o ha kfuaru Eronu yele unwu iya; me ndu Izurelu l'ephe ha.

22

Ndu achijeru Nchileke eja yele iphe, du nso ke Nchileke

1 To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; su iya: 2 “Kfuaru Eronu yele unwu iya t'ephe kwabejekwaru iphe ono, ndu Izurelu doberu iya nso ono enya; t'ephe be gude iya merua epha iya ono, du nso ono; ke l'o kwa yebedua bu Ojejoje.” 3 Su ephe: “L'iphe bu onye bu eri unu; tsube l'ogbo sweru ogbo, bu onye aaso nso, byanyaberu iphe, ndu Izurelu doberu yebe Ojejoje nso; t'e bufukwa onye ono ebufu l'ifu iya. O kwa yebedua bu Ojejoje.

4 “O -buru l'o nweru onye, shi l'eri Eronu, iphe, eswe nswe eme l'akpo-ehuru; m'o kwanu l'iphe alashi iya l'ehuru; t'onye ono be erikwa iphe, du nso jeye teke oo-korohu; buru onye e ta asohedu nso. Onye denyiru eka l'iphe, aaso nso; du l'o bu odzu; m'o kwanu l'ehuru iya ruru l'iphe-anyinyi;

⁵ m'ò bụ l'ò denyiru iphe, awù l'èpho èka, bụ iphe, ee-me iya t'ò buru onye aasò nsò; m'ò bụ l'ò denyiru onye aasò nsò èka; m'ò bụ l'ò nweru iphe òdo, meru iya; yò buru onye aasò nsò; b'ò bụakwa onye aasò nsò. ⁶ Onye denyiru iphe, dù ège ono èka a-buru onye aasò nsò jeye tẹ nchi jihu. T'è b'ò òkwa iphe, e doberu nsò, oo-ri; gbahaa l'ò gude mini ghua èhu. ⁷ Ẹnyanwu -nyihulephu; b'è ta asòhekwa onye òbu nsò. Ọ bụ teke ono bẹ onye òbu a-watawaru ori iphe, e doberu nsò; kẹ l'òo ono bụ nri iya. ⁸ T'è b'ò rijekwa iphe, nwuhuru anwuhu; m'ò bụ iphe, anụ-egu-egbudu dzugburu adzugbu; t'è b'ò shi ège ono merua onwiya. Ọ kwa yèbedua bụ Ojejoje.

⁹ “Tẹ ndu achijeru Nchileke aja mejekwa iphe, ya suru t'èphe meje. Ọ -buru l'èphe te emedu iya bẹ èphe e-metakwa iphe, dù èji kpua onwèphe; yò gbushia èphe. Ọ kwa yèbedua bụ Ojejoje, bụ onye meru èphe; èphe adu nsò.

¹⁰ “T'è b'ò òkwa onye è-ta abudu onye eri ndu achijeru Nchileke aja, e-ri iphe, e doberu nsò. T'onye byaru èbyee lẹ k'onye achijeru Nchileke aja; m'ò bụ onye byaru iya ozi be erikwa iya. ¹¹ Ọlẹ; ọ -buru l'onye achijeru Nchileke aja gude okpoga iya gbata ohu; m'ò bụ l'a muru ohu l'ufu iya; tẹ ndu onanu rijekwa iya. ¹² Ọ -buru lẹ nwa nwanyi onye achijeru Nchileke aja luru onye è-ta abudu onye achijeru Nchileke aja; tẹ nwanyi òbu be erijekwa iphe ono, dù nsò ono, aanuje ndu achijeru Nchileke aja ono. ¹³ Ọlẹ; ọ -bükwanuru lẹ nwa nwanyi onye ono, achijeru Nchileke aja ono ta mutadu nwa; nji iya anwuhua; m'ò kwanu l'a chifuru iya achifu; yò laa kẹ nna iya; t'ò rijekwa nri ono ège o shi erije iya teke ọ bụ nwata. Ọlẹ; tẹ onye è ta abudu onye eri ndu achijeru Nchileke aja be erikwa iya.

¹⁴ “Onye riru iphe, e doberu nsò l'amagama; tẹ onye ono kfükwaa onye achijeru Nchileke aja ugwo iya; kfüru nkere-ise tukobe iya. ¹⁵ Tẹ ndu achijeru Nchileke aja be emerukwa ngweja, dù nsò, shi l'èka ndu Ízurelu, bụ òphu èphe nuru Ojejoje; ¹⁶ shi ège ono haa tẹ ndu, è ta gbadu nù ria iphe ono, dù nsò ono; shi iya rita iphe, dù èji tukobe onwèphe; buru ndu ikpe nmaru. Ọ kwa yèbedua bụ Ojejoje, bụ onye meru èphe; èphe adu nsò.”

¹⁷ Ojejoje abya ekfuru yeru Mòsisu; sù iya: ¹⁸ “Ọwaa iphe, ii-kfuru Éronu yèlè unwu iya; mẹ ndu Ízurelu l'èphe ha: Ọ -buru l'onye Ízurelu; m'ò bụ onye laru alala, bu lẹ Ízurelu gude iphe bya t'e gwooru Ojejoje ngweja-ukfuru k'iphe, o kweru ukwa iya; m'ò kwanu iphe, ọ turu obu iya ama kẹ anunu; ¹⁹ t'onye ono kpatakwa anu, bụ okee ya, è-ta adudu èke iphe mebyiru iya emebi bya. Iphe, oo-gude bya bụ oke-eswi; m'ò bụ ebyila; m'ò bụ mkpi; k'òphu aa-natakwa nù iya unu l'èka. ²⁰ Unu be ewotakwa iphe, nweru ntupo gude bya ogwo ngweja òbu; kẹ l'è taa natakwa iya unu l'èka. ²¹ Onye kpataru eswi; m'ò bụ aturu; m'ò bụ egwu gude bya ogworu Ojejoje ngweja-èhu-agu; t'ò shi ège ono medzua iphe, o kweru ukwa iya; m'ò bụ iphe, ọ turu obu iya ama; t'ò bükwaru òphu è te nwedu ntupo; k'òphu aa-nata iya èya l'èka. ²² Unu ba anujekwa Ojejoje anu, atsù ishi; m'ò bụ òphu e mekaru iphe; m'ò bụ òphu iphe mebyiru ibe-èhu iya nanu embeyi; m'ò bụ òphu iphe alashì l'èhu; m'ò bụ òphu iphe eme l'akpo-èhu iya. Unu be egudekwa anu, dù ège ono bya ogworu Ojejoje ngweja-òku l'elì ẹnyanngweja. ²³ Ọ -buru ngweja, madzù turu obu iya ama l'anu; bẹ onye òbu nwekwaru ike nù eswi; m'ò bụ aturu, nweru ntupo. Ọlẹ; teke bụ l'ò -bù òphu onye ono gude emedzu iphe, o kweru ukwa iya b'è taa natakwa iya èya. ²⁴ Unu ba anujekwa Ojejoje anu, e mekaru iphe l'akpuru-aku; m'ò bụ

ophu e tsupyaru nk'iya etsupya; m'ò bụ ophu iphe lajaru nk'iya alaja; m'ò bụ ophu e bufuru nk'iya ebufu. Unu be emejekwa iphe, dū ẹge ono l'alì anu-wa. ²⁵ Unu ba anujekwa anu, shi l'eka onye ohodo; t'ò buru nri, unu anu Nchileke unu. Lẹ keshinu egbe anu ono dū l'ò bụ anu, nweru ntupo b'ẹ ta anatakwa iya unu l'eka.”

²⁶ Tò dū iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; sù iya: ²⁷ “A -mua nwa eswi k'ophungu; m'ò bụ nwa aturu; ọdo nweghu; t'a hajekwaa ya tẹ yele nne iya nọ abalì ẹsaa. Tsube lẹ mbọku k'ẹsato tugburu b'e nweru ike kpata iya je anu t'ẹ gude gwooru Ojejoje ngweja-ọku. Teke ono bẹ aa-natakwa iya-a. ²⁸ Unu ba atukojekwa nne eswi yele nwa iya; m'ò bụ aturu yele nwa iya gbua ujiku lanu.

²⁹ “Teke unu egworu Ojejoje ngweja-ekete; unu mejekwa iya l'uzo, dū mma; k'ophu aa-nata iya unu l'eka. ³⁰ Unu tukokwa anu, e gude gwoo ngweja obu takota mbọku ono. T'ẹ b'ò dukwa ophu aa-ha t'ò nọ lufuta l'utsu. O kwa yebedua bụ Ojejoje.

³¹ “Unu dobekwa ekemu iya; unu emeje iya ememe. O kwa yebedua bụ Ojejoje. ³² Unu be emerukwa ẹpha iya ono, dū nsọ ono emeru. Tẹ ndu Ízurelu dobe ẹpha iya nsọ; kẹ l'ò kwa yebedua bụ Ojejoje, bụ onye meru unu; unu adu nsọ; ³³ bya aburu onye dufutaru unu lẹ Íjiputu tẹ ya buru Nchileke unu. O kwa yebedua bụ Ojejoje.”

23

Aji, dugbaa iche iche

¹ Tò dū iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; sù iya: ² “Owaa iphe, ii-kfuru ndu Ízurelu ndo-ọ: Sù ephe: ‘L'owaa bụ aji, yebe Ojejoje dobetsuaru ndo-ọ; mbụ aji, unu a-ra arara l'ọo ya a-bụ ndzuko, dū nsọ. ³ Ujiku ishingu bẹ unu e-jeje ozi; mbọku k'ẹsaa aburu eswe Sábatu, bụ mbọku ọtu-ume. Mbọku ono a-buru eswe ndzuko ophu dū nsọ. Unu be ejejekwa ozi mbọku ono; kẹ l'ò bụ mbọku ọtu-ume kẹ Ojejoje l'iphe bụ ẹke unu nọ. ⁴ Owaa bụ aji, Ojejoje doberu; mbụ ndzuko, dū nsọ, unu e-dzukobeje m'ò rua teke e doberu iya.

Aji Esweta

(Ógú 28:16-25)

⁵ “ ‘Aji Esweta Ojejoje bụ mbọku, aa-watajẹ iya bụ l'urenyashi mbọku onwa mbụ gbaru l'abalì iri l'eno. ⁶ O -be lẹ mbọku k'iri l'ise l'onwa ono kwaphu; unu agbajeeru Ojejoje Aji Buredi, ẹ te kodu ekoko. Ujiku ẹsaa bẹ unu a-ta buredi, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi. ⁷ Mbọku mbụ l'oge aji ono bẹ unu e-nweru ndzuko, dū nsọ. T'ẹ b'ò dukwa ozi, unu e-jeje mbọku ono. ⁸ Ujiku ẹsaa bẹ unu a-nodulephu egworu Ojejoje ngweja-ọku. O -be lẹ mbọku k'ẹsaa; unu enwee ndzuko, dū nsọ. T'ẹ b'ò dukwa ozi, unu e-je mbọku ono.

⁹ “ ‘Tò dū iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; sù iya: ¹⁰ Owaa iphe, ii-kfuru ndu Ízurelu ndo-ọ: L'ephe -bahulephu l'alì ono, ya abya ẹpha anunu ono; teke ephe kpataru iphe, e meberu l'alì ono; ephe ewota ukfu lanu l'iphe odungu, ephe kpataru je anu onye achijeru Nchileke ẹja. ¹¹ T'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono wota ukfu iphe ono maa Ojejoje l'ifu; k'ophu Nchileke a-nata iya unu l'eka. O bụ lẹ nchi-ta-abọhu mbọku ọtu-ume ono b'ọo-ma iya obu. ¹² Mbọku ono, unu a-ma ukfu iphe ono l'ifu Ojejoje ono bẹ unu e-gudekwaphu nwa ebyila, nọru afa lanu, ẹ-te nweedu

ntụpo bya egwoo ngweja-ukfuru nū Ojejoje. ¹³ Ngweja nri, a-yi nū a-buru ntụ akpe, a gwọkoberu manụ; yo ji nkwo-ẹka, e keru ụzo iri wota uzi labụ, ee-gude gwooru Ojejoje ngweja-ọku, mkpọ iya dū mma. E yekobekwa iya phụ mee, jiru konggo labụ t'ọ buru ngweja-mee. ¹⁴ T'ẹ b'ọ dukwa buredi, unu a-ta; ophu unu atakwa akpe, a huru ahuhu; ophu unu erikwa ophu nọ l'onyingu; gbururu jeye mbọku ono, unu e-wotaru Nchileke unu ngweja ono. Ono a-buru iphe, ya toru ọkpa iya t'e tsoje tsube l'ogbo sweru ogbo l'iphe bu ẹke unu bu.

Aji Ịdzù

(Ọgú 28:26-31)

¹⁵ " Ịdzu ẹsaa -swelephu; tsube ẹ nchi-ta-abọhu mbọku ọtu-ume ono, unu gworu ngweja-amama ono; ¹⁶ teke a nọ-dzuleruphu ukporo abalị labụ l'abalị iri; o -rua ẹ nchi-ta-abọhu mbọku ọtu-ume k'ẹsaa; unu byakwa bya egwooru Ojejoje ngweja-nri, unu e-gude akpe ophungu gwoo. ¹⁷ Unu shi l'ẹke unu bu wota ishi buredi ẹbo, e gheru ẹ ntụ akpe, jiru nkwo-ẹka, e keru ụzo iri; wota uzi labụ, e yeru iphe, ekoje buredi; bya anu t'e gude gwoo ngweja-amama t'ọ buru akpuru iphe mbụ, a nuru Ojejoje. ¹⁸ Iphe, unu e-yekobefua l'ishi buredi ono bu unwu ebyila ẹsaa, nọsuaru afa ophu; bukwaruphu ophu ẹ-ta dudu ẹke ntupo nọ iya; waa nwa oke-eswi lanụ; me ebyila labụ. T'e gude anu ono l'ọ ha; gude ngweja-nri; me ngweja-mee gwoo ngweja-ukfuru nū Ojejoje; mbụ ngweja-ọku, mkpọ iya dū Ojejoje mma. ¹⁹ Unu akputa mkpi lanụ gude gwoo ngweja-iphe, dū ẹji; kputakwaphu unwu ebyila labụ, gbagbaaru afa gude gwoo ngweja-ẹhu-agu. ²⁰ T'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono woru unwu ebyila labụ ono; waa buredi ono, e meru l'akpuru iphe mbụ, a kpataru l'okfu ono maa Ojejoje l'ifu t'ọ buru ngweja-amama. Iphe ngweja ono bu bu ngweja, dū nsọ kẹ Ojejoje. T'ọ buru onye achijeru Nchileke ẹja bu onye e-ri iya nū. ²¹ Mbọku ono kwaphụ bẹ unu e-nweru ndzuko, dū nsọ. T'ẹ b'ọ dukwa ozi, unu e-je mbọku ono l'ọ ha. Ono a-buru iphe, a toru ọkpa iya t'e tsoje tsube l'ogbo sweru ogbo; unu emeje iya l'iphe bu ẹke unu bu.

²² " "Teke unu akpata iphe, unu meberu l'alị; unu ba akpajekwa iya jja ẹka l'alị. Ophu unu atutujekwa ophu nashihuru ndu akparu iya unu daa l'alị. Unu hajeeru ndu ukpa yele ndu laru alala ophu daru l'alị. O kwa yebedua bu Ojejoje; bya aburu Nchileke unu." "

Aji Afa Ophungu

(Ọgú 29:1-9)

²³ Tọ dū iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; sụ iya: ²⁴ "Owaa iphe, ii-kfuru unwu Ịzurelu ndọ-ọ: Sụ ẹphe: 'L'iphe bu mbọku mbụ l'onwa k'ẹsaa bukwa ẹphe mbọku ọtu-ume; mbụ mbọku, ẹphe e-nweru ndzuko, dū nsọ. O -be mbọku ono t'e gbua upyoku gude karu onyemonye. ²⁵ T'ẹ b'ọ dukwa ozi, unu e-jeje mbọku ono l'ọ ha. Iphe, unu e-mejechia bu l'unu e-gwojeru Ojejoje ngweja-ọku.' "

Eswe ọkfu ụgwo iphe, dū ẹji

(Liv 16:1-34; Ọgú 29:7-11)

²⁶ Tọ dū iya bu; Ojejoje bya ekfuru yeru Mosisu; sụ iya: ²⁷ "Mbọku, onwa ẹsaa ono dū l'abalị iri a-bujeru unu Eswe Ọkfu Ụgwo Ẹjo iphe. Mbọku ono bẹ unu e-nwe ndzuko, dū nsọ; swia aswisiwi; gwoo ngweja-ọku; nū Ojejoje. ²⁸ T'ẹ b'ọ dukwa ozi, unu e-jeje mbọku ono; kẹ ẹ mbọku ono bu Eswe Ọkfu Ụgwo; mbụ mbọku, unu a-nodu l'ifu Ojejoje kfa ụgwo iphe, dū ẹji, unu

meru. ²⁹ Kẹ l'iphe bụ onye ẹ-ta aswìdù aswìswi mbòku ono bẹ ee-bufukwa ebufu lẹ ndibe ẹphe. ³⁰ Onye jeru ozi mbòku ono bẹ ya e-kwofukwa l'ẹke ndibe ẹphe nọ. ³¹ T'ẹ b'ọ òkwa ozi, unu e-je lẹ phuu. Ono a-bùru iphe, a ̀toru ọkpa iya t'ẹ tsoje tsube l'ogbo sweru ogbo. Unu a-nòdu eme iya iphe bụ l'ẹke unu bu. ³² Mbòku ono a-bùru unu mbòku ọtu-ume. Unu swijee aswìswi mbòku ono. Unu e-shije l'urenyashi mbòku, ọnwa dọ l'abalì tete ̀ta ume jeye l'urenyashi kẹ mbòku, ọnwa a-gba abalì iri."

Ajì Mkpù

(Ógú 29:12-40; Dìt 16:13-17)

³³ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mòsisu; sù iya: ³⁴ "Qwaa iphe, ii-kfuru unwu Ízùrẹ̀lù ndọ-ọ: Sù ẹphe: 'L'ọnwa ẹsaa ono -gbalẹ̀phu abalì iri l'ise; t'a gbaa Ajì Mkpù kẹ Ojejoje. Iphe, aa-gbaru iya Ojejoje bụ ujiku ẹsaa. ³⁵ Mbòku mbù; bẹ unu e-nwe ndzuko, dọ nsọ. T'ẹ b'ọ òkwa ozi, unu e-je mbòku ono l'ọ ha. ³⁶ Ujiku ẹsaa ono; bẹ unu e-gwojeru Ojejoje ngweja-ọku. O -be lẹ mbòku k'ẹsato; unu enwee ndzuko, dọ nsọ; gwokwaaruphu Ojejoje ngweja-ọku. Ndzuko ono bükwa ndzuko, dọ nsọ. Ọo ya bụ t'ẹ b'ọ òkwa ozi, unu e-jeje mbòku ono l'ọ ha.

³⁷ " 'Ono bụ ajì, Ojejoje doberu; mbù ọphu unu a-ra arara t'ọ buri ndzuko, dọ nsọ. T'ẹ gwooru Ojejoje ngweja-ọku; bụ iya bụ ngweja-ukfuru; ngweja-nri; ngweja-mee; męwaru ngweja ọdo. Ngweja ono l'ọ ha bẹ aa-nọduje egwo lẹ mbòku, gbaru iya nù. ³⁸ Iphe ono l'ọ ha b'a gufukpokwaarù ngweja kẹ mbòku ọtu-ume; bya agufu iphe, unu anuje Ojejoje anunu; gufu lẹ madzù akfù ọgwo iphe, o kweru ọkwa iya; gufu iphe unu chiru obu unu l'unu a-nù Ojejoje.

³⁹ " 'L'abalì ise l'ọnwa ẹsaa teke unu kpatasuaru iphe, unu meberu l'alì; unu agbaarù Ojejoje ajì ono ujiku-ẹsaa. Mbòku abahù iya; mę mbòku k'ẹsato iya bẹ unu a-tùtakota ume ozi. ⁴⁰ Mbòku mbù l'ajì ono bẹ unu a-hata akpuru oshì, katsua mma l'akpuru oshì, unu wotaru; gbuta igu; mę ẹkali-oshi, ẹkwo dọ nshinu; waa ẹkali-oshi wilo. Unu gwota iphe ono gude je anọdu Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ifu tee ẹsua ujiku ẹsaa. ⁴¹ Unu gbajękwaru Ojejoje ajì ono ujiku ẹsaa afa l'afa. Ono bụ iphe, a ̀toru ọkpa iya t'ẹ tsoje tsube l'ogbo sweru l'ogbo. Ọnwa, aa-gbaję iya bụ l'ọnwa k'ẹsaa. ⁴² Yọ buri lẹ m̀kpù bẹ unu a-nọduje abalì ẹsaa ono; mbù l'iphe bụ ndu a muru lẹ Ízùrẹ̀lù a-nọdukotaje lẹ m̀kpù teke ono; ⁴³ k'ọphu iphe bụ ogbo l'ufutaru nù a-maru lẹ ya meru tẹ unwu Ízùrẹ̀lù bua lẹ m̀kpù teke ono, ya shi lẹ Íjiputu dufuta ẹphe ono. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya aburu Nchileke unu. "

⁴⁴ Tọ dọ iya bụ; Mòsisu abya atọko ajì, Ojejoje doberu kfukotaru ndu Ízùrẹ̀lù.

24

Oleta Uroku ono ẹnya

(Awù 27:20-21)

¹ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mòsisu; sù iya: ² "Kfuru ndu Ízùrẹ̀lù t'ẹphe wotaru ngu ọkpobe manù olivu, a tsuru l'ikwe, ee-yeje l'uroku ono; k'ọphu ọo-nọduje enwu mkpürumkpuru. ³ Tẹ Éronu yẹle unwu iya yeje ọku l'uroku ono l'ifu Ojejoje l'ime Ulo-Ékwá Ndzuko ono; mbù l'azù ẹkwa phù, e gude gebuta Okpoko Ekemu phù. T'ẹphe mejekwa uroku ono t'ọ nwu mkpürumkpuru; shita l'urenyashi jeye l'ùtsu. Tẹ ndu

Ízurèlu dobekwa ekemu-a tsube l'ọgbo sweru ọgbo. ⁴ Tẹ Ẹ̀ronu dozije ọku l'uroku ono l'eli iphe, eegvubeje urọku ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono; t'o nwuje Ojejoje l'ifu mkpürumkpuru.

Buredi, e doberu Nchileke nsọ

⁵ “Gudeje ntụ akpe gheta ishi buredi iri l'ẹbo. L'ishi buredi lanụ bẹ ii-yeje ntụ akpe, jiru nkwo-ẹka, e keru ụzo iri wota uzi labụ. ⁶ Nggụ eworu buredi ọbu doo ọkpa labụ l'eli teburu ono, e gude ọkpobe mkpọla-ododo mee ono dobe Ojejoje l'ifu. Ishi buredi ishingụ l'ẹkalanu; ishi buredi ishingụ ọphu l'ẹka iya ọphu. ⁷ Nggụ abya eworu ọkpobe ịnsensu doo l'ọkpa l'ọkpa; t'ọ bụru iphe, nọ-chiru ẹnya buredi ono; t'e gude iya gwooru Ojejoje ngweja-ọku. ⁸ Iphe bụ mbọku ọtu-ume, sweru esweswe bẹ Ẹ̀ronu e-dozije iya l'ifu Ojejoje. Yọ bụru ndu Ízurèlu bẹ ọo-nọdu emeru iya; t'ọ bụru ọgba-ndzụ, a-nọ gbururu jeyewaru.

⁹ “Buredi ono bụ Ẹ̀ronu yele unwu iya nwe iya. T'ephe nọdujekwa l'ẹke dū nsọ taa ya; kẹ l'ọ dū nsọ nshinu; bụru ọkẹ iya nk'ephe lẹ ngweja, aakpo ọku anụ Ojejoje jeye lẹ tutu yoyo.”

Onye kfubyiru ẹpha Ojejoje

¹⁰ Yo nweru nwoke, nne iya bụ onye Ízurèlu; nna iya abụru onye Íjiputu, ephe lẹ ndu Ízurèlu yị. A nọnyaa; ọgu adaru yele onye Ízurèlu ono l'ọdu ndu Ízurèlu ono. ¹¹ Onye ono, nne iya bụ onye Ízurèlu ono ekfubyishilahaa ẹpha Ojejoje. A kpụta iya kpụ-jeru Mosisu. Ẹpha nne nwata ono bụ Shelomitu, bụ nwatibe Dibiri l'ikfu Dánu. ¹² A kpụta iya je atụ-chia; kwabẹru Ojejoje t'ọ karu ephe iphe, bụ uche iya.

¹³ Tọ dū iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; sụ iya: ¹⁴ “Kpụta onye ono, kfubyiru ẹpha yebe Ojejoje ono kpụfu l'ọdu ndu Ízurèlu. Tẹ iphe bụ ndu nūru teke ookfubyi ẹpha iya ono; byabẹ iya ẹka l'ishi; tẹ ọha wụ-lihu; tų-gbua ya lẹ mkpuma. ¹⁵ Kfuru ndu Ízurèlu: L'iphe bụ onye kfubyiru ẹpha Nchileke bụkwa onye ono e-vuru iphe, tso iya nụ. ¹⁶ Iphe, bụ onye kfubyiru ẹpha Ojejoje bẹ ee-gbukwa egbugbu. Tẹ ọha zefutakwa tų-gbua onye ọbu lẹ mkpuma. Onye ọbu -būru onye laru alala; m'ọ bụ onye a mūru lẹ Ízurèlu; o -kfubyia ẹpha yebe Ojejoje; t'e gbukwaa ya egbugbu.

¹⁷ “Iphe, bụ onye gburu madzụ; t'e gbukwaa yebedua. ¹⁸ Iphe, bụ onye gburu anumanu onye ọdo t'ọ kfukwaa ụgwo iya. T'ọ bụkwaru ọphu nọ ndzụ bẹ oo-gude dochia ẹnya ọphu nwuhuru nụ.

¹⁹ “Madzụ -yee ibe iya ọru l'ẹhu; t'e yekwaa ya phụ ọru l'ẹke o yeru onye ọphu. ²⁰ Madzụ -gbajia madzụ ibe iya ọkpu; t'a gbajilatakwa iya phụ. Teke ọ bụ ẹnya b'ọ meru; yọ pyahu onye ọbu; t'e mekwaaphu tẹ nk'ia pyahulata iya. Ọ -būru eze b'ọ chikworu onye ono; t'e chikwolatakwa iya phụ. Ọ bụ ẹge o mekaberu onye ọdo iphe bụ ee-mekatabekwa iya phụ. ²¹ Onye gburu anụ madzụ ibe iya; t'ọ kfukwaa ụgwo iya. Ọ -būru l'ọo madzụ b'ọ gburu t'e gbukwaaphụ yebedua. ²² Ekemu-a bẹ nọdu swiru ndu a mūru amūmu lẹ Ízurèlu yele ndu laru iya alala. Ọ kwa yebedua bụ Ojejoje; bya abūru Nchileke unu.”

²³ Mosisu ekfutsuaru iya ndu Ízurèlu; ephe akpụta onye ono, kfubyiru ẹpha Nchileke ono; kpụfu l'ọdu ndu Ízurèlu; je eworu iya tų-gbua lẹ mkpuma. Ndu Ízurèlu eshi ẹge ono mee iphe, Ojejoje tūru Mosisu ekemu t'ephe mee.

25

*Afa otuta-ume
(Dit 15:1-11)*

¹ Tò dù iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu l'eli Ugwu Sáyinayi; sù iya: ² “Kfuru unwu Ízurelu; sù ephe: Teke unu bahuleruphu l'alì onò, ya abya unu anunu onò; unu hajekwa-a alì onò t'ò nọoru Ojejoje afa otuta-ume. ³ Unu mebeje iphe l'alì unu afa ishingu; unu akochajee mgbo vayinu unu akocha afa ishingu; wọ akpuru iya. ⁴ O -be l'afa k'esaa; a haa alì onò t'ò tuta ume. Onò bụ afa otuta-ume kẹ Ojejoje. Unu be emebekwa iphe l'alì unu afa onò; ophu unu akochakwa mgbo vayinu unu. ⁵ Unu be ejejekwa okpata iphe, daru ẹda. Teke oshi vayinu, ẹ te mekwadu emekwa mịru amimi; unu ba awotakwa iya. Ishi iya bụ l'afa onò bẹ alì onò atuta ume. ⁶ Iphe, alì mītaru l'afa onanu, alì atuta ume onò a-buru unu nri; buru kẹ ndu ohu unu; mẹ kẹ ndu ozi, unu butaru ebuta; mẹ ndu laru alala, unu l'ephe bu. ⁷ O kwaphu iphe shi l'alì onò a-buru nri unwu elu unu; mẹ k'unwu anu ẹgu, bu l'alì unu.”

Afa eswe-aji

⁸ “Unu gụta afa otuta-ume guta afa esaa; mbu afa esaa esaa ugbo esaa. Afa otuta-ume esaa onò bụ iphe, ọo-dù bụ ukporo afa labu l'afa tete. ⁹ Onwa k'esaa -duplehu l'abalì iri, bụ iya bụ Eswe Okfu Uguwo Ejo iphe; nggu ezia t'ẹ gbua upyoku gude jedzuru l'alì unu. ¹⁰ Unu edoo afa k'ukporo ẹbo l'iri nsọ; unu araa ya arara t'onyenonu nweru onwiya l'alì onò gbaa mgburumgburu. Afa onò a-buru unu afa eswe-aji; teke iphe bụ onyenonu e-nweru alì iya; lakfu ndibe iya. ¹¹ Tẹ afa k'ukporo ẹbo l'iri onò bukwaru unu afa eswe-aji. Unu be emebekwa iphe l'alì; ophu unu 'ejejekwa okpata ophu daru ẹda l'afa onò; m'ò bụ ophu mītaru lẹ vayinu, ẹ ta kochadu akocha. ¹² Keshinu afa onò a-buru unu afa eswe-aji; unu dobekwa iya nsọ. O bụ iphe, daru ẹda l'alì onò bẹ unu e-ri l'afa onò.

¹³ “O -rua l'afa eswe-aji onò; t'onyenonu je enweru alì iyare.

¹⁴ “O -buru l'ò nweru iphe, i reru madzu ibe ngu; m'ò kwanu l'ò nweru iphe, madzu ibe ngu zutaru ngu l'eka; unu mekwaa ya t'ẹ b'ò dù onye e-ri ibe iya uru. ¹⁵ Onye azu onye ọdo alì a-nodu azu iya l'ele ẹnya l'afa ole, alì obu nwaru k'ophu a gbaru afa eswe-aji. Onye ophu ere erere elekwaaphu ẹnya l'afa ole, aa-nofua temanu yọ laphu iya azu l'eka. ¹⁶ Teke bụ l'oo-te ẹnya temanu yo rua afa ẹhu-otso-ena; aswa alì obu aha nshinu. Teke bụ l'ẹ too tedu ẹnya temanu yo rua afa ẹhu-otso-ena ọdo; nggu egbuzita aswa iya; kẹ l'iphe, ọ kwata azuta ngu bụ iphe, ọo-kota l'eke onò l'oge, phoduru nu. ¹⁷ T'ẹ b'ò dukwa onye ophu e-rita ibe iya uru. Iphe, unu e-mejehia bụ t'unu tsuje Nchileke unu egvu. O kwa yebedua bụ Ojejoje; bya aburu Nchileke unu.

Iphe, otsu l'ehu l'afa k'esaa ono

¹⁸ “Oo ya bụ t'unu mejekwa iphe, ya toru okpa iya sù t'ẹ tsoje. Unu emeje iphe, ya turu lekemu; k'ophu unu e-buru l'alì onò; t'ẹ b'ò dù iphe, e-me unu. ¹⁹ Oo ya bụ; alì emehulaha iphe, e meberu iya; unu erijilaha ẹpho; buru iya lẹ domangu-rimangu.

²⁰ “Unu a-jikwaru: ‘?Bu ngunu bẹ unu e-ri l'afa k'esaa obu; m'ò -nwedu iphe, unu meberu l'alì; to nwe iphe, unu a-kpata akpata?’ ²¹ L'afa k'ishingu onò bẹ ya a-goru onu-oma iya nu unu; k'ophu alì onò e-mehu iphe, e-dzuru unu afa ẹto. ²² Teke o beru l'afa k'esato; unu awata okobe iphe l'alì. Yo

buru iphe, unu kọtahawaru bẹ unu a-nọdu eri jeye l'afa kẹ tete teke unu a-kpata iphe, unu meberu.”

Ege ee-shije gbafuta iphe, e reru erere

²³ “T’ẹ b’ọ dukwa onye e-reje alị iya nre-lanụ; kẹ l’alị bukwa yẹbedua nwe iya. Unubedua bu abyabya bẹ unu byaru. Yọ buru anunu bẹ ya nuru iya unu t’unu buru. ²⁴ L’iphe, bu alị unu l’ọ ha; unu hajekwaa alị, e reru erere t’onye odungu shi nweru iya nọ gbata iya.

²⁵ “Ọ -buru lẹ nwunne ngu bẹ ukpa guderu; k’ophu o butaru alị iya ree; t’onye a-bya ogbata alị ono bukwaru onye yele iya bu okpobe abubu. ²⁶ Ọ -buru l’onye obu te nwedu onye e-je ogbata alị ono; yẹbedua emekochaa bya enweru iphe oo-gude gbata iya; ²⁷ t’ọ gbakokwaa afa ole, swewaru nọ keshinu teke o reru iya; kfua onye o reru alị ono ugwo afa ophu ẹ t’ọ kodua ya; laphu azu l’alị iya. ²⁸ Ọ -buru l’onye obu ta madu ọzo, oo-shi gbafuta iya; tẹ alị ono, o reru ono nọdukwa l’eka onye zuru iya nọ jeye l’afa eswe-aji. O -rua l’afa eswe-aji; tẹ onye zuru iya nọ haa ya; tẹ onye ono, nwe iya nọ ono laphu azu l’alị iya.

²⁹ “O -nweru onye reru ọlo ebubu lẹ mkpukpu, e gude upho-mkpuma; kpụ-pee mgburumburu; b’o nwekwaru ike gbata iya l’afa ono, o reru iya ono. Ọ bu l’afa ono bẹ oo-gbata iya. ³⁰ Teke bu l’ẹ tọ gbatadu iya jeye afa agvu; ọo ya bu l’ulo ono, nọ lẹ mkpukpu, a kpụ-pheru mgburumburu ono a-bwaruru k’onye zuru iya nọ gbururu jeye. Ẹ ta natakwaa iya ẹya l’afa eswe-aji. ³¹ Obenu l’ulo ndu ophu nọgbaa lẹ mkpukpu ndu ẹ te gudedu upho-mkpuma; kpụ-pee mgburumburu bu ege eemeje oma ẹgu bẹ eemeje iya. Yẹbedua bẹ aa-gbataje agbata. O -rua l’afa eswe-aji; onye zuru iya nọ akufu iya ẹka.

³² “A -bua lẹ mkpukpu kẹ ndu Lívayi; tẹ ndu Lívayi gbatajekwa ọlo, nọ iya nọ teke du ẹphe mma. ³³ Ọ -buru l’onye Lívayi ta adudu ike gbata ọlo, o reru lẹ mkpukpu ndu Lívayi l’eka onye zuru iya nọ; o -rua l’afa eswe-aji tẹ ọlo ono laphukwa iya azu l’eka. Ishi iya aburu l’iphe bu ọlo, nọ lẹ mkpukpu ndu Lívayi bukwa iphe ẹphe l’ẹke ndu Ízurelu nọ. ³⁴ T’ẹ b’ọ dukwa iphe, e-me t’ẹphe ree alị ẹke ẹphe echeje aturu ẹphe; mbu ophu nọ lẹ mkpukpu ẹphe; kẹ l’ono bu òkè-iphe ẹphe gbururu jeye lẹ gbururu.”

Ugwo, eeje ndu ukpa

³⁵ “Ọ -buru l’onye Ízurelu ibe ngu bẹ ukpa byaru; tọ duhe ike onu onwiya nri; yejeru iya ẹka ege ono, eeyejeru onye laru alala; m’ọ bu onye byaru abyabya ono; k’ophu ọo-du ike buru l’obutobu unu ege o bu iya. ³⁶ Ba anatajekwa iya ọ-muru-nwa. Tsuje-chia Nchileke ngu egvu; k’ophu nwanna ngu ono a-du ike bunyabe ngu. ³⁷ Be ejekwa iya ugwo okpoga; su t’ọ tükwaseru ngu iya iphe; ophu i lekwa ẹnya uru lẹ nri, i reru iya. ³⁸ Ọ k’wa yẹbedua bu Ojejoje; bya aburu Nchileke unu, bu onye dufutaru unu l’alị Íjiputu tẹ ya nọ unu alị Kénanu; buru Nchileke unu.

Ohu onweru onwiya

³⁹ “Ọ-buru l’onye Ízurelu ibe ngu, nggu l’iya bu obutobu bẹ ukpa guderu; k’ophu o woru onwiya ree ngu; be emekwa iya t’ọ jejeru ngu ozi l’ọ bu ohu. ⁴⁰ Dobechia ya l’ọ bu onye i buru ozi; m’ọ bu onye byaru abyabya; t’ọ jeeru ngu ozi ege ono jeye l’afa eswe-aji. ⁴¹ O -rua teke ono; nggu ahaa ya; haa jeye l’unwu iya; t’ọ lakfu ndibe ẹphe; lakfu òkè-iphe nna iya. ⁴² Lẹ keshinu ndu Ízurelu bu ohu nk’iya, ya shi l’alị Íjiputu dufuta b’e te erekwe

ēphe t'ēphe buru ohu. ⁴³ Ba adukwaru onye Ízurēlu ibe ngu ēhuka; nggu atsujekwa Nchileke ngu egvu.

⁴⁴ “Ndu unu a-gbajē ohu; unwoke l'unwanyi; bukwaru ndu ohodo-a, nō-pheru unu mgburumburu-a. Ono kwa ndu unu a-gbajē ohu ndono.

⁴⁵ Ndu odo, unu a-gbajēfua ohu bu ndu byaru abyabya, unu l'ēphe tūko buru; m'ō kwanū unwu, ēphe nō l'alī unu mūshia. Unu -gbaa ēphe ohu; unu enwewaruru ēphe. ⁴⁶ Ndu onanu bē unu e-me t'ēphe buru òkè-iphe, unu ketaru unwu unu; t'ēphe buru ohu ēphe gbururu jeyewaru. A -bya lē ndu nk'unu, bụ unwu Ízurēlu; unu ba adukwaru ēphe ēhuka.

⁴⁷ “Q -buru l'onye laru alala; m'ō bụ onye byaru abyabya, unu l'iya tūko buru nōnyaaru bya enweru iphe; onye Ízurēlu ibe ngu ye l'ya bunyabe adaa ukpa bya eworu onwiya ree onye ono, laru alala ono; m'ō kwanū l'o woru onwiya ree abubu onye ono, laru alala ono; ⁴⁸ b'e nwelekwaru-a ike gbafuta iya. Onye abubu iya nanū nwekwaru ike gbafuta iya.

⁴⁹ Tē nwunne nna onye obu; m'ō bụ nwa nwunne nna iya; m'ō bụ onye odo, ēphe l'iya bụ abubu jekwa je agbafuta iya. Q -buru l'onye obu nōnyaaru bya enweru iphe k'ophu odo-đi ike gbafuta onwiya; tē onye obu gbafutakwa onwiya. ⁵⁰ Tē ye l'ya onye gbaru iya ohu gbaokwaa afa ole o do tsube l'afa, a gbaru iya ohu jeye l'afa eswe-aji. T'e tsube l'iphe, onye o-gburu-mita ejetaje l'uboku; gbaoko okpoga afa, wuduru nū; karu iya iphe, odo-kfu; gude gbata onwiya. ⁵¹ Q -buru l'afa, ghuduru nū hakwadu nshinu; t'onye ono keta okpoga ono, o shi gude ree onwiya ono ophu kwata ka nshinu kfu gude gbata onwiya. ⁵² Teke o -bukwanu l'afa, ghuduru nū habewa t'o rua l'afa eswe-aji; t'ēphe l'iya gbaoko ya; t'ō kfu ke afa ole, ghuduru nū; gbata onwiya. ⁵³ T'e mejekwa onye ono ege eemeje nwozi, e butaru ebuta afa l'afa. T'e letakwa enya tē onye ono, o nō l'eka ono ba dukwaru iya ēhuka.

⁵⁴ “Q -buru l'ē te eshidu ege ono gbafuta iya; t'a hakwaa ye l' unwegirima iya m'o rulephu l'afa eswe-aji. ⁵⁵ Ishi iya aburu lē ndu Ízurēlu bụ ohu iya. Epe bụ ohu iya, ya dufutaru lē Íjiputu. Q kwa yebedua bụ Ojeoje; bya aburu Nchileke unu.”

26

Nggo, ee-bu onye, anuru Nchileke okfu

(Dit 7:12-24; 28:1-14)

¹ T'ē b'ō dukwa agwa; m'ō bụ ntekpē, a pyiru apyipyi; m'ō bụ mkpuma, a kpoberu l'ō bụ itso, unu e-dobe l'alī unu. T'ē b'ō dukwa mkpuma, a pyiru apyipyi, unu ee-dobe l'alī unu; wata iya obaru eja. Q kwa yebedua bụ Ojeoje; bya aburu Nchileke unu.

² “Unu dobeje mboku otu-ume iya iche; unu akwabeje ulo iya, du nso ugvu. Q kwa yebedua bụ Ojeoje.

³ “Q -buru l'unu eme iphe, ya turu okpa iya; bya edobe ekemu iya; l'eme iya ememe; ⁴ bē ya a-nodu achiru unu mini l'oruberu iya. Iphe, e meberu l'alī e-mehu emehu; oshi, nō l'egu amishi nebyi l'oruberu iya. ⁵ Iphe a-nodu emehuru unu nshinu; k'ophu bụ l'unu a-nodu etsu balī jeye; ògè owo akpuru vayinu erua. Unu egude owo akpuru vayinu jeye; ògè omebe iphe l'alī erua odo. Unu a-nodu eri nri; l'eriji epho; buru l'alī ono lē domangu-rimangu.

⁶ “Ya e-me t'unu buru l'ehu-agu l'alī ono; k'ophu bụ l'unu a-zē azē; tō du onye eye unu egvu. Ya e-me t'ejo anū egu chihu l'alī ono; ophu ogu ta

byadu bya ada l'alì ono. ⁷ Unu a-chì ndu ọhogu unu; gbushia ẹphe. ⁸ Unu -dù ise; unu achia ụkporo madzù ise. Teke unu dù ụkporo ise; unu achia unu ụkporo madzù l'ise. Unu e-gude nkogo gbushigee ndu ọhogu unu.

⁹ “Ya a-nọdu eleta unu ẹnya; mee unu t'unu zù azùzù kabaa l'igwe. Ndzù, unu l'iya gbaru bẹ ya e-me t'ọ nguru anguru. ¹⁰ Unu a-nọduje eri iphe, unu kpataru jeye unu akpata k'ophungu; k'ophu bụ; a -nonyaa; unu achishilahaa akahù iya; k'ophu unu e-wobata k'ophungu. ¹¹ Ya a-bya; unu l'iya eburu eburu; ọphu unu 'aduhedu iya oyi. ¹² Ya a-nọdu ejephe ejephe l'ẹke, unu nọ; bụru Nchileke unu; unu aburu ndibe iya. ¹³ Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya aburu Nchileke unu, bụ onye dufutaru unu l'alì Ijiputu; t'unu ba bụheru ohu ndu Ijiputu. Ya mebyiwaru ike ono, ẹphe shi gude mee t'unu bụru ohu ẹphe ono; shi ẹge ono mee unu t'unu phafuta ishi.”

Aphù, aa-nù onye kwefuru ikè

(Dit 28:15-68)

¹⁴ “Ọ -bùru l'unu ta ngabeduru iya nchì; unu te eme iphe, ya sùru tẹ unu meje l'ọ ha; ¹⁵ mbù; ọ -bùru l'unu ta gùbedu iphe, ya tọru ọkpa iya iphe; k'ophu unu woru iphe, ya turu l'ekemu mee; yọ bụru iphe-mmanu; unu te emeje iphe, ya sùru t'unu meje l'ọ ha; shi ẹge ono woru ndzù, unu l'iya gbaru mebyia; ¹⁶ bükwa iphe, ya e-me unu ndo-ọ: Ya e-me t'unu wata ọtsu egvu; ụkwaranta alolahaa unu yeje ejo ẹhu-ọku, e-woru unu ẹnya mebyishia; ndzù unu alaa ke mmanu. Unu -kọbe iphe l'alì; yọ bụru iphe-mmanu; ke l'ọo ndu ọhogu unu e-ri iya. ¹⁷ Ya a-swìnwuru unu ifu; ndu ọhogu unu emekputa unu l'ọgu. Ndu unu dù ashì achilahaa unu; unu agbalahaa ọso teke ẹ tọ dudu onye achì unu.

¹⁸ “Ọ -bùru lẹ ya metsuaru unu ono; unu ta angaru iya nchì; bẹ ya e-me unu iphe, ha l'ọ bụ ono ugbo ẹsaa gude nua unu aphù k'iphe, dù ẹji unu. ¹⁹ Ya e-me t'unu kubuhu onwunu ekuku; mbù mee akpamigwe, unu vu l'ishi t'ọ dù l'ọ bụ igwè; bya emee alì unu t'ọ dù l'ọ bụ ope. ²⁰ Ike, unu gude kọo alì a-bùru unu ke mmanu; ke l'alì te nwedù iphe, oo-meta; tẹmanu bẹ oshi-ọmi, gvuru l'alì ono a-mì-buhu mebyi.

²¹ “Ọ -bùru l'unu emekwaphu iphe, ya sùru t'unu be emejeshi; jìka l'unu ta angaduru iya nchì bẹ ya e-gude iphe-ẹhuka, ka iphe, dù ẹji, unu meru ugbo ẹsaa nua unu aphù. ²² Ya a-chìru anụ-ẹgu-egbudu ye t'ọ bya eripyabe unu; t'ọ gbabẹ unu ẹka ụnwegirima unu; tuko elu unu tagbushia; mee; unu ta abahedu ishi; esu-uzo unu adaburu ophorokpo.

²³ “E -meebe unu iphe ono l'ọ ha; unu ta agbanwe; l'emekwaphu iphe, ya sùru t'unu be meshi; ²⁴ bẹ ya e-me unu iphe, ya ta g'emedu; mbù gude iphe-ẹhuka, ka iphe, dù ẹji, unu meru ugbo ẹsaa nua unu aphù. ²⁵ Ya a-ha tẹ ọgu dakfu unu; gude iya gwata unu ụgwo ọgba-ndzù ono, unu mebyiru ono. Unu -dzukobelephe lẹ mkpukpu unu; ya emee t'ẹjo iphe-ememe dakfu unu; shi ẹge ono woru unu yee ndu ọhogu unu l'ẹka. ²⁶ Ya a-nọchi unu ụzo nri; k'ophu bụ l'ụnwanyi iri e-gudeje ite lanu shia iphe. Ẹphe egude iphe, eegudeje atụ ẹra iphe keeru iya unu; unu -rigege ya; ẹpho tẹ ji unu.

²⁷ “Ọ -bùru lẹ mu metsuaru unu iphemiphe ọbule ono; unu emekwaphu iphe, ya sùru t'unu be eme; ²⁸ bẹ ya e-gude ẹhu-eghughu mee unu iphe, ya ta g'emedu unu; mbù gude iphe-ẹhuka, ka iphe, dù ẹji, unu meru ugbo ẹsaa nua unu aphù. ²⁹ Ono teke unu a-wata ori anụ ụnwu unu unwoke; mẹ anụ ụnwu unu ụnwanyi. ³⁰ Ya e-mebyishi ẹke unu agwajẹ nte; nwutsushia ẹnya-ngweja ẹke unu aakpoje insensu ọku. Ya a-tukwashi odzu unu l'eli

nte unu, bñhukwaphu odzu l'onwiya. Unubèdua adù iya oyi. ³¹ Ya e-me mkpùkpu unu t'ò dabugbaaru ophorokpo. Ya emee ùlo unu, dù nso t'ò buru okorobo ùlo. Teke ono bè mkpò ngweja, unu gworu ta byadù l'adù iya mma. ³² Alì ono bè ya e-me t'ò daburu ophorokpo; k'òphu bù lè ndu òhogu unu, bù ndu e-buchi iya nù bè òò-dù biribiri. ³³ Ya a-tùka unu nanù nanù l'ìphe bù mbakeshi. Yò buru nkogo bè ya a-mìta gude tsoru unu. Alì unu bè ègbara a-kfù. Ìphe, bù mkpùkpu unu l'ò ha adaburu ochobo. ³⁴ Teke ono bè èhu a-wata otso alì ono èna lè ya atuta ume; mbù teke ono, ò daburu ochobo ono. Unubèdua anòdu l'alì ndu òhogu unu ono. Teke ono bè alì ono a-nòdu ete èswa lè ya atuta ume. ³⁵ Teke ono, alì ono daburu ochobo ono bù ume bè ootuta; kè l'è to shidu atùtajekwadu ume l'afa otuta-ume unu teke unu shi buru iya.

³⁶ “A bya lè ndu ophu wuduru nù l'unu; ndu onanu bè ya e-me tẹ mejì tofù èphe l'alì ndu òhogu èphe; k'òphu bù lè mkpèkwo -mee ùkporo; èphe eye òkpa l'òso l'ò bù ndu e gude nkogo l'achì. Èphe a-nòdu ada l'è ba dù onye achì èphe oso. ³⁷ Èphe e-vukotaje ibe èphe daa l'ò bù ndu e gude nkogo l'achì; l'è b'ò dù onye achì èphe. T'ò bùhe l'unu a-dùkwadu ike ovudo ndu òhogu unu l'ifu. ³⁸ Unu a-nwùshihu l'alì ndu òhodo. Yò buru alì ndu òhogu unu e-ri unu ishi. ³⁹ Nwa ndu ophu phòduru nù l'unu a-nòdu eyifu eyifu l'alì ndu òhogu unu. Yò buru iphe, dù èji, èphe meshiru; mè ophu nna èphe oche phè meshiru bè èphe e-gude yifu ono.

⁴⁰ “Ò -buru l'èphe kòshiru iphe, dù èji, èphe meshiru yèlè iphe, dù èji, nna phè oche meshiru; mè emeswe, èphe mesweshiru iya yèlè ememe, èphe emeje iphe, ya sùru t'èphe be meshi, ⁴¹ bù iphe, meru; ya emee èphe iphe, ya t'è g'emedu èphe; chìru èphe je eye l'alì ndu òhogu èphe. Ò -buru l'èjo òkpoma èphe ono bè èphe e-wozita alì; bya akfua ùgwo iphe, dù èji, èphe meshiru; ⁴² bè ya a-nyatakwa-a ndzù yèlè Jékòpu gbaru; nyata ndzù yèlè Áyizaku gbaru; nyata ndzù yèlè Èbirìhamu gbaru; nyatakwapù alì ono. ⁴³ Obenu l'alì ono bè èphe a-ha t'ò daburu ochobo; gude èhu-òtso-èna tuta ume. Ono teke èphe a-kfù ùgwo iphe, dù èji, èphe meru; kè l'è t'ò dùdu iphe, èphe gùberu iphe, ya t'uru l'ekemu; wafua l'èphe woru iphe, ya t'oru òkpa iya sù t'è tsoje mee; yò dùkota oyi. ⁴⁴ Òlè ègè ò dù; ègè ò dù bè tèke ono, èphe a-nòdu l'alì ndu òhogu èphe ono bè ya ta ajìkakwa èphe; òphu ya edobekwa èphe l'ò bù ndu dù oyi; kè tẹ ya mebyishikota èphe l'èphe ha; mebyia ndzù, èphe l'ìya gbaru; kè l'ò kwa yèbedua bù Ojejoje; bya aburu Nchileke èphe. ⁴⁵ Òlè ya e-gude okfù èhu èphe nyata ndzù yèlè ndu ndiche èphe gbaru; mbù ndu ono, ya shi l'alì Ìjiputu dufuta; iphe bù mbakeshi egude ènya èphe phù iya ono; k'òphu ya a-buru Nchileke èphe. Ò kwa yèbedua bù Ojejoje.”

⁴⁶ Ono kwa iphe, Ojejoje t'òru òkpa iya ndono; mè iphe, ò t'uru l'ekemu; waa ekemu, o shi l'èka Mòsisu t'òru ndu Ízurèlu l'eli Ugwu Sáyìnaiyì.

27

Okweta Ojejoje ùkwa iphe

¹ T'ò dù iya bù; Ojejoje abya ekfuru yeru Mòsisu; sù iya: ² Kfuaru ùnwu Ízurèlu; sù èphe: “Ò -buru lè madzù riru angu lè ya e-woru madzù nù Ojejoje; t'ò kfùkwaa ùgwo l'ishi onye òbu.

³ “O -buru nwoke, nɔwaru tsube l'ukporo afa rua ukporo afa ɛto; bu ukporo mkpola-ɔcha ɛbo lɛ mkpola-ɔcha iri bɛ aa-kfu l'ishi iya. T'ɔ bukwaru iphe eegudeje ɛtù ɛra iphe l'eze-ulo Nchileke b'ee-gude tɔja ya.

⁴ “O -buru nwanyi; bu ukporo mkpola-ɔcha lɛ mkpola-ɔcha iri bɛ aa-kfu l'ishi iya.

⁵ “O -buru nwokoro, nɔru tsube l'afa ise jeye l'ukporo afa; bu ukporo mkpola-ɔcha bɛ aa-kfu l'ishi iya. O -buru nwanyi; bu mkpola-ɔcha iri.

⁶ “O -buru nwata nwoke, nɔru tsube l'onwa lanu jeye l'afa ise; bu mkpola-ɔcha ise bɛ aa-kfu l'ishi iya. O -buru nwata nwanyi; bu mkpola-ɔcha ɛto.

⁷ “Nwoke, kariwaru ukporo afa ɛto bu mkpola-ɔcha iri l'ise bɛ aa-kfu l'ishi iya. Teke o bu nwanyi; bu mkpola-ɔcha iri.

⁸ “O -buru l'onye ono, riburu angu ono akpa nri; k'ophu bu l'ɛ tɔ dudu ike ɔkfu iphe, a suru t'ɔ kfu; t'ɔ duru onye obu, o riru angu iya obu; dujeru onye achijeru Nchileke ɛja. Onye ono, achijeru Nchileke ɛja ono elee ya ɛnya; kɔoru iya iphe, ɔo-kfu. T'ɔ buru ɛge ike onye ono, riburu angu ono ha b'ee-gburu iya t'ɔ kfu.

⁹ “O -buru l'oo anu bɛ madzu riburu nte lɛ ya a-nu Ojeoje; mbu anu, gbaru iya nu; iphe, bu anu, a nuru Ojeoje ɛge ono dukotaakwa nsɔ.

¹⁰ T'ɛ b'o wotakwa anu ɔdo dochia ɛnya iya. T'ɛ b'o wotakwa anu ɔdo ka ɛji; m'ɔ bu ophu ka mma gude gbanweta anu onanu, o riburu angu lɛ ya a-nu ono. O -buru l'o gude anu ɔdo gbanweta iya bɛ anu ophu o gude gbanweta yele anu, o jeru agbanweta tukookwa buru anu, du nsɔ.

¹¹ Obenu; o -buru l'iphe, o riburu angu lɛ ya a-nu bu anu, aasɔ nsɔ; mbu anu ophu e tee gudejedu egworu Ojeoje ɛja; t'a kpɔtakwa anu obu kpɔjeru onye achijeru Nchileke ɛja. ¹² T'onye ono, achijeru Nchileke ɛja ono lee ya ɛnya; maru m'ɔ du mma; t'ɛ tɔ dudu. O bu iphe onye ono, achijeru Nchileke ɛja ono sukpeleruphu t'ɔ kfu bɛ ɔo-kfu. ¹³ O -buru l'onye nwe iya nu b'ɔ du t'ɔ gbata iya; tɛ onye ono kee aswa iya uzo ise; wota okɛ lanu tukwase l'aswa iya kfu; gude gbata iya.

¹⁴ “O -buru lɛ madzu woru ulo iya nu t'ɔ duru Ojeoje nsɔ; bukwa onye achijeru Nchileke ɛja e-kfu mɛ ulo ono: ?o du mma; t'ɛ tɔ dudu. O bu iphe, onye achijeru Nchileke ɛja suru l'oo aswa iya; bu aswa iya. ¹⁵ O -buru l'onye ono, doberu Ojeoje ulo ono nsɔ ono b'ɔ du t'ɔ gbata iya; tɛ onye obu kee aswa iya uzo ise; yekobe l'aswa iya kfu; ulo obu aburu nk'iya.

¹⁶ “O -buru lɛ madzu butaru alɔ iya nu t'ɔ buru kɛ Ojeoje; ɛge e-gude maru iphe, bu aswa iya bu ɛge iphe, aa-kobe l'alɔ ono habe nshinu. Alɔ, aa-kɔ balɔ, jiru nkwo-ɛka iri bɛ aswa iya bu ukporo mkpola-ɔcha ɛbo lɛ mkpola-ɔcha iri. ¹⁷ O -buru l'oo afa eswe-aji b'ɔ nuru alɔ iya t'ɔ buru l'afa Ojeoje obu; bulephu iphe, a suru t'a kfu bɛ aa-kfu. ¹⁸ Ole; o -buru l'afa eswe-aji swewaru; b'o ribuderu angu lɛ ya e-woru alɔ ono doberu Nchileke nsɔ; tɛ onye achijeru Nchileke ɛja gua afa ole, phɔduru nu; temanu yo rua l'afa eswe-aji ɔdo; shi ɛge ono karu onye ono iphe, aswa iya bu. Oo ya bu l'ee-gubota iphe l'iphe, a suru t'ɔ kfu. ¹⁹ O -buru l'onye woru alɔ ono doberu Nchileke nsɔ b'ɔ du t'ɔ gbata iya; t'ɔ kekwa aswa iya uzo ise; woru okɛ lanu yekobe l'aswa iya; kfu gude gbata iya. O metsua ya ɛge ono; alɔ ono abɔwaruru nk'iya ɛge o shi buru iya. ²⁰ Ole; o -buru l'onye ono ta gbatadu alɔ ono; woru iya ree onye ɔdo; bɛ alɔ obu kwaakwaru. ɛ ta gbatahɛkwa iya ɔdo. ²¹ O -rulephu l'afa eswe-aji; bɛ alɔ ono a-duru Ojeoje

nsọ. Yọ bọru ndu achijeru Nchileke eja b'ọo-nọdu l'ẹka; keshinu ọ bọ alì, e dobehawaru Ojejoje nsọ.

²² “Ọ -nweru onye riburu angu ọnu Ojejoje alì, ọ zọru azọzu, ẹ-ta bọdu alì, shi l'ẹnya ikfu ẹphe; ²³ tẹ onye achijeru Nchileke eja gwa afa ole, phọduru nọ; tẹmanu yo rua l'afa eswe-aji; shi ege ono karu onye ono iphe, aswa iya bọ. Ọ bọ mbọku ono bẹ onye ono a-kfọ aswa iya t'ọ bọru iphe, dọru Ojejoje nsọ. ²⁴ O -rua l'afa eswe-aji; tẹ alì ono laphu azọ l'ẹka onye reru iya nọ; mbọ onye alì ono bọ nk'iya gẹdegede.

²⁵ “T'iphe bọ aswa, aakfọ akfukfọ bukwaru ọphu ha l'ọ bọ k'eze-ulo Nchilekẹ. Mkpọla-ọcha ono b'e -jeshia ya ebubu; e buta iya ọkporo.

²⁶ “T'ẹ b'ọ dukwa onye a-kpọtaje anọ, vuru ọzo waa nne iya ọswa; bya anọ t'e doberu Nchileke nsọ; kẹ l'anọ, vuru ọzo waa nne iya ọswa bọhaakwa kẹ Ojejoje; m'ọ bọ eswi; m'ọ bọ aturu. L'ẹphe ha tuko bọru kẹ Ojejoje. ²⁷ Ọ -bọru anọ, aasọ nsọ; tẹ onye ono kfua iphe, a suru t'ọ kfua gude gbata iya. Yo kekwaaphu aswa iya ọzo ise; wota òkè lanọ yekobe l'aswa iya ono kfua. Teke ọ bọ l'ẹ tọo dudu ike agbata iya; t'e ree ya onye ọdo iphe, a suru l'ọ bọ aswa iya.

²⁸ “Ole; t'ẹ b'ọ dukwa iphe, madzọ goru nọ Ojejoje, ee-re erere; m'ọ kwanọ gbata iya agbata. Mbọ iphe, shi l'iphe, madzọ nweru enweru; m'ọ bọ madzọ; m'ọ bọ anọ; m'ọ bọ alì, bọ iya nwe iya. Iphemiphe, a goru nọ Ojejoje dukwaru Ojejoje nsọ nshinu. ²⁹ T'ẹ b'ọ dukwa onye a goru nọ Ojejoje, aa-gbata agbata. T'e gbukwaa onye ọbu egbugbu.

³⁰ “Okè lanọ l'ọzo iri l'iphe, e metaru l'alì; m'ọ -ruhuru; ọ bọru nebyi iphe, a kpataru l'iphe, a kọru l'alì; m'ọ bọ akpuru, oshi mitaru; bukotakwa kẹ Ojejoje. Ọ dọru Ojejoje nsọ. ³¹ O -nweru onye eme tẹ ya gbata òkè lanọ l'ọzo iri nk'iya; tẹ onye ono kekwa iphe, bọ aswa iya ọzo ise; wota òkè lanọ yekobe l'aswa iya ono gude gbata iya. ³² Ọzo lanọ l'ọzo iri, shi l'eswi; mẹ l'eghu; mẹ l'aturu; mẹkpo anọ k'iri l'iphe, bọ anọ, onye eche elu gude mgboro iya guta a-dukotakwaru Ojejoje nsọ. ³³ T'ẹ b'ọ jejekwa iya enyocha kẹ woo: ?a maru; ọ dọ mma; t'ẹ tọ dudu. Ọphu ọ gbakwa iya inwe. A -gbakwanua ya inwe agbagba; bẹ onanu yẹle ọphu e gude angbanweta iya tukookwa bọru iphe, dọ nsọ. Ọphu a byadọ bya agbata iya agbata.”

³⁴ Ono bọ ekemu, Ojejoje tushiru nọ Mosisu lẹ Ugwu Sáyinayi t'ọ je anọ ndu Ízurelu.

Ógú

Aagú ndu Ízurelu ogu

¹ L'abalí mbù l'ónwa k'èbo l'afa, kwe ndu Ízurelu afa èbo k'òphu èphe shi l'alí Íjiputu lufuta; bè Ojejoje kfuru yeru Mósísu lẹ Ụlo-Èkwà Ndzuko ndu Ízurelu l'echi-ègu; sù iya: ² “Gua ndu Ízurelu l'èphe ha ogu. Gua èphe l'ikfu l'ikfu; mẹ l'unwunna l'unwunna. Gua unwoke l'èphe ha; nggu edeshikota èpha èphe nanù nanù. ³ Nnggùbe Mósísu; nggu lẹ Èrõnu; unu tũko iphe, bụ unwoke lẹ Ízurelu gũkota; mbù unwoke ndu nòwaru ụkporo afa m'ò kwanù karia; bya abùru ndu a-dù ike oje ogu. ⁴ Unu shi l'iphe, bụ ikfu ono l'ò ha fòta onye nwoke lanù t'o yetajeru unu èka. Ndu unu a-fòta bụ ndu bụ ishi l'unwunna èphe. ⁵ Owaa bụ èpha ndu unu a-fòta t'èphe yeru unu èka:

“Onye unu a-fòta l'ikfu

Rúbènu bụ Elizuru Shediyo.

⁶ “Onye unu a-fòta l'ikfu

Símiyõnu abùru
Shelumèlu Zurishadayi.

⁷ “Onye unu a-fòta l'ikfu

Júda bụ Náshõnu Amínadabu.

⁸ “Onye unu a-fòta l'ikfu

Ísaka abùru Netanèlu Zuwa.

⁹ “Onye unu a-fòta l'ikfu

Zébulõnu bụ Eliyabu Helõnu.

¹⁰ “A -bya l'ikfu k'unwu Jósefu;

onye unu a-fòta l'ikfu

Ífuremu bụ Elishama Amihudu.

Unu afòta Gamalèlu Pedazò l'ikfu Manásè.

¹¹ “Onye unu a-fòta l'ikfu

Bénjaminu bụ Abidanu Gidiyõni.

¹² “Onye unu a-fòta l'ikfu

Dánu abùru Ahiyeza Amishadayi.

¹³ “Onye unu a-fòta l'ikfu

Ásha bụ Pagèlu Okuranu.

¹⁴ “Onye unu a-fòta l'ikfu

Gádu abùru Èliyasafu Diyuwèlu.

¹⁵ “Onye unu a-fòta l'ikfu

Náfutali bụ Ahira Enanu.”

¹⁶ Ndu ono bè bụ unwoke, a fòtaru lẹ Ízurelu gbaa mgburumgburu. Èphe bũkota ndu ishi l'ikfu ndiche èphe; bya abùgbaaru ishi l'ènya unwunna, nọ lẹ Ízurelu.

¹⁷ Mósísu yèlè Èrõnu abya achìta ndu ono, a gushiru ono. ¹⁸ Yo rua l'abalí mbù l'ónwa k'èbo ono; èphe ekua ndu Ízurelu l'èphe ha; deshia èpha èphe l'èkwò. Èphe deshíru iya l'ikfu l'ikfu; mẹ l'unwunna unwunna. Iphe, bụ unwoke, nòwaru ụkporo afa kwasèru b'e dekotaru èpha èphe

nanu nanu; ¹⁹ ege ono, Ojejoje suru Mosisu t'o mee ya ono. Yo buru iya bu le Mosisu agua ndu Izurelu ogu l'echi-egu Sáyinayi.

Umadzu ole, a gutagbaaru l'ikfu, nonu

²⁰ A -bya l'ikfu Rúbenu, bu okpara Izurelu; iphe, bu unwoke, nowaru ukporo afa kwaseru; mbu ndu a-du ike oje ogu b'a guru; deshikota epha epha nanu nanu. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwaa ya phu l'unwunna l'unwunna. ²¹ Iphe, a gutaru l'ikfu Rúbenu bu ukporo unu madzu ise l'unu iri l'ishingu l'ukporo umadzu ise.

²² L'ikfu Símiyonu b'a gukotaru iphe, bu unwoke, nowaru ukporo afa kwaseru, bu ndu a-du ike oje ogu; bya edeshia epha epha nanu nanu l'ekwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phu l'unwunna l'unwunna. ²³ Ndu a gutaru l'ikfu Símiyonu du ukporo unu madzu esaa l'unu esato l'ukporo madzu ise.

²⁴ L'ikfu Gádu b'a gukotaru iphe, bu unwoke, nowaru ukporo afa kwaseru, bu ndu a-du ike oje ogu; bya edeshia epha epha nanu nanu l'ekwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwaa ya phu l'unwunna l'unwunna. ²⁵ Ndu a gutaru l'ikfu Gádu du ukporo unu madzu ise l'unu iri l'eno l'ukporo madzu ebo l'iri.

²⁶ L'ikfu Júda b'a gukotaru iphe, bu unwoke, nowaru ukporo afa kwaseru, bu ndu a-du ike oje ogu; bya edeshia epha epha nanu nanu l'ekwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phu l'unwunna l'unwunna. ²⁷ Ndu a gutaru l'ikfu Júda du ukporo unu madzu tete l'unu ishingu l'ukporo madzu iri.

²⁸ L'ikfu Ísaka b'a gukotaru iphe, bu unwoke, nowaru ukporo afa kwaseru, bu ndu a-du ike oje ogu; bya edeshia epha epha l'ekwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phu l'unwunna l'unwunna. ²⁹ Ndu a gutaru l'ikfu Ísaka du ukporo unu madzu ishingu l'unu madzu iri l'ishingu.

³⁰ L'ikfu Zébulonu b'a gukotaru iphe, bu unwoke, nowaru ukporo afa kwaseru, bu ndu a-du ike oje ogu; bya edeshia epha epha l'ekwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phu l'unwunna l'unwunna. ³¹ Ndu a gutaru l'ikfu Zébulonu du ukporo unu madzu esaa l'unu eto l'ukporo madzu iri.

³² A -bya l'ikfu Joséfu; mbu anma Ifuremu b'a gukotaru iphe, bu unwoke, nowaru ukporo afa kwaseru, bu ndu a-du ike oje ogu; bya edeshia epha epha. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phu l'unwunna l'unwunna. ³³ Ndu a gutaru l'ikfu Ifuremu du unu madzu ukporo ise l'unu lanu l'ukporo madzu ise.

³⁴ Anma Manase b'a gukotaru iphe, bu unwoke, nowaru ukporo afa kwaseru, bu ndu a-du ike oje ogu; bya edeshia epha epha l'ekwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phu l'unwunna l'unwunna. ³⁵ Ndu a gutaru l'ikfu Manase du ukporo unu madzu eno l'ukporo madzu iri.

³⁶ A -bya l'ikfu Bénéjaminu b'a gukotaru iphe, bu unwoke, nowaru ukporo afa kwaseru, bu ndu dzuwaru oje ogu; bya edeshia epha epha l'ekwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phu l'unwunna l'unwunna. ³⁷ Ndu a gutaru l'ikfu Bénéjaminu du ukporo unu madzu eno l'unu madzu esato l'ukporo madzu iri.

³⁸ L'ikfu Dánu b'a gukotaru iphe, bu unwoke, nowaru ukporo afa kwaseru, bu ndu dzuwaru oje ogu; bya edeshia epha epha l'ekwo. E

deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phụ l'unwunna l'unwunna. ³⁹ Ndu a gutaru l'ikfu Dánu dụ ụkporo ụnu madzụ ẹsaa l'unu iri l'ishingu l'ụkporo madzụ iri l'ise.

⁴⁰ L'ikfu Ásha b'a gukotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwaseru, bụ ndu a-dụ ike oje ogu; bya edeshia epha epe l'ekwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phụ l'unwunna l'unwunna. ⁴¹ Ndu a gutaru l'ikfu Ásha dụ ụkporo ụnu madzụ ise l'unu madzụ ẹto l'ụkporo madzụ iri l'ise.

⁴² L'ikfu Náfutali b'a gukotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwaseru, bụ ndu a-dụ ike oje ogu; bya edeshia epha epe l'ekwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phụ l'unwunna l'unwunna. ⁴³ Ndu a gutaru l'ikfu Náfutali dụ ụkporo ụnu madzụ ishingụ l'unu madzụ iri l'ẹto l'ụkporo madzụ iri.

⁴⁴ Ndu ono bẹ bụ ndu Mósísu yele Ẹrọnu guru ogu. Ndu yetaru epe eka gua ogu ono bụ ndu ishi ndu Ízurelu ụmadzu iri l'ẹbo ono, nọ-chigbaaru ẹnya unwunna epe nanụ nanụ ono. ⁴⁵ Iphe, bụ unwoke Ízurelu l'ẹpe ha, nọwaru ụkporo afa kwaseru, bụ ndu a-dụ ike ojeru ndu Ízurelu ogu b'a gukotaru l'unwunna l'unwunna. ⁴⁶ Mkpako iphe, epe dụ l'ẹpe ha bụ ụkporo ụnu madzụ ụkporo ugbo ẹto l'ụkporo ugbo iri l'ise; l'unu ẹsato; l'ụkporo madzụ iri l'ẹsaa l'ụmadzu iri.

⁴⁷ Ikfu Lívayi b'ẹ ta gudu teke a guru ndu Ízurelu ndu ophu. ⁴⁸ Ishi iya aburu lẹ Ojejoje sọru Mósísu: ⁴⁹ "T'ẹ b'ọ gukwa ndu ikfu Lívayi; ophu ọ gukwa epe teke ọo-nọdu agu ndu Ízurelu ndu ophu. ⁵⁰ Iphe, oo-mechia bụ t'ọ fọta ndu Lívayi ono t'ẹpe letaje ụlo-ékwa, eedobeje ekwo-ekemu Nchileke ẹnya; t'ẹpe letaje iphe nọ iya nụ ẹnya; mẹ iphe bụ iphe, anọje l'ụlo-ékwa ono. O bụ epe a-nọduje apa ụlo-ékwa ono; mẹ iphe, bụ iphe, nọ iya nụ. Yọ buru epe a-nọdu eleta iya ẹnya; epe e-gudeje ụlo-ékwa nk'ẹpe kpo-pee ụlo-ékwa ono mgburumburu. ⁵¹ Iphe, bụ teke ụlo-ékwa ono abya atugbu; t'ọ buru ndu Lívayi a-fọ-tsutaje iya. Iphe, bụ teke aakpobe iya akpobe; t'ọ bukwaruphu ndu Lívayi a-kpobe iya. Onye ọdo mmanu, jekfuberu iya ntse; bẹ ee-gbu egbugbu. ⁵² Ndu Ízurelu a-kpobetsua ụlo-ékwa epe l'okpa l'okpa l'odu ndu Ízurelu ono. Onye, nonu a-kpobeje nk'iya; t'ọ gbakfuru lẹ kẹ ndu ikfu iya; gbakfukwaruphu l'ékwa-ohubama kẹ ndu ikfu iya. ⁵³ Obenu lẹ ndu Lívayi bẹ e-gude ụlo-ékwa nk'ẹpe kpo-pheta ụlo-ékwa ono, eedobeje ekwo-ekemu Nchileke ono mgburumburu; k'ophu Nchileke ẹ-ta atụ-koshidu edzudzu oha Ízurelu oke ẹhu-eghughu iya. O bụ ndu Lívayi a-nọdu eleta ụlo-ékwa ẹke eedobeje ekwo-ekemu Nchileke ono ẹnya."

⁵⁴ Yọ buru ẹge ono, Ojejoje sọru Mósísu t'e mee ya ono bẹ ndu Ízurelu meru iya l'ọ ha.

2

Aakpo ụlo-ékwa l'odu ndu Ízurelu

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósísu yele Ẹrọnu; sụ epe: 2 "Tẹ ndu Ízurelu kpo ụlo-ékwa epe t'ọ nọ-pee Ụlo-Ékwà Ndzuko ono mgburumburu. Onyenonu a-kpobe nk'iya l'ẹke ndu ikfu nk'iya iya nọ; dobe iya ekwa-ohubama, e gude maru ndu onu-ulo epe."

*Ndu ọ̀lo-ékwa k'uzo
ẹnyanwu-ahata*

³ L'uzo ẹnyanwu-ahata; ọ̀ ndu ikfu Júda a-kpọ́ iya ọ̀lo-ékwa nk'ẹ̀phe l'ọ̀nu-ọ̀lo ọ̀nu-ọ̀lo. Onye ọ̀ bu ishi kẹ́ ndu Júda ọ̀ bu Nášọ̀nu Amínadabu. ⁴ Ndu a gútaru l'ikfu Júda ono dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ tete l'ọ̀nu madzọ́ ishingú l'ọ̀kporo madzọ́ iri.

⁵ "Ndu a-kpọ́be ọ̀lo-ékwa nk'ẹ̀phe tsota ẹ̀phe ọ̀ bu ndu ikfu kẹ́ Ísaka. Onye ọ̀ bu ishi l'ikfu kẹ́ Ísaka ọ̀ bu Netanẹ̀lu Zuwa. ⁶ Ndu a gútaru l'ikfu Ísaka dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ ishingú l'ọ̀kporo madzọ́ iri l'ishingú.

⁷ "Ndu ọ̀do, a-kpọ́be nk'ẹ̀phe tsota ẹ̀phe ọ̀ bu ndu ikfu Zébulọ̀nu. Onye ọ̀ bu ishi l'ikfu Zébulọ̀nu ọ̀ bu Eliyabu Helọ̀nu. ⁸ Ndu a gútaru l'ikfu Zébulọ̀nu dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ ẹ́saa l'ọ̀nu ẹ̀to l'ọ̀kporo madzọ́ iri.

⁹ "Ikfu ono, a fọ́taru t'ẹ̀phe lẹ́ ndu ikfu Júda kpọ́nyabe ọ̀lo-ékwa ẹ̀phe l'ọ̀nu-ọ̀lo ọ̀nu-ọ̀lo ono; ọ̀ bẹ́ kpakọ́ru dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ ugbo ọ̀kporo l'ọ̀nu madzọ́ ishingú. Ọ́ ọ̀ bu ẹ̀phebedua e-vuru ọ̀zo tųgbua.

Ndu ọ̀lo-ékwa k'uzo ọ̀zo ọ̀huda

¹⁰ "A bya l'uzo ọ̀huda; ọ́ ọ̀ bu ndu ikfu Rúbẹ̀nu a-kpọ́ ọ̀lo-ékwa nk'ẹ̀phe laa ọ̀zo ọ̀huda. Ẹ̀phe a-kpọ́ iya l'ọ̀nu-ọ̀lo ọ̀nu-ọ̀lo. Onye ọ̀ bu ishi l'ikfu Rúbẹ̀nu ọ̀ bu Elizuru Shediyo. ¹¹ Ndu a gútaru l'ikfu Rúbẹ̀nu dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ ise l'ọ̀nu iri l'ishingú l'ọ̀kporo madzọ́ ise.

¹² "Ndu a-kpọ́be ọ̀lo-ékwa nk'ẹ̀phe tsota ndu ikfu Rúbẹ̀nu ọ̀ bu ndu ikfu Símiyọ̀nu. Onye ọ̀ bu ishi l'ikfu Símiyọ̀nu ọ̀ bu Shelumẹ̀lu Zurishadayi. ¹³ Ndu a gútaru l'ikfu Símiyọ̀nu dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ ẹ́saa l'ọ̀nu ẹ́sato l'ọ̀kporo madzọ́ ise.

¹⁴ "Ndu ọ̀phu a-kpọ́be nk'ẹ̀phe tsota ẹ̀phe ọ̀ bu ndu ikfu Gádu. Onye ọ̀ bu ishi l'ikfu Gádu ọ̀ bu Eliyasafu Duwẹ̀lu. ¹⁵ Ndu a gútaru l'ikfu Gadu dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ ise l'ọ̀nu iri l'ẹ̀no l'ọ̀kporo madzọ́ ẹ̀bo l'iri.

¹⁶ "Ikfu ono, a fọ́taru t'ẹ̀phe l'ikfu Rúbẹ̀nu kpọ́nyabe ọ̀lo-ékwa ẹ̀phe l'ọ̀nu-ọ̀lo ọ̀nu-ọ̀lo ẹ̀phe ono; ọ̀ bẹ́ kpakọ́ru dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ iri l'ẹ́sato l'ọ̀nu iri l'ọ̀kporo madzọ́ iri l'ẹ̀bo l'ọ̀madzọ́ iri. Ọ́ ọ̀ bu ẹ̀phebedua ọ̀ bu ndu k'ẹ̀bo, a-gbalihuje wata ije.

¹⁷ "Ndu Lívayi e-vuta Ọ̀lo-Ékwà Ndzuko nọ́du ndu ikfu ono l'echi; tųgbua. Ọ́ ọ̀ bu ẹ́ge ẹ̀phe kpọ́ru ọ̀lo-ékwa ẹ̀phe; ọ̀ bu ẹ́ge ẹ̀phe e-gudeje gbeshi: tųgbua; ikfu, nọ́nu; anọ́du l'ẹ́ge ẹ̀phe tso.

*Ndu ọ̀lo-ékwa k'uzo
ẹnyanwu-arịba*

¹⁸ "Ndu ọ̀phu a-kpọ́be ọ̀lo-ékwa nk'ẹ̀phe l'uzo ẹnyanwu-arịba ọ̀ bu ndu ikfu Ífuremu. Ẹ̀phe a-kpọ́ iya l'ọ̀nu-ọ̀lo ọ̀nu-ọ̀lo. Onye ọ̀ bu ishi l'ikfu Ífuremu ọ̀ bu Elishama Amihudu. ¹⁹ Ndu a gútaru l'ikfu Ífuremu dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ ise; l'ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ ise.

²⁰ "Ndu a-kpọ́be ọ̀lo-ékwa nk'ẹ̀phe tsota ikfu Ífuremu ọ̀ bu ndu ikfu Manáşẹ́. Onye ọ̀ bu ishi l'ikfu Manáşẹ́ ọ̀ bu Gamalẹ̀lu Pedazọ́. ²¹ Ndu a gútaru l'ikfu Manáşẹ́ dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ ẹ̀no; l'ọ̀kporo madzọ́ iri.

²² "Ndu ọ̀phu a-kpọ́be ọ̀lo-ékwa nk'ẹ̀phe tsobe ẹ̀phe ọ̀ bu ndu ikfu Bẹ́njaminu. Onye ọ̀ bu ishi l'ikfu Bẹ́njaminu ọ̀ bu Abidanu Gidiyọ̀ni. ²³ Ndu a gútaru l'ikfu Bẹ́njaminu dọ́ ọ̀kporo ọ̀nu madzọ́ ẹ̀no; l'ọ̀nu ẹ́sato l'ọ̀kporo madzọ́ iri.

24 “Ikfu ono, a fọtaru t’ephe lẹ ndu ikfu Ífuremu kponyabe ọlo-ékwa ephe l’onu-ulo onu-ulo ephe ono; kpakoru du ukporo unu madzu iri l’eto l’unu iri. O bu ephebedua bu ndu k’eto; me ephe tugbua ije.

Ndu ọlo-ékwa k’uzo isheli

25 “Ndu ophu a-kpobe ọlo-ékwa nk’ephe l’uzo isheli bu ndu ikfu Danu. Ephe a-kpo iya l’onu-ulo onu-ulo. Onye bu ishi l’ikfu Danu bu Ahiyeza Amishadayi. 26 Ndu a gutaru l’ikfu Danu du ukporo unu madzu esaa; l’unu iri l’ishingu l’ukporo madzu iri l’ise.

27 “Ndu a-kpobe ọlo-ékwa nk’ephe tsota ikfu Danu bu ikfu Ásha. Onye bu ishi l’ikfu Ásha bu Pagelu Okuranu. 28 Ndu a gutaru l’ikfu Ásha du ukporo unu madzu ise; l’unu eto l’ukporo madzu iri l’ise.

29 “Ndu ophu a-kpobe ọlo-ékwa nk’ephe tsota ephe bu ndu ikfu Náfutali. Onye bu ishi l’ikfu Náfutali bu Ahira Enanu. 30 Ndu a gutaru l’ikfu Náfutali du ukporo unu madzu ishingui; l’unu iri l’eto l’ukporo madzu iri.

31 “Ikfu ono, a fọtaru t’ephe l’ikfu Danu kponyabe ọlo-ékwa ephe; kpoo ya l’onu-ulo onu-ulo; kpakoru du ukporo unu madzu iri lẹ tete l’unu madzu iri. O bu ephebedua; be e-kpejeru azu l’ije ephe; dzee onwephe l’onu-ulo onu-ulo.”

32 Ndu ono bu ndu Ízurelu l’ege e gude gua ephe ogu l’enya-ufu enya-ufu. Mkpako ndu nokota l’odu ndu Ízurelu, bu ndu a guru ogu l’onu-ulo onu-ulo; du ukporo unu madzu eto l’ukporo madzu iri l’ise l’unu madzu esato. 33 Olu ndu Lívayi b’e ta guduru yeru ndu Ízurelu ophu l’ephe ha. Yo buru ege ono; be Ojejoje suru Mosisu t’o mee ya.

34 To du iya bu; ndu Ízurelu emekotalephu iphemiphe obule, Ojejoje turu Mosisu ekemu iya. Yo buru ege ono be ephe kposhiru ọlo-ékwa ephe l’ikfu l’ikfu. O kwaphu ege ono be ephe eshije egbeshi atugbu; ndu ophu nonu ephe lẹ ndu ikfu nk’ephe; me ndu onu-ulo nk’ephe.

3

Ndu Lívayi

1 Qwaa bu eri ndu ikfu Éronu yele Mosisu teke ono, Ojejoje kfuru yeru Mosisu lẹ Ugwu Sáyinayi ono: 2 Epha unwu Éronu bu Nadabu, bu iya bu okpara iya; owaa Abihu; Eliyéza; me Itama. 3 Ono bu epha unwu Éronu, bu ndu a wuru manu l’ishi; mbu ndu ono, a fọtaru dobe t’ephe buru ndu achijeru Nchileke eja ono. 4 Olu Nadabu yele Abihu be daru Ojejoje l’ifu; nwushihu; ke l’ephe gude oku, e-ta dudu nsu kpooru Ojejoje ngweja oku l’echi-egu Sáyinayi. Ephebedua ta mutadu unwegirima. Yo buru Eliyéza yele Itama be jelahaaru ozi ndu achijeru Nchileke eja teke ono, nna ephe, bu Éronu nokwadu ndzu ono.

5 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; su iya: 6 “T’o chita ndu ikfu Lívayi je eye l’eka Éronu, bu onye achijeru Nchileke eja; k’ophu ephe a-nodu ejeru iya ozi. 7 Ephe a-nodu ejeru Éronu ozi; l’ejeru ndu Ízurelu l’ephe ha ozi lẹ Ọlo-Ékwà Ndzuko; mbu l’ephe a-nodu eje ozi, gbaru ephe l’ulo-ékwa Nchileke. 8 Ephe a-noduje eleta iphe, no lẹ Ọlo-Ékwà Ndzuko ono enya; shi ege ono l’ejeru ndu Ízurelu ozi, gbaru ephe l’ulo-ékwa Nchileke. 9 Wo Mosisu t’o woru ndu Lívayi l’ephe ha ye Éronu yele unwu iya l’eka. E shiwa lẹ ndu Ízurelu wota ephe l’ephe ha ye iya l’eka. 10 T’o

fóta Éronu mę unwu iya t'ephe buru ndu achijeru Nchileke eja. Iphe bu onye odo, jenyaberu mgboro ulo-nsọ ono ntse bę ee-gbu egbugbu.”

¹¹ Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru Mosisu odo; sụ iya: ¹² “Lenu; lę ya shiwa lę ndu Ízurelu fóta ndu Lívayi t'ephe nọ-chia ęnya iphe, bu nwoke, vuru ọzo waa nne iya oswa lę Ízurelu. Oo ya bu lę ndu Lívayi bę bu nk'iya; ¹³ kele ndu, bu okpara bukota nk'iya. Mbọku ono, ya gbushiru ndu bu okpara l'alí Íjiputu ono bę ya wotaru iphe, bu okpara ndu Ízurelu; doberu onwiya; mbụ shitakpoo lę madzụ je akpaa l'anụ. Ephe a-buru nk'iya. O bu yębedua bu Ojejoje.”

Aagu ndu Lívayi ogu

¹⁴ Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu l'echi-ęgu Sáyinayi; sụ iya: ¹⁵ “Gua ndu Lívayi ogu. Gua ephe l'unwunna l'unwunna; mę l'ikfu l'ikfu. Ndu yi-gu bu unwoke, nọwaru onwa lanu kwaseru.” ¹⁶ To du iya bu; Mosisu agua ephe ęge ono, Ojejoje kfuru iya ęya ono.

¹⁷ Qwaa epha unwu Lívayi: Geshonu; mę Kohatu; owaa Merari. ¹⁸ Qwaa bu epha unwu Geshonu l'unwunna l'unwunna: Libini mę Shimeyi. ¹⁹ Unwu ke Kohatu l'unwunna l'unwunna bu Amuramu; Izaha; Héburonu; mę Uzelu. ²⁰ Unwu ke Merari l'unwunna l'unwunna bu Mahuli waa Mushi. Ndu ono tukoru buru ikfu Lívayi; ęge ephe du l'unwunna l'unwunna.

²¹ Unwu Geshonu bu ephe muru ndu Libini; mę ndu Shimeyi. Yo buru ndu ono bę bu ndu ikfu Geshonu. ²² Unwoke, nọwaru onwa lanu kwaseru l'ikfu Geshonu du unu madzụ iri l'ęsato l'ukporo madzụ iri l'ise. ²³ Ikfu Geshonu bę a-kpọbeje ulo-ękwà ephe l'uzo ęnyanwu-ariba; l'azu ulo-ękwà Nchileke. ²⁴ Onye bu ishi l'ikfu Geshonu bu Eliyasafu Layelu. ²⁵ Ozi, e yeru unwu Geshonu l'ęka t'ephe jeje lę Ulo-Ękwà Ndzuko ono bu oleta ulo-ękwà Nchileke ęnya; waa ękwa, e gude kpua ya; mę oleta ękwa, e gude gbobuta onu Ulo-Ękwà Ndzuko ono ęnya; ²⁶ mę oleta ękwa, e gude gbobuta ogbodufu; waa ękwa, e gude gbobuta onu ogbodufu ono, nọ-pheru ulo-ękwà Nchileke ono; waa ęnya-ngweja mgburumgburu; mę oleta udo, e gude gebe ękwa ono ęnya; waa iphe bu ozi, gbaru ephe.

²⁷ Unwu ke Kohatu bu ephe muru ndu Amaramu; ndu Izuha; ndu Héburonu; mę ndu Uzelu. Yo buru ndu ono bu ikfu Kohatu. ²⁸ Unwoke, nọwaru onwa lanu kwaseru l'ikfu Kohatu du ukporo unu l'unu madzụ lanu l'ukporo madzụ iri. O bu ephebedua bę nwe ozi k'oje l'ulo-nsọ. ²⁹ Ndu ikfu Kohatu b'a suru t'ephe kpọbe ulo-ękwà ephe l'uzo ohalo ulo-ękwà Nchileke. ³⁰ Onye bu ishi l'ikfu Kohatu bu Elizafanu Uzelu. ³¹ Ozi nk'ephe aburu oleta Okpoko Ogba-ndzụ ęnya; mę teburu; mę iphe, eegvubeje uroku; mę ęnya-ngweja; mę iphe, nọ l'ulo-nsọ, ndu achijeru Nchileke eja egudeje eje ozi; mę ękwa, e gude gebuta Eke-Kakota-odu-Nsọ; męwaru iphe bu ozi odo, gbaru ephe. ³² Onye ishi ndu ishi ndu Lívayi kpmukpamu bu Eliyęza Éronu, bu onye achijeru Nchileke eja. Oo yębedua b'a fotaru t'o buru onye ishi ndu eleta ęnya l'ulo-nsọ ono.

³³ Unwu ke Merari bu ephe muru ndu Mahuli; mę ndu Mushi. Yo buru ndu ono bu ikfu Merari. ³⁴ Unwoke, nọwaru onwa lanu kwaseru l'ikfu Merari du unu madzụ iri l'ise l'ukporo madzụ iri. ³⁵ Onye bu ishi ke ndibe Merari bu Zuriyelu Abihelu. Ndibe Merari b'a suru t'ephe kpọbe ulo-ękwà ephe l'uzo isheli ulo-ękwà Nchileke. ³⁶ Ozi, e yeru unwu Merari l'ęka bu: oleta ibo ulo-ękwà Nchileke ono ęnya; mę oshi, e swebushiru l'ibo ono; mę itso iya; mę ęnya ęke aakpọbeje okpa ibo ono; mę itso ono; mę ibiribe

iphe ọ̀lo, nọ̀kota iya nù; męwaru ozi ọ̀do, gbaru ẹ̀phe. ³⁷ Ozi ọ̀do, e yeru ẹ̀phe l'ẹ̀ka bụ: oleta ẹ̀nya l'itso, e gude kpọ̀-phemkota ogbodufu ọ̀lo-ẹ̀kwà Nchileke ono mgburumgburu; ọ̀kpa iya; nggu iya; mę eri, e kegbaaru iya.

³⁸ Mosisu; mę Ẹ̀ronu; mę unwu Ẹ̀ronu b'a suru t'ẹ̀phe kpọ̀be ọ̀lo-ẹ̀kwà nk'ẹ̀phe l'uzo ẹ̀nyanwu-ahata ọ̀lo-ẹ̀kwà Nchileke; mbụ l'ifu Ọ̀lo-Ẹ̀kwà Ndzuko ono. Ozi, duru ndu Ízurelu lę Ẹ̀ke-dụ-Nsọ ono; bụ ẹ̀phebedua e-jechijeru iya ẹ̀phe. Onye ọ̀do mmanu -jenyabe Ẹ̀ke-dụ-Nsọ ono ntse; e gbua ya. ³⁹ Mkpakọ ndu a guru ọ̀gu l'eri Lívai; mbụ ndu ono, Mosisu yęle Ẹ̀ronu guru l'ikfu l'ikfu ege ono, Ojejoje suru t'ẹ̀phe gua ya ono; mbụ unwoke, nọ̀waru ọ̀nwa lanu kwasęru dọ ọ̀kporo unu madzọ ẹ̀bo l'unu iri l'ise.

⁴⁰ Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; sọ iya: "T'ọ gụkota unwoke, bụ ọ̀kpara l'alí Ízurelu l'ẹ̀phe ha ọ̀gu; mbụ unwoke, nọ̀waru tsube l'ọ̀nwa lanu kwasęru; woru ẹ̀pha ẹ̀phe deshia. ⁴¹ Wo iya t'ọ wofuta eri Lívai doberu yębe Ojejoje l'ọ̀nodu ọ̀kpara l'alí Ízurelu mgburumgburu. Yo wota anu ufu kę ndu Lívai dobe l'ọ̀nodu anu ivuzọ l'anu, bụ elu l'alí Ízurelu kparamukpamu. Ọo yębedua bụ Ojejoje." ⁴² Tọ dọ iya bụ; Mosisu agua iphe bụ ọ̀kpara l'alí Ízurelu kparamukpamu ọ̀gu ege ono, Ojejoje suru t'ọ gua ya ono. ⁴³ Mkpakọ ndu bụ ọ̀kpara l'iphe, bụ unwoke l'alí Ízurelu gbaa mgburumgburu; mbụ unwoke, nọ̀waru tsube l'ọ̀nwa lanu kwasęru dọ ọ̀kporo unu madzọ labu; l'unu iri l'ise; l'ọ̀kporo madzọ iri l'ẹ̀to l'umadzu iri l'ẹ̀to. A guru ẹ̀phe ọ̀gu; deshia ẹ̀pha ẹ̀phe.

⁴⁴ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya asu Mosisu ⁴⁵ t'ọ wofuta eri Lívai doberu yębe Ojejoje l'ọ̀nodu ọ̀kpara l'alí Ízurelu kparamukpamu. Yo wota anu ufu kę ndu Lívai dobe l'ọ̀nodu anu ivuzọ l'anu ufu l'alí Ízurelu mgburumgburu. Ọo yębedua bụ Ojejoje. ⁴⁶ A -bya abya l'ọ̀kporo umadzu iri l'ẹ̀to l'umadzu iri l'ẹ̀to ono, bụ iphe, ọ̀kpara ndu Ízurelu gude ka ndu ikfu Lívai nshinu ono; iphe, aa-kfụ gude gbata ẹ̀phe bụ: ⁴⁷ mkpọ̀la-ọ̀cha ise, bụ: a -tụa ya atutu; ẹ̀ra iya aha l'ọ bụ ẹ̀ra mkpọ̀la-ọ̀cha ọ̀lo-nsọ Nchileke, ẹ̀ra iya dọ ọ̀kporo gera. Aa-kfụ iya l'ishi onye lanu l'ẹ̀hu l'ẹ̀hu. ⁴⁸ Wo iya t'ọ woru okpoga ono, ee-gude gbata umadzu ole ono, ẹ̀phe gude ka ndu Lívai nshinu ono nù Ẹ̀ronu yęle unwu iya. ⁴⁹ Ya ndono; Mosisu anakọo okpoga ono, ee-gude gbata ndu ono; l'ẹ̀ka ndu ono, a guru ọ̀gu; ẹ̀phe aka ndu Lívai nshinu ono. ⁵⁰ Iphe, Mosisu natakọtaru l'ẹ̀ka ndu bụ ọ̀kpara l'alí Ízurelu bụ unu mkpọ̀la-ọ̀cha ẹ̀to; l'ọ̀kporo mkpọ̀la-ọ̀cha ẹ̀sato l'ọ̀kporo mkpọ̀la-ọ̀cha ẹ̀to lę mkpọ̀la-ọ̀cha ise, bụ: a -tudę iya atutu; ẹ̀ra iya aha l'ọ bụ ẹ̀ra mkpọ̀la-ọ̀cha ọ̀lo-nsọ Nchileke. ⁵¹ Mosisu ewota okpoga ono, ee-gude gbata ndu ono nù Ẹ̀ronu yęle unwu iya; ege ono, Ojejoje turu iya l'ekemu ono.

4

Eri Kohatu

¹ Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu yęle Ẹ̀ronu; sọ ẹ̀phe: ² "Unu gua unwu Kohatu, bụ ndu shi l'eri Lívai ọ̀gu. Unu gua ẹ̀phe l'ikfu l'ikfu; mę l'unwunna l'unwunna. ³ Ndu unu a-gu bụ iphe, bụ unwoke ndu, nọ̀waru tsube l'ọ̀kporo afa l'afa iri je akpaa l'ọ̀kporo afa labu l'afa iri; mbụ ndu dzuwaru oje ozi lę Ọ̀lo-Ẹ̀kwà Ndzuko.

4 “Ozi, ụnwu Kohatu a-nọdu eje lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko ono bụ: oleta iphe, kakọta ọdu nsọ ẹnya. 5 Teke ẹphe abya t'ẹphe shi l'ọdu ndu Ízurẹlu tugbu; tẹ Ẹronu yele ụnwu iya bahụ lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko ono; je atọfuta ẹkwa, eegudeje gebuta Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ; gude iya phụ-chia Okpoko Ekemu ono. 6 Teke ono; ẹphe ewota akpọ umoro-ẹnyimụ phụ-kputa iya; gude ẹkwa, ụkọta urukpu-urukpu phụa ya l'eli; bya eworu mgboro, eegudeje apa iya ye iya.

7 “L'eli teburu ono, eedobeje buredi, e gude chiaru Ojejoje ẹja ono bẹ ee-kwebeje ẹkwa, eke urukpu-urukpu; wota efere tukobe l'eli iya; mę ago; mę ọkwa; waa otumu, ngweja iphe-angungu anoje. A tukobekwa iya phụ buredi ophu anoje l'ifu Nchileke tekenteke. 8 Ẹphe abya eworu ẹkwa uswe tusa l'eli iphe ono l'ọ ha; kwechita iya akpọ umoro-ẹnyimụ; wota mgboro, eegudeje apa iya ye iya.

9 “Ẹphe abya egude ẹkwa, eke urukpu-urukpu kwechia iphe, aatukobeje urọku, e gude amụ ọku; gude iya kwechia urọku l'onwiya; mę iphe, apajẹ òwúú iya; mę gbangugbangu, aagujeru ọku ye; mę iphemiphe ọbule, eeyeje manụ, e gude amụ ọku. 10 Teke ono; ẹphe egude akpọ umoro-ẹnyimụ phụ-kputa iphe ono l'ọ ha; mę ngwa iya l'ọ ha; woru dobe l'eli iphe, eedobeje iya gude apa iya.

11 “L'eli ẹnya-ngweja ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono bẹ ẹphe a-phushi ẹkwa, eke urukpu-urukpu; gude akpọ umoro-ẹnyimụ kwechia ya; woru mgboro, eegudeje apa iya; ye iya.

12 “Ẹphe ewotakota iphe, bụ ngwa, eegudeje eje ozi l'ẹke-dụ-nsọ; gude ẹkwa, eke urukpu-urukpu kekobe iya; bya egude akpọ umoro-ẹnyimụ kwechita iya; woru iya tukobe l'eli iphe, eegudeje apa iya.

13 “A -bya l'ẹnya-ngweja ono; t'ẹphe kpofu ntụ, nọ iya nụ; woru ẹkwa uswe tusa l'eli iya. 14 Teke ono; ẹphe ewota iphe, bụ iphe, eegudeje eje ozi l'ẹnya-ngweja ono; tukobe l'eli ẹkwa uswe ono. Mbụ l'ẹphe a-tukobe iya gbangugbangu, aagujeru ọku ye; mę oji; mę shọvelu; mę efere nkwo-ẹka. Iphemiphe ọbule ono bẹ ee-kwechita akpọ umoro-ẹnyimụ; woru mgboro, eegudeje apa iya; ye iya.

15 “Ẹronu yele ụnwu iya -kwechishitsulephu Ẹke-dụ-Nsọ; mę iphe, nọ iya nụ; ndu Ízurẹlu -byadelephu oshi l'ọdu ẹphe; tugbu; t'ụnwu Kohatu bụ evuta iphe ono. Ọle t'ẹphe be denyikwa ẹka l'iphe ono, dụ nsọ ono. Ọdumeka; bẹ ẹphe a-nwushihukwa. Ọ bụ ụnwu Kohatu e-vutaje iphe ono, dụ lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko ono.

16 “Eliyẹza Ẹronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja bẹ kẹ manụ, eegudeje amụ ọku nọ l'ẹka; mę insensu, eshije mkpọ; mę ngweja nri, eegwoje mbọku-mbọku; mę manụ, aawuje l'ishi. Ọ bụ yẹbedua a-nọdu eleta ụlo-ẹkwà Nchileke ẹnya; mę iphemiphe ọbule, nọ iya nụ; mbụ Ẹke-dụ-Nsọ; mę iphe nọkata iya nụ.”

17 Ojejoje asụ Mosisu yele Ẹronu: 18 “Unu be ekwekwa tẹ ikfu Kohatu chihu l'eri ndu Lívayi. 19 Owaa iphe, unu e-meru ẹphe; k'ophu ẹphe ta anwushihudu m'ọ -bụru l'ẹphe -jenyaberu iphe, kakọta ọdu nsọ nte: T'ọ bụru Ẹronu yele ụnwu iya a-bahuje l'ime Ẹke dụ Nsọ; je ekfuru onyenonu ozi ophu oo-je; mę ivu, oo-vuta. 20 Ọle tẹ ndu ikfu Kohatu ba abahukwa je ole ẹnya l'iphe ono, dụ nsọ ono; m'ọ -ruhuru; ọ bụru t'ẹphe lee ya ẹnya ugbo lanụ; ọdumeka bẹ ẹphe a-nwushihukwa.”

²¹ Ojejoje bya asú Mósísis: ²² “Gúkwaaphu ụnwu Geshonu oḡu. Gua ẹphe l'ụnwunna ụnwunna; mę l'ikfu l'ikfu. ²³ Ndu unu a-gụ bụ iphe, bụ unwoke ndu, nọwaru tsube l'ụkporo afa l'afa iri je akpaa l'ụkporo afa labụ l'afa iri; mbụ ndu dzuwaru oje ozi lę Ụlo-Ēkwà Ndzuko.

²⁴ “Iphe, a-buru ozi ndu ikfu Geshonu l'ozi, eje ejeje l'ulo-ėkwà ndzuko; mę iphe, eevu evuvu bụ: ²⁵ ovutaje ẹkwa, e gude mee ulo-ėkwà Nchileke; vuta ulo-ėkwà-du-nsọ ono; mę ẹkwa, e gude kpua ya; mę akpọ umoro-enyimu, e gude kwechia ya; mę ẹkwa, eegudeje gbobuta onu Ụlo-Ēkwà Ndzuko; ²⁶ mę ẹkwa, egebutaje mgburumgburu l'ogbodufu ono, nọ-pheru ulo-ėkwà Nchileke ono; mę ẹnya-ngweja ono; waa ẹkwa, egebutaje l'onu-uzo; mę eri, egebeje iya; mę iphe, bụ ngwa, nọ iya nụ, eegudeje eje ozi. Ọ bụ ndu Geshonu e-gudeje iphe ono l'ọ ha mee iphe, ọ gbaru t'e gude iya mee. ²⁷ Iphe, bụ ozi, ụnwu Geshonu ejekpo ejeje; m'o -ruhuru; ọ buru ovu ivu; m'ọ bụ oje ozi ọdo bę bụ Ēronu yele ụnwu iya bę e-koshije ẹge ẹphe e-je iya. Ọo unubędua e-koshije ẹphe ivu, gbaru ẹphe l'evuvu. ²⁸ Ono bụ ozi, ndu ikfu Geshonu a-nọduje eje lę Ụlo-Ēkwà Ndzuko ono. Ọ bụ Itama Ēronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja a-nọdu ekoshije ẹphe iphe bụ ozi ẹphe; mę ẹge ẹphe e-shije eje iya.

Ụnwu Merari

²⁹ “A -bya abya l'ụnwu Merari; unu gua ẹphe l'ikfu l'ikfu; mę l'ụnwunna l'ụnwunna. ³⁰ Ndu unu a-gụ bụ iphe, bụ unwoke ndu, nọwaru tsube l'ụkporo afa l'afa iri je akpaa l'ụkporo afa labụ l'afa iri; mbụ ndu dzuwaru oje ozi lę Ụlo-Ēkwà Ndzuko. ³¹ Ọwaa iphe, gbaru ụnwu Merari l'ememe teke ẹphe eje ozi lę Ụlo-Ēkwà Ndzuko. Ẹphe e-vutaje oshi, e gude gbaa ulo-ėkwà-du-nsọ Nchileke; mę oshi, e swebushiru iya eswebushi; mę itso iya; mę ọkpa iya. ³² Ẹphe e-vutajekwaphu itso, nọ-pheru ogbodufu ono mgburumgburu; mę ọkpa itso ono; mę nggu, a kpọru l'ulo-ėkwà ono; mę ụdo iya; męwaru ivu, etsoje iya nụ l'ọ ha; mę iphemiphe ọbule, e gude eje egbe ozi ono. Unu ketajeru onyemonye ọbule iphe, gbaru iya l'evuvu. ³³ Ono bụ ozi, ụnwu Merari a-nọduje eje lę Ụlo-Ēkwà Ndzuko ono. Itama Ēronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja bę a-nọduje ekoshi ẹphe ẹge ẹphe e-je ozi ono.”

Iphe, ndu Lívayi kpakọru dụ

³⁴ Ya ndono; Mósísis yele Ēronu; mę ndu ishi ndu Ízurelụ abya agụkota awa Kohatu oḡu. A guru ẹphe l'ikfu l'ikfu; gua ẹphe l'ụnwunna l'ụnwunna. ³⁵ Ndu bụ unwoke, nọwaru shita l'ụkporo afa l'afa iri jeye l'ụkporo afa ẹbo l'afa iri; mbụ ndu dzuwaru oje ozi lę Ụlo-Ēkwà Ndzuko; ³⁶ mbụ ndu a guru l'ikfu Kohatu dụ unu madzụ ishingü; l'ụkporo madzụ iri l'ęsaa l'umadzü iri. ³⁷ Ono bụ mkpakọ unwoke, a guru oḡu l'ikfu Kohatu; mbụ ndu jeru ozi lę Ụlo-Ēkwà Ndzuko. Mósísis yele Ēronu guru oḡu ono ẹge ono, Ojejoje tųru Mósísis ekemu t'ọ gua ya ono.

³⁸ Ụnwu Geshonu b'a gụkwaruphu l'ikfu l'ikfu; mę l'ụnwunna l'ụnwunna. ³⁹ Iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa l'afa iri jeye l'ụkporo afa ẹbo l'afa iri, bụ ndu a-dụ ike oje ozi lę Ụlo-Ēkwà Ndzuko; ⁴⁰ b'a guru oḡu l'ikfu l'ikfu; mę l'ụnwunna l'ụnwunna. Ndu a gütaru dụ unu madzụ ishingü l'ụkporo iri lę nanü l'umadzü iri. ⁴¹ Ono bụ mkpakọ unwoke, a

guru oḡu l'ikfu Geshonu; mbụ ndu jeru ozi lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko. Mósíṣu yeḡe Ēronu guru oḡu ono eḡe ono, Ojejoje turu iya eya ono.

⁴² Ikfu unwu Merari b'a ḡukwaruphu l'ikfu l'ikfu; me l'unwunna l'unwunna. ⁴³ Iphe bu unwoke, nowaru shita l'ukporo afa l'afa iri jeye l'ukporo afa ebo l'afa iri, bu ndu dzuwaru oje ozi lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko ⁴⁴ b'a guru oḡu l'ikfu l'ikfu. Ndu a ḡutaru du unu madzu esato. ⁴⁵ Ono bu mkpakọ unwoke, a guru oḡu l'ikfu Merari. Mósíṣu yeḡe Ēronu guru oḡu ono eḡe ono, Ojejoje suru Mósíṣu t'ephe gya ya ono.

⁴⁶ Ya ndono; Mósíṣu yeḡe Ēronu; me ndu ishi ndu Ízurelu agukota ndu Lívayi l'ephe ha oḡu. A guru ephe l'ikfu l'ikfu; me l'unwunna l'unwunna. ⁴⁷ Ndu ephe guru bu iphe, bu unwoke, nowaru shita l'ukporo afa l'afa iri jeye l'ukporo afa ebo l'afa iri, bu ndu dzuwaru oje ozi lẹ Ụlo-Ēkwà Ndzuko me ovu ivu. ⁴⁸ Iphe, ephe kpakọru du bu ukporo unu; l'unu madzu l'umadzu ukporo tetee. ⁴⁹ Ndu nonu l'ehu l'ehu b'e koshitsuaru ozi, ephe a-nodu eje; me iphe, ephe a-noduje evu eḡe ono, Ojejoje suru Mósíṣu t'oo mee ya ono.

Tọ du iya bu; a gya ephe oḡu ono eḡe Ojejoje suru Mósíṣu t'a gya ya.

5

Odoḡe odu ndu Ízurelu nsọ

¹ Ojejoje abya asu Mósíṣu: ² "Kfuaru ephe t'ephe chishia iphe, bu ndu ehu-labu l'odu ndu Ízurelu ono; ephe achishia ndu iphe alashi alashi l'ehu. Ephe achishikwaaphu ndu denyiru eke l'odzu; shi eḡe ono merua onwephe. ³ Unu chifukota ephe; unwoke; me unwanyi. Unu chita ephe chifu l'odu ndu Ízurelu; t'ephe be meru eke ono yeḡe ndu nk'ia bu ono." ⁴ Ephe ekwe; chita ndu ono chifu l'odu ndu Ízurelu ono. Yo buru eḡe ono, Ojejoje kfuru iya Mósíṣu ono be ephe meru iya.

Ke okfu ugwo iphe, e mebyiru

⁵ Ojejoje asu Mósíṣu: ⁶ "T'o kfuaru ndu Ízurelu lẹ teke madzu: m'o bu nwoke; m'o nwanyi mesweru ibe iya eḡe ono, ndiphe emeje; shi eḡe ono meswee Ojejoje ono; be ikpe nmaakwaru onye obu. ⁷ Onye obu kfufutaje iphe, du eji ono, o meru ono; kfu-dzukwaaphu ugwo iphe, du eji ono, o meru ono l'o ha; wota uzo lanu l'uzo ise l'iphe iya yekobe iya; nu onye ono, o mesweru ono. ⁸ O -buru l'onye ono, e mesweru ono te nwedu abubu, bu onye aa-kfu ugwo iphe ono; oo ya bu; ugwo ono aburu ke Ojejoje. Onye aanu iya bu onye achijeru Nchileke eja. Aa-kpuru ebyila yekobe iya; t'o gbua gude doshiaru iya okfu ehu iya. ⁹ Iphe, bu iphe, ndu Ízurelu doberu nsọ t'ephe nu Ojejoje, bu iphe, ephe wotaru bya anu onye achijeru Nchileke eja bukota k'onye ono, achijeru Nchileke eja ono. ¹⁰ Iphe, bu iphe, madzu doberu nsọ te ya nu Nchileke bu onye achijeru Nchileke eja be nwe iya nu; mbu l'iphe, madzu nuru onye achijeru Nchileke eja bu onye ono, achijeru Nchileke eja ono nwe iya."

Ke nwanyi, nji iya ele enya l'oori ogori

¹¹ Tọ du iya bu; Ojejoje abya asu Mósíṣu: ¹² "T'o kfuru ndu Ízurelu l'o -buru lẹ nwoke be nyee ya akpa ejo uri; nji iya te gudehe ire iya eka; ¹³ mbu; o -buru lẹ yeḡe nwoke odo zeru; yo shi eḡe ono merua onwiya; nji iya ta ma; to nwe onye agba ekebe l'oo iphe o meru ndono

keshinu ẹ tọ dudu onye guderu iya nù teke oome iya; ¹⁴ mbụ; ọ -buru lẹ nwoke ono bẹ nnyaaaru; kolahaaru nyee ya ono okopho; lelahaa ya ẹnya l'o meruwaru onwiya; lẹ teke nwanyi ono meruru onwiya l'oswiya; m'ọ kwan'la nnyaaaru; kolahaaru nyee ya ono okopho; lelahaa ya ẹnya l'o meruru onwiya l'ẹ b'o meru onwiya; ¹⁵ tẹ nwoke ono duta nyee ya ono jekfu onye achijeru Nchileke eja. Yo gude ọzo lanu l'ọzo iri l'utu balı, jiru efere nkwo-ẹka, ee-gude gwoo eja l'okfu ẹhu nyee ya ono. T'ẹ b'o yekwa manu l'utu balı ono; ọphu o yekwa iya insensu; kẹ l'ọ bu ngweja nri, e gworu lẹ k'okopho; mbụ ngweja, e gude anyata iphe, dọ eji.

¹⁶ "Nwanyi ono bẹ onye achijeru Nchileke eja e-durita ntse t'o vudo Ojejo l'ifu. ¹⁷ Tẹ onye ono, achijeru Nchileke eja ono kuta mini, e doberu nsọ l'ite, a kpuru l'ura; kpota udzu-eja, shi l'ogbodo-ulo ulo-ẹkwà Nchileke wuru ye lẹ mini ono. ¹⁸ Onye ono, achijeru Nchileke eja ono -kfbetsulephu nwanyi ono l'ifu Ojejoje; yọ tofu iya iphe, o keberu l'ishi; pata ngweja nri ono, e gude anyata iphe, dọ eji ono nù iya t'ọ paru l'ẹka; mbụ ngweja nri ono, e gworu lẹ k'okopho ono. Onye ono, achijeru Nchileke eja ono l'onwiya aparu mini ono, atso ile, emeje tẹ madzu buru onye a turu onu ono. ¹⁹ Ọ bu teke ono bẹ onye ono, achijeru Nchileke eja ono a-nu nwanyi ono nte t'ọ ria: 'L'ọ -buru l'ẹ tọ dudu nwoke ọdo, nggu l'iya zejẹru; tọ bu l'i kpajẹru ejo uri; shi ẹge ono merua onwongu l'ẹhu nwoke ọdo, gbahakwaa nji ngu-a; tẹ mini-wa, atso ile, emeje tẹ madzu buru onye a turu onu-a ba dukwa iphe, oo-me ngu. ²⁰ Teke bukwanu l'i nọ l'ẹka nji ngu-a; l'akpa ejo uri; nggu lẹ nwoke ọdo zejewa; gbahakwaa nji ngu-a; nggu eshi ẹge ono merua onwongu; ²¹ tẹ Ojejoje mekwaa tẹ ẹkpa-nwa chihu ngu; mbụ t'ẹ b'i heshi nwa l'utakfu; t'i buru onye ndibe unu e-gude l'akọ l'onu; gude ngu l'anma ejo ẹtu. Ono bu teke onye ono, achijeru Nchileke eja ono a-su nwanyi ono t'ọ guaru onwiya ẹnwa. ²² Mbụ; tẹ mini-a, atso ile, emeje tẹ madzu buru onye a turu onu-a kpobakwa ngu l'ẹpho; k'ọphu ẹkpa-nwa e-chihu; to he nwa l'utakfu.'

"Teke ono; nwanyi ono asu: 'Ọ -buru l'ọ bu ẹge ọ dọ b'i kforu; t'ọ dọ ege ono.'

²³ "Onye ono, achijeru Nchileke eja ono abya atuko mburonu ono dekota l'ẹkwo; bya asaa ya asasa saru ye lẹ mini ono, atso ile ono. ²⁴ Yọ bya eworu mini ono, atso ile ono, emeje madzu t'ọ buru onye a turu onu ono nù nwanyi ono t'ọ ngua. Ọ -ngu-ge l'iya phu; mini ono anodu iya l'ẹpho; mee t'ẹjo iphe-ẹhuka, atso ile dakfuta iya. ²⁵ Teke ono bẹ onye ono, achijeru Nchileke eja ono a-nata nwanyi ono ngweja-nri ono, o gworu lẹ k'okopho ono, nwanyi ono pa l'ẹka ono. Yọ bya amaa ya amama l'ifu Ojejoje; woru iya je edobe l'ẹnya-ngweja. ²⁶ Onye ono, achijeru Nchileke eja ono abya ahajia ngweja ono l'ẹka; woru kpoo oku l'ẹnya-ngweja ono. Ngweja ono a-buru ngweja, e gude anyata iphe, dọ eji ono. O -metsulephu ege ono; yọ bya anu nwanyi ono mini ono t'ọ ngua. ²⁷ Ọ -buru lẹ nwanyi ono meruruphu onwiya; mbụ; ọ -buru l'ọ riruphu ogori l'oswiya bẹ bu teke a nuleru iya phu mini ono; yọ ngua; teke ọ bahuleru iya phu l'ẹpho bẹ oo-me t'ẹjo iphe-ẹhuka, atso ile dakfuta iya. Oo-me tẹ ẹkpa-nwa iya chihu; mee t'ẹ b'o heshi nwa l'utakfu. Yọ ghoo onye a turu onu l'ufu ephe. ²⁸ Teke ọ bu lẹ nwanyi ono te merudu onwiya; mbụ; ọ -buru lẹ nwanyi ono doberu onwiya ndo-o; b'ẹ t'ọ dudu iphe e-me iya nù. Ọo-nodu amushilee unwegirima.

²⁹ "Ono bu ekemu, a turu swiberu nwanyi, nji iya ekoru okopho; mbụ nwanyi, nọ l'ẹka nji iya; l'akpa ejo uri; l'emrushı onwiya; ³⁰ ọdo bu l'a

nonyaaruu; nwoke ekolahaaru nyee ya okopho; lelaaha ya ejo ɛnya. T'onye achijeru Nchileke bya edobe nwanyi obu l'ifu Ojejoje; mekota iya iphe bu iphe ono, a turu l'ekemu ono. ³¹ Nwoke ono l'onwiya be ta dukwa iphe, du eji, a-tukoru iya l'ishi. O bu nwanyi ono e-vuru iphe, du eji, o metaru kpua onwiya."

6

Onye woru onwiya doberu Ojejoje iche

¹ Ojejoje asu Mosisu: ² "T'o kfuruu ndu Izurelu l'o -nweru nwoke; m'o bu nwanyi, kweru ukwa, gbaru iche le ya a-duru Ojejoje iche; mbu le ya e-dobe onwiya te ya buru onye du iche l'eke Ojejoje no; ³ t'onye obu ba angujekwa mee; m'o bu iphe odo, aanguu angungu, eme l'anya. T'onye obu ba angujekwa mee, anwu onu, e meru le mee vayinu; m'o bu iphe odo, aanguu angungu, eme l'anya. Te b'o ngujekwa mini akpuru vayinu; ophu o rijekwa akpuru vayinu onyingu; m'o bu k'okponku. ⁴ Te b'o rijekwa iphe, shi l'oshi vayinu; m'o bu akpuru vayinu obu l'onwiya; m'o bu egbo vayinu jeye teke oo-bu-beru onye doberu onwiya Ojejoje iche.

⁵ "Te akwo be erukwa iya l'ishi jeye teke ono, oo-bu-beru onye doberu onwiya iche ono. Oo-dulephu nsu ege o du iya jeye teke ono, o doberu onwiya Ojejoje iche ono e-dzu. Egbushi, no iya l'ishi be oo-ha t'o ruchia eruchi. ⁶ L'oge teke ono, o doberu onwiya Ojejoje iche ono b'e to jekwa eke odzu no; ⁷ m'o -ruhuru; o buru l'oo nna iya; m'oo nne iya; odudu l'oo nwunne iya ke nwoke; m'o nwunne iya ke nwanyi be nwuhuru nu. E too gudedu okfu l'oo epha jekfube odzu epha nte; shi ege ono merua onwiya; ke l'e gude ishi iya maru l'o doberu onwiya Nchileke iche. ⁸ Le teke ono oo-nokotakpo buru onye doberu onwiya iche ono b'o bu onye duru Ojejoje nsu.

⁹ "O -buru l'o -nweru onye ghabuhuru nwuhu le mgboro eke o no; shi ege ono merua egbushi ono, o doberu nsu ono be bu: o -rulephu le mboku k'esaa; yo kpushia egbushi ono; shi ege ono safu onwiya mmeru l'ehu. ¹⁰ O -be le mboku k'esato; yo wota ndo ebo; m'o bu kparakobe ebo wojeru onye achijeru Nchileke eja l'onu Ulo-Ekwà Ndzuko. ¹¹ Onye ono, achijeru Nchileke eja ono ewota nanu gwoo ngweja iphe, du eji. Yo wota nanu ophu gwoo ngweja-ukfuru gude kfua ugwo iphe, du eji, o meru; ke l'o nru l'eke madzu nwuhuru. Yo buru mboku ono kwaphu be oo-me t'ishi iya du-phu nsu azu. ¹² Oo-doberu onwiya Ojejoje iche jeye teke ono, o t-buru le ya e-doberu onwiya Ojejoje iche ono. Yo wota ebyila, gbaru afa nu t'e gude gwoo ngweja ikpe-anmanma. Oge ophu, o nopharuphu b'e taa gu-kwaru eye iya. Ishi iya aburu l'o meruru onwiya teke ono, o shi dobe onwiya iche ono.

¹³ "Qwaa bu ekemu, duru onye doberu onwiya Ojejoje iche ndo-o; me oge, o doberu onwiya Ojejoje iche dzulephu. Ee-duru iya bya l'onu Ulo-Ekwà Ndzuko. ¹⁴ Yo buru l'eke ono be oo-nodu woru iphe, onu Ojejoje nu iya. Oo-nu iya ebyila, gbaru afa; to nwe ntupo t'e gude gwoo ngweja-ukfuru. Yo nu nwada aturu, nwaru afa; to nwe ntupo t'e gude gwoo ngweja iphe, du eji. Yo nu ebyila, e-te enwedu ntupo t'e gude gwoo ngweja eh-agu. ¹⁵ Iphe odo, oo-yekobe iya bu nkata buredi, e-te kodu ekoko; waa akara witu, a gworu le manu; me echa-mbeke, a wuru manu l'eli; waa ngweja-nri ye le ngweja-mee, l'etsoje iya nu.

16 “Iphe ono l’ò ha bẹ onye achijeru Nchileke ẹja e-gworu nù Ojejoje. Yo gwoo ngweja iphe, dù ẹji ono; mẹ ngweja-ukfuru ono. 17 Onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono e-woru nkata buredi ono, ẹ-te kodu ekoko ono nù Ojejoje; bya egbua ebyila phù gude gwoo ngweja ẹhu-agu nù Ojejoje; bya eyekobekwa iya phù ngweja-nri yẹle ngweja-mẹe, etsoje iya nù tuko gwoo. 18 Yò buru l’ònu Ụlo-Èkwà Ndzuko bẹ onye ono, doberu onwiya Ojejoje iche ono a-nòdu kpushia ẹgbushi ono, o doberu iche ono. Yo kpota ẹgbushi iya ono ye l’òku, nọ lẹ mkpuli ẹke iphe, e gude gwoo ngweja ẹhu-agu phù nọ.

19 “Onye ono, duru Ojejoje iche ono -kpushitsulephu ẹgbushi iya ono, o doberu iche ono; tẹ onye achijeru Nchileke ẹja wota ẹka ebyila ono ophu e shiru eshishi dẹe ya l’ẹka; wotafua akara lanù; mẹ ẹcha-mbeke lanù, ẹ te kodu ekoko lẹ nkata ono nù iya. 20 Oo ya bụ; onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono abya amàà ya àmàmà l’ifu Ojejoje t’ò buru ngweja-amama. Iphe ono bẹ dù nsọ; yò buru onye achijeru Nchileke ẹja bẹ nwe iya nù yẹle ndú ebyila ono, a maru amama; mẹ ụtakfu iya ono, a nuru Ojejoje ono. E -metsua ẹge ono bẹ onye ono, duru Ojejoje iche ono nweru ike ngua mẹe.

21 “Ono bụ ekemu, duru onye doberu onwiya Ojejoje iche; mbụ onye kweru ụkwa lẹ ya e-doberu onwiya Ojejoje iche; waa iphe, ọo-nùje Ojejoje teke oge iya dzuleruphu; a gufukwa iphe ọdo, ọo-dù ike gbatafua. Ọle o medzufutaje iphe, o kweru ụkwa iya; l’ẹge ekemu onye duru Ojejoje iche gude dù.”

Ọnu-ọma ndu achijeru Nchileke ẹja l’ẹhu ndu Ízurẹlu

22 Ojejoje asù Mòsisu: 23 “T’o kfuru Èronu yẹle unwu iya l’ò waa bụ ẹge ẹphe e-shije agọru ndu Ízurẹlu ọnu-ọma:

24 “Tẹ Ojejoje
gọoru unu ọnu;
yo chekwaje unu.

25 Tẹ Ojejoje
mụaru unu ọnu-ọchi;
yo meeru unu
eze-iphe-ọma.

26 Tẹ Ojejoje
lee unu ẹnya-ọma;
yo mee t’ẹhu dù unu agu.

27 “Ọ bụ ẹge ono bẹ ẹphe e-shije kpọ-kua ẹpha iya l’ẹke ndu Ízurẹlu nọ; ya agọru ẹphe ọnu-ọma.”

7

Ngweja, e gude edobe ụlo-ẹkwà Ojejoje iche

1 Tọ dù iya bụ; Mòsisu egvubetsulephu ụlo-ẹkwà Ojejoje ono; bya awua ya manù; bya edobe iya iche; bya edobekwaphu iphe, bụ iphe, nọ iya nù l’ò ha iche. Ọ kwaphù ẹge ono b’ò wuru manù l’ẹnya-ngweja; dobe iya iche; bya edobekwaphu iphe bụ iphe, nọ l’ẹnya-ngweja ono l’ò ha iche. 2 Ndu ishi ndu Ízurẹlu, bụ ndu ishi l’unwunna l’unwunna; mbụ ndu ishi l’ikfu l’ikfu; bụ iya bụ ndu ono, bụ ishi ndu ophu a guru ọgu ono 3 bẹ byaru bya eworu iphe nù Ojejoje. Iphe, ẹphe nuru bụ ọ-gba-kperekpere ishingwu, ekpuchiru iphe; mẹ oke-eswi iri l’ẹbo. Ndu ishi ono bẹ nùtsuaru oke-eswi nanù nanù l’ẹhu l’ẹhu. Ẹphe dùtsua ẹbo ẹbo nù ọ-gba-kperekpere lanù. Ono bụ iphe, ẹphe wotaru bya anù l’ifu ụlo-ẹkwà Ojejoje ono.

4 Ojejoje asú Mósísu: 5 “T’ò natakòta ephe iphe ono, ephe nùru ono; k’òphu ee-gude iya eje ozi lẹ Ụlọ-Èkwà Ndzuko. T’ò woru iya nù ndu Lívayi. Onyenonù bẹ ọo-nù iya l’ẹge ozi iya gbaru.”

6 Ya ndono; Mósísu abya ewota ọ-gba-kperekpere ono; mẹ oke-eswi ono nù ndu Lívayi. 7 Ụnwu Geshonu b’ọ nùru ọ-gba-kperekpere ẹbo; waa oke-eswi ẹno t’ephe gude jeje ozi, gbaru ephe. 8 Ụnwu Merari b’ọ nùru ọ-gba-kperekpere ẹno; waa oke-eswi ẹsato t’ephe gude jeje ozi, gbaru ephe. L’ephe ha bẹ nọkota l’ẹka Itama Èrnonu, bụ onye achijeri Nchileke ẹja eje ozi, gbaru ephe. 9 Obenu l’ẹ t’ọ dudu ophu ọ nùru unwu Kohatu; kẹ l’ọo ephebedua b’ọ nọ l’ẹka; mbụ oleta iphe, dụ nsọ ẹnya; bụ iya bụ ovu iphe ono, dụ nsọ ono l’ukuvu.

10 Mbọku, a wuru manụ l’ẹnya-ngweja Nchileke gude woru iya ye Nchileke l’ẹka bẹ ndu ishi ono wotagbaaru iphe bya anụ Nchileke l’ifu ẹnya-ngweja ono. 11 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósísu; sù iya: “Iphe bụ mbọku-mbọku tẹ onye ishi lanụ wotaje iphe nk’iya bya anụ t’ẹ gude woru ẹnya-ngweja ono ye Nchileke l’ẹka.”

12 Onye wotaru iphe nk’iya bya anụ lẹ mbọku kẹ mbụ bụ Náshonu Aminadabu, bụ onye ishi ndu Júda. 13 Iphe, ọ nùru bụ: efere lanụ, e meru l’ụkporo mkpọla-ọcha ishingụ lẹ mkpọla-ọcha iri; bya anụkwaphu ochi lanụ, e meru l’ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atutu; ẹra iya aha l’ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nso. Ophu nonu b’ẹ yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t’ẹ gude gwoo ngweja-nri. 14 Iphe ọdo, ọ nùru bụ ago lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nù bụ insensu. 15 A nùru nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; 16 mẹ mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngweja iphe, dụ eji; 17 mẹ oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; mẹ unwu ebyila ise, gbatsuaru afa, ee-gude gwoo ngweja ẹhu-agu. Ono iphe, Náshonu Aminadabu gude bya anụ ndono.

18 Yo be lẹ mbọku k’ẹbo; Netanelu Zuwa, bụ onye ishi l’ikfu Ísaka ewota iphe nk’iya bya anụ. 19 Iphe, ọ nùru bụ: efere lanụ, e meru l’ụkporo mkpọla-ọcha ishingụ lẹ mkpọla-ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l’ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atutu; ẹra iya aha l’ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nso. Ophu nonu b’ẹ yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t’ẹ gude gwoo ngweja-nri. 20 Iphe ọdo, ọ nùru bẹ bụ ago lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nù bụ insensu, 21 B’ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; 22 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngweja iphe, dụ eji; 23 oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; mẹ unwu ebyila ise, gbatsuaru afa, ee-gude gwoo ngweja ẹhu-agu. Ono bụ iphe, Netanelu Zuwa gude bya anụ ndono.

24 Yo be lẹ mbọku k’ẹto; Eliyabu Helonu, bụ onye ishi ndu kẹ Zébulonu ewota iphe nk’iya bya anụ. 25 Iphe, ọ nùru bụ: efere lanụ, e meru l’ụkporo mkpọla-ọcha ishingụ lẹ mkpọla-ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l’ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atutu; ẹra iya aha l’ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nso. Ophu nonu b’ẹ yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t’ẹ gude gwoo ngweja-nri. 26 Iphe ọdo, ọ nùru bụ ago lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nù bụ insensu. 27 Yo bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; 28 mkpi lanụ,

ee-gude gwoo ngweja iphe, dù èji; ²⁹ oke-eswi èbo; ebyila ise; mkpi ise; mè ùnwu ebyila ise, gbatsuáru afa, ee-gude gwoo ngweja èhu-águ. Ono iphe, Eliyabu Helónu gude bya anù ndono.

³⁰ Yo be lẹ mbòku k'èno; Elizuru Shediyo, bú onye ishi, ùnwu Rúbènu ewota iphe nk'íya bya anù. ³¹ Iphe, ọ nùru bú: efere lanù, e meru l'ùkporo mkpòla-òcha ishingù lẹ mkpòla-òcha iri; mè ochi lanù, e meru l'ùkporo mkpòla-òcha èto lẹ mkpòla-òcha iri. Mbù mkpòla-òcha, bú: a -tù ya atùtu; era iya aha l'ò bú era shèkelu èke-dù-nsò. Ophu nonu b'è yèjishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwòkobe iya manù; t'è gude gwoo ngweja-nri. ³² Iphe òdo, ọ nùru bú ago lanù, e meru lẹ mkpòla-ododo iri. Iphe, jiru iya nù bú ìnsensu. ³³ Yò bya anù nwa oke-eswi lanù; ebyila lanù; nwa ebyila lanù, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; ³⁴ mkpi lanù, ee-gude gwoo ngweja iphe, dù èji; ³⁵ oke-eswi èbo; ebyila ise; mkpi ise; waa ùnwu ebyila ise, gbatsuáru afa, ee-gude gwoo ngweja èhu-águ. Ono iphe, Elizuru Shediyo gude bya anù ndono.

³⁶ Yo be lẹ mbòku k'ise; Shelumèlu Zurishadayi, bú onye ishi ùnwu Símiyónu ewota iphe nk'íya bya anù. ³⁷ Iphe, ọ nùru bú: efere lanù, e meru l'ùkporo mkpòla-òcha ishingù lẹ mkpòla-òcha iri; mè ochi lanù, e meru l'ùkporo mkpòla-òcha èto lẹ mkpòla-òcha iri. Mbù mkpòla-òcha, bú: a -tù ya atùtu; era iya aha l'ò bú era shèkelu èke-dù-nsò. Ophu nonu b'è yèjishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwòkobe iya manù; t'è gude gwoo ngweja-nri. ³⁸ Iphe òdo, ọ nùru bú ago lanù, e meru lẹ mkpòla-ododo iri. Iphe, jiru iya nù bú ìnsensu. ³⁹ Yò bya anù nwa oke-eswi lanù; ebyila lanù; nwa ebyila lanù, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; ⁴⁰ mkpi lanù, ee-gude gwoo ngweja iphe, dù èji; ⁴¹ oke-eswi èbo; mè ebyila ise; mkpi ise; waa ùnwu ebyila ise, gbatsuáru afa, ee-gude gwoo ngweja èhu-águ. Ono iphe, Shelumèlu Zurishadayi gude bya anù ndono.

⁴² Yo be lẹ mbòku k'ishingu; Eliyasafu Diyuwèlu, bú onye ishi ndu Gádu ewota iphe nk'íya bya anù. ⁴³ Iphe, ọ nùru bú: efere lanù, e meru l'ùkporo mkpòla-òcha ishingù lẹ mkpòla-òcha iri; mè ochi lanù, e meru l'ùkporo mkpòla-òcha èto lẹ mkpòla-òcha iri. Mbù mkpòla-òcha, bú: a -tù ya atùtu; era iya aha l'ò bú era shèkelu èke-dù-nsò. Ophu nonu b'è yèjishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwòkobe iya manù; t'è gude gwoo ngweja-nri. ⁴⁴ Iphe òdo, ọ nùru bú ago lanù, e meru lẹ mkpòla-ododo iri. Iphe, jiru iya nù bú ìnsensu. ⁴⁵ B'ò bya anù nwa oke-eswi lanù; ebyila lanù; nwa ebyila lanù, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; ⁴⁶ mkpi lanù, ee-gude gwoo ngweja iphe, dù èji; ⁴⁷ oke-eswi èbo; ebyila ise; mkpi ise; waa ùnwu ebyila ise, gbatsuáru afa, ee-gude gwoo ngweja èhu-águ. Ono iphe, Eliyasafu Diyuwèlu gude bya anù ndono.

⁴⁸ Yo be lẹ mbòku k'èsaá; Elishama Amihudu, bú onye ishi ndu Ífuremu ewota iphe nk'íya bya anù. ⁴⁹ Iphe, ọ nùru bú: efere lanù, e meru l'ùkporo mkpòla-òcha ishingù lẹ mkpòla-òcha iri; mè ochi lanù, e meru l'ùkporo mkpòla-òcha èto lẹ mkpòla-òcha iri. Mbù mkpòla-òcha, bú: a -tù ya atùtu; era iya aha l'ò bú era shèkelu èke-dù-nsò. Ophu nonu b'è yèjishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwòkobe iya manù; t'è gude gwoo ngweja-nri. ⁵⁰ Iphe òdo, ọ nùru bú ago lanù, e meru lẹ mkpòla-ododo iri. Iphe, jiru iya nù bú ìnsensu. ⁵¹ B'ò bya anù nwa oke-eswi lanù; ebyila lanù; nwa ebyila lanù, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; ⁵² mkpi lanù, ee-gude gwoo ngweja iphe, dù èji; ⁵³ oke-eswi èbo; ebyila ise; mkpi ise; waa ùnwu ebyila ise, gbatsuáru afa, ee-gude gwoo ngweja èhu-águ. Ono iphe, Elishama Amihudu gude bya anù ndono.

⁵⁴ Yo be lẹ mbọku k'ẹsato; Gamalẹlu Pedazo, bụ onye ishi ndu ikfu Manáse ewota iphe nk'íya bya anụ. ⁵⁵ Iphe, ọ nuru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingụ lẹ mkpọla-ọcha iri; mę ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tua ya atutu; era iya aha l'ọ bụ era shekelu ẹke-du-nsọ. Ophu nonu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo ngweja-nri. ⁵⁶ Iphe ọdo, ọ nuru bụ aḡo lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ insensu. ⁵⁷ B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; ⁵⁸ mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngweja iphe, dụ eji; ⁵⁹ oke-eswi ẹbo; ebyila ise, mkpi ise; waa unwu ebyila ise, gbatsuaru afa, ee-gude gwoo ngweja ẹhu-agu. Ono iphe, Gamalẹlu Pedazo gude bya anụ ndono.

⁶⁰ Yo be lẹ mbọku kẹ tete; Abidanu Gidiyóni, bụ onye ishi ndu Bénjaminu ewota iphe nk'íya bya anụ. ⁶¹ Iphe, ọ nuru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingụ lẹ mkpọla-ọcha iri; mę ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tua ya atutu; era iya aha l'ọ bụ era shekelu ẹke-du-nsọ. Ophu nonu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo ngweja-nri. ⁶² Iphe ọdo, ọ nuru bụ aḡo lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ insensu. ⁶³ B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; waa nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; ⁶⁴ mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngweja iphe, dụ eji; ⁶⁵ oke-eswi ẹbo; mę ebyila ise; mkpi ise; waa unwu ebyila ise, gbatsuaru afa, ee-gude gwoo ngweja ẹhu-agu. Ono iphe, Abidanu Gidiyóni gude bya anụ ndono.

⁶⁶ Yo be lẹ mbọku k'iri; Ahiyeza Amishadayi, bụ onye ishi ndu ikfu Dánu ewota iphe nk'íya bya anụ. ⁶⁷ Iphe, ọ nuru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingụ lẹ mkpọla-ọcha iri; mę ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tua ya atutu; era iya aha l'ọ bụ era shekelu ẹke-du-nsọ. Ophu nonu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo ngweja-nri. ⁶⁸ Iphe ọdo, ọ nuru bụ aḡo lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ insensu. ⁶⁹ B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; ⁷⁰ mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngweja iphe, dụ eji; ⁷¹ oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; waa unwu ebyila ise, gbatsuaru afa, ee-gude gwoo ngweja ẹhu-agu. Ono bụ iphe, Ahiyeza Amishadayi gude bya anụ ndono.

⁷² Yo be lẹ mbọku k'iri lẹ nanụ; Pagelu Okuranu, bụ onye ishi ndu ikfu Ásha ewota iphe nk'íya bya anụ. ⁷³ Iphe, ọ nuru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingụ lẹ mkpọla-ọcha iri; mę ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tua ya atutu; era iya aha l'ọ bụ era shekelu ẹke-du-nsọ. Ophu nonu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo ngweja-nri. ⁷⁴ Iphe ọdo, ọ nuru bụ aḡo lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ insensu. ⁷⁵ B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; ⁷⁶ mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngweja iphe, dụ eji; ⁷⁷ oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; waa unwu ebyila ise, gbatsuaru afa, ee-gude gwoo ngweja ẹhu-agu. Ono bụ iphe, Pagelu Okuranu gude bya anụ ndono.

⁷⁸ Yo be lẹ mbọku k'iri l'ẹbo; Ahira Enanu, bụ onye ishi ndu ikfu Náfutali ewota iphe nk'íya bya anụ. ⁷⁹ Iphe, ọ nuru bụ: efere lanụ, e meru

l'ùkporo mkpòla-òcha ishingù lẹ̀ mkpòla-òcha iri; mẹ̀ ochi lanù, e meru l'ùkporo mkpòla-òcha ẹ̀to lẹ̀ mkpòla-òcha iri. Mbù mkpòla-òcha, bù: a-tùya ya atùtu; ẹ̀ra iya aha l'ò bù ẹ̀ra shẹ̀kelu ẹ̀ke-dù-nsò. Ophu nọ̀nu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwòkobe iya manù; t'e gude gwoo ngweja-nri. ⁸⁰ Iphe ọ̀do, ọ̀ nùru bù ago lanù, e meru lẹ̀ mkpòla-ododo iri. Iphe, jiru iya nù bù ìnsensu. ⁸¹ B'ọ̀ bya anù nwa oke-eswi lanù; ebyila lanù; nwa ebyila lanù, gbaru afa, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; ⁸² mkpi lanù, ee-gude gwoo ngweja iphe, dù ẹ̀ji; ⁸³ oke-eswi ẹ̀bo; ebyila ise; mkpi ise; waa unwu ebyila ise, gbatsuaru afa, ee-gude gwoo ngweja ẹ̀hu-agu. Ono bù iphe, Ahira Enanu gude bya anù ndono.

⁸⁴ Iphe ono bẹ̀ bù iphe, ndu ishi ndu Ízùrẹ̀lu gudetsua bya anù t'e gude woru ẹ̀nya-ngweja ono ye Nchileke l'ẹ̀ka; mbù teke ono, a wùru iya manù ono. Iphe, ẹ̀phe nùru bù: efere iri l'ẹ̀bo, e meru lẹ̀ mkpòla-òcha; ochi iri l'ẹ̀bo, e meru lẹ̀ mkpòla-òcha; waa ago iri l'ẹ̀bo, e meru lẹ̀ mkpòla-ododo. ⁸⁵ Efere lanù b'e meru l'ùkporo mkpòla-òcha ishingù lẹ̀ mkpòla-òcha iri; mee ochi lanù l'ùkporo mkpòla-òcha ẹ̀to lẹ̀ mkpòla-òcha iri. Mbù mkpòla-òcha, bù: a-tùya ya atùtu; ẹ̀ra iya aha l'ò bù ẹ̀ra shẹ̀kelu ẹ̀ke-dù-nsò. ⁸⁶ Ago iri l'ẹ̀bo ono, e meru lẹ̀ mkpòla-ododo, e yejishikotaru ìnsensu eyejishi ono bẹ̀ iphe, e gude mee ya bù mkpòla-ododo iri iri. Mbù mkpòla-òcha, bù: a-tùya ya atùtu; ẹ̀ra iya aha l'ò bù ẹ̀ra shẹ̀kelu ẹ̀ke-dù-nsò. Mkpòla-ododo, e gude mekota iphe ono l'ọ̀ha bẹ̀ dù ọ̀kporo mkpòla-ododo ishingù. ⁸⁷ Iphe, iphe bù mkpakọ̀ anù, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru dükota bù unwu oke-eswi iri l'ẹ̀bo; ebyila iri l'ẹ̀bo; unwu ebyila iri l'ẹ̀bo, gbatsuaru afa yẹ̀le ngweja-nri, tso iya nù; waa mkpi iri l'ẹ̀bo, ee-gude gwoo ngweja iphe-ẹ̀ji. ⁸⁸ Anù, ee-gude gwoo ngweja ẹ̀hu-agu bẹ̀ kpakọ̀ru dù ọ̀kporo oke-eswi l'oke-eswi ẹ̀no; ọ̀kporo ebyila ẹ̀to; ọ̀kporo mkpi ẹ̀to; waa ọ̀kporo unwu ebyila ẹ̀to, gbatsuaru afa. Ono bù iphe, a nùru t'e gude woru ẹ̀nya-ngweja ono ye Nchileke l'ẹ̀ka teke ono, a wùru iya manù ono.

⁸⁹ Teke Mòsisu bahùru lẹ̀ Ọ̀lo-Èkwà Ndzuko ono tẹ̀ yẹ̀le Ojejoje kfugbabe b'ọ̀ nùru olu, e shi l'eli iphe, e gude kpuchia ẹ̀ke aanọ̀duje akfù ọ̀gwọ̀ iphe, dù ẹ̀ji kfuru yeru iya. Okfu ono b'a nọ̀ lẹ̀ mgbaku cherobimu ẹ̀bo phù kfua. Olu ono ekfuru yeru iya.

8

Urọ̀ku ẹ̀saa

¹ Ojejoje abya ekfuru yeru Mòsisu; sù iya: ² "Kfuru Èrọ̀nu; sù iya teke oo-dobe urọ̀ku ẹ̀saa ono; t'ọ̀ dobe iya; k'ọ̀phu iphoro iya a-nga ifu iphe ono, a tukoberu iya ono." ³ Èrọ̀nu emee ya ẹ̀ge ono, o kfuru ono; bya edobe urọ̀ku ono; k'ọ̀phu iphoro iya ngashìru ifu iphe ono, a tukoberu iya ono, bù iya bù ẹ̀ge Ojejoje tùru Mòsisu l'ekemu. ⁴ Owaa bù ẹ̀ge e gude mee iphe ono, aatukobeje urọ̀ku ono: Oo mkpòla-ododo, a kùsaru akùsa b'e gude mekota iya shita l'ike iya jeye lẹ̀ nchì iya. Iphe ono, aatukobeje urọ̀ku ono b'e meleruphu ẹ̀ge Ojejoje koshiru iya Mòsisu.

Odobe ndu Lívayi ichẹ̀

⁵ Ojejoje abya asù Mòsisu: ⁶ "T'ọ̀ shi l'ẹ̀ke ndu Ízùrẹ̀lu nọ̀ fọ̀futa ndu Lívayi; mechaa ẹ̀phe emecha. ⁷ Owaa ẹ̀ge ii-shi mechaa ẹ̀phe ndọ̀-ọ̀: Wota minì-nturu phee ẹ̀phe l'ẹ̀hu; ẹ̀phe akpùshikota iphe, bù ẹ̀ji, nọ̀ ẹ̀phe l'ẹ̀hu; sashikota uwe ẹ̀phe; shi ẹ̀ge ono mechaa onwẹ̀phe. ⁸ T'ẹ̀phe wota nwa oke-eswi yẹ̀le ngweja nri, tso iya nù; bù iya bù akpe, e gweru egwegwe

gwòkobe iya manù. Nggùbe Mòsisu ewota nwa oke-eswi òdo, ee-gude gwoo ngweja iphe, dù èji. ⁹ Duru ndu Lívayi je l'ifu Ùlo-Èkwà Ndzuko; nggu ekukobe iphe, bù ndu Ízurelù l'èphe ha t'èphe dzua l'èke ono. ¹⁰ Nggu eduru ndu Lívayi bya l'ifu Ojejoje. Ndu Ízurelù ebyibe èphe èka l'ishi. ¹¹ Èronu bè e-wota ndu Lívayi ono nù yèbe Ojejoje t'èphe bùru iya ngweja-amama, shi l'èka ndu Ízurelù; k'òphu èphe a-nòdu ejeru yèbe Ojejoje ozi. ¹² Teke ono bè ndu Lívayi a-bya ebyibegbaa oke-eswi ono èka l'ishi; nggu egude oke-eswi lanù gwoo ngweja iphe, dù èji; gude òphu gwoo ngweja-ukfuru nù Ojejoje; shi ège ono k'fua ùgwo iphe, dù èji ndu Lívayi.

¹³ “Tè ndu Lívayi vudo l'ifu Èronu yèle unwu iya; nggu ewota èphe nù Ojejoje t'èphe nòdu ònodu ngweja-amama. ¹⁴ Ono ège ii-shi dobe ndu Lívayi iche l'èke ndu Ízurelù ndu òphu nò ndono. Ndu Lívayi a-bùru kè yèbe Ojejoje. ¹⁵ Teke i mechatsuaru ndu Lívayi ono; nggu ewofuta èphe dobe t'èphe dù l'ò bù ngweja-amama ono; èphe ejelaha ozi lè Ùlo-Èkwà Ndzuko. ¹⁶ Oo ephebedua bù ndu, e shi lè ndu Ízurelù nù yèbe Ojejoje. Ya wotawaru èphe t'èphe bùru nk'íya. Ya gudewa èphe dochia ènya ndu, bù òkpara l'alì Ízurelù gbaa mgburumgburu; mbù iphe, bù unwoke, vu ùzo waa nne èphe òswa l'alì Ízurelù. ¹⁷ Iphe, bù iphe, bù oke ya, bù iya vu ùzo waa nne iya òswa l'alì Ízurelù gbaa mgburumgburu: m'ò bù madzù; m'ò bù anù bè bùkota kè yèbe Ojejoje. Lè teke ono, ya gbushikotaru iphe, bù òkpara l'alì Íjiputu ono bè ya doberu èphe iche t'èphe bùru nk'íya. ¹⁸ Nta-a bè ya wowaru ndu Lívayi t'èphe nò-chia ènya ndu, bù òkpara l'alì Ízurelù gbaa mgburumgburu. ¹⁹ Ya shiwa lè ndu Ízurelù l'èphe ha wota ndu Lívayi nù Èronu yèle unwu iya; t'èphe jeje ozi lè Ùlo-Èkwà Ndzuko l'òzori ndu Ízurelù; èphe akfuje ùgwo iphe dù èji, unwu Ízurelù meru; k'òphu mgbonwu ete egbudu èphe mè èphe -byaa ntse l'èke ono, dù-nso ono.”

²⁰ Mòsisu yèle Èronu; mè iphe, bù ndu Ízurelù l'èphe ha abya emeru yeru ndu Lívayi ège ono, Ojejoje t'uru iya Mòsisu l'ekemu l'okfu èhu ndu Lívayi ono. ²¹ Ndu Lívayi abya asashia onwèphe iphe, dù èji, èphe meshiru; bya asashia uwe èphe. Èronu abya eworu èphe ye Ojejoje l'èka t'èphe dù l'ò bù ngweja-amama; bya akfua ùgwo iphe dù èji, èphe meshiru; shi ège ono safu èphe nturu. ²² E metsua; ndu Lívayi abya anòdu Èronu yèle unwu iya l'èka wata oje ozi lè Ùlo-Èkwà Ndzuko. Yò bùru ège Ojejoje t'uru iya Mòsisu l'ekemu bù ège èphe meru ndu Lívayi ono.

²³ Ojejoje abya asù Mòsisu: ²⁴ “Iphe-a bè bù ndu Lívayi b'ò dùru: Unwoke, nòwaru ùkporo afa l'afa ise t'ugburu bè a-watajè oje ozi lè Ùlo-Èkwà Ndzuko. ²⁵ Èphe -gbawa ùkporo afa èbo l'afa iri; èphe a-haa oje ozi, èphe shi èje l'ùlo-èkwà ndzuko ono. ²⁶ Oje; ò -bùru l'ò dù onye òbu t'ò yeru unwunna iya èka l'òzi Ùlo-Èkwà Ndzuko ono; t'ò yetajekwaru èphe èka. Obenu lè yèbedua l'onwiya e-jebuhu ozi. O bù ège ono bè ii-shije nù ndu Lívayi ozi, èphe a-nòduje èje.”

1 L'ónwa mbụ l'afa, kwe ndu Ízurèlù afa ẹbo, ẹphe shi lẹ Íjiputu lufuta bẹ Ojejoje kfuru yeru Mósísu l'echi-ẹgu Sáyínayi; sù iya: 2 "Tẹ ndu Ízurèlù gbakwaa Aji Esweta l'oge iya. 3 Onwa ọwaa -gbalephu abalí iri l'eno; unu gbaa Aji Esweta ono l'oge iya. Teke unu a-wata iya agbagba bụ mẹ ẹnyanwu rìbadelephu. Unu gbaa aji ono l'ẹge ekemu iya dọ; mẹ l'ẹge nsọ iya dọ." 4 Tọ dọ iya bụ; Mósísu abya ekfuaru ndu Ízurèlù t'ẹphe gbaa Aji Esweta ono. 5 Ẹphe agbaa Aji Esweta ono l'echi-ẹgu Sáyínayi l'ónwa mbụ ono gbaru abalí iri l'eno; l'ẹnyanwu abyawa aribá. Ndu Ízurèlù atúko iphemiphe ọbule ono mekota l'ẹge Ojejoje kfuru iya Mósísu.

6 Ọle; o nwekwanuru ndu ọphu te tsodu gbaa Aji Esweta ono mbọku ono. Ishi iya aburú lẹ mmeru nọ ẹphe l'ẹhu; kẹ l'ẹphe denyiru onye nwuhuru anwuhu ẹka. Ndu ono abyakfutashia Mósísu yẹle Ẹrnu mbọku ono; 7 bya asụ Mósísu: "Lẹ mmeru nọkwa ẹphe l'ẹhu; kẹ l'ẹphe denyiru onye nwuhuru anwuhu ẹka. Ọ bụ; ?nanu ẹge e meru te kwe t'ẹphe tsoru ndu Ízurèlù ndu ọphu; nù Ojejoje ngweja lẹ teke bụ oge iya?"

8 Mósísu asụ ẹphe: "Unu ngabe tẹ ya maru iphe, Ojejoje e-kfu l'okfu ẹhu unu."

9 Tọ dọ iya bụ; Ojejoje asụ Mósísu: 10 "T'o kfuuru ndu Ízurèlù l'ọ -buru l'ọ -nweru onye l'ime ẹphe; m'ọ bụ l'eri ẹphe, denyiru odzu ẹka; shi ẹge ono merua onwiya; ọ dudu l'ọo iphe ọdo bẹ onye ọbu jeru bẹ onye ono a-gbalẹkwa-a Aji Esweta kẹ Ojejoje ono. 11 Teke ẹphe a-gba iya bụ l'abalí iri l'eno l'ónwa k'ẹbo; mẹ ẹnyanwu rìbadelephu. Iphe, ẹphe e-gude gbaa ya bụ: buredi, ẹ-te kodu ekoko; yẹle mkpẹkwo, atsogbaa ile. 12 Tẹ b'ọ dukwa iphe ono ọphu ẹphe a-ha t'ọ bọo nchi; ọphu ọ dukwa ọkpu iya ọphu ẹphe a-nyakwo anyakwo. Ọ bụ ẹge ekemu Aji Esweta ono dukota bụ ẹge ẹphe e-gude gbaa ya. 13 Ọle; onye mmeru ta nọdu l'ẹhu; to nwe ẹke o jeru; to tsokwanu gbaa Aji Esweta ono bẹ ee-bufukwa ebufu l'ẹke ndibe ẹphe nọ; kẹ l'ẹ tọ nudu Ojejoje ngweja iya l'oge iya. Ọ kwa onye ono bẹ iphe, dọ ẹji, o meru a-tukuru l'ishi.

14 " 'A -bya abya lẹ k'onye mbyamubya, unu l'iya bu ebubu: ọ -buru l'onye mbyamubya ono bẹ chọru t'ọ tsoru unu gbaa Aji Esweta kẹ Ojejoje; t'onye ọbu mekwaa ya ẹge ekemu iya; mẹ nsọ iya dọ. Ọ bụ nsọ lanu, duru onye a muru amumu l'alí-a; dukwaruphu onye laru alala.' "

Urukpu atso-kputa ọlo-ẹkwà Nchileke

(Awụ 40:34-38)

15 Mbọku ono, a kpọberu ọlo-ẹkwà Ojejoje, bụ iya bụ ọlo-ẹkwà, ẹke eedobeje ẹkwo ekemu Ojejoje bẹ urukpu byaru bya ekpuchia iya. Yo be l'urẹnyashi; urukpu ono adulephu l'ọ bụ ọku l'eli ọlo-ẹkwà ono; dọ ẹge ono jeye l'utsu. 16 Yọ buru ẹge ono b'ọ duru kwasẹwaruru. O -be l'eswe; urukpu ono ekpuchia ọlo-ẹkwà Ojejoje ono. Teke o beru l'ẹnyashi; yọ chaa too l'ọ bụ ọku. 17 Yọ buje teke urukpu ono shi l'eli ọlo-ẹkwà ono palihu imeli imeli; ndu Ízurèlù awụ-lihu tugbua. Ẹke ẹphe jeberu; urukpu ono keshiru; ẹphe akpọshia ọlo-ẹkwà ẹphe l'ẹke ono; nọshia. 18 Yọ buje; Ojejoje -sù ndu Ízurèlù t'ẹphe palia ije; ẹphe awụ-lihu tugbua. Teke ọ sùru t'ẹphe nọdu; ẹphe akpọshia ọlo-ẹkwà ẹphe; nọshia l'ọdu ndu Ízurèlù ono. Yọ buru ẹge urukpu ono nọ-beru l'eli ọlo-ẹkwà Ojejoje ono bụ ẹge ẹphe anọ-beje l'ọdu ọlo-ẹkwà ono. 19 Teke urukpu ono nọru anọno l'eli ọlo-ẹkwà Nchileke ono; ndu Ízurèlù emee ẹge Ojejoje kfuru ẹphe; nọpyabe; ẹphe ta atugbudu. 20 Teke ọ bụ l'urukpu ono nọru l'eli ọlo-ẹkwà Ojejoje

ono; n̄o ya nwujiku olemole; b̄u Ojejoje -s̄u ɛphe t'ɛphe n̄odu; ɛphe akwaa l'odu ndu Ízurelu ono; n̄oshia. 21 O -buru l'urukpu ono n̄oru shita l'urenyashi jeye l'utsu; o -rua l'utsu; ȳo palihu; ɛphe awu-lihu tugbua. O -buru l'eswe b̄e urukpu ono palihuru; m'ò kwanu l'enyashi b̄e b̄ulephu teke ò palihuru; ndu Ízurelu awu-lihu tugbua. 22 M'ò -ruhuduru urukpu ono n̄odu l'eli ɔlo-ékwa Ojejoje ono n̄o n̄o ya abali ɛbo; m'ò b̄u ɔnwa lanu; m'ò b̄u l'òo afa ophu; ɛphe anodu n̄oshia l'odu ndu Ízurelu ono ege ɛphe n̄o iya. Obenu l'a -n̄onyawaa; urukpu ono paliwa; ɛphe awu-lihu; tugbua. 23 Ȳo buje; Ojejoje -s̄u ɛphe t'ɛphe n̄odu; ɛphe akwaa l'odu ɔlo-ékwa ɛphe; n̄oshia. Teke ò suru ɛphe t'ɛphe tugbua; ɛphe awu-lihu tugbua. Iphe, b̄u iphe, Ojejoje kfuru ɛphe b̄e ɛphe mekotaru l'ɛge ò t̄uru iya M̄osisu l'ekemu.

10

Upyoku mkpola-ɔcha

1 Ojejoje as̄u M̄osisu: 2 "T'ò gude mkpola-ɔcha, e tsusaru etsusa meta upyoku; k'ophu oo-gudeje iya eku ndu Ízurelu t'ɛphe dzukoo; gudejekwa iya ph̄u kfuru ɛphe teke ɛphe a-ph̄utaje ɔlo-ékwa ɛphe tugbua. 3 Teke e gburu upyoku lab̄u ono b̄u iphe, ookfu b̄u t'iphe, b̄u ndu Ízurelu l'ɛphe ha dzua l'ifu nggube M̄osisu l'onu ɔlo-ékwa Ndzuko. 4 O -buru l'òo upyoku lanu n̄w̄enkinyi b'e gburu; iphe, ookfu b̄u t'iphe, b̄u ndu ishi, l'achinu dzua l'ɛke, j̄ino; mb̄u ndu ishi, achigbaa ikfu l'ikfu ndu Ízurelu. 5 Teke, e gburu upyoku ono ugbo lanu; iphe, ookfu b̄u t'iphe, b̄u ikfu ndu ophu kp̄oberu ɔlo-ékwa ɛphe l'uzo ɛnyanwu-ahata wu-lihu tugbua. 6 Teke e gburu iya k'ugbo labu; b̄u iphe ò b̄u b̄u t̄e ndu ophu kp̄oru ɔlo-ékwa nk'ɛphe l'uzo ɔhuda wu-lihu; tugbua. Ee-gbuje upyoku ono gude koshi teke ɛphe a-wu-lihu; tugbua. 7 O -buru l'unu eku ndu ɔha t'ɛphe dzukoo; unu egbua upyoku ono. Ole t'ɛ b'ò dakwa l'ò b̄u ophu e gude agba ama. 8 O b̄u un̄wu Éronu, b̄u iya b̄u ndu, achijeru Nchileke eja e-gbuje upyoku ono. Ȳo buru ome-l'al̄i, a-duru unu shita l'ogbo sweru ogbo. 9 Teke ò b̄u l'unu eje otso ndu ɔhogu unu ogu l'al̄i unu; mb̄u ndu akpa unu ɛhu; unu gbua upyoku ono t'ò dashia ɔda ike; k'ophu Ojejoje, b̄u Nchileke unu a-nyata unu; bya adzofuta unu l'ɛka ndu ɔhogu unu ono. 10 O kwaphu ɛge ono b̄e unu e-gbuje upyoku teke ɛhu atso unu ɛna; teke unu agba Aji Onwa Ophungu;* m̄e unu -gwotsulephu ngweja-ukfuru; m̄e ngweja ɛhu-agu, unu egwoje; k'ophu Nchileke e-gude iya nyata unu. Oo ȳebeda b̄u Ojejoje, b̄u Nchileke unu."

Ndu Ízurelu alufu l'echi-ɛgu Sáyinayi

11 Yo rua teke ɔnwa k'ɛbo gbaru ukporo abali l'afa k'ɛbo ya; urukpu ono eshi l'eli ɔlo-ékwa Ojejoje ono, b̄u ɛke ɛkwo ekemu ono anoje palia. 12 Ndu Ízurelu abya eshi l'echi-ɛgu Sáyinayi ono; ȳo buru ɛphe atugbu. ɛphe ejee jeye l'echi-ɛgu Paranu; urukpu ono an̄o-kirishia l'ɛke ono.

13 Ono b̄u k̄e mb̄u, ɛphe tugburu ije ɛphe ono; ege ono, Ojejoje t̄uru iya M̄osisu l'ekemu ono. 14 Ȳo buru ndu onanu, ɛphe l̄e ndu ikfu Júda n̄o l̄e ntso-lanu ono; b̄u ɛphebeda vutuaru uzo; gude ɛkwa-ɔhubama ndu ikfu ɛphe; ȳo buru ɛphe atugbu. Nášonu Aminadabu b̄u onye ishi ndu

* 10:10 10:10 Aji-a b̄u aji ndu Ízurelu agbaje ujiku ophu iphe b̄u teke ɔnwa ophungu f̄uru. Ḡua iphe etsoje iya n̄u l̄e Ógú 28:18.

ikfu Júda ono. ¹⁵ Netanelu Zuwa bu onye ishi ndu ikfu Ísaka; ¹⁶ Eliyabu Helonu aburu onye ishi ndu ikfu Zébulonu.

¹⁷ Tọ dú iya bú; a bya afo-tsuta ọlo-ékwa Ojejoje ono; unwu Geshonu; me unwu Merari apata iya; yọ buru epehe atugbu.

¹⁸ Ikfu ọdo, tsotarar epehe bu ndu ono, epehe le ndu ikfu ke Rúbenu gba le ntso-lanu ono. Epehe egude ekwa-ohubama ndu ikfu epehe; yọ buru epehe atugbu. Elizuru Shediyo bu onye ishi ndu ikfu Rúbenu ono. ¹⁹ Shelumelu Zurishadayi bu onye ishi ndu ikfu Símiyonu; ²⁰ Elyasafu Diyuwele aburu onye ishi ndu ikfu Gádu.

²¹ Tọ dú iya bú; ndu ikfu Kohatu apata iphe ono, dú nsọ ono tugbua. Epehe erua; a kpobewa nu ọlo-ékwa Ojejoje ono.

²² Ikfu ọdo, l'etsota nu aburu ndu ono, epehe le ndu ikfu Ifuremu gba l'odze lanu ono. Epehe egude ekwa-ohubama ndu ikfu epehe; yọ buru epehe atugbu. Elishama Amihudu bu onye ishi ndu ikfu Ifuremu ono.

²³ Gamalelu Pedazo bu onye ishi ndu ikfu Manase; ²⁴ Abidanu Gidiyoni aburu onye ishi ndu ikfu Benjaminu.

²⁵ Ikfu ọdo, l'etsota iya nu; aburu ikfu ophu ekpejeru azu l'ije ono, bu ndu ono epehe le ndu ikfu Danu gba l'odze lanu ono. Epehe egude ekwa-ohubama epehe; yọ buru epehe atugbu. Ahiyeza Amishadayi bu onye ishi ndu ikfu Danu ono. ²⁶ Pagelu Okuranu bu onye ishi ndu ikfu Asha; ²⁷ Ahira Enanu aburu onye ishi ndu ikfu Nafutali. ²⁸ O bu ege ono be ndu Izurelu awujeru l'odze l'odze tugburu ije epehe.

²⁹ Mosisu abya ekfuaru Hobabu Ruwele, bu onye Midiya; mbu onye ogo iya ono; su iya: "Nta-a be epehe atugbuwa ala ali ono, Ojejoje kfuru epehe l'oo-nu epehe ono. Tsonuru epehe; epehe e-meru ngu-a ohuma; kele Ojejoje kweshiwaru ndu Izurelu ukwa iphe, dugbaa mma."

³⁰ Hobabu asu iya: "Waawa; le ya te ejedu. Ya alaphuwa azu lakfu abubu iya phe l'ali iya."

³¹ Obenu le Mosisu suru iya: "Byiko; ba ahakwa ayi. Keshinu ophu i maru eke ayi a-kpobeje ọlo-ékwa ayi l'echi-egu-a; nodunu tu-zijeru ayi uzo. ³² I-toru epehe be nggu l'epehe a-gbakwaru mgbala iphe, bu iphe-oma, Ojejoje e-meru epehe."

Okpoko Ogbandzu waa urukpu

³³ Ya ndono; epehe eshi l'ugvu Ojejoje ono tugbua; jee ije abali eto. Okpoko Ogbandzu Ojejoje evutaru epehe uzo l'ime abali eto ono; k'ophu o-cho-vuru epehe eke epehe a-nodu tuta ume. ³⁴ Yọ buje; o-be l'eswe; urukpu, shi l'eka Ojejoje abya atukoru epehe l'ishi; teke ono, epehe shi l'odu ndu Izurelu atugbu ono.

³⁵ Teke e vutaleruphu Okpoko Ogbandzu ono tugbua; Mosisu asu: "Zilihu nggube Ojejoje. Te ndu ohogu ngu gbakashihuka nanu nanu. Te ndu ono, i du ashi ono shikwa ngu l'ifu gbakashihu." ³⁶ Teke a pazetaru Okpoko Ogbandzu ono; Mosisu asu: "Laphuta azu nggube Ojejoje; lakfuta unukurunu ndu Izurelu-a."

11

Oku, shi l'eka Ojejoje

¹ Tọ dú iya bú; ndu Izurelu awata ogo aphu k'iphe-ehuka, epehe eje. Aphu ono, epehe agu ono abya erua Ojejoje nchi; ehu eghulaha ya

eghughu. Ojejoje eye oku; yò bya ekekota odu ndu Ízurelu ndu ophu nofuru anofu. ² Ndu Ízurelu abya araku Mosisu; yo kfuru nu Ojejoje. Oku ono anyishihu. ³ Oo ya meru; a wata oku eke ono Tabera;* ke l'oku, shi Ojejoje l'eka bya ekee eke ono.

Nri, bu Mana

⁴ O nweru igweligwe ndu odo, e ta budu ndu Ízurelu, epehe l'ephe tso lije ono. Ndu ono awata ora ke nri. Ndu Ízurelu epehebedua awata ora ekwa anu. ⁵ Su: "L'ephe nyataru teke epehe shi nodu le Ijiputu. Teke ono be epehe shi anoduje ata anu ema ke mmanu; l'ata kukumba; akpuru-iphe; liku; alibasa; me galiku. ⁶ Ole nta-a b'e t'o duhedu iphe, agujekwadu epehe agugu; ophu o dudud iphe, epehe aphujekwadu ria; gbahaa mana-a!"

⁷ Mana be ugbugba iya du l'o bu akpuru koryanda. I -lee ya enya; yo nyaku anyaku; l'eshi mkpo l'o bu etse bedelomu. ⁸ Ndu Ízurelu l'ejeje je ekpokoo ya; gwee ya egwegwe; m'o kwanu tsua ya etsutsu l'ikwe. Epehe ahajeru shia ya eshishi; m'o kwanu ghee ya egheghe. Onoduje ats'o l'o bu iphe, e gude manu olivu ghee. ⁹ Teke mana ono adajeru epehe bu teke jiji datsuaru l'odu ndu Ízurelu ono l'enyasi.

Mosisu edoru Ojejoje edo

¹⁰ Mosisu abya anu ege ndu Ízurelu wushigbaaru l'onu ulo-ekwa epehe l'ara ekwa; ehu akwata ghushilaha Ojejoje eghughu ike. Yo tsulahaa Mosisu l'ehu. ¹¹ Mosisu ajia Ojejoje iphe, kpataru iphe, o wokfutaru yebe nwozi iya egbe iphe-ehuka owaa? "Nanu ege ya mekataru nggube Ojejoje, kpataru iphe, i pataru ivu ehu ndu-a l'ephe ha bo iya? ¹² ?Bu yebedua yeshiru ime ndu-a l'ephe ha. ?Toyo ya mushiru epehe. ?Bu ngunu meru iphe i suru te ya heru epehe l'o bu onye he nwata jeye teke ya eheru epehe l'al'i ono, i kweru ukwa iya; bya eribua nte l'ii-nu nna epehe ono? ¹³ Tekenteke be ndu-a anoduje araru iya ekwa anu. ?Bu awe be ya a-phu anu, ya a-nu ndu-a l'ephe ha? ¹⁴ Ya ta adukwa ike ohekota ndu-a nwenkinyi iya; ivu ehu epehe anyi-gbuakwa iya anyi-gbu. ¹⁵ O -buru l'oo ege-a be ii-mee iya; gbuchikwaa ya egbugbu nta-a. O -buru le ya no ngu-a l'obu; te ya ba anodukwa ndzu gude enya iya phu ejo onodu iya."

¹⁶ Ojejoje abya eyeeru Mosisu onu; su iya: "Chita ndu bu ogurennya Ízurelu ukporo madzu eto le madzu iri t'ephe byakfuta iya. Ndu ono a-bu ndu i huberu ama l'ephe buphu ndu bu ogurennya; buru ndu ishi epehe. Chita epehe te nggu l'ephe bya evudo le Ulo-Ekwa Ndzuko. ¹⁷ Ya e-nyizita byakfuta ngu l'eke ono; nggu l'iya ekfugba; ya aharu ume, no ngu l'ehu habota woru ye ndu ono l'ehu; k'ophu epehe e-yeta eka vuede ngu ivu ono; t'e b'i vuhe iya nkinyi ngu.

¹⁸ "Nggu ekfuaru ndu Ízurelu t'ephe dobe onwephe iche kwaberu echile; l'o -rua echile be epehe a-ta anu. Ishi iya bu le yebe Ojejoje be nuwaru ekwa ono, epehe shi ara; l'aji onye a-nu epehe anu t'ephe taa ono? Le teke epehe shi nodu le Ijiputu b'o shikwa karu epehe mma. Nta-a be Ojejoje a-nu epehe anu t'ephe taa. ¹⁹ Anu ono ta bukwa anu k'ujiku lanu; to bu k'ujiku ebo; to bu k'ujiku ise; to bu k'ujiku iri; to bu k'ujiku ukporo. ²⁰ Unu a-ta anu ono onwa ophu; taa ya jeye; yo shi unu l'imi ebushihu ebushihu; mbu jeye yo tushihu unu; ke l'unu jikaru Ojejoje, bu onye swiru unu; unu araru ekwa kpua ya; l'aji iphe menarua be epehe shi le Ijiputu lufuta?"

* 11:3 11:3 Iphe, "Tabera" bu bu "oku-adzudzu"

²¹ Mósísu asú Ojejoje: “T’ò phụwáru l’ò kwa ụkpóro ụnu madzụ ugbo ụkpóro ẹto; l’ụkpóro ụnu madzụ iri l’ise† bẹ ẹphe l’iya gude ọkpa eje ẹge-a. Yò buru ẹphe b’i suru l’i-nụ anụ, ẹphe a-ta ọnwá ophu. ²² E -gbushigee aturu; mẹ eswi, nọnu; ?oo-dzu ẹphe ọtọ? Mbụ; ọ -buru l’e gbushikotaru ẹphe ẹma, nọkota l’eze ẹnyimu; ?oo-dzu ẹphe ọtọ.”

²³ Ojejoje asú Mósísu: “Eka yẹbe Ojejoje; ?ọdu mkpirikpi ọtọ. Nta-a bẹ i-i-phụ mẹ iphe, ya kfuru; doo-me t’ẹ to medu ọtọ.”

Ndu bụ ọgurennya Ízurẹlu ekfuchiru Nchileke

²⁴ Ya ndono; Mósísu alufu je ekfuaru ndu Ízurẹlu iphe, Ojejoje kfuru. Yò chíta ndu bụ ọgurennya ụkpóro ẹto l’iri ono; ẹphe abya evudo; gbaa ụlọ-ékwa Nchileke ono mgburumgburu. ²⁵ Ya ndono; Ojejoje egude urukpu nyizita bya ekfuru yeru Mósísu; bya habọta ume, nọ Mósísu l’ẹhu; ye ndu bụ ọgurennya ụkpóro ẹto l’iri ono l’ẹhu. Teke ume ono byaru ẹphe l’ẹhu bẹ ẹphe wataru okfuchiru Nchileke. Ọ bụ l’ẹphe te kfudu iya tughuru.

²⁶ Obenu l’o nweru ụmadzụ ẹbo ọdo, kwaru l’ụlọ-ékwa ẹphe. Onye lanụ bụ Ẹludadu. Onye ọphu aburu Medadu. Ẹphe tso lẹ ndu bụ ọgurennya, e deshuru iya; ọbu l’ẹphe te tsodu jee l’ụlọ-ékwa Nchileke. Obenu lẹ Ume ono byalẹru-a bya eji ẹphe ẹhu; ẹphe anọdu l’ụlọ-ékwa ono; kfuchilahaaru Nchileke. ²⁷ Nwata-okoro lanụ agbagbua je asú Mósísu: “Lẹ Ẹludadu yẹle Medadu nọkwa l’ọdu ndu Ízurẹlu ekfuchiru Nchileke.”

²⁸ Jọshuwa Nunu, bụ onye shi teke ọ bụ nwata jetaru Mósísu ozi atufulekwaphu ọnu; sụ: “Nggube onye nwe mu nụ, bụ Mósísu; kfunuru ẹphe t’ẹphe dobe ọnu ndo.”

²⁹ Mósísu asú iya: “?L’iikoru iya okopho ọtọ? Ọ gẹge adụ iya mma; ndege ndu kẹ Ojejoje l’ẹphe ha gbe bukotaru ndu nkfuchiru; mbụ tẹ Ojejoje yekota ẹphe Ume nk’iya l’ẹhu.” ³⁰ E metsua; Mósísu yẹle ndu bụ ọgurennya Ízurẹlu ono alaphushia azụ l’ọdu ndu Ízurẹlu ono.

Ojejoje meru ọkwà anụ atata

³¹ Ya ndono; pherephere abya eshi l’ẹke Ojejoje nọ phelaha. Yo shi l’eze ẹnyimu chikashia ọkwà; ẹphe abya adashia lẹ mgboro ọdu ndu Ízurẹlu ono. Ẹphe atuko ẹke ono l’ọ ha dzuru rua iphe, ha l’ọ bụ ẹke madzụ a-dụ ike jee l’ọkpa ujiku lanụ. Ege ẹphe ẹpheberu l’eli bụ iphe, ruru ntụ-ọkpa ẹto m’e shi l’alị l’agụ iya. ³² Mbọku ono l’ọ ha; mẹ echile iya: eswe l’enyashi; bẹ ẹphe tsoru je anwukoo ọkwà ono. Onye nwutanukaru nwanshi; bẹ anwụ-jije ụkpóro efere nkwo-ẹka ise. Ẹphe eworu iya kpasaa t’ọ kpọhu nkụ. Yò tuko ọdu ndu Ízurẹlu ono dzuru. ³³ Ẹphe akpukwadurua anụ ono l’ọnu ata; ẹhu awata oghu Ojejoje eghughu l’ẹke ndu Ízurẹlu nọ. Yo meru ẹjo mgbonwu tū ẹphe. ³⁴ E kulaha ẹke ono Kiburọtu Hatava;‡ kẹ l’ọo l’ẹke ono b’e liru iphe, bụ ndu kuru photophoto nri.

³⁵ Ẹphe eshi lẹ Kiburọtu Hatava l’ẹke ono tughua jeshia Házerọtu je anọshia.

12

Miriyamu yẹle Ẹrọnu etso Mósísu okfu

† 11:21 11:21 Iphe ọ bụ bụ 600,000. ‡ 11:34 11:34 Iphe, “Kiburọtu Hatava” bụ bụ “ili ndu akụ photophoto nri”.

¹ Tò dù iya bụ; Miriyamu yele Éronu awata okfuru Mósísisu ẹ́jì lẹ̀ kẹ̀ nwanyi Kúshì, ọ̀ lùru. Ishi iya abùru lẹ̀ Mósísisu lùru nwanyi Kúshì. ² Ẹ̀phe asu: “?Bù Mósísisu nwenkinyi bẹ̀ Ojejoje eshije l’ònu iya kfuá okfu tọ̀? ? Too shidua ẹ̀phebedua l’ònu kfuaa okfu tọ̀?” Ojejoje anụ́a iphe ono, ẹ̀phe kofu ono. ³ Mósísisu l’onwiya bụ́nukaru onye odoo. Ọ̀o ya katsụ́kpo ometa odoo lẹ̀ mgboko gbaa mgburumgburu.

⁴ E jí ekfu-a; Ojejoje ekfuaru Mósísisu yele Éronu; mẹ̀ Miriyamu; sụ́ ẹ̀phe t’ẹ̀phe lufuta; bya lẹ̀ Ụ̀lo-Ékwà Ndzuko ono. Ẹ̀phe ẹ̀to ono abya alufuta jeshia. ⁵ Tò dù iya bụ; Ojejoje anọ́du l’urukpu, kpuru oronmono nyizita bya evudo l’ònu ụ̀lo-ékwà ndzuko ono; kua Éronu yele Miriyamu t’ẹ̀phe bya. Ẹ̀phe erutalephu ntse l’ẹ̀ke ono; ⁶ Ojejoje asụ́ ẹ̀phe t’ẹ̀phe ngabẹ̀ nchị́ nụ́a iphe, ya ekfu: “L’oobuje; unu l’onye nkfuchiru -nọ́du; ya eshi l’àphù koshi iya onwiya; shi lẹ̀ nrọ́ kofu yeru iya. ⁷ Obenu l’ẹ̀ tọ́ dudu ẹ̀ge ono l’ẹ̀ke nwozi iya; mbụ́ Mósísisu nọ́. Ọ̀o ya bẹ̀ ya wokotaru ndibe iya l’ẹ̀phe ha ye l’ẹ̀ka. ⁸ Ọ̀o yẹ̀bedua bẹ̀ yele iya anọ́duje l’ifu l’ifu l’ekfu. Ẹ̀phe egudeje okfu, doru ẹ̀nya l’ekfu eyeru onwẹ̀phe. Ẹ̀phe te egudejedu ẹ̀tu-okfu ekfu eyeru onwẹ̀phe. Ọ̀ophuje ẹ̀ge yẹ̀be Ojejoje gbaru ụ̀gbugba. ?Bù ngunu meru iphe unu etso nwozi iya; mbụ́ Mósísisu okfu; unu ta tsụ́ egvu?”

⁹ Ojejoje atukoshi ẹ̀phe ẹ̀hu-eghughu iya; yọ́ buru iya atugbu. ¹⁰ Yọ́ buru l’urukpu ono shi l’eli ụ̀lo-ékwà ono palia; b’a bya amaru; Miriyamu egbe bụ́warunu onye ẹ̀hu-labụ́; ẹ̀hu achahụ́wa iya nụ́ oswi kẹ̀ phorphoro. Éronu abya elee Miriyamu ẹ̀nya; phụ́ ẹ̀ge ẹ̀hu-labụ́ tükowa iya nụ́ ẹ̀hu gvuru; ¹¹ bya asụ́ Mósísisu: “Onye nwe mu nụ́; be egudekwa kẹ̀ iphe dù ẹ̀jì, ayi meru l’ẹ̀ b’a ama amama; nụ́a ayi aphụ́. ¹² Be ekwekwa tẹ̀ Miriyamu dù l’ọ́ bụ́ nwata, a bya bya amụ́; yọ́ nwụ́huwa; reshihu nne iya l’ẹ̀pho.”

¹³ Tò dù iya bụ; Mósísisu abya araku Ojejoje; sụ́ iya: “Byiko; nggube Nchileke; menua ya t’ọ́ ka mma!”

¹⁴ Ojejoje asụ́ Mósísisu: “Ọ́ -buru lẹ̀ nna nwanyi-a vuru ọ́nu-mini kpua ya l’ifu; ?iphere iya ta ga dudu iya abalí ẹ́saa tọ́. Shi l’ọ́du ndu Ízuru l’u chifu iya; t’o je anọ́ abalí ẹ́saa l’ẹ̀ke ono. Ọ́ -nọ́tsulephu abalí ẹ́saa ono; yọ́ lata azụ́.” ¹⁵ Tò dù iya bụ; a bya eshi l’ọ́du ndu Ízuru l’u ono nwufu Miriyamu. Yọ́ nọ́ l’ẹ̀ke ono abalí ẹ́saa; ọ́phu ndu Ízuru l’u ‘alufudu alufu jeye teke e duphutaru iya azụ́. ¹⁶ E metsua; ẹ̀phe eshi lẹ̀ Házerọ́tu l’ẹ̀ke ono lufu je akpọ́ ụ̀lo-ékwà ẹ̀phe l’echi-ẹ̀gu Paranu.

13

Ụ́madzu iri l’ẹ̀bo eje ngge l’alí Kénanu (Dit 1:19-33)

¹ Ojejoje asụ́ Mósísisu ² “T’o ye ndu e-je ngge l’alí Kénanu; mbụ́ alí ono, ya eme tẹ̀ ya nụ́ ndu Ízuru l’u ono. T’o shi l’iphe, bụ́ ikfu ndiche ẹ̀phe fọtatsua onye lanụ́, e-je nụ́. Ndu ọ́o-fọ́ta bụ́ unwoke, bụ́gbaa ishi l’ikfu, nọ́nu.” ³ Mósísisu abya eyefu ẹ̀phe ẹ̀ge ono, Ojejoje kofuru ono; ẹ̀phe eshi l’echi-ẹ̀gu Paranu tų́gbua. Ndu ono, o yeru ono bụ́kota ndu ishi ndu Ízuru l’u.

⁴ Ọ́waa bụ́ ẹ̀pha ẹ̀phe:

Onye shi l’ikfu kẹ̀

Rúbẹ́nu bụ́ Shamuwa Zaku;

⁵ onye shi l’ikfu kẹ̀

Símíyọ́nu abụ́ru

Shafatu Hori.

⁶ Onye shi l'ikfu ke

Júda bu Kálebu Jefune;

⁷ onye shi l'ikfu ke

Ísaka aburu Igalu Jósefu.

⁸ Onye shi l'ikfu ke

Ífuremu bu Hosáya Nunu;

⁹ onye shi l'ikfu ke

Bénjaminu aburu Paliti Ráfu.

¹⁰ Onye shi l'ikfu ke

Zébulonu bu Gadiyelu Sodi;

¹¹ onye shi l'ikfu ke

Manáse, bu iya bu ikfu ke

Jósefu aburu Gadi Susi.

¹² Onye shi l'ikfu ke

Dánu bu Amiyelu Gemali;

¹³ onye shi l'ikfu ke

Ásha aburu Setu Máyikelu.

¹⁴ Onye shi l'ikfu ke

Náfutali bu Nahubi Vofusi;

¹⁵ onye shi l'ikfu ke

Gádu aburu Geyuwelu Maki.

¹⁶ Ono bu epha unwoke ono, Mósisu yeru t'ephe je ngge l'alí Kénanu ono. Hosáya Nunu be Mósisu guru Jóshuwa.

¹⁷ Mósisu abya ezia epha t'ephe je ngge l'alí Kénanu; su epha: "Unu tsoru echi-egu, no l'uzo ohuda bahu l'alí ugwu l'eke ono. ¹⁸ Unu je amaru ege alí ono gbaru; unu amaru ege ndu bu iya nu du. Unu maru me epha bu ndu ike no; t'ephe bu ndu ike ta nodu; unu amaru me epha du l'igwe; t'oo l'ephe habe nwahabe. ¹⁹ Unu amaru egbe alí eke epha bu: ? bu alí, du mma; too alí, du eji. Unu amaru egbe mkpukpu, epha bugbaa: ?bu mkpukpu, gheru onu; too mkpukpu, a kpuru upho-mkpuma ²⁰ Unu amaru ege alí epha du. Unu amaru bu alí emehuje iphe; t'e t'oo budu. Unu amaru me oshi no iya; ?te too nodu iya. T'obu shihukwa unu ike; unu egde akpuru oshi, shi l'alí ono lata." Teke ono bu oge, akpuru vayinu anoduje acha.

²¹ Ya ndono; epha atugbua jeshia je egekota alí ono ngge; shita l'echi-egu Zinu je akpaa le Rehobu l'uzo Lebo-Hámatu. ²² Epha etsoru echi-egu, no l'uzo ohuda jeye epha erua Héburonu, bu eke Ahimanu; Sheshayi; me Talumayi, bu ndu shi l'eri Anaku bu. (A kpuru mkpukpu Héburonu; yo noo afa esaa; b'a kpuderu mkpukpu Zowanu ophu no l'alí Íjiputu.)

²³ Epha ejerulephu le nsuda Eshukolu; gbukwota ekali vayinu lanu, akpuru wokfuru awokfuru. Umadzu ebo l'ime epha epyokafu iya l'oshi, du ogologo paru; onye lanu aparú iya l'ishi lanu; onye ophu aparú iya l'ishi iya ophu. Epha awokokwaaphu akpuru utara-okumu; me akpuru figu wolata. ²⁴ A gua eke ono nsuda Eshukolu; ke l'oo bu l'eke ono be ndu Ízurelu gbukwotaru ekali vayinu, akpuru wokfuru awokfuru* vulata.

²⁵ Iphe epha noru l'ephe jeru ngge l'alí ono bu ukporo abali ebo be epha laderu. ²⁶ Epha abya alakfuta Mósisu me Eronu; me ndu Ízurelu l'ephe

* **13:24** 13:24 Iphe, "Eshukolu" bu bu "wokfulangu"

ha l'echi-ẹgu Paranu lẹ mkpukpu Kadéshi. Ẹphe abya edooru Mósísu; mẹ Éronu; mẹ ndu Ízurelu l'ẹphe ha ẹge ẹphe jeru iya; bya ekoshi ẹphe akpuru oshi, shi alí ono; ²⁷ bya asu Mósísu: "Lẹ ẹphe jewaru je aphụ alí ono, ị suru t'ẹphe je aphụ ono. Alí ono bụ alí, emehuje iphe; bya aburu alí, iphe nọ. Owaa akpuru oshi, shi l'alí ono ndọ-ọ. ²⁸ Ọle ndu bu l'alí ono bẹ ike nọ; mkpukpu, nọ iya nọ hagbaa nshinu; bya aburu mkpukpu, e gude upho-mkpuma; kpụ-phae mgburumburu. Ẹphe phutsuaruru ndu shi l'eri Anaku l'ẹke ono. ²⁹ Ndu Amaleku bu l'alí, nọ l'uzo ọhuda. Ndu Hetu; ndu Jebusu; mẹ ndu Amọru eburu l'alí ugvu l'ẹke ono. Ndu kẹ Kénanu bunyabe eze ẹnymu; bukwaruphu l'iku Ẹnyimu Jódanu."

³⁰ Tọ dọ iya bụ; Kálebu abya emee ndu Ízurelu; ẹphe adaa shikongu l'ifu Mósísu; bya asu ẹphe: "Unu t'ẹphe je aluta alí ono t'ọ bụru nk'ẹphe; kẹ l'ẹphe a-dụa ike luta iya."

³¹ Obenu lẹ ndu ono, ẹphe lẹ Kálebu yí jee ije ono suru l'ẹphe ta adukwa ike oje otso ndu ono ọgu; kẹ l'ẹphe kakwa ẹphe ike. ³² Ozi, ẹphe byaru bya ezia ndu Ízurelu lẹ k'alí ono, ẹphe jeru ngge ono aburu ejo iya. Ẹphe suru: "L'alí ono, ẹphe jeru ngge ono bẹ egbushikwa ndu bu iya nọ. Ndu ẹphe phukotaru l'ẹke ono bukotakwa ndu hagbaa ejo ahaha. ³³ Ẹphe phuru ndu gbaru mkparawa, shi emeje iphe-kpaa† l'ẹke ono. (Ndu ono bụ ndu eri Anaku.) Ẹphe dehutsukwaaru onwẹphe edehu l'ẹnya; dughbaa onwẹphe l'ọ bụ unwu ogu l'ẹnya. Yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe dọ ndu ono."

14

Jóshuwa yẹle Kálebu ekfu l'alí Kénanu dọ mma

¹ Tọ dọ iya bụ; ndu Ízurelu l'ẹphe ha arakọta ẹkwa l'ẹnyashi ono rashia ya ike. ² Ẹphe l'ẹphe agulahaaru Mósísu yẹle Éronu aphụ; sụ: "L'ọ ga akakwaru ẹphe mma l'ẹphe nwushihuru l'alí Íjiputu; m'ọ kwanu l'echi-ẹgu-a! ³ ?Bụ ngunu meru iphe Ojejoje eme t'ọ duru ẹphe je edobe l'alí ono t'e gbushia ẹphe? Unyomu ẹphe; mẹ unwegirima ẹphe a-buru ndu a kpuru lẹ ndzụ. ?Tọ ga akaduru ẹphe mma l'ẹphe daphu azụ lẹ Íjiputu?"

⁴ Ẹphe ekfulahaaru onwẹphe: "T'ẹphe fọta onye lanu; mee ya onye ishi t'ọ duru ẹphe laphu azụ lẹ Íjiputu."

⁵ Mósísu yẹle Éronu adaa kpube ifu l'alí; l'echi ẹke ono, ndu Ízurelu l'ẹphe ha dzuru edzudzu ono. ⁶ Jóshuwa Nunu; mẹ Kálebu Jefune, tso lẹ ndu ono, jeru ngge lẹ Kénanu ono egude ẹhu-eghughu lajashia uwe, ẹphe yeru l'ẹhu; ⁷ sụ ndu Ízurelu ono l'ẹphe ha: "L'alí ono, ẹphe jeru ngge ono bukwa alí, dushikpoo mma ike. ⁸ Ọ -buru l'ẹphe dọ Ojejoje mma l'obu bẹ oo-du ẹphe durua alí ono; mbụ ẹgiri alí ono; nọ iya ẹphe. ⁹ Ọ bulephu t'unu be kwefukwaru Ojejoje ikè. Ọdo aburu t'unu ba atsukwa ndu alí ono egvu; kẹ l'ẹphe te gbe dzudu ayi ọkori utsu. Ẹphebedua te gbe nwedu onye egboghita ẹphe; ayibedua bẹ Ojejoje nọ swiru eswiru. Ọo ya bụ; t'unu ba tsushi ẹphe egvu." ¹⁰ Obenu l'iphe bụ ndu Ízurelu ono l'ẹphe ha bẹ suru t'a tu-gbushia Mósísu phẹ lẹ mkpuma. Tọ dọ iya bụ; ọdu-biribiri kẹ Ojejoje abya enwuaru ndu Ízurelu l'ẹphe ha kẹ phoo lẹ Ụlo-Ékwà Ndzuko ono.

Mósísu arọ Ojejoje l'okfu ẹhu ndu Ízurelu

† 13:33 13:33 Gufua iphe e deru lẹ kẹ ndu-a lẹ Mbụ 6:4.

¹¹ Ojejoje abya ekfuru yeru Mósísi; sù iya: “?Bù jeye teke ole bẹ ndu-a a-hà iya ọkpo ẹbo-ẹbo-l'afù? ?Bùkpo teke ole bẹ ẹphe a-jika-beru okweta nk'ia; yekwaru iphe-ophulanya ono, ya meshibeberu l'ẹke ẹphe no ono? ¹² Ya e-gude iphe-ememe gbuchafu ẹphe; woru ẹphe mebyishia. Ole nggubedua l'onwongu bẹ ya e-mee t'ì buru ọha, ha nshinu; bya aka ẹphebedua agburu-ẹhu.”

¹³ Mósísi asù Ojejoje: “Lẹ ndu Íjiputu a-nùkwa iya m'i -mee ya ẹge ono. Nyatakwa l'i gude ike ngu; shi l'ẹke ndu Íjiputu nọ dufuta ẹphe. ¹⁴ Ẹphe e-kfukwaru iya ndu, bu l'alì-a; kẹ l'ẹphe nùkotawaru lẹ nggube Ojejoje swiru ẹphe eswiru; nuwa l'ẹphe egudeje ẹnya ẹphe phua nggube Ojejoje; mẹ l'urukpu nke ngu bẹ anọduje ẹphe l'eli. Yọ buje; o -rua l'eswe; nggu egude urukpu, kpuru oronmono l'edu ẹphe; o -rua l'enyashi; nggu egude ọku, kpuru oronmono edukwaphu ẹphe. ¹⁵ I -gbushia ndu-a ugbo lanu nta-a bẹ ọha ono, nuhawaru udu ngu ono a-sukwa: ¹⁶ ‘Lẹ nggube Ojejoje ta duhedu ike durua ẹphe l'alì ono, i kweru ẹphe ukwa iya; ribua ya lẹ nte l'ii-nu ẹphe ono; nggu egbe woru ẹphe gbushia l'echi-ẹgu.’ ¹⁷ Nta-a; nggube Nnajiufu; ya ekfu anu ngu sù t'ì koshinu eze ike ngu ono; mbu ono, i kweru ukwa; sù: ¹⁸ ‘Lẹ Ojejoje ta bukwa agù-onwu. O bu onye n-yemobu iya kariru akari; onye aguje nvu l'iphe, du ẹji; mẹ l'íkè, ekwefuru iya. Obenu l'ọ bukwapu onye ta ahajedu onye ikpe nmaru t'ọ laa kẹ mmanu. Ọohuje unwegirima ahuhù k'iphe, du ẹji, ndu muru ẹphe nu meru jeye l'ogbo k'eto rua lẹ k'eno.’ ¹⁹ Gudenu obu-imiko ngu ono, nyiberu anyibe ono guaru ndu-a nvu l'iphe, du ẹji, ẹphe meru ngu; mbu ẹge ono, i shi l'alì Íjiputu gutaru ẹphe nvu jeye nta-a ono.”

²⁰ Ojejoje abya ekfuru yeru Mósísi; sù iya: “Lẹ ya guwaru ẹphe nvu l'ẹge o kfuru. ²¹ Ole; lẹ ndzu-a, ya nonu-a; ọdu-biribiri iya edzuru mgboko ẹge o dzuru iya-a; ²² b'ẹ t'ọ dudu onye ophu gudewa ẹnya iya phua ọdu-biribiri iya; mẹ iphe-ophulanya ono, ya meshiru l'alì Íjiputu ono; mẹ ophu ya meshiru l'echi-ẹgu; mbu ndu ono, metsuaru bya adata iya ugbo iri; ophu ẹphe 'angaduru iya nchi ono; ²³ ẹ tọ dudu m'ọo onye lanu l'ime ẹphe e-gude ẹnya iya phu alì ono, ya riburu nte; kwe nna ẹphe ukwa iya ono. Ophu ọ dudu iphe, bu ndu kpuru iya ẹbo-ẹbo-l'afù, a-phu ya nu. ²⁴ Ole; a -bya l'ẹhu kẹ nwozi iya ono; mbu Kálebu; keshinu ophu ọ bu onye obu iya gharu iche; buru onye gude obu iya l'ọ ha l'etso yẹbe Ojejoje bẹ ya e-duru iya bahu l'alì ono, o jeru nge ono. Yọ buru eri iya bẹ e-nweru alì ono. ²⁵ Ọo ya bu; keshinu ndu Amaleku; mẹ ndu Kénanu bu lẹ nsuda nsuda; o -rulephu echile; unu ghakọbe shia ọzo echi-ẹgu ono, nọ l'uzo, e shi eje Eze Ẹnyimu Uswe ono.”

Ojejoje anì ndu Ízurelu aphu
(Dit 1:34-40)

²⁶ Ojejoje abya aji Mósísi yẹlẹ Éronu; sù ẹphe: ²⁷ “?Bù teke ole bẹ ndu ejo-obu-wa a-gu-buhuru iya aphu? Ya nùkotawaru aphu, ndu Ízurelu agu. ²⁸ Unu kfuru ẹphe lẹ yẹbe Ojejoje suru: ‘Lẹga-a, ya nọ ndzu-a; bẹ ya a-tuko iphemiphe ọbule ono, ẹphe kfushiru ono mee ẹphe. ²⁹ Ọ bu l'echi-ẹgu-wa bẹ odzu ẹphe a-wushiru; mbu iphe, bu ndu ono, nọwaru tsube l'ukporo afa kwaseru ono; mbu ndu ono, a guru ọgu teke agau ọgu ono; mbu ndu ono, tso guaru iya aphu ono. ³⁰ Ẹ tọ dudu m'ọo onye lanu l'unu ha, byaru bya a-bahu l'alì ono, ya woliru ẹka iya imeli kweta lẹ ya a-nu unu t'unu buru ono; gbahalephu Kálebu Jefune; mẹ Jóshuwa Nunu. ³¹ A bya

abya lẹ k'unwegirima unu ono, unu yọru ọshi; sù l'aa-kpù lẹ ndzù ono bẹ ya e-duru bahù t'ẹphe je amaru alì ono, unu jikaru ono. ³² Ọlẹ; unubẹdua l'onwunu bẹ odzu unu a-wùshiru l'echi-ẹgu-wa. ³³ Ẹnwegirima unu a-nọdu l'echi-ẹgu-wa ghaa ngvudangvu ukporo afa labù; jee iphe-ẹhuka; kẹ l'unu bụ 'ekwegekwe; mbù jeye teke odzu unu a-dabukofaru l'echi-ẹgu-wa. ³⁴ Unu e-je iphe-ẹhuka ono ukporo afa ebo lẹ k'ẹjo iphe ono, unu meru ono. Afa ophu a-nọ-chi ẹnya ujiku lanù l'ime ukporo abalì ẹbo ono, unu gude jee ngge l'alì ono. Ọo ya bụ; unu amakwanuru iphe, ọ bụ lẹ ya ta natadu iphe unu meru. ³⁵ Yẹbe Ojejoje bẹ kfuakwaru nk'ia! Ya mefutajekwa iphemiphe ọbule ono l'ẹke ndu ẹjo-ọbu-wa nọ; mbù ndu ono, chikoberu onwẹphe l'etso iya okfu ono. Ẹphe a-tùko bụru kpurupyata l'echi-ẹgu-wa; mbù l'ọo l'ẹke-a bẹ ẹphe a-tùko nwùshihu."

³⁶ Tọ dọ iya bụ; iphe, bụ ndu ono, Mósìsù yeru; ẹphe ejee ngge l'alì ono; mbù ndu ono, lataru bya atọa ọnu alì ono ẹjì ẹjì; shì ẹge ono mee tẹ ndu Ízurẹlù gvaru Mósìsù aphù ono; ³⁷ ndu ono, bụ ẹphe turu ọnu alì ono ẹjì ẹjì ono bẹ Nchileke tųwaru ngbọnwu nù; ẹphe anwùshihu. ³⁸ Yọ bụru Jóshuwa Nunu yẹle Kálẹbu Jefune bụ ndu waru nù l'iphe, bụ ndu ono, jeru ngge l'alì ono.

Eemekputa ndu Ízurẹlù lẹ Họma (Dit 1:41-46)

³⁹ Mósìsù abya eworu iphe ono kfuaru ndu Ízurẹlù l'ẹphe ha; yo rukpoo ẹphe l'ẹhu nshinu. ⁴⁰ Yo rua l'ọnma-ẹwa ọtsu; ẹphe egbeshi jeshia l'alì ugvu Kénanu je anọdu; su: "L'ẹphe mewaru iphe dọ -ẹjì. T'ẹphe tųgbukwaa jeshia ẹke ono, Ojejoje kweru ẹphe ọkwa iya ono."

⁴¹ Mósìsù asù: "Bù ngunu meru iphe unu eme t'unu mebyia iphe, ekemu Ojejoje kfuru? Ẹ tọo dųkwaru unu lẹ mma! ⁴² Unu be ejekwa; kele Ojejoje taa nọkwa swiru unu. Unu -jee; bẹ ndu ọhogu unu e-mekputakwa unu. ⁴³ Ishi iya aburu lẹ ndu Amalẹku mẹ ndu Kénanu bẹ nọkwa unu l'uzo ifu l'ẹke ono. Ẹphe e-gude ogu-mbeke gbughushia unu. Ojejoje te eswikwaru unu; kẹ l'unu gbakutawaru iya azu."

⁴⁴ Obenu l'ẹphe te gbe kpadu ishi. Ẹphe atųgbua jeshia l'alì ugvu ono. Ọ bụ lẹ Mósìsù yẹle Okpoko Ọgba-ndzù Ojejoje te tsodu ẹphe lufu l'ọdu ndu Ízurẹlù ono. ⁴⁵ Tọ dọ iya bụ; ndu Amalẹku mẹ ndu Kénanu, bu l'alì ugvu ono abya etso ẹphe ọgu; mekputa ẹphe; chĩa ẹphe jeye lẹ Họma.

15

Ekemu, tso lẹ ngweja, dọ iche iche

¹ Ojejoje abya ekfuru yeru Mósìsù; sù iya: ² "T'o kfuaru ndu Ízurẹlù; sù ẹphe: 'Unu -lalephu je eburu l'alì ono, ya eme tẹ ya nù unu ono; ³ unu -gwojelephu ngweja nù Ojejoje; unu eshi l'elu unu fọta anù gbua; gude gwoo ngweja-ọku, mkpọ iya dọ Ojejoje mma. Unu e-meje iya ẹge ono lẹ ngweja-ukfuru; teke unu anù iphe, unu gude emedzu ọkwa, unu kweru; mẹ teke unu anù iphe, shì unu l'ọbu; m'ọ bụ teke unu egwo ngweja-ajì.

⁴ Onye wotaru ngweja ono e-yekobeje iya ngweja nri bya anù Ojejoje; mbù wota nkwo-ẹka akpe, e gweru egwegwe kee ọzo iri; wota ọzo iri iya; gwọkobe iya nkere-ẹno ekpemu manù.

⁵ " 'Iphe, bụ nwaturu, e gude egwo ngweja-ukfuru; m'ọ bụ ngweja mmanu bẹ unu e-yekobeje ngweja-mẹ; mbù nkere-ẹno otumu mẹe.

6 “ ‘A bya l'iphe, bu ebyila, e gude egwo ngweja; unu yekobeje iya ngweja nri; mbu uto labu l'ime nkwo-eka akpe, e gweru egwegwe kee uto iri; bya agwokobe iya nkere-eto ekpemu manu. 7 Ngweja-mee ono be unu e-gude nkere-eto otumu mee gwoo. Unu meje iya to buru ngweja, mkpo iya du Ojejoje mma.

8 “ ‘Teke o bu l'oo nwa oke-eswi be unu gude abya ogworu Ojejoje ngweja-ukfuru; mo bu ngweja, unu gude emedzu ukwa, unu kweru Ojejoje; mo bu ophu e gude egwo ngweja eh-u-agu; 9 t'onye egwo iya nu yekobekwa iya ngweja nri; mbu uto eto l'ime nkwo-eka akpe, e gweru egwegwe kee uto iri; bya agwokobe iya nkere-eto ekpemu manu. 10 Ono kwaphu ege unu e-wota nkere-eto otumu mee gude gwoo ngweja-mee. Ngweja ono a-buru ngweja-oku, mkpo iya du Ojejoje mma.

11 “ ‘Yo buru ege ono be unu e-medzujeru iya l'iphe, bu oke-eswi; ebyila; nwaturu; mo bu nweghu, unu gude egwo eja. 12 Ono ege unu e-medzujeru iya l'iphe bu ngweja, unu egwokpoo egwogwo; mo -ruhuru; o ha igwe iha-a. 13 Iphe, bu onye a muru le Izurelu bu ege ono be oo-meje ngweja, oogwo anu Ojejoje; mbu ngweja-oku, mkpo iya du Ojejoje mma. 14 Shita l'ogbo nk'unu je akpaa le ndu ophu a-bya nu; onye bu onye laru alala, unu l'iya bu -wota ngweja te ya gwooru Ojejoje; mbu ngweja-oku, mkpo iya du Ojejoje mma; to bukwaru ege unu emeje be oo-me. 15 Oo ome-l'ali lanu ono be duru unube ndu Izurelu l'unu ha; me iphe, bu ndu laru alala, unu l'ephe bu. Ome-l'ali ono a-nodulephu shita l'ogbo unu sweru ogbo ophu abya nu gbururu jewaru. Oo ege unu du l'ifu Ojejoje bu ege ndu, laru alala dukwaphu. 16 Yo buru ekemu lanu yele ome-l'ali lanu be duru unu le ndu, laru alala, unu l'ephe bu.’ ”

Ké onu Ojejoje iphe mbu

17 Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; su iya: 18 “T'o kfuru ndu Izurelu su ephe: ‘Unu -rulephu ali ono, ya du unu eje ono; 19 unu ridelephu nri, shi l'ali ono; unu ketakwa oke iya bya anu Ojejoje. 20 Unu gude utu iphe, shi l'akpuru iphe mbu, unu metaru l'ali ono gheba buredi nu Ojejoje to buru ngweja, shi l'eke eetsuje bali. 21 Ngweja-nri mbu, unu metaru l'ali ono be unu a-nuje Ojejoje gbururu jeyewaru; mbu shita l'ogbo sweru ogbo.

Ngweja k'iphe, du eji, e meru l'amagama

22 “ ‘O -buru l'unu ta madu amama; haa odobekota ekemu-a, Ojejoje tushiru ye Mosisu l'eka-a; 23 mbu ekemu ono l'o ha, Ojejoje shi l'eka Mosisu nu unu; tsube le mboku ono, Ojejoje turu iya nu unu ono jeyewaru; 24 b'o -buru le ndu Izurelu l'ephe ha ta madu; mbu l'ephe te lebezidu enya mebyia ekemu ono; t'unube ndu Izurelu wota nwa oke-eswi gude gwoo ngweja-ukfuru; mbu ngweja, e meru; mkpo iya adu Ojejoje mma. Unu yekobeje iya ngweja-nri; me ngweja-mee, l'etsoje iya nu; me mkpi, ee-gude gwoo ngweja iphe, du eji. 25 T'onye achijeru Nchileke eja gwoo ngweja ono gude kfuwa ugwo iphe, du eji ndu Izurelu l'ephe ha; t'a guaru ephe nu l'iphe, du eji, ephe meru; ke l'ephe ta madu amama mee ya; byawa bya egwoo ngweja nu Ojejoje le ke emeswe ono, ephe mesweru ono; mbu ngweja-oku; me ngweja iphe, du eji. 26 Ndu Izurelu l'ephe ha; me ndu laru alala, ephe bu be aa-gukotaru nu; ke l'ephe l'ephe ha tukowaru mee iphe, du eji ono l'amagama.

27 “ ‘Ole agha; o -buru l'oo onye lanu be meru iphe, du eji ono l'amagama; t'onye obu wota nwada eggu, gbaru afa t'e gude gwoo ngweja iphe, du eji

ono, o meru ono. ²⁸ Onye achijeru Nchileke eja bẹ a-nọdu l'ifu Ojejoje kfuwa ugwo iphe, dụ eji, onye ono meru l'amagama. A -kfuwa ugwo iphe, dụ eji ono, onye ono meru ono b'a guwaru iya nvu. ²⁹ Oo ekemu lanu ono bẹ duru iphe, bu onye meru iphe, dụ eji l'amagama; m'ọ bu onye a muru lẹ Ízurelu; m'ọ bu onye laru alala.

Ngweja k'iphe, dụ eji, e lebeziru ẹnya mee

³⁰ “ ‘Obekwanu l'onye maru amaru mee iphe, dụ eji; m'a muru onye obu amumu lẹ Ízurelu; m'ọ bu onye laru alala bẹ onye obu kfusweekwaru epha Ojejoje. Onye dụ ege ono bẹ ee-bufu ebufu l'ẹke ndibe ephe nọ. ³¹ Keshinu ophu onye ono ta dudu iphe, ọ guberu Ojejoje; bya emebiwa ekemu Ojejoje; bẹ ee-bufuje onye obu ebufu; iphe, o metaru atukoru iya l'ishi.' ”

Nwoke, dakaru nsọ mbọku ọtu-ume

³² Lẹ teke ndu Ízurelu nọkwadu l'echi-egu b'o nweru nwoke lanu, e guderu l'ẹke ọokpa nkụ lẹ mbọku ọtu-ume. ³³ Ndu phuru iya l'ẹke ọokpa nkụ ono akputa iya kpụ-kfushiaru Mosisu yele Éronu; mẹ ndu Ízurelu l'ephe ha. ³⁴ Epe akputa iya tu-chia atụ-chi; kẹ l'ẹ te medua t'o doo ẹnya iphe, ee-me iya. ³⁵ Tọ dụ iya bu; Ojejoje asu Mosisu: “Lẹ nwoke ono; bẹ ee-gbu egbugbu. Tẹ ndu Ízurelu l'ephe ha kpufu iya l'odu ndu Ízurelu je atụ-gbua ya lẹ mkpuma.” ³⁶ Ya ndono; epe eshi l'odu ndu Ízurelu; kputa iya kpufu; je atụ-gbua ya lẹ mkpuma ege ono, Ojejoje kfuru iya Mosisu ono.

Iphe, a kparu akpakpa gude mengashia onu uwe

³⁷ Ojejoje abya ekfuru yeru Mosisu; su iya: ³⁸ “T'o kfuaru ndu Ízurelu; su epe: ‘T'ephe kpaa iphe-akpakpa l'igburumonu uwe unu. Unu adzuru owuu, eke urukpu-urukpu ye l'eli owuu ono, unu kpongashiru akpangashi dzupya l'uwe ono. Ono bu ege unu e-meje iya ndono tsube l'ogbo sweru ogbo. ³⁹ Iphe-akpakpa ono bẹ unu e-leje ẹnya gude nyatakota ekemu yebe Ojejoje; k'ophu unu a-noduje eme iya ememe; haa egu iphe, dụ eji ono, anoduje agugbaa obu unu ono; mẹ ophu ẹnya unu aphuje; mbu iphe, dụ eji ono, unu shi anoduje emegbaa ono. ⁴⁰ Oo ya bu; k'ophu unu a-nyataje ekemu yebe Ojejoje; l'eme iya ememe; shi ege duru Nchileke unu nsọ. ⁴¹ Oo yebedua bu Ojejoje; bu Nchileke unu; mbu onye ono, dufutaru unu l'alí Ijiputu; tẹ ya buru Nchileke unu ono. Oo ya bu Ojejoje, bu Nchileke unu.’”

16

Kora; Detanu; waa Ebiramu

¹ Yo be teke ono; Kora Izaha Kohatu; onye eri Livayi; waa Detanu; mẹ Ebiramu, bu unwu Eliyabu; mẹ Onu Peletu, bu ndu ikfu Rubenu achita madzu yeru onwephe; ² epe awu-lihu tsolahaa Mosisu okfu. Ndu ono, tso epe ono bugbaa ndu a fotaru t'ephe buru ndu ishi, achí ndu Ízurelu; bya aburu ndu a maru epha epe lẹ Ízurelu gbaa mgburumgburu. Iphe, epe dụ bu ukporo umadzu iri l'ebo l'umadzu iri. ³ Epe achikobe onwephe byakfutashia Mosisu yele Éronu bya asu epe: “L'unu metawaru iphe obu; yo kabẹ kpo akpokpo! Ndu Ízurelu l'ephe ha bẹ unu maru l'ephe

dụ nsọ l'èhu l'èhu; Ojejoje eswiru ephe eswiru. ?Bụ ngunu meru iphe unu paliru onwunu dobe l'ishi ndu kẹ Ojejoje ege ono?"

⁴ Mósísu anùlèphu iphe ono, ephe kfurú ono; daa kpupyabe ifu l'ali.

⁵ Yọ sù Kora yèlè ndu tso iya nù: "Teke o beru l'ùtsu bẹ Ojejoje e-koshi nù onye ophu bụ nk'ia; waa onye dụ nsọ. Onye o fọtaru bẹ oo-mee t'ọ byanyabe iya ntse. ⁶ Owaa iphe, unu ee-me ndọ-ọ: Tẹ nggubedua, bụ Kora; nggu lẹ ndu otu ngu phẹ wota efere, aagujeru ọku ye; ⁷ o -be echile; unu aguru ọku ye iya; ye iya ínsensu l'ifu Ojejoje. Ayi a-maa onye ophu Ojejoje fọtaru. Ọ chikwaa unubedua, bụ ndu Lívayi metawaru iphe obu; yọ kabẹ kariwa ẹka akari!"

⁸ Mósísu asụkwaphu Kora phẹ: "Unu ngabẹ nchị; unubẹ ndu eri Lívayi!

⁹ ?To dzudu unu l'ọo unubedua bẹ Nchileke kẹ ndu Ízuru l'ọfataru dobe iche lẹ Ízuru l'ngburumgburu; mee t'unu ndu iya ntse; l'eye ozi, nọ l'ulo-ékwa kẹ Ojejoje; mẹ t'unu vudoje ndu Ízuru l'ephe ha l'ifu l'ejeru ephe ozi? ¹⁰ O meru tẹ nggube Kora; mẹ ndu eri Lívayi, bụ ndibe unu ndu iya ntse. Nta-a bẹ unu achọwa ụzo, unu e-shi buru ndu achijeru Nchileke ẹja. ¹¹ Ọ kwa Ojejoje bẹ nggu lẹ ndu otu ngu l'unu ha kpakọru etso okfu. ?Bụ onye bẹ Éronu bụ kẹ t'unu l'aguru iya aphụ?"

¹² Tọ dụ iya bụ; Mósísu abya ezia t'e je ekua Detanu; mẹ Ebiramu, bụ unwu Eliyabu. Ephe asụ l'ephe ta abyadu; ¹³ sù iya: "?T'o gbe dzudua ngu l'i dufataru ephe l'egiri alí Íjiputu ono; t'i bya egbushia ephe l'echi-egu l'ẹke-a? Nta-a b'í chọfukwaaphu t'i mee onwongu onye ishi l'ẹke ephe nọ. ¹⁴ Ophu ka nọ aburu l'ẹ t'i dubadu ephe l'egiri alí ono, i shi keshinu ono kfuta okfu iya ono; tọ bụ l'i koshiru ephe ẹke ephe a-kọbeje iphe; mẹ ẹke ephe e-me mgbo vayinu. ?Iime t'i mee ndu-a nphuruphuru-ẹnya tọo? Waawa-o! Ephe ta abyadu-o!"

¹⁵ Tọ dụ iya bụ; ẹhu enwuhu Mósísu ọku. Yọ sù Ojejoje: "T'ẹ b'ọ dukwa ngweja, ndu-a gworu nù iya, ọo-nata. L'ẹ to nwekwa ephe onye ya mejewaru ẹji; to nwe ephe onye ya natajewaru m'ọo mẹ nkakfụ-igara iya."

¹⁶ Mósísu asụ Kora: "Tẹ yèlè ndu otu iya l'ephe ha lufutakota l'ifu Ojejoje echile. Tẹ nggube Kora; mẹ ephebedua; owaa Éronu tuko byakota. ¹⁷ T'onyenonu gudekwa efere, aagujeru ọku ye; ye iya ínsensu gude bya l'ifu Ojejoje. Iphe, ọo-dụ; mbụ efere ono, aagujeru ọku ye ono bụ ụkporo iri l'ẹbo l'iri. Nggubedua, bụ Kora l'onwongu e-gude nke ngu; Éronu egude nk'ia bya." ¹⁸ Tọ dụ iya bụ; onyenonu ewota efere ono, aagujeru ọku ye ono; bya aguru ọku ye iya; ye iya ínsensu je evudogbaa l'onu Ụlo-Ékwà Ndzuko ono. Ephe lẹ Mósísu mẹ Éronu atuko vudo l'ẹke ono. ¹⁹ Kora abya achikobe ikpoto ndu Ízuru l'ono l'onu Ụlo-Ékwà Ndzuko ono t'ephe tso Mósísu yèlè Éronu okfu. Tọ dụ iya bụ; o-gbu-nwii-nwii kẹ Ojejoje abya enwua kẹ phoo l'edzudzu ọha ono. ²⁰ Ojejoje asụ Mósísu yèlè Éronu: ²¹ "T'ephe shi l'edzudzu ọha ono lufuta tẹ ya bya atuko ndu ono l'ephe ha mebyishikota nta-a."

²² Mósísu yèlè Éronu adaa; kpube ifu l'ali chishia mkpu; sù: "Nggube Nchileke; nggube Nchileke, bụ nggu anuje ndiphe ndzu. ?Ii-gude k'iphe, onye lanu metaru tų-koshi ndu-a l'ephe ha ẹhu-eghughu ngu tọo?"

²³ Ojejoje asụ Mósísu ²⁴ t'o kfuaru ọha ono t'ephe lufuta l'ibiyi ọphu ụlo-ékwa Kora; mẹ kẹ Detanu; mẹ kẹ Ebiramu nọ.

²⁵ Mósísu agbalihu yẹle ndu bụ ọgurennya Ízuruẹlu ayíru jekfushia Detanu; mę Ebiramu. ²⁶ Mósísu asụ ọha ono t'ẹphe lufutakwa l'ulo-ékwa ndu ẹjọ iya ono! Sụ ẹphe: "Unu be edenyikwa ẹka l'iphe, bụ ke ndu ono; ọdumeka bę Ojejoje e-gudekwa k'ejo-iphe, ẹphe meshiru woru unu mebyishia." ²⁷ Tọ dọ iya bụ; ẹphe awufu l'ulo-ékwa Kora; mę ke Detanu; mę ke Ebiramu. Detanu yẹle Ebiramu abya alufuta vudo l'onu ulo-ékwa ẹphe; ẹphe l'unyomu ẹphe; mę unwu ẹphe; mę unwegirima ẹphe. ²⁸ Mósísu asụ: "Qwaa iphe, unu e-gude maru l'oo Ojejoje ziru iya te ya mee iphemiphe ọbule ono; mbụ l'ẹ t'ọ bụdu iphe, gbataru iya l'uche bę ya eme. ²⁹ Ọ -buru lę ndu-a bę nwuhuru anwuhu-ugboshi; ọ -buru l'oo iphe adakfufe madzụ ba dakfuru ẹphe; ọo ya bụ t'a maru l'ẹ t'ọ bụdu Ojejoje ziru iya iphe ono, ya eme ono. ³⁰ Olee; teke bụ lę Ojejoje meru t'iphe ẹ-te emejedu nụ mee; alị ekpuhaa ọnu lekota ẹphe; lee iphemiphe ọbule, ẹphe nweru enweru; mbụ; ẹphe aburu ndu wubaru l'alị-maa lę ndzụ. Teke ono; unu amaru lę ndu-a te nweđu iphe ẹphe guberu Ojejoje."

³¹ Ekfuge, Mósísu ekfugelephu iphe ono; alị ẹke Detanu phę vudo ekejahu ẹbo; ³² kpuhaa ọnu lekota ẹphe; mę ndibe ẹphe; mę ndu ke Kora; mę iphe ẹphe l'ọ ha. ³³ Ẹphe awubakota l'alị-maa lę ndzụ; mę iphe, bụ iphe, ẹphe nweru enweru; alị ekpuyabe ẹphe; ẹphe l'ẹphe ha atuko lakota l'iyi edzudu ọha. ³⁴ Yọ buru mkpu, ẹphe echi bę meru; ndu Ízuruẹlu, nọ-pheru ẹke ono mgburumburu eye ọkpa l'oso; ara l'alị abyawa ẹphe elele!

³⁵ Ya ndono; ọku, shi Ojejoje l'ẹka abya ekegbushikota ụkporo madzụ iri l'ẹbo l'umadzu iri phụ, shi akpọ insensu ọku phụ.

Efere, dọ nsọ, aagujeru ọku ye

³⁶ Ojejoje asụ Mósísu ³⁷ t'ọ kfulu Eliyéza Ẹronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja t'ọ loshia efere ono, aagujeru ọku ye l'ọku ono; voshia icheku-ọku, nọ iya nụ tukaa nanu nanu; ke l'iphe ono dọ nsọ; ³⁸ mbụ efere ono, aagujeru ọku ye, bụ ke ndu ono, meru iphe, dọ ẹji; shi ẹge ono tufashia ndzụ ẹphe ono. Teke ọ loshitsuaru iya; t'a kua ya t'ọ chisaa echisa; k'ophu ee-kpubeje iya l'eli ẹnya-ngweja Ojejoje. Ishi iya aburu l'a nwaru iya Ojejoje; yọ dọwa nsọ. Iphe ono bę a-buru iphe-ohubama l'ẹke ndu Ízuruẹlu nọ. ³⁹ Tọ dọ iya bụ; Eliyéza, bụ onye achijeru Nchileke ẹja abya achikoo efere ono, aagujeru ọku ye ono, bụ ope b'e gude meshia ya ono; mbụ iphe ono, ndu ono, ọku kepyashiru ono gude bya ọkpo insensu ọku. A kusaa ya ụsa; k'ophu ee-kpubeje iya l'eli ẹnya-ngweja Ojejoje; ⁴⁰ t'ọ buru iphe, ndu Ízuruẹlu e-gudeje nyata l'ẹ t'ọ dudu onye ọdo, ẹ-ta bụdu onye eri Ẹronu, a-kpuritaje ntse bya ọkpo insensu ọku l'ifu Ojejoje; ọdumeka bę ọo-dukwaru onye ọbụ ẹge ọ duru Kora yẹle ndu otu iya phe; mbụ ẹge ono, Ojejoje shi l'ẹka Mósísu kfuwa ya ono.

Anwuhu egbushi ndu Ízuruẹlu

⁴¹ Yo be echile iya; ndu Ízuruẹlu l'ẹphe ha awata ọguru Mósísu yẹle Ẹronu aphụ; sụ l'ẹphe gbushiwaru ndibe Ojejoje. ⁴² Teke ndu ono byaru bya edzukoo t'ẹphe tso Mósísu yẹle Ẹronu okfu; chebe ifu l'uzo Ụlo-Ékwá Ndzuko; b'a abya amaru; urukpu atso-kputawa iya; o-gbu-nwii-nwii ke Ojejoje abya enwua ke phoo. ⁴³ Mósísu yẹle Ẹronu ejeshia l'onu Ụlo-Ékwá Ndzuko ono; ⁴⁴ Ojejoje asụ Mósísu: ⁴⁵ "Unu shi edzudu ọha ono lufuta tẹ ya bya atuko ẹphe mebyishia nta-a."

⁴⁶ Mósísu asù Éronu: “Wota efere, ìgújeru oku ye; shi l'ènya-ngweja Ojejoje gùta oku ye iya. Woru ìnsensu ye iya; nggu emee egwegwa gude iya jekfu oha ono; gude iya kfuà ugwo ejo iphe ephe. Ishi iya aburu l'ehu eghushikwa Ojejoje eghughu ike; mgbonwu awataakwa.” ⁴⁷ Éronu ewota efere ono ege ono, Mósísu kfuru iya ono; gbagbua gbaba l'edzudzu oha ono. T'ò kwaa rua bẹ mgbonwu onó watawaru ogbushi ndu ono. Yò bya akporu Ojejoje ìnsensu ono oku; bya akfuà ugwo iphe, dù eji ndu ono. ⁴⁸ Yo vudo lẹ mgbaku ndu ophu nwuhuwuru anwuhu; mẹ ndu ophu nọ ndzụ; mgbonwu ono egbubuhu. ⁴⁹ Ndu mgbonwu ono gburu bẹ dù ukporo unu madzu l'unu madzụ iri l'ishingu; l'ukporo madzụ iri l'ise;* t'a gufukwa ndu ophu nwuhuru nù l'okfu ẹka Kora. ⁵⁰ E megee; Éronu ejekfushia Mósísu l'onu Ụlo-Èkwà Ndzuko; kẹ lẹ mgbonwu ono buhuwaru.

17

Mgboro Éronu bẹ rutaru iru

¹ Ojejoje asù Mósísu: ² “Kfuaru ndu Ízurelu t'ephe chẹ ngu mgboro iri l'ẹbo. Tẹ ndu bọtsua ishi l'iphe bụ ikfu, nonu nugbaa ngu mgboro lanu. Deshia epha onyenonu lẹ mgboro nk'iya. ³ Onyenonu l'iphe, bụ ndu ishi ono, achigbaa ikfu ono e-nweru mgboro lanu. Teke a byaru lẹ mgboro kẹ ndu ikfu Lívayi; nggu edee ya epha Éronu. ⁴ Chita mgboro ono je awushi lẹ Ụlo-Èkwà Ndzuko l'ifu Okpoko Ekemu, bụ ẹke ono, ya abyakfutaje unu ono. ⁵ Onye mgboro nk'iya futaru ome; a maru l'oo onye ophu ya fọtaru ndono. Teke e metsuaru; ya te eyeheduru ndu Ízurelu onu l'aphu ono, ephe anoje agu l'ekpu unu ono.” ⁶ Tò dù iya bụ; Mósísu abya ekfuru yeru ndu Ízurelu. Ndu, bụ ishi l'iphe, bụ ikfu nonu anugbaa ya mgboro nanu nanu. Iphe, o dù bụ mgboro iri l'ẹbo. Mgboro kẹ Éronu l'ikfu kẹ ndu Lívayi tsokwa iya phu. ⁷ Mósísu achita iya je edobe l'ifu Ojejoje l'ulo-ẹkwà l'ẹke ono, Okpoko Ekemu Nchileke nọ ono. ⁸ Yo rua echile iya; Mósísu abahù l'ulo-ẹkwà l'ẹke ono, Okpoko Ekemu Nchileke nọ ono; bya aphua ege mgboro kẹ Éronu, bụ onye nọ-chiru ẹnya ikfu kẹ ndu Lívayi fushiru ome; rushia iru; tushikwaaphu igu; bya amishia akpuru alumundu, gbe chashitsuanu achashị. ⁹ Mósísu abya eshi l'ifu Ojejoje chifuta mgboro ono chị-jeru ndu Ízurelu l'epha ha. Ephe elee ya ẹnya; onyenonu ewotatsua mgboro ophu bụ nk'iya.

¹⁰ Ojejoje asù Mósísu: “T'o woru mgboro kẹ Éronu dobephu azu l'ifu Okpoko Ekemu ono; t'ò nọdu l'ẹke ono buru iphe-ohubama l'ẹke ndu ono, ekwefuje ikè ono nọ; t'ò buru iphe, a-nọduje alọ ephe ẹka lẹ nchị t'ephe haa ogu-phe aphu l'ekpu yẹbe Ojejoje; a-nonyaa; ephe anwushu.” ¹¹ Yo buleruphu ege Ojejoje sùru tẹ Mósísu mee ya b'o meru iya.

¹² Ndu Ízurelu asù Mósísu: “Ephe a-nwushihukwa! Ephe gvuakwaru! Ephe gvuakwaru l'ephe ha! ¹³ Iphe bụ onye, jekfuberu ulo-ẹkwà Ojejoje ntse a-nwuhukwa. ?Ephe a-nwushihukota l'ephe ha tọ?”

18

Ozi, duru ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi

* 16:49 16:49 Iphe o bụ bụ 14,700.

¹ Ojejoje asú Éronu: “Nggubedua l'onwongu; mē unwu ngu; mē iphe, bụ onu-ulo nna ngu l'ephe ha bē ọo-tu-koru l'ishi; mbụ iphe, dū eji, e meru l'ẹke-dụ-nso nk'ia; yọ buru nggubedua l'onwongu kwaphu; mē unwu ngu bē ọo-tu-kokwaruphu l'ishi; mbụ iphe, dū eji, e meru meswee k'ọbu onye achije eja. ² Duta unwunna ngu p̄he, bụ iya bụ ndu ikfu Lívayi, bụ ikfu nna ngu t'ephe yejeru ngu ẹka; nggubedua; mē unwu ngu p̄he a-nọdu l'onu ulo-ékwa ẹke Okpoko Ekemu Nchileke nọ eje ozi. ³ Ọ bụ nggu bē ephe a-nọdu l'ẹka; l'eje iphe, bụ ozi, nọ l'ulo-ékwa ono. Ọle t'ephe be eshitakwa iku ẹke iphe ẹke-dụ-nso nọ; ephe te shita mgboro ẹnya-ngweja Nchileke; ọ -dudu bē nggu l'ephe a-nwushihukwa. ⁴ Ẹp̄he e-tsoje ngu l'eje ozi, nọ lẹ Ụlo-Ékwá Ndzuko ono; mbụ iphe, bụ ozi, nọ l'ulo-ékwa ono. T'onye ọdo, ẹ ta b̄du onye Lívayi be eyetakwaru unu ẹka l'oru ono. ⁵ Ọ bụ unubedua a-nọdu eje ozi, nọ l'ẹke-dụ-nso; mē ozi k'ẹnya-ngweja Nchileke; k'ophu Nchileke ẹte atụ-koshihedu ndu Ízurelụ oke ẹhu-eghughu iya ọdo. ⁶ Ọo yẹbe Ojejoje l'onwiya bē shi lẹ ndu Ízurelụ fota unwunna unu bē ndu Lívayi. Ephe bụ ndu e woru nū unu; b̄ru ndu e doberu yẹbe Ojejoje iche t'ephe jeje ozi, nọ lẹ Ụlo-Ékwá Ndzuko. ⁷ Ọ bụ nggubedua; nggu l'unwu ngu a-nọdu eje ozi kẹ ogworu Nchileke eja; mbụ l'unu a-nọdu ejekota ozi k'ẹnya-ngweja Nchileke; waa ozi, nọ l'ime ẹke ẹkwa-mgbochi nọ. Ono bụ ozi, unu a-nọdu eje ndono. Ya yeru unu kẹ ogwo ngweja ono l'ẹka t'ọ b̄ru iphe-oma, ya meru unu. Onye ọdo, ẹ ta b̄du onye Lívayi, byaru lẹ mgboro ẹke-dụ-nso a-nwuhukwa.”

Òkè, ruberu ndu achijeru Nchileke eja

⁸ Tọ dū iya bụ; Ojejoje asú Éronu: “Nta-a bē ya wowaru iphemiphe ọbule, bụ iphe, aanuje iya anunu ye ngu l'ẹka. Iphe, bụ iphe, ndu Ízurelụ dobejeru nsọ nū iya bē ya n̄waru ngu t'ọ b̄ru òkè-iphe ngu; nggu l'unwu ngu p̄he gbururu jeyewaru. ⁹ Ọwaa bē a-b̄ufuaru òkè-iphe unu l'iphe, kakọta ọdu nsọ ono, bụ ophu ẹ ta kpọdu ọku: Iphe, ephe gudekota bya ogwo ngweja nū iya; mbụ iphe, shi lẹ ngweja nri; mē ngweja iphe, dū eji; mē ophu shi lẹ ngweja ikpe-anmanma; mbụ iphe, bụ iphe ono, ephe nuru t'ọ b̄ru ngweja, kakọta ọdu nsọ ono. Ndu onanu bē b̄kota òkè-iphe, ruberu nggube Éronu; mē unwu ngu p̄he. ¹⁰ Unu nọduje l'ẹke, kakọta ọdu nsọ ria ya. Yọ b̄ru unwoke nw̄nkinyi bē e-rije iya nū. T'ọ b̄kwaru unu iphe, dū nsọ.

¹¹ “Iphe, bụ iphe, ndu Ízurelụ doberu mu iche; mbụ iphe, shikota lẹ ngweja-amama bē bụ nke ngu. Ya wowaru iya nū nggu l'unwu ngu: ndu k'unwoke; mē ndu k'unwanyi gbururu jeye lẹ gbururu. Iphe, bụ ndibe ngu, mmeru ta nọdu l'ẹhu bē e-tsoje ria ya. ¹² Iphe, bụ iphe, ndu Ízurelụ nuru Ojejoje l'ọo iphe mbụ, shi l'iphe, ephe metaru l'alì bē bụ nggu nwe iya; mbụ iphe, bụ manū olivu, kakọta mma; mē iphe, bụ mēe ophungu, kakọta mma; mē iphe, bụ akpe, kakọta mma. ¹³ Iphe, bụ iphe, ephe wotaru Ojejoje l'ọo akpuru iphe mbụ, ephe metaru l'alì ephe bụ nke ngu. Iphe, bụ ndibe ngu, mmeru ta nọdu l'ẹhu bē e-tsoje ria ya.

¹⁴ “Iphe, bụ iphe, e yeru Ojejoje l'ẹka l'alì Ízurelụ bē b̄kota nke ngu.

¹⁵ “Iphe, bụ iphe, kpọru nne iya ifu; m'ọ bụ madzụ; m'ọ bụ anumanu; mbụ ophu e woru nū yẹbe Ojejoje bē a-b̄ru nke ngu. Obenu aa-kfujẹ ugwo gude gbata iphe, bụ ọkpara, shi l'ẹhu madzụ. Ọ kwaphu ẹge ono bē aa-kfujẹ ugwo gude gbata iphe, bụ anū mbụ, shi l'ẹhu anū, aasọ nsọ lufuta. ¹⁶ Ẹp̄he -nọwa ọnwa ophu bē aa-kfujẹ mkpọla-ọcha, dū shẹkelu

ise gude gbata iya; mbụ mkpọla-ọcha, bụ a -tụde ọra iya; yọ ha l'ọ bụ ọra shekelu eke-du-nso, dū gera ukporo. ¹⁷ Obenu lẹ nweswi; nwaturu; mę nweghu k'odungu bę aa-haję agbata. Ndu onanu bę dū nso. Unu phejee mee ya l'elí ẹnya-ngweja ono; unu akpoje ẹba iya oku gude gwoo ngweja-oku, mkpọ iya dū Ojejoje mma. ¹⁸ Anụ iya a-buru nke ngu; yekoberu ndú-íphe, e gude gwoo ngweja-amama; mę ụtakfu ẹka-utara iya.

¹⁹ "Iphe, bụ iphe, ndu Ízurelụ doberu nso t'ẹphe nụ Ojejoje bę ya nwaru ngu; nggu l'unwu ngu: ndu k'unwoke; mę ndu k'unwanyi; t'ọ buru nk'unu gbururu jeye lę gbururu. Ono bụ ogba-ndzụ, yębedua, bụ Ojejoje gbaru l'ẹke ị nọ; mę l'ẹke awa ngu nọ. Ogba-ndzụ ono a-buru ojejoje."

²⁰ Ojejoje asụ Ẹronu: "Unu be etsokwa ndu Ízurelụ wata alí; ophu ọ dukwa òkè, unu etso ẹphe eketa. Oo yębe Ojejoje bę bụ òkè, unu nweru; buru iya bụ òkè, unu ketaru l'ẹke ndu Ízurelụ nọ."

Òkè lanụ l'uzo iri bụ òkè, duru ndu Lívayi

²¹ "A -bya abya l'ẹke ndu Lívayi; keshinu ẹphe eje ozi, nọ lę Ụlo-Ẹkwà Ndzuko bę ya nụkotawaru ẹphe iphe, ndu Ízurelụ anụje Ojejoje lę k'òkè lanụ l'uzo iri t'ọ buru òkè-íphe ẹphe. ²² Tsube nta-a kwaseru b'ę t'ọ dudu onye Ízurelụ ọdo, e-jenyabe mgboro Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono; ọdumeka bę iphe, dū ẹji onye ọbu meru a-tukokwaru iya l'ishi; yọ nwuhu. ²³ Oo ndu Lívayi bę ozi Ụlo-Ẹkwà Ndzuko nọ l'ẹka; buru ẹphe bę iphe, dū ẹji, e meru l'ẹke ono tukoru l'ishi. Iphe ono, a-bụ nso, a-dū nụ jasuru asuru; mbụ tsube l'ogbo sweru ogbo. Ẹphe te enwedu òkè l'ẹke ndu Ízurelụ nọ. ²⁴ Iphe, ndu Ízurelụ nuru yębe Ojejoje, bụ òkè lanụ l'uzo iri bę ya nuru ndu Lívayi t'ọ buru òkè-íphe ẹphe. Oo ya meru iphe, ya kfuru okfu ẹhu ẹphe; sụ: 'Ẹphe te eketadu òkè-íphe l'ẹke ndu Ízurelụ nọ.' "

Òkè lanụ l'uzo iri; mę ndu Lívayi

²⁵ Ojejoje asụ Mosisu: ²⁶ "T'ọ kfuaru ndu Lívayi; sụ ẹphe: 'L'ọ -buru l'ẹphe nataru ndu Ízurelụ òkè lanụ l'uzo iri ono, ya nuru ẹphe t'ọ buru òkè-íphe ẹphe ono; t'ẹphe shije l'ime iya woru òkè lanụ l'uzo iri nụkwaphu Ojejoje. ²⁷ Iphe, ẹphe nuru bę aa-noje aguru ẹphe l'ọ bụ iphe, shi l'ẹke eetsuje balí; a gukwaa ya phụ l'ọ bụ męe, shi l'ẹke aaku męe. ²⁸ Oo ya bụ l'ẹphe e-shije l'òkè lanụ l'uzo iri ono, ẹphe anataję l'ẹka ndu Ízurelụ ono woru òkè lanụ l'uzo iri iya nụkwaphu Ojejoje. Yọ buru l'òkè lanụ l'uzo iri ono bę ẹphe e-shi woru kę Ojejoje nụ Ẹronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja. ²⁹ T'ẹphe wojekwaru iphe, gbaru Ojejoje nụ iya l'iphe bụ iphe, a nuru ẹphe. T'ẹphe shije l'ophu bụ iya kakọta mma nụ iya; mę l'ophu kakọta ọdu nso.'

³⁰ "Kfuru ndu Lívayi; sụ ẹphe: 'Lę teke ẹphe woru iphe, kakọta mma nụ Ojejoje bę aa-guru iya ẹphe l'ọ bụ iphe, shi l'ẹke eetsuje balí; a gukwaa ya phụ l'ọ bụ męe, shi l'ẹke aaku męe. ³¹ Ẹphe lę ndibe unu a-noduje l'ẹke dū ẹphe mma ria ndu ophu; kę l'ọo obunggo ozi, ẹphe eje lę Ụlo-Ẹkwà Ndzuko. ³² Ẹ tọ dudu iphe, dū ẹji, a-tukoru ẹphe l'ishi; m'ọ -buru l'ẹphe wotaru iphe ono ophu katsua mma nụ yębe Ojejoje. Ole t'ẹphe kwabekwa ẹnya t'ẹphe be emeru iphe, ndu Ízurelụ doberu nso t'ẹphe nụ Ojejoje; ọdumeka b'ọ kwa ọnwu.' "

19

Mini, e gude asafu mmeru

1 Ojejoje asu Mósísu yeŕe Éronu: 2 “Ówaa ekemu, Ojejoje t̄uru; s̄u: ‘Unu kfuru ndu Ízureŕu t’èphe kp̄utaru ngḡube Mósísu nwada eswi, eke uswuswe; òphu te enwedu òru, n̄o iya l’èhu; to nwe nt̄upo, o nweru; t’ò b̄u l’e gudejewa iya jee ozi. 3 Unu kp̄uta nwada eswi ono kp̄ee Eliyéza, b̄u onye achijeru Nchileke eja. T’a kp̄uta iya kp̄ufu l’òdu ndu Ízureŕu; je egbua ya éya l’ifu. 4 T̄e Eliyéza, b̄u onye achijeru Nchileke eja t̄see mkp̄ushi-éka iya l̄e mee ya phee ya l’uzo ifu Úlo-Ékwà Ndzuko ono ugbo ésa. 5 Nwada eswi ono b̄e aa-kp̄o òku l’ifu iya; kp̄oo akp̄o-èhu iya òku; m̄e an̄u iya; m̄e mee ya; m̄e nsh̄i iya. 6 Onye ono, achijeru Nchileke eja ono e-wota oshi sida; m̄e éswa isopu; m̄e ówúú uswe ch̄iru chee l’òku ono, e gude akp̄o nwada eswi ono òku ono. 7 Teke ono; b̄e onye ono, achijeru Nchileke eja ono e-gude mini saa uwe iya; gude mini gh̄ua èhu. O -metsule iya ph̄u ège ono; yò batawaru l’òdu ndu Ízureŕu. Óle òo-nòdu ònodu onye aasò nsò jeye l’ur̄enyashi mbòku ono. 8 Onye b̄u iya kp̄oru nwada eswi ono òku e-gudekwaphu mini saa uwe iya; gude mini gh̄ua èhu; yò ònodukwaphu ònodu onye aasò nsò jeye l’ur̄enyashi mbòku ono. 9 Onye òphu è ta sòdu nsò e-kpota nt̄u nwada eswi ono je aw̄ushi l’èke è te merudu emeru l’az̄u òdu ndu Ízureŕu. Yò buru l’èke ono; b̄e aa-w̄ushiru iya ndu Ízureŕu t’èphe gude meje k̄e mini, eegudeje asafu madz̄u nt̄uru; gude iya eme k̄e ósafu iphe, òdu èji. 10 Onye b̄u iya kp̄otaru nt̄u ono a-sa uwe iya asasa; yò ònodu ònodu onye aasò nsò jeye l’ur̄enyashi mbòku ono. Ome-l’al̄i ono a-nòduwaru gburu jeyewaru. Óo-nòduru ndu Ízureŕu; ònoduru ndu laru alala, èphe l’èphe bu.

Odenyi odzu éka

11 “ ‘Onye denyiru odzu onye nw̄uhuru anw̄uhu éka a-buru onye aasò nsò ujiku ésa. 12 Onye òbu e-gude mini ono, eegudeje asafu nt̄uru ono saa onwiya l̄e mbòku k’èto ya; m̄e l̄e mbòku k’èsa ya; t̄emanu yò òdu mma. Óle; ò -buru l’è t’ò saf̄udu onwiya l̄e mbòku k’èto; m̄e l̄e mbòku k’èsa ya ono; b’ò buk̄waphu onye aasò nsò. 13 Iphe, b̄u onye meru odzu onye nw̄uhuru anw̄uhu éka; t̄o safu onwiya buk̄wa ùlo-ékwà Ojejoje b̄e oomeru emeru. Onye òbu b̄e ee-bufu l’èke ndu Ízureŕu n̄o. Óo-buru onye aasò nsò; k̄e l’è te phedu iya mini, eegudeje asafu madz̄u nt̄uru l’èhu. Nt̄uru ono n̄okwadu iya-a l’èhu ège òno iya éya.’

14 “Ówaa b̄u ekemu l̄e k’onye n̄o l’ime ùlo-ékwà nw̄uhu. ‘Iphe, b̄u onye n̄o l’èke ono teke ono; m̄e onye bahuru l’ime ùlo-ékwà ono teke ono kwaphu a-buru onye aasò nsò abal̄i ésa. 15 Iphe, b̄u iphe, n̄o l’ùlo-ékwà ono, e gheberu ònu; te kp̄uchi iya ekp̄uchi b̄e aa-sòkwaphu nsò.

16 “ ‘Iphe, b̄u onye n̄o l’ègu denyi éka l’odzu onye e gburu l̄e mma; òdo b̄u odzu onye nw̄uhuru anw̄uhu mmanu; m’ò kwan̄u l’ò denyiru éka l’òkp̄u onye nw̄uhuru anw̄uhu; m’ò b̄u l’ili a-buru onye aasò nsò abal̄i ésa.’

17 “A -bya l’èke ndu aasò nsò; t’èphe kpota nt̄u ono, shi l’òku, e gude kp̄oo ngweja iphe, òdu èji òku ono ye l’iphe; èphe èje l’èke mini, at̄so at̄sot̄so n̄o; kuta mini ye iya. 18 Óo ya b̄u; onye è ta asòdu nsò ewota éswa isopu t̄see l’ime mini ono; phee ya l’eli ùlo-ékwà ono; m̄e l’eli iphe, n̄o l’ùlo-ékwà ono; m̄e l’èhu ndu n̄o l’ime ùlo-ékwà ono. Ó kwaphu ège ono b̄e oo-phe iya iphe b̄u onye denyiru éka l’òkp̄u onye nw̄uhuru anw̄uhu; m̄e onye denyiru éka

l'odzu onye e gburu lẹ mma; ọdo bu onye denyiru onye nwuhuru anwuhu mmanu eka; me onye denyiru eka l'ili. ¹⁹ Onye obu, e taa sọdu nsọ obu e-phe onye ono, aasọ nsọ ono mini ono lẹ mbọku k'eto; me mbọku k'esa. O -rua lẹ mbọku k'esa ya; yọ safu iya nturu ono. Onye ono, a saru ono asaa uwe iya asasa; gude mini ghua ehu; yọ bya adu mma l'urenyashi mbọku ono.

²⁰ "Obenu l'onye aasọ nsọ; ophu o safudu onwiya asafu be ee-bufu lẹ ndu Ízurelu; ke l'o turuwaru eke-du-nsọ ke Ojejoje. Eshinu e te phedu iya mini, eegudeje asafu madu nturu b'o bu onye aasọ nsọ. ²¹ Ono bu ekemu, aduru epehe gbururu jeyewaru. Onye ono, bu iya epehe mini ono, eegudeje asafu madu nturu ono be a-sakwaphu uwe iya asasa. Onye meru eka lẹ mini ono, eegudeje asafu nturu ono a-buru onye aasọ nsọ jeye l'urenyashi mbọku ono. ²² Iphe, onye aasọ nsọ denyiru eka b'e meruwaru emeru; onye denyiru eka l'iphe obu be aa-nodu asọ nsọ jeye l'urenyashi mbọku ono."

20

Anwuhu Miriyamu

¹ Tọ du iya bu; yo rua l'onwa mbu l'afa; ndu Ízurelu l'ephe ha ejerua echi-egu Zinu. Epehe anoshia lẹ Kadeshi. Miriyamu anwuhu l'eke ono; e lia ya l'eke ono kwaphu.

Mini, shi lẹ mkpuma

² Teke ono b'e to nwedu mini, nonu k'ophu ndu Ízurelu a-ngu. Epehe achikobe onwephe tsolaha Mosisu yele Eronu okfu. ³ Epehe awata obashiru Mosisu mba; su: "L'o ga akakwaru epehe mma; o bu l'ephe nwushihuru teke phu ndibe epehe nwushihuru l'ifu Ojejoje phu. ⁴ ?Bu gunu meru; nggu achita epehe ndu ke Ojejoje bya awushi l'echi-egu eke-a t'ephe lẹ elu epehe nwushihu? ⁵ ?Bu gunu meru; nggu edufuta epehe lẹ Íjiputu bya eduru epehe dobe lẹ mkpokoro eke-a, akpe ta nodu; to no iya mbu oshi figu; vayinu ta no iya; utara-okumu ta no iya; mini, epehe a-ngu, ta no iya-a?" ⁶ Tọ du iya bu; Mosisu yele Eronu alufu l'eke ono, ndu Ízurelu doru ono jeshia l'onu Ulo-Ekwà Ndzuko je adashia l'eke ono; kpubetsua ifu l'ali. O-gbu-nwii-nwii ke Ojejoje enwuaru epehe ke phoo.

⁷ Ojejoje asu Mosisu: ⁸ "Wota mgboro phu te nggu lẹ nwanne ngu Eronu chikobe ndu Ízurelu. Kfuru yeru mkpuma l'eke epehe ele ngu enya te mini shi iya tsófuta. Ono bu ege ii-shi mee te mkpuma ono tsófutaru epehe mini; k'ophu ndu Ízurelu me elu epehe a-ngu mini." ⁹ Tọ du iya bu; Mosisu abya ewota mgboro ono l'ifu Ojejoje ege o kfuru iya.

¹⁰ Mosisu yele Eronu abya achikobe ndu Ízurelu l'ifu mkpuma ono. Mosisu asu epehe: "Unu ngabe nchi nta-a; unube o-kwefuru-ike phe ono. ?Bu t'ephe shi lẹ mkpuma-wa kufutaru unu mini to?" ¹¹ Tọ du iya bu; Mosisu ahalia eka iya; chia mgboro ono ugbo labu l'eli mkpuma ono. Mini eshi lẹ mkpuma ono nwushihu; ndu Ízurelu; me elu epehe angua ya.

¹² Ojejoje suru Mosisu yele Eronu: "Keshinu ophu unu te ekwetadu nk'ia; mbu mee te ya du nsọ l'enya ndu Ízurelu be unu tee duru-hekwa epehe ali ono, ya nuru epehe ono."

13 Qwaa bụ mini Meriba;* kẹ l'ọo l'ẹke ono bẹ ndu Ízurẹlu nọ tso ru Ojejoje ụswo; Ojejoje ekoshikwanu ẹphe lẹ ya dọ nsọ.

Ndu Édomu ajika tẹ ndu Ízurẹlu be esweshi l'alì ẹphe

14 Mósìsù abya eshi lẹ Kadéshì zia ozi t'e je ezia eze ndu Édomu; sù: "Qwaa bụ iphe nwunne ngu, bụ Ízurẹlu kfulu: Unu mawaru egbe iphe-ẹhuka, byakfutaru ẹphe l'ọ ha. 15 Unu mawaru ẹge nna ẹphe oche pẹ gude jeshia Íjiputu; ẹphe ebua lẹ Íjiputu l'ẹke ono nọo ọdu. Ndu Íjiputu akpaa nna ẹphe ono ẹhu nshinu; bya akpakwaa ya pẹ ẹphebedua. 16 Obenu lẹ teke ẹphe rakuru Ojejoje b'ọ nuru olu ẹphe; bya ezia ojozi; yọ bya edufuta ẹphe lẹ Íjiputu. Nta-a bẹ ẹphe nọwa lẹ Kadéshì, bụ mkpukpu, unu l'ẹphe riru ókè-alì. 17 Byiko; hanu t'ẹphe shia alì unu sweta. Ẹphe te eshikwa ẹgu unu sweta; m'ọ bụ ẹke unu gbaru mgbo vayinu; ọphu ọ dudu wẹlu unu, ẹphe e-kuta mini ngua. Ẹphe e-tsoleruphu echi-gbororo sweta. Ẹphe ta aswibakwa l'uzo ẹka-utara; ẹphe ta aswiba l'uzo ẹka-ibiyita jeye ẹphe eswewota l'alì unu."

18 Ọle eze ndu Édomu sọru iya: "Unu be eswetakwa l'alì ẹphe; ọ dudu bẹ ya e-gudekwa ogu-mbeke byakfuta unu ọgu."

19 Ndu Ízurẹlu asụ iya: "Ẹphe e-shia oje sweta. Ọ -buru l'ẹphe nguru mini unu; ọdo l'ọo elu ẹphe nguru mini unu; ẹphe a-kfua unu ụgwo iya. Haaru t'ẹphe gude ọkpa sweta; ẹ tọ dukwa iphe ọdo."

20 Ọle; eze ndu Édomu sọru t'ẹphe be swetashi. Tọ dọ iya bụ; ndu Édomu achita unwoke ẹphe l'igwe, bụ ndu ike dọ; jekfushia ndu Ízurẹlu ọgu. 21 Keshinu ọphu ndu Édomu te kwedu tẹ ndu Ízurẹlu sweta l'alì ẹphe bẹ ndu Ízurẹlu ghachiru l'ẹke ẹphe nọ.

Anwuhu Éronu

22 Ndu Ízurẹlu awu-lihu lẹ Kadéshì tugbua jeye; ẹphe ejerua l'ugvu Họru. 23 L'ugvu Họru ono, nonyabe ókè-alì Édomu bẹ Ojejoje nọ sù Mósìsù yẹle Éronu: 24 "Éronu bẹ a-nwuhu nọ lakfu ndiche iya pẹ. Ẹ to jerudu alì ono, ya nuru ndu Ízurẹlu ono; kẹ l'unu kwefuru ikè l'ekemu, ya turu lẹ kẹ mini Meriba. 25 Duta Éronu yẹle Eliyéza, bụ nwatibe iya t'unu nyihu eli ugvu Họru. 26 Yeshia Éronu uwe iya woru yee Eliyéza, bụ nwa iya; kẹle Éronu a-nọdu l'ẹke ono nwuhu lakfu ndiche iya pẹ." 27 Mósìsù emee iphe, Ojejoje sọru t'ọ mee. Ndu Ízurẹlu anọdu ele ẹphe ẹnya; ẹphe enyihu eli ugvu Họru ono. 28 Mósìsù eyeshia Éronu uwe iya woru yee Eliyéza, bụ nwatibe iya. Éronu anwuhu l'eli ugvu l'ẹke ono. Mósìsù yẹle Eliyéza eshi l'eli ugvu ono nyizita. 29 Ndu Ízurẹlu aphulephu lẹ Éronu bẹ nwuhuwaru nọ; iphe, bụ ọnu-ulo Ízurẹlu araa ẹkwa iya ụkporo abalì l'abalì iri.

21

Ndu Ízurẹlu alu-gbu ndu Áradu

1 Teke onye eze Kénanu, l'achì ndu Áradu; mbụ onye ono, bu l'uzo ọhuda nuru lẹ ndu Ízurẹlu shi l'uzo Atarimu abya; b'ọ tso ru ndu Ízurẹlu ọgu; kpata ndu ọphu ọ kpataru lẹ ndzụ. 2 Ndu Ízurẹlu eribuaru Ojejoje nte;

* 20:13 20:13 Iphe, "Meriba" bụ bụ "uswo".

sù iya: “Ọ -bùrù l’i woru ndu-a yee ẹ̀phe l’ẹ̀ka bẹ ẹ̀phe e-mebyishikota mkpụ̀kpụ ẹ̀phe l’ọ ha.” ³ Ojejoje anụ́a iphe ndu Ízùrẹ̀lù kfulu; woru ndu Kénanu ye ẹ̀phe l’ẹ̀ka. Ẹ̀phe emee ndu ono; mẹ mkpụ̀kpụ ẹ̀phe; yọ bụrù kpurupyata. Tọ dọ iya bụ; e kulahaa ẹ̀ke ono Họma.*

Agwọ, e meru l’ope

⁴ Ndu Ízùrẹ̀lù abya eshi l’ugvu Họru tųgbua; tsoru ụzọ, laru Eze Ẹnyimu Uswẹ; k’ophu ẹ̀phe e-shi ẹ̀ge ono gbangoo Ẹdọmu. Ẹ̀phe ejenyaa; ẹ̀phe ta dųhe ike takọta nshi. ⁵ Ẹ̀phe awata okfurushi Nchileke yele Mósìsù; sù: “? Bụ ngunu kparu iphe unu dufutaru ẹ̀phe lẹ́ Íjiputu bya awushi l’echi-ẹ̀gu-wa t’ẹ̀phe nwùshihu? Nri ta nọdu l’ẹ̀ke-a! Mini ta nọ iya! Ẹ̀jo nri-a, ẹ̀phe eriphe-wa bẹ gụ-buhuakwaru ẹ̀phe!” ⁶ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje achiru ẹ̀jo agwọ ye; t’ọ byaru ndu Ízùrẹ̀lù ọgu. Yọ taa ẹ̀phe; tagbushia ẹ̀phe l’igwe. ⁷ Ndu Ízùrẹ̀lù abyakfuta Mósìsù bya asụ iya: “Ẹ̀phe mewaru iphe, dọ ẹ̀ji; kẹ ẹ̀phe kfulushiru Ojejoje; kfulushia nggubedua. Kfunuru nọ Ojejoje; k’ophu oo-wofuru ẹ̀phe agwọ ono.” Ya ndono; Mósìsù abya ekfuru nọ Ojejoje l’okfu ẹ̀hu ndu Ízùrẹ̀lù ono. ⁸ Ojejoje asụ Mósìsù: “T’o meta ẹ̀jo agwọ dobe l’eli itso lanụ; k’ophu bụ: onye agwọ phụ taru; teke o leri ẹ̀nya l’agwọ kẹ ope ono; yọ dzuru.” ⁹ Ya ndono; Mósìsù egude ope meta agwọ; tukobe l’eli itso lanụ. Yọ bụjeru; onye agwọ ono taru; o -lewa ẹ̀nya l’agwọ ono, e meru l’ope ono; yọ dzuru.

Ndu Ízùrẹ̀lù eje ala Móabu

¹⁰ Ndu Ízùrẹ̀lù atųgbua; rua Obótu; bya akpọo ụlọ-ékwa ẹ̀phe. ¹¹ Ẹ̀phe eshi lẹ́ Obótu tųgbua; je akpọo ụlọ-ékwa ẹ̀phe lẹ́ Iye-Abarimu l’echi-ẹ̀gu ono, nọ chebe ifu lẹ́ Móabu l’uzo ẹ̀nyanwu-ahata. ¹² Ẹ̀phe eshi l’ẹ̀ke ono tųgbua; rua ọkpa-ugvu Zeredu; bya akpọbe ụlọ-ékwa ẹ̀phe l’ẹ̀ke ono. ¹³ Ẹ̀phe eshikwaphu l’ẹ̀ke ono tųgbua je akpọbe ụlọ-ékwa ẹ̀phe l’azụ Ẹnyimu Amónu azụ iya ọphu; ẹ̀ke ono, nọ l’echi-ẹ̀gu, nọ kpaa l’ókè-alị ndu Amọru; kẹ l’ọọ Ẹnyimu Amónu bụ ókè-alị ndu Móabu, nọkahuru ndu Móabu ẹ̀phe lẹ́ ndu Amọru. ¹⁴ Ọo ya meru iphe e kfulu lẹ́ Ẹkwo ọgù, Ojejoje; sù: “Mkpụ̀kpụ Wahebu ono, nọ lẹ́ Sufa yele nsụda nsụda Ẹnyimu Amónu; ¹⁵ mẹ lẹ́ mkpọ-ze mkpọ-ze ono, nọ lẹ́ nsụda nsụda, nọ je akpaa lẹ́ mkpụ̀kpụ Aru; bya anọọ jeye l’ókè-alị ndu Móabu.”

¹⁶ Ẹ̀phe egbeshi l’ẹ̀ke ono kwasẹru bya ejerua Biyiye, bụ iya bụ wẹlu ono, Ojejoje sọru Mósìsù: “T’ọ chikobe ndu Ízùrẹ̀lù l’ẹ̀kalanu; tẹ ya nọ ẹ̀phe mini t’ẹ̀phe ngua ono.” ¹⁷ Tọ dọ iya bụ; ndu Ízùrẹ̀lù agua egvu-wa; sù: Nggube wẹlu! Wụfuta mini;

T’a guru egvu nọ iya.

¹⁸ Ọ bụ wẹlu, bụ ndu eze
gvuru iya;
mbụ l’ọo ndu
a maru ẹ̀pha ẹ̀phe lẹ́
Ízùrẹ̀lù bẹ tųru iya nọ.
Ọ bụ mgbọro ndu eze;
mẹ mgbọro nk’ẹ̀phe;
bẹ ẹ̀phe gude tųa ya.

* 21:3 21:3 Iphe, Họma bụ bụ “kpurupyata”.

Tọ ọ́ yia ọ́; ẹ̀pẹ́ ẹ̀shì l'ẹ̀chì-ẹ̀gú jẹ̀shìá Mátana; ¹⁹ shì ẹ̀ Mátana lúfú ẹ̀ Nahalẹ̀lú; shì ẹ̀ Nahalẹ̀lú lúfú ẹ̀ Bamọ̀tú; ²⁰ shì ẹ̀ Bamọ̀tú lúfú ẹ̀ nsúda, nọ́ l'alì Móabu ẹ̀ mgboro Ugvu Pishiga, ọ́ ẹ̀ke eeshìje elẹ́ alì, daburu swanmangu.

*Ízurẹ̀lú alù-gbú Sihonu, ọ́ eze ndu Amọ̀ru
(Dit 2:26-37)*

²¹ Tọ ọ́ yia ọ́; ndu Ízurẹ̀lú ezia ozi t'ẹ́ je zia Sihonu, ọ́ eze ndu Amọ̀ru; sù yia: ²² “T'ẹ̀pẹ́ swetanu l'alì unu. Ẹ̀pẹ́ ta aswìbakwa l'ẹ̀gú unu; ẹ̀pẹ́ ta aswìba ẹ̀ mgbo vayìnu unu. Ọ̀phu ọ́ dudu wẹ̀lú unu, ẹ̀pẹ́ bya l'ẹ̀-kuta mini ngù. Ọ́ ọ́lẹ̀phu esu-ọ́zo ọ́ ẹ̀pẹ́ e-tsoru jeye ẹ̀pẹ́ eswẹkọta alì unu.” ²³ Obenu ẹ̀ Sihonu te kweđu tẹ́ ndu Ízurẹ̀lú sweta l'alì yia. Yọ́ chìkobe ndu nk'ìya l'ẹ̀pẹ́ ha; ẹ̀pẹ́ ejẹkfushia ndu Ízurẹ̀lú ọ̀gú l'ẹ̀chì-ẹ̀gú. Ẹ̀pẹ́ erulephu mkpụkpu Jahazu; yo tso ndu Ízurẹ̀lú ọ̀gú. ²⁴ Ndu Ízurẹ̀lú egude ọ̀gú-mbeke gbua ya; nata yia alì yia ono; shita ẹ̀ Ẹ̀nyimu Amọ̀nu je akpaa ẹ̀ Ẹ̀nyimu Jábọ̀ku; jeyewaru l'alì ndu Amọ̀nu; kẹ́ l'ókè-alì ndu Amọ̀nu b'ẹ́ gude ọ̀pho-mkpuma kpua mgburumgburu; yo shihu ike. ²⁵ Ndu Ízurẹ̀lú alùtakota mkpụkpu ndu Amọ̀ru l'ọ́ ha; buchikota yia; lùtakota Hẹ̀shìbonu; mẹ́ iphe, ọ́ mkpụkpu, nọ́-pheru yia mgburumgburu. ²⁶ Hẹ̀shìbonu ọ́ ọ́ mkpụkpu Sihonu, eze ndu Amọ̀ru. Yẹ́le onye, shì ọ́ru eze ndu Móabu lùjeru ọ̀gú; Sihonu alùtakota alì yia je akpaa ẹ̀ Ẹ̀nyimu Amọ̀nu. ²⁷ Ọ́o ya meru iphe ndu ẹ̀vu-egvu aguje; sù:

“Bya Hẹ̀shìbonu; t'a kpua ya;
mbù t'a kpua mkpụkpu Sihonu;
t'ọ́ shihu ike.

²⁸ Kẹ́ l'ọ̀ku shì ẹ̀ Hẹ̀shìbonu kpọ́fu;
ọ̀ku ẹ̀shì ẹ̀ Sihonu kpọ́fu.
O tsuwaru mkpụkpu
Aru kẹ́ ndu Móabu;
mbù ndu nwe ugvu,
nọ́gbaa l'ìku Ẹ̀nyimu Amọ̀nu.

²⁹ Nshọ́ unubẹ́ ndu Móabu!
E mebyishìwaru unu;
unubẹ́ ndu anọ́duje
agwa agwa Kemọ́shu!
Unwegìrima unwoke unu
b'ọ́ mewaru; ẹ̀pẹ́ agbakashìhu
lashia alì ọ́do.
Unwegìrima unwanyì unu
b'ọ́ mewaru; ẹ̀pẹ́ aṣuwaru ndu
a kpuru ẹ̀ ndzù nù Sihonu,
ọ́ eze ndu Amọ̀ru.

³⁰ Ayi gweekwaru ẹ̀pẹ́ egwegwe;
tsube ẹ̀ Hẹ̀shìbonu
je akpaa ẹ̀ Dìbọ̀nu.
Ẹ̀pẹ́ gwewaru ẹ̀pẹ́
ogwe ẹ̀kfu jeye ẹ̀ Nofa;
mbù je akpaa ẹ̀ Médebà.”

*Ndu Ízurẹ̀lú alù-gbú Ọ̀gú, ọ́ eze ndu Báshanu
(Dit 3:1-11)*

³¹ Tò dù iya bú; ndu Ízurèlu eburu l'alì ndu Amọ̀ru. ³² Mósìsù abya ezia ndu e-je ngge lẹ̀ mkpụ̀kpụ̀ Jáza; ẹ̀phe ejetsulephu; ndu Ízurèlu eje alụ̀a mkpụ̀kpụ̀, nọ̀ iya nù; chikashia ndu Amọ̀ru, shì buru l'ẹ̀ke ono.

³³ Tò dù iya bú; ndu Ízurèlu aghakọ̀be shia ụ̀zo ọ̀phu shiru jeshia alì Báshanu. Ọ̀gu, bú eze ndu Báshanu achìta ndu nk'ìya l'ẹ̀phe ha jekfushia ẹ̀phe ọ̀gu lẹ̀ mkpụ̀kpụ̀ Edereyi.

³⁴ Ojejoje asù Mósìsù: "Ba at sukwa Ọ̀gu egvu; kele ya wowaru iya ye ngu l'ẹ̀ka; mẹ̀ ndu nk'ìya; mẹ̀ alì iya. Mekwaa ya iphe, i meru Sihonu, bu eze, bu lẹ̀ Hẹ̀shibonu achì ndu Amọ̀ru." ³⁵ Ya ndono; ndu Ízurèlu egbua Ọ̀gu; gbushia unwegirima iya; mẹ̀ ndu nk'ìya l'ẹ̀phe ha; k'ọ̀phu bú l'ẹ̀ tọ̀ dùdu onye wafuru nù l'ime ẹ̀phe. Ndu Ízurèlu anata alì iya nweru.

22

Balaku ezi t'e je ekua Bélamu

¹ Ndu Ízurèlu atụ̀gbua jerua phorokoto alì ndu Móabu; bya akpọ̀ ụ̀lọ̀-ẹ̀kwá ẹ̀phe l'ìku Ẹ̀nyimu Jọ̀danu, nọ̀ chebe ifu lẹ̀ Jérikọ̀.

² Balaku Zipo aphaa iphe bú iphe, ndu Ízurèlu meru ndu Amọ̀ru. ³ Ndu Móabu atụ̀lahaa egvu; kele ndu Ízurèlu dù l'ìgwe. Ẹ̀hu erushihu ndu Móabu l'ẹ̀ke ndu Ízurèlu nọ̀. ⁴ Ndu Móabu ejekfu ndu bú ọ̀gurennya ndu Mídiya je asù ẹ̀phe: "Lẹ̀ nta-a bẹ̀ ikpoto ndu Ízurèlu-a a-tụ̀ko iphe, bú ndu gbaru ẹ̀phe mgburumgburu lụ̀-gbushikota ẹ̀ge eswi, atụ̀koje ẹ̀swa, nọ̀ l'ẹ̀gu taa." L'oge teke ono bú Balaku Zipo bẹ̀ bú eze ndu Móabu. ⁵ Yo zia t'e eje ekua Bélamu Beyo, bú onye nọ̀ lẹ̀ mkpụ̀kpụ̀ Petọ̀ l'alì Amawu lẹ̀ mgboro Ẹ̀nyimu Yufurétusu. Balaku ezia ya; sù: "L'o nweru ndu shì Íjiputu lufuta; bya atụ̀ko mgboko dzuru. Nta-a bẹ̀ ẹ̀phe nọ̀okwa iya lẹ̀ mgboro. ⁶ Iphe, ya arọ̀ ngu nta-a bú t'ì bya atụ̀aru iya ndu ono ọ̀nu; kẹ̀ l'ẹ̀phe ka iya ike. O nwekwaru ẹ̀ge ọ̀o-dù; ya alụ̀-gbua ẹ̀phe; chĩa ẹ̀phe l'alì-a. Ishì iya aburu lẹ̀ ya maru l'onye ì gọ̀ru ọ̀nu bẹ̀ búwa onye a gọ̀ru ọ̀nu; onye ì turu ọ̀nu aburu onye a turu ọ̀nu."

⁷ Tò dù iya bú; ndu bú ọ̀gurennya ndu Móabu; mẹ̀ ndu bú ọ̀gurennya ndu Mídiya egude ụ̀gwo, aakfufe t'a gbaa ẹ̀ja jekfushia Bélamu; je ezia ya ozi ono, Balaku ziru ono. ⁸ Bélamu asù ẹ̀phe: "Unu radu l'ẹ̀ke-a l'enyashi-a; k'ọ̀phu ya a-karu unu iphe, Ojejoje e-kfuru iya." Tò dù iya bú; Bélamu yele ndu ishi Móabu ono atụ̀ko nọ̀du.

⁹ Nchileke abyakfuta Bélamu bya ajia ya; sù: "Bú ndu ole bẹ̀ nggu l'ẹ̀phe nọ̀ ono?"

¹⁰ Bélamu asù Nchileke: "Lẹ̀ Balaku Zipo, bú eze ndu Móabu bẹ̀ ziru iya ozi; sù ¹¹ l'o nweru ndu shì lẹ̀ Íjiputu lufuta bya atụ̀ko mgboko dzuru. L'ọ̀ tẹ̀ ya bya atụ̀aru iya ndu ono ọ̀nu; l'o nweru ẹ̀ge ọ̀o-dù; ya emekputa ẹ̀phe; chìshia ẹ̀phe l'alì ẹ̀phe."

¹² Nchileke asù Bélamu: "Be etsokwa ẹ̀phe je; ba atụ̀kwa ndu ono ọ̀nu; kẹ̀ l'ẹ̀phe búkwa ndu a gọ̀ru ọ̀nu-ọ̀ma nù."

¹³ Yo rua l'utsu iya; Bélamu alufuta bya ekfuaru ndu ishi ono, ejeru Balaku ozi ono; sù ẹ̀phe: "Unu lashia alì unu; lẹ̀ Ojejoje te kwekwa tẹ̀ ya tsoru unu je." ¹⁴ Tò dù iya bú; ndu ishi Móabu ono atụ̀gbua lashia je asù Balaku: "Lẹ̀ Bélamu jìkakarwu le ya te etsodu ẹ̀phe."

¹⁵ Balaku abya ezifu ndu ishi ọ̀do, kaba l'ìgwe; mbụ̀ ndu a ka ọ̀kwabe ugvu ama lẹ̀ ndu kẹ̀ mbụ̀ phụ̀. ¹⁶ Ẹ̀phe abyakfuta Bélamu bya asù iya: "Ọ̀waa iphe, Balaku Zipo kfuru. Ọ̀ sùru: T'ẹ̀ b'ọ̀ dukwa iphe, ii-kwe t'ọ̀

kposhia ngu ōbya nk'ia. ¹⁷ Ishi iya ab̄uru l̄e ya a-kwab̄e ngu ugvu, ha nshinu; bya emeeru ngu iphe, ì s̄uru t̄e ya meeru ngu. Byiko; byan̄u bya at̄aru iya ndu-a ̄onu.

¹⁸ B̄elamu as̄u ndu ozi Balaku ono: "M'o -ruhuru Balaku bya a-n̄u iya ̄ulo iya ono, mkp̄ola-ododo waa mkp̄ola-ōcha jiru ejiji ono; b̄e ya te emeghatad̄u iphe Ojejoje, b̄u Nchileke iya kfuru. Ya te ewofudu iya iphe; ōphu ya 'eyekwakwa iya iphe. ¹⁹ Unu rad̄u ēge ndu ōphunanu rad̄ujeru ph̄u t̄e ya maru m'o -nweru iphe, Ojejoje e-kfubaa yeru iya."

²⁰ Nchileke abyakfuta B̄elamu l'enyashi bya as̄u iya: "O -b̄uru l'̄oo oku; b̄e ndu-a byaru ngu ekuku; gbeshi tsoru ēphe; ōo l'̄oo iphe, ya s̄uru t'ì mee b̄e ii-me nwenkinyi."

Nkakf̄u-ìgara B̄elamu ekfu okfu

²¹ B̄elamu egbeshi l'utsu dozia nkakf̄u-ìgara iya tsoru ndu ishi M̄oabu ono; ēphe t̄ugbua. ²² Ōle ēhu ghuru Nchileke eghughu nshinu l'̄o t̄ugburu jeshia ono. Ojosi Ojejoje eje akf̄uchia ya ̄uzo. Teke ono b̄e B̄elamu n̄o l'eli nkakf̄u-ìgara iya agba eje yēle ndu ozi iya ̄umadzu ēbo ayiru. ²³ Nkakf̄u-ìgara ono aph̄ulephu ojosi Ojejoje ono; l'ēke oovudo l'esu-̄uzo; mifuta ogu-mbeke ya gude l'eka; haa ̄uzo ono sw̄iba l'egbudu. B̄elamu echilaha nkakf̄u-ìgara ono iphe t'̄o ghazia ya t'̄o laphu az̄u l'̄uzo. ²⁴ Ojosi Ojejoje ono eje evudo l'owere ̄uzo, n̄o l̄e mgbaku mgbo vaȳinu ēbo, ̄upho-mkpuma n̄ogbaa ēka lab̄u. ²⁵ Nkakf̄u-ìgara ono aph̄ulephu ojosi Ojejoje ono; nwuta onwiya laa l'upho-mkpuma ono; nwuta B̄elamu ōkpa tsua l'upho-mkpuma ono; B̄elamu echia ya iphe ōdo. ²⁶ Ojosi Ojejoje ono at̄ugbukwaa je evudo l'ēke d̄u gb̄iriri. Ēke ono te nwedu ̄uzo, ee-shi sw̄ia ēka-utara; m'̄o kwan̄u sw̄ia l'eka-ibiyita. ²⁷ Nkakf̄u-ìgara ono aph̄ulephu ojosi Ojejoje ono; bya anmakpuru l̄e mkpuli B̄elamu; ēhu eghulaha B̄elamu eghughu; yo chilaha ya mḡoro iya. ²⁸ Ojejoje ak̄uhaa nkakf̄u-ìgara ono ̄onu; yo kfuru okfu n̄u B̄elamu; s̄u iya: "B̄u nḡunu b̄e ya meru ngu, meru iphe, ì chiru iya iphe ugbo ēto?"

²⁹ B̄elamu as̄u nkakf̄u-ìgara ono: "Iphe, ya gude echi ngu iphe b̄e b̄u l'iime iya eswe. O -b̄uru t'a s̄u l̄e ya gude ogu-mbeke l'eka m̄e ya eworu ngu gbua nta-a."

³⁰ Nkakf̄u-ìgara ono as̄u B̄elamu: "Ya ta b̄udu nkakf̄u-ìgara, ì nwe enwenwe, ì shihawa keshinu ̄uwa gbata jeye ntan̄u-a. ?Ya mejewaru ngu ēge-a?"

B̄elamu as̄u iya: "Waawa."

³¹ Ya ndono; Ojejoje abya emee t'̄enya sah̄u B̄elamu. Ȳo ph̄u ojosi Ojejoje ono l'ēke o vudo l'̄uzo; mifuta ogu-mbeke ya paru l'eka. B̄elamu efozita ishi; daa; kpube ifu l'al̄i. ³² Ojosi Ojejoje ono aji iya; s̄u: "B̄u nḡunu meru iphe, ì chiru nkakf̄u-ìgara ngu iphe ugbo ēto-a? Ya byaru t̄e ya bya an̄o-chia ngu ̄uzo; k̄e l'̄uzo, ì cheberu ifu b̄e gberu nḡo l'̄enya mu. ³³ Ugbo ēto b̄e nkakf̄u-ìgara-wa ph̄uru iya; t̄ochikotaru iya. Ndege ē t̄o t̄oduru iya l'̄uzo; m̄e ya ewowaru ngu gbua nta-a; haa yēbedua t'̄o n̄odu ndzu."

³⁴ B̄elamu as̄u ojosi Ojejoje ono: "Ya mewaru iphe, d̄u eji; k̄ele ya ta madu l'ì vudo n̄o-chia iya ̄uzo. Oo ya b̄u; o -b̄uru l'ē t̄o d̄udu ngu mma t̄e ya jee; ya alaphu az̄u."

³⁵ Ojosi Ojejoje ono as̄u B̄elamu: "T'o tsoruru ndu ono je; ōle t'̄o bukwaru iphe, ya s̄uru t'̄o k̄ua b̄e oo-kfu nwenkinyi." T̄o d̄u iya b̄u; B̄elamu yēle ndu ishi ono, ejeru Balaku ozi ono at̄ugbua; ȳo b̄uru ēphe ejeje.

B̄elamu n̄o l̄e k̄e Balaku

³⁶ Balaku anùlephu lẹ Bèlamu abyawa; lufu jeshia ya ndzuta lẹ mkpukpu, nọ l'alì Móabu l'oke Ẽnyimu Amónu; mbù l'ime ime ẹke ókè-alì onó. ³⁷ Balaku asù Bèlamu: "Ya ziru ozi, dù ọku-ọku t'a bya ekua ngu t'ì bya. ?Bùhunú ngunú meru iphe, ẹ tì byakebedu? ?Bù lẹ ya ta adùdu ike akwabẹ ngu ugvu tọo?"

³⁸ Bèlamu asù Balaku: "Ọ dù mma; ya byawaru. Ọlobu; ?bùlephu iphe dù iya mma bẹ ya e-kfu tọo? Ọ bùlekwaphu okfu, Nchileke yeru iya l'ọnu bẹ ya e-kfu." ³⁹ Tọ dù iya bù; Bèlamu etsoru Balaku; ẹphe ejeshia Kiriyatu Huzotu. ⁴⁰ Balaku egbushia eswi; mẹ aturu gude gwoo ngweja; bya aharu nù Bèlamu yẹle ndu ishi ono yẹle iya yì ono.

Okfu mbù, Balamu nataru l'ẹka Ojejoje

⁴¹ Yo be l'ùtsu echile iya; Balaku eduta Bèlamu; ẹphe atugbua jeshia Bamọtu-Bálù; Bèlamu eshi l'ẹke ono haru phù ndu Ízurẹlu.

23

¹ Bèlamu asù Balaku: "Kpọaru iya ẹnya-ngweja ẹsaa. Nggú akpọtaru iya oke-eswi ẹsaa; waa ebyila ẹsaa."

² Balaku abya emee ẹge Bèlamu kfuru. Ẽphe ẹbo egbua oke-eswi; mẹ ebyila ono nanù nanù l'ẹnya-ngweja ono iche l'iche. ³ Bèlamu asù Balaku: "Vudo lẹ mgboro ngweja-ukfuru ono tẹ ya tugbua. O nweru ẹge ọo-dù; Ojejoje abyakfuta iya. Iphe, bù iphe, o koshiru iya bẹ ya a-kọru ngu-a." Yọ tugbua jeshia l'eli nwgvu, ẹ-ta adùdu iphe, nọ iya nù. ⁴ Nchileke abyakfuta Bèlamu. Bèlamu asù Nchileke: "Ya doziwaru ẹnya-ngweja ọzo ẹsaa; bya egbuwa oke-eswi yẹle ebyila nanù nanù l'ẹnya-ngweja ono ẹphe ẹsaa."

⁵ Tọ dù iya bù; Ojejoje eye Bèlamu okfu l'ọnu sù iya: "Laphu azù jekfu Balaku je ezia ya ozi-wa." ⁶ Yo jekfushia Balaku; bya aphù iya ẹge oovudo lẹ mgboro ngweja-ukfuru ono yẹle ndu ishi Móabu l'ẹphe ha.

⁷ Bèlamu ekfulahaa; sù:
"Lẹ Balaku byaru bya

eduta iya lẹ Áramu;
Eze ndu Móabu;
eduta iya l'alì ugvu ọzo
ẹnyanwu-ahata; sù iya:
"Tẹ ya tọaru iya ọnwu Jékọpu ọnu;
ya ekfubiyi-a ọnwu Ízurẹlu ekfubiyi!"

⁸ Ọ bù; ?nanù ẹge ya e-shi
túa ndu Nchileke ẹ-ta atùdu ọnu ọnu.
?Nanù ẹge ya e-shi
kfubiyia ndu Ojejoje ẹ-te kfubiyidu?

⁹ Ọo l'eli eze mkpuma;
bẹ ya anọduje phù ẹphe.
Yọ bọru l'eli ugvu;
bẹ ya anọduje ele ẹphe ẹnya;
mbù ndu ono, dù iche ono.
Ẽphe ta agujeduru onwẹphe
eyeru ndu ọhodo.

¹⁰ ?Bù onye a-dù ike gùta
ọnwu Jékọpu l'ọgu;
mbù ndu ha l'ọ bù evevee, nọ l'alì.

Mbù; ?bù onye a-dù ike
guta nkere-eno unwu Ízurelu l'ògu.
Tẹ ya nwuhukwa anwuhu
onye doberu ẹka ndoo!
Tẹ ya lakwaa ẹge ndu
doberu ẹka ndoo alaje!"

¹¹ Balaku asù Bèlamu: “?Bù ngunu b'i meru iya ẹge ono? Ya sùru ngu t'i bya atọa ndu ọhogu iya ọnu; yo gbe buru ọnu b'i ọoru nù ẹphe!”

¹² Bèlamu asù: “?Bù tẹ ya be kfushi iphe, Ojejoje yeru iya l'ọnu tẹ ya kfua tọ?”

Okfu k'ẹbo, Bèlamu nataru l'ẹka Ojejoje

¹³ Balaku asù Bèlamu: “Tsuru iya t'ẹphe je l'ẹke ọdo, ọi-ọdu phù ẹphe. Ẹ tii phukotakwa ẹphe l'ẹphe ha. O kwa uphodu l'ime ẹphe bẹ ọi-phù. Shi l'ẹke ono tọaru iya ẹphe ọnu.” ¹⁴ Balaku eduta Bèlamu; ẹphe ejeshia l'ẹgu mkpukpu Zofimu, nọ l'eli ugwu Pishiga; yo kpua ẹnya-ngweja ọzo ẹsaa. Ẹphe egbushia oke-eswi yẹle ebyila nanù nanù l'ẹnya-ngweja ono iche l'iche.

¹⁵ Bèlamu asù Balaku: “Vudo lẹ mgboro ngweja-ukfuru ono tẹ ya jekfu Ojejoje l'ẹkaphu.”

¹⁶ Ojejoje abyakfuta Bèlamu; bya eye iya okfu l'ọnu; sù: “Laphu azù ọdo je ezia Balaku ozi-a.” ¹⁷ Bèlamu abya ejekfu Balaku; phua ya l'ẹke oovudo lẹ mgboro ngweja-ukfuru ono yẹle ndu ishi Móabu, yẹle iya tuko nọdu. Balaku asù Bèlamu: “?Bù ngunu bẹ Ojejoje kfuru?” ¹⁸ Bèlamu ekfushilaha; sù:

“Nggube Balaku; gbeshi
egbeshi ngabẹ nchì!
Nua iphe, ya ekfu;
nggube nwatibe Zipo.

¹⁹ Nchileke ta abukwa madzù mmanu;
k'ophu ọo-bya adzulahaa ẹjo-ire.
Ọphu ọ bukwanu nwa ndiphe;
kẹ t'ọ gbanwee obu iya.

?O kfujewaru okfu;
to me iya ẹge o kfuru?
?O kwejeru ukwa iphe;
to medzu ukwa iphe ọbu tọ?

²⁰ Mbù l'agha; ozi,
ya nataru bukwa tẹ
ya ọoru ndu ono ọnu.
Nchileke ọwaru ẹphe ọnu;
ọphu ya ta a-dukwa ike agbanwe iya.

²¹ Ẹ tọ dudu iphe, dù eji,
ọ phuru l'ẹhu unwu Jékọpu;
ọphu ọ dudu iphe,
ẹ-ta dudu mma,
ọ phuru l'ẹhu unwu Ízurelu.
Ojejoje, bù Nchileke ẹphe
swiru ẹphe ọkpobe eswiru.
Ẹphe anọduje atọ ọzu
l'ọ bù eze ẹphe.

²² Nchileke; bẹ dufutaru ẹphe

lẹ́ Íjiputu; bya emee ẹ̀phe;
ẹ̀phe enweru ọ̀kpẹ̀hu l'ọ̀ bụ̀ atsụ.

23 Ẹ́ te egudeghedu ọ̀gvu
gwọ̀ta ụ̀nwu Jékoṗu.
Ọ̀phu eegudeghedu
agwuṗwo mekata ụ̀nwu Ízuru.
Nta-a bẹ́ ee-kfu okfu ẹ̀hu ụ̀nwu Jékoṗu;
kfu okfu ẹ̀hu ụ̀nwu Ízuru; sụ́:
'Unu leduduphu iphe,
Nchileke meeberu!'

24 Ndu Ízuru angu-lihuje l'ọ̀ bụ̀ nne agu.
Ẹ̀phe anọ̀duje ebu nggada
l'ọ̀ bụ̀ agu, ẹ̀-ta azejedu azeje jeye
yọ̀ labushia anụ́, o gburu; mbụ́ jeye;
yọ̀ ngwa mee-iphe,
o guderu."

25 Tọ̀ dọ̀ iya bụ́; Balaku asụ́ Bẹ́lamu: "Ba tũkwa ẹ̀phe ọ̀nu lẹ́ phuu; ọ̀phu
ì gọkwaru ẹ̀phe ọ̀nu lẹ́ phuu!"

26 Bẹ́lamu asụ́ Balaku: "ʔYa te kfuduru ngu l'ọ̀o iphe, Ojejoje kfuru bẹ́
ya e-me?"

Okfu k'ẹ̀to, Bẹ́lamu nataru l'ẹ̀ka Ojejoje

27 Tọ̀ dọ̀ iya bụ́; Balaku asụ́ Bẹ́lamu: "Bya tẹ́ ya duru ngu je ẹ̀ke ọ̀do.
O nweru ike; yọ̀ dọ̀ Nchileke mma t'ì shi l'ẹ̀ke ono tũaru iya ẹ̀phe ọ̀nu."

28 Balaku eduta Bẹ́lamu; ẹ̀phe enyihu ọ̀nonu ugwu Peyọ́; mbụ́ ugwu ono, nọ́
chebe ifu l'alì, daburu swanmangu ono. 29 Bẹ́lamu asụ́ Balaku: "Kpũaru
iya ẹ̀nya-ngweja ẹ̀saa l'ẹ̀ke-a; nggu akpũtaru iya oke-eswi ẹ̀saa; ọ̀waa
ebyila ẹ̀saa." 30 Balaku emee ya ẹ̀ge Bẹ́lamu suru t'ọ̀ mee ya. Ẹ̀phe egbua
oke-eswi ono yẹ́le ebyila ono nanụ́ nanụ́ l'ẹ̀nya-ngweja ono iche l'iche.

24

1 Bẹ́lamu abya aphua l'iphe, dọ̀ Ojejoje mma bụ́ t'a gọru ọ̀nu-ọ̀ma nù
ndu Ízuru; o jeheduru oji ẹ̀ge ọ̀jijehawa. Iphe, o meru bụ́ l'ọ̀ woru ifu
ghaa l'uzo echi-ẹ̀gu. 2 Bẹ́lamu abya apalia ẹ̀nya imeli; phua ndu Ízuru
l'ẹ̀ke ẹ̀phe kpobegbaaru ụ̀lo-ẹ̀kwà ẹ̀phe l'ikfu l'ikfu. Ume Nchileke abya
iya l'ẹ̀hu; 3 yo kfulahaa; sụ́:

"Qwaa iphe Bẹ́lamu Beyọ́ l'ekfu;
Ọ́ kwa onye ono, e meru;
ẹ̀nya asahụ́ ono ekfu iya.

4 Qwaa okfu, onye ono, anụ́je
okfu, shi l'ẹ̀ka Nchileke ono ekfu;
mbụ́ onye ono, aphuje iphe,
Ọkaribe-Kakọ́ta-lke ekoshi ono;
mbụ́ onye ono, adaje kpurumu l'alì;
bya aburu onye e meru; ẹ̀nya asahụ́ iya.

5 Ẹ̀ge ụ̀lo-ẹ̀kwà ngu amabe mma;
nggube Jékoṗu; mbụ́ ẹ̀ke
nggube Ízuru bu ebubu!

6 Ọ̀o ẹ̀ge nsụ́da nsụ́da aduje-a
bụ́ ẹ̀ge ọ́ sụ́saru asụ́sa.
Ọ́ dọ̀ l'ọ̀ bụ́ mgbabu,

a gbaru l'iku ẹnyimu.
 O dù l'ò bú oshí alowe,
 Ojejoje yeru l'onwiya;
 bya adù l'ò bú oshí sida,
 gvuru l'iku ẹnyimu.

⁷ Mini e-shije l'ite-mini Ízurèlu l'atsòshi atsòshi.
 Èphe e-nweru mini nweru k'etsubo iya.
 Èze èphe a-ka eze Agagu.
 Alì-eze èphe bè aa-pali eli.

⁸ Nchileke dufutaru èphe lẹ́ Íjiputu;
 bya emee èphe;
 èphe enweru òkpèhu l'ò bú atsù.
 Ípèhe, bú mbakeshi ndu
 òphu èphe dù ashì;
 bè èphe e-ripya eripya;
 tsua òkpù èphe
 yògìriyogiri.
 Èphe e-gude arwa èphe
 nmafushia èphe anmafushi.

⁹ Ízurèlu nmakpuru anmakpuru;
 zèru l'ò bú agù.
 O zẹ́ l'ò bú nne agù;
 ?bù onye a-dù ike kpatsua ya.
 Tẹ́ iphe, bú ndu gòru ụnwu
 Ízurèlu onu búkwaru ndu a gòru onu.
 Tẹ́ iphe, bú ndu tũru unu
 onu búkwaruphu ndu
 a tũru onu.”

¹⁰ Tò dù iya bú; èhu eghulaha Balaku eghughu l'èke Bèlamu nọ. Yo kua èka pamù; sù Bèlamu: “Nta-a bè ya kuru ngu t'ì bya atũaru iya ndu òhogu iya onu; yo gbe búru onu b'ì gòru nù èphe ugbo èto-a. ¹¹ Ngwaa; gude òso gbagbua lashia nk'unu nta-a! Ya shi rĩa kẹ́ tẹ́ ya kwabẹ́ ngu ugvu, ha nshinu; obenu lẹ́ Ojejoje bè nafũwaru ngu ugvu ono.”

¹² Bèlamu ajì Balaku sù iya: “?Ya te kfuduru iya ndu i ziru t'èphe bya ekua ya; sù: ¹³ 'M'ò -ruhuduru Balaku nù iya ụlo iya ono, mkpòla-ododo mẹ́ mkpòla-òcha jiru ejiji ono bè ya te emeghatakwa iphe, Ojejoje suru tẹ́ ya mee; ya te egudedu uche k'onwiya l'eme iphe, dù mma; m'ò kwanù iphe, dù ejì. O búlephu iphe, Ojejoje kfuru bè ya e-kfù.’ ¹⁴ Nta-a bè ya a-lakfuakwa ndibe iya. O lẹ́ byakwa tẹ́ ya nmaaru ngu òkwa iphe, ndu ono e-mekochaa mee ndibe unu lẹ́ teke nọ l'ifu.”

Okfu k'eno, Bèlamu nataru l'èka Ojejoje

¹⁵ Tò dù iya bú; Bèlamu
 ekfulaha; sù:
 “?Qwaa bú iphe, Bèlamu Beyò ekfu;
 mbù okfu, onye e meru;
 ẹnya asahù asahù ekfu.

¹⁶ Qwaa bú okfu, onye ono,
 anuje okfu, Nchileke ono
 ekfu; mbù onye ono,
 maru iphe,
 shi Òkaribe-Kakòta-Nù l'èka;

mbụ onye ono, aphụje iphe,
 Ọkaribe-Kakọta-Ike ekoshi;
 onye ono, daru kpurumu;
 bya abụleru-a onye ono,
 e meru; ẹnya asahụ ono.

- 17 Ya phuru onye ono;
 ẹ-tọ bụdu nta-a.
 Ya ele onye ọbu ẹnya;
 ole ẹ tọ nọdu ntse.
 Mkpọro eze e-shi
 l'ọnu-ụlo Jékọpu lufuta.
 Onye eze a-lufuta lẹ Ízurelu.
 Móabu bẹ ọo-tụko
 ókè-alị iya rakaa araka;
 tųko ụnwu Sheti l'ophu mebyishia.
- 18 Ndu Édọmu bẹ aa-luta l'ọgu;
 Ọ kwaphụ ẹge ono;
 bẹ aa-luta ndu Séyi,
 bụ ndu ọhogu Ízurelu.
 Obenu lẹ ndu Ízurelu;
 bẹ a-nọdu aka ike l'ẹje.
- 19 Onye ishi e-shi l'ọnu-ụlo
 Jékọpu lufuta;
 bya emebyishia ndu ọphu
 wafuru nụ lẹ mkpukpu ono.”
- 20 Bélamu abya aphụa ndu
 Amalẹku; kfushilaha; sụ:
 “Ndu Amalẹku bụ ivuzọ
 l'iphe bụ mbakeshi;
 obenu l'ẹphe a-buru
 kpurupyata l'ikperazụ.”
- 21 Yọ bya aphụa ndu Kenu; sụ:
 “Eke unubẹ ndu Kenu,
 bu ebubu b'e meru;
 yo shihu kẹ dngudungu.
 Nwamkpu, unu tųru;
 bẹ unu tųru l'eli mkpuma.
- 22 Ọle unubẹ ndu Kenu;
 bẹ aa-lukwa alulu.
 Ndu Asiriya a-kpuko unu lẹ ndzụ.”
- 23 Bélamu ekfutsua ono; bya asụ:
 “?Bụ onye a-nọ ndzụ teke
 Nchileke a-nọdu eme iphe ono?
- 24 Ugbọ-mini e-shi lẹ Kítimu bya;
 bya emeshia ndu Asiriya
 yele ndu Eba ike.
 Obenu l'ẹphebedua
 a-bukwaruphu kpurupyata.”
- 25 Tọ dụ iya bụ; Bélamu ekfutsua ẹge ono; gbeshi; yọ buru iya alala;
 Balaku atugbua lashia.

25

Ndu Móabu dusweru ndu Ízurelu ọzo

¹ A nọnyaa lẹ teke ndu Ízurelu bu lẹ nsuda Shitimu; ẹphe awata ome k'enyishi ẹji; ẹphe l'ụnwanyi ndu Móabu. ² Ụnwanyi Móabu ono ekuje ndu Ízurelu t'ẹphe tsoru ẹphe je ọgwa nte ẹphe. Ndu Ízurelu l'erije iphe, a gwaru lẹ nte ono; l'abaru nte ndu Móabu ono ẹja. ³ Tọ dọ iya bụ; ndu Ízurelu eworu onwẹphe tųgbabe l'agwa Bálu-Peyọ. E shi ẹge ono; ẹhu awata oghu Ojejoje eghughu l'ẹke ndu Ízurelu nọ. ⁴ Ojejoje asụ Mosisu: "Chịta ndu ishi ndu Ízurelu l'ẹphe ha je egbushia l'ifu Ojejoje l'echi oke-eswe; k'ọphu Ojejoje e-wofu ẹhu-eghughu iya, enwu kfukfuku l'ẹhu ndu Ízurelu." ⁵ Tọ dọ iya bụ; Mosisu asụ ndu ọgbo ikpe ndu Ízurelu: "T'onyenọnu l'unu ha gbushia ndu nk'ia, bụ ndu woru onwẹphe tųgbabe l'agwa Bálu-Peyọ ono."

⁶ Teke ono, ndu Ízurelu nọ l'ọnu Ụlo-Ékwà Ndzuko aragbaa ẹkwa ono; bẹ nwoke Ízurelu lanụ dutaru nwanyi Mídiya dubata lẹ nk'ia; l'ẹke Mosisu yẹle ndu Ízurelu l'ẹphe ha ele iya ẹnya. ⁷ Finehasu Eliyéza Éronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja aphụlephu iphe ono; gbalihu l'ẹke ono, ọha ono kuru ono; je adzuta arwa iya. ⁸ Yo tsopyabe nwoke Ízurelu ono bahu l'ime ụlo-ékwà ono; je eworu arwa ono nmaa ẹphe. Yo shi l'ẹhu kẹ nwoke baa lẹ kẹ nwanyi ono. E shiwaphu ẹge ono; mgbonwu ono ahaa ndu Ízurelu. ⁹ Ọle ndu mgbonwu ono gburu dukwa ụkporo unu madzụ ugbo ẹto.

¹⁰ Ojejoje asụ Mosisu: ¹¹ "Finehasu Eliyéza Éronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja bẹ mewaru; ẹhu eghubuhu mu eghughu l'ẹke ndu Ízurelu nọ; kẹ l'o wotaru okopho, ya ge ekoru ndu Ízurelu kooru ẹphe; shi ẹge ono mee; ya te gudehe okopho iya ono mee tẹ ndu Ízurelu laa l'iyi. ¹² Ọo ya bụ t'i kfulu Finehasu lẹ yẹle iya gbawaru ndzụ ẹhu-agu. ¹³ Ọgba-ndzụ ono a-buru nk'ia waa k'awa iya pẹ, bụ ndu ọphu etso iya nụ. Ọgba-ndzụ ono bụ l'ẹphe a-buru ndu achijeru Nchileke ẹja gbururu jeyewaru; kẹ l'o gude okfu-ẹhu Nchileke iya koo okopho; shi ẹge ono kfaa ụgwo iphe, dọ ẹji, ndu Ízurelu meru."

¹⁴ Ẹpha nwoke Ízurelu ono, e gburu yẹle nwanyi Mídiya ono bụ Zimuri Salu. Nna iya; mbụ Salu bụ onye ishi l'ẹnya-ufu, nọ l'ikfu Símiyọnu. ¹⁵ Ẹpha kẹ nwanyi Mídiya ono, e gburu ono bụ Kozubi nwatibe Zuru. Nna iya; mbụ Zuru bụ onye ishi l'ẹnya-ufu ndu Mídiya.

¹⁶ Ojejoje abya asụ Mosisu: ¹⁷ "Kpaa ndu Mídiya ẹhu; woru ẹphe gbushia. ¹⁸ Ishi iya aburu l'ẹphe gude ẹregede kpaa unubedua ẹhu; shi lẹ kẹ nte Bálu ono, nọ lẹ Peyọ ono duphua unu ọzo. Ọdo aburu lẹ kẹ Kozubi, bụ nwada onye ishi ndu Mídiya; mbụ nwunne ndu Mídiya kẹ nwanyi; mbụ onye ono, e gburu l'oge teke ono, kẹ Peyọ meru mgbonwu abya ono."

26

Agụ ndu Ízurelu ọgu k'ẹbo

¹ Lẹ mgbonwu ono latsuaru bẹ Ojejoje kfulu Mosisu yẹle Eliyéza Éronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja; sụ: ² "Unu gụa ndu Ízurelu kpamukpamu ọgu l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu; tsube lẹ ndu nọwaru ụkporo afa kwaseru; mbụ

ndu dzuwaru oje oḡu lẹ́ Ízuruḡu.” ³ Yọ́ b́uru lẹ́ baswangu alí Móabu, nọ́ l'íku Ẽnyimu Jódanu lẹ́ mgboro Jéríko bẹ́ Mósísu yẹ́le Eliyéza, b́u onye achíjeru Nchíleke eja nọ́du kfuaru ndu Ízuruḡu; sù eḡhe: ⁴ “Unu ḡua ndu Ízuruḡu kparamukpamu oḡu; tsube lẹ́ ndu nọ́waru ụkporo afa kwaseru; mbụ́ eḡe ono, Ojejoje t́uru iya Mósísu l'ekemu ono.”

Owaa ndu Ízuruḡu, shi lẹ́ Íjiputu ĺfuta:

⁵ Ndu eri kẹ́ Rúbenu,

b́u ọ́kpara Ízuruḡu b́u:
Hanọ́ku, metaru ikfu Hanọ́ku;
Palu, metaru ikfu Palu;

⁶ Hẹ́zuronu, metaru
ikfu Hẹ́zurọ́nu.

Kami emeta ikfu Kami.

⁷ Ndu ono l'ẹ́phe ha t́uko b́uru ndu ikfu Rúbenu. Ndu oḡhu a ḡuru oḡu t́ukoru d́u ụkporo ụnu madźu ise l'ụnu madźu tete; l'ụkporo madźu ishíngu lẹ́ madźu iri.*

⁸ Nwatibe Palu kẹ́ nwoke b́u Eliyabu. ⁹ Ụnwegirima Eliyabu ndu k'unwoke b́u: Nemẹ́lu; Detanu; mẹ́ Ebíramu. O b́u Detanu; mẹ́ Ebíramu-a b'a fọ́tajeru t'ẹ́phe b́uru ishi lẹ́ Ízuruḡu; eḡhe etsoru ndu kẹ́ Kora; kwefuru Mósísu yẹ́le Ẽronu íkẹ́ teke ono, eḡhe kwefujeru Ojejoje íkẹ́; ¹⁰ alí asaa ọ́nu t́uko eḡhe lẹ́ Kora lekota ono. Ndu shi etso iya ńu bẹ́ nwụshihuru ńu; teke ono ọ́ku kegbushíjeru ụkporo madźu iri l'ẹ́bo l'ụmadźu iri ono. Iphe ono ab́uru iphe alọ́ ẹ́ka lẹ́ nchí. ¹¹ Obenu l'ụnwu kẹ́ Kora ta nwụshihukwa.

¹² Ndu ikfu Símiyọ́nu

l'ọ́nu-ufu l'ọ́nu-ufu eḡhe b́u:
Nemẹ́lu, metaru ndu ufu Nemẹ́lu;
Jaminu, metaru
ndu ufu Jaminu;
Jakinu, metaru
ndu ufu Jakinu;

¹³ Zera, metaru

ndu ufu Zera;
mẹ́ Shawulu, metaru
ndu ufu Shawulu.

¹⁴ Ndu ono t́uko b́uru ndu ikfu Símiyọ́nu. Ndu oḡhu a ḡuru oḡu bẹ́ d́u ụkporo ụnu madźu ugbo lab́u l'ụnu iri madźu l'ise l'ụkporo madźu iri.†

¹⁵ Ndu ikfu Gádu

l'ọ́nu-ufu l'ọ́nu-ufu eḡhe b́u:
Zefọ́nu, metaru
ndu ufu Zefọ́nu;
Hagi, metaru
ndu ufu Hagi;
Shuni, metaru
ndu ufu Shuni;

¹⁶ Ozuni, metaru

ndu ufu Ozuni;
Éri, metaru ndu ufu Éri;

¹⁷ Arodi, metaru

ndu ufu Arodi;

* 26:7 26:7 Iphe ọ́ b́u b́u 43,730. † 26:14 26:14 Iphe ọ́ b́u b́u 22,200.

Areli, metaru ndu ufu Areli.

18 Ndu ono bẹ tuko buri ndu ikfu Gádu. Ndu ophu a guru ogo du ukporo unu madzu ugbo ise l'unu madzu l'ukporo ise.‡

19 Júda bẹ mutaru unwoke labu, epha epe bu Eru; me Onanu. Ole epe ebo nwushihuru l'ali Kénanu. 20 Ndu ke ikfu Júda l'onu-ufu l'onu-ufu epe bu:

Shela metaru ndu ufu Shela;
Pérezu emeta ndu ufu Pérezu;
me Zera, metaru ndu ufu Zera.

21 Unwu ke Pérezu bu:
Hézuronu, metaru ndu
ufu Hézuronu;
me Hamulu, metaru ndu
ufu Hamulu.

22 Ndu ono tuko buri ndu ikfu Júda. Ndu ophu a guru ogo du ukporo unu madzu ugbo tete l'unu madzu iri le nanu l'ukporo madzu ise.§

23 Ndu ikfu ke Ísaka
l'onu-ufu l'onu-ufu bu:
Tola, metaru
ndu ufu Tola;
Puwa, metaru
ndu ufu Puwa;

24 Jashubu, metaru
ndu ufu Jashubu;
me Shimuronu,
metaru ndu ufu
Shimuronu.

25 Ndu ono bẹ tuko buri ndu ikfu ke Ísaka. Ndu ophu a guru ogo du ukporo unu madzu ugbo esato l'ukporo madzu ugbo iri l'ise.*

26 Ndu ikfu ke Zébulonu l'onu-ufu l'onu-ufu epe bu:
Seredu, metaru
ndu ufu Seredu;
Elonu, metaru
ndu ufu Elonu;
me Jahulelu,
metaru ndu
ufu Jahulelu.

27 Ndu ono tuko buri ndu ikfu Zébulonu. Ndu ophu a guru ogo du ukporo unu madzu ugbo esaa l'unu madzu iri le nanu l'ukporo madzu ise.†

28 Ndu ikfu ke Joséfu l'onu-ufu l'onu-ufu epe bu:

Manáse; me Ifuremu.

29 Unwu ke Manáse bu:
Makiya, metaru
ndu ufu Makiru.
Makiru bu nna Gíledu.
Gíledu aburu iya
metaru ndu Gíledu.

30 Unwu Gíledu bu:
Iyeza, metaru

‡ 26:18 26:18 Iphe o bu bu 40,500. § 26:22 26:22 Iphe o bu bu 76,500. * 26:25 26:25 Iphe o bu bu 64,300. † 26:27 26:27 Iphe o bu bu 60,500.

ndu ufu Iyeza;
 Heleku, metaru
 ndu ufu Heleku;

³¹ Asurelu, metaru
 ndu ufu Asurelu;
 Shékemu, metaru
 ndu ufu Shékemu;

³² Shemida, metaru
 ndu ufu Shemida;
 me Hefa, metaru ndu
 ufu Hefa.

³³ Zelofehadu Hefa ta mutadu nwata nwoke. O bu unwanyi b'ọ mushiru. Epha unwanyi ono, ọ mushiru ono bu Mahula; Nówa; Högula; Milika; me Tiza.

³⁴ Ndu ono tuko buru ndu eri Manáşe. Ndu ophu a guru ogu tuko du ukporo unu madzu ishingu l'unu madzu iri le nanu l'ukporo madzu iri l'ise.‡

³⁵ Unwu ke Ifuremu l'onu-ufu l'onu-ufu bu:
 Shutela, metaru
 ndu ufu Shutela;
 Beka, metaru
 ndu ufu Beka;
 waa Tahanu, metaru
 ndu ufu Tahanu.

³⁶ Unwu Shutela bu Eranu, metaru ndu ufu Eranu. ³⁷ Ndu ono be tuko buru ndu ikfu Ifuremu. Ndu ophu a guru ogu du ukporo unu madzu eno l'unu madzu l'ukporo madzu ise.§

Ndu ono tuko buru ndu eri Jósefu l'onu-ufu l'onu-ufu.

³⁸ Ndu ikfu ke Bénjaminu bu:
 Béla, metaru
 ndu ufu Béla;
 Ashibelu, metaru
 ndu ufu Ashibelu;
 Ahiramu, metaru
 ndu ufu Ahiramu;

³⁹ Shefufamu, metaru
 ndu ufu Shefufamu;
 waa Hufamu, metaru
 ndu ufu Hufamu.

⁴⁰ Unwu Béla bu:
 Arudu; me Namanu.
 Arudu, bu iya
 metaru ndu ufu Arudu;
 Namanu aburu iya
 metaru ndu ufu Namanu.

⁴¹ Ndu ono tuko buru ndu ikfu Bénjaminu l'onu-ufu l'onu-ufu ephe. Ndu ophu a guru ogu du ukporo unu madzu ugbo ise l'unu madzu iri l'eno.*

⁴² Ndu ikfu ke Dánu l'onu-ufu l'onu-ufu ephe bu:
 Shuhamu, metaru
 ndu ufu Shuhamu.

‡ 26:34 26:34 Iphe o bu bu 52,700. § 26:37 26:37 Iphe o bu bu 32,500. * 26:41 26:41 Iphe o bu bu 45,600.

Ndu ono tũko buru ndu ikfu Dánu l'õnu-ufu l'õnu-ufu ephe. ⁴³ Ephe tũko buru ndu ufu Shuhamu. Ndu õphu a gũru õgu dũ ¼kporo ¼nu madzũ ugbo esato l'¼nu madzũ.†

⁴⁴ Ndu ikfu ke Ásha bũ:
Imuna metaru ndu ufu Imuna;
Ishivi metaru ndu ufu Ishivi;
waa Beriya, metaru ndu ufu Beriya.

⁴⁵ ¼nwu Beriya bũ: Heba, metaru ndu ufu Heba; waa Malikelu, metaru ndu ufu Malikelu.

⁴⁶ O bũ nwata nwanyi lanũ be Ásha mũtaru. Ephe nwata ono bũ Séra.

⁴⁷ Ndu ono tũko buru ndu ikfu Ásha. Ndu õphu a gũru õgu dũ ¼kporo ¼nu ugbo ishingu l'¼nu madzũ iri l'eto l'¼kporo madzũ iri.‡

⁴⁸ Ndu bũ ndu eri Náfutali
l'õnu-ufu l'õnu ephe bũ:
Jahuzelu, metaru
ndu ufu Jahuzelu;
Guni, metaru ndu ufu Guni;

⁴⁹ Jeza, metaru
ndu ufu Jeza;
waa Shilemu, metaru
ndu ufu Shilemu.

⁵⁰ Ndu ono tũko buru ndu ikfu Náfutali l'õnu-ufu l'õnu-ufu ephe. Ndu õphu a gũru õgu dũ ¼kporo ¼nu madzũ ugbo ise l'¼nu madzũ iri l'eto l'¼kporo madzũ iri.§

⁵¹ Iphe, ndu Ízurelu kpakõru dũ abũru ¼kporo ¼nu madzũ ugbo ¼kporo eto l'¼kporo ¼nu madzũ iri l'ise l'¼nu madzũ eno l'¼kporo madzũ ishingu l'¼madzũ iri.*

Ndu Ízurelu awa alĩ ono, ephe eje eburu ono

⁵² Ojejeje asũ Mõsisu: ⁵³ "Oo ndu-a be aa-washĩru alĩ ono t'õ buru òkè-iphè, ephe ketaru. Ndu nõnu e-keta l'ège ephe ha l'õnu-õgu. ⁵⁴ Ndu ha nshinu be ñ-wẹ alĩ, ha nshinu. Ndu õphu ha nwanshĩ; be ñ-wẹ alĩ, ha nwanshĩ. Ndu õphu nõnu e-keta l'ège ephe ha l'õnu-õgu. ⁵⁵ Alĩ ono bũ enwa be aa-tũ gude washĩa ya. Aa-wa iya l'ikfu l'ikfu; ndu õphu nõnu; ephe eketa òkè iya nk'ephe l'ikfu nk'ephe. ⁵⁶ O bũ enwa be aa-tũ gude washĩaru ndu õphu ha nshinu; me ndu õphu ha nwanshĩ alĩ ono."

Aagũ eri Lívayi õgu

⁵⁷ Owaa ege e gude gũa ndu ikfu ke Lívayi l'õnu-ufu l'õnu-ufu:
Geshõnu metaru
ndu ufu Geshõnu;
Kohatu, metaru
ndu ufu Kohatu;
Merari emeta
ndu ufu Merari.

⁵⁸ Ndu owaa be bukwapu ndu ikfu Lívayi:
Ndu ufu Libĩni;
ndu ufu Héburonu;
ndu ufu Mahuli;
ndu ufu Mushi;

† 26:43 26:43 Iphe o bũ bũ 64,400. ‡ 26:47 26:47 Iphe o bũ bũ 53,400. § 26:50 26:50 Iphe o bũ bũ 45,400. * 26:51 26:51 Iphe o bũ bũ 601,730.

mẹ ndu ufu Kora.

Kora bụ iya metaru Amuramu. ⁵⁹ Ẹpha nyee Amaramu bụ Jekobèdu, bụ nwatibe Lívayi. Jokebèdu bụ nwata nwanyi, a mụtaru Lívayi lẹ Íjiputu. Ndu ọ mụtaru Amuramu bụ Ẹronu; mẹ Mósisu; waa Miriyamu, bụ nwunne ephẹ kẹ nwanyi. ⁶⁰ Ẹronu bụ nna Nadabu; Abihu; Eliyéza; waa Itama. ⁶¹ Nadabu yele Abihu bẹ nwuhuru nụ teke ephẹ gude ọku, ẹ-ta dudu nsọ kpọoru Ojejoje ngweja ọku.

⁶² Ndu a guru ọgu l'eri Lívayi; mbụ unwoke ephẹ, nọwaru shita l'onwa lanụ kwaseru bẹ kpakoru dū ụkporo ụnu madzụ ugbo labụ l'ụnu madzụ iri l'ẹsaa l'ụkporo madzụ iri.† Ẹ ta gudu ephẹbedua teke a guru ndu Ízurelu ndu ọphunanu; kẹ l'e te kevuduru ephẹ òkè lẹ Ízurelu.

⁶³ Ndu ono bụ ndu Mósisu yele Eliyéza, bụ onye achijeru Nchileke eja guru ọgu; mbụ ndu ono, guru ndu Ízurelu ọgu lẹ baswangu alị Móabu l'iku Ẹnyimu Jódanu lẹ mgboro Jériko. ⁶⁴ Ndu ono ta dudu l'ephe ha, tso lẹ ndu ọphu Mósisu yele Ẹronu, bụ onye achijeru Nchileke eja guru ọgu teke ono, ephẹ guru ndu Ízurelu l'echi-ẹgu ono. ⁶⁵ Ishi iya aburu lẹ Ojejoje sụru ndu Ízurelu ono l'ephe nwuhufutaje l'echi-ẹgu ono. Ẹ tọ dudu m'ọ onye lanụ, phọduru nụ l'ime ndu ono; a gufu Kálẹbu Jefune yele Jóshuwa Nunu.

27

Ụnwada Zelofehadu ekfu t'a nụ ephẹ òkè-alị nna ephẹ (Ógú 36:1-12)

¹ Ụnwada Zelofehadu ejerua l'ọnu ụlo-ẹkwà ndzuko. Zelofehadu l'onwiya bụ nwatibe Hefa; Hefa aburu nwatibe Giledu; Giledu aburu nwatibe Makiru; Makiru aburu nwatibe Manásẹ. Ndu ono bụ ndu eri Manásẹ. Manásẹ aburu nwatibe Joséfu. Ẹpha ụnwada Zelofehadu ono bụ: Mahula; Nówa; Hogula; Milika; waa Tiza. ² Ụnwada Zelofehadu ono abya evudo Mósisu l'ifu; mẹ lẹ Eliyéza, bụ onye achijeru Nchileke eja; mẹ l'ifu ndu ishi; mẹ l'ifu ndu Ízurelu kpamukpamu l'ọnu Ụlo-Ẹkwà Ndzuko; kfulahaa; sụ: ³ "Nna ephẹ bẹ nwuhuru l'echi-ẹgu. Ọle; ẹ to tsokwa ndu ono, chikoberu onwephe tso Ojejoje okfu ono; mbụ ndu otu Kora. Ọ kwa k'iphe, du ẹji, ọ metaru l'onwiya b'ọ gude nwuhu; tọ mụta unwoke. ⁴ ?Bụ kẹle nna ephẹ ta mụtadu nwata nwoke meru iphe epha iya e-chihu tọ? T'a hẹkwa-a ephẹ òkè l'ẹke ndu nna ephẹ nọ."

⁵ Tọ dū iya bụ; Mósisu ewota okfu ụnwada Zelofehadu ono pakfu Ojejoje. ⁶ Ojejoje asụ Mósisu: ⁷ "Lẹ ụnwada Zelofehadu kfuru iphe, gbaru nụ. Unu shi l'òkè-iphe ndibe nna ephẹ woru iphe nụ ephẹ t'ephe nweru. Unu nụ ephẹ òkè-iphe, ruberu nna ephẹ t'ọ bụru nk'ephe. ⁸ Kfuaru ndu Ízurelu sụ ephẹ-a: 'Ọ -bụru lẹ nwoke nwuhuru; tọ mụta nwata nwoke; t'e wotaje òkè, ruberu iya nụ nụ nwatibe iya kẹ nwanyi. ⁹ Ọ -bụru l'onye ọbu ta mụtadu nwa-nwanyi; t'e wotaje òkè, ruberu iya nụ nụ unwanne iya kẹ nwoke t'ọ bụru iphe ephẹ. ¹⁰ Teke ọbu l'ẹ to nwedu unwanne nwoke; t'e woru òkè ono, ruberu iya nụ ono nụ unwanne nna iya ephẹ kẹ unwoke t'ọ bụru nk'ephe. ¹¹ Ọ -bụru lẹ nna, mụru onye ono te nwedu unwanne nwoke; t'e woru òkè, ruberu iya nụ nụ ndu ephẹ l'iya bụ ọkpobe abụbu

† 26:62 26:62 Iphe ọ bụ bụ 23,000.

t'ò bọru iphe ẹphe. Iphe ono bọ ome-l'alí, a tọru ọkpa iya doberu ndu Ízurẹlu; ẹge Ojejoje tọru iya Mósísu l'ekemu.' "

Aafọta Jóshuwa t'ò nọ-chia ẹnya Mósísu

(Dít 31:1-8)

¹² Tọ dọ iya bọ; Ojejoje asọ Mósísu: "T'ò nyihu eli ugvu Abarimu-a je anọdu phukota alí ono, ya nọru ndu Ízurẹlu ono. ¹³ Í-phùtsule iya phù; bẹ ìi-nwùhu lakfushia ndibe unu; ẹge ono nwunne ngu; mbù Èrọnu jeru iya ono. ¹⁴ Iphe, kparu iya nù abọru l'unu kwefuru ikè l'okfu iya teke ono, ndu Ízurẹlu gujeru aphù lẹ mgboro mini ono, nọ l'echi-ẹgu Zinu ono. Unu ta dọ ike dobe iya nsọ l'ẹnya ẹphe." (Mini ono bọ mini Meriba, nọ lẹ Kadéshi l'echi-ẹgu Zinu.)

¹⁵ Mósísu asọ Ojejoje: ¹⁶ "Tẹ Ojejoje; mbù Nchileke ọphu gude ndzọ onyemonye fọta nù onye a-nọdu edu ndu Ízurẹlu. ¹⁷ Onye e-vutajeru ẹphe ọzo l'ẹjeje; mẹ l'alala; mbù onye a-nọdu edu ẹphe l'eje ejeje; l'ala alala; tẹ ndibe nggùbe Ojejoje ta adùshi l'ò bọ atọru, ẹ-te nwedu onye eche iya nu."

¹⁸ Tọ dọ iya bọ; Ojejoje asọ Mósísu: "Duta Jóshuwa Nunu, bọ onye Ume kẹ yẹbe Ojejoje nọ l'ẹhu; byibe iya ẹka l'ishi. ¹⁹ Duru iya t'ò je evudo Eliyéza, bọ onye achijeru Nchileke ẹja l'ifu; mẹ l'ifu ndu Ízurẹlu kpmukpamu; nggu anọdu ndu ono l'ifu woru ozi ono ye iya l'ẹka. ²⁰ Haru ike nke ngu ye iya l'ẹka; k'ọphu iphe, bọ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha a-nọdu anọru iya okfu. ²¹ Tẹ Jóshuwa vudo Eliyéza, bọ onye achijeru Nchileke ẹja l'ifu. Eliyéza egude ido urimu jee ajíta ají l'ifu Ojejoje t'ò maru iphe, o kpeburu l'okfu ẹhu iya. Yọ bọru iphe, Jóshuwa sọru tẹ ndu Ízurẹlu mee bẹ ẹphe e-meje. Ọ -sù tẹ ndu Ízurẹlu tųgbua; ẹphe atųgbua; ọ -sù t'ẹphe bata yele ẹphe atųko bata."

²² Mósísu emee ẹge Ojejoje kfuru iya. Yo duta Jóshuwa kfùbe Eliyéza, bọ onye achijeru Nchileke ẹja l'ifu; mẹ l'ifu edzudzu ọha ndu Ízurẹlu. ²³ Ya ndono; yo byibe Jóshuwa ẹka l'ishi woru ozi ono ye iya l'ẹka ẹge Ojejoje kfuru shita l'ẹka Mósísu.

28

Ngweja kẹ mbọku-mbọku

(Áwù 29:38-46)

¹ Ojejoje asọ Mósísu: ² "Turu ekemu nù ndu Ízurẹlu; sù ẹphe: 'Unu leta ẹnya nùje iya ngweja, ruberu iya nù; mbù nri, e gude egworu iya ngweja-ọku, mkpọ iya dọ iya mma. Unu nùje iya ẹya l'ògè iya.' ³ Kfuaru ẹphe ẹge-a: 'Ọwaa ngweja-ọku, unu e-gwoje nù Ojejoje: unwu ebyila labù, gbatsuaru afa, ẹ te nwedu ntọpo l'ẹhu. Unu gwoje iya mbọku-mbọku t'ò bọru ngweja-ukfuru, unu a-nọduje egwo tekenteke. ⁴ Unu gbujee ebyila lanù l'utsu; unu egbua ebyila lanù l'urẹnnyashi. ⁵ Unu yeje iya ngweja nri gwoo; mbù ọzo lanù l'ọzo iri nkwo-ẹka ntù akpe; bya agwọkobe iya nkere-ẹno ekpemu manù, a pyíshiru l'olivu. ⁶ Ọo ya bọ ngweja-ukfuru, unu a-nọduje egwo tekenteke, bọ iya bọ ẹge a tọru iya dobe lẹ Ugwu Sáyinayi; mbù ngweja-ọku, mkpọ iya dọ Ojejoje mma. ⁷ Unu -gbua ebyila lanù; unu eyekobe iya ngweja-mẹe gwoo; mbù nkere-ẹno ekpemu mẹe. Ọo l'ẹke-dunso bẹ unu a-gbashijeru Ojejoje ngweja-mẹe ono; mbù mẹe, shihuru ike. ⁸ Unu egbua ebyila lanù l'urẹnnyashi; yekobekwa iya phù ngweja nri; mẹ

ngweja-mée ẹge ono, ọ dọ lẹ k'utsu ono. Unu gwoo ya t'ọ bọru ngweja-ọku, mkpọ iya dọ Ojejoje mma.

Ngweja kẹ mbọku ọtu-ume

⁹ " 'A -bya lẹ mbọku ọtu-ume; unu gbuje ebyila labu, gbatsuaru afa, ntupo ẹ-ta nọdu l'ẹhu gude gwoo ngweja; unu egude ọzo labu lẹ nkwo-ẹka ntọ akpe, e keru ọzo iri gwọkobe iya manu gude gwoo ngweja nri. Unu eyekobe iya ngweja-mee, etsoje iya nu. ¹⁰ Ono bu ngweja-ukfuru, unu e-gwoje mbọku ọtu-ume; yekwaru ngweja-ukfuru, eegwoje tekenteke ye le ngweja-mee, etsoje iya nu.

Ngweja k'ọnwa ophungu

¹¹ " 'O rujee mbọku mbu l'onwa; unu egwooru Ojejoje ngweja-ukfuru. Unu gudeje unwu oke-eswi labu; me ebyila lanu; me unwu ebyila esaa, gbatsuaru afa, ntupo ẹ-ta nọdu l'ẹhu gude gwoo ngweja ono. ¹² Unu -gbua oke-eswi ono nanu be unu e-yekobeje iya ngweja nri gwoo; mbu ọzo ẹto l'ime nkwo-ẹka ntọ akpe, e keru ọzo iri; bya agwọkobe iya manu. Unu -gbua ebyila ono; unu eyekobe iya ngweja nri gwoo; mbu ọzo labu lẹ nkwo-ẹka ntọ akpe, e keru ọzo iri, a gwọkoberu manu. ¹³ Unu -gbua nwebyila lanu; unu eyekobe iya ngweja nri gwoo; mbu ọzo lanu l'uzo iri nkwo-ẹka akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manu. Ono bu ngweja-ukfuru; mbu ngweja-ọku, mkpọ iya dọ Ojejoje mma. ¹⁴ Ngweja-mee, e-tsojeru iya nu bu: unu -gbua oke-eswi; unu eyekobe iya nkere-ẹbo ekpemu mee. O -buru ebyila; unu eyekobe iya nkere-ẹto ekpemu mee gwoo. Unu -gbua nwebyila; unu e-yekobe iya nkere-ẹno ekpemu mee gwoo. Ono aburu ngweja-ukfuru, unu e-gwoje l'onwa l'onwa; afa gbaa mgburumgburu. ¹⁵ Unu gbuje mkpi lanu gude gwoo ngweja iphe, dọ eji nu Ojejoje; a gufukwa ngweja-ukfuru, eegwoje tekenteke ye le ngweja-mee, etsoje iya nu.

Aji Esweta

(Liv 23:5-14)

¹⁶ " 'Mbọku ke iri l'eno l'onwa mbu bu Aji Esweta kẹ Ojejoje. ¹⁷ Mbọku ke iri l'ise l'onwa mbu ono be bu aji. Ujiku esaa be unu a-takotaje buredi, ẹ-te ekodu ekoko. ¹⁸ Mbọku mbu, unu wataru aji ono be unu e-nwejeru ndzuko, dọ nsọ. Tẹ b'ọ dukwa ozi, unu e-jeje mbọku ono lẹ phuu. ¹⁹ Unu gwoje ngweja-ọku; mbu ngweja-ukfuru nu Ojejoje. Unu gudeje unwu oke-eswi labu; ebyila lanu; me unwu ebyila esaa, gbatsuaru afa, ntupo ẹ-ta nọdu l'ẹhu gude gwoo ya. ²⁰ Ngweja nri, e-yekobeje l'oke-eswi lanu gwoo bu ọzo ẹto lẹ nkwo-ẹka ntọ akpe, e keru ọzo iri; bya agwọkobe iya manu. Teke ọ bu ebyila lanu; unu eyekobe iya ọzo labu lẹ nkwo-ẹka ntọ akpe, e keru ọzo iri; bya agwọkobe iya manu. ²¹ Yọ bọru ọzo lanu l'uzo iri be unu e-gwoje l'ishi unwu-ebyila ono nanu nanu ẹphe esaa. ²² Unu e-gbukwaaphu mkpi lanu gude gwoo ngweja iphe, dọ eji; shi ẹge ono kfua ugwo iphe, dọ eji unu.

²³ " 'Unu a-tukoje ngweja ono gwokota; yekobe lẹ ngweja-ukfuru ono, eegwoje l'utsu, bu iya bu ngweja ono, eegwoje tekenteke ono. ²⁴ O bu ẹge ono be unu a-noduje egwo ngweja ono mbọku-mbọku abali esaa ono; t'ọ buru ngweja nri; mbu ngweja-ọku, mkpọ iya dọ Ojejoje mma. Unu gwoje ngweja ono yekobe lẹ ngweja-ukfuru ono, unu egwoje tekenteke ono; me ngweja-mee, etsoje iya nu. ²⁵ O -rua mbọku kẹ esaa; unu nweru ndzuko, dọ nsọ; t'ẹ b'ọ dukwa ozi, eeje ejeje, unu e-je mbọku ono.

Aji Idzù

26 “ Mbòku, unu eme k'akpuru iphe mbù unu; unu nwejeru ndzuko, dù nsò; tẹ b'ò òkwa ozi, eeje ejeje, unu e-jeje mbòku ono. Mbòku ono; bẹ unu a-nuje Ojejoje akpuru iphe òphungu unu lẹ teke unu agba Aji Ídzù. 27 Unu gwoo ngweja-ukfuru; mbù ngweja, mkpò iya dù Ojejoje mma. Unu gbujẹ unwu oke-eswi ẹbo; waa ebyila lanù; mẹ unwu-ebiyila ẹsaa, gbatsuaru afa gude gwoo ngweja ono. 28 Ngweja nri, e-yekobeje l'oke-eswi lanù bụ ọzọ ẹto lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri, a gwòkoberu manù. Teke ọ bụ ebyila; unu yekobe iya ọzọ ẹbo lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri, a gwòkoberu manù. 29 Yò bụru ọzọ lanù lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri; bya agwòkobe iya manù bẹ unu e-yekobeje l'unwu-ebiyila ono nanù nanù gwoo ẹphe ẹsaa. 30 Unu gbujee mkpi lanù gude kfua ọgwọ iphe, dù ẹji, unu meru. 31 Unu tukoje ngweja ono l'ọ ha gwokotaje; yekoberu ngweja-ukfuru ono, unu egwoje tekenteke; mẹ ngweja nri ono, etsoje iya nù ono; mẹ ngweja-mẹe ono, etsoje iya nù ono. Ọle; t'unu kwabekwa ẹnya phù l'ẹ t'ọ dudu anù ono, nweru ẹke ntupo nọ iya l'ẹhu.

29

Aji Ọpyoku (Liv 23:23-25)

1 “ Lẹ mbòku mbù l'onwa ẹsaa bẹ unu e-nwejeru ndzuko, dù nsò; t'ẹ b'ò òkwa ozi, unu e-jeje mbòku ono. Mbòku ono bụ mbòku, unu e-gbujẹ ọpyoku. 2 Unu ẹ-gwo ngweja-ukfuru; mbù ngweja, mkpò iya dù Ojejoje mma. Unu egbua nwa oke-eswi lanù; waa ebyila lanù; mẹ unwu-ebiyila ẹsaa, gbatsuaru afa, ẹ-ta dudu ẹke ntupo nọ iya l'ẹhu gude gwoo ngweja ono. 3 Ngweja nri, e-tsoje iya nù bụ ntụ akpe, a gwòkoberu manù. Oke-eswi ono bẹ unu e-yekobeje ọzọ ẹto lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri; bya agwòkobe iya manù. Ebyila ono bẹ unu e-yekobeje ọzọ labù lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri, a gwòkoberu manù. 4 A -bya l'unwu-ebiyila ẹsaa phù; nanù bẹ unu e-yekobeje ọzọ lanù l'ime nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri; gwòkobe iya manù. 5 Unu egbua mkpi lanù gude gwoo ngweja iphe, dù ẹji; shi iya kfua ọgwọ iphe-ẹji, unu meshiru. 6 Unu a-tukoje ngweja ono l'ọ ha l'egwo; yekoberu ngweja-ukfuru phù, eegwoje mẹ onwa fua phù; mẹ ẹke gwoo mbòku yẹle ngweja nri; mẹ ngweja-mẹe, etsoje iya nù; l'ẹge a tọru ọkpa iya; mbù ngweja-ọku, mkpò iya dù Ojejoje mma.

Mbòku ọkfu ọgwọ iphe, dù ẹji (Liv 23:26-32)

7 “ Lẹ mbòku k'iri l'onwa ẹsaa ono bẹ unu e-nwejeru ndzuko, dù nsò. Mbòku ono bẹ unu a-swiye aswişwi; haa ori nri; ọphu ọ òkwa ozi, unu e-je mbòku ono. 8 Unu egwoo ngweja-ukfuru nù Ojejoje; mbù ngweja, mkpò iya dù mma. Unu gbua nwa oke-eswi lanù; mẹ ebyila lanù; mẹ unwu-ebiyila ẹsaa, gbatsuaru afa, ẹ-te nwedu ntupo, nọ iya l'ẹhu gude gwoo ngweja ono. 9 Ngweja nri, e-tsojeru iya nù bụ ntụ akpe, a gwòkoberu manù bẹ unu e-gudeje gwoo ya. Oke-eswi ono bẹ unu e-yekobeje ọzọ ẹto lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri. Ebyila ono bẹ unu e-yekobeje ọzọ labù lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri. 10 A -bya l'unwu-ebiyila ẹsaa phù; nanù bẹ unu e-keje nkwo-ẹka ntụ akpe ọzọ iri; wota ọzọ lanù gude gwoo ya. 11 Unu gbua mkpi lanù gude gwoo ngweja iphe, dù ẹji; a gufukwa ngweja iphe, dù ẹji, eegwoje gude kfua ọgwọ iphe, dù ẹji; mẹ ngweja-ukfuru ono, eegwoje tekenteke ono; yẹle ngweja nri, etsoje iya nù; mẹ ngweja-mẹe, etsojekwa iya phù.

*Aji Mkpù**(Liv 23:33-43; Dit 16:13-17)*

12 “ ‘Lẹ mbọku k’iri l’ise l’onwa ẹsaa; bẹ unu e-nwejeru ndzuko, du nso; t’ẹ b’ọ dukwa ozi, shihuru ike; unu e-jeje mbọku ono. Unu gbaaru Ojejoje Aji Mkpù abali ẹsaa. 13 Unu e-gwo ngweja-ukfuru; mbụ ngweja-oku, mkpọ iya dọ Ojejoje mma. Unu gbua unwu oke-eswi iri l’eto; mẹ ebyila labụ; waa unwu ebyila iri l’eno, gbatsuaru afa, ẹ-te nwedu ntụpo gude gwoo ngweja ono. 14 Ngweja nri, e-tsoje iya nụ bụ ntụ akpe, a gwọkoberu manụ bẹ unu e-gudeje gwoo ya. Unwu oke-eswi ono nanụ ẹphe iri l’eto bẹ unu e-yekobeje ọzọ ẹto ẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri; bya agwọkobe iya manụ. Ebyila labụ phụ; nanụ iya bẹ unu e-yekobe ọzọ ẹbo ẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri; gwọkobe iya manụ. 15 Unwu ebyila iri l’eno phụ; nanụ nanụ bẹ unu e-yekobeje ọzọ lanụ ẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ọzọ iri, a gwọkoberu manụ. 16 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngweja iphe, dọ ẹji; a gufukwa ngweja-ukfuru ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngweja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngweja-mẹe, l’etsojekwa iya phụ.

17 “ ‘O -rua mbọku k’ẹbo; unu egbua unwu oke-eswi iri l’ẹbo; mẹ ebyila labụ; waa unwu ebyila iri l’eno, gbatsuaru afa, ẹ-to nwedu ntụpo gude gwoo ngweja ono. 18 A bya l’unwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ unwu ebyila ono l’ẹphe ha; unu yekobeje iya ngweja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngweja-mẹe, etsoje iya nụ; mbụ ẹge a tų-buru iya. 19 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngweja iphe, dọ ẹji; a gufukwa ngweja-ukfuru ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngweja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngweja-mẹe, etsojekwa iya phụ.

20 “ ‘O -rua mbọku k’eto; unu egbua unwu oke-eswi iri ẹ nanụ; mẹ ebyila labụ; mẹ unwu ebyila iri l’eno, gbatsuaru afa, ẹ-to nwedu ntụpo gude gwoo ngweja ono. 21 A bya l’unwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ unwu ebyila ono l’ẹphe ha bẹ unu e-yekobeje ngweja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngweja-mẹe, etsoje iya nụ; ẹge a tų-buru iya. 22 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngweja iphe, dọ ẹji; a gufukwa ngweja-ukfuru ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngweja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngweja-mẹe, etsojekwa iya phụ.

23 “ ‘O -rua mbọku k’eno; unu egbua unwu oke-eswi iri; mẹ ebyila labụ; mẹ unwu ebyila iri l’eno, gbatsuaru afa, ẹ-ate nwedu ntụpo gude gwoo ngweja ono. 24 A bya l’unwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ unwu ebyila ono l’ẹphe ha; unu eyekobeje iya ngweja nri; mẹ ngweja-mẹe, l’etsoje iya nụ; ẹge a tų-buru iya. 25 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngweja iphe, dọ ẹji; a gufukwa ngweja-ukfuru, unu egwoje tekenteke yẹle ngweja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngweja-mẹe, etsojekwa iya phụ.

26 “ ‘O -rua mbọku k’ise; unu egbua unwu oke-eswi tete; waa ebyila labụ; waa unwu ebyila iri l’eno, gbatsuaru afa, ẹ-te nwedu ntụpo gude gwoo ngweja ono. 27 A bya l’unwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ unwu ebyila ono l’ẹphe ha; unu yekobeje iya ngweja nri; mẹ ngweja-mẹe, etsoje iya nụ; ẹge ono, a tų-buru iya ono. 28 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngweja iphe, dọ ẹji; a gufukwa ngweja-ukfuru ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngweja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngweja-mẹe, l’etsojekwa iya phụ. 29 O -rua mbọku k’ishingu; unu egbua unwu oke-eswi ẹsato; ebyila labụ; mẹ unwu ebyila iri l’eno, gbatsuaru afa; to nwe ntụpo gude gwoo ngweja ono. 30 A bya l’unwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ unwu ebyila ono l’ẹphe ha; unu eyekobeje iya ngweja nri; mẹ ngweja-mẹe, l’etsoje iya nụ; ẹge

a tu-buru iya. ³¹ Unu egbua mkpi lanu gude gwoo ngweja iphe, du eji; a gufukwa ngweja-ukfuru ono, unu egwoje tekenteke yele ngweja nri, etsoje iya nu; me ngweja-mee, l'etsojekwa iya phu.

³² " 'O -rua le mboku k'eesa; unu egbua unwu oke-eswi esaa; me ebyila labu; me unwu ebyila iri l'eno, gbatsuaru afa, e-te nwedu ntupo gude gwoo ngweja ono. ³³ A bya l'unwu oke-eswi ono yele ebyila ono; me unwu ebyila ono l'ephe ha; unu yekobeje iya ngweja nri; me ngweja-mee, l'etsoje iya nu; ege a tu-buru iya. ³⁴ Unu egbua mkpi lanu gude gwoo ngweja iphe, du eji; a gufukwa ngweja-ukfuru ono, unu egwoje tekenteke yele ngweja nri; me ngweja-mee, etsojekwa iya phu.

³⁵ " 'O -rua mboku k'esato; unu enwee ndzuko, du nsu. T'e b'o dukwa ozi, ha nshinu, unu e-jeje mboku ono. ³⁶ Unu e-gwo ngweja-ukfuru; mbu ngweja-oku, mkpo iya du Ojejoje mma. Unu egbua nwa oke-eswi lanu; me ebyila lanu; me ebyila esaa, gbatsuaru afa, e-te nwedu ntupo gude gwoo ngweja ono. ³⁷ Nwa oke-eswi ono; ebyila ono; me unwu ebyila ono l'ephe ha be unu e-yekobeje ngweja nri; me ngweja-mee, l'etsoje iya nu; ege a tu-buru iya. ³⁸ Unu egbua mkpi lanu gude gwoo ngweja iphe, du eji; a gufukwa ngweja-ukfuru ono, unu egwoje tekenteke yele ngweja nri; me ngweja-mee, l'etsojekwa iya phu.

³⁹ " 'Ngweja ono l'o ha be unu e-gwoje nu Ojejoje le teke unu agba aji; a gufukwa iphe, unu kweru Ojejoje ukwa iya; iphe, unu chiru obu unu l'unu a-nu Ojejoje; me ngweja-ukfuru; ngweja nri; ngweja-mee; mewaru ngweja ehu-agu.' " ⁴⁰ Mosisu atuko ekemu ono, Ojejoje tushiru ye iya l'eka ono kfukotaru ndu Izurelu.

30

Okwe Ojejoje ukwa iphe

¹ Mosisu abya ekfuaru ndu ishi l'ikfu l'ikfu Izurelu; su epe: "Owaa iphe, Ojejoje turu l'ekemu: ² Nwoke -kwee Ojejoje ukwa; m'o bu l'o nweru iphe, o riburu le nte le ya te emedu; te nwoke obu ba dakakwa okfu iya. T'o medzukwaa iphe bu iphe, shi iya l'onu lufuta.

³ "Teke nwamgboko, bukwa du le ke nna iya kweru Ojejoje ukwa; m'o bu l'o nweru iphe, o riburu nte le ya te emedu; ⁴ nna iya -nua ke ukwa ono, o kweru ono; me k'iphe ono, o riburu nte le ya te emedu ono; ophu o dudu iphe, nna iya ono kfuru yeri iya; oo ya bu l'ukwa ono, o kweru ono e-keru; iphe ono, o riburu nte le ya te emedu ono ekekwaruphu. ⁵ Teke bu le nna iya nuru ke ukwa ono; jika le mboku ono, o nuru iya ono; oo ya bu l'e to dudu ukwa ono, o kweru ono; me iphe ono, o riburu nte le ya te emedu ono, nweru ophu e-keru nu. Ojejoje a-guru nwamgboko ono nvu; ke l'oo nna iya te kwetadu t'o mee ya.

⁶ "Teke o bu le nwamgboko ono be kweoduru ukwa ono; b'o luderu nji; mbu l'o nweru iphe, o gudewa onu iya ribua nte le ya te emedu; ⁷ nji iya ono -nua ya; ophu o dudu iphe, o kfuru yeri iya le mboku ono, o nuru iya ono; oo ya bu l'ukwa ono, o kweru ono e-keru; iphe ono, o riburu nte le ya te emedu ono ekekwaruphu. ⁸ Ole; o -buru le nji iya ono be ntsuaru ke ukwa ono; jika le mboku ono, o nuru iya ono; oo ya bu l'ukwa ono, o kweru ono; me iphe ono, o gude onu iya ribua nte le ya te emedu ono a-ruhu. Ojejoje a-guru nwamgboko ono nvu.

⁹ "Nwanyi, nji iya ta nohedu; m'o bu nwanyi, nji iya chifuru achifu; -kweta Ojejoje ukwa; m'o bu l'o nweru iphe o riburu iya le nte le ya te emedu be ukwa ono tukokwaru l'ishi.

¹⁰ “Ọ -bùru l’ọo nwanyi, nọ lẹ nji bẹ kweru ụkwa iphe; m’ọ kwanu l’o nweru iphe, o riburu nte lẹ ya te emedu; ¹¹ nji iya abya anụ ya; to nwe iphe, o kfuru yeru iya; mbụ tọ jịka; ọo ya bụ l’ukwa ono, nwanyi ono kweru ono e-keru; iphemiphe ọbule, o riru nte lẹ ya te emedu ekekwaruphu. ¹² Ọle ọ -bụkwanuru lẹ nji iya bẹ nuru iya nù; jịka mbọku ono, ọ nuru iya ono bẹ iphemiphe ọbule, shi nwanyi ono l’onu lufuta lẹ kẹ ụkwa ono, o kweru ono; mẹ k’iphe ono, o riru nte lẹ ya te emedu ono te ekehekwaru. Ojejoje a-guru nwanyi ono nvu; kẹ l’ọo nji iya bẹ jikaru nù. ¹³ Iphe, bụ ụkwa, nwanyi ono kweru; mẹ iphemiphe ọbule, o riburu nte lẹ ya te emedu bụ nji iya b’ọ nọ l’ẹka. Nji iya -sù t’o keru; yo keru; ọ -sù t’ẹ b’o keshiru; too keduru. ¹⁴ Ọle; ọ -bụkwanuru lẹ nji iya nuru iya; tọ dụ iphe, o kfuru; bẹ ụkwa, o kweru l’ọ ha e-keru; iphe, bụ iphe, o riru nte lẹ ya te emedu ekekwaruphu. Ọ bụ nji iya bẹ sùru t’o keru; kẹ l’ẹ tọ dudu iphe, o kfuru mbọku, ọ nuru iya. ¹⁵ Ọle; ọ -bùru l’ọ nùtsuaru iya; a nonyaa; yo chikaa ya mee bẹ bụ ya e-vuta ẹjọ iphe, nwanyi ono gage evuta.”

¹⁶ Ono bụ iphe, Ojejoje tọru Mósisu ọkpa iya sù tẹ eetsoje t’ọ nọduru nwoke lẹ nyee ya; mẹ lẹ nna yẹle nwa iya nwanyi; mbụ nwata mgbọko, bukwađu lẹ kẹ nna iya.

31

Emelata ndu Mídiya; iphe ẹphe meru ndu Ízurẹlu

¹ Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sù iya: ² “Gwata ndu Mídiya ụgwọ iphe ono, ẹphe meru ndu Ízurẹlu ono. Teke e metsuaru; bẹ ịi-nwụhu lakfu ndibe unu.”

³ Tọ dụ iya bụ; Mósisu asù ndu Ízurẹlu: “T’ụphodu l’unu kwakọbe k’ọgu t’ẹphe jekfu ndu Mídiya je agwataru Ojejoje ụgwọ iphe ono, ẹphe meru ono. ⁴ L’iphe bụ ikfu, nonu lẹ Ízurẹlu bẹ unu e-shi fọta unu madzụ labụ l’ukporo madzụ iri* t’ẹphe je ọgu ono.”

⁵ Ya ndono; e shi l’iphe bụ ikfu, nonu lẹ Ízurẹlu fọtatsua unu madzụ ugbo ẹbo l’ukporo madzụ iri iri. Yọ bụru ụkporo unu madzụ l’unu madzụ iri b’a fọtakotaru; kwakọbe ẹphe k’ọgu. ⁶ Mósisu ezifu ẹphe t’ẹphe je ọgu ono. Ikfu, nonu bẹ fọtaru unu madzụ ugbo ẹbo l’ukporo madzụ iri k’ọgu ono. Ẹphe lẹ Finehasu Eliyéza, bụ onye achijeru Nchileke ẹja ayiru. Finehasu gude ivu, shi l’ẹke-dụ-nsọ; mẹ l’ụpyoku, eegudeje agba ama. ⁷ Ẹphe ejekfushia ndu Mídiya ọgu ẹge Ojejoje turu iya Mósisu l’ekemu; gbugee iphe, bụ unwoke ndu Mídiya. ⁸ Ẹphe egbua gbua ndu eze ise, achị ndu Mídiya: mbụ Evi; Rekemu; Zuru; Huru; mẹ Reba; yewaruru ndu ọdo, e gbukwaruphu egbugbu. Ẹphe gudekwaphu ogu-mbeke gbua Bélamu Beyọ.

⁹ Ndu Ízurẹlu achia unwanyi ndu Mídiya; mẹ unwegirima ẹphe lẹ ndzụ; kwaa eswi ẹphe; elu ẹphe; mẹ iphe, bụ iphe nweru enweru l’okwata; ¹⁰ bya atushia ọku lẹ mkpukpu ẹke ndu Mídiya bukota; tükwaaphu l’ọdu ulo-ékwa ẹphe l’ọ ha. ¹¹ Ẹphe achitakota iphe, bụ iphe ẹphe kwaru l’okwata; iphe, ẹphe lutaru aluta; jeye lẹ madzụ; mẹ elu. ¹² Ẹphe achita ndu ono, ẹphe kpuru lẹ ndzụ ono; iphe, ẹphe lutaru aluta; mẹ iphe, ẹphe kwaru l’okwata wolataru Mósisu yẹle Eliyéza, bụ onye achijeru Nchileke

* 31:4 31:4 Iphe ọ bụ bụ 1,000.

ėja; męwaru ndu Ízureļu l'ęphe ha l'odu ndu Ízureļu; lę baswangu alı Móabu l'iku Ҕnyimu Jódanu lę Jérıko.

Ekemu, Mósısu tıru teke ndu Ízureļu shi oĝu Mıdıya la

¹³ Tọ dı iya bı; Mósısu; mę Eliyéza, bı onye achıjeru Nchileke ėja; mę ndu ishi ndu Ízureļu l'ęphe ha; eshi l'odu ndu Ízureļu; wıfu jeshia ęphe ndzuta. ¹⁴ Ҕhu eghulaha Mósısu eghughu l'ęke ndu ishi, achı ndu soja ono, shi oĝu lata ono nọ; mbı ndu ishi, achı unu ndu soja ębo l'ųkporo iri iri; mę ndu ishi, achı ndu soja ųkporo ise ise. ¹⁵ Mósısu ası ęphe: “?Unu haru unwanyi-a t'ęphe nodu ndzı tọ? ¹⁶ ?Tọ bıdu ęphe bę Bėlamu zıru; ęphe emee tę ndu Ízureļu meswee Ojejoje l'okfu ęhu agwa, nọ lę Peyo; bı ęke mgbonwu shi dakfuta ndu kę Ojejoje. ¹⁷ Ngwaa; unu tıko unwegirima ęphe ndu kę unwoke gbushikota ęphe l'ęphe ha; unu egbushikota iphe, bı unwanyi ęphe, ęphe nwoke zejewaru. ¹⁸ Ndu ophu unu a-haru onwunu bı unwu-mgboko ęphe, ęphe lę nwoke ta zębua. ¹⁹ A -bya l'unube ndu ophu gburu madzı; mę ndu ophu meru ęka l'odzu; unu shikwa l'odu ndu Ízureļu; wıfu je anọ abalı ęsaa. O -rulephu lę mbọku k'ęto ya; mę mbọku k'ęsaa ya; t'ęphe meshia onwephe emeshi; meshikwaaphu ndu ono, unu kpıtaru lę ndzı ono. ²⁰ Unu meshia uwe unu emeshi; unu emeshia iphe, e meru l'akpọ; mę iphe, e meru l'ęji eghu; mę iphe, a pyıru l'oshi.”

²¹ Eliyéza, bı onye achıjeru Nchileke ėja ası ndu ono, jeru oĝu ono: “Qwaa bı ome-l'alı, nọ l'ekemu ono, Ojejoje tıru nı Mósısu ono: ²² Qo mkpọla-ododo; mkpọla-ọcha; ope; ıgwę; efere; ọta-njele; ²³ mę iphe, bı iphe, ọku ę-te ekepyashıdu bę unu a-hı l'ọku t'ọ dı mma. Ọle; e gudefutaje mini ono, eegudeje asafu ntıru ono meshia ya emeshi. Iphe, bukwanu iphe ọku e-ke; mę a -hıya ya l'ọku bę unu e-ye lę mini ono gude mee ya t'ọ dı mma. ²⁴ Lę mbọku k'ęsaa; unu asaa uwe unu; dı mma. Unu -metsua ya ęge ono; unu abatawaru l'odu ndu Ízureļu ọdo.”

Eeke iphe, a lıtaru l'ogı Mıdıya

²⁵ Ojejoje ası Mósısu: ²⁶ “Tę nggıbedua; Eliyéza, bı onye achıjeru Nchileke ėja; mę ndu ishi l'ęnya-ufu l'ęnya-ufu ndu Ízureļu tıko iphemıphe ọbule ono, a lıtaru l'ogı ono ĝukota oĝu; jeyekpo lę madzı; mę l'elu. ²⁷ Unu ekee iphe ono, a lıtaru l'ogı ono uzi labı. Unu kekahuru iya ndu ono, jeru oĝu ono waa ıgwe-ọha Ízureļu. ²⁸ Unu shi l'ıphe ophu, unu keru nı ndu ono, jeru oĝu ono tıaru Ojejoje ıtu. Onye lanı bę unu e-wofuta l'ime unu madzı l'ųkporo ise; unu ewofuta iphe-edobe lanı l'ime unu iphe-edobe l'ųkporo ise; mbı eswi; nkakfu-ıgara; atıru; mę eghu. ²⁹ Unu shi l'oke iya nk'ęphe ono wota iya nı Eliyéza, bı onye achıjeru Nchileke ėja t'ọ bıru iphe, aa-nı Ojejoje. ³⁰ Unu eshıkwaphu l'ıphe ono, unu keru nı ndu Ízureļu ono wofutatsua nanı nanı l'ime ųkporo ębo l'iri; mbı lę madzı; eswi; nkakfu-ıgara; atıru; eghu; mę l'anı ọdo. Unu eworu iya nı ndu ikfu Lıvayi, bı ndu eleta ılo-ękwá Ojejoje ęnya.” ³¹ Mósısu yele Eliyéza, bı onye achıjeru Nchileke ėja emee ęge Ojejoje tıru iya Mósısu l'ekemu.

³² Qwaa iphe, phoduru nı l'ıphe ono, ndu ono, jeru oĝu ono lıtaru l'ogı: Atıru, phoduru nı dı ųkporo unu atıru ugbo ųkporo ęno l'ųkporo unu ęno l'unu ęsaa l'ųkporo iri. ³³ Eswi, phoduru nı adı ųkporo unu eswi ugbo tete. ³⁴ Nkakfu-ıgara, phoduru nı adı ųkporo unu nkakfu-ıgara ugbo ęsaa l'unu iri l'ębo l'ųkporo iri. ³⁵ A -bya lę madzı; unwanyi, ęphe

lẹ nwoke ta zẹbua dọ ọkpọro unu unwanyi ugbo ẹno. ³⁶ Ọwaa ẹge iphe, e keru nọ ndu ono, jeru ọgu ono ha: Aturu dọ ọkpọro unu aturu ugbo ọkpọro ẹbo l'ọkpọro unu ugbo labu l'unu ẹto l'ọkpọro iri l'ise. ³⁷ L'ime aturu ono; ọphu bu iya utu, aatu anu Ojejoje du unu aturu l'ọkpọro iri l'ẹto l'aturu iri l'ise. ³⁸ Eswi dọ ọkpọro unu eswi ẹno l'unu iri. Leswi ono; ọphu bu iya utu, aatu anu Ojejoje dọ ọkpọro eswi ẹto l'eswi iri l'ẹbo. ³⁹ Nkafu-igara dọ ọkpọro unu nkafu-igara ugbo ẹto l'unu iri l'ishingu l'ọkpọro ise. Lẹ nkafu-igara ono; ọphu bu iya utu, aatu anu Ojejoje dọ ọkpọro nkafu-igara ẹto lẹ nkafu-igara lanu. ⁴⁰ A bya lẹ madzu; iphe, ẹphe dọ bu ọkpọro unu madzu ẹbo. Iphe bu ndu e gude atu utu anu Ojejoje l'ime ẹphe; bu ọkpọro madzu l'umadzu iri l'ẹbo. ⁴¹ To dọ iya bu; Mosisu bya eworu utu ono, a turu nọ Ojejoje ono; nọ Eliyẹza, bu onye achijeru Nchileke ẹja t'ọ buru iphe, aanu Ojejoje; ẹge Ojejoje turu iya Mosisu l'ekemu.

⁴² Ọwaa ẹge iphe ono, e keru nọ ndu Ízurelu ono ha ndo-ọ; mbu iphe ono, Mosisu kewafuru iche l'ọphu e keru nọ ndu ono, jeru ọgu Mídiya ono. ⁴³ Iphe, e keru nọ igwe-ọha Ízurelu ono bẹ ọphu bu aturu dọ ọkpọro unu aturu ọkpọro ugbo labu l'ọkpọro unu ugbo ẹbo l'unu ẹto l'ọkpọro iri l'ise. ⁴⁴ Ọphu bu eswi dọ ọkpọro unu eswi ẹno l'unu iri. ⁴⁵ Nkafu-igara dọ ọkpọro unu nkafu-igara ugbo ẹto l'unu iri l'ishingu l'ọkpọro ise. ⁴⁶ Ndu madzu, e ketaru nọ ẹphe dọ ọkpọro unu madzu ugbo ẹbo. ⁴⁷ Mosisu abya eshi l'iphe ono, e keru nọ ndu Ízurelu ono wotatsua iphe nanu nanu l'ime ọkpọro ẹbo l'iri iri; mbu lẹ madzu; mọ elu. Yo woru iya nọ ndu eri Lívayi, bu ndu eleta ọlo-ẹkwà Ojejoje ẹnuya; ẹge ono, Ojejoje turu iya Mosisu l'ekemu ono.

⁴⁸ Ya ndono; ndu ishi, achu ndu soja ono; mbu ndu ishi, achu unu ndu soja ugbo ẹbo l'ọkpọro iri; mọ ndu ishi, achu ndu soja ọkpọro ise ise awuru byakfutashia Mosisu. ⁴⁹ Ẹphe asu Mosisu: "Ẹphebe ndu ozi ngu bẹ guakwaru ndu soja ono, ẹphe chi jee ọgu ono ọgu; ọphu ọ dudu m'ọ bu onye lanu, aacho achochu l'ime ẹphe. ⁵⁰ Ọwaa bu iphe, ẹphe ewota t'a nọ Ojejoje. Onyenonu a-nu iphe, ọ lutaru l'ọgu ono; mbu iphe, e meru lẹ mkpọla-ododo, bu iya bu iyagba-ukfu; echi mgbaleka; echi mkpushi-eka; iphe-nchi; mọ iyagba-olu. Ẹphe wotaru iya t'e gude kfu ugwo iphe, dọ ẹji l'ifu Ojejoje."

⁵¹ Mosisu yele Eliyẹza, bu onye achijeru Nchileke ẹja anata ẹphe iphe ono, e meshiru lẹ mkpọla-ododo ono; mbu iphe, bu iphe, e meru ọna. ⁵² Iphe ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono, ndu ishi, achu unu ndu soja ugbo ẹbo l'ọkpọro iri iri; mọ ndu ishi, achu ndu soja ọkpọro ise ise nuru Ojejoje ono bẹ bu unu mkpọla-ododo, dọ unu shekelu ọkpọro ẹbo lẹ nanu l'ọkpọro iri l'ise l'ọkpọro ẹbo l'iri. ⁵³ Ndu soja ono l'ẹhu l'ẹhu nwetsuaru iphe, ẹphe kwataru l'okwata. ⁵⁴ Mosisu yele Eliyẹza, bu onye achijeru Nchileke ẹja bẹ nataru iphe ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono l'eka ndu ishi, achu unu ndu soja ẹbo l'ọkpọro iri iri; mọ l'eka ndu ishi, achu ndu soja ọkpọro ise ise. Ẹphe nataru iya je edobe lẹ Ọlo-Ẹkwà Ndzuko l'ẹke ọo-nodu l'ifu Ojejoje; k'ọphu ndu Ízurelu e-gudeje iya nyata k'ọgu ono.

32

Ogu t'a luta Giledu
(Dit 3:12-22)

¹ Ẹnwu Rúbẹnu; ẹphe l'ụnwu Gádu bẹ nweru iphe-edobe nshinu. Ẹphe abya aphua l'alí Jáza; mẹ alí Giledu bẹ dọ mma t'e dobe iya iphe-edobe. ² Tọ dọ iya bụ; ụnwu Gádu; mẹ l'ụnwu Rúbẹnu ono ejekfu Mósísu; waa Eliyéza, bụ onye achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ishi ndu Ízurélu; je asụ ẹphe: ³ "Alí mkpụkpu Atarọtu; Dìbọnu; Jáza; Nimura; Hẹshibonu; Eleyale; Sebamu; Nebo; mẹ mkpụkpu Beyonu; ⁴ mbụ alí ono, Ojejoje meru tẹ ndu Ízurélu lụta bẹ ono bụkwa alí, dọ mma k'odobe iphe-edobe; ẹphebe ndu ozi ngu abụru ndu nweru iphe-edobe. ⁵ Ọ -bụru l'ẹphe nọ ngu l'obu; nunu ẹphebe ndu ozi ngu alí ono t'ọ bụwaruru ókè-alí nk'ẹphe. Unu be edutashinu ẹphe dafu azụ Ẹnyimu Jódanu azụ iya ophu."

⁶ Mósísu asụ ụnwu Gádu; mẹ ụnwu Rúbẹnu: "Ọnwunna unu a-nọdu eje ogu; unubedua anọ-kirishia l'ẹke-a tọ? ⁷ Bụ ngunu meru iphe, unu eme t'obu be shihushi ndu Ízurélu ike t'ẹphe la l'alí ono, Ojejoje nuru ẹphe ono? ⁸ Ọ kwa ẹge ono bẹ nna unu pẹ meru lẹ teke ya shi lẹ Kadéshi-Baníya zifu ẹphe t'ẹphe je aphụ alí ono. ⁹ Ẹphe jerutsuaru lẹ nsụda Ẹshukolu; je aphụ alí ono; ẹphe emee t'obu be shihushi ndu Ízurélu ike t'ẹphe bahụ l'alí ono, Ojejoje nuru ẹphe ono. ¹⁰ Ẹphe eshi ẹge ono kpatsua Ojejoje ẹhu-eghughu mbọku ono; yo ribua ya; sụ: ¹¹ 'L'ẹ tọ dudu onye nwoke Ízurélu, shi lẹ Íjiputu lufuta; shita l'onye nọwaru ụkporo afa kwaseru, byaru bya e-gude ẹnya iya phụ alí ono; mbu alí ono, ya riburu lẹ nte lẹ ya l'a-nụ Ẹbiriham; Áyizaku; Jékọpu ono; kẹ l'ẹphe te gudedu obu ẹphe l'ọ ha e-tso iya; ¹² gbahalephu Kálebu Jefune, shi l'eri Kenazu; mẹ Jóshuwa Nunu; kẹ l'ẹphe gude obu ẹphe l'ọ ha tsoru Ojejoje.' ¹³ Ojejoje wushiru ndu Ízurélu ẹhu-eghughu iya; mee ẹphe; ẹphe etsoru echi-ẹgu ghaa ngvudangu ụkporo afa labụ; jeye teke ogo ono, meru iphe, dọ ẹji l'ẹnya Ojejoje ono gvuru. ¹⁴ Yo rukwaa nta-a; unubẹ ụnwu-a, ndu eme iphe, dọ ẹji mụshiru-wa abyakwa bya evudo l'ozori nna unu pẹ; t'unu mee t'ẹhu-eghughu Ojejoje kaba atangirihu l'ẹhu ndu Ízurélu. ¹⁵ Unu -ghachiru iya azụ sụ l'unu te etsohedu iya nta-a bẹ ọo-pakwaru ẹphe haa l'echi-ẹgu; yọ bụru l'ọo unu bẹ kpataru tẹ ndu Ízurélu laa l'iyi."

¹⁶ Tọ dọ iya bụ; ụnwu Gádu; mẹ ụnwu Rúbẹnu ono abyakfuta Mósísu bya asụ iya: "L'ọo-dụ ẹphe mma t'ẹphe meta ọdu ẹke iphe-edobe ẹphe a-nọ; mẹ t'ẹphe kpushia mkpụkpu ẹke ụnwegirima ẹphe e-bu. ¹⁷ Ọle; ẹphe kwakọbewaru t'ẹphe chita ngwa-ogu vutaru ndu Ízurélu ụzo jeshia; jeye teke ẹphe e-duru ẹphe ẹke ono, ẹphe e-buru ono. Unyomu ẹphe; ẹphe l'ụnwu ẹphe; e-buru lẹ mkpụkpu-a, a kpuru; yo shihu ike-a; k'ọphu oogbochita ẹphe l'ẹka ndu alí-a. ¹⁸ Ẹphe ta abyadi bya a-la l'ufu jeye teke ndu Ízurélu e-ketadzu ókè, ruberu ẹphe l'ẹphe ha. ¹⁹ Kẹ l'ẹphe te etsodu ẹphe eketa ókè l'azụ Ẹnyimu Jódanu azụ iya ophu. Iphe, kparu iya nụ abụru l'òkè nk'ẹphe bẹ nọ l'azụ iya ọwaa l'uzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jódanu."

²⁰ Tọ dọ iya bụ; Mósísu asụ ẹphe: "Ọ -bụru l'unu e-me iya ẹge ono; ọ -bụru l'unu a-kwa onwunu ngwa-ogu unu l'ifu Ojejoje vuta ụzo k'ogu ono; ²¹ ọ -bụru l'ọo ẹge unu ha bẹ unu a-chiru ngwa-ogu unu daa Ẹnyimu Jódanu l'ifu Ojejoje; lya ogu ono jeye teke Ojejoje chifuru onwiya ndu ọhogu iya ono l'ifu; ²² a -lütalephu alí ono l'ifu Ojejoje; unu alatashia; nweru onwunu l'iphe, a chọru t'unu mee l'ẹke Ojejoje nọ; mẹ l'ẹke ndu Ízurélu nọ. Alí ọwaa a-buru ókè-alí unu l'ifu Ojejoje. ²³ Ọle; ọ -bụru l'unu

te medu iphe, unu kfuru; ọọ ya bụ l'unu meru iphe, dụ ẹji l'ẹke Ojejoje nọ; t'o dokwaa unu ẹn्या l'iphe, dụ ẹji, unu meru ta a-hakwa unu. ²⁴ Unu kpushia mkpukpu, unyomu unu; mę unwegirima unu phe a-nodu; unu emeta ẹke iphe-edobe unu a-nọ; unu emedzukota iphe, shi unu l'onu."

²⁵ Unwu Gádu ono; mę unwu Rúbenu asụ Mósisu: "Ọ kwa ẹge nggube onye nwe-ẹphe kfuru bę ẹphe e-me. ²⁶ Unwegirima ẹphe; mę unyomu ẹphe; mę iphe-edobe ẹphe a-nodu lę mkpukpu lę mkpukpu, nọ l'alị Giledu. ²⁷ Ọle; ẹphebedua, bụ ndu ozi ngu ẹphe, kwagbaaru ngwa-ọgu a-da ẹnyimu; je alụaru Ojejoje ọgu l'ifu ẹge ono, nggube onye nwe-ẹphe kfuru ẹphe ono."

²⁸ Ya ndono; Mósisu abya atụa ekemu nụ Eliyéza, bụ onye achijeru Nchileke ẹja; mę Jóshuwa Nunu; mę ndu ishi, achigbaa ẹn्या-ufu, nonu l'ikfu Ízurelu lę k'okfu ẹhu unwu Gadu ono; mę k'unwu Rúbenu. ²⁹ Yọ sụ ẹphe: "Ọ -buru l'unwu Gádu; mę unwu Rúbenu chítaru ngwa-ọgu l'ẹhu l'ẹhu k'ọgu ono l'ifu Ojejoje; ẹphe -tsoru unu daa Ẽnyimu Jódanu; bę teke a lütatsuuru alị ono bę unu a-nu ẹphe alị Giledu t'ọ buru ókè-alị ẹphe. ³⁰ Ọle; ọ -buru l'ẹphe ta achítadu ngwa-ọgu tsoru unu daa ẹnyimu; ẹphe tsoru unu keta ókè l'alị Kénanu."

³¹ Ndu ikfu Gádu; mę ndu ikfu Rúbenu ono asụ: "Ọ kwa ẹge Ojejoje kfuru ẹphebe ndu ozi ngu phe; bę ẹphe e-me. ³² Ẽphe a-chiru ngwa-ọgu daa Ẽnyimu Jódanu bahụ l'alị Kénanu l'ifu Ojejoje; ọle ókè-alị ẹphe a-bukota l'azụ Ẽnyimu Jódanu azụ iya ọwaa."

³³ Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya eworu alị ẹke Sihonu, bụ eze ndu Amọru shi achị; mę alị ẹke ọphu Ogu, bụ eze ndu Báshanu shi achị nụ unwu Gádu; mę unwu kę Rúbenu; mę nkere-ẹbo ndu ikfu Manáse Jósefu. Ọ nuru ẹphe alị ono l'ọha; mę mkpukpu, nọkota iya nụ l'ọ ha; mbụ iphe bụ mkpukpu, nọ-pheru alị ono mgburumgburu. ³⁴ Unwu Gádu akpua mkpukpu Dìbonu; Atarotu; Árowa; ³⁵ Aturotu-Shofanu; Jáza; Jogbeha; ³⁶ Bétu-Nimura; mę Bétu-Háranu. Ẽphe kpukotaru mkpukpu ono; yo shihutsua ike; bya emetagbaa ẹke iphe-edobe ẹphe a-nodu anọ. ³⁷ Unwu kę Rúbenu akpua mkpukpu Héshibonu; Eleyale; Kiriayatayimu; ³⁸ mękwaphu Nebo; mę Bálu-Meyonu. Ẽphe akpukwaruphu mkpukpu Sibuma; gbanweshikota ẹpha mkpukpu ono, ẹphe kpushiru ono.

³⁹ Unwu Makiru Manáse eje ọgu l'alị Giledu; lụta iya; chishia ndu Amọru, bu l'ẹke ono. ⁴⁰ Tọ dụ iya bụ; Mósisu eworu alị Giledu nụ Makiru Manáse; yo buru l'ẹke ono. ⁴¹ Jayi, bukwapu onye eri Manáse aluta unwu mkpukpu mkpukpu, nọ iya nụ; woru iya gua Havotu-Jayi.* ⁴² Noba aluta mkpukpu Kenatu; mę unwu mkpukpu, nọ-pheru iya mgburumgburu. Yọ gua mkpukpu ono Noba, bụ ẹpha, yẹbedua aza.

33

Ije ndu Ízurelu tsube lę Íjiputu rua Móabu

¹ Ọwaa bụ ẹge ndu Ízurelu gude jee ije ẹphe teke ẹphe lụfutaru lę Íjiputu. Ẽphe dzeberu l'okpa l'okpa; yọ buru Mósisu yele Éronu bę du ẹphe. ² Mósisu bę deru ẹge ẹphe gude jee ije ono l'ekwo ẹge Ojejoje kfuru iya ẹya. Ọwaa ẹge ẹphe gude jee ije ẹphe ono ndọ-ọ tsube lę Íjiputu:

* 32:41 32:41 Iphe Havotu-Jayi bụ bụ "unwu mkpukpu Jayi".

³ Ndu Ízuruḗlu gbeshiru ije l'abalí iri l'ise l'ónwa ké mbú. Lẹ mbòku, tsotaru mbòku Ají Esweta ké Ojejoje bẹ ẹphẹ wataru ije ẹphẹ tsube lẹ mkpukpu Ramesesu; ẹphẹ adzọru garamugaramu tugbua; ndu Íjiputu ele ẹphẹ; ẹphẹ atugbu. ⁴ Teke ono bẹ ndu Íjiputu elishi odzu ndu bú ọkpara ẹphẹ ono, Ojejoje chigbushiru ono. Ojejoje koshikwaruphu agwá ẹphẹ lẹ ya ka ẹphẹ íke.

⁵ Ya ndono; ndu Ízuruḗlu eshi lẹ Ramesesu gbeshi; rua Súkọtu; bya akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ. ⁶ Ẹphẹ egbeshi lẹ Súkọtu je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Etamu, nọ l'íku echi-ẹgu. ⁷ Ẹphẹ egbeshi lẹ Etamu; bya aghakọbe laphu azú lẹ Pi-hahirotu, nọ l'uzọ ẹnyanwu-ahata Bálu-Zefonu; bya akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ mgboro Migidolu. ⁸ Ẹphẹ egbeshi lẹ Pi-hahirotu; bya aghaa eze ẹnyimu bahú l'echi-ẹgu. Ẹphẹ ejee ije abalí ẹto l'echi-ẹgu Etamu; bya erua Mára; kpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ ẹke ono. ⁹ Ẹphẹ egbeshi lẹ Mára; bya ejerua Élimu. Élimu bẹ nweru nwogvu mini iri l'ẹbo l'alí ẹphẹ; nwekwaruphu ọkporo nkfú ẹto l'iri. Ẹphẹ akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ l'ẹke ono.

¹⁰ Ẹphẹ egbeshi lẹ Élimu bya erua iku Eze Ẹnyimu Uswe; bya akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ. ¹¹ Ẹphẹ egbeshi lẹ Eze Ẹnyimu Uswe bya eje akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ l'echi-ẹgu Sinu. ¹² Ẹphẹ egbeshi l'echi-ẹgu Sinu je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Dọfuka. ¹³ Ẹphẹ egbeshi lẹ Dọfuka je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Alushi. ¹⁴ Ẹphẹ egbeshi lẹ Alushi je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Réfidimu. Ẹke ono b'ẹ to nwedu mini tẹ ndu Ízuruḗlu nḡua.

¹⁵ Ẹphẹ egbeshi lẹ Réfidimu je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ l'echi-ẹgu Sáyinayi. ¹⁶ Ẹphẹ egbeshi l'echi-ẹgu Sáyinayi je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Kíburọtu Hatava. ¹⁷ Ẹphẹ egbeshi lẹ Kíburọtu Hatava je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Házerọtu. ¹⁸ Ẹphẹ egbeshi lẹ Házerọtu je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Ritima. ¹⁹ Ẹphẹ egbeshi lẹ Ritima je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Rimonu-Pérezu. ²⁰ Ẹphẹ egbeshi lẹ Rimonu-Pérezu je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Libúna. ²¹ Ẹphẹ egbeshi lẹ Libúna je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Risa. ²² Ẹphẹ egbeshi lẹ Risa je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Kehelata. ²³ Ẹphẹ egbeshi lẹ Kehelata je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ l'ugvu Shefa. ²⁴ Ẹphẹ egbeshi l'ugvu Shefa je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Harada. ²⁵ Ẹphẹ egbeshi lẹ Harada je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Makelotu. ²⁶ Ẹphẹ egbeshi lẹ Makelotu je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Tahatu. ²⁷ Ẹphẹ egbeshi lẹ Tahatu je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Téra. ²⁸ Ẹphẹ egbeshi lẹ Téra je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Mitika. ²⁹ Ẹphẹ egbeshi lẹ Mitika je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Hashimona. ³⁰ Ẹphẹ egbeshi lẹ Hashimona je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ Moserotu. ³¹ Ẹphẹ egbeshi lẹ Moserotu je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Bene-Jaakanu. ³² Ẹphẹ egbeshi lẹ Bene-Jaakanu je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Họru-Hagigadu. ³³ Ẹphẹ egbeshi lẹ Họru-Hagigadu je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Jotubata. ³⁴ Ẹphẹ egbeshi lẹ Jotubata je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Aburona. ³⁵ Ẹphẹ egbeshi lẹ Aburona je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Ezeyonu-Géba. ³⁶ Ẹphẹ egbeshi lẹ Ezeyonu-Géba je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ lẹ Kadéshi, nọ l'echi-ẹgu Zinu. ³⁷ Ẹphẹ egbeshi lẹ Kadéshi je akpọo ọlọ-ẹkwá ẹphẹ l'ugvu Họru, nọ l'ókè-alí ndu Édọmu.

³⁸ Yọ búru l'ẹke ono bẹ ẹphẹ nọ; Ojejoje asú Éronu, bú onye achijeru Nchileke ẹja t'ọ nyihu eli ugvu Họru ono. Éronu enyihu ugvu ono nọdu iya nwuhu; lẹ mbòku mbú l'ónwa ise l'afa, kwe ndu Ízuruḗlu ọkporo afa

labù, ephe shi lẹ Íjiputu lufuta. ³⁹ Èrọnu bẹ nọwaru ọkporo afa ishingú l'afa ẹto teke ọ nwuhuru l'ugvu Họru.

⁴⁰ Onye Kénanu, bụ eze ndu Áradu; mbụ onye ono, shi buru l'uzo ọhuda Kénanu ono anụa lẹ ndu Ízurẹlu awụwa abya.

⁴¹ Ndu Ízurẹlu egbeshi l'ugvu Họru je akpọo ọlo-ékwa ephe lẹ Zalumona. ⁴² Ephe egbeshi lẹ Zalumona je akpọo ọlo-ékwa ephe lẹ Púnọnu. ⁴³ Ephe egbeshi lẹ Púnọnu je akpọbe ọlo-ékwa ephe lẹ Obótu. ⁴⁴ Ephe egbeshi lẹ Obótu je akpọo ọlo-ékwa ephe lẹ Iye-Abarimu, nọ l'ókè-alì Móabu. ⁴⁵ Ephe egbeshi lẹ Iye-Abarimu je akpọo ọlo-ékwa ephe lẹ Díbọnu kẹ ndu Gádu. ⁴⁶ Ephe egbeshi lẹ Díbọnu kẹ ndu Gádu je akpọo ọlo-ékwa ephe lẹ Alumọnu-Dibulatayimu. ⁴⁷ Ephe egbeshi lẹ Alumọnu-Dibulatayimu je akpọo ọlo-ékwa ephe l'alì ugvu Abarimu; l'iku ugvu Nebo. ⁴⁸ Ephe egbeshi l'alì ugvu Abarimu je akpọo ọlo-ékwa ephe lẹ baswangu l'alì ndu Móabu; l'iku Ẹnyimu Jódanu lẹ mgboro Jériko. ⁴⁹ Ephe kpọru ọlo-ékwa ephe l'iku Ẹnyimu Jódanu; shita lẹ Bétu-Jeshimọtu jeye lẹ Ébẹlu-Shitimu lẹ baswangu alì ndu Móabu ono.

⁵⁰ Yọ buru lẹ baswangu alì ndu Móabu ono, nọ l'iku Ẹnyimu Jódanu lẹ mgboro Jériko ono bẹ Ojejeje kfuru yeru Mosisu; sụ iya: ⁵¹ “Kfuaru ndu Ízurẹlu sụ ephe agha: ‘Unu -swelephu Ẹnyimu Jódanu bahù l'alì Kénanu; ⁵² unu tuko ndu bu l'alì ono l'ephe ha chíshikota. Unu emebyishikota mkpuma, ephe pyiru apyipyi; mebyishia iphe, bụ ntekepe, ephe kpushiru onwephe. Unu atuko iphe, bụ ẹke ephe achije ẹja nwukposhia. ⁵³ Unu nata ephe alì ono buru; kele ya nọwaru iya unu t'ọ buru nk'unu. ⁵⁴ Unu tụa ẹnwa washia alì ono l'ikfu l'ikfu. Ikfu ọphu ha nshinu; unu awẹe ephe alì, ha nshinu. Ikfu ọphu ha nwanshì; unu awẹe ephe alì, ha nwanshì. Ẹke a turu ẹnwa; yọ dabaru ndu ọphu ọ dabaru; ephe ewota ẹka ọbu. Onyenọnu a-wata ókè-alì nk'iya l'ikfu nna iya. ⁵⁵ Ọle; ọ -buru l'unu ta achifudu ndu, bu l'alì ono l'ifu unu bẹ ndu ono, unu haru ono a-ghokwa ogvu dzulahaah unu l'okpa; mbụ buru mkpọ kpọlahaa unu lẹ mgberemeku. Ephe a-nodulephu l'akpa unu ẹhu l'alì ono, unu e-buru ono. ⁵⁶ Teke ono; ya emee unu iphe, ya kwakọberu tẹ ya mee ephe.’ ”

34

Ókè-alì Kénanu

¹ Ojejeje asụ Mosisu: ² “Kfuaru ndu Ízurẹlu sụ ephe agha-a: ‘Teke unu bahuru l'alì Kénanu, bụ alì ono, unu eje eketa t'ọ buru ókè-alì unu ono; ọwaa bụ ẹge ókè-alì unu a-dụ ndọ-ọ. ³ Ụzo ọhuda unu e-shi l'echi-ẹgu Zinu; tsoru oke ndu Édọmu ogologo. L'uzo ẹnyanwu-ahata bẹ ókè-alì ụzo ọhuda unu a-wata l'ishi ẹke Eze Ẹnyimu Ụnú jeberu. ⁴ Ókè-alì unu ono e-shi l'uzo ọhuda bya esweta alì Akurabimu; shi l'ẹke ono tugburu je alufu l'echi-ẹgu Zinu. Yo shi ẹge ono lufu l'uzo ọhuda Kadéshi-Baníya; shikwaphu ẹge ono lufuta lẹ Hazarada; ghabua ẹke ono rua Azumonu. ⁵ Ókè-alì ụzo ọhuda unu ono e-shi lẹ Azumonu gojia lufu lẹ nggele Íjiputu. Ẹke oo-jebe; mbụ ókè-alì ono bụ l'eze ẹnyimu.

⁶ “ ‘A -bya l'ókè-alì unu l'uzo ẹnyanwu-arịba; ókè iya a-buru lẹ Oke Ẹnyimu. Ono ẹke a-buru ókè-alì unu l'uzo ẹnyanwu-arịba.

7 “ ‘A bya l’ókè-alì unu l’ùzo isheli; unu shi lẹ Oke Ẹnyimu kpaá ókè-alì ono jeye l’ugvu Hòru. 8 Unu eshi l’ugvu Hòru kpaá ókè-alì ono jeye lẹ Lebo-Hámatu. Ẹke ókè-alì ono e-beru bụ lẹ Zedadu. 9 Yo shi l’ẹke ono nọo jeye lẹ Zifuronu. Eke ókè-alì ụzo isheli unu ono e-jebe abụru lẹ Haza-Enanu. Ono ẹke a-buru ókè-alì l’ùzo isheli unu.

10 “ ‘A bya l’ókè-alì ụzo ẹnyanwu-ahata unu; unu shi lẹ Haza-Enanu kpaá ókè-alì ono jeye lẹ Shefamu. 11 Ókè-alì ono e-shikwaphu lẹ Shefamu lụfuta lẹ Ribúla l’ùzo ẹnyanwu-ahata Ayinu. Oo-nọdu kwasẹru mkpọ-ze mkpọ-ze ụzo ẹnyanwu-ahata Eze Ẹnyimu Kínẹretu. 12 Ókè-alì ono a-tugburu jeye lẹ Ẹnyimu Jódanu. Ẹke oo-beru abụru lẹ Eze Ẹnyimu Únú.

“ ‘Ono ẹke a-buru alì unu ndono; mẹ ókè iya mgburumgburu.’ ”

13 Mósìsù abya ekfuaru ndu Ízurelù sù ẹphe: “Unu tụa ẹnwa gude washia alì ono t’ọ bụru nk’unu. Oo ya bụ alì ono, Ojejoje sùru t’a nù ikfu tete lẹ nkere-ẹbo ya phụ. 14 Ishi iya abụru lẹ ndu ikfu Rúbenu; mẹ ndu ikfu Gádu wafua nkere-ẹbo ndu ikfu Manáse bẹ natawaru ókè-alì nk’ẹphe l’ẹnya-ufu l’ẹnya-ufu. 15 Ikfu labụ ono; mẹ nkere-ẹbo ikfu Manáse bẹ natawaru ókè-alì nk’ẹphe l’ùzo ẹnyanwu-ahata l’azụ Ẹnyimu Jódanu azụ iya kẹ Jérìko.”

Unwoke, a fọtaru t’ẹphe washia alì ono

16 Ojejoje asụ Mósìsù: 17 “Ọwaa ẹpha unwoke, a-washì alì ono nù unu t’ọ bụru ókè-alì unu: Eliyẹza, bụ onye achijeru Nchileke ẹja; mẹ Jòshuwa Nunu. 18 Shi l’iphe, bụ ikfu nọnu fọta onye ishi lanụ t’ẹphe yeta ẹka t’a washia alì ono. 19 Ẹpha unwoke ono bụ: Kálebu Jefune, bụ onye ikfu Júda; 20 Shemuwẹlu Amihúdu, bụ onye ikfu Símiyọnu; 21 Elidadu Kìsulọnu, bụ onye ikfu Bénjaminu; 22 Buki Joguli; onye ishi ndu ikfu Dánu; 23 Hanìyẹlu Efọdu; onye ishi ndu ikfu Manáse, bụ nwatibe Jósẹfu; 24 Kemuwẹlu Shifutanu; onye ishi ndu ikfu Ífuremu, bụkwaphu nwatibe Jósẹfu; 25 Elizafanu Panaku; onye ishi ndu ikfu Zébulọnu; 26 Palutiyẹlu Azanu; onye ishi ndu ikfu Ísaka; 27 Ahihudu Shelómi; onye ishi ndu ikfu Ásha; 28 mẹ Pedahẹlu Amihudu; onye ishi ndu ikfu Náfutali.”

29 Ono bụ ẹpha unwoke ọbu, Ojejoje sùru t’ẹphe washia alì ono t’ọ bụru ókè-ìphe ndu Ízurelù l’alì Kénanu.

35

Mkpụkpu, ndu ikfu Lívayi e-buru

1 Ojejoje bẹ kfuru yeru Mósìsù lẹ baswangu alì Móabu; l’iku Jódanu lẹ mgboro Jérìko; sù iya: 2 “Kfuaru ndu Ízurelù t’ẹphe shi l’òkè, ẹphe ketaru nù ndu ikfu Lívayi mkpụkpu, ẹphe e-buru. Unu anụ ndu ikfu Lívayi alì ẹke iphe-edobe ẹphe a-kpajẹ nri lẹ mgburumgburu mkpụkpu mkpụkpu ono, aa-nụ ẹphe ono. 3 Mkpụkpu ono l’ọ ha a-buru ẹke ndu ikfu Lívayi e-buru eburu; alì ono abụru ẹke eswi ẹphe; ẹku ẹphe; mękpọ iphe-edobe ẹphe l’ọ ha a-nọje. 4 Alì ono, unu a-nụ ndu ikfu Lívayi t’ẹphe dobe iphe-edobe ẹphe ono a-dụ unu ntụ-ọkpa labụ lẹ ntụ-ọkpa ụkporo iri; shita l’upho-mkpuma mkpụkpu ono l’azụ iya. 5 Ụzo ẹnyanwu-ahata azụ mkpụkpu ono bẹ unu a-tụta unu ntụ-ọkpa ise; unu atụta unu ntụ-ọkpa ise l’ùzo ọhuda iya; tuta unu ntụ-ọkpa ise l’ùzo ẹnyanwu-arịba iya; tuta unu ntụ-ọkpa ise l’ùzo isheli. Mkpụkpu kẹ ndu ikfu Lívayi a-nọdu l’echi.

Azú mkpúkpú ono abúru éke iphe-edobe éphe a-nòdu anò. ⁶ Mkpúkpú ishingú lẹ mkpúkpú lẹ mkpúkpú ono, unu a-nú ndu ikfu Lívayi ono a-bú mkpúkpú éke aa-nòduje ezeru ndzú. Onye gburu òchi; yò gbaru laa lẹ mkpúkpú ono je anòdu zeeru ndzú. Unu anúfa éphe úkporo mkpúkpú labú lẹ mkpúkpú labú ódo yekoberu éphe lẹ mkpúkpú ono. ⁷ Mkpúkpú, unu a-nú ndu ikfu Lívayi a-kpakò dú úkporo mkpúkpú labú lẹ mkpúkpú esato yéle alí éke iphe-edobe éphe a-nòduje. ⁸ A bya lẹ mkpúkpú, unu e-shi l'alí unwu Ízuru lẹ nù ndu ikfu Lívayi; unu shikwa l'ikfu ophu alí éphe ha nshinu nù éphe mkpúkpú l'igwe. Unu eshi l'ikfu ophu alí éphe ha nwanshí nù éphe mkpúkpú nwanshí. Ó búlephu t'è shi l'ège ókè-alí ndu ikfu, nònu hatabe nù ndu ikfu Lívayi."

Mkpúkpú, onye gburu madzú a-gbabajẹ; zeeru ndzú
(Dit 19:1-13; Jós 20:1-9)

⁹ Ojejoje asú Mòsisu: ¹⁰ "Kfuaru ndu Ízuru; sù éphe: 'Unu -swelephu Ònyimu Jòdanu bahú l'alí Kénanu; ¹¹ unu fòta mkpúkpú, unu a-nòduje ezeru ndzú; mbú éke bú onye è-te lebezidu énya gbua òchi; t'ò gbaru laa éke ono. ¹² Mkpúkpú ono a-búru unu éke unu a-nòduje zeeru ndzú; gbalaaru onye agwata úgwo òchi; t'onye gburu òchi ono ba anwuhu jeye teke ó-lufuta bya evudo l'ifu edzudzu óha t'e kpee ya ikpe. ¹³ Mkpúkpú ishingú ono, unu a-nú ndu ikfu Lívayi ono a-búru mkpúkpú ozeru-ndzú óbu. ¹⁴ Unu a-nú mkpúkpú, ee-zejeru ndzú ono èto l'azú Ònyimu Jòdanu azú iya ówaa; unu anù èto ódo l'alí Kénanu. ¹⁵ Mkpúkpú ishingú ono a-búru mkpúkpú éke ndu Ízuru; ndu mbyamúmbya; mẹ ndu ódo, è-ta búdu ndu Ízuru, bu l'alí éphe a-gbabajẹ; zeeru ndzú. Onye gburu òchi l'amagama bẹ a-gbajeru laa l'èke ono.

¹⁶ " 'Onye -gude ígwè chigbua ya bẹ onye óbu búakwa onye gburu òchi. Onye ono, gburu òchi ono b'e gbufutajẹ egbugbu. ¹⁷ Ó -búru l'o nweru onye túru madzú mkpuma tú-gbua ya bẹ onye óbu búakwa onye gburu òchi. Onye ono, gburu òchi ono b'e gbufutajẹ egbugbu. ¹⁸ Ó -nweru onye gude oshí, a-dù ike chigbua madzú; o -chia ya madzú woru iya chigbua bẹ onye óbu búakwa òchi b'o gburu. Onye ono, gburu òchi ono b'e gbufutajẹ egbugbu. ¹⁹ Onye bú iya agwata úgwo òchi ono ee-gbu onye ono, gburu òchi ono. T'ò gbua onye ono, gburu òchi ono teke o jekfuru iya.

²⁰ " 'Onye gude kẹ lẹ madzú dú iya ashí; nwutsua ya; yò nwùhu; m'ò kwanù l'o lebeziru énya túa ya iphe; tugbua ya; ²¹ m'ò kwanù l'o gude kele yéle onye óbu dú l'okfu; je echia ya éka chigbua ya bẹ onye ono, chigburu madzú ono b'e egbufutajẹ; kẹ l'o gburu òchi. Onye agwata úgwo òchi ono; e-gbu onye ono, gburu òchi ono teke o jekfuru iya.

²² " 'Óle; ó -búru l'o nweru onye nwutsuru madzú l'òtu-l'úkfu; yò nwùhu; tó bú lẹ yéle onye óbu nó l'okfu; m'ò bú l'è to lebezidu énya túa ya iphe; ²³ ódoo l'oo mkpuma, a-dù ike tú-gbua madzú b'è tó phùdu onye ono; túa ya; woru onye ono tú-gbua bẹ keshinu onye ono, ó tú-gburu ono bẹ yéle iya ta dúdu l'okfu; ophu tó gba énya tẹ ya meka iya iphe; ²⁴ tẹ edzudzu óha kpeshiaru iya onye ono, gburu òchi ono yéle onye agwata úgwo òchi ono, o gburu ono. Ówaa ège ee-gude doshiaru iya éphe ndò-ó; ²⁵ tẹ edzudzu óha nafuta onye ono, gburu òchi ono l'èka onye agwata úgwo òchi; éphe eduru iya je edobephu azú lẹ mkpúkpú ono, aa-nòduje ezeru ndzú ono, bú éke ó gbaru laa ono. Óo-nòdu lẹ mkpúkpú, aa-nòje

ezeru ndzụ onọ jeye teke onye ishi ndu achijeru Nchileke eja, bụ onye onọ, a wụru manụ, dū nsọ l'ishi onọ a-nwụhu.

²⁶ “ ‘Ole; ọ -bụru l'onye onọ, gburu ọchi onọ bẹ nweru teke ọ nonyaar; sweghata oke mkpụkpu onọ, ọno l'ezeru ndzụ ọbu; mbụ mkpụkpu onọ, ọ gbaru je anọdu onọ; ²⁷ onye agwata ụgwọ ọchi onọ -phụ iya l'oke azụ mkpụkpu, ọ nọ l'ezeru ndzụ onọ; ọ -bụru l'onye agwata ụgwọ ọchi onọ bẹ gburu iya nū bẹ ikpe ọchi ta anmakwa iya. ²⁸ Ishi iya aburu l'onye onọ, gburu ọchi onọ nọfutaje lẹ mkpụkpu onọ, ọ nọ l'ezeru ndzụ onọ jeye teke onye ishi ndu achijeru Nchileke eja a-nwụhu. Ọ bụ teke onye ishi ndu achijeru Nchileke eja onọ nwụhuru bẹ ọo-laphuta azụ alị ọphu, ọ ketaru.

²⁹ “ ‘Iphe onọ a-bukotaru ome-l'alị, a tọru ọkpa iya, a-nọduru ọgbomogbo l'ẹke unu bukotakpo.

³⁰ “ ‘Oo ya bụ l'iphe, bụ onye gburu madzụ b'e gbufutaje egbugbu; m'ọ -bụru l'ọ nweru ndu agba iya ekebe. Ọle ẹ tọ bụdu shita l'ẹkebe onye lanụ bẹ ee-gude gbua ya.

³¹ “ ‘T'ẹ b'ọ tọ dukwa iphe, unu a-natajẹ t'e gude gbata ndzụ onye gburu ọchi, bụ onye ọ gbaru t'ọ nwụhu anwụhu. E gbufutaje iya egbugbu.

³² “ ‘Onye gbaru laa lẹ mkpụkpu, eezejeru ndzụ; bya eworu iphe nū l'ụgwọ t'a haa ya t'ọ laa alị ẹphe ẹmanu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja anwụhu; unu ba natakwa iya iphe ọbu.

³³ “ ‘Unu be emerushikwa alị onọ, unu bu onọ emerushi; kele mee ọchi, e gburu egbugbu emerujekwa alị. E to nwedu ẹge ee-shi k'fua ụgwọ iphe, dū eji alị ẹke e gburu ọchi; gbahalẹphu l'e gburu onye onọ gburu ọchi onọ. ³⁴ Unu be emerukwa alị onọ, unu bu onọ; kele yẹbedua, bụ Ojejoje bukwa l'ẹke ndu Ízurelụ bu.' ”

36

Ókè-alị ụnwada Zelofehadu (Dit 27:1-11)

¹ Ndu bụgbaa ndu ishi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu, nọgbaa l'ikfu Giledu abyakfutashia Mosisu; mę ndu ishi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu ndu Ízurelụ. Giledu bụ nwatibe Makiru; Makiru aburu nwatibe Manáse. Manáse l'onwiya bẹ shi l'ọnu-ulo Jósẹfu. ² Ẹphe abyakfuta ẹphe bya asụ: “Lẹ Ojejoje bẹ sụru tẹ nggube onye nwe mu nụ, bụ Mosisu tịa ẹnwa gude washia alị onọ keeru ndu Ízurelụ t'ọ bụru ókè-alị ẹphe. Ojejoje asụkwaphu tẹ nggube nnajiufu ẹphe woru ókè-alị ọphu ruberu Zelofehadu, bụ nwunne ẹphe woru nū ụnwada iya. ³ Ọ -bụru l'ọ nweru onye shi l'ikfu ọdo, nọ lẹ Ízurelụ bya aluta ẹphe; iphe ọ bụ bụ l'aa-gufu ókè-iphe ẹphe l'ókè-iphe, shi lẹ ndiche ẹphe; je eworu yekobe lẹ k'ikfu onọ, ẹphe laru nji onọ. Ọo ya bụ; e shi ẹge onọ wofu iphe l'ókè-iphe, ẹphe ketaru. ⁴ Ọ -rulephu l'afa eswe-aji kẹ ndu Ízurelụ; e wota ókè-iphe ẹphe yekoberu ikfu onọ, ẹphe laru nji onọ. Ókè-iphe ẹphe bẹ aa-gufu l'ókè-iphe ikfu nna ẹphe phẹ.”

⁵ Tọ dū iya bụ; Mosisu abya ekfuaru ndu Ízurelụ ẹge Ojejoje k'furu iya; sụ: “L'iphe, ikfu unwu Jósẹfu ekfu bẹ vudokwa nhamunha. ⁶ Ọwaa iphe, Ojejoje k'furu l'okfu ẹhu ụnwada Zelofehadu: Ọ sụru: ‘T'ẹphe lụa onye dū ẹphe mma. Ọle ẹke ẹphe a-lụ a-bụ l'ẹnya-ufu ikfu nna ẹphe. ⁷ Tẹ ókè-iphe ndu Ízurelụ be shikwa l'ikfu dasweru ikfu. Iphe, bụ ndu Ízurelụ e-gudetsua ókè-iphe, ẹphe ketaru l'ikfu nna ẹphe. ⁸ Iphe, bụ nwa nwanyi, ketaru ókè l'ikfu Ízurelụ bẹ lufutaje nji l'ikfu nna iya; k'ọphu ee-shi ẹge

ono t'iphe, bụ ndu Ízurelu nwekotaru òkè-iphe nna ephe. ⁹ Oo ya bụ l'òkè-iphe te eshidu l'ikfu laa l'ikfu odo; kẹ l'ikfu, nonu lẹ Ízurelu e-gudeshi òkè-iphe nk'ephe.' "

¹⁰ Yọ bụru ẹge Ojejoje kfuru Mósísu bụ ẹge ụnwada Zelofehadu meru; ¹¹ kẹle ụnwada Zelofehadu ono, bụ iya bụ Mahula; Tíza; Hógula; Milika; waa Nówa bẹ bụ ụnwu nwunne nna ephe lushiru ephe. ¹² A luru ephe lụbata l'ikfu ụnwu Manáse, bụ nwatibe Jófesfu; òkè-iphe ephe anọdu ẹge o nọ l'ikfu nna ephe.

¹³ Ono bẹ ekemu, Ojejoje tųru; mẹ l'ome-l'alị, o shi Mósísu l'ẹka nụ ụnwu Ízurelu lẹ baswangu alị Móabu; l'iku Ẽnyimu Jódanu lẹ mgboro Jéríko.

Ditoronomi

Ekemu t'a lufu l'ugvu Horebu

¹ Qwaa bu iphe, Mosisu kfuru nu ndu Izurelu l'ephe ha l'echi-egu uzo enyanwu-ahata Jodanu; bu iya bu nsuda Jodanu, cheru ifu l'uzo Sufu. Eke ono no le mgbaku Paranu aka lanu; me Tofelu; Lebanu; Hazerotu; me Dizahabu l'eka iya ophu. ² E-shi l'ugvu Horebu eje Kadeshi-Baniya be eeje ije abali iri le nanu; temanu e rua ya; me shia uzo Ugvu Seyi.

³ Yo be mboku ke mbu l'onwa k'iri le nanu l'afa ophu kwe ephe ukporo afa labu; Mosisu araaru iya ndu Izurelu l'ephe ha arara; mbu iphe, Ojejoje turu iya l'ekemu l'okfu ehuru ephe. ⁴ Teke ono bu l'o lu-gbutsuaru Sihonu; eze ndu Amoru, shi achu ndu Heshibonu. L'oge teke ono kwaphu b'o shi le Edereyi; je alu-gbua Ogu, bu eze, shi achu ndu Bashanu; me ndu Ashutarotu.

⁵ Yo buru l'uzo enyanwu-ahata Jodanu l'ali Moadu l'eke ono be Mosisu no tokashiaru ephe ekemu ono; su:

⁶ Ojejoje, bu Nchileke ayi no l'ugvu Horebu kfuru nu ayi; su: "L'unu nokwaru anono l'ugvu-a. ⁷ Unu fokashia ulo-ekwa unu tugbu jeshia ali ugvu ndu Amoru; mee ali ndu nonyabe ephe le nsuda Jodanu; me l'ali ugvu; me l'okpa-ugvu, no l'uzo enyanwu-ariba; me ndu bu l'uzo ohuda; me ndu bu l'uzo iku eze enyimu; mbu jeyewaru l'uzo ali ndu Kenanu; me l'ali ugvu ugvu Lebanonu; mbu je akpaa l'eze enyimu ono; mbu Enyimu Yufuretususu. ⁸ Unu lekwa; ya wookwaru ali ono dobe unu l'ifu. Unu jekwa je aluta ali ono nweru; mbu ali ono, Ojejoje riru anu le ya a-nu nna unu oche phe; mbu Ebirhamu; me Ayizaku; me Jekopu; me ndu awa ephe l'ephe ha ono."

Mosisu afota ndu ikpe (Awu 18:13-27)

⁹ Yo buru teke ono be mu suru unu le ya ta adukwa ike oву ivu ehuru unu nwenkinyi iya. ¹⁰ Nta-a be Ojejoje, bu Nchileke unu mewaru; unu aka l'igwe; k'ophu bu le nta-a be unu hawa l'o bu mkpo-kpodo, no l'igwe.

¹¹ Mu ekfukwaaphu te Ojejoje, bu Nchileke ke nna unu phe mee t'unu kabaa l'igwe l'ege unu ha nta-a ugbo ukporo l'unu; yo gokwaaruphu unu onu, bu iphe o kweru unu ukwa iya. ¹² ?Nanu ege yebeda nweke-iya a-du ike vua ivu era unu; me iphe, atsu unu l'ehu; l'edoshiru unu okfu, adaru unu? ¹³ Unu shikwa l'ikfu unu iche l'iche fotatsua ndu maru iphe; ndu iphe edoje enya; buru ndu a maru epha ephe; te ya mee ephe t'ephe buru ndu ishi unu.

¹⁴ Onu, unu yeru aburu l'iphe, mu kfuru du mma.

¹⁵ To du iya bu; mu abya afotatsua ndu bu ndu nweru enya l'ikfu unu iche l'iche; ndu maru iphe; bukwaruphu ndu a maru epha ephe; mee ephe t'ephe buru ndu ishi unu. O nweru ndu ophu mu meru; ephe achu unu umadzu ebo l'ukporo umadzu iri iri; nweru ndu ophu achu ukporo umadzu ise ise; nweru ndu ophu achu ukporo madzu ebo l'umadzu iri iri; nweru ndu ophu achu umadzu iri; bya enweru ndu ophu bu ndu ishi l'ikfu l'ikfu. ¹⁶ Mu abya atuaru ndu ikpe unu ekemu teke ono; su ephe: "Unu ngabejekwa nchi l'okfu, adaru unwunne unu; doshiaru iya ephe

l'uzo, du mma: m'o bu onye Ízurelu l'onye Ízurelu b'o daru; m'o bu onye Ízurelu yele onye laru alala. ¹⁷ Unu be elejekwa madzu enya l'ifu l'ekpe ikpe. Unu ngabejekwaru umadzu labu, okfu adaru nchi; t'ephe doo iphe, adaru ephe; me ephe bu ndu ha nwanishi; me ephe bu ndu ha nshinu. Unu ba atsujekwa madzu egvu; ke l'onye ikpe du l'eka bukwa Nchileke. Teke o bu okfu, kariru unu eka; unu egude iya byakfuta mu te mu nua." ¹⁸ Mbụ le mu tukọ iphe, bu iphe, gbaru unu l'ememe kfukotaru unu teke ono.

Eezifu ndu ngge
(Ógú 13:1-33)

¹⁹ Teke Ojejoje, bu Nchileke ayi suru t'ayi kwafu l'ugvu Horebu; be ayi wufuru kwaseru uzo, e shi eje ali uguv ndu Amoru; jekota ije l'echi-egu ono, paru eka; du egvu, unu phukotaru ono; jeye ayi erua Kadeshi-Baniya. ²⁰ Mu asu unu: "Nta-a be unu ruakwaru ali uguv ndu Amoru, bu iya bu ali, Ojejoje, bu Nchileke ayi abya ayi anunu. ²¹ Unu lekwa: le Ojejoje, bu Nchileke unu nuakwaru unu ali ono. Unu tugbukwaa je anata ali obu, bu iya bu iphe, Ojejoje, bu Nchileke ke nna ayi oche phe kfuru. Unu ba atsukwa egwu; ophu ehụ anmakwa unu anmanma!"

²² To du iya bu; unu awukfuta mu bya asu mu l'o kakwa mma t'ayi foto ndu e-vutaru ayi uzo; jeeru ayi ngge l'ali ono; k'ophu ephe a-bya akaru ayi uzo, ayi e-shi; me mkpukpu, ayi e-shitsua.

²³ Iphe ono, unu kfuru ono adu mu mma nshinu. Mu abya afota umadzu iri l'ebo; onye lanu l'iphe bu ikfu, nonu. ²⁴ Ndu ono atugbua shia uzo ali uguv ono; lufuta nsuda Eshukolu; gekota ngge l'ali ono. ²⁵ Ephe hatsuaru akpuru oshi, no l'ali ono wota wolataru ayi; bya asu ayi: "L'ali ono, Ojejoje, bu Nchileke ayi abya ayi anunu ono dukwa mma."

Ndu Ízurelu ekwefuru Ojejoje ike

²⁶ Obenu l'unu nutsuaru iya; bya ekwefu ike ejeje; jika ome iphe, Ojejoje, bu Nchileke ayi suru t'unu mee. ²⁷ Unu anodu l'ulo-ekwa unu wata ogu aphu; su: "Le Ojejoje be unu dukwa ashi; l'o kwa iya meru iphe, o dufutaru unu le Ijiputu; woru unu ye ndu Amoru l'eka t'ephe gbushia." ²⁸ Unu asu: "?Bu awe be unu e-je nta-a; keshinu unwunna unu mewaru; meji ekofu unu? Ke l'ephe suru le ndu bu l'ali ono kakwa ayi ike; kakota ayi ogologo; mkpukpu ephe abugbaaru oke mkpukpu, mgbodo iya etsu l'igwe. Ophu ka njo aburu l'ephe phuru ndu shi l'eri Anaku l'eke ono."

²⁹ Mu asu unu: "Te meji ba awakwa unu awawa! Unu ba atsukwa ephe egvu." ³⁰ Le Ojejoje, bu Nchileke unu, bu onye vutaru unu uzo be a-lu-chitaru-a unu ogu; ege ono, o lu-chitaru iya unu le Ijiputu ono; bu ophu unu gude enya unu phu. ³¹ O lu-chitaru iya unu l'echi-egu; eke unu phuru ege Ojejoje, bu Nchileke unu hetaru unu ege nna ehetaje nwatibe iya-a; hee unu gbururu jeye unu erua eke-a.

³² E guderu l'o du ege ono; unu ajikale-e okweta ke Ojejoje, bu Nchileke unu ono, ³³ bu iya vutaru unu uzo l'ije unu; buru iya anoduje eleru unu enya l'eke unu a-kpobe ulo-ekwa ono. Onye abuje; o -be l'enyasi; yo muberu unu oku; teke o beru l'eswe; yo doberu unu urukpu; shi ege ono ekoshi unu uzo, unu a-nodu eshi.

Ojejoje ahụ ndu Ízurelu ahụhù
(Ógú 14:20-45)

³⁴ Ojejoje anya iphe, unu kfuru; ehu eghulaha ya eghughu; yo ria angu; su: ³⁵ “L’ẹ to dudu m’o bu onye lanu le ndu ejo ogbo-a, byaru bya e-gude enya phu egiri ali ono; mbu ali ono, ya riru angu le ya a-nu nna unu oche phe ono; ³⁶ gbahaa Kálebu Jefune. Yebedua a-phu iya. Iphe bu eke o dzoru okpa l’ali ono be ya a-nu iya yele unwu iya. Ishi iya aburu l’o gude obu iya l’o ha l’etso Ojejoje.”

³⁷ O bukwaphu l’okfu ehu unu meru; ehu eghulaha Ojejoje eghughu l’eke mu no. Yo su: “Le mbedua ta abahukwa iya phu. ³⁸ L’o bu Joshuwa Nunu, bu onye eyejeru mu eka a-bahu iya.” Wo te mu mekwaa t’obu shihu Joshuwa ike; ke l’o bu yebedua e-du ndu Izurelu t’ephe je anata ali ono t’o buru nk’ephe. ³⁹ A bya l’unwegirima ke nshii; mbu ndu ophu unu suru l’aa-kpu le ndzu; mbu unwegirima ndu ophu e-ta amadua iphe, du mma; l’ophu du eji teke ono; o bu ephebedua a-bahu l’ali ono. O bu ephebedua be ya a-nu ali ono t’o buru okè-iphe ephe. ⁴⁰ A bya l’unubedua; unu laphukwa azu. Unu wukwaru; shia uzo echi-egu lashia l’uzo Eze Enyimu Uwe.

Eemekputa ndu Izurelu (Ógú 14:39-45)

⁴¹ To du iya bu; unu eyeeru iya onu; su: “L’unu mesweekwaru Ojejoje. L’unu e-je alua ogu ono; mekota iphe, bu iphe, Ojejoje, bu Nchileke ayi suru t’unu mee.” Ya ndono; unu atuko l’unu ha kwakobe k’ogu; l’ari l’obahu l’ali ugvu ono du nph.

⁴² Ojejoje asu mu: “Te mu kfuru unu t’unu be ejekwa abahu; ophu unu ‘ejekwa olu ogu. Ishi iya aburu le ya ta anokwa unu l’azu. Ndu ohogu unu e-mekputakwa unu.”

⁴³ Mu ekfugeeru iya unu; unu ta anga nchi. Unu ekwefuru Ojejoje ikè; ngabaru eka jeshia l’ali ugvu ono. ⁴⁴ Ndu Amoru, bu l’ali ugvu ono awufuta bya etso unu ogu. Ephe eripyabe unu l’o bu engu; chia unu tsube le Séyi jeye le Homa; gbushia unu. ⁴⁵ Unu alaphuta azu bya egude ekwa raku Ojejoje; ophu o yeduru unu onu; to ngaru unu nchi. ⁴⁶ Yo buru iya bu l’unu anodu le Kadéshi; noo ya odu.

2

Ndu Izurelu agha ngvudangvu l’echi-egu

¹ Ayi aghazia; wu-phu azu l’echi-egu; shia uzo Eze Enyimu Uwe, bu iya bu ege Ojejoje suru mu t’ayi mee ya. Ayi aghaa ngvudangvu; noo anono l’ali ugvu Séyi l’eke ono.

² Ya ndono; Ojejoje asu iya: ³ “L’unu gapheshitawaru l’ali ugvu-wa. Iphe, unu e-me nta-a bu t’unu shia uzo isheli. ⁴ Qwaa iphe, ya e-kfuru ndu Izurelu. “Te ya kfuru unu le nta-a be unu abyawa osweta eke unwunna unu; mbu ndu awa Iso bu l’ali Séyi. Ephe a-nodukwa atsu unu egvu; ole; unu kwabekwaru onwunu enya! ⁵ Unu be etsokwa ephe ogu. Ishi iya aburu l’ẹ to dukwa ali ephe m’oo nanu, ya a-nu unu; m’o -ruhuru; o buru eke ha l’o bu ntụ-okpa lanu. Ya nuakwaru Iso ali ugvu Séyi ono t’o buru nk’iya. ⁶ O bu okpoga be unu e-gudeje zuta ephe nri; bukwaruphu okpoga be unu e-gudeje zuta ephe mini angungu.”

⁷ Ojejoje, bu Nchileke unu gookwaru unu onu l’iphe, bu iphe, unu yeru eka unu. Yo buru Nchileke ono letakotaru unu enya l’ije, unu jekotaru

l'eze echi-egu-wa. L'ime ukporo afa labu-a be Ojejoje, bu Nchileke nonyabekotaru unu; t'o nwe iphe, uko iya dujeru unu m'oo nanu.

⁸ Yo buru iya bu l'ayi abya esweta eke unwunne ayi phe ono, bu iya bu ndu awa Iso bu l'alí Séyi. Ayi agbado uzo Araba ophu shiru uzo nsuda Élatu; bya agbado uzo Ezeyonu-Géba; shia uzo echi-egu Móabu tugbua.

⁹ Ya ndono; Ojejoje asu mu: "T'ayi ba achokwa ndu Móabu okfu; ophu ayi 'etsokwa ephe ogu; ke l'e to dukwa ali ephe m'oo nanu, ya anu ayi; keshinu ya wowaru ali Aru nu ndu awa Awá Lótu t'o buru nk'ephe."

¹⁰ Ndu shi buru l'eke ono bu ndu Emimu. Ephe bu ndu ike; dukwaphu l'igwe. Ephe hatsulephu ogologo ogologo l'obu ndu Anaku. ¹¹ Ndu Emimu be eekuje ndu awa Réfa, bukwapu ege aasuje le ndu Anaku bu. Obekwanu le ndu Móabu ekuje ephe ndu Emimu. ¹² Ndu Hóru shikwapu buru l'alí Séyi. Obenu le ndu awa Iso nataru ephe ali ono; mee ephe; ephe aburu kpurupyata l'ifu ephe l'eke ono. Ephe abya ebuchia ali ephe ege ndu Ízurélu buchiru ali ono, Ojejoje nuru ephe t'o buru nk'ephe ono.

¹³ "To du iya bu; Ojejoje asu: 'Unu wu-lihu je adaghaa Enyimu Zeredu ono.' Ayi awu-lihu je adaghaa ya."

¹⁴ Tsube le teke ayi gbeshiru le Kadéshi-Baniya jeye teke ayi jeru je adaghaa Enyimu Zeredu; be bu ukporo afa l'afa iri l'esato. Tsube rua teke ono; be ogbo, shi dzua oje ogu le Ízurélu nwushihukotawaru, bu iya bu iphe, Ojejoje riburu le ya e-me. ¹⁵ Ishi iya aburu le Ojejoje daburu ephe eka l'odu ndu Ízurélu jeye ephe agvu.

¹⁶ Onwu egbugetsulephu ndu Ízurélu, ndu ophu dzuru oje ogu; ¹⁷ Ojejoje asu mu: ¹⁸ "Ntanu be unu e-sweta Aru, no l'alí ndu Móabu. ¹⁹ Ole; teke unu ruru l'alí ndu Amonu; unu ba achokwa ephe okfu; unu te etso ephe ogu. Ishi iya bu l'e to dudu ali ndu Amonu, ya bya anu unu. Ali obu be ya nwaru ndu awa Lótu t'o buru nk'ephe."

²⁰ Eke ono be eekujekwaphu ali ndu awa Réfa. Bu iya bu l'oo ndu Refa shi buru iya teke ndiche. Ndu Amonu anoduje eku ephe ndu Zamuzumimu. ²¹ Ndu ono shi buru ndu ike. Ephe du l'igwe; bya abukwaruphu ndu hagbaa ogologo l'o bu ndu Anaku. Obenu le Ojejoje mebyishiru ephe l'ifu ndu Amonu. Ndu Amonu achifu ephe; bya ebuchita eke ephe shi buru. ²² O kwaphu ege ono be Ojejoje meru iya ndu awa Iso, shi buru l'alí Séyi. O gbushiru ephe ndu Hóru, shi buru l'eke ono. Ndu awa Iso achifu ephe bya ebuchita eke ephe shi buru gbururu jeye ntanu. ²³ O kwaphu ege ono b'o muru ndu Avimu, shi bugbaaru l'unwu mkpukpu mkpukpu, noru jeye le Gáza. Ephebedua be ndu Kafuto, shikwapu Kafuto wufutaru bya egbugee; bya ebuchia eke ephe shi buru.

*Ízurélu alu-gbu Sihonu, bu eze ndu Amoru
(Ógú 21:21-30)*

²⁴ Ojejoje asu mu: "Unu gbeshi ije je aghabua nsuda Amonu. Unu lenu; ya wookwaru Sihonu onye Amoru, bu eze ndu Heshibonu yele ali iya ye unu l'eka. Unu je etso ephe ogu; wata ephe achifu. ²⁵ Tsube ntanu be ya e-me te iphe bu mbakeshi, no le mkpuli igwe; wata unu otsu egvu; mbu t'ephe tuko l'ephe ha wata onma kpakpakpa l'eke unu no. Ephe a-nu iphe, unu eme; meji agbabuhu ephe; ehu awata ephe onma kpakpakpa l'eke ephe atsu egvu."

²⁶ “Tọ ọ́ ọ́ yia ọ́; mu eshi l’echi-ẹ́gu Kedemotu zia ndu ozi t’ẹ́phe je ezia Sihonu, ọ́ eze ndu Hẹ́shibonu ozi nchị-odoo; sù yia: ²⁷ ‘Byiko t’ayi swetaru l’alì unu. Ẹ́ke ayi e-shi nwẹnkinyi ọ́ l’eze oje unu. Ayi ta ahakwa eze oje ono; swia ya l’ụzo ọ́do. ²⁸ Nri, ayi e-ri; mẹ́ mini, ayi a-ngụ ọ́ ọ́ kpoga bẹ́ ayi a-kwụje unu gude zùta yia. Iphe, ayi aro unu nwẹnkinyi ọ́ t’ayi dzoo ọ́kpa l’alì unu sweta. ²⁹ Unu haaru ayi t’ayi swee; je esweta Ẹ́nyimu Jọ́danu bahù l’alì ono, Ojejoje, ọ́ Nchileke ayi anụ́ ayi ono.’ Ọ́ yia ọ́ ẹ́ge ndu awa Íso, bu l’alì Séyi; mẹ́ ndu Móabu, bu l’alì Aru haru ayi; ayi esweta.” ³⁰ Obenu lẹ́ Sihonu, ọ́ eze ndu Hẹ́shibonu jikaru t’ayi be eswetashi. Ishi yia aburù lẹ́ Ojejoje, ọ́ Nchileke unu meru t’obu buru yia obu-mkpuma; mbù t’obu kpọ́chia ya akpọ́chi; k’ọ́phu ee-shi ẹ́ge ono t’o woru yia ye unu l’ẹ́ka; ọ́nu-a ya ọ́ ẹ́ge ọ́ ọ́ ntanụ́-a.

³¹ Ojejoje asù mu: “Tẹ́ mu lenu; lẹ́ ya wataakwaru oworu Sihonu yẹ́le alì yia ye ayi l’ẹ́ka. T’ayi watakwa yia alùta; k’ọ́phu alì Sihonu a-burù òkè-iphe ayi.”

³² Tọ́ ọ́ ọ́ yia ọ́; Sihonu yẹ́le ndu nk’iya l’ẹ́phe ha awufuta bya etso ayi ọ́gu lẹ́ Jahazu. ³³ Ojejoje, ọ́ Nchileke ayi eworu yia ye ayi l’ẹ́ka; ayi alù-gbua ya; lù-gbua unwu yia; lù-gbua ndu nk’iya yia l’ẹ́phe ha. ³⁴ Ayi anakọ́ta mkpukpu lẹ́ mkpukpu yia l’ọ́ ha teke ono; mebyishikota yia l’ọ́ha. Unwoke; unwanyi; l’unwegirima ta adudu onye wafuru nù. ³⁵ Elu; mẹ́ iphemiphe ọ́bule ọ́do, ayi lùtaru l’ọ́gu lẹ́ mkpukpu ono, ayi mekputaru ono bẹ́ ayi gworu; yọ́ buru nk’ayi. ³⁶ Tsube lẹ́ Árowa, nọ́ l’aguga nsùda Amọ́nu; mẹ́ lẹ́ mkpukpu ono, nọ́ l’aguga nsùda Amọ́nu ono je akpaa l’alì Giledu ta dudu m’ọ́o mkpukpu lanù, kpajeru ayi ẹ́ka; kele Ojejoje, ọ́ Nchileke ayi tũko yia l’ọ́ ha nũkota ayi. ³⁷ Obenu l’alì ndu Amọ́nu; mẹ́ alì, nọ́ l’iku Ẹ́nyimu Jábọ́ku; mẹ́ lẹ́ mkpukpu, nọ́gbaa l’alì ugvu bẹ́ ayi te ejedu; mbù iphe ọ́ ẹ́ke ono l’ọ́ha, Ojejoje, ọ́ Nchileke ayi buchiru t’ayi be eje ono.

3

Aalù-gbu Ọ́gu, ọ́ eze ndu Báshanu (Ógú 21:31-35)

¹ Tọ́ ọ́ ọ́ yia ọ́; ayi abya aghaa ifu tũgbua ụzo Báshanu. Ọ́gu, ọ́ eze ndu Báshanu; achita ndu alì yia byakfutashia ayi ọ́gu lẹ́ Edereyi. ² Ojejoje asù mu: “Unu ba atsukwa yia egvu; kele ya wowaru yia ye unu l’ẹ́ka; yẹ́bedua yẹ́le ndu alì yia l’ẹ́phe ha; mẹ́ alì yia. Unu mee ya iphe, unu meru Sihonu, ọ́ eze ndu Amọ́ru, bu lẹ́ Hẹ́shibonu.”

³ Ya ndono; Ojejoje, ọ́ Nchileke ayi eworu Ọ́gu, ọ́ eze ndu Báshanu; mẹ́ ndu alì yia l’ẹ́phe ha ye ayi l’ẹ́ka. Ayi egbua ẹ́phe ogbu ẹ́kfu; k’ọ́phu bu l’ẹ́ to nwedu ẹ́phe onye wafuru nù. ⁴ Ayi anatakọ́ta iphe ọ́ mkpukpu nk’iya l’ọ́ ha teke ono. L’ime ọ́kporo mkpukpu eto, o nweru; b’ẹ́ tọ́ dudu mkpukpu yia ono m’ọ́o nanù, ayi haru; mbù alì Agọ́bu l’ọ́ ha; ọ́ yia bu alì-eze Ọ́gu l’alì Báshanu. ⁵ Mkpukpu ono l’ọ́ ha; b’ẹ́ gude upho-mkpuma kpù-phekota mgburumgburu; yọ́ ha l’eli. A bya eyekota mgbo-igwe l’ọ́nu-abata yia; yekota yia iphe eegudeje atuchi yia atuchi. Ayi lù-takwaruphu igweligwe mkpukpu ndu ọ́do, ẹ́-te gudedu upho-mkpuma kpua. ⁶ Ayi meru mkpukpu ono l’ọ́ ha; yọ́ buru kpurupyata; ọ́ yia bu ẹ́ge ayi meru kẹ́ Sihonu, ọ́ eze ndu Hẹ́shibonu; mbù l’ayi tũko unwoke ẹ́phe; unwanyi ẹ́phe; mẹ́ unwegirima ẹ́phe l’ẹ́phe ha gbushikota. ⁷ Elu ẹ́phe; mẹ́ iphe ọ́, iphe ẹ́phe nweru enweru l’ọ́ ha bẹ́ ayi kwaru l’ọ́kwata.

⁸ O bu teke ono be ayi nataru ndu eze ndu Amoru ephe ebo ali, no l'uzo enyanwu-ahata Enyimu Jodanu; shita le nsuda Amonu jeye le Ugvu Hemonu. ⁹ Ugvu Hemonu be ndu Sayidonu ekuje Siriyonu; ndu Amoru ekuje iya Seniru. ¹⁰ Ayi natakotaru mkpukpu le mkpukpu, tukoru atukoru me ali Giledu l'oha; ali Bashanu l'oha jeye le mkpukpu Saleka yele Edereyi, tukokwaphu tsoru l'ali Bashanu; eke Ogu shi buru eze.

¹¹ O bu Ogu, bu eze ndu Bashanu nwenkinyi iya; be shi phodu nu le ndu eri Refa. Iphe-azee ya bu igwe b'e gude mee ya. Ogologo iphe-azee obu du nkwo-eka tete. Usa iya adu nkwo-eka eno; mbu nkwo-eka mmanu. Iphe-azee ya obu no le Raba l'ali ndu Amonu jeye ntanu-a.

*Eke ali ono
(Ogu 32:1-42)*

¹² Ayi aluta-gelephu ali ono teke ono; mu eworu uzo ishieli mkpukpu Arowa, no l'iku nsuda Amonu yele nkere-ebo ali ugvu Giledu me mkpukpu, nokota iya nu; nu ndu ikfu Rubenu; me ndu ikfu Gadu. ¹³ Mu abya eke ndu ikfu Manase ebo; wota ali Giledu ibyiya ophu wuduru nu; mee ali Bashanu l'ophu; eke shikota buru ali-eze Ogu; nu okè lanu le ndu ikfu Manase ono.

Agobu gbaa mgburumburu l'ali Bashanu be eekuje ali ndu awa Refa. ¹⁴ Jayi, bu onye ikfu Manase be luta-kotaru ali Agobu ono l'o ha jeye l'oke ephe le ndu Geshu; me ke ndu Maaka. Yo woru mkpukpu, nokota l'ali ono gua onwiya: Havotu Jayi. Yo buru iphe ono be eke ono aza jeye nta-a.

¹⁵ Makiru; yebedua be mu nuru ali ndibe Giledu. ¹⁶ A bya abya le ndu ikfu Rubenu; me ndu ikfu ke Gadu; ephebedua be mu nuru ali, no tsube le Giledu jeye le nsuda nsuda Amonu. O bu l'echi nsuda ono be okè iya kparu. Mu anukwaphu ephe ali ophu shi l'eke ono noo jeye le Enyimu Jaboku; bu iya bu eke ali ndu Amonu kparu. ¹⁷ Mu anukwaphu ephe nsuda Jodanu; tsube le Kineretu jeye nsuda eze enyimu Jodanu, bu iya bu Eze Enyimu Unu, no l'okpa-ugvu Pishiga l'uzo enyanwu-ahata iya. Yo buru Enyimu Jodanu bu okè iya.

¹⁸ Mu abya ataru iya unu l'ekemu teke ono; su: "Ojejoje, bu Nchileke unu nukwaru unu ali-a t'o buru nk'unu. T'unwoke unu ndu ike du k'ogu kwakwaa onwephe k'ogu; vuru unwunne unu ndu Izurelu uzo daa Enyimu Jodanu. ¹⁹ Ole; t'unyomu unu; unwu unu; me iphe bu elu unu; te ndu onanu nodukwa le mkpukpu ono, mu nuru unu ono. Le mu makwaru-a l'elu unu ha nshinu. ²⁰ Unu tsokwaru ephe je ogu gbururu jeye teke Ojejoje e-me t'okpa rua ephe ali l'o bu unubedua; mbu teke ephe a-nata ali ono, Ojejoje abya ephe anunu l'azu Enyimu Jodanu azu iya ophu ono. E-megee; onyenonu l'unu ha alashiwaru azu l'oke-ali ophu mu nuru iya."

²¹ Mu abya ekfuaru Joshuwa teke ono su iya: "Le nta-a b'o gudewa enya iya phu iphe, Ojejoje, bu Nchileke unu meru ndu eze ebo-wa. O kwaphu ege ono be Ojejoje e-mekota ali-eze ophu nokota l'azu enyimu azu iya ophu unu eje phu. ²² Unu ba atsukwa ephe egvu; ke l'o kwa Ojejoje, bu Nchileke unu l'onwiya l'a-luru unu ogu obu."

Eekfuru Mosisu l'o bahudu le Kénanu

²³ Mu abya aruo Ojejoje teke ono; su iya: ²⁴ "Nggube Nnajiufu, bu Ojejoje; nta-a bi watawaru okoshi mube nwozi ngu ege i habe nshinu; me ege okpu-ike ngu habe. ?Nanu agwa, no l'imigwe; m'o bu ophu no le mgboko,

a-dụ ike omeshi iphe, ha nshinu ege-a iime-a? ²⁵ Byiko; hanụa mu tẹ mu swee ẹnyimu-wa je aphụ ẹgiri alị ono, nọ l'azụ Ẹnyimu Jódanu azụ iya ọp̄hu ono; mbụ ẹgiri alị ugvu ono yẹle alị ugvu Lébanọnu!”

²⁶ Obenu l'ọ bụ okfu ẹhu unu bẹ meru; Ojejoje atukoshi mu oke ẹhu-eghughu iya; tọ kwe ngabẹru mu nchị. Ojejoje asụ mu: “L'ọ dzuwakwaru. Tẹ mu be ekfuhekwa iphe ono, mu ekfu ono ọdo! ²⁷ Wo mu tẹ mu nyihu ugvu Pishiga; lee ẹnya l'uzo ẹnyanwu-arịba; lee l'uzo isheli; lee l'uzo ọhuda; lee l'uzo ẹnyanwu-ahata. Lekota ẹnya l'alị ono; kẹ lẹ mu ta adakwa Ẹnyimu Jódanu-a lufu azụ iya ọp̄hu. ²⁸ Ole; tẹ mu zia Jóshuwa t'obu shihu iya ike; t'ẹ b'ọ teshi etete; kẹ l'ọo yẹbedua a-bụ onye ishi; dua ndu-a t'ephe lufu azụ iya ọp̄hu je enweru alị ono, mu a-phụ ono.”

²⁹ Tọ dụ iya bụ; ayi anọshia lẹ nsụda ono, nọnyabe mkpukpu Bétu-Peyọ?

4

Mósisu ekfu tẹ ndu Ízurelụ meje iphe a tũru l'ekemu

¹ Unubẹ unwu Ízurelụ; unu ngabekwa nchị tẹ mu zia unu iphe, Ojejoje toru ọkpa iya sụ tẹ eetsoje yẹle iphe, ọ sũru t'emeje. Unu mejekwa ekemu-wa; k'ophu unu a-nọdu ndzụ; je alũta alị ono; mbụ alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke nna unu phẹ abya unu anũnu ono. ² Unu te eyekwakwa iphe, l'okfu-a, mu ekfuru unu-a. Ọp̄hu unu ahabotakwa iya iphe; k'ophu unu a-nọdu eme ekemu Ojejoje, bụ Nchileke unu, bụ ekemu ono, mu atũru unu ono.

³ Unu gudewa ẹnya unu phụ iphe, Ojejoje meru l'okfu ẹhu agwa Bálụ-Peyọ; mbụ lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu meru iphe bụ ndu shi l'ime unu tsoru ọmarali Bálụ-Peyọ; balahaaru iya ẹja; ẹphe abukotaru kpurupyata.

⁴ Obenu l'unubedua l'unu ha, bụ ndu nọshiru ike lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu bẹ nọ ndzụ rua ntanụ-a.

⁵ Unu lekwa; mu ziakwaru unu iphe, Ojejoje toru ọkpa iya sụ t'e etsoje; bya ezia unu iphe, ọ sũru t'e emeje, bụ iphe Ojejoje, bụ Nchileke mu sũru tẹ mu zia unu; k'ophu unu a-nọduje eme iya l'alị ono, unu eje alũta ono.

⁶ Unu dobekwa ekemu ono; l'eme iya ememe; kẹ l'ọo ya e-koshi l'unu maru iphe; buru iya e-me t'iphe dojee unu ẹnya l'ifu ndiphe, bụ iya bụ ndu emekochaa nua iphe ono l'ọ ha, Ojejoje toru ọkpa iya ono; kfulahaa; sụ: “Ọkpobe okfu bụ lẹ mba-a, ha nshinu ege-a bukwa mba, maru iphe; buru mba, iphe edoje ẹnya!” ⁷ ?Nanụ ọhodo, ha nshinu, agwa ẹphe nọnyabe ntse ọkpobe anọnyabe ege Ojejoje, bụ Nchileke ayi anọnyabeje ayi mẹ ayi raku iya? ⁸ Tẹmanu; ?nanu ọhodo, habaa nshinu, nweru ekemu, dũ mma l'ọ bu ndu ọwaa, mu atũshiru unu ntanụ-a.

⁹ Ọ bũlephu t'unu kwabẹru onwunu ẹnya; unu eleta ndzụ unu ẹnya ọkpobe eleta; a nọnyaa; unu zahaa iphe, unu gude ẹnya unu phụ; mbụ t'ẹ b'ọo-lufukwa unu alufu l'ọkpoma jeye teke unu a-nọ-bebe. Ọ bũchia t'unu zia ya unwu unu; zia ya unwunwa unu phẹ. ¹⁰ Unu nyatakwa mbọku ono, unu vudo Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ifu l'ugvu Hórebu ono; mbụ mbọku ono, ọ sũru mu: “Tẹ mu kua ndu Ízurelụ t'ephe dzukobe l'ifu iya; t'ephe nua olu iya; k'ophu ẹphe a-mũta ege ẹphe e-shije akwabẹ iya ugvu; jeye teke ẹphe a-nọ-bebe l'alị ono. Iphe ono bẹ ẹphe e-zikwaphu unwu ẹphe.”

¹¹ Ya ndono; unu abya akpirta ntse bya evudo lẹ mgboro ọkpa ugvu ono; ọku, enwu phophopho l'eli ugvu ono ebulihuje ebulihu; rua igweli. Urukpu atsọ-kputa; ọchị agbakọta l'ekemeke ọbule. ¹² Ojejoje eshi l'ọku ono l'ekfu anụ unu. Unu anụ olu iya; ọbule unu ta phũdu onye ekfu iya nũ. Ọ bũlephu olu iya nwenkinyi bẹ unu nũru. ¹³ Yọ bya atokashiaru unu

ogba-ndzụ iya; sụ t'unu dobe iya, bụ iya bụ ekemu iri ono; bya ewokwaru iya phụ deeru unu lẹ mkpuma ẹbo, dugbaa balibali. ¹⁴ Ojejoje abya ekfuru mu teke ono; sụ mu tẹ mu zia unu iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje yeke iphe, ọ sūru t'emeje; k'ophu unu a-nọdu eme iya l'alị ono, unu esweta l'je enweru ono.

Ebuchi kẹ ọgwa nte

¹⁵ Oo ya bụ; keshinu ẹ-tọ dudu ụgbugba iphe, unu phuru mbọku ono, Ojejoje shi l'ọku kfuru yeru unu l'ugvu Họrebu ono; unu kwabekwaru onwunu ẹnya. ¹⁶ Unu kwabekwa ẹnya; t'unu be egude opyi ntẹkpe merua onwunu; mbụ pyia ntẹkpe doberu onwunu; m'o -ruhuru; ntẹkpe ọbu dū idagha; mbụ t'ẹ b'o yekwaru nwoke; t'o yeru nwanyi. ¹⁷ T'ẹ b'o yekwaru anụ, nọ lẹ mgboko; t'o yeru nwenu, ephe l'eli; ¹⁸ t'o yeru iphe, akpụ l'epho; t'o yeru ẹma, bu lẹ mini. ¹⁹ Unu kwabekwa ẹnya; t'ẹ b'ọ bụ: unu -palia ẹnya l'imeli phua ẹnyanwu; m'ọ bụ ọnwa; m'ọ bụ mkpọkpodo; mēwaru iphemiphe ọbule ọdo, nọkata l'akpamigwe; yọ gulahaa unu t'unu baaru iya eja; wataru iya ojeru ozi; mbụ iphemiphe ọbule ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu meru; keeru iphe, bụ ndu nọ lẹ mkpuli igwe-wa. ²⁰ Unubedua bẹ Ojejoje lotaru l'ofuta l'ọ-tata-kfukfu ọku, adazaje mgboro-igwè; mbụ l'o dufataru unu l'alị l'jiputu t'unu bụru iya ndu o ketaru l'òkè; ege unu bụ iya ntanụ-a.

²¹ Tẹmanu; mbedua bẹ Ojejoje gudewa okfu-ẹhu unu wofataru mu ẹhu-eghughu iya: bya eriru angu ye iya: lẹ mu te eswedu Ẹnyimu Jódanu; ophu mu 'abahudu l'ẹgiri alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu nuru unu t'ọ bụru okè iphe unu ono. ²² Lẹ mu nwuhufutaje l'alị-a; tọ dū iphe, e-me tẹ mu swee Ẹnyimu Jódanu. L'ọo unubedua a-daghata iya je enweru ẹgiri alị ono. ²³ Unu kwabekwa ẹnya t'unu ba azaha ndzụ Ojejoje, bụ Nchileke unu meru; unu l'iya agbaa. T'ẹ b'ọ dukwa iphe ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu sūru t'unu ba abashiru eja ono, unu a-kpụ; m'ọ kwanu pyia ntẹkpe, yeru iya nū; ²⁴ kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu bụ ọku, enwu enwunwu; bụru Nchileke, eko okopho.

²⁵ O -būru l'unu butsuaru l'alị ono; nọo ọdu; nọdu iya mūshia unwu; nọdu iya mūshia unwu-nwanwa; bya etsube teke ono mebyishilahaa onwunu; mbụ je akpua ntẹkpe; m'o -ruhuru; ọ dū idagha; shi ege ono melahaa iphe, dū eji l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu bya akpatsua ya ẹhu-eghughu; ²⁶ b'ẹ tọ dukwa ege unu anọ-beru; unu alakota l'iyi l'alị ono, unu abya ọda Ẹnyimu Jódanu eje anata ono. Unu te ebukwa iya ụlori; unu aburu kpurupyata. Mu l'ekukwa igwe; l'alị t'ephe buru ndu ekebe ntanụ. ²⁷ Ojejoje a-chikashi unu; unu edzuru iphe bụ ọhamoha. Yọ bụru nwochi-l'eka madzụ l'unu e-mekochaa wafu l'iphe bụ mbakeshi ono, Ojejoje a-chiru unu ghaa ono. ²⁸ L'ẹke ono bẹ unu a-baru agwa, madzụ gude ẹka mee eja; mbụ agwa, e gude mkpuma; mē oshi mee; tọ phụ ụzo; tọ nū iphe lẹ nchị; too ri nri; tọ nū nshishi iphe. ²⁹ Ole; unu -nọdu l'ẹke ono chọo Ojejoje, bụ Nchileke unu bẹ unu a-chotakwa iya-a; m'ọ buri l'unu gude obu unu l'ọ ha; gude ndzụ unu l'ọ ha chọo ya. ³⁰ Teke unu jelahaaru iphe-ẹhuka ono; mbụ teke iphemiphe ọbule-a wukotaru kpua unu b'o -rua l'ikperazu iya bẹ unu a-ghakobe; woru ifu ghaaru Ojejoje, bụ Nchileke unu; bya emelahaa okfu iya. ³¹ Lẹ keshinu ophu Ojejoje, bụ Nchileke unu bụ Nchileke, aphuje imiko; b'ẹ tọ jikakwa unu; ophu oomebyishikwa unu; ophu ọozahakwa ndzụ ono yeke nna unu oché phẹ gbaru ono, bụ ophu o riru angu yeru ephe.

Ọo Ojejoje bụ Nchileke

³² Unu gbeshi kpaa ishi iphe, meru l'oge ọhazu; ọmanu a mụa unu; mbụ keshinu teke Nchileke keru madzụ lẹ mgboko. Unu kpaedu ishi ono jeye l'ẹke igwe beru; alị eberu; unu amaru mę iphe, ha nshinu ege-a; ? o mejehawaru. Ọdo aburu t'a maru; ?m'o nweru ẹtu iya ọdo, nonu. ³³ ? O nweru ndu ọdo, nujewaru eke Nchileke shi l'ọku l'ekfu okfu; ege-a unu nuru iya unubedua; metsua ọdu ndzụ? ³⁴ ?T'o nweru agwa, tujeru ama ọnafuta mba, nọ l'eka mba ọdo doberu onwiya; bya egude iphe-ophulenya; mę iphe-ohubama, dugbaa biribiri; gude ọgu; gude ike; mę agburu-ẹhu iya yele oke n-yemegvu; egbe iya ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu meru unu lẹ Ijiputu, unu gude ẹnya unu phu ono? ³⁵ E koshiru unu iphe ono; k'ophu unu a-maru l'ọo Ojejoje bụ Nchileke; l'ẹ tọ dughedu Nchileke ọdo, dụ nụ. ³⁶ Ọ bụ l'imigwe b'o shi mee t'unu nua olu iya; shi ege ono; l'ọo unu ẹka lẹ nchị. Yo koshi unu ọ-ta-kfukufuku ọku iya l'eliphe; unu anụ olu iya, o shi l'ime ọku ono ekfu. ³⁷ Ọo l'o yeru nna unu oche phẹ obu; bya afọta ikfu ẹphe; kparu iphe yebedua l'onwiya gude eze ọkpehu iya ono, dū egvu ono; dufuta unu lẹ Ijiputu; ³⁸ bya achifuru unu ndu ọhodo, kagbaa unu nshinu; ka unu ike; bya edubata unu l'alị ẹphe ono; woru iya nū unu t'ọ buru ọkè-iphe unu, bunu iya bụ ege ọ dū ntanụ-a.

³⁹ Iphe unu a-maru ntanụ, bụ iphe unu e-yekwaphu l'okpoma; bụ l'ọo Ojejoje bụ Nchileke l'imigwe ophu nọ l'imeli; bya aburu iya lẹ mgboko ophu nọ iya lẹ mkpuli. Ẹ tọ dughedu Nchileke ọdo, nonu. ⁴⁰ Ọo ya bụ; t'unu tsojekwa iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje yele iphe, ọ sọru t'e emeje, bụ iya bụ iphe, mu ekfuru ntanụ-a; k'ophu iphe a-duru unu lẹ mma; duru unu unu ndu ophu tso unu l'azu; mę k'ophu unu a-ka nka l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anunu t'ọ buru nk'unu gburu jeye lẹ gburu ono.

Mkpukpu a -gbabe; a dzuru

(Ógú 35:9-34; Dit 19:1-13; Jós 20:1-9)

⁴¹ Tọ dū iya bụ; Mosisu ewofuta mkpukpu ẹto dobe iche l'uzo ẹnyanwu-ahata Ẽnyimu Jọdanu; ⁴² ẹke onye gburu madzụ ibe iya; l'ẹ b'o lebezi ẹnya a-gbajeru laa; m'ọ buru lẹ yele onye ọbu ta dūhaada l'okfu. T'onye dū ege ono gbaru laa lẹ mkpukpu lanu lẹ mkpukpu ẹto ono; je anọdu zeeru ndzụ.

⁴³ Ẹpha mkpukpu ono bụ: Beza, nọ l'echi-ẹgu, daburu baswangu. Ono bụ ẹke ndu ikfu Rúbenu a-gbajeru laa. Mkpukpu ọdo bụ Rámotu l'alị Giledu; bụ ẹke ndu ikfu Gádu a-gbajeru laa. Ọdo aburu Gólanu l'alị Báshanu, bụ iya bụ ẹke ndu ikfu Manáse a-gbajeru laa.

Mosisu atojashi ekemu t'o doo ẹnya

⁴⁴ Ọwaa bụ ekemu, Mosisu tọru doberu ndu Ízurelu. ⁴⁵ Ọwaa bụ iphe, Ojejoje tọru l'ekemu; bya aburu iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje; mę iphe, ọ sọru t'e emeje; mbụ iphe Mosisu kfushikotaru nū unu wu Ẽzurelu l'ẹphe shitsua l'alị Ijiputu wufuta; ⁴⁶ mbụ teke ẹphe nọ lẹ nsuda, nọ lẹ mgboro mkpukpu Bētu-Peyọ l'uzo ẹnyanwu-ahata Ẽnyimu Jọdanu; l'alị Sihonu, eze ndu Amọru, bụ onye shi buru lẹ mkpukpu Hëshibonu; mbụ onye ono, Mosisu yele ndu Ízurelu mekputaru l'ẹphe shi lẹ Ijiputu wufuta ono. ⁴⁷ Ẹphe anata alị Sihonu ono; mę alị Ogu, bụ eze ndu Báshanu. Ndu eze ẹbo ono bụ ndu eze ndu Amọru, shi buru l'uzo ẹnyanwu-ahata Ẽnyimu Jọdanu. ⁴⁸ Alị ono shi lẹ Árowa l'iku nsuda nsuda Amọnu rua

Ugву Siriyonu; bu iya bu Ugву Hemonu. ⁴⁹ O tugbukwaruphu uswe iya k'enyanywu-ahata Enyimu Jodanu; gbazitawaru l'okpa-ugvu Pishiga.

5

Ekemu iri (Awu 20:1-17)

¹ Mosisu abya ekua ndu Izurelu l'ephe ha; su ephe: Unube ndu Izurelu; unu nukwa-a iphe, Ojejoje toru okpa iya; su t'e etsoje; me iphe, o suru t'e emeje, bu iphe ya ekfu anu unu ntanu. Unu ma ya omu-ekwo; unu edobe iya edobe; l'eme iya ememe. ² Ojejoje, bu Nchileke ayi; be mekwaru; ayi l'iya agbaa ndzu l'ugvu Horebu. ³ E to bukwa nna ayi oche phe; be ephe le Ojejoje gbaru ndzu ono. O kwa ayibedua; mbu ege ayi ha, bu ndu no ndzu l'eke-a ntanu-a. ⁴ Ojejoje shikwa l'oku kfuru nu unu ifu l'ifu l'eli ugву ono. ⁵ Teke ono be ya vudo le mgbaku unu le Ojejoje; l'ekfuru unu iphe, Ojejoje kfuru; ke l'egvu oku ono guderu unu; unu te nyihu ugву ono. O suru:

⁶ "L'o kwa yebe Ojejoje, bu Nchileke unu. O bu yebedua bu onye dufuturu unu l'al'i Ijiputu; mbu l'al'i eke ono, unu shi buru ohu ono.

⁷ "Te b'o dukwa iphe odo, ii-bajeru eja; gbahaa yebedua.

⁸ "Ba apyikwa ntekpe doberu onwongu; m'o bu iphe odo, du l'o bu ophu no l'imigwe l'ephekerephe; m'o bu iphe, no l'eli al'i le mkpuli igwe; m'o bu iphe, bu le mini le mgboko. ⁹ Ba abakwaru iya eja; ophu i jekwaru iya ozi; ke le Ojejoje, bu Nchileke unu bukwa Nchileke, ekoje okopho. Oohuje ndu kporu iya ashi ahuhu k'ejo iphe, ephe meru iya; hua hua unwu ephe; hua unwu-nwanwa ephe; hua unwu nwanwanwanwanwa ephe. ¹⁰ Obenu le ya aphujeru unukurunu imiko, bu ndu yeri iya obu; l'edobe ekemu iya.

¹¹ "Be ekujekwa epha Ojejoje, bu Nchileke unu ke mkpe; ke l'onye eku epha Ojejoje ke mkpe b'e to hakwa t'e b'o nma iya ikpe.

¹² "Dobekwa mboku otu-ume nsu; bu iya bu iphe, Ojejoje, bu Nchileke unu suru te iimeje. ¹³ Abali ishingu be ii-seje akanya; jekota ozi ngu l'o ha. ¹⁴ Obenu l'abali k'esaa bu mboku otu-ume ke Ojejoje, bu Nchileke unu. Te b'o dukwa ozi, ii-jeje mboku ono. Be ejekwa ozi nggubedua; ophu unwegirima ngu ndu k'unwoke; me ndu ke nwanyi 'ejekwa; ophu unwoke, i gbaru ohu 'ejekwa; ophu unwanyi, i gbaru ohu 'ejekwa; ophu oke-eswi ngu 'ejekwa; ophu nkakfu-igara ngu 'ejekwa; ophu o dukwa elu ngu ophu e-je nu; ophu ndu byaru abyabya, no le nke ngu 'ejekwa. T'unwoke; me unwanyi, i gbaru ohu tutakwa ume ege ituta. ¹⁵ Nyatakwa l'unu shi buru ohu le Ijiputu; l'oo Ojejoje, bu Nchileke unu; be gude ike; me agburu-ehu iya dufuta unu l'eke ono. Oo ya kparu iphe Ojejoje, bu Nchileke unu l'aturu ngu iya otu ekemu; t'unu tutaje ume mboku otu-ume.

¹⁶ "Kwabeje nne le nna, muru ngu nu ugву; bu iya bu iphe, Ojejoje, bu Nchileke unu suru t'unu meje; k'ophu ii-ka nka; me k'ophu iphe a-duru ngu le nma l'al'i ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anunu ono.

¹⁷ "Be egbukwa ochi.

¹⁸ "Be erikwa ogori.

¹⁹ "Be ezikwa iphura.

²⁰ "Be ebobekwa madzu ibe ngu ibo.

21 “Be ejikwaru madzụ ibe ngu ijimenya ịe nyee ya; m'ọ bụ l'ulo iya; m'ọ bụ l'alị iya; m'ọ bụ ịe ndu ọ gbaru ohu; m'ọ bụ l'oke-eswi iya; m'ọ bụ ịe nkakfụ-igara iya; m'ọ bụ l'iphe, bụ iphe, madzụ ibe ngu nweru enweru.”*

22 Ono bụ ekemu, Ojejoje tūru nū unu l'eli ugwu l'ẹke unu dzuru edzudzu. O shi l'ọku; mē l'urukpu yele ọchi; gude olu, shihuru ike kfuru yeru unu. Ẹ tū nwehekwa iphe ọdo, o yekoberu iya ọdo. Yo woru iya dee l'eli mkpuma ebo, dū balịbali nū mu.

Ndu Ịzurelụ atsu egwu l'ugwu Sáyinayi
(Awu 20:18-21)

23 Yo be teke unu nūru olu ono l'ẹke o shi l'ime ọchi l'ekfu anū unu; ke l'ọku ono bụ l'eli ugwu ono be ootsu; iphe, bụ ndu ishi l'iphe, bụ ikfu unu iche iche yele ndu bụ ọgurenya unu awụ-kfuta mu; 24 bya asụ mu: “Nta-a be Ojejoje, bụ Nchileke ayi koshiwaru ayi ọdu-biribiri iya; mē ẹge ọ habe nshinu. Ayi nūkwaruphu olu iya, o shi l'ime ọku ono ekfu. Ntanū-a be ayi phūwaru ịe Nchileke kfuru okfu yeru madzụ; onye ọphu anọdukwadua ndzụ. 25 ?Nta-e? ?Ayị a-phū anwūhu je eye iya ishi tọo? Kē l'ejo ọku-a e-kegbushikwa ayi; mbū l'ayi -nūfua olu Ojejoje, bụ Nchileke ayi ọdo be ayi a-nwūshihukwa. 26 Ishi iya abūru l'ẹ tọ dudu madzụ mmanu, nūjearu ẹke Nchileke, nọ ndzụ; shi l'ime ọku l'ekfu okfu; ẹge-a, ayi nūru iya-a; mekochaa bya anọdu ndzụ. 27 Unu asụ mu tē mu jekfubechia Ojejoje, bụ Nchileke ayi ntse; je anūkota iphemiphe ọbule, ookfu. Teke e metsuaru; mu abya akọoru unu iphe o kfuru. L'unu a-ngabēe nchị; mee iphe, o kfuru.”

28 Tọ dū iya bụ; Ojejoje anūa iphe unu kfuru teke ono, unu ekfu eyeru mu ono; bya asụ mu: “Lē ya nūkotawaru iphe, ndu ono kfuru mu. Iphe ẹphe kfuru dukwa-a mma. 29 Ndēge ọ bụ ẹge obu ẹphe a-dūje ndono tekenteke; k'ọphu ẹphe e-shi ẹge ono l'atsu iya egwu; l'eme iphemiphe ọbule, ya tūru l'ekemu; mē iphe adūkwaru-a ẹphe ịe mma; ẹphe l'unwu ẹphe gbururu jeye ịe gbururu!

30 “Wo mu tē mu tūgbua; je ekfuru ẹphe t'ẹphe laphukotawaru azụ l'ulo-ékwa ẹphe. 31 Ole; tē nggubedua nōnyabekwa iya l'ẹke-a; k'ọphu ya a-kōru ngu iphemiphe ọbule, ya tūru l'ekemu; iphe, ya tōru ọkpa iya sū t'e etsoje; mē iphe, ya sūru t'e emeje; bụ iphe, ya e-zi ẹphe t'ẹphe meje l'alị ono, ya abya ẹphe anūnu t'ẹphe nweru ono.”

32 Ọo ya bụ; unu zikwaa obu l'alị; meje iphe, Ojejoje, bụ Nchileke unu sūru t'unu meje. Unu ba ahakwa iya; melahaa iphe ọdo. 33 Unu tūkojekwa ụzo ono shije; mbū ụzo ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu sūru t'unu shije ono; k'ọphu unu a-nọdu ndzụ; mē k'ọphu iphe a-dūru unu ịe mma; mēfua k'ọphu unu a-ka nka l'alị ono, unu abya enweru ono.

6

Iphe, a tū-doru ekemu ọbu

1 Ọwaa bụ iphe Ojejoje tūru l'ekemu yele iphe, ọ tōru ọkpa iya sū t'e etsoje yele iphe, ọ sūru t'e emeje, bụ ọphu Ojejoje, bụ Nchileke unu sūru tē mu zia unu t'unu meje l'alị ono, unu e-swe Enyimu Jọdanu; eje enweru ono; 2 mbū k'ọphu unu a-nọdu atsu Ojejoje, bụ Nchileke unu egwu; unubedua; mē unu unu; mē unwu-nwanwa unu. Mbū t'unu eme iphe ọ tōru ọkpa iya; mē iphe ọ tūru l'ekemu, bụ iya bụ iphe mu ekfuru unu

* 5:21 5:21 Awu 20:17; Róm 7:7.

t'unu meje jeye teke unu a-nọ-beru; mę k'ọphu unu a-ka nka. ³ Unubę ndu Ízurelu; unu ngabękwa nchị. Unu letakwa ęnya; mee iphemiphe ọbule ono; k'ọphu iphe a-duru unu lę mma; unu ájáá ájaja; ka l'igwe l'ęgiri alı ono, bụ iya bụ ęge Ojejoje, bụ Nchileke nna unu phę kweru unu ụkwa iya.

⁴ Unu nọa ya; unubę ndu Ízurelu! Lę Ojejoje, bụ Nchileke ayi bụlekwa iya phụ kpụu bụ Nchileke. ⁵ Ọo ya bụ t'unu gude obu unu l'ọ ha; gude ndzụ unu l'ọ ha; gude ike unu l'ọ ha yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu. ⁶ Tę ekemu-a, mu aturu unu ntanụ-a bukwaru unu eburu l'ọkpoma. ⁷ Unu zijekwaa obu l'alı kuziaru iya unwegirima unu. Unu gudeje iya l'abọru ęphe ọbo ụja teke unu nọ l'ime ụlo unu; teke unu eje ije l'esu-uzo; teke unu zę azee; mę teke unu gbeshiwaru egbeshi. ⁸ Unu gbajeru iya l'ęka t'ọ bụru iphe-ọhubama. Unu ekebeje iya ya l'ọnu-ifu; k'ọphu unu a-nyataje iya. ⁹ Unu dee ya edede l'ọkpa-ibo ụlo unu. Unu edeekwa ya phụ l'ọnu-oguzo unu.

¹⁰ Ọo ya bukwanu; teke Ojejoje, bụ Nchileke unu dubataleruphu unu l'alı ono, o riru nna unu oche phę; mbụ Ébirihamu; mę Áyizaku; mę Jékọpu angụ; lę ya a-nụ unu eze mkpụkpu mę ęgiri mkpụkpu mkpụkpu, ę ta bụdu unu kpuru iya l'onwunu; ¹¹ nukwaphu unu ụlo, iphe dụ mma jigbaaru ejiji; mbụ iphe ę-ta bụdu unu kwaru iya ye l'ụlo ono; nụ unu welu, ę-ta bụdu unu turu iya; nụ unu mgbo vayinu yele oshli olivu, ę-ta bụdu unu kọru iya. Teke ono, unu a-nọdu eri nri l'eriji ępho ono; ¹² unu kwabękwa ęnya; t'unu ba azahaa Ojejoje, bụ iya dufutaru unu l'alı Íjiputu, bụ ęke ono, unu shi bụru ohu ono. ¹³ Unu tsuje Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu. Unu jejeru iya ozi. Unu egudeje ępha iya l'eri angụ. ¹⁴ Unu be etsokwaru agwa ọdo; mbụ agwa ndu ono, bupheru unu mgburumgburu ono. ¹⁵ Lę Ojejoje, bụ Nchileke ono, bu l'ęke unu bu ono bukwa Nchileke okopho. Unu -mee ya ęge ono bę ęhu-ęghughu Ojejoje, bụ Nchileke unu a-dakfutakwa unu; mee unu; unu achihu lę mgboko-a. ¹⁶ Unu be ejekwa ọdاتا Ojejoje, bụ Nchileke unu ęge unu dataru iya lę Masa. ¹⁷ Unu túbekwa nvọ; meje iphemiphe ọbule, Ojejoje, bụ Nchileke unu sụru t'unu meje; mę iphe, ọ turu l'ekemu yele iphe, ọ tọru ọkpa iya; sụ t'unu tsoje. ¹⁸ T'iphe unu e-meje bukwaru iphe, vudo nhamunha; bụru iphe dụ Ojejoje mma l'ęnya; k'ọphu iphe a-duru unu lę mma; mę k'ọphu unu a-dụ ike bahụ je anata ęgiri alı ono, Ojejoje riru angụ lę ya a-nụ nna unu oche phę; ¹⁹ chifukotaru unu ndu ọhogu unu t'ęphe lufu unu l'ifu, bụ iya bụ ęge Ojejoje kweru ụkwa iya.

²⁰ O -rua mgbe-l'ifu; unwu unu -jja unu: "Bụ ngunu b'ọ bụ; mbụ ekemu ono, Ojejoje, bụ Nchileke ayi turu ono yele iphe, ọ tọru ọkpa iya ono; mę nsọ ono, ọ sụru t'e doje ono?" ²¹ Iphe, unu e-kfuru ęphe bụ l'unu shi bụru ohu Fero l'alı Íjiputu; Ojejoje egude ike kę ęka iya; dufuta unu. ²² Unu gudekwaphu ęnya unu phụ iphe-ọphulenyaa; mę iphe-ọhubama, dughbaa biribiri, haru kpa a kpa a, Ojejoje meru kpua alı Íjiputu; mę Fero; mę ndu alı iya l'ęphe ha. ²³ L'ọ dufutaru unu l'ęke ono; bya anụ unu alı ono, o kweru nna unu oche phę ụkwa iya ono; bya eria angụ yeru iya ęphe. ²⁴ Ojejoje asụ unu t'unu mekotaje iphe-a, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje; unu atsujekwaphu Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu; ęge iphe a-duru unu lę mma; unu akaa nka; bunu iya bụ ęge ọ dụ ntanụ-a. ²⁵ L'ọ -buru l'unu tọru ęhu; dobekota iphe bụ ekemu-a l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu; bụ iya bụ iphe ono, ọ sụru t'unu meje ono bę unu bukwa ndu doberu ęka ndoo l'ifu iya.

7

Ndibe Ojejoje
(Awu 34:11-16)

¹ Teke Ojejoje, bu Nchileke unu durutaleruphu unu l'alì ono, unu eje anata ono; bya achìshikotarun unu mkporo-òhà ono; mbù ndu Hetu; ndu Gigashi; ndu Amòru; ndu Kénanu; ndu Pérezu; ndu Hevu; wafua ndu Jebusu; bu iya bu mba ésaà ono, kakòta unu nshinu; bya aka unu ike ono; ² Ojejoje, bu Nchileke unu -woleruphu ephe ye unu l'èka; unu gbushigekwaa ephe. Unu l'ephe ba agbakwa ndzù; òphu unu 'aphukwaru ephe imiko. ³ Unu l'ephe ba alùgbakwa nwanyi. Unu be ekekwa ephe unwu unu; òphu unu alutakwaru unwu unu nwanyi l'èke ono. ⁴ Ishi iya aburu l'ephe e-mekwa unwu unu; ephe ahaa ya etsotso; wata òbaru agwa òdo éja. Teke ono be èhu-eghughu Nchileke a-bya adapyabè unu; unu aburu kpurupyata teke ono teke ono. ⁵ Owaa iphe unu e-mechia ephe ndò-ò: Unu tũko énya-ngweja ephe mebyishikòta; unu etsukposhikòta mkpuma, ephe doberu nsò; gbutsushikòta oshi nte ephe, bu Ashera. Unu akpòkòta iphe bu nte ephe òku l'òhà. ⁶ Ishi iya aburu l'unu bu òhà, duru Ojejoje, bu Nchileke unu l'è nsò. Mbù l'è Ojejoje, bu Nchileke unu fòtawaru unu t'unu buru òhà, o doberu nsò t'unu buru nk'iya. O dobewaru unu t'unu kango-kota iphe, bu ndu nò l'è mgboko gbaa mgburumgburu.

⁷ Ojejoje te wotakwa obu iya zia l'èke unu nò; bya afòta unu; okfu l'unu ka ndu òdo l'igwe; o gbe buchiaru unubèdua katsua ndu òphu nwanshì l'èphe ha. ⁸ Ò bùchia l'è Ojejoje yeru unu obu; mè kè l'iphe ono, o riru angù iya l'ifu nna unu oche phè l'è ya e-meru unu ono b'ò mefutaje. Òo ya meru iphe Ojejoje gude òkpèhu, nò iya l'èka dufuta unu; bya agbafuta unu l'èke ono, unu shi buru ohu ono; mbù l'èka Fero, bu eze ndu Íjiputu. ⁹ Òo ya bu t'è unu makwaru l'è Ojejoje, bu Nchileke unu bukwa Nchileke; mbù Nchileke, evudoshije ike l'iphe, o kweru ukwa iya; buru Nchileke, edobeje ndzù, yele ndu yeru iya obu gbaru. Tsube l'ògbo; rua l'ògbo be Nchileke ekoshije l'òbu, ya yeru ephe t'agvùjedu agvugvu; mbù ndu, yeru iya obu l'emeje iphe ò sùru ephe t'ephe me. ¹⁰ Ndu kpòru iya ashì b'è òokfuje ugwo l'ifu. Oomeje ephe; ephe aburu kpurupyata. Mbù l'è ndu kpòru iya ashì b'è t'è kpòjekwa ukfu; t'èmanu yò hùà ephe àhùhù. ¹¹ Òo ya bu; t'unu kwabèkwa énya meje iphe, Ojejoje t'uru l'èkemu; unu etsoje iphe, ò t'òru òkpa iya sù t'è tsoje; meje iphe, ò sùru t'unu me; bu iya bu ège mu aturu iya unu ntau-a.

Onu-òma, nò l'ome iphe, a sùru t'è emeje
(Dit 28:1-14)

¹² Ò -buru l'unu ngaberu nchì l'èkemu-wa; mbù dobe iya; l'eme iya ememe b'è Ojejoje, bu Nchileke unu e-dobekwa ogba-ndzù iya ono yele n-yemobu iya ono, bu òphu o riburu nna unu oche phè l'angù l'è ya e-me. ¹³ Oo-yeru unu obu; gòoru unu onu-òma; bya emekwaaphu t'unu ha igwe. Òo-gòkwaruphu onu-òma nù unwu unu; mè iphe, unu meberu emebe; mbù witu unu; mè mèe unu; mè manù unu. Oo-mekwaphu t'eswi unu; aturu unu; mè egbu unu zùà azùzu l'alì ono, o riburu nna unu oche phè angù l'è ya a-nù unu ono. ¹⁴ Onu, aa-gòru nù unu a-kakòta kè ndu òdo. Kèlè nwoke e-te eyedu ime; mè nwanyi, è-ta atùdu ime ta abyadu bya adù l'unu; t'ò dù l'elu unu. ¹⁵ Ojejoje a-tũko iphe bu iphe-ememe wofu unu l'èhu; òphu ò dudu èjo iphe-ememe ndu Íjiputu ono, unu maru ono m'òo nanù, oo-kwe t'ò mee unu. Ò bu ndu unu dù ashì b'è oo-gude iya dakfu.

¹⁶ Unu tũkoka iphe bu mba le mba ha ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu oye l'eka ono gbushia. Unu ba aphukwaru ephe imiko. Ophu unu 'ejekwaru agwa ephe ozi; ke l'ono a-bukwa onya; nma unu.

¹⁷ Unu a-sukwaru: "Iphe bu mbakeshi-wa l'õ ha kakõta nu unu ike. ? Nanu ege unu e-shi lua ephe?" ¹⁸ Olobu; unu ba atsukwa ephe egvu. Unu nyatakwa iphe, Ojejoje, bu Nchileke unu meru Fero; me ndu Ijiputu l'ephe ha. ¹⁹ Unu gude enya unu phu oke iphe-ophuleny; me iphe-ohubama, dugbaa biribiri, Ojejoje, bu Nchileke unu gude ike iya yele okpehu iya dufuta unu. Ono bu ege Ojejoje, bu Nchileke unu e-me iphe, bu ndu ono, unu atsũ egvu ono. ²⁰ Odo aburu le Ojejoje, bu Nchileke unu e-ye evu t'o je agbagbushikota jeye me ndu ophu nahuru unu je edomishia onwephe edomi. ²¹ T'õbu ba awakwa unu awawa; kele Ojejoje, bu Nchileke unu nokwa unu l'azu; mbu Nchileke ono, ha nshinu; bya aburu onye aatsũ egvu ono. ²² Ojejoje, bu Nchileke unu a-to nwẽhu chishiaru unu iphe bu mbakeshi ono, no-chishiru unu uzo ono. Unu ta adukwa ike erushikota ephe ugbo lanu; odumeka be ejo anu egu a-ghatakwa igwe; buru õgu nõduru unu. ²³ Obenu le Ojejoje, bu Nchileke unu e-wokwanuru ephe ye unu l'eka. Oo-meje t'utsu etsuaru ephe; jeye unu atũko ephe gbushikota. ²⁴ Oo-tũko ndu eze ephe l'ephe ha yekota unu l'eka; unu emee te ephe ephe chihu le mkpuli igwe owaa. E to dudu ndu ha k'õgbaberu unu jeye teke unu a-tũko ephe l'ephe ha gbushikota. ²⁵ Agwa ephe, a pyiru apyipyi be unu a-kpokota õku. Te mkpõla-õcha; me mkpõla-õdodo, a wuru le ntekepe ono ba agujekwa unu agugu le phuu. Unu ba ewotajekwa iya nworu; odumeka be õo-bukwaru onya nmata ngu; ke l'õ bukwa ome akpamara l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu. ²⁶ Unu b'e ewobatajekwa ahuma ono l'ũlo unu; a nonyakwa unu aburu ndu a turu õnu ege a turu iya. Iphe unu ee-mejechia bu t'unu kpokota iya ashi; l'atsõ iya oyi; ke l'õ bu iphe, a turu õnu b'õ bu.

8

Unu ba azahakwa Ojejoje

¹ Unu kwabekwa enya meje ekemu-a, mu aturu unu ntanu-a; k'õphu unu a-nõdu ndzu; za azuzu; je anata ali ono, Ojejoje kweru nna unu oche phe ukwa iya; bya eriru angu yeru iya ephe ono. ² Unu nyatakwa ege Ojejoje, bu Nchileke unu gude dua unu ukporo afa labu l'echi-egu; shi ege ono go-zita unu; bya adata unu; te ya maru iphe, nõ unu l'õbu; mbu te ya maru; ?me unu e-mejee ekemu iya; t'unu te emedu? ³ O go-zitaru unu; mee t'egu gua unu; bya anu-a unu mana, bu nri unu ta mahaadu; nna unu oche ephe ta mahawa iya; k'õphu unu a-maru l'e to budu nri kpurumu be madzu egudeje nõdu ndzu. L'iphe, madzu egudeje nõdu ndzu bu iphe, bu okfu, shi Ojejoje l'õnu. ⁴ L'ime ukporo afa labu ono be uwe unu ta kahudu akahu; õkpa ta bya unu era. ⁵ Oo ya bu t'o dokwaa unu enya õhuma; l'õo ege madzu ahũje nwa iya ahũhũ-a bu ege Ojejoje, bu Nchileke unu ahũ unu. ⁶ Oo ya meru iphe unu a-nõduje edobe ekemu Ojejoje, bu Nchileke unu; l'etso uzo iya; l'atsũ iya egvu; ⁷ kele Ojejoje, bu Nchileke unu edu unu ala l'ali, dũ mma; ali, mini, shi l'ime ali anõduje awushi awushi; nggele eshi le nsũda nsũda; me l'ugvu ugvu l'atsõshi atsõshi. ⁸ Mbu ali, witu; bali; vayinu; figu; me utara-okumu jiru ejiji; mbu ali, manũ olivu; me manũ-õngu jiru ejiji. ⁹ O bu ali, uko nri ta abyadu bya adu unu. E to nwedu iphe uko iya adu unu l'ali ono. Mkpuma, nõ iya nu bukota igwe; ugvu, nõgbaa

ya nù bẹ unu a-nòdu egvu ope. ¹⁰ Teke unu rijitsujeeru epho; unu tujekwa Ojejoje, bụ Nchileke unu epha k'egiri alì onò, ọ nùru unu onò.

¹¹ Unu kwabekwa enya t'unu ba azaha Ojejoje, bụ Nchileke unu; mbụ t'unu ba ha omeje ekemu iya; mę iphe, ọ sùru t'e meje; mę iphe, ọ tọru ọkpa iya sù t'e tsoje, bụ iya bụ ekemu onò, mu aturu unu ntanụ onò.

¹² Unu kwabekwa enya t'ẹ b'ọ bụ; unu ridelephu iphe ẹhu unu chọru; wata ọkpushi ụlò, dughaa mma buru; ¹³ eswi unu yele aturu unu; mę eghu unu -watalephu azushi; mkpọla-ọcha unu; mę mkpọla-ododo unu; męwaru iphemiphe ọbule ọdò, unu nweru enweru hadelēphu nshinu;

¹⁴ unu eworu ọkpoma kpọ-vube; zahaa Ojejoje, bụ Nchileke unu, bụ iya dufuturu unu l'alì Íjiputu; mbụ l'ẹke onò, unu shi bụru ohu onò. ¹⁵ Mbụ onye onò, duru unu swekota eze echi-egu onò, aatsụ egvu onò; ẹke ejo-agwọ; mę akpì jiru ejiji; mbụ ẹke kpohuru nkụ; mini ta nọ iya. Ỗ bụru lę mkpuma, kpọru gbengu gbengu b'ọ shi emeje tę mini tsófuturu unu.

¹⁶ Mbụ onye bụ iya nùru unu mana l'echi-egu. Nri onò; mbụ mana bę nna unu oche phę ta madu. Iphe, kparu iya nù bụ l'oo me t'ọ go-zita unu; data unu; k'ophu oo-duru unu lę mma l'uzo ifu. ¹⁷ Unu kwabekwa enya t'unu ba awata okfu l'ime obu unu; sù l'ọ kwa ike k'eka unu; bę unu gude kpakọta eku-wa. ¹⁸ Obenu; t'unu nyatajekwa Ojejoje, bụ Nchileke unu;

kę l'ọo yębedua nùru unu ike, unu gude akpa ẹku ọbụ; k'ophu oo-me tę ọgba-ndzụ onò keru ẹge o keru ntanụ; mbụ ọphu o riru nna unu oche phę angụ iya. ¹⁹ Unu -zahakwanua Ojejoje, bụ Nchileke unu; bya awata otso agwa; jelahaaru agwa ọphu ozi; balahaaru iya ẹja bę mu agbakwaru unu ama ntanụ-a; sù: L'ę tọ dukwa iphe, e-me t'unu ba alakọta l'iyi. ²⁰ Ọ kwa ẹge iphe bụ mbakeshi onò, Ojejoje nòdu l'ifu unu mee; ephę aburu kpurupyata onò l'iyi; bụ ẹge unubędua a-lakwaphu l'iyi; m'ọ -bùru l'unu kwefuru Ojejoje, bụ Nchileke unu ike.

9

Ndu Ízurelụ ekwefuru Nchileke ikè

¹ Unubę ndu Ízurelụ; unu ngabekwa nchì. Ntanụ bę unu e-swe Enyimu Jòdanu; je anata mba lę mba, kakọta unu nshinu; ka unu ike. Mgbodo, ephę gudetsua tų-phae mkpukpu ephę mgburumgburu erutsua akpamigwe. ² Ndu onò bụ ndu shihuru ike; dughaa ogologo. Ndu onò bụ ndu Anaku, bụ ndu unu maru amaru. Tęmanu bę unu anujehawa ẹtu onò, aanmaję sù: "Bụ onye ha k'okpofu unwu Anaku l'ifu?" ³ Ọlobu; t'ọ dokwaa unu enya ntanụ l'ọo Ojejoje, bụ Nchileke unu bụ onye e-vutaru unu ọzo l'ọbụ ọkụ, enwu enwunwu. Oo-mebyishi ephę; bya akpapyabę ephę l'ifu unu; k'ophu unu a-chifu ephę ęgwęgwa; mee t'ephe bụru kpurupyata, bụ iya bụ ẹge Ojejoje kweru unu ụkwa iya.

⁴ Teke Ojejoje, bụ Nchileke unu chifutsuaru ephę l'ifu unu; unu ba awatanuphu ọri l'ime obu unu; sù: "L'ọ kwa okfu l'unu doberu ẹka ndoo meru iphe Ojejoje dubataru unu t'unu bya enweru alì-a." Wawakwa; iphe, Ojejoje gude achifu ephę l'ifu unu bukwa l'iphe bụ mbakeshi onò menukaru ejo iphe. ⁵ Ẹ tọ bukwa kę l'unu doberu ẹka ndoo; ọdumeka bụru okfu l'ọbụ gùru unu iphoro meru iphe unu eje ọnata alì ephę. Ọ buchia okfu l'ọha onò menukaru ejo iphe meru iphe Ojejoje, bụ Nchileke unu achifu ephę l'ifu unu; męfua k'ophu oo-me iphe onò, o riru nna unu oche phę angụ iya onò; mbụ Ébirihamu; mę Áyizaku; mę Jékọpu. ⁶ Ọo ya bụ; t'ọ dokwaa unu enya l'ę tọ bụdu okfu l'unu doberu ẹka ndoo meru iphe

Ojejoje, bụ Nchileke unu anụ unu ẹgiri alị-a t'unu nweru; ke l'unubedua bukwapu ndu obu ikpokponyi.

Nweswi, a kpuru akpukpu

⁷ Unu nyatakwa iya; mbụ t'unu ba azahakwa ẹge unu gude kpatsua Ojejoje, bụ Nchileke unu oke ẹhu-eghughu l'echi-egu. Tsube mboku, unu gbesihu l'alị Ijiputu jeye unu abyaruta ẹke-a be unu shilephu kwefutaru Ojejoje ikè. ⁸ L'ugvu Horebu be unu kpatsuru Ojejoje oke ẹhu-eghughu. Ẹhu eghutabe Ojejoje eghughu; k'ophu o byaru t'o mebyishia unu. ⁹ Teke mu nyihuru ugwu ono; je onata mkpuma ono, du balibali ono; mbụ mkpuma ono, e deru ogba-ndzu, unu le Ojejoje gbaru ono; be mu nru l'eli ugwu ono ukporo abali ẹbo: eswe l'enyashi; mu te ri nri; mu ta ngu mini. ¹⁰ Ojejoje anu mu mkpuma labu, du balibali; mbụ mkpuma, bụ Nchileke l'onwiya gude ẹka iya dee ya iphe. Iphe o deru le mkpuma labu ono aburu iphe ono, Ojejoje kfuru unu l'eli ugwu; mbụ okfu ono, o shi l'oku kfuaru unu mboku ono, unu dzuru l'ẹke ono ono. ¹¹ Ukporo abali labu: eswe l'enyashi ono agvulephu; Ojejoje anu mu mkpuma labu ono; mbụ mkpuma ono, e deru ogba-ndzu ono.

¹² Teke ono; Ojejoje asu mu: "Te mu gbeshi; shi l'ẹke-a nyizita ẹgwegwa. Le ndibe mu-a, mu dufutaru l'alị Ijiputu-wa meruakwaru onwephe. E ta nokwa ophu baru ishi; ephe agbakutawa azu l'uzo ono, ya turu ephe ekemu t'ephe shije ono; bya akputawaru onwephe nwantekpe."

¹³ Ojejoje abya asukwa mu phu: "Ya lewaru ndu-a enya; phu l'ephe bunuka ndu obu kpokponyi l'oswiya! ¹⁴ Su te mu hakwa ya te ya mebyishia ephe; fufu ephe ephe le mkpuli igwe. Ya -metsua; ya emee mu te mu buru oha: ka ephe ike; ka ephe l'igwe."

¹⁵ To du iya bu; mu aghachi; shi l'eli ugwu ono, oku enwu phopho ono nyizita. Mkpuma ogba-ndzu labu ono, du balibali ono anodu mu l'eka. ¹⁶ Mu abya elee enya; phua l'oswiya l'unu meswewaru Ojejoje, bụ Nchileke unu; mbụ l'unu kpütawaru onwunu ntekpe, e meru; yo du l'o bu nweswi. E ta nodu ophu baru nwishi; unu abya aghaa azu l'uzo ono, Ojejoje turu unu ekemu; su t'unu shije ono. ¹⁷ Mu eworu mkpuma labu ono, mu chi l'eka ono tukposhia l'ifu unu; ¹⁸ daa kpurumu l'ifu Ojejoje odo; noo ukporo abali labu: eswe l'enyashi; mu t'eri nri; mu t'angu mini. Yo buru iphe du eji, unu meru be kparu iya nu; mbụ iphe, du eji ono, unu meeberu l'ifu Ojejoje; shi ẹge ono kpatsua ya ẹhu-eghughu ono. ¹⁹ Mu atsulahaa egwu le mu phuru ẹge ẹhu eghutabe Ojejoje; ke l'ẹhu ghutabewaru iya eghughu; k'ophu o shiwa abya unu emebyishi. Obenu le Ojejoje metsuaru ngaberu mu nchi odo. ²⁰ Ojejoje be ẹhu shikwapu ghua eghughu l'ẹke Eronu no; ghutabe iya eya; k'ophu o byaru te ya wofu iya. Mu ekfukwaruphu nu Ojejoje l'okfu ẹhu Eronu teke ono. ²¹ Mu abya eworu iphe ono, unu gude mee iphe du eji ono, bu iya bu nweswi ono, unu kpuru ono kpo oku; woru iya tsukposhia; bya egwee ya; yo du l'o bu ntụ. Mu ekpota ntụ iya ono wuru ye le nggele, shi l'ugwu ono atsoshi.

²² Unu kpatsukwaruphu Ojejoje ẹhu-eghughu le Tabera; me le Masa; mekwaphu le Kiburotu-Hatava. ²³ Yo be teke Ojejoje ziru unu t'unu shi le Kadeshi-Baniya jeje anata alị ono, o nru unu ono; unu ekwefu ikè; jika ome iphe Ojejoje, bụ Nchileke unu kfuru. Unu ajika okweta nk'ia; jika ongabe nchi l'olu iya. ²⁴ Eshinu teke mu maru unu be unu shilephu kwefutaru Ojejoje ikè.

²⁵ Iphe meru iphe mu daru kpuberu Ojejoje ifu l'alì ̀kporo abalì labù: eswe l'enyashi phù; bukwa okfu lẹ Ojejoje sùru lẹ ya e-mebyishi unu. ²⁶ Mu abya ekfuru nù Ojejoje; sù iya: "Nggùbe Nnajiufu, bù Ojejoje; byiko be emebyishikwa ndu nke ngu; mbù ndu ono, bù òkè-iphe ngu ono, i gude eze ike ngu gbafùta; bya egude okpehu ngu dufuta ephe l'alì Íjiputu. ²⁷ Nyatanu ndu ozi ngu, bù Èbirihamu; Áyizaku; mẹ Jékoju! Be eleshinu ẹnya l'ẹge ndu-a kwefubetarun ngu ike; ẹge ejo-obu hatabe ephe; mẹ ẹge iphe, dù ẹji ephe hatabe nshinu. ²⁸ Odumeka bẹ ndu ono, i dufutaru ayi l'alì ephe ono a-sùkwa: 'L'ò kwa lẹ Ojejoje ta dùdu ike oduru ephe alì ono, o kweru ephe ̀kwa iya ono; yefuaru lẹ ndu ono dù iya ashì; meru iphe, o dutaru ephe bya egbushia l'echi-egu.' ²⁹ Obenu l'ephe ta dùdu ngu ashì; ephe gbetchia bùru ndu nke ngu; bùru òkè-iphe ngu, i gude eze ike ngu; mẹ agburu-ẹhu ngu dufuta."

10

Ekwekwerekwe Mkpuma k'ẹbo (Awù 34:1-10)

¹ "Yò bùru teke ono bẹ Ojejoje sùru mu tẹ mu jee awata ekwekwerekwe mkpuma labù, dù l'ò bù k'òdungu phù gude nyikfuta iya l'eli ugvu ono; mu egudekwaphu oshi rùta okpoko. ² Ya e-wota iphe, e shi dee l'ekwekwerekwe mkpuma kẹ mbù phù, mu t̀kposhiru phù dee ya. Mu achìta iya ephe ẹbo ye l'ime okpoko ono.

³ "Ya ndono; mu egude oshi akesha meta okpoko ono; bya awata ekwekwerekwe mkpuma labù, dù l'ò bù kẹ mbù phù. Mu egude ekwekwerekwe mkpuma labù ono l'ẹka; nyihu eli ugvu ono. ⁴ Ojejoje abya eworu iphe, o shi dee l'ekwekwerekwe mkpuma kẹ mbù phù; dephe azù l'ekwekwerekwe mkpuma ono, bù iya bù ekemu iri ono, o shi l'ime oku l'eli ugvu phù mee t'unu madzuru mboku ono, unu dzukoberu ono; woru iya nù mu. ⁵ Mu abya eshi l'eli ugvu ono nyizita; woru ekwekwerekwe mkpuma ono ye l'ime okpoko ono, mu rùtaru ono; bù iya bù ẹge Ojejoje turu mu ekemu tẹ mu rùta ya. Ekwekwerekwe mkpuma ono nòkwa-a l'ime okpoko ono nta-a."

⁶ Ndu Ízurẹlu eshi lẹ wẹlu ndu Jakanu jerua Moséra. Yò bùru l'ẹke ono bẹ Èronu nwuhuru; e lia ya l'ẹke ono kwaphu. Eliyéza, bù nwatibe iya kẹ nwoke abya abùru onye achijeru Nchileke ẹja; nọ-chia ẹnya iya. ⁷ Ephe eshi l'ẹke ono jeshia Gudugoda; shi lẹ Gudugoda; yò bùru ephe oje Jotubata. Alì k'ono bù ẹke nggele nọgbaa. ⁸ Yò bùru teke ono bẹ Ojejoje fọtaru ndu ikfu Lívayi dobe iche; t'ephe pajẹ Okpoko Ogba-ndzù ono; mẹ t'ephe vudoje l'ifu yẹbe Ojejoje l'ẹjeru iya ozi; mẹfua t'ephe gudeje ephe iya gọo onu-oma. Ephe emekwa iya-a ẹge ono jeye ntanu. ⁹ Yò bùru iphe ono kparu iphe ndu ikfu Lívayi te nwedu òkè-iphe l'ẹke unwunna ephe ndu ophu nọ. O bù Ojejoje bù òkè-iphe ephe, bù iya bù ẹge Ojejoje, bù Nchileke unu kfuru iya ephe.

¹⁰ Ya ndono; mu abyakwa bya anọ l'eli ugvu ono ̀kporo abalì labù: eswe l'enyashi, bù ẹge mu nọhawaru iya l'òdungu. Ojejoje angakwaaru mu phù nchì ẹge o ngaru mu iya l'ugbo iya ophu. Tò bùhe uche-obu Ojejoje t'ò mebyishia unu. ¹¹ Ojejoje asù mu tẹ mu t̀gbua je edua ndu Ízurẹlu t'ephe jeje anata alì ono, ya riburu angù lẹ ya a-nù nna phẹ oche ono.

Iphe, Ojejoje ele ɛnya t'e meje

¹² Nta-a-e; unubę ndu Ízurelu; ?bu ngunu odo bę Ojejoje, bu Nchileke unu ele ɛnya t'unu mee; gbahaa t'unu tsuje Ojejoje, bu Nchileke unu egvu; tsoje ɛzo iya l'o ha; unu eyeru iya obu; gude obu unu l'o ha; mę ndzụ unu l'o ha l'jeru Ojejoje ono, bu Nchileke unu ono ozi. ¹³ Odo aburu t'unu meje iphemiphe ɔbule, Ojejoje suru t'unu meje; mę iphe, ɔ toru ɔkpa iya; sụ t'e etsoje; mbụ ekemu-a, mu aturu unu ntanu-a; k'ophu ɔo-duru unu lę mma. ¹⁴ Unu lewaru ɛnya: eligwe yele imigwe, noghataru eligwe bukwa Ojejoje, bu Nchileke unu nwe iya. Mgboko; męwaru iphemiphe ɔbule, no iya nu; bukotakwaphu nk'ia. ¹⁵ Obenu lę Ojejoje bę wotalerua obu iya dobe l'ęke nna unu oche phę nọ; yetaberu ęphe obu; k'ophu o jidoru iphe bu mbakeshi; fota ndu awa ephe, bu iya bu unubędua; ege-a ɔ du ntanu-a. ¹⁶ Oo ya bu t'unu bua obu unu utsu; wofu ęjo iphe, kpo-chiru unu obu l'o bu akpapyi; ba buhe o-kwefuru-ike phę. ¹⁷ Ishi iya aburu lę Ojejoje, bu Nchileke unu bukwa Nchileke, kakota iphe, bu agwa; buru onye nwe-ɔha ophu kakota iphe bu ndu nwe-ɔha. O bu Nchileke, paru ęka; du biribiri; du egvu l'ɛnya; ophu ɔ dudu onye ooleje ɛnya l'ifu; ophu ɔonadu ęka-azu. ¹⁸ Oohajeru ndu a toru ogbe enge; l'aharu iya unwanyi, mma tufuru. Ndu laru alala bę ooyejeru obu; l'anu ęphe nri; mę iphe owe l'ukfu. ¹⁹ Oo ya bu; t'unu yejekwaru ndu laru alala obu; kę l'unubędua shikwaphu buru ndu laru alala l'alı İjiputu. ²⁰ Unu tsuje Ojejoje, bu Nchileke unu egvu; t'o buru iya bę unu a-nodu ejeru ozi nwenkinyi; buru iya bę unu a-chijeru ęka kweę; buru ępha iya bę unu e-gudeje eri angu. ²¹ Oo Ojejoje bę unu a-jaja ajaja; buru iya bu Nchileke unu, bu onye meru unu eze iphe-a, du egvu-a, bu ophu unu gude ɛnya unu phu-wa. ²² Teke nna unu oche phę laru alı İjiputu bę ęphe du ukporo umadzu ęto l'umadzu iri. Obenu lę nta-a bę Ojejoje, bu Nchileke unu męwaru unu; unu aha l'igwe l'o bu mkpo-kpodo, nọ l'igwe.

11

Oyeru Ojejoje obu; l'anuru iya okfu

¹ Oo ya bu; unu yeru Ojejoje, bu Nchileke unu obu; meje iphe, ɔ tuberu t'e emeje; mę iphe, ɔ toru ɔkpa iya; mę nsọ, o doberu t'e tsoje; mę ekemu iya tekenteke. ² Iphe, unu a-maru ntanu-a bu lę ndu mu ekfuru iphe-a ta bukwa unwu unu; kę l'ęphe ta madu kę ahuhu ono, Ojejoje, bu Nchileke unu huru unu ono; mę odu-biribiri iya yele ike mę agburu-ęhu iya; to bu l'ęphe gudeje ɛnya ęphe phua ya. ³ ęphe ta phubua iphe-ɔhubama iya; mę iphe ono, o meshikotaru l'alı İjiputu ono; mbụ iphe, o meru Fero, bu eze ndu İjiputu; mę ndu alı iya l'ęphe ha; ⁴ mę iphe ono, o meru ndu soja ndu İjiputu; mę inya ęphe; mę ugbo-inya ęphe; mę ege o meru tę Eze ęnyimu Uswe gude utso byapyabę ęphe teke ono, ęphe achı unu ɔso ono; mę ege Ojejoje meru; ęphe abukotaru kpurupyata byeye ntanu; ⁵ męwaru iphemiphe ɔbule ono, o meru unu l'echi-ęgu gbururu jeye unu abyaruta ęke-a ono; ⁶ męfua iphe o meru Detanu; mę Ebiramu; mę unwu Eliyabu, bu nwatibe Rubeņu; teke ono, alı kpuharu onu l'ęke ndu Ízurelu dzuru edzudzu; lekota ęphe; ephe lę ndibe ephe l'ęphe ha; mę l'ulo-ękwá ęphe; mękpo iphe bu iphe, nọ ndzụ ophu bu nk'ęphe ono. ⁷ Oo unubędua l'onwunu bę gude ɛnya unu phua eze iphe ono, Ojejoje mekotaru ono.

⁸ Oo ya bu; unu tũko ekemu-a, mu atũru unu ntanu-a dobekota; k'ophu ike a-du unu; t'unu je alũta alĩ ono, unu abya oda Ɛnyimu Jõdanu je alũta ono; ⁹ me k'ophu unu a-ka nka l'alĩ ono, Ojejoje riburu nna unu oche phe yele ikfu ephe nte; le ya a-nũ ephe ono; mbũ egiri alĩ ono; ¹⁰ ke l'alĩ ono, unu eje anata ono ta dukwa l'õ bu alĩ Ijiputu, bu eke unu shi lufuta; buru eke unu shi akoje iphe l'alĩ l'onwunu; gude õkpa unu je agbaa ya mini ege-a, aagbaje l'eke a koru ekwo ophe-a. ¹¹ Obenu l'alĩ owaa, unu eje anata-a bu alĩ ugvu, nwetsukwaaruphu nsũda nsũda. O bu igwe achije mini gbaa ya; yo mu fokofoko. ¹² O bu alĩ, Ojejoje, bu Nchileke unu tũberu Ɛnya. Mbũ l'Ɛnya Ojejoje, bu Nchileke anõje l'alĩ ono mkpũrumkpuru; tsube le mgbube ishi-afa jeye l'ishi-afa; ¹³ k'ophu bu: õ -buru l'unu kwetaru; l'eme ekemu mu-a atũru unu ntanu-a: bu iya bu t'unu yeru Ojejoje, bu Nchileke unu obu; unu egude obu unu l'õ ha; me ndzũ unu l'õha ejeru iya ozi; ¹⁴ be Ojejoje e-me te mini chijee l'alĩ unu l'oge iya: tsube le mini-õdungu je erua le mini-ebuhu; k'ophu onyenõnu a-duje ike kpata iphe, o meberu l'alĩ; mbũ du ike gbuta akpe iya; kũta me ya; bya emetakwaphu manũ iya. ¹⁵ Oo-me te ewu rujee le mgbabu unu; k'ophu eswi unu a-tajije epho; mekwaaphu t'unubũdua rijije epho. ¹⁶ Unu kwabekwaru onwunu Ɛnya; t'e b'e duphu unu uzo; unu awata ojeru agwa õdo ozi; balahaaru iya eja. ¹⁷ Unu -mee ya ege ono be Ojejoje a-tukoshikwa unu oke ehu-eghughu iya: oo-me te mini ba achijeheru unu; mee te alĩ unu be emehujehe iphe, e meberu iya. E ta anõhedu ophu baru ishi; unu abũru kpurupya l'egiri alĩ ono, Ojejoje abya unu anũnu ono. ¹⁸ Oo ya bu; t'unu woru okfu-a, mu ekfuru unu ntanu-a kwachia l'ime obu unu; me l'ime ndzũ unu. Unu gbaru iya l'eka t'õ buru iphe-õhubama; yo kojekwaruphu unu l'egedege-ifu. ¹⁹ Unu zije iya unwegirima unu. Unu akoje iya õko akõ teke unu nõ l'ũlo unu; me teke unu eje l'uzo; teke unu zee aze; me teke unu vudo evodo. ²⁰ Unu dekwa ya phũ edede l'õkpa-ibo unu; me l'õgu-nggamgbo unu; ²¹ k'ophu unubũdua; me unwegirima unu a-ka nka l'alĩ ono, Ojejoje riburu angũ le ya a-nũ nna unu oche phe; t'ephe buru jeye teke mgboko a-nõ-bebe ono.

²² O -buru l'unu tũkoru ekemu-a, mu atũru unu t'unu dobe-a tsokota; mbũ t'unu yeru Ojejoje, bu Nchileke unu obu; tsoje uzo iya; chiru eka kwee ya; ²³ be Ojejoje a-chũfukwaru unu iphe bu mbakeshi ono l'ifu unu; mbũ mbakeshi ono, kagbaa unu nshinu; ka unu õkpehu ono; unu abya eburu l'alĩ ephe. ²⁴ Iphe bu eke, unu dzõru õkpa a-bũkotaru nk'unu. Alĩ unu a-buru tsube l'echi-egu je akpaa l'alĩ ugvu Lebanõnu; nõo tsube l'e Ɛnyimu Yufurẽtusũ je akpaa l'eze Ɛnyimu uzo Ɛnyanwu-arĩba. ²⁵ E tõ dũdu onye a-du ike akpofu unu l'ifu; kele Ojejoje, bu Nchileke unu e-me t'a atsuje unu egvu l'alĩ ono l'õ ha. Mbũ l'iphe, bu eke unu dzõru õkpa l'alĩ ono be ehu-anmanma iya e-gudeje ephe; bu iya bu ege o kweru unu ukwa iya.

²⁶ Unu lenu! Ntanũ-a be mu edoberu unu õnu-õma; me mburõnu. ²⁷ Oo-buru õnu-õma nõduru unu; m'õ -buru l'unu eme ekemu Ojejoje, bu Nchileke unu; bu iya bu ekemu-a, mu atũru unu ntanu-a. ²⁸ Oo-buru mburõnu nõduru unu; m'õ -buru l'unu jĩkaru ome ekemu ono, Ojejoje, bu Nchileke tũru t'unu meje ono; paru uzo ono, mu sũru t'unu shije ono haa; tsolahaagwa õdo, unu e-ta mahaadũa. ²⁹ Teke Ojejoje, bu Nchileke unu dubataleruphu unu l'alĩ ono, unu eje anata t'õ buru nk'unu ono; teke ono be unu e-kfu k'õnu-õma ono; raa ya arara le Ugvu Gerizimu; kfukwaaphu ke mburõnu ono; raa ya arara le Ugvu Ebalu. ³⁰ Ugvu ono ephe ebo be unu mahawaru l'õ tũko nõdu l'azu Ɛnyimu Jõdanu azũ iya ophu; l'uzo

enyanwu-ariba; l'iku oshi oshi More; mbụ l'alị ndu Kénanu onanu, bu lẹ nsụda Jódanu; lẹ mgboro Giligalu ono. ³¹ Nta-a bẹ unu abyawa oswe Enyimu Jódanu je anata alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono. Unu -nata l'iya phụ; ³² unu zikwaa obu l'alị; mekotaje iphe, bụ iphe Ojejoje tọru okpa iya; sụ t'e etsoje; mę iphe, ọ sụru t'e meje, bụ ọphu mu aturu unu nta nụ-a.

12

Enya-ngweja kẹ Ojejoje

¹ Owaa bụ iphe, Ojejoje tọru okpa iya; mę nsọ, ọ turu t'unu doo enya edodo; meje l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna unu phẹ anụ unu t'ọ buru nk'unu jeye teke unu a-nọ-beru lẹ mgboko-wa ono. ² Unu tuko eke iphe bụ mbakeshi ono, unu eje onata alị ephe ono doberu agwa ephe; mebyishikota l'ọ ha. Agwa ono gukoberu ndu ọphu ephe agweje l'eze ugvu ugvu; ugvu ugvu kẹ nshii; mę l'iphe, bụ oshi, jakashiru ajakashị. ³ Unu tuko eke ephe egwoje eja nwukposhia; unu atuko mkpuma, ephe doberu nsọ tsukposhia; tsukwaaphu iphe, bụ itso Ashera ephe oku. Unu atukokwaphu ntekpẹ agwa ephe gbujishia; k'ọphu ephe agwa ono l'ọ ha a-chihu l'ẹke ono.

⁴ Ẹ tọ bukwa ege ephe eshije abaru agwa ephe eja bụ ege unu e-shije l'abaru Ojejoje, bụ Nchileke unu eja. ⁵ Iphe, unu e-mechia bụ t'unu chọ eke Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta l'ikfu unu t'ọ buru eke, ee-dobe ephe iya; yo buru iya eburu. Ọ bu l'ẹke ono bẹ unu e-jeje. ⁶ Ngweja-ukfuru; ngweja mmanu ọdo; ọzo lanụ l'uzo iri; mę iphe ọdo, unu nuru iya, dụ iche; iphe, unu kweru ukwa anunu; iphe onye chiru obu iya lẹ ya a-nụ; nwa eswi yele nwaturu, bụ iya vuru ọzo waa nne iya ọswa; bụ l'ẹke ono bẹ unu a-tukoje wota iya bya anụ iya. ⁷ Ọ buru l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ẹke ono bẹ unu lẹ ndibe unu a-tukoje nọdu ria nri. Ehu atsojekwaphu unu ena l'iphemiphe ọbule, unu kuberu eka k'ememe; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu gowaru unu ọnu.

⁸ Tẹ b'ọ bukwa ege ayi eme l'ẹke-a ntanụ-a bụ ege unu a-nọdu e-me l'ẹke ono. L'ẹke-a bẹ onyenonu anọduje eme iphe, dụ iya mma; ⁹ kele nta-a bẹ unu te erudua eke ono, unu a-nọdu tuta ume, bụ iya bụ eke ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anunu t'ọ buru òkè-iphe unu ono. ¹⁰ Ọle unu -dalephu Enyimu Jódanu je eburu l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anunu; t'ọ buru òkè-iphe unu ono; mbụ o -melephu; t'unu nweru onwunu l'ẹka iphe, bụ ndu ọhogu unu, bupheru unu mgburumgburu; k'ọphu unu buwa lẹ domangu-rimangu; ¹¹ teke ono bẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta eke, ee-dobe ephe iya; yo buru iya eburu; mbụ eke unu e-wotaje iphemiphe ọbule-a, mu tushiru unu l'ekemu-wa gude bya: bụ iya bụ ngweja-ukfuru; ngweja mmanu ọdo; oke lanụ l'uzo iri; iphe ọdo, unu nuru iya; mę iphe, katsua mma l'iphe, unu nweru enweru, bụ iphe, unu kweru ukwa iya l'unu a-nụ Ojejoje. ¹² Ọ buru l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu ono bẹ unu a-nọduje; tee ọswa. Unubedua l'onwunu; mę unwu unu: ndu k'unwoke; lẹ ndu k'unwanyị; ndu ohu unu: ndu k'unwoke; lẹ ndu k'unwanyị; mę ndu Livayi, bu lẹ mkpukpu unu; mbụ ndu ọphu te nwedu alị, eke a nuru ephe; tọ dụ iphe ephe ketaru t'ọ buru òkè-iphe ephe. ¹³ Unu kwabekwa enya t'ẹ b'ọ bulephu eke dụ unu mma bẹ unu e-jeje je anọdu gwo ngweja-ukfuru. ¹⁴ Eke unu e-gwoje ngweja-ukfuru ono a-bulekwaphu l'ẹke Ojejoje a-fọta l'ikfu unu nanu. Ọ buru eke ono bẹ unu a-tukoje iphemiphe ọbule-a, mu aturu unu ekemu iya-a emekota.

¹⁵ Olobu; unu gbujukwa anu, du unu mma taa le mkpukpu le mkpukpu unu lo ha; mbu iphe, bu anu, guru unu egu atata. O bulephu ege Ojejoje, bu Nchileke nta-beru onye ike bu ege oo-gbutabe iya; taa. Ndu aaso nsu; me ndu e ta asodu nsu nwekwaru ike; epe ataa. Ta taje iya lo bu anu mgbada; mo bu anu umoro. ¹⁶ Olobu: unu be erijekwa mee ya. Unu wushijekwa iya l'ali lo bu onye wushiru mini. ¹⁷ Unu ba anodujukwa le mkpukpu unu ria uzo lanu l'uzo iri l'akpe unu; mee unu; manu unu; mo bu iphe odungu, bu iya vuru uzo waa elu unu oswa; mbu eswi unu; me iphe-edobe odo; mewaru iphe bu iphe onye kweru ukwa iya; me iphe ngweja, onye chiru obu iya le ya a-nu; mewaru iphemiphe obule odo, du iche a nuru anu. ¹⁸ Iphe ono lo ha be unu a-noduje l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu ria; mbu l'eke ono, Ojejoje, bu Nchileke unu a-fota ono. Unu anodu l'eke ono ria ya; unubedua; me unwu unu: ndu k'unwoke; le ndu k'unwanyi; ndu ohu unu: ndu k'unwoke; le ndu k'unwanyi; me ndu Livayi, bu le mkpukpu unu. Unu noduje l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu tee eswa ke iphemiphe obule, unu kuberu aka ke ememe. ¹⁹ Unu kwabekwa enya t'unu ba kwasweru ndu Livayi enya jeyekpo teke unu a-no-beru l'ali unu ono.

²⁰ Ojejoje, bu Nchileke unu -melephu t'oke-ali unu ka nshinu; bu iya bu iphe, o kweru unu ukwa iya; o -nweru onye egu anu gutaru; onye obu asu l'anu agukwa iya; to takwaa ya ege ogo iya. ²¹ O -buru l'eke Ojejoje, bu Nchileke unu afota to buru eke oo-dobe epha iya be teru unu enya; unu eshi l'elu unu gbua l'ege Ojejoje nuru unu; bu iya bu ege ono, mu turu iya unu l'ekemu ono; unu anodu l'echi mkpukpu unu taa ya ege o guru unu. ²² O bulephu ege aataje anu mgbada; mo bu anu umoro bu ege unu a-ta iya. Ndu aaso nsu; me ndu e-ta sodu nsu nwekwaru ike taa ya. ²³ O bulephu t'unu kwabe enya t'unu be erije mee ya; ke loo mee bu ndu. Oo ya bu; unu be erijekwa ndzu iphe; taa anu iya. ²⁴ Unu be erijekwa mee-iphe. Unu wushijekwa iya lo bu onye wushiru mini. ²⁵ Unu be erijekwa iya; k'ophu oo-duru unu le mma; duru unwu unu le mma; mbu ndu a-nodu etso unu l'azu; ke l'unu eme iphe, du mma l'ifu Ojejoje. ²⁶ Obenu l'iphe unu doberu Ojejoje nsu; me iphe ono, unu kweru iya ukwa iya ono be unu e-gudeje je l'eke, Ojejoje a-fota. ²⁷ Eke unu a-gbaje ngweja-ukfuru; mbu anu obu l'onwiya yele mee ya bu l'enya-ngweja Ojejoje, bu Nchileke unu. Mee anu ono be unu a-gbashije l'enya-ngweja Ojejoje, bu Nchileke unu; unu eworu anu iya taa. ²⁸ Unu dokwaa enya ndoo; mekotaje iphemiphe obule-a, mu aturu unu l'ekemu-a; k'ophu oo-duru unu le mma; duru unwu unu, bu ndu ophu etso unu l'azu gbururu jeye le gbururu; ke l'unu eme iphe vudo nhamunha l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu.

²⁹ Teke ono, Ojejoje, bu Nchileke unu e-me t'ephe chihu unu l'ifu; mbu iphe bu mbakeshi ono, unu eje onata ali epe ono; unu -natagelephu epe ali ono; buchia ya; ³⁰ unu kwabekwaru onwunu enya; m'a -latsulephu epe l'iyi l'ifu unu; k'ophu unu te jedu je anma l'onya; kpalahaa ishi agwa epe; jilaha: "Nanu ege iphe bu mbakeshi-wa eshije abaru agwa epe eja; t'unubedua wata ome ege epe eme?" ³¹ Unu ba abajekwaru Ojejoje, bu Nchileke unu eja ege epe abajeru agwa epe; ke lo bu ejo akpamara ono, Ojejoje kporu ashi ono be epe emejeru agwa epe; mbu l'unwu epe: ndu k'unwoke; le ndu k'unwanyi be epe akpoje oku; nu agwa epe.

³² Unu letakwa enya; meje iphemiphe obule-a, ya aturu unu l'ekemu. Unu be eyekwakwa iya iphe; unu ta habota iya iphe!

13

Obaru agwa ohodo aja

1 O -buru l'a nonyaaru; madzu eshi l'unu lufuta bya aburu onye nkfuchiru; m'ò bu ọ-rọ-nrọ; melahaaru unu iphe-ohubama; m'ò bu iphe-ophulenyà; 2 ọ -buru l'e metsuaru; iphe-ohubama ono; m'ò bu iphe-ophulenyà ono avua l'ẹge o kfuru iya; yo kfulahaaru unu: "T'unu wata otso agwa ọdo, unu ta mahaadua; wata iya ojeru ozi;" 3 unu ba angakwa nchi l'okfu onye nkfuchiru ono; m'ò bu ọ-rọ-nrọ ono; ke l'ọ kwa Ojejoje, bu Nchileke unu adata te ya maru; ?unu gude-e obu unu l'ọ ha; me ndzu unu l'ọ ha yeru Ojejoje, bu Nchileke unu adata te ya maru; 4 O kwa Ojejoje, bu Nchileke unu bu onye unu e-tsoje; buru iya nwenkinyi iya bu onye unu a-tsuje egvu. Unu dobeje ekemu iya; unu anujeru iya okfu. Unu jejeru iya ozi; unu achijeru aka kwee ya. 5 T'e gbukwaa onye nkfuchiru ono; m'ò bu ọ-rọ-nrọ ono egbugbu; ke l'ọ ziru unu t'unu kwefu ikè; haa otso Ojejoje, bu Nchileke unu, bu onye dufutaru unu l'alì Ịjiputu; gbafuta unu l'ẹke ono, unu shi buru ohu ono. Onye ono bu iphe, oome bu t'ọ kposhia unu t'unu be etsoshi ụzo ono, Ojejoje turu unu ekemu t'unu tsoje ono. T'e chigbukwaa njo l'igbo, o beru; te ọdo be ebehe iya l'unu.

6 O -buru nwunne ngu; nggu l'iya shi l'ephe; m'ò nwatibe ngu ke nwoke; m'ò nwatibe ngu ke nwanyi; ọ dudu buru nyee ngu; mbu o-che-ishi ngu; m'ò bu ẹgiri onya ngu, nggu l'iya bu 'a phu mini; 'e me ẹkfu; byakfutaru ngu le mpya bya emelaha te ya rata ngu t'unu je awata obaru agwa ọdo aja; mbu agwa, ẹ ti mahaadua; nna ngu phe ta mahawa iya; 7 mbu agwa ndu bupheru unu mgburungburu; ndu ophu bu unu ntse; me ndu ophu bu unu ote-nya; mbu nya ruru; okpa te ru; 8 unu be eyekwaru onye obu onu; ophu unu angakwaru iya nchi. Unu ba aphukwaru iya imiko; unu te dobe iya ndzu; ophu unu edomikwa iya edomi. 9 Unu gbukwaa onye obu egbugbu. Te nggubedua vuru ụzo dabẹ iya aka onwu l'ehu; temanu ndu ophu l'ephe ha eripyabẹ iya. 10 Unu gude mkpuma tu-gbua ya; ke l'ọ choru ụzo, oo-shi mee t'unu ghaaru Ojejoje, bu Nchileke unu azu; mbu onye dufutaru unu l'alì Ịjiputu, bu ẹke unu shi buru ohu. 11 Teke ono; ndu Ịzuru l'ephe ha anua ya; tsulaha egvu; to duhe unu onye e-jekwadu ome egbe ajo iphe, du ẹge ono ọdo.

12 O -buru l'unu shi le mkpukpu lanu l'ime mkpukpu le mkpukpu ono, Ojejoje, bu Nchileke unu a-nu unu t'unu buru ono nu; 13 l'ọ nweru ndu ajo-madzu, shi l'unu je achita ndu bu le mkpukpu ono; su ephe t'ephe bya: t'ephe je awata obaru agwa ọdo aja; mbu agwa, ephe ta mahaadua; 14 unu kpakwaa ishi; nyochaa ya okpobe enyocha; mbu doo nya le mini; jia aji. O -buru oswi-okfu l'ajo ahuma, du ẹge ono be meru nu; 15 unu gudekwa ogu-mbeke gbushikota iphe, bu ndu bu le mkpukpu ono; mee mkpukpu ono t'ọ buru kpurupyata. Unu gbukwaa gbua gbua jeye l'elu, no iya nu. 16 Iphe bu iphe, no le mkpukpu ono be unu e-vufutakota; bya akube l'edukfu. Unu etsukota mkpukpu ono oku ye le iphemiphe obule, no iya nu; t'ọ buru ngweja-ukfuru, a nuru Ojejoje, bu Nchileke unu. Mkpukpu ono a-buru ikpozu gbururu jeye le gbururu; to nwehe l'a kpu-kwaziru iya ọdo. 17 T'e b'ọ dukwa iphe ono, e doberu ke emebyishi ono m'ọo nanu, aaphu madzu l'eka; k'ophu Ojejoje e-woru ọ-ta-chichichi oke ehue-eghughu iya ono wophu azu; imiko unu adu iya; okfu ehue unu erua ya l'ehu; yo mee; unu aka l'igwe, bu iphe, o riru nna unu oche phe angu iya; 18 m'ò -bukwaru l'unu ngaberu Ojejoje, bu Nchileke unu nchi; dobekota ekemu

iya, mu aturu unu ntanụ-a l'ọ ha; l'emekwaphu iphe kfuru nhamunha l'ęnya Ojejoje, bụ Nchileke unu.

14

*Nri, aasọ nsọ; mę ọphu, ę taa sọdu nsọ
(Liv 11:1-47)*

¹ Ọ kwa unu bụ unwu Ojejoje, bụ Nchileke unu. Be ebyijekwa onwongu ọnya l'ęhu; ọphu ịkpushijekwa onwongu ęgbushi ọnu ifu teke unu akwa madzụ; ² kę l'unu bụ ọha, duru Ojejoje, bụ Nchileke unu nsọ. Ojejoje afoatawa unu dobe t'unu buru ọha, duru iya iche lę mgboko mgburumgburu.

³ Be erijekwa iphe, bụ ębyi. ⁴ Ọwaa bụ anụ, unu a-taję: eswi; aturu; eghu; ⁵ ele; anyigo; eghu-ọswa; atsụ; mę aturu-ọswa. ⁶ Unu taję iphe, bụ anụ, nweru ọjaragvu-ọkpa; l'anwafutaje nri; taphu iya azụ. ⁷ Ọle anụ ọphu anwafutaje nri taphu azụ; m'ọ bụ ọphu nweru ọjaragvu-ọkpa, unu ta atajędu bụ: ịnya-ivu; nggamanchi; mę nchi-ọgbà. Ndu onanu anwafutaje nri taphu azụ; obenu l'ę to nwedu ọjaragvu-ọkpa. Unu sọje ndu onanu nsọ. ⁸ Ezi bukwapu anụ, unu a-nọdu asọ nsọ. A makwaru-a l'ọ nweru ọjaragvu-ọkpa; obekwanu l'ę ọọ nwafutajędu nri taphu azụ. Ba atajękwa anụ iya; ọphu iidenyijekwa odzu iya ęka.

⁹ Iphe bu lę mini; bę ọphu unu a-taję bụ ọphu nweru mkpọ yele ękiri. ¹⁰ Ndu ọphu te nwedu mkpọ; mę ękiri bukwa anụ, unu a-nọdu asọ nsọ. Ba atajękwa iya.

¹¹ Iphe bu nwęnu, ę taa sọdu nsọ bę ị-taję. ¹² Ọle ndu ọphu unu ta atajędu bụ: ugo; udele; udele-ojingu; ¹³ egbe; l'udu iya l'udu iya; ivu; ¹⁴ ọphegu l'udu iya l'udu iya; ¹⁵⁻¹⁷ mgbashi-ujiku l'udu iya l'udu iya; nwęnu golu; egbe-nwọku l'udu iya l'udu iya; ugo-mini; ọgu-ikporo; ¹⁸ eze ọku-eswi-uda; apyara-nhoko; ovu; mę utsu-nwankuta.

¹⁹ Iphe bụ ọgu, furu ębà bukotakwa anụ, unu a-nọdu asọ nsọ. Ba atajękwa iya. ²⁰ Obenu l'iphe, bụ iphe, furu ębà l'ọ ha, l'ę taa sọdu nsọ bę unu a-taję.

²¹ Ba atajękwa anụ, nwuhuru anwuhu. Nuje iya ndu laru alala, bu l'alị unu t'ęphe taa. Odumeka; nggu eje eree ya ndu ọhodo. Kę l'unubędua bụ ndu duru Ojejoje, bụ Nchileke unu nsọ.

Be egudejekwa mini-ęra nne eghu shia nwa iya.

Uzo lanụ l'uzo iri

²² Nujekwa ọzo lanụ l'uzo iri l'iphe bụ iphe, unu kpataru l'okfu unu afa l'afa. ²³ Ọ kwa l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ęke ono, ọo-fota; dobe epha iya; buru iya eburu ono bę unu l'a-nọduje ria ọzo lanụ l'uzo iri ono; bụ iya bụ iphe, shi lę balị unu; mee unu; manụ unu; mę iphe bụ iya vuru ọzo waa nne iya ọswa l'eswi; mę l'elu unu; k'ọphu unu e-shi ęge ono mụta ọtsu Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu tekenteke. ²⁴ Ọ -buru l'ęke ono tenukaru unu ęnya; k'ọphu bụ lę teke Ojejoje, bụ Nchileke unu gotsuaru unu ọnu; unu ta dū ike gudekota ọzo lanụ l'uzo iri ono eje ęke ono, Ojejoje a-fota; dobe epha iya ono; kę l'ọ tenukaru unu ęnya; ²⁵ unu eree ya erere; reta iya okpoga gude l'ęka je ęke ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fota ono. ²⁶ Unu -rua ęke ono; unu egude okpoga ono mee iphe, dū unu mma. Unu gude iya zua eswi; m'ọ bụ aturu; m'ọ bụ gude iya gaa mee; m'ọ bụ iphe angungu ọdo, atsụ atsutsu; m'ọ bụ iphe ọdo, dū unu mma. Unu anọdu l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ęke ono ria ya; tee ęswa; unu lę ndibe unu. ²⁷ Unu

ba akwaswekwaru ndu Lívayi, bu lẹ mkpukpu unu ẹnya. Ishi iya aburu l'ẹphe te nwedu ẹke e doberu ẹphe k'iche; ẹphe te nwe òkè k'ẹka ẹphe l'ọ bu unubẹdua. ²⁸ Iphe bu afa k'eto, sweru esweswe; mẹ afa k'eto ono gvude be unu a-chitakotaje ọzo lanu l'uzo iri l'iphe bu iphe, unu meberu l'alì l'afa onanu; bya akubegbaa l'ẹke aa-kwakobetsua ya lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu unu; ²⁹ k'ọphu ẹphe a-byajẹ bya eria rijishia ẹpho; mbu ndu Lívayi, bu ndu, ẹ te nwedu alì e kevuru ẹphe; to du iphe ẹphe ketaru t'ọ buru òkè-iphe ẹphe; mẹ ndu laru alala; ndu a toru ogbe; mẹ unwanyi, maa tufuru, unu l'ẹphe tukoru buru. Oo ya bu; Ojejoje, bu Nchileke unu agoru onu-oma nu unu l'iphe bu iphe, unu kuberu ẹ ka k'ememe.

15

Afa, onweru-onwonye

(Liv 25:1-7)

¹ Iphe, bu afa ẹsaa, sweru esweswe; unu hajee iphe bu ugwo, madzu ji ibe iya; t'ọ laa. ² Qwaa ege ee-shije mee ke oha ugwo ono ndo-o: "T'onye jeru onye Izurelu ibe iya ugwo hajekwaaru iya ẹya. T'e b'o jehekwa onata onye Izurelu ibe iya; m'ọ kwanu nwanna iya ugwo ono; ke l'iphe, e kuru afa ono bu afa, Ojejoje suru te k'ugwo laa. ³ Q -buru onye ohodo ji ngu iya; jekwa je anata ugwo ngu. Obekwanu o -buru ophu dagbaru nggu le nwanna ngu; hakwaa eka l'ono.

⁴ "T'e b'o dukwa onye a-bu onye ukpa l'unu. Ke l'alì ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anunu t'ọ buru òkè-iphe unu ono; be oo-shi goru onu-oma nu unu; ⁵ m'ọ -buru l'unu a-ngaberu Ojejoje, bu Nchileke unu nchi; leta ẹnya; mekota ekemu-a, mu aturu unu ntanu-a. ⁶ Ishi iya aburu le Ojejoje, bu Nchileke unu a-goru unu onu-oma; bu iya bu iphe, o kweru unu ukwa iya. Unu a-nodu ejeje igweligwe ndu mba odo ugwo; o le unubẹdua te ejitadu ẹphe. Unu a-buru ishi; chia igweligwe ndu mba odo; o le ẹ to dudu ndu abu ishi; chia unubẹdua.

⁷ "Q -buru l'o nweru nwunne unu, bu onye ukpa, unu l'iya tuko buru le mkpukpu lanu l'alì-a, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anunu-a; unu ba anmakwaru iya obu kpo-gbungu; ophu unu ekekwaru nwunne unu ono, bu onye ukpa ono eka ngvu. ⁸ Iphe unu e-mejehia bu t'unu sajeru iya eka asasa; jee ya ugwo, e-dzuru iya ome iphe, bu mkpa iya; m'o -ruhuru; mkpa obu ha ihagha. ⁹ Unu kwabekwa ẹnya te ejo oriri ba abatashi unu l'okpoma; unu asu l'afa k'ẹsaa, bu iya bu afa oka-gbu ugwo dukwaa ntse; shi ege ono woru ifu tachia l'ẹke nwanna unu ono, no le mkpa ono no; jika l'e to nwedu iphe unu anu iya. Onye ono a-rakukwa Ojejoje kpube unu; yo buru unu iphe, du eji. ¹⁰ Unu gudejekwa obu unu; nu iya iphe bu iphe o suru t'unu nu iya; ophu unu agujekwa aphu anu iya ẹya; kele Ojejoje, bu Nchileke unu e-gudekwa ke iphe ono, unu nuru iya ono goru onu-oma yeru unu l'iphemiphe obule, unu eme ememe; mẹ l'iphemiphe obule, unu yeru eka k'ememe. ¹¹ Ndu ukpa ta byadu bya agvu agvugvu l'alì-a. Oo ya meru iphe mu aturu iya unu l'ekemu; su t'unu sajekwaaru unwunna unu eka okpobe asasa ye le ndu ukpa; mẹ ndibe unu, no le mkpa l'alì unu ono.

Oha ndu bu ohu t'ẹphe nweru onwẹphe

(Awu 21:1-11)

¹² "Q -buru l'o nweru onye Hiburu ibe ngu; i gbataru l'ohu; m'ọ -bu nwoke; m'ọ -bu nwanyi; yo jewaru ngu ozi afa ishingui; o -be l'afa k'ẹsaa; hakwaa ya t'ọ laa; je enweru onwiya l'ẹka ngu. ¹³ Teke ono, i haru iya t'o

shi ngu l'eka lashia ono; ba agbabekwa iya eka otu. ¹⁴ Sakwaa eka asasa; nu iya iphe, shi l'elu ngu; me l'eke eetsuru ngu bali; me le mee ngu. Saa eka asasa; shi l'phe Ojejoje, bu Nchileke ngu gude gooru ngu onu; nu iya. ¹⁵ Unu nyatakwa l'unu shi buru ohu l'ali Ijiputu; Ojejoje, bu Nchileke unu abya agbafuta unu. Yo buru iphe ono meru iphe, mu aturu unu ekemu-a ntanu-a.

¹⁶ "Olobu; o -bukwanuru l'ohu ngu ono suru le ya ta alufudu ngu l'eka; ke l'o yeru ngu obu; bya eyeru ndibe ngu obu; nggu l'iya adu le mma; ¹⁷ nggu ewota oji; dobe iya nchi l'ibo; kpo-fua; onye ono abuwaruru ohu ngu gbururu jeyewaru. O kwaphu ege ono be ii-mekwaphu ohu ngu ke nwanyi. ¹⁸ T'e b'o tsujekwa ngu l'ehu oha ohu ngu t'o je enweru onwiya; ke l'ozi, o jeru ngu l'ime afa ishingu ono kakwa nshinu ugbo labu; ma l'ozi onye e butaru ebuta gage e-geru ngu. I -mee ya ege ono; Ojejoje, bu Nchileke ngu a-goru ngu onu-oma l'iphemiphe obule bu iphe, iime.

Anu, vuru uzo waa nne iya oswa

¹⁹ "Ophu bu okee ya l'iphe bu iphe vuru uzo waa nne iya oswa l'eswi; me l'elu unu; be unu e-dobekotaru Ojejoje, bu Nchileke unu nsq. Unu be egudejekwa oke-eswi, bu iya vuru uzo waa nne iya oswa eje ozi egu; ophu unu akpshijekwa aturu, bu iya vuru uzo waa nne iya oswa eji. ²⁰ Iphe bu afa, sweru esweswe be unu le ndibe unu a-noduje l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu taa ya; l'eke Ojejoje a-fota. ²¹ Ole; o -bukwanuru l'anu ono nweru eke ntupo no iya l'ehu; mbu l'o daru ngvuru; m'o bu l'ootsu ishi; m'o bu l'o nweru eke odo, iphe mebyiru iya ke eji eji; unu be egudekwa iya gwooru Ojejoje, bu Nchileke unu ngweja. ²² Unu nodujekwa le ndu unu taa ya. Unu taa ya ege aataje mgbada; m'o bu umoro. Onye, aasq nsq l'onye e ta sodu nsq nweru ike taa ya. ²³ Unu be erijekwa mee ya. Unu wushijee ya l'ali ege aawushije mini.

16

Aji Esweta (Awu 12:1-20)

¹ "Unu gbajee Aji Esweta ke Ojejoje, bu Nchileke unu lonwa Abibu; ke l'o bu teke ono be Ojejoje, bu Nchileke unu duru unu l'enyashi dufuta l'ali Ijiputu. ² Unu gudeje eswi; m'o bu elu unu gwooru Ojejoje, bu Nchileke unu ngweja Aji Esweta l'eke Ojejoje a-fota; dobe epha iya; buru iya eburu. ³ Unu be egudejekwa buredi, e yeru iphe, ekoje buredi taa ya. Ujiku esaa be unu a-taje buredi, e te yedu iphe, ekoje buredi; bu iya bu buredi iphe-ephuka; ke l'oo ephuru-oku be unu gude; shi le Ijiputu wufuta. Unu meje iya jeyekpo teke unu a-no-bebe; gudeje iya nyata teke unu shi le Ijiputu wufuta. ⁴ T'e b'o dukwa onye aa-phu iphe, ekoje buredi le nk'iya l'ali ono mgburumgburu; gbururu jeye ujiku esaa ono agvu. Ophu unu ekwejekwa te anu ono, e gburu l'urenyashi mboku ke mbu ono noo lufuta l'utsu.

⁵ "Unu ba anodujekwa le mkpukpu le mkpukpu ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anunu gbaa Aji Esweta ono. ⁶ Eke unu a-noduje gbaa ya bu l'eke ono, Ojejoje, bu Nchileke unu a-fota; dobe epha iya; buru iya eburu ono. O bu l'eke ono be unu a-noduje gwo ngweja Aji Esweta obu l'urenyashi; me enyanwu ribadelephu ariba; l'oge teke ono, unu shi l'ali Ijiputu wufuta ono. ⁷ O bu ahuhu be aa-huje anu iya taa l'eke ono, Ojejoje, bu Nchileke unu a-fota ono. Teke o beru l'utsu; unu ajikobe;

onyenonu alashia nk'iya. ⁸ Ujiku ishingu be unu a-taje buredi, e te yedu iphe, ekoje buredi; o -be le mboku k'esaa; unu edzukoo l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu. T'e b'o dukwa onye e-je ozi mboku ono.

Aji Idzu

(*Awu 34:22; Liv 23:15-21*)

⁹ “Unu gutaje idzu* esaa dobe. Teke aa-wataje ogu idzu ono bu me a watalephu obuta witu. ¹⁰ O bu teke ono be unu a-gbajeru Ojejoje, bu Nchileke unu Aji Idzu. Teke aa-nodu agba aji ono; te onyenonu wotaje iphe, o chiru obu iya; je anu Ojejoje; l'ege eka beru onye. ¹¹ Unu dzukobe l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu tee eswa; onyemonye obule yeke unwu iya: ndu k'unwoke; me ndu k'unwany; me ndu ohu iya: ndu k'unwoke; me ndu k'unwany; ndu Liviayi, bu le mkpukpu unu; ndu laru alala; ndu a toru ogbe; me unwany, maa tufuru, unu l'ephe tukoru buru. Eke unu a-nodu mee ya bu l'eke ono, Ojejoje, bu Nchileke unu a-fota; dobe epha iya; buru iya eburu ono. ¹² Unu nyatajeka l'unu shi buru ohu l'ali Ijiputu; k'ophu oo-me t'unu kwabe enya mekotaje iphe-a, mu toru okpa iya; su t'etsoje-a.

Aji Mkpù

(*Liv 23:33-43; Ogu 29:12-38*)

¹³ “Unu gbaje Aji Mkpù ujiku esaa; me unu tsugelephu witu unu; kuta-gee mee unu. ¹⁴ Unu tejekwa eswa teke unu a-nodu agba aji ono; unubedua; unu l'unwu unu: ndu k'unwoke; me ndu k'unwany; ndu ohu unu: ndu k'unwoke; me ndu k'unwany; ndu Liviayi; ndu laru alala; ndu a toru ogbe; me unwany, maa tufuru, unu l'ephe tukoru buru. ¹⁵ O bu l'eke ono Ojejoje, bu Nchileke unu a-fota ono be unu a-nodu gbaaru iya aji ono ujiku esaa. Ishi iya aburu le Ojejoje, bu Nchileke unu a-goru onu nu unu l'iphe, unu setaru eseta; me l'iphemiphe obule, unu byiberu eka; k'ophu ehu a-tsofu unu ena tsofu iya l'ishi.

¹⁶ “Ugbo eto l'afa be unwoke unu l'ephe ha a-byakotaje l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu l'eke, oo-fota. Ephe a-bya le Aji Buredi, e te kodu ekoko; me le Aji Idzu; me Aji Mkpù. Ephe -byade t'ephe ba gbajeka eka bya l'ifu Ojejoje. ¹⁷ T'o bukwaru l'ege eka beru onye be oo-nuje; bu iya bu l'oo ege Ojejoje, bu Nchileke unu gota-beru onu nu madzu be onye obu a-nuta-be.

Aafota ndu ikpe

¹⁸ “Unu fotakwa ndu ikpe; me ndu a-butua ndu ishi l'iphe bu ikfu, nonu l'iphe bu mkpukpu le mkpukpu ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anunu ono. Yo buru ndu ono, aa-fota ono a-noduje ekpe ndu Izurelu ohuma. ¹⁹ Unu ba anmajeka madzu ikpe inmafu; ophu unu 'elejekwa madzu enya l'ifu l'ekpe ikpe. Unu be anakwa eka-azu; kele eka-azu apyichijekwa onye maru iphe eka l'enya. Oomejekwaphu te okfu onye doberu eka ndoo du ghelegheleghele. ²⁰ T'iphe, unu a-nodu l'ozo iya nwenkinyi bukwaru ikpe, du mma; k'ophu unu a-nodu ndzu; nweru ali ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anunu ono.

Ogworu nte eja

* 16:9 16:9 “Idzu” ke ndu Hiburu kwa abali esaa.

21 “Unu ba akpobejekwa itso Ashera lẹ mgboro ẹnya-ngweja, unu doberu Ojejoje, bụ Nchileke unu. 22 Ophu ọ dukwa mkpuma, unu e-dobeje wata agwagwa; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu kpokwa ru iya ashị.

17

1 “Unu be egudejekwa oke-eswi; m'oo aturu, ntupo nọ l'ehu; m'ọ bụ ophu nweru eke iphe mebyiru iya emebyi; bya ogworu Ojejoje, bụ Nchileke unu eja; kẹ l'ono bukwa iphe dọ Ojejoje, bụ Nchileke unu oyi.

2 “O -nweru nwoke; m'ọ bụ nwanyi, unu l'iya bu lẹ mkpukpu lanu lẹ mkpukpu ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anunu ono, a phuru l'ẹke oome iphe, dọ eji l'anya Nchileke; shi ege ono l'emebyi ogba-ndzu Nchileke; 3 mbụ; ọ -buru l'onye ono wataru ogwa nte; balahaaru iya eja; abaru ẹnyanwu eja; ọdo onwa; ọdo mkpo-kpodo, bụ iphe, mu buchiru ebuchi; 4 ọ -buru l'e kfuru iya unu; unu anya ya; unu vujukwaru ọzo kpata ishi iya ohuma. Ọ -buru oswi-okfu l'iphe obu meru phu; mbụ l'egbe akpamara, dọ ege ono b'e meru phu l'ali Izurelu; 5 t'a kputakwa onye obu, meru ejo iphe obu: m'ọ bụ nwoke; m'ọ bụ nwanyi kpufu l'ogu-nggamgbo mkpukpu unu; gude mkpuma tugba ya. 6 Temanu e kpee madzu nkfugbu bẹ aa-duje ebo; m'ọ bụ ẹto gbaa ya ekebe. T'ẹ b'ọ dukwa onye ee-gbu; m'ọ buru onye lanu agba iya ekebe. 7 T'ọ bukwaru ndu ekebe ono e-vuru ọzo dabẹ iya eka; temanu ndu ophu l'ephe ha eripyabewa iya ru. T'e chigbukwaa njo l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya.

Ulo-ikpe

8 “Ọ -buru l'o nweru okfu, daru nu, dunukaru unu ehuka ekpekpe; okfu kẹ l'e gburu ochi te egbu; m'ọ bụ l'e tsuru madzu iphe; ọ -buru okfu, ada lẹ mkpukpu unu; unu gude okfu ono je l'ẹke ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-foṭa ono; 9 gude iya jekfu ndu achijeru Nchileke eja, bụ ndu ikfu Liviayi; mę onye ikpe, nọ l'okwa teke ono; pafuru ephe ikpe obu t'ephe kpeba ya. 10 T'onye e kperu ikpe iya mekwaa ege a nọdu l'anya eka ono, Ojejoje a-foṭa ono kpeba. Unu kwabekwa ẹnya t'ọ buleruphu iphe, ephe suru t'e mee bẹ ee-me. 11 Unu mejekwa iphe, bụ ekemu, ephe turu unu l'ọ ha. Unu anabatajẹ ikpe ege ephe kperu iya. Unu ba ahakwa iphe, ephe kfuru; melahaa iphe ọdo. 12 Onye jikaru ome iphe onye ikpe kpeburu; m'ọ bụ iphe o kpeburu mbụ onye, achijeru Nchileke eja, nọ l'ẹke ono ejeru Ojejoje, bụ Nchileke unu ozi bẹ ee-gbukwa egbugbu. T'e chigbukwaa njo l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya l'ali Izurelu. 13 Oha l'ephe a-nu iya; tsulahaa egvu. Ẹ tọ duhekwa onye a-tukwadu ama k'ome ege ono ọdo.

Aafota Eze

14 “Teke unu bahuleruphu l'ali ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anunu ono; mbụ teke ọ laleruphu unu l'eka; unu abya akwaa ya ufu; wata okfu; su: ‘Unu t'ayi foṭa eze, a-nọdu achi ayi l'ọ bụ ndu ohodo, nọ-pheru ayi mgburumgburu;’ 15 t'onye unu a-ma eka bukwaru onye Ojejoje, bụ Nchileke unu foṭaru. T'onye ono bukwaru onye Izurelu ibe unu; t'ẹ b'ọ bukwa onye ohodo. 16 T'onye obu ba abukwa onye a-nọdu achiṅko inya akuberu onwiya; ophu o mekwa tẹ ndu Izurelu laphu azu lẹ Ijiputu; ege ee-shi tẹ ya kabaa onmashi inya dooru onwiya; kẹle Ojejoje kfuakwaru iya unu; su: ‘Unu ba alaphuhakwa azu l'ẹke ono ọdo.’ 17 Ophu onye obu abukwa onye a-nọdu aluko nwanyi kuaru onwiya; odumeka bẹ ọzo akpo-swehukwa iya. T'ẹ b'ọ chitakwa mkpola-ododo; waa mkpola-ocha

kuberu onwiya. ¹⁸ Onye ono -bahulephu l'okwa eze ono; t'o wotakwa ekwo, a gworu agwoḡwo dekotaru onwiya iphe, nọ l'ekemu-a, bu ophu shi l'ekwo, nọ l'eka ndu achijeru Nchileke eja, bu ndu ikfu Lívayi. ¹⁹ T'o gudeje ekwo ono tekenteke; guje iya mboku-mboku jeye ege oo-nọ-bebe; shi ege ono muta oṣtu Ojejoje, bu Nchileke iya egvu; zia obu l'alí; l'emekota iphe, bu ekemu Ojejoje yele iphe, o toru okpa iya su t'e tsoje. ²⁰ T'onye ono ba arikwa le ya ka unwunna iya ndu ophu nshinu; shi ege ono paru ekemu ono haa; melahaa iphe odo. Mbụ l'ọ kwa k'ophu onye obu a-nonyafuaru ndzụ l'aba-eze iya obu; yebedua yele unwegirima iya l'alí Ízurelu."

18

Òkè, gbaru ndu Lívayi

¹ "Ndu Lívayi, bu ndu achijeru Nchileke eja; mbụ ndu ikfu Lívayi l'ephe ha b'ẹ taa wẹkwa alí; ophu o dudu òkè-iphe odo, e-rube ephe eka l'alí Ízurelu. Iphe, ephe e-gude buru bu iphe ngweja, a kpo-phodoru oku l'ifu Ojejoje; ke l'oo ono bu òkè-iphe ephe. ² Ephe te enwedu òkè-iphe l'ọ bu unwunna ephe; oo Ojejoje bu òkè-iphe nk'ephe; bu iya bu iphe, o kweru ephe ukwa iya.

³ "Òkè, e-rubeje ndu achijeru Nchileke eja teke ndu Ízurelu gude oke-eswi; m'ọ bu aturu bya ogworu Ojejoje bu: eka iya; me agba iya; owaa okfuru iya. ⁴ Iphe odo, unu a-nujekwaphu ephe bu akpe, unu vuru ọzo buta; me ọdungu; manụ ọdungu; me eji ọdungu, unu kputaru l'aturu unu; ⁵ kele Ojejoje, bu Nchileke unu shiwa l'ikfu unu kpmukpamu foto ephe; ephe le ndu awa ephe; t'ephe gude epha Ojejoje nọduje iya l'ifu; l'ejeru iya ozi tekenteke.

⁶ "Ọ -buru l'onye shi l'ikfu Lívayi shi le mkpukpu, eke o bu l'alí Ízurelu; gude obu iya byatashia eke Ojejoje, bu Nchileke a-fota; ⁷ t'a hakwaa ya t'o gude epha Ojejoje, bu Nchileke iya jejeru iya ozi l'ọ bu ndu Lívayi ibe iya; bu ndu nọ l'ifu Ojejoje eke ono l'ejeru iya ozi. ⁸ Iphe, gbaru ephe be ee-kejekwa enya-nhamunha; a gufukwaru ophu onye ono ketaru l'iphe e retaru l'iphe ndu ufu ephe.

Ọha ejo okpa

⁹ "Teke unu bahuru l'alí ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anunu ono; unu be ejekwa oye eke l'akpamara ono, iphe bu mbakeshi anọduje eme ono. ¹⁰ T'e b'ọ dukwa l'unu ha onye a-kpo nwatibe iya oku: m'ọ bu onye ke nwoke; m'ọ bu ke nwanyi gude gwoo eja. Ophu o dukwa onye anọdu agba eja; m'ọ bu l'agwo ogwu; m'ọ bu l'akowa ahuma; m'ọ bu l'eme mgbashi. ¹¹ T'e b'ọ dukwa onye e-keje oswi; ophu o dukwa onye e-jeje okpata ishi l'eka ndu aphụ àphụ; m'ọ bu ndu njibya; m'ọ bu l'eka nwanyimaa; ¹² ke l'iphe bu onye eme iphemiphe obule ono bukwa akpamara be oome l'ifu Ojejoje. Yọ buru ahuma ahuma ono, iphe bu mbakeshi eme ono; kparu iphe Ojejoje, bu Nchileke unu achishi ephe l'ifu unu. ¹³ Unu bukwaru ndu ọta e ta adudu l'ehu l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu."

Onye nkfuchiru, du l'ọ bu Mosisu

¹⁴ "Iphe bu mbakeshi ono, unu abya achishi ono anọduje anuru ndu agwo ogwu; me ndu agba eja okfu. Oje unubedua be Ojejoje, bu Nchileke unu te kwekwa t'unu meje ege ono. ¹⁵ Ojejoje, bu Nchileke unu e-shi l'unu;

mbù l'ùnwunna unu gèdegede fofutaru unu onye nkfuchiru, a-dù l'ò bụ mu. Unu nùjekwaru onye ono okfu.

¹⁶ “Kèlè mbòku ono, unu dzukoberu l'ugvu Hòrebu ono bükwa iphe ono bẹ unu ròru Ojejoje, bụ Nchileke unu; sù iya: ‘Byiko t'unu ba anùhenu olu Ojejoje, bụ Nchileke unu; òphu unu aphùhe nù òku-a, ghataru nshinua; òdumeka bẹ unu a-nwùshihukwa.’ ¹⁷ Ojejoje asù mu l'iphe ono, èphe kfuru ono bẹ èphe nkfuchiru òhuma. ¹⁸ Ya e-shi l'ùnwunna èphe wofutaru èphe onye nkfuchiru, dù l'ò bụ mbèdua; woru okfu iya ye onye ono l'ònu; yò tuko iphe, ya kfuru iya kòkotajeru èphe. ¹⁹ Onye ta ngabèdu nchi l'okfu, onye ono, ekfuchitaru iya nù ono ekfu; bụ yèbedua l'a-ji onye òbu aji. ²⁰ Òlè; onye nkfuchiru, nnyaaruru wata oku onwiya ekuku; kfulahaa iphe, ya te ekfudu; òdumeka bụru onye gude èpha agwa òdo l'ekfu; t'è egbukwaa onye nkfuchiru ono egbugbu.

²¹ “Unu a-jikwaru onwunu; su: ‘?Nanù ègè unu e-shi maru ozi òphu è-ta bụdu Ojejoje ziru iya?’ ²² Ò -bùru l'onye nkfuchiru gude èpha Ojejoje l'èzi ozi; ò -bùru l'e mekochaaru t'ò re; t'ò me ègè o kfuru iya; òo ya bụ l'ozi ono ta bụdu Ojejoje bẹ ziru iya nù. Ò kwa ekuku bẹ onye nkfuchiru ono eku onwiya. Unu ba atsùjekwa egbe onye ono egwu.”

19

Mkpükpu, onye gburu madzù a-gbalajè; zeeru ndzù (Ógú 35:9-28; Dít 4:41-43; Jós 20:1-9)

¹ Teke Ojejoje, bụ Nchileke unu meleruphu tẹ iphe bụ mbakeshi ono chíhu; mbù ndu ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya t'ò woru alì èphe nù unu; t'unu buchishia mkpükpu èphe l'ò ha; buchishia ufu èphe l'ò ha ono; ² unu fofutakwa mkpükpu èto dobe iche l'alì ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-nù unu t'ò bụru nke unu ono. ³ Unu e-gude èka unu kee alì ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anùnu t'ò bụru nk'unu ono ụzo èto. Ókè-alì ono èphe èto e-nwekota mkpükpu, bụ: a -gbabe iya e zeeru ndzù nanù nanù. Unu kpakwaa oje t'ò lufu l'èke ono; k'òphu onye gburu madzù a-gbajeru laa ya.

⁴ Qwaa ègè òo-dujeru onye gburu òchi; gbalaa laa èke ono; k'òphu òo-òdu ndzù; mbù onye è te lebezidu ènya gbua madzù ibe iya; òphu ò bụdu l'okfu nòhawaru yeke onye òbu. ⁵ Mbù ègè-a: lẹ madzù bẹ yèlè ibe iya yi je l'òswa je òwata nkù; yò halia èka tẹ ya gbutsua oshi; ire ogbun-òkù akpòfu je atùu onye ono woru iya tù-gbua; t'onye ono gbalakwaa laa mkpükpu lanù lẹ mkpükpu èto ono je ezeeru ndzù. ⁶ Òdumeka bẹ onye eme t'ò gwata ụgwò òchi onye ono, e gburu ono e-gudekwa èhu-eghughu chĩa onye ono, gburu òchi ono; gbakfube iya; kẹ l'uzo teru ènya; je eworu iya gbua; l'èbè abù l'onye òbu gbaru t'ò nwùhu; keshinu è-tò bụdu lẹ yèlè onye ono shi nòduhawa l'okfu. ⁷ Ò kwa iya meru iphe, mu aturu iya unu l'ekemu sù t'unu fofuta mkpükpu èto doberu onwunu.

⁸ Ò -bùru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu kparu ókè-alì unu; yò kabaa ụsa, bụ iphe, o riburu ndiche unu phẹ l'angù lẹ ya e-me; e metsua; yò nùkota unu iphe, bụ alì ono, o kweru ụkwa lẹ ya a-nù ndiche unu phẹ ono; ⁹ ò -bùru l'unu e-dobe-a ekemu-wa l'ò ha; l'eme iya ememe, bụ òphu mu aturu unu ntanù-a; mbù t'unu yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu òbu; t'ò bụru ụzo iya bẹ unu a-nòdujekpelephu etso; unu eyekwabaa mkpükpu èto òdo lẹ mkpükpu èto òphu; ¹⁰ k'òphu e te egbujedu onye iswi dù mma l'alì unu

ono, bu ophu Ojejoje, bu Nchileke unu nuru unu t'ọ buru òkè-iphe unu; shi ege ono mee tẹ ikpe-ochi tukoru unu l'ishi.

¹¹ Obenu lẹ teke ọ bu lẹ madzụ bẹ okfu nọru yele madzụ ibe iya; yo je akwabẹru iya l'uzo; tso iya ogu; woru iya gbua; bya agbaru laa lẹ mkpukpu ono nanu; ¹² tẹ ndu bu ogurenya mkpukpu ono zia t'e je akputa iya l'eke ono; kpee onye agwatajẹ ugwo ochi; t'ọ gbua. ¹³ Unu ba aphukwaru iya imiko. T'a gwatakwa ugwo ochi onye e-ta dudu iphe o meru l'alị Ịzurelu; k'ophu ọo-duru unu lẹ mma.

Iphe e gude kpaá òkè-alị

¹⁴ T'ẹ b'ọ dukwa onye e-wofuje ékpè, e gude kpaaru yẹ l'obutobu iya òkè-alị, bu iphe, ndu ndiche unu meru l'alị ono, Ojejoje, bu Nchileke anu unu t'ọ buru òkè-iphe unu ono.

Ndu ekebe

¹⁵ Unu be egudejekwa ekebe onye lanu gbaru; nma madzụ ikpe iphe du eji, a suru l'ọ meru; m'ọ bu okfu, a suru l'ọ kpataru. T'ọ bukwaru l'ekebe madzụ ebo; m'ọ bu ẹto gbaru bẹ ee-gude kpebua ikpe onye obu. ¹⁶ Ọ -buru l'onye ekebe ẹregede wataru ogba madzụ ekebe; gbalahaa ya ekebe, e-ta abudu oswi-okfu; ¹⁷ tẹ umadzu ebo obu, okfu adaru obu je evudo l'ifu Ojejoje: l'ifu ndu achijeru Nchileke eja; mẹ ndu ikpe, bu ndu nọ l'okwa teke ono. ¹⁸ Tẹ ndu ikpe ono zia obu l'alị jja epehe aji. Ọ -buru l'onye ekebe ono adzụ ejo-ire; k'ophu bu l'ọ wataru okfu iphe, onye ophu te medu; ¹⁹ unu wota iphe ono, ọ riru t'e mee onye ophu ono mee ya. T'e chigbukwaa njo l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya. ²⁰ Ọo ya bu; k'ophu ndu ọdo a-nu iya; tsuhu egvu; t'ọ nwe onye emekwadu egbe iphe, du eji du ege ono ọdo l'unu. ²¹ Unu ba aphujekwa imiko. Ọ kwa tẹ ndzụ laaru ndzụ; ẹnya alaaru ẹnya; eze alaaru eze; ẹka alaaru ẹka; ọkpa alaaru ọkpa.

20

Ekemu kẹ ege ee-shije eje ogu

¹ Unu eje otso ndu ohogu unu ogu; unu eje akpo-luta ugbo-inya epehe; mẹ ndu soja epehe l'ẹke epehe ka unu nshinu; unu ba atsukwa epehe egvu; kẹle Ojejoje, bu Nchileke unu, bu onye dufutaru unu l'alị Ịjiputu bẹ nokwa swiru unu. ² Teke unu abya owata ogu ono; tẹ onye achijeru Nchileke eja lufutakwa bya ekfuru yeru ndu soja nk'unu. ³ T'ọ sụ epehe: "Unubẹ ndu Ịzurelu; unu ngabekwa nchi. Ntanu-a bẹ unu ejekfu ndu ohogu unu ogu. Tẹ meji ba atofukwa unu; ophu unu 'atsukwa egvu. T'ehu be etekwa unu etete; ophu epehe eyekwa unu egvu; ⁴ kẹ l'ọo Ojejoje, bu Nchileke unu bẹ unu l'iya yi; t'ọ lu-chitaru unu ogu l'ifu ndu ohogu unu; shi ege ono mee t'unu lu-gbua epehe."

⁵ Tẹ ndu ishi byakwaphu bya ekfuru nu ndu soja ono; jja epehe; su: "O nweru l'unu ha, onye kpuru ulo ophungu, e to yedua Nchileke l'eka? T'onye ono lakwa ufu; t'ẹ b'ọ nwuhu l'ogu; onye ọdo eje eworu ulo obu ye Nchileke l'eka. ⁶ O nweru onye koru mgbo vayinu; t'ọ riwa iphe, shi iya nu? T'onye ono lakwa l'ufu; a nonyaa; ọ nwuhu l'ogu; onye ọdo eria ya. ⁷ O nweru onye ejekwadu okfu nwanyi; nwanyi ta lawa nk'ia? T'onye ono lakwa l'ufu; a nonyakwaa; ọ nwuhu l'ogu; onye ọdo eje alua nyee ya."

8 Tẹ ndu ishi ono kfukwaruphu yeru ndu soja ono; sù ephe: “?O nweru onye atsu egvu; m’ò bụ onye meji atofu atofu? T’onye ono lakwa l’ufu; a n’onyakwaa; yo mee; meji atofulahaa ibe iya ege o tofuru iya.”⁹ Teke ndu ishi ono kfugetsuleruphu iphemiphe obule ono nù ndu soja ono; t’ephe f’otagbakwaa ndu ishi soja dobe, bụ ndu a-nòdu edu ephe eje.

¹⁰ Teke unu wufuru; l’ejekfu mkpukpu ogu; unu vukwaru ụzo kua ephe t’unu l’ephe kpeshia. ¹¹ O -buru l’ephe kwetaru t’unu l’ephe kpeshia; bya aguhāaru unu onu-uzo ephe; oo ya bụ l’iphe bụ ndu bu lẹ mkpukpu ono a-bukotaru ndu unu a-nòdu edzuru ozi mkpò-nyienya. ¹² O -buru l’ephe te kwedu t’unu l’ephe kpeshia; gbenu tso unu ogu; unu kee ogu kophee mkpukpu ono mgburumburu. ¹³ Teke Ojejoje, bụ Nchileke unu woleruphu mkpukpu ono ye unu l’eka; unu gude ogu-mbeke tuko unwoke, nò iya nù gbushikota. ¹⁴ Unwanyi ephe; unwegirima ephe; elu ephe; mewaru iphemiphe obule odo, nò lẹ mkpukpu ono; mekpò iphe a lutaru l’ogu l’o ha; bẹ unu e-gwotakota; t’o buru nk’unu. Unu e-ripya iphe, unu gwotaru l’eka ndu ohogu unu, bụ ophu Ojejoje, bụ Nchileke unu nuru unu. ¹⁵ Ono bụ ege unu e-mekotaje iphe, bụ mkpukpu lẹ mkpukpu ono l’ephe ha, bụ ndu ophu nò unu ote-enya, bụ ndu ophu e-ta ayidu l’iphe bụ mbakeshi owaa, bugbaa l’eke-a.

¹⁶ Ole; o -buru mkpukpu ndu owaa, nò l’alì, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anunu t’o buru òkè-iphe unu-a; t’ẹ b’ò dukwa iphe, atụ ume m’oo nanu, unu a-ha t’o nòdu ndzu. ¹⁷ Unu tükokwa iya l’o ha gbushikota; mbụ ndu Hetu; ndu Amoru; ndu Kėnanu; ndu Pėrezu; ndu Hevu; mę ndu Jebusu; bụ iya bụ ege Ojejoje, bụ Nchileke unu turu ekemu t’unu mee ya; ¹⁸ t’ephe be shi ege ono zia unu ahuma ahuma ono, ephe anoduje eme ono, bụ ophu ephe anoduje emeru agwa ephe; unu eshi ege ono meswee Ojejoje, bụ Nchileke unu.

¹⁹ Teke unu keru ogu yechia mkpukpu nọo odu; l’eke unu eme t’unu lua mkpukpu obu luta; unu be egudekwa ogbu-nkụ mebyishia oshi-omi, nò iya nù. Unu hakwaa ya; wotaje nebyi iya ria; unu be egbutsushikwa iya egbutsushi. ?Unu e-ke ogu kebuta oshi, gvuru l’egu; oshi; ?o bụ madzu to. ²⁰ O bụ oshi ndu ophu unu maru l’ẹ to bụdu oshi-omi bụ ndu ophu unu e-mebyishi. Unu gbutsushia ndu onanu; gude kpua ose-ogu kpū-pee mkpukpu ono, etso unu ogu ono mgburumburu jeye teke unu emekputa ephe.

21

Onye e gburu; ophu a madu onye gburu iya nù

¹ O -buru l’a phuru odzu onye e gburu egbugbu; yò daburu l’egu; l’alì ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anunu t’o buru òkè-iphe unu ono; ta ma onye gburu iya nù; ² tẹ ndu bụ ogurennya unu phe; mę ndu ikpe unu phe wufuta; tsube l’eke odzu ono daburu; tūa iphe atūtū jeye lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu, nò-pheru iya mgburumburu. ³ Tẹ ndu bụ ogurennya ophu, shi lẹ mkpukpu ophu kakota ononyabe odzu ono ntse kpūta ada eswi, e t’e gudebua jee ozi; ophu t’a tugbabebua yele ada eswi odo; ⁴ kpuru bahụ lẹ nsuda, mini atso atso; mbụ nsuda, e-ta kōbu-a iphe; to dū iphe e mebejearu iya. T’ephe nòdu lẹ nsuda ono; swi-kwoo ada eswi ono olu. ⁵ Ndu achijeru Nchileke aja, bụ unwu Lívayi a-lufuta l’uzo ifu bya evudo. Ishi iya aburu lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu fowaruru ephe t’ephe jejeru iya ozi; mefua t’ephe gudeje epha Ojejoje gooru madzu onu-oma. Teke okfu adaru madzu yele ibe iya; m’ò kwanu lẹ madzu mekaru ibe iya iphe;

t'ò buru ẹ̀phe e-kpe iya. ⁶ Ndu bú ọ̀gurennya, shi lẹ̀ mkpụ̀kpụ̀ ọ̀phụ̀ ka ọ̀nonyabe ẹ̀ke odzu ono zẹ̀ ntse l'ẹ̀phe ha akwọ̀ ẹ̀ka l'ẹ̀li ada eswi ono, a swi-kworu olu lẹ̀ nsụ̀da ono; ⁷ sù l'ẹ̀ka ẹ̀phe ta òkwa l'ọ̀chi onye-wa; ọ̀phụ̀ ẹ̀phe aphi_kwa teke eegbu iya. ⁸ Byiko Ojejoje; natanu ụ̀gwọ̀-ọ̀, aakfù l'ishi ndu nke ngu, bú ndu Ízuru_lu; mbù ndu ono, ì gba_futaru ono. T'ọ̀chi onye ẹ̀-ta dudu iphe, o meru ba atukokwaru ndu nke ngu, bú ndu Ízuru_lu l'ishi. Ọ̀o ya bú; e shi ẹ̀ge ono kfi_a ụ̀gwọ̀ ọ̀chi onye ono, e gburu ono. ⁹ Yọ̀ buru ẹ̀ge ono bẹ̀ unu e-shi nwefu onwunu ụ̀gwọ̀ ọ̀chi onye e-ta dudu iphe, o meru; keshinu unu mewaru, iphe vudo nhamunha l'ifu Ojejoje.

K'olu nwanyi, a lutaru l'ogu

¹⁰ Ọ̀ -buru l'unu jekfuru ndu ọ̀hogu unu ọ̀gu; Ojejoje, bú Nchileke unu woru ẹ̀phe ye unu l'ẹ̀ka; unu akpua ẹ̀phe lẹ̀ ndzụ̀; ¹¹ ọ̀ -buru lẹ̀ ndu ono, unu kpuru lẹ̀ ndzụ̀ ono nweru nwanyi, ama mma, nweru l'unu ha onye ọ̀ dọ̀ mma; l'agụ̀ onye ọ̀bu t'ò buru nyee ya; ¹² t'onye ono duta iya laa nk'ia; kpushia ya ishi; be ya nvo ebebe. ¹³ Yo yefu uwe, o shi ye teke phu, a kpataru iya lẹ̀ ndzụ̀ phu. T'ò nodu lẹ̀ ke onye ọ̀bu; kwaa ẹ̀kwa nne iya me ẹ̀kwa nna iya onwa ophu. E -metsua; tẹ̀ yele onye ọ̀bu watawaru azeze: onye ọ̀bu aburu nji iya; yo buru nyee ya. ¹⁴ Ọ̀ -buru l'e metsuaru; nwanyi ọ̀bu ta duhe onye ọ̀bu mma; t'ò pakwaru iya haa t'ò je eke, dọ̀ iya mma. Ọ̀lekwapu t'ẹ̀ b'i re iya erere k'oretu okpoga; ọ̀phụ̀ ti mekwa iya ẹ̀ge eemeje ohu. Ishi iya aburu l'i mewaru iya iphe-iphere.

Iphe, ruberu okpara

¹⁵ Ọ̀ -buru lẹ̀ nwoke alu unwanyi labu; yeru onye lanu obu; kpoo onye ọ̀phụ̀ ashị; ẹ̀phe ẹ̀bo atuko mutawaru iya unwegirima; me onye ọ̀phụ̀ o yeru obu yele onye ọ̀phụ̀ ọ̀ kpuru ashị; teke ọ̀ bú l'oo onye ọ̀phụ̀ a kpuru ashị muru onye ọ̀phụ̀ bú okpara; ¹⁶ mboku, oo-ke ekpe gude keeru unwu iya ẹ̀ku iya; t'ẹ̀ b'o wotakwa nwatibe ke nwanyi ọ̀phụ̀ o yeru obu phu; dobe l'onodu okpara; haa nwatibe ke onye ọ̀phụ̀, ọ̀ kpuru ashị phu, bú iya bú okpara phu. ¹⁷ T'onye ono mekwaaru okpara iya ono, bú nwatibe ke nwanyi ono, ọ̀ kpuru ashị ono iphe, ruberu iya nu. Mbù t'ò kee iphemiphe obule, o nweru enweru ụ̀zo labu; ke l'oo nwata ono bú nwa mbu, koshiru l'ò nọ̀o l'ufu. Iphe, ruberu okpara bukwa iya nwe iya.

Nwa, kariru ndu muru nu ẹka

¹⁸ Ọ̀ -buru lẹ̀ madzụ̀ mutaru nwa, ka iya ẹ̀ka; k'ophu bú l'ẹ̀ tọ̀ ngaduru ndu muru iya nu nchi; too mejedu iphe, nna iya kfulu; too meje ọ̀phụ̀, nne iya kfulu; teke ẹ̀phe huru iya ahuhu; too yeduru ẹ̀phe onu; ¹⁹ tẹ̀ nna iya yele nne iya kpatakwa iya kpu-jeru ndu bú ọ̀gurennya l'onu edukfu mkpukpu ẹ̀phe. ²⁰ T'ẹ̀phe sù ndu bú ọ̀gurennya mkpukpu ono: "Nwatibe ayi owaa kaakwa ayi ẹ̀ka; bya aburu anuma anuma. Ọ̀ bú oke-ekpiri; ngunuka mee." ²¹ T'unwoke mkpukpu ono l'ẹ̀phe ha wufuta; tu-gbua ya lẹ̀ mkpuma. T'e chigbukwaa njo l'igbo, o beru; tẹ̀ ọ̀do be ebehe iya; k'ophu ndu Ízuru_lu l'ẹ̀phe ha a-nu iya; tsua egvu.

Ekemu, du iche iche

²² Ọ̀ -buru lẹ̀ madzụ̀ meru iphe, ọ̀ gbaru t'ò nwuhu; e woru iya gbua; unu kobe odzu onye ono l'eli oshi; ²³ t'odzu iya be kokwaru l'eli oshi l'ẹ̀ke ono jeye tẹ̀ nchi bhu. Unu likwaa ya mboku ono gedege; ke l'onye koru l'eli oshi bẹ̀ bú onye Nchileke turu onu. Unu be emerushikwa alu ono, Ojejoje, bú Nchileke unu abya unu anunu t'ò buru okè-iphe unu ono.

22

1 Ọ -buru l'i phuru eswi madzu ibe ngu; m'o bu aturu iya l'eke ookpaphuhu akpaphuhu; be emekwa enya l'e ti phudu iya; kebekwa ehu kputa iya kpu-phuru onye ono, nwe iya nu ono azu. 2 Ọ -buru l'onye ono te bunyabedu ngu ntse; odumeka buru l'i ti madu onye obu; kputakwa iya laa nke ngu je edobe; jeye teke onye ono a-choru iya bya; nggu akpuru iya nu iya. 3 Ono kwaphu ege ii-meje nkakfu-igara iya. Ege ono kwaphu be ii-meje uwe iya; mekpọ iphemiphe obule, bu ke madzu ibe ngu, tufahuru etufahu; nggu aphua ya. Be emekwa enya l'e ti phudu iya.

4 Ọ -buru l'i phuru nkakfu-igara madzu ibe ngu; m'o bu eswi iya l'eke o daru l'iku esu-uzo; be emekwa enya l'e ti phudu iya. Kebekwa ehu je eyeru onye obu eka t'o palia ya.

5 Te nwanyi ba akwajekwa ngwa nwoke; ophu unwoke akwajekwa ngwa nwanyi; ke l'onye eme ege ono bukwa akpamara be oome l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu.

6 Ọ -buru l'i swe l'esu-uzo; phua ekfuna-enu l'eli oshi; m'o bu l'ali; o -buru l'unwenu no iya; m'o bu ekwa iya; nne iya ekspuru iya; ba anwupuyabekwa nwenu ono yele unwu iya. 7 Kebekwa ehu haa nne iya t'o phefu; nggu anwutawaru unwu iya; k'ophu oo-duru ngu le mma; me k'ophu ii-ka nka.

8 Ọ -buru l'iiikpu ulo ophungu; kpusakwaa l'uko* iya usa; swia ya onu mgburumburu; t'e bo du onye e-shi l'eke ono wefu bya adaa; woru ochi ye l'ulo ngu ono.

9 Ọ -buru l'iiiko mgbo vayinu; ba akukwa iya iphe eghirigha. I -mee ya ege ono be aa-natakwa ngu akpuru, o mitaru; natakwa ngu phu akpuru, o mitaru mbu vayinu ono je edobe l'ulo, du nsọ.

10 Be eligbabejekwa eswi yele nkakfu-igara gude l'atupya ali ugbo lanu.

11 Be yejekwa uwe, a kwaru eghirigha; mbu wota ekwa baragidi je akwakobe le rebererebere ekwa mmanu.

12 Kpajekwaru eri owu, du yagiriyaigiri ye l'uwe-nlokpuru ngu azu eno.

K'ochifu nwanyi

13 Ọ -buru le nwoke luru nwanyi yele iya azetsua; yo kpoo nwanyi obu ashi; 14 bolahaa ya ibo; kfubyishilaa ya; su: "Le ya luru nwanyi-a; ya eje te ya eya zee; to duhe le nne muru iya." 15 Te nna nwamgboko ono yele nne iya gude iphe, ekoshi le nwamgboko ono be yele nwoke odo ta zebua je ekoshi ndu bu ogurenya l'edukfu mkpuku. 16 Te nna nwamgboko ono su ndu bu ogurenya ono: "Le nwatibe iya be ya keru nji; ole nta-a b'o duwa nji iya ashi. 17 O bowaru iya ibo; su: 'Le nwatibe iya ta duhedu ege o du le nne muru iya.' Olobu; owaa kwa iphe, ekoshi le nwatibe iya be nwoke odo ta chikahubua okpa." Teke ono; ndu muru nwata ono abya eworu ekwa ono phushia l'ifu ndu bu ogurenya mkpuku ono. 18 Te ndu bu ogurenya mkpuku ono kputa nwoke ono; chia ya echachi; 19 reta iya nre ukporo mkpola-ocha ise; woru nu nna nwamgboko ono; kele nwoke ono boru nwamgboko izurelu ibo. Nwamgboko ono a-buru nyee ya ege o bu iya; ophu to byadu bya achifu iya achifu jeye ege oo-no-bebe.

20 Ole; o -bukwanuru l'ibo ono, e boru iya ono bu oswi-okfu; k'ophu bu l'e to dudu iphe, e gude koshi le nwamgboko ono be yele nwoke odo ta zebua; 21 t'ephe kpufuta nwamgboko ono l'onu bu nna iya; te unwoke mkpuku ono tu-gbua ya le mkpuma; ke l'o meru ahuma l'ali izurelu.

* 22:8 22:8 Uko, eekfu l'eke-a bu uko, e te nwedu okpotsu. O bu uko ono bu okpotsu ulo obu.

Ọnono lẹ kẹ nna iya l'agba ọkpara. T'e chigbukwaa njo l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya.

²² Ọ -buru l'e guderu nwoke l'ẹke yele nyee onye ọdo zẹ; t'e gbukwaa nwoke ono yele nwanji ọbu. T'e chigbukwaa njo l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya l'alì Ízuru.

²³ Ọ -buru lẹ nwamgbọko yele nwoke ta zẹbua; mbụ nwamgbọko, e doberu madzụ k'alulù bẹ nwoke ọdo phuru lẹ mkpukpu; jekfu iya; ẹphe azẹ; ²⁴ unu kputa ẹphe ẹbo kpufu l'ọnu obu-edukfu[†] mkpukpu ono; gude mkpuma tu-gbushia ẹphe ẹbo. Aa-tu-gbu nwamgbọko ono lẹ mkpuma; kẹ l'ọ nọ l'ẹke, madzụ nọ;^{*} to chi mkpu t'a gbaaru iya mkpu; tu-gbukwaaphu kẹ nwoke; kẹ l'ọ mebyishiru nyee onye ọdo. T'e chigbukwaa njo l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya.

²⁵ Obenu; ọ -buru l'ọo l'ime ẹgbudu bẹ nwoke guderu nwamgbọko, e doberu madzụ k'alulù yele iya azẹ; bukwa onye kẹ nwoke nwenkinyi bẹ ee-gbu. ²⁶ T'ẹ b'ọ dukwa iphe, unu e-me nwamgbọko ono; l'ẹ tọ dukwa iphe dọ ẹji, o meru, ee-gude gbua ya. Ishi iya aburu lẹ ọwaa dukwa l'ọ bụ onye jeru je afọaru madzụ ibe iya l'uzo; gbua. ²⁷ Mbụ lẹ nwoke ono guderu nwamgbọko ono, onye ọdo ejekwadu okfu iya ono l'ime ẹgbudu; yọ chia mkpu; t'ọ nwe onye, a-gbaru iya mkpu.

²⁸ Ọle; ọ -bukwanuru lẹ nwoke guderu nwamgbọko, ẹ-ta dudu onye edoberu iya k'alulù k'ẹhuka yele iya azẹ; a phua ẹphe; ²⁹ tẹ nwoke ono k'fukwaa nna nwamgbọko ono ọkporo mkpọla-ọcha labụ lẹ mkpọla-ọcha iri. Tẹ nwoke ọbu lukwaa nwamgbọko ono; kẹ l'ọ mebyishiwaru iya. Ọphu ọ byadu achifu nwamgbọko achifu gbururu jeye ẹge ọo-nọ-bebe.

³⁰ Tẹ nwoke ba lukwa nyee nna iya; shi ẹge ono mechia nna iya ifu.

23

Obufu madzụ ebufu

¹ T'onye akpuraku pyahuru apyahụ; mẹ onye e bufuru útsù ba abatajẹkwa lẹ ndzuko ndu kẹ Ojejoje.

² T'ẹ b'ọ dukwa onye a gbataru l'ọkpara, a-batajẹ l'ẹke ndu kẹ Ojejoje dzukoberu. Ọphu ndu awa iya; mbụ jeye l'ogbo k'iri 'abatajẹkwa l'ẹke ndu kẹ Ojejoje dzukoberu.

³ T'ẹ b'ọ dukwa onye Amonu; m'ọ bụ onye Móabu; mbụ je akpaa l'eri ẹphe jeye l'ogbo k'iri, a-bata lẹ ndzuko kẹ ndu Ojejoje gbururu jeye. ⁴ Ishi iya aburu l'ẹphe te gudedu nri; mẹ mini gba unu ndzuta teke unu shi Íjiputu alufuta. Ẹphe egbechia buta Bélamu Beyọ, bụ onye Petọ l'alì Mesopotémiya t'ọ bya atọ unu ọnu. ⁵ Obenu lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu ta ngaduru Bélamu nchi; ọ gbechia mee mburọnu ono; yọ ghọo ọnu-ọma; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu yeru unu obu. ⁶ Unu ba achọkwa ọzo unu, ee-shi t'ẹhu dọ ẹphe agu; m'ọ kwanu t'ọ duru ẹphe lẹ mma jeye teke unu a-nọ-bebe.

⁷ Tẹ ndu Édomu ba adukwa unu ashì; kẹ l'ẹphe bụ unwanne unu. Ọphu unu akpokwa ndu Íjiputu ashì; kẹ l'unu shi buru ndu laru alala l'alì ẹphe.

⁸ T'a hajekwaa ndu awa ẹphe ogbo k'ẹto t'ẹphe bata l'ẹke ndu kẹ Ojejoje dzukoberu.

[†] **22:24** 22:24 L'alì Ízuru; bẹ eemetashije ogude upho-mkpuma kpụ-pheta mkpukpu mgburumgburu. L'ọnu-abata mkpukpu ono; b'a kpufe ọlo ẹke ndibe ọgurennya anọduje eye ọnu l'iphe gbaru nọ. Ọ bụ ẹke ono b'e ku obu-edukfu lẹ Bayjburu-a. Gwa Rut 4:1, 11; Job 29:7-13. [‡] **22:24** 22:24 Iphe a kwata dee l'ẹke-a kwa mkpukpu.

Odobe odu ogu t'ẹ b'o ri nyi

⁹ Ọ -bùru l'unu nọ l'odu ogu l'oge ogu; unu bukwaru ụba yeru iphe, dọ ejì. ¹⁰ Ọ -bùru l'o nweru l'unu ha, onye nyíru iphe kpua onwiya l'enyashi; shi ege ono búru onye aasọ nsọ; t'onye ono shikwa l'odu ogu ono lufu. ¹¹ Ọ -be l'urenyashi; tọ ghụa ẹhu. Ẽnyanwu -nyihutsulephu; yọ batawaru l'odu ogu ono.

¹² T'o nwekwaru ẹke, unu e-jeje oje-l'ukpo l'azụ odu ogu ono. ¹³ Unu yekobeje ikworo lẹ ngwa-ogu unu; k'ophu bụ; o -nweru unu onye jeru oje-l'ukpo; t'o gude iya tua nsụ nyíru iya ye; kpochia. ¹⁴ Ishi iya aburu lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu etsojeru odu ogu unu ejephe; l'adzọ unu ndzụ; woru ndu ohogu unu ye unu l'ẹka. Ọo ya meru iphe odu ogu unu bụ-futaje ẹke, dọ nsọ. T'ẹ b'ọ phushi iphe, aasọ nsọ l'ẹke unu nọ; paru unu haa.

Unwu ekemu odo

¹⁵ Ohu -shi l'ẹka nnajiufu iya gbakfuta ngu; ba kputakwa iya kpụ-phuru nnajiufu iya ono azụ. ¹⁶ Hakwaa ya tẹ unu l'iya buru l'ẹke dukpele iya phụ mma lẹ mkpukpu unu ono ẹke ọ fọtaru. Unu ba kpakwa iya ẹhu.

¹⁷ T'ẹ b'ọ dukwa onye Ízurẹlu: nwoke m'ọ bụ nwanyi, a-nọdu agbaru agwa ọkpara. ¹⁸ Unu be egudejekwa ụgwo, a kfuru nwanyi ọkpara; m'ọ bụ ọphu a kfuru nwoke ọkpara bya l'ulo Ojejoje, bụ Nchileke unu bya ọkfu ụgwo iphe, e riburu l'angụ k'ememe; kẹ l'ẹphe ẹbo bukwa akpamara l'anya Ojejoje, bụ Nchileke unu.

¹⁹ Unu be ejekwa onye Ízurẹlu ibe unu ụgwo ọ-muru-nwa; l'okpoga; m'ọ bụ lẹ nri; m'ọ bụ l'iphemiphe ọbule, bụ iphe eejeje madzụ l'ụgwo.

²⁰ Onye unu e-jeje ụgwo ọ-muru-nwa bụ onye mba odo. Obenu l'onye bụ onye Ízurẹlu ibe unu bẹ unu te ejekwa ụgwo ọ-muru-nwa; k'ophu Ojejoje, bụ Nchileke unu a-gooru ọnu-oma nụ unu l'iphemiphe ọbule, unu byibekpooru ẹka k'ememe l'alì ono, unu eje aluta ono.

²¹ Ọ buru l'unu riburu Ojejoje, bụ Nchileke unu angu iphe unu e-me; unu ba akpokwa ukfu ememe iya; kele Ojejoje, bụ Nchileke unu jifutajekwa unu ajì iya; unu aburu ndu ikpe nmaru l'unu meru ejo iphe. ²² Ọle; ọ -bukwanuru l'ẹ t'o nwedu iphe unu riburu angu kẹ ememe; bẹ ikpe ta nmakwa unu. ²³ Iphe, bụ iphe shi unu l'ọnu lufuta; unu letakwa ẹnya mekota iya; kẹ l'ọ bụ unubedua turu obu unu ama; gude ọnu unu ribuaru Ojejoje, bụ Nchileke unu angu ome iphe ono.

²⁴ Ọ búru l'unu bahuru lẹ mgbo vayinu madzụ ibe unu; unu rikwaa akpuru vayinu ọbu ege dọ unu mma; ọle t'ẹ b'ọ dukwa ọphu unu e-ye lẹ nkata unu. ²⁵ Teke unu -bahuru l'ẹgu madzụ ibe unu; yọ -dụ unu t'unu wota iphe, ọ kuru akuku ria; unu wotakwa iya; ọle t'ẹ b'ọ dukwa ukfu iphe ono ọphu unu e-gude mma gbutsua.

24

Kẹ ọchifu nwanyi

¹ Ọ -bùru lẹ nwoke luru nwanyi; a -nonyaa; nwanyi ono ta dufe iya mma; kẹ l'ọ phuru iphe, ta dudu mma l'ẹhu nwanyi ono; yọ bya ederu ẹkwo ọchifu nwanyi; nụ iya; chifu iya; ² ọ -bùru l'ọ lufuru; je alua nwoke odo; ³ nji iya k'ẹbo ono abyakwaphu bya akpọo ya ashì; dekaruruphu ẹkwo achifu odo nụ iya; bya achifukwa iya phụ lẹ nk'ia; m'ọ bụ l'onye k'ono bụ anwuhu b'ọ nwuhuru; mbụ onye ọphu, shi duta iya; lua phụ; ⁴ tẹ nji iya kẹ mbụ phụ, chifuru iya nụ phụ ba alaphukwa azụ jeshia ya alulu;

l'e merushitsuwaru iya ono; ke l'o bukwa akpamara l'ifu Ojejoje. Unu be emetakwa akpamara kpube ali ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anunu t'o buru okè-iphè unu ono.

Ekemu, du iche iche

⁵ O -buru le madzu luru nwanji k'ophungu; t'e b'e ezikwa iya t'o je ogu; ophu o dukwa ozi odo, ee-zi iya. T'onye ono no-gbukwa afa lanu l'ufu; mee nyee ya ono, o lutaru ono t'ehu tso ya ena.

⁶ Te madzu ba apatakwa mkpuma, eegweje nri; m'o kwanu o-ji-l'eka mkpuma; t'o buru iphe, e yeru iya l'itumo; ke l'ono dukwa l'o bu onye gude ishi madzu ophu sibe l'itumo.

⁷ O -buru le madzu b'e guderu l'o zitaru onye Izurelu ibe iya ezita: l'eme iya l'o bu ohu; m'o -bu ree ya erere; t'e gbukwaa onye o-pa-l'eda ono egbugbu. T'e chigbukwaa njo l'igbo, o beru; te odo be ebehe iya.

⁸ O -buru onye ehu-labu byaru; unu zikwaa obu l'ali; mee iphe, bu iphe, ndu achijeru Nchileke aja, bu ndu ikfu Livayi suru t'unu mee. Unu tukokpelephu iphe, bu iphe, mu turu ephe ekemu su t'ephe meje; mekota.

⁹ Unu nyatakwa iphe, Ojejoje, bu Nchileke unu meru Miriyamu teke unu no l'uzo; l'unu wufutatsuaru l'ali Ijiputu.

¹⁰ Teke i jeru madzu ibe ngu ugwo; m'o -ruhuru; o buru ugwo, du idu-agma; ba bahukwa l'ulo iya je owota iphe, o suberu ngu l'itumo.

¹¹ Nodukwa l'etezi te onye obu, i jeru ugwo obu wofutaru ngu iphe, o suberu ngu l'itumo obu. ¹² O -buru l'onye obu bu onye ukpa; be egudekwa iphe ono, o yeru ngu l'itumo ono lashia l'ufu; noo jeye te nchi bohu. ¹³ Nchi -jihude; nggu ewophutaru iya ukpo iya ono azu; k'ophu oo-ze iya; kua mgbenya; goru onu-oma nu ngu. A guaru ngu iya l'odobe aka ndoo l'ifu Ojejoje, bu Nchileke ngu.

¹⁴ O -buru l'onye e-te nwedu ege o haru iya; yo kpa ukpa -byaru ngu ozi; be emegbukwa iya emegbu; me onye obu; ?o bu onye Izurelu ibe ngu; m'o bu onye laru alala, buru le mkpuku unu. ¹⁵ Kfujekwa iya aswa ozi iya l'uboku; temanu enyanwu anyihude; ke l'onye ono, akpa nri ono gbawaru aswa ozi iya yeru le mkpa ehu iya. Odumeka be oo-rakwaru Ojejoje ajo eka l'okfu aka ngu; yo buru ngu ome ajo iphe.

¹⁶ Te ndu bu nna ba alajekwa l'iphe, nwa ephe metaru; ophu ndu bu unwu 'alajekwa l'iphe, nna ephe metaru. T'onye metaru iphe o metaru lakwaa l'iphe, o meru.

¹⁷ Unu ba anafujekwa madzu iphe gbaru iya nu; okfu l'o bu onye laru alala; m'o kwanu okfu l'o bu onye a toru ogbe; ophu unu anatajekwa nwanji, maa tufuru uwe iya l'itumo. ¹⁸ Unu nyatajekwa l'unubedua shi buru ohu l'ali Ijiputu; Ojejoje, bu Nchileke unu agbata unu l'eka ono. Oo ya meru iphe mu aturu unu ekemu; su t'unu meje iphe ono l'o ha.

¹⁹ Teke unu akpata iphe unu meberu emebe; o -buru l'o nweru ophu unu haru l'okfu unu; unu ba alaphuhekwa azu je iya ewota. Unu hakwaa iya ndu laru alala; ndu a toru ogbe; me unwanji, maa tufuru; k'ophu Ojejoje, bu Nchileke unu a-goru unu onu-oma l'iphe bu iphe, unu kuberu aka. ²⁰ Teke unu awo olivu unu; unu ba awojekwa iya n-wo labu. Unu hajekwaa ophu phoduru nu t'o duru ndu laru alala; ndu a toru ogbe; me unwanji, nji ephe ta nohedu. ²¹ O -buru l'unu awo yayinu le mgbo yayinu unu; unu be ejekwa mkpakwa iya. Unu hajekwaa ophu phoduru nu t'o noduru ndu laru alala; ndu a toru ogbe; me unwanji, nji ephe ta nohedu.

²² Unu nyatajekwa l'unubedua shi buru ohu l'alì Íjiputu. Oo ya meru iphe mu aturu unu ekemu; su t'unu meje iphe ono l'ò ha.

25

Ekemu k'ochi madzù iphe

¹ O -buru l'umadzu labù bẹ okfu adaru; t'ephe gude iya je l'ulo ikpe tẹ ndu ikpe kpeeru iya ephe; haaru onye ophu iswi dọ mma enge; nmaa onye ophu achọ okfu ikpe. ² Teke o bu l'onye ophu ikpe nmaru b'ọ gbaru t'e chia iphe; t'onye ikpe mekwaa ya t'ọ zẹru azẹe; t'e chia ya iphe l'ifu iya; chia ya onu echachi ole yele iphe o meru hako. ³ Ukporo onu echachi ẹbo bẹ ee-chi onye obu. T'ẹ b'ọ karikwa ege ono. E -chighata iya ege ono b'ọ buakwa ome nwanna ngu ono l'ẹ tọ dudu iphe o bu l'ẹke i nọ.

⁴ Unu be ekehijekwa eswi onu teke odzoshiru unu witu unu.

Ozi, nọru onye nwunne iya nwuhuru; haa nyee ya

⁵ O -buru l'unwunne ẹbo bu; onye lanu anonyaa nwuhu tọ muta nwa; tẹ nyee ya be jekwa ọlu esu-uzo. Tẹ nwunne nji iya lupyabekwa iya; lajeru iya l'ulo. Nwunne nji iya ono eshi ege ono medzukota iphe, gbaru iya nọ l'ẹke nwanyi ono nọ. ⁶ Nwa nwoke mbu, o mutaru mbu nwanyi ono bẹ a-zaru epha laa l'epha nwunne iya ono, nwuhuru nọ ono; t'e shi ege ono t'epha iya be chihu l'alì Ízurẹlu. ⁷ Oke; o -buru l'ẹ tọ dudu onye ono t'ọ lupyabe nyee nwunne iya ono; tẹ nwanyi ono jekfu ndu bu ogurenya ono l'obu-edukfu mkpukpu ono je asu ephe: "Lẹ nwunne nji iya jikakwaru ome t'epha nwunne iya be ephuhu l'alì Ízurẹlu. E to kwekwa lẹ ya emeru iya iphe, gbaru tẹ onye, bu nwunne nji madzù meeru iya." ⁸ Tẹ ndu bu ogurenya mkpukpu ono kua nwoke ono; kfuaru iya okfu. O -buru l'iphe, ookfu bẹ ookfu ekfushi ike: "Lẹ ya ta alupyabedu nwanyi ono;" ⁹ tẹ nyee nwunne iya ono gbeshi l'ifu ndu bu ogurenya ono je eyeta akpokpa nwunne nji iya ono nanu; vushi iya onu-mini l'ifu; su iya: "L'oo ege ono bẹ eemeje onye ẹ-ta chodu tẹ ufu nwunne iya be echihu." ¹⁰ Iphe, ee-ku ufu nwoke ono lẹ Ízurẹlu bu: "Ufu onye e yetaru akpokpa iya."

¹¹ O -buru l'unwoke labù alù ogu; nyee onye lanu l'ime ephe abyatashia ogbaru nji iya odzori; bya azu nwoke ophu l'ehu-nwoke; ¹² t'e gbubufuka nwanyi ono ẹka; t'ẹ ba aphukwaru iya imiko.

¹³ Unu be eyejekwa iphe, eegudeje atọ ẹra iphe ọzo ẹbo l'ẹda unu: okpobe iya; mẹ adigboroja iya. ¹⁴ Unu be enwekwaru iphe, eegudeje ama iphe amama ọzo labù lẹ nk'unu: okpobe iya; mẹ adigboroja iya. ¹⁵ Unu gudeje okpobe iphe, eegudeje atọ ẹra iphe taa iphe; k'ophu unu a-ka nka l'alì ono, Ojejoje bu Nchileke unu abya unu anunu ono; ¹⁶ kẹ l'iphe bu onye, eme egbe iphe ono; mbu onye, eme iphe l'ugho buakwa akpamara bẹ oome l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu.

Ekemu t'e gbushia ndu Amaleku

¹⁷ Unu nyatakwa iphe, ndu Amaleku meru unu teke unu nọ l'uzo; l'unu lufutatsuaru lẹ Íjiputu. ¹⁸ O bu teke ike ije gvuwaru unu; ike ta nọhe unu; bẹ ephe shiru unu ọzo azu; bya etso unu ogu l'uzo; gbushia ndu ophu kpe azu; ephe ta tsu Nchileke egvu. ¹⁹ Oo ya bu; teke Ojejoje, bu Nchileke unu meleruphu; unu enweru onwunu l'ẹka iphe, bu ndu ohogu unu, bupheru unu mgburumgburu l'alì ono, oobyaa unu anunu t'ọ buru okè-iphe unu

ono; unu mekwaa tẹ ndu Amaleku chihu lẹ mkpuli igwe owaa. Unu ba zahakwa iya ememe!

26

Akpuru iphe mbu

¹ Unu -bahulephu l'alì ono, Ojejoje, bu Nchileke abya unu anunu t'ò buru òkè-iphe unu ono; mbu unu -nata l'iya phu buru; ² hatakwa akpuru iphe mbu l'iphe, ì kotaru l'alì ono, Ojejoje abya unu anunu ono; chiru ye lẹ nkata; vuru je l'ẹke Ojejoje, bu Nchileke unu a-fota; dobe epha iya; buru iya eburu. ³ Jekfu onye achijeru Nchileke eja teke ono je asu iya: "Lẹ ntanu-a bẹ iikfuru Ojejoje, bu Nchileke unu l'unu larutawaru l'alì ono, Ojejoje riburu nna ayi oche phe angu lẹ ya a-nu ayi ono."

⁴ Onye ono, achijeru Nchileke eja ono a-nata ngu nkata ono; sùbe l'ifu enya-ngweja Ojejoje, bu Nchileke ngu. ⁵ Nngu anodukwaphu l'ifu Ojejoje, bu Nchileke ngu kfu: "Lẹ nna mu shi buru onye Áramu, l'aghaphe aghaphe. O gude ndu ha nwanshii laa Íjiputu; je aburu onye laru alala l'ẹke ono. Yò buru l'ẹke ono b'ò nò buru oke mba, nweru agburu-ẹhu; bya aha igwe. ⁶ Obenu lẹ ndu Íjiputu nuru ayi aphu; bya emee t'ayi jee iphe-ẹhuka; mee tẹ ayi jee ozi mkpò-nyi-enya. ⁷ Tò dù iya bu; ayi echia mkpu raku Ojejoje, bu Nchileke kẹ nna ayi oche phe. Ojejoje anu olu ayi; bya aphua iphe-ẹhuka, ayi eje; mẹ ozi, ayi ejegbu onwayi; mẹ ẹge eegude akpabe ayi ẹhu. ⁸ Ya ndono; Ojejoje egude ike; agburu-ẹhu iya; oye egvu; iphe-ophulenyia; mẹ iphe-ophubama, dugbaa biribiri; dufuta ayi lẹ Íjiputu. ⁹ Yo dubatawa ayi l'ẹke-a; bya eworu alì-a nù ayi; mbu ẹgiri alì-a. ¹⁰ Nta-a b'i wotawaru iya akpuru iphe mbu, shi l'iphe, i meberu l'alì-a, nggube Ojejoje nuru iya-a." Nngu abya eworu iya dobe l'ifu Ojejoje, bu Nchileke ngu; baaru Ojejoje, bu Nchileke ngu ono eja. ¹¹ Nngu abya etee ẹswa iphemiphe obule ono, dù mma, Ojejoje, bu Nchileke ngu nuru nggu lẹ ndibe ngu ono. Ndu Lívayi; mẹ ndu laru alala, unu l'ephe bu etekwaphu ẹswa.

Uzo lanu l'uzo iri l'afa k'eto

¹² Ì -kfu-gelephu uzo lanu l'uzo iri l'iphemiphe obule, i setaru l'afa k'eto, bu iya bu afa, aakfufe uzo lanu l'uzo iri; mbu; teke ì nùtsuaru iya ndu Lívayi; ndu laru alala; ndu nna ephe ta nòhedu; mẹ unwanyi, nji ephe ta nòhedu; k'ophu ephe a-nodu lẹ mkpukpu unu rijije epho; ¹³ nggu anodu l'ifu Ojejoje, bu Nchileke ngu; sù: "Lì wofuakwaru iphe ono, dù nsò ono l'ulo ngu; wowaru iya nù ndu Lívayi; ndu laru alala; ndu nna ephe ta nòhedu; mẹ unwanyi, maa tufuru, bu ekemu, o turu nù ngu. Ẹ tọ dukwa ekemu ono, o turu nù ngu ono, nweru ophu ẹ ti tsodu; ophu o dukwa ophu ì zahajeru. ¹⁴ Ẹ tọ dukwa uzo lanu l'uzo iri ono ophu ì riru teke ì nò l'aphu; tọ dù ophu ì wofuru teke ì bu onye aasò nsò; ophu o dùdu ophu ì nujeru ndu nwuhuru anwuhu. I nukwaru Ojejoje, bu Nchileke ngu okfu; yò buru iphemiphe obule, o suru t'i mee b'i meru. ¹⁵ Shinu l'imigwe, bu ufu ngu ono, dù nsò ono lee enya; gòru onu-oma nù ndibe ngu, bu ndu Ízurelu; nggu agoru onu-oma nù ẹgiri alì ono, i riburu nna ayi oche phe lẹ nte ono.

¹⁶ Ntanu-a bẹ Ojejoje, bu Nchileke unu tawaru unu ekemu sù t'unu meje iphe-a, ya toru okpa iya sù t'unu tsoje; mẹ iphe-a, ya suru t'unu meje-wa. Unu zikwaa obu l'alì; gudeje obu unu l'ò ha; mẹ ndzu unu l'ò ha meje

iphemiphe ɔbule ono. ¹⁷ Ntanu-a be unu kfuwaru iya hoo-haa l'oo Ojejoje bu Nchileke unu; l'oo uzo, o toru be unu a-nodu etso; l'eme iphe, o toru okpa iya; me iphe, o kfuuru; me nsɔ iya; l'anukwaru iya phu okfu. ¹⁸ Ojejoje abyakwaphu bya ekfua ya hoo-haa ntanu-a l'unu buwa ndibe iya, ya nwe k'iche, bu iphe, ya kwehawaru unu l'ukwa; bya asu t'unu mejekwa iphe ya turu unu l'ekemu. ¹⁹ Oo-me unu t'unu ka iphe bu mbakeshi, o keru ekeke. Epha unu a-ka ke ndu mba odo ono ode ude; ephe aka unu otushi epha; ka unu okwabe ugvu. Unu aburu oha, duru Ojejoje, bu Nchileke unu le nsɔ, bu iphe, o kfuwaru.

27

Enya-ngweja, no le Ugvu Ebalu

¹ Ya ndono; Mosisu ye le ndu bu ogurennya Izurelu abya aturu ndu Izurelu ono ekemu; su ephe: "Unu tukokwa ekemu-wa, ya aturu unu ntanu-a dobekota. ² Teke unu sweru Enyimu Jodanu bahu l'ali ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anunu ono; unu patatsua mkpuma, ha nshinu kpokobe; unu emeta ura nyia ya. ³ Unu eworu ekemu-a l'o ha dekota iya teke unu swetatsuleruphu enyimu ono bahu l'egiri ali ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anunu ono. Ono bu iphe, Ojejoje, bu Nchileke nna unu oche phe kweru unu ukwa iya. ⁴ Oo ya bu; teke unu swetsuleruphu Enyimu Jodanu; unu akpokobe mkpuma ono, mu aturu unu ekemu iya ntanu ono. O bu le Ugvu Ebalu be unu a-kpokobe iya; gude ura nyia ya. ⁵ O bu l'eke ono be unu a-kpuru Ojejoje, bu Nchileke unu enya-ngweja. O bu mkpuma be ee-gude kpua ya; mbu mkpuma, e to dudu iphe e meru l'igwe, a kujeru iya. ⁶ T'o bukwaru mkpuma, e ta wadu awawa be unu e-gude kpuru Ojejoje, bu Nchileke unu enya-ngweja ono. Yo buru l'eli iya be unu a-gbaje ngweja-ukfuru nu Ojejoje, bu Nchileke unu. ⁷ Unu gwojekwaphu ngweja ehu-agu l'eke ono. Unu atuko nodu l'eke ono ria ya; tee eswa l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu. ⁸ Unu dekwa ekemu-a l'o ha t'o shia ohuma le mkpuma ono, unu kpobetsuaru ono."

Mburonu, a no le Ugvu Ebalu bushua

⁹ Mosisu ye le ndu ikfu Liviayi, bu ndu achijeru Nchileke eja abya ekfuru yeru ndu Izurelu l'ephe ha; su ephe: "Unube ndu Izurelu; unu daa ash; ngabe nchi! Ntanu be unu buakwa ndibe Ojejoje, bu Nchileke unu. ¹⁰ Unu nukwaru Ojejoje, bu Nchileke unu okfu. Unu dobekwa ekemu iya; meje iphe, o toru okpa iya; su te eetsoje, bu iphe, mu aturu unu ekemu iya ntanu."

¹¹ Yo bukwaruphu mboku ono; be Mosisu turu ndu Izurelu ekemu; su: ¹² Teke unu swetsuaru Enyimu Jodanu; ndu ikfu, e-vudo l'eli Ugvu Gerizimu goru onu-oma nu ndu Izurelu bu: ndu ikfu Simiyonu; ndu ikfu Liviayi; ndu ikfu Juda; ndu ikfu Isaka; ndu ikfu Josefu; me ndu ikfu Benjaminu. ¹³ Ndu ikfu ophu e-vudo l'eli Ugvu Ebalu bua onu bu: ndu ikfu Rubenu; ndu ikfu Gadu; ndu ikfu Asha; ndu ikfu Zebulun; ndu ikfu Danu; me ndu ikfu Nafutali. ¹⁴ Ndu Liviayi e-woli olu raaru iya unwoke ndu Izurelu l'ephe ha arara; su:

¹⁵ "Mburonu bu ke onye doberu ntেকে, a pyiru apyipyi; m'o bu ophu a kpuru akpukpu. Iphe ono bukwa akpamara l'ifu Ojejoje; mbu iphe ono, bu ndu eme nka gude eka mee ya; dobe iya l'agwa le mpya ono."

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko za mgbede; su: "T'o du ege ono-o!"

16 “Mburonu bu ke onye e-ta akwabedu nne le nna, muru iya nu ugu.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

17 “Mburonu bu ke onye wofuru ekpè, e gude kpaaru madzu okè-alì.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

18 “Mburonu bu ke onye dusweru onye atsu ishi ọzo.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

19 “Mburonu bu ke onye anafuje madzu iswi-odu-mma; okfu l'o bu onye laru alala; onye nna iya ta nohedu; m'o bu nwanyi, maa tufuru.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

20 “Mburonu bu ke onye raru nyee nna iya; ke l'oo nna iya b'o mechiru ifu.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

21 “Mburonu bu ke onye raru anumanu.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

22 “Mburonu bu ke onye raru nwunne iya; mbu nwunne yele iya shi le nne lanu; m'o bu nwanna iya.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

23 “Mburonu bu ke onye raru nne nyee ya.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

24 “Mburonu bu ke onye gburu madzu ibe iya le mpya.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

25 “Mburonu bu ke onye nataru eka-azu je egbu onye e-ta dudu iphe, o meru.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

26 “Mburonu bu ke onye pa iphemiphe obule, a turu l'ekemu-a eka lanu.”

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zua mgbede; su: “T'o du ege ono-o!”

28

Onu-oma, a goru nu ndu eme ekemu ono

(Liv 26:3-13; Dit 7:12-24)

1 O -buru l'unu nuru Ojejoje, bu Nchileke unu okfu; -leta enya l'eme ekemu iya l'o ha; mbu ekemu ono, mu aturu unu ntanu-a; be Ojejoje, bu Nchileke unu e-me t'unu kakota iphe, bu mbakeshi, no le mgboko-a nshinu. 2 Onu-oma-wa a-buru nk'unu; m'o -buru l'unu anuru Ojejoje, bu Nchileke unu okfu.

3 Onu-oma a-buru nk'unu le mkpukpu; buru nk'unu l'egu.

4 Onu-oma a-buru k'unwu unu; buru k'iphe, unu meberu l'alì; buru k'unwu, elu unu mushiru; mbu eswi unu; me egbu unu; me aturu unu.

5 Onu-oma a-buru ke nkata, unu vu eje l'egu; me otumu, unu atsu nri.

6 Onu-oma a-buru nk'unu teke unu abata abata; me teke unu alufu alufu.

7 Ojejoje e-me te unu mekputa ndu ohogu, wu-lihuru; bya etso unu ogu. Ephe e-dzebe edzebe byakfuta unu ogu; ole ephe a-gba nanu nanu; gbakashihu.

8 Ojejoje e-me te onu-oma iya buru k'oba unu; mekpo iphe bu iphe, unu kuberu eka unu. Oo-goru onu-oma nu unu l'alì ono, Ojejoje, bu Nchileke unu abya unu anuru ono.

9 Ojejoje e-me t'unu kwata oswa shihu ike; buru ndu duru iya le nso, bu iphe, o rihawaru unu angu iya; m'o -buru l'unu e-dobe ekemu Ojejoje,

bụ Nchileke unu; l'etsokwaphu ụzo, ọ ọturu. ¹⁰ Ndi phe l'ephe ha a-phụ l'unu aza epha alaru Ojejoje; tsulahaa unu egvu. ¹¹ Ojejoje e-me t'unu nwee iphe; nweshia ya ike; unu azua zua k'etsutsu iya; elu unu azua; zua k'etsutsu iya; iphe, unu meberu l'alị emehu k'etsutsu iya; l'alị ono, Ojejoje riburu nna unu p̄e nte lẹ ya a-nụ ephe ono. ¹² Ojejoje a-guhaaru unu ụlo eke oodobeje eku iya l'imigwe; tẹ mini chijee l'alị unu; l'oge iya; goru ọnu-oma iya nụ iphe bụ ozi, unu gude eka unu jee. Unu e-jeje igweligwe ndu mba ọdo ụgwọ; tọ dukwanu ndu unu e-je ejita. ¹³ Ojejoje e-meje unu t'unu buru ishi; unu ta anọdu ndu ọdo l'eka. Oo-mee unu; unu akalephu nshinu nshinu eje; unu ta aladu alị alị. Ọle ọ kwa m'ọ -buru l'unu anga nchị l'ekemu Ojejoje, bụ Nchileke unu, bụ ọp̄hu mu aturu unu ntanu-a sụ tẹ unu zia obu l'alị; meje iya ememe. ¹⁴ Unu ba aghakwaru ekemu-a, mu aturu unu ntanu-a azu m'ọo nanu. Unu ba ahakwa iya; melahaa iphe ọdo; wata otso agwa ọdo, unu a-nọdu abaru eja.

Onu, a turu ndu kwefuru ikè

(Liv 26:14-46)

¹⁵ Ọle; ọ -bukwanuru l'unu ta anọduru Ojejoje, bụ Nchileke unu okfu; unu te zi obu l'alị; l'edobe ekemu iya; unu te etso iphe, ọ ọturu ọkpa iya sụ tẹ etsoje, bugbaa iphe, mu aturu unu l'ekemu ntanu-a; mburonu-wa l'ọ ha a-bukotaru nk'unu.

¹⁶ Mburonu a-buru nk'unu lẹ mkpukpu; buru nk'unu l'egu.

¹⁷ Mburonu a-buru kẹ nkata, unu vu eje l'egu; mē ọtumu, unu atsụ nri.

¹⁸ Mburonu a-buru k'unwu unu; buru kẹ iphe, unu meberu l'alị; buru k'unwu, elu unu mutaru; mbu eswi unu; egbu unu; mē aturu unu.

¹⁹ Mburonu a-buru nk'unu teke unu abata abata; buru nk'unu teke unu alufu alufu.

²⁰ Ojejoje a-tu unu onu; kpógháá unu egomunggo; mee tẹ iphe, bụ iphe unu kuberu eka be ekeru ekeru. Oo-me iya unu ege ono gbururu jeye; unu aburu kpurupyata; mbu laa l'iyi kẹ gbatabuta; l'okfu iphe, dū eji, unu meshiru; zahaa Nchileke. ²¹ Ojejoje e-gude ejo iphe-ememe swiru unu eswiru gbururu jeye unu agvu l'alị ono, unu abahu eje aluta t'ọ buru nk'unu ono. ²² Ojejoje a-tu unu iphe-ememe, amị madzụ mini yele ehooku; ehu-ekoko; oke okpomoku; ejo mkpo-anwu; mē nwa-ntagbu, a-nọdu atagbushi iphe unu meberu l'alị. Iphe ono l'ọ ha a-kpa unu ehu jeye teke unu a-buru kpurupyata. ²³ Akpamigwe-a, unu vu l'ishi-a a-buru ope; alị, unu dzoberu ọkpa aburu mgboro-igwè. ²⁴ Ojejoje e-me tẹ mini, ga anọdu achiru unu ghọo evevee yele udzu; shi l'imeli l'ekpu unu jeye teke unu a-gvu.

²⁵ Ojejoje a-ha tẹ ndu ọhogu unu lụ-gbua unu. Unu e-dzebe edzebe byakfuta ndu ọhogu unu ọgu; ọle unu a-gba nanu nanu; gbakashihu. Unu a-gho ndu alị-eze, nọgbaa lẹ mgboko-a a-nọdu atso oyi. ²⁶ Odzu unu a-buru nri unwenu, epe l'eli; mē unwu-anu-egu, bu l'eliphe; ọp̄hu ọ dudu onye agbọru ephe chaa. ²⁷ Ojejoje a-tu unu ejo iphe-etsetse ndu Íjiputu; iphe-ebubu; ejo ọnya, aba yoyoyo; mē eka-ébyi; yọ buru 'agwota agwota. ²⁸ Ojejoje e-me tẹ ọgvu gudeshia unu; unu awata ọtsu ishi; egomunggo esweshihu unu. ²⁹ L'echi oke-eswe bẹ unu a-wata obyipheshi eka ege onye ishi ebyipheshi l'ochi. Ọp̄hu ọ dudu iphe, unu byiberu eka k'ememe, bya l'agaru unu. Aa-nodulephu aka unu ehu; l'ana unu nfu mboku-mboku; to nwe onye a-gbaru unu mkpu.

³⁰ Ii-je okfu nwanyi jebua; yọ buru onye ọdo bẹ yele iya a-nọdu aze. Ii-kpu ụlo kpu-ghe ya; ọle e tii budu iya. Ii-kọ vayinu; ọle tị wotadu akpuru

iya. ³¹ Aa-nòdu ngu l'ifu gbua oke-eswi ngu; òle ẹ tji tadu anụ iya. A kpua nkakfu-igara ngu l'ike; òphu a kpụ-phutaduru ngu iya azụ. Aturu ngu bẹ ee-ruta chiru nụ ndu òhogu ngu; to nwe onye ejeru ngu iya anafutaru. ³² Unwegirima unu: ndu k'unwoke; mę lę ndu k'unwanyị bẹ aa-chiru ndu ndu òdo t'ẹphe buru ẹphe ohu. Ẽnya a-nọ unu l'uzo mbọku-mbọku jeye ẹnya agbakọta unu òchi l'ẹke unu ele ẹnya ẹphe; òle ike taa dudu unu t'ọ nweru iphe, unu e-me. ³³ Ndu unu ẹ-ta madu e-ri iphe, unu kọru l'okfu; mbụ iphe, unu setaru l'akanya. Ọ bulephu ẹhu bẹ aa-nọdu akpa unu; l'anụ unu nshị mbọku-mbọku; ³⁴ k'òphu bụ l'iphe, unu e-gude ẹnya unu phụa e-me unu; unu emelahaa ogvu ogvu. ³⁵ Ojejoje a-tu unu ẹjo iphe-etsetse l'ikpere; mę l'okpa ẹphe ẹbo; mbụ iphe-etsetse, a-bụ 'agwọta agwọta. Ooshi l'òbocheru-òkpa tsekota unu jeye l'ishi.

³⁶ Ojejoje a-chịta unu l'onye unu fọturu t'ọ buru unu eze; laa mba, unu ta mahaadua; nna unu oche phẹ ta mahawa iya. Unu anọdu l'ẹke ono balahaaru nte òdo ẹja; mbụ nte, e gude oshi yele mkpuma mee. ³⁷ Ndu ẹke ono, Ojejoje a-chiru unu laa ono bẹ unu a-nọdu anyị ishi ẹdzu; buru iphe, e gude anma ẹjo ẹtu; mę iphe, e gude atụ mgbonu.

³⁸ Unu e-mebe iphe, ha nshinu l'alị; òle nwiphe, unu a-kpata iya taa badu ishi; kẹ l'igube a-tapyashikota iya. ³⁹ Unu a-kọ mgbo vayinu leta iya ẹnya; òle unu ta angudu męe, shi iya nụ; òphu unu awọtadu akpuru, shi iya nụ; kẹ l'unwehu a-tafu iya. ⁴⁰ Oshi olivu a-tuko alị unu sweta; òle unu taa phudu manu iya; kẹ l'akpuru iya e-rishihu; dashia. ⁴¹ Unu a-mushi unwegirima unwoke; mushia unwegirima unwanyi; òle ẹphe ta abaduru unu uru; kẹ l'aa-kpụ ẹphe lę ndzu laa alị òdo. ⁴² Iphe, bụ oshi, nọ l'alị unu; mę iphe, bụ iphe, unu meberu emebe bẹ igube a-tapyashibebe.

⁴³ Ndu laru alala l'alị unu bẹ ẹka a-nọdu akango akango l'ẹje; unubedua aka òla alị alị l'ẹje. ⁴⁴ Ẽphe e-jeje unu ugwo; òle unu tee nwedu òphu unu e-je ẹphe. Ẽphe a-bujeru ishi; unubedua anọdu ẹphe l'ẹka.

⁴⁵ Mburonu-a l'ọ ha a-dakfuta unu; chĩa unu kpabe-kpabe; jeye yo gude unu; mee unu; unu aburu kpurupyata. Ishi iya aburu lę unu ta nuduru Ojejoje, bụ Nchileke unu okfu; mee ekemu iya; mę iphe, ọ tọru okpa iya; sụ t'e tsoje. ⁴⁶ Mburonu ono a-bụ iphe-òhubama; mę iphe, dụ biribiri; duru unu l'awa unu phẹ jeye lę tutu yoyo. ⁴⁷ Keshinu unu te gudedu ẹhu-òtso-ẹna; tee ẹswa jeeru Ojejoje, bụ Nchileke unu ozi teke iphe shi duru unu lę mma; ⁴⁸ bẹ unu a-nọdu aswị ẹgu nri; mę ẹgu mini; gbaa ọtu; gude ọko iphemiphe ọbule; l'ejeru ndu òhogu unu ozi; mbụ ndu ono, Ojejoje e-ye t'ẹphe bya etso unu ọgu ono. Yo woru odogoro igwè nyabe unu l'olu jeye teke unu a-buru kpurupyata. ⁴⁹ Ojejoje e-duta ndu mba, shi ote-ẹnya; mbụ l'ẹke mgboko jeberu; t'ẹphe dụ l'ọ bụ ugo bya apaa unu. Ndu mba ono a-buru ndu unu ẹ-ta anudu okfu ẹphe. ⁵⁰ Ndu mba ono bẹ ifu a-nọdu eshi ẹphe ọnwuu-ọnwuu; k'òphu bụ l'ẹphe ta agubedu ndu bụ ọgurennya iphe; ẹphe ta aphuru unwegirima imiko. ⁵¹ Ẽphe a-tapyaa elu unu; kpukpoo iphe, unu meberu l'alị; jeye unu aburu kpurupyata. Ẽ tọ dudu akpe unu; m'ọo męe ọphungu unu; m'ọo manu unu; m'ọo eswi unu; m'ọo aturu unu, ẹphe a-haru unu jeye teke unu a-lakọta l'iyi. ⁵² Ẽphe a-nọ-chishikota mkpukpu unu l'ọ ha mgburumgburu jeye teke ọpho-mkpuma unu ono, hatsua l'eli, a kpushitsuaru ike ono; mbụ ọpho-mkpuma ono, unu chiru ukfu kwee ono foshihuru; l'adashi. Ẽphe a-nọ-chishikota unu lę mkpukpu ono l'oha, nọkota l'alị unu mgburumgburu; mbụ alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu nuru unu ono.

⁵³ Shita l'iphe-ehuka, ndu ohogu unu e-me t'unu jee teke ephe a-nò-chishikota mkpukpu unu onò bè unu a-wata ota anù unwegirima unu: ndu k'unwoke; mè ndu k'unwanyi, bù unwegirima, Ojejoje, bù Nchileke unu nùru unu. ⁵⁴ Oo-du-tabe eji k'ophu bù lè nwoke, katsukpo ophuru madzù imiko l'ime unu; bùru onye iphe katsua oru l'èhu bè imiko nwunne iya nwoke; imiko nyee ya, o yeru obu; mè imiko unwu iya ndu ophu, phòduru nù taa duhedu. ⁵⁵ È too butadu anù nwa iya, oota; be m'oo onye lanù lè ndu onò. Ishi iya aburu l'è tò duhedu iphe odo, phòdubaaru iya nù odo. Yò bùru shita l'iphe-ehuka, ndu ohogu unu e-me t'unu jee teke ephe a-nò-chishikota mkpukpu unu onò mgburumburu. ⁵⁶ Nwanyi, katsukpo ophuru madzù imiko; bùru onye iphe katsua oru l'èhu l'unu; mbù onye è-ta achojedu iphe, a-da okfu bè a-nòdu edomiru nji iya, o yeru obu iphe edomi; l'edomiru iya unwegirima iya: ndu k'unwoke; mè ndu k'unwanyi. ⁵⁷ Nwata, o zedaru èku iya k'ophungu; mè èzè, tso iya nù bè oo-meje lè mpya taa nwenkinyi iya t'è b'ò dù onye a-ma nù. Ishi iya aburu l'è tò nwehedu iphe odo, oo-ri; kè l'iphe-ehuka, ndu ohogu unu e-me t'unu jee teke onò, ephe a-nò-phe mkpukpu unu mgburumburu onò a-dù egvu.

⁵⁸ O -bùru l'unu te letadu enya; meje iphemiphe obule, e kfuru l'ekemu-wa, e deru l'ekwo-a; k'ophu unu a-nòdu akwabè epha-wa ugwu; mbù epha onò, dù akpabiri bya adù egvu onò; bù iya bù Ojejoje, bù Nchileke unu; ⁵⁹ bè Ojejoje e-mekwa t'èjo iphe-ehuka, ètu iya è-ta dùdu adùdu dakfu unu l'unwu unu; mbù èjo iphe-ehuka, a-kari èka; alala iya aburu ogo yèlè èjo iphe-ememe, a-dù ideyideyi; tò la alala. ⁶⁰ Yo wokfutaru unu unwu èjo iphe-ememe ndu Ìjiputu onò l'ò ha, unu shi atsu egvu onò; yò bya elia unu agbù l'èhu. ⁶¹ Ojejoje evukwaruphu unwu iphe-ememe; mè iphe-ehuka odo, è-te dedu l'ekwo ekemu-wa byabè unu l'ishi gbururu jeye unu aburu kpurupyata. ⁶² E guderu l'unu shi ha l'igwe l'ò bù mkpò-kpodo, nò l'igwe; ndu a-phòdunu l'unu a-ha nwanshì. Ishi iya aburu l'unu te kwedu; nàaru Ojejoje, bù Nchileke unu okfu. ⁶³ O kwa ège o shi atso-be Ojejoje ena tẹ ya mee tẹ iphe dùru unu lẹ mma; mee t'unu ka l'igwe; bukwapu ège ootsobe Ojejoje ena tẹ ya mee tẹ unu bùru kpurupyata; laa l'iyi. E fefu unu l'alì onò, unu abahù t'ò bùru nk'unu onò.

⁶⁴ Ojejoje a-chikashi unu; mee unu; unu edzuru iphe bù mbakeshi; tsube l'èka mgboko èka iya owaaw jeye l'èka iya ophu. Èke onò bè unu a-nòdu; gwalahaa nte; mbù nte, e gude oshi; mèe mkpuma mee. Nte onò aburu nte, unu ta mahaadù; nna unu oche phè ta mahawa iya. ⁶⁵ Iphe ta byadù bya adùru unu lè ntse l'iphe bù mbakeshi onò; to nwe èke unu e-ku nk'unu. Ojejoje e-me t'unu chiru obu l'èka l'èke onò; enya agbaa unu ochi; to nwe iphe unu ele enya elevu. ⁶⁶ Ndzù unu a-nòdu awa awawa. Èswe l'enyashi; bè unu a-nòdu atsu egvu. To nwe onye a-ma; ?ya a-nò-ò ndzù; tẹ ya ta anòdu. ⁶⁷ O -bùru l'utsu; unu asu: "Ndege o -bururu l'urenyashi!" O -bùru l'urenyashi; unu asu: "Ndege o -bururu l'utsu!" Ishi iya aburu ège unu a-nòdu atsu-tabe egvu; yeru èjo iphe, unu e-gude enya unu aphutsua. ⁶⁸ Ojejoje e-ye unu l'ugbo-mini; mee; unu alaphu azù lè Ìjiputu, bù èke onò, ya sùru l'unu te ejehedu odo onò. Èke onò bè unu a-kpòbe onwunu k'erere; tẹ ndu ohogu unu zà unu t'unu bùru ephe ohu: unwoke l'unwanyi. O bù l'è t'ò nwedu onye azù unu.

¹ Ọwaa bụ iphe, e kfuru lẹ ndzụ ono, Ojejoje tūru Mósísu ekemu sụ t'ò mee tẹ yẹle ndu Ízurẹlụ gbaa lẹ Móabu ono; a gụfukwa ọp̄hu ẹp̄he l'iyá gbahawaru lẹ Hórebú.

² Mósísu abya ekukobe ndu Ízurẹlụ l'ẹp̄he ha; sụ ẹp̄he:

Unu gudewa ẹnya unu phya iphemiphe ọbule, Ojejoje meru l'ifu unu lẹ Íjiputu; mbụ iphe, o meru Fero; mę ndu ozi iya l'ẹp̄he ha; mę l'alí iya l'ọ ha. ³ Unu gude ẹnya unu phukota eze iphe-adata ono l'ọ ha; mę iphe-ọhubama, dū egvu; mę iphe ono, dughaa oke biribiri, meru nụ ono. ⁴ Ọle; jeyekwa ntanụ ọwaa; bẹ Ojejoje ta nụkwa unu egomunggo, e-meje t'iphe doo unu ẹnya; ẹnya, unu e-gude aphụ ụzo; m'ọ bụ nchị, unu e-gude anụ iphe.* ⁵ Mu duru unu ụkporo afa ugbo labụ l'echi-ẹgu; ọp̄hu uwe unu akahụdu unu akahụ l'ẹhu; akpọ-ọkpa unu ta akahụ unu akahụ l'ọkpa. ⁶ Unu ta tadu buredi; unu ta anụ męe; m'ọ bụ iphe ọdo, eme l'ẹnya; k'ọp̄hu unu a-maru l'ọo mu bụ Ojejoje bya aburu Nchileke unu. ⁷ Yo be teke ayi ruru alí ẹke ono; Sihonu, bụ eze ndu Hëshibonu; mę Ọgu, bụ eze ndu Báshanu alufuta bya etso ayi ọgu; ayi emekputa ẹp̄he. ⁸ Ayi aluta alí ẹp̄he; woru nụ ndu ikfu Rúbenu; mę ndu ikfu Gádu; mę nkere-ẹbo ndu ikfu Manáse; woru iya nụ ẹp̄he t'ọ buru ọkè-iphe ẹp̄he. ⁹ Ọo ya bụ; unu zikwaa obu l'alí; dobekota okfu, e kfuru l'ogba-ndzụ-a; unu emeje iya ememe; tẹ iphe, bụ iphe unu kuberu ẹka k'ememe bujeru unu ụpete.

¹⁰ Ege unu ha vudokota l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu ntanụ-a; mbụ ndu bụtsua ishi l'ikfu unu; mę ndu bụ ọgurenya unu; mę ndu ishi unu; męwaru ndu bụ nwoke lẹ ndu Ízurẹlụ l'ẹp̄he ha; ¹¹ yẹle unwegirima unu; mę unyomu unu; mę ndu laru alala, unu ẹp̄he bu ebubu, bụ ndu awajeru unu nkụ; l'ekuru unu mini. ¹² Unu vudokota l'ẹke-a; k'ọp̄hu unu lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu a-gba ndzụ; unu ekweta lẹ nte ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu riru; gude agba ndzụ ono ntanụ; ¹³ ege ee-shi t'ò mee unu ntanụ-a t'unu buru ndibe iya; yẹbedua aburu Nchileke unu; bụ iya bụ iphe, o kweru ụkwa iya; bya aburu iphe, o riburu nna unu phẹ, bụ Ébirihamu; mę Áyizaku; mę Jékọpụ lẹ nte. ¹⁴ Ndzụ-a, mu l'unu agba ntanụ-a; mę nte-a, mu eri eye iya-a ta bukwa unubedua b'ọ duru nwenkinyi unu. ¹⁵ O nwekwaruphu ndu ayi l'ẹp̄he tukuru vudo l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke ayi l'ẹke-a; nwekwaruphu ndu ayi l'ẹp̄he ta nọdu l'ẹke-a ntanụ.

¹⁶ Unubedua l'onwunu b'ọ doru ẹnya ọhuma ege ayi shi bua lẹ Íjiputu; mę ege ayi shi swekota alí ndu ọhodo; ruta ẹke-a. ¹⁷ Unu phụwaru akpamara ono, ẹp̄he meru ono; mbụ ntekpe oshi; kę mkpuma; kę mkpọla-ọcha; waa kę mkpọla-ododo ono, ẹp̄he dobetsuaru ono. ¹⁸ Unu letakwa ẹnya t'ẹ b'ọ dū nwoke; m'ọ bụ nwanyi; m'ọ bụ ẹnya-ufu; ọ dudu buru ndu ikfu, obu ẹp̄he a-lufu l'ẹke Ojejoje, bụ Nchileke ayi nọ ntanụ; je abalahaaru agwa ndu ọhodo ono ẹja. Unu be ekwekwa tẹ iphe, dū ẹji, atso ile; l'egbu madzụ ege ono kpofuta l'ime unu. ¹⁹ T'ẹ b'ọ dukwa onye anụtsua okfu mburọnu-a; wata ọgoru onwiya ọnu: "L'ẹhu a-dū iya-a agu; m'ọ -ruhuru; ya buru 'anumanuma." Iphe, dū ege ono e-mekwa tẹ ndu ọp̄hu eme ọhuma; mę ndu ọp̄hu eme ẹji bukataru kpurupyata. ²⁰ Ojejoje ta agukwaru onye obu nvu. Ẹhu-eghughu Ojejoje yẹle okopho iya anọdukwa swiru onye ono. Mburọnu ono, e deshiru l'ẹkwo-ọ a-dakfutakwa iya; Ojejoje efufu ẹpha onye ono lẹ mkpuli igwe-a. ²¹ Ojejoje e-shi l'ikfu Ízurẹlụ wofu onye ọp̄hu dobe iche; t'umuru muaru iya; bụ iya bụ ege

* 29:4 29:4 Azá 29:10; Róm 11:8.

o du le mburõnu ono, e kfuru okfu iya l'õgba-ndzõ ono, e deru l'ekwo ekemu-a ono.

²² Ogbõ õphu e-tsota unu; mbõ unwu unu; me ndu mba õdo, shi eke teru enya; a-phu iphe, du eji, eme l'ali ono; me iphe-ememe, Ojejoje e-gude kpakaa ali ono. ²³ Ali ono l'õ ha be iphe, e-ji iya nu bu õku nshõ-egbe; waa unu; k'õphu bu l'õ taa kõdu iphe l'ali ono; õphu õ dudu iphe, emehu iya nu; õphu eswa efukpodua ya nu. Mbõ l'ee-mebyishi iya ege, e mebyishiru Sõdomu me Gomõra; me Adama yele Zeboyimu; bu ndu Ojejoje gude ejo oke õhu-eghughu iya mebyishia. ²⁴ Iphe bu mbakeshi a-tuko jilaha; su: "Bu ngunu kparu iphe, Ojejoje meru ali-a ege-a; me bu iphe, kparu iphe, õ tu-koshiru ali-a ejo oke õhu-eghughu iya ege-a?"

²⁵ Teke ono be ndiphe e-yeru ephe õnu; su: "Iphe, kparu iya nu bukwa le ndu ono gbakutaru azu l'õgba-ndzõ Ojejoje, bu Nchileke ke nna ephe oche, bu õphu ephe l'iya gbaru teke ono, o dufutaru ephe le Ijiputu ono.

²⁶ Ephe gbafuru je agwalaha agwa õdo; balahaaru iya eja; mbõ agwa, ephe ta madu; t'õ bu l'õ Nchileke doberu iya ephe. ²⁷ Oo ya kparu iphe, õhu gbanwuhuru Ojejoje õku l'õke ali-a no; yo woru mburõnu ono l'õ ha, e deru l'ekwo-a tukobe l'ali ono. ²⁸ Tõ du iya bu; Ojejoje efefu ephe l'ali ono; gude iwe; gude oke õhu-eghughu iya; nwuru ephe ye l'ali ndu õdo; bu eke ephe no ntau-a."

²⁹ Iphe, e domiru edomi bu ke Ojejoje, bu Nchileke ayi; obenu l'iphe, e meru t'a maru bu nk'ayi; buru ke unwu ayi gbururu jeye le gbururu; k'õphu ayi e-meje iphemiphe õbule, e deru l'ekwo ekemu-a.

30

Iphe ee-mejeru onye izimana laru azu

¹ Teke iphemiphe õbule ono medeleruphu ege e kfuru iya l'õhu unu; mbõ õnu-õma; me mburõnu ono, mu togbõru unu ono; yo rua unu l'õhu l'iphe, bu mbakeshi ono, Ojejoje, bu Nchileke unu chikashiru unu dobe ono; ² k'õphu unu laphutaru azu lakfuta Ojejoje, bu Nchileke unu; bya egude obu unu l'õ ha; me ndzu unu l'õha; nulahaaru iya okfu; unu l'unwegirima unu; l'eme iphe, bu iphe-a, mu aturu unu l'ekemu iya ntau-a; ³ be Ojejoje, bu Nchileke unu e-dõphu unu azu l'õnodu unu; phuru unu imiko; dufutakota unu l'iphe bu mbakeshi ono, Ojejoje, bu Nchileke unu chiru unu ye ono. ⁴ M'õ -ruhuduru; õ buru l'a chiru unu je eye l'õke igwe jeberu ali ejebe; be Ojejoje, bu Nchileke unu e-jele-e eke ono je achikobe unu; dulata unu azu. ⁵ Mbõ le Ojejoje, bu Nchileke unu e-duphuta unu azu l'ali ono, bu ke nna unu oche phe ono; t'õ buru nk'unu. Yo mee te iphe duru unu le mma; unu azu ka nna unu oche phe l'igwe. ⁶ Ojejoje, bu Nchileke unu e-me unu l'unwu unu t'unu anuru iya okfu; k'õphu unu e-yeru Ojejoje, bu Nchileke unu obu unu l'õ ha; gude ndzu unu l'õ ha yeru iya obu; k'õphu unu a-ka nka. ⁷ Ojejoje, bu Nchileke unu a-tuko mburõnu ono l'õ ha byabe ndu õhõgu unu, bu ndu phuru unu ehenu; l'akpa unu õhu. ⁸ Ono bu teke unu a-wata onuru Ojejoje okfu õdo; melaha iphe, bu ekemu iya, bu õphu mu aturu unu ntau-a. ⁹ Ojejoje, bu Nchileke unu e-me te iphe bu iphe, unu kuberu eka jahuru unu; unu azu azu; elu unu azu; iphe unu meberu l'ali emehuru unu; ke l'e -metsua be Ojejoje e-gude õhu-õtso-ena mee t'iphe jahuru unu; ege ono, o gude õhu-õtso-ena mee t'õ jahuru nna unu oche phe ono; ¹⁰ m'õ -buru l'unu anuru Ojejoje, bu Nchileke unu okfu; l'eme ekemu iya; me iphe, õ turu õkpa iya su t'e etsoje,

bukwanu iphe, e deru l'ekwo ekemu-a; m'ò -bùru l'unu e-gude obu unu l'ò ha; gude ndzù unu l'ò ha ghaa ifu; lakfuta Ojejoje, bù Nchileke unu.

Okfu mkpò-chi ishi

¹¹ Ekemu-a, mu aturu unu ntanu-a ta atsunukakwa unu l'èhu ememe; ophu ò karikwanu unu eka. ¹² Ekemu ono ta nòkwa l'imigwe; k'òphu unu a-ji; sù: “?Bù onye e-nyihu imigwe je ewota iya; raaru iya ayi arara; k'òphu ayi e-me iya ememe?” ¹³ Ophu ò nòkwa l'azù eze enyimu azù iya ophu; k'òphu unu a-ji; sù: “?Bù onye a-da eze enyimu je ewota iya; raaru iya ayi arara; k'òphu ayi e-me iya ememe?” ¹⁴ Obenu l'okfu òbu nònyabe unu anonyabe; nòdu unu l'ònu; nòdu unu l'òbu; k'òphu unu a-nòdu eme iya ememe.

¹⁵ Unu leduduphu; ntanu-a bè mu dobekwaru unu ndzù; doberu unu akputo l'òborotu. Mu doberu unu anwuhu; doberu unu iyi. ¹⁶ O -bùru l'unu yeru Ojejoje, bù Nchileke unu obu; l'etso uzo iya; mbù dobe iphe, ò turu l'ekemu; mè iphe, ò tóru òkpa iya sù t'e etsoje; mè iphe, ò süru t'e meje, bù iya bù iphe-e, mu ezi unu ntanu-a; bè unu a-nòdukwa ndzù; jaa ajaja ka l'igwe. Òdo aburu lè Ojejoje, bù Nchileke unu a-gòru ònu-òma nù unu l'alì ono, unu abahu eje aluta; t'ò bùru nk'unu ono. ¹⁷ Oje; ò -bùru l'òkpoma unu l'ufuru l'èke Ojejoje nò; unu ta anuheru iya okfu; bya aparu onwunu haa; e deta unu; unu eje abalahaaru nte ephe eja; jelahaaru iya ozi; ¹⁸ bè mu arakwaru iya unu arara ntanu-a; sù l'unu a-lakwa l'iyi; ophu unu te ebukwa ulori l'alì ono, unu abya oswe Enyimu Jòdanu eje aluta t'ò bùru nk'unu ono. ¹⁹ Ntanu-a bè mu ekukwa igwe; l'eku alì t'ò bya agbaa unu ekebe lè mu dobekwaru unu ndzù; doberu unu ònwu. Mu doberu unu ònu-òma; dobekwaruphu unu mburònu. Oo ya bù; unu hatalèkwaa ndzù; k'òphu unu l'unwu unu a-dzuru ndzù. ²⁰ Unu yeru Ojejoje, bù Nchileke unu obu; meje iphe ò kfuru; unu a-chiru eka kwèe ya. Ishi iya aburu l'òo Ojejoje bù ndzù unu; bùru iya a-nù unu ndzù t'unu kaa nka; k'òphu unu e-buru l'alì ono, Ojejoje riburu l'angù lè ya a-nù nna unu oche phe; mbù Èbirihamu; Áyizaku; mè Jékòpu.

31

Jóshuwa anò-chi enya Mòsisu

¹ Tò dù iya bù; Mòsisu ekfuru iphe ono, ookfu anù ndu Ízurèlu ono tugburu; ² sù ephe: “Nta-a bè mu kawaru nka nòwa ukporo afa ishingu; ophu ike 'aduhedu mu k'odu unu. Ojejoje kfuakwaru mu lè mubè Mòsisu taa dadù Enyimu Jòdanu azù iya ophu. ³ O bù Ojejoje, bù Nchileke unu l'onwiya e-vutaru unu uzo; unu adaa enyimu ono. Yò bùru iya a-tuko iphe bù mbakeshi-a l'ò ha mebyishiaru unu; mee; unu aluta alì ephe. Jóshuwa a-bùru onye ishi; dua unu t'unu daa enyimu ono; bù iya bù ège Ojejoje kfuru. ⁴ Ojejoje e-me ephe ège ò meru ndu eze ndu Amòru, bù iya bù Sihonu yele Ogu; bù ndu ò mebyishiru; mebyishia alì ephe. ⁵ Ojejoje e-woru ephe ye unu l'èka. Unu mekotakwa ephe ège ya süru t'unu mee ephe. ⁶ Unu kakwaa èhu; obu eshihu unu ike. T'egvu ba byakwa unu l'èhu; ophu unu 'alakwa azù-azù l'èke ephe nò. Ishi iya aburu l'òo Ojejoje, bù Nchileke unu l'onwiya bù onye du unu eje. È tò hakwa unu eka; ophu òo-gbadokwa unu.”

⁷ Mòsisu abya ekua Jóshuwa; nòdu l'ifu ndu Ízurèlu l'ephe ha; sù iya: “Kakwaa èhu; obu eshihu ngu ike; kè l'ò kwa nggu lè ndu-a a-yì bahù l'alì

ono, Ojejoje riburu angu l'oo-nu nna ephe oche ono. O bu nggubedua l'eme t'ephe luta ali ono; t'o buru nk'ephe. ⁸ O bu Ojejoje l'onwiya e-vutaru ngu uzo; swiru ngu eswiru. E to hakwa ngu eka; ophu o gbadokwa ngu. Ba atsukwa egvu; ophu obu 'etekwa ngu etete!"

Ege ee-shije agu ekemu Ojejoje

⁹ Ya ndono; Mosisu abya edee ekemu ono edede; woru nu ndu, achijeru Nchileke eja, bu unwu Lívayi, bu ephe apaje Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje; nukwa iya phu ndu bu ogurennya Ízurelu l'ephe ha. ¹⁰ Mosisu abya ataru ephe ekemu; su: "Iphe, bu afa esaa, sweru esweswe; l'ogè aahaje iphe bu ugwo, madzu ji ibe iya; t'o laa; mbu teke ono, aagbaje Aji Mkpù ono; ¹¹ mbu teke ndu Ízurelu byaleruphu l'ifu Ojejoje, bu Nchileke unu l'eke oo-fota; unu gua ekemu-a te ndu Ízurelu l'ephe ha nua ya. ¹² Kfuru ephe t'ephe dzua l'ekalanu: unwoke; unwanyi; unwegirima; me ndu laru alala, bu le mkpukpu unu; k'ophu ephe a-tuko ngabe nchi; muta otsu Ojejoje, bu Nchileke unu egvu; ephe eletakwaphu enya mekotaje iphe, e kfuru l'ekemu ono l'o ha. ¹³ Unwu ephe ndu ophu e-ta amadua ekemu-a a-nukwa iya phu; muta otsu Ojejoje, bu Nchileke unu egvu jeye ege unu e-buberu l'ali ono, unu ada Enyimu Jodanu; eje anata t'o buru nk'unu ono."

Okwa kele ndu Ízurelu e-mekochaa kwefuru Nchileke ikè

¹⁴ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru nu Mosisu; su iya: "Le mboku, ji-nwuhu duakwa ntse. Kua Joshuwa; te nggu l'iya yiru bya evudo le Ulo-Ékwà Ndzuko te ya kfuru iya iphe, oo-me." Mosisu yele Joshuwa abyatashia bya evudo le Ulo-Ékwà Ndzuko ono. ¹⁵ Ojejoje egude urukpu, kpuru rogbodongu bya le Ulo-Ékwà Ndzuko ono. Urukpu ono akpu rogbodongu l'onu-oguzo Ulo-Ékwà Ndzuko ono.

¹⁶ Ojejoje asu Mosisu: "Nta-a b'i byaakwa olakfu nna ngu oche phe. Ole; e taa nodu ophu, baru nwishi; ndu-a awata ofarushi onwephe l'o bu unwanyi okpara l'eke ephe abaru agwa ndu ali ono, ephe abahu ono eja. Ephe a-gbado yebe Ojejoje; mebyia ndzu ono yele ephe gbaru ono. ¹⁷ Teke ono be ehu e-ghulahaa yebe Ojejoje eghughu l'eke ephe no; ya agbado ephe. Ya e-wofu ifu l'eke ephe no; a vua ephe kpatakpata. Ejo iphe; me iphe-ehuka, du l'igweligwe a-dakfu ephe; k'ophu ephe a-wata okfu mboku ono; su: 'L'iphe, meru; iphe, du eji-a adakfuta ephe kwa le Nchileke ephe ta nohedu; swiru ephe.' ¹⁸ Mboku ono be ya e-wofu ifu l'eke ephe no. Ishi iya aburu l'ephe woru ifu ghaaru agwa odo; shi ege ono mee ejo iphe.

¹⁹ "Nta-a; unu woru egvu-a deeru onwunu edede; unu zia ya ndu Ízurelu t'ephe maru iya agugu; t'o buru iphe, ya e-gude agba ephe ekebe. ²⁰ Ya -durulephu ephe l'egiri ali ono, ya kweru nna ephe oche phe ukwa iya; bya eriru angu yeri iya ephe ono; ephe -rijidelephu epho; wata oda okporokpo; be ephe a-gharu nte odo ifu; jelahaaru ephe ozi; kolahaa ya okpa l'ishi; mebyishilaha a ogba-ndzu iya. ²¹ Ejo iphe, du l'igwe; me iphe-ehuka -dakfutalephu ephe; be egvu ono a-buru iphe ekebe; maa ephe ejo eka; kele ndu awa ephe taa gu-buhudu iya agu-buhu. Ishi iya aburu le temanu ya edutate ephe eje l'ali ono, ya riburu angu le ya a-nu ephe ono; be ya mahawaru iphe, ephe ari k'ememe."

²² To du iya bu; Mosisu abya edee egvu ono mboku ono; bya ezia ya ndu Ízurelu.

²³ Ojejoje ekfuaru Jóshuwa Nunu iphe, oo-me; sù iya: “Kakwaa ẹhu; obu eshihu ngu ike; kẹ l'ọo nggubedua e-du ndu Ízurelù laa l'alì onò, ya riburu angù lẹ ya a-nù ẹphe onò. Yẹbedua e-swikwaru ngu-a eswiru.”

²⁴ Mòsisu edekota ekemu onò l'ẹkwo; to nwe m'ọo nanù, ọ haru. ²⁵ Yò bya ekfuaru ndu Lìvayi, bù ndu apajẹ Okpoko Ọgba-ndzù Ojejoje; sù ẹphe: ²⁶ “Unu wota ẹkwo ekemu-wa dobe lẹ mgboro Okpoko Ọgba-ndzù Ojejoje, bù Nchileke unu; t'ọ nọdu l'ẹke onò l'agbaa unu ekebe; ²⁷ kele ya maru ege unu bù-tabẹ ndu ekwefuje ikẹ; bùru ndu ẹjo ọkpoma. Ọ -bùru l'unu shiwa nta-a, ya nọkwadua ndzù; swiru unu eswiru-a bùru ndu kwefuru Ojejoje ikẹ; ?nanù ege ọo-du mẹ ya nwùhulephu! ²⁸ Unu jee l'ikfu onò l'ọ ha; kuaru iya iphe, bù ndu, bù ọgurennya unu l'ẹphe ha yẹle iphe, bù ndu, bù ndu ishi unu; tẹ ya kfua okfu-a ye ẹphe lẹ nchì; kua igwe l'alì t'ọ bya agbaa ẹphe ekebe; ²⁹ kẹ l'ọ dokpooru iya ẹnya ọhuma lẹ ya -nwùhutsua; bẹ unu a-wata ome umere, rehuru erehu; haa ọzo-a, ya tũru unu l'ekemu t'unu tsoje-a. L'oge l'ifu bẹ iphe, dù ẹji a-dakfukwa unu; kẹ l'unu a-nọdu eme ẹjo iphe l'ifu Ojejoje; shì ege onò gude iphe, unu gude ẹka unu meta kpatsua ya ẹhu-eghughu.”

Egvu, Mòsisu gùru

³⁰ Tọ dù iya bù; Mòsisu eshi ishi lanù; gù ẹgva onò; gùfu iya l'ishi. Edzudzu-ọha ndu Ízurelù onò l'ẹphe ha anùkota iya.

32

- 1 Nggube igwe; ngabẹnuru mu nchì
tẹ mu kfua okfu!
Nggube alì; nùkwaa okfu, shi mu l'ọnu!
- 2 T'iphe, mu ezi chikwaa ngu l'ọ bù mini l'obu.
T'okfu, shi mu l'ọnu dakwaa l'ọ bù iji.
T'ọ chikwaa yeshiyeshi
l'ọ bù mini, ada l'iru ẹgbudu;
mbù l'ọ bù oke mini,
ada yoyoyo l'eli iru oshi.
- 3 Mu a-rakwa ẹpha Ojejoje arara.
Unubedua; unu jakwaa ẹpha
Nchileke ayi onò ajaja;
kẹ l'ọ ha nshinu!
- 4 Ọ bù Ojejoje onò bù Agbara-Mkpuma!
Iphe bù iphe, oome;
bẹ ntùpo ta anọjedu;
Uzo iya kfuru ntumu.
Nchileke evudoshije ike l'iphe,
o kfuru; ọphu ọ dùdu iphe,
ẹ-ta kfuduru ntumu, oomeje.
Ọ doberu ẹka ndoo;
bùru onye obu gùru iphoro.
- 5 Ẹphe watawaru ome iphere,
rehuru erehu l'ẹke ọ nọ.
Ntùpo, nọ ẹphe l'ẹhu mewaru;
ẹphe ta bùhe unwu iya.
Ẹphe bù ọgbo,
a chiliru ẹka l'ẹjo iphe;
ọgbo, ọzo ẹphe gberu nggo.

- 6 ?Bụ egbe iphe ọwaa;
 be unu gude akfụ Ojejoje ugwo;
 unube ndu-a, bu ndu eswe;
 unu te nwe egomunggo-wa?
 ?Tọ budunua ya bu
 nna unu, bu iya keru unu?
 ?Tọ budunua ya
 kpuru unu; bya emee unu t'unu
 nguru anguru?
- 7 Unu nyatakwa teke ndiche!
 Unu ria oriri;
 nyata ogbo ophu swetawaru nu!
 Unu jia nna unu phe
 t'ephe kooru iya unu!
 Unu ajikwaa ya phu
 ndu bu ogurennya unu;
 t'ephe kooru iya unu!
- 8 Teke Okaribe-Kakota-Nu
 keshiru mbakeshi okè-iphe ephe;
 mbu teke o keshiru unwu eliphe;
 b'ọ tu-bugbaaru ephe eke
 okè-alì ephe a-kpa l'ehu l'ehu;
 l'ege unwu izele ha;
 9 ke l'okè-iphe ke Ojejoje bu ndibe iya.
 Jekopu aburu okè-iphe ophu o fotaruru.
- 10 L'echi-egu b'ọ cho-vuru ephe.
 Mbu l'ọ alì, aburu swanmangu,
 bu ejo ora anoduje ada iya;
 b'ọ no-pheru ephe mgburumburu;
 leleta ephe enya.
 Enya iya no l'eke ephe no;
 l'ọ bu nwandodo-enya iya.
- 11 O bu ege ono, ugo anoduje
 ephephe l'ekfuna iya;
 l'eruphe l'eli unwu iya-a;
 mbu ege ono, oojakaje ebà iya
 pakoo unwu iya; paru ephe
 l'igburumonu ebà iya ono;
- 12 be Ojejoje nwenkinyi iya duru ephe;
 ophu o nweduru agwa ndu ohodo,
 yeru iya eka.
- 13 O doberu ephe l'eke ha l'eli
 le mgboko-a; t'ephe buru ishi;
 bya egude akpuru iphe, shi l'egu
 nua ephe nri.
 O nukwaruphu ephe manu-engu,
 shi le mkpuma; bya anu ephe manu,
 shi l'alì, du ekfu-ekfu.
- 14 O gudekwaphu manu-era eswi;
 me mini-era aturu; me nwaturu,
 gbaru eba; me ebyila; me elu,
 shi l'alì Bashaanu; me egbu;
 me okpobe witu zu-jia ephe epho.

- Ephe ngukwaruphu mee uswe,
 shi l'akpuru vayinu.
- 15 Olee; Jeshurunu datsuleruphu
 okporokpo; bya ekwefu ikè.
 O daru okporokpo;
 duwa bogiri-bogiri.
 O tsuwaru onwiya eba;
 bya ajika Nchileke, keru iya nu.
 Yo buru Agbara-Mkpuma ono,
 dzofutaru iya nu ono; b'o jikaru.
- 16 Ephe eshi ege ono mee;
 yo kolahaaru agwa ndu
 ohodo ono okopho.
 Mbù l'ephe gude agwa ono,
 bukota akpamara ono;
 mee; ehu eghulaha ya eghughu.
- 17 Ephe awata ogwo ngweja l'anu
 agwa, e-ta budu Nchileke.
 Mbù agwa, ephe e-ta mabu.
 Agwa ono bu agwa,
 ephe dobegbaaru k'ophungu;
 mbù agwa,
 nna unu oche phe ta atsubua egvu.
- 18 Agbara-Mkpuma ono, zufutaru unu ono;
 be unu gbadoru.
 Mbù l'oo Nchileke ono, bu
 iya muru unu ono; be unu zaharu.
- 19 Ojejeje abya aphua iphe ono,
 ephe eme ono; tsolahaa ephe oyi;
 ke l'unwu iya ndu k'unwoke;
 me ndu k'unwanyi;
 be kpatsuru iya
 ehu-eghughu.
- 20 Yo su: "Le ya e-wofu enya
 l'eke ephe no;"
 phuedukpoo iphe,
 ephe e-mekochaa buru.
 Ishi iya aburu l'ephe bu ogbo,
 uzo ephe gberu nggo;
 buru unwegirima,
 e-te evudoshijedu ike
 l'iphe, ephe kfulu.
- 21 Ephe gude iphe, e-ta budu
 Nchileke mee te ya wata oko okopho;
 gude unwu agwa, bu iphe-mmanu
 akpatsu iya ehu-eghughu.
 Ya e-gudekwanu mba,
 e-ta budu mba;
 ye ephe okopho l'ehu;
 gude oha, eme eswe
 kpatsua ephe ehu-eghughu;
- 22 ke l'oke ehu-eghughu iya;
 be gbanwuhuwaru oku.

- Oku obu e-ke gbururu jeye;
 yo kerua ime ime ali-maa.
 Oo-kekota mgboko; kee iphe,
 a kpataru akpata dobe iya;
 bya eworu oku tua l'eke ugvu fararu.
- 23 "Ya e-wota iphe-ehuka byabe ephe;
 chita arwa iya byibe ephe l'ehu.
- 24 Ejo egu a-bya;
 enya ekoroshihu ephe;
 okpomoku, a-nodu erebushi ephe anu;
 ejo iphe-ememe,
 abya egbushia ephe.
 Ya e-zi ejo anu-egu-egbudu
 t'o gude epyi iya byakfuta ephe;
 zia ejo agwo, awu l'ali;
 t'o bya atagbushia ephe.
- 25 Ee-gude ogu-mbeke egbu ephe
 pyaapya l'etezi;
 k'ophu bu l'ephe -nodu l'ime ulo;
 be meji te eguduru ephe eguru.
 Unwu-okorobya; unwu-mgboko;
 unwegirima nshii;
 me ndu ewo furu l'ishi
 a-bukotaru kpurupyata.
- 26 Ya shi su le ya a-chikashi
 ephe nanu nanu;
 mee t'e ba nyatajeha ephe anyata
 le mgboko.
- 27 Obenu l'oo ejo-onu ndu ohogu ephe;
 be ya ezeru; mbu; a -nonyakwaa;
 ndu ohogu ephe ekfua iphe,
 ephe e-ta madu ishi iya; su:
 'L'oo ephebe ndu ohogu me-kputaru;
 l'e to bukwa Ojejoje meeberu
 iphemiphe obule ono!' "
- 28 Ndu Izurelu bukwa oha,
 egomunggo swehuru;
 iphe te edoje ephe enya le phuu.
- 29 Ndege ephe, bu ndu maru iphe;
 me oo-ga e-dokwaa ephe enya;
 ephe amakwaru ege
 oo-muru ephe l'ikpazu.
- 30 ?Nanu ege onye lanu e-shi
 achi unu umadzu ugbo labu
 l'ukporo madzu iri oso.
 Odo aburu; ?nanu ege umadzu ebo
 e-shi mee unu umadzu ise;
 t'ephe wata oso;
 a gufukwa l'onye ono,
 bu Agbara-Mkpuma ephe ono
 sefuwaru ephe eka;
 mbu le Ojejoje miwaru ephe enya?
- 31 Kele mkpuma nk'ephe

ta dukwa l'ò bu
 Agbara-Mkpuma nk'ayi.
 Ndu òhogu ayi makwaru-a
 l'òo ège ò dù ndono.

- 32 Vayinu nk'èphe shi lẹ
 vayinu kẹ ndu Sódomu.
 Yò buru l'ègu ndu Gomóra;
 bẹ akpuru vayinu èphe shi.
 Akpuru vayinu èphe bu nshi l'onwiya;
 jòkfujokfu iya aburu age.
- 33 Mee èphe bu era agwọ;
 buru onu-mini, shi óghù l'onu.
- 34 “Ya wowaru iphemiphe obule ono
 kwakobe; mbụ nmachia ya;
 dobe l'èke ya akwakobeje èku iya.
- 35 Oo yèbedua agwatajẹ ugwo iphe;
 buru yèbedua;
 bẹ okfu ugwo nọ l'èka.
 L'oge iya bẹ okpa e-chifua èphe.
 Mbòku, umuruku a-muru èphe nọokwa ntse.
 Aphụ abyaakwa èphe atsọtso.”
- 36 Ojejoje a-haru ndibe iya enge.
 Oo-phuru ndu ozi iya imiko;
 m'ò phulephu l'ike ta dùhedu èphe;
 mbụ l'è tọ dùhedu onye wuduru nụ:
 ohu mẹ amadụ.
- 37 Oo-sụ èphe: ?Nanụ agwa èphe obu;
 mbụ mkpuma èphe obu,
 èphe agbabaje je anọdu zeeru ndzụ?
- 38 Mbụ agwa, taru èbà anụ,
 èphe gbaru èja;
 ngua mée ngweja èphe ono.
 T'ò gbeshinu bya eyeru unu èka!
 T'ò gbochitanu unu!
- 39 “Unu lekwa; ò kwa yèbedua
 nwènkinyi bụ Nchileke.
 È tọ dùhekwa Nchileke
 odo, nonu; a gụfu iya.
 Oo yèbedua emeje t'a nwùhu anwùhu;
 buru iya emeje t'a nọdu ndzụ.
 Oo yèbedua emeje tẹ iphe meka madzụ;
 buru iya emeje t'ò kpòhu;
 ophu ò dùdu onye adù ike
 anafù iya onye ya guderu.
- 40 Ya paliru èka iya imigwe; ribua ya:
 L'ò bu ège ya a-nọ gbururu jeye-wa;
- 41 bẹ ya a-ba ogu-mbeke ya ono,
 egbu nwjìnwii ono ababa;
 gude iya l'èka kpee ikpe;
 gwata ndu òhogu iya ugwo
 iphe, èphe meru;
 mbụ kfụa ndu
 ya dù ashị ugwo.

42 Ya e-me tẹ mee madzụ
 ngu-goo arwa iya agụ-ngo;
 mbụ mee ndu e gburu egbugbu;
 mẹ mee kẹ ndu a kpuru lẹ ndzụ.
 Ogu-mbeke ya a-tsu madzụ otsu ẹkfu;
 mbụ je akpaa l'ishi ndu bụ ishi ndu
 ohogu iya ono."

43 Unu tee ẹswa; unube mbakeshi!
 Unu lẹ ndibe Nchileke tee ẹswa;
 kẹ l'oo-gwata ugwo ọchi unwu iya.
 Ndu ohogu ayi;
 bẹ oo-melata ugwo
 iphe, ẹphe meru;
 Yọ kfuà ugwo iphe, dụ ẹji,
 ndu nk'ia meru l'alì iya.*

44 Mósìsù yẹlẹ Jóshuwà Nunu abya agụkota egvu ono; ndu Ízurẹlụ l'ẹphe ha anụkota iya.

45 Tọ dụ iya bụ; Mósìsù ekfutsuleruphu ndu Ízurẹlụ iphe ono l'ọ ha;
 46 bya asụkwaphu ẹphe: "Unu vukwaru okfu-a, ya kfuru ntanụ-a l'obu;
 k'ọphu unu e-zia iya unwu unu t'ẹphe zia obu l'alì; mekota iphe, bụ iphe,
 e deru l'ekemu-a. 47 Tẹ okfu-a ba bukwaru unu mkpokoro okfu; kẹ l'ọ kwa
 ẹke ono bẹ ndzụ unu nọ. Yọ bụrụ iphemiphe ọbule ono e-me t'unu kaa
 nka l'alì ono, unu ada Ẹnyimu Jọdanu eje aluta t'ọ bụrụ nk'unu ono."

Mósìsù a-nwùhu l'eli ugwu Nebo

48 Yọ bụrụ mbọku ono gẹdegede; bẹ Ojejoje kfuru yeru Mósìsù; sù iya:
 49 "Nyihu ugwu-a; mbụ Ugwu Nébo l'ugwu ugwu Abarimu-a, nọ l'alì Móabu,
 chebe ifu lẹ Jérìko; phụ alì Kénanu, bụ alì, ya abya ọnu ndu Ízurẹlụ t'ẹphe
 nweru. 50 Ọ bụ l'eli ugwu ono, ii-nyihu ono; bẹ ịi-nọdu nwùhu; lakfu ndibe
 ngu lẹ maa; ẹge ono, nwunne ngu Ẹrọnu nwùhuru l'ugwu Họru; lakfube
 ndibe iya ono. 51 Ishi iya aburu l'unu nọ l'ifu ndu Ízurẹlụ lẹ mini Meriba
 kẹ Kadẹshi l'echi-ẹgu Zinu kwefuru iya ikẹ; mbụ l'unu te medu t'a maru
 ẹge yẹbe Ojejoje dụ-be nsọ l'ẹke ndu Ízurẹlụ nọ. 52 Ọo ya meru iphe, bụ
 ụzenya bẹ ịi-nọdu lee ẹnya l'alì ono, ya anụ ndu Ízurẹlụ ono; ọle ẹ tịi tịdu
 iya ọkpa."

33

Mósìsù agọru ndu ikfu Ízurẹlụ l'ẹphe ha ọnu

1 Ọwaa bụ ọnu, onye kẹ Nchileke, bụ Mósìsù gọru nù unwu Ízurẹlụ b'ọ
 nwùhuderu. 2 Ọ sụru:

Ojejoje shi l'ugwu Sáyinayi bya.
 O shi l'uzo alì Séyi nwuaru ẹphe phoo
 l'ọ bụ nchi-abọhu.
 O shi l'ugwu Paranu l'echiru ẹphe
 oswi kẹ zaa.
 Ndu, ẹphe l'ia yị bụ unukurunu ndu,
 dụ nsọ; bya aparu ọku,
 l'enwu enwunwu l'ẹka-utara iya.

3 Mbụ lẹ ndiphe b'o yeru obu;

* 32:43 32:43 Róm 15:10.

iphe, bụ ndu dị nsọ nọkota iya l'eka.
 Ephe adaje iya l'iku okpa;
 baaru iya eja.

Yọ bụru iphe, o kfurū bẹ ephe emeje.

4 Mósísu tūru ekemu doberu ayi;
 ọ bụru òkè-iphe kẹ ndu
 awa Jékọpu l'ephe ha.

5 Ọ bụ Ojejoje bụ eze ndu
 Jeshurunu teke ono,
 ndu ishi ndu Ízurẹlu;
 ephe lẹ ikfu ndu Ízurẹlu
 l'ephe ha dzukoru ono.

6 “Tẹ ndzụ bukwaru kẹ ndu ikfu Rúbẹnu!
 T'ẹ b'o chíhukwa achihu;
 ọphu ọ kakwa nwanshii!”

7 Ọwaa bụ iphe,
 o kfurū l'ẹhu ndu ikfu Júda:
 “Byiko Ojejoje; nụkwaa olu ndu Júda!
 Dutakwa ephe dukfuta ndu nk'ephe!
 Mekwaa t'eka shia ephe ike l'ogu.
 Byiko; yejenuru ephe eka t'ephe
 lụ-gbua ndu ohogu ephe!”

8 Ndu ikfu Lívayi b'o kfurū nk'ephe;
 sụ: “Nggube Ojejoje;
 menua tẹ ndu ikfu Lívayi gudeje enwa,
 bụ iya bụ tumimu; mẹ urimu ngu;
 maru iphe, bụ uche-obu ngu!
 Mbụ ndu ono, ị dataru lẹ Masa;
 okfu adaaru nggu l'ephe lẹ mini Meriba ono.

9 Ọ bụ ephe bẹ kfurū kẹ nne lẹ nna
 ephe; sụ l'ẹ t'ọ dukwa iphe,
 ephe guberu ephe.
 Ephe amia unwu,
 ephe mụru amumu enya;
 mịkwaaphu unwunne ephe enya.
 Obenu l'ephe ziru obu l'ome okfu ngu;
 nggube Ojejoje;
 bya edobekwaphu ogba-ndzụ ngu.

10 Ọ bụ ephe e-zije ndibe Jékọpu iphe,
 ị sūru t'e emeje; bụru ephe e-zije ndu
 Ízurẹlu iphe, ị tūru l'ekemu.
 Ọ bụ ephe e-dobejeru ngu ínsensu;
 bụru ephe e-dobeje ngweja-ukfurū
 l'enya-ngweja ngu.

11 Byiko Ojejoje;
 goru onu-oma ye
 l'akanya, ephe ese;
 nggu anatajekwa ozi,
 ephe gude eka ephe jee!
 Nyakakwaa ephe okpu-nka;
 mbụ ndu ono, wụ-lihuru etso ephe
 okfu ono; mẹ ndu kporu ephe ashị;

k'òphu ẹ̀phe ta aduhedu ike
 ọ̀pa-li ishi apali ọ̀do!”

12 Ndu ikfu Bénjaminu

b'o kfulu nk'ẹ̀phe; sù:

“Ndu Ojejoje yeru obu
 a-nonyabe

Ojejoje; tusaru ẹ̀hu;
 ọ̀le Ojejoje anọ̀duje
 egbochita ẹ̀phe: eswe l'enyashi.
 Ndu Ojejoje yeru obu;
 bẹ ọ̀okwojeru l'azụ.”

13 Ndu ikfu Jósefu b'o kfulu nk'ẹ̀phe; sù:

“T'ali ẹ̀phe bukwaru ali,

Ojejoje goru onu-oma nù.
 Yo mee t'iji, shi l'imigwe dajeru ẹ̀phe;
 mini ime-ali amuru ẹ̀phe futufutu.

14 T'anwù mejekwaa t'iphe,

e meberu l'ali mehu!
 Yo mee t'iphe, kakọta mma
 ruje ẹ̀phe ẹka l'onwa l'onwa!

15 T'a nukwa ẹ̀phe iphe,

katsukpo mma,
 shi l'ali ugvu ndiche ono;
 yẹle ẹgiri iphe, shigbaa
 l'unwu ugvu ojejoje ono!

16 T'e gudekwa iphe, katsua mma,

jiru mgboko-a ọ̀ooru iya ọ̀nu!
 T'ikfu Jósefu túbakwa onye
 ono l'anya; mbù onye ono,
 nọ l'iru oshi ono, enwu ọ̀ku ono!
 T'iphemiphe ọ̀bule-a
 bukotakwaru ke Jósefu;
 mbù onye ono, bụ iya bụ ishi
 l'unwunne iya ono.

17 Q dọ biribiri l'ọ -bù oke-eswi,

uzo waa nne iya ọ̀swa.
 Mpo iya dọ l'ọ bụ k'atsù.
 Yọ buru iya bẹ oo-gude adù-tsushi
 iphe bụ mbakeshi;
 mbù jeye lẹ ndu bu l'ẹke mgboko jeberu.
 Q bụ ẹge ono;
 bẹ unukurunu ndu
 ikfu Ífuremu dọ;
 bukwaruphu ẹge ono bụ ẹge
 'aguta aguta ndu ikfu Manáse dọ.”

18 Ndu ikfu Zébulonu

b'o kfulu nk'ẹ̀phe; sù:

“T'ẹ̀hu tsoje unu ẹna unubẹ ndu ikfu

Zébulonu; teke unu alufu alufu.
 Ẹhu atsojekwaphu unu ẹna
 unubẹ ndu ikfu Ísaka;
 teke unu nọ l'ufu unu.

19 Ẹphe e-ku ndiphe

t'ephe dzukoo l'ugvu;
 nọdu l'eke ono gwoo ngweja l'uzo,
 vudo nhamunha.
 Yọ buru iphe-oma,
 jiru eze enyimu;
 me eku, domigbaaru onwiya
 l'ali eveve; be ephe e-gude buru."

20 Ndu ikfu Gádu b'o kfurú nk'ephe; sù:
 "T'ọnu-oma buru k'onye meru t'ali

ndu ikfu Gádu jaa ajaja.
 Ndu ikfu Gádu zekwa l'ọ bu agu.
 Iphe bu iphe, ephe phuru;
 be ephe ezijashije eka yele ishi.

21 Ọ fọtaru ali, kakota mma doberu onwiya;
 ke l'ọ bu eke, oke-ali ke ndu ishi
 ndu soja no; be ndu ishi ndu Ízurẹlu
 edzukobeje; mee iphe vudo nhamunha
 l'ifu Ojejoje; bya edobe iphe,
 ọ sọru t'e meje."

22 Ndu ikfu Dánu b'o kfurú nk'ephe;
 sù: "Lẹ ikfu Dánu bukwa nwa agu,
 shi lẹ Báshanu akfu
 gadamu gadamu eje abya."

23 Ndu ikfu Náfutali b'o kfurú nk'ephe;
 sù: "Lẹ ndu Náfutali be tubaakwaru
 Ojejoje l'anya.
 Onu-oma Ojejoje
 abukwaruphu nk'iya.
 Okè-ali iya be shi l'uzo eze Enyimu
 Gálili; jerua l'uzo ohuda."

24 Ndu ikfu Ásha b'o kfurú nk'ephe; sù:
 "T'ọnu, a goru unwu Ásha
 kakotakwa k'unwegirima odo.
 T'ephe tubakwa unwunne ephe l'anya.
 T'okpa iya dekwaru ederu lẹ manụ.

25 T'iphe, unu e-gudeje gu-chia
 nggangbo unu bukwaru igwè yele ope.
 Ọ bu ege unu a-nọ-bebe;
 bu ege ike unu e-beru."

26 "E to dukwa onye du l'ọ bu
 Nchileke ke Jeshurunu;
 onye eswetaje igweli bya
 agbaaru unu mkpu;
 l'egudeje akpabiri iya swee urukpu.

27 Ọ kwa Nchileke ono,
 shi l'ede-nwede
 ono bu onye unu a-nọduje
 l'ime iya zeeru ndzu.
 Oo-woru eka iya dee unu adee;
 gude iya l'anụ unu okpu ike-ike jeyewaru.
 Ọochifuje unu ndu ohogu unu l'ifu; sù:
 'Unu tuko ephe gbushikota!'

- 28 Oo ya bu lẹ ndu Ízurelu e-buru l'ẹhu-agu.
Eri Jékọpu atusaru ẹhu l'alì akpe yele mee nọ.
Ijì eshi l'igweli l'adaru ẹphe.
- 29 Onu-oma bu kẹ unubẹ ndu Ízurelu.
?Bu ndu ole ọdo, dọ l'ọ bu
unu; unubẹ ndu ono,
Ojejoje dzọfutaru ono?
Oo yẹbedua bu onye
egbochitaje unu; bya aburu
onye eyejeru unu ẹka.
Ọ kwaphu yẹbedua bu
ogu-mbeke,
unu gude eku onwunu.
Ndu ohogu unu e-gude
ọtsu egvu byakfuta unu;
unu adzọpyashia ẹke ẹphe
agwajẹ iphe adzọpyashi."

34

Anwuhu Mosisu

¹ Ya ndono; Mosisu eshi lẹ nsuda Móabu nyihu Ugvu Nébo, bu iya bu ugvu, katsua l'eli lẹ Pishiga, nọ ghaaru Jériko ifu. Ojejoje abya ekoshikota iya alì ono l'ọ ha; tsube lẹ Giledu jeye lẹ Danu. ² Yo kosshikota iya alì ndu Náfutali l'ọ ha; alì ndu Ífuremu; alì ndu Manáse; alì ndu Júda je akpaa l'eze ẹnyimu ọzo ẹnyanwu-arìba; męwaru ³ alì ọzo ọhuda; męwaru mgbaku iya onanu l'ọ ha tsube lẹ nsuda Jériko, bu iya bu ndu Oha-nkfụ; je akpaa lẹ Zówa.

⁴ Tọ dọ iya bu; Ojejoje asu iya: "Ọwaa bu alì ono, ya riburu Ébirihamu; Áyizaku; mę Jékọpu angu lẹ ya a-nu ndu awa ẹphe ono. Ya hawaru ngu t'i gude ẹnya ngu phu iya; ọle i tji tudu iya ọkpa." ⁵ Tọ dọ iya bu; nwozi Ojejoje ono; mbu Mosisu anwuhu l'ẹke ono lẹ Móabu ẹge Ojejoje kfuru iya. ⁶ Yo lia ya l'ọkpa ugvu Móabu; ẹke nọ ghaaru mkpukpu Bẹtu-Peyọ ifu. Ọle ẹ tọ dudu onye maru nhamunha ẹke, ili iya nọ jeye ntanu. ⁷ Mosisu nọru ọkporo afa iche iche ugbo ishing; b'ọ nwuhuderu; ọle ẹnya iya te mebuu t'ọ phua raba-raba; ọphu ike, nọ iya l'ẹhu ta alabua alì. ⁸ Ndu Ízurelu anodu lẹ nsuda Móabu ono raa ẹkwa Mosisu ọkporo abalì l'abalì iri. Yọ buru teke ono bẹ oge, eegude akwa Mosisu gvuru.

⁹ Ume kẹ mmamiphe abya eji Jóshuwa Nunu ẹhu; kẹle Mosisu byiberu iya ẹka l'ishi. Ndu Ízurelu l'emeje iphe, o kfuru; shi ẹge ono mekota iphe ono, Ojejoje turu Mosisu ekemu iya ono. ¹⁰ Keshinu teke ono ta dukwa onye nkfuchiru, lufutajeru l'alì Ízurelu, dọ l'ọ bu Mosisu; mbu onye Ojejoje maru ifu l'ifu. ¹¹ Ẹ tọ dudu onye, dọ l'ọ bu iya l'ome iphe-ọphulenya; mę iphe-ọhubama, dughbaa biribiri, bu ọphu Ojejoje ziru iya; yo je emeshia lẹ Ijiputu; mbu ọphu meshiru Fero; mę ndu ozi iya; mę ndu alì iya l'ẹphe ha. ¹² Ẹ tọ dudu onye, dọ l'ọ bu Mosisu l'onweru oke agburu-ẹhu; mę l'ome iphe, ha nshinu bya adu egvu l'ẹnya, bu ọphu o meshiru l'ifu ndu Ízurelu kparamukpamu.

Jóshuwa

Ozi, Ojejoje ezi Jóshuwa

1 Tò dù iya bụ; nwozi Ojejoje; mbụ Mósísi anwùhutsulephu; Ojejoje asụ Jóshuwa Nunu, shi eyeru Mósísi ẹka: ² “Lẹ Mósísi, bụ nwozi iya bẹ nwùhuwaru nù. Nta-a bụ t’i gbeshi; tẹ nggu lẹ ndu-a; mbụ ndu Ízurẹlu l’ẹphe ha kwakọbe; je adaghaa Ẹnyimu Jódanu-a; bahù l’alì ono, ya abya ẹphe anụnu ono. ³ Iphe bụ ẹke unu dzọru ọkpa; bẹ ya a-nụkota unu; bụ iya bụ ẹge ya kweru iya Mósísi l’ụkwa. ⁴ Alì unu e-shi l’echi-ẹgu nọo jeye l’alì ugvu Lébanonu. Yo shikwaphu l’eze ẹnyimu ono; mbụ Ẹnyimu Yufurétusu je akpaa lẹ Oke Ẹnyimu l’uzo ẹnyanwu-arịba. Alì ndu Hetu l’ọ ha yikwa iya phụ. ⁵ Ẹ tọ dudu onye a-dù ike agbabẹru ngu l’ọgu jeye teke ii-nọ-bebe. Ọ bụ ẹge ono, ya shi swiru Mósísi ono bụ ẹge ya e-swikwaru ngu phụ. Ya te eleswetakwa ngu; ọphu ya ‘agbadokwa ngu.

⁶ “T’ọkpoma shia ngu ike; ọphu obu ‘awakwa ngu awawa; kẹ l’ọ bụ nggubedua bẹ e-du ndu-a je t’ẹphe je aluta alì ono, ya riburu nna ẹphe oche phẹ angù lẹ ya a-nụ ẹphe ono. ⁷ Ọ buphu t’ọkpoma shia ngu ike; ọphu obu ‘awakwa ngu awawa lẹ phuu. Tẹ ẹnya rua ngu alì t’i mekotaje ekemu ono, nwozi iya; mbụ Mósísi nuru ngu ono. Ba ahakwa iya; melahaa iphe ọdo; k’ọphu ẹka a-buru ngu upete l’iphe, bụ ẹkemeke ọbule, ii-jekpoo. ⁸ Tẹ Ẹkwo Ekemu-a ba alufujekwa ngu alufu l’onu. Rije iya l’oriri: eswe l’enyashi; k’ọphu ii-zi obu l’alì l’emekota iphemiphe ọbule, e deru iya. Ọ -dù ẹge ono; ẹka aburu ngu upete; iphe aduru ngu lẹ mma. ⁹ ?Ya te kfuhaaduru ngu iya; sù tẹ ọkpoma shia ngu ike; ọphu obu ‘awakwa ngu awawa. Ba atsukwa egvu; ọphu iilakwa azụ azu. Kẹle yebe Ojejoje, bụ Nchileke ngu nọkwaa swiru ngu eswiru l’ekemeke ọbule, iije.”

¹⁰ Jóshuwa abya ezia ndu ishi ndu Ízurẹlu; sù ẹphe: ¹¹ “Unu jee l’odu ndu Ízurẹlu; je ekfuru ẹphe t’ẹphe kwakọbe nri ẹphe, e-ri ọhuma; l’o wuduwaru-a abalì ẹto; ẹphe adaa Ẹnyimu Jódanu je aluta alì ono, Ojejoje bụ Nchileke unu a-nụ unu; t’ọ buru nk’unu ono.”

¹² Obenu lẹ ndu ikfu Rúbenu; ndu ikfu Gádu; mẹ lẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manáse bẹ Jóshuwa suru: ¹³ “T’ẹphe nyatakwa ekemu ono, Mósísi, bụ nwozi Ojejoje turu t’ẹphe mee ono: ‘Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe abyawa ome t’ẹphe tuta ume; wowaru alì ono nù ẹphe t’ọ buru nk’ẹphe.’ ¹⁴ Unyomu ẹphe; unwegirima ẹphe; mẹ elu ẹphe a-nodu l’alì ono, Mósísi nuru ẹphe l’uzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jódanu ono. Obenu lẹ ndu ọphu bụ mkparawa l’unu; ndu ọphu ẹ-ta atsudu egvu; bya enweru ngwa-ọgu e-vuru unwunne ẹphe uzo daa ẹnyimu ono; je eyeru ẹphe ẹka; ¹⁵ gburruru jeye teke Ojejoje e-me t’ẹphe tuta ume; ẹge o meru unubedua; bya emee; t’ẹphe lutakwaphu alì ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-nụ ẹphe t’ọ buru nk’ẹphe ono. Teke e metsuaru; unu alashiwaru azụ je eburu l’alì nk’unu; mbụ alì ono, Mósísi, bụ nwozi Ojejoje weru unu l’azụ Ẹnyimu Jódanu azụ iya ọphu; l’uzo ẹnyanwu-ahata ono.”

¹⁶ Ẹphe asụ Jóshuwa: “L’iphemiphe ọbule, ì sùru t’ayi mee bẹ ayi e-me. Eke, ì sùru t’ayi jee bẹ ayi e-je. ¹⁷ Ọ bụ ẹge ono, ayi shi angabẹjeru Mósísi nchì l’iphemiphe ọbule ono; bụ ẹge ayi a-nodu angabẹru ngu iya. Olobu; tẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu swikwaru ngu ẹge o shi swiru Mósísi. ¹⁸ Iphe, bụ onye kwefuru ngu iké; jìka lẹ ya te emedu okfu ngu; m’o -ruhuru; ọ

buru ngunu b'i ziru iya be ee-gbu egbugbu. O buphu t'okpoma shia ngu ike; ophu obu 'awakwa ngu awawa!"

2

Réhabu yele ndu ngge

¹ Ya ndono; Jóshuwa Nunu abya eshi le Shitimu zifu umadzu labu le mpya t'ephe je ngge. Yo su ephe: "Unu je elee enya l'ali ono; oswikposhia ke Jériko." Ephe atugbua; rua; je abahu l'ulo nwanyi okpara, aza Réhabu je aradu.

² Ama abya agbaaru eze ndu Jériko; l'o nwekwaru ndu Ízurelu, bataru le mkpukpu-a le nchi-ejihu-a; bya ngge l'ali-a. ³ To du iya bu; Eze ndu Jériko abya ezia ozi su t'e je asu Réhabu: "To dufuta unwoke ono, bataru nk'ia ono; ke l'ephe byaru ngge l'ali-a l'o ha."

⁴ Obenu le nwanyi ono dutaru unwoke labu ono domia; su ephe: "L'o nwekwarua unwoke byaru nu; obule ya ta amakwa eke, ephe shi.

⁵ L'o bekwaru l'uřennyashi teke aa-guchi obu-edukfu mkpukpu; ndu ono atugbua. Ophu ya amakwa ibiyia ophu ephe shiru. L'o -buru l'unu tugbu-keberu nta-a; choru ephe kwaseru; be unu a-gbakfukwa-a ephe l'uzo." ⁶ (A ma l'o dutahawaru ndu ngge ono je edomia le mkpuli owúú ocha, a subetsuaru l'uko ono.) ⁷ To du iya bu; unwoke ono awufu choru ndu ngge ono kwaseru l'uzo, eeshije adafu Enyimu Jodanu. Ephe alufulephu; e woru obu-edukfu mkpukpu ono gu-chia.

⁸ Temanu te ndu ngge ono ze-zita t'ephe kuru mgbenya; nwanyi ono abyakfuta ephe l'eli ulo ono; ⁹ bya asu ephe: "Le ya mawaru le Ojeoje nuwaru unu ali-a. Biribiri unu gudewaru ephe l'ephe ha; mbu l'ephebe ndu, bu l'ali-a be anmakota ruuruu l'eke egvu unu guderu ephe. ¹⁰ Ayi nuwaru ege Ojeoje meru Eze Enyimu Uswe; yo tabuhu ebo; unu egude okpa wu-swee ya l'unu shi Ijiputu wufuta; nukwaaphu ege unu meru ndu eze ndu Amoru; ephe aburu kpurupyata l'uzo enyanwu-ahata enyimu Jodanu. Ndu eze obu ephe ebo bu Sihonu me Ogu. ¹¹ Ayi anule iya phu; meji aveshihu ayi. Akpajiji unu emee; ayi ta duhe ike lo-gude onwayi; ke l'ayi maru le Ojeoje, bu Nchileke unu bu Nchileke k'igwe; me ke mgboko.

¹² Nta-a bukwa t'unu gude epha Ojeoje riaru yebe Réhabu angu l'unu e-meru yele ndibe iya iphe-oma; kele ya mekwaruphu unu iphe-oma. Unu koshu iya iphe-ohubama, e-me te ya maru ¹³ l'unu e-dobe-e nne iya le nna iya ndzu; me unwunne iya ndu k'unwoke; me ndu k'unwanyi; mewaru ndibe ephe l'ephe ha. Mbu l'unu e-dobe-e ephe ndzu; t'ephe ba anwushihu."

¹⁴ Unwoke ono asu iya: "L'ephe e-gude-e ke li dzoru ephebedua ndzu; dzoo ndzu nkengu. L'o -buru l'e to nwedu onye, i kfuru iphe, ephe byaru be Ojeoje nulephu ephe ali ono be ephe e-meru-a unu iphe-oma; koshi l'ephe bu o-me-g'o-kfuru."

¹⁵ Yo bya epyofu eri le windo; ephe egude eri ono eka lufu azu iya ophu; ke l'o bu l'ulo, a kpugabaru l'upho-mkpuma, e gude kpu-pheta mkpukpu ono mgburumgburu. ¹⁶ Yo su ephe: "Unu tugbukwaa je edomia onwunu l'ugvu; te ndu ono, achu unu ono ba aphu unu. Unu domishia onwunu l'eke ono ujiku eto jeje te ndu ono lataodu azu; temanu unu atugbuwaru jeshia iphe, unu eje."

¹⁷ Unwoke ono asu iya: "Le nte ono, i meru; ephe eriaru ngu ono te egdekwa ephe; ¹⁸ a gufu le teke ephe a-kwa bya; b'i wotawaru eri uswe

ono, i libejeru epehe le windo ono, epehe shi pyofu ono libekwaphu. Odo aburu l'ii-duta nne le nna ngu; unwunne ngu phe; mekpo iphe, bu ndibe ngu epehe ha dobe l'ulo-wa. ¹⁹ O -buru l'o nweru epehe; onye, tugburu lufu esu-uzo; iphe -mee iya; bukwa iya gburu onwiya. O kwa ndu ophu no l'ime ulo ono gedegede be ochi epehe a-no epehe l'ishi; m'o -nweru epehe onye iphe meru. ²⁰ Oe o -bukwanuru l'i tugburu je ekfukashia iphe, epehe byaru; be nte ono, i meru; epehe eriaru ngu ono te egudekwa epehe."

²¹ Nwanyi ono asu epehe: "Gberegbede! Le ya kwewaru ege epehe kfuru." Yo bya edube epehe; epehe atugbua. Yo bya ewota eri uswuswe ono libe le windo ono.

²² Epehe atugbua je edomishia onwephe l'ugvu ono ujiku eto jeye ndu ono, achi epehe ono achokota epehe l'uzo ono mgburumbgburu; epehe ta phu epehe; wulala azu. ²³ Ya ndono; unwoke labu ono atugbua alala. Epehe enyizita l'ugvu ono; daa enyimu ono; lakfu Jóshuwa Nunu; bya akporu iya ege epehe jeru iya. ²⁴ Epehe asu Jóshuwa: "L'ali ono l'o ha be Ojejoje nuakwaru epehe. Le ndu ali ono anmakotakwa ruuru; l'eke epehe atsu epehe egvu."

3

Ndu Izurelu awu-swe Enyimu Jodanu

¹ Yo be l'onma-ewa utsu; Jóshuwa ye le ndu Izurelu l'ephe ha awufu le Shitimu; jeshia Enyimu Jodanu. Epehe abya adpo l'eke ono; be epehe wufuderu azu enyimu ono azu iya ophu. ² A nolephu ujiku eto; ndu ishi ndu soja abya etsophekota odu oge epehe doru; ³ bya asu epehe: "Unu -phulephu Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje, bu Nchileke unu l'eke ndu achijeru Nchileke eja, bu iya bu ndu ikfu Liviya pa iya; unu wu-lihukwa l'eke, unu no tsoru iya. ⁴ Oo ya bu ege unu amaru uzo, unu e-shi; keshinu ophu unu te shibudua uzo owaa. Olobu; unu bukwaru uba yeru Okpoko Ogba-ndzu ono iphe, ruru unu nkwo-eka ise. Unu be etsopyabekwa iya etsopyabe."

⁵ To du iya bu; Jóshuwa asu ndu ono: "Unu mee onwunu t'unu du nso; ke l'echile be Ojejoje e-meru unu iphe-ophulena!"

⁶ Jóshuwa asu ndu achijeru Nchileke eja: "Unu pata Okpoko Ogba-ndzu ono; sweta; vuta uzo!" Epehe abya apata iya; sweta; vuta uzo.

⁷ Ojejoje asu Jóshuwa: "Ntanu be ya e-me t'i wata ode ude l'eke ndu Izurelu l'ephe ha no; k'ophu epehe a-maru le ya swiru ngu-a ege ono, ya shi swiru Mosisu ono. ⁸ Kfuru ndu ono, achijeru Nchileke eja, pa Okpoko Ogba-ndzu ono; su epehe: "Teke epehe ruru le nggodo Enyimu Jodanu; t'ephe vudo l'eke ono!" "

⁹ Jóshuwa asu ndu Izurelu: "Unu bya eke-a bya anua iphe, Ojejoje, bu Nchileke unu ekfu. ¹⁰ Owaa ege unu e-gude maru le Nchileke, no ndzu bu l'ime unu ndo-o: l'oo-chifuru unu ndu Kénanu; ndu Hetu; ndu Hevu; ndu Pérezu; ndu Gigashi; ndu Amoru; me ndu Jebusu. ¹¹ Unu phu le Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje, nwe mgboko l'o ha be e-vuru unu uzo ruba le Enyimu Jodanu. ¹² Nta-a bukwa t'unu fota unwoke iri l'ebo l'ikfu ndu Izurelu. Onye lanu l'ikfu lanu. ¹³ Ndu ono, achijeru Nchileke eja, pa Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje ono; mbu Ojejoje ophu, bu iya nwe mgboko; epehe -yelephu okpa le Jodanu; be mini ono, atso ala l'uzo ohuda ono a-tabuhu ebo kpa rogobodongu."

¹⁴ To du iya bu; epehe egbeshilephu t'ephe je adaa Enyimu Jodanu; ndu achijeru Nchileke eja abya apata Okpoko Ogba-ndzu ono sweta epehe;

vuru ụzo. ¹⁵ Ẹnyimu Jódanu bẹ byawaru utso; ji ejiji; ẹge oojije teke aakpata iphe l'ali. Yọ buleruphu eruru, okpa ndu ono, achijeru Nchileke ẹja, pa Okpoko ono eru lẹ Ẹnyimu Jódanu; ¹⁶ mini, shi l'uzo isheli ẹnyimu ono atso-buhu. Mini ono abya akpoko; kpọ rogobdongu tugburu jeye lẹ mkpukpu Adamu l'iku Zaretanu. Mini ophu, atso ala l'uzo Eze Ẹnyimu Araba, bu iya bu Eze Ẹnyimu Ụnú atabuhu; ndu Ízurẹlu abya awu wufu; chae ifu lẹ Jériko azu iya ophu. ¹⁷ Ndu ono achijeru Nchileke ẹja, pa Okpoko Ogba-ndzụ Ojejoje ono; aparu iya vudo l'echi Ẹnyimu Jódanu ono, buwa ali okponku ono; ndu Ízurẹlu awu-swegee. Ẹphe evudo l'ẹke ono gbururu jeye ndu ono l'ẹphe ha awu-swekota lẹ Ẹnyimu Jódanu ono, buwa ali okponku ono.

4

Mkpuma, eegude anyata iphe, Ojejoje meru

¹ Ndu Ízurẹlu eswegetsulephu Ẹnyimu Jódanu ono; Ojejoje asu Jóshuwa: ² “Fọta umadzu iri l'ẹbo lẹ Ízurẹlu. Ii-shi l'iphe bu ikfu, nonu fọta onye lanu. ³ Nngu ezia ẹphe t'ẹphe chita mkpuma iri l'ẹbo l'echi Ẹnyimu Jódanu l'ẹke ono, ndu achijeru Nchileke ẹja shi vudo ono gededede. T'ẹphe chita mkpuma ono swee ẹnyimu ono. Ẹphe -rua ẹke, unu a-radu; ẹphe edobe iya l'ẹke ono.”

⁴ Tọ du iya bu: Jóshuwa abya ekukoo unwoke iri l'ẹbo ono, o fọru nanu nanu l'iphe, bu ikfu Ízurẹlu ono; ⁵ su ẹphe: “Unu sweta Okpoko Ogba-ndzụ Ojejoje, bu Nchileke unu; je evudo l'echi Jódanu. T'onyenonu l'unu ha patatsua mkpuma nanu nanu tukobe onwunu l'ukuvu t'ọ gbaa ikfu ndu Ízurẹlu l'ehu l'ehu; ⁶ t'ọ buru unu iphe-ohubama. Oo ya bu; teke unwu unu jiru unu l'oge l'ifu: ‘?Bu ngunu bẹ mkpuma ono buhun?’ ⁷ unu asu ẹphe lẹ teke e gude Okpoko Ogba-ndzụ Ojejoje ruba lẹ Ẹnyimu Jódanu bẹ ẹnyimu ono tabuhuru ẹbo. Mkpuma ono bu iphe, ndu Ízurẹlu e-gudeje nyata iphe ono, muru nu ono jeye lẹ tutu yoyo.”

⁸ Tọ du iya bu; ndu Ízurẹlu abya emee ẹge Jóshuwa ziru ẹphe; paa mkpuma iri l'ẹbo l'echi Ẹnyimu Jódanu ono. Ẹphe apaa mkpuma ono; yọ gbaa ikfu iri l'ẹbo ndu Ízurẹlu nanu nanu, bu iya bu ẹge Ojejoje kfuru Jóshuwa. Ẹphe apaa ya je edoo l'ẹke ẹphe noduru. ⁹ Jóshuwa abya edoo mkpuma iri l'ẹbo ono, a pakoru l'enyoro ẹke ono, ndu achijeru Nchileke ẹja, pa Okpoko Ogba-ndzụ Ojejoje ono shi vudo lẹ Ẹnyimu Jódanu ono. Mkpuma ono nophu l'ẹke ono gbururu jeye ntanu.

¹⁰ Ndu achijeru Nchileke ẹja, pa Okpoko Ogba-ndzụ ono evudokpelephu l'echi Ẹnyimu Jódanu ono gbururu jeye ndu Ízurẹlu emekota iphe, Ojejoje suru Jóshuwa t'e mee. Ẹphe mekotaru iya ẹge Mosisu turu iya Jóshuwa l'iwu t'e mee ya. Ndu Ízurẹlu abya awu-swekebe. ¹¹ Ẹphe awu-swegelephu; ndu achijeru Nchileke ẹja aparu Okpoko Ogba-ndzụ ono lufuta; sweta je anodu ẹphe l'uzo ifu. Ndu ono evudo l'ele ẹphe. ¹² Unwoke, shi l'ikfu Rúbenu; me ndu k'ikfu Gádu; me lẹ nkere-ẹbo ndu k'ikfu Manasẹ emee ẹge Mosisu ziru ẹphe; bya akwaa onwephe ngwa-ogu bya awughata l'ifu ndu Ízurẹlu. ¹³ Iphe, ruru ukporo unu madzu ise akwaa onwephe ngwa-ogu; wu-swee Ẹnyimu Jódanu l'ifu Ojejoje jeshia ogu lẹ swanmangu ali Jériko.

¹⁴ Mbòku ono bẹ Ojejoje meru t'èpha Jóshuwa dee ude l'èke ndu Ízurelu nọ. Èphe awata òkwaberu Jóshuwa ugvu; kwabẹ iya ugvu ono gbururu jeye mbòku, ọ nwùhuru, bụ iya bụ ẹge èphe shi kwabẹje Mòsisu.

¹⁵ Ya ndono; Ojejoje asụ Jóshuwa ¹⁶ t'o kfulu ndu achijeru Nchileke ẹja, pa Okpoko Ekemu ono t'èphe shi lẹ Ænyimu Jódanu ono lufuta. ¹⁷ Jóshuwa abya asụ ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono t'èphe lufuta l'enyimu ono.

¹⁸ Ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono aparu okpoko ono lufuta. E ruru, okpa eru èphe l'eli nggodo bẹ Ænyimu Jódanu ono tsogbaberu; byaa utso ẹge o shi byahawa.

¹⁹ Ọ bụ mbòku, ọnwá mbụ gbaru abalì iri; bẹ ndu Ízurelu dagharu Ænyimu Jódanu je adọ lẹ Gílígalu l'ókè-alì Jéríko l'uzo ẹnyanwu-ahata. ²⁰ Jóshuwa eworu mkpuma iri l'èbo ono, a pakoru lẹ Ænyimu Jódanu ono kúkobe lẹ Gílígalu. ²¹ Yọ sụ ndu Ízurelu: "O -rua l'oge-l'ifu teke unwu unu a-ji unu iphe mkpuma ono bụ; ²² unu sụ èphe lẹ ndu Ízurelu sweru Ænyimu Jódanu l'alì ọkponku; ²³ kele Ojejoje, bụ Nchileke unu mífuru unu mini lẹ Ænyimu Jódanu; yọ kpọhu nkụ; jeye unu awụ-swee. Ọ bụlephu iphe ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu meru lẹ Èze Ænyimu Uswe ono b'o meru lẹ Ænyimu Jódanu, bụ iya bụ ẹge ono, o meru; Èze Ænyimu Uswe atabuhu; ọgbodo-alì akpọhukota nkụ jeye ayi awụ-swekota ono. ²⁴ Iphe, kparu iphe, o meru iya ẹge ono bụ k'ọphu unwu eliphe a-ma lẹ yẹbe Ojejoje nweru ike; mẹ k'ọphu unu a-nọdu atsụ yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu."

5

¹ Ya ndono; ndu eze, l'achì ndu Amọru l'uzo ẹnyanwu-aríba Ænyimu Jódanu; mẹ ndu eze, l'achì ndu Kénanu l'iku eze ẹnnyimu anulephu lẹ Ojejoje mịru mini lẹ Ænyimu Jódanu; yọ kpọhu nkụ; ndu Ízurelu l'èphe ha abya awụ-swee; mejì atọfù èphe; ike ta dọhe èphe k'ọje ọgbaberu ndu Ízurelu.

Ebu ndu Ízurelu útsù lẹ Gílígalu

² Yọ bụru teke ono bẹ Ojejoje sụru Jóshuwa: "T'o gude mkpuma meta mma; gude iya bushia unwu Ízurelu; ndu ọphu ẹ te buhadua útsù útsù!"

³ Tọ dọ iya bụ; Jóshuwa abya egude mkpuma meta mma; gude iya bushia unwu Ízurelu útsù l'èke e ku Gíbiya Haaralotu.

⁴ Ọwaa iphe, kparu iphe Jóshuwa bushiru èphe ugvu: Unwoke èphe ndu ọphu dzuru oje ọgu teke èphe shi Íjiputu lufuta bẹ nwùshihukotaru nù l'echi-egu l'èphe wufutatsuaru lẹ Íjiputu. ⁵ Ndu onanu l'èphe ha bẹ bushikotaru útsù. Obenu lẹ ndu ọphu a mụshiru l'echi-egu l'èphe shiwa Íjiputu lufuta te budu. ⁶ Ndu Ízurelu nọru ọkporo afa labụ l'echi-egu jeye unwu Ízurelu; ndu ọphu dzuru oje ọgu teke èphe wufutaru lẹ Íjiputu; anwùshihukota. Mkpata iya a bụru l'èphe te kwedu ome iphe, Ojejoje kfulu. Ojejoje eribua ya l'èphe ta aphudu ẹgiri alì ono, ya kweru nna èphe oche phẹ ọkwa iya ono. ⁷ Yọ bụru unwegirima èphe, o hefutaru dobe l'ọzori nna èphe bẹ Jóshuwa bushiru útsù ono. Èphe shi bụru ndu akpapyi; kẹ l'e te buhadua èphe útsù l'echi-egu. ⁸ E bugetsulephu èphe útsù ono l'èphe ha; èphe anọdu l'ọdu ẹke èphe dọru; nyaa ọnya iya jeye; yọ kpọshihu èphe.

⁹ Ya ndono; Ojejoje asụ Jóshuwa: “Ntanụ bẹ ya fufuru unu iphere k'alì Ìjiputu l'ifu!” Tọ dọ iya bụ; e woru ẹke ono gụa Gíligalu.*

¹⁰ Yọ bụru teke ono, ndu Ízurelụ nọ lẹ Gíligalu ono bẹ ẹphe gbaru Aji Esweta; l'urenyashi mbọku, ọnwá ono gbaru abalì iri l'eno lẹ swanmangu alì Jérikó. ¹¹ Yo be lẹ nchi-ta-abọhu mbọku Aji Esweta ono; ẹphe eria iphe, shi l'alì ono. Ẹphe taru buredì, ẹ te kodu ekoko; mẹ l'akpe, a hụru ahụhu. ¹² Yo rúa echile iya l'ẹphe ritsuaru iphe, shi l'alì ono; mana adabuhu. Mana adabuhuru ndu Ízurelụ; ẹphe adube l'afa ono rilahaa nri, a kọtaru l'alì ndu Kénanu.

Jóshuwa yẹle onye, pa ogu-mbeke

¹³ Jóshuwa anọdulephu l'iku Jérikó; palia ẹnya; phụa nwoke, mífutaru ogu-mbeke; vudo iya l'ifu. Jóshuwa abya ejekfu iya; sụ iya: “?Ì bụ ayi; t'ì bụ ohogu ayi?”

¹⁴ Yọ sụ iya: “L'ẹ to nwekwa iphe ono, i kfushiru ono ọphu ya bụ. Ya bụ-chia onye ishi ndu soja kẹ Ojejoje.” Jóshuwa adaa pẹ; woru ifu kpube l'alì; baaru iya ẹja; sụ iya: “?Bụ ngunu bẹ Onye nwe mu nụ ziru t'ì zia yẹbe nwozi iya?”

¹⁵ Onye ishi ndu soja Ojejoje ono asụ Jóshuwa t'o yefu akpọkpa iya; l'ẹke ono, o vudo ono dukwa nsọ! Jóshuwa ekwe bya eyefu iya.

6

¹ Ya ndono; ndu Jérikó egude okfu ẹhu ndu Ízurelụ; woru obu-edukfu mkpukpu ẹphe gu-chishia dudurudungu. Tọ dūhe onye alufu alufu; tọ dọ onye abahụ abahụ.

² Tọ dọ iya bụ; Ojejoje asụ Jóshuwa: “Phukwa lẹ ya wookwaru Jérikó; mẹ eze ẹphe; mẹ ndu soja ẹphe l'ẹphe ha, bụ ndu ike-ka-l'ọgu ẹphe ye ngu l'ẹka. ³ Chitaje ndu soja ngu t'unu jeje je ejephee mkpukpu ono mgburumburu ugbo lanụ l'uboku. Ege ono bẹ unu e-je iya ujiku ishingụ. ⁴ T'umadzu ẹsaa, bụ ndu achijeru Nchileke ẹja wotagbaa ọpyoku, e meru l'upyi ebyila l'ẹhu l'ẹhu vuru ọzo; aaparu Okpoko Ọgba-ndzụ ono l'etso ẹphe. Teke o beru lẹ mbọku k'ẹsaa; unu ejephee mkpukpu ono mgburumburu ugbo ẹsaa. Teke unu a-nọdu eje; ndu achijeru Nchileke ẹja l'egbu ọpyoku ono. ⁵ Teke unu nuru ọpyoku ono; yọ dashia ọda ike; daa ogologo; unu l'unu ha tya ọzu-ọgu. Teke ono; bẹ ọpho-mkpuma mkpukpu ono a-dashì. T'onyenonu tųgbulekwaphu wuba lẹ mkpukpu ono.”

⁶ Tọ dọ iya bụ; Jóshuwa Nunu abya ekua ndu achijeru Nchileke ẹja; sụ ẹphe t'ẹphe je apata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; tẹ ndu achijeru Nchileke ẹja umadzu ẹsaa, gude ọpyoku l'ẹhu l'ẹhu vuru ọzo. ⁷ Yọ bya asụ ndu Ízurelụ: “Unu wụ-lihu dzo-phee mkpukpu ono mgburumburu. Tẹ ndu gude ngwa-ọgu vuru ọzo; ndu ọphu pa Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje etso ẹphe.”

⁸ Jóshuwa ekfuebetsua ege ono; ndu achijeru Nchileke ẹja umadzu ẹsaa ndu ọphu paa ọpyoku ẹsaa evudo Ojejoje l'ifu l'egbu ọpyoku ono. Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje l'etso ẹphe. ⁹ Ndu ọphu chì ngwa-ọgu abya evutaru ndu onanu, achijeru Nchileke ẹja, egbu ọpyoku ono evuta ọzo. Ndu soja ọphu anọje l'azụ etsoru Okpoko Ọgba-ndzụ ono. Ndu k'ọpyoku l'egbu iya mgbupyabe. ¹⁰ Jóshuwa bẹ sùhawaru ẹphe: “T'ẹ b'ọ dukwa onye a-tụ ọzu-ọgu; ọphu ọ dukwa onye e-chi mkpu; ọphu ọ dukwa onye e-kfu okfu jeye

* 5:9 5:9 Iphe Gíligalu bụ bụ “eswifu”.

mbòku, ya a-sù t'èphe tuwaru uzu; temanu èphe atua ya." ¹¹ Ya ndono; yò sù èphe t'èphe pata Okpoko Ogbà-ndzù Ojejoje ono gude iya dzò-phee mkpùkpu ono mgburumgburu ugbo lanù. Èphe -dzò-phegee ya ège ono; èphe awù-phuta azù l'òdu èphe; radù l'èke ono.

¹² Yo be l'onma-èwa utsu echile iya; Jóshuwa egbeshi; ndu achijeru Nchileke èja apata Okpoko Ogbà ndzù Ojejoje ono. ¹³ Ndu achijeru Nchileke èja umadzu èsaa egude upyoku èsaa ono vutaru Okpoko Ogbà-ndzù Ojejoje ono užo l'ègbu upyoku ono mgbupyabe l'èje. Ndu ophu gude ngwa-ògu evuta užo. Ndu soja ophu anòje l'azù etsoru Okpoko Ogbà-ndzù Ojejoje ono. Ndu k'upyoku l'ègbu iya mgbupyabe. ¹⁴ Yo be mbòku k'èbo; èphe awufuta bya adzò-phee mkpùkpu ono mgburumgburu bya awù-lashia azù l'òdu èphe. Ono ège èphe meru iya jeye lè mbòku kè ishingù.

¹⁵ Yo be mbòku k'èsaa; èphe awù-lihu l'onma-èwa utsu bya adzò-phee mkpùkpu ono mgburumgburu ège èphe adzò-phejehawa. Oke mbòku onanu bè èphe dzò-pheru iya ugbo èsaa. ¹⁶ Èphe adzò-phegetsule iya phu k'ugbo èsaa ono; ndu ono, achijeru Nchileke èja ono eworu upyoku gbua; Jóshuwa asù èphe: "T'èphe tua užu-ògu; kèle Ojejoje nùwaru èphe mkpùkpu ono! ¹⁷ Mkpùkpu ono yèle iphe, bù iphe nò iya nù b'e doberu Ojejoje t'e mebyishia. O buphu nwanyi okpara ono; mbù Réhabu; mè ndibe iya, èphe l'iya chíko nòdu l'ùlo iya bè aa-ha; kè l'ò bù iya domijeru ndu ngge phu, èphe zijeru phu. ¹⁸ Olobu; unu nòdukwa iphe ono, e yeru Ojejoje l'èka t'ò mebyishia ono ote-ènya. Odumeka; bè unu e-metakwa o-la-l'iyi; mè iphe-èhuka tuaru odu ogu ndu Ízurelu. ¹⁹ Iphe bù mkpòla-òcha; mkpòla-ododo; iphe, e meru l'ope; mè iphe, e meru l'ìgwè bè òkòtakwaru Ojejoje lè nsò. T'a chíakwa iya doberu Ojejoje l'èke aakwakòjeru iya iphe."

²⁰ Ya ndono; e gbulephu upyoku ono; èphe e woru užu tua. Anunu, ndu Ízurelu anù òda upyoku ono; èphe l'èphe ha atua užu-ògu; upho-mkpuma mkpùkpu ono afoshihu daa gwodogongu. Onyenonu awùba l'ime mkpùkpu ono je alua ya. ²¹ Èphe eworu iphemiphe obule, nò lè mkpùkpu ono ye Ojejoje l'èka t'ò mebyishia. Èphe egude ogu-mbeke chíko iphe, bù iphe nò lè mkpùkpu ono gbufu: unwoke; unwanyi; unwegirima; ndu bù ogurenaya; eswi; aturu; mèwaru nkakfù-ìgara.

²² Ya ndono; Jóshuwa asù unwoke labù phu, jejeru ngge l'alì ono t'èphe bahù l'ùlo nwanyi okpara ono; dufuta yèle ndibe iya; bù iya bù ège ono, èphe l'iya riburu iya lè nte ono. ²³ Unwoke labù ono, jejeru ngge ono abya abahu l'ùlo Réhabu; je edufuta yèle nne iya; nna iya; unwunne iya ndu k'unwoke; mè ndu abùbu iya l'èphe ha. Èphe eduta èphe l'èphe ha; je edonyabe iku odu ogu ndu Ízurelu; èke è to nwedu iphe eme èphe.

²⁴ Èphe abya eye oku lè mkpùkpu ono; yò chíko iphe, bù iphe nò iya nù dzua. Obenu l'iphe ndu ophu, bù mkpòla-òcha; mkpòla-ododo; iphe, e metsuaru l'ope; mè ophu e metsuaru l'ìgwè b'e vutaru je edobe l'ùlo, a kwakòbejeru Ojejoje iphe. ²⁵ Obenu lè Jóshuwa dzòru nwanyi okpara ono; mbù Réhabu yèle ndibe iya; mè abùbu iya l'èphe ha ndzù; kè l'ò bù iya domiru ndu Jóshuwa yejeru t'èphe je ngge lè Jérìko. Nwanyi ono buphu l'alì Ízurelu jeye ntanù owaa.

²⁶ Tò dù iya bù; Jóshuwa araaru iya èphe arara; sù "L'iphe bù onye, nonyaaru jeshia okpukwa Jérìko-a bukwa onye a turu onu l'ifu Ojejoje. "T'onye ono bukwaru okpara iya;

bẹ oo-gude tọo ntọ-l'alì iya.
 Yọ buru nwa mbuhu-ime iya;
 bẹ oo-gude ye iya
 ọgu-nggambo.”

²⁷ Ya ndono; Ojejoje eswiru Jóshuwa; epha iya atuko alì ono dee kfuakfuka.

7

Ejo iphe, Ekanu meru

¹ Obenu lẹ ndu Ízurelu te mehedu ege a suru t'ephe mee lẹ k'iphe ono, e yeru Ojejoje l'eka ono. Ishi iya aburu lẹ Ekanu Kami Zimuri, bu onye onu-ulo Zera l'ikfu Júda haru gwota iphe ono. Ya ndono; ehu egulahaah Nchileke eghughu l'eke ndu Ízurelu nọ.

² Tọ du iya bu; Jóshuwa anodu lẹ Jériko zia unwoke t'ephe je ngge lẹ Eyayi. Eyayi nonyabe Bétu-Avenu l'uzo enyanwu-ahata Bételu. Ya ndono; unwoke ono ejeshia ngge lẹ Eyayi.

³ Ephe alata bya asu Jóshuwa l'ọ kwa ephe okpuchi: “Lẹ ndu Ízurelu l'ephe ha taa awufu-gekwa je otso ndu Eyayi ọgu. T'ọ buru unu unwoke ise; m'ọ bu unu unwoke esaa l'ukporo unwoke iri e-je aluta eke ono. Ba ahakwa ndu Ízurelu l'ephe ha t'ephe je omesweshi eka l'eke ono; lẹ ndu ono kwa-a okpuchi bẹ ephe bu ayi.” ⁴ Ya ndono; a bya ezi unu unwoke esaa l'ukporo unwoke iri; * t'ephe je ọgu lẹ Eyayi. Ephe erua; ndu Eyayi atsua ephe otsu ekfu. ⁵ Ndu Eyayi gburu ephe iphe, ruru ukporo madzu l'umadzu iri l'ishingu. Ephe eshi l'obu-edukfu ndu Eyayi chia ndu Ízurelu jeye l'eke aagbajẹ mkpuma; gbushia ephe lẹ mgbazita ugwu, notsua l'eke ono. Iphe ono, meru nu ono emee ndu Ízurelu; obu eyoshihu ephe.

⁶ Jóshuwa alajashia uwe iya; daa kpurumu woru ifu kpube l'alì l'ifu Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje; zewaruru l'eke ono jeye l'urenjashi. Ndu bu ogurenja Ízurelu etsokwaru iya phu; kpoo ntụ kpua onwephe l'ishi.

⁷ Jóshuwa akpo mkpu; su: “Nggube Nnajiufu, bu Ojejoje; ?bu iphe, i dufutaru ndu-a lẹ Enyimu Jodanu bu t'i bya enwuru ephe nu ndu Amoru t'e gbugee ephe. Ayi ga anodukwaru l'azu Enyimu Jodanu azu iya ophu!

⁸ Nggube Ojejoje; ?bu ngunu bẹ ya e-kfu nta-a, ndu ohogu ndu Ízurelu nuru ephe nshì-a. ⁹ Kele ndu Kėnanu; mę ndu ọdo, butsua l'alì-a a-nukwa iya; bya agbaa ayi mgburumgburu; mee t'e fufu epha ayi lẹ mgboko-a. ? Bu ngunu bẹ ii-me lẹ k'epha ngu ono, du nsọ ono?”

¹⁰ Ojejoje asu Jóshuwa: “Gbeshi egbeshi!” Ji iya: “?Bu ngunu kparu iphe, i zẹ; woru ifu kpube l'alì.” ¹¹ Wo iya: “O kwa ndu Ízurelu meru iphe, du eji. Ephe dakaakwaru ogba-ndzu ono, yẹbe Nchileke suru t'ephe dobe ono. Ephe hakwaru wota iphe ono, e yeru iya l'eka tẹ ya mebyishia ono. Ephe ziru iphura; dzua ejo-ire; bya egwoo iphe ono yekobe l'eku nk'ephe. ¹² O bu iphe ono kparu iphe ndu Ízurelu ta dudu ike gbaberu ndu ohogu ephẹ. Ephe aghakobe; ye okpa l'oso; kẹ l'e dobewaru ephe t'ephe buru kpurupyata. Ya te eswihekwaru unu ọdo; a gufu l'unu tukoru iphe ono, e yeru iya l'eka k'emebyishi ono mebyishikota.

¹³ “Tugbua; je emee ndu Ízurelu t'ephe du nsọ. Su ephe t'ephe dobe onwephe nsọ; kwaberu echile. Lẹ Ojejoje, bu Nchileke kẹ Ízurelu sukwaru

* 7:4 7:4 Iphe o bu bu 3,000.

l'iphe ono, ya sùru t'e ye iya l'èka kẹ emebyishi ono bẹ ẹphe kpamishiru. L'ẹphe ta adukwa ike okpofu ndu ohogu ẹphe l'ifu; gbahaa l'ẹphe gwofuru iphe ono.

14 “Teke o -beru l'utsu; t'iphe, bu ikfu, nonu dzua. Ikfu ophu Ojejoje fotaru; ẹphe awufuta bya edzee onwẹphe l'unwunna l'unwunna. Unwunna ophu Ojejoje fotaru; ẹphe awufuta bya edzee onwẹphe l'ufu l'ufu. Ndu ufu ophu Ojejoje fotaru; ẹphe awufuta bya edzee onwẹphe l'onye l'onye. 15 Onye, a phuru iphe ono, e yeru yẹbe Ojejoje l'èka kẹ emebeyishi ono bẹ aa-kpo oku; mẹ iphemiphe obule, o nweru enweru l'oh ha. Ishi iya aburu l'onye obu dakaakwaru ogba-ndzu Ojejoje; bya emewa akpamara l'alì Ízurelu.”

16 To du iya bu; yo be l'onma-ewa utsu; Jóshuwa abya ekukoo ndu Ízurelu; ẹphe awufuta l'ikfu l'ikfu. A bya afota ndu ikfu Júda. 17 Unwunna, notsua l'ikfu Júda awufuta; a bya afota ndu unwunna Zera. Yo bya emee ndu unwunna Zera; ẹphe abya edzee onwẹphe l'ufu l'ufu. A bya afota ndu ufu Zimuri. 18 Jóshuwa asu ndu ufu Zimuri t'ẹphe byaa l'onye l'onye. Ẹphe abyatashia l'onye l'onye; a bya afota Ekanu Kami Zimuri. Zimuri bu onye onu-ulo Zera l'ikfu Júda.

19 Ya ndono; Jóshuwa asu Ekanu: “Nwa mu; kwabekwa Ojejoje, bu Nchileke Ízurelu ugvu. Kfuru iya iphe, i meru; ba agho-chikwaru iya eya agho-chi!”

20 Ekanu asu: “L'o kwa oswi-okfu! Le ya mesweekwaru Ojejoje, bu Nchileke kẹ ndu Ízurelu. Iphe, ya meru 21 bu le ya phuru uwe-nlokpuru, ama mma, e meru le Bábýilonu; mẹ ẹkpa mkpola-ocha labu; mẹ ugvu ẹkpa mkpola-ododo; yo gulaha ya. Ya achita iya; je atua nsu l'ime ulo-ekwa iya; woru iya libe l'ẹke ono. Ophu bu mkpola-ocha bẹ ya yeru l'ohu nsu ono.”

22 To du iya bu; Jóshuwa abya ezia ndu ozi iya; ẹphe ejeshia l'ulo-ekwa Ekanu. Ẹphe erua; yo buruphu l'ẹke ono b'o domishiru iya l'oswiya; woru ophu bu mkpola-ocha ye l'ohu iya. 23 Ẹphe abya avoshia iphe ono l'ulo-ekwa ono; chitaru Jóshuwa; mẹ ndu Ízurelu l'ẹphe ha; woru iya wushi l'ifu Ojejoje l'ẹke ono.

24 Ya ndono; Jóshuwa ye le ndu Ízurelu l'ẹphe ha abya akputa Ekanu Zera; chita mkpola-ocha ono; uwe-nlokpuru ono; mkpola-ododo ono; kputakota unwu iya ndu k'unwoke; mẹ ndu k'unwanyi; bya eruta eswi iya; nkakfu-igara iya; aturu iya; chita mẹ l'ulo-ekwa iya; mekpoo iphemiphe obule, o nweru enweru l'oh ha jeshia Nsuda Akọ.† 25 Jóshuwa asu iya: “?Bukpo ngunu kparu iphe, i jetaru egbe iphe-ehuka owaa tu-kobe ẹphe? Ntanu bẹ Ojejoje e-mekwanu t'iphe-ehuka byakfuta nggubedua.”

Ya ndono; ndu Ízurelu awuppyabe ye le ndibe iya; tu-gbushia ẹphe le mkpuma; bya akpoo ẹphe oku. 26 Ẹphe abya ekpoo mkpuma kua Ekanu. Mkpuma ono nophu l'ẹke ono gbururu jeye ntanu-a. Yo buru iya bu le Ojejoje ewofu ẹphe oke ehuhughu iya ono. Ya ndono; a watawaphu oku ẹke ono Nsuda Akọ‡ keshinu ono.

† 7:24 7:24 Iphe Akọ bu bu “Nsuda Iphe-ehuka”. ‡ 7:26 7:26 Iphe Akọ bu bu “Iphe-ehuka”.

8

Aalu-gbu ndu Eyayi

¹ Tò dù iya bú; Ojejoje asù Jóshuwa: “Ba atsukwa egvu; òphu obu 'awakwa ngu awawa. Chìta ndu soja l'èphe ha gude jekfu ndu Eyayi ògu; kẹ lẹ yẹbe Ojejoje wowaru eze ndu Eyayi; ndu alì iya; mkpukpu iya; mẹ 'alì iya l'ò ha nù ngu. ² L'ò kwa ège unu meru ndu Jérìko; mẹ l'onye eze èphe bẹ unu e-me ndu Eyayi; mẹ onye eze èphe. Obenu l'ìphe èphe, unu kwaru l'òkwata; mẹ elu èphe a-bùru nk'unu. Unu je ekeeru èphe l'azù mkpukpu ono.”

³ Tò dù iya bú; Jóshuwa yẹle ndu soja ndu Ízuruẹlu l'èphe ha ejeshia ògu lẹ Eyayi. Jóshuwa abya afòta ùkporo unu ndu soja èto l'unu ndu soja iri l'ise,* bù ndu ike-ka-l'ògu èphe zifu; t'èphe tugbua l'enyashi: ⁴ sù èphe: “Unu je ekeeru èphe l'azù mkpukpu ono. Unu ba anònakwa mkpukpu ono ote-ènya. Unu l'unu ha m̀kwaru ènya; kwabẹ akwabẹ. ⁵ Yẹbedua; mẹ ndu èphe l'ìya yì a-wuru je mkpukpu ono ntse. Teke ndu Eyayi byatashiaru ayi otso ògu ège èphe byahawaru; ayi emee l'ayi agbalaa agbala. ⁶ Èphe a-chì ayi jeye teke ayi e-defutabebe èphe; k'òphu èphe a-nòduwa mkpukpu ono ote-ènya; kẹ l'èphe a-sù: 'L'ayi gbaakwaru èphe oso ège ayi agbajẹ.' Oo ya bú; ayi gbadẹleruphu èphe oso; ⁷ unu eshi l'èke unu shi nòdu keeru èphe; wufuta; bya anaa mkpukpu ono; kẹle Ojejoje, bú Nchileke unu e-woru-a mkpukpu ono ye unu l'eka. ⁸ Unu -natalẹphu mkpukpu ono; unu amuru òku ye iya. Unu mekwaa ya ège Ojejoje suru t'è mee ya. Unu chìkokwa iphemìphe òbule-a, mu ziru unu-a mekota.”

⁹ Tò dù iya bú; Jóshuwa ezi èphe; èphe eje ekee lẹ mgbaku Bételu yẹle Eyayi; l'uzo ènyanwu-arìba Eyayi. Jóshuwa yẹle ndu Ízuruẹlu akwaa l'ufu l'enyashi ono.

¹⁰ Yo be l'ònma-èwa ùtsu; Jóshuwa achìkobe ndu nk'ìya. Èphe lẹ ndu, bú ògurenya ndu Ízuruẹlu evuta uzo duru èphe jeshia Eyayi. ¹¹ Ndu soja, èphe l'ìya yì l'èphe ha awuru tsoru iya; èphe awuru jerua ifu mkpukpu ono; bya adọo l'uzo isheli Èyayi. Nsùda anọ-buhu èphe lẹ mkpukpu ono. ¹² Jóshuwa achìta unu unwoke iri l'èbo l'ùkporo unwoke iri† je edoo; èphe ekee lẹ mgbaku Bételu yẹle Eyayi; l'uzo ènyanwu-arìba mkpukpu ono. ¹³ Tò dù iya bú; èphe emee ndu soja ono; èphe anòdutsua kwabẹ akwabẹ. Ndu òphu adọru l'uzo isheli mkpukpu ono; ndu òphu phòduru nù eje ekee l'uzo ènyanwu-arìba. Jóshuwa akwaa l'uzo nsùda ono l'enyashi ono.

¹⁴ Eze ndu Eyayi aphua iphe, eme nù. Yo be l'ònma-èwa ùtsu yẹle ndu Eyayi egude òso wufuta lẹ mkpukpu ono; chebe ifu l'uzo nsùda Araba jekfushia ndu Ízuruẹlu ògu. Tò ma l'o nweru ndu keru l'azù mkpukpu ono; kwabẹru èphe. ¹⁵ Jóshuwa yẹle ndu Ízuruẹlu l'èphe ha ahaa èphe; èphe achìja èphe jerua l'uzo echi-ègu. ¹⁶ E kukoo iphe, bú unwoke, bú lẹ Eyayi l'èphe ha t'èphe chìja èphe. Èphe ehehu chìru Jóshuwa phẹ tugburu. Jóshuwa phẹ egude ège ono defuta èphe lẹ mkpukpu ono. ¹⁷ È te nwedu m'òo nwoke lanù, bú lẹ Eyayi; m'ò bú mkpukpu Bételu, è te tsodu chìja ndu Ízuruẹlu. Èphe ahaa mkpukpu ono; yo gheru onu; chìru ndu Ízuruẹlu kwaseru.

¹⁸ Ya ndono; Ojejoje asù Jóshuwa t'o wolìya arwa ono, o gude l'èka ono mabẹ l'uzo Eyayi; kẹle ya e-woru mkpukpu ono nù iya. Tò dù iya bú;

* 8:3 8:3 Iphe ò bú bú 30,000. † 8:12 8:12 Iphe ò bú bú 5,000.

Jóshuwa abya ewolia arwa iya ono mabe l'uzo Eyayi. ¹⁹ Ewoli, o woli arwa ono; ndu phu, shi kee k'ogu phu eshi l'eke, ephe no kfushia wuba le mkpukpu ono je anaa ya teke ono teke ono; muru oku ye iya.

²⁰ Unwoke Eyayi ejeshia ogha enya l'azu; enwuru-oku eshiwa le mkpukpu ephe kulube ala l'akpamigwe. Ephe ta mahé uzo ophu ephe e-shi iya; kele ndu Izurelu ono, shi agbaru ephe oso agba ala echi-egu ono gbe ghakobewanu tso ephe ogu. ²¹ Jóshuwa yele ndu Izurelu l'ephe ha aphulephu le ndibe ephe; ndu ophu shi kee k'ogu phu be natawaru Eyayi; oku etsuwa mkpukpu ono; ephe awata ogbushi unwoke Eyayi. ²² Ndu ono, shi kputsuaru ekpuru k'ogu, bu ephe wubaru je anaa mkpukpu ono; muru oku ye iya ono awufuta tsoru Jóshuwa phe l'ogu ono. Ephe eyebuta ndu Eyayi; gbaa ephe mgburumgburu. Ndu Izurelu atuko ephe l'ephe ha gbushikota; to du ephe onye wafurunu; to du onye nahuru nu. ²³ Ophu bu eze ndu Eyayi be ephe kputaru le ndzu kpu-geru Jóshuwa.

²⁴ Ndu Izurelu egbuebelephu ndu Eyayi l'egu; me l'echi-egu eke ono, ndu Eyayi chiru ephe jerua ono; mbu gudetsulephu ogu-mbeke gbushikota ephe l'ephe ha; bya awuba le Eyayi je egbushikota ndu ophu phodurunu l'eke ono. ²⁵ Ndu Eyayi, e gburu mboku ono du ukporo unu madzu l'unu madzu iri; unwoke me unwanyi. ²⁶ Jóshuwa te ewozitadu arwa ono, o gude l'eka ono gbururu jeye teke e gbugeru ndu, bu le Eyayi l'ephe ha. ²⁷ Ndu Izurelu atuko iphe, bu elu ndu mkpukpu ono kpua; tuko iphe ephe l'o ha kwaa l'okwata, bu iya bu ege Ojejoje ziru Jóshuwa.

²⁸ To du iya bu; Jóshuwa egude oku tufu Eyayi; mee ya; yo buru ikpozu. Eke ono adaburu ochobo jeye ntanu owaa. ²⁹ Jóshuwa akputa eze ndu Eyayi je asawi-gbaa l'eli oshi; haa ya; yo koru l'eke ono jeye l'urenyashi. Yo be l'enyanwu anyihu; yo su t'e je ekofuta iya l'eli oshi ono. E kofuta iya je atogbo l'obu-edukfu mkpukpu ono. Ephe akpaa mkpuma kua ya l'eli ehu; yo kuru l'ikpo. Yo buru ege ono b'o kuru jeye ntanu owaa.

Jóshuwa akpuru Ojejoje enya-ngweja le Ugwu Ebalu.

³⁰ Ya ndono; Jóshuwa abya akpuru Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu enya-ngweja le Ugwu Ebalu; ³¹ mekota iya ege nwozi Ojejoje; mbu Mosisu turu l'ekemu; su te ndu Izurelu meje iya, bukwanu ege e deru iya l'ekwo Ekemu Mosisu; su: "L'enya-ngweja ono bu mkpuma, kpukoru ophu; be ee-gude kpua ya; mbu mkpuma e-ta dubua mgboro-igwe, a kujeru iya." Yo buru l'eli iya be ephe gworu Ojejoje ngweja-ukfuru; me ngweja-ghu-agu. ³² Jóshuwa anodu l'ifu ndu Izurelu l'eke ono deshia ekemu Mosisu ono le mkpuma; mbu ekemu ono, o shi dehawa ono. ³³ Ndu Izurelu l'ephe ha; ndu mbyamumba; ndu, bu ndu Izurelu yele ndu bu ogurennya ephe; ndu ishi ephe; me ndu ikpe ephe akpo l'iku Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje ono eka labu; ghakotaru ndu pa iya nu ifu, bu iya bu ndu Livayi, bu ndu achijeru Nchileke eja. Okpogu lanu le ndu ono doru onwephe l'ifu Ugwu Gerizimu; okpogu iya ophu edoo onwephe l'ifu Ugwu Ebalu; ege ono nwozi Ojejoje; mbu Mosisu suru t'ephe kpo teke ono, o turu ekemu t'a gooru ndu Izurelu onu ono.

³⁴ E metsua; Jóshuwa abya agukotaru ephe ekemu ono l'o ha; gushikotaru ephe onu-oma ono; me mburunu ono; mbu guleru iya phu ephe ege ono, e deru iya l'ekwo ekemu ono. ³⁵ E t'o dudu m'oo akpuru

okfu lanu, Mósísu kfuru, Jóshuwa e-ta gufutaduru ndu Ízurelu l'ò ha; epehe l'ephe ha anukota iya; jeyekpo l'unwanyi; unwegirima; me ndu mbyamumbya, epehe le ndu Ízurelu bu.

9

Eregede, ndu Gibiyonu agbaru ndu Ízurelu

¹ Tò dù iya bu; ndu eze, bukota l'uzo enyanwu-ariba Enyimu Jòdanu; ndu butsua l'alì ugvu; ndu ophu butsua le nsuda nsuda l'uzo enyanwu-ariba yele ndu ophu bu l'iku Oke Enyimu je akpaa le Lébanonu; mbu ndu Hetu; ndu Amoru; ndu Kénanu; ndu Pérezu; ndu Hevu yele ndu Jebusu anukota iphe, meru nu; ² je achikobe t'ephe je etso Jóshuwa yele ndu Ízurelu ogu.

³ Ndu Gibiyonu anulephu iphe, Jóshuwa meru ndu Jéríko; me ndu Eyayi; ⁴ je eworu eregede gbaa; wata ome umere l'ò bu ndu nweru ndu, epehe no-chiru enya epehe; je eworu nkaraba eda-ukpo; me akahu eda akpo, eeyeje mee, lakashihutsuaru alakashihu, a dzukwatsuaru adzuka doo l'eli nkakfu-igara epehe. ⁵ Epehe abya achita nkaraba akpokpa; me nkaraba uwe; yeshia. Buredi, epehe gude, epehe a-ta kpohiwuaru nkù; tsushia evu. ⁶ Ya ndono; epehe jejkfushia Jóshuwa; me ndu Ízurelu ndu ophu l'odu epehe le Gligalu; je asu epehe: "L'ephe shikwa mba, teru enya bya t'unu l'ephe gbaa ndzu."

⁷ Ndu Ízurelu asu ndu Hevu ono: "Ò -bukwanuru l'unu bua l'iku eke-a; ?nanu ege unu l'ephe e-shi gbaa ndzu?"

⁸ Epehe asu Jóshuwa l'ephe bukwa ndu ozi iya. Jóshuwa asu epehe: "Unu bu ndu ole? ?Bu awe be unu shi?"

⁹ Epehe asu iya l'ephe kwa ndu ozi iya, shi mba, teru enya. L'ephe nuwaru ege Ojeoje, bu Nchileke unu ede ude; nukotawa otu-onu iphe, o meru le Ijiputu; ¹⁰ me iphe, o meru eze labu ono, achì ndu Amoru, bu l'uzo enyanwu-ahata Enyimu Jòdanu ono; mbu Sihonu, bu eze Heshibonu; me Ogu, bu eze ndu Bashanu, achì mkpokpu Ashutarotu. ¹¹ "Oo ya kparu iphe ndu, bu ogurenya ayi; me iphe, bu ndu alì ayi l'ephe ha suru t'ayi kwakota iphe, ayi e-ri l'esu-uzo; bya unu ndzuta. Ayi ekfuru unu l'ayi buakwa ndu ozi unu. T'ayi l'unu gbanua ndzu. ¹² Lewaru buredi, ayi gude, ayi a-ta l'uzo. Teke ayi egbeshi; b'ò vo oku. Obu; lewaru ege o kpohiwuru nkù; tsushiwa evu; dù. ¹³ Eda-mee-wa shikwa buru k'ophungu teke ayi yeru iya mee. Olobu; phuwaru ege o lakashihuru. Uwe ayi; me akpokpa ayi bu l'esu-uzo b'ò chiko kashihukota; ke l'eke ayi shi teru enya."

¹⁴ Ndu Ízurelu abya etsoru epehe ria nri ono; ophu epehe ejehedu okpata Ojeoje ishi iya. ¹⁵ Epehe le Jóshuwa abya agbaa ndzu. Yo kwe epehe ukwa l'e t'ò dùdu iphe oome epehe; le ndzu a-buru-a nk'ephe. Ndu ishi Ízurelu abya eriaru epehe angu iya.

¹⁶ Ya ndono; a nolephu ujiku eto, epehe le ndu Gibiyonu gbaru ndzu ono; ndu Ízurelu anu l'ephe bu ndu epehe l'ephe bu-a obutobu l'eke ono. ¹⁷ Tò dù iya bu; ndu Ízurelu abya atugbua ije; jee ije abali ebo; yo be le k'eto ya; epehe erua Gibiyonu; me Kefira; Berotu; me Kiriyatu-Jerimu. ¹⁸ Obenu le ndu Ízurelu te tsodu epehe ogu; kele ndu ishi epehe gudewa epha Ojeoje, bu Nchileke ke ndu Ízurelu riaru epehe angu iya.

Ndu Ízurelu l'èphe ha ataa ndu ishi èphe ùta k'iphe ono. ¹⁹ Obenu lè ndu ishi èphe sùru èphe: "L'èphe gudeekwaa Ojejoje, bụ Nchileke kè ndu Ízurelu riaru èphe angù. Lè nta-a bè èphe te edenyikwa èphe èka. ²⁰ Iphe, ayi e-me bụ l'ayi e-dobe ndu ono ndzù; k'òphu Ojejoje tè mèdu ayi iphe l'ayi dakaru ndzù, ayi l'èphe gbaru." ²¹ Èphe asù: "T'ayi haa èphe t'èphe nòdu ndzù; òbule èphe a-nòduje awaru ayi nkù; ekuru ayi mini." Ndu ishi ono emee ùkwa ono, èphe kweru èphe ono.

²² Tò dù iya bụ; Jóshuwa abya ekukobe ndu Gíbiyònu; sù èphe: "¿Bù ngunu kparu iphe, unu dzùru ayi èjo-ire; l'unu bu ayi ote-ènya; l'èke ayi l'unu bua l'iku èke-a? ²³ Nta-a bè unu buakwa ndu a tũru ònu. Unu a-bũru ohu; l'awa nkù; l'eku mini edobe l'ulo Nchileke yèbe Jóshuwa."

²⁴ Èphe asù Jóshuwa: "Ayìbe ùnwu ohu ngu b'a kòtsukwaaru ège Ojejoje, bụ Nchileke unu gude tũa ekemu nù nwozi iya, bụ Mòsisu; sù t'ò nù unu alì-a l'ò ha; mè t'ò chiko ndu, bu l'alì-a gbushikotaru unu. Ò kwa iya bè egvu unu guderu ayi. Yò bũru iya kparu iphe ayi meru iphe ono, ayi meru ono. ²⁵ Nta-a bè ayi nòokwa ngu l'èka. Ò kwa t'i mee ayi ège ùkpelephu ngu phù mma."

²⁶ Òo ya bụ lè Jóshuwa adzò èphe l'èka ndu Ízurelu; èphe te gbushihe èphe. ²⁷ Yo woru ndu Gíbiyònu mee ndu a-nòdu awaru òha nkù; l'ekuru èphe mini. Ège ono kwaphu bè èphe a-nòdu awa nkù; l'eku mini, ee-gudeje eme iphe l'èke Ojejoje a-fòta t'ò bũru ènya-ngwèja iya. Yò bũru iphe ono bè èphe bụ gbururu jeye ntanù-a.

10

Ènyanwu keru l'èkalanu

¹ Tò dù iya bụ; Adoni-Zèdeku, bụ eze ndu Jerúsalemu abya anù a lè Jóshuwa lùwaru ndu Eyayi; mewa mkpùkpu èphe; yò bũru kpurupyata. Mbù l'ò mewaru ndu Eyayi; mè onye eze èphe ège o meru ndu Jérìko yèle onye eze èphe; nùkwaaphu lè ndu Gíbiyònu jekfuru ndu Ízurelu; èphe l'èphe agbaa ndzù; èphe l'èphe achikowa buru. ² Iphe ono akwatakpòò rua yèle ndu alì iya l'èhu; kèle Gíbiyònu bụ eze mkpùkpu. O tso lè mkpùkpu, nweru eze; ka Eyayi nshinu; unwoke Gíbiyònu bũru ndu ike dù l'ògu. ³ Tò dù iya bụ; Adoni-Zèdeku, bụ eze ndu Jerúsalemu ezia t'è je ezia Hohamu, bụ eze ndu Héburonu; Piramu, bụ eze ndu Jamùtu; Jafiya, bụ eze ndu Lakishi yèle Débi, bụ eze ndu Egulònu; ⁴ sù èphe: "T'èphe bya eyeru iya èka tẹ ya je etso ndu Gíbiyònu ògu; kè l'ò tũgburu jekfu Jóshuwa yèle ndu Ízurelu; èphe l'èphe agbaa ndzù."

⁵ Ya ndono; ndu eze ise ono, achì ndu Amòru ono; mbù eze ndu Jerúsalemu; kè ndu Héburonu; kè ndu Jamùtu; kè ndu Lakishi; mè kè ndu Egulònu abya atũgbabe ndu soja èphe. Èphe eruta ndu soja èphe je ekee ògu; tso ndu Gíbiyònu ògu.

⁶ Ndu Gíbiyònu ezia t'è je zia Jóshuwa l'òdu ndu Ízurelu lè Gílìgalu; sù iya: "T'è b'ò gbadokwa èphebe ndu ozi iya. T'ò byakwa nta-a bya adzò èphe. T'ò byakwa bya agbaaru èphe mkpu; lè ndu eze ndu Amòru, butsua l'alì ugvu l'èphe ha; tũkokwaru èka l'etso èphebe ndu Gíbiyònu ògu."

⁷ Tò dù iya bụ; Jóshuwa eshi lè Gílìgalu ruta ndu soja iya l'èphe ha; je akpaa lè ndu òphu bu ike-ka-l'ògu; èphe ejeshia Gíbiyònu. ⁸ Ojejoje asù Jóshuwa: "Ba atsùkwa èphe egvu; kèle ya nwuwaru èphe ye ngu l'èka. È to nwekwa m'òo onye lanù l'ime èphe, agbabèru ngu nù."

⁹ Jóshuwa phẹ eshi lẹ Gíligalu jee ije ɛnyashi mgburumgburu; bya atụ ɛphe l'ụkfu; ƒuaru ɛphe. ¹⁰ Ojejoje emee ɛphe; ɛphe aghahu ndu Ízurelu beringu l'ifu. Ndu Ízurelu egbua ɛphe iphe, dọ biribiri lẹ Gíbiyọnu. Ndu Ízurelu eruta ɛphe; ɔhia ɛphe kwaseru ụzo, shiru jeshia Bétu-Horonu; saa ɛphe ọsa ẹkfu l'ụzo, shiru laa Azeka; mę Makéda. ¹¹ Ya ndono; ɛphe eye ọkpa l'ọso l'agbalaru ndu Ízurelu. ɛphe erulephu ụzo ọphu shiru Bétu-Horonu kwaseru Azeka; Ojejoje emee; aka-mini eshi l'akpamigwe l'ada; l'atụ-gbushi ɛphe. Ndu aka-mini ono tų-gbushiru; kakwa shinu mę lẹ ndu, ndu Ízurelu gude ogu-mbeke gbushia.

¹² Lẹ mbọku ono, Ojejoje woru ndu Amọru ye ndu Ízurelu l'ẹka ono bę Jóshuwa vudo ndu Ízurelu l'ifu: sụ Ojejoje:

“Nggube ɛnyanwu;
kekwaru jingu lẹ
Gíbiyọnu!
Nggube ọnwa;
nggu ekekwaruphu ekeru
lẹ nsụda Ajalọnu.”

¹³ Tọ dọ iya bụ; ɛnyanwu ekeru jingu l'ẹkalanu; ọnwa akwaa l'ẹke o jeberu; gbururu jeye ndu Ízurelu agwata ndu ọhogu ɛphe ụgwo iphe, ɛphe meru; bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo Jasha: L'ɛnyanwu keru l'echi akpamigwe; jika arịba; iphe ruru ujiku ọphu. ¹⁴ Mbọku, dọ ẹge ono ta dúbua; ọphu ọ dúbukwanua ọdo; mbụ mbọku, Ojejoje nuru madzụ okfu. Ọ kwa Ojejoje lụ-chiru ndu Ízurelu ọgu mbọku ono.

¹⁵ E metsua; Jóshuwa yele ndu Ízurelu alashia azụ l'ọdu ndu Ízurelu lẹ Gíligalu.

Egbushi ndu eze ndu Amọru; ɛphe ise

¹⁶ Ya ndono; ndu eze ise ono agbagbua je edomishia onwephe l'ọgba, nọ lẹ Makéda. ¹⁷ A bya ekfuaru Jóshuwa lẹ ndu eze ise ono b'a phuru l'ẹke ɛphe domishiru onwephe l'ọgba, nọ lẹ Makéda. ¹⁸ Yọ sụ: “T'e je apata eze mkpuma gude gu-chia ọnu ọgba ono; a ƒota ndu, e-je anọdu l'ẹke ono; swiru iya. ¹⁹ Ọlobu; unu ba ahakwa ọgu ono! Unu ɔhikwaru ndu ọhogu unu tųgburu. Unu shia ɛphe ụzo azụ; ƒuaru ɛphe. Unu be ekwekwa t'ɛphe gbarua mkpukpu ɛphe; lẹ Ojejoje nwuakwaru ɛphe nụ unu.”

²⁰ Tọ dọ iya bụ; Jóshuwa yele ndu Ízurelu azaa ɛphe azaza; k'ọphu bụ l'ọ phoduru mę ɛphe agv. Obenu l'ọ nweru-a nwandu ọphu nahurunu; gbarụ lashia mkpukpu ɛphe ẹke, a kpụ-shiru ike. ²¹ E mebetsua; ndu soja ndu Ízurelu l'ɛphe ha awulata l'ẹhu-gudangu; lakfushia Jóshuwa l'ọdu ɛphe lẹ Makéda; ọphu o nwedu onye halibaaru ọnu l'ẹke ndu Ízurelu nọ ọdo.

²² Jóshuwa asụ t'e swifu mkpuma ono l'ọgba ono; kpufutaru iya ndu eze ise ono. ²³ ɛphe abya akpufuta ndu eze ise ono. Ndu eze ono bụ eze kę ndu Jerúsalemu; kę ndu Héburonu; kę ndu Jamútu; kę ndu Lakíshi; ọwaa ẹ Egulonu. ²⁴ ɛphe akpukoo ndu eze ono; kputaru Jóshuwa; yo kukoo unwoke Ízurelu; bya ekua ndu ishi ndu soja, bụ ndu ɛphe l'iya yị; sụ ɛphe t'ɛphe bya agbabetsua ndu eze ono ọkpa l'ẹkpiri. ɛphe awufuta bya agbabekota ɛphe ọkpa l'ẹkpiri.

²⁵ Jóshuwa asú ɛphe: “Unu ba atsúkwa egvu; ɔphu obu 'awakwa unu awawa. Unu shihukwa ike; obu akaa unu akaka; kẹ l'ò bú ɛge ono bẹ Nchileke e-mekota iphe, bú ndu ɔhogu unu, unu eje otso ɔgu.” ²⁶ Ya ndono; Jóshuwa eworu ndu eze ono gbushia; woru odzu ɛphe kobetsua l'eli oshi ise iche iche. A paru ɛphe haa l'eli oshi ono jeye l'urényashi.

²⁷ Yo be lẹ gberegbede urenyashi; Jóshuwa ezia; e je ekoshia ɛphe l'eli oshi ono; chíru ye l'ime ɔgba ono, ɛphe shi domishia onwɛphe ono. ɛphe apakɔ oke mkpuma, hatsua nshinu swichia ɔnu ɔgba ono. Mkpuma ono nɔphu l'ẹke ono gbururu jeye ntanu.

²⁸ Yò buru mbòku ono bẹ Jóshuwa lútaru Makéda; chíko ndu mkpukpu ono; mẹ onye eze ɛphe gbushikota. ɔphu ɔ dudu m'ò bú onye lanu, wafuru nu. ɔ búlephu ɛge o meru eze ndu Jéríko b'ò meru eze kẹ ndu Makéda.

Aaluta mkpukpu mkpukpu ndu ụzo ọhuda

²⁹ Ya ndono; Jóshuwa yele ndu Ízurẹlu l'ɛphe ha eshi lẹ Makéda jekfu ndu Libina ɔgu. ³⁰ Ojejoje ewokwaruphu mkpukpu ono; mẹ onye eze ɛphe ye ndu Ízurẹlu l'ẹka. Jóshuwa achíko ndu, bu lẹ mkpukpu ono gbukota. ɔphu ɔ dudu m'ò bú onye lanu, wafuru nu. Yò buru ɛge o meru eze ndu Jéríko b'ò meru eze kẹ ndu Libina.

³¹ Tò dù iya bú; Jóshuwa yele ndu Ízurẹlu kparamupamu awufu lẹ Libina jeshia Lakishi; je ekeeru ɛphe ɔgu l'ẹke ono; tso ɛphe ɔgu. ³² Ojejoje eworu Lakishi nu ndu Ízurẹlu. Jóshuwa aluta iya lẹ mbòku k'ẹbo ya. Yo tuko iphe, bú ndu, bu iya nu gbushia ɛge o gbushiru ndu Libina. ³³ Teke ono kwaphu; Horamu, bú eze ndu Géza abyatashia tẹ ya yeru eze kẹ ndu Lakishi ẹka; Jóshuwa alu-gbua yele ndu soja iya. ɔphu ɔ dudu m'ò bú onye lanu, wafuru nu.

³⁴ Ya ndono; Jóshuwa yele ndu Ízurẹlu kparamupamu eshi lẹ Lakishi wufu jeshia Egulonu; je keeru ɛphe ɔgu l'ẹke ono; tso ɛphe ɔgu. ³⁵ ɛphe anata mkpukpu ono mbòku ono kwaphu; gbukota ndu, bu iya nu ɛge ɛphe gburu ndu Lakishi.

³⁶ Jóshuwa yele ndu Ízurẹlu kparamupamu eshi lẹ Egulonu je etso ndu Héburonu ɔgu. ³⁷ ɛphe anata mkpukpu ono; gbushikota iphe, bú ndu, bu iya nu; mẹ onye eze ɛphe. ɔphu ɔ dudu m'ò bú onye lanu, wafuru nu. Yò buru ɛge ɛphe meru; gbugee ndu Egulonu; bẹ ɛphe meru ndu Héburonu.

³⁸ Jóshuwa yele ndu Ízurẹlu kparamupamu abya aghakobe; tso ndu Débi ɔgu. ³⁹ ɛphe aluta mkpukpu ono; kputa onye eze ɛphe; bya anakwaaphu unwu ibiribe mkpukpu odo, nɔtsua ya nu; tuko ɛphe gbushikota. ɔphu ɔ dudu m'ò bú onye lanu, wafuru nu. ɛphe emee Débi yele eze, achí iya nu ɛge ɛphe meru Libina; Héburonu; mẹ eze, achí iya nu.

⁴⁰ To dù iya bú; Jóshuwa alu-gbukota ɔnu-ogo ono l'ò ha jeye lẹ ndu alí ugvu; ndu ụzo ọhuda; ụzo ɛnyanwu-aríba ọkpa-ugvu; ndu ụzo mgbazita ugvu; mẹ ndu eze ɛphe l'ɛphe ha. ɔphu ɔ dudu m'ò bú onye lanu, wafuru nu. Iphe, bú iphe atụ ume b'ò gbukotaru, bú iya bú ɛge Ojejoje, bú Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu turu ekemu t'ò mee ya. ⁴¹ Jóshuwa shi lẹ Kadéshi-Baniya lua ɛphe jeye lẹ Gáza; bya eshi l'onu-ogo Góshenu lua ɛphe je akpaa lẹ Gíbiyonu. ⁴² Jóshuwa alutakota ndu eze ono l'ɛphe ha; mẹ alí ɛphe l'ugbo lanu; kẹle Ojejoje, bú Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu bú iya l'aluru ɛphe ɔgu.

⁴³ Jóshuwa yele ndu Ízurẹlu emetsua latashia l'odu ɛphe lẹ Gíligalu.

11

Aalụ-gbu ndu eze ndu isheli

¹ Tò dú iya bú; Jabinu, bú eze ndu Házo anulephu ege ndu Ízurelu shi akpa ike; zia ozi t'e je ezia Jobabu, bú eze ndu Madonu; eze ndu Shimuronu; eze ndu Akushafu; ² ndu eze, bu l'alí ugvu ụzo isheli; mē ndu ophu bu l'oghegu, nọ l'ohuda eze enyimu Kineretu yele ndu ophu butua l'okpa ugvu, notsua l'uzo ęnyanwu-ariba; mekwaphu ndu Nafotu Dọ, nọ l'uzo ęnyanwu-ariba. ³ Yo zikwaaphu ozi t'e je ezia ndu Kėnanu, bu l'uzo ęnyanwu-ahata; ndu ophu bu l'uzo ęnyanwu-ariba; ndu Amoru; ndu Hetu; ndu Pėrezu; ndu Jebusu, butua l'alí ugvu; mē ndu Hevu, bu l'okpa Ugvu Hėmonu l'alí Mizupa. ⁴ Ndu eze ono l'ephe ha eruta ndu soja ephe byatashia. Ndu soja ephe obu habekwa l'igwe l'o bú eveve mgbogidi ęnyimu. Ephe egudekwaphu inya; mē l'ugbo-inya, dđ igweligwe. ⁵ Ndu eze ono l'ephe ha atugbabe ndu soja ephe ono; bya edzua l'iku mini Meromu; kee k'oje otso ndu Ízurelu ogu.

⁶ Ojejoje asu Jóshuwa: "Ba atsukwa ephe egvu; ke l'egbe nta-a echile; be ya e-nwuru ephe nu ndu Ízurelu t'ephe gbushia. Inya ephe be unu e-bushikota akwara azachi; kpokota ugbo-inya ephe oku."

⁷ Tò dú iya bú; Jóshuwa yele ndu soja iya awufuta; bya atụ ephe l'ukfu le nggele Meromu; tso ephe ogu. ⁸ Ojejoje eworu ephe nu ndu Ízurelu; ephe alu-gbua ephe; chia ephe kwaseru ụzo Oke Sayidonu; mē ụzo Misurepotu Mayimu; chiwaruru ephe je akpa le nsuda Mizupa, nọ l'uzo ęnyanwu-ahata. Ndu Ízurelu egbua ephe jeye t'o dú ephe m'o bú onye lanu, wafuru nu. ⁹ Jóshuwa emee ephe ege Ojejoje suru t'o mee ephe. Ephe atuko inya ephe akwara achí bushikota; kpokota ugbo-inya ephe oku.

¹⁰ Jóshuwa abya aghakobe teke ono je anata Házo; woru onye eze ephe gbua. Házo bú iya bú ishi alí-eze ono l'o ha, tugbaberu bya etso ndu Ízurelu ogu ono. ¹¹ Ephe atuko iphe, bú ndu bu le Házo gbua. E to nwedu iphe, atụ ume le mkpukpu ono, wafuru nu. Ephe emege bya atua oku le mkpukpu ono.

¹² Jóshuwa atuko iphe, bú mkpukpu ono l'o ha; mē ndu eze, achí iya nu lutakota; bya achiko ndu, bu iya nu gbushia, bú iya bú ege nwozi Ojejoje; mbu Mosisu turu l'ekemu. ¹³ Obenu l'e to nwedu mkpukpu ono ophu, e metaru l'eke, shi daburu ochobo, ndu Ízurelu turu oku; a gufu Házo nwenkinyi iya, bu Jóshuwa turu iya oku. ¹⁴ Ndu Ízurelu akwaa iphe ndu mkpukpu l'okwata; kpukoo elu ephe. Ndu ophu bú madu b'e gburu; ephe aburu kpurupyata; to nwe m'o bú onye lanu, ephe haru. ¹⁵ O bú ege Ojejoje turu iya Mosisu, bú nwozi iya l'ekemu bú ege Mosisu turu iya Jóshuwa. Yo buru ege ono be Jóshuwa meru iya. E to nwedu iphe, Ojejoje ziru Mosisu m'o bú nanu, Jóshuwa te medu.

¹⁶ Tò dú iya bú; Jóshuwa alutakota alí ono l'o ha: ndu alí ugvu; ndu ụzo ohuda; mewaru onu-ogo Goshenu l'o ha; owaa ndu ke nsuda, nọ l'uzo ęnyanwu-ariba; mē l'alí ugvu Ízurelu yele okpa-ugvu iya. ¹⁷ Ephe shi l'ugvu Halaku, noru jeye le Séyi lua alí ono jeye le Bálu-Gádu, nọ le nsuda Lébanonu l'uzo ohuda Ugvu Hėmonu. Yo kpua ndu eze ephe le ndzu; gbushia. ¹⁸ Jóshuwa be yele ndu eze ono luru ogu nọ odu. ¹⁹ A-gufu ndu Hevu, bu le Gibiyonu b'e to nwehedu ndu odo, ephe le ndu Ízurelu gbaru ndzu odo. Ndu Ízurelu alutatsua ndu ophu l'ephe ha; ²⁰ ke

l'ò bụ Ojejoje l'onwiya kpọ-chiru ẹphe obu t'ẹphe byakfuta ndu Ízurẹlu ọgu; k'ọphu ẹ ta phuduru ẹphe imiko; ẹphe eshi ẹge ono chihu, bụ iya bụ iphe, Ojejoje turu Mósísu l'ekemu.

²¹ Ọ kwaphụ teke ono bẹ Jóshuwa jeru je egbushikota ndu Anaku, a maru l'ò bụ ndu, gbataru agbata. Ẹphe shi lẹ Héburonu bua ẹge ono jeye lẹ Débi; Anabu yele ndu ọphu bu l'alí ugvu ndu Júda l'ò ha; mękwaphu ndu bu l'alí ugvu Ízurẹlu kpmukpamu. Jóshuwa egbushikota ẹphe; mebyishikota mkpukpu ẹphe l'ò ha. ²² Ẹ to nwedu ndu Anaku, phuduru nụ lẹ Ízurẹlu m'ò bụ nanụ. Ọ buphu lẹ Gáza; Gatụ mę Ashudodu b'ò nweru ndu ọphu haru wafu nụ. ²³ Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa achiko alí ono l'ò ha lütakota; bụ iya bụ ẹge ono, Ojejoje suru Mósísu t'ò mee ya ono. Yọ lütatsua ya bya eworu iya nụ ndu Ízurẹlu l'ikfu l'ikfu t'ò buru òkè-iphe ẹphe.

Yọ buru iya bụ lẹ ndu alí ono akabẹ zua ume lẹ kẹ ọgu.

12

Ndu eze, Mósísu lütaru

¹ Ọwaa ndu eze alí ono, ndu Ízurẹlu lụ-gbushiru; naa alí ẹphe l'uzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jódanu azu iya ọphu. Alí ono shi lẹ nsuda nsuda Amónu je akpaa lẹ Ugvu Hemonu. Ẹphe lukwaruphu iphe, bụ alí, nọ l'uzo ẹnyanwu-ahata ẹke iya kẹ Araba. Ndu eze ọphu bụ:

² Sihonu, bụ eze ndu Amoru. Ẹke o shi buru bụ lẹ Héshibonu. Ẹke o shi achí aburu Árowa, nọ lẹ nsuda nsuda Amónu. O shi l'ẹke ono nọ jeye l'ẹ Ẹnyimu Jáboku, bụ ókè-alí ndu Amonu, bụ iya bụ nkere-ẹbo Giledu.

³ Ọ chikwaruphu uzo ẹnyanwu-ahata Araba; shi l'ẹke ono chia jeye lẹ Eze Ẹnyimu Kíneretu; je akpaa lẹ Eze Ẹnyimu Araba. Ọ chikwaruphu jeye lẹ Bétu-Jeshimotu; ruwaru l'okpa-ugvu Pishiga.

⁴ Ẹphe lukwaruphu alí Ogu, bụ eze ndu Báshanu. Ogu tso lẹ ndu wafuru nụ lẹ ndu ikfu Réfa. Ọ bụ iya shi buru eze ndu Ashutarotu; mę kẹ ndu Edereyi.

⁵ Ndu, o shi achí bụ ndu Ugvu Hemonu; ndu Saleka; ndu alí Báshanu kpmukpamu; je akpaa l'ókè-alí ndu Geshu; mę kẹ ndu Maaka. Nkere-ẹbo alí ndu Giledu jeye l'ókè-alí Sihonu, bụ eze ndu Héshibonu bukota ẹke o shi achí.

⁶ Ọ bụ nwozi Ojejoje; mbụ Mósísu yele ndu Ízurẹlu lụ-gburu ndu eze labu ono. Mósísu, bụ nwozi Ojejoje abya eworu alí ono nụ ndu ikfu Rúbenu; ndu ikfu Gádu; mę nkere-ẹbo ndu ikfu Manáse.

Ndu eze ọphu Jóshuwa lụ-gburu

⁷ Ọwaa bụ ndu eze ọphu, bu l'uzo ẹnyanwu-aríba Ẹnyimu Jódanu, bụ Jóshuwa yele ndu Ízurẹlu lụ-gburu ẹphe. Alí ndu eze ono shi lẹ Bálu-Gádu, nọ jeye lẹ nsuda Lébanonu; je akpaa l'ugvu Halaku, nọru jeye l'ẹ gude ala Séyi. Jóshuwa abya eworu alí ono keuru ndu Ízurẹlu l'ikfu l'ikfu t'ò buru òkè-iphe ẹphe. ⁸ Alí ono bụ alí ugvu; mę nsuda uzo ẹnyanwu-aríba; mę Araba; mę alí, nọ lẹ mgbazita ugvu ugvu; echí-egu; mę uzo ohuda. Mbụ l'alí ndu Hetu; kẹ ndu Amoru; kẹ ndu Kénanu; kẹ ndu Pérezu; kẹ ndu Hevu; mę kẹ ndu Jebusu.

⁹ Ndu Ízurẹlu lụ-gburu
onye eze kẹ ndu Jéríko;
onye eze kẹ ndu Eyayi,

- ñonyabe Bételu;
 10 onye eze kẹ ndu Jerúsalemu;
     onye eze kẹ ndu Héburonu;
 11 onye eze kẹ ndu Jamútu;
     onye eze kẹ ndu Lakíshi;
 12 onye eze kẹ ndu Egulónu;
     onye eze kẹ ndu Géza;
 13 onye eze kẹ ndu Débi;
     onye eze kẹ ndu Geda;
 14 onye eze kẹ ndu Homa;
     onye eze kẹ ndu Áradu;
 15 onye eze kẹ ndu Libina;
     onye eze kẹ ndu Adulámu;
 16 onye eze kẹ ndu Makéda;
     onye eze kẹ ndu Bételu;
 17 onye eze kẹ ndu Tapúwa;
     onye eze kẹ ndu Hefa;
 18 onye eze ndu Afẹku;
     onye eze kẹ ndu Lasharónu;
 19 onye eze kẹ ndu Madónu;
     onye eze kẹ ndu Házo;
 20 onye eze kẹ ndu
     Shimurónu Merónu;
     onye eze kẹ ndu Akushafu;
 21 onye eze kẹ ndu Ténaku;
     onye eze kẹ ndu Megido;
 22 onye eze kẹ ndu Kedeshi;
     onye eze kẹ ndu Jókuniyamu,
     nọ lẹ Ugvu Kamẹlu;
 23 onye eze kẹ ndu Dọo,
     nọ lẹ Nafotu Dọo;
     onye eze kẹ ndu Goyimu Giligalu;
 24 mẹ onye eze kẹ ndu Tíza.
     Iphe, ephe tuko dụ bụ ụkporo ndu eze lẹ ndu eze iri lẹ nanu.

13

Alì ndu ophu ee-mekochaa je alùtafua

¹ Jóshuwa akawa nka; bụwaru ogurennya; Ojejoje asụ iya: “Lẹ nta-a b'i kawaru nka; bụwaru ogurennya; alì ndu ophu ee-je alùta azakwaduaru l'igwe.

- ² “Alì ndu ophu phoduru nù bụ:
 onu-ogo ndu Filisutayinu;
 mẹ kẹ ndu Geshu;
³ mẹ tsube lẹ Ẹnyimu Shihọ
 l'uzo ẹnyanwu-ahata
 Íjiputu; je akpaa lẹ
 Ékuronu l'uzo isheli.
 Alì ono l'ọ ha b'a gụkotaru
 yeru alì Kénanu;
 bụ iya bụ alì ono, ndu

Filisutayinu ise achi ono.
Mkpukpu ono l'ọ ha bu:
Gáza; Ashudodu;
Ashikelonu; Gatụ;
Ēkuronu; męwaru Avimu.

4 Dube l'uzo ohuda;
be bukota ali ndu Kėnanu;
mbu e shi le Meyara,
bu ali ndu Sayidonu
je akpaa le Afeku,
bu okė-ali ndu Amoru;

5 mękwaphu ali ndu Gėbalu;
me ali ugvu Lėbanonu
kpamukpamu l'uzo
ęnyanwu-ahata iya;
byakwaphu bya eshi le
Balu-Gadu, l'uzo ohuda
Ugvu Hemonu je akpaa
le Lebo-Hamatu.

6 "A bya abya l'iphe, bu ndu ali ugvu ono; mbu tsube le Lėbanonu jeye le Misirefotu Mayimu, bu iya bu ali ndu Sayidonu kpamukpamu be ya a-chifukotaru ndu Izurelu. Iphe ii-me bu t'i keshiaru iya ndu Izurelu t'ọ buru okė-ali ephe ege ono, ya suru t'i keeru iya ephe ono. 7 Ndu ii-keru ali ono bu ndu ikfu tete phu; me nkere-ębo ndu ikfu Manase t'ọ buru okė-ali ephe."

Eke ali, no l'uzo

ęnyanwu-ahata Ęnyimu Jodanu

8 Nkere-ębo ndu ikfu Manase ophunanu; me ndu ikfu ke Gadu be nwozi Ojejoje; mbu Mosisu węwaru ali l'uzo ęnyanwu-ahata Ęnyimu Jodanu.

9 Okė-ali obu, a wėru ephe obu be tsuberu le Arowa, no l'onu nsuda nsuda Amonu; shia mkpukpu ono, no l'echi nsuda nsuda Anonu; me swanmangu ali ono, no l'eli ugvu Medeba ono je akpaa le Dibonu.

10 Iphe, bu mkpukpu Sihonu, shi buru le Heshibonu buru eze ndu Amoru tsokotakwa l'okė-ali ono, a wėru ndu ikfu ono. O noru ege ono je akpaa l'okė-ali ndu Amonu. 11 Eke odo, tso iya nu bu ali Giledu; ali Geshu; ali Maaka ye le iphe, bu Ugvu Hemonu l'ọ ha; mękwaphu ali Bshanu kpamukpamu je akpaa le Saleka; 12 mbu ali Bshanu ono, shi buru ali-eze Ogu, bu iya bu onye shi achi ndu Ashutarotu; me ndu Edereyi. Ogu tso le ndu wafuru nu l'eri Refa. Mosisu lu-gburu ephe; naa ephe ali ephe. 13 Obenu le ndu Izurelu ta chifudu ndu Geshu; me ndu Maaka. Ephe haru ephe; ephe l'ephe eburu ęghirigha jeye ntanu.

14 A bya le ndu ikfu Livayi; ndu onanu be t'ọ wedu ali le phuu; kele Ojejoje suru l'ọ bu ngweja-oku, aakpojeru yebe Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu a-buru okė-iphe ephe; ege ya kweru ephe l'ukwa.

Ali ndu ikfu Rubenu

15 Qwaa ege Mosisu keshiru ndu ikfu Rubenu ali l'unwunna l'unwunna.

16 Ali ndu ikfu Rubenu be tsuberu le Arowa; noo jeye le nsuda nsuda Amonu; nokwaaphu jeye le mkpukpu ono, no l'echi nsuda ono. Odo tsokwa iya phu bu swanmangu ali ugvu Medeba. 17 Eke odo, tsorefukwaa

ya phụ bụ Hëshibonu; mę iphe bụ mkpụkpu, nọkota lę swanmangu alı ugvu ono; bụ iya bụ: Dibonu; Bamotu Bálu; Betu Bálu Meyonu; ¹⁸ Jahazu; Kedemotu; Mefatu; ¹⁹ Kiriya temu; Sibuma; Zeretu Shaha l'eli ugvu, nọ lę nsuda; ²⁰ mekwaphu Bētu-Peyo; mę mgbazita ugvu Pishiga; mę Bētu-Jeshimotu. ²¹ Iphe, bụ mkpụkpu, nọkota lę swanmangu alı ugvu ono bę tsokwa iya phụ; mę alı-eze eke, Sihonu, shi achi; mbụ eze, ndu Amoru ono, shi buru lę Hëshibonu l'achi ono. Mosisu lu-gburu Sihonu; lu-gbukotakwaphu ndu ishi ndu Mídiya, bụ iya bụ Evi; Rekemu; Zuru; Huru; mę Riba. L'ęphe ha shi nọdu Sihonu l'ęka l'achi alı ono. ²² Bėlamu Beyo, bụ onye njibya tso lę ndu, ndu Ízurelu gburu l'ogu. ²³ Eke okè-alı ndu ikfu Rúbenu kparu bụ l'iku ęnyimu Jódanu. Ono bụ mkpụkpu, a nukotaru ndu ikfu Rúbenu l'unwunna l'unwunna t'ọ buru okè-alı ephe.

Alı ndu Gádu

²⁴ Owaa bụ alı, Mosisu keshiru ndu ikfu Gádu l'unwunna l'unwunna:

²⁵ Alı Jáza tsokotakwa iya; mę iphe, bụ mkpụkpu, nọtsua l'alı Giledu l'ọ ha; mę nkere-ębo alı ndu Amonu jeye lę Arówa l'uzo ęnyanwu-ahata Rába. ²⁶ Alı ono shikwaphu lę Hëshibonu nọo jeye lę Ramatu Mízupa; mę Bétonimu. O shikwaphu lę Mahanayimu nọo jeye l'alı Débi. ²⁷ Alı ephe ndu ophu, nọ lę nsuda bụ: Bētu-Háramu; Bētu-Nimura; Súkotu; Záfonu; mę iphe, bụ eke alı-eze Sihonu jeberu; mbụ Sihonu ono, shi buru eze ndu Hëshibonu l'uzo ęnyanwu-ahata ęnyimu Jódanu ono; mbu; je ephetu l'ęke Eze ęnyimu Kíneretu jeberu. ²⁸ Ono bụ alı, a nuru ndu ikfu Gádu l'unwunna l'unwunna t'ọ buru okè ephe; mę iphe, bụ mkpụkpu, tso iya nų.

Alı kę nkere-ębo ndu ikfu Manáse

²⁹ Mosisu butaru alı ono węe nkere-ębo ndu ikfu Manáse l'unwunna l'unwunna.

³⁰ Alı nk'ęphe shi lę Mahanayimu nọo jeye l'alı Báshanu l'ọ ha; nọkwaaphu je akpaa l'ęke alı-eze Ogu, bụ eze ndu Báshanu l'ophu; owaa ụkporo mkpụkpu ęto, nọkwaphu lę Jayi l'alı Báshanu. ³¹ Nkere-ębo alı Giledu tsokwa iya phụ; mę Ashutarotu; mę Edereyi, bụ iya bụ ishi mkpụkpu Ogu, shi buru eze ndu Báshanu. Mkpụkpu ono, a gushiru ono b'a węu nų nkere-ębo unwu Makiru Manáse. E keshiru iya ephe l'ikfu l'ikfu.

Iphe, e doberu ndu ikfu Lívayi

³² Alı ono bụ lę swanmangu alı ndu Móabu l'azụ ęnyimu Jódanu azụ iya ophu; l'uzo ęnyanwu-ahata Jériko bę Mosisu nọ keshia ya. ³³ Obenu l'ikfu Lívayi bę Mosisu ta wędu alı; kę l'ọ sụru ephe l'ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke kę ndu Ízurelu bụ okè-ipe ephe.

14

Eeke alı, nọ l'uzo ęnyanwu-arıba Kėnanu

¹ Owaa ege e shi keeru ndu Ízurelu alı ndu Kėnanu t'ọ buru okè-ipe ephe. Ndu, keshiru iya ephe bụ Eliyıza, bụ onye achijeru Nchileke ęja; Jóshuwa Nunu; mę ndu ishi ikfu ikfu ndu Ízurelu. ² Alı ono bụ ęna b'a tushiru; gude keeru iya ndu ikfu tete lę nkere-ębo ya phụ; bụ iya bụ ege Ojejoje sụru Mosisu t'e mee ya phụ. ³ Mosisu węhawaru ikfu labụ ophu lę nkere-ębo ya phụ alı nk'ęphe l'uzo ęnyanwu-ahata ęnyimu

Jódanu. Obenu l'ikfu ke Lívayi ta dudu ophu o weru ephe ege o weru ndu ophu. ⁴ Ikfu Jósefu be dawa ikfu labu. Ikfu labu ono bu ndu ikfu Manase; me ndu ikfu Ifuremu. Ndu Lívayi b'e ta weđu ali. Eke a nuru ephe bulephu mkpukpu eke ephe e-buru eburu, bu eke elu ephe a-kpaje nri. ⁵ To du iya bu; ndu Izurelu eworu ali ono keshia ege Ojejoje suru Mosisu t'e keshia ya.

Aanu Kálebu ali le Héburonu t'o buru òkè-iphe nk'ia

⁶ Ya ndono; yo nweru unwoke, shi l'ikfu Júda wu-kfuta Jóshuwa le Giligalu. Kálebu Jefune, bu onye Kenazu asu Jóshuwa: “?O kwa l'i marua iphe, Ojejoje kfuru nwozi iya, bu Mosisu l'okfu-ehu nggube Jóshuwa; me ke yebe Kálebu le Kadéshi-Baniya? ⁷ Iphe, ya gbaru bu ukporo afa labu teke nwozi Ojejoje; mbu Mosisu zifuru yebe Kálebu; ya eshi le Kadéshi-Baniya bya ngge l'ali-a. Ya ejegee bya egude obu iya kokotarua iya iphe, ya phuru. ⁸ Obenu l'unwunna iya; ndu ephe l'ia yi je be lataru bya emee; meji atofu ndu Izurelu. Ole yebedua gudelephu obu iya l'o ha etso uzo Ojejoje, bu Nchileke iya. ⁹ To du iya bu; Mosisu anodu mboku ono gedegede kwee ya ukwa; riru angu yeru iya eya: 'L'ali ono eke, ya dzoru okpa a-buru nk'ia; buru k'unwu iya jeye le tutu yoyo; kele yebe Kálebu gude obu iya l'o ha etso Ojejoje, bu Nchileke yebe Mosisu.'

¹⁰ “Yo bu leruphu ege ono, Ojejoje kweru yebe Kálebu ukwa ono bu ege o meru: bya edobe yebe Kálebu ndu jeye ya anoo ukporo afa labu l'afa ise; keshinu teke ono, o kfuru Mosisu iphe ono; mbu teke ono, ndu Izurelu shi awu-phe l'echi-egu ono. Owaa yebe Kálebu ntanu-a; ya nowaru ukporo afa eno l'afa ise! ¹¹ Okpu shihukwaduru iya-a ike l'ehu ege o shihuru iya eya mboku ono, Mosisu ziru iya ozi ono. O kwa ege ike du-be iya mboku ono; bu ege o du iya ntanu: k'ophu bu l'e t'o nwedu m'o-dataru ke oje ogu nta-a; ya te ejedu iya; jee lata. ¹² O kwa iya bu t'i nu iya ali uguva-a, Ojejoje kweru iya ukwa iya mboku ono ono. I nuru-a le ndu Anaku bu l'eke ono teke ono; nukwaaphu le mkpukpu ephe hatsua nshinu; e gudekota okpo-mgbinyiku upho-mkpuma kpuphetakota mkpukpu ephe mgburumgburu. Obenu le Ojejoje a-gbaru mu-a mkpu; mu achifu ephe; nata ephe ali ono ege ono, Ojejoje kfuru iya ono.”

¹³ To du iya bu; Jóshuwa abya agooru Kálebu Jefune onu; bya eworu Héburonu nu iya t'o buru òkè-iphe iya. ¹⁴ To du iya bu; ali Héburonu adube teke ono buru ke Kálebu Jefune, bu onye Kenazu; ke l'o gude obu iya l'o ha tsoo Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu. ¹⁵ Héburonu b'e shi ekuje Kiriyatu Aruba. Aruba ono bu nwoke, bu iya shi katsua nshinu l'eri Anaku.

Ya ndono; e metsua; ephe atua ume ogu.

15

Ali, ndu ikfu Júda ketaru

¹ Ali, a turu enwa; yo laaru ndu ikfu Júda l'unwunna l'unwunna be noru jeye l'ali ndu Edomu; bya anoo jeye l'echi-egu Zinu l'ishi ishi uzo ohuda.

² Okè-ali ephe l'uzo ohuda shi l'iku Eze Enyimu Unu l'ishi ishi uzo ohuda; ³ noo kwaseru uzo ohuda uguv Akarabimu; bya eshi l'eke ono noo

jeye l'echi-egu Zinu; shikwaphu l'èke ono nõo lufu l'uzo òhuda Kadéshi-Baníya. O shikwaphu ege ono je atujahu Hézurõnu bahù Adaru; je ago-jia bahù lè Karaka. ⁴ Yò bya etsube l'èke ono nõo jeye lè Azumonu; bya alufuta lè nggele ndu Íjiputu; nõwaru je asu-chia ishi l'eze enyimu. Ono bụ ókè-alì ephe l'uzo òhuda.

⁵ Ókè-alì ephe l'uzo enyanwu-ahata bẹ tsuberu lè Eze Enyimu Únú nõo jeye l'èke Enyimu Jòdanu tsòbaru lè Eze Enyimu Únú ono.

Ókè-alì ono l'uzo isheli shi l'èke ono ⁶ nõo jeye lè Bétu-Hogula; nõwaru jeye l'uzo isheli Bétu-Araba jeye lè Mkpuma Bohanu. Bohanu ono bụ nwatibe Rúbenu. ⁷ Ókè-alì ono abya eshi lè nsùda Akò tũgbua uzo Dèbi; bya aswĩa ya l'uzo isheli; lufu lè Gíligalu, nõru chebe ifu lè Ugvu Áduminu; l'uzo òhuda nggele, nõ l'èke ono. O shikwaphu l'èke ono nõo jeye l'uzo mini Enu Shemeshi; mbụ nõo ege ono je ephefu lè Enu-Rogèlu. ⁸ Yo shi lè nsùda Benu Hínõmu, nõ l'uzo òhuda Jebusu, bụ iya bụ Jerúsalemu; tujahu ugvu, nõ l'uzo enyanwu-arìba nsùda Hínõmu; mbụ l'uzo isheli nsùda Réfa. ⁹ Ókè-alì ono eshi l'eli ugvu ono nõo jeye lè nwogvu Nefutowa; je ephefu lè mkpukpu, nõtsua l'iku ugvu Èfuronu; bya aswì-jia lufuta lè Bala, bụ iya bụ Kiriyatu-Jerimu. ¹⁰ Yò bya ajizia swĩa ya l'uzo-enyanwu-arìba lè Bala; swee lashia Ugvu Séyi; shiwaru èke ono je anyiru èhu l'uzo isheli ugvu Jerimu, bụ iya bụ ugvu Kesalõnu. Yò bya eshi l'èke ono gbazita lè Bétu-Shemeshi; bya aghajaa Timína. ¹¹ O shikwaphu l'èke ono je anyiru èhu l'ugvu, nõ l'uzo isheli Èkuronu; bya aswĩa ya lè Shikerõnu; je alufu ugvu Bala; tũgbua jerua Jabunìlu. Èke o jeru je asube ishi bụ l'eze enyimu.

¹² Ókè-alì iya l'uzo enyanwu-arìba bụ lè mgboro mgboro Oke Enyimu.

Ono bụ ege ókè-alì kẹ ndu ikfu Júda shiru ndono l'unwunna l'unwunna.

Alì, Kálèbu lùtaru (Ikpe 1:10-15)

¹³ Jóshuwa shi l'alì ndu ikfu Júda wẹe Kálèbu Jefune alì ono. Yò buru ege ono bẹ Ojejoje tũru iya Jóshuwa l'ekemu. Èke, o wèru ephe alì ono bụ lè Hèburonu. Hèburonu ono bụ mkpukpu Aba, bụ iya bụ nna-ochè Anaku. ¹⁴ Kálèbu abya achìshia ndu ikfu Anaku ephe èto lè Hèburonu. Ndu ono bụ unwu Sheshayi; unwu Ahimanu; mẹ unwu Talumayi. Ndu ono l'ephe ha tũko buru ndu ikfu Anaku. ¹⁵ Yo shi l'èke ono jekfushia ndu Dèbi õgu. Iphe, e shi ekuje ndu Dèbi bụ ndu Kiriyatu Sefa. ¹⁶ Kálèbu abya asu: "L'onye -dũkpooru ike je etso ndu Kiriyatu Sefa õgu; lụ-gbua ephe; bẹ ya e-ke nwatibe iya, aza Akusa!" ¹⁷ Tò dũ iya bụ; Ọtuniyelu Kenazu, bụ nwnne Kálèbu eje alụ-gbua ndu ono.

Kálèbu eduta nwatibe iya; mbụ Akusa kee ya.

¹⁸ Yò lalèphu kẹ Ọtuniyelu; Akusa asụ nji iya t'o kfulu Kálèbu, bụ iya bụ nna iya t'o bee ya alì. Akusa eshi l'eli nkakfù-ìgara iya nyifuta; Kálèbu aji iya: "Nanụ ege o dũ?"

¹⁹ Yò sụ iya: "Tẹ ya rõnua ngu iphe. Keshinu õphu ì nõru iya alì l'uzo òhuda; nõfunua alì l'èke õgba-mini nõ."

Tò dũ iya bụ; Kálèbu abya anụ iya alì l'uzo ugvu èke õgba-mini nõ; nũkwa iya phù alì l'uzo nsùda èke nwogvu nõ.

²⁰ Ọwaa alì, e keshiru ndu ikfu Júda l'unwunna l'unwunna t'o buru nke ephe ndo-o:

²¹ Mkpukpu, e keshitsuaru ndu ikfu Júda l'ishi ishi ʒo ɔhuda le mgboro ókè-alì ndu Édómu bú: Kabuzelu; Éda; Jagu; ²² Kina; Dimona; Adada; ²³ Kedeshi; Házo; Itunanu; ²⁴ Zifu; Telemu; Beyaloṭu; ²⁵ Házo Hadata; Kiriyoṭu Hézuronu, bú iya bú Házo; ²⁶ Amamu; Shéma; Molada; ²⁷ Haza-Gada; Heshimonu; Bétu-Peletu; ²⁸ Haza-Shuwalu; Besheba; Biziyotiya; ²⁹ Bala; Imu; Ezemu; ³⁰ Èlutoladu; Kesilu; Homa; ³¹ Zikulagu; Madumana; Sansána; ³² Lehawotu; Shilihimu; Ayinu; me Rimonu. Iphe, ɔ dú bú ukporo mkpukpu le mkpukpu tete; ɔwaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumburu.

³³ Mkpukpu ndu ɔphu, a nushiru ndu ikfu Júda le nsuda ʒo enyanwu-ariba bú: Èshutawolu; Zora; Ashuna; ³⁴ Zanowa; Enu Ganimu; Tapúwa; Enamu; ³⁵ Jamútu; Adulámu; Soko; Azeka; ³⁶ Sharému; Aditemu; Gederá; me Gederotemu. Iphe, ɔ dú bú mkpukpu iri l'eno; ɔwaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumburu.

³⁷ Mkpukpu ndu ɔphu, no le nsuda enyanwu-ariba, a nukwaruphu ndu ikfu Júda bú: Zenanu; Hadásha; Migudalu Gádu; ³⁸ Dileyanu; Mízupa; Jokutelu; ³⁹ Lakíshi; Bozukatu; Egulonu; ⁴⁰ Kabonu; Lahumasu; Kitulishi; ⁴¹ Gederotu; Bétu-Dagonu; Nama; me Makéda. Iphe, ɔ dú bú mkpukpu iri l'ishingu; ɔwaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumburu.

⁴² Mkpukpu ndu ɔphu, no le nsuda enyanwu-ariba, a nukwaruphu ndu ikfu Júda bú: Libina; Eta; Áshanu; ⁴³ Ifuta; Ashuna; Nezibu; ⁴⁴ Keyila; Akuzibu; me Marésha. Iphe, ɔ dú bú mkpukpu tete; ɔwaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumburu.

⁴⁵ Èke ɔdo bú alì Èkuronu; me mbukobe mbukobe; ɔwaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumburu. ⁴⁶ ɔdo bú iphe bú mkpukpu, no l'uzo Ashudodu; l'uzo enyanwu-ariba alì Èkuronu ye le eze enyimu. ⁴⁷ ɔdo bú alì Ashudodu l'onwiya; me mbukobe mbukobe ye le unwu ibiribe mkpukpu, no-pheru iya mgburumburu. Èke ɔdo aburu alì Gáza; me mbukobe mbukobe; ye le unwu ibiribe mkpukpu, no-pheru iya mgburumburu je akpaa le nggele, bú ókè-alì ndu Íjiputu ye le Oke Ènyimu.

⁴⁸ Mkpukpu ndu ɔphu, a nuru ndu ikfu Júda l'alì ugvu bú: Shamiru; Jaturu; Soko; ⁴⁹ Dana; Kiriyaṭu Sana, bú iya bú Débi; ⁵⁰ Anabu; Eshitemowa; Animu; ⁵¹ Gósheṅu; Holonu; me Gilo. Iphe, ɔ dú bú mkpukpu iri le nanu; ɔwaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumburu.

⁵² Mkpukpu ɔdo, a nushiru ndu ikfu Júda l'alì ugvu ono bú: Arabu; Duma; Éshanu; ⁵³ Janimu; Betu Tapúwa; Afeka; ⁵⁴ Humuta; Kiriyaṭu Aruba, bú iya bú Héburonu; me Ziyó. Iphe, ɔ dú bú mkpukpu tete; ɔwaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumburu.

⁵⁵ Mkpukpu ɔdo, a nushiru ndu ikfu Júda l'alì ugvu ono bú: Mawonu; Kamelu; Zifu; Juta; ⁵⁶ Jézerilu; Jokudeyamu; Zanowa; ⁵⁷ Kenu; Gíbiya; me Timina. Iphe, ɔ dú bú mkpukpu iri; ɔwaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumburu.

⁵⁸ Mkpukpu ɔdo, a nuru ndu ikfu Júda l'alì ugvu ono bú: Haluhulu; Bétu-Zu; Gedo; ⁵⁹ Mátatu; Bétu-Anotu; me Elitekonu. Iphe, ɔ dú bú mkpukpu ishingú; ɔwaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumburu.

⁶⁰ Mkpukpu ɔdo, a nuru ndu ikfu Júda l'alì ugvu ono bú: Kiriyaṭu Bala, bú iya bú Kiriyaṭu-Jerimu; me Rába. Iphe, ɔ dú bú mkpukpu labu; yeru unwu ibiribe mkpukpu, gbaru iya mgburumburu.

⁶¹ Mkpukpu ndu ophu a nuru ndu ikfu Júda l'echi-egu bu: Bétu-Araba; Midinu; Sekaka; ⁶² Nibishanu; Ndu Unu; me Enu-Gedi. Iphe, o du bu mkpukpu ishingu; owaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumgburu.

⁶³ Ndu Júda ta dukwa ike chifu ndu Jebusu, bu ndu shi buru le Jerusalemu. Ephe l'ephe abya ebua gbaa eghirigha jeye ntanu.

16

Ali, ndu ikfu Joséfu ketaru

¹ Ali ophu a turu enwa; yo daaru ndu ikfu Joséfu be shi l'uzo enyanwu-ahata mini Jeriko, no jeye l'iku Enyimu Jodanu; swee Jeriko; kwaseru echi-egu je akpaa l'ali ugwu Betelu. ² Yo shi le Betelu l'eke ono lufu Luzu; bya eshi l'eke ono swee Atarotu l'ali ndu Aki. ³ B'o bya eshi l'eke ono lasha uzo enyanwu-ariba l'oke-ali ndu Jafuletu; nowaru ege ono jeye le Betu-Horonu; shi l'eke ono noo jeye le Geza; je akpawaru l'oke eze enyimu. ⁴ Ono bu ali, ndu ikfu Manase; me ndu ikfu Ifuremu, bu unwu Joséfu ketaru; yo buru nke ephe.

⁵ Owaa ege oké-ali ndu ikfu Ifuremu jeru iya l'unwunna l'unwunna: O shi le Atarotu Ada l'uzo enyanwu-ahata noo jeye le Betu-Horonu ophu tukoru atukoru; ⁶ shikwaphu l'eke ono noo je akpaa l'eze enyimu. O shikwaphu le Mikumetatu ghajia shia uzo enyanwu-ariba jeshia Tanatu Shayilo; swee eke ono tugburu Janowa l'uzo enyanwu-ahata. ⁷ Yo bya eshi le Janowa gbazita lasha Atarotu; me Naara; bya anyiru ehu le Jeriko; je ephefu Enyimu Jodanu. ⁸ Oké-ali ono eshi le Tapuwa noo l'uzo enyanwu-ariba jeye le ngele Kana; je asuchia ishi l'eze enyimu. Ono bu ali, a nuru ndu Ifuremu l'unwunna l'unwunna t'o buru nk'ephe; ⁹ a gufukwa mkpukpu olemole odo, e bufuru ndu Ifuremu l'ali ke ndu Manase.

¹⁰ Obenu l'ephe ta chifudu ndu Kénanu, bu le Geza. Ephe le ndu Ifuremu buru eghirigha jeye ntanu-a; ndu Ifuremu l'edzuru ephe ozi mkpo-nyi-enya.

17

Ali, a weru ndu ikfu Manase

¹ Owaa bu ali ophu a weru ndu ikfu Manase. Manase bu okpara Joséfu. Makiru, bu iya bu nna Giledu bu okpara Manase. Makiru ono b'a weru Giledu; me BASHANU; ke l'ephe bu ndu ike du l'ogu. ² A bya eworu ali odo waaru ndu ikfu Manase ndu ophu phoduru nu l'unwunna l'unwunna. Unwunna ono l'iche iche bu ndibe Abiyéza; ndibe Heléku; ndibe Asurelu; ndibe Shékemu; ndibe Hefa; me ndibe Shemida. Ndu ono bu unwoke, o mushiru mbu Manase Joséfu l'unwunna ephe l'iche iche.

³ Zelofehadu Hefa ta mutadu nwata nwoke. O bu unwanyi kpu b'o mushiru. Epha unwanyi ono, o mushiru ono bu Mahula; Nowa; Hogula; Milika; me Tiza. Zelofehadu bu nwatibe Hefa; Hefa aburu nwatibe Giledu; Giledu aburu nwatibe Makiru; Makiru aburu nwatibe Manase. ⁴ Ya ndono; unwanyi ono abya awu-kfube onye achijeru Nchileke eja, bu Eliyéza; me Jóshuwa Nunu; me ndu ishi; je asu ephe: "Le Ojejoje sukwaru Mosisu t'o wep ephe ali ege a weru unwunne ephe ndu k'unwoke." To du iya bu; Jóshuwa abya emee ege Ojejoje kfuru; woru ali wep ephe ege a weru unwunne ephe ndu ophu. ⁵ Ndu ikfu Manase b'a weru uzo ali iri; a

gufukwa Giledu; mē Báshanu, bụ ọp̄hu nọ l'ụzo ọnyanwu-ahata Ẹnyimu Jódanu; ⁶ kẹ l'ụnwegirima ụnwanyi Manáse ono b'e kevuru ókè-alì ẹge e kevuru unwanne ẹp̄he ndu k'unwoke. Alì Giledu b'a wẹru ndu ikfu Manáse ndu ọp̄hu.

⁷ Alì ndu Manáse shi l'ókè-alì ndu ikfu Ásha nọ je akpaa lẹ Mikumetatu l'ụzo ọnyanwu-ahata Shékemu. Alì ono shi l'ẹke ono kwasẹru ụzo ọhuda; keta ndu bu lẹ Enu Tapúwa yeru iya. ⁸ Tapúwa mgburumgburu bụ kẹ ndu Manáse. Obenu lẹ Tapúwa gẹdegede l'ókè-alì ndu Manáse bụ alì kẹ ndu Ífuremu b'ọ laru. ⁹ Alì ono eshi l'ẹke ono nọ kwasẹru ụzo ọhuda lufu lẹ nsụda nggele Kana. O nweru mkpụkpu olemole, nọ l'ụzo ọhuda nggele ono, bụ kẹ ndu ikfu Ífuremu. Ọlẹ mkpụkpu olemole ono bẹ yẹle kẹ ndu ikfu Manáse nọgbaberu. Ókè-alì ndu ikfu Manáse shi l'ẹke ono lufu l'ụzo isheli nggele ono je etsube l'eze ọnyimu. ¹⁰ Alì ono l'ụzo ọhuda nggele ono bụ kẹ ndu ikfu Ífuremu; ụzo isheli iya aburu kẹ ndu ikfu Manáse. Ókè iya kẹ ndu ikfu Manáse ruru eze ọnyimu; bya ejerukwaaphu l'ókè-alì kẹ ndu Ásha l'ụzo isheli iya; bya ejerukwaaphu l'alì kẹ ndu Ísaka l'ụzo ọnyanwu-ahata iya.

¹¹ L'ime alì kẹ ndu ikfu Ísaka; mē kẹ ndu ikfu Ásha b'o nweru mkpụkpu olemole, bụ kẹ ndu ikfu Manáse, bụ iya bụ: Bétu-Shanu; Ibulamu; mēkwaphu ndu kẹ Dọo yẹle Ẹnu-Dọo; Ténaku; ọwaa Megido; mē mbukobe mbukobe, nọ-pheru iya mgburumgburu. (Mkpụkpu ọp̄hu kwe k'eto lẹ mkpụkpu ono, a gushiru ono bụ Nafotu.)

¹² Obenu lẹ ndu ikfu Manáse ta dudu ike chifu ndu Kénanu, bu lẹ mkpụkpu ono; kẹle ndu Kénanu kwefuru ike l'ẹp̄he ta alufudu l'alì ono.

¹³ Ọlẹ a nonyaaru; ndu Ízurelu abya akapyabẹ ndu Kénanu ẹkuku; bya eyebuta ẹp̄he; ẹp̄he ejelahaaru ẹp̄he ozi mkpọ-nyi-ọnya. Obenu l'ẹp̄he ta chifukwanu ẹp̄he.

¹⁴ Ya ndono; yo be ujiku lanu; ndu ikfu kẹ Jófẹfu awu-kfu Jóshuwa; je asụ iya: “?Nanu ẹge ọ dū b'ọ bụ nwalì lanu, a turu ẹnwa wẹe ẹp̄he; mē nwalì lanu ọdo b'a nuru ẹp̄he; l'ẹp̄hebe ndu Nchileke gọru ọnu-ọma; ẹp̄he azaa l'igwe ẹge-a?”

¹⁵ Jóshuwa asụ ẹp̄he: “Ọ -buru l'unu ha l'igwe; k'ọp̄hu bụ l'alì ugvu Ífuremu hanuka unu nwanshi; unu je asụ ọswa l'alì ndu Pérezu; mē kẹ ndu Réfa yefua ya!”

¹⁶ Ndu ikfu Jófẹfu asụ iya: “L'ugvu ono te edzukwa ẹp̄he; ọdo bụ lẹ ndu Kénanu, bu lẹ nsụda nsụda, nọ l'iku ẹke ono bụ ndu nweusuaru ugbo-inya, e meru l'igwè; mbu ndu, bu lẹ Bétu-Shanu; mē ndu, butua lẹ mbukobe l'ẹke ono; mē lẹ ndu ọp̄hu bu lẹ nsụda Jézerilu.”

¹⁷ Jóshuwa asụ ndu ikfu Jófẹfu, bụ iya bụ ndu Ífuremu; mē ndu Manáse: “Unu ha l'igwe nshinu; bya eshihukwaphu ike; ẹ tọ bụdu ókè-alì lanu nwenkinyi bẹ aa-wẹ unu. ¹⁸ Ugvu ono, bụ ọswa ono a-bufukwaaphu nk'unu. Unu sụ ya jeye l'ẹke ókè iya jeberu t'ọ bụkotaru nk'unu. A makwaru-a lẹ ndu Kénanu nweru ugbo-inya, e meru l'igwè; agburu-ẹhu anọdu ẹp̄he; obenu l'unu a-du-a ike chishia ẹp̄he l'ẹke ono!”

¹ Ndu Ízurelu l'èphe ha abya edzukoo lè Sháyilo; woru Ụlò-Èkwà Ndzuko èphe gwube. Alì ono l'ò ha bè èphe lùtawaru; ² òbule ndu ikfu Ízurelu uzo ẹsaa te nwedua òkè-alì, èphe hataru.

³ Tò dù iya bụ; Jóshuwa asụ ndu Ízurelu: “?Bụ teke ngunu meru; ẹmanu unu atugbua je alùta alì ono, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna unu oche pẹ nuru unu ono?” ⁴ Sù èphe: “Ngwaa! T'iphe, bụ ikfu nonu fọta unwoke ẹto ẹto t'èphe bya tẹ ya zia èphe t'èphe je agbaphee alì ono; k'òphu èphe e-de iya l'èkwo ẹge alì ono gbaru; mẹ ẹge ee-shi kee ya t'ò bụgbaaru òkè-iphe èphe. Teke èphe metsuaru ẹge ono t'èphe byakfuta iya. ⁵ Unu e-ke alì ono uzo ẹsaa. Ndu ikfu Júda e-buru l'alì òphu a wẹru èphe l'uzo òhuda. Ndu ikfu Jósefu eburu l'òphu a wẹru èphe l'uzo isheli. ⁶ Teke unu detsuaru ẹge òkè-alì ẹsaa ono gbaru l'èkwo; unu ewotaru iya ẹya tẹ ya tuaru iya unu ẹnwa l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke ayi. ⁷ Ndu ikfu Lívayi te etsokwa unu hata òkè-alì; kẹ l'ẹja, èphe achijeru Nchileke bè buwa òkè-iphe nk'èphe. Ndu kẹ ikfu Gádu; ndu ikfu Rúbenu; mẹ lẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manáse bè hatawaru alì nk'èphe l'uzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jódanu. Ọ bụ nwozi Ojejoje; mbụ Mósisu bè wẹru èphe alì nk'èphe.”

⁸ Unwoke ono awufudelephu t'èphe je akpaa òkè-alì ono; Jóshuwa anmaaru iya èphe kungu; sù èphe: “Unu tugbua je etsophee alì ono mgburumburu; maru ẹge ọ gbaru; dee ẹge ọ gbaru l'èkwo. Teke unu detsuaru iya; unu ewotaru iya ẹya lẹ Sháyilo; tẹ ya nõdu lẹ Sháyilo l'ẹke-a tuaru iya unu ẹnwa l'ifu Ojejoje.” ⁹ Tò dù iya bụ; unwoke ono awufu; je atuko alì ono jekota. Èphe etsoo alì ono lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu; kee ya uzo ẹsaa; bya edekota ẹge ọ dù l'èkwo agwogwo. Èphe emetsua; gude iya lakfu Jóshuwa l'òdu èphe lẹ Sháyilo. ¹⁰ Jóshuwa abya atũaru èphe ẹnwa l'ifu Ojejoje lẹ Sháyilo; nõdu l'ẹke ono keshiaru ndu Ízurelu alì ono l'ikfu l'ikfu.

Alì ndu ikfu Bénjaminu

¹¹ A bya atũa ẹnwa ono; yọ daaru ndu ikfu Bénjaminu l'ụnwunna l'ụnwunna. Alì òphu, a wẹru èphe nõ lẹ mgbaku alì ndu ikfu Júda yẹle kẹ ndu ikfu Jósefu.

¹² L'uzo iya k'isheli bè ẹke òkè-alì èphe dũberu bụ lẹ Ẹnyimu Jódanu; tugbua shia nyiru ẹhu l'uzo isheli Jériko kwasẹru uzo ẹnyanwu-arịba; bahù l'alì ugvu; shiwaru ẹke ono phefu l'echi-ẹgu Bétu-Avenu. ¹³ Yo shi l'ẹke ono swee uzo òhuda ugvu Luzu, bụ iya bụ Bételu; bya atugbua Atarotu Ada l'eli ugvu, nõ lẹ Bétu-Horonu òphu nõ l'uzo nsuda.

¹⁴ Ókè-alì ono shikwaphu l'ugvu, cheberu ifu lẹ Bétu-Horonu l'uzo nsuda; swia ya l'uzo òhuda; kwasẹru uzo ẹnyanwu-arịba bya alufuta lẹ Kiriyatu Bálu, bụ iya bụ Kiriyatu-Jerimu, bụ mkpukpu, nõ l'alì ndu ikfu Júda. Ono bụ òkè-alì ndu ikfu Bénjaminu l'uzo ẹnyanwu-arịba.

¹⁵ A bya l'uzo òhuda bè alì èphe shi l'azụ Kiriyatu-Jerimu l'uzo ẹnyanwu-arịba; tugbua lufu l'iku nwogvu Nefutowa. ¹⁶ Ókè-alì ono abya eshi l'ẹke ono nyiru ẹhu l'òkpa ugvu, nõ ghaa ifu lẹ nsuda Hínomu; mbụ l'uzo isheli nsuda Réfa. Yọ tugbua nsuda Hínomu, nõ l'uzo òhuda ugvu Jebusu; je alufu lẹ Enu-Rogelu. ¹⁷ Yo shi l'ẹke ono jì-zia uzo isheli; lufu lẹ Enu Shemeshi; jewaru ẹge ono je alufu lẹ Gelilotu, nõ chebe ifu l'e gude ala Áduminu; shi l'ẹke ono gbafu lẹ Mkpuma Bohanu. Bohanu ono bụ nwatibe Rúbenu. ¹⁸ Yo shikwaphu l'ẹke ono nyiru ẹhu lẹ nsuda-nsuda uzo

isheli Bétu-Araba; bya eshia bahù lẹ Araba; ¹⁹ bya eshia nsùda-nsùda ẁzo isheli Bétu-Hogula; shi l'ẹke ono bya ebufuta l'ẁzo isheli ẹke eze Ẽnyimu Únú; l'ẹke, Ẽnyimu Jódanu atsọba l'ẁzo ọhuda. Ono bụ ókè-alì ndu ikfu Bénjaminu l'ẁzo ọhuda iya.

²⁰ L'ẁzo ẹnyanwu-ahata bụ Ẽnyimu Jódanu bụ ókè iya. Ono bụ ókè ẹke alì ndu ikfu Bénjaminu kparu l'unwunna l'unwunna gbaa mgburumgburu.

²¹ Ọwaa mkpụkpu, a wẹru ndu ikfu Bénjaminu l'unwunna l'unwunna: Jériko; Bétu-Hogula; Emẹku Kezizu; ²² Bétu-Araba; Zemarayimu; Bételu; ²³ Avimu; Para; Ofura; ²⁴ Kefa; Amoni; Ọfuni; mẹ Géba. Iphe, ọ dū bụ mkpụkpu iri l'ẹbo; ọwaa ẁnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

²⁵ Mkpụkpu ọdo, a nushiru ndu ikfu Bénjaminu bụ: Gíbiyọnu; Ráma; Berotu; ²⁶ Mízupa; Kefira; Moza; ²⁷ Rekemu; Ipẹlu; Tarala; ²⁸ Zela; Helefu; mẹ lẹ mkpụkpu ndu Jebusu, bụ iya bụ Jerúsalemu; Gíbiya; mẹ Kiriyatu. Iphe, ọ dū bụ mkpụkpu iri l'ẹno; ọwaa ẁnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

Ono bụ alì, a wẹru ndu ikfu Bénjaminu l'unwunna l'unwunna.

19

Alì ndu ikfu Símiyọnu

¹ A bya atụa ẹnwa k'ẹbo; yọ daaaruu ndu ikfu Símiyọnu l'unwunna l'unwunna. Ókè-alì, a wẹru ẹphe nọ l'ime alì ndu Júda.

² Mkpụkpu, tso l'ọpua a wẹru ẹphe bụ: Besheba, bụ iya bụ Sheba; Molada; ³ Haza-Shuwalu; Bala; Ezemu; ⁴ Ẹlutoladu; Betulu; Homa; ⁵ Zikulagu; Bétu-Makabotu; Haza Susa; ⁶ Bétu-Lebawotu; mẹ Sharuhenu. Iphe, ọ dū bụ mkpụkpu iri l'ẹto; ọwaa ẁnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

⁷ Mkpụkpu ọdo, tsokwaphu l'alì ndu ikfu Símiyọnu bụ: Ayinu; Rimọnu; Eta; mẹ Áshanu. Iphe, ọ dū bụ mkpụkpu ẹno; ọwaa ẁnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu; ⁸ mẹwaru iphe bụ ẁnwu mkpụkpu ọdo, nọpferu iphe, bụ mkpụkpu ono, a gushiru ono mgburumgburu; je akpaa lẹ Belatu-Biye, bụ iya bụ Ráma l'ẁzo ọhuda.

Ono bụ ẹke, a wẹru ndu ikfu Símiyọnu l'unwunna l'unwunna t'ọ bụru ókè-alì ẹphe. ⁹ Alì kẹ ndu ikfu Símiyọnu pẹ ọno b'e shi l'alì ọpua a nuru ndu Júda wata; kẹ l'alì a wẹru ndu ikfu Júda karuru ẹphe ẹka; ẹphe ta dū ike buchia ya. Ọ bụ iya meru iphe e shi l'alì ndu Júda ono wẹe ndu ikfu kẹ Símiyọnu.

Alì ndu ikfu Zébulọnu

¹⁰ A bya atụa ẹnwa k'ẹto; yọ daaru ndu ikfu Zébulọnu l'unwunna l'unwunna. Ókè-alì nk'ẹphe kparu lẹ Sarídi. ¹¹ O shi l'ẹke ono kwasẹru ẁzo ẹnyanwu-aríba Máraala; shia je anyịru ẹhu lẹ Dabeshetu; bya anọ ẹge ono jeye lẹ ngele, nọ l'ẁzo Jókuniyamu. ¹² Lẹ Saridi b'ọ swírú iya l'ẁzo ẹnyanwu-ahata; je eshia ókè-alì mkpụkpu Kisolotu Tábo; shiwaru l'ẹke ono nọ jeye lẹ Daberatu; gbafuwaru Jafiya; ¹³ bya eshi ẹke ono kwasẹru ẁzo ẹnyanwu-ahata lufu Gatu Hefa; mẹ Etu Kazinu; bya ebufuta lẹ Rimọnu; bya aji-zia jeshia Neya. ¹⁴ Yo rua ẹke ono; ghajia kwasẹru ẁzo isheli lufu Hanatọnu; je akpaa lẹ nsùda Ifuta Ẹlu. ¹⁵ Mkpụkpu ndu ọdo, tso l'alì ndu ikfu Zébulọnu ono bụ Katatu; Nahalalu; Shimurọnu; Idala;

mẹ Bétulehemu. Iphe, ọ kpakọta dū bụ mkpụkpu iri l'ẹbo; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

¹⁶ Mkpụkpu ono l'ọ ha yẹle ụnwu ibiribe mkpụkpu ono, tso iya nụ ono tuko bụru òkè-iphe ndu ikfu Zébulọnu l'ụnwunna l'ụnwunna.

Alị ndu ikfu Ísaka

¹⁷ A bya atụa ẹnwa k'eno; yọ daaru ndu ikfu Ísaka l'ụnwunna l'ụnwunna. ¹⁸ Mkpụkpu, nọ l'alị ọphu a wẹru ẹphe bụ:

Jézerilu; Kesulotu; Shúnemu; ¹⁹ Hafarayimu; Shiyonu; Anaharatu; ²⁰ Rabiti; Kishonu; Ebezu; ²¹ Remetu; Enu Ganimu; Enu Hadahu; mẹ Bétu-Pazezu. ²² Ókè-alị iya rutsuaru Tábo; Shahazuma; mẹ Bétu-Shẹmeshi; shi l'ẹke ono lufu lẹ Ẽnyimu Jódanu. Iphe, ọ kpakọta dū bụ mkpụkpu iri l'ishingu; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

²³ Mkpụkpu ono yẹle ụnwu mkpụkpu ono l'ọ ha tuko bụru kẹ ndu ikfu Ísaka l'ụnwunna l'ụnwunna.

Alị ndu ikfu Ásha

²⁴ A bya atụa ẹnwa k'ise; yọ daaru ndu ikfu Ásha l'ụnwunna l'ụnwunna. ²⁵ Mkpụkpu, nọ l'alị ọphu a wẹru ẹphe bụ:

Hẹlukatu; Hali; Bétenu; Akushafu; ²⁶ Alameleku; Ámadu; mẹ Mishalu. Ẹke a kparu òkè-alị ọbu l'uzo ẹnyanwu-arịba bụ ugwu Kamẹlu; mẹ Shihọ Libinatu. ²⁷ Yọ bya aswịa ya l'uzo ẹnyanwu-ahata shia Bétu-Dagonu; bya anyiru ẹhu l'alị ndu ikfu Zébulọnu; mẹ nsụda Ifuta Ẹlu; bya eshi l'ẹke ono kwasẹru uzo ọhuda jeye lẹ Bétu-Emeku; mẹ Niyẹlu; bya eswee Kabulu l'uzo ẹka-ibiyita. ²⁸ Yọ tughua ẹge ono shia Abudonu; Rehobu; Hamonu; Kana; jeye yo rua eze mkpụkpu ono; mbụ Sayidonu. ²⁹ Ókè-alị ono abya eshi l'ẹke ono lashia azụ kwasẹru uzo Ráma; bya erua Táya, bụ mkpụkpu, a kpụ-phetaru ọpho-mkpuma iya mgburumgburu. Yọ bya eshi l'ẹke ono swịa ya lẹ Hosa; je ephefu l'eze ẹnyimu. Mkpụkpu, nọtsua l'alị ono bụ Mahalabu; Akuzibu; ³⁰ Uma; Afẹku; mẹ Rehobu. Iphe, ọ kpakọta dū bụ ụkporo mkpụkpu lẹ mkpụkpu labụ; yeru ụnwu ibiribe mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

³¹ Mkpụkpu ono l'ọ ha yẹle ụnwu ibiribe mkpụkpu ono, tso iya nụ ono l'ọ ha chiko bụru òkè-iphe ndu ikfu Ásha l'ụnwunna l'ụnwunna.

Alị ndu ikfu Náfutali

³² A byakwa atụa ẹnwa k'ishingu; yọ daaru ndu ikfu Náfutali l'ụnwunna l'ụnwunna.

³³ Ókè-alị ẹphe shi lẹ Helefu; mẹ l'iku eze oshi Zananimu; swee Adami Nẹkebu; mẹ lẹ Jabunilu; shi l'ẹke ono lufu Lakumu; kwasẹru ẹge ono jeye lẹ Ẽnyimu Jódanu. ³⁴ Ókè-alị ono abya eshia uzo ẹnyanwu-arịba lashia Azunotu-Tábo; shia ẹke ono lufuta lẹ Hukọku. Yọ bya anyiru ẹhu l'alị ndu ikfu Zébulọnu l'uzo ọhuda; mẹ kẹ ndu Ásha l'uzo ẹnyanwu-arịba; mẹ Ẽnyimu Jódanu l'uzo ẹnyanwu-ahata. ³⁵ Mkpụkpu mkpụkpu, nọ l'alị ndu ikfu Náfutali ndu ọphu, a kpụ-phetaru ọpho-mkpuma iya mgburumgburu bụ: Zidimu; Zẹru; Hámatu; Rakatu; Kíneretu; ³⁶ Adama; Ráma; Házo; ³⁷ Kedeshi; Edereyi; Ẽnu-Házo; ³⁸ Yironu; Mịgudalu Ẹlu; Horemu; Bétu-Anatu; mẹ Bétu-Shẹmeshi. Iphe, ọ kpakọta dū bụ mkpụkpu iri lẹ tete; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

³⁹ Mkpukpu ono l'ò ha; yeru unwu ibiribe mkpukpu ono, gbaru iya mgburumgburu ono l'ò ha tuko buru okè-alì ndu ikfu Náfutali l'unwunna l'unwunna.

Alì ndu ikfu Dánu

⁴⁰ Tò dù iya bù; a bya atua enwa k'èsa; yò daaru ndu ikfu Dánu l'unwunna l'unwunna. ⁴¹ Mkpukpu ndu ophu, nò l'alì ophu a wèru ephe bù:

Zora; Eshutawolu; Iru Shemeshi; ⁴² Shalubimu; Ajalonu; Itula; ⁴³ Elonu; Timína; Èkuronu; ⁴⁴ Eluteke; Gibétonu; Belatu; ⁴⁵ Jéhudu; Bene-Béraku; Gatù-Rimõnu; ⁴⁶ Mejakõnu; məkwapu Rakõnu; yeru alì ophu, nò ghaa ifu lẹ Jópá.

⁴⁷ Ole ọ tsuru ndu ikfu Dánu l'èhu oluta alì nk'ephe. Tò dù iya bù; ephe atugbua je etso ndu Leshemu ogu; lu-gbua ephe; bya atuko ephe gbushia; naa ephe alì obu buru. Ephe eje eburu lẹ Leshemu; woru mkpukpu ono gna ochechoroche ephe, bù iya bù Danù.

⁴⁸ Mkpukpu ono l'ò ha; owaa unwu mkpukpu, gbaru iya mgburumgburu achiko bukotaru okè-alì ndu ikfu Dánu l'unwunna l'unwunna.

Alì Jóshuwa

⁴⁹ A tu-getsulephu enwa; keshia alì ono l'oruberu iya; ndu Ízurelù abya eshi l'oke iya nk'ephe wẹe Jóshuwa Nunu alì t'ò buru okè-iphe iya. ⁵⁰ Yò buleruphu ege Ojejoje turu ephe l'ekemu t'ephe mee ya; bẹ ephe meru iya. Mkpukpu eke ọ turu eka; sù t'a nù iya bẹ ephe nuru iya. Mkpukpu, ephe nuru iya bù Timinátu Séra, nò l'alì ugvu Ífuremu. Yò bya akpu-kwazi mkpukpu ono buru.

⁵¹ Alì ono l'ò ha bẹ Eliyéza, bù onye achijeru Nchileke eja; mẹ Jóshuwa Nunu; mẹ lẹ ndu ishi ndu Ízurelù l'ikfu l'ikfu nõdu l'ifu Nchileke lẹ Sháyilo; l'õnu eke eeshije abata lẹ Ụlo-Èkwà Ndzuko tya enwa gude washíaru iya ndu Ízurelù. Yò buru ege ono bẹ ephe keru alì ono l'ò ha; jeye ephe ekegee iya.

20

Mkpukpu ishingu, bù a -gbabe a dzuru

(Ógú 35:9-34; Dit 4:41-43; 19:1-13)

¹ Tò dù iya bù; Ojejoje asù Jóshuwa ² t'ò kfuru ndu Ízurelù t'ephe fota mkpukpu mkpukpu, bù a -gbabe; a dzuru, bù iya bù ege ono, ya shi l'õnu Mósísu kfuru ephe ono; ³ k'ophu bù: o -nwejeru onye gburu madzù l'ẹ b'ò ma amama; t'ò gbaru laa eke ono je ezee ndzù; shi ege ono nahù ugwò ọchi onye ono, o gburu ono.

⁴ “Onye obu -rulephu l'õnu obu-edukfu mkpukpu ono; t'ò vudokwa l'ẹke ono dooru ndu bù ọgurennya mkpukpu ono iphe, dakfutaru iya nù. Ọ bù ndu bù ọgurennya ono e-duta iya duba lẹ mkpukpu ono; wẹe ya alì t'ephe l'iya buru. ⁵ Ọ -buru l'ò onye ono, eme tẹ ya gwata iya ugwò ọchi ono chíru iya bya; tẹ ndu bù ọgurennya mkpukpu ono ba ahakwaru iya onye ono, gbaru ọso ndzù ono; kẹ l'ẹ to lebezidù enya gbua onye ono; ophu ọ bụdu l'okfu, shi adahawaru yele onye obu. ⁶ Onye ono e-bu lẹ mkpukpu ono jeye teke oo-vudo l'ifu oha; ephe ekpee ya ikpe. Yo bukwaaphu l'ẹke ono jeye teke onye achiru Nchileke eja teke ono a-nwuhu. Ọ bù teke ono

bẹ ọọ-laphu azụ l'ufu iya, bụ iya bụ mkpụkpu ẹke o shi gbaa ọso ndzụ ono."

⁷ Tọ dū iya bụ; ẹphe abya afọta Kedeshi, nọ l'alị ugwu ndu Náfutali l'alị Gálili; mę Shékemu, nọ l'alị ugwu ndu Ífuremu; mę Kiriyatu Aba, bụ iya bụ Hẹburonu, nọ l'alị ugwu ndu Júda. ⁸ E rua l'uzo ẹnyanwu-ahata Ẽnyimu Jọdanu; mbụ swanmangu alị, nọkọta l'eli ugwu l'echi-ẹgu l'uzo ẹnyanwu-ahata Jériko; ẹphe afọta Beza l'alị ndu ikfu Rúbenu; Rámọtu lẹ Gíledu l'alị ndu ikfu Gádu; mę Gólanu, nọ lẹ Báshanu l'alị ndu ikfu Manáse. ⁹ Mkpụkpu ono l'ọ ha b'a fọtaru doberu ndu Ízurelu; mę ndu bụ mbyamumba; t'onye gbujeru madzụ l'ẹ b'ọ ma amama; gbaru laa ẹke ono je eze ndzụ; shi ẹge ono nahụ ugwo ọchi onye ono, o gburu ono; gburruru jeye teke oo-vudo l'ifu ọha t'e kpee ya ikpe.

21

Mkpụkpu ndu Lívayi

¹ Ya ndono; ndu bugbaa ishi l'ẹnya ufu ndu ikfu Lívayi abyakfutashia Eliyéza, bụ onye achijeru Nchileke ẹja; mę Jóshuwa Nunu; mę ndu, bugbaa ishi l'ẹnya ufu ndu ikfu Ízurelu l'ẹphe ha. ² Yọ buru lẹ Sháyilo l'alị Kénanu bẹ ẹphe byakfutaru ẹphe; bya asụ ẹphe: "Lẹ Ojejoje shikwa l'ọnu Mósisu tya ekemu sụ t'a núsua ẹphe mkpụkpu ẹke ẹphe e-buru; mę alị ẹke elu ẹphe a-nọduje akpa nri." ³ Tọ dū iya bụ; ndu Ízurelu abya emee ya ẹge Nchileke tūru l'ekemu; bya eshi l'oke iya nk'ẹphe ketatsua mkpụkpu; nū ndu ikfu Lívayi; nūkwaphu ẹphe ẹke elu ẹphe a-nọduje akpa nri.

⁴ Ẽnwa kę mbụ, e vuru ọzo tya adaaru ndu ufu Kohatu l'ụnwunna l'ụnwunna. Ndu Lívayi ndu ọphu bụ ndibe Ẽronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja b'a nuru mkpụkpu iri l'ẹto, shi alị ndu ikfu Júda; kę ndu ikfu Símiyonu; mę kę ndu ikfu Bénjaminu. ⁵ Ndu ufu Kohatu ndu ọphu nanu b'a wẹru mkpụkpu iri, shi l'alị ndu ikfu Ífuremu; kę ndu ikfu Dánu; mę kę nkere-ẹbo ndu ikfu Manáse l'ụnwunna l'ụnwunna.

⁶ Ndu ufu Geshonu b'e shi l'alị ndu ikfu Ísaka; kę ndu ikfu Ásha; kę ndu ikfu Náfutali; mę nkere-ẹbo kę ndu ikfu Manáse l'alị Báshanu wẹe mkpụkpu iri l'ẹto l'ụnwunna l'ụnwunna.

⁷ Ndu ufu Merari b'e shi l'alị ndu ikfu Rúbenu; kę ndu ikfu Gádu; mę kę ndu ikfu Zébulonu wẹe mkpụkpu iri l'ẹbo l'ụnwunna l'ụnwunna.

⁸ Mkpụkpu ono l'ọ ha; mę ẹke, elu akpaję nri; bę ndu Ízurelu wẹkotaru ndu ikfu Lívayi l'ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu Mósisu tya l'ekemu ono.

⁹⁻¹⁰ Ọwaa mkpụkpu ọphu e shi l'alị kę ndu ikfu Júda; mę kę ndu ikfu Símiyonu wẹe ụnwu Ẽronu, shi l'ụnwunna Kohatu, bụ ndu ikfu Lívayi. Iphe, kparu iphe, a wẹru ẹphe alị ono bụ l'ẹnwa kę ọdungu bụ ẹphe b'ọ daru.

¹¹ Mkpụkpu ndu ọphu a wẹshiru ẹphe bụ: Kiriyatu Aruba, bụ iya bụ Hẹburonu yeke ẹke, elu ẹphe a-kpaję nri, nọ-pheru iya mgburumgburu. Hẹburonu ono nọ l'alị ugwu ndu Júda. Aruba bụ nna oche Anaku. ¹² Obenu l'ọphu, bụ ẹgu; mę mkpụkpu, nọ-pheru ono mgburumgburu bẹ ẹphe nuru Kálebu Jefune t'ọ buru okè-iphe iya.

¹³ Ụnwu kę Ẽronu, bụ onye achijeru Nchileke ẹja b'a wẹru mkpụkpu Hẹburonu t'ọ buru mkpụkpu ẹke onye gburu ọchi a-gbajęru laa je anọdu. Mkpụkpu ndu ọdo, tso iya bụ Libina; ¹⁴ Jaturu; Eshitemowa; ¹⁵ Holonu;

Débi; ¹⁶ Ayinu; Juta; me Bétu-Shemeshi yele eke elu akpaje nri, nokota iya nu. Mkpukpu tete b'a wataru l'alì ke du ikfu labu ono.

¹⁷ A bya l'alì ke ndu ikfu Bénjaminu bya awe e phe Gibiyonu; Géba;

¹⁸ Anatotu; me Alumu; mekwaphu eke, elu e phe a-kpaje nri, nokota iya nu. Iphe, o du bu mkpukpu eno.

¹⁹ Mkpukpu, a weshiru ndu achijeru Nchileke eja, bu iya bu unwu Eronu du iri l'eto; yeri eke elu e phe a-kpaje nri.

²⁰ Ndu ufu Kohatu, shi l'ikfu Lívayi ndu ophu phoduru nu b'a wataru mkpukpu olemole l'alì ke ndu ikfu Ifuremu nu.

²¹ Eke, a nuru e phe bu Shékemu l'alì ugvu Ifuremu. Shékemu ono tso le mkpukpu, onye gburu ochi a-gbajeri laa je anodu zeeru ndu. Eke odo, a nuru e phe bu Géza; ²² Kibuzayimu; me le Bétu-Horonu; yeri eke elu e phe a-kpaje nri, no-pheru iya mgburumburu. Iphe, o du bu mkpukpu eno.

²³ Mkpukpu ndu ophu e shi l'alì ndu ikfu Dánu nu e phe bu Eluteke; Gibétonu; ²⁴ Ajalonu; mekwaphu Gatu-Rimonu yele eke elu e phe a-kpaje nri, no-pheru iya mgburumburu. Iphe, o du bu mkpukpu eno.

²⁵ Mkpukpu ndu ophu e shi le nkere-ebo ikfu Manase nu e phe bu: Ténaku; me Gatu-Rimonu; yeri eke elu e phe a-kpaje nri, no-pheru iya mgburumburu. Iphe, o du bu mkpukpu labu.

²⁶ Mkpukpu iri ono yele eke elu e phe a-kpaje nri ono b'a nukotaru ndu ufu Kohatu ndu ophu phoduru nu.

²⁷ A bya le ndu ufu Geshonu, bukwaphu ndu ikfu Lívayi. Mkpukpu, a nuru e phebedua bu mkpukpu ndu ophu shi le nkere-ebo ndu ikfu Manase.

Eke, a nuru e phe bu Gólanu l'alì Báshanu eke onye gburu ochi a-gbajeri laa je anodu; nukwaphu e phe Be Eshutara; yeri eke elu e phe a-kpaje nri, no-pheru iya mgburumburu. Iphe, o du bu mkpukpu labu.

²⁸ Eke ophu e shi l'alì ke ndu ikfu Ísaka nu e phe bu: Kishonu; Daberatu;

²⁹ Jamutu; mekwaphu Enu Ganimu; yeri eke elu e phe a-kpaje nri, no-pheru iya mgburumburu. Iphe, o du bu mkpukpu eno.

³⁰ Eke ophu e shi l'alì ndu ikfu Ásha nu e phe bu: Mishalu; Abudonu;

³¹ Helukatu; Rehobu; me eke elu e phe a-kpaje nri, no-pheru iya mgburumburu. Iphe, o du bu mkpukpu eno.

³² Eke ophu e shi l'alì ndu ikfu Náfutali nu e phe bu: Kedeshi, no l'alì Gálili t'o buru eke onye gburu ochi a-gbajeri laa je anodu. A nukwaruphu e phe Hamotu Doo; Katanu; yeri eke elu e phe a-kpaje nri, no-pheru iya mgburumburu. Iphe, o du bu mkpukpu eto.

³³ Mkpako mkpukpu, a nuru ndu ufu Geshonu chiko du iri l'eto; yeri eke elu e phe a-kpaje nri, no-pheru iya mgburumburu.

³⁴ A bya le ndu ikfu Lívayi ndu ophu phoduru nu, bu iya bu ndu ufu Merari.

E shi l'alì ke ndu ikfu Zébulonu nu e phe Jokuníyamu; Kata; ³⁵ Dímuna; mekwaphu Nahalalu; yeri eke elu e phe a-kpaje nri, no-pheru iya mgburumburu. Iphe, o du bu mkpukpu eno.

³⁶ Eke, e shi l'alì ndu ikfu Rúbenu nu e phe bu: Beza; Jahazu; ³⁷ Kedemotu; mekwaphu Mefatu; yeri eke elu e phe a-kpaje nri, no-pheru iya mgburumburu. Iphe, o du bu mkpukpu eno.

³⁸ Eke, e shi l'alì ke ndu ikfu Gádu nu e phe bu: Rámotu Gíledu t'o buru eke onye gburu ochi a-gbajeri laa je anodu. A nukwaruphu e phe

Mahanayimu; ³⁹ Héshibonu; mę Jáza; yeru ẹke elu ẹphe a-kpaję nri, nọpheru iya mgburumgburu. Iphe, ọ chiko du bu mkpukpu ẹno.

⁴⁰ Mkpako mkpukpu, a wẹru ndu ufu Merari, tso l'ikfu Lívayi du iri l'ẹbo.

⁴¹ Mkpakota mkpukpu, e shi l'alị ndu Ízurelu wẹ ndu ikfu Lívayi du ukporo mkpukpu labu lẹ mkpukpu ẹsato; yeru alị ẹke, elu ẹphe a-kpaję nri. ⁴² Iphe, bu mkpukpu ono l'ọ ha l'iche iche bẹ nwekotaru alị, gbaru iya mgburumgburu ẹke elu a-kpaję nri.

⁴³ Tọ du iya bu; lẹ Ojejoje anukota ndu Ízurelu alị ono, o riburu ndu ndiche ẹphe l'angu; lẹ ya a-nu ẹphe ono. Ẹphe eje aluta alị ono buru. ⁴⁴ Ya ndono; Ojejoje emee; ẹphe atufu ume; túsaru ẹhu, bu iphe, o kweru ndiche ẹphe ukwa lẹ ya e-meru ẹphe. Ẹ to duhedu ndu ohogu ẹphe, dukwaduru ike ogbaberu ẹphe; kele Ojejoje nwukotawaru ndu ohogu ẹphe ono nu ẹphe. ⁴⁵ Ẹ to nwedu ukwa oma ono, Ojejoje kweshiru ndu Ízurelu ono, nweru m'oo nanu, ẹ to meduru ẹphe. O mekotaru iya ẹphe l'ọ ha.

22

Ikfu ẹto akwala l'alị nk'ẹphe l'uzo ẹnyanwu-ahata.

¹ Ya ndono; Jóshuwa abya ekukoo ndu ikfu Rúbenu; ndu ikfu Gádu; mę nkere-ẹbo ndu ikfu Manáse; ² sụ ẹphe: “Nta-a bẹ unu mekotawaru iphe, Mósisu, bu nwozi Ojejoje turu unu ekemu t'unu mee; bya anukotaru yẹbe Jóshuwa okfu l'iphe, bu iphe, ya ziru unu l'ọ ha. ³ Eshinu ime teke ono jeye ntanu-a bẹ unu ta gbodobua unwunna unu; ẹnya erua unu alị; unu ejee ozi, Ojejoje ziru unu. ⁴ Nta-a, nchị dụwa unwunna unu ndoo, bu iphe, Ojejoje, bu Nchileke unu kweru unu ukwa iya; bukwa t'unu lashiwaru l'ufu unu l'alị ono, Mósisu, bu nwozi Ojejoje nuru unu l'azu Ẹnyimu Jódanu azu iya ophu ono. ⁵ Olobu; unu letakwa ẹnya meje ekemu ono, Mósisu, bu nwozi Ojejoje turu nu unu ono, bu iya bu t'unu yeru Ojejoje, bu Nchileke unu obu; tsoje uzo iya; chikoje ekemu iya l'ọ ha l'eme. Unu achiru ukfu kwee ya; gudeje obu unu l'ọ ha l'ẹjeru iya ozi; gude ndzu unu l'ọ ha l'abaru iya aja.”

⁶ Jóshuwa abya agooru ẹphe onu; sụ ẹphe t'ẹphe lawaru. Ẹphe awukahu lashia l'ufu ẹphe. ⁷ Nkere-ẹbo ikfu Manáse bẹ Mósisu wẹhawaru alị lẹ Báshanu. Nkere-ẹbo ophu; ẹphe l'unwunna ẹphe b'ọ wẹru alị l'azu Ẹnyimu Jódanu azu iya ophu l'uzo ẹnyanwu-ariba. Jóshuwa asu ẹphe t'ẹphe lawaru; bya agooru ẹphe onu; ⁸ sụ ẹphe: “Iphe, unu vu l'ala hakwa nshinu; yeru elu; mkpola-ocha; mkpola-ododo; ope; igwè; mẹwaru ẹkwa unu, zaru ntumatu. Tẹ unu l'unwunna unu kekwa iphe ono, unu kwaru l'okwata ono.”

⁹ Tọ du iya bu; ndu Rúbenu; mę ndu Gádu; ẹphe lẹ nkere-ẹbo ndu Manáse ahaa ndu Ízurelu lẹ Sháyilo l'alị Kénanu; wufu lashia alị Gíledu, bu alị nk'ẹphe, bu iya bu alị ono, Ojejoje turu ekemu; sụ Mósisu t'ọ buru nk'ẹphe ono.

¹⁰ Ya ndono; ẹphe ejee bya erua Gelilotu l'iku Ẹnyimu Jódanu l'alị Kénanu; ndu ikfu Rúbenu; ndu ikfu Gádu; mę lẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manáse abya eworu ẹnya-ngweja, ha ẹjo nshinu kpua l'iku Ẹnyimu Jódanu l'ẹke ono. ¹¹ Tọ du iya bu; ndu Ízurelu anulephu l'ẹphe kpuru ẹnya-ngweja lẹ Gelilotu, bu okè-alị Kénanu l'iku Ẹnyimu Jódanu l'azu iya

ke ndu Ízurèlu; ¹² ndu Ízurèlu l'èphe ha abya edzukobe le Sháyilo t'èphe je etso èphe ogu.

¹³ Tò dù iya bú; ndu Ízurèlu abya ezia Finehasu Eliyéza t'o je Gíledu; je aphù ndu ikfu Rúbènu; ndu ikfu Gádu; mē le nkere-èbo ndu ikfu Manáse. Eliyéza phù bú onye achijeru Nchileke eja. ¹⁴ Èphe eyeru iya ndu ishi iri. Ùmadzu iri ono shitsua l'ikfu ndu Ízurèlu iche iche. Èphe l'èphe ha búkota ishi l'ònu-ufu, dùgbaa iche iche le Ízurèlu.

¹⁵ Èphe erua Gíledu je jekfu ndu ikfu Rúbènu; ndu ikfu Gádu; mē le nkere-èbo ndu ikfu Manáse bya asù èphe: ¹⁶ "Ndibe Ojejoje l'èphe ha sùkwaru: '?Nanù ège o dù be unu mebyiru ekemu, Nchileke turu?' Mbù; ?bù ngunu kparu iphe unu gharu Ojejoje azù je akpàru onwunu enya-ngweja; shi ège ono kwefuru iya ikè? ¹⁷ ?Iphe ono, èphebe ndu Ízurèlu meru le Peyò ono te edzudua tò? Keshinu ono jeye nta-a be èphe te nwefukwaa onwèphe l'iphe, dù èji ono. O bù iphe, dù èji ono kparu iphe iphe-èhuka-wa byakfutaru ndu Ízurèlu. ¹⁸ ?Unu tòwaru nwèhu alùfu Ojejoje l'èhu tò?"

" 'Unu makwaru l'unu -kwefuru Ojejoje ikè ntanù-a; be èhu e-ghukwa Ojejoje eghughu teke o beru echile. ¹⁹ O -buru l'ò dù unu l'alì nk'unu b'e merushiru emerushi; unu alakfuta ayi l'alì ke Ojejoje l'azù iya-a; l'èke ùlo-ékwa ke Ojejoje nò t'ayi l'unu chiko buru. Unu ba kpùshiru onwunu enya-ngweja, è ta bùdu enya-ngweja Ojejoje, bù Nchileke ayi; shi ège ono kwefuru Ojejoje; mē ayibedua ikè. ²⁰ Teke ono, Ekanu Zera mebyiru ekemu, Ojejoje turu le k'iphe, dùru iya nsò ono; ?Ojejoje ta nùbeduru ndu Ízurèlu l'èphe ha oke èhu-eghughu iya tò? È tò búkwa yèbedua nwènkinyi iya be nwùhuru nù l'okfu iphe ono.' "

²¹ Tò dù iya bú; ndu ikfu Rúbènu; ndu ikfu Gádu; mē le nkere-èbo ndu ikfu Manáse asù ndu ishi ndu Ízurèlu: ²² "Òkaribe, bù Nchileke; bya abùru Ojejoje! Òkaribe, bù Nchileke; bya abùru Ojejoje! O makòtaru iphemiphe obule. T'unubè ndu Ízurèlu makwaruphu! O -buru l'ò t'ayi kwefuru Ojejoje ikè; m'ò bù ège ee-me t'ayi ba nùru iya okfu be ayi gude kpua enya-ngweja-a; unu be edobekwa ayi ndzù ntanù. ²³ Odo bù; o -buru l'iphe, ayi gude kpua enya-ngweja k'èka ayi bù t'ayi shi ège ono lùfu Ojejoje l'èhu; wata ogba ngweja-ukfuru; ngweja-nri; mē le ngweja-èhu-agu; tē Ojejoje l'onwiya jikwaa ayi iyeregede!"

²⁴ "Wawakwa! Iphe, kparu iphe ayi jeru okpu enya-ngweja ono kwa l'ayi tsùhuru egvu; l'ayi ta madù: ?unwu unu ta egbeshidu nù ujiku lanù; sù l'è to nwedu iphe, jikoru ayi le Ojejoje, bù Nchileke ke ndu Ízurèlu? ²⁵ Ùnwegirima unu; ?ta asùdunu le Ojejoje mewaru; ókè ayi l'unu abùru le Ènyimu Jòdanu; l'ayibè ndu ikfu Rúbènu; mē ndu ikfu Gádu ta gbakwa le Ojejoje. È shi ège ono; unwu unu emee; unwu nk'ayi ababuhuru Ojejoje eja.

²⁶ "L'ò kwa iya kparu iphe, ayi sùru: 'T'ayi kpùle-e enya-ngweja. O le è tò búkwanu èke ee-gwoje ngweja-ukfuru; m'ò bù ngweja odo.' ²⁷ Iphe, ayi gbe kpua ya kwa t'ò bùru iphe, a-bùru ekebe ayi l'unu; mē ogbo ophu nò l'ifu; l'ayi e-gudeje ngweja-ukfuru; ngweja-èhu-agu; mē le ngweja odo; baaru Ojejoje eja l'ùlo iya, dù nsò. T'è b'ò ùkwawanu teke a nonyaa; ùnwegirima unu asù l'ùnwegirima nk'ayi ta gbadu le Ojejoje.

²⁸ "O bù iya meru iphe ayi sùru: 'A makwaru ama; l'èphe -nonyaaru; kfuaru ayibedua; m'ò bù ùnwegirima ayi ège ono; t'ayi sùkwanu èphe:

T'èphe phukwa l'ènya-ngwèja ophu yèlè kẹ Ojejoje bukwa nanu; mbu ophu nna ayi ochè phè kpuru l'onwèphe. L'èphe ta kpukwa iya t'èphe gwojeru iya Ojejoje ngwèja-ukfuru; m'ò bu ngwèja odo; l'ò kwa t'ò buru iphe, a-nòdu agbaru ayi l'unu ekebe.'

²⁹ "Tẹ Nchileke be ekwekwa t'ayi kwefuru Ojejoje ikè; ghaaru iya azu; je akpuà ɛnya-ngwèja-ukfuru odo; ngwèja-nri; m'ò bu ngwèja odo; gbe haa ɛnya-ngwèja Ojejoje, bu Nchileke ayi ono, nò l'ifu ulo-ékwa iya ono."

³⁰ Tò dù iya bu; Finehasu, bu onye achijeru Nchileke eja; mę ndu ishi ndu Ízurèlu, bu ephe bu ndu ishi, shitsua l'unwunna ndu Ízurèlu anuèbe iphe ono, ndu ikfu Rúbenu; ndu ikfu Gádu; mę ndu ikfu Manásẹ kfuru ono; ẹhu atsoo ephe ẹna. ³¹ Ya ndono; Finehasu Eliyéza asu ndu Rúbenu; ndu Gádu; mę ndu Manásẹ: "Ntanu bẹ ayi maru lẹ Ojejoje nọo swiru ayi; kẹ l'unu te mebyidu ekemu Ojejoje. Nta-a bẹ unu dzofuwaru ayibe ndu Ízurèlu t'ẹ b'ò dù iphe Ojejoje e-me ayi." Eliyéza, bu nna Finehasu bu onye achijeru Nchileke eja.

³² To dù iya bu; Finehasu Eliyéza, bu onye achijeru Nchileke eja; mę ndu ishi ono eshi l'alì Gíledu ẹke ephe lẹ ndu ikfu Rúbenu; mę ndu ikfu Gádu shi nọdu ndzuko ono lasha Kénanu; je akọru ndu Ízurèlu ẹge ephe jeru iya. ³³ Ẹhu atsoo ndu Ízurèlu ntumatu; l'èphe nutsuaru ege ephe jeru iya. Ndu Ízurèlu abya ajaa Nchileke ajaja. Ephe ekfubuhu kẹ oje otso ndu ikfu Rúbenu; mę ndu ikfu Gádu ogu; mbu ogu, ephe shi rukota ẹhu t'èphe je emebyishia alì ndu ikfu Rúbenu; mę kẹ ndu ikfu Gádu.

³⁴ Ndu ikfu Rúbenu; mę ndu ikfu Gádu abya eworu epha gua ɛnya-ngwèja ono. Iphe, ephe guru iya bu: "Iphe, agbaru ayi ekebe lẹ Ojejoje bu Nchileke."

23

Ekpe, Jóshuwa eke anu ndu Ízurèlu

¹ A nonyapowaru lẹ Ojejoje metsuaru; ẹhu adu ndu Ízurèlu agu l'ẹka ndu ohogu ephe, gbaru ephe mgburumburu; teke ono bẹ Jóshuwa kahawaru akahu; ogurennya iya aduwa nshinu. ² Yo kua ndu Ízurèlu l'èphe ha. O kuru ndu bu ogurennya ephe; mę ndu ishi ephe; ndu ikpe yèlè ndu odo, onu eru l'okfu; su ephe: "Nta-a bẹ ya kahawaru; ogurennya iya ahawa nshinu. ³ Unu gudewa ɛnya unu phua iphemiphe obule, Ojejoje, bu Nchileke unu meru iphe bu mbakeshi ono l'okfu ẹhu unu. O bu Ojejoje ono, bu Nchileke unu ono bu onye lu-chitaru unu ogu. ⁴ Unu nyatakwa ege ya gude washaru unu alì iphe bu mbakeshi ndu ophu, e ta alutadua l'ogu; mę alì ndu onanu, ya lutawaru ono; mbu alì ono, nọ lẹ mgbaku Ẹnyimu Jòdanu yèlè Oke Ẹnyimu, nọ l'uzo ɛnyanwu-ariba ono. ⁵ O bu Ojejoje, bu Nchileke unu l'onwiya bẹ a-chifu ephe l'alì ono. Oo-nwufu ephe l'alì ono; unu anata iya ephe; bu iya bu ege Ojejoje, bu Nchileke unu kweru unu ukwa iya.

⁶ "O buphu t'okpoma shia unu ike; ɛnya erua unu alì t'unu meje ekemu ono, e deru lẹ Ẹkwo Ekemu Mósisu ono. Unu ba ahakwa iya; melahaa iphe odo. ⁷ T'ẹ b'ò dukwa iphe, unu l'èphe e-je emegba; mbu iphe bu mbakeshi ndu ophu bunyabe unu. Unu ba akpo-kujukwa agwa ephe; ophu unu 'egudejekwa ephe ria angu. Unu be ejejekwaru ephe ozi; ophu unu 'abajekwaru ephe eja. ⁸ O bu Ojejoje, bu Nchileke bẹ unu a-chiru ẹka kwẹ; ege unu shi teke ẹ ta madu kwetata jeye nta-a.

⁹ “Ojejoje chishiru unu iphe bu mbakeshi, hatsua nshinu; shihu ike. Keshinu ono jeye ntau-a ta dubua iphe bu mbakeshi ono ophu dujeru ike gbaberu unu. ¹⁰ Onye lanu l’ime unu aduje ike chikashia unu madzu ebo l’ukporo madzu iri; kele Ojejoje, bu Nchileke unu anoduje aluru unu ogu ege o kweru unu ukwa iya. ¹¹ Oo ya bu; t’anya rukwaa unu ali t’unu yeru Ojejoje, bu Nchileke unu obu.

¹² “Olobu; o -buru l’unu nonyaaru; ghaaru iya azu; unu le mbakeshi ndu owaa, a lu-phodoru-wa bya atugbabe; buru nanu; m’o kwanu l’unu l’ephe wataru olugba nwanu; wata omegba iphemiphe obule; ¹³ unu makwaru amaru le Ojejoje, bu Nchileke unu ta achifuhekwaru unu iphe bu mbakeshi ono. Iphe, e-gbe mechia nu bu l’ephe a-buru igbudu t’upyabe unu; buru onya hata unu. Ephe a-buru echachi, ee-gude ahun unu ahun; buru ogvu; turu unu l’anya gbururu jeye teke unu a-chiko buru kpurupyata l’egiri ali ono, Ojejoje, bu Nchileke unu nuru unu ono.

¹⁴ “Nta-a be oge nka-ezekuna nk’iya ruwaru, bu iphe duru ndiphe l’ephe ha. Unu gudewa obu unu; me uche unu maru l’e to dudu egiri iphe ono, Ojejoje, bu Nchileke unu kwekotaru unu ukwa iya ono, nweru ophu e to medu. O tukowa ukwa ono l’o ha mekota. E to dudu m’oo nanu, o haru. ¹⁵ Ole o kwaphu ege ono, iphe, bu iphe, du mma, Ojejoje, bu Nchileke unu kwekotaru unu ukwa iya vukotaru ono; bukwaphu ege iphe, du eji ono, Ojejoje nmaru unu okwa iya ono a-vukota; jeye teke oo-me unu; unu aburu kpurupyata l’egiri ali-a, o nuru unu-a; ¹⁶ m’o buru l’unu dakaru ekemu, no l’ogba-ndzu ono, unu le Ojejoje gharu ono. O -buru l’unu je ejelaaharu agwa ozi; balaaharu iya eja be Ojejoje a-nubekwaru unu oke ehu-eghugu iya. E to dukwa ege unu a-no-bebe; unu aburu kpurupyata l’egiri ali ono, Ojejoje nuru unu t’unu buru ono.”

24

Ojejoje nwenkinyi iya be ayi a-nodu ejeru ozi

¹ Ya ndono; Jóshuwa abya ekukoo ikfu ndu Izurelu kparamu; ephe edzukoo le Shékemu. Yo bya ekukoo ndu, bu ogurennya; ndu ishi; ndu ikpe; me ndu, notsua l’okwa le Izurelu; ephe edzua l’ifu Nchileke.

² Jóshuwa asu ndu ono l’ephe ha: “Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu suru: ‘Le teke ndiche; be nna unu oche phe jeye le Téra, bu nna Ébirihamu; me Nah; shi buru le azu Enyimu Yufurétusu azu iya ophu; l’abaru agwa eja. ³ Obenu le yebe Ojejoje dufutaru nna unu, bu Ébirihamu l’ali ono, no l’azu enyimu azu iya ophu ono; duta iya; yo jephekota ali Kénanu l’o ha; ya abya emee ya; yo nweru unwu l’igwe. Ya nuru iya Áyizaku; ⁴ Áyizaku amuta Jékopu yele Iso. Ya eworu ali ugvu Séyi nu Iso; obenu le Jékopu; yele unwu iya laru Íjiputu.

⁵ “ Ya ezia Mosisu; me Eronu; bya egude ephe mee te iphe-ehuka dakfuta ndu Íjiputu; shi ege ono dufuta unu l’eke ono. ⁶ Teke ya shi le Íjiputu dufuta nna unu phe be ephe ruru eze enyimu; ndu Íjiputu egudewa ugbo-inya; me ndu agbaru iya inya l’achi ephe. Ephe achia ephe jeye le Eze Enyimu Uswe. ⁷ Obenu le ndu Izurelu rakuru Ojejoje; yo wota ochi gude dokahu nna unu le ndu Íjiputu. Ya mee eze enyimu ono; yo bya ekpua ephe; rigbushikota ephe. Unu egude enya unu phukota iphe meru ndu Íjiputu. E metsua; unu eburu l’echi-egu noo ntumatu.

8 “Ya duru unu jeye unu abata l'alì ndu Amòru, bu ndu shi buru l'uzo ɛnyanwu-ahata ɛnyimu Jòdanu. ɛphe abya etso unu ogu. Ya eworu ɛphe nu unu; gbushia ɛphe; unu anaa ɛphe alì ɛphe; yò buru nk'unu. ⁹ Teke ono, Balaku Zipo, bu eze ndu Móabu rukotaru ɛhu t'ò bya etso ndu Ízurèlu ogu ono; b'ò ziru t'e je ekuaru iya Bèlamu Beyò t'ò bya atua unu onu. ¹⁰ Obenu lè ya ta ngaduru Bèlamu nchi. Oo ya kparu iphe, o wataru unu ogoru onu; o -gò-gee ya; yò gòkwase iya. Ya eshi ɛge ono nafuta unu l'èka iya.

11 “Tò dù iya bu; unu adaa ɛnyimu Jòdanu; bya erua Jérìko. Ndu Jérìko etso unu ogu, bu iya bu ɛge ndu Amòru; ndu Pérezu; ndu Kénanu; ndu Hetu; ndu Gigashi; ndu Hevu; mɛkwaphu ndu Jèbusu tsokwaruphu unu. Obenu lè ya nwuru ɛphe nu unu. ¹² Ya ziru evu-enyi; yo vuta uzo je achishiaru unu ɛphe; mbù je akpaa lè ndu eze labù, shi achì ndu Amòru. Alù-gbu, unu lù-gburu ɛphe te shikwa l'ogu-mbeke unu; m'ò bu l'akfù unu. ¹³ Ya nùru unu alì, unu te sedu ɛza iya; nu unu mkpukpu, unu te gudedu ɛka unu kpua. Unu eburu iya; l'eri iphe, shi lè mgbo vayinu, unu ɛ ta kòdu; l'eri iphe, shi l'oshi olivu, unu te eyedu.’

14 “Nta-a kwa t'unu tsuje Ojejoje egvu; unu egude ire-lanù l'abaru iya ɛja. Unu tufashikota nte, nna unu oche phè shi agwajè l'azù ɛnyimu Yufurétusu azù iya ophu; mɛ ophu ɛphe shi agwajè l'alì Íjiputu; wata ojeru Ojejoje ozi. ¹⁵ Oke; o -buru l'o jeru Ojejoje ozi dù unu ɛji; oo ya bu; t'unu hata onye ophu unu a-nòdu ejeru ozi ntanù-a. O -buru agwa, nna unu oche phè shi baaru ɛja l'azù ɛnyimu; unu ahata iya. O -buru agwa kè ndu Amòru, bu ndu ophu shi buru l'èke-a, unu bu-a; unu ahata iya. Obenu lè yèbe Jóshuwa yèle ndibe iya l'ɛphe ha kwa Ojejoje bè ɛphe a-nòdu ejeru ozi.”

16 Ndu Ízurèlu achìko zua; sù: “Tuswekwa! Tè Nchileke be ekwekwa t'ɛphe haa Ojejoje; balahaaru agwa odo ɛja. ¹⁷ O bu Ojejoje, bu Nchileke gèdegède, bu iya dufutaru ɛphe; mɛ nna ɛphe oche phe lè Íjiputu; ɛke ayi shi buru ohu. O meshikotaru iphe, dù biribiri, ɛphe gude ɛnya ɛphe phukota. O bu iya gbichikotaru ɛphe l'èka iphe bu mbakeshi, ɛphe swekotaru teke ɛphe nò l'ije. ¹⁸ O bu Ojejoje chifukotaru ɛphe iphe bu mbakeshi; mbù jeye lè ndu Amòru-a, shi buru l'alì-a. O kwa iya bu l'ɛphebedua l'onwèphe bukwapu Ojejoje bè ɛphe a-nòdu ejeru ozi; kè l'oo ya bu Nchileke ɛphe.”

19 Jóshuwa asù ɛphe: “Unu ta adukwa ike ojegheru Ojejoje ozi; kè l'ò bu Nchileke, dù nsò; bukwaruphu Nchileke, èko okopho. ɛ tò hakwa unu kè mmanu; mɛ unu kwefuru iya ikè; mee iphe, dù ɛji. ²⁰ O -buru l'a nonyaaru; unu ahaa Ojejoje balahaaru agwa ɛja bè oo-ghakwa aghagha; wolataru unu ntakfuru; mee unu; unu achìhu; mbù l'o metsuaru unu ohuma ono.”

21 Obenu lè ndu Ízurèlu sùru Jóshuwa: “Waawa; l'ɛphe a-nòdu-a abaru Ojejoje ɛja.”

22 Ya ndono; Jóshuwa asù ɛphe: “Unu bukwaru onwunu ndu ekebe; l'unu hataru l'unu a-nòdu abaru Ojejoje ɛja.”

ɛphe atuko zua gbèregbede; sù: “Iye-e; l'ɛphe buwaru onwèphe ndu ekebe.”

23 Jóshuwa asù ɛphe: “Nta-a bukwa t'unu tuko agwa unu foshikota; chiru obu unu yee l'èke Ojejoje, bu Nchileke kè ndu Ízurèlu nò.”

²⁴ Ndu Ízurèlu azua mgbede; su Jóshuwa: “L’ephe a-nòdu abaru Ojejoje eja; l’anuru iya okfu.”

²⁵ Yò buru mbòku ono bẹ Jóshuwa yẹle ndu Ízurèlu gbaru ndzụ. Jóshuwa anòdu lẹ Shékemu l’ẹke ono tụa ekemu doberu ephe; tuaru ephe nsò, ephe a-nòdu etso. ²⁶ Jóshuwa abya atuko iphemiphe obule ono dekota l’ekwo ekemu Nchileke; bya apata mkpuma, ha nshinu gvube l’ukfu achị, nọ l’iku ẹke, Ojejoje doberu nsò.

²⁷ Yò gvubetsua ya; su ndu Ízurèlu l’ephe ha: “Unu phukwa! Mkpuma-a a-nòdu agba ayi ekebe. Iphe, bu iphe, Ojejoje kfuru ayi b’ò nukotakwaru. O -buru l’e megeeru; unu te emeheru Ojejoje ire-lanụ; bẹ mkpuma ono a-gbakwa unu ẹjo ekebe!”

Anwuhu Jóshuwa

²⁸ Ya ndono; Jóshuwa ahaa ephe; onyenonu alashia l’ẹke a wẹru iya.

²⁹ E metsulephu iphemiphe obule ono; Jóshuwa Nunu, bu nwozi Ojejoje anwuhu l’ọ gbatsuaru ukporo afa ise l’afa iri. ³⁰ E lia ya l’ẹke a wẹru iya alị lẹ Timinátu Séra l’alị ugvu ndu Ífuremu; l’uzo isheli ugvu Gaashị.

³¹ Ndu Ízurèlu abakotaru Ojejoje eja lẹ teke ono, Jóshuwa nọ ono; mẹ teke ndu bu ọgurennya, kkpuru iya nụ nọkwadu ndzụ; mbụ ndu gude ẹnya ephe phua iphemiphe obule ono, Ojejoje mekotaru ndu Ízurèlu ono.

³² Okpu Jósefu, ndu Ízurèlu shi lẹ Íjiputu chiru; bẹ ephe liru lẹ Shékemu lẹ mkpawaru alị, Jékọpu zuru unwu Hamọ, bu nna Shékemu ukporo mkpọla-ọcha ise. Ẹke ono mekocharu buru alị ndu ikfu Jósefu.

³³ Eliyéza Ẹronu anwuhu; e lia ya lẹ Gibiya, bu ẹke a wẹru nwatibe iya, bu Finehasu alị l’alị ugvu ndu Ífuremu.

Ndu Ikpe

Ndu Ízurelu etso ndu Kénanu ophu phòduru nù ogu

¹ Jóshuwa anwùhutsulephu; ndu Ízurelu eje akpata Ojejoje ishi; t'èphe maru ndu ikfu ophu e-vutaru èphe ụzo je etso ndu Kénanu ogu.

² Ojejoje asụ èphe: “L'ò bụ ndu Júda e-je. Lẹ ya wowaru alì-a ye èphe l'èka.”

³ Ndu Júda abya asụ ndu Símiyónu, bụ unwunne èphe: “Unu bya t'ayi jeru ndu Kénanu, bu l'alì onó, e keru nù ayi onó ogu. Teke e metsuaru; ayìbedua etsokwaruphu unu t'ayi je alùta èke ophu e keru nù unu.” Tò dụ iya bụ; ndu ikfu Símiyónu ekwe; tsoru èphe; èphe ejeshia. ⁴ Ya ndono; ndu Júda egbeshi jeshia ogu onó. Ojejoje eworu ndu Kénanu; mę ndu Pérézu ye èphe l'èka; èphe egbua èphe ụkporo ụnu madzụ l'ụnu madzụ ise* lẹ Bèzeku. ⁵ O bụ l'èke onó bę èphe phuru Adoni-Bèzeku lẹ Bèzeku; tso iya ogu. Èphe alụ; lùta ndu Kénanu; mę ndu Pérézu. ⁶ Adoni-Bèzeku eye ọkpa l'òso; èphe achia ya gude; bushia ya ezeke-èka; mę ezeke-ọkpa. ⁷ Adoni-Bèzeku asụ: “Ụkporo ndu eze ẹto lẹ ndu eze iri, e bushiru ezeke-èka; mę ezeke-ọkpa shi atụtuje ẹkpu-utara, adashì lẹ mkpuli okpokoro mu teke mu eri nri. Nta-a bę Nchileke akfụwa mu ụgwo iphe, mu meru èphe.” Tò dụ iya bụ; èphe akpuru iya jeshia Jerúsalemu èke ọ nọdu nwùhu.

Ndu Júda aluta Jerúsalemu; mę Héburonu

⁸ Ndu Júda eje ogu lẹ Jerúsalemu; lùta iya. Èphe egude ogu-mbẹke gbufu mkpụkpu onó; nwuru ọku ye iya. ⁹ E metsua; ndu Júda awụkwaruphu jekfushia ndu Kénanu ndu ophu bu l'alì ugwu; ndu ophu bu l'echi-ẹgu l'ụzo ohuda; mę ndu ophu butsua l'alì ọkpa-ugwu l'ụzo enyanwu-arìba ogu.

Ọtuniyelu aluta mkpụkpu Débi (Jós 15:13-19)

¹⁰ Ndu Júda eje etso ndu Kénanu ophu bu lẹ Héburonu ogu; lụ-gbua ndu Sheshayi; ndu Ahimanu; mę ndu Talumayi. Iphe, e shi ekuje Héburonu bụ Kiriyatu Aba.

Ọtuniyelu aluta mkpụkpu Débi (Jós 15:13-19)

¹¹ Èphe eshi l'èka onó; wuru jeshia je etso ndu bu lẹ Débi ogu. Iphe, e shi ekuje Débi bụ Kiriyatu Sefa. ¹² Ya ndono; Kálẹbu asụ: “L'onye duru ike je etso ndu Kiriyatu Sefa ogu; mekputa èphe; bę ya e-de ada iya, bụ Akusa t'ọ lụa.” ¹³ Tò dụ iya bụ; nwunne Kálẹbu k'iru-alì, bụ Ọtuniyelu Kenazu; eje alụa mkpụkpu onó; lùta iya. Kálẹbu edee ya ada iya onó; mbụ Akusa; yọ lụlahaa. ¹⁴ Yo be ujiku lanụ; Akusa asụ nji iya t'ọ kfulu Kálẹbu, bụ iya bụ nna iya t'ọ bee ya alì. Akusa abya enyizita l'eli nkakfụ-igara, ọ nọ; Kálẹbu ajì iya; su: “?Nanụ ẹge ọ dụ?” ¹⁵ Yọ sụ iya: “Tẹ ya rónua ngu iphe. Keshinu ophu ì nuru iya alì l'ụzo ohuda; nufunua alì l'èke ọgba-mini nọtsua.” Tò dụ iya bụ; Kálẹbu abya anụ iya ọgba-mini k'eli; mę k'alì.

*

1:4 1:4 Iphe ọ bụ bụ 10,000.

Ogu adaru ndu Júda; me ndu Bénjaminu

¹⁶ Tò dù iya bụ; onye Kenu, bụ ndu eri nna nyee Mósísu eshi lẹ Ndu Nkfu, bụ iya bụ Jéríko; ephẹ lẹ ndu Júda awufuta; jeshia echí-egu Júda l'uzo ọhuda; l'iku Aradu; je eburu l'ẹke ono. ¹⁷ Ya ndono; ndu Júda; me ndu Símiyọnu, bụ unwunne ephẹ atugbabe je etso ndu Kénanu ọphu bu lẹ Zefatú ọgu; lụ-gbua ephẹ; mee mkpukpu ono; yọ Kéhanu. E kulahaa mkpukpu ono Homa† ¹⁸ Ndu Júda lütakaruphu Gáza; Ashikelonu; Ékuronu; me iphe, bụ ali, notsua ya nụ. ¹⁹ Ojejoje anodu swiru ndu Júda; ephẹ alua ọgu ono; nakota ali ndu ọphu bu l'ugvu ugvu. Ndu ọphu bu lẹ nsuda nsuda be kporu ephẹ l'achishi; kele ndu onanu be nweshiru ugbo-inya igwe. ²⁰ Mkpukpu Héburonu b'e keru nụ Kálebu; kele Mósísu kwehawaru iya ukwa lẹ ya a-nụ iya ẹya. Tò dù iya bụ; Kálebu abya achishia unwu Anaku ẹto, bu l'ẹke ono. ²¹ Ọbule ndu Bénjaminu ta dudu ike chifu ndu Jebusu, bu lẹ Jerúsalemu. Ndu Bénjaminu; me ndu Jebusu atuko bua eghirigha lẹ Jerúsalemu jerua ntanu ọwaa.

Ndu Ifuremu; me ndu Manase aluta Bételu

²² Tò dù iya bụ; ndu onu-ulo Jósefu egbeshi jekfushia ndu Bételu ọgu. Ojejoje anodu swiru ephẹ l'ọgu ono. ²³ Yo nweru unwoke, ephẹ zifuru t'ephe je ngge lẹ Bételu ono. Iphe, e shi eku Bételu bụ Luzu. ²⁴ Ya ndono; ndu ono erudelephu; bya aphụ nwoke, shi lẹ mkpukpu ono alufuta; ephẹ asụ iya: "Byiko koshinu ayi ẹke ayi e-shi bahụ lẹ mkpukpu-a; l'ayi e-mekwa ngu-a ọhuma." ²⁵ Ya ndono; yo koshi ephẹ ọzo, eeshije abahụ lẹ mkpukpu ono. Ephẹ etso ndu mkpukpu ono ọgu; gude ọgu-mbeke gbufu ephẹ. Onye ephẹ haru bụ nwoke ono, koshiru ephẹ ọzo, ephẹ shiru bahụ lẹ mkpukpu ono; me ndibe iya l'ephe ha. ²⁶ Tò dù iya bụ; nwoke ono akwafu lasha l'ali ndu Hetu; notu l'ẹke ono meta mkpukpu, o kuru Luzu. Yọ buru iphe ono b'ọ za jeye ntanu.

Ọha, ndu Ízurelu ta chifudu

²⁷ Obenu lẹ ndu Manase ta chifudu ndu Bétu-Shanu; ndu Ténaku; ndu Dọ; ndu Ibulamu; ndu Megido; me unwu mkpukpu ọdo, bupheru mkpukpu ndu ono mgburumgburu; kele ndu Kénanu be kweru ikpokponyi l'ali ono. ²⁸ A nonyaa; ndu Ízurelu abya aka ndu Kénanu ẹkuku; dzulahaaru ephẹ ozi mkpo-nyi-ẹnya. Obenu l'ephe ta dudu ike chifu-gee ndu Kénanu l'ẹke ono.

²⁹ Ndu Ifuremu ta dukwaphu ike chifu-gee ndu Kénanu ọphu bu lẹ Géza. Ndu Ifuremu; me ndu Kénanu atuko bua eghirigha l'ẹke ono.

³⁰ Ndu ke Zébulonu ta dukwaphu ike chifu-gee ndu Kénanu ọphu bu lẹ Kitiyonu; me Nahalolu. Ephẹ lẹ ndu ono abya ebua eghirigha. Ephẹ edzulahaaru ndu ke Kénanu ozi mkpo-nyi-ẹnya.

³¹ Ndu ke Ásha ta dukwaphu ike chifu-gee ndu Akọ; ndu Sayidonu; ndu Ahulabu; ndu Akuzibu; ndu Hẹluba; ndu Afiku; me ndu Rehobu. ³² Ndu Ásha ephẹ lẹ ndu Kénanu, bu l'ali ono ajiko bua eghirigha; kele ndu Ásha ta chifu-gude ephẹ l'ẹke ono.

³³ Ndu Náfutali ta dukwaphu ike chifu-gee ndu Bétu-Shemeshi; ndu Bétu-Anatu; me ndu Náfutali. Ephẹ lẹ ndu Kénanu, bu l'ali ono ajiko bua eghirigha. Ọbule ndu Betu-Shemeshi; me ndu Betanatu jelahaaru ephẹ ozi mkpo-nyi-ẹnya.

† 1:17 1:17 Iphe, Homa bụ bụ "Achihu",

³⁴ Ndu Dánu bẹ ndu Amọru nwularu azu; chíru ẹphe ye l'alí ugvu ono; jịka t'ẹphe ba wu-kfuta ẹphe lẹ nsuda. ³⁵ Ndu Amọru ekebe l'ẹphe bufutaje l'ugvu Heresu; mẹ mkpukpu Ajalonu; Shalubimu. Obenu lẹ ndu eri Jósefu byaru bya awụpyabe ẹphe; ka ẹphe ẹkuku; mee ndu Amọru; ẹphe ejelahaaru ẹphe ozi mkpọ-nyị-nya.

³⁶ Ókè-alí ndu Amọru shi l'ugvu Akpí bya eswee Sela tughua.

2

Ojosi Ojejoje abaru ndu Ízurelu mba

¹ Yo be ujiku lanu; ojosi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje eshi lẹ Giligalu byatashia Bokimu bya asu ndu Ízurelu: "Ya dufutaru unu lẹ Íjiputu; duru unu ye l'alí ono, ya riburu nna unu phẹ nte lẹ ya a-nu ẹphe ono; su: 'Lẹ ya ta adakadu ndu ono, yele unu gbaru ono; ² ọphu 'o dukwa ndu alí ono, unu l'ẹphe a-gba ndu. T'unu gbe tuko-chia ẹke ẹphe anọduje agwa iphe chikposhia.' Obenu l'unu dakaru iphe ono, mu kfuru unu ono. ?Nanu ege o du? ³ Iphe ya ekfuru unu nta-a bẹ lẹ ya ta achifuhekwaru unu ndu ono. Ẹphe a-buru unu aghamehu; unwu agwa ẹphe aburu onya; hata unu."

⁴ Ojosi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono ezigelephu ndu Ízurelu ozi ono; ẹphe atua uzu-ẹkwa. ⁵ Ya ndono; ẹphe agube ẹke ono Bokimu.* Ẹphe anọdu l'ẹke ono chíaru Ojejoje eja.

Anwuhu Jóshuwa

⁶ Jóshuwa asutsua ẹphe t'ẹphe la. Ẹphe agbakashihu. Onyenonu; yo lashia ẹke a wẹru iya alí. ⁷ Ndu Ízurelu bakotaru Ojejoje eja teke Jóshuwa nọ ndu; mekwaphu l'oge ndu bu ọgurenya Ízurelu ndu ọphu nonu lẹ Jóshuwa nwuhutsuaru; mbu ndu onanu, phukotar iphe, du biribiri, Ojejoje meshiru ndu Ízurelu ono. ⁸ Nwozi Ojejoje; mbu Jóshuwa Nunu nọru ọkporo afa ise l'afa iri b'ọ nwuhuderu. ⁹ Ẹphe elia ya l'ẹke o kwataru ufu lẹ Timinatu Heresu, nọ l'alí ugvu Ífuremu l'uzo isheli ugvu Gaashi. ¹⁰ Ya ndono; ọgbo onanu anwushihugetsua; lakfu ndiche ẹphe; ọgbo ọdo evufuta, bu ndu ẹ-ta madu Ojejoje; ẹphe ta ma iphe ono, Ojejoje meshiru ndu Ízurelu ono.

Ndu Ízurelu haru Nchileke; gwalahaa nte

¹¹ Tọ du iya bu; ndu Ízurelu abya emechishilaha Ojejoje ẹnya; wata ọbaru Bálu eja; ¹² mbu; paru Ojejoje, bu Nchileke nna ẹphe oche, bu onye dufutaru ẹphe l'alí Íjiputu haa. Ẹphe etsoru iphe bu nte ndu buphe ẹphe mgburumburu gwalaha. Ya ndono; ẹphe emee iphe eghulaha Ojejoje eghughu; ¹³ ke l'ẹphe paru ọbaru iya eja ha; balahaaru agwa Bálu mẹ Ashitoretu eja. ¹⁴ Tọ du iya bu; Ojejoje egude ẹhu-eghughu iphe ono nwuru ndu Ízurelu nu ndu o-lua-olaa; ẹphe alua ẹphe alulu. Yo nwuru ẹphe nu ndu ọhogu ẹphe, bupheru ẹphe mgburumburu, bu ndu ẹphe ta dudu ike gbaberu. ¹⁵ Yo buje iphe bu teke ndu Ízurelu jeru ọgu; yo paru ẹphe haa; e mekputa ẹphe; bu iya bu ege o ribuhawaru nte lẹ ya e-me ẹphe. Iphe ono emee; ẹphe anọdu l'oke iphe-ẹhuka.

¹⁶ Tọ du iya bu; Ojejoje emee; yo nweru ndu ikpe, bu ndu byaru bya adzofuta ẹphe l'ẹka ndu ọ-lua-olaa ono, shi alu ẹphe alulu ono. ¹⁷ Obenu

* 2:5 2:5 Iphe Bokimu bu bu "uzu-ẹkwa".

l'èphe ta ngaduru ndu ikpe ono nchi; tsoleru-a l'afarushi onwèphe; l'omara-ali, dugbaa iche iche. Èphe agbado okpa ono, nna èphe oche tsoru ono; mbu nna èphe oche phè ono, mekotaru iphe, Ojejoje turu èphe l'ekemu ono. ¹⁸ Iphe bu teke Ojejoje meru tẹ ndu Ízurelu nweru onye ikpe; b'è too dehaedu iya èka. Oogudeje onye ikpe ono dzofuta ndu Ízurelu l'èka ndu ohogu èphe. O bu onye ikpe ono; bẹ oogudeje dzoo èphe gbururu jeye teke onye obu a-nò-bebe. Ojejoje emejeru èphe ège ono kẹ l'imiko èphe egudeje iya l'ude èphe, atsu l'èka ndu akpa èphe èhu; mẹ l'èhu, èphe emerushi èphe. ¹⁹ Yoo bujelephu teke onye ikpe ono nwhuru; èphe aghakòbe tsolahaà ọzo, ka ophu nna èphe tsoru èji; gwalahaà nte; balahaaru iya èja. Èphe ajika oha iphe, du èji èphe eme; jika l'èphe ta hadu okwefuru Ojejoje ikè. ²⁰ Yò buru iya bu l'iwe ewelahaà Ojejoje l'èke ndu Ízurelu nọ; yò sụ: "Keshinu ophu ndu-a dakaru ndzu ono, mu gbaru doberu nna èphe oche ono; èphe ta nuru mu okfu; ²¹ bẹ mu ta achifuduru èphe iphe bu mbakeshi ono, Jóshuwa chifuphodoru b'ò nwuhuderu ono. ²² Mu e-gude èphe daedu ndu Ízurelu tẹ mu maeduru; ?èphe e-tsoru-a ọzo mu ège nna èphe oche tsoru; tọ bu l'èphe te etsodu." ²³ O bu iya kparu iphe Ojejoje haru iphe bu mbakeshi ono l'èphe ha; tọ chishi èphe; ophu o mekwanu tẹ Jóshuwa mekputa èphe.

3

Mbakeshi, Ojejoje ta chishiduru ndu Ízurelu

¹ Qwaa bu mbakeshi, Ojejoje haru tẹ ya gude daedu ndu Ízurelu l'èphe ha; mbu ndu ophu ta phudu ogu l'ali Kènanu. ² Iphe, kparu iya nu aburu t'ò gude iya kpò-ziaru ogo unwu Ízurelu ndu ophu è-ta mahadua k'ogu k'ogu. ³ Qwaa bu ndu mba obu: Ndu ishi ise, achi ndu Filisutayinu; ndu Kènanu l'èphe ha; ndu Sayidonu; mẹ ndu Hevu, bu l'ali Ugwu Lébanonu, shita l'ugwu Bálu-Hèmonu je akpaa lẹ Lebo-Hámatu. ⁴ Ojejoje haru èphe achishi t'ò gude èphe data ndu Ízurelu t'ò maru m'èphe e-meje iphe, o turu èphe l'ekemu ono, o shi l'èka Mòsisu tauru nna èphe oche ono. ⁵ Ndu Ízurelu; èphe lẹ ndu Kènanu; ndu Hetu; ndu Amoru; ndu Pérezu; ndu Hevu; mẹ lẹ ndu Jebusu buru eghirigha. ⁶ Ndu Ízurelu; èphe lẹ ndu ono alukolahaà nwanyi; shiwaphu ège ono tsoru ndu ono gwalahaà nte èphe.

Otuniyelu adzoo ndu Ízurelu

⁷ Ndu Ízurelu emee iphe, du Ojejoje èji. Èphe azahaà Ojejoje, bu Nchileke èphe; gwalahaà Bálu; mẹ Ashera. ⁸ Ojejoje ewelahaaru ndu Ízurelu iwe; k'ophu bu l'ò woru èphe ye l'èka Kushanu Rishatayimu, bu eze ndu Mesopotémiya. Ndu Ízurelu anọ eze ono l'èka afa esato. ⁹ Teke ndu Ízurelu rakuru Ojejoje b'ò meru Otuniyelu Kenazu, bu nwanne Kálebu kẹ nwata; yò bya adzofuta èphe. ¹⁰ Tọ du iya bu; Ume Ojejoje abya iya l'èhu; yò buru onye ikpe ndu Ízurelu; chiru èphe jeshia ogu. Ojejoje eworu Kushanu Rishatayimu, bu eze ndu Mesopotémiya ye iya l'èka; yò kapyabe Kushanu Rishatayimu ekuku. ¹¹ Yò buru iya bu lẹ nchi adu ndoo l'ali ono ukporo afa èbo teke Otuniyelu Kenazu nwhuru.

Ehudu adzo ndu Ízurelu

12 Tò dọ iya bụ; ndu Ízùrèlù abyakwa bya emee iphe, dọ Ojejoje ẹjì ọdọ. Yo mee Ẹgolonu, bụ eze ndu Móabu; yọ bya aka ndu Ízùrèlù ẹkuku. 13 Ya ndono; Ẹgolonu eje ekua ndu Amọnu; mę ndu Amalẹku; ẹphe etso ndu Ízùrèlù ọgu. Ẹphe alụa ndu Ízùrèlù; naa ẹphe mkpukpu Ndu Nkfụ. 14 Ya ndono; ndu Ízùrèlù anọ l'ẹka Ẹgolonu, bụ eze ndu Móabu afa iri l'ẹsato.

15 Tò dọ iya bụ; ndu Ízùrèlù araku Ojejoje ọdọ; yọ nụ ẹphe onye ọgbata, bụ Ehudu Gera, bụ onye ikfụ Bénjaminu. Ehudu bę eme ibyita. Ya ndono; ndu Ízùrèlù abya ezi Ehudu; yo gwota utu, ẹphe atuje anụ Ẹgolonu, bụ eze ndu Móabu t'ọ je anụ iya. 16 Tẹmanu Ehudu atugbude b'ọ baru ogu-mbeke, atsu nkọ ifu labụ, ha ogologo l'ọ bụ nkwo-ẹka lanụ; chibe l'utakfu ẹka-utara iya l'ime uwe iya gude jeshia. 17 Yo rua; bya egworu iphe ono nụ Ẹgolonu, bụ eze ndu Móabu. Ẹgolonu bụ onye okporokpo. 18 Ehudu anuebetsua ya iphe ono; bya edufu ndu vu iphe ono, ẹphe tutaru ono. 19 Ẹphe erua l'ẹke a pyishiru ntẹkpe lẹ Giligalu; yọ ghakọbe lashia azụ lẹ k'eze ono. Yo rua; je asụ eze: "Byiko; o nweru iphe, ya eme tẹ ya kfuru ngu l'edomi."

Eze ono asụ ndu ozi iya: "Unu gbeshi!" Tò dọ iya bụ; ẹphe egbeshi; wụkahu.

20 Ya ndono; Ehudu abya akpírita iya ntse l'ime mkpura ọlo-eli, jiru oyi, bụ ẹke eze ono nọ nkinyi iya; sụ iya: "L'ọ nweru ozi, Nchileke ziru, ya eme tẹ ya zia ngu." Ya ndono; eze ono egbeshi vudo evudo. 21 Ehudu eyewaphu ẹka-ibyita l'uwe iya miwaphu ogu-mbeke ono, o chiberu l'utakfu ẹka-utara iya phụ; sụ ya eze ono l'ẹpho. 22 Ogu-mbeke ono abagee ya l'ẹpho jeye l'ishi iya. Onunu ogu-mbeke ono eje ephee ya l'okpurukpu-azụ. Yọ kpọo Ehudu l'anmafuta. Akurepho iya atsushia. 23 Ehudu agu-chishikota ibo, nọ l'ọgbodo ọlo-eli ono; woru iya gbachishia. 24 Yọ latsua; ndu ejeru eze ozi eje aphụ lẹ mkpura ọlo-eli ono b'a gbachishiru agbachishi; ẹphe arịa l'ọo-bukwa l'ọ nọ lẹ mkpu ẹke ono, ẹjì oyi ono l'ẹje ụboku. 25 Ẹphe anọdu l'ẹke ono chee ya ẹge ono mehu maa; ọphu ọ dọdu. Ẹphe ewota igodo gbahaa ọzo ono; bya aphụ nnajiufu ẹphe ono; l'ẹke ọ daburu l'ọgbodo-ọlo ono; gbe nwuhuwanu anwuhu.

26 Yọ bụru teke ono, ẹphe nọ l'ẹche ono bę Ehudu pyofuru; shia ọzo ẹke ono, a pyishiru ntẹkpe ono; gbalaa lashia Séyira. 27 Yọ gbarua ẹke ono je anọdu l'alị ugwu Ífuremu; woru ụpyoku gbua. Ndu Ízùrèlù awufuta; wuru tsoru iya. Yọ vutaru ẹphe ọzo; 28 sụ ẹphe: "Unu tso mu; lẹ Ojejoje wookwaru ndu Móabu, bụ ndu ọhogu unu ye unu l'ẹka." Tò dọ iya bụ; ẹphe awuru tsoru iya. Ẹphe eje anọ-chishikota Ẹnyimu Jódanu, ẹke dukota bachara bachara, bụ ẹke eeshije gude ọkpa dafu Móabu; ọphu ẹphe ekwedu t'ọ nweru m'ọ bụ onye lanụ lẹ ndu Móabu ono a-dafu enyimu ono azụ iya ọphu. 29 Ẹphe egbua ndu Móabu ono iphe ruru ụkporo unu madzụ l'unu madzụ ise* teke ono; mbụ ndu bukota unwoke mkparawa; bụru ndu ọkphehu; to nwe m'ọ bụ onye lanụ, wafuru nụ. 30 Ndu Ízùrèlù aluta ndu Móabu mbọku ono; ẹphe aburu ndu nọ ndu Ízùrèlù l'ẹka. Yọ bụru iya bụ lẹ nchị adụ ndoo l'alị ono ụkporo afa ẹno.

Shamuga adzofuta ndu Ízùrèlù

* 3:29 3:29 Iphe ọ bụ bụ 10,000.

³¹ Onye, tsotaru Ehudu bụ Shamuga Anatụ. Shamuga Anatụ gude mgboro, e gude eche eswí chigbushia ndu Filisutayinu unu madzụ l'ukporo† madzụ iri. Yèbedua bukwapu onye ogbata ndu Ízurèlu.

4

Debóra; mę Baraku gbafutaru ndu Ízurèlu

¹ Ya ndono; Ehudu anwuhutsulephu; ndu Ízurèlu awatakwa ome iphe, dū Ojejoje ęji ọdo. ² Ojejoje enwuru ęphe nū Jabinu, bụ eze ndu Kėnanu, shi buru lę Házọ l'achi. Onye ishi ndu soja Jabinu bụ Sizéra, shi buru lę Haroshetu Hagoyimu. ³ Yọ buru okfu l'o nweru unu ugbo-inya ígwè ębo l'ukporo ugbo-inya ise b'o gude ukporo afa mgburumgburu kpa ndu Ízurèlu ęhu. Tọ dū iya bụ; ndu Ízurèlu echiku Ojejoje t'ọ gbaaru ęphe mkpu.

⁴ Debóra, bụ onye nkfuchiru Nchileke; bya aburu nyee Lapidotu bụ iya shi buru onye ikpe ndu Ízurèlu l'ogege ono. ⁵ Ẹke o shi anọduje ekpe ikpe bụ lę mkpuli Nkfụ Debóra, nọ lę mgbaku Ráma; mę Bételu l'alí ugwu Ifuremu. Yọ buru l'ęke ono bę ndu Ízurèlu e gudeje okfu, adaru ęphe nū bya t'o kpeshiaru ęphe. ⁶ Yo be ujiku lanu; Debóra ezia Baraku Abinowamu; yo shi lę Kedeshi, nọ l'alí ndu Náfutali byatashia. Yo rua; Debóra asụ iya: “Lę Ojejoje, bụ Nchileke kę ndu Ízurèlu ziru ngu t'í je Náfutali; mę Zébulonu; chita ukporo unu unwoke l'unu unwoke ise* yeru onwongu; t'unu shia uzo Ugwu Tábo. ⁷ Lę ya e-deta Sizéra, bụ onye ishi ndu soja Jabinu; yọ chita ugbo-inya; mę ndu soja iya gude bya ngu ogu lę Ęnyimu Kishonu. Ya e-woru iya-a ye ngu l'ęka.”

⁸ Baraku asụ Debóra: “Ya e-jekwa-a; m'ọ -buru l'ii-tsoru iya je. Ọ -buru l'ę tii tsodu iya eje; bę ya te ejekwa.”

⁹ Debóra asụ iya: “Ya e-tso ngu-a je. Ọ bụ l'ugvù, tso iya nū ta abuhakwa nke ngu. Ishi iya aburu l'ọ kwa nwanyi bę Ojejoje e-me; yo gude Sizéra.” Ya ndono; Debóra ekwe; tsoru Baraku; ęphe ejeshia Kedeshi, ¹⁰ bụ ęke Baraku kukoru ndu Zébulonu; mę ndu Náfutali; ęphe edzua. Ukporo unu madzụ l'unu ise bę tso iya je; Debóra tsokwa iya phu.

¹¹ Ya ndono; Heba, bụ onye Kenu bę haru ndu Kenu ibe ęphe l'ęke ęphe nọ; je eworu ọlo-ékwa iya gvube l'ukfu achi, nọ lę Zanimu l'iku Kedeshi ntse. Ndu Kenu bụ eri Hobabu, bụ nwunne nyee Mósisu. ¹² A bya ekfuaru Sizéra lę Baraku Abinowamu bę nọkwa lę Ugwu Tábo; ¹³ Sizéra achikotawaphu ukporo unu ugbo-inya ígwè iya ębo l'ukporo ugbo-inya ígwè ise; mę unwoke, yele iya nọ l'ęphe ha; shi lę Haroshetu Hagoyimu jeshia lę Ęnyimu Kishonu.

¹⁴ Ya ndono; Debóra asuwaphu Baraku: “Ọ bụ ntanụ bę Ojejoje e-woru Sizéra ye ngu l'ęka. Ojejoje vutaakwaru ngu uzo.” Ya ndono; Baraku yele ukporo unu ndu soja ębo l'ukporo ndu soja iri ono eshi lę Ugwu Tábo nyizita. ¹⁵ Ọ bukwaada ogu, Baraku yele ndu soja iya etso Sizéra; Ojejoje egude ogu-mbeke; mee Sizéra; yele ugbo-inya iya; mę ndu soja iya; ęphe agbahu gharaghara. Sizéra akfufuta l'ugbo-inya iya gude okpa rebe oso. ¹⁶ Baraku achia ndu soja Sizéra; mę ugbo-inya ęphe ejerua Haroshetu Hagoyimu. ęphe ajiko ndu soja iya l'ęphe ha gwọo ogwo ine; to nwe m'ọ bụ onye lanu, wafuru nū.

† 3:31 3:31 Iphe ọ bụ bụ 600. * 4:6 4:6 Iphe ọ bụ bụ 10,000.

Jeyelu egbu Sizera

¹⁷ Ya ndono; Sizera egude okpa gbaa gbarua ulo-ekwa Jeyelu, bu nyee Heba ke Kenu. Ishi iya aburu le Jabinu, bu eze ndu Hazo be yele ndu Heba ke Kenu no le nchi-odoo. ¹⁸ Jeyelu aphule iya phu l'eke o gba abya; gbakfubeshia ya; su iya: "Bata abata; onye nwe mu nu! Bata abata; ba atsushi egvu!" To du iya bu; yo bya abahu ze-zita. Yo bya eworu ekwa kpube iya. ¹⁹ Yo su iya: "Byiko; ke mu nu mini." Yo je ekpuhaa iphe, ooyeje mini era-eswi; gbata iya chebe iya. Yo bya eworu ekwa kpuchitakwa iya phu. ²⁰ Yo su nwanyi ono: "Vudo l'onu-oguzo; o -nweru onye jiru ngu: 'M'o nweru onye no l'eke-a?' sukwa iya: 'Waawa!' "

²¹ Obenu le Jeyelu, bu nyee Heba gbe wota nggu, o gude kpobe ulo-ekwa iya; wota ongu; pyaa apyaya jekfushia Sizera l'eke o ze l'eku mgbenya l'eke ike gvuru iya; gude ongu ono kpoo ya nggu ono l'ishi-nchi jeye yo je anguru l'ali. Yo nwuhu. ²² A bya ele enya; Baraku achwa Sizera l'abya. Jeyelu abya iya ndzuta; bya asu iya to bya te ya koshi iya nwoke ono, ocho ono. Baraku etsoru iya bahu; phu Sizera; yo daburu l'eke ono; gbe nwuhuanu anwuhu; nggu ono anguru iya l'ishi-nchi.

²³ Mboku ono be Nchileke meru Jabinu, bu eze ndu Kenu; ishi erua ya ali l'eke ndu Izurelu no. ²⁴ Ike ndu Izurelu abya akapyabe ke Jabinu, bu eze ndu Kenu l'eye gburu jeye epe akpaphua ya.

5*Egву, Debora me Baraku aguru Nchileke*

¹ Owaa egvu, Debora yele Baraku Abinowamu guru mboku ono:

² Ndu bu ndu ishi ndu Izurelu
vutaru uzo ogo.

Ndu Izurelu awu-lihu tsoru epe.
Unu jaa Ojejeje ajaja!

³ Unu nua iphe-wa;
unube ndu eze!
Unu ngabekwa nchi;
unube ndu ishi;
Mu a-guru Ojejeje egvu;
Mu a-gu egvu;
gude jaa Ojejeje,
bu Nchileke ke ndu Izurelu ajaja!

⁴ Nngube Ojejeje;
teke i gbalihuru l'ali Seyi;
dzoru lufu l'onu-ogo
ndu Edomu;
be mgboko tehuru kfukakfuka;
igwe erua eruru; wa mini.

⁵ Iphe bu ugву, nonu;
jeyekpo le Ugву Sayinayi
nmakotaru jijiji l'ifu nggube Ojejeje;
mbu l'ifu nggube Ojejeje,
bu Nchileke ke ndu Izurelu.

⁶ L'oge ke Shamuга Anatu;
me Jeyelu; b'a gwoberu
oshi okpobe uzo;

ndu ije epyolahaa ntubo.

- 7 Iphe, bụ mkpụkpu,
 nọ lẹ Ízuru adaburu ochobo;
 jeye Debóra alufuta;
 bya aburu nne ndu Ízuru.
- 8 Teke ephe hataru
 agwa ophungu;
 be ogu dalahaaru l'ali
 Ízuru mgburumgburu.
 To du m'oo iphe mgbochi-ogu;
 o dudu buru arwa, a phuru
 ndu Ízuru l'eka k'ogu.
- 9 Obu mu nokwa l'eke ndu ishi
 ndu Ízuru no; mbu ndu
 ono, chiru obu ephe;
 wofuta onwephe ono.
 Unu jaa Ojejoje ajaja!
- 10 Unu kfukwaa ya; unube ndu
 agba nkakfu-igara ocha;
 nodu l'eli ukpo, e gude
 dozia nkakfu-igara;
 me unube ndu eje l'esu-uzo.
- 11 Unu geedukwa olu-egvu
 ndu ono, agu egvu l'eke
 eeku mini ono!
 O bu l'eke ono;
 be ephe no l'agu iphe,
 vudo nhamunha,
 Ojejoje mekotaru;
 me l'iphe vudo nhamunha,
 ndibe iya, bu ndu Ízuru mekotaru.
 To du iya bu; ndibe Ojejoje
 awuru jeshia l'obu-edukfu
 mkpukpu ono.
- 12 "Gbeshi egbeshi; Debóra!
 Gbeshi egbeshi; gua egvu!
 Gbeshi egbeshi; Baraku;
 duru ndu i lutaru l'ogu tugbua;
 nggube nwatibe Abinowamu!"
- 13 Ndu ophu phoduru nu
 awu-kfuta ndu onu eru l'okfu.
 Ndibe Ojejoje awukfuta mu
 t'ayi tso ndu ike no l'ogu ogo.
- 14 Ndu ifuremu, bu ndu
 gbaru ogvu l'ali Ugu
 Amaleku awufuta tsoru
 nggube Benjaminu;
 nggu le ndu nke ngu.
 Ndu ishi soja, shi Makiru awufuta.
 Ndu Zebulun, bu ephe
 gude mgboro onye ishi soja awufuta.

- 15 Ndu ishi ndu Ísaka etsoru Debóra;
 ẹge ono bẹ ndu kẹ Ísaka
 tsokwaruphu Baraku
 wuba lẹ nsudata ugvu ono.
 Obenu lẹ ndu ikfu Rúbenu;
 bẹ ọkpoma agba iche l'iche.
- 16 Ndibe Rúbenu; ?bụ ngunu
 bẹ unu dọru l'odu-aturu* eme?
 ?Bụ t'unu nwa opu,
 ndu eche aturu aphụ too?
 Ndu ikfu Rúbenu;
 bẹ ọkpoma
 agba iche l'iche.
- 17 Ndu Gíledu bẹ kwaru l'azụ Ẹnyimu Jódanu.
 Unubẹ ndu Dánu;
 ?bụ ngunu
 kparu iphe, unu je
 ariretsuaru l'ugbo-mini.
 Ndu Ásha akwaa l'iku ẹnyimu;
 l'iku ọdu ugbo-mini.
- 18 Ndu Zébulonu tufaru ndzụ;
 hata ọnwu.
 Ẹge ono bẹ ndu Náfutali
 tufakwaruphu ndzụ;
 hata ọnwu;
 yọ bụru ẹphe oje ọgu ono.
- 19 Ndu eze byaru bya alua ọgu ono.
 Ndu eze ndu Kénanu
 byaru bya alua ọgu lẹ
 Ténaku; mẹ lẹ mini Megido;
 ọphu ọ dudu iphe, ẹphe
 lútaru; mbụ m'oo shishi.
- 20 Mkpọ-kpodo shi l'imigwe
 bya ọgu;
 Ẹphe shi l'ẹke ẹphe eshije
 bya etso Sizéra ọgu.
- 21 Ẹnyimu Kishonu;
 mbụ ẹnyimu ndiche ono
 abya ekpota ẹphe.
 Obu shihuru mu ike;
 tẹ mu dzọru tughua!
- 22 Igidi ọkpa inya Sizéra
 ada l'ọ bụ egbe-igwe.
 Yọo gbagbaa kẹ
 kwago-kwago.
- 23 Ojozi-imigwe Ojejoje suru:
 "Tẹ mburonu buri kẹ ndu
 Merọzu; kẹ l'ẹphe ta byadu

* 5:16 5:16 Iphe eeku ọdu-aturu l'ẹkwowa wa ta bulekwaa ẹke aachikobeje egbu; m'ọ kwanu aturu. Iphe doru ẹnya bụ lẹ ndu Ju te edobejedu elu ẹphe l'ẹke ẹphe bu ebubu; kẹ l'ẹphe ebujekwanu mbukobe. Ọdu-aturu anọje l'egu. Ẹphe agbaa ya agbagba; mee ya k'ọphu onye iphura; m'ọ bụ agu ta byadu bya apata iya. (Jón 10:1).

oyetaru Ojejoje ẹka l'ọgu;
mbu yetaru Ojejoje ẹka
l'ua ndu ike du l'ọgu."

- 24 Te Jeyelu, bu nyee
Heba ke Kenu bukwaru
onye aa-kage ogoru onu
l'iphe bu unwanyi.
T'o buru iya be ugvu
a-kage etsotso l'iphe,
bu unwanyi, bu l'ulo-ekwa.
- 25 Sizera raru ora mini;
yo nu iya mini era-eswi.
Yo metaru iya manu
era-eswi, e yeru l'iphe,
gbaru ndu oke amadu.
- 26 O dzu-liru ulo-ekwa;
bya egude ẹka-utara
palia ongu ndu ozi;
kpobe iya Sizera l'ishi-nchi;
kpoo ya ishi yogiriyogiri.
- 27 Yo buru iya gwokfungu l'iku okpa;
daa; daburu l'eke ono.
O bu l'iku okpa iya
b'o gwoshihuru.
Yo buru l'eke ono,
o gwoshihuru ono
b'o nodu nwuhu.
- 28 "Nne Sizera eshi le windo
pyofu enya; nodu l'azu
windo ono l'ara; su:
'Bu ngunu kparu iphe,
ugbo-inya iya
ta latadu keshinu ono?
'Bu ngunu meru iphe,
e ta anudu ukporo, okpa
ugbo-inya iya eme keshinu ono?'
- 29 Ndu ophu kagee omaru iphe
l'unwanyi, ejeru iya ozi azuru yeru iya.
Yebedua ekfukwaphu eyeru onwiya."
- 30 Ephe asu iya: ?To budu
okwata; be ephe akwa;
lekekwapu ophu ephe lutaru.
Unwoke; be unwu-mgboko
a-gba nanu nanu;
m'o bu ebo ebo.
Sizera etekatsua uwe,
a dzuru; dengashia ya edengashi;
unwanyi ono e-yeje.
- 31 "Te ndu ohogu nggube
Ojejoje bukwaru kpurupyata.
Olobu; te ndu yeru ngu obu
dukwa l'o bu enyanwu-ahata;
l'echi taataa teke o hafutaru."

Yọ bụru iya bụ lẹ nchị adụ ndoo l'alị ono ụkporo afa ẹbo.

6

Ndu Mídiya akpa ndu Ízurelu ẹhu

¹ Ndu Ízurelu abyakwa bya emee iphe, dọ ẹji l'ifu Ojejoje. Ojejoje enwuru ẹphe ye ndu Mídiya l'ẹka afa ẹsaa. ² Ndu Mídiya emee ndu Ízurelu; k'ọphu bụ l'ẹphe haru gwota lashia l'ugwu je anọdu lẹ mgbaku mgbaku mkpuma; ndu awụlaa l'ọgba je eburu; ndu awụlaa l'ẹke a kpuru; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku. ³ Yọ bụje teke ndu Ízurelu kọru okfu; ndu Mídiya; ndu Amaleku; męwaru ndu ọzo ẹnyanwu-ahata ọdo ehehu je alọ ẹphe. ⁴ Ẹphe ejeje je adọo l'alị ono; tuko iphe ẹphe meberu l'alị kpukpoo je akpaa lẹ Gáza. Ẹ to nweđu m'ọ bụ iphe lanu, ẹphe ahajeru ndu Ízurelu t'ẹphe gude buru; mbu m'ọo aturu; eswi; m'ọ bụ nkakfu-igara. ⁵ Ẹphe achijeru elu ẹphe; mę ọlo-ékwa ẹphe l'ọ bụ igube bya aphupyabe ndu Ízurelu. Ndu ono; ẹphe l'inya-ivu ẹphe abuje 'aguta aguta. Ẹphe abyajẹ bya ekpukpoo alị ono. ⁶ Ndu Mídiya emee ndu Ízurelu; ẹphe aburu ndu ụkpa-mkperẹ. Ẹphe abya echiku Ojejoje t'ọ gbaaru ẹphe mkpu.

⁷ Ndu Ízurelu arakutsua Ojejoje lẹ kẹ iphe ono, ndu Mídiya eme ono; ⁸ yọ zitaru ẹphe onye nkfuchiru Nchileke, bụ onye sọru: "Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu sọru: L'ọ bụ iya bụ onye dufutaru unu l'alị Íjiputu; mbu l'alị ono, unu shi bụru ohu ono. ⁹ Ya nafutaru unu l'ẹka ndu Íjiputu; mę l'ẹka ndu shi ewe unu ishi ẹbiriba. Ya achishia ẹphe l'alị ẹphe; woru iya nọ unu. ¹⁰ Ya kfuru sọ l'ọ bụ yẹbedua, bụ Ojejoje bụ Nchileke unu; t'unu be ejekwa ọgwa nte ndu Amọru, bụ ẹke ono, unu bụ ono; ọphu unu eyeduru iya ọnu."

¹¹ Ya ndono; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje abyatashia bya anọdu l'ukfu achị, nọ lẹ Ọfura. Onye nwe achị ono bụ Jowashi, bụ onye ikfu Abiyéza. Nwatibe iya ọphu eeku Gídiyọnu anọdu l'ẹke eetsuje witu; tẹ ndu Mídiya ba aphụ iya. ¹² Ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono abyakfutashia Gídiyọnu bya asụ iya: "Nngube mkparawa l'ọgu; Ojejoje nọkwaa swiru ngu!"

¹³ Gídiyọnu asụ iya: "Nnajiufu; ọ -bụru lẹ Ojejoje nọo; swiru ayi; ?bụ ole bụ kẹ iphe ọwaa dakfutakotaru ayi ẹge-a. ?Nanuhunu iphe-biribiri iya ono, nna ayi oche phẹ kọru ayi; sụ: 'L'ọ bụ Ojejoje dufutaru ayi lẹ Íjiputu-a.' Yo be nta-a; Ojejoje agbado ayi; nwuru ayi tų-haaru ndu Mídiya."

¹⁴ Ya ndono; Ojejoje abya aghachi; sụ iya: "Gude ike, i nweru je anafuta ndu Ízurelu l'ẹka ndu Mídiya; mbu; ?tọ bụdu yẹbedua ezi ngu t'ị je tọo."

¹⁵ Gídiyọnu asụ iya: "Nnajiufu; ?nanu ẹge mu e-shi dzofuta ndu Ízurelu l'ẹke ọ kwa ufu nk'ayi bẹ ẹnya iya katsua alala lẹ ndu ikfu Manáse; bya aburu mbẹdua bẹ kage ọla alị l'ẹnya-ọlo nk'ayi?"

¹⁶ Ojejoje asụ iya: "Obenu lẹ mu e-swiru ngu-a; nggu egbupyakota ndu Mídiya l'ugbo lanu."

¹⁷ Gídiyọnu asụ iya: "Ọ -bụru lẹ mu nọ ngu phụ l'obu; koshinu mu iphe, e-me tẹ mu maru l'ọ bụ-a nggu bẹ mu lẹ nggu ekfu. ¹⁸ Byiko; be jeodukwa atugbu; tẹ mu je ewota iphe, mu gude egworu ngu ẹja bya edoberu ngu l'ifu."

Yo kwe iya; sụ iya: "Mu e-che ngu-a gbururu jeye t'ị lata azu."

19 Ya ndono; Gídiyọnu abahụ l'ụlo je eworu nwophoja egbu; shia; bya ewota iphe, e gude eme buredi, jiru efere nkwo-eka gmeta buredi, e te yedu iphe, ekoje buredi. Yọ bya agushia anụ ono ye lẹ nkata; wuru mini iya ye l'itoshi; gwota iya gwojeru iya l'ukfu achị ono. 20 Ojosi-imigwe ono, shi l'eka Nchileke ono asụ iya: "Gwota anụ ono; mę lẹ buredi ono dobe l'eli mkpuma-wa, nọ l'ẹke-a; nggu apata mini anụ ono wua l'eli iya." Gídiyọnu ekwe bya emee ya ege ono, o kfulu ono. 21 Tọ dụ iya bụ; ojosi-imigwe ono, shi l'eka Nchileke ono abya eworu onunu mgboro, o gude l'eka denyi l'anụ ono; mę buredi ono. Oku agbanwuhu lẹ mkpuma ono kepyashia anụ; mę buredi ono. Ojosi-imigwe ono, shi l'eka Nchileke ono emihuwaphu.

22 Gídiyọnu amawaruphu l'ọ bụ ojosi-imigwe, shi l'eka Ojejoje; rashwaphu: "Nshọo iya-e! Nnajiufu, bụ Nchileke Ọ kwa ojosi-imigwe, shi l'eka Nchileke bę ya phuru lẹ madzụ ega-e!"

23 Obenu lẹ Ojejoje suru iya: "T'ehu dukwa ngu agu! Ba atsukwa egvu; l'ẹ tji nwuhukwa." 24 Tọ dụ iya bụ; Gídiyọnu abya akpuru Ojejoje enyanngweja l'ẹke ono; gwa ya: "Ojejoje bụ ehu-agu." Enya-ngweja ono bę nophu lẹ mkpukpu Ofura l'alị ndu Abiyéza gbururu jeye ntanụ owaa.

25 L'enyashi mboku ono kwaphu bę Ojejoje suru iya: "Kputa oke-eswi k'ẹbo l'eswi nna ngu; mbụ; onanu, gbaru afa esaa ono; je afokashia enya eke nna ngu agwaję Bálụ; nggu egbutsushia itso Ashera, nọ l'azụ iya. 26 Temanu nggu abya akpuru Ojejoje, bụ Nchileke ngu enya-ngweja; mee ya t'ọ dụ mma l'eli eli ugwu-a. Nggu egbua eswi ono; chita itso Ashera ono, i gbutsushiru ono mee nkụ; gude kpoo oke-eswi ono oku t'ọ buru ngweja-ukfuru." 27 Ya ndono; Gídiyọnu achita ndu ozi iya unwoke iri; ephe eje emee ya ege ono, Ojejoje ziru iya eya ono. Olobu l'enyashi b'o meru iya; kę l'ọ tsu ndibe ephe; mę l'unwoke mkpukpu ono egwu ememe iya l'eswe.

28 Ndu mkpukpu ono alufuta l'utsu; e mebyishikotawanu enya-ngweja Bálụ; gbutsushiwanu itso Ashera, nọ l'azụ iya; kpowanu oke-eswi k'ẹbo ono oku l'eli enya-ngweja k'ophungu ono. 29 Ephe ajilaha: "Bụ onye meru iphe owaa?" Ephe awata ogvu enu iphe ono, meru nụ ono; t'ephe maru onye meru iya nụ. A bya asụ ephe: "L'ọ kwa Gídiyọnu Jowashi bę meru iya nụ." 30 Ya ndono; ndu mkpukpu ono abya ekua Jowashi; sụ iya: "Je edufuta nwatibe ngu. Ọo-la l'iphe, o meru; kę l'ọ fokashiru enya-ngweja Bálụ; bya egbutsushia itso Ashera, nọ l'azụ iya."

31 Iphe, Jowashi gbe kfulu ndu ono ripyaberu iya nụ ono bụ: "Unu ejeru Bálụ odzori tọ? Bụ t'unu dzọo ya bę unu eme tọ? Iphe, bụ onye ejeru Bálụ odzori bę e-gbukwa l'utsu. Ọ -buru lẹ Bálụ bụ-a okpobe agwa b'ọo-gwata nụ ugwo iya teke madzụ mebyishiru enya-ngweja iya." 32 Ọ bụ mboku ono bę ephe guberu Gídiyọnu "Jeru-Bálụ." Iphe, Jeru-Bálụ bụ bụ "Tę Bálụ gbataru onwiya"; kę lẹ Gídiyọnu bę nwutsushiru enya eke, aagwaję Bálụ.

33 Ya ndono; ndu Mídiya kpmukpamu; ndu Amaleku; mę ndu bu l'uzo-enyanwu-ahata achita ndu sọja ephe tugbabe nanu; bya adaa Enyimu Jodanu azụ iya ophu; je akwaa lẹ nsudata ugwu Jézerilu. 34 Ya ndono; Ume, shi l'eka Ojejoje abya eji Gídiyọnu ehu; yo woru upyoku gbu gude kukokota unwu Abiyéza t'ephe tsoru iya. 35 Yọ zia ozi; yo jedzuru alị Manasę t'ephe kwakọbe k'ogu. O zikwaruphu ozi; e je ekuaru iya ndu Asha; ndu Zébulonu; mę ndu Náfutali; ephe awukfuta ephe.

36 Gídiyọnu asụ Nchileke: "Teke ọ buruphu l'ii-shi l'eka mu dzọo ndu Izurelu l'ęge i kweru mu ukwa iya; 37 lenu; ya a-kube eji aturu l'ẹke-a,

eetsuje witu-a. O -buru l'iji dashiru kpua eji aturu ono; to dashi l'ogbodali, no-pheru iya mgburumburu; mu amaruphu l'ii-shi-a l'eka mu dzoo ndu Izurelu l'ege i kuru." ³⁸ Yo buru ege ono b'o meru. Yo be l'oswi ?bu-onye-ndono; Gidiyonu eje je apya eji aturu ono; mini, no iya nu eji efere nkwo-eka. ³⁹ Gidiyonu asu Nchileke: "Byiko; t'ehu be ejekwa ngu ogu eghughu; te mu rofua ngu iphe lanu odo: Haa te mu gude eji aturu ono odo mafueduru ege oo-du. K'ugbo iya-a be ii-me t'iji aturu ono kpohukota nku; nggu emee t'iji dashikota l'ogbodali l'eke ono." ⁴⁰ Nchileke emee ya ege ono l'enyashi mboku ono. O buphu eke ono, eji aturu ono no ono be iji ta dadu; ogbodo-ali, no-pheru iya mgburumburu be iji dashikotar.

7

Gidiyonu etso ndu Midiya ogu

¹ Yo be l'oswi ?bu-onye-ndono; Jeru-Balu, bu iya bu Gidiyonu yele ndu soja iya l'ephe ha awu-lihu wuru je adoo l'iku nwogvu Harodu. * Ndu ke Midiya adoo le nsuda, no l'uzo isheli eke Gidiyonu phe doru; le mgboro Uguv More.

² Ojejeje asu Gidiyonu: "Ndu soja ngu hanukakwa mu nshinu k'oworu ndu Midiya ye epe l'eka; k'opu ndu Izurelu e-ta anodudu ekfu l'o bu ike k'eka epe; be dzofutaru epe. ³ Iphe ii-me bu t'i je araaru iya epe arara nta-a; su epe: 'Onye makwaru l'ehu anma iya anmanma l'eka o tsu egvu; t'onye obu shikwa le Uguv Giledu-a lashia.' " Ya ndono; ukporo unu madzu ugbo ebo l'unu madzu iri l'ise† ehehu lashia. Yo buwaru-a ukporo unu madzu l'unu madzu ise‡ be phoduru nu.

⁴ Ojejeje asu Gidiyonu: "Le ndu ono hanukakwadua nshinu. Chita epe je le mini te mu fooru ngu epe l'eka ono. Onye mu suru l'oo-tso ngu je; e-je. Onye mu suru l'e too tsodu ngu; tee jedu." ⁵ To du iya bu; Gidiyonu abya achita epe jeshia le mini. L'eka ono be Ojejeje suru iya: "Dobe ndu ophu gude ire ngua mini ege ono, nkuta anguje ono iche. Nggu edobekwaphu ndu byishiru ikpere ngua iche." ⁶ Yo buru ukporo madzu iri l'ise gude eka kwota mini ono ngua; ndu ophu l'ephe ha gbushikotar ikpere ngua.

⁷ Ojejeje asu Gidiyonu: "O kwa ukporo madzu iri l'ise-wa, gude eka kwota mini ngua-wa be mu e-gude dzoo unu; woru ndu Midiya ye ngu l'eka. Te ndu ophu l'ephe ha lakwa." ⁸ Ya ndono; Gidiyonu achilashia ndu ophu; epe alashia. Ukporo madzu iri l'ise ophu akwaa; nakoo ndu ophu nri epe; me l'upyoku epe. Eke odu ogu ke ndu Midiya no; bu l'uzo nsuda eke ono, odu ogu ke Gidiyonu phe no ono.

⁹ Yo be l'enyashi mboku ono; Ojejeje asu Gidiyonu: "T'o gbeshi; je ogu l'odu ogu ndu Midiya; kele ya wowaru iya ye iya l'eka. ¹⁰ O -buru l'ootsu egvu; te yele Pura, bu onye ejeru iya ozi yiru je l'odu ogu epe ono. ¹¹ Teke o ruru; yo ngabe nchi; nua iphe, epe ekfu. O -nu-gee ya; be oo-ye iya-a okpu-ikike, oo-gude je ogu l'odu ogu ono." To du iya bu; yele Pura, bu nwozi ayiru jerua mgboro eke ono, ndu soja ndu Midiya doru ono. ¹² Epe erua; ndu Midiya; ndu Amaleku; me le ndu onanu, shitsua l'uzo-enyanwuahata ono akwaru l'o bu igube le nsuda-ugvu ono. Inya-kamelu epe aburu 'aguta aguta l'o bu eveve mgbogidi enyimu.

¹³ Gidiyonu erua; yo nweru nwoke, ezeru onya iya nro, o roru. Onye ono suru onya iya ono: "Le ya roru nro; ishi buredi, e meru le bal,

* 7:1 7:1 Iphe odo, eekuje nwogvu-a bu "Nwogvu, eke aatsu egvu". † 7:3 7:3 Iphe o bu bu 22,000. ‡ 7:3 7:3 Iphe o bu bu 1,000.

dụ mgburumgburu ewee kperekpere webeta l'odu ogu ndu Mídiya. Ishi buredí balí ono egude ike ono, o gude ewe kperekpere ono nwuta ụlòkwà, nọ l'èke ono ọ́ta. Yọ daa; kpọọ ishi aku."

¹⁴ Onya iya ono asụ iya: "L'è to nwekwa iphe ọ́do, nrọ́ ono a-buru; gbahaa ogu-mbeke Gídiyọnu Jowashi, bụ́ onye Ízurẹ́lu; kele Nchileke woru ndu Mídiya; mẹ́ l'odu ogu ephẹ́ l'ọ́ ha ye iya l'èka."

¹⁵ Gídiyọnu anụ́ebe nrọ́ ono, e zero ono; mẹ́ l'iphe, o bụ́; baaru Nchileke eja. Yọ́ latashia l'odu ogu ke ndu Ízurẹ́lu; bya asụ́ ephẹ́: "Ngwaa; unu wụ́-lihu; lẹ́ Ojejoje wookwaru ọ́du ogu ndu Mídiya ye unu l'èka." ¹⁶ Yọ́ bya eworu ụ́kporo madzụ́ iri l'ise ono, ọ́ fọ́taru, e-je ogu ono kee uzi ẹ́to; bya eworu ụ́pyoku; mẹ́ ọ́kpopya ọ́kponku, e yetsuaru itsu-ọ́ku nushia ephẹ́; ¹⁷ sụ́ ephẹ́: "Unu le ya ẹńya! Ẹ́ge ya meru; unu emee. Teke ya ruru ọ́nu ẹ́ke ono, ephẹ́ dọ́ru ọ́du ono; ẹ́ge ya meru; unu emee ẹ́ge ọ́bu. ¹⁸ Teke ndu ephẹ́ l'iya yí gburu ụ́pyoku; t'unubédua nọ́dukwa l'èke unu nọ́ lẹ́ mgboromgboro ọ́du ogu ndu Mídiya ono gbua ụ́pyoku nke unu. Unu -gbutsua ya; unu araa: 'Unu bụ́ ke Ojejoje; bụ́ru ke Gídiyọnu!' "

¹⁹ Tọ́ dụ́ iya bụ́; Gídiyọnu yẹ́le ụ́kporo madzụ́ ise phụ́, ọ́ chí phụ́ erua l'ọ́nu ọ́du ogu ke ndu Mídiya; l'echi-abalí keleruphu ẹ́bo. Yọ́ bụ́ru teke ono; bẹ́ ndu Mídiya, nọ́ lẹ́ nche lufuleruphu; ndu ọ́do l'abata. Ephẹ́ eworu ụ́pyoku gbua; kụ́kposhia ọ́kpopya ono, ephẹ́ gudetsua l'èka ono. ²⁰ Ndu ọ́kpa-ọ́gu ẹ́to ono egbuwaphu ụ́pyoku nke ephẹ́; woru ọ́kpopya nke ephẹ́ kụ́kposhia. Tọ́ dụ́ iya bụ́; ephẹ́ egude ẹ́ka-ibýita wotatsua itsu-ọ́ku ono; gude ọ́phu bụ́ ụ́pyoku l'èka-utara; rakọ́ta: "Ayi bụ́ ke Ojejoje; bụ́ru ke Gídiyọnu!" ²¹ Ndu Ízurẹ́lu agbaa ọ́du ogu ndu Mídiya ono mgburumgburu; onyenọ́nu evudotsua kemukemu l'èke o vudo. Ndu Mídiya agbahụ́ gharaghara; l'agba l'echi mkpu. ²² Ụ́kporo madzụ́ iri l'ise ono egbuebetsulephu ụ́pyoku ono; Ojejoje emee iphe bụ́ onye, nọ́ l'odu ogu ndu Mídiya ono; ephẹ́ egude ogu-mbeke gbushilahaa ibe ephẹ́. Ephẹ́ alụ́nyaa ya; gbalashia; gbaru lashia Betu-Shita, nọ́ l'uzo iya ke Zerera; mbụ́ gbakpọ́o gbarua ọ́kè Ébẹ́lu-Mehola. Ébẹ́lu-Mehola nọ́ lẹ́ mgboro Tabatu.

²³ E kúkwaruphu ndu Ízurẹ́lu, shi lẹ́ ndu ikfu Náfutali; ndu ikfu Ásha; mẹ́ lẹ́ ndu ikfu Manáse l'ephe ha; ephẹ́ awufuta; chíru ndu Mídiya ono kwasẹ́ru. ²⁴ Gídiyọnu ezikwaaphu ndu ozi; ephẹ́ eje ezikota iphe, bụ́ ndu bu l'alí ugwu Ífuremu t'ephe wufuta je agbabua ndu Mídiya lẹ́ Ẹ́nyimu Jọ́danu je akpaa lẹ́ Bétu-Bara.

E kua ndu Ífuremu l'ephe ha; ephẹ́ awufuta je ekee tsube lẹ́ Ẹ́nyimu Jọ́danu je akpaa lẹ́ Betubara. ²⁵ Ephẹ́ guderu ndu ishi ndu Mídiya ẹ́bo, bụ́ iya bụ́ Orebụ́ mẹ́ Zeyẹ́bu. Orebụ́ bẹ́ ephẹ́ gburu lẹ́ mkpuma Orebụ́; gbua Zeyẹ́bu l'èke aadzoshije mẹ́ lẹ́ Zeyẹ́bu. Ephẹ́ achilataru Gídiyọnu ishi Orebụ́ mẹ́ Zeyẹ́bu l'azụ́ Ẹ́nyimu Jọ́danu ẹ́ke ọ́ nọ́.

8

Gídiyọnu alụ́-gbu ndu Mídiya ọ́phu phọ́duru nu

¹ Ya ndono; ndu Ífuremu asụ́ Gídiyọnu: "Bụ́ ngunu kparu iphe, i meru ayi ẹ́ge-a? Bụ́ ngunu kparu iphe, ẹ́-ti kudu ayi teke iije otso ndu Mídiya ogu?" Ephẹ́ ekfuaru iya okfu ọ́nwuu-ọ́nwuu.

² Gídiyọnu asụ́ ephẹ́: "Nanụ́ iphe, ya meru, gbe ka nk'unu? Iphe ndu Ífuremu kpataru l'akpaa l'akpuru vayinu ephẹ́ ta akadu mma; mẹ́ l'iphe

ndu Abiyéza wotaru lẹ vayinu nk'ephe? ³ Nchileke meru; unu egude Orebú mę Zeyebu, bú ndu ishi ndu Mídiya. ?Bú ngunu bę mu meru, gbe bya aka nk'unu ono?" Onu, o yeru ephe emee; obu ejizita ephe.

⁴ Gídiyónu yele ụkporo madzụ iri l'ise ono yele iya alu ndu Mídiya ono achia ephe ege ono je adaa ẹnymu Jódanu; yekwaru kpokakpoka, Gídiyónu yele ndu soja iya ono esetsuwa l'ẹke ike gvushiwaru ephe. ⁵ Ephe erua Súkọtu; Gídiyónu asụ ndu mkpukpu ono: "Byiko unu nunu ndu soja mu nri; l'ephe adaakwa mbà adada l'ẹke ayi achị Zeba; mę Zalumuna, bú ndu eze ndu Mídiya."

⁶ Ndu ishi Súkọtu asụ iya: "Iikfu t'ayi nụ ndu soja ngu buredi; ?unu gwedwaru Zeba yele Zalumuna ọtọ?"

⁷ Gídiyónu asụ ephe: "Ọ dọ mma. Teke Ojejoje yeleru mu phụ Zeba; mę Zalumuna l'ẹka bú ọgarama-mbo; mę mkpakparị, shi l'echi-egu; bę mu e-gude lakashia anụ unu alakashi." ⁸ Yo shi l'ẹke ono jeshia lẹ Penuwelu. Yo rua; bya ekfukwaaruphu ephe iphe ono, o kfuhawaru ndu Súkọtu ono; ndu Penuwelu ekfukwaru iya phụ ege ono, ndu Súkọtu kfuru iya ono. ⁹ Yo sụ ndu Penuwelu: "Teke mu mekputaru l'ọgu ono; bę mu e-tsukposhi ụlo-eli obu-edukfu unu-a teke mu a-nodu alata alata."

¹⁰ Ya ndono; Zeba mę Zalumuna anodu lẹ Kako; ephe lẹ ndu soja ephe, dọ ụkporo unu madzụ l'unu madzụ iri esaa l'ụkporo madzụ iri, * bú ndu, e gbuphodoru lẹ ndu soja ophu shi l'uzo ẹnyanwu-ahata; kẹ l'e gburu ndu soja ono ụkporo unu madzụ ugbo iri l'ise, † bú ndu jeru ọgu. ¹¹ Gídiyónu eshia ụzo ndu ije eshije l'uzo ẹnyanwu-ahata Noba; mę Jogbeha; je afuaru Zeba mę Zalumuna; ephe lẹ ndu soja ephe ono teke ephe ọtzoru onwephe ẹhu. ¹² Eze ndu Mídiya ono ephe ẹbo, bú iya bú Zeba yele Zalumuna erebe ọso. Gídiyónu achia ephe gude; zekaa ndu soja ephe; ephe agbahu mbutso-mbutso.

¹³ Ya ndono; Gídiyónu Jowashi alade ọgu ono; shia ụzo, shiru ugwu Heresu; ¹⁴ Yo gude nwata okoro lanu, bú onye Súkọtu; jilaha ya aji. Nwata ono edeshikotaru iya epha ndu bú ọgurenya; mę ndu ishi Súkọtu; deta ephe ụkporo madzụ ẹto l'umadzu iri l'esaa. ¹⁵ Gídiyónu abya ejekfushia ndu Súkọtu; bya asụ ephe: "Unu lekwa Zeba yele Zalumuna ophu unu shi ekfuru mu kulakula: 'Mę mu gwedwaru Zeba mę Zalumuna, kparu iphe unu a-nụ ndu soja mu, ike gvushiru nri t'ephe ria.' " ¹⁶ Yo bya eruta ndu bú ọgurenya Súkọtu; gude ọgarama-mbo; mę mkpakparị echi-egu; hụa ephe ahụhụ. ¹⁷ Yo bya ejeshia Penuwelu; woru ụlo-eli obu-edukfu ephe tsukposhia; gbukwaaphu ndu mkpukpu ono.

¹⁸ Gídiyónu abya aghako teke ono jị Zeba mę Zalumuna: "?Bú egbe ndu ngunu bę unu gbushiru l'ugwu Tábo ono?"

Ephe asụ iya: "L'ọ kwa unwoke, dukotalephu l'ọ bú nggubedua. Ephe dukota l'ọ bú unwu eze."

¹⁹ Gídiyónu asụ ephe: "Lẹ ndu ono bukotakwa unwunne mu phe. Ọ kwa nne lanu; bę mụru mu l'ephe. Kamenu; mu ta g'egbukwa unu; ndege unu doberu ephe ndzụ!" ²⁰ Yo sụwaphu ọkpara iya, aza Jeta: t'ọ je egbushia ephe. Obenu l'ọ kpọru nwata ono ọmili mma gbua ephe; kẹ l'ọ bú nwata; l'atsụ egvu.

²¹ Ya ndono; Zeba mę Zalumuna asụ iya: "Gbeshinu bya egbua ayi nweka-ngu; kẹ l'ọ bú ege nwoke beru bę ege ike iya ebejeru." Ya

* **8:10** 8:10 Iphe ọ bú bú 15,000. † **8:10** 8:10 Iphe ọ bú bú 120,000.

ndono; Gídiyónu ezilihuwapu; woru ephe gbushia; metsua bya anyashia maamaa, ephe nyabetsuaru ñya-ivu ephe.

²² E megee; ndu Ízurelu asù Gídiyónu: “T’ò buru onye ishi; chĩa ephe; yèbedua; mē nwatibe iya; mē nwanwa iya; kē l’ò dzòfutawaru ephe l’èka ndu Mídiya.”

²³ Gídiyónu asù ephe: “Lẹ ya ta achikwa unu; ophu nwa iya 'achikwa unu. O bu Ojejoje bẹ a-chi unu.” ²⁴ Yò sù ephe: “Tẹ ya rọo unu iphe. T’onyenonu nù iya iphe-nchị, o kwaru l’òkwata.” Ndu Mídiya eyeje iphe-nchị; kē l’ephe bu ndu eri Ishimelu, eyeje iphe-nchị, e meru lẹ mkpọla-ododo.

²⁵ Ephe asù iya: “Ayi e-gudekpoo obu otso-ena nù ngu iya.” Ephe abya eworu ékwà tọsaa l’ogbodali; onyenonu ewotatsua iphe-nchị, o kwaru l’òkwata doo l’ékwà ono. ²⁶ Èra iphe-nchị mkpọla-ododo ono, o nakoru ephe ono byaru oha l’ò bu era ekpa mkpọla-ododo iri l’esaa; a gufukwa iphe maamaa; mē l’uwe, eke too, ndu eze ndu Mídiya eyeje; owaa gwogirigwo, ndu eze ono nyabetsuaru ñya-ivu ephe l’olu. ²⁷ Gídiyónu egude iphe-nchị ono kpata uwe-ukuvu; gube iya agwa lẹ mkpukpu iya, bu Ofura. Ndu Ízurelu abya agwalahaa ya; shi iya farushilahaa onwephe. Yò wọo onya; hata Gídiyónu yele ndibe iya.

²⁸ Tọ dọ iya bu; ndu Ízurelu abya aka ndu Mídiya ekuku; ophu ndu Mídiya eselibudua ishi eseli odo. Yò buru iya bu lẹ nchị adu ndoo l’alì ono ukporo afa ebo l’oge kē Gídiyónu.

Anwuhu Gídiyónu

²⁹ Jeru-Bálu, bu iya bu Gídiyónu Jowashi alashia ufu; je eburu. ³⁰ Gídiyónu mụturu ukporo unwegirima unwoke eto l’umadzu iri, bukota unwegirima iya gedegede; kē l’ò luru unwanyi l’igwe. ³¹ O nweru nwanyi ophu bu nnuvu iya, bu lẹ Shékemu. Nwanyi onanu mụturu iya nwata nwoke lanu, o guru Abímeleku. ³² Gídiyónu Jowashi nwuhuru teke o kawaru nka ohuma. E liru iya l’ili nna iya Jowashi lẹ Ofura Abiyéza.

³³ O bukwadua ishi, Gídiyónu eye lẹ nsu; ndu Ízurelu aghakobe; wata ogwa Bálu odo. Ephe ewota Bálu-Beritu dobe ozori Nchileke ephe. ³⁴ Ndu Ízurelu ta anyatahe Ojejoje, bu Nchileke ephe ono, dzoru ephe mgburumburu egede l’èke ndu ohogu ephe ono; ³⁵ ophu ephe emebuaru ndibe Jeru-Bálu; mbu Gídiyónu iphe-oma gude kfua ya ugwo iphe-oma ono, o mekotaru ndu Ízurelu ono.

9

Eeme Abyímeleku eze

¹ Tọ dọ iya bu; Abímeleku Jeru-Bálu egbeshi jeshia k’unwunne nne iya phe lẹ Shékemu; mē kē ndu nne iya l’ephe ha; ² sù ephe: “Unu ji ndu Shékemu l’ephe ha: ‘?Bu ole ka unu mma; l’unwu Jeru-Bálu ephe ukporo madzu eto l’umadzu iri chiru ephe; mē l’onye lanu chiru ephe?’ Unu nyatakwa l’ayi bu mee lanu.” ³ Ndu nne iya ono eje eworu iphe ono kfkotaru iphe bu unwoke ndu Shékemu; okpoma ephe anatawa iya phu t’ephe tsoru Abímeleku; kē l’ephe kfuru; sù: “O kwa nwunne ayi.” ⁴ Ephe abya eshi l’ulo agwa Bálu-Beritu wofuta ukporo mkpọla-ocha eto lẹ mkpọla-ocha iri nù iya. Abímeleku egude iya je ebuta ndu bu ‘o-ga-lẹ-mkpa phe; mē ndu mbuko-mbuko; ephe etsolahaa ya. ⁵ Yò tugbua jeshia

kę nna iya lę Ofura je egbushikota unwunna; mbu unwu Jerubalu ono, du ukporo madzu eto l'umadzu iri ono l'eli mkpuma lanu. O buphu Jotamu, bu onye ke nwata l'unwu Jeru-Balu be wafuru nu; ke l'o jeru je edomia onwiya. ⁶ Ndu Shékemu; me ndu Betu-Milo l'ephe ha azafu je edzua l'ukfu achi, no l'iku itso, du nsọ lę Shékemu; chia Abimeleku eze.

⁷ Jotamu anu iphe ono, meru nu ono; gbachiwaphu je enyihu onungonu Ugwu Gerizimu; raaru iya ndu ono arara; su: "Unube ndu Shékemu; unu ngabeduduru mu phu nchi; ege Nchileke a ngabekwaruphu unu nchi!" ⁸ O nweru teke obu, oshi wu-lihuru jeshia ofota oshi ophu a-nodu achi ephe. Ephe asu oshi olivu t'o buru ephe eze! ⁹ Oshi olivu asu ephe: "?Bu te ya paru manu iya ono, eegedeje akwabe yele madzu ugwu ono haa; letalahaa oshi ndu ophu enya too?" ¹⁰ Ephe asu oshi figu t'o buru ephe eze! ¹¹ Oshi figu asu ephe: "?Bu te ya paru egiri akpuru ono, ya amije, atsoje ririri ono haa; letalahaa oshi ndu ophu enya too?" ¹² Ephe asu vayinu t'o buru ephe eze. ¹³ Vayinu asu ephe: "? Bu te ya paru mee ya ono, emeje t'obu tsoo maa yele madzu ena ono haa; letalahaa oshi ndu ophu enya too?" ¹⁴ E mege; ephe asu uke t'o buru ephe eze. ¹⁵ Uke asu ephe: "O -buru l'unu emephu te ya buru eze l'oswiya; unu wubata lę mkpuli iya zee ndzu. O -dudu; t'oku shikwa lę yebe uke bya ekee iphe, bu oshi sida, no l'ali ugwu Lebanonu!"

¹⁶ "O -buru l'iphe, unu meru; be unu meru l'ire-lanu; o -buru l'iphe, unu meru; be unu meru l'o-ruberu-ia chia Abimeleku eze; o -buru-a l'o bu iphe, gbaru nu; be unu meru Jeru-Balu yele ndibe iya; o -buru iphe, gbaru iya nu; be unu meru; ¹⁷ mbu nna mu, gude ishi iya gbaa ugbo; lua ogu ehununu; dzofuta unu l'eka ndu Midiya; ¹⁸ yo be ntanu; unu etsopyabewanu ufu iya; gbukota unwu iya ephe ukporo eto l'umadzu iri l'eli mkpuma lanu. Unu abya eworu Abyimeleku, bu nwatibe nwanyi, bu ohu, nna mu gbaru agbagba mee eze ndu Shékemu; okfu l'o bu nwunne unu. ¹⁹ O -buru l'iphe, unu meru Jeru-Balu yele ndibe iya ntanu be unu meru ono l'ire-lanu; mee ya l'o-ruberu-ia; te Abimeleku bukwaru unu iphe ehununu-ena; unu abukwaru iya phu iphe ehununu-ena!" ²⁰ Teke e to dudu; t'oku shikwa lę Abimeleku bya ekepyashia unu; unube ndu Shékemu; me ndu Betu-Milo. T'oku shikwaphu l'unube ndu Shékemu; me ndu Betu-Milo bya ekepyashia Abyimeleku!" ²¹ Jotamu agbalaa lashia Biyiye je eburu; ke l'o tsu nwanna iya ono; mbu Abimeleku egwu.

Okfu ada lę Shékemu

²² Ya ndono; Abimeleku achilephu ndu Izurelu afa eto; ²³ Nchileke eworu ejo-maa ye lę mgbaku Abimeleku yele ndu Shékemu. Ndu Shékemu ekwefulahaaru Abyimeleku ikę; ²⁴ t'e shi ege ono gwata ugwo iphe-kpaa ono, ephe meru unwu Jeru-Balu; ephe ukporo madzu eto l'umadzu iri ono; k'ophu ugwo ochi ephe a-tukoru nwanna ephe, bu Abimeleku l'ishi. Yo tu-kokwaruphu ndu Shékemu, bu ephe yetaru iya eka t'o gbushia ephe. ²⁵ To du iya bu; ndu Shékemu ezifu madzu; ephe eje ekeeru Abimeleku phe l'eli ugwu ugwu, nngbaa l'eke ono. Ephe ezifu ndu odo; ephe eje analahaa iphe bu onye eswenu nfu. Ama eje agbaaru Abyimeleku.

²⁶ A nonyaa; Galu Ebedu egbeshi rukoo unwunne iya; ephe ejeshia Shékemu. Ndu Shékemu anabata ephe ohuma. ²⁷ Ephe abya awufu; jeshia l'egu je awo akpuru vayinu lę mgbo vayinu ephe. Ephe awoebe

iya; bya adzoshia ya mee; wata ogba aji l'ulo agwa ephe ono. Ephe anodu l'eke ono l'eri; l'angu; l'eburu Abimeleku onu. ²⁸ Galu Ebedu asu: “?Bu onye be Abimeleku bu? ?Bu ngunu a-kpata te ayibe ndu Shékemu nodu iya l'eka? ?To budunua ya bu nwatibe Jeru-Balu? ?To buduna Zebulu l'etsota iya nu l'o bu ishi? Unu jeeru Hamo, bu nna Shékemu ozi! ?Bu ngunu a-kpata iphe, ayi a-bya anodu Abimeleku l'eka. ²⁹ T'a sukwanu l'oo mu; be ndu-a no l'eka; me mu ewofuhawaru Abimeleku. Mu g'asu Abyimeleku t'o ruta ndu soja iya l'ephe ha; gude bya.”

³⁰ Zebulu, bu govano mkpukpu ono anulephu iphe ono, Galu Ebedu kfuru ono; akpo agbanwuhu iya oku. ³¹ Yo zifuwaphu ndu ozi l'edomi t'ephe jekfu Abimeleku; je asu iya: “Lekwa-a; le Galu Ebedu yele ndu ufu ephe nookwa le Shékemu. Ephe tukookwa ndu mkpukpu-wa kpalia; t'ephe tso ngu okfu. ³² Iphe, ii-me bu t'i gbeshi l'enyashi; nggu le ndu ophu nggu l'ephe no; je ekee l'egbudu. ³³ O -be l'utsu; me anwu -hatalephu; unu je afuaru mkpukpu ono. Teke Galu yele ndu nk'ia byaru t'ephe bya etso ogu; mee ephe ege ike beru ngu.”

Abyimeleku aka Galu yele ndu soja iya ekuku

³⁴ Yo be l'enyashi; Abimeleku yele ndu soja iya l'ephe ha ekee onwephe uzi eno; kee l'iku Shékemu. ³⁵ Galu Ebedu egbeshi je evudo l'obu-edukfu mkpukpu ono. Abimeleku yele ndu soja iya awu-lihu l'eke ephe shi domishia onwephe. ³⁶ Galu aphulephu ephe; su Zebulu: “Lenu-o! O nwekwaru ndu shikwa l'eli ugvu awu abya!”

Zebulu asu iya: “O kwa nwononyo ugvu ono b'i phuru; yo du ngu l'o bu madzu ono.”

³⁷ Galu abya ekfukwaa ya phu odo; su: “Ophu t'i lenu; l'o nwekwaru ndu shi l'echi ali ono awu abya; nwekwaruphu ndu ophu shi l'uzo ukfu ach'i ndu njibya l'abya.”

³⁸ Zebulu asu iya: “?Nanu ire obu, i shi gude l'aji: ‘?Bu onye be Abimeleku bu; k'ophu unu a-nodu ejeru iya ozi?’ ?To bu du ndu-a b'i shi ekfutoshi-wa? Gbeshinu je etso ephe ogu!” ³⁹ Ya ndono; Galu egbeshi; ruta ndu Shékemu; je etso Abimeleku ogu. ⁴⁰ Abimeleku eruta Galu phe; ephe eye okpa l'oso. Ndu ke Galu adu l'igwe; mbu ndu ophu e mekashiru iphe; ephe adaa gwogwoowu jeru l'onu obu-edukfu mkpukpu ono. ⁴¹ Abimeleku emetsua lashia Aruma je anodu. Zebulu achifu Galu yele ndu nk'ia phe le Shékemu. ⁴² Yo be le nchi-abohu iya; ndu Shékemu awufu jeshia l'egu. E je ekfuaru iya Abimeleku. ⁴³ Yo bya achita ndu nk'ia kee uzi eto. Ephe egbeshi je ekeeru ephe l'egbudu. Yo paliwaphu enya; phua ndu Shékemu, shi le mkpukpu ono awufuta; yo gbeshi je afuaru ephe. ⁴⁴ Abimeleku yele okpa-ogu lanu ophu yele iya yi awufu-kebe lashia l'obu-edukfu mkpukpu ono. Okpogu ebo ophu awufu je afuaru ndu Shékemu ndu ophu no l'egu ono; gbua ephe pyaapya. ⁴⁵ Mboku ono l'ophu be Abimeleku lokataru ogbu le mkpukpu ono. Yo luta iya; gbushia ndu, no iya nu; bya ephee ya unu.

⁴⁶ Ndu no l'ulo-eli Shékemu anulephu iphe, Abimeleku eme; wubakota l'ime eke a kpuru; yo buru okpo-mgbinyiku l'ulo agwa Flu-beritu. ⁴⁷ Ama abya agbaaru Abimeleku le ndu no l'ulo-eli Shékemu wukobeekwaru l'ekalanu. ⁴⁸ Abimeleku yele ndu nk'ia awuru jeshia l'ugvu Zalumonu. Ephe erua l'eke ono; Abimeleku egude ogbu-nku, o pa l'eka gbukwoshia nku; chikobe iya; chiru ye l'ukuvu. Yo su ndu ono yele iya yi ono: “Ngwaa!

Iphe, bu iphe unu phuru, ya meru; unu mee ya nta-a nta-a!" ⁴⁹ Ya ndono; onyenonu abya awaa nku; vuta iya tsoru Abimeleku. Ephe evuru nku ono je edoo l'eke ono, a kpuru; yo buru okpo-mgbinyiku ono; muru oku ye iya. Oku erefu l'ulo-eli ono; dzua ya; kegbushikota ndu, no iya nu, ruru unu madzu ebo l'ukporo madzu iri; * unwoke l'unwanyi.

Anwuhu Abimeleku

⁵⁰ Abimeleku emetsua jeshia Tebezu; je agbaa ya mgburumgburu; nata iya. ⁵¹ Obenu l'o nwekwanuru okpo-mgbinyiku ulo-eli, no le mkpukpu ono, ndu eke ono, gbaru laa; je anodu; unwoke me unwanyi. Ephe alashia l'okpotsu ulo-eli ono; kpo-budo onwephe l'ime eke ono. ⁵² Abimeleku abyatashia ogu l'ulo-eli ono; rukwadia onu-ibo ulo-eli ono ntse t'o tua ya oku. ⁵³ Yo nweru nwanyi, paliru mkpuma uswe; haa ya eka. Yo bya adaa Abimeleku l'ishi; tufua ya okpu-ishi. ⁵⁴ Abimeleku ekuwaphu nwokorobya, apajeru iya ngwa-ogu; su iya: "Mita-kebe ogu-mbeke ngu gbugbua mu; k'ophu e ta anodudu ekfu l'o kwa onye nwanyi gburu iya." Onye ozi iya ono ewotawaphu mma sua ya; yo nwuhu. ⁵⁵ Ya ndono; ndu Izurelu aphulephu le Abimeleku be nwuhuru nu; ephe awukashihu; lashia.

⁵⁶ Yo buru iya bu le Nchileke agwata Abimeleku ugwo ejo iphe ono, o meru nna iya l'unwunna iya ono, o gbushiru ono; ephe ukporo madzu eto l'umadzu iri. ⁵⁷ Nchileke eshikwaphu ege ono mee; ejo iphe ono, ndu Shékemu meru ono abya atukoru ephe l'ishi. Onu ono, Jótamu Jeru-Bálu turu ephe ono erekota l'ege o turu iya.

10

Tola; onye ikpe ndu Izurelu

¹ Abimeleku anwuhutsulephu; nwoke lanu, shi l'ikfu Isaka alufuta t'o dzota ndu Izurelu. Epha nwoke ono bu Tola, bu nwatibe Puwa; buru nwanwa Dodo. Eke o bu bu le Shamiru l'ali uguv Ifuremu. ² O chiru ndu Izurelu ukporo afa l'afa eto b'o nwuhuderu. Eke e liru iya bu le Shamiru.

Jayi; onye ikpe ndu Izurelu

³ Tola anwuhutsua; Jayi, bu onye Giledu abya tsota iya; kpeeru ndu Izurelu ikpe ukporo afa l'afa ebo. ⁴ O mutaru ukporo unwegirima unwoke l'unwoke iri. Unwegirima ono nweru nkafu-igara l'ehu l'ehu. O bu ephe bu ishi l'ukporo mkpukpu le mkpukpu iri l'ali Giledu. Iphe, eeku mkpukpu ono l'o ha jeye ntanu bu Havotu Jayi. ⁵ Jayi anwuhu; e lia ya le Kamonu.

Jefuta; onye ikpe ndu Izurelu

⁶ Ya ndono; ndu Izurelu abya emee iphe, du Ojejoje eji odo; balahaaru Balu eja; me Ashitoretu; agwa ndu Aramu; agwa ndu Sayidonu; agwa ndu Moabu; agwa ndu Amonu; me l'agwa ndu Filisutayinu. Ephe aparu Ojejoje haa; ephe ta abajheru iya eja. ⁷ Ehu eghulaha Ojejoje eghughu l'eke ndu Izurelu no; yo nwuru ephe ye ndu Filisitayinu; me ndu Amonu l'eka. ⁸ Ephe egwee ephe ogwe ujimu l'afa ono. Afa iri lesato be ephe kpaqtaru ndu Izurelu ehu; mbu ndu ophu bu l'uzo enyanwu-ahata

* 9:49 9:49 Iphe o bu bu 1,000.

enyimu Jódanu lẹ Gíledu l'alì Amọru. ⁹ Ndu Amọnu abya adaa azụ Jódanu azụ iya ọp̄hu jeshia otso ndu Júda; ndu Bénjaminu; mę ndu ọlọ Ífuremu ọgu. Ip̄he atsùlahaa ndu Ízurẹlu l'ẹhu nshinu.

¹⁰ Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abya echiku Ojejoje; sù iya: “L'ẹp̄he meswewaru ngu; kẹ l'ẹp̄he hawaru ngḡube Nchileke; je abalahaaru agwa Bálụ ẹja.”

¹¹ Ojejoje asụ ẹp̄he: “Teke ono, ndu Íjiputu; ndu Amọru; ndu Amọnu; ndu Filisitayinu; ¹² ndu Sayidonu; ndu Amalẹku; ọwaa ndu Mawonu shi kp̄otoo unu ọnu akp̄otoo ono, unu rakuru mu ono; ?mu ta byadunụa bya adzọfuta unu tọ. ¹³ Unu egbe halẹe mu-a; balahaaru agwa ẹja. Ip̄he ọ bụ bụ lẹ mu ta adzọhedu unu ọdo. ¹⁴ Unu je echiku agwa, bụ ọp̄hu unu hataru t'ọ dzọfutaja unu teke unu nọ l'ip̄he-ẹhuka!” ¹⁵ Ndu Ízurẹlu asụ Ojejoje: “Ayi meswewaru; melephu ayi ẹge dụ ngu mma. Qlobu; byiko; dzọfutalephu ayi kẹ ntanu.” ¹⁶ Ya ndono; ẹp̄he abya afọshikota agwa ndu ọhodo ono, ẹp̄he dọbetsuaru ono; balahaaru Ojejoje ẹja. Ip̄he-ẹhuka ono, ndu Ízurẹlu eje ono abya erua ya l'ẹhu; k'ọp̄hu bụ l'ẹ tọ dụhedu ike ọta nshi.

¹⁷ Tọ dụ iya bụ; e kua ndu Amọnu; ẹp̄he abya edzua k'ọgu lẹ Gíledu. Ndu kẹ Ízurẹlu abya edzukwaaphu k'ọgu lẹ Mizúpa. ¹⁸ Ndu ishi, achì Gíledu asụ ẹp̄he: “?Bụ nwoke ole e-vukpooru ụzo je etso ndu Amọnu ọgu? Onye ono a-bụ onye ishi ndu Gíledu gbaa mgburumgburu.”

11

¹ Jẹfuta bụ onye Gíledu. Ọ bụ mkparawa l'ọgu. Nna iya bụ Gíledu; nne iya abụru nwanyi ọkpara. ² Unyomu Gíledu bẹ mụshiaru iya unwu. Yo be teke unwegirima ono vufutakotaru; ẹp̄he achìfu Jẹfuta; sù iya: “Ẹ tii ketakwa oke l'ufu ayi; kẹ l'ọ bụ nwanyi ọdo mụru ngu.” ³ Ya ndono; Jẹfuta agbafuru unwana iya ono; gbaru lashia alì Tobu je eburu. Ndu, bụ ọgalẹmkpa phẹ awụ-kfuta iya; ẹp̄he l'iya ayiru gaphelaha.

⁴ A nọnyaa; ndu Amọnu abya etso ndu Ízurẹlu ọgu. ⁵ Ndu bụ ọgurenya ndu Gíledu eje ekua Jẹfuta l'alì Tobu; ⁶ sù iya: “T'ọ bya abụru ẹp̄he onye ishi; k'ọp̄hu ẹp̄he a-dụ ike je etso ndu Amọnu ọgu.”

⁷ Jẹfuta asụ ẹp̄he: “?Mu ta dūdunua unu ashì, kparu ip̄he unu chifuru mu l'ufu nna mu. ?Ngun̄u kparu ip̄he unu chọru mu bya nta-a, unu nọ l'ip̄he-ẹhuka-a?”

⁸ Ndu bụ ọgurenya Gíledu asụ: “Mgbẹ ọ bup̄hu k'ip̄he ono kparu ip̄he, ayi chọderu ngu. Byan̄u t'i tsoru ayi je alụa ndu Amọnu; ẹge ị-buru onye ishi ndu Gíledu mgburumgburu.”

⁹ Jẹfuta asụ ẹp̄he: “Teke unu dutaru mu lashia azụ l'ufu tẹ mu je alụaru unu ndu Amọnu; ọ -buru le Ojejoje woru ẹp̄he ye mu l'ẹka; ?mu a-buru-a onye ishi unu?”

¹⁰ Ndu bụ ọgurenya Gíledu ono asụ iya: “Ọ bụ Ojejoje a-buru nggu l'ẹp̄he onye ekebe. Ọ bụlephu ẹge i kfuru bẹ ọo-du.” ¹¹ Jẹfuta ekwe tsoru ẹp̄he; ẹp̄he emee ya onye ishi; mę onye ishi-ọgu ẹp̄he. Jẹfuta anọdu lẹ Mizúpa kfushia ip̄he ono, o kfuhawaru ono l'ifu Ojejoje.

Jefuta yele eze ndu Amonu

¹² Ya ndono; Jẹfuta abya ezia ndu ozi t'ẹp̄he je aji eze ndu Amọnu sù iya: “Ip̄he ẹp̄he meru, meru ip̄he, ọ byaru bya etso alì ẹp̄he ọgu?”

13 Eze ndu Amõnu ezia ndu ono, Jẹfuta ziru ono; sù ẹphe: “Iphe, kparu iya nù bụ lẹ teke ndu Ízuruẹlu shi lẹ Íjiputu wufuta bẹ ẹphe naru mu alì mu shita lẹ nsùda nsùda Amõnu jeye lẹ Ẽnyimu Jábọku; mbụ je akpaa lẹ Ẽnyimu Jódanu. Unu nù-phu mu alì ono, unu natatsuaru mu ono azụ lẹ domangu lẹ rimangu.”

14 Jẹfuta eziphu ndu ozi iya azụ t'ẹphe je ezia eze ndu Amõnu; 15 sù iya: “Owaa iphe, Jẹfuta ekfu. O sùru: ‘Lẹ ndu Ízuruẹlu ta natakwaa alì ndu Móabu; ẹphe ta nata kẹ ndu Amõnu. 16 Iphe mechiaru nù bụ lẹ teke ndu Ízuruẹlu shi lẹ Íjiputu; bẹ ẹphe shiru echi-ẹgu lufuta Eze Ẽnyimu Uswe; shiwaru onanu lufu Kedeshi. 17 Ndu Ízuruẹlu anọdu lẹ Kedeshi ono zia ndu ozi t'ẹphe je ekfuru eze ndu Édọmu: “T'o kweru t'ẹphe shia alì iya sweta.” Obenu l'eze ndu Édọmu te yeduru ẹphe ọnu. Ẽphe abyakwaphu bya ezia eze ndu Móabu ẹge ono, ẹphe ziru eze ndu Édọmu ono. Eze ndu Móabu ajikakwaphu. Ya ndono; ndu Ízuruẹlu akwaa lẹ Kedeshi. 18 Ẽphe anọnyaa; wụ-lihu l'echi-ẹgu ono; shia nkupe-nkupe alì ndu Édọmu; mẹ kẹ ndu Móabu; lufuta l'uzo ẹnyanwu-ahata alì ndu Móabu; bya adọo l'azụ Ẽnyimu Amõnu azụ iya ọphu. Ẽphe ta bahudu l'alì ndu Móabu; kẹ l'ọ bụ Ẽnyimu Anọnu bụ ókè ẹphe lẹ ndu Móabu. 19 Tọ dọ iya bụ; ndu Ízuruẹlu abya ezia ndu ozi t'e zia Sihonu, bụ eze ndu Amọru, l'achi ndu Hẹshibonu. Ndu Ízuruẹlu ezia ndu ozi ono t'ẹphe je ekfuru iya sù iya: “T'ayi shinua alì ngu sweta jeshia l'alì nk'ayi.” 20 Sihonu ajika tẹ ndu Ízuruẹlu be swe l'alì iya; kẹ l'ẹ tọ madu ẹge ẹphe e-me teke o kwetaru t'ẹphe je swee. Ya ndono; Sihonu ekukoo ndu nk'iya l'ẹphe ha; ẹphe awufu je adọo lẹ Jahazu; tso ndu Ízuruẹlu ọgu. 21 Ya ndono; Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízuruẹlu enwuru Sihonu; mẹ ndu nk'iya ye ndu Ízuruẹlu l'ẹka. Ẽphe emekputa ẹphe. Ndu Ízuruẹlu anakọta alì ndu Amọru, bu l'ẹke ono. 22 Ẽphe dọberu l'alì ndu Amõnu naa alì ono jeye lẹ Jábọku; mẹ tsube l'echi-ẹgu; je akpaa lẹ Jódanu. 23 Nta-a bụ; keshinu ọphu Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízuruẹlu chishiwaru ndu Amọru; bya eworu alì ono nù ndu nk'iya, bụ ndu Ízuruẹlu; ?buhunu ole bụ k'ọbya ọnata alì ọdo? 24 ?Tọ dọ iphe agwa ngu; mbụ Kemoshu nuru ngu; bẹ ji-kwe ẹka? Ayibedua akwẹe ẹka l'iphe Ojejoje, bụ Nchileke ayi nuru ayi. 25 ?I ka eze ndu Móabu, bụ Balaku Zipo mma? Yẹle ndu Ízuruẹlu te sebua okfu; ọphu ẹphe l'iya alubua ọgu. 26 Ndu Ízuruẹlu buru lẹ Hẹshibonu; Arówa; mẹ l'unwu mkpukpu, nọ-pheru iya mgburumgburu; mẹkwaphu lẹ mkpukpu, nọtsua l'iku Ẽnyimu Amõnu ọkporo afa iri l'ise phuu. ?Bụ ngunu kparu iphe, ẹ tị natadụ ẹphe alì teke ono? 27 Ẹ to nwekwa ẹke mu mesweru ngu. O gbechikwa bọru nggubedua acho mu okfu; kẹ l'ì byaru bya etso mu ọgu. Tẹ Ojejoje, bụ onye ikpe kpeeru ndu Ízuruẹlu; ẹphe lẹ ndu Amõnu ikpe ntanụ.’ ” 28 Ọbule eze ndu Amõnu ta ngadụ nchì l'ozì Jẹfuta.

Jẹfuta Alù-gbua ndu Amõnu

29 Ya ndono; ume Ojejoje abya eji Jẹfuta ẹhu. Yo je eshijaa alì ndu Gíledu; mẹ alì ndu Manáse; shia Mízupa l'alì Gíledu; bahù l'alì ndu Amõnu. 30 Jẹfuta abya ekwee Ojejoje ọkwa; sù iya: “O -bọru l'ì woru ndu Amõnu ye mu l'ẹka; 31 bẹ iphe ivu-uzo, shi l'ulo mu; bya mu otu ilaa teke mu shi l'ọgu ono alata à-bọru kẹ Ojejoje. Mu e-gude iphe ọbu gwooru ngu ngweja-ukfuru.”

³² Tọ dọ iya bụ; Jẹfuta atugbua; je etso ndu Amọnu oḡu. Ya ndono; Ojejoje eworu ephe ye iya l'ẹka. ³³ Tsube lẹ Arówa jeye l'oge iya kẹ Minitu; rua lẹ Ébẹlu-Keramimu b'ọ gbufuru ukporo mkpukpu. Yọ bụru iya bụ l'ishi erua ndu Amọnu alị l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ.

Jefuta anụ Ojejoje ada iya

³⁴ A bya ele ẹnya lẹ Jẹfuta lataru l'ufu iya lẹ Mizúpa; ada iya akwua nkwa l'ete egvu abya iya ndzuta. Nwata ono bụ nwa lanụ, ọ mụtaru. A gufụ nwata ono b'ẹ to nwehedu nwata ọdo, ọ mụtaru: lẹ nwoke; m'ọ bụ lẹ nwanyi. ³⁵ Jẹfuta aphule iya phụ; woru uwe iya lawaa; rashia: "Haa! Ada mu. I gbuakwaru mu! I meekwaru t'aphụ tsorụ mu; kẹ l'ukwa, mu kweru Ojejoje bẹ mu ta ahaghedu iya emeru!" ³⁶ Ada iya ono asụ iya: "Nna; ọ -bụru l'ị sawaru onu l'ẹke Ojejoje nọ; menua mu ege i kweru Ojejoje ukwa l'ii-me mu; nta-a, Ojejoje mewaru; nggu agwata ndu ohogun, bụ ndu Amọnu ugwo iphe, ephe meru ngu. ³⁷ Iphe, ii-meru iya bụ t'ị haaru iya onwa ẹbo tẹ yẹle ndu onyà iya phẹ yiru je aghaphee l'ugvu ugvu; raa ẹkwa; kẹ l'ẹ to nwedu lẹ ya alukwadia nji." ³⁸ Nna iya ekwe; haa ya; yo je anọ onwa ẹbo. Unwu-mgboko ibe iya etsoru iya; je anọ l'ugvu ugvu; kwaa ẹkwa; kẹ l'ẹ to nwedu l'ọ lukwadia nji. ³⁹ Onwa ẹbo ono agvulephu; yọ lashia l'ufu. Nna iya ono emee ya ege ono, o kweru ukwa iya ono; ophu nwoke 'achikahubua ya okpa. E mewa iya; yọ bụru ome-l'alị ndu Ízurẹlu ⁴⁰ l'iphe, bụ afa, sweru esweswe bẹ unwu-mgboko ndu Ízurẹlu e-jeje je egude abalị ẹnọ raa ẹkwa ada Jẹfuta ono, bụ onye Giledu.

12

Jefuta yele ndu Ífuremu

¹ Ya ndono; e kua unwoke ndu Ífuremu; ephe abya akwaa ngwa-ogụ; yọ bụru ephe odafu Ẹnyimu Jódanu azụ iya ophu jeshia lẹ mkpukpu Záfónu jeshia je aji Jẹfuta sụ iya: "Bụ ngunu meru iphe, i je alụ ndu Amọnu; t'ị ku ayi t'ayi lẹ nggu yiru? Ayi abyakwa ọtu ọlo ngu ọku t'ị nọdu l'ime iya t'ọ dzụa nggu l'iya."

² Jẹfuta asụ ephe: "Ọ kwanu teke oke okfu shi adaru ayi lẹ ndu Amọnu bẹ mu kuru unu; ophu unu ekwedu bya adzofuta ayi l'ẹka ndu Amọnu ono. Tọ dọ iya bụ; ³ teke mu phuru l'unu ta agbagheduru mu mkpu; mu eworu ndzụ mu tufaa; hata anwuhu; yọ bụru mu odafu Ẹnyimu Jódanu azụ iya ophu; jekfushia ndu Amọnu oḡu. Ojejoje emee; mu emekputa ephe. Mbụ; ophu unu gbe bya mu etso mu oḡu nta-a bụhunu kẹ ngunu?" ⁴ Ya ndono; Jẹfuta abya ekukobewaphu ndu Giledu; ephe eje alushi ndu Ífuremu ono oḡu. Ndu Giledu emekputa ndu Ífuremu; kele ndu Ífuremu suru ephe: "Unubẹ ndu Giledu; unu bụ ndu alala, bu lẹ mgbaku ndu Ífuremu yele ndu Manáse." ⁵ Tọ dọ iya bụ; ndu Giledu atugbua je eketsua l'ẹke eeshije adafu Ẹnyimu Jódanu azụ iya ophu, bụ ọzo, shitsuaru laa alị ndu Ífuremu. Yọ bụje teke onye Ífuremu, nahuru nụ ruru ẹke ono; sụ ephe: "Tẹ ya swetakwa;" ephe aji onye obu: "T'ị bụ onye Ífuremu?" Teke onye ophu suru ephe: "Waawa;" ⁶ ephe asụ iya: "Ọ dọ mma. Kuedu: 'Shibóletu.' " Teke onye obu kusweru iya; kua ya "Sibóletu"; ephe egude iya; gbua l'ẹke

ono, eeshije adafu Ẹnyimu Jòdanu ono. Ndu Ífuremu, e gburu teke ono bu ụkporo unu madzu ise l'unu madzu ise.*

⁷ Jẹfuta aburu onye ikpe ndu Ízurelu afa ishingụ. Jẹfuta, bu onye Giledu abya anwuhu; e lia ya le mkpukpu, o shi l'alị Giledu.

Ibizanu; onye ikpe ndu Ízurelu

⁸ Jẹfuta anwuhutsua; Ibizanu, bu onye Bétulehemu achilaha ndu Ízurelu. ⁹ O mutaru ukporo unwoke l'unwoke iri; muta ukporo unwanyi l'unwanyi iri. Unwu nwanyi iya ono b'o kekotaru nji l'ikfu odo; lushiaru egirima iya unwoke unwu-mgboko l'ikfu odo. Ibizanu chiru ndu Ízurelu afa esaa; ¹⁰ nwuhu; e lia ya le Bétulehemu.

Elonu; onye ikpe ndu Ízurelu

¹¹ Ibizanu anwuhutusa; Elonu, bu onye Zébulonu abya achia ndu Ízurelu afa iri. ¹² Elonu, bu onye Zébulonu anwuhu; e lia ya le Ajalonu, no l'alị ndu Zébulonu.

Abudonu; onye ikpe ndu Ízurelu

¹³ Elonu anwuhutsulephu; Abudonu Hilelu, bu onye Piratonu achia ndu Ízurelu. ¹⁴ O mutaru ukporo unwoke labu. Unwunwa iya adu ukporo unwoke l'unwoke iri. Unwu iya ono; me unwunwa iya ono l'ephe ha nweru nkfu-igara l'ehu l'ehu. Abudonu buru onye ikpe ndu Ízurelu afa esato. ¹⁵ To du iya bu; Abudonu Hilelu anwuhu; e lia ya le Piratonu l'alị Ífuremu l'alị ugu Amaleku.

13

Amumu Samusinu

¹ Ya ndono; ndu Ízurelu abya emee ejo iphe l'enya Ojejoje. Ojejoje eworu ephe ye ndu Filisutayinu l'eka ukporo afa labu.

² O nweru nwoke obu, eeku Manowa, bu onye Zora. Manowa shi l'ikfu ndu Danu. O luru nwanyi; nyee ya ono ta atsu ime; to mutakwanu nwata.

³ Ojozi-imigwe, shi l'eka Ojejoje abya ehee nyee nwanyi ono l'ifu; su iya: "E-ti tsudu ime; ti muta nwata; obule l'ji-tsuta ime; mua nwata nwoke.

⁴ Kwabekwa enya t'e b'i ngu mee; m'o bu iphe odo, eme l'enya; ophu iirikwa iphe, aaso nso; ⁵ kele ji-tsuta ime; mua nwata nwoke. Tagube be erukwa nwata ono l'ishi; ke l'oo-buru onye duru Nchileke iche shita l'epho nne iya. Oo-wata odzo ndu Ízurelu l'eka ndu Filisutayinu."

⁶ To du iya bu; nwanyi ono ejekfube nji iya; je asu iya: "L'onye ke Nchileke be byakfutakwaru iya nu; l'onye obu dulephu l'o bu ojozi-imigwe, shi l'eka Nchileke; mbu l'o du egvu. Mu ta jikwa iya eka, o shi; ophu o kakwanuru mu epha iya. ⁷ Obenu l'o suru mu: 'Le mu a-tsuta ime; mua nwata nwoke; olobu; dube nta-a te mu kwabekwa enya t'e b'o du teke mu a-ngu mee; ophu mu angukwa mee, eme l'enya; ophu mu erikwa iphe, aaso nso; kele nwata ono a-bukwa onye duru Nchileke iche shita teke aa-mu iya jeye mboku, oo-nwuhu.' "

⁸ Ya ndono; Manowa abya ekfuru nu Ojejoje; su: "Byiko; Nnajiufu; mu arọ t'i meeru te onye ke Nchileke ono, i ziru; yo byakfuta ayi ono byafua odo bya ezia ayi ege ayi e-me nwata ono, aa-mu ono."

* 12:6 12:6 Iphe o bu bu 42,000.

⁹ Nchileke anụa iphe ono, Manowa kfuru ono; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nchileke abyakfuta nwanyi ono ọdo l'ẹke ọ nọ l'ẹgu. Ọbule nji iya ono; mbụ Manowa bẹ yẹ ya ta nọdu l'ẹke ono. ¹⁰ Nwanyi ono ejewaphu je asụ nji iya ono: "Lẹ nwoke-wa, byakfutaru iya mbọku-a byaakwaru ọdo!"

¹¹ Manowa egbeshi; tsoru nyee ya ono. Yo rua je aji nwoke ono: "ʔBụ nggu bẹ kfujeru nụ nwanyi-a?"

Yọ sụ iya: "L'ọ kwa iya."

¹² Manowa asụ iya: "Teke iphe ono, i kfuru ono reru; ʔnanụ ẹge ndzu nwata ono a-du? ʔBụ ngunu a-bụ ọru iya?"

¹³ Ojozi-imigwe ono asụ iya: "Tẹ nyee ngu kwabekwa ẹnya; mekota iphe, mu kfuru iya. ¹⁴ T'ẹ b'o rikwa iphe, shi l'oshi vayinu; ọphu ọ ngụkwa m̄ee; m'ọ bụ iphe, eme l'ẹnya; ọphu o rikwa iphe, aasọ nsọ. T'o dobekwa iphemiphe, ọbule ono, mu turu iya ono."

¹⁵ Manowa asụ ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono: "Nọdukwa l'ẹke-a t'ayi je egbua nwophoja egbu; mee; wotaru ngu."

¹⁶ Ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono asụ iya: "Unu a-lọ-gudekpokwa mu; obule mu te erikwa nri unu. Ole; ọ -buru ngweja-ukfuru bẹ unu egwo; unu gwooru iya Ojejoje." Manowa ta ma l'onye ono bụ ojozi-imigwe kẹ Ojejoje.

¹⁷ Manowa aji ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono; sụ iya: "ʔBụ ngunu bụ ẹpha ngu; k'ọphu ayi a-kwabẹ ngu ugwu teke iphe ono, i kfushiru ono reru?"

¹⁸ Yọ sụ iya: "ʔBụ ngunu kparu iphe, iji iya ẹpha iya? Ẹpha iya dukwa biribiri."

¹⁹ Ya ndono; Manowa abya akputa nwophoja egbu yele ngweja-nri; gwooru Ojejoje ẹja l'eli mkpuma. Ojejoje abya emee iphe, dū biribiri; Manowa yele nyee ya anọdu ẹge ono l'ele. ²⁰ Teke ọku gbanwuhuru l'ẹnya-ngweja ono; ire-ọku akpuchia l'ala l'igwe bẹ ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono bahuru l'ire-ọku ono; tsoru iya tugbua. Manowa yele nyee ya aphulephu iphe, meru nū; dashia; woru ifu kpube l'ali. ²¹ Ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono ta byakfutahe ẹphe ọdo; Manowa amaru l'ọ bụ ojozi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje.

²² Manowa asụ nyee ya: "Mẹ ayi buakwa maa; m'ọ kwa Nchileke bẹ ayi phuru ono!"

²³ Obenu lẹ nyee ya suru iya: "Dege Ojejoje choru tẹ ya gbua ayi; m'ẹ to g'anatakwa ayi ngweja-ukfuru ono; m̄e ngweja-nri ono; to g'ekoshi ayi iphe ono, o koshikotaru ayi ono; ọphu to g'ekfukwaru ayi iphe ono, o kfushiru ayi ono."

²⁴ Ya ndono; nwanyi ono abya atsuta ime; m̄a nwata nwoke; ḡa ya Sámusinu. Nwata ono abya evufuta; Ojejoje agoru onu-oma nū iya. ²⁵ Ume Ojejoje abya awata iya ome ire l'ẹhu teke ọ nọ lẹ Mahane-danu, nọ lẹ mgbaku Zora; m̄e Ẹshutawolu.

14

Sámusinu alu nwamgbọko Filisutayinu

¹ Yo be ujiku lanu; Sámusinu ejeshia Timína. Yo rua l'ẹke ono; je aphu nwamgbọko ndu Filisutayinu lanu. ² Yọ lashia; je asụ nne iya; m̄e nna iya: "L'o nwekwaru nwamgbọko Filisutayinu, ya phuru lẹ Timína. Unu jekwa je aluru iya ẹya."

³ Nne iya lẹ nna iya ono asụ iya: “?To nwekpodua nwamgboko, dụ ngu mma l’iphe bụ ndu abubu ngu; m’o kwanu l’iphe bụ ndibe ayi l’ẹke-a. ?O bụfutajẹ nwanyi Filistayinu; mbụ ndu akpapyi ono.”

Sámusinu asụ nna iya: “T’o jeru alọaru iya ẹya. L’o bụ onye onanu dụ mma.”

⁴ Ndu, mụru iya nụ ta ma l’oo Ojejoje, bẹ iphe ono shi l’ẹka, bụ onye achọ ọzo, ya e-shi fọaru ndu Filistayinu; ke l’oo ndu Filistayinu shi achụ ndu Ízurelu teke ono.

⁵ Tọ dụ iya bụ; Sámusinu etsoru nne lẹ nna iya jeshia Timína. Ẹphe erude lẹ mgbo vayinu ndu Timína; ọwaa nwa agụ, lufutaru nụ; l’ede ekiri abyakfuta iya. ⁶ Ume Ojejoje abawa iya phụ l’ẹhu k’igiri-igiri. Yọ zụ nwa agụ ono; gude ẹka labuhu iya ẹbo l’o bụ onye, labuhuru nweghu nshii. Ọbule ẹ to kfunduru iya nne lẹ nna iya.

⁷ Sámusinu eje; yele nwamgboko ono akọ akọ; nwamgboko ono adụ iya mma. ⁸ Yo be teke o jeru t’e dee ya nwamgboko obu. Yọ swiba; tẹ ya phuedu odzu agụ ono. Ẹngu egbe yewa iya nụ; manụ-ẹngu anọdu iya. ⁹ Yo gude ẹka kọta manụ-ẹngu ono; mīlahaa ogologo l’ẹje. Yo jekfube nne lẹ nna iya; ja anụ ẹphe; ẹphe amija. Obenu l’ẹ to kfunduru ẹphe l’o bụ l’odzu agụ phụ b’o hataru ẹngu ono.

Ílú, Sámusinu turu

¹⁰ Tọ dụ iya bụ; nna iya ejeshia t’o je aphụ nwamgboko obu. Sámusinu agbaaru ẹphe aji ẹswa-nwanyi, bụkwanu ẹge onye alụ nwanyi k’ophungu emeje. ¹¹ Teke ndu Filistayinu phuru Sámusinu bẹ ẹphe duru ụkporo madzụ l’umadzu iri nụ iya t’ẹphe noduru iya l’oshi ndu ọnya. ¹² Sámusinu asụ ẹphe: “Tẹ ya tọaru unu ilu. Onye -kọru iya iphe, o bụ l’ime abalị ẹsaa-wa, eeme ẹswa-nwanyi-wa bẹ ya a-nụ ụkporo uwe-nlọkpuru; ọwaa ụkporo uwe l’uwe iri, dugbaa iche iche. ¹³ Teke o bụru l’unu ta akatadu iya; unu anụ yebedua ụkporo uwe-nlọkpuru l’uwe iri; ọwaa ụkporo uwe l’uwe iri, dugbaa iche iche.”

Ẹphe asụ iya: “T’o tueduru ẹphe ilu obu; t’ẹphe nua!”

¹⁴ Yọ sụ ẹphe:

“L’oo iphe, erije iphe;

bẹ iphe, eeri eriri shi lufuta.

Iphe, nweru ọkpehu;

bẹ iphe atso ẹnengerenge shi lufuta.”

A nọ abalị ẹto; ẹphe ta ma iphe, ilu ono bụ.

¹⁵ Yo be lẹ mbọku k’eno; ẹphe asụ nyee Sámusinu: “T’o gude ụji jifuta iphe, ilu ono bụ; ọdumeka bẹ ẹphe e-tsukwa iya ọku; tsua ndibe nna iya. ?Bụ iphe, i kuru ẹphe bụ ẹge ee-me t’i naa ẹphe iphe ẹphe tọ?”

¹⁶ Tọ dụ iya bụ; nyee Sámusinu ono abya anọdu Sámusinu l’ifu; wata ẹkwa; sụ iya: “L’o kporu iya ashị! L’ẹ to yeduru iya ru obu. Ọdumeka; ? nanụ ẹge o dụ b’o nmaru ndibe ayi ẹtu; tọ karu iya iphe, ẹtu ono bụ!”

Sámusinu asụ iya: “Nne lẹ nna, mụru iya nụ bẹ ya ta kọduru iya; yọ bụru nggubedua bẹ ya e-gbe kachiaru iya?” ¹⁷ Nwanyi ono arakota ẹkwa abalị ẹsaa ono, ẹphe nọ l’ẹswa-nwanyi ono. Yo be mbọku k’ẹsaa ya; yo woru iya kfuaru iya; ke l’o shi keshinu ono nwupya bẹ iya t’o kfuuru iya ẹya. Nwanyi ono atugbua je eworu iphe, ilu ono bụ kfuaru ndibe ẹphe.

¹⁸ T’ẹnyanwu kwaa rịba lẹ mbọku k’ẹsaa ono; ndu mkpukpu ono asụ Sámusinu:

“?Bụ ngunu ka manụ-ẹngu ọtso ẹna?

?Bụ ngunu ka agụ ike?”

Sámusìnu asụ ẹphe:

“Dẹge unu te gudedu ada-eswi iya kọo iphe;
mẹ unu ta ga amakwa iphe, ilu iya ono bụ.”

¹⁹ Ya ndono; Ume Ojejoje abyawa iya phụ l'ẹhu k'igiri-igiri. Yo jeshia Ashikelonu je egbua ndu ẹke ono ụkporo madzụ l'umadzụ iri; gwooo iphe ẹphe. Yọ lata; chita ẹphe; chiru nụ ndu ono, kotaru ilu ono. Yo gude ẹhu-eghughu lashia lẹ kẹ nna iya. ²⁰ Nyee Sámusìnu ono bẹ bụ ọnya Sámusìnu, duru iya l'ẹswa-nwanyi ono b'e duru iya nụ.

15

Sámusìnu atụ oku l'iphe, ndu Filisutayìnu meberu l'alì

¹ A bya anọwaru jeye teke eebu je witu; Sámusìnu akputa nwada egbu; yọ bụru iya oje oji nyee ya ono. Yo rua; je asụ ọgo iya ono: “Lẹ ya ejekwa lẹ mkpura nyee ya.”

Nna nyee ya ajika t'ẹ b'o jeshi; ² sụ Sámusìnu: “Ya makwarua lẹ nyee ngu ono bẹ dụ ngu ashì; dụa ngu iya k'inumuchacha, meru iphe, mu dutakwaduru iya phụ kee ọnya ngu. ?Nwunne iya kẹ nwata ta kadunua ya oma mma? Dufanu onye onanu l'ozori iya.”

³ Sámusìnu asụ ẹphe: “Nta-a bẹ ya nweru iphe, ya agbabe okpa meshia ndu Filisutayìnu ike; ụta ta aduru iya ẹya.” ⁴ Ya ndono; yọ tugbua; je anwukoo ụkporo uphẹgu iri l'ise. Yọ bya afo ẹphe ẹbo ẹbo; lota ẹphe odzu; logbabetua. Yo meebe; bya eworu itsu-oku lishikota iya; ⁵ mụru oku yeshia ya; paru iya ẹka haa. Ẹphe egude iya wufu; je atukota oku l'egu ndu Filisutayìnu: ndu ophu, e buwaru ebubu; mẹ ndu ophu, e te budua; mbụ dzụa jeye lẹ mgbabu olivu ẹphe.

⁶ Ndu Filisutayìnu ajì onye meru iya nụ.

A sụ ẹphe: “L'ọ bụ Sámusìnu, bụ ọgo nwoke Timína; kẹ l'onye ọgo iya ono dutaru nyee ya dee ọnya iya.” Ya ndono; ndu Filisutayìnu ekwe; hehu je egude nyee Sámusìnu ono; mẹ nna iya tsua ẹphe oku.

⁷ Sámusìnu asụ ẹphe: “Lẹ keshinu unu meru iya ẹge ono bẹ mu ta ahadụ unu; ẹbe abụ lẹ mu melataru unu!” ⁸ Yo tsowaphu ẹphe ọgu k'ehuka ehuka; gbua ẹphe l'igwe. Yo meebetsua; tugbua je anọdu l'ogba, nọ lẹ mkpuma Etamu.

Sámusìnu emekputa ndu Filisutayìnu

⁹ Tọ dụ iya bụ; ndu Filisutayìnu awufu je adọ lẹ Júda k'ogu; tso ndu Lehi ọgu ọlua-ọla. ¹⁰ Ndu Júda ajì ẹphe ẹge ọ dụ bẹ ẹphe byaru ẹphe ọgu?

Ẹphe asụ: “L'ẹphe byaru ogude Sámusìnu t'ẹphe gwata iya ụgwo iphe, o meru ẹphe.” ¹¹ Ya ndono; unu madzụ ẹsaa l'ụkporo madzụ iri* eshi lẹ Júda zafu jekfushia Sámusìnu l'ogba mkpuma Etamu; je ajì iya: “?Tì madu l'ọ bụ ndu Filisutayìnu bẹ ẹphe nọ l'ẹka tọ? ?Bụ ngunu meru iphe, i meru ayi ẹge-a?”

Yọ sụ ẹphe: “Ọ kwa ụgwo iphe, ẹphe meru iya; bẹ ẹphe melataru ẹphe.”

¹² Ẹphe asụ iya: “L'ẹphe byakwaru t'ẹphe kee ngu; kputa je anụ ndu Filisutayìnu.”

Sámusìnu asụ ẹphe: “T'ẹphe riaru iya nte l'ẹphebedua l'onwẹphe te egbudu iya.”

* 15:11 15:11 Iphe ọ bụ bụ 3,000.

¹³ Ẹphe asụ iya: “L'iphe ẹphe e-me nwenkinyi bu l'ẹphe e-ke iya ẹgbu; kpuru je anụ ẹphe. L'ẹphe te egbukwa iya egbugbu.” Ẹphe egude ọkpukpu ẹbo, bukota k'ophungu kee ya; dufuta iya lẹ mkpuma ono.

¹⁴ Yo rudelephu Lehi, bu iya bu ẹke ono, ndu Filisutayinu dọru ono; ẹphe ehehu; l'atu uzu l'abyakfuta iya. Ume Ojejeje abyawa iya phụ l'ẹhu k'igiri-igiri; ọkpukpu ono, nọ iya l'eka ono eribushihu l'ọ bu eri-owu, ọku daru.

¹⁵ Yọ phuwaphu ọkpụ-agba nkakfụ-igara, dugbaa ọphungu ọphungu. Yo detawa iya phụ; gude iya chigbua unu unwoke labụ l'ụkporo unwoke iri.†

¹⁶ Sámusinu asụ:

“Okpu-agba nkakfụ-igara;
bẹ ya mewaru;
ẹphe akua l'ikpo l'ikpo.
Okpu-agba nkakfụ-igara;
bẹ ya gudewa
gbua unu unwoke labụ
l'ụkporo unwoke iri.”

¹⁷ Yo kfutsua ẹge ono; woru ọkpụ-agba nkakfụ-igara ono tufaa. Ya ndono; e woru ẹke ono gua Ramatu-Lehi, bu iya bu “ugvu ọkpụ-agba.”

¹⁸ Ya ndono; mini agulahaa Sámusinu l'agushi iya ike. Yọ raku Ojejeje; sụ iya: “I shiwa l'eka yebe nwozi ngu dzofuta ndu nkengu l'uzo, du biribiri. ?Bu ẹgu mini e-gbe bya egbua ya nta-a tẹ ya dalahụ ndu akpapyi-a l'eka to?” ¹⁹ Nchileke abya eworu ẹke ẹnu nọ tu-fua lẹ Lehi; mini awushilahaa ya. Sámusinu anguebetsua mini ono; ẹhu alazita iya; ike abya adu iya. E woru ẹke ono gua “Enu Hakore”‡ Ẹke ono nokwaphu lẹ Lehi jeye nta-a. ²⁰ Sámusinu aburu onye ikpe; kpeeru ndu Ịzurẹlu ikpe ụkporo afa l'oge ke ndu Filisutayinu.

16

Sámusinu afofu obu-edukfu ndu Gáza

¹ Yo be ujiku lanu; Sámusinu ejeshia Gáza. Yo rua; je aphụ nwanyi ọkpara; jekfushia ya; ẹphe azeẹ. ² Ya ndono; a bya ekfuru ndu Gáza: “Lẹ Sámusinu nokwa l'ẹke-a!” Ẹphe eje agbaa ẹke ono mgburumgburu; keeru iya l'obu-edukfu mkpukpu ono ẹnyasi ophu. To nwe iphe, ẹphe meru l'enyashi ono. Ẹphe l'ekfu: “L'ọ t'ẹphe chee; teke o beru lẹ ngguge utsu; ẹphe egbua ya.” ³ Yo be l'echi-abali; Sámusinu egbeshi l'ẹke ọ zẹ; je ebe ẹka l'ibo obu-edukfu ono; fọta yele itso labụ, gude iya nụ; fọta mẹ mgboro-igwè, e gude gbapyabẹ iya; ye iya l'ukuvu; je enyia eli ugwu ọbu, nọ chebe ifu lẹ Hẹburonu.

Sámusinu yele Delayila

⁴ A nonyawaru; Sámusinu aphua nwanyi ọbu, aha Delayila lẹ Nsuda Soréku; yọ du iya mma. ⁵ Ndu ishi ndu Filisutayinu abya ejekfu nwanyi ono; sụ iya: “T'o dee ya edede; deta iya t'ọ karu iya ẹke eze ike iya ono shi; mẹ iphe, ẹphe e-me; ka iya ẹkuku; gude iya kee.” Ẹphe asụ nwanyi ono l'ẹphe l'ẹphe ha a-nụ iya unu mkpọla-ọcha ẹbo l'ụkporo mkpọla-ọcha iri l'ise l'ẹhu l'ẹhu.

⁶ Tọ du iya bu; Delayila abya ejekfu Sámusinu; je asụ iya: “Byiko; kanuru mu ẹke eze ike ngu ono shi ngu; nggu akaru mu ọzo, madzụ e-shighe; ka ngu ẹkuku; gude ngu kee.”

† 15:15 15:15 Iphe ọ bu bu 1,000. ‡ 15:19 15:19 Iphe “Enu Hakore” bu bu “Nwogwu onye-oku.”

7 Sámusìnu asù iya: “L'e -gude òkpukpu ẹsaa, a swìkwaduru-a k'òphungu, ẹ ta kpòhudua nkù kee ya; bẹ ike iya a-gvù; ya abya adù l'ò bụ madzù mmanu.”

8 Tò dù iya bụ; ndu ishi ndu Filisutayìnu abya achẹe Delayila òkpukpu ẹsaa, a swìkwaduru-a k'òphungu, ẹ ta kpòhudua nkù; yò gude iya kee Sámusìnu. 9 Yò nweru ndu Delayila domiru l'ime mkpura, nò l'ẹke ono. Yò chia; sù: “Sámusìnu! Ndu Filisutayìnu abyaakwa ngu egude!” Sámusìnu eworu òkpukpu ono gbabushia l'ò bụ eri-owu b'e gude òku dabua. Yò buri iya bụ l'ẹ ta phudua ẹke ike iya ono shi.

10 Ya ndono; Delayila asù Sámusìnu: “I meru mu eswe; dzùaru mu ẹjọ-ire. Ngwa-a; kanùru mu ẹge ee-shi kee ngu!”

11 Sámusìnu asù iya: “E -gude eri òphungu, ẹ-ta dudu iphe, e gudejewa iya kee; kee mu; bẹ ike mu a-gvù; mu abya adù l'ò bụ madzù mmanu.”

12 Tò dù iya bụ; Delayila abya achịta eri òphungu gude kee ya. Yò nweru ndu Filisutayìnu, nò l'ime mkpu kwaburu Sámusìnu. Delayila echia; sù: “Sámusìnu! Ndu Filisutayìnu abyaakwa ngu egude!” Sámusìnu eworu eri ono, nò iya l'ẹka ono gbabushia l'ò bụ eri-owuu. 13 Delayila asù Sámusìnu: “Egbe teke i shi meta mu eswe; l'adzuru mu ẹjọ-ire. Kanùru mu ẹge ee-shi kee ngu ẹgbu.”

Yò sù iya: “Ò -buru l'ì lókahuru ẹgbushi mu ukfu ẹsaa; gude eri, e gude ekwe ẹkwa kepyabe iya; bya ewota ngga dzù-deshia ya ike; bẹ ike a-gvù mu; mu abya adù l'ò bụ madzù mmanu.”

14 Ya ndono; Sámusìnu ekuleruphu mgbenya; Delayila abya alókahu ẹgbushi iya ono ukfu ẹsaa; bya egude ngga, e gude ekwe ẹkwa dzù-deshia ya ike; bya asù Sámusìnu: “Ndu Filisutayìnu abyaakwa ngu egude!” Yò zilihu; mifu ngga ono; lafù eri ono; mẹ l'iphe ẹkwa ono. 15 Delayila asù iya: “?Nanù ẹge ii-shi sù l'ì yeru mu obu; l'ẹke obu ngu ta nòdu l'ẹke mu nò? Ọwaa ekwe ugbo ẹto, i mewaru mu eswe; ti kwe karu mu ẹke ike ngu ono shi.” 16 Mkpurumkpuru; yò kpabẹ Sámusìnu okfu iphe ono; jeye yò kfufo iya madzù l'ẹhu. 17 Yò bya ekfuaru Delayila obu iya; sù iya: “L'ẹ ta adabudua ya agube l'ishi; kele ya bụ onye duru Nchileke iche shitakpooru l'ẹpho nne iya. A -kpushiwa iya ishi; ike iya alufu; ya abya adù l'ò bụ madzù mmanu.”

18 Ya ndono; Delayila amalẹruphu l'ò kfuaru iya obu iya; yefu madzù t'e je ezia ndu ishi ndu Filisutayìnu; sù ẹphe: “Unu laphuta azù ọdo; l'ò kfuwaru iya iphemiphe.” Tò dù iya bụ; ndu ishi ndu Filisutayìnu egude okpoga ono rutashia. 19 Yò mee Sámusìnu; yò nòdu iya l'utakfu kuru mgbenya. Yò kua nwoke lanù; yò bya akpushia ya ukfu ẹgbushi ẹsaa phù. Delayila emekashilaha ya ẹhu; ike ta duhe iya. 20 Yò sù iya: “Sámusìnu! Ndu Filisutayìnu egudeekwa ngu!” Yò tehu; rịa: “L'ọ tẹ ya yoo onwiya ege ya ayọjehawa; nyikufu nweru onwiya.” Tò ma lẹ Ojejeje hawaru iya. 21 Ndu Filisutayìnu egudewa iya phù; swòshia ya ẹnya; kpuru iya jeshia Gáza. Ẹphe egude iphe, e meru l'ope tua ya mkpakọbe; chee l'ulo-mkpọro t'ò kwọjeru ẹphe iphe. 22 Yò nòdu l'ẹke ono; ẹgbushi ono erutalaha ọdo; l'akpọtuaru iya ono.

Anwùhu Sámusìnu

23 Ya ndono; ndu ishi ndu Filisutayìnu abya edzukobe t'ẹphe gwooru agwa ẹphe, bụ Dagonu oke ẹja gude tua ya ẹpha. Ẹphe ete ẹsua; l'ekfu: “Lẹ agwa ẹphe wowaru onye ọhogu ẹphe; mbù Sámusìnu ye ẹphe l'ẹka.”

24 Ndu ono aphulephu Sámusìnu; tulaha agwa ẹphe ono ẹpha; l'asuje: “Agwa ayi wowaru onye ọhogu ayi ye ayi l'ẹka; mbù onye meru alì ayi;

yọ daburu ochobo; tsua ndibe ayi l'otumu." ²⁵ Epeh etenyaa eswa; su: "Te dufutaru epeh Sámusinu t'o meeru epeh iphe-ochi." Ya ndono; a bya edufuta Sámusinu l'ulo-mkporo; yo melahaaru epeh iphe-ochi. Epeh emee ya; yo vudo le mgbaku itso labu, bu iya gude ulo ono. ²⁶ Sámusinu asu nwata okorobya obu, kpọ iya l'eka: "Menua t'eka rua ya l'itso ono, gude ulo ono; k'ophu ya a-dakobe iya." ²⁷ Ulo ono be unwoke me unwanyi jiru; l'atsu rukfurukfu. Iphe, bu ndu ishi ndu Filisutayinu l'ephe ha nokotakwaphu l'eke ono. O nweru ndu odo, no l'eli ulo ono l'ele iphe-ochi ono, Sámusinu eme ono. Ndu ono du unu umadzu esaa l'ukporo madzu iri: unwoke l'unwanyi.

²⁸ To du iya bu; Sámusinu abya ekfuru nu Ojejoje; su iya: "Nggube Nnajiufu, bu Ojejoje; nyatakwa mu! Nggube Nchileke; byiko; nufunua mu ike ugbo lanu-wa; te mu gude iya kfu ndu Filisutayinu ugwo enya mu-a epeh ebo." ²⁹ Sámusinu awowaphu eka l'itso labu ono, bukwanu iya gude ulo ono. Yo gude eka-utara iya nwupyabe itso ono nanu; gude eka-ibiyita nyipyabe ophu. ³⁰ Sámusinu asu: "Te ye le ndu Filisutayinu nwshihukota!" Yo fu agburu-ehu; gude ike iya l'o ha nyibe l'itso labu ono. Ulo ono adaa dapyabe ndu ishi ono; me iphe, bu ndu no iya nu l'ephe ha. Ndu, Sámusinu gburu teke o nwuhuru anwuhu aka ndu, o gburu teke o no ndzu.

³¹ Ya ndono; unwunne iya; me ndu ufu iya eje apata iya; lia le mgbaku Zora le Eshutawolu l'ili Manowa, bu nna iya. Sámusinu chiru ndu Izurulu ukporo afa.

17

Unwu ntẹkpe Mayika

¹ O nweru nwoke lanu, epha iya bu Mayika, shi l'alı ugvu Ifuremu. ² Yo be mboku ono; yo su nne iya: "Ekpa mkpola-ocha iri le nanu ngu ono, phuhujeru nu, ya nuru eke iiburu onye wotaru iya nu onu ono kwa yebedua gude iya; l'o kwa iya wotaru iya."

Nne iya ono asu iya: "Te Ojejoje gokwaaru ngu onu-oma; nwa mu!" ³ Yo wolataru nne iya unu mkpola-ocha labu l'ukporo mkpola-ocha iri l'ise phu. Nne iya asu iya: "Ya doberu Ojejoje mkpola-ocha ono nso te nwatibe iya kputa ntẹkpe; gude mkpola-ocha ono wua ya l'ehu. Nta-a be ya a-nu-phu ngu iya azu." ⁴ Ya ndono; yo bya eworu mkpola-ocha ono nu nne iya ono. Nne iya ono atsee eka le mkpola-ocha ono; wota iya ukporo mkpola-ocha iri je achee onye akpuje mkpola-ocha. Yo gude gude iya kputa ntẹkpe; gude iya meta unwu okpata. E megee; je edobe iya l'ulo Mayika. ⁵ Mayika nweru ulo nte; bya emeta uwe-ukuvu; mewaru unwu okpata odo dobe; bya ewota nwatibe iya lanu ke nwoke dobe t'o gwaje iya. ⁶ Teke ono be ndu Izurulu te shidu nweru eze, achı epeh. Onyenonu emelephu ege du iya mma. ⁷ To du iya bu; yo nweru nwokorobya, shi Betulehemu l'alı Jıda. O bu onye okpa-ikfu Lıvayi. ⁸ Yo shi le Betulehemu jeshia ocho eke odo, oo-buru. Yo rua l'alı ugvu Ifuremu; bahu l'ufu Mayika. ⁹ Mayika aji iya eke o shi?

Yo su iya: "Le ya bukwa onye Lıvayi. Le ya shi le Betulehemu l'alı Jıda; l'achı eke ya e-buru."

¹⁰ Mayika asu iya: "Nngu l'iya bunuru; ti buru iya nna; nggu agwajeru iya iphe. Yebedua a-noduje anu ngu mkpola-ocha iri l'afa; l'akporu ngu uwe; l'anukwa ngu phı nri." ¹¹ Onye Lıvayi ono ekwe; ye le iya eburu.

Nwokorɔbya-a adu Mayika l'ò bu nwa iya. ¹² Mayika emee ya onye agwajeru iya iphe; yò kwaa lè kè Mayika. ¹³ Ya ndono; Mayika asu: "Lè ya maru lè Ojejoje a-nòduje eme t'iphe djujeru iya lè mma; keshinu ophu ya mewaru onye Lívayi; yò gwaru iya iphe."

18

Ndu Danu achò alì, a-buru nk'èphe

¹ Teke ono bè ndu Ízurèlu te shidu nweru eze, achì ephe. Teke ono kwaphu bè ndu ikfu Dánu shi achò èke a-buru alì; kè l'è-to nwedu alì, a wèwaru ephe lè Ízurèlu t'ò buru òkè-ìphe ephe. ² Tò dù iya bu; ndu ikfu Dánu abya eshi lè Zora mè Èshutawolu yefu mkpawara unwoke ise t'èphe je ngge l'alì ono; maru ège o gbaru. Umadzu ise ono nò-chikotaru enya ndu ikfu Dánu. Ndu ono asu ephe: "Unu je amaru ège alì ono gbaru."

Ndu ono atugbua; rua alì ugwu Ífuremu; bahù lè kè Mayika; radu. ³ Ephe erudelephu kè Mayika; nua olu nwokorɔbya ono, shi l'ikfu Lívayi ono; hùbewa iya phù ama. Ephe awùba l'èke ono; jì iya: "?Onye du ngu bya èke-a? ?Bùkwanu ngunu bè iime l'èke-a? ?Bù ngunu kparu iphe, ì nò l'èke-a?"

⁴ Yò kòoru ephe iphe, Mayika meshikotaru iya; sù ephe: "Lè Mayika butaru iya tẹ ya gwajeru iya iphe."

⁵ Ephe asu iya: "Byiko; jitaeduru ephe Nchileke t'èphe maru; ije ephe-wa; ?oo-nweru-a ishi?"

⁶ Onye ono, agwajè iphe ono asu ephe: "Ukfu ta akpokwa unu; nji ta aji unu; lè Ojejoje vutaakwaru unu ọzo."

⁷ Unwoke ise ono atugbua; rua Layishi; bya aphù ège ndu èke ono túsaru èhu l'ò bu ndu Sayidonu; nchì adu ephe ndoo; to nwe iphe, ephe awa okpoma iya. Ndu alì ono ta dùdu iphe ephe achò achòcho. Yo mee; ephe abukotaru ova. Ephe bu ndu Sayidonu ote-anya; to nwe ndu ephe l'èphe emegba. ⁸ Ephe emege bya alaphu azù lè Zora; mè Èshutawolu. Ndibe ephe aji ephe ège ephe jeru iya. ⁹ Ephe asu ephe: "Unu bya t'ayi je etso ephe ogu; kè l'ayi phuru alì obu; yò buru okpobe alì. ?Unu te emedu ukporo tọ? Unu be ejekwa ome mgbugbu odzota alì ono. ¹⁰ Teke unu ruru èke ono bè unu a-phua ège ndu, bu iya nù tuzokotaru onwèphe èhu; mè ège alì ono gburu barakatangu. Nchileke wookwaru alì ono ye unu l'èka; mbù alì, è ta dùdu iphe, aachò iya achòcho."

¹¹ Tò dù iya bu; unu unwoke l'ukporo unwoke iri eshi l'ikfu Dánu kwaa ngwa-ogu; shi lè Zora mè Èshutawolu ono wufuta tugbua. ¹² Ephe ejebe l'uzo je adò l'iku Kiriyatu-Jerimu l'alì Júda. O bù iya kparu iphe, eeku èke ono, bù ọzo enyanwu-ariba Kiriyatu-Jerimu "Mahane Dánu," bù iya bu "Odu Ogu Dánu" gbururu jeye ntanù owaa. ¹³ Ephe eshi l'èke ono jeshia l'alì ugwu Ífuremu; rua; wùba lè kè Mayika.

Ndu Dánu alù-gbu ndu Layishi

¹⁴ Tò dù iya bu; unwoke ise ono, jeru ngge l'alì Layishi ono asu unwanwa ephe ono: "?Unu marua l'ò nweru ọlo-wa ophu uwe-ukuvu; unwu okpata; mèwaru ntèkpe, a pyiru apyipyi nógbaa? Unu makwaru iphe unu eme?" ¹⁵ Ephe aswìbawaphu l'èke ono; je abahù l'ùlo nwokorɔbya ndu ikfu Lívayi ono lè kè Mayika; bya etua ya ndo-o. ¹⁶ Unu unwoke l'ukporo unwoke iri ono, shi l'ikfu Dánu, kwaru ngwa-ogu akwaa l'onu-nggamgbo. ¹⁷ Unwoke ise phù, jeru ngge l'alì phù abaa l'ùlo ono; je apaa ntèkpe ono, a pyiru apyipyi ono; paa uwe-ukuvu ono; chia ogwu odowaru; mè unwu

ntekpe ophu, a kpuru akpukpu. Onye agwaję iya nu yele unu nwoke l'ukporo unwoke iri phu, kwaru ngwa-ogu phu; evudo l'onu-nggamgbo.

18 Teke ndu ono bahuru l'ulo Mayika; l'achiko ntekpe ono, a pyiru apyipyi ono; ndu ophu a kpuru akpukpu; uwe-ukuvu; mewaru ogwu odowaru; be onye ono, agwaję iphe ono jiru ephe: "Nanu ege o du?"

19 Ephe asu iya: "Dobekwa onu ndo! Ba adukwa iphe, ii-je ekfukfu. Ttoru ayi; k'ophu ii-buru ayi nna; gwajeru ayi iphe. ?O ka ngu mma t'o buru onye lanu; be ii-nodu le nk'iya l'agwaru iya iphe; me l'igwaru ikfu ndu Izuru; me ndu ufu ephe iphe?" 20 Ehu atsolahaa onye ono, agwaję iphe ena; yo wota uwe-ukuvu ono; ogwu odowaru; me le ntekpe ono, a pyiru apyipyi ono; tsoru ephe.

21 Ephe achiru unwegirima ephe; elu ephe; me le ngwokongwoko, ephe odo ye l'uzo ifu; yo buru ephe atugbu. 22 Ephe jemihuakwaru ohuma le ke Mayika; b'e kuru ndu obutobu Mayika; ephe ezefu je agbabua ndu Danu ono. 23 Ephe awata ochi mkpu l'ekpu ndu Danu ono. Ndu Danu aghakobe; su Mayika: "Bu ngunu byaru ngu, ichi eze ndu owaa l'abya?"

24 Yo su ephe: "Unu gwotaru nte mu; bya eduta onye, agwajeru mu iphe. Bu ngunu odo be mu tokfukwadu aka? ?Nanu ege e meru be unu gbe aji mu: 'Bu ngunu byaru mu?' "

25 Ndu Danu asu iya: "T'ayi ba anhekwa ngu okfu odo; odumeka be ndu enya enwu oku a-byakwa nggu le ndibe ngu l'ehu; a choo unu achochi." 26 Ya ndono; ndu Danu atugbua jeshia iphe, ephe eje. Mayika aphua l'ephe kariru iya aka; kwekwaduphu ghaa ifu; laphushia azu l'ufu.

27 Ephe egwota iphe ono, Mayika meshiru ono; duta onye agwajeru iya eya; yo buru ephe oje Layishi. Ephe eje afuaru ndu, e-te ledu enya ogu; ephe ta ma l'o nweru iphe abya ephe ememe; gude ogu-mbeke gbua ephe pyaapya; tufu mkpukpu ephe l'oku. 28 To nwe ndu byaru ephe agbataru; kele ndu Sayidonu bukwanu ephe ote-nya; ophu o dudu iphe, ephe le ndu odo emegbaje. Eke mkpukpu ono; mbu Layishi no bu le nsuda ugwu, no l'egude ala Betu-Rehobu. Ndu Danu abya akpukwaa mkpukpu ono; buru; 29 gua ya Danu, bu iya bu onye metaru ephe. Danu bu nwatibe Izuru. Iphe, mkpukpu ono shi aza bu Layishi. 30 To du iya bu; ndu Danu eworu okpata ono, ephe nakuru ono dobe; mee Jonatanu Geshomu Mosisu; me l'unwegirima iya; ephe aburu ndu agwaru iya ephe jeye teke a kpuru ndu ali ono le ndzu. 31 Ephe edobe ntekpe Mayika ono; gwaa ya jeye l'ege ulo Nchileke no-beberu le Shayilo.

19

Nnufu onye Livayi b'e gburu

1 L'oge teke ndu Izuru te shidu nweru eze b'o nweru nwoke Livayi, shi buru l'imime ali ugwu Ifuremu. Nwoke ono nweru nwanyi Betulehemu, o dutaru dobe; yo buru nnufu iya. 2 Nwanyi ono awata ome k'enyishi eji. Yo nonyaa; lufu; lashia ke nna iya le Betulehemu l'ali Juda. Yo notsua onwa eno le ke nna iya ono; 3 nji iya ejeshia t'o je ekfuru iya t'o lata. Yo kpata nkakfu-igara ebo; yele onye, ejeru iya ozi ayiru jeshia. Ephe erua; nwanyi ono eduta iya duba l'ulo nna iya. Nna nwanyi ono aphule iya phu; ehu atsoo ya; yo gbaru bya iya ndzuta. 4 Ogo iya ono, bu iya bu nna nwamgboko ono enwupyabe iya t'e b'o lashi. Yo kwe; ephe l'iya anoo abali eto; ria; ngu; lekukwaphu mgbenya. 5 Yo be mboku k'eno; ephe

egbeshi l'oswi utsal kwakobe k'alala; nna nwamgboko ono asu onye ogo iya ono: "Nodu ria nri; k'ophu ume a-dukwanu ngu. Teke e metsuaru; nggu alawaru."

⁶ Epehe ebo abya anodu ria; ngua. Nna nwamgboko ono asu iya: "Byiko; nodufunua enyashi-a t'ehu tsoo ngu ena."

⁷ Nwoke ono egbeshide te ya la; ogo iya ono aroo ya; yo nofua enyashi mboku ono. ⁸ Yo be l'oswi utsal l'abali k'ise ya; yo gbeshi le ya alawa. Nna nwamgboko ono asu iya: "Ria iphe t'ume du ngu. Teke o beru l'eswe; nggu alashia." Epehe ebo abya anodu; ria nri.

⁹ Ya ndono; yo be teke nwoke ono yele nnufu iya ono; me l'onye, ejeru iya ozi gbeshiru k'alala; nna nnufu iya ono asu iya: "T'o lenu; le nchi jhuakwaru. Unu radu nu. Teke o beru l'utsu echile; unu alawaru."

¹⁰ Obenu le nwoke ono b'e to duhedu k'aradu. Yo gbeshi; yo buru iya alala. Yo duta nnufu iya ono; kpata nkakfu-igara ebo, e doru iphe l'azu; epehe atugbua; shia uzo Jibusu, bu iya bu Jerusalemu. ¹¹ Jibusu anodulephu epehe ntse; uboku agwuwa. Onye ozi ono asu nnajiufu iya ono: "Ophu t'ayi bahu le Jibusu-wa; radu."

¹² Nnajiufu iya ono asu iya: "Wawa. L'ephe ta abahudu mkpukpu ndu ohodo, e ta budu mkpukpu ndu Izurelu. L'ephe e-jeru mkpukpu Gibiya."

¹³ Yo su iya: "T'o bya t'ephe keshia ehuru rua Gibiya; m'o kwanu Rama; radu." ¹⁴ Ya ndono; epehe atugbua; nchi ejikfu epehe l'uzo l'ephe eruwa Gibiya l'ali Benjaminu. ¹⁵ Epehe abahu t'ephe radu le Gibiya. Epehe eje anodu l'edukfu mkpukpu; to nwe onye suru epehe t'ephe bya aradu nk'ia.

¹⁶ A bya ele enya; yo nweru nwoke ogurenya, shi ozi l'egu ala l'urenyashi ono. Nwoke ono bu onye shi l'ali uguv ifuremu. O bu ebubu le Gibiya. Ndu eke ono bu ndu Benjaminu. ¹⁷ Nwoke ogurenya ono apalia enya l'o ruru edukfu ono; phua onye ije ono; ji iya: "?Bu awe be iije? ? Bukwanu awe b'i shi?"

¹⁸ Yo su nwoke ogurenya ono: "Ayi shi Betulehemu l'ali Juda l'ala iphe, ayi jeru; l'ala l'ali uguv ifuremu, bukwanu iya bu eke mu bu ebubu. Mu jeru Betulehemu; l'alawa l'ulo Ojejoje; to nwe onye suru mu te mu bata le nk'ia. ¹⁹ Ayi gudekwa nri, nkakfu-igara ayi e-ri; gude eswa okponku, epehe a-ze. Ayibe unwu-ojosi ngu; mbu mbedua; nwozi ngu ke nwanji; me nwozi, ayi l'ia yi gudekwa nri, ayi e-ri; gude iphe ayi a-ngu. E to nwekwa iphe ayi eje arota."

²⁰ Nwoke ogurenya ono asu epehe: "Unu t'ayi je nke mu. Iphe, bu mkpa unu bu mu b'o n'eka. Unu ba aradu l'edukfu." ²¹ Ya ndono; yo duta iya; epehe ejeshia nk'ia. Yo bya anu nkakfu-igara nwoke ono nri. Epehe akwoebetsua okpa; bya eria nri; ngua iphe angungu.

²² Epehe anodukwadua l'eme eswa l'eke ehuru atso epehe ena; nwoke, bu ndu iwe le mkpukpu ono abya agbaa ulo ono mgburumburu; tsulahaaka l'ibo; su nwoke ogurenya ono, bu iya bu onye nwe ulo ono: "T'o dufutaru epehe nwoke ono, byaru l'ulo iya ono t'ephe l'ia zee!"

²³ Nwoke, nwe ulo ono ejekfu epehe l'etezi; su epehe: "Wawa; ndu mu. Unu be enwekwa egbe akirishi owaa. Unu elewanua le nwoke-wa be byaru mu ebye. Unu be mekwa ejo akpamara owaa. ²⁴ Owaa bu nwatibe mu, nwoke ta cheekahubua okpa. Owaa kwaphu nnufu nwoke ono. Mu e-dufuta epehe nu unu t'unu raa; mee epehe eg du unu mma. Ole; o -buru nwoke owaa; t'e b'o dukwa ejo akpamara, unu e-me iya." ²⁵ Obenu le ndu ono ta ngaduru iya nchi. Nwoke Livayi ono ekwe; dufuta nnufu iya ono

duru nū eṗhe. Eṗhe egude iya k'ẹhuka; raa ya ẹnyashi mgburumgburu. Nchi abyadelephu aboḥu; eṗhe aparu iya haa.

²⁶ Nchi aboḥulephu; nwanyi ono akputa onwiya je atṗa l'onu ibo ulo nwoke ono, nnajiufu iya nḡ ono; daburu l'ẹke ono gbururu jeye nchi aboḥu. ²⁷ Nnajiufu nwanyi ono etehu l'utsu; guhaa ulo tẹ ya luḡu lasha; nnufu iya ono adabuwaru l'onu-uzo ono; wushi ẹka l'onu ibo ono. ²⁸ Yo sū iya: "T'o gbeshi t'eṗhe la!" To kfudu okfu. Yo kwe; pata iya tṗ-kobe l'eli nkakḡ-igara iya; yḡ buru eṗhe alala. ²⁹ Yo rua ufu bya ewota mma kwakashia nnufu iya ono akwakashi; sajarahia ya lẹ nkwo lẹ nkwo sata iya uzo iri l'ẹbo; chita anṗ iya wojetsua l'ekemeke obule l'alī Ízurelu. ³⁰ Iphe, bṗ onye phuru iya nṗ; yḡ sṗ: "Egbe iya owaa b'ẹ te mebukwaa l'alī Ízurelu; mbṗ l'ẹ ta phubedua egbe iphe owaa shitakpo keshinu eṗhe shi alī Íjiputu jeye ntanṗ. Unu rikwaa ya ariri! Unu achia idzu; kfuru ayi iphe ayi e-me."

20

Ndu Ízurelu akwakobe k'ogu; eṗhe lẹ ndu Bénjaminu

¹ Tḡ dṗ iya bṗ; ndu Ízurelu l'eṗhe ha azafuta shitakpo lẹ Dánu jeye lẹ Besheba; mbṗ jeyekpo l'alī Giledu. Edzudzu-oha ono azafuta l'ḡ bṗ onye lanṗ je adḡo Ojejoje l'ifu lẹ Mízupa. ² Ndu ishi ndu ishi l'ikfu l'ikfu ndu Ízurelu edzua l'edzudzu oha ndu kẹ Nchileke ono. Iphe, eṗhe dṗ bṗ ukporo unu ugbo labṗ l'ukporo unu iri, bṗ ndu gude okpa; pagbaaru ogu-mbeke. ³ Nzi erua ndu Bénjaminu lẹ nchī lẹ ndu Ízurelu zafuwaru je edzua lẹ Mízupa.

Ndu Ízurelu asṗ: "T'a kḡoduru eṗhe ẹge ẹjo akpamara owaa shiru ma." ⁴ Ya ndono; nwoke Lívayi, bṗ iya bṗ nji nwanyi ono, e gburu ono asṗ eṗhe: "Lẹ yeḡe nnufu iya bahuru lẹ Gibiya l'alī Bénjaminu t'eṗhe radṗ. ⁵ Yo be l'enyashi; unwoke ndu Gibiya abyatashia l'ulo, ya nḡ; gbaa ulo ono mgburumgburu l'eme t'eṗhe gbua ya. Eṗhe egude nnufu iya k'ẹhuka; raa ya; ragbua ya. ⁶ Ya abya apata nnufu iya ono; kwakashia anṗ iya nanṗ nanṗ; keeru ndu Ízurelu l'onu-ogo onu-ogo; kẹ l'iphe eṗhe meru l'alī Ízurelu bṗ akpamara; buru utsuruku. ⁷ Nta-a; unubẹ ndu Ízurelu l'unu ha; unu kfua ẹge bṗ ememe iya."

⁸ Ndu Ízurelu awṗ-lihu l'ḡ bṗ onye lanṗ; sṗ: "L'ẹ to nwedu l'ayi ha, ala l'ufu. Mbṗ; l'ẹ to nwedu l'ayi ha; m'ḡ bṗ onye lanṗ, a-la l'ulo iya. ⁹ Iphe, ayi e-me ndu Gibiya nta-a bṗ t'ayi tṗa ẹnwa; gude tso eṗhe ogu. ¹⁰ L'iphe, bṗ ikfu Ízurelu l'ophu bẹ ayi e-shi lẹ ndu, dṗ ukporo unwoke ise; fḡta unwoke iri; shi lẹ ndu unu labṗ l'ukporo iri fḡta ukporo ise; shi lẹ ndu dṗ ukporo unu l'unu ise fḡta unu labṗ l'ukporo ise. O bṗ eṗhe a-nḡdu ewojeru ndu soja ayi nri; k'ophu bṗ teke ndu soja ono ruru Gibiya t'eṗhe gwata ndu Gibiya k'alī Bénjaminu ugwo akpamara ono, eṗhe kparu l'alī Ízurelu ono." ¹¹ Unwoke Ízurelu l'eṗhe ha abya edzua; mekobe onwephe l'ḡ bṗ onye lanṗ t'eṗhe je afuwaru mkpukpu ono.

¹² Ya ndono; ndu ikfu Ízurelu abya ezia ozi t'e je etsogbakota ikfu Bénjaminu; sṗ eṗhe: "Ejo akpamara owaa, e meru l'unu-a bṗ ole-e? ¹³ Unu dufutaru ayi ndu iwe ono; mbṗ ndu Gibiya ono t'ayi gbushia eṗhe; fufu ẹjo akpamara ono l'alī Ízurelu."

Obenu lẹ ndu Bénjaminu ta ngakpɔduaru nchì l'iphe ono, ndu Ízurelù ibe ẹphe kfuru ẹphe ono. ¹⁴ Ya ndono; ndu Bénjaminu azafù l'edukfu l'edukfu je edzua lẹ Gíbiya t'ẹphe je etso ndu Ízurelù ọgu. ¹⁵ Ẹphe abya eshi l'edukfu iche l'iche fɔta ukporo unu madzù eto l'unu ise, bụ ndu pakọta ogu-mbeke; yeru unu madzù l'ukporo madzù iri l'ise, bụ ndu e doru ẹnya edodo fọo lẹ Gíbiya. ¹⁶ L'ime ndu soja ono l'ẹphe ha be unu soja l'ukporo soja iri ise bụ ndu e doru ẹnya edodo fọo, bukota ndu, eme ibyita. Ẹphe bụ ndu agba mgbẹka; k'ọphu bụ l'ẹphe a-dù gbata ẹkete; ẹphe ta agbaswe iya agbaswe. ¹⁷ Ndu Ízurelù; e tọ bukwa ndu Bénjaminu; abya edzukobe ukporo unu unwoke ise iche iche ugbo iri, bụ ndu pakọta ogu-mbeke. Ẹphe bụ ndu maru ẹnya ọgu.

Ndu Ízurelù etso ndu Bénjaminu ọgu

¹⁸ Ndu Ízurelù awù-lihu jeshia Bételu ọkpata Nchileke ishi t'ẹphe maru ndu e-vuru ọzo je etso ndu Bénjaminu ọgu?

Ojejoje asù ẹphe: "L'ọ bụ ndu Júda e-vu ọzo."

¹⁹ Yo be l'ụtsu iya; ndu Ízurelù awù-lihu je adọ; kwaaru Gíbiya. ²⁰ Ndu Ízurelù awùfu t'ẹphe je etso ndu Bénjaminu ọgu. Ya ndono; unwoke Ízurelù eje etso ẹphe ọgu lẹ Gíbiya. ²¹ Ndu Bénjaminu eshi lẹ Gíbiya wufuta bya egbua ndu Ízurelù ukporo unu madzù ẹbo l'unu madzù iri l'ise* mbọku ono. ²² Obenu lẹ ndu Ízurelù shilerua ọkpoma ike; chikobe onwẹphe ọdo; je ekee ọgu l'ẹke ono, ẹphe kehewaru iya lẹ mbọku k'ivuzọ ono. ²³ Ndu Ízurelù awùfu je anọdu Ojejoje l'ifu kwaa ẹkwa jeye l'uren'yashi. Ẹphe abya aji Ojejoje; sù iya: "'T'ẹphe jewaru je etso unwunne ayi ndu Bénjaminu ọgu ọdo tọ?"

Ojejoje asù ẹphe: "T'ẹphe jeru."

²⁴ Yo be mbọku k'ẹbo; ndu Ízurelù awufuta; byaruta ndu Bénjaminu ntse. ²⁵ Lẹ mbọku ono kwaphu; ndu Bénjaminu eshi lẹ Gíbiya wufuta; ẹphe lẹ ndu kẹ Ízurelù awogba iya. Ndu Bénjaminu egbua ndu kẹ Ízurelù ukporo unu madzù ẹbo l'unu ise,† bukota ndu pa ogu-mbeke. ²⁶ Ndu Ízurelù l'ẹphe ha awufu jeshia Bételu je anọdu l'ẹke ono kwaa ẹkwa l'ifu Ojejoje; swikota aswiswi mbọku ono jeye l'uren'yashi. Ẹphe abya agwooru Ojejoje ngweja-ukfuru; mẹ ngweja-ẹhu-agu. ²⁷ Ndu Ízurelù abya akpata Ojejoje ishi; kẹ l'ọ bụ l'ẹke ono be Okpoko Ogba-ndzù Ojejoje shi nọdu teke ono; ²⁸ Finehas Eliyéza Ẹronu aburu onye eleta iya ẹnya. Ẹphe aji Ojejoje; sù iya: "'T'ẹphe jewaru je etso ndu Bénjaminu, bụ unwunna ẹphe ọgu ọdo; t'ọ bụ t'ẹphe be ejeshi?"

Ojejoje asù ẹphe: "T'ẹphe je; kẹ l'echile bẹ ya e-woru ẹphe ye ẹphe l'ẹka."

Ndu Ízurelù alù-gbu ndu Bénjaminu

²⁹ Tọ dù iya bụ; ndu Ízurelù abya ekee; gbaa ẹphe mgburumburu lẹ Gíbiya. ³⁰ Yo be lẹ mbọku k'ẹto; ndu Ízurelù ekpofu; jekfushia ndu Bénjaminu ọgu. Ẹphe eje ekeeru ndu Gíbiya ọgu ẹge ẹphe ekejehawa iya. ³¹ Ndu Bénjaminu awufuta; t'ẹphe lẹ ndu Ízurelù kpogba iya. Ẹphe eshi ẹge ono wufuta-gee lẹ mkpukpu ẹphe. Ẹphe awata ogbu ndu Ízurelù pyaapya ẹge ẹphe egbuje ẹphe; k'ọphu bụ lẹ ndu Ízurelù, ẹphe gburu

* **20:21** 20:21 Iphe ọ bụ bụ 22,000. † **20:25** 20:25 Iphe ọ bụ bụ 18,000.

l'egu; mę l'esu-uzo, e shi eje Bételu; mę l'esu-uzo ophu e shi eje Gibiya gbe duwa ukporo madzu l'umadzu iri. ³² Ndu Bénjaminu anodukwadua ekfu: "Nhuu! Ayi aluakwa ephe ege ayi luru ephe mboku k'ivuzo!"

Ndu Ízurelu asu: "Tayi kpólala azu; k'ophu ephe a-wufuta-ge le mkpukpu ephe nodu l'uzo." ³³ Ya ndono; ndu Ízurelu l'ephe ha awufukota l'eke ephe shi nodu; kee ogu le Balu-Tama. Ndu Ízurelu ndu ophu shi nodu l'egbudu kee; eshi l'eke ephe no l'uzo enyanwu-ariba Gibiya wufuta. ³⁴ Ukporo unu madzu l'unu madzu ise le ndu ke Ízurelu, e doro enya edodo fọ awufu jeshia l'ifu ogu je etso ndu Gibiya ogu. Ogu ono eshia ike; k'ophu bu le ndu Bénjaminu ta madu l'o-la-l'iyi nowa ephe ntse. ³⁵ Ojejoje egude ndu Ízurelu lua ndu Bénjaminu. Ndu Ízurelu egbua ukporo unu madzu eto l'unu madzu ebo l'ukporo madzu iri l'ise le ndu ke Bénjaminu mboku ono, bu ndu pagbaa ogu-mbeke. ³⁶ Ndu Bénjaminu amaru l'e mekputawaru ephe.

Ndu ke Ízurelu abya akpolaaru ndu Bénjaminu azu; ke l'ephe kporu obu ye; le ndu onanu, ephe yeru t'ephe kee l'egbudu kwabe l'iku Gibiya ono be keru-a ohuma. ³⁷ Ndu ono, shi kee l'egbudu ono ezifulephu ugbo lanu; wuba le Gibeya; je egude ogu-mbeke gbua ndu mkpukpu ono pyaapyaa. ³⁸ Ndu Ízurelu; ephe le ndu onanu, keru l'egbudu ono chihawaru iya achichi t'ephe mee t'enwuru-oku kpufu le mkpukpu ono. ³⁹ Teke ono; ndu Ízurelu aghakobe wupyabe ephe.

Ndu Bénjaminu watahawaru ogbu ndu Ízurelu; gbuwa ephe ukporo madzu l'umadzu iri; lekfuwaru onwephe: "Nhuu! Ayi aluakwa ndu Ízurelu ege ayi luru ephe mboku ke mbu phu!" ⁴⁰ A bya ele enya; enwuru-oku akpuchiwa le mkpukpu ono. Ndu Bénjaminu aghaa enya; phu le mkpukpu ephe akpukotawa tututu l'enwuru-oku l'ala l'igwe. ⁴¹ Ndu ke Ízurelu aghakobewaphu wu-kputa ndu Bénjaminu. Meji atofu ndu Bénjaminu; ke l'ephe mawaru l'ephe abyawa ekpolashihu. ⁴² Ephe eche okpa l'oso l'agba ala l'uzo echi-egu; l'eke ephe agbalaru ndu Ízurelu. Obenu l'e-to dudu iphe, ephe gbataru iya. Ndu Ízurelu eshi le mkpukpu, notsua l'iku eke ono wufuta; abya ekebuta ephe; wata ephe egbushi. ⁴³ Ephe agbaa ndu Bénjaminu mgburumburu; gbaa ephe obo l'uzo enyanwu-ahata Gibiya. ⁴⁴ Ndu Bénjaminu, e gburu du ukporo unu madzu ebo l'unu madzu ise,‡ bukota mkparawa l'ogu. ⁴⁵ Teke ephe ghakoberu; gbaru lashia l'echi-egu le Mkpuma Rimonu be ndu Ízurelu gburu ephe unu madzu iri l'ebo l'ukporo madzu iri[§]l'uzo. Ephe achia ndu Bénjaminu gude-gude jeye le Gidomu; gbufua ephe unu madzu ise.* ⁴⁶ Ndu Bénjaminu, e gburu mboku ono du ukporo unu madzu eto l'unu madzu ebo l'ukporo madzu iri,† bukota ndu jeru ogu; buru mkparawa l'ogu.

⁴⁷ Ndu Bénjaminu, du unu madzu l'ukporo madzu iri aghakobe gbalaa; lashia l'echi-egu le mkpuma Rimonu; no l'eke ono onwa eno. ⁴⁸ Ya ndono; ndu Ízurelu alaphushia azu; l'alí ndu Bénjaminu; je atuko iphe, bu mkpukpu, no l'alí ono gbua pyaapyaa. Ephe gburu madzu; gbua iphe

‡ 20:44 20:44 Iphe o bu bu 18,000. § 20:45 20:45 Iphe o bu bu 5,000. * 20:45 20:45 Iphe o bu bu 2,000. † 20:46 20:46 Iphe o bu bu 25,000.

bụ elu, nọ l'ẹke ono; gbua iphemiphe ọbule, ẹphe phuru l'ẹke ono; tụtota ọku l'iphe, bụ mkpụkpụ, ẹphe jeruru.

21

Ndu Ízurelu daru ẹhu ndu Bénjaminu

¹ Ndu Ízurelu nọhawaru lẹ Mízupa; ribua ya: “Lẹ to nwedu onye Ízurelu, e-duta nwa iya kee onye Bénjaminu.” ² Tọ dọ iya bụ; ndu Ízurelu azafụ je akuru lẹ Bételu; nọdu Nchileke l'ifu l'ẹke ono; kwaa ẹkwa jeye l'urenyashi. ³ Ẹphe asụ: “Nggube Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu; ? bụ ngunu kparu iphe, egbe iphe ọwaa dakfutaru ndu Ízurelu. ?Bụ ngunu kparu iphe, aachọ ikfu lanụ achọcho lẹ Ízurelu ntanụ.”

⁴ Yo be echile iya; ndu Ízurelu anmaa ẹwa; woru ẹnya-ngweja kpua l'ẹke ono; bya egwoo ngweja-ukfuru; mẹ ngweja-ẹhu-agu l'ẹke ono. ⁵ Ya ndono; ndu Ízurelu abya aji onwẹphe; sụ: “?O nweru ikfu Ízurelu, ẹ-te tsodu ayi nọdu l'ifu Ojejoje l'ẹke-a?” Ishi iya aburu l'ẹphe ribuhawaru iya l'o - nweru onye ẹ-ta abyadụ t'ẹphe nọkobe l'ifu Ojejoje lẹ Mízupa bụ egbugbu bẹ ẹphe e-gbu onye ọbu. ⁶ Tọ dọ iya bụ; ndu Ízurelu adaa ẹhu unwanua ẹphe ono; mbụ ndu Bénjaminu; sụ: “L'ikfu lanụ lẹ Ízurelu bẹ phọduwarua mẹ ẹphe agvụ.” ⁷ “?Nanụ ẹge ayi e-me lụshiaru ndu Bénjaminu ndu ọphu wafuru nụ nwanyi; keshinu ayi gudewa ẹpha Ojejoje ribua l'ayi te ekedu ẹphe unwu ayi.”

⁸ Ẹphe abya aji: “?Bụ ndu ikfu ole lẹ Ízurelu te tsodu ẹphe nọdu l'ifu Ojejoje lẹ Mízupa?” Ẹphe abya achọfuta lẹ ndu Jábeshi-Gíledu ta dudu; m'ọo onye lanụ, byaru ndzuko ono; ⁹ kẹ l'ẹphe dzuwaru onwẹphe maru l'ẹ-tọ dudu ndu Jábeshi-Gíledu m'ọ bụ onye lanụ nọ l'ẹke ono. ¹⁰ Tọ dọ iya bụ; ọha ono, dzuru l'ẹke ono abya afọta ụkporo unu ndu soja l'unu ndu soja iri;* zifu ẹphe t'ẹphe gude ogu-mbeke je Jábeshi-Gíledu je egbushikota iphe bụ ndu bu l'ẹke ono: nwoke; nwanyi; mẹ unwegirima. ¹¹ Ẹphe asụ: “?Waa, iphe unu e-me teke unu ruru: Unu gbushikota iphe bụ nwoke; l'unwanyi, nwoke chikahujewaru ọkpa.” ¹² Ndu ẹphe phuru lẹ Jábeshi-Gíledu, nwoke ta chikahubua ọkpa dọ unu unwu-mgbọko lanụ. Ẹphe edukoo ẹphe jeshia l'ọdu ẹphe lẹ Sháyilo l'alí Kénanu.

¹³ Ya ndono; ndu Ízurelu l'ẹphe ha abya ezia t'e zia ndu Bénjaminu lẹ Mkpuma Rimonu l'ẹphe chọru t'ẹphe l'ẹphe kpeshia. ¹⁴ Tọ dọ iya bụ; ndu Bénjaminu alatashia teke ono; ndu Ízurelu eworu unwu-mgbọko ndu Jábeshi-Gíledu ono, ẹphe kpuru lẹ ndzụ ono keeru ndu Bénjaminu t'ẹphe luru. Ọbule ẹ to dzugbaduru ẹphe.

Aalutaru ndu Bénjaminu unwanyi ọdo

¹⁵ Ya ndono; imiko ndu Bénjaminu egude ndu ono; kele Ojejoje mewaru ikfu ndu Ízurelu; yọ gbaa ọru. ¹⁶ Tọ dọ iya bụ; ndu bụ ọgurenya ndu Ízurelu asụ: “?Nanụ ẹge ee-me t'ọ buru l'a luktaru ndu Bénjaminu ndu ọphu phọduru nụ nwanyi; keshinu e gbugeru unwanyi ndu Bénjaminu?” ¹⁷ Ẹphe asụkwaphu onwẹphe: “Lẹ ndu Bénjaminu ọphu wafuru nụ nwefutaje akọ; tẹ mkpurophu ikfu be echihu lẹ Ízurelu. ¹⁸ Ọbu; ẹ tọ bukwa l'ayịbedua e-gbe keghee ndu Bénjaminu unwu ayi; keshinu ayi ribuharu

* 21:10 21:10 Iphe ọ bụ bụ 12,000.

iya: 'L'onye keru ndu Bénjaminu nwatibe iya l'ayi buakwa onye e buru onu.' "

¹⁹ Ephe asụ: "Oo-o! ?M'o nwenarua aji, ayi agbajeru Ojejoje afa l'afa le Sháyilo, no l'uzo isheli Betelu; nodu l'uzo enyanwu-ahata uzo, shiru Betelu laa Shékemu l'uzo ohuda Lebona?" ²⁰ Ephe asụ ndu Bénjaminu: "Unu tugbua; je edomishia onwunu le mgbo vayinu; ²¹ kwabe akwabe. Teke unwu-mgboko Sháyilo wufutaru bya ote egvu; te onyenonu shi le mgbo vayinu ono je egude onye ophu o-o-lu; gude lashia ali Bénjaminu. ²² Teke ndu nna; m'o bu unwunne ephe ndu k'unwoke jiru ayi; ayi asu ephe t'ephe gude okfu ehu ayi; meeru unu iphe-oma; haaru unu unwegirima ono; ke l'ayi ta dudu ike lu-dzuaru ephe nwanyi teke ono, a luru ogo ono. Temanu be enwa te egudekwa unu; ke l'unu te gudedu eka unu kee ephe nwanyi."

²³ Ndu Bénjaminu ekwe. Yo be teke unwu-mgboko ono ete egvu; onyenonu; yo gbafta je egude nwamgboko lanu; pata iya gbachia; yo buru nyee ya. Ephe alata l'ali ephe; bya akpukwa-zi mkpukpu ono; buru. ²⁴ Ndu Izurelu awukahu l'eke ono teke ono; onyenonu alashia l'ikfu nk'ia; shiwaru eke ono lashia l'eke o hataru okè-ali nk'ia.

²⁵ Teke ono be ndu Izurelu te shidu nweru eze, achi ephe. Onyenonu emelephu ege du iya mma.

Rutu

Naomi yele Rutu

¹ Teke ono, ndu ikpe shi achị ndu Ízurelu ono; bẹ ẹjo-ẹgu byaru l'alị ono. Nwoke lanu, bu onye Bétulehemu l'alị Júda egbeshi yele nyee ya; mę unwu iya unwoke ẹphe ẹbo; lashia Móabu. ² Ẹpha nwoke ono bu Elimeleku. Ẹpha nyee ya aburu Naomi; kẹ unwegirima iya unwoke ono ẹphe ẹbo aburu Mahulonu; mę Kiliyonu. Ẹphe bu ndu Efuratu lẹ Bétulehemu l'alị Júda. Ẹphe atuko gwota lashia Móabu je eburu.

³ Ẹphe ebunyaa l'ẹke ono; Elimeleku, bu iya bu nji Naomi anwuhu; haa nwanyi ono yele unwegirima unwoke ẹbo ono. ⁴ Ẹphe abya alushia nwanyi Móabu. Ẹpha onye lanu l'unwanyi ono bu Opa; onye ophu aburu Rutu. Ẹphe ebulephu l'alị ono iphe, ruru afa iri; ⁵ Mahulonun yele Kiliyonu anwushihu. Naomi agbaru ẹka; unwegirima iya ono ẹphe ẹbo ta nọhe; nji iya ta nọ.

⁶ Yọ nonyaa lẹ Móabu; nua lẹ Ojejoje mewaru t'iphe duru ndu nk'ia lẹ mma; kẹ l'ọ mewaru t'ẹphe nweru nri eriri. Naomi yele unyomu unwu iya ono ẹphe ẹbo ajikobe; yọ buru ẹphe alala. ⁷ Yele unyomu unwu iya ono ẹphe ẹbo eshi l'ẹke ono, ẹphe shi buru ono gbeshi; kwaseru ọzo Júda.

⁸ Naomi asu unyomu unwu iya ono ẹphe ẹbo: "Unu lakwa azu lakfube nne unu lẹ nk'ẹphe. Tẹ Ojejoje mekwaaru unu iphe-oma ẹge ono, unu meru ndu ophu nwuhwaru anwuhu mę lẹ mbẹdua ono. ⁹ Tẹ Ojejoje mekwaa t'unu lutsua nji ọdo l'ẹke ẹhu a-dụ unu agu."

Yo kfuebe ẹge ono; nmaa ẹphe akpa tsutatsua ẹphe onu. Ẹphe atuko wata ẹkwa; ¹⁰ su iya: "Wawa; l'ẹphe e-tsoru iya lakfube ndibe ẹphe."

¹¹ Naomi asu ẹphe: "Unu la; unwu mu. ?Bu ngunu meru iphe unu e-tso mu. ?Mu a-tsukwadu ime ọdo k'omuta ndu, a-lushi unu. ¹² Unu laa byiko unwu mu; kele mu kahwaru k'olu nji ọdo. O -bururu t'a su lẹ mu levuru ẹnya; lua nji l'enyashi-a; ?mu a-tsuta-ghe ime; ma unwegirima unwoke. ¹³ ?Unu a-nodukpelephu gburu jeye t'ẹphe vufuta. ?Unu a-ha ọlu nji; nodu ngabekpeleruphu ẹphe to. Wawa; unwu mu. O kakwa mbẹdua oburu iphe aphu; mę l'unubẹdua. Ishi iya aburu lẹ Ojejoje mewaru mu ọduge-eme."

¹⁴ Yo kfuebe ẹge ono; ẹphe atuko wata ẹkwa ọdo. Ya ndono; Opa ekwe bya etsuta nne nji iya onu; yọ buru iya ọla azu. Obenu lẹ Rutu swikuru nne nji iya ono; mbu Naomi.

¹⁵ Naomi asu iya: "Lekwa; nyee nwunne nji ngu alakfubeekwa ndibe ẹphe; mę l'agwa ẹphe. Tsuru iya la!"

¹⁶ Rutu asu iya: "Ba asushi tẹ ya haa ngu; m'obu tẹ ya haa ngu etsotsotso. L'ọ kwa ẹke iije; bẹ ya e-je; buru ẹke i zeru; bẹ ya a-ze. Ndibe ngu a-bu ndibe iya; Nchileke ngu abukwaruphu Nchileke iya. ¹⁷ Eke i nwuhuru; bu ẹke ya a-nwuhu. Yọ buru l'ẹke ono; bẹ ee-li iya. Tẹ Nchileke nukwaa ya aphu; mbu t'ọ gwakwaa ya ọchi; m'ọ buduphu anwuhu kpuu; bu iphe, e-kekahu nggu l'ia!" ¹⁸ Naomi abya amaru lẹ Rutu ribuwaru lẹ ya e-tso iya; paru iya haa.

¹⁹ To du iya bu; ẹphe ẹbo atugbu; jee gbururu jeye ẹphe erua Bétulehemu. Teke ẹphe larutaru Bétulehemu; bẹ mkpukpu ono gbahuru

gharaghara l'okfu ephe. Ʋnwanyi l'ebutsua mkpu; l'ajitua; sù: “?Bù-a Naomi ndo-ò tọ?”

²⁰ Yò sù ephe: “Ndu mu; unu be ekujehe mu Naomi.* Unu kujechia mu 'Mára;† kele Ʋkaribe-Kakọta-Ike meekwaru ndzù mu; yò bụru olubu. ²¹ Kele teke mu eje ejeje; bẹ mu vu l'ishi; paru l'ẹka. Ʋbule Ojejoje mewaru mu; mu agbaru ẹka lata. ?Bù ke ngunu; bẹ unu e-gude eku mu Naomi; l'ẹke Ojejoje nūwaru mu chikikifu? Mbù lẹ Ʋkaribe-Kakọta-Ike nyiwaru mu ẹka swongu.”

²² Tọ dù iya bụ; Naomi yele nyee nwa iya; mbù Rutu kẹ Móabu; ayiru laruta Bétulehemu teke eebuwa balì.

2

Rutu eje àkpà l'okfu Bówazu

¹ Ya ndono; yo nweru nwoke lanù, Naomi nweru, bụ abubu nji iya. Nwoke ono shi l'eri Elimẹleku phe; bya aburu onye nweru iphe nshinu. Epha iya bụ Bówazu.

² Yo be ujiku lanù; Rutu; mbù nwanyi Móabu phù asù Naomi: “Byiko tẹ ya jenu je amaru; ?m'o nweru onye ya a-tuba l'ẹnya tẹ ya kpa mkpakwa iphe l'ukabyi iya.”

Naomi asù iya t'o jeru. ³ Yò tugbua jeshia ẹke aakpata iphe l'alì; l'etso ephe l'azù akpa mkpakwa iya. Yò buleruphu l'ẹke Bówazu ono, bụ abubu Elimẹleku ono kọru b'o jeru.

⁴ A bya ele ẹnya; Bówazu eshiwa lẹ Bétulehemu bya. Yò bya ekele ndu ono, aakparu iya iphe ono; sù ephe: “Tẹ Ojejoje swikwaru unu!”

Ephe asù iya: “Tẹ Ojejoje gọkwaaru ngu onu-oma.”

⁵ Tọ dù iya bụ; Bówazu abya ajì nwozi iya, bụ onye ishi ndu akparu iya iphe l'egu; sù iya: “?Bù onye alù nwamgbọko ọwaa?”

⁶ Onye ozi iya, bụ onye ishi ndu akpa iphe l'egu ono asù iya: “L'ọ kwa nwamgbọko ono, shi Móabu, tso Naomi lata ono. ⁷ L'ọ rọkwaru mu tẹ ya tsoru ndù ebu balì l'azù; l'akpa mkpakwa iya ophu dashiru nù. Keshinu ọtsu b'o tsoru ndu ono, ebu balì ono jee ozi jeye nta-a. Ʋ buphu ugbo lanù b'o jeru ja atuta ume nwanshì l'ulo-egu.”

⁸ Ya ndono; Bówazu asù Rutu: “Ngabe nchì nwa mu; ba dukwa mbọku, ii-je mkpakwa balì l'ẹge ndu ọdo; a gufu ẹke-a. Nopyabelekwaphu l'ẹke-a nggu l'unwu-mgbọko-ọ, ejeru mu ozi-a. ⁹ Lepyabekwa ẹnya l'ẹke, ephe akpata iphe-a; nggu etsoje unwu-mgbọko-a l'azù. Mu kfuakwaru unwu-okoroḡya ono t'ẹ b'ọ dukwa onye a-chọ ngu okfu. Teke mini gutajeru ngu; nggu eje anguta mini, unwoke ono kutaru ye l'ite-mini, nọ l'ẹke ono.”

¹⁰ Ya ndono; Rutu adaa; kpube ifu l'alì; sù iya: “?Nanu ẹge e meru; bẹ ya tubaru ngu l'ẹnya; kẹ t'ì nyata yebe onye ohodo?” ¹¹ Bówazu asù iya: “A kọkotawaru iya iphe, i meru nne nji ngu; keshinu nji ngu nwuhuru; mẹ ẹge i haru nne ngu; haa nna ngu; haa alì ẹke, a muru ngu; bya tẹ nggu lẹ ndu ẹ tì mahaada buru. ¹² Tẹ Ojejoje kfukwaa ngu ugwo iphe-oma ono, i meru ono. Tẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu, bụ onye, i gbatataru bya ekpuru l'ehu; kfukwaa ngu ugwo iya nkfu-ngo k'oma.”

¹³ Rutu asù iya: “Onye nwe mu nù; tẹ mu tubajelekwaa ngu phù l'obu ege ono mu tubaru ngu iya ono; kẹ l'ì gudewa olu-oma ngu mee t'obu shihu mube nwozi ngu ike; lẹ mu ba adukponu l'ọ bụ ẹke onye lanù l'unwu-mgbọko-ọ, ejeru ngu ozi dzuru ọkpa.”

* **1:20** 1:20 Iphe “Naomi” bụ bụ “ena”. † **1:20** 1:20 Iphe “Mára” bụ bụ “olubu”.

14 Yo gbaa l'ori nri; Bówazu asụ iya t'ọ bya anọdu l'ẹke ẹphe nọ wota buredi tsutaje ẹ vinega taa. Tọ dụ iya bụ; yọ bya anonyabe ndu ono, akpata iphe ono; Bówazu eworu balị, a huru ahuhu nụ iya; yọ taa ya tajia ẹpho; taphodo iya ataphodo. 15 L'ọ meeberu jeshia mkpakwa balị ono ọdo; bẹ Bówazu sụru ndu ono, eburu iya balị ono; t'ẹ b'ọ dukwa onye a-baru iya mba; m'ọ -ruhuru; ọ chikolahaa ndu ọphu e bukoberu ebukobe. 16 "Iphe, unu e-gbe meje bụ t'unu lebezije ẹnya haru shije l'ọphu unu sweru esweswe mifutatsua balị wushiru iya t'ọ tụtua; ọphu unu abakwaru iya mba."

17 Ya ndono; Rutu akpaa mkpakwa balị ono jeye l'urenyashi; bya echishia ya; yo ji ashanga lanụ. 18 Yo vuta iya vulata l'ufu; nne nji iya aphu ege ọ ha; mbụ ọphu ọ kpataru. Rutu abya ewofutafua iphe, o riphoduru eriphodo l'ẹke ono.

19 Nne nji iya ono aji iya: "Bụ awe b'i jeru mkpakwa ẹ ntanụ? Bụ awe b'i jeru iya? T'ọ dukwaru onye ono, gu-vutaru ngu nụ ono ẹ mma!"

Tọ dụ iya bụ; Rutu akọru nne nji iya ono onye o jeru akpaa ono; sụ iya: "L'ẹpha onye ya jeru akpa l'ẹgu iya ntanụ kwa Bówazu."

20 Naomi asụ nyee nwa iya ono: "Tẹ Ojejoje gọkwaru ọnu-oma nụ onye ono! Ojejoje, bụ onye ta ahajedu okoshi ndu nọ ndzu mę ndu nwuhuwaru anwuhu ẹ ya yeru ẹphe obu." Yọ sụ Rutu: "Lẹ nwoke ono bẹ ayi l'iya bukwa mee lanụ; mbụ onye lanụ ẹ ndu ọgbaru oleta ayi ẹnya."

21 Rutu; bụ onye Móabu-wa asụ iya: "L'ọphu katsukpo nụ kwa l'ọ sụru tẹ ya byajekpelephu bya etsoru ndu eburu iya balị ono jeye teke ee-buge nk'ia."

22 Naomi asụ Rutu; mbụ nyee nwa iya: "O kakwaru ngu mma; nwa mu; t'i tsojeru unwu-mgboko, ejeru iya ozi; ẹ l'i -jee ẹke ọdo bẹ oo-nwekwaru ege ọ dụ; a chọo ngu okfu."

23 Tọ dụ iya bụ; Rutu etsolahaa unwu-mgboko, ejeru Bówazu ozi l'akpa akpa balị jeye teke e bueberu balị; mę witu. Ya ndono yẹle nne nji iya ono achiko buru.

3

Rutu yẹle Bówazu l'ẹke eetsuje balị

1 Yo be ujiku lanụ; nne nji iya ono; mbụ Naomi; asụ iya: "Nwa mu; t'ọ dọdunua mma mę mu chotaru ngu ẹke ịi-nọdu t'ẹ leta ngu ẹke a-buru ngu ufu, bụ ẹke ẹhu a-dụ ngu agu too. 2 Bówazu; mbụ onye ono, nggu l'unwu-mgboko, ejeru iya ozi shi nọdu ono; ?ta bọduna abubu ayi. L'enyashi ntanụ bẹ ọo-nọdu aphucha balị l'ẹke eetsuje balị ono. 3 Ghua ẹhu; nggu ajia manụ, eshi mkpọ; nggu ewota uwe ngu ọphu katsua mma yee. Teke e metsuaru; nggu atugbua jeshia l'ẹke ono, eetsuje balị ono. Ọle be emekwa t'ọ maru l'ị nọ l'ẹke ono jeye teke oo-rieberu nri; ngua iphe angungu. 4 Tọnwubelephu ẹnya maru ẹke ọ zẹ. Teke Ọ -zẹ-zitalephu; nggu atugbua ẹ aphu-lia ya iphe, o phu-kpuru onwiya l'okpa; zenyabe iya. Ọo-karu ngu-a iphe, ii-me."

5 Rutu asụ iya: "Iphe bụ iphe, ị sụru tẹ mu mee bẹ mu e-me." 6 Tọ dụ iya bụ; yọ tugbua jeshia ẹke ono, eetsuje balị ono je emekota ẹge ono, nne nji iya sụru iya t'ọ mee ono.

7 Bówazu eritsulephu nri; ngua iphe angungu; gude ẹhu-otso-ena je azeru ẹle nkulahu ẹke a kuberu balị. Rutu atọo nwẹhu je aphu-lia ya iphe l'okpa zenyabe iya. 8 Yo rua l'echi-abalị; Bówazu elubirihu. Yọ ghaa aghagha; phu l'ọ nweru nwanị, zẹ iya l'uzo okpa!

⁹ Yò jì: “?Bù onye?”

Rutu asù iya: “L’ò kwa mbedua; Rutu, bù nwozi ngu. Lúpyabenu mu; byiko; kẹ l’òo nggubedua bù abùbu ayi, gbaru t’i leta ayi ẹnya.”

¹⁰ Yò sù iya: “Tẹ Ojejoje gókwaaru ngu onu-oma; ada mu. Iphe-oma owaa kakwa ophu i mehawaru; kẹ l’ẹ tị gbatsoduru unwokoro; mẹ ẹphe nweru iphe; mẹ ẹphe te nwedu. ¹¹ Nta-a; ada mu; ba atsushi egvu. Lẹ mu e-mekotaru ngu-a iphemiphe obule, ị rọru mu; kẹ l’onyemonye obule lẹ mkpukpu ayi makotawaru l’i bù nwanyi umere oma. ¹² O bù oswi-okfu lẹ mu l’unu bù. Obenu l’o nweru onye ọdo, unu l’iya ka abùbu, bù onye ọ gbaru t’o leta ngu ẹnya. ¹³ Nọdu l’ẹka-a l’enyashi-a. Teke o beru l’utsu; ọ -buru l’oo-meru ngu-a iphe, gbaru tẹ madzú meeru abùbu iya; b’ọ dukwa mma. O -dudu; kamenu; bẹ ya e-meru ngu iya-a. Zeru l’ẹka-a; tẹ nchi bọhu.”

¹⁴ Ya ndono; Rutu azeru iya l’uzo okpa jeye l’utsu. Yo be l’oswi ?bù onye-ndono; yo gbeshi l’ẹke ono. Yo gbeshide; Bówazu asù iya: “Tẹ b’o məkwa t’o nweru onye a-ma lẹ nwanyi byaru l’ẹke-a, eetsuje balị-a.”

¹⁵ Rutu abyade alufu; Bówazu asù iya: “T’ọ tofu ẹkwà, o we; toşaa ya atosa.” Yò bya atosa ya; Bówazu abya egude iphe vọta balị ugbo ishinguru yeru iya l’ẹkwà ono; kekoo ya; bo iya. Yò tųgbua; lasha.

¹⁶ Yò lakfushia nne nji iya; bù Naomi; yò jì iya: “?Nanụ ege ọ muru; nwa mu?” Yò bya akokotaru iya iphemiphe obule ono, nwoke ono meru iya ono; ¹⁷ sù iya: “L’ò tųtaru balị-a l’iphe, aatuje iya ugbo ishinguru; nù mu; sù mu tẹ mu ba agbashị ẹka lakfube nne nji mu.”

¹⁸ Naomi asù iya: “Nọdukpelephu nwandoo nwa mu; maru iphe, e-me nù; kẹle nwoke ono ta byadu bya anmakfuru anmakfuuru ntanụ jeye teke ọo-phụ ishi iya.”

4

Bówazu alù Rutu

¹ Ya ndono; Bówazu atųgbua jeshia l’obu-edukfu mkpukpu ono je adugaru. A bya ele ẹnya; onye ono yele nwanyi ono ka abùbu ono, o shi ekfuru ono eswewa; Bówazu ekua ya; sù iya: “T’ọ bya anọduedu l’ẹke-a!” Yò tųgbua je je anọ-zita.

² Bówazu abya ekua ndu bù ọgurennya mkpukpu ono umadzu iri; sù ẹphe: “Unu bya anọdu anọdu l’ẹke-a.” Ẹphe ekwe bya anọdu. ³ Yò sù abùbu ẹphe ono: “Lẹ Naomi shiakwa Móabu lata; yoo me t’o ree alị abùbu ayi; mbụ Elimẹleku. ⁴ Ya arịa l’ọ ka mma tẹ ya mee t’i maru. O -buru l’i-zu iya; nggu azua ya l’ifu ndu-a, nọ l’ẹke-a; mẹ l’ifu ndu bù ọgurennya ayi-a. O -buru l’ọo agbata bẹ ị-gbata iya; nggu agbata ya. Teke bù l’ẹ tị gbatadu; nggu ekfuru iya tẹ ya maru. Kẹ l’ẹ to nwedu onye ọdo, o ruberu l’agbata iya; a gufu nggubedua. Onye ọdo bụwa yebedua.”

Nwoke ono asù iya: “Lẹ ya a-gbata iya.”

⁵ Bówazu asù iya: “I-zua Naomi yele Rutu, bù nwanyi Móabu alị ono; bẹ ị-lúpyabekwaphu nyee nwoke ono, nwuhuwaru nù ono; k’ophu ọo-toğbo akọ; t’ẹpha onye ono, nwuhuwaru nù ono be ephuhu.”

⁶ Tọ du iya bù; abùbu ẹphe ono asù: “Lẹ keshinu ọ bù ẹge ono b’ọ du; bẹ ya ta agbafutakwa alị obu; kẹle ya te ejedu ọtu ẹku iya ntụ. Gbafutachia ya nggubedua; kẹle ya te emeghekwa iya!”

⁷ L'ogege ono l'alì Ízurelu; bẹ ọọbuje; madzụ eme t'ọ gbata iphe; m'ọ -bụ t'ọ gbanweta iphe; bẹ ooyefuje akpọkpa iya; nụ onye ono. Yọ bụru ẹge ono; bẹ ndu Ízurelu egudeje ekoshi l'e mebuwaru iphe ọbu.

⁸ Tọ dụ iya bụ; abụbu ẹphe ono asụ Bówazu: "T'ọ zụa ya." Yo kfutsua ẹge ono; bya eyefu akpọkpa iya; nụ Bówazu.

⁹ Teke ono phụ; Bówazu asuwaphu ndu bụ ọgurenya ono; mẹ iphe bụ ndu nọkota l'ẹke ono: "O kwa unubedua bụ ndu ekebe ntanụ lẹ Naomi rewaru iya iphemiphe ọbule, bụ kẹ Elimẹleku; mẹ kẹ Kiliyọnu; mẹ kẹ Mahulonụ. ¹⁰ Ẹge ono kwaphụ; bẹ ya lụpyaberu Rutu; mbụ nwanyi Móabu, nji iya; mbụ Mahulonụ haru; k'ọphu ee-shi ẹge ono t'e doberu iya akọ; mẹ ẹge ee-shi t'iphe nji iya, nwuhuwaru anwuhu nọdu; k'ọphu ẹpha iya ta achihudu l'ufu ẹphe; mẹ lẹ mkpụkpu ẹphe. Unubedua bu ndu ekebe ntanụ."

¹¹ Tọ dụ iya bụ; ndu bụ ọgurenya ono; mẹ iphe, bụ ndu nọkota l'obu-educfu ono azụa mgbede; sụ: "L'ẹphe bụ ndu ekebe. Tẹ Ojejoje mekwa-a nwanyi-a, alata nke ngu-a t'ọ dụ l'ọ bụ Rechelu mẹ Lii; ndu bụ ẹphe; bẹ ndu ikfu Ízurelu shi futa. T'ẹka ngu bụkwaru ụpete l'alì Efuratu; nggu aburu onye a maru amaru lẹ Bétulehemu. ¹² Tẹ Ojejoje shikwa l'ụnwu, ọo-nụ nwata nwanyi-a; mee t'ufu ngu dụ l'ọ bụ ufu Pérezu, bụ nwa, Táma mụtaru Júda."

Eri Dévidi

¹³ Tọ dụ iya bụ; Bówazu eduta Rutu; yọ bụru nyee ya. Yọ bya ejekfu iya; Ojejoje emee; yọ tsuta ime; mụa nwata nwoke. ¹⁴ Ndu k'ụnwanyi ekfulahaaru Naomi; sụ iya: "T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ onye meru t'i nweru nwanwa, e-leta ngu ẹnya. Tẹ ẹpha iya dekwaa ude l'alì Ízurelu. ¹⁵ Nyee nwa ngu ono yeru ngu obu; bya emewaru ngu iphe ụnwegirima unwoke ẹsaa ta ga emeduru ngu. Nta-a b'ọ mụwaru ngu nwanwa, bụ iya e-le ngu nka; mee t'ị bya etsefu lẹ nwamgbọko ọdo."

¹⁶ Tọ dụ iya bụ; Naomi ekuta nwata ono dobe l'utakfu; yọ bụwaru iya ru heru iya. ¹⁷ Ụnwanyi obutobu agụa nwata ono Óbedu; sụ: "L'a mụwaru Naomi nwata nwoke!" Óbedu ono bụ iya bụ nna Jesi; Jesi aburu nna Dévidi.

¹⁸ Qwaa bụ eri Pérezu:

Pérezu bụ nna Hézurọnu.

Hézurọnu aburu nna Ramu.

¹⁹ Ramu bụ nna Amínadabu.

²⁰ Amínadabu aburu nna Náshọnu.

Náshọnu bụ nna Sálumọnu.

²¹ Sálumọnu aburu nna Bówazu.

Bówazu bụ nna Óbedu.

²² Óbedu aburu nna Jesi.

Jesi aburu nna Dévidi.

Sámèlù kẹ̀ mbù

¹ O nweru nwoke ọ̀bu, bụ̀ onye Ráma l'ali ugvu Ífuremu. Epha nwoke ono bụ̀ Ẹ̀lukana Jerohamu Elihu. Elihu ono bụ̀ nwatibe Tohu; Tohu aburu nwatibe Zufu l'ikfu ndu Ífuremu. ² Ẹ̀lukana bẹ̀ luru ụ̀nwanyi labù. Onye lanù bụ̀ Hana; onye ọ̀phu aburu Penina. Penina; bẹ̀ mụ̀shiru ụ̀nwegirima; obenu lẹ̀ Hana te nwedu ọ̀phu ọ̀ mụ̀taru.

³ Afa l'afa; bẹ̀ nwoke ono eshije lẹ̀ mkpukpu iya jeshia Sháyilo; ọ̀baru Ojejoje, bụ̀ Ọkaribe-Kakọta-Ike ẹja; mẹ̀ t'ọ̀ gworu ngweja nù iya. Ọ̀ bụ̀ l'ẹ̀ke ono bẹ̀ ụ̀nwegirima Elayi ẹ̀phe ẹ̀bo, bụ̀ iya bụ̀ Hofini; mẹ̀ Finehasu anọduje l'achiru Ojejoje ẹja. ⁴ Yọ̀ buje; teke Ẹ̀lukana gworu ẹja ono; yo wota anù, gbaru nyee ya; mbù Penina yẹ̀ l'ụ̀nwu iya: ndu k'unwoke; mẹ̀ ndu k'unwanyi nù ẹ̀phe. ⁵ Obenu lẹ̀ Hana; bẹ̀ oobeje anù lẹ̀ nk'iya; kẹ̀ l'ọ̀ yeru iya obu nshinu; yeru lẹ̀ Ojejoje kechiru iya ẹ̀pho. ⁶ Yọ̀ buru okfu lẹ̀ Ojejoje kechiru iya ẹ̀kpa-nwa meru iphe onye ọ̀ buru yẹ̀le iya anọduje aduka iya l'iphe; gude iya l'akpatsu iya aphù. ⁷ Yọ̀ buru ẹ̀ge ono bẹ̀ ọ̀nọduje ada afa l'afa. Iphe bụ̀ teke Hana jeru l'eze-ulo Nchileke; nyee nji iya ono l'akpatsu iya aphù; k'ọ̀phu bụ̀ l'ọ̀oraje ẹ̀kwa; jika nri. ⁸ Yọ̀ buje aanonyaa; Ẹ̀lukana, bụ̀ nji iya ono aji iya iphe ọ̀raru, kporu iya nri: “?Bù ngunu kparu iphe aphù jiru iya obu? ?Ya ta kaduru iya ọ̀garu mkpa karia ụ̀nwegirima nwoke iri ọ̀o?”

⁹ Yo be ujiku lanù lẹ̀ Sháyilo l'ẹ̀phe ritsuaru nri; ngua iphe-angungu; Hana egbeshi. Teke ono bẹ̀ Elayi, bụ̀ onye achijeru Nchileke ẹja nọdu anọdu l'oshi, nọ l'ọ̀nu eze-ulo Nchileke. ¹⁰ Hana egude aphù; gude ẹ̀nya-mini; kforu nù Ojejoje. ¹¹ Yo ribua ya; su: “Nggube Ojejoje, bụ̀ Ọkaribe-Kakọta-Ike; ọ̀ -buru l'ii-le ẹ̀nya l'aphù, byaru nwozi ngu; nyata iya; k'ọ̀phu ẹ̀ tii zahadu yẹ̀be nwozi ngu; nù iya nwata nwoke; bẹ̀ ya e-wokwaru iya phù nù nggube Ojejoje; t'ọ̀ buru nke ngu jeye ẹ̀ge ọ̀o-nọ-bebe. Agube ta abyadù eru iya l'ishi.”

¹² Teke ono, ookfu anù Ojejoje ono bẹ̀ Elayi phuberu iya ẹ̀nya l'ọ̀nu. ¹³ Hana egude obu iya l'ekfu anù Nchileke. Ọ̀nu l'eme iya ụ̀kporo; ọ̀bu l'ẹ̀ ta anùdu iphe, ookfu. Elayi arilaha l'ọ̀ bụ̀ mẹ̀ b'ọ̀ nguru; ¹⁴ sù iya “?Bù teke ole bẹ̀ mẹ̀ ọ̀waa e-mebuhu ngu l'ẹ̀nya? Panuru mẹ̀ haal!”

¹⁵ Hana asù iya: “E ọ̀ kwa ẹ̀ge ono b'ọ̀ dù; onye nwe mu nù. Mu bukwa nwanyi, aphù jiru ọ̀kpoma. Mu ta ngụ̀kwa mẹ̀; to nwe iphe ọ̀do, eme l'ẹ̀nya, mu nguru. L'ọ̀ kwa ẹ̀ge ọ̀ duru mu; bẹ̀ mu atoshiru Ojejoje. ¹⁶ Be ewotakwa mubẹ̀ nwozi ngu l'ọ̀ bụ̀ nwanyi, iphere gvuru l'ifu. Ọ̀ kwa ẹ̀ge iphe ono ahutabe mu ọ̀ku; mẹ̀ ẹ̀ge ọ̀otsuta-be mu l'ẹ̀hu bẹ̀ mu shi teke ono kfishitaru Nchileke ono.”

¹⁷ Elayi asù iya: “Lawaru nta-a! Tẹ̀ Nchileke kẹ̀ ndu Ízurelù mekwaaru ngu iphe, jiroru iya.”

¹⁸ Hana asù iya: “T'obu rukwaa ngu l'ẹ̀ke nwozi ngu nọ.” Ya ndono; Hana atugbua ije eria nri; ifu abya atusahu iya.

¹⁹ Yo rua l'onma-ẹ̀wa utsu echile iya; ẹ̀phe egbeshi; baaru Ojejoje ẹja tugbua laphushia azù l'ufu ẹ̀phe lẹ̀ Ráma. Ẹ̀lukana abya ejekfu nyee ya ono; mbù Hana; Ojejoje anyata iya. ²⁰ A nonyaa; Hana abya atsuta ime; mụ̀ nwata nwoke; gua ya Sámèlù; kẹ̀ l'ọ̀ sùru: “Lẹ̀ ya rotaru iya Ojejoje.”

Hana eye Sámèlu l'èka Nchileke

²¹ Yo be teke nwoke ono; mbụ Ẹlukana yẹle ndibe iya jeru t'èphe je egwooru Nchileke ẹja; mękwaphu t'o mee iphe, o kweru Nchileke ụkwa iya, bụ ẹge oomeje afa-l'afa; ²² Hana akwaa l'ufu. Yọ sụ nji iya: “Lẹ ya te ejekwa jeye teke nwata-wa wofuru ọnu l'era. Teke ono; ya ekuta iya je edobe l'ulo Ojejoje. Yo buwaruru l'eke ono.”

²³ Nji iya; mbụ Ẹlukana asụ iya: “Ọ kwa t'i mee ya l'ẹge ọ dụ ngu l'obu. Nọdu jeye teke nwata e-wofu ọnu l'era. Tẹ iphe Ojejoje kfuru rekwa l'ẹge o kfuru iya.” Ya ndono; nwanyi ono anọdu hee nwata ono jeye teke ọ ngu-buru era.

²⁴ Nwata ono ewofutsulephu ọnu l'era; yo kuta iya; bya akpụta oke-eswi, gbaru afa ẹto; wota ntụ witu, jiru, nkwo-ẹka labụ; bya egude otumu męe; duru iya jeshia l'ulo Ojejoje lẹ Sháyilo; e gudekpooru lẹ nwata ono hakwadu nwanshị. ²⁵ Ẹphe egbutsua oke-eswi ono; duta nwata ono dujeru Elayi. ²⁶ Hana abya asụ Elayi: “Keshinu ị nọ ndzụ ẹge ị nọ iya-a; nggube onye nwe mu nụ; b'ọ kwa mu bụ nwanyi phụ, vudonyabeje ngu nụ l'ẹke-a; l'ekfu anụ Ojejoje phụ. ²⁷ Mu rọru t'ọ nụ mu nwata-wa; nta-a bẹ Ojejoje mewaru mu iphe ono, mu rọru iya ono. ²⁸ Ọo ya bụ lẹ nta-wa bẹ mu kutawaru iya Ojejoje. Ọo-buru kẹ Ojejoje jeye ẹge ọo-nọ-bebe.” Ẹphe abaarụ Ojejoje ẹja l'ẹke ono.

2

Ekfukfu, Hana kfuru nụ Nchileke

¹ Tọ dụ iya bụ; Hana abya ekfuru nụ Ojejoje; sụ iya:

Mu ete ẹswa l'ẹke Ojejoje nọ.
Ike mu bụ l'ẹka Ojejoje b'o shi.
Nta-a bẹ mu asawa okfu
l'ifu ndu ọhogu mu;
kẹle mu etewa ẹswa
l'ị dzọfutaru mu.

² Ẹ to nwedu onye dụ nsọ
l'ọ bụ Ojejoje; to nwe onye,
l'aturu ngu nụ;
Ọphu o nwedu Agbara-Mkpuma,
dụ l'ọ bụ Nchileke ayi.

³ Unu haa ọsa nsasa;
unu ahaa ogude ọnu l'apali
onwunu eli;
kẹle ọ bụ Ojejoje, bụ
Nchileke kwa iya
nwe mmamiphe;
buru iya bụ onye enyochaje
umere, madzụ eme ememe.

⁴ Akfụ ndu mkparawa
b'i nyakwoshiwaru.
Obenu lẹ ndu ike gvuru
b'i kwawaru agburu-ẹhu
l'ọbu onye kwaru
ngwa-ọgu.

⁵ Ndu ẹpho shi ji;
wowaru onwẹphe nụ l'okfu nri.
Ndu ọphu ẹgu shi agụ;

bẹ ẹpho jiwaru.
 Nwanyi, ẹ-te shidu atsu ime;
 mұtaru ẃnwegirima ẹsaa.
 Obenu lẹ nwanyi ọphu
 mұtaru ẃnwu l'igwe;
 bẹ gbawa ẹka.

6 “Ọ bụ Ojejoje anafuje madzụ ndzụ;
 bụru iya anuje ndzụ.
 Ọ bụ iya enwujeru madzụ ye
 lẹ maa; bụru iya emeje
 t'e teta nọdu ndzụ.

7 Ọ bụ Ojejoje emeje tẹ madzụ
 bụru onye ụkpa;
 bụru iya emeje t'e nweru iphe.
 Ọ bụ iya ewozitaje madzụ alị;
 bụru iya ewolije madzụ eli.

8 Ookulije ndu ụkpa l'ẹja;
 palia ndu ẹ-ta dudu ẹge
 ọ haru ẹphe l'ikpo ntụ;
 woru ẹphe dobe l'ẹke
 ndu ishi nọ; ẹke aa-nọdu
 akwabẹ ẹphe ugwu.
 Ọkpa-ulo kẹ mgboko
 kwa Ojejoje nwe iya.
 Ọ bụ l'eli iya b'o
 gvugaberu mgboko.

9 Ọbojeru ndu duru iya lẹ nsọ ụzo.
 Obenu lẹ ndu akirishi;
 bẹ oomeje t'ẹphe tabuhu
 onu l'ẹkpuru-ọchi.
 Madzụ te egudejekwa
 ọkpehu pyafuta ishi.

10 Ndu etso Ojejoje okfu;
 bẹ aa-nyakwoshi anyakwoshi
 teke oo-shi l'imigwe
 gude egbe-igwe bya ọgu.
 Oo-kpe mgboko l'ophu ikpe;
 woru ike; m'ọkpehu nụ
 onye nke ngu ono,
 a wuru manụ ono.”

11 Tọ dụ iya bụ; Ẹlukana pẹ atugbua lashia l'ufu ẹphe lẹ Ráma.
 Nwata ono; mbụ Sámèlù anọdu l'ẹka Elayi, bụ onye achijeru Nchileke
 ẹja; jelahaaru Ojejoje ozi.

Ẅnwegirima Elayi

12 Ẅnwegirima Elayi bẹ bụkota ndu ẹjo-madzụ; to nwe iphe ẹphe
 guberu Ojejoje. 13 Iphe, ndu achijeru Nchileke ẹja emeje bụ l'ọobuje:
 madzụ -bya ogwo ẹja; nwozi onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono egude ọji,
 nweru onu ẹto bya teke anụ ono shikwadururu l'ọku; 14 woru ye l'ite ono.
 Iphe, ọji ono gvutaru bụ k'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono. Yọ bụru
 ẹge ono bẹ eemeje iya iphe, bụ onye Ízurẹlù, gude ngweja bya Sháyilo.
 15 Yọ bụje tẹmanu a kpọọ ẹba anụ ono, e gude gwoo ẹja ono ọku bẹ
 nwozi onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono abyakfutaje onye ono, egwo

eja ono; sù iya: “T’o wotakwa anù ono; nù onye achijeru Nchileke eja t’a hù a ahùhu; l’è t’ò natakwa òphu e shiru eshishi; gbahaa k’onyingu.”

¹⁶ Yò bùje teke ndu ono suru nwozi ono: “T’e vuoduru ọ̀zo kpoo ẹ̀ba anù ono ọ̀ku; tẹ̀manu yo wotawaru ẹ̀ge dù iya mma;” nwozi ono asù: “Waawa! T’o ye iya ẹ̀ya l’ẹ̀ka nta-a; ọ̀dumeka bẹ̀ ya e-wotakwa iya k’ẹ̀huka.” ¹⁷ Iphe, unwu-okorọ̀bya ono eme akwata ha nshinu l’ẹ̀nya Ojejoje; kẹ̀ l’ẹ̀phe gude iphe, a nùru Ojejoje l’atù jola-jola.

Sámèlù awata ojeru Ojejoje ozi

¹⁸ Sámèlù bụ̀ nwata-okoro, l’ejeru Ojejoje ozi; l’eye uwe-nlọ̀kpuru ọ̀cha, ndu achijeru Nchileke eja eyeje. ¹⁹ Afa-l’afa ha bẹ̀ nne iya akwajẹ̀ uwe-nlọ̀kpuru; chítaru iya teke yẹ̀le nji iya byaru ogwo eja, ẹ̀phe egwoje l’afa. ²⁰ Yoo bùje Ẹ̀lukana yele nyee ya bya ẹ̀ge ono; Elayi agoru ọ̀nu-ọ̀ma nù ẹ̀phe; sù ẹ̀phe: “Tẹ̀ Ojejoje mekwaa tẹ̀ nwanyi-a m̀taru ngu unwegirima, l’a-nọ̀-chi ẹ̀nya nwata-wa, nwanyi-a rọ̀ru Ojejoje; yo metsua; kuta iya nù-phu iya azù-a.” Teke Elayi gọ̀tsuaru ẹ̀phe ọ̀nu ẹ̀ge ono; ẹ̀phe atùgbua lashia.

²¹ Ojejoje abya emeeru Hana iphe-ọ̀ma. Yò bya atsùta ime; bya amùtafua unwegirima unwoke ẹ̀to; mẹ̀ unwanyi labù. Nwata ono; mbù Sámèlù anọ̀du l’ifu Ojejoje vuta.

Elayi mẹ̀ unwegirima iya

²² Nta-a bẹ̀ Elayi kahùwaru ọ̀kpobe akahù. Eekfujeru iya iphemiphe ọ̀bule, unwegirima iya anọ̀duje eme ndu Ízurẹ̀lù l’ẹ̀phe ha; mẹ̀ l’ẹ̀phe anọ̀duje ara unwanyi, eje ozi l’ọ̀nu Ụ̀lọ-Ẹ̀kwà Ndzuko. ²³ Ya ndono; yò sù ẹ̀phe: “?Nanù ẹ̀ge ọ̀ dù bẹ̀ unu eme ẹ̀ge-a? Nchì jiakwaru iya lẹ̀ kẹ̀ ẹ̀jọ ememe-wa, unu eme-wa. ²⁴ Wawakwa; unwu mu. Iphe, mu anù l’ọ̀nu ndu kẹ̀ Nchileke l’ẹ̀ke unu nọ̀ ta d̀kwa mma. ²⁵ Ọ̀ -bùru lẹ̀ madzù mesweru madzù ibe iya; Nchileke abùru iya onye-ogbo. Ọ̀lobu; madzù -meswee Ojejoje; ?bù onye e-kfuru iya ẹ̀ya.” Unwegirima iya ono anyilee nchì manù l’okfu nna ẹ̀phe ono; kele Ojejoje tù-buwaru lẹ̀ ya e-gbushi ẹ̀phe.

²⁶ Nwata ono; mbù Sámèlù l’evu; nọ̀du Ojejoje l’obu; nọ̀dukwa iya phù ndiphe.

Ama iphe, a-dakfuta ọ̀nu-ùlo Elayi

²⁷ Onye kẹ̀ Nchileke abyakfuta Elayi; bya asù iya: “Ọ̀waa iphe, Ojejoje kfuru: “?Ya te wodunaru-a onwiya koshi ọ̀nu-ùlo nna ngu teke ono, ẹ̀phe nọ̀ Fero l’ẹ̀ka l’alì Íjiputu ono? ²⁸ Ọ̀ bụ̀ yẹ̀bedua fọ̀taru nna ngu l’ikfu ndu Ízurẹ̀lù l’ẹ̀phe ha t’ọ̀ bùru onye a-chijeru Nchileke eja; t’ọ̀ bùru iya e-jeje l’ẹ̀nya-ngweja mu; kpoo ínsensu ọ̀ku; yeje uwe-ukuvu nọ̀du iya l’ifu. Iphe, bụ̀ ngweja-ọ̀ku, ndu Ízurẹ̀lù nùru iya bẹ̀ ya nùkotakwaruphu ndu ọ̀nu-ùlo nna ngu. ²⁹ ?Bù ngunun meru iphe unu ta agubedu ngweja iya iphe; mẹ̀ iphe ono, ya tũru ekemu; sù t’a nùje iya l’eze-ùlo ẹ̀ke ya bu ebubu ono? ? Nanù ẹ̀ge ọ̀ dù b’ì ka ọ̀kwabe unwu ngu ugvu; ma lẹ̀ yẹ̀bedua; kparu iphe ọ̀ bụ̀ iphe ndu nk’iya, bụ̀ ndu Ízurẹ̀lù nùru iya bẹ̀ unu afọ̀taje ọ̀phu kakọ̀ta mma eri; l’ada rẹ̀kfirekfu?”

³⁰ “Ọ̀o ya bụ̀ lẹ̀ Ojejoje, bụ̀ Nchileke kẹ̀ ndu Ízurẹ̀lù; sũru: ‘Ọ̀ bụ̀ oswiokfu lẹ̀ ya sũru l’ọ̀ bụ̀ ọ̀nu-ùlo ngu; mẹ̀ ọ̀nu-ùlo nna ngu a-nọ̀duje eje ozi l’ifu iya gbururu jeye lẹ̀ gbururu.’ Ọ̀bule nta-a; bẹ̀ yebe Ojejoje ekfu; sù: ‘L’è t’ò d̀hèdu ẹ̀ge ono! L’ò bụ̀ ndu akwabẹ̀ iya ugvu bẹ̀ ya a-kwabẹ̀ ugvu. Ndu ọ̀phu akpọ̀ iya ẹ̀bo-ẹ̀bo-l’afù bẹ̀ aa-tuphu l’ọ̀nu. ³¹ Tùbekwa

iya nvò l'òogbaakwa teke ya a-gbajifu ike ngu; gbajifu ike kẹ ndu ọnu-ùlò nna ngu; k'òphu bụ l'e too nwedu onye, bụ ọgurennya, a-nòkwadu l'ènya ufu unu. ³² Ii-gude ẹnya ngu phụ l'èke ono, ya bu ono bẹ nọ l'iphe-èhuka. Iphe, dọ mma bẹ mu e-mekpokwaaru ndu Ízuru. Obenu l'ènya-ufu unu te enwedu onye byakwadu bya a-ka nka gbururu jeye.' ³³ L'unu ha onye ophu ya te egbudu l'ènya-ngweja iya a-dzúkwaru-a. Obenu l'òoburu unu aphụ; bọru unu ẹkwa; bọru unu iphe-èhuka. Ndu ọnu-ùlò unu a-nọdu agbakwohu agbakwohu. ³⁴ Iphe, e-me l'èhu ụnwegirima ngu; ndu k'unwoke ẹphe ẹbo, bụ iya bụ Hofini yẹle Finehasu a-buru ngu iphe-òhubama. Ẹphe ẹbo a-nwushihu ujiku lanụ. ³⁵ Mu e-gude ẹka mu wofuta onye a-nọdu achijeru mụbe Nchileke aja. Onye ono a-buru onye e gude ire iya ẹka; bọru onye eme uche mu; mẹ obu mụbe Nchileke. Mu e-me t'ọnu-ùlò onye ọbu nguru anguru; yọ nọdu l'ifu onye nke mu ono, mu wuru manụ l'ishi ono eje ozi gbururu jeye. ³⁶ Iphe, bụ onye phoduru nụ l'ènya-ufu e-byije ikpere bya iya ọro okpoga; mẹ nri; l'arọ iya: 'T'o yenu iya l'ọru, gbaru onye achijeru Nchileke aja; k'òphu ya a-phuje iphe oye l'ọnu.' "

3

Ojejoje eku Sámèlù oku

¹ Nwata ono; mbụ Sámèlù anọdu Elayi l'ẹka l'ejeru Ojejoje ozi. Teke ono bẹ Ojejoje te shidu ekfujekwadu eyeru madzụ; t'a kwata shi aphujekwadu àphù.

² Yo be l'enyashi ujiku lanụ; Elayi azẹru l'èke ọozeje. Teke ono bẹ nka lawaru iya l'ènya; k'òphu bụ l'e tọ kwatadu aphukwadu ụzo ohuma; ³ urọku eze-ùlò Nchileke ta anyihuwa teke ono. Sámèlù azẹkwanuru l'ime eze-ùlò Nchileke l'èke Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje nọ. ⁴ Ojejoje abya eku Sámèlù. Yọ za iya; ⁵ bya egude oso gbakfushia Elayi je asụ iya: "?! kuru iya oku? Ọ kwa iya ndọ-ọ!" Elayi asụ iya: "Lẹ ya te ekukwa ngu oku; jekwa je azẹru azẹ!" Yọ tųgbua je azẹ-zita ọdo. ⁶ Ojejoje abyakwa bya ekua ya ọdo: "Sámèlù!" Sámèlù egbeshikwa jekfushia Elayi; je asụ iya: "?! kuru iya oku? Ọ kwa iya ndọ-ọ." Elayi asụ iya: "Nwa iya; ya te kukwa ngu oku; jekwa je azẹru azẹ." ⁷ Teke ono bẹ Sámèlù ta amadua Ojejoje; kele Ojejoje te kfuduaru yeru iya. ⁸ Ojejoje abyakwa bya ekua Sámèlù k'ugbo ẹto; Sámèlù ezilihukwa jekfushia Elayi je asụ iya: "?! kuru iya oku? Ọ kwa iya ndọ-ọ." Yọ bya erua Elayi l'èhu l'ọ bụ Ojejoje bẹ eku nwata ono. ⁹ Yọ sụ Sámèlù: "Tųgbua je azẹru azẹ. Teke o kuru ngu ọdo; nggu asụ iya: 'Nnajiufu kfua iphe, ọ bụ; kele nwozi ngu ngabẹru ngu-a nchị.'" Sámèlù atųgbua je azẹru l'èke ọ zehawa.

¹⁰ Ojejoje abya evudo l'èke ono; bya ekua ya ẹge ookujehawa iya: "Sámèlù! Sámèlù!" Sámèlù asụ iya: "Kfua iphe, ọ bụ; kele nwozi ngu ngabẹrua nchị." ¹¹ Ojejoje abya ekfuaru Sámèlù; sụ iya: "Lenu; iphe, ya abya ememe l'alị Ízuru a-bụ onye nuru iya nụ; yọ gbaa ya anwirinwa lẹ nchị. ¹² Mbọku, ya e-me iphe ono bẹ ya e-me t'iphe, ya kfuru l'èhu ọnu-ùlò Elayi mekata. ¹³ Ya kfuwaru Elayi lẹ ya abyawa tẹ ya nua ndibe iya aphụ gbururu jeye lẹ gbururu. Ishi iya aburu k'ẹjo iphe, ọ machachara l'ụnu iya eme; l'ekfubyishi ẹpha Nchileke; tọ lọ ẹphe ẹka lẹ nchị. ¹⁴ Ọo ya kparu iphe ya riburu iya: 'L'ẹjo iphe, ndu ọnu-ùlò Elayi metaru; bẹ ngweja; m'ọ bụ iphe-anunu ta asafu-ghekwa gbururu jeyewaru.' "

¹⁵ Sámèlù abya azèru. Yo be l'ùtsu; yo gbeshi je agùhaa ọlọ Ojejoje. Ọbule ọ tsùhuru egvu; tọ dùhe ike kfuaru Elayi kẹ àphù onọ, ọ phùru onọ. ¹⁶ Tọ dọ iya bọ; Elayi abya ekua ya: "Nwatibe mu Sámèlù." Sámèlù aza iya. ¹⁷ Elayi àjì iya: "Ọbù ngunu bẹ Ojejoje kfuru ngu-a? Be edomikwaru iya ẹya edomi. O -nweru ọphu i domiru iya edomi; tẹ Ojejoje mekwaa ngu iya; mbù; t'ọ mee ngu ọphu ka njo." ¹⁸ Tọ dọ iya bọ; Sámèlù abya achìko iphe onọ, o kfuru iya onọ kfushikotaru iya; to nwe m'ọ bọ nanu, o domiru iya edomi. Elayi asù iya: "Ọ bọ iya bọ Ojejoje; t'ọ mekwaa iphe, bọ iphe dọ iya mma."

¹⁹ Sámèlù l'evu; Ojejoje anọdu swiru iya; ọphu o nwedu okfu, Sámèlù kfuru, alajẹ kẹ mmanu. ²⁰ Iphe bọ ndu Ízùrẹlù l'ẹphe ha; tsube lẹ Dánu jeye lẹ Besheba amakotaru lẹ Sámèlù bọ ọkpobe onye nkfuchiru, shi Ojejoje l'ẹka. ²¹ Yoo buje; a-nọta nọta; Ojejoje ehee lẹ Sháyìlọ; shi l'okfu ọnu iya koshi Sámèlù onwiya.

4

Ndu Filisutayìnu alùta Okpoko Ọgba-ndzọ

¹ Tọ dọ iya bọ; Sámèlù awata okfu l'eyeru ndu Ízùrẹlù mgburumgburu.

Yọ bọru iya bọ lẹ ndu Ízùrẹlù awùfu t'ẹphe je etso ndu Filisutayìnu ọgu. Ndu Ízùrẹlù eje akwaa ọdu ọgu lẹ Ebeníza; ndu kẹ Filisutayìnu akwaa nk'ẹphe lẹ Afeku. ² Ndu Filisutayìnu abya edzua onwẹphe k'ọgu byakfutashia ndu Ízùrẹlù t'ẹphe kpọgba iya. Ọku ekeru achì l'ọgu onọ; k'ọphu bọ lẹ ndu Filisutayìnu mekputaru ndu Ízùrẹlù; gbua ẹphe iphe, ruru unu umadzu iri* l'ifu ọgu onọ. ³ Ndu soja ndu Ízùrẹlù alaphulephu azu l'ọdu ẹphe; ndu bọ ọgurennya ẹphe àjì: "Ọbù ngunu meru iphe, Ojejoje haru tẹ ndu Filisutayìnu mekputa ẹphe l'ọgu ntanu? L'ẹphe e-jekwa je apata Okpoko Ọgba-ndzọ Ojejoje lẹ Sháyìlọ; k'ọphu oo-tsoru ẹphe je adzọta ẹphe l'ẹka ndu ọhogu ẹphe." ⁴ Ya ndono; ẹphe abya ezìfu madzọ; ẹphe ejeshia Sháyìlọ je apata Okpoko Ọgba-ndzọ Ojejoje, bọ Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbù onye onọ, nọ l'aba-eze l'echi cherobimu onọ. Ụnwegirima Elayi ẹphe ẹbo, bọ iya bọ Hofini; mẹ Finehasu nọkwaphu l'ẹke onọ; ẹphe lẹ Okpoko Ọgba-ndzọ Ojejoje onọ.

⁵ A pabatalephu Okpoko Ọgba-ndzọ Ojejoje onọ l'ọdu ọgu ndu Ízùrẹlù; ọzọ abọru kẹ wọ; k'ọphu bọ l'alì nmahuru jijiji. ⁶ Ndu Filisutayìnu anùlephu ẹge ndu Ízùrẹlù atọ wọwowo; jìlaha: "Iphe eme nù l'ọdu ọgu ndu Hìburu?"

A nonyaa; ẹphe abya amaru l'ọ bọ Okpoko Ọgba-ndzọ Ojejoje; b'a pabataru l'ọdu ọgu onọ; ⁷ tsùlahaa egvu; kfulahaa; sù: "L'ọ nwekwaru agwa, bataru l'ọdu ọgu ndu Ízùrẹlù. Nshọọ ayi! Iphe, dọ ẹge-a te mebukwaa! ⁸ Ayi laakwaru! Ọbù onye a-dzọ ayi l'ẹka oke agwa ọwaa? L'ọ kwa agwa onọ bọ iya gude iphe-ememe, dọ iche iche gbushia ndu Íjìputu l'echi-ẹgu onọ. ⁹ Unubẹ ndu Filisutayìnu! Unu shihu ike l'ọ bọ nwoke; ọdumeka bẹ unu buakwa ohu ndu Hìburu ẹge onọ ẹphe shi bọru ohu unu onọ. Ọọ ya bọ; t'unu tso ẹphe ọgu l'ọ bọ unwoke!"

¹⁰ Tọ dọ iya bọ; ndu Filisutayìnu alọ ọgu onọ; lẹ-gbua ndu Ízùrẹlù; k'ọphu onyenonu gbalashiru lashia l'ufu iya. Ndu e gburu egbugbu adu

* 4:2 4:2 Iphe ọ bọ bọ 4,000.

egvu; kele ndu kẹ́ Ízurèlù dù ọ̀kpòrò ọ̀nu madzù ètò l'iri l'ise,[†] bụ ndu soja k'ọkpa, larù l'ọgu ono. ¹¹ Èphe narù Okpoko Ojejoje ono; gbua ụ̀nwegirima Elayi ono èphe èbò, bụ iya bụ Hofini; mẹ́ Finehasu.

Anwùhu Elayi

¹² Mbọku ono kwaphu bẹ́ onye Bénjaminu gude ọ̀sò shi l'ifu ọgu ono jeshia Sháyilo yeke uwe iya, ọ́ lajashiru alajashi; kpota ẹ́ja kpua onwiya l'ishi. ¹³ Teke ọ́ bataru; bẹ́ Elayi nọ́lèphù lẹ́ nwaba iya ele ẹ́nya l'esu-uzo; kẹ́ l'obu ete iya etete; lẹ́ kẹ́ Okpoko Ojejoje ono. Onye ono abata bya ekfua iphe, meru nù; uzu-ẹ́kwa abùrù yọ́ lẹ́ mkpùkpù ono. ¹⁴ Elayi anụ́a ụ́zu-ẹ́kwa ono; jilaha; sù: “?Bù ngùnu bụ́ kẹ́ wọ́wowo onanu?”

Nwoke ono emewaphu ẹ́gwegwa jekfushia Elayi, ¹⁵ bụ́ onye nọ́waru ọ̀kpòrò afa ẹ́no l'afa iri l'ẹ́sato. Nka lawaru iya l'ẹ́nya; tọ́ phufuhe ụ́zo ọ́huma. ¹⁶ Nwoke ono asù Elayi: “L'ọ́ kwa nta-a bẹ́ ya shi l'ifu ọgu. L'ọ́ kwa ọ̀sò bẹ́ ya gude shi l'ẹ́ke ono gbalaa ntanù.” Elayi aji iya: “?Nanù ẹ́ge ọ́ mụ́rù; nwa mu?” ¹⁷ Nwoke ono, byaru ozi ono asù iya: “Lẹ́ ndu Ízurèlù bẹ́ gbakwaru ọ̀sò l'ifu ndu Filisutayinu; e gbua soja ndu Ízurèlù ogbù-ẹ́kfu. Ọ́dò abùrù l'ụ̀nwegirima ngu èphe èbò, bụ́ Hofini; mẹ́ Finehasu b'e gbukwaru; nakwaaphù Okpoko Nchileke ono.” ¹⁸ Yo kulephù Okpoko Nchileke ono; Elayi eshi l'aba ono daa laa azù; sù-kwoo olu; yọ́ buru iya anwùhu; kẹ́ l'ọ́ bụ́wa nwoke ọ́gurennya; hakwaphu ọ́kpòròkpò. Yọ́ buru ọ̀kpòrò afa labù b'ọ́ buru ndu Ízurèlù onye ikpe.

¹⁹ Nye Finehasu, bụ́ nyee-nwa iya; bẹ́ dù ime teke ono. Yọ́ gbawa iya l'ezeda. Nwanyi ono anùlèphù lẹ́ Okpoko Nchileke; b'a nataru; mẹ́ lẹ́ nna nji iya; mẹ́ nji iya bẹ́ nwùhuru nù; ime awatawa iya phù ememe. Yo zeda. Ọ́ bụ́ l'ime ọ́bu tsuru iya l'ẹ́hu. ²⁰ Yọ́ buru teke ọ́otu-buwa ume bẹ́ ụ̀nwanyi, eswi iya ime suru iya: “T'ò gude ẹ́ka l'obu; l'ọ́ bụ́ nwata nwoke b'ọ́ mụ́rù.” Obenu l'ẹ́ tó kfidu okfu; tọ́ ngarù èphe nchì. ²¹ Yọ́ gua nwata ono Ikabọ́du; sù: “L'ọ́du-biribiri Nchileke lufuwaru l'alì Ízurèlù.” Ishi iya bụ́ l'a nataru Okpoko Ojejoje; nna nji iya yeke nji iya anwùhufua. ²² Yọ́ sù: “L'ọ́du-biribiri Nchileke bẹ́ lufuwaru l'alì Ízurèlù; kẹ́ lẹ́ Okpoko Ojejoje b'a natawaru.”

5

Ndu Filisutayinu èphe lẹ́ Okpoko Ọ́gba-ndzù Ojejoje

¹ Ndu Filisutayinu anatatsua Okpoko Nchileke; bya apafù iya lẹ́ Ebeníza je edobe lẹ́ Ashudọ́du. ² Èphe aparu iya je edobe l'ùlò agwa èphe, bụ́ Dagonu; dokube Dagonu l'onwiya. ³ Ndu Ashudọ́du abya etehu l'ọ́nmewa ụ́tsu echile iya; Dagonu ekpubewa ifu l'alì l'ọ́nu Okpoko Nchileke ono. Èphe apalia Dagonu; woru iya dobephù azù l'ẹ́ke ọ́nojehawà. ⁴ Èphe abya etehu l'ọ́nmewa ụ́tsu ọ́phù tsotarù mbọku k'ono; Dagonu ekpubewa ifu l'alì l'ọ́nu Okpoko Ojejoje ono. Ishi iya; mẹ́ ẹ́ka iya atùko chikwoshihuwa; daburu l'ọ́gbodo-ùlò ono. Yọ́ buru ugwehù iya nwẹnkinini bẹ́ phoduru nù. ⁵ Ọ́ bụ́ iya kparù iphe ndu agwajẹ́ Dagonu lẹ́ Ashudọ́du; mẹ́ ndu abahùje l'ùlò iya ta adzọ́jedù ọ́kpa l'ọ́gbodo-alì ùlò ono jeye ntanù-a.

⁶ Ojejoje abya adabẹ́ ndu Ashudọ́du ẹ́ka l'ẹ́hu; mę́waru ndu obutobu èphe. Yọ́ loru iphe-ebubu nù èphe; gude iya merushia èphe ẹ́hu.

⁷ Unwoke ndu Ashudọ́du abya aphù ẹ́ge ọ́omuru èphe; sù: “L'okpoko

[†] 4:10 4:10 Iphe ọ́ bụ́ bụ́ 30,000.

Nchileke kẹ ndu Ízurèlù ta anọdukwa eswiru ẹphe l'ẹke-a; kẹ l'ọdawa ẹphe l'agwa ẹphe, bu Dagonu ẹka l'ẹhu." ⁸ Ẹphe ezia ozi; kukoo ndu ishi ndu Filisutayinu l'ẹphe ha; jilaha ẹphe: "“?Bụ imagha; bẹ ayi e-me Okpoko Ojejoje kẹ ndu Ízurèlù?” Ẹphe asụ: “T'a pafu Okpoko Ojejoje kẹ ndu Ízurèlù je edobe lẹ Gatụ.” T'ọ dọ iya bụ; ẹphe apafu Okpoko Ojejoje kẹ ndu Ízurèlù ono. ⁹ Ẹphe apafutsua ya; Ojejoje adalaha mkpukpu ono ẹka l'ẹhu; k'ọphu ẹphe wataru ọtsu egvu. Yo mee; iphe-ebubu awata obu ndu mkpukpu ono: nwata mẹ ọgurennya. ¹⁰ Tọ dọ iya bụ; ẹphe agulia Okpoko Ojejoje ono je edobe lẹ Ẹkuronu.

Okpoko Nchileke ono abahudelephu lẹ Ẹkuronu; ndu Ẹkuronu arashia: “Ẹphe pataakwaru Okpoko Ojejoje ndu Ízurèlù t'ọ gbushia ẹphe lẹ ndibe ẹphe.” ¹¹ Tọ dọ iya bụ; ẹphe abya eku-kọo ndu ishi ndu Filisutayinu l'ẹphe ha; bya asụ ẹphe: “Unu pafu Okpoko Ojejoje kẹ ndu Ízurèlù t'ọ lapfu azu l'ẹke o shi; ọ -dudu bẹ oo-gbugekwa ayi lẹ ndu nk'ayi.” Kẹ l'egvu mgbonwu bya eruta ndu mkpukpu ono; Nchileke l'ada ẹphe ẹka l'ẹhu l'ẹke ono. ¹² Ndu ọphu nwuhu-phodoru nọ bẹ iphe-ebubu bulahaaru; ẹkwa, ndu mkpukpu ono ara erua imigwe.

6

Okpoko Ọgba-ndzụ Nchileke alaphu azu lẹ Ízurèlù

¹ Okpoko Ojejoje ono anọtsulephu onwa ẹsaa l'alì Filisutayinu; ² ndu Filisutayinu abya ekuu ndu l'agwajeru ẹphe ọmarali; mẹ ndu njibya; jia ẹphe: “?Bụ imagha bẹ ayi e-me kẹ Okpoko Ojejoje ono? Unu kfuru ayi ẹge ayi e-gude paphu iya azu l'ẹke o shi.” ³ Ndu ono, agwajeru ẹphe ọmarali; mẹ ndu njibya ono asụ ẹphe: “Ọ -buru l'unu ewola Okpoko Ojejoje kẹ ndu Ízurèlù; unu ba agbabekwa iya ẹka ọtu wolaa. Unu keshikwaa ẹhu gworu ngweja ikpe-anmanma nọ iya. Teke ono; a gwọo unu l'iphe eme unu; unu abyakwaphu bya amaru iphe kparu iphe ẹ to kwedu kufu unu ẹka l'ẹhu.” ⁴ Ndu Filisutayinu ono bya aji: “?Bụ ngunu bẹ aa-nu iya l'onodu kẹ ngweja ikpe-anmanma ọbu?”

Ẹphe asụ ẹphe: “L'ọ bụ iphe-ebubu ise, e gude mkpola-ododo kpua; mẹ okerekfu ise, e gude mkpola-ododo kpua, bụ iya bụ ẹge ndu ishi ndu Filisutayinu hatabe l'igwe. Kẹ l'ọ bụ iphe-ememe lanu shi emekota unu lẹ ndu ishi unu. ⁵ Unu kpua iphe ono, dọ l'ọ bụ iphe-ebubu ono; mẹ okerekfu ono, eyi alì unu iyi ono; unu abya akwabẹ Nchileke kẹ ndu Ízurèlù ugvu; t'a maru: ?ọo-tuwo ẹka l'ọda unu l'agwa unu; mẹ alì unu ẹka l'ẹhu. ⁶ ? Bụ ngunu kparu iphe unu kpọ-chiru obu unu ẹge ndu Íjiputu; mẹ Fero kpọ-chiru iya? ?Tọ bụdu teke Nchileke meshilahaaru ẹphe iphe ike bẹ ẹphe haru ndu Ízurèlù; ẹphe alashia tọ? ⁷ Ọo ya bụ; unu mee ọ-gba-kperekpere ọphungu. Unu akputa nne eswi labu, he unwu; mbu ndu ọphu e te gudebudua odogoro tugbabe ebo. Unu woru nne eswi labu ono tugbabe l'ọ-gba-kperekpere ono. Unu apaphu unwu eswi ono azu l'ọdu-eswi, ẹke ẹphe shi. ⁸ Unu aparu Okpoko Ojejoje ono tukobe l'ọ-gba-kperekpere ono; unu eworu iphe ono, unu gude mkpola-ododo kpushia ono; mbu ngweja ikpe-anmanma ono ye l'okpoko, nọ l'iku Okpoko Ojejoje ono. Teke unu metsuaru; unu ewehaa ya; t'ọ la ẹke o shi. ⁹ Ọlobu; unu lezitakwa iya ẹnya. Ọ -buru l'ọ tugburu; chebe ifu l'uzo ẹke o shi; l'uzo iya kẹ Bētu-Shemeshi; unu amaru l'ọ bụ Ojejoje meru t'ẹji iphe ono dakfuta

ayi. Teke ẹ tọ dudu; ayi amaru l'ẹ tọ bọdu iya daru ayi ẹka; l'ọ buplephu iphe-ẹhuka byaru."

¹⁰ Tọ dọ iya bọ; ẹphe emee ya ẹge ono. Ẹphe eworu nne eswi labu libe l'ogba-kperekpere ono; bya eworu unwu eswi je aguchia l'odu-eswi. ¹¹ Ẹphe aparu Okpoko Ojejoje ono tukobe l'ọ-gba-kperekpere ono; paru okpoko, a chiru okerekfu mkpola-ododo phu; me iphe ono, dugbaa l'ọ bu iphe-ebubu ono, e gudekwaphu mkpola-ododo kpushia ono ye iya. ¹² Nne eswi labu ono akwaseleruphu uzo Betu-Shemeshi. Ẹphe atugburu uzo ono; l'egbu ora; eje; to nwe eke ẹphe swibaru aswiba. Ndu ishi ndu Filisutayinu l'etso ẹphe l'azu l'azu jeye l'oke ẹphe le ndu Betu-Shemeshi. ¹³ Teke ono be ndu Betu-Shemeshi akpata witu l'okpa ugwu okpa ugwu ẹphe. Ẹphe abya apalia ẹnya; phua Okpoko Nchileke ono; ẹhu atso ẹphe ntumatu l'ẹphe phuru iya. ¹⁴ Ọ-gba-kperekpere ono erua l'egu Joshuwa ke Betu-Shemeshi; bya evudo l'iku eze mkpuma, no l'ẹke ono. Ndu ono egbujashia oshi, e gude kua ọ-gba-kperekpere ono; bya egude nne eswi labu ono gwoo ngweja-ukfuru nu Ojejoje. ¹⁵ Ndu Livayi abya apazita Okpoko Ojejoje ono; me okpoko ono, e yeri iphe ono, a kpushiru le mkpola-ododo phu; bya achiru iya tukobe l'eli eze mkpuma ono. Ndu Betu-Shemeshi abya egwoo ngweja-ukfuru; nu Ojejoje; gwokwaaru iya phu ngweja. ¹⁶ Ndu ishi ndu Filisutayinu ẹphe ise aphukota iphe ono; bya alaphu azu le Ekuronu mboku ono kwaphu.

¹⁷ Ọwaa bu mkpola-ododo ono, a kpushiru; yo du l'ọ bu iphe-ebubu ono; mbu ono, ndu Filisutayinu nuru Ojejoje t'ọ buru ngweja ikpeanmanma ono. Ndu Ashudodu; ndu Gaza; ndu Ashikelonu; ndu Gatu; me ndu Ekuronu nutsuaru nanu nanu iche l'iche. ¹⁸ Okerekfu phu, e gude mkpola-ododo kpua phu be hatabelephu ligwe l'ọ bu mkpukpu, ndu Filisutayinu, ndu ishi ise phu achigbaa; mbu mkpukpu ono, a kpuphegbaaru mgburumburu; me mkpukpu, nogbaa ya nu. Eze oke mkpuma ono, ẹphe tu-koberu Okpoko Nchileke l'egu Joshuwa ke Betu-Shemeshi phu; be bukwa iphe, agba ekebe jeye ntanu-a.

¹⁹ Obenu le Nchileke haru chigbushia unwoke ndu Betu-Shemeshi. Ukpoko madzu eto l'umadzu iri be nwuhuru nu; ke l'ẹphe nyoru Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje enyonyo. Ndu Izurelu agua aphu; kele ndu, Nchileke chigbushiru kwata osha ha nshinu. ²⁰ Ndu Betu-Shemeshi asu: "Bu onye a-du ike vudo Ojejoje, bu Nchileke, du nsọ l'ifu? Bu onye be Okpoko Nchileke ono e-shi l'ẹke-a je anodu l'ufu iya?" ²¹ Tọ dọ iya bu; ẹphe bya ezifu ndu ozi t'ẹphe jekfu ndu Kiriyatu-Jerimu je ezia ẹphe: "Le ndu Filisutayinu palataakwaru Okpoko Ojejoje. Unu bya apata iya je edobe l'ibiyia nk'unu."

7

¹ Tọ dọ iya bu; unwoke ndu Kiriyatu-Jerimu eje apata Okpoko Ojejoje ono. Ẹphe aparu iya je edobe l'ulo Abinadabu l'eli ugwu; bya edobe nwa iya, bu Eliyeza nsọ t'ọ letaje Okpoko Ojejoje ono ẹnya.

Aadzofuta ndu Izurelu l'eka ndu Filisutayinu

² O tewaru ẹnya; mbu ruwa ukporo afa k'ophu Okpoko Ogba-ndzu ono shi noduta le Kiriyatu-Jerimu. Ndu Izurelu l'ẹphe ha atukowa gudewa ekwa; l'acho Ojejoje.

³ Tò dù iya bụ; Sámèlù abya ekfuru ndu Ízùrèlù l'èphe ha; sù: “Ò - bụru l'unu gudewa obu unu l'ò ha alakfuta Ojejoje; unu ewoshia agwa ndu òhodo; mę agwa Ashera ono. Unu kpòru obu unu ye l'èke Ojejoje nọ; t'ò bụru iya kpùu bę unu a-nòdu abaru ẹja; k'òphu ọo-nafùta unu l'ẹka ndu Filisutayìnu.” ⁴ Ya ndono; ndu Ízùrèlù ewofukota agwa Bálu; mę kę Ashitoretu, ẹphe dobegbaaru; bya abalahaaru Ojejoje nwenkinyi iya ẹja.

⁵ Sámèlù asù: “Unu dzua lę Mízupa unubę ndu Ízùrèlù l'unu ha; tę mu kfuru nù Ojejoje l'okfu ẹhu unu.” ⁶ L'èphe dzukotsuaru lę Mízupa; bę ẹphe kutaru mini wushia l'alì l'ifu Ojejoje. Ẹphe aswĩa aswĩswi; nọdu l'èke ono kfushia iphe, dù ẹji ẹphe meshiru; sù: “L'èphe meswewaru Ojejoje.” Yò bụru Sámèlù bụ onye ishi ndu Ízùrèlù lę Mízupa.

⁷ Ndu Filisutayìnu anùlephu lę ndu Ízùrèlù dzuru lę Mízupa; ndu ishi ndu Filisutayìnu ejeshia t'ẹphe je etso ẹphe ọgu. Ndu Ízùrèlù anù l'iya phu; egvu ndu Filisutayìnu egude ẹphe. ⁸ Ndu Ízùrèlù asù Sámèlù: “Ba ahakwa ọraku Ojejoje, bụ Nchileke ayi l'okfu ẹhu ayi; k'òphu ọo-gbafuta ayi l'ẹka ndu Filisutayìnu!” ⁹ Sámèlù ekwe; bya ewota nwaturu, angukwadu ẹra gwooru Ojejoje ngweja-ukfuru. Yò bya araku Ojejoje l'okfu ẹhu ndu Ízùrèlù; Ojejoje anụa olu iya. ¹⁰ Yo gudekwadua ngweja-ukfuru ono l'ẹka l'egwo; ndu Filisutayìnu abyakfutashia ndu Ízùrèlù ọgu. Ojejoje egude egbe-igwe gbọoru ndu Filisutayìnu ọgbo mbọku ono; ẹphe atsùhu egvu gbaa nanù nanù. ¹¹ Ndu Ízùrèlù awùfuta lę Mízupa; chìru ẹphe tugburu; l'egbutsushi ẹphe l'uzo jeye lę mkpọda Bétu-Karu.

¹² Tò dù iya bụ; Sámèlù eworu mkpuma sùbe l'echi Mízupa; mę Shenu; woru ẹke ono gụa Ebeníza,* sù: “Jeye nta-a bę Ojejoje eyeleruphu ayi ẹka.” Iphe, Ebeniza bụ bụ “mkpuma n-yemęka.” ¹³ Yò bụru iya bụ lę ndu Ízùrèlù akapyabę ndu Filisutayìnu; ẹphe ta byahę ọgu ọ-lụa-ọlaa ọdo lę Ízùrèlù. Ojejoje anọdulephu l'ada ndu Filisutayìnu ẹka l'ẹhu l'ẹge Sámèlù nọta-beru ndzụ. ¹⁴ Tsube lę Ẹkuronu jeye lę Gatù, bụkota mkpukpu, ndu Filistayìnu shi naa ndu Ízùrèlù l'ọgu bę ndu Ízùrèlù byaru bya anaphutakota ẹphe azụ ọdo. Ndu Ízùrèlù anafutakota ndu ẹphe l'ẹphe bu obutobu l'ẹka ndu Filisutayìnu. Nchì abya adù ndu Ízùrèlù; ẹphe lę ndu Amọru ndoo.

¹⁵ Sámèlù bụ iya bụru ndu Ízùrèlù ọgbo ikpe jeye l'ẹge ọ nọ-beru. ¹⁶ Afa-l'afa ha b'ò shije lę Bételu jeye lę Gíligalu; lufu lę Mízupa; l'edoshiru ndu Ízùrèlù okfu l'èke ono l'ò ha. ¹⁷ Ọle ọbuję; ọ -jee l'ò jeru; yò laphuta azụ lę Ráma, bụ ẹke ufu iya nọ. Yò bụru l'èke ono bę ọnonduje edoshiru ndu Ízùrèlù okfu. Ọ kpùru Ojejoje ẹnya-ngweja l'èke ono.

8

Ndu Ízùrèlù achọ onye a-buru ẹphe eze

¹ Sámèlù akahùlephu; bya agwa unwegirima iya ndu k'unwoke t'ẹphe bụru ndu ọgbo ikpe ndu Ízùrèlù. ² Ẹpha ọkpara iya bụ Jówèlù; otsota iya aburu Abíja. Ẹke ẹphe shi nọdu bụru ndu ọgbo ikpe bụ Besheba. ³ Obenu l'unwu iya ono te tsodu ubeka iya. Ẹphe gharu ifu; wata ọcho uru l'uzo, ẹ-te vudodu nhamunha; l'eri ẹka-azụ; l'ekpe ẹjo ikpe.

* 7:12 7:12 Iphe Ebeniza bụ bụ “n-yemęka”.

4 Ndu bụ ọgurennya ndu Ízùrèlù l'èphe ha abya edzukobe; jekfushia Sámèlù lẹ Ráma. 5 Èphe asụ iya: "Lenu: nta-a b'ì kahụwaru; unwu ngu te etso ụbeka ngu. Nta-a kwa t'ì t̄aru ayi ẹka l'onye a-buru ayi eze ẹge ono iphe bụ mbakeshi ndu ọphu nwegbaarú ono." 6 Obenu l'onanu, èphe kfuru Sámèlù "t'ò nù èphe eze, a-nòdu achì èphe" ono bẹ d̄uru iya ẹjì. Yo wota iya ye Ojejoje l'ẹka. 7 Ojejoje asụ Sámèlù: "T'ò ngabekwaru ndu ono nchì l'iphe, bụ iphe, èphe ekfuru iya. L'ẹ t̄o b̄ukwa nggubedua bẹ èphe jikaru; ọ kwa yẹbe Ojejoje bẹ èphe jikaru tẹ ya ba abụheru èphe eze. 8 Ọ bụ ẹge ono bẹ èphe shi keshinu mbọku, ya dufutaru èphe lẹ Íjiputu meta jeye ntanụ-a; k'ọphu bụ l'èphe gwoberu yẹbe Ojejoje; balaharu agwa ndu ọdo ẹja. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ èphe gwoberu nggubedua nta-a. 9 Geeruru èphe nchì l'iphe, èphe ekfu. Ọlobu; nmashikwaaru èphe ọkwa ike; mee t'èphe maru ẹge eze ono, a-nòdu achì èphe ono e-me èphe."

10 Ya ndono; Sámèlù abya achìko iphe ono, Ojejoje kfuru ono kfuaru ndu ono, ekfu t'ò nù èphe eze, a-nòdu achì èphe ono. 11 Yò sù èphe: "Ọwaa iphe, eze ono, a-nòdu achì unu ono a-nòdu eme unu: Ọo-chìta unwegirima unu; ndu k'unwoke dobe t'èphe gbajeru iya ụgbo-inya; mē ìnya l'onwiya gude ejeru iya ozi. Yò buru èphe a-nòdu evuru ụgbo-ìnya ono uzo. 12 O nweru ndu ọphu oo-zi t'èphe chijeru iya ụkporo unu ndu soja labù l'ụkporo iri iri; nweru ndu ọphu a-nòdu achì ụkporo ndu soja labù lẹ ndu soja iri iri; nweru ndu ọphu a-nòdu akoru iya ọkori; mē ndu ọphu a-nòdu akpataru iya iphe o meberu l'alì; mē ndu ọphu a-nòdu eme ngwa-ọgu; mē ngwa, etsoje ụgbo-ìnya. 13 Ọo-chìru unwegirima unu ndu k'unwanyì; ye t'èphe meje manù mbeleke; shije nri; m'ò bụ gheje iphe. 14 Ọo-nashìkota unu alì unu; mē mgbo vayìnu unu; mē mgbabu olivu unu ọphu kakòta mma; nù ndu ozi iya. 15 Witu unu; mē akpuru vayìnu unu bẹ oo-ke ụzo iri; vuta ụzo lanù nù ndu ishi l'ozì iya; mē unwu-mbọyi iya. 16 Ohu unu ndu k'unwoke; mē ndu k'unwanyì; eswi unu; mē nkakfù-ìgara unu ndu ọphu kagee oshihu ike bẹ ọo-chìtakota t'èphe jejeru iya ozi. 17 Aturu unu; mē egbu unu bẹ oo-ke ụzo iri; ruta ụzo lanù iya; unubèdua l'onwunu atuko l'ejeru iya ozi. 18 O -rua teke ono; bẹ unu a-rangarahukwaa t'a nafuta unu l'ẹka onye ono, unu gude ẹka unu fòta t'ò buru unu eze ono; ọbule Ojejoje ta angakwaru unu nchì teke ono."

19 Obenu lẹ ndu ono dahuru Sámèlù nkìchi; sù iya: "Wawa; l'èphe chọru onye a-buru èphe eze; 20 k'ọphu èphe a-dù l'ò bụ iphe bụ mbakeshi ọdo; nweru eze, a-nòdu achì èphe; vutajeru èphe ụzo l'ọgu." 21 Sámèlù anụkota iphemiphe ọbule ono, ndu ono kfuru ono; tuko iya l'ò ba kfuaru Ojejoje. 22 Ojejoje asụ Sámèlù: "Meeru èphe iphe, èphe kfuru; nù èphe onye a-buru èphe eze."

Tò d̄u iya bụ; Sámèlù asụ unwoke Ízùrèlù: "T'onyenonnu lakwa mkpukpu ẹke o shi."

9

Sámèlù ete Sọlu manù l'ishi

1 O nweru nwoke, bụ onye ikfu Bénjaminu. Èpha nwoke ọbu bụ Kishi Abiyèlù. Abiyèlù bụ nwatibe Zerò; Zerò aburu nwatibe Bekoratu; Bekoratu aburu nwatibe Afaya onye Bénjaminu. Kishi ono bụ onye nweru ẹku. 2 Kishi m̄uru nwata nwoke, aza Sọlu. Sọlu bụ nwokoro; matabe mma; k'ọphu bụ l'ẹ t̄o nwedu onye aatụ eyeru iya l'alì Ízùrèlù. Onye vutanukaru evuta ebeje iya l'ukuvu.

³ Yo be teke nkakfù-ìgara Kishi, bú nna Sòlù phushihuru; Kishi asù nwatibe iya ono; mbù Sòlù: "T'o duta nwozi lanù tẹ yẹ l'iya je achọ nkakfù-ìgara ono." ⁴ Èphe atùgbua; bya atùjahù alì ugvu Ifuremu; bya atùjahù alì Shalisha; èphe ta phù iya. Èphe abya etsogburu ọzo alì ndu Shaalimu; to nwe nkakfù-ìgara ono, ọphu nọ l'ẹke ono. Èphe atùko ẹke iya kẹ Bénjaminu jekota; èphe ta phù iya. ⁵ Èphe erulephu l'alì Zufu; Sòlù ekfuaru nwozi ono yẹle iya yi ono; sù iya: "Bya t'èphe la; ọdumeka be nna iya a-hakwa kẹ nkakfù-ìgara; rìlahaa nk'èphe."

⁶ Nwozi ono asù iya: "T'o lenu; l'o nwekwaru onye kẹ Nchileke, bu lẹ mkpukpu-wa. Ọ bú onye aakwabẹ ugvu; bya eyeru l'iphemiphe ọbule, o kfulu erekotaje. T'ayi jeedukwa ẹke ono; je amaru: ?m'oo-koshi ayi ẹge ayi e-shi iya."

⁷ Sòlù asù iya: "?Nanù iphe ayi a-nù nwoke ọbu; mẹ ayi -jee? Nri, nọ lẹ nwẹda ayi gvùwaru; to nwe iphe, ayi a-nyako onye kẹ Nchileke ono. ? Nanù ẹge ee-me t'ẹka ayi l'iya tùgba?"

⁸ Nwozi ono abya eyeeru Sòlù onu ọdo; sù iya: "Lenu; iphe, nọ mu l'ẹka kwa nkere-ẹno ẹkpa mkpọla-ọcha lanù. Mu e-woru iya nù onye kẹ Nchileke ono; k'ọphu ọo-karù ayi ọzo, ayi e-shi iya." ⁹ L'ọdungu l'alì Ízurelù; shi abùje: madzù -je ọjita Nchileke iphe; yọ sù: "Unu bya t'ayi jekfu onye àphù;" kele ndu ono, eeku je ndu nkfuchiru Nchileke nta-a ono b'e shi eku je ndu àphù teke ono.

¹⁰ Sòlù asù nwozi iya ono l'ọ dọ mma; t'ọ bya t'èphe je: Ya ndono; yọ buru èphe oje mkpukpu ono, onye kẹ Nchileke bu ono.

¹¹ L'èphe enyikpelephu ìgvù abahù lẹ mkpukpu ono bẹ èphe l'unwu-mgbọko, eje okuta mini dzudaru. Èphe ajia èphe mẹ onye àphù ono; ? ọono-ọ? ¹² Unwu-mgbọko ono asù èphe: "L'ọ nọkwa-a. L'ọ nọ unu l'ọzo ifu. Unu lọbekwa alọbe. Ọ bú-a ntanù b'ọ byaru mkpukpu ayi; kele ndu ndu-ayi egwo ngweja l'ẹke eegwoje aja. ¹³ Unu -bebe abahù lẹ mkpukpu ono bẹ unu a-phù iya-a; tẹmanu yo jeshia ori nri l'eli ẹke eegwoje aja. Kele ndu ono te erikwa nri jeye teke ọo-bya bya agoru onu-ọma ye l'aja ono, e gworu ono. Teke e metsuaru; tẹmanu ndu e kuru eriaru nri. Unu tùgbua nta-a; l'unu a-phù iya-a!" ¹⁴ Èphe atùgbua bahù lẹ mkpukpu ono. Abahù, èphe abahù lẹ mkpukpu ono; búwa Sámèlù l'ẹke oje abyakfuta èphe; eje ala l'eli ẹke eegwoje aja.

¹⁵ Obenu lẹ Ojejoje koshihawaru Sámèlù iphe ono unyaphua ya; sù: ¹⁶ "L'egbe nta-a echile; be mu e-zi nwoke, shi l'ikfu ndu Bénjaminu t'ọ byakfuta ngu. Teke o ruru; nggu etee ya manù t'ọ buru onye ishi, a-nọdu achì ndu nke mu, bú Ízurelù. Ọ bú iya a-nafuta èphe l'ẹka ndu Filistayinù. Lẹ mu lewaru ndu nke mu ẹnya; ẹkwa, ẹpha ara eruwa mu nchi."

¹⁷ Aphuphu, Sámèlù aphù Sòlù bẹ Ojejoje sùru iya: "Lekwa nwoke ono, ya kfulu ngu okfu iya ono; ọo ya a-chì ndibe ya." ¹⁸ Tọ dọ iya bú; Sòlù abya ejekfu Sámèlù l'ẹke, eeshije abata lẹ mkpukpu ono; sù iya: "Byiko; kanùru mu ẹke ọlo onye àphù ono nọ."

¹⁹ Sámèlù asù iya: "L'ọ kwa yẹbedua bú onye àphù ono. Vuru mu ọzo nyihu eli ẹke ono, eegwoje aja ono; lẹ ntanù ọwaa; bẹ nggu l'iya e-rigba nri. O -be l'utsu; mu ahaa unu t'unu la; mu akawaru ngu rù iphe, nọ ngu l'obu. ²⁰ A bya lẹ kẹ nkakfù-ìgara unu ono, phushihuru nù keshinu abalì ẹto ọphu sweru nù; t'obu rua unu alì; kẹ l'a phùwaru iya. ?Tọ bú dunua l'ẹke ì nọ; mẹ l'ọnu-ọlo nna ngu bẹ ndu Ízurelù chìru obu tọpyaa?"

21 Sòlù asù iya: “?Ya ta b̀udunua onye B́enjaminu, b̀u ikfu ophu, kakòta nwanshì lẹ́ Ízurẹ̀lù. ?Tò b̀udunua ufu nk'ẹ̀phe kakòta nwanshì l'ikfu B́enjaminu. ?B̀u ngunù kparù iphe iikfuru mu egbe iphe owaa?”

22 Sámèlù abya eduta Sòlù yẹ̀le nwozi iya bahù l'ogbodo-ùlò ẹ̀ke ono, eegwoje ẹ̀ja ono; bya eworu ẹ̀phe dobe t'ẹ̀phe nòdu l'ishi ndu ono, e yuru t'ẹ̀phe bya, b̀u ndu ruru ̀kporo ̀madzu l'̀madzu iri ono. 23 Sámèlù abya ekufuaru onye eshi nri; sù iya: “T'o wota nù anù ono, ya nuru iya ono; mb̀u ophu, ya s̀uru t'o dobe iche ph̀u” 24 Onye ono, eshi nri ono abya ewolia ̀takfu anù ono yẹ̀le iphe, tukoru iya nù; doberu Sòlù l'ifu. Sámèlù asù: “Owaa iphe, e doberu ngu. Ria ya; kẹ̀ l'e dobehawaru ngu iya r̀u teke ono, ya s̀uru: 'L'o nweru ndu, ya kuru ẹ̀bye ono.' ”

Ya ndono; Sòlù yẹ̀le Sámèlù erigba nri mb̀oku ono. 25 E metsua; ẹ̀phe eshi l'eli ẹ̀ke ono, eegwoje ẹ̀ja ono lufuta bahushia l'ime mkp̀ukpu. Sámèlù yẹ̀le Sòlù anòdu l'eli ̀lò iya kọ̀ akọ̀.

26 Ẹ̀phe abya etehu l'onmewa ̀tsu teke nchi abohuwa; Sámèlù ekua Sòlù l'eli ̀lò ono; sù iya: “Gbeshi tẹ̀ ya dube ngu.” Sòlù egbeshi yẹ̀le Sámèlù alufushia etezi. 27 Ẹ̀phe abyade ̀lufu l'ogè mkp̀ukpu ono; Sámèlù asù Sòlù: “T'o kfuru nwozi iya ono t'ò t̀gbua; vuru ayi ̀zo. Nggubedua angabe nwanshì; k'ophu ya e-zi ngu ozi, Nchileke ziru.” Nwozi ono abya evuta ̀zo t̀gbua.

10

1 Ya ndono; Sámèlù ewota ekpemu manù ono ẁu Sòlù l'ishi; bya etsutsua ya onu; sù: “Ojejoje bẹ̀ ẁwaru ngu manù l'ishi t'ì b̀uru onye ishi, a-nòdu edu ndu nk'iya, b̀u Ízurẹ̀lù. Ii-b̀u onye ishi ndu kẹ̀ Ojejoje; dzofuta ẹ̀phe l'ẹ̀ka ndu ohogu, gbaru ẹ̀phe mgburumgburu. Owaa a-b̀uru iphe-ohubama, e-koshi l'oo Ojejoje fòtaru ngu t'ò b̀uru nggu a-nòdu edu ndu ono, b̀u òkè-ipe kẹ̀ yebe Ojejoje ono. 2 I -halẹ̀ mu ph̀u; shi l'ẹ̀ke-a t̀gbua ntan-à b'ò nweru unwoke lab̀u, nggu l'ẹ̀phe e-dzuda lẹ̀ mgboro ili Rechẹ̀lù lẹ̀ Zeluzà l'òkè-alì ndu B́enjaminu. Ẹ̀phe a-sù ngu lẹ̀ nkakfu-igara ono, i jeru achòcho ono b'a ph̀ukwaru. Lẹ̀ nna ngu ta arihekwa kẹ̀ nkakfu-igara; o gbekwanu b̀uru oriri ẹ̀hu ngu jiru iya ẹ̀hu. Aji iya aburu: “?B̀u ngunù bẹ̀ ya e-me lẹ̀ kẹ̀ nwatibe iya-a?” ”

3 “O b̀u l'ẹ̀ke ono bẹ̀ ii-shiwaru lufu l'ukfu oke oshi, nọ̀ lẹ̀ Tábo. L'ẹ̀ke ono bẹ̀ nggu l'unwoke ẹ̀to, eje Betẹ̀lù oje obaru Ojejoje ẹ̀ja e-dzuda. Onye lanù a-kpuru ̀nwu-eghu ẹ̀to; onye ophu achiru ishi buredi ẹ̀to; onye ophu aparù otumu mẹ̀e. 4 Ẹ̀phe e-kele nggu ekele; chiru ishi buredi lab̀u, i-nata; nù ngu. 5 E -megee; bẹ̀ ii-je l'ugvu Nchileke lẹ̀ Gibiya l'òdu soja ndu Filisutayinu. I -rudelephu mkp̀ukpu ono bẹ̀ ii-ph̀u ndu nkfuchiru Nchileke l'ẹ̀ke ẹ̀phe dzeberu; shi l'eli ẹ̀ke eegwoje ẹ̀ja; chiru ogomogu; mẹ̀ nkwa; mẹ̀ opu; mẹ̀ une l'akù; eje l'̀zo; l'ekfuchiru Nchileke. 6 Mee Ojejoje e-gude ike bya ngu l'ẹ̀hu; nggu etsoru ẹ̀phe kfuchilahaaru Nchileke; nggu agbanwee; ghoo onye d̀u iche. 7 Iphe-ohubama-a -metsulephu; mee iphe, b̀u iphe ì maru l'ò d̀u mma; kẹ̀le Nchileke nokwa-a swiru ngu eswiru.

8 “Oo ya b̀u; t'ì vuru mu ̀zo jeshia Giligalu. Mu a-byakfuta ngu-a l'ẹ̀ke ono; bya egwoo ngweja-ukfuru; mẹ̀ ngweja ẹ̀hu-agu. O b̀u l'ii-che abalì ẹ̀saa jeye tẹ̀ mu byakfuta ngu bya ekoshi ngu iphe, ii-me.”

9 Sòlù aghachi tẹ̀ ya haa Sámèlù t̀gbua; Nchileke agbanwee ya obu; iphe-ohubama ono emekota mb̀oku ono. 10 Ẹ̀phe erua Gibiya; ẹ̀phe lẹ̀ ndu nkfuchiru Nchileke, dzeberu edzebe abya edzuda. Ume Nchileke abya iya

l'èhù k'ike ike; èphe l'iya atùko kfuchilahaaru Nchileke. ¹¹ Ndu mahawaru iya nù aphua ège yèlè ndu nkfuchiru Nchileke tùko ekfuchiru Nchileke; èphe ajilaha onwèphe; sù: “?Bùkwa ole bè dakfutaru nwatibe Kishi ège-a? Sòlù; ?o tsofua lè ndu nkfuchiru Nchileke tóo?” ¹² Nwoke, bu l'èke ono aji: “?Bù onye bù nna èphe?” Ò bù l'èke ono; bè ètu ono shi, aanmajè; sù: “Sòlù; ?o tsofua lè ndu nkfuchiru Nchileke tóo?” ¹³ Sòlù ekfuchitsuaru Nchileke ono; tugbua jeshia l'èke eegwoje èja.

¹⁴ Nwunne nna Sòlù bya aji yèlè nwozi iya ono èke èphe shi jee.

Sòlù asù: “L'èphe shikwa je òcho nkakfù-ìgara-wa. Èphe achonyaa ya; bya amaru l'èphe ta aphùdu iya; chòru Sámèlù jeshia.”

¹⁵ Nwunne nna Sòlù ono asù iya: “?Bùkwanu ngùnù bè Sámèlù kfuru unu?”

¹⁶ Sòlù asù iya: “O kfuru iya ayi kfushia ya ike l'a phùkotawaru nkakfù-ìgara òbu.” Obenu l'è to kfukwanuru iya iphe phù, Sámèlù kfuru iya lè k'òburu eze phù.

Eeme Sòlù eze ndu Ízurèlù

¹⁷ Sámèlù abya eku ndu Ízurèlù l'ifu Ojejoje lè Mízupa; ¹⁸ sù èphe: “Ojejoje, bù Nchileke kè ndu Ízurèlù sùru: ‘Ya dufutaru ndu Ízurèlù lè Íjiputu; nafuta unu l'èka ndu Íjiputu; mèwaru l'èka ndu alì ndu òdo, shi akpa unu èhu.’ ¹⁹ Obenu lè nta-a bè unu jìkaru Nchileke unu ono, adzofutaje unu l'oke iphe-èhuka; mè l'oke aphù ono. Unu egude ònu unu; sù: ‘Waaawa; l'ò bù t'è doberu unu onye a-bùru unu eze.’ Nta-a bù; unu doo onwunu l'ikfu l'ikfu; mè l'ufu l'ufu wofuta l'ifu Ojejoje.”

²⁰ Sámèlù achìkobetsua ikfu ndu Ízurèlù l'èke lanù ono; yò bùru ikfu kè Bénjaminu b'a fòtaru. ²¹ Yò bya achìkobe ndu ikfu Bénjaminu ono l'ufu l'ufu l'ifu Nchileke; yò bùru ndu ufu kè Matiri b'a fòtaru. E megee; yò bùru Sòlù Kishi b'a fòtaru. A chòde iya; ta phùhe iya. ²² Èphe abya èje ajìtafua l'ifu Ojejoje: “?Mè onye òbu; ò byawaru l'èke ono tóo?”

Ojejoje asù: “Ìi-ye; l'ò domiru onwiya l'èke ivu kùru.”

²³ Èphe egude òso je akpùfuta iya. Yò bùru iya kakòta ndu òphu l'eli; k'òphu bù l'onye vutanukaru evuta beru iya l'ukuvu. ²⁴ Sámèlù abya asù ndu nòkota l'èke ono: “Unu lewaru onye Ojejoje fòtaru. È to nwekwa onye dù l'ò bù iya lè ndu Ízurèlù l'èphe ha.”

Ndu ono azua ya; sù: “Ndzù ngu ndzù ogologo; nggùbe eze!”

²⁵ Sámèlù abya ekfuaru ndu Ízurèlù ekemu, a-nòdu achì nù lè k'onye eze ono. Yò bya edee ya edede l'èkwo; woru iya dobe l'ifu Ojejoje. Sámèlù emetsua; haa èphe; onyenonù alashia. ²⁶ Sòlù alashikwaaphu l'ufu iya lè Gíbiya. Ndu mkparawa, Nchileke yeru iya l'òbu etsoru iya. ²⁷ Obenu l'ò nweru ndu mkpaka sùru “?Nanù ège onye òwananu e-shi dzofuta èphe?” Èphe akpò ya èbo-èbo-l'afù; to nwe iphe, èphe nùru iya. Obenu lè Sòlù dakpèleruphu ashì.

11

Sòlù anafuta mkpukpu Jábeshi

¹ Tò dù iya bù; Nahashi, bù eze ndu Amònu atugbua je ekee ògu; yechia Jábeshi-Gíledu. Ndu Jábeshi l'èphe ha asù iya: “T'èphe l'iya gbanua ndzù t'èphe nòdu iya l'èka.”

² Eze ndu Amõnu ono; mbù Nahashi sùru èphe: “Tẽmanu unu l'èphe agbaa ndzù bùlèphu mę ya swõshikotaru unu ęnya ęka-utara l'unu ha; shi ęge ono meru iphe-iphere kpua ndu Ízurelu l'èphe ha.”

³ Ndu bù ọgurennya ndu Jábeshi asù iya: “T'ọ nù èphe abalì ęsaa t'èphe ye ndu ozi t'èphe je ezikota iya l'alì Ízurelu. Ọ -bùru l'e to nwedu onye a-dzõfuta èphe; èphe achìko nù wùru byakfutashia ngu.”

⁴ T'ọ dù iya bù; ndu ozi ono erua Gíbiya, bù iya bù mkpukpu ẹke Sọlu bù; bya ekfuaru ndu ono iphe ono. Èphe atua uzu-ẹkwa. ⁵ Y'ọ bùleruphu teke ono bę Sọlu shi l'ęgu chìru oke eswi l'alata. Y'ọ jì èphe ęge ọ dù bę uzu-ẹkwa ada ęge ono. Èphe abya ekfuaru iya iphe ono, ndu Jábeshi kfuru ono. ⁶ Sọlu anutsua iphe ono, èphe kfuru ono; Ume Nchileke abya iya l'ẹhu k'ẹhuka k'ẹhuka; ẹhu agbanwuhu iya ọku. ⁷ Y'ọ kpata oke-eswi labù gbua; bya ebushia anù iya ebushi; chìru nù ndu ozi t'èphe koshikota iya l'alì Ízurelu l'ọ ha. Èphe ara iya arara; l'asùje: “Ọ kwa ęge-a bę ee-me oke-eswi onye, ẹ te ekwedu otso Sọlu yẹle Sámèlù.”

Y'ọ mee; egvu Ojejoje abya èphe l'ẹhu; èphe awufutakota. ⁸ Sọlu abya agukota èphe ọgu lẹ Bẹzeku. Ndu kẹ Ízurelu dù unu umadzu unu; l'ukporo unu madzù iri l'ęsaa l'unu madzù iri.* Ndu kẹ Júda adù ukporo unu madzù ẹto l'umadzu iri l'ise.† ⁹ Èphe abya ezia ndu ozi ono, byaru nù phù; sù èphe: “Unu zia unwoke Jábeshi-Gíledu l'aa-nafuta èphe echile teke anwù shihuleruphu ike.” Ẹhu ats'ọo ndu Jábeshi ẹnà lẹ ndu ozi ono jetsuaru je ezia èphe ozi ono. ¹⁰ Ndu Jábeshi abya asù ndu Amõnu: “L'ọ -be echile bę ayi a-wù-kfuta unu; t'unu mee ayi ęge dù unu mma.”

¹¹ Y'ọ be echile iya; Sọlu eworu ndu nk'ia kee uzi ẹto. A bya erua teke eecheje nche ikperazù l'enyashi; èphe awuba l'ọdu ndu Amõnu je egbua èphe pyaapya jeye anwù eswe eshihu ike. Ndu ọphu phoduru nù; agbaa nanù nanù; k'ọphu bù l'e to nwedu onye yẹle ibe iya gbaru ẹkalanu.

¹² T'ọ dù iya bù; ndu ono abya asù Sámèlù: “?Nanù ndu ono, jìru mę Sọlu a-dùà ike chĩa èphe ono? Dufutaru ayi ndu ono t'ayi gbushia.”

¹³ Sọlu asù èphe: “L'e to nwedu onye eegbu egbugbu ntanù; kẹ l'ọ bù ntanù bę Ojejoje nafutaru ndu Ízurelu.” ¹⁴ Sámèlù bya asù ndu ono: “Unu bya t'ayi je Gíligalu; je emee t'aba-eze iya ono kabaaru evuru ire l'ẹke ono.” ¹⁵ T'ọ dù iya bù; èphe achìko l'èphe ha jeshia Gíligalu je an'odu Ojejoje l'ifu chia Sọlu eze. Èphe bya egwooru Ojejoje ngwẹja ẹhu-agu l'ẹke ono. Sọlu; mę ndu Ízurelu l'èphe ha atùko tee ęsua nshinu l'ẹke ono.

12

Okfu ikperazù, Sámèlù kfuru nù ndu Ízurelu

¹ Sámèlù abya ekfuaru ndu Ízurelu l'èphe ha; sù èphe: “Mu nùkotaru iphe bù iphe, unu kfuru mu l'ọ ha; bya ewofutawaru unu eze, a-n'odu achì unu. ² Nta-a bę unu nwewaa eze, a-n'odu edu unu. Mbẹdua l'onwomu kahùwaru nù; ishi abùwaru mu ishi-ẹwo Unwu mu unwoke bę unu l'èphe chìkokwaru n'odu. Mu shi lẹ nwata duta unu jeye ntanù-a. ³ Unu lenu; ọwaa mu ndọ-ọ. Unu gbaaru mu ekebe l'ifu Ojejoje; mę l'ifu onye ono, ọ wùru manù l'ishi ono l'ọo ọwaa bù iphe, dù ẹjì, mu yejeru ẹka. ?Bù eswi onye bę mu kpütajeru? ?T'ọ nkakfù-igara onye bę mu kpütajeru? ?Bù onye bę mu kpütajeru? ?Bù onye bę mu kpajeru ẹhu? ?Bù onye bę

* 11:8 11:8 Iphe ọ bù bù 300,000. † 11:8 11:8 Iphe ọ bù bù 30,000.

mu natajẹru ẹka-azụ; ẹge ee-shi tẹ mu mee ẹnya l'ẹ to nwedu iphe, mu phuru? Ọ -buru l'ọ nweru iphe ono ọp̄hu mu yejeru ẹka; t'e kfuwa ya; mu e-mekwazia ẹke mu mesweru."

⁴ Ẹp̄he asụ iya: "Ẹ ti kputabukwaa ayi; ọp̄hu ị kpabukwaa ayi ẹhu; ọp̄hu o nwekwa onye ị natajẹru iphe iya."

⁵ Sámẹ̀lu asụ ẹp̄he: "L'ọ kwa Ojejoje bụ onye ekebe ntanụ. Onye-a, e chiru eze ntanụ-a abụkwaruphu onye ekebe; l'e to nwedu iphe, unu agbabe ọkpa ebo mu ibo."

Ẹp̄he azụ; sụ: "L'ọo ya bụ onye ekebe."

⁶ Sámẹ̀lu asụ ndu ono: "Obenu lẹ Ojejoje bẹ ọfutaru Mósisu yẹle Ẹronu; bya edufutakwaphu nna unu oche phẹ Ịjiputu. ⁷ Ọo ya bụ; unu vudokwa ẹge unu vudo; tẹ mu nyataru unu l'ifu Ojejoje iphe ono, bụkota iphe, du mma, Ojejoje meshiru unu; mẹ lẹ nna unu oche phẹ ono.

⁸ "Teke Jékoṣu latsuru Ịjiputu; nna unu phẹ abya araku Ojejoje t'ọ gbaaru ẹp̄he mkpu; bẹ Ojejoje yeru Mósisu yẹle Ẹronu, bụ ndu dufutaru nna unu phẹ lẹ Ịjiputu; bya emee; ẹp̄he eburu l'ẹke-a.

⁹ "Obenu l'ẹp̄he zaharu Ojejoje, bụ Nchileke ẹp̄he; yo nwuru ẹp̄he ye l'ẹka Sizera, bu onye ishi soja ndu Házo; yekwaphu ẹp̄he l'ẹka ndu Filisutayinu; mẹ l'ẹka eze ndu Móabu, bụ ndu tsotsuru ẹp̄he ọgu. ¹⁰ Ẹp̄he abya araku Ojejoje; sụ iya: 'L'ayi meekwaru ejo iphe; kẹ l'ayi paru Ojejoje haa; balahaaru Bálu; mẹ Ashitoretu eja. Ọlobu; dzọfutaru ayi l'ẹka ndu ọhogu ayi l'ayi a-baru ngu-a eja.' ¹¹ Ojejoje abya ezia Jeru-Bálu; Baraku; Jefuta; mẹ Sámẹ̀lu; gude ẹp̄he nafuta unu l'ẹka ndu ọhogu unu, nọ-pheru unu anọ-pheru; unu abya eburu l'ẹhu-agu.

¹² "Yo be teke unu bya apha lẹ Nahashi, bụ eze ndu Amonu bẹ abyawa unu otso ọgu; unu asụ mụ: Waawa; l'unu choru onye a-buru unu eze; e gudekwaru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu gbe bụhawaruru eze unu. ¹³ Nta-a bụ t'unu phụ eze ọbu, unu ọtaru ọbu; mbụ onye ono, unu suru t'a nụ unu ono. Unu phụ iya lẹ Ojejoje nwaru unu onye eze ọbu. ¹⁴ Ọ -buru l'unu a-nodu atsụ Ojejoje egvu; l'abaru iya eja; l'anuru iya okfu; unu te ekwefuje ikè l'ome ekemu Ojejoje ono; mbụ unu l'eze ono, achi unu ono atụko l'etso Ojejoje, bụ Nchileke unu; bẹ ọo-dụkwa-a mma. ¹⁵ Obenu; ọ -buru l'unu ta anuduru Ojejoje okfu; l'ekwefuru iya ikè l'ekemu, ọ turu bẹ ọo-dakwa unu ẹka ẹge ono, ọ daru iya nna unu phẹ ono.

¹⁶ "Nta-a bụ t'unu vudo l'ẹke, unu vudo; gude ẹnya unu phụ eze iphe, Ojejoje e-me. ¹⁷ T'ọ bụdu nta-a bẹ aakpajẹ witu? Mu a-kpọ-ku Ojejoje t'ọ tua egbe-igwe; chia mini. Unu eshikwanu ẹge ono maru ẹge iphe, du ẹji, unu metaru l'ifu Ojejoje habe nshinu; mbụ lẹ k'onye eze ono, unu suru t'a nụ unu ono."

¹⁸ T'ọ du iya ya bụ; Sámẹ̀lu abya akpọ-ku Ojejoje. Ojejoje atua egbe-igwe; chia mini mbọku ono. Ndu ono l'ẹp̄he ha awata ọtsu Ojejoje; mẹ Sámẹ̀lu egvu; l'atsushi iya ẹp̄he ike. ¹⁹ Ndu ono l'ẹp̄he ha asụ Sámẹ̀lu: "Kfururu nụ Ojejoje, bụ Nchileke ngu l'okfu ẹhu ndu ozi ngu t'ayi ba anwshihu; kẹ l'ayi byawaru bya wota k'ẹ t'ọ nụ ayi eze; yekobe l'ejo iphe ọp̄hu, ayi mehawaru."

²⁰ Sámẹ̀lu asụ ẹp̄he: "Unu ba atsushi egvu. Ọ bụ oswi-okfu l'unu mekotaru ejo iphe ono l'ọ ha; ọ bụ t'unu ba agwọbekwa otso Ojejoje. Unu gudechikwaa obu unu l'ọ ha baaru Ojejoje eja. ²¹ Unu ta aghakọbekwa; tsolahaa agwa, bụ iphe-manu; mbụ l'ẹ to nwedu uru, ọoba; t'ọ bụ l'oo-gbe nafuta unu; kẹ l'ọ bụkota iphe-manu. ²² Ojejoje e-gude k'ẹpha iya ono, ha

nshinu ono; haa ndu nk'iya; kẹ l'ọ bụ l'ọ dọ iya mma b'ọ gude mee unu t'unu bụru ndu nk'iya. ²³ A -bya lẹ mbẹdua; t'iphe ọp̄hu e-me tẹ mu ba anọdu ekfu anọ Ojejoje l'okfu ẹhu unu; mbụ shi ẹge ono meswee Ojejoje ba abyakwa. Mu e-zi unu ọzo, dọ mma; bụru ọzo, gbaru nọ. ²⁴ Ọ bụ l'ẹp̄hu t'unu tsuje Ojejoje egvu; unu egude ire-lanọ; wofuta obu unu l'abaru iya ẹja. Unu nyatakwa eze iphe, o meeberu unu. ²⁵ Ọle; ọ -bụru l'unu kwasẹru l'ome ẹjo iphe bẹ unu l'eze unu ọbu a-tụkokwa bụru ntụ-e kpofu."

13

Sámèlù alọ Sọlu ẹka lẹ nchị

¹ Iphe Sọlu gbaru bụ ụkporo afa l'afa iri teke ọ wataru achichi. Yọ chia ndu Ízurelù afa labụ; ² bya afọta ndu Ízurelù unu unwoke ẹsaa l'ụkporo unwoke iri.* Unu unwoke ise b'ọ chitaru swibe onwiya lẹ Mikumashi; mẹ l'alì ugvu Bételu. Yọ bya achita unu unwoke labụ l'ụkporo iri swibe Jonátanu lẹ Gíbiya l'alì ndu Bénjaminu. Unwoke ndu ọp̄hu b'ọ sọru onyenonu t'ọ la.

³ Jonátanu eje etso ndu Filisutayinu ọgu lẹ nwođu ọgu ẹphe, nọ lẹ Géba; yo rua ndu Filisutayinu lẹ nchị. Sọlu abya egbua ụpyoku l'alì ono l'ọ ha: "Tẹ ndu Hiburú nùkwaa ya!" ⁴ Ndu Ízurelù anọ lẹ Sọlu bẹ lụ-gbuwaru ndu Filisutayinu lẹ nwođu-ọgu ẹphe. Nta-a bẹ ndu Ízurelù dọwa ndu Filisutayinu ashì l'ẹnya. A bya ekuu ndu Ízurelù t'ẹphe jekfu Sọlu lẹ Gíligalu.

⁵ Ndu Filisutayinu abya edzukoo t'ẹphe tso ndu Ízurelù ọgu. Ẹphe gude ugbo-inya ọgu, dọ ụkporo unu ẹto l'ụkporo unu iri l'ise; mẹ ndu ugbo-inya, dọ unu madzụ iri l'ise.† Ndu soja mmanu adulephu l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu. Ẹphe awụ-lihu je akwabẹ k'ọgu lẹ Mikumashi l'ọzo ẹnyanwu-ahata Bétu-Avenu. ⁶ Ndu Ízurelù abya aphua l'alì rụhuwaru aruhu; lẹ ndu nk'ẹphe b'a kariru ẹka; ẹphe eje eworu onwephe domishia l'ime ọgba; mẹ l'ime ẹkfukala; mẹ lẹ mkpuli oke mkpuma; mẹ l'ime iduma; mẹkpọ l'ime ogvu mini. ⁷ O nweruru ndu Hiburú ono ndu ọp̄hu datsọaru azụ Ẹnyimu Jọdanu azụ iya ọp̄hu bahụ l'alì Gádu; mẹ l'alì Giledu.

Sọlu anọ-kirishia lẹ Gíligalu. Ẹhu atụko anmatsua ndu soja ọp̄hu yẹle iya yi kpakpakpa; l'ẹke ẹphe atsụ egvu. ⁸ Sọlu anọ l'ẹke ono abalì ẹsaa, bụ iya bụ oge, Sámèlù turu; ọ bụ lẹ Sámèlù ta byakwanu Gíligalu. Ndu kẹ Sọlu awata agbakashihu. ⁹ Ya ndono; Sọlu asụ: "T'e wotaru iya ngweja-ukfuru; mẹ ngweja ẹhu-ago ono." Sọlu abya eworu ngweja-ukfuru ono gwoo. ¹⁰ Ọ kwadua egwoghe, o gwoghe ngweja-ukfuru ono; Sámèlù eruta. Sọlu egbeshi; jeshiwa iya phụ ndzuta. ¹¹ Sámèlù aji iya: "Nanụ ẹge ọ dọ?"

Sọlu asụ iya: "Lẹ ya byaru bya elee ẹnya; phụ lẹ ndu ẹphe l'iya yi agbakashihuwa; nggubedua ta bya teke i sọru l'ii-bya; bya eyeru lẹ ndu Filisutayinu e-dzuwa lẹ Mikumashi; ¹² ya arija; sụ: 'Nta-a bẹ ndu Filisutayinu a-byakwa bya etso iya ọgu lẹ Gíligalu l'ẹke-a l'ẹbe ọbu lẹ ya rọwaru Ojejoje t'ọ gbaaru iya mkpu.' Ọ kwa iya meru iphe ọ kpapyabẹru iya; ya eworu ngweja-ukfuru ono gwoo."

¹³ Sámèlù asụ iya: "Ọ kwa umere onye eswe b'i meru ono. Ẹ ti dobehakwa ekemu, Ojejoje, bụ Nchileke ngu turu ngu. Ndege ọ bụ l'i

* **13:2** 13:2 Iphe ọ bụ bụ 3,000. † **13:5** 13:5 Iphe ọ bụ bụ 6,000.

doberu iya; mē Ojejoje ge emekwa-a tē aba-eze nguru anguru l'alì Ízurèlù gbururu jeyewaru. ¹⁴ Obenu lē nta-a bē aba-eze ngu ta akpohekwa ukfu; kēle Ojejoje chọ-vuakwaru nwoke lanù, nọ iya l'obu; tūwa iya ēka t'ọ buri iya bụ onye a-nọdu edu ndu nk'iya. Ishi iya aburu l'e ti dobedu ekemu, Ojejoje tūru nù ngu."

¹⁵ Tọ dū iya bụ; Sámèlù eshi lē Gíligalù lashia Gíbiya l'alì ndu Bénjaminu. Sọlù abya agwa unwoke, ephe l'iya nọ l'ifu ogu. Ephe akpakọ dū unu umadzu l'ukporo madzú iri. ¹⁶ Sọlù yēle nwatibe iya Jonátanu; mē ndu ephe l'iya yì atúko nọdu lē Gíbiya. Ndu Filisutayínu edobe odu ogu ephe lē Mikumashi. ¹⁷ Ndu o-lua-qlaa ekee onwephe ọzo ẹto; shi l'odu ogu ndu Filisutayínu wufuta. Ọzo lanù shiru ọzo Ọfura l'uswe iya k'alì Shuwalu. ¹⁸ Ọzo lanù ọdo akwaseru ọzo Bétu-Horonu; ndu k'eto echebe ifu l'oke-alì ono, nọ laarù nsụda Zeboyimu; chebe ifu l'echi-egu ono.

¹⁹ A bya l'alì Ízurèlù mgburumgburu b'ẹ to nwedu m'ọo onye ọzu lanù; kēle ndu Filisutayínu sūru: "L'ọ dū ege ono bē ndu Híburu a-watakwa omeshiru onwephe ogu-mbeke; m'ọ bụ ara!" ²⁰ Yọ buri lē Filisutayínu bē ndu Ízurèlù ejeje ọba iphe, ephe egudeje atụ ntụpya; mē ogu; mē ogbun-ku; mē mma ephe. ²¹ Ụgwo, ephe akfúje gude baa iphe eegude atụ ntụpya; ogbu-nku; mē iphe, eegude achikwa eswi, atụpya alì akwata ha nshinu. ²² Yọ be mbọku, ogu ono daru; to nwe ndu soja Sọlù mē Jonátanu, nweru m'ọ bụ onye lanù, gude ogu-mbeke; mē ọbu ara. Yọ buleruphu Sọlù yēle nwatibe Jonátanu bē gude iya nù.

²³ Ndu Filisutayínu abya ahata ndu soja ephe; ephe awufu je akwaa k'ogu lē mgbango Mikumashi.

14

Jonátanu etso ndu Filisutayínu ogu

¹ Yọ be ujiku lanù; Jonátanu Sọlù asụ nwokorọbya, achiru iya ngwa-ogu: "T'ọ bya t'ephe je azụ iya ophu l'odu ogu ndu Filisutayínu." Obenu l'ẹ to kfiduru iya nna iya. ² Sọlù anọdu l'ukfu ọtara-okumu l'iku Gíbiya lē Míguronu. Ndu tso iya nù nọdu l'ẹke ono rukwaru unu madzú l'ukporo iri; ³ Onye tso ephe nọdu l'ẹke ono bụ Ahíja, bụ onye yeru uwe-ukuvu, bụ uwe ndu achijeru Nchileke eja eyeje. Ahija ono bụ nwatibe Ahitubu, bụ nwunne Ikabọdu. Onye mọru Ahitubu bụ Finehasu, bụ nwatibe Elayi, bụ onye achijeru Ojejoje eja lē Sháyilo. To nwe onye maru lē Jonátanu bē tughbuwaru nù.

⁴ Lē mgbaku ugvu ono, Jonátanu eme t'ọ shia sweta je l'ẹke ndu Filisutayínu dọru ono bē mkpuma kpuru oronmono ẹka labụ. Ibe lanù bē eekuje Bozezu; ibiyi ophu aburu Sene. ⁵ Mkpuma ono, kpuru oronmono ono bē nanù nọ l'ọzo isheli laaru Mikumashi. Ophu nanù anọdu l'ọzo ohuda laaru Géba.

⁶ Jonátanu abya asụ nwokorọbya ono, achiru iya ngwa-ogu ono: "T'ọ bya t'ephe sweta jeshia lē nwọdu-ogu ndu akpapyi ono. L'ọ nweru-a ege ọo-du; Ojejoje alọaru ayi ogu. Ẹ to nwekwa iphe kpuru Ojejoje ogude dzofuta madzú: mē a ha igwe; m'a ha nwanshi."

⁷ Onye ono, chiru iya ngwa-ogu ono asụ iya: "Melephu iphe, nọ ngu l'obu. Iphe, ii-malèphu bụ lē mu vudo ngu l'azụ; yọ buri uche-obu ngu bụ uche-obu mu."

⁸ Jonátanu asụ iya: "Ngwanụ; bya t'ayi je. Ayi e-sweta jekfu ndu ono; mee k'ophu ephe a-phụ ayi. ⁹ Ọ -buri l'ephe sūru ayi t'ayi gebe t'ephe

byakfuta ayi; ayi anòdu l'èke ayi nọ. ¹⁰ Q -bùkwánuru l'èphe sùru t'ayi byakfuta èphe; ayi enyikfushia èphe; kẹ l'ọ bụ iya e-koshi ayi lẹ Ojejoje wowaru èphe ye ayi l'èka."

¹¹ Ya ndono; èphe èbo abya emee; ndu Filisutayinu aphụ èphe. Ndu Filisutayinu ono asụ: "Lekpoduanu! Ndu Híburu bẹ kabẹkwa shiwa l'ime enu, èke èphe shi domishia onwèphe l'alufuta." ¹² Unwoke ono, dọru kwagetsuaru k'ọgu ono araaru Jonátanu yẹle onye ono, chíru iya ngwa-ọgu ono; sù èphe: "Unu bya nù t'ayi koshi unu ège unu a-dù!"

Jonátanu asụ onye ono, chíru iya ngwa-ọgu ono: "Nyiru; tso mu; lẹ Ojejoje wowaru èphe ye ndu Ízurèlù l'èka." ¹³ Jonátanu egude ọkpa; gude l'èka l'enyi eje. Onye ono, achíru iya ngwa-ọgu ono etsopyabe iya. Jonátanu egbushi ndu Filisutayinu ndu ophu shi èphe l'úzo ifu. Onye ono, achíru iya ngwa-ọgu ono etsoru iya l'egbushi ndu ophu shi èphe l'úzo azụ. ¹⁴ L'ọgu kẹ mbụ ono bẹ Jonátanu yẹle onye ono, achíjeru iya ngwa-ọgu ono gburu ụkporo madzụ. Ogologo alí èke e tsopyaberu ndu ono gbushia bẹ hakwa l'ọbu nkere-èbo èke ee-gude eswi labụ tųpyaa atųpya. ¹⁵ Akpajiji iya egudekota ndu soja ono l'èphe ha; mbụ ndu ophu nọ l'odu nk'èphe; mẹ l'ègu; mbụ je akpaa lẹ ndu ophu nọ kwagebetsua k'ọgu; mẹ ndu kẹ ọ-lụa-ọlaa. Alí anmahu jijiji. Yọ bụru Nchileke; bẹ meru akpajiji ye èphe l'èhu.

Ndu Ízurèlù achíkashi ndu Filisutayinu

¹⁶ Ndu soja Sọlu ndu ophu nọ lẹ nche lẹ Gíbiya l'alí Bénjaminu aphụa lẹ ndu kẹ Filisutayinu; l'agba nanụ nanụ l'erèbahu erèbahu. ¹⁷ Sọlu abya asụ ndu èphe l'iya nọ: "Unu guedu ndu soja ono t'a maru ndu ophu ẹ-ta nọdu nù." A bya agwa èphe; yọ bụru Jonátanu yẹle onye ono, achíjeru iya ngwa-ọgu ono bẹ ta anọdu. ¹⁸ Sọlu asụ Ahíja: "Pata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono;" kẹle Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono nọ swiru ndu Ízurèlù teke ono. ¹⁹ Sọlu akpukwadurua iphe l'ọnu ekfuru onye ono, achíjeru Nchileke ẹja ono; ọzu, ada l'odu kẹ ndu Filisutayinu akabakporu adada. Sọlu asụ onye ono, achíjeru Nchileke ẹja ono: "T'ọ hawa iya ru!" ²⁰ Sọlu yẹle ndu soja iya abya edzua; yọ bụru èphe oje ọgu. Èphe abya aphụa lẹ ndu Filisutayinu ta madu iphe, èphe eme; l'èphe gudegbaa ọgu-mbeke l'egbushi onwèphe. ²¹ Ndu Híburu; ndu ophu shi tųru ikè yeru ndu kẹ Filisutayinu; tsoru èphe; abya atụa ikè ituphu; wụ-kfushia ndu kẹ Ízurèlù ndu ophu tso Sọlu; mẹ Jonátanu. ²² Ndu Ízurèlù ophu shi domishia onwèphe l'alí ugvu Ífuremu anụa lẹ ndu Filisutayinu agbawa ọso; wufuta chípyabe èphe. ²³ Èphe alua ọgu ono je esweta Bétu-Avenu. Ojejoje anafuta ndu Ízurèlù mbọku ono.

Jonátanu amị manụ-engu

²⁴ Mbọku ono bẹ ndu Ízurèlù jenwuru ẹhu; kẹle Sọlu guderu èphe; nua èphe nte: "L'onye wotaru nri dee l'ọnu tẹmanu nchi ejihu bẹ buakwa onye a tųru ọnu; k'ọphu yẹbe Sọlu a-gwata ndu ọhogu iya ụgwo iphe, èphe meru iya." Yọ bụru iya meru; to nwe ndu soja ono onye wotaru nri mee l'ọnu. ²⁵ Ndu soja ndu Ízurèlù ono l'èphe ha ezehu; wụba l'ọswa. Alí ono bụ èke manụ-engu nọ. ²⁶ Èphe awuba l'ọswa ono; phụa ège manụ-engu ono alashi; to nwe onye meru iya ẹka; mee l'ọnu; kẹ l'èphe atsu egvu nte ono, èphe riru ono. ²⁷ Jonátanu te shikwanu nųhawa lẹ nna iya nųru ndu Ízurèlù nte. Yo je eworu ishishi mgboro, o gude l'èka rụa l'èbaku-engu ono; bya akpaa ya ẹka; dee l'ọnu. Ẽnya abya ephohu iya. ²⁸ Onye lanụ lẹ

ndu ono asụ iya: “Nna nggu guderu ayi; ayi eria nte: ‘L’onye wotaru nri dee l’onu ntanụ-a bẹ buakwa onye a tūru onu!’ Ọ kwa iya meru iphe mbà l’atutsua ndu-a.”

²⁹ Jonátanu asụ: “Lẹ nna mu; bẹ meekwaru t’iphe-ẹhuka dakfuta ndu alị-a. Lewaru ẹge ẹnya bya agusahu mu lẹ nwa manụ-engu-a, mu deru onu-a. ³⁰ Iphe ga akakwaru mma; ndege a haru ndu Ízuru; t’ephe haru ria iphe, ephe kwataru l’okwata l’eka ndu ohogu ephe ntanụ-a? ?Ephe ta ga akaduru ogbushi ndu Filisutayinu obu l’igwe to?”

³¹ Egu egudeshia ndu Ízuru mbọku ono l’ephe shitsua lẹ Mikumashi gbua ndu Filisutayinu ẹge ono jeye lẹ Ajalonu. ³² Ephe abya avụpyabe iphe ono, ephe kwaru l’okwata ono; tsoru eghu; aturu; eswi mẹ unwu iya; gbushia l’alị l’eke ono; l’ata l’onyingu. ³³ Yo nweru ndu jeru je asụ Sọlu: “T’ọ phukwa; lẹ ndu Ízuru egbukwa anụ; ata iya l’onyingu; shi ẹge ono emeswe Ojeje.”

Sọlu asụ: “E to buhekwa iphe, unu kfuru bẹ unu eme. Ngwaa; unu swiritaru mu eze mkpuma nta-a!” ³⁴ Yo sụ ephe: “Unu tugbua je asụ ndu ono t’onyenonu kpata eswi l’aturu l’ehu l’ehu; bya eworu iya gbushia l’eke-a; haa ọta anụ, mee nọ; k’ophu ephe t’emeswedu Ojeje.” Onyenonu akpata eswi nk’iya l’enyashi ono bya egbua l’eke ono. ³⁵ Sọlu abya akpuru Ojeje ẹnya-ngweja. Ono aburu ẹnya-ngweja odungu, Sọlu kpuru Ojeje.

³⁶ Sọlu asụ: “Unu t’ayi bakfu ndu Filisutayinu l’enyashi; je akwaa iphe ephe l’okwata jeye lẹ nchi-abohu; ophu ọ dukwa ephe onye, ayi e-dobe ndu.”

Ephe asụ: “Ọ bụ ẹge i kfuru iya bụ ẹge ọo-du.”

Onye achijeru Nchileke ẹja asụ: “T’ephe kpataodukwa Nchileke ishi l’eke-a.”

³⁷ Sọlu abya aji Nchileke: “?Bụ tẹ ya bakfuwaru ndu Filisutayinu ọgu to? ?L’o-woru ephe ye ndu Ízuru l’eka to?” Obenu lẹ Nchileke te eyeduru iya onu mbọku ono. ³⁸ Sọlu abya asụ ndu ishi soja ono: “Unu dzua l’eke-a t’ayi maeduru ẹge ayi shiru meswee ntanụ. ³⁹ Ọ -buru-a lẹ Ojeje ono, adzofutaje ndu Ízuru ono nọo ndzụ ẹge ọ nọ iya-a; b’o -ruhuru; ọ buru okpara mu; mbụ Jonátanu b’o teru; b’ọ nwuhufutaje.” To nwe onye yeru iya onu. ⁴⁰ Sọlu abya asụ ndu Ízuru l’ephe ha: “Unu vudo l’ekaphu; tẹ yebedua yele okpara iya; mbụ Jonátanu vudo l’eke-a.”

Ndu ono asụ iya: “Ọ bụ ẹge i kfuru iya bụ ẹge ọo-du.” ⁴¹ Sọlu abya ekfuru nụ Ojeje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízuru; sụ: “Yenuaru mu okpobe onu.” A bya atụa ẹnwa; yo gude Jonátanu yele Sọlu. ⁴² Sọlu asụ: “Unu tueduru mu lẹ Jonátanu ẹnwa ono.” A bya atụa ya; yo gude Jonátanu. ⁴³ Sọlu abya asụ Jonátanu: “T’o kfueduru iya iphe, o meru.”

Jonátanu asụ iya: “L’ọ kwa nwa manụ-engu, ya gude mgboro, ya gude l’eka ruta bẹ ya kparụ l’onu. Nk’iya gvwaru nù!”

⁴⁴ Sọlu asụ iya: “Tẹ Nchileke gwakwaa ya ọchi; mbụ mee ya ophu ka njọ; m’ọ -buru l’ẹ tị nwuhudu; nggube Jonátanu.”

⁴⁵ Ndu ono abya asụ Sọlu: “Tusweka! ?Nanu ẹge ee-shi gbua Jonátanu, bụ onye dzoru ndu Ízuru ndzụ ẹge-a? Kamenu; ẹ to nwekwa; m’ọ bụ egbushi, e-shi ya l’ishi lufu; kẹ l’ọ bụ Nchileke; bẹ yetaru iya ẹka; yo mee iphe ono ntanụ.” Ndu Ízuru eshi ẹge ono nafuta Jonátanu; te gbuhe iya.

46 Sòlù achibuhu ndu Filisutayìnu; èphe aghaa ifu; laphushia azù l'alì èphe.

Ndu Sòlù tsogbaaru oḡu

47 Teke Sòlù wataru ochi ndu Ízurèlù b'o tsortu ndu oḡogu iya l'èphe ha oḡu: mbù ndu Móabu; ndu Amònu; ndu Édomu; ndu eze, achì ndu Zóba; mē ndu Filisutayìnu. Iphe, bù ndu oḡu o ghachiru ifu; bē oomeje; èphe anyia nshì. 48 O luru oḡu mkparawa lù-gbua ndu Amalèku; shi ège ono nafuta ndu Ízurèlù l'èka ndu kwaru iphe èphe l'òkwata.

49 Ünwegirima Sòlù lè ndu k'unwoke bù: Jonátanu; Ishivi; mē Malukishuwa. Èpha nwatibe iya nwanyi k'ògurenya bù Merabu; èpha kē nwata aburu Mikalu. 50 Èpha nyee ya bù Ahinoyamu, bù nwatibe Ahimazu. Èpha onye ishi ndu soja Sòlù bu Ábuna Nèru. Nèru bù nwunne nna Sòlù. 51 Nna, muru Sòlù bù Kishi. Kishi yèlè nna Ábuna, bù iya bù Nèru tũko buru ünwegirima Abiyèlù.

52 L'oge kē Sòlù l'ò ha bũlephu oḡu oḡu, nwugbaaru oḡu bē èphe lè ndu Filisutayìnu shi anòduje. Yò buje Sòlù -phua onye, bù mkparawa l'òḡu; yo duta iya; yeru onwya.

15

Aalù-gbu ndu Amalèku

1 Tò dū iya bù; Sámèlù abya asù Sòlù: "O bù mbèdua bù onye ono, Ojejoje ziru tē mu bya awua ngu manù l'ishi t'ì buru eze ndu nk'ia, bù Ízurèlù ono. Nta-a bù t'ì ngabe nchì; nua ozi, Ojejoje ziru t'e zia ngu. 2 O'waa iphe Ojejoje, bù Okaribe-Kakòta-Ike ekfu: 'Lè ya a-nù ndu Amalèku aphù iphe ono, èphe meru ndu Ízurèlù teke ono, èphe je akwaaru èphe l'uzo l'èphe shi Íjiputu alufuta ono. 3 Tugbua nta-a je etso ndu Amalèku oḡu; nggu atũko iphe, bù iphe, èphe nweru enweru mebyishia. Ba adũkwa onye ii-dobe ndzù: nwoke lè nwanyi; ünwegirima mē ndu e he l'èka; mē eswi; aturu; ìnya-ivu; mēkpo nkakfu-igara.' "

4 Tò dū iya bù; Sòlù abya ekua ndu soja iya; èphe abya edzua lè Telayimu. Yò gua èphe oḡu: ndu oḡu shi Ízurèlù adù ùkporo ùnu madzù l'ùkporo madzù ise.* Ndu oḡu shi Júda adù ùkporo ùnu madzù ise.† 5 Sòlù phè atugbua jeshia mkpukpu ndu Amalèku; je ekeeru èphe lè nsuda. 6 Yò sù ndu Kenu: "T'èphe lufu l'èke ndu Amalèku nò; k'òḡu ya ta achikodu èphe lè ndu Amalèku gbushia; kē l'unu meru ndu Ízurèlù l'èphe ha iphe-oma teke ono, èphe shi lè Íjiputu alufuta ono." Ya ndono; ndu Kenu eshi lè Amalèku wufu.

7 Sòlù abya eshi lè Havila tsoo ndu Amalèku oḡu jeye l'echi-èḡu Shu, nò l'uzo enyanwu-ahata alì Íjiputu. 8 Yò kpua Agagu, bù eze ndu Amalèku lè ndzù; gude oḡu-mbeke gbugee ndu kē Agagu ono l'èphe ha. 9 Obenu lè Sòlù yèlè ndu nk'ia doberu Agagu ndzù; mē iphe bù aturu; eswi; unwu eswi, gbashiru èba; mē unwu aturu ndu oḡu kakòta mma; jeyewaru l'iphemiphe obule, dū mma; èphe te mebyishi iya. Iphe èphe mebyishiru nwenkinìyì abũleruphu unwu nkìrika iphe; mē iphe, è-ta badù uru.

Ojejoje anafu Sòlù okwa-eze iya

* 15:4 15:4 Iphe o bù bù 200,000. † 15:4 15:4 Iphe o bù bù 10,000.

10 Tò dù iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Sámèlù; sù iya: 11 “Ò bụ aphu ñoduru iya lẹ ya meru Sòlù t'ò buru eze; kẹ l'ò ghawaru yẹbe Ojejoje azụ; haa ya etsotso; too mehe iphe, ya tũru l'ekemu.” Iphe ono atsua Sámèlù l'ẹhu nshinu; yò rakọta ẹkwa l'enyashi ono phuu l'araku Ojejoje. 12 Yo be l'utsu iya; Sámèlù anmaa ẹwa jeshia tẹ yele Sòlù phụ. Yo rua; a sù iya: “Lẹ Sòlù jeshiakwaru l'ugvu Kamèlù. Yò kputsua iphe, ee-gudeje anyata iya; ghazia; yò buru iya oje Giligalu.” 13 Sámèlù abya ejekfu Sòlù; Sòlù asù iya: “Tẹ Ojejoje gọkwaru ọnu-ọma nù ngu. Ya meekwaru iphe, Ojejoje sùru tẹ ya mee.”

14 Sámèlù asù iya: “?Ora atũru-a, ya anụa bụ kẹ ngunu? ?Ora eswi-a, ya anụa bụ ole-e?”

15 Sòlù asù iya: “Ò kwa ndu soja bẹ shi lẹ Amalẹku gude iya lata. Atũru ephe; mẹ eswi ephe ndu ọphu kakọta mma b'e doberu, ee-gude gwooru Ojejoje, bụ Nchileke ngu ẹja. Ndu ọphu bẹ ayi mebyishikotaru l'ephe ha.”

16 Sámèlù asù Sòlù: “T'ò dukwaaru ngu. Tẹ ya karụ ngu iphe, Ojejoje kfuru iya l'enyashi.”

Sòlù asù iya: “Ngwaa; kfunuaru iya ẹya.”

17 Sámèlù asù iya: “T'a gufuru l'i shi ha onwongu nwanshì l'ẹnya; ?tò bũdunua nggu b'e meru ishi l'ọkpa-ikfu ndu Ízurelù tọo. Ojejoje abya awua ngu manù l'ishi t'i buru eze ndu Ízurelù? 18 Ojejoje ziru ngu ozi; sù: 'T'i je etso ndu ẹjo iya ono; mbù ndu Amalẹku ọgu; gbua ephe jeye teke ephe a-buru kpurupyata.' 19 ?Bù ngunu kparù iphe, ẹ ti mehedu iphe, Ojejoje kfuru? Unu agbakebe je avųpyabe iphe-ọkwata; shi ẹge ono mee iphe, dù ẹji l'ẹnya Ojejoje.”

20 Sòlù abya asù Sámèlù: “Mu meekwaru iphe, Ojejoje kfuru; bya ejee ozi ono, Ojejoje ziru mu. Mu tũkowa ndu Amalẹku l'ephe ha gbushia; bya akpua Agagu, bụ eze ephe lẹ ndzũ lata. 21 Ndu soja eshi l'iphe ono, a kwaru ọkwata ono kpukoo atũru; mẹ eswi; mbù iphe, bụ ọphu kakọta mma, e doberu k'emebi. Ephe egwota iya t'e gude gwooru Ojejoje, bụ Nchileke ngu ngweja lẹ Giligalu.”

22 Sámèlù asù iya:

“?Ngweja-ukfuru;

mẹ ngweja mmanu ọdo;

?i tubesu l'ò ka Ojejoje mkpa;

ma l'ọnuru iya okfu?

Ọnuru iya okfu kakwa

ogworu iya ngweja;

ọnu iphe lẹ nchì aka ogude anụ,

gbaru ẹba gwoo ngweja.

23 Okwefu ikè dũta-be ẹji l'ò bụ ọgwo ọgvu.

Oku onwonye ekuku

adũta-be ẹji l'ò bụ ọgwa nte.

Keshinu ọphu ì jikaru iphe,

Ojejoje kfuru;

bẹ Ojejoje jikaakwaru t'ẹ b'ì bũhe eze.”

24 Ya ndono; Sòlù asù Sámèlù: “Ya meekwaru iphe, dù ẹji. Ya dakaawaru ekemu Ojejoje; dakaa okfu nkengu. Ọ kwa egvu bẹ ya tsuhuru; kpuchia ọnu mee uche nk'ephe. 25 Nta-a bẹ ya arọ ngu t'ì gũaru iya nvù; nggu etsoru iya laphu azụ lẹ Giligalu tẹ ya je abaaru Ojejoje ẹja.”

26 Obenu lẹ Sámèlù sùru iya: “Lẹ ya te etsokwa iya alaphu azụ. Kẹ l'ò jikaru okfu Ojejoje; Ojejoje ajikakwa iya phụ t'ẹ b'ò bũhe eze ndu Ízurelù!”

²⁷ Sámèlù aghakòbè tẹ ya tũgbua; Sòlù eje awọru iya l'ònu uwe-nlòkpuru iya; yò labahu. ²⁸ Sámèlù asù iya: "Ntanù ọwaa bẹ Nchileke lafùru ngu alì-eze ndu Ízùrèlù l'ẹka; woru iya nù onye obutobu ngu; onye ọp̄hu ka ngu ọburu ọkpobe madzù. ²⁹ Ojejoje, bụ iya bụ ọdu-biribiri ndu Ízùrèlù ta byakwa bya adzù ẹjọ-ire; ọp̄hu ọ gbanweghedu obu iya; kẹ l'ẹ tọ bụdu madzù mmanu; k'ọp̄hu ọo-gbanwe obu iya."

³⁰ Sòlù asù iya: "Ya meswewaru. Ọlọbu; byiko kwabẹnu iya ugwu l'ifu ndu bụ ọgurennya ndu nke mu; mẹ l'ifu ndu Ízùrèlù; tsoru iya laphu azù; k'ọp̄hu ya a-barù Ojejoje, bụ Nchileke ngu ẹja." ³¹ Sámèlù ekwe bya etsoru Sòlù laphushia azù; Sòlù baarù Ojejoje ẹja.

³² Sámèlù abya asù: "T'a kpùtaru iya Agagu, bụ eze ndu Amalẹku l'ẹke-a!"

Agagu egude ẹhu-ọtso-ẹna jekfushia ya; l'arì lẹ teke e gege egbu iya egbugbu bẹ eswetawaru nù. ³³ Obenu lẹ Sámèlù sùru:

"Ọ bụ ẹge ono, i gude
 ọgu-mbeke mee ụnwanyi;
 ẹp̄he agbaru ẹka nwa ono;
 bụ ẹge nne ngu a-buru
 onye gba ẹka nwa l'ẹke ụnwanyi nọ."

Sámèlù eworu Agagu gbua; tụa anù iya nanù nanù l'ifu Ojejoje lẹ Gílìgalu.

³⁴ Tọ dọ iya bụ; Sámèlù atũgbua lashia Ráma. Sòlù alashia l'ufu iya lẹ Gíbiya. ³⁵ Ọp̄hu Sámèlù te egudebua ẹnya iya phù Sòlù ọdo jeye mbọku, yẹbe Sámèlù nwùhuru; e guderu l'ọ tsọru aphù ẹhu Sòlù nshinu. Yo rua Ojejoje l'ẹhu lẹ ya meru tẹ Sòlù buri eze ndu Ízùrèlù.

16

Sámèlù echi Dévidi eze

¹ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya asù Sámèlù; "Bụ teke ole bẹ ì-tsōbebe aphù ẹhu Sòlù; l'ẹke ya gbe jikawa t'ẹ b'ọ bũhe eze ndu Ízùrèlù. Gbajia manù l'ụp̄yì ngu; tẹ ya zi ngu kẹ Jesi, bụ onye Bétulehemu; lẹ ya fọtawaru onye lanù l'unwu iya ndu k'unwoke t'ọ buru eze."

² Sámèlù asù iya: "Nanù ẹge ya e-shi jee? Sòlù -nụ ya bẹ oo-gbukwa iya."

Ojejoje asù: "Kpùta nwada eswi; nggu asù l'ọ bụ Ojejoje b'ì byaru ogworu ngweja. ³ Zia Jesi t'ọ bya l'ẹke ono, eegwo ngweja ono. Ya e-koshi ngu-a iphe, ì-me. Ọ bụ onye ọp̄hu ya kfuru ngu; bẹ ì-wù manù l'ishi t'ọ buru eze ọbu."

⁴ Sámèlù abya emee iphe ono, Ojejoje kfuru ono. Yo rulephu Bétulehemu; ndu bụ ọgurennya mkpukpu ono atũko anma kpakpakpa lẹ k'abyabya iya ono. Ẹp̄he ajigbaa: "Ọ dọ lẹ mma b'ọ byaru?"

⁵ Sámèlù asù ẹp̄he: "Iye; ọ kwa-a k'oma. Ọ bụ Ojejoje bẹ ya byaru ogworu ngweja. Unu je emee onwunu t'unu dọ nsọ; unu abya etsoru iya lẹ ngweja ono." Ya ndono; yọ bya emee Jesi yele ụnwu iya ndu k'unwoke; ẹp̄he adù nsọ. Yọ bya ekua ẹp̄he t'ẹp̄he bya lẹ ngweja ono.

⁶ Ẹp̄he erua; Sámèlù aphụa Eliyabu; rịa: "L'ọ doru ẹnya l'ọ bụ onye ọp̄hu, Ojejoje fọtaru t'a wụa manù l'ishi ọbu bẹ vudo Ojejoje l'ifu-a."

⁷ Obenu lẹ Ojejoje sùru Sámèlù: "Be elekwa ẹnya l'ẹge ọ gbaru; m'ọ bụ ẹge ọ habe l'eli; lẹ ya jìkaakwaru iya. Ishi iya aburu l'ẹ tọ bụdu ẹge madzù ele ẹnya l'iphe bụ ẹge Ojejoje ele iya. Madzù anọduje ele ugbugba eli ẹhu; obenu lẹ Ojejoje anọduje ele ẹnya l'ime obu."

⁸ Tò dù iya bú; Jesi abya ekua Abinadabu; bya emee t'o shi Sámèlù l'ifu swee. Sámèlù asù: "L'ẹ t'ọ bụkwa onye ọwaa bẹ Ojejoje ọtáru." ⁹ Jesi abya emee tẹ Shama sweta; Sámèlù asù: "L'ẹ t'ọ bụkwaphu onye ọwaa bẹ Ojejoje ọtáru." ¹⁰ Jesi emee unwu iya ndu kẹ unwoke; ẹphe ẹsaa; ẹphe eshikota Sámèlù l'ifu swee. Sámèlù asù: "L'ẹ t'ọ nwedu ẹphe onye ọphu Ojejoje ọtáru." ¹¹ Sámèlù abya aji Jesi; sù iya: "Bụwaphu mkpakọ unwegirima ngu; ndu k'unwoke ndọ-ọ?"

Jesi asù iya: "Ọ phọdufuaru onye kẹ nwata; ọle oochekwanu aturu."

Sámèlù asù iya: "T'ọ ye madzù t'e je ekua ya; kẹ l'ayi ta anọdudu anọdu jeye teke oo-ruta." ¹² Ya ndono; yo zi; e je ekua ya. Dévidi bú nwata, dú kẹ nwa potopoto; l'ama mma; dukwaphu ugu.

Ya ndono; Ojejoje asù Sámèlù: "Gbeshi wua ya manù l'ishi; kẹ l'ọ bú iya bú onye ọphu." ¹³ Sámèlù abya egude ọpyi ono; wua ya manù ono l'ishi l'ifu unwunne ndu ọphu. Keshinu mbọku ono; Ume Ojejoje abya Dévidi l'ẹhu k'ikike-ikike. Sámèlù atugbua lashia Ráma.

Dévidi akpọru Sọlu une

¹⁴ Ume Ojejoje lufuwaru Sọlu l'ẹhu; Ojejoje abya eye ejo maa t'ọ kpakashije ya ẹhu.

¹⁵ Ndu ozi Sọlu asù iya: "Lewaru; nta-a; bẹ ejo maa, Nchileke ziru akpakashì ngu ẹhu?" ¹⁶ Tẹ nggube onye nwe-ayi zinua ayìbe ndu ozi ngu t'ayi je achọ onye maru ẹge aakpoje une; k'ọphu bú ejo maa ono, Nchileke ziru ono kparutale ngu phu; onye ono akpọru ngu iya; nggu aka nwa mma."

¹⁷ Ya ndono; Sọlu asù ndu ozi iya: "Unu chọ onye maru ọkpo une ọhu-oma; dutaru iya."

¹⁸ Onye lanù lẹ ndu ozi ono asù iya: "L'ọ nweru nwatibe Jesi kẹ Bétulehemu, ya phuru; kẹ ọkpo une doru ẹnya. O shihuru ike madzù; bya aburu mkparawa l'ọgu. O maru ẹge eekfufe okfu; l'amakwaphu mma; bya aburu onye Ojejoje swiru eswiru."

¹⁹ Sọlu abya eyefu ndu ozi iya; t'ẹphe je kẹ Jesi je asù iya: "T'ọ dee ya nwatibe iya kẹ nwoke iya ono; mbù Dévidi, bú iya bú onye onanu, eche aturu ono." ²⁰ Ya ndono; Jesi abya akpùta nkakfù-igara; chíru buredi tukobe iya; pata otumu mẹ; bya akpùta nweghu ye iya; duru nwatibe iya ono; mbù Dévidi nù ẹphe t'ẹphe dujeru Sọlu. ²¹ Ya ndono; Dévidi alakfushia Sọlu je ejelahaaru iya ozi. Sọlu akwata ọswa yeru Dévidi obu. Dévidi egbe bya abúwaruru onye achijeru iya ngwa-ọgu. ²² Tò dù iya bú; Sọlu abya ezia t'e je ziaru iya Jesi: "T'ọ hanwáru iya Dévidi t'ọ tsoru jejeru iya ozi; kẹle umere iya dù iya mma."

²³ Yò búje teke ejo maa ono, Nchileke ziru ono kparutaru Sọlu l'ẹhu; Dévidi ewota une iya kpọlahaa. Sọlu agbakerehu; bya aka mma; ejo maa ono a parù iya haa.

17

Dévidi yẹle Goliyatu

¹ Ndu Filisutayinu abya atuko ndu soja ẹphe kukobe k'ọgu. Ẹphe abya edzua lẹ Soko l'alì Júda. Yò búru lẹ Ifẹsu-Damimu, nọ lẹ mgbaku Soko yẹle Azeka; bẹ ẹphe byaru bya akpọ k'ọgu. ² Sọlu yẹle ndu Ízurelù akpọ k'ọgu lẹ nsùda Ela; kwabẹru ndu Filisutayinu. ³ Ndu Filisutayinu anọdu

l'eli ugvu lanu; ndu Ízurèlù anòdu l'eli ugvu ophu. Yò buru nsùda ugvu labu ono bẹ nọkahuru ephẹ.

⁴ Ọ-ka-ibe l'ọgu, shi lẹ Gatù, epha iya bụ Goliyatu abya eshi l'ọdu kẹ ndu Filisutayinu lufuta. Ogologo iya bẹ dọ nkwo-ẹka tete. ⁵ Okpu-igwè, ookpu l'ishi bẹ bụ ope b'e gude mee ya. Uwe ọgu, o yeru l'ẹhu kwaphu ope b'e gude mee ya. Uwe ono bẹ ẹra iya dọ unu shẹkelu iri l'ẹbo l'ukporo iri. ⁶ O gude iphe ọbu, e gude ope mee kechia ọkpa; bya ewofuaru arwa e gude ope kpua tukobe l'azu. ⁷ Ara, o gude l'ẹka dulephu l'ọ bụ igwè, shihuru ike, onye akpa ẹkwa egudeje akpa ẹkwa. Igwe, e gude kpua ishi arwa ono bẹ ẹra iya ha l'ọ bụ ẹra ẹkpa ope ishingù. Onye apajeru iya iphe, oogbobeje l'ezeru onwiya bẹ vutaru iya ọzo. ⁸ Goliyatu abya evudo; raaru ndu soja ndu Ízurèlù arara; sù ephẹ: “?Bù ngunu kparu iphe unu lufutaru bya akpọo k'ọgu? Mbẹdua; ?mu ta bọdu onye Filisutayinu tọo. Tọo unubẹdua; ?unu ta bọdu ndu ozi Sọlu. Unu shi l'ime unu fọta onye lanu t'ọ byakfuta mu! ⁹ Ọ -buru l'ọo-du ike tso mu ọgu; gbua mu; ayi anọdu unu l'ẹka. Qlobu; ọ -bukwanuru lẹ mbẹdua mekputaru iya; woru iya gbua; unubẹdua anọdu ayi l'ẹka; jelahaaru ayi ozi!” ¹⁰ Onye Filisutayinu ono asù: “Ntanu ọwaa bẹ mu etsoru ndu soja ndu Ízurèlù ẹka l'ọkpoma! Unu ye onye lanu tẹ mu l'iya megba iya l'ẹka!” ¹¹ Anunu, Sọlu ye lẹ ndu Ízurèlù nuru iphe, onye Filisutayinu ono kfuru; ẹhu erushihu ephẹ; egvu abya ephẹ l'ẹha.

Dévidi abya ọgba-phe ndu Ízurèlù

¹² Dévidi bẹ bụ nwatibe onye Efuratu ono, epha iya bụ Jesi, shi Bétulehemu l'alì Júda. Jesi bẹ mutaru unwoke ẹsato. Ọ bụwa ọgurennya; kawa nka teke Sọlu shi achi. ¹³ Unwegirima Jesi umadzu ẹto ndu kẹ ọgurennya bẹ tso Sọlu jee ọgu. Onye kẹ ọkpara bụ Eliyabu. Otsota iya aburu Abinadabu. Onye k'ẹto aburu Shama. ¹⁴ Dévidi bụ iya katsua ọbuta nwata l'ephe. Umadzu ẹto lẹ ndu k'ọgurennya phẹ bẹ tso Sọlu. ¹⁵ Dévidi eshi eshije lẹ kẹ Sọlu eje ocheru nna iya egbu lẹ Bétulehemu. O -jetsua; yọo la-phushia azu lẹ kẹ Sọlu.

¹⁶ Ụkporo abalì labu mgburumburu bẹ onye Filisutayinu ono lufutakotaru ọtsu l'urenyashi bya asugabe onwiya l'ẹke ono.

¹⁷ Tọ dọ iya bụ; Jesi asù nwatibe iya; mbụ Dévidi: “T'ọ wota nkwo-ẹka akpe-a, a huru ahuhu-a; mẹ ishi buredi iri-wa; gude ọso wojeru iya unwunne iya phẹ l'ẹke ono, ephẹ dọru k'ọgu ono. ¹⁸ Gudekwaphu chiizu iri; nù onye ishi ndu soja ephẹ. Maru mẹ ẹhu -dọ unwunne ngu phẹ mma; nggu abya edowaru mu ru ẹge ephẹ dọ. ¹⁹ Ephẹ lẹ Sọlu; mẹ ndu Ízurèlù l'ephe ha bẹ chikoru nọdu lẹ nsùda Ela l'ọgu onye lẹ ndu Filisutayinu.”

²⁰ Ya ndono; yo be l'onmewa ọtsu echile iya; Dévidi egbeshi paru aturu iya haaru onye eche-aturu ọdo; bya akwakọbe ivu; tugbua jeshia l'ẹge ono, Jesi ziru iya ono. Yò buru l'ọ ruru ono bẹ ndu soja ono azu egvu ọgu; l'ẹje l'ifu ọgu. ²¹ Ndu Ízurèlù mẹ ndu Filisutayinu abya akpọo; cheeru onwephe ifu. ²² Dévidi achiko ivu ono, o gude bya ono haaru onye l'eleta ivu ndu soja ẹnya; gude ọso gbakfu unwunne iya phẹ l'ifu ọgu gẹdegede je ekele ephẹ. ²³ Ephẹ l'iya ekfukwadua; ọ-ka-ibe ndu Filisutayinu ono; mbụ Goliyatu, bụ onye Gatù abya eshi l'ẹke ephẹ kporu giriri k'ọgu lufuta; bya ekfua ẹge ono, ookfujehawa ono; Dévidi anua iya. ²⁴ Ndu Ízurèlù l'ephe ha ebu nwoke ono ẹnya; wata ọtsu egvu; gbakashihu. ²⁵ Ndu Ízurèlù

achìko l'ekfu; sù: “?Unu phùru-a ège nwoke-wa anòdujelep̄hu abya? Iphe, ọolufutaje bụ t'ọ bya aturua ndu Ízurèlù. Onye dùru ike gbua ya bẹ eze e-vukwaru ẹku, ha nshinu nù. Oo-kekwap̄hu onye ọbu nwatibe iya; bya agufu ndibe nna onye ọbu l'akirikò alí Ízurèlù.”

²⁶ Dévidi aji unwoke ono, vudonyabe iya nù ono: “?Bụ ngunu bẹ ee-meru onye gburu nwoke Filisutayìnu ono; wofu ndu Ízurèlù iphe-iphere ọwaa l'ifu? ?Bụ ngunu bẹ onye Filisutayìnu-wa bụ; mbụ akpapyì nwa-mma-wa; kẹ t'ọ tujò ndu soja kẹ Nchileke ọphu nọ ndzù?” ²⁷ Ẹp̄he asù iya: “L'ọo iphe ono, ẹp̄he shi kfhawaa ono bẹ ee-meru onye gburu iya nù.”

²⁸ Eliyabu, bụ nwunne Dévidi k'oguren̄ya an̄ya ège yelè ndu ono ekfu; voru ọku gh̄ya ẹhu l'ẹke Dévidi nọ; jì iya: “?Ì byaru ome ngunu l'ẹke-a? Mbụ; ?bụ onye b'ì haru unwaturu ph̄u l'echi-ẹgu? Ya makwaru-a l'ẹ ti kwejedu l'ọ nweru onye ishi kfu; makwarup̄hu ẹge obu shihuberu ngu ike; kẹ l'iphe, ì byaru bụ t'ì bya aph̄u ẹge e gude alù ọgu ono.”

²⁹ Dévidi asù iya: “?Bụ ngunu bẹ ya meru? ?Bụ tẹ ya be ekfushi okfu ọo?” ³⁰ Yọ ghachi; jìlahaa onye ọdo iphe ono. A bya ekfukwaa iphe ph̄u, e kfhawaru iya ph̄u.

³¹ Ndu ọdo an̄ya ọnu, Dévidi yeru; tuḡbua je edooru iya Sọlu. Sọlu ezia t'ọ bya. ³² Dévidi abya asù Sọlu: “T'ẹ b'ọ dukwa onye obu e-te etete l'okfu ẹhu onye Filisutayìnu-a. Nwozi nggu bẹ e-jee etso iya ọgu.”

³³ Sọlu asù iya: “L'ẹ tì hakwa k'ọje otso onye Filisutayìnu ono ọgu; ì buk̄wadu nwata; obenu lẹ yẹbedua b̄wa onye bụ ọguren̄ya, shi teke ọ bụ okorọbya l̄ta ọgu.”

³⁴ Dévidi asuk̄wanu Sọlu: “Mubẹ nwozi nggu; bẹ kwa aturu nna iya bẹ ya shihawaa cheta. Teke agù; m'ọ bụ oke nk̄ta-ọswa byaru bya apata nwaturu mu l'ẹke ẹp̄he d̄ru; ³⁵ mu etsopyabe iya; k̄ya ya iphe; nafù iya ẹya l'ọnu. Teke ọ ghak̄oberu; chik̄furu mu; mu aw̄ru iya; kwaa ya agba; woru iya gbua. ³⁶ Nwozi nggu; bẹ gbuwaru gbua agù; gbua biye. Onye Filisutayìnu-wa; mbụ akpapyì nwamma-wa a-duk̄wap̄hu ẹge ono; kẹ l'ọ tujowaru ndu soja kẹ Nchileke ọphu nọ ndzù. ³⁷ Ojejoje ono, bụ onye nafutaru mu lẹ nv̄o odumu; mẹ lẹ nv̄o biye ono a-nafutakwa mu ph̄u l'ẹka onye Filisutayìnu ono.”

Sọlu asù Dévidi: “Jeshia. Tẹ Ojejoje swikwaru ngu eswiru.” ³⁸ Sọlu abya ach̄ta akpawuru uwe iya kpua Dévidi; bya eworu okpu-ọgu, e meru l'ope kpube iya; bya ach̄ta uwe-ọgu iya yee ya. ³⁹ Dévidi abya eworu ogu-mbeke ya kepyabe l'uwe-ọgu ono; bya ejeshia t'ọ gude iya jephee ejephe; kẹ l'ẹ kw̄oduru iya ẹhu. Yọ sù Sọlu: “Lẹ ya ta aduk̄wa ike oye iphe ọwaa l'ẹje; kẹ l'ẹ ọo kw̄oduru iya ẹhu.” Yo woru iya yeshikota. ⁴⁰ Yọ bya ewota mḡboro iya; bya afota mk̄puma ise, kw̄oru akw̄okwo lẹ nggele, nọ l'ẹke ono; bya ach̄ru iya ye lẹ nwek̄pa, nọ l'ẹda iya, ndu eche aturu egudeje. Yo gude ọrobo iya l'ẹka; jekfushia onye Filisutayìnu ono.

⁴¹ Ya ndono; onye Filisutayìnu ono akparu onye apajeru iya iphe, eegude egbobuta onwonye ye l'ifu; l'ẹje abyakfuta Dévidi. ⁴² Yọ bya ele Dévidi ẹn̄ya; bya aph̄u l'ọ bụ nwata nsh̄ji, d̄u nwa potopoto; l'ama mma; bya elep̄hee ya ẹn̄ya. ⁴³ Yọ sù Dévidi: “?Ya bụ nk̄ta meru iphe j̄ichi oshi abyakfuta iya?” Onye Filisutayìnu ono egude agwa nk'ẹp̄he k̄lahaa Dévidi ọnu; ⁴⁴ sù iya: “Bya tẹ ya woru an̄u ngu keeru un̄wu an̄u-ẹgu-ẹgbudu yelè un̄wenu, ep̄he l'eli!”

⁴⁵ Dévidi asù iya: “Ọ bụ oswi-okfu l'ì gude ọgu-mbeke; mẹ arwa, d̄u iche iche l'abyakfuta mu ọgu. Obenu lẹ mb̄dua gude ẹpha Ojejoje, bụ

Òkaribe-Kakòta-Ike; mbù Nchileke kẹ ndu soja ndu Ízurelù, bú iya bú onye ono, ì tǔruwaru ono. ⁴⁶ Ntanù-a bẹ Ojejoje e-me t'ì daba mu l'ẹka; mu akù-tsua ngu; buta ngu ishi. Ntanù; bẹ mu e-me t'unwu anù-ẹgu-ẹgbudu yẹ l'unwenu, ẹphẹ l'eli ria odzu ndu Filisutayìnu; k'òphu mgboko mgburumburu a-makwanuru lẹ Nchileke nọ-ọ lẹ Ízurelù. ⁴⁷ Iphe, bú ndu-a, jiru ẹke-a a-maru l'ẹ tọ bũdu ogu-mbeke yẹle arwa; bẹ Ojejoje egudeje dzofuta madzù; kẹ l'ogu-a bẹ bú kẹ Ojejoje; ọo-chìkotaru unu ye ayì l'ẹka."

⁴⁸ Onye Filisutayìnu ono ejenyabede l'iya phù ntse k'ògu; Dévidi egude ọso gbarua l'ifu ọgu ono tẹ yẹle iya megba iya. ⁴⁹ Dévidi eyewaphu ẹka l'ẹkpa iya; wofuta mkpuma lanù; bya eseta ọrobo iya phù gbaa onye Filisutayìnu ono l'egedege ọnu-ifu. Mkpuma ono aburu iya tsururu l'egedege ọnu-ifu ono. Yo ngahu; daa kpube ifu l'alì. ⁵⁰ Dévidi egude mkpuma; mẹ ọrobo mekputa onye Filisutayìnu ono; woru iya gbaa; l'ẹ b'o gude m'ọ bú ogu-mbeke l'ẹka. ⁵¹ Dévidi egude ọso je enyikobe iya; woru ẹka l'ogu-mbeke onye Filisutayìnu ono; mífuta iya l'ọbo iya; gude iya gbubufu iya ishi.

Ndu Filisutayìnu aphùlephu l'ọka-ibe ẹphẹ ono bẹ nwùhuwaru nù; ghaa ifu; ye ọkpa l'ọso. ⁵² Ndu soja ndu Ízurelù; mẹ ndu kẹ Júda awù-lìhu; l'atù ọzù; chìru ndu Filisutayìnu tǔgbua. Ẹphẹ achia ẹphẹ chì-rua Gatù; mẹ l'ẹke eeshije abahù lẹ Ẹkuronu. Ndu Filisutayìnu, e gbushiru adabutsuaru l'ọzo, e shi eje Sharému; mbù jeye lẹ Gatù mẹ Ẹkuronu. ⁵³ Ndu Ízurelù achì-gelephu ndu Filisutayìnu ono; laphutashia azù; je akwaa iphe ọkwata l'ọdu ẹphẹ. ⁵⁴ E metsua; Dévidi apata ishi onye Filisutayìnu ono je edobe lẹ Jerúsalemu. Yọ bya achìkoo ngwa-ọgu onye Filisutayìnu ono dobe l'ùlo-ẹkwá nk'ìya gèdegede.

Eedu Dévidi edukfu Sọlu

⁵⁵ Ya ndono; teke Sọlu phùru Dévidi ẹge oojekfu onye Filisutayìnu ono ọgu b'ọ jiru Ábuna, bú iya bú onye ishi ndu soja iya; sù iya: "Nwata ono bũnua nwatibe onye?"

Ábuna asù iya: "Nggùbe eze; ẹge ì nọ ndzù ẹge ì nọ iya-a bẹ ya ta makwa iya."

⁵⁶ Eze asù iya: "Kpataedu ishi nwatibe onye ọ bú."

⁵⁷ Alata, Dévidi alatakwadua ogbu onye Filisutayìnu ono; Ábuna eduta iya dutaru Sọlu lẹ Dévidi pakwadua ishi onye Filisutayìnu ono l'ẹka.

⁵⁸ Sọlu abya ajiya ya: "Nwokoro; ?ì bũnua nwatibe onye?"

Dévidi asù iya: "Lẹ ya bükwa nwatibe nwozi ngu; mbù Jesi kẹ Bétulehemu."

18

¹ Dévidi yẹle Sọlu ekfutsulephu; obu Jonátanu yẹle kẹ Dévidi eje atùgba; yọ bya eyeeru Dévidi obu ẹge o yeru onwiya. ² Tsube mbọku ono bẹ Sọlu dutaru Dévidi swibe onwiya; too kwejehe t'ọ la kẹ nna iya. ³ Jonátanu yẹle Dévidi abya agbaa ndzù; kẹ l'o yeru Dévidi obu ẹge o yeru onwiya. ⁴ Jonátanu eyefu uwe-nlọkpuru, o yeru nù Dévidi; nùkwa iya phù uwe-ọgu iya; ogu-mbeke ya; akfù iya; mẹ akpọ, ookeje l'uwe iya. ⁵ Iphe, bú iphe Sọlu ziru Dévidi t'o mee bẹ oomeje ọhuma; k'òphu bú l'o meru iya onye ishi ndu soja iya. Iphe ono adù ndu Ízurelù l'ẹphẹ ha mma l'obu; je akpaa lẹ ndu, ejeru Sọlu ozi.

Sọlu ejiru Dévidi ijimęnya

⁶ Ndu soja edzebe wata alala lẹ Dévidi gbutsuaru onye Filisutayinu ono; unwanyi eshi l'iphe bu mkpukpu, nokota l'alí Ízuruẹlu wufuta; chiru nkwa; chiru une; lazú egvu ẹhu-otso-ena; l'ete iya etete gude eje eze, bu Sọlu ndzuta. ⁷ Ẹphe agú egvu ono; l'ete iya etete; asuje: "Lẹ Sọlu gburu unukurunu;

Dévidi egbukwanua
unukurunu ugbo iri."

⁸ Ẹhu eghulaha Sọlu eghughu; kẹ l'iphe ono, ẹphe ekfu ono bẹ dú iya eji. Yọ rija; sù: "Dévidi bẹ eekfu l'ọ gburu unukurunu ugbo iri; yẹbedua aburu unukurunu kpú. ?Bú ngunu bẹ ọo-natafua ọdo; ta búdu alí-eze ndu Ízuruẹlu?" ⁹ Keshinu mbọku ono bẹ Sọlu jilahaaru Dévidi ijimęnya.

¹⁰ Yo rua echile iya; Nchileke ezi ẹjo maa; yọ bya eji Sọlu l'ẹhu k'ẹji-eji. Yọ wata ome ogvu ogvu l'ime ulo iya. Dévidi l'akporu iya une ẹge ọokpohawaru iya ẹya. Sọlu egude arwa l'ẹka; ¹¹ l'ari tẹ ya gude iya supyabe iya l'oshi-ẹpotọ. Yọ tọa Dévidi arwa ono ugbo labu; yo zekota iya.

¹² Sọlu l'atsú Dévidi egvu; kẹle Ojejoje gbadowaru iya; swiwaru Dévidi eswiru. ¹³ Ya ndono; Sọlu abya edufu Dévidi l'ẹke yẹbe Sọlu nọ; woru iya mee onye ishi unu ndu soja labu l'ukporo ndu soja iri. Yọ buru Dévidi eduje ẹphe l'ẹje ọgu. ¹⁴ Iphemiphe ọbule, o yeru ẹka abujeru iya upete; kẹle Ojejoje bẹ nọ swiru iya nọ. ¹⁵ Sọlu aphua ẹge iphe agaberu Dévidi; tsulaha ya egvu. ¹⁶ Obenu l'iphe bu ndu Ízuruẹlu; mẹ ndu Júda l'ẹphe ha yeru Dévidi obu; kẹ l'ọo ya bẹ eduje ẹphe l'ẹje ọgu.

Dévidi alu nwatibe Sọlu

¹⁷ Sọlu asú Dévidi: "Owaa Merabu, bu nwata mu k'ogurennya. O -buru l'i gude ike ngu l'ọ ha l'ẹjeru mu ozi; l'a-luru Ojejoje ọgu bẹ mu e-ke ngu iya." Ishi iya bu lẹ Sọlu riru: "Lẹ ya te byikpọdua Dévidi ẹka. T'ọ bururu ndu Filisutayinu e-do iya imol!"

¹⁸ Dévidi asú Sọlu: "Bú onye bẹ ya bu? ?Bú ngunu bẹ ndu ibe iya; mẹ lẹ ndu ikfu nna iya bukwanu l'alí Ízuruẹlu; kẹ tẹ ya bya aburu ọgo eze?" ¹⁹ Yo be teke ee-ke Dévidi nwatibe Sọlu ono; mbu Merabu; e gbe wowaru iya nọ kee Adurelu, bu onye Mehola.

²⁰ Mikalu, bukwapu nwatibe Sọlu eyeeru Dévidi obu. A bya ekfuaru iya Sọlu; ẹhu atsoo ya ntumatu. ²¹ Sọlu arja: "Lẹ ya e-ke iya t'ọ buru onya hata iya; k'ophu ee-shi ẹge ono tẹ ndu Filisutayinu kpaphua ya." Ya ndono; Sọlu asú Dévidi: "Owaa kwewa k'ugbo ẹbo, ọ dafutaru l'iji-buru ọgo iya." ²² Tọ dú iya bu; Sọlu ezi ndu ozi iya; sù ẹphe: "Unu kuchi Dévidi ekuchi; sù iya: 'L'ẹhu atsokwa eze ẹna l'ẹke ọono. O kwaphu ẹge ono b'ọ dukota ndu ozi yẹbe eze mma l'ẹnya. T'ọ byanu tẹ eze maa ya nta-a.' "

²³ Ẹphe anọduje l'ekfuru Dévidi iphe ono. Ọbule Dévidi asujekwanu ẹphe: "Unu tubesu l'ọ dú ntse ọburu ọgo eze ẹge ono? Nwogbe bẹ ya bu; to nwe onye maru iya nọ k'ẹge ono."

²⁴ Ndu ozi Sọlu ekfutsuleru iya phu iphe, Dévidi kfuru; ²⁵ Sọlu asú: "Unu sù Dévidi: 'Lẹ Eze te elekwa ẹnya t'ọ kwaaru iya aswa ọdo l'ishi nwanyi ono; a gufu utsú akpapyi ukporo ndu Filisutayinu umadzu ise; tẹ ya shi ẹge ono melata ndu ohogu iya ono.' " Idzu Sọlu aburu ẹge ee-shi tẹ Dévidi dalahu ndu Filisutayinu l'ẹka. ²⁶ Ndu ozi eze abya ekfuaru Dévidi iphe ono, eze kfuru ono; yọ bya anabata iya tẹ ya buru ọgo eze. Ya ndono

oge teke e kfuburu ta agvùkwa; ²⁷ Dévidi egbeshi yele ndu etsoje iya nù je egbua ndu Filisutayinu ùkporo madzù iri; chíta útsù akpapyí ẹ̀phe; bya agù-dzua ya agù-dzu chẹe eze; k'òphu ọ̀o-bùkwánuru ọ̀go eze. Sọ̀lu abya eduta nwatibe iya ono; mbù Mikalu kee ya.

²⁸ Sọ̀lu abya amaru lẹ̀ Ojejoje nọ̀ swiru Dévidi; bya eyeru lẹ̀ nwatibe iya; mbù Mikalu yeru iya obu nshinu; ²⁹ bya akaba ya rù ọ̀tsu egvu. Dévidi abùwaru iya rù ọ̀hogu jeyewaru.

³⁰ Ndu soja ndu Filisutayinu anọ̀duje ejekfu ndu Ízurèlu ọ̀gu njepyaabe. Yoo bújẹ̀ iphe bụ̀ teke ẹ̀phe byaru; ndu kẹ̀ Dévidi aka ẹ̀phe ọ̀nu nshì; a ma lẹ̀ ndu ishi ndu soja Sọ̀lu ndu ọ̀phu l'ẹ̀phe ha. E shi ẹ̀ge ono; ẹ̀pha Dévidi edelaha edede.

19

Sọ̀lu eme tẹ̀ ya gbua Dévidi

¹ Sọ̀lu abya ezi nwatibe iya; mbù Jonátanu mẹ̀ ndu ozi iya l'ẹ̀phe ha t'ẹ̀phe gbua Dévidi. Obenu lẹ̀ Jonátanu yeru Dévidi obu nshinu. ² Jonátanu eje edooru iya Dévidi; sù iya: "Lẹ̀ nna iya; mbù Sọ̀lu achọ̀kwa ọ̀zo, oo-shi gbua ya. Wo iya t'ọ̀ kwabẹ̀kwaru onwiya ẹ̀nya l'útsu echile. T'ọ̀ chọ̀kwaa ẹ̀ke, nọ̀-chiru anọ̀-chi je edomia onwiya. ³ Ya e-tsoru nna iya je anọ̀du l'ẹ̀gu ẹ̀ke ì nọ̀. Ya e-kfuru iya okfu ẹ̀hu ngu. Iphe, ya nùtaru iya l'ọ̀nu bẹ̀ mu a-bya emee t'ì maru."

⁴ Jonátanu abya ekfuaru nna iya; mbù Sọ̀lu kẹ̀ Dévidi lẹ̀ k'ọ̀ma; sù iya: "Nggùbe eze; be emekwa nwozi nggu Dévidi ẹ̀jo iphe. Ẹ̀ tọ̀ òkwa ẹ̀ke o mewaru ngu eji. Iphe, o meshiru b'ì ritakwaru uru nshinu. ⁵ O gude ishi ndzù iya t̀ta ntù teke ono, o jeru je egbua onye Filisutayinu ono. Ojejoje adzọ̀ ndu Ízurèlu l'ẹ̀phe ha l'ẹ̀ke ha nshinu. Ì phùkwaru iya-a; tee ẹ̀swa iya. ?Bù ngunu kparu iphe ii-me onye ẹ̀-to nwedù iphe, o meru iphe; mbù t'ì woru Dévidi gbua l'ẹ̀ b'ọ̀ dù iphe ìi-guru nù iya?"

⁶ Sọ̀lu anọ̀ iphe, Jonátanu kfuru; bya eribua ya; sù: "Kamẹ̀nu; l'ẹ̀ to nwedù iphe eme Dévidi." ⁷ Tọ̀ dù iya bụ̀; Jonátanu abya ekua Dévidi; t̀ko iphe ono dokotaru iya. Yo metsua duta Dévidi dujeru Sọ̀lu; ẹ̀phe at̀ko nọ̀du l'ẹ̀ge ẹ̀phe shi nọ̀duhawa.

⁸ Ọ̀gu abya adakwaa ọ̀do. Dévidi agbalihukwa je etso ndu Filisutayinu ọ̀gu; tsua ẹ̀phe ọ̀tsu ẹ̀kfu; ẹ̀phe agbaa nanù nanù.

⁹ Yo be ujiku lanù; Ojejoje ezi ẹ̀jo maa; yọ̀ bya Sọ̀lu l'ẹ̀hu teke ọ̀ nọ̀ l'ime ọ̀lo iya; paru arwa l'ẹ̀ka. Dévidi egudekwa nù une iya l'ẹ̀ka akpọ̀. ¹⁰ Sọ̀lu achọ̀ tẹ̀ ya gude arwa ono supyaabe Dévidi l'oshi-ẹ̀poto. Dévidi ezeze ya; arwa ono. Yo je anguru l'oshi-ẹ̀poto. Dévidi epyofu l'enyashi ono; gbalaa.

¹¹ Sọ̀lu abya ezi ndu ozi iya t'ẹ̀phe je l'ọ̀lo Dévidi je eche iya nche; k'òphu ẹ̀phe e-gbu iya l'útsu. Mikalu, bụ̀ nyee Dévidi ekfuaru iya; sù: "L'ọ̀ -bùru l'ì t'ì gbadù ọ̀so ishi ndzù ngu l'enyashi-a bẹ̀ ee-gbukwa ngu echile." ¹² Tọ̀ dù iya bụ̀; Mikalu eshi lẹ̀ windo kuzita iya; yọ̀ gbafulu gbalaa. ¹³ Mikalu ewota ntẹ̀kpe nyobe l'oshi-azẹ̀; ch̀ru ẹ̀kwà phukpua ya; bya eworu pyilo, e meru l'ẹ̀ji egbu dobe iya l'ọ̀zo ishi. ¹⁴ Yo be teke Sọ̀lu ziru t'ẹ̀ je egude Dévidi; Mikalu asù ẹ̀phe: "L'ẹ̀hu ta òkwa iya mma." ¹⁵ Sọ̀lu eziphu ndu ono azù ọ̀do t'ẹ̀phe je aphù Dévidi; sù ẹ̀phe: "Unu pata iya l'oshi-azẹ̀ ọ̀bu bya; k'òphu ya e-gbuwa iya rù." ¹⁶ Ndu ono abya abata; yọ̀ bùru ntẹ̀kpe bẹ̀ zẹ̀ l'oshi-azẹ̀ ono; mẹ̀ pyilo, e meru l'ẹ̀ji egbu, nọ̀ iya l'ọ̀zo ishi. ¹⁷ Sọ̀lu

asù Mikalu: “?Nanù ege ọ dọ b’i dzurù iya egbe ẹjo-ire ọwaa; dufu onye ọhogu iya t’ọ gbalaa?”

Mikalù asù Sọlù: “L’ọ sukwaru lẹ ya e-gbu yẹbe Mikalu; m’ọ -bùrù lẹ ya ta hadu iya tẹ ya gbalaa!”

¹⁸ Dévidi anahùlẹphù gbalaa onọ; jekfushia Sámèlù lẹ Ráma je achìko iphe, Sọlù mekotaru iya dooru iya. Tọ dọ iya bụ; yẹlẹ Sámèlù ayìrù jeshia Neyotu je anọdu. ¹⁹ Ozi abya erua Sọlù nchì lẹ Dévidi bẹ nọ lẹ Neyotu Ráma. ²⁰ Yo zia t’e je egude Dévidi. Ẹphe erua bya aphua ọgbo ndu nkfuchiru Nchileke l’ẹke ẹphe ekfuchiru Nchileke. Yọ buru Sámèlù bẹ vudo l’ẹke onọ; nọdu l’ọ bụ onye ishi ẹphe. Ume Nchileke abya ndu onọ, Sọlù zirù ozi onọ l’ẹhu; ẹphe ekfuchilahaaru Nchileke. ²¹ A bya ekfuru iya Sọlù; yo zia ndu ọdo; ẹphe erua bya ekfuchikwaaruphu Nchileke. Sọlù abya ezia ndu k’ẹto; ẹphe ekfuchikwaaruphu Nchileke. ²² Tọ dọ iya bụ; yọ bya atugbua jeshia Ráma l’onwiya; bya erua l’eze wẹlù onọ, nọ lẹ Seku onọ; bya aji; sù: “?Bù awe bẹ Sámèlù yẹlẹ Dévidi nọ?” Ẹphe asù iya: “L’ẹphe nọkwa lẹ Neyotu lẹ Ráma.” ²³ Sọlù atugbua jeshia Neyotu, nọ lẹ Ráma onọ; Ume Nchileke abyakwa iya phù l’ẹhu. Yo tsoru ọzo ekfuchiru Nchileke jeye; yo rua Neyotu, nọ lẹ Ráma. ²⁴ Yọ lashja uwe iya; kfuchikwaaruphu Nchileke l’ifu Sámèlù. Yọ gbarù ọtu; daburu l’ẹke onọ: eswe l’enyashi. Ọọ ya kpataru iphe, ndiphe anọduje ekfu; sù: “Sọlù; ?o tsofua lẹ ndu nkfuchiru Nchileke tọ?”

20

Jonátanu eyeru Dévidi ẹka

¹ Dévidi abya eshi lẹ Neyotu Ráma gbalaa jekfushia Jonátanu je asù iya: “?Bù ngunu bẹ ya meru? ?Bù ngunu bụ iphe, dọ ẹji, ya meru? ?Nanù ẹge ya shi meswee nna ngu meru iphe o gude l’achọ ishi iya?”

² Jonátanu asù iya: “Tuswekwa! Ishi ngu ta alakwa iya. Iphe, ji-ma bụ l’ẹ to nwedu iphe nna iya e-me t’ẹ b’o vuoduru ọzo kforu iya ẹya: m’ọ bụ iphe ha nshinu; m’ọ bụ ọphu ha nwanshì. ?Bunua ngunu meru iphe oo-domiru iya ọwaa edomi? Ẹ tọ bukwa oswi-okfu!”

³ Dévidi abya eribua ya; sù iya: “Lẹ nna ngu; b’o doru ẹnya ọhuma lẹ nggu l’iya dọ lẹ mma. Yo kpebuwa: ‘Lẹ ya te ekfuduru Jonátanu iphe ọwaa; ọ -dudu; bẹ oo-ghu iya eghughu.’ Kamenu; ọ kwa avùhu avùhu; lẹ ndu iya egekwa egege.”

⁴ Jonátanu asù Dévidi: “Iphe, i sukporu tẹ ya meeru nggu bẹ ya e-me.”

⁵ Dévidi asù iya: “Echile kwa Aji Onwa Ophungu, gbarù tẹ yele eze nọdu yekoo ẹka lẹ nri. Ọlobu; hanua ya tẹ ya je edomia onwiya l’ẹgu jeye l’urenyashi nwarechì. ⁶ Teke nna ngu jiru aji iya; nggu asù iya lẹ ya rokwaru ngu t’i haa ya tẹ ya jee l’ufu lẹ Bètulehemu; kẹ l’o nweru eja, ndu ufu egwoje afa-l’afa teke onọ. ⁷ Ọ -bùrù l’ọ sùrù l’ọ dua mma; nggu amaru lẹ nwozi ngu a-wa-a. Ọ -bukwanuru l’ẹhu ghuru iya eghughu; nggu amaru l’ọ chìrù mu ejo idzu. ⁸ A -bya lẹ nggubedua: Mejekwaru yẹbe nwozi ngu iphe-oma; kẹlẹ nggu l’iya nọdukwa l’ifu Ojejoje gbaa ndzù. Ọ -nweru iphe, dọ ẹji, ya meru; gbukwaa ya l’onwongu; be edukwa iya rù gude je ọnu nna nggu.”

⁹ Jonátanu asù: “Tuswekwa! Ndege o nweru ejo idzu, ya maru, nna iya achìrù ngu; ?ya tege ekfuduru ngu iya tọo.”

¹⁰ Dévidi ajiya; sù: “?Nanù ẹge ya e-me maru; m’ọ -bùrù lẹ nna ngu yeru ngu ọnu ẹhuka ẹhuka?”

11 Jonátanu asù: “T’ò bya t’èphe je l’ègu ono.” Èphe abya ayìru jeshia l’ègu ono. 12 Jonátanu abya asù Dévidi: “Tẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelụ bukwaru iya onye ekebe; lẹ ya a-jitakwa nna iya iphe ono l’egbe nta-a echile; m’ò bụ nwarechi. Ọ -buru l’òochiru ngu idzu ọma; bẹ ya e-mee t’i maru. 13 Ọ -bukwanuru lẹ nna iya bẹ achọ t’o merua nggu ẹhu; tẹ Ojejoje mekwaa yẹbe Jonátanu ọphu ka n’jọ m’ò -buru lẹ ya te emedu t’i maru; mbụ dufu ngu t’i gbalaa l’ẹhu-agu. Tẹ Ojejoje swikwaru ngu ẹge o shi swiru nna iya. 14 Ọ -buru lẹ ya nọ ndzụ; byiko; koshijekwa l’i yeru iya obu; mbụ egbe n-yemobu kẹ Ojejoje; k’ọphu ya ta anwuhudu. 15 Be ewofukwa ọ-du-lẹ-maa mma ayi ono l’ẹke ndibe mu nọ. Teke Ojejoje wofutsuaru ndu ọhogu nggube Dévidi l’èphe ha 16 tẹ ẹpha Jonátanu ba alufukwa l’onu-ọlo Dévidi. Tẹ Ojejoje jikwaa ndu ọhogu Dévidi aji iya.”

17 Jonátanu bẹ yeru Dévidi obu ẹge o yeru onwiya; yo mee Dévidi to ribudaru iya nte ọdo le yẹbedua, bụ Dévidi e-yekwaru iya phụ obu ẹge ono. 18 Jonátanu abya asù Dévidi: “Lẹ echile kwa Aji Ọnwa Ọphungu. Aa-makwaa l’ẹ t’i byadụ; kẹ l’oshi ngu a-daburu ophorokpo. 19 Teke o beru nwarechi l’uzo urenyashi; nggu eje anọdu l’ekaphu, i domijeru onwongu teke iphe-a wataru adada phụ; kwabẹru iya l’iku mkpuma Ezeļu. 20 Ya a-gba onu akfụ ẹto l’uzo ẹke ono; mbụ gbaa ya l’o nweru iphe, ya gọberu iya. 21 Teke ono; bẹ ya e-zi nwata okoro; sù iya t’ò tũgbua je achọ akfụ ono. Ọ -tũgbulephu; ya asù iya t’o shia ẹke iya ọphu i nọ chọọ ya. Teke ono; nggu eshi ẹke ono lufuta. Kamenu; ẹ to nwedu iphe, e-me ngu nù. 22 Teke bukwanu lẹ ya sùru nwata okoro ono t’ò tũgbua; l’akfụ ono nọkwadu iya-a l’uzo ifu; iphe ọ bụ bụ t’i tũgbua; lẹ Ojejoje sùwaru ngu t’i tũgbua. 23 A -bya abya l’iphe ọphu ayi shi kfua; nyatakwa lẹ Ojejoje bụ onye ekebe nggu l’iya gbururu jeye.”

24 Ya ndono; Dévidi eworu onwiya domia l’ègu. Aji Ọnwa Ọphungu ono abya erua; eze abya anọdu tẹ ya ria nri. 25 Eze anọdu l’ẹke ọonoduje lẹ mgboro upho-mkpuma. Jonátanu anọdu; ghaaru iya ifu. Ábuna anọnyabe Sọlu lẹ mgberemẹku. Obenu l’oshi kẹ Dévidi te nwedu onye nọ iya nù. 26 Ọphu Sọlu te nwedu iphe, o kfuru mbọku ono; kẹ l’ọ rịkwannuru: “L’o nweruphu ẹge ọ mụru Dévidi tọ dudu nsọ.* O doru ẹnya l’ẹ tọ dudu nsọ.” 27 Yo be mbọku ọphu tsotaru iya nù, bụ iya bụ mbọku k’ẹbo l’ọnwa ọphungu ono; to nwe onye nọ l’ẹke Dévidi anọje. Sọlu asù nwatibe iya; mbụ Jonátanu: “?Bụ ngunu meru iphe, nwatibe Jesi ta byadụ ori nri unyaphua; t’ò bya ntanù?”

28 Jonátanu asù iya: “Lẹ Dévidi rọshikwaru iya ike tẹ ya haa ya t’o je Bétulehema. 29 Ọ suru t’a haa ya tẹ ya je; lẹ ndibe ẹphe nweru eja, ẹphe egwo l’ibiyi nk’ẹphe. Unwunne iya phẹ asukwanu tẹ ya bya. Yọ sù l’ọ -buru lẹ ya nọ mu l’obu; tẹ ya jenu tẹ yẹle unwunne iya phẹ phụ. Ọ bụ iya meru iphe ẹ tọ byadụ ori nri-eze.”

30 Ẹhu eghulahaa Sọlu eghughu l’ẹke Jonátanu nọ. Yọ sù iya: “Nggube nwa, ẹjọ nwanyi-a; mbụ nggube nwa, nwanyi-a, bụ ‘anuma anuma-a! ?Ọ dū ngu lẹ ya ta madu l’i tūru ike yeru nwatibe Jesi; l’eme iphe-iphere ekpū nggu lẹ nne, mūru ngu nū tọo? 31 Ọ kwa ẹge nwatibe Jesi nọ-beberu ndzụ lẹ mgboko-a bụ ẹge ẹhu ngu; mẹ alì-eze ngu ta abyadụ bya ekeru ekeru. Zikwaa t’ẹ je ekuaru iya ẹya nta-a; kẹ l’ọ nwuhufutaje!”

* 20:26 20:26 Iphe, bụ iphe nweru ike mee madzụ t’ẹ b’ọ dū nsọ b’ẹ deshiru lẹ Liv 7:20, 21; 15:2, 31; 22:4-8; mẹ Dit 23:10, 11.

³² Jonátanu aji nna iya: “?Bù ngunu bù ishi iphe, ee-gude gbua Dévidi? ?Bù ngunu b’o meru?”

³³ Sòlù eworu arwa t̄a t̄e ya nmagbua Jonátanu. Yo doo Jonátanu ɛnya l̄e nna iya kpebuwaru t̄e ya gbua Dévidi. ³⁴ Jonátanu egude oke iwe shi l̄’eke ono, ɛphe n̄o l̄’eri nri ono kwolihu lufu. Iphe-iphere ono, nna iya eme ekpu Dévidi ono erua ya l̄’ehu; k’òphu bù l̄’è to rihedu nri l̄e mbòku k’èbo l’ònwà ɔphungu ono. ³⁵ Yo be l’ùtsu iya; Jonátanu egbeshi jekfushia Dévidi l’ègu l’ège ɛphe ch̄iru. Yo duta nwata okoro nsh̄iji; yele iya ayiru. ³⁶ Yò sù nwata ono t’ò gbagbua je ach̄o akf̄u-wa, ya abya agbagba-wa. Nwata ono agbach̄ia; yò gbaa akf̄u ono l’ùzo ifu nwata ono. ³⁷ Nwata erudelephu eke akf̄u ono daru; Jonátanu ekua ya; sù iya: “L’akf̄u ono daru iya l’ùzo ifu!” ³⁸ Yò rash̄iaru nwata ono; sù iya: “Ngwa-a! Gude ɔso!” Be evudokwa evudo. Nwata ono at̄ututa akf̄u ono; byakfutashia nnajiufu iya. ³⁹ Ọbule nwata ono ta madu iphe, ak̄o n̄u; gbahalephu Jonátanu yele Dévidi. ⁴⁰ Ya ndono; Jonátanu ach̄iru ngwa-ògu iya ch̄ee nwata ono; sù iya: “T’ò lawaru. Yò ch̄ita akf̄u ono ch̄ilaa.”

⁴¹ Nwata ono atugbutsulephu; Dévidi eshi l’iku mkpuma ono l’ùzo ọhuda bya adaa; buaru Jonátanu ifu l’al̄i ugbo ɛto. ɛphe abya etsutsua onwɛphe ọnu; watak̄ota ɛkwa; ọbule Dévidi ka iya arara. ⁴² Jonátanu asu Dévidi: “Laa l’ehu-agu; k̄e l’ayi gudewa ɛpha Ojejoje ribua l̄e nggu iya a-buru ọnyà: ‘L̄e Ojejoje b̄e bù onye ekebe nggu l’iya; mb̄u jeye l̄e ndu o-shi-l’eri ngu rua l̄e ndu o-shi-l’eri nk’iya gbururu jeye.’ ” Ya ndono; Dévidi atugbutsua; Jonátanu ala phushia azu l’ufu.

21

¹ Dévidi atugbua jekfushia Ahimeleku, bù onye achijeru Nchileke eja l̄e Nobu. Ehu anmahu Ahimeleku anmanma l’ò phuru Dévidi. Yò j̄i Dévidi: “Iphe, meru iphe ọ bù yèbedua byaru nwenkin̄i iya; to nwe onye yè ɛya yi?”

² Dévidi asu Ahimeleku, bù onye achijeru Nchileke eja: “L’o nweru iphe, eze ziru iya, ọ s̄uru iya t’è b’ò dukwa onye ya e-me t’ò maru iphe ọphu, o ziru iya ọbu; mb̄u iphe ono, o ziru mu; l̄oo mu eke l̄e nch̄i ono. Ndu ozi iya b’o nweru eke ya s̄uru t̄e yè l’ɛphe dzuda. ³ ?O nweru ɛge ọ ha ngu l’èka nta-a? N̄unu iya ishi buredi ise; m’ò bù iphe ọdo, n̄o ngu n̄u.”

⁴ Onye ono, achijeru Nchileke ono asu Dévidi: “L̄e buredi mmanu ta n̄okwa; gbahalephu buredi ndu ọphu e doberu Nchileke iche; m’ò buru-a l’unwokoro ono b̄e ɛphe l’unwanyi ta z̄edu.”

⁵ Dévidi asu onye ono, achijeru Nchileke eja ono ọnu: “Ezi-okfu ezi-okfu bù l’ayi l’unwanyi te megbakwa keshinu, ayi gbeshiru ije. Mb̄u l’unwoke ono edobejekwa onwɛphe ns̄o teke ɛphe eje iphe mmanu ọdo; k’òphu ọ buru k̄e ntan̄u!”

⁶ Ya ndono; onye ono, achijeru Nchileke eja ono eworu buredi ono, e doberu Nchileke iche ono n̄u iya; eshinu ɛ t̄o dudu buredi ọdo, n̄onu; gbahaa buredi, e doberu ns̄o l’ifu Ojejoje, bù ọphu e wofuru; wota ọphu evo ọku dobe iche mbòku, e wofuru akah̄u iya.

⁷ O nweru onye e jeru Sòlù ozi n̄o l’èke ono mbòku ono. Yò buru esede b’e sederu iya l’ifu Ojejoje. ɛpha iya bù Dow̄egu. Ọ bù onye Ẹd̄omu; buru onye ishi ndu echeru Sòlù aturu.

⁸ Dévidi aji Ahimeleku; sù iya: “?T’i nwedu arwa; m’ò bù ogu-mbeke l’èke-a? K̄ele ya te gudekwa ogu-mbeke; to nwe ngwa-ògu ọdo, ya gude; k̄e l’ozi ono, eze ziru iya ono b̄e dù ọku-ọku.”

⁹ Onye onọ, achijeru Nchileke eja onọ asụ iya: “L’ọ kwa ogu-mbeke Goliyatu kẹ Filisutayinụ onọ, i gburu lẹ nsụda Èla bẹ nọ l’ẹke-a. A phụ-chiru iya l’ẹkwà dobe l’azụ uwe-ukuvu, onye achijeru Nchileke eja eyeje. O -buru l’ìchoo; nggu ewota iya; eshinu ẹ tọ nwedu ogu-mbeke ọdo, nọ l’ẹke-a; gbahaa onanu.”

Dévidi asụ iya: “L’ẹ to nwedu ọdo, ka onanu mma; t’ọ nụ iya ẹya rụ.”

¹⁰ Ọ bụ mbọku onọ bẹ Dévidi gbafuru lakfushia Akishi, bụ eze ndu Gatụ l’ẹke ọ gbalaru Sọlu. ¹¹ Ndu ozi Akishi asụ Akishi: “?Tọ bụdunua Dévidi ọwaa bụ eze ndu alị onọ tọ? ?Tọ bụdunua yẹbedua bẹ ẹphe agụ-kuje l’egvu: ‘Lẹ Sọlu gburu unukurunu ndu soja; Dévidi egbukwanua unukurunu ugbo iri.’ ” ¹² Okfu onọ erua Dévidi l’ẹhu; yọ wata ọtsu Akishi, bụ eze ndu Gatụ egvu nshinu. ¹³ Yo lebezi ẹnya; wata ome l’ọ bụ onye ọgvu eme l’ifu ẹphe l’ẹke onọ. Yo gude ẹka l’akakashị ibo obu edukfu mkpukpu onọ; l’alashị onu-mini ekpu onwiya l’ẹji-agba. ¹⁴ Akishi asụ ndu ozi iya: “Unu lenu; l’ogvu emekwa nwoke-wa! ?Bụ ngunu kparu iphe unu dutaru iya ẹya? ¹⁵ Ụko ndu ọgvu; ?ọ dụ iya, kparu iphe unu dutaru iya ẹya t’ọ bya eme ẹge-a l’ifu iya. ?Ọ batafujeru iya l’ulo tọ.”

22

Sọlu egbushi ndu achijeru Nchileke eja

¹ Ya ndono; Dévidi eshi lẹ Gatụ gbaru lashia l’ogba, nọ lẹ Adulámu. Unwunne iya mę ndibe ẹphe l’ẹphe ha anụ l’iya phụ; wufu jekfushia ya l’ẹke onọ. ² Ndu bụ ndu iphe atsu l’ẹhu; ndu ji ugwo; mę ndu iphe, eemegbaa l’alị onọ atuko wụ-kfu iya. Yọ bya aburu onye ishi ẹphe. Unwoke, wụ-tsoru iya nụ; bẹ dụ unu madzụ.

³ Yọ buru l’ẹke onọ bẹ Dévidi shi jeshia Mízupa l’alị Móabu. Yo rua je asụ eze ndu Móabu: “?M’oo-kwe tẹ nne lẹ nna iya lakfuta iya tẹ yẹ l’ẹphe nọdu jeye teke ya a-maru iphe, Nchileke e-meru iya?” ⁴ Ya ndono; yo duru ẹphe haaru eze ndu Móabu; ẹphe ebua lẹ nk’iya l’oge onọ, Dévidi shi agba l’ezeru ishi iya onọ.

⁵ Onye nkfuchiru Nchileke, bụ Gádu abya asụ Dévidi: “T’ẹ b’o nọhe l’ulo, a kpushiru ike. T’ọ tughua lashia alị ndu Júda.” Tọ dụ iya bụ; Dévidi eshi l’ẹke onọ lufu lashia l’oswa Hẹretu.

⁶ Sọlu abya anụ l’a phụwaru Dévidi mę ndu etso iya nụ. Teke onọ bẹ Sọlu nọ lẹ mkpuli oshi tamarisuku l’eli ugwu, nọ lẹ Gíbiya. Sọlu egude arwa l’ẹka; ndu ozi iya l’ẹphe ha atuko vudo; gbaa ya mgburumgburu.

⁷ Sọlu asụ ẹphe: “Unu gebeduduphu; unubẹ ndu Bénéjaminu! Nwatibe Jesi; ?oo-nukota unu alị; nụ unu mgbo vayinụ tọ. ?Oo-mekota unu ndu ishi, l’achị unu ndu soja labụ l’ụkporo iri iri; mę ndu ishi, achị ụkporo ndu soja ugbo ise ise tọ. ⁸ ?Bụ iya meru iphe unu l’unu ha chiru mu ẹjo idzụ; to nwe onye, meru tẹ mu maru teke nwatibe mu; mę nwatibe Jesi gbaru ndzụ. To nwe l’unu ha onye ọphu kparu mu ishi; m’ọ bụ kfuaru mu lẹ nwatibe mu; bẹ yewaru nwozi mu, bụ Dévidi dūbedube t’ọ je edomia onwiya kwaberu mu; mbụ ẹge ọ kwagebenuru mu-a ntanụ-a.”

⁹ Tọ dụ iya bụ; Dowęku kẹ Édọmu yele ndu ozi Sọlu tukuru vudo l’ẹke onọ asụ: “Lẹ ya phụwaru nwatibe Jesi; l’ọ byakwaru kẹ Ahimeleku Ahitubu lẹ Nobu. ¹⁰ Ahimeleku eje akpataru iya ishi l’ẹka Ojejoje. O nwekwaruphu nri, o gworu nụ iya; bya eworu ogu-mbeke Goliyatu kẹ Filisutayinụ phụ nukwa iya phụ.”

¹¹ Ya ndono; eze abya ezia t'e je ekuaru iya Ahimeleku Ahitubu, bu onye achijeru Nchileke eja; me ndibe nna iya l'ephe ha, bu ndu, achijeru Nchileke eja le Nobu. Ephe atuko wu-kfutashia eze. ¹² Solu asu iya: "Gebe nchi nta-a nggube nwatibe Ahitubu!"

Ahimeleku asu iya: "Owaa ya ndo-o; onye nwe mu nu."

¹³ Solu asu iya: "?Bu ngunu meru iphe unu le nwatibe Jesi gbaru iya ejo idzu; nggu anu iya buredi; nu iya ogu-mbeke; bya akpataru iya ishi l'eka Nchileke; k'ophu o bya ekwefuru iya ikè; je akwageberu iya ege-a, o kwageberu iya ntanu-a?"

¹⁴ Ahimeleku asu eze: "?Nanukpoo onye odo, e gude ire iya eka le ndu ozi ngu l'ephe ha ege e gude ogo ngu; mbu Dévidi, bu iya bu onye ishi le ndu eche ngu nche; bya aburu onye a kakota okwabe ugvu l'ufu ngu gbaa mgburumgburu? ¹⁵ ?Bu mboku ono be ya beberu je okpata Nchileke ishi l'okfu ehu iya? Wawakwa! Te nggube eze ba atukobekwa nwozi ngu okfu; m'oo onye lanu le ndibe nna iya; kele nwozi ngu ta makwa iphe, ada nu; a gufulephu ege mu kfuheru-wa."

¹⁶ Eze asu: "I buakwa maa; Ahimeleku; mbu nggubedua l'ishi onwongu; me ndibe nna ngu l'ephe ha." ¹⁷ Eze asu ndu l'eche iya nche, nonyabe iya nu: "Unu gbushia ndu-a, achijeru Nchileke eja-a; ke l'ephe turu ike yeru Dévidi. Ephe machacharu teke Dévidi agbala; ephe ta bya bya ekfuru iya eya." Obenu le ndu ozi eze te nwedu onye ophu o heru uhere te ya halia eka gbua ndu achijeru Nchileke eja. ¹⁸ Eze abya asu Dowegu ke Edomu t'o gbushia ndu ono, achijeru Nchileke eja ono. Dowegu aghakobe gbushilaha epe. Iphe o gburu mboku ono bu ukporo madzu eno l'umadzu ise, bu ndu yeru uwe-ukuvu. ¹⁹ Yo gudekwaphu ogu-mbeke bahu Nobu, bu mkpuku ndu achijeru Nchileke eja je egbushikota unwoke, bu iya nu; me unwanyi; me unwegirima; je akpa le ndu ophu angukwadu era; mekpoo eswi; nkakfu-igara; me aturu.

²⁰ Obenu le Abiyata, tso le ndu k'unwoke l'unwegirima Ahimeleku Ahitubu be nahuru nu gbakfushia Dévidi. ²¹ Yo kfuaru Dévidi le Solu gbugeekwaru ndu achijeru Nchileke eja. ²² Dévidi abya asu Abiyata: "Le ya malekwaru-a mboku ono le Dowegu ke Edomu e-kfuru iya Solu; keshinu o no l'eke ono mboku ono. O kwa yebe Dévidi b'o shi l'eka; mbu egbushi ono, e gbushiru ndibe nna ngu ono. ²³ Nodu l'eke-a; ba atsushi egvu. L'onye achu ishi ngu kwa ishi ke yebe Dévidi be onye obu achu. I -nodu l'eke ya no; be to nwedu iphe, e-me ngu nu."

23

Dévidi adzo ndu Keyila

¹ A bya ekfuaru Dévidi: "T'o lekwa-a; le ndu Filisutayinu be etsookwa ndu Keyila ogu; l'akwa iphe ephe okwata l'eke ephe eetsuje bali." ² Dévidi abya aji Ojeoje; su iya: "?Bu te ya je etso ndu Filisutayinu ono ogu to?"

Ojeoje asu iya: "T'o je etso ndu Filisutayinu ono ogu; dzofuta ndu Keyila."

³ Ndu ke Dévidi asu iya: "T'o lewaru; l'ephe atsushi egvu l'ali ndu Juda l'eke-a. ?Nanu ege oo-du me ephe -je etso ndu Filisutayinu ogu le Keyila!"

⁴ Dévidi abyakwa bya akpata Ojeoje ishi odo. Ojeoje asu iya: "T'o gbeshi jeshia Keyila; kele ya e-woru-a ndu Filisutayinu ye iya l'eka." ⁵ Ya ndono; Dévidi yele ndu etsoje iya nu atugbua jeshia Keyila je etso ndu Filisutayinu ogu; kpukoo elu ephe. Dévidi phe atsua ndu Filisutayinu otsu-ekfu bya

adzofuta ndu Keyila. ⁶ Teke ono, Abiyáta Ahimeleku gbalaru gbakfushia Dévidi lẹ Keyila ono b'ò chikwa uwe-ukuvu.

⁷ E je doooru Sòlu lẹ Dévidi bẹ nòkwa lẹ Keyila. Sòlu asù: "Lẹ Nchileke mewaru tẹ Dévidi dalahùwaru iya l'ẹka; keshinu o je abahù lẹ mkpukpu, e gude upho-mkpoma kpu-pheta mgburumburu; ye iya mkpurukpu-igwè, eegudeje atuchi iya atuchi." ⁸ Sòlu abya ekukobe ndu soja iya k'ògu; t'ẹphe je Keyila je ekepheta Dévidi yele ndu nk'ia.

⁹ Dévidi abya amaru lẹ Sòlu agbawaru iya ẹjo idzu; sù Abiyáta, bụ onye achijeru Nchileke ẹja: "T'ò chítaru iya nù uwe-ukuvu ono." ¹⁰ Dévidi abya asù: "Nggube Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelù; yẹbe nwozi ngu b'ò ngùwaru anguru lẹ nchì lẹ Sòlu bẹ eme t'ò bya Keyila bya egude okfu ẹhu mu mebyishia mkpukpu-wa. ¹¹ Ndu Keyila; ?ẹphe a-kpùta mu nù iya tọ? Nggube Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelù; kfuru yẹbe nwozi ngu tẹ ya maru: Sòlu; ?l'ò-bya ẹke-a ẹge ono, ya nùru ono tọ?"

Ojejoje asù iya: "L'ò-byakwa."

¹² Dévidi abya ajikwaa ya ọdo: "Ndu Keyila; ?ẹphe a-kpùta yele ndu-a, etsoje iya nù-a nù Sòlu tọ?"

Ojejoje asù: "Iye; l'ẹphe a-kpukwaru unu nù iya."

¹³ Ya ndono; Dévidi yele ndu etso iya nù, ruru unu madzù l'ùkporo madzù iri* egbeshi lufushia lẹ Keyila; tsoru aghaphe. A bya doooru Sòlu lẹ Dévidi gbafuakwaru lẹ Keyila; yọ haa; ọphu o jehedu ẹke ono.

Dévidi nọ l'echi-ẹgu

¹⁴ Dévidi anọ-kirishia l'ime ọgba l'echi-ẹgu; mbù nọduwaru l'alì ugvu l'echi-ẹgu Zifu. Sòlu l'etsojeru l'achọ-phe iya mbọku-mbọku; obenu lẹ Nchileke te kwedu tẹ Dévidi daba iya l'ẹka.

¹⁵ Yọ bọru lẹ Dévidi nọ l'alì Horeshi l'echi-ẹgu Zifu b'ò nùru lẹ Sòlu abya t'ò gbua ya. ¹⁶ Jonátanu Sòlu egbeshi jekfushia Dévidi lẹ Horeshi. Yọ bya eyetaru iya ẹka; mee tẹ ọkpoma shihu iya ike lẹ Nchileke. ¹⁷ Yọ sù Dévidi: "Ba atsushi egvu; kẹ l'ẹka nna iya; mbù Sòlu te erukwa iya l'ẹhu. Ọ bụ nggu a-bọru eze ndu Ízurelù; yẹbedua e-kwe ngu ẹbo. Onanu dokpooru nna iya; mbù Sòlu ẹnya ọhuma." ¹⁸ Ẹphe ẹbo achiko gbaa ndzù l'ifu Ojejoje. E metsua; Dévidi anọ-kirishiwaru l'alì Horeshi ono; Jonátanu alashia ufu iya.

¹⁹ Ya ndono; ndu Zifu awu-kfushia Sòlu lẹ Gíbiya je asù iya: "Lẹ Dévidi domikwaru onwiya l'alì ẹphe. Ọ nọ l'ọgba, nọ l'alì Horeshi; l'ugvu Hakila l'uzo ọhuda alì, daburu swanmangu. ²⁰ Nta-a kwa t'ì bya teke dukpole ngu phù mma nggube eze. Ọ bụ ayibedua b'ò dọwaruru t'ayi kpùta iya ye nggube eze l'ẹka."

²¹ Sòlu asù ẹphe: "Tẹ Ojejoje gọkwaru ọnu-ọma nù unu kẹ l'unu yeru mu obu. ²² Unu je akwakobefua; unu achofuta ẹke Dévidi anọduje; makwaruphu onye phuru iya nù l'ẹke ono; kẹle ya nùru l'ò dúnukaru ẹregede. ²³ Ọo ya bụ t'unu je elezita ẹnya; geta iphe, bụ ẹke oodomije onwiya; unu alaphuta azù bya eyeru iya okfu l'ẹda. Unu -byakwanù; mu l'unu ayiwaruru: ọ -bọru l'ò nọ l'alì ono bẹ mu a-chokota iya l'iphe bụ ẹnya-ufu, nọ l'ikfu Júda mgburumburu."

²⁴ Ya ndono; ẹphe atugbua vuru Sòlu ọzo jeshia Zifu. Dévidi yele ndu etso iya nù bẹ gbe nọduwa nù l'echi-ẹgu Mawonu; l'uzo ọhuda alì, daburu swanmangu. ²⁵ Sòlu mẹ ndu yele iya yì abya awata ọcho Dévidi. A bya

* 23:13 23:13 Iphe ọ bụ bụ 600.

edooru iya Dévidi; yò tǔgbua lashia l'iku mkpuma, nò l'echi-ègu Mawonu je anòdu. Sòlu abya anà iya; chilahaa Dévidi l'èke ono. ²⁶ Sòlu l'èje l'azú ugvu ono azú iya òphu; Dévidi yele ndu nk'iya l'èje l'azú iya òphu; agba t'èphe gbalaarú Sòlu. Yo be lè Sòlu yele ndu soja iya eme t'èphe gbaa Dévidi phè ngburumgburu; gude èphe; ²⁷ nwozi erua bya asú Sòlu: "T'ò byakwa ègwegwa! Lè ndu Filisutayìnu byaakwaru ogu ò-lua-olaa l'alì ayi." ²⁸ Sòlu aghakòbelekwapu; parú òchi Dévidi ha; yò buru iya ojekfu ndu Filisutayìnu. Oo ya kparú iphe èphe ekuje èke ono Sela-Hamahulekòtu.[†] ²⁹ Dévidi abya eshi l'èke ono tǔgbua je eburu l'ògba, nò lè Ènu-Gedi.

24

Dévidi edobe Sòlu ndzu

¹ Sòlu achífutsulephu ndu Filisutayìnu; bya alata; e dooru iya lè Dévidi nòkwa l'echi-ègu Ènu-Gedi. ² Tò dù iya bù; Sòlu abya achìta unu ùmadzu esaa l'ùkporo madzú iri,* bù ndu a fòtaru lè ndu Ízurelù; èphe awufu chòru Dévidi yele ndu nk'iya jeshia l'ùzo iya kè mkpuma eghe-òswa. ³ Sòlu erua l'òdu-atùru l'iku esu-ùzo; yo nweru ògba, nò l'èke ono. Sòlu abahù l'ògba ono tẹ ya jee l'ùboku. A ma lè Dévidi; yele ndu nk'iya nò l'ime ime ògba ono. ⁴ Ndu kè Dévidi ono asú iya: "L'ò kwa ntanù bù mbòku ono, Ojejoje kfuru ngu okfu iya; sù lè ya e-woru onye òhogu ngu ye ngu l'èka; t'i woru iya mee ège dù ngu mma-a." Dévidi abya epyofuta; pyaa apyapya je ebyibuta onu uwe-nlòkpuru Sòlu. ⁵ E metsulephu; Dévidi awata onma onwiya ikpe kè l'ò byibutaru onu uwe-nlòkpuru Sòlu. ⁶ Yò sù ndu ono, etsoje iya nù ono: "Tẹ Ojejoje be ekwekwa tẹ ya mee nnajiufu iya egbe iphe-a; mbù onye ono, Ojejoje wùru manù l'ishi ono; m'ò bù kè tẹ ya halia èka denyi iya; kè l'ò bù onye Ojejoje wùru manù l'ishi." ⁷ Yò buru okfu ono bẹ Dévidi gude sede ndu nk'iya; tò ha èphe t'èphe tso Sòlu ogu.

Ya ndono; Sòlu eshi l'ògba ono lufushia; jeshia mkpa iya. ⁸ Dévidi emetsua bya eshi l'ògba ono lufuta bya ekua Sòlu; sù iya: "Onye nwe mu nù, bù eze!" Sòlu aghaa ènya. Dévidi abya efozita kpube ifu l'alì; woru onwiya machia; ⁹ sù Sòlu: "?Bù ngunu kparu iphe, jìnoduje angaru ndiphe nchi, anòduje edoru ngu lè Dévidi l'achò t'ò merua ngu èhu? ¹⁰ Ntanù owaa b'i gudewa ènya ngu phù ège Ojejoje meru; t'i daba mu l'èka l'ime ògba phù. O nweru ndu sùru tẹ mu gbua ngu; obenu lè mu dobelèru ngu-a ndzù. Mu asú lè mu ta byakwa bya l'ahali èka mu denyi nnajiufu mu; kè l'ò bù onye Ojejoje wùru manù l'ishi t'ò buru eze. ¹¹ Nna mu; lewaru onu uwe-nlòkpuru ngu ège mu gude iya l'èka! Mu byibutaru onu uwe ngu ono; mu te gbu ngu egbugbu. T'ò doo ngu ènya nta-a; nggu amakwaruphu lè mu te meswedù ngu; òphu mu te kwefubuaru ngu ikè. È to nwedu iphe, dù èji, mu meru ngu; obule jiche mu phù t'i gbua mu. ¹² Tẹ Ojejoje kpekwa ikpe èhu mu lè nggu; mbù tẹ Ojejoje gwatakwa ngu ùgwo iphe, dù èji ono, i meru mu on. O bù lè mu ta byadù bya edenyi ngu èka. ¹³ O dù l'ò bù ètu ndiche, sùru: 'L'èjo-ememe shi l'èka èjo-ùdudu.' Oo ya bù lè mbèdua ta byadù bya edenyi ngu èka. ¹⁴ ?Bù ngunu meru iphe eze ndu Ízurelù a-nòdu achì iya k'egbugbu? ?Bù onye bẹ jichi òbu? ?Bù odzu nwankùta; tò bù nwogu, ta gbadu èbà? ¹⁵ Tẹ Ojejoje kpekwa ikpe nggu

[†] 23:28 23:28 Iphe "Sela-Hamahulekòtu" bù bù eze "Mkpuma gboru ogu". * 24:2 24:2 Iphe ò bù bù 3,000.

l'iya; kfua onye ophu iswi dù mma. T'o lee ya enya; haaru mu enge nafuta mu l'eka ngu."

¹⁶ Dévidi ekfutsulephu ege ono; Sòlu aji iya: "Nwa mu, Dévidi; bù nggubedua ekfu iphe ono?" Sòlu ebyiswee eka. ¹⁷ Yò abya asu: "I kakwa mu odobe eka-ndo; ke l'i meru mu iphe-oma; obenu le mbedua eme ngu iphe, dù eji. ¹⁸ Ntanu owaa b'i koshiru l'i meru mu iphe-oma; mbu le Ojejoje meru te mu daba ngu l'eka; ti gbu mu. ¹⁹ Madzu -phua ohogu iya; ?ohaje iya t'o tugbua ke mmanu too. Oo ya bu; te Ojejoje kfu kwaa ngu ugwo iphe-oma ono, i meru mu ono ntanu-a! ²⁰ Nta-a b'o dowaru mu enya l'i bufutaje eze; buru nggu a-ndu achì alì Ízurelu. ²¹ Gude epha Ojejoje riaru mu nte nta-a; l'e t'o nwedù l'i bufu awa mu ebufu; m'o bu mee t'epha mu chihu l'ufu nna mu!" ²² Tò dù iya bu; Dévidi abya eriaru Sòlu nte; Sòlu alashia l'ufu iya.

Dévidi ye le ndu nk'ia awufu lap hushia azu l'ogba ono.

25

Nebalu aswaru Dévidi uswara

¹ Ya ndono; Sámelù abya anwuhu. Ndu Ízurelu abya edzukobe; kwaa ekwa iya; lia ya l'ufu iya le Ráma.

E meebe; Davidi atugbua lashia l'echi-egu Paranu. ² O nweru nwoke Mawonu, nweru eku Kamelu; buru onye nweru iphe nshinu. O nweru unu aturu esaa l'ukporo aturu iri.* Eghu iya adu unu egbu labu l'ukporo egbu iri.† Yò ndu le mkpukpu Kamelu l'akpu aturu iya ono eji. ³ Epha nwoke ono bu Nebalu; ke nyee ya aburu Abigelu. Nyee ya ono bu nwanyi, nweru egomunggo; lamakwaphu mma. Obenu le nji iya, bu onye Kálebu dù ehuka; nweru ejo umere.

⁴ Dévidi anodu l'echi-egu nua le Nebalu l'akpu aturu iya eji. ⁵ Yò bya ezifu umadzu iri l'unwu-okorobya, l'etso iya nu; su ephè: "Unu jekfu Nebalu le Kamelu; je ekeleru iya eya. ⁶ Unu su iya: 'Ndzu iya ndzu ogologo. T'ehu dukwa iya agu ye le ndibe iya; mewaru iphemiphe obule, o nweru enweru! ⁷ Ya nuwaru le teke aakpuje aturu eji be ruwaru nu. Le teke ephè le ndu echeru iya aturu shi tuko ndu l'eke lanu be ephè ta kpabua ndibe ngu ono ehu; to nwe iphe ephè, phuhujeru nu teke ephè shi ndu le Kamelu. ⁸ I -jia ephè; be ephè a-koru ngu-a. Oo ya bu; t'obu ngu rua l'eke unwu-okorobya mu-wa no; keshinu ophu ayi byaru l'oge aji. Byiko; nukwa ndu ozi ngu-a; me yebe nwa ngu, bu Dévidi iphe, eka ngu rukpeleruphu.' "

⁹ Ndu ozi Dévidi ono erua; bya eworu ozi ono, Dévidi ziru ono zia Nebalu; bya angabe nchi l'onu, oo-ye. ¹⁰ Nebalu aji ndu ozi Dévidi ono "Bù onye bù Dévidi? Bù onye bù nwatibe Jesi? Ndu nta-a duakwa l'igwe shi ke nnajiufu ephè l'agbakashihu. ¹¹ Bù ke ngunu be ya e-wota nri iya; wota mini iya; me anu, ya gburu ndu akpu aturu iya eji je anu ndu, ya ta madu eke ephè shi?"

¹² Unwu-okorobya ono aghachi je ekfukotaru Dévidi ege Nebalu kfuru. ¹³ Dévidi asu ephè: "T'onyenonu wota ogu-mbeke ya turu!" Epha achita ogu-mbeke ephè tua onwephe. Dévidi abya ewotakwaphu nk'ia turu. Ndu ophu tso Dévidi be rukwaru unu madzu. Ukporo umadzu iri anodu swiru ivu ephè.

* 25:2 25:2 Iphè o bu bu 3,000. † 25:2 25:2 Iphè o bu bu 1,000.

¹⁴ Nwokorọ́bya lanú lẹ ndu ozi kẹ Nebalu eje edooru nyee Nebalu; mbụ Abigelu; sù iya: “I phurua lẹ Dévidi bẹ nọ l'echi-ẹgu zia ndu ozi iya t'ẹphe bya ekeleru iya nnajiufu; yo gbe meru iphe-iphere kpua ẹphe. ¹⁵ Ọ bụ lẹ ndu ono mekaru ayi iphe-oma. Ẹphe ta akpabụkwaa ayi ẹhu; ọp̄hu iphe ayi 'ephuhubua teke ono, ayi l'ẹphe shi tuko nọdu l'echi-ẹgu ono. ¹⁶ Mbọku-mbọku: eswe l'enyashi; bẹ ẹphe shi buru ụp̄ho-mkpuma gbochiru ayi teke ono, ayi shi anonyabeje ẹphe l'eche aturu ayi ono. ¹⁷ Nta-a kwa t'ị riedu iya; maru iphe, ii-me; kẹ l'iphe, dọ eji bẹ abyakwa ọda-kfuta nnajiufu ayi yele ndibe iya l'ẹphe ha; kẹ l'umere iya kwatakwaru dọ eji; to nwe onye ọonujeru okfu.”

¹⁸ Abigelu abya emewaphu ẹgwegwa je achita ụkporo ishi buredi iri; otumu mee labu; aturu ise, e gburu huchaa bya apama ya apama dobe; akpe, a huru yejia ogbonga ise; ụkporo ẹcha-mbeke ise, e gude akpuru vayinu ghee; me ụkporo ẹcha-mbeke iri, e gude akpuru figu ghee. Yo gwoo ya doo l'eli nkakfu-igara; ¹⁹ sù ndu ozi iya: “Unu tughua vuta ụzo; ya a-nọdu etso-o unu l'azu.” Ọ bụ l'ẹ to kfukwanuru iya nji iya; mbụ Nebalu.

²⁰ L'ọ nọ l'eli nkakfu-igara iya agbazita l'uwuru, nọ l'ugvu ono; b'ọ phuru Dévidi yele ndu ono, tso iya nọ ono l'ẹke ẹphe agbazitakwaphu l'abyakfuta iya. Ẹphe abya edzda. ²¹ Yọ buru teke ono bẹ Dévidi kfuwokwaduru-a: “L'ẹ to nweduru, ọ baru iya mbụ echeche, ya cheru nwoke-wa ẹku iya l'echi-ẹgu; mbụ chee ya; k'ọp̄hu bụ l'ẹ to nweduru iphe iya ọp̄hu phuhuru nọ. Yọ buru ẹjo iphe b'ọ gude kfua ya ụgwo iphe-oma, ya meru iya ²² Tẹ Nchileke mekwaa yẹbe Dévidi ọp̄hu ka njo; mbụ t'ọ gwakwaa ya ọchi; m'ọ -rua l'utsu echile; ya edobe m'ọ bụ onye lanu, bụ nwoke ndzu lẹ nk'ia.”

²³ Abigelu aphulephu Dévidi; nyifutakebewaphu l'eli nkakfu-igara iya ono; bya daa l'ifu Dévidi; woru ifu kpube l'alì. ²⁴ Nwanyi ono adaa Dévidi l'ifu; sù iya: “Onye nwe mu nọ; t'ọ bukwaru yẹbedua nwenkinyi iya bẹ aa-ta uta. Byiko; tẹ yẹbe nwozi ngu kfunuru yeru ngu; t'ị nua l'olu nwozi ngu. ²⁵ Onye nwe mu nọ; ba angakwaru mkpokoro nwoke ono, bụ Nebalu nchi; kẹ l'ọ bulephu ẹge ẹpha iya dọ b'ọ dọ. Ọoza onye ẹswè l'ẹpha; l'emehukwaphu eswe. Obenu lẹ yẹbe nwozi ngu nwanyi ta phukwa ndu ozi ono, nggube nnajiufu iya yeru ono. ²⁶ Obenu agha; nnajiufu; keshinu Ojejoje sephuwuru ngu azu; t'ẹ b'i je egbua ọchi; me t'ẹ b'i gwata ụgwo iphe, e meru ngu lonwongu; kamenu; bẹ bukwa ẹge Nebalu dọ; bụ ege ndu ọhogu ngu; me iphe, bụ ndu l'achọ ẹge ẹphe e-shi mekata nggube nnajiufu mu a-dọ. ²⁷ T'ẹ wonuru iphe-a, mube nwozi ngu nwanyi guderu nggube nnajiufu mu nọ unwu-okorọ́bya ono, tso ngu nọ ono. ²⁸ Byiko; guaruru nwozi ngu nwanyi nvu l'ẹke mu mesweru; kẹ l'a makahawaru lẹ Ojejoje e-me k'ọp̄hu bu: i -chi-gee; nwatibe ngu achi-tsota ngu gbururu jeyewaru. T'ẹ b'ọ dukwa ẹjo iphe, aa-phu ngu l'ẹhu jeye l'ẹge ii-nọ-beru. ²⁹ O -ruhuduru madzụ l'achi ngu kẹ egbugbu bẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu ewoleruphu ndzu nggube nnajiufu mu kwachia ọhu-mma l'ite ndzu. Obenu lẹ ndzụ kẹ ndu ọhogu ngu phẹ bẹ aa-gbaphu ẹge-a aagbaphuje mkpuma urobo-wa. ³⁰ Teke Ojejoje meleruphu nggube nnajiufu mu iphe dọ mma ono, o kweshigbaaru ngu ụkwa iya ono; bya eworu ngu mee ishi l'alì Ízurelu; ³¹ b'ẹ tọ buduru nnajiufu mu aphu; obu te eku ngu ebemu l'ì gburu ọchi inyigirinyi; m'ọ bụ l'ì gwataru ụgwo iphe, e meru ngu. Teke ono, Ojejoje e-meshiru nggube nnajiufu mu iphe ono, dọ mma ono; nyatakwa mube nwozi ngu nwanyi.”

³² Dévidi asù Abigelu: “T’ajaja bǔru kẹ Ojejoje, bǔ Nchileke kẹ Ízurèlù; mbǔ onye ziru ngu t’ì byakfuta iya ntau-a. ³³ Tẹ ọnu-oma bǔkwaru nke ngu l’ẹge ẹnya shiru rua ngu alì l’iphe ọwa. Tẹ ọnu-oma bǔkwaruphu kẹ nggubedua gbobutaru mu tẹ mu be egbu ọchi ntau-a; gude ẹka mu gwata ụgwọ iphe, e meru mu. ³⁴ Ọdumeka bẹ mu ribuakwaru nte: ‘L’ọ -bǔru-a lẹ Ojejoje, bǔ Nchileke kẹ ndu Ízurèlù nọ ndzụ ege ọ nọ iya-a; mbǔ onye ono, gbobutaru mu; mu te mehe ngu iphe ono, mu tuburu k’ememe ono; bẹ ndẹge ẹ tì gbaru bya iya ndzuta-a; b’o rua l’utsu echile; b’ẹ tọ dukwa iphe kfù ọtsù, ga aphọdu nù l’ufu Nebalu.’ ” ³⁵ Tọ dǔ iya bǔ; Dévidi abya anata iphe ono, o gwotaru iya ono; sù iya: “T’ọ lawaru. Lẹ ya nǔwaru iphe, o kfuru bya ekwetawaa.”

³⁶ Abigelu abya alakfu Nebalu je aphua l’ọ nọru l’ufu iya l’agba aji; ege ono, onye eze agbaje ono. Ẹhu atsọ Nebalu ẹna; kẹle mee emewaa ya l’ẹnya. To nwe iphe, Abigelu kfuru iya jeye nchi bohu. ³⁷ Yo rua l’utsu iya teke mee ono phohuru Nebalu l’ẹnya; nyee ya abya atụko iphemiphe ọbule ono dokotaru iya; meji atọfu iya; yọ kpọo-beru. ³⁸ A nọlephu iphe, dǔ l’ọ bǔ abalì iri; Ojejoje echigbua Nebalu; yọ bǔru iya anwǔhu.

Dévidi aluta Abigelu

³⁹ Dévidi abya anua lẹ Nebalu nwǔhuwaru; yọ sù: “T’ajaja bǔru kẹ Ojejoje; mbǔ onye ono, gwataru ụgwọ iphe-iphere ono, mu nataru l’eka Nebalu ono. Ojejoje kpọshiwaru nwozi iya oye ẹka l’iphe, dǔ ẹji, ya g’emeta kpua onwiya. Ojejoje meru t’ẹjo iphe, Nebalu meru tǔ-koru Nebalu l’onwiya iya l’ishi.”

Dévidi ezia t’e je ezia Abigelu t’ọ bya tẹ ya luru iya. ⁴⁰ Ndu ozi Dévidi ẹjeshia Kamèlù je ezia Abigelu lẹ: “Dévidi bẹ zikwaru t’ayi bya eduta ngu t’ì bǔru nyee ya.”

⁴¹ Abigelu egbeshi bya ebuaru iya ifu l’alì; sù: “Ọwaa mǔbe nwozi unu nwanyi ndọ-ọ; mbǔ onye a-nọdu asajẹ ndu ozi nnajiufu mu ọkpa.”

⁴² Abigelu ajikobewaphu bya eduta unwu-mgbọko ise, ejeru iya ozi yeru onwiya; nyikota nkakfù-igara tsoru ndu ono, Dévidi ziru ozi ono; je awata ọlù Dévidi.

⁴³ Dévidi bẹ aluhawa Ahinowamu, bǔ onye Jézerilu. Yẹle Abigelu abya achiko bǔru unyomu Dévidi. ⁴⁴ Teke ono bẹ Sọlu kutawaru nwatibe iya, bǔ Mikalu; mbǔ nyee Dévidi kee Paliti Layishi kẹ Galimu.

26

Dévidi aha Sọlu ndzụ ọdọ

¹ Ndu Zifu atụgbua jeshia Gíbiya je edooru Sọlu: “Lẹ Dévidi bẹ domikwaru onwiya l’ugvu Hakila, nọ ghaa ifu l’echi-ẹgu Jeshimọnu?”

² Sọlu achita unu unwoke ẹsaa l’ukporo unwoke iri, a fọru afọfo l’alì Ízurèlù; ẹphe ayiri jeshia echi-ẹgu Zifu ọcho Dévidi. ³ Sọlu phẹ abya emee ọnodu l’iku nọru l’ugvu Hakila ono, nọ chee ifu lẹ Jeshimọnu ono. Ọphu bẹ Dévidi nọru l’echi-ẹgu. Yọ phulephu lẹ Sọlu tsowa iya abya ẹke ono; ⁴ zia ndu ngge; t’ẹphe je amaru m’ọ bǔ oswi-okfu lẹ Sọlu abya. ⁵ Ya ndono; Dévidi epyofu jeshia ẹke ono, Sọlu phẹ kwaru ọdu ọgu ono. Yo rua; je aphụ ẹke Sọlu yẹle Ábuna Nẹru, bǔ onye ishi ndu soja zẹ. Sọlu bẹ zẹ l’ime ọdu ọgu ono; ndu soja iya adọ-pheru ya mgburumburu.

6 Dévidi abya aji Ahimeleku, bu onye Hetu; me Abishayi Zeruya, bu nwunne Jóabu: “?Onye ophu e-tSORU iya t’ephe jekfu Sòlu l’èke ono, ephe nò ono?”

Abishayi asu: “L’òo yèbedua l’e-tSORU iya.”

7 Ya ndono; Dévidi yèle Abishayi atugbua jekfu ndu soja ono l’enyashi. Ephe erua je aphu Sòlu l’èke ozoze l’eku mgbenya l’ime ime odu ogu ono yèle arwa iya, o gwuberu l’ali l’uzo ishi iya. Abuna yèle ndu soja ono aze-phae ya ngburumgburu. 8 Abishayi asu Dévidi: “Ntanu be Nchileke mewaru te ohogu ngu daba ngu l’eka. Hanu te ya gude arwa supyabe iya l’ali ugbo lanu; ya ta asukwa iya eya ugbo lanu.”

9 Dévidi egberu su Abishayi: “Be egbukwa iya! ?Bu onye a-hali eka byia onye Ojejoje wuru manu l’ishi t’o buru eze; te ikpe ba nma iya?” 10 Yo su ya: “Kamenu; o kwa Ojejoje l’onwiya e-gude eka iya chigbua ya. O -nwuhudu l’oge nka-ezekuna nk’iya; yo laa l’ogu. 11 Te Ojejoje be ekwekwa te ya halia eka byia onye ono, Ojejoje wuru man l’ishi ono. Iphe, e-me nu bu t’i mita arwa ono; me iphe-mini ono, no iya l’uzo ishi ono t’ayi gude tugbua.” 12 Ya ndono; Dévidi ewolia arwa ono yèle iphe-mini ono, no Sòlu l’uzo ishi ono; yo buru ephe atugbu. Iphe ono emee; to nwe onye phuru iya nu; to nwe onye maru nu; ophu ’onweduru onye tehuru nu. Ephe atuko nodu le mgbenya; kele Ojejoje meru te okpobe mgbenya gude ephe.

13 Dévidi abya adafu azu iya ophu; je evudo l’eli uguv l’èke teru nwenya. Eke, no-buhuru ephe akwata ha usa nshinu. 14 Dévidi abya ekua ndu soja ono; kua Abuna Neru; su iya: “T’ijizadu oku; Abuna?”

Abuna aza; bya asu: “?I bu onye; nggube onye ophu, l’eku eze oku?”

15 Dévidi asu Abuna: “?O kwa li bunua nwoke? ?Nanu onye agbaberu ngu nu l’ali Izurelu? ?Bu ngunu meru iphe e ti letadu onye nwe-ngu nu, bu eze enya? Ishi iya bu l’o nweru onye byaru te ya gbua onye nwe-ngu nu, bu eze. 16 Iphe ono, i meru ono ta dukwa mma. Kamenu; iphe, ruberu unu l’unu ha; kwa anwuhu; ke l’unu te letadu nnajiufu unu enya; mbu onye ono, Ojejoje wuru man l’ishi ono. Chikaedu enya achika. ?Nanu arwa eze; me iphe-mini, o shi donyabe ishi iya.”

17 Sòlu amalekwaruphu l’o bu olu Dévidi. Yo su: “?Bu olu ngu ndono nwatibe mu Dévidi?”

Dévidi asu iya: “I-ye; eze; onye nwe mu nu; o kwa iya-a.” 18 Yo sukwapu: “Buhunu ke ngunu be nggube onye nwe mu nu achu nwozi ngu? ?Bu ngunu be ya meru? ?Nanu egbe ejo iphe ya meru? 19 Byiko; nggube eze, bu onye nwe mu nu; ngabenuru nwozi ngu nchi nta-a. O -buru l’o bu Ojejoje be kpaliru ngu t’i chilahaa mu ege ono; oo ya bu t’o natakwa ngweja-a. Teke bu l’o madzu be eme iya nu; t’ephe bukwaru ndu Ojejoje buru onu. Nta-a be ephe chifwaru mu l’ali ke ndibe Ojejoje; su te mu je ejelahaaru agwa odo ozi! 20 Olobu; te mee mu be egedakwa l’ali l’èke teru enya l’ifu Ojejoje. ?I marua le ya ta akaduru nwogu nshu oga mkpa. ?Nanu ege e meru be eze ndu Izurelu byaru bya achilaha ya l’o bu onye achu nta okwa l’eli uguv.”

21 Sòlu asu: “Ya meekwaru iphe, du eji. Latanu azu; nwatibe iya Dévidi. Ya te ejehakwa ngu eme iphe mboku odo; ke l’i guberu ndzu yèbe Sòlu iphe ntanu-a. O kwa eswè be ya meru; mbu le ya mewaru ejo iphe, ha nshinu.”

22 Dévidi asù: “Ọ kwa arwa nggube eze ndọ-ọ. T'unwokoro ngu onye lanu bya ewota iya. 23 Tẹ Ojejoje kfu kwaa onyenonu ugwo odobe-ẹka-ndoo ya me ke ovudoshi ike l'iphe, onye kfuru. Ntanu be Ojejoje meru; ti daba iya l'eka; obule ya ta chokwanu te ya halia ẹka byia onye ono, Ojejoje wuru manu l'ishi ono. 24 T'ọ bukwaru ege ya guberu ndzu ngu iphe ntanu; be Ojejoje a-gubekwaphu ndzu nke iya; nafuta iya l'iphe, bu iphe-ehuka, byaru iya nu.”

25 Ya ndono; Solu asù Dévidi: “T'onu-oma bukwaru nke ngu; nwa iya Dévidi. li-me iphe, ha nshinu; mee ya mefu iya onya!”

Dévidi atugbua; Sọ lu alaphushia azu l'ufu iya.

27

Dévidi alakfu ndu Filisutayinu

1 Dévidi abya arja l'ime onwiya; su: “M'a nonyaa ujiku lanu be ya e-shikwa l'eka Solu laa l'iyi. E to nwekwa iphe odo, e ta budu te ya gbaru lashia ali ndu Filisutayinu; k'ophu Solu a-kaberu haa ya achọ-phe l'ali Izurelu; ya eshi ege ono nahu iya.” 2 To du iya bu; Dévidi yele unwoke ono, du unu madzu l'ukporo iri ono, bu ndu nk'ia akwafu lakfushia Akishi Mawoku, bu eze ndu Gatụ. 3 Dévidi phe alakfushia Akishi je eburu le Gatụ. Onyenonu be yele ndibe iya tukuru buru. Dévidi be yele unyomu e phe ebo tuko buru; mbu Ahinowamu ke Jézerilu; me Abigelu ke Kamelu, bu iya bu nwanyi ono, nji iya; mbu Nebalu tufuru phu. 4 E dotsuaru Solu le Dévidi gbalawaru lashia Gatụ; ophu o chohedu iya odo.

5 To du iya bu; Dévidi abya asu Akishi: “Ọ -buru le ya no ngu l'obu; wofutanu mkpuku lanu l'ali-a nu iya te ya buru. ?Nanu ege o bu yebe nwozi ngu be nggu l'ia a-chiko buru le mkpuku-eze l'eke eze bu?” 6 Ya ndono; Akishi eworu Zikulagu nu iya mboku ono. Yo buru iya meru iphe Zikulagu bu mkpuku ndu eze ndu Juda jeye ntanu-a. 7 Dévidi ebua afa ophu l'onwa eno l'ali ndu Filisutayinu ono.

8 Dévidi yele ndu nk'ia atugbua jeshia je etso ndu Geshu; ndu Gizi; me ndu Amaleku ogu o-luru-olaa. Ndu ono be shihawa teke turu etete butaru l'ali ono; tsube le Shu jeye le Ijiputu. 9 Yoo buje ndu ophu Dévidi bakfuaru l'ogu ono; yo gbushikota e phe. E to nwedu oke l'anya, oodobeje ndzu. Yo tuko aturu e phe; me egu; eswi; nkakfu-igara; me inya-ivu; jeyewaru l'uwe e phe gwoo. Teke e -metsuaru; yo lakfushia Akishi. 10 Teke Akishi jiru iya: “?Bu ibiyi ole b'i jeru ogu o-lua-olaa obu ntanu?” Dévidi asu iya: “L'o bu l'uzo ohuda ndu Juda; m'o bu l'uzo ohuda ke ndu Jerahumelu; m'o bu l'uzo ohuda ndu Kenu.” 11 E to nwedu oke l'anya, oodobeje ndzu kpu buya Gatụ; ke l'oorije: “L'ephe e-jekwa je agbaa ya ama; su l'oo iphe, Dévidi meru ndọ-ọ.” Yo buru ege Dévidi shi emeje iya ndono l'oge teke o bukotaru l'ali ndu Filisutayinu. 12 Akishi eworu Dévidi ye onwiya l'ehu; su onwiya: “Le Dévidi l'a-buwaruru nwozi iya gburu jeye; ke le ndibe e phe, bu ndu Izurelu be kpwaru iya ashị okpobe akpokpo.”

28

1 Yo rua teke obu; ndu Filisutayinu bya achikobe ndu soja e phe t'ephe tso ndu Izurelu ogu. Akishi eje asu Dévidi: “T'o dokwaa ngu enya; le nggu le ndu nkengu e-dubekwa iya ogu.”

2 Dévidi asu iya: “Teke ono; nggu aphwaru iphe, nwozi ngu e-me.”

Akishi asù Dévidi: “Ò dulephu mma; ya e-mewa ngu rù t'ì buru iya onye nche jeye teke ya a-nò-bebe.”

Sòlu yèlè nwanyi, bu lẹ Ènudo

³ Sámèlu bẹ nwùhuwaru nù; ndu Ízurelu l'èphe ha araa ẹkwa iya; bya elia ya lẹ Ráma. Sòlu bẹ chikowaru ndu aphù àphù; mẹ ndu njibya rushikota l'alì ono.

⁴ Ndu Filisutayinu abya edzua l'òdu ọgu lẹ Shúnemu. Sòlu achikobe ndu kẹ Ízurelu l'èphe ha; dobe èphe l'òdu ọgu nk'èphe l'ugvu Gilobówa.

⁵ Sòlu aphùlephu ndu soja ndu Filisutayinu; egvu abya iya l'èhu; meji akfulahaa ya nkfu. ⁶ Yo jeshia ọkpata Ojejoje ishi; ọbu l'ẹ to nwedu onu, Ojejoje yeru iya. Ẹ to shidu lẹ nrọ zia ya ozi; to shi l'ido urimu; to shi l'onu ndu nkfuchiru iya yeeru iya ọnu. ⁷ Sòlu abya asù ndu ejeru iya ozi: “Unu leeru iya ẹnya nwanyi aphuje àphù; tẹ ya je akpata iya ishi.”

Èphe asù iya l'o nweru onye lanu, bu lẹ Ènu-Đoo.

⁸ Sòlu abya eworu onwiya gbugabe; chita uwe mmanu yee. Yo be l'enyashi; yele unwoke labu ayiru jekfushia nwanyi ono. Sòlu erua bya asù iya: “T'ò kpataeduru iya maa ishi. Ọ bu onye ọphu ya kuru ẹpha iya; be ii-kpo-lita.”

⁹ Nwanyi ono asù iya: “Lenu; ọ kwa ì marua iphe, Sòlu meru. Mbù lẹ ndu aphù àphù; mẹ ndu njibya b'o rushikotaru l'alì-a. ?Bù ngunu kparu iphe ì bya eworu ọnya kwebe lẹ ndzu iya; tẹ ya shi ẹge ono nwùhu?”

¹⁰ Sòlu abya egude ẹpha Ojejoje ribua; sù iya: “Kamenu; l'ẹ to nwedu iphe, e me iya nù; k'iphe-a.”

¹¹ Nwanyi ono abya aji iya; sù: “?Bù onye bẹ ya e-kuru ngu?”

Yọ sù iya: “L'ọ bu Sámèlu bẹ ii-kuru iya.”

¹² Nwanyi ono aphùlephu Sámèlu; chia mkpu; sù Sòlu: “?Nanù ẹge ọ dù b'ì gbaru iya ẹregede? ?Tọ budo nggu bụ Sòlu!”

¹³ Sòlu asù nwanyi ono t'ẹ b'ọ tsushi egvu. Jì iya iphe ọ phuru?

Nwanyi ono asù iya: “Lẹ ya phuru maa l'ẹke o shi l'alì alufuta.”

¹⁴ Sòlu aji iya: “?Nanù ẹge ọ gbaru?”

Nwanyi ono asù iya: “L'ọ kwa nwoke ọgurennya, yeru uwe-nlọkpuru bẹ alufuta nù.”

Sòlu amalẹruphu l'ọ bụ Sámèlu; fozita; woru ifu bua l'alì gude kwabe iya ugvu.

¹⁵ Sámèlu abya asù Sòlu: “?Bù ngunu bẹ iikuru iya, i gude bya akpo-lita iya ẹge-a?”

Sòlu asù iya: “L'uboku ta dukwa mma; kele ndu Filisutayinu bẹ byaru iya ọgu; Nchileke apawaru iya haa; ọphu o shijehedu l'onu ndu nkfuchiru iya; m'ọ bụ lẹ nrọ kfuru yeru iya. Ọ bụ iya meru iphe ya eku ngu t'ì karu iya ọzo, ya e-shi iya.”

¹⁶ Sámèlu asù iya: “?Ichoru iya ngunu nta-a, Ojejoje ghowaru onye okfu ngu; ghawaru ngu azu-a? ¹⁷ Ọ bụ iphe ono, Ojejoje shi iya l'onu gbaaru ngu ama iya ono bẹ reru ẹge ono. Ojejoje bẹ nafuwaru ngu ọkwa-eze ono; wowaru iya nù onye ọdo, bụ iya bụ Dévidi. ¹⁸ Ishi iya aburu l'ẹ ti nudururu Ojejoje okfu; jika ogbushi ndu Amalẹku; shi ẹge ono mee tẹ oke ẹhu-eghughu iya l'ẹke ẹphe nọ lufuta iphè. Ọ bụ iya meru iphe o meru ngu iphe-a, o meru ngu-wa ntanù. ¹⁹ Ọphu ka nù bụ lẹ Ojejoje a-chiru nggu lẹ ndu Ízurelu ye ndu Filisutayinu l'ẹka; mbù l'echile ọwaa bẹ nggu

l'unwu ngu ndu unwoke a-lakfuta yèbedua lẹ maa. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ Ojejoje a-chìru ndu soja ndu Ízurelù ye ndu Filisutayìnu l'ẹka."

²⁰ Akpajiji iphe ono, Sámèlù kfuru ono egude Sọlu; yọ ngabuhuwaphu teke ono daa l'alì. Ike agvụ iya; kẹ l'ẹ to nwedu iphe, shiru iya ọnu eswe l'enyashi mbọku ono. ²¹ Nwanyi ono abya aphụ ẹge ẹhu anma Sọlu anmanma; sù iya: "Lenu; lẹ yẹbe nwozi ngu nwanyi bẹ nùkwaru ngu okfu; mee iphe, i ziru iya ememe. Ya tũru ndzụ iya ntụ; mekota iphemiphe ọbule, i suru tẹ ya mee. ²² Byiko; gebenuru nwozi ngu nwanyi nchì; tẹ ya nù ngu nri t'i ria; k'ọphu ike a-dù ngu; t'i la."

²³ Sọlu ajika lẹ ya te eridu nri ono. Ndu ozi iya etsoru nwanyi ono; ọlahaa ya; yo kweta teke ono. Yo gbeshi l'ẹke, ọ zẹ l'alì je anọ-zita l'oshi-azẹe.

²⁴ Nwanyi ono bẹ nweru nweswi, gbaru ẹba, nọ l'ulo iya. Yo gbuwa iya phụ teke ono teke ono; wota ntụ witu gwọọ gude ghee buredi, ẹ te eyedu iphe, ekoje buredi. ²⁵ Nwanyi ono abya akwashiaru Sọlu phẹ iphe ono; ẹphe eria. E metsua; ẹphe atugbua l'enyashi ono lashia.

29

¹ Ndu Filisutayìnu abya edzua ndu soja ẹphe lẹ Afẹku. Ndu kẹ Ízurelù eje akpọbe ọdu ọgu nk'ẹphe lẹ mgboro ẹke mini, anọduje amushi lẹ Jézerilu.

² Yo be teke ndu ishi ndu Filisutayìnu keshiru ndu soja ẹphe; ẹphe awụ l'ukporo ise ise; ndu unu labụ l'ukporo iri iri; Dévidi yele ndu nk'ia l'awụ etso ẹphe; ẹphe lẹ Akishi. ³ Ndu ishi ndu Filisutayìnu abya aji: "Bụ ngunu bẹ ndu Hìburu ọwaa eme l'ẹke-a?"

Akishi asụ ẹphe: "L'ọ kwa Dévidi ọphu shi bũru nwozi Sọlu, bụ eze ndu Ízurelù? Mu l'ia buakwaru iphe, kariru afa ophu. Ọ bụ lẹ keshinu ọphu ọ gbafutaru l'ufu Sọlu gbakfuta mu b'ẹ to nwekwa ntụpo, mu phujewaru iya l'ehu."

⁴ Ẹhu eghulahaa ndu ishi ndu Filisutayìnu ono eghughu; ẹphe asụ iya: "T'o duphukwa ẹphe azụ t'ẹphe je anọdu l'ẹke ono, a nũru ẹphe t'ẹphe buru ono. T'ẹ b'o tsokwaru ẹphe je ọgu; ọdumeka bẹ ọo-ghakọbekwa tso ayi ọgu. ?Tọ kadu mma tẹ yele nnajiufu iya doshia iphe adaru ẹphe; mẹ lẹ t'o gbushia ayi? ⁵ ?Tọ bũdunua Dévidi ọwaa; bẹ ẹphe aguje l'egvu:

"Lẹ Sọlu gburu unukurunu;

Dévidi egbukwanua
unukurunu ugbo iri. "

⁶ Ya ndono; Akishi abya ekua Dévidi; sù iya: "Kamenu; l'i bũlephu onye eegude ire iya ẹka. Ọ dũ iya; t'i tsoru l'oru soja ẹphe. Lẹ keshinu mbọku, i lakfutaru iya jeye nta-a; b'ẹ to nwedu ntụpo, ya phujeru ngu l'ehu. Obenu l'ẹ tì dũdu ndu ishi ono mma l'anya. ⁷ Tugbua lashia l'ehu-agu; bẹ ejekwa omẹ iphe, ẹ-ta dũdu ndu ishi ndu Filisutayìnu mma."

⁸ Dévidi aji iya: "Bũhunu ngunu bẹ ya meru? Bụ ngunu b'i phuru l'ehu yẹbe nwozi ngu tsube lẹ mbọku ono, ya lakfutaru ngu ono jeye nta-a? ? Nanu iphe bụ lẹ ya te ejedu je etso ndu ọhogu nggube eze, bụ onye nwe mu nù ọgu?"

⁹ Akishi asụ iya: "Lẹ ya marua l'i dũ yèbedua mma l'anya l'ọbu ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nchileke Ọbule ndu ishi ndu Filisutayìnu kfuwaru sù l'ẹ tii tsodu ẹphe eje ọgu ono. ¹⁰ Ọlobu; mmaa ẹwa l'utsu nggu lẹ ndu ono, shi ejeru nnajiufu ngu ozi ono; mbụ ndu ono, nggu l'ẹphe tũko yiru ono t'unu tugbua mẹ iphoro dũlephu gerigeri l'utsu."

¹¹ Ya ndono; Dévidi yèlè ndu nk'ia egbeshi l'ònma-èwa utsu laphushia azù l'alì ndu Filisutayinu; ndu Filisutayinu atùgbua; yò buru èphe oje Jézerilu.

30

Dévidi etso ndu Amalèku ogu

¹ Dévidi yèlè ndu nk'ia phù erulephu Zíkulagu lè mbòku k'èto; k'òphu èphe gbeshiru; ndu Amalèku ejewa ogu o-lua-olaa l'uzo òhuda; mè lè Zíkulagu. Èphe alua Zíkulagu; muru òku ye iya. ² Ndu Amalèku ono akpua unwanyì, nò iya nù lè ndzù; mbù kpua kpua nwata l'ògurenya. È tó nwedù m'òo onye lanù, èphe gburu egbugbu; gbahaa l'èphe kpuru èphe lè ndzù lashia. ³ Teke Dévidi yèlè ndu nk'ia ono rutaru Zíkulagu bè èphe bya aphù ègè òku mebyishiru iya; bya eyeru l'a kpùkotaru unyomu èphe; mè unwegirima èphe lè ndzù. ⁴ Dévidi yèlè ndu nk'ia ono akwaa èkwa ègè ono jeye ike agvushia èphe. ⁵ Unyomu Dévidi èphe èbo, bù iya bù Ahinowamu kè Jézerilu; mè Abigelu, òphu nji iya, bù Nebalu tufuru phù; mbù onye Kamèlu phù b'a kpùtakwaruphu.

⁶ Iphe ono atsua Dévidi l'èhu nshinu; kè lè ndu nk'ia ono wataru okfu t'a tù-gbua ya lè mkpuma. Èphe l'èphe ha bè èhu gbanwuhuru òku k'unwu èphe: ndu k'unwoke; lè ndu k'unwanyì, a kpùtaru. Obenù lè Dévidi shilee Ojejoje l'èka dùa onwiya ike. ⁷ Tò dù iya bù; Dévidi abya asù Abiyáta Ahimèleku, bù onye achijeru Nchileke èja: "T'ò wotaru iya nù uwe-ukuvu!" Abiyáta achíta iya chijeru iya. ⁸ Dévidi abya aji Ojejoje; sù iya: "Tè ya chíwaru ndu o-lua-olaa ono tó? ?Ya a-gbakfu èphe?"

Nchileke asù iya: "T'ò chípyabe èphe; l'èphe a-gbakfu-a èphe; nashíkota èphe iphe ono l'ò ha."

⁹ Dévidi yèlè ndu nk'ia ono dù unu l'ùkporo iri. Èphe abya erua nggele Besò. Yo nweru ndu òphu harù nòshia l'èke ono; ¹⁰ kè l'ùkporo madzù iri l'èphe; bè ike gvushiru; èphe te eswehe nggele ono. Yò buru Dévidi; mè unu madzù bè chípyaberu ndu ono jeshia. ¹¹ Èphe agbata je aphua onye Íjiputu l'èchi-ègu. Èphe eduta onye ono dutaru Dévidi. Èphe abya eworu nri nù iya; yo ria; bya echebe iya mini; yò ngua. ¹² Èphe eworu ibiribe ècha-mbeke, e gude akpuru oshi figu mee; mè òphu e gude akpuru vayinu mee; nù iya. Yò taa ya bya awòta onwiya; kè l'ò nòwaru abalì èto: eswe l'enyashi; tó ngu m'òo mini. ¹³ Dévidi aji iya: "Bù onye b'i tso? Tèmanu; ?bù awe b'i shi?"

Nwokoròbya ono asù iya: "Lè ya kwa onye Íjiputu; bukwaruphu nwohu onye Amalèku. Nnajiufu iya haru iya eshinu k'abalì èto nta-a; kè l'èhu ta dùdu iya mma. ¹⁴ Ayi jeru ogu o-lua-olaa lè Keretu l'uzo òhuda; mè lè ndu bu l'èke iya kè ndu Júda; mè ndu Kálèbu, bu l'uzo òhuda. Ayi eye òku lè Zíkulagu."

¹⁵ Dévidi aji iya: "T'ò ike duru iya je ekoshi iya ndu o-lua-olaa ono?"

Yò sù iya: "T'ò gude èpha Nchileke riaru iya nte l'è tii gbudu iya; m'òbu kpuru iya nù Nnajiufu iya. I riwaru iya nte ono bè ya e-duru ngu-a je ekoshi ngu èke èphe nò." ¹⁶ Yo duta Dévidi; èphe erua. Ndu Amalèku ono awùshiru l'alì ono; l'eri; l'angu; l'eme èswà k'igweligwe òkwata ono, èphe kwaru l'alì ndu Filisutayinu; mè kè ndu Júda ono. ¹⁷ Dévidi phè eshi l'urènyashi mbòku ono gbua èphe jeye l'urènyashi echile iya. Tò nwe m'òo onye lanù, gbalaru nù; a gufu unu unwu-okoròbya lanù, nyikoberu inya-ivu; gbalashia. ¹⁸ Dévidi phè atùko iphe ono, ndu Amalèku gworu

ono natakòta jeye l'unyomu iya èphe èbo. ¹⁹ È to nwedù iphe èphe, òphu phuhuru ephuhu; onye ukfu l'onye nta; unwokoro l'unwu-mgbòko; iphe, a kwaru l'òkwata; mè iphe mmanu òdo, èphe gwokoru egwoko. Dévidi phè anaphutakota iya azù. ²⁰ David phè abya akpua aturu ndu Amalèku; mè egbu èphe; mè eswi èphe. Ndu kè Dévidi ono, kparu èku ono evuru ùzo; sù: "Òwaa bù iphe, Dévidi kwataru l'òkwata."

²¹ Dévidi abya abyakfuta ùkporo madzù iri phù bù ndu ono, ike gvùshiru k'òphu èphe ta dùdu ike tsoru Dévidi phù; mbù ndu ono, a eswètaru lè nggele Besò phù; èphe awùfuta t'èphe gba Dévidi yèlè ndu nk'ia ndzuta. Dévidi erua bya ekele èphe. ²² Ndu èjo madzù; mè ndu mkpaka lè ndu ono, tso Dévidi ono abya asù: "Lè keshinu èphe te tsodu ayi; bè ayi te ekevukwa èphe l'iphe ono, ayi kwataru l'ògu ono. Iphe, e-mechia nù bù l'onyenonu e-duta nyee ya; mè unwu iya lashia."

²³ Dévidi asù èphe: "Wawakwa; unwunna mu; unu be egudekwa iphe, Ojejoje nuru ayi mee ège ono. Ojejoje chewaru ayi; bya ewowaru ndu byaru ayi ògu ye ayi l'èka. ²⁴ ?Bù onye a-ngaru unu nchì l'iphe ono, unu ekfu ono? L'ò kwa iphe, onye òdu swiru ivu ketaru bè bù iphe, onye tso je ògu e-keta. Onyenonu e-nweru òkè ènya-nhamunha." ²⁵ Dévidi atua ya; yò buru ekemu bya aburu ome-l'alì ndu Ízurelù shita mbòku ono jeye ntanu.

²⁶ Dévidi alarulephu Zikulagu; yò haru iphe ono, èphe kwaru l'òkwata ono nù t'e je anù ndu ònyà iya, bù ndu ògurennya ndu Júda. Yò sù t'a sù èphe: "Òwaa bù iphe, ya anù unu l'iphe, èphe nataru ndu òhogu Ojejoje l'ògu." ²⁷ O nuru iphe ono t'a nù ndu Bételu; ndu Ráma l'ùzo òhuda; ndu Jatiru; ²⁸ ndu Arówa; ndu Sifimotu; ndu Eshitemowa; ²⁹ ndu Rakalu; ndu Jerahumelu; ndu Kenu; ³⁰ ndu Hòma; ndu Bòrashanu; ndu kè Ataku; ³¹ ndu Hèburonu; ndu kè Dévidi; mè iphe, bù ndu èke ono, o gvugbaaru òkpa teke ono, o shi aghaphe aghaphe ono.

31

Anwuhu Sòlu (1 Iphe 10:1-12)

¹ Ndu Filisutayinu abya etso ndu Ízurelù ògu; ndu Ízurelù agbaaru èphe òso. Ndu Ízurelù ndu òphu e gburu lè Ugwu Gilobówa aha l'igwe. ² Ndu Filisutayinu achiru Sòlu yèlè unwu iya tughuru; gbakfube èphe; je egbua Jonátanu; Abinadabu; mè Malukishuwa. ³ Ogu ono eshihu ike l'èke Sòlu nò; ndu akfù agbaa Sòlu akfù; meka iya iphe nshinu. ⁴ Sòlu asù onye achiru iya ngwa-ògu: "Mita ogu-mbeke ngu nmagbua ya; a nonyaa nù; ndu akpapyi-wa abya eworu iya gbua; mee ya iphe-iphère."

Obenu l'onye ono, achiru iya ngwa-ògu ono bè egvu guderu; to kwe. Tò dù iya bù; Sòlu ewota ogu-mbeke nk'ia ngube l'alì; pata onwiya tùa l'eli iya. ⁵ Onye ono, achijeru Sòlu ngwa-ògu ono amaru lè Sòlu nwùhuwaru; dafua l'eli ogu-mbeke nk'ia; èphe è ya chiko nwùshihu. ⁶ Oo ya bù lè Sòlu yèlè unwu iya unwoke èphe èto; onye achijeru ngwa-ògu; mè ndu soja iya l'èphe ha agvù ujiku lanù ono.

⁷ Ndu Ízurelù ndu òphu bu l'azù nsùda Jézerilu azù iya òphu; mè ndu òphu bu l'iku Ènyimu Jòdanu aphùlephu lè ndu soja Ízurelù bè gbaru ndu Filisutayinu òso; bya aphukwaaphu lè Sòlu yèlè unwu iya k'unwoke nwùshihuwaru; haa mkpukpu èphe gbalashia. Ndu Filisutayinu abya

ebuchia iya. ⁸ Yo be echile iya lẹ ndu Filisutayinu jeru t'ẹphe yeshia ndu ono, e gburu l'ọgu ono uwe ẹphe; phua odzu Sọlu yele unwu iya unwoke ẹphe ẹto lẹ Ugvu Gilobówa. ⁹ Ẹphe abya ebuta Sọlu ishi; yeshia ya ngwa-ọgu iya; bya eye ndu ozi t'ẹphe je araa ya arara l'ali Filisutayinu mgburumgburu l'ulo agwa ẹphe; me te ndiphe nugaru iya. ¹⁰ Ẹphe eworu ngwa-ọgu iya ono dobe l'ulo agwa Ashitoretu; bya eworu ugwehu iya kepyabe l'upho-mkpuma Bétu-Shanu.

¹¹ Ndu Jábeshi-Giledu anulephu iphe, ndu Filisutayinu meru Sọlu; ¹² unwoke agburu-ẹhu no lẹ mkpukpu ono atuko wufu l'enyashi jeshia Betushanu. Ẹphe eje apazita odzu Sọlu yele ke unwu iya l'eli upho-mkpuma Bétu-Shanu; pata jeshia Jábeshi je akposhia ya oku. ¹³ Ẹphe abya achikobe okpu ẹphe lia l'ukfu oshi tamarisuku, no lẹ Jábeshi. Ẹphe abya aswia aswiswi abali esaa.

Sámèlù k'ẹ̀bo

Dévidi anù k'anwùhu Sọlu

¹ Sọlu anwùhutsulephu; Dévidi eshi l'ọgu ono, o gbushiru ndu Amaleku ono lata bya anọ abali labu le Zikulagu. ² Yo rua mbọku ophu kwe iya ẹto; a bya ele ẹnya; nwoke lanu, eshiwa l'odu ọgu Sọlu phe rua yele uwe iya, a gbajashiru agbajashi; owaa ẹja, nọ ya l'ishi. Yo byakfuta Dévidi; bya ebyishi ikpere; gude kwabe iya ugvu. ³ Dévidi aji iya eke o shi.

Yo su Dévidi: "L'ọ bu l'odu ọgu ndu Ízurelu; be ya shi gbalaa."

⁴ Dévidi aji iya: "Nanu ẹge o du? T'ọ kooduru iya."

Yo su Dévidi: "Le ndu Ízurelu gbakwaru oso l'ifu ọgu. Ndu ophu daru nu; nwushihu aha l'igwe; k'ophu bu le Sọlu yele nwatibe iya; mbu Jonatanu; be nwuhukwaru nu."

⁵ Dévidi aji nwokorọbya ono, bu iya bya akọoru iya iphe ono; su iya: "Nanu ẹge i shi maru le Sọlu yele nwatibe iya; mbu Jonatanu be nwuhuru nu?"

⁶ Nwokorọbya ono abya akọoru Dévidi: "L'o nweru ẹge o meru; ya anodu le Ugvu Gilobowa. Sọlu l'onwiya anodu l'ẹke ono dakobe arwa iya. Ugbon-inya yele ndu agba iya nu l'achi iya ke kpabe-kpabe." ⁷ Ya ndono; Sọlu abya aghaa ẹnya; phu mu; bya araku mu. Mu aji iya iphe mu e-me. ⁸ Yo ji mu onye mu bu. Mu asu iya: "Le mu bu onye Amaleku." ⁹ Yo su mu: "Te mu bya evudo-nyabe iya gbua ya; kele ya nọwa dzeedzee ndzu!"

¹⁰ "Mu ejenu je evudonyabe iya; woru iya gbua; ke l'o doru mu ẹnya l'ọ-daruwa ali b'ọ buwa iya onwu. Mu abya ekputa iya okpu-eze iya; gbata iya echi-eka iya. Yo buru iya be mu wotaru nggube onye nwe mu nu l'ẹke-a."

¹¹ Dévidi yele ndu ono, etso iya nu eye eka l'uwe ephe; gbajashia ya. ¹² Epeh ara ẹkwa; gua aphu; swia egu jeye l'uřennyashi l'okfu ehu Sọlu yele nwatibe iya ke nwoke, bu Jonatanu; me ke ndu soja Ojejoje, bu onu-ulo Ízurelu ono, e gude ogu-mbeke gbugbushia ono.

¹³ Dévidi abya aji nwokorọbya ono, byaru iya odoru iphe ono; su iya: "Bu awe b'i shi?"

Yo su iya: "Le ya bukwa nwatibe onye Amaleku, bu mbyamumbya."

¹⁴ Dévidi aji iya: "Bu ngunu meru iphe e ti tsudu egvu k'ohali eka gbua onye Ojejoje wuru manù l'ishi?" ¹⁵ Dévidi abya ekua onye lanu l'unwukorọbya iya; su iya: "T'o je egbuta nwoke ono togbo!" Yo je egbuta iya togbo; yo nwuhu. ¹⁶ Dévidi asu iya: "T'ochi ngu tukokwaru ngu l'ishi; ke l'i gudewa onu ngu gbaa onwongu ama l'ọ bu nggu gburu onye Ojejoje wuru manù l'ishi."

Dévidi agu aphu Sọlu yele Jonatanu

¹⁷ Dévidi abya agua egvu-aphu ehu Sọlu yele nwatibe iya; mbu Jonatanu; ¹⁸ bya asu t'e zia ndu Júda ẹge aaguje egvu-aphu ono. Epha egvu ono bu "akfu." Eke e deru iya bu l'ekwo Jasha.

¹⁹ Ugvu ngu; nggube Ízurelu;
be gbuwaru togbo l'eli ugvu!
Unu lewaru ẹge ndu ike zetsua!

- 20 T'è b'e kfukwa iya lè Gatù;
 òphu a rakwa iya arara
 lè mbadùzo ndu Ashikelònu;
 k'òphu èhu ta awatadù ọtso
 ndu Filisutayìnu èna;
 ndu akpapyì ono awata ọtu okokooko.
- 21 Unubè ugvu Gilobówa;
 t'iji ba adakwaru unu;
 òphu mini achìkwaru unu;
 òphu alì, emehuje iphe
 'abuhakwa nk'unu.
 Kè l'ò bụ l'eli unu
 b'a nọ merua iphe,
 ndu ike nọ egudeje
 egbobuta onwèphe l'ògu.
 Mbù l'iphe, Sòlu egudeje
 egbobuta onwiya l'ògu
 ta abùhedu iphe, a nyìru manù.
- 22 Akfù Jonátanu te ejejekwa
 gbaru èka; l'è b'o gvuta
 anù ndu ike nọ;
 òphu ogu-mbeke Sòlu ta alajèkwa
 l'è b'o kuta mee madzù;
 yo ji iya ejiji.
- 23 Sòlu; mè Jonátanu;
 shi dù ugvu l'ènya;
 buru ndu e yeru obu.
 Èphe tughbaru lè ndzù;
 tughba l'ònwu.
 Èphe shi ka ugo ome kòrokoro;
 ka agù agburu-èhu.
- 24 Unubè unwanyi Ízurelu;
 unu raa èkwa Sòlu;
 mbù onye ono, yeru unu
 uwe uswe, ama mma ono;
 mbù onye ono,
 gude mkpòla-ododo
 memashia uwe,
 unu yeru l'èhu ememashi ono.
- 25 Unu lewaru ège
 ndu ike zètsua l'ògu!
 L'eli ugvu b'e gburu Jonátanu;
 yò daburu.
- 26 Mu agù aphù èhu ngu;
 nwanne mu Jonátanu;
 I shi bụnukaru mu
 onye vu oke aswa.
 Obu, i shi yeru mu;
 bè dukwa biribiri.
 Ọ dù biribiri karia
 n-yemobu k'unwanyi.
- 27 Unu lewaru ège
 ndu ike zètsua!

Ngwa-ọgu, eegudeje alù ọgu
bùkotawa ọ-la-l'iyi!"

2

Eechi Dévidi eze ndu Júda

¹ E metsua; Dévidi ejeshia ọkpata Ojejoje ishi tẹ ya maru: "Mẹ ya a-la lẹ mkpukpu lẹ Júda je eburu?"

Ojejoje asù iya: "T'ọ je!"

Dévidi aji iya: "Bù awe bẹ ya a-la?"

Ojejoje asù iya: "T'ọ la Héburonu!" ² Dévidi atugbua lashia ẹke ono yẹle unyomu iya ẹphe ẹbo; mbù Ahinowamu kẹ Jézerilu; mẹ Abigelu kẹ Kamèlù, bụ nwanyi ono, nji ya; mbù Nebalu tufuru ono. ³ Dévidi achitakwaphu ndu nk'iya, bụ iya bụ unwoke ono yẹle iya yi ono. Onyenonu eduta ndibe iya; ẹphe eje eburu lẹ Héburonu mẹ l'edukfu edukfu, nọ-pheru iya mgburumgburu. ⁴ Ndu Júda abyatashia Héburonu. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ ẹphe nọ wụa Dévidi manù l'ishi t'ọ bụru eze, chĩa ndu Júda.

A bya ekfuru Dévidi l'ọ bụ ndu Jábeshi-Gíledu bẹ liru Sọlu. ⁵ Dévidi abya eyefu ndu ozi t'ẹphe je ezia unwoke Jábeshi-Gíledu: "Tẹ Ojejoje ọrọ ọnu-oma nù ẹphe k'ugvu ono, ẹphe kwabẹru Sọlu, bụ nnajiufu ẹphe; woru iya lia ono. ⁶ Tẹ Ojejoje mekwaa t'ẹphe maru ẹge obu-oma iya hatabe nshinu l'ẹke ẹphe nọ. T'ọ koshikwaphu ẹphe lẹ ya gbaru t'ẹ gude ire iya ẹka l'ẹke ẹphe nọ! Yẹbedua, bụ Dévidi l'onwiya e-mekwaruphu ẹphe iphe-oma; keshinu ọphu ẹphe maru mee iphe ọwaa. ⁷ Ọo ya bụ; t'ẹka shihukwa ẹphe ike; ẹphe aburu ndu kwaru ẹnya; kẹle nnajiufu ẹphe; mbù Sọlu bẹ nwụhuakwaru nù; ndu ọnu-ulo Júda awụwa iya manù l'ishi tẹ ya bụru eze ẹphe."

Eeme Ishibosheti eze ndu Ízurẹlu

⁸ Ábuna Nẹru, bụ onye ishi ndu soja Sọlu abya eduta nwatibe Sọlu, bụ Ishibosheti byatashia Mahanayimu; ⁹ bya emee ya eze ndu Gíledu; ndu Ashuru; ndu Jézerilu; ndu Ífuremu; ndu Bénjaminu; mẹwaru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha. ¹⁰ Iphe Ishibosheti Sọlu gbaru bụ ọkporo afa labù teke ọ dọberu bụru eze ndu Ízurẹlu. Iphe ọ chiru bụ afa labù.

Obenu lẹ ndu ọnu-ulo Júda bụ Dévidi bẹ ẹphebedua wụ-tsorù. ¹¹ Dévidi eburu lẹ Héburonu; bụru eze ndu ọnu-ulo Júda. Iphe, ọ chiru bụ afa ẹsaa l'ónwa ishingù.

Ọgu adaru ndu kẹ Dévidi; ẹphe lẹ ndu kẹ Ishibosheti

¹² Ya ndono; Ábuna Nẹru yẹle ndu ejeru Ishibosheti Sọlu ozi, shi Mahanayimu atugbua jeshia Gíbiyọnu. ¹³ Jóabu Zeruya yẹle ndu kẹ Dévidi atugbua jekfushia ẹphe l'okpuru Gíbiyọnu. Yo nweru ndu ọphu dọru l'azụ okpuru ono azụ ọphu; ndu ọphu adọru l'azụ iya ọphu. ¹⁴ Ábuna asù Jóabu: "T'unwu-okorọbya-a haru gbeshi je akpasweru onwẹphe ẹka t'ayi phù."

Jóabu ekweta.

¹⁵ Ẹphe awụ-lihu; a bya aguta ẹphe ọmadzu iri l'ẹbo l'ẹke iya kẹ ndu Bénjaminu yẹle Ishibosheti Sọlu; guta ọmadzu iri l'ẹbo l'ẹke iya kẹ Dévidi. ¹⁶ Tọ dọ iya bụ; onyenonu abya awọru ibe iya l'ishi; woru ogu-mbeke nmatsua ibe ẹphe lẹ mgberemẹku. Ẹphe adashia; nwụshihukota l'ugbo

lanù. Ọ bụ iya meru iphe e gude kulahaa ẹke ono “Ègu Ogu-mbeke.” Ẹke ono bẹ nọ lẹ Gíbiyọnu.

17 Ọgu mbọku ono ekpohu ọku. Ndu kẹ Dévidi emekputa ndu kẹ Ábuna yẹle unwoke Ízurelù. 18 Ẹnwegirima Zeruya ẹphe ẹto nọkotakwa l'ẹke ono; mbù Jóabu; mẹ Abishayi yẹle Ásahẹlù; ndu k'unwoke. Ásahẹlù bẹ eme kọrokoro l'ọbu mgbada. 19 Ásahẹlù achiyabe Ábuna; k'ọphu bụ l'ẹ tọ ghachidu aghachi l'ẹke ọochi iya. 20 Ábuna abya aghaa ẹnya phụ iya; jì iya: “Ásahẹlù; bụ nggu?”

Yọ asù iya: “L'ọ kwa iya.”

21 Ábuna asù iya: “T'ọ ghachi l'ẹka-utara iya; m'ọ bụ l'ẹka-ibyita iya; gude onye lanù l'unwu-okorọbya ono nashia ya ngwa-ọgu iya!” Obenu lẹ Ásahẹlù te kwedu haa ya achichi. 22 Ábuna abya anmaaru Ásahẹlù ọkwa ọdo; sù iya: “Haa ya achichi! Ya -gbuta ngu tẹ l'alì nta-a; ?ya e-shi agha palia ifu apali l'ẹke nwunne ngu; mbù Jóabu nọ?” 23 Ọphu Ásahẹlù 'ekwedu haa ya achichi. Ábuna ewotawaphu arwa iya sù Ásahẹlù l'ẹpho; yo je alufuta iya l'okpurukpazu. Yọ daa; nwuhu l'ẹke ono. Yọ bújẹ; onye -jetaru bya ebun ẹnya l'ẹke ono, Ásahẹlù daburu ono; yo ovudo.

24 Jóabu yẹle Abishayi chiya Ábuna. Yọ buri l'ẹnyanwu-ariba-wa bẹ ẹphe chiruru iya l'ugvu Ama, nọ chee ifu lẹ Giya l'uzo iya ọphu eeshije eje echi-ẹgu Gíbiyọnu. 25 Unwoke Bénjaminu atuko kfulu Ábuna l'azụ. Ẹphe akpọ onwephe l'ẹkalanu; vudo l'eli ugvu lanù. 26 Ábuna abya ekua Jóabu; sù iya: “?Bù mma bẹ ayi e-gudewaru alù-gbushi onwayi jeye? ?T'ì madù l'oo-mekochaa buri ayi aphù. ?Bù teke ole bẹ ii-kfuru ndu nke ngu t'ẹphe haa ọchi unwunna ẹphe?”

27 Jóabu asù: “Keshinu Nchileke nọ-ọ ndzụ ẹge ọ nọ iya-a; ndẹge ẹ t'ì kfulu okfu; bẹ ndu-a ga a-chikwa unwunna ẹphe ẹge ono jeye l'utsu.”

28 Tọ ọ iya bụ; Jóabu abya eworu ọpyoku gbua; ndu soja ono akfushi; ẹphe ta achiche ndu Ízurelù ọdo; ọphu ẹphe 'etsohedu ẹphe ọgu ọdo.

29 Ábuna yẹle ndu nk'ia eshia Araba; jekota ije l'enyashi mbọku ono; bya eswee Ẹnyimu Jódanu; jekota ije l'utsu iya lufuta lẹ Mahanayimu.

30 Jóabu abya eshi ọchi Ábuna ono lata; bya edzua ndu nk'ia. Ẹmadzu iri lẹ tete aburu ndu achọ achọcho lẹ ndu kẹ Dévidi; a gufukwa Ásahẹlù.

31 Obenu lẹ ndu kẹ Dévidi gbukwanuru ọkporo madzù iri l'ẹsato lẹ ndu ikfu Bénjaminu, bụ ndu kẹ Ábuna. 32 Ẹphe apata Ásahẹlù je elia l'ili nna iya lẹ Bétulehemu. Jóabu yẹle ndu nk'ia atugbua l'enyashi ono; yo buri lẹ nchi abọhu bẹ ẹphe jeruru Hẹburonu.

3

1 Ọgu, darù ndu ọnu-ulo Sọlu; mẹ ndu kẹ Dévidi aburu ọgu, a luru ogologo. Ike kẹ Dévidi l'aka akaka eje; ike kẹ ndu ọnu-ulo Sọlu l'agvu agvugvu eje.

Unwegirima, a mụshiru Dévidi lẹ Hẹburonu (1 Iphe 3:1-4)

2 Teke Dévidi bu lẹ Hẹburonu b'a mụshiru iya unwegirima unwoke. Ọkpara iya bụ Amunonu. Onye muru iya nù bụ Ahinowamu, bụ nwanyi Jézerilu. 3 Abigelu, Nebalu kẹ Kamẹlu shi lujee; tufuwa iya atufu amutaru iya otsota, bụ Kiliyabu. Nwatibe Talumayi, bụ eze ndu Geshu; mbù Maaka

mùtaru iya Abusolomu, bụ onye k'èto. ⁴ Hagitu mùtaru iya Adónija, bụ onye k'èno. Abitalu amùtaru iya onye k'ise, bụ Shefatíya. ⁵ Nyee ya; mbụ Ègula mùtaru iya onye k'ishingu, bụ Ituremu. Ndu-a b'a mụshikotaru Dévidi teke o bu lẹ Héburonu.

Ábuna etso Dévidi

⁶ Yò bụru teke ono, ọgu adaru ndu ọnu-ulo Sọlu ọwaa ndu ọnu-ulo kẹ Dévidi ono bẹ Ábuna nọdu l'èka ọlo kẹ Sọlu; vudoshia ike. ⁷ Yo nweru nwanyi ọbu, shi bụru nnufu Sọlu, aza Rizúpa. Nwanyi ono bụ nwatibe Aya. Yo be ujiku lanụ; Ishibosheti abya ekua Ábuna; sụ iya: “?Nanụ ege ọ dụ b'ì wataru ọra nnufu nna iya?” ⁸ Iphe ono, Ishibosheti kfuru ono eghua Ábuna ntumatu; yò sụ Ishibosheti: “?Ya gbe bya atụwaru nù ikè yeru ndu Júda tọo? Keshinu kpọ byeye ntanu-a; bẹ ya shi gudeta obu iya l'ọ ha turu ikè yeru nna ngu, bụ Sọlu; mę ndibe iya; mę ndu ọnyà iya. Ya anọdukpelephu l'alụ ọgu ẹhu unu tẹ ndu kẹ Dévidi ba aluta unu. Yò bụru nta-a b'ì bya ekobe iya okfu, larụ lẹ kẹ nwanyi-a. ⁹ Tẹ Nchileke gwakwa ya ọchi; mbụ t'ọ mekwa ya ọphu ka njo m'ọ bụru lẹ ya te meduru Dévidi iphe ono, Ojejoje riburu lẹ nte kwee ya ụkwa iya ono; ¹⁰ mbụ lẹ ya e-me t'alì-eze ono lufu ọnu-ulo Sọlu l'èka; mee tẹ Dévidi buru eze ndu Ízurelù mę Júda; shita lẹ Dánu jeye Besheba.” ¹¹ Ọphu Ishibosheti emekpodua ọnu ụkporo k'okfu okfu yeru Ábuna ọdo; kẹ l'ọotsu iya egvu.

¹² Tọ dụ iya bu; Ábuna abya eyefu ndu ozi t'ẹphe jeru iya kẹ Dévidi je asụ iya: “?Bunua onye bẹ alì-a nọ l'èka? Tẹ nggu l'iya gbaa ndzụ; k'ọphu ya e-yetaru ngu ẹka chita ndu Ízurelù l'ẹphe ha ye l'èka iya nke ngu.”

¹³ Dévidi asụ iya: “L'ọ dua mma tẹ nggu l'iya gbaa ndzụ. O bu l'ọ nweru iphe lanụ, ya ele ngu ẹnya iya l'èka: Iphe ọbu bụ t'ẹ b'ì byakwa ẹke ya nọ; gbahaa l'ì du Mikalu Sọlu dutaru iya teke ị-nọdu abya!” ¹⁴ Dévidi abya eye ndu ozi t'ẹphe jekfu Ishibosheti Sọlu je asụ iya: “T'ọ dee ya nyee ya Mikalu, ya butaru akpapyi ụkporo ndu Filisutayinu ise gude kwaa aswa iya ono.” ¹⁵ Ya ndono; Ishibosheti ezia t'ẹ je anata Mikalu l'èke nji iya; mbụ Palutiyelù Layishi. ¹⁶ Nji nwanyi ono l'ara ẹkwa; etso iya; jeye; ẹphe erua Bahurimu. Ábuna asụ nwoke ono: “T'ọ la!” Yò tughua; lashia.

¹⁷ Ábuna abya ekua ndu bụ ọgurennya ndu Ízurelù idzụ; sụ ẹphe: “Unu shiwa teke teru ẹnya seta ege unu e-shi mee Dévidi eze unu. ¹⁸ Ngwa-a; unu mee ya ẹya nta-a! Ishi iya aburu lẹ Ojejoje kwewaru Dévidi ụkwa; sụ iya: ‘L'ọ bụ l'èka nwozi iya, bụ Dévidi; bẹ ya e-shi nafuta ndu nk'iya, bụ ndu Ízurelù l'èka ndu Filisutayinu; mę l'èka ndu ọhogu ẹphe l'ẹphe ha.’ ”

¹⁹ Ábuna abyakwaphu bya ekfuru yeru ndu Bénjaminu; b'ọ bya atughua jeshia Héburonu je ekfuaru Dévidi iphe, bụ iphe ndu Ízurelù; mę ndu ikfu Bénjaminu l'ẹphe ha abya ememe.

²⁰ Ndu ẹphe lẹ Ábuna yi lẹ kẹ Dévidi ono lẹ Héburonu bụ ụkporo unwoke; Dévidi eshia nri gude gbaaru ẹphe aji. ²¹ Ábuna asụ Dévidi: “Onye nwe mu nù, bụ eze; ọ kwa tẹ ya je ekuaru ngu ndu Ízurelù l'ẹphe ha tẹ nggu l'ẹphe gbaa ndzụ; k'ọphu ị-buru eze ẹphe ege ono, ọogu ngu t'ì bụru ono.” Dévidi edufu Ábuna; yò tughua lashia l'ẹhu-agu.

²² Yò b̀uleruphu teke ono b̀e ndu k̀e Dévidi; m̀e Jóabu shi ògu o-lu-a-qlaa, ephè jeru bata; vuru iphè, dù egvu, ephè kwaru l'òkwata. Obenu l̀e Ábuna ta nòkwanu l'ufu Dévidi l̀e Hèburonu; k̀ele Dévidi dufuwaru iya. Yò t̀ugbua lashia l'èhu-agu. ²³ Jóabu ỳele ndu soja, ỳele iya ỳi abatalephu; e kfuru iya l̀e Ábuna Nèru b̀e shikwa byakfuta eze; yo dufuwa iya; yò lashia l̀e nchì-odoo. ²⁴ Ya ndono; Jóabu ejekfushia eze je asù iya: “?B̀u ngunu b̀i meru ege ono? ?B̀u ngunu meru iphè Ábuna byakfutaru ngu; nggu ahaa ya; yò lashia? Nta-a b̀'ò laakwaru! ²⁵ I marua onye Ábuna Nèru b̀u. O kwa ugho b̀'ò byaru ngu aghòru; bya t̀'ò maru ege iije iya ala; maru iphè, b̀u iphè, iime ememe.”

²⁶ Jóabu ahaa Dévidi lufushia; bya ezia ndu ozi iya t'èphe gbakfu Ábuna. Èphe agbakfu Ábuna l̀e wèlù Síra; kuphuta iya azù; Dévidi ta ma. ²⁷ Ábuna alaphutalephu azù l̀e Hèburonu; Jóabu ekuchi iya ekuchi l'iku obu-edukfu ono; l'ò nweru iphè, ya eme t̀e ya kfuru iya. Jóabu anòdu l'èke ono; nmafua ya èpho; yò nwùhu. Yo shi ege ono gwata ugwò òchi nwunne iya phù; mbù Ásahèlu. ²⁸ Dévidi abya anà iya; su: “Gbururu jeye l̀e gbururu b̀e èka ỳele ndu alì-eze iya ta dukwa l'òchi Ábuna Nèru l'ifu Nchileke. ²⁹ T̀e òchi Ábuna t̀u-kokwaru Jóabu; m̀e ndu ònu-ùlo nna iya l'èphe ha l'ishi! T'onye èjo ònya ata ba agvùkwa agvùgvu l'ufu Jóabu; m̀e onye èhu-labù; m̀e onye gude mkpòro l'èje ije; m̀e onye e gburu l'ike; m̀e onye ùkpa.” ³⁰ Yò b̀uru Jóabu ỳele nwunne iya k̀e nwoke; mbù Abishayi b̀e gburu Ábuna; k̀e l'ò b̀u iya gburu Ásahèlu, b̀u nwunne èphe l'ògu l̀e Gíbiyònu.

Eli Ábuna

³¹ Dévidi abya asù Jóabu m̀e ndu èphe ya nò: “Unu lawashia uwe unu; unu achita uwe-aphù yee; raa èkwa Ábuna.” Eze, b̀u Dévidi l'etso igbe-odzu ono l'azù. ³² Èphe elia Ábuna l̀e Hèburonu; eze akwaa èkwa Ábuna l'eli ili iya. Ndu ono l'èphe atù àzù-èkwa. ³³ Eze, b̀u Dévidi abya agua egvu-aphù l'èhu Ábuna; sù:

“?B̀u Ábuna b̀'ò gbaru
t'ò nwùhu anwùhu onye
eswe-wa t̀oo?

³⁴ È te kekwa ngu ègbu l'èka;
ta t̀u ngu mkpòro l'òkpa.
I laru l'ike l'ò b̀u onye dabaru
ndu èjo madzù l'èka.”

Ndu ono l'èphe ha atùko t̀a àzù-èkwa iya òdo.

³⁵ Ndu ono l'èphe ha abya aròlahaa Dévidi t'ò ria nri l̀e teke ò bukwađu eswe. Obenu l̀e Dévidi riburu iya; sù: “Kamènu; l̀e ya te ewotadu nri; m'ò -b̀u iphè òdo kpaal'ònu t̀emanu ènyanwu arìba!” ³⁶ Èhu atsòo ndu ono l'èphe ha èna; èphe atùbe nvò l'iphe ono, Dévidi meru ono; iphemiphe òbule, eze Dévidi meru adùkota èphe mma. ³⁷ Ndu ono l'èphe ha; je akpaa l̀e ndu Ízurèlù l'èphe ha amaru mbòku ono l'èka eze, b̀u Dévidi ta anòdu l'egbugbu ono, e gburu Ábuna Nèru ono. ³⁸ Eze asù ndu ozi iya: “?Unu ta madù l'onye nwùhuru l'alì Ízurèlù ntanù b̀u oke amadù; b̀uru nwatibe eze? ³⁹ O b̀u oswi-okfu l'a wùru mu manù l'ishi t̀e mu b̀uru eze; obenu l'ike ta anòdu mu ntanù-a; k̀e l'unwegirima Zeruya b̀e nabaru mu

èka. Tẹ Ojejoje kfùkwaa ndu ejo madzù ugwo l'ège ejo iphe, èphe meru habe!”

4

Egbu Ishibosheti

¹ Ishibosheti Sòlù anùlèphu lẹ Ábùna bẹ nwùhuwaru nù lẹ Hẹburonu; ike agvù iya. Ndu Ízurerù l'èphe ha atsulahaa egvu. ² Nwatibe Sòlù ono bẹ nweru unwoke labù, o yeru t'èphe buru ishi ndu o-lù-a-olaa. Onye lanù bụ Bena; onye ophu abùru Rekabu. Ndu ono bụ unwu Rimonu lẹ Berotu. Berotu bụ mkpukpu, a guru yeru ndu ikfu Bénjaminu; ³ kele ndu Berotu gbarù oso laa Gitayimu je ebuwaruru l'èke ono buru mbyambya jeye ntanu-a.

⁴ Ya ndono; nwatibe Sòlù; mbù Jonátanu enweru nwatibe iya kẹ nwoke, daru ngvuru l'okpa labù. Yò buru afa ise bẹ nwata ono gbakwadurua teke ozi shi Jézerilu ruta èphe nchì lẹ Sòlù yelè Jonátanu bẹ nwuhuru nù. Nwanyì, ehe nwata ono anùlèphu iphe ono; kwolihu; kuta nwata ono gbala. Nwata ono anyifu daa; daa ngvuru. Èpha nwata ono bụ Mefiboshetu.

⁵ Ya ndono; unwu Rimonu; onye Berotu; mbù Rekabu mẹ Bena atugbua mbòku ono; yò buru èphe oje kẹ Ishibosheti. Èphe erua kẹ Ishibosheti l'echi oke-eswe teke Ishibosheti nọ l'atùta ume eswe; ⁶ bya abahù l'ime ime ulo iya l'ò bụ l'èphe eje ohata witu. Èphe anmafua ya èpho l'ime èke ono; pyofu gbalaa. ⁷ Yò buru teke Ishibosheti zẹ l'oshi-azẹe ya bẹ èphe bakfuru iya l'ime mkpura èke ozeje l'ime ulo iya. Èphe anmaa ya mma; nmagbua ya; buta iya ishi. Èphe apata ishi iya ono tugbua; gude iya jekota ije l'uzo nsuda Enyimu Jòdanu enyashi mbòku ono l'ò ha. ⁸ Èphe apata ishi iya ono pataru Dévidi lẹ Hẹburonu; bya asù iya: “Owaa ishi Ishibosheti, bụ nwatibe Sòlù; mbù ohogu ngu ono, shi achọ ishi ngu ono. Ntanu-a bẹ Ojejoje gwatawaru Sòlù yelè eri iya ugwo iphe ono, èphe meru nggube eze, onye nwe mu ono.”

⁹ Dévidi abya eyeeru Rekabu yelè nwunne iya kẹ nwoke, bụ Bena onu; mbù unwu Rimonu; onye Berotu onu; sù èphe: “Kamenu; l'èpha Ojejoje bụ onye, nafutaru iya l'iphe-èhuka ono; ¹⁰ kwa ège o muru nwoke ono, byaru bya asù iya lẹ Sòlù nwùhuwaru ono; bụ ège o-muru unu. O shi arì lẹ ya byaru iya ozi ozi, dù mma; obenu lẹ ya nwutawaru iya; gbua lẹ Zikulagu. Ono aburu nggo, ya buru iya; l'ozì ono, o byaru iya ezizi ono. ¹¹ Unu bẹ ndu ejo iya-wa; ?nk'unu ta kaduru eji l'unu bahuru l'ime ulo onye è te nweđu iphe o meru; je egbua ya l'eli oshi-azẹe ya. ?Ya ta agwatadunua unu ugwo ochi iya; mbù wofu unu lẹ mgboko-a?” ¹² Ya ndono; Dévidi ezifu unwu-okorobyà iya; èphe eworu èphe gbushia; kwashia èphe èka; mẹ okpa; pakoo ugwehu èphe je ekobe l'iku okpuru, nọ lẹ Hẹburonu. Èphe apata ishi Ishibosheti je elia l'ili Ábùna lẹ Hẹburonu.

5

Eechi Dévidi eze ndu Ízurerù mgburumgburu (1 Iphe 11:1-9)

¹ Tọ du iya bụ; ikfu ndu Ízurerù l'èphe ha abyakfuta Dévidi lẹ Hẹburonu bya sù iya: “Ayìbedua mẹ nggubedua chiko buru mee lanù mẹ anu-èhu lanù. ² L'oge ohazu teke Sòlù shi buru eze ayi bẹ bụ nggubedua shi anoduje edu ndu Ízurerù l'ogu. Yò buru nggu bẹ Ojejoje sùru l'ìi-nodu

eche ndu nk'ia; mbù ndu Ízurelù l'ò bụ onye eche aturu. Yò bụru nggu e-mekochaa chĩa ephe.”³ Tò dū iya bụ; ndu bụ ọgurennya Ízurelù l'ephe ha abyakfuta eze, bụ Dévidi lẹ Hẹburonu; ephe l'ia agbaa ndzụ l'ifu Ojejoje; ephe awua ya manụ l'ishi t'ò bụru eze ndu Ízurelù. ⁴ Iphe Dévidi gbaru bụ ụkporo afa l'afa iri teke ọ wataru achichi. Yò chĩa ụkporo afa labụ. ⁵ Teke o bu lẹ Hẹburonu b'ò chīru ndu Júda afa ẹsaa l'ọnwa isingwu. Yò bya akwalala lẹ Jerúsalemu; nòdu l'ẹke ono chĩa ndu Ízurelù l'ephe ha; mē ndu Júda ụkporo afa l'afa iri l'eto.

⁶ Eze, bụ Dévidi yele ndu nk'ia awuba lẹ Jerúsalemu jekfushia ndu Jebusu, bu l'ẹke ono ọgu. Ndu Jebusu ono abya asụ Dévidi: “È tịi hakwa k'òbata l'ẹke-a; kẹ l'ò kwa ndu ishi; mē ndu ngwuru a-chiphu ngu azụ.” Ephe arija l'ẹ to nwedu lẹ Dévidi abata l'ẹke ono. ⁷ Obenu l'e metsulerua; Dévidi anatalẹ ephe ẹke ephe kpuru; yo shihu ike l'eli Ugwu Záyonu, mekocharu bụru Mkpukpu Dévidi.

⁸ Ọ bụ mbọku ono bẹ Dévidi sụru: “L'ò kwa onye a-dụ ike lụa ndu Jebusu bẹ e-toru ọswa-mini bakfu ndu ishi; mē ndu ngwuru ono, Dévidi kpuru ashị ono.” Ọo ya bụ iphe ono, eekfufe; sụ: “Lẹ ndu ishi; mē ndu ngwuru ta byadụ bya a-bahụ l'ulo.”

⁹ Dévidi abya awata ufu l'ẹke ono, a kpushiru ike ono; gwa ẹke ono Mkpukpu Dévidi. Ọ kpuru ụpho-mkpuma mkpukpu ono mgburumgburu; shi l'agbarike ụpho-mkpuma mkpukpu ono kpua ya bahụ abahụ. ¹⁰ Dévidi l'aka oshihu ike akaka l'ẹje; kẹle Ojejoje; mbụ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike nọ swiru iya.

¹¹ Ya ndono; Hiram, bụ eze ndu Táya abya eye ndu ozi iya t'ephe vutaru Dévidi oshi sida; bya eyekwaphu ndu kapyinta; mē ndu edoje ụlo; ephe abya akpuru Dévidi ụlo-eze iya. ¹² Dévidi abya amaru lẹ Ojejoje mewaru tẹ ya nguru anguru l'òbu eze ndu Ízurelù; yeru lẹ Ojejoje gudewa k'okfu ehu ndu nk'ia; mbù ndu Ízurelù palia alì-eze iya imeli.

¹³ Dévidi akwafutsua lẹ Hẹburonu; bya alushia unwanyi ọdo; bya achita unwanyi ọdo doo; ephe aburu nnufu iya pẹ lẹ Jerúsalemu. Ephe abya amushifuaru iya unwu: nwoke lẹ nwanyi. ¹⁴ Ọwaa ẹpha unwegirima, a mụshiru iya lẹ Jerúsalemu: Shamuwa; Shobabu; Nétanu; Sólomonu; ¹⁵ Ibuha; Elishuwa; Nefegu; Jafiya; ¹⁶ Elishama; Eliyada; mē Elifeletu.

Dévidi emekputa ndu Filisutayinu (1 Iphe 14:8-17)

¹⁷ Ndu Filisutayinu anulephu l'a wuwaru Dévidi manụ l'ishi t'ò bụru eze ndu Ízurelù; ephe achiko l'ephe ha zahụ; choru Dévidi jeshia. Dévidi anua ya; je anọ-krishia l'ẹke ono, a kpushiru ike ono. ¹⁸ Ndu Filisutayinu erua je edoo onwephe; je akpaa lẹ nsuda Réfa. ¹⁹ Dévidi akpata Ojejoje ishi; sụ: “?Bụ tẹ ya je etso ndu Filisutayinu ọgu tọ? ?L'oo-woru ephe ye iya l'eka tọ?”

Ojejoje asụ iya: “T'o je; lẹ ya e-woru-a ndu Filisutayinu ono ye iya l'eka.”

²⁰ Ya ndono; Dévidi ejeshia Bálu-Perazimu; je alua ephe l'ẹke ono. Yò sụ: “L'ò bụ ẹge ukporo-mini ekpoje-wa bụ ẹge Ojejoje shiwa l'eka iya kpota ndu ọhogu iya pẹ.” Ọ bụ iya kparu iphe ọ aguru ẹke ono Bálu-Perazimu. ²¹ Ndu Filisutayinu achiru ntẹkpe ephe l'ò ha wushi l'ẹke ono; Dévidi yele ndu nk'ia achita iya tugbua.

22 Ndu Filisutayìnu alaphutakwa azù ọ̀dọ; bya edoo onwèphe je akpaa lẹ̀ nsùda Réfa. 23 Dévidi abya akpata Ojejoje ishi. Ojejoje asù iya: “Unu be eshikwa èphe l'ifu nhamunha; unu shichikwaa èphe l'azù; gbaa èphe mgburumburu l'ifu èke ono, oshi balusamu vudogbaa ono; tso èphe ọ̀gu. 24 Unu nùlèphu ọ̀da igidi-ọ̀kpa l'eli oshi balusamu ono; unu emekebe ègwegwa; kẹ̀ l'ọ̀ bụ̀ teke ono bẹ̀ Ojejoje vutaru unu ọ̀zọ̀ t'unu je egbushia ndu soja ndu Filisutayìnu.” 25 Ya ndono; Dévidi emee ya ègẹ̀ ono Ojejoje ziru iya ono. Yo shi lẹ̀ Gèba gbua ndu Filisutayìnu jeye lẹ̀ Gèza.

6

Eedobe Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje lẹ̀ kẹ̀ Óbèdu-Édọ̀mu (1 Iphe 13:1-14; 15:1—16:3, 43)

1 Dévidi abya ekua ndu a fọtaru lẹ̀ ndu Ízùrèlù. Iphe, èphe dù bụ̀ ukporo unu ọ̀madzu ugbo èto l'unu iri l'ise.* 2 Dévidi yèlè ndu nk'iya l'èphe ha atùgbua jeshia Béla l'alì Júda t'èphe je apalata Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje; mbù okpoko ono, eekuje ala l'èpha Ojejoje, bụ̀ Ọ̀karibe-Kakọ̀ta-Ike ono; mbù onye ono, aba-eze iya nọ̀ lẹ̀ mgbaku cherobimu ono. 3 Èphe apafùta Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje ono l'ùlo Abinadabu tukobe l'eli ọ̀-gba-kperekpere ọ̀phungu. Ọ̀lo Abinadabu ono bẹ̀ tukoru l'eli ugvu. Yọ̀ buru Uza; mẹ̀ Ahìyọ̀, bụ̀ unwu Abinadabu ndu k'unwoke l'anga ọ̀-gba-kperekpere ọ̀phungu ono. 4 Èphe angarù ọ̀-gba-kperekpere ono, a tukoberu Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje ono lùfuta lẹ̀ kẹ̀ Abinadabu l'eli ugvu ono. Ahìyọ̀ evuru Okpoko Ọ̀gba-ndzù ono ọ̀zọ̀. 5 Dévidi yèlè ndu Ízùrèlù l'èphe ha egude ike èphe l'ọ̀ ha l'ete èswa l'ifu Ojejoje. Èphe agù egvu; l'akpọ̀ ogumogu; mẹ̀ une; l'akù nkwa; apù ọ̀fù; l'ayọ̀ oja.

6 Èphe erulephu l'èke Nèkọ̀nu eetsuje balì; Uza atufu èka tẹ̀ ya wọ̀ta Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje ono; kẹ̀ l'eswi, alọ̀kpu ọ̀-gba-kperekpere ono, a tukoberu iya ono kpakotaru iphe. 7 Èhu eghua Ojejoje eghughu l'èke Uza nọ̀; yo woru iya chìgbua; kẹ̀ l'ọ̀ meru iphe è-ta gbadu iya l'ememe. Uza anwùhu l'èke ono l'ìku Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje ono. 8 Èhu eghulaha a Dévidi eghughu; kẹ̀ lẹ̀ Ojejoje chìgburu Uza. A wata oku èke ono Pèrezu-Uza† jeye ntanù.

9 Dévidi atsùlaha a Ojejoje egvu mbọ̀ku ono; yọ̀ sù: “?Nanùkpoo ègẹ̀ Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje-a e-me rua ya èka?” 10 Yo mee; too vuhe Dévidi evuvu t'ọ̀ palata Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje ono lẹ̀ Mkpùkpu Dévidi. Yo gbe patachia ya je edobe lẹ̀ kẹ̀ Óbèdu-Édọ̀mu kẹ̀ Gitu. 11 Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje ono anọ̀ ọ̀nwa èto lẹ̀ kẹ̀ Óbèdu-Édọ̀mu kẹ̀ Gitu; Ojejoje agọ̀oru Óbèdu-Édọ̀mu yèlè ndibe iya l'èphe ha ọ̀nu.

Eevulata Okpoko Ọ̀gba-ndzù Nchileke lẹ̀ Jerúsalemu (1 Iphe 15:25-29)

12 Tọ̀ dù iya bụ̀; a bya edooru eze, bụ̀ Dévidi: “Lẹ̀ Ojejoje gudekwa kẹ̀ Okpoko Ọ̀gba-ndzù Nchileke ono gọ̀oru ndibe Óbèdu-Édọ̀mu ọ̀nu; mẹ̀waru iphemiphe ọ̀bule, o nweru enweru.” Ya ndono; Dévidi eteru èswa je apafùta Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje ono lẹ̀ kẹ̀ Óbèdu-Édọ̀mu; palaa lẹ̀ Mkpùkpu Dévidi. 13 Yọ̀ọ̀ bújẹ̀; ndu pa Okpoko Ọ̀gba-ndzù Ojejoje ono t̀ta ntù-ọ̀kpa ishìngu; Dévidi egbua oke-eswi; mẹ̀ nweswi, gbaru èba gude

* 6:1 6:1 Iphe ọ̀ bụ̀ bụ̀ 30,000. † 6:8 6:8 Iphe Pèrezu-Uza bụ̀ bụ̀ l'èhu gbanwuhuru Nchileke ọ̀ku l'èke Uza nọ̀.

gwooru Nchileke ngweja. ¹⁴ Dévidi anmaa ẹkwa ọcha l'ukfu; bya egude ike ya l'ọ ha l'ete egvu l'ifu Ojejoje. ¹⁵ Dévidi yele ndu Ízurelù l'ẹphe ha egbu ọpọyoku; l'atọ wọwowo apalata Okpoko Ọgba-ndzọ Ojejoje ono.

¹⁶ Okpoko Ọgba-ndzọ Ojejoje ono abatadẹlephu lẹ Mkpukpu Dévidi; nwatibe Sọlu, aza Mikalu epyofu ẹnya lẹ windo; phọa eze, bọ Dévidi l'ẹke o gude egvu-akfukfu l'ete egvu l'ifu Ojejoje; kpọọ ya ebo-ẹbo-l'afu. ¹⁷ Ẹphe abya apabata Okpoko Ọgba-ndzọ Ojejoje ono; woru iya dobe l'ẹke ruberu iya nù l'ime ọlọ-ẹkwà, Dévidi kpọberu t'e dobe iya. Dévidi abya egwoo ngweja-ukfuru; mẹ ngweja ẹhu-agu l'ifu Ojejoje. ¹⁸ Dévidi egwotsulephu ngweja-ukfuru ono; mẹ k'ẹhu-agu ono; gude ẹpha Ojejoje, bọ Ọkaribe-Kakọta-Ike goru onu-ọma nù ndu Ízurelù. ¹⁹ Yọ bya ekeeru ndu ono l'ẹphe ha ishi buredi nanù nanù l'ẹhu l'ẹhu. O kekwaruphu akara, e meru l'akpuru oshi detu; mẹ akara, e meru l'akpuru vayinu; kedzuru iya ndu Ízurelù ono l'ẹphe ha: unwoke l'unwanyi. E metsua; ndu ono l'ẹphe ha awukashihu lashia l'ufu ẹphe l'ẹhu l'ẹhu.

²⁰ Dévidi abya alata tẹ ya kele ndibe iya; nwatibe Sọlu; mbọ Mikalu agbafuta bya iya ndzuta; bya asọ iya: “Ege eze ndu Ízurelù shikwanu dọ ugvu kẹ ntanu; k'ẹ t'ọ gbabẹ onwiya ọtu l'ifu unwu-mgbọko, ẹphe gbaru ohu; mbọ ege ono, mkpọkoro madzọ emeje onwiya; kele iphere gvuru iya l'ifu ono.”

²¹ Dévidi asọ Mikalu: “Ọ kwa l'ifu Ojejoje bẹ ya shi nọdu ete ẹswa; mbọ Ojejoje ono, haru nna ngu; haa onye ọdo, shi l'ọnu-ọlọ nna ngu fọtachia yẹbedua tẹ ya bọru ishi ndu kẹ Ojejoje, bọ iya bọ ndu Ízurelù. Ya a-nọdulekwaphu ete ẹswa l'ifu Ojejoje. ²² Ya a-kabakwaaru ome onwiya onye eswe; bọru onye aakpọ ẹbo-ẹbo-l'afu l'ẹke ị nọ. Obenu l'ẹke unwu-mgbọko ohu-wa, i kfuru-wa nọ bẹ ee-gbe l'akwabẹ iya nù ugvu.”

²³ Nwatibe Sọlu ono; mbọ Mikalu ta mutakwa nwata jeye mbọku, ọ nwuhuru.

7

Ozi, Nétanu ziru Dévidi (1 Iphe 17:1-15)

¹ Yo be teke eze buwa l'ufu iya; Ojejoje emewa t'obu rua ya alị; tọ chihẹ obu l'ẹka l'ẹke ndu ọhogu iya, nọ-pheru iya mgburumgburu; ² eze asọ onye nkfuchiru Nchileke, bọ Nétanu: “T'ọ lenu; nta-a bẹ ya bu l'ọlọ, e gude oshi sida mee; Okpoko Ọgba-ndzọ Ojejoje aburu l'ọlọ-ẹkwà b'ọ nọ.”

³ Nétanu asọ iya: “Iphe, bọ iphe, nọ ngu l'obu; nggu eje emee ya; lẹ Ojejoje bẹ swikwaru ngu eswiru.” ⁴ Yo be l'enyashi mbọku ono; Ojejoje abya ekfuru yeru Nétanu; sọ iya: ⁵ “Je ezia nwozi iya; mbọ Dévidi: ‘Lẹ Ojejoje, bọ Nchileke sọru: ?Bọ nggubedua a-kpuru iya ọlọ, ya e-buru tọ.

⁶ Keshinu mbọku ono, ya dufutaru ndu Ízurelù lẹ Íjiputu ono jeye ntanu-a bẹ ya te ebubukwaa l'ọlọ. Ya egudeje ọlọ-ẹkwà iya l'ẹjephẹ ejephẹ. ⁷ L'iphe, bọ ẹke yele ndu Ízurelù yịwa jekota; ?o nweru teke ya sọjeru ndu ishi ikfu Ízurelù; mbọ ndu ono, ya sọru t'ẹphe cheje ndu nk'iya, bọ Ízurelù l'ọ bọ onye eche aturu ono; iphe, meru iphe ẹphe ta kpuduru iya ọlọ sida?’ ”

⁸ “Kfuru nwozi iya; mbọ Dévidi: Ọwaa iphe nwoze Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbọ Ojejoje ekfu: ‘Ya dufutaru ngu l'ẹgu, ẹke elu atajẹ nri; t'ẹ b'i tsophehe aturu; t'ị byachia bya aburu onye a-nọdu achi ndu nk'iya, bọ Ízurelù. ⁹ Ya shi etsoje ngu l'ẹje iphe, bọ ẹke, iije; ya achiiko ndu ọhogu ngu l'ẹphe ha

gbukota l'ifu ngu. Nta-a bẹ ya e-me ẹpha ngu t'ọ ha nshinu l'ọ bụ kẹ ndu oke amadụ, e nwegbaaru lẹ mgboko. ¹⁰ Ya a-nụ ndu nk'iya, bụ Ízurelù alí k'ẹka ẹphe. Ya a-dzabẹ ẹphe l'ọ bụ oshi l'alí onọ; k'ọphu ẹphe e-buru l'alí k'ẹka ẹphe. Ẹ to nwedù lẹ madzù achoro ẹphe okfu ọdo. Ọphu o nwedù lẹ ndu ẹjọ madzù akpaa ẹphe ẹhu ẹge onọ, ẹphe shi akpa iya ẹphe l'odungu phụ; ¹¹ mbụ ẹge e shi kpata iya ẹphe keshinu teke onọ, ya fotaru ndu ikpe t'ẹphe chíje ndu nk'iya, bụ Ízurelù onọ. Ya e-mekwaphu t'í tuta ume l'ẹke ndu ọhogu ngu l'ẹphe ha nọ. Yẹbe Ojejoje ekfukwaru ngu phụ lẹ ya e-meru ngu ọnu-ulo nke ngu. ¹² Oge nka-ezekuna nke ngu rulephu; nggu alakfuwa nna ngu phẹ; bẹ ya e-shi l'unwu ngu fota onye a-nọ-chi ẹnya ngu; mbụ onye e-shi ngu l'ẹhu gẹdegede. Ya e-mee alí-eze iya t'ọ ngunu anguru. ¹³ Ọ bụ onye onọ a-kpuru yẹbe Nchileke ulo; ya emee aba-eze iya t'ọ nguru anguru gbururu jeye lẹ gbururu. ¹⁴ Ya a-buru nna iya; yẹbedua aburu nwatibe iya. O -mee iphe, dọ ẹji; ya egude ẹchachi ndiphe húa ya àhùhù; mbụ chia ya ẹchachi unwu-eliphe. ¹⁵ Ẹ to nwedù lẹ ya ahaa ya oyeru obu; ẹge onọ, ya haru iya oyeru Sọlu; bya egude ngu dochia ẹnya iya onọ. ¹⁶ Ọnu-ulo ngu; mẹ alí-eze ngu a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu l'ifu iya. Aba-eze ngu bẹ ee-me t'ọ nguru anguru gbururu jeye lẹ gbururu.' ”

¹⁷ Ya ndono; Nétanu akọkotaru Dévidi iphe onọ l'ẹge e kfuru iya ẹya; mẹ ẹge ọ phukotaru iya l'ophulenyà.

*Dévidi ekele Nchileke ekele
(1 Iphe 17:16-27)*

¹⁸ Tọ dọ iya bụ; eze, bụ Dévidi egbeshi bahù l'ime ọlo je anọdu l'ifu Ojejoje; bya asụ:

“Nggube Nnajiufu, bụ Nchileke; ?bụ onye bẹ ya bụ; ẹmanu ọnu-ulo iya bukwanu ngunu; kẹ t'í wolía ya je dobe l'ẹke ha l'eli ẹge-wa. ¹⁹ L'ẹnya nke ngu b'ẹ tọ baduru nwishi; nggube Nnajiufu, bụ Ojejoje. I kfuwaru ẹge ọnu-ulo nwozi ngu a-dù l'uzo ifu. ?Bụ ẹge onọ bụ ẹge iigudeje ehe madzù; nggube Nnajiufu, bụ Ojejoje?

²⁰ “?Bụ ngunu ọdo bẹ yẹbe Dévidi e-kfufuaru ngu? Ishi iya aburu lẹ nggube Nnajiufu, bụ Ojejoje mahawaru ẹge yẹbe nwozi ngu gbaru. ²¹ I shiwa l'iphe i kfuru; mẹ l'ẹge obu ngu dọ; mee eze iphe, ha ẹge-a; bya emee tẹ yẹbe nwozi ngu maru iya.

²² “Ege ị habekwanu nshinu nggube Ojejoje, bụ Nnajiufu! Ẹ to nwedù Nchileke ọdo, nọ nù; gbahaa nggubedua; ẹge onọ, ayi gude nchị ayi nua ya onọ. ²³ ?Bụ ndu ole ọdo a-dù l'ọ bụ ndu nke ngu, bụ ndu Ízurelù; mbụ mba lanù lẹ mgboko-a, nggube Nchileke jeru je agbafuta t'ẹphe buru ndu nke ngu; bya egude ẹphe mee t'a maru ẹpha ngu; bya emee iphe, ha nshinu; dọ biribiri l'ifu ndu nke ngu, bụ ndu onọ, ị gbafutaru l'ẹka ndu Íjiputu. Ị chikashikwaruphu iphe bụ mbakeshi; ẹphe l'agwa ẹphe l'ifu ndibe ngu onọ? ²⁴ I mewaru tẹ ndu nke ngu; mbụ ndu Ízurelù nguru anguru; buru ndu nke ngu gẹdegede jeyewaru; nggube Ojejoje aburu Nchileke ẹphe.

²⁵ “Nggube Ojejoje, bụ Nchileke; mekwaa t'ọ keru; mbụ ọkwa onọ, ị kweru l'ẹhu yẹbe nwozi ngu; mẹ l'ẹhu ọnu-ulo iya onọ. T'ọ rekwa l'ẹge i kfuru gbururu jeye lẹ tutu yoyo; ²⁶ k'ọphu ẹpha ngu a-ha nshinu gbururu jeye lẹ gbururu. Yọ buru teke onọ bẹ ndiphe a-sù l'ọ bụ nggube Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike bẹ bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelù; ọnu-ulo yẹbe nwozi ngu, bụ Dévidi evudoshia ike l'ifu ngu. ²⁷ Ọ bụ nggube Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya aburu Nchileke kẹ ndu Ízurelù. I koshiru yẹbe nwozi ngu

iphe-a; sù: 'L'ii-meje t'eze shi l'ònu-ùlo.' Yò búrù iya bẹ yẹbe nwozi ngu gbaberu òkpa l'ekfu anù ngu ege-a. ²⁸ Nggube Nnajiufu, bụ Ojejoje; ọ bụ nggu bụ Nchileke! Okfu ngu bukota oswi-okfu; nggu abya ekweshia yẹbe nwozi ngu ụkwa iphe-oma, dugbaa ege-wa. ²⁹ Nta-a bukwa t'ọ búrù iphe, dū ngu mma l'obu t'ì gòru ònu-oma nù ònu-ùlo yẹbe nwozi ngu; t'ì lezita ephe enya l'ije ephe; kẹ l'ọ bụ nggubedua, bụ Nnajiufu; búrù Ojejoje bẹ kfuru iya nù. T'ònu-oma ngu ono nòdukwaru ònu-ùlo nwozi ngu gbururu jeye lẹ gbururu.' "

8

Ndu Dévidi lụ-gbukotaru

(1 Iphe 18:1-17)

¹ E megetsulephu; Dévidi abya alụ-gbua ndu Filisutayinu; mee ephe; ephe anọdu iya l'ẹka. Yò nafu ndu Filisutayinu ono mkpukpu Metegama.

² Dévidi abya alụ-kpuwaaphu ndu Móabu. O meru ephe; ephe azeshikota azee l'alì; kpoo onwephe giriri. Yò bya ewota eri, ha ogologo tọo ephe ugbo labu l'ephe ze azee ono; woru ndu k'ono gbushia. Yò bya atoo ndu k'eto. Ndu onanu b'o doberu ndzụ; ephe aburu ndu ozi yẹbe Dévidi; l'atụ utu anụ iya.

³ Dévidi bẹ lụ-gbukwaruphu Hadadéza Rehobu, bụ eze ndu Zóba teke Hadadéza jeru tẹ ya mee t'alì, nọ je akpaa lẹ Ẹnyimu Yufurétusu lakota iya l'ẹka. ⁴ Dévidi anata iya ugbo-inya, dū unu labu l'ụkporo iri;* mē ndu ugbo-inya, dū unu l'ụkporo iri l'ise;† bya anatakwa iya phu ndu soja k'okpa, dū ụkporo unu madzụ labu l'unu madzụ iri.‡ Dévidi bushikotaru inya ono, anọduje akpu ugbo-inya ono akwara azụ okpa; a gufu ụkporo ise, o doberu onwiyá.

⁵ Ndu Áramu, bụ lẹ Damásukosu abya t'ephe yetaru eze ndu Zóba, bụ Hadadéza ẹka; Dévidi egbua ephe ụkporo unu madzụ labu l'unu madzụ iri l'ise.§ ⁶ Dévidi abya emeta odu ndu soja lẹ Áramu kẹ Damásukosu; haru ndu soja iya chita dobe iya. Ndu Áramu ono anọdu Dévidi l'ẹka; l'atụ akirikò anụ iya. Iphe Ojejoje anọduje eme aburu tẹ Dévidi mekputa l'iphe bụ ẹke, o jeru. ⁷ Dévidi achikoo iphe, ndu ozi Hadadéza egbojeje gude ezeru onwephe, e gude mkpola-ododo meshia chilata lẹ Jerúsalemu.

⁸ Dévidi eshi lẹ Béta; mē lẹ Berotayi, bukota mkpukpu, nọ l'alì, Hadadéza achì vua ope, hakpoo nshinu.

⁹ Eze ndu Hámatu, bụ Toyi anulephu lẹ Dévidi lụkotawaru ndu soja Hadadéza; ¹⁰ ye nwatibe iya nwoke, epha iya bụ Joramú t'o je ekele eze, bụ Dévidi ekele; jaa ya ajaja kẹ l'ọ lụ-gburu Hadadéza. Ishi iya aburu lẹ Hadadéza bẹ yele Toyi shi anọduje alụ ogu tekenteke. Iphe, Joramú gude bya bụ ivu, e megbaaru lẹ mkpola-ododo; mkpola-ocha; mē l'ope.

¹¹ Eze, bụ Dévidi eworu ivu ono ye Ojejoje l'ẹka ege ono, o yehawaru mkpola-ocha; mē mkpola-ododo, ọ lutaru l'iphe bụ mbakeshi phu, ọ lụ-gbukotaru phu; ¹² mbụ ophu shi lẹ Édomu; Móabu; Amonu; Filisutayinu; owaa ndu Amaleku. Ọ kwaphu ege ono b'o woru iphe, ọ nataru eze ndu Zóba, bụ Hadadéza Rehobu l'ogu ye Ojejoje l'ẹka.

¹³ Dévidi abya aburu onye a maru amaru l'ò shitsulephu Nsuda Alì Únú lata, bụ ẹke o gburu ụkporo unu madzụ labu l'unu madzụ ise lẹ ndu

* 8:4 8:4 Iphe ọ bụ bụ 1,000. † 8:4 8:4 Iphe ọ bụ bụ 7,000. ‡ 8:4 8:4 Iphe ọ bụ bụ 20,000

§ 8:5 8:5 Iphe ọ bụ bụ 22,000.

Édòmu. ¹⁴ Yò bya emeshia ọ̀du ndu soja l'alì ndu Édòmu l'ọ̀ ha; chìta ndu soja yekota iya. Ndu Édòmu l'ẹ̀phe ha a abya nọ̀dukota Dévidi l'ẹ̀ka. Ojejoje l'emeje tẹ̀ Dévidi ka ike l'iphe, bụ̀ ẹ̀ke, o jeru.

¹⁵ Dévidi abya aburu eze ndu Ízuru l'ẹ̀phe ha; l'ekperu ẹ̀phe ikpe l'uzo, dù mma; mẹ̀ l'uzo, vudo nhamunha. ¹⁶ Yò buru Jóabu Zeruya bẹ̀ bụ̀ onye ishi ndu soja. Jehoshafatu Ahiludu aburu onye edeje iphe meru nù. ¹⁷ Zadọku Ahitubu yele Ahimeleku Abiyáta bụ̀ ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja; Seráya aburu o-de-ẹ̀kwo. ¹⁸ Benáya Jehoyada bụ̀ onye ishi ndu Keretu mẹ̀ ndu Peletu, bụ̀ ndu eche eze nche. Ndu k'unwoke l'unwegirima Dévidi aburu ndu ishi l'ozì eze.

9

Iphe-oma, Dévidi meru Mefiboshetu

¹ Tọ̀ dù iya bụ̀; Dévidi abya aji; sù: “?O nwekpooru onye shi l'ọ̀nu-ulo Sọlu, phọ̀duru nù tẹ̀ ya gude okfu-ẹ̀hu Jonátanu meeru iphe-oma?”

² Yo nweru nwozi ndu ọ̀nu-ulo Sọlu, ẹ̀pha iya bụ̀ Ziba. Ẹ̀phe ekua ya t'ọ̀ bya aphu Dévidi. Eze, bụ̀ Dévidi aji iya: “?Bụ̀ nggu bụ̀ Ziba tọ̀?”

Ziba asụ̀ iya: “L'ọ̀ kwa yebe nwozi ngu bụ̀ iya.”

³ Eze aji iya: “?O nwekpooru onye phọ̀duru nù l'ọ̀nu-ulo Sọlu tẹ̀ ya meeru iya iphe-oma, shitaru Nchileke l'ẹ̀ka?”

Ziba abya asụ̀ eze: “L'o nweru nwatibe Jonátanu lanu, nọkwadu nù, ọ̀kpa labu nwuhuru anwuhu.”

⁴ Eze aji iya: “?Bụ̀ l'awe b'ọ̀ nọ?”

Ziba asụ̀ l'ọ̀ nọkwa lẹ̀ kẹ̀ Makiru Amiyelu lẹ̀ Lodeba. ⁵ Ya ndono; eze, bụ̀ Dévidi ezia t'e je kẹ̀ Makiru Amiyelu lẹ̀ Lodeba je eduta iya.

⁶ Mefiboshetu Jonátanu Sọlu ono erulephu; bya adaa byishiru Dévidi ikpere; gude kwabẹ̀ iya ugwu.

Dévidi abya eku iya: “Mefiboshetu!”

Yọ̀ za iya; sù iya: “L'ọ̀ kwa yebe nwozi ngu ndọ̀-ọ̀.”

⁷ Dévidi asụ̀ iya: “Ba atsukwa egvu; kele ya e-gude okfu-ẹ̀hu nna ngu, bụ̀ Jonátanu meeru ngu iphe-oma. Alì nna ngu oche; mbụ̀ Sọlu bẹ̀ ya a-nu-phukota ngu azu. Ọ̀do aburu l'ọ̀ lẹ̀ nk'ia bẹ̀ ẹ̀pho ngu a-nọdu anọ̀ tekenteke.”

⁸ Mefiboshetu ebyishi ikpere; sù iya: “?Bụ̀ ngunu bẹ̀ yebe nwozi ngu bụ̀ kẹ̀ t'ì nyata 'ọ̀-ga-lẹ̀-mkpa,* dù l'ọ̀ bụ̀ iya?”

⁹ Eze abya ekua Ziba, bụ̀ nwozi Sọlu; sù iya: “Iphemiphe ọ̀bule, shi buru kẹ̀ Sọlu; je akpaa lẹ̀ kẹ̀ ndu ọ̀nu-ulo iya gẹ̀degede; bẹ̀ ya wowaru nù nwanwa nnajiufu ngu. ¹⁰ Nggubedua; mẹ̀ unwu ngu; mẹ̀ ndu ozi ngu bẹ̀ a-kojeru iya alì ono; kọta nri; k'ọ̀phu nwanwa nnajiufu ngu e-nweru iphe-eriri. Ọ̀ bụ̀ lẹ̀ nwanwa nnajiufu ngu; mbụ̀ Mefiboshetu a-nọduje eri nri l'ọ̀kwa-nri yebe Dévidi.” Teke ono bẹ̀ Ziba mụtaru unwoke iri l'ise; bya enweru ọ̀kporo ndu ozi.

¹¹ Ziba asụ̀ eze: “Yebe nwozi ngu e-mekotalephu iphe nggube eze, bụ̀ onye nwe mu nù ziru tẹ̀ ya mee ya.”

Ya ndono; Mefiboshetu erilahaa nri lẹ̀ kẹ̀ Dévidi l'ọ̀ bụ̀ nwatibe eze. ¹² Mefiboshetu bẹ̀ mụtaru nwata nwoke, aza Mayika. Ndibe Ziba l'ẹ̀phe ha achiko bukotaru ndu ozi Mefiboshetu. ¹³ Mefiboshetu aburu ngvuru

* **9:8** 9:8 L'okfu Hiburù bẹ̀ iphe, a kwata dee l'ẹ̀ke-a kwa nkuta.

okpa labù. Yo buru lẹ Jerúsalemu; kẹ l'ọo-nọduje eri nri l'okwa-nri eze tekenteke e.

10

Dévidi emekputa ndu Amọnu (1 Iphe 19:1-19)

¹ A nọnyaa; eze ndu Amọnu abya anwùhu. Nwatibe iya kẹ nwoke, bụ Hanunu abya aburu eze l'ozori iya. ² Dévidi asụ: “Lẹ ya e-meru Hanunu Nahashi iphe-oma; ege nna iya meru yẹbedua.” Yọ bya ezi ndu ozi t'ẹphe je akporu Hanunu ifu nna iya ono.

Ndu ozi ono abya erua Amọnu; ³ ndu ishi ndu Amọnu asụ Hanunu, bụ onye nwe-ẹphe: “?Iiri l'ọ bụ ugwu bẹ Dévidi akwabẹ nna ngu, meru iphe o ziru t'a bya ngu okporu ifu? ?Iiri l'ẹ t'ọ bụdu ngge bẹ Dévidi ziru ẹphe t'ẹphe bya; k'ọphu ẹphe a-makotaru ẹge mkpukpu-wa dū; shi ẹge ono bya anata iya ayi?”

⁴ Tọ dū iya bụ; Hanunu egude ndu ono, Dévidi ziru ozi ono; kpushishia ẹphe eji-agba ẹphe ibe lanū ibe lanū; bya achabushia ẹphe uwe-nlọkpuru ẹphe l'oswara-ikè; nwufu ẹphe t'ẹphe la. ⁵ A bay ekfuru iya Dévidi; yo zi t'e je ẹphe ndzuta; kẹ l'ọ bụ iphe-iphere, ha nshinu b'e meru ẹphe. Eze ezia; sụ: “T'ẹphe nọdu lẹ Jériko jeye teke eji-agba ẹphe ono e-ruchita; tẹmanu ẹphe alata.”

⁶ Yọ bya edoo ndu Amọnu ẹnya l'iphe ẹphe meru bẹ mewaru tẹ akpo gbanwuhu Dévidi oku; tūgbua je ebuta ndu soja k'okpa ukporo unu ndu soja ugbo labù l'unu ndu soja iri* lẹ ndu kẹ Siríya, bu lẹ Bétu-Réhobu; mę ndu kẹ Zóba. Ẹphe butakwaruphu eze ndu Maaka yele ndu soja iya: unu ndu soja labù l'ukporo ndu soja iri;† bya ebutafua unu ndu soja l'ukporo ndu soja iri‡ lẹ ndu kẹ Tobu yeru onwẹphe. ⁷ Anunu, Dévidi anu iya; yo zifu Jóabu yele ndu soja iya l'ẹphe ha. ⁸ Ndu Amọnu awufuta bya akpoo giriri k'ogu l'ifu obu-edukfu mkpukpu ono. Ndu kẹ Áramu phụ, shi lẹ Zóba; mę Rehobu; mę ndu shi l'alì Tobu; owaa ndu kẹ Maaka nọdu l'echi-egu.

⁹ Jóabu aphulephu l'e buru iya k'ogu ono ifu l'azụ; yọ fọo ndu Ízurelù ndu ophu katsua oma ẹnya ogu; chiru ẹphe ye t'ẹphe kwabẹru ndu kẹ Áramu ono; ¹⁰ bya achiru ndu ophunanu dobe t'ẹphe nọdu nwunne iya, bụ Abishayi l'ẹka kwabẹru ndu kẹ Amọnu. ¹¹ Jóabu asụ: “O -buru lẹ ndu Áramu karilahaaru iya ẹka; unu abya eyetaru iya ẹka. Teke bukwanu l'ọ bụ ndu kẹ Amọnu bẹ karilahaaru unu ẹka; bẹ ẹphe a-bya bya eyetaru unu ẹka. ¹² T'obu shihu unu ike; t'ayi lụa ogu ẹhu ndibe ayi l'ọ bụ ndu bụ mkparawa; lụa ogu okfu ẹhu mkpukpu kẹ Nchileke. Lẹ Ojejoje e-me-ipe, dū iya mma l'obu.”

¹³ Tọ dū iya bụ; Jóabu yele ndu nk'iya awu-lihu; je etso ndu Áramu ogu. Ndu Áramu eye okpa l'oso gbalashja. ¹⁴ Ndu kẹ Amọnu aphulephu lẹ ndu Áramu agbalawaa; ẹphebedua eshi l'ẹke, Abishayi nọ ye okpa l'oso; wuba l'ime mkpukpu ẹphe. Tọ dū iya bụ; Jóabu eshi l'ogu ẹphe lẹ ndu Amọnu ono latashia Jerúsalemu.

¹⁵ Ndu Áramu aphulephu lẹ ndu Ízurelù me-kputawaru ẹphe; je edzukobe. ¹⁶ Hadadeza ezia ndu Áramu, nọ l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu;

* **10:6** 10:6 Iphe o bụ bụ 20,000. † **10:6** 10:6 Iphe o bụ bụ 1,000. ‡ **10:6** 10:6 Iphe o bụ bụ 12,000.

èphe abyatashia. Èphe lẹ Shobaku, bụ onye ishi ndu soja Hadadéza awuru laa Helamu. ¹⁷ A bya ekfuru iya Dévidi; yo kua ndu Ízuruḷu l'èphe ha; èphe adaa Ènyimu Jódanu jeshia Helamu. Ndu Áramu ono abya akpoo giriri; tso Dévidi phẹ ọgu. ¹⁸ Èphe emekochaa gbaaru ndu Ízuruḷu ọso. Dévidi egbua unu ndu soja l'ukporo ndu soja iri l'ise lẹ ndu k'ugbo-inya; mę ukporo unu unwoke ugbo ise, bụ ndu egudeje inya mmanu alu. Shobaku, bụ onye ishi ndu soja èphe b'e mekaru iphe; yọ nwuhu l'ẹke ono. ¹⁹ Ndu eze ono, èphe lẹ Hadadéza shi yeko ẹka l'ọgu ono aphulephu lẹ ndu Ízuruḷu lụ-gbuwaru èphe; èphe emee t'èphe lẹ ndu Ízuruḷu nọdu lẹ nchị-odoo; èphebedua anọdu ndu Ízuruḷu l'ẹka. Ndu Áramu atslahaa egvu; jika oyetaru ndu Amọnu ẹka ọdo.

11

Dévidi anata Uráya nyee ya

¹ Yo be l'oge mini-ọdungu teke ndu eze ejeje ọgu; Dévidi ezifu Jóabu yẹle ndu ozi iya; mę ndu Ízuruḷu l'èphe ha; èphe eje agwaa ndu Amọnu maa; kee k'ọgu; yechia mkpukpu Rába. Dévidi l'onwiya akwaa lẹ Jerúsalemu.

² Yo be l'urẹnyashi ujiku lanu; Dévidi egbeshi l'oshi-azẹe ya tẹ ya kpaphe akpaphel'eli ọlo-eze iya. Yọ nọdu l'ẹke ono tufu ẹnya phua nwanyi, aghu ẹhu. Nwanyi ono l'amashikpoo mma ike. ³ Dévidi ezifu madzụ t'o je akpata ishi onye nwanyi ono bụ. Onye ono asụ iya: "L'ọ kwa Betisheba; nwatibe Eliyamu. Ọ bụ nyee Uráya kẹ Hetu." ⁴ Dévidi eye ndu ozi iya t'èphe je edutaru iya ẹya. Betisheba abyalephu; Dévidi eduta iya yẹle iya azẹe. (Yọ bụru teke ono bẹ Betisheba shilephu l'ome nsọ kẹ ọsafu mmeru, eemeje teke nsọ metsuaru nwanyi.) E metsua; nwanyi ono atugbua lashia.

⁵ Nwanyi ono atsuta ime; bya ezia Dévidi; sụ iya: "Lẹ ya dukwa ime."

⁶ Dévidi ezia Jóabu; sụ iya t'o ziuru iya Uráya kẹ Hetu t'ọ lata. Jóabu abya ezia Uráya t'ọ je aza Dévidi oku. ⁷ Uráya erua; Dévidi aji iya aji Jóabu; mę ndu soja iya; mę ẹge ọgu ono eje ala. ⁸ Dévidi asụ Uráya: "T'ọ laa l'ufu iya je atuta ume." Uráya egbeshi; tugbua. Eze egworu iphe nụ t'e wolaaru iya. ⁹ Obenu lẹ Uráya kwaru l'onu-nggambo eze; yẹle ndu ozi nnajiufu iya aradu; tọ laruhe l'ufu iya. ¹⁰ A bya ekfuaru Dévidi lẹ Uráya ta lahekwa. Yọ bya aji Uráya: "Tọ bụdunua ẹke teru ẹnya b'i shi lata nta-a? ?Nanu ẹge ọ dọ b'ẹ tị lahedu l'ufu?"

¹¹ Uráya asụ iya: "Lẹ Okpoko Ogbandzụ Ojejoje; ndu Ízuruḷu; ndu Júda; nnajiufu iya, bụ Jóabu; mę ndu ozi iya l'èphe ha; tukokwa wushiru l'egu ọgu. ?Nanu ẹge ya e-shi lashia l'ufu je eria; ngua; yẹle nyee ya azẹe? Kamenu; ya te emekwa iya ememe!"

¹² Dévidi asụ iya: "Nofufua ntanu. Teke o beru echile; ya ahaa ngu t'i laphu azu." Ya ndono; Uráya akwaa lẹ Jerúsalemu mboku ono; mę echile iya; tọ lahe. ¹³ Dévidi ekua ya; yọ bya; yẹle iya atuko ria; ngua; Dévidi echee ya męe nshinu. Yo be l'ẹnyashi; Uráya egbeshikwa je azẹe l'ẹke ọ zẹ unyaphua iya yẹle ndu ozi nnajiufu iya; ophu ọ ladu l'ufu iya.

¹⁴ Yo be l'utsu; Dévidi ederu ẹkwo nụ Uráya t'ọ nụ Jóabu. ¹⁵ Iphe o deru l'ekwo ono bụ: "Duru Uráya ye l'ifu ọgu l'ẹke ophu katsua okpo oku. I-dutsuaru iya ye; unu akpo-phu azu; k'ophu ee-gbu iya; t'ọ nwuhu." ¹⁶ Yọ bụru teke Jóabu gude ndu soja iya yechia mkpukpu ono b'o duru Uráya ye l'ẹke ọ maru lẹ ndu ohogu èphe, ike katsua nọ. ¹⁷ Ndu mkpukpu ono

awufutalephu jekfu Jóabu pẹ ọgu; a haru ndu soja Dévidi gbushia. Uráya kẹ Hetu etsoru lẹ ndu nwuhuru nu.

¹⁸ Jóabu abya ezia ozi; kporu Dévidi ẹge ọgu ono gude jee. ¹⁹ Jóabu asu onye ono, o ziru ono: “I -dogetsuaru eze ẹge ọgu ono jeru laa; ²⁰ o -buru l’iwe byaru iya l’ẹhu; yo jilaha ngu: ‘Iphe meru iphe unu gude je anonuka mkpukpu obu ntse l’ọgu ono; ?unu ta mahaada l’ephe a-nodu l’eli upho-mkpuma agba akfu. ²¹ ?Bunua onye be gburu Abimeleku Jerubesheti? ?To budunua nwanji, no l’eli upho-mkpuma gude o-ji-l’eka mkpuma tu-gbua ya le Tebezu? ?Bu ngunu meru iphe unu jeru je anonuka l’upho-mkpuma obu ntse?’ O -jia ngu ege ono; nggu asu iya le nwozi iya; mbu Uráya kẹ Hetu be nwuhukwaruphu.”

²² Nwozi ono atugbua jeshia. Yo rua; je atuko iphe, bu iphe Jóabu ziru iya zikota Dévidi. ²³ Nwozi ono asu iya: “Lẹ ndu ono nabaru ayi eka; wu-kfuta ayi ọgu l’echi-egu. Ole ayi chi-phuru ephe azu jeye ayi erua l’obu-edukfu mkpukpu ephe. ²⁴ Ndu chi akfu anodu l’eli upho-mkpuma gude iya haru ndu ozi nggube eze tu-gbushia. Odo aburu lẹ nwozi ngu; mbu Uráya kẹ Hetu tsokwa nwuhu.”

²⁵ Dévidi abya ezia nwozi ono; su iya: “Iphe, ii-kfuru Jóabu bu: ‘Lẹ ya suru te ike ba agvukwa unu; kẹ l’ogu ta akpadu oke onye oo-gbu. T’eka shia ya ike l’ogu ono l’ẹke mkpukpu ono no; jeye teke ọo-luta iya. Je ekfuaru Jóabu ẹge ono gude mee t’obu shihu iya ike.’ ”

²⁶ Nye Uráya anu lẹ nji iya nwuhuwaru; nooru iya l’ulo-ekwa. ²⁷ Yo no-getsua l’ulo-ekwa ono ẹge aanoje; Dévidi eduta iya lulaha. Yo mbaru iya nwata nwoke. Obenu l’iphe ono, Dévidi meru ono du Ojejoje eji.

12

Nétanu ekfuru Dévidi iphe, du eji, o meru

¹ To du iya bu; Ojejoje abya ezifu Nétanu t’o je kẹ Dévidi. Nétanu erua iya asu iya: “L’o nweru unwoke labu, bu le mkpukpu lanu. Onye lanu nweru iphe; onye ophu aburu onye ukpa. ² Onye onanu, nweru iphe ono nweru aturu; nweru eswi l’igwe. ³ Obenu l’onye ukpa phu te nweđu iphe, o nweru; gbaha nwada aturu, o zutaru azuta. Yo chee ya jeye; yo nodu yele unwegirima ibe iya l’eka vuta. Nwoke ono ye l’aturu iya ono anoduje erigba nri; l’angu mini l’okoro lanu; k’ophu bu l’oohejeru nwaturu ono eheru; yo ku mgbenya. Aturu ono anodu onodu nwatibe iya kẹ nwanji. ⁴ Yo be ujiku lanu; ebyee abyaru nwoke ono, nweru iphe ono. Yo jika le ya t’akputadu aturu nk’iya ono; m’o bu eswi iya ono nanu gbua; gude shiaru ebyee ya ono nri. Yo gbechia je akputa nwada aturu k’onye ukpa phu gbua gude shiaru onye ebyee ya ono nri.”

⁵ Dévidi avoru oku ghua ehu; su Nétanu: “Kamenu; l’onye ono, meru iphe ono; be ishi iya a-lakwa iya! ⁶ O kfufutaje ugwo aturu ono ugbo eno; kẹ l’o meru iphe du ege ono; imiko onye ukpa ono ta du iya.”

⁷ Nétanu asu Dévidi: “L’o kwa nggubedua bu onye ono! Ojejoje, bu Nchileke kẹ Ízurelu suru: ‘Lẹ ya wuru ngu manu l’ishi t’i buru eze, a-nodu achu ndu Ízurelu; bya anafuta ngu l’eka Solu. ⁸ Ya woru ulo Solu, bu nnajiufo ngu ye ngu l’eka; woru unyomu iya ye ngu l’eka. Ya woru ali-eze ndu Ízurelu; me kẹ Júda woru ye ngu l’eka. O -buru l’iphemiphe obule ono be ha nwanshi; be ya ge eyekwafuaru ngu iya iphe. ⁹ ?Nanu ege o du; b’i wotaru okfu Ojejoje kpo ẹbo-ẹbo-l’afu; shi ege ono mee iphe, du iya eji l’anya? I gude ogu-mbeke gbua Uráya kẹ Hetu; bya eduta nyee ya

lùlaha. Yò búrú ogu-mbeke ndu Amònu b'i gude gbua ya. ¹⁰ Iphe, jì-maru bụ l'ẹ to nwedu l'ochi agvù l'ufu ngu gbururu jeye; kẹ l'ẹ to nwedu iphe, ị gbùberu iya; je ana Uráya kẹ Hetu nyee ya lùlaha. ¹¹ Ojejoje, bụ Nchileke sùru: 'Lẹ ya e-shi l'ufu ngu vofuta iphe, dụ ẹji kpube ngu. Ịi-nòdu ege-a; ya achità unyomu ngu; nù onye ufu ngu; yò raa ẹphe l'echi oke-eswe. ¹² I meru nkengu lẹ mpya. Ọbule ya e-mekwanu ngu nke ngu l'echi oke-eswe l'ifu ndu Ízurelù l'ẹphe ha.' "

¹³ Dévidi asù Nétanu: "Ya mesweekwaru Ojejoje."

Nétanu asù iya: "Lẹ Ojejoje wofuakwaru iphe, dụ ẹji, i meru. Ẹ tị nwùhuhekwa. ¹⁴ Obenu lẹ keshinu bụ iphe ono, i meru ono bẹ ndu ọhogu Ojejoje shiwa kfubya ya; bẹ nwata ono, a mụru ngu ono ta anọkwa." ¹⁵ E metsua; Nétanu atụgbua lashia l'ufu.

Anwùhu nwata ono, a mụru Dévidi ono

Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya adaa nwata ono, nyee Uráya mụturu Dévidi ono ẹka; iphe-ememe abya azụ iya. ¹⁶ Dévidi arọlaha Nchileke l'okfu ẹhu nwata ono. Yò wata ọswi aswisi. Ẹnyashi mbọku-mbọku; ọ -laa l'ulo; yo je azeru l'alì; l'arọ Nchileke. ¹⁷ Ndu ọphu bụ ọgurenya l'ufu iya abya t'ẹphe yeta ẹka kpù-lia ya l'alì ono, ọ zẹ ono; to kwe; jìka lẹ ya te etsodu ẹphe ria nri. ¹⁸ Yo be lẹ mbọku k'esaa; nwata ono anwùhu. Ndu ozi Dévidi awata ọtsu egvu ege ẹphe e-me kfuru iya lẹ nwata ono nwùhuwaru; kẹ l'ẹphe sùru: "Teke nwata ono nọkwadu ndzụ bẹ ẹphe kfuru yeru Dévidi; tọ ngaru ẹphe nchì. ?Nanù ege ẹphe e-shi kfuru iya lẹ nwata ono nwùhuwaru? Oo-merukwa onwiya ẹhu."

¹⁹ Dévidi abya ọpua ege ndu ozi iya adzụ-phere onwẹphe taphatapha; yo rua ya l'ẹhu lẹ nwata ono nwùhuwaru. Yò jì ẹphe: "Nwata ọbu; ?ọ nwùhuwaru tọ?"

Ẹphe asù iya: "Iyee; l'ọ nwùhuakwaru."

²⁰ Ya ndono; Dévidi abya egbeshi l'ogbodo-alì ono, ọ zẹ ono je aghua ẹhu; jì manù. Yò bya agbanwee uwe iya bahù l'ime ụlọ Ojejoje je abaarù iya ẹja. Yo metsua ege ono; lashia l'ufu iya; rua; sù t'a nù iya nri. A nù iya ẹya; yo ria. ²¹ Ndu ozi iya abya ajia ya: "?Nanù ege ọ dụ b'i meru egbe umere ọwaa? Teke nwata ono nọkwadu ndzụ b'i shi akwa ẹkwa; l'aswì aswisi. Yò bụ-chiaru nta-wa, ọ nwùhuru-a b'ì gbeshiru ria nri!"

²² Dévidi asù ẹphe: "Lẹ ya shi ara ẹkwa; l'aswì aswisi teke nwata ono nọkwadua ndzụ; kẹ lẹ ya rìru; sù: "?Onye maru mẹ Ojejoje e-meru iya eze-iphe-oma dobe nwata ono ndzụ?" ²³ Ọlẹ nta-a l'ọ nwùhuwaru-wa; ?bùkwadu kẹ ngunu bẹ ya a-nòdu aswìru aswisi nta-a. ?Ya a-dù ike wophuta iya azụ ọdo tọ? Ọ bụ yẹbedua e-mekochaa lakfube iya; obenu lẹ nwata l'onwiya ta alahẹkwanu azụ alakfuta iya ọdo."

Aamù Sólomonu

²⁴ Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya adụ nyee ya, bụ Betisheba ike. Yò bya alaaru iya l'ulo; yò tsùta ime; mụaru iya nwata nwoke. Dévidi agua nwata ono Sólomonu. Ojejoje eyeru nwata ono obu. ²⁵ Ojejoje egude kẹ obu, o yeru iya zia onye nkfuchiru iya; mbù Nétanu t'ọ je agua ya Jedidaya.*

Jóabu alùta Rába (1 Iphe 20:1-3)

* **12:25** 12:25 Iphe, "Jedidaya" bụ bụ "onye Ojejoje yeru obu".

²⁶ Ya ndono; Jóabu abya etso Rába Amõnu õgu. Yò lùta lùta mkpukpu, onye eze ephe bu. ²⁷ Jóabu abya ezifu ndu ozi iya t'e zia Dévidi: "Lè ya tsowaru ndu Rába õgu; nawa ephe eke ephe eshije angu mini. ²⁸ Oo ya bu; chikobe ndu soja, phoduru nu l'ephe ha bya ekepheta mkpukpu ono; nata iya; me teke ya a-nata iya yebedua; e woru mkpukpu ono gua ya." ²⁹ Ya ndono; Dévidi abya achikobe ndu soja ono l'ephe ha; chiru ephe jeshia Rába. Yo rua; bya abakfu ephe õgu; lùta iya. ³⁰ Yo kpata eze ephe okpu-eze, o kpu l'ishi. Era okpu-eze ono ha l'õbu era talentu mkpola-ododo. Yò buru mkpuma, vugbaa oke aswa b'e gude dengashia ya edengashi. E wota okpu-eze ono kpube Dévidi. Dévidi akwata oswa kwaa okwata, ha nshinu le mkpukpu ono. ³¹ Yò chita ndu mkpukpu ono dobe t'ephe gudeje soya; ikworo; me ogbu-nku l'eje ozi; bya eye ephe t'ephe yoje eja. Yò buru ege ono b'o mekotaru mkpukpu, nokota l'alì ndu Amõnu. E metsua; Dévidi yele ndu soja iya l'ephe ha awuru lashia azu le Jerusalemu mu.

13

Amunonu; me Táma

¹ Nwatibe Dévidi; mbu Abusolomu nweru nwunne iya nwanyi, aza Táma. Táma amashi mma ike. A nonyaa; nwatibe Dévidi ke nwoke, aza Amunonu abya eyeru Táma obu. ² Ehu abohu Amunonu l'okfu ehu nwanna iya ono; mbu Táma; k'õphu bu l'iphe-ememe guderu iya. Iphe, kporu Amunonu aburu ege oo-shi te yele Táma zee; kele Táma be nwoke ta achikahubua okpa. ³ Amunonu be nweru onya iya, aza Jonadabu Shimeya. Jonadabu bu nwa nwunne Dévidi; buru onye eregede. ⁴ Yò bya aji Amunonu: "Bù ngunu kparu iphe o bu nggube nwatibe eze abuje: o-rua l'utsu mboku-mboku; nggu anwuppyashihu ege-a? Kanuru iya iphe obu."

Amunonu asu iya: "Lè ya yeru Táma, bu nwunne Abusolomu; bu nwanna iya obu."

⁵ Jonadabu asu iya: "Je azeru l'oshi-azee ngu; meje l'ehu ta dudu ngu mma. Nna ngu -bya le ngu phu ajiji; nggu asu iya l'jiro iya t'o haa nwanna ngu; mbu Táma t'o bya anu ngu nri. T'o nodu l'eke iile iya enya; mee nri obu; gude eka iya nua ngu iya." ⁶ Amunonu ekwe je azeru l'õbu onye ehu e-ta dudu mma.

Yo be teke eze byaru iya ajiji; Amunonu asu iya: "Byiko; te nwanna iya; mbu Táma byanu bya anodu te ya le iya enya t'o ghee akara nu iya te ya taa."

⁷ To du iya bu; Dévidi ezia t'e je l'ufu je ezia Táma; t'o je l'ulo nwanna iya; mbu Amunonu je emee nri; nu iya t'o ria. ⁸ Táma atugbua jeshia l'ulo nwanna iya; mbu Amunonu. Yo rua; Amunonu azewa azee. Táma abya ekpota ntù iphe, eegudeje eme akara bya agwokobe iya; bya eshi iya ghee akara. ⁹ Yò bya achiru akara ono ye l'efere woru nu iya. Amunonu ajika iya atata; su iya t'o chishia iphe, bu ndu, no l'eke ono t'ephe gbeshi! Ephe alufukota. ¹⁰ Amunonu asu Táma: "T'o wobata nri obu l'ime mkpura; yo gude eka iya nuje iya eya te ya ria." Ya ndono; Táma apata akara ono, o gheru ono wojeru nwanna iya; mbu Amunonu l'ime mkpura iya. ¹¹ Táma ewolilephu nri ono nu iya t'o ria; Amunonu azuppyabe iya; su iya: "Bya te nggu l'ia zee; nwanna iya."

¹² Táma asu iya: "Wawakwa; nwanna iya! Be egudekwa iya ike! E te emekwa egbe iphe ono l'alì Izurelu! Be emekwa ejo akpamara

owananu. ¹³ A -bya l'èhu nk'iyá; ?bù awe bẹ ya a-nòdu wofu onwiya iphe-iphèrè iya. Tẹmanu bẹ nggubedua l'onwongu a-dùlèphu l'ò bù onye tso lẹ ndu ono, eme éswé l'alí Ìzurèlù ono. Byiko; kfunuru yeru eze; ẹ tọ jìkákwa t'ẹ b'ì lù iya." ¹⁴ Yo kfuá nta; kfuá imo; Amúnonu ta ngarù iya nchì. Yo gude iya k'èhuka raa; kẹ l'ò ka iya ike.

¹⁵ E metsua; Táma abya adù Amúnonu ashì k'èjì. Mbu l'ashì, ọ kpòru iya byaru bya aka obu, o shi yeru iya. Amúnonu asù iya: "T'ò gbeshì; lùfù!"

¹⁶ Táma ajìka; sù iya: "Waawa! L'achìchì owaa, ìchì iya tẹ ya lùfù nta-a bẹ kakwa ẹjì; karia ọphu i mewaru iya." Amúnonu ta angaru iya nchì; ¹⁷ kua onye ejeru iya ozi; sù iya: "T'ò kpùfuru iya nwanyi-a l'ìfù; yọ guchia ibo ono; swò-budo iya l'etezi!" ¹⁸ Onye ozi iya ono abya enwufu Táma; guchibodo iya ye l'etezi swòbè iphe l'ìbo ono. Táma bẹ yeru uwe-nlòkpuru, nweru ẹka ogologo; kẹ l'ò bù egbe uwe ono bẹ ùnwada eze ndu ọphu nwoke ta chìkahubua ọkpa eyeje. ¹⁹ Táma ẹkpota ntù kpua onwiya l'ìshì; woru uwe-nlòkpuru ono, o yeru ono gbajashì; chìru ẹka kwee l'ìshì; raru ẹkwa lashia.

²⁰ Nwunne iya; mbù Abusolomu apha ya bya ajia ya: "?Ọ dù lẹ nwanna ngu; mbù Amúnonu mebyiwaru ngu? Nòdu nwandoo nwunne mu. Nwanna ngu b'ò bù; be evukwaru iphe ono l'òbu." Táma eje eburu lẹ kẹ nwunne iya Abusolomu; nòdu l'ò -bù nwanyi, e bufuru ebfu.

²¹ Eze Dévidi anùlephu iphe, meru nù; ẹhu agbanwuhu iya ọku.

²² Abusolomu adahu Amúnonu nkìchì; to kfujehè okfu eyeru iya; m'ò bù k'òma; m'ò bù k'èjì. Yọ kpọ Amúnonu ashì kẹ l'ò guderu nwunne iya; mbù Táma k'èhuka raa.

Abusolomu; mẹ Amúnonu

²³ Afa labù eswetsua teke ndu akpùjeru Abusolomu atùru iya ẹjì nọ lẹ Bálu-Házò l'ókè ẹphe lẹ ndu ìfuremu. Abusolomu ezia iphe bù ùnwu eze; ndu k'unwoke t'ẹphe dzua l'ẹke ono. ²⁴ Abusolomu ejekfu eze l'onwiya je asù iya: "Lẹ yèbè nwozi ngu bẹ ndu akpùje atùru ẹjì byakwaru ozi. Ya arọ nggùbè eze tẹ nggu lẹ ndu ozi ngu yínuru bya."

²⁵ Eze asù iya: "Waawa; nwa iya. L'ẹphe ta achìkodu bya; kẹ l'ẹphe a-bya abùru ivu-ẹra nòduru ngu." Yọ rọọ ya nta rọọ ya imo; to kwe lẹ ya e-je. Yọ bù-chiaru ọnu b'ò gòru nù iya.

²⁶ Abusolomu abya asù iya: "Ọ -buru l'ẹ tì byadù; byiko tẹ nwanna iya; mbù Amúnonu tsokwaru ẹphe bya!"

Eze ajì iya: "?Bù kẹ ngunu bẹ oo-gude tsoru unu je?" ²⁷ Abusolomu arọọ ya; rọshia ike; yọ kweta tẹ Amúnonu yẹ l'unwu eze ndu k'unwoke ndu ọphu tsoru iya je.

²⁸ Abusolomu asù ndu ozi iya: "T'ẹphe to-nwube ẹnya maru teke Amúnonu ngùwaru mẹ; yọ gudewa iya. Ya -sù unu t'unu chitsua Amúnonu; unu chìgbua ya. Unu ba atsùkwa egvu. ?Tọ bùdu yèbedua bẹ ziru iya unu tọ. T'òbu shihu unu ike; unu be etekwa etete." ²⁹ Ya ndono; ndu ozi Abusolomu emee Amúnonu ẹge e ziru ẹphe. ùnwu eze; ndu k'unwoke awù-lihu; onyenonu; yọ kfù-kobe ìnya-mulu iya; gbalaa.

³⁰ Ẹphe anòdukwaduru l'esu-ùzo; ozi egbe ruwanu Dévidi nchì lẹ Abusolomu gbushikotaakwaru ùnwu eze; ndu k'unwoke l'ẹphe ha; l'ẹ to nwekwa ẹphe m'ò bù onye lanù phòduru nù. ³¹ Eze ezilihu; ye ẹka l'uwe iya lawaa ya. Yọ bya agwòshita l'alì; zèru. Ndu ozi iya, vudonyabe iya nù l'ẹke ono atùko uwe ẹphe lawashìkwaaphu. ³² Jonadabu Shimeya, bù nwa nwunne Dévidi asù eze: "Tẹ onye nwe mu nù; ba arìkwa l'unwu-eze l'ẹphe ha b'e gbugewaru. Ọ kwa Amúnonu kpùu bẹ nwùhuru nù. Ọ

kwa iphe Abusolomu shihawa rìta keshinu mbòku ono, Amụnonu guderu nwunne iya nwanji; mbụ Táma k'èhuka raa ono ndono. ³³ Tẹ nggube eze, bụ onye nwe mu nù; ba achikwaru uche ye l'a sùru l'unwu-eze gvùru. Ọ kwa Amụnonu kpụu bẹ nwùhuru nù."

³⁴ Abusolomu bụ ọwaa yehawaruru ọkpa l'ọso gbalaa-wa.

Tọ dụ iya bụ; nwoke, nọ lẹ nche apalia ẹnya; phụ igweligwe ndu jiru ụzo; l'ẹke ẹphe shi l'ugvu eje abya. ³⁵ Jonadabu asụ eze: "Lenu; l'unwu nggube eze alaakwa. Ọ kwa ẹge yẹbe nwozi ngu kfuru iya bụ ẹge ọ mụru." ³⁶ Ekfuge, ookfuge l'iya phụ; unwegirima eze; ndu k'unwoke ono awubata; bya atụa ụzu-ẹkwa. Eze yẹle ndu ozi iya l'ẹphe ha akwaa ẹkwa; kwashja ya ike.

³⁷ Abusolomu agbalaa lakfushia Talumayi Amihudu; mbụ eze ndu Geshu. Dévidi anọdu l'akwa ẹkwa nwa iya ono mbòku-mbòku.

³⁸ Abusolomu agbaru laa Geshu; je anọ afa ẹto l'ẹke ono. ³⁹ A nonyaa; obu Abusolomu emelaha eze, bụ Dévidi; kẹ l'o nwewaru obu lẹ k'anwùhu Amụnonu nu.

14

Abusolomu alaphuta azụ lẹ Jerúsalemu

¹ Ya ndono; Jóabu Zeruya abya amaru l'obu Abusolomu bẹ emeshi eze ike. ² Yọ bya eye madzụ t'o je Tékowa je ekuaru iya nwanji mmamiphe l'ẹke ono; sụ iya: T'o meje l'ọ bụ onye nọ l'aphụ. T'o yee uwe onye nọ l'aphụ; haa ọji manụ mbeleke. T'oo mejelephu l'ọ bụ nwanji, shi teke teru ẹnya nọduta l'aphụ onye nwùhuru anwùhu. ³ T'o jekfu eze je ekfuaru iya ẹge ono. Tọ dụ iya; Jóabu abya eworu okfu ye iya l'ọnu.

⁴ Nwanji Tékowa ono abya ejekfu eze tẹ ya kfuru yeru iya; rua bya ebyishi ikpere; kpube ifu l'alị gude kwabẹ iya ugvu; bya asụ eze: "Nggube eze; byiko yenuru iya ẹka!"

⁵ Eze aji iya: "Nanụ ẹge ọ dụ?"

Yọ sụ iya: "Lẹ ya bụ nwanji, maa tọfuru; mbụ lẹ nji iya ta anohedu. ⁶ Yọ buru unwegirima unwoke labụ bẹ yẹbe nwozi ngu nwanji mụtaru. Yo be ujiku lanụ; ẹphe ẹbo awata ọgu l'ẹgbudu; to nwe onye nọ l'ẹke ono; k'ọphu ee-gbo ẹphe. Onye lanụ echitsua ibe iya; woru iya chigbua. ⁷ Ya ndono; ndibe ayi l'ẹphe ha awụ-lihu ripyabe yẹbe nwozi ngu nwanji; sụ tẹ ya kpufutafuaru ẹphe onye ọphu chigburu nwunne iya kẹ nwoke phụ t'ẹphe gbua gude gwata ugwo ọchi iya; shi ẹge ono nafu iya ọkẹ, gbaru iya nù l'iphe nna iya. Ẹphe eme t'ẹphe menyia nwa akpuru icheku-ọku lanu ono, ya tọgboru ono; shi ẹge ono mee t'ẹpha nji iya; mẹ awa iya chihu."

⁸ Eze asụ nwanji ono: "Tugbua lashia; tẹ ya bya aturu ekemu nù ẹphe l'okfu ẹhu ngu."

⁹ Nwanji Tékowa ono asụ iya: "Nggube eze, bụ onye nwe mu nù; t'iphe, dụ ẹji, a-lufuta iya nù tukokwaru iya l'ishi; mẹ l'ishi ọnu-ulo nna iya. Tẹ ikpe ba anmakwa eze yẹle aba-eze iya."

¹⁰ Eze asụ iya: "O -nwekpooru onye jeru ngu ekfuru; duta iya byakfuta iya; onye ọbu aparu ngu haa."

¹¹ Nwanji ono asụ iya: "Byiko; tẹ nggube eze kpọ-kunua Ojejoje, bụ Nchileke ngu; k'ọphu onye ọ nọ l'ẹka; mbụ ọgwata ugwo ọchi ono a-ha ogbu nwatibe iya kẹ nwoke ono."

Eze asụ iya: "Kamenu; l'ẹgbushi, nọ nwatibe ngu l'ishi te erifudu; m'ọo nanu."

¹² Nwanyi ono asù iya: “Tẹ yẹbe nwozi ngu nwanyi kfufunua akpuru okfu lanu yeru nggube eze, bu onye nwe mu nu.”

Yò sù iya: “Kfua ya.”

¹³ Nwanyi ono asù iya: “?Bu ngunu meru iphe nggube eze pataru egbe iphe owaa kpube ndibe Nchileke? ?T’ò b’udu ikpe bẹ nggube eze anma onwongu l’iphe ono, iikfu nta-a ono; kele nwatibe ngu phu, a chifuru achifu phu bẹ nggube eze te kwedu t’ò lata. ¹⁴ Ayi l’ayi ha nwuhufutaje anwuhu. Ayi du l’ò bu mini, wushihuru l’ali, e-te nwehedu ege eeshi kukobe iya l’iphe odo. E to nwekwa onye Nchileke gufuru t’ẹ b’ò nwuhushi. Iphe, oomejehia bu l’ochoje uto, ee-shi t’onye a chifuru achifu laphuta azu lakfuta iya. ¹⁵ Ya byawaru te ya kfuaru iya nggube eze, bu onye nwe mu nu; ke le ndiphe mewaru egvu ye iya l’ehu. Yẹbe nwozi ngu nwanyi arja le ya e-kfuru yeru nggube eze; ke l’o nweru ege o-du; nggu emee iphe, nwozi ngu arò ngu t’i mee. ¹⁶ Mbù le nggube eze a-nua okfu iya; nafuta yẹbe nwozi ngu l’eka nwoke ono, achò uto, oo-shi gbua yele nwa iya; nafu ayi okè-iphe ono, Nchileke nuru epha ono. ¹⁷ Nta-a bẹ yẹbe nwozi ngu nwanyi ekfu; sù: ‘Byiko; te okfu nggube eze, bu onye nwe mu nu mekwaa te meji nmakfuru iya anmakfuru; kele nggube eze, bu onye nwe mu nu du l’ò bu ojozi Nchileke, amajeru iphe, du mma me iphe, du eji. Tẹ Ojejoje, bu Nchileke ngu swikwaru ngu eswiru.’ ”

¹⁸ Ya ndono; eze abya aji nwanyi ono; sù iya: “Be ed omikwaru iya iphe-a, ya eme te ya jia ngu-a edomi.”

Nwanyi ono asù iya: “Jinua ya iphe obu; nggube eze, bu onye nwe mu nu.”

¹⁹ Eze abya aji iya: “Eka Jóabu; ?ò du l’iphemiphe obule-a, iikfu-a to?”

Nwanyi ono asù iya: “Nggube eze, bu onye nwe mu nu; ?bu onye ha ke t’ẹ b’o ye onu l’aji, i jiru? O kwa nwozi ngu Jóabu bẹ ziru iya ije-wa; bukwaru iya phu bẹ yeru yẹbe nwozi ngu okfu l’onu te ya kfua. ²⁰ O bu nwozi ngu, bu Jóabu bẹ meru iphemiphe obule ono; k’ophu o-gbanwe iphe-a, l’eme nta-wa. Nggube onye nwe mu nu bẹ manuru mmamiphe l’obu ojozi Nchileke; k’ophu bu l’i makotaru iphe, bu iphe, eme le mgbokoa.”

²¹ Ya ndono; eze asù Jóabu: “O du mma. Ya e-me-e iphe ono. Tugbua je edulata nwokorobya ono; mbu Abusolomu.”

²² Jóabu ebyishi ikpere; kpube ifu l’ali gude kwabẹ iya ugvu; bya etua eze epha. Yò sù: “Ntanu-a bẹ yẹbe nwozi ngu maretaru le ya nò nggube eze, bu onye nwe mu nu l’obu; ke l’i meru iya iphe, ya roru ngu t’i meeru iya.” ²³ Tò du iya bu; Jóabu atugbua jeshia Geshu je eduphuta Abusolomu azu le Jerúsalemu. ²⁴ Obenu l’eze sukwanuru t’o jelekwaphu je eburu l’ulo nk’iya; t’ẹ b’o gudehekwa enya iya phu iya odo. Ya ndono; Abusolomu eje eburu l’ulo nk’iya; too gudejehe enya iya phu eze.

Abusolomu yele Dévidi edoshi

²⁵ L’ali Ízurelu gbaa mgburumgburu b’ẹ to nwedu nwoke odo, a jaberu ajaja ke mma iya l’ò bu Abusolomu. Tsube l’ishi jeye l’obechere-okpa iya; b’ẹ to nwedu eke o nweru ntupo. ²⁶ Egbushi, nò iya l’ishi shi evuje; du ogologo; du jikfujikfu. Yo shi akpuje iya ugbo lanu l’afa teke okpoko-egbushi iya hawa nshinu ege ono. O -kpù-gee ya; yo wota iya tụa; t’ò maru ege onyita-be era. Era egbushi iya shi eruje ukporo shekelu iri* m’e -gude iphe, eze egudeje atu era iphe tụa ya. ²⁷ Iphe a mutaru

* 14:26 14:26 Iphe o bu bu kilo ebo.

Abusolomu; bụ unwegirima unwoke ẹto; mę nwata nwanyi lanu. Ẹpha nwata iya kę nwanyi ono bụ Táma. Táma ono amashi mma ike.

²⁸ Abusolomu ebua lę Jerúsalemu afa labu; ọ bụ l'ẹ to gudebua ẹnya iya phu eze ifu. ²⁹ Abusolomu ezia tę Jóabu bya tę ya zi iya kę eze. Jóabu te kwe abyabya. Yọ bya ezia ya k'ugbo ẹbo; yọ jikakwaphu abyabya. ³⁰ Yo kwe teke ono bya ezi ndu ozi iya; sụ ẹphe: "Unu lenu; l'egu, Jóabu koru balị bę nọ-nyabe nke iya. Unu je atua ya ọku." Ndu ozi iya atugbua je eworu ọku tua ya.

³¹ Jóabu atugbua jekfube Abusolomu lę nk'iya; je asu iya: "Nanụ ẹge ọ dū b'i yeru ndu ozi ngu; ẹphe eje atua ọku l'egu iya?"

³² Abusolomu asu Jóabu: "Lę ya ziru t'e zia ngu t'i bya tę ya zia ngu t'i jekfu eze je aji iya: 'Iphe, meru iphe, ya shi Geshu latashia? O gege akaru iya mma lę ya nọ-kwadu l'ẹke ono.' Oo ya bụ t'i mee tę ya phu eze. O -buru l'o nweru iphe, dū eji, ya meru; t'o gbua ya ru egbugbu."

³³ Ya ndono; Jóabu atugbua je ekfuru eze iphe ono. Eze abya ekua Abusolomu. Yọ byaruta; bya ebyishi ikpere; kpuberu eze ifu l'alị. Eze abya etsutsua Abusolomu onu.

15

Ejo idzu, Abusolomu achiru Dévidi

¹ E metsua; Abusolomu abya edobe ugbo-inya k'onwiya; chiru inya ye iya; mę ukporo unwoke labu l'unwoke iri, bụ ndu e-vutajeru iya uzo. ² Yoo buje; o -be l'onmewa utsu; Abusolomu egbeshi je evudo l'iku esu-uzo l'ẹke eeshije abahu l'obu-edukfu mkpukpu ono. O -nweru onye eje ochi eze okfu; Abusolomu ekua ya; ji iya: "Bụ mkpukpu awe b'i shi?" Onye ono asu iya: "Lę nwozi iya shikwa l'ikfu lanu l'ikfu ndu Ízurelu." ³ Onye obu kfutsulephu ẹge ono; Abusolomu asu iya: "Iphe, i kfuru dukwa mma; buru iphe, vudo nhamunha. Obenu l'ẹ to nwedu onye a-nọ-chita ẹnya eze; nua iphe, adaru unu." ⁴ Iphe ọdo, Abusolomu ekfujefua bụ: "T'a sukwaru l'a fotaru iya tę ya buru onye ikpe l'alị-a bę ọo-ga abujekwaru: iphe, bụ onye wotaru iya okfu; m'ọ bụ onye byaru bya echia ya okfu; mę ya ekpee ya; kperu iya nụ iya." ⁵ Ọ kwaphu ẹge ono bę ọobuje; o -nweru onye byakfutaru iya nụ tę ya bua ifu l'alị; kele iya ekele; yọ machia ẹka; nmaa ya akpa; tsuta iya onu. ⁶ Ono bụ ẹge Abusolomu shi emeje iphe, bụ ndu Ízurelu, gude ikpe bya k'eze ndono. Yo mee; yọ buru yẹbedua bę ndu Ízurelu yeru obu.

⁷ A nọtsulephu afa ẹno; Abusolomu asu eze: "Byiko; hanua ya tę ya je Héburonu je emedzua ukwa, ya kweru Ojejoje. ⁸ Ishi iya aburu lę teke ono, yẹbe nwozi ngu nọkwadu lę Geshu l'alị Sayiria ono bę ya kweru ukwa; sụ: 'Ojejoje -mewa; ya alaphu azu lę Jerúsalemu bę ya a-baru Ojejoje ẹja.'

⁹ Eze asu iya: "T'o jekwaa l'ẹhu-agu!" Ya ndono; yọ tugbua jeshia Héburonu. ¹⁰ Abusolomu abya ezifu ndu ozi lę mpya t'ẹphe jekota l'ikfu ndu Ízurelu l'ẹphe ha; je asu ẹphe: "Unu -nulephu upyoku; unu echia mkpu; sụ: 'Abusolomu bụ eze lę Héburonu.'" ¹¹ Ndu ẹphe lę Abusolomu shi Jerúsalemu yiru bę dū ukporo unwoke iri. Ndu ono bụ ndu e ziru nzi t'ẹphe bya. Ẹphe egude obu guru iphoro jeshia; l'ẹ ba ma iphe, eme nụ. ¹² Abusolomu egudekwadua ngweja ono l'ẹka egwo; zia t'e je ekuaru iya Ahitofelu kę Gilo lę mkpukpu iya, bụ Gilo t'ọ bya. Ahitofelu ono bụ onye

anọduje atuziru Dévidi ọ̀zo. Ya ndono; ẹ̀jo idzu ono, aachiru Dévidi ono abya aka nshinu; ndu awu l'etso Abusolomu l'aka nshinu ẹ̀je.

Dévidi agba ọ̀so lẹ̀ Jerúsalemu

¹³ Tọ̀ dú iya bú; nwozi lanu agbaru bya asu Dévidi: “?I marua lẹ̀ ndu ́izurelu l'ẹ̀phe ha búwa l'ẹ̀ke Abusolomu nọ̀ bẹ̀ obu ẹ̀phe nọ̀?”

¹⁴ Dévidi abya ekfuru yeru ndu ozi iya l'ẹ̀phe ha, bú ndu yẹ̀le iya chíko nọ̀du lẹ̀ Jerúsalemu; sù ẹ̀phe: “Unu gbesikwa t'ayi gbalaa; ọ̀dumeka b'ẹ̀ to nwekwa ayi onye a-nahụ-ghe Abusolomu. Unu mekebe ẹ̀gwegwa t'ayi tughua; a nọ̀nyaa nù; yọ̀ tọ̀ ayi l'ukfu bya emee ayi ẹ̀jo iphe; gude ogumbeke gbugbushia ndu mkpukpu-wa.”

¹⁵ Ndu ozi eze asu iya: “L'ọ̀ kwa iphe, bú iphe nggube onye nwe mu-nu, bú eze gbeburu bẹ̀ ayibe ndu ozi ngu e-me.” ¹⁶ Tọ̀ dú iya bú; eze atughua; ndibe iya l'ẹ̀phe ha etso iya. Eze ahaa unwanyi iri ndu ophu bú nnufu iya phe t'ẹ̀phe leta ẹnya l'ufu.

¹⁷ Eze atughua; yẹ̀le ndu tso iya nu l'ẹ̀phe ha; ẹ̀phe ejee ije ote-ẹnya; kfushi. ¹⁸ Ndu ozi iya abya awu-swekota; mbu ndu Keretu; ndu Peletu; me unu madzu l'ukporo iri ono, shi lẹ̀ Gatú tso ru iya ono. Ẹ̀phe abya esweta eze; vuta ọ̀zo. ¹⁹ Ya ndono; eze abya asu Itayi, bú onye Gatú: “? Bú ngunu meru iphe i tso ayi? Laphukwa azu lakfu eze Abusolomu; ke l'i bú onye oho do; bya aburu onye a kpuru lẹ̀ ndzu lẹ̀ nk'unu. ²⁰ ?Nanu ege ee-shi; yọ̀ buru nggube onye bu nyaphua b'i byaru; bẹ̀ ya e-me t'i tso ru ayi ghaphelahaaririri; lẹ̀ ya e-ba ma ẹ̀ke ayi cheberu ifu. Chita ndibe unu laphu azu. Tẹ̀ Ojejoje koshikwa obu-imiko iya l'ẹ̀ke i nọ̀; yo koshikwaphu lẹ̀ ya bú onye eegude ire iya ẹ̀ka.”

²¹ Itayi asu eze: “Kamenu; l'ọ̀ kwa ẹ̀ke nggube eze, bú onye nwe mu nu nọ̀; bẹ̀ yẹ̀be nwozi ngu nọ̀; lẹ̀ ndzu; m'ọ̀ bú l'onwu.”

²² Dévidi asu Itayi: “Ngwaa; sweta vuta ọ̀zo!” Itayi, bú onye Gatú abya esweta; me ndu yẹ̀le iya yi; me unwegirima, tso iya nu. ²³ Ya ndono; uzu-ekwa atu l'alì ono lẹ̀ ndu ono wuswederu. Eze; me ndu ono yẹ̀le iya yi ono eje adaa nggele Kídironu; chebe ifu l'uzo echi-egu.

²⁴ Abiyata abya esweta; Zadoku eswetakwaphu; me ndu Lívayi l'ẹ̀phe ha, bú ndu pa Okpoko Ogbandzu Ojejoje. Ẹ̀phe abya apazita Okpoko Ogbandzu Ojejoje ono do be l'alì jeye teke ndu ono chikoru wufutakota lẹ̀ mkpukpu ono. ²⁵ Eze asu Zadoku: “T'ọ̀ paphu Okpoko Ogbandzu Ojejoje ono azu l'ime mkpukpu. O -buru lẹ̀ ya nọ̀ Ojejoje l'obu bẹ̀ oo-duphuta iya-a azu; mee te ya phufua Okpoko Ogbandzu Ojejoje; me ẹ̀ke ono, onoduje ono ọ̀do. ²⁶ O -buru l'ehu ta atso du Nchileke ena l'ẹ̀ke ya nọ̀; bunua ya ndo-ọ̀; t'ọ̀ mee ya ege du iya mma.” ²⁷ Eze asukwaphu Zadoku, bú onye achijeru Nchileke eja: “?O kwaa l'i phujenua aphu? Laphu azu l'ime mkpukpu l'ehu-agu; nggu lẹ̀ nwatibe ngu, bú Ahimazu; me Jonatanu, bú nwatibe Abiyata. ²⁸ Ya a-nodu-a l'okpa Enyimu Jodanu ibyia ophu eeru iya eruru l'uzo echi-egu kwaberu ozi unu.” ²⁹ Zadoku yẹ̀le Abiyata apata Okpoko Ogbandzu Ojejoje ono laphushia azu lẹ̀ Jerúsalemu je anokirishia l'ẹ̀ke ono.

³⁰ Dévidi atughua kwaseru; gude ekwa l'enyi Ugu Olivu. Yo kpuchia iphe l'ishi; gbaru okpa ọ̀tu l'ẹ̀je. Ndu etso iya nu l'ẹ̀phe ha achiko kpuchishikota iphe l'ishi; l'ara ekwa awu etso iya. ³¹ A bya ekfuru Dévidi: “Lẹ̀ Ahitofelu tsokwa Abusolomu l'ejo idzu ono.” Ya ndono; Dévidi abya ekfuru nu Nchileke; su iya: “Byiko Ojejoje; menua t'uzo ono, Ahitofelu atu-ziru Abusolomu ono buru iphe-eswe.”

³² Dévidi enyirulephu eli eli ugvu ono, bu eke aanoduje abaru Nchileke eja; owaa buwa-a Hushayi ke Aku l'eke o bya iya ndzuta. Uwe Hushayi agbajashihu agbajashihu; yo kpota ntụ kpua onwiya l'ishi. ³³ Dévidi asu iya: "I -tsoru iya; be ii-bukwaru ivu era duru iya. ³⁴ Laphuchia azu le Jerusalemu je asu Abusolomu: 'L'ii-buru nwozi yebe eze; ege ono, i shi buru nwozi nna iya Dévidi ono. Obenu le nta-a; be ii-buru nwozi iya.' I -mee ya ege ono; be ii-yetaru iya eka gbanwe ejo idzu ono, Ahitofelu achi ono. ³⁵ Zadoku; me Abiyata, bu ndu achijeru Nchileke eja be nggu l'ephe a-chiko nodu l'eke ono. Iphe bu iphe, i nujeru le k'eze; nggu ekfuru iya ephe. ³⁶ Unwu ephe ephe ebo; mbu Ahimazu Zadoku; me Jonatanu Abiyata be ephe l'ephe chiko nodu l'eke ono. Iphe, bu iphe i nutaru; nggu ezia ephe l'ephe bya ekfuaru iya eya."

³⁷ Ya ndono; yo buru teke Hushayi, bu onya Dévidi eruta Jerusalemu; be Abusolomu erutakwaphu.

16

Dévidi yele Ziba

¹ Dévidi ejeribelephu nwanshi l'eli eli ugvu ono; nwozi Mefiboshetu, aka Ziba anoduwa t'o gba iya ndzuta. Yo chiru nkakfu-igara olemole, a kwa koberu; bo iya ukporo ishi buredi iri; ukporo echa-mbeke ise, e gude akpuru vayinu ghee; ukporo akpuru oshi-omi ise; me l'otumu* mee lanu.

² Eze abya aji Ziba; su iya: "?Bu ke ngunu b'i vutaru iphe owaa?"

Ziba asu iya: "Le nkakfu-igara ono bu iphe, ndibe eze a-noje l'agbaphe. Ophu be buredi yeke akpuru oshi-omi phu bu iphe, unwoke, tso ngu nu a-noduje ata. Mee phu bu ndu ike gvuru l'echi-egu be a-ngutaje iya nu; gude rukota onwephe."

³ Eze aji iya: "?Nanu nwanwa nnajiufo ngu?"

Ziba asu iya: "L'o nokwa le Jerusalemu; ekfu l'oo ntanu be ndu Izurelu e-woru ali-eze nna iya oche nu-phu iya azu."

⁴ Eze asu Ziba: "L'iphemiphe obule, shi buru iphe Mefiboshetu be buakwa nke ngu."

Ziba asu iya: "Eka iya l'ali! Byiko; te ya tubajekwa ngu l'enya nggube eze, bu onye nwe mu nu."

Dévidi; me Shimeyi

⁵ Eze, bu Dévidi erua Bahurimu; nwoke lanu, bu onye ufu Solu phe eshiwa l'eke ono lufuta. Epha onye ono bu Shimeyi Gera. Yo phushi iphu l'eje abya. ⁶ Yo wata otu Dévidi yeke ndu ozi iya l'ephe ha mkpuma; l'eke ndu yeke iya yi; me ndu soja iya; ndu ophu bu ndu ike-ka-l'ogu l'ephe ha no-pheru iya ngburumgburu. ⁷ Shimeyi l'akporu iya iphu ono; su iya: "Gbeshi; nggube o-gbu-ochi ono. Gbeshi; nggube 'o-ga-le-mkpa ono! ⁸ Ojejoje gwatawaru ngu ugwo ochi ndu i gbushiru l'onu-ulo Solu; mbu onye ono, i no-chiru enya iya chilahaa ono. Ojejoje nafuwaru ngu ali-eze ono woru nu nwa ngu; mbu Abusolomu. Lewaru l'ejo-ududu ngu gudeshiwaru ngu; ke l'i bu o-gbu-ochi!"

⁹ Abishayi Zeruya asu eze: "Nggube eze, bu onye nwe mu nu; ?nanu ege o du be epherephere-wa byaru bya ako ngu onu. Hanu ya te ya je ebufu iya ishi."

* **16:1** 16:1 Iphe e yeru mee-wa gedegede bu otumu, e gude akpo-eghu mee. † **16:9** 16:9 Lóku Hiburu be iphe, a kwata dee l'eka-a kwa odzu nkuta.

¹⁰ Eze asù iya: “?Bù ngunu bẹ unu l'iya ji; unubẹ unwu Zeruya? O -buru l'ò bụ Ojejoje ziru iya t'ò bya akọo ya ọnu; ?bù onye a-dù ike jia ya iphe, kparu iya nù.” ¹¹ Ya ndono; Dévidi abya asù Abishayi yẹle ndu ozi iya l'ẹphe ha: “Unu lewaru l'ò bụ nwa, shi iya l'ẹpho bẹ achọ ishi iya. ?Bù-chia ọwananu, bụ onye Bénjaminu-wa ta a-kaduru nọ? Unu parù iya haa t'ò kọ iya ọnu, ọku iya; kẹ l'ò bụ Ojejoje ziru iya ẹya. ¹² O nweruru ege ọo-dù; Ojejoje elee ẹnya; phù egbe iphe-ẹhuka, dakfutaru iya nù; meeru iya iphe-oma gude kfua ya ugwo ọnu-a, aakọ iya ntanù-a.” ¹³ Ya ndono; Dévidi yẹle ndu nk'iya ono akwasẹru esu-uzo ono; Shimeyi akwasẹru iku ugwu, nọ chebe ifu ichefu. Yoo je; l'akọ iya ọnu; atù iya mkpuma; l'aphuru iya ntù. ¹⁴ Eze yẹle ndu yẹle iya yiru erua ẹke ẹphe eje; ike agvushikota ẹphe; ẹphe anọdu l'ẹke ono tuta ume.

Ahitofẹlu ezi Abusolomu ẹjo ozi

¹⁵ Tò dù iya bụ; Abusolomu yẹle ndu ono l'ẹphe ha; mbù unwoke Ízurẹlu awuru wubata lẹ Jerúsalemu. Ahitofẹlu etsokwaruphu ẹphe. ¹⁶ Hushayi kẹ Akù, bụ ọnya Dévidi ejekfu Abusolomu je asù iya: “Ndzù ngu ndzù ogologo; nggùbe eze! Nggùbe eze; ndzù ngu ndzù ogologo!”

¹⁷ Abusolomu asù Hushayi: “?Bù obu, i yeru ọnya ngu obu ndọ-ọ? ? Nanù ege ọ dù b'ẹ ti tsodu ọnya ngu obu?”

¹⁸ Hushayi asù Abusolomu: “Waawa; kẹ l'ò bụ onye ọphu Ojejoje; mẹ ndu-a; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha fọtaru bẹ ya a-buru nk'iya. Yò buru iya bẹ ya l'iya a-nọduwaru. ¹⁹ Tẹmanu; ?bù onye b'ọ gbarù tẹ ya jejeru ozi? ?Tò bụdu nwatibe iya. ?Tò bụdu ẹge ya jeru nna ngu ozi bẹ ya e-jekwaru iya phù nggùbedua.”

²⁰ Abusolomu asù Ahitofẹlu: “Gbazikwaaru ayi ọzo; ?nanù ege ayi e-je iya?”

²¹ Ahitofẹlu asù Abusolomu: “T'ò jekfukota nnufu nna iya phẹ ono; mbù ndu ono, ọ harù t'ẹphe leta ufu-eze ẹnya ono. Teke ono bẹ ndu Ízurẹlu mgburumgburu a-nua l'i mewaru onwongu; nggu eshi nna ngu nshi l'imi. Odo aburu l'ẹka e-shihukwaphu ndu ono, etso ngu nù ono ike.” ²² Ya ndono; a bya akpọberu Abusolomu ọlo-ékwa l'okpotsu ọlo obu-eze; Abusolomu etsota nnufu nna iya phẹ ono; raa ẹphe nanù nanù; ndu Ízurẹlu egudekota ẹnya ẹphe phù iya.

²³ L'ogege ono bẹ mgbazi Ahitofẹlu shi adujelephu l'ọbu ẹge ono, e shi ejeje ọkpata Ojejoje ishi ono. Yò buru ẹge ono bẹ Dévidi yẹle Abusolomu shi ewotaje mgbazi Ahitofẹlu.

17

Ahitofẹlu eduswe Abusolomu ọzo

¹ Ahitofẹlu abya ekua Abusolomu; sù iya: “Tẹ ya fọta ọkporo unu unwoke; l'ọkporo unwoke iri* t'ayi je achia Dévidi ọso l'enyashi-a. ² Ya a-bakfu iya teke ike gvushiwaru iya; yọ dūwa gologolo. Ya e-me t'ọ wata ọtsu egwu; k'ọphu ndu ono yẹle iya yì ono l'ẹphe ha a-gbakashihu. Teke ono; ya eworu eze gbua. ³ Ya e-duphutakotaru ngu ndu ono azù. Onye ono, iicho ono -nwuhwa bẹ ndu ọphu l'ẹphe a-latakota azù. Ẹ to nweđu ndu ono, onye ọku akọ.” ⁴ Iphe ono adù Abusolomu yẹle ndu bụ ọgurennya ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha mma.

* 17:1 17:1 Iphe ọ bụ bụ 12,000.

⁵ Abusolomu asù: “Unu kua Hushayi kẹ Akù t'ayi nufua iphe, oo-kfu.”

⁶ Hushayi abyakfuta l'iya phù; Abusolomu asù iya: “Owaa iphe, Ahitofèlù kfuru. Ọ sùru: ?L'ayi e-me ẹge o kfuru? Teke ẹ t'ọ dudu; nggu eyee ọnu nke ngu.”

⁷ Hushayi abya asù Abusolomu: “Ụzo ono, Ahitofèlù tų-ziru ngu k'ọgiya-a ta duka mma. ⁸ I mahawaru lẹ nna ngu; mẹ ndu nk'iya l'ẹphe ha bụ ndu ike-ka-l'ọgu. Ẹhu anọduje enwu ẹphe ọku l'ọbu agụ, a chítaru unwu iya. A -gufukpóoru ono bẹ nna ngu kwa onye k'ọgu doru ẹnya; tẹmanu b'ẹ too kwekwa t'ẹphe l'iya nọdu l'ẹkalanu l'enyashi-a. ⁹ Nta-a ọwaa kpọ bẹ oo-gbe domiwa nù onwiya l'ime ọgba ọdọ l'ẹke ọdọ. Ọ -lufuta bya etso unu ọgu ugbo lanù; bẹ onye nuru iya nù a-sukwa: 'Lẹ ndu etso Abusolomu gvakwaru.' ¹⁰ Je akpaa lẹ ndu ike-ka-l'ọgu; mbụ ndu ono, obu shihutsuaru ike l'ọbu agụ ono bẹ e-gude ọtsu egvú rushihu; kẹle ndu Ízurelù l'ẹphe ha marua lẹ nna ngu bẹ bụ onye ẹka karu akaka l'ọgu; ndu yele iya yi abụ-kọtaru mkparawa l'ọgu. ¹¹ Ọnu, ya eye aburu tẹ ndu Ízurelù l'ẹphe ha; tsube lẹ Dánu jeye lẹ Besheba dzua byakfuta ngu. Mbù t'ẹphe zahù l'ọbu l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu; nggubedua l'onwongu eduru ẹphe jeshia ọgu ono. ¹² Teke ono; ayi etso iya ọgu l'ẹke ayi chọvukpeleru iya phù; ayi adapyabẹ iya ẹge ono, iji utsu anọduje adashì l'alì ono. Yẹbedua l'onwiya; mẹ ndu yele iya yi l'ẹphe ha b'ẹ ta byadù bya a-ha ndzù m'ọ bụ onye lanù. ¹³ O -nweru mkpukpu, o pyobaru; ndu Ízurelù l'ẹphe ha e-gude eri je lẹ mkpukpu ọbu; je alọ-tsua ya; kpà ya wuruwuru ye lẹ nsùda; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu m'ọ bụ ibiribe aja, a phù l'ẹke ono.”

¹⁴ Abusolomu mẹ ndu Ízurelù l'ẹphe ha azụ; sù: “L'idzu Hushayi kẹ Akù bẹ kakwa kẹ Ahitofèlù mma.” Ishi iya aburu lẹ Ojejoje chì-buwaru iya tẹ ya shi ẹge ono kpakaa ẹgiri ụzo ono, Ahitofèlù tuziru ono; k'ọphu Ojejoje e-shikwanu ẹge ono mee t'iphe, dọ eji dakfuta Abusolomu.

Ama gbaru Dévidi; yọ gbalaa

¹⁵ Tọ dọ iya bụ; Hushayi abya ekfuaru Zadọku yele Abiyáta, bụ ndu, achijeru Nchileke aja ụzo ono, Ahitofèlù gbaziru Abusolomu yele ndu bụ ọgurennya ndu Ízurelù ono; mẹ ọphu yẹbedua l'onwiya gbaziru ẹphe. ¹⁶ Yọ sù ẹphe: “Unu zia ozi rua Dévidi nchì nta-a nta-a t'ẹ b'ọ radukwa aradu l'ẹke ono, eeruje Ẹnyimu Jódanu eruru l'echi-ẹgu ono. T'ẹ b'ọ dukwa iphe, e-me t'ẹ b'ọ dafu azụ iya ọphu; ọ -dudu bẹ aa-chọkwa eze; mẹ ndu yele iya yi achọcho.”

¹⁷ Teke ono bẹ Jonátanu yele Ahimazu anọduje lẹ Ẹnu-Rogèlù; kẹ l'ẹphe ta tudu ama ọbahu Jerúsalemu. Yọ buru nwata nwamgboko, eje ozi bẹ eezije t'ọ je ezia ẹphe ozi; ẹphe eje ezia ya eze, bụ Dévidi. ¹⁸ Obenu l'ọ nweru nwokorọya lanù phuru ẹphe; je edooru iya Abusolomu. Ẹphe ẹbo alufu-kebe l'ẹke ono; jeshia l'ufu nwoke lanù lẹ Bahurimu. Nwoke ono nweru wèlù l'ogbodufu iya. Ẹphe enyiba l'ime wèlù ono. ¹⁹ Nye nwoke ono achita iphe kpuchia ọnu wèlù ono; bya eworu witu kpasaa l'eli iya; to nwe onye maru nù. ²⁰ Ndu ozi Abusolomu abyakfuta nwanyi ono l'ulo; bya aji iya: “?Nanù Ahimazu yele Jonátanu?”

Nwanyi ono asù ẹphe l'ẹphe daakwaru azụ ngele phù tugbua.

Ẹphe achonyaa ẹphe; ẹphe ta aphi ẹphe; laphushia azụ lẹ Jerúsalemu. ²¹ Ndu ono alatsulephu; Ahimazu yele Jonátanu eshi lẹ wèlù ono nyifuta tugbua jeshia ozi eze, bụ Dévidi ozi ono. Ẹphe erua bya akọoru iya egbe idzu, Ahitofèlù chiru; sù iya t'ọ tugbulekwaphu nta-a dafu azụ ẹnyimu

ono azù iya ọ́phu. ²² Ya ndono; Dévidi yẹle ndu yẹle iya yì atùgbua je adaa Ẽnyimu Jódanu. T'ọ́ kwa be l'ẹnya-ngge ọ́tsu b'ẹ to nwehedu ẹ́phe, onye phọ́duru nù; ẹ́phe adafukotawa azù Ẽnyimu Jódanu azù iya ọ́phu.

²³ Ahitofelù aphùlephu l'ẹ tọ́ bọ́du idzu nk'íya b'e tsoru; nyikobe nkakfù-ìgara iya gbagbua; yọ́ bọ́ru iya ọ́la l'ufu lẹ́ mkpukpu iya. Yọ́ larua bya edozitsua ufu iya ẹ́ge ọ́o-dù; je aswì-gbua onwíya. A pata iya je elia l'ìli nna iya.

²⁴ Dévidi atùgbua jeshia Mahanayimu; Abusolomu yẹle ndu Ízùrẹ̀lù l'ẹ́phe ha, tso iya nù adaa Ẽnyimu Jódanu kwasẹ́ru. ²⁵ Abusolomu bẹ́ wowaru Amasa mee onye ishi ndu soja iya l'ọ́zori Jóabu. Amasa bọ́ nwatibe onye Ízùrẹ̀lù, ẹ́pha iya bọ́ Itura. Itura ono bẹ́ luru Abigelu Nahashi; bya abọ́ru nwunne Zeruya, bọ́ nne Jóabu. ²⁶ Abusolomu yẹle ndu Ízùrẹ̀lù eje adọ́o l'alì Gíledu.

²⁷ Dévidi erutalephu Mahanayimu; Shobi Nahashi kẹ́ Rába, nọ́ l'alì ndu Amọ́nu; mẹ́ Makiru Amiyẹ̀lù kẹ́ Lodeba; mẹ́ Bazilayi, bọ́ onye Gíledu, shi lẹ́ Rogelimu; ²⁸ vukoo oshi-azẹ́e; eze efere; iphe, a kpùshiru l'ẹ́ja; witu; balì; akpọ́ru iphe, e gweru egwegwe; ọ́phu a hùru ahùhu; azakù; mẹ́ akpanyiko; ²⁹ manù-ẹ́ngu; manù, e meru l'ẹ́ra-eswi; aturu; mẹ́ nri ọ́do, e gude ẹ́ra-eswi mee, eekuje chiizu; vutaru Dévidi yẹle ndu yẹle iya yì t'ẹ́phe riye; kẹ́ l'ẹ́phe sùru lẹ́ Dévidi phẹ́ bẹ́ ẹ́gu gùwaru; ike agvùshiwa ẹ́phe; ẹ́gu mini agùwa ẹ́phe l'echi-ẹ́gu.

18

Anwùhu Abusolomu

¹ Tọ́ dù iya bọ́; Dévidi abya achìkobe ndu ono yẹle iya yì ono; bya afoọ́ ndu ishi soja kẹ́ ndu ọ́phu dù ọ́nu labù l'ùkpọ́ro iri iri; bya afoọ́ ndu ishi soja kẹ́ ndu ọ́phu dù ọ́kpọ́ro ise ise. ² Dévidi abya eye ndu soja ono t'ẹ́phe tùgbua. Nkere-ẹ̀to lẹ́ ndu soja ono bẹ́ bọ́ Jóabu bọ́ onye ishi ẹ́phe; nkere-ẹ̀to adọ́o abọ́ru Abishayi Zeruya; mbù nwunne Jóabu, bọ́ onye ishi ẹ́phe; nkere-ẹ̀to adọ́o abọ́ru Itayi onye Gatù bọ́ onye ishi ẹ́phe. Eze asù ndu ono: "Lẹ́ yẹ́bedua l'onwomu a-lùfutakwaphu bya etsoru unu jeshia."

³ Obenu lẹ́ ndu ono suru iya: "L'ẹ́ tii tsokwa ẹ́phe; kẹ́ l'ọ́ -bùru l'ọ́ dataru k'ọ́gba ọ́so bẹ́ ndu ono ta akpakwa ishi. Ọ́ -bùru lẹ́ nkere-ẹ̀bo l'ẹ́ge ẹ́phe ha nwùshihu; bẹ́ ẹ́phe ta akpakwaphu ishi. Obenu lẹ́ nggubedua nwenkinyi ngu kakwa ẹ́phebedua ugbo ọ́kpọ́ro. Iphe gbe kakwa mma kwa t'ì nọ́du lẹ́ mkpukpu tìru ike yeru ẹ́phe."

⁴ Eze asù ẹ́phe: "L'ọ́ kwa ẹ́ge unu rìtakpeleru iya phù bọ́ ẹ́ge ya e-me iya." Ya ndono; eze abya evudo l'ìku obu-edukfu mkpukpu ono; ndu ono l'awù l'eswe: ndu ọ́phu dù ọ́kpọ́ro ise ise; mẹ́ ndu ọ́phu dù ọ́nu labù l'ùkpọ́ro iri iri. ⁵ Eze anmaaru Jóabu; mẹ́ Abishayi; mẹ́ Itayi ọ́kwa; sù ẹ́phe: "Unu gudekwa okfu ẹ́ka kẹ́ yẹ́bedua haa ome nwokorọ́bya ono; mbù Abusolomu iphe-kpangangu." Ndu ono l'ẹ́phe ha anùkota l'eze nmaru ọ́kwa ẹ́hu Abusolomu ye ndu ishi ndu soja ono l'ẹ́ka.

⁶ Tọ́ dù iya bọ́; ndu ono awùru je etso ndu Ízùrẹ̀lù ọ́gu. Yọ́ bọ́ru l'ọ́swa Ífuremu bẹ́ ẹ́phe nọ́ lùà ọ́gu ono. ⁷ Ndu kẹ́ Dévidi alù-gbua ndu soja ndu Ízùrẹ̀lù l'ẹ́ke ono. Ndu e gburu egbugbu mbọ́ku ono aha nshinu. Ẽphe dù ọ́kpọ́ro ọ́nu madzù ugbo labù l'ọ́nu madzù iri.* ⁸ Ọ́gu ono aghaliu dzuru

* 18:7 18:7 Iphe ọ́ bọ́ bọ́ 20,000.

alì ono l'ò ha. Ndu òphu nwùshihuru nù l'òswa ono mbòku ono kakwa ndu òphu e gude ogu-mbeke gbushia.

⁹ Teke ono, aalu ògu ono bẹ Abusolomu yele ndu soja kẹ Dévidi byaru bya ahadzu. Abusolomu l'agbakwa nù ìnya-mulu iya. Ìnya-mulu ono agbaa je agbaba lẹ mkpuli eze achi. Achi ono ekota Abusolomu l'ishi; yo koru lẹ nphakata ekali achi ono l'aku eregede. Ìnya-mulu ono agbachia.

¹⁰ Nwoke lanu aphua ya; je edooru iya Jóabu; su iya: "T'o lenu; lẹ ya phukwaru Abusolomu; yo koru l'eli achi l'aku eregede."

¹¹ Jóabu aji nwoke ono, kfulu iya iphe ono: "'?I su l'oo ngunu? ?L'i gude enya ngu phu iya? ?Bu ngunu meru iphe e ti chitadu iya togbo l'ali l'eke ono. Teke ono; ya anu ngu shekelu mkpola-ocha iri; me akpo, eekebutaje l'ukfu."

¹² Nwoke ono asu Jóabu: "M'o ruhuru a paru shekelu mkpola-ocha, du unu labu l'ukporo iri nu iya; be ya ta ga ahalikwa eka denyi nwatibe eze; l'eke ayi nukwaru-a okwa, eze nmaru ye nggu le Abishayi; me Itayi l'eka; su: 'T'unu gudekwa okfu eka yebe eze gbochita nwokorobya ono; mbu Abusolomu.' ¹³ O -buru lẹ ya je etsebe onwiya l'enya-mgbashi; woru Abusolomu gbua; be eze ga amanua; unu ezeeru onwunu; yebedua evuru iya."

¹⁴ To du iya bu; Jóabu asu: "Ya ta anoduhekwa t'i gbu iya oge ege-a." Yo chita arwa eto l'eka je anmaa Abusolomu l'okpoma teke o nokwadu ndzu l'eli achi ono. ¹⁵ Unwu-okorobya iri, bu ndu achijeru Jóabu ngwa-ogu an-ophage Abusolomu mgburumburu; woru iya gbugbua.

¹⁶ Ya ndono; Jóabu abya egude upyoku sephuta ephe azu. Ephe ahaa ochi ndu Izurelu ono; kele Jóabu suwaru t'ephe haa k'ogu. ¹⁷ Ephe abya apata odzu Abusolomu chee l'eze iduma, no l'oswa l'eke ono; kpaak ipko mkpuma kube iya. Ndu Izurelu etsukahu; onyenonu alashia nk'ia.

¹⁸ Teke Abusolomu no ndzu b'o pataru itso je egvube le Nsuda Eze t'o buru iphe, ee-gudeje anyata iya; ke l'o suru: "Lẹ ya fe nwedu nwata nwoke, ee-gudeje anyata iya." Yo woru itso ono gu onwiya. E shiwaru ege ono l'eku iya alaru Abusolomu byeye ntanu.

Ekfulu Dévidi lẹ Abusolomu laru l'ogu

¹⁹ Ya ndono; Ahimazu Zadoku asu: "Te ya gbagbua je ezia eze lẹ Ojejoje nafaatakwaru iya l'eka ndu ohogu iya."

²⁰ Jóabu asu iya: "Lẹ to kwa nggubedua b'o gbaru oje ozi ozi-a ntanu. Teke o beru mboku odo; nggu eje. O -buru ke ntanu b'e to gbakwa ngu l'ejeje; kele nwatibe eze; be nwuhukwaru nu." ²¹ Ya ndono; Jóabu ezi nwoke Kushi ono t'o je akooru eze iphe, o phuru. Onye Kushi ono abya ebuaru Jóabu ifu l'ali; gbagbua; yo buru iya ejeje.

²² Ahimazu Zadoku abya ekfuaru Jóabu odo; su iya: "T'o haaru te ya gbatoru onye Kushi ono; ophu e-me nu; t'o mee."

Jóabu asu iya: "Nwa iya; ?bu ngunu meru iphe o du ngu t'i je? E to nwekwa nggo, ee-bu ngu l'oji ono."

²³ Yo su Jóabu: "Lẹ ya jefutaje; m'o -ruhuru ngunu me."

Jóabu asu iya: "Ngwanu!" Ahimazu agbachia; shia uzo nsuda Enyimu Jodanu; gbasweta onye Kushi phu.

²⁴ Teke ono be Dévidi no le mgbaku eke eeshije abata le mkpukpu ono; owaa onu eke ophu eeshije aalufu alufu. Onye nche enyihu eli uphomkpuma, e gude kpua onu eke ono je evudo l'imeli imeli iya. Onye nche ono ejeshia ole enya; phu nwoke, agbakpelephu oso nwenkinyi

iya. ²⁵ Onye nche ono ekua eze oku; kfuru iya ẹya. Eze asụ: “Ọ -buru l'ọ yi nwenkinyi iya; bẹ bụ ozi, dọ mma bẹ ọobyazizi.” Nwoke ono agbakwaphu abya.

²⁶ Ya ndono; onye nche ono atufu ẹnya phua nwoke ọdo, agbakwaphu abya. Yo kua onye nche obu-edukfu mkpukpu ono; sụ iya: “Tọ lenu; l'onye ọdo agbakwa abya; yebedua nwenkinyi!”

Eze asụ: “L'ọ kwaphu ozi, dọ mma b'ọ bya ezizi.”

²⁷ Onye nche ono asụ: “Onye k'odungu phu; bẹ ọso iya gbe dọ iya l'ọ bụ kẹ Ahimazu Zadoku.”

Eze asụ: “Ọ bụ ọkpobe madzụ b'ọ bụ; buru ozi, dọ mma bẹ ọobyaje ezizi.”

²⁸ Ya ndono; Ahimazu abya ekua eze; sụ iya: “L'iphe dukwa-a mma!” Yo fuzita; buaru eze ifu l'alị; sụ iya: “T'ajaja buru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu! O wofuwaru ndu ono, paliru ẹka t'ẹphe gbua nggube eze, bụ onye nwe mu nọ ono.”

²⁹ Eze aji iya: “?To nwedunu iphe, meru nwokoro bya ono; mbu Abusolomu?”

Ahimazu asụ iya: “Lẹ ya phuru ẹjo uzu, ada nọ teke ono, Jóabu eme t'ọ zia yẹbe nwozi nggube eze ozi-wa. Ọ bụ lẹ ya ta makwanu ishi uzu ono.”

³⁰ Eze asụ iya: “Ghachi; vudo l'ẹke-a.” Yo bya aghachi; vudo l'ẹke ono.

³¹ Onye Kúshi ono abyaruta bya asụ: “Nggube eze, bụ onye nwe mu nọ; ọkpobe-ozi abya-o! Ntanu-a bẹ Ojejoje nafutakotawaru ngu l'ẹka ndu ono, wu-lihuru tso ngu okfu ono.”

³² Eze aji onye Kúshi ono: “?To nwedunu iphe, meru Abusolomu?”

Onye Kúshi ono asụ iya: “T'ọ bukwaru ẹge ọ muru nwokoro bya ono bụ ẹge ọo-muru iphe bụ ndu ọhogu eze, bụ onye nwe mu nọ; mękpo iphe, bụ ndu wu-lihuru tso ngu okfu.”

³³ Iphe ono erua eze l'ẹhu nshinu; yọ tugbua jeshia l'ulo ọphu a kpuru l'eli ẹke, eeshije abata mkpukpu ono je anodu ralahaa ẹkwa. Teke ooje l'abya b'ọ suru: “Nggube nwa mu Abusolomu; nwa mu-ee! Nwa mu Abusolomu! Ọ gęga aka mu mma l'ọ bụ mu nwuhuru; tẹ nggubedua nodu. Nggube nwa mu Abusolomu! Nwa mu-ee; nwa mu-ee!”

19

Jóabu abaru Dévidi mba

¹ Tọ dọ iya bụ; e je edooru Jóabu: “Lẹ Eze bẹ agukwa aphu; l'akwa ẹkwa Abusolomu.” ² Ya ndono; ndu soja Dévidi anu mbọku ono l'eze gbe agu aphu nwa iya ono; k'ophu bụ l'emekputa ono, ẹphe mekputaru mbọku ono gbe ghowaaru ẹphe aphu. ³ Ẹphe ezitatsua onwephe ezita mbọku ono; pyobatsua lẹ mkpukpu ẹge ono, ndu iphere guderu l'ẹphe gbaru ọso l'ogu ezitaje onwephe ezita; pyobata ono. ⁴ Eze ekpuchia onwiya iphe l'ifu chia mkpu; sụ: “Nggube nwa mu Abusolomu! Nwa mu Abusolomu; nwa mu-ee!”

⁵ Ya ndono; Jóabu abya ejekfu eze l'ime ọlo je asụ iya: “?Bụ ndu nke ngu-a, dzọru ngu ndzụ; dzọo unwu ngu; dzọo unyomu ngu; dzọo nnufu ngu phe b'i mechishiru ifu ntanu-a. ⁶ Yo buru ndu kporu ngu ashị b'i yeru obu; kpọ-chia ndu yeru ngu obu ashị. Umere ngu ntanu-a mewaru; yo doo ẹnya l'ẹ to nwedu iphe, ị guberu ndu ishi ndu soja ngu; mę ndu ozi ngu phe. Ya phuwaru l'ẹhu ga atso ngu ẹna; ndęge ọ bụ l'ọo Abusolomu nọ ndzụ ntanu; ẹphebedua l'ẹphe ha achiko nwushihukota. ⁷ Ngwa-a; tugbukwaa jekfu ndu ozi ngu; je eyeru ẹphe okpu ike-ike. Ya gude ẹpha

Ojejoje eri angu; sù; l'ì -tùgbudu je b'è to nwekwa m'ò bụ onye lanù, anòdu swiru ngu l'enyashi-a. Yò buru ono a-bù o-ka-njò l'iphe dakfutawaru ngu nù keshinu ì bụ nwokoròbya jeye nta-a." ⁸ Tò dù iya bụ; eze egbeshi pata oshi iya je anòdu l'obu-edukfu mkpukpu ono. A bya akòoru ndu soja ono; sù èphè: "T'èphè lekwa; l'eze nòkwa l'obu-edukfu mkpukpu-wa." Ndu ono chìko l'èphè ha wù-kfu iya.

Dévidi alaphu azù lẹ Jerúsalemu

Teke ono bẹ ndu Ízurèlù gbackashìhuwaru; onyenonù alashia nk'íya. ⁹ Ndu Ízurèlù l'èphè ha aswòlahaa uswo l'ikfu nonu; èphè ekfugbaa: "L'eze bẹ nafutaru èphè l'èka ndu òhogu èphè; bya adzòfuta èphè l'èka ndu Filisutayinu. Yo be nta-a; yò buru okfu èka Abusolomu b'ò gude gbafù l'alì-a. ¹⁰ Odo aburu lẹ Abusolomu ono, èphè wuru manù l'ishi t'ò buru eze èphè ono bẹ nwùhuakwaru l'ògu. Nta-a bụ; ?bù ngunu meru iphe è te eyedu onu l'ège ee-shi duphuta eze azù?"

¹¹ Eze, bụ Dévidi abya ezia ozi t'e je ezia Zadòku yèlè Abiyáta, bụ ndu achijeru Nchileke èja; sù èphè: "T'èphè jitaedu ndu bụ ògurenýa ndu Júda: Iphe meru iphe ò bụ èphèbedua eme t'èphè kperu azù l'ège ee-shi t'eze laphuta azù l'ufu iya; l'èke iphemiphe òbule, ndu Ízurèlù l'èphè ha ekfu ruwaru yèbe eze nchì l'ufu iya? ¹² Èphè l'íya tũko buru ndu onu-ulo lanù; mbù e -kee; e-kehe-òdo. ?Nanù ège ò dù, kparu iphe ò bụ unubèdua apa k'alata eze èkalanu? ¹³ Unu asu Amasa lẹ ya suru: "?Yèlè iya ta budsonua mee lanù; e -kee; e-kehe-òdo? Ò bụ yèbedua bẹ ya e-gude dochia enya Jóabu t'ò buru ishi ndu soja tsube ntanù tugburu. Tẹ Nchileke gwakwaa ya òchi; mbù t'ò mekwaa yèbe eze òphu ka njò; m'ò -buru l'è tò dùdu ège ono." ¹⁴ Yo kfua kfubuta ndu Júda; obu abya aburu èphè nanù. Èphè abya ezia t'eze yèlè ndu nk'íya l'èphè ha chìko lata.

¹⁵ Eze abya alatashia; labebe Ènyimu Jòdanu. Teke ono bẹ ndu Júda jewaru je anòdu lẹ Gíligalu t'èphè bya iya ndzuta; dughatawa iya ru Ènyimu Jòdanu. ¹⁶ Tò dù iya bụ; Shimeyi Gera, bụ onye Bénjaminu lẹ Bahurimu emekebe ègwègwa tsoru ndu Júda; èphè ejeshia eze, bụ Dévidi ndzuta. ¹⁷ Ndu ikfu Bénjaminu, èphè l'íya yì bẹ dù unu madzù labù l'ùkporo madzù iri;* mẹ nwozi onu-ulo Sòlu; mbù Ziba yèlè unwu iya ndu k'unwoke, dù iri l'ise; mẹ ndu ozi iya ùkporo madzù. Èphè emekebe jekfushia eze lẹ Ènyimu Jòdanu l'èke ò nò. ¹⁸ Èphè abya aghaa Ènyimu Jòdanu t'èphè dulata ndibe eze; mẹ t'èphè meeru eze iphe, bụ iphe ò chorù t'e meeru iya.

Dévidi aguru Shimeyi nvù

Dévidi adalèphu Ènyimu Jòdanu; Shimeyi Gera ebyishiru iya ikpere; ¹⁹ sù iya: "Onye nwe mu nù; pakwaru haa l'èke ya mesweru ngu. Be ejekwa onyata iphe, dù eji, yèbe nwozi ngu meru nggube eze, bụ onye nwe mu nù mbòku ono, i shi Jerúsalemu tũgbua ono. Eze; byiko wofukwa iya l'obu ngu. ²⁰ Yèbe nwozi ngu marua lẹ ya meru eji; òlobu kwanù yèbedua bụ onye ivuzò lẹ ndu onu-ulo Jósèfu l'ò ha, byaru nggube eze, bụ onye nwe mu nù ndzuta."

²¹ Ya ndono; Abishayi Zeruya asù: "L'ò gbarù t'e gude k'iphe-a gbua Shimeyi; kẹ l'ò bụ iphu b'ò phuru onye Ojejoje wùru manù t'ò buru eze."

* 19:17 19:17 Iphe ò bụ bụ 1,000.

²² Dévidi asù: “?Bù onye sùru t'unu yee ònu unubẹ unwu Zeruya, meru iphe unu a-bya abùru ndu okfu iya ntanù? ?Ọ gbarù t'o nweru onye eegbu egbugbu l'alì Ízurèlù ntanù? ?Tọ bù lẹ ya ta madù l'ọ bù yẹbedua bù eze ndu Ízurèlù ntanù?” ²³ Yọ bya eribuaru Shimeyi nte l'ẹ te egbudu iya.

Dévidi yẹle Mefiboshetu ekpeshi

²⁴ Nwanwa Sọlu; mbù Mefiboshetu atugbukwaaphu jeshia eze ndzuta. Keshinu mbọku ono, eze tugburu ono jeye mbọku, ọ laphutaru azù l'ẹhu-agu b'ẹ to letabua ẹnya l'okpa iya; ọphu ọ kpúbua ẹji-agba iya; to nwe uwe iya ọphu ọ sajero asasa. ²⁵ Yo be teke o shi Jerúsalemu bya eze ndzuta; eze aji iya: “Mefiboshetu; ?bù ngunù meru iphe ẹ ti tsodu iya gbalaa?”

²⁶ Yọ sù: “Nggube eze, bù onye nwe mu nù; okfu lẹ yẹbe nwozi ngu nọ ngwùru bẹ ya sùru nwozi iya t'o doziaru iya nkakfu-ìgara iya tẹ ya nọdu iya gbatoru nggube eze. Obenu lẹ nwozi iya; mbù Ziba dephuru iya. ²⁷ Yọ byawa bya ekfutoshia yẹbe nwozi ngu l'ẹke nggube eze, bù onye nwe mu nù nọ. Obenu lẹ nggube eze, bù onye nwe mu nù bẹ dù-wa l'ọ bù ojozi Nchileke. Iphe, bù iphe dù ngu mma; nggu emee ya. ²⁸ Iphe, shi gbaa ndu ònu-ùlo nna iya l'ẹphe ha bù t'ẹphe nwùshihu l'ifu eze, bù onye nwe mu nù. Obenu l'i woru yẹbe Mefiboshetu, bù nwozi ngu dobe tẹ ya tsoru lẹ ndu a-nọduje eri nri l'ùlo ngu gèdegede. ?Bù ngunù ọdo bẹ ya e-gude ẹka l'arọ t'i meeru iya ngunù ọdo?”

²⁹ Eze asù iya: “Hawaru-o. Ya sùwaru tẹ nggu lẹ Ziba kekahu alì ono!”

³⁰ Mefiboshetu asù eze: “Haa tẹ Ziba wotakota iphemiphe ọbule; keshinu e metsuaru; nggube eze, bù onye nwe mu nù alaruta ufu ngu l'ẹhu-agu.”

Dévidi ekele Bazilayi

³¹ Bazilayi kẹ Giledu bẹ shi lẹ Rogelimu bya tẹ ya tsoru eze daghaa Ẹnyimu Jódanu; vudoberu iya t'ọ lawaru. ³² Bazilayi bẹ bụwa ọgurennya; gbawa ọkporo afa ẹno. Ọ bù nwoke, nweru iphe nshinu; shi anuje eze nri teke ọ nọ lẹ Mahanayimu. ³³ Eze asù Bazilayi: “T'o tsoru iya daa ẹnyimu-wa; t'ẹphe je anọdu lẹ Jerúsalemu; k'ọphu ya a-nọdu eleta iya ẹnya.”

³⁴ Bazilayi asù eze: “?Ya a-nofua afa ole nta-a; kẹ tẹ ya tsoru nggube eze la Jerúsalemu? ³⁵ Afa-a kweekwa iya ọkporo afa ẹno. ?Ya makwaduru iphe, dù mma l'ọphu, dù ẹji? ?Ya makwaduru ọtso-ẹna iphe, ya eri eriri; m'ọ bù ọphu ya angu angungu? ?Ya a-dukwadu ike ònu olu-egvu unwoke; m'ọ k'unwanyị? ?Bù kẹ ngunù bẹ yẹbe nwozi ngu a-bya abùru ivu-ẹra nọduru nggube eze, bù onye nwe mu nù? ³⁶ ?Bù kẹ ngunù bẹ nggube eze e-gude eje iya obu obunggo, ha ẹge-a? Yebe nwozi ngu búa tẹ ya dufu ngu azù Ẹnyimu Jódanu azù iya ọphu; ³⁷ nggu ahaa yẹbe nwozi ngu tẹ la; k'ọphu ya a-nọdu l'alì ẹke ya shi; nwuhu l'ẹke e liru nne lẹ nna iya. Owaa nwozi ngu, bù Kimuhamu ndọ-ọ; t'o tsoru nggube eze, bù onye nwe mu nù dafu azù iya ọphu; nggu e-meeru iya iphe, ọkpele ngu phù mma.”

³⁸ Eze asù iya: “Lẹ Kimuhamu e-tsoru iya-a dafu azù iya ọphu; yọ buri iphe, bù iphe dù ngu mma bẹ ya e-meru iya. Ọdo abùru l'ọ bù iphe, ì sùkpeleruphu tẹ ya meeru ngu bẹ ya e-meru ngu.” ³⁹ Ya ndono; ndu ono l'ẹphe ha adakọta azù Ẹnyimu Jódanu azù iya ọphu; eze abya adafukwaaphu. Eze abya eworu ònu tsutsua Bazilayi; ọrọ ònu-ọma nù iya. Bazilayi alashia l'ufu iya.

Ndu Ízurèlù ekoru ndu Júda okopho

⁴⁰ Eze adatsua ẹnyimu ono jeshia Gíligalu; Kimuhamu etsoru iya. Ndu Júda l'ẹphe ha; mẹ nkere-ẹbo ndu Ízurelù awùru vudoberu eze. ⁴¹ Ya ndono; iphe, bu ndu Ízurelù l'ẹphe ha azahù byakfuta eze bya asù iya: “? Nanù ẹge ọ dù bẹ unwunne ẹphe ndu Júda byaru bya eduta nggube eze lẹ mpya; mbù duta nggube eze; mẹ ndibe ngu; mẹ ndu nggu l'ẹphe yì l'ẹphe ha daa azù Ẽnyimu Jódanu?”

⁴² Ndu Júda l'ẹphe ha abya eyeeru ndu Ízurelù ọnu; sù ẹphe: “L'iphe, kparù iya nù bu l'ẹphe l'eze ka abùbu. Mbù; ?nanù ẹge ọ dù bẹ oogbe eghu unu eghughu? ?O nweru iphe, shi eze l'ẹka, ẹphe riru? ?To nweru iphe iya, ẹphe nataru t'ọ buru nk'ẹphe?”

⁴³ Ya ndono; ndu kẹ Ízurelù asù ndu kẹ Júda: “Ẽka ayi dukwa l'ẹhu eze ugbo iri. Ọdo abùru l'ẹphe kakwa iya unu enwenwe. ?Nanùhunù ẹge ọ dù bẹ unu ta gubedu ẹphe iphe? ?Tọ budsonua ẹphebedua vu ọzo wata okfu ẹge ee-shi t'e dulata eze?”

Obenu lẹ ndu kẹ Júda gbe kabaaru okfu ọnwuu-ọnwuu.

20

Sheba ekwefuru Dévidi ikè

¹ Tọ dù iya bu; yo nweru onye, bu 'ọ-ga-lẹ-mkpa, nọ l'ẹke ono, aza Sheba Bikiri. Ọ bu onye ikfu Bénjaminu. Yo woru ọpyoku gbua; chia mkpu; sù: “L'ẹphe te nwekwa òkè

l'ẹhu Dévidi;
to nwekwa òkè,
gbaru ẹphe l'ẹhu nwatibe Jesi!
Unubẹ Ízurelù;
t'onyenọnu lakwa-o.”

² Ndu Ízurelù l'ẹphe awùfu Dévidi l'ẹhu je etsoru Sheba Bikiri. Obenu lẹ ndu kẹ Júda tsube lẹ Ẽnyimu Jódanu je akpaa lẹ Jerúsalemu wù-tSORU Dévidi.

³ Dévidi alarulephu nk'ia lẹ Jerúsalemu; bya achita nnufu iya phù; ẹphe iri phù, ọ harù t'ẹphe nọdu letaru iya ufu phù; ye l'ẹke aa-nọ eche ẹphe nche. Yoo nù ẹphe nri; ọbule ẹ tọ lajeheduru ẹphe l'ulo. E dochiru ẹphe l'ulo; ẹphe anọdu l'ọ bù unwanyi, maa tufuru jeye ẹphe anwùshihu.

⁴ Ya ndono; eze abya ezia Amasa; sù iya: “Tọ gude ujiku ẹto je ekuaru iya ndu Júda t'ẹphe bya t'ẹphe l'ia phù. Tẹ yẹbe Amasa tsokwaru ẹphe bya.” ⁵ Amasa atugbua je anoghata teke eze tų-buru iya. ⁶ Dévidi bya asù Abishayi: “L'ẹjo iphe, Sheba Bikiri e-me ẹphe kakwa ọphu Abusolomu meru. Chita ndu ozi yẹbe nnajiufu ngu chipyabe iya; odumeka bẹ ọo-bahukwa lẹ mkpukpu, a kpų-pheru mgburumgburu; nahù gbalaa.” ⁷ Tọ dù iya bu; Abishayi achitanu ndu soja Jóabu; ndu kẹ Keretu; ndu kẹ Peletu; mẹ iphe bu ndu ọphu bu ike-ka-l'ọgu phẹ; ẹphe eshi lẹ Jerúsalemu tųgbua jeshia ọchi Sheba Bikiri. ⁸ Ẽphe anọkwadua l'oke mkpuma, nọ lẹ Gibiyonu; Amasa abyakfutashia ẹphe. Teke ono bẹ Jóabu yeru uwe soja iya; gude akpọ, o-we-l'ukfu gude kebuta ogu-mbeke, e yeru l'ọbo. Yo jeshia ọhata ọkpa; ogu-mbeke ono eshi l'ọbo iya mifu daa. ⁹ Jóabu abya aji Amasa: “?Ẽhu dù ngu-a mma; nwunne mu?” Jóabu abya eworu ẹka-utara denyi Amasa l'ẹji-agba tẹ ya tsutsua ya ọnu. ¹⁰ Ọphu Amasa 'aphudu ogu-mbeke, Jóabu kpapyi l'ẹka. Yo woru iya nmaa ya l'ẹpho; akųrepho iya ekposhia l'alì. Ẽ to gvuhakwa iya ogu-mbeke ono ọdo; yọ buwaru iya phù anwùhu.

Ya ndono; Jóabu yẹle nwunne iya; mbụ Abishayi achípyabe Sheba Bikiri. ¹¹ Onye lanụ lẹ ndu soja kẹ Jóabu eje evudonyabe Amasa; l'asuje: "Onye sùru lẹ Jóabu nọ iya l'obu; mbụ onye sùru lẹ ya bụ kẹ Dévidi; t'onye ọbu tsonuru Jóabu!" ¹² Amasa adaburu l'echi-esu-uzo l'ẹke ono araswi onwiya lẹ mee ya. Yoo buje; onye jetaru rua ẹke ono; yọ kpoo beru. Nwoke ono aphulephu l'ọbujẹ; onye jetaru rua ẹke ono; yọ kpoo beru; pata Amasa tuta l'ẹgbudu; chita kpowula kpowula uwe kpuchia iya. ¹³ Yọ buru l'a pafutsuaru iya l'uzo ono bẹ ndu soja ono l'ẹphe ha wuru tsoru Jóabu chilahaa Sheba Bikiri.

¹⁴ Sheba eswejakota iphe, bụ ikfu, nọ l'alì Ízurelù je akpaa lẹ Ébèlù-Bétu-Maaka. Ndu ikfu Bikiri l'ẹphe ha edzua; wu-tsoru iya. ¹⁵ Jóabu; mẹ ndu soja iya l'ẹphe ha abya ekee ogu; yechia Ébèlù-Bétu-Maaka; kebuta Sheba l'ẹke ono. Ẹphe abya akube aja gude kpu-buta mkpukpu ono; aja ono anọo rua l'upho-mkpuma mkpukpu ono. Ẹphe awata otsukposhi upho-mkpuma mkpukpu ono; k'ophu oo-ze. ¹⁶ Yo nweru nwanyi, maru mmamiphe, bu lẹ mkpukpu ono. Nwanyi ono awata ochi mkpu; l'ara: "Unu ngabekwa-o! Unu ngabekwa-o! Byiko; t'e ziaru iya Jóabu t'ọ bya tẹ ya kforu yeru iya." ¹⁷ Jóabu abya ejeshia ya; nwanyi ono aji iya: "Bụ nggubedua bẹ bụ Jóabu?"

Yọ sọ iya: "Iye."

Nwanyi ono asụ iya: "Ngabekwa nchì l'iphe, yẹbe nwozi ngu kẹ nwanyi abyaru ngu ekfuru."

Jóabu asụ iya: "Lẹ ya ngabẹru-a nchì."

¹⁸ Nwanyi ono asụ: "Lẹ teke ndiche b'e shi asuje: 'T'e je Ébèlù je ọkpata ishi!' A -kpatawa ishi ono; e shi ẹge ono doshia okfu, ada nu. ¹⁹ Ayi kwa ndu dụ agu; buru ndu e gude ire ẹphe ẹka l'alì Ízurelù. Nta-a bẹ iime t'i mebyishia mkpukpu, nọ ọnodu nne l'alì Ízurelù. ?Nanụ ẹge ọ dụ b'i me t'i lua ndu bụ òkè-iphe Ojejoje?"

²⁰ Jóabu asụ iya: "Tuswekwa! E phokwa iya ru ephopho; kẹ l'ọo yẹbedua a-lu mkpukpu unu; m'ọ bụ mebyishia ya. ²¹ Ẹ tọ dukwa ẹge ono. Ọ bụ l'ọ nwekwanuru nwoke lanụ, eeku Sheba Bikiri, shi l'alì ugvu Ífuremu, bụ onye kwefuru eze, bụ Dévidi ikè. Unu -kpatawa nwoke ono ye iya l'ẹka; ya alufu lẹ mkpukpu-wa."

Nwanyi ono asụ Jóabu: "Ee-shi lẹ mgbodo-ulo tɔaru ngu ishi nwoke ono." ²² Tọ dụ iya bụ; nwanyi ono egude mmamiphe iya ono jekfu ndu mkpukpu ono. Ẹphe ebuta ishi Sheba Bikiri tɔaru Jóabu. Yo woru upyoku gbua; ndu soja ono awufu lẹ mkpukpu ono; onyenonu alashia l'ufu iya. Jóabu alaphu azu jekfushia eze lẹ Jerúsalemu.

Ndu ishi, nọ Dévidi l'ẹka

²³ Jóabu bẹ bụ onye ishi soja ndu Ízurelù gbaa mgburumburu. Benáya Jehoyada aburu onye ishi kẹ ndu Keretu; mẹ ndu Peletu. ²⁴ Adoniramu bụ onye ishi ozi mkpọ-nyi-ẹnya. Jehoshafatu Ahiludu aburu onye edeje iphe meru nu; kwakọbe iya. ²⁵ Sheva bụ o-de-ẹkwo. Zadoku yẹle Abiyáta aburu ndu achijeru Nchileke aja. ²⁶ Ira kẹ Jayi aburu onye achijeru Nchileke aja kẹ Dévidi.

¹ Yo nweru teke ẹgu mejeru l'alì Ízùrèlù afa ẹto mgburumgburu l'oge kẹ Dévidi. Dévidi abya akpaa Ojejoje ishi iphe ono. Ojejoje asù: "L'iphe, kparu iya nù bụ l'ochi nọ Sọlu yẹlẹ ọnu-ùlọ iya l'ishi; kẹ l'ọ gbushiru ndu Gíbiyọnu." ² Ndu Gíbiyọnu ta bụdu ndu Ízùrèlù gèdègèdè. Ẹphe bụ ndu phọduru nù lẹ ndu Amọru. Ndu Ízùrèlù eribuaru ẹphe nte l'ẹphe e-dobe ẹphe ndzụ. Obenu lẹ Sọlu gudekwanu ẹge iphe metutaru ndu Ízùrèlù; mẹ ndu Júda evutabe iya ọku l'ẹhu; wudu m'ọ gbushigee ẹphe. ³ Dévidi aji ẹphe: "Ọbụ ngunu bẹ ya e-meru unu? Ọnanụ ẹge ya e-me mezita unu; k'ọpflu unu a-goru ọnu-ọma nù ndu ono, bụ òkè-ìphe Ojejoje ono?"

⁴ Ndu Gíbiyọnu ono asù iya: "L'ẹphe ta akpakwa ishi mkpọla-ọcha; m'ọ bụ mkpọla-ododo, shi Sọlu l'ẹka; m'ọ kwanu ọpflu shi ndibe iya l'ẹka. Ẹphe ta chọ t'ọ nweru onye ẹphe e-gbu l'alì Ízùrèlù."

Yọ jì ẹphe: "Ọbụ ngunu bẹ unu chọru tẹ ya meeru unu."

⁵ Ẹphe asù eze: "Ọ kwa nwoke ono gbufuru ayi; chọru ayi ẹjo idzu; k'ọpflu bụ l'ọkpuru ayi k'ọpflu; to nwe ẹke ayi nweru oke l'alì Ízùrèlù lẹ phuu. ⁶ Ọo ya bụ t'e duta ụnwegirima iya unwoke ụmadzu ẹsaa dufutaru ayi t'ayi je egbushia l'ifu Ojejoje lẹ Gíbiya, bụ mkpukpu Sọlu, bụ onye ono, Ojejoje fọturu ono."

Eze asù ẹphe: "Lẹ ya e-duta ẹphe nù unu."

⁷ Obenu l'eze bẹ gude kẹ ndzụ ono, Dévidi yẹlẹ Jonátanu Sọlu nọdu l'ifu Ojejoje gbaa ono dobe Mefiboshetu ndzụ. Mefiboshetu bụ nwatibe Jonátanu; bya aburu nwanwa Sọlu. ⁸ Yọ buri Amoni; mẹ Mefibosheti, bụ unwoke labu, Rizupa, bụ nwatibe Aya mutaru Sọlu b'ọ kpuru nù ẹphe. Ọ kpụtakwarupflu unwoke ise, nwatibe Sọlu; mbụ Mikalu mutaru nù ẹphe. Ẹpha nji nwanyi ono bụ Adurelu Bazilayi, bụ onye Mehola. ⁹ Dévidi akpuru ẹphe nù ndu Gíbiyọnu; ẹphe e je egbushia ẹphe l'eli ugwu l'ifu Ojejoje. Ẹphe ẹsaa ono alakota l'ugbo lanu. Yọ buri mbọku mbụ l'oge teke aawataje ọkpata iphe, e meberu l'alì b'e gbushiru ẹphe ono; mbụ l'oge teke a watalẹpflu obu balì.

¹⁰ Ya ndono; Rizupa, bụ nwatibe Aya eje achita uwe-aphu tusaaru onwiyi l'eli mkpuma. Nwanyi ono shi l'oge teke aawataje ọkpata iphe, e meberu l'alì nọdu swiru odzu unwu iya ono jeye mini, shi l'igwe achia kpua ẹphe. Ọpflu 'o kwebua tẹ nwenu, ẹphe l'eli gvu ọnu l'odzu ẹphe l'eswe; m'ọ bụ tẹ anụ-ẹgu-ẹgbudu byakfuta ẹphe l'enyashi.

¹¹ A bya ekfuru Dévidi iphe nwatibe Aya; mbụ Rizupa, shi buri nnufu Sọlu meru; ¹² Dévidi atugbua je achita ọkpụ Sọlu yẹlẹ kẹ nwatibe iya, bụ Jonátanu l'ẹke ndu Jábeshi-Gíledu wushiru iya. Ẹphe jeru lẹ mpya je achita iya l'eze edukfu Bétu-Shanu l'ẹke ndu Filisutayinu shi kobe odzu ẹphe l'ẹphe gbutsuaru ẹphe l'ugwu Gilobowa. ¹³ Dévidi achita ọkpụ Sọlu mẹ kẹ nwatibe iya; mbụ Jonátanu l'ọ ha chilata l'ẹke ono; mẹ l'ọkpụ ndu ọpflu e gbushiru egbugbu. ¹⁴ E metsua; ẹphe eworu ọkpụ Sọlu yẹlẹ kẹ nwatibe iya; mbụ Jonátanu je elia lẹ Zela l'alì ndu Bénjaminu l'ili Kishi, bụ nna Sọlu. Ẹphe achiko iphe, eze suru t'ẹphe mee; mekota. E metsua; Nchileke emeeru ẹphe iphe, ẹphe rọru iya l'okflu ẹhu alì ono.

*Ogu, ndu Ízùrèlù; ẹphe lẹ ndu Filisutayinu lutsuaru.
(1 Iphe 20:4-8)*

¹⁵ A nonyakwaa ọdo; ọgu adaru ndu Filisutayinu; mẹ ndu Ízùrèlù. Dévidi yẹlẹ ndu soja iya atugbua je etso ndu Filisutayinu ọgu. A nonyaa; ike ta dufe Dévidi. ¹⁶ Ishibibenobu, bụ onye eri Ráfa aria l'ọ bụ-wa tẹ ya

gbua Dévidi. Nwoke ono bẹ ẹra ara, o gude l'ẹka ruru ẹra ụkporo shẹkelu ise. Yo tukwaruphu ogu-mbeke ophungu. ¹⁷ Obenu lẹ Abishayi Zeruya bẹ bya agbataru Dévidi; bya echitsua onye Filisutayinu ono; woru iya gbua. Ya ndono; ndu soja Dévidi eria angu: "L'ẹ tọ byadu bya etso ẹphe je ogu odo; t'ẹ ba atsonyi uroku ndu Ízurẹlu."

¹⁸ A notakwa; ogu odo adaru ẹphe lẹ ndu Filisutayinu lẹ Gobu. Sibekayi, bu onye Husha egbua Safu, bu onye eri Ráfa.

¹⁹ Ogu odo abyakwa bya adaru ẹphe lẹ ndu Filisutayinu lẹ Gobu. Eluhananu Jayi, bu onye Bétulehemu egbua Goliyatu, bu onye Gatụ; mbu onye ono, igbidigbi arwa iya ha l'ọbu k'oshi, eegudeje ekwe ẹkwa ono.

²⁰ Yo bekwaphu l'ogu odo, daru ẹphe lẹ Gatụ; yo nweru nwoke lanu, halephu ke ngakfungakfu. Yo futsua mkpushi-ẹka ishinguru ishinguru l'ẹka iya ẹphe ẹbo; mẹ mkpushi-ọkpa ishinguru ishinguru l'ọkpa iya ẹphe ẹbo; yọ kpakọta du ụkporo l'ẹno. Nwoke ono shikwaphu l'eri ndu Ráfa. ²¹ Nwoke ono abya awata ọko ndu Ízurẹlu onu; nwa nwunne Dévidi; mbu Jonátanu Shimeya eworu iya gbua.

²² Ndu ono ẹphe ẹno shikota l'eri ndu Ráfa lẹ Gatụ. Yọ buru Dévidi bẹ ẹphe shikota l'ẹka nwushihu.

22

Egву, Dévidi guru Ojejoje (Egву 18:1-50)

¹ Dévidi guru egvu-a nu Ojejoje mbọku, o nafutakotaru iya l'ẹka ndu ohogu iya l'ẹphe ha; kelekele ke Sọlu.

² O guru; su:

O bu Ojejoje bu oke mkpuma
nke mu; buru iya bu
a-gbabe-a-dzuru nke mu;
buru iya agbafutaje mu.

³ O bu Nchileke mu bu
Agbara-Mkpuma, mu agbabaje
je edomia onwomu.
O bu iya egbochije mu
t'ẹ b'ọ du iphe, e-me mu nu;
buru iya bu onye egudeje
agburu-ẹhu iya dzọo mu.
O bu l'ime iya;
bẹ mu agbabaje; zeeru ndzu;
buru iya bu onye ndzọta mu.
O bu iya adzoje mu l'ẹka ndu
enya enwu ọku.

⁴ O bu Ojejoje bẹ mu arakuje;
yọ dzọo mu l'ẹka ndu ohogu mu.
O gbaru t'a jaja iya ajaja.

⁵ Anwuhu shiwa ye mu
egbirigba l'olu.
O-la-l'iyi atsọo l'ọ bu
mini bya atsọ-kputa mu.

⁶ Ekpа-oyi alі-maa nyiru mu kpaa.
Anwuhu eshiwa gbaberu mu onya.

⁷ Mu eshi l'iphe-ẹhuka,

byaru mu nū raku Ojejoje;
 mbū raku Nchileke mu.
 Yo shi l'eze-ulo iya nūa olu mu;
 Mkpu, mu chiru chiku iya
 erua ya nchì.

- 8 Ya ndono; eliphe l'ophu
 etehu kfukakfuka;
 nmakōta jijiji.
 Eke a tūru ọkpa-alì imigwe
 anmakōta anmanma;
 kele Nchileke;
 be ẹhu eghu eghughu.
- 9 Ẹnwuru-ọku shi iya l'imi
 akpọ ke tututu;
 Ọku, shi iya l'onu atuko
 iphemiphe ọbule ekepyashi.
 Icheku-ọku iphe,
 o kepyashiru achiko ẹkemeke
 ọbule ata kfukfukfu.
- 10 Yọ dajaa akpamigwe;
 yọ buru iya alufuta.
 Ọchi, gbaru ke tsukiribangu
 anodu iya le mkpuli ọkpa.
- 11 Yọ nodu l'eli Cherobimu phefu.
 Yọ buru pherephere bu ẹbà
 o gude ephe.
- 12 Yo woru ọchi gbaphua
 onwiya l'o bu mkpu;
 Urukpu, mini jiru ejiji
 anọ-pee ya mgburumburu.
- 13 Urukpu; me icheku-ọku,
 ata kfukfukfu eshi
 l'o-gbu-nwiji-nwiji ya awushi.
- 14 Ya ndono; Ojejoje eshi
 l'akpamigwe tua egbe-igwe.
 A nua olu onye ono, bu
 Ọkaribe-Kakota-Nu ono.
- 15 Ọ gbaru akfu gude chikashia
 ndu ohogu iya.
 Ebemu-igwe b'o kuru ke
 meremu; ephe eze oso.
- 16 Oke ẹnyimu ekekahu ẹbo;
 k'ophu a phutsuaru ime ime
 ebo ẹnyimu l'ẹnya;
 kpuhatsua eke, a tūru
 ọkpa-alì mgboko ghebe onu.
 Yọ buru l'eke Ojejoje gude
 oke pherephere, shi iya l'imi
 deeru ndu ohogu iya ekiri.
- 17 Ojejoje eshi l'imigwe
 selita mu; gufuta mu l'ime ebo.
- 18 Ọ nafutakwaru mu phu
 l'eka ndu ohogu mu,

- shihuru ike; mē l'ẹka iphe,
 bụ ndu mu ọ́ ashì;
 Kẹ l'ẹphe kariru mu ẹka.
- 19 L'oge teke ono,
 ụmuruku mụru mu ono;
 bẹ ẹphe je agbabua mu ifu.
 Obenu lẹ Ojejoje byaru bya
 aburu mu agbarike.
- 20 O bụ yẹbedua kutaru mu
 dobe l'ẹke gbasaru agbasa.
 O yeru mu ẹka nafuta mu;
 kẹle mu nọ iya l'obu.
- 21 Ojejoje buru mu nggo;
 kẹle mu doberu ẹka ndoo;
 iswi adu mu mma.
- 22 Kẹ l'ọ bụlephu ọzo,
 Ojejoje tọru bẹ mu etsoje.
 Ophu mu egudebua ẹjo iphe
 ghaaru Nchileke azu.
- 23 Ikpe Ojejoje bẹ mu
 mubekotaru ẹnya l'ọ ha;
 tọ bụ lẹ mu ghajeru ekemu,
 ọ turu azu.
- 24 E tọ dudu ẹke ọta duru mu l'ẹke ọono.
 Mu sederu onwomu; to nwe
 ẹjo iphe, mu yejeru ẹka.
- 25 Mu bụ onye doberu ẹka ndoo;
 buru onye iswi du mma.
 O bụ iya meru iphe Ojejoje
 buru mu nggo; l'ẹge
 mu dutabe iya mma l'ẹnya.
- 26 Ndu yeru nggube
 Ojejoje obu bẹ iijejeru obu.
 Ndu dukota mma
 b'ị dubejeru mma.
- 27 Ndu obu guru iphoro;
 b'ị gujeru obu iphoro.
 Ndu doberu ọzo ẹphe
 nggirigonggirigo;
 bẹ idobejeru ọzo ngu nggirigonggirigo.
- 28 Ndu wozitaru onwẹphe alị;
 b'ị dzofutaje.
 Obenu l'ẹnya ngu anọduje
 l'ẹke ndu eku onwẹphe
 ekuku nọ t'i wozita ẹphe alị.
- 29 O bụ nggube Ojejoje
 bụ urọku mu.
 Nggube Ojejoje emeje
 t'iphoro duru mu l'ẹke ọchi nọ.
- 30 O -bụ l'ike nke ngu;
 bẹ mu e-gude mekputa
 igwe-ọha ndu soja;
 buru ike ngu;

- bẹ mu e-gude
nyia ụpho-mkpuma mkpukpu;
je anaa mkpukpu obu.
- 31 Ụzo Nchileke bẹ ntupo ta nọdu.
Okfu Nchileke bụ ọkpobe okfu.
Oogbochitaje ndu gbabaru
l'ime iya t'ẹphe zee ndzụ.
- 32 ?Nanufua onye ọdo,
bụ Ọkaribe ọdo;
a gufu Ojejoje?
?Nanu onye ọdo,
bụ Agbara-Mkpuma ọdo;
a gufu Nchileke ayi?
- 33 Ọ bụ Nchileke emeje tẹ
ike dụ mu; bụru iya emeje
tẹ ntupo ba anọ l'uzo mu.
- 34 O meru mu;
mu akfụ gelengu gelengu
l'obu mgbada; bya eworu
mu tukobe l'eli ugvu.
- 35 Ọ ziru mu;
mu amaru ẹge aaluje ọgu;
k'ophu bụ l'ẹ to nwedu
m'ọ -bụ akfụ, e kweru l'igwe;
mu agba l'iya-a.
- 36 Ọ bụ nggube Ojejoje
gbochitaru mu;
shì ẹge ono dzọfuta mu.
Ọ bụ ẹka, i yeru mu;
bẹ paliru mu nụ.
- 37 I mesaru ụzo mu t'ọ ha ụsa;
k'ophu ọkpa te echifudu mu.
- 38 Mu gude ọso chja
ndu ọhogu mu; gwe
e ẹphe ogwe-ẹkfu.
Ọphu mu atsuladu azụ
jeye mu alụ-gbua ẹphe.
- 39 Mu chiru ẹphe pyakapyaka;
chibashitsua ẹphe ọnya;
k'ophu ẹphe ta dudu ike palia ishi ọdo.
Ẹphe adashia mu l'iku ọkpa.
- 40 Ọ bụ ike nke ngu;
bẹ mu gude eje ọgu.
Ndu etso mu okfu b'i meru;
ẹphe ebyishi ikpere;
fuaru mu onu l'alị.
- 41 Ndu ọhogu mu b'i meru;
ẹphe eye ọkpa l'ọso tsuphu azụ;
Mu emebyishikota ndu ono,
mu dụ ashì ono.
- 42 Ẹphe chiru mkpu; to nwe
onye gbaru ẹphe mkpu.
Ẹphe araku Ojejoje;

- 43 Mu gweru ephe ogwe uji;
 mee ephe; ephe adù l'ò bú
 udzu-èja, nò l'alì.
 Mu tsuru ephe òtsu-èkfu;
 ephe l'òbu èpoto, nò l'esu-ùzo.
- 44 Ì nafutaru mu l'èka ndu nke mu,
 abyaru mu ògu; mee mu;
 mu aburu ishi iphe bú mbakeshi;
 k'òphu bú lè ndu, mu te shidu
 maru byaru bya anòdu mu l'èka.
- 45 Iphe bú ndu òhodo anòduje
 ebyiru mu ikpere.
 Ephe -nù l'òwaa iphe,
 mu sùru t'e mee ndò-ò;
 ephe emee ya egwegwa.
- 46 Meji atòshihu ephe;
 ephe eshi l'èke ephe shi;
 wùru yòtiyoti byakfuta mu.
- 47 Ojejoje nòkwa ndzu!
 Unu tua ya ephe.
 Ò bú iya bú Agbara-Mkpuma òbu,
 domiru mu nù òbu.
 Unu kutsee Nchileke;
 l'òbu iya bú onye adzòje mu nù!
- 48 Ò bú Nchileke agwatajè
 ugwo iphe, ndu òhogu mu meru mu.
 Ò meru; unwu eliphe;
 ephe anòdu mu l'èka.
- 49 Onafutaje mu l'èka ndu
 òhogu mu.
 Oowolije mu;
 woghata ndu etso mu ògu.
 Oogbafutaje mu l'èka ndu enya enwu òku.
- 50 Ò bú iya meru iphe
 mu e-vudo l'ifu mbakeshi;
 jaa nggùbe Ojejoje.
 Mu a-gù egvu gude jaa ngu.*
- 51 Onye eze, ì fòtaru; bè iimeje
 t'èka iya karia l'ògu.
 N-yemobu ngu; b'ì koshije
 onye i teru manù: mbù Dévidi yele
 ndu o-shi-l'eri iya phè jeye lè tutu yoyo.

23

Okfu ikperazù, shi Dévidi ọnu

- ¹ Ọwaa bú okfu ikperazù, Dévidi:
 “Ọwaa bú olu Dévidi Jesi;
 nwoke, Nchileke woliru eli;
 onye Nchileke kẹ Jékoṣu
 teru manù t'ò búru eze.

* 22:50 22:50 Róm 15:9

- 1 Ọ bụ iya agụjeru ndu
 Ízureļu egvu-oma.
- 2 Ume Ojejoje shi mu l'ọnu ekfu.
 Okfu iya degeru mu
 edegeru l'ọnu.
- 3 Nchileke kẹ Ízureļu kfuwaru.
 Agbara-Mkpuma kẹ ndu Ízureļu;
 bẹ sụru mu:
 'Teke madzụ achị l'uzo,
 vudo nhamunha; gude
 ọtsu-egvu Nchileke l'achị
- 4 bẹ ọduje l'ọbu iphoro
 nchi-abọhu teke ẹnyanwu
 ahata ahata; m'ọ bụ teke
 ẹnya buru igwe kọroro.
 Ọduje l'ọ bụ anwụ,
 emeje t'ẹswa, kpofuta l'alị
 teke mini chitsuaru.'
- 5 7 Ọ bụdu ẹge ono
 bẹ ndibe mu nọ;
 ẹphe lẹ Nchileke ọọ?
 Kẹ l'ọ meru; mu l'iya agbaa ndzụ,
 a-nọdu jeye lẹ tutu yoyo.
 O meru iya; yọ nguru anguru
 l'iphemiphe ọbule;
 bya emee ya t'ẹ b'ọ dụ iphe,
 e-mebyi iya nụ.
 Nchileke e-me tẹ
 ndzọfuta mu dzua oke;
 iphemiphe ọbule, agụ mu nụ
 bẹ oo-meru mu.
- 6 Obenu lẹ 'ọ-ga-lẹ-mkpa pẹ
 bẹ ee-tufatsua etufa l'ọbu
 onye tufaru ogvu;
 kẹ l'ẹ to gudejedu
 ẹka achita ẹphe.
- 7 Onye edenyi ẹka l'ogvu ono
 gundefutaje iphe igwè
 m'ọ bụ oshi arwa;
 gude kpota iya je akpọo ọku."

Ndu kẹ Dévidi, ike ka l'ogu
(1 Iphe 11:10-19)

8 Ọwaa bụ ẹpha ndu soja Dévidu, bụ ike-ka-l'ogu pẹ: Ishubelu onye Hakumonu. Ọ bụ iya shi bụru onye ishi l'umadzu ẹto phụ. Ọ bụ yẹbedua egudeje arwa jekfu unu ndu soja labụ ọgu; gbushikota ẹphe l'ugbo lanụ.

9 Onye k'ẹbo, etsota iya nụ bụ Eliyéza Dodo kẹ Ahohi. Yẹbedua yikwaphu l'umadzu ẹto phụ, bụ ndu ike-ka-l'ogu phụ. O tso Dévidi mebyishia ndu Filisutayinu teke ẹphe dzukoberu k'ogu. Ndu Ízureļu atsulaa azụ. 10 Obenu l'ọ vudoshiru ike gbaa ndu Filisutayinu jeye ẹka atsushia iya ume; kụpyabetsua ya akụpyabe l'ogu-mbeke, ọ pa. Ojejoje emee ya; yọ kpaa ike, dụ egvu mbọku ono. E metsua; ndu ọphu awụ-phu

azú; yò búwarua t'èphe chíta ngwa-ògu kẹ ndu òphu laru l'ògu; bẹ èphe daphuru azú.

¹¹ Onye k'èto, etsota iya nù bú Shama Agee; onye Hararu. Ujiku lanù bẹ ndu Filisutayínù dzukojeru k'ògu lẹ Lehi. Yo nweru ègu èke, a kòru azamu l'èke ono. Ndu soja ndu Ízurèlù eye òkpa l'òso gbalashia. ¹² Obenu lẹ Shama vudoshilerua ike l'echi-ègu ono; tso ndu Filisutayínù ògu; gbushia èphe. Ojejoje emee; ndu Ízurèlù emekputa èphe òhuma òhuma.

¹³ Yo be teke aakpata iphe l'alì; ùmadzu èto l'ime ùkporo ùmadzu l'ùmadzu iri, búgbaa ndu ishi ògu ono awuru wù-kfu Dévidi l'ògba, nọ lẹ Adulámu. Teke ono bẹ igweligwe ndu Filisutayínù wùfutaru bya adòru lẹ nsùda Réfa. ¹⁴ Teke ono bẹ Dévidi nọ l'ime èke ò kpuru; yo shihu ike. Ndu soja ndu Filisutayínù adòru lẹ Bétulehemu. ¹⁵ Mini awata ògu Dévidi. Yo sù: "Haa! Ndege o -nwekwanuru onye e-kutaru iya mini lẹ wèlù, nọnyabe ònu èke eeshije abahù lẹ Bétulehemu tẹ ya ngua!" ¹⁶ Unwoke èto ono, bú ike-ka-l'ògu pẹ ono akpata ùzo; swee ndu soja Filisutayínù l'èke ono, èphe dọru ono; je ekuta mini lẹ wèlù ono, nọ-nyabe èke ono, eeshije abahù Bétulehemu ono; wotaru Dévidi. E metsua; Dévidi ta ngúhe mini ono; yò wùshiaru iya Ojejoje; ¹⁷ bya asù: "E phokwa iya rù ephopho; Ojejoje; kẹ tẹ ya ngua mini òwaa. ?Tọ búdu ndzù ndu-a; bẹ èphe jeru je etube lẹ mgbashì ège ee-shi t'e kuta iya?" Yo mee; tọ ngúhe mini ono. Ono bú iphe ike, unwoke èto phù, bú ike-ka-l'ògu phù meru ndono.

¹⁸ O bú Abishayi yèlè Jóabu Zeruya bú nwunne bú onye ishi ùkporo unwoke l'unwoke iri ono, bú ndu ishi ògu ono. Abishayi bẹ gudeje arwa iya jekfu ùkporo madzù l'ùmadzu iri l'ise ògu; gbushikota èphe. E shiwaru ège ono; maru èpha iya l'òbu k'ùmadzu èto òphu. ¹⁹ O bú yèbedua b'a katsùà òkwabe ugvu l'ùkporo madzù l'ùmadzu iri ono. Yò búru yèbedua bú onye ishi èphe; l'èbe òbu l'a gùru iya ye l'ùmadzu èto phù.

²⁰ Benáya Jehoyada bú ò-ka-ike l'ògu. Èke o shi bú Kabuzelu. O kparù ike, dù egvu. O bú yèbedua gburu unwoke Móabu labù ono, bú ndu ike ono; búru iya jejeru je egbua agù l'ime iduma mbòku, mini suno* jiru alì ono. ²¹ Benáya gbukwaruphu oke mkparawa onye Íjiputu, bya arwa byakfuta iya ògu. Iphe, yèbedua gude bakfuta iya bú mgbòro; bya anata nwoke Íjiputu ono arwa ono, o gude ono; gude nmagbua ya. ²² Ono bú ike, Benáya Jehoyada kparù ndono. Yèbedua b'a makwaruphu èpha iya ège a maru k'ùmadzu èto phù, bú ike-ka-l'ògu phù. ²³ A -bya l'ùkporo madzù l'ùmadzu iri phù; b'ò tso l'onye a kwata akwabẹ ugvu. Obu l'è t'a gùkobekwa iya l'ùmadzu èto phù. Tọ dù iya bú; Dévidi emee ya onye ishi lẹ ndu soja, eche iya nche.

²⁴ Àsahèlù, bú nwunne Jóabu tso l'ùkporo madzù l'ùmadzu iri ono. Ndu òdo bú Eluhananu Dodo kẹ Bétulehemu; ²⁵ Shama kẹ Haròdu; Elika kẹ Haròdu; ²⁶ Helezù kẹ Paliti; Ira, bú nwatibe Ikeshi òphu Tékowa; ²⁷ Abiyéza kẹ Anatòtu; Mebunayi kẹ Husha; ²⁸ Zalùmonu k'eri Ahoi; Maharayi kẹ Netofa; ²⁹ Helebu Bena kẹ Netofa; Itayi Ribayi kẹ Gbiya l'alì ndu Bénjaminu; ³⁰ Benáya kẹ Piratonu; Hidayi kẹ ùzo nggele Gaashì; ³¹ Abiyalùbonu kẹ Araba; Azùmavetu kẹ Bahurimu; ³² Èliyahuba kẹ Shalùbonu; mè ùnwu Jashènu; mè Jonátanu; ³³ Shama kẹ Hararu;

* **23:20** 23:20 Suno bú mini, anòduje ada l'alì mbeke l'òge winta. Qonoduje acha ùcha; l'ayo l'òbu ntù mini. O bú l'ò -dagee; bẹ gobyaje bya anmaa anmanma l'alì; l'atsù oyi k'òtsu-gbu madzù; l'echi èturu.

Ahiyamu Shararu ke Hararu; ³⁴ Elifeletu Ahasubayi ke Maaka; Eliyamu Ahitofelu ke Gilo; ³⁵ Hezuro ke Kamelu; Parayi ke Arabu; ³⁶ Igalu Nétanu ke Zóba; Bani k'ikfu Gádu; ³⁷ Zeléku, bu onye Amonu; Naharayi ke Berotu, bu onye achijeru Jóabu Zeruya ngwa-ogu; ³⁸ Ira ke Itiru; Garébu ke Itiru kwaphu; ³⁹ mefua Uráya, bu onye Hetu. Iphe ephe tukoru du bu ukporo madzu l'umadzu iri l'ésaa.

24

*Dévidi agu ndu Ízurelu; me ndu Júda ogo
(1 Iphe 21:1-6)*

¹ Ojejoje avoru oku ghua ehu l'eke ndu Ízurelu no; yo kpalia Dévidi t'o mee t'iphe-ehuka dakfuta ephe; su iya: "T'o tugbua je agua ndu Ízurelu; me ndu Júda ogo." ² Eze, bu Dévidi ezia Jóabu; me ndu ishi ndu soja, ephe l'iya no; su ephe: "Unu jekota iphe, bu ikfu, no le Ízurelu; shita le Danu je akpaa le Besheba gukota ephe ogo; k'ophu ya a-maru ole, ephe du."

³ Obenu le Jóabu be suru eze: "Te Ojejoje, bu Nchileke ngu mekwaa te ndu ono ka l'igwe ugbo ukporo ise me l'ege ephe ha nta-a; nggube eze, bu onye nwe mu nu egude enya ngu phu iya. O bu bukwanu ngunu meru iphe nggube eze, bu onye nwe mu nu eme t'i mee egbe iphe owaa?"

⁴ E metsua; okfu eze adanya ke Jóabu yeke ndu ishi ndu soja iya ono. Jóabu yeke ndu ishi ndu soja ono eshi l'ifu eze tugbua oje ogo ono.

⁵ Ephe adalephu Enyimu Jodanu; doshia le mgboro mkpukpu Árowa; l'uzo ohuda mkpukpu, no l'echi nsuda; bya eshi l'eke ono chebe ifu le Gádu lufuwaru Jáza. ⁶ Ephe abya abahu Giledu; me l'onu-ogo Tatimuhodushi. Ephe eshi l'eke ono bahu le Danu-Janu; bya eswija lufu Sayidonu. ⁷ Ephe eshi ono bya echebawaru ifu le a-gbabe-a-dzuru ke mkpukpu Táya. Ephe eshi eke ono jekotawaru mkpukpu, nokota l'ali ndu Hevu yeke ke ndu Kénanu. Ephe abya akpo-chia ya ishi le Besheba l'uzo ohuda Júda. ⁸ Ephe jeru iya onwa tete l'ukporo abali be ephe laphutaderu azu le Jerúsalemu. ⁹ Jóabu abya akoru eze, bu Dévidi umadzu ole, o gutaru l'ogu ono. Le Ízurelu be ephe gutaru ukporo unu unwoke ukporo ugbo ise,* bu ndu soja, ike du l'ogu; bya aburu ndu e-gudeghe ogu-mbeke; guta ukporo unu unwoke ukporo ugbo eto l'unu unwoke ugbo ukporo labu l'iri† le Júda.

¹⁰ Dévidi agu-gelephu ogo ono; meji akfulahaa ya nkfu. Yo su Ojejoje: "Ya mewaru iphe, du eji, ha nshinu l'iphe ono, ya meru ono. Byiko Ojejoje; wofunu iphe, du eji ono, yebe nwozi ngu meru ono; ke l'o kwa eswe be yeke meru ege ono."

¹¹ Te Dévidi kwaa tehu le nchi-abohu iya; be Ojejoje kfuwaru Gádu, bu onye nkfuchiru Nchileke, aphujeru Dévidi aphu; su iya: ¹² "Je asu Dévidi: Owaa iphe Ojejoje ekfu: 'Uzi iphe eto; be ya doberu iya; t'o hata ophu ya e-me iya.' "

¹³ To du iya bu; Gádu ejekfu Dévidi je asu iya: "Bu ejo-egu, a-no afa eto; m'o bu t'i gbaaru ndu ohogu ngu oso onwa eto; m'o bu t'ejo mgbonwu no l'ali ngu abali eto? Nta-a bukwa t'i ría ya ariri; karu iya; te ya maru iphe, ya e-zi onye ziru iya nu."

* 24:9 24:9 Iphe o bu bu 800,000. † 24:9 24:9 Iphe o bu bu 500,000.

¹⁴ Dévidi asù Gádu: “Lẹ ya nọkwa l’oke iphe-ẹhuka. Obenu l’ọ kakwaru ayi mma t’ayi daba Ojejoje l’ẹka; a ma l’ayi dabaru madzù l’ẹka; kẹ l’obu-imiko kẹ Ojejoje pakwaru apaa.” ¹⁵ Ya ndono; Ojejoje abya alọru ẹjo mgbonwu tų ndu Ízurelù shita l’utsu mbọku ono jeye mbọku, ọ tų-buru ẹphe. Shita lẹ Dánu jeye le Besheba bẹ ẹphe dų ọkporo unu madzù ugbo ẹsato l’unu madzù ugbo iri l’ise‡ nwushihu. ¹⁶ Ojosi-imigwe ono amachilephu ẹka tẹ ya dabẹ Jerusalemu mebyishia ya; yo rua Ojejoje l’ẹhu; mbụ ẹjo iphe ono, dakfuru ẹphe ono. Yọ sụ ojosi-imigwe ono, egbushi ndu ono: “L’ọ dọwa mma! Sephu ẹka ngu azụ; parụ ẹphe haa.” Teke ono bẹ ojosi Ojejoje ono nọwa l’oma ẹke Arawuna, onye Jebusu anọduje etsu balị iya.

¹⁷ Dévidi aphulephu ojosi-imigwe ono, Nchileke gude echigbushi ndu ono ono; sụ Ojejoje: “L’ọ kwa yẹbedua mesweru; mee iphe, ẹ ta dudu mma. ?Buhunu ole bẹ unwu aturu-wa meru? T’ọ bụ-chikwaaru yẹbedua; me ndu ndibe bẹ ji-dabẹ ẹka!”

¹⁸ Yọ buru mbọku ono bẹ Gádu byakfutaru Dévidi bya asù iya: “T’ọ tųgbua je akpọaru Ojejoje ẹnya-ngweja l’ẹke Arawuna kẹ Jebusu anọduje etsu balị iya.” ¹⁹ Ya ndono; Dévidi atųgbua jeshia ẹge ono, Ojejoje shi l’onu Gádu zia ya ono. ²⁰ Arawuna atųfulephu ẹnya phụa eze, bụ Dévidi yẹle ndu ozi iya l’ẹke ẹphe eje abyakfuta iya; byishi ikpere; kpube ifu l’alị; gude kwabẹ iya ugvu. ²¹ Arawuna asù: “?Bụkwa ole bẹ eze, bụ onye nwe mu nụ byakfutaru nwozi iya?”

Dévidi asù iya: “Lẹ ya byaru tẹ ya zuta iya ẹke ono, ootsuje balị ono; kpọaru Ojejoje ẹnya-ngweja; k’ọphu ẹjo mgbonwu ono e-buhu.” ²² Arawuna asù Dévidi: “Tẹ nggube eze, bụ onye nwe mu nụ wotakpelephu iphe, dų ngu mma gude gwoo ngweja ọbu. Owaa eswi, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru nụ Ojejoje; mẹ bọdu, eegudeje etsu balị; mẹ odogoro, eegudeje atųgbabe eswi l’ozori nku. ²³ Nggube eze; iphemiphe ọbule ono l’ọ ha bẹ yẹbe Arawuna nuru ngu iya.” Arawuna asụkwa iya phụ: “Tẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu natakwa ngweja ngu.”

²⁴ Obenu l’eze sọru Arawuna: “Waawa; ya kfufutaje ngu ọgwo iya. Ya te egudekwa iphe, ẹ to nwedu iphe, o phuru iya gwooru Ojejoje, bụ Nchileke iya ngweja-ukfuru.” Ọo ya bụ lẹ Dévidi azua ẹke ono, eetsuje balị ono; mẹ eswi ono; gude ọkporo shẹkelu mkpọla-ọcha labụ lẹ mkpọla-ọcha iri kfua ya. ²⁵ Dévidi abya akpọaru Ojejoje ẹnya-ngweja l’ẹke ono; bya egwoo ngweja-ukfuru; mẹ ngweja ẹhu-agu l’eli iya. Ojejoje anụa iphe, ọ rọru iya l’okfu-alị ono; ẹjo mgbonwu ono, byaru ndu Ízurelù ono alaa.

Ndu Eze kẹ mbu

Teke Dévidi bụwa ọgurennya

¹ Teke ono bẹ eze, bụ Dévidi kahuwaru; bụwaru ọkpobe onye bụ ọgurennya; k'ọphu bụ l'oyi anọduje atsu iya; m'ọ -ruhuru; a phụ-kpua ya ukpo. ² Tọ dū iya bụ; ndu ozi iya abya asụ iya: "T'ẹphe lenuaru nggube eze, bụ onye nwe mu nū ẹnya nwamgboko, nwoke ta achikahubua ọkpa; t'ọ bya eswiru nggube eze; letaje ngu ẹnya. Yọ zenyabejekwaphu ngu phụ; k'ọphu oo-meje t'ẹhu vo nggube onye nwe mu nū ọku."

³ Ẹphe abya achiko alì Ízurẹlu l'ọ ha jegbaru l'ẹke ẹphe acho nwamgboko, ama mma. Ẹphe achonyaa; bya aphua Abishagu kẹ Shúnemu. Ẹphe eduta iya dutaru eze. ⁴ Nwamgboko ono bẹ ama ntumatu. Yọ nọdu l'eleta eze ẹnya; l'jeru iya ozi. Ọ bụ l'eze te ejekfubua ya aze.

Adónija eme t'ọ mee onwiya eze ndu Ízurẹlu

⁵ Ya ndono; Adónija, bụ nwatibe nwanyi ọphu, bụ Hagitu awata owoli onwiya eli; l'ekfu: "L'ọo ya a-buru eze." Yọ bya akwakọberu onwiya ugbo-inya; mẹ ndu agbajẹ iya nū; bya edobe ukporo madzụ labụ l'umadzu iri t'ẹphe vutajeru iya ụzo. ⁶ Ọphu nna iya 'ababuaru iya mba; m'ọ bụ jia ya: Iphe, kparu iphe oome ẹge ono. Adónija ono amashi mma ike. Yọ buri iya tso Abusolomu l'azu.

⁷ Adónija eje achị-koshi Jóabu Zeruya; mẹ Abiyáta, bụ onye achijeru Nchileke eja idzu iya; ẹphe etsoru iya; turu ikẹ yeru iya. ⁸ Obenu lẹ Zadọku, bụ onye achijeru Nchileke eja; Benáya Jehoyada; Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke; Shimeyi; Rey; mẹ ndu soja Dévidi; ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu l'ẹphe ha te nwedu onye turu ikẹ yeru Adónija.

⁹ Adónija eje anọdu lẹ Mkpuma Zohẹleti* lẹ mgboro Ẹnu-Rogẹlu gbushia aturu; oke-eswi; mẹ eswi, gbagbaaru ẹba gude shia nri. Yo kua unwana iya l'ẹphe ha, bụ iya bụ unwu eze; bya ekukwaaphu unwoke ndu Júda, bụ ndu eje ozi l'ufu-eze lẹ nri ono. ¹⁰ Ọ bụ l'ẹ to kudu Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke; to ku Benáya; to ku ndu soja ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu phẹ; to ku Sólomonu, bụ nwanna iya.

Betisheba ejekfu Dévidi l'okfu ẹhu Adónija

¹¹ Tọ dū iya bụ; Nétanu abya aji Betisheba, bụ nne Sólomonu; sụ iya: "Tii nudu lẹ Adónija Hagitu bẹ bụwa eze; onye nwe mu nū; mbụ Dévidi ta ma? ¹² Byakwaphu nta-a tẹ ya karu ngu ege ii-me dzọta ishi ngu; mẹ kẹ nwatibe ngu Sólomonu. ¹³ Tugbulekwaphu nta-a jekfu eze, bụ Dévidi je asụ iya: 'Nggube eze, bụ onye nwe mu nū; ?Ọ kwa l'i riru mube nwozi ngu nte l'ọ bụ nwatibe mu Sólomonu a-buru eze nọ-tsota ngu l'aba-eze ngu? ?Nanu ẹge ọ dū b'ọ gbe bụwaru nū Adónija gbe bụwaru nū eze ọbu?' ¹⁴ Teke ono, ii-nọ l'ẹke ono; kpuru okfu ono l'ọnu; nggu l'eze ono; bẹ ya a-bata bya achia ngu ẹka l'azu."

¹⁵ Tọ dū iya bụ; Betisheba abya atugbua jekfushi eze l'ime ụlo-eze. Eze l'onwiya bụwa ọkpobe nwoke ọgurennya. Yọ buri Abishagu kẹ Shúnemu eleta iya ẹnya. ¹⁶ Betisheba abya efuzita byiaru eze ikpere.

* 1:9 Iphe, "Zohẹletu" bụ bụ "Mkpuma ejo agwọ".

Eze aji iya: “?Nanu ęge o du?”

¹⁷ Betisheba asu iya: “Onye nwe mu nu; i gude ępha Ojejoje, bu Nchileke ngu ribuaru yebe nwozi ngu nwanyi nte; le nwatibe ngu; mbu Solomonu a-buru eze no-tsota ngu l’aba-eze ngu. ¹⁸ Qbu; lekwa le Adonija gbe buakwaru nu eze obu nta-a; le nggube eze, bu onye nwe mu nu ę-ba ama. ¹⁹ O gbushiakwaru igweligwe oke-eswi, eswi, gbagbaaru ęba; me aturu; bya ekuwa unwu eze l’ęphe ha; kua Abiyata, bu onye achijeru Nchileke ęja; me Jobu, bu onye ishi ndu soja; to ku nwatibe ngu, bu Solomonu. ²⁰ Nggube eze, bu onye nwe mu nu; nta-a be ndu Izurelu l’ęphe ha nookwa lele ngu; t’ęphe maru onye i-su t’o nodu l’aba-eze nggube onye nwe mu nu; l’ozori ngu. ²¹ O -dudu be mboku, a -nonyaru; t’i nohe be aa-watakwa ome yele nwatibe iya Solomonu l’ęphe -bu ndu meru ęjo iphe.”

²² Betisheba yele eze akpukwaduru-a okfu ono l’onu; Nėtanu, bu onye nkfuchiru Nchileke abata. ²³ A abya ezia eze le Nėtanu, bu onye nkfuchiru Nchileke be byakwaru nu. Yo bata; bya ebuaru eze ifu l’ali.

²⁴ Nėtanu abya asu iya: “Nggube eze, bu onye nwe mu nu; ?o du l’i suwaru l’o bu Adonija a-buru eze, no-chia ęnya ngu to; mbu l’o bu iya a-nodu l’aba-eze ngu? ²⁵ Ntanu-a b’o jewaru je egbushia oke-eswi; me eswi, gbashiru ęba; me igweligwe aturu. O kuakwaru unwu eze l’ęphe ha; bya ekuwa ndu ishi ndu soja; me Abiyata, bu onye achijeru Nchileke ęja. Mbu le nta-a; be ęphe nokwa l’eri; l’angu: l’ekfu; su: ‘Ndzu ngu ndzu ogologo; eze, bu Adonija!’ ²⁶ Ole mbedua, bu nwozi ngu; me Zadoku, bu onye achijeru Nchileke ęja; me Benaya Jehoyada be to kukwa; ophu o kukwa nwozi ngu, bu Solomonu. ²⁷ ?bu nggube eze, bu onye nwe mu nu be meru egbe iphe owaa; ophu i medu t’ayibe ndu ozi ngu maru l’oo owaa bu onye ophu a-nodu l’aba-eze ngu m’i chi-gelephu?”

Dėvidi eme Solomonu eze

²⁸ To du iya bu; eze, bu Dėvidi asu: “Kuaru mu nu Betisheba.” Betisheba abya abata bya evudu iya l’ifu.

²⁹ Eze eribua nte; su: “Ojejoje -nodu-a ndzu ęge o no iya-a; mbu onye ono, nafutaru iya l’iphe-ęhuka iya l’o ha; ³⁰ be nte ono, ya gude ępha Ojejoje, bu Nchileke ke Izurelu ribuaru ngu ono be ya e-medzu ntanu-a; mbu nte ono, ya riru; su ngu l’o bu nwatibe ngu Solomonu a-buru eze l’ozori iya; nochi ęnya yebe Dėvidi l’aba-eze iya ono.”

³¹ To du iya bu; Betisheba ebyishi ikpere; kpuke ifu l’ali; gude kwabe eze ugvu; su iya: “Ndzu ngu; ndzu ogologo; nggube eze, bu onye nwe mu nu Dėvidi!”

³² Eze, bu Dėvidi asu: “Kuaru mu Zadoku, bu onye achijeru Nchileke ęja; me Nėtanu, bu onye nkfuchiru Nchileke; me Benaya Jehoyada.” ęphe abyaruta l’ifu eze. ³³ Eze asu ęphe: “Unu le ndu ozi yebe onye nwe-unu yiru. Te nwatibe iya nwoke; mbu Solomonu, nodu l’eli inya-mulu yebe eze t’unu duru iya je le nggele Gihonu. ³⁴ Unu -rulephu ęke ono; te Zadoku, bu onye achijeru Nchileke ęja; me Nėtanu, bu onye nkfuchiru Nchileke wua ya manu l’ishi t’o buru eze ndu Izurelu. Teke ono; unu egbaa upyoku; su: ‘Ndzu ngu; ndzu ogologo; nggube eze, bu Solomonu!’ ³⁵ Teke unu metsuaru; unu awuru tsoru iya t’o bya anodu l’aba-eze mu; buru eze nochia ęnya mu; ke le mu tuwaru iya ęka t’o buru iya a-buru eze ndu Izurelu; buru eze ndu Jıda.”

³⁶ Benáya Jehoyada az̄ya mgbede; s̄y: “Ono ẹge ọ d̄y-o! T̄e Ojejoje, b̄y Nchileke k̄e nggube eze, b̄y onye nwe mu n̄y k̄fufukwaa ẹge i k̄furu. ³⁷ T'ọ bukwaru ẹge Ojejoje swiru nggube eze, b̄y onye nwe mu n̄y b̄y ẹge oo-swiru Sólom̄onu; bya emee t'ab̄ubu, ọ b̄y eze kangoo k̄e onye nwe mu n̄y, b̄y eze Dévidi.”

³⁸ Zad̄oku, b̄y onye achijeru Nchileke ẹja; Nétanu, b̄y onye nk̄fuchiru Nchileke; Benáya Jehoyada; mewaru ndu Keretu m̄e ndu Peletu edoziaru Sólom̄onu ìnya-mulu eze, b̄y Dévidi; ȳo n̄odu iya l'eli agba; ẹphe ejeshia Gih̄onu.

³⁹ Ẹphe erulephu ẹke ono; Zad̄oku, b̄y onye achijeru Nchileke ẹja eshi l'ulo-ékwa wota mpo, man̄u n̄o; w̄ya Sólom̄onu l'ishi. Ẹphe abya eworu ụpyoku gbua; ndu ono l'ẹphe ha at̄ya ụzu; s̄y: “Ndz̄u ngu ndz̄u ogologo; eze, b̄y Sólom̄onu!”

⁴⁰ Ndu ono l'ẹphe ha l'aw̄y etso iya. Ẹphe aph̄u opu; l'at̄y ụzu ẹhu-otso-ena; k'ophu b̄y l'al̄i nmah̄uru jijiji.

Adónija at̄s̄y Sólom̄onu egvu

⁴¹ Adónija yele ndu ono, o kuru l̄e nri ono ab̄uru l'ẹphe erigewa nri ono b̄e ẹphe n̄uru ụzu, at̄y n̄y. J̄abu abya an̄ya ọda ụpyoku ada n̄y; j̄i: “? Igidi ọwaa, ede ẹge-a l̄e mk̄p̄ukpu-a b̄y k̄e nḡunu?”

⁴² Ȳo k̄p̄ukwaduru iya-a l'onu ek̄fu; Jonátanu Abiyáta, b̄y onye achijeru Nchileke ẹja ab̄uru ph̄erekete. Adónija as̄y iya: “Bata nwoke, d̄y mma. Ya marua l'ọ b̄y ozi, d̄y mma b'i gude bya.”

⁴³ Jonátanu as̄y iya: “Wawakwa. L'onye nwe-mu n̄y; mb̄y eze Dévidi meekwaru Sólom̄onu eze.” ⁴⁴ Eze b̄e yeru iya Zad̄oku, b̄y onye achijeru Nchileke ẹja; Nétanu, b̄y onye nk̄fuchiru Nchileke; Benáya Jehoyada; ndu Keretu; m̄e ndu Peletu. Ẹphe emee Sólom̄onu; ȳo n̄odu l'inya-mulu, eze agbaje. ⁴⁵ Ȳo b̄uru l̄e Gih̄onu ono b̄e Zad̄oku, b̄y onye achijeru Nchileke ẹja; m̄e Nétanu, b̄y onye nk̄fuchiru Nchileke w̄uru iya man̄u l'ishi t'ọ b̄uru eze. Ẹphe gbe shiakwa l'ẹke ono gude ẹhu-otso-ena w̄ufuta; k'ophu b̄y l̄e mk̄p̄ukpu b̄e tehuru k̄e k̄f̄ukak̄fuka. Ọ kwa iya b̄y ụzu ono, unu an̄y ono.

⁴⁶ Ọdo ab̄uru l̄e Sólom̄onu gb̄e n̄oduakwa n̄y l'aba-eze ọbu. ⁴⁷ Ndu ozi eze abyakwaphu okele nnajiufu ayi, b̄y eze Dévidi as̄y: “T̄e Nchileke ngu mekwaa ẹpha Sólom̄onu t'ọ ka nke ngu. Yo mekwaaphu t'aba-eze nk'iya ka nke ngu!” Eze l'onwiya an̄odu l'oshi-az̄ee ya; fozita baaru Nchileke ẹja; ⁴⁸ bya as̄y: T'ajaja b̄uru k̄e Ojejoje, b̄y Nchileke k̄e Ízurelu, b̄y onye ono, doberu mu ndz̄u; mu egude ẹnya mu lab̄u ph̄u onye n̄o-chiru ẹnya mu; b̄y eze n̄tan̄y-a!

⁴⁹ Ndu ono, Adónija kuru l̄e nri ono at̄sulaha a egvu. Ẹphe aw̄y-lihu; gbakashihu. ⁵⁰ Adónija egude k'egvu, ọotsu Sólom̄onu; gbagb̄ya je akw̄ee ẹka l̄e mpo ẹnya-ngw̄eja Ojejoje. ⁵¹ Ama abya agbaaru Sólom̄onu l̄e Adónija gudeekwa k'egvu nggube Sólom̄onu je akw̄ee ẹka l̄e mpo ẹnya-ngw̄eja Ojejoje; s̄y: “T̄e eze, b̄y Sólom̄onu riaru iya nte n̄tan̄y-a l'ẹ t'oo gudedu ogu-mbeke gbua yebe nwozi iya!”

⁵² Sólom̄onu as̄y: “Ọ -b̄uru l'ọo-n̄odu ekoshi l̄e ya b̄y ọkpobe madz̄u; b̄e ẹgbushi, n̄o iya l'ishi ta adaf̄udu m'oo nan̄y. Ọlobu; ọ -b̄uru l'a ph̄uru iphe, d̄y ẹji l̄e ndz̄u iya b'ọ laakwaru.” ⁵³ Eze, b̄y Sólom̄onu abya eye ndu jeru je edufuta iya l'ẹnya-ngw̄eja ono. Adónija abya ebyishi ikpere l'ifu l'eze, b̄y Sólom̄onu. Sólom̄onu as̄y iya: “T̄ugbua lashia nke ngu.”

2

Dévidi eke ekpe anụ Sólomõnu

1 Yo rudelephu teke Dévidi a-nwùhu; yo kee ekpe nù nwatibe iya Sólomõnu; sù iya: ² “Nta-a bẹ oge nka-ezekuna nk'iya ruwaru, bụ iphe duru onyemonye ọbule. Shihukwa ike; nggu ekoshije l'ị bụ nwoke. ³ Mejekwa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke ngu ele ọnya iya; mbụ t'i tsoru ụzo iya; nggu emeje iphe, ọ ọturu ọkpa iya; mę ekemu iya; mę ome-l'alị iya; mę iphe, o kfuru; ege ono, e deru iya l'ẹkwo ekemu Mósisu ono; k'ophu bụ l'iphe, bụ iphe, iime ememe; mę ẹkemeke ọbule, i yeru ọkpa a-bụjeru ngu upete; ⁴ k'ophu Ojejoje e-medzu iphe ono, o kweru mu ụkwa iya: 'L'ọ -bụru l'unwu mu kwaberu onwephe ọnya; gude obu ephe; mę ndzu ephe l'ọ ha nudoshia ike l'etsoto ono, ephe etso iya ono; b'ẹ to nweudu l'ẹka akufu ngu l'aba-eze ndu Ízurelu.'

⁵ “Ọdo bụ; l'ị maru iphe, Jóabu Zeruya meru mu. Mbụ iphe ono, o meru umadzu labụ, bụ ndu ishi ndu soja Ízurelu; mbụ Ábuna Nęru; mę Amasa Jeta. O gburu ephe; l'ọ bụ ndu e gburu l'ọgu; gude gwata ụgwọ ọchi, ephe gburu l'ọgu. Yo gbe bụru mbędua bya evuru ọchi ephe; mę mburõnu iya. ⁶ Gude mmamiphe ngu maru iphe, ii-me iya. Ọlobu; be ekwekwa t'ọ kaa nka nwùhu anwùhu ugbohi.

⁷ “A -bya l'unwu Bazilayi kę Giledu; mejekwaru ephe ọhuma. T'ephe tsokwaru lę ndu a-nọduje eri nri lę nke ngu; kę l'ọ bụ ege ephebedua mekwaru mu phụ ndono teke ono, mu shi agbalaru nwanna ngu, bụ Abusolomu.

⁸ “Onye ọdo bụ Shimeyi Gera kę Bahurimu l'alị Bénjaminu. Ọ bụ yębedua kọru mu ẹjo ọnu mbọku ono, mu jeru Mahanayimu ono. Teke ọ byakfutaru mu lę Jọdanu; bę mu gude ephe Ojejoje ribuaru iya angụ lę mu te egudedu ogu-mbeke gbua ya. ⁹ Obenu; ba ahakwa iya nta-a tę b'ị nụ iya aphụ. Ị bụ onye maru iphe. Ị marua iphe, ii-me; t'ọ gude ishi-ẹwo l'ọkaa mee laa ma.”

*Anwùhu Dévidi
(1 Iphe 29:26-28)*

¹⁰ Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya anwùhu lakfushia nna iya phę; e lia ya lę Mkpụkpu Dévidi.

¹¹ Iphe, Dévidi chịru l'alị Ízurelu bụ ụkporo afa labụ. Ọ chịru afa ẹsaa lę Hẹburonu; bya achia ụkporo afa l'afa iri l'eto lę Jerúsalemu. ¹² Sólomõnu abya anọdu l'aba-eze nna iya, bụ Dévidi. Alị-eze iya abya anguru anguru; shihu ike.

Egbu Adónija

¹³ Ya ndono; Adónija Hagitu abya ejekfu Betisheba, bụ nne Sólomõnu. Betisheba ajị iya: “?Bụ-a k'oma b'ị byaru?”

Adónija asụ iya: “L'ọ kwa-a k'oma;” ¹⁴ sù iya: “L'ọ nweru iphe, ya byaru ngu ekfuru.”

Betisheba asụ iya: “T'ọ kfunua iphe ọbu.”

¹⁵ Adónija abya awata iya ekfukfu; sù iya: “L'ị maru l'ọ bụ yębedua b'ọ gburu tę ya bụru eze. Ndu Ízurelu l'ephe ha aburu yębedua bę ephe shi ele ọnya l'ọ bụ iya a-buru eze. Obenu l'e mekochaaru; iphe agbanwee; yo bụru nwanna iya b'ọ laru l'ẹka; kę l'ọ bụ Ojejoje bę meru t'ọ bụru nk'iya.

¹⁶ Nta-a b'ọ nweru iphe lanụ, ya eme tę ya rọta ngu. Ba ajikakwa.”

Betisheba asụ iya: “T'ọ kfunua iphe ọbu.”

17 Adónija asụ iya: “Byiko; kfunuru eze, bụ Sólomonu t’o dee ya Abishagu kẹ Shúnemu t’ọ bụru nyee ya. L’ẹ ọọ jìkakwa m’i -kfuaru iya ẹya.”

18 Betisheba asụ iya: “L’ọ dọ mma. Lẹ ya e-kfurua yeru eze l’okfu ẹhu ngu.”

19 Ya ndono; Betisheba atụgbua jekfu Sólomonu tẹ ya kfuaru iya okfu ẹhu Adónija. Eze egbeshi je iya ndzuta; rua bya ebyishiru iya ikpere; metsua bya anọ-zita l’aba-eze iya; zi; e je apata aba-eze doberu nne iya ono; yọ nọdu iya l’ẹka-utara.

20 Betisheba bya asụ: “O nweru iphe, ha nwanshị, ya eme tẹ ya ọọ ngu. Byiko; ba ajìkakwa.”

Eze asụ iya: “Ọọ iphe ọbu nne mu; mu taa jìkakwa.”

21 Betisheba asụ iya: “T’e dunuru Abishagu kẹ Shúnemu nọ nwanna ngu; mbụ Adónija t’ọ bụru nyee ya.”

22 Eze, bụ Sólomonu asụ nne iya: “?Bụ kẹ ngunu b’i sụru t’e duru Abishagu kẹ Shúnemu nọ Adónija? I ga asufuanu t’a haaru iya ali-eze-wa; keshinu ọphu ọ bụ nwanna mu k’ogurennya; mbụ t’a haaru iya yele Abiyáta, bụ onye achijeru Nchileke ẹja mẹ Jóabu Zeruya!”

23 Ya ndono; eze, bụ Sólomonu egude ẹpha Ojejoje ribua angụ; sụ: “Kamenu; m’ọ -bụru l’ishi Adónija ta aladu l’iphe ono, o kfulu ono! 24 Ojejoje bụ onye meru mu; mu anọdu l’aba-eze nna mu, bụ Dévidi; bya emee tẹ ọnu-ulo mu; bụru ẹke ndu eze e-shije lufuta; bụ iya bụ ẹge ono, o kweru ụkwa iya ono. Kamenu; Adónija ta awafukwa ntanụ.” 25 Eze, bụ Sólomonu ezifu Benáya Jehoyada; yo je eworu Adónija gbugbua.

Iphe meru Abáyata; mẹ Jóabu

26 A bya lẹ kẹ Abiyáta, bụ onye achijeru Nchileke ẹja; eze asụ iya: “La ẹke i shi lẹ Anatotu. Iphe gbaru ngu nọ bụ t’i nwụhu; ọbu lẹ ya tee gbudu ngu nta-a; kẹ l’ọ bụ ngu pataru Okpoko Ogbá-ndzụ Nnajiufu, bụ Nchileke l’oge kẹ nna mu, bụ Dévidi; nggu etsoru nna mu jekota iphe-ehuka, byakfutakotaru iya nọ.” 27 Ya ndono; Sólomonu ewofu Abiyáta t’ẹ b’ọ bụhe onye achijeru Nchileke ẹja kẹ Ojejoje. E shi ẹge ono; okfu, Ojejoje kfuju lẹ Sháyilo l’okfu ẹhu ọnu-ulo Elayi eree.

28 Jóabu anụlephu iphe, mụru nọ; gbaba l’ulo-ẹkwá Ojejoje je akwẹ ẹka lẹ mpo ọnya-ngweja Ojejoje; kele Jóabu shi etso Adónija; ọle ẹ to tsobua Abusolomu.

29 A bya ekfuaru eze, bụ Sólomonu lẹ Jóabu bẹ gbakwaru laa l’ulo-ẹkwá Ojejoje; mbụ vudo-kube ọnya-ngweja. Sólomonu ezifu Benáya Jehoyada t’o je egbua ya.

30 Benáya ejeshia l’ulo-ẹkwá Ojejoje ono je asụ Jóabu: “L’eze sụkwaru t’i lufuta l’ẹke ono!”

Jóabu asụ iya: “Lẹ ya ta alufutadu. Ọ bụ l’ẹke-a bẹ ya a-nwụhu.”

Benáya alaphushia azụ je ekfuaru eze iphe, Jóabu kfulu.

31 Eze asụ iya: “T’o mee ya ẹge ya kfulu. Gbua ya; nggu elia ya; k’ọphu bụ l’ochi ndu ono, o gbushiru l’ẹ b’ọ dọ iphe, ẹphe meru ono ta atụkoduru yele ndu ọnu-ulo nna iya l’ishi. 32 Ojejoje e-mee t’ugwo ọchi ndu ono, o gbushiru ono tukuru iya l’ishi. Mbụ ọchi ụmadzu labụ ono, o tsoru ọgu gbushia; l’ẹ ba ama; mbụ nna mu, bụ Dévidi. Ndu ono, o gbushiru ono; mbụ Ábuna Nẹru, bụ onye ishi ndu soja Ízurelu; Amasa Jeta, bụ onye ishi ndu soja Júda. Ndu ono bẹ kakọta iya odobe-ẹka-ndoo; ka iya mma.

33 T’ochi ẹphe tukokwaru Jóabu; mẹ iphe, bụ eri iya l’ishi jeye lẹ tutu yoyo.

Obenu lẹ Dévidi; mẹ eri iya; mẹ ọnu-ulo iya; mẹ aba-eze iya bẹ Ojejoje a-nu ẹhu-agu jeye lẹ tutu yoyo.”

³⁴ Tọ dọ iya bụ; Benáya Jehoyada atugbua je eworu Jóabu gbua. E je elia ya l'ufu iya l'echi-egu. ³⁵ Eze abya ewota Benáya Jehoyada dochia ẹnya Jóabu t'ọ buru onye ishi ndu soja; bya eworu Zadọku, bụ onye achijeru Nchileke aja dochia ẹnya Abiyáta.

³⁶ Tọ dọ iya bụ; eze bya ezia; e je ekua Shimeyi. Yọ sụ iya: “T'ọ kpua ulo lẹ Jerúsalemu buru.” Wo iya: “T'ẹ b'ọ dukwa teke oo-shi ẹke ono lufu.”

³⁷ Wo iya: “T'o dokwaa ya ẹnya lẹ mbọku, ọ lufuru; daa nggele Kídironu; bẹ aa-chọkwa iya achọcho; ọchi iya atụ-koru iya l'ishi.”

³⁸ Shimeyi asụ eze: “L'iphe, o kfuru dọ mma. Ọ bụ ẹge nggube eze, bụ onye nwe mu nu kfuru bụ ẹge mube nwozi ngu e-me.” Shimeyi abya eburu lẹ Jerúsalemu; bua ya ogologo.

³⁹ A bya anọ afa ẹto; ohu Shimeyi adụ umadzu labụ gbafu gbakfushia Akishi Maaka, bụ eze ndu Gatu. A bya ekfuaru iya Shimeyi; sụ iya: “Ohu ngu phẹ nọkwa lẹ Gatu.” ⁴⁰ Shimeyi egbeshi bya edozia nkakfu-igara iya gbagbua; yọ buru iya oje Gatu lẹ kẹ Akishi je elee ẹnya ohu iya phẹ ono. Yọ je eduta ndu ohu iya phẹ ono lẹ Gatu.

⁴¹ E je ekfuaru Sólomonu lẹ Shimeyi shiakwa lẹ Jerúsalemu jee Gatu; latawa azu. ⁴² Eze abya ezia; e je ekuaru iya Shimeyi. Shimeyi erua; eze asụ iya: “?Ya te emedunua ngu-a t'i gude ẹpha Ojejoje ria nte; bya anmaaru ngu ọkwa; t'o dokwaa ngu ẹnya: lẹ mbọku, i shi l'ẹka-a lufu; jee ẹke ọdo; bẹ aa-chọkwa ngu achọcho? ?Tị kfduru iya: 'L'ọ dukwa ngu-a mma; l'ẹ to nwedu ẹke ii-lufu eje?’” ⁴³ ?Buhunu ngunu meru iphe ẹ ti mehedu iphe, i riburu Ojejoje angu l'ii-meru iya; mẹ ekemu ono, ya turu nu ngu ono?”

⁴⁴ Eze abya asukwaphu Shimeyi: “I gude-a obu ngu maru ẹjo iphe, i meru nna mu, bụ Dévidi. Nta-a bẹ Ojejoje e-wota ẹjo iphe ono, i meshiru ono tukobe ngu l'ishi. ⁴⁵ Ọbu lẹ yẹbedua, bụ eze; bẹ Ojejoje aa-goru ọnu-oma nù; aba-eze Dévidi anguru anguru l'ifu Ojejoje jeye lẹ tutu yoyo.”

⁴⁶ Eze abya ezi Benáya Jehoyada; yo je egbua Shimeyi.

Yọ buru teke ono bẹ alì-eze ono bya anguru anguru l'ẹka Sólomonu.

3

Sólomonu ekfu t'a nù iya mmamiphe (2 Iphe 1:1-13)

¹ Sólomonu bẹ luru nwatibe Fero, bụ eze ndu Íjiputu; shi ẹge ono yẹle iya agbaa ndzụ. Yo duta nwatibe Fero ono bya edobe lẹ Mkpukpu Dévidi; yọ nọdu l'ẹke ono jeye yọ kpụ-ghee ufu-eze iya; mẹ ulo kẹ Ojejoje; mẹ ọpho-mkpuma, nọ-pheru Jerúsalemu mgburumgburu. ² Yọ buru l'ochi-ẹja bẹ ndu Ízurelu shi egwojeru Ojejoje ẹja; kẹ l'ẹ ta kpudua eze-ulo Ojejoje teke ono. ³ Sólomonu bẹ yeru Ojejoje obu; l'emekota iphe, bụ iphe nna iya; mbụ Dévidi toru ọkpa iya. Ọ bụlephu l'o shi ejeje ọgwa iphe; l'akpo insensu ọku l'ochi-ẹja.

⁴ Eze, bụ Sólomonu ejeshia ogwo ngweja lẹ Gibiyonu, bụ ishi ẹke aagwaje iphe. Iphe Sólomonu gworu l'ẹke ono karikwaru unu ngweja-ukfuru labụ l'ukporo ngweja-ukfuru iri. ⁵ Yo be l'enyashi; Ojejoje abyakfuta Sólomonu lẹ nrọ lẹ Gibiyonu l'ẹke ono bya asụ iya: “T'o kfuwa iphe, ọ chọru tẹ ya nù iya.”

⁶ Sólomõnu asụ iya: “I koshiwaru l'i yeru nwozi ngu Dévidi, bụ nna iya obu nshinu; kẹ l'ọ bụ onye e gude ire iya ẹka; bụru onye doberu ẹka ndoo; bụkwaruphu onye obu guru iphoro l'ifu ngu. I yeru iya obu ono; yetaberu iya ẹya; k'ophu ị nuru iya nwata nwoke, a-nọdu l'aba-eze iya ntañ-a.

⁷ “Nggube Ojejoje, bụ Nchileke iya; nta-a b'i mewaru yebe nwozi ngu tẹ ya bụru eze l'ozori nna iya, bụ Dévidi; lẹ yebe nwata nshii, ẹ-ta madu ẹge ya e-shi eme iphe, gbaru iya nụ. ⁸ Yebe nwozi ngu be nwa yebe ndu ono, ị fọtaru ono; mbụ ndu ono, dū l'igwe; bụru 'aguta aguta ono. ⁹ Oo ya bụ t'i nñu yebe nwozi ngu egomunggo, ya e-gude achi ndibe ngu; me tẹ ya makahujeru iphe, dū mma l'iphe, dū ẹji. O -dudu; ?bụ onye a-dū ike ọchikota ndibe ngu-a, ha ẹge-a.”

¹⁰ Iphe ono, Sólomõnu kfuru ono adu Ojejoje mma. ¹¹ Yo su Sólomõnu: “Keshinu o bụ iphe ị kfuru ndono; ti kfu kẹ ndzụ ogologo; ti kfu t'a nū ngu ẹku; ti kfu tẹ ndu ọhogu ngu nwushihu; yo gbe bụ-chiaru egomunggo, ii-gude achi l'uzo, vudo nhamunha b'i sūru t'a nū ngu; ¹² be ya e-meru ngu iphe ono, i kfuru ono. Ya a-nū ngu mmamiphe; nū ngu egomunggo; k'ophu bụ l'ẹ tọ dudu onye aturu ngu nū, dujeru nū; to nwe onye aturu ngu nū, byaru bya adu nū. ¹³ Ya a-nukwa ngu phụ iphe, ẹ ti kfudu tẹ ya nū ngu: Ya e-me t'i nweru ẹku; bya emee t'a kwabeje ngu ugwu; k'ophu bụ l'ẹ tọ dudu onye eze ọdo, a-turu ngu nū lẹ ndzụ ngu. ¹⁴ O -būru l'i tsoru uzo iya; l'eme iphe, ya toru ọkpa iya; me ekemu iya ẹge ono, nna ngu, bụ Dévidi meru ono; be ya e-me t'i kaa nka.” ¹⁵ Sólomõnu etehu; bya amaru l'ọbu nro be ya arọ.

Yo lathasia Jerusalemu; je evudo l'ifu Okpoko Ogba-ndzụ Ojejoje gwoo ngweja-ukfuru; me ngweja ẹhu-agu. Yo metsua bya agbaaru ndu ozi iya l'ephe ha aji.

Sólomõnu kperu ikpe, dū ẹhuka

¹⁶ O nweru unwanyi ọkpara labu, byaru bya evudo eze l'ifu. ¹⁷ Onye lanu asu: “Onye nwe mu nū; yebe nwanyi-a be gba mgba buru l'ulo. O nọ teke ya zedaru. ¹⁸ A nọtsua abali ẹto; k'ophu ya zedaru; yebedua abya ezeda nk'iya. Ẹ to nwekwa onye ọdo, nọ l'ulo-a; gbahaa ẹphe ẹbo.

¹⁹ “Yo rua l'enyashi; yo woru nwatibe nk'iya ze-gbua. ²⁰ Yo be l'echi-abali teke yebe nwozi ngu ekuwa mgbenya; yo gbeshi pata odzu nwatibe iya ono bya enyonyabe mu; kuta nwata nke mu je enyonyabe onwiya. ²¹ A lufuta l'utsu iya; mu egbeshi tẹ mu chebe nwata mu ẹra; yo bwaru nū odzu. Nchi abohulephu ọhuma; mu abya atọ nwẹhu lee nwata ono ẹnya; phu l'ẹ tọ bụdu nwata nke mu.”

²² Nwanyi ọphu aswo-lihu; su: “Waawa! L'ọ bụ nwata ọphu nọ ndzụ bụ nk'iya; ọphu nwuhuru anwuhu aburu kẹ nwanyi ọphu.”

Nwanyi ọphu asu: “Waawa! Lẹ nwata ọphu nwuhuru anwuhu bụ nwa nke ngu; ọphu nọ ndzụ bụru nwa nk'iya.” Ẹphe anọdu eze l'ifu l'adzokashi iya ẹge ono.

²³ Tọ dū iya bụ; eze asu: “Onye ọwaa sūru: ‘L'ọo nwata ọphu, nọ ndzụ bụ nk'iya; ọphu nwuhuru anwuhu aburu k'onye ọphu.’ Onye ọphu asu: ‘Waawa; l'ọbu nwa nke ngu nwuhuru anwuhu; nwa nke iya aburu ọphu nọ ndzụ.’”

²⁴ Eze asu: “T'e wotaru iya mma.” A bya ewotaru iya mma ono. ²⁵ Yo su t'e bua nwata ọphu nọ ndzụ ẹbo; woru ibe lanu nū onye lanu; e woru ibe lanu nū onye ọphu.

²⁶ Nwanyị ọp̄hu nwatibe nk'iyá nọ ndzụ ayekpeshihu; chia mkpu; sụ eze: "Byiko; onye nwe mu nù; kuta nwata ono, nọ ndzụ ono kee nwanyị ọp̄hu; t'ẹ b'e egbukwa iya egbugbu!"

Nwanyị ọp̄hunanu asụ: "L'ẹ to nwedụ onye enwe iya nù l'ẹp̄he ẹbo. T'e bua ya rụ ẹbo!"

²⁷ Ya ndono; eze abya ebua okfu ono; sụ: "T'ẹ b'e egbukwa nwata ono. T'e kuru iya nù nwanyị k'ọdungu phụ; l'ọo ya bụ nne, mụru nwata ono."

²⁸ Ndu Ízurelụ l'ẹp̄he ha anulephu ege eze gude kpee ikpe ono; tsulahaa ya egvu; ke l'ẹp̄he maru l'ọ bụ Nchileke be nuru iya mmamiphe, o gude kpee ikpe ono nhamunha ege ono.

4

Ndu nweru ọkwa l'ọchichi Sólomonu

¹ Ya ndono; eze, bụ Sólomonu aburu eze ndu Ízurelụ l'ẹp̄he ha. ² Ọwaa bụ ndu ọkwa ẹp̄he ha nshinu l'ọchichi iya:

Azariya Zadọku bụ onye achijeru Nchileke ẹja.

³ Elihorefu yele Ahija, bụ unwu Shisha bụ ẹp̄he ederu eze ẹkwo. Jehoshafatu Ahiludu bụ onye akwakọbeje iphe.

⁴ Benáya Jehoyada bụ onye ishi ndu sọja. Zadọku; me Abiyáta aburu ndu achijeru Nchileke ẹja.

⁵ Azariya Nétanu bụ yẹbedua elekota ndu achị ọnu-ogo. Zabudu Nétanu aburu onye achijeru Nchileke ẹja; l'agbazikwaruphu eze ọzo.

⁶ Ahisha bụ onye ishi l'ufu-eze. Adoniramu Abuda aburu onye ishi ozi mkpọ-nyị-nya.

Ndu ọ-chị-ọha; me ọnu-ogo, ẹp̄he achigbaa

⁷ Sólomonu be nweru ọvọvọ iri l'ẹbo, achị ndu Ízurelụ l'ẹp̄he ha. Yọ bụru ẹp̄he ewotajeru eze yele ndibe iya nri, ẹp̄he eri. Onye lanụ ewotajeru iya nri l'ọnwá lanụ l'afa. ⁸ Ọwaa ẹpha ndu ọ-chị-ọha ono:

Nwatibe Họru bụ ọ-chị-ọha ọnu-ogo ugwu Ífuremu.

⁹ Nwatibe Deka bụ ọ-chị-ọha ndu Maakazu; ndu Shalubimu; ndu Bétu-Shemeshi; me ndu Elonu-Bétu-Hananu.

¹⁰ Nwatibe Hesedu bụ ọ-chị-ọha ndu Arubotu. Soko; me alị Hefa l'ọ ha abukotaru nk'iyá.

¹¹ Nwatibe Abinadabu, aha Tafatu alụ nwatibe

- Sólomõnu; buru
 ọ-chi-ọha ndu Nafõru-Dọo.
- 12 Bana Ahiludu bu ọ-chi-ọha
 ndu Ténaku; ndu Megido;
 me ndu Bétu-Shanu l'ephe ha.
 Mbụ eke ono, nọ-nyabe
 Zaretanu; nọdukwapu
 le nsuda Jézerilu; tsube le
 Betishanu je akpaa le
 Ébelu-Mehola;
 je eswee Jokumeyamu ono.
- 13 Nwatibe Géba bu ọ-chi-ọha
 ndu Rámõtu-Gíledu.
 Eke Jayi Manáse shi buru
 le Gíledu l'ọ ha be bukota
 nk'iya; me onu-ogo Agõbu
 l'alì Báshanu; mbụ oke
 ụkporo mkpukpu eto ono,
 e gude ụpho-mkpuma
 kpụ-phetaqbaa
 mgburumgburu; bya egude
 igodo ope tu-chia onu-uzo iya atuchi ono.
- 14 Ahinadabu Ido bu ọ-chi-ọha
 ndu Mahanayimu;
- 15 Ahimazu aburu ọ-chi-ọha
 ndu Náfutali. Yẹbedua alu
 nwatibe Sólomõnu ophu aha Basumatu.
- 16 Bana Hushayi bu ọ-chi-ọha
 ndu Ásha; me ndu Alotu.
- 17 Jehoshafatu Paruwa bu
 ọ-chi-ọha ndu Ísaka;
- 18 Shimeyi Ela aburu ọ-chi-ọha
 ndu Bénjaminu;
- 19 Géba Úri bu ọ-chi-ọha ndu Gíledu. Ọ bu eke ono; be Sihonu shi, shi
 buru eze ndu Amõru; eze ndu Ogu; me ke ndu Báshanu. Ọ bu yẹbedua
 nwenkinyi iya shi buru govanu ndu Júda.

Iphe, ewotajeru Sólomõnu l'ujiku lanu

20 Ndu Júda; me ndu Ízurelu aha l'igwe l'ọbu eveve mgbogidi
 enyimu. Ephe shi nweru nri-eriri; nweru iphe angungu; ehu atsọ ephe.

21 Sólomõnu, bu eze achia alì ono l'ọ ha shita le Enyimu Yufurétusu je
 akpaa l'alì Filistayinu; je akpaa l'oke ephe le ndu Íjiputu. Ndu alì ono
 iche iche shi nọdu Sólomõnu l'eka; l'atụ akirikọ anụ iya jeye l'oge nka-
 ezekuna nk'iya.

22 Iphe, e shi ewotajeru Sólomõnu l'uboku bu ụkporo ẹkpa witu l'ẹkpa
 witu iri, e tsuru etsutsu; ọwaa ụkporo ẹkpa witu eto, a kwọru akwọkwo;

23 eswi iri, gbaru ebà; ụkporo eswi, akpa l'onwiya; ụkporo aturu ise;
 mewardu ele; mgbada; anyigo; me oku, phuru l'enya. ²⁴ Sólomõnu achia
 alì, nọkota l'uzo enyanwu-ariba Enyimu Yufurétusu l'ọ ha; mekpọ ndu
 eze, bukota l'uzo enyanwu-ariba enyimu ono; mbụ shita le Tifuzá je akpaa
 le Gáza. To nwe ndu obutobu iya, ọgu dajeru ephe l'iya.

²⁵ Teke Sólomõnu nõ ndzụ bẹ ndu Júda; mẹ ndu Ízurelụ buru lẹ nchị-odoo; tsube lẹ Dánu je akpaa lẹ Besheba. Onyenõnu enweru mgbo vayĩnu; mẹ oshi figu nk'ia.

²⁶ Sólomõnu shi nweru ụkporo unu ụlo ise,* bụ ẹke oodobeje ìnya, l'akpuru iya ụgbo-ìnya iya; bya enweru ụkporo unu madzụ iri,† bụ ndu agbaru iya ìnya.

²⁷ O bụ ndu ọ-chị-ọha ono shi ewotajeru eze, bụ Sólomõnu yeke ndu ọonu nri nri. Onyenõnu bẹ ewotaje nk'ia l'õnwa ọphu o ruberu iya. Ẹ to nwedu iphe, ẹphe shi ekweje t'ọ kọo ya ụko. ²⁸ Ẹge ono kwaphu bẹ ẹphe shi ewotaje balị; mẹ ẹsua witu, ìnya-ọgu; mẹ ìnya mmanu ọdo atajẹ bya edobe l'ẹke gbaru nụ. Onyenõnu shi ewotaje iphe, gbaru iya l'ewota.

Mmamiphe Sólomõnu

²⁹ Nchileke nuru Sólomõnu mmamiphe; bya emee t'iphe doje iya ẹnya ọhuma. O nukwaru iya phụ egomunggo, dụ egvu. ³⁰ Sólomõnu bẹ mmamiphe iya kangokotaru mmamiphe kẹ ndu ụzo ẹnyanwu-ahata l'ẹphe ha; kangokwaaphu kẹ ndu Íjiputu l'ẹphe ha. ³¹ Mmamiphe iya bẹ kangokotaru kẹ madzụ l'ọ ha. O ka kẹ Etanu, bụ onye Zera; ka kẹ Hemanu; ka kẹ Kalụkolu; mẹ kẹ Dada, bụ unwu Maholu. Ẹpha Sólomõnu atụko iphe bụ mbakeshi, nõ-pheru iya mgburumgburu dee kfụkafuka.

³² Ẹtu ẹtu, ọ nmashiru dụ unu ẹtu ẹsaa l'ụkporo ẹtu iri;‡ bya agwa unu egvu labụ l'ụkporo egvu iri l'egvu ise.§ ³³ O maru ẹnya oshi; mbụ tsube l'oshi sida Lébanõnu je akpaa l'ẹsua isopu, efuje l'upho-mkpuma. O kwaphu ẹge ono b'ọ maru ẹnya unwu anụ jeye lẹ ndu ọphu awụ l'ẹpho; unwu ẹnu; mẹ k'ema.

³⁴ Ndu eze, achị ẹke, dughbaa iche iche lẹ mgboko anụ kẹ mmamiphe Sólomõnu; yetsua ndu e-je anụta okfu mmamiphe, shi iya l'õnu.

5

Sólomõnu akwakọbe k'ọkpu eze-ulo Ojejoje (2 Iphe 2:1-16)

¹ Hiram, bụ eze ndu Táya bẹ yeke Dévidi shi eshi ọnya. Yọ nulephu lẹ Sólomõnu b'a wụwaru manụ l'ishi t'ọ buru eze; nõchia ẹnya nna iya, bụ Dévidi; yo zifu ndu ozi iya t'ẹphe byakfuta Sólomõnu. ² Sólomõnu l'onwiya abya eziphu Hiram ozi azụ; sụ iya:

³ I mawaru lẹ nna mu; mbụ Dévidi ta kpuduru Ojejoje, bụ Nchileke iya ụlo; mkpata iya buru ọgu ono, ndu ọhogu iya shi eshije l'ekemeke etso iya ono; jeye; Ojejoje emee; ndu ọhogu iya ono anodukota iya lẹ mkpuli ọkpa.

⁴ Obenu lẹ nta-a bẹ Ojejoje, bụ Nchileke mu mewaru; nchị adu mu ndoo l'ekemeke ọbule; to nwe onye okfu nõru mu l'ia; to nwe iphe-ẹhuka, byakfutaru mu nụ. ⁵ O bụ iya bụ mkpata iphe mu arị k'ọ kpuru Ojejoje, bụ Nchileke mu ụlo; ẹge ono o kfuru iya nna mu, bụ Dévidi; sụ: "L'ọ nwatibe ngu, ya e-dobe t'ọ nõ-chia ẹnya ngu l'aba-eze ngu ono a-kpuru iya ụlo ono."

⁶ Nta-a bukwa t'i zia ndu e-je egbuaru mu oshi sida Lébanõnu. Ndu ozi mu; ẹphe lẹ ndu ozi ngu e-yekota ẹka l'ozi, nõ iya nụ. Mu a-kfua ngu-a ụgwọ ozi ndu nke ngu; iphe, bụ iphe i sụkpeleruphu tẹ mu kfua; kẹ l'i marua l'ẹ to nwedu ndu maru ẹnya k'ogbu oshi l'ọbu ndu Sayidonu.

* 4:26 4:26 Iphe ọ bụ bụ 4,000. † 4:26 4:26 Iphe ọ bụ bụ 12,000. ‡ 4:32 4:32 Iphe ọ bụ bụ 3,000. § 4:32 4:32 Iphe ọ bụ bụ 1,005.

⁷ Hiramụ analẹphu ozi ono, Sólomọnu ziru ono; ẹhu atsọo ya ẹna nshinu. Yọ sù: "T'ajaja buru kẹ Ojejoje ntau-a; mbụ onye ono, nuru Dévidi nwata, maru iphe ege-a t'ọ buru ishi ọha, ha nshinu!"

⁸ Hiramụ abya ezia Sólomọnu; sù iya:

"Ya nwaru ozi, i ziru iya. Ya e-mekotakpoo iphe, i sùru tẹ ya mee lẹ kẹ oshi sida; mẹ l'oshi payinu ono. ⁹ Ndu ozi iya e-shi lẹ Lébanọnu vua oshi ono vufuta l'ọnu eze ẹnyimu. Ya e-sweshi iya esweshi gude iya kpoghata l'eze ẹnyimu; je edobe l'ẹke, i turu ẹka t'e dobe iya. O bu l'ẹke ono bẹ ee-dobe iya; unu abya evutawa iya ru. Iphe, du iya mma bu t'i nuje ndibe iya nri."

¹⁰ Ya ndono; Hiramụ anukota Sólomọnu oshi sida; mẹ oshi payinu, mkpa iya duru iya l'ọ ha. ¹¹ Sólomọnu l'anuje Hiramụ ukporo unu ẹkpa witu labu l'unu ẹkpa witu iri t'ọ buru nri ndibe iya; yeru ukporo unu ite manụ olivu labu l'unu ite iri. Manụ ono bu manụ, a kworu ẹka mee. Yọ buru ege ono bẹ Sólomọnu anuje iya Hiramụ afa-l'afa. ¹² Ojejoje anulephu Sólomọnu mmamiphe ege ono, o kweru iya ukwa iya ono. Sólomọnu yele Hiramụ adu lẹ mma; bya agbaa ndzu.

Ndu ogbo-ozì Sólomọnu (2 Iphe 2:17-18)

¹³ Eze, bu Sólomọnu abya afota ndu ogbo-ozì l'alì Ízurelù l'ọ ha. Ndu ogbo-ozì ono bẹ chikoru du ukporo unu unwoke ẹto l'unu unwoke iri l'ise.* ¹⁴ Yoo zifufe ẹphe ukporo unu unwoke l'unu unwoke ise ise l'onwa t'ẹphe je Lébanọnu. Ẹphe -noo onwa lanu lẹ Lébanọnu; ẹphe abya anọ onwa labu l'ufu. Yọ buru Adoniramụ bu onye ishi ozi mkpo-nyienya. ¹⁵ Sólomọnu nwekwaruphu ukporo unu madzu ẹsato l'unu madzu iri l'ise,† bu ndu evuje iphe. Bya enweru ukporo unu madzu iri,‡ bu ndu anọduje agbakposhi mkpuma l'alì; ¹⁶ t'a gufukwa unu madzu ẹsato l'ukporo madzu ise,§ bu ndu ishi, eleta ẹnya l'ozì ono. ¹⁷ Eze abya atua ekemu t'ẹphe gbakposhia oke mkpuma, vu onu aswa kwatsushia ya t'e gude ọọ ọkpa ọlo ono. ¹⁸ Tọ du iya bu; ndu l'emeru Sólomọnu nka; ndu l'emeru Hiramụ nka; mẹ ndu Gébalu abya egbushia oshi kwakọbe; bya agbakposhia mkpuma, ee-gude kpua ọlo ono.

6

Sólomọnu akpu eze-ulo Nchileke (2 Iphe 3:1-14)

¹ Sólomọnu wataru okpu eze-ulo Nchileke ono l'onwa Zifu, bu iya bu onwa k'ẹbo; l'afa k'ẹno k'ọphu ọ wataru ọchi ndu Ízurelù; l'afa, kwe ndu Ízurelù unu afa l'ukporo afa eno;* k'ọphu ẹphe shi Íjiputu lufuta.

² Eze-ulo ono, eze, bu Sólomọnu kpuru Ojejoje ono bẹ ogologo iya du ukporo ntu-okpa eno lẹ ntu-okpa iri;† uswe iya adu ukporo ntu-okpa lẹ ntu-okpa iri;‡ eli iya adu ukporo ntu-okpa labu lẹ ntu-okpa ise.§ ³ Nwulo, a kpuru; dukfube l'ọnu eze-ulo ono bẹ ogologo iya du ukporo ntu-okpa lẹ ntu-okpa iri; yekoberu uswe eze-ulo ono l'onwiya. Uswe kẹ nwulo ono du ntu-okpa iri l'ise.

* **5:13** 5:13 Iphe ọ bu bu 30,000. † **5:15** 5:15 Iphe ọ bu bu 80,000. ‡ **5:15** 5:15 Iphe ọ bu bu 70,000. § **5:16** 5:16 Iphe ọ bu bu 3,300. * **6:1** 6:1 Iphe ọ bu bu 488. † **6:2** 6:2 Iphe ọ bu bu 90 ft. ‡ **6:2** 6:2 Iphe ọ bu bu 9 ft. § **6:2** 6:2 Iphe ọ bu bu 45 ft.

⁴ Eze-ulo ono be windo, o yeru l'eli iya dugbaa werere werere. ⁵ O kpū-phetaru eze-ulo ono; me ime Eke-du-nsọ mgburumburu. Yọ kpua ya; yekota iya mkpura; yọ nodu l'ulo ono mgburumburu. ⁶ Ulo-ali iya; be usa iya du ntū-okpa esaa le mkpirikpi iya; usa iya k'echilabu adu ntū-okpa tete; usa iya k'eto adu ntū-okpa iri le mkpirikpi iya. A kpūshiru mgbèjà mgburumburu l'azu eze-ulo ono. Yọ buru l'eli mgbeja ono b'a tukobegbaaru osweru; k'ophu bu l'osweru ono te gvufudu igbo-ulo eze-ulo ono.

⁷ Teke aakpu eze-ulo ono be mkpuma, e gude kpua ya buphu ophu a no l'eke, aagbaje mkpuma washia. Ophu o nwedu teke a nujeru oda ongu; m'o bu oda ogbu-nku; ophu a nubua oda igwe, e gudeje eme k'ulo teke aakpu iya.

⁸ Onu eke, eeshije abahu l'ogbodo-ulo ono k'ali be no laaru uzo ohuda eze-ulo ono. Yo nweru ubube ulo-eli eenyije nyiba le mkpo-kfu ulo ono k'echilabu; bya eshi le k'echilabu ono nyihu mkpo-kfu iya k'eto.

⁹ Solomonu akpua eze-ulo ono kpu-ghe. Yo gude oshi sida; me oshi sida, a washiru awashi ku-chia eli iya. ¹⁰ A kpūshikwaruphu nwulo, du mkpo-kfu mkpo-kfu; yọ du-kfutsuaru l'eze-ulo ono mgburumburu. Iphe, ephe dugbaa l'eli bu ntū-okpa esaa esaa le mkpirikpi iya. Yọ buru oshi sida b'e gude gbakfube iya l'eze-ulo ono.

¹¹ Ojejoje abya ekfuru yeru Solomonu; su iya: ¹² "A -bya le k'eze-ulo-a, iikpu-wa; o -buru l'ii-tsoje iphe, ya toru okpa iya; l'edobe nsọ iya; edobekota ekemu iya l'o ha; l'eme iya ememe; be ya e-shi l'eka ngu mee te ofku ono, ya kfuru nna ngu ono; mbu Dévidi; ree. ¹³ Mbu le ya e-buru l'eke ndu Izurelu bu; ya ta aha ndu nk'ia ono, bu ndu Izurelu."

Eememashi ime eze-ulo ono (2 Iphe 3:8-14)

¹⁴ Ya ndono; Solomonu abya akpua eze-ulo ono kpu-ghe ya. ¹⁵ Yo gude oshi sida, a washiru awashi kwechishia igbo-ulo ime eze-ulo ono; shita l'okpa-ali jeye l'eli iya eke a ku-chiru aku-chi. Yọ buru oshi payinu b'o gude kwechishia ogbodo-ulo iya. ¹⁶ Yo gude oshi sida, a washiru awashi ku-buta eke du ukporo ntū-okpa le ntū-okpa iri l'ime ime eze-ulo ono gude meta mkpura, bu iya bu Eke-Kakota-odu-Nso. E shi l'ogbodali iya kua ya oshi sida jeye l'eli iya. ¹⁷ Nwulo ophu no l'ifu Eke-Kakota-odu-Nso ono be ogologo iya du ukporo ntū-okpa eto. ¹⁸ Ime eze-ulo ono be bu oshi sida b'e gude kwechishikota iya; k'ophu bu l'e to dudu mkpuma, e gude kpua ulo ono, nweru ophu a phuru l'enya le phuu. A pyishigbaa iphe, du l'obu otumu; me okoko, jawaru ajaja l'oshi sida ono.

¹⁹ O kpuru Eke-Kakota-odu-Nso ono dobe l'ime ime eze-ulo ono t'o buru eke ee-dobe Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje. ²⁰ Eke-Kakota-odu-Nso l'ime ime ulo ono be du ntū-okpa ukporo l'iri l'ogologo iya. Uswe iya du ukporo ntū-okpa le ntū-okpa iri; eli iya adu ukporo ntū-okpa le ntū-okpa iri. Yo gude mkpola-ododo, guru egugu kwechishia ya; gudekwaphu oshi sida mee enya-ngweja.

²¹ Solomonu egude okpobe mkpola-ododo kwechishikota ime eze-ulo ono l'o ha; bya eswebushia gwogirigwo, e gude mkpola-ododo mee l'onu ime mkpura Eke-Kakota-odu-Nso ono; bya awua ya mkpola-ododo gude kwechia ya. ²² Eze-ulo ono l'o ha b'o kwechikotaru mkpola-ododo l'ime iya. Kwaphu ege ono b'o gude mkpola-ododo kwechia enya-ngweja ono, no le Eke-Kakota-odu-Nso ono.

²³ O gude oshi olivu meta cherobimu labu, eli iya dugbaa nkwo-eka iri l'ise kfuibe l'eke ono, kakota nsọ ono. ²⁴ Eba cherobimu ono nanu be du nkwo-eka esaa le mkpirikpi iya; nanu ophu adu nkwo-eka esaa le mkpirikpi iya. Shita l'ishishi nku ono owaa jeye l'ophu be du nkwo-eka iri l'ise. ²⁵ Cherobimu k'ebo dukwaphu nkwo-eka iri l'ise l'eli. Cherobimu ono ephe ebo be hakota enya-nhamunha; gbakota ugbugba lanu. ²⁶ Cherobimu ono nanu du nkwo-eka iri l'ise l'eli; yo buru ege ono be ophu dukwaphu. ²⁷ O gvubekotaru cherobimu ono l'ime eke ono, kakota nsọ l'eze-ulo ono. Akwa-eka ephe ajashikota ajashi. Akwa-eka ke cherobimu lanu; be no je adu-kfuru l'igbo-ulo ibe lanu; ke cherobimu ophu anoo je adu-kfuru l'igbo-ulo ibe iya ophu. Akwa-eka ephe ono abya adu-kfutsuaru ibe iya l'echi ulo ono. ²⁸ Yo buru mkpola-ododo b'o kweru l'eli cherobimu ono.

²⁹ O pyishiru cherobimu; pyishia nkfu; me igu oshi l'eli igbo-ulo ime ulo, du nsọ ono; mekpoo azu iya gbaa mgburumgburu. ³⁰ Oma eze-ulo ono b'o kwechishiru mkpola-ododo l'ime iya me azu iya. ³¹ L'onu-uzo Eke-Kakota-odu-Nso b'o yeru ibo, du nkwegba labu, e gude oshi olivu pyia. Okpa ibo ono ke imeli yeke ke mgberemeke be chikoru nweru mgberemeke ise. ³² O pyishiru cherobimu; me nkfu; owaa okoko, jaru ajaja l'eli ibo labu ono, e gude oshi olivu pyia ono; bya ekwekota iya mkpola-ododo l'eli; woru mkpola-ododo ono wua l'eli cherobimu; me nkfu ono. ³³ O kwaphu ege ono b'o meru okpa ibo, nweru mgberemeke eno, e gude oshi olivu mee; woru ye l'onu eze-ulo ono gedegede. ³⁴ Yo bya egude oshi payinu pyia ibo ebo. Ibo ono agujeru dakobe ibe iya. ³⁵ Yo pyishikwaaphu cherobimu; me nkfu; owaa okoko, jaru ajaja l'eli ibo ono; bya egude mkpola-ododo kwee l'eli iphe ono, o pyishiru l'ibo ono; mbu chibetsua ya echibe.

³⁶ Yo kpata ogbodu-ufu ye l'eze-ulo ono. Upho-mkpuma, e gude kpu-bata iya be aatu-kobeje oshi sida lanu l'eli mkpuma, a kwatsuru akwatsu; doo ya mkpo-kfu eto.

³⁷ O bu l'onwa Zivu l'afa, kwe Solomonu afa eno; k'ophu o wataru achichi b'o toru okpa-ulo eze-ulo Nchileke ono. ³⁸ O bu l'onwa Bulu, bu iya bu onwa k'esato; l'afa, kwe iya afa iri le nanu; k'ophu o duberu buru eze b'o kpu-chiru ulo ono l'o ha l'ege e kfuru t'akpu ya. Yo buru afa esaa be Solomonu gude kpu ulo ono.

7

Solomonu akpu obu-eze iya

¹ Solomonu gude afa iri l'eto kpu obu-eze iya kpu-ghe. ² Obu-eze ono b'o gude oshi sida, shi le Oswa Lebanonu kpu. Ogologo ulo ono du ukporo ntu-okpa esaa le ntu-okpa iri; uswe iya du ukporo ntu-okpa eto le ntu-okpa iri l'ise; eli iya du ukporo ntu-okpa labu le ntu-okpa ise. Obu-eze ono b'a kporu itso oshi sida giriri uzo eno; bya eworu osweru oshi sida swee l'eli itso ono. ³ Yo buru oshi sida b'e gude kpuchia ya l'eli osweru ono, e swebegbaaru l'eli itso ono. O du ukporo itso labu l'itso ise. Iphe, o du l'okpa l'okpa aburu iri l'ise iri l'ise. ⁴ Windo, e yeru iya b'a kporu giriri uzo eto. E yeshiru windo obu; yo chegbatsua ifu. ⁵ Ibo, e yekotaru l'ulo ono; me windo, e yeshiru iya b'e meru okpa iya; yo nweru mgberemeke eno eno. Windo ono b'a kporu giriri uzo eto; yo chegbatsua ifu.

⁶ Yò bya akputa ọ̀lo ọ̀phu eekuje Ọ̀lo Itso. Ogologo iya dọ̀ ọ̀kporo ntụ-ọ̀kpa ẹ̀to lẹ̀ ntụ-ọ̀kpa iri l'ise; uswe iya adọ̀ ọ̀kporo ntụ-ọ̀kpa labụ lẹ̀ ntụ-ọ̀kpa ise. O nweru nwụlo ọ̀phu a kpuru dọ̀-kfube l'ọ̀nu ẹ̀ke eeshije abahụ iya; bya ekpua ya iphe l'eli; yò buru itso ono gudekota iya.

⁷ Yò bya akputa Ogbodo-Ọ̀lo Aba-Eze, bụ iya bụ Ogbodo-Ọ̀lo Ikpe; mbụ ẹ̀ke ọ̀o-nọduje ekpe ikpe. Yò buru oshi sida b'e kweru iya shita l'alị iya jeye l'eli iya.

⁸ Ọ̀phu bụ ọ̀lo ebubu Sólomọnu bẹ̀ nọ lẹ̀ nkọ́lahu ufu ono, nọ l'uzo ọ̀lo ikpe ono. Ọ̀lo ono b'e meru; yò gbaa ụ̀gbugba lanụ. Ọ kwaphụ egbe ọ̀lo lanụ ono b'ọ̀ kpuru nyee ya; mbụ nwatibe Fero, bụ eze ndu Ịjiputu phụ, ọ̀ lutaru phụ.

⁹ Ọ̀lo ono l'ọ ha; shita l'ẹ̀ke a turu ọ̀kpa iya jeye l'eli iya; mękwaphu shita l'azụ iya jeye l'ogbodufu ono bẹ̀ bụ mkpuma, vu oke ọ̀nu-aswa b'e gude kpua ya. Mkpuma ono b'a gbakpọshiru l'ọ ha; bya egude soya kwochashia ya: ifu l'azụ.

¹⁰ Mkpuma, e gude tụa ọ̀kpa ọ̀lo ono bẹ̀ vugbaa oke ọ̀nu-aswa bya ahagbaa nshinu nshinu. O nweru ndu ọ̀phu dọ̀ nkwo-ẹ̀ka iri l'ise; nweru ndu ọ̀phu dọ̀ nkwo-ẹ̀ka iri l'ẹbo. ¹¹ E gude mkpuma, a washiru awashị, vugbaa oke ọ̀nu-aswa; mę osweru oshi sida doo l'eli iya.

¹² A kpuru ọ̀pho-mkpuma; gude gbaa eze ogbodufu ono mgburumgburu. Ọ̀pho-mkpuma ono abụjeru; a -kpua mkpọ-kfu mkpuma ẹ̀to; a tükobe iya osweru oshi sida lanụ l'eli ege ono, e meru iya l'ọ̀pho-mkpuma, e gude kpụ-pheta ufu eze-ọ̀lo Nchileke phụ; ọwaa nwụlo ono, eeshije abahụ l'eze-ọ̀lo Nchileke ono.

Iphe, e doru l'eze-ọ̀lo Nchileke (2 Iphe 3:15-17; 4:1-10)

¹³ Eze, bụ Sólomọnu abya ezia t'e je ekuaru iya Hiramụ lẹ̀ Táya. ¹⁴ Hiramụ bụ onye Táya, o doru enya mbụ iphe k'ogude ope l'eme nka. Nna iya ta nọhedu; ọ̀ bụ lẹ̀ yẹbedua bụkwaphu onye Táya, makwaruphu ogude ope l'eme nka. Nnẹ Hiramụ bụ onye Náfutali. Yò bya kẹ̀ Sólomọnu bya arukota ọru, a suru iya t'ọ ru.

Itso, e meru l'ope (2 Iphe 3:15-17)

¹⁵ Yò bya egude ope kpua itso labụ, dọtsua ọ̀kporo ntụ-ọ̀kpa lẹ̀ ntụ-ọ̀kpa ẹ̀saa l'eli; ọwaa ntụ-ọ̀kpa iri l'ẹsato lẹ̀ mgburumgburu iya. ¹⁶ O gudekwaphu ope, a dazeru adaze kputa nchị-itso labụ, aa-tu-kobe l'eli itso ono. Nchị-itso ono l'ẹhu l'ẹhu bẹ̀ iphe, ọ̀ dọkọta l'eli bụ ntụ-ọ̀kpa ẹ̀saa ẹ̀saa lẹ̀ mkpirikpi iya. ¹⁷ Yò bya akpata iphe, dọ l'ọ̀ bụ ụ̀gbu; ọwaa iphe, dọ l'ọ̀ bụ gwọgiriwo yetsua lẹ̀ nchị-itso ono. Iphe, ọ̀ dọkọta bụ ẹ̀saa ẹ̀saa lẹ̀ nchị-itso lanụ. ¹⁸ B'ọ̀ bya abya teke ono bya emeshia iphe, dọ l'ọ̀bu akpuru ọ̀tara-okumu; doo ya wiriri uzi labụ l'eli nchị-itso ono gude dophetsua iphe ono, a kparu akpakpa phụ mgburumgburu; gude memashia ya ememashi. ¹⁹ Nchị-itso ono, a tükoberu l'eli itso ono, a kpọberu l'ọnu nwụlo ono, eeshije abahụ l'eze-ọ̀lo Nchileke ono b'ọ̀ kpuru; yò dọ l'ọ̀bu nkashị-iyi. Yò buru nkwo-ẹ̀ka ishingu b'ọ̀ dọkọta l'eli. ²⁰ Ọ̀ bụ l'eli nchị-itso ono ẹ̀phe ẹbo; mbụ l'ẹ̀ke ono, e meru; yò gwọo agwogwo ono b'e doru iphe ono, dọ l'ọ̀ bụ akpuru ọ̀tara-okumu ono giriri uzo labụ. Ishi itso ono l'ẹhu l'ẹhu b'e doru ọ̀kporo akpuru ọ̀tara-okumu iri iri gbaa mgburumgburu. ²¹ B'ọ̀ bya akpọbe itso ono ẹ̀phe ẹbo l'ifu nwụlo ono, eeshije abahụ l'eze-ọ̀lo Nchileke ono. Itso ọ̀phu ọ̀ kpọberu l'uzo ọ̀huda b'ọ̀

guru Jakinu. Ophu o kpoberu l'uzo isheli b'o guru Bówazu. ²² Nchị-itso ono l'o ha b'e meru; yò dũtsua l'o bũ nkashị-yi. Oo ya bũ l'oru k'itso agvũ.

Iphe, e meru l'opu, eeyeje mini
(2 Iphe 4:2-5)

²³ Tò dũ iya bũ; Hiramụ abya adazee ope gude kpũta eze dũrongu mini, dũ mgburumgburu. Igburumonu iya mgburumgburu dũ nkwo-eka iri l'ise. Eli iya dũ nkwo-eka esaa lẹ mkpirikpi iya. Mgburumgburu iya adũ ukporo nkwo-eka labũ lẹ nkwo-eka 'ise. ²⁴ Lẹ mkpuli igburumonu iya b'a kpũyaberu iphe, dũ l'o bũ otumu iri iri l'enya ntũ-okpa lanũ; woru iya kpõ giriri uzĩ labũ. E meru iya; yẹ l'eze dũrongu mini ono aragbabe aragbabe.

²⁵ Eze dũrongu mini ono b'a dõberu l'eli oke-eswi iri l'ẹbo, a kpũru l'ope. Oke-eswi ono ẹto; gharu ifu l'uzo isheli; ẹto aghaa ifu l'uzo ẹnyanwu-arijba; ẹto aghaa ifu l'uzo ọhuda; ẹto aghaa ifu l'uzo ẹnyanwu-ahata. Ẹphe l'ẹphe ha aghakõta ikẹ l'ime. ²⁶ Eze dũrongu mini ono bẹ igbi iya ha l'ọbu nkufukumẹka. Igburumonu iya b'o meru; yò dũ l'ọbu igburumonu okoro; mbũ yò dũlephu l'ọbu okoko ojinkfu. Mini, alajẹ iya bẹ e-ru iphe, dũ l'o bũ unu ukporo ọvara l'ise.

²⁷ O gudekwaphu ope meta ọ-gba-kperekpere iri. O-gba-kperekpere ono l'ẹhu l'ẹhu dũkota ntũ-okpa ishingụ ishingụ l'ogologo; dũ ntũ-okpa ishingụ l'uswe. Eli iya dũ ntũ-okpa ẹno lẹ mkpirikpi iya. ²⁸ Owaa ẹge o gude mee ọ-gba-kperekpere ono: O meru iya; yo nweru mgbere mọkũ ẹno. Yo gude ope, dũ gbarara-gbarara swebushia ya eswebushi l'echi iya. ²⁹ L'eli iphe ono, o swebushiru eswebushi l'echi iya ono b'ọ kpũru agu; kpua oke-eswi; mẹ cherobimu dobegbaa. Yò bya egude ongu tsua ope jeye yò dũ l'ọbu iphe, a kparu akpakpa; woru iya hebe l'eli agu ono; mẹ oke-eswi ono; hebekwa iya phũ lẹ mkpuli iya. ³⁰ Ọ-gba-kperekpere ono nwetsuaru ọkpa ẹno l'ẹhu l'ẹhu, e meru l'ope; bya enweru iphe, emeje tẹ ọkpa iya ono wephe ewephe, bukwapu ope b'e gude mee ya. O gude ope meta iphe, aasũbeje eze efere lẹ mgbere mọkũ iya ẹphe ẹno; bya akpaa iphe akpakpa; gude memashia ya ememashi. ³¹ L'eli ọ-gba-kperekpere ono b'a kpõ-furu uzo; bya eyephee ya iphe mgburumgburu l'uzo ono. Ẹke ono, a kpõ-furu iya ono bẹ ogvurogvu iya dũ nkwo-eka lanũ lẹ mkpirikpi iya. Uzo ono bẹ gbaru mgburumgburu dũ l'o bũ iphe, a dõberu iya adõbe lẹ mkpuli. Onu iya ye lẹ iphe ono, e yeru iya lẹ mkpuli ono chiko dũ nkwo-eka labũ lẹ mkpirikpi iya. A pyishiru iphe, dũ iche iche gude gbakõta ẹke ono, a kpofuru iya uzo ono mgburumgburu. A kuru ọ-gba-kperekpere ono; yo nweru mgbere mọkũ ẹno, ẹ ta kudu iya mgburumgburu. ³² E meru ọkpa iya ẹphe ẹno ye lẹ mkpuli iphe ono, e gude kua ọ-gba-kperekpere ono. Iphe ono, emeje; t'ọkpa iya ewephe ewephe ono b'e meru; yo likfutsuaru elikfuru l'ọ-gba-kperekpere ono. Ọkpa iya nanũ bẹ dũ nkwo-eka labũ lẹ mkpirikpi iya. ³³ Ọkpa iya ono b'e meru; yò dũ l'ọbu ọkpa ugbo-inya. Yò buru ope b'a dazeru adaze gude meta iphe ono, emeje t'ọkpa iya ewephe ewephe ono; mẹ igburumonu ọkpa iya; mẹ nggara iya; mẹ iphe, aagajeru nggara supoku ye.

³⁴ Ọ-gba-kperekpere ono nwekotaru iphe, adõbeje iphe uzo ẹno ẹno. Iphe ono bẹ nọkota nanũ nanũ lẹ mgbere mọkũ iya. Iphe ono b'e meru ye lẹ ọ-gba-kperekpere ono achiko likfugbaaru. ³⁵ L'eli ọ-gba-kperekpere ono b'e yeru iphe, dũ mgburumgburu, dũ uzĩ ẹto l'ime nkere-ẹno nkwo-eka lanũ l'eli. Iphe ono, aadõbeje iphe ono; owaa iphe, e gude kua ọ-gba-kperekpere ono b'e meru; yo likfukotaru l'eli iya ono. ³⁶ Yò bya apyishia

cherobimu; mę agụ; mę nkfu l'eli iphe ono, aadọbeje iphe ono; pyishikwaa ya phụ l'eli iphe ono, e gude kua ọ-gba-kperekpere ono; mbụ l'ẹke ta dudu iphe nọ-chiru iya nụ; bya akpaa iphe-akpakpa l'eli iya gude memaa ya emema. ³⁷ Ono bụ ẹge o meru ọ-gba-kperekpere iri ono ndono. O meru iya; yọ buru iphe lanu; hakoṭa ẹnya-nhamunha; gbakoṭa ugbugba lanu.

³⁸ Yọ bya egude ope mee eze efere iri. Ophu nanu bę anataję ukporo ovara mini ugbo iri lę nanu l'ovara iri. Efere ono l'ehu l'ehu bę dukota nkwo-eka ishingụ ishingụ l'usa iya. Efere ono bę aa-dobetsua nanu nanu l'ọ-gba-kperekpere ono ephe iri. ³⁹ O kfuṅberu ọ-gba-kperekpere ono ise l'uzo eka-utara eze-ulo Nchileke ono; bya akfube ise l'uzo eka-ibiyita iya. Eke ọ dọberu eze durongu mini phụ bụ l'eka-utara eze-ulo ono; laaru uzo ẹnyanwu-ahata l'ibiyi k'uzo ọhuda. ⁴⁰ Iphe ọdo, Hiramụ kpufuaru bụ ite; mę eze agọ; ọwaa eze efere.

*Iphe, Hiramụ kpushiru doo l'eze-ulo Nchileke
(2 Iphe 4:11-22)*

To du iya bụ; Hiramụ atuko ozi ono, oojeru eze, bụ Sólomonu l'eze-ulo Nchileke ono rua; yọ gvụ.

Ọwaa bụ iphe, ọ kpushiru l'eze-ulo Nchileke ono:

- ⁴¹ Itso labu; ọwaa nchị-itso
labu, gwọru agwogwo;
b'a tu-kobetsuaru l'eli
itso labu ono;
mę iphe-akpakpa labu,
ọ kparu gude memashia
labu ono, gbaru yororo ono;
- ⁴² mę unu iphe ono, dukota
l'ọbu akpuru utara-okumu,
o dopheru iphe, a kparu akpakpa ono.
O doru iya giriri uzi labu
lę nchị-itso ono,
gbaru yororo ono;
mbụ l'eli itso ono;
- ⁴³ mę ọ-gba-kperekpere iri;
ọwaa eze efere iri ono,
a dọbetsuaru iya l'eli ono;
- ⁴⁴ mę eze durongu mini;
mę oke-eswi iri l'ẹbo,
a dọberu eze durongu mini ono l'eli;
- ⁴⁵ mę ite; mę eze agọ; ọwaa efere.

Iphemiphe, Hiramụ meshikotaru eze, bụ Sólomonu l'eze-ulo Nchileke ono bę bụ ope, egbu nwjinwii b'ọ gude mekota iya. ⁴⁶ Eze bę ziru t'a dazee ope ono gude kpushia iphe ono lę phorokoto alị Jọdanu; mbụ alị Ụra, nọ lę mgbaku Sukuṭu; Zaretanu. ⁴⁷ Sólomonu ta tudu ẹra iphe ono atutu; kę l'ọ panukaru l'igwe. Ẹra ope ono bę ta madu ẹge ọ ha.

- ⁴⁸ Sólomonu mekotakwaruphu
ngwa, nọ l'eze-ulo Nchileke
ono, bụ iya bụ:
Enya-ngweja, e gude
mkpola-ododo mee;
teburu, e gude
mkpola-ododo mee,

- eedobeje buredi,
 dụ nsọ l'ifu Ojejoje;
 49 mę iphe, eegvubeje urọku,
     e gude ọkpobe
     mkpọla-ododo mee.
 Ise b'ọ doberu l'ẹka-utara;
 dobe ise ọp̄hu l'ẹka-ib̄yita l'ifu
 Eke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono;
 mę iphe, dụ l'ọ b̄ ọkoko,
 e gude mkpọla-ododo mee;
     mę urọku, e gude
     mkpọla-ododo mee;
 mę iphe, eegudeje
     akpapyabẹ iphe,
 e gude mkpọla-ododo mee;
 50 mę omogo; mę iphe,
 aswọje ọwúu urọku;
 mę eze efere; mę ago,
     e gude ọkpobe
     mkpọla-ododo mee;
 mę iphe, aagujeru ọku ye;
 mę ẹn̄ya ọkpa-ibo ọnu,
 ada Eke-Kakọta-ọdu-Nsọ
 yẹle ẹn̄ya ọkpa-ibo eze-ulo ono l'onwiya,
 e gude mkpọla-ododo mee.
 51 Yọ b̄uru iya b̄u l'ọzi, eze, b̄u Sólomọnu eje l'eze-ulo Nchileke agv̄u.
 Yọ bya ewobatakota iphemiphe ọbule ono, Dévidi, b̄u nna iya doberu nsọ
 ono; bya egworu iya dobe l'ẹke eedobeje ẹku l'eze-ulo Nchileke ono; mb̄u
 mkpọla-ọcha; mę mkpọla-ododo; mę ivu, dụ iche iche.

8

Aapabata Okpoko Ọgba-ndzu l'eze-ulo Nchileke (2 Iphe 5:2—6:2)

¹ Tọ b̄u iya b̄u; Sólomọnu abya ekukoo ndu b̄u ọguren̄ya ndu Ízurelu;
 mb̄u ndu b̄u ishi l'ikfu l'ikfu; mę ndu b̄u ishi l'ẹn̄ya-ufu ndu Ízurelu;
 t'ẹphe byakfuta iya lẹ Jerúsalemu; k'ọp̄hu ẹphe a-paf̄uta Okpoko Ọgba-
 ndz̄u Ojejoje lẹ Ugvu Záyonu, b̄u iya b̄u Mkpukpu Dévidi. ² Yo rua l'ọnwa
 Etanimu, b̄u iya b̄u ọnwa k'ẹsaa teke ẹphe agbajẹ aji; unwoke Ízurelu
 l'ẹphe ha abya edzua Sólomọnu l'ifu.

³ Ndu b̄u ọguren̄ya ndu Ízurelu l'ẹphe ha edzua; ndu achijeru Nchileke
 ẹja abya apata Okpoko Ọgba-ndz̄u ono. ⁴ Ẹphe apata Okpoko Ọgba-ndz̄u
 Ojejoje; pata Ulo-Ẹkwà Ndzuko; gwotakota iphe, e doberu nsọ l'ime iya.
 Yọ b̄uru ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu Lívayi bẹ vutaru iya n̄u.
⁵ Eze, b̄u Sólomọnu; mę igweligwe ndu Ízurelu, ẹphe l'iya dzuru l'ẹke
 ono anọdu l'ifu Okpoko Ọgba-ndz̄u ono; l'egbushu aturu; mę eswi. Iphe,
 ẹphe gbushiru mb̄u an̄u ab̄uru 'aguta aguta.

⁶ Ya ndono; ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono apata Okpoko Ọgba-ndz̄u
 Ojejoje ono je edobe l'ẹke dụ nsu, e metaru iya l'ime mkpura eze-ulo ono,
 b̄u iya b̄u Eke-Kakọta-ọdu-Nsọ; woru iya dobe lẹ mkpuli ẹbà cherobimu.

⁷ Cherobimu ono bẹ sakats̄aru ẹbà l'eli ẹke ono, Okpoko Ọgba-ndz̄u ono

nọ ono; shi ẹge ono gbobuta Okpoko ono; mę oshi, eegudeje apa iya. ⁸ Oshi ono bę dų-tabe ogologo; k'ophu bų l'eeshije lę Ẽke-dų-Nsọ ono, nọ l'ifu Ẽke-Kakọta-ọdu-Nsọ ele ishishi iya ẹge o tsefutaru. Ọle ẹ te shijekwanu l'ẹke ọdo phua ya. Ẽphe nọkwa-a l'ẹke ono byeye ntanų. ⁹ Ẽ tọ nwekwa iphe, nọ lę Okpoko ono; gbahaa mkpuma labų ono, dų balibali, Mosisu yeru iya l'ugvu Hórebu l'ẹke ono, Ojejoje yele ndu Ízurelu nọ gbaa ndzų l'ẹphe shi Íjiputu lufuta ono.

Odu-biribiri Ojejoje
(2 Iphe 5:11-14)

¹⁰ Ndu achijeru Nchileke ẹja eshilephu lę Ẽke-dų Nsọ ono lufuta; urukpu abya ẹji eze-ulo Nchileke ono. ¹¹ Urukpu ono emee; k'ophu ndu achijeru Nchileke ẹja ta dųhedu ike jee ozi, ẹphe ẹje; kę l'ọdu-biribiri Ojejoje byaru bya ẹji eze-ulo Ojejoje ono.

Okfu, Sólomọnu kfuru
(2 Iphe 6:3-11)

¹² Tọ dų iya bų; Sólomọnu asų: "Ojejoje sųru l'ọ bọ urukpu, gbahuru kę tsukiribangu bę ya e-buru. ¹³ Nta-a bę ya kpųwaru ngu eze-ulo, ha nshinu, bų ẹke ii-buru jeye lę tutu yoyo."

Okfu, Sólomọnu kfuru

¹⁴ Lę teke ono, ndu Ízurelu dzukoberu l'ẹke ono bę Sólomọnu ghachiru ẹphe ifu; gọoru ẹphe ọnu; ¹⁵ sų:

"T'ajaja bųru kę Ojejoje, bų Nchileke kę Ízurelu; mbų onye ono, gude ọnu iya kwee Dévidi, bų nna mu ọkwa; bya egudewa ẹka iya medzua ọkwa ono. Kę l'o kfuru; sų: ¹⁶ 'Eshinu mbọku ono, ya dufutaru ndu nk'iya; mbų ndu Ízurelu lę Íjiputu ono b'ę to nwedu mkpųkpu, ya fofutaru l'ikfu Ízurelu l'ọ ha, bų ẹke aa-kpųru iya t'ẹpha iya nọdukwanu l'ẹke ono. Ọle ya fọtaru Dévidi t'ọ chije ndu kę yebe Nchileke, bų ndu Ízurelu.'

¹⁷ "Nna mu, bų Dévidi b'o shikpoo vua evuvu tę ya kpųaru Ojejoje, bų Nchileke kę ndu Ízurelu eze-ulo. ¹⁸ Obenu lę Ojejoje sųru nna mu, bų Dévidi: 'Keshinu ọphu i vu iya l'obu t'í kpųaru iya eze-ulo b'ọ dųkwa-a mma l'ọ nọ ngu l'obu. ¹⁹ Ọbu l'ę to bųdu nggubedua bę a-kpų ọlo ọbu. Onye a-kpų iya nų bų nwata ngu kę nwoke, bų onye ọphu shi ngu l'ẹhu. Ọ bų yebedua a-kpųru iya eze-ulo ono.'

²⁰ "Nta-a bę Ojejoje medzuakwaru ọkwa ono, o kweru ono; kęle mu lufutawaru bya anọ-chia ẹnya nna mu, bų Dévidi; nọduwa l'aba-eze ndu Ízurelu ẹge ono, Ojejoje kweru ọkwa iya ono. Nta-a bę mu kpųwaru eze-ulo Ojejoje, bų Nchileke kę Ízurelu ono. ²¹ L'eze-ulo ono bę mu metawaru ẹke Okpoko Ọgba-ndzų nọ; mbų okpoko ono, e yeru ọgba-ndzų ono, Ojejoje yele nna ayi phę gbaru teke ono, o dufutaru ẹphe lę Íjiputu ono."

Sólomọnu ekfu anų Ojejoje
(2 Iphe 6:12-42)

²² Tọ dų iya bų; Sólomọnu evudo l'ifu ẹnya-ngweja Ojejoje; l'ifu edzudzu ọha ndu Ízurelu ono; chilia ẹka iya labų imeli; ²³ kfulahaa nų Ojejoje; sų:

"Nggube Ojejoje, bų Nchileke kę ndu Ízurelu! E to nwedu Nchileke ọdo, dų l'ọ bų nggubedua l'imigwe; mę l'eliphe; mbų nggube onye edobeje ọgba-ndzų, ngu lę ndibe ngu gbaru; l'ekoshije l'i yeru ndu ozi ngu obu;

mbụ ndu ono, gude obu ẹphe l'ọ ha etso ụzo ngu ono. ²⁴ Nggube onye ono, medzuru ụkwa, i kweru nwozi ngu ono, bụ nna mu Dévidi. I gude onu ngu kwee ya ụkwa; bya egude ẹka ngu medzua ya ẹge-wa ọ dū ntanụ-a.

²⁵ “Nggube Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu; nta-a bụ kwa t'i medzufua ụkwa ono, i kweru nwozi ngu ono, bụ nna mu Dévidi; mbụ ono, i kweru iya; sụ: ‘L'ẹ to nwedu iphe, bya e-me t'ụnwu iya nọ-buhu l'aba-eze ndu Ízurẹlu; m'ọ buru-a l'ụnwu ngu obu bẹ a-kwabẹru onwẹphe ẹnya; l'etso ụzo ngu; ẹge ono, nggubedua tsoru iya ono.’ ²⁶ Nta-a; Nchileke kẹ Ízurẹlu; t'okfu ono, i kfuru yeru nwozi ngu, bụ nna mu Dévidi ono rekwa.

²⁷ “Ọlobu; Nchileke; ?oo-bughe lẹ mgboko-a tọo. Igwe; mbụ igwe ọphu kakọta l'eli te dzudu ngu anọdu; ?bụ-chia eze-ulo ọwaa, mu kpuru ọwaa e-dzu ngu. ²⁸ Ọbu; nūnua ekfukfu, nwozi ngu ekfu anụ ngu; mẹ aroro, ọoro ngu. Nggube Ojejoje, bụ Nchileke mu; ngabenu nchị lẹ mkpu, nwozi ngu echiku ngu; mẹ ekfukfu, ọ nọ l'ifu ngu l'ekfu anụ ngu ntanụ-a. ²⁹ Mbụ; t'ẹnya ngu rujenua l'eze-ulo-wa eswe mẹ l'enyashi. Mbụ ẹke-wa i suru l'iburu-wa; k'ọphu bụ teke mube nwozi ngu gharu ifu l'eze-ulo-wa kfuru nū ngu; nggu angabẹru mu nchị. ³⁰ Ngabejenuru nwozi ngu; mẹ ndibe ngu, bụ ndu Ízurẹlu nchị teke ẹphe gharu ifu l'ẹke-wa ekfu anụ ngu. Shikwa l'imigwe, bụ ẹke i bu ebubu nua ya. Teke i nuru iya; nggu aguaru ẹphe nvụ l'ejo iphe, ẹphe meru.

³¹ “Ọ -buru l'ọ nweru onye mesweru ibe iya; eele ẹnya t'onye obu ria nte; ọ -buru l'onye obu byaru l'ẹnya-ngweja ngu, nọ l'eze-ulo-wa; ria nte obu; ³² shikwa l'imigwe nua ya; nggu emee iphe, gbaru ngu nū. Kpee ndu ozi ngu ono ikpe l'onwongu. Onye ọphu ikpe nmaru; nggu anma iya ikpe; tū-kobe iya iphe, o metaru l'ishi. Onye ọphu iswi dū mma; nggu ahaaru iya enge; meeru iya iphe, gbaru iya nū lẹ k'ọ dobe-ẹka-ndo iya.

³³ “Ọ -buru lẹ ndu ọhogu mekputaru ndibe ngu, bụ ndu Ízurẹlu; kẹ l'ẹphe mesweru ngu; ẹphe -bya aghaa umere lakfuta ngu; bya ekulaha epha ngu; nọdu l'eze-ulo-wa kfuru nū ngu; rọo ngu; ³⁴ byiko; shikwa l'imigwe nua ya; nggu aguaru ndibe ngu ono, bụ ndu Ízurẹlu nvụ l'ejo iphe obu. Nggu eduphuta ẹphe azụ l'alị ono, i nuru nna ẹphe ono.

³⁵ “Teke obu l'igwe buru mini; mini -chibuhu; kẹ l'ẹphe meru ejo iphe; ẹphe -byakwanụ bya aghaa ifu l'ụzo ẹke-wa kfuru nū ngu; kulaha epha ngu; bya agbakuta ejo iphe ẹphe ono azụ; kẹ l'i mewaru; ẹphe ejee iphe-ẹhuka; ³⁶ shikwa l'imigwe nua ya; nggu aguaru ndu ozi ngu ono, bụ ndu Ízurẹlu nvụ lẹ k'ejo iphe ono. Nggu akpoziaru ẹphe ụzo, vudo nhamnha, ẹphe a-nọdu etso. Nggu emee tẹ mini chia l'alị ono, i nuru ndibe ngu t'ọ buru ọkè-iphe ẹphe ono.

³⁷ “Ọ -buru lọo ejo-egu byaru l'alị-a; mẹ obu ejo iphe-ememe; m'ọ -bu iphe, atagbu nri, a koru l'okfu; m'ọ bụ ọphu emeje t'ọ tsua evu; m'ọ bụ igube; m'ọ bụ ntaka, atakashije iphe; m'ọ bụ l'ọo ọhogu ẹphe byaru bụ ekepheta ẹphe lẹ mkpukpu, nọ l'alị ẹphe; mbụ; m'ọ -ruhuru; ọ buru ejo iphe-ẹhuka; m'ọ bụ iphe-ememe, dū iduagha bẹ byaru nū; ³⁸ o -nwekpooru onye machiru ẹka iya l'ụzo ulo-wa kfuru nū ngu; m'ọ bụ l'ọ bụ ndibe ngu, bụ ndu Ízurẹlu l'ọ ha bẹ kfuru nū ngu nū; bya arọo ngu; kẹ l'ọ bụ l'onyenonu maru ẹge iphe-ẹhuka ono atụ-be iya l'ehu; ³⁹ shikwa l'imigwe, bụ ẹke ono, i bu ebubu nua iya. Gukwaaru ẹphe nvụ; mee iphe, gbaru ngu nū; nggu emeeru onyenonu l'ẹge iphe, o meru gbaru; eshinu ọphu i maru obu onyemonye ọbule. Kẹ l'ọ bụ nggubedua kpụu bẹ maru obu ụnwu

eliphe l'ephe ha; ⁴⁰ k'ophu ephe a-nodu atsu ngu egvu mboku-mboku; jeye teke ephe a-no-bebe l'ali-a, i nuru nna ayi phe-wa.

⁴¹ "A bya l'onye ohodo; e-ta budu onye Izurelu, bu ndibe ngu; mbu onye, gude k'epha ngu shi l'eke teru enya bya; ⁴² kele ndiphe be a-nua k'epha ngu ono, ha nshinu ono; me k'ike ngu; me k'iphe, du biribiri, inoduje emeebe. Teke onye obu byaru bya aghaa ifu l'eze-ulo-wa; kfuru nu ngu; ⁴³ shikwa l'imigwe, bu eke ono, i bu ebubu ono; nua ya; nggu emeeru onye ohodo ono iphemiphe obule, o gude araku ngu; k'ophu ndu mgboko l'ephe ha a-maru epha ngu; shi ege ono l'atsu ngu egvu ege ndibe ngu, bu ndu Izurelu atsu ngu. Ephe amakwaruphu l'eze-ulo-a, mu kpuru ngu-wa be bu epha ngu b'e gude kpua ya.

⁴⁴ "O -buru le ndu nke ngu jeru je etso ndu ohogu ephe ogu l'eke bu eke i ziru ephe; ephe -chebewa ifu le mkpukpu-wa, i fotarua; me l'eze-ulo-a, mu kpuru ngu-a kfuru nu nggube Ojejoje; ⁴⁵ nodukwa l'imigwe nua ekfukfu, ephe kfuru nu ngu; me aroro ono, ephe roru ngu ono; gbaaru ephe mkpu.

⁴⁶ "Teke obu l'obu ejo iphe be ephe meru ngu; ke le to nwedu onye e-te emejedu ejo iphe; ehu -ghulahaa ngu eghughu; nggu eworu ephe ye ndu ohogu l'eka; k'ophu bu le ndu ohogu kpuru ephe le ndzu lashia ali ephe l'eke teru enya; me obu eke du ntse; ⁴⁷ ephe -nodu l'ali ono, a kpuru ephe le ndzu laa ono; izimana ala ephe azu; ephe anodu l'ali ndu ono, kpuru ephe le ndzu ono roo ngu: 'L'ephe mewaru ejo iphe; mewa iphe, e-te evudo nhamunha; mewa akpamara.' ⁴⁸ O -buru l'ephe no l'ali ndu ohogu ephe ono, kpuru ephe le ndzu ono gude obu ephe l'o ha; me ndzu ephe l'o ha lakfuta ngu odo; ghaa ifu l'ali-wa, bu ali, i nuru nna ephe-wa; mbu le mkpukpu-a, i fotarua; me l'eze-ulo-a, mu kpuru ngu-a; ⁴⁹ shikwa l'imigwe, bu eke ono i bu ebubu ono; nua ekfukfu, ephe kfuru nu ngu; me aroro, ephe roru ngu ono; gbaaru ephe mkpu. ⁵⁰ Guaru ndibe ngu ono, meru ngu ejo iphe ono nvu. Guaru ephe nvu l'emeswe ono, ephe mesweru ngu ono. Nggu emee te ndu ono, lutaru ephe l'ogu ono phujeru ephe imiko; ⁵¹ ke l'ephe bu ndibe ngu; bya aburu okè-iphe ngu ono, i dufutaru le Ijiputu; mbu l'ejo o-tata-kfukfu oku ono, a-daze iphe-igwe ono.

⁵² "T'enya dunu ngu l'iphe, nwozi ngu aro ngu; me iphe, ndibe ngu ono, bu ndu Izurelu aro ngu; ngabejenuru ephe nchi teke bu teke ephe rakuru ngu; ⁵³ ke l'ephe bu ndu i wofutaru dobe iche l'iphe bu mbakeshi, nokota le mgboko-a; t'ephe buru okè-iphe ngu; mbu ege ono, i shi l'onu nwozi ngu, bu Mosisu kfuwa ya teke ono, nggube Okaribe-Kakota-Nu, bu Ojejoje dufutaru nna ayi phe le Ijiputu ono."

⁵⁴ Ya ndono; Solomonu ekfugetsulephu nu Ojejoje; rokota iya iphemiphe obule ono; bya eshi l'enya-ngweja Ojejoje ono, o shi byishi ikpere; chilia eka labu imeli ono gbeshi. ⁵⁵ Yo bya evudo; wolia olu ewoli; gooru edzudzu oha ndu Izurelu ono l'ephe ha onu; su:

⁵⁶ "T'ajaja buru ke Ojejoje, bu onye ono, meru te ndu Izurelu tuta ume; ege, o kweru ukwa iya ono. Iphe, bu ukwa ono, o shi l'eka nwozi iya, bu Mosisu kwee ono te nwedu m'oo nanu, laru ke mmanu. ⁵⁷ Te Ojejoje, bu Nchileke ayi swiru ayi eswiru; ege ono, o swiru nna ayi phe ono. T'e b'o pakwaru ayi haa; ophu o gwobekwa ayi. ⁵⁸ T'o mekwaa t'ayi kpuru obu ayi yeru iya; tsoje uzu iya l'o ha; meje ekemu iya; me iphe, o toru okpa iya t'e meje; me ome-l'ali iya, bu iya bu iphe, o kfuru nna ayi phe. ⁵⁹ T'ekfukfu

owaa, mu nọ l'ifu Ojejoje kfuru nū iya-a nọdukwa nggube Ojejoje, bu Nchileke ayi ntse: eswe l'enyashi; k'ophu ọo-gbajeru nwozi iya; me ndibe iya, bu ndu Ízurelu mkpu le mkpa mbọku-mbọku; ⁶⁰ k'ophu ndu mgboko l'ephe ha a-ma l'ọ bu Ojejoje bu Nchileke; l'ẹ to nwehedu Nchileke ọdo, nonu. ⁶¹ Unu wotakota obu unu l'ọ ha ye l'ẹke Ojejoje, bu Nchileke nọ. Unu etsoje iphe, ọ toru ọkpa iya; meje iphe, ekemu iya kfuru; ege-a ọ du ntan-a."

Eeye eze-ulo ono l'eka Ojejoje
(2 Iphe 7:4-10)

⁶² Tọ du iya bu; eze yele ndu Ízurelu l'ephe ha, bu ndu yele iya nọ eworu ngweja gwoo l'ifu Ojejoje. ⁶³ Anu, Sólomonu gburu gude chiru Ojejoje ẹja ẹhu-agu be du; ukporo unu eswi labu l'unu eswi iri l'ise; me ukporo unu aturu l'aturu iri l'ise. Eze yele ndu Ízurelu l'ephe ha atugba woru eze-ulo ono ye Ojejoje l'eka.

⁶⁴ Ọ kwaphu mbọku ono be eze yeru Nchileke ogbodufu eze-ulo ono l'eka; nọdu iya gwoo ngweja-ukfuru; ngweja-nri; me ngweja ẹba anu, e gude gwoo ngweja ẹhu-agu. Ke l'enya-ngweja ono, e gude ope mee, nọ l'ifu Ojejoje ono hanuka nwanshi; k'ophu bu le ngweja-ukfuru ono; me ngweja-nri ono; me k'eba anu, e gude chia ẹja ẹhu-agu ono taa lakotadu iya.

⁶⁵ Ya ndono; Sólomonu; me ndu Ízurelu ono, ephe l'iya nọ l'ẹke ono l'ephe ha; me l'igwe ọha, shi le Lebo-Hámatu; je akpaa le nggele Íjiputu atuko nọdu teke ono gbaa aji ono. Ephe nọ l'ifu Ojejoje, bu Nchileke ayi gbaa aji ono abali esaa; bya agbakwase iya abali esaa ọdo; bu iya bu abali iri l'eno. ⁶⁶ Yo be le mbọku k'esato iya; yọ sọ t'ephe laa. Ephe ekele eze; gude ẹhu-otso-ena k'iphe-oma, Ojejoje meshiru nwozi iya, bu Dévidi; me ndibe iya, bu ndu Ízurelu; wukahu; onyenonu alashia nk'ia.

9

Ojejoje eyeru Sólomonu onu
(2 Iphe 7:11-22)

¹ Sólomonu akpu-getsua eze-ulo Nchileke; me ufu-eze; bya emekota iphemiphe obule, ọ tüberu k'ememe; ² Ojejoje abyakfuta iya k'ugbo ẹbo ege ono, ọ byakfutahawaru iya le Gibiyonu phu; ³ bya asu iya:

"Ya nuwaru ekfukfu, i kfuru nū iya; me iphe, i roru iya. Ya dobewaru eze-ulo-wa, i kpuru-a nsọ; bya emewa iya t'ọ buru ẹke ephe iya a-nodu l'ere ire jeye le gbururu. Enya iya; me obu iya a-duje l'ẹke ono tekenteke.

⁴ "A bya le nggubedua; ọ -buru l'ii-gude obu, guru iphoru; me ome iphe, vudo nhamunha l'etsu iya ege ono, Dévidi, bu nna ngu tsoru iya; l'eme iphe, ya turu l'ekemu; l'edobe iphe, ya toru ọkpa iya; me iphe, ya suru t'e meje; ⁵ be ya e-me t'aba-eze ngu le Ízurelu nguru anguru gbururu jeyewaru; ege ono, ya kweru iya nna ngu, bu Dévidi l'ukwa teke ono, ya suru iya: 'L'ẹ to nwedu iphe, e-me t'unwu ngu nọ-buhu l'aba-eze ndu Ízurelu anọ-buhu.'

⁶ "Ole; ọ -buru l'a nonyaaru; nggubedua; m'ọ bu unwu ngu tee tsohe iya; unu t'emehe ekemu iya; me iphe, ya toru unu ọkpa iya; je awatachia ogwa nte; l'abaru iya ẹja; ⁷ be ya e-wofukwa Ízurelu l'alẹ ono, ya nuru ephe ono; mja enya l'eze-ulo ono, ya doberu nsọ t'ephe iya deje udo ono.

Ízurèlù abùru ndu, ndu ọ̀do e-gude anma l'ejo ẹ̀tu; b̀kwaruphu ndu ee-gude eme iphe ọ̀chi. ⁸ Eze-ùlo-a, ha ẹ̀ge-a a-buru onye esweta iya nù; ishi anyia ya ẹ̀kpà-oyi; yọ̀o kpọ̀-ya ukuvu; sù: "Bù ngunu meru iphe Ojejoje meru alì-a yẹ̀le eze-ùlo-a ẹ̀ge-a?" ⁹ Teke ono; ndiphe asù: 'Mkpata iya bù l'ẹ̀phe haru Ojejoje, bù Nchileke ẹ̀phe; mbù onye ono, dufutaru nna ẹ̀phe l'alì Ìjiputu; gbe bya akpọ̀ru obu ẹ̀phe yeru agwa; gwalahaa ya; l'abaru iya aja. Ọ̀ bù iya meru iphe Ojejoje wokfutaru ẹ̀phe ejo iphe-ẹ̀huka-wa.'

Iphe ọ̀do, Sólomọ̀nu meshiru
(2 Iphe 8:1-18)

¹⁰ Iphe ọ̀ nataru Sólomọ̀nu bù ọ̀kpọ̀ro afa t'ọ̀ gude kpù-chia ọ̀lo labù ono, bù iya bù eze-ùlo Nchileke yẹ̀le ọ̀lo-eze. ¹¹ Eze, bù Sólomọ̀nu eshi lẹ̀ Gálili guta ọ̀kpọ̀ro mkp̀k̀kpù nù Hiramù, bù eze ndu Táya; kẹ̀ oshi sida; oshi payinu; mẹ̀ mkp̀ọ̀la-ododo ono, ọ̀ nùkotaru iya ono. ¹² Hiramù eshi lẹ̀ Táya bya tẹ̀ ya bya aphù mkp̀k̀kpù ono, Sólomọ̀nu nùshiru iya ono; tọ̀ dù iya mma. ¹³ Yọ̀ jì Sólomọ̀nu; sù iya: "Bù egbe mkp̀k̀kpù ngunu b'ì nùshiru iya ẹ̀ge-a?" Yo woru mkp̀k̀kpù ono gùbe alì Kabulù.* E kulahaa ya Kabulù byeye ntanù. ¹⁴ Iphe, Hiramù nùhawaru eze bù ọ̀kpọ̀ro ẹ̀kpà mkp̀ọ̀la-ododo ishingu.

¹⁵ Ọ̀waa bù iphe, ndu ozi mkp̀ọ̀-nyì-ẹ̀nya ono, eze Sólomọ̀nu fọ̀taru ono rufutaru; mbù ndu ono, ọ̀ fọ̀taru t'ẹ̀phe kp̀ua eze-ùlo Nchileke; yeru ọ̀lo nk'ia; mẹ̀ ọ̀pho-mkpuma Jerúsalemù; agb̀uranyi ọ̀pho-mkpuma ono; kẹ̀ mkp̀k̀kpù Házọ̀; kẹ̀ Megido; mẹ̀ kẹ̀ mkp̀k̀kpù Géza. ¹⁶ Fero, bù eze ndu Ìjiputu eje ọ̀gu lẹ̀ Géza je alùta iya; tufu iya l'ọ̀ku; bya egbushia ndu Kénanu, bù ẹ̀phe bu lẹ̀ mkp̀k̀kpù ono; bya eworu iya nù nwatibe iya kẹ̀ nwanyi ono, Sólomọ̀nu luru ono; t'ọ̀ buru iphe, ọ̀ gude dua ya ọ̀lo. ¹⁷ Ya ndono; Sólomọ̀nu abya akp̀kwaa Géza; kp̀kwakwaaphu Bẹ̀tu-Horonu, nọ̀ l'uzo ndohali; ¹⁸ mẹ̀ Belatu; mẹ̀ Tadumo ono, nọ̀ l'echi-egu alì Júda. ¹⁹ Ọ̀ kp̀shikwaruphu mkp̀k̀kpù, ọ̀okwakobeje iphe; ndu ọ̀phu eedobeje ugbo-inya iya; mẹ̀ ndu ọ̀phu ndu agbaru iya ìnya anọ̀duje. Sólomọ̀nu akp̀ua iphemiphe ọ̀bule, dù iya tẹ̀ ya kp̀ua lẹ̀ Jerúsalemù; mẹ̀ l'alì ugwu Lébanọ̀nu; mẹ̀kpọ̀ l'alì-eze iya l'ọ̀ ha.

²⁰ A bya lẹ̀ ndu ọ̀phu phọ̀duru nù lẹ̀ ndu Amọ̀ru; ndu Hetu; ndu Pérezu; ndu Hevu; ndu Jebusu; mbù ndu onanu, ẹ̀-ta b̀dù ndu Ízurèlù ono, ²¹ bù eri ndu ono, phọ̀duru nù l'alì ono; mbù ndu ọ̀phu ndu Ízurèlù te gbushidù bẹ̀ Sólomọ̀nu meru t'ẹ̀phe buru ohu; l'eje ozi mkp̀ọ̀-nyì-ẹ̀nya byeye ntanù. ²² Ndu kẹ̀ Ízurèlù te nwekwa onye ọ̀phu Sólomọ̀nu meru ohu. Ephemedia b'ọ̀ meru ndu soja iya; ndu ishi l'ọ̀zi iya; ndu ishi ndu soja iya; ndu ishi ugbo-inya iya; mẹ̀ ndu agbaru iya ìnya. ²³ Ọ̀ bù l'ẹ̀phe; bẹ̀ Sólomọ̀nu fọ̀taru unu madzù l'ọ̀kpọ̀ro umadzu ẹ̀saa l'umadzu iri, a-buru ishi l'iphe, Sólomọ̀nu gude l'ẹ̀ka eme; l'achikobe ndu ozi ono.

²⁴ Ọ̀ bù lẹ̀ nwatibe Fero phù shitsua lẹ̀ Mkp̀k̀kpù Dévidi bya eburu l'ọ̀lo ono, Sólomọ̀nu kp̀uru iya ono; bẹ̀ Sólomọ̀nu kp̀uru agb̀uranyi ọ̀pho-mkpuma mkp̀k̀kpù ono.

²⁵ Ugbo ẹ̀to l'afa bẹ̀ Sólomọ̀nu egwoje ngweja-ukfuru; mẹ̀ ngweja ẹ̀hu-agù l'ẹ̀nya-ngweja ono, ọ̀ kp̀uru Ojejoje ono. Ọ̀ nọ̀dujekwa iya phù kp̀ọ̀

* **9:13** 9:13 Iphe "Kabulù" bù bù 'ọ̀-ga-lẹ̀-mkpà.

ínsensu oku yekobe iya l'ifu Ojejoje; shi ege ono medzukota iphe, eemeje l'eze-ulo Nchileke.

²⁶ Eze, bu Sólomõnu kpúshikwaruphu ugbo-mini dobe lẹ Ezeyõnu-Géba, nõ-nyabe Élatu l'alì ndu Édõmu l'iku Eze Ñnyimu Uswe. ²⁷ Hiramu eye ndu nk'ia, bu ndu akpoje ugbo-mini, mahawaru eze ñnyimu ono ohuma; t'ephe tsoru ndu kẹ Sólomõnu meje k'ugbo ono. ²⁸ Ephe egude ugbo jee Ofi; shi l'ẹke ono wolataru Sólomõnu unu ẹkpa mkpõla-ododo l'ẹkpa mkpõla-ododo ukporo.

10

Eze-nwanyi ndu Sheba akpakfuta Sólomõnu

(2 Iphe 9:1-12)

¹ Eze-nwanyi ndu Sheba abya anua ege ẹpha Sólomõnu ede kfukakfuka; mẹ ege yele Ojejoje gude nõdu. Nwanyi ono egude aji, shihuru ike byatashia ya adata. ² O gude ndu ije l'igwe bya Jerúsalemu; chiru ñnya-ivu, vugbaa manụ, eshi kwẹkwẹkwe; bya egude igweligwe mkpõla-ododo; mẹ mkpuma, vugbaa oke aswa. Yo ruta bya achiko iphemiphe obule, nõ iya l'obu kfukotaru Sólomõnu. ³ Sólomõnu eyekotaru iya õnu l'aji, ọ jiru iya l'ọ ha. Ẹ to nwedu aji, ọ jiru eze, kpuru iya ẹka l'ẹnya kẹ t'ẹ b'ọ yeru iya ẹya õnu. ⁴ Eze-nwanyi Sheba ono aphụ egbe mmamiphe, Sólomõnu nweru; mẹ ufu-eze iya; ⁵ phụ egbe nri, oorije; ụdu oshi, ndu ozi iya adugajeru anodu; ege ndu ozi iya gude eje ozi; egbe uwe, ephe yegbaaru l'ẹhu; ndu etsujeru iya õnu lẹ mẹe; mẹ ngweja-ukfuru, achije l'eze-ulo Nchileke; yo tufu iya ẹhu.

⁶ Yo sụ eze: "L'akọ, ya nuru l'alì iya; l'iphe i meshiru; mẹ kẹ mmamiphe ngu bukotakwa oswi-okfu. ⁷ Obule ya te shikwa kweta l'akọ ono bu oswi-okfu; jeye nta-a, ya byaru bya egude ẹnya iya phụ iya-a. Mbu l'e te kekwa iya ẹbo kooru iya. Mmamiphe ngu; mẹ iphe, i nweru bẹ kakwa ege a turu õnu iya. ⁸ O bụlephu lẹ ndibe ngu bẹ iphe kweru; kwekwaruphu ndu ozi ngu, bu ndu anoduje ngu l'ifu tekenteke l'anụ okfu mmamiphe, shi l'õnu! ⁹ T'ajaja buru kẹ Ojejoje, bu Nchileke ngu, bu onye ono, i du mma t'ọ dobe ngu l'aba-eze ndu Ízurelu ono. Mkpata iya aburu lẹ Ojejoje yeru ndu Ízurelu obu, 'agvụ agvụ; meru iphe o meru ngu eze ephe; k'ophu ñ-nodu ekpe ikpe; l'eme iphe vudo nhamunha."

¹⁰ Eze-nwanyi ono abya eworu ukporo ẹkpa mkpõla-ododo ishingu nu eze; bya anụ iya manụ, du egvu, eshi kwẹkwẹkwe; mẹ mkpuma, vugbaa oke aswa. Manụ, eze-nwanyi ndu Sheba ono nuru eze, bu Sólomõnu bẹ hatabe nshinu; k'ophu bu l'ẹ to nwedu manụ, a nujeru iya habe ege ono.

¹¹ Ugbo-mini Hiramu eshi Ofi vulata mkpõla-ododo; mẹ oshi alumugu, du egvu; mẹ mkpuma, vugbaa oke aswa. ¹² O bu l'oshi alumugu ono; bẹ eze gude meshia itso ye l'eze-ulo Nchileke; mẹ l'ulo ufu-eze; gudekwa iya phụ mee une; mẹ ogumogu, ndu egvu egudeje agụ egvu. Oshi alumugu, ha ege ono b'ẹ ta evulatabudua; ophu 'a phubua ụdu iya ọdo jeye ntanụ.

¹³ Eze, bu Sólomõnu anukota eze-nwanyi ndu Sheba iphe, bu iphe, du iya mma, ọ suru t'ọ nu iya; a gufukwa ẹbyee, ọ saharu ẹka asa kwaaru iya. E metsua; eze-nwanyi ono alashia alì ephe yele ndu ozi iya.

Ẹku Sólomõnu

(2 Iphe 1:13-17; 9:13-28)

¹⁴ Mkpõla-ododo, abyajeru Sólomõnu afa l'afa bẹ ẹra iya aduje unu ẹkpa mkpõla-ododo l'ukporo ẹkpa mkpõla-ododo iri l'ẹto l'ẹkpa ishingu; ¹⁵ a

gufukwa iphe, eshije l'eka ndu ngho; me l'eka ndu agba ikike ngho; me ophu eshije l'eka ndu eze ndu Arebiya; me l'eka ndu govano ali ono.

¹⁶ Eze, bu Solomonu gude mkpola-ododo, e tsuru etsutsu meta iphe, eegudeje egbobuta onwonye, hagbaa nshinu. O metaru iya ukporo iri. Mkpola-ododo, laru le nanu iya aduje unu ekpa mkpola-ododo lanu l'ukporo ekpa mkpola-ododo iri. ¹⁷ Yo gudekwaphu mkpola-ododo, e tsusaru etsusa meta iphe ono, eegudeje egbobuta onwonye ono ke nshii, du ukporo iri l'ise. Mkpola-ododo, laru le nanu be e-ru ekpa mkpola-ododo lanu l'ugvu iya. Eke eze doberu iya bu l'ulo ono, e gude oshi, shi le Qswa Lebanonu kpua ono.

¹⁸ O kwaphu ege ono be eze gude eze-enyi meta aba-eze, ha nshinu; bya ekwekota iya okpobe mkpola-ododo l'eli. ¹⁹ Eke eeshije l'enyikobe aba-eze ono be nweru ntu-okpa ishing. Azu iya b'e meru; yo gwoo mgburumburu. A kpuru agu dobetua l'eke aatukobeje eka ephe ebo. ²⁰ A kpuru agu iri l'ebo dobetua l'eli ntu-okpa ishing ono. E to nwedu aba-eze odo, e mejewaru ege ono l'ali-eze odo. ²¹ Iphe, eze egudeje angu iphe bu mkpola-ododo b'e gude mekota iya. Ivu, nokota l'ulo ono, e gude oshi, shi le Qswa Lebanonu kpua ono bu okpobe mkpola-ododo b'e gude meshia ya. E to nwedu iphe ono, m'oo nanu ophu e meru le mkpola-ocha; ke le to nwedu iphe, a guberu mkpola-ocha l'oge ke Solomonu. ²² Eze nweshiru ugbo-mini, eegude a gbaru iya ngho;* me ugbo-mini ke Hiram. Iphe, bu afa eto, sweru esweswe be ugbo-mini ono alaje; vulata mkpola-ododo; mkpola-ocha; eze-enyi; adaka; me enwe.

²³ Yo buru eze, bu Solomonu be kakota onweru eku; buru iya kakota omaru mmamiphe l'iphe, bu ndu eze ndu mgboko l'ephe ha. ²⁴ Ndiophe mgburumburu l'eshije mba, du iche l'iche l'abya t'ephe nua okfu mmamiphe, Nchileke nuru Solomonu. ²⁵ Afa l'afa be obojuje: onye -byade; yo guderu iya iphe; mbu iphe, e meru le mkpola-ocha; ophu e meru le mkpola-ododo; uwe-nlokpuru; ngwa-ogu; manu, eshi kwekwekwe; inya; mewaru inya-mulu. Iphe, aanuje ahaje nu nshinu.

²⁶ Solomonu abya akuberu onwiyu ugbo-inya; me ndu agbaaru iya inya. O nweru unu ugbo-inya eto l'ukporo inya iri;† bya enweru ukporo unu madzu l'unu madzu iri, bu ndu agbaru iya inya.‡ O nweru ndu ophu yebe eze doberu le mkpuku, eedobeje ugbo-inya; dobe ndu ophu le Yerusalemu swibe onwiyu. ²⁷ Eze be meru mkpola-ocha; yo ji Jerusalemu; bya emee oshi sida; yo dzuru ekemeke obule ege oshi sikamo, chikoru ali okpa-ugvu enyanwu-ariba dzuru. ²⁸ O bu le Ijiputu; me Kuwe b'e shi ejeje onmaru Solomonu inya. Yo buru ndu agbaru iya ngho shi anmatajeru iya inya obu. ²⁹ Iphe, ephe shi egudeje azuta ugbo-inya lanu le Ijiputu bu unu ekpa mkpola-ocha lanu l'ukporo ekpa mkpola-ocha iri; l'egudeje ukporo ekpa mkpola-ocha esaa le mkpola-ocha iri nmaa inya lanu. Ndu ngho eze ono shikwaphu evujejeru ndu eze ndu Hetu; me ndu eze ke ndu Aramu iphe.

11

Solomonu agharu Nchileke azu

* **10:22** 10:22 L'okfu Hiburu; b'e ku iya ugbo-mini Tashishi; ke l'o bugbaa eze ugbo-mini, evu ngwa-aswa ndu ikeke-ngho. † **10:26** 10:26 Iphe o bu bu 1,400. ‡ **10:26** 10:26 Iphe o bu le bu 12,000.

1 Ya ndono; Sólomõnu abya eyeeru unwanyi ohodo obu; je alushia unwanyi Móabu; unwanyi Amõnu; unwanyi Édõmu; unwanyi Sayidonu; me unwanyi Hetu; yekoberu nwatibe Fero phụ, ooluhawa phụ. 2 Unwanyi ono shikota l'oha ono, Ojejoje nmaru ndu Ízurelu okwa; su: "T'ephe l'ephe ba alugbakwa nwanyi; ke l'ephe e-mekwa t'unu kpõru obu unu yeru agwa ephe." Obule Sólomõnu gbe bya eyeshiaru ephe obu ike. 3 Unyomu iya du unu unwanyi l'ukporo unwanyi ugbo iri l'ise.* Ndu ono l'ephe ha bukota unwada eze. B'o bya enweru ukporo unwanyi ugbo iri l'ise,† bu nnufa iya phe. Unwanyi ono emee; obu iya alufu l'eke Ojejoje nõ. 4 Sólomõnu akahudelfhu; unyomu iya phe emee ya; yo kpõru obu ye l'agwa. Obu iya ta nõhe l'eke Ojejoje, bu Nchileke iya nõ ege ono, obu nna iya, bu Dévidi shi nõdu ono. 5 Sólomõnu agwalahaa Ashera, bu agwa ndu Sayidonu; me Mólèku, bu ejo agwa ndu Amõnu. 6 Yo buru iya bu le Sólomõnu emee ejo iphe l'enyia Ojejoje; k'õphu e to gudehedu obu iya l'õ ha l'etso Ojejoje ege nna iya, bu Dévidi tsoru.

7 L'ugvu ụzo enyanwu-ahata Jerúsalemu be Sólomõnu kpuru eke aagwaje Kemõshu, bu ejo agwa ndu Móabu; me Mólèku, bu ejo agwa ndu Amõnu. 8 O kwaphu ege ono b'o kpushiru unyomu iya phe ono, shigbaa ohodo ono eke ephe a-nõduje akpo insensu oku; gude l'agwa ephe.

9 Ehu eghulahaa Ojejoje eghughu l'eke Sólomõnu nõ; ke l'obu iya lufuwaru l'eke yebe Ojejoje, bu Nchileke ke Ízurelu nõ; mbu onye ono, byakfutaru iya ugbo labu ono. 10 Ojejoje tũhawaru Sólomõnu ekemu; su iya t'e b'o tsokwa agwa. Obenu l'õ jikaru odobe iphe, Ojejoje tũru iya ekemu iya. 11 Tõ du iya bu; Ojejoje asu Sólomõnu: "Keshinu ophu i meru iphe, du ege-a; mbu ophu e ti dobedu ogba-ndzu iya; me iphe, ya toru okpa iya; mbu iphe ono, ya tũru ngu ekemu iya ono; be ya a-nafu ngu ali-eze ono; woru iya ye nwozi ngu l'eka. 12 Ole ya e-gude okfu eka nna ngu, bu Dévidi; haa ya anafu nta-a, i nõ ndzu-a. Ya a-nafu iya nwatibe ngu ke nwoke l'eka. 13 Obule ya taa a-nafu-kotakwa ali-eze ono l'õ ha. Ya e-gude okfu ehu nwozi iya, bu Dévidi; me ke Jerúsalemu, bu eke ono, ya fotaru ono; woru ikfu lanu nu nwatibe ngu ke nwoke."

Ndu ohogu Sólomõnu

14 Tõ du iya bu; Ojejoje abya edobe Hadadu, bu onye Édõmu t'õ buru onye okfu Sólomõnu. Hadadu shi l'eri eze ndu Édõmu. 15 Teke Dévidi yele ndu Édõmu luru ogu; be Jóabu, bu onye ishi ndu soja iya jeru oli ndu, e gbushiru l'õgu ono; je achiko unwoke Édõmu l'ephe ha gbushigee. 16 Jóabu be yele ndu Ízurelu nõru onwa ishingu l'eke ono; ephe egbushikota unwoke ndu Édõmu l'ephe ha. 17 Obule Hadadu be nweru ndu Édõmu, shi ejeru nna iya ozi, o tsoru gbalaa; lashia Íjiputu. Teke ono be Hadadu bukwa du nwata. 18 Ephe shi le Mídiya; lufuta le Paranu; le Paranu chita unwoke; ephe l'ephe ayiru lashia Íjiputu; ephe ejekfu Fero, bu iya bu eze ndu Íjiputu. Yo nu Hadadu ụlo; nu iya ali; bya anu iya nri.

19 Hadadu atuba Fero l'enyia nshinu; k'õphu bu le Fero keru iya nwunne nyee ya; mbu nwunne eze-nwanyi ono, bu Tapenesu. 20 Nwunne Tapenesu ono abya amutaru iya nwata nwoke, õ guru Genubatu.

* 11:3 11:3 Iphe o bu bu 700. † 11:3 11:3 Iphe o bu bu 300.

Tapénesu, bụ eze-nwanyi ehee nwata ono; hefuta iya l'ufu-eze. Genubatu ọ́le ụ́nwu Fero achịko vua.

²¹ Hadadu anọdu lẹ́ Íjiputu nua lẹ́ Dévidi nwuhuwaru; Jóabu, bụ onye ishi ndu soja anwuhukwaphu; yọ sụ Fero: "T'ọ́ haa ya tẹ ya tughua la alị iya."

²² Fero aji iya: "Bụ ngunu bẹ ụko iya duru ngu l'ẹke ya nọ, meru iphe jicho t'ị la alị ngu?"

Hadadu asụ iya: "T'ọ́ haa ya ru tẹ ya la."

²³ Nchileke abya edobefua onye ọdo, aza Rezonu Eliyada; t'ọ́ bụru onye okfu Sólomonu. Rezonu bẹ gbafuleru lẹ́ kẹ nnajiufu iya, bụ Hadadéza, bụ eze ndu Zóba. ²⁴ Ọ́ bụ lẹ́ Dévidi gbushiru ndu soja ndu Zóba bẹ Rezonu chikoberu ndu, ọ́ chikoberu; mee t'ẹphe kwefuru ndu ishi, achinu ikè. Yọ́ bụru iya bụ onye ishi ẹphe. Ẹphe atughua jeshia Damásukosu ẹke ẹphe chiru iya eze ndu Damásukosu. ²⁵ L'oge kẹ́ Sólomonu gbaa mgburumburu bẹ Rezonu bẹ meleruphu onwiya onye okfu ndu Ízurelu. Ọ́ bụ ẹjo-oshi, Hadadu shi nọduru ndu Ízurelu bẹ Rezonu tsoru. Yọ́ bụru eze ndu Áramu; ndu Ízurelu adụ́a ya ashị.

Jeróbuwamu ekwefuru Sólomonu ikè

²⁶ Jeróbuwamu Nébatu awatakwapu okwefuru Sólomonu ikè. O shi tsoru lẹ́ ndu ozi Sólomonu. Jeróbuwamu bụ onye Zereda l'ikfu ífuremu. Nne iya bụ Zeruwa, nji iya tufuru atufu. ²⁷ Ọ́waa ẹge o shi kwefuru Sólomonu ikè: Sólomonu bẹ́ kpuru agburanyi upho-mkpuma, e gude kpụ-pheta Mkpukpu Dévidi, bụ nna iya; bya akpụ-chishia ẹke gbaru ọ́ru l'upho-mkpuma, e gude kpụ-pheta Mkpukpu Dévidi, bụ nna iya. ²⁸ Jeróbuwamu shi bụru nwoke, ike dụ. Sólomonu abya apuha lẹ́ nwata okoro ono bụ onye ejeshi ozi ike; yo mee ya onye ishi ndu ọ́gbo ozi ọ́lo Joséfu l'ọ́ ha.

²⁹ Yo be ujiku lanu; Jeróbuwamu eshi Jerúsalemu jeshia iphe; yẹle Ahija, bụ onye nkfuchiru Nchileke, shi mkpukpu Sháyilo edzuda l'esu-uzo. Ahija yeru uwe ophungu. Yọ́ bụru ẹphe ẹbo ono nọ́ nweke-ẹphe lẹ́ mgbẹgu ono.

³⁰ Ya ndono; Ahija eye ẹka l'uwe ophungu ono, o ye ono; zijaa ya uzi iri l'ẹbo; ³¹ sụ Jeróbuwamu: "T'o wota mpekala uwe ono iri; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke kẹ́ Ízurelu suru: 'Lẹ́ ya abyawa ọ́nafu Sólomonu alị-eze ono l'ẹka; nụ́ ngu ikfu iri. ³² Ọ́le ya e-gude okfu ẹhu nwozi iya, bụ Dévidi; mẹ́ l'okfu ẹhu Jerúsalemu, bụ mkpukpu, ya fọtaru l'ikfu ndu Ízurelu l'ọ́ ha; haaru iya ikfu lanu kpụ. ³³ Mkpata iya aburu l'ẹphe haru yẹbedua; balahaaru Ashera, bụ agwa ndu Sayidonu ẹja; Kemoshu, bụ agwa ndu Móabu; mẹ́ Mólèku, bụ agwa ndu Amonu; jịka lẹ́ ya te etsodu ọ́zo yẹbe Ojejoje; meje iphe, vudo nhamunha l'ẹnya iya; mẹ́ iphe, ya tọ́ru ọ́kpa iya; mẹ́ ome-l'alị iya; ẹge ono, nna iya, bụ Dévidi meru ono.

³⁴ " Ọ́le agha; ya taa nafu-kotakwa iya alị-eze ono l'ọ́ ha l'ẹka. Ya e-gude kẹ́ nwozi iya, bụ Dévidi, bụ onye ya fọtaru; bya aburu onye doberu iphe, ekemu iya kfuru; mẹ́ iphe, ya tọ́ru ọ́kpa iya; haa ya t'ọ́ bụru onye ishi jeye teke ọ́o-ọ́o-bebe. ³⁵ Obenu lẹ́ ya a-nafu nwatibe iya nwoke alị-eze ono; shi l'ime iya wota ikfu iri nụ́ ngu. ³⁶ Nwatibe Dévidi bẹ́ ya a-nụ́ ikfu lanu; k'ophu nwozi iya; mbụ Dévidi e-nweru onye a-nọ́du achị lẹ́ Jerúsalemu, bụ mkpukpu, ya fọtaru dobe ẹpha iya. ³⁷ Nngubedua l'onwongu bẹ́ mu e-me t'ị́ bụru eze ndu Ízurelu mgburumburu; chĩa ẹke dụ́ ngu mma. ³⁸ Ọ́ -bụru

l'iji-ngaberu iya nchi l'iphemiphe obule, ya turu ngu ekemu iya; l'etso uzo iya; l'eme iphe, vudo nhamunha l'enya iya; mbu etso iphe, ya toru okpa iya; me ekemu iya; ege-a nwozi iya, bu Dévidi meru-a; be ya e-swiru ngu eswiru; mee t'alí-eze ngu noduwaru jeyeru l'obu ke Dévidi. Ya e-woru alí Ízurelu nukota ngu; ³⁹ gude k'iphe ono, meru nu ono húa unwu Dévidi ahùhù. Oke ahùhù ono be ta anokwa gburu jeye.' "

⁴⁰ Ya ndono; Sólomonu achokashilaha uzo, ya e-shi gbuwa Jeróbuwamu. Jeróbuwamu agbalaa lashia Íjiputu; lakfushia Shishaku, bu eze ndu Íjiputu. Yo noduwaru le Íjiputu jeye Sólomonu anwuhu.

Anwuhu Sólomonu (2 Iphe 9:29-31)

⁴¹ Iphe odo, meeberu nu l'oge ke Sólomonu; me iphemiphe obule, o meshiru; me ke mmamiphe iya; b'e dekotaru l'ekwo-ako, e deshuru iphe, Sólomonu meru. ⁴² Sólomonu noru le Jerúsalemu buru eze ndu Ízurelu ukporo afa labu. ⁴³ Yo nwuhu lakfushia nna iya phe. E lia ya le Mkpukpu Dévidi, bu nna iya. Nwatibe iya, bu Réhobuwamu aburu eze; no-chia e nya iya.

12

Ndu Ízurelu ekwefuru Réhobuwamu íkè (2 Iphe 10:1-19)

¹ To du iya bu; Réhobuwamu atugbua jeshia Shékemu; kele ndu Ízurelu l'o ha wuwaru jeshia eke ono t'ephe mee ya eze. ² Teke ono be Jeróbuwamu Nébatu nokwaduru le Íjiputu, bu eke ono, o gbaru laa teke ono, o gbalaru Sólomonu ono. Yo nodu le Íjiputu ono nua ya; latashia.

³ Ya ndono; e zia t'e je ekua ya. Jeróbuwamu yele ndu Ízurelu bya awukfu Réhobuwamu je asu iya: ⁴ "Le nna ngu boru ephe ivu-era. Nta-a bu t'i menua t'ozí mkpo-nyi-enya ono, nna ngu shi kpabe ephe ono; me ivu ono, o boru ephe ono ka nwa nphe. Teke ono; ephe ejelahaaru ngu ozi."

⁵ Réhobuwamu asu ephe: "T'ephe laa je anoo abali eto; ephe adaphu azu." Ephe awukashihu.

⁶ To du iya bu; eze, bu Réhobuwamu eje akpata ndu bu ogurennya ono, shi ejeru nna iya, bu Sólomonu ozi teke o no ndzu ono ishi. Yo ji ephe: "Nanu ege unu suru te ya yeeru ndu-a onu?"

⁷ Ephe asu iya: "O -buru l'ii-buru nwozi ndu-a ntanu; mbu jeeru ephe ozi; yeeru ephe onu ohuma; be ephe a-bukwaru ndu ozi ngu gburu jeye le gburu."

⁸ Obenu le Réhobuwamu jikaru iphe ono, ndu bu ogurennya kfuru iya ono; jekfushia unwu-okorobya, ephe l'iya bu ogbo, ejeru iya ozi te ya kpata ephe ishi. ⁹ Yo ji ephe: "Nanu ege unubedua suru te ya yeeru ephe onu? Bu ngunu be ayi e-kfuru ndu-a, suru te ya mee t'ivu, nna iya boru ephe ka nwa nphe?"

¹⁰ Unwokoro ono, ephe l'iya bu ogbo ono asu iya: "L'iphe, ii-kfuru ndu ono, suru ngu le nna ngu shi bo ephe ivu era; l'oo t'i mee ya t'o ka nphe ono bu le; mkpushi-eka nshii ngu be kakwa ukfu nna ngu igbi. ¹¹ Le nna ngu boru ephe ivu era; o bu l'ii-me iya t'o kabaa onyi era. O bu echachi be nna ngu shi egudeje echi ephe; obenu l'iphe nggubedua e-gude bu akpi l'agba ephe."

¹² Tò dù iya bụ; yo be mbòku k'èto ono; Jeróbuwamu; mę ndu Ízurèlu l'èphe ha abyakfuta Réhobuwamu òdo; ẹge ono, o kfuru ẹphe t'ẹphe bya lẹ mbòku k'èto ono. ¹³ Eze agbado idzu kẹ ndu bụ ọgurennya ono; yeeru ndu ono ọnu ẹhuka ẹhuka. ¹⁴ Yo je etsoru ọnu ono, unwoko phụ yeru iya phụ; sụ: "Lẹ nna iya boru unu ivu ẹra; ọle yebedua e-me t'ò ka ọnyi ẹra. Nna iya bụ ẹchachi b'o shi echije unu. Ọle yebedua e-gude akpị l'agba ẹphe." ¹⁵ Ọo ya bụ l'eze ta angaduru ndu Ízurèlu nchị. Yò bụru Ojejoje meru iya t'ò dù ẹge ono; k'ọphu iphe ono, Ojejoje shije l'ọnu Ahíja kẹ Sháyilo kfuaru Jeróbuwamu Nébatu ono e-re.

¹⁶ Ndu Ízurèlu ono l'ẹphe ha abya aphụ l'eze ta angaduru ẹphe nchị; jì iya:

"?Bụ ngunu jì ẹphe lẹ Dévidi.

?Nanụ òkè, ẹphe nweru l'ẹke
nwatibe Jesi nọ.

Unubẹ ndu Ízurèlu;
t'onyenọnu yekwa ọkpa
l'ẹke o yeru iya!

Nggube Dévid;
letaakwaru ọnu-ùlo ngu!"

Tò dù iya bụ; ndu Ízurèlu awụkahu; onyenọnu alashia l'ùlo-èkwà iya. ¹⁷ Yò bụwaruru ndu Ízurèlu ọphu bu lẹ l'edukfu l'edukfu ọphu, nọ l'alí Júda bẹ Réhobuwamu chílahaaru.

¹⁸ Tò dù iya bụ; eze, bụ Réhobuwamu ezifu Adoniramu, bụ onye ishi ozi mkpọ-nyị-nyị; t'ò jekfu ndu Ízurèlu. Yo rua; ẹphe egude mkpuma tų-gbua ya l'ọha. Eze Réhobuwamu enyihukebe ụgbo-inya iya gbalaa; yò bụru iya ọla Jerúsalemu. ¹⁹ Eshinu teke ono bẹ ndu Ízurèlu kwefuleruphu ọnu-ùlo Dévidi ikè jeye ntanụ.

²⁰ Ndu Ízurèlu anụ lẹ Jeróbuwamu bẹ lawaru nụ; zia t'e je ekua ya. Yo rua l'ẹke ẹphe dzuru; ẹphe emee ya eze ndu Ízurèlu mgburumgburu. Yò bụruphu ndu ikfu kẹ Júda nwenkinyi bẹ kwaru ọnu-ùlo kẹ Dévidi l'ẹka.

Ozi, Shemáya ezi Réhobuwamu (2 Iphe 11:1-4)

²¹ Rehóbuwamu alarulephu Jerúsalemu; chikobe ndu soja ndu ọnu-ùlo Júda; mę kẹ ndu ikfu Bénjaminu. Ẹphe dù ụkporo unu unwoke ugbo ụkporo l'ẹbo, bụ ndu a ọtaru; t'ẹphe je etso ndu Ízurèlu ọgu; k'ọphu ẹphe a-nataphu alị-eze ono azụ woru nụ Réhobuwamu Sólomọnu.

²² Obenu lẹ Nchileke byaru bya ekfuru yeru Shemáya, bụ onye kẹ Nchileke; sụ iya: ²³ "T'o je kfuru Réhobuwamu Sólomọnu, bụ eze ndu Júda; ndu ọnu-ùlo Júda; mę kẹ Bénjaminu l'ẹphe ha; męwaru ndu ọphu l'ẹphe ha; ²⁴ lẹ Ojejoje sụru: 'Unu be ejekwaru unwunna unu, bụ ndu Ízurèlu ọgu. T'onyenọnu lakwa l'ufu iya; kẹ l'ọ kwa yebedua bẹ iphe ono shi l'ẹka.' " Ẹphe anutsua iphe ono, Ojejoje kfuru ono; wụkashihu; yò bụru ẹphe alala ẹge ono, Ojejoje kfuru ono.

Jeróbuwamu gude ope kpua unwu eswi labụ

²⁵ Tò dù iya bụ; Jeróbuwamu abya akpua mkpukpu Shékemu l'alí ugwu Ífuremu kpushia ya ike; buru l'ẹke ono. Yò bụru l'ẹke ono b'o shi je akpua mkpukpu Penuwèlu.

²⁶ Jeróbuwamu abya ekfua l'ime obu iya; sù: "Alì-eze-wa bẹ e-mekochakwaa laphu ndu ọnu-ùlo Dévidi azù l'ẹka. ²⁷ Ọ -bùru lẹ ndu ono, e-jeje ọchi ẹja l'eze-ùlo Nchileke lẹ Jerúsalemu bẹ obu ẹphe a-laphukwa azù l'ẹke nnajiufu ẹphe nù nọ; mbù Réhobuwamu, bụ eze ndu Júda. Ẹphe eworu ma gbua; jekfushia Rehóbuwamu, bụ eze ndu Júda."

²⁸ Ya ndono; eze ejetsua je akpata ishi; bya egude mkpọla-ododo kpua unwu eswi labù; bya asù ẹphe: "Unubẹ ndu Ízurẹlu! Jerúsalemu tenukakwaru unu ẹnya. Ọwaa Nchileke unu ndọ-ọ; mbù onye ono, dufutaru unu lẹ Íjiputu ono." ²⁹ Yo woru nanù dobe lẹ Bételu; dobe nanù ọphu lẹ Danù. ³⁰ Iphe ono abùru iphe, dù ẹji. Ẹphe ejeje ọbaru unwu eswi ono ẹja; je akpaa l'ọphu nọ lẹ Danù.

³¹ Jeróbuwamu abya akpùshia ọlo-agwa l'ẹke aagwajẹ iphe; bya eshi l'ẹke, dù iche iche ọo ndu a-nọdu achìru ẹphe ẹja l'ẹke ono; mbù ndu ẹ-ta bùdu ndu eri Lívayi. ³² Yo wota mbọku ọnwa-ẹsato gbaru l'abalì iri l'ise dobe eswe-iphe ẹge aagbajẹ iya l'alì Júda; gwoo ngweja, dù iche iche l'ẹnya-ngweja ono. Ọ kwaphu ẹge ono b'o meru iya lẹ Bételu; l'egworu unwu eswi ono, ọ kpùshiru ono ngweja. Yo metsua; bya edobekwaphu ndu a-nọdu egwo ngweja lẹ Bételu l'ẹke ono, aagwajẹ iphe, o meshiru ono. ³³ Ọnwa-ẹsato gbalephu abalì iri l'ise, bụ iya bụ mbọku ono, ọ ọfataru l'onwiya; doberu ndu Ízurẹlu eswe-iphe ono; yo je l'ẹnya-ngweja ono, ọ kpùru lẹ Bételu ono; nọdu iya kpọ insensu ọku.

13

Onye kẹ Nchileke, shi l'alì Júda

¹ Ya ndono; yo be ujiku lanù lẹ Jeróbuwamu vudo l'ifu ẹnya-ngweja ono lẹ Bételu tẹ ya kpọ insensu ọku; onye kẹ Nchileke eshi l'alì Júda gude ozi, shi Ojejoje l'ọnu ruta. ² Onye ono araa ozi ono, Ojejoje ziru ono arara kpua ẹnya-ngweja ono; sù: "Nggube ẹnya-ngweja-wa! Ojejoje sùru: 'L'o nweru nwata nwoke, aa-mù l'ọnu-ùlo Dévidi. Ẹpha iya a-bùru Josáya. Nwata ono e-gude ndu-wa, anọduje ngu l'eli akpọ insensu ọku-a gwoo ẹja. Ọkpu madzù bẹ aa-kpọ ọku l'eli ngu!' " ³ Mbọku ono gededede; onye kẹ Nchileke ono asù: "Ọwaa bụ iphe-ọhubama, Ojejoje kfuru okfu iya; sù: 'L'ẹnya-ngweja-wa; a-gbakpòshihu; ntù, nọ iya nù awùshihu!' "

⁴ Eze, bụ Jeróbuwamu anùlephu iphe ono, onye kẹ Nchileke raru kpua ẹnya-ngweja ono, nọ lẹ Bételu ono; shi l'ẹnya-ngweja ono machia ẹka; sù: "Unu gude iya!" Ẹka ono, ọ mabẹru ono alonwuhu; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dühedu ike sephu iya azù. ⁵ Ẹnya-ngweja ono agbakpòshihu; ntù, nọ iya nù awùshihu; bụ iya bụ iphe-ọhubama ono, onye kẹ Nchileke kfuhawaru lẹ Ojejoje sùru l'oo-me ono.

⁶ Ya ndono; eze asù onye kẹ Nchileke ono: "Rónua Ojejoje, bụ Nchileke ngu; nggu ekfuru nù iya l'okfu ẹhu mu; k'ọphu ẹka mu a-dù ẹge o shi dù." Onye kẹ Nchileke ono abya ekfuru nù Ojejoje; yo mee; ẹka eze; yọ dù ẹge o shi dühawa.

⁷ Eze asù onye kẹ Nchileke ono: "T'o tsoru iya t'ẹphe je l'ufu; k'ọphu oo-ri nri; ya ebuwa iya ru nggo."

⁸ Onye kẹ Nchileke ono asù eze: "Ẹ to nwedu m'o -ruhuru; l'ii-ke iphe, nọ l'ùlo ngu ẹbo; nù iya ọzo lanù; bẹ ya te etsokwa ngu. Ọphu 'onwedù lẹ ya eria nri; m'ọ bụ tsua mini ọnu l'ẹke-a; ⁹ kẹle Ojejoje nmaru iya ọkwa iya; sù: 'Tẹ ya be erikwa nri; ọphu ya angùkwa mini; ọphu ọ bükwa ọzo,

ya shiru bya bẹ ya e-shi la.' " ¹⁰ Tọ dọ iya bụ; yo tsoru ọzo ọdo; ẹ ta bụdu ọzo ọpflu o shiru teke ọbaya Bételu lashia.

Onye nkfuchiru Nchileke, shi Bételu

¹¹ O nweru nwoke ọgurennya, bụ onye nkfuchiru Nchileke, bu lẹ Bételu. Ụnwu nwoke ono abya ekfukotaru iya iphemiphe ọbule ono, onye ke Nchileke phụ bya emee lẹ Bételu mbọku ono. Ẹphe ekfukotaru nna ẹphe iphe ono, o kfuru eze ono. ¹² Nna ẹphe aji ẹphe ọzo ọpflu o shiru? Ẹphe abya ekoshi iya ọzo ọpflu onye ke Nchileke ono, shi Júda ono shiru. ¹³ Yọ sụ unwegirima iya ono: "Unu doziaru iya nkakfụ-igara nta-a!" Ẹphe edoziaru iya nkakfụ-igara ono; yo nyikobe iya; ¹⁴ gbagbua chikfuru onye ke Nchileke ono. Yo je aphua iya l'eke ọ dugaru l'ukfu achi; ji iya: "Bụ nggubedua bụ onye ke Nchileke ono, shi Júda ono?"

Yọ sụ iya: "Ii-ye; l'ọ kwa yẹbedua."

¹⁵ Nwoke ono asụ iya: "T'ọ tsoru iya t'ẹphe je l'ufu t'ọ je eria nri."

¹⁶ Onye ke Nchileke ọpflu shi Júda asụ iya: "Ya tee tsokwa ngu alaphu azụ; ya te etso ngu abahụ abahụ; ọpflu ya 'erikwa nri; ya ta angu mini l'ẹke-a; ¹⁷ kele Ojejoje turu iya ekemu; sụ tẹ ya be erikwa nri; ọpflu ya angukwa mini l'ẹke-a. Ọdo bụ t'ẹ b'ọ bukwa ọzo, ya shiru bya; bẹ ya e-shi la."

¹⁸ Nwoke ono asụ iya: "Lẹ yẹbedua l'onwiya bukwapflu onye nkfuchiru ẹge ono, ọ bụ ono. L'ọ kwa ojosi, shi l'ẹka Ojejoje bẹ kfuru yeru iya; sụ tẹ ya bya eduphuta ngu azụ t'ayi je l'ufu; t'i ria nri; ngua mini." 'A ma l'ọ ẹjo-ire bẹ ọduru iya ono. ¹⁹ Ya ndono; oniye ke Nchileke ono etsoru iya; ẹphe eje eria nri; ngua mini l'ufu nwoke ono.

Agụ adzụ-gbu onye ke Nchileke, shi Júda

²⁰ Ẹphe egudekwadua nri l'ẹka eri; Ojejoje abya ekfuru yeru onye nkfuchiru k'ọgurennya ono, dubataru iya nụ ono. ²¹ Yọ rangarahu; sụ onye ke Nchileke ono, shi Júda ono: "Lẹ Ojejoje suru: 'Lẹ keshinu ẹ ti medu iphe, Ojejoje kfuru ngu; ti dobe ekemu ono, Ojejoje, bụ Nchileke ngu turu ngu ono; ²² nggu egbe lashia azụ; je eria; ngua l'ẹke ono, ya suru ngu: "T'ẹ b'ọ dukwa iphe ii-ri; ọpflu ọ dukwa iphe ii-ngu ono." Nta-a b'ẹ te elikwa odzu ngu l'ẹke e liru nna ngu phe!"

²³ Yo ritsulephu nri ono; ngua mini ono; onye nkfuchiru Nchileke k'ọgurennya ono eje edoziaru onye nkfuchiru Nchileke ono, o dubataru ono nkakfụ-igara iya. ²⁴ Yọ tughua; rua ezuzo yẹle agụ edzuda. Agụ ono adzụ-gbua ya; paru odzu iya togbo l'esu-uzo; nkakfụ-igara ono; mẹ agụ ono evudonyabe iya. ²⁵ Yo nweru ndu eswe nụ; bya aphua odzu iya ẹge ọ daburu l'uzo; ọwaa agụ, vudonyabe iya nụ; kwe bahụ lẹ mkpukpu onye nkfuchiru k'ọgurennya phụ; je ekfua ya.

²⁶ Onye nkfuchiru k'ọgurennya phụ, bụ iya dubataru iya l'ufu iya phụ anua iphe, meru nụ; sụ iya: "L'ọ kwa onye ke Nchileke ono, te medu iphe, Ojejoje kfuru. Ojejoje eworu iya nụ agụ; yọ dzụ-gbua ẹge ono, Ojejoje kfuru iya ẹya ono."

²⁷ Yọ sụ unwegirima iya: "Unu doziaru iya nkakfụ-igara ono." Ẹphe abya edozia ya. ²⁸ Yo je aphụ odzu ono l'ẹke ọ daburu l'esu-uzo; nkakfụ-igara; mẹ agụ evudonyabe iya. Ọpflu agụ ono 'atadụ odzu ono; tọ dzụ-gbu nkakfụ-igara ono. ²⁹ Tọ dọ iya bụ; onye nkfuchiru k'ọgurennya ono apata odzu onye ke Nchileke ono tukobe l'eli nkakfụ-igara; vulaa mkpukpu iya;

k'ophu ọo-ra ẹkwa iya; lia ya. ³⁰ Yọ bọru l'ili nk'iya b'o liru iya. Ẹphe araa ẹkwa iya; sù: "Nwunne mu-e! Nwunne mu-e!"

³¹ Yo litsua ya; sù unwu iya: "Teke yẹbedua nwuhuru; unu likwaa ya l'ili ono, e liru onye kẹ Nchileke ono. Unu chikwaru okpu iya donyabe okpu nk'iya. ³² Mkpata iya aburu l'ozi ono, Ojejoje ziru iya; yọ bya araru iya kpua ẹnya-ngweja ono, nọ lẹ Bẹtelu; mẹ ọlo-agwa ono, noḡbaa l'ẹke aagwajẹ iphe l'iphe, bụ edukfu Samériya ono a-vukotakwa."

³³ Iphe ono bẹ meru nù; ọbule Jeróbuwamu ta hadu ẹjo iphe, oome. Iphe o gbe mechia bụ l'ọ fọtatsuaru ndu dọ iche iche, a-nọduje achiru ndiphe ẹja l'ẹke aachije ẹja. Iphe, bụ onye chọru tẹ ya bọru onye a-nọdu achiru ọha ẹja; yọ nata onye ọbu; doo ya nsọ kẹ t'ọ chije ẹja ono. ³⁴ Iphe ono abya aburu iphe, dọ ẹji l'ufu Jeróbuwamu. Yọ bọru iya meru; ẹphe aburu ndu e bufuru ebufu; mee ẹphe; ẹphe aburu kpurupyata lẹ mgboko.

14

Ozi, Ojejoje ziru Ahija t'o zia Jeróbuwamu

¹ L'oge teke ono kwaphu; iphe-ememe abya egude Abija Jeróbuwamu. ² Jeróbuwamu asù nyee ya: "Gbeshi; mee onwongu ẹge ẹ to nwedu onye ama l'ì bụ nyee ya. Tugbua jeshia Sháyilo. Ịi-phù onye nkfuchiru Nchileke, bụ Ahija l'ẹke ono; mbụ onye ono, kfuru iya lẹ ya a-buru eze ndu Ízurelu ono. ³ Guderu iya ishi buredi iri; akara; mẹ ite manụ-engu. Ọo-karu ngu-a iphe, e-menu l'ẹhu nwata-a." ⁴ Nyee Jeróbuwamu abya emee ya ẹge ono; gbeshi; yọ bọru iya oje Sháyilo lẹ kẹ Ahija.

Ahija ta aphuhedu uzo ọhuma; kẹle nka bawaru iya l'ẹnya. ⁵ Obenu lẹ Ojejoje kfuhawaru Ahija sù iya: "Lẹ nyee Jeróbuwamu abyakwa iya okpata ishi ẹhu nwatibe iya, iphe eme. Ọwaa iphe, ii-kfuru iya; ọwaa iphe ii-kfuru iya."

Nyee Jeróbuwamu abya abyaruta; melahaa lẹ ya bụ onye ọdo k'iche.

⁶ Ya ndono; Ahija anulephu igidi-okpa iya l'ẹke ooje abya l'ọnu ọlo; sù iya: "Bata-o; nyee Jeróbuwamu! ?Bụ ngunu meru iphe iime t'a sù l'ì bụ onye ọdo? E zikwaru mu ozi, dọ ẹji tẹ mu zia ngu. ⁷ Lashia; je ezia Jeróbuwamu lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurelu sùru: 'Lẹ ya shiwa lẹ ndu Ízurelu wolita ngu; mee ngu t'ì bọru onye ishi kẹ ndu nk'iya, bụ Ízurelu. ⁸ Ya eshi l'ọnu-ọlo Dévidi pafuta alì-eze ono woru nù ngu. Obenu l'ẹ tì dudu l'ọbu nwozi iya, bụ Dévidi, bụ onye mekotaru ekemu iya; bya egude obu iya l'ọ ha tsoo ya. Iphe, oomeje l'ẹnya yẹbe Ojejoje aburu iphe vudo nhamunha kpau. ⁹ Ẹjo iphe, i meru bẹ kakotakwa kẹ ndu ophu vu ngu uzo. I meshiru onwongu agwa; gude igwe kpushia unwu nteke; shi ẹge ono kpatsua yẹbe Ojejoje iwe; bya ewowaru iya docha edocha l'azu ngu.

¹⁰ " 'Ọo ya bụ lẹ ya e-wota iphe-ẹhuka bya ezia l'ufu Jeróbuwamu. Ya e-me t'unwegirima unwoke chihu l'ufu iya: m'ọ bụ ohu; m'ọ bụ amadu lẹ Ízurelu. Ọ bụ ẹge ono, eekpofuje ntụ ono bụ ẹge ya e-kpofu ndibe Jeróbuwamu; jeye teke nk'iya a-gvu. ¹¹ Iphe, bụ onye kẹ Jeróbuwamu, nwuhuru lẹ mkpukpu bụ nkuta a-ta anụ iya. Onye ophu nwuhuru l'echi-egu aburu nweņu, ephe l'eli a-vuka anụ iya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.'

¹² "A bya lẹ nggubedua; tugbua lashia. Ọ bụ teke ị turu okpa lẹ mkpukpu unu ono; bẹ nwata ono a-nwuhu. ¹³ Ízurelu l'ẹphe ha ara ẹkwa iya; lia ya. L'iphe, bụ unwu Jeróbuwamu l'ẹphe ha buphu

yèbedua kpụu bẹ ee-li elili; kẹ l'ọ bụ yèbedua kpụu bụ onye Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurùlu chọ-vuru iphe, dụ mma l'ẹhu iya l'ufu Jeróbuwamu gbaa mgburumburu.

14 “Ọphu ka nụ abụru lẹ Ojejoje e-wofuta onye a-bụru eze ndu Ízurùlu l'onwiya; mbụ onye e-kpofu ndibe Jeróbuwamu ntañ-a; mbụ nta-a nta-a ọwaa. 15 Ojejoje a-da ndu Ízurùlu ẹka; k'ọphu ẹphe a-dụ l'ọ bụ ẹswa, phẹrephere enwunga enwunga lẹ mini. Oo-feshi ẹphe l'egiri alì ono, ọ nuru nna ẹphe ono; woru ẹphe tũkashia nanu nanu l'azu Enyimu Yufurėtusu. Kẹ l'ẹphe gudewa itso Ashera ono, ẹphe kpọbegbaaru ono kpatsua Ojejoje iwe. 16 Oo-gude k'ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu meru ono; gude k'ẹjo iphe ono, o meru ndu Ízurùlu; ẹphe eye ẹka ono; mĩa ndu Ízurùlu ẹnya.”

17 Tọ dụ iya bụ; nyee Jeróbuwamu egbeshi; yọ bụru iya ọla Tíza. Ọ bukwaɖua ọkpa, ọotu l'ọnu ụlo iya; nwata ono anwụhu. 18 Ndu Ízurùlu l'ẹphe ha araa ẹkwa iya; lia ya ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu nwozi iya, bụ Ahíja, bụru onye nkfuchiru Nchileke kfuhawa ono.

Anwụhu Jeróbuwamu

19 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jeróbuwamu shi achị; ọgu, ọ lutsuaru; mẹ ẹge o gude chĩa b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurùlu. 20 Jeróbuwamu bẹ chiru ụkporo afa l'afa labụ. Yọ nwụhu lakfube nna iya pẹ. Nadabu, bụ nwatibe iya abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

Réhobuwamu bụ eze ndu Júda

21 Réhobuwamu Sólomonu bẹ bụ eze lẹ Júda. Iphe ọ gbaru bụ ụkporo afa labụ l'afa lanu teke ọ wataru achichi. Yọ chĩa afa iri l'ẹsaa lẹ Jerúsalemu, bụ iya bụ mkpukpu ono, Ojejoje ọtaru l'ikfu Ízurùlu gbaa mgburumburu t'ọ bụru ẹke ọo-ngube ẹpha iya. Ẹpha nne iya bụ Neema; onye Amonu.

22 Ndu Júda bẹ meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ẹjo iphe, ẹphe meru akpatsua Ojejoje okopho; kẹ l'ẹphe meru ẹjo iphe, ka ọphu nna ẹphe meru. 23 Ẹphe kpukwaruphu ẹke aa-gwajẹ iphe doberu onwẹphe; dobegbaa mkpuma, dụ nsọ; mẹ itso Ashera l'ugvụ, nọgbaa l'eli; mẹ l'iphe bụ oshi, nweru idzu. 24 Ẹphe nwekwaruphu unwoke, agbatsua ọkpara l'ulo agwa ẹphe l'alì ono l'ọ ha. Uru-alì ono, ẹphe shi arushi mbụ iphe bụ mbakeshi ono, Ojejoje chifuru l'alì ẹphe; woru iya nụ ndu Ízurùlu ono bẹ ẹphe yekotaru ẹka l'ọ ha.

Ndu Íjiputu abyaru ndu Jerúsalemu ọgu (2 Iphe 12:1-11)

25 Yo be l'afa, kwe Réhobuwamu afa ise, ọ wataru ọbu eze; Shishaku, bụ eze ndu Íjiputu abya ọgu lẹ Jerúsalemu. 26 Yọ bya evukota ẹku, nọ l'eze-ulo Nchileke; mẹ ẹku, nọ l'ulo-eze. O vutakotaru iphemiphe ọbu; mbụ chĩa chĩa iphe, eegudeje egbobuta onwonye ono, Sólomonu gude mkpọla-ododo kpushia ono. 27 Eze, bụ Réhobuwamu abya egude ope kpụ-phukota iphe ono azụ gude dochita ẹnya iya ọphu; bya eworu iya ye l'ẹka ndu ishi ndu eche ọnu ẹke eeshije abahu l'ufu-eze nche; t'ẹphe leta iya ẹnya. 28 Yọ buje teke eze eje l'eze-ulo Nchileke; ndu nche ono aparu iphe ono, eegudeje egbobuta onwonye ono. Teke e megeru; ẹphe ewophuta iya azụ bya edobe l'ulo-nche.

Anwūhu Réhobuwamu
(2 Iphe 12:15-16)

²⁹ Iphe ọdo, meeberu nū teke Réhobuwamu shi achì; mę iphemiphe ọbule, yẹbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nū l'oge ndu eze Júda. ³⁰ Réhobuwamu yẹle Jeróbuwamu ta lụ-bubua ọgu alụ-bu. ³¹ Réhobuwamu abya anwūhu; lakfube nna iya phẹ. E lia ya l'ẹke e liru nna iya phẹ lẹ Mkpukpu Dévidi. Ẹpha nne iya bụ Neema, onye Amọnu. Abija, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abya aburu eze nọ-chia ẹnya iya.

15

Abayija bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 13:1—14:1)

¹ L'afa, kwe Jeróbuwamu Nébatu afa iri l'ẹsato, ọ wataru achìchi; bẹ Abija wataru ọchi ndu Júda. ² Iphe, ọ chiru bụ afa ẹto lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Maaka; nwatibe Abusolomu.

³ Abija bẹ mekotaru ejo iphe, nna iya mehawaru. Ẹ tọ kpoduru obu iya l'ọ ha yeru Ojejoje, bụ Nchileke iya ẹge ono, Dévidi, bụ nna iya oche shi kporu ye ono. ⁴ Ojejoje, bụ Nchileke iya egudele okfu ẹhu Dévidi nū iya nwata t'ọ nọ-chia ẹnya iya lẹ Jerúsalemu; bya emee tẹ Jerúsalemu vudoshia ike. ⁵ Mkpata iya aburu lẹ Dévidi meru iphe, vudo nhamunha l'ẹnya Ojejoje. Ẹ tọ habụa ome iphe, Ojejoje turu iya l'ekemu l'oge nk'ia; a gufulephu k'okfu ẹhu Uráya, bụ onye Hetu.

⁶ Réhobuwamu yẹle Jeróbuwamu anọdulephu l'ọgu jeye l'oge nka kẹ Abayijamu. ⁷ Iphe ọdo, meeberu nū l'oge kẹ Abija; mę iphemiphe ọbule, yẹbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nū l'oge ndu eze Júda. ⁸ Abija abya anwūhu lakfushia nna iya phẹ. E lia ya lẹ Mkpukpu Dévidi. Ása, bụ nwatibe iya kẹ nwoke aburu eze nọ-chia ẹnya iya.

Ása bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 15:16—16:6)

⁹ L'afa, kwe Jeróbuwamu ụkporo afa, ọ wataru ọchi ndu Ízurelu bẹ Ása wataru ọchi ndu Júda. ¹⁰ Iphe, ọ chiru bụ ụkporo afa labụ l'afa lanụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya oche bụ Maaka; nwatibe Abusolomu.

¹¹ Ása bẹ meru iphe, dū mma l'ẹnya Ojejoje ẹge ono, Dévidi, bụ nna iya meru. ¹² Ọ chishikotaru iphe, bụ unwoke ọkpara l'ụlo agwa alị ono l'ọ ha; bya alụkota iphe, bụ nte, nna iya phẹ doberu. ¹³ Ọ nafuru; nafu Maaka, bụ nne iya ọkwa eze-nwanyi, ọ bụ; kẹ l'ọ doberu ejo itso agwa Ashera. Ása egbukwoshia itso Ashera ono; je akpọo ya ọku lẹ nggele Kídironu. ¹⁴ Ọ bụ l'ẹ tọ woshidu ẹke ono, aagwajẹ iphe ono. Gbururu jeye mbọku, Ása nwuhuru b'ọ kporu obu iya l'ọ ha ye l'ẹke Ojejoje nọ. ¹⁵ Yo gwota iphe ono yẹle nna iya shi yehawa Nchileke l'ẹka ono gwoba l'ẹze-ulo Nchileke; mbu mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; mę ngwa ọdo.

Ogu ndu Júda; mę ndu Ízurelu luru
(2 Iphe 16:1-6)

¹⁶ Gbururu jeye Ása yẹle Baasha anwūshihu; bẹ ẹphe ta alụ-bubua ọgu alụ-bu. ¹⁷ Baasha, bụ eze ndu Ízurelu etso ndu Júda ọgu; je akpua mkpukpu Ráma t'ọ shihu ike; t'ẹ b'ọ nwe onye e-shi kẹ Ása, bụ eze ndu Júda lufu; m'ọ bụ bahụ iya abahụ.

¹⁸ Ása achịta iphe, bụ mkpọla-ọcha; mę mkpọla-ododo, phọduru nụ l'ẹku, nọ l'eze-ulo Nchileke; mę ọp̄hu, nọ l'ulo-eze; nụ ndu ozi iya t'ẹp̄he je kę Bénu-Hadadu Taburimọnu Heziyọnu, bụ eze ndu Áramu lę Damásukọsu; je ezia ya: ¹⁹ "T'ẹp̄he gbaa ndzụ; buru nanụ ęge nna ep̄he shi gbaa. T'o lekwa mkpọla-ọcha; mę mkpọla-ododo, ya anụ iya. T'o je je adọkaa ndzụ ono yęle Baasha, bụ eze ndu Ízuręlu gbaru ono; k'ọp̄hu ọo-paru iya haa."

²⁰ Benu-hedadi ekweta iphe, eze, bụ Ása k̄furu; bya eyefu ndu ishi ndu soja iya; ep̄he ejeshia ọgu lę mkpukpu, nọgbaa lę Ízuręlu. Ep̄he alụa lụta ndu Ijọnu; ndu Dánu; ndu Ébẹlu-Bétu-Maaka; ndu Kínęretu; mę alì ndu Náfutali l'ọ ha. ²¹ Baasha anụlephu iphe, meru nụ; haa ọkpu Ráma t'o shihu ike; yọ buru iya ọla Tíza. ²² Eze, bụ Ása abya atụaru ndu Júda l'ep̄he ha ekemu t'ep̄he je evua mkpuma; mę l'oshi ono, Baasha shi gude akpụ Ráma t'o shihu ike ono. Ekemu ono, ọ t̄uru ono te nwedụ onye ọ gufuru agufu. Yọ buru iya bę eze, bụ Ása gude kpua Géba l'alì Bénjaminu; mę Mizupa.

Anwuhu Ása (2 Ip̄he 16:11-14)

²³ Ip̄he ọdo, meeberu nụ teke Ása shi achi; ike, ọ k̄paru; mę iphemiphe ọbule, yębedua meru; yeru mkpukpu, ọ kp̄shiru; b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshuru ip̄he meru nụ l'oge ndu eze Júda. Yo rua teke ọ b̄wa ọguren̄ya; ip̄he abya emee ya l'ọkpa. ²⁴ Ása nwuhuru lakfushia nna iya phę; e lia ya l'ẹke e liru nna iya phę lę Mkpukpu Dévidi, bụ nna iya. Jehoshafatu, bụ nwatibe iya kę nwoke aburu eze nọ-chia ęnya iya.

Nadabu bụ eze ndu Ízuręlu

²⁵ Nadabu Jeróbuwamu wataru ọchi ndu Ízuręlu l'afa, kwe Ása, bụ eze ndu Júda afa labụ. Ip̄he, Nadabu ch̄iru ndu Ízuręlu bụ afa labụ. ²⁶ O meru ęjo ip̄he l'ęnya Ojejoje; tsoo ụbeka nna iya l'ęjo ip̄he; seta ndu Ízuręlu ye l'ęjo ip̄he ono.

²⁷ Baasha Ahija k'ikfu Ísaka agbaaru Nadabu ęjo idzu; woru iya gbua lę Gibętonu l'alì Filisutayinu teke ono, Nadabu yęle ndu Ízuręlu l'ep̄he ha kęphetaru Gibętonu mgburumgburu ono. ²⁸ Yọ buru l'afa, kwe Ása afa ęto, ọ wataru ọchi ndu Júda bę Baasha gburu Nadabu; bya aburu eze nọ-chia ęnya iya ono.

²⁹ Baasha abuleruphu eze; gbushikota ndibe Jeróbuwamu l'ep̄he ha. Ẹ to nwedụ m'ọo onye lanụ, ọ haru ndzụ l'ufu Jeróbuwamu; mbụ kpochafu ep̄he ęge ono, Ojejoje shi l'ọnu nwozi iya, bụ Ahija kę Sháyilo kfua ono.*

³⁰ Ishi iya aburu k'ęjo ip̄he ono, Jeróbuwamu meru ono; mę ọp̄hu ọ kpataru ndu Ízuręlu; ep̄he emee; mę k'ęhu-ęghughu ono, ọ kpatsuru Ojejoje, bụ Nchileke Ízuręlu ono.

Anwuhu Nadabu

³¹ Ip̄he ọdo, meeberu nụ teke Nadabu shi achi; mę iphemiphe ọbule, yębedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshuru ip̄he meru nụ l'oge ndu eze Ízuręlu. ³² Gbururu jeye Ása yęle Baasha anwushihu bę ep̄he ta lụ-bubua ọgu alụ-bu.

* 15:29 15:29 1 Eze 14:10.

Baasha bụ eze ndu Ízurelu

³³ L'afa, kwe Ása afa ẹto, ọ wataru ọchi ndu Júda; bẹ Baasha Ahíja wataru ọchi ndu Ízurelu lẹ Tíza. Iphe, ọ chíru bụ ụkporo afa l'afa ẹno. ³⁴ O meru iphe, dū ẹji l'ẹnya Ojejoje; kẹ l'ọ tsoleruphu ụzo kẹ Jeróbuwamu l'ome ẹjo iphe ono; bya akpata ndu Ízurelu ye iya.

16

¹ Tọ dū iya bụ; Ojejoje abya ekfuaru Jéhu Hanani okfu ẹhu Baasha; su iya: ² “Keshinu ophu ya shi l'ikpọzu kufuta ngu; bya emee ngu t'ị bụru onye a-nọdu edu ndibe iya, bụ ndu Ízurelu; nggu egbe je etsoru ụbeka Jeróbuwamu; mee tẹ ndibe iya, bụ ndu Ízurelu wata ome ẹjo iphe; shiwa l'ẹjo iphe ono, ẹphe eme ono kpatsua ya ẹhu-eghughu; ³ bẹ ya e-me tẹ Baasha yẹle ndibe iya chíhu. Ọ bụ ẹge ya meru ọnu-ulo Jeróbuwamu Nébatu bẹ ya e-me ọnu-ulo iya. ⁴ Iphe, bụ onye kẹ Baasha, nwùhuru lẹ mkpụkpu bụ nkuta a-ta iya. Onye ophu nwùhuru l'echi-ẹgu abụru nwẹnu, ẹphe l'eli a-vùka anụ iya.”

Anwùhu Baasha

⁵ Iphe ọdo, meeberu nū teke Baasha shi achi; iphe, yebedua meru; me ike, ọ kparu b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nū l'oge ndu eze Ízurelu. ⁶ Baasha nwùhuru lakfube nna iya pẹ; e lia ya lẹ Tíza. Ela, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

⁷ Okfu ono, Ojejoje shi l'ọnu onye nkfuchiru Nchileke; mbụ Jéhu Hanani kfua l'ẹhu Baasha yẹle ndibe iya ono avùkota. Ishi iya abụru k'iphe, dū ẹji, o meeberu l'ẹnya Ojejoje; shi ẹge ono kpatsua ya ẹhu-eghughu. Ọdo abụru l'ọ melahaaru l'ọ bụ ndibe Jeróbuwamu; l'ẹke ọ kwa iya bẹ gbushiru ẹphe.

Ela bụ eze ndu Ízurelu

⁸ L'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa ishingụ, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Ela Baasha wataru ọchi ndu Ízurelu. Iphe, ọ chíru bụ afa labụ lẹ Tíza.

⁹ Onye ozi iya, aza Zimuri, bụ onye ishi nkere-ẹbo ụgbo-inya iya agbaaru iya ẹjo idzu. Teke ono bẹ Ela nọ l'ulo Aruza, bụ onye ishi l'ufu-eze lẹ Tíza l'angụ-sweshi ifu. ¹⁰ Zimuri abakfu iya je echitsua ya; woru iya gbua. Yọ bụru l'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa ẹsaa; k'ophu ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Zimuri gburu Ela ọbu; bya abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

¹¹ Ọ bụkwadua anọ-zita, Zimuri anọ-zita l'aba-eze iya; b'ọ tukuru ndibe Baasha l'ẹphe ha gbushikota. Ndu k'unwoke te nwedụ m'ọ bụ onye lanụ, o gbuphodoru; jeyekpo lẹ ndu abubu ẹphe; me ndu ọnya ẹphe. ¹² Yọ bụru iya bụ lẹ Zimuri emee t'ẹgbara kfua l'ufu Baasha. E shi ẹge ono; yọ vua mbụ okfu ono, Ojejoje shi l'ọnu Jéhu, bụ onye nkfuchiru iya kfua lẹ k'ẹhu Baasha ono. ¹³ Mkpata iya abụru ẹjo iphe ono, Baasha yẹle nwatibe iya; mbụ Ela meshiru; bya eseta ndu Ízurelu ye t'ẹphe tsoru iya; gude ọ-ga-lẹ-mkpa agwa ono, ẹphe agwa ono; kpatsua Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurelu iwe.

¹⁴ Iphe ọdo, meeberu nū teke Ela shi achi; me iphemiphe ọbule, yebedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nū l'oge ndu eze Ízurelu.

Zimuri bụ eze ndu Ízurelu

¹⁵ L'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa ẹsaa, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Zimuri chịru abalị ẹsaa lẹ Tíza. Teke ono bẹ ndu soja ndu Ízuru kwaru k'ọgu l'iku Gibétonu l'alí Filisutayínu. ¹⁶ Ndu soja ono, kwaru k'ọgu ono abya anụa lẹ Zimuri; bẹ gbaru eze ẹjo idzu; gbe gbuwa iya egbugbu. Ẹphe anọdu l'ẹke ono mbọku ono, ẹphe kwaru k'ọgu ono; chia Omuri, bụ onye ishi ndu soja ono eze ndu Ízuru. ¹⁷ Ya ndono; Omuri yele ndu Ízuru ono yele iya kwaru k'ọgu l'iku Gibétonu ono eshi l'ẹke ono wufu; je eyechia Tíza. ¹⁸ Zimuri aphụlephu l'aabyawa ọnata mkpụkpu ono; bahu l'ime ụlo, nọ l'ufu-eze, bụ ẹke aanọduje ezeru onwonye; mụru ọku ye l'obu-eze ono; yo kegbua ya. ¹⁹ Ishi iya aburu ẹjo iphe ono, o meeberu ono. O tsoru ụbeka Jeróbuwamu; mee iphe, dọ ẹji l'ẹnya Ojejoje; bya eseta ndu Ízuru t'ẹphe tsoru iya.

²⁰ Iphe ọdo, meeberu nọ teke Zimuri shi achị; mę ẹjo idzu, ọ gbaru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nọ l'oge ndu eze Ízuru.

Omuri bụ eze ndu Ízuru

²¹ Ya ndono; ndu Ízuru ekee onwephe ẹbo. Ndu lanu turu ikẹ yeru Tibuni Ginatu t'ọ buru eze; ndu ọphu aturu ikẹ yeru Omuri. ²² Ọ bụ lẹ ndu ọphu turu ikẹ yeru Omuri ka ndu kẹ Tibuni Ginatu ike. Tọ dọ iya bụ; Tibuni anwụhu; Omuri aburu eze.

²³ Yọ buru l'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa iri lẹ nanu, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Omuri wataru ọchi ndu Ízuru. Iphe, ọ churu bụ afa iri l'ẹbo. L'ime afa iri l'ẹbo ono b'ọ buru lẹ Tíza afa ishingu chịa. ²⁴ Ọ zuru Ugvu Samériya l'ẹka Shéma. Iphe o gude zua ya bụ ẹkpa mkpọla-ọcha labu. Yọ bya akpua mkpụkpu l'ugvu ono; gua ya Samériya, bụkwaphu ẹpha Shéma ono, bụ onye shihawa nweru ugvu ono.

²⁵ Omuri bẹ emee ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ẹjo iphe, o meru akakọta kẹ ndu vuhawa iya ọzo. ²⁶ Kẹ l'ọ tsoru ọzo Jeróbuwamu Nébatu; mee ẹjo iphe ono, o meru tẹ ndu Ízuru ye ẹka; wata ọgwa nte; shi ẹge ono kpatsua Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízuru ẹhu-eghugu.

Anwụhu Omuri

²⁷ Iphe ọdo, meeberu nọ teke Omuri shi achị; mę iphemiphe ọbule, yẹbedua meru; yeru ike, ọ kparu b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nọ l'oge ndu eze Ízuru. ²⁸ Omuri anwụhu lakfube nna iya pẹ. E lia ya lẹ Samériya. Ẹhabu, bụ nwatibe iya kẹ nwoke aburu eze nọ-chia ẹnya iya.

Ẹhabu bụ eze ndu Ízuru

²⁹ L'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa iri l'ẹsato, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Ẹhabu Omuri wataru ọchi ndu Ízuru. Iphe, ọ churu bụ ụkporo afa l'afa labu lẹ Samériya. ³⁰ Ẹhabu Omuri emee ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje karia kẹ ndu ọphu vuhawa iya ọzo. ³¹ Ẹ tọ bụlekwa l'ọ meru ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru ono kpau; ọ lụkwaruphu Jézebelu, bụ nwatibe Etubalu, bụ eze ndu Sayidonu; shi iya gwalahaa Bálu; balahaaru iya ẹja. ³² Yo je akpau* ẹnya-ngweja l'ulo Bálu lẹ Samériya. ³³ Ẹhabu

* **16:32** 16:32 Iphe “Bálu” bụ bụ “nnajiufu”. Iphe ọ bụ bụ l'ọo nnajiufu bụ ẹpha, ẹphe ekuje agwa ẹphe, bụ Bálu.

dobekwaruphu Ashera; bya emefua iphe ọdo gude kpatsua Ojejoje, bu Nchileke ke Ízurelu ẹhu-eghughu; karia ke ndu ọphu vuhawa iya ọzo.

³⁴ Ọ bu l'oge ke Ẹhabu be Hiyelu ke Bételu kpuru Jéríko. O phuru iya ishi okpara iya nwoke, aza Ebiramu t'ọ taa ntọ-l'ali mkpukpu ono; phukwaa ya phu ishi mbuhu-ime iya ke nwoke, aza Segubu t'ọ kpua ọnu ẹke ee-shije abahu mkpukpu ono. Yo relephu ẹge ono, Ojejoje shihawa l'ọnu Jóshuwa Nunu kfua ono.

17

Elayija ebuchi mini

¹ Ya ndono; Elayija ke Tishibe l'ali Gíledu abya asu Ẹhabu: "Ojejoje, bu Nchileke ke Ízurelu -nọdu-a ndzu ẹge ọ nọ iya-a; mbu onye ono, ya ejeru ozi ono; b'ẹ to nwekwa l'iji adaa; ọphu mini 'achidi l'ime afa olemole nta-a; gbahalẹphu le ya suru t'ọ chia."

² Ojejoje abya ekfuru nu Elayija; su iya: ³ "Gbeshi; shia ọzo ẹnyanwu-ahata je edomia onwongu le l'iku nggele Keritu l'ọzo ẹnyanwu-ahata Jọdanu. ⁴ Ọ bu le nggele ono; be yi-nọdu angu mini. Ke nri be ya kfuwaru unwu ọphegu t'ọ wotajeru ngu nri l'ẹke ono."

⁵ Ya ndono; Elayija atugbua je emee ẹge ono, Ojejoje suru iya t'ọ mee ono. Yo tugbua je anọdu le mgboro nggele Keritu l'ọzo ẹnyanwu-ahata Jọdanu. ⁶ O -be l'utsu; unwu ọphegu ewotaru iya nri; me anu. O -be l'urenyashi; yo wotakwaru iya phu nri; me anu. Yo buru le nggele ono be ọonguje mini.

⁷ A noyaa; nggele ono atahu; kele mini ta chidu l'ali ono.

Elayija yele nwanyi Zárefatu

⁸ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeri Elayija; su iya: ⁹ "Gbeshi; jeshia Zárefatu le Sayidonu je anọdu l'ẹke ono. O nweru nwanyi, nji iya e-ta nohedu, bu l'ẹke ono, ya kfuwaru t'ọ nuje ngu nri." ¹⁰ Ya ndono; Elayija egbeshi; yo buru iya oje Zárefatu. Yo rulephu obu-edukfu mkpukpu ono; yo nweru nwanyi, nji iya e-ta nohedu, no l'ẹke ono akpata nku. Elayija ekua ya; su iya: "Byiko; kuta nu nwamini ye l'iphe wotaru iya te ya ngua" ¹¹ Nwanyi ono atugbua te ya je ekutaru iya mini ono; Elayija ekua ya; su iya: "Byiko; wotafuaru iya nu nwa buredi."

¹² Nwanyi ono asu iya: "Ya gudekwa epha Ojejoje, bu Nchileke, no ndzu l'ekfuru ngu le ya te nwekwa buredi. Iphe, ya nweru kpau bukwa nwochi-l'eka ntu iphe, eegudeje eghe buredi, no l'efere; me nwa manu, no l'ite-manu. Oo ya be ya akpata nku-a te ya bahu je emee ya ẹge yele nwatibe iya e-ria. Epehe -ritsua ya; epehe anwushihu."

¹³ Elayija asu iya: "Ba tsushi egvu. Laa je emee ya ẹge ono, i kfuru ono. Olobu t'i vuoduru ọzo ghetaru yebedua nwa buredi, ha nwanshi l'iphe ono; wotaru iya. Teke e metsuaru; nggu eghetawaru ke nggu le nwatibe ngu. ¹⁴ Kele Ojejoje, bu Nchileke ke Ízurelu suru: 'Le ntu iphe buredi ta byadu bya a-gvu agvugvu l'efere ono; ọphu ite-manu ono ta byadu a-no iphoro jeye mboku, Ojejoje e-me te mini chia l'ali-a.' "

¹⁵ Nwanyi ono atugbulekwaphu je emee ẹge Elayija kfuru iya. Ya ndono; nwanyi ono; ndibe iya; me Elayija abya enweru nri, epehe erije mboku-mboku. ¹⁶ Ntu iphe buredi ono ta agvubua agvugvu l'efere ono; ọphu manu ta gvubua l'ite-manu ono, bu iya bu ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu Elayija kfua ya ono.

iya Éhabu; yo rua; tọ phùhe ngu bẹ oo-gbukwa iya. Lẹ yẹbe nwozi ngu, Ojejoje shi keshinu ya bụ nwokoro dutaru lẹ nsọ. ¹³ Onye nwe mu nụ ? tị núbunua iphe, ya meru teke ono, Jézebelu shi egbushi ndu nkfuchiru Ojejoje ono; mbụ ẹge ya domiru ụkporo ndu nkfuchiru Ojejoje ise l'ogba? Ya domishiru ephe ụkporo madzụ labụ l'umadzu iri iri l'ogba lanụ; l'anụ ephe nri; mę mini.* ¹⁴ Yo buru nta-a b'i bya asụ tẹ ya tughua je ekfuru onye nwe mu nụ lẹ Elayija nọ l'ẹke-a. Oo-gbukwa iya!"

¹⁵ Elayija asụ iya: "Ojejoje, bụ Okaribe-Kakota-Ike nọdu-a ndzụ ẹge o nọ iya-a; mbụ onye ono, ya ejeru ozi ono; bẹ ya koshifutaje Éhabu onwiya ntanụ."

Éhabu yẹle Elayija edzuda

¹⁶ Ya ndono; Obedaya atughua jekfushia Éhabu je ezia ya ẹya. Éhabu ejekfushia Elayija. ¹⁷ Éhabu aphulephu Elayija; sụ iya: "Bụ nggu ndọ-ọ; nggube onye ono, akpa ndu Ízurelu ẹhu-a?"

¹⁸ Elayija asụ iya: "L'ẹ to bukwa yẹbedua akpa ndu Ízurelu ẹhu. O bụchikwaa nggubedua; nggu lẹ ndibe nna ngu phẹ; kẹ l'unu haru ome ekemu Ojejoje; tsolahaa Bálụ." ¹⁹ "Ngwaa; zia t'e je ekua ndu Ízurelu l'ephe ha t'ephe byakfuta iya lẹ Ugwu Kamelu. Chita unu madzụ l'ukporo madzụ labụ l'umadzu iri ono, bụ ndu nkfuchiru Bálụ; mę unu madzụ ophu, bụ ndu nkfuchiru Ashera ono; mbụ ndu ono, Jézebelu anụ nri ono t'ephe bya."

Elayija yẹle ndu nkfuchiru Bálụ

²⁰ Tọ dụ iya bụ; Éhabu abya ezia; e je ekua ndu Ízurelu l'ephe ha; mę ndu nkfuchiru Bálụ; ephe edzua lẹ Ugwu Kamelu. ²¹ Elayija abya evudo ndu Ízurelu ono l'ephe ha l'ifu; sụ: "Bụ jeye teke ole bẹ obu a-bọ-beru unu ẹbo ẹge-a? O -buru l'ọ bụ Ojejoje bụ Nchileke; unu tsonuru iya. Teke bụ l'ọ Bálụ bụ iya; unu etsonuru iya."

Yo kfutsua ẹge ono; ophu ephe 'ekfuduru okfu yeru iya.

²² Elayija asụ ndu ono: "L'ọ bụ yẹbedua kpụ bẹ phoduru nụ lẹ ndu nkfuchiru kẹ Ojejoje. Obenu lẹ ndu nkfuchiru kẹ Bálụ bẹ dụ unu madzụ l'ukporo madzụ labụ lẹ madzụ iri. ²³ T'a kputaru ayi oke-eswi labụ. T'ephebedua hata oke-eswi lanụ; gbua; bokashia ya; doo l'eli nkụ. Olobu t'ephe ba amukwaru oku ye iya. Yẹbedua e-gbua oke-eswi lanụ ophu; bokashia ya; doo l'eli nkụ; ya ta amukwaru oku ye iya. ²⁴ Unu akpo-ku agwa unu; tẹ yẹbedua kpọ-ku Ojejoje. Onye ophu gude oku za oku; a maru l'ọ bụ iya bụ Nchileke."

Ndu ono l'ephe ha azụ mgbede; sụ: "L'iphe, o kfuru dụ mma."

²⁵ Elayija asụ ndu nkfuchiru Bálụ: "Unu vuru ụzo hata oke-eswi lanụ gbua; keshinu ophu unu ha l'igwe. Unu akpo-kua agwa unu; olobu; unu ba amukwaru oku ye iya." ²⁶ Ephe abya akputa oke-eswi lanụ l'oke-eswi, a nuru ephe; gbua.

Ephe eshi l'utsu kpọ-kua Bálụ jeye l'echi oke-eswe; l'asuje: "Nggube Bálụ; zanụ ayi!" Tọ dụ ophu, meru nụ; to nwe onye yeru ephe onu. Ephe etsoru enya-ngweja ono, ephe meru ono l'ete iya egwu mgburumgburu.

²⁷ Yo be l'eswe; Elayija ajalaha ephe ewena; sụ ephe: "Unu kushifua ya oku ike; kẹ l'ọ kwa agwa b'ọ bụ. ?A maru; ?m'ọ nọ l'oke oriri; ?t'ọ bụ l'oome iphe; ?t'ọ bụ l'ọ jeru iphe. A maru; ?bụ mgbenya bẹ ooku; t'unu kutee ya."

* 18:13 18:13 1 Eze 18:4.

²⁸ Ɛphe awata iya Ɔrashi ike; gude mma; mę arwa l'egvujashi onwęphe l'ęge ome-l'alį ęphe dų; jeye mee awushilaha ęphe l'ęhu. ²⁹ Ɛphe echia mkpu ono jeye ęnyanwu abya eswee l'echi ishi; chia ya jeye teke aachije ęja urenyashi; to nwe ęphu meru nų; to nwe onye yeru ęphe ęnu; ęphu o nwekwanu onye geberu ęphe nchi.

Ojejoje gude ęku erepya ngweja Elayija

³⁰ Tę dų iya bų; Elayija asų ndu ono l'ęphe ha: "Unu kpirita iya ntse." Ɛphe akpirita; jekfube iya. Elayija abya edozia ęnya-ngweja Ojejoje, e shi nwutsushia enwutsushi; ³¹ bya apata mkpuma iri l'ębo. Mkpuma iri l'ębo ono nę-chiru ęnya ikfu iri l'ębo unwu Jękępu; mbų onye ono, Ojejoje kfujeru: "L'ępha iya a-buru İzureļu ono." ³² Yo gude mkpuma ono kputaru Ojejoje ęnya-ngweja. Yo bya egvua nsų, ha ęsa gvuphee ęke ono mgburumburu. ³³ Yo bya edoo nkų ęge ęo-dų; bya egbua oke-eswi ono bokashia; doo l'eli nkų ono; sų: "Unu je ekujishia mini l'ite-mini ęno; bya awų l'eli ngweja-ukfuru-a; mę lę nkų-wa."

³⁴ Yo sų ęphe: "Unu je ekutafua ya k'ugbo ębo" Ɛphe eje ekutafua k'ugbo labų.

Yo sų ęphe: "Unu je ekutafua k'ugbo ęto." Ɛphe eje ekuta iya k'ugbo ęto. ³⁵ Mini ono eshi l'eli ęnya-ngweja ono; bya eji nsų ono, e bupheru mgburumburu ono ejiji.

³⁶ Oge teke eegwoje ngweja urenyashi erulephu; Elayija, bų onye nkfuchiru Ojejoje abya akpirita ntse; sų: "Nggube Ojejoje, bų Nchileke kę Ębirihamu; kę Ȁyizaku; mę kę İzureļu; menua t'a maru ntanų l'ę bų nggu bų Nchileke lę İzureļu; mę t'a maru lę ya bų nwozi ngu; mę l'iphe-a, ya meru-wa bę bų iphe, i suru tę ya mee. ³⁷ Zanų ya oku nggube Ojejoje; zanų ya oku; k'ęphu ndu-a a-maru l'ę bų nggube Ojejoje bų Nchileke; buru nggu bų onye e-me tę egomunggo ęphe laphuta azų."

³⁸ Ɔku eshiwaphu Ojejoje l'ęka bya ekepyashia ngweja ono; kee nkų ono; kee mkpuma ono; kee ęja, nę l'alį; mbų kee kee mini ono, jiru nsų ono.

³⁹ Ndu ono l'ęphe ha aphų iphe ono; dashija kpurumu kpurumu; rashija; sų: "Ɔ bų Ojejoje bų Nchileke-o! Ɔ bų Ojejoje bų Nchileke!"

⁴⁰ Elayija asų ęphe: "Unu nwukoo ndu nkfuchiru Bálu ono. Unu be ekwekwa t'o nweru ęphe onye ęphu e-pyofu nų!" Ɛphe anwukoo ęphe; Elayija achita ęphe jeshia lę nsuda Kishonu je eworu ęphe gbushia l'ęke ono.

Mini achi

⁴¹ Ya ndono; Elayija asų Ȁhabu: "Tugbua je eria nri; nggu angų iphe; kę l'ęphu oke mini aphukwa." ⁴² Ȁhabu atugbua tę ya je eria; ngų. Elayija eje enyihu eli eli Ugvu Kamęlu; je efurita; kpupyabe ifu lę mgbaku ikpere iya.

⁴³ Yo sų nwozi iya: "Tugbua nta-a je eleedu ęnya l'ųzo eze ęnyimu."

Nwozi iya ono atugbua je elee ęnya; bya asų iya: "L'ę to nwekwa iphe, nę l'ęke ono."

Yo sų iya t'o jee ya ęge ono ugbo ęsaa.

⁴⁴ Yo be lę k'ęsaa ya; nwozi iya ono asų iya: "Lenu; urukpu, habelephu l'ębu ęka madzų bę shikwa l'eze ęnyimu ono akpu-lihu."

Elayija asų iya: "Tugbua je ekfuru Ȁhabu: 'T'o dozia ugbo-inya iya gbagbua lashia. A nonyaa; oke mini anmabudo iya.' "

⁴⁵ A nɔtalephu nwanshì; igwe erua eruru; jihu uji; phèrèphèrè awata ephephe; oke mini awata achìchi. Éhabu agbaru lashia Jézerilu. ⁴⁶ Ike Ojejoje abya Elayija l'èhu; yò ch̀ta uwe iya; kee onwiya; gbagb̀a je evuru Éhabu ̀zo rua Jézerilu.

19

Elayija agbaru Jézebelu ̀so

¹ Éhabu abya akòkòtaru Jézebelu iphemiphe ̀bule, Elayija meru; m̀ ègè o gude ogu-mbeke gbushikota ndu nkfuchiru Bálù. ² Jézebelu abya ezia t'è je ezia Elayija; sù: "T'alì gwakwaa ya ̀chi; mb̀ mee ya ̀du-geme; m'o rua egbe nta-a echile; ya te emewa ndz̀ ngu t'ò d̀ b̀ ke ndu nkfuchiru Bálù onu."

³ Elayija atsulahaa egvu; ye ̀kpa l'òso. Yo rua Besheba l'alì Júda; woru nwozi iya haa l'èke ono. ⁴ Yèbedua l'onwiya ejee ije abalì ophu bah̀ l'echi-ègu. Yo rua l'ukfu oshi junipa; bya adugaru; kfulahaa ǹ Nchileke t'o me t̀ ya nwùhu. Yò sù: "O dzuwaru. Byiko Ojejoje; wotanu ndz̀ iya; k̀le ya ta kad̀ ndiche iya ph̀ mma." ⁵ Yo kfutsua ègè ono; bya aze-zita l'ukfu oshi ono; mgbenya àtu iya.

A bya ele ̀nya; ojozi-imigwe laǹ abya akpaa ya ̀ka; sù iya: "Gbeshi; ria nri." ⁶ Elayija abya achìkaa ̀nya; ph̀a ishi buredi, e gheru l'ovovo-òku; m̀ ite, mini, a sùberu iya l'̀zo ishi. Yò abya eria; ng̀a; bya aze-zita ̀do.

⁷ Ojozi Ojejoje ono abya alaphuta az̀ k'ugbo lab̀; bya akpaa ya ̀ka; sù: "Gbeshi; ria nri; ̀dumeka b̀ ike a-gv̀kwa ngu l'ije ̀bu." ⁸ Yo gbeshi bya eria nri; ng̀a mini. Yo gude ike nri ono, o riru ono jee ije ̀kporo abalì lab̀: eswe l'enyashi jeye yo jerua ugvu Hòrebu, b̀ iya b̀ ugvu Nchileke.

⁹ Yo rua l'èke ono; bah̀ l'ògba je arad̀. Ojejoje abya bya ekfuru yeru iya l'èke ono; sù iya: "B̀ ng̀nu b̀ iime l'èke-a; Elayija?"

¹⁰ Elayija as̀ iya: "L'okfu ̀hu ngg̀be Ojejoje; mb̀ Nchileke, b̀ Okaribe-Kakòta-Ike evukwa mu ̀hu. Ishi iya ab̀ru l̀ ndu Ízurèlu hakòtawaru ̀gba-ndz̀ ngu; bya enwutsushiwa ̀nya-ngweja ngu; gude ogu-mbeke l'egbushi ndu nkfuchiru ngu. Yò b̀waru-a yèbedua nk̀nyi iya b̀ phòduru ǹ. Nta-a b̀ èphe achòwa ishi iya."*

¹¹ Ojejoje as̀: "Tugbua je evudo l'ifu Ojejoje l'eli ugvu; k̀le Ojejoje abya esweta."

Tò d̀ iya b̀; oke phèrèphèrè, ha nshinu abya ezilahaa; agbawashi ugvu ono; l'agbakposhi eze mkpuma, nòkòta l'ugvu ono k̀ yogiriyogiri l'ifu Ojejoje ono. O b̀ l̀ Ojejoje ta nòdu l̀ phèrèphèrè ono. Phèrèphèrè ono ezibuhulephu; alì awata ̀nma jijiji; ̀phu Ojejoje 'anòdu l'alì-̀nma-jijiji ono. ¹² Alì anmatsulephu jijiji; ̀ku awata adz̀du; ̀phu Ojejoje 'anòkwa l'òku ono. ̀ku ono anyìhulephu; a wata ̀dzu ndz̀muka. ¹³ Elayija aǹa ya; bya egude uwe iya kwechia onwiya ifu; l̀futa bya evudo l'ònu ̀gba ono.

Yò nweru olu laǹ, sùru iya: "B̀ ng̀nu b̀ iime l'èke-a; Elayija?"

¹⁴ Elayija as̀ iya: "Iphe k̀ ngg̀be Ojejoje; mb̀ Nchileke, b̀ Okaribe-Kakòta-Ike; b̀ shihawa evu mu evuvu; k̀ l̀ ndu Ízurèlu b̀

* 19:10 19:10 1 Eze 19:14; Róm 11:3.

hakotaru ogba-ndzụ ngu; nwutsushiwa ɛnya-ngweja ngu; gude ogu-mbeke l'egbushi ndu nkfuchiru ngu. Yò bụwaru yèbedua nkinyi iya bẹ phoduru nụ. Nta-a bẹ ephe achowa ishi iya.”

¹⁵ Ojejoje asụ iya: “Laphu azụ; shia ụzo ophu i shiru jeshia echi-egu Damásukosu. Teke i ruru; nggu awụa Hazelu manụ l'ishi t'ọ bụru eze ndu Áramu. ¹⁶ Wụa Jéhu Nimishi manụ l'ishi t'ọ bụru eze ndu Ízurelu; nggu awụa Eláyisha Shafatu kẹ Ébèlu-Mehola manụ l'ishi t'ọ nọ-chia ɛnya ngu; bụru onye nkfuchiru Nchileke. ¹⁷ Onye gbalaru nụ tẹ Jéhu be egbu iya; Jéhu egbu ya. Onye gbalaru nụ tẹ Jéhu be egbu iya; Eláyisha egbu ya. ¹⁸ Obenu lẹ ya dobelerua unu ụmadzu iri l'ɛsaa l'ụkporo madzụ iri l'alị Ízurelu, bụ ndu ẹ-te wotabua ikpere byishiru Bálu; baaru iya ẹja; tọ bụ l'ephe tsujeru iya onu.”

Elayija yele Eláyisha

¹⁹ Tọ dụ iya bụ; Elayija eshi l'ẹke ono lufu; je aphụa Eláyisha Shafatu l'ẹke o gude ụkporo oke-eswi l'oke-eswi ẹno l'ako okori. Elayija ejekfushia ya; je ewota ukpo iya gbaphua ya l'ẹhu. ²⁰ Eláyisha ahakota oke-eswi ono; gbatorsu Elayija. Eláyisha asụ iya: “Tẹ ya je anmaa nne lẹ nna iya akpa;† ya abya etsoru ngu.” Elayija asụ iya: “T'ọ je. Olobu; nyatakwa iphe ya meru iya.”

²¹ Eláyisha aparu iya haa laphushia azụ; je egbushikota oke-eswi iya phụ. Yò gude oshi ono, e gude gakoo ya ono; shia anụ iya. Yo metsua bya eworu iya keeru ndiphe; ephe ataa. Yo gbeshi teke ono tsoru Elayija; jela haaru iya ozi.

20

Bénu-Hadadu etso ndu Samériya ogu

¹ Bénu-Hadadu, bụ eze ndu Áramu abya achikobe ndu soja iya l'ephe ha. Yele ụkporo ndu eze lẹ ndu eze iri l'ẹbo atugbabe; ephe l'inya; mē l'ugbo-inya ephe. Ephe eje ekee k'ogu; yechia Samériya; tso ephe ogu.

² Yo zia ndu ozi t'a bahụ lẹ mkpukpu je ezia Éhabu, bụ eze ndu Ízurelu: “Owaa iphe Bénu-Hadad kfuru: ³ 'Mkpola-ocha ngu; mkpola-ododo ngu bukotakwa nk'iya. Unyomu ngu; mē ụnwegirima ngu ndu ophu kakota oma mma abukwaruphu nk'iya.' ”

⁴ Eze ndu Ízurelu asụ: “Nngube eze, bụ onye nwe mu nụ; ọ bụ ẹge i kfuru bụ ẹge ọo-dụ. Yèbedua; mē iphemiphe ọbule, ya nweru enweru bukota nke ngu.”

⁵ Ndu ozi ono alaphu azụ ọdo; bya asụ: “Owaa iphe Bénu-Hadadu ekfu.Ọ sụru: 'Lẹ ya zihawaru t'ị chitaru iya mkpola-ocha ngu; mkpola-ododo ngu; unyomu ngu phe; owaa ụnwegirima ngu. ⁶ Ole l'egbe nta-a echile; bẹ ya e-ye ndu ozi iya t'ephe bya atua ụlo ngu; mē kẹ ndu ozi ngu vulavula. Iphe bụ iphe, ẹka ephe ruru, dụ ephe mma bẹ ephe e-wota.' ”

⁷ Eze ndu Ízurelu abya ekua ndu bụ ogurennya l'alị ono l'ephe ha; sụ ephe: “?Unu lewaru ẹge nwoke-wa achọ iya okfu? O ziru tẹ mu doberu iya unyomu mu; ụnwegirima mu; mkpola-ocha mu; owaa mkpola-ododo mu; tọ bukwa lẹ mu jikaru.”

† **19:20** 19:20 L'okfu Hiburu bẹ iphe ọ kwata kfua bụ tẹ ya je etsuta nne lẹ nna iya onu, bụ iya bụ tẹ ya je ekfuru ephe ẹge ya eje iya.

8 Ndu bu ọgurennya ono; me ndu Ízurelu l'ephe ha; asu iya: "T'ẹ b'ọ ngashiru iya nchi; ophu o kwetakwa iphe, o kfulu."

9 To du iya bu; Éhabu eziphu ndu ono, Bénu-Hadadu ziru ozi ono; su ephe: "Unu kfulu eze, bu onye nwe mu nu: 'L'iphe ono, i vuru ọzo su te yebe nwozi ngu mee ono be ya e-mekota. O bu le k'ikperazu-a be ya te emeghekwa.'" Ndu ono, byaru ozi ono alufu; je ezia Bénu-Hadadu iphe, e ziru ephe.

10 Bénu-Hadadu abya ezia ozi ọdo t'e je ezia Éhabu; su: "'T'alì gwakwaa ya ọchi; mbu mee ya ọdu-geme; m'ọ -buru le ya te emedu le Samériya kpukpoo ya ekpukpo."

11 Eze ndu Ízurelu asu: "Unu kfulu iya l'onye kwaru onwiya ngwa-ọgu ta asajedu nsasa; gbahaa teke o mekputatsuaru l'ọgu."

12 Yo buru teke Bénu-Hadadu ye le ndu eze ndu ophu notsua l'ulo-ekwa ephe angu mee b'a byaru bya ezia ya ozi ono. Yo su ndu soja iya: "Unu kwakobe k'ọgu." Ephe abya akwakoberu ndu Samériya ọgu.

Éhabu alu-gbu Bénu-Hadadu

13 Ya ndono; yo nweru onye nkfuchiru Nchileke, byakfutaru Éhabu, bu eze ndu Ízurelu bya asu iya: "Owaa iphe Ojejoje ekfu: '?I phuru igweligwe ndu-a? Ya e-woru ephe ye ngu l'eka ntanu; t'ii-makwanuru l'ọ bu yebedua bu Ojejoje.'" "

14 Éhabu asu iya: "'Bu onye a-lu ọgu ono?"

Onye nkfuchiru Nchileke ono asu iya: "Owaa iphe Ojejoje ekfu: 'O bu unwu ọgbo lanu le ndu soja ndu ishi obodo; be a-lu iya nu.'" "

To du iya bu: Éhabu asu: "'Bu ndu ole a-wata ọgu ono?"

Onye nkfuchiru Nchileke ono asu: "L'ọ bu unubedua."

15 To du iya bu; yo bya achikobe unwu ọgbo lanu le ndu soja ndu ishi mkpukpu ono. Iphe, ephe du bu ukporo madzu iri le nanu l'umadzu iri l'ẹbo.* E metsua; yo bya achikobe ndu Ízurelu ndu ophu kpakoru du unu madzu iri l'esaa l'ukporo umadzu iri.† 16 Yo buru l'eswe be ephe tugburu jeshia teke Bénu-Hadadu ye le ukporo ndu eze le ndu eze iri l'ẹbo phu, eyetaru iya eka phu nowa l'ulo-ekwa ephe ngutawa mee; k'ophu bu l'o me ephe l'enya. 17 Unwu ọgbo lanu le ndu soja ndu ishi obodo phu evutaru ephe ọzo.

Bénu-Hadadu be yefuhawaru ndu jeru bya agbaaru iya ama; su: "L'o nwekwaru unwoke, shi le Samériya eje abya."

18 Benuhedadi asu ephe: "O -buru l'ephe byaru k'odoo; unu kpukoo ephe le ndu. Teke o bu k'ọgu; unu kpukwaaphu ephe le ndu."

19 Unwu ọgbo lanu ndu soja ndu ishi obodo ono evuru ọzo wufuta le mkpukpu; ndu soja ophu l'etso ephe. 20 Onyenonu egbua onye ophu o dagbaru yee ya. Ndu Áramu eye okpa l'oso; ndu Ízurelu achipyabe ephe. Bénu-Hadadu, bu eze ndu Áramu anodu l'inya; gbalaa ye le uphodu ndu agbaru iya inya. 21 Eze ndu Ízurelu atugbua je egudeshia inya ephe; me ugbo-inya ephe; gwee ndu Áramu ogwe ekfu.

22 E metsua; onye nkfuchiru Nchileke ono abyakfuta eze ndu Ízurelu ono; bya asu iya: "Jekwa je akwakobe ndu soja ngu; maru iphe, unu e-me.

* 20:15 20:15 Iphe o bu bu 232. † 20:15 20:15 Iphe o bu bu 7,000.

Kę l'oge mini ọdungu k'afa ọdo rulephu; bę eze ndu Áramu a-byakwaru ngu ọgu ọdo.”

²³ Ndu ishi l'ozí eze kę ndu Áramu abya ekfuaru iya; sụ: “L'iphe, meru iphe ndu Ízurelu ka ęphe ike kwa l'agwa ęphe bụtsua agwa eli ugwu. Ndege ọ bụ l'ęke daburu adaburu b'a luru ọgu ono me ayi ga akakwa ęphe ike. ²⁴ Iphe, ii-me bụ t'i wofutsua ndu eze phu l'ọnodu ęphe; wotachia ndu ishi ndu soja dochia ęnya ęphe. ²⁵ Nngu achita ndu soja, ha l'ọbu ndu ọphu e gburu egbugbu; me inya; me ugbo-inya, ha l'ọbu ọphu tufashihuru nụ; t'ayi jekfu ęphe ọgu l'ęke, daburu adaburu. Ayi kafutaje ęphe ike.” Bénu-Hadadu ekwe; bya emee iphe, ęphe kfuru iya.

²⁶ Yo rulephu l'oge mini ọdungu l'afa ọphu tso iya nụ; Bénu-Hadadu achikobe ndu Áramu ęphe ejeshia Afęku; t'ęphe je etso ndu Ízurelu ọgu. ²⁷ Ndu kę Ízurelu akwakobe k'ọgu; wu-kfushia ęphe. Ndu kę Ízurelu adọ uzi labu l'ọbu unwu ndokobe egbu; ghaaru ndu Áramu ifu; obenu le ndu kę Áramu chikoru mgboko-ęgu naa.

²⁸ Onye kę Nchileke abya asu eze ndu Ízurelu: “Owaa iphe Ojejoje ekfu: ‘Le keshinu ọphu ndu Áramu gude onu ęphe sụ le Ojejoje bụ agwa, ereje ire l'eli ugwu; le too rejedu ire le nsuda; be ya a-chita igwe ndu-a l'ęphe ha ye ngu l'ęka; t'i makwanuru l'ọ bụ yebedua bụ Ojejoje.’ ”

²⁹ ęphe adọ cheeru onwęphe ifu abali ęsaa. Yo be le mboku k'ęsaa; ęphe awogbabe onwęphe l'ogu ono. Ndu Ízurelu egbua ndu Áramu ukporo unu unwoke iri l'ębo; l'unu unwoke iri, bụ ndu soja k'okpa l'ujiku lanu. ³⁰ Ndu ọphu e gbuphodoru; be gbararu le Afęku; upho-mkpuma mkpukpu ono eze tugbua ukporo unu madzu ugbo ęto; l'unu madzu ęsaa; l'ukporo madzu iri. Bénu-Hadadu agbalaa je edomia onwiya l'ime ime ulo, nọ le mkpukpu ono.

Éhabu edobe Bénu-Hadadu ndzu

³¹ Ndu ozi Bénu-Hadadu abya asu iya: “Lenu; ayi nuru le ndu eze ndu Ízurelu be aphuje imiko. T'ayi nmaru uwe-aphu l'ukfu; rikua onwayi eri l'ishi; jekfushia eze ndu Ízurelu. O nweru ęge ọo-du; yo dobe ngu ndzu.”

³² Ya ndono; ęphe abya anmaa uwe-aphu l'ukfu; kee eri l'ishi jekfushia eze ndu Ízurelu je asu iya: “Onye ozi ngu Bénu-Hadadu suru ęge-a: ‘Byiko hanua ya te ya nodu ndzu.’ ”

Eze aji ęphe: “?O nokwadu-a ndzu? O kwa nwunne iya b'ọ bụ nụ.”

³³ Ndu ozi Bénu-Hadadu l'egekpelephu iphe, e-shi iya l'onu lufuta. ęphe anatakebe iya okfu l'onu; sụ: “Iye; mbu nwunne ngu Bénu-Hadadu.”

Yo sụ ęphe: “Unu je eduta iya t'ọ bya.” Bénu-Hadadu erutalephu; Éhabu emee t'ọ nyihu l'ugbo-inya iya.

³⁴ Bénu-Hadadu asu iya: “Mkpukpu ono, nna mu nataru nna ngu ono be ya a-nu-phukota ngu azu; nggu emee ęke aa-noje azuru ngu aswa le Damasukosu ęge ono, nna nk'iya meru le Sameriya ono.”

Éhabu asu: “Le ya e-gude k'ogba-ndzu ono; haa ngu t'i la.” To du iya bu; ęphe eworu ndzu gbaa; Éhabu aparu iya haa; yo lashia.

Aanma Éhabu ikpe kę l'ọ haru Bénu-Hadadu

³⁵ Yo nweru onye lanụ lẹ ndu nkfuchiru Nchileke, Ojejoje sūru t'ọ sū onye ọp̄hu: "Byiko; t'ọ chia ya iphe." Onye ono aḵka iya ochi iphe ono. ³⁶ Tọ dū iya bụ; onye nkfuchiru Nchileke ono asū iya: "Lenu; keshinu ọp̄hu ị jikaru ome iphe, Ojejoje kfuru; b'ị -haa ya l'ẹke-a nta-a lufu; bẹ agū a-dzugbukwa ngu." Nwoke ono eshilephu l'ẹke ono lufu; agū eworu iya dzu-gbua.

³⁷ Onye nkfuchiru Nchileke ono abya ap̄hūa onye ọdo; yọ sū iya: "Byiko; chinua mu iphe." Onye ono eworu iphe chia ya; meka iya iphe. ³⁸ Onye nkfuchiru Nchileke ono alufu; je evudo l'iku esu-uzo; kwab̄eru eze. Yo gude iphe kechia onwiya ifu; t'a ba ma l'ọo ya. ³⁹ Eze eswedelephu; onye nkfuchiru Nchileke ono arashia; sū iya: "Lẹ yẹbe nwozi ngu bẹ bahuru l'ifu ọgu; yo nweru nwoke, dutaru onye ọ kp̄turu lẹ ndzū bya asū iya: "Tẹ ya leta onye ono ẹn̄ya. Teke ọ gbalaru; ishi iya alaa l'ugwo iya; ọdumeka ya akfua ẹkpa mkp̄ola-ọcha." ⁴⁰ Tọ dū iya bụ; yẹbe nwozi ngu akwaa lẹ mee ọwaa; mee ọwaa; nwoke agbalaa."

Eze ndu Ízurelū asū iya: "L'ọ kwa iphe, gbaru ngu ndono. Ọ kwa nggu b'ọ shi l'onu."

⁴¹ Ya ndono; onye nkfuchiru Nchileke ono ap̄hūfu-kebe iphe ono, o gude kechia onwiya ifu ono; eze ndu Ízurelū abya amaru l'ọ bụ onye lanụ lẹ ndu nkfuchiru Nchileke b'ọ bụ.

⁴² Yọ sū eze: "Owaa iphe Ojejoje ekfu: 'Lẹ keshinu ọp̄hu ị haru onye ya kpeburu t'ọ nwuhu; yọ laa kẹ mmanu; bẹ ishi ngu a-lakwa l'ugwo ishi iya; ndu nke ngu alaa l'ugwo ndu nk'ia.' "

⁴³ Eze ndu Ízurelū atugbua lashia l'ufu-eze iya lẹ Samériya. Iphe aburu iya iwe; l'atsukwa iya phū l'ẹhu.

21

Mgbo vayinu Nebotu

¹ O nweru mgbo vayinu, nọ lẹ Jézerilu l'iku ufu-eze Éhabu, bụ eze lẹ Samériya. Onye nwe iya nū bụ Nebotu kẹ Jézerilu. ² Yo be ujiku lanụ; Éhabu asū Nebotu: "T'ọ nūnu iya mgbo vayinu iya-a tẹ ya mee mgbabu, ya a-kọbeje ẹkwo-ophe; keshinu ọp̄hu ọ nọ l'iku ufu iya. Ya e-gude mgbo vayinu ọp̄hu ka mma gbanweta iya; m'ọ kwanụ ya egude okpoga kfua ngu aswa iya."

³ Nebotu asū Éhabu: "Tẹ Ojejoje be kwekwa tẹ ya woru oke-alị nna iya phẹ nū ngu."

⁴ Éhabu at̄s̄oru gbudagbuda; gude iwe lashia l'ufu iya; kẹle Nebotu kẹ Jézerilu bẹ suru lẹ ya taa n̄du iya oke-alị nna iya phẹ. Yọ lashia; je agbanw̄ua ifu; jika ori nri. ⁵ Jézebelu, bụ nyee ya abya abata; bya asū iya: "Bū ngunu b'ị gbanw̄uru ifu ẹge-a kẹ be eri nri?"

⁶ Éhabu asū iya: "L'iphe, kparu iya nū bụ lẹ ya kfuru Nebotu kẹ Jézerilu t'ọ ree ya mgbo vayinu iya tẹ ya kfua ya aswa iya l'okpoga; ọdumeka tẹ ya nū iya mgbo vayinu ọdo l'ugwo iya; m'ọ buru l'ọ dū iya mma. Obenu l'ọ sūru lẹ ya ta an̄du iya mgbo vayinu iya."

⁷ Nyee ya; mbū Jézebelu asū iya: "Bukwadua nggu bụ eze ndu Ízurelū t̄o? Gbeshi ria nri ngu; obu at̄s̄o ngu ẹn̄a. Ya a-nataru ngu-a mgbo vayinu Nebotu kẹ Jézerilu."

⁸ Ya ndono; Jézebelu abya egude ẹpha Éhabu deshia ẹkwo; gude iphe-ọhubama, Éhabu egudeje anyachishi ẹkwo nyachishia ya; woru iya

keshiaru ndu bu ogurennya; me ndu nweru enya, bu ndu ephe le Nebotu chikoru buru le mkpukpu.

⁹ Iphe, o deru l'ekwo ono bu:

"Unu tua onu mboku unu a-swị egu. O rua mboku ono; unu dobe Nebotu l'onodu, ha nshinu l'echi oha. ¹⁰ Unu eyeru iya ndu bu ejo madzu ebo t'ephe nodu iya l'ifu; gbaa ya ire l'o kfururu Nchileke; abya ekfutoo eze. Teke ono; unu akpufu iya je atugbua ya le mkpuma."

¹¹ To du iya bu; ndu mkpukpu; mbu ndu bu ogurennya; me ndu nweru enya, bu le mkpukpu Nebotu phe emee ege Jézebelu deru l'ekwo ono, o deru keshiaru ephe ono. ¹² Ephe abya atua onu mboku aa-swị aswiswi; woru Nebotu dobe l'onodu, ha nshinu l'echi oha. ¹³ Ndu, bu 'o-ga-le-mkpa labu abata bya anodu iya l'ifu; gbalahaa ya ire; su: "Le Nebotu kfururu Nchileke; kfutoshia eze." Ya ndono; ephe akpufu iya azu mkpukpu; je atugbua ya le mkpuma. ¹⁴ Ephe emetsua bya ezia Jézebelu: "L'a tugbuakwaru Nebotu le mkpuma; l'o nwuhwakwaru."

¹⁵ Anunu, Jézebelu anu l'a tugbuwaru Nebotu le mkpuma; yo su Éhabu: "Tugbua je anata mgbo vayinu Nebotu ke Jézerilu phu; mbu ali ono, o jikaru le ya tee redu ngu t'i kfu ya okpoga iya ono. Gbeshi je anata iya; le Nebotu ta anohakwa; o nwuhwakwaru." ¹⁶ Éhabu anulephu le Nebotu be nwuhwaru nu; gbeshi jeshia le mgbo vayinu Nebotu ke Jézerilu ono; te ya nata iya.

Elayija ekfu iphe, e-me Éhabu

¹⁷ Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru Elayija ke Tishibe; su iya: ¹⁸ "Gbeshi; jee Samériya; jekfu Éhabu, bu eze ndu Ízurelu. Eke o no nta-a bu le mgbo vayinu Nebotu, o jeru iya anata. ¹⁹ Kfuru iya: Qwaa iphe Ojejoje ekfu: '?I -gbutsuaru madzu; bya anaa ya iphe iya? Su iya: Qwaa iphe Ojejoje ekfu: 'O bu l'eke ono, nkuta micharu mee Nebotu ono; be nkuta a-micha mee nk'ia!'"

²⁰ Éhabu asu Elayija: "'I chowaru iya bya; nggube onye ohogu iya?"

Elayija asu iya: "Iye; ya chokwaru ngu bya; ke l'i wowaru onwongu ree l'ejo iphe l'enya Ojejoje. ²¹ 'Nta-a be ya e-me t'iphe-ehuka dakfuta ngu; eri ngu be ya a-za l'eza. Iphe, bu onye bu nwoke l'ufu Éhabu be ya ekpofu ekpofu l'ali ndu Ízurelu: ohu; le amadu. ²² Ya e-me onu-ulo ngu l'o bu ke Jerobuwamu Nébatu; me ke Baasha Ahija; ke l'i kpatsuaru iya ehugheghu; bya emee te ndu Ízurelu mee ejo iphe.'

²³ "A bya l'ehu Jézebelu; Ojejoje kfuwaruphu; su: 'L'oo nkuta a-ta anu Jézebelu le Jézerilu.'

²⁴ "Iphe, bu onye ke Éhabu, nwuhuru le mkpukpu bu nkuta a-ta anu iya. Onye ophu nwuhuru l'echi-egu aburu nwenu, ephe l'eli a-vuka anu iya."

²⁵ E to nwedu nwoke, dujeru l'o bu Éhabu; onye nyee ya Jézebelu nwuru ye; yo woru onwiya togboru ejo iphe l'enya Ojejoje. ²⁶ O meru akpamara; ke l'o tso ru agwa l'o bu ndu Amoru ono, Ojejoje chifuru l'ifu ndu Ízurelu ono.

Éhabu ata onwiya uta

²⁷ Ya ndono; Éhabu anutsulephu iphe ono; gbajashia uwe iya; yee uwe-aphu; swilahaa aswiswi. Ooyeje uwe-aphu ono zeru azee; yee ya l'ejephe gologolo.

28 Ojejoje abya ekfuru yeru Elayija ke Tishibe; su iya: 29 “?I phuru-a ege Éhabu byawaru bya ewozita onwiya ali l’ifu iya? Keshinu ophu o wozitaru onwiya ali l’ifu iya be ya te emehedu t’iphe-ehuka ono bya teke o no ndzu. Ya e-wota iphe-ehuka ono doberu onu-ulo iya l’oge ke nwa iya.”

22

Iphe, Mikaya phuru l’ehu Éhabu (2 Iphe 18:2-27)

1 A nọ afa eto; ndu Áramu; ephe le ndu Ízurelu ta alu ogu. 2 Yọ buru l’afa k’eto ono be Jehoshafatu, bu eze ndu Júda kpakfuru Éhabu, bu eze ndu Ízurelu.

3 Eze ndu Ízurelu aji ndu ozi iya: “?Unu marua l’o bu ayibedua nwe Rámotu-Giledu; to nwe iphe, ayi eme; t’ayi nafuta iya l’eka eze ndu Áramu?”

4 Ya ndono; yo ji Jehoshafatu: “?M’oo-toru iya je ogu le Rámotu-Giledu to?”

Jehoshafatu asu eze ndu Ízurelu: “Nngu l’iya bukwa nanu. Ndu nke iya; me ndu nke ngu aburu nanu. Inya iya; me inya nke ngu aburu nanu.”

5 Jehoshafatu asu iya: “T’o kpataodukwa ishi; maru iphe, Ojejoje e-kfu.”

6 To du iya bu; eze ndu Ízurelu abya achikobe ndu nkfuchiru, ruru unu madzu; ji ephe: “?Ya e-je ogu le Rámotu-Giledu; to te ya be ejeshi?”

Ephe asu iya: “T’o je; kele Nnajiufu e-woru mkpukpu ono ye yebe eze l’eka.”

7 Jehoshafatu asu: “?To nwedu onye nkfuchiru Ojejoje, no l’eke-a t’ayi kpata iya ishi?”

8 Eze ndu Ízurelu asu iya: “L’o nwefukwaaru onye lanu, ayi e-shi l’eka iya kpata Ojejoje ishi. Ole onye ono du iya ashi; ke l’e to kfubua okfu oma l’ehu iya; gbahalephu ejo iya. Onye ono bu Mikaya Imula.”

Jehoshafatu asu: “Eze; be ekfuhekwa ege ono odo.”

9 To du iya bu; eze ndu Ízurelu abya ekua nwozi iya nanu; su iya: “T’o duta Mikaya Imula t’o bya nta-a nta-a.”

10 Ya ndono; eze ndu Ízurelu yele Jehoshafatu, bu eze ndu Júda eyeshia uwe eze ephe; sugatsuaru l’aba-eze ephe l’eke eetsuje balí l’onu eke e shi abahu l’obu-edukfu Samériya; ndu nkfuchiru ono l’ephe ha a-nodu ephe l’ifu ekfugbaa iphe, ephe ekfu. 11 Zedekaya Kenana egude igwe meshia mpo; bya asu: “Le Ojejoje, bu Nchileke suru: ‘Le mpo-wa; be ii-gude adu ndu Áramu jeye teke ii-kpochafu ephe.’ ”

12 Olu ndu nkfuchiru ono l’ephe ha aburu iphe lanu: “T’o je ogu le Rámotu-Giledu; je emekputa; kele Ojejoje e-woru-a mkpukpu ono ye nggube eze l’eka.”

13 Onye ono, jeru oku Mikaya ono asu iya: “Lekwa; l’olu ndu nkfuchiru ophu be wukwaru nanu; l’ekfu le k’oma a-duru eze. Byiko; te okfu nggu le ndu ophu bukwaru nanu; mbu t’i kfukwaa okfu, du mma.”

14 Mikaya asu: “Kamenu; o bulekwapu iphe, Ojejoje kfuru iya; be ya e-kfu.”

15 Mikaya abyaruta; eze aji iya: “Mikaya; ?bu t’ayi jee ogu le Rámotu-Giledu; to t’ayi be ejeshi?”

Mikaya asu iya: “Ngwaa; jenu je emekputa ephe. Ojejoje e-woru-a mkpukpu ono ye nggube eze l’eka.”

¹⁶ Eze asụ iya: “?Bụ ugbo ole bẹ ya a-rọ ngu t'i gude ẹpha Ojejoje kfuaru iya ire-lanụ?”

¹⁷ Mikaya asụ iya: “Lẹ ya phuru ẹge ndu Ízurelu l'ẹphe ha gbakashihuru nanu nanu l'ugvu l'ọ bu aturu, ẹ-te nwedu onye nche. Ojejoje asụ: ‘Lẹ ndu-a te nwedu onye ishi. Oo ya bu t'onyenonu lashia l'ufu iya l'ẹhu-agu.’”

¹⁸ Eze ndu Ízurelu asụ Jehoshafatu: “?Ya te kfuhaadaru ngu l'ẹ to kfudu iphe, du mma l'ishi iya; gbahaa ẹjo iya?”

¹⁹ Mikaya ekfukwaru iphe, ookfu; sụ: “Ngwaa; ngabẹ nchị nua iphe, Ojejoje kfuaru: Ya phuru Ojejoje l'ẹke ọ nọ l'aba-eze iya; ndu ojozi-imigwe agbaa ya mgburungburu: ndu vudo iya l'ẹka-utara; ndu evudo iya l'ẹka-iyita. ²⁰ Ojejoje asụ ẹphe: ‘?Bụ onye e-je ekfubuta Éhabu t'ọ je ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu; k'ọphu ishi iya e-phuhu l'ẹke ono?’”

“Onye ọwaa -lufuta; yo kfua iphe lanu; onye ọdo -lufuta; yo kfua ọdo. ²¹ E metsua; ojozi lanu alufuta bya evudo l'ifu Ojejoje; sụ: ‘L'ọo yẹbedua e-je ekfubuta iya.’”

²² “Ojejoje aji iya: ‘?Nanụ ẹge ii-shi kfubuta iya?’”

“Yọ sụ: ‘Lẹ ya e-je aburu nwamaa ẹjo-ire je anọdu l'ọnu ndu nkfuchiru Éhabu.’”

“Ojejoje asụ iya: ‘Je; l'ii-kfubuta iya-a; je emee ya ẹge ono.’”

²³ “Oo ya bu; t'i maru lẹ Ojejoje yewaru ndu nkfuchiru ngu l'ẹphe ha nwamaa ẹjo-ire l'ọnu. Ojejoje kfuakwaru ọkpu-akpọhu tukobe ngu l'ishi.”

²⁴ Ya ndono; Zedekaya Kenana ẹje ebyiaru iya Mikaya l'ishi nchị; sụ iya: “?Nanụ ẹge Ume Ojejoje shiru lufu yẹbedua l'ẹhu; bya ekfuru yeru ngu?”

²⁵ Mikaya asụ: “Mbọku, ịi-maru bu mbọku ono, ii-je edomia onwongu l'ime ime mkpura ono.”

²⁶ Eze ndu Ízurelu asụ ẹphe: “Unu kpụta Mikaya kpụ-kfu Amọnu, bu ọ-chi-ọha mkpukpu; mẹ Jowashi, bu nwa eze. ²⁷ Unu asụ ẹphe l'eze: ‘Unu tu-chia onye-a l'ọka-mkpọro; tubataje nwa nri atubata; nu iya; unu edejee ya nwa mini edee l'ọnu jeye; ya ejee; lata l'ẹhu-agu.’”

²⁸ Mikaya asụ: “I -laa l'ẹhu-agu; nggu amaru l'ẹ tọ bụdu Ojejoje bẹ shi iya l'ọnu kfua okfu.” Yọ sụ ndu nọ l'ẹke ono t'ẹphe túbẹ nvọ l'okfu iya ono.

Éhabu ala l'ọgu (2 Iphe 18:28-34)

²⁹ Ya ndono; eze ndu Ízurelu; mẹ Jehoshafatu, bu eze ndu Júda atugbua jeshia Rámọtu-Gíledu. ³⁰ Eze ndu Ízurelu asụ Jehoshafatu: “Ya e-me onwiya t'ẹ b'a ma onye ya bu; bahụ l'ọgu ono. Nggubedua eyee uwe-eze ngu.” Eze ndu Ízurelu abya emee onwiya t'ẹ b'a ma l'ọo ya bahụ l'ọgu ono.

³¹ Eze ndu Áramu bẹ kfuawaru ndu ishi ugbo-inya iya, du ukporo madzu l'umadzu iri l'ẹbo; sụ ẹphe: “Unu ba etsokwa onye ukfu; m'ọ bu onye nta ọgu. Onye unu e-tso ọgu kpụ; bu eze ndu Ízurelu.” ³² Ndu ishi ugbo-inya ono aphulephu Jehoshafatu; sụ: “O kwa eze ndu Ízurelu ọbu ndọ-ọ!” Ẹphe aghazia t'ẹphe tso iya ọgu; Jehoshafatu eye mkpu l'ọnu.

³³ Ndu ono, agba ugbo-inya ono amaru teke ono l'ẹ tọ bụdu yẹbedua bu eze ndu Ízurelu; haa ya achichi.

³⁴ Yo nweru onye agbalẹphụ akfụ nk'iyá; to nwe ẹke ọ kwata gọbe iya agọbe. Yo je adaa eze ndu Ízùrẹlù l'ẹhu lẹ mgbaku ẹke ọ kwa ngwa-ọgu iya. Eze arangarahụ; sù onye angaru iya ụgbo-inya: “Kpọlaa azụ; pafụ iya l'ọgu-wa; kẹ l'e meruwaru iya ẹhu.” ³⁵ Ọgu ono ekpohu ọku mbọku ono; e kepyabe eze ekepyabe l'ụgbo-inya ono; ẹphe lẹ ndu Áramu l'alù iya. Mee, shi l'ẹke ono, e mekaru iya iphe ono awụ ala l'alì ụgbo-inya ono. Yo be l'urẹnyashi iya; yọ nwụhu. ³⁶ Enyanwu aribadelephu; e woru mkpu chia l'ẹke ndu soja nọ; sù ẹphe: “T'onyenonu yekwa ọkpa l'ẹke o yeru iya!”

³⁷ Tọ dọ iya bụ; eze anwụhu; a pata iya bya elia lẹ Samériya. ³⁸ Ẹphe eje asaa ụgbo-inya ono asasa l'okpuru Samériya, bụ ẹke ndu agba ọkpara aghuje ẹhu. Nkụta erichaa mee ya ẹge ono, Ojejoje kfuhawaru iya ono.

³⁹ Iphe ọdo, meeberu nụ teke Ẹhabu shi achị; mę iphemiphe ọbule, yẹbedua meru; mę k'ụlo-eze, ọ kpuru gude eze-enyi memaa ya; mę kę mkpukpu, ọ kpushiru; yo shihugbaa ike b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshuru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízùrẹlù. ⁴⁰ Ya ndono; Ẹhabu anwụhu lakfushia nna iya phẹ. Ehezáya, bụ nwatibe iya kẹ nwoke aburu eze l'ozori iya.

Jehoshafatu bụ eze ndu Júda (2 Iphe 20:31—21:1)

⁴¹ Jehoshafatu Ása wataru ọchi ndu Júda l'afa, kwe Ẹhabu afa ẹno, ọ wataru ọchi ndu Ízùrẹlù. ⁴² Iphe Jehoshafatu gbaru bụ ụkporo afa l'afa iri l'ise teke ọ wataru ọchi ndu Júda. Yọ chia ụkporo afa l'afa ise lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Azuba; nwatibe Shilihi. ⁴³ Jehoshafatu bẹ tsoru ụbeka nna iya, bụ Ása. Ẹ to nwedu ọphu ọ haru m'ọo nanụ. O meru iphe, kfuru nhamunha l'ẹnya Ojejoje. Ọ bụ l'ẹ to wofudu ẹke aagwajẹ iphe. Ndu Ízùrẹlù l'ejeje ọchi ẹja; l'akpọ ínsensu ọku l'ẹke ono. ⁴⁴ Jehoshafatu mekwaruphu; yẹle eze ndu Ízùrẹlù anọdu lẹ nchị-odoo.

⁴⁵ Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jehoshafatu shi achị; ike, ọ kparu; mę ẹge o gude lya ọgu b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshuru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda. ⁴⁶ Unwoke ndu shi nọdu l'ụlo agwa l'agba ọkpara, bụ ndu ọphu phọduru nụ teke nna iya shi buru eze b'ọ chishikotaru l'alì ono. ⁴⁷ Teke ono bẹ ndu Ẹdọmu te nwedu eze, achị ẹphe; yọ buru onye nọ-tsotaru eze bẹ achị nụ.

⁴⁸ Jehoshafatu bẹ nweru ụgbo-mini Tashishi, ejeje Ofi je ovuta mkpọla-ododo. Obenu l'ụgbo-mini ono kpuru lẹ Ezeyonu-Géba; to jehe. ⁴⁹ L'oge ono bẹ Ehezáya Ẹhabu sụru Jehoshafatu: “Tẹ ndu ozi iya; mę ndu ozi ngu tsojeru ụgbo-mini ono.” Jehoshafatu ajịka.

⁵⁰ Ya ndono; Jehoshafatu anwụhu; lakfushia nna iya phẹ. E lia ya l'ẹke e liru nna iya phẹ lẹ Mkpukpu Dévidi, bụ nna iya. Jehoram, bụ nwatibe iya kẹ nwoke aburu eze nọ-chia ẹnya iya.

Ehezaya bụ eze ndu Ízùrẹlù

⁵¹ Ehezáya Ẹhabu wataru ọchi ndu Ízùrẹlù l'afa, kwe Jehoshafatu afa iri l'ẹsaa, ọ wataru ọchi ndu Júda. Ọ chiru ndu Ízùrẹlù afa labụ lẹ Samériya. ⁵² O meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje; tsoo ụbeka nna iya; mę kę nne iya; tsoo ụbeka Jeróbuwamu Nébatu; mbụ onye ono, kpataru tẹ ndu Ízùrẹlù mee ẹjo iphe ono. ⁵³ Yoo shi egwojeru Bálù ẹja; l'abaru iya ẹja; shi ẹge ono

kpatsua Ojejoje, bu Nchileke ke Ízuręlu ęhu-eghughu ęge ono, nna iya meru ono.

Ndu Eze k'èbo

Ehezáyá ezi t'e jeru iya l'agwa Bálu Zebòbu

¹ Ya ndono; Éhabu anwuhutsulephu; ndu Móabu awata okwefuru ndu Ízurelu íkè.

² Yò buru teke ono; bè Ehezáyá shi l'ònu ọ̀lo-eli iya lẹ́ Samériya bya adaa; meka onwiya iphe. Yo zia ndu ozi iya; sù ẹ̀phe: "T'ẹ̀phe je lẹ́ Bálu Zebòbu, bú agwa ndu Èkuronu; je akpata ishi t'a maru; ?ya a-kaa mma l'iphe ọ̀waa, mekaru iya nù-a?"

³ Ya ndono; ojozi-imigwe, shi l'ẹ̀ka Ojejoje asù Elayija kẹ́ Tishibe: "T'o gbeshi je je aji ndu ozi eze ndu Samériya ono: '?Bù l'ọ̀o lẹ́ Nchileke ta nọ́du l'alí Ízurelu; meru iphe unu eje lẹ́ Bálu Zebòbu, bú agwa ndu Èkuronu ọ̀kpata ishi tọ́o?' ⁴ Ojejoje, bú Nchileke sùru: 'L'ẹ́ too shihekwa l'oshi-azẹ́e ono, ọ́ daburu ono gbeshi. Ọ́ búakwa maa.' " Yo kfutsua ẹ̀ge ono; mbù Elayija; tũgbua.

⁵ Ndu ozi ono abya alakfuta eze; yọ́ jì ẹ̀phe: "'Nanù ẹ̀ge ọ́ dù; bè unu latakebwaru ẹ̀ge-a?"

⁶ Ẹ̀phe asù iya: "L'o nweru nwoke, byakfutaru ẹ̀phe bya asù ẹ̀phe t'ẹ̀phe jekfu eze ono, ziru ẹ̀phe ozi ono; je asù iya: 'Ọ̀waa iphe Ojejoje ekfu: Ọ́ sùru: ?Bù l'ọ̀o lẹ́ Nchileke ta nọ́du l'alí Ízurelu; meru iphe iizi t'e jeru ngu ọ̀kpataru ishi lẹ́ Bálu Zebòbu, bú agwa ndu Èkuronu tọ́o? Ẹ́ to nwekwa l'í shi l'oshi-azẹ́e ono, jize ono gbeshi. Í búakwa maa.' "

⁷ Eze asù ẹ̀phe: "Nwoke ono, byakfutaru unu bya ekfuaru unu iphe ono; ?nanù ẹ̀ge ọ́ gbaru."

⁸ Ẹ̀phe asù iya: "L'o yeru uwe, e meru l'ẹ́ji anù. Iphe, o keru l'ukfu abùru akpọ́ anù."

Ehezáyá asù: "Ọ́ kwa Elayija kẹ́ Tishibe."

Ehezáyá ezi t'e je egude Elayija

⁹ Eze eziwaphu onye ishi, achì ụ̀kporo ndu soja labù lẹ́ ndu soja iri; bya eyeru iya ndu soja iya ono t'ẹ̀phe je egude Elayija. Ẹ̀phe erua; onye ishi ndu soja ono ejekfu Elayija l'ẹ́li ugwu l'ẹ̀ke ọ́ nọ́; je asù iya: "Nggùbe onye kẹ́ Nchileke; eze sùru t'í nyizita!"

¹⁰ Elayija asù onye ishi ụ̀kporo ndu soja labù lẹ́ ndu soja iri ono: "Ọ́ -bùrua lẹ́ ya bú onye kẹ́ Nchileke; tẹ́ ọ́ku shikwa l'imigwe bya ekegbushia nggu l'ụ̀kporo ndu soja labù lẹ́ ndu soja iri ono, nggu l'ẹ̀phe yì ono." Ya ndono; ọ́ku eshiwaphu l'imigwe bya ekegbushia yẹ́le ụ̀kporo ndu soja labù lẹ́ ndu soja iri ono.

¹¹ Eze abyakwa bya ezi onye ishi ụ̀kporo ndu soja labù lẹ́ ndu soja iri ọ́do; bya eyeru iya ndu soja iya ono t'ẹ̀phe je egude Elayija. Ẹ̀phe erua; onye ishi ndu soja ono asù iya: "Nggùbe onye kẹ́ Nchileke; eze sùru t'í nyifuta ẹ̀gwegwa!"

¹² Elayija asù iya: "Ọ́ -bùrua lẹ́ ya bú onye kẹ́ Nchileke; tẹ́ ọ́ku shikwa l'imigwe bya ekegbushia nggu l'ụ̀kporo ndu soja labù lẹ́ ndu soja iri ngu ono." Nchileke eshiwaphu l'imigwe ye ọ́ku; yọ́ bya ekegbushikota onye ishi ono yẹ́le ndu soja iya.

¹³ Ya ndono; eze abyakwa bya ezi onye ishi ukporo ndu soja labu le ndu soja iri odo; k'eto ya yele ndu soja iya. Epehe erua; onye ishi ndu soja onno enyikfube Elayija l'eke o no; je ebyishiru iya ikpere; rolahaa ya; su: "Nggube onye ke Nchileke; byiko; te ndzu dzua ya ru; yele ukporo madzu labu l'umadzu iri-wa, bu ndu ozi ngu-wa. ¹⁴ Lewaru ege oku shi l'imigwe bya ekegbushia ndu ishi ndu soja labu phu, vuhawa uzo bya; me ukporo ndu soja labu l'iri iri phu, epehe l'ephe yigbaa phu. Olobu; byiko; te ndzu dzua ya ru l'eke i no."

¹⁵ Ya ndono; ojozi Ojejoje onno asu Elayija: "T'o tsoru iya nyifuta. T'e b'o tsukwa iya egvu!" Elayija egbeshi tsoru iya nyifuta; epehe ejekfushia eze.

¹⁶ Elayija asu eze: "Le Ojejoje, bu Nchileke suru: '?Bu l'ogo l'e-to nwedu Nchileke, no l'ali Izurelu, ii-kpata ishi; meru iphe i ziru ndu ozi ngu t'ephe jeru ngu okpataru ishi le Balu Zebobu, bu agwa ndu Ekuronu. Eshinu ophu i meru iya ege onno; b'e ti gbeshikwa l'oshi-azee onno, i daburu onno. I buakwa maa.' " ¹⁷ E megee; Ehezaya anwuhu ege onno, Ojejoje shi l'onu Elayija kfuwa onno.

Ehezaya ta mutadu nwata nwoke. Yo buru nwunne iya; mbu Joramu be buru eze no-chia enya iya; l'afa, kwe Jehoramu Jehoshafatu afa labu, o wataru ochi ndu Juda.

¹⁸ Iphe odo, meeberu nu teke Ehezaya shi achi; me iphemiphe obule, yebedua meru b'e dekotaru l'ekwo, e deshuru iphe meru nu l'oge ndu eze Izurelu.

2

Ojejoje okuta Elayija l'imigwe

¹ Teke Ojejoje abya ogude oke oku-maa kuta Elayija lasha imigwe; be Elayija yele Elayisha shilephu le Giligalu alufuta. ² Elayija asu Elayisha: "T'o nodukwa l'eke-a; le Ojejoje zikwaru iya te ya je Betelu."

Elayisha asu iya: "Kamenu; ya ta ahakwa ngu." Ya ndono; epehe ayiru jeshia Betelu.

³ Ndu ogbo nkfuchiru Nchileke, bu le Betelu awu-kfuta Elayisha bya asu iya: "?I marua le Ojejoje abya okuta nnajiufu ngu ntanu?"

Elayisha asu epehe: "Ya makwaru-a. Olobu; unu hakwaa k'ono."

⁴ Elayija asu Elayisha: "Nodukwa l'eke-a Elayisha; le Ojejoje zikwaru iya te ya je Jeriko."

Elayisha asu iya: "Kamenu; ya ta ahakwa ngu." Ya ndono; epehe ayiru jeshia Jeriko.

⁵ Ndu ogbo nkfuchiru Nchileke, bu le Jeriko awu-kfuta Elayisha bya asu iya: "?I marua le Ojejoje abya okuta nnajiufu ngu ntanu?"

Elayisha asu epehe: "Ya makwaru-a. Olobu; unu hakwaa k'ono."

⁶ Elayija asu Elayisha: "Nodukwa l'eke-a le Ojejoje zikwaru iya te ya je Enyimu Jodanu."

Elayisha asu: "Kamenu; ya ta ahakwa ngu." Ya ndono; epehe ebo ayiru; tugba.

⁷ Ukporo madzu labu l'umadzu iri le ndu ogbo ndu nkfuchiru Nchileke etsoru epehe; je evudo ote-enya l'ele epehe l'eke epehe ebo vudo l'iku Enyimu Jodanu onno. ⁸ Elayija eyefu uwe-nlokpuru iya; bya apyakobe iya apyakobe; chia le mini onno. Mini onno ekekahu ebo; ophu awuru laa

eka iya ophu; ophu awuru laa eka iya ophu; ephe ebo abya eswee l'ali okponku.

⁹ Ephe eswetsulephu; Elayija asu Elayisha: "Kfunuru iya iphe, ya e-meru ngu; temanu e kuta iya kufu l'eke i no."

Elayisha asu: "Byiko; t'ume, ha l'o bu nke ngu ugbo labu nodu nu iya l'ehu."

¹⁰ Elayija asu: "Iphe, i kuru bukwa iphe du ehuka. Ole agha; o -buru l'i phuru iya teke Nchileke a-nodu ekulita iya; be o-bukwaru-a nke ngu; o -dudu be t'o dukwa."

¹¹ Ya ndono; ephe eje l'akoshi ako. A bya ele enya; ugbo-inya; me inya, enwugbaa oku abya ekekahu ephe. Oke oku-maa ekulia Elayija kuba l'imigwe. ¹² Elayisha aphua ya; chishia mkpu: "Nna iya-ee! Nna iya-ee! Ugbo-inya; me ndu inya-ogu Izurelu!" Yo phu-beberu iya. Elayisha eye eka l'uwe, o yeru; yo zijahu iya ebo.

Elayisha awata ozi iya

¹³ Ya ndono; Elayisha achita uwe Elayija, dafuru nu; lasha azu je evudo l'onu Enyimu Jodanu. ¹⁴ Yo wota uwe Elayija ono, dafuru nu ono chia le mini; su: "?Nanu Ojejoje; mbu Nchileke ke Elayija?" Yo chia uwe ono le mini ono; mini ono ekekahu ebo; ophu alaa eka iya ophu; ophu alaa eka iya ophu. Elayisha esweta.

¹⁵ Ndu ogbo nkfuchiru Nchileke phu, shi Jeriko, bu iya bu ndu phu, shi vudo ote-enya ele ephe phu; aphulephu Elayisha; su: "Ume Nchileke ono, shi nodu Elayija l'ehu ono nokwa Elayisha l'ehu!" Ephe awufu jeshia ya ndzuta; bya ebyishuru iya ikpere. ¹⁶ Ephe asu iya: "Lenu; ephebe ndu ozi ngu be nweru ukporo umadzu labu l'umadzu iri, agburu-ehu nokota. Byiko; t'ephe jenu je achoo nnajiufu ngu; t'a maru: ?Ume Ojejoje pataru iya je edobe l'ugvu; t'o bu le nsuda."

Elayisha asu ephe: "Wawakwa; t'ephe be ejekwa."

¹⁷ Ephe ekfunyaaru iya eya jeye iphere iya adu iya; yo su ephe: "Ngwa; unu zinua ya ephe." Ephe ezifu ukporo madzu labu l'umadzu iri ono. Ephe achoo ya abali eto; ephe ta phu iya. ¹⁸ Ephe alata; byakfuta Elayisha l'eke o no le Jeriko. Yo su ephe: "?Ya ta sudunu-a unu t'unu be ejeshi?"

Iphe-ophulena, Elayisha meshibeberu

¹⁹ Ya ndono; unwoke mkpuku ono abya asu Elayisha: "Onye ishi; lekpoduaphu le mkpuku-wa be nokpoo l'eke, du mma. Ole mini, no iya nu be du eji; ophu ali-a 'emehujedu iphe."

²⁰ Elayisha asu ephe: "Unu je eye unu le efere ophungu wotaru iya." Ephe eje ewotaru iya eya.

²¹ Yo tugbua jeshia l'eke ono, mini amushi amushi ono je agharu unu ono ye iya; su: "Owaa iphe Ojejoje Izurelu ekfu. O suru: 'Le ya mewaru mini-wa t'o du mma. E to nweudu l'o gbua onye nguru iya nu odo; ophu oo-mehedu t'ali-a be emehujehe iphe odo.'" ²² Mini ono abya adu mma byeye ntanu; bu iya bu ege ono, Elayisha kuru iya ono.

²³ Elayisha eshi l'eke ono jeshia Betelu. Looje l'uzo be unwokoro shi l'ime mkpuku ono lufuta; bya atulahaaru iya uzu; su iya: "Gbeshi l'eke-a; nggube ishi-onma ono! Gbeshi l'eke-a; nggube ishi-onma ono!"

²⁴ Elayisha aghakobe bya apfu ephe; gude epha Ojejoje tua ephe ono. Ejo anu-egu-egbudu labu, eekuje biye; bukota nyee ya eshi l'oswa lufuta bya alabushia ukporo unwokoro labu l'unwokoro labu ono alabushi.

²⁵ Eláyisha eshi l'èke ono; yò büru iya oje Ugvu Kamèlu; shi èke ono lashia Samériya.

3

Ogu ndu Ízurèlu; èphe lè ndu Móabu

¹ Jehoramú Èhabu bẹ wataru òchi ndu Ízurèlu l'afa, kwe Jehoshafatu afa iri l'èsato, yèbedua wataru òchi ndu Júda. Èke Jehoramú nọ chíja bú lè Samériya. Iphe ò chíru bú afa iri l'èbo. ² O meru èjo iphe l'ènya Ojejoje; òlè è to merudu iya ège nne iya; mẹ nna iya meru. O fòfuru itso ono, dùru Bálu lè nso, nna iya kpòberu ono. ³ Obenu l'o yelerua èka l'èjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru ono; mbụ èjo iphe ono, o nwuru ndu Ízurèlu ye ono. È to hadu iya ememe.

⁴ Ya ndono; Méshe, bú eze ndu Móabu bẹ ázù atùru. Afa-l'afa ha bẹ òokpujeru ùkporo ùnu ùnwu atùru iri l'èbo l'ùnu atùru iri* kpèe eze ndu Ízurèlu; nùkwa iya phụ èji, shi l'ùkporo ùnu ebyila iri l'èbo l'ùnu ebyila iri.† ⁵ Èhabu anwùhulephu; eze ndu Móabu awata okwefuru eze ndu Ízurèlu ikè. ⁶ Ya ndono; eze, bú Jehoramú eshi lè Samériya je ekukoo ndu Ízurèlu l'èphe ha. ⁷ Yò bya ezia Jehoshafatu, bú eze ndu Júda; sù: "L'eze ndu Móabu bẹ kwefukwaru iya ikè. ?Ii-tSORU iya t'ayi je etso ndu Móabu ògu?"

Jehoshafatu asù iya: "Lè ya e-tSORU iya-a je. Yèbedua bẹ dùwa l'ò bú nggùbedua; ndu nk'ia adùwa l'ò bú ndu nke ngu; ìnya iya adùakwaphu l'ò bú ìnya nk'ia."

⁸ Jehoram aji iya: "?Nanù ụzo, èphe e-shi eje ògu òbu?"

Jehoshafatu asù iya: "L'èphe e-shi echi-ègu ndu Èdòmu."

⁹ Ya ndono; eze ndu Ízurèlu; eze ndu Júda; mẹ eze ndu Èdòmu ayiru jeshia. Èphe ejee ije mgburumgburu abalí esaa; mini èphe agvu; to nwehe òphu ndu sọja èphe a-ngu; to nwe òphu elu, èphe chí a-ngu.

¹⁰ Eze ndu Ízurèlu echishia; sù èphe: "Haa! Ojejoje; ?o kuwaru èphebe ndu eze èto-wa t'ò chíru èphe ye ndu Móabu l'èka tọ." ¹¹ Jehoshafatu aji iya: "?To nwedu onye nkfuchiru Ojejoje, nọ l'èke-a; k'òphu èphe e-shi iya l'èka kpata Ojejoje ishi?"

Onye lanù lè ndu ozi eze ndu Ízurèlu asù: "Lè Eláyisha Shafatu, shi eyeru Elayija èka nọkwa l'èke-a."

¹² Jehoshafatu asù: "L'onye ono bẹ okfu Ojejoje nọkwa l'èhu." Ya ndono; eze ndu Ízurèlu; Jehoshafatu; mẹ eze ndu Èdòmu ejekfushia ya.

¹³ Eláyisha asù eze ndu Ízurèlu: "?O nweru iphe, nggu l'ia jigbanua? Jekfu nù ndu nkfuchiru onanu, nne lè nna ngu phè ejekfuje ono."

Eze ndu Ízurèlu asù iya: "Wawakwa; kèle Ojejoje kukobewaru èphebe ndu eze èto-wa tẹ ya chíru èphe ye ndu Móabu l'èka."

¹⁴ Eláyisha asù iya: "Keshinu òphu Ojejoje, bú Okaribe-Kakọta-Ike - nọo ndzù ège ò nọ iya-a; mbụ onye ya ejeru ozi; bẹ ya te g'elekwa ngu ènya; k'òphu ò búru k'oyeru ngu ònu; ndège è tọ bú ugvu, ya akwabẹ Jehoshafatu, bú eze ndu Júda. ¹⁵ Olobu; jeru je ekuaru iya onye akpoje ogumogu." Onye ono, akpoje ogumogu ono abyatashia bya awata iya akpokpo; ike Ojejoje abya Eláyisha l'èhu.

* 3:4 3:4 Iphe ò bú bú 100,000. † 3:4 3:4 Iphe ò bú lè mbeke bú 100,000.

16 Eláyisha asú: “Ojejoje suru t'unu tushia nsú t'ò tuko nsúda nsúda-wa dzuru. 17 Kele Ojejoje suru l'unu ta aphúdu pherephere; k'ophu ọ búru ké mini. Obenu lẹ mini e-jikota nsúda ono pyímu; unubédua angua mini; eswi unu angua; elu unu angua. 18 Ọ bú iphe, dú nphe l'ẹnya Ojejoje. Oo-wokwaruphu ndu Móabu ye unu l'ẹka. 19 Iphe bú mkpukpu, a kpushiru ike bẹ unu a-lukota; mẹ mkpukpu, nwegbaaru ẹnya. Unu egbutsushikota iphe, bú oshi, dú mma; chíko ẹnya-ogvu mini nwuchishia; gude mkpuma tú-chishia ọkpobe alí ephe.”

20 Yo be l'utsu echile iya; l'oge teke eegwoje ngweja utsu; mini shi l'uzo iya ké Édomu atsoo; bya ejikota alí ono.

21 Ndu Móabu abya aná lẹ ndu eze ono abyaru ephe ọgu; bya achita unwoke ephe ndu ọphu a-dú ike oje ọgu; shita lẹ ndu ha nwanshí je akpaa lẹ ndu ha nshinu; ephe eje akwaa l'ókè-alí ephe. 22 Ephe etehulephu l'onmewa utsu; anwú l'echi lẹ mini ono. Ndu Móabu anọdu l'azú iya ọphu phú mini ono; yoo ke ephe uswuswe l'ẹnya l'ọ bú mee. 23 Ephe asú: “L'ọ kwa mee dú ege-a phú! Ndu eze ono lúwaru ọgu; gbushia onwephe. Unubẹ ndu Móabu; ngwa; t'ayi je akwaa iphe ephe l'okwata.”

24 Ndu Móabu awúba l'ọdu ndu Ízuru; ndu Ízuru awú-lihu; tso ephe ọgu jeye ephe eye ọkpa l'oso. Ndu Ízuru awubata l'alí ndu Móabu; l'egbushi ephe; 25 mebyishikota iphe, bú mkpukpu ephe l'ọ ha. Onyenonu akpaa mkpuma kua l'iphe bú ọkpobe alí ephe; jeye ephe egude mkpuma tú-chishikota alí ono; nwuchishikota ẹnya-ogvu mini ephe; gbutsushikota oshi, dú mma lẹ mkpukpu ono. Eke ephe haru mkpuma, nọ iya nọ; yọ nọdu l'ẹke ọ nọ buphu lẹ Kiri Hareseti kpúu. Ọle ndu atuje mgbeka nọ-phekwanuru iya mgburumgburu; woru iya lúu.

26 Eze ndu Móabu aphulephu l'ọgu ono nabawaru iya ẹka; chíta unu umadzu l'ukporo umadzu iri l'ise, bú ndu chígbaa ọgu-mbeke; see tẹ ya kpata ọzo jekfu eze ndu Édomu. Ọ bú l'ẹ tọ kpatadu ọzo. 27 Ya ndono; yọ kpata ọkpara iya, bú onye ga aburu eze nọ-chia ẹnya iya; gude gwooo eja l'eli upho-mkpuma mkpukpu ono. Iphe ono erua ndu Ízuru l'ẹhu; k'ophu bú l'ephe tsuphuru azú; lashia alí ephe.

4

Manú nwanyi, nji iya ta nọhedu

1 O nweru nwanyi, bú onye ọgbo ndu nkfuchiru Nchileke shi alú iya. Yọ byakfuta Eláyisha bya araku iya; sù iya: “Lẹ nwozi ngu, bú iya bú nji iya; bẹ nwuhakwaru araku. O donuru ngu-a ẹnya lẹ nwozi ngu ono shi atşu Ojejoje egvu. Ọle nta-a; bẹ onye o jí ugwo byawaru t'ọ nata iya unwegirima iya unwoke ephe ẹbo l'ugwo ono; t'ephe búru iya ohu.”

2 Eláyisha asú nwanyi ono: “?Bú ngunu bẹ ya e-meru ngu? ?Bú ngunu b'i nweru l'ulo ngu? Karu iya ẹya.”

Nwanyi ono asú iya: “Lẹ nwozi ngu nwanyi ta dukwa iphe, o nweru l'ulo; gbahaa nwa ite manú lanú.”

3 Yọ sù iya: “T'ọ je arokoo ndu obutobu iya phẹ ite, ẹ te nwedu iphe e yeru iya. T'ọ rotakwa iya l'igwe. 4 Teke ono; nggu l'unwu ngu abahú l'ulo; swo-chia onwunu ọzo. Unu wú-jishikota ite ono l'ọ ha; ọphu jiru nọ; unu edochi iya.”

5 Ya ndono; nwanyi ono ahaa Eláyisha; lufu; je aswo-chia onwiya; mẹ unwegirima iya l'ulo. Unwegirima ono apataru iya ite ono; yọo wú manú eye iya. 6 Itẹ ono ejitsulephu; yọ sù nwatibe iya ono: “T'ọ patafuaru iya

ite ọdo!" Nwata ono asụ iya: "L'ẹ to nwehekwa ite ọdo, phọduru nụ." Tọ dụ iya bụ; manụ ono awụ-buhu.

⁷ Nwanyi ono atụgbua je ekfuaru iya onye kẹ Nchileke ono.

Yọ sụ iya: "T'o je eree manụ ono gude kfua ụgwọ ọbu; ọphu phọduru nụ; bẹ nggu l'ụnwegirima ngu e-gude buru."

Nwatibe nwanyi Shúnemu tetaru nọdu ndzụ ọdo

⁸ Yo be ujiku lanụ; Eláyisha ejeshia Shúnemu. Yo nweru nwanyi, nweru iphe, bu l'ẹke ono. Yo kua Eláyisha lẹ nri. Yọ bujewaruru; o -swe l'ẹke ono; yọ bahụ je eria nri.

⁹ Tọ dụ iya bụ; nwanyi ono asụ nji iya: "Ya mawaru lẹ nwoke-wa, anọduje abya l'ẹke-wa tekenteke ẹge-a bẹ bụ onye dụ nsọ kẹ Nchileke.

¹⁰ T'ayi meta nwulo nshii kpo-kfube l'eli iya nk'ayi; doberu iya ẹya oshiazẹ; doberu iya ẹya teburu; oshi-anọdu; mę urọku; k'ọphu bụ teke ọ byajeru; yọ nọdu l'ẹke ono."

¹¹ Yo be ujiku lanụ; Eláyisha abya ẹke ono; bahụ lẹ nwulo ono je azẹru.

¹² Yọ sụ nwozi iya; mbụ Geházi: "T'o je ekuaru iya nụ nwanyi Shúnemu ono." Yọ je ekua ya. Yọ byatashia.

¹³ Eláyisha asụ Geházi t'ọ sụ nwanyi ono: "Bụ ngunu bẹ ẹphe e-meru iya l'ẹhu-a, o mekashiru onwiya l'okfu ẹhu ẹphe-wa? Bụ t'ẹphe kfuru yeru eze; t'ọ bụ t'ẹphe kfuru yeru onye ishi ndu soja l'okfu ẹhu iya tọ?" Nwanyi ono asụ iya: "L'ẹ to nwekwa iphe ya achọ achọcho; lẹ yẹle ndibe ẹphe bukwa-a l'ẹke-a."

¹⁴ Eláyisha aji Geházi: "Bụ ngunu bẹ ee-meru nwanyi ono?"

Geházi asụ: "Ọkpobe okfu bụ l'ẹ to mụtadu nwa; nji iya akahụwa akahu."

¹⁵ Eláyisha asụ t'ọ kua ya. Yo kua nwanyi ono; yọ bya evudo l'ọnu ibo.

¹⁶ Eláyisha asụ iya: "Egbe nta-a afa ọdo; bẹ ii-he nwata nwoke l'ẹka."

Nwanyi ono asụ iya: "Waawa; onye nwe mu nụ; ba akabekwa dzụaru yẹbe nwozi ngu kẹ nwanyi ẹjo-ire; nggube onye kẹ Nchileke."

¹⁷ E metsua; nwanyi ono abya atsuta ime. Yo rulephu l'oge teke ono, Eláyisha kfuru ono l'afa ọphu tso iya nụ; yọ mụa nwata nwoke.

¹⁸ Yo be ujiku lanụ lẹ nwata ono vutawaru; yọ tųgbua jekfushia nna iya l'ẹgu l'ẹke yẹle ndu akpata iphe, ọ koru l'okfu chiko nọdu. ¹⁹ Yọ rangarahu; sụ nna iya ono: "Ishi iya-o! Ishi iya-o!"

Nna iya asụ nwozi iya: "T'o kuta iya kulaaru nne iya." ²⁰ Onye ozi ono abya ekuta nwata ono kulaaru nne iya. Nne iya eheru iya l'utakfu jeye yo rua l'eswe; nwata ono anwuhu. ²¹ Yo je eworu iya nyobe l'oshi-azẹ onye kẹ Nchileke ono; gu-chia ụlo ono; tųgbua.

²² Yọ bya ekua nji iya; sụ iya: "Byiko; t'o yenuru iya nwozi lanụ; ọwaa nkafu-igara lanụ tẹ ya gbaru je kẹ onye kẹ Nchileke; ẹge ya a-lata ẹgwegwa."

²³ Nji iya asụ iya: "Bụ kẹ ngunu bẹ iije nk'iya ntanu-a; ẹge ẹ tọ bụdu l'ọ bụ Aji Ọnwa Ọphungu; tọ bụ mbọku ọtu-ume-a?"

Nwanyi ono asụ iya: "L'ọ dụ-a mma."

²⁴ Ya ndono; yọ dozia nkafu-igara ono; sụ nwozi ono: "T'ọ gba iya t'ẹphe je; be ejekwa ọtu-ze ẹka; gbahaa lẹ ya sụru t'i tọ nwẹhu."

²⁵ Nwanyi ono agbagbua; je ejekfu onye kẹ Nchileke lẹ Ugwu Kamelu.

Yọ nọdukwaduru ote-ẹnya; onye kẹ Nchileke ono aphua ya; sụ Geházi, bụ nwozi iya: "T'o lenu. L'ọ kwa nwanyi Shúnemu phụ ndọphu.

²⁶ Gbagbua je iya ndzuta; nggu aji iya: ?mẹ ẹhu dụ iya-a mma; mẽ nji iya; mẽ nwatibe iya?"

Nwanyi ono asu iya: "L'ẹphe dukwa-a."

²⁷ Yo jekfulephu onye ke Nchileke ono l'ugvu ono; woru iya eka l'okpa. Gehazi abyatashia ya enwufu; onye ke Nchileke ono asu iya: "T'o haa ya; ke l'aphu jiru iya okpoma; to bu le Ojejoje meru te ya maru; to kfuru iya eya."

²⁸ Nwanyi ono asu iya: "Onye nwe mu nu! ?Ya kfunaru ngu-a okfu nwa? ?Ya ta sudunu ngu-a t'e b'i kobeshi iya obu l'eli?"

²⁹ Elayisha asu Gehazi: "Kwakobe onwongu; nggu ewota mgboro iya phu gude jeshia. O -nweru onye nggu l'iya dzudaru; be ekelekwá onye ophu ekele; ophu o dukwa onye ii-kwe ekele. Teke i ruru; nggu ewota mgboro iya ono tu-kobe nwata ono l'ifu!"

³⁰ Nne nwata ono asu: "Kamenu; ya ta ahakwa ngu!" Ya ndono; Elayisha egbeshi; tsoru iya; epe atugbua. ³¹ Gehazi evuru uzo tugbua je eworu mgboro ono tu-kobe nwata ono l'ifu. Nwata ono te kfu okfu; to tu ume. Yo lashia azu jekfu Elayisha je asu iya: "Le nwata ono te tetakwa."

³² Teke Elayisha rutaru l'ulo ono b'o phuru le nwata ono nwuhuwaru; nyoru l'oshi-azee ya phu. ³³ Yo bahu l'ime ulo ono swo-chia ya. Yo buru yele nwata ono; be no l'ulo ono; yoo kfu anu Ojejoje. ³⁴ Yo gbeshi je azeru nwata ono l'eli ehu; woru onu nk'iya kfube iya l'onu; woru enya iya kfube iya l'enya; woru eka iya tu-kobe iya l'eka. O bu l'ooze l'eli nwata ono; be ehu bya awata ovo nwata ono oku. ³⁵ Elayisha abya egbeshi; jephee l'ulo ono; bya alaphu azu je azeru machia onwiya l'eli nwata ono odo. A nonyaa; nwata ono abya ezeze uze ugbo esaa; bya amusaa enya.

³⁶ To du iya bu; Elayisha ekua Gehazi; su iya: "T'o kuaru iya nwanyi Shunemu ono." Yo je ekua ya. Nwanyi ono erua; Elayisha asu iya: "T'o kuta nwatibe iya." ³⁷ Nwanyi ono abata; bya ebyishi ikpere l'iku okpa Elayisha; kuta nwa iya ono tugbua.

Iphe-ophulenya ebo odo.

³⁸ E metsua; Elayisha abya alashia Giligalu; ejo-egu l'eme l'ali ono. Ogbo ndu nkfuchiru Nchileke abya adoo ya l'ifu; yo su nwozi iya: "T'o wota eze ite phu gwooru ndu ogbo nkfuchiru Nchileke ono ine t'ephe ria."

³⁹ Ya ndono; onye lanu atugbua bahu l'egbudu te ya kpata ekwo; bya eje aphua yayinu oswa; wokoo nebyi iya; phukobe uwe-nlokpuru iya chiru iya yeja ya eyeji. Yo rua; bya ebyia ya ebyibi chiru ye l'ite ono, e shiberu ine ono; ophu o nwedu onye maru iphe o bu. ⁴⁰ A gwo-gele iya phu; wufuta iya yeru ndu ono t'ephe ria. Epe eridelephu ine ono; chishia mkpu; su: "Nggube onye ke Nchileke; iphe, no l'ite-wa egbukwa madzu; epe te erihakwa."

⁴¹ Elayisha asu: "Kpotaedu echa, e tsuru etsutsu." E kpotaru iya eya. Yo kpota iya ye l'ite ono; su: "T'a wufuta iya; nu ndu ono t'ephe ria." A wufuta iya; to duhe iphe, egbu madzu, nokwadu le nri ono.

Elayisha anu ukporo madzu ise nri

⁴² Ya ndono; nwoke obu, shi le Balu-Shalisha ewotaru onye ke Nchileke ukporo ishi buredi, e gude ntụ balı, bu akpuru-iphe odungu ghee; mẽ ishi akpe olemole, o gbutaru k'ophungu ye l'ekpa iya. Elayisha asu nwozi iya: "T'o woru iya nu ndu ono t'ephe ta."

⁴³ Nwozi iya ono asu: "?Nanu ege mu e-shi doberu ukporo madzu ise iphe-a l'ifu?"

Eláyisha asú iya: “T’ò nù iya ephe t’ephe ria; kele Ojejoje sùru l’ephe e-ri iya; riphodo iya eriphodo.” ⁴⁴ Ya ndono; yò bya edoberu iya ephe l’ifu; ephe eria ya riphodo iya eriphodo ege ono, Ojejoje kfuru iya ono.

5

Aagwọta Némanu l’èhu-labù, eme iya nù

¹ Némanu bù iya bù onye ishi ndu soja eze ndu Áramu. Ọ bù eze madzù l’èke nnajiufo iya nọ; bya abùru onye aakwabẹ oke ugwu; kẹ l’ò bù l’èka iya bẹ Ojejoje shiru mee ndu Aramu; ephe emekputaje l’ogu. Ọ bù onye soja, ike dù l’ogu; ọ bù l’èhu-labù emekwanu iya.

² O nweru teke ndu ọ-lù-a-ọlaa, shi Áramu jeru ọgu lẹ Ízuru; je akpua nwamgbọko lanù lẹ ndzù; bya edobe iya; yoo jeru nyee Némanu ozi. ³ Yo be ujiku lanù; nwamgbọko ono asù nyee nnajiufo iya ono: “Ọ dù iya t’a sù lẹ nnajiufo iya jeru je aphù onye nkfuchiru Nchileke, nọ lẹ Samériya. O ge eme iya; yò ka mma l’èhu-labù ono, eme iya nù ono.”

⁴ Ya ndono; Némanu atùgbua je ekfuaru eze iphe nwamgbọko Ízuru ono kfuru. ⁵ Eze ndu Áramu asù iya: “T’o je. Lẹ ya e-deru-a ẹkwo nù eze ndu Ízuru.” Tò dù iya bù; Némanu atùgbua jeshia. Iphe, o gude bù ẹkpa mkpọla-ọcha iri; unu ẹkpa mkpọla-ododo iri l’ise; mẹ ukfu-ẹkwa iri. ⁶ Yo rua; je eworu ẹkwo ono nù eze ndu Ízuru. Iphe eze deru l’ẹkwo ono bù: “Lẹ ya gude ẹkwo-wa l’ezi nwozi iya; mbù Némanu t’ò byakfuta ngu; t’i mee ya t’ò ka mma l’èhu-labù, eme iya nù.”

⁷ Eze ndu Ízuru agutsua ẹkwo ono; woru uwe iya dojashia; chia mkpu; sù: “?Bù iya bù Nchileke, ike kẹ ndzù l’onwu nọ l’èka, meru iphe o ziru nwoke-wa t’ò bya tẹ ya mee ya t’ò ka mma l’èhu-labù, eme iya nù? Ọ kwa okfu b’ò chọ iya ege-a.”

⁸ Eláyisha, bù onye kẹ Nchileke abya anua l’eze ndu Ízuru dojashiru uwe iya; zia t’e je ezia ya: “?Bù ngunu meru iphe, ọ dojashiru uwe iya? Wo iya: T’o kfuru onye ọbu t’ò byakfuta iya nta-a; k’ophu ọo-ma l’onye nkfuchiru Nchileke nọ lẹ Ízuru.” ⁹ Tò dù iya bù; Némanu achiru inya iya; mẹ ugbo-inya gbaa bya agbaruta onu-ulo Eláyisha. ¹⁰ Eláyisha ezia nwozi t’o je asù iya: “T’o je aghua ẹhu lẹ Ẹnyimu Jódanu ugbo ẹsaa; l’èhu iya a-bya-a bya adù iya ege o shi dühawa; yò kọrohu.”

¹¹ Némanu egude ẹhu-eghughu tùgbua; sù: “Lẹ ya gbe shi arí l’ọ-lufuta byakfuta iya; bya evudo kpọ-kua ẹpha Ojejoje, bù Nchileke iya; mbù raa ya ẹka l’èke ono, ẹhu-labù eme iya ono; mee tẹ ya kọrohu. ¹² ?Ọ bù l’enyimu Abana; mẹ ẹnyimu Farupa, nọgbaa lẹ Damásukọsu ta kakọtadu miní, nọkota lẹ Ízuru mma tọ? Ya e-jenu je aghua ẹhu ọbu l’èke ono kawaru mma.” Yò ghakọbe; gude iwe tùgbua.

¹³ Ndu ozi Némanu ejekfu iya je asù iya: “Nna; ?ndẹge onye nkfuchiru Nchileke ono sùru t’i mee iphe ọdo, ka nshinu; tii g’emedu iya tọ? ? Bù-chia t’i ghua ẹhu; ka mma; b’ẹ ti meggedu tọ?” ¹⁴ Tò dù iya bù; Némanu atùgbua je egvuda lẹ Ẹnyimu Jódanu ugbo ẹsaa ege ono, onye kẹ Nchileke kfuru iya ono. Akpẹhu iya abya ala azù dù l’ò bù kẹ nwata nshii; yò kọrohuwaphu.

¹⁵ Ya ndono; Némanu yele ndu ozi iya l’ephe ha aghaa ifu jekfushia onye kẹ Nchileke ono. Yo rua; bya evudo iya l’ifu; sù iya: “Nta-a; bẹ ya kabẹwa

maru l'ẹ to nwedu ẹke Nchileke nọkwadu ẹ mgboko-a l'ọ ha; gbahaa ẹ Ịzuru. Byiko nata nọ iphe, yẹbe nwozi ngu anọ ngu."

¹⁶ Eláyisha asọ iya: "Kamenu; l'ẹpha Ojejoje, bọ onye ono, ya ejeru ozi ono; ẹ tọ dukwa iphe, ya anata ngu." Némanu arọ ya nta; rọo ya imo; yọ jịka.

¹⁷ Némanu asọ: "Ọ -buru l'ẹ tji natadu iya; byiko kponua yẹbe nwozi ngu eja, inya-mulu labu a-du ike vuta. Kẹ ẹ yẹbe nwozi ngu ta abyahedu bya egwota ngweja-ukfuru; m'ọ bọ ngweja ọdo nọ agwa ọdo; gbahaa Ojejoje.

¹⁸ Olobu; tẹ Ojejoje gukwaaru yẹbe nwozi ngu nvu l'iphe lanu-wa: Iphe obu bọ: ọ -buru le nnajiufu iya eje l'ulo agwa Rimonu t'ọ je abaaruu iya eja; yọ buru iya bẹ yẹ l'iya yi; ya erua je efuzita l'ulo agwa Rimonu ono; baaru iya eja; tẹ Ojejoje gukwaaru yẹbe nwozi ngu nvu."

¹⁹ Eláyisha asọ iya: "T'ọ lawaru."

Némanu atugbuu; jeribe nwanshi; ²⁰ Geházi, bọ nwozi onye kẹ Nchileke, bọ Eláyisha asọ onwiya: "Nta-a bẹ nnajiufu iya haru Némanu onye Áramu kẹ mmanu; to nwe iphe, o gude bya, ọ nataru. Kamenu; ya tsofutaje iya; je aharu iphe ono nata iya."

²¹ Ya ndono; Geházi etsopyabe Némanu. Némanu aphua onye agba etso iya nọ; bya eshi l'ugbo-inya iya nyizita; gba iya ndzuta. Yo rua; bya asọ iya: "Ọ dọ ma?"

²² Geházi asọ iya: "L'ọ bukwa-a k'oma. L'ọ kwa nnajiufu iya bẹ ziru iya tẹ ya bya asọ ngu l'ọ bọ nta-a bẹ unwokoro labu, bọ ndu shi l'ogbo ndu nkfuchiru shi l'alị ugwu Ífuremu. Wo; byiko; t'ị nunu ẹphe ẹkpa mkpọla-ọcha; mẹ ukfu-ekwa labu."

²³ Némanu asọ iya: "T'ọ wotaru ẹkpa mkpọla-ọcha labu." Yọ rọlahaa Geházi t'ọ nata iya ru. Yo woru ẹkpa mkpọla-ọcha labu kee l'ekpa labu; woru ukfu-ekwa labu ye iya; bo ndu ozi iya umadzu labu; ẹphe evuta iya tugbuu; Geházi etso ẹphe. ²⁴ Geházi erulephu l'ugwu ono; nata ndu ozi ono iphe ono dobe l'ulo; bya edube ẹphe; ẹphe alashia. ²⁵ Yọ bahu l'ulo je evudo nnajiufu iya; mbu Eláyisha l'ifu. Eláyisha aji iya:

"Geházi; ?Bọ awe b'ị shi jee?"

Geházi asọ iya: "L'ẹ tọ dukwa ẹke yẹbe nwozi ngu shi jee."

²⁶ Eláyisha asọ iya: "Maa ya te eshidunua l'etso ngu teke ono, nwoke ono shi l'ugbo-inya iya nyifuta byakfuta ngu ono? ?Bọ nta-a b'ọ gbaru t'a nata okpoga; nata ẹkwa; nata mgbabu olivu; nata mgbo vayinu; igweligwe aturu; eswi; mẹ ndu ozi: unwoke l'unwanyị? ²⁷ Ẹhu-labu ono, shi eme Némanu ono; bẹ swewaru nggu l'awa ngu phẹ gbururu jeye ẹ gbururu." Geházi eshi Eláyisha l'ifu lufu; ẹhu-labu edzuwaru iya nọ ẹhu. Yọ chanwehu; chalahaa phorphoro.

6

Ire ogbu-nku, ese eli

¹ Yo be ujiku lanu; ogbo ndu nkfuchiru ono asọ Eláyisha: "Lenu; ẹke-a, nggu l'ẹphe bu-wa hanukakwa nwanshi. ² T'ẹphe jenu Jọdanu t'onyenonu gbuta oshi, ẹphe e-gude bya emeta ẹke ẹphe a-nọdu anọ."

Eláyisha asọ ẹphe t'ẹphe je.

³ Onye lanu l'ẹphe asọ iya: "Byiko; tsonuru ẹphebe ndu ozi ngu jee."

Eláyisha asọ iya: "Lẹ ya e-je-a." ⁴ Tọ dọ iya bọ; yo tsoru ẹphe jeshia.

Ephe erua Enyimu Jódanu; wata ogbutsushi oshi. ⁵ Yo nweru onye lanu, bu teke o gbuta itso nk'ia; be ire ogbu-nku iya kpoḡfuru; dalahu le mini. Yo chia: "Alakwaa ya; onye nwe mu nu. O kwa anguta; be ya ngutaru iya."

⁶ Onye ke Nchileke ono aji iya eke o dalahuru. Yo koshi iya eya. Eláyisha egbuta oshi chee l'eke ono; ire ogbu-nku ono abya esee. ⁷ Eláyisha asu iya: "T'o gutawa iya ru." Nwoke ono amachia eka; guta iya.

Ndu soja ndu Áramu atsọ ishi

⁸ A nonyaa; eze ndu Áramu abya etso ndu Ízurelu oḡu. Yo kua ndu ishi soja iya idzu; kfuaru ephe eke ya e-dobe odu oḡu iya. ⁹ Onye ke Nchileke abya ezia ozi t'e je ezia eze ndu Ízurelu; su iya: "T'o kwabekwa enya. T'e b'o shikwa ekaphu; le ndu Áramu doḡbekwaru odu oḡu ephe l'eke ono."

¹⁰ T'o du iya bu; eze ndu Ízurelu ezia t'e je l'eke ono, onye ke Nchileke kfuru iya ono. Eláyisha l'agbaru eze ama tekenteke; k'ophu o-ḡkwabekwanuru onwiya enya; te ndu soja iya be a-tu phaa; wulahu l'egbe eke ono.

¹¹ Iphe ono atsua eze ndu Áramu l'ehu nshinu. Yo bya ekua ndu ishi soja iya; su ephe: "T'ephe karu iya onye l'ephe, turu ike yeru eze ndu Ízurelu."

¹² Onye lanu le ndu ishi ono asu: "Nggube eze, bu onye nwe mu nu! E to dukwa. L'o kwa Eláyisha, bu onye nkfuchiru Nchileke, bu l'ali Ízurelu; be ewotaje iphemiphe obule, i no l'ime mkpura ngu kfua; kfuaru iya."

¹³ Eze ndu Áramu asu: "Unu je achọ eke Eláyisha obu no; k'ophu ya e-ye ndu e-je egude iya nu." A bya ekfuaru iya l'o no le Dótanu. ¹⁴ Yo bya eyefu ndu soja l'igwe; ephe l'inya; me ugbo-inya. Ephe egude enyashi je agbaa mkpuku ono mgburumburu.

¹⁵ Yo be l'onma-ewa utsu; nwozi onye ke Nchileke ono etehu; lufuta; jeshia ole enya; mkporo-oha ndu soja; me inya ephe; me ugbo-inya ephe agbawa mkpuku ono mgburumburu. Nwozi iya ono echia mkpu; su: "Onye nwe mu nu; ?bu ngunu be ephe e-me?"

¹⁶ Onye nkfuchiru Nchileke ono asu iya: "Ba atsushi egvu. Le ndu ophu no swiru ayi; kakwa ndu ophu no swiru ephe."

¹⁷ Eláyisha abya ekfuru nu Nchileke; su iya: "Byiko Ojejoje; menua t'enya sahu nwozi mu-wa; k'ophu o-ḡphu uzo." Ya ndono; Ojejoje abya ekpuhaa nwokoro ono enya; yo phu l'iphe, jiru ugvu ono; gbaa Eláyisha mgburumburu bu inya; me ugbo-inya, enwugbaa oku.

¹⁸ Teke ndu soja Áramu ono abyakfuta Eláyisha oḡu b'o kfuru nu Ojejoje; su: "T'o mee te ndu-a l'ephe ha wata otsu ishi." Ojejoje emeru ishi tu ephe ege ono, Eláyisha kfuru iya ono.

¹⁹ T'o du iya bu; Eláyisha asu ephe: "L'eke-a ta bukwa uzo; to bu mkpuku ono. Unu tso ru iya te ya je ekoshi unu onye unu acho." Yo duru ephe jeshia Samériya.

²⁰ Ephe abahulephu le Samériya; Eláyisha ekfuru nu Ojejoje; su: "Nggube Ojejoje; menua te ndu-a muhaa enya; phulaha uzo." Ya ndono; Ojejoje abya emee; ephe amuhaa enya; phua l'o bu l'echi Samériya; be ephe no.

²¹ Eze ndu Ízurelu apha ephe; su Eláyisha: "Nna; ?bu te ya gbushia ephe? ?Te ya gbushiwaru ephe?"

²² Eláyisha asu iya: "Be egbukwa ephe. ?Bu ndu i gude oḡu-mbeke ngu; me akfu ngu kpata le ndu; be ii-gbu? Gbechia nu ephe nri; nggu

anụ ẹphe mini; k'ọphu ẹphe e-ri; ngua; ẹphe alakfuwaru nnajiufo ẹphe."²³ Tọ dọ iya bụ; eze ndu Ízurelú abya agbaaru ẹphe aji, ha nshinu. Ẹphe eria; ngua; bẹ ẹphe lakfuderu nnajiufo ẹphe. Yọ bụru iya bụ lẹ ndu soja ndu Áramu abyaberu oḡu ọ-lua-ọlaa l'alí Ízurelú.

Ejo-ẹgu byaru lẹ Samériya

²⁴ E metsua; Bénu-Hadadu, bụ eze ndu Áramu achita ndu soja iya l'ẹphe ha; ẹphe eje ekee k'ọgu; yechia Samériya. ²⁵ Eyechi ono, ẹphe yechiru Samériya ono; bẹ ẹphe yechiru iya nọo ọdu. Iphe tso iya nụ aburu ejo-ẹgu; k'ọphu bụ l'e relahaaru ishi nkakfu-igara lanụ ụkporo mkpọla-ọcha ugbo ẹno; relahaa nshị ndo, habe nwahabe mkpọla-ọcha ise.

²⁶ Yo be ujiku lanụ; l'eze ndu Ízurelú ejephe l'eli ụpho-mkpuma, e gude kpụ-pheta mkpụkpu ono mgburumgburu; nwanyi lanụ arashia: "Nggube eze, bụ onye nwe mu nụ; gbanụaru iya mkpu!"

²⁷ Eze asụ: "Ọ -buru lẹ Ojejoje ta gbaduru ngu mkpu; ?bụ awe bẹ ya e-shi gbaaru ngu mkpu? ?Ya e-shi l'ẹke eetsuje bali; t'ọ bụ l'ẹke adzoshije mee?"

²⁸ Eze abya aji iya: "Nanụ ẹge ọ dọ?"

Nwanyi ono asụ iya: "L'ọ bụ nwanyi-a; bẹ suru tẹ ya wota nwata iya; t'ẹphe gbuu; taa anụ iya ntanụ. Teke o beru echile; yo wota nwata nk'ia; t'ẹphe gbuu; taa anụ iya. ²⁹ Tọ dọ iya bụ; ẹphe eworu nwata nk'ia shia; taa anụ iya. Yo be echile iya; ya sụ iya t'o wota nwata nk'ia t'ẹphe taa anụ iya; yo woru iya wohaa."

³⁰ Eze anutsulephu iphe ono, nwanyi ono kọru ono; woru uwe iya lajashia. Ndu phuru eze teke ono, ooswe l'eli ụpho-mkpuma ono; aphụ l'ọ yeri uwe-aphụ l'ime ẹhu.

³¹ Yọ sụ: "Kamenu; m'ọ -buru l'ẹ te bufudu Eláyisha Shafatu ishi ntanụ!"

³² Teke ono; bẹ Eláyisha yele ndu bụ ọgurenya mkpụkpu tukuru nọdu l'ufu iya. Eze abya ezifu onye ozi; t'o vuru iya ụzo je kẹ Eláyisha. Ọbu lẹ tẹmanu onye ọphu, e ziru ejeruta; bẹ Eláyisha kfuhawaru ndu bụ ọgurenya ono; sụ ẹphe: "Unu ta phudu onye mgbugbu-madzua-a ẹge o yeru onye a-bya ebuta iya ishi? Onye ozi ono rulephu; unu gu-chia ụzo; swo-chia iya iphe; t'ẹ b'ọ bata. ?Tọ dọ igidi-ọkpa nnajiufo iya; bẹ ya anụ l'ẹke ọda iya l'azụ phụ."

³³ Eláyisha akpukwaduraa iphe ono l'ọnu; onye ono, e ziru ozi ono abyakfutawa iya phụ. Eze asụ: "Iphe-ẹhuka-wa kwa l'ẹka Ojejoje b'ọ shi. ?Bụ kẹ nḡunu; bẹ ya a-nọdu ngabẹfuaru Ojejoje ọdo?"

7

¹ Eláyisha asụ: "Unu nụkwaa iphe, Ojejoje kfuru: L'egbe nta-a echile; bẹ aa-nọdu ere ogbonga ntụ iphe, eegudeje eme buredi mkpọla-ọcha lanụ; l'ere ogbonga bali labụ mkpọla-ọcha lanụ l'ọnu obu-edukfu Samériya."

² Onye ishi soja ọphu, bụ iya kakọta ọno eze ntse asụ onye kẹ Nchileke ono: "L'ẹ too nwekwa; m'ọ -ruhuru; Ojejoje gụhashia ụzo ẹku k'imigwe; oo-meghe."

Eláyisha asụ iya: "Ii-gudenua ẹnya ngu phụ iya; ọle ẹ too rudu ngu ọnu."

Ndu soja Áramu agba ọso

³ Yo nweru unwoke ẹno, bụ ndu ẹhu-labụ, anọduje l'ọnu obu-edukfu Samériya. Ẹphe asụ ibe ẹphe: "Bụ nḡunu meru iphe ẹphe a-nọdu

l'èke-a; nwùshihu? ⁴ Èphe -sù t'èphe bahu l'ime mkpùkpu; bẹ èphe a-nwùshihukwa; kẹ l'èjo-ègu emekwa l'èke ono. Èphe -nòdukwa nù l'èke-a; èphe anwùshihukwaphu. O bù t'èphe gbe jechia l'òdu ògu ndu Áramu; jẹ eworu onwèphe nù èphe. Èphe -haa èphe; èphe anòdu ndzù. Èphe -gbushia èphe; yò bùwaru iya phù."

⁵ Yo be l'e nchi-èjihu-wa; èphe egbeshi jeshia l'òdu ògu ndu Áramu ono. Èphe erua l'iku òdu ògu ono; to nwehe onye nòkwadu iya nù; ⁶ kẹle Ojejoje meru tẹ ndu soja ndu Áramu nua igidi igweligwe ugbo-ìnya; mẹ k'ìnya; mẹ kẹ ikpoto ndu soja; k'òphu bù l'on'yemonye òbule sùru ìbe iya: "Lenu; l'eze ndu Ízuru; butaakwaru eze ndu Hetu; mẹ eze ndu Íjiputu t'èphe byakfuta èphe." ⁷ Ya ndono; yo be l'enyashi; èphe awù-lihu gbalashia; hakòta ọ̀lò-ékwa èphe; jẹnya èphe; mẹ nkakfù-ìgara èphe. Èphe ahaa òdu ògu èphe ono; yo dù ège ò dù; gbalashia.

⁸ Ndu èhu-labù ono erua l'iku òdu ògu ono; bahu l'ọ̀lò-ékwa lanù; je eria; ngua; vua mkpòla-òcha; mkpòla-ododo; mẹ èkwa je eworu domishia. Èphe alaphuta azù; bya abahù l'ime ọ̀lò-ékwa òdo; vua iphe, nọ iya nù; je edomikwaaphu.

⁹ Tò dù iya bù; onyenonu; yò sù ìbe iya: "Ayi te emekwa òhuma. Ntanù-a kwa eswe-ajì b'ò bù; ọ̀le ayi gbe nọ-kirishia. Ayi-kwaa l'èka jeye l'ùtsu; bẹ aa-nùkwa ayi aphù. Unu t'ayi jelekwapu nta-a; je ekfuaru iya ndibe eze."

¹⁰ Ya ndono; èphe atugbua je ekua ndu echeje nche l'obu-edukfu kfuru iya èphe; sù èphe: "L'èphe jekwaru l'òdu ògu ndu Áramu; to nwe m'ò onye lanù, nọ iya nù; to nwe onye èphe nùru ùkporo iya. Yò buri ìnya; mẹ nkakfù-ìgara; b'e litsuaru l'èke ono; ọ̀lò-ékwa èphe adùlephu ège ò dù." ¹¹ Ndu nche ono araa iphe ono, ndu ono kfuru ono arara; e je ekfua ya l'ufu-eze.

¹² Eze egbeshi l'enyashi ono; sù ndu ozi iya: "Iphe ono, ndu Áramu meru ono; bẹ ya a-karu unu nta-a. Èphe maru l'ègu eme ayi. O bù iya meru; èphe awufu l'òdu ògu èphe ono; je edomishia onwèphe l'ègu. Iphe èphe arì aburu l'ayi -wufutalephu; t'èphe kpùkoo ayi lẹ ndzù; wùbata lẹ mkpùkpu ayi."

¹³ Nise lanù lẹ ndu ozi eze ono asù: "T'èphe fòta madzù; zi t'èphe gude ìya ise, phòduru lẹ mkpùkpu-wa je amaru ège iphe dù. E -gude èphe; bẹ onodu èphe òkùwataa l'ò bù kẹ ndu Ízuru ono, a haru l'èke-a ono. Mbù l'èphe a-dùlee l'ò bù igweligwe ndu Ízuru ono, nwùshihuwaru nù ono. Oo ya bù t'ayi zi èphe t'èphe je amaru iphe, meru nù."

¹⁴ Ya ndono; èphe abya achita ugbo-ìnya labù; mẹ ìnya. Eze abya ezia t'a chòru ndu soja ndu Áramu jeshia; bya asù èphe: "T'èphe je egude ènya èphe phù iphe, meru nù." ¹⁵ Èphe achọ èphe jeye lẹ Ènyimu Jòdanu; phua l'uwe; mẹ ivu, ndu Áramu tufashiru l'ùzo; l'èke ọ̀so ono turu èphe l'ùkfu. Ya ndono; ndu ono, jeru ozi ono alaphushia azù je ekfuaru iya eze. ¹⁶ Tò dù iya bù; èphe atugbua je egwoo iphe l'òdu ògu ndu Áramu ono. E mege; ree ogbonga ntù iphe, eegudeje eme buredi mkpòla-òcha lanù; bya eree ogbonga balì labù mkpòla-òcha lanù, bù iya bù ège ono, Ojejoje kfuru ono.

Aadzọ-gbu onye ishi ozi eze l'òkpa

¹⁷ Eze ndu Ízuru eye onye ishi soja, bù iya kagee ya ọ̀no ntse; t'o leta ènya l'obu-edukfu mkpùkpu ono. Yò buri l'èke ono; b'a dzọ-gburu iya

l'okpa; bu iya bu ege ono, onye ke Nchileke kfuahawaru iya teke ono, eze jeru l'ufu iya ono. ¹⁸ Ishi iya aburu le teke ono, onye ke Nchileke kfuru eze: "L'egbe nta-a echile; be ee-re ogbonga ntu iphe, eegudeje eme buredi mkpola-ocha lanu; bya eree ogbonga balu labu mkpola-ocha lanu l'onu edukfu Sameriya;" ¹⁹ be onye ishi soja ono, kakota ono eze nte so sugu: "Le too mekwa; mo -ruhuru; Ojejeje guhashia uzo eku k'imgwe." Elayisha asu iya: "L'oo-gude enya iya phu iya; ole too rudu iya onu." ²⁰ Yo buru ege ono; b'o meru; mbu le ndiphe dzo-gburu iya l'okpa l'obu-edukfu mkpukpu ono.

8

Aanu-phu nwanyi Shunemu ali iya azu

¹ O nweru teke Elayisha kfuru nwanyi ono, o mejeru nwatibe iya, nwuhuru anwuhu; yo teta nodu ndzu ono; su iya: "T'o gbeshi; duta ndibe iya t'ephe lufu je anodu l'eke du ephe mma; kele Ojejeje tuwaru ejo-egu ye l'ali-a afa esaa." ² To du iya bu; nwanyi ono egbeshi je emee iphe ono, onye ke Nchileke kfuru ono; duta ndibe iya; ephe alufu; je anoo afa esaa le Filisutayinu.

³ Afa esaa ono agvulephu; nwanyi ono eshi Filisutayinu lata. Yo bya ejekfube eze; je aruo ya t'a nu-phu iya ulo iya; me ali iya azu. ⁴ Teke ono; be eze ekfu eyeru Gehazi, bu nwozi onye ke Nchileke; asuje: "T'o kfukotanuru iya iphe, bu iphe-ophulanya Elayisha l'o ha?" ⁵ Gehazi anodu l'akoru eze ege Elayisha shiriu mee t'onye nwuhuru anwuhu teta nodu ndzu odo; a bya ele enya; nwanyi ono, Elayisha meru nwa iya; yo teta ono abata bya arolahaa eze t'a nu-phu iya ulo iya yele ali iya azu.

Gehazi asu: "Nggube eze, bu onye nwe mu nu! O kwa nwanyi obu ndo; yele nwa iya ono, Elayisha mejeru; yo teta nodu ndzu ono." ⁶ Eze abya aji nwanyi ono k'iphe ono; yo kokotaru iya eya.

Eze abya eduru nwozi lanu yeru iya; su iya: "Woru iphe, bu ke nwanyi-wa nu-phukota iya azu l'o ha. Nukota iya iphe, bu iphe shi l'ali iya lufuta; tsube mboku, o lufuru l'ali-a jeye nta-a."

Hazelu egbu Benuhedadu

⁷ Ya ndono; Elayisha ejee Damasukosu. Teke ono; be iphe-ememe guderu Benu-Hadadu, bu eze ndu Aramu. A bya ekfuaru iya l'onye ke Nchileke be byaru nu. ⁸ Eze asu Hazelu: "T'o wota iphe, oo-nu onye ke Nchileke ono gude; yo shi iya l'eka kptaedu Ojejeje ishi; maru: '?Me ya a-kaa mma l'iphe ono, eme iya nu ono?'"

⁹ To du iya bu; Hazelu abya egwoo iphe, dugbaa iche iche, kakota mma le Damasukosu dojia eli ukporo inya-ivu labu gude jekfushia Elayisha. Yo rua; bya evudo iya l'ifu; su: "Nwatibe ngu, bu Benu-Hadadu; mbu eze ndu Aramu; be ziru iya te ya bya ajita ngu; ?me ya a-ka-a mma l'iphe-wa, eme iya nu-wa?"

¹⁰ Elayisha asu iya: "Je je ekfuru iya l'oo-ka-a mma; ole Ojejeje koshikwanuru iya l'o nwuhufutaje." ¹¹ Elayisha adabe Hazelu enya ege ono jeye iphere egude Hazelu. Onye ke Nchileke ono arata ekwa.

¹² Hazelu aji iya: "Onye nwe mu nu; ?bu ngunu be jiraru?"

Elayisha asu iya: "L'ishi ekwa iya bu le ya mawaru iphe, du eji, ii-me ndu Izurelu. Ii-yekota oku l'iphe bu eke, ephe kpuru; yo shihu ike.

Unwokoro ephe; be ii-gude ogu-mbeke gbushia; taa unwegirima ephe otu pyaapyya. Unyomu ephe; ndu ophu du ime be ii-gvufushi ephe.”

¹³ Hazelu asu iya: “?Yebe nwozi ngu, e-to nwedu iphe ya bu; * ?bu onye nuru iya ike ophu ya e-gude mee iphe, ha nshinu ege ono?”

Elayisha asu iya: “Le Ojejoje koshiwaru iya l'ii-mekochaa buru eze ndu Aramu.”

¹⁴ To du iya bu; Hazelu ahaa Elayisha lakfushia nnajiufu iya, bu Benu-Hadadu. Benu-Hadadu aji iya: “?Bu ngunu; be Elayisha kfuru?” Hazelu asu iya: “L'o sukwaru l'ii-ka-a mma.” ¹⁵ Yo rua echile iya; Hazelu ewota ukpo tsee le mini; mini angugua ya angugu; yo wota iya phukputa Benu-Hadadu ifu; yo nwuhu. Hazelu aburu eze no-chia enya iya.

Jehoramu, bu eze ndu Jüda (2 Iphe 21:1-20)

¹⁶ L'afa, kwe Joramü Éhabu afa ise, o wataru ochi ndu Ízurelu; be Jehoramu Jehoshafatu wataru ochi ndu Jüda. Onye shi buru eze ndu Jüda teke ono bu Jehoshafatu. ¹⁷ Iphe Jehoramu gbaru bu ukporo afa l'afa iri l'ëbo teke o bya aburu eze. O chiru afa esato le Jerúsalemu. ¹⁸ O tsoru ubeka ndu eze ndu Ízurelu; mee ege ndibe Éhabu meru; ke l'ö luru nwatibe Éhabu. Yo mee iphe, du eji l'enya Ojejoje. ¹⁹ Öle Ojejoje gude okfu éka nwozi iya, bu Dévidi; ophu 'ovudu iya evuvu t'o mebyishia ndu Jüda; ke l'o kwehawaru Dévidi ukwa l'unwu iya; me awa iya; be ochichi ta alufudu l'éka gbururu jeye le gbururu.

²⁰ L'oge ke Jehoramu; be ndu Édomu kwefuru ndu Jüda iké; bya afotaru onwephe onye a-buru ephe eze. ²¹ To du iya bu; Jehoramu achita ugbo-nya iya l'ö ha jeshia Zayi. Ndu Édomu abya ekephee yele ndu ishi ugbo-nya ono mgburumburu. Yo be l'enyashi; yo gbeshi bakfu ndu Édomu ögu. Ndu soja iya agbakashihu gbalashia. ²² Ya ndono; ndu Édomu ekwefuru ndu Jüda iké jeye ntanu. Teke ono kwaphu; be ndu Libina kwefukwaruphu iké.

²³ Iphe ödo, meeberu nu teke Jehoramu shi achi; me iphemiphe obule, yebedua meru b'e dekotaru l'ekwo, e deshiru iphe meru nu l'oge ndu eze Jüda. ²⁴ To du iya bu; Jehoramu anwuhu lakfubeshia nna iya phe; e lia ya l'ëke e liru nna iya phe le Mkpukpu Dévidi. Nwatibe iya ke nwoke; mbu Ehezaya abya aburu eze no-chia enya iya.

Ehezaya, bu eze ndu Jüda (2 Iphe 22:1-6)

²⁵ O bu l'afa, kwe Joramü Éhabu afa iri l'ëbo, o wataru ochi ndu Ízurelu; be Ehezaya Jehoramu wataru ochi ndu Jüda. ²⁶ Iphe Ehezaya gbaru bu ukporo afa l'afa labu teke o wataru achichi. Yo chia afa lanu le Jerúsalemu. Epha nne iya bu Atalaya, bu nwanwa Omuri, bu eze ndu Ízurelu. ²⁷ O tsoru ubeka ndibe Éhabu; mee iphe, du eji l'enya Ojejoje ege ndibe Éhabu meru; ke l'ö bu ögo ndu ufu Éhabu.

²⁸ Ehezaya be yele Joramü Éhabu tugburu jeshia otso Hazelu, bu eze ndu Aramu ögu le Rámötu-Giledu. Ndu Aramu emeka Joramü iphe. ²⁹ To du iya bu; eze, bu Joramü alashia Jézerilu t'o je anodu nyaa iphe ono, ndu

* 8:13 8:13 Iphe e deru l'ëke-a l'okfu Hiburu bu “nkuta.”

Áramu mekaru iya lẹ Ráma teke ono, o tisoru Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu ọgu ono.

Ehezáya Jehoram, bụ eze ndu Júda ejeshia Jézerilu oji Joram Ẹhabu k'iphe ono, e mekaru iya ono.

9

Jéhu bụ eze ndu Ízurelu

¹ Yo be ujiku lanụ; onye nkfuchiru Nchileke; mbụ Eláyisha ekua onye lanụ l'ogbo ndu nkfuchiru; sụ iya: "Kwakọbe; wota ekpemu manụ-wa je Rámọtu-Gíledu. ² Teke i ruru; nggu elee ẹnya Jéhu Jehoshafatu Nimishi. Kuchi iya ekuchi; duta iya t'unu bahụ l'ime ụlo. ³ Teke ono; nggu ewota ekpemu manụ ono; woru manụ ono tee ya l'ishi; sụ: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: 'Ya awụ ngu manụ l'ishi t'ị bụru eze ndu Ízurelu.' Teke e metsuaru; nggu agụhaa ụlo gbalaa; gude ọso gbalaa. Ba akpokwa ụkfu!"

⁴ Nwokorọbya ono, bụ onye nkfuchiru ono atụgbua jeshia Rámọtu-Gíledu. ⁵ Yo rua; ndu ishi ndu soja anọduwa lẹ ndzuko. Yọ sụ ẹphe: "Onye ishi ndu soja; ya nwekwaru ozi, ya e-zia ngu."

Jéhu aji iya: "Ọbụ onye ole l'ẹke-a bẹ iikfuru?"

Yọ sụ iya: "L'ọ bụ nggubedua; onye ishi ndu soja."

⁶ Jéhu egbeshi; ẹphe abahụ l'ime ụlo. Onye nkfuchiru ono eworu manụ ono tee ya l'ishi; sụ iya: "Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu sụru: 'Lẹ ya awụ ngu manụ l'ishi t'ị bụru eze, achị ndibe kẹ Ojejoje; mbụ ndu Ízurelu. ⁷ Ndu ọnu-ụlo Ẹhabu, bụ nnajiufu ngu; bẹ ịi-dzọ pyaapya; k'ophu ya e-shi ẹge ono gwata ụgwọ ọchi ndu ozi iya ono, bụ ndu nkfuchiru; mẹ k'iphe bụ ndu ozi Ojejoje, bụ ndu Jézebelu gbushikotaru.

⁸ Ndibe Ẹhabu l'ẹphe ha a-bụru kpurupyata. Iphe, bụ nwata nwoke l'ọnu-ụlo Ẹhabu l'alị Ízurelu; bẹ ya e-domi: m'ọ bụ ohu; m'ọ bụ amadụ. ⁹ Ya e-me ufu Ẹhabu t'ọ dụ l'ọ bụ ufu Jeróbuwamu Nébatu; mękwaphu t'ọ dụ l'ọ bụ ufu Baasha Ahija. ¹⁰ Jézebelu; bẹ bụ nkuta a-ta anụ iya l'egu, nọ lẹ Jézerilu. Ẹ to nwedu onye e-li iya elili.' " Yo kfutsua ẹge ono; gụhaa ụlo; gbalaa.

¹¹ Jéhu abya ejekfu ndu ishi ndu soja ọphunanu; onye lanụ aji iya: "Ọ Bụ-a k'oma? Ọbụ ngunu; bẹ onye ọgvu ono chọru ngu bya?"

Jéhu asụ: "Ọ kwa l'unu mahawaru onye ọbu bya amaru ẹge ookfufe okfu."

¹² Ẹphe asụ iya: "L'ọọ ẹjo-ire! Kfuwaruru ẹphe iphe ọbu nta-a."

Jéhu asụ ẹphe: "Iphe, o kfuru iya bụ lẹ Ojejoje sụru lẹ ya wụwaru yẹbe Jéhu manụ l'ishi; tẹ ya bụru eze ndu Ízurelu."

¹³ Ẹphe emewaphu ẹgwegwa je achịta uwe ẹphe; wụshi l'alị t'ọ dzọbe ọkpa. Ẹphe abya egbua ụpyoku; sụ: "Jéhu bụ eze!"

Jéhu egbu Joram

¹⁴ Ya ndono; Jéhu Jehoshafatu Nimishi eje achịaru Joram ẹjo idzu. Teke ono; bẹ Joram yẹle ndu Ízurelu l'ẹphe ha shi adzọ tẹ Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu ba ana ẹphe Rámọtu-Gíledu. ¹⁵ Ọbu l'eze, bụ Joram laru Jézerilu oje ọnya ẹke ono, ndu Áramu mekaru iya iphe teke ono, ẹphe lẹ Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu shi alụ ọgu ono. Ya ndono; Jéhu asụ: "Ọ -bụru l'ọ bụ obu unu ndono; t'ẹ b'ọ dukwa onye e-shi lẹ mkpukpu-wa pyofu je Jézerilu

odo iphe-a.”¹⁶ Jéhu enyihu ugbo-inya gbaru jeshia Jézerilu; ke l'ò bu eke ono; be Joramu ze. Ehezáya, bu eze ndu Júda be jeru iya ajiji.

¹⁷ Onye nche, vudo l'ulo eli, no le Jézerilu aphua Jéhu; me ndu l'awu etso iya nu; l'eke ephe dzeberu abya; chishia mkpu; su: “L'o nwekwaru ndu ya phuru, awu abya nu.”

Joramu asu: “T'a chota onye agba inya; zia ya t'o je ephe ndzuta je aji ephe: ‘?M'ò bu-a k'oma?’ ”

¹⁸ Onye agbaje inya agba Jéhu ndzuta; su iya: “L'eze suru: ‘?Bu-a k'oma?’ ”

Jéhu aji iya: “?Unu gude k'oma eme ngunu? Unu tso iya azu!”

Onye nche ono asu eze: “L'onye e ziru jekfuakwaru ephe; ole e to latakwa nu azu.”

¹⁹ Eze abya ezi onye odo, agbaje inya t'o jekfuedu ephe. Yo rua; bya asu ephe: “L'eze suru: ‘?Bu-a k'oma?’ ”

Jéhu asu iya: “?Unu gude k'oma eme ngunu? Unu tso iya azu!”

²⁰ Onye nche ono asu eze: “L'o jekfuakwaru ephe; ole e to latakwa nu azu. Ege onye obu gude agba; b'o dukwa l'obu Jéhu Nimishi. Oogbakwa iya k'ehuka k'ehuka.”

²¹ Joramu asu: “T'o doziaru iya ugbo-inya iya.” E doziaru iya eya. Joramu, bu eze ndu Izurelu yele Ehezáya, bu eze ndu Júda agbagbua jekfushia Jéhu. Onyenonu anodutsua l'ugbo-inya nk'ia. Eke ephe gbakfuru iya bu eke, shi bujeru ali Nebotu ke Jézerilu. ²² Joramu aphulephu Jéhu; ji iya: “Jéhu; ?bu-a k'oma?”

Jéhu asu iya: “?Nanu ege k'oma e-shi du; l'eke uru-ali; me mgborogwu ono, shi nne ngu, bu Jézebèlu l'eka ono haphu ege o shi hahawa?”

²³ Joramu agbaphushia azu; l'echi mkpu l'araru Ehezáya: “Ehezaya; l'o kwa ogu-o!”

²⁴ Jéhu egude ike iya l'o ha seta akfu iya gbaa Joramu le mgbaku ukuvu; yo je atu-fua ya meji. Yo dawaphu dakoru l'eli ugbo-inya iya ono. ²⁵ Jéhu ekfuaru onye ishi ugbo-inya iya, aza Bidika: “T'o pata iya je etufaa l'ali Nebotu ke Jézerilu phu. Nyatakwa le teke phu, nggu l'ia chikoje shi gude ugbo-inya agbatso nna iya; mbu Éhabu; be Ojejoje kfuru okfu ehu iya; su: ²⁶ ‘Unyaphua; be ya phuru mee Nebotu; me mee k'unwu iya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ya mefutaje ngu t'i k'fua ugwo ali-a. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.’ Unu pata iya je etufaa l'ali ono; ege ono, Ojejoje kfuru iya ono.”

Eegbu Ehezáya

²⁷ Ehezáya, bu eze ndu Júda aphua iphe, meru nu; gbagbua; tsoru uzo, shiru onu edukfu Betihaganu. Jéhu achipyabe iya; su: “Unu gbagbufua yebedua!” Ephe agbata iya akfu l'uzo, sweru laa Guru le mgboro Ibulamu. Yo gbaru laa Megido; je anwuhu l'eke ono. ²⁸ Ndu ozi iya egude ugbo-inya pata iya jeshia Jerúsalemu je elia l'ili iya l'eke e liru nna iya phe le Mkpukpu Dévidi. ²⁹ Yo buru l'afa, kwe Joramu Éhabu afa iri le nanu, o wataru ochi ndu Izurelu; be Ehezáya wataru ochi ndu Júda.

Eegbu Jézebèlu

³⁰ Ya ndono; Jéhu atugbua jeshia Jézerilu. Jézebèlu anulephu l'o byaru; tee mkpo-nya; memaa egbushi iya; je eworu nya pyofu le windo. ³¹ Jéhu

abya abyaruta l'obu-edukfu; Jézebelu aji iya: "Nggube Zimuri-a;* ?bu-a k'oma; mbu nggube onye-wa, gburu nnajiufu ngu-a?"

³² Jéhu apalia enya l'uzo windo ono; su: "?Bu onye ole bu onye nk'iya? ?Bu onye ole-e?" Umadzu labu; m'o bu umadzu eto, bu ndu a haru ahaha eshi le windo lee ya enya. ³³ Jéhu asu ephe: "Unu shi l'eke ono tufu Jézebelu!" Ephe atufu iya; mee ya akfukashihu kpua l'upho-mkpuma; me inya, nogbaa l'eke ono. Jéhu egude inya ono dzoo ya pyakapyaka.

³⁴ Jéhu abahu l'ime ulo je eribua ya; su: "T'ephe pata nwanyi ono, vu onu ono; je elia; ke l'o bu ada eze!" ³⁵ Ephe alufulephu t'ephe je elia ya; iphe, ephe phuru nwenkinyi aburu okpokoro ishi iya; me okpa iya; owaa eka iya. ³⁶ Ephe alaphu azu je ekfuaru iya Jéhu. Yo su: "L'oo ya bu iphe ono, Ojejoje shi l'onu nwozi iya; mbu Elayija ke Tishibe kfua; su: 'L'o bu l'egu, no le Jézerilu; be nkuta a-ta anu Jézebelu.' ³⁷ Jézebelu be odzu iya a-du l'o bu nshi, a nyikaru nanu nanu l'ali Jézerilu; k'ophu bu l'e to nwedu onye a-hube iya ama; su: 'L'o kwa Jézebelu ndo-o.' "

10

Egbushi ndibe Éhabu

¹ Unwegirima Éhabu du ukporo madzu eto l'umadzu iri le Samériya. Jéhu abya edee ekwo keshiaru ndu achi nu le mkpukpu ono; keuru iya ndu bu ogurenaya; me ndu bu ephe hefutaru unwegirima Éhabu ono. L'ekwo ono b'o deru; su: ² "Keshinu ophu unwegirima nnajiufu unu tukoru nodu; yeru l'unu nweru ugbo-inya; nweru inya; nweru ngwa-ogu; bya enweru mkpukpu, a kpushiru ike; be bukwa ekwo-wa -bebelephu eru unu eka; ³ unu afota onye katsua mma; mbu onye o gbaru t'unu fota l'unwu nnajiufu unu ono; mee ya eze; t'unu lua ogu l'okfu onu-ulo nnajiufu unu."

⁴ Egvu abya ephe l'ehu; ephe asu: "T'e lewaru; ndu eze labu phu ta dudu ike vudo iya l'ifu. ?Nanu ege ephebedua e-shi kpofo iya l'ifu?"

⁵ To du iya bu; onye bu iya bu ishi l'ufu-eze; onye govano mkpukpu ono; ndu bu ogurenaya; me ndu bu ephe hefutaru unwu Éhabu; ezia ozi t'e je ezia Jéhu; su iya: "L'ephe bu ndu ozi iya. L'o bu iphe, o suru t'ephe mee; be ephe e-me. L'e to nwekwa onye ephe eme eze. Melekwapu iphe, bu obu ngu."

⁶ Jéhu abya edeeru ephe ekwo k'ugbo ebo; su ephe: "O -buru l'unu kfu yebedua l'azu; l'anuru iya okfu; oo ya bu; t'unu bushikota unwu nnajiufu unu ishi l'ephe ha; chitaru iya le Jézerilu l'egbe nta-a echile."

Unwu Éhabu ono, bu iya bu ukporo madzu eto l'umadzu iri ono; be bu ephe le ndu oke amadu le mkpukpu ono shi bugbaaru. Yo buru ndu ono zufutatsuaru ephe.

⁷ Ekwo ono erulephu ndu ono eka; ephe achita unwu eze ono; gbushikota l'ephe ha; mbu ukporo madzu eto l'umadzu iri ono. Ephe edoo ishi ephe le nkata; vulaaru Jéhu le Jézerilu. ⁸ Onye ozi abya ezia Jéhu l'e vulataakwaru iya ishi unwu Éhabu obu.

Jéhu asu: "T'o kube ephe l'ikpo labu l'ifu obu-edukfu mkpukpu t'ephe nodu l'eke ono je l'utsu."

⁹ Yo be l'utsu; Jéhu alufu; je evudo l'eke onyemonye obule a-phu iya; su ephe: "Eka unu ta dukwa l'iphe owaa. O kwa yebedua be gbaru nnajiufu

* **9:31** 9:31 Zimuri be gburu eze Ela; gbua ndibe iya bya aburu eze; nochia enya iya. Iphe o chiru bu abali esaa nwenkinyi. Gya ya le 1 Eze 16:8-20.

iya, bụ Joramụ ejo idzu; woru iya gbua. Olobu; ?bụ onye gbushiru ndu owananu? ¹⁰ Oo ya bụ t'unu maru l'ẹ to nwekwa iphe, Ojejoje kfuru lẹ k'ufu Éhabu, ẹ-te redu nụ. Ojejoje; bẹ mewaru iphe, o shi l'ọnu nwozi iya; mbụ Elayija kfua."* ¹¹ Jéhu egbushikota iphe bụ ndibe Éhabu, ndu ophu phoduru nụ lẹ Jézerilu. O gbukotaru ndu, shi bụru ishi l'oge kẹ Éhabu; ndu ọnyà iya; mę iphe bụ ndu shi achijeru iya ẹja. Ẹ to nwedu m'ọo onye lanu, o haru; t'ọ wafu l'ẹphe.†

Jéhu egbushi ndu abụbu Ehezáya

¹² Ya ndono; Jéhu abya egbeshi jeshia Samériya. Yo jetabelephu rua eke ndu eche aturu anoduje ebushi aturu ẹji; ¹³ yẹle ndibe Ehezáya, shi bụru eze ndu Júda edzuda. Yọ jì ẹphe: "Unu bụ ndu ole?"

Ẹphe asụ iya: "L'ẹphe bukwa ndibe Ehezáya. Iphe, ẹphe abya aburu t'ẹphe bya ajia unwegirima Ehezáya; mę nne-eze."

¹⁴ Jéhu asụ: "Unu kpukoo ẹphe lẹ ndzu." Ẹphe abya akpukoo ẹphe; metsua chita ẹphe je akube l'iduma, nọ l'ẹke ono, ndu eche aturu anoduje ebushi aturu ẹji ono. Ndu ẹphe gburu dọ ukporo madzụ labụ l'umadzu ẹbo. Ẹ to nwedu ẹphe onye wafuru nụ.

Egbushi ndibe Éhabu ophu phoduru nụ

¹⁵ Jéhu egbeshi l'ẹke ono; je aphụ Jehonadabu Rekabu l'ẹke oje abyakfuta iya. Jéhu ekele iya; bya ajì iya: "Ị turu-a ikẹ yeru iya ẹge yẹbedua turu yeru ngu?"

Jehonadabu asụ iya lẹ ya tukurua ikẹ yeru iya.

Jéhu asụ iya: "Ọ -buru ege ono b'ọ dọ; kwenu iya l'ẹka." Yọ machiaru iya ẹka; Jéhu eselita iya dubata iya l'ugbo-inya iya. ¹⁶ Jéhu asụ iya: "Tsuru iya; k'ophu ì-phụ ẹge iphe kẹ Ojejoje evube iya oku l'ẹhu." Ya ndono; yọ pata iya l'ugbo-inya ono tugbua. ¹⁷ Ẹphe erulephu Samériya; Jéhu atuko iphe bụ ndibe Éhabu ndu ophu, phoduru nụ l'ẹke ono gbushikota. Yo dzoo ẹphe l'ẹphe ha pyaapya ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu Elayija kfua ono.

Egbushi ndu abaru Bálu ẹja

¹⁸ Jéhu abya ekua ndu Ízurelu l'ẹphe ha; sụ ẹphe: "Éhabu bẹ baru Bálu ẹja; ọle o bapeteru iya ẹya. Yẹbe Jéhu a-baru Bálu ẹja baruaru iya ẹya abaru. ¹⁹ Ngwa; unu kua ndu nkfuchiru Bálu l'ẹphe ha; iphe bụ ndu ọru Bálu; mę ndu achijeru iya ẹja. T'ẹ b'ọ nwekwa onye a-gbala nụ; kele ya abya ogworu Bálu ẹja, ha nshinu. Onye gbalaru nụ; ta anodukwa ndzu."

Iphe ono aburu ẹregede, Jéhu gude eme tẹ ya gbushikota iphe, bụ ndu abaru Bálu ẹja.

²⁰ Jéhu asụ ẹphe: "Unu tịa ndzuko; t'a kwabẹ Bálu ugvu." Ẹphe abya araa kẹ ndzuko ono arara. ²¹ Jéhu abya achikota alì Ízurelu l'ọ ha zikota ozi; iphe bụ ndu abaru Bálu ẹja l'ẹphe ha abyakota; to nwe m'ọo onye lanu, ẹ ta abyadunu. Ẹphe awu-jia eze ọlo Bálu ono; jì iya pyimu; shita l'ishi iya ophu je akpaa l'ishi iya ophu. ²² Jéhu ekfuaru onye eleta ọlo, eedobeje uwe; sụ iya: "T'ọ chitaru ndu ono l'ẹphe ha uwe-nlọkpuru t'ẹphe yee!" Yọ bya achitaru iya ẹphe.

²³ Tọ dọ iya bụ; Jéhu yẹle Jehonadabu Rekabu abahu l'ọlo Bálu ono. Jéhu asụ ndu ono, abaru Bálu ẹja ono: "Unu lewaru; phụ l'ẹ to nwedu onye kẹ Ojejoje tso unu nodu l'ẹke-a; gbahaa ndu abaru Bálu ẹja nwenkinyi ẹphe."

* **10:10** 10:10 1 Eze 21:17-21. † **10:11** 10:11 Gọa Hos 1:4.

²⁴ Ya ndono; ɛphe abahu jeshia ogwo ɛja; mɛ ngweja-ukfuru.

Jéhu bɛ wowaru ɔkporo madzɔ ɛno ye t'ɛphe kwabɛ l'etezi; bya asu ɛphe: "O -nweru onye, haru m'ɔo onye lanu lɛ ndu-a, ya eye unu l'ɛka-a; yɔ gbalaa; bɛ ee-gude ishi nk'ia kɛɛ ɔgwɔ iya."

²⁵ Egwoɛ, Jéhu egwoɛ ngweja-ukfuru ono; yɔ su ndu nche; mɛ ndu ishi: "Unu bahu je egbushikota ɛphe! T'ɛ b'ɔ dukwa onye ophu unu e-kwe t'ɔ gbalaa." Tɔ du iya bu; ɛphe egude ogu-mbeke gbugbushikota ɛphe. Ndu nche ono; mɛ ndu ishi ono etufashia odzu ɛphe l'etezi; bya awɔba l'ime ime ɔlo Bálu ono. ²⁶ ɛphe apashia oshi ɛke, aagwajɛ Bálu; kpoo ya oku; ²⁷ bya etsukposhia oshi Bálu; tsukposhia ɔlo iya. Yɔ buru nshi; bɛ eejeje anyinyi l'ɛke ono jeye ntanu.

²⁸ Yɔ buru iya bu lɛ Jéhu emebia k'ɔbaru Bálu ɛja l'alì Ízurɛlu. ²⁹ Ọ bu lɛ Jéhu te esefudu ɛka l'ɛjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu kpataru tɛ ndu Ízurɛlu mee ono. Mbɔ ɛja ono, ɛphe baru unwu-eswi phɔ, e gude mkpɔla-ododo kpua dobe lɛ Bételu; mɛ lɛ Dánu phɔ.

³⁰ Ojeje asu Jéhu: "Keshinu i meru iphe, du mma; mee iphe, vudo nhamunha l'ɛnya iya; bya emee ndibe Éhabu iphe, nɔ iya l'obu t'e mee ɛphe; bɛ awa ngu a-nɔ l'aba-eze ndu Ízurɛlu jeye l'ogbo k'ɛno." ³¹ Ọ bu lɛ Jéhu te gudedu obu iya l'ɔ ha dobe iphe, ekemu Ojeje, bu Nchileke kɛ Ízurɛlu kfuru. ɛ tɔ hadu ɛjo iphe Jeróbuwamu ono; mbɔ ɛjo iphe ono, ɔ kpataru; ndu Ízurɛlu emee ono.

Anwuhu Jéhu

³² Teke ono; bɛ Ojeje wataru ɔhabota oke alì ndu Ízurɛlu. Hazɛlu alɔ-gbukota mkpɔkpɔ lɛ mkpɔkpɔ ndu Ízurɛlu; ³³ tsube l'uzo ɛnyanwu-ahata ɛnyimu Jódanu; l'alì Gíledu l'ɔ ha; mɛ alì ndu Gádu; kɛ ndu Rúbɛnu; mɛ kɛ ndu Manásɛ shita lɛ Árowa lɛ nsuda nsuda Amónu; je akpaa lɛ Gíledu; mɛ Báshanu.

³⁴ Iphe ɔdo, meeberu nu teke Jéhu shi achì; iphemiphe ɔbule, yɛbedua meru; mɛ ike, ɔ kparu; b'e dekotaru l'ɛkwo, e deshiru iphe meru nu l'oge ndu eze Ízurɛlu.

³⁵ Tɔ du iya bu; Jéhu anwuhu lakfushia nna iya phɛ; e lia ya lɛ Samériya. Jehowahazu, bu nwatibe iya kɛ nwoke aburu eze nɔ-chia ɛnya iya. ³⁶ Iphe, Jéhu chiru ndu Ízurɛlu lɛ Samériya; bu ɔkporo afa l'afa ɛsato.

11

Atalaya, bu eze-nwanyi ndu Júda yɛle Jowashi (2 Iphe 22:10—23:15)

¹ Atalaya, bu nne Ehezáya aphulephu lɛ nwatibe iya; bɛ nwuhuwaru nu; gbeshi je emee ndibe eze l'ɛphe ome-l'iwe. ² Jehosheba, bu ada eze Joramu; buru nwunne Ehezáya kɛ nwanyi eduta Jowashi dufu l'ɛke ndibe eze ono, ɛeme t'e gbushia ono nɔ. Yo duta yɛle onye ehe iya nu; je edomia lɛ mkpura; shi ɛge ono wohaaruru iya Atalaya; k'ɔphu bu l'ɛ to gbuhedu iya.

³ E domiru Jowashi yɛle onye ehe iya nu l'eze-ɔlo Nchileke afa ishinguru l'oge ono, Atalaya achì ono.

Ekwefuru Atalaya ikè (2 Iphe 23:1-15)

⁴ Yo rua l'afa k'ęsaa; Jehoyada abya ezia t'e je ekua ndu ishi, achigbaa ¼kporo ndu soja ¼kporo ise ise, shi l'alı Karu; me ndu nche t'e duru ephe byakfuta iya l'eze-¼lo Nchileke. Ephe l'iya agbaa ndzu; yo mee; ephe eribuaru iya nte l'¼lo Ojejoje ono. Yo abya ekoshi ephe Jowashi, bu nwatibe eze ono. ⁵ Yo bya at¼aru ephe ekemu; su: "Owaa iphe, unu e-me ndo-o: Unu kee onwunu ¼zo eto unube ndu ono, echeje nche mb¼ku ¼tu-ume ono. T'¼zo lanu je an¼du le nche l'ufu-eze; ⁶ ¼zo lanu an¼du le nche l'onu-¼zo Suu; ¼zo lanu ophu a-n¼du l'onu-¼zo, no l'azu ndu nche ono. Ono bu ege unu e-shi chee ¼lo ono; k'ophu ete enwutsudu iya. ⁷ Uzo labu l'unu, bu ndu ete chejedu nche mb¼ku ¼tu-ume a-n¼duje le nche l'eze-¼lo Nchileke; gbochita eze. ⁸ Unu gudegbaa ngwa-ogu unu l'eka gbaa eze, bu Jowashi mgburumburu. Iphe, bu onye shitaru eke unu no; unu gbua onye obu. Unu swijeru eze eswiru l'ejeje; me l'alala."

⁹ Ndu ishi, achigbaa ¼kporo ndu soja ise ise ono emee ege ono Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja kfuru ephe ono. Onyenonu eje eduta ndu nk'iya, bu ndu nche ke mb¼ku ¼tu-ume; me ndu ophu chigewaru nu l'alawa alala; ephe abyakfutashia Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja. ¹⁰ Onye ono, achijeru Nchileke ono achita arwa; me iphe ono, eegudeje gbobuta onwonye ono, shi buru ke D¼vidi, e doberu l'eze-¼lo Nchileke ono woru nu ndu ishi, achigbaa ¼kporo ndu soja ise ise ono. ¹¹ Ndu nche ono apagbaaru ngwa-ogu l'ehu l'ehu vudo; gbaa eze mgburumburu tsube l'¼zo ohuda eze-¼lo ono jeye l'¼zo isheli iya; mbu jeye l'ęnya-ngweja Ojejoje; me eze-¼lo ono.

¹² Jehoyada abya edufuta nwatibe eze ono; bya eworu okpu-eze kpube iya; woru ekwo, ekemu Nchileke nu iya. Ephe awua ya manu l'ishi; chia ya eze. Ndu ono ak¼aru iya eka; zua ya; su: "Ndz¼ ngu ndz¼ ogologo; ngube eze!"

¹³ Atalaya anulephu ¼zu, ndu nche; me ndu oha atu l'eze-¼lo Ojejoje; tugbaa jekfushia ephe l'eke ono. ¹⁴ Yo bya elee ęnya; phu ege eze ono vudo l'iku itso, bu iya bu ege ome-l'alı kfuru; phukwaaphu le ndu ishi ndu soja; me ndu egbuje ¼pyoku vudonyabe iya; me ege ndu alı ono l'ephe ha chikoru etegbaa ęswa; l'egbu ¼pyoku. Yo gbajashia uwe iya; chia mkpu; su: "Ejo iphe eme-o! Ejo iphe eme-o!"

¹⁵ Ya ndono; Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja abya at¼aru ndu ishi ¼kporo ndu soja ise ise ono ekemu; su ephe: "Unu kpufuta nwanyi ono l'eke ono, ndu nche no ono. Unu egude ogu-mbeke gbua iphe, bu onye tso iya nu." Ke l'onye ono, achijeru Nchileke eja ono suru: "T'e b'e gbukwa iya l'eze-¼lo Nchileke." ¹⁶ To du iya bu; ephe egude iya; kpu-rua onu eke inya eshije abahu l'ufu-eze; woru iya gbua l'eke ono.

Jehoyada edozi alı J¼da (2 Iphe 23:16-21)

¹⁷ Jehoyada abya emee t'eze; me ndu J¼da; ephe le Ojejoje gbaa ndzu. Ndz¼ ono, ephe gbaru ono aburu l'ephe a-buru ndu e gude ire ephe eka l'eke ibe ephe no; me l'eke Ojejoje no. ¹⁸ Ndu alı ono l'ephe ha ejeshia l'eze-¼lo Bálu je enwutsushia ya; tuko ęnya-ngweja Bálu; me iphe bu ntekpe iya tsua yogiriyogiri. Ephe egbaa Mátanu, bu onye achijeru Bálu eja l'ifu ęnya-ngweja Bálu.

Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja abya eye ndu nche; ephe echelaha eze-¼lo Nchileke. ¹⁹ Yo duta ndu ishi ¼kporo ndu soja ise ise ono, shi Karu; me ndu nche; me ndu alı ono l'ephe ha; ephe eshi l'eze ¼lo Nchileke dufuta onye eze ono; duba iya l'ufu-eze. Eke ephe shiru bu

l'ònu-nggamgbo ẹke ndu nche anòduje. Eze eje anòdu l'aba-eze iya; wata ọchi ndu Júda. ²⁰ Ẹhu atsołahaa ndu alì onò l'ẹphe ha ẹna. Nchì abya adù ẹphe onò ndoo; kẹ l'e gudewa ogu-mbeke gbua Atalaya l'ufu-eze.

²¹ Iphe Jowashi gbaru bụ afa ẹsaa teke ọ wataru achìchi.

12

Jowashi bụ eze ndu Júda (2 Iphe 24:1-16)

¹ L'afa, kwe Jéhu afa ẹsaa k'ọphu ọ bụ eze ndu Ízuruẹlu; bẹ Jowashi wataru achìchi lẹ Jerúsalemu. Yọ chĩa ụkporo afa labụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Zibaya; onye Besheba. ² Jowashi bẹ mekotaru iphe, vudo nhamunha l'ẹnya Ojejoje l'oge nk'ia; kẹle Jehoyada, bụ onye achijeru Nchileke eja shi akpọ-ziru iya ụzo. ³ Obenu l'ẹke aagbajẹ eja b'ẹ te ewofudu; ndu alì onò l'ejeje ogwo eja; l'akpọ insensu ọku l'eli ẹke onò.

⁴ Jowashi abya ekfuru yeru ndu achijeru Nchileke eja; sù ẹphe: "Unu natakọta iphe, bụ okpoga, dū nsọ, eewobataje l'eze-ulo Nchileke; mbụ okpoga, aatutaje l'utu; okpoga, e ketaru onyenonu t'ọ kfuje; mẹ okpoga, madzụ gude obu iya bya anụ l'eze-ulo Nchileke. ⁵ Tẹ ndu achijeru Nchileke eja l'onye l'onye natakọta okpoga onò l'ẹka onye edobeje okpoga t'e gude iya mekwaa iphe, bụ ẹke mebyihuru nù l'ulo Ojejoje."

⁶ Ole ndu onò, achijeru Nchileke eja onò ta watadu omekwa eze-ulo Nchileke onò jeye l'afa, kwe Jowashi ụkporo afa l'afa ẹto; k'ọphu ọ wataru achìchi. ⁷ Eze, bụ Jowashi abya ekua Jehoyada, bụ onye achijeru Nchileke eja; mẹ ndu achijeru Nchileke eja ọdo jì ẹphe: "Bụ ngunu meru iphe unu te emekwadu iphe onò, mebyishihuru l'eze-ulo Nchileke onò? Unu ba anatahẹkwa ndu edobeje okpoga okpoga ọdo. Unu wotachia okpoga ọphu nọ unu l'ẹka nù t'e gude mekwaa eze-ulo onò." ⁸ Ndu onò, achijeru Nchileke eja onò ekweta l'ẹphe ta anatahẹdu okpoga ọdo; yeru l'ẹphe te emekwadu eze-ulo Nchileke onò l'onwẹphe.

⁹ Jehoyada, bụ onye achijeru Nchileke eja apata okpoko; swofua ya ụzo l'okfuchi iya; je eworu iya dobe l'ẹnya-ngwẹja Ojejoje l'uzo ẹka-utara teke aabata l'eze-ulo Nchileke onò. Ndu achijeru Nchileke eja ndu ọphu eche ẹke, eeshi abata l'eze-ulo Nchileke l'ewotaje okpoga, e wobataru l'eze-ulo ye l'okpoko onò. ¹⁰ Yọ bụje; okpoga onò -halẹphu nshinu l'okpoko onò; onye ederu eze ẹkwo; mẹ onye ishi ndu achijeru Nchileke eja abya agua ya; chiru ye l'ẹkpa; kechia. ¹¹ Ẹphe gutsua okpoga onò l'ẹge ọ ha; ẹphe eworu iya nù ndu bụ ishi eleta ẹnya l'ozi eze-ulo onò. Yọ bụru l'okpoga onò bẹ ẹphe eshije l'akfua ndu eje ozi l'eze-ulo Nchileke onò ụgwo: mbụ ndu kapyinta; ndu akpụ ulo ọbu akpukpu; ¹² ndu edo ulo; mẹ ndu akukposhi mkpuma. Yọ bụru l'okpoga onò bẹ ẹphe eshije zuta oshi; mẹ mkpuma, a gbakposhiru agbakposhi, e gude emekwa eze-ulo Nchileke onò. Yọ bụru iya b'ẹ gude mekota l'iphemiphe ọbule, eemekwa emekwa l'eze-ulo onò. ¹³ Ẹ tọ dukwa okpoga onò ọphu e gude mee efere mkpọla-ọcha; mẹ iphe, apaje ọwúú urọku; mẹ ochi, eeyeje mini; mẹ ụpyoku; mewartu iphe ọdo, e gude mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha mee dobe l'eze-ulo Nchileke onò. ¹⁴ Ọ bụlephu ndu eje ozi l'eze-ulo onò bẹ a nuru iya t'ẹphe gude mekwaa eze-ulo onò. ¹⁵ Ẹ ta sụbua ndu a nuru okpoga onò t'ẹphe bya edoo ẹge ẹphe shiru kpaphushia ya; kẹ l'ẹphe bụ ndu gude ire-lanụ eje ozi onò.

¹⁶ Okpoga, shi lẹ ngweja ndu ikpe-nmaru; mę kę ngweja ndu iphe, dų eji b'ę te wobatadu l'eze-ulo Nchileke. Ndu nwe iya nų bų ndu achijeru Nchileke eja.

¹⁷ Yọ buru teke ono bę Hazęlu, bų eze ndu Áramu jeru je etso ndu Gatų ogu; luta iya. Yọ ghakoębe jeshia ogu lę Jerúsalemu. ¹⁸ Jowashi, bų eze ndu Júda egwota iphemiphe obule, nna iya phe, bų Jehoshafatu; Jehoramu; mę Ehezáya, bų ndu shi buru eze ndu Júda doberu Ojejoje iche; mę ophu yębedua doberu Ojejoje iche; mę mkpọla-ododo, a phuru l'ęke eedobeje ęku l'eze-ulo Nchileke; mę l'ufu-eze; gwolaaru Hazęlu, bų eze ndu Áramu. Yọ chita ndu soja iya; shi lę Jerúsalemu lufu-shia.

Anwuhu Jowashi

¹⁹ Iphe odo, meeberu nų teke Jowashi shi achi; mę iphemiphe obule, yębedua meru b'e dekotaru l'ękwo, e deshiru iphe meru nų l'oge ndu eze Júda.

²⁰ Ndu ozi Jowashi achiaru iya ejo idzu; woru iya gbua l'ulo, nọ lę Bétu-milo l'uzo, shiru jee Sila. ²¹ Ndu ozi iya ophu gburu iya nų ophu bų Jozaka Shimeyatu; mę Jehozabadu Shoma. Tọ dų iya bų; Jowashi anwuhu; e lia ya l'ęke e liru nna iya phe lę Mkpukpu Dévidi. Nwatibe iya, bų Amazaya abya aburu eze nọ-chia ęnya iya.

13

Jehowahazu bų eze ndu Ízurelu

¹ L'afa, kwe Jowashi Ehezáya ukporo afa l'afa ęto, o wataru ochi ndu Júda bę Jehowahazu Jėhu wataru ochi ndu Ízurelu lę Samériya. Iphe, o chiru bų afa iri l'ęsaa. ² O meru iphe, dų eji l'ęnya Ojejoje. O tsoru ubeka, Jeróbuwamu Nébatu; mbų iphe ono, o meru ndu Ízurelu; ęphe e-mee ono. Ę tọ habųa ome iphe, dų eji. ³ Tọ dų iya bų; Ojejoje atukoshi ndu Ízurelu ęhu-eghughu iya; chiru ęphe ye l'ęka Hazęlu, bų eze ndu Áramu; mę l'ęka nwatibe iya, bų Bénu-Hadadu.

⁴ Jehowahazu abya ekfuru nų Ojejoje; Ojejoje angaarų iya nchi; kę l'ọ phuru ęge eze ndu Áramu gude akpa ndu Ízurelu ęhu. ⁵ Ojejoje abya anų ndu Ízurelu onye dzọru ęphe; ęphe anahų ndu Áramu. Ndu Ízurelu abya eburu lę nchi-odoo ege ęphe shihawa buru. ⁶ Obenu l'ęphe ta hadu ęka l'ęjo iphe ono, ndibe Jeróbuwamu meru ono; mbų iphe ono, o meru ndu Ízurelu; ęphe emee ono. Iphe ono l'ọ ha b'ọ yekotaru ęka. Yọ buru ęge itso Ashera nọ lę Samériya nọ b'ọ nọ.

⁷ Ę tọ nwedu ndu soja Jehowahazu phoduru nų; gbahaa ukporo ndu soja labų lę ndu soja iri, bų ndu agbaję inya; mę ugbo-inya iri; mę ukporo unu ndu soja l'ise,* bų ndu soja k'okpa; kę l'eze ndu Áramu bę gbugeru ndu ophu; mbų dzọo ęphe pyaapya l'ọ bų eja.

Anwuhu Jehowahazu

⁸ Iphe odo, meeberu nų teke Jehowahazu shi achi; mę iphemiphe obule, yębedua meru; mę ike, o kparu b'e dekotaru l'ękwo, e deshiru iphe meru nų l'oge ndu eze Ízurelu. ⁹ Jehowahazu anwuhu lakfushia nna iya phe; e lia ya lę Samériya. Jehowashi, bų nwatibe iya nwoke aburu eze nọ-chia ęnya iya.

* 13:7 13:7 Iphe o bų bų 10,000.

Jehowashi bu eze ndu Ízurelu

¹⁰ L'afa, kwe Jowashi ukporo afa l'afa iri l'èsa, o wataru ochi ndu Júda be Jehowashi Jehowahazu wataru ochi ndu Ízurelu. Iphe, o chiru bu afa iri l'ishingu le Samériya. ¹¹ O meru iphe, du eji l'ènya Ojejoje. E to habua ome ejo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru; mbu iphe ono, o meru ndu Ízurelu; ephe e-mee ono. E to habua ejo iphe ono.

Anwuhu Jehowashi

¹² Iphe odo, meeberu nu teke Jehowashi shi achi; me iphemiphe obule yebedua meru; yeru ike, o gude tso Amazáya, bu eze ndu Júda ogu; b'e dekotaru l'ekwo, e deshuru iphe meru nu l'oge ndu eze Ízurelu. ¹³ Jehowashi anwuhu lakfushia nna iya phe; e lia ya l'èke e liru ndu eze ndu Ízurelu le Samériya. Jeróbuwamu, bu nwatibe iya abya anodu l'okwa-eze ono.

Anwuhu Eláyisha

¹⁴ Yo buru teke ono be iphe-ememe, bu iya mekocharu gbua Eláyisha guderu iya. Jehowashi, bu eze ndu Ízurelu ejeshia ya ajiji. Yo rua bya aralahaa ekwa l'ifu iya; su: "Nna iya-ee! Nna iya-ee! Nggube ugbo-inya; bya aburu o-gba-inya-ogu ndu Ízurelu!"

¹⁵ Eláyisha asu iya: "T'o wota uta; yo seta akfu." Jehowashi abya ewota iya. ¹⁶ Eláyisha asu eze ndu Ízurelu ono: "Gude eka ngu seta akfu ono!" Yo bya eseta iya. Eláyisha abya atu-kobe eze ono eka l'eka nk'ia; ¹⁷ su iya: "Guhaa windo ophu noru laa uzo enyanwu-ahata!" Yo guhaa ya. Eláyisha asu iya: "Gbaa akfu ono!" Yo gbaa ya. Eláyisha asu iya: "Ono bu akfu Ojejoje, e-gude mekputa ndono! Ono bu akfu, ii-gude lu-gbua ndu Áramu; ke l'ii-mekputa ephe le Afeku; ephe aburu kpurupyata."

¹⁸ Eláyisha asukwa iya phu: "Wota akfu ono!" Yo wota iya. Yo su eze ndu Ízurelu ono: "Sua ya l'ali!" Yo sua ya ugbo eto; haa ya. ¹⁹ Ehu eghulahaa onye ke Nchileke ono eghughu l'èke o no. Yo su: "I gege asu iya ugbo ise; m'o -bu ugbo ishing; k'ophu i gege alu-gbukwanu ndu Áramu jeye ephe abu-geeru kpurupyata. Ole nta-a bu ugbo eto kpu be ii-mekputa ephe."

²⁰ To du iya bu; Eláyisha anwuhu; e lia ya.

Ndu o-lua-qlaa, shi Móabu eshi awubataje l'ali Ízurelu le mini odungu. ²¹ Yo be ujiku lanu; yo nweru ndu eli odzu. Ephe aphulephu ndu o-lua-qlaa ono; paru odzu nwoke ono chee l'ili Eláyisha; gbalashia. Odzu nwoke ono eje edenyi l'okpu Eláyisha; teta; bya evudo l'okpa iya ephe ebo.

Ogu ndu Ízurelu; me ndu Áramu

²² L'oge ke Jehowahazu be Hazelu, bu eze ndu Áramu kparotaru ndu Ízurelu ehu. ²³ Ole Ojejoje anoduje emeru ndu Ízurelu eze-iphe-oma; l'aphuru ephe imiko; too kweje t'o nweru iphe e-me ephe. Iphe, kparu iya nu aburu ndzu ono yele Ebirhamu; Áyizaku; me Jekopu gbaru ono. Jeye ntanu-a be to budu uche iya te ya mebyishia ephe; m'o bu te ya chifu ephe l'ifu iya.

²⁴ Hazelu, bu eze ndu Áramu anwuhulephu; nwatibe iya; mbu Bénu-Hadadu aburu eze; no-chia enya iya. ²⁵ Yo buru teke ono be Jehowashi Jehowahazu natakotaru iya mkpukpu ono, Hazelu shi nata nna iya; mbu

Jehowahazu l'ogu ono. Jehowashi emekputa iya ugbo eto; shi ege ono naphutakota mkpukpu ndu Ízurelu azu.

14

Amazáya bu eze ndu Júda (2 Iphe 25:1-24)

¹ L'afa, kwe Jehowashi Jehowahazu afa labu, o wataru ochi ndu Ízurelu be Amazáya Jowashi wataru ochi ndu Júda. ² Iphe o gbaru bu ukporo afa l'afa ise teke o wataru achichi. Yo chia ukporo afa l'afa tete le Jerúsalemu. Epha nne iya bu Jehowadinu; onye Jerúsalemu. ³ Amazáya be meru iphe, vudo nhamunha l'enya Ojejoje. O bu l'e to merudu iya l'o bu ochechoroche iya, bu Dévidi. O tsoleruphu ubeka nna iya, bu Jowashi. ⁴ Obenu l'e to woshidu eke ono, aagwaje iphe ono. Ndu Júda eshi anoduje l'eke ono egwo eja; l'akpo insensu oku.

⁵ Eka eshiahulephu Amazáya ike l'ochichi; yo gbushia ndu ozi iya ono, bu ege gburu nna iya teke o bu eze ono. ⁶ O bu l'e to gbudu unwegirima ndu mgbugbu-madzu ono; ke l'o tsoru iphe ono, e deru l'ekwo ekemu Mósisu l'eke ono, Ojejoje turu ekemu; su: "Ndu muru nwa b'e te egbudu l'ugwo iphe, unwu ephe metaru; ophu 'e gbukwanu unwegirima l'ugwo iphe, ndu, muru ephe metaru; onyenonu be a-la l'iphe, o metaru."

⁷ O bu Amazáya be gburu ndu Édomu unu madzu ugbo ukporo l'ise le Nsuda Ali Únú; bya aluta mkpukpu Sela l'ogu; woru iya gua Jokutelu. Yo buru epha ono be oza jeye ntan-a.

⁸ To du iya bu; Amazáya abya ezia ozi t'e je ezia eze ndu Ízurelu; mbu Jehowashi Jehowahazu Jéhu: "T'o bya t'ayi kpoqba iya."

⁹ Jehowashi, bu eze ndu Ízurelu eziphu Amazáya, bu eze Júda ozi azu; su iya: "Oshi uke, no l'ali ugu Lébanonu ziru oshi sida ugu Lébanonu; su iya: 'Te nwatibe iya byanu bya alua ada iya.' Ya ndono; anu-egu-egbudu ali ugu Lébanonu eswedelephu; dzoo uke ono pyaapya. ¹⁰ I mekputawaru ndu Édomu; gbe gudewa iya ru l'eku onwongu. Ophu t'epho ji ngu l'ophu i meru; nggu ejibe onwongu ejibe. ?Bu ngunu meru iphe jichoru onwongu okfu; nggu le ndu Júda ishi-ephuhu?"

¹¹ O bu le Amazáya ta angaduru iya nchi. To du iya bu; Jehowashi, bu eze ndu Ízurelu achita ndu soja iya jeshia yele Amazáya eje akpoqba iya le Bétu-Shemeshi Júda. ¹² Ndu Ízurelu alu-gbua ndu Júda; onyenonu eye okpa l'oso; gbalashia; lashia l'ufu ephe iche iche. ¹³ Jehowashi, bu eze ndu Ízurelu akpua Amazáya Jowashi Ehezáya, bu eze ndu Júda le ndzu le Bétu-Shemeshi. Yo jeshia Jerúsalemu je enwutsushia upho-mkpuma Jerúsalemu; shita le Onu-Uzo ndu Ifuremu je erua le Onu-Uzo Aguga; ntwutsushia eke ogologo iya ruru unu ntu-okpa. ¹⁴ O chitakotaru mkpola-ododo; me mkpola-ocha; mewaru ivu, nokota l'eze-ulo Nchileke; me ophu no l'eke eedobeje eku l'ulo-eze. O nweru ndu ophu e guderu l'ogu, o chiru laa Samériya; t'a bya agbata ephe agbata.

Anwuhu Jehowashi

¹⁵ Iphe odo, meeberu nu teke Jehowashi shi achi; me iphemiphe obule, yebedua meru; yeru ike, o kparu; me ege yele Amazáya, bu eze ndu Júda gude lua ogu; b'e dekotaru lekwo, e deshuru iphe meru nu l'oge ndu eze

Ízurèlu. ¹⁶ Tọ̀ dọ̀ iya bụ; Jehowashi anwụ̀hu lakfushia nna iya phẹ; e lia ya l'ẹ̀ke eeliye ndu eze lẹ́ Samériya. Nwatibe iya; mbụ́ Jeróbuwamu abya abụru eze nọ́-chia ẹnya iya.

Anwụ̀hu Amazáya

¹⁷ Amazáya Jowashi, bụ eze ndu Ízurèlu bẹ́ nọru afa iri l'ise lẹ́ Jehowashi Jehowahazu, bụ eze ndu Ízurèlu nwụhutsuaru. ¹⁸ Iphe ọdo, meeberu nụ teke Amazáya shi achị́ b'e dekotaru l'ẹ̀kwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.

¹⁹ Lẹ́ Jerúsalemu b'a nọ́ chọ́ru Amazáya ẹ́jo idzu. Yọ́ gbalaa lashia Lakishi. Ẹ́phe eye ndu jekfuru iya nụ́ lẹ́ Lakishi l'ẹ̀ke ono; je eworu iya gbua. ²⁰ Ẹ́phe egude ịnya palata iya bya elia lẹ́ Jerúsalemu l'ẹ̀ke e liru nna iya phẹ́ lẹ́ Mkpụ̀kpu Dévidi.

²¹ Ndu Júda l'ẹ́phe ha ewota Azariya, bụ onye nọ́waru afa iri l'ishingu mee ya eze l'ọ́zori nna iya, bụ Amazáya. ²² Ọ́ bụ́ Azariya bẹ́ kpụ̀kwa-ziru mkpụ̀kpu Élatu; woru iya nụ́-phu ndu Júda azụ́ lẹ́ Amazáya nwụhutsuaru lakfushia nna iya phẹ́.

Jeróbuwamu k'ẹ́bo bụ eze ndu Ízurèlu

²³ L'afa, kwe Amazáya Jowashi afa iri l'ise, ọ́ wataru ọ́chi ndu Júda bẹ́ Jeróbuwamu Jehowashi wataru ọ́chi ndu Ízurèlu. Iphe, ọ́ chọ́ru bụ́ ụ́kporo afa labụ́ l'afa lanụ́ lẹ́ Samériya. ²⁴ O meru ẹ́jo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ẹ́ tọ́ hadu ome ẹ́jo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru tẹ́ ndu Ízurèlu mee ono. ²⁵ Ọ́o ya b'e shi l'ẹ̀ka; a nataphukota ókè-alị́ ndu Ízurèlu azụ́; shita lẹ́ Lebo-Hámatu jeye lẹ́ Eze Ẹnyimu Araba. O shi ẹ́ge ono vọ́; mbụ́ iphe ono, Ojejoje, bụ́ Nchileke kẹ́ ndu Ízurèlu shi l'ọ́nu nwozi iya, bụ́ Jona Amitayi ḱfua; mbụ́ onye nkfuchiru Nchileke ono, shi Gatu Hefa ono.

²⁶ Ojejoje bẹ́ phụ́waru ẹ́ge iphe-ẹ́huka, ndu Ízurèlu hatabe nshinu; tsube lẹ́ ndu ophu bụ́ ohu je akpaa lẹ́ ndu ophu bụ́ amadụ́: to nwe onye a-gbaru ẹ́phe mkpu. ²⁷ Ọ́ bụ́ lẹ́ keshinu Ojejoje te kfudu lẹ́ ya e-me t'ẹ́pha ndu Ízurèlu chọ́hu lẹ́ mgboko-a b'ọ́ shi l'ẹ̀ka Jeróbuwamu Jehowashi dzọ́futa ẹ́phe.

²⁸ Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jeróbuwamu shi achị́; mẹ́ iphemiphe ọ́bule, yẹ́bedua meru: ike, ọ́ kparu; ọ́gu, ọ́ lụ́tsuaru; yeru ẹ́ge o shi nataphu Damásukọ́su; mẹ́ Hámatu azụ́ l'ẹ̀ka ndu Júda; woru nụ́ ndu Ízurèlu b'e dekotaru l'ẹ̀kwo, e deshiru iphe meru nụ́ l'oge ndu eze Ízurèlu. ²⁹ Tọ̀ dọ̀ iya bụ; Jeróbuwamu anwụ̀hu lakfushia nna iya phẹ́, bụ́ iya bụ́ ndu eze ndu Ízurèlu. Zekaráya, bụ́ nwatibe iya kẹ́ nwoke abụru eze nọ́-chia ẹnya iya.

15

Azariya bụ eze ndu Júda (2 Iphe 26:1-5)

¹ L'afa, kwe Jeróbuwamu ụ́kporo afa l'afa ẹ́saa, ọ́ wataru ọ́chi ndu Ízurèlu bẹ́ Azariya Amazáya wataru ọ́chi ndu Júda. ² Iphe ọ́ gbaru bụ́ afa iri l'ishingu teke ọ́ wataru achị́chi. Yọ́ chọ́ra ụ́kporo afa labụ́ l'afa iri l'ẹ́bo lẹ́ Jerúsalemu. Ẹ́pha nne iya bụ́ Jekolaya; onye Jerúsalemu. ³ Azariya bẹ́ meru iphe, vudo nhamunha l'ẹnya Ojejoje ẹ́ge nna iya; mbụ́ Amazáya

meru. ⁴ Obenu l'ẹ to wofudu ẹke aagwajẹ iphe; ndu Júda l'ejeje ọgba ẹja l'ẹke ono; l'akpo insensu ọku.

Ehu-labụ eme Azaríya
(2 Iphe 26:16-23)

⁵ Ojejoje abya alọru ẹhu-labụ tẹ eze ono; yọ taa ya jeye teke ọ nwuhuru. Ẹhu-labụ ono emee; yo shi buru iche. Jótamu, bụ nwatibe iya aburu ishi l'ufu-eze; mekochaa wata ọchi ndu alị ono l'ọzori iya.

⁶ Iphe ọdo, meeberu nụ teke Azaríya shi achi; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda. ⁷ Ya ndono; Azaríya anwuhu lakfushia nna iya phẹ; e lia ya l'ẹke e liru nna iya phẹ lẹ Mkpukpu Dévidi. Jótamu, bụ nwatibe iya kẹ nwoke aburu eze nọ-chia ẹnya iya.

Zekaráya bụ eze ndu Ízurelu

⁸ L'afa, kwe Azaríya ọkporo afa l'afa iri l'ẹsato, ọ wataru ọbu eze ndu Júda bẹ Zekaráya Jeróbuwamu wataru ọbu eze ndu Ízurelu. Iphe, ọ chíru bụ ọnwa ishingu lẹ Samériya. ⁹ Zekaráya bẹ meru iphe, dọ ẹji l'ẹnya Ojejoje l'ọ bụ nna iya phẹ. Ẹ tọ habụa ome ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru ono; mbụ iphe ono, o meru ndu Ízurelu; ẹphe emee ono.

¹⁰ Tọ dọ iya bụ; Shalumu Jábeshi agbaaru Zekaráya ẹjo idzu; nọdu l'ifu ndu Ízurelu gbua ya; bya aburu eze nọ-chia ẹnya iya. ¹¹ Iphe ọdo, meeberu nụ teke Zekaráya shi achi b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurelu. ¹² Tọ dọ iya bụ; iphe ono, Ojejoje kfuru Jéhu ono avụ; mbụ iphe ono, o kfuru iya; sụ: "L'ọ bụ unwu iya phẹ a-nọdu anọ l'aba-eze ndu Ízurelu chia jeye l'ogbo k'eno."

Shalumu bụ eze ndu Ízurelu

¹³ Shalumu Jábeshi wataru achichi l'afa, kwe Uzaya ọkporo afa l'afa iri lẹ tete, ọ wataru ọchi ndu Júda. Iphe, ọ chíru bụ ọnwa lanu lẹ Samériya. ¹⁴ Menahemu Gadi eshi lẹ Tíza jeshia Samériya. Yọ nọdu lẹ Samériya l'ẹke ono tso Shalumu Jábeshi ọgu; gbua ya; buru eze nọ-chia ẹnya iya.

¹⁵ Iphe ọdo, meeberu nụ teke Shalumu chíru; mẹ ẹjo idzu, ọ gbaru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurelu.

¹⁶ Teke ono bẹ Menahemu shi lẹ Tíza tso ndu Tifuzo ọgu; woru ẹphe lua; mbụ lua lua ndu bunyabe ẹphe; bufushia iphe, bụ unwanyi, dọ ime ẹpho; kẹ l'ẹphe jikaru iya.

Menahemu bụ eze ndu Ízurelu

¹⁷ L'afa, kwe Azaríya ọkporo afa l'afa iri lẹ tete, ọ wataru ọchi ndu Júda; bẹ Menahemu Gadi wataru ọchi ndu Ízurelu. Iphe, ọ chíru bụ afa iri lẹ Samériya. ¹⁸ Menahemu bẹ meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. L'oge ọchichi iya l'ọ ha b'ẹ to wofubua ẹka l'iphe, dọ ẹji ono, Jeróbuwamu Nébatu meru ono; mbụ ono, o meru; ndu Ízurelu emee ono.

¹⁹ Eze ndu Asiriya; mbụ Pulu achiru ndu soja bya ọgu ọ-luru-ọlaa lẹ Ízurelu. Menahemu anụ iya ọkporo unu ẹkpa mkpọla-ọcha labụ l'ọkporo ẹkpa iri; t'ọ yetaru iya ẹka; tẹ ẹka shia ya ike l'ọchichi. ²⁰ Yọ buru lẹ Ízurelu bẹ Menahemu shi nafuta okpoga ono. Yọ buru ndu nweru iphe l'alị ono b'ọ naru ọkporo mkpọla-ọcha labụ lẹ mkpọla-ọcha iri iri l'onye

l'onye; nū eze ndu Asiriya. Eze ndu Asiriya ono atūgbua laphushia azū; tō nōduhe l'alī ono.

²¹ Iphe ọdo, meeberu nū teke Menahemu shi achi; mē iphemiphe ọbule, yēbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nū l'oge ndu eze Ízurelu. ²² Menahemu anwūhu lakfushia nna iya phe. Nwatibe iya; mbū Pekahaya abūru eze; nō-chia ẹnya iya.

Pekahaya bụ eze ndu Ízurelu

²³ L'afa, kwe Azaríya ụkporo afa labū l'afa iri, ọ wataru ọchi ndu Júda bē Pekahaya Menahemu wataru ọchi ndu Ízurelu. Iphe, ọ chíru bụ afa labū lē Samériya. ²⁴ Pekahaya bē meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ẹ tō habua ome ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru ono; mbū iphe ono, o meru ndu Ízurelu; ẹphe emee ono. ²⁵ Onye ishi ndu soja Pekahaya, aza Peka Remaliya agbaaru iya ẹjo idzu; gbata ụkporo madzū labū l'umadzu iri lē Gíledu; ẹphe etsoru iya je etso Pekahaya ọgu l'ẹke a kpūru; yo shihu ike l'ufu-eze lē Samériya. Ẹphe egbua ya; gbukwaaphu Agọbu; mē Ariye yeru iya. Yọ būru iya bụ lē Peka egbua Pekahaya; bya abūru eze; nō-chia ẹnya iya.

²⁶ Iphe ọdo, meeberu nū teke Pekahaya shi achi; mē iphemiphe ọbule, yēbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nū l'oge ndu eze Ízurelu.

Peka bụ eze ndu Ízurelu

²⁷ L'afa, kwe Azaríya ụkporo afa labū l'afa iri l'ẹbo, ọ wataru ọchi ndu Júda bē Peka Remaliya wataru ọchi ndu Ízurelu. Iphe, ọ chíru bụ ụkporo afa lē Samériya. ²⁸ Peka meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ẹ tō habua ome ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru; mbū ono, o meru ndu Ízurelu; ẹphe emee ono.

²⁹ Teke Peka bụ eze ndu Ízurelu bē Tigulatu-Pilesa, bụ eze ndu Asiriya nataru mkpukpu Ijonu; nata Ébēlu-Bētu-Maaka; nata Janowa; nata Kedeshi; nata Házo. Ọ natakwaruphu alí Gíledu; mē alí Gálili, bụ iya bụ alí ndu Náfutali l'ọ ha; kpua ndu ẹke ono lē ndzū lashia Asiriya. ³⁰ Yo be l'afa, kwe Jótamu Uzáyá ụkporo afa, ọ wataru ọbu eze ndu Júda; Hosáyá Ela agbaaru Peka Remaliya ẹjo idzu; woru iya gbua; būru eze nō-chia ẹnya iya.

³¹ Iphe ọdo, meeberu nū teke Peka shi achi; mē iphemiphe ọbule, yēbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nū l'oge ndu eze Ízurelu.

Jótamu bụ eze ndu Júda (2 Iphe 27:1-9)

³² L'afa, kwe Peka Remaliya afa labū, ọ wataru ọchi ndu Ízurelu bē Jótamu Uzáyá wataru ọchi ndu Júda. ³³ Iphe ọ gbaru bụ ụkporo afa l'afa ise teke ọ wataru achichi. Yọ chíra afa iri l'ishingu lē Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Jerusha; nwatibe Zadọku. ³⁴ Jótamu bē meru iphe, vudo nhamunha l'ẹnya Ojejoje ẹge ono nna iya; mbū Uzáyá meru ono. ³⁵ Obenu l'ẹ tō wofudu ẹke aagwaję iphe. Ndu ono l'agba ẹja; l'akpọ insensu ọku l'ẹke ono. Jótamu bụ iya kpukwaru onu -uzo imeli l'eze-ulo Nchileke.

³⁶ Iphe ọdo, meeberu nū teke Jótamu shi achi; mē iphemiphe ọbule, yēbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nū l'oge ndu eze

Júda. ³⁷ Yò bụru teke ono bẹ Ojejoje wataru ozi Rezinu, bụ eze ndu Áramu; mę Peka Remaliya t'ephe jeje otso ndu Júda ogu. ³⁸ Jótamu anwuhu; lakfushia nna iya phę; e lia ya l'ęke e liru nna iya phę lę Mkpukpu Dévidi, bụ ochechoroche iya. Nwatibe iya; mbụ Éhazu abya aburu eze nọ-chia ęnya iya.

16

Éhazu bụ eze ndu Júda (2 Iphe 28:1-4)

¹ L'afa, kwe Peka Remaliya afa iri l'ęsaa, ọ wataru achichi bę Éhazu Jótamu wataru ọchi ndu Júda. ² Iphe Éhazu gbaru bụ ukporo afa teke ọ wataru achichi. Yò chia afa iri l'ishingu lę Jerúsalemu. Ę to medu iphe, vudo nhamunha l'ęnya Ojejoje, bụ Nchileke iya ęge ono ochechoroche iya; mbụ Dévidi meru ono. ³ O tso ru ụbeka ndu eze ndu Ízurelu. Ọ kpọru nwatibe iya kę nwoke ọku gude gwoo ęja; bụ iya bụ ęjo akpamara ono, iphe bụ mbakeshi ono, Ojejoje chishiru ndu Ízurelu ono shi anọduje eme. ⁴ O gworu ngweja; kpọo insensu ọku l'alị ugwu; mę l'iphe, bụ oshi, nweru idzu.

⁵ Tọ dụ iya bụ; Rezinu, bụ eze ndu Áramu; mę Peka Remaliya, bụ eze ndu Ízurelu ejeshia ogu lę Jerúsalemu; je eyechia Éhazu. Ọ bụ l'ephe ta dudu ike lụ-gbua ya. ⁶ Yò bụru teke ono bę Rezinu, bụ eze ndu Áramu lụta-phuru Élatu azu; nụ ndu Áramu. Yò chishia ndu Júda lę Élatu; ndu Áramu abya ebuchia ya jeye ntanu-a.

Éhazu eje aro l'ęka ndu Asiriya (2 Iphe 28:16-21)

⁷ Ya ndono; Éhazu abya ezia t'e je ezia Tigulatu-Pilesa, bụ eze ndu Asiriya: "Lę ya bụ nwozi iya; bụru nwatibe iya." Wo iya: "Tọ byanu bya anafuta iya l'ęka eze ndu Áramu; mę l'ęka eze ndu Ízurelu, bụ ndu byaru iya ogu." ⁸ Éhazu abya achikoo mkpọla-ọcha; mę mkpọla-ododo, nọ l'eze-ulo Nchileke; mę ọphu nọ l'ulo ęku l'ufu-eze nụ t'e eje anuru iya eze ndu Asiriya. ⁹ Eze ndu Asiriya abya ekweta iphe, Éhazu rọru iya; chita ndu soja iya; ephe awuru jeshia Damásukosu je aluta iya; kpukoo ndu bu l'ęke ono lę ndzụ lashia Kíru; woru Rezinu gbua.

¹⁰ Ya ndono; eze, bụ Éhazu atugbua jeshia Damasukosu tę ya je aphụ Tigulatu-pilesa, bụ eze ndu Asiriya. Yo rua; je aphụ ęnya-ngweja lę Damásukosu; bya eseta iya; dekota ugbugba iya; mę ęge, ee-gude kpua ya; nụ t'e wolaaru Uráya, bụ onye achijeru Nchileke ęja. ¹¹ Ya ndono; Uráya, bụ onye achijeru Nchileke ęja ono akpua ęnya-ngweja ọphu dulephu ęge ono, Éhazu shi Damásukosu nụ t'e wotaru iya ono. Tę Éhazu kwaa; shi Damásukosu lata bę Uráya gbe kpụ-ghewa nụ ęnya-ngweja ono. ¹² Eze eshi Damásukosu lata bya aphụ ęnya-ngweja ono; jeruta iya ntse; bya egwoo ya ngweja. ¹³ O gworu ngweja-ukfuru; gwoo ngweja-nri; mę ngweja-męe; bya ephee mee anu, o gburu k'ęja ęhu-agu l'ęnya-ngweja ono. ¹⁴ Ęnya-ngweja ono, e gude ope mee, shi nọdu l'ifu Ojejoje ono b'ọ pafutaru l'ifu ulo ono; mbụ ono, nọ lę mgbaku ęnya-ngweja ono, a kpuru k'ophungu yele eze-ulo Nchileke; je eworu iya dobe l'uzo isheli ęnya-ngweja ono, ọ kpuru ono.

¹⁵ Ya ndono; eze, bu Éhazu abya aturu ekemu nu Uráya, bu onye achijeru Nchileke eja; su iya: “O bu l’eli enya-ngweja-wa, a kpuru k’ophungu-a be ii-gwoje ngweja-ukfuru l’utsu; gwoo ya ngweja nri l’urenayashi. O bu l’eke-a be ii-gwoje ngweja-ukfuru; me ngweja-nri, shi eze l’eka; gwoo ya ngweja-ukfuru, shi ndu ali-a l’eka; me ngweja nri ephe; me ngweja-mee ephe. O kwaphu ege ono be ii-pheje mee anu, ngweja-ukfuru; me mee anu, e gude gwoo ngweja odo. O bu l’anya-ngweja ono, e meru l’ope ono be ya e-jeje okpata ishi iphe.” ¹⁶ Uráya, bu onye ono, achijeru Nchileke eja ono emekota iphe ono, eze Éhazu kfuru iya ono.

¹⁷ Eze, bu Éhazu akpokashia iphe ono, e swebegbaarú le mgeremeku o-gba-kperekpere phú; pashia eze efere, shi ndugbaa l’eli iya. O pafukwaruphu eze durongu mini phú, e doberu l’eli oke-eswi phú, a kpuru l’ope phú; mbu ono, shi ndu iya le mkpuli ono; woru iya tu-kobe l’okpa-mkpuma. ¹⁸ O gude te ya mee iphe, a-du eze ndu Asiriya mma l’obu pafu eke oshi-eze atukojeru; bya agu-chia eke ndu eze Júda eshije abahu l’eze-ulo Nchileke.

*Éhazu aro n-yemeka l’eka ndu Asiriya
(2 Iphe 28:16-21)*

¹⁹ Iphe odo, meeberu nu teke Éhazu shi achi; me iphemiphe obule, yebedua meru b’e dekotaru l’ekwo, e deshuru iphe meru nu l’oge ndu eze Júda. ²⁰ Ya ndono; Éhazu anwuhu lakfushia nna iya phe; e lia ya l’eke e liru nna iya phe le Mkpukpu Dévidi. Nwatibe iya ke nwoke; mbu Hezekaya abya buru eze; no-chia enya iya.

17

Hosaya bu eze ndu Ízurelu

¹ L’afa, kwe Éhazu afa iri l’ebo, o wataru ochi ndu Júda be Hosaya Ela wataru ochi ndu Ízurelu. Iphe, o chiru bu afa tete le Sameriya. ² Hosaya meru ejo iphe l’anya Ojejoje. O bulephu l’ejo iphe, o meru te rudu l’o bu ke ndu vuhawa iya uzo buru eze l’ali Ízurelu.

³ Shalumanesa, bu eze ndu Asiriya eje etso Hosaya ogo; mekputa iya. Hosaya awata iya ojeru ozi; wata otu akiriko l’anu iya. ⁴ A nonyaa; Hosaya ezi t’e je ezia So, bu eze ndu Íjiputu t’o bya eyetaru iya eka; k’ophu ya ta ndu atukwadu akiriko anu eze ndu Asiriya ege o shi atuje iya afa-l’afa ha. Eze ndu Asiriya abya amaru l’o bu idzu, Hosaya achi ndono; gude iya tuchia. ⁵ Eze ndu Asiriya achita ndu soja iya; ephe awubata l’ali Ízurelu; vya ya kpatakpata. Ephe eje eyechia Sameriya afa eto. ⁶ Yo buru l’afa, kwe Hosaya afa tete k’ophu o duberu buru eze; be eze ndu Asiriya nataru Sameriya; kpa ndu Ízurelu le ndzu; lasha Asiriya. Yo rua; je edobe ephe; ephe eburu le Hala; me l’uzo Enyimu Habo le Gozanu; chita ndu ophu o chitaru; ephe eje ebua le mkpukpu le mkpukpu, no l’ali Midiya.

Ejo iphe, ndu Ízurelu; me ndu Júda meeberu

⁷ Iphe, meru iphe, o muru ndu Ízurelu ege ono bu l’ephe mesweru Ojejoje, bu Nchileke ephe; mbu onye ono, dufutaru ephe le Íjiputu l’eka Ferro, bu eze ndu Íjiputu ono. Ephe abalahaaru agwa eja; ⁸ bya emelaha l’o bu mbakeshi ono, Ojejoje chishuru ephebe ndu Ízurelu ono; mbu melaha iphe ono, ndu eze ndu Ízurelu wobataru l’ali ono. ⁹ Ndu Ízurelu

anọduje eme Ojejoje, bu Nchileke ephe iphe, e-te vudo nhamunha l'edomi. Le mkpukpu le mkpukpu; be ephe kpushiru eke aagwaje iphe dobegbaaru onwephe. Ephe kpushiru iya le mkpukpu, hagbaa nwanishi; kpushia ya le mkpukpu, a kpuru; yo shihugbaa ike. ¹⁰ Ephe dobegbaaru agwa; kpobekota itso Ashera l'iphe, bu eze ugvu l'al'i ono; me iphe, bu oshi, nweru idzu. ¹¹ O bu ege iphe bu mbakeshi shi anọduje akpo insensu oku l'eli eke, aagwaje iphe temanu be Nchileke chifuderu ephe l'al'i ono; be ndu Izurelu watakwaruphu akpokpo. Ephe gudewa ejo iphe ono kpatsua Ojejoje ehu-eghughu. ¹² Ephe awata obaru agwa eja; e guderu le Ojejoje suru ephe t'ephe ba abakwa. ¹³ Ojejoje shiwa l'onu ndu nkfuchiru iya l'ephe ha; me ndu apuh loo ndu Izurelu; me ndu Juda eka le nchi; su ephe: "Unu haa ejo iphe. Unu meje ekemu iya. Unu emeje iphe, ya toru okpa iya; mbu ekemu ono, ya turu; nu nna unu phe; bya eshi l'eka ndu ozi iya phe, bu ndu nkfuchiru; nu unu ono."

¹⁴ Obenu l'ephe ta angadu nchi. Ephe ekwefu ikè l'obu nna ephe, jikaru ke Ojejoje, bu Nchileke ephe. ¹⁵ Ephe jikaru ome iphe, o toru okpa iya; jika ndu ono yele nna ephe gbaru ono; kwefu ikè l'iphe, o nmaru ephe okwa iya. Ephe abalahaaru unwu agwa, bu 'o-ga-le-mkpa eja; jeye teke ephebedua l'onwephe bya abufuaru 'o-ga-le-mkpa. Ephe tsoru ubeka iphe bu mbakeshi ono, bupheru ephe mgburumgburu; bu iya bu ndu ono, Ojejoje suru t'ephe be etsokwa ubeka ephe ono.

¹⁶ Iphe, bu ekemu, Ojejoje, bu Nchileke ephe tukotaru ephe l'o ha be ephe jikakotaru. Ephe kpuru agwa labu, du l'o bu oke-eswi doberu onwephe; dobekwaphu itso Ashera; balahaaru mkpo-kpodo; me Balu eja. ¹⁷ Ephe kporu unwu ephe ndu k'unwoke; me ndu k'unwanyi oku; gude gwoo eja. Ephe shi ejeje le njibya; l'eme amamanshi. Ephe woru onwephe togboru ejo iphe l'enya Ojejoje; shi ege ono kpatsua ya ehu-eghughu.

¹⁸ Ehu ghutaberu Ojejoje l'eke ndu Izurelu no; k'ophu bu l'o chifuru ephe l'ifu iya. Ndu o haru nwenkinyi bu ndu okpa-ikfu ke Juda. ¹⁹ Obenu le ndu ke Juda te dobekwaphu ekemu Ojejoje, bu Nchileke ephe. Ephe eye eka l'ome iphe ono, ndu Izurelu wobataru ono. ²⁰ Ojejoje ajikakota iphe bu o-shi-l'eri Izurelu; nua ephe aphu bya enwuru ephe nu ndu kwaru ephe l'okwata jeye yo chifukota ephe t'e b'o phujehe ephe.

²¹ Teke Ojejoje bufuru Izurelu l'onu-ulo Dévidi be ephe meru Jerobuwamu Nebatu eze ephe. Jerobuwamu emee ndu Izurelu; ephe ahaa otso Ojejoje; bya emee; ephe emee iphe, du eji, ha nshinu. ²² Ndu Izurelu yekotaru eka l'iphe, bu ejo iphe ono, Jerobuwamu meru ono. Ephe te esefubua ya eka; ²³ jeye teke Ojejoje chifuru ephe l'ifu iya ege ono, o shihawa l'onu ndu ozi iya, bu ndu nkfuchiru kfuwa ono. A kpuwa ndu Izurelu l'al'i ephe; lashia Asiriya byeye ntanu.

Ndu ohodo buchiru Samériya

²⁴ Eze ndu Asiriya eje achita madzu le Babilonu; Kuta; Ava; Hamatu; me le Sefavemu je edobe ephe t'ephe buchishia iphe, bu mkpukpu Samériya l'ozori ndu Izurelu. Ephe anaa ali Samériya; buchikota mkpukpu iya. ²⁵ Teke ndu ono wataru obu l'eke ono be ephe te shida abaru Ojejoje eja. Ya ndono; Ojejoje eye agu; yo je aharu ephe tagbushia. ²⁶ E kfuaru iya eze ndu Asiriya: "Le ndu, o chitaru dobe t'ephe butsuaru le mkpukpu Samériya ta makwa nsọ Nchileke ali ono. L'o yeekwaru agu; yo wata ephe atagbushi; ke l'ephe ta madu nsọ Nchileke ali ono."

²⁷ Tò dù iya bụ; eze ndu Asiriya atua ekemu; sụ: “T’e duta onye lanụ lẹ ndu ono, achijeru Nchileke aja, unu kpọturu l’ẹke ono; t’o je eburu eburu l’ẹke ono; zia ẹphe nsọ Nchileke alị ono.” ²⁸ Ya ndono; onye lanụ lẹ ndu ono, achijeru Nchileke aja, ẹphe shi lẹ Samériya kpọta ejeshia je eburu lẹ Bételu; zilahaa ẹphe ẹge ẹphe e-shije abaru Ojejoje aja.

²⁹ Obenu l’iphe, bụ ndu ophu nọnu metatsuaru agwa alị ẹphe swibe onwẹphe lẹ mkpukpu ẹke ẹphe bugbaa; woru iya dobertsua lẹ nwulo-agwa, ndu Samériya kpushiru l’ẹke ẹphe agwajẹ iphe. ³⁰ Ndu ophu shi Bábýlọnu metaru agwa Súkọtu Benotu; ndu ophu shi Kuta emeta agwa Negalu. Ndu ophu shi Hámatu metaru agwa Ashima; ³¹ ndu ophu shi Ava emeta agwa Nibuhazu yẹle Tatakú. Ndu ophu shi Sefavemu akpoje unwu ẹphe oku gude gwooru agwa nk’ẹphe aja, bụ iya bụ Adurameleku yẹle Anameleku.

³² Ẹphe abajẹkwarua Ojejoje aja. Obenu l’ẹphe fotaru ndu nk’ẹphe t’ẹphe gwajẹru ẹphe iphe lẹ nwulo-agwa, nọgbaa l’ẹke aagwajẹ iphe.

³³ Ẹphe shia abaru Ojejoje aja. Obenu l’ẹphe abajẹkwaruphu agwa ẹphe aja l’uzo ndu alị ẹphe agwa iya.

³⁴ Yọ buru ẹge ẹphe shi emejehawa bẹ ẹphe eme byeye ntanụ owaa. Ẹphe ta abaduru Ojejoje aja; ophu ẹphe ’emedu iphe, o toru okpa iya; mẹ ome-l’alị iya; ophu ẹphe ’emedu ekemu iya; mẹ ekemu ono, o toru nụ o-shi-l’eri Jékọpu; mbụ onye ono, o guberu Ízuru lẹ ono. ³⁵ Teke Ojejoje yẹle ndu Ízuru lẹ gbaru ndzụ b’o suru ẹphe: “T’ẹ b’o dukwa agwa odo, unu a-baru aja; m’o bụ byiaru iya ifu l’alị; m’o bụ jeeru iya ozi; m’o bụ gwooru iya ngweja. ³⁶ O bụ Ojejoje, bụ iya gude ike iya, ha nshinu; mẹ agburu-ẹhu iya dufuta unu lẹ Íjiputu bẹ unu a-bajẹru aja. O bụ iya bẹ unu e-byijeru ifu l’alị; buru iya bẹ unu e-gwojeru aja nụ. ³⁷ Unu kwabẹkwa ẹnya meje iphe, ya toru okpa iya; unu emeje ome-l’alị iya; iphe, ya suru t’e meje; mẹ ekemu ono, ya deru doberu unu ono jeye lẹ gbururu. Unu ba abajẹkwaru agwa aja. ³⁸ Unu ba azahakwa ndzụ ono, unu l’iya gbaru ono; ophu unu ’abajẹkwaru agwa aja. ³⁹ O bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu bẹ unu a-bajẹ-chiaru aja. O bụ iya bụ onye a-nafuta unu l’ẹka ndu ohogu unu l’ẹphe ha.”

⁴⁰ O bụ l’ẹphe ta angaduru iya nchị; l’emelee ẹge ẹphe shi emejehawa. ⁴¹ Ya ndono; iphe bụ mbakeshi ono l’abaru Ojejoje aja; l’abakwaruphu agwa nk’ẹphe aja. Unwu ẹphe; je akpaa l’unwunwa ẹphe aburu ẹge nna ẹphe meru bẹ ẹphebedua eme byeye ntanụ.

18

Hezekáya bụ eze ndu Júda (2 Iphe 29:1-2)

¹ L’afa, kwe Hosáya Ela afa ẹto, o wataru ochi ndu Ízuru lẹ bẹ Hezekáya Éhazu wataru ochi ndu Júda. ² Iphe o gbaru bụ ukporo afa l’afa ise teke o wataru achichi. Yọ chĩa ukporo afa l’afa tete lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Abí; nwatibe Zekaráya. ³ Hezekáya bẹ meru iphe, vudo nhamunha l’ẹnya Ojejoje ẹge ono, ochechoroche iya; mbụ Dévidi meru ono. ⁴ O wofuru eke aagwajẹ iphe; kúpyashia mkpuma, ẹphe doberu nsọ; bya egbutsushia itso Ashera. O tsupyashikwaruphu agwo phụ, Mósisu gudeje ope mee phụ; kẹle jeye l’oge teke ono bẹ ndu Ízuru lẹ shi akpojekwadu insensu oku anụ iya. Iphe e shi ekuje agwo ono bụ Nehushutanu.

⁵ Hezekáya bẹ dakoberu Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurelu. Ẹ tọ nwedu onye eze ọdo, dukwadu l'ọ bụ yẹbedua l'iphe, bụ ndu eze ndu Júda l'ephe ha; mbụ je akpaa lẹ ndu ọphu vu iya ụzo chĩa; mę ndu ọphu tsotaru iya nụ.

⁶ Kẹ l'ọ haru onwiya ẹka l'ẹke Ojejoje nọ. E to tsonyabua Ojejoje tsobuhu iya. O dobekotaru ekemu ono, Ojejoje tũru nũ Mosisu ono. ⁷ Ojejoje eswiru iya ọkpobe eswiru; k'ọphu bũ l'iphemiphe obule, o yeru ẹka l'abũjeru iya ụpete. O kwefuru eze ndu Asiriya ikẹ; ọphu 'o jebuduaru iya ozi.

⁸ Ọ lụ-gburu ndu Filisutayĩnu; shita lẹ mkpukpu, ha nwanshĩ je akpaa lẹ mkpukpu ephe, a kpuru; yo shihu ike; mbụ je akpaa lẹ Gáza yẹle mkpukpu, gbapheru iya mgburumburu.

⁹ L'afa, kwe Hezekáya afa ẹnọ, k'ọphu ọ dũberu bũru eze ndu Júda, bũ iya bũ afa, kwe Hosáya Ela afa ẹsaa, ọ wataru ọchi ndu Ízurelu bẹ Shalumanesa, bũ eze ndu Asiriya jeru ọgu lẹ Samériya je eyechia ya.

¹⁰ A nọlephu afa ẹto; ndu Asiriya anaa mkpukpu ono. Ọ bũ l'afa, kwe Hezekáya afa ishingu b'a nataru Samériya; bũ iya bũ afa, kwe Hosáya afa tete, ọ wataru ọbu eze ndu Ízurelu. ¹¹ Eze ndu Asiriya achĩa ndu Ízurelu lashia Asiriya; je edobe ephe lẹ Hala; mę l'ụzo Ẹnyimu Habọ lẹ Gozanu; mę lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu, nọ lẹ Mídiya. ¹² Mkpata iya abũru lẹ ndu Ízurelu jĩkaru ome iphe, Ojejoje, bũ Nchileke ephe sũru t'ephe mee; dakaa ndzũ, ephe lẹ Nchileke gbaru. Iphe, bũ iphe Mosisu, bũ nwozi Ojejoje kfukotaru ephe; bẹ ephe ta angadu nchĩ; ephe te me iya.

*Senákeribu eye ndu Jerúsalemu egvu
(2 Iphe 32:1-19; Azá 36:1-22)*

¹³ Yo rua l'afa, kwe eze, bũ Hezekáya afa iri l'ẹnọ k'ọphu ọ wataru achĩchi; Senákeribu, bũ eze ndu Asiriya abyaru ndu Júda ọgu; bya atũko mkpukpu ephe l'ọ ha; ndu ọphu a kpuru; yo shihutsua ike lũta. ¹⁴ Ya ndono; Hezekáya, bũ eze ndu Júda abya ezia ozi t'e je ezia eze ndu Asiriya l'ẹke ọ nọ lẹ Lakíshi; sũ iya: "Lẹ ya chọwaru iya okfu. T'o selala ẹka azũ. L'iphe, bũ iphe ọ sũkpooru tẹ ya kfua; bẹ ya a-kfũ iya-a." Eze ndu Asiriya asũ Hezekáya, bũ eze ndu Júda t'ọ kfua ya ụkporo ẹkpa mkpọla-ọcha iri l'ise l'ẹkpa mkpọla-ododo ụkporo l'iri. ¹⁵ Ya ndono; Hezekáya achĩtakota iphe, bũ mkpọla-ọcha, nọkota l'eze-ulo Nchileke; mę l'ulo ẹku ufu-eze vuta je anũ eze ndu Asiriya ono.

¹⁶ Hezekáya kweshikwaruphu mkpọla-ododo, o kweru l'ibo; mę ọphu o kweru l'ọkpa ibo eze-ulo Nchileke; woru nũ eze ndu Asiriya ono.

¹⁷ Ya ndono; eze ndu Asiriya abya eshi lẹ Lakíshi zifu igweligwe ndu soja; bya eyeru ephe ndu ishi soja ẹto; t'ephe jeru eze, bũ Hezekáya ọgu lẹ Jerúsalemu. Ephe erua Jerúsalemu; bya evudo l'iku mgbọdzu okpuru ụzo eli, nọ l'ụzo, eeshije eje ẹke aasa uwe. ¹⁸ Ephe ezia t'e je ekuaru ephe eze. Yọ bũru Ẹliyakimu Hilikaya, bũ onye ishi l'ufu-eze; mę Shebuna, bũ o-de-ekwo; mę Jowa Ásafu, bũ onye akwakọbeje iphe bẹ lufutaru nũ; byakfuta ephe.

¹⁹ Onye ishi ndu soja ono abya asũ ephe: "Unu je ekfuru Hezekáya; sũ iya: Ọwaa iphe, Ọnyibe, bũ eze ndu Asiriya kfuru ndọ-ọ. Ọ sũru: ? Bũ kẹ ngũnu b'i gude adzũga ẹge ono? ²⁰ Ịsũje l'ĩ maru ẹregede k'ọgu; mę ike, e gude alũ ọgu. Obenu l'ọ bũkota mkpọkoro okfu bẹ iikfu. ? Bũ onye b'i dakoberu gude l'ekwefuru yẹbe eze ndu Asiriya ikẹ? ²¹ Nta-a b'i jeru je adakobe ndu Ịjiputu; mbũ Ịjiputu ono, bũ mkpọ-aseniyimu, bũ: onye dakoberu iya nũ; yo yejashia ya ẹka; meka iya iphe. Ọ kwa

ege ono bẹ Fero, bụ eze ndu Íjiputu emeje iphe bụ ndu dakoberu iya nụ. ²² Í sùkwanu iya l'ò bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu bẹ unu dakoberu; ?tò bụduna Ojejoje òphu bẹ Hezekáya wofuru ẹke aagwajẹ iya; mebyishia ẹnya-ngweja iya; bya asụ ndu Júda mẹ ndu Jerúsalemu: "T'ẹphe byajẹ ọchi ẹja l'ẹnya-ngweja-a, nọ lẹ Jerúsalemu-a."

²³ "Byakwaphu nta-a tẹ nggu lẹ nnajiufu iya, bụ eze ndu Asiriya chĩa idzu. Ya a-kpuru unu inya ise kpẹe ngu; m'ò bụru l'ìi-dù ike ye ndu a-nọdu agba iya nụ. ²⁴ O -buru ndu Íjiputu b'ì dakoberu t'ẹphe nụ unu ụgbo-inya; mẹ ndu agba iya nụ; ?nanụ ege ì rìru l'ìi-dù ike gbaberu; m'ò -ruhuru; ọ bụru onye ishi ndu soja òphu ẹnya iya katsua alala; lẹ ndu ishi soja nnajiufu iya. ²⁵ Odo bụ: ?i tubesu lẹ ya gba ẹka byaru ngu ọgu-a, ya byaru bya emebyishia ya-wa. O kwa Ojejoje gedegede bẹ ziru iya tẹ ya je je emebyishia alì-wa."

²⁶ Tò dù iya bụ; Òliyakimu Hilikaya yẹle Shebuna; mẹ Jowa asụ onye ishi ndu soja ono: "Byiko; gude Áramu kfuru yeru ẹphebe ndu ozi ngu; l'ẹphe anụ iya-a. Be egudekwa okfu Híburu kfuru yeru ẹphe; kẹle ndu nọ l'eli ùpho-mkpuma phụ a-nọdukwa anụ iya."

²⁷ Onye ishi ndu soja ono asụ ẹphe: "?Unu arì l'ò bụ unubèdua; unu lẹ nnajiufu unu nwenkinyi; bẹ nnajiufu iya ziru iya ozi-wa; tẹ ya bya ezia? O kwa unu lẹ ndu phụ, nọ l'eli ùpho-mkpuma phụ; mbụ ndu ono, unu l'ẹphe e-mekochaa ria nshì unu l'ònu; bya angua mamìni, unu nyìru; bẹ ya ekfuru." ²⁸ Onye ishi ndu soja ono akfù-lihu vudo evudo; gude okfu Híburu rashia ya ike; sù: "Unu nùkwaa iphe, o kfuru; mbụ Ọnyibe, bụ eze ndu Asiriya! ²⁹ Eze sùru: 'Unu be ekwekwa tẹ Hezekáya duphua unu ụzo. Ẹ tọo dzo-ghekwa unu! ³⁰ Unu be ekwekwa tẹ Hezekáya deta unu t'unu dakobe Ojejoje; l'ẹke ookfuru unu lẹ Ojejoje a-dzọta-a unu; lẹ mkpukpu-a ta alakwa l'ẹka eze ndu Asiriya.'

³¹ "Unu ba angakwaru Hezekáya nchì; kẹ l'eze ndu Asiriya sùkwaru: 'T'unu wufuta wù-kfuta iya t'unu l'iya doshia; k'òphu onyenonun l'unu ha e-ri iphe, shi lẹ vayìnu iya; ria akpuru, shi lẹ figu iya; ngua mini, o kutaru lẹ wẹlu iya; ³² jeye teke ya a-bya akpuu unu; lashia alì, dù l'ò bụ nk'unu ono; mbụ alì, wifu nọ; mẹe òphungu anọdu iya. Alì, nri nọ; mgbo vayìnu anọdu iya. Oshi olivu nọ iya; bya aburu alì manụ-engu. Unu hata ndzụ; unu ba ahatakwa anwùhu.'

"Unu ba angakwaru Hezekáya nchì; l'ẹke ooduphu unu eduphu; l'ekfuru unu lẹ Ojejoje l'a-dzọta-a unu. ³³ ?O nwejeru iphe bụ mbakeshi ono òphu agwa alì ẹphe dzọtajewaru l'ẹka eze ndu Asiriya? ³⁴ ?Bụ awe bẹ agwa ndu Hámatu yele kẹ ndu Apadu nọ? Agwa ndu Sefavemu; kẹ ndu Hena; mẹ kẹ ndu Iva; ?ò nọ l'awe? ?Ephe dùru-a ike dzọfuta ndu Samériya l'ẹka yẹbe eze ndu Asiriya? ³⁵ ?Bụ ole l'iphe bụ agwa iphe bụ mbakeshi ono bẹ dùru ike dzọta ndu alì iya l'ẹka yẹbe eze ndu Asiriya? ?Buchia Ojejoje e-gbe dù ike dzọo ndu Jerúsalemu l'ẹka iya?"

³⁶ Ndu Júda ono, ookfu eyeru ono adaa ashì; to nwe ẹphe onye kfuru okfu; kẹ l'eze, bụ Hezekáya tũru ekemu; sù: "T'ẹ b'ò dukwa onye e-yeru iya onu."

³⁷ Tò dù iya bụ; Òliyakimu Hilikaya, bụ onye ishi l'ufu-eze; mẹ Shebuna, bụ o-de-ẹkwo; mẹ Jowa Ásafu, bụ onye nkwakọbe atụgbua jekfu Hezekáya. Ẹphe erua; je alajashia uwe ẹphe; kọoru iya iphe, onye ishi ndu soja ono kfuru.

19

*Ekfu l'aa-dzōta Jerúsalemu
(Azá 37:1-37)*

¹ Hezekáya anùlephu iphe ono; woru uwe iya lajashĩa; chĩa uwe-aphu yee; yò buru iya oje l'eze-ulo Nchileke. ² Yò bya ezia Eliyakimu, bu onye ishi l'ufu-eze; me Shebuna, bu o-de-ekwo; me ndu bu ishi le ndu achijeru Nchileke eja; t'ephe jekfu onye nkfuchiru Nchileke, bu Azáya Emoza. Ephe atũko l'ephe ha yee uwe-aphu jeshia. ³ Ephe erua; je asu iya: "Owaa iphe Hezekáya kfulu. O suru: 'Le ntanu owaa bukwa mboku oke iphe-ehuka; buru mboku, aahũ ayi ahũhũ; bya aburu mboku iphe-iphere. Ayi dukwa l'ò bu nwanji ime eme; to du ike nya mgbu; mua nwa iya. ⁴ Onye maru; Ojejoje, bu Nchileke ngu -nuru iphe ono, Rabushake kfulu ono; mbu onye ono, nnajiufo iya, bu eze ndu Asiriya yeru t'ò bya ekfutoshia Nchileke ono, nò ndzu ono; k'ophu bu le Ojejoje a-baru iya mbà l'okfu ono, yebe Ojejoje, bu Nchileke ngu nuru ono. Bunu iya bu t'i kfulu nu Nchileke l'okfu ehũ ndu ophu wafuru nu.' "

⁵ To du iya bu; ndu ono, eze, bu Hezekáya ziru ono abya byakfuta Azáya.

⁶ Azáya asu ephe: "Unu kfulu oga unu le Ojejoje suru: 'Te b'ò tsukwa egvu le k'iphe ono, o nuru ono; mbu okfu ono, ndu ozi eze ndu Asiriya gude bya ekfutoshia yebe Ojejoje ono. ⁷ Ngabekwa nchi; l'ò nweru ume, ya e-ye iya l'ehu; k'ophu bu: o -nua kekfukekfu; ya gbalaa; lashia alì iya. L'alì iya ono be ya e-me t'e gude ogu-mbeke gbua ya. "

⁸ Rabushake abya anua l'eze ndu Asiriya lufuwaru le Lakishi; tsu-phu azu jekfushia eze ono l'eka o jeru ndu Libina ogu.

⁹ Ya ndono; Senakeribu, bu eze ndu Asiriya abya anata ozi le Tirihaka, bu eze ndu Itiyopiya abyaru iya ogu; zifu ndu ozi iya t'ephe je ke Hezekáya: ¹⁰ "Iphe, unu e-kfulu Hezekáya, bu eze ndu Júda bu: 'Te b'ò kwekwa te Nchileke iya, bu onye ono, o dakoberu ono duphua ya; l'eka ookfu le Jerúsalemu taa ladu l'eka yebe eze ndu Asiriya.' ¹¹ Ophu doru enya bu l'i nuhawaru iphe ndu eze ndu Asiriya mehawaru ndu alì odo; mbu l'ò kpochafuru ephe. ?Buchia nggubedua be ee-gbe nafuta to? ¹² Iphe bu mbakeshi ono, nna iya oche ephe laru l'iyi ono; ?o nweru agwa ephe ono ophu nafutaru ephe to? Mbu agwa ndu Gozanu; ke ndu Haranu; ke ndu Rezefu; me ke ndu Idenu, bu ndu shi nodu le Telasa. ¹³ ?Bu awe be eze ndu Hamatu nò nta-a; me eze ndu Apadu; eze ndu Sefavemu; eze ndu Hena; me eze ndu Iva?"

Hezekáya ekfu anu Ojejoje

¹⁴ To du iya bu; Hezekáya nata ekwo ono l'eka ndu ozi ono bya eworu iya gua. Yò bya abahu l'eze-ulo Nchileke je atosaa ekwo ono l'ifu Ojejoje.

¹⁵ Hezekáya abya ekfuru nu Ojejoje; su iya: "Nggube Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu, bu onye dugaru l'aba-eze iya l'echi cherobimu. O bu nggu nkinyi ngu bu Nchileke, nwekota alì-eze, nò le mgboko mgburumgburu. O bu nggu meru igwe; mee eliphe. ¹⁶ Ngabenu nchi nggube Ojejoje; nua iphe, ya ekfu. Sanua enya phududuphu. Ngabekpoduaphu nchi; nua ozi ono, Senakeribu ziru t'e gude bya ekfutoshia nggube Nchileke, nò ndzu ono.

¹⁷ "Nggube Ojejoje; o kwa oswi-okfu le ndu eze ndu Asiriya mebyishwaru iphe bu mbakeshi; mebyishia alì ephe. ¹⁸ Ephe chiwaru agwa ndu ono ye l'oku; kepyashia ya; ke l'agwa ephe obu ta budu chi; gbahaa nkũ;

mę mkpuma, bụ iphe, madzu gude ęka mee. ¹⁹ Nta-a; nggube Ojejoje, bụ Nchileke ayi; dzofuta nụ ayi l'ęka eze ndu Asiriya; k'ophu ali-eze, nokota lę mgboko l'ọ ha a-maru l'ọ bụ nggubedua kpụ; mbụ nggube Ojejoje bę bụ Nchileke."

Àphù Azáya l'ęge Senákeribu e-gude daa

²⁰ Tọ dụ iya bụ; Azáya Emozu abya ezia Hezekáya; sụ iya: "Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Nchileke kę ndu Ízurelu kfuru: Ya nụwaru iphe, i kfuru nụ iya l'okfu ęhu Senákeribu, bụ eze ndu Asiriya. ²¹ Ọwaa iphe, Ojejoje kfuru l'okfu ęhu Senákeribu:

"Ụnwegirima Záyọnu

aja ngu ewena;

to nwe iphe ęphe ęberu ngu.

Ụnwegirima Jerúsalemu

anọdu l'e-kwe l'ishi l'ishi

l'ęke ịgba ọso ndzụ.

²² ?Bụ onye bụ onye ono,

i shi agba okfu ọgba egbe;

l'ekfubyishi ono.

?Bụ onye b'i shi atụ ụzu ekpu;

l'ęke iiku onwongu.

Ọ kwa Onye dụ nsọ kę Ízurelu!

²³ I ziru ndu ozi ngu;

ęphe abya egude ọnu nmaa

Nnajiufu phulaphula.

Ị sụru l'i gudewa ụgbo-inya

ọgu ngu, zaru ntumatu

naa naa jeye l'ugvu ugvu.

L'ęke ono b'i sụru l'i

gbutsushiru oshi sida iya

ndu ọphu katsua l'eli;

gbutsushia oshi payinu iya

ndu ọphu kakọta ugvu l'ęnya.

B'i bya ejerua ęke ọ katsua

ọburu ękfukala;

mę ęke ọ katsua ọburu ọswa, dụ mma.

²⁴ Ya tuwaru wẹlu l'ali

ndu ọhodo; ngua ya mini;

bya egudewa ọbechere-ọkpa

iya dzọ iphe, bụ nggele,

nọ l'ali Íjiputu; yọ tashihu."

²⁵ ?Ọ dụ l'ę tị nụhadua lę ya

mehawaru iphe owaa

ęge ọo-dụ teke teru etete.

Ọ bụ l'oge ndiche;

bę ya chiru idzu iya dobe.

Yọ buru nta-a;

bę ya meru iya t'o ree;

mbụ mee;

nggu eworu mkpukpu,

a kpuru; yo shihugbaa ike mebyishia;

yọ buru ikpo mkpuma.

²⁶ Yọ buru iya bụ l'ike agvụ

ndu bu iya nū;
 Ya emee eḗphe;
 eḗphe emehu ririri;
 kpoo beru.
 Eḗphe abya aḗḗ l'ò bu iphe,
 a kuru l'okfu; mbū; l'ò bu iphe,
 ruru iru k'ophungu;
 ùḗ l'ò bu eḗswa, furu l'okpotsu
 ulo, anwū chigbushiru
 l'e ba aḗḗ ege o vutaberu l'eli.

27 Obenu lẹ nggubedua;
 be ya magheru amaghe.
 Ya maru teke iidugaru adugaru;
 maru teke iilufu alufu;
 maru teke iibata abata;
 bya maru ege iitsutaberu iya eka l'okpoma.

28 Keshinu o bu yebe Nchileke;
 be iitsuru eka l'okpoma;
 l'ekfuru iya gbaphugbaphu;
 be ya e-gude ikokoro iya
 dzupyabe ngu imi;
 woru mkpurumkpu igwe
 ye ngu l'onu l'obu inya.
 Ya e-mee ngu ti shia ophu
 i shi laphu azu l'eke i shi.

29 Nggube Hezekaya;
 owaa iphe, a-buru ngu
 iphe-ohubama:
 "Afa-a be ii-ri iphe, daru eda.
 Afa odo; nggu eria ophu shi l'ono.
 O -rua l'afa k'eto ya;
 nggu akoo okfu; kpata iya;
 nggu agbaa mgbo vayinu;
 ria iphe, shi iya nu.

30 Nwa ndu, a-phodu nu
 le Juda; a-gba akwara l'ime ali;
 mja nebyi l'elikoro.

31 Mkpata iya aburu l'o nwerua
 nwa ndu a-wafu nu le Jerusalemu;
 nweru nwa ndu ophu e-shi
 le Ugvu Zayonu wafu."

O bu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike e-gude ege o ru-beru iya l'ehu mee
 t'o du ege ono.

32 Owaa iphe, Ojejoje kfuru
 l'ehu eze ndu Asiriya:
 "E to hadu ke
 bata le mkpukpu-a;
 ophu 'o gbadu m'oo
 akfu lanu l'eke-a.
 E too gudedu iphe,
 eegbobutaje onwonye bya iya ifu.
 Ophu 'o gvudu iya ose-ogu.

33 O bu uzo, o shi bya;

bẹ oo-shi laa.

È tọ batadu mkpukpu owaa lẹ phuu.”

Ono kwa iphe, Ojejoje kfuru ndono.

³⁴ “Ya e-gude okfu k'ẹpha iya;
mẹ okfu ẹhu Dévidi,
bụ nwozi iya gbochita
mkpukpu-a; dzọo ya.”

³⁵ Ya ndono; yo be l'enyashi iya; ojozi Ojejoje atugbulekwaphu jeshia l'odu soja ndu Asiriya; je egbua ẹphe ukporo unu ndu soja ugbo iri l'ẹbo; l'ukporo ndu soja iri.* A lufuta l'utsu; odzu azeshiwa rekperekpe. ³⁶ Ya ndono; Senakeribu, bụ eze ndu Asiriya atugbua; ye ifu l'ẹke o yeru iya; laphushia azụ lẹ Nínive je anọdu.

³⁷ Yo be ujiku lanụ; l'ọ gwa nte iya, bụ Nisuroku; unwu iya; mbụ Adurameleku; mę Sharęza egude ogu-mbeke gbugbua ya; gbalaa lashia Araratu. Esahadonu, bụ nwatibe iya abya aburu eze nọ-chia ęnya iya.

20

Iphe-ememe guderu Hezekaya

(Azá 38:1-8, 21-22; 2 Iphe 32:24-26)

¹ Yọ buru teke ono bẹ iphe-ememe guderu Hezekaya; k'ophu bụ l'ọ byawa anwuhu. Onye nkfuchiru Nchileke, bụ Azaya Emọzu abya ejekfu iya; je asụ iya: “Qwaa iphe Ojejoje ekfu: Dozia ufu ngu; kẹ l'ịbayaakwa anwuhu; ẹ ịi kakwa mma.”

² Ya ndono; Hezekaya abya aghaa ifu l'utsu-ẹpotọ; kfuru nụ Ojejoje; sụ iya: ³ “Nggube Ojejoje; nyatanụ ege ya bụ-be onye gude ire-lanụ; l'obu iya l'ọ ha tsoo ụzo ngu; mę ege ya meberu iphe, dụ mma l'ęnya ngu.” Hezekaya araa ẹkwa; kpọo kfulakfula.

⁴ Tęmanu tẹ Azaya sweta l'echi-ogbodufu ono; Ojejoje abya ekfuru yeru iya; sụ iya: ⁵ “T'ọ laphu azụ je ekfuru Hezekaya, bụ onye ishi, achị ndu kẹ yẹbe Ojejoje lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ngu, bụ Dévidi bẹ suru ege-a: Ya nwaru ekfukfu, i kfuru nụ iya; phụwa ęnya-mini, shi ngu l'ęnya. Ya e-me ngu t'ị korohu. Abalị ẹto nta-a bẹ ii-je l'eze-ulo Nchileke. ⁶ Ya e-yekwaru ngu afa iri l'ise lẹ ndzụ ngu. Odo bụ lẹ ya a-nafuta ngu; nafuta mkpukpu-wa l'ẹka eze ndu Asiriya. Ya e-gude okfu ẹpha kẹ yẹbe Ojejoje; mę kẹ Dévidi ono, bụ nwozi iya ono gbochita mkpukpu-wa.”

⁷ Ya ndono; Azaya asụ: “Unu wota iphe figu, e gweru egwegwe.” Ẹphe wota iya ghaa Hezekaya l'iphe-etsetse ono, fọkashiru iya l'ẹhu ono; yọ korohuwaphu.

⁸ Hezekaya aji Azaya; sụ: “?Bu ngunu bụ iphe-ohubama, e-koshi lẹ Ojejoje e-me-a tẹ ya korohu; jee l'eze-ulo Nchileke lẹ mbọku k'eto?”

⁹ Azaya asụ: “Owaa bụ iphe-ohubama, Ojejoje e-koshi ngu; t'ị gude maru lẹ Ojejoje e-me-e iphe ono, o kfuru ono. ?Bụ tẹ nwonyonyo gude ntụ-ọkpa iri jeru laa l'ifu; tọ t'o gude ntụ-ọkpa iri laa azụ?”

¹⁰ Hezekaya asụ: “L'ọ dukwa nphẹ tẹ nwonyonyo gude ntụ-ọkpa iri jeru laa ifu; malẹ t'o gude ntụ-ọkpa iri laa azụ.”

¹¹ Ya ndono; onye nkfuchiru Nchileke, bụ Azaya abya akpọ-ku Ojejoje; Ojejoje emee nwonyonyo, shi jeruwa ntọ-kpa iri l'ulo-eli Ẹhazu; t'ọ tsụphu azụ jerua ntụ-ọkpa iri.

* 19:35 19:35 Iphe ọ bụ bụ 185,000.

Ndu e ziru ozi, shi Bábyilónu

¹² Yò b́uru teke ono; b́e Merodaku-baladanu Baladanu, b́u eze ndu Bábyilónu deshíru ẹkwó; nù t'e je anù Hezekáya; yeru iphe, ọ nùru iya k'iphe-ememe, eme iya nù. ¹³ Hezekáya anabata ndu ono, e ziru ozi ono; bya ekoshikota ẹphe ọlọ-ẹku iya l'ọ ha; mbù koshi koshi ẹphe mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; manù, eshi mkpọ; manù, dù mma; bya ekoshi ẹphe ọlọ ngwa-ọgu iya; mẹ iphe, b́ukota ẹku iya. Ẹ tọ nwedu iphe, nọ l'ufu-eze iya; mẹ iphe, nọ l'alì-eze iya l'ọ ha, Hezekáya te koshídu ndu ono.

¹⁴ Ya ndono; Azáya, b́u onye nkfuchíru Nchíleke abya ejekfu eze, b́u Hezekáya; je aji iya: "B́u awe b́e ndu ono shi bya? B́u ngúnù b́e ẹphe kfulu?"

Hezekáya asù iya: "L'ẹphe shíkwa ẹke teru ẹnya bya. Ẹphe shíkwa Bábyilónu."

¹⁵ Onye nkfuchíru Nchíleke ono aji iya iphe ẹphe ph́eberu l'ufu-eze iya.

Hezekáya asù iya: "L'ẹphe ph́ukotarù iphe, nọ l'ọlọ-eze iya. L'ẹ to nwekwa ẹku, ya nweru enweru, ya te koshídu ẹphe."

¹⁶ Ya ndono; Azáya abya asù Hezekáya: "T'ọ nù okfu, shi Ojejoje l'ónu."

¹⁷ Ọ sùru: "L'uboku abyaphù teke iphemiphe ọbule, nọ l'ufu-eze iya; mẹ iphe ono, nna iya ph́e setaru dobe; yọ nọọ byeye nta-a ono a-buru iphe, ee-vuta lashia Bábyilónu. Ẹ tọ nwedu m'ọ ọphu e-wudu nù. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ¹⁸ Ẹnwegíríma ndu ọphu shi ngu l'ẹpho gẹdegede b́e aa-haru kpà lẹ ndzù; ẹphe eje aburu ndu, a haru ahaha; nọdu l'ufu-eze ndu Bábyilónu."

¹⁹ Hezekáya asù: "L'okfu ono, ị sùru lẹ Ojejoje kfulu ono dukwa mma." Iphe, meru iphe Hezekáya kfulu ẹge ono b́u l'ọ rírù lẹ nchì a-dù ndoo; l'ẹ to nwedu iphe eme nù nta-a, ya nọkwadu ndzù-a.

Anwùhu Hezekáya (2 Iphe 32:32-33)

²⁰ Iphe ọdo, meeberu nù teke Hezekáya shi achì; yeru ike, ọ kparu; mẹ ẹge o shíru t̀a okpuru; bya egvua ọwara ẹke minì e-shi atsọbata lẹ mkp̀kp̀u ono b'e dekotaru l'ẹkwó, e deshíru iphe meru nù l'oge ndu eze Júda. ²¹ Hezekáya anwùhu lakfushia nna iya ph́e. Nwatíbe iya, b́u Manásẹ abya aburu eze nọ-chia ẹnya iya.

21

Manásẹ b́u eze ndu Júda (2 Iphe 33:1-20)

¹ Iphe Manásẹ gbaru b́u afa iri l'ẹbo teke ọ wataru achìchì. Yọ chíà ọkpóro afa labù l'afa iri l'ise lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya b́u Hefuziba.

² Manásẹ b́e meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje; o meru akpamara l'ọ b́u ndu mbakeshi ono, Ojejoje chíshíru l'alì ẹphe; nù ndu Ízurélu ono. ³ Ẹke ono, aagwajẹ iphe, nna iya; mbù Hezekáya mebyíshíru ono b'ọ kp̀kwá-zíru; bya akp̀aru Bálu ẹnya-ngwẹja; kp̀obe itso Ashera ẹge ono, Éhabu kp̀oberu; teke ono, o shi b́uru eze ndu Ízurélu ono. O shi ebyíjeru mkp̀kp̀odo, nọgbaa l'igwe ikpere; l'abakwaru iya ph́u ẹja. ⁴ Ọ kp̀ushíru ẹnya-ngwẹja agwa l'ime eze-ọlọ Nchíleke, b́u ẹke ono, Ojejoje sùru: "Ọ

bụ lẹ Jerúsalemu bẹ ya e-dobe ẹpha iya.”* ⁵ L'echi-ogbodufu labụ eze-ulo Nchileke ono b'ọ kpushiru ẹnya-ngweja ẹke aabyajẹ ogwa mkpọ-kpodo. ⁶ Ọ kpọru nwatibe iya kẹ nwoke ọku gude gwoo eja. Ọ tọru nshị; gwọo ogvu. O jeru ọkpata ishi l'ẹka ndu aphụ àphụ; mẹ ndu njibya. O meru iphe, dọ ẹji nshinu l'ifu Ojejoje; shi ẹge ono kpatsua Nchileke ẹhughu.

⁷ Yọ pyia ntẹkpe Ashera je edobe l'eze-ulo Nchileke, bụ ẹke Ojejoje sọru Dévidi; mẹ nwatibe iya, bụ Sólomọnu: “L'eze-ulo-wa; mẹ lẹ Jerúsalemu, bụ mkpukpu, ya fọtaru l'ikfu ndu Ízurelu l'ọ ha; bẹ ya e-dobe ẹpha iya gbururu jeye lẹ gbururu. ⁸ Ọ -buru l'ẹphe e-leta ẹnya; l'eme iphe, bụ iphe ya turu ẹphe l'ekemu; l'eme ekemu ono, Mósisu, bụ nwozi iya turu nọ ẹphe ono; b'ẹ to nwedu lẹ ya emee t'ẹphe shi l'alì ono, ya nuru nna ẹphe ono hata ọkpa lufu alufu.” ⁹ Obenu lẹ ndu Ízurelu ta ngadu nchị. Manáse dusweru ẹphe ọzo; k'ọphu bụ l'ẹphe meru iphe, dọ ẹji, ka ọphu ndu mbakeshi ono, Ojejoje mebyishiru; ndu Ízurelu egude ẹnya ẹphe phua ya ono meru.

¹⁰ Ojejoje abya eshi l'ọnu ndu ozi iya, bụ ndu ekfuchiru iya nọ; sọ: ¹¹ “Lẹ keshinu ọphu Manáse, bụ eze ndu Júda mewaru iphe, dọ ẹji; bya arua uruburu, ka ọphu ndu Amọru, bụ ndu vu iya ọzo ruru; bya emekwaaphu tẹ ndu Júda ye ẹka l'ogwa nte iya; shi ẹge ono mee iphe, dọ ẹji; ¹² bẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurelu sọru: Lẹ ya e-wota iphe, dọ ẹji bya edoberu ndu Jerúsalemu; mẹ ndu Júda; mbụ ọdu iya ọphu bụ onye nuru iya nọ; ẹhu agbangahu iya agbangahu. ¹³ Ya e-wota iphe, ya meru ndu Samériya; mẹ iphe, ya meru ndibe Éhabu mee ndu Jerúsalemu. Ya e-fufu ndu Jerúsalemu ẹge ono, onye asa efere efuchaje iya kpube iya ifu alì ono. ¹⁴ Ndibe iya ono ndu ọphu wafuru nọ; bẹ ya e-ye ndu ọhogu ẹphe l'ẹka; t'a lụ ẹphe alulu; kwaa iphe ẹphe l'ọkwata. ¹⁵ Mkpata iya aburu l'ẹphe meru iphe, dọ ẹji l'ẹnya yẹbe Ojejoje; shi keshinu mbọku, nna ẹphe shi lẹ Íjiputu lufuta kpatsua ya iwe byeye ntanụ.”

¹⁶ A gufu ono; Manáse gbushiru ndu ẹ-te nwedu iphe, ẹphe meru; k'ọphu bụ lẹ mee ẹphe jiru Jerúsalemu; tsube l'ishi iya ọwaa rua ishi iya ọphu; yeru ejo iphe ono, o duru ndu Júda ye; ẹphe eshi ẹge ono mee iphe, dọ ẹji l'ẹnya Ojejoje ono.

Anwuhu Manáse (2 Iphe 33:18-20)

¹⁷ Iphe ọdo, mēberu nọ teke Manáse shi achi; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru; yeru ejo iphe, o meshiru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshuru iphe meru nọ l'oge ndu eze Júda. ¹⁸ Ya ndono; Manáse anwuhu; lakfushia nna iya phe; e lia ya lẹ mgbabu ufu-eze; lẹ mgbabu Uza. Tọ dọ iya bụ; nwatibe iya; mbụ Amọnu aburu eze nọ-chia ẹnya iya.

Emonu bụ eze ndu Júda (2 Iphe 33:21-25)

¹⁹ Iphe Amọnu gharu bụ ọkporo afa l'afa labụ teke ọ wataru achichi. Yọ chia afa labụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Meshulemetu; nwatibe Haruzu. Nne iya ono bụ onye Jotuba. ²⁰ Emonu bẹ meru ejo iphe l'ẹnya Ojejoje l'ọ bụ nna iya, bụ Manáse. ²¹ O tsoru ọbeka nna iya; baaru agwa,

* 21:4 21:4 Iphe ọ bụ bụ l'ọo Nchileke nwenkinyi iya bẹ aa-nọdu abaru ẹja l'ẹke ono.

nna iya baru eja; l'ebyiru iya ikpere. ²² O haru Ojejoje, bu Nchileke ke nna iya phe; jika otso uto ke Ojejoje.

²³ Ndu ozi Amonu agbaaru iya ejo idzu; je egbua ya l'ulo-eze iya. ²⁴ Ndu ali ono egbushikota ndu ono, gbaru eze, bu Amonu ejo idzu ono. Ephe emetsua; bya eworu nwatibe iya, bu Josaya mee eze l'ozori iya.

²⁵ Iphe odo, meeberu nu teke Amonu shi achi; me iphemiphe obule, yebedua meru b'e dekotaru l'ekwo, e deshuru iphe meru nu l'oge ndu eze Jüda. ²⁶ Eka e liru iya bu l'ili iya le mgbabu Uza. To du iya bu; nwatibe iya, bu Josaya aburu eze no-chia enya iya.

22

Josaya bu eze ndu Jüda (2 Iphe 34:1-2)

¹ Iphe Josaya gbaru bu afa esato teke o wataru achichi. Yo chia ukporo afa l'afa iri le nanu le Jerusalemu. Epha nne iya bu Jedida; nwatibe Adaya. Nne iya ono bu onye Bozukatu. ² Josaya meru iphe, vudo nhamunha l'enya Ojejoje. O tsoru ubeka ochechoroche iya, bu Dévidi; to nwe eke, o hasweru okpa.

A phuru ekwo ekemu (2 Iphe 34:1-2)

³ Yo be l'afa, kwe eze Josaya afa iri lesato k'ophu o wataru achichi; yo zi Shefanu Azalaya, bu o-de-ekwo; buru nwanwa Meshulam t'o jee l'eze-ulo Nchileke. Yo zia ya; su: ⁴ "Jekfu Hilikaya, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; t'o gukota okpoga, e wobataru l'eze-ulo Nchileke; mbu okpoga, ndu, eche nche l'onu eze-ulo Nchileke nataru ndu madzu. ⁵ T'e woru okpoga ono nu ndu eleta enya l'ozu eze-ulo Nchileke ono; t'ephe gude iya kfu ndu ono, emekwa eze-ulo Nchileke ono ugwo; ⁶ mbu ndu kapyinta; ndu akpu ulo; me ndu edo ulo. Ephe egudekwa iya phu zu oshi; me mkpama; a gbakposhuru agbakposhi, ee-gude kpukwaa eze-ulo ono. ⁷ E to gbakwa t'a kpa ephe ishi ege ephe gude kpaphua okpoga ono; ke l'ephe bu ndu e gude ire ephe eka."

⁸ Hilikaya, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja asu Shefanu, bu o-de-ekwo: "Le ya phukwaru ekwo ekemu l'eze-ulo Nchileke." Yo bya eworu ekwo ekemu ono nu Shefanu; yo gua. ⁹ Shefanu, bu o-de-ekwo alaphu azu je asu eze: "Ndu ozi ngu wotaakwaru okpoga obu, no l'eze-ulo Nchileke nu ndu eleta enya l'ozu ono, e je l'ulo Ojejoje ono." ¹⁰ Shefanu, bu o-de-ekwo; asukwaphu eze: "L'o nwekwaru ekwo, Hilikaya, bu onye achijeru Nchileke eja nuru iya;" bya anodu eze l'ifu gua ya.

¹¹ Eze anua iphe ono, o gufutaru l'ekwo ekemu ono; woru uwe iya lajashia. ¹² Yo bya ekua Hilikaya, bu onye achijeru Nchileke eja; kua Ahikamu Shefanu; Akubo Mikaya; Shefanu, bu o-de-ekwo; me Asaya, bu nwozi eze; su ephe: ¹³ Unu je akpata Ojejoje ishi l'okfu ehü iya; me l'okfu ehü ndu-a; me l'okfu ehü ndu Jüda l'ephe ha ke iphe-a, a gufutaru l'ekwo-a, a phuru-a. Ke l'oke ehü-eghughu Ojejoje be hakwa nshinu nodu swiru ayi; kele nna ayi phe ta ngabedu nchi l'iphe, no l'ekwo-wa; ophu ephe emedu iphe, e deru ayi l'ekwo ekemu-wa.

¹⁴ Ya ndono; Hilikaya, bu onye achijeru Nchileke eja; me Ahikamu; Akubo; Shefanu; me Asaya ejeshia okpata Huluda, bu nwanyi, bu onye nkfuchiru Nchileke ishi. Nwanyi ono bu le Jerusalemu le Oghe-egu ke

Ebo. Onye shi alu iya nu bu Shalumu Tikuva Hahasu; buru onye eleta uwe ndu achijeru Nchileke aja enya.

¹⁵ Nwanyi ono asu epe: "Le Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu suru: Unu je ezia onye ziru unu t'unu bya; ¹⁶ Owaa iphe Ojejoje ekfu: Le ya a-byaakwa owotaru Jerusalemu; me ndu bu iya nu ejo iphe-ehuka ege ono, e deru iya lekwo ekemu ono, eze ndu Juda guru ono. ¹⁷ Mkpata iya aburu lekeshinu ophu epe lufuwaru iya l'ehu; l'akpo insensu oku anu agwa odo; yo buru iphe, epe gude aka mee be epe gude akpatsu iya ehueghughu; be oke ehueghughu iya anodulephu ata kfukfukfu lo bu oku l'ehu Jerusalemu; ophu 'e gbotadu iya egbobuta. ¹⁸ A bya l'ishi eze ndu Juda lonwiya, bu onye ziru unu t'unu bya ajita l'eka Ojejoje; unu kfuru iya le Ojejoje, bu Nchileke ke Izurelu be suru ege-a: Le k'okfu ono, o nuru ono; ¹⁹ be keshinu ophu ok taru onwiya uta; bya ewozita onwongu ali l'ifu Ojejoje lo nuleruphu iphe, ya kfuru le ke Jerusalemu me ndu bu iya nu; l'ephe a-buru kpurupyata; buru ndu a turu onu; yo gude iphe ono lajashia uwe iya; raa ekwa l'ifu iya; be ya nuwaru iphe, o kfuru nu iya. Ono bu iphe Ojejoje kfuru ndono. ²⁰ Iphe, e-gbe meenu bu le ya e-duta iya dukfu nna iya phe; e lia ya le chiriru-werere. Ejo iphe-ehuka ono, ya e-me to dakfu ndu mkpuku-wa ono ta adakfudu iya."

Epe alashia je akporu eze ege nwanyi ono kfuru.

23

Josaya agbakwazi ndzu onye le Ojejoje (2 Iphe 34:3-7, 29-33)

¹ To du iya bu; eze, bu Josaya abya ezi t'e je ekuaru iya ndu bu ogurennya ndu Juda; me ndu ke Jerusalemu. ² Eze yele unwoke ndu Juda ono; me ndu Jerusalemu; ndu achijeru Nchileke aja; ndu nkfuchiru Nchileke; me ndu Juda l'ephe ha: ndu ukfu le ndu nta eje edzua l'eze-ulo Nchileke. Yo woru ekwo ogba-ndzu ono, a phuru l'eze-ulo Nchileke ono guru ye epe le nchi. ³ Eze abya evudo le mgoro itso eze-ulo ono; gbakwazi ndzu ono l'ifu Ojejoje: le ya anodu etso Ojejoje; gude obu iya lo ha; me ndzu iya lo ha eme ekemu iya; me iphe, o suru t'e meje; me iphe, o toru okpa iya; shi ege ono l'eme iphe, ekwo ogba-ndzu ono kfuru. Ndu ono l'ephe ha ekweta l'ogba-ndzu ono.

Josaya edokwazi iphe

⁴ Ya ndono; eze abya ezi Hilikaya, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke aja; me ndu achijeru Nchileke aja ophu etsota iya nu; me ndu eche onu eze-ulo Nchileke nche t'ephe je achishikota ivu, eegudeje abaru Balu aja; me ke Ashera; me ke mkpo-kpodo l'eze-ulo ono. Eze eje akpo ivu ono oku l'egu Kidironu l'azu Jerusalemu; kpota ntu iya ghaa le Betelu. ⁵ Yo chishikota ndu ono, ndu eze ndu Juda yeru t'ephe kpoje insensu oku l'eke ono, aagwaje iphe, nogbaa le Juda ono; me ophu no-pheru Jerusalemu mgburumgburu; mbu ndu ono, akpoje insensu oku nu Balu; me enyanwu; me onwa; me iphe bu mkpo-kpodo, nonu ono. ⁶ O fofuru agwa Ashera l'eze-ulo Nchileke; je akpo ya oku le nggele Kidironu l'azu Jerusalemu; gwee ya; yo buru ntu. Yo kpota ntu iya ono je awushia l'ikiri-kpo. ⁷ O nwutsuhiru ulo unwoke, agba okpara l'iku eze-ulo Nchileke butsua; nwutsuhia ulo unwanyi, anoduje akpa uwe, eewebeje Ashera.

⁸ Yò bya achìta iphe, bụ ndu achijeru Nchileke eja lẹ mkpukpu, nọgbaa l'alì Júda; bya emerushia ẹke aagwajẹ iphe; mbụ ẹke ono, ndu ono shi akpoje insensu oku; tsube lẹ Géba jeye lẹ Besheba. Yo mebyishia ẹke aagwajẹ iphe l'onu-uzo Jóshuwa, bụ gòvano; l'ẹka-ibiyita edukfu mkpukpu ono. ⁹ Ndu ono, egwojeru agwa eja ono te shikwa etsoje egwo eja l'anya-ngweja kẹ Ojejoje lẹ Jerúsalemu; obenu l'ẹphe shi etsoje unwunna ẹphe l'ata buredi, ẹ-te ekodu ekoko.

¹⁰ Josáya tururu Tofetu, bụ ẹke aagwajẹ iphe lẹ nsuda unwu Hínomu; k'ophu bụ l'ẹ to nwedu onye ewotajekwadu nwatibe iya kẹ nwoke; m'ò bụ kẹ nwanyi gwoo eja nù Mólèku. ¹¹ Iphe, bụ inya, ndu eze ndu Júda nuru ẹnyanwu, gvutsuaru l'onu eze-ulo Nchileke; b'ò chishiru; bya amuru oku ye l'iphe, bụ ugbo-inya, e shi dobekwaruphu ẹnyanwu; oku ekekota iya. Ẹke ẹphe shi nòdu bụ l'echi ẹke ono, nọ lẹ mgboro ulo ono, nwozi ono, aza Nétanu-Melèku bu.

¹² O nwutsushiru ẹnya-ngweja ono, ndu eze ndu Júda kpuru l'ulo-eli Éhazu; nwwutsushia ẹnya-ngweja ono, Manásẹ kpuru l'echi ogbodufu labu ono, nọ l'eze-ulo Nchileke. O chifuru iya l'ẹke ono; je akua ya pyaapya; chita je enwuru ye lẹ nggele Kídironu. ¹³ Eze aturukota ẹke ono, aagwajẹ iphe l'uzo ẹnyanwu-ahata Jerúsalemu; l'ẹka-utara Uguv Uru-alì; mbụ ẹke ono, Sólomonu kpútaru Ashítoretu, bụ ẹjo agwa ndu Sayidonu; kpútaru Kemoshu, bụ ẹjo agwa ndu Móabu; kpútaru Mólèku, bụ ẹjo agwa ndu Amonu. ¹⁴ Josáya kụ-kwoshikotaru ntekpe, nọ l'ẹke ono; gbutsua Ashera; woru okpu ndu nwuhuru anwuhu kùbe l'ẹke ono.

¹⁵ O chikporu ẹnya-ngweja Bételu l'ẹke ono, Jeróbuwamu Nébatu kpoberu; gude iya mee tẹ ndu Ízurelu ye ẹka l'iphe, du ẹji ono. O turu oku l'ẹnya-ngwajẹ ono; tũkwaaphu oku l'agwa Ashera; bya egwee ya; yò buru ntu. ¹⁶ Ya ndono; Josáya abya achikaa ẹnya phua ili, nọgbaa l'ugwu ono. Yo zi; e je avoshiaru iya okpu, nọ l'ili ono; yò kpọo ya oku l'eli ẹnya-ngweja ono; merua ya. Yo shi ẹge ono vua; mbụ iphe ono, Ojejoje shi l'onu onye nkfuchiru iya kfuwa ono.*

¹⁷ Josáya abya aji: “?Bụ ngunu bẹ ya ele ẹnya, a kpuru egaphu?”

Ndu mkpukpu ono asụ iya: “L'ò kwa ili ẹke e liru onye kẹ Nchileke phụ, shije Júda bya ekfua kẹ iphe-a, i meru ẹnya-ngweja Bételu-wa.”

¹⁸ Yò sụ ẹphe: “Unu hakwaa ya; t'ẹ b'ò dukwa onye e-me ẹka l'okpu iya.” Ẹphe aparu okpu ono haa; hakwaphu k'onye nkfuchiru Nchileke phụ shi Samériya phụ.†

¹⁹ O bụ ẹge ono, Josáya mebyishiru ẹke ono, aagwajẹ iphe, nọkota lẹ Bételu ono bukwapu ẹge o mebyishiru iphe, bụ ẹke aagwajẹ iphe lẹ Samériya, bụ ophu uphodu ndu eze ndu Ízurelu kpushiru; shi ẹge ono kpatua Ojejoje ẹhu-eghughu. ²⁰ O tũko iphe bụ ndu agwajẹ iphe l'ẹke ono, aagwajẹ iphe ono gbugee l'eli ẹnya-ngweja ono; bya etsua okpu ndiphe oku l'eli ẹnya-ngweja ono. Yo metsua; laphushia azụ lẹ Jerúsalemu.

A wataru ogba Aji Esweta odo (2 Iphe 35:1-19)

²¹ Tò du iya bụ; eze, bụ Josáya abya asụ ndu Júda l'ẹphe ha: “T'ẹphe gbaaru Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe Aji Esweta ẹge ono, e deru iya lẹ Ekwo Ogba-Ndzụ ono.” ²² Ẹ tọ nwedu Aji Esweta ophu a gbajewaru ẹge a gbaru

* **23:16** 23:16 1 Eze 13:1-2. † **23:18** 23:18 1 Eze 13:11-32.

ono. Ẹ ta ghabũa ya ẹge ono l'oge ndu ikpe. T'a gba iya ẹge ono l'oge ndu eze ke Ẫzurelu; m'ọ bu l'oge ndu eze ke Júda. ²³ Ọlobu l'afa, kwe Josáya afa iri l'eshato, yọ wataru aburu eze b'a gbaru Ojejoje Aji Esweta ono le Jerúsalemu.

Iphe Josáya meshiru

²⁴ Iphe ọdo, Josáya meru bu l'ọ chishikotaru ndu aphu àphù; me ndu njibya; chiko iphe bu agwa; me ejo akpamara, nokota le Jerúsalemu; me l'alì ndu Júda l'ọ ha wofukota. Iphemiphe ọbule ono b'ọ mekotaru te ya gude medzua iphe, e deru l'ekwo ekemu ono, Hilikaya, bu onye achijeru Nchileke eja phuru l'eze-ulo Nchileke ono. ²⁵ Ẹ to nwedu eze ọdo, du l'ọbu Josáya le ndu vu iya ọzo chia; me ndu ophu, etso iya l'azu, bu onye gudeje obu iya l'ọ ha; me ndzu iya l'ọ ha; me ike iya l'ọ ha ziberu Ojejoje; ẹge ono o no l'ekwo ekemu Mosisu.

²⁶ Obenu l'oke ehu-eghughu Ojejoje, ata kfukfukfu, o daberu ndu Júda ono be ta ejizitaduru ejizita. Yo buru iphe, kparu iya nu bu iphemiphe ọbule ono, Manase meeberu gude kpatsua ya ehu-eghughu. ²⁷ Obenu le ya meru iphe, Ojejoje kfu; su: "Mu e-wofufua ndu Júda l'eke, mu no ẹge ono, mu wofuru ndu Ẫzurelu; mu ajika Jerúsalemu, bu mkpukpu ono, mu ọtaru; me eze-ulo ono, mu suru l'ọ bu eke epha mu a-nodu ere ire ono."

Anwuhu Josáya

(2 Iphe 34:3-7, 29-33)

²⁸ Iphe ọdo, meeberu nu teke Josáya shi achi; me iphemiphe ọbule, yebedua meru b'e dekotaru l'ekwo, e deshuru iphe meru nu l'oge ndu eze Júda.

²⁹ Obenu l'oge ke Josáya be Fero Neko, bu iya bu eze ndu Ẫjiputu chi ndu soja iya jeshia Enyimu Yufurétusu te ya yetaru eze ndu Asiriya eka l'ogu. Eze, bu Josáya achita ndu soja nk'iya jekfushia ya ogu. Fero-neko aphu l'iya phu; woru iya gbua le Megido. ³⁰ Ndu ozi iya shi le Megido gude ugbo-inya palata odzu iya le Jerúsalemu; bya elia ya l'ili nk'iya. Ndu Júda ewofuta nwatibe Josáya ke nwoke, aza Jehowahazu; tee ya manu l'ishi t'ọ buru eze no-chia enya nna iya.

Jehowahazu bu eze ndu Júda

(2 Iphe 36:2-4)

³¹ Iphe Jehowahazu gbaru bu ukporo afa l'afa eto teke o wataru achichi. Yo chia onwa eto le Jerúsalemu. Epha nne iya bu Hamutalu; nwatibe Jeremaya ke Libina. ³² Jehowahazu be meru ejo iphe l'enya Ojejoje ege nna iya oche epe meru. ³³ Fero Neko tuchiru iya le mkporo le mkpukpu Ribula l'alì Hamatu; k'ophu bu l'e to noduhedu le Jerúsalemu achi. Fero-neko bya atu-buaru ndu Júda t'ephe kfu ukporo eka mkpola-ocha ugbo ise; me eka mkpola-ododo. ³⁴ Fero Neko eworu Eliyakimu Josáya mee eze l'ozori nna iya, bu Josáya. Yo gbanwee epha Eliyakimu; yo zalaha Jehoyakimu. Ya ndono; yo dufu Jehowahazu je edobe le Ẫjiputu; yo nodu l'eke ono nwuhu. ³⁵ Jehoyakimu kfu Fero Neko mkpola-ocha; me mkpola-ododo ono, o tu-buru ndu Júda. O keru utu ntsua ndu Júda l'ege ike beru onyemonye; shi ege ono gbata mkpola-ocha; me mkpola-ododo ono.

Jehoyakimu bu eze ndu Júda

(2 Iphe 36:5-8)

³⁶ Iphe Jehoyakimu gbaru bu ukporo afa l'afa ise teke o wataru achichi. Yo chia afa iri le nanu le Jerusalemu. Epha nne iya bu Zebida; nwatibe Pedaya ke Ruma. ³⁷ Jehoyakimu meru ejo iphe l'enya Ojejoje ege nna iya oche ephe meru.

24

¹ O bu l'oge ke Jehoyakimu; be Nebukadineza, bu eze ndu Babylonu byaru ogu le Juda. Jehoyakimu anoa ya l'eka afa eto; bya aghachi; kwefulahaaru iya ikè. ² Ojejoje abya eshi le Babylonu; Aramu; Moabu; me Amonu zifu ndu o-lua-olaa; ephe abyaru Jehoyakimu ogu; t'ephe bya emebyishia Juda ege ono, Ojejoje shi l'onu ndu ozi iya, bu ndu nkfuchiru iya kfuwa ono. ³ Iphe, doru enya aburu l'iphe ono, mekotaru l'ehu ndu Juda ono be bu Ojejoje suru t'o mee; t'o shi ege ono wofu ephe l'eka ya no l'okfu ejo iphe Manase; mewaru iphemiphe obule odo, o meshiru; ⁴ mekwaphu ke ndu ono, e-te nwedu iphe, ephe meru, o gbushiru; ochi ephe atukoru Jerusalemu l'ishi; ophu Ojejoje 'ekwedu le ya aguru ephe nvu.

⁵ Iphe odo, meeberu nu teke Jehoyakimu shi achi; me iphemiphe obule, yebedua meru b'e dekotaru l'ekwo, e deshuru iphe meru nu l'oge ndu eze Juda. ⁶ To du ya bu; Jehoyakimu anwuhu lakfushia nna iya phe. Nwatibe iya, bu Jehoyakinu abya aburu eze no-chia enya iya.

⁷ Eze ndu Ijiputu te eshibudua l'ali iya lufuta odo; ke l'eze ndu Babylonu be naru iya ali iya mgburumgburu; shita le nggele Ijiputu je akpaa le Yufuretsu.

Jehoyakinu bu eze ndu Juda (2 Iphe 36:9-10)

⁸ Jehoyakinu be gbawaru afa iri l'esato teke o wataru obu eze. Iphe, o chiru bu onwa eto le Jerusalemu. Epha nne iya bu Nehushita; nwatibe Elunatanu ke Jerusalemu. ⁹ Jehoyakinu meru ejo iphe l'enya Ojejoje ege nna iya meru.

¹⁰ Yo buru teke ono; be ndu soja Nebukadineza, bu eze ndu Babylonu wuru bya bya eyechia Jerusalemu. ¹¹ Nebukadineza l'onwiya abyakfuta ndu nk'ia le Jerusalemu teke ono, ephe yechiru iya ono. ¹² To du iya bu; Jehoyakinu, bu eze ndu Juda; me nne iya; ndu ozi iya; ndu, bu amadu le ndu ozi iya; me ndu ishi l'ozi iya atuko l'ephe ha woru onwephe nu eze ndu Babylonu.

Yo buru l'afa, kwe eze ndu Babylonu afa esato k'ophu, o wataru achichi b'o kpuru Jehoyakinu le ndzu. ¹³ Yo vua mbu iphe ono, Ojejoje kfuwaru l'iphe, bu eku, no l'eze-ulo Nchileke; me l'ulo-eze; yeru iphe, bu ivu ono, Solomonu, shi buru eze ndu Izurelu gude mkpola-ododo mekota; doo l'eze-ulo Nchileke ono be ee-gwo. Yo buru iphe ono be Nebukadineza byaru bya emedzua. ¹⁴ O kpuru ndu Jerusalemu l'ephe ha le ndzu lasha Babylonu. O kpuru ndu ishi; kpua ndu soja; kpua ndu ophu bu ike-ka-l'ogu phe; kpua ndu eme nka; kpua ndu uzu. Iphe, ephe du bu unu madzu ugbo ukporo l'ise teke o kpuru ephe. Ndu o haru nwenkinyi bu ndu katsua oburu ndu ukpa l'ali ono.

¹⁵ Nebukadineza eshi le Jerusalemu kpua Jehoyakinu le ndzu laa ali Babylonu. O kpuru nne Jehoyakinu; kpua unyomu iya; kpua ndu ishi l'ozi iya; kpua ndu ike no l'ali ono. ¹⁶ Eze ndu Babylonu akputa unu ndu

soja iri l'èšaa l'ùkporo ndu soja iri,* bú ndu ike nọ; búru ndu maru ẹnya ọgu; bya akpua ọnu madzú labú l'ùkporo madzú iri,† bú ndu nka; mę ndu uzu. ¹⁷ Yo wota Mataníya, bú nwunne nna Jehoyakinu mee eze l'ọzori Jehoyakinu; gbanwee ẹpha iya gube iya Zedekaya.

*Zedekaya bú eze ndu Júda
(2 Iphe 36:11-12; Jer 52:1-3)*

¹⁸ Zedekaya bę nọwaru ọkporo afa l'afa lanu teke ọ wataru achichi. Iphe, ọ chiru bú afa iri lę nanu lę Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bú Hamutalu; nwatibe Jeremáya. Eke nne iya ono shi bú Libina. ¹⁹ Zedekaya bę meru ejo iphe l'ẹnya Ojejoje l'ọ bú Jehoyakimu. ²⁰ Yọ búru ẹhu-eghughu Ojejoje bę meru iphe iphe ono meru ndu Jerúsalemu; mę l'ẹhu ndu Júda jeye teke ọ chifuru ẹphe l'ifu iya.

E metsua; Zedekaya abya ekwefuru eze ndu Bábyilonu ikè.

25

*Adada Jerúsalemu
(2 Iphe 36:13-21; Jer 39:1-10; 52:3-11)*

¹ Ya ndono; yo be l'afa, kwe Zedekaya afa tete; k'ọphu ọ wataru achichi; l'abalí k'iri l'ọnwa iri; eze ndu Bábyilonu, bú Nebukadineza achita ndu soja iya l'igwe; ẹphe abyatashia Jerúsalemu. Ẹphe eje akwaa k'ọgu l'azu mkpukpu ono; nọdu l'ẹke ono gvua ya ose-ọgu mgburumburu. ² Ẹphe eyechia mkpukpu ono jeye l'afa, kwe eze, bú Zedekaya afa iri lę nanu. ³ Yo rua l'abalí kę tete l'ọnwa k'ẹno; ejo-ẹgu, nọ lę mkpukpu ono bya aka nọ; k'ọphu ndu bu iya nu te nwehodu nri, ẹphe e-ri. ⁴ E woru ọpho-mkpuma mkpukpu ono tsufua; yo be l'enyashi; ndu soja mkpukpu ono l'ẹphe ha etsukahu gbalaa. Eke ẹphe shiru gbalaa bú l'ọnu-uzo ọphu, nọ lę mgbaku ọpho-mkpuma labu ono, nọ lę mgboro mgbabu eze ono. Eke ẹphe shiru aburu ọzo Araba. Teke ono kwa teke ndu soja Bábyilonu kephekwaduru mkpukpu ono mgburumburu. ⁵ Ndu soja Bábyilonu achipyabe eze, bú Zedekaya je egude iya l'alí daburu swanmangu lę Jeriko. Ndu soja iya ebuhaa ya tsukashihu. ⁶ Ẹphe egude eze; kpụ-kfụ eze ndu Bábyilonu lę Ribúla, bú ẹke a nọ nmaa ya ikpe. ⁷ Ẹphe anọdu eze Zedekaya l'ifu gbushia unwegirima iya; bya aswoshia ya akpuru-ẹnya; gude ope tụa ya mkpakobe; kpuru iya lashia Bábyilonu.

*Eemebyishi Jerúsalemu; mę eze-ulo Nchileke
(Jer 52:12-23)*

⁸ Yo rua abalı k'èšaa l'ime ọnwa k'ise; l'afa, kwe Nebukadineza afa iri lę tete, ọ wataru ọchi ndu Bábyilonu; Nebuzaradanu, bú onye ishi ndu soja-eze Nebukadineza; búru nwozi eze ndu Bábyilonu ono ejeshia Jerúsalemu. ⁹ Yo rua je atụa ọku l'eze-ulo Nchileke; tụa ọku l'ufu-eze; tụa ọku l'iphe, bú ọlu, nọ lę Jerúsalemu. Iphe, bú ọlu, aga mkpa l'ẹke ono b'ọ tuktataru ọku. ¹⁰ Ndu soja, nọ onye ishi ndu soja-eze ono l'ẹka eje etsukoshia ọpho-mkpuma, e gude kpụ-pheta Jerúsalemu mgburumburu. ¹¹ Nebuzaradanu, bú onye ishi ndu soja-eze ono eruta iphe; bú ndu ọduru lę mkpukpu ono lashia Bábyilonu; mbu igwe ọha ono; yeru ndu ọphu gbaru ọso laa k'eze ndu Bábyilonu. ¹² Ndu ọphu onye

* 24:16 24:16 Iphe ọ bú bú 7,000. † 24:16 24:16 Iphe ọ bú bú 1,000.

ishu ndu soja ono haru bu ndu ophu kakota obu ndu ukpa l'ali ono; t'ephe jeje ozi le mgbo vayinu; me l'okfu.

¹³ Itso ope, no l'eze-ulo Nchileke; o-gba-kperekpere; eze durongu mini, e gude ope kpua, no iya nu be ndu Babylonu kupyashiru; vuta ope ono lashia Babylonu. ¹⁴ Ephe vukwaruphu ite; eze ago; iphe, apaje owuu uroku; efere; iphe bu iphe, a kpuru l'ope, eegedeje eje ozi l'eze-ulo Nchileke; ¹⁵ iphe, aakpoje insensu oku; ochi; iphemiphe obule, e meru le mkpola-ododo; me le mkpola-ocha be onye ishi ndu soja ono vukotaru.

¹⁶ Ope, laru l'itso labu ono; eze durongu mini ono; me l'o-gba-kperekpere ono, Solomonu meshiru dobe l'eze-ulo Nchileke ono be era iya, karuru ege aa-tu onu iya. ¹⁷ Itso ono be eli iya dugbaa tokpa ukporo l'esaa esaa. Yo buru ope b'e gude wua l'ishi iya. Iphe ishi itso ono du bu ntu-okpa eno eno le mkpirikpi iya; bya enwegbaaru iphe, a kparu akpaka; me ophu a kpuru l'ope, dugbaa l'o bu utara-okumu, no-pheru iya mgburumgburu, e gude memashia ya ememashi. Itso k'ebo; ye le iphe, a kparu ye iya be bu iphe lanu ye le ophu.

Aakpu ndu Juda le ndzu ala Babylonu

(Jer 52:24-27)

¹⁸ Ya ndono; onye ishi ndu soja-eze ono abya akpua Seraya, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja le ndzu; kputa Zefanaya, bu onye, etsota Seraya; me umadzu eto, echeje nche l'onu eze-ulo Nchileke. ¹⁹ Le mkpukpu ono b'o kputaru onye ishi ndu soja; me umadzu ise, anoduje edoziru eze uzo, bu ndu ophu a phuru le mkpukpu ono; kputa onye ederu onye ishi ndu soja ekwo, bu iya bu onye anaje ndu ali ono l'oru soja; me ukporo umadzu eto, bu unwoke ali ono, a phuru le mkpukpu ono. ²⁰ Nebuzaradanu, bu onye ishi ndu soja-eze akputa ephe kpu-jeru eze ndu Babylonu le Ribula.

²¹ Yo buru le Ribula l'ali Hamatu be eze ndu Babylonu no gbushia ephe. Yo buru ege ono b'e shi kpua ndu Juda le ndzu laa ali odo.

Gedaliya bu o-chi-oha ndu, a haru le Juda

(Jer 40:1—41:15)

²² Nebukadineza, bu eze ndu Babylonu abya afoa Gedaliya Ahikamu Shefanu t'o buru o-chi-oha ndu ophu phoduru nu l'ali Juda. ²³ Ndu ishi ndu soja; me ndu nk'ephe anua l'o bu Gedaliya be Nebukadineza meru govano ndu Juda; wuru wu-kfuta Gedaliya le Mizupa. Ephe ndu ono bu: Ishimelu Netenaya; Johananu Kareya; Seraya Tanihumeti, bu onye Netofa; me Jezaniya, shi Maaka; ephe le ndu nk'ephe. ²⁴ Gedaliya eribuaru ephe le ndu nk'ephe ono nte; gude mee t'obu shihu ephe ike; su ephe: "Unu ba tsukwa ndu ishi ndu Babylonu egvu. O -buru l'unu no l'ali ono l'ejeru eze ndu Babylonu ozi; be iphe a-dukpooru unu le mma."

²⁵ Yo rua l'onwa k'esaa l'afa ono; Ishimelu Netenaya Elishama, shi l'ufu ndu eze; achita umadzu iri jeshia ogu le Mizupa je egbua Gedaliya; ndu Juda; me ndu Babylonu, ephe l'iya no le Mizupa. ²⁶ To du iya bu; ndu Juda l'ephe ha; ndu ukfu le ndu nta; je akpaa le ndu ishi ndu soja ephe; ege k'otsu-egvu ndu Babylonu gbaru lashia Ijiputu.

Aatufuta Jehoyakinu le-mkporo

(Jer 40:7-9; 41:1-3)

²⁷ L'afa, kwe Jehoyakinu, bu eze ndu Juda ukporo afa l'afa iri l'esaa, a kpuru iya le ndzu be Evilu-Merodaku byaru bya aburu eze; wata ochi ndu Babylonu. Yo tufu Jehoyakinu, bu eze ndu Juda le mkporo l'onwa iri

l'ẹbo nọ l'ụkporo abali l'abali ẹsaa. ²⁸ O kfuru okfu ọma nọ Jehoyakinu; bya edobe iya l'ọnodu, kakọta kẹ ndu eze ọdo, a kpuru ẹphe l'iya ndzụ laa alị Bábyilonu. ²⁹ Jehoyakinu eyefu uwe mkpọro iya; bya etsoru rilahaa nri l'ufu-eze jeye l'ẹge ọ nọ-beru. ³⁰ Mbọku-mbọku bẹ eze nuru iya okpoga, oo-gudeje eme mkpa iya jeye l'ẹge ọ nọ-beru.

Iphe e meru l'oge ndu Eze ke mbu

*Ndu a muru tsube l'ogbo Ádamu rua l'ogbo Ébirihamu
(Mbu 5:1-32; 10:1-32; 11:10-26)*

¹ Ádamu bu nna Setu; Seti aburu nna Énoshi. ² Énoshi bu nna Kénanu; Kénanu aburu nna Mahálalélu. Mahálalélu bu nna Jeredi; ³ Jeredi aburu nna Ínọku. Ínọku bu nna Metúsela; Metúsela aburu nna Lémẹku. ⁴ Lémẹku bu nna Nówa. Ọnwu Nówa bu Shemu; Hamu; me Jafetu.

⁵ Ọnwu Jefetu bu Goma; Mágogu; Madayi; Javanu; Tubalu; Mésheku; me Tirasu. ⁶ Ọnwu Goma bu Ashukenazu; Difatu; me Togama. ⁷ Ọnwu Javanu bu Elisha; Tashishi; Kítimu; me Ródu.

⁸ Ọnwu Hamu bu Kúshi; Íjiputu; Putu; me Kénanu. ⁹ Ọnwu Kúshi bu Séba; Havila; Sabúta; Ráma; me Sabuteka. Ọnwu Réma aburu Sheba; me Dedanu. ¹⁰ Kúshi bu nna Nimurodu. Nimurodu bu onye soja ivuzo, ike kakota le mgboko. ¹¹ Íjiputu bu nna ndu Ludu; ndu Anamu; ndu Lehabu; ndu Nafutuhu; ¹² ndu Paturosu; ndu Kafuto; me ndu Kasuluhu. Ndu Kasuluhu bu ephe metaru ndu Filisutayinu. ¹³ Kénanu bu nna Sayidonu. Sayidonu bu iya bu okpara iya. Kénanu bukwaphu nna ndu Hetu; ¹⁴ ndu Jebusu; ndu Amoru; ndu Gigashi; ¹⁵ ndu Hevu; ndu Aka; ndu Sinu; ¹⁶ ndu Avadu; ndu Zéma; me ndu Hámatu.

¹⁷ Ọnwu Shemu bu Élamu; Ashuru; Afakusadu; Ludu; Áramu; Uzu; Hulu; Geta; me Mésheku. ¹⁸ Afakusadu bu nna Shela; Shela aburu nna Iba. ¹⁹ Iba mutaru unwoke labu. Epha onye lanu bu Pélegu.* Ishi iya aburu l'a muru iya l'ogè teke mgboko kekashiru ekekashi. Epha nwunne iya ke nwoke bu Jokutanu. ²⁰ Jokutanu bu nna Alumodadu; Shelefu; Hazamaveti; Jera; ²¹ Hadoramu; Uzalú; Dikila; ²² Obalu; Abímelu; Sheba; ²³ Ofi; Havila; mefua Jobabu. Ephe l'ephe ha bukota unwu Jokutanu.

²⁴ Shemu bu nna Afakusadu; Afakusadu aburu nna Shela. ²⁵ Shela bu nna Iba; Iba aburu nna Pélegu. Pélegu bu nna Rewu; ²⁶ Rewu aburu nna Sérugu. Sérugu bu nna Nahọ; Nahọ aburu nna Téra. ²⁷ Téra bu nna Ébiramu, bu iya bu Ébirihamu.

*Eri Ishimelu
(Mbu 25:12-16)*

²⁸ Ọnwu Ébirihamu bu Áyizaku me Ishimelu. ²⁹ Owaa bu eri ephe ndo-ọ; Nebayotu bu okpara Ishimelu. Ndu ophu bu Kéda; Adubelu; Mibusamu; ³⁰ Mishima; Duma; Masa; Hadadu; Tima; ³¹ Jeturu; Nafishi; me Kidema. Ephe l'ephe ha bukota unwu Ishimelu.

³² Ketúra, bu nnufu Ébirihamu mutaru iya Zimuranu; Jokushanu; Medanu; Mídiya; Ishibaku; me Shuwa. Ọnwu Jokushanu bu Sheba; me Dedanu. ³³ Ọnwu Mídiya bu Ifa; Iferu; Hanoku; Abída; me Eludaa. Ndu ono l'epha ha bukota unwu Ketúra.

*Eri Iso
(Mbu 36:1-19)*

* **1:19** 1:19 Iphe, "Pélegu" bu bu "ekekashi".

³⁴ Ébirihamu bu nna Áyizaku. Ünwu Áyizaku bu Íso; me Ízurelu.
³⁵ Ünwu Íso bu Elifazu; Ruwelu; Jewushi; Jelamu; me Kora. ³⁶ Ünwu Elifazu bu Témanu; Omaru; Zefo; Getamu; Kenazu; Tímína; me Amaleku.
³⁷ Ünwu Ruwelu bu Nahatu; Zera; Shama; me Miza.

Ndu odungu, buru l'alí Édomu

(Mbú 36:1-19)

³⁸ Ünwu Séyi bu Lotanu; Shobalu; Zebiyonu; Ana; Dishonu; Iza; me Dishanu.

³⁹ Ünwu Lotanu bu Hori me Homamu. Tímína bu nwanne Lotanu ke nwaní.

⁴⁰ Ünwu Shobalu bu Aliyanu; Manahatu; Ebalu; Shefi; me Onamu. Ünwu Zibiyonu bu Aya; me Ana.

⁴¹ Nwa, Ana mutaru bu Dishonu.

Ünwu ke Dishonu bu Hamuranu; Eshubanu; Ituranu; me Keranu.

⁴² Ünwu Iza bu Bilihanu; Zavanu; me Jakanu. Ünwu Dishanu bu Uzu; me Aranu.

Ndu eze ndu Édomu

(Mbú 36:31-43)

⁴³ Owaa bu ndu eze, chi-oduru ndu Édomu temanu be ndu Ízurelu nwederu eze: Béla Beyo. Epha mkpukpu iya bu Dinuhaba.

⁴⁴ Teke Béla nwuhuru be Jobabu Zera ke Bözura buru eze; no-chia enya iya.

⁴⁵ Teke Jobabu nwuhuru be Hushamu ke Témanu buru eze; no-chia enya iya.

⁴⁶ Teke Hushamu nwuhuru be Hadadu Bedadu buru eze; no-chia enya iya. O bu iya be mekputaru ndu Mídiya l'alí Móabu. Epha mkpukpu iya bu Aviti.

⁴⁷ Teke Hadadu nwuhuru; Samúla ke Masureka aburu eze; no-chia enya iya.

⁴⁸ Teke Samúla nwuhuru; be Shawulu ke Rehobotu, no le mghoro Enyimu Yufurétusu buru eze; no-chita enya iya.

⁴⁹ Teke Shawulu nwuhuru be Bálu-Hananu Akubo buru eze; no-chia enya iya.

⁵⁰ Teke Bálu-Hananu nwuhuru be Hadadu buru eze; no-chia enya iya. Epha mkpukpu iya bu Payi. Nyee ya bu Mehetabelu; bu nwatibe Maturedi. Maturedi bu nwanwa[†] Mezahabu.

⁵¹ Hadadu abya anwuhu.

Ndu owaa bu ndu ishi ndu Édomu: Tímína; Aliya; Jetetu; ⁵² Oholibama; Ela; Pinonu; ⁵³ Kenazu; Témanu; Mibuza; ⁵⁴ Magudelu; me Iramu. Ndu ono shi bujeru ndu ishi ndu Édomu.

2

Eri Ízurelu

¹ Owaa ünwu Ízurelu ndo-o: Rúbenu; Símiyonu; Lívayi; Júda; Ísaka; Zébulonu; ² Dánu; Jósefu; Bénjaminu; Náfutali; Gádu; me Ásha.

³ Ünwu Júda bu: Eru; Onanu; me Shela. Onye o shi l'eka iya muta umadzu eno ono bu nwaní Kénanu, bu nwatibe Shuwa. Ole Ira, bu okpara iya be meru ejo-iphe l'enya Ojejoje. Ojejoje eworu iya gbua.

[†] 1:50 1:50 Mehetabelu bu nwanwa iya ke nwaní.

4 Táma, bụ nyee-nwa Júda abya amụtakwaru iya phụ Pérezu me Zera. Iphe, unwu Júda tuko du bu ise.

5 Unwu Pérezu bu Hézuronu; me Hamulu. 6 Unwu Zera bu Zimuri; Etanu; Hemanu; Kalukolu; me Dara. Iphe, ephe dukota bu ise. 7 Nwatibe Kami bu Ekanu. O bu iya wolataru ndu Izurelu iphe-otsu-l'anu; ke l'og dakaru iphe, e kfuru su t'e b'og dukwa onye e-wota iphe, e doberu Nchileke iche.*

8 Nwatibe Etanu bu Azariya.

9 Unwu, a mutaru Hézuronu bu Jeramelu; Ramu; me Kelubayi.

10 Ramu bu nna Aminadabu; Aminadabu aburu nna Nashonu, bu iya bu onye ishi ndu Júda. 11 Nashonu bu nna Saluma; Saluma aburu nna Bówazu. 12 Bówazu bu nna Óbedu; Óbedu aburu nna Jesi.

13 Ndu owaa bu unwu Jesi: Eliyabu bu okpara iya; Abinadabu aburu otsota; Shimeya bu onye ke eto; 14 Netanelu bu onye k'eno; Radayi aburu onye k'ise. 15 Ozemu bu onye k'ishingu; Dévidi aburu onye k'esaa.

16 Unwunne ephe ndu k'unwanyi bu: Zeruya; me Abigelu.

Unwu Zeruya bu: Abishayi; Jóabu; me Ásahelu; ephe eto ono. 17 Abigelu bu nne Amasa. Nna Amasa bu Jeta, shi l'eri Ishimelu.

Eri Hezuronu

18 Kálebu Hézuronu be shi l'eka nyee ya, bu Azuba muta Jeriyotu. Nwanyi ono mutakwaru iya phụ Jeshu; Shobabu; me Adonu. 19 Azuba anwuhulephu; Kálebu eje alua Efuratu; yo mutaru iya Huru. 20 Huru bu nna Uri; Uri aburu nna Bezalelu.

21 E mege; Hézuronu eje alua nwatibe Makiru. Makiru bukwanu nna Giledu. Hezuronu luru nwanyi ono teke yebe Hezuronu gbaru ukporo afa eto. Nwanyi ono amutaru iya Segubu. 22 Segubu bu nna Jayi; onye ukporo mkpukpu le mkpukpu eto l'alí Giledu shi nodu l'eka. 23 Ole ndu Geshuru; me ndu Eramu nataru mkpukpu le mkpukpu ono, shi nodu Jayi l'eka ono; natakwa iya phụ Kenatu; me unwu mkpukpu mkpukpu, gbapheru iya mgburumgburu. Mkpukpu ono dukota ukporo mkpukpu eto. Ndu ono l'ephe ha bukota ndu awa Makiru, bu iya bu nna Giledu. 24 Hézuronu, bu nna Kálebu anwuhutsulephu; Kálebu alupyabe Efuratu, bu nyee nna iya. Efuratu amutaru iya Ashuru. Ashuru amuta Tékowa.

Eri Jeramelu Hézuronu

25 Ndu owaa bu unwu Jeramelu, bu okpara Hézuronu: Ramu bu okpara iya; me Buna; Orenu; Ozemu; me Ahija. 26 Jeramelu be lukwaruphu nwanyi odo, ephe iya bu Atara. Yebedua bu nne Onamu. 27 Unwu Ramu, bu okpara Jeramelu bu: Mahazu; Jaminu; me Eka. 28 Unwu Onamu bu Shamayi; me Jada. Unwu Shemayi aburu Nadabu; me Abishuru.

29 Ephe nyee Abishuru bu Abihelu. O mutaru iya Ahubanu; me Molidu.

30 Unwu Nadabu bu: Seledu; me Apemu. Seledu nwuhuru; to dobe akọ.

31 Nwatibe Apemu bu Ishi. Ishi bu nna Sheshanu; Sheshanu aburu nna Ahulayi.

32 Unwu Jada; mbu nwunne Shemayi ke nwoke bu Jeta; me Jonatanu. Jeta nwuhuru; to dobe akọ. 33 Unwu Jonatanu bu Peletu; me Zaza. Ndu ono bu ndu eri Jeramelu.

* 2:7 2:7 J6s 7:1-26.

³⁴ Sheshanu ta mụtadu unwoke. O bụ ụnwanyi b'ọ mụshiru kpụu. O nweru onye Íjiputu, bụ ohu iya, aza Jaha. ³⁵ Sheshanu eduta nwatibe iya kee Jaha, bụ ohu iya. Yọ mụtaru iya Atayi. ³⁶ Atayi bụ nna Nétanu; Nétanu abụru nna Zabadu. ³⁷ Zabadu bụ nna Efulalu; Efulalu abụru nna Óbedu. ³⁸ Óbedu bụ nna Jéhu; Jéhu abụru nna Azariya. ³⁹ Azariya bụ nna Helezu; Helezu abụru nna Eleyasa. ⁴⁰ Eleyasa bụ nna Sisumayi; Sisumayi abụru nna Shalumu. ⁴¹ Shalumu bụ nna Jekamiya; Jekamiya abụru nna Elishama.

Eri Kelebu

⁴² Ndu owaa bụ ụnwu Kálebu, bụ nwunne Jerameļu ke nwoke: Méscha bụ ọkpara iya. Méscha ono bụ nna Zifu. Nwatibe Kelebu ọdo bụ Maréscha. Maréscha bụ nna Hẹburonu. ⁴³ Ụnwu Hẹburonu bụ: Kora; Tapúwa; Rekemu; me Shéma. ⁴⁴ Shéma bụ nna Rahamu. Rahamu abụru nna Jókamu. Rekemu bụ nna Shémayi. ⁴⁵ Nwatibe Shémayi bụ Mawonu. Mawonu abụru nna Bétu-Zu.

⁴⁶ Ifa, bụ nnufu Kálebu mụtaru iya Háranu; Moza; me Gazezu. Háranu bụ nna Gazezu.

⁴⁷ Ụnwu Jahudayi bụ: Regemu; Jótamu; Geshanu; Pelētu; Ifa; me Shaafu.

⁴⁸ Maaka, bụ nnufu Kálebu be mụtaru iya Shebe; me Tirihana. ⁴⁹ O kwa iya phụ mụtaru Shaafu, bụ onye metaru Madumana; Sheva bụ iya metaru Makubina; me Gibeya.

Nwata nwanyi, Kálebu mụtaru bụ Akusa.

⁵⁰ Owaa bụ ndu eri Kelebu: Efuratu bụ nyee Kálebu. Huru abụru ọkpara Efuratu. Ụnwu Huru bụ: Shobalu, bụ onye metaru Kiriya-Jerimu; ⁵¹ me Saluma, bụ iya metaru Bétulehemu; me Harifu, bụ onye metaru Bétu-Geda.

⁵² Owaa bụ ndu eri Shobalu, bụ onye metaru Kiriya-Jerimu: O bụ iya metaru Harowe, bụ nkere-ẹbo ndu Menuhoṭu. ⁵³ Ndu owaa bụ ndu enya-ufu Kiriya-Jerimu: ndu Jeta; ndu Putu; ndu Shumatu; me ndu Mishura. O bụ l'eka ndu ono; be ndu Zora; me ndu Eshutawolu; shi futa.

⁵⁴ Ndu owaa bụ ndu eri Saluma: ndu Bétulehemu; ndu Netofa; ndu Atarọtu-Betu-Jóabu; nkere-ẹbo ndu Manahatu; me ndu Zora.

⁵⁵ Ndu enya-ufu ophu bụ ndu o-de-ekwo, bu le Jebezu bụ: ndu Tiratu; ndu Shimeya; me ndu Suka. Ndu ono bụ ndu Kenu, shi l'eri Hámatu, bụ nna ndu ọnu-ulo Rekabu.

3

Eri Dévidi

(2 Sám 3:2-5)

¹ Owaa bụ ụnwu Dévidi; ndu ophu a mụshiru iya le Hẹburonu:

Amụnonu bụ ọkpara.

Nwanyi, mụru iya nụ

bụ Ahinowamu ke Jézerilu.

Dánẹlu bụ otsota.

Nwanyi, mụru iya nụ

bụ Abigelu ke Kamẹlu.

² Abusolomu bụ onye k'ẹto.

Nwanyi, mụru iya nụ

bụ Maaka. Maaka bụ

nwatibe Talumayi,

bụ eze ndu Geshu.
 Adónija bụ onye k'eno.
 Nne, mụru iya nụ bụ Hagitu.

³ Shefatiya bụ onye k'ise.
 Nne, mụru iya nụ bụ Abitalu.
 Ituremu bụ onye k'ishingu.
 Nne, mụru iya nụ bụ
 nwanyị ọphu eeku Ēgula.

⁴ Ụmadzu ishingwa-wa b'a mụtaru Dévidi lẹ Héburonu, bụ eke ọ nọdu chia afa ẹsaa l'onwa ishingwa.

Lẹ Jerúsalemu b'ọ chiru ụkporo afa l'afa iri l'eto. ⁵ Ọwaa bụ ndu a mụshiru iya lẹ Jerúsalemu: Shimeya; Shobabu; Nétanu; mę Sólomonu. Nwanyị, mụshiru iya ụmadzu ẹno ono bụ Betusheba, bụ nwatibe Amiyelu.

⁶ Ụnwu iya ọdo bụ Ibuha; Elishama; Elifeletu; ⁷ Noga; Nefegu; Jafiya; ⁸ Elishama; Eliyada; mę Elifeletu; ẹphe tete. ⁹ Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ụnwu Dévidi kę unwoke; t'a gufukwa unwoke, o shi l'eka nnufu iya phe mụshia. Táma bụ nwunne ẹphe kę nwanyị.

Eri Sólomonu

¹⁰ Réhobuwamu bụ nwatibe Sólomonu; Abayija aburu nwatibe Réhobuwamu. Ása bụ nwatibe Abíja; Jehoshafatu aburu nwatibe Ása.

¹¹ Joram bụ nwatibe Jehoshafatu; Ehezáya aburu nwatibe Joram. Jowashi bụ nwatibe Ehezáya; ¹² Amazáya aburu nwatibe Jowashi. Azariya bụ nwatibe Amazáya; Jótamu aburu nwatibe Azariya. ¹³ Éhazu bụ nwatibe Jótamu; Hezekáya aburu nwatibe Éhazu. Manáse bụ nwatibe Hezekáya; ¹⁴ Amonu aburu nwatibe Manáse; Josáya aburu nwatibe Emonu. ¹⁵ Ọwaa bụ ụnwu Josáya ndọ-ọ: Johananu bụ ọkpara iya; Jehoyakimu aburu otsota; Zedekaya aburu otsota, tsotaru ọkpara; Shalumu aburu onye k'eno. ¹⁶ Ndu ọwaa bụ ndu eri Jehoyakimu: Jekonaya bụ nwatibe Jehoyakimu; Zedekaya aburu nwatibe Jekonaya.

Eri Jekonaya

¹⁷ Ọwaa bụ ndu eri Jekonaya onanu, a kpuru lẹ ndzu ono: Sheyalutiyelu;

¹⁸ Malukiramu; Pedaya; Shenaza; Jakamaya; Hoshama; mę Nedabaya.

¹⁹ Ụnwu Pedaya bụ Zerúbabelu; mę Shimeyi. Ụnwu Zerúbabelu bụ Meshulam; mę Hananiya. Shelomitu bụ nwunne ẹphe kę nwanyị.

²⁰ Ọ mụtakaruphu Hashuba; Ohelu; Berekaya; Hasadaya; mę Jushabu-Hesedu; ẹphe ise.

²¹ Ọwaa bụ ndu eri Hananiya: Pelatiya; Jeshaya; ụnwu Refaya; ụnwu Ananu; ụnwu Obedáya; mę ụnwu Shekaniya.

²² Ọwaa bụ ndu eri Shekaniya: Shemáya mę ụnwu iya, bụ Hatushi; Igalu; Bariya; Neyaraya; Shafatu. ẹphe tuko dụ ishingwa.

²³ Ụnwu Neyaraya bụ: Eliyowenayi; Hezekáya; mę Azurikamu. ẹphe tuko dụ ẹto.

²⁴ Ụnwu Eliyowenayi bụ: Hodaviya; Eliyashibu; Pelaya; Akubu; Johananu; Delaya; mę Anani. ẹphe tuko dụ ẹsaa.

4

Ndu ikfu Júda

¹ Ụnwu Júda bụ: Pérezu; Hézuronu; Kami; Huru; mę Shobalu. ² Shobalu bụ nna Reyaya. Reyaya aburu nna Jahatu. Jahatu aburu nna Ahumayi; mę

Lahadu. Ndu ono bu ndu unwanwa Zora. ³ Qwaa bu unwu Etamu ndu ke unwoke: Jézerilu; Ishima; me Idubashi. Epha nwunne epe ke nwanyi bu Hazeleluponi.

⁴ Penuwe bu nna Gedo. Iza aburu nna Husha. Ndu owaa bu unwu Huru. Huru l'onwiya bu okpara Efuratu, bu nna Betulehemu.

⁵ Ashuru, bu nna Tekowa. O luru unwany labu, epha epe bu Hela; me Naara. ⁶ Naara be mutaru iya Ahuzamu; Hefa; Timeni; me Haahashutari. Ndu onanu bu unwu ke Naara. ⁷ Unwu ke Hela bu Zeretu; Zoha; me Etinanu.

⁸ Kozu bu nna Anubu; me Zobiba; bya abukwaruphu nnajufu ndu enyafu Ahahelu, bu nwatibe Harumu.

⁹ Jebezu b'a ka okwabe ugwu mele unwanne iya unwoke odo. Nne iya be guru iya Jebezu; su: "Le ya jeru iphe-ehuka gude ma ya." ¹⁰ Jebezu kpokuru Nchileke ke ndu Izurelu; su iya: "Byiko; gonuru onu-oma nu iya; menu-a te oke-ali iya ka usa. Te nggube Nchileke gude eka ngu heje iya; wofuru iya ejo-iphe; k'ophu e to merudu iya eh!" Nchileke emeeru iya iphe ono, o roru iya ono.

¹¹ Kelubu, bu nwunne Shuha; buru nna Mehuru. Mehuru aburu nna Eshutonu. ¹² Eshutonu bu nna Betu-Rafa; Paseya; me Tehina. Tehina bu iya metaru ndu Iru-Nehashi. Ndu ono; epe le ndibe epe bu epe bu ndu Rika.

¹³ Unwu Kenazu bu Otuniyelu; me Seraya. Unwu ke Otuniyelu aburu Hatatu; me Meyonotayi. ¹⁴ Meyonotayi ono bu nna Ofura. Seraya bu nna Jobu, bu nna ndu Ge-Harashimu. Mkpukpu ono aza Ge-Harashimu;* ke le ndu bu iya nu bu ndu eme nka.

¹⁵ Unwu Kalebu Jefune bu: Iru; Ela; me Naamu. Nwatibe ke Ela bu Kenazu.

¹⁶ Unwu Jehalelelu bu: Zifu; Zifa; Tiriya; me Asarelu.

¹⁷ Unwu Ezura bu Jeta; Meredu; Ifa; me Jalonu. Nye Meredu be muru Miriyamu; Shemayi; Ishuba, bu nna Eshitemowa. ¹⁸ Nwanyi odo, Meredu luru l'ikfu Juda mutaru iya Jeredu, bu iya metaru ndu Gedo. O mutakwaruphu Heba, bu iya metaru ndu Soko; bya amukwaaphu Jekutiyele, bu iya metaru ndu Zanowa. Ndu ono bukota unwu Bitiya, bu nwatibe Fero, o luru mbu Meredu.

¹⁹ Hodiya be luru unwanne Nahamu. O bu Hodiya be mutaru onye metaru ndu Keyila; muta onye metaru ndu Gami; muta onye metaru ndu Eshitemowa ke Maaka.

²⁰ Unwu Shimonu bu Amunonu; Rina; Benu-Hananu; me Tilonu.

Unwu Ishi bu: Zohetu; me Benu-Zohetu.

²¹ Qwaa bu unwu Shela Juda: Iru bu nna Lika; me Laada, bu iya metaru ndu Marésha; bya abukwaru iya phu metaru ndu enyafu ono, akpaje ekwa-ocha le Betu-Ashubayi; ²² me Jokimu; me unwoke Koziba; Jowashi; me Sarafu; onye ono shi achi l'ali Mofabu; mbu onye ono, megeeru laa Jashubi-lehemu ono. (Iphe ono bu iphe meru nu l'oge ndiche). ²³ O bu epe bu ndu o-kpu-ite, shi bujeru le Netayimu; me Gedira. Epe bu l'eke ono; l'aruru eze epe oru.

Ndu ikfu Simiyonu

²⁴ Unwu Simiyonu bu: Nenuwele; Jaminu; Jaribu; Zera; me Shawulu.

²⁵ Shalumu bu nwatibe Shawulu; Mibusamu aburu nwatibe Shalumu;

* **4:14** 4:14 Iphe "Ge-Harashimu" bu bu "nsuda ndu eme nka."

Mishima aburu nwatibe Mibusamu. ²⁶ Nwatibe ke Mishima bu Hamuwelu; Zakuru aburu nwatibe Hamuwelu; Shimeyi aburu nwatibe Zakuru. ²⁷ Shimeyi mutaru unwoke iri l'ishingu; waa unwanyi ishing. Obu l'unwunne iya ndu k'unwoke ta mutadu unwu l'igwe; k'ophu bu le ndu enya-ufu epe ta jadu ajaja ege ndu Juda jaru.

²⁸ Mkpukpu eke epe shi butsuaru bu Besheba; Molada; Haza-Shuwalu; ²⁹ Biliha; Ezemu; Toladu; ³⁰ Betuwelu; Homa; Zikula; ³¹ Betu-Makabotu; Hazaru-Susimu; Betu-Biri; me Sharemu. O bu le mkpukpu ono be epe shi bukotaru jeye teke Dévidi shi buru eze. ³² Edukfu ndu ophu bupheru epe mgburumburu bu: Etamu; Ayinu; Rimonu; Tokenu; me Ashanu. Edukfu ise b'o dukota; ³³ yeru unwu edukfu, no-pheru obodo ono mgburumburu je akpaa le Balu. Ono bu eke epe shi bugbaaru. O nwekwaruphu ekwo, epe deshuru ege e shi mushia epe.

³⁴ Meshobabu; Jamuleku; Joshua bu nwatibe Amazaya; ³⁵ me Jowelu. Jehu bu nwatibe Joshibiya. Joshibiya aburu nwatibe Seraya; Seraya aburu nwatibe Asiyelu. ³⁶ Eliyowenayi; Jaakoba; Jeshohaya; Asaya; Adiyelu; Jesimelu; Benaya; ³⁷ me Ziza Shifi. Shifi bu nwatibe Alonu; Alonu aburu nwatibe Jedaya; Jedaya aburu nwatibe Shimiri; Shimiri aburu nwatibe Shemaya. ³⁸ Ndu ono, a gushuru ege ono bugbaa ishi l'enya-ufu epe; l'onu-ulo nna epe byatsuaru bya evua evuvu; ha nshinu. ³⁹ Epe buru je akpaa l'onu eke eeshije abahu Gedo; bua jeye l'uzo enyanwu-ahata nsuda ono l'eke epe achu nri, elu epe a-nodu eri. ⁴⁰ Yo buru l'eke ono be epe cho-vuru okpobe nri; me nri, du mma, elu epe a-nodu eri. Ali obu ha usa nshinu; bua ejia oyi; okfu ta ada iya. Ndu shi buru l'eke ono bu ndu eri Hamu.

⁴¹ Ndu-a, e deshuru epha epe-wa byaru teke Hezekaya shi buru eze ndu Juda bya emebyishia ulo-ekwa ndu eri Hamu ono; chigbushia ndu Meyunimu, epe phuru l'eke ono; mee epe; epe aburu kpurupyata, bu iya bu ege epe du jeye ntanu; bu ebuchia eke, epe shi buru; kele nri noru elu epe l'eke ono. ⁴² Uphodu l'ime epe, bu iya bu ndu eri Simiyono atugbua jeshia le Ugwu Seyi. Iphe, epe du bu unu unwoke l'ukporo unwoke ise. Ndu bu ishi epe bu: Pelatiya; Neyaraya; Refaya; me Uziyelu. Epe bu unwu Ishi. ⁴³ Epe egbushia ndu phoduru nu le ndu Amaleku ono, gbaru oso ono; buru l'eke ono jeye ntanu.

5

Ndu ikfu Rubenu

¹ O bu Rubenu bu okpara Izurelu. Obenu l'o jeru je araa nyee nna iya; shi ege ono nafu onwiya onodu k'okpara ono, o bu ono. E woru okpara ono nu unwu Josefu, bukwapu nwatibe Izurelu. O bu iya meru iphe e te dedu l'oo Rubenu bu okpara l'ekwo, e deshuru ege e shi mua epe. ² E guderu l'oo Juda mekocharu bu akakota ike l'unwunne iya l'ephe ha; yo buru l'eri iya be onye ishi shiru lufuta; obenu l'onodu okpara bu Josefu b'o laru. ³ Owaa ndu bu unwu Rubenu, bu okpara Izurelu: Hanoku; Palu; Hzuronu; me Kami.

⁴ Owaa bu awa Jowelu: Jowelu bu nna Shemaya; Shemaya aburu nna Gogu; Gogu aburu nna Shimeyi. ⁵ Shimeyi bu nna Mayika; Mayika aburu nna Reyaya; Reyaya aburu nna Balu; ⁶ Balu aburu nna Bera. Bera be Tiligatu-Pilesa, bu eze ndu Asiriya kpuru le ndzu. Yo bukwaru iya phu shi buru ishi l'ikfu Rubenu.

⁷ Owaa bu ndu abubu ephe; l'enya-ufu l'enya-ufu ephe; me le ege e shi dee epha ephe l'ekwo, e deshuru ege e shi mua ephe. Onye ishi ephe bu Jeyelu; Zekaraya; ⁸ me Bela Azazu. Azazu bu nwatibe Shema; Shema aburu nwatibe Jowelu. Eke ephe bu bu le Arowa. Ephe e shi l'eke ono bua je akpaa le Nebo; me le Balu Meyonu; ⁹ bukwaaphu je akpaa l'uzo enyanwu-ahata; bua jeye l'eke eeshije abahu l'echi-egu; l'azu Enyimu Yufuretusuazu iya owaa. Ishi iya aburu l'elu ephe zushuru kabaa l'igwe l'ali Giledu.

¹⁰ Teke Solu shi achi be ikfu Rubenu tsoru ndu Hega ogu; lu-gbuu ephe; je ebuchia ulo-ekwa ndu Hega ono l'ali, nokota l'uzo enyanwu-ahata ali Giledu gbaa mgburumburu.

Ndu ikfu Gadu

¹¹ Unwu Gadu be buru cheeru unwu Rubenu ifu l'ali BASHANU; bua jeye le Saleka. ¹² Jowelu bu onye ishi ephe. Shafamu aburu otsota. Ndu odo bu Janayi; me Shafatu le ndu bu l'ali BASHANU. ¹³ Ndu bu abubu ephe l'enya-ufu l'enya-ufu ephe bu: Mayikelu; Meshulamu; Sheba; Jorayi; Jakanu; Ziya; me Iba; ephe esaa. ¹⁴ Owaa bu ndu eri Abihelu Huri: Huri bu nwatibe Jarowa; Jarowa aburu nwatibe Giledu; Giledu aburu nwatibe Mayikelu; Mayikelu aburu nwatibe Jeshishayi; Jeshishayi aburu nwatibe Jahudo; Jahudo aburu nwatibe Buzu. ¹⁵ Ahi Abudiyelu Guni be shi buru onye ishi l'enya-ufu nna iya. ¹⁶ Ephe bu l'ali Giledu; me l'ali BASHANU; me le mkpukpu mkpukpu, no iya nu; bya enwekotaru ali eke elu ephe akpaje nri l'ali Sheronu je akpaa l'eke o jeberu. ¹⁷ Ndu ono l'ephe ha b'e dekotaru epha ephe l'ekwo, e deshuru l'ege e shi mua ephe. Teke e deru iya bu l'oge teke Jotamu shi buru eze ndu Juda, bukwapu oge teke Jerobuwamu shi buru eze ndu Izurelu.

¹⁸ Ndu ikfu Rubenu; me ndu ikfu Gadu; me nkere-ebo ndu ikfu Manase be nweru ndu mkparawa l'ogu; mbu ndu bu ephe apaje iphe, eegudeje egbobuta onwonye; me ogu-mbeke; bya aburu ndu agba akfu. Ephe bu ndu ke ogu doru enya ohuma. Ephe du ukporo unu ndu soja ugbo ise l'unu iri le nanu; l'ukporo ugbo iri l'esato;* bukotaru ndu soja. ¹⁹ Ephe tsoru ndu Hega ogu; ndu Jeturu; ndu Nafishi; me ndu Nodabu. ²⁰ Nchileke eyetaru ephe eka; ephe emekputa ndu Hega; me ndu ephe le ndu Hega tukoru eka nanu; ke l'ephe rakuru Nchileke l'ogu ono; bya akporo obu yeru iya; yo meeru ephe iphe, ephe suru t'o meeru ephe. ²¹ Ephe erukoo elu ndu Hega. Inya-kamelu, ephe kpukoru du ukporo unu ishinguru l'unu ise.† Aturu, ephe kpukoru du ukporo unu ugbo ukporo l'iri le nanu l'unu ise.‡ Nkaku-igara, ephe kpukoru du unu ise.§ Madzu, ephe kpuru le ndzu du ukporo unu ugbo iri l'ebo l'unu iri.* ²² Ndu ogu ono riru ha nshinu; ke l'o bu Nchileke be ogu ono shi l'eka. Ndu Rubenu eje ebuchia eke ono jeye teke a kpuru ephe le ndzu laa ali odo.

Nkere-ebo ndu ikfu Manase

²³ Nkere-ebo ndu ikfu Manase du l'igwe. Yo buru ephe bu l'ali ono. Ephe buru shita l'ali BASHANU jeye le Balu-Hemonu; me l'ugvu Seniru; mbu Ugvu Hemonu. ²⁴ Owaa bu ndu ishi l'enya-ufu nna ephe: Ifa; Ishi;

* 5:18 5:18 Iphe o bu bu 44,760. † 5:21 5:21 Iphe o bu bu 50,000. ‡ 5:21 5:21 Iphe o bu bu 250,000. § 5:21 5:21 Iphe o bu bu 2,000. * 5:21 5:21 Iphe o bu bu 100,000.

Eliyelu; Azuriyelu; Jeremáya; Hodaviya; me Jahudiyelu. Ndu ono bu o-ka-ike l'ogu; ndu a maru amaru; bya abugbaaru ishi l'enya-ufu nna ephe.

²⁵ Qbule ephe te koshidu l'o gbaru te Nchileke ke nna ephe gude ire ephe eka. Ephe abalahaaru agwa ndu ali odo eja; mbu ndu ali ono, Nchileke mebyishiru ephe l'ifu ono. ²⁶ To du iya bu; Nchileke ke Izurelu abya akpalia Pulu, bu eze ndu Asiriya, bu iya bu Tiligatu-Pilesa; yo je akpua ndu ikfu Rubenu; ndu ikfu Gadu; me nkere-ebo ndu ikfu Manase le ndzu; lasha Hala; Habo; Hara; me l'enyimu Gozanu. Ephe akwaa l'eke ono jeye ntanu.

6

Ndu ikfu Lívayi

¹ Unwu Lívayi ndu k'unwoke bu Geshonu; Kohatu; me Merari.

² Unwu Kohatu ndu ke unwoke bu Amuramu; Izaha; Heburonu; me Uzelu.

³ Unwu Amuramu bu Eronu; Mosisu; me Miriyamu.

Unwu Eronu ndu k'unwoke bu Nadabu; Abihu; Eliyeza; me Itama.

⁴ Eliyeza bu nna Finehasu; Finehasu aburu nna Abishuwa; ⁵ Abishuwa aburu nna Buki; Buki aburu nna Uzi; ⁶ Uzi aburu nna Zerahiya; Zerahiya aburu nna Merayotu; ⁷ Merayotu aburu nna Amariya; Amariya aburu nna Ahitubu; ⁸ Ahitubu aburu nna Zadoku; Zadoku aburu nna Ahimazu; ⁹ Ahimazu aburu nna Azariya; Azariya aburu nna Johananu; ¹⁰ Johananu aburu nna Azariya. O bu iya shi achijeru Nchileke eja l'eze-ulo ono, Solomonu kpuru Nchileke le Jerusalemu ono. ¹¹ Azariya bu nna Amariya; Amariya aburu nna Ahitubu; ¹² Ahitubu aburu nna Zedoku; Zedoku aburu nna Shalumu; ¹³ Shalumu aburu nna Hilikaya; Hilikaya aburu nna Azariya; ¹⁴ Azariya aburu nna Seraya; Seraya aburu nna Jehozadaku. ¹⁵ Jehozadaku b'a kpuru le ndzu laa ali odo teke ono, Ojeoje shi l'eka Nebukadineza kpukoo ndu Juda; me ndu Jerusalemu le ndzu laa ali odo. ¹⁶ Unwu Lívayi ndu k'unwoke bu Geshonu; Kohatu; me Merari. ¹⁷ Owaa bu epa unwu Geshonu: Libina; me Shimeyi. ¹⁸ Unwu Kohatu bu: Amuramu; Izaha; Heburonu; me Uziyelu. ¹⁹ Unwu Merari bu Mahuli; me Mushi.

Owaa bu ndibe Lívayi l'enya-ufu l'enya-ufu ephe:

²⁰ Owaa bu ndu eri Geshomu: Libini bu nwatibe Geshonu. Jahatu aburu nwatibe Libini. Zima aburu nwatibe Jahatu. ²¹ Jowa bu nwatibe Zima. Ido aburu nwatibe Jowa. Zera aburu nwatibe Ido. Jeyaterayi aburu nwatibe Zera.

²² Owaa ndu eri Kohatu: Aminadabu bu nwatibe Kohatu; Kora aburu nwatibe Aminadabu; Asiru aburu nwatibe Kora; ²³ Elukena aburu nwatibe Asiru; Ebasafu aburu nwatibe Elukana; Asiri aburu nwatibe Ebyasafu; ²⁴ Tahatu aburu nwatibe Asiru; Uriyelu aburu nwatibe Tahatu; Uzaya aburu nwatibe Uriyelu; Sholu aburu nwatibe Uzaya.

²⁵ Owaa ndu eri Elukana: Amasayi; me Ahimotu. ²⁶ Elukana bu nwatibe Ahimotu; Zofayi aburu nwatibe Elukana; Nehatu aburu nwatibe Zofayi; ²⁷ Eliyabu aburu nwatibe Nehatu; Jerohamu aburu nwatibe Eliyabu. Elukana aburu nwatibe Jerohamu; Samelu aburu nwatibe Elukana.

²⁸ Owaa bu unwu Samelu: Jowelu bu okpara iya. Abija aburu otsota.

²⁹ Owaa ndu eri Merari: Mahuli bu nwatibe Merari; Libini aburu nwatibe Mahuli; Shimeyi aburu nwatibe Libini; Uza aburu nwatibe

Shimeyi; ³⁰ Shimeya aburu nwatibe Uza; Hagiya aburu nwatibe Shimeya; Asáya aburu nwatibe Hagiya.

Ndu egvu l'eze-ulo Nchileke

³¹ Qwaa bu unwoke, Dévidi doberu t'ephe buru ndu ishi egvu l'ulo Ojejoje l'e dobetsuaru Okpoko Ogbá-ndzú Nchileke l'èke ono. ³² Ozi ephe bu ogu egvu l'ifu ulo-ékwa Nchileke, bu iya bu Ulo-Ékwà Ndzuko ono. O bu l'èke ono be ephe shi anòduje jeye Sólomónu abya akpua eze-ulo Nchileke le Jerúsalemu. Ephe eje ozi ephe l'ège o gbaru.

³³ Qwaa bu unwoke obu, shi buru ogbo-egvu obu; me unwu ephe k'unwoke:

Le ndu eri Kohatu b'e nweru ndu owaa: Himanu; onye ishi egvu. Himanu bu nwatibe Jówèlu; Jówèlu aburu nwatibe Sámèlu. ³⁴ Sámèlu bu nwatibe Èlukana; Èlukena aburu nwatibe Jerohamu; Jerohamu aburu nwatibe Eliyèlu; Eliyèlu aburu nwatibe Towa. ³⁵ Towa bu nwatibe Zufu; Zufu aburu nwatibe Èlukana; Èlukena aburu nwatibe Mahatu; Mahatu aburu nwatibe Amasayi. ³⁶ Amasayi bu nwatibe Èlukena; Èlukana aburu nwatibe Jówèlu; Jówèlu aburu nwatibe Azariya; Azariya aburu nwatibe Zefanaya; ³⁷ Zefanaya aburu nwatibe Tahatu; Tahatu aburu nwatibe Asiru; Asiru aburu nwatibe Ebasafu; Ebyasafu aburu nwatibe Kora; ³⁸ Kora aburu nwatibe Izaha. Izaha bu nwatibe Kohatu; Kohatu aburu nwatibe Lívayi; Lívayi aburu nwatibe Ízurelu.

³⁹ Ásafu bu nwunne onye ufu Himanu. O bu yèbedua bu agbarike Himanu. Ásafu bu nwatibe Berekaya; Berekaya aburu nwatibe Shimeya. ⁴⁰ Shimeya bu nwatibe Máyikelu; Máyikelu aburu nwatibe Baseya; Baseya aburu nwatibe Malukíja. ⁴¹ Malukíja bu nwatibe Etuni; Etuni aburu nwatibe Zera; Zera aburu nwatibe Adaya. ⁴² Adaya bu nwatibe Etanu; Etanu aburu nwatibe Zima; Zima aburu nwatibe Shimeyi. ⁴³ Shimeyi bu nwatibe Jahatu; Jahatu aburu nwatibe Geshonu; Geshomu aburu nwatibe Lívayi.

⁴⁴ Onye odo, tso l'otu Hemanu bu Etanu, shi l'eri Merari. Yèbedua anòdujekwaphu eyeru Hemanu éka. Etanu bu nwatibe Kishi; Kishi aburu nwatibe Abudi; Abudi aburu nwatibe Máluku. ⁴⁵ Maluki bu nwatibe Hashabiya; Hashabaya aburu nwatibe Amazáya; Amazáya aburu nwatibe Hilikaya. ⁴⁶ Hilikaya bu nwatibe Amuzi; Amuzi aburu nwatibe Bani; Bani bu nwatibe Shemeru. ⁴⁷ Shemeru bu nwatibe Mahuli; Mahuli aburu nwatibe Mushi; Mushi bu nwatibe Merari; Merari aburu nwatibe Lívayi.

⁴⁸ Unwunna ephe, bu ndu eri Lívayi b'e yeru t'ephe jeje ozi, du iche iche le mkpu mkpu eze-ulo Nchileke.

Unwu Éronu

⁴⁹ A bya le Éronu yele unwu iya; o bu ephe egwoje eja l'enya-ngweja-ukfuru; me l'enya eke aakpoje insensu oku. O bu ephebedua b'o no l'eka mbu Eke-Kakota-odu-Nso. Yo buru ephe ekpuchijeru ndu Ízurelu iphe, du eji ephe l'èke Nchileke no; bu iya bu ege Mosisu, bu nwozi Nchileke turu iya lekemu.

⁵⁰ Qwaa bu ndu eri Éronu: Eliyéza bu nwatibe Éronu; Finehasu aburu nwatibe Eliyéza; Abishuwa aburu nwatibe Finehasu. ⁵¹ Buki bu nwatibe Abishuwa; Uzi aburu nwatibe Buki; Zerahiya aburu nwatibe Uzi. ⁵² Merayotu bu nwatibe Zerahiya; Amariya aburu nwatibe Merayotu;

Ahitubu aburu nwatibe Amariya. ⁵³ Zadoku bu nwatibe Ahitubu; Ahimazu aburu nwatibe Zadoku.

⁵⁴ Owaa bu eke ephe bu ebubu; mbu oke ali, a weru ephe t'ephe buru. Eke ono bu ndu eri Eronu; mbu ndu eri Kohatu b'a weru iya; ephe eburu; ke l'oo ephe; be enwa mbu daru. ⁵⁵ A nuru ephe Heburoonu, no l'ali Juda; me ali eke elu akpaje nri, gbaru iya mgburumgburu. ⁵⁶ Obenu le ndegu mkpukpu ono; me l'unwu edukfu edukfu odo, nokota iya nu b'a nuru Kalebun Jefune. ⁵⁷ Ndu eri Eronu b'a nushiru mkpukpu ozeru-ndzu. Mkpukpu ozeru-ndzu, a nuru ephe obu bu Heburoonu; Libina; Jatiru; me Eshitemowa yeke ali eke elu akpaje nri, nokota le mkpukpu ono. ⁵⁸ Eke odo bu mkpukpu Hilenu yeke ali eke elu akpaje nri, nokota le mkpukpu ono; me mkpukpu Debi yeke ali eke elu akpaje nri, nokota le mkpukpu ono; ⁵⁹ me mkpukpu Ashanu yeke ali eke elu akpaje nri, nokota le mkpukpu ono; me mkpukpu Betu-Shemeshi yeke ali eke elu akpaje nri, nokota le mkpukpu ono. ⁶⁰ E shi l'ali ke ndu ikfu Benjaminu woru mkpukpu Geba; Alemetu; me Anatothu yeke ali eke elu akpaje nri, nokota iya nu nu ndu ikfu Livayi. Mkpukpu, a nuru ndu eri Kohatu l'enya-ufu enya-ufu dukota iri l'eto. ⁶¹ A bya atya enwa shi le mkpukpu ke nkere-ebo enya-ufu ndu ikfu Manase keta mkpukpu iri nu ndu phoduru nu l'eri Kohatu.

⁶² E shi le mkpukpu ikfu Isaka; ikfu Asha; Nafutali; me l'ikfu Manase, bu ndu ophu bu l'ali Bashanu keta mkpukpu iri l'eto nu eri Geshonu; l'enya-ufu enya-ufu.

⁶³ E shi l'ali ndu ikfu Rubenu; ndu ikfu Gadu; me le ndu ikfu Zebulonu keta mkpukpu iri l'ebo nu ndu eri Merari; l'enya-ufu enya-ufu.

⁶⁴ To du iya bu; ndu Izurelu achiru mkpukpu ono l'o ha nu ndu eri Livayi yeke ali eke elu akpaje nri, nokota iya nu. ⁶⁵ Ndu Izurelu tukwaruphu enwa shi le mkpukpu ke ndu ikfu Juda; ndu ikfu Simiyonu; me ndu ikfu Benjaminu woru mkpukpu ono nu ephe, bu iya bu iphe bu mkpukpu ono, a gushiru ono.

⁶⁶ Uphodu le ndu enya-ufu Kohatu b'e shi l'ikfu Ifuremu nu mkpukpu eke ephe butsua. ⁶⁷ A nuru ephe mkpukpu ozeru-ndzu l'ali ugvu ugvu Ifuremu, bu iya bu Shekemu; Geza; ⁶⁸ Jokumeyamu; Betu-Horonu; ⁶⁹ Ajalonu; Gatu-Rimonu yeke ali eke elu akpaje nri, nokota iya nu.

⁷⁰ Enya-ufu, phoduru nu le ndu eri Kohatu b'e shi le nkere-ebo ikfu Manase nu mkpukpu Ana; me Bilemu yeke ali eke elu akpaje nri, nokota iya nu.

⁷¹ Ndu k'eri Geshonu b'e shikwaphu le nkere-ebo ali ikfu Manase nu mkpukpu Golanu, no l'ali Bashanu; me Ashutarotu yeke ali eke elu akpaje nri, nokota iya nu.

⁷² E shi l'ali ndu ikfu Isaka nu ephe mkpukpu Kedeshi; Daberatu; ⁷³ Ramotu; me Anemu yeke ali eke elu akpaje nri, nokota iya nu.

⁷⁴ E shi l'ali ndu ikfu Asha nu ephe mkpukpu Mashalu; Abudonu; ⁷⁵ me Hukoku; Rehobu yeke ali eke elu akpaje nri, nokota iya nu.

⁷⁶ E shi l'ali ndu ikfu Nafutali nu ephe mkpukpu Kedeshi l'ali Galili; Hamonu; me Kiriyatayimu yeke ali eke elu akpaje nri, nokota iya nu.

⁷⁷ Ndu phoduru nu le ndu eri Merari b'e shi l'ali ikfu Zebulonu keta mkpukpu Rimonu; me Tabo yeke ali eke elu akpaje nri, nokota iya nu woru nu.

⁷⁸ E shi l'alì ndu ikfu Rúbenu, nọ m'e swee Ẹnyimu Jódanu l'azụ iya ophu l'uzo ẹnyanwu-ahata mkpukpu Jéríko nụ ephe Beza, nọ l'echi-egu; mę alì eke, elu akpaję nri, nonyabe iya nụ; mę mkpukpu Jahuza; mę eke, elu akpaję nri, nonyabe iya nụ; mę ⁷⁹ Kedemotu; mę Mefatu yele alì eke elu akpaję nri, nokota iya nụ.

⁸⁰ Eshi l'alì ndu ikfu Gádu nụ ephe mkpukpu Rámotu l'alì Giledu; Mahanayimu; ⁸¹ Héshibonu; Jáza yele alì eke elu akpaję nri, nokota iya nụ.

7

Ndu ikfu Ísaka

¹ Ụnwu Ísaka bụ: Tola; Puwa; Jashubu; Shimurọnu; ephe ẹno.

² Ụnwu kę Tola bụ: Uzi; Refaya; Jeriyelu; Jahumayi; Ibusamu; mę Shemelu. Ephe bukota ndu ishi l'ęnya-ufu nna ephe, bụ Tola. Ephe bukota o-ka-ike l'ogu l'ogbo nk'ephe. L'oge kę Dévidi; bę ephe shi dọ ukporo unu ugbo labu l'unu madzọ ugbo iri l'ishingu l'ukporo iri.*

³ Nwatibe kę Uzi bụ Izurahiya. Ụnwegirima unwoke Izurahiya bụ: Máyikelu; Obedáya; Jówelu; mę Ishiya. L'ephe hakota ephe ise tuko bukotaru ndu ishi l'ehu l'ehu. ⁴ Ephe lushiru unwanyi l'igwe; mshikwaaphu unwu l'igwe. L'eri nk'ephe l'ęnya-ufu nna ephe b'e nweru ukporo unu unwoke ẹno l'unu unwoke iri, bugbaa ndu dzuwaru oje ogu.

⁵ Ndu ikfu Ísaka l'ephe ha; mbụ ndu ęnya-ufu ephe mę ndu abubu ephe, bụ o-ka-ike l'ogu dọ ukporo unu ugbo iri; l'unu madzọ ugbo iri 'esaa l'ukporo iri;† mbụ ege e deru iya l'ekwo, e deshiru ege e shi mua ephe.

Ndu ikfu Bénjaminu

⁶ Ụnwu Bénjaminu bụ: Béla; Beka; mę Jedyelu; ephe ẹto.

⁷ Ụnwu kę Béla bụ: Ezubonu; Uzi; Uziyelu; Jerimotu; mę Iri; ephe ise. Ephe tuko bukotaru ndu ishi l'ęnya-ufu ephe; bya abukotaru o-ka-ike l'ogu. L'ekwo, e deshiru ege e shi mua ephe; bę ephe dọ ukporo unu ugbo labu; l'unu ugbo iri l'ise; l'ukporo l'iri l'eno.‡

⁸ Ụnwu kę Beka bụ: Zemira; mę Jowashi; mę Eliyéza; mę Eliyowenayi; mę Omuri; mę Jeremotu; mę Abayíja; mę Anatótu; mę Alemetu. Ephe l'ephe ha tuko bukotaru unwu Beka. ⁹ L'ekwo, e deru ege e shi mua ephe; bę ephe dọ ukporo unu ugbo labu; l'unu iri l'ukporo iri.§ Ephe bukota ndu ishi l'ęnya-ufu ephe; bya abukotaru o-ka-ike l'ogu.

¹⁰ Nwa Jedyelu bụ Bilihanu. Ụnwu kę Bilihanu bụ: Jewushi; Bénjaminu; Ehudu; Kenana; Zetanu; Tashishi; mę Ahishaha. ¹¹ Ụnwu Jedyelu ono l'ephe ha bukota ndu ishi l'ęnya-ufu ephe; bya aburu o-ka-ike l'ogu. Ndu dzuwaru oje ogu l'ime ephe; bę dọ ukporo unu ugbo labu l'unu ẹto.* ¹² Shupimu mę Hupimu bę bụ unwu Iri; Hushimu aburu nwatibe Aha.

Ndu ikfu Náfutali

¹³ Ụnwu Náfutali bụ Jazielu; mę Guni; Jeza; mę Shalumu. Ephe bụ eri Biliha.

Ndu ikfu Manáse

* 7:2 7:2 Iphe o bụ bụ 22,600. † 7:5 7:5 Iphe o bụ bụ 87,000. ‡ 7:7 7:7 Iphe o bụ bụ 22,034.

§ 7:9 7:9 Iphe o bụ bụ 20,200. * 7:11 7:11 Iphe o bụ bụ 17,200.

¹⁴ Ụnwu kẹ Manáse bụ: Asurelu, onye ọpflu nwanyi Áramu, bụ nnuflu iya; mụturu iya; mẹ Makiru, bụ nna Gíledu. ¹⁵ Makiru bẹ luru Hupimu yẹle Shupimu nwanyi. Ẹpha nwunne Makiru kẹ nwanyi bụ Maaka. Ẹpha onye k'ẹbo bụ Zelofehadu. Zelofehadu bẹ bụ ụnwanyi nwenkinyi b'ọ mushiru.

¹⁶ Nyeek Makiru ono, ẹpha iya bụ Maaka ono bẹ mụturu nwata nwoke; bya agwa ya Pereshi. Ẹpha nwunne Pereshi bụ Shereshi. Ụnwu Pereshi aburu Ulamu waa Rekemu. ¹⁷ Nwatibe kẹ Ulamu bụ Bedanu. Ndu ono bụ ndu eri Gíledu. Gíledu bụ nwatibe Makiru; Makiru aburu nwatibe Manáse.

¹⁸ Nwunne iya kẹ nwanyi, bụ Hamoleketu bẹ mụturu Ishodu; Abiyéza; mẹ Mahula.

¹⁹ Ụnwu kẹ Shemida bụ Ahiyanu; Shékemu; Likihi; mẹ Aniyamu.

Ndu ikfu Ífuremu

²⁰ Ífuremu bụ nna Shutela; Shutela aburu nna Beredu; Beredu aburu nna Tahatu; Tahatu aburu nna Eliyada; Eleyada aburu nna Tahatu; ²¹ Tahatu aburu nna Zabadu; Zabadu aburu nna Shutela. Eza waa Eladu bẹ jeru ozita eswi lẹ mkpukpu Gatụ; ndu a muru l'ẹke ono egude ẹphe gbua. ²² Nna ẹphe; mbụ Ífuremu araa ẹkwa ẹphe nshinu; ụnwunna iya bya adụ ya ike. ²³ Ífuremu abya alaaru nyee ya l'ụlo; yọ tsuta ime mụa nwata nwoke. Iphe ọ guru iya bụ Beriya; kẹ l'iphe, dū ẹji meru lẹ nk'ia.

²⁴ Ífuremu bẹ mụturu nwata nwanyi, aza Sheera. Yọ buru iya kpuru mkpukpu Bétu-Horonu, nọ l'ụzo nsụda yẹle k'isheli; bya akpwa mkpukpu Uzen-Sheera.

²⁵ Onye nwoke ọdo, Ífuremu mụturu bụ Refa. Refa bụ nna Reshefu; Reshefu aburu nna Tela; Tela aburu nna Tahanu; ²⁶ Tahanu aburu nna Ladanu; Ladanu aburu nna Amihudu; Amihudu aburu nna Elishama; ²⁷ Elishama aburu nna Nunu; Nunu aburu nna Jóshuwa.

²⁸ Alì, bụ nk'ẹphe; mbụ ẹke ẹphe bu ebubu bụ: Bételu; mẹ mkpukpu, nọkota iya nụ; je akpaa lẹ Naaranu, l'uzo ẹnyanwu-ahata; mẹ Géza, nọ l'uzo ẹnyanwu-ariba yẹle mkpukpu, nọkota iya nụ; mẹwaru Shékemu; mẹ mkpukpu, nọkota iya nụ; waa Aya; mẹ mkpukpu, nọkota iya nụ.

²⁹ Ndu buru laa ókè-alì ụnwu Manáse bụ: mkpukpu Bétu-Shanu; Ténaku; Megido; Dọo; mẹ iphe, bụ mkpukpu nọkota iya nụ.

Mkpukpu ono l'ọ ha bụ ndu eri Jósẹfu Ízurelu bukota iya.

Ndu ikfu Ásha

³⁰ Ụnwu nwoke Ásha bụ: Imuna; Ishiva; Ishivi; mẹ Beriya. Nwunne ẹphe kẹ nwanyi bụ Séra.

³¹ Ụnwu Beriya bụ Heba; mẹ Malukiyelu, bụ nna Biruzayitu.

³² Heba bụ nna Jafuleti; Shoma; mẹ Hotamu. Nwunne ẹphe kẹ nwanyi bụ Shuwa.

³³ Ụnwu Jafuleti kẹ nwoke bụ: Pasaku; Bimuhalu; mẹ Ashuvatu. Ono ndu bụ ụnwu Jafuleti.

³⁴ Ụnwu Shéma bụ: Ahi; Rohuga; Huba; mẹ Áramu.

³⁵ Ụnwu nwoke kẹ Helẹmu bụ: Zofa; Imuna; Sheléshi; mẹ Amalu.

³⁶ Ụnwu Zofa bụ: Suwa; Hanéfa; Shuwalu; Beri; Imura; ³⁷ Beza; Hodu; Shama; Shilusha; Ituranu; mẹ Bera.

³⁸ Ụnwu Jeta bụ: Jefune; Pisupa; mẹ Ara. ³⁹ Ụnwu Ula kẹ nwoke aburu: Ara; Haniyelu; mẹ Riziya.

⁴⁰ Ndu ono l'ephe ha bukota ndu eri Ásha. Ephe bukota ndu ishi l'enya-ufu ephe; bukotaru ndu a foru afofo; bya aburu o-ka-ike l'ogu; bukotaru ndu ishi ndu bu ishi. L'ekwo, e deru ege e shi mua ephe; be ephe kpako du ukporo unu ugbo eto l'unu ise,† bu ndu dzuwaru oje ogu.

8

Ndu ikfu Bénjaminu

¹ Unwu Bénjaminu bu Béla, bu okpara iya. Ashibelu bu otsota. Ahara bu onye k'eto. ² Nohahu bu onye k'eno; Ráfa aburu onye k'ise.

³ Unwu Béla bu: Adaru; Gera; Abihudu; ⁴ Abishuwa; Námanu; Ahowa; ⁵ Gera; Shefufanu; me Huramu.

⁶ Unwu Éhudu bukota ndu ishi l'enya-ufu ndu shi buru le Géba. Ole a chiru ephe; ephe alashia Manahatu. ⁷ Epha ephe bu Némanu; Ahija; Gera, bu onye chi ephe laa Manahatu. Gera bu nna Uza; me Ahihudu.

⁸ Shaharayimu be mutaru unwu le Móabu l'o chifutsuaru unyomu iya; mbu Hushimu yele Bara. ⁹ Nwanyi odo, o luru, aza Hodeshu be mutaru iya: Jobabu; Zibiya; Mésha; me Malukamu; ¹⁰ Jewuzu; Sakiya; me Miruma. Ndu ono bukota unwu iya; bya abukotaru ndu ishi l'enya-ufu ephe. ¹¹ O shikwaphu l'eka Hushimu muta Abitubu yele Elupalu.

¹² Unwu Elupalu bu: Iba; Mishamu; me Shemedi, bu onye metaru mkpukpu Ono; me Lodu; mewaru mkpukpu le mkpukpu, gbaru iya mgburumburu.

¹³ Beriya; me Shéma bu ndu ishi l'enya-ufu ndu bu le mkpukpu Ajalonu. Yo buru ephe chifuru ndu shi buru le Gatú.

¹⁴ Unwu ke Beriya bu: Ahiyo; Shashaku; Jeremotu; ¹⁵ Zebadaya; Áradu; Eda; ¹⁶ Máyikelu; Ishupa; me Joha.

¹⁷ Unwu Elupalu bu: Zebadaya; Meshulamu; Hiziki; Heba; ¹⁸ Ishimerayi; Iziliya; me Jobabu.

¹⁹ Unwu Shimeyi bu: Jakimu; Zikiri; Zabudi; ²⁰ Eliyenayi; Ziletayi; Eliyelu; ²¹ Adaya; Beraya; me Shimuratu.

²² Unwu ke Shashaku bu: Ishupanu; Iba; Eliyelu; ²³ Abudonu; Zikiri; Hananu; ²⁴ Hananiya; Élamu; Antotayija; ²⁵ Ifudeya; me Penuwelu.

²⁶ Unwu ke Jerohamu bu: Shamusherayi; Shehariya; Atalaya; ²⁷ Jareshiya; Elayija; me Zikiri.

²⁸ Ndu ono bukota ndu ishi l'enya-ufu nna ephe; ege e deru iya l'ekwo, e deshuru ege e shi mua ephe. Eke ephe shi buru bu le Jerúsalemu.

²⁹ Nna Gibiyonu bu le Gibiyonu b'o shi buru. Epha nyee iya bu Maaka. ³⁰ Okpara iya bu Abudonu. Ndu ophu tsota iya nu bu: Zuru; Kishi; Bálu; Nadabu; ³¹ Gedo; Ahiyo; Zeka; ³² me Mikulotu. Mikulotu bu nna Shimeya. Epehedua be bunyabe ndu abubu ephe le Jerúsalemu.

³³ Neru bu nna Kishi; Kishi aburu nna Solu; Solu aburu nna Jonatanu; Malukishuwa; Abinadabu; me Eshibalu. ³⁴ Nwatibe Jonatanu bu Meribu-Bálu, bu iya bu nna Mayika.

³⁵ Unwu ke Mayika bu: Pitonu; Meleku; Taréya; me Éhazu. ³⁶ Éhazu bu nna Jehowada; Jehowada aburu nna Alemetu; Azumavetu; me Zimuri. Zimuri bu nna Moza; ³⁷ Moza aburu nna Bineya; Bineya aburu nna Ráfa; Ráfa aburu nna Eleyasa; Eleyasa aburu nna Ázelu.

† 7:40 7:40 Iphe o bu bu 26,000.

³⁸ Ázelu mɔtaru ɔnwu ishingu. Ɛpha Ɛphe bu Azurikamu; Bokeru; Ishimeɓu; Sheyariya; Obedáya; me Hananu. Ndu ono l'Ɛphe ha bukota ɔnwu Ázelu. ³⁹ Ɔwaa bu ɔnwu nwunne iya nwoke Eshɛku: Ulamu bu ɔkpara iya; Jewushi bu otsota; Elifɛletu aburu onye k'ɛto.

⁴⁰ Ɔnwu Ulamu bukota ndu ɔ-ka-ike l'oge; buru ndu maru oɓba akfu. Ɛphe mušhiru ɔnwu l'igwe; mušhikwaaphu ɔnwu nwanwa l'igwe. Iphe Ɛphe kpakoru du bu ɔkporo iche iche ugbo ɛsaa l'umadzu iri.* Ndu ono l'Ɛphe ha bukota ndu ikfu Bénjaminu.

9

*Ndu a kpuru le ndzu,
daphuru azu le Jerúsalemu*

(Awu 9:1; Ɛzu 2:70; Neh 7:73; 11:3)

¹ Ndu Ízurelu l'Ɛphe ha; b'e dekotaru Ɛpha Ɛphe l'ɛkwo, e deshiru ɛge e shiru mua Ɛphe. E dekotaru iya l'ɛkwo ndu eze ndu Ízurelu.

Ndu Júda b'a kpuru le ndzu laa Bábyilonu. Ishi iya aburu l'Ɛphe mesweru Nchileke. ² Ndu, vuru uzo bya ebuphu azu l'alí ono, bu nk'Ɛphe ono bu uphodu le ndu Ízurelu; ndu achijeru Nchileke eja; ndu eri Lívayi; me ndu l'eje ozi l'eze-ulo Nchileke.

³ Ɔwaa bu ndu shi l'ikfu Júda; ndu ikfu Bénjaminu; ndu ikfu Ífuremu; me ndu ikfu Manáse, bu le Jerúsalemu: ⁴ Utayi, bu nwatibe Amihudu; Amihudu aburu nwatibe Omuri. Omuri bu nwatibe Imiri; Imiri aburu nwatibe Bani. Bani shi l'eri Pérezu; Pérezu aburu nwatibe Júda.

⁵ Ndu ufu Sháyilo tsokwaphu le ndu, lataru nu; yekoberu Asáya, bu ɔkpara ye le ɔnwu iya.

⁶ Ndu ufu ke Zera latakwaruphu; yekoberu Jewelu. Ndu, shi l'eri Júda du unu madzu; l'ɔkporo ugbo iri l'eno; l'umadzu iri.*

⁷ Ndu ophu, shi l'eri Bénjaminu, lataru nu bu:

Salu Meshulamu;
Meshulumu Hodaviya;
owaa Hodaviya Hasenuwa.

⁸ Ibuneya bu nwatibe Jerohamu;

Ela aburu nwatibe Uzi;
Uzi aburu nwatibe Mikiri.
Meshulamu bu
nwatibe Shefatíya;
Shefatíya aburu nwatibe Réwelu;
Ruwelu aburu nwatibe Ibunija.

⁹ Ndu ikfu Bénjaminu, lataru nu du unu madzu ugbo labu; l'ɔkporo ugbo ɛsaa; l'umadzu iri l'ishingu.† Ɛphe l'Ɛphe ha buɓbaa ishi l'enya-ufu nk'Ɛphe.

¹⁰ Ndu, achijeru Nchileke eja, lataru nu bu: Jedaya; Jehoyaribu; me Jakinu;

¹¹ wafua Azaríya, bu nwatibe
Hilikaya. Hilikaya
bu nwatibe Meshulamu;
Meshulumu aburu nwatibe
Zédoku. Zédoku bu

* 8:40 8:40 Iphe ɔ bu bu 150. * 9:6 9:6 Iphe ɔ bu bu 690. † 9:9 9:9 Iphe ɔ bu bu 956.

nwatibe Merayotu;
Merayotu aburu nwatibe
Ahitubu, bu onye ishi
eze-ulo Nchileke.

- 12 Onye odo bu Adaya,
bu nwatibe Jerohamu.
Jerohamu bu nwatibe
Pasho; Pasho aburu
nwatibe Malukija.
Masayi, bu nwatibe Adiyelu;
Adiyelu aburu nwatibe
Jahuzera. Jahuzera bu
nwatibe Meshulamu;
Meshulamu aburu
nwatibe Meshilemitu;
Meshilemitu aburu nwatibe Imá.

13 Ndu ono, achijeru Nchileke ono, bugbaaru ishi l'enya-ufu ephe ono du unu eno; l'ukporo madzu ugbo esato.‡ Ephe bu ndu ike no l'oje ozi, no l'eze-ulo Nchileke.

14 Ndu ke ikfu Livayi ndu ophu lataru nu bu: Shemaya, bu nwatibe Hashubu. Hashubu bu nwatibe Azurikamu; Azurikamu aburu nwatibe Hashabaya ke Merari.

- 15 Ndu odo, latakwaruphu
le ndu ikfu ke Livayi bu:
Bakubaka; Hereshi; Galalu;
me Mataniya, bu nwatibe Mayika.
Mayika bu nwatibe Zikiri;
Zikiri aburu nwatibe Asafu.

- 16 Obedaya bu nwatibe Shemaya;
Shemaya aburu nwatibe Galalu.
Galalu bu nwatibe Jedutunu;
Berekaya aburu nwatibe Asa;
Asa aburu nwatibe Elukana,
shi buru le Netofa.

- 17 A bya le ndu nche eze-ulo
Nchileke;
yo buru Shalumu;
Akubu; Talumonu;
Ahimanu; mewaru unwunne ephe.

Shalumu bu onye ishi ephe. 18 Eke ephe eche bu onu-oguzo Eze, no laaru uzo enyanwu-ahata. Ephe eche iya-a byeye ntanu. O bu ephe shi eche eke eeshije abahu l'odu ikfu ndu Livayi.

19 Shalumu bu nwatibe Kore; Kore aburu nwatibe Ebasafu; Ebasafu aburu nwatibe Kora. Shalumu ye le unwunna iya, bu iya bu ndu enya-ufu ephe bu unwu Kora b'o shi l'eka; mbu oche eke eeshije abahu l'ulo-ekwa Ojeoje. Ono kwaphu ege nna ephe shi eche eke eeshije abahu l'odu ke Ojeoje.

20 L'oge ohazu bu Finehasu Eliyeza shi buru onye ishi ephe; Ojeoje eshi swiru iya.

21 Zekaraya, bu nwatibe Meshelemaya shikwaphu eche onu eke, eeshije abahu le Ulo-Ekwa Ndzuko.

‡ 9:13 9:13 Iphe o bu bu 1,760.

22 Ndu a fɔtaru t'ɛphe cheje nche l'ɔnu ɛke ono, eeshije abahɔ ono dɔ ukporo madzɔ iri l'umadzu iri l'ɛbo.[§] E dekotaru ɛpha ɛphe l'ɛkwo, e deshiru ɛge e shi mua ɛphe l'ikfu l'ikfu; lɛ mkpɔkpu lɛ mkpɔkpu ɛphe. O bu Dɛvidi yele Sámelu, bu onye aphuje àphù bɛ yeru ɛphe ozi ono l'ɛka; kɛ l'ɛphe bu ndu, gbarɔ t'e gude ire ɛphe ɛke. 23 Yɔ buru ɛphe l'unwu ɛphe b'ɔ nɔ l'ɛka t'ɛphe cheje ɛke eeshije abahɔ l'ulo Ojejoje, bu iya bu ɔlo-ɛkwà. 24 Ndu nche ono anɔdukotaje lɛ mgheremɛku ɛno k'eze-ulo ono. ɛphe anɔduje l'uzo ɛnyanwu-ahata; nɔdu l'uzo ɛnyanwu-ariba; nɔdu l'uzo isheli; mɛ l'uzo ɔhuda. 25 Ndibe ɛphe eshije l'ime obodo bya ɛphe ocheede nche, ɛphe anɔje abalɔ ɛsaa. Yɔ buru ɛge ono bɛ ɛphe emeje iya teketeke kpɔ. 26 Umadzu ɛno, shi l'ikfu Lívayi, bu ndu ishi nche ono bɛ anɔdujelephu l'ozi ɛphe mkpɔrumkpuru. O bu ɛphe echeje mkpura; mɛ ɔlo, aakwakɔbe ɛku l'ulo Ojejoje. 27 ɛphe anɔ-pheje eze-ulo Nchileke ono mgburumgburu; radɔ aradɔ; kɛ l'ɔo ɛphebedua anɔduje eche ɛke ono nche. Yɔ buru ɛphe aguhaje ɔlo ono iphe bu ɔtsu mbɔku-mbɔku.

28 O nweru ɛphe ndu ɔphu eleta ɛnya l'iphe, eegudeje eje ozi l'eze-ulo Nchileke. O bu ɛphebedua aguje iya ɔgu teke a chibataru iya; mɛ teke a chifuru iya achifu. 29 O nweru ndu ɔphu a tukwaruphu ɛka t'ɛphe buru ndu ishi, eleta ngwa, nɔ l'eze-ulo ono ɛnya; mɛ l'iphe, dukota nsɔ; mɛ ntɔ akpe; mɛe vayinu; manɔ; ínsensu; mɛ manɔ, eshi mkpɔ. 30 O nweru ndu achijeru Nchileke eja ono, ozi ɛphe bu t'ɛphe gwakɔbeje manɔ, eshi mkpɔ.

31 Onye Lívayi, aza Matitiya; mbɔ ɔkpara Shalumu, bu onye eri Kora bɛ ozi nk'iya bu oghe iphe bu buredi, eghe egheghe l'efere. 32 O kwaphɔ ɛge ono b'ɔ nweru unwunna ɛphe, bu onye eri Kohatu, ɔ nɔ l'ɛka mbɔ ome buredi, eedobeje l'ifu Nchileke, bu iya bu buredi mbɔku ɔtu-ume.

33 O nwekwaruphu ndu ɔgbo egvu. ɛphe bugbaa ndu ishi l'ɛnya-ufu ɛphe l'ikfu Lívayi. ɛke ɛphe bu ebubu bu l'eze-ulo Nchileke. E to nwedu ozi ɔdo, a guru ɛphe ye; kɛ l'ɛphe anɔduje l'ozi: eswe l'enyashi.

34 Ndu ono l'ɛphe ha bukota ndu ishi l'ɛnya-ufu ndu Lívayi; l'ɛge e deru iya l'ɛkwo, e deshiru ɛge e shi mua ɛphe. ɛphe bugbaa ndu ishi, bu lɛ Jerúsalemu.

Eri Sɔlu (1 Iphe 8:29-38)

35 Jeyɛlu, bu nna Gíbiyɔnu shi buru lɛ Gíbiyɔnu. ɛpha nyee iya bu Maaka. 36 ɔkpara iya bu Abudɔnu; ndu ɔphu etsota iya nɔ aburu Zuru; Kishi; Bálu; Nɛru; Nadabu; 37 Gedɔ; Ahiyo; Zekaráya; mɛ Mikulɔtu.

38 Mikulɔtu bu nna Shimeyamu. ɛphebedua bɛ bunyabekwaphu unwunna ɛphe lɛ Jerúsalemu.

39 Nɛru bu nna Kishi; Kishi aburu nna Sɔlu; Sɔlu aburu nna Jonátanu; Malukishuwa; Abinadabu; mɛ Eshibalu. 40 Nwatibe Jonátanu bu Meribu-Bálu; Meribu-Bálu aburu nna Mayíka.

41 Unwu Mayíka bu: Pitonu; Meleku; Taréya; mɛ Éhazu. 42 Éhazu bu nna Jara; Jara aburu nna Alemɛtu; Azumavetu; mɛ Zimuri. Zimuri bu nna Moza; 43 Moza aburu nna Bineya. Bineya bu nna Refaya; Refaya aburu nna Eleyasa; Eleyasa aburu nna Ázelu.

44 Azɛlu bɛ mɔtaru unwoke ishingɔ. ɛpha ɛphe bu Azurikamu; Bokeru; Ishimɛlu; Sheyariya; Obedáya; mɛ Hananu. Ndu ono bukota unwu Ázelu.

10*Anwuhu Sọlu
(1 Sám 31:1-13)*

¹ Tò dù iya bụ; ndu Filisutayīnu awata otso ndu Ízureḷu oḡu; ndu Ízureḷu agbaaru ephe oso. E gbushia igweligwe ndu Ízureḷu lẹ Ugvu Gilobówa. ² Ndu Filisutayīnu ono etsopyabe Sọlu yele unwu iya k'ehuka k'ehuka. Ephe egbua Jonátanu; mę Abinadabu yele Malukishuwa, bụ unwu Sọlu. ³ Oḡu ono ekpohu oku l'ẹke iya kẹ Sọlu; ndu agba akfụ aphụ iya; gude akfụ merua ya ẹhu. ⁴ Ya ndono; Sọlu asụ onye achiru iya ngwa-oḡu: "Mita oḡu-mbeke ngu nmagbua ya; a nonyaa nụ; ndu akpapyi-wa abya emeru iphe-iphere kpua ya."

Obenu l'onye ono, achiru iya ngwa-oḡu ono bẹ egvu guderu; to kwe. Tò dù iya bụ; Sọlu ewota oḡu-mbeke nk'ia ngube l'ali; pata onwiya tua l'eli iya. ⁵ Onye ono, achijeru iya ngwa-oḡu ono aphulephu lẹ Sọlu nwuhuwaru; dakwaaphu; nmaa onwiya l'eli oḡu-mbeke nk'ia; nwuhufua. ⁶ Tò dù iya bụ lẹ Sọlu yele unwu iya ephe ẹto; mę ndibe iya atuko l'ephe ha kpolahu. ⁷ Teke ndu Ízureḷu ndu oḡu bu lẹ nsuda phuru lẹ ndu soja ephe gbalashikotawaru; Sọlu yele unwu iya anwushihuwa; ephe ahaa mkpukpu ephe gbalashia; ndu Filisutayīnu abya akwachia ya; buru.

⁸ Yo be echile iya; lẹ ndu Filisutayīnu byaru t'ephe yeshia ndu ono, e gburu l'oḡu ono iphe, ephe yetsuaru l'ehu; ephe aphua odzu Sọlu yele unwu iya ege o dabugbaaru lẹ Ugvu Gilobówa. ⁹ Ephe eyeshia Sọlu iphe, o yeru l'ehu; bya ebuta iya ishi; chikoo ngwa-oḡu iya; bya eye ndu ozi t'ephe jegbaru ali Filisutayīnu je arakashia ya; k'ophu agwa ephe; mę ndu nk'ephe a-nukota iya. ¹⁰ Ephe eworu ngwa-oḡu Sọlu je edobe l'ulo agwa ephe; woru ishi iya kobe l'ulo agwa, bụ Dagonu. ¹¹ Ndu Jábeshi-Giledu anulephu iphe ono, ndu Filisutayīnu meru Sọlu ono; ¹² iphe bụ unwoke ephe ndu oḡu bụ mkparawa ezelihi je apata odzu Sọlu yele k'unwu iya palata Jábeshi. Ephe eje elia ephe l'ukfu eze oshi, nọ lẹ Jábeshi; bya aswiwa aswiwi abali ẹsaa.

¹³ Sọlu bẹ nwuhuru nụ; okfu l'o mesweru Ojejoje. E to medu iphe, Ojejoje kfururu; yekobefuaru l'o jeru okpata ishi lẹ k'onye aphụ àphụ; ¹⁴ tọ kpatadu Ojejoje ishi. Tò dù iya bụ; Ojejoje eworu iya gbua; woru ali-eze ono ye Dévidi Jesi l'eka.

11*Dévidi bụ eze ndu Ízureḷu mgburumgburu
(2 Sám 5:1-10)*

¹ Tò dù iya bụ; ndu Ízureḷu l'ephe ha atuko wu-kfuta Dévidi lẹ Héburonu bya asụ iya: "Nḡgu l'ephe tuko buru mee lanu; mę anu-ehu lanu. ² L'oge ohazu; mbụ mę teke Sọlu shi buru eze; bụ nggubedua shi edujeru ndu Ízureḷu l'eje ejeje; l'ala alala l'oḡu. Tẹmanu bẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu sukwaru ngu l'ọo nḡgu bụ onye a-nodu eche ndibe iya, bụ ndu Ízureḷu l'ọ bụ onye eche aturu; mbụ l'i-buru ishi ndibe iya, bụ ndu Ízureḷu." ³ Iphe, bụ ndu bụ oḡurennya Ízureḷu l'ephe ha awukfu eze, bụ Dévidi lẹ Héburonu; ephe l'ia agbaa ndzụ l'ifu Ojejoje; ephe awua Dévidi manụ t'ọ buru eze ndu Ízureḷu; ẹge ono, Ojejoje shi l'onu Sámelụ kfua ya ono.

4 Dévidi yele ndu Ízurelu l'ephe ha awuru jeshia ogu le Jerúsalemu, bu iya bu Jebusu. Ndu Jebusu bu ephe bu l'eke ono. 5 Ndu Jebusu asu Dévidi: "O -buru l'i bu nwoke; bataedu le mkpukpu-a." Obenu le Dévidi metsuleru-a luta eke a kpushiru ike, no le Ugwu Záyonu, bu iya mekochaaru buru Mkpukpu Dévidi. 6 Dévidi be kfuawaru su l'onye bu iya vuru uzo gbua onye Jebusu be a-buru ishi; bukwaruphu onye ishi ndu soja. To du iya bu; Jóabu Zeruya evuru uzo tugbua madzu; bya aburu onye ishi ono. 7 Dévidi abya akwata ufu l'eke ono, a kpushiru ike ono. E kulahaa ya Mkpukpu Dévidi. 8 Yo gude upho-mkpuma kpu-pee mkpukpu ono mgburumgburu. Yo shi l'agbarike upho-mkpuma mkpukpu ono kpa ya jeye l'upho-mkpuma ono gedegede. Yo buwaruru Jóabu; be dozifuaru eke phoduru nu le mkpukpu ono. 9 Dévidi l'aka ike eje; kele Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike nodu swiru iya.

Ndu a maru amaru le ndu soja Dévidi
(2 Sam 23:8-39)

10 Qwaa ndu bu ishi ndu ophu bu ike-ka-l'ogu phe le ndu soja Dévidi: mbu ndu ephe le ndu Ízurelu l'ephe ha turu iké yeru Dévidi l'ochichi iya. O bu ephe yetaru eka t'e mee ya eze; ege ono, Ojejoje kfuru ndu Ízurelu l'oo-du ono.

11 Qwaa epha ndu ophu bu ike-ka-l'ogu le ndu soja Dévidi: Jeshobimu, bu onye Hakomonu shi buru onye ishi ke ndu ishi ophu ephe eto. O nweru teke o gude arwa iya gbua ukporo madzu iche iche ugbo iri l'ise* l'ugbo lanu ono. 12 Onye ophu etsota iya nu bu Eliyeza Dodo; ke Ahohi. Yebedua tsokwaphu l'eze ndu ishi eto phu, bu ike-ka-l'ogu phu. 13 O tso Dévidi nodu le Pasu-Daminu teke ndu Filisutayinu dzukoberu l'eke ono k'ogu. O nweru egu, a koru bal; yo buru l'eke ono be ndu ke Ízurelu tsuberu ye okpa l'oso; gbalaaru ndu Filisutayinu. 14 Yebedua yele Dévidi evudoshia ike l'egu ono; luta iya; gbushia ndu Filisutayinu. Ojejoje adzofuta ephe; mee; ephe emekputa ndu ophu nshinu.

15 Umadzu eto l'ime ukporo umadzu l'umadzu iri ono, bugbaa eze ndu ishi ogu ono abyakfuta Dévidi le mkpuma, no l'ogba mkpukpu Adulamu. Teke ono; be ikpoto ndu Filisutayinu doru le nsuda Réfa. 16 Teke ono be Dévidi no l'ime eke o kpuru; yo shihu ike. Ndu soja ndu Filisutayinu adoru le Bétulehemu. 17 Mini awata ogu Dévidi. Yo su: "Ndege o -nweru onye e-je ekutaru iya mini le welu ono, no l'eke eeshije abahu le Bétulehemu ono te ya ngua!" 18 Ya ndono; unwoke eto ono, bu ike-ka-l'ogu phe ono; akpakata uzo l'eke ndu soja ndu Filisutayinu no; je ekuta mini le welu ono, no l'eke eeshije abahu le Bétulehemu ono; wojeshiaru Dévidi. O bu le Dévidi te kwedu ngua mini ono; yo woru iya wushiaru Ojejoje; 19 su: "Te Nchileke iya; be kwekwa te ya mee egbe iphe qwaa. ?Nanu ege ya e-shi bya angua mini-wa, duwa l'o bu mee ndu-a, woru ndzu ephe tsebe l'onu ogu; ege ee-shi t'ephe kuta iya-a?" E mekochaa; Dévidi ta nguhe mini ono. Ono aburu ike, ephe kparu; mbu unwoke eto ono, bu ike-ka-l'ogu phe ono.

20 L'ime ukporo unwoke l'unwoke iri ono, bu ndu ishi ogu ono bu Abishayi, bu nwneru Jóabu be bu onye ishi ephe. Abishayi be gudeje arwa iya jekfu ukporo umadzu iri l'ise ogu; gbukota ephe; e shiwaru ege ono; epha iya edelaha ude l'o bu k'umadzu eto ophu. 21 O bu yebedua

* 11:11 11:11 Iphe o bu bu 300.

b'a katsua ọkwabe ugwu l'ime ụkporo ụmadzu l'ụmadzu iri ono. Yò buru yèbedua bụ onye ishi ẹphe; ọlẹ ẹ ta gukwanuru iya ye l'ụmadzu ẹto phụ.

²² Benáya Jehoyada bụ ọ-ka-ike l'ọgu. Ẹke o shi bụ Kabuzelu. Ọ kparu ike, dū egwu. Ọ bụ yèbedua gburu unwoke Móabu labu ono, bụ ndu ike ono; buru iya jejeru ye egbua agụ l'ime iduma mbọku, mini suno jiru alị ono. ²³ Benáya gbujekwaruphu eze nwoke Íjiputu, dū ntụ-ọkpa ẹsaa lẹ mkpirikpi iya l'ogologo. Ara, nwoke Íjiputu ono pa l'ẹka bẹ ha l'ọ bụ oshi, ndu ekwe ẹkwa egudeje ekwe ẹkwa. Obenu lẹ yèbedua gude mgboro je anyichata nwoke Íjiputu ono arwa ono; gude nmagbua ya. ²⁴ Ono ike, Benáya Jehoyada kparu ndono. E shiwaru ẹge ono; maru ẹpha iya l'ọ bụ k'ụmadzu ẹto phụ, bụ ndu ike-ka l'ọgu phụ. ²⁵ Ọ bụ onye aakwabe ugwu l'ime ụkporo madzu l'ụmadzu iri phụ; ọlẹ ẹ ta gukwanuru iya ye l'ụmadzu ẹto phụ. Ya ndono; Dévidi emee ya onye ishi lẹ ndu soja, eche iya nche.

²⁶ Ẹpha ndu ishi ọgu ono bụ: Ásahelu, bụ nwunne Jóabu; Eluhananu Dodo kẹ Bétulehemu; ²⁷ Shamotu, bụ onye Haroru; Helezu, bụ onye Pelonu; ²⁸ Ira Ikeshi kẹ Tékowa; Abiyéza kẹ Anatotu; ²⁹ Sibekayi kẹ Husha; Ilayi kẹ Ahohi; ³⁰ Maharayi, bụ onye Netofa; Heledu Bena kẹ Netofa; ³¹ Itayi Ribayi kẹ Gíbiya, nọ l'alí ndu Bénjaminu; Benáya, bụ onye Píratonu; ³² Hurayi, shi lẹ nsuda nsuda ugwu Gaashi; Abiyelu kẹ Araba; ³³ Azumavetu, bụ onye Baharumu; Eliyahuba kẹ Shalubonu; ³⁴ waa unwu Hashemu kẹ Gizonu; mẹ Jonátanu Shage kẹ Hararu; ³⁵ Ahiyamu Saka kẹ Hararu; Elifalu Úru; ³⁶ Hefa kẹ Mechera; Ahíja, bụ onye Pelonu; ³⁷ Hezuro, bụ onye Kamelu; mẹ Narayi Ẹzubayi; ³⁸ Jówelu, bụ nwunne Nétanu; mẹ Mibuha Hagiri; ³⁹ Zeleku, bụ onye Amonu; Naharayi kẹ Beerotu, bụ onye achijeru Jóabu Zeruya ngwa-ọgu; ⁴⁰ Ira, bụ onye Jatiru; Garebu kẹ Jatiru; ⁴¹ Uráya, bụ onye Hetu; Zabadu Ahulayi; ⁴² mẹ Adina Shiza, bụ onye ikfu Rúbenu. Ọo ya bụ onye ishi ndu kẹ Rúbenu; bya aburu onye ishi ndu ụkporo soja l'iri, ẹphe l'iya tuko nọdu. ⁴³ Mefua Hananu Maaka; Joshafatu, bụ onye Mitanu; ⁴⁴ Uziya kẹ Ashitera; Shama yele Jeyelu, bụ unwu Hotamu, bụ onye Arówa; ⁴⁵ Jedyelu Shimiri; mẹ Joha, bụ nwunne iya. Ẹphe bụ ndu Tizu. ⁴⁶ Mefua Eliyelu, bụ onye Mahava; Jeribayi yele Joshaviya, bụ unwu Elunamu; Ituma kẹ Móabu; ⁴⁷ Eliyelu; Óbedu; mẹ Jasiyela, bụ onye Mezoba.

12

Ndu soja, shi l'ikfu Bénjaminu

¹ Ọwaa ndu byakfutaru Dévidi lẹ Zikulagu teke ono, ẹ to shidu eje ẹge sọru iya nụ ono. Onye kparu iya nụ aburu Sọlu Kishi. Ndu ono tso lẹ ndu soja, yetaru iya ẹka l'ọgu. ² Ẹphe chí ụta; bya amaru ẹge eegudeje ẹka-utara mẹ ẹka-ibyita l'agba akfụ; m'ọ bụ tua mkpuma. Ẹphe bụ ndu abubu Sọlu; ndu ikfu Bénjaminu. ³ Onye ishi ẹphe bụ Ahiyeza; onye ọdo bụ Jowashi. Ẹphe ebo bụ unwu Shéma kẹ Gíbiya. Ndu ọdo fua bụ Jezeyelu; mẹ Peletu, bụ unwu Azumavetu; ọwaa Béraku; mẹ Jéhu kẹ Anatotu. ⁴ Ishimaya, bụ onye Gíbiyonu tsokwa iya phụ. Ọ bụ onye ike, tso lẹ ndu soja ụkporo l'iri phụ. Yèbedua bụ onye ishi ẹphe. Ndu ọphu bụ Jeremáya; Jazelu; Johananu; Jozabadu, bụ onye Gedera; ⁵ mẹ Eluzayi; Jerimotu; Beyaliya; Shemariya; mẹ Shefatiya kẹ Harufu. ⁶ Ndu ọdo bụ

Elukana; Ishaya; Azarelu; Joweza; me Jashobeyamu, bu onye Kora; ⁷ me Jowela; Zebadaya, bu unwu Jerohamu ke Gedo.

Ndu soja, shi l'ikfu Gádu

⁸ Le ikfu ke Gádu; b'o nweru ndu ophu bufuru onwephe jekfu Dévidi l'eke a kpushiru ike l'echi-egu. Ndu ono bu o-ka-ike l'ogu; buru ndu soja, k'ogu doru enya; buru ndu aduje ike paru iphe, eegudeje egbobuta onwonye l'og u; me ara. Epe gbaru igiri-igiri l'o bu agu; l'agbashi oso ike l'o bu mgbada, no l'ugwu. ⁹ Onye ishi epe bu Eza. Onye k'ebo bu Obedaya. Onye k'eto aburu Eliyabu. ¹⁰ Onye k'eno bu Mishumana. Onye k'ise aburu Jeremaya. ¹¹ Onye k'ishingu bu Atayi. Onye k'esaa aburu Eliyelu. ¹² Onye k'esato bu Johananu. Onye ke tete aburu Eluzabadu. ¹³ Onye k'iri bu Jeremaya. Onye k'iri le nanu aburu Makubanayi.

¹⁴ Ndu k'ikfu Gádu ono bukota ndu ishi soja l'ehu l'ehu. Onye ophu enya iya katsua alala l'ephe bu onye ophu achi ndu soja ukporo ise; onye ophu kakota ike l'ephe aburu onye achi unu ndu soja labu l'ukporo iri. ¹⁵ O bu epe dajeru Enyimu Jodanu l'onwa ke mbu teke o byajeru utso tsafuta l'onu iya; je achikashia iphe, bu ndu bu le nsuda nsuda je akpaa le l'uzo enyanwu-ahata; me l'uzo enyanwu-ariba.

Ndu soja, shi l'ikfu Bénjaminu; me l'ikfu Júda

¹⁶ O nwekwaruphu ndu ophu shi l'ikfu Bénjaminu; me l'ikfu Júda jekfu Dévidi l'eke ono, a kpushiru ike ono. ¹⁷ Dévidi alufu; je epe ndzuta; su epe: "O -buru l'oo k'odoo be unu gude byakfuta iya; t'unu yeru iya aka; be obu yele unu a-tugbakwa-a buru nanu. Teke o bu l'iphe, unu byaru bu t'unu seru iya ye l'eka ndu ohogu iya; l'e ba bu l'eka iya du l'iphe, du eji be bukwa te Nchileke ke nna epe oche phe lee ya enya; kpee unu ikpe."

¹⁸ To du iya bu; ume Nchileke abya Amasayi, bu onye ishi ke ndu soja ukporo l'iri phu l'ehu; yo su:

"Epe kwa nke ngu; Dévidi!

Epe tukwaru ikè yeru ngu;
nggube nwatibe Jesi!

T'o dukwaru ngu le mma!

T'o dukwaru ngu le mma!

T'o dukwaru ndu,

kfu ngu l'azu mma;

kele Nchileke ngu e-yeru ngu aka."

To du iya bu; Dévidi anata epe; bya emee epe ndu ishi ndu o-lua-qlaa ya.

Ndu soja, shi l'ikfu Manase

¹⁹ O nwekwaruphu ndu shi l'ikfu Manase, bukafuru tsoru Dévidi le teke ono yele ndu Filisutayinu tugbaberu aka l'ejekfu Solu ogo ono. Ole Dévidi metsuaru; to yetaheduru ndu Filisutayinu aka; kele ndu ishi epe chiru idzu; chiru iya t'e b'o tsohe epe. Epe asu l'ishi epe e-je; kele Dévidi e-bukafu tsoru nnajiufu iya, bu Solu. ²⁰ Yo buru teke Dévidi eje Zikulagu be ndu ikfu Manase ono wu-kfutaru iya; mbu Aduna; Jozabadu; Jedyelu; Mayikelu; Jozabadu; Elihu; me Ziletayi. Ndu ono bu ndu ishi, achi unu ndu soja labu l'ukporo iri l'ehu l'ehu l'ikfu Manase. ²¹ Epe eyetaru Dévidi aka l'eke ndu o-lua-qlaa no. Epehedua bu ndu soja ophu, bu ndu ike-ka-l'ogu. ²² Mboku-mboku; ndiphe l'awu abya t'ephe yetaru Dévidi aka; jeye epe aghoo eze ndu soja, du l'o bu ndu soja Nchileke.

Ndu soja Dévidi lẹ Héburonu

²³ Ọwaa ọnu-ọgu ndu kwaru onwẹphe ngwa-ọgu; byakfuta Dévidi lẹ Héburonu t'ẹphe nafu Sọlu ọkwa-eze iya nọ Dévidi; bụ iya bụ ẹge Ojejoje kfu l'ọ-ọdu.

²⁴ Ndu k'ikfu Júda; mbụ ndu pa iphe, e gude egbobuta onwonye; me arwa be du unu iri l'ẹsaa; * bukotaru ndu kwaru ngwa-ọgu.

²⁵ Ndu k'ikfu Símiyonu du unu ndu soja iri l'ẹsaa l'ụkporo iri l'ise; † bukotaru ndu soja ọphu bụ ndu ike-ka-l'ọgu.

²⁶ Ndu k'ikfu Lívayi du unu iri lẹ nanu l'ụkporo madzu iri; ‡ ²⁷ yekoberu Jehoyada, bụ onye ishi ọnu-ulo Ẹronu. Ndu ẹphe l'iya yi du unu tete l'ụkporo ise. § ²⁸ O nwekwaruphu nwata-okoro, aza Zadọku. O bụ ọ-ka-ike l'ọgu. Ndu ishi ndu soja, shi l'ọnu-ulo nna iya du ụkporo l'ẹbo.

²⁹ Ndu k'ikfu Bénjaminu, bụ iya bụ ndu abubu Sọlu du unu ẹsaa l'ụkporo ụmadzu iri. * Ndu ọphu ka l'igwe l'ime ẹphe tukuradururu ike yeru Sọlu jeye teke ono.

³⁰ Ndu k'ikfu Ífuremu be du ụkporo unu ugbo labu; l'unu iri l'ẹbo; † bukotaru ọ-ka-ike l'ọgu. Ẹphe bụtsukwaaphu ndu a maru ẹpha ẹphe l'anya-ufu nna ẹphe.

³¹ Lẹ nkere-ẹbo ikfu Manase be ẹphe du ụkporo unu ugbo labu l'unu ise. ‡ Ndu ono bụ ndu e wofutaru ẹpha ẹphe t'ẹphe bya etsoru chia Dévidi eze.

³² Ndu k'ikfu Ísaka bukota ndu k'oge doru ẹnya; bụru ndu makotaru iphe, gbaru te ndu Ízurelu mee. Ẹphe du ụkporo iri; § bukotaru ndu ishi. Ndu abubu ẹphe anodu ẹphe lẹ mkpuli.

³³ Ndu k'ikfu Zébulonu du ụkporo unu ugbo ishingui; l'unu ụmadzu ise; * bukotaru ndu maru k'ogu nshinu. Ẹphe nweru ngwa-ọgu, du iche iche; bya egude obu lanu bya t'ẹphe yeru Dévidi ẹka.

³⁴ Ndu k'ikfu Náfutali du unu labu l'ụkporo iri; † bukotaru ndu ishi ndu soja. Ndu tso ẹphe; be du ụkporo unu ugbo eno l'unu madzu iri l'ẹbo l'ụkporo iri; ‡ bụru ndu patsua iphe, e gude egbobuta onwonye; mekwaphu ara.

³⁵ Ndu k'ikfu Dánu du ụkporo unu ugbo eto l'unu iri lẹ nanu l'ụkporo iri; § bukotaru ndu k'ogu doru ẹnya.

³⁶ Ndu k'ikfu Ásha du unu ụkporo ise; * bukotaru ndu maru k'ogu nshinu; bụru ndu kwakoberu k'ogu.

³⁷ Ndu k'ikfu Rúbenu; me ndu k'ikfu Gádu; me nkere-ẹbo ndu ikfu Manase, bụ iya bụ ndu k'ono, bu l'azu ẹnyimu azu iya ọphu ono be du ụkporo unu ugbo iri l'ise; † bụru ndu nweru ngwa-ọgu, du iche iche.

³⁸ Ndu soja ono l'ẹphe ha kwakotaru ngwa-ọgu l'ehu l'ehu. Ẹphe gudekota obu ẹphe l'ọ ha byakfuta Dévidi lẹ Héburonu t'ẹphe mee ya eze ndu Ízurelu kpamukpamu. O kwaphu ẹge ono be obu ndu Ízurelu ndu ọphu bukota nanu t'e mee Dévidi eze. ³⁹ Ndu ono be ẹphe lẹ Dévidi nọru abali eto l'ẹke ono. Ẹphe anodu l'eri; l'angu; kele ndibe ẹphe tukoru

* **12:24** 12:24 Iphe ọ bụ bụ 6,800. † **12:25** 12:25 Iphe ọ bụ bụ 7,100. ‡ **12:26** 12:26 Iphe ọ bụ bụ 4,600. § **12:27** 12:27 Iphe ọ bụ bụ 3,700. * **12:29** 12:29 Iphe ọ bụ bụ 3,000. † **12:30** 12:30 Iphe ọ bụ bụ 20,800. ‡ **12:31** 12:31 Iphe ọ bụ bụ 18,000. § **12:32** 12:32 Iphe ọ bụ bụ 200. * **12:33** 12:33 Iphe ọ bụ bụ 50,000. † **12:34** 12:34 Iphe ọ bụ bụ 1,000. ‡ **12:34** 12:34 Iphe ọ bụ bụ 37,000. § **12:35** 12:35 Iphe ọ bụ bụ 28,600. * **12:36** 12:36 Iphe ọ bụ bụ 40,000. † **12:37** 12:37 Iphe ọ bụ bụ 120,000.

ephe iphe-eriri. ⁴⁰ Q kwaphu ege ono be ndu obutobu ephe; je akpaa le ndu shi l'ikfu Isaka; ndu ikfu Zebulun; me l'ikfu Nafutali kebegbaaru nri l'eli nkakfu-igara; eli inya-ivu; eli inya-mulu; mekpoo l'eli oke-eswi vutaru ephe. Nri abya etsubo etsubo; mbu ntu akpe; echa-figu; akpuru vayinu, a miru amimi; mee; manu; me eswi; me aturu; ke l'ehu-otso-ena jiru Izurelu ejiji.

13

Okpoko Ogba-ndzu le ke Obedu-Edomu

¹ To du iya bu; Devidi abya ejekfu ndu ishi, achi unu ndu soja labu lukporo iri iri idzu; me ndu ishi ophu, achi ukporo ndu soja ise ise. ² Devidi abya ekfuru ndu Izurelu l'ephe ha; su ephe: "O -buru l'o du unu mma; -buru uche-obu Ojejoje, bu Nchileke ephe; t'ephe zikwaa ozi t'o rukota unwunne ephe l'ephe ha nchi l'ali Izurelu; zikwaa ya phu ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Livayi, buru le mkpukpu eke eeche elu; t'ephe bya t'ephe l'ephe yiru; ³ je apalata Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje ephe ono; ke l'ephe ta kpadu ishi iya l'oge ke Solu." ⁴ Ndu ono l'ephe ha ekweta t'e mee ya ege ono; ke l'o du ephe mma t'e mee ya ege ono.

⁵ To du iya bu; Devidi abya ekua ndu Izurelu l'ephe ha; tsube le Enyimu Shihole le Ijiputu jeye le Lebo-Hamatu; t'ephe je apafuta Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje ono le Kiriyaatu-Jerimu. ⁶ Devidi yeke ndu Izurelu l'ephe ha azaru jeshia Bala, bu iya bu Kiriyaatu-Jerimu le Juda t'ephe je apata Okpoko Ogba-ndzu Nchileke ono; mbu okpoko ono, a guru epha Ojejoje; mbu onye ono, aba-eze iya no le mgbaku cherobimu ono. ⁷ Ephe abya apafuta Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje ono l'ulo Abinadabu paru tukobe l'eli ogba kperekpere ophungu; Uza yeke Ahiyo angata o-gba-kperekpere ono. ⁸ Devidi yeke ndu Izurelu l'ephe ha egude ike ephe l'o ha l'ete eswa l'ifu Nchileke. Ephe egude ogumogu; gude une; gude nkwa; gude ogele; me upyoku l'agu egvu.

⁹ Ephe erulephu eke eetsuje bali le Kidonu; Uza atufu eka te ya wota Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje ono; ke l'eswi, alokpoo o-gba-kperekpere, a tukoberu iya be kpakotaru iphe. ¹⁰ Ehu agbanwuhu Ojejoje oku l'eke Uza no; yo woru iya chigbua; ke l'o tufuru eka denyi le Okpoko Ogba-ndzu ono. Yo nodu Nchileke l'ifu l'eke ono nwuhu. ¹¹ Ehu adalephu Devidi koo; ke l'Ojejoje wekoshiru Uza iwe. A gube eke ono Perezu Uza byeye ntau.

¹² Egvu Ojejoje egude Devidi mboku ono; yo su; "?Nanu ege ya e-shi pata Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje bya edobe le nk'ia?" ¹³ Yo mee; Devidi ta paruhe Okpoko Ogba-ndzu ono Mkpukpu Devidi. Iphe, o mechiaru bu l'o pataru iya je edobe le ke Obedu-Edomu, bu onye Gatuu. ¹⁴ Okpoko Ogba-ndzu Nchileke ono anoo le ke Obedu-Edomu phe onwa eto. Ojejoje agooru ndibe Obedu-Edomu onu; mewaru iphemiphe obule, o nweru enweru.

14

Ndibe Devidi

¹ To du iya bu; Hiramuu, bu eze ndu Taya abya eye ndu ozi iya t'ephe jekfu Devidi. Yo nu ephe oshi sida; yeru ephe ndu akpuje ulo; me ndu kapyinta t'ephe je akpuaru Devidi ulo. ² Devidi abya amaru le Ojejoje be

mewaru t'ò nguru anguru l'abubu, ọ bụ eze ndu Ízurelu; yefuaru l'alì-eze iya b'e gudewa okfu ẹhu ndu nk'ia ono, bụ Ízurelu palia imeli.

³ Tò dū iya bụ; Dévidi abya alushifua unwanyi l'igwe lẹ Jerúsalemu; bya amushifua unwu: unwoke l'unwanyi. ⁴ Ọwaa bụ ẹpha unwegirima, a mushiru iya lẹ Jerúsalemu: Shamuwa; Shobabu; Nétanu; Sólomonu; ⁵ Ibuha; Elishuwa; Elipeletu; ⁶ Noga; Nefegu; Jafiya; ⁷ Elishama; Beliyada; me Elifeletu.

Dévidi alu-gbu ndu Filisutayinu

(2 Sám 15:11-16)

⁸ Ndu Filisutayinu anulephu l'a wuwaru Dévidi manụ l'ishi t'ọ bụru eze ndu Ízurelu l'ẹphe ha; ẹphe l'ẹphe ha awufu jeshia ya achocho. Dévidi anụ l'ia phụ; jeshia ẹphe ndzuta. ⁹ Teke ono bẹ ndu Filisutayinu byawaru ọgu ọ-lua-ọlaa lẹ nsuda Réfa; gwowaa tutua. ¹⁰ Dévidi abya aji Nchileke; sụ iya: “?Tẹ ya jewaru je etso ndu Filisutayinu ọgu tọ? ?Ii-woru-a ẹphe ye iya l'ẹka?”

Ojejoje asụ iya: “T'o jeru; lẹ ya e-woru-a ẹphe ye iya l'ẹka.”

¹¹ Tò dū iya bụ; Dévidi me ndu nk'ia ejeshia Bálu-Perazimu; je alu-gbua ẹphe l'ẹke ono. Yò sụ; “L'ọ bụ ẹge ukporo-mini ekpoje-wa bụ ẹge Nchileke shiwa l'ẹka iya kpota ndu ọhogu iya.” Ọ bụ iya meru iphe, a guberu ẹke ono Bálu-Perazimu. ¹² Ndu Filisutayinu achiru agwa ẹphe haa l'ẹke ono; Dévidi atụa ekemu t'a kpọ ya ọku.

¹³ E metsua; ndu Filisutayinu abyakwa ọgu ọ-lua-ọlaa; gwoo tutua lẹ nsuda ono ọdo. ¹⁴ Dévidi abyakwa ọkpata Nchileke ishi ọdo; Nchileke asụ iya t'ẹ b'ọ shikwa ẹphe l'ifu; t'ọ shichia ẹphe l'azụ; gbaa ẹphe mgburumburu; shi l'ifu ẹke ono, oshi balusamu vudotsua ono tso ẹphe ọgu. ¹⁵ Sụ ẹphe: “Teke unu nuleruphu igidi ọkpa l'eli oshi balusamu ono; unu etsopyabe je ọgu; ke l'ọo Nchileke bẹ vutawaru unu ụzo t'unu je egbushia ndu soja ndu Filisutayinu.” ¹⁶ Ya ndono; yọ buleruphu ẹge Nchileke ziru iya Dévidi b'ọ meru iya. Yò shilephu lẹ Géba gbushia ndu soja ndu Filisutayinu jeye lẹ Géza. ¹⁷ Ẹpha Dévidi atuko mgboko l'ọ ha dee kfikakfuka. Ojejoje emee mba lẹ mba ha; ẹphe atşukota iya egvu.

15

Okpoko Ọgba-ndzụ Nchileke ala Jerúsalemu

¹ Dévidi akpushitsuaru onwiya ụlo lẹ Mkpukpu Dévidi; bya edozia ẹke Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje a-ọ; bya akpọberu iya ụlo-ékwa. ² Tò dū iya bụ; Dévidi asụ: “L'ẹ tọ dudu onye ọdo, a-parụ Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; gbahaa ndu Lívayi; ke l'ọ bụ ẹphe; bẹ Ojejoje fọtaru t'ẹphe pajẹ iya; me t'ẹphe jejeru iya ozi gbururu jeyewaru.”

³ Dévidi abya ekukoo ndu Ízurelu l'ẹphe ha lẹ Jerúsalemu; t'ẹphe je apata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono bya edobe l'ẹke ono, ọ kwakọberu iya ono. ⁴ Yò kua ndu eri Éronu; me ndu Lívayi. ⁵ Ndu eri Kohatu, o kuru dū ukporo madzụ ishingụ. Yò bụru Yuriyelu bụ onye ishi ẹphe. ⁶ Ndu eri Merari dū ukporo madzụ iri lẹ nanụ. Yò bụru Asáya bụ onye ishi ẹphe. ⁷ Ndu eri Geshonu dū ukporo madzụ ishingụ l'umadzu iri. Yò bụru Jówelu bụ onye ishi ẹphe. ⁸ Ndu eri Elizafanu dū ukporo madzụ iri. Yò bụru Shemáya bụ onye ishi ẹphe. ⁹ Ndu eri Héburonu dū ukporo madzụ

eno. Yò bũru Eliyèlu bũ onye ishi ephe. ¹⁰ Ndu eri Uzèlu dù ùkporo ise l'umadzu iri l'èbo. Yò bũru Amínadabu bũ onye ishi ephe.

¹¹ Tò dù iya bũ; Dévidi abya ekua Zadòku yèle Abiyáta, bũ ndu achijeru Nchileke eja; mè Úriyèlu; Ásáya; Jówèlu; Shemáya; Eliyèlu; mè Amínadabu, bũ ndu Lívayi; ¹² sù ephe: “Ò bũ unubèdua bũ ndu ishi l'ènya-ufu nna unu l'ìkfu Lívayi. Unu je edobe onwunu nsò; unu l'ùnwunna unu phè; k'òphu unu a-pata Okpoko Ogbá-ndzù Ojejoje, bũ Nchileke kè Ízùrèlu bya edobe l'èke ya kwakoberu iya. ¹³ Ò bũ okfu l'è tò bũdu unubèdua pataru iya l'òdungu phũ meru iphe Ojejoje, bũ Nchileke gude tukoshi ephe èhu-eghughu phũ; kè l'èphe ta jítadu iya; mee ya l'ùzo, e doberu iya.”

¹⁴ Tò dù iya bũ; ndu onò, achijeru Nchileke eja; mè ndu Lívayi onò abya edobe onwèphe nsò; k'òphu ephe e-je apata Okpoko Ogbá-ndzù Ojejoje, bũ Nchileke kè Ízùrèlu onò. ¹⁵ Ndu Lívayi onò abya atukobetsua oshi, e gude apa Okpoko Ogbá-ndzù onò l'ukuvu gude parù iya, bũ iya bũ ège Mósìsù tũru iya l'ekemu; mbù ège Ojejoje kfuru iya.

¹⁶ Dévidi asùkwaphu ndu ishi ndu Lívayi t'èphe tja ùnwunna ephe èka t'èphe bũru ndu a-nòdu agù egvu; mbù gude ngwa-egvu, bũ une; ogumogu; ogele; mè èhu-òtso-èna gushia egvu ike. ¹⁷ Tò dù iya bũ; ndu Lívayi abya agua Hemanu Jówèlu; mè Ásafu Berekaya, bũ onye lanù l'ùnwunna iya; mè Etanu Kushaya kè Merari. ¹⁸ Ùnwunna ephe òdo, ephe fòtaru yeru ephe bũ Zekaráya; Jaziyèlu; Shemiramòtu; Jehiyèlu; Uni; Eliyabu; Benáya; Maseya; Matitíya; Elifelehu; Mikuneya; Óbèdu-Édòmu mè Jeyèlu, bũ ndu nche ònu òguzo. ¹⁹ Ndu òphu agù egvu agùgu; bũ iya bũ Hemanu; Ásafu; mè Etanu bè anòduje akù ogele, e meru l'ope. ²⁰ Zekaráya; Aziyèlu; Shemiramòtu; Jehiyèlu; Uni; Eliyabu; Maseya; mè Benáya abũru ephebedua a-nòdu akpò ogumogu t'ò dajè gengugengu.

²¹ Matitíya; Elifelehu; Mikuneya; Óbèdu-Édòmu; Jeyèlu; mè Azazíya abũru ndu a-nòduje akpò une.

²² Kenaniya, bũ onye ishi-egvu ndu Lívayi bũ iya a-nòdu eduzi k'egvu onò; kè l'ò doru iya ènya.

²³ Berekaya yèle Èlukana a-bũru ndu nche ònu èke Okpoko Ogbá-ndzù onò nò.

²⁴ Shebaniya; Joshafatu; Netanelu; Amasayi; Zekaráya; Benáya; mè Eliyéza, bũ ephe bũ ndu achijeru Nchileke eja a-nòdu l'ìfu Okpoko Ogbá-ndzù Ojejoje onò l'egbu ùpyoku. Óbèdu-Édòmu waa Jehiya a-bùkwaruphu ndu nche ònu èke Okpoko Ogbá-ndzù onò nò.

Aapalata Okpoko Ogbá-ndzù Ojejoje onò (2 Sám 6:12-22)

²⁵ Tò dù iya bũ; Dévidi; mè ndu bũ ògurennya ndu Ízùrèlu; mè ndu ishi unu ndu soja labù l'ùkporo iri iri egude èhu-òtso-èna jeshia opata Okpoko Ogbá-ndzù Ojejoje onò lè kè Óbèdu-Édòmu. ²⁶ Ephe egbua oke-eswi èsaa waa ebyila èsaa; kèle Nchileke yetawaru ndu Lívayi onò, pa Okpoko Ogbá-ndzù onò èka. ²⁷ Dévidi eyee akpawuru uwe òcha; mè ndu Lívayi onò, apa Okpoko Ogbá-ndzù onò; mè ndu egvu; mè Kenaniya, bũ onye ishi-egvu onò. Dévidi ewekwaruphu èkwa òcha. ²⁸ Ya ndono; ndu Ízùrèlu l'èphe ha evulia Okpoko Ogbá-ndzù Ojejoje onò; l'atù wòwowo gude ùpyi ebyila; gude ùpyoku; gude nkwa; gude ogumogu; mè une l'azù egvu.

²⁹ Okpoko Ogbá-ndzú Ojejoje erudelephu Mkpukpu Dévidi; nwada Sòlu, eeku Mikalu epyofu ẹńya lẹ́ wíndo; phúa eze, bú Dévidi l'ẹ́ke oote egvu; l'eme ẹńswa; tọ́ gúbẹ́he iya iphe l'ime obu iya.

16

¹ Tọ́ dú iya bú; ẹ́phe apabata Okpoko Ogbá-ndzú Ojejoje ono; bya edobe iya l'ime ọ́lọ-ẹ́kwà ono, Dévidi kpọ́beru t'e dobe iya ono. Ẹ́phe abya egwoo ngweja-ukfuru; mẹ́ ngweja ẹ́hu-agu l'ifu Nchileke. ² Dévidi egwotsulephu ngweja-ukfuru; mẹ́ k'ẹ́hu-agu ono; bya egude ẹ́pha Ojejoje gọ́oru ndu Ízùrelú ọ́nu.

³ Yọ́ bya ekeeru ndu ono ishi buredi nanú nanú l'ẹ́hu l'ẹ́hu; mẹ́ okpurukpu anú; mẹ́ akara, e meru l'akpúru vayínu; kedzuru iya ndu Ízùrelú l'ẹ́phe ha: unwoke l'unwanyi.

⁴ Yọ́ bya aharú ndu Lívayi fọ́ta t'ẹ́phe jeje ozi l'ifu Okpoko Ogbá-ndzú Ojejoje ono; mbú t'ẹ́phe rọ́je Nchileke iphe; tuje iya ẹ́pha; jajẹ́ Ojejoje, bú Nchileke kẹ́ Ízùrelú ajaja. ⁵ Ásafu bú ishi; Zekaráya abúru otsota. Ndu ọ́do bú: Jeyẹ́lu; Shemiramọ́tu; Jehiyẹ́lu; Matitíya; Eliyabu; Benáya; Óbẹ́du-Édọ́mu; mẹ́ Jeyẹ́lu. Ẹ́phebedua a-nọ́duje akpọ́ une; mẹ́ ogumogu. Ásafu akú ogele. ⁶ Benáya yele Jazẹ́lu, bú ndu achijeru Nchileke ẹ́ja a-nọ́duje egbu ọ́pyoku tekenteke l'ifu Okpoko Ogbá-ndzú Ojejoje ono.

Egva-ekele

(Egva 105:1-15; 96:1-13; 106:1, 47-48)

⁷ Mbọ́ku ono bẹ́ Dévidi vuru ọ́zo kfuaru Ásafu; mẹ́ ndu egvu iya t'ẹ́phe gua egva ekele nù Ojejoje.

⁸ Unu keke Ojejoje ekele;
unu kpọ́-kua ẹ́pha iya!
Unu mee t'iphe bú
mbakeshi madzuru iphe,
o mekotaru!

⁹ Unu guku iya l'egvu;
unu gua egva gude tua ya ẹ́pha!
Unu kfukashia iphe bú
iphe, dú biribiri, ọ́onoduje eme!

¹⁰ Unu gude ẹ́pha iya ono,
dú nsọ́ ono kua onwunu ekuku!
T'obu ndu achọ́ Ojejoje
teje ẹńswa!

¹¹ Unu wojeru ẹńya dabẹ́ lẹ́
Ojejoje; mẹ́ l'ọ́kpẹ́hu iya!
Unu achọ́je ifu iya tekenteke!

¹² Unu nyatakwa iphe,
dú biribiri, o meshiru;
iphe-ọ́phulẹ́nya,
o meshikotaru;
mẹ́ ikpe, o kpekotaru.

¹³ Unubẹ́ ndu eri Ébirihamu,
bú nwozi iya;
unubẹ́ unwu Jékọ́pu,
bú ndu o gude ẹ́ka iya fọ́ta!

¹⁴ Ọ́ kwa iya bú Ojejoje

- bya aburu Nchileke ayi;
 Ikpe iya tuko
 mgboko voo kfurukfuru.
- 15 Ogbá-ndzú iya bẹ ọnyataje
 jeye lẹ tutu mimimi.
 Ukwe iphe, o kweru bẹ anọje
 shita l'ogbo sweru ogbo.
- 16 Ndzú yẹle Ébirihamu gbarú;
 mẹ angú ono, o riburu Áyizaku
- 17 b'o meru; yọ buru ekemu l'ẹhu Jékọpu;
 Ndu Ízurelú b'o meru;
 yọ buru ogba-ndzú,
 a-nọ gbururu jeye;
- 18 sù ẹphe: "Ọ bú unu;
 bẹ ya a-nú alí Kénanu
 t'ọ buru òkè-iphe, unu ketaru."
- 19 Teke ẹphe shi habe ahabe;
 mbú teke ẹphe shi buru
 kpakọru-chíta;
 buru ndu nlamunla l'alí ono;
- 20 ẹphe shi eshije l'ọha ọwaa;
 lufu l'ọphu;
 shi eshije l'alí-eze ọwaa;
 lufu l'alí-eze ọphu;
- 21 ọphu ọ dudu onye
 o kweru t'ọ kpaa ẹphe ẹhu.
 Yọ buru okfu ẹhu ẹphe;
 bẹ oogudeje baarú ndu eze mba;
- 22 sù ẹphe:
 "Unu be edenyikwa
 ndu nk'ia, e teru manú ẹka;
 ọphu ọ dukwa iphe,
 unu e-me ndu ekfuchiru iya!"
- 23 Unu gwa egvu nù Ojejoje;
 unubẹ eliphe l'ọphu!
 Unu rajẹ iya arara
 mbọku-mbọku l'ọdzoje madzú!
- 24 Unu tọaru ndu ọhodo ọnu
 ẹge ọ dú-be biribiri;
 unu ekfuaru ndiphe l'ọphu
 iphe, dú biribiri, oomeje.
- 25 Ishi iya aburu lẹ
 Ojejoje parú ẹka;
 buru onye gbaru
 t'a jajẹ iya oke ajaja.
 O gbakwaruphu t'a tsuje iya egvu,
 kariru kẹ agwa.
- 26 Kẹ l'agwa ndiphe l'ọphu;
 bẹ bukota ntẹkpe.
 Obenu l'ọo Ojejoje;
 bẹ meru igwe.
- 27 Akpabiri yẹle

o-gbu-nwii-nwii; be no iya l'ifu.
Ike waa ehu-otso-ena
tuko eke o bu dzuru.

- 28 Unube ikfu l'ikfu,
no le mgboko-a;
unu kwabe Ojejoje ugvu!
Unu kfu ege oogbube
nwijnwii ye ege
okpehu iya habe nshinu!
- 29 Unu kwabe Ojejoje ugvu,
gbaru epha iya.
Unu wotaru iya iphe.
Unu yee odu nso l'ọ bu uwe;
baaru Ojejoje eja.
- 30 Unube unwu eliphe l'unu ha;
unu nmahukwa iya kpakpakpa l'ifu.
Mgboko b'e mewaru;
yo nguru anguru.
E-to nwedu iphe,
ha ke enwubata iya.
- 31 Te imigwe l'ophu tee eswa;
ehu atsoo eliphe l'ophu ena.
T'ephe karu iphe bu mbakeshi
l'ọ Ojejoje bu eze.
- 32 T'eze enyimu tua oke eyii;
me iphe, bu iphe, no iya nu.
T'egu, eke e meberu iphe
tee eswa ye iphemiphe obule, no iya nu.
- 33 Ono teke iphe, bu oshi,
no l'oswa a-gu egvu
ehu-otso-ena l'ifu Ojejoje.
Ishi iya aburu l'oboyawa
okpe unwu eliphe ikpe.
- 34 Unu keke Ojejoje ekele;
ke l'ọ bu onye oma!
N-yemobu iya anoje
gbururu jeye le gbururu.
- 35 Unu raku iya; su iya:
"Nafutani ayi;
nggube Nchileke,
bu Onye ndzofuta ayi!
Rukobenu ayi;
dzofuta ayi l'eka ndu ohodo;
k'ophu ayi e-gude epha ngu
ono, du nso ono keke ngu ekele;
gude ajaja, ayi aja ngu
kua onwayi ekuku."
- 36 Te ajaja buru ke Ojejoje,
bu Nchileke ke Izurelu;
gbururu jeye le gbururu.

Ndu Izurelu l'ephe ha atuko zukota mgbede; su: "Ono kwa ege o du.
Te ajaja buru ke Ojejoje."

Eeke ozi

³⁷ Tò dù iya bù; Dévidi abya ahaa Ásafu mę ndu egvu iya l'ifu Okpoko Ogba-ndzú Ojejoje ono; t'ęphe jeje ozi l'ęke ono tekenteke; mbú ęęe a chọru t'e meje iya mbọku-mbọku. ³⁸ O hakwaruphu Óbędu-Éđomu waa ndu ọru iya, dù ukporo ęto l'umadzu ęsato. Óbędu-Éđomu Jedutunu yęle Hosa bę eche ọnu ęka ono nche.

³⁹ Dévidi hakwaruphu Zadọku, bù onye achijeru Nchileke ęja; waa unwunna iya, bukwapu ndu achijeru Nchileke ęja t'ęphe nọdu l'ọnu nkpu Ojejoje, nọ l'ęke aagwaję iphe lę Gbiiyonu ono. ⁴⁰ Ozi ęphe bù t'ęphe gwojeru Ojejoje ngweja-ukfuru l'ęnya-ngweja-ukfuru: eswe l'ęnyashi; mbú tekenteke; ęęe ono, e deru iya l'ękwo ekemu, Ojejoje turu nọ ndu Ízuręlu ono. ⁴¹ Ndu a guru yeru ęphe bù Hemanu; Jedutunu; męwaru ndu a fọtaru; kua ęphe l'ępha t'ęphe kejeje Ojejoje ekele kę n-yemobu iya ono, anọje gbururu jewaru ono. ⁴² Hemanu yęle Jedutunu bù ęphe anọduje egbu upyoku; l'akụ ogele; męwaru ngwa-egvu ọdo, e gude agụ egvu, dù nsọ. Unwu Jedutunu bù ęphebedua anọduje eche ọnu-uzo.

⁴³ Tò dù iya bù; ndu Ízuręlu l'ęphe ha awụkashihu; onyenọnu alashia l'ufu iya. Dévidi alashia l'ufu tę ya je agọru ọnu-ọma nọ ndibe iya.

17*Ozi, Nétanu ezi Dévidi
(2 Sám 7:1-17)*

¹ Ya ndono; yo be teke Dévidi buwa ebubu lę nk'iya; yọ sụ Nétanu, bù onye nkfuchiru Nchileke: "T'o lenu; lę yębe Dévidi bu l'ulo, e gude oshi sida kpua; Okpoko Ogba-ndzú Ojejoje aburu l'ulo-ękwà b'ọ nọ."

² Nétanu asu Dévidi: "Iphe, bù iphe, nọkpele ngu phụ l'obu k'ememe; mee ya; kęle Nchileke nọkwa-a swiru ngu eswiru."

³ Yo be l'ęnyashi; Ojejoje abya ekfuru yeru Nétanu; sụ iya: ⁴ "Je ezia nwozi iya; mbú Dévidi lę yębe Ojejoje sọru: Lę tọ bọdu yębedua a-kpuru iya ulo, ya e-buru. ⁵ Lę keshinu mbọku ono, ya dufutaru ndu Ízuręlu lę Íjiputu ono jeye ntanụ; bę ya te bubua l'ulo. ęęe ọ dù bù: ya -shi l'ulo-ękwà ọwaa; ya abahụ l'ulo-ękwà ọdo; ya -shi lę nkpu ọwaa; ya abahụ lę nkpu ọdo. ⁶ L'iphe bù ęke ono yęle ndu Ízuręlu tuko jaketa ono; ọo nweru teke ya sụjeru m'ọo onye lanu lę ndu ishi ęphe ono, bù ndu ono, ya suru t'ęphe cheje ndibe iya l'ọ bù onye eche aturu ono: "Bù ngunu meru iphe, unu ta kpuduru iya ulo, e meru l'oshi sida?" "

⁷ "Kfuru nwozi iya; mbú Dévidi lę yębe Okaribe-Kakọta-Ike, bù Ojejoje sọru agha: Ya dufutaru ngu l'ęgu, ęke elu akpaję nri; l'ęche aturu; t'i bya aburu onye achị ndu nk'iya, bù Ízuręlu. ⁸ Ya shihawa switaru ngu eswiru l'iphe bù ęke, iije; bya atuko ndu ohogu ngu l'ęphe ha lụ-gbua l'ifu ngu. Ya e-me ępha ngu t'ọ ha nshinu l'ọ bù ępha ndu bù oke amadu, nọgbaa lę mgboko-a. ⁹ Ya a-nu ndibe iya, bù ndu Ízuręlu alị k'ęka ęphe. Ya a-dzabę ęphe l'ọbu oshi l'alị ono; k'ọphu ęphe e-buru l'alị k'ęka ęphe; ọphu ndu akirishi 'akpahędu ęphe ęhu ęęe e shi akpa iya ęphe l'odungu phụ; ¹⁰ mbú ęęe e shi akpa iya ęphe keshinu teke ono, ya fọtaru ndu ikpe t'ęphe chije ndibe iya, bù ndu Ízuręlu ono. Iphe bù ndu ohogu ngu l'ęphe ha bę ya a-kapyabekota ike.

" Iphe ọdo, ya ekfuru ngu bù lę Ojejoje a-kpuru ngu ulo. ¹¹ Teke oge nka-ezekuna nke ngu ruleruphu; nggu alakfubewa nna ngu phę; bę ya

e-shi l'unwu ngu wofuta onye a-nọ-chi ẹnya ngu. Ya e-mee tẹ alì-eze iya nguru anguru. ¹² Ọ bụ onye ono bẹ a-kpuru iya ụlo ono; ya emee tẹ eri iya buru eze jeye lẹ tutu yoyo. ¹³ Ya a-buru nna iya; yẹbedua aburu nwatibe iya. Ẹ to nwekwa lẹ ya ewofu n-yemobu oma iya l'ẹke ọnono; ẹge ya wofuru iya l'ẹke onye ono, vu ngu ụzo ono nọ. ¹⁴ Ya e-dobe iya t'ọ buru onye ishi l'ulo iya; mẹ l'alì-eze iya jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwaphụ ẹge eri iya a-buru eze gbururu jeye lẹ gbururu.' ”

¹⁵ Ya ndono; Nétanu ekfukotaru Dévidi iphe ono ẹge e koshiru iya ẹya l'àphù.

Dévidi ekfu anụ Nchileke

(2 Sám 7:18-29)

¹⁶ Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Dévidi egbeshi bahu l'ime ụlo je anọdu l'ifu Ojejoje; sụ: “Nggube Ojejoje, bụ Nchileke; ?bụ onye bẹ ya bụ; tẹmanu onu-ulo iya bụ gunu kẹ t'i wota iya kfube l'ẹke ha l'eli ẹge-a? ¹⁷ L'ẹnya nke ngu b'ọ ha ngu nwanshi; nggube Nchileke. I kfuwaru okfu ẹhu onu-ulo nwozi ngu ẹge ọo-dụ l'uzo ifu. I wotawaru iya mee l'ọ bụ onye, bụ iya b'a katsua opa-li eli l'ẹke ndiphe nọ; nggube Ojejoje, bụ Nchileke?

¹⁸ “?Bụ ngunu ọdo bẹ yẹbe Dévidi e-kfubakwaduaru ngu l'egbe ugvu ọwaa, i kwaburu yẹbe nwozi ngu-a? I makotaru ẹge nwozi ngu gbarụ.

¹⁹ Nggube Ojejoje; i gudewa okfu ẹhu nwozi ngu; mẹ ẹge ọ dụ ngu l'obu; meshia eze iphe, hagbaa ẹge-a; bya emee tẹ ya makotaru eze iphe ọwaa.

²⁰ “Ẹ tọ dudu onye dụ l'ọ bụ nggu; nggube Ojejoje; ọphu ọ dudu Nchileke ọdo, nonu; gbahaa nggubedua ẹge ono, ayi gudewa nchị ayi nua ono. ²¹ ? Nanukpoo ndu ọdo, dụ l'ọ bụ ndu nke ngu, bụ ndu Ízurelu; mbụ ọha lanụ lẹ mgboko-a, nggube Nchileke jeru je agbafuta t'ẹphe buru ndu nke ngu; bya egude ẹphe mee t'a maru ẹpha ngu amaru; bya emee iphe, dagbaaru kpa; dụ biribiri l'ifu ndu nke ngu ono, bụ ndu i gbafutaru lẹ Íjiputu; chikashia iphe bụ mbakeshi l'ifu ndibe ngu ono. ²² I meru tẹ ndu nke ngu, bụ ndu Ízurelu buru ndu nke ngu gẹdegede gbururu jeyewaru; nggube Ojejoje abụwaru Nchileke ẹphe.

²³ “Nggube Ojejoje; mekwaa t'ọ keru; mbụ ukwa ono, i kweru yẹbe nwozi ngu yẹle onu-ulo iya ono gbururu jeye lẹ gbururu. Mekwaa l'ẹge i kfu. ²⁴ T'ọ kekwaru; k'ọphu ẹpha ngu a-pa ẹka apaa gbururu jeye lẹ gbururu. Ọ bụ teke ono bẹ aa-sụ lẹ nggube Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakotale; mbụ Nchileke kẹ Ízurelu bẹ bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu l'oswiya! Tẹmanu bẹ onu-ulo yẹbe nwozi ngu, bụ Dévidi a-ngukwaruphu anguru l'ifu ngu.

²⁵ “Ọ bụ okfu lẹ nggube Nchileke iya bẹ koshiru yẹbe nwozi ngu l'i-meru iya onu-ulo iya bẹ meru; onu adu nwozi ngu k'onodu l'ekfu anu ngu. ²⁶ Nggube Ojejoje; ọo nggu bẹ bụ Nchileke ọbu! I kweshiwaru yẹbe nwozi ngu ukwa iphe-oma, dugba ẹge-a. ²⁷ Nta-a bukwa t'ọ dụ ngu mma t'i goru onu-oma nụ onu-ulo nwozi ngu; k'ọphu bụ l'ọo-nọdu kwaseru l'ifu ngu. Ishi iya aburu l'ọo nggube Ojejoje bẹ goru onu-oma nụ iya; ọo-buru onu-ulo, a goru onu-oma nụ gbururu jeye lẹ gbururu.”

18

Ọgu, Dévidi lụgbaaru; mekputa

(2 Sám 18:1-18)

¹ E metsua; Dévidi abya alu-gbua ndu Filisutayinu; mee ephe; ephe anodu iya l'eka. Yò nata ndu Filisutayinu Gatù yele unwu edukfu edukfu, nokota iya nu. ² Dévidi lu-gbukwaruphu ndu Móabu; mee ephe; ephe ejelahaaru iya ozi; atukwaphu akiriko anu iya.

³ Dévidi abya alu-gbukwaaphu Hadadéza, bu eze ndu Zóba; je akpaa le Hámatu; teke Hadadeza jeru te ya mee te ali, no je akpaa le Enyimu Yufurétusu lakota iya l'eka. ⁴ Dévidi anata iya unu ugbo-inya labu l'ukporo iri; * me ndu agbaje inya-ogu, du unu iri l'esaa l'ukporo madzu iri; † bya anatakwa iya phu ndu soja k'okpa, du ukporo unu ugbo labu l'unu umadzu iri. ‡ Dévidi egbubushikota inya ono, alokpuye ugbo-inya ono akwara azu achí; haa ukporo ise nwenkinyi.

⁵ Yo be teke ndu Áramu ke Damásukosu byaru t'ephe yetaru eze ndu Zóba, bu Hadadéza eka; Dévidi egbua ephe unu ukporo labu l'iri l'ise. § ⁶ Dévidi abya emeta odu ndu soja le Áramu ke Damásukosu chiru ndu soja dobe iya. Ndu Siríya ono anodu iya l'eka; l'atu akiriko anu iya. Ojejoje l'emeje te Dévidi mekputa l'iphe bu eke o jeru.

⁷ Dévidi achiko iphe ndu ozi Hadadéza egudeje egbobuta onwephe, e gude mkpola-ododo meshia chilata le Jerúsalemu. ⁸ Dévidi eshikwaphu le Tibuhatu; me le Kunu, bukota mkpukpu, no l'ali, Hadadéza achí; vukoo ope, ha nshinu. Yo buru iya be Sólomoni gude tuta eze mini ope; me itso; mewaru iphe, o gude ope meshia.

⁹ To du iya bu; Towu, bu eze ndu Hámatu anulephu le Dévidi be lu-gbuwaru ndu soja Hadadéza, bu eze ndu Zóba; ¹⁰ bya eyefu nwatibe iya ke nwoke, bu Hadoramu t'o je ekele eze, bu Dévidi ekele; jaa ya ajaja; ke l'o lu-gburu Hadadéza l'ogu ono. Ishi iya bu le Hadadéza be yele Towu shi anodu l'ogu tekenteke. Hadoramu egwota ivu, du iche iche, e meru le mkpola-ododo; me le mkpola-ocha; me ope gude nu Dévidi.

¹¹ Eze, bu Dévidi eworu ivu ono doberu Ojejoje nsò ege ono, o dobehawaru mkpola-ocha yele mkpola-ododo, o natagbaaru ndu ohodo ono; mbu ndu Édomu; ndu Móabu; ndu Amonu; ndu Filisutayinu; me ndu Amaleku.

¹² Abishayi Zeruya gburu ndu Édomu ukporo unu madzu ugbo labu l'unu umadzu ise* le Nsuda Ali Unu. ¹³ Yo bya edobe odu ndu soja le Édomu; chita ndu soja ye iya. Ndu Édomu l'ephe ha anodukota Dévidi l'eka. Ojejoje l'emeje Dévidi t'o lu-gbua iphe bu ndu o daru ephe l'iya.

¹⁴ To du iya bu; Dévidi aburu eze ndu Ízurèlu l'ephe ha; l'ekperu ndu nk'iya ono l'ephe ha ikpe l'uzo, du mma; me l'uzo, vudo nhamunha. ¹⁵ Jóabu Zeruya bu onye ishi ndu soja. Jehoshafatu Ahiludu aburu onye edeje iphe, meru nu. ¹⁶ Zadoku Ahitubu yele Ahimeleku Abiyata bu ndu achijeru Nchileke eja. Shavisha aburu o-de-ekwo. ¹⁷ Benaya Jehoyada bu onye ishi ndu Keretu; me ndu Peletu. Ndu k'unwoke l'unwegirima Dévidi aburu ndu ishi l'ozi eze.

19

Ogu, Dévidi yele ndu Amonu luru (2 Sam 10:1-19)

* **18:4** 18:4 Iphe o bu bu 1,000. † **18:4** 18:4 Iphe o bu bu 7,000. ‡ **18:4** 18:4 Iphe o bu bu 20,000. § **18:5** 18:5 Iphe o bu bu 22,000. * **18:12** 18:12 Iphe o bu bu 18,000.

¹ A nonyaa; Nahashi, bu eze ndu Amõnu abya anwũhu. Nwatibe iya ke nwoke abũru eze; nõ-chia ẽnya iya. ² Dévidi asũ lẹ ya e-meru Hanunu, bu nwatibe Nahashi ọhuma; kele nna iya meru yebedua ọhuma. Tọ dũ iya bu; Dévidi abya eye ndu ozi t'ẹphe je akporu Hanunu ifu nna iya ono.

Ndu ozi Dévidi ono abya erua Hanunu l'alĩ Amõnu t'ẹphe kporu iya ifu ono; ³ ndu, bu ishi ndu Amõnu asũ Hanunu: “?Iri l'ogo ugwu be Dévidi akwabẹ nna ngu ono, kparu iphe o ziru t'a bya akporu ngu ifu ke nna ngu? M'o kwa ngge be ndu ozi iya ono byaru; k'ophu bu: ẹphe -getagelephu ẹge mkpũkpu-wa dũ; ẹphe abya alũ-gbua ya; wota.”

⁴ Tọ dũ iya bu; Hanunu egude ndu ono, Dévidi ziru ozi ono; kpũshia ẹphe eji-agba; bya eshi ẹphe l'oswara-ikẹ chabushia uwe-nlọkpuru ẹphe; nwufu ẹphe t'ẹphe la; ⁵ ẹphe atũgbua. Yo nweru ndu jeru je ekfuaru Dévidi ẹge e meru ndu ono; yo zia t'a gba ẹphe ndzuta; ke l'e meru ẹphe iphe-iphere, ha nshinu. Eze ezia sũ ẹphe: “T'ẹphe nõdu lẹ Jériko jeye teke eji-agba ẹphe e-rudzu; tẹmanu ẹphe alatade.”

⁶ Ndu Amõnu abya amalẹruphu l'ẹphe meru umere unwegirima l'ẹke Dévidi nõ; Hanunu me ndu Amõnu ewota unu mkpọla-ọcha ugbo labũ l'ukporo iri gude je ebuta ugbo-inya; me ndu agbajẹ inya lẹ Mesopotémiya; me l'alĩ ndu Áramu-Maaka; me lẹ Zóba. ⁷ Ẹphe eje ebuta ugbo-inya, dũ ukporo unu ugbo ẹno; * butafua eze ndu Maaka yele ndu soja iya. Ẹphe abya adoru l'iku Médebà. Ndu ke Amõnu eshigbaa lẹ mkpũkpu ẹphe dzukobe k'ogu ono.

⁸ Anunu, Dévidi nũru iya; yo yefu Jóabu yele ndu soja iya l'ẹphe ha. ⁹ Ndu Amõnu awufuta bya akpọo giriri k'ogu l'ifu ẹke eeshije abahu lẹ mkpũkpu ono. Ndu eze phũ, byaru nũ phũ anodu l'ime ẹgu.

¹⁰ Jóabu aphũlephu lẹ ndu ọhogu iya kporu iya giriri: ifu me l'azũ k'ogu; yọ fọkoo ndu Ízuru lẹ ndu ọphu katsũkpo ọkwa ẹnya l'ogu; chĩru ẹphe ye t'ẹphe nõdu kwabẹru ndu ke Áramu ono. ¹¹ Yọ chĩru ndu ọphu yeru nwunne iya; mbũ Abishayi t'ẹphe nõdu kwabẹru ndu ke Amõnu. ¹² Jóabu asũ: “O -bũru lẹ ndu Áramu karilahaaru iya ẹka; nggu abya eyetaru iya ẹka. Teke ọ bu l'ọo ndu Amõnu be karideru ngu ẹka; ya abya eyetaru ngu ẹka. ¹³ T'obu shihukwa ngu ike; t'ẹphe lua ya ọgu mkparawa; l'ọ kwa ọgu ẹhu ndibe ẹphe; bũkwaruphu ọgu ẹhu mkpũkpu ke Nchileke. Ojejoje e-mee iphe, dũ iya mma l'ẹnya nk'ia.”

¹⁴ Tọ dũ iya bu; Jóabu yele ndu nk'ia awũfu jekfushia ndu Áramu ọgu; ndu Áramu ọbu eye ọkpa l'oso. ¹⁵ Ndu ke Amõnu aphũlephu lẹ ndu Áramu gbalaru; yehukwaphu ọkpa l'oso epehedua; gbalaaru Abishayi, bu nwunne Jóabu. Ẹphe agbaru gbaba l'ime mkpũkpu ẹphe. Jóabu alaphushia azũ lẹ Jerúsalemu.

¹⁶ Ndu Áramu aphũlephu lẹ ndu Ízuru lẹ gbuwaru ẹphe; zia; e je achitakota ndu Áramu ndu ọphu nõ l'azũ Ẹnyimu Yufurétusu. Yọ bũru Shofaku, bu onye ishi ndu soja Hadadéza bu onye ishi ẹphe. ¹⁷ Dévidi anulephu iphe meru nũ; bya achikobe ndu Ízuru lẹ l'ẹphe ha; ẹphe adaa Ẹnyimu Jódanu jekfushia ẹphe ọgu. Dévidi abya akpọo ndu soja iya ono giriri t'ẹphe tso ndu Áramu ọgu ọbu; yọ swọru. ¹⁸ Ndu Siríya ono agbaaru ndu Ízuru lẹ ọso. Dévidi egbua ẹphe unu unwoke iri l'ẹsaa l'ukporo

* 19:7 19:7 Iphe ọ bu bu 32,000.

madzụ iri,[†] lẹ ndu k'ugbo-inya; waa ndu soja k'okpa, dū ụkporo unu ise.[‡] Shofaku, bụ onye ishi ndu soja ephe b'e gbukwaruphu. ¹⁹ Tọ dū iya bụ; ndu kẹ Hadadéza abya aphụ lẹ ndu Ízurelụ mekputawaru ephe; ephe ejekfushia Dévidi; ephe l'iya ekpeshia. Ephe abya anọdu Dévidi l'eka. Ophu ndu Áramu 'ejebahédua oyeru ndu Amọnu ẹka ọdo.

20

Jóabu aluta mkpukpu Rába

(2 Sám 12:26-31)

¹ Yo be l'oge mini-odungu teke ndu eze ejeje ogu; Jóabu achita ndu soja iya; ephe eje agwaa ndu Amọnu maa. Dévidi l'onwiya bẹ kwaru lẹ Jerúsalemu. Jóabu phẹ eje ekee k'ogu; yechia Rába; mee ephe oduge-eme. ² Dévidi ekputa eze ephe okpu-eze, o kpu. Era okpu-eze ono be ha l'ọ bụ era talentu mkpọla-ododo. Yọ bụru mkpuma, vugbaa oke aswa b'e gude dengshia ya. E woru okpu-eze ono kpube Dévidi l'ishi. Dévidi akwaa mkpukpu ono l'okwata; zaa ya azaza. ³ Yo rukoo ndu mkpukpu ono dobe t'ephe gude soya, e gude ekwo oshi jelahaaru iya ozi; mę ógù, e meru l'ígwè; mę ogbu-nkụ. Yọ bụru ẹge ono bẹ Dévidi mekotaru mkpukpu ndu Amọnu l'ephe ha. E metsua; Dévidi yele ndu soja iya l'ephe ha alaphushia azụ le Jerúsalemu.

Ndu ishi ndu Filisutayinu ala l'ogu

(2 Sám 21:15-22)

⁴ E metsua; ogu adaru ephe lẹ ndu Filisutayinu lẹ Géza. Yọ bụru teke ono bẹ Sibekayi; onye Husha gburu Sipayi, bụ onye lanụ l'eri ndu mkparawa. A kakputa ndu Filisutayinu ono l'anya.

⁵ L'ogu ọdo, daru ephe lẹ ndu Filisutayinu; Eluhananu Jayi egbua Lahumi, bụ nwunne Goliyat, bụ onye Gatụ; mbụ onye ono, igbidigbi arwa, o gude dū l'ọ bụ oshi, onye ekweje ẹkwa egudeje ekwe ẹkwa ono.

⁶ Ogu ọdo abya adaaru ephe lẹ ndu Gatụ. L'ogu onanu b'ọ nweru nwoke lanụ, ha nshinu. O furu mkpushi-eka ishingu ishingu l'eka iya ephe ẹbo; waa mkpushi-okpa ishingu ishingu l'okpa iya ephe ẹbo, bụ iya bụ ụkporo l'eno. Nwoke ono bukwapu onye eri ndu mkparawa. ⁷ Nwoke ono awatalephu ọko ndu Ízurelụ onu; nwa nwunne Dévidi, aza Jonátanu Shimeya eworu iya gbua.

⁸ Ndu ono bukota eri ndu mkparawa lẹ mkpukpu Gatụ. Dévidi yele ndu ozi iya egbushikota ephe.

21

Dévidi agu ndu Ízurelụ ogu

(2 Sám 24:1-25)

¹ Tọ dū iya bụ; Sétanu egbeshi tẹ ya mebata ndu Ízurelụ; bya akpalia Dévidi t'ọ gua ndu Ízurelụ ogu. ² Dévidi asụ Jóabu mę ndu ishi ndu soja: "Unu je agua ndu Ízurelụ ogu; tsube lẹ Besheba je akpaa lẹ Dánu. Teke unu gútsuaru iya; unu abya akarụ iya; k'ophu ya a-maru ẹge ephe ha."

³ Jóabu asụ iya: "Tẹ Ojejoje mekwaa tẹ ndibe iya ka l'igwe ugbo ụkporo ise; karia ẹge ephe ha nta-a. Nngube eze, bụ onye nwe mu nụ; ?ndu-a ta bụdunua ndu ozi ngu? ?Nanụ ẹge e meru bẹ onye nwe mu nụ acho

[†] 19:18 19:18 Iphe ọ bụ bụ 7,000. [‡] 19:18 19:18 Iphe ọ bụ bụ 40,000.

t'o mee ege-a? ?Bụ ngunu meru iphe o bụ yēbedua bē gbe l'emeta iphe, ikpe a-nma ndu Ízurelụ?" ⁴ Okfu eze adagbunua kē Jóabu. Jóabu alufu je atũko Ízurelụ l'ọ ha jegbakota; bya alaphuta azụ lē Jerúsalemu. ⁵ Jóabu abya akọoru Dévidi ege ndu ono, o guru ogu ono hakota. Ndu kē Ízurelụ l'ephe ha dũ ụkporo unu unwoke ugbo ishingụ l'unwoke iri l'ęsaa l'unu iri,* bũ ndu adũje ike paa ogu-mbeke. Ndu kē Júda dũ ụkporo unu unwoke ugbo labũ l'unwoke iri l'ęsato l'unu iri l'ise,† bukwapu ndu adũje ike paa ogu-mbeke.

⁶ Ọbule ę tọ gukobekwa ndu ikfu Lívayi; mę ndu ikfu Bénjaminu; kę l'iphe ono, eze kfuru ono ta dũdu iya mma.

⁷ Iphe ono, o sũru t'e mee ono abũru iphe, dũ Nchileke eji; yo gude iya nũa ndu Ízurelụ aphũ. ⁸ Dévidi abya asũ Nchileke: "Lę ya mewaru iphe, dũ eji, ha nshinu shita l'iphe-a, ya meru-wa. Ọle ya arọ ngu t'i wofunu iphe, dũ eji ono, nwozi ngu meru ono; kę l'ọ bũ eswe bę yęle iya meru."

⁹ Ojejoje ekfuru yeru Gádu, bũ onye aphũjeru Dévidi àphũ; sũ iya: ¹⁰ "T'ọ je asũ Dévidi lę Ojejoje sũru: 'Lę ya kpoberu iya ụzo iphe ęto. T'ọ hata ophu ya e-me iya.' " ¹¹ Gádu abya ejekfu Dévidi je asũ iya: "Ọwaa iphe, Ojejoje ekfu: 'T'ọ hata nanũ. ¹² ?Ọ hataru ejo-ęgu, a-nọ afa ęto? ?Tọ tę ndu ohogu iya phę gude onwa ęto; mee ephe umuruku; gude ogu-mbeke gbushia ephe? ?T'ọ hataru ogu-mbeke kę Ojejoje abalı ęto, bũ iya bũ oge ejo mgbõnwu a-bya l'alị-a; ojozi Ojejoje atũko alị Ízurelụ l'ọ ha mebyishia? Nta-a; bukwa t'o kpebua iphe, ya e-je ekfuaru onye ziru iya nũ.' "

¹³ Dévidi asũ Gádu: "O kwa oke iphe-ęhuka byakfutaru iya ege-a. Tę ya dabachikwaa l'ęka Ojejoje; kę l'obu-imiko iya parũ ęka. Tę ya ba adabakwa l'ęka madzũ."

¹⁴ Tọ dũ iya bũ; Ojejoje alọru mgbõnwu nũ ndu Ízurelụ. Ndu nwũshihuru nũ dũ ụkporo unu madzũ ugbo ęsato l'unu iri l'ise.‡ ¹⁵ Ojejoje ezia ojozi ono t'o je emebyishia Jerúsalemu. Ojozi ono awatalęphu ome iphe e ziru iya; yo rua Ojejoje l'obu; yo sũ ojozi ono: "L'ọ dzuwaru! Sephu ęka ngu azu." Teke ono bę ojozi Ojejoje ono nọwa l'ęke Ọnanu, bũ onye Jebusu anọduje etsu balị iya.

¹⁶ Dévidi abya apalia ęnya; phũ ojozi Ojejoje ono l'ęke oovudo lę mgbaku igwe yęle alị; mifuta ogu-mbeke mabę lę Jerúsalemu. Teke ono bę Dévidi yęle ndu bũ ọgurenya tũko yegbaa uwe-aphũ; ephe adashia kpube ifu l'alị.

¹⁷ Dévidi asũ Nchileke: "L'ọ kwa yēbedua bę tũru ekemu t'a gua ndu-a ogu. Mbũ l'ọo yēbedua bę meru iphe, dũ eji. Ya mewaru iphe, ę-ta dũdu mma. ?Unwu aturu-wa mehunuru ole? Byiko; Ojejoje, bũ Nchileke iya; iphe, ya arọ ngu bũ; t'ọ bũru yēbedua yęle unwunna iya; bę ì-dabę ęka l'ęhu. Be ekweshinu tę mkpakehu-wa nọduru ndibe ngu."

¹⁸ Tọ dũ iya bũ; ojozi Ojejoje ono asũ Gádu t'o je ekfuru Dévidi t'ọ je emeeru Ojejoje ęnya-ngwęja l'ęke ono, Ọnanu, bũ onye Jebusu etsuje balị ono. ¹⁹ Tọ dũ iya bũ; Dévidi atũgbua jeshia ege ono, Gádu gude ephe Ojejoje kfuaru iya ęya ono. ²⁰ Teke ono bę Ọnanu etsu witu. Yọ ghakọbe bya aphũ ojozi ono; unwegirima iya; ephe ęno, ephe l'iya tũko nọdu l'ęke ono eworu onwephe domishia. ²¹ Dévidi abya ejekfushia Ọnanu. Ọnanu elee ęnya; bya aphũ Dévidi l'ęke ooje abya; shi l'ęke ọnono l'etsu witu ono lufuta; je ebuaru iya ifu l'alị. ²² Dévidi asũ Ọnanu: "Nũnu iya alị-a, bũ

* 21:5 21:5 Iphe o bũ bũ 1,100,000. † 21:5 21:5 Iphe o bũ bũ 470,000. ‡ 21:14 21:14 Iphe o bũ bũ 70,000.

ẹke iitsuje witu tẹ ya meeru Ojejoje ẹnya-ngweja; k'ọphu mkpakẹhu ono e-buhu l'ẹke ndu-a nọ. Ree ya ẹya tẹ ya kfu-dzua ngu ụgwo iya."

²³ Ọnanu asụ Dévidi: "T'o wota iya rụ. Tẹ yẹbe eze, bụ onye nwe mu nụ melekwapu iphe, dū iya mma. Ya a-nụ eswi, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; bya anụ iphe, eegudeje etsu witu; nū witu t'e gude gwoo ngweja nri. Iphe ono l'ọ ha bẹ ya a-nụkota."

²⁴ Eze, bụ Dévidi asụ Ọnanu: "Wawakwa. Ya a-kfu-dzu ngu ụgwo iya akfu-dzu. Ya te ewotakwa iphe, bụ iphe ngu nū Ojejoje; ya te 'ewota iphe, ẹ-te nwe du iphe, o phuru iya gwoo ngweja-ukfuru." ²⁵ Tọ dū iya bụ; Dévidi akfua Ọnanu unu shẹkelu mkpola-ododo l'ụkporo shẹkelu iri t'ọ buru ụgwo alị ono. ²⁶ Dévidi abya akpọaru Ojejoje ẹnya-ngweja l'ẹke ono; bya eworu ngweja-ukfuru; mẹ ngweja ẹhu-agu gwoo; bya akpoku Ojejoje; Ojejoje eshi l'imigwe gude ọku bya aza iya oku l'ẹnya-ngweja-ukfuru ono.

²⁷ Tọ dū iya bụ; Ojejoje asụ ojozi ono; yọ mị-phu ogu-mbeke ono azụ l'ọbo iya. ²⁸ Teke Dévidi phuru lẹ Ojejoje bẹ zaru iya oku l'ẹke ono, Ọnanu, bụ onye Jebusu etsuje witu ono; b'ọ bya anọdu l'ẹke ono gwoshia ngweja. ²⁹ Ishi iya aburu lẹ teke ono bẹ ụlo-mkpù Ojejoje phụ, Mosisu meru l'echi-egu phụ yẹle ẹnya-ngweja-ukfuru phụ bẹ nọkota-wa l'ẹke eegwoje ẹja lẹ Gíbiyọnu. ³⁰ Ọle Dévidi ta kwadụ tẹ ya jeodu njita l'ifu Nchileke l'ẹke ono; kẹ l'ọotsu ogu-mbeke ojozi Ojejoje ono egwu.

22

¹ Tọ dū iya bụ; Dévidi asụ: "Ọ bụ l'ẹke-a bẹ ụlo Ojejoje, bụ Nchileke a-nọdu; buru iya a-buru ẹnya ẹke ndu Ízurelu a-nọduje gwoo ngweja-ukfuru."

Aakwakọbe k'ọkpu eze-ulo Nchileke

² Tọ dū iya bụ; Dévidi atụa ekemu t'a chikobe ndu bụ mbyamubya, nọ l'alị Ízurelu. Yọ bya eshi l'ẹphe fota ndu l'a-nọdu akpọyashị mkpuma, ee-gude kpua ụlo Nchileke ono. ³ Ọ nụkwaruphu mkpuru-kpu-igwè l'igwe t'e gude kpushia nturu, aa-kpuyabetsua l'ibo onu-oguzo; mẹ ọphu ee-gude jgbabetsua iphe ajigbabe; bya anụkwaphu ope, kariru kẹ t'e je otu ege ẹra iya ha. ⁴ Yọ bya anụ oshi sida, bụ 'aguta aguta; kele ndu Sayidonu; mẹ ndu Táya bẹ vulataru Dévidi oshi sida, ha uru. ⁵ Dévidi asụ: "Lẹ nwatibe iya; mbụ Sólomọnu bukwa du nwata nshii, ẹ-te nwe du iphe, ọ mawaru. Ụlo ọbu, aa-kpuru Ojejoje ọbu a-kwata ọsua ha nshinu; k'ọphu bụ l'otu onu iya; mẹ l'odu-biribiri iya e-de kfuakfuka l'eliphe mgburumburu. Ọo ya bu lẹ ya a-kwakọbe iphe ee-gude kpua ya." Tọ dū iya bụ; Dévidi atuko iphe ee-gude kpua ụlo ono kwakọbe; mbụ kwakọbe k'etsutsu iya b'ọ nwuhuderu.

Iphe, Dévidi kfuru nwatibe iya Sólomọnu

⁶ Tọ dū iya bụ; yọ kua nwatibe iya, bụ Sólomọnu; tūaru iya ekemu; sụ iya t'ọ kpọaru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu ụlo. ⁷ Dévidi asụ Sólomọnu: "Nwa mu; o shi buru obu iya tẹ ya kpọaru ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke iya ụlo. ⁸ Obenu lẹ Ojejoje byaru bya ekfuru yeru iya; sụ iya: 'Lẹ ya lūwaru ọgu; gbuwa madzū nshinu. Sụ tẹ ya ba akpukwaru iya ụlo; kele ya gbuaru madzū nshinu lẹ mgboko-a l'ẹnya yẹbe Nchileke. ⁹ Ọle tẹ ya phukwa l'aa-mutaru iya nwata nwoke. Nwata obu a-bụ onye ẹhu-agu. Oo-me tẹ nchị dū iya ndoo l'ẹke ndu ọhogu iya nọkota mgburumburu. Ẹpha

iya a-buru Sólomonu* ; l'oge nk'iya; be ya e-me te nchi du ndu Ízurelu ndoo l'ekemeke obule; ekemeke obule a-dakotaru ephe jii. ¹⁰ L'oo yebedua be a-kpuru iya ulo. Oo-buru nwatibe iya; yebedua aburu nna iya. Ya e-me te abubu, o bu eze le Ízurelu buru 'echihu echihu gbururu jeye.'

¹¹ "Nwa mu; te Ojeoje swikwaru ngu eswiru; k'ophu ii-kpu ulo Ojeoje, bu Nchileke ngu ono kpukota; ege ono, o kfuru iya l'ehu ngu ono. ¹² O bu te Ojeoje nu ngu oriri; mee te iphe dojee ngu enya; k'ophu bu le teke o nuru ngu ike t'i chia ndu Ízurelu; be ii-buru onye a-noduje eme ekemu Ojeoje, bu Nchileke ngu ono. ¹³ Teke ono bu; o -buru l'i tuberu enya ome iphe, o turu okpa iya; me ome-l'ali ono, Ojeoje kfuru Mosisu te ndu Ízurelu meje ono; be uzo ngu a-buru upete. Shihukpelekwphu ike; nggu eshihu obu ike. Ba atsukwa egvu; ophu ike 'agvukwa ngu.

¹⁴ "Ya jenwukwaru ehú ege ya e-shi dobe iphe, ee-gude kpua ulo Ojeoje ono. Ya doberu mkpola-ododo, du ukporo unu talentu ugbo iri l'ebo l'unu iri; bya edobe mkpola-ocha, du ukporo unu talentu ukporo ugbo ishingu l'uzo ise; kwatakpo dobe ope; me mkpurukpu-igwe, kariru ege aa-tu era iya atutu. Ya dobekwaruphu oshi; me mkpuma. Nggubedua nweru ike; nggu eyekwafua ya iphe. ¹⁵ Ndu ozi b'i nweru; nweru k'etsubo. I nweru ndu akupyashi mkpuma; nweru ndu edoje eja ulo; nweru ndu kapyinta; mewaru ndu eme nka l'uzo, du iche iche; ¹⁶ ndu emeje nka le mkpola-ododo no iya; me ndu ke mkpola-ocha; me ndu ke ope; me ndu ke mkpurukpu-igwe. Ephe bu 'aguta aguta. Gbeshi wata oru ono. Te Ojeoje swikwaru ngu eswiru."

¹⁷ Dévidi abya ekfukwaruphu ndu ishi ndu Ízurelu l'ephe ha t'ephe yetaru nwatibe iya; mbu Sólomonu eka; su ephe: ¹⁸ "Ojeoje, bu Nchileke unu; ?to nodunua swiru unu too? ?To medunua te nchi du unu ndoo l'ekemeke too? O mewaru te ndu bu l'ali-a lakota iya l'eka; bya anatakotawa ali-a ye Ojeoje l'eka; me l'eka ndu nk'iya. ¹⁹ Nta-a bukwa t'unu gude ndzu unu; me obu unu choo Ojeoje, bu Nchileke unu. Unu wu-lihu kpuaru Ojeoje, bu Nchileke Eke-du-Nso; k'ophu aa-pata Okpoko Ogba-ndzu Ojeoje; me ivu, du nso, bu ke Nchileke bya edobe l'ulo ono, aa-kpuru Ojeoje ono."

23

Unwunna ndu Lívayi

¹ Teke Dévidi karu nka; lilihuwa alilihu; b'o meru nwatibe iya; mbu Sólomonu eze ndu Ízurelu.

² Yo bya ekukobekwaphu ndu ishi ndu Ízurelu l'ephe ha; me ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi. ³ Ndu Lívayi ndu ophu nowaru shita l'ukporo afa l'afa iri kwaseru b'a gukotaru ogu. Iphe ndu k'unwoke kpakoru du aburu ukporo unu ugbo eno l'unu iri l'ise.* ⁴ Dévidi asu: "L'ukporo unu unwoke ugbo eto l'ime ndu ono† a-nodu eleta enya l'ozí, eejé l'ulo Ojeoje ono. Unu unwoke iri l'ise‡ aburu ndu ishi; me ndu ikpe. ⁵ Unu unwoke iri§ aburu ndu nche onu-oguzo; unu unwoke iri odo* a-nodu aja Ojeoje ajaja; gude ngwa-egvu, ya metaru l'aja iya."

* 22:9 22:9 Iphe, "Sólomonu" bu bu "nchi-odu-ndoo". * 23:3 23:3 Iphe o bu bu 38,000. † 23:4

23:4 Iphe o bu bu 24,000. ‡ 23:4 23:4 Iphe o bu bu 6,000. § 23:5 23:5 Iphe o bu bu 4,000.

* 23:5 23:5 Iphe o bu bu 4,000.

⁶ Dévidi abya ekee ephe l'enya-ufu enya-ufu l'ege unwu Lívayi ha: bu iya bu Geshonu; Kohatu; me Merari.

⁷ Ndu ke Geshonu bu: Ladanu; me Shimeyi. ⁸ Unwu Ladanu bu: Jehiyelu, bu okpara; Zetamu; me Jowelu; ephe eto. ⁹ Unwu ke Shimeyi bu: Shelomitu; Haziyele; me Haranu; ephe eto. Ephe bukota ndu ishi l'enya-ufu Ladanu.

¹⁰ Ndu ke Shimeyi bu: Jahatu; Zina; Jeyushi; me Beriya; ephe eno. ¹¹ Jahatu bu okpara; Ziza aburu otsota. Jeyushi me Beriya ta mutadu unwoke l'igwe; a gua ephe l'o bu ndu enya-ufu lanu.

¹² Ndu ke Kohatu aburu: Amuramu; Izuha; Hebironu; me Uzele; ephe eno. ¹³ Unwu ke Amuramu bu: Eronu; me Mosisu. Eronu b'e doberu eto; yebedua yele unwu iya t'ephe buru ndu e-wojeru iphe, kakota odu nsò dobe nsò; kpoje insensu oku l'ifu Ojeoje gbururu jeye le gburu. Yo buru ephe a-nodu ejeru Ojeoje ozi; gude epa iya ago onu-oma gbururu jeyewaru. ¹⁴ Mosisu, bu onye ke Nchileke b'a guru unwu iya yeru ndu ke Lívayi. ¹⁵ Unwu Mosisu bu: Geshomu; me Eliyeza. ¹⁶ Unwu ke Geshomu bu: Shebuwele, bu okpara. ¹⁷ Unwu ke Eliyeza bu: Rehabiya, bu okpara. Eliyeza ta mutahedu nwata nwoke odo; ole Rehabiya mushikwanuru unwoke l'igwe.

¹⁸ Unwu ke Izuha bu: Shelomitu, bu okpara. ¹⁹ Unwu ke Hebironu bu: Jeriya, bu okpara. Amariya aburu otsota. Jazelu bu onye k'eto; Jakameyamu aburu onye k'eno. ²⁰ Unwu ke Uzele bu: Mayika, bu okpara; Ishiya aburu otsota.

²¹ Unwu ke Merari bu: Mahuli; me Mushi. Unwu ke Mahuli bu: Eliyeza; Kishi. ²² Eliyeza nwuhuru; to muta unwegirima unwoke. O bulephu unwanyi kpui b'o mushiru. Yo buru unwu Kishi, bu ndu ephe l'ephe bu be lukotaru ephe. ²³ Unwu ke Mushi bu: Mahuli; Eda; me Jeremotu; ephe eto.

²⁴ Ndu ono bukota ndu eri Lívayi l'enya-ufu l'enya-ufu. Ephe bukota ndu ishi l'enya-ufu nna ephe; ege e deru epa ephe l'ekwo; bya aqua ephe ogu l'ehu l'ehu; mbu ndu ophu nowaru shita l'ukporo afa kwaseru; bya aburu ndu eje ozi l'ulo Ojeoje ono.

²⁵ Kele Dévidi kfuahawaru; su: "Le Ojeoje, bu Nchileke ke Izurele; mewaru te nchi du ndibe iya ndoo; byakwa bya ebuwaru eburu le Jerusalemu ege-a, oobu iya-a jeyewaru. ²⁶ E to gbahedu te ndu Lívayi vupheje ulo-mkpui; me iphe, e gude eje ozi l'ime iya." ²⁷ Yo buru okfu ikperazu, Dévidi kfuru be meru iphe a guru ndu Lívayi ogu tsube le ndu no-swevaru ukporo afa kwaseru.

Ozi, noru ndu Lívayi l'ulo Ojeoje

²⁸ Ozi, noru ndu Lívayi bu t'ephe yetajeru unwu Eronu eka l'ozi, eeje l'ulo Ojeoje; mbu l'ogbodufu eze-ulo ono; me le mkpuli mkpuli iya; me omecha iphemiphe obule, du nsò emecha; mewaru ozi odo, eeje l'ulo Nchileke ono. ²⁹ Ozi odo, noru ephe bu ke buredi ono, eedobeje l'ifu Nchileke; me ke ntu akpe, eegudeje egwo ngweja nri; me k'echa-mbeke, e-te kodu ekoko; me k'oghe iphe egheghe; me k'iphe bu iphe, a gworu agwogwo; mewaru otu iphe atutu; t'a maru ole, o du; me ege o ha. ³⁰ Iphe bu utsu, sweru esweswe be ephe e-vudoje l'ekete Ojeoje ekele; aja iya ajaja. O -be l'uren-yashi; ephe emekwaa ya phu ege ono; ³¹ me iphe bu teke e gworu ngweja-ukfuru ke mboku otu-ume; me Aji Onwa Ophungu; me k'ogba aji, a turu teke aagbaje iya. Ephe a-noduje eje ozi l'ifu Ojeoje

tekenteke ege a tuburu t'ephe jeje iya. ³² Oo ya bu l'oo ephe b'og no l'eka; mbu ozi, eeje le Ulo-Ekwà Ndzuko; me ke Eke-du-Nso ono; mbu t'ephe nodu l'eka unwunna ephe, bu unwu Erõnu jee ozi, no l'ulo Ojejoje ono.

24

Ogbo ndu achijeru Nchileke eja

¹ Owaa ege egude kee unwu Erõnu: Unwu Erõnu bu: Nadabu; Abihu; Eliyéza; me Itama. ² Nadabu yele Abihu be vu nna ephe uzo nwuhu; ophu ephe 'amutadu unwu. To du iya bu; Eliyéza yele Itama ejelaha ozi ndu achijeru Nchileke eja. ³ Zadoku, bu onye eri Eliyéza yele Ahimeleku, bu onye eri Itama be yetaru Dévidi eka kee ephe ege ephe a-nodugbaa l'eye ozi ephe. ⁴ Ndu eri ke Eliyéza be ka onwe ndu bu ishi me le ndu eri ke Itama. Ege ephe gude keshia ya bu: L'eri ke Eliyéza b'e ketaru madzu iri l'ishingu, bugbaa ndu ishi l'enya-ufu l'enya-ufu; bya eketa umadzu esato, bugbaa ndu ishi l'enya-ufu l'enya-ufu l'eri ke Itama. ⁵ A turu enwa gude kee ephe; ephe ahako enya-nhamunha; ke l'oo ege e nweru ndu ishi oru le Eke-du-Nso; me ndu ishi oru Nchileke l'eri Eliyéza; bu ege e nweru iya l'eri ke Itama. ⁶ O bu Shemáya Netanelu, bu o-de-ekwo, buru onye Lívayi be deshuru epha ephe l'ifu eze; me l'ifu ndu ishi bu: Zadoku, bu onye achijeru Nchileke eja; Ahimeleku Abiyata; ndu ishi enya-ufu ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi. E vuru uzo fota enya-ufu lanu l'eri Eliyéza; bya afota enya-ufu lanu l'eri Itama.

⁷ A turu enwa k'odungu; yo daaru Jehoyaribu; tua k'ebo; yo daaru Jedaya; ⁸ k'eto daru Harimu; k'eno adaaru Seyorimu. ⁹ K'ise daru Malukija; k'ishingu adaaru Mijiaminu. ¹⁰ K'esaa daru Hakozu; k'esato adaaru Abija. ¹¹ Ke tete daru Jeshuwa; k'iri adaaru Shekaníya. ¹² K'iri le nanu daru Eliyashibu; k'iri l'ebo adaaru Jakimu. ¹³ K'iri l'eto daru Hupa; k'iri l'eno adaaru Jeshebeyabu. ¹⁴ K'iri l'ise daru Biliga; k'iri l'ishingu adaaru Ima. ¹⁵ K'iri l'esaa daru Heziya; k'iri l'esato adaaru Hapizezu. ¹⁶ K'iri le tete daru Petahiya; k'ukporo adaaru Jehezikelu. ¹⁷ K'ukporo le nanu daru Jakinu; k'ukporo l'ebo adaaru Gamulu. ¹⁸ K'ukporo l'eto daru Delaya; k'ukporo l'eno adaaru Maaziya.

¹⁹ Ono bu ege e keru ephe t'ephe jeje ozi teke ephe bahuru l'ulo Ojejoje; ege ono, ochechoroche ephe; mbu Erõnu turu ephe eka iya, bu iya bu ege Ojejoje, bu Nchileke ke Izurelu turu iya ya l'ekemu.

²⁰ A bya le ndu eri Lívayi; owaa ndu ophu phoduru nu ndo-o:

L'ufu ke Amuramu b'a fotaru Shubayelu. L'ufu ke Shubayelu b'a fotaru Jehideya.

²¹ L'ufu ke Rehabiya b'a fotaru Ishiya, bu okpara.

²² L'ufu ke Izuha b'a fotaru Shelomotu. L'ufu ke Shelomotu b'a fotaru Jahatu.

²³ L'ufu ke Héburonu bu Jeriya bu okpara; Amariya bu otsota; Jazelu bu onye k'eto; Jekameyamu aburu onye k'eno.

²⁴ L'ufu ke Uzelu bu Mayika. L'ufu ke Mayika aburu Shamiru.

²⁵ Nwunne Mayika ke nwoke bu Ishiya. Onye shi l'ufu ke Ishiya bu Zekaraya.

²⁶ L'ufu ke Merari bu: Mahuli; Mushi; me Beno Jaziya. ²⁷ L'ufu ke Merari be ndu shi l'unwu Jaziya bu: Beno; Shohamu; Zaku; me Ibiri. ²⁸ L'ufu

Mahuli bu Eliyéza. Eliyéza ta mütadu unwoke. ²⁹ A bya l'ufu ke Kishi bu nwatibe Kishi, bu Jerahumelu. ³⁰ L'ufu ke Mushi bu: Mahuli; Eda; me Jerimotu.

Ndu ono bukota ndu eri Lívayi l'ènya-ufu l'ènya-ufu.

³¹ Èphebedua be tükwaruphu ènwa; èga phu, unwunna èphe ndu eri Èronu turu phu. Èphe no l'ifu eze, bu Dévidi; me l'ifu Zadoku; me Ahimèleku; me l'ifu ndu ishi ènya-ufu ndu achijeru Nchileke èja; me ke ndu Lívayi tua ènwa ono. O bu ège e meru ènya-ufu unwunna èphe k'ogurennya bu ège e meru ndu ophu bu nwa ta.

25

Ndu egvu

¹ Dévidi yele ndu ishi soja eshi l'unwu Ásafu; Hemanu; me Jedutunu fofuta ndu e-gudeje ogumogu; me une; me ogele l'ekfuchiru Nchileke. Owaa èpha ndu eje ozi ono:

² L'unwu ke Ásafu bu: Zaku; Jósefu; Netanáya; me Ásharela. O bu Ásafu l'onwiya bu onye ishi èphe. Yo buru eze be èphe no l'èka ekfuchiru Nchileke.

³ Ndu ophu shi l'unwu Jedutunu bu: Gedaliya; Zeri; Jeshaya; Shimeyi; Hashabaya; me Matitiya; èphe ishingu. O bu nna èphe Jedutunu be èphe no l'èka; l'egudeje une l'agu egvu ekele; me egvu ajaja; shi ège ono l'ekfuchiru Ojejoje.

⁴ Ndu ophu shi l'unwu Hemanu bu: Bukiya; Mataniya; Uziyelu; Shebuwelu; Jerimotu; Hananiya; Hanani; Eliyáta; Gidaliti; Romamiti-Eza; Joshubekasha; Maloti; Hotiya; me Mahaziyotu. ⁵ Ndu ono l'èphe ha bukota unwu Hemanu; onye aphujeru eze àphù. O bu shita l'ukwa, Nchileke kweru iya b'o shi mushia èphe; k'ophu oo-shi ège ono buru onye ike du. Nchileke be nuru Hemanu unwegirima nwoke iri l'èno; waa unwegirima unwanyi èto.

⁶ Èphe shi nòdukota nna èphe l'èka t'o koshije èphe egvu, èphe a-nòduje agu l'ulo Ojejoje. Èphe egudeje ogele; une; me ogumogu l'agu egvu l'ulo Nchileke. Ásafu; Jedutunu; me Hemanu be shi nòdukota eze l'èka l'eme iphe, o suru t'èphe meje.

⁷ Iphe, èphe dukota; mbu ndu aguje egvu ono bu ukporo madzu iri l'èno l'umadzu èsato.* Èphe bukota ndu e ziru k'egvu ono ezizi; bya aburu ndu k'egvu, aaguru Ojejoje doru ènya.

⁸ Èphe l'èphe ha: nwata l'ogurennya; o-zi-iphe; me ndu ophu eezi ezizi turu ènwa l'èhu l'èhu gude kee ozi.

⁹ Ènwa k'odungu; b'a turu Ásafu; yo daaru Jósefu.

K'èbo be daru Gedaliya. Yèbedua me unwunna iya; waa unwu iya; èphe iri l'èbo.

¹⁰ K'èto daru Zaku; yele unwu iya; me unwunna iya phe; èphe iri l'èbo.

¹¹ K'èno daru Iziri yele unwu iya; me unwunna iya; èphe iri l'èbo.

¹² K'ise daru Netenáya yele unwu iya; me unwunna iya; èphe iri l'èbo.

¹³ K'ishingu daru Bukiya yele unwu iya; me unwunna iya; èphe iri l'èbo.

¹⁴ K'èsaa daru Jesharela yele unwu iya; me unwunna iya; èphe iri l'èbo.

¹⁵ K'èsato daru Jeshaya yele unwu iya; me unwunna iya; èphe iri l'èbo.

¹⁶ Ke tete daru Mataniya yele unwu iya; me unwunna iya; èphe iri l'èbo.

* 25:7 25:7 Iphe o bu bu 288.

17 K'iri daru Shimeyi yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

18 K'iri le nanu daru Azarelu yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

19 K'iri l'ebo daru Hashabiya yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

20 K'iri l'eto daru Shubayelu yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

21 K'iri l'eno daru Matitiya yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

22 Kiri l'ise daru Jeremotu yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

23 K'iri l'ishingu daru Hananiya yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

24 K'iri l'esaa daru Joshubekasha yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

25 K'iri l'esato daru Hanani yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

26 K'iri le tete daru Maloti yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

27 K'ukporo daru Eliyata yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

28 K'ukporo le nanu daru Hotiya yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

29 K'ukporo l'ebo daru Gidaliti yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

30 K'ukporo l'eto daru Mahaziyotu yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

31 K'ukporo l'eno daru Romamiti-eza yele unwu iya; me unwunna iya; ephe iri l'ebo.

26

Ndu nche onu-uzo eze-ulo Ojejoje

1 Qwaa ege e gude keshia ndu eche onu-uzo nche ndo-o:

Ndu shi l'ufu Kora bu: Meshelamiya Kore; onye eri Asafu.

2 Meshelamiya be mushiru unwoke: Zekariya bu okpara; Jedyelu aburu otsota; Zebadaya aburu onye k'eto; Jatuniyelu aburu onye k'eno. 3 Elamu bu onye k'ise; Jehohananu aburu onye k'ishingu; Eliyowenayi aburu onye k'esaa.

4 Obedu-Edomu mushikwaruphu unwoke: Shemaya bu okpara; Jehozabada aburu otsota. Jowa bu onye k'eto; Saka aburu onye k'eno; Netanelu bu onye k'ise; 5 Amiyelu aburu onye k'ishingu. Isaka bu onye k'esaa; Peyuletayi aburu onye k'esato; kele Nchileke goru Obedu-Edomu onu. 6 Nwatibe Obedu-Edomu; mbu Shemaya mushikwaruphu unwoke, bugbaa ndu ishi l'enya-ufu nna ephe; ke l'ephe bukota ndu tsuru le nwoke. 7 Unwegirima ke Shemaya bu: Otuni; Refayelu; Obedu; me Eluzabada. Unwunna ephe, bu Elihu; me Semakiya bukwaphu ndu tsuru le nwoke.

8 Ndu ono l'ephe ha bukota ndu eri Obedu-Edomu. Ephe l'unwu ephe bukota ndu tsuru le nwoke; nweru ike k'oje ozi ono. Ephe du ukporo eto l'umadzu labu; mbu ndu eri Obedu-Edomu ono.

9 Meshelamiya nweru unwu; nwekwaruphu unwunna, tsugbaaru le nwoke; ephe iri l'esato.

¹⁰ Hosa, bu onye eri Merari be mushiru unwu. Shimiri bu okpara. E to budu yebedua bu okpara gedegede; ole nna iya wotaru iya mee okpara. ¹¹ Hilikaya bu otsota; Tabalaya bu onye k'eto; Zekaraya aburu onye k'eno. Unwu Hosa l'ephe ha; me unwunna iya be kpakoru du iri l'eto.

¹² Ndu nche ono b'e keshighaaru l'ege ndu ishi ephe du. Ephe nwegbaaru ozi, ephe eje l'ulo Ojejoje ege ono, unwunna ephe nweru ono. ¹³ Ephe atua enwa l'enya-ufu l'enya-ufu gude keshia onu-uzo ono; nwata l'ogurennya. ¹⁴ Enwa, a turu le k'onu-uzo ophu no laaru uzo enyanwu-ahata be daru Shelemiya. A bya atuaru nwatibe iya, bu Zekaraya enwa; yo daaru iya; mbu k'onu-uzo ophu no l'uzo isheli. Zekaraya bu onye ogbarike, nweru egomunggo. ¹⁵ Obedu-Edomu be nk'iya daru l'onu-oguzo ndu ohuda. Yo buru unwu iya be enwa k'ulo, aakwakobeje iphe daru. ¹⁶ Shupimu yele Hosa be enwa k'onu-oguzo ophu no l'uzo enyanwu-ariba be daru yele oguzo Shaleketu, no l'uzo eli eli. Ndu nche owaa; me ndu nche ophu echegba ifu. ¹⁷ L'onu-oguzo k'uzo enyanwu-ahata be ndu Liviayi aduje ishinguru l'eche l'uboku. L'uzo isheli be ephe aduje eno l'uboku; aduje eno l'uzo ohuda l'uboku; aduje ebo ebo ulo, aakwakobeje iphe.

¹⁸ A bya l'ogbodufu ono ibiyi ophu no chee ifu l'uzo enyanwu-ariba be aaduje eno l'uzo; bya adu ebo l'eche ogbodufu ono gedegede.

¹⁹ Ono bu ege e kekashiru ndu nche onu-oguzo ono ndono; mbu ndu eri Kora waa Merari.

Ulo eku k'ulo Nchileke

²⁰ O bu ndu Liviayi ibe ephe; be ulo eku k'ulo Nchileke no l'eka; me l'ulo eku k'eka aakwakobeje iphe, e doberu nsọ. Onye bu ishi ephe bu Ahija. ²¹ A bya le ndu ufu Ladanu; mbu ndu eri Geshonu ono ndu ophu shi l'eri Ladanu; ndu ophu bugbaa ishi l'enya-ufu Ladanu ke Geshonu be bu: Jehiyeli. ²² Jehiyeli bu nna Zetamu. Nwunne Zetamu aburu Jowelu. O bu ephe; be eku k'ulo Ojejoje no l'eka.

²³ A bya le ndu ufu ke Amuramu; ke Izuha; ke Hebunonu; me ke Uziyelu be bu: ²⁴ Shebuwelu bu onye ishi eku ono. Shebuwelu bu onye eri Geshomu Mosisu. ²⁵ A bya l'unwunna iya le ndu ufu ke Eliyeza: Eliyeza bu nna Rehabiya; Rehabiya aburu nna Jeshaya. Jeshaya bu nna Joram; Joram aburu nna Zikiri; Zikiri aburu nna Shelomitu. ²⁶ Yo buru Shelomitu yele unwunna iya b'o no l'eka; mbu eke ono, aakwakobeje iphe, e doberu nsọ ono; mbu iphe ono, eze, bu Davidi; me ndu ishi enya-ufu nna ephe; me ndu ishi unu ndu soja labu l'ukporo iri; ndu ishi ndu soja ukporo ise; me ndu ishi ndu soja odo-waru doberu nsọ ono. ²⁷ Iphe, ephe gwotaru l'ogu be ephe haru dobe nsọ t'e gude dozia ulo Ojejoje ono. ²⁸ Iphe bu iphe, Samelu, bu onye aphuje aphu doberu nsọ; ophu Solu Kishi doberu nsọ; ophu Abuna Neru doberu nsọ; me ophu Jobu Zeruya doberu nsọ bu Shelomitu yele unwunna iya be eletakota iya enya.

Ndu e yeru l'ishi

²⁹ E shi l'ufu Izuha tua Kenaniya yele unwu iya eka t'ephe buru ndu a-nodu eje ozi, e-ta abudu l'eze-ulo Nchileke. A turu ephe eka t'ephe buru ndu ishi; me ndu ogbo ikpe ke Izurelu.

³⁰ E shi l'ufu Hebunonu fofuta Hashabaya; ye l'unwunna iya t'ephe buru ndu eleta ndu Izurelu l'uzo enyanwu-ariba Enyimu Jodanu le k'iphe bu ozi, e jeru Ojejoje; me ozi, eejeru eze. Ephe du unu unwoke eno l'ukporo

ise;* bukotaru ndu tsuru le nwoke. ³¹ O bu Jeraya bu onye ishi l'ufu Héburonu, bu iya bu ege e deru iya l'ekwo, e deshuru ege e shi mua ephe l'enya-ufu ephe. L'afa, kwe Dévidi ukporo afa labu, o wataru obu eze b'e nyocharu ekwo bya achofuta l'o nweru ndu eri ono, bu ndu tsuru le nwoke, bu le Jáza le Giledu. ³² Eze, bu Dévidi afota Jeraya ye le unwanwa iya t'ephe buru ndu eleta ndu ikfu Rúbenu; ndu ikfu Gádu; me nkere-ebó ndu ikfu Manásé l'onodu iphe, eeme l'uzo ke Nchileke; me iphe, eeme l'okfu ehu eze. Ephe du unu unwoke ishinguru l'ukporo iri l'ise; bukotaru ndu tsugbaaru le nwoke; butskwaaruphu ndu ishi l'enya-ufu nna ephe.

27

Ndu soja l'ogbo l'ogbo

¹ Owaa bu epha ndu Ízurelu, butsua ishi l'enya-ufu l'enya-ufu; me ndu butsua ishi unu ndu soja labu l'ukporo iri iri; me ndu butsua ishi ndu soja ukporo ise ise; me ndu butsua ndu ishi, ejeru eze ozi l'iphe, laru l'ibiyia ophu e ketaru ephe ye. Yoo buje; ndu ophu eje; ndu ophu ala l'onwa l'onwa jeye afa asugba ishi. Ndu ophu nonu dutsua ukporo unu ugbo eto eto.*

² Onye ishi ndu soja k'ivuzo; mbu ndu k'onwa odungu bu Jashobeyamu Zabudiyelu. Ndu e keru yeru iya du ukporo unu ugbo eto.† ³ Jashobeyamu shi l'eri Pérezu. Yo buru iya bu onye ishi ndu ishi soja l'onwa k'ivuzo.

⁴ Onye ishi ndu soja l'onwa k'ebó bu Dodayi, bu onye eri Ahohe. Mikulotu tsokwaphu buru ishi. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto.‡

⁵ Onye ishi ndu soja k'eto; mbu l'onwa k'eto bu Benaya Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto.§

⁶ Benaya tso le ndu soja ukporo l'iri phu; buru iya bu onye ishi ndu soja ukporo l'iri ono. Nwatibe iya; mbu Amizabadu bu ishi le ndu soja, e keru yeru iya.

⁷ Onye ishi ndu soja k'eno; mbu l'onwa k'eno bu Asahelu; nwunne Jóabu. Nwatibe iya; mbu Zebadaya be mekocharu buru onye ishi l'ozori iya. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto.*

⁸ Onye ishi ndu soja k'ise; mbu l'onwa k'ise bu Shamuhutu, bu onye eri Izura. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto.†

⁹ Onye ishi ndu soja k'ishingu; mbu l'onwa k'ishingu bu Ira Ikeshi, bu onye eri Tékowa. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto.‡

¹⁰ Onye ishi ndu soja k'esaa; mbu l'onwa k'esaa bu Helezu, bu onye eri Pelonu l'ikfu Ífuremu. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto.§

¹¹ Onye ishi ndu soja k'esato; mbu l'onwa k'esato bu Sibekayi, bu onye eri Husha le Zera. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto.*

¹² Onye ishi ndu soja ke tete; mbu l'onwa ke tete bu Abiyéza ke Anatotu; onye ikfu Bénjaminu. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto.†

¹³ Onye ishi ndu soja k'iri; mbu l'onwa k'iri bu Maharayi ke Netofa, shi l'eri Zera. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto.‡

* **26:30** 26:30 Iphe o bu bu 1,700. * **27:1** 27:1 Iphe o bu bu 24,000. † **27:2** 27:2 Iphe o bu bu 24,000. ‡ **27:4** 27:4 Iphe o bu bu 24,000. § **27:5** 27:5 Iphe o bu bu 24,000. * **27:7** 27:7 Iphe o bu bu 24,000. † **27:8** 27:8 Iphe o bu bu 24,000. ‡ **27:9** 27:9 Iphe o bu bu 24,000. § **27:10** 27:10 Iphe o bu bu 24,000. * **27:11** 27:11 Iphe o bu bu 24,000. † **27:12** 27:12 Iphe o bu bu 24,000. ‡ **27:13** 27:13 Iphe o bu bu 24,000.

14 Onye ishi ndu soja k'iri 'e nanu; mbu l'onwa k'iri le nanu bu Benaya ke Piratonu; onye ikfu Ifuremu. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto. §

15 Onye ishi ndu soja k'iri l'ebo; mbu l'onwa k'iri l'ebo bu Heludayi ke Netofa, shi l'enya-ufu Otuniyelu. Ndu nk'ia du ukporo unu ugbo eto.*

Ndu bugbaa ishi l'ikfu ikfu ndu Izurelu

16 Owaa bu ndu bugbaa ishi l'ikfu ikfu ndu Izurelu:

Onye bu ishi l'ikfu Rubenu bu Eliyeza Zikiri.

Onye bu ishi l'ikfu Simiyonu bu Shefatiya Maaka.

17 Onye bu ishi l'ikfu Livayi bu Hashabaya Kemuwelu.

Onye bu ishi l'enya-ufu Eronu aburu Zadoku.

18 Onye bu ishi l'ikfu Juda bu Elihu; nwunne Devidi.

Onye bu ishi l'ikfu Isaka aburu Omuri Mayikelu.

19 Onye bu ishi l'ikfu Zebulun bu Ishumaya Obedaya.

Onye bu ishi l'ikfu Nafutali aburu Jeremotu Azuriyelu.

20 Onye bu ishi l'ikfu Ifuremu bu Hosaya Azaziya.

Onye bu ishi le nkere-ebo ikfu Manase aburu Jowelu Pedaya.

21 Onye bu ishi ke nkere-ebo ndu ikfu Manase ophu, bu l'aligiledu bu Ido Zekaraya.

Onye bu ishi l'ikfu Benjaminu aburu Jasiyelu Abuna.

22 Onye bu ishi l'ikfu Danu bu Azarelu Jerohamu.

Ono ndu butsua ishi l'ikfu ikfu ndu Izurelu.

23 Devidi be ta gudu ndu ophu nowaru ukporo afa; mee ndu ophu e-ta no-rudua ege ono; kele Ojejeje be kweru ukwa le ya e-me te ndu Izurelu hatabe ligwe lo bu mkpo-kpodo, no ligwe. 24 Jobu Zeruya be wataru ogu ogu ono; to gu-ge iya. Yo buru ke ogu ono, a guru ono be Ojejeje gude tukoshi ndu Izurelu oke ehu-eghughu iya. Ogu ono be te dekwa lekwo, e deshuru iphe, e meru nu l'oge ke Devidi.

Ndu ishi le ke eze

25 Onye bu ishi l'ulo-eku eze, akwakobeje eku eze bu Azumavetu Adiyelu. Onye bu ishi ulo, aakwakobeje eku k'aligiledu ono aburu Jonatanu Uzaya; mbu ulo eku, notsua le mkpukpu le mkpukpu; edukfu l'edukfu; me l'ulo-eli ulo-eli.

26 Onye ishi ndu eje ozi egu, bu iya bu ndu akoko okfu bu Ezuri Kelubu.

27 Onye bu ishi mgbo vayinu bu Shimeyi ke Rama.

Onye bu ishi, k'omefuta mee le mgbo vayinu; me k'eke aakwakobeje iya bu Zabudi ke Shifamu.

28 Onye iphe k'oshi olivu; me oshi sikamo okpa uguv l'uzo enyanwuariba, no l'eka bu Balu-Hanana ke Geda.

Onye bu ishi, l'eke eedobeje manu aburu Jowashi.

29 Onye ishi, eleta elu, akpa nri le Sharonu bu Shiturayi ke Sharonu.

Onye bu ishi, eleta eku ophu no le nsuda nsuda aburu Shafatu Adulayi.

30 Onye bu ishi, eleta inya-ivu bu Obilu k'eri Ishimelu.

Onye bu ishi, eleta nkakfu-igara aburu Jehudeya ke Meronotu.

31 Onye bu ishi, eleta egu; me aturu bu Jazizi ke Hega.

Ndu ono l'ephe ha bukota ndu eleta iphe Devidi enya.

³² Nwunne nna Dévidi, bụ Jonátanu bę bụ agbarike iya. Ọ bụ onye ęnya ruru alị; bya aburu o-de-ękwo. Ọ bụ yele Jehiyelụ Hakumonu eletaje unwegirima eze ęnya. ³³ Ahitofelụ bụ yebedua shi anọduje agbaziru eze uzo. Hushayi ke Aki bụ ęgiri onya eze. ³⁴ Jehoyada Benáya yele Abiyáta bụ ęphe nọchiru ęnya Ahitofelụ ęka.

Jóabu bụ iya bụ onye ishi ndu soja eze.

28

Okwa, Dévidi nmaru l'ęge ee-gude kpua eze-ulo Ojejoje

¹ Dévidi abya ekua ndu ishi Ízurelụ ndzuko le Jerúsalemu. O kuru ndu bụ ishi l'ikfu l'ikfu; kua ndu bụ ishi ndu soja l'ogbo l'ogbo ęge ęphe ha l'ęjeru eze ozi; ndu ishi unu ndu soja labu l'ukporo iri iri; ndu ishi ndu ukporo soja ise ise; ndu eleta iphe eze yele k'unwegirima iya; ndu ishi eleta ęku eze yele k'unwegirima iya; ndu bụ ishi l'ufu-eze; ndu bụ eze madzu; me ndu ophu bụ ike-ka-l'ogu.

² Tọ du iya bụ; eze, bụ Dévidi abya egbeshi; vudo evudo; su ęphe: "Unwunna iya! Ndu nk'ia! Unu ngaberu iya nchi-o! Ya shi vuru iya l'obu te ya kpua ulo ęke Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje a-noduje; mbu okpa-oshi, Nchileke a-tukobe okpa. Ya shi kwakobewa k'okpu ulo ono. ³ Obenu le Nchileke suru iya l'ę tọ budu yebedua a-kpuru iya ulo ono; ke le ya lwaru ogu; gbuwa madzu l'igwe. ⁴ Ojejoje, bụ Nchileke ke Ízurelụ fotaleru iya-a l'onu-ulo nna iya l'oha te ya buru eze ndu Ízurelụ gbururu jeye. Ọ bụ iya fotaru ikfu Júda t'ọ buru ishi; bya eshi l'ikfu ke Júda ono fota onu-ulo nna iya. A bya l'unwunna iya; yọ buru yebedua be du iya mma t'o mee ya eze ndu Ízurelụ l'ęphe ha. ⁵ Ọ nuru iya unwu l'igwe. Yọ buru l'unwu iya ono b'o shi fota Sólomonu t'ọ nọdu l'aba-eze k'alị-eze Ojejoje; chia ndu Ízurelụ.

⁶ "Ojejoje asu mu: 'L'ọ kwa nwatibe mu Sólomonu a-kpuru iya ulo; me ogbodufu iya; kele ya fotawaru iya t'ọ buru nwa iya; yebedua aburu nna iya. ⁷ Ya e-me te alị-eze iya nguru anguru jeye le tutu yoyo; m'ọ -buru-a l'oo-meje ekemu iya; me iphe ya, toru okpa iya ęge ono, oome iya nta-ano.'

⁸ "Iphe, ya ekfuru unu l'ifu ndu Ízurelụ l'ęphe ha, bụ iya bụ edzudzu oha ke Ojejoje; temanu be ya ekfukwa iya phu te Ojejoje nua ya; bụ t'unu zia ęnya l'alị; meje iphe, Ojejoje turu l'ekemu; k'ophu unu e-nweru alị oma-wa; unu ahaaru iya unwegirima unu, bụ ndu ophu etso unu l'azu t'ọ buru okè-iphe ęphe gbururu jeye le tututu le mimimi.

⁹ "Nggubedua, bụ nwa mu Sólomonu; makwaru Nchileke ke nna ngu. Nngu egude obu ngu l'ọ ha; me uche ngu l'ęjeru iya ozi; ke l'oo Ojejoje enyochaje obu; iphe, madzu riru l'oriri l'edokotaje iya ęnya. I-choo ya; be ii-phu iya. Ole; ọ -buru l'i gwoberu iya be oo-jikakwa ngu jeye le tututu le mimimi. ¹⁰ Kwabęlekwapu ęnya nta-a; kele Ojejoje fotawaru ngu t'i kpuaru iya ulo, a-buru ęke-du-nsọ. Shihulekwaphu ike jee ozi ono."

¹¹ Tọ du iya bụ; Dévidi eworu nwonyonyo ulo, aa-kpu du-kfube l'onu eze-ulo ono woru nu nwatibe iya; mbu Sólomonu; nukwa iya phu nwonyonyo ęge ulo ono a-du: nwonyonyo mkpu ęke aa-kwakobeje iphe l'ulo ono; me ime ulo k'eli eli iya; me ulo k'ime iya; me k'ęke aa-noduje kfua ugwo iphe, du ęji; ¹² bya eworu ęge nwonyonyo ogbodufu ulo Ojejoje ono a-du nu iya; me ke mkpu, aa-gba iya mgburumgburu; bya anu iya k'ulo ęku k'eze-ulo Nchileke; me ulo ęku, bụ ęke aa-kwakobeje iphe, e

doberu nsọ. Iphemiphe ọbule ono b'ọ nuru l'ẹge ọ dọ iya l'uche t'a kpua ya. ¹³ Yọ bya ekfua ẹge ee-gude keshia ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu Lívayi; bya ekfua k'ozí, eejekota l'ulo Ojejoje; mę k'ivu, ee-gude eje ozi l'ulo Ojejoje ono. ¹⁴ Yọ bya ekoshi ẹra mkpọla-ododo, e-dzu ome iphe eeme lę mkpọla-ododo; bya ekoshi ẹra mkpọla-ọcha, e-dzu ome iphe, eeme lę mkpọla-ọcha; mbụ ọphu ee-gude eje ozi, dọ iche iche. ¹⁵ Yọ bya ekoshi ẹra mkpọla-ododo, ee-gude kpushia iphe, aatukobeje urọku, e meshiru lę mkpọla-ododo; mę kę urọku l'onwiya; mbụ ẹge ẹra iphe, aatukobeje urọku ono, a-hagbaa l'ẹhu l'ẹhu; mę kę urọku, a-nọ iya nų; bya ekoshi ẹra mkpọla-ọcha, ee-gude kpushia iphe, aatukobeje urọku, e meru lę mkpọla-ọcha; mę kę urọku l'onwiya; mbụ ẹge e-gvukwaruphu iphe, aatukobeje urọku ono l'ẹhu l'ẹhu. ¹⁶ Yọ bya ekoshi ẹra mkpọla-ododo, ee-gude kpushia teburu, eedobejeru Nchileke buredi; mę ẹra mkpọla-ọcha, ee-gude mee teburu mkpọla-ọcha. ¹⁷ O koshikwaruphu ẹge ẹra mkpọla-ododo, guru egugu, e-gude mee oji; mę ọphu ee-gude mee eze efere; mę okoro; bya ekoshitsua ẹra mkpọla-ododo, e-gude meshia gbangugbanqu mkpọla-ododo l'ẹhu l'ẹhu; koshi ẹra mkpọla-ọcha ọphu e-dzu omeshi gbangugbanqu mkpọla-ọcha. ¹⁸ B'ọ bya ekoshi ẹra mkpọla-ododo, a huru l'ọku, e-dzu ome ẹnya-ngweja insensu; bya ekoshikwaphu nwonyonyo ugbo-inya, ee-me lę mkpọla-ododo doberu cherobimu ono, gbasaru ẹbà iya agbasaa gude gbobuta Okpoko Ogba-ndzụ Ojejoje ono.

¹⁹ "Iphe ono l'ọ ha bę Dévidi sụru l'ọo Ojejoje deshiru nų iya; bya emee t'o doo ya ẹnya ẹge ọo-gbakọta lę nwonyonyo iya."

²⁰ Dévidi abya ekfukwaaruphu nwatibe iya; mbụ Sólomonu; sụ: "Shihukpelekwaphu ike; nggu egude ẹka l'obu jee ozi ono. Ba atsukwa egvu; ọphu meji 'atofukwa ngu; kęle Ojejoje, bų Nchileke; mbụ Nchileke nk'iya bę swikwaru ngu eswiru. Ẹ tọ byadụ bya agharifu l'ẹke ị nọ; ọphu ọ gbadodu ngu jeye teke ozi, nọ l'eze-ulo Nchileke ono a-gvụ. ²¹ Ogbọ ndu achijeru Nchileke ẹja; mę kę ndu Lívayi bę nọwa anọno lę k'iphe bų ozi, eje eje l'ulo Nchileke ono. Ndu nggu l'ẹphe a-gbaru mgba jee ozi ono bų ndu l'eme ọna l'ọru, dọ iche iche, bų ndu ozi ono, ehe uhere. Ọ kwaphụ ẹge ono bę ndu bų ishi; mę ndu Ízurelụ kpamukpamu a-nọdu l'emekota iphe, bų iphe ị sụru t'ẹphe meje."

29

Iphe, a nuru t'e gude kpua eze-ulo Nchileke

¹ Eze, bų Dévidi abya ekfuru edzudzu ọha ono l'ẹphe ha; sụ: "Lę Sólomonu; mbụ nwatibe iya ono, Nchileke fofaru ono bę bukwađu nwata, ẹ-ta dọdu iphe, ọ maru; ozi ono aburu ozi, hanuka l'uru; kę l'eze-ulo ono ta bọdu madzụ bę aakpuru iya; ọ bų Ojejoje, bų Nchileke bę aakpuru iya. ² Ya dobewaru iphe, ee-gude mee k'eze-ulo Nchileke iya ono ẹge ike beru iya. Ya doberu mkpọla-ododo, ee-gude mee iphe, eeme lę mkpọla-ododo; dobe mkpọla-ọcha, ee-gude mee iphe, eeme lę mkpọla-ọcha; dobe ope, ee-gude mee iphe, eeme l'ope; dobe mkpurukpu-igwẹ, ee-gude mee iphe, eeme lę mkpurukpu-igwẹ; mę oshi, ee-gude mee iphe, eeme l'oshi. Ono kwaphụ ẹge ya kuberu mkpuma ónikusù mę mkpuma, ee-do edodo; mę mkpuma, egbugbaa ngerengere; męwaru mkpuma, dọ iche iche, vugba oke aswa; mę mkpuma mabulu. ³ Ya anukwaphu mkpọla-ododo; mę mkpọla-ọcha kę ẹka iya gedege; mbụ l'anụ iya anughata ọphu ka ọphu mu shi kwakọbehawa t'e gude kpua ọlo nsọ ono; kęle k'ulo Nchileke iya ono bę ha iya nshinu l'obu. ⁴ Ya a-nų unu talęntu mkpọla-ododo ẹsaa l'ukporo

iri, bu mkpola-ododo, shi l'alì Ofi. Ya anukwaphu unu talentu mkpola-ocha iri 'esaa l'ukporo iri, bu ophu a huru; yo gbuchafu egbuchafu, ee-gude wukota l'eli upho-mkpuma ulo ono. ⁵ Mkpola-ododo ono be ee-gude mee iphe, eeme le mkpola-ododo; gude mkpola-ocha mee iphe, eeme le mkpola-ocha; me iphemiphe obule, ndu eme nka emekota. Nta-e; ?bu onye be oovu evuvu t'o woru onwiya ye l'ojeru Ojejoje ozi ntanu?"

⁶ Ya ndono; ndu ishi l'enya-ufu l'enya-ufu; me ndu bu ishi l'ikfu l'ikfu; me ndu ishi unu ndu soja labu l'ukporo iri iri; me ndu ishi ndu soja ukporo ise ise; mekpò ndu ishi l'ozì eze abya anu iphe l'ege onye chiru obu iya. ⁷ Iphe, ephe nuru t'e gude mee ke ulo Nchileke ono bu: mkpola-ododo, du unu talentu iri l'ebo l'ukporo iri; ukporo unu dariku l'unu ise; mkpola-ocha, du ukporo unu talentu l'unu ise; ope, du ukporo unu talentu ugbo labu l'unu ise; me mkpurukpu-igwe, du ukporo unu talentu ugbo iri l'ebo l'unu iri. ⁸ Iphe, bu onye nweru mkpuma, vugbaa oke aswa be nuru iya t'e dobe l'ulo eku eze-ulo Nchileke ono. Yo buru Jehiyelu ke Geshonu be eleta iya enya. ⁹ Ndu Izurelu etekota eswa; kele ndu ono b'o vuru evuvu t'ephe nu iphe ono; mbu l'ephe chiru obu ephe nu Ojejoje iphe ono. Eze, bu Dévidi etekwaaphu eswa nshinu.

Dévidi ekfu anu Nchileke

¹⁰ To du iya bu; Dévidi awata oja Ojejoje ajaja l'ifu edzudzu oha ono; su: "Tajaja buru nke ngu; nggube Ojejoje, bu Nchileke ke nna ayi Izurelu jeye le tutu yoyo. ¹¹ Nggube Ojejoje; be paru apaa. Ike; me ugu; me odu-biribiri aburu nke ngu. Iphemiphe obule, no ligwe; me ophu no l'eliphe bukota nke ngu. O bu nggu bu eze; nggube Ojejoje; buru nggu bu ishi iphemiphe obule. ¹² Eku yele okwabe ugu bu nggu b'o shikota l'eka. O bu nggu bu ishi iphemiphe obule; buru nggu be ike yele okpehu no l'eka. Ome madzu t'o buru oke madzu; buru onye ike no bu nggu b'o no l'eka. ¹³ Nta-a be ephe ekele ngu ekele; nggube Nchileke. Ephe aja epha ngu ono, du biribiri ono ajaja.

¹⁴ "Olobu; ?bu onye be ya bu; to ngunu be ndu nk'ia bu; ke t'ephe du ike chia obu nua iphe ege-a? O bu nggu be iphemiphe obule shi l'eka; yo buru iphe ono, shi ngu l'eka ono be ephe wotaru bya anu ngu. ¹⁵ L'ifu ngu be ephe bu ndu mbyamumbya; buru ndu ije; ege ono, nna ephe shi buru iya ono. Ndzu, ephe no l'eliphe-a be agba phuruphuru l'o nwonyonyo; ke le to nodu jeyewaru. ¹⁶ Nggube Ojejoje, bu Nchileke; igweligwe iphe owaa, ephe wofutaru t'e gude kpuaru ngu ulo-wa, bu k'epha ngu, du nso-wa be bukwa l'eka ngu b'o shi bya. L'ephe ha bukota nggu nwe iya. ¹⁷ Nchileke mu; mu maru l'iileleje obu; yo buru obu, guru iphoro be aduje ngu mma. O bu obu, guru iphoro be ya gude nukota ngu iphe-a l'o ha ege ya chiru obu iya. Nta-a be ya phuwaru ndu nk'ia, bu ndu ophu no l'eka-a ege ephe chiru obu ephe; gude ehu-otso-ena nu ngu iphe-a. ¹⁸ Byiko Ojejoje, bu Nchileke ke nna ayi phe, bu Ebirihamu; me Ayizaku; me Izurelu; mekwaa te egbe oriri ono nodu ndibe ngu l'obu gbururu jeye le gbururu; nggu emee te obu ephe nodu l'eka i no. ¹⁹ Mee te nwatibe mu; mbu Solomonu gude obu iya l'o ha meje ekemu ngu; me iphe, i suru t'e meje; me iphe, i toru okpa iya; mbu t'o mekotaje iphemiphe obule ono l'o ha; yo kpua eze-ulo ono, ya dobewaru iphe, ee-gude kpua ya ono."

²⁰ Ya ndono; Dévidi abya asu edzudzu oha ono: "Unu jaa Ojejoje, bu Nchileke unu ajaja." Edzudzu-oha ono atuko jaa Ojejoje, bu Nchileke

kę nna ęphe ajaja. ęphe abya efokota ishi l'alį; baaru Ojejoje ęja; bya efozitaru eze ishi.

Eeme Sólomonu eze

²¹ Yo be echile iya; ęphe egwooru Ojejoje ęja; gwokwaaru iya phu ngweja-ukfuru. ęphe gburu unu oke-eswi labu l'ukporo iri; gbua unu ebyila labu l'ukporo iri; me unu aturu labu l'ukporo iri yele ngweja-meę, etsojgbaa ya nu. ęphe egwoo ngweja, du l'igwe l'okfu ęhu ndu İzurelu.

²² ęphe egude oke ęhu-otso-ęna ria; ngua l'ifu Ojejoje mboku ono.

ęphe abya emee Sólomonu Dévidi eze k'ugbo labu. ęphe awua ya manu l'ifu Ojejoje t'ọ buru onye ishi; Zadoku aburu onye achijeru Nchileke ęja.

²³ Tọ du iya bu; Sólomonu abya anodu l'aba-eze Ojejoje; buru eze l'ozori nna iya, bu Dévidi. Iphe l'ęjeru iya le werewere; ndu İzurelu l'ęphe ha l'anuru iya okfu. ²⁴ Iphe bu ndu ishi; me ndu soja ndu ophu bu ike-ka-l'ogu phe; me unwu Dévidi l'ęphe ha atuko ęka kua eze, bu Sólomonu. ²⁵ Ojejoje emee Sólomonu; yo buru oke amadu l'ęnya ndu İzurelu kpmukpamu; bya eworu odu-biriri k'onye eze ye iya l'ęhu; mbu udu iya ophu ę-ta dudu onye eze, vu iya ọzo, nwejeru iya nu.

Anwuhu Dévidi

(1 Eze 2:10-12)

²⁶ Ono bu ęge Dévidi Jesi shi buru eze ndu İzurelu. ²⁷ O chiru ndu İzurelu ukporo afa labu. Afa ęsaa b'ọ chiru le Héburonu; chia ukporo afa l'afa iri l'eto le Jerúsalemu. ²⁸ O nwuhuru teke o kahwaru okpobe akahu. O karu nka l'ęhu otso ęna; buru onye nweru ęku; ria ugwu. Nwatibe iya; mbu Sólomonu abya aburu eze no-chia ęnya iya. ²⁹ Iphemiphe obule, eze, bu Dévidi mekotaru; shita l'ishi jeye le ngvucha b'e dekotaru l'ękwo, ęphe deshuru iphe, meru nu; mbu Sámelu, bu onye aphuje àphù; me Nétanu, bu onye nkfuchiru Nchileke; me Gádu, bu onye aphuje àphù. ³⁰ E dekotaru ęge o shi chia ochichi; me ęge o gude kpaa ike; me iphe, dakfutakotaru iya nu; me ophu dakfutaru ndu İzurelu; me iphe, dakfutaru ali-eze ono l'ọ ha.

Iphe e meru l'oge ndu Eze k'èbo

Sólomõnu aro mmamiphe (1 Eze 3:1-15)

¹ Tò dù iya bụ; Sólomõnu Dévidi abya akpoo onwiya l'ò bụ abara l'ali-eze iya. Ojejoje, bụ Nchileke iya eswiru iya òkpobe eswiru; bya emee ya; yò buru oke amadụ.

² Sólomõnu abya ekfuru yeru ndu Ízurelu l'ephe ha. Ndu o kfuru yeru bụ ndu ishi, achigbaa ndu soja, dù unu labu l'ukporo iri iri; ndu ishi, achigbaa ndu soja, dù ukporo ise ise; ndu ikpe; me iphe, bụ ndu ishi ndu Ízurelu l'ephe ha; mbu ndu butsua ishi l'enya-ufu ephe. ³ Sólomõnu yele ndu Ízurelu l'ephe ha atugbua jeshia l'èke aagwajè iphe lè Gíbiyõnu; kè l'ò l'èke ono bè Ùlo-Èkwà Ndzuko Nchileke nò; mbu ono, Mòsisu, bụ nwozi Ojejoje meru l'èchi-egu ono. ⁴ Dévidi bè pafutawaru Okpoko Ogba-ndzu Ojejoje lè Kiriyatu-Jerimu bya edobe l'èke o metaru iya; kè l'ò kpoberu iya ulo-èkwà lè Jerusalemu. ⁵ Qbule enya-ngweja, Bezalelu gude ope mee bè nò lè Gíbiyõnu l'ifu ulo-mkpù Ojejoje. Bezalelu bụ nwatibe Ùri; Uri aburu nwatibe Huru. Sólomõnu yele edzudzu oha ono acholaha Ojejoje l'èke ono. ⁶ Sólomõnu abya enyihu enya-ngweja, e meru l'ope; mbu l'ifu Ùlo-Èkwà Ndzuko ono; nòdu l'ifu Ojejoje l'èke ono gwoo unu ngweja-ukfuru labu l'ukporo iri.

⁷ Yo rua l'enyasi; Ojejoje abyakfuta Sólomõnu bya asu iya: "T'o kfuru ya iphe bụ iphe, o choru tẹ ya nụ iya."

⁸ Sólomõnu asu Nchileke: "I koshiwaru l'i yeru Dévidi, bụ nna iya obu nshinu; bya emewa tẹ ya buru eze l'ozori iya. ⁹ Byiko Ojejoje, bụ Nchileke; tẹ ukwa ono, i kweru nna iya; mbu Dévidi medzukwaa; kè l'ì mearu tẹ ya buru eze mkporo-oha, ha l'ò bụ eja, nò l'ali-a. ¹⁰ Nuna iya mmamiphe; nggu emee tẹ ya kwaa enya; k'ophu ya a-dụ ike chia ndu-a; kè l'è tọ dudu onye a-dụ ike achikota ndu nke ngu-a, ha nshinu ege-a."

¹¹ Nchileke asu Sólomõnu: "Keshinu ophu o bụ iphe ono bè agu ngu egu l'obu; tị sù t'a nù ngu èku; m'ò bụ iphe-enweru; m'ò bụ t'a kwabeje ngu ugvu; tị sù t'e mee tẹ ndu iudu ashì nwushihu; tị sù t'a nù ngu ndzu ogologo; gbahaa t'a nù ngu mmamiphe; mee t'iphe doje ngu enya; k'ophu ii-gude iya l'achi ndu nk'ia-a, ya meru t'ì buru eze ephe-wa; ¹² bè ya a-nù ngu mmamiphe ono; mee t'ì kwaa enya. Ya a-nukwa ngu phụ èku; nù ngu iphe-enweru; me okwabe-ugvu, e-ta dudu onye eze, nwejeru iya nù lè ndu ophu vu ngu ụzo; ophu o dukwanu onye eze, bya bya enwe iya nù lè ndu ophu etso ngu etsotso."

¹³ Tò dù ya bụ; Sólomõnu eshi l'èke ono, aagwajè eja lè Gíbiyõnu ono nyizita; mbu l'ifu Ùlo-Èkwà Ndzuko ono; yò buru iya ola Jerusalemu. Yò buru eze; wata ochi ndu Ízurelu.

Èku Sólomõnu (1 Eze 10:26-29; 2 Iphe 9:13-28)

¹⁴ Sólomõnu akuberu onwiya ugbo-inya; me ndu agbaru iya iya. O nweru unu ugbo-inya eto l'ukporo iri; me ukporo unu madzu l'unu iri, bụ ndu agbajè iya nù. Ndu ono bè eze haru dobe lè mkpukpu, eedobeje

ugbo-inya; bya enweru ndu ophu o doberu le Jerúsalemu swibe onwiya. ¹⁵ Eze be meru te mkpola-ocha; me mkpola-ododo kuru l'o bu mkpuma le Jerúsalemu; bya emee oshi sida; yo tuko ekemeke obule dzuru ege oshi sikamo, atukoje ali okpa-ugvu, no l'uzo enyanwu-ariba dzuru. ¹⁶ O bu l'ali Ijiputu yele ali Kuwe b'e shi eshije nmataru Solomonu inya. Yo buru ndu agbaru eze ngho shi ejeje Kuwe je anmashia ya. ¹⁷ Aswa, ephe shi akfuje gude zua ugbo-inya le Ijiputu bu unu shekelu mkpola-ocha le shekelu mkpola-ocha iri. Inya be ephe shi egudeje ukporo shekelu mkpola-ocha esaa le shekelu iri nmata. Ephe shikwaphu shi evufuje iya je erishitsua ndu eze ndu Hetu; me ke ndu Aramu.

2

Nkwako k'okpu eze-ulo Nchileke ono (1 Eze 5:1-18)

¹ Solomonu abya ekpebua le ya a-kpuru epa Ojejoje eze-ulo Nchileke; ya a-kpukwaaruphu onwiya ulo-eze. ² Yo bya aguta ukporo unu unwoke esato l'unu iri ise* t'ephe buru ndu a-nodu evu iphe; guta ukporo unu unwoke ugbo iri† t'ephe buru ndu a-nodu awashi mkpuma l'ugvu ugvu ali ono; bya aguta unu unwoke tete‡ t'ephe buru ndu a-nodu eleta ephe enya l'ozí ono.

³ Solomonu abya ezia Hiram, bu eze ndu Taya; su iya: "T'o bukwaru ege ono, o meru nna iya; mbu Dévidi; nu iya oshi sida t'o kpa ulo ebu bu iya ono bu ege oo-meru yebedua. ⁴ Nta-a be ya abya okpuru Ojejoje, bu Nchileke iya ulo; doberu iya eya nsó t'o buru eke aa-kpoje insensu, eshi kwekwekwe oku l'ifu iya; mekwaphu t'e dobeje iya buredi, eedobeje l'ifu Nchileke tekenteke; bya aburu eke ee-gwoje ngweja-ukfuru utsu l'urenyashi; mboku otu-ume; me le Aji Onwa Ophungu; me l'ogbaru Ojejoje, bu Nchileke aji, l'ege a tugbaaru iya l'oge iya. Iphe ono b'e doberu t'o buru ome-l'ali, a-duru ndu izurelu gbururu jeyewaru. ⁵ Ulo ono, ya abya akpukpu ono a-hakwa nshinu; kele Nchileke ayi be kangokotaru iphe bu agwa ndu odo l'o ha. ⁶ Obenu; ?bu onye be dzuru k'okpuru iya eze-ulo Nchileke? Keshinu ophu imigwe; me imigwe ophu kakota l'eli te dzudu iya anodu; ?bu onye be ya bu ke te ya kparu iya ulo? O bulephu t'a kpa eke aa-kpoje insensu oku l'ifu iya. ⁷ Nta-a bukwa t'i yeru iya onye emeje nka le mkpola-ododo; me le mkpola-ocha; me l'ope; me le mkpurukpu-igwe; bya aburu onye maru ege eegudeje owuu uswuswe; me owuu ododo l'eme nka; me ophu eke urukpu-urukpu. Onye obu a-bukwaruphu onye ophy ipe apyipyi doru enya. Yele ndu nk'ia, bu ndu eme nka, nna iya Dévidi doberu a-tuko l'eje ozi le Jerúsalemu; me le Juda. ⁸ Nukwa iya phu oshi sida; oshi payinu; me l'oshi alugumu, shi l'ugvu ugvu Lebanonu; kele ya maru le ndu nke ngu be owaa oshi l'ugvu ugvu Lebanonu doru enya. Ndu nk'ia be ephe le ndu nke ngu a-tuko l'eje ozi ono; ⁹ k'opu ephe a-kwakoberu iya oshi ono k'etsubo iya; ke l'ulo obu, ya abya akpukpu ophu a-hakwa nshinu; du biribiri. ¹⁰ Ndu nke ngu ono, egbu oshi ono be ya a-nu witu, e gweru egwegwe, jiru ukporo unu ekpa ugbo labu l'unu ekpa iri. Ya a-nu ephe balí, jiru ukporo unu ekpa labu l'unu ekpa iri; bya anu ephe ite mee, du ukporo unu labu l'unu iri; bya anu ephe ite manu, du ukporo unu labu l'unu iri."

* 2:2 2:2 Iphe o bu bu 70,000. † 2:2 2:2 Iphe o bu bu 80,000. ‡ 2:2 2:2 Iphe o bu bu 3,600.

¹¹ Tò dù iya bụ; Hiram, bụ eze ndu Táya abya edee ẹkwo gude yeeru Sólomonu onu; sù: “Ọ bụ okfu lẹ Ojejoje yeru ndibe iya obu kparu iphe o meru t'ì buru eze ẹphe.” ¹² Hiram ekfukwaaphu; sù: “T'ajaja buru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; onye meru igwe; mee eliphe; mbụ onye ono, nuru eze, bụ Dévidi nwa, maru iphe; kwaa ẹnya; bya aburu onye iphe edoje ẹnya; t'ò buru onye a-kpuru Ojejoje eze-ulo; kpuru onwiya ufu-eze. ¹³ Nta-a bẹ ya eziwa Huramu-Abyi t'ò bya. Huramu-Abyi bụ nwoke, maru nka; buru onye iphe, edoje ẹnya. ¹⁴ Ọ bụ nwatibe nwanji ikfu Dánu. Nna iya bụ onye Táya. Ọ maru ẹge e shi eme nka lẹ mkpọla-ododo; mkpọla-ọcha; ope; mkpuru-kpu-ígwe; mkpuma; mẹ l'oshi. Ọ makwaruphu ẹge eegudeje òwúú uswe; òwúú, eke urukpu-urukpu; mẹ òwúú ododo; mẹ ọkpobe ẹkwa-ọcha l'eme nka. Ọ maru ẹge aapyyije iphe-apyyiyi, dù iche iche. Iphe bụ ẹrengete, a sùru t'o mee bẹ oomekotaje. Yẹle ndu nke ngu, bụ ndu l'eme nka; mẹ ndu eme nka ono, nnajiufu iya, bụ Dévidi, bụ iya bụ nna ngu doberu a-tuko jee ozi ono. ¹⁵ Nta-a bukwa tẹ nggube onye nwe mu nù nwaru ndu ozi ngu witu; balì; manù; mẹ mẹe ono, i kfuru okfu iya ono. ¹⁶ Teke ono; ẹphe eje awataru ngu oshi, ì chọkpooe l'ugvu Lébanonu; sweshia ya esweshi kpoghaa ya eze ẹnyimu; je edobe iya lẹ Jọpa, bụ ẹke ọo-nodu; nggu evuta iya lashia Jerúsalemu.”

Aawata ọkpu eze-ulo Nchileke
(1 Eze 6:1-38)

¹⁷ Tò dù iya bụ; Sólomonu abya agua ndu mbyamumba, bu l'alì Ízurẹlu ọgu; ẹge ono, nna iya; mbụ Dévidi guru ẹphe ono. Mkpako iphe, ẹphe dù aburu ọkporo unu ugbo iri lẹ tete; l'unu unwoke ẹno. ¹⁸ Yo woru ọkporo unu ugbo ẹsato l'unu iri l'ise* dobe t'ẹphe buru ndu evu iphe, eevu evuvu; dobe ọkporo unu ugbo iri† t'ẹphe buru ndu l'awa mkpuma l'alì ugvo ono; bya edobe unu tete‡ t'ẹphe buru ndu ishi, l'eleta ẹnya l'ozi ono; k'ophu ẹphe a-nodu eme tẹ ndu ono jee ozi ẹphe.

3

Sólomonu akpu eze-ulo Nchileke ono
(1 Eze 6:1-36)

¹ Tò dù iya bụ; Sólomonu awata ọkpu eze-ulo Nchileke ono lẹ Jerúsalemu l'ugvu Moriya, bụ ẹke ono, Ojejoje byakfutajeru nna iya; mbụ Dévidi ono; mbụ l'echi ẹke Onanu kẹ Jebusu shi etsuje balì, bụ iya bụ ẹke ono, Dévidi doberu t'a kpua ya ono. ² Ọ bụ l'abalì k'ẹbo l'onwa k'ẹbo l'afa k'eno, ọ wataru achichi b'ọ wataru iya akpu-kpu. ³ Owaa ẹge Sólomonu gude tua okpa-ulo ono, aakpuru Nchileke ono l'uzo, e shi atuje iphe l'oge ndiche. Ogologo iya dù ọkporo ntu-okpa ẹno l'iri; uswe iya adu ọkporo ntu-okpa ọkporo l'iri. ⁴ Nwulo, a kpuru; yọ dù-kfuru l'onu eze-ulo ono dù ọkporo ntu-okpa l'iri l'ogologo. Ogologo iya; bẹ yẹle uswe ulo ono l'onwiya halephu ẹnya-nhamunha. Eli nwulo ono dù ntu-okpa ọkporo tete. L'ime iya bẹ bụ ọkpobe mkpọla-ododo b'ọ kwekotaru iya. ⁵ Phorokoto ulo ono b'ọ gbakotaru oshi payinu; kwekota iya mkpọla-ododo, guru egugu; bya egude nkfu; mẹ gwogirigwo mengashia ya emengashi. ⁶ O gude mkpuma, vugbaa oke aswa memaa ulo ono emema. Mkpọla-ododo, o yeru l'ulo ono

§ 2:17 2:17 Iphe ọ bụ bụ 153,600. * 2:18 2:18 Iphe ọ bụ bụ 70,000. † 2:18 2:18 Iphe ọ bụ bụ 80,000. ‡ 2:18 2:18 Iphe ọ bụ bụ 3,600.

bẹ bụ mkpọla-ododo, shi l'alị Pavayimu. ⁷ Ọ wụkotaru mkpọla-ododo l'ulo ono l'ọ ha. Ọ wụkotaru iya l'itso; mę l'onu ulo ono; mę l'oshi-ẹpotọ ulo ono; mękpọ l'ibo iya; bya apyishia cherobimu l'eli oshi-ẹpotọ ono. ⁸ Yọ bya akpụta mkpura Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ. Ogologo ulo ono yele uswe iya; b'ọ kpuru; yọ hakọ ẹnya-nhamunha. Ọ kpuru ogologo iya; yọ dọ ụkpọrọ ntụ-ọkpa l'iri; uswe iya adụ ụkpọrọ ntụ-ọkpa l'iri. Yọ kwekota iya mkpọla-ododo, guru egugu, dọ unu talentu l'ụkpọrọ iri. ⁹ Ntu mkpọla-ododo, e gude mee k'ulo ono bẹ era iya dọ shẹkelu ụkpọrọ labụ l'iri. Ọ wukotakaruphu mkpọla-ododo l'ulo k'eli iya.

¹⁰ Lẹ mkpura Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono b'ọ kpuru cherobimu labụ akpukpu dobe; wukota iya mkpọla-ododo. ¹¹ Ẹbà cherobimu ono ẹphe ẹbo kpakọru dọ nkwo-ẹka ụkpọrọ. Ẹbà lanụ; bẹ dọ nkwo-ẹka ise l'ogologo; nọ je asukfuru l'oshi-ẹpotọ ulo ono; nanụ ọphu dọ nkwo-ẹka ise; nọ je asukfuru lẹ nku cherobimu ọphu. ¹² Ẹbà cherobimu ono ọphu; dọ nkwo-ẹka ise l'ogologo; nọ je asukfuru l'oshi-ẹpotọ ulo ono; nanụ ọphu; dọ nkwo-ẹka ise; nọ je asukfuru lẹ nku k'odungu phụ. ¹³ Cherobimu ono bẹ gbasatsuaru ẹbà iya agbasa; yọ dọ nkwo-ẹka ụkpọrọ. Ẹphe evudo chebegbaa ifu lẹ mkpura ono gędegede. ¹⁴ Yọ gude ọwúú, eke urukpu-urukpu; ọwúú uswe; ọwúú ododo; mę ọkpobe ẹkwa ọcha kwee ẹkwa-mgbochi; bya eseshia cherobimu l'eli iya.

Itso, e meru l'ope
(1 Eze 7:15-22)

¹⁵ L'onu ulo ono b'ọ meru itso labụ gvube. Ọ dutsua ntụ-ọkpa ụkpọrọ labụ l'iri l'ẹbo l'eli; bya emeta ishi itso, dọ ntụ-ọkpa ẹsaa ẹsaa lẹ mkpirikpi iya tukobegbaa l'eli iya iche iche. ¹⁶ Ọ kparu iphe, dọ l'ọ bụ gwogirigwo gangashia l'eli itso ono; bya akpua iphe, dọ l'ọ bụ akpuru ụtara-okumu, dọ ụkpọrọ ise swobetsua lẹ gwogirigwo ono. ¹⁷ Yọ bya egvube itso ono ẹphe ẹbo l'ifu eze-ulo ono. Nanụ b'ọ gvuberu l'uzo ọhuda ulo ono; gvube ọphu l'uzo isheli. Ọphu o gvuberu l'uzo ọhuda b'ọ gvuberu Jakinu; gube ọphu nọ l'uzo isheli Bówazu.

4

Eememashi eze-ulo Nchileke
(1 Eze 7:23-51)

¹ Tọ dọ iya bụ; yọ bya egude ope meta ẹnya-ngweja, dọ ụkpọrọ ntụ-ọkpa lẹ ntụ-ọkpa iri l'ogologo; usa iya dọ ụkpọrọ ntụ-ọkpa lẹ ntụ-ọkpa iri; eli iya adụ ntụ-ọkpa iri l'ise.

Iphe, e meru l'opu, eeyeje mini
(1 Eze 7:23-26)

² Yọ bya adazee ope adaze; gude meta eze enyimu, gbaru mgburumgburu. Igberi-onu iya; dọ nkwo-ẹka iri; dọ nkwo-ẹka ise l'eli. Mgburumgburu iya bẹ kpakọru dọ nkwo-ẹka ụkpọrọ l'iri. ³ Lẹ mkpuli igburu-onu iya ono b'a kpuyaberu iphe, dọ l'ọ bụ oke-eswi dophee ya mgburumgburu. Ọduje iri l'ẹnya nkwo-ẹka lanụ. Oke-eswi ono b'a kpọru giriri uzi labụ; e mee ya yele eze enyimu mini ono atuko ragbabe. ⁴ Iphe ono, eeyeje mini ono b'a dọberu l'eli oke-eswi iri l'ẹbo. Ẹto bẹ nọ chebe ifu l'uzo isheli. Ẹto ọdo cheberu ifu l'uzo ẹnyanwu-ariba; ẹto ọphu echebe ifu l'uzo ọhuda; ẹto ọphu echebe ifu l'uzo ẹnyanwu-ahata; ẹphe atuko ghakọta ikẹ ye l'ime. ⁵ Iphe ono, eeyeje mini ono bẹ igbidigbi iya ha l'ọ bụ ukfukfumu-ẹka. Igburuma-onu iya b'e meru; yọ dọ l'ọ bụ onu okoro;

mbụ l'e meru iya; yọ dū l'ọ bụ okfukfulike. Mini, alaję iya nū bę e-ru iphe, dū l'ọ bụ ụnu galonu mini ęsaa l'ụkporo galonu iri.* ⁶ O mekwaruphu eze gbangugbangu iri, e gudeje asa iphe. Ise b'ọ sụberu l'ụzo ọhuda; sụbe ise l'ụzo isheli. O bụ l'eze gbangugbangu ono; bę ęphe asaję iphe, e gude eme ke ngweja-ukfuru. Iphe phụ, ęeyeje mini phụ aburu ęke ndu achijeru Nchileke ęja egudje asacha onwęphe.

⁷ Yọ bya egude mkpọla-ododo meta iphe, aatukobeje urọku ụzo iri dobe l'eze-ulo ono. Yọ bụru ęge a sūru t'e mee ya b'o meru iya. O doberu ise l'ụzo ọhuda; dobe ise l'ụzo isheli. ⁸ Yo mekwaaphu teburu iri dobe l'eze-ulo ono. Ise b'o doberu l'ụzo ọhuda; dobe ise l'ụzo isheli; b'ọ bya egudekwaphu mkpọla-ododo mee ụkporo gbangugbangu ise.

⁹ Yọ bya emeta ogbodufu ke ndu achijeru Nchileke ęja; mę eze ogbodufu; mę ibo, ee-yegbaa l'ogbodufu ono. Yo kwekota ope lę ibo ono. ¹⁰ Yọ pata eze ęnyimu mini phụ sụbe l'ụzo ọhuda; mbụ l'ụzo ęnyanwu-ahata ụzo ọhuda ulo ono.

¹¹ Iphe ọdo, Hiramụ mefuaru bụ ite; mę eze ago; mę eze gbangugbangu.

Iphe, Hiramụ kpushiru dobe l'eze-ulo Ojejeje
(1 Eze 7:40-51)

Tọ dū iya bụ; Hiramụ arukota iphe bụ ọru, ọoruru eze, bụ Sólomonu l'eze-ulo Nchileke ono; yọ gvụ:

¹² O kpuru itso labụ; mę nchị itso labụ, gwotsuaru agwogwo, ọ tukobetsuaru l'eli itso ono; mę iphe-akpakpa, dū ụzo labụ, ọ kparu gude memashia nchị itso labụ ono, gwotsuaru agwogwo ono; ¹³ mę iphe ono, dū l'ọ bụ akpuru ụtara-okumu, dū unu, ọ dopheeru iphe akpakpa ono mgburumgburu. O doru iya giriri ụzo labụ lę nchị itso ono gude memashia ya ememashi; ¹⁴ mę ọ-gba-kperekpere yele eze gbangugbangu, a dobegbaaru l'eli iya; ¹⁵ mę eze ęnyimu mini yele oke-eswi iri l'ębo, a sụberu eze ęnyimu mini ono l'eli; ¹⁶ mę ite; mę eze ago; mę oji; męwaru ụnwu ivu ọdo, gbarụ nū.

Iphe, bụ iphe, Hiramụ-Abyi meshikotaru eze, bụ Sólomonu lę k'eze-ulo Nchileke ono bụ ope, egbugbaa ngerengere b'o gude mekota iya.

¹⁷ Yọ bụru l'alį ụra, nọ lę phorokoto alį, nọ lę mgbaku Súkotu yele Zereda lę nsuda Jódanu bę eze nọ yotakota ivu ono l'ọ ha. ¹⁸ Sólomonu bę meshiru iphe ono l'igwe; k'ophu bụ l'era ope, laru iya nū b'ę ta dudu onye maru iya nū.

¹⁹ Sólomonu abya emeshikota iphe, nọkota l'eze-ulo Nchileke ono; bụ iya bụ: ęnya-ngweja, e gude mkpọla-ododo mee; mę teburu, aatukobeje buredi, dū nsọ l'ifu Nchileke; ²⁰ mę iphe, aatukobeje urọku, e meru l'okpobe mkpọla-ododo yele urọku, a tukobegbaaru iya t'ọ nwuje l'ifu Ęke-Kakọta-ọdu-Nsọ; ęge ono, a sūru t'ọ dū ono; ²¹ mę iphe, dū l'ọ bụ okfukfulike; mę urọku; mę iphe, e gudeje akpapyata iphe. E mekotaru iya l'okpobe mkpọla-ododo; ²² mę iphe, apaję ọwúú urọku; mę eze gbangugbangu; mę ago; mę iphe, aagujeru ọku ye. E gudekota ọkpobe mkpọla-ododo mekota iya; mekpọ mgbo eze-ulo ono, bụ iya bụ mgbo k'imę mkpura Ęke-Kakọta-ọdu-Nsọ; mę mgbo k'eze-ulo ono l'onwiya.

* 4:5 4:5 Iphe ọ bụ bụ 17,500.

5

1 Ya ndono; ọru Sólomọnu l'eze-ọlo Nchileke ono agvulephu; yọ chishia iphe, Dévidi, bụ nna iya doberu iche bya edobe l'ulo ono; mbụ mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; mēwaru agwa ọdo l'ọ ha. Iphe ono b'ọ dobekotaru l'ẹke aakwakọbeje ẹku l'ulo Nchileke ono.

Aapabata Okpoko Ogbandzụ l'eze-ọlo Nchileke
(1 Eze 8:1-9)

2 Tọ dọ iya bụ; Sólomọnu abya ekukoo ndu bụ ọgurenya ndu Ízùrẹlu lẹ Jerúsalemu; mē ndu bụgbaa ishi l'ikfu l'ikfu; mē ndu bụgbaa ishi l'enyafufu ẹphe lẹ Ízùrẹlu; t'ẹphe shi lẹ Mkpukpu Dévidi, bụ iya bụ Záyonu pafuta Okpoko Ogbandzụ Ojejoje ono. ³ Yo rua l'oge aji, ẹphe agbajẹ l'ọnwá k'ẹsaa; unwoke Ízùrẹlu l'ẹphe ha abya edzua l'ifu eze.

4 Ndu bụ ọgurenya lẹ Ízùrẹlu edzulephu; ndu Lívayi apalia Okpoko Ogbandzụ ono. ⁵ Ẹphe apata Okpoko Ogbandzụ ono; bya afọta Ụlo-Ẹkwá Ndzuko; gwtakota iphe, bụ ivu, dọ nsọ, nọ iya nụ. Yọ bụru ndu achijeru Nchileke ẹja mē ndu Lívayi vutaru iya. ⁶ Eze, bụ Sólomọnu yẹle edzudzu ọha ndu Ízùrẹlu l'ẹphe ha, dzuru l'ẹke ono atuko nọdu l'ifu Okpoko Ogbandzụ ono l'egbushi aturu; mē eswí. Anụ, ẹphe gburu b'ẹ ta tụtọtadu ọnu iya; ta aguta iya aguta.

7 Ya ndono; ndu achijeru Nchileke ẹja apata Okpoko Ogbandzụ Ojejoje ono bya edobe l'ọru ẹke, e metaru iya l'ime mkpura eze-ọlo ono, bụ iya bụ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ. Ẹphe doberu iya lẹ mkpuli ẹbà cherobimu phụ. ⁸ Cherobimu ono bẹ gbasaru ẹbà agbasa l'oru ẹke ono, e doberu Okpoko Ogbandzụ ono; shi ẹge ono kpuchita Okpoko Ogbandzụ ono yẹle mgboro, eegudeje apa iya. ⁹ Mgboro Okpoko Ogbandzụ ono bẹ dọ ogologo k'ọphu bụ l'eeshije l'ọnu Ẹke-dụ-Nsọ ono l'ele ishishi iya ẹke o tsefutaru. Olee t shijekwanu l'azụ ọlo ono phụ iya. Ẹphe nọkwa-a l'ẹke ono jeye ntanụ. ¹⁰ Ẹ tọ dọdu iphe, nọ l'ime Okpoko Ogbandzụ ono; gbahaa mkpuma labụ, dọ balibali, Mósísu yeru l'ime iya l'ugvu Hórebú; mbụ l'ẹke ono, Ojejoje yẹle ndu Ízùrẹlu gbarụ ndzụ teke ono, ẹphe shi l'alí Íjiputu lufuta ono.

Odu-biribiri Ojejoje
(1 Eze 7:40-51)

11 Tọ dọ iya bụ; ndu achijeru Nchileke ẹja abya eshi lẹ mkpura Ẹke-dụ-Nsọ ono lufuta. Ndu ono, achijeru Nchileke ẹja, bụ ndu ọphu nọ l'ẹke ono; bẹ dobehawaru onwẹphe nsọ l'ẹphe hakọta; ọphu ẹphe 'akpadu ishi k'ogbo ọphu ẹphe tsotsua. ¹² Ásafu; mē Hemanu; mē Jedutunu; mē unwu ẹphe; mē ndu abubu ẹphe; mbụ ọgbo egvu ono, shi l'eri Lívayi l'ẹphe ha ono abya evudo l'iku ẹnya-ngwẹja ẹke iya k'ẹnyanwu-ahata. Ẹphe eyekota uwe, e meru l'ọkpobe ẹkwa ọcha; chiru ogele; mē une; mē ogumogu l'akụ egvu. Ndu achijeru Nchileke ẹja adụ ụkporo ụmadzu ishingụ atuko tsoru ẹphe l'egbu upyoku. ¹³ Oda upyoku ono; yẹle olu egvu ndu egvu ono atuko l'awụkotalephu nanụ. Ẹphe egude egvu ono l'aja Ojejoje ajaja; l'ẹkele iya ekele. Ẹphe egude upyoku; gude ogele; mēwaru ngwa-egvu ọdo l'agụ egvu ono. Olu ẹphe atuko l'aha gengugengụ l'ẹke ẹphe aja Ojejoje ajaja l'asuje:

“O bụ onye ọma;

n-yemobu iya a-noje

gbururu jeye lẹ gbururu.”

Tò dù iya bụ; urukpu abya eji eze-ulo Nchileke ono; ¹⁴ k'opu bụ lẹ ndu ono, achijeru Nchileke eja ono ta duhedu ike oje ozi ephe; ke l'odu-biribiri Ojejoje byaru bya eji ulo Nchileke ono.

6

Okfu, Sólomonu kfulu (1 Eze 8:12-21)

¹ Tò dù iya bụ; Sólomonu asụ: “Lẹ Ojejoje bẹ sūru l'oo l'urukpu, gbaru opchi bẹ ya e-buru. ² Ya kpwaru ngu eze-ulo, dù egvu; eke ii-buru gbururu jeye lẹ gbururu.”

³ Ndu Ízurelu ono, dzukoru nū ono evudo l'ẹke ono; Sólomonu aghachiru ephe ifu; bya agooru ephe onu; ⁴ sụ: “T'ajaja buru ke Ojejoje, bụ Nchileke ke ndu Ízurelu; mbụ onye ono, gudewa eke iya medzua ukwa ono, o kweru nna iya, bụ Dévidi ono; mbụ ukwa ono, o gude onu iya kwe iya lẹ teke ono, o sūru: ⁵ ‘Lẹ keshinu mboku ono, ya dufutaru ndu nk'ia lẹ Íjiputu b'ẹ tọ dudu edukfu, nọ l'ikfu Ízurelu kpamukpamu, ya fotaru t'ọ buru eke aakpuru iya tẹ epha iya nọdukwanu l'ẹke ono; opu o dudu onye ya fotaru t'ọ buru onye ishi ndibe iya, bụ ndu Ízurelu. ⁶ Oke nta-a bẹ ya fotawaru Jerusalemu t'ọ buru eke epha iya a-nodu; bya afota Dévidi t'ọ chije ndibe iya, bụ ndu Ízurelu.’

⁷ “Nna iya; mbụ Dévidi b'ọ shi nodu l'obu t'ọ kpuru Ojejoje, bụ Nchileke ke Ízurelu ulo. ⁸ Obenu lẹ Ojejoje bẹ sūru nna iya; mbụ Dévidi: ‘Keshinu opu i shi vuru iya l'obu t'ọ kpuru iya eze-ulo b'ọ dukwaa mma l'ọ shi nodu ngu l'obu. ⁹ Obenu l'ẹ tọ budu nggubedua a-kpu ulo ono. Onye akpu iya nū bụ nwatibe ngu ke nwoke, bụ mee ngu gedegede. O bụ onye onanu a-kpuru iya eze-ulo ono.’

¹⁰ “Nta-a bẹ Ojejoje medzuwaru ukwa ono, o kweru ono; kele ya lufutawaru bya anọ-chia enya nna iya; mbụ Dévidi; noduwa l'aba-eze ndu Ízurelu ege ono, Ojejoje kweru ukwa iya ono; ya abyawa bya akpu eze-ulo Ojejoje, bụ Nchileke ke Ízurelu ono. ¹¹ Yọ buru l'ẹke ono bẹ ya doberu Okpoko Ogba-ndzụ; mbụ okpoko ono, e yeru ogba-ndzụ ono, Ojejoje yele ndu Ízurelu gbaru ono.”

Sólomonu ekfu anu Nchileke (1 Eze 8:22-53)

¹² Tò dù iya bụ; Sólomonu evudo l'ifu enya-ngweja Ojejoje l'ifu edzudu oha ndu Ízurelu ono; chilia eka iya ephe ebo imeli. ¹³ Sólomonu gudewa ope meta eli eke, eevudoge, ogologo iya dù ntu-okpa esaa lẹ mkpirikpi iya; usa iya adu ntu-okpa esaa lẹ mkpirikpi iya; eli iya adu ntu-okpa eno lẹ mkpirikpi iya. Eke o doberu iya aburu l'echi ogbodufu ono. Yọ kfu-koru l'eli iya; gbushi ikpere l'ifu edzudu oha Ízurelu ono; bya achi-lia eka imeli; ¹⁴ kfulahaa; sụ: “Nggube Ojejoje, bụ Nchileke ke Ízurelu; e tọ dudu Nchileke odo, nonu, dù l'ọ bụ nggubedua l'imigwe me l'eliphe; mbụ nggube onye edobeje ndzụ, nggu lẹ ndu ozi ngu gbaru; l'ekoshije l'i yeru ndu ozi ngu obu; mbụ ndu, gude obu ephe l'ọ ha l'etso uto ngu. ¹⁵ Nggube onye ono, medzuru ukwa, i kweru nwozi ngu ono, bụ nna iya Dévidi. I gude onu ngu kwee ya ukwa; bya egude eka ngu medzua ya; ege-a, o du ntanu-a.

16 “Nggũbe Ojejoje, bũ Nchileke kẹ ndu Ízurèlu; nta-a bũkwa t'i medzufua ụkwa ono, i kweru nwozi ngu ono, bũ iya bũ nna iya; mbũ Dévidi; mbũ ụkwa ono, i kweru iya; sũ: 'L'ẹ tọ dudu iphe, e-me tẹ unwu iya nọ-buhu l'aba-eze ndu Ízurèlu; m'ọ -bũru-a l'ẹphe a-kwabẹ ẹnya; me ekemu iya; ẹge ono, nggũbedua meru ono.' 17 Byiko; Ojejoje, bũ Nchileke kẹ ndu Ízurèlu; tẹ ụkwa ono, i kweru nwozi ngu; mbũ Dévidi ono vukotakwa.

18 “Ọ bũ; Nchileke yẹle madzũ mmanu; ?ẹphe e-bukotagherua lẹ mgboko-a? Igwe; mbũ igwe ọphu kakọta l'eli te dzudu ngu ebubu; ? bũ-chia ụlo ọwaa, ya kpuru-a e-dzu ngu ebubu? 19 Nggũbe Ojejoje, bũ Nchileke; ngabẹnu nchị l'ekfukfu, nwozi ngu ekfu anũ ngu; mẹ aroro, ọoro ngu. Nũaru mkpu ono, nwozi ngu echị l'echiku ngu ono; waa ekfukfu ono, ọ nọ l'ifu ngu l'ekfu anũ ngu ono. 20 Tẹ ẹnya ngu nọdũjenu l'ulo-wa: eswe l'enyashi; mbũ l'ẹke-a, i sũru l'ii-me tẹ ẹpha ngu nọdu-wa; k'ọphu ịi-nũje ekfukfu, nwozi ngu gharu ifu l'ẹke-a l'ekfu anũ ngu-wa. 21 Nũjenu aroro, nwozi ngu; mẹ ọphu ndibe ngu, bũ ndu Ízurèlu arọ ngu teke ẹphe cheberu ifu l'ẹke-a l'ekfu anũ ngu. Shikwa l'imigwe, bũ ẹke i bu ebubu nũa ya. Nũa ya; nggu aguaru ẹphe nvũ l'iphe, dũ ẹji ẹphe.

22 “Ọ -bũru l'ọ nweru onye mesweru ibe iya; a sũ iya t'ọ gũa ẹnwa; yọ bya l'ifu ẹnya-ngweja ngu l'ulo-wa bya agũa ẹnwa ọbũ; 23 shikwa l'imigwe nũa ya; nggu emee iphe, gbaru ngu nũ. Kpee ndu ozi ngu ono ikpe l'onwongu. Onye ọphu ikpe nmaru; nggu anma iya ikpe; tukobe iya iphe, o meru l'ishi. Onye ọphu iswi dũ mma; nggu ahaaru iya enge; meeru iya iphe, gbaru iya nũ; kẹ l'ọ bũ onye doberu ẹka ndo.

24 “Ọ -bũru lẹ ndu ọhogu lụ-gburu ndu nke ngu, bũ ndu Ízurèlu l'ọgu; okfu l'ẹphe mesweru ngu; ọ -bũru l'ẹphe bya aghaa umere lakfuta ngu; bya ekulahaa ẹpha ngu; nọdu l'ulo-wa kfuru nũ ngu; rọo ngu; 25 shikwa l'imigwe nũa iya; nggu aguaru ndibe ngu ono, bũ ndu Ízurèlu nvũ l'iphe, dũ ẹji ono, ẹphe meru ono. Nggu eduphuta ẹphe azũ l'alị ono, i nũru ẹphe lẹ nna ẹphe ono.

26 “Ọ -bũ l'a kpọ-chiru igweli; mini ajịka achịchi; okfu l'ẹphe meru ngu iphe, dũ ẹji; ọ -bũru l'ẹphe gharu ifu l'ẹke-a; kfuru nũ ngu; kulaha ẹpha ngu; bya agbakuta iphe, dũ ẹji ẹphe ono azũ; kẹ l'i mewaru t'ẹphe jee iphe-ẹhuka; 27 shikwa l'imigwe nũa iya; gũaru ndu ozi ngu, bũ iya bũ ndibe ngu ono, bũ ndu Ízurèlu ono nvũ l'iphe, dũ ẹji ọbũ. Nggu ezia ẹphe ụzo ọphu vudo nhamunha, ẹphe a-nọdu etso. Nggu emee tẹ mini chia l'alị ngu ono, bũ alị, i nũru ndibe ngu t'ọ bũru òkè-ipehe ẹphe ono.

28 “Ọ -bũru l'ọo ejo-egu byaru l'alị-a; m'ọ bũ ejo o-me-l'ẹhu; m'ọ bũ iphe, emebyishije nri, a kọru l'okfu; m'ọ bũ ọphu emeje t'ọ tsua evu; m'ọ bũ igube; m'ọ bũ ntaka, atakashije iphe bẹ byaru nũ; m'ọ bũ l'ọo ọhogu ẹphe; bẹ byaru bya ekepheta ẹphe lẹ mkpukpu, nọ l'alị ẹphe; mbũ m'ọ -ruhuru; ọ -bũru egbe iphe-ẹhuka, dũ idagha; m'ọ bũ iphe-ememe, dũ idagha bẹ byaru nũ; 29 o -nwekpooru onye machịru ẹka l'uzo ụlo-wa kfuru nũ ngu; m'ọ bũ l'ọo ndibe ngu, bũ ndu Ízurèlu l'ẹphe ha bẹ kfuru nũ ngu; bya arọo ngu; kẹ l'ọo onyenọnu maru ẹge oomeberu iya; mẹ ẹge ọotsu-beru iya l'ẹhu; 30 shikwa l'imigwe, bũ ẹke ono, i bu ebubu ono nũa ya. Gũaru ẹphe nvũ; nggu emeeru onyenọnu l'ege iphe, oome gbaru; keshinu i maru obu onyemonye ọbule; kẹ l'ọo nggũbedua nwenkinyi ngu bẹ maru obu unwu eliphe l'ẹphe ha; 31 k'ọphu ẹphe a-nọdu atsu ngu egvu; l'etso ụzo ngu mbọku-mbọku jeye ẹge ẹphe a-nọ-bebe l'alị ono, i nũru nna ayi pẹhe ono.

³² “A bya l'onye bu onye mba odo; mbu onye ta budu onye Izurelu, bu ndibe ngu; mbu onye shi l'eke teru enya gude k'epha ngu ono, paru eka apaa ono bya; me k'ike ngu ono; me k'iphe ono, du biribiri, iimegbaa ono; teke onye ono byaru bya aghaa ifu l'ulo-wa kfuru nu ngu; ³³ shikwa l'imigwe, bu eke ono, i bu ebubu ono nua ya; nggu emeeru onye mba odo ono iphemiphe obule, o rakuru ngu ti meeru iya; k'ophu ndu mgboko l'ephe ha a-maru epha ngu; shi ege ono tsulahaa ngu egvu ege ndibe ngu, bu ndu Izurelu atsu ngu; mbu ephe a-makwaruphu l'ulo-wa, ya kpuru-wa be vu epha ngu.

³⁴ “O -buru le ndibe ngu jeru je etso ndu ohogu ephe ogu l'iphe bu eke, i ziru ephe; ephe -ghawa ifu le mkpukpu-wa, i fotaru-a; me l'ulo-o, ya kpuru ngu-wa; ³⁵ shikwa l'imigwe nua ekfukfu, ephe kfuru nu ngu; me l'aroro, ephe roru ngu; gbaaru ephe odzori.

³⁶ “Teke o bu l'oo iphe, du eji be ephe meru ngu; ke le to dudu onye e-te emejedu iphe, du eji; ehu -wata ngu oghu eghughu l'eke ephe no; nggu eworu ephe ye ohogu l'eka; k'ophu bu l'aakpu ephe le ndzu laa ali, teru enya; m'o bu eke du ntse; ³⁷ ephe -nodu l'ali ono, a kpuru ephe le ndzu laa ono; egomunggo alaa ephe azu; izimana ala ephe azu; ephe anodu l'ali ndu ono, kpuru ephe le ndzu ono roo ngu; su: 'L'ephe mewaru iphe, du eji; bya emewa iphe, e-te vudodu nhamunha; mewa akpamara;' ³⁸ o -buru l'ephe no l'ali ono, a kpuru ephe le ndzu laa ono; gude obu ephe l'o ha; me ndzu ephe l'o ha lakfuta ngu odo; bya aghaa ifu l'ali-a, bu ali, i nuru nna ephe-a; mbu le mkpukpu-wa, i fotaru; me l'ulo-wa, ya kpuru ngu-a; kfuru nu ngu; ³⁹ shikwa l'imigwe l'eke ono, i bu ebubu ono nua ekfukfu, ephe kfuru nu ngu; me l'aroro ono, ephe roru ngu ono; nggu agbaaru ephe odzori. Nggu aguaru ndibe ngu ono, mesweru ngu nu ono nvu.

⁴⁰ “Byiko Nchileke iya; te enya ngu noduje ru l'ekfukfu, a no l'eke-a l'ekfu anu ngu; nggu angabejekwa iya phu nchi.

⁴¹ “Nta-a bukwa ti gbeshi nggube Ojejoje, bu Nchileke; jeshia l'okpoku ngu.

“Gbeshi nggu le
Okpoko Ogba-ndzu ngu ono,
ekoshi l'i bu onye ike ono.
Nggube Ojejoje,
bu Nchileke;
te ndu nke ngu, achijeru Nchileke eja;
bukwaru ndu ee-ye
ndzofuta ege eeyeje uwe-a.
Te ndu bu ndu nke ngu
tekwa ewa l'iphe, du mma,
iimeru ephe.

⁴² Byiko Ojejoje, bu Nchileke;
be ewofukwa ifu l'eke onye nke ngu ono,
i teru manu ono no.
Nyatakwa obu ono, i yeru
Devidi, bu nwozi ngu ono.”

¹ Sólomõnu ekfutsulephu nù Nchileke; òku eshi l'imigwe bya ekekota ngweja-ukfuru; mę ngweja ndu òphu l'ò ha. Òdu-biribiri Ojejoje abya eji ọ̀lo ono. ² Ndu achijeru Nchileke eja ta dọ̀ ike bahù l'eze-ọ̀lo Ojejoje ono; kę l'òdu-biribiri Ojejoje ono jiru iya ejiji. ³ Ndu Ízurèlu aphulephu òku ono teke ò bya; bya aphù òdu-biribiri Ojejoje ono, nọ̀ l'eli ọ̀lo ono; dashia; kpubetsua ifu l'alì l'eli ẹ̀ke e gude mkpuma kpulia akpuli; ẹ̀phe abalahaaru Ojejoje eja; l'ekelẹ̀ iya ekele; sù:

“Ò bụ̀ onye ọ̀ma;
n-yemobu iya anọ̀je
gbururu jeye lẹ̀ gbururu.”

Eeye eze-ọ̀lo ono l'ẹ̀ka Ojejoje
(1 Eze 8:62-66)

⁴ Tọ̀ dọ̀ iya bụ̀; eze yele ndu Ízurèlu l'ẹ̀phe ha atọ̀ko gwoo ngweja l'ifu Ojejoje. ⁵ Anù, eze Sólomõnu gburu egbugbu gude gwoo ngweja ono bẹ̀ dọ̀; ọ̀kporo unu eswi ugbo labù l'unu iri 'ise;* mę aturu, dọ̀ unu ọ̀kporo iri l'ise.† Eze yele ndu Ízurèlu l'ẹ̀phe ha eworu eze-ọ̀lo Nchileke ono ye iya l'ẹ̀ka. ⁶ Ndu achijeru Nchileke eja atọ̀ko vudogbaa l'ẹ̀ke ẹ̀phe evudoje. Ono kwaphù ẹ̀ge ndu kę Lívayi vudogbaa; gude ngwa-egvu Ojejoje; mbù ngwa-egvu ono, eze, bụ̀ Dévidi meshiru dobe t'e gude guje egvu ekele nù Ojejoje, bụ̀ iya bụ̀ ngwa-egvu ono, o shi egudeje l'agu egvu ekele; asuje: “Lẹ̀ n-yemobu iya anọ̀je gbururu jeye lẹ̀ gbururu.” Ndu ono, achijeru Nchileke eja ono anọ̀du ghaaru ndu Lívayi ifu; l'egbu ọ̀pyoku; ndu Ízurèlu l'ẹ̀phe ha atọ̀ko vudo evudo.

⁷ Sólomõnu edobe echi ogbodufu ono, nọ̀ l'ọ̀nu eze-ọ̀lo Ojejoje ono nsọ̀. Yọ̀ bọ̀ru l'ẹ̀ke ono b'ọ̀ nọ̀ gwoo ngweja-ukfuru; mę ẹ̀bà anù, e gude gwoo ngweja ẹ̀hu-agu; kę l'ẹ̀nya-ngweja phù, e gude ope mee phù bẹ̀ ngweja-ukfuru ono; mę ngweja nri; mę k'ẹ̀bà anù ta lakọtadu.

⁸ Tọ̀ dọ̀ iya bụ̀; Sólomõnu mę iphe bụ̀ ndu Ízurèlu, ẹ̀phe l'iya nọ̀ l'ẹ̀ke ono; agbaa aji ono ujiku ẹ̀saa; mękpọ̀ igweligwe edzudzu ọ̀ha ono, shi l'ọ̀nu ẹ̀ke eeshije bahù lẹ̀ Lebo-Hámatu; je akpaa lẹ̀ nggele Íjiputu ono. ⁹ Yo be mbọ̀ku k'ẹ̀sato; ẹ̀phe enwee ndzuko, dọ̀ iche. Ishi iya aburu l'ẹ̀phe meru kę odobe ẹ̀nya-ngweja ono nsọ̀ ujiku ẹ̀saa; gbaa aji iya ujiku ẹ̀saa. ¹⁰ Yo be mbọ̀ku, ọ̀nwa ẹ̀saa gbaru l'ọ̀kporo abalì l'abalì ẹ̀to; yọ̀ sù ndu ono t'ẹ̀phe lakọtawaru l'ufu. Ẹ̀phe egude ẹ̀hu-ọ̀tso-ẹ̀na lashia; k'iphe-ọ̀ma, Nchileke meru Dévidi; mę Sólomõnu; mę ndibe iya, bụ̀ ndu Ízurèlu.

Ojejoje eyeru Sólomõnu ọ̀nu
(1 Eze 9:1-9)

¹¹ Lẹ̀ Sólomõnu kpù-getsuaru eze-ọ̀lo Nchileke ono; mę ufu-eze iya; mbù tọ̀ko iphemiphe ọ̀bule, ọ̀ tọ̀beru k'ememe l'eze-ọ̀lo Nchileke ono; mę l'ufu-eze iya mekota; ¹² bẹ̀ Ojejoje byakfutaru iya l'ẹ̀nyashi bya asù iya: “Lẹ̀ ya nùwaru ekfukfu, i kfuru nù iya; bya afọtawa ẹ̀ke-a t'ọ̀ bọ̀ru ọ̀lo, aa-nọ̀duje l'egworu iya ngweja.

¹³ “Ò -bọ̀ru lẹ̀ ya swọ̀-chiru igweli tẹ̀ mini ba chi; m'ọ̀ bụ̀ lẹ̀ ya zifuru igube t'ọ̀ bya atọ̀ko iphe, nọ̀ l'alì mebyishia; m'ọ̀ bụ̀ lẹ̀ ya zifuru ẹ̀jo ome- l'ẹ̀hu bya atuaru ndibe iya; ¹⁴ ọ̀ -bọ̀ru lẹ̀ ndibe iya ono, bụ̀ ndu eeku l'alaru ẹ̀pha iya ono bẹ̀ wozitaru onwẹ̀phe alì; kfuru nù iya; chọ̀ ifu iya; bya agbanwee; haa ẹ̀jo iphe, ẹ̀phe eme bẹ̀ ya e-shikwaa l'imigwe nù a ekfukfu,

* 7:5 7:5 Iphe ọ̀ bụ̀ bụ̀ 22,000. † 7:5 7:5 Iphe ọ̀ bụ̀ bụ̀ 120,000.

ephe ekfu anụ iya; guaru ephe nvụ l'iphe, dị eji ephe; mee t'alị ephe mehuje iphe. ¹⁵ Nta-a bẹ ẹnya iya; mę nchị iya a-nọduje l'ekfukfu, eekfu anụ iya l'ẹke-a. ¹⁶ Ya fọtawaru ụlo-wa; bya edobewa iya nsọ; mewa iya t'ọ buru ẹke epha ya a-nọ gbururu jeyewaru. Ẽnya iya; mę obu iya a-nọduje l'ẹka tekenteke.

¹⁷ "A bya lę nggubedua; ọ -buru l'i ttoru ụzo iya ẹge nna ngu Dévidi ttoru iya; l'eme iphemiphe ọbulẹ, ya ttoru ngu l'ekemu; mbụ meje iphe, ya ttoru ọkpa iya; mę l'ome-l'alị iya; ¹⁸ bę ya e-me tę onodu ngu nguru anguru l'aba-eze ono; ẹge ono yele nna ngu; mbụ Dévidi gbaru iya lę ndzụ teke ono, ya sũru iya: 'L'ę to nwedu iphe, e-me t'ę b'i nwejeru onye a-nọdu achị ndu Ízuru.'"

¹⁹ "Ọle; ọ -buru l'unu gbakutaru azụ; gwọbe ome iphe, ya ttoru unu ọkpa iya; mę ekemu, ya ttoru unu; je agwalahaa agwa ọdo; l'abaru ephe eja; ²⁰ bę ya a-vụkwa ndu Ízuru l'ọgbaragba vufu l'alị ono, ya nũru ephe ono; ya amia ẹnya l'ụlo-wa, ya doberu onwiya nsọ-a. Ya e-me iya t'ọ buru iphe, ndiphe e-gude l'anma l'ejo ętu; mę iphe, ee-gude l'eme iphe ọchi.

²¹ Ụlo-wa gvuru ẹge-a bę a-buru: onye swetaru nũ; yọ kpọo beru; sũ: ' ? Bụ ngũnu meru iphe Ojejoje meru egbe iphe ọwaa l'alị-a mę l'ụlo-wa?'

²² Ndiphe a-sũ: 'L'ọo okfu l'ephe haru Ojejoje, bũ Nchileke kę nna ephe; mbụ onye ono, dufutaru ephe l'alị Íjiputu ono; ephe anmalahụ l'agwa ọdo; gwalahaa ya; l'abaru iya eja. Ọo ya kparụ iphe Ojejoje wokfutaru ephe egbe iphe, dị eji-a.' "

8

Iphe ọdo, Sólomonu meshiru (1 Eze 9:10-28)

¹ Ya ndono; ụkporo afa agvudelephu, bũ oge, ọ nataru Sólomonu t'ọ gude kpua eze-ulo Nchileke ono; mę l'ulo nk'iya; ² yọ tũko mkpũkpu, Hiram nũru iya kpũkwashia; bya achĩru ndu Ízuru ye t'ęphe je ebugbaaru iya. ³ Sólomonu abya ejee ogu lę Hámatu-Zóba; je alũta iya. ⁴ Yọ kpua mkpũkpu Tadũmo l'echi-ęgu; bya akpũshia mkpũkpu, aakwakọbeje iphe lę Hámatu. ⁵ Yọ bya akpũkwaa mkpũkpu Bētu-Horonu k'eli; mę k'alị; kpua ya; yo shihugbaa ike. Yo gude ụpho-mkpuma* kpũphokota iya mgburumgburu; bya eye iya ọnu-oguzo; mę mgboro-ígwe, eegde aswọ-chi iya aswọ-chi; ⁶ bya akpua mkpũkpu Belatu; kpũshia mkpũkpu, ọokwakọbeje iphe; mę mkpũkpu ẹke ugbo-inya iya anọje; mę mkpũkpu ẹke ndu agbaru iya inya e-buru. Sólomonu atũkokpo iphemiphe ọbulẹ ono, ọ chọru akpũkpu ono kpũshia lę Jerúsalem; mę l'ugvu ugvu Lébanonu; mękpọ ẹke nọ l'alị, ọochi l'ọ ha.

⁷ Ndu bũ ndu phọduru nũ lę ndu Hetu; ndu Amọru; ndu Pérezu; ndu Hevu; ndu Jebusu; mbụ ndu ono, ę-ta bũdu ndu Ízuru ono; ⁸ mbụ eri ndu ono, phọduru nũ l'alị ono; bũ ndu ọphu ndu Ízuru te gbushidu; bę Sólomonu doberu t'ęphe buru iya ohu; l'ęjeru iya ozi mkpọ-nyi-ęnya. Yọ buru ẹge ephe bũ iya ndono jeye ntañ. ⁹ Obenu lę ndu Ízuru ta dudu onye ọphu Sólomonu meru ohu l'ozu iya. Ephebedua b'ọ meru ndu soja iya; mę ndu ishi ndu soja iya; mę ndu ishi ugbo-inya iya; mę ndu agbaru

* **8:5** 8:5 Ụpho kę ndu Ikwo; bę aagbaę agbagba; kę l'ọ metashijee ọ bũ ụpho-oshi. Ụpho ọphu e deru lę Bayiburu-a; b'ę gudeje mkpuma kpua; k'ọphu oo-shihu ike; tę ndu ọhogu; be eshi iya bata; byaru ndu mkpũkpu ono ogu.

iya inya. ¹⁰ O bu ephe bu ndu ishi l'ozi Sólomõnu. Ephe du ukporo madzu iri l'ebo l'umadzu iri l'achi-zi ndu l'ozi ono.

¹¹ Sólomõnu abya eshi le Mkpukpu Dévidi dufuta nwada Fero, oolu bya edobe l'ulo ono, o kpuru iya ono; kele Sólomõnu be suru le nyee ya te ebudu l'ulo Dévidi, bu eze ndu Izurelu. Ishi iya aburu l'iphe, bu eke Okpoko Ogba-ndzu ono bahugbaaru be dukota nso.

¹² Sólomõnu abya egwooru Ojejoje ngweja-ukfuru l'eli enya-ngweja ono, o kpuru l'ifu ulo ono. ¹³ Ngweja ono; be oogwoje ege o gbaru t'e gwoo ya l'uboku; mbu ege ekemu Mosisu kfuru t'e gwoje iya mboku otu-ume; me le Aji Onwa Qphungu; me l'uzo aji eto, aagbaje afa l'afa: bu iya bu Aji Buredi, e te kodu ekoko; me Aji Idzu; me Aji Mkpù. ¹⁴ O tsoru ege ono, nna iya; mbu Dévidi toru okpa iya gude fo ogbo ndu achijeru Nchileke eja dobe ephe l'ozi, ephe a-nodu eje; me ogbo ke ndu Livayi t'ephe duje l'egvu ajaja; me t'ephe yejeru ndu achijeru Nchileke eja eka l'ozi ege o gbaru l'uboku uboku. Yo bya agbaa ogbo ndu nche dobegbaa l'onu-oguzo l'onu-oguzo t'ephe cheje nche; ke l'oo ege ono be Dévidi, bu onye ke Nchileke turu iya l'ekemu. ¹⁵ Ophu o dudu iphe, eze turu ekemu iya doberu ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Livayi t'ephe meje, nweru ophu ephe haru ememe; je akpa le k'eke aakwakobeje eku.

¹⁶ Iphe, bu iphe, Sólomõnu tuberu k'ememe le k'eze-ulo Ojejoje ono agvu; tsube le teke a toru nto-l'ali iya jeye teke a kpu-geru iya. Yo buru iya bu l'aakpu-gee eze-ulo Nchileke ono.

¹⁷ To du iya bu; Sólomõnu abya atugbua jeshia Ezeyonu-Géba; me Elatu ophu no l'ali Edomu l'iku eze enyimu. ¹⁸ Hiram eye ndu nk'ia, bu ndu mahawaru eze enyimu ono; ephe apatatsuaru Sólomõnu ugbo-mini. Ephe le ndu ke Sólomõnu atuko kporu ugbo ono jeshia Ofi; bya eshi l'eke ono vulata mkpola-ododo, du unu ekpa l'ukporo labu l'iri bya akuberu eze Sólomõnu.

9

Eze-nwanyi ndu Sheba akpakfuta Sólomõnu

(1 Eze 10:1-13)

¹ To du iya bu; eze-nwanyi ndu Sheba abya anua ege epha Sólomõnu ede kfuakfuka; byatashia Jerúsalemu te ya gude aji, shihuru ike data iya. O chi madzu l'igwe; chiru inya-ivu, vu manu, eshigbaa kwekwekwe; igweligwe mkpola-ododo; me mkpuma, vugbaa oke aswa. Yo byakfuta Sólomõnu bya atuko iphemiphe obule, no iya l'obu kkotaru iya. ² Sólomõnu asakota iya aji, o jikotaru iya. E to dudu aji, o jiru Sólomõnu, kporu iya l'asasa m'oo nanu. ³ Eze-nwanyi ndu Sheba ono aphutsua ege mmamiphe, Sólomõnu hatabe; egbe ulo, o kpuru; ⁴ egbe nri, oorije; egbe oshi, ndu ozi iya anoduje anodu; ege ndu ozi iya gude l'eye ozi; egbe uwe, ephe eyeje l'ehu; ndu edejeru iya onu le me; egbe uwe, ephe eyeje l'ehu; mekpoo ngweja-ukfuru, oogwoje l'ulo Ojejoje; kpo beru.

⁵ Yo su eze: "Ako, ya no l'ali ephe nua k'iphe, i meshiru; me ke mmamiphe ngu be bukota oswi-okfu. ⁶ Ya te shikwa kweta l'ako ono be bu oswi-okfu; jeye nta-a, ya byaru bya egude enya iya phukotawa iya-a. Iphe, e kfuru iya le mmamiphe ngu te gbe kekwa ebo; ke l'i kariru ako, ya nuru okpobe akari. ⁷ O bulephu le ndu nke ngu be iphe kwenukaru! Iphe kwekwaru ndu, l'ejeru ngu ozi; mbu ndu ono, anoje l'ifu ngu tekenteke

l'anụ okfu mmamiphe ngu. ⁸ T'ajaja bukwaru ke Ojejoje, bu Nchileke ngu; bu onye ono, bu l'i du iya mma meru; yo dobe ngu l'aba-eze iya t'i buru eze l'okfu eka Ojejoje, bu Nchileke ngu. O bu okfu le Nchileke ngu yeru ndu Ízurelu obu; bya abukwaruphu obu iya t'ephe shihu ike gbururu jeyewaru meru iphe o meru ngu eze ephe; k'ophu ii-me t'ephe buru ndu doberu eka ndo; l'ekpe ikpe, mma."

⁹ To du iya bu; eze-nwanyi ono abya eworu eka mkpola-ododo, du ukporo eka ishingu nu eze; bya anu iya igweligwe manu, eshi kwekwekwe; me mkpuma, vugbaa oke aswa. Manu ono, eze-nwanyi ndu Sheba nuru eze Solomonu ono ta dudu udu iya ophu dujeru ege ono.

¹⁰ Odo aburu le ndu ke Hiram; me ndu ke Solomonu, bu ndu ono, evutaje mkpola-ododo l'ali Ofi ono be evutajekwaphu oshi alugumu; me mkpuma, vugbaa oke aswa. ¹¹ O bu oshi alugumu ono be eze gude meta eke aadzoje okpa l'enyihi eze-ulo Nchileke ono; me ulo-eze; gudekwa iya phu mee une; me ogumogu, ndu egvu egudeje agu egvu. Udu oshi alugumu, du ege ono be e ta aphubua l'ali Juda.

¹² Eze Solomonu anukota eze-nwanyi ndu Sheba ono iphe bu iphe, o suru t'o nu iya; nua ya; karia ophu yebedua nuru eze lonwiya. To du iya bu; eze-nwanyi aghakobe ye le ndu, ejeru iya ozi; yo buru ephe ala ali ephe.

Èku Sólomónu (1 Eze 10:14-25)

¹³ Mkpola-ododo, abyajeru Solomonu afa l'afa be era iya aduje unu eka mkpola-ododo l'ukporo eka iri l'eto le eka ishingu; ¹⁴ a gufukwa iphe, eshije l'eka ndu ngho; me l'eka ndu l'agbaru eze ngho. Ndu eze ndu Arebiya; me ndu govano ali ono evutajekwaruphu Solomonu mkpola-ododo; me mkpola-ocha.

¹⁵ Eze Solomonu be metaru ukporo iphe iri, haje nshinu, eegudeje egbochi onwonye. Yo buru mkpola-ododo, a kusaru akusa b'o gude mee ya. Mkpola-ododo, alaje le nanu iya aduje unu shekelu labu l'ukporo iri iri. ¹⁶ O gudekwaphu mkpola-ododo, a kusaru akusa meta iphe ono, eegudeje egbochita onwonye ono ke nshii, du ukporo iri l'ise. Mkpola-ododo, alaje le nanu iya aduje ukporo shekelu mkpola-ododo iri l'ise ise. Eke eze doberu iya bu l'ulo ono, e gude oshi, shi l'oswa ugvu ugvu Lébanonu kpua ono.

¹⁷ Ono kwaphu ege eze gude eze-enyi meta aba-eze, ha nshinu; bya ekwekota iya okpobe mkpola-ododo l'eli. ¹⁸ Aba-eze ono be nweru eke aadzoje okpa uzo ishingu; waa okpa-oshi, e meru le mkpola-ododo ye iya t'a tukobeje okpa. E meru iya eke aatukobeje eka uzo ebo; kpua agu labu gvu-betsua l'iphe ono, aatukobeje eka ono ephe ebo. ¹⁹ A kpuru agu iri l'ebo gvube l'eli eke ono, aadzoje okpa, du ishingu ono. Nanu vudo l'ishi lanu; ophu evudo l'ishi iya ophu. E gvubekota iya ege ono l'eke ono, aadzoje okpa ono l'ehu l'ehu. E to nwedu ali-eze odo, e mejeru ege ono odo. ²⁰ Iphe bu iphe, eze Solomonu egudeje angu iphe be bu mkpola-ododo b'e gude mekota iya. Iphe, bu ngwa, nokota l'ulo ono, e gude oshi, shi l'oswa ugvu ugvu Lébanonu kpua ono bu okpobe mkpola-ododo b'e gude mekota iya. E to nwedu ophu e gude mkpola-ocha mee; ke le mkpola-ocha ta dudu iphe, a guberu iya l'oge ke Solomonu. ²¹ Eze nwegbaarú ugbo-mini, ephe le ndu ozi Hiram ayije eje Tashishi. Yo buru ugbo lanu l'afa eto be ugbo-mini Tashishi ono alaje; vulata mkpola-ododo; mkpola-ocha; eze-enyi; adaka; me enwe.

22 Yò bũru eze Sólomõnu kakõta onweru ẹku; bũru iya kakõta õma mmamiphe l'iphe, bũ ndu eze ndu mgboko kpmamukpamu. 23 Ndu eze ndu mgboko l'ẹphe ha l'abyajẹ l'ifu Sólomõnu t'ẹphe nũa okfu mmamiphe, Nchileke yeru iya l'obu. 24 Afa l'afa abujẹ; onye -byatashia; yo gude iphe bya anũ iya; mbũ iphe, e meru lẹ mkpõla-õcha; ophu e meru lẹ mkpõla-ododo; uwe-nlõkpuru; ngwa-õgu; manũ, eshi kwẹkwekwe; ñya; mẹ ñya-mulu. Iphe, aanujẹ iya bẹ akarije ẹka akari.

25 Sólomõnu bẹ nweru ẹke, dũ unu iri,* bũ ẹke oodobeje ñya iya; mẹ ugbo-ñya iya; bya enweru ụkpõro unu madzũ l'unu iri,† bũ ndu agbaru iya ñya. O nweru ndu ophu o doberu lẹ mkpũkpũ, eedobeje ugbo-ñya; nweru ndu ophu o swiberu onwiya lẹ Jerúsalemu. 26 Yò bũru iya shi bũru ishi iphe, bũ ndu eze; tsube lẹ Ẹnyimu Yufurétusu jeye l'alì Filisutayĩnu; je akpawaru l'ókè-alì onye lẹ ndu Íjiputu. 27 Eze meru mkpõla-õcha; yò kũru l'õ bũ mkpuma lẹ Jerúsalemu; bya emee tẹ oshi sida dzuru ẹkemeke ọbule l'õ bũ oshi sikamo, tũkoru alì ọkpa-ugvu, nọ l'ũzo ẹnyanwu-ariba dzuru. 28 E shi eshije lẹ Íjiputu mẹwaru alì ndu ọdo l'anmataru Sólomõnu ñya.

Anwũhu Sólomõnu (1 Eze 11:41-43)

29 Iphemiphe ọbule ọdo, Sólomõnu mekotaru; shitakpoo l'ishi je akpaa lẹ ngvũcha iya; b'e dekotaru l'ẹkwo-akõ, Nétanu, bũ onye nkfuchiru Nchileke; bya edee ya l'ẹkwo nkfuchiru Ahija, bũ onye Sháyilo; mẹ l'ẹkwo àphũ Ido, bũ onye apuhjẹ àphũ; mbũ àphũ, ọ phuru lẹ k'ẹhu Jerõbuwamu, bũ nwatibe Nébatu. 30 Sólomõnu bẹ nọru lẹ Jerúsalemu chĩa ndu Ízurẹlu ụkpõro afa labũ. 31 Tọ dũ iya bũ; yò nwũhu lakfushia nna iya phẹ. E lia ya lẹ Mkpũkpũ Dévidi, bũ nna iya. Nwatibe iya kẹ nwoke; mbũ Réhobuwamu abũru eze l'ozori iya.

10

Ndu Ízurẹlu ekwefuru Réhobuwamu ikè (1 Eze 12:1-20)

1 Tọ dũ iya bũ; Réhobuwamu atũgbua jeshia Shékemu; kẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha wũwaru jeshia l'ẹke ono t'ẹphe mee ya eze. 2 Teke ono bẹ Jerõbuwamu Nébatu nọkwadu lẹ Íjiputu, bũ ẹke ọ gbarũ laa teke ọogbaru eze Sólomõnu ọso. Yò nũa kẹ Réhobuwamu ono; shi lẹ Íjiputu latashia. 3 A bya ezia t'e je ekua Jerõbuwamu. Jerõbuwamu yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abya awũru wũ-kfu Réhobuwamu; je asũ iya: 4 "Nna ngu boru ẹphe ivu-ẹra. Nta-a bũkwa t'i mee t'ozì mkpõ-nyi-ẹnya ono, nna ngu shi kpabẹ ẹphe ono; mẹ ivu-ẹra ono, o boru ẹphe ono kabaa ọla alì; k'ophu ẹphe a-nọdu ejeleru ngu-a ozi."

5 Réhobuwamu asũ ẹphe: "T'ẹphe lata azũ l'abalì ẹto." Tọ dũ iya bũ; ẹphe awũkashihu.

6 Eze, bũ Réhobuwamu ejeshia ọkpata ndu bũ ọgurennya ishi; mbũ ndu ono, shi ejeru nna iya; mbũ Sólomõnu ozi teke ọ nọ ndzũ. Yò bya aji ẹphe: "Nanu ẹge unu sũru tẹ ya yeeru ndu-a ọnu?"

* 9:25 9:25 Iphe ọ bũ bũ 4,000. † 9:25 9:25 Iphe ọ bũ bũ 12,000.

⁷ Ɛphe asu iya: “Ɔ -buru l'ii-nweru obu-oma l'eke ndu-a no; l'emeru ephe ohuma; l'ekfuru ephe okfu oma; be ephe a-bukwaru ndu ozi ngu gbururu jeyewaru.”

⁸ Obenu le Réhobuwamu be jikaru onu ono, ndu bu ogurenya ono yeru iya. Yo jekfushia unwu-okorobya, bu ndu ogbo iya idzu. Ndu ono bu ndu lejeru iya ozi. ⁹ Yo ji ephe: “?Nanu ege unubedua yeru onu? ?Bu ngunu be ya e-kfuru ndu-wa, suru te ya mee te ivu, nna iya boru ephe ka ola ali-a?”

¹⁰ Unwokoro ono, bugbaa unwu ogbo iya ono asu iya: “Iphe, ii-kfuru ndu ono, suru ngu le nna ngu boru ephe ivu-era; l'oo t'i mee ya t'o ka npe ono bu: le mkpushi-eka-utso ngu be ka igbi karia ukfu nna ngu.*

¹¹ Le keshinu ophu nna ngu boru ephe ivu-era be ii-me t'o kaba onyi era. Keshinu ophu o bu echachi be nna ngu shi echije ephe; be kwa akpi be ii-gude l'agba ephe.”

¹² Ya ndono; yo be le mboku k'eto ono; Jerobuwamu yele ndu Izurelu l'ephe ha abyakfutashia Réhobuwamu odo, bu iya bu ege o kfuru ephe t'ephe bya le mboku k'eto ono. ¹³ Eze Réhobuwamu ajika onu ono, ndu k'ogurenya yeru iya l'o jekfuru ephe idzu ono; kfulahaaru ndu Izurelu okfu ehuka ehuka. ¹⁴ Yo gude onu, unwokoro phu yeru iya; su ephe: “Le nna iya boru unu ivu-era; ole yebedua e-me t'o kaba onyi era. Nna iya bu echachi b'o shi echije unu; ole yebedua bu akpi be ya e-gude l'agba unu.”

¹⁵ Ophu eze, Réhobuwamu angaduru ndu Izurelu nchi. Yo bukwanuru Nchileke b'o shi l'eka; du ege ono; k'ophu iphe ono, o shi l'onu Ahija ke Shayilo kfuaru Jerobuwamu Nebatu ono a-vukota.

¹⁶ Ndu Izurelu l'ephe aphulephu l'eze ta angaduru ephe nchi; bya asu iya:

“?Bu ngunu jiko ephe le Dévidi.

?Nanu okè, ephe nweru

l'eke nwatibe Jesi no.

Unube ndu Izurelu;

t'onyenonu yekwa okpa

l'eke o yeru iya!

Nggube Dévid;

letaakwaru onu-ulo ngu!”

To du iya bu; ndu Izurelu awukashihu; onyenonu alashia l'ulo-ekwa iya. ¹⁷ Yo buwarua ndu Izurelu ophu bu le mkpukpu mkpukpu, no l'ali Júda be Réhobuwamu buru eze ephe.

¹⁸ Eze Réhobuwamu abya ezifu Adoniramu, bu onye ishi ozi mkpo-nyienya t'o jekfu ndu Izurelu. Yo rua; ndu Izurelu egude mkpuma tugbua ya. Eze Réhobuwamu emee egwegwa; nyikobe ugbo-inya iya gbalaa; yo buru iya ola Jerúsalemu. ¹⁹ Keshinu teke ono be ndu Izurelu kwefuleruphu ndu onu-ulo Dévidi ikè byeye ntanu.

11

*Ozi, Shemáya ziru Réhobuwamu
(1 Eze 12:21-24)*

* 10:10 10:10 Iphe etu-a bu bu le nna iya e-gbe buru iphe ahata l'eke yebedua no.

¹ Réhobuwamu alarulephu Jerúsalemu; bya achikobe ndu onu-ulo Júda; me ndu ke Bénjaminu; unu unu unwoke ugbo unu l'unu ukporo labu l'unu iri, bu ndu soja, a foru afofo; t'ephe je etso ndu Ízurelu ogu; k'ophu ephe a-nataphu ali-eze ono azu nu Réhobuwamu.

² Obenu le Ojejoje byaru bya ekfuru yeru Shemaya, bu onye ke Nchileke; su iya: ³ "T'o je ekfuru Réhobuwamu Sólomonu, bu eze ndu Júda; me iphe bu ndu Ízurelu l'ephe ha, bu ndu ophu bu le Júda me le Bénjaminu; ⁴ le Ojejoje suru agha: 'T'ephe be ejekwa otso unwunna unu phe ugu. T'onyenonu lakwa l'ufu iya je anodu; ke l'o kwa yebedua be iphe ono shi l'eka.' " To du iya bu; ephe anua iphe, Ojejoje kfuru; laphu azu. Ephe te jehe otso Jerobuwamu ogu.

Réhobuwamu akpu Júda; t'o shihu ike

⁵ Réhobuwamu bu le Jerúsalemu b'o buru; shi l'eke ono kpushia mkpukpu, no l'ali Júda; yo shihu ike; k'ophu oo-gbochi ephe l'ogu. ⁶ Mkpukpu ono, o kpushiru ono bu Bétulehemu; Etamu; Tékowa; ⁷ Bétu-Zu; Soko; Adulamu; ⁸ Gatú; Marésha; Zifu; ⁹ Adorayimu; Lakishi; Azeka; ¹⁰ Zora; Ajalonu; me Héburonu. Mkpukpu ono bukota mkpukpu, a kpushiru ike l'ali Júda; me l'ali Bénjaminu. ¹¹ O mekwaruphu eke, eedomije onwonye; yo shihugbaa ike; bya achita ndu ishi ndu soja yetsua ya. Yo bya emeta ulo eka aakwakobeje nri; me manu; me mee yetsua ya. ¹² O yekotaru iphe, eegudeje egbochi onwonye l'ogu; me arwa l'iphe bu mkpukpu, nonu; bya emee mkpukpu ono; yo shihugbaa ike okpobe eshihu. Júda; me Bénjaminu abwaruru iya b'o no l'eka.

Ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi laru Júda

¹³ Ya ndono; ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi, nokota l'ali Ízurelu abya aturu ikè yeru iya. ¹⁴ Ndu Lívayi aparu ali eke elu ephe ataje nri; me ali ephe haa; lashia Júda; me Jerúsalemu; ke le Jerobuwamu yele unwu iya te kwehedu t'ephe chijeru Nchileke eja. ¹⁵ Jerobuwamu egude eka iya fota ndu e-gwoje eja l'eke aagwaje iphe; me ndu e-gwoje eja nu mkpi yele oke-eswi, o kpushiru dobe. ¹⁶ Iphe, bu ndu doberu obu ephe t'ephe choo uzo ke Ojejoje, bu Nchileke ke Ízurelu eshi l'iphe bu ikfu, nonu le Ízurelu wufu tsoru ndu Lívayi jeshia Jerúsalemu; t'ephe gwooru Ojejoje ngweja; mbu Nchileke ke nna ephe. ¹⁷ Ephe emee ali-eze ndu Júda; yo ka oshihu ike; ephe aturu ikè yeru Réhobuwamu Sólomonu afa eto. Ephe l'etsokota uzo, Dévidi; me Sólomonu toru l'ime afa eto ono.

Ndibe Réhobuwamu

¹⁸ Réhobuwamu be luru Mahalatu, bu nwatibe Jerimotu. Jerimotu bu nwatibe Dévidi ke nwoke. Jerimotu ono luru Abihelu, bu nwatibe Eliyabu. Eliyabu bu nwatibe Jesi ke nwoke. ¹⁹ Mahalatu mutaru Réhobuwamu unwegirima unwoke eto: Jewushi; Shemariya; me Zahamu. ²⁰ Réhobuwamu abya alua Maaka, bu nwatibe Abusolomu. Maaka mutaru iya Abija; Atayi; Ziza; me Shelomitu. ²¹ Réhobuwamu bu Maaka, bu nwatibe Abusolomu b'o katsua oyeru obu l'iphe, bu unyomu iya l'ephe ha; mbu jeyewaru l'unwanyi ndu ophu bu nufu iya phe. O luru unwanyi iri l'esato; bya enweru ukporo unwanyi eto, bu ndu ophu bu nufu iya phe. O mutaru ukporo unwoke l'unwoke esato; bya amuta ukporo unwanyi eto.

²² Yò bụru Abíja, bụ nwatibe kẹ Maaka b'ọ ọturu ẹka t'ọ bụru onye ishi l'ẹke ụnwunna iya phẹ nọ; kẹ l'ọo ya bẹ oome tẹ ya mee eze. ²³ O meru l'ọ bụ onye maru iphe; bya edokaa ụnwu iya; ẹphe edzuru alí Júda; mẹ kẹ Bénjaminu; mbụ lẹ mkpụkpu ono, a kpuru; yo shihugbaa ike ono; l'anuje ẹphe nri k'etsutsu iya; bya alushigbaaru ẹphe ụnwanyi l'igwe.

12

Shishaku abyaru Jerúsalemu ogu (1 Eze 14:25-28)

¹ Ẹka abya eshiahulephu Réhobuwamu ike l'ọchichi iya; yele ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha agwọbe ekemu Ojejoje. ² Yo rua l'afa, kwe Réhobuwamu afa ise, k'ọphu ọ dọberu bụru eze; Shishaku, bụ eze ndu Íjiputu abyatashia ogu lẹ Jerúsalemu; kele ndu Ízurẹlu te evudoshihedu ike l'ẹke Ojejoje nọ. ³ Ọ chí unu ụgbo-inya ẹto;* mẹ ndu agbajẹ inya, dọ unu ụmadzu ugbo ụkporo l'ẹsaa l'unu iri† bya ogu ono. Ndu yele iya shi Íjiputu yiru bya ogu ono bụ 'aguta aguta ndu Líbiya; ndu Sukimu; mẹ ndu Itiyópiya. ⁴ Yò nakọta iphe, bụ mkpụkpu, a kpushiru ike lẹ Júda; mbụ jee jee jeruta Jerúsalemu.

⁵ Tọ dọ iya bụ; Shemáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke abyakfuta Réhobuwamu; yele ndu ishi ndu Júda l'ẹke ẹphe dzuru lẹ Jerúsalemu; kẹ l'ẹphe agbaru Shishaku ọso. Yò sụ ẹphe: "Ọwaa iphe, Ojejoje ekfu: 'Unu pawaru iya haa; ọ bụ iya meru iphe, yẹbedua parụ unu haarụ Shishaku.'

⁶ Ya ndono; ndu ishi ndu Ízurẹlu ono; waa eze abya ewozita onwẹphe alí; sụ: "Ojejoje bẹ iswi dọkwa mma."

⁷ Ojejoje aphulephu l'izimana lawaru ẹphe azụ; byakwa bya ekfuru yeru Shemáya; sụ iya: "Keshinu izimana lawaru ẹphe azụ bẹ ya te emebyishedu ẹphe; ya e-mechia t'a anafuta ẹphe. Ya te eshiedu Shishaku l'ẹka tukoshi Jerúsalemu oke ẹhu-eghughu iya. ⁸ Obenu l'ẹphe a-nọdu Shishaku l'ẹka; k'ọphu ẹphe a-maru iphe, dọ iche l'ọjeru yẹbedua ozi; l'ọjeru ndu eze ndu alí ọdo ozi."

⁹ Ya ndono; Shishaku, bụ eze ndu Íjiputu abyatashia ogu lẹ Jerúsalemu; bya evukoo ẹku, nọ l'ụlo Ojejoje; mẹ ẹku, nọ l'ufu-eze. Yo vua iphemiphe obule; mbụ chía chía iphe ono, eegudeje egbochita onwonye ono, Sólomonu gude mkpọla-ododo kpushia ono. ¹⁰ Tọ dọ iya bụ; eze, bụ Réhobuwamu abya egude ope kpushia iphe ono, eegudeje egbochita onwonye ono ọdo gude dochia ẹnya iya ọphu; woru iya ye ndu ishi ndu eche onu ẹke eeshije abahụ l'ufu-eze nche l'ẹka; t'ẹphe letaje iya ẹnya.

¹¹ Yò buje teke eze eje l'ụlo Ojejoje; ndu nche ono aparu iphe ono, eegudeje egbochita onwonye ono tsoru iya. Teke e metsuaru; ẹphe ewolata iya azụ bya edobe l'ụlo-nche.

¹² Ọ bụ teke ono, izimana laru Réhobuwamu azụ ono bẹ ẹhu-eghughu Ojejoje ono lufuru l'ẹke ọ nọ; k'ọphu bụ l'ẹ to mehedu iya t'ọ bụru kpurupyata; onodu abyakwaphu bya adu mma lẹ Júda.

Anwụhu Réhobuwamu

¹³ Eze, bụ Réhobuwamu akpọo onwiya l'ọ bụ abara lẹ Jerúsalemu; wata achichi. Iphe ọ gbaru bụ ụkporo afa ẹbo l'afa lanu teke ọ wataru achichi. Yò chía afa iri l'ẹsaa lẹ Jerúsalemu, bụ iya bụ mkpụkpu ono, Ojejoje fotaru

* 12:3 12:3 Iphe ọ bụ bụ 1,200. † 12:3 12:3 Iphe ọ bụ bụ 60,000.

l'ikfu Ízurelu t'o buru ono. Epha nne iya bu Neema; onye Amonu. ¹⁴ O meru iphe, du eji; ke l'e to wotadu obu iya zibe l'ochi Ojejoje.

Anwuhu Réhobuwamu

(1 Eze 14:29-31)

¹⁵ Iphe, Réhobuwamu mekotaru; shita l'ishi jeye l'alí b'e dekotaru l'ekwo Shemáya, bu onye nkfuchiru Nchileke; me l'ekwo Ido, bu onye aphuje apíhù. Réhobuwamu yele Jeróbuwamu ta lu-bubua ogu alubu. ¹⁶ Réhobuwamu abya anwuhu lakfushia nna iya ephe. E lia ya le Mkpukpu Dévidi. Abíja, bu nwatibe iya ke nwoke abya aburu eze l'ozori iya.

13

Abayíja bu eze ndu Júda

(1 Eze 15:1-8)

¹ L'afa, kwe eze Jeróbuwamu afa iri l'eshato, k'ophu o wataru ochi ndu Ízurelu be eze Abíja wataru ochi ndu Júda. ² O chiru afa eto le Jerúsalemu. Epha nne iya bu Mikaya; nwatibe Yuriyelu ke Gíbiya.

Abíja yele Jeróbuwamu shi anoduje alu ogu. ³ Abíja abya atugbua jeshia ogu ono; chita ndu soja, du unu unu ugbo labu l'ukporo unu iri,* bukota ndu ike du l'ogu; buru ndu soja, a foru afofo. Jeróbuwamu achita ndu nk'ia, du unu ndu soja ugbo unu ise,† bukwapu ndu a foru afofo; ephe eje akwaberu Abayíja k'ogu ono.

⁴ To du iya bu; Abíja eje akfu-koru le Ugwu Zemarayimu; l'alí ugwu ugwu Ífuremu; kfushilaha; su: "Nggube Jeróbuwamu; me ndu Ízurelu l'unu ha; unu ngabe nchi-o!" ⁵ ?Unu ta madu le Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Ízurelu gudewa ogba-ndzu, e-te nwedu l'o chihuru echihu woru obu eze ndu Ízurelu nu Dévidi yele ndu eri iya. ⁶ Yo buru iya be Jeróbuwamu Nébatu, bu nwozi Sólomonu Dévidi gbalihuru bya ekwefuru nnajiufu iya ikè. ⁷ Uphodu ndu, bu 'o-ga-le-mkpa phe: mbu ndu bu o-la-l'iyi phe eje eswiphee ya mgburumgburu; kwefuru Réhobuwamu Sólomonu ikè; teke Réhobuwamu bukwa duru nwata nshí; to nwe iphe, o mawaru; k'ophu oo-du ike kpofo ephe l'ifu.

⁸ "Nta-a bu iphe, unu tuseru bu t'unu tso ali-eze Ojejoje ogu; mbu ali-eze ono, no l'eka unwu Dévidi ono. Unubedua du l'igwe; temanu unu l'unwu oke-eswi mkpola-ododo ono, Jeróbuwamu meshiru t'o buru agwa unu ono atuko nodu. ⁹ Olobu; ?to buduna-a unu be chishiru ndu achijeru Nchileke eja-a; mbu ndu eri Eronu; me ndu Lívayi; unu egude eka unu dobe ndu egworu unu eja ege ono, ndu ohodo emeje ono? Iphe, bu onye gude oke-eswi yele ebyila esaa bya te ya swaa onwiya eja be abujewaru nu onye egworu agwa ono, e-ta adudu iphe, o bu ono ngweja.

¹⁰ "Obenu l'ayibedua bu Ojejoje bu Nchileke nk'ayi; ayi ta hakwaa ya. Ayi nweru ndu achijeru Nchileke eja, bu ndu eri Eronu. Yo buru ephe l'jeru Ojejoje ozi; ndu Lívayi anodu l'eyetaru epe eka. ¹¹ Iphe bu utsu; me urenyashi, sweru esweswe be ephe egwojeru Ojejoje ngweja-ukfuru; kpo insensu, eshi kwekwekwe oku; bya edoo buredi, eedobeje l'ifu Nchileke l'eli teburu ono, e memaru emema ono. L'urenyashi be ephe eyeje oku l'uruku ono, a tukobeje l'iphe, e meru le mkpola-ododo,

* 13:3 13:3 Iphe o bu bu 400,000. † 13:3 13:3 Iphe o bu bu 800,000.

aatukobeje urọku ono. Ishi iya aburu l'ayi bedua eme iphe, Ojejoje, bu Nchileke ayi chọru. Obenu l'unubedua be pawaru Ojejoje haa. ¹² Nchileke be swiru ayi eswiru. Oo ya bu onye ishi ayi. Ndu achijeru iya eja be chiwa upyoku l'abya ogbu opu-ogu l'ishi unu. Unube unwu Ízurelu; unu be etsokwa Ojejoje ogu; mbu Nchileke ke nna unu phe; ke l'e to lakwaru unu."

¹³ Jeróbuwamu be yefuhawaru ndu soja iya; ephe esweta ndu Júda je ekeeru ephe l'azu; Jeróbuwamu phe anodu ndu Júda l'ifu. ¹⁴ Ndu Júda abya aghaa enya; phu le ndu ohogu ono shi ephe l'uzo ifu; shi ephe l'uzo azu. Ephe araku Ojejoje; ndu achijeru Nchileke eja eworu upyoku gbua. ¹⁵ To du iya bu; ndu Júda echia mkpu ogu. Ephe echilephu mkpu ogu ono; Nchileke efefu Jeróbuwamu; me ndu Ízurelu l'ephe ha l'ifu Abija yele ndu Júda. ¹⁶ Ndu Ízurelu agbaaru ndu Júda oso; Nchileke eworu ephe ye ndu Júda l'eka. ¹⁷ Abija yele ndu nk'ia emekputa ephe; gbua ephe pyaapya; k'ophu bu le ndu ephe gburu egbugbu le ndu soja ke ndu Ízurelu be du unu ugbo unu ukporo ishinguru l'unu ukporo labu l'iri.† ¹⁸ To du iya bu; a bya akapyabe ndu Ízurelu le teke ono. Ndu Júda emekputa ephe; ke l'ephe dakoberu Ojejoje, bu Nchileke ke nna ephe.

¹⁹ Abija achipyabe Jeróbuwamu; je ana ya Bételu; me edukfu edukfu, nokota iya nu; yeru Jeshana; me edukfu edukfu, nokota iya nu; yeru Efuronu; me edukfu edukfu, nokota iya nu. ²⁰ Jeróbuwamu ta duhe ike nwetabaa ike odo l'oge ke Abija. Ojejoje echigbua ya; yo nwuhu.

²¹ Obenu le Abija bya akabaa oshihu ike. O luru unwanyi iri l'eno; muta ukporo unwegirima unwoke ebo; l'unwanyi iri l'ishingu. ²² Iphe odo, Abija mekotaru: iphe, o meru; me okfu, o kfulu b'e dekotaru l'ekwo ako onye nkfuchiru Nchileke, bu Ido.

14

¹ To du iya bu; Abija anwuhu lakfushia nna iya phe. E lia ya le Mkpukpuru Dévidi. Esa, bu nwatibe iya ke nwoke aburu eze no-chia enya iya. L'oge ke Asa be ali ono noru afa iri le nchi-odoo.

Asa bu eze ndu Júda

² Asa be meru iphe, du mma; me iphe, vudo nhamunha l'enya Ojejoje, bu Nchileke iya. ³ O woshiru enya eke eegwojeru agwa ndu ohodo eja; woshia eke ono, aagwaje iphe ono; bya akupyashia mkpuma ono, e doberu nsọ ono; gbutsushikwaaphu itso Ashera. ⁴ Yo bya aturu ndu Júda ekemu su t'ephe chọ Ojejoje; mbu Nchileke ke nna ephe; me t'ephe meje ekemu iya me iphe, o suru te eemeje. ⁵ O wofukwaruphu eke aagwaje iphe, nokota le mkpukpuru ndu Júda; me l'enya eke aakpoje insensu oku, no iya nu. Ali-eze ono anọ le nchi-odoo teke ochi. ⁶ O kpushiru mkpukpuru, a kpuphegbaaru mgburumgburu l'ali Júda; ke l'ali ono no le nchi-odoo. L'iphe, bu afa ono l'o ha be ogu ta dakfutadu iya; kele Ojejoje meru te nchi du iya ndoo.

⁷ Yo bya asu ndu Júda: "Unu t'ephe kpua mkpukpuru-a; t'o shihu ike; t'ephe gude upho-mkpuma kpupheta iya mgburumgburu; kpushia ya ulo-eli; yekota iya onu-oguzo; me mgboro-igwe, ee-gudeje agbachi iya agbachi. Ali-wa be bukwa du nk'ephe; ke l'ephe choru Ojejoje, bu Nchileke

† 13:17 13:17 Iphe o bu bu 500,000.

ephe; ephe achoo ya ege ono; yo mewaa to nwe eke ogu shiru dakfuta ephe keshinu ono." Ephe akpua ya; yo gaaru ephe.

⁸ Esa be nweru ndu soja, shi l'ikfu Júda, du ukporo unu unwoke ugbo iri l'esaa l'unu iri,* bu ndu gudetsua eze iphe, eegudeje l'egbochita onwonye; me arwa. O nweru ndu soja, shi l'ikfu Bénjaminu, du ukporo unu unwoke ugbo ukporo uzo iri l'ise.† Ephebedua apaje iphe, eegudeje egbochita onwonye ke nshii; me akfu. Ephe l'ephe ha bukota ndu ike-ka-l'ogu.

Ása mekputaru Zera

⁹ Ya ndono; onye Itiyópiya, eeku Zera abya achita unukurunu ndu soja byakfuta ndu Júda ogu; chiru ugbo-inya, du ukporo ugbo iri l'ise;‡ ephe awua wuruta Marésha. ¹⁰ Ása phe eje Zera phe ndzuta k'ogu ono. Ephe abya akpoo k'ogu ono le nsuda Zefata le Marésha.

¹¹ Ása abya akpo-ku Ojejoje, bu Nchileke iya; su iya: "Byiko Ojejoje; e to duhekwa onye odo, du l'og bu nggubedua, bu onye e-yetaru onye ike ta nodu eka te yele onye ike no lua ogu. Yetanuru ephe eka; nggube Ojejoje, bu Nchileke ephe; ke l'oo nggu be ephe dakoberu; yo buru epa ngu be ephe gude l'abakfube igweligwe ndu-a ogu. Nggube Ojejoje; o bu nggu bu Nchileke ephe; be kwekwa te madzu ka ngu ike."

¹² To du iya bu; Ojejoje abya emekputa ndu Itiyópiya ono l'ifu Ása yele ndu Júda. Ndu Itiyópiya ono eye okpa l'oso. ¹³ Ása me ndu yele iya yi achia ephe jeye le Géra. E gbushia ndu Itiyópiya ono jeye ophu o dudu onye e gbuphodoru. E gwee ephe arakabya l'ifu Ojejoje yele ndu soja iya. Ndu Júda egwoo iphe ephe ophu, du egwu. ¹⁴ Ephe emebyishikota edukfu edukfu, no-pheru Géra mgburumgburu; ke le Ojejoje meru; egwu abya ephe l'ehu. Ephe akwaa iphe ndu ono l'okwata; ke l'iphe ee-gwota egwota ha nshinu. ¹⁵ Ephe akwatsushikwaaphu ulo-ekwa ndu eche aturu; kpukoo aturu ephe l'igwe; me inya-ivu ephe. Ephe emetsua; latasha Jerúsalemu.

15

Iphe, Ása doziru edozi

¹ To du iya bu; Ume Nchileke abya Azariya Odedu l'ehu. ² Yo lufu jekfushia Ása je asu iya: "Nggube Esa; unube ndu Júda; me ndu Bénjaminu l'unu ha; unu ngaberu iya nchi. Ojejoje a-tukwaru iké yeru unu; m'o -buru l'unu turu iké yeru iya. Unu -choo ya be unu a-cho-vu iya. Ole unu -haa ya; yo haa unu. ³ O tewaru enya teke ndu Ízurelu baberu okpobe Nchileke eja; tewa enya, ephe nweberu ndu achijeru Nchileke eja, e-zi ephe iphe; tewa enya, ephe nweberu ekemu, achí ephe. ⁴ Ole iphe bu teke ephe no l'iphe-ehuka; ephe -ghakobe lakfuta Ojejoje, bu Nchileke ke Ízurelu; mbu choo ya; b'o yetajeru ephe eka. ⁵ Teke ono b'e to nwedu onye shi adu-je ike oje ege du iya mma; t'iphe be eme iya; ke l'iphe, bu ndu bu l'ali ono nolephu l'aghaméhu. ⁶ Mba -lufuta; yo jee etso mba ophu ogu; mkpukpu eje etso mkpukpu ibe iya ogu; ke le Nchileke gude iphe-ehuka, du iche iche chibe ephe onu l'ali. ⁷ Olobu; unubedua; unu shihukpelekwaphu ike. T'ike ba agvukwa unu; ke l'ozí, unu jeru be ee-bua unu nggo iya."

* 14:8 14:8 Iphe o bu bu 300,000. † 14:8 14:8 Iphe o bu bu 280,000. ‡ 14:9 14:9 Iphe o bu bu 300.

8 Ása anùtsulephu okfu ono, Azariya Odèdu ziru ono; obu eshihu iya ike. Yò bya ewofukota èjo agwa, nò l'alì Júda; mē l'alì Bénjaminu l'ò ha; mē ndu òphu nò lē mkpùkpù ono, ò lùtakotaru l'ugvu ugvu alì Ífuremu ono. Yò bya emekwazi ènya-ngweja Ojejoje, nò l'ònu ùlo Ojejoje ono.

9 Tò dù iya bù; yò chìkobe ndu Júda; mē ndu Bénjaminu l'èphe ha; mē ndu òphu shi l'ikfu Ífuremu; mē ndu k'ikfu Manásè; mē ndu k'ikfu Símiyónu; mbù ndu ono, èphe l'iya bu ono; kē l'igweligwe èphe bē bukafuru lē Ízurelù; wù-kfuta Ása l'èphe phuru lē Ojejoje, bù Nchileke iya bē swiru iya nù.

10 Èphe edzua lē Jerúsalemu l'ònwà k'èto l'afa, kwe Ása afa iri l'ise, ò wataru òbu eze. 11 Èphe egwooru Ojejoje eja mbòku ono. Yò buru anù, èphe kwaru l'òkwata bē èphe gude gwoo ngweja ono: unu eswi l'ùkporo iri l'ise;* mē unu aturu iri l'èsaà l'ùkporo iri.† 12 Èphe agbaa ndzù sù l'èphe e-gude obu èphe l'ò ha; mē ndzù èphe l'ò ha chò Ojejoje, bù iya bù Nchileke kē nna èphe; 13 l'onye ta achòdu Ojejoje, bù Nchileke kē ndu Ízurelù bē ee-gbu egbugbu: nwata; l'ògurennya; nwoke lē nwaní. 14 Èphe egude oke olu tùa ùzu; gude ùpyoku; mē opu ribuaru Ojejoje nte. 15 Ndu Júda l'èphe ha etee èswa kē ntè ono, èphe riru ono; kē l'èphe gude obu èphe l'ò ha ríà ya. Èphe akwata óswa chò Nchileke òkpobe achòcho; chò-vu iya. Ojejoje abya emee; nchì adù èphe ndoo èka èbo-èbo.

16 Eze, bù Ása anafu nne iya, bù Maaka ókwa kē òbu nne eze; kē l'ò doberu èjo agwa, bù Ashera. Èsa egbutsushia itso Ashera ono; nyakwoshia ya ibiribe ibiribe; woru iya je akpòo òku lē nggele Kídirónu. 17 Ò bù oswi-okfu l'è to wofugedu èke, aagwajè eja lē Ízurelù; obenu lē Ása bē obu gùru iphoro l'èke Ojejoje nò jeye l'ègè òo-nò-beru. 18 Yo wota iphe, nna iya doberu nsò; mē iphe, yèbedua doberu nsò bya edobe l'eze-ùlo Nchileke; mbù mkpòla-òcha; mkpòla-ododo; mē iphe ndu òdo.

19 Òphu ògu ta dabùà òdo jeye l'afa, kwe Ása ùkporo afa l'afa iri 'ise; k'òphu ò wataru achìchi ì.

16

Basha etso ndu Júda ògu (1 Eze 15:17-22)

1 Yo bē l'afa, kwe Ása ùkporo afa l'afa iri l'ishingu; k'òphu ò dùberu bùru eze; Baasha, bù eze ndu Ízurelù abya etso ndu Júda ògu. Yo je akpua mkpùkpù Ráma; yo shihu ike; k'òphu bù l'è to kwedu t'ò nweru onye e-shi l'èke iya kē Ása, bù eze ndu Júda lùfu alùfu; m'ò kwanu bahu abahù.

2 Tò dù iya bù; Ása ewota mkpòla-òcha; mē mkpòla-ododo, shi l'èku, nò l'eze-ùlo Nchileke; mē òphu, nò l'ufu-eze wojeru eze ndu Áramu, bù iya bù Benu-Hadadu lē Damásukòsu; bya asù iya: 3 "Tē nggu l'iya tughanu bùru nanù; ege ono, nna iya yèlè nna ngu shi tughba ono. Lekwa mkpòla-òcha yèlè mkpòla-ododo, ya wotaru ngu. Tughbukwaa je emebyia atughba ono, nggu lē Baasha, bù eze ndu Ízurelù tughbaru ono; k'òphu òo-parù iya haa."

4 Tò dù iya bù; Benu-Hadadu anata iphe ono, eze, bù Ása kfuru ono. Yo zifu ndu ishi ndu soja iya; èphe ejeshia ògu lē mkpùkpù, nògbaa l'alì

* 15:11 15:11 Iphe ò bù bù 700. † 15:11 15:11 Iphe ò bù bù 7,000.

Ízurelu. Ephe aluta ndu Ijõnu; luta ndu Dánu; luta ndu Ébèlu-Memu; męwaru iphe, bu mkpukpu eke aakwakobeje iphe l'alí Náfutali l'õ ha. ⁵ Baasha anulephu iphe, meru nu; paru okpu mkpukpu Ráma t'o shihu ike haa; gwõbe ozi, o gude l'eka. ⁶ Ya ndono; eze, bu Ása achita ndu Júda l'ephe ha; ephe eje evua mkpuma yeje oshi ono, Baasha shi gude l'akpu Ráma t'o shihu ike ono. Yo buru iya be Esa gude kpua Géba; me Mizupa; yo shihu ike.

⁷ Yo buru teke ono be Hanani, bu onye aphuje apñu byakfutaru Ása, bu eze ndu Júda bya asu iya: "Keshinu ophu i dakoberu eze ndu Sayiria; ti dakobe Ojejoje, bu Nchileke ngu; be ndu soja eze ndu Sayiria ono gbafuakwaru ngu l'eka. ⁸ Ndu Itiyópiya; me ndu Líbiya; ?to budunua ephe chi ikpoto ndu soja; chiru igweligwe ugbo-inya; me ndu agba iya nu byaru ngu ugu. Obu; ?to budunua li dakoberu Ojejoje meru; yo woru ephe ye unu l'eka. ⁹ Enya Ojejoje bukwa o-jedzuru-awa. Onoduje l'achõ ndu woru obu ephe l'õ ha yeru iya t'o mee t'ephe kabaa oshihu ike. I mewaru umere onye eswe. Oo ya bu le tsube nta-a kwaseru be ugu a-õdu etso ngu."

¹⁰ To du iya bu; Ása avõru oku ghua ehu l'eke onye ono, aphuje apñu ono no; gude iya tu-chia l'õka mkporo; k'iphe ono, o kfuru ono. Yo nweru ndu ono ndu ophu Esa wataru okpa ehu le teke ono.

Anwuhu Ása (1 Eze 15:23-24)

¹¹ Iphe, Ása mekotaru; shita l'ishi jeye le ngvucha b'e dekotaru l'ekwo ndu eze ndu Júda; me ke ndu Ízurelu. ¹² Yo buru l'afa, kwe Ása ukporo afa l'afa iri le tete, k'opu o duberu buru eze; be iphe-ememe melahaaru iya l'okpa. Iphe-ememe ono abya aka njo. Mbukponu teke ono, iphe ono eme iya ono be to chokwa Ojejoje. Yo buru ndu l'eme ugu b'o chõ-chiaru t'ephe yeru iya eka. ¹³ To du iya bu; Ása abya anwuhu lakfushia nna iya phe. Yo buru l'afa, kwe iya ukporo afa labu l'afa lanu, k'opu, o wataru obu eze b'o nwuhuru. ¹⁴ Ephe elia ya l'ili, o turu doberu onwiya le Mkpukpu Dévidi. Ephe eye iya l'igbe-odzu, a wuru manu, du iche iche, eshigbaa kwekwekwe. Ephe akpobe oku, enwu phophopho gude kwabe iya ugu.

17

Teke Jehoshafatu bu eze ndu Júda

¹ To du iya bu; Jehoshafatu Esa, bu nwatibe iya ke nwoke aburu eze l'õzori iya. Yo bya emee onwiya; ike akabaa ya adudu ke te ya tso ndu Ízurelu ugu. ² Yo dokashia ndu soja le mkpukpu, a kpuru; yo shihugbaa ike l'alí Júda; bya edobe odu ugu l'alí Júda; me le mkpukpu mkpukpu ndu Ifuremu, nna iya, bu Ása natakotaru l'õgu.

³ Ojejoje eswikipeleruphu Jehoshafatu eswiru; ke le teke o wataru obu eze b'o tsoru uzo, ochechoroche iya, bu Dévidi. E to tsodu uzo Bálu. ⁴ O bu Nchileke ke nna iya b'o tsoru; l'eme ekemu iya; ophu o tsodu eka ndu Ízurelu. ⁵ O bu iya kparu iphe Ojejoje meru te ali-eze ono nguru anguru l'eka Jehoshafatu. Ndu Júda l'ephe ha l'abyaje iya onu iphe; yo bya enweru iphe nshinu; buru onye aakwabe ugu. ⁶ O wofutaru obu iya dobe l'eke

Ojejoje nọ. Ọdo aburu l'ọ wofuru ẹke aagwajẹ nte; mẹ itso Ashera l'alì Júda.

⁷ Yo be l'afa, kwe iya afa ẹto, k'ọphu ọ dọberu buru eze; yo zia ndu ishi ọru iya, bụ Benuhayilu; Obedáya; Zekaráya; Netanelu; mẹ Mikaya; t'ẹphe je ozi iphe lẹ mkpụkpu, nọkota l'alì Júda. ⁸ Ndu Lívayi, o yeru ẹphe bụ Shemáya; Netanaya; Zebadaya; Ásahẹlu; Shemiramọtu; Jehonatanu; Adónija; Tobayija; mẹ Tobu-Adónija. Ndu ọphu bụ ndu achijeru Nchileke ẹja bụ Elishama; waa Jehoram. ⁹ Ẹphe ezikota iphe l'alì Júda; gude ẹkwokemu Ojejoje ezi iya. Ẹphe ejekota mkpụkpu, nọkota l'alì Júda ezi ẹphe iphe.

¹⁰ Iphe, bụ ndu eze ndu alì, bupheru ndu Júda mgburumgburu l'ẹphe ha awata ọtsu Ojejoje egvu; k'ọphu bụ l'ẹphe te etsodu Jehoshafatu ọgu. ¹¹ Ndu Filisutayinu aharu wotatsuaru Jehoshafatu iphe; gude mkpola-ọcha turu utu nụ iya. Ndu Arabu kpọturu iya ebyila, dọ unu iri lẹ tete l'ụkporo ise; mẹ mkpi, dọ unu iri lẹ tete l'ụkporo ise.*

¹² Jehoshafatu l'aka ike akaka l'eje; bya akpụshia ẹke edomije onwonye; kpụshia mkpụkpu ẹke aakwakọbeje iphe l'alì Júda; ¹³ bya enweru ẹke ọkwakọbeje iphe lẹ mkpụkpu, dọ iche iche, nọgbaa l'alì Júda. O nwekaruraphu ndu soja, bụ ndu ike-ka-l'ọgu lẹ Jerúsalemu. ¹⁴ Ọwaa ẹge e shi dọo ẹphe l'anya-ufu l'anya-ufu: L'ikfu Júda bẹ onye bụ onye ishi ndu soja, dọgbaa unu labụ l'ụkporo iri iri† bẹ bụ Aduna. Ndu soja, ọochi dọ ụkporo unu ndu soja ugbo ụkporo l'iri l'ẹsaa l'unu iri.‡ ¹⁵ Onye etsota iya nụ bụ onye ishi ndu soja, bụ Jehohananu. Ndu soja, yẹbedua achị dọ unu ugbo unu l'ụkporo unu ugbo ụkporo iri l'ise.§ ¹⁶ Onye ọphu tsotaru iya nụ aburu Amasáya Zikiri. Yẹbedua bẹ wofutaru onwiya k'ọjeru Ojejoje ozi. Ndu soja, ọochi dọ unu ugbo unu l'ụkporo unu ise,* bukota ndu ike-ka-l'ọgu.

¹⁷ L'ikfu kẹ Bénjaminu bụ Eliyada, bụ onye ike dọ l'ọgu. Ndu soja, yẹbedua achị dọ unu ugbo unu l'ụkporo unu ise,† bụ ndu pagbaa ụta; mẹ iphe, eegudeje egbochita onwonye. ¹⁸ Onye etsota iya nụ bụ Jehozabadu. Ndu soja, yẹbedua achị dọ unu ugbo unu l'ụkporo unu labụ l'unu iri.‡ ¹⁹ Ndu ono bụ ndu ejeru eze ozi; a gụfukwa ndu ọphu eze doberu lẹ mkpụkpu, ọ kpuru; yo shihugbaa ike l'alì Júda l'ọ ha.

18

Mikaya ekfu lẹ Éhabu a-la l'ọgu (1 Eze 22:1-28)

¹ Teke ono bẹ Jehoshafatu nwewaru iphe nshinu; buru onye aakwabe ugvu. Yẹle Éhabu agbaa ndzụ l'ẹphe a-nọdu alugba nwanyi. ² Yo be ujiku lanụ; Jehoshafatu ejeshia Samériya oji Éhabu. Éhabu egbushiaru yẹle ndu yẹle iya yì aturu l'igwe; mẹ eswí; bya akwaru iya ye t'ọ je etso ndu Rámọtu Gíledu ọgu. ³ Éhabu, bụ eze ndu Ízurẹlu asụ Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda: “?Ii-tsoru iya je ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu tọo?”

Jehoshafatu asụ iya: “Nggụ l'iya bụ nanu; ndu nke ngu mẹ ndu nk'iya aburu nanu. Nggụ l'ẹphe a-tụko ẹka lụa ọgu ono.” ⁴ Obenu lẹ Jehoshafatu

* **17:11** 17:11 Iphe ọ bụ bụ 7,700. † **17:14** 17:14 Iphe ọ bụ bụ 1,000. ‡ **17:14** 17:14 Iphe ọ bụ bụ 300,000. § **17:15** 17:15 Iphe ọ bụ lẹ mbeke bụ 280,000. * **17:16** 17:16 Iphe ọ bụ bụ 200,000. † **17:17** 17:17 Iphe ọ bụ bụ 200,000. ‡ **17:18** 17:18 Iphe ọ bụ bụ 180,000.

kfukwaru eze ndu Ízurelu ono; sù iya: "T'o vukwaru ụzo kpata Ojejoje ishi; maru iphe oo-kfu."

⁵ Tò dù iya bụ; eze ndu Ízurelu abya achikobe ndu nkfuchiru, dù ụnu madzụ bya ajia ephe; sù: "Bụ t'ephe je etso ndu Rámotu-Gíledu oḡu; tọ̀ tẹ̀ ya be jeshi?"

Ephe asụ iya: "Tugbua jeshia; lẹ Nchileke e-woru-a mkpukpu ono ye eze l'eka."

⁶ Jehoshafatu abya ajia; sù: "To nwehedu onye nkfuchiru Ojejoje odo, nọ l'ẹke-a t'ephe jitafuluedu iya?"

⁷ Eze ndu Ízurelu asụ Jehoshafatu: "O nwefukwaaru onye lanụ, ephe e-shi l'eka iya kpata Ojejoje ishi oḡu. Oḡe onye oḡu dukwa iya ashị; kẹ l'ẹ tọ okfujedu okfu oḡa l'ẹhu iya; gbahalephu ẹjo iya. Onye oḡu bụ Mikaya Imula."

Jehoshafatu asụ Eze t'ẹ b'o kfushi ẹge ono.

⁸ Tò dù iya bụ; eze ndu Ízurelu abya ekua nwozi iya lanụ; sù iya: "T'o je eduta Mikaya Imula t'ọ bya nta-a nta-a."

⁹ Ya ndono; eze ndu Ízurelu yeḡe Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda ewotsuaru uwe-eze ephe yee; sugatsuaru l'aba-eze ephe l'ẹke eetsuje balị l'onu obu-edukfu Samériya; ndu nkfuchiru ono l'ephe ha anọdu ephe l'ifu l'ekfugbaa iphe, ephe ekfu. ¹⁰ Zedekaya Kenana bẹ metaru ụpyi ígwè l'asuje: "Ojejoje bẹ sùru agha: 'O bụ l'ụpyi-a; bẹ ịi-sù ndu Áramu jeye teke ephe a-lakọta l'iyi.' "

¹¹ Olu ndu nkfuchiru ono l'ephe ha aburu iphe lanụ: "T'o je oḡu lẹ Rámotu-Gíledu; je emekputa; kẹle Ojejoje e-woru-a mkpukpu ono ye nggube eze l'eka."

¹² Tò dù iya bụ; nwozi ono, jeru oku Mikaya ono asụ iya: "Lenu; ndu nkfuchiru oḡu; bẹ okfu ephe bukwa nanụ. Ephe tukokwa ekfu l'eze emekputa. Tẹ okfu nggu l'ephe bukwaru nanụ; kfukwaaru iya okfu, dù mma."

¹³ Mikaya asụ iya: "Kamenu; l'ọ kwa iphe, Nchileke kfuru iya; bẹ ya e-kfu."

¹⁴ Mikaya abya ejerua k'eze; eze asụ iya: "Mikaya; Bụ t'ephe je oḡu lẹ Rámotu-Gíledu; tọ̀ tẹ̀ ya be ejeshi?"

Mikaya asụ: "Ngwaa; jenu je alụ-gbua; kẹ l'ee-woru-a ephe ye ngu l'eka."

¹⁵ Eze abya asụ iya: "Bụ ugbo ole bẹ ya a-rokpo ngu t'i gude epha Ojejoje ribuaru iya angụ l'ẹ tọ dudu iphe odo, ii-kfuru iya; gbahalephu oswi-okfu?"

¹⁶ Mikaya ekfulahaa; sù: "Ya phuru ẹge ndu Ízurelu l'ephe ha gbaru nanụ nanụ l'ugvu l'ọ bụ aturu, ẹ-te enwedu onye nche. Ojejoje asụ: 'Lẹ ndu-wa te nwedu onye eleta ephe ọnya. T'onyenonu lakwaa l'ufu iya l'ẹhu-agu.' "

¹⁷ Eze ndu Ízurelu asụ Jehoshafatu: "Ya te ekfuduru ngu l'ẹ tọ byadu bya ekfu iphe, dù mma l'ishi iya; gbahalephu ẹjo iya?"

¹⁸ Mikaya ekfukpelekwaphu iphe, ookfu; sù: "Ngwaa; ngabẹ nchị nua iphe, Ojejoje kfuru: Ya phuru Ojejoje l'ẹke oḡo l'aba-eze iya; ndu soja imigwe evudogbaa ya l'eka-utara; mẹ l'eka-ibiyita. ¹⁹ Ojejoje asụ ephe: 'Bụ onye bẹ e-deta Éhabu, bụ eze ndu Ízurelu t'o jeshia oḡu lẹ Rámotu-Gíledu; k'ọphu oo-je adapuhu?'

"Onye ọwaa -lufuta; yo kfua iphe lanu; onye ọphu -lufuta; yo kfua iphe ọdo. ²⁰ E metsua; ume lanu alufuta bya evudo Ojejoje l'ifu; su: 'Ọo yẹbedua bẹ e-je edeta iya t'ọ je.'

"Ojejoje asu iya: '?Nanu ẹge ii-me iya?'

²¹ "Yọ su: 'Lẹ ya e-je aburu nwa maa ntuphu-ire ọdu l'onu ndu nkfuchiru iya l'ẹphe ha.'

"Ojejoje asu iya: 'Ii-deta iya-a; tugbua je.'

²² "Oo ya bu lẹ Ojejoje yeekwaru nwa maa ntuphu-ire l'onu ndu nkfuchiru ngu-a. Ojejoje kfuakwaru l'iphe, du ẹji a-dakfuta ngu nu."

²³ Zedekaya Kenana akpɔrita; weeru iya Mikaya l'ishi-nchi; su iya: "'? Nanu ẹge Ume Ojejoje shi lufu iya l'ẹhu iya ekfuru yeru nggubedua?'"

²⁴ Mikaya asu iya: "Lẹ mbọku, ọo-sa ngu l'ẹnya bu mbọku ono, ii-je edomia onwongu l'ime ime mkpura ono!"

²⁵ Eze ndu Ízurelu abya asu: "T'a kpɔta Mikaya kpɔ-jeru Amonu, bu ọ-chi-ọha mkpukpu; waa Jowashi, bu nwatibe eze. ²⁶ Unu su ẹphe l'eze suru: 'T'a tuchia onye-wa l'ọka-mkporo. T'ẹ b'ọ dukwa iphe ọdo, unu a-nu ẹye iya; gbahaa buredi; mẹ mini jeye teke ya e-je ọgu ono; lata l'ẹhu-agu.'

²⁷ Mikaya asu: "I -lata l'ẹhu-agu; nggu amaru l'ẹ tọ budu Ojejoje bẹ shi iya l'onu kfua okfu." Yọ bya asu: "Unu túbekwa nvo l'okfu iya ono l'unu ha."

Éhabu ala l'ogu

(1 Eze 22:29-35)

²⁸ Tọ du iya bu; eze ndu Ízurelu yẹle Jehoshafatu, bu eze ndu Júda atugbua jeshia ọgu lẹ Rámotu-Giledu ọgu. ²⁹ Eze ndu Ízurelu asu Jehoshafatu: "Lẹ ya e-me onwiya t'ẹ ba ama onye ya bu; bahu l'ogu ono. Nggubedua e-ye akpawuru uwe-eze ngu." Tọ du iya bu; eze ndu Ízurelu abya emee onwiya t'ẹ ba ma l'ọ bu iya; ẹphe ejeshia ọgu ono.

³⁰ Eze ndu Áramu kfuahawaru ndu ishi ugbo-inya iya: "T'ẹ b'ọ dukwa onye ọdo, ẹphe e-tso ọgu ọdo: a gufu eze ndu Ízurelu nwenkinyi iya."

³¹ Ndu ishi ugbo-inya ono aphulephu Jehoshafatu; su: "L'ọ kwa eze ndu Ízurelu ndono!" Ẹphe aghazia t'ẹphe tso iya ọgu. Obenu lẹ Jehoshafatu chiru mkpu; Ojejoje agbaaru iya mkpu. Nchileke emee ẹphe; ẹphe ahaa ya. ³² Ndu ishi ugbo-inya ono abya amaru l'ẹ tọ budu eze ndu Ízurelu; ghazikwaa ọdo; haa ya achichi.

³³ Yo nweru onye ọphu, agbalẹphu akfu nk'iya l'iphe bu ẹke ọ phuru; woru iya gbaa eze ndu Ízurelu lẹ mgbaku ẹke ngwa-ọgu, ọ kwaru onwiya dzekfuru edzekfu. Eze arashiaru onye angaru iya ugbo-inya; su iya: "Ghazia; pafu iya l'ogu-a; kẹ l'e meruakwaru iya ẹhu ọkpobe emeru."

³⁴ Ọgu ono ekpohu ọku mbọku ono. Eze ndu Ízurelu adakobe ugbo-inya ono adakobe; ẹphe lẹ ndu Áramu alua ọgu ono jeye l'urenyashi. Ẹnyanwu aribadelephu; yọ nwuhu.

19

Mba, onye nkfuchiru Nchileke baru Jehoshafatu

¹ Tọ du iya bu; Jehoshafatu, bu eze ndu Júda abya alaa nk'iya lẹ Jerúsalemu lẹ chiriri-werere. ² Jéhu Hanani, bu onye aphuje àphù alufu jeshia ya ndzuta. Yọ su Jehoshafatu: "'?Ọ gbaru kẹ t'i yetaru onye iphe, du

ęji ęka? ?O gbaru t'i yeru ndu kpọru Ojejoje ashị obu? Keshinu ọphu i meru ęge ono; bę oke ęhu-ęghughu, shi l'ęke Ojejoje nọ dakfutaakwaru ngu. ³ Ọbu l'o nwekwarua iphe, dọ mma, haru nọdu ngu l'ęhu; kę l'i wofukotaru itso Ashera, nọkota l'alı-a; bya eworu obu ngu dobe l'ọcho Ojejoje."

Iphe, Jehoshafatu meziru emezi

⁴ Jehoshafatu bę buru lę Jerúsalemu; yo shi ęke ono jetsua ọphu ndu nk'ıya; mbu ndu bu tsube lę Besheba jeye l'ugvu ugvu alı İfuremu; je emee ęphe; ęphe aburu ndu kę Ojejoje, bu Nchileke kę nna ephe ọdo. ⁵ Yo dokota ndu ọgbo ikpe lę mkpukpu, a kpukotaru; yo shihu ike l'alı Júda; dobegbaa ephe lę mkpukpu lę mkpukpu. ⁶ Yo sụ ndu ọgbo ikpe ono: "Unu kwabekwa enya l'iphe, unu eme; kę l'ę tọ bukwa madzụ bę unu ekperu ikpe; l'onye unu ekperu iya kwa Ojejoje, bu onye ono, anọduje swiru unu l'ikpe, unu ekpe ono. ⁷ Nta-a bukwa t'unu tsu Ojejoje egvu; unu akwabę ęnya l'iphe, unu eme; kele Ojejoje, bu Nchileke ayi bę ęka iya ta dukwa l'ęjo ikpe; to ole madzụ ęnya l'ifu; tọ na ęka-azu."

⁸ Lę Jerúsalemu bę Jehoshafatu hakwaruphu dobe ndu Lıvayi; ndu achijeru Nchileke ęja; mę ndu ishi l'ęnya-ufu ęnya-ufu t'ęphe kpeje ikpe Ojejoje; mę t'ęphe doshije okfu. Yo buru lę Jerúsalemu bę ephe bu. ⁹ Yo kfushiaru iya ephe ike; sụ: "Unu gudeje ọtsu Ojejoje egvu; mę ovodoshi ike l'iphe unu kfuru; gude obu unu l'ọha l'eme iya. ¹⁰ Iphe, bu okfu, unwunna unu phę shi lę mkpukpu, ephe bu wotaru unu t'unu doo; m'ọ bu okfu l'e gburu ọchi; ọdo okfu, laru l'ekemu; m'ọ bu l'ọo k'iphe, e kfuru; m'ọ k'iphe, a tọru ọkpa iya; m'ọ bu kę ome-l'alı; unu lọje-e ephe ęka lę nchı k'ọphu ephe te emetadu iphe, ikpe a-nma ephe l'ifu Ojejoje. Ọdumeka bę oke ęhu-ęghughu Ojejoje a-dakfutakwa unu l'unwunna unu ono. Ono bu ęge unu e-me iya ndono; tę ikpe ba anma unu.

¹¹ "Oo Amarıya, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke ęja a-buru onye ishi unu l'iphe, eeme ala lę kę Ojejoje. Zebadaya Ishimelu, bu ọ-chı-ọha ikfu Júda a-buru onye ishi l'iphe, eeme ala lę k'eze. Ndu Lıvayi a-buru ndu ishi unu. Tę obu shihukwa unu ike l'iphemipe ọbule, unu eme. Tę Ojejoje swikwaru ndu eme iphe, vudo nhamunha."

20

Jehoshafatu alu-gbu ndu Móabu; mę ndu Amọnu

¹ E metsua; ndu Móabu; ndu Amọnu; mę uphodu lę ndu Meyuni abya etso Jehoshafatu ọgu.

² Yo nweru ndu bya ekfuaru Jehoshafatu: "Lę ndu awu abyakwuta iya ọgu hakwa nshinu. L'ęphe shikwa Édọmu l'azu eze ęnyimu azu iya ọphu. L'ęphe nọkwa lę Hazazọnu Táma, bu iya bu Ęnu-Gedi." ³ Egvu abya Jehoshafatu l'ęhu; yo kfuwa ya keyyaa ya aka; lę ya a-chọ ifu Ojejoje. Yo raa ya arara t'a swıa aswıswı l'alı Júda gbaa mgburumgburu. ⁴ Ndu Júda l'ęphe ha abya edzua t'ęphe ọo Ojejoje t'ọ yeru ephe ęka. Ephe shi l'iphe, bu edukfu Júda bya t'ęphe ọo Ojejoje.

⁵ Tọ dọ iya bu; Jehoshafatu abya evudo edzudzu ọha ndu Júda ono l'ifu; mę ndu Jerúsalemu ono, dzuru l'ifu ogbodufu ọphungu eze-ulo Nchileke ono; ⁶ sụ: "Nngube Ojejoje, bu Nchileke kę nna ayi phę! ?To budu nggu bu Nchileke l'imigwe? ?Tọ budu nggu bu ishi alı-eze, nọ l'iphe bu mbakeshi tọ? Ike; mę ọkphehu bu l'ęka ngu b'ọ nọkota; k'ọphu bu lę to nweđu

onye, ha kẹ tẹ ya kpọfu ngu l'ifu. ⁷ Nggube Nchileke ayi! ?Tọ bụdunia nggubedua bẹ chifuru ndu shi buru l'alị-a lẹ ndibe ngu; mbụ ndu Ízurelụ bataru; bya eworu alị-a nụ ndu eri Ébirihamu, bụ ọnya ngu t'ọ buru nk'ephẹ gbururu jeye lẹ tutu yoyo. ⁸ Ẹphe buwa iya ebubu; nọduwa iya; kpuaru ngu ọlo-nso, bụ ẹke ii-buru; bya ekfua; sụ: ⁹ 'L'ọ -buru l'iphe-ẹhuka dakfutaru ephe; m'ọ -ruhuru; ọ -buru ọgu; m'ọ bụ l'ii-nụ ephe aphu; m'ọ bụ ẹjo iphe-ememe; m'ọ bụ ẹjo-ẹgu byaru; bẹ ephe e-vudo ngu l'ifu l'ifu ọlo-a, vu ẹpha ngu-a; raku ngu; k'iphe-ẹhuka, byaru ephe; l'ii-nụ ọlo ephe; dzọo ephe.'

¹⁰ "Lewaru unwoke ndu Amọnu; ndu kẹ Móabu; mę ndu kẹ ugvu ugvu alị Séyi; mbụ ndu ono, ẹ ti kwedu tẹ ndu Ízurelụ lụta l'alị ephe teke ono, ephe shi lẹ Íjiputu lufuta ono. Ndu Ízurelụ agbango ephe; haa ephe emebyishi. ¹¹ Lewaru l'ọo iphe, ephe gude akfụ ephe ụgwọ iya bụ l'ephe abya ephe achifu l'iphe, ephe nwe enwenwe; mbụ l'alị-a, ị nuru ephe t'ọ buru ọkè-ipe ephe-wa. ¹² Nggube Nchileke ayi; gwanụ ephe ọchi. Ishi iya aburu; l'ayi ta adukwa ike ojekfu mkporo-ọha-a, eze gidigidi l'abyaru ayi ọgu ẹge-a. Ayi ta makwa iphe, ayi e-me. Ọ kwa nggu; bẹ ayi chiru ọnya dzeeru."

¹³ Ndu Júda l'ephe ha; ephe l'unyomu ephe; mę unwegirima ephe; mę ndu ọphu hagbaa nwanshị abya atuko vudo Ojejoje l'ifu.

¹⁴ Ya ndono; Ume Ojejoje abya Jazelu l'ẹhu l'edzudzu ọha ono. Jazelu bụ nwatibe Zekaraya; Zekaraya aburu nwatibe Benaya; Benaya aburu nwatibe Jeyelu; Jeyelu aburu nwatibe Mataniya. Jazelu ono bụ onye Lívayi; buru onye eri Ásafu. ¹⁵ Yọ sụ: "Unu ngabẹ nchị; unubẹ ndu Júda; mę ndu bu lẹ Jerúsalemu; mę eze, bụ Jehoshafatu. Qwaa bụ iphe, Ojejoje ekfu: 'Unu ba atsushi egvu; ọphu ike agvukwa unu l'okfu igweligwe ndu-a; kẹ l'ogu ono ta bukwa unu a-lụ iya; ọo Nchileke a-luru iya unu. ¹⁶ Unu gbeshi echile jekfu ephe ọgu. Ephe e-shi ụzo iya k'ugvu Zizu abya; ẹke unu a-phụ ephe bụ l'ishishi nsuda k'uzo echi-egu Jeruwelu. ¹⁷ Unubedua l'onwunu te ejekwaru ọlu ọgu. Teke unu dozitsuaru onwunu; unu vudo nwandoo; phụ ẹge Ojejoje e-shi dzofuta unubẹ ndu Júda; mę ndu Jerúsalemu. Unu ba atsushi egvu; ọphu obo 'echifukwa unu echifu. Teke o beru echile; unu jekfu ephe; Ojejoje e-swiru-a unu eswiru.' "

¹⁸ Tọ dụ iya bụ; Jehoshafatu abya ebyishi ikpere; woru ifu kpube l'alị. Ndu Júda l'ephe ha; mę ndu bu lẹ Jerúsalemu atuko l'ephe ha ebyishikota ikpere; kpube l'ifu l'alị; balahaaru Ojejoje aja. ¹⁹ Ndu Lívayi, bụ ndu ọphu shi l'eri Kohatu; mę ndu ọphu shi l'eri Kora awụ-lihu l'atụ ụzu gude l'aja Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurelụ ajaja.

²⁰ Yo be l'onmewa utsu; ephe agbalihu jeshia echi-egu Tékowa. L'ephe eje bẹ Jehoshafatu vudo evudo; sụ: "Unu nukwa iphe, ya ekfu; unubẹ ndu Júda; mę ndu bu lẹ Jerúsalemu! Unu kweta kẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu; k'ọphu unu a-nguru anguru. Unu ekweta iphe, ndu nkfuchiru iya ekfu; k'ọphu iphe a-nọdu ajahuru unu." ²¹ Jehoshafatu ejekfutsua ndu madzụ idzụ; bya atụ ẹka lẹ ndu a-guru Ojejoje egvu; mbụ ndu a-nọdu aja iya ajaja; yee uwe, dụ nsọ vutaru ndu soja ono ụzo; l'asuje:

"Unu kele Ojejoje ekele;

kele n-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo."

²² Ẹphe awatalẹphu ọzu egvu; l'aja Ojejoje ajaja; Ojejoje eworu ndu soja dobe t'ephe keeru ephe; shi ẹge ono tso ndu Amọnu; ndu Móabu;

mę ndu ugvu ugvu alı Sęyi ono oęu, bu iya bu ndu ono, byakfutaru ndu Jůda oęu ono. E mekputa ęphe. ²³ Ndu Amõnu; mę ndu Mõabu ezelihi wųpyabe ndu k'ugvu ugvu alı Sęyi; mee ęphe; ęphe aburu kpurupyata. Ęphe egbushigelephu ndu k'ugvu ugvu alı Sęyi ono; gbushilaha onwęphe.

²⁴ Ndu Jůda abya erua l'ęke eeshije lee ęnya l'echi-ęgu; ęphe abya elee ęnya l'uzo ęke igweligwe ndu ono kuru. Iphe, ęphe phuru aburu odzu, dabugbaaru l'ali; ophu o dudu m'oo onye lanu, nahuru nu. ²⁵ Tõ dũ iya bu; Jehoshafatu yele ndu nk'iya awuru jeshia ogwo iphe ndu ono; je asu-vu igweligwe eswi; mę iphe, bu 'aguta aguta k'ękwa; mę iphe, vugba oke aswa; mbũ iphe, kariru k'ophu ęphe e-gwotakota iya. Okwata ono be hatabe nshinu; k'ophu ęphe gworu iya ujiku ęto. ²⁶ Yo be le mbõku ophu kwe iya ęno; ęphe edzukota le nsuda Beraka; nõdu l'ęke ono jaa Ojejoje ajaja. Oo ya meru; ęphe ekulaha ęke ono nsuda Beraka jeye ntanu.

²⁷ Tõ dũ iya bu; ndu Jůda l'ęphe ha; mę ndu Jerůsalemu atũko latashia Jerůsalemu. Yo buru Jehoshafatu bu onye ishi ęphe. Ęphe egude ęhu-õto-ęna awũ ala; kele Ojejoje be mewaru t'ęphe tũru okokooko kpua ndu ohogu ęphe. ²⁸ Ęphe awubata le Jerůsalemu; l'akpo une; l'akpo ogumogu; l'egbu ųpyoku gude abahũ l'ũlo Ojejoje.

²⁹ Iphe, bu ndu eze alı odo l'ęphe ha atsulaha Ojejoje egvu; teke ęphe nulęruphu le Ojejoje tsoru ndu ohogu ndu ızurelu oęu. ³⁰ Tõ dũ iya bu l'ali-eze Jehoshafatu daa jii; kele Nchileke iya be meru t'õ ngua mini kobe okoro l'ękemeke.

Mkpõ-chi ishi õchichi Jehoshafatu

(1 Eze 22:41-50)

³¹ Ya ndono; Jehoshafatu aburu eze ndu Jůda. Iphe o gbaru bu ųkporo afa l'afa iri l'ise teke o wataru achichi. Yo chĩa ųkporo afa l'afa ise le Jerůsalemu. Ępha nne iya bu Azuba Shilihi. ³² O tsoru ųbeka nna iya, bu Ȧsa; to nwe ęke o hasweru okpa. O meru iphe, vudo nhamunha l'ęnya Ojejoje. ³³ Obu l'ę to wofudu ęke aagwaję iphe; ophu ndu Jůda 'edobedu obu ęphe l'ęke Nchileke ke nna ęphe nõ.

³⁴ Iphe odo, Jehoshafatu mekotaru; shita l'ishi jeye le ngvucha b'e dekotaru l'ękwo iphe, meru nu l'oge Jęhu Hanani; mbũ ophu e deru l'ękwo ndu eze ndu ızurelu.

³⁵ E metsua; Jehoshafatu, bu eze ndu Jůda yele Ehezaya, bu eze ndu ızurelu atugba; mbũ onye ono, meru ęjo iphe ono. ³⁶ Yele iya be tugbaru kpushia ugbo-mini, a-nõdu eje Tashishi. Yo buru le Ezeyõnu-Gęba be ęphe nõdu kpushia ugbo-mini ono. ³⁷ Tõ dũ iya bu; Eliyęza Dodavahu ke Maręsha abya ekfuru yeru Jehoshafatu; su iya: "Keshinu ophu nggu le Ehezaya tugbareru be Ojejoje a-tũko iphe, i mekotaru mebyishikota." Ugbo ono ekpukota; to jehe Tashishi ono.

21

Jehoram bu eze ndu Jůda

(2 Eze 8:17-24)

¹ Tõ dũ iya bu; Jehoshafatu abya anwũhu lakfushia nna iya phe. E lia ya l'ęke e liru nna iya phe le Mkpukpu Dęvidi. Jehoram, bu nwatibe iya ke nwoke aburu eze l'õzori iya. ² Jehoram be nweru unwunne iya ndu ke unwoke, bukwapu unwu Jehoshafatu. Ępha unwunne iya ono bu: Azariya; Jehiyęlu; Zekaraya; Azariya; Mąyikelu; mę Shefatiya. Ęphe

l'ephe ha bukota unwu Jehoshafatu, bu eze ndu Júda. ³ Nna ephe; be nuru ephe igweligwe mkpola-ocha; mkpola-ododo; me iphe, vugbaa oke aswa; bya anukota ephe mkpukpu, a kpugbaaru; yo shihu ike l'ali Júda. Yo woru ali-eze ono nu Jehoram; ke l'oo ya bu okpara iya.

⁴ Teke Jehoram bya aburu eze; chilahaa ali-eze nna iya; mbu teke o kporu l'o bu abara; b'o gude ogu-mbeke tuko unwunne iya gbushikota l'ephe ha; hakwaruphu ndu ishi ndu Izurelu gbushia. ⁵ Jehoram be nowaru ukporo afa l'afa iri l'ebo teke o wataru obu eze. Iphe, o chiru aburu afa esato le Jerusalemu. ⁶ O tsoru ubeka ndu eze ndu Izurelu; mee ege ndibe Ehabu meru; ke l'o luru nwatibe Ehabu. O meru iphe du eji l'enya Ojejoje. ⁷ Obu le Ojejoje gude ke ndzu, yeke Dévidi gbaru haa onu-ulo Dévidi; to mebyishi iya; ke l'o kweru iya ukwa l'unwu iya; me awa iya ta byadu bya achì-buhu achìchi gbururu jeye le gbururu.

⁸ L'oge ke Jehoram be ndu Edomu kwefuru ikè l'ephe ta anoduhedu le mkpuli ochichi ndu Júda. Ephe edobe eze nk'ephe, bu onye a-buru ephe ishi. ⁹ To du iya bu; Jehoram achita ndu ishi ndu soja iya; me ugbo-inya iya l'o ha gbakfushia ndu Edomu. Ndu Edomu abya agbaa yeke ndu ishi ugbo-inya iya ono mgburumgburu. Yo be l'enyashi; Jehoram phe ezelihi je egbushia ndu Edomu ono. ¹⁰ Yo buru ege ndu Edomu kwefuru ikè l'ochichi ndu Júda ndono jeye ntanu. Teke ono kwaphu be ndu Libina kwefuru ochichi ndu Júda ikè; kele Jehoram gwoberu Ojejoje, bu Nchileke ke nna iya phe.

¹¹ O kwaphu ege ono be Jehoram mekotaru eke, aagwaje iphe l'ugvu ugvu ali Júda. Yo mee te ndu bu le Jerusalemu melahaa ghelegheleghele; duswekwaaphu ndu Júda uzo.

Ozi, Elayija ziru Jehoram

¹² To du iya bu; ekwo, shi Elayija, bu onye nkfuchiru Nchileke l'eka abya erua Jehoram eka. Ekwo ono suru:

"Owaa iphe, Ojejoje, bu Nchileke ke nna ngu Dévidi kfuwu: 'Keshinu ophu e tii tsodu ubeka nna ngu, bu Jehoshafatu; tii tso ke Asa, bu eze ndu Júda; ¹³ yo bu-chiaru ubeka ndu eze ndu Izurelu b'i tsoru; bya emee te ndu Júda; me ndu Jerusalemu melahaa ghelegheleghele; ege ono, ndibe Ehabu meru ono; bya egbushikwaaphu unwunne ngu, bu ndibe nna ngu phe; mbu ndu ono, ka ngu mma ono; ¹⁴ bukwa t'i lekwa-a le Ojejoje e-gude oke mkpamèhu daa ndibe unu eka; me unwegirima unu; me unyomu unu; me eku unu l'o ha. ¹⁵ Nggubedua l'onwongu be ejo ome-l'ehu a-dakfuta; mbu ejo o-me-l'ehu, a-odu eme ngu l'epho. Ehu ono e-mee ngu jeye teke akuru-epho ngu a-wufuta.' "

Anwuhu Jehoram

¹⁶ Ya ndono; Ojejoje abya akpalia ndu Filisutayinu; me ndu Arabu, bu iya bu ndu ono, bunyabe ndu Itiyopiya ono; Jehoram adu ephe ashi. ¹⁷ Ephe abya ogu l'ali Júda; zebata l'ali ono; vukota iphemiphe obule, ephe phuru l'ufu-eze; kpukoo unwu iya unwoke; me unyomu iya; k'ophu bu l'e to dudu nwatibe iya ke nwoke, a haru; gbahaa Ehezaya, bu onye ophu katsukpo oburu nwata l'unwu iya ndu k'unwoke.

¹⁸ Iphemiphe ono emetsulephu; Ojejoje abya aloru o-me-l'ehu, bu 'agwota agwota ye Jehoram l'epho. ¹⁹ Afa labu eswelephu k'ophu ome-l'ehu ono byaru iya; akuru-epho awufuta iya. Yo taa kpokpokpo nwuhu.

Qphu ndibe ephe 'akpɔbedu ɔku gude kwabɛ iya ugvu; ɛge a kpɔberu nna iya pɛ.

²⁰ Iphe Jehoram gbaru bu ɔkporo afa l'afa iri l'ɛbo teke ɔ wataru achichi. Yo chia afa ɛsato lɛ Jerúsalemu. O nwuhuru; tɔ du onye yoru oshi iya. E liru ya lɛ Mkpukpu Dévidi; ɔle ɛ te lidu iya l'ili ndu eze.

22

Ehezáyá bú eze ndu Júda

(2 Eze 8:25-29; 9:21-28)

¹ Tɔ du iya bu; ndu Jerúsalemu emee Ehezáyá, bu iya kagee ɔbuta nwata l'unwu Jehoram eze l'ɔzori nna iya; kele ndu ɔ-lua-ɔlaa yeke ndu Arabu, yi wubata l'odu ɔgu ono tukowa unwu nwoke ono ndu ophu buwa ɔgurennya; gbushikota. Tɔ du iya bu; Ehezáyá Jehoram awata ɔchi ndu Júda.

² Iphe Ehezáyá gbaru bu ɔkporo afa l'afa labu teke ɔ wataru achichi. Yo chia afa lanu lɛ Jerúsalemu. Epha nne iya bu Atalaya; nwanwa Omuri.

³ O tsokwaruphu ubeka ndibe Éhabu; kele nne iya be kpɔ-ziru iya ɔzo t'o mee ejo iphe. ⁴ O meru ejo iphe l'ɛnya Ojejoje; ɛge ono, ndibe Éhabu meru ono; ke l'ephe kpɔ-zilahaaru iya ɔzo; lɛ nna iya nwuhutsuaru; shi ɛge ono loru iya ye t'ɔ laa l'iyi. ⁵ O tsoru ɔzo, ephe kpɔ-ziru iya; je etsoru Joram Éhabu, bu eze ndu Ízurɛlu; ephe eje etso Hazɛlu, bu eze ndu Áramu ɔgu lɛ Rámɔtu-Gíledu. Ndu Áramu ono emerua Joram ɛhu. ⁶ Yo latashia Jézerilu t'ɔ nɔdu nyaa iphe ono, ndu Áramu mekaru iya lɛ Ráma teke ono, ephe tsoru Hazɛlu, bu eze ndu Áramu ɔgu ono.

Ehezáyá Jehoram, bu eze ndu Júda ejeshia oji Joram Éhabu lɛ Jézerilu k'iphe ono, e mekaru iya ono.

Jéhu egbu Ehezáyá

⁷ Yo buru Nchileke b'o shi l'eka tɛ Ehezáyá je oji Joram; k'opu oo-shi ɛge ono daa. Ehezáyá abya erua eke ono yeke Jehoram eje etsokfuru Jéhu Nimishi; mbu onye ono, Ojejoje wuru manu t'o gbushigee ndibe Éhabu ono.

⁸ Yo buru teke Jéhu agwa ndibe Éhabu ɔchi; b'ɔ phuru ndu ishi ndu Júda; mɛ unwu nwunne Ehezáyá, bu ndu ejeru Ehezáyá ozi; tukɔ ephe gbushikota. ⁹ Yo wata ɔchokashi Ehezáyá. E je gude iya l'ɛke o domiru onwiya lɛ Samériya; kpuru iya kpɔ-ju Jéhu. E woru iya gbua. E liru iya elili; ke l'ephe suru l'ɔ bu nwatibe Jehoshafatu, bu onye ono, gude obu iya l'ɔ ha chɔ Ojejoje ono. To nwehe onye ɔdo, shi l'ulo Ehezáyá, a-du ike buru ishi l'alijeze ono.

Atalaya yeke Jowashi

(2 Eze 11:1-3)

¹⁰ Ya ndono; Atalaya, bu nne Ehezáyá aphulephu lɛ nwatibe iya nwuhwaru; yo gbalihu je atuko ndibe ndu eze, shi l'onu-ulo Júda gbushikota l'ephe ha. ¹¹ ɔbu lɛ Jehosheba, bu nwatibe eze Joram ke nwanyi zitaru Jowashi Ehezáyá l'unwu eze ono, eeme t'e gbushigee ono; je edomia yeke onye ehe iya nu je l'ime ulo l'ime mkpura. ɔ bu ɛge ono be Jehosheba, bu nwatibe eze Joram ke nwanyi; mbu nyee Jehoyada, achijeru Nchileke eja shi domia Jowashi l'eka Atalaya; to gbu iya; kele

Jehosheba bu nwunne Ehezáya ké nwanyi. ¹² E domiru iya; ephe l'iya anọ eze-ulo Nchileke afa ishingu; Atalaya l'achi l'alị ono.

23

E kwefuru Atalaya ikè

(2 Eze 11:4-16)

¹ Yo be l'afa k'èşaa; Jehoyada abya akaa obu. Ẁele ndu ishi, achigbaa ụkporo ndu soja ise ise eworu ndzụ gbaa; mę Azariya Jerohamu; Ishimelu Jehohananu; Azariya Óbèdu; Maaseya Adaya; mę Elishafatu Zikiri. ² Ephe atụko alị Júda jegbaru; je ekukota ndu Lívayi, bu lę mkpụkpu, nọkota l'alị Júda l'ọ ha; kua ndu ishi l'enyanya-ufu enyanya-ufu ndu Ízurelu. Ephe edzua lę Jerúsalemu. ³ Eze waa edzudzu ọha ono l'ephe ha anọdu l'eze-ulo Nchileke ono gbaa ndzụ.

Jehoyada abya asụ ephe: “Unu lekwa nwatibe eze! Oo ya a-nọdu achị; ege ono, Ojejoje kfuru iya l'ehu unwu Dévidi ono. ⁴ Owaa iphe, unu e-me ndọ-ọ: Unubę ndu achijeru Nchileke eja; mę ndu Lívayi ono, anoje lę nche mbọku ọtu-ume ono; tę nkere-eto unu cheje ọnu-oguzo nche; ⁵ nkere-eto ọdo eche ufu-eze; nkere-eto ọdo eche Onu-oguzo Okpa-ulo. Ndu ọphu l'ephe ha a-nọdu l'echi ogbodufu eze-ulo Nchileke. ⁶ T'ę b'ọ dukwa onye e-je ọbahu l'eze-ulo Nchileke; gbahalephu ndu achijeru Nchileke eja; mę ndu Lívayi, bu ndu eje ozi. O bu ephe bu ndu a-bahụje iya nụ nwenkinyi; ké l'ephe dụ nsọ. Obenu lę ndu ọphu a-kwabęje enya l'iphe, Ojejoje sụru t'a kwabę enya. ⁷ Ndu Lívayi a-nọ-pee eze mgburumgburu. Onyenonu; yo paru ngwa-ọgu iya l'ẹka. Iphe, bu onye bahuru l'eze-ulo ono bę ee-gbu egbugbu. Iphe bu ẹke eze eje; unu eswiru iya eswiru.”

⁸ Ndu Lívayi ono; mę ndu Júda l'ephe ha atụko iphe, bu iphe ono, Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja sụru t'ephe mee ono mee. Onyenonu achita ndu nk'iya; mbụ ndu nọ lę nche lę mbọku ọtu-ume; mę ndu ọphu shi lę nche alufuta mbọku ọtu-ume ono; kele Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja ta dudu ogbo ọphu ọ hawaru t'ephe la. ⁹ Tọ du iya bu; Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja abya achita ara; mę iphe, eegudeje egbochita onwonye ọphu ha nshinu mę ké nshii ono, shi buru ké Dévidi ono; mbụ ndu onanu, e doberu l'eze-ulo Nchileke ono; woru keshiaru ndu ishi ndu soja ụkporo ise ise ono. ¹⁰ Yo woru ndu Júda l'ephe ha kpọo giriri; ephe apagbaaru ngwa-ọgu ephe l'ehu l'ehu; vudo gbaa eze mgburumgburu lę mgboro enya-ngweja; shita l'uzo ọhuda eze-ulo ono jeye l'uzo isheli iya.

¹¹ Ephe abya edufuta nwatibe eze ono; mbụ Jowashi; kpube iya okpu-eze; woru ekwo, e deru ekemu Nchileke ye iya l'ẹka; sụ l'ọo ya bu eze. Jehoyada yele unwu iya awua ya manụ t'ọ buru eze; zua ya; sụ: “Ndzụ ngu ndzụ ogologo; nggube eze!”

Anwuhu Atalaya

¹² Atalaya anulephu wówowo, ndu Júda atụ l'ẹke ephe agba ọso; l'aja eze ajaja; yo tųgbua jekfushia ephe l'eze-ulo Nchileke. ¹³ Yo bya elee enya; pų eze l'ẹke ọovudo lę mgboro itso, nọ l'onu-oguzo ono; bya apų ndu ishi ndu soja; mę ndu egbu ụpyoku l'ẹke ephe vudonyabetsua eze. Ndu alị ono l'ephe ha anọdu l'ete ẹswa; l'egbu ụpyoku; ndu egvu achiru ngwa-egvu l'azụ egvu. Atalaya agbajashia uwe iya; chia mkpu; sụ: “Ahuma eme-o! Ahuma eme-o.”

¹⁴ Tọ du iya bu; Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja abya edufuta ndu ishi ụkporo ndu soja ise ise ono; sụ ephe: “Unu kpufuta nwanyi ono

l'echi ndu nche ono. Iphe, bu onye tso iya nu; unu gude mma gbua ya." Ishi iya aburu l'onye ono, achijeru Nchileke eja ono be suru t'e be egbukwa iya l'eze-ulo Nchileke. ¹⁵ Ya ndono; ephe azu iya; kpuru iya rua Onu-oguzo Inya l'ufu-eze; woru iya gbua l'eke ono.

Jehoyada edozi ali Júda

(2 Eze 11:17-20)

¹⁶ Ya ndono; Jehoyada abya agbaa ndzu doberu onwiya yeke ndu Júda l'ephe ha; me eze. Ogba-ndzu ono aburu l'ephe a-buru ndu ke Ojejoje.

¹⁷ Ndu Júda l'ephe ha ejeshia l'ulo agwa Balu; je enwutsushia ya. Ephe atuko enya-ngweja Balu; me nteke, no iya nu tsukposhia; gbua Matanu, bu onye achijeru ephe eja Balu l'ifu enya-ngweja Balu ono.

¹⁸ Ya ndono; Jehoyada abya eye ndu nche; ephe echelaha eze-ulo Nchileke nche. Ephe anodu l'eke ndu achijeru Nchileke eja, bu ndu eri Livayi; me l'eke ndu Livayi ono, Devidi yeru ozi ulo Ojejoje l'eka ono; mbu ndu ono, o doberu t'ephe kpoje ngweja-ukfuru oku nu Ojejoje ege ono, e deru iya l'ekwo ekemu Mosisu ono; mbu t'ephe gude ehutu-otso-ena; l'agu egvu l'eme iya ege ono, Devidi turu iya doberu ephe ono. ¹⁹ Yo woru ndu nche ono yekota l'onu eze-ulo Nchileke; k'ophu bu l'e to dudu onye mmeru no l'ehu a-bahu iya nu.

²⁰ Yo chita ndu ishi ndu soja ukporo ise ise ono; ndu oke amadu; ndu ishi ndu Júda; me ndu ali ono l'ephe ha; yeru onwiya; ephe eje edufuta eze l'eze-ulo Nchileke ono. Ephe eshia uzo onu-oguzo imeli duba iya l'ufu-eze; bya emee ya; yo nodu l'aba-eze. ²¹ Ndu ali ono l'ephe ha etee eswa. Mkpukpu ono bya adaa jii; ke l'e gudewa ogu-mbeke gbua Atalaya.

24

Jowashi bu eze ndu Júda

(2 Eze 12:1-16)

¹ Iphe Jowashi gbaru bu afa esaa teke o wataru achichi. Yo chia ukporo afa labu le Jerusalemu. Epha nne iya bu Zibiya; onye Besheba. ² Jowashi be mekotaru iphe, vudo nhamunha l'enya Ojejoje l'oge ke Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja. ³ Jehoyada be luru Jowashi unwanyi labu; yo mushia unwoke; me unwanyi.

⁴ A nonyaa; Jowashi ekpebua le ya e-dobe eze-ulo Nchileke l'onodu, gbaru iya nu. ⁵ Yo bya ekukobe ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Livayi; su ephe: "Unu tuko iphe, bu mkpukpu, no l'ali Júda jegba; je anaa ndu Izurelu okpoga, ee-gudeje emekwa eze-ulo Nchileke afa l'afa. Unu nakwaa ya egwegwa." Ole ndu Livayi ono te emedu iya egwegwa.

⁶ To du iya bu; eze ekwa Jehoyada, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; su iya: "?Buhunu ngunu meru iphe e ti sudu ndu Livayi t'ephe wolata okpoga akiriko ono, shi l'ali Júda; me Jerusalemu ono; mbu ono, Mosisu, bu nwozi Ojejoje; tuburu te edzudzu oha ndu Izurelu kfuje t'e gude mee k'ulo-ekwa ono, e doberu ekemu Ojejoje ono?"

⁷ Unwegirima Atalaya, bu iya bu nwanyi okpoma-nshi ono be wubatawaru l'eze-ulo Nchileke; gudewa iphe, e doberu nsu l'eze-ulo Nchileke ono gwaa Balu.

⁸ To du iya bu; eze abya asu t'e meta okpoko dobe l'azu onu eze-ulo Nchileke. ⁹ A bya araa ya arara l'ali ndu Júda; me le Jerusalemu; t'e wolataru Ojejoje okpoga akiriko ono, Mosisu, bu nwozi Nchileke keru nu

ndu Ízurelu l'echi-egu ono. ¹⁰ Ndu ishi; me ndu Júda l'ephe ha egude ehu-otso-ena wolata okpoga akiriko ono. Ephe ewojueru iya chee l'okpoko ono; jeye ephe ewolatakota iya; yo gvụ. ¹¹ Yoo buje; teke ndu Lívayi pataru okpoko ono pajeru ndu ishi oru eze; ephe -phua l'okpoga be hawa iya nshinu; onye ederu eze ekwo yele nwozi onye achijeru Nchileke eja abya efoo okpoko ono onu; pata iya paphu azu l'eke onoje. Yo buru ege ono be ephe emeje iya mboku-mboku; shi ege ono naa okpoga ono naa ke etsutsu iya. ¹² Eze yele Jehoyada eworu okpoga ono nu ndu ozi ono, eje ozi l'eze-ulo Nchileke ono. Ephe egude iya buta ndu akpuje ulo; me ndu kapyinta t'ephe mezia eze-ulo Nchileke ono t'o du l'onodu iya. O kwaphu ege ono; be ephe gude iya buta ndu gude mkpurukpu-igwe; me ope; l'aru oru t'ephe mekwaa eze-ulo Nchileke ono.

¹³ Ndu eje ozi ono eyeru iya ehu. Oru ulo ono enwuhu oku; eje l'ifu l'ifu. Ephe abya akpukwaa eze-ulo Nchileke ono; yo du ege o shi duhawa; mbu mee ya; yo shihu ike. ¹⁴ Ephe emebetsua ulo ono; bya ewota okpoga ophu phoduru nu; nu eze yele Jehoyada. Yo buru iya b'e gude meshia iphe, e doberu l'eze-ulo Nchileke ono; mbu iphe, e gude eje ozi; iphe, e gude eme ke ngweja-ukfuru; gbangugbangu; iphe, e meru le mkpola-ododo; me ke mkpola-ocha. Ephe egwoo ngweja-ukfuru l'eze-ulo Nchileke ono jeye l'oge ke Jehoyada.

Anwuhu Jehoyada

¹⁵ Jehoyada be karu nka; rua l'oge nka-ezekuna nk'ia. O nwuhuru l'o gbatsuaru ukporo afa ishingu l'afa iri. ¹⁶ E liru iya l'eke e liru ndu eze le Mkpukpu Dévidi; ke iphe, du mma, o meru Nchileke le Ízurelu; me l'eze-ulo Nchileke.

Okpoma-nshi Jowashi

¹⁷ Le Jehoyada nwuhutsuaru be ndu ishi ndu Júda byaru okele eze; eze angaberu ephe nchi. ¹⁸ Ephe aparu eze-ulo Ojejoje, bu Nchileke ke nna ephe haa; gwalahaa Ashera; me agwa odo. Nchileke atukoshi ndu Júda; me ndu Jerúsalemu ehu-eghughu iya; ke l'ikpe nmaru ephe. ¹⁹ Ojejoje abya ezifu ndu nkfuchiru iya t'ephe duphuta ephe azu. Ndu nkfuchiru ono ekfua eli kfua ali; ephe ta angaru ephe nchi.

²⁰ To du iya bu; Ume Nchileke abya Zekaraya Jehoyada, bu onye achijeru Nchileke eja l'ehu. Yo bya evudo ndu ono l'ifu; su ephe: "Owaa iphe, Nchileke ekfu. O suru: 'Bu ngunu meru iphe unu adaka ekemu Nchileke; shi ege ono l'emelala onwunu azu? Keshinu unu gbadoru Ojejoje; be Ojejoje gbadookwaru unubedua.' "

²¹ Obenu l'ephe gbawaru iya ejo idzu; eze anu ephe ikike t'ephe tugbua ya le mkpuma. Ephe eworu iya tugbua l'ogbodufu eze-ulo Nchileke. ²² Ophu eze Jowashi 'anyatadu iphe-oma, Jehoyada, bu nna Zekaraya meru iya; woru nwatibe iya ke nwoke gbua. Zekaraya anwuhude; su: "Te Ojejoje lekwa enya l'iphe-a, ephe meru-a; gwata ephe ugwo iya!"

²³ Afa ono agvudelephu; ndu soja ndu Áramu abya etso Jowashi ogu. Ephe ezebata l'ali Júda; me le Jerúsalemu bya atuko ndu ishi ndu Júda l'ephe ha gbushikota; gwoo iphe, ephe kwaru l'okwata vulaaru eze ephe le Damásukosu. ²⁴ Ndu soja ndu Áramu ono bu-a ndu habe nwahabe be ephe chi bya ogu ono. Obenu le Ojejoje yeru ephe igweligwe ndu soja ndu Júda l'eka; ke l'ephe haru Ojejoje, bu Nchileke ke nna ephe. Yo buru ege ono be ephe shi nua Jowashi aphu. ²⁵ Ndu Áramu ono atugbutsulephu; ke l'ephe meruwaru Jowashi ehu; ndu ozi iya agbaaru iya ejo idzu; woru

iya gbua l'oshi-azee ya; le k'egbugbu ono, o gburu nwatibe Jehoyada ono, bu onye achijeru Nchileke aja. Jowashi anwuhu; ephe elia ya le Mkpukpu Dévidi. Ole ephe te elidu iya l'ili ndu eze.

²⁶ Ndu gbaru iya ejo idzu ono bu: Zabadu Shimeyatu, bu nwanyi Amonu; me Jehozabadu Shimiritu, bu nwanyi Móabu. ²⁷ A bya l'ako ehu unwegirima iya; me igweligwe ozi, Ojejoje zieberu l'ishi iya; me ege o gude mezia eze-ulo Nchileke t'o du ege o shi du; b'e dekotaru l'ekwo, akowa iphe, e deru l'ekwo ndu eze. To du iya bu; Amazaya, bu nwatibe iya ke nwoke aburu eze no-chia enya iya.

25

Amazaya bu eze ndu Juda (2 Eze 14:1-6)

¹ Iphe Amazaya gbaru bu ukporo afa l'afa ise teke o wataru achichi. Yo chia ukporo afa l'afa tete le Jerusalemu. Epha nne iya bu Jehowadinu; onye Jerusalemu. ² Amazaya be meru iphe, vudo nhamunha l'enya Ojejoje. Ole e to gudekotadu obu iya mee ya. ³ Okpa eshihulephu Amazaya ike l'ochichi; yo gbushia ndu ozi iya ono, bu ephe gburu nna iya teke o shi buru eze ono. ⁴ Obu le to gbudu unwegirima ndu ono. O meru iphe ono, e deru l'ekemu; mbu l'ekwo Mosisu; leke ono, Ojejoje turu ekemu; su: "Te b'e egbukwa ndu bu nna l'ugwo iphe, unwu ephe metaru; ophu e gbukwa unwu l'ugwo iphe, nna ephe metaru. Onyenonu a-laje l'ugwo iphe, o kpataru."

⁵ Amazaya abya ekukobe ndu Juda; doo ephe l'enya-ufu l'enya-ufu ndu bu nna l'ikfu Juda; me le ndu ikfu ke Benjaminu; tephe nodu leka ndu ishi, achigbaa unu ndu soja labu l'ukporo iri iri; me leka ndu ishi, achigbaa ndu soja ukporo ise ise. Ndu o gitaru be bu ndu nowaru shita l'ukporo afa kwaseru. Yo bya achofuta l'iphe, ephe du bu unu ugbo unu l'unu ukporo iri l'esaa l'unu iri. Ndu ono bukota ndu a foru afofo; mbu ndu dzuwaru oje ogu; buru ndu a-du ike paru ara; me iphe, eegudeje egbochita onwonye. ⁶ O kfuwaruphu ukporo talentu mkpola-ocha ise gude buta ndu soja ndu Izurelu, du ukporo unu unwoke ugbo iri l'ebo l'unu iri, bu ndu ike-ka-l'ogu.

⁷ Ole onye ke Nchileke be byakfutaru iya nu bya asu iya: "Nggube eze; te nggu le ndu soja ndu Izurelu ba ayikwa jee ogu ono; kele Ojejoje te eswikwaru ndu Izurelu; to swiru ndu Ifuremu. ⁸ I-je be Nchileke a-kwatsukwa ngu l'ifu ndu ohogu ngu; m'o -ruhuru; ike ogu du ngu idagha; ke l'oo Nchileke bu onye nweru ike, oo-gude yetaru ngu aka; nwekwaruphu ike, oo-gudeje kwatsua ngu."

⁹ Amazaya asu onye ke Nchileke ono: "Bu ngunu be ephe e-mekwanu le k'ukporo talentu mkpola-ocha ise, ya kfuru ndu soja ndu Izurelu phu?"

Onye ke Nchileke ono asu iya: "Le Nchileke a-du-a ike nu iya ophu ka onanu nshinu."

¹⁰ To du iya bu; Amazaya achifuta ndu soja ono, shi le Ifuremu byakfuta iya ono; su ephe tephe la. Yo tsua ephe l'ehu nshinu leke ndu Juda no; ephe avoru kfurukfuru lashia.

¹¹ Obu abya eshihu Amazaya ike. Yo duta ndu nk'ia; yo buru ephe oje le Nsuda Ali Unu; rua je egbushia ndu Seyi; unu unwoke ukporo l'ise.*

* 25:11 25:11 Iphe o bu bu 10,000.

¹² Unwoke ndu Júda ono akpukwaaphu unu unwoke ukporo l'ise[†] le ndzu; chita ephe je edobe l'eli eze mkpuma; shi l'eke ono nwutsuhia ephe; ephe abya adashia; gwee onwephe yogiriyogiri.

¹³ Ole ndu soja ono, Amazaya chiphuru azu t'ephe be etsoshi jee ogu ono wubaru le mkpukpu ndu Júda; tso ephe ogu o-lua-olaa; mbu lua ephe tsube le Sameriya jeye le Betu-Horonu; gbua unu umadzu esaa l'ukporo madzu iri[‡] le ndu Júda ono; bya akwaa iphe ephe l'okwata l'eke o ha nshinu.

¹⁴ Le Amazaya shi ogbushi ndu Edomu ala b'o chitaru unwu agwa ndu Seyi. Yo bya edobe unwu agwa ono; yo buru nk'ia. Yo balahaaru iya eja; gwolahaaru iya ngweja. ¹⁵ To du iya bu; ehu eghulaha Ojejoje eghughu l'eke Amazaya no; yo zia onye nkfuchiru; t'o jekfu Amazaya je asu iya: “? Bu ngunu meru yo unwu okpata, e-ta dudu ike nafuta ndu nk'ia l'eka ngu b'i gwalahaaru?”

¹⁶ Onye nkfuchiru ono akpukwaduru-a okfu ono l'onu ekfu; eze ajjyabe iya; su iya: “?Bunua nggu b'a fotaru ti buru onye a-noduje akpoziru eze uzo? Dobe-nuphu onu ndoo! O -dudu b'i laakwaru.”

To du iya bu; onye nkfuchiru ono ano-kirishia; nonyaa bya asu iya: “Ya makwarua le Nchileke chipyawaru iya t'o mee ti laa l'iyi; ke l'i meru iphe, du ege ono; jika ongabe nchi l'uzo, ya akpo-ziru ngu.”

Ogu, daru ndu Júda waa ndu Izurelu

(2 Eze 14:8-14)

¹⁷ To du iya bu; Amazaya, bu eze ndu Júda yele ndu akpo-zijeru iya uzo abya achia idzu. Yo zia t'e je ezia eze ndu Izurelu, bu Jehowashi: “To bya t'ephe kpogba iya.” Jehowashi bu nwatibe Jehowahazu; Jehowahazu aburu nwatibe Jéhu.

¹⁸ Jehowashi, bu eze ndu Izurelu abya eziphu Amazaya, bu eze ndu Júda ozi; su iya: “L'oshi uke, no l'ugvu ugvu Lebanonu be ziru oshi sida, nokwaphu l'ugvu ugvu Lebanonu: ‘T'o kenua nwatibe iya ke nwoke nwada iya t'o lua.’ Anu egu, bu l'ugvu ugvu Lebanonu ono eswedelephu; dzoo uke ono pyaapya. ¹⁹ Iphe, iikfunu bu t'a phukwa l'i mekputawaru ndu Edomu. Nggu egude iya l'etse etsetse; l'eku onwongu ekuku. Ophu ti nodu nwandoo. ?Tii hadu ocho okfu, e-ri ngu ishi; ria ishi ndu Júda.”

²⁰ Obenu le Amazaya ta ngadu nchi; ke l'oo Nchileke b'o shi l'eka; k'ophu oo-woru ephe ye ndu ohogu ephe l'eka; okfu l'ephe gwalahaaru agwa ndu Edomu. ²¹ To du iya bu; Jehowashi, bu eze ndu Izurelu achita ndu soja iya jeshia; ephe l'eze ndu Júda; mbu Amazaya abya akpogbabe iya le Betu-Shemeshi Júda. ²² Ndu Izurelu emekputa ndu Júda; ephe agbalashia; onyenonu agbalaa lashia nk'ia. ²³ Jehowashi, bu eze ndu Izurelu egude eze ndu Júda, bu Amazaya le Betu-Shemeshi. Amazaya bu nwatibe Jowashi; Jowashi aburu nwatibe Ehezaya. Jehowashi akputa iya rua Jerusalemu; bya enwutsushia upho-mkpuma Jerusalemu; tsube l'onu-oguzo ndu Ifuremu jeye l'onu-oguzo mgboro mkpukpu ono. Eke o nwutsuru be ogologo iya ruru unu ntu-okpa. ²⁴ Yo chitakota mkpola-ododo; me mkpola-ocha; me iphe, bu iphe, o phuru l'eze-ulo Nchileke, bu ndu ophu no l'eka Obedu-Edomu. O chitakaruphu iphe, bu eku, no l'ufu-eze; chita chita ndu e guderu egude; lashia Sameriya.

[†] 25:12 25:12 Iphe o bu bu 10,000. [‡] 25:13 25:13 Iphe o bu bu 3,000.

²⁵ Eze ndu Júda; mbụ Amazáya Jowashi nọru afa iri l'ise l'eze ndu Ízurelu; mbụ Jehowashi Jehowahazu nwuhutsuaru. ²⁶ Iphe ọdo, Amazáya mekotaru; tsube l'ishi jeye lẹ ngvucha b'e dekotaru l'ekwo ndu eze ndu Júda; mę kę ndu Ízurelu. ²⁷ Tsube teke Amazáya haru otso Ojejoje b'a nọ lẹ Jerúsalemu l'achiru iya ẹjo idzu; yọ gbalaa lashia Lakishi. E ye ndu chọru iya jeshia Lakishi je eworu iya gbua l'ẹke ono. ²⁸ E gude inya palata odzu iya; bya eworu iya lia l'ẹke e liru nna iya phẹ lẹ Mkpukpu Dévidi.

26

Uzáya bụ eze ndu Júda (2 Eze 14:21-22; 15:1-7)

¹ Tọ dụ iya bụ; ndu Júda l'ephe ha eduta Uzáya, nọwaru afa iri l'ishingu; mee ya eze l'ozori nna iya, bụ Amazáya. ² Ọ bụ iya kpukwaru mkpukpu Ẹlatu woru iya nụ-phu ndu Júda azụ; lẹ Amazáya nwuhutsuaru.

³ Iphe Uzáya gbaru bụ afa iri l'ishingu teke ọ wataru achichi. Yọ chia ụkporo afa labụ l'afa iri l'ẹbo lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Jekolaya; onye Jerúsalemu. ⁴ Uzáya meru iphe, vudo nhamunha l'enyanya Ojejoje; ege ono, nna iya; mbụ Amazáya meru ono. ⁵ Ọ chọru ụzo kẹ Nchileke teke Zekaráya nọkwadu ndzu. Yọ buru Zekaráya ono bẹ kpọ-ziru iya ụzo t'ọ tsuje Nchileke egvu. Jeye l'ẹge ọ nọ-beru l'achọ ụzo kẹ Ojejoje; bẹ Nchileke meru ẹka iya; yọ buru upete.

⁶ Uziya bẹ jeru je etso ndu Filisutayinu ọgu; je enwutsushia uphokmpuma Gatụ; mkpukpu Jabuné; mę kẹ mkpukpu Asurelu. Yọ bya akpshia mkpukpu l'ali, nọ lẹ Asurelu; męwaru l'ẹke ọdo l'ali Filisutayinu. ⁷ Nchileke eyetaru iya ẹka l'ọgu ephe lẹ ndu Filisutayinu; k'ephe lẹ ndu Arabu ono, bu l'ali Guru-balu ono; mę k'ephe lẹ ndu Meyunimu. ⁸ Ndu Amọnu atulaha ụtu l'anụ Uzáya. Ẹpha iya angakọta je akpaa l'ókè-ali ndu Íjiputu; kẹ l'ọ bya aburu onye atsu egvu nshinu.

⁹ Uzáya kpushikwaruphu ụlo-eli lẹ Jerúsalemu lẹ Onu-Ụzo Mgboro; mę lẹ Onu-Ụzo Nsuda; mę lẹ nkujinkuji ono; kpua ya; yo shihugbaa ike. ¹⁰ Ọ kpushikwaruphu ụlo-eli l'echi-egu; tų-shia iduma mini l'igwe; kẹ l'ọ nweru elu nshinu l'ali ọkpa-ugvu ụzo ẹnyanwu-ariba; mę ẹke ali daburu adaburu. O nweru ndu akọru iya okfu; nweru ndu eletaru iya mgbo vayinu iya enya l'ali ugvu ugvu; mę l'ali-otsu iya; kẹ l'enyanya nọ iya l'iphe eemebe l'ali.

¹¹ Uzáya nweru ndu soja, e ziru k'ọgu ọkpobe ezizi. Ephe anọduje l'odzeru l'odzeru eje ọgu; l'ẹge a guru ephe t'ephe nọduje. Ndu guru ephe bụ Jeyelu, bụ o-de-ekwo; waa Maaseya, bụ onye ishi. Yọ buru onye lanụ lẹ ndu ishi soja eze; mbụ Hananaya bẹ kpọ-ziru ephe ẹge aa-gu iya. ¹² Iphe, ndu ishi l'enyanya-ufu, achị ndu soja ono dụ bụ unu ishinguru l'ụkporo iri.* ¹³ Ndu soja, ephe achị adu unu unwoke ugbo unu unu ụkporo ugbo iri l'eshato; l'unu ẹto l'ụkporo unwoke iri l'ise.† Ephe bụ ndu gude ọkpehu l'alu ọgu alu-chiru eze l'ẹke ndu ọhogu iya nọ. ¹⁴ Uzáya anukota ndu soja ono iphe, eegudeje egbochita onwonye; mę arwa; mę okpu-igwè; mę uwe-igwè; mę akfu; mę mkpuma, eegudeje agba urobo. ¹⁵ Lẹ Jerúsalemu; b'ọ meshiru injinu, agba akfu; l'atu mkpuma, ha nshinu; dobegbaa l'eli ụlo-eli; mę l'eli nggọ-ji nggọ-ji upho-mkpuma mkpukpu. Ndu meru iya nụ bụ

* 26:12 26:12 Iphe ọ bụ bụ 2,600. † 26:13 26:13 Iphe ọ bụ bụ 307,500.

ndu eme nka. Epha Uzáya angakọta ẹkemeke ọbule; ọke Nchileke yetaru iya ẹka l'uzo, du biribiri jeye; yo buru onye atsu egvu.

Ehu-labu eme Uziya
(2 Eze 15:5-7)

¹⁶ Teke ono, Uziya bya aburu onye ike ono; b'o kulahaaru onwiya ekuku; kuru onwiya ye l'ọ-la-l'iyi. Ẹ to vudoshihedu ike l'ẹke Ojejoje, bu Nchileke iya no; ke l'ọ bahuru l'eze-ulo Nchileke te ya kpoo insensu oku l'enyanngweja insensu. ¹⁷ Onye achijeru Nchileke aja; mbu Azariya yele ukporo madzu eno odo, achijeru Nchileke aja, bukota ndu ike etsopyabe Uzaya bahu l'eze-ulo ono. ¹⁸ Ephe anochia ya uzo; su iya: "Uzaya; e to budu nggu b'o gbaru t'i kpooru Ojejoje insensu oku. Ndu o gbaru bu ndu achijeru Nchileke aja, bu ephe bu ndu eri Eronu; mbu ndu ono, e doberu nsọ t'ephe kpọje insensu oku ono. Shi le Eke-du-Nso ono; lufuta; ke l'i mewaru iphe, e-ta dudu mma; tẹmanu b'i nafuwaru onwongu ugvu, shi l'eka Ojejoje, bu Nchileke."

¹⁹ Iwe abya Uzaya l'ehu. Teke ono b'o gudewa iphe, eegudeje akpo insensu oku l'eka te ya kpoo ya oku. Ehu awata l'iya phu oghu eghughu l'ẹke ono, ndu achijeru Nchileke aja no ono; ehu-labu emifuta iya l'egedege ifu; l'ifu ndu ono, achijeru Nchileke aja ono; le mgoro enya-ngweja insensu l'ulo Ojejoje ono. ²⁰ Azariya, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke aja ono; me ndu ono, achijeru Nchileke aja ono l'ephe ha abya elee ya enya; ehu-labu egbe tuwa iya nu l'egedege ifu. Ephe enwufukebewa iya phu l'ẹke ono. Yebedua l'onwiya alufu-kebewaphu; kele Ojejoje byiwaru iya ẹka.

²¹ Ehu-labu ono meru eze Uzaya jeye mboku o nwuhuru. Yo vuru ehu-labu ono buru l'ulo iche. E bufu iya l'eze-ulo Nchileke. Yo buru Jotamu, bu nwatibe iya ke nwoke be buru onye ishi le k'eze; chilahaa ndu ali ono.

²² Iphe odo, Uzaya mekotaru; tsube l'ishi jeye le ngvucha be bu onye nkfuchiru Nchileke; bu Azaya Emozu be deshuru iya nu. ²³ Uzaya nwuhuru lakfushia nna iya phe. E lia ya l'ẹke e liru nna iya phe; mbu l'egu, nonyabe eke eelije ndu eze; ke l'ephe suru l'ọ bu onye ehu-labu. Jotamu, bu nwatibe iya ke nwoke aburu eze l'ozori iya.

27

Jotamu bu eze ndu Juda
(2 Eze 15:32-38)

¹ Iphe Jotamu gbaru bu ukporo afa l'afa ise teke o wataru achichi. Yo chia afa iri l'ishingu le Jerusalemu. Epha nne iya bu Jerusha; nwatibe Zadoku. ² Jotamu meru iphe, vudo nhamunha l'enya Ojejoje; ege ono, nna iya; mbu Uzaya meru ono. Ole e to bahukwanu l'eze-ulo Nchileke je ome ege nna iya meru. A -gufukwaru ono; ndu Juda kwakwaruru l'uru-ali, ephe aru. ³ O kpukwaziru Onu-oguzo Imeli, no l'eze-ulo Nchileke; rukwaaphu oru nshinu l'upho-mkpuma Ofelu. ⁴ O kwaphu ege ono b'o kpushiru mkpukpu l'ugvu ugvu ali ndu Juda; bya akpushia eke eedomije onwonye; me ulo-eli l'ẹke oswa nogbaa.

⁵ Jotamu be tsoru eze ndu Amonu ogu; mekputa iya. L'afa ono be ndu Amonu nuru iya ukporo talentu mkpola-ocha ise; me ogbonga witu, du ukporo unu l'unu ise; me ogbonga balu, du ukporo unu l'unu ise. Ephe nukwaru iya phu ophu ha ege ono odo l'afa k'ebo ya; me l'afa k'eto ya.

⁶ Jótamu abya aka oshihu ike; kẹ l'ọ bya evudoshia ike l'uzo kẹ Ojejoje, bu Nchileke iya.

⁷ Iphe ọdo, Jótamu mekotaru; mẹ ọgu, ọ lụkotaru; mẹ iphe ọdo, o meeberu l'ọ ha; b'e dekotaru l'ekwo ndu eze ndu Ízurẹlu; mẹ kẹ ndu Júda.

⁸ Iphe ọ gbaru bu ụkporo afa l'afa ise teke ọ wataru achichi. Yọ chia afa iri l'ishingu lẹ Jerúsalemu. ⁹ Jótamu anwuhu lakfushia nna iya phe; e lia ya lẹ Mkpukpu Dévidi. Éhazu, bu nwatibe iya kẹ nwoke aburu eze l'ozori iya.

28

Éhazu bu eze ndu Júda (2 Eze 16:1-4)

¹ Iphe Éhazu gbaru bu ụkporo afa teke ọ wataru achichi. Yọ chia afa iri l'ishingu lẹ Jerúsalemu. Ẹ to medu iphe, vudo nhamunha l'enya Ojejoje ege ochechoroche iya; mbu Dévidi meru. ² O tsoru ụbeka ndu eze ndu Ízurẹlu; kpushiaru Bálu ntekpẹ. ³ Ọ kpọru insensu ọku lẹ nsuda Benu Hínomu; kpọo nwatibe iya kẹ nwoke ọku gude gwoo aja; mbu yekota eka l'akpamara ono, ọha ono, Ojejoje chifuru l'ifu ndu Ízurẹlu ono shi emeje. ⁴ O gworu aja; kpọo insensu ọku l'ẹke eegwoje aja; mẹ l'ugvu ugvu; mẹ iphe, bu oshi, nweru idzu.

⁵ Tọ du iya bu; Ojejoje, bu Nchileke iya eworu iya ye l'eka eze ndu Áramu. Ndu Áramu emekputa iya; kpua igweligwe ndu nk'iya lẹ ndzu; kpuru ephe laa Damásukosu. E wokwaru iya phu ye l'eka eze ndu Ízurẹlu, bu onye gbushiru ndu kẹ Éhazu; nua ephe nshi. ⁶ Peka Remaliya bẹ gburu ụkporo unu unwoke ugbo iri l'ise* l'alí Júda ujiku lanu; mbu ndu bukota soja, ike du. Ishi iya aburu l'ephe gwọberu Ojejoje, bu Nchileke kẹ nna ephe. ⁷ Zikiri, bu onye soja, shi l'ikfu Ífuremu bẹ gburu Maaseya, bu nwatibe eze; mẹ Azurikamu, bu onye ishi l'ufu-eze; gbukwaaphu Elukana, bu onye etsota eze l'okwa. ⁸ Ndu Ízurẹlu akpua unu madzu ugbo unu l'unu ụkporo madzu ise† lẹ ndzu lẹ ndu Júda ono, bu ndu abubu ephe ono. Ephe kpuru unwanyi; kpua unwu ephe ndu k'unwoke; mẹ ndu k'unwanyi; bya akwaa iphe ephe l'okwata kẹ eji eji vuru lashia Samériya.

⁹ Ọbu l'ọ nweru onye nkfuchiru Ojejoje, aza Odédu, bu lẹ Samériya. Yọ tugbua; je agba ndu soja ono ndzuta l'ephe shi ọgu ala Samériya; je asu ephe: “Unu lenu; Ojejoje, bu Nchileke nna unu phe; bẹ gude k'ehu-eghughu, egbu iya nu l'ẹke ndu Júda nọ; woru ephe ye unu l'eka. Obenu l'unu gudewa ehuiwe ophu ruru imigwe gbushia ephe. ¹⁰ Iphe unu tumberu nta-a bu t'unu dobe ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu ono; unwoke l'unwanyi ephe t'ephe buru ohu unu. Obenu; unubedua; ?to nwedu iphe du eji, unu mejeru megude Ojejoje, bu Nchileke unu tọo? ¹¹ Unu ngaberu iya nchi nta-a. Unu duphu ndu abubu unu ono, unu kpuru lẹ ndzu ono azu; kẹ l'oke ehui-eghughu Ojejoje bẹ dakfutaakwaru unu.”

¹² Tọ du iya bu; Azariya Jehohananu; Berekaya Meshilemotu; Jehizekaya Shalumu; mẹ Amasa Hadulayi, bu iya bu ndu ishi ndu Ífuremu eje etso ndu soja ono, shi ọgu ala ono okfu; ¹³ su ephe: “Unu be edubatakwa ndu ono, unu kpuru lẹ ndzu ono eke-a; kẹ l'iphe, unu tumberu bu t'unu menyafua ejo

* **28:6** 28:6 Iphe ọ bu bu 120,000. † **28:8** 28:8 Iphe ọ bu bu 200,000.

iphe; mę iphe, ikpe a-nma ayi l'ęke Ojejoje nọ yekoberu ophu, ayi mewaru ememe. Ikpe, nmaru ayi bę hatabekwa nshinu; k'ophu oke ęhu-eghughu Ojejoje tukookwaru ndu Ịzurelu l'ishi."

¹⁴ Tọ dọ iya bụ; ndu soja ono anọdu l'ifu ndu ishi; mę l'edzudzu oha ono haa ndu ono, ęphe kpuru lę ndzụ ono; mę iphe ono, ęphe kwaru l'okwata ono. ¹⁵ Unwoke phụ, a guru ępha ęphe phụ abya achịta ndu ono, a kpuru lę ndzụ ono; bya eye ęka l'iphe ono, a kwaru l'okwata ono; chịta uwe yeshia ndu ophu gba ọtu l'ęphe ha. ęphe anụ ęphe iphe oye l'ehu; mę akpọkpa; mę nri; mę iphe angungu; bya edebetsua ęphe manụ l'ęke onya, nọ ęphe l'ehu. E gude nkakfụ-igara pata ndu ophu ike gvushiru; duru ęphe dulaaru ndu abụbu ęphe lę Jériko, bụ iya bụ Mkpukpu nkfụ. ęphe emetsua; latashia Samériya.

Éhazu ęje arọ l'ęka ndu Asiriya (2 Eze 16:7-9)

¹⁶ Yọ bụru teke ono; bę eze, bụ Éhazu ziru tę eze ndu Asiriya bya eyetaru iya ęka. ¹⁷ Ishi iya aburu lę ndu Édomu byaru bya etso ndu Júda ogu ọdo; kpua ndu ophu ęphe kpuru lę ndzụ. ¹⁸ Ndu Filisutayinu abya ogu o-lua-olaa lę mkpukpu, nọgbaa l'alị ọkpa-ugvu, nọ l'uzo ęnyanwu-arịba; mę lę ndu ọhuda Júda. ęphe anaa Bétu-Shemeshi; Ajalonu; Gederotu; mę Soko yele edukfu edukfu, nọkota iya nụ; bya anakwaaphụ Timína yele edukfu edukfu, nọ iya nụ; mę Gimuzo yele edukfu edukfu, nọ iya nụ. ęphe alaa ęgu l'ęke ono, ęphe naru ono je eburu. ¹⁹ Ojejoje egude k'iphe, Éhazu, bụ eze ndu Ịzurelu meru; wozita ndu Júda alị; kele Éhazu meru; uru-alị abya aka nshinu l'alị Júda; ophu Ojejoje 'egudehedu ire iya ęka. ²⁰ Ya ndono; Tiligatu-Pilesa, bụ eze ndu Asiriya abyakfuta iya. Iphe o mechiuaru aburu l'ọ byaru bya echia ya onu l'alị. ²¹ Éhazu eshi l'eze-ulo Nchileke; mę l'ufu-eze; mę l'ulo ndu ishi gwokoo iphe nụ eze ndu Asiriya ono. Obenu l'iphe ono te nwedu ęka, o yeru iya.

Ęjo iphe, Éhazu meru

²² L'oge teke ono, eze Éhazu nọ l'iphe-ęhuka ono b'ọ kabaa ọburu onye Ojejoje ę-te egudedu ire iya ęka. ²³ O gworu ęja nụ agwa ndu Damásukosu, bụ iya bụ ndu ono, mekputaru iya nụ ono. Yọ sụ lę ya e-gwo ęja nụ agwa ndu Áramu t'ęphe yetaru iya ęka; keshinu ophu ęphe yetaru ndu eze ndu Áramu ono ęka. Obenu l'ọ ya mekocharu kpata adada iya; mę l'adada ke ndu Ịzurelu l'ęphe ha. ²⁴ Éhazu abya achikobe ngwa, nọ l'eze-ulo Nchileke; gbua yogiriyogiri; bya agụ-chishia ibo eze-ulo Nchileke ono; bya achiko ęnya-ngweja doo l'ekemeke obule lę Jerúsalemu. ²⁵ L'iphe bụ mkpukpu, nọkota l'alị Júda b'ọ metakotaru ęke aagwaję nte; shi ęge ono kpatsua Ojejoje, bụ Nchileke ke nna iya phę iwe.

Anwụhu Éhazu (2 Eze 16:19-20)

²⁶ Iphe ọdo, mekotaru nụ teke ọ bụ eze; mę ęka ọzo ophu o tsokotaru; shita l'ishi jeye lę ngvucha b'e dekotaru l'ekwo ndu eze ndu Júda; mę ke ndu Ịzurelu. ²⁷ Tọ dọ iya bụ; Éhazu anwụhu lakfushia nna iya phę. ęphe elia ya lę Jerúsalemu. Ọle ę te lidu iya l'ęke eelije ndu eze ndu Ịzurelu. Hezekaya, bụ nwatibe iya ke nwoke aburu eze l'ozori iya.

29

*Hezekáya bú eze ndu Júda
(2 Eze 18:1-3)*

¹ Hezekáya wataru achíchi l'ò gbawaru ùkporo afa l'afa ise. Ò chìru ùkporo afa l'afa tete lẹ Jerúsalemu. Èpha nne iya bú Abíja; nwatíbe Zekaráya. ² Hezekáya meru iphe, vudo nhamunha l'ènya Ojejoje; ege ochechoroche iya, bú Dévidi meru.

Hezekáya asacha eze-ùlo Nchileke

³ L'onwa k'odungu; l'afa k'odungu, Hezekáya wataru achíchi; b'ò guhashiru ibo eze-ùlo Nchileke; mekwashia ya emekwa. ⁴ Yò bya edubata ndu achijeru Nchileke eja; mę ndu Lívayi; kukobe èphe l'edukfu, nọ l'uzo ẹnyanwu-ahata; ⁵ bya asụ èphe: "Unubẹ ndu Lívayi; unu ngaberu iya nchì! Unu dobe onwunu nsọ nta-a; unu edobe ùlo Ojejoje, bú Nchileke kẹ nna unu phẹ nsọ. Unu wofukota iphe atso oyi, nọ lẹ Èke-dù-Nsọ ono. ⁶ Ishi iya aburu lẹ nna ayi phẹ b'ẹ t'e shidu gude ire èphe ẹka. Èphe meru ejo iphe l'ènya Ojejoje, bú Nchileke ayi. Èphe paru iya haa; wofu ifu l'ẹke Ojejoje bu ebubu; bya agbakutaru iya azu. ⁷ Èphe gu-chishiru ibo nwùlo, nọ dukfuru l'ònu eze-ùlo Nchileke; menyishia ọku l'urọku, nọ iya nù. Èphe akpo-buhu insensu ọku; gwobuhuru Nchileke kẹ Ízurelu ngweja-ukfuru lẹ Èke-dù-Nsọ. ⁸ Yò buru iya meru iphe oke ẹhu-eghughu Ojejoje dakfutaru ndu Júda; mę ndu Jerúsalemu. Iphe, o meru èphe emee; onyemonye ọbule akpo beru; wata ọtsu egvu. Èphe aburu ndu aagburu onu-mini; ege unu gudewa ẹnya unu ele nta-a. ⁹ Ò bú iya meru iphe e gude ogu-mbeke gbushia nna ayi phẹ; buru iya kparu iphe a kpuru unwu ayi ndu k'unwoke; mę ndu k'unwanyi; mę unyomu ayi phẹ lẹ ndzụ.

¹⁰ "Iphe, nọ iya l'obu nta-a bú tẹ yẹle Ojejoje gbaa ndzụ; mbụ Nchileke kẹ Ízurelu; k'ophu ẹhu-eghughu iya ono, ata kfukfukfu ono a-lufu l'ẹke èphe nọ. ¹¹ Unwu iya-a; unu ba apakwa ozi unu ẹka lanu nta-a; kele Ojejoje bẹ fọtaru unu t'unu vudo l'ifu iya; l'ejeru iya ozi; mbụ t'unu buru iya ndu ozi; mę ndu anọduje akporu iya insensu ọku."

¹² Tọ dù iya bú; ndu Lívayi ono abya ajikobe k'ozi ono.

Ndu eri Kohatu, tso iya nù bú:

Mahatu Amasayi yele Jówelu Azariya.

Ndu eri Merari, tso iya nù

aburu Kishi Abudi yele

Azariya Jehalelelu.

Ndu eri Geshonu, tso iya nù

bú Jowa Zima yele Ídenu Jowa.

¹³ Ndu eri Elizafanu, tso iya nù

bú Shimiri yele Jeyelu.

Ndu eri Ásafu, tso iya nù

aburu Zekaráya yele Mataniya.

¹⁴ Ndu eri Hemanu, tso iya nù

bú Jehiyelu yele Shimeyi.

Ndu eri Jedutunu, tso iya nù

aburu Shemaya yele Uziyelu.

¹⁵ Èphe abya achikobe unwunna èphe; bya emee onwèphe; èphe adu nsọ; bẹ èphe bya abahụ je emechaa eze-ùlo Nchileke ege ono, eze tų-buru iya èphe ono; mbụ ege ono, okfu Ojejoje kfuru iya ono. ¹⁶ Ndu achijeru

Nchileke eja abya abahụ l'ime ime eze-ulo Nchileke ono; je emechaa ya emecha. Iphemiphe, ephe phuru, aasọ nsọ l'eze-ulo Nchileke ono; bẹ ephe chifutakotaru l'ogbodufu eze-ulo ono. Ndu Lívayi eye ẹka vuta iya vufu; je awushi lẹ nggele Kídironu. ¹⁷ Eze-ulo ono bẹ ephe wataru emecha lẹ mbọku mbụ l'onwa kẹ mbụ. Yo be lẹ mbọku k'ẹsato l'onwa ono; ephe emetabe iya rua lẹ nwulo ono, nọ dukfuru eze-ulo Nchileke ono. Ephe egude abali ẹsato mecha eze-ulo Nchileke ono l'onwiya. Yọ buru l'abali iri l'ishingu l'onwa kẹ mbụ ono bẹ ephe megeru iya.

Eyephu eze-ulo Nchileke azụ l'ẹka Nchileke

¹⁸ Tọ dọ iya bụ; ephe ejekfushia eze, bụ Hezekáya je asụ iya: "L'ephe mechaakwaru eze-ulo Nchileke ono l'ọ ha; mę ẹnya-ngweja-ukfuru; mę iphe, bụ iphe, anọje iya nụ; mę teburu ono, eedobeje buredi, eedobeje l'ifu Nchileke ono yeke iphe, anọje iya nụ.

Eye Nchileke eze-ulo ono l'ẹka

¹⁹ "Iphe, bụ ngwa ono, eze Éhazu woshiru l'eze-ulo teke ono, ọ bụ eze ono; mbụ teke ono, ẹ te gudedu ire iya ẹka ono b'e dobephuru azụ; ephe emechakotawa iya emecha. Ọ nọkota-a l'ifu ẹnya-ngweja Ojejoje."

²⁰ Ya ndono; yo be l'onmewa utsu; eze, bụ Hezekáya egbeshi je ekukota ndu ishi mkpukpu ono; ephe ejeshia l'ulo Ojejoje ono. ²¹ Ephe akpuru oke-eswi ẹsaa; ebyila ẹsaa; unwu aturu ẹsaa; mę mkpi ẹsaa, ephe e-gude gwoo ngweja iphe, dọ ẹji l'okfu ẹka alị-eze ono; mę l'okfu ẹka ulo ono, dọ nsọ ono; mę l'okfu ẹka ndu Júda. Eze asụ ndu achijeru Nchileke eja, bụ ndu eri Éronu t'ephe gwoo ngweja ono l'ẹnya-ngweja Ojejoje. ²² Tọ dọ iya bụ; ephe egbua oke-eswi ono; ndu achijeru Nchileke eja anata mee ya; phee l'ẹnya-ngweja ono. Ephe egbukwaaphu ebyila ono; phee mee ya l'ẹnya-ngweja ono; bya egbua unwu aturu phụ; phee mee ya l'ẹnya-ngweja ono. ²³ Mkpi ono, e gude egwo ngweja iphe ẹji ono b'a kpụtakotaru je anụ eze yeke edzudzu ọha ono; ephe ebyibegbaa ya ẹka. ²⁴ Ndu achijeru Nchileke eja egbushia mkpi ono; gude mee ya gwoo ngweja iphe, dọ ẹji l'ẹnya-ngweja ono; gude kfuá ugwo iphe, dọ ẹji, ndu Ízurẹlu l'epha ha meru; kẹ l'eze bẹ turu ekemu sụ t'e gwoo ngweja-ukfuru; mę ngweja iphe, dọ ẹji ono l'okfu ẹhu Ízurẹlu l'ephe ha.

²⁵ Yọ bya achiru ndu Lívayi ye l'eze-ulo Nchileke; nụ ephe ogele; mę une; mę ogumogu; ẹge ono, ephe turu l'ekemu; mbụ Dévidi yeke Gádu, bụ onye aphujeru eze àphù; mę Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke. Ekemu ono bẹ bụ ekemu, Ojejoje shi l'ẹka ndu nkfuchiru iya tụa. ²⁶ Ndu Lívayi evudo gudegbaa ngwa-egvu Dévidi ono; ndu achijeru Nchileke eja egudegbaa upyoku ephe.

²⁷ Ya ndono; Hezekáya atua ekemu sụ t'e gwoo ngweja-ukfuru l'ẹnya-ngweja ono. A watalephu ogwo ngweja-ukfuru ono; wata ọgu egvu l'anụ Ojejoje; l'egbu upyoku eye iya; l'akụ ngwa-egvu Dévidi, bụ eze ndu Ízurẹlu.

²⁸ Edzudzu-ọha ono l'epha ha abaaru Ojejoje eja; ndu egvu l'agụ; ndu upyoku l'egbu. E mee ya ẹge ono jeye e gwogee ngweja-ukfuru ono. ²⁹ E gwotsulephu ngweja ono; eze; mę iphe, bụ ndu yeke iya nọ l'ẹke ono atuko l'ephe ha fozita; baaru Ojejoje eja. ³⁰ Eze, bụ Hezekáya yeke ndu ishi iya abya ekfuaru ndu Lívayi t'ephe gua egvu ajaja nụ Ojejoje; mbụ t'ephe gua ya l'uzo Dévidi yeke Ásafu, bụ onye aphuje àphù guru iya. Ya ndono; ephe egude ẹhu-otso-ena gua egvu ajaja ono; bya efozita baaru Ojejoje eja.

³¹ Hezekáya asú: “Nta-a bẹ unu dobewaru onwunu Ojejoje iche. Unu gude ngweja; mę ngweja-ekele bya l'eze-ulo Nchileke.” Tọ dọ iya bụ; edzudzu ọha ono egwota ngweja; mę ngweja-ekele ono. Iphe, bụ ndu oovuu evuvu l'obu ewotagbaa iphe, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru.

³² Anụ, edzudzu ọha ono nuru t'e gude gwoo ngweja-ukfuru ono bẹ dọ ukporo oke-eswi ẹto l'oke-eswi iri; ukporo ebyila ise; mę ukporo unwu aturu iri. Anụ ono l'ọ ha bẹ bukota ọphu ee-gude gwooru Ojejoje ngweja-ukfuru. ³³ Anụ, e doberu nsọ k'ogwo ngweja ono dọ unu oke-eswi l'oke-eswi ukporo iri; waa unu aturu ẹsaa l'ukporo iri. ³⁴ Olee ndu achijeru Nchileke ẹja hanuka nwanshi; k'ọphu bụ l'ẹphe ta dudu ike swashikota akpo, ee-gude gwoo ngweja-ukfuru ono. Yọ buru unwunna ẹphe, bụ ndu Lívayi bẹ yetaru ẹphe ẹka tẹ ndu ọdo, bụ ndu achijeru Nchileke ẹja dobefua onwẹphe nsọ; ẹphe eyetaru ẹphe ẹka ono jeye ozi ono agvụ; kele ndu Lívayi b'ọ ka oru l'ẹhu t'ẹphe dobe onwẹphe nsọ; ama lẹ ndu achijeru Nchileke ẹja. ³⁵ Anụ, e gude eme ke ngweja-ukfuru ono bẹ ha l'igwe; mękwaphu ẹba anụ, e gude egwo ngweja ẹhu-agu; mę ngweja-mẹ, etsoje ngweja-ukfuru ono.

Tọ dọ iya bụ; ozi, eee l'eze-ulo Nchileke abya ala azụ l'ọnodu iya. ³⁶ Hezekáya yele ndu ono l'ẹphe ha etekota ẹsua k'iphe, Ojejoje meru ndu nk'ia; ke l'iphe ono b'e mekotaru ẹgwegwa ẹgwegwa.

30

Aakwakọbe ke Aji Esweta

¹ Hezekáya abya ezikota iphe, bụ ndu Ízurẹlu mę ndu Júda ozi; dekwaruphu ẹkwo nụ ndu Ífuremu; mę ndu Manásẹ t'ẹphe byakota l'ulo Ojejoje lẹ Jerúsalemu; k'ọphu ẹphe a-gbaru Ojejoje, bụ Nchileke ke Ízurẹlu Aji Esweta. ² Eze yele ndu ishi; mę edzudzu ọha ono, nọ lẹ Jerúsalemu ono abya achipyaa ya l'ọo l'onwa k'ẹbo bẹ ẹphe a-gba Aji Esweta ono. ³ Ẹphe ta agbadu iya teke aagbajẹ iya; kele ndu doberu onwẹphe nsọ lẹ ndu achijeru Nchileke ẹja ta hadu nshinu; ọdo aburu lẹ ndu Ízurẹlu te eshidu dzukowaa lẹ Jerúsalemu. ⁴ Iphe ono, ẹphe chitaru idzu iya ono adu eze yele edzudzu ọha ono mma l'obu. ⁵ Ẹphe akabua l'aa-ra iya arara l'alị Ízurẹlu gbaa mgburumburu; tsube lẹ Besheba jeye lẹ Danu tẹ ndu Ízurẹlu wuru bya Jerúsalemu bya agbaaru Ojejoje, bụ Nchileke ke Ízurẹlu Aji Esweta ono; ke l'ẹphe ta habua l'igwe gbaa aji ono l'ẹge e deru iya l'ẹkwo.

⁶ Eze abya atua ekemu tẹ ndu ọkpa-ẹgwa gude ẹkwo, eze yele ndu ishi iya deru jekota alị Ízurẹlu; mę l'alị Júda. Iphe, e deru l'ẹkwo ono sọru:

“Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu laphuta azụ lakfuta Ojejoje, bụ Nchileke ke Ẹbirhamu; ke Áyizaku; mę ke Ízurẹlu; k'ọphu ọo-ghachiru unu ifu ọdo; mbu unubẹ nwa ndu ọphu wafuru nụ l'ẹka ndu eze ndu Asiriya. ⁷ Unu ba adukwa l'ọ bụ nna unu pẹ; mę unwunna unu pẹ, bụ ndu ono, Ojejoje, bụ Nchileke ke nna ẹphe te shidu gude ire ẹphe ẹke ono; k'ọphu bụ lẹ Ojejoje meru ẹphe; ẹphe aburu kpurupyata ẹge-a unu phuru-wa. ⁸ Unu be ekwefukwa ikẹ l'ọ bụ nna unu pẹ. Iphe, unu e-mechia bụ t'unu woru onwunu nụ Ojejoje. Unu bya l'ulo iya ono, dọ nsọ ono; mbu l'ulo ono, o mewaru t'ọ dọ nsọ jeye lẹ tutu yoyo ono. Unu abajeru Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹja; k'ọphu ẹhu-eghughu iya ono, ata kfufukfu ono a-lufu unu l'ẹhu. ⁹ O -buru l'unu lakfutaru Ojejoje ọdo; bẹ ndu kpuru unwunna

unu; mę unwegirima unu phę lę ndzu a-phuru ephe imiko; haa ephe; ephe alaphuta azu l'alı-a; kę lę Ojejoje, bu Nchileke unu bu onye emeje eze-iphe-oma; buru onye aphuje imiko. E to nwedu l'ọ ghaaru unu azu; teke unu lakfutaru iya."

¹⁰ Ndu okpa-egwa ono atuko iphe, bu mkpukpu ndu ikfu Ifuremu; kę ndu k'ikfu Manáse; mę kę ndu ikfu Zébulonu jegbaru. Obenu l'ọo ochi bę aachı ephe; l'aja ephe ewena. ¹¹ Ole o nwelerua ndu ikfu Ásha; ikfu Manáse; mę ikfu kę Zébulonu, bu ndu kweru nu; wozita onwephe ali; byatashia Jerúsalemu. ¹² O kwaphu ege ono bę ęka Ojejoje nọ l'ęhu ndu Júda; yo mee k'ophu obu ephe bu nanu; ephe l'eme iphe, Ojejoje kfuru ege eze yele ndu ishi suru t'ephe mee.

Aagba Aji Esweta ono

¹³ Ya ndono; a dukpoo l'igwe mbu ndu byaru bya edzua lę Jerúsalemu t'ephe gbaa Aji Buredi, ę te kodu ekoko l'onwa k'ębo. ¹⁴ Ephe atuko ęnya ęke e shi egwoje ęja lę Jerúsalemu wofukota; woshikwaaphu iphe, bu ęnya-ngweja insensu je enwuru ye l'okpa-ugvu Kidironu.

¹⁵ Yo rua l'abalı iri l'ęno l'onwa k'ębo ono; ephe egbua nwaturu Aji Esweta ono. Iphere egude ndu ono, achijeru Nchileke ęja ono; mę ndu Lıvayi. Ephe eje emechashia onwephe; gude anu, ee-gwo ngweja-ukfuru byatashia l'eze-ulo Nchileke ono. ¹⁶ Ephe eje anodukota l'onodu, ephe anoduje; ege ono, o kfuru iya; mbu ekemu Mosisu, bu onye kę Nchileke ono. Ndu ono, achijeru Nchileke ęja ono ephee mee ono, ephe nataru l'ęka ndu Lıvayi ono. ¹⁷ Ephe du l'igwe; mbu ndu nọ l'igwe-oha ono ę-te emechadu onwephe emecha. Yo buru iya meru; ndu Lıvayi egbuaru ndu ono, mmeru nọ l'ęhu ono nwaturu Aji Esweta nk'ephe; k'ophu ephe e-me iya t'ọ duru Ojejoje nsọ. ¹⁸ Ndu ophu ka l'igwe lę ndu shi l'ikfu Ifuremu; ikfu Manáse; ikfu Ísaka; mę kę Zébulonu te emechadu onwephe emecha; ole ephe rikwanuru iphe Aji Esweta ono. Eriri, ephe riru iya ta kwa ege ono b'e deru iya l'ękwo. Ole Hezekaya kfukwanuru nu Ojejoje l'okfu ęhu ephe; su: "Te Ojejoje, bu onye ono, du mma ono guaru ¹⁹ iphe, bu onye, gude obu iya l'ọ ha achọ Ojejoje, bu Nchileke kę nna iya phę nvu; e guderu l'onye obu te emechadu onwiya ege ekemu k'ulo, du nsọ ono kfuru." ²⁰ Tọ du iya bu; Ojejoje anu ekfukfu ono, Hezekaya kfuru nu iya ono; to mebyishihe ndu ono.

²¹ Ndu Izurelu, bu ndu ophu nọ lę Jerualemu egude ęhu-otso-ęna gbaa Aji Buredi, ę te kodu ekoko abalı ęsaa. Ndu Lıvayi mę ndu achijeru Nchileke ęja l'anoduje l'aguru Ojejoje egvu mbọku-mbọku; ephe egudeje ngwa-egvu, ada oda l'aguru Ojejoje egvu ono.

²² Ndu Lıvayi koshiru l'ọ doru ephe ęnya; mbu ozi, ephe ejeru Ojejoje. Hezekaya ekfua okfu gude duja ephe ike. L'ime abalı ęsaa ono bę ephe rikotaru iphe, gbaru ephe lę ngweja ęhu-agu; bya ekele Ojejoje, bu Nchileke kę nna ephe ekele.

²³ Edzudzu-oha ono l'ephe ha ekweta l'ephe a-gbafua aji ono ujiku ęsaa odo. Tọ du iya bu; ephe egude ęhu-otso-ęna gbaa aji ono abalı ęsaa odo.

²⁴ Hezekaya, bu eze ndu Júda anu edzudzu oha ono unu oke-eswi labu l'ukporo eswi iri;* mę unu aturu iri l'ęsaa l'ukporo aturu iri.† Ndu ishi anu edzudzu oha ono unu oke-eswi labu l'ukporo iri;‡ mę unu aturu ugbo

* **30:24** 30:24 Iphe o bu bu 1,000. † **30:24** 30:24 Iphe o bu bu 7,000. ‡ **30:24** 30:24 Iphe o bu bu 1,000.

ukporo l'ise^S t'ephe gbushia gude gbaa aji ono. Ndu achijeru Nchileke eja adu l'igwe kweta mecha onwephe emechaa. ²⁵ Iphe, bu edzudzu oha ndu Júda l'ephe ha etekota eswa. Ndu achijeru Nchileke eja; ndu Lívayi; igwe-oha ndu shi Ízurelu bya ndzuko ono; ndu mbyamumba, shi l'alí Ízurelu bya; mewaru ndu ophu bu ebubu l'alí Júda atuko l'ephe ha tee eswa. ²⁶ Ehu akwata tsoo ndu Jerúsalemu ena k'iche; kele tsube l'oge ke Sólomonu Dévidi, bu eze ndu Ízurelu b'e ta ghabua aji, du ege ono le Jerúsalemu. ²⁷ Ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi awu-lihu goru onu-oma nu ndu ono; Nchileke anua olu ephe; ekfukfu, ephe ekfu anu Nchileke erua imigwe, l'eke ono, du nsò, o bu ebubu ono.

31

¹ E metsulephu iphemiphe obule ono; ndu Ízurelu, no l'eke ono l'ephe ha awu-lihu bahu le mkpukpu ndu Júda; je atuko mkpuma, e dobegbaaru nsò kupyashia; gbutsushia itso Ashera; nwutsushia eke aagwaje iphe; me iphe, bu enya-ngweja, no l'alí Júda l'o ha; ke Bénjaminu; ke Ifuremu; me ke Manase. Ephe emee ya ege ono jeye ephe emebyishikota iphemiphe obule ono. E metsua; ndu Ízurelu l'ephe ha alashigbaa mkpukpu ephe; onyenonu alashia le nk'ia.

Iphe, a nuru t'e gude baaru Ojejoje eja

² Hezekaya abya agbaa ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi l'ogbo l'ogbo. Yo kee ozi; nu iphe, bu ogbo, nonu; mbu ozi, gbaru ndu achijeru Nchileke eja; me ophu, gbaru ndu Lívayi. Ozi ephe bu ogwo ngweja-ukfuru; me ngweja ehu-agu; me onodu l'onu odu ke Ojejoje; l'eye ozi; l'ekele iya ekele; gude egvu l'aja iya ajaja. ³ Eze abya eshi l'iphe, o nweru enweru hata elu iya nu t'e gude gwoo ngweja-ukfuru l'utsu me l'urenayashi; me ke mboku otu-ume; me ke Aji Onwa Ophungu; mewaru k'ogba aji, e dobegbaaru l'oge iya; mbu ege ono, e deru iya l'ekemu Ojejoje ono.

⁴ Yo bya atua ekemu te ndu bu le Jerúsalemu woru oke iphe, ruberu ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi nu ephe; k'ophu ephe e-yeru ehu l'ome ekemu Ojejoje. ⁵ Ekemu ono, eze turu ono abya edzuru ekemeke; teke ono teke ono; ndu Ízurelu anulahaa akpuru iphe odungu ephe; mbu witu; mee; manu olivu; manu-engu; mekpò iphemiphe obule, shi l'egu. Ephe evubatakwapu oké lanu l'uzo iri, shi l'iphemiphe obule, ephe nweru; yo tsubo etsubo. ⁶ Ndu Ízurelu; me ndu Júda, bukota le mkpukpu, nogbaa le Júda ewotakwapu oke lanu l'uzo iri, shi l'eswi; me aturu; me l'eghu ephe bya anu. Ephe anukwapu oke lanu l'uzo iri, shi l'iphe, du nsò, e doberu Ojejoje, bu Nchileke ephe nsò. Ephe akua ya l'ikpo l'ikpo. ⁷ Ephe wataru iya l'onwa k'eto; megee ya l'onwa k'esaa. ⁸ Hezekaya yele ndu ishi abya apu ege ephe ono kutsuaru l'ikpo; jaa Ojejoje ajaja; bya agooru ndibe iya; mbu ndu Ízurelu onu.

⁹ Hezekaya abya ajilahaa ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi ege ee-me iphe ono, kutsuaru l'ikpo ono. ¹⁰ Azariya, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; onye onu-ulo Zadoku abya eyeeye onu; su: "Le keshinu teke ephe wataru ovubata iphe ono l'eze-ulo Nchileke; be ephe wataru oriji ephe; ophu aphoduje aphodu ahakwaduru nshinu; kele

Ojejoje gowaru onu-oma nu ndibe iya. Oo ya meru iphe eze iya ophu, ha ege-a tsufukwadururu etsufu.”

¹¹ Hezekaya abya ezi epehe t'ephe dozia mkpura, aakwakobeje iphe l'ezeulo Nchileke. Epehe edozia ya. ¹² Epehe evutakota iphemiphe obule ono, a nuru t'e gude baaru Ojejoje eja ono bya edobe l'ime mkpura ono; mekpoo uzo lanu l'uzo iri phu; me iphe ono, e doberu nsu ono. Epehe ta padu ozi epehe eka lanu. Yo buru Konanaya, bu onye Livayi be bu onye ishi, eleta epehe enya. Onye etsota iya nu aburu nwunne iya, bu Shimeyi. ¹³ Eze, bu Hezekaya; me onye ishi ulo Ojejoje, bu Azariya abya afota ndu a-odu Konanaya yele nwunne iya, bu Shimeyi l'eka; l'eleta iphe ono enya. Ndu epehe fotaru bu: Jehiyelu; Azaziya; Nahatu; Asahelu; Jerimotu; Jozabadu; Eliyelu; Isumakiya; Mahatu; me Benaya.

¹⁴ Yo buru Kore, bu nwatibe onye Livayi, bu Imuna; mbu onye nche onu-oguzo uzo enyanwu-ahata; be iphe, a nuru Nchileke l'ege onye chiru obu iya no l'eka. Iphe, a nuru Ojejoje; me iphe, katsukpo odu nsu bu iya anoduje ekeshi iya. ¹⁵ Ndu yeru ehuru l'oyeru iya eka le mkpukpu eke ndu achijeru Nchileke eja bu bu: Idenu; Minyaminu; Jeshuwa; Shemaya; me Amariya; me Shekaniya. Epehe yetaru eka l'okeru ndu achijeru Nchileke eja ibe epehe iphe, gbaru epehe. Epehe keru iya l'ogbo l'ogbo. Yo buru ege a nuru ogurenaya b'a nuru nwata.

¹⁶ Ndu odo, epehe kevutsuaru bu unwoke, nowaru tsube l'afa eto kwaseru, bu ndu epha epehe no lekwo, e deshuru ege e shi mua epehe; kevutsuaru iphe bu ndu abahuje l'ezeulo Nchileke l'eje ozi mboku-mboku. E keru iya epehe l'ogbo l'ogbo l'ege ozi, epehe eje gbaru. ¹⁷ Epehe abya ekeru gba ndu achijeru Nchileke eja, e deru epha epehe l'enya-ufu epehe ege e shiru mua epehe; me ndu Livayi, nowaru tsube l'ukporo afa kwaseru. E keru epehe iphe ono l'ogbo l'ogbo l'ege ozi epehe gbaru. ¹⁸ E deshikotaru epha unwegirima epehe ndu ke nshii; me unyomu epehe; me unwu epehe k'unwoke; me unwu epehe k'unwanyi le mkpukpu ono kparamu l'ekwo, e deshuru ege e shiru mushia epehe; ke l'ephe gbaru t'e gude ire epehe eka l'odobe onwepehe nsu.

¹⁹ A bya le ndu achijeru Nchileke eja, bu ndu k'eri Eronu; mbu ndu ono, bu l'egu, no-pheru mkpukpu epehe mgburumburu ono; epehedua b'a gutaru unwoke le mkpukpu le mkpukpu te epehe keeru unwoke ndu k'eri Eronu ono iphe nk'ephe; mekpoo ndu e deru epha epehe lekwo, e deshuru ege e shiru mushia ndu Livayi.

²⁰ Iphe ono be bu iphe, Hezekaya meru l'ali ndu Juda gbaa mgburumburu. O meru iphe, du mma; me iphe, vudo nhamunha; bya aburu onye e gude ire iya eka l'eke Ojejoje, bu Nchileke no. ²¹ Iphemiphe obule, o yeru eka l'ozu, no l'ezeulo Nchileke; me l'ome ekemu; me l'ome iphe, a suru t'e meje; mbu l'ochu Nchileke iya; b'o gudekota obu iya l'o ha mee. E shi ege ono; iphemiphe obule aburu iya upete.

32

Senakeribu abyaruru Jerusalemu ogo

(2 Eze 18:13-37; 19:14-19, 35-37; Azá 36:1-22; 37:8-38)

¹ Hezekaya ejebetsua egiri ozi ono, o jeru ono; eze ndu Asiriya, bu Senakeribu achita ndu soja iya; epehe abya ogo l'ali Juda; bya ekephetagbaa mkpukpu, a kpuru; yo shihugbaa ike. Iphe oori aburu te ya l'utaru iya onwiya. ² Hezekaya aphulephu l'iphe Senakeribu gbaru enya

iya bya bu t'ò lya ogu le Jerúsalemu; ³ jekfushia ndu ishi oru iya; me ndu soja iya idzu. Epe achita l'ephe e-je enwuchishia enya-mini, no l'azu mkpukpu ono t'ò ghabuhu mini. Epe eyetaru iya eka. ⁴ A du l'igwe dzua; je enwuchishia enya-mini ono l'ò ha; me ngele, atsobata l'alì ono. Epe asu l'ephe ta ahadu te ndu eze ndu Asiriya phu mini, e-dzuru epe; me epe byalephu. ⁵ Hezekaya abya efube ifu kpukwatsua eke daru adada l'upho-mkpuma mkpukpu ono; bya akpushia ulo-eli ulo-eli l'eli upho-mkpuma ono. L'azu upho-mkpuma ono; b'ò kpuru upho-mkpuma odo. Yo bya emee agbarike k'upho-mkpuma Mkpukpu Dévidi; yo kabaa oshihu ike. Yo kpushikwaaphu ngwa-ogu l'igwe; me iphe, eegudeje egbochita onwonye.

⁶ Yo bya edobe ndu soja, a-buru ishi ndu Izurelu; bya ekua epe; epe abyakfuta iya l'edukfu, no l'iku obu-edukfu mkpukpu ono. Yo kfuaru epe okfu, e-me te obu shihu epe ike su: ⁷ "T'okpoma shikwaa unu ike; ophu obu awakwa unu awawa. Unu ba atsukwa egvu; ophu meji 'atofukwa unu le k'eze ndu Asiriya yele igwe ndu soja ono, tso iya nu ono; l'onye ophu tso ayibedua kakwa onye ophu tso iya nu. ⁸ Iphe, o nweru bu ngwa-ogu ke madzu; obenu l'ayibedua nweru Ojejoje, bu Nchileke ayi, bu onye e-yetaru ayi eka; lu-chiaru ayi ogu." Iphe ono, Hezekaya, bu eze ndu Juda kfulu ono emee; obu eshihu ndu Juda ike.

Senakeribu ekfutoshi Jerúsalemu

⁹ A nonyaa; eze ndu Asiriya, bu Senakeribu; mbu onye ono, chi ndu soja iya yechia Lakishi ono abya ezi ndu ozi iya t'ephe je Jerúsalemu je ezia Hezekaya, bu eze ndu Juda; me ndu Juda, bu le Jerúsalemu; su:

¹⁰ "Owaa iphe, Senakeribu, bu eze ndu Asiriya kfulu. O suru: ?Bu ngunu be unu chiru ukfu kwee, meru; unu anoshia le Jerúsalemu l'eke e kephetaru unu ekepheta? ¹¹ ?Unu marua l'oo eduphu be Hezekaya eduphu unu l'eke oosuje unu le Ojejoje, bu Nchileke unu a-nafuta unu l'eka eze ndu Asiriya? Iphe, oome bu te egu nri; me egu mini gbushia unu. ¹² ?To budu Hezekaya ono be wofuru eke aagwajeru iya iphe; mebyishia enyangweja iya; bya asu ndu Juda; me ndu Jerúsalemu l'oo enya-ngweja lanu be epe a-bajeru eja; buru iya be epe a-kpojeru insensu oku?"

¹³ "Unu ta madu iphe yele nna iya oche phe meru ndu ali odo? Agwa ndu ali odo ono; ?oo-dua ike nafuta iya ali epe l'eka? ¹⁴ A bya l'iphe bu mbakeshi ono, nna iya phe meru; epe aburu kpurupyata ono; ?nanu agwa ophu, duru ike nafuta iya ndu nk'ia l'eka. ?Nanu ege Nchileke nk'unu e-shi du ike nafuta iya unu l'eka. ¹⁵ Ophu tu unu ba ahashi Hezekaya t'ò gho-gbua unu; dephushia unu ege ono, oodephushi unu ono. Unu be ekwekwa nk'ia; ke l'e to dukwa agwa oha; m'ò bu k'alijeze, dujewaru ike nafuta iya ndibe iya l'eka; m'ò bu l'eka nna iya phe. ? Nanu ege o bu Nchileke unu e-gbe nafuta-chia unu l'eka iya?"

E gburu Senakeribu

¹⁶ Ndu ozi Senakeribu ono l'ekfubyishikwaphu Ojejoje, bu Nchileke; me nwozi Ojejoje, bu Hezekaya. ¹⁷ Eze Senakeribu edekwaaphu ekwo gude l'ekfubyishi Ojejoje, bu Nchileke ke Izurelu; su: "L'oo ege ono, agwa ndu ali odo ta dudu ike nafuta iya ndu nk'ia l'eka phu; bu ege Nchileke ke Hezekaya ta adukwaphu ike nafuta iya ndu nk'ia l'eka." ¹⁸ Ndu ozi Senakeribu ono egude okfu-ali ndu Juda chiru mkpu kpua ndu Jerúsalemu ono, no l'eli upho-mkpuma mkpukpu ono; t'ephe shi ege ono mee t'ephe

tsuhu egvu; k'ophu ephe e-shi ege ono nata mkpukpu ono. ¹⁹ Ephe ekfulahaaru Nchileke ke Jerusalemu sukusuku; yo gbe du l'o bu agwa ndiphe, bu iphe, madzu gude eka iya mee.

²⁰ Eze Hezekaya; me onye nkfuchiru, bu Azaya Emozu abya ekfuru nu Nchileke; raku iya le k'iphe ono; yo rua l'imigwe. ²¹ Ojejoje ezia ojozi iya; yo je echigbushia iphe, bu ndu soja, ike du l'ogu; ndu ishi ndu soja; ndu ishi odo, no l'odu ogu eze ndu Asiriya ono. Eze ndu Asiriya egude iphere laphushia azu l'ali iya. Yo rua; je abahu le nwulo agwa iya; unwegirima iya ndu k'unwoke, no eke ono; egude mma gbuta iya tua.

²² Ojejoje eshi ege ono dzofuta Hezekaya yeke ndu le Jerusalemu l'eka Senakeribu, bu eze ndu Asiriya; mewaru l'eka ndu odo. Yo mee; to nwehe ndu byaru ephe okpa ehu odo. ²³ A du l'igwe vuta iphe bya anu Ojejoje le Jerusalemu; me iphe, eregbaa ire, ephe nuru Hezekaya, bu eze ndu Juda. Tsube le teke ono kwaseru be iphe bu mbakeshi byaru bya edobe iya l'onodu, ha nshinu.

Iphe-ememe guderu Hezekaya

(2 Eze 20:1-3, 12-19; Azá 38:1-3; 39:1-8)

²⁴ Yo buru teke ono be iphe-ememe byaru bya egude Hezekaya; k'ophu bu l'o nowa l'onu-onwu. Yo kfuru nu Ojejoje; yo za iya; bya emeru iphe-ophulenyia nu iya. ²⁵ Hezekaya awata otse etsetse l'ime obu iya; ophu o du du iphe, o meru le k'iphe-oma ono, o nataru ono. Ya ndono; oke ehu-eghughu Ojejoje adakfuta iya; dakfuta ndu Juda; dakfuta ndu Jerusalemu. ²⁶ Hezekaya yeke ndu Jerusalemu abya akwaa izimana ke etsetse ono. Ojejoje ahaa ephe otu-koshi oke ehu-eghughu iya l'oge ke Hezekaya.

Iphe, Hezekaya nweru

²⁷ Hezekaya nweru iphe nshinu; bukwaruphu onye aakwabegvu nshinu. O metaru onwiyia mkpura eke ookwakobeje mkpola-ocha; me mkpola-ododo; me mkpuma, vugbaa oke aswa; me manu, eshi mkpo; me iphe, eegudeje egbochita onwonye; mewaru iphe odo, vugbaa oke aswa. ²⁸ O kpukwaruphu ulo eke oodobeje witu; eke oodobeje mee; me manu; bya enweru odu-eswi eke eswi, anoje l'udu iya udu iya; me odu-aturu. ²⁹ O kpushiru onwiyia mkpukpu mkpukpu; nweru aturu l'igwe; me eghu; me eswi; kele Nchileke nuru iya eku, du egvu.

³⁰ Oo Hezekaya be mechiru eke mini Gihonu eshije l'uzo imeli atsofu; bya eshi l'uzo ali iya bufuaru iya uzo l'uzo enyanwu-ariba Mkpukpu Dévidi. Iphe, bu iphe Hezekaya kuberu eka abujeru iya upete. ³¹ Yo be teke ndu ishi, achí Babilonu yeru ndu madzu t'ephe bya amaru ege k'iphe-ophulenyia, Ojejoje meru l'ali ono du; Nchileke ahaa ya t'o data iya; maru iphe, no iya l'obu.

Anwuhu Hezekaya

(2 Eze 20:20-21)

³² Iphe odo, Hezekaya mekotaru; me ege o gude koshi le Nchileke ndu iya le nsq; b'e dekotaru l'aphu onye nkfuchiru, bu Azaya Emozu; me lekwo ndu eze ndu Juda; me ke ndu Izurelu. ³³ To du iya bu; Hezekaya anwuhu lakfushia nna iya phe. E lia ya l'ugvu eke ili ndu eri Dévidi no. Ndu Juda kpmukpamu me ndu Jerusalemu akwabegvu iya ugvu teke o nwuhuru. Manase, bu nwatibe iya ke nwoke aburu eze l'ozori iya.

33

Manáşe bú eze ndu Júda
(2 Eze 21:1-9, 17, 18)

¹ Iphe, Manáşe gbaru bú afa iri l'ẹ̀bo teke ọ wataru achìchi. Yọ chĩa ukporo afa labú l'afa iri l'ise lẹ Jerúsalemu. ² O meru iphe, dú eji l'ẹnya Ojejoje. O meru akpamara ono, iphe bú mbakeshi ono, Ojejoje chífuru l'ifu ndu Ízurelú shi anọduje eme ono. ³ Ẹke ono, aagwajẹ iphe, nna iya; mbú Hezekáya mebyishiru ono b'ọ kpukwaru; bya edobetsuaru Bálu ẹnya-ngweja; kpọbetsua itso Ashera; bya abaaru unwu iphe, nọgbaa l'igwe ẹja; jeeru iya ozi. ⁴ Yọ kpushia ẹnya-ngweja l'eze-ulo Nchileke, nọ lẹ Jerúsalemu, bú iya bú ẹke ono, Ojejoje sọru: "Ọ bú lẹ Jerúsalemu bẹ ẹpha iya a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu." ⁵ L'echi ogbodufu labú, nọ l'eze-ulo Nchileke ono b'ọ kpushiru ẹnya-ngweja unwu iphe, nọgbaa l'igwe. ⁶ Ọ kpọru unwegirima iya unwoke ọku gude gwoo ẹja lẹ nsuda nwatibe Hínọmu. Ọ gwọru agwuğwo; gwọo ogvu; mee mgbashi; l'ejeje ọkpata ishi l'ẹka ndu aphú àphú; mẹ l'ẹka ndu njibya. Ejo iphe, o meru bẹ ha nshinu l'ẹnya Ojejoje; shi ẹge ono kpatsua ya ẹhu-eghughu.

⁷ Ọ pyiru ntekpe dobe l'eze-ulo Nchileke; mbú l'ẹke ono, Nchileke kfuru Dévidi yẹle nwatibe iya, bú Sólomọnu; sọ: "Ọ bú l'ulo-wa; mẹ lẹ Jerúsalemu, bú mkpukpu ono, ya fọtaru l'ikfu ndu Ízurelú l'ẹphe ha ono bẹ ya e-me tẹ t'ẹpha iya nọdu gbururu jeye lẹ gbururu. ⁸ Ọphu ya ta abyadú l'eme tẹ ndu Ízurelú shi l'alì ono, ya turu nna ẹphe ẹka ono hata ọkpa lufu alufu ọdo; m'ọ -bùru-a l'ẹphe a-nwùbe ẹnya l'emekata iphe, ya turu ẹphe l'ekemu ono, ya shi l'ẹka Mósìsu nù ẹphe ono; mẹ iphe, ya tọru ọkpa iya; mẹ l'ome-l'alì iya." ⁹ Ọ bú lẹ Manáşe dusweru ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu; ẹphe emee iphe, dú eji, ka ọphu ndu ọha ono, Ojejoje mebyishiru l'ifu ndu Ízurelú ono mekotaru.

Izimana ala Manáşe azu

¹⁰ Ojejoje ekfuru yeru Manáşe yẹle ndu nk'iya; ọphu ẹphe 'angadú nchì. ¹¹ Tọ dú iya bú; Ojejoje achìta ndu ishi ndu sọja eze ndu Asiriya; ẹphe abakfuta ẹphe. Ẹphe egude ikokoro kota Manáşe l'imi; tọ ya ẹgbirigba, e meru l'ope kpuru lashia Bábyilọnu. ¹² Iphe ono atsude l'iya phú l'ẹhu; yọ chọlahaa ẹge ya e-shi tọba Ojejoje, bú Nchileke l'ẹnya; yọ kwata bya ewozita onwiya alì l'ifu Nchileke kẹ nna iya phẹ. ¹³ Yo kfuru nù Nchileke; iphe ono, ọ rọru ono erua Ojejoje l'ẹhu; yọ nù iphe, ọ rọru iya; duphuta iya azú lẹ Jerúsalemu; yọ bya anọdu l'alì-eze iya. Manáşe abya amaru teke ono l'ọo Ojejoje bú Nchileke.

¹⁴ E metsua; yọ kpu-kwazi upho Mkpukpu Dévidi ọphu nọ teke aalufuta afuta; mbú l'uzo ẹnyanwu-ariba ogvu-mini Gihọnu lẹ nsuda; kpua ya jeye lẹ Onu-oguzo Ẹma; bya akpu-phe ugwu Ofelu mgburumgburu. Ọ kpukwaru iya phú; yọ kabaa l'eli. Yọ bya edokaa ndu ishi ndu sọja l'iphe, bú mkpukpu, a kpuru; yo shihukota ike l'alì Júda.

¹⁵ Yo wofukota ogvu, e jetaru ejeta; bya ewofu ntekpe phú l'eze-ulo Nchileke; bya emeyishia ẹnya-ngweja, ọ kpushiru l'ugvu ẹke eze-ulo Nchileke nọ; mẹ lẹ Jerúsalemu ono. Yo vuta iya tufaa l'azu mkpukpu. ¹⁶ Yọ bya edozia ẹnya-ngweja Ojejoje; bya egwoo ngweja ẹhu-agu; mẹ ngweja-ekete l'eli iya. Yo kfuaru ndu Júda t'ẹphe bajeru Ojejoje, bú Nchileke kẹ Ízurelú ẹja. ¹⁷ Ọle; ndu Júda ta hakwanu ogwo ngweja l'ẹke, aagwajẹ

iphe. Ọle ọ kwanu Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe kpụu bẹ ẹphe anọduje egwo iya anụ.

Anwụhu Manáse

(2 Eze 21:17-18)

¹⁸ Iphe ọdo, Manáse mekotaru; mę ekfukfu, o kfulu nụ Nchileke; mę iphe, ndu aphụ àphù gude ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke kę Ízurelu kfulu nụ iya; b'e dekotaru l'ẹkwo akọ ndu eze ndu Ízurelu. ¹⁹ Ekfukfu, o kfulu nụ Nchileke; mę ẹge Nchileke shiru nabata iya; mękwaphu ẹjo iphe, o meshiru; je akpaa lę ndzụ be gude ire iya ẹka, nọ iya l'ẹhu; mękpo ẹke ọ kpshiru, aagwaję iphe; mę ẹke o doberu itso Ashera; mę ntękpe; b'o wozitaderu onwiya alį; b'e dekotaru l'ẹkwo akọ onye aphuje àphù, bụ Hozayi. ²⁰ Tọ dų iya bụ; Manáse anwụhu lakfushia nna iya phe. Ẹphe elia ya l'ulo iya. Amọnu, bụ nwatibe iya kę nwoke aburu eze l'ọzori iya.

Amọnu bụ eze ndu Júda

(2 Eze 21:19-26)

²¹ Iphe, Amọnu gbaru bụ ụkporo afa l'afa labụ teke ọ wataru achichi. Yọ chia afa labụ lę Jerusalemu. ²² O meru ẹjo iphe l'ęnya Ojejoje l'ọ bụ nna iya; mbụ Manáse. Iphe, bụ ntękpe Manáse, bụ nna iya doberu b'o gworu ngweja nų; baaru iya ẹja. ²³ Ẹ to wozitadu onwiya alį l'ifu Ojejoje ẹge nna iya; mbụ Manáse wozitaru onwiya. Amọnu buplehu ikpe b'o mekoru kpua onwiya. ²⁴ Ndu ozi iya agbaaru iya ẹjo idzu; woru iya gbua l'ufu iya. ²⁵ Obenu lę ndu Júda bę gbushikotaru ndu ono, tso gbaaru eze, bụ Amọnu ẹjo idzu ono. Ndu Júda eworu Josáya, bụ nwatibe iya kę nwoke mee eze l'ọzori iya.

34

Josáya bụ eze ndu Júda

(2 Eze 22:1-2)

¹ Iphe, Josáya gbaru bụ afa ẹsato teke ọ wataru achichi. Yọ chia ụkporo afa l'afa iri lę nanụ lę Jerusalemu. ² O meru iphe, vudo nhamunha l'ęnya Ojejoje. O tso ru ụbeka ochechoroche iya, bụ Dévidi; tọ dų ọphu ọ haru.

³ L'afa, kwe iya afa ẹsato; k'ọphu ọ wataru achichi b'ọ wataru ọcho ụzo kę Ojejoje, bụ Nchileke k'ọchechoroche iya, bụ Dévidi. Teke ono b'ọ bukjaduru nwata nshį. Yo be l'afa k'iri l'ẹbo ya; yọ wata ophashi urukutu, nọ lę Júda; mę Jerusalemu; mbụ woshilaha eke aagwaję iphe, nọgbaa ya nų; mę itso Ashera; mę ntękpe, a pyiru apyipyi; mę ophu a kpuru akpukpu. ⁴ Yo zia t'e tsukposhia ęnya-ngweja Bálu. Yo nwutsushia ęnya-ngweja insensu, nọ l'ẹke ono. Itso Ashera; mę ntękpe, a pyiru apyipyi; mę ophu a kpuru akpukpu b'o gwekotaru; yọ buru udzu; yo woru iya je ephekaa l'ili ndu shi agwaję iya nų. ⁵ Ndu achijeru agwa ono ẹja b'ọ kpokotaru ọkpu ẹphe ọku l'eli ęnya-ngweja ẹphe ono. Yọ saa alį Júda; mę Jerusalemu asasa. ⁶ Tsube lę mkpukpu mkpukpu ndu Manáse; kę ndu Ífuremu; mę kę ndu Símiyọnu; je akpaa lę kę ndu Náfutali; mę l'ẹke nọ-pheru iya mgburumgburu, e meru; yọ buru kpurupyata; ⁷ b'o nwutsushikotaru ęnya-ngweja ẹphe; gwee itso Ashera; mę ntękpe, nọ iya nų; yọ buru udzu. Ọ tuko ęnya-ngweja insensu, nọkota l'alį Ízurelu nwutsushikota. Yo metsua; laphushia azụ lę Jerusalemu.

A phuru Ẹkwo ekemu
(2 Eze 22:3-20)

⁸ Yo be l'afa, kwe Josáya afa iri l'esato, o wataru achichi; teke ono b'ọ woshiwaru iphe, du eji l'alì ono; yo zi Shefanu Azalaya; me Maseya, bu ọ-chì-ọha mkpukpu ono; me Jowa Jowahazu, bu onye akwakọbeje iphe, meru nu; t'ephe je emekwaa eze-ulo Nchileke, bu Nchileke iya.

⁹ Ẹphe abya ejekfu Hilikaya, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja je eworu okpoga, e wobataru l'eze-ulo Nchileke nu iya; mbu okpoga ono, ndu Lívayi, bu ndu eche nche l'onu-ulo nataru ndu Manáse; ndu Ífuremu; me ndu Bénjaminu l'ephe ha; me le ndu Jerúsalemu. ¹⁰ Ẹphe eworu okpoga ono ye l'eka ndu ishi ọru ono, aaru l'eze-ulo Nchileke ono. Ẹphebedua eworu iya nu ndu aru ọru l'eze-ulo Nchileke ono t'ephe gude kpukwaa ya; mezia ya emezi. ¹¹ Ẹphe ewokwaruphu okpoga nu ndu kapyinta; me ndu akpu ulo ono t'ephe gude zuta mkpuma, a washiru awashi; oshi-uko; me l'osweru, eswebeje l'ulo; kele ndu ọphu shi nodu iya nu be ndu eze, shi achì Júda haru; yo lakota l'iyi.

¹² Unwoke ono be yeru ehu ruu ọru ono. Ndu e doberu l'ishi t'ephe leta enya l'ege e gude eje ozi ono be bu Jahatu; me Obedáya. Ndu ono bu ndu Lívayi, shi l'eri Merari. Ndu ọdo bu Zekaráya; me Meshulamu, bu ndu eri Kohatu. Ndu Lívayi ono, bu ndu ọphu emeje nka l'oku ngwa-egvu ¹³ be bu ndu ishi ke ndu ọphu evu iphe, e gude eme k'ulo ono. Yo buru ẹphe eleta ndu ọru ono l'oru, du l'iche l'iche. Ndu Lívayi ono be haru buru ndu o-de-ekwo; ndu ishi ọru; me ndu nche onu-oguzo.

¹⁴ Yo buru teke ẹphe ewofuta okpoga ono, e wobataru l'eze-ulo Nchileke ono be Hilikaya, bu onye achijeru Nchileke eja phuru ẹkwo ekemu ono, Ojejoje shi l'eka Mosisu nu ono. ¹⁵ Hilikaya ekfuaru Shefanu, bu o-de-ekwo; su: "Le ya phukwaru ẹkwo ekemu-a l'eze-ulo Nchileke." Yo bya eworu ẹkwo ekemu ono nu Shefanu. ¹⁶ Shefanu egude ẹkwo ono jekfu eze; bya asu iya "L'iphemiphe obule, e yeru ndu ozi ngu l'eka t'ephe mee be ẹphe emekwa-a. ¹⁷ Ẹphe wotaakwaru okpoga, no l'eze-ulo Nchileke ye l'eka ndu ishi ọru; me ndu ọphu aru ọru obu." ¹⁸ Shefanu, bu o-de-ekwo abya ekfuaru eze teke ono; su iya: "Le Hilikaya, bu onye achijeru Nchileke eja be nwekwaru ẹkwo, o nuru iya." Shefanu abya anodu l'ifu eze gaa ya.

¹⁹ Eze anulephu iphe, o gufutaru l'ekwo ekemu ono; woru uwe iya lajashia. ²⁰ Eze asu Hilikaya; me Ahikamu, bu nwatibe Shefanu; me Abudonu Mayika; me Shefanu, bu o-de-ekwo; me Asaya, bu nwozi eze; su ẹphe: ²¹ "Unu je akpataru iya Ojejoje ishi; kpataru iya ndu phoduru nu le Izurelu; me le Júda; k'iphe ono, e deru l'ekwo, a phuru ono. Oke ẹhu-eghughu, Ojejoje a-tukoshi ẹphe; be hakwa nshinu; kele nna ẹphe phe te emedu iphe, Ojejoje kfuru; ẹphe te me iphe, e deru l'ekwo-a."

²² To du iya bu; Hilikaya; me ndu ono, eze ziru ozi ono ejeshia ke nwanji, bu onye nkfuchiru Nchileke, bu Huluda. Huluda bu nyee Shalumu Tokuhatu, nwatibe Hasura. Shalumu be eletaje uwe ndu achijeru Nchileke eja enya. Eke Huluda bu bu l'obu-egu Jerúsalemu. Ẹphe abya ekfuaru iya k'iphe ono.

²³ Yo su ẹphe: "Owaa iphe, Ojejoje, bu Nchileke ke Izurelu ekfu: Unu je ezia onye ziru unu; ²⁴ le Ojejoje suru: 'Le ya abya owokfuta Jerúsalemu; me ndu bu iya nu ejo iphe-ehuka; me iphe, bu mburonu ono, e deshuru l'ekwo ono, a guru l'ifu eze ndu Júda ono. ²⁵ Ishi iya aburu l'ephe gwoberu iya; kpolahaa insensu oku l'anu agwa ọdo; gude iphe, ẹphe emetsua

l'akpatsu iya ɛhu-eghughu. Ɔo ya bu lɛ ya a-byabɛ ɛphe oke ɛhu-eghughu iya; ɔphu t'o nwedu l'a byanyia ya abyanyi.' ²⁶ Iphe, unu e-kfuru eze ndu Júda ono, ziru unu t'unu bya ajīta l'ɛka Ojejoje ono; bu l'ɔ ɔwaa iphe, Ojejoje, bu Nchileke kɛ Ízurɛlu kfuru lɛ k'iphe ono, ɔ nuru ono: ²⁷ Keshinu ɔphu iphe ono ruru ngu l'obu; nggu ewozita onwongu alī l'ifu yɛbe Nchileke teke ono, ī nuru iphe, ya kfuru, l'oo-dakfuta mkpukpu-a; mɛ ndu bu iya nu; mbū keshinu ɔphu ī gude k'iphe ono wozita onwongu alī l'ifu iya; bya alawashia uwe ngu; raa ɛkwa l'ifu iya; bɛ ya nuwaru iphe, ī kfuru. Ono bu iphe, Ojejoje kfuru ndono. ²⁸ Ya e-me; t'ī lakfu nna ngu phe; e lia ngu l'ɛhu-agu. ɛnya ngu ta abyadu bya aphū ejo iphe-ɛhuka ono, ya e-wokfuta mkpukpu-a; mɛ ndu bu iya nu ono."

Ya ndono; ɛphe alaa bya akɔoru eze ɛge nwan̄yi ono kfuru.

Josáya agbakwazi ndzu onye lɛ Ojejoje

(2 Eze 23:1-20)

²⁹ Ɖɔ dū iya bu; eze abya ezia; e je ekukota ndu bu ɔguren̄ya ndu Júda l'ɛphe ha; mɛ ndu kɛ Jerúsalemu. ³⁰ Eze yɛle unwoke ndu Júda ono l'ɛphe ha; mɛ ndu bu lɛ Jerúsalemu; mɛ ndu achijeru Nchileke ɛja; mɛ ndu Lívayi; mɛkpo ndu ono l'ɛphe ha; ndu ukfu mɛ ndu nta; atuko wuru jeshia l'ulo Ojejoje. Yo guru ɛkwo ɔgba-ndzu ono, a phuru l'eze-ulo Nchileke ono ye ɛphe lɛ nchi. ³¹ Eze abya evudo lɛ mgboro itso iya; gbaa ndzu l'ifu Ojejoje lɛ ya a-nodu etso Ojejoje; mɛ lɛ ya e-gude obu iya l'ɔ ha; mɛ ndzu iya l'ɔ ha eme ekemu iya, ɔ suru t'e meje; mɛ iphe, ɔ toru ɔkpa iya; shi ɛge ono eme iphe, ɔgba-ndzu ono, e deru l'ɛkwo ono kfuru. ³² Yo mee tɛ iphe, bu ndu Jerúsalemu; mɛ ndu Bénjaminu kweta iphe ono, o kfuru ono. Ndu Jerúsalemu emee iphe, ɔgba-ndzu Nchileke ono kfuru; mbū Nchileke kɛ nna ɛphe.

³³ Josáya ewofukota ejo agwa, nɔ l'alī kɛ ndu Ízurɛlu. Yo mee t'iphe, bu ndu nɔkota lɛ Ízurɛlu bajēru Ojejoje, bu Nchileke ɛphe ɛja. ɛphe ta habua otso ɔzo Ojejoje, bu Nchileke kɛ nna ɛphe jeye l'oge nka-ezekuna nk'iya.

35

Josáya agba Aji Esweta

(2 Eze 23:21-23)

¹ Ya ndono; Josáya abya agbaaru Ojejoje Aji Esweta lɛ Jerúsalemu. E gbūa nwaturu Aji Esweta ono l'onwa mbū gbaru l'abalī iri l'eno. ² Yo bya edobetsua ndu achijeru Nchileke ɛja l'ozi, gbaru ɛphe; bya adua ɛphe ike; sū ɛphe t'ɛphe leta ɛnya l'ozi, nɔ l'ulo Ojejoje. ³ Yo bya ekfuru yeru ndu Lívayi, bu ndu ezije ndu Ízurɛlu kpamukpamu iphe; bya aburu ndu dū nso l'ɛke Ojejoje nɔ; sū ɛphe: "Unu woru okpoko ono, dū nso ono dobe l'ulo ono, Sólomonu Dévidi, bu eze ndu Ízurɛlu kpuru ono. T'ɛ b'a pahɛkwa iya l'ukuvu ɔdo. Unu jeeru Ojejoje, bu Nchileke unu ozi nta-a yɛle ndibe iya, bu ndu Ízurɛlu. ⁴ Unu kwakɔbe onwunu l'ɛnya-ufu l'ɛnya-ufu ɛge unu dū l'ogbo l'ogbo, bu iya bu ɛge ono, Dévidi; onye ono, shi buru eze ndu Ízurɛlu yɛle nwatibe iya; mbū Sólomonu deru edede doberu unu ono.

⁵ "Unu vudo lɛ ɛke-dū-Nso ono; l'ogbo l'ogbo ɛge ɔ dū l'ɛnya-ufu l'ɛnya-ufu ndu Ízurɛlu mmanu. Unu egude ndu Lívayi tughashia onwunu l'iphe, bu ɔgbo ɔphu nonu. ⁶ Unu egbua nwaturu Aji Esweta ono; mee onwunu

t'unu dū nsọ; kwakọbe nwaturu ono; k'ọphu ụnwunna unu pẹ a-nọdu eme iya ẹge Ojejoje shi l'ẹka Mósísu t̄a ekemu iya."

⁷ Ndu Ízurèlu mmanu, nọ l'ẹke ono bẹ Josáya nuru aturu; mẹ eḡhu, kpakọru dū ụkporo unu ugbo ẹto l'unu iri l'ise,* ephe gude mee kẹ ngweja Aji Esweta ono. O nukwaruphu ephe unu eswi ẹsaa l'ụkporo eswi iri.† Elu ono l'ọ ha shikota eze l'ẹka.

⁸ O kwaphu ẹge ono bẹ ndu ishi ọru Josáya woru iphe, shi ephe l'obu nū ndu Ízurèlu ono; ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi. Hilikaya; Zekaráya; mẹ Jehiyelu, bụ ndu ishi ọlo Nchileke abya eworu unu aturu ishingū l'ụkporo iri;‡ mẹ ụkporo eswi iri l'ise§ nū ndu achijeru Nchileke ẹja t'ephe gude gwoo ngweja Aji Esweta ono. ⁹ Konanaya; Shemáya; mẹ Netanelu, bụ ụnwunna iya; mẹ Hashabaya; Jeyelu; mẹ Jozabadu; bụ ndu ishi ndu Lívayi bẹ nuru ndu Lívayi aturu; mẹ eḡhu, dū unu iri l'ẹbo l'ụkporo iri;* nukwaphu ephe unu eswi l'ụkporo eswi ise;† t'ephe gude gwoo ngweja Aji Esweta ono.

¹⁰ A kwakọtsua kẹ Aji Esweta ono; ndu achijeru Nchileke ẹja eje evudo l'ọnodu ephe; ndu Lívayi anọdu ẹge e keshiru ephe; mbụ ẹge ono, eze s̄uru t'ephe nọo ono. ¹¹ Ephe eḡbushia unu aturu Aji Esweta ono. Ndu achijeru Nchileke ẹja anata mee ya phee; ndu Lívayi aphushia anụ ono akpọ. ¹² Ephe eworu anụ, e gude eme kẹ ngweja-ukfuru ono dobe iche; k'ọphu ephe e-keshiru iya ndu Ízurèlu l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu; t'ephe gude ẹka ephe gwooru iya Ojejoje; ẹge ono, e deru iya l'ẹkwo Mósísu ono. Yọ bukwaruphu ẹge ono bẹ ephe meru eswi ono. ¹³ Unu aturu Aji Esweta ono; bẹ ephe h̄ur̄u ah̄uh̄u; ẹge ome-l'al̄i iya dū. Ephe gude ite-oku; mẹ nwrite nsh̄ji; mẹ ite-ophe sh̄ia ngweja ọdo, dū nsọ eshishi; bya emekebe egwegwa pajeru iya ndu Ízurèlu mmanu ono l'ephe ha. ¹⁴ Ephe emetsua; bya akwakọbe nk'ephe; mẹ kẹ ndu achijeru Nchileke ẹja; kẹle ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ ndu eri Éronu bẹ fuberu ifu l'ogwo ngweja-ukfuru; mẹ ẹbà anụ ono jeye ọchi agbaa. Oo ya meru; ndu Lívayi akwakọbe nk'ephe; kwakọbekwaphu ọphu ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ ndu eri Éronu riru.

¹⁵ Ndu ọgbo-egvu; mbụ ndu eri Ásafu anọdu l'ọnodu ephe, bụ iya bụ ọnodu, Dévidi; Ásafu; Hemanu; mẹ Jedutunu, bụ onye aphujeru eze àph̄u doberu ephe. Ndu nche anodutsua l'ọnu-oguzo ọnu-oguzo; ọphu ọ dudu onye haru ozi nk'iya; kẹ l'ụnwunna ephe, bụ ndu Lívayi l'eshiru ephe ite.

¹⁶ Tọ dū iya bụ; e jekota ozi, e jeru Ojejoje mbọku ono gude gbaa Aji Esweta ono; gude iya gwoo ngweja-ukfuru ono l'ẹnya-ngweja Ojejoje ẹge ono, eze, bụ Josáya s̄uru t'e meje iya ono. ¹⁷ Ndu Ízurèlu, bụ ndu ọphu nọ anọno l'ẹke ono teke ono bẹ gbaru Aji Esweta ono; bya agbaa Aji Buredi, ẹ te kodu ekoko abal̄i ẹsaa. ¹⁸ Egbe Aji Esweta ono b'ẹ ta gbabua l'al̄i Ízurèlu keshinu oge k'onye nkfuchiru Nchileke, bụ Sámelu. Ọphu ọ dudu onye eze ndu Ízurèlu, gbajeru Aji Esweta ọphu dū l'ọ bụ ono, Josáya gbaru ono; mbụ yele ndu achijeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; mẹ ndu Júda l'ephe ha; ndu Ízurèlu, nọ l'ẹke ono; mẹ ndu Jerúsalemu. ¹⁹ Aji Esweta ono b'a gbaru l'afa, kwe Josáya afa iri l'ẹsato; k'ọphu ọ wataru achichi.

* 35:7 35:7 Iphe ọ bụ bụ 30,000. † 35:7 35:7 Iphe ọ bụ bụ 3,000. ‡ 35:8 35:8 Iphe ọ bụ bụ 2,600. § 35:8 35:8 Iphe ọ bụ bụ 300. * 35:9 35:9 Iphe ọ bụ bụ 5,000. † 35:9 35:9 Iphe ọ bụ bụ 500.

Anwūhu Josáya
(2 Eze 23:28-30)

²⁰ E metsua iphemiphe obule ono; Josáya abya edozitsua eze-ulo Nchileke; yọ dú mma; Neko, bú eze ndu Íjiputu egbeshi jeshia ogu lẹ Kakemishi, nọ lẹ mgboro Ẽnyimu Yufurétusu; Josáya ejeshia tẹ ya wọta iya ogu. ²¹ Ole Neko yeru ndu, je ezia Josáya sù iya: “?Bú ngunu adaru nggu l'iya; nggube eze ndu Júda? Ẽ tọ bukwa nggu bẹ ya byakfutaru ogu ntanụ. Ndu ya byakfutaru ogu bukwa ndu onu-ulo ono, ephe l'iya alu ogu ono. Nchileke bẹ ziru iya tẹ ya mekebe egwegwa. Ba kfu-chikwa Nchileke uzo; l'o swikwaru iya eswiru; o -dudu bẹ oo-mekwa t'ị laa l'iyi.”

²² Ole Josáya te kwedu haa ya; bya emee onwiya; t'ẹ b'a hube iya ama; tẹ yele iya lua ogu ono. Yọ jika lẹ ya ta angadu nchi l'okfu Neko, bú iya bú okfu, shi l'onu Nchileke; yọ tugbule-a jekfushia ya ogu lẹ phorokoto alí Megido.

²³ Ya ndono; ndu akfu agbanua eze, bú Josáya akfu. Yọ sù ndu oru iya: “Unu pafu iya; kẹ l'e meruakwaru iya ehu okpobe emeru.” ²⁴ Ndu ozi iya ono apata iya pafu l'ugbo-inya iya; paru iya ye l'ugbo-inya iya k'ẹbo palata Jerúsalemu. Yọ nwuhu; e lia ya l'ẹke e liru nna iya phe. Ndu Júda l'ephe ha; mę ndu Jerúsalemu araa ekwa iya.

²⁵ Jeremáya agụ egvu-aphu ehu Josáya. Unwoke l'unwanyi, agụ egvu l'anọduje agụ egvu ehu Josáya ono teke ephe jeru ekwa. Yọ buru ege ono b'o dú jeye ntanụ. Ephe emee ya; yọ buru ome-l'alí ndu Ízurelu; a bya e dee ya edede l'egvu-aphu.

²⁶ Iphe odo, Josáya mekotaru; mę ege o gude mee iphe-oma l'uzo, o dú l'ekemu Ojejoje; ²⁷ mewaru iphe, o meeberu; tsube l'ishi jeye lẹ ngvucha b'e dekotaru l'ekwo ndu eze ndu Ízurelu; mę kẹ ndu Júda.

36

Jehowahazu bú eze ndu Júda
(2 Eze 23:30-35)

¹ Tọ dú iya bú; ndu alí ono ewofuta Jehowahazu Josáya kẹ nwoke; mee ya eze lẹ Jerúsalemu l'ozori nna iya.

² Iphe Jehowahazu gbaru bú ukporo afa l'afa eto teke o wataru achichi. Yọ chia onwa eto lẹ Jerúsalemu. ³ Eze ndu Íjiputu akwatsua ya l'ochichi lẹ Jerúsalemu; bya asu tẹ ndu Júda tua ukporo talentu mkpola-ocha ise; waa talentu mkpola-ododo. ⁴ Eze ndu Íjiputu ono emee Ẽliyakimu, bú nwunne Jehowahazu kẹ nwoke; yọ buru eze ndu Júda; mę Jerúsalemu; bya agbanwee epha iya; gube iya Jehoyakimu. Obenu lẹ Neko kpütaru nwunne Ẽliyakimu ono; mbu Jehowahazu lashia Íjiputu.

Jehoyakimu bú eze ndu Júda
(2 Eze 23:36—24:7)

⁵ Iphe Jehoyakimu gbaru bú ukporo afa l'afa ise teke o wataru achichi. Yọ chia afa iri lẹ nanu lẹ Jerúsalemu. O meru ejo iphe l'anya Ojejoje, bú Nchileke iya. ⁶ Nebukadineza, bú eze ndu Bábyilonu abya etso iya ogu; tua ya egbirigba ope; kpuru lashia Bábyilonu. ⁷ Nebukadineza bẹ hakwaruphu iphe, nọ l'eze-ulo Nchileke vuta lashia Bábyilonu je edobe l'ulo agwa iya lẹ Bábyilonu l'ẹke ono.

⁸ Iphe odo, meru nu l'oge ke Jehoyakimu; me akpamara, o mekotaru; me iphe, du eji, e gudetsuaru iya l'eka eke oome iya; iphe ono l'o ha b'e dekotaru l'ekwo ndu eze ndu Izurelu; me ke ndu Juda. Jehoyakimu, bu nwatibe iya ke nwoke abya aburu eze l'ozori iya.

Jehoyakinu bu eze ndu Juda

(2 Eze 24:8-17)

⁹ Iphe Jehoyakinu gbaru bu afa iri l'esato teke o wataru achichi. Yo chia onwa eto l'abali iri le Jerusalemu. O meru ejo iphe l'enya Ojejoje. ¹⁰ Yo rua l'oge mini odungu l'afa ono; eze, bu Nebukadineza ezia t'e je akputa iya gude bya Babylonu. A kputaru iya; gwoo iphe, eregba ire, shi l'eze-ulo Nchileke gude tso iya. Nebukadineza eworu nwunne nna Jehoyakinu ono, bu Zedekaya mee eze ndu Juda; me ke Jerusalemu.

Zedekaya bu eze ndu Juda

(2 Eze 24:18-20; Jer 52:1-3a)

¹¹ Iphe Zedekaya gbaru bu ukporo afa l'afa lanu teke o wataru achichi. Yo chia afa iri le nanu le Jerusalemu. ¹² O meru ejo iphe l'enya Ojejoje, bu Nchileke iya; ophu 'o wozitadu onwiya ali l'ifu Jeremaya, bu onye nkfuchiru Ojejoje.

Jerusalemu adaa

(2 Eze 25:1-21; Jer 52:3b-11)

¹³ Zedekaya ekwefukwaruphu eze, bu Nebukadineza ikè, bu iya bu onye ono, meru; yo gude epha Nchileke ria angu ono. Yo je ekerebe; kpochia obu; le ya te tsodu uzo ke Ojejoje, bu Nchileke ke Izurelu. ¹⁴ Odo aburu le ndu bu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Juda l'ephe ha be ghelegheleghelè nk'ephe karu eji. Ephe yeru eka l'akpamara ono iphe bu mbakeshi anoduje eme ono; bya emerushia eze-ulo Nchileke, bu eke ono, o doberu nsò le Jerusalemu ono.

Jerusalemu daru

¹⁵ Ojejoje, bu Nchileke ke nna ephe l'eshije l'onu ndu ozi iya l'ekfuru ephe okfu; o -kfutsua; yo kfukwazi; kele imiko ndibe iya; waa eke ono, o bu ebubu ono aduje iya. ¹⁶ Obenu l'ogo ewena be ephe anoduje aja ndu ozi Nchileke ono; l'akpo okfu iya ebo-ebo-l'afu; l'achi ndu nkfuchiru iya ochi. Ephe emee ya ege ono jeye teke oke ehu-eghughu Ojejoje gbanwuhuru oku l'eka ndibe iya no; to kwehe emekota.

¹⁷ Ojejoje ewota eze ndu Babylonu dobe t'o tso ephe ogu. Yo gude ogu-mbeke gbugbushia unwu-okorobya ephe l'ulo-nsò. Ophu o dudu onye ophu o haru le ndu k'unwu-okorobya; l'unwu-mgboko ephe; ndu k'unwoke; me ndu ophu kahwaru nu. Nchileke atuko ephe l'ephe ha yokota Nebukadineza l'eka. ¹⁸ Yo gwoo iphe, bu iphe, no l'eze-ulo Nchileke lashia Babylonu; ndu ophu ha nshinu; me ndu ophu ha nwanshi. Yo vutakwaphu eku, no l'eze-ulo Nchileke; me eku ke eze; waa ke ndu ishi oru iya. ¹⁹ Ephe atua oku l'eze-ulo Nchileke; nwutsushia upho-mkpuma, e gude kpu-pheta Jerusalemu. Ephe atukota oku l'iphe bu ufu-eze, no iya nu. Ephe atuko iphe, ere ire, no l'eka ono mebyishikota.

²⁰ Yo chia nwa ndu ophu wafuru nu lashia Babylonu; mbu ndu ophu wafuru nu, e t'e gudedu ogu-mbeke gbua; ephe ejelahaaru iya ozi; l'ejeru unwu iya ozi jeye teke ali-eze ndu Peshiya bya akwatsua ke Babylonu.

²¹ Ali ono be tataru ume; teke ono, o daburu ochobo ono. Yo tua ume

ụkporo afa ẹto l'afa iri. Yo shi ẹge ono vukota; mbụ okfu, Ojejoje shi l'onu Jeremáya kfu.

Sáyirosu eme tẹ ndu a kpuru lẹ ndzụ laphuta azụ

(Ézu 1:1-4)

²² Yo be l'afa mbụ, Sáyirosu wataru ọchi ndu Peshiya; l'ẹge ee-shi t'okfu ono, Ojejoje shi l'onu Jeremáya kfu ono ree; Ojejoje akpalia Sáyirosu; yọ raa ya arara l'ali-eze iya mgburumburu; bya edee ya edede l'ekwo; sụ:

²³ "Owaa iphe, Sáyirosu, bụ eze ndu Peshiya ekfu. O suru:

"Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke k'imigwe; bẹ nwaru iya iphe, bụ ali-eze, nọ lẹ mgboko-a; bya atuwa ẹka tẹ ya kparu iya ụlo lẹ Jerúsalemu l'ali Júda. Tẹ iphe, bụ onye kẹ Nchileke, nọ l'ẹke-a; tughua lashia ẹke ono; lẹ Ojejoje, bụ Nchileke swikwaru iya-a."

Ézura

*Sáyirosu atu ekemu tẹ ndu Ju, a kpuru lẹ ndzụ lata
(2 Iphe 36:22-23)*

¹ L'afa, Sáyirosu dūberu buru eze ndu Peshiya; bẹ Ojejoje kpaliru iya obu; yo zia ozi; raa ya arara l'iphe, bụ ẹke ọochi l'ọ ha; bya edekwaaphu ozi ono edede l'ẹkwo; keshia. Iphe ono aburu ẹge ee-shi tẹ okfu ono, Ojejoje shije l'ọnu Jeremáya kfua ono; v̄ua.

² Owaa bụ iphe, Sáyirosu, bụ eze ndu Peshiya kfulu. O s̄uru:

“ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ imigwe bẹ mewaru tẹ iphe bụ mbakeshi, nọ lẹ mgboko-wa n̄odu yẹbe eze l'ẹka; bya as̄wa tẹ ya je akp̄aru iya eze-ulo Nchileke lẹ Jerúsalemu lẹ Júda. ³ Tẹ iphe, bụ onye kẹ Nchileke, unu l'iya bu l'ẹke-a t̄ugbukwaa lashia Jerúsalemu Júda je akp̄kwazi eze-ulo Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu; mb̄u Nchileke ono, nọ lẹ Jerúsalemu ono. Tẹ Nchileke unu swikwaru unu ọkpobe eswiru. ⁴ T'e yekwaru ndu ono, ala n̄u ono ẹka. Tẹ ndu, ẹphe bugbaa l'ibiyi nk'ẹphe gude mkp̄ola-ọcha; m̄ẹ mkp̄ola-ododo yetaru ẹphe ẹka. T'a n̄ukwa ẹphe ngwa ọdo, d̄u iche l'iche; m̄ẹ elu; m̄ewaru iphe ọdo l'ẹge onye ch̄iru obu iya t'ẹphe gude je akp̄a eze-ulo Nchileke lẹ Jerúsalemu.' ”

⁵ Tọ d̄u iya b̄u; ndu bugbaa ishi l'unwunna lẹ ndu ikfu Júda; ndu ikfu Bénjaminu; ndu achijeru Nchileke ẹja; ndu Livayi; m̄ewaru iphe bụ onye Nchileke kpaliru obu iya aw̄-lihu jeshia ọkp̄u eze-ulo Nchileke ono lẹ Jerúsalemu. ⁶ Ndu obutobu ẹphe egwoo mkp̄ola-ododo; m̄ẹ mkp̄ola-ọcha n̄u ẹphe; gude iya yetaru ẹphe ẹka; bya an̄u ẹphe iphe ọdo, d̄u iche l'iche; iphe-edobe; m̄ewaru iphe, vugbaa oke aswa; t'a gufukwa iphe ọdo, shi ẹphe l'obu, ẹphe t̄ugbaaru obu ẹphe n̄u ẹphe.

⁷ Eze, bụ Sáyirosu achifuta iphe, bụ iphe, Nebukadineza shi l'eze-ulo Nchileke lẹ Jerúsalemu gwoo je edoo l'ulo agwa iya. ⁸ Yọ buru Mituredatu, bụ onye eche okpoga; bẹ Sáyirosu, bụ eze ndu Peshiya shi l'ẹka iya gwofuta iphe ono. Mituredatu agwa ya ọgu nan̄u nan̄u; n̄u Shelushubeza, bụ onye ishi kẹ ndu Júda.

⁹ Owaa ẹge iphe ono ha ndọ-ọ:

Efere, e meru lẹ
mkp̄ola-ododo d̄u
ụkp̄oro efere l'efere iri.
Efere, e meru lẹ
mkp̄ola-ọcha d̄u
unu efere lab̄u
l'ụkp̄oro efere iri.
Iphe, eegudeje akp̄o
ínsensu ọku, e meru lẹ
mkp̄ola-ọcha d̄u ụkp̄oro lẹ tete.

¹⁰ Ochi, e meru lẹ
mkp̄ola-ododo d̄u ụkp̄oro l'iri.
Ochi, e gude mkp̄ola-ọcha mee
l'uzo, d̄u iche iche d̄u unu ochi l'ochi iri.
Unwu iphe ọdo, d̄utsua
iche iche d̄u unu l'ụkp̄oro iri.

11 Iphe, e meru lẹ mkpọla-ododo; mę ọp̄hu e meru lẹ mkpọla-ọcha; bę ụkọta ụnu iri l'ẹto l'ụkporo iri. Iphe ono l'ọ ha bụ iphe, Sheshubaza gwolataru teke ono, ndu ono, a kpuru lẹ ndzụ laa alị Bábýlõnu ono laru Jerúsalemu.

2

Ndu lataru nụ lẹ ndu ono, a kpuru lẹ ndzụ ono

1 Ọwaa bụ ndu Ízurẹlu, shi Bábýlõnu lata; mbu ndu ono, Nebukadineza, bụ eze ndu Bábýlõnu kpụjeru lẹ ndzụ laa Bábýlõnu ono. Onyenõnu laru mkpukpu ẹke, o shi. O nweru ndu laru Jerúsalemu; nweru ndu laru Júda.

2 Ndu du ẹphe lata bụ Zerúbabelu; Jeshuwa; Nehemáya; Seráya; Relaya; mę Mọdekáyi; Bilishanu; Mízupa; Biguvayi; Rehumu; mę Bena.

Ọwaa bụ ndu Ízurẹlu ono, lataru nụ ono:

- 3 Ndibe Paroshi dụ
     unu madzụ ise l'ụkporo
     madzụ ẹsato;
     l'umadzu iri l'ẹbo.
- 4 Ndibe Shefatíya dụ
     ụkporo madzụ ugbo iri
     l'ẹsato; l'umadzu iri l'ẹbo.
- 5 Ndibe Ara dụ unu madzụ
     l'ụkporo iri l'ẹsato;
     l'umadzu iri l'ise.
- 6 Ndibe Pahatu-Móabu,
     bụ iya bụ ndu eri Jeshuwa
     yele Jóabu bę dụ
     unu madzụ ẹsaa;
     l'umadzu iri l'ẹbo.
- 7 Ndibe Élamu dụ
     unu madzụ ẹto;
     l'ụkporo madzụ labụ;
     l'umadzu iri l'ẹno.
- 8 Ndibe Zatu adụ
     unu madzụ labụ
     l'ụkporo madzụ ẹsaa;
     l'umadzu ise.
- 9 Ndibe Zakayi dụ
     unu madzụ l'ụkporo
     madzụ iri l'ẹsato.
- 10 Ndibe Bani adụ
     unu madzụ l'ụkporo madzụ
     iri l'ẹbo; l'umadzu labụ.
- 11 Ndibe Bebayi dụ unu
     madzụ l'ụkporo madzụ
     iri lẹ nanụ; l'onye lanụ.
- 12 Ndibe Azugadu dụ
     unu madzụ ẹto;
     l'umadzu labụ.
- 13 Ndibe Adonikamu dụ
     unu madzụ l'ụkporo madzụ
     iri l'ẹto; l'umadzu ishingụ.
- 14 Ndibe Biguvayi dụ

- unu madzụ ise l'ụkporo
 madzụ ẹbo;
 l'umadzu iri l'ise.
- 15 Ndibe Adinu dụ
 unu madzụ l'ụkporo
 madzụ ẹbo; l'umadzu iri l'eno.
- 16 Ndibe Ateya, bụ iya bụ
 ndu shi l'eri Hezekáya dụ
 ụkporo madzụ ẹno;
 l'umadzu iri l'eshato.
- 17 Ndibe Bezayi dụ
 ụkporo madzụ iri l'ishingu;
 l'umadzu ẹto.
- 18 Ndibe Jora dụ
 ụkporo madzụ ise;
 l'umadzu iri l'ẹbo.
- 19 Ndibe Hashumu dụ
 ụkporo madzụ iri lẹ nanụ;
 l'umadzu ẹto.
- 20 Ndibe Gibaru dụ
 ụkporo madzụ ẹno; l'umadzu iri l'ise.
- 21 Unwoke, shi lẹ Bétulehemu;
 bẹ dụ ụkporo madzụ ishingụ;
 l'umadzu ẹto.
- 22 Ndu kẹ Netofa dụ
 ụkporo madzụ ẹbo;
 l'umadzu iri l'ishingu.
- 23 Ndu kẹ Anatotu dụ
 ụkporo madzụ ise;
 l'umadzu eshato.
- 24 Ndu kẹ Azumavetu;
 bẹ dụ ụkporo madzụ ẹbo;
 l'umadzu labụ.
- 25 Ndu kẹ Kiriyatu-Jerimu;
 Kefira; mẹ Berotu; bẹ dụ
 unu madzụ l'ụkporo madzụ
 iri l'eshaa; l'umadzu ẹto.
- 26 Ndu kẹ Ráma yele Géba dụ
 unu madzụ l'ụkporo madzụ iri
 lẹ nanụ; l'umadzu ẹto.
- 27 Ndu kẹ Mikumashi dụ
 ụkporo madzụ ishingụ; l'umadzu labụ.
- 28 Ndu kẹ Bételu; mẹ Eyayi dụ
 ụkporo madzụ iri lẹ nanụ; l'umadzu ẹto.
- 29 Ndu kẹ Nébo dụ ụkporo madzụ ẹbo;
 l'umadzu iri l'ẹbo.
- 30 Ndu kẹ Magubishi dụ
 ụkporo madzụ eshaa;
 l'umadzu iri l'ishingu.
- 31 Ndu kẹ Élamu ophunanu;
 dụ unu madzụ ẹto
 l'ụkporo madzụ ẹbo;
 l'umadzu iri l'eno.
- 32 Ndu kẹ Harimu dụ ụkporo

madzù iri l'ishingu.

- 33 Ndu kẹ Lodu;
 ndu kẹ Hadidi;
 mẹ ndu kẹ Ono dọ ọnu madzù
 l'ukporo madzù
 iri l'ishingu; l'umadzu ise.
- 34 Ndu kẹ Jẹriko dọ
 ukporo madzù iri l'ẹsaa;
 l'umadzu ise.
- 35 Ndu kẹ Senaa dọ
 ọnu madzù tete
 l'ukporo madzù; l'umadzu iri.
- 36 A bya lẹ ndu, achijeru Nchileke ẹja;
 ndu lataru nọ lẹ ndu onanu bọ:
 Ndibe Jedaya, bọ iya bọ ndu
 shi l'ọnu-ọlọ ndibe Jeshuwa
 dọ ọnu madzù labọ
 l'ukporo madzù ẹsato; l'umadzu iri l'ẹto.
- 37 Ndibe Ima dọ ọnu madzù labọ
 l'ukporo madzù iri l'ẹbo;
 l'umadzu iri l'ẹbo.
- 38 Ndibe Pashọ dọ ọnu madzù ẹto
 l'ukporo madzù labọ;
 l'umadzu ẹsaa.
- 39 Ndibe Harimu dọ ọnu madzù ẹbo
 l'ukporo madzù iri; l'umadzu iri l'ẹsaa.
- 40 A bya lẹ ndu Livayi;
 ndu lataru nọ lẹ ndu onanu bọ:
 Ndibe Jeshuwa;
 mẹ ndu eri Kadimiyẹlu,
 bọ iya bọ ndu shi l'eri Hodaviya.
 Iphe ẹphe kpakọru dọ bọ
 ukporo madzù ẹto; l'umadzu iri l'ẹno.
- 41 A bya lẹ ndu l'aguje egvu;
 ndu lataru nọ lẹ ndu onanu bọ:
 Ndibe Ásafu, dọ
 ukporo madzù ishingù; l'umadzu ẹsato.
- 42 A bya lẹ ndu echeje nche
 l'eze-ọlọ Nchileke;
 ndu lataru nọ lẹ ndu onanu bọ:
 Ndibe Shalumu;
 ndibe Ateya;
 ndibe Talumọnu;
 ndibe Akubu;
 ndibe Hatita;
 mẹ ndibe Shobayi.
 Iphe ẹphe kpakọru dọ bọ
 ukporo madzù ise;
 l'umadzu iri lẹ tete.
- 43 A bya lẹ ndu ozi l'eze-ọlọ
 Nchileke; ndu lataru nọ
 lẹ ndu onanu bọ:
 Ndibe Ziha;
 ndibe Hasufa;

- ndibe Tabayotu;
- 44 ndibe Kiroso;
ndibe Siyáha;
ndibe Padõnu;
- 45 ndibe Lebana;
ndibe Hagaba;
ndibe Akubu;
- 46 ndibe Hagabu;
ndibe Shalumayi;
ndibe Hananu;
- 47 ndibe Gidelu;
ndibe Gaharu;
ndibe Reyaya;
- 48 ndibe Rezinu;
ndibe Nekoda;
ndibe Gázamu;
- 49 ndibe Uza;
ndibe Paseya;
ndibe Besayi;
- 50 ndibe Asuna;
ndibe Meyunimu;
ndibe Nefusimu;
- 51 ndibe Bakubuku;
ndibe Hakufa;
ndibe Hahu;
- 52 ndibe Bazilutu;
ndibe Mehida;
ndibe Hasha;
- 53 ndibe Bakosu;
ndibe Sizéra;
ndibe Téma;
- 54 ndibe Neziya;
mę ndibe Hatifa.
- 55 A bya l'eri ndu-ozí Sólomõnu;
ndu onanu ndu õphu
shi l'õgu lata bu:
Ndibe Sotayi;
ndibe Hasoferá;
ndibe Peruda;
- 56 ndibe Jala;
ndibe Dakõnu;
ndibe Gidelu;
- 57 ndibe Shefatíya;
ndibe Hatilu;
ndibe Pokeretu-Hazebeyimu;
mę ndibe Ami.
- 58 Ndu ozi l'eze-ulo Nchileke
ndu õphu lataru nu;
mbu eri ndu-ozí Sólomõnu du
ukporo madzu iri lę tete;
l'umadzu iri l'ębo.
- 59 Ndu ono bu ndu õphu shi Tęlu-Mela; Tęlu-Hasha; Kerubu; Adanu; mę
lę Ima lata. Obugle ephedua ta amahędu ikfu, ephę shi. Ephę ta mahę

unwunna ephe; k'ophu ee-shi ege ono maru: ?me ephe bu ndu Ězurelu; t'ephe ta budu?

⁶⁰ Ndu eri Delaya; ndu eri Tobiya; me ndu eri Nekoda du; unu madzu l'ukporo madzu iri l'ebo; l'umadzu iri l'ebo.

⁶¹ A bya l'eri ndu achijeru Nchileke eja; mbu ndu eri Hobaya; ndu eri Hakoju; me ndu eri Bazilayi. Bazilayi be luru nwanyi l'ufu ndibe Bazilayi ke Giledu; zalahaa epha ndu nyee ya. ⁶² Ndu ono be choru epha ephe l'ekwo, e deshiru ege e gude mushia ephe; ta phu epha ephe l'ekwo ono. To du iya bu; e wofu ephe l'onodu ndu achijeru Nchileke eja; dobe ephe l'o bu ndu, aaso nsọ. ⁶³ Govano asu t'ephe be etsojeshi l'eri nri, kakota odu nsọ jeye teke o nweru onye achijeru Nchileke eja, e-gude Urimu; me Tumimu kpata ishi l'eka Ojejoje.

⁶⁴ Ndu ono l'ephe ha tukoru du ukporo unu madzu ise l'unu madzu ise; l'ukporo madzu iri l'esato; ⁶⁵ a gufukwa iya ndu k'unwoke; me ndu k'unwanyi, ejeru ephe ozi. Ndu onanu du unu madzu iri l'esato l'ukporo madzu ishingü; l'umadzu iri l'esaa. Ephe nwekwaruphu ukporo madzu ugbo iri, bu unwoke l'unwanyi, agujeru ephe egvu.

⁶⁶ İnya ephe du unu İnya l'ukporo İnya iri l'ishingu; l'İnya iri l'ishingu. Ephe nweru ukporo İnya-mulu iri l'ebo; l'İnya-mulu ise. ⁶⁷ Ephe nweru unu İnya-ivu l'ukporo İnya-ivu iri l'ise; bya enweru unu İnya-ivu iri l'ishingu l'ukporo İnya-ivu iri l'ishingu.

⁶⁸ Teke ephe rutaru l'eke eze-ulo Nchileke shi nodu le Jerusalemu be ndu butsua ishi l'ikfu l'ikfu ono haru nu iphe l'ege onye chiru obu iya t'e gude kpu-phu eze-ulo Nchileke ono azu l'eke ono. ⁶⁹ Ephe meru ege ike ephe beru; woru ekpa mkpola-ododo, du unu l'ukporo iri l'iri; nu t'e dobe l'ulo eku, ee-gudeje eje ozi ono; bya anu ekpa mkpola-ocha, du unu ishingü l'ukporo ise. Ephe nukwaruphu uwe ndu achijeru Nchileke, du ukporo ise.

⁷⁰ Ndu achijeru Nchileke eja; ndu Lıvayi; uphodu ndu Jıda; ndu aguje egvu; ndu nche; me ndu-ozı l'eze-ulo Nchileke alatsua le mkpukpu eke ephe shi; je eburu. Ndu Ězurelu l'ephe ha ebutsuaru le mkpukpu eke ephe shi.

3

Aakpukwa enya-ngweja Nchileke

¹ Yo rua l'onwa K'esaa; ndu Ězurelu l'ephe ha egude obu lanu bya edzua le Jerusalemu. Teke ono be ndu Ězurelu bukotawaa le mkpukpu eke ephe shitsua. ² To du iya bu; Jeshuwa Jozadaku; ndu ephe l'iya achijeru Nchileke eja; Zerubabelu Shelutiyele; me ndu otu iya awu-lihu; wata okpukwa enya-ngweja Nchileke ke Ězurelu; k'ophu ephe e-gwo ngweja-ukfuru l'eli iya; bu iya bu ege e deru iya l'ekwo ekemu Mosisu, bu onye ke Nchileke. ³ O bu oswi-okfu l'ephe atsu ndu ono, bupheru ephe mgburumgburu ono egvu; obenu l'ephe wolerua enya-ngweja ono kpobe l'eli eke ono, a tohawaru nto-l'ali iya ono; gwolahaaru Ojejoje ngweja-ukfuru l'eli iya mboku-mboku: utsu l'urenyashi. ⁴ Ephe anodukwaphu l'eke ono gbaa Aji Mkpü. Ephe gbaru aji ono ege e deru iya l'ekwo; bya egwoo ngweja-ukfuru, eegwoje mboku-mboku l'aji ono. Ngweja ono be ephe gworu ugbo ole, nsọ iya suru t'e gwoje iya l'uboku. ⁵ Ephe emetsua; bya egwoo ngweja-ukfuru, eegwoje tekenteke; me ngweja, eegwoje le Aji Onwa Ophungu; mewaru ngweja odo, eegwoje l'aji, e dobegbaaru Ojejoje

iche. Éphe nùkotakwaruphu Ojejoje iphe, a nùru iya l'ò ha; mbù iphe, ndu ono chìru obu éphe nù iya. ⁶ Dùbè l'abalì mbù l'ònwà k'ésaa ono bè éphe wataru ogwo ngwèja-ukfuru anù Ojejoje. Obenu l'è ta tòdua ntò-l'alì eze-ùlo Nchileke teke ono.

Aakpu-kwazi eze-ùlo Nchileke

⁷ Éphe eworu okpoga nù ndu akpu ùlo; mè ndu kapyìnta. Woru nri; iphe-angungu; mè manù nù ndu Sayìdonu; mè ndu Táya; k'òphu éphe e-shi l'ugvu ugvu Lébanònu vufutaru éphe oshi sida l'eze ényimu; shi èke ono vuruaru iya éphe Jópa, bù iya bù ège Sáyirosu, bù eze ndu Peshiya sùru t'èphe vua ya. ⁸ Yo rua l'ònwà k'èbo l'afa, kwe afa labù k'òphu éphe shitsua Bábyìlònu lata; éphe awata òkpu eze-ùlo Nchileke ono. Zerùbabelu Shelutiyeù; mè Jeshuwa Jozadaku éphe lè ndu achijeru Nchileke èja; mè ndu Lívayi yeùle ndu ono, l'èphe ha, shi l'èke a kpuru éphe lè ndzù laa lata Jerúsalemu ono abya achìko l'èphe ha wata òru ono. Éphe afòta ndu Lívayi, gbatsuaru ùkporo afa tugbua t'èphe bùru ndu eleta òru ono, aarù l'eze-ùlo Ojejoje ono énya. ⁹ Tò dù iya bù; Jeshuwa yeùle unwu iya; mè ndu abùbu éphe; éphe lè Kadumiyèù; mè unwu iya; ndu onanu bù ndu ufu Hodaviya atugba èka; bùru ndu ishi kpù-kwazi eze-ùlo Nchileke ono. Ndu ufu Henadadu yetakwaruphu éphe èka l'oleta énya l'òzi ono. Ndu ono l'èphe ha bùkota ndu Lívayi.

¹⁰ Teke ndu ono, akpu ùlo ono tò-geleruphu ntò-l'alì eze-ùlo Nchileke ono; bè ndu achijeru Nchileke èja yeru uwe éphe; gudegbaa upyoku l'èka. Ndu Lívayi, shi l'ufu Ásafu egudegbaa nkwa lùfuta; éphe ajalahaà Ojejoje ajaja ège Dévidi, bù eze ndu Ízuruù ziru éphe. ¹¹ Egvu l'ada; éphe atùko l'ekwe iya ekwekwe l'aja Ojejoje ajaja; l'ekèle iya ekèle; asùje: "Ojejoje dù mma.

Obu, o yeru ndu Ízuruù abùru ojejoje."

Ndu ono l'èphe ha atùà ùzu; jaa Ojejoje ajaja; kè l'a tòru ntò-l'alì eze-ùlo Nchileke ono. ¹² Òlè igweligwe ndu achijeru Nchileke èja; mè ndu Lívayi; mè ndu, bùtsua ishi l'ikfu éphe; mbù ndu ono bùwa ògurennya, phùhawaru eze-ùlo kè mbù phù bè raru èkwa rashia ya ike èke éphe phùru ège a tòru ntò-l'alì ùlo ono. Igweligwe ndu òphu egude èhu-òtso-èna l'èchi mkpu l'èchishi iya ike; ¹³ k'òphu bù lè ndiphe ta madu iphe dù iche lè mkpu k'èhu-òtso-èna; mè ùzu-èkwa ono, ndu k'ògurennya atù ono. Mkpu ono dashikpooru ike; k'òphu bù lè ndu nò ùzenya nùkotaru iya.

4

Ndu akpòshi; t'è b'a akpu eze-ùlo Nchileke

¹ Ya ndono; ndu òhogu ndu Júda; mè kè ndu Bénjaminu anù lè ndu ono, e shi kpua lè ndzù ono; gbe akpùkwaziwa nù eze-ùlo Ojejoje, bù Nchileke kè Ízuruù; ² éphe ejekfu Zerùbabelu; mè ndu bùtsua ishi l'ikfu l'ikfu ono; je asù éphe: "T'ayi tsoru unu yeta èka kpua eze-ùlo ono; kè l'ayi bedua abajèkwaru-a Nchileke èja l'ò bù unubèdua. Ayi shiru gwota èja anù iya dùberu l'oge kè Esahadònu, bù eze ndu Asiriya; mbù onye ono, duru ayi la èke-a ono."

³ Obenu lè Zerùbabelu; Jeshuwa; mè ndu òdo, bùtsua ishi l'ikfu l'ikfu lè Ízuruù sùru éphe l'è tò dùdu iphe, éphe l'èphe jigba lè k'òkpu ùlo anù Nchileke éphe. L'ò bù èphebedua gèdegede; a-kpù ùlo ono; nù Ojejoje,

bụ Nchileke ke Ịzurẹlu, bụ iphe Sáyịrosu, bụ eze ndu Peshiya ziru ephe kepyia ya akụ.

⁴ Tọ dū iya bụ; ndu aļi ono emee; ehu ejishihu ndu Júda oyi; mee; ephe awata ọtsu egvu okpu ụlo ono. ⁵ Ephe eje ebukoo ndu mgbazi t'ephe bya akpọshia ozi ono. Yọ bụru ke mkpaka ono; be ephe nọ; tsube l'oge teke Sáyịrosu, bụ eze ndu Peshiya; je akpaa l'oge teke Dariyosu, bụru eze ndu Peshiya.

⁶ Yo be teke Kuzakusesu wataru achichi; ndu ohogu ono edee ekwo kpushia iphe, ephe suru le ndu Júda; me ndu Jerúsalemu meru.

⁷ Yo be l'oge ke Atakusakusesu, bụ eze ndu Peshiya; Bishilamu; Mituredatu; me Tabilu edee ekwo nū iya. Ekwo ono b'e gude okfu ndu Áramu dee; bya eworu iya gbanwee; dee l'okfu odo.

⁸ Rehumu, bụ nnajiọha; me Shimushayi, bụ o-de-ekwo ndu aļi ono abya edee ekwo; nū eze Atakusakusesu. L'ekwo ono; be ephe nọdu kfurushia ndu Jerúsalemu. Iphe ephe deru l'ekwo ono bụ:

⁹ Ekwo-wa shi l'eka Rehumu, bụ nnajiọha; me Shimushayi, bụ o-de-ekwo. Ndu odo, ephe l'ephe tso l'ede iya bụ ndu otu ephe ndu ophu; mbụ ndu ikpe; ndu gọvano; ndu ishi, achị ndu Peshiya; ndu ishi, achị ndu Ereku; ndu ishi, achị ndu Bábyilonu; ndu ishi, achị ndu Susa, bụ iya bụ ndu Élamu; ¹⁰ męwaru iphe, bụ ndu mbakeshi ono, Asunaparụ chishiru; ephe eje ebugbaaru le mkpukpu mkpukpu Samériya; me l'eke odo, nọtsua l'azụ Ғnyimu Yufurétusu ono. Asunaparụ bụ onye ha nshinu; bụru onye aakwabę ugvu.

¹¹ Qwaa bụ iphe, ephe deru l'ekwo ono, ephe deru nū Atakusakusesu ono:

Ekwo-a; be ayi ede anū nggube eze Atakusakusesu.

Ndu ede iya nū; bụ ndu ozi ngu; mbụ ayibe ndu ono, bu l'azụ Ғnyimu Yufurétusu ono:

¹² Tę nggube eze makwaru le ndu Ju ono, bụ ndu shi ngu l'eka lakfuta ayi ono; be rutaakwaru Jerúsalemu. Ephe akpukwaziakwa mkpukpu ono, bulephu ndu kwefuru ikę; me ndu ejo iya ono; be jiru iya nū. Ephe akpukwaziakwa igbo-ulo ono odo; lemekwawaphu nto-l'ali epoto iya.

¹³ Iphe odo bụ te nggube eze makwaru l'ephe -kpụwa upho-mkpuma ono; kpụ-chia; bya akpua mkpukpu ono kpụ-chia ya; b'e to nwehekwa akiriko; m'o bụ utu odo, ephe atubaa; shi ege ono mee te okpoga, abataję eze l'eka rụhu. ¹⁴ Keshinu o bụ l'ufu-eze; be ephe ayi nọ; be ayi ta anodu-ghekwa t'o nweru onye a-nyiru etsu kpua ngu. Yọ bụru iya meru iphe ayi ezi ozi-a t'i maru; ¹⁵ k'ophu aa-tuko ekwo, e deshiru iphe, meru l'oge ke nna ngu phe nyochakota. E -nyochaa ekwo ono; be ii-phu le Jerúsalemu bụ mkpukpu, ekwefuje ikę; bụru mkpukpu emeje te ndu odo kwefuru eze ikę. Ephe bụ ndu ewotaje iphe-ehuka tuaru ndu, bụ eze; me iphe, bụ ndu eletagbaa enya l'onu-ogo, dū iche iche. Ono bụ ege ephe dū eshikpoo l'oge ndiche. O bụ iya meru iphe e mebyishiru mkpukpu ono. ¹⁶ Ayi eme te nggube eze maru l'a -rụ-ghee mkpukpu ono; bya akpụ-chia upho-mkpuma iya b'e to dudu iphe e-shikwadu l'azụ Ғnyimu Yufurétusu eru ngu eka odo.

¹⁷ Eze abya eziphu ozi azu; su:

“Ya ekele Rehumu, bụ nnajiọha; l'ekele Shimushayi, bụ o-de-ekwo; me ndibe ephe ono, bu le Samériya; me ndu ophu bu l'eke odo, dū iche iche l'azụ Ғnyimu Yufurétusu azu iya ophu.

¹⁸ “Ekwo ono, unu nuru ayi ono b'a guwaru; bya akowaru mu iphe o kfu. ¹⁹ Ya tukwaru ekemu; a bya enyochaa; phu le mkpukpu

ono; mbụ Jerúsalemu ekwefujeru ndu eze ikè keshinu kẹ ndiche; ẹphe anọdujekwaphu eme tẹ ndu ọdo be emeshi iphe ndu eze kfuru. ²⁰ Jerúsalemu shiwa nweru ndu eze, agburu-ẹhu nọ, shi achitsua ẹke dọ iche l'iche l'azụ Ẽnyimu Yufurétusu. E shi anọduje atụ akirikio; mę utu ọdo, dọ iche l'anụ ẹphe. ²¹ Ọo ya bụ; t'unu taa ekemu ẹgwegwa tẹ ndu ono wofu ẹka l'ọru ono, ẹphe arụ ono. T'ẹphe ba akpuhekwa mkpukpu ono ọdo jeye teke ya a-sụ t'ẹphe wata iya akpukpu. ²² Unu mekwaa iphe ono, ya kfuru ono nta-a ọwaa. Unu ba atukwa iya kẹ ụchakuru-nwarechi; k'ọphu ẹ to mebyiduru eze iphe."

²³ Tọ dọ iya bụ; a gutsulephu iphe ono, eze nnajiọha, bụ Atakusakusesu deru ono; nnajiọha, bụ Rehumu; Shimushayi, bụ o-de-ẹkwo; mę ndu otu ẹphe ndu ọphu l'ẹphe ha emekebewaphu ẹgwegwa jekfushia ndu Ju ono lẹ Jerúsalemu; je eyebuta ẹphe t'ẹphe haa ozi ono.

²⁴ Ya ndono; ozi ono, e gude l'ẹka eje l'ulo Nchileke lẹ Jerúsalemu ono; ekegaru ẹge ono; nọo afa labụ l'oge kẹ Dariyọsu, bụ eze ndu Peshiya.

5

Aakpuphu eze-ulo Nchileke azụ lẹ Jerúsalemu

¹ Ya ndono; Hagayi; mę Zekaraya, bụ onye ufu Ido egude ẹpha Nchileke kẹ ndu Ízurelu, bụ onye achị ẹphe wata okfuchiru Nchileke l'ẹke ndu Ju nọ; mbụ ndu Ju, bu lẹ Júda; mę Jerúsalemu. ² Tọ dọ iya bụ; Zerúbabelu Shelutiyeļu yele Jeshuwa Jozadaku awata okpukwa eze-ulo Nchileke ono, nọ lẹ Jerúsalemu ono. Ndu nkfuchiru Nchileke ono; ẹphe ẹbo eswiru ẹphe; l'eyetaru ẹphe ẹka.

³ Yọ buru teke ono; bę Tatenayi, bụ gọvano ndu azụ Ẽnyimu Yufurétusu; mę Shéta-Bozenayi yele ndu otu ẹphe wu-tsoru ẹphe bya aji ẹphe onye ziru ẹphe t'ẹphe mee k'eze-ulo Nchileke-a; kpua upho-mkpuma-wa?

⁴ Ẹphe ajikwaaphu ẹpha ndu akpu ulo ono. ⁵ Obenu lẹ Nchileke nwuberu ndu bụ ọgurenya ndu Ju ono ẹnya; k'ọphu bụ lẹ ndu ono ta kposhidu ẹphe ozi ono; jeye teke ozi e-ru Dariyọsu nchị; yebedua emekwanua t'ẹkwo rua ẹphe ẹka.

⁶ Ọwaa bụ iphe, e deru l'ẹkwo ono, Tatenayi, bụ gọvano ndu azụ Ẽnyimu Yufurétusu deru nọ eze, bụ Dariyọsu. Ndu ẹphe l'iya deru iya bụ Shéta-Bozenayi; mę ndu otu ẹphe, bụ iya bụ ndu ishi, achị ndu azụ Ẽnyimu Yufurétusu. ⁷ Ẹkwo ono, ẹphe deru ono bę ẹphe deru; sụ:

L'ẹkwo-a; bę ayi ede anụ nggube eze, bụ Dariyọsu.

Ayi ekele ngu ekele-o!

⁸ Ọwaa bụ tẹ nggube eze nnajiọha maru l'ayi jeru l'alí Júda l'ẹke ono, aakpu-kwazi eze-ulo Nchileke ono, bụ onye ha nshinu ono. Iphe ayi phuru bụ lẹ ndu ono gude mkpuma, haję nshinu l'akpu ulo ono. Ẹphe dobetsuaru oshi l'upho-mkpuma ono; mbụ zia obu l'alí l'ẹje ozi obu; yoo jekpokwaa werewere.

⁹ Ayi jiru ndu bụ ọgurenya ndu Júda ono onye nuru ẹphe ikike t'ẹphe kpua eze-ulo ono; ẹge ọ do hawaa. ¹⁰ Ayi jitakwaruphu ẹphe ẹpha ẹphe; deshia ya edeshi; nọ ngu; k'ọphu ị-maru ndu bụ ishi ozi ono.

¹¹ Iphe, ẹphe kfuru ayi bụ l'ẹphe bụ ndu ozi kẹ Nchileke ono, bụ iya nwe igwe; nweru eliphe ono. L'ẹphe akpukwazi eze-ulo ono, onye eze ndu Ízurelu kpujeru teke teru ẹnya gvube ono. ¹² Yọ buru l'ọo lẹ nna ẹphe kpatsuru Nchileke, bu l'imigwe iwe meru iphe o woru ẹphe ye Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilonu l'ẹka; mbụ onye Kalúdiya ono, bụ

iya mebyishiru ʋlo-a; bya achīta ndu alī-a lashia Bábyilonu ono. ¹³ Yo be l'afa k'odungu, eze Sáyirosu wataru ochi ndu Bábyilonu; yò tya ekemu t'a kpukwazi ʋlo Nchileke ono. ¹⁴ Iphe, e meru lè mkpola-ododo; mē ophu e meru lè mkpola-ocha dobe l'ʋlo Nchileke, bụ iya bụ ono, Nebukadineza gwotajeru l'eze-ʋlo ono, nò lè Jerúsalemu je edobe l'eze-ʋlo agwa ndu Bábyilonu ono; bē eze, bụ Sáyirosu l'onwiya jeru je egwota l'eze-ʋlo agwa ndu Bábyilonu. Eze, bụ Sáyirosu egworu iphe ono ye l'eka onye l'aza Sheshubaza; o meru govano; ¹⁵ bya asu iya t'o gwota iphe ono gwolala azu l'eze-ʋlo ono, nò lè Jerúsalemu ono. Odo aburu t'a kpu ʋlo Nchileke ono t'ò ʋlata azu l'ege o duhawa. ¹⁶ Tò dū iya bụ; Sheshubaza abya atò nto-l'alì eze-ʋlo Nchileke ono, nò lè Jerúsalemu ono. Keshinu ono; byeye nta-a; b'e shi kpata iya; t'a kpu-chiwa iya.

¹⁷ "Nta-a; o -buru l'òo dū nggube eze mma t'a kpukwazi eze-ʋlo Nchileke ono, nò lè Jerúsalemu ono; hanu t'e lee enya l'ʋlo eke aakwakobeje iphe ndu eze lè Bábyilonu; maru: ?m'ò bua ezi-okfu l'eze, bụ Sáyirosu turu ekemu t'a kpu-kwazi eze-ʋlo-o, nò lè Jerúsalemu-a. Teke e metsuaru; tē nggube eze mekwaa t'ayi maru iphe, ì chitaru lè k'iphe ono."

6

A cho-vuru ekemu, eze, bụ Sáyirosu turu

¹ Tò dū iya bụ; eze, bụ Dariyosu abya atya ekemu; sù t'a vòkashia eke a kuberu ekwo, e deshuru iphe, meru l'alì Bábyilonu l'oge ohazu. ² A bya awata ovokashi ekwo ono; jeye yò buru lè Ekubatana, bụ ishi obodo Mídiya; b'a vofutaru ekwo-agwoḡwo obu.

Iphe, e deru l'ekwo ono bụ:

³ L'afa mbu k'ophu eze, bụ Sáyirosu wataru achichi; b'ò turu ekemu sù t'a kpu-kwazi ʋlo Nchileke ono, nò lè Jerúsalemu ono: T'a kpu-kwazi ʋlo ono, bụ eke aanoduje egwo ngweja ono. Iphe, eli iya a-dū bụ ukporo ntukpa eno lè ntukpa iri; usa iya adu ukporo ntukpa eno lè ntukpa iri. Nto-l'alì iya bē e-me t'o shihu ike; ⁴ k'ophu bụ: a -kpobeje iya mkpuma, ha okporokpo uzi eto; a gbaḡe iya oshi lanu. Iphe, bụ iphe oo-phu t'e gude kpu ya bụ ʋlo-eku ndu eze a-kfu iya. ⁵ Iphe odo aburu l'iphemiphe obule ono, e gude mkpola-ododo; mē mkpola-ocha mee, Nebukadineza gwotaru l'eze-ʋlo ono, nò lè Jerúsalemu je edobe lè Bábyilonu ono; bē ee-gwota gwolala azu lè Jerúsalemu; dobephu azu l'eka, o shi nodutsua l'eze-ʋlo Nchileke ono.

⁶ Oo ya bụ; tē nggube Tatenayi, bụ govano ndu azu Enyimu Yufurétusu; Shéta-Bozenayi; mē ndu otu unu, notsua l'eze okwa l'eke ono; unu bukwaru uba yeru eke ono. ⁷ Unu hakwaa tē govano ndu Ju; mē ndu bụ ogurenaya ndu Ju kpu-kwazi eze-ʋlo Nchileke ono; t'ò dū ege o duhawa. Unu be ejekwa osela ozi ono azu. ⁸ Nta-a bē mu a-tu ekemu; sù t'unu kfu-dzukota ndu ono ugwo, ephe gude eme k'ulo ono egwegwa. Eke eeshi kfya ya bụ l'akiriko, ndu bu l'azu Enyimu Yufurétusu turu ye l'ulo eku ndu eze; k'ophu e tó dudu iphe a-kposhi ozi ono akposhi. ⁹ Iphe bụ iphe, mkpa iya duru ndu achijeru Nchileke eja, ephe e-gude l'egworu Nchileke k'imigwe eja l'uboku l'uboku; unu nujekwa iya ephe. Unu nuje ephe oke-eswi; ebyila; mē aturu, ephe e-gude egwo ngweja-ukfuru. Unu anujekwaphu ephe witu; unu; mē; mē manu. Unu ba ahakwa iya ephe anunu; ¹⁰ k'ophu ephe ee-gwo eja, dū mma nu Nchileke k'imigwe; kfuru nu iya t'ò duru eze yele unwu iya lè mma.

11 Iphe ọdo aburu lẹ ya atọ ekemu; l'onye gbanweru ekemu ono bẹ aa-foṭa itso lanu l'itso, gude ọlo iya; tsebe onye ọbu. Ọlo iya ono a-ghoo ikpozu. 12 Tẹ Nchileke ono, bu iya foṭaru eke ono t'ọ buru eke oo-buru eburu ono kwatsutakwa iphe, bu onye eze; m'ọ bu mba, a-cho t'ẹphe gbanwee ekemu-wa; m'ọ bu t'ẹphe mebyia ọlo Nchileke-wa, nọ lẹ Jerúsalemu-a. Ọ bu mbeṣua, bu Dariyosu; bẹ turu ekemu-a. Unu dokwa-anya lẹ mini; mee iphe, ekemu-a kforu.

Eye Nchileke eze-ulo Nchileke ono eka

13 Yo buru iya bu lẹ Tatenayi, bu govano ndu azu Ẹnyimu Yufurétusu; Shéta-Bozenayi; me ndu otu ẹphe abya edoo ẹnya lẹ mini; mekota iphe ono, eze, bu Dariyosu turu ẹphe l'ekemu ono. 14 Ndu bu ogurennya ndu Ju ono akpuru ọlo ono tugburu; onye nkfuchiru Nchileke, bu Hagayi yele Zekaraya, bu onye ufu Ido egude okfu Nchileke l'adu ẹphe ike. Ẹphe akpuja ọlo ono kpọ-gee. Yo buru ege Nchileke ke Ízurelu suru t'ẹphe kpua ya; bẹ ẹphe kpuru iya; buru ege Sáyirosu; Dariyosu; me Atakusakusesu, bu ndu eze ndu Peshiya turu ẹphe l'ekemu bẹ ẹphe tsoru. 15 Ẹphe akpuja ọlo ono kpọ-chia ya l'abalẹ k'eto l'ime onwa Ada; l'afa, kwe eze Dariyosu afa ishingú, ọ wataru achichi.

16 To du iya bu; ndu Ízurelu; mbu ndu achijeru Nchileke eja; ndu Lívayi; me ege ẹphe ha; mbu ndu ono, e shi kpua lẹ ndzu ono achikota l'ẹphe ha gude ehu-otso-ena woru ọlo Nchileke ono ye Nchileke l'eka. 17 Ẹphe gude ukporo oke-eswi ise; ukporo ebyila iri; me unu aturu gwoo ngweja, ẹphe gude; woru ọlo ono; ye Nchileke l'eka. Ẹphe gudekwaphu mkpi iri l'ẹbo; gwoo ngweja-iphe, du eji; l'okfu ehu ndu Ízurelu l'ẹphe ha. Mkpi iri l'ẹbo ono nọ-chiru ẹnya ikfu iri l'ẹbo ndu Ízurelu. 18 Ẹphe abya ekeeru ndu ono, achijeru Nchileke eja ono; me ndu ke Lívayi ege ẹphe a-nodu eje ozi l'eze-ulo Nchileke lẹ Jerúsalemu; bu iya bu ege e deru iya l'ekwo Mosisu.

Aji Esweta

19 Yo be l'abalẹ iri l'eno l'onwa ke mbu; ndu ono, e shi kpua lẹ ndzu ono abya agbaa Aji Esweta. 20 Ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi b'a sachakotaru asacha; ẹphe l'ẹphe ha aburu ndu e-ta sodu nso. Ndu Lívayi egbua aturu Aji Esweta l'okfu ehu ndu ono, e shi kpua lẹ ndzu ono; me l'okfu ehu unwunna ẹphe ono, bu ndu achijeru Nchileke eja ono; me l'okfu ehu onwẹphe. 21 To du iya bu; ndu Ízurelu ono, e shi kpua lẹ ndzu, lataru nu ono agbaa aji ono; ẹphe lẹ ndu ono, woru onwẹphe dobe iche t'ẹphe be etso l'uru-alẹ ono, ndu e-ta madu Nchileke l'alẹ ono arubebe ono; shi ege ono abaru Ojejoje, bu Nchileke ke Ízurelu eja. 22 O kwaphu ege ono; bẹ ẹphe gude ehu-otso-ena gbaa Aji Buredi, e te kodu ekoko abalẹ esaa; kele Ojejoje meru t'ehu tsoje ẹphe ena; bya emee t'eze ndu Asiriya wota obu iya ziaru ẹphe; k'ophu bu l'ọ meru t'eka kabaa ẹphe oshihu ike l'okpu ọlo Nchileke ono, bu Nchileke ke ndu Ízurelu ono.

7

Ezura alata azu lẹ Jerúsalemu

1 To du iya bu; a bya anọ gbururu jeye teke eze, bu Atakusakusesu wataru ọchi ndu Peshiya. Yo nweru nwoke lanu, ẹpha iya bu Èzura. Èzura bu nwatibe Seraya; Seraya aburu nwatibe Azariya. Azariya

bụ nwatibe Hilikaya; ² Hilikaya aburu nwatibe Shalumu. Shalumu bụ nwatibe Zadọku; Zadọku aburu nwatibe Ahitubu. ³ Ahitubu bụ nwatibe Amariya; Amariya aburu nwatibe Azariya. Azariya bụ nwatibe Merayotu; ⁴ Merayotu aburu nwatibe Zerahiya. Zerahiya bụ nwatibe Uzi; Uzi aburu nwatibe Buki. ⁵ Buki bụ nwatibe Abishuwa; Abishuwa aburu nwatibe Finehasu. Finehasu bụ nwatibe Eliyéza; Eliyéza aburu nwatibe Éronu. Éronu bụ onye ishi ndu achijeru Nchileke éja.

⁶ Ézura onu abya eshi Bábyilonu lata. Ezura bụ o-de-ékwo, maru ekemu Mósisu ye iya l'ènya-nvọ; mbụ ekemu ono, Ojejoje, bụ Nchileke ké Ízurelu turu ono. Eze emekotaru iya iphemiphe ọbule, o kfuru iya t'o meeru iya; ké l'èka Ojejoje, bụ Nchileke; bẹ nọ l'èke Ézura nọ. ⁷ Uphodu lẹ ndu Ízurelu; ndu achijeru Nchileke éja; ndu Lívayi; ndu egvu; ndu nche; mę ndu ozi l'eze-ulo Nchileke atugbabe jeshia Jerúsalemu l'afa, kwe eze Atakusakusesu afa ẹsaa; k'ophu ọ wataru achichi. ⁸ Ézura bẹ ruru Jerúsalemu l'onwa k'ise, l'afa kwe eze afa ẹsaa; k'ophu ọ wataru achichi. ⁹ O gbeshiru lẹ Bábyilonu l'onwa ké mbụ nọ l'abalị ké mbụ; rua Jerúsalemu l'onwa ise nọ l'abalị ké mbụ; kéle Nchileke gude iphe-oma swibe iya. ¹⁰ Ishi iya aburu lẹ Ézura wotawaru obu iya ye tẹ ya mụta ekemu Ojejoje; meje iphe, o kfuru; mę tẹ ya zije iphe, Ojejoje tọru ọkpa iya; mę iphe, bụ nsọ iya l'alị Ízurelu.

Ékwo, eze Atakusakusesu deru nụ Ézura

¹¹ Ọwaa bụ iphe, e deru l'ékwo, eze Atakusakusesu nuru Ézura, bụ onye achijeru Nchileke éja; buru o-de-ékwo, o doru ẹnya; mbụ iphe, Ojejoje turu ekemu; mę iphe, ọ tọru ndu Ízurelu ọkpa iya:

¹² “Ékwo-wa; bẹ shi l'èka yẹbe eze Atakusakusesu, bụ eze ké ndu eze. Onye, ya ede iya anụ bụ Ézura, bụ onye achijeru Nchileke éja; buru onye ezije ekemu Nchileke k'imigwe.

“Ya ekele ngu ekele.

¹³ “Ya atụ ekemu; sụ l'iphe, bụ onye Ízurelu, nọ l'alị éke, yẹbe eze achi; ndu ophu, achijeru Nchileke éja; mę ndu Lívayi, bụ onye chọru oje Jerúsalemu; t'onye obu tsokwaru ngu jeshia. ¹⁴ Yẹbedua, bụ eze; mę umadzu ẹsaa, agbazijeru iya ọzo l'èzi unu t'unu je amaru ẹge iphe dụ lẹ Júda; mę lẹ Jerúsalemu; unu amaru ẹge eemebe ekemu Nchileke unu ono, bụ iya bụ ekemu ono, e yeru unu l'èka ono. ¹⁵ Iphe ọdo, unu e-mefua bụ t'unu chita mkpọla-ọcha; mę mkpọla-ododo ono, yẹbe eze; mę ndu ono, agbaziru iya uzo, chiru obu ẹphe; nụ Nchileke ké Ízurelu ono, bu lẹ Jerúsalemu ono. ¹⁶ Unu achitafua mkpọla-ọcha; mę mkpọla-ododo, unu a-nata lẹ Bábyilonu l'ọ ha yekobe iya; mefua iphe ndu Ízurelu; mę ndu achijeru Nchileke éja a-nụ l'ège onye chiru obu iya t'e gude mee k'ulo Nchileke ẹphe obu lẹ Jerúsalemu.

¹⁷ “Unu dọkwáá ẹnya edodo; gude okpoga ono zuta oke-eswi; ebyila; mę aturu, unu e-gude achi éja yele ngweja nri; mę ngweja-mee, l'etsojekwa iya phụ. Unu a-chi éja ono l'ènya-ngweja l'ulo Nchileke unu lẹ Jerúsalemu. ¹⁸ A bya lẹ mkpọla-ọcha; mę mkpọla-ododo ophu phoduru nụ; tẹ nggubedua; nggu lẹ ndu Ju ndu ophu; gude iya mee iphe, dụ unu mma l'ège ọ bụ uche-obu Nchileke unu. ¹⁹ Iphe, bụ iphe, a nuru unu t'unu gude jeje ozi l'ulo Nchileke; bẹ unu a-chishikota dobe l'ifu Nchileke

lẹ Jerúsalemu. ²⁰ O -nweru iphe ọdo, dọ mkpa, a choru, t'e gude eme k'ulo Nchileke unu; ọ -buru iphe, unu nufutaje; unu eshi l'ulo-ẹku eze wota iya; nu.

²¹ "Nta-a bẹ yẹbedua, bu eze Atakusakusesu atọ ekemu anu iphe, bu ndu, akwakọbeje okpoga l'azu Ẽnyimu Yufurétusu; su: Iphe, bu iphe Ézura, bu onye achijeru Nchileke eja; mbu onye ezije ekemu Nchileke k'imigwe sọjeru t'unu nu iya; unu phukwaa l'a nuru iya ẹya; ²² mbu je akpaa l'ekpa mkpola-ọcha, ruru ukporo ise; me ogbonga witu, ruru ukporo ise; me ipoti me, ruru ukporo ise; jeyewaru l'ukporo ashanga manu ise; me unu, l'e-dzu nu. ²³ Iphe, bu iphe, Nchileke k'imigwe turu lekemu t'e mee lẹ ke eze-ulo iya; t'e zikwaa obu l'ali mee ya; k'ophu oke ẹhu-eghughu iya ta abyadu bya adakfu yẹbe eze; me l'unwu iya. ²⁴ Ẽphe emekwaaphu t'unu maru l'a tuwaru ekemu buchia t'e b'ọ duhe akiriko; m'ọ bu utu ọdo, unu a-nodu ana ndu achijeru Nchileke eja; ndu Liviayi; ndu egvu; ndu nche l'onu-oguzo; ndu ozi eze-ulo Nchileke; mewaru iphe, bu ndu ọdo, ejewaru ozi l'ulo Nchileke.

²⁵ "Te nggubedua, bu Ézura gude mmamiphe ono, Nchileke ngu nuru ngu ono fota ndu ikpe; me ndu ishi t'ephe letaje ndu ono, bu l'azu Ẽnyimu Yufurétusu ono ẹnya; mbu iphe, bu ndu maru ekemu Nchileke ngu. Ndu ophu bu ndu, ẹ ta madu iya nu; unu ezia ya ẹphe t'ephe maru iya. ²⁶ Iphe bu onye jikaru ome iphe, ekemu Nchileke ngu kfuru; me iphe, ekemu eze kfuru; t'e kpekwa onye obu ikpe egwegwa. Ọ -buru nkfugbu; a kfu-gbua ya; teke bu l'ọ ebufu; e bufu iya l'ali ono. Ọ -buru k'ogwota iphe iya; e gwota iya; ọ -dudu; a tu ya mkporo."

Ézura aja Nchileke ajaja

²⁷ Ezura abya etua Nchileke ẹpha; su: T'ajaja buru ke Ojejoje; mbu Nchileke ke nna ayi oche phe; onye meru t'egbe iphe owaa nodu eze l'obu ke t'o mee t'eze-ulo Nchileke ono, no lẹ Jerúsalemu ono buru ẹke, du ugvu. ²⁸ Ọ bu Nchileke meru t'ẹnya eze; ẹnya ndu agbazijeru eze ọzo; me ke ndu, onu eru l'okfu lẹ ndu ọru eze rua ẹke ya no. Obu shihuru iya ike; kele Nchileke nuru iya okpu-ikike; ya adu ike chita ndu, butsua ishi lẹ Izurelu; ẹphe etsoru iya lata Jerúsalemu.

8

Ndu ẹphe lẹ Ezura yi lata

¹ Owaa ndu bugbaa ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe; me ekwo, ekoshi ẹge e shiru mushia ẹphe; mbu ndu ono, ẹphe l'iya shi Bábýilonu yiru lata teke ono, Atakusakusesu bu eze ono:

² Onye ishi ndibe Finehasu bu

Geshomu.

Onye ishi ndibe Itama

aburu Danelu.

Onye ishi ndibe Dévidi bu

Hatushi,

³ bu nwatibe Shekaníya.

Onye ishi ndibe Paroshi bu

Zekaraya.

Ukporo unwoke ẹsaa

l'unwoke iri bẹ ẹphe l'iya yi,

bukwanu ndu e deru l'ekwo,

- e deshiru ẹge e shiru
mushia ẹphe.
- 4 Onye ishi ndibe
Pahatu-Móabu bu
Eliyowenayi Zerahiya.
Ẹkporo unwoke iri
be ẹphe l'iya yi.
- 5 Onye ishi ndibe Zatu bu
Shekaníya Jazẹlu.
Ẹkporo unwoke iri l'ise
be ẹphe l'iya yi.
- 6 Onye ishi ndibe Adinu bu
Ebedu Jonátanu.
Ẹkporo unwoke labu
l'unwoke iri;
be ẹphe l'iya yi.
- 7 Onye ishi ndibe Élamu bu
Jeshaya Ataliya.
Ẹkporo unwoke ẹto
l'unwoke iri;
be ẹphe l'iya yi.
- 8 Onye ishi ndibe Shefatíya
bu Zebadáya Máyikelu.
Ẹkporo unwoke ẹno;
be ẹphe l'iya yi.
- 9 Onye ishi ndibe Jóabu bu
Obedáya Jehiyẹlu.
Ẹkporo unwoke iri;
l'unwoke iri l'ẹsato;
be ẹphe l'iya yi.
- 10 Onye ishi ndibe Bani bu
Shelomitu Josifaya.
Ẹkporo unwoke ẹsato;
be ẹphe l'iya yi.
- 11 Onye ishi ndibe Bebayi bu
Zekaráya Bebayi.
Ẹkporo unwoke;
l'unwoke ẹsato;
be ẹphe l'iya yi.
- 12 Onye ishi ndibe Azugadu bu
Johananu Hakatanu.
Ẹkporo unwoke ise
l'unwoke iri;
be ẹphe l'iya yi.
- 13 Ndibe Adonikamu bu
ẹphebedua byakperu azu.
Epha ẹphe bu Elifeletu;
Jewẹlu; me Shemáya.
Ẹkporo unwoke ẹto;
be ẹphe l'ẹphe yi.
- 14 Ndu ishi ke ndibe
Biguvayi bu Utayi;

mẹ Zaku.
 Ụkporo unwoke ẹto;
 l'unwoke iri;
 bẹ ẹphe l'ẹphe yi.

Ezura achọ ndu, a-nọdu eje ozi l'eze-ulo Nchileke

¹⁵ Mu abya achikobe ẹphe l'enyimu ono, atso ala Ahava ono. Ayi abya akpobe ulo-ekwa ayi l'eke ono; nọ ya abali ẹto. Mu abya elee ndu ono enya l'ẹphe ha; me ndu achijeru Nchileke aja; to du onye Lívayi, no l'ẹke onye m'ọ onye lanu. ¹⁶ To du iya bu; mu abya ezia t'e je ekuaru mu Eliyéza; Ariyelu; Shemáya; Elunatanu; Jaribu; Elunatanu; Nétanu; Zekaráya; me Meshulamu, bu ndu ishi. Mu ekukwaaphu Joyaribu; me Elunatanu, bu ndu iphe edoje enya. ¹⁷ Yo buru Ído, bu onye ishi le Kasifiya; be mu ziru ẹphe t'ẹphe jekfu. Mu abya ezia ẹphe iphe, ẹphe ee-kfuru Ido; me ndu otu iya; mbu ndu ono, eje ozi l'eze-ulo, no le Kasifiya ono; t'ẹphe ye ndu a-byakfuta ayi l'oje ozi l'eze-ulo Nchileke ayi. ¹⁸ Yo buru okfu l'enya Nchileke no l'ẹke, ayi no meru iphe ẹphe dutaru ayi onye iphe edoje enya, aza Sherabiya. Sherabya bu onye Lívayi, shi l'ufu Mahuli. Mahuli bu nwatibe Lívayi; Lívayi aburu nwatibe Ízurelu. Unwu Sherabiya; me unwunne iya, ẹphe l'iya yi du unwoke iri l'esato. ¹⁹ Ndu odo, ẹphe yefuaru ayi bu Hashabaya; me Jeshaya, bu ndu ufu Merari. Unwunne ẹphe; me unwu-unwunne ẹphe k'unwoke, ẹphe l'ẹphe yi du ukporo. ²⁰ Ẹphe dutafukwaaruphu ukporo madu iri le nanu odo t'ẹphe yeta aka l'ozi eze-ulo Nchileke ono. Ndu ono bu ndu Dévidi yele ndu ishi l'ozi iya fotahawaruru t'ẹphe yetajeru ndu Lívayi aka. Ndu ono l'ẹphe ha b'e deshikotaru ẹpha ẹphe l'ekwo l'ẹphe ha.

Ndu Ízurelu aswi aswiswi; ekfu anu Nchileke

²¹ To du iya bu; mu abya araa ya arara; su t'ayi nọdu le Enyimu Ahava l'ẹke ono swia aswiswi; k'ophu ayi e-shi ẹge ono wozita onwayi ali l'ifu Nchileke ayi; t'o duru ayi l'unwegirima ayi; me ngwa ayi durua ayi l'ehu-agu. ²² Ishi iya aburu l'o duru mu iphere oro eze t'o yeru ayi ndu soja; me ndu inya-ogu t'ẹphe dube ayi l'ogvu ndu ohogu l'uzo; l'ẹke ayi kfuhaakwaru eze: "Le Nchileke ayi anodu eleta-a iphe, bu onye woru onwiya ye iya l'eka enya. Ole iphe, bu onye jikaru iya nu b'o koshije ike iya; me oke ẹhu-eghughu iya." ²³ To du iya bu; ayi swia awsiswi; kfuru nu Nchileke ayi t'o leta ayi enya. O mekwaru ayi iphe, ayi kfuru iya.

Iphe, a nuru t'e gude mee iphe l'eze-ulo Nchileke

²⁴ Ya ndono; mu abya ewota umadzu iri l'ebo ophu, bu ndu ishi le ndu ono, achijeru Nchileke aja ono, dobe iche. Ndu ono bu Sherabiya; Hashabaya; mewaru ndibe ẹphe umadzu iri odo. ²⁵ Mu abya atukota era mkpola-ocha; mkpola-ododo; mewaru iphemiphe obule, eze; me ndu anoduje atu-ziru eze uzo; ndu o meru ishi; me iphe, bu iphe, ndu Ízurelu, no l'ẹke ono nuru t'e gude eje ozi l'eze-ulo Nchileke ono. ²⁶ Mu atya era iphe ono; gworu iya ye ẹphe l'eka. Iphe, mkpola-ocha du bu unu talentu l'ukporo talentu iri l'ebo le talentu iri. Ngwa, e meru le mkpola-ocha du ukporo talentu ise. Mkpola-ododo adu ukporo talentu ise. ²⁷ Ophu bu efere, e meru le mkpola-ododo du unu dariku labu l'ukporo dariku iri; me ngwa labu, e meru l'okpoberu ope, eke ododo; vuru onu aswa l'o bu mkpola-ododo.

²⁸ Mu asų ephe: “Unu dukwaru Nchileke nsọ. O kwaphu ege ono be iphe-a l’o ha tukokwaphu du. Ophu be mkpola-ocha; me mkpola-ododo bu iphe, unu chiru obu unu l’o ha nu Ojejoje, bu Nchileke ke nna unu phe. ²⁹ Unu letakwa iya enya ohuma jeye teke unu a-tu era iya l’ifu ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; ndu ishi ndu Livayi; me ndu bu ishi l’iphe, bu enya-ufu ndu Izurelu. O bu l’ime ulo Nchileke le Jerusalemu be unu a-odu tu era iphe ono; nu iya ephe.” ³⁰ To du iya bu; ndu achijeru Nchileke eja achita mkpola-ocha ono; mkpola-ododo ono; me iphemiphe obule ono, a tuwaru era iya atutu; k’ophu ephe e-gude iya jeshia l’eze-ulo Nchileke le Jerusalemu.

Aala Jerusalemu

³¹ To du iya bu; yo rua l’onwa k’odungu gbaru abali iri l’ebo; ayi eshi le Enyimu Ahava jeshia Jerusalemu. Enya Nchileke anodu l’eke ayi no; to nwe ndu ohogu tsoru ayi ogu l’uzo; to nwe ndu abali-d’egvu jeru ayi onochi uzo. ³² Ayi erua Jerusalemu; bya egude abali eto; tu ta ume. ³³ Yo be le mboku k’eno; ayi anodu l’eze-ulo Nchileke; tu era mkpola-ocha; mkpola-ododo; me iphemiphe obule odo, du nsọ ye Meremotu Uraya, bu onye achijeru Nchileke eja l’eka. Ndu tso iya nu bu Eliyeza Finehasu; Jozabadu Jeshuwa; me Nowadiya Binuyi, tu ko buru ndu Livayi. ³⁴ Iphe ono l’o ha b’a guru ogu; tu era iya atutu. Era iphe ono l’o ha b’e deshikotar l’ekwo teke ono.

³⁵ Ndu ono, e shi kpua le ndzu, lataru nu ono abya egwoo ngweja-ukfuru nu Nchileke ke Izurelu. Ephe gburu oke-eswi iri l’ebo l’ehu ndu Izurelu mgburumgburu; gbua ukporo ebyila eno l’ebyla iri l’ishingu; me ukporo unwu aturu eto l’aturu iri l’esaa; me egwu iri l’ebo, e gude gwoo ngweja iphe, du eji. Iphe ono l’o ha b’e meru; yo bukotar nu ngweja-ukfuru; e gwooru iya Ojejoje. ³⁶ Uphodu le ndu ono, l’ataru nu ono egude ekwo ono, eze deru ono je ekeshiaru ndu govano; me ndu ishi, achi ndu azu Enyimu Yufuretus. Ndu ono abya eyeru ndu Ju ono eka; yetakwaphu eka l’eze-ulo Nchileke ono.

9

Ndu Juda; me ndu ohodo le k’olugba nwanyi

¹ Iphemiphe obule ono emegetsulephu; ndu ishi abyakfutashia mu bya asu mu: “Le ndu Izurelu jeye le ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Livayi jikakwaru odobe onwephe iche l’eke ndu ali-a no; ephe etsoru eyetsua eka l’akpamara ono, ndu ali-a anoduje eme ono; mbu ndu Kenanu; ndu Hetu; ndu Perezu; ndu Jebusu; ndu Amonu; ndu Moabu; ndu Ijiputu; me ndu Amoru. ² Ephe wataru olugba nwanyi ephe le ndu ali-a; k’ophu bu l’ephebedua, bu ndu mba ono, du nsọ ono be wataru onwephe gwakobe; ephe le ndu ali-a. Yo buru ndu ishi; me ndu achi achichi be eka ephe kangoru l’ome ejo-iphe ono.” ³ Teke mu nuru iphe ono; be mu lakashiru uwe mu; lakashia uwe-nlokpuru mu; feshia onwomu egbushi; me eji-agba; bya ano-zita ano-zita; l’eke ehuru jihuru mu oyi. ⁴ To du iya bu; ndibe ayi ndu ophu iphe ono ruru l’ehu azaa l’igwe bya agba mu mgburumgburu; kele Nchileke ke ndu Izurelu nmahawaru ayi okwa t’ayi sefu eka l’eke ndu ohodo no. Mu adugaru l’eke ono; noo gbururu jeye teke eegwoje eja urenyashi l’eke ehuru jihuru mu oyi.

⁵ Yo rulephu teke ono, eegwoje eja urenyashi ono; mu eshi l'onodu onye aphụ byaru ono, mu shi nōdu ono gbeshi; mu l'uwe mu phụ; mē uwe-nlōkpuru mu phụ, mu lakashīru alakashīphu. Mu abya adaa; byishi ikpere; chiliaru Ojejoje, bu Nchileke mu ẹka mu labụ l'imeli; ⁶ bya ekfuru nū iya; sū: Nggube Nchileke mu; iphere dukwa mu ege mu e-eme palia ifu lee ngu ẹnya; nggube Nchileke mu; kẹ l'ejo-iphe, ayi eme bẹ kawa ayi l'eli; ikpe, nmaru ayi eruwa imigwe. ⁷ Tsube l'oge kẹ nna ayi oche phẹ rua ntanụ bẹ iphe, dū ẹji, ayi meru hawa nshinu. Yō buru iphe dū ẹji ono, ayi meshiru ono kparu iphe e woru ayibedua; ndu eze ayi phe; mē ndu achijeru Nchileke eja ayi phẹ ye ndu eze ndu ali-a l'eka; ephe emekputaje ayi l'ogu; l'akpū ayi lẹ ndzū; l'eme ayi omele-iwe; l'eme ayi iphe-iphere ege ono, ephe eme iya ayi jeye ntanū-a. ⁸ Ole kẹ nta-a bẹ nggube Ojejoje, bu Nchileke ayi phūwaru ayi imiko; kẹ l'i mewaru; ayi enweru nwa ndu ophu, wafuru nū; bya emee t'ayi vudoshia ike l'ẹke-a, dūru ngu lẹ nso-wa. Nggube Nchileke ayi bẹ mewaru t'ayi ba abūhe ohu; mē tẹ meji nmakfuru ayi nwa anmakfuru. ⁹ Ayi shi buru ohu. Obenu lẹ nggube Nchileke ta ahadu ayi t'ayi bugbuwaru iya rū. I koshiru obu-imiko ngu l'ẹke ayi nō l'ifu ndu eze ndu Peshiya. I nūru ayi ndzū ophungu; shi ege ono mee t'ayi rāru nggube Nchileke ayi eze-ulo ngu; kpū-kwazikota ẹke o dakpōshihuru adakpōshihu.

¹⁰ Nggube Nchileke ayi; ? bu ngūnu bẹ ayi e-kfu nta-a; l'ẹke ayi dakakotawaru iphe, bu ekemu, ¹¹ i shi l'ẹka ndu ozi ngu, bu ndu nkfuchiru ngu; t̄a; sū: L'alī ono, ayi eje ebubu ono bẹ ndu, bu iya nū gudeekwa uru-ali merushia emerushi. Ephe gudewa, akpamara, ephe eme merushia ali ono l'ọ ha. ¹² A nmaru ayi okwa; t'ayi l'ephe ba alugbakwa nwanyi; ophu ayi l'ephe 'agbakwa ndzū k'ẹhu-agu. I kfuru ayi t'ayi l'ephe ba dukwa lẹ mma gbururu jeye lẹ gbururu; k'ophu ayi e-bu l'alī ono; shihu ike; ria iphe-oma, nō iya nū; mee t'ọ buru okè, ruru unwu ayi phẹ jeye lẹ gbururu. ¹³ Iphe, ayi ẹya meru bu l'ejo-iphe ono, ayi meshiru ono; mē l'ikpe ono, nmaru ayi ono b'o shi. Ole iphe dū ẹji, ayi meshiru bẹ kakwanu nshinu ma lẹ ahūhū, nggube Nchileke ayi hūrū ayi; byakwaru bya enweru ndu ophu i meru t'ephe wafu l'ime ayi. ¹⁴ ?Bunua ngūnu e-me t'ayi dakabaa ekemu ngu odo; kẹ t'ayi lẹ ndu ono, eme akpamara ono je olugba nwanyi odo? Obu; ẹhu-eghughu ngu; ?oo-kwekwadua t'o nweru ayi onye a-wafū nū; t'ayi ba achīhu. ¹⁵ Nggube Ojejoje, bu Nchileke kẹ ndu Ízurēlu; i bu onye doberu ẹka ndoo. Obenu l'i halerua ayi t'ayi buru nwa ndu ophu wafuru nū ntanū. Ayi akōshiru ngu iphe, dū ẹji ayi meshiru; kẹ l'ayi te gbe gbadū kẹ t'ayi bya evudo ngu l'ifu.

10

Ndu Ju akōshiru Nchileke ejo iphe ephe

¹ Teke Ézura nō l'ekfu anū Nchileke; l'akōshiru iya ejo iphe, ephe meshiru; l'ara ẹkwa; l'echigbushi onwiya l'ifu eze-ulo Nchileke ono; bẹ ndu Ízurēlu; unwoke; unwanyi; mē unwegirima wufutaru bya agbaa ya mgburumburu; wata ọra ẹkwa; l'arashi iya ike. ² Shekaniya Jehiyelu, bu onye ufu ndibe Élamu abya ekfuru yeru Ézura; sū iya: "L'ephe mesweekwaru Nchileke; kẹ l'ephe jewaru je alushia unwanyi ohodo; mbū unwanyi ndu ali-a. Obenu lẹ nta-a bẹ bulekwaria ndu Ízurēlu ẹgwa. ³ Oo ya bu; t'ayi lẹ Nchileke ayi gbaa ndzū; t'ayi chīshikota unwanyi ono, ayi lūshiru ono; chīshikwaaphu unwegirima ephe. O bu iphe ono, nggube

onye ishi sùru t'ayi mee ono; bẹ ayi e-me; mbụ iphe ono, nggubedua; nggu lẹ ndu ọphunanu, atsụ ekemu Nchileke ayi egvu phụ sùru t'ayi mee phụ. Ọ bụ iphe, bụ iphe ekemu kẹ Nchileke kfuru; bẹ ayi e-me. ⁴ Nggube Ézura; ọ kwa nggu bẹ iphe-a nọ l'ẹka. T'obu shihukwa ngu ike; l'ọ kwa ẹke i nọ bẹ ayi nọ."

⁵ Tọ du iya bụ; Ézura egbeshi; bya emee tẹ ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; ndu Lívayi; mę ndu Ízuru l'ẹphe ha ribua ya l'ẹphe e-me iphe ono ege e kfuru iya. Ẹphe atụko l'ẹphe ha ribua ya lẹ nte. ⁶ Ya ndono; Ézura eshi l'ifu eze-ulo Nchileke ono tughua; yọ buru iya oje lẹ kẹ Jehohanu Eliyashibu. Yo rua ẹke ono; jịka ori nri; jịka ọngu mini; kẹle ngbamuche k'ẹjo iphe ono, ndu ono, e shi kpua lẹ ndzụ meshiru ono bẹ jiru iya ẹhu.

⁷ A bya etsoru iphe, bụ Júda; mę Jerúsalemu raa ya arara tẹ ndu ono, e shi kpua lẹ ndzụ ono l'ẹphe ha dzua lẹ Jerúsalemu. ⁸ L'iphe bụ onye ẹ ta abyadu nù l'ime abalị ẹto-wa bẹ ee-gwo iphe iya; chifu onye ọbu l'ogbo ndu ono, a kpuru lẹ ndzụ ono. Ọ bụ ege ono; bẹ ndu ishi; mę ndu bụ ọgurenya chiru iya.

⁹ Tọ du iya bụ l'unwoke ndu Júda; mę ndu kẹ Bénjaminu l'ẹphe ha abya edzua lẹ Jerúsalemu l'ime abalị ẹto ono. Mbọku ono bụ mbọku onwa kẹ tete gbaru ukporo abalị. Ndu ono l'ẹphe ha anọdu l'ẹke obu, nọ l'ifu eze-ulo Nchileke; ẹhu l'anma ẹphe anmanma k'iphe ono; yekwaru eze mini, achị nù. ¹⁰ Ézura, bụ onye achijeru Nchileke eja egbeshi; sụ ẹphe: "Unu gudewa k'unwanyi ọhodo, unu lushiru meswee; shi ege ono mee tẹ ikpe ka onma ndu Ízuru. ¹¹ Ọo ya bụ; unu chiko ejo iphe ono, unu meru ono kfushiaru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ayi phe; unu awata ome iphe, du iya mma. Unu sefu ẹka unu l'ẹke ndu alị-a nọ; mę l'ẹke unwanyi ọhodo, unu lushiru nọ."

¹² Ndu ono l'ẹphe ha azua ya azuzu; sụ: "Ọo iphe meru nù b'i kfuru-o! Yọ buru iphe ono, i kfuru ono bẹ ayi e-me-o! ¹³ Obenu l'ayi ghataru l'igwe l'ẹke-a; yeru l'ọ bụ udzu-mini. Ayi te evudoghekwa ege-a l'echi ẹke-a! Odo aburu l'iphe-a ta bụdu iphe, ee-mekota l'ujiku lanu; m'ọ bụ ujiku labu; kẹ l'ayi haswewaru okpa nshinu l'iphe-a. ¹⁴ Tẹ ndu ishi ayi phe nọdu lẹ Jerúsalemu l'ẹke-a nọ-chita ẹnya igwe ọha. Tẹ ndu ndu-ayi ndu ọphu luru unwanyi ọhodo shije lẹ mkpukpu ẹphe bya mbọku, a sùru t'ẹphe bya. T'ẹphe lẹ ndu, bụ ọgurenya; mę ndu ọgbo ikpe mkpukpu ẹphe yijeru bya t'e yee ya ọnu. Ayi -mee ya ege ono bẹ Nchileke e-wofua oke ẹhu-eghughu iya ono, enwu l'ọ bụ ọku ono l'ẹke ayi nọ." ¹⁵ Yọ buleruphu Jonátanu Ásahelu yele Jazeya Tikuva bụ ndu jikaru iphe ono, e kfuru ono. Meshelamu yele Shabetayi adẹru ẹphe ukfu.

¹⁶ Ndu ono, e shi kpua lẹ ndzụ, laru nù phụ emee iphe ono, e kfuru ono. Ézura, bụ onye achijeru Nchileke eja afo unwoke, bụ ndu, bụtsua ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe; deshia epha ẹphe l'ẹkwo. Yo be mbọku kẹ mbụ l'onwa k'iri; ẹphe awata oye ọnu l'okfu ono. ¹⁷ Yo be l'onwa kẹ mbụ gbaru abalị kẹ mbụ; ẹphe ekfubuwa okfu ẹhu ndu ono, luru unwanyi ọhodo ono; sefu iya ẹka.

Unwoke, luru unwanyi ọhodo

¹⁸ A bya lẹ ndu achijeru Nchileke eja; ọwaa bụ ndu luru unwanyi ọhodo: Ndu ufu Jeshuwa Jozadaku yele unwunne iya phe, luru unwanyi ọhodo bụ: Masiya; Eliyẹza; Jaribu; mę Gedaliya. ¹⁹ Ndu ono l'ẹphe ha ribukotaru

l'èphe a-chìshikota unyomu èphe ono. Onyenõnu l'ime èphe eshi l'igweturu iya kpùta ebyila lanu nu t'e gude gwoo ngweja-ugwo.

²⁰ Ndu ufu Ima, luru unwanyi ohodo bu: Hanani; me Zebadaya.

²¹ Ndu ufu Harimu, luru unwanyi ohodo bu: Maseyiya; Elayija; Shemaya; Jehelu; me Uzaya.

²² Ndu ufu Pasho, luru unwanyi ohodo bu: Eliyowenayi; Masiya; Ishumelu; Netanelu; Jozabadu; me Elasa.

²³ A bya le ndu Liviya; ndu, luru unwanyi ohodo bu: Jozabadu; Shimeyi; me Kelaya, bukwa iya phu bu Kelita. Ndu odo bu Petahiya; Juda; me Eliyeza.

²⁴ A bya le ndu egvu be bu Eliyashibu bu onye, luru nwanyi ohodo.

Le ndu nche onu-uzo eze-ulo Nchileke bu Shalumu; Telemu; me Uri bu ndu luru unwanyi ohodo.

²⁵ A bya le ndu Izurelu odo:

Ndu ufu Paroshi, luru unwanyi ohodo bu: Ramaya; Iziya; Malukija; Mijaminu; Eliyeza; Malukija; me Benaya.

²⁶ Ndu ufu Elamu, luru unwanyi ohodo bu: Mataniya; Zekaraya; Jehiyelu; Abudi; Jeremaya; me Elayija.

²⁷ Ndu ufu Zatu, luru unwanyi ohodo bu: Eliyowenayi; Eliyashibu; Mataniya; Jeremotu; Zabadu; me Azayiza.

²⁸ Ndu ufu Bebaya, luru unwanyi ohodo bu: Jehohananu; Hananaya; Zabayi; me Atulayi.

²⁹ Ndu ufu Bani, luru unwanyi ohodo bu: Meshulamu; Maluku; Adaya; Jashubu; Sheyalu; me Jeremotu.

³⁰ Ndu ufu Pahatu-Moabu, luru unwanyi ohodo bu: Aduna; Kelalu; Benaya; Masiya; Mataniya; Bezalelu; Binuyi; me Manase.

³¹ Ndu ufu Harimu, luru unwanyi ohodo bu: Eliyeza; Ishaya; Malukija; Shemaya; Shimiyonu; ³² Benjaminu; Maluku; me Shemariya.

³³ Ndu ufu Hashumu, luru unwanyi ohodo bu: Matenayi; Matata; Zabadu; Elifeletu; Jeremayi; Manase; me Shimeyi.

³⁴ Ndu ufu Bani, luru unwanyi ohodo bu: Madayi; Amuramu; Uwele; ³⁵ Benaya; Bedeya; Keluhi; ³⁶ Vanaya; Meremotu; Eliyashibu; ³⁷ Mataniya; Matenayi; me Jesu.

³⁸ Ndu ufu Binuyi, luru unwanyi ohodo bu: Shimeyi; ³⁹ Shelemiya; Netanu; Adaya; ⁴⁰ Makunadebaya; Shashayi; Sharayi; ⁴¹ Azarelu; Shelemiya; Shemariya; ⁴² Shalumu; Amariya; me Josefu.

⁴³ Ndu ufu Nebo, luru unwanyi ohodo bu: Jeyelu; Matitiya; Zabadu; Zebayina; Jadayi; Jowelu; me Benaya.

⁴⁴ Ndu ono l'èphe ha be lukotaru unwanyi ohodo. Oe èphe chishikotaru èphe; chishia chishia me unwegirima, unwanyi ono mutatsuaru èphe.

Nehemáya

Nehemáya ekfu anụ Nchileke

¹ Qwaa bụ akọ ẹhu Nehemáya Hakalaya.

L'ọnwa Kisilevu* l'afa k'ụkporo; lẹ mu nọ lẹ Súsa, bụ ishi obodo; ² bẹ Hanani, bụ onye ufu ayi; yeru unwoke ọdo; tukuru shi Júda bya. Mu abya ajja ẹphe aji ndu Ju ono, wafuru nọ ono; mbụ ndu ono, shi l'ali ono, a kpuru ẹphe lẹ ndzụ; laphuta azụ ono. Mu jikwaruphu ẹphe aji Jerúsalemu. ³ Ẹphe asụ mu: "Lẹ ndu ono, e shi kpua lẹ ndzụ; ẹphe emetsua laphuta azụ l'ali Júda ono; bẹ ọnodu ẹphe dukwa ẹji nshinu; mbụ l'ọnodu ẹphe; bẹ iphere iya dukwa. Ụpho-mkpuma Jerúsalemu l'ọ ha; zekwa l'ali. Oku etsukotawa ẹke, eeshije abata iya." ⁴ Lẹ mu nṅsuaru iphe ono; bẹ mu dugaru adugaru; raa ẹkwa.

Mu nọru abali olemole; gwa aphụ; swia aswiswi l'ekfu anụ Nchileke k'imigwe. ⁵ Iphe, mu kfuru bụ: "Nggube Ojejeje, bụ Nchileke k'imigwe; mbụ Nchileke ono, paru ẹka; bya adu egvu ono; onye edobeje ogba-ndzụ iya l'ẹhu ndu yeru iya obu; l'emeje iphe, o kfuru; l'ekoshije ẹphe lẹ ya yeru ẹphe obu. ⁶ Ngabenu nchi; nggu efube ifu l'ekfukfu, mube nwozi ngu ekfu anụ ngu; mbụ ekfukfu, mu anọduje l'ifu ngu ekfu: eswe l'enyashi; l'ishi ndu ozi ngu, bụ ndu Ízurelu. Nta-a; bẹ mu ekfufuta ẹjo iphe, ayibe ndu Ízurelu mekotaru ngu; mbụ ẹjo iphe, mbẹdua; mẹ ndu ufu nna mu pẹ; meru ngu. ⁷ Ayi mewaru ngu ẹjo iphe, ha nshinu; haa ekemu ono, i turu ono; haa otso ọkpa, i tọru; haa ome-l'ali, i doberu, bụ iya bụ iphe, i turu nọ nwozi ngu, bụ Mosisu t'e meje. ⁸ Nyatakwa okfu, i kfuru nwozi ngu, bụ Mosisu; sụ iya: 'L'ọ -buru l'e t'e egudedu ire ẹphe ẹka; bẹ ii-tukwa ẹphe nanu nanu l'iphe bụ mbakeshi. ⁹ Oke ọ -buru l'ẹphe ghakoberu lakfuta ngu; dobe ekemu ngu; l'eme iya ememe; m'ọ -ruhuru; ẹke a chiru ẹphe laa buru l'ọha ẹke, igwe jeberu; bẹ ii-shi l'ẹke ọbu rukobe ẹphe; duphuta ẹphe azụ l'ẹke ono, i fotaru t'ọ buru ẹke aa-nọduje akpọ-ku ẹpha ngu ono.'

¹⁰ "Ọ kwa ndu ozi ngu; bẹ ẹphe bụ; buru ndibe ngu; mbụ ndu i gude eze ike ngu; mẹ ọkpehu ngu gbafula. ¹¹ Nggube Nnajiufu; ngabenu nchi l'ekfukfu, nwozi ngu ekfu anụ ngu; mẹ l'ekfukfu, ndu ozi ngu ekfukwaphu anụ ngu; mbụ ndu ono, ọduje mma t'ẹphe l'atsụ ngu egvu ono. Byiko; menua t'iphe jeeru mube nwozi ngu ọhuma ntanụ-a; mbụ t'i mee; tẹ imiko mu dọ nwoke-a, bụ eze-wa."

Teke ono; bẹ bụ mu shi buru onye agbajeru eze mẹe.

2

Aaha Nehemáya t'ọ jee Jerúsalemu

¹ Yo be l'ọnwa Nisanu l'afa, kwe Atakusakusesu ụkporo afa; k'ọphu ọ dọberu buru eze; a pata mẹe bya edoberu iya. Mu apata mẹe ono gbalahaaru iya. Ọphu eze 'aphubukwanua mu l'ẹke mu tanwuberu ifu. ² Ya ndono; eze aji mu iphe, meru iphe mu doberu ifu ẹge ono; l'ẹbe abụ l'iphe eme mu? Sụ l'ẹ to nwedu iphe ọdo; gbahaa l'obu ta atsọdu mu ẹna.

* **1:1** 1:1 Ọnwa Kisilevu, bụ ọnwa tete l'oge ndu Hibururu, nọ lẹ nkere-ẹbo ọnwa iri lẹ nanu; mẹ l'ọnwa ekereshimeshi.

Egvu erua mu l'èhu teke ono. ³ Mu abya asù eze: “Ndzù eze; ndzù ogologo gbururu jeyewaru. ?Bù ngunu kparu iphe ifu ta adudu mu dzùdzudu; lè mube onye mkpukpu mu dakpòshihuru adakpòshihu; òku etsukotawa edukfu ayi; mbù èke ono, e liru nna mu oche phè ono?” ⁴ Tò dù iya bù; eze aji mu: “?Bù ngunu b'ò dù mu tè ya meeru mu?”

Mu abya ekfuru nù Nchileke k'imigwe. Mu emetsua nù Nchileke; ⁵ bya asù eze: “Ò -buru l'ò dù nggùbe eze mma; mbù; ò -buru lè mube nwozi ngu nò ngu l'obu; hanà mu tè mu je alì Júda; lè mkpukpu ono, e liru nna mu oche phè ono; je akpukwaa ya.”

⁶ L'eze-nwanyi nonyabe eze; bè eze jiru mu; sù: “?Nanu ège mu a-nò-bebe l'ije mu òbu? ?Bù teke ole bè mu a-lata?” Mu abya atàru eze ònu teke mu a-alata; yò sù mu tè mu je.

⁷ Mu asùkwa iya phù: “Ò -buru l'ò dù nggùbe eze mma; denuru èkwo nù mu tè mu je anù ndu gòvano azù Ènyimu Yufurétusu; k'òphu èphe a-ha mu tè mu sweta jeshia Júda. ⁸ Nngu edekwaaphu èkwo òphu mu a-nù Ásafu, bù onye eleta oswa eze enya; t'ò nù mu oshi, mu e-gude rya ònu-oguzo a-gbabe-a-dzùru l'iku eze-ùlo Nchileke; mè oshi, mu e-gude kpukwazi upho-mkpuma mkpukpu ono; mè òphu mu e-gude mee ulo òphu mu e-buru.” Eze emekotaru mu iphemiphe òbule, mu roru iya; kè l'èka-oma kè Nchileke mu; bè nò swiru mu nù.

Nehemáya agbaphe upho-mkpuma Jerúsalemu

⁹ Mu erua; bya eworu èkwo ono, eze deru ono keeru ndu gòvano azù Ènyimu Yufurétusu. Eze bè duru ndu ishi ndu soja; mè ndu ìnya-ògu yeru mu; tè mu l'èphe yiru. ¹⁰ Teke Sambálatu, bù onye Hòronu; mè Tobaya, bù onye ishi l'alì Amònu nùleruphu l'ò nweru onye byaru òcho ège ee-shi t'iphe duru ndu Ízurèlu lè mma; yò dùa èphe èji dùshia ya èphe ike.

¹¹ Ya ndono; mu abya abata lè Jerúsalemu; nòo ya abalì èto. ¹² Yo be l'enyashi; mu agbalihu; mu l'unwoke olemole; tugbua. Òphu ò dùdu onye mu kfuwaru iphe, Nchileke mu yeru mu l'obu tè mu meeru Jerúsalemu. Òphu ò dùkwaphu anù òdo, mu gude òdo; gbahaa nkakfu-igara-wa, mu agba agbagba-wa. ¹³ Ò bù l'èchi-abalì bè mu gude tugbua. Èke mu shiru bù Ònu-oguzo Nsùda lufuta lè Welu Nkùta-òswa; shia ono lufuta lè Ònu-oguzo Ikpòzu. Mu ejekpelephu l'agbaphe upho-mkpuma Jerúsalemu ono, e tsukpòshiru etsukpòshi ono yele edukfu iya ono, òku tsukotaru ono. ¹⁴ Mu abya eshi l'èke ono tugbua shia uzo Ònu-oguzo Ènya-nwogvu; waa Okpuru Eze. Òle nkakfu-igara, mu agba agbagba te nwedù èke oo-shi sweta. ¹⁵ Tò dù iya bù; mu egude enyashi ono tugbua kwasèru uzo nsùda; l'agbaphe upho-mkpuma ono. Mu agbaphegee ya; bya alaphuta azù; shia Ònu-oguzo Nsùda bahù l'ime mkpukpu.

¹⁶ Òphu ndu ishi te nwedù onye maru èke mu jeru; tò dù onye maru iphe, mu meru. Ishi iya aburu lè jeyekpo teke ono; b'è t'ò dùdu iphe, mu kfuwaru ndu Júda; ndu achijeru Nchileke èja; ndu a maru èpha èphe; ndu ishi; mēwaru ndu òdo, bù ndu e-mekochaa eje ozi ono.

¹⁷ Tò dù iya bù; mu asù èphe: “Unu phùwaru egbe iphe-èhuka, ayi nò l'ime iya; mbù ège Jerúsalemu gude dakpòshihu; òku etsukota edukfu iya. Unu byakwa t'ayi kpukwaa upho-mkpuma Jerúsalemu; k'òphu ayi e-mefu onwayi iphere l'ifu.” ¹⁸ Mu abya ekfukwaaruphu èphe ège èka-oma kè Nchileke mu gude dù-be mu l'èhu; mè k'iphe, eze kfukotaru mu. Èphe asù: “Ngwaa; t'ayi wata iya akpukpu.” Èphe akwakòbelahaa k'òru ono.

¹⁹ Sambálatu, bu onye Hõronu yele Tobaya, bu onye ishi l'alì Amõnu; me Geshemu, bu onye Arabu anulephu iphe ono, ayi chiru idzu k'ememe ono; ephe achilahaa ayi õchi; jalahaa ayi ewena; su: “?Bu ngunu be ayi eme ege ono? ?Bu ikè be ayi ekwefuru eze to?”

²⁰ Mu abya eyeeru ephe onu; su ephe: “Le Nchileke k'imigwe e-me-e t'õru ayi gaa werewere. Ayibe ndu ozi iya a-wata õkpu-kwazi uphompkuma ono; õbu l'unubedua te enwekwa òkè le Jerúsalemu; to nwe iphe e-rube unu eka; to nwe iphe ee-gude anyata unu.”

3

Ndu akpukwa upho-mkpuma Jerúsalemu

¹ Ya ndono; Eliyashibu, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu odo, bu ndu achijeru Nchileke eja egbeshi je akpukwaa õnu-õguzo Aturu. Ephe akpu-gee ya; bya eyeshia ya ibo. Ephe kpuru upho-mkpuma iya; yo lufuta le Ulo-eli Ukpõro-ise; me le Ulo-eli Hananelu. Ephe emeebe bya eworu iya ye Nchileke l'eka.

² Ndu kpuru tsota Eliyashibu bu unwoke Jeriko.

Onye kpuru tsota ephe aburu Zaku Imiri.

³ Unwu Hasena bu ephe kpuru Onu-õguzo Ema. O bu ephe gbaru oshi l'eli iya; yeshia ya ibo; akpõbe; me mgbõro-igwè.

⁴ Onye kpuru tsota ephe bu Meremõtu Uraya Hakozu.

Meshulamu Berekaya Meshezabèlu bu iya kpu-tsotaru Meremõtu.

Zedoku Bena akpu-tsota Meshulamu.

⁵ Ndu Tékowa kpuru eke etsota iya nu. Ole ndu ophu a maru epha ephe le mkpukpu ono te kwedu ye eka l'õzi, ndu ishi-õru suru t'ephe jee.

⁶ Joyada Paseya; me Meshulamu Besodeya bu ephebedua kpukwaru Akahu Onu-õguzo. Ephe gbaru oshi l'eli iya; yeshia ya ibo; akpõbe; me mgbõro-igwè.

⁷ Ndu kpuru tsota ephe bu Melataya, bu onye Gibiyõnu; Jadõnu, bu onye Meronõtu; unwoke Gibiyõnu; me unwoke Mizupa. Eke ono bukota eke ndu gõvano azu Enyimu Yufurètusu achi.

⁸ Onye kpuru tsota ephe bu Uziyèlu Hahaya. Uziyèlu tso le ndu uzu mkpõla-ododo.

Onye kpuru tsota iya nu aburu Hananiya. Hananaya tso le ndu emeje man-mbeleke, eshi mkpõ. Ephe kpuru upho-mkpuma ono jeye le Obosara Uphi-mkpuma.

⁹ Refaya Huru be kpu-tsotaru ephe. Refaya bu onye ishi, l'achi nkere-ebõ lanu le Jerúsalemu.

¹⁰ Onye kpu-tsotaru ephe bu Jedaya Harumafu. Eke o kpukwaziru bu nhamunha iku ufu iya.

Hatushi Hashabuneya akpukwaa eke tsotaru iya nu.

¹¹ Malukija Harimu; me Hashubu Pahatu-Mõabu be kpukwaru uphompkuma ono ibiyiyo odo; bya akpua Ulo-eli Oku-Uzu.

¹² Onye kpukwaru eke tsotaru iya nu bu Shalumu Haloheshi. O bu onye ishi, l'achi nkere-ebõ lanu le Jerúsalemu. Yo buru unwu iya: ndu k'unwanyi yetaru eka kpu ya.

¹³ Hanunu yele ndu bu le Zanowa bu ephe kpukwaru Onu-õguzo Nsuda. Ephe kpuru iya; yeshia ya ibo; akpõbe; me mgbõro-igwè. Ephe kpukwaruphu upho-mkpuma ono eke du unu nkwo-eka labu l'ukporo nkwo-eka iri; kpu ya jeye le Onu-õguzo Ikpõzu.

14 Onye kpuru Onu-oguzo Ikpözu bu Malukíja Rekabu, bu onye l'achí Betu-Hakeremu. O kpuru iya yeshia ya ibo; akpöbe; me mgboro-igwè.

15 Shalumu Kolu-Hoze, bu onye ishi, l'achí Mízupa bu iya kpukwaru Onu-oguzo Nwogvu. O kpuru iya; kpua ya iphe; bya eyeshia ya ibo; akpöbe; me mgboro-igwè. O kpukwakwaruphu upho-mkpuma Okpuru Sayilowamu l'iku Mgbabu Eze; kpua ya lufuta l'ubube ulo-eli, eeshije le Mkpukpu Dévidi nyizita enyizita.

16 Onye kpuru tsota iya nu bu Nehemáya Azubuku, onye bu onye ishi, l'achí nkere-ébo Bétu-Zu. O kpuru upho-mkpuma ono je akpaa l'ifu ili Dévidi; kpua ya jeye l'okpuru ono, e gude éka tua ono; me l'ulo éke ndu soja bu.

17 Ndu kpuru tsota Nehemáya bu ndu Lívayi. Onye ephe no l'éka kpua ya bu Rehumu Bani.

Onye kpuru tsota Rehumu bu Hashabaya, bu onye ishi, achí nkere-ébo Keyila. Hashabaya ono be bu nkere-ébo éke oochi b'okpu-chitaru uphokmpuma ono.

18 Onye tsotaru iya nu bu Bavayi Henadadu, bu onye achí nkere-ébo Keyila lanu ophu yele unwunna iya.

19 Onye kpuru tsota iya nu bu Eza Jeshuwa. O kpukwaru ibyiya ophu no l'ifu éke eeshije enyiba l'ulo, eedobeje ngwa-ogu; mbu le nkulahu ngwo-ji upho-mkpuma ono. Eza l'onwiya be bu onye ishi, achí Mízupa.

20 Onye tsotaru iya nu bu Baruku Zakayi. O gude ége oovu iya l'ehu kpukwaa ya. O shi le ngwo-ji upho-mkpuma ono kpua ya jeye l'onu nggambo Eliyashibu, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke éja.

21 Meremotu Uráya Haközu be kpuru tsota Zabayi. O shi l'onu nggambo Eliyashibu kpua ya jeye l'éke ufu Eliyashibu jeberu.

22 Ndu odo, kpuru tsota iya nu bu ndu l'achijeru Nchileke éja, shi le mkpukpu, no-pheru Jerúsalemu mgburumburu.

23 Ndu odo, kpuru tsota ephe bu Bénjaminu me Hashubu. Éke ephe kpukwaru bu onu-nggambo ephe.

Onye kpuru tsota ephe bu Azariya Maseya Ananiya. Éke ephebedua kpukwaru bu éke, no l'onu-nggambo ephe.

24 Binuyi Henadadu be kpuru tsota Azariya. Yébedua kpuru shita l'ufu Azariya jeye l'iku ngwo-ji upho-mkpuma ono.

25 Palalu Uzayi be kpukwaru éke no l'ifu ngwo-ji upho-mkpuma ono; yele ulu-ephekerephe ono, sefutaru ishi l'ufu-eze l'éka iya ophu no l'uzo imeli mkpukpu ono le mgboro echi éke ndu nche anoje.

Onye kpuru tsota iya nu bu Pedaya Paroshi.

26 Ndu eje ozi l'eze-ulo Nchileke, bu ndu bu l'ugvu Ofelu abya akpukwaa nk'ephe lufuta l'ifu Onu-oguzo Mini, no l'uzo enyanwu-ahata yele ulo-ephekerephe ono, sefuru esefu ono.

27 Ndu kpuru tsota ephe; bu unwoke ndu Tékowa. Ephe kpukwaru ifu oke ulo-ephekerephe ono, sefuru esefu ono; kpua ya je asube uphokmpuma Ofelu.

28 Ndu l'achijeru Nchileke éja be kpotaru okpu upho-mkpuma ono le Onu-oguzo Inya kwaseru: onyenonu akpua onu-nggambo iya.

29 Onye kpuru tsota ephe; bu Zédoku Ima. Yébedua kpukwaru onu-nggambo iya.

Onye ophu kpuru tsota iya nu aburu Shemáya Shekaniya. Yébedua bu onye nche Onu-oguzo Enyanwu-awawa.

³⁰ Ndu ọdo, kpuru tsota iya nu bu Hananaya Shelemíya yele Hanunu, bu onye k'ishingu l'unwu Zalafu.

Meshulamu Berekaya kpuru tsota ephe; eke o kpukwaru aburu iku ulo iya.

³¹ Onye ophu kpuru tsota iya nu bu Malukíja. Malukíja tso le ndu uzu mkpola-ododo. O kpukwaru upho-mkpuma ono jeye l'ulo ndu ozi l'eze-ulo Nchileke; me ke ndu ngho l'ifu Onu-oguzo Ndzuko; bya akpukwaa ya phu jeye le nwulo, no l'eli ngwo-ji upho-mkpuma ono.

³² Ndu uzu mkpola-ododo; me ndu ngho be kpukwaru mgbaku nwulo ono, no l'eli nkulahu ngwo-ji upho-mkpuma ono; ephe akpua ya jeye le Onu-oguzo Aturu.

4

Ndu akposhi-oru ono akposhi

¹ Ya ndono; Sambálatu anulephu l'ayi akpukwawa upho-mkpuma ono; ehụ agbangahu iya; yo voru oku ghua ehụ wata oja ndu Ju ewena. ² Yo nodu l'ifu ndu otu iya; me l'ifu ndu soja Samériya kfulahaa; su: “?Bu ngunu be ndu Ju-wa, uvo ta nodu-a etu onwephe? ?Epe arí l'ephe e-gude ujiku lanu kpukwaa upho-mkpuma ono; nodu iya gwoo ngweja mboku ono to? ?Epe a-du ike mee te mkpuma ono dubaa mma ọdo; mbu mkpuma ono, ephe voshiru le mkpokpo upho-mkpuma ono, oku mebyishiru emebyishi ono to?”

³ Tobaya, bu onye Amonu, nonyabe iya nu asu: “Upho-mkpuma obu, ephe akpu obu; ?o nweru ishi? Iphe bu; agu-ulo -gbakobe iya; yo dakposhihu!”

⁴ Mu abya ekfuru nu Nchileke; su iya: “Byiko Nchileke ayi; ngabenuru ayi nchi; ke le to dudu iphe, a guberu ayi. Menua te ewena-a, ephe aja ayi-a tukoru ephe l'ishi. Nggū emee t'a luta ephe l'ogu lashia ali ọdo. ⁵ Ba agukwaru ephe nvu l'ege ephe gude katoshia ndu ono, akpukwa upho-mkpuma ono; shi iya kpatsua ngu iwe ono.”

⁶ Ya ndono; ayi abya akpua upho-mkpuma ono jeye yo rua nkere-ẹbo l'ege eli iya shi hahawa; ke le ndu ono fuberu ifu jee ozi ono.

⁷ Sambálatu; Tobaya; ndu Arabu; ndu Amonu; me ndu Ashudodu anulephu le ndu akpukwa upho-mkpuma Jerúsalemu ono akpu l'iya-a l'eye; yeru l'eke ọzo notsua ya be ephe emechishitsua; ehụ agbanwushihu ephe oku. ⁸ Ephe abya achia idzu t'ephe bya ogu le Jerúsalemu; kuru utsu kpua ya. ⁹ To du iya bu; ayi abya ekfuru nu Nchileke ayi; woru ndu nche ye t'ephe cheje mkpokpo ono nche: eswe l'enyashi; t'e gude no-chia ephe ọzo abyabya.

¹⁰ Yo buru teke ono be ndu Júda wataru okfu; su: “Like gvakwaru ndu l'eye ozi obu; yefuaru le mkpokpo upho-mkpuma ophu ghataru aghata; k'opu bu l'ephe ta aduhedu ike okpukwa upho-mkpuma obu.”

¹¹ Ndu ohogu ayi l'ekfukwaphu l'ayi bya amaru; mbu l'ayi bya aphu ephe; be ephe nowa ayi l'echi; gbushia ayi; ke oru ono ebuhu. ¹² Ugbo olemole be ndu Ju, bunyabe ephe byawaru ayi okfuru l'iphe bu eke ayi shiru be ndu ohogu ayi ono e-tsokwaruphu ayi bya. ¹³ To du iya bu; mu abya eye ndu nche l'azu upho-mkpuma ono; t'ephe nche nche l'eke a kpuberu upho-mkpuma ono ubele. Mu abya agbaa ndu nche ono l'ikfu l'ikfu; ephe apagbaaru ogu-mbeke; me arwa; me akfu.

¹⁴ Mu aphutsua ege iphe du; bya ekfuaru ndu a maru ephe ephe; ndu ishi; mewaru ndu ọdo; su ephe: “Unu ba atsukwa ndu-a egvu! Unu

nyatakwa Nnajiufu ono, bu onye paru eka apaa; bya aburu onye du egvu ono; gude iya lua ogu ehu ndibe unu; unyomu unu; unwu unu; me ndu ufu unu.”¹⁵ Teke ndu ohogu ayi nuru l'ejo idzu ono, ephe chiru ayi ono be ayi mawaru; mbu le Nchileke mebyiwaru iya; ayi l'ayi ha alaphu azu je akpulahaa upho-mkpuma ono odo. Onyenonu emelaha eka iya nk'iya l'oru ono.

¹⁶ Tsube mboku ono kwaseru be buwaa nkere-ebo l'unwoke, ejeru mu ozi jelahaaru ozi ono; nkere-ebo ophu anodu le nche; paru arwa; iphe, eegudeje egbobuta onwonye; akfu; me uwe-ogu. Ndu ishi evudoshia ndu juda ono l'ephe ha ike l'azu; ¹⁷ ephe akpu upho-mkpuma ono. Ndu ophu evu iphe, eegude eje ozi ono egude eka lanu l'eje ozi ono; gude eka ophu paru ngwa-ogu. ¹⁸ Ndu ophu akpu upho-mkpuma ono l'ehu l'ehu etugbaaru ogu-mbeke ephe l'ukfu. Onye ke upyoku evudonyabe mu. ¹⁹ Mu abya ekfuru yeru ndu ono, a maru epha ephe ono; ndu ishi; mewaru ndu odowaru; su ephe: “L'ozia hakwa nshinu; gbasaa agbasaa; shi ege ono mee; ayi anodugbaa onwayi ote-enya l'upho-mkpuma-wa. ²⁰ Iphe, bu eke unu nuru oda upyoku ono; unu awuru byakfuta ayi l'eke ono. Nchileke ayi a-luchiru-a ayi ogu!” ²¹ Ono ege ayi shi ruo oru ono: nkere-ebo apaje arwa l'eka tsube le nchi-abohu jeye teke mkpo-kpodo a-fushi l'urenyashi ²² Iphe odo, mu kfukwaruphu ndu ono teke ono bu: “T'onyenonu yele onye ejeru iya ozi nodujekwa le Jerusalem l'enyashi; k'opu ephe a-buru ayi ndu nche l'enyashi; teke o beru l'eswe; ephe ejee ozi.” ²³ Le ayi ha: mbedua; unwunne mu phe; ndu ozi mu phe; me ndu nche mu l'ephe ha te nwedu onye eyefuje iphe, o yeru l'ehu eyefu. Onyenonu apajeru ngwa-ogu iya; m'o -ruhuru; o buru mini be onye obu eje ekuta.

5

Nehemáya eyeru ndu ukpa eka

¹ Ya ndono; unwoke ndu Ju me unyomu ephe awata ochi mkpu iphe, ndu juda ibe ephe eme ephe. ² O nweru ndu ophu suru: L'ephe l'unwegirima ha igwe. Oo ya bu t'a hanua ephe t'ephe kpata nri ria nodu ndzu.

³ O nwekwaruphu ndu ophu suru: “L'ephe yeru ali ephe l'itumo; jeye le mgbo vayinu ephe; me ulo ephe ege ee-shi t'ephe phua nri ria teke phu egu shi eme phu.”

⁴ O nwekwaruru ndu ophu suru: “L'ephe jiwaru jia ugwo nu eze; gude tua utu ali ephe; me utu mgbo vayinu ephe. ⁵ A makwaru-a l'ephe le ndu Ju ibe ephe bu ndu lanu. O bu ege unwegirima ephe ama mma; be unwegirima nk'ayi amakwaphu. Obenu l'unwegirima ayi b'e dobewaru l'onodu ndu bu ohu. Uphodu unwegirima ayi ndu ke unwanyi nwekwaru ndu ophu gbe buwaru nu ohu nta-a; ayi ta ma ege ayi e-me gbafuta ephe; ke l'ali ayi; me mgbo vayinu ayi bukotawa ke ndu odo.”

⁶ Teke mu nuru mkpu ono, ephe echi ono yele iphe ono, ephe ekfushi ono; ehu agbanwuhu mu oku. ⁷ Mu abya arjebe iphe ono l'ime onwomu; bobo iya ndu a maru epha ephe; me ndu ishi. Mu asu ephe: “?Nanu ege unu e-shi ana ndu juda ibe unu o-muru-nwa?” Mu abya eku ndzuko, ha shinu t'a chia ege ee-shi meshia ephe ike. ⁸ Mu asu ephe: “Ayisewaru jeye teke ayi gbafutaru unwunne ayi, bu ndu juda, e shi reshia ndu ohodo. Nta-a be unu byaru bya ereshilaha unwunne unu ono odo te ayi zu-phulahaa ephe azu.” Mu ekfuebe ege ono; ephe adaa shikongu; ephe ta amape iphe, ephe e-kfu.

⁹ Mu asúkwaphu ephé: “L’iphe, unu eme ta dúkwa mma. ?Tò gbádu t’unu tsúa Nchileke ayi egvu; k’òphu ndu òhodo, bú ndu òhogu ayi ẹ ta watadu ayi oja ewena? ¹⁰ Mbèdua; unwunne mu phẹ; mẹ ndu ozi mu phẹ ejejekwaa ndibe ayi úgwo òkpoga mẹ úgwo nri. Ọlòbu; tẹ kẹ ọ-mùru-nwa lakwaa! ¹¹ Unu nù-phukota ephé alí ephé azú ntanù-a; mẹ mgbo vayìnu ephé; mgbo olivu ephé; mẹ ọlò ephé. Unu eworu ọ-mùru-nwa, unu nataru ephé l’òkpoga; lẹ nri; lẹ mée; mẹ lẹ manù nù-phukota ephé azú.”

¹² Ephé atúko sù: “L’ephe a-nù-phukota iphe ono azú. Ẹ tọ dùdu iphe, ephé a-sùba t’a nù ephé ọdo. Ọ bulẹphu ege mu sùru t’ephe mee bẹ ephé e-me.”

Mu abya ekua ndu achijeru Nchileke eja; sù ndu ono, a maru epha ephé ono; mẹ ndu ishi t’ephe òdu ephé l’ifu ria nte; l’ephe emee iphe ono, ephé kweru úkwa iya ono. ¹³ Mu abya ajia uwe mu kpaphungu; sù: “T’ò búkwaru ege ono bẹ Nchileke a-jifu iphe, bú onye ẹ-te među iphe-a, o kweru úkwa-a; mbù jifu iya l’ọlò iya; mẹ l’iphe, onye ọbu nweru enweru. T’ò búkwaru ege ono bú ege aa-jifu onye ono; gbabẹ iya ẹka ọtu!”

Ndu ono l’ephe ha atúko zua mgbede; sù t’ò dúkwa ege ono; metsua bya ajaa Ojeoje ajaja. Ndu ono emee iphe ono, ephé kweru úkwa iya ono.

Nehemáya ta búdu ọ-maru-onwiya

¹⁴ Tsube lẹ teke e meru mu gòvano ndu Júda; mbù l’afa, kwe Atakusakusesu úkporo afa jeye l’afa, kwe iya úkporo afa l’afa iri l’èbo, ọ wataru ọbu eze; l’ime afa iri l’èbo ono; bẹ mbèdua; mẹ únwunna mu ta dùdu onye ophu rijeru nri, gbaru gòvano. ¹⁵ Obenu lẹ ndu gòvano ophu vu mu ọzo chíja bẹ shi bo ndu Júda ivu-ẹra: shi ana ephé nri; mẹ mée; yeru shékèlu mkpòla-ọcha úkporo labù, ephé shi atújẹ l’uboku. Ọ kwaphu ege ono bẹ ndu shi ejeru ephé ozi shi akpa ndu Ju ẹhu. Ọlẹ mbèdua gude ọtsu egvu Nchileke; mu te me ege ono. ¹⁶ Mu gbe yechiaru ẹhu lẹ k’òkpu upho-mkpuma ono; ophu ọ dùdu alí, ayi zùru m’ọo nanù. Ndu ozi mu l’ephe ha achìkotaleruphu ẹka wua l’ozi ono. ¹⁷ Ọdo abùru l’úkporo ndu Júda ẹsaa l’umadzu iri; mẹ ndu bú ndu ishi bẹ shi abyajẹ ori nri lẹ nke mu; yeru ndu eshije iphe, bú mbakeshi, nọ-pheru ayi mgburumgburu byakfuta ayi. ¹⁸ Mbòku-mbòku bẹ eegbuje oke-eswi lanù; waa atùru ishingù, ẹhu dù mma; mẹ ọku; gude shiaru mu nri. Iphe bú abalí iri, sweru esweswe bẹ eevutajeru mu mée, dù iche iche; vutá iya k’etsutsu iya. A makwaru-a l’iphemiphe ọbule ono nòkota; ọbu lẹ mu ta asúbukwaa t’a nù mu oke-nri, ruberu gòvano. Ishi iya abùru lẹ ivu-ẹra ndu Júda vu bẹ hawa nshinu.

¹⁹ Mu abya ekfuru nù Nchileke; sù iya t’ò nyatakwa mu rù lẹ k’iphemiphe ọbule ono, mu mekotaru ndu-wa ono.

6

Ẹjo idzu, aachìru Nehemáya

¹ Tò dù iya bú; Sambálatu; Tobaya; Geshemu, bú onye Arabu; mẹ ndu ohogu ayi ọdo abya anua lẹ mu kpù-ghewaru upho-mkpuma ono; l’ẹ tọ dùhedu ẹkẹ ghekwarduru iya ọnu; a gúfu lẹ teke ono bẹ mu te yeshidua ibo l’ọnu-ọguzo iya; ² Sambálatu yẹlẹ Geshemu ezia tẹ mu bya tẹ mu l’ephe nwee ndzuko lẹ mkpùkpù lanù l’obosara alí Ono. Obenu l’iphe, ephé chíru idzu iya bú t’ephe merua mu ẹhu. ³ Ya ndono; mu ezifu ndu ozi t’ephe je ezia ephé: “L’ozi, mu gude l’ẹka hakwa l’uru. Lẹ mu ta abyaghekwa. ? Nanù ege mu e-shi paru ozi ono haa; lẹ mu eje ephé ọza oku?”

⁴ Ugbo ẹno bẹ ẹphe ziru mu ozi lanu ono. Yọ buru onu ono, mu yehawaru ẹphe ono bẹ mu yekotaru ẹphe.

⁵ Yo be lẹ k'ugbo ise ya; Sambálatu eye nwozi iya t'o gude ẹkwo, o deru; ghebe iya onu; nu iya t'o wotaru mu. ⁶ L'ime ẹkwo ono b'o deru; su:

"Iphe ada nu l'iphe bu mbakeshi bu lẹ nggu lẹ ndu Ju bẹ achi idzu t'unu kwefu ikẹ. Geshemu agbakwa ama l'ọ bu oswi-okfu. Yọ buru iya meru iphe unu akpukwa upho-mkpuma ono. Iphe ọdo, e kfuru ye iya bu l'ọ mbẹdua eme tẹ mu buru eze ẹphe. ⁷ Ọdo aburu lẹ mu gbe fọtawa ndu nkfuchiru t'ẹphe je araa ya arara lẹ Jerúsalemu l'ọ buwa mu bu eze ndu Júda. Wo; ọo doru mu-a ẹnya l'okfu ono e-rukwa eze nchi. L'ọ kakwa mma tẹ bya tẹ ayi chi-zia ya achi-zi."

⁸ Mu eziphu iya ozi azu; su iya: "L'iphe ono, ookfu ono ta dukwa ophu bu oswi-okfu; l'ọ kwa iphe ọ ritaru l'obu iya bẹ ookfu."

⁹ Iphe ono bu iphe, ẹphe eme te ayi tsuhu egvu; kẹ l'ẹphe riru l'ayi a-paru ozi ono haa; ayi te ejefuhe iya l'ishi. Ọle mu rọru Nchileke; su iya: "Byiko; menua tẹ ẹka shihu mu ike."

¹⁰ Yo be teke mu jeru l'ulo Shemáya Delaya Mehetabelu, bu onye e bufuru ebufu; yọ su tẹ mu l'iya dzuda l'eze-ulo Nchileke; l'ime ime eze-ulo ono; tẹ ayi gu-chishia ibo eze-ulo ono agu-chishi; l'o nweru ndu a-bya mu egbugbu; l'ọ l'enyashi bẹ ẹphe a-bya.

¹¹ Mu aja; su: "Bu onye du l'ọ bu mbẹdua a-bya agbalahaa ọso? Mbụ: bu onye du l'ọ bu mbẹdua a-gbaru lashia l'eze-ulo Nchileke tẹ mu dzota ndzu mu ọo? Lẹ mu tẹ ejekwa."

¹² Yọ buru teke ono b'ọ byaru bya edoo mu ẹnya l'ẹ t'ọ budu Nchileke bẹ ziru iya nu; l'ọo Tobaya yele Sambálatu kfuru iya ugwo t'o kfua iphe, a-tsuru mu nu. ¹³ Ẹphe kfuru iya ugwo t'o yee mu egvu; k'ophu mu e-me iphe, ọ suru tẹ mu mee; shi ẹge ono mee iphe, du eji; t'ẹphe nweru iphe, ẹphe agbabe ọkpa gube mu ejo ẹpha; mee mu iphe-iphere.

¹⁴ Mu abya ekfuru nu Nchileke; su iya: "Nggube Nchileke mu; ba azahakwa iphe, Tobaya yele Sambálatu meru mu. Ọ kwaphu ẹge ono b'ẹ ti zahadu nwaní nkfuchiru ono; mbu Nówadiya; me ndu nkfuchiru ọdo, shi eme t'ẹphe yee mu egvu."

A kpụ-gheru upho-mkpuma ono

¹⁵ Ya ndono; iphe, a kpuru upho-mkpuma ono bu ukporo abali labu l'abali iri l'ẹbo. Mbọku, a kpụ-gheru iya bu ukporo abali l'abali ise l'onwa Elulu. ¹⁶ Teke ndu ohogu ayi l'ẹphe ha; me iphe bu mbakeshi, bupheru ayi mgburumgburu nuru iya; bẹ ẹphe pehuru onwẹphe l'ẹnya; kẹ l'ọ bya edoo ẹphe ẹnya l'ọzi ono bu Nchileke ayi yeru ayi ẹka; ayi ejefu iya l'ishi.

¹⁷ L'ogege ono bẹ ndu a maru ẹpha ẹphe l'ali Júda; ẹphe lẹ Tobaya shi anọduje edegba ẹkwo. ¹⁸ Ishi iya aburu l'igweligwe ndu Júda bẹ riru nte turu ikẹ yeru iya; kẹ l'ọ bu ọgo Shekaniya Ara. Nwatibe iya kẹ nwoke ophu aza Jehohananu alukwaphu nwatibe Meshulamu Berékaya. ¹⁹ Ẹphe anọdujekwaphu ekfuru mu iphe, du mma, Tobaya l'emebe. Teke o -nweru iphe mbẹdua kfuru; ẹphe atututa iya je edooru iya. Tobaya l'edetajeru mu ẹkwo tẹ ya gude yee mu egvu.

7

¹ A kpụ-getsulephu upho-mkpuma ono; mu abya eyeshikota iya ibo; bya afo ndu nche onu-oguzo; ndu egvu; me ndu Lívayi. ² Mu abya ewota Hanani, bu nwunne mu mee ya ishi lẹ Jerúsalemu. Hananaya bẹ mu yeru

ulo ngwa-ogu l'eka. Ishi iya aburu le Hananiya bu onye e gude ire iya eka; bya aburu onye atsu Nchileke egvu karia igweligwe ndu odo. ³ Iphe, mu kuru ephe bu: "T'e b'o dukwa onu-oguzo, eeshi abata Jerúsalemu ophu aa-guhaje aguha jeye teke enyanwu hawaru ohuma. Teke ndu nche nokwadu le nche; t'a guchishjee ibo iya aguchishi; swobetsua ya akpobe. Unu shi le ndu, bu le Jerúsalemu fota ndu nche; t'ephe noduje l'eke, du k'oché nche; ndu ophu anoduje le nche l'ifu ulo ephe."

Ndu, a kpuru le ndzu alata

(Ézu 2:1-70)

⁴ Jerúsalemu bu eze mkpukpu, ha nshinu. O bu le ndu bu iya nu ta badu nwishi; ta watawaa okpu-kwazi ulo ono. ⁵ To du iya bu; Nchileke mu eye mu iya l'obu te mu ku-koo ndu a maru epha ephe; ndu ishi; mewaru ndu odo; t'e deshia epha ephe l'eri ephe l'eri ephe. Mu abya aphua ekwo, e deshiru epha ndu vuru uzo, shi l'eke a kpuru ephe le ndzu lata; mbu ekwo, e deshiru epha ephe l'eri ephe l'eri ephe. Iphe, mu phuru, e deru l'ekwo ono bu:

⁶ Owaa ndu Izurelu ono, shi le Babylonu lata ono; mbu ndu ono, a kpureru le ndzu laa ali odo; mbu ndu Nebukadineza, bu eze ndu Babylonu kpukojeru laa Babylonu. Ephe latatsuaru Jerúsalemu; me Juda. Onyenonu alatsua mkpukpu eke o shi. ⁷ Ndu ephe tso lata bu Zerubabelu; Jeshuwa; Nehemaya; Azariya; Ramaya; Nahamani; Modekayi; Bilishanu; Misuperetu; Biguvayi; Nahumu; me Bena.

Owaa ege ndu Izurelu ono ha ndo-o:

- ⁸ Ndibe Paroshi du
unu madzu ise
l'ukporo madzu esato
l'umadzu iri l'ebo.
- ⁹ Ndibe Shefatiya du
ukporo madzu iri l'esato
l'umadzu iri l'ebo.
- ¹⁰ Ndibe Ara du
unu madzu
l'ukporo madzu iri l'ebo;
l'umadzu iri l'ebo.
- ¹¹ Ndibe Pahatu-Moabu,
bu iya bu ndu shi l'eri
Jeshuwa yele Jobu du
unu madzu esaa;
l'umadzu iri l'esato.
- ¹² Ndibe Elamu du
unu madzu eto;
l'ukporo madzu labu;
l'umadzu iri l'eno.
- ¹³ Ndibe Zatu du
unu madzu labu;
l'ukporo madzu labu;
l'umadzu ise.
- ¹⁴ Ndibe Zakayi du
unu madzu;
l'ukporo madzu iri;
le madzu esato.
- ¹⁵ Ndibe Binuyi du

- unu umadzu;
 l'ukporo madzu iri l'ẹbo;
 l'umadzu ẹsato.
- 16 Ndibe Bebayi du
 unu madzu;
 l'ukporo madzu iri le nanu;
 l'umadzu ẹsato.
- 17 Ndibe Azugadu du
 unu madzu ise;
 l'ukporo madzu
 iri l'ishingu; l'umadzu labu.
- 18 Ndibe Adonikamu du
 unu madzu;
 l'ukporo madzu iri l'eto;
 l'umadzu ẹsaa.
- 19 Ndibe Biguvayi du
 unu madzu ise;
 l'ukporo madzu ẹto;
 l'umadzu ẹsaa.
- 20 Ndibe Adinu du
 unu madzu;
 l'ukporo madzu iri l'ẹbo;
 l'umadzu iri l'ise.
- 21 Ndibe Ateya, bu iya bu
 ndu eri Hezekaya du
 ukporo madzu ẹno;
 l'umadzu iri l'ẹsato.
- 22 Ndibe Hashumu du
 ukporo madzu iri l'ishingu;
 l'umadzu ẹsato.
- 23 Ndibe Bezayi du
 ukporo madzu iri l'ishingu;
 l'umadzu ẹno.
- 24 Ndibe Harifu du
 ukporo madzu ise;
 l'umadzu iri l'ẹbo.
- 25 Ndibe Gibiyonu du
 ukporo madzu ẹno;
 l'umadzu iri l'ise.
- 26 Unwoke, shi Bětulehemu;
 me Netofa du
 ukporo madzu tete;
 l'umadzu ẹsato.
- 27 Ndu ke Anatotu du
 ukporo madzu ishingu;
 l'umadzu ẹsato.
- 28 Ndu ke Bētu-Azumavetu du
 ukporo madzu labu l'umadzu labu.
- 29 Ndu ke Kiriya-Jerimu;
 Kefira; me Berotu du
 unu madzu;
 l'ukporo madzu iri l'ẹsaa;
 l'umadzu ẹto.
- 30 Ndu ke Rama; me Geba du

- unu madzụ;
l'ụkporo madzụ iri ị nanụ l'onye lanụ.
- 31 Ndu ị Mikumashi ị
ụkporo madzụ ishingụ;
l'umadzu labụ.
- 32 Ndu ị Bételu; ị Eyayi ị
ụkporo madzụ iri ị nanụ l'umadzu ẹto.
- 33 Ndu ị Nébo ọphunanu ị
ụkporo madzụ labụ;
l'umadzu iri l'ẹbo.
- 34 Ndu ị Élamu ọphunanu ị
unu madzụ ẹto;
l'ụkporo madzụ labụ;
l'umadzu iri l'ẹno.
- 35 Ndu ị Harimu ị
ụkporo madzụ iri l'ishingu.
- 36 Ndu ị Jériko ị
ụkporo madzụ iri l'ẹsaa;
l'umadzu ise.
- 37 Ndu ị Lodu; Hadidi;
ị Ono ị unu madzụ;
l'ụkporo madzụ iri l'ishingu l'onye lanụ.
- 38 Ndu ị Senaa ị
unu madzụ tete;
l'ụkporo madzụ iri l'ishingu l'umadzu iri.
- 39 A ị ị ị ndu achijeru Nchileke ẹja:
Ndibe Jedaya,
bụ iya bụ ndu shi
l'ọnu-ulo Jeshuwa ị
unu madzụ labụ;
l'ụkporo ẹsato l'umadzu iri l'ẹto.
- 40 Ndibe Ima ị
unu madzụ labụ;
l'ụkporo madzụ iri l'ẹbo;
l'umadzu iri l'ẹbo.
- 41 Ndibe Pashọ ị;
unu madzụ ẹto;
l'ụkporo labụ l'umadzu ẹsaa.
- 42 Ndibe Harimu ị
unu madzụ labụ;
l'ụkporo madzụ iri l'umadzu iri l'ẹsaa.
- 43 A ị ị ndu Livayi:
Ndu ufu Jeshuwa;
ị Kadimiyelu, bụ iya bụ
ndu shi l'eri Hodaviya ị
ụkporo madzụ ẹto; l'umadzu iri l'ẹno.
- 44 A ị ị ndu egvu:
Ndibe Ásafu ị
ụkporo madzụ ẹsaa l'umadzu ẹsato.
- 45 A ị ị ndu nche
ọnu-oguzo:
Ndibe Shalumu;
ndibe Ateya;

- ndibe Talumõnu;
 ndibe Akubu;
 ndibe Hatita;
 mẽ ndibe Shobayi;
 bẹ tukuru dũ
 ukporo madzũ ishingũ;
 l'umadzu iri l'eshato.
- 46 Ndu ozi l'eze-ulo Nchileke bũ:
 Ndibe Ziha;
 ndibe Hasufa;
 ndibe Tabawotu;
- 47 ndibe Kiroso;
 ndibe Siya;
 ndibe Padõnu;
- 48 ndibe Lebana;
 ndibe Hagaba;
 ndibe Shalumayi;
- 49 ndibe Hananu;
 ndibe Shalumayi;
 ndibe Gaharu;
- 50 ndibe Reyaya;
 ndibe Rezinu;
 ndibe Nekoda;
- 51 ndibe Gázamu;
 ndibe Uza;
 ndibe Paseya;
- 52 ndibe Besayi;
 ndibe Meyunimu;
 ndibe Nefisimu;
- 53 ndibe Bakubuku;
 ndibe Hakufa;
 ndibe Hahuru;
- 54 ndibe Bazulutu;
 ndibe Mehida;
 ndibe Hasha;
- 55 ndibe Bakõsu;
 ndibe Sizera;
 ndibe Téma;
- 56 ndibe Neziya;
 mẽ ndibe Hatifa.
- 57 A bya lẹ ndibe ndu ozi Sólomõnu.
 Epehedua bũ:
 ndibe Sotayi;
 ndibe Soferetu;
 ndibe Perida;
- 58 ndibe Jala;
 ndibe Dakõnu;
 ndibe Gidelu;
- 59 ndibe Shefatíya;
 ndibe Hatilu;
 ndibe Pokeretu-Hazebeyimu;
 mẽ ndibe Amõnu.
- 60 Ndu ozi l'eze-ulo Nchileke l'ephe ha;
 yeru unwu ndu ozi Sólomõnu dũ

úkporo madzụ iri lẹ tete;
l'umadzu iri l'ẹbo.

⁶¹ Ndu ọwaa bụ ndu ọp̄hu shi lẹ Telu-mela; Telu-Hasha; Kerubu; Adọnu; mę Ima la. Ọ bụ lẹ ndu onanu l'ẹphe ha ta dudu ike koshi ọnu-ulo, ẹphe shi; mę ndu ufu onye ẹphe bụ; k'ọp̄hu ee-shi ẹge ono maru l'ẹphe bụa ndu Ízurelụ. ⁶² Ndu ufu Delaya; ndu ufu Tobíya; mę ndu ufu Nekoda dū ọnu madzụ l'úkporo madzụ iri l'ẹbo l'umadzu labụ.

⁶³ A bya lẹ ndu ufu ndu achijeru Nchileke ẹja; ndu ufu Hobaya; ndu ufu Hakozu; mę ndu ufu Bazilayi. Bazilayi luru nwatibe Bazilayi kẹ Giledu; eekujewa iya ru ala l'ẹpha nna nyee ya ono. ⁶⁴ Ndu ono b'a chọru ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deru ẹge e gude mụshia ndu ufu ẹphe; ta phụ iya. E woshia ẹphe t'ẹphe ba bụhe ndu achijeru Nchileke ẹja; bya eworu ẹphe dobe l'ọ bụ ndu mmeru nọ l'ẹhu. ⁶⁵ Gọvano asụ t'ẹphe be etsojeshi ria nri, kakọta ọdu nsọ jeye teke ee-nwe onye achijeru Nchileke ẹja, e-gude Urimu; mę Tumimu kpata ishi.

⁶⁶ A -gukota ndu ono l'ẹphe ha; bę ẹphe dū úkporo ọnu madzụ ise l'unu madzụ ise l'úkporo madzụ iri l'esato; ⁶⁷ a gufukwa ndu ozi ẹphe ndu k'unwoke; mę ndu k'unwanyi. Ndu onanu dū ọnu madzụ iri l'esato l'úkporo madzụ ishingụ l'umadzu iri l'esaa. Ẹphe nwekwaruphu úkporo umadzu iri l'ẹbo l'umadzu ise: unwoke l'unwanyi, bụ ndu egvu; ⁶⁸ bya enweru ọnu inya l'úkporo inya iri l'ishingu l'inya iri l'ishingu. Ẹphe nweru úkporo inya-mulu iri l'ẹbo l'inya-mulu ise. ⁶⁹ Inya-kamelu ẹphe dū ọnu l'úkporo l'iri l'ise; bya enweru nkakfụ-igara, dū ọnu iri l'ishingu l'úkporo iri l'ishingu.

⁷⁰ O nweru ndu bụ ishi l'ọnu-ufu nna ẹphe, nuru iphe t'e gude yeta ẹka jee ozi ono. Gọvano bę yeru ọnu mkpọla-ododo l'úkporo mkpọla-ododo iri l'ulo-ẹku; úkporo efere labụ l'efere iri; mę uwe ndu achijeru Nchileke ẹja, dū ọnu uwe l'úkporo uwe ishingụ l'uwe l'iri. ⁷¹ Ndu bugbaa ishi l'ọnu-ufu nna ẹphe haru woru mkpọla-ododo, dū úkporo ọnu ugbo labụ l'unu iri; nū t'e dobe l'ulo-ẹku, ee-gudeje jee ozi ono; bya anụ mkpọla-ọcha, dū úkporo ọnu ugbo iri l'eto l'unu iri l'ise. ⁷² Mkpakọ iphe, ndu ọdo nuru dū mkpọla-ododo, dū úkporo ọnu ugbo labụ l'unu iri; mę mkpọla-ọcha, dū úkporo ọnu ugbo iri l'ẹbo l'unu iri; mę uwe ndu achijeru Nchileke ẹja, dū úkporo ẹto l'esaa.

⁷³ Tọ dū iya bụ; ndu achijeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; ndu nche ọnu-oguzo; ndu egvu; ndu ozi l'eze-ulo Nchileke; męwaru ndu ọdo; yeru ndu Ízurelụ l'ẹphe ha ebukotaru lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu ẹphe.

8

Ẹzura aguru ndu ono ẹkwo ekemu Nchileke

1 Yo rua l'ọnwá k'esaa teke ndu Ízurelụ bukotawa lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu ẹphe; ẹphe l'ẹphe ha abya edzua l'edukfu, nọ l'ifu Ọnu-oguzo Mini. Ẹphe asụ Ẹzura, bụ o-de-ẹkwo t'o wofuta ẹkwo ekemu Mósísu, bụ iya bụ ekemu ono, Ojejoje turu nū ndu Ízurelụ ono. ² Yo be l'abalị k'ọdungu l'ọnwá k'esaa; Ẹzura, bụ onye achijeru Nchileke ẹja; ewofuta ẹkwo ekemu ono l'ifu edzudu-ọha l'ẹke unwoke; mę unwanyi; mę ndu mawaru iphe ekfu. ³ Yọ nọdu l'edukfu ono, nọ l'ifu Ọnu-oguzo Mini ono gua ẹkwo ekemu ono l'ẹke unwoke mę unwanyi; mę ndu ọp̄hu mawaru iphe ekfu dzuru. Ọ wataru iya agugu l'ọnma-ẹwa ọtsu; gua ya ẹge ono

jeye l'echi oke-eswe. Edzudzu-pha ono angabẹ nchị ọhuma l'iphe, ẹkwo ekemu ono ekfu.

⁴ Ẹzura, bụ o-de-ẹkwo evudo l'eli ẹke e gude oshi gbáá kẹ mbọku ono. Ndu vudo iya l'ẹka-utara bụ Matitiya; Shéma; Anaya; Uráya; Hilikaya; me Maseya. Ndu ọphu vudo iya l'ẹka-ibiyita aburu Pedaya; Mishelu; Malukija; Hashumu; Hashubadana; Zekaraya; me Meshulamu. ⁵ Ẹzura abya ekpuhaa ẹkwo ono; ẹphe aphukota iya; kẹ l'ẹke oovudo b'ọ kakota ndu ono l'eli. Teke o kpuharu iya bẹ ẹphe tuko wu-lihu vudo evudo.

⁶ Ẹzura ajaa Ojejoje ajaja; mbụ Nchileke ono, paru ẹka apaa ono.

Ndu ono achilikota ẹka ẹphe; zua sụ: "Ono kwa ẹge ọ dọ-o! Ono kwa ẹge ọ dọ-o!" Ẹphe efuzita kpubekota ifu l'alị; baaru Ojejoje ẹja. ⁷ Ndu Lívayi, bụ iya bụ Jeshuwa; Bani; Sherebiya; Jaminu; Akubu; Shabetayi; Hodiya; Maseya; Kelita; Azariya; Jozabadu; Hananu; me Pelaya eyeta ẹka; mee tẹ ekemu ono doo ndu ono ẹnya l'ẹphe vudokwaduru l'ẹke ono.

⁸ Ẹphe agua iphe, nọ l'ẹkwo ekemu Nchileke ono; bya akowashia ya; mee iphe ono, a guru ono; yo dokota ẹnya.

⁹ Gọvano Nehemáya; me Ẹzura, bụ onye achijeru Nchileke ẹja; buri o-de-ẹkwo; me ndu Lívayi, bụ ndu ezi ndu ono ekemu ono abya ekfuru nu ndu ono; sụ ẹphe: "Lẹ ntau-a bukwa mbọku, duru Ojejoje, bụ Nchileke unu nsọ. Unu ba agukwa aphụ; ọphu unu 'arakwa ẹkwa." Ishi iya aburu lẹ ndu ono l'ẹphe ha wataru ẹkwa l'ẹphe nuru iphe, ekemu ono kfuru.

¹⁰ Nehemáya asụ ẹphe: "T'ẹphe lawaru je eria ọkpobe nri; ẹphe angua mee, l'atsọ rengerenge; ẹphe ahatakwapu je anụ ndu ọphu ẹ-te enwedu ọphu ẹphe e-ri. Ntau-a dukwaru Nnajiufu nsọ. Unu ba agushi aphụ; kẹ l'ọ kwa ẹhu-otso-ena ọphu shi Nchileke l'ẹka bụ ike unu."

¹¹ Ndu Lívayi egboo ndu ono; sụ ẹphe: "T'ẹphe nọdu ndoo; ẹphe ahaa ọgu aphụ; kele ntau bukwa mbọku, dọ nsọ." ¹² Ndu Ízurelu l'ẹphe ha awụkashihu lashia je eria; ngua; wojetsuaru ndu ọdo nri; mbụ gude ẹhu-otso-ena gbaa aji ono; kẹ l'okfu ono, a guru ẹphe ono bẹ doru ẹphe ẹnya.

Aji Ada-Ẹkwa

¹³ Yo be lẹ mbọku k'ẹbo ya; ndu ishi, shigbaa l'onu-ufu onu-ufu ndu Ízurelu; ndu achijeru Nchileke; me ndu Lívayi awuru bya adọ-pee Ẹzura, bụ o-de-ẹkwo mgburumgburu t'ẹphe mua iphe, ekemu ono kfuru. ¹⁴ Ẹphe aphụ l'e deru l'ẹkwo ono lẹ Ojejoje shi l'ẹka Mosisu tua ekemu sụ; lẹ ndu Ízurelu bẹ e-bujeru l'ime m̀kpù teke aagba aji k'onwa ẹsaa ono. ¹⁵ Ọdo aburu t'ẹphe raa ya arara; mee t'a nu-dzuru iya lẹ mkpukpu ẹphe gbaa mgburumgburu; me Jerúsalemu; sụ: "T'ẹphe tugbua je l'ugvu je egbukoo ẹkali-oshi olivu; ẹkali-oshi payinu; kẹ mituru; ẹkwo igu; mewaru oshi ọdo, nweru ẹkwo; t'e gude tushia m̀kpù, bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo ekemu ono."

¹⁶ Tọ dọ iya bụ; ẹphe atugbua je egbukoo ẹkali-oshi ono bya atushiaru onwẹphe m̀kpù. Onyenonu; yọ tua nk'ia l'eli ọlo iya; l'ogbodufu iya; l'ogbodufu ọlo Nchileke; edukfu ono, nonyabe Onu-oguzo Mini ono; me ọphu nonyabe Onu-oguzo Ífuremu. ¹⁷ Igwe-pha ono, bụ ndu shi l'ẹke a kpuru ẹphe lẹ ndzụ lata ono bẹ atushikota m̀kpù ono buru. Ndu Ízurelu ta agbabua Aji M̀kpù ẹge ono; shita l'oge kẹ Jóshuwa Nunu jeye mbọku ono. Ẹhu tsokpooru ẹphe ẹna nshinu.

¹⁸ Mbọku-mbọku; shita lẹ mbọku kẹ mbụ, a wataru ọgba aji ono jeye lẹ mbọku kẹ ikpazụ iya bẹ Ẹzura nọdukotaru gua ẹkwo ekemu Nchileke ono.

Ɛphe gbaru aji ono abali ɛsaa; yo be le mboku k'ɛsato iya; ɛphe enwee ndzuko, bu iya bu ɛge ekemu kfuru iya.

9

Ndu Ízurelu ekfushi ɛjo iphe, ɛphe meshiru

¹ Onwa ono agbalephu ukporo abali l'abali ɛno; ndu Ízurelu edzua; wata ɔswi aswiwi. Ɛphe eyeshia uwe-aphu; kpotsuaru ɛja kpua onwɛphe l'ishi. ² Ndu ophu bu ndu Ízurelu ekewafu onwɛphe l'ɛke ndu mbyamumba no. Ɛphe evudo kfushikota ɛjo iphe, ɛphe meshiru; me le k'ɛjo ɔkpoma, nna ɛphe. ³ Ɛphe evudo l'ɛke ɛphe vudo; gebe nchi; a guaru ɛphe iphe, e deru l'ɛkwo ekemu Ojejoje, bu Nchileke ɛphe ono awa ɛto. Ɛphe egude awa ɛto ɔdo kfushia ɛjo iphe, ɛphe meshiru; bya abaaru Ojejoje, bu Nchileke ɛphe ɛja. ⁴ Jeshuwa; Bani; Kadimelu; Shebaniya; Buni; Sherabiya; Bani; me Kenanii ɛphebedua evudo l'ubube ulo-eli, e metaru ndu Lívayi l'ara ɛkwa echiku Ojejoje, bu Nchileke ɛphe.

⁵ Ndu Lívayi ono, bu iya bu Jeshuwa; Kadimelu; Bani; Hashabuneya; Sherabiya; Hodiya; Shebaniya; me Petahiya asu ɛphe:

“Unu wu-lihu; jaa Ojejoje,
bu Nchileke unu ajaja;
mbu Nchileke ono,
no shita l'ojejoje rua l'ojejoje ono.”
“T'a jakwaa Nchileke ono,
du biribiri ono ajaja;
mbu Nchileke ono,
karia ajaja, aaja iya;
karia ekele, ekele iya ono.”

Ndu Ízurelu ekfushi ɛjo iphe, ɛphe meru

⁶ Ezura abya ekfuru nu Nchileke; su iya:
“O bu nggubedua nkinyi ngu bu Ojejoje.

O bu nggu keru igwe;
kee igwe ophu ka igwe l'eli;
me iphe bu iphe no iya nu.
O bu nggu keru ali;
me iphe bu iphe, no iya nu;
buru nggu keru eze ɛnyimu;
me iphe bu iphe, no iya nu.
O bu nggu meru iphemiphe obule;
yo nodu ndzu.
Iphemiphe obule, no l'imigwe
abakotaru ngu ɛja.

⁷ “O bu nggube Ojejoje bu
Nchileke ono, fotaru
Ébiramu; dufuta iya le
Úru l'ali Kalúdiya
bya agu-kwazi iya ɛpha;
yo ghoo Ébirhamu.

⁸ I phuru l'o bu onye e gude
ire iya ɛka l'ɛke i no;
nggu l'iya eworu ndzu gbaa.
Nggue ekwee ya ukwa

l'ji-nụkota yele awa iya
 alì ndu Kénanu;
 kẹ ndu Hetu;
 kẹ ndu Amọru;
 kẹ ndu Pérezu;
 kẹ ndu Jebusu;
 mẹ kẹ ndu Gigashi.
 Ụkwa ono, i kweru ono;
 b'i medzukotaru;
 kẹ l'i bụ onye
 doberu ẹka ndoo.

- 9 I phuru iphe-ẹhuka,
 nna ayi phe jeru le Ijiputu;
 nukwaaphu ẹkwa, ẹphe raru
 l'iku Eze Ọnyimu Uswe.
- 10 I meshiru iphe-ophulenyá;
 mẹ iphe-ohubama,
 dụgbaa biribiri
 kpua Fero;
 mẹ ndu ishi ọru iya;
 mẹkpo ndu alì iya l'ẹphe ha;
 kẹ l'i maru ẹge ndu Ijiputu
 gude kẹ ekuku,
 ẹphe eku onwẹphe;
 gwaa ndibe ngu maa.
 I meru; a maru ẹpha ngu;
 mbụ maru iya ẹge ono jeye ntanụ.
- 11 I meru eze ọnyimu;
 yo kekahu ẹbo l'ifu ẹphe;
 k'ọphu bụ l'ẹphe jeru ije
 l'alì ọkponku swee
 eze ọnyimu ono.
 Obenu le ndu achi ẹphe ọso;
 b'i turu mgbaheka;
 ẹphe aburu gvudugungu
 l'ime mini ono
 l'ọ bụ mkpuma, a wushiru
 l'ime eze mini, ha nshinu.
- 12 O -be l'eswe;
 nggu egude urukpu,
 kpuru rogbodyongu dua ẹphe.
 Teke o -beru l'enyashi;
 nggu egude ọku,
 kpuru rogbodyongu l'edu ẹphe;
 t'ọ bụru iphoro,
 a-nọdu ekoshi ẹphe ọzo.
- 13 I nyizitaru le Ugwu Sáyinayi;
 nọdu l'imigwe kfuru nụ ẹphe.
 I nuru ẹphe ome-l'alì,
 kfuru nhamunha;
 mẹ ekemu, bụ ọkpobe iya;
 mẹ iphe, i toru ọkpa iya,
 bụ iphe, dụ mma.

- 14 I meru; ephe amaru mbòku,
i doberu t'ò buru mbòku
òtu-ume ngu, dù nsò.
I shi l'èka nwozi ngu,
bù Mòsisu kfulu ephe
ekemu, ephe a-nòdu etso.
- 15 Teke egu guru ephe;
b'ì nuru ephe nri,
shi l'imigwe;
bya ekee ephe mini,
shi l'eze mkpuma t'ephe ngua;
teke mini guru ephe.
I sùru ephe t'ephe tughua
je anata alì onò,
ì riburu nte l'ì-nù ephe onò.
- 16 Obule nna ayi phè onò;
bè palilahaaru onwèphe eli;
kwefu ikè; jìka ome iphe,
ì sùru t'e meje.
- 17 Ephe jìkaru ome iphe,
ì sùru t'ephe mee;
zahashìkota iphe onò, dù
biribiri, i meshiru ephe l'ifu onò.
Ephe ekwefuru ngu ikè;
ngee ngu èka l'ishi;
fòta onye ishi, e-duphu
ephe azù lè Íjiputu,
bù èke onò, ephe shi buru ohu onò.
Obenu l'ì bù Nchileke, agùje nvù;
onye emeje eze-iphe-oma;
onye obu-imiko;
onye è ta bùdu onye obu-òku;
onye n-yemobu iya nyìberu anyìbe,
bù iya meru; tì ha ephe;
- 18 mbù je akpaa lè teke
ephe kpùru onwèphe nweswi; sù:
'L'ò owaa bù Nchileke ephe,
bù onye dufutaru ephe lè Íjiputu;'
mè teke onò,
ephe kfubyishiru ngu k'èjo iya onò.
- 19 Obenu l'ì gude k'eze
obu-imiko ngu onò;
tì ha ephe l'echi-egu.
Ùrukpu onò, kpùru
rogbodongu onò ta ha ephe.
Oduje ephe l'eswe.
Òku onò, kpùru rogobodongu
onò ta nyìhubua anyìhu.
Qobujeru ephe iphorò l'ènyashi.
- 20 I nùru ephe Ume oma ngu onò
t'ò kpo-zijeru ephe uzò.
È tì jìkadu ephe onu Mana
onò, shi ngu l'èka onò.

I nuru ephe mini t'ephe ngua
gude gboo egu mini.

- 21 Ukpоро afa ebo
b'i heru ephe l'echi-egu;
to nwe iphe, uko iya dujeru ephe.
Uwe ephe ta akahubua akahu;
ophu okpa te kobua ephe ekoko.
- 22 I meru; ephe aluta ali-eze,
du ichi l'iche;
luta mbakeshi, du iche iche;
bya eworu ali ndu ono
keshiaru ephe t'o buru okè-ali ephe.
Ephe nataru ali Heshibonu,
bu ali-eze Sihonu;
me ali Bashanu,
bu ali-eze Ogu.
- 23 I meru t'unwu ephe ha igwe
l'o bu mkpo-kpodo, no l'igwe.
Nggua edua ephe
dubata l'ali ono, i suru nna ephe
t'ephe bahu je anata ono.
- 24 O bu unwu ephe bahu
je anata ali ono.
I lu-gburu ephe ndu ali ono,
bu iya bu ndu Kénanu.
I meru te ndu Kénanu;
ndu eze ephe;
me ndu ali ono l'ephe ha
lakota ephe l'eka;
k'ophu ephe e-me ephe ege du ephe mma.
- 25 Ephe lutakotaru mkpukpu,
e gudetsua upho-mkpuma,
shihugbaaru ike kpu-pee
mgburumburu;
me ali-otsu;
natakota ulo ngwa,
dugbaa iche iche;
dukota mma; ji ejiji.
Ephe nakwaruphu welu,
a tuwaru atutu;
me ngbo vayinu;
me ke olivu;
me oshi-omi, du iche iche.
Ephe eria; rijishia ephe;
dashia okporokpo.
Egiri iphe ono,
i nukotaru ephe ono;
be ephe riru;
yo tso ephe ena.
- 26 Obenu l'ephe
kwefuru ngu ikè;
nwufu ekemu ngu dobe l'aguga.
Ephe gbushiru ndu

nkfuchiru ngu,
 bú ndu loru epehe
 eka le nchi ege ee-shi te
 epehe ghaa ifu l'eke i no.
 Epehe kfubyishiru epha ngu eji eji.

27 O bú iya meru; nggu eworu
 epehe ye ndu ohogu epehe l'eka,
 bú ndu kpoberu epehe ishi l'oku.
 O bú teke ono, epehe no
 l'iphe-ehuka ono;
 be epehe rakuru ngu.
 Nggú eshi l'imigwe
 nu eka epehe;
 bya egude obu-imiko ngu
 ono, ha nshinu ono;
 nu epehe ndu mgbafuta,
 bú ndu nafutaru epehe l'eka
 ndu ohogu epehe ono.

28 Nchi adulephu epehe ndoo;
 epehe awatakwa ome
 ejo iphe l'ifu ngu odo.
 Nggú ewokwaru epehe ye l'eka
 ndu ohogu epehe odo.
 Epehe abyakwa bya araku ngu odo;
 nggu eshi l'imigwe
 nu eka epehe.
 Ugbo olemole b'i gudewa
 obu-imiko ngu;
 nafuta epehe.

29 I loru epehe eka le nchi;
 ege ee-shi t'ephe lata azu; meje ekemu ngu.
 O bú okfu l'ephe wataleru-a
 opa-li onwephe eli;
 jika ome iphe, i kfu.
 Epehe meru ejo iphe
 gude mebyia ome-l'ali ngu;
 mbu ome-l'ali ngu ono, bu:
 madzu -mee ya;
 yo ndu ndu ono.
 Epehe gude l'ephe bu 'anu-g'anu;
 gbakutaru ngu azu;
 kwefuru ngu ikè; jika ngu
 ongaberu nchi.

30 I taru epehe nshi afa olemole.
 I gude Ume ngu
 shi l'onu ndu nkfuchiru ngu
 loo epehe eka le nchi.
 O bú l'ephe te yeduru ngu onu.
 Yo bu iya meru;
 nggu eworu epehe ye
 ndu ali odo,
 epehe l'ephe bu obutobu l'eka.

31 Obenu l'i gude

k'obu-imiko ngu ono,
 paru apaa ono;
 jika t'ephe ba achihu;
 jikakwaphu
 l'ẹ tji buhadu ephe ẹka;
 ke l'i bu Nchileke,
 emeje eze-iphe-oma;
 buru onye aphuje imiko.

- 32 O ya bu; nggube Nchileke ayi;
 mbu nggube Nchileke,
 ha nshinu; buru Okaribe;
 bya aburu onye du egvu;
 onye edobeje ndzu, o gbaru;
 ophu n-yemobu iya
 'agvujedu agvugvu.
 Byiko te iphe-ehuka-wa,
 ayi eje-wa; ba dukwa ngu
 ruswa-ruswa l'enya;
 bu iya bu iphe-ehuka-wa,
 dakfutaru ayi-a; dakfuta
 ndu eze ayi;
 ndu ishi ayi;
 ndu achijeru Nchileke eja;
 me ndu nkfuchiru Nchileke ayi;
 mbu iphe-ehuka ono,
 dakfutaru nna ayi phe;
 me ndibe ngu l'ephe ha;
 shita l'oge ke
 ndu eze ndu Asiriya jeye ntanu-a.
- 33 Iphe ono, dakfutakotaru ayi
 ono be iswi dukotakwa ngu mma.
 I meru iphe, kfulu akfulu.
 Obenu l'ayibedua meru eji.
- 34 Ndu eze ayi; ndu ishi ayi;
 ndu achijeru ayi Nchileke eja;
 me nna ayi phe te medu ekemu ngu.
 Ophu ephe 'angadu nchi l'iphe,
 i suru t'e mee; me l'eka,
 i loru ephe le nchi;
- 35 je akpaa le teke ephe no
 l'ali-eze ephe l'eri egiri iphe ono,
 i nukotaru ephe l'eze ali ono;
 mbu ali-otsu ono, i nuru ephe ono;
 ephe ta abaduru eja;
 ophu ephe aghakobedu;
 haa ejo-uzo, ephe etso.
- 36 Lewaru ege ayi bu ohu
 ntanu l'ali ono, i nuru
 nna ayi oche phe ono;
 mbu ali ono, i nuru ephe
 t'ephe ria iphe, shi iya nu;
 ria iphe-oma ono,
 no iya nu ono.
 Lewaru ege ayi bu ohu ntanu.

37 Ọ kwa ndu eze ono,
 i doberu t'ẹphe chia ayi ono; ẹẹ iphe,
 shi l'alì ono alakotaru.
 Ishi iya aburu ẹjọ iphe,
 ayi meshiru.
 Ẹphe gude ayibedua;
 gude ẹku ayi
 l'eme iphe, ẹẹ ẹphe mma.
 Ayi nọkwa l'oke iphe-ẹhuka!

Ndu byaru ẹka l'ẹkwo ọgba-ndzụ

38 “Ọ kwa iphe ono meru iphe ayi abya ọgba ndzụ-a, ẹ-te etengadu etenga-wa. Ee-dekwa iya phụ edede l'ẹkwo tẹ ndu ishi ayi; ndu Lívayi; mẹ ndu agbajeri ayi Nchileke ẹja; mee ya iphe-ọhubama.”

10

1 Ndu yeru ẹka l'ẹkwo ọgba-ndzụ ono bu: Gọvano Nehemáya Hakalaya; mẹ Zedekaya. Ndu ọdo, yeru ẹka l'ẹkwo ọgba-ndzụ ono bu: 2 Seráya; Azaríya; Jeremáya; 3 Pashọ; Amariya; Malukíja; 4 Hatushi; Shebaniya; Máluku; 5 Harimu; Meremọtu; Obedáya; 6 Dánẹlu; Ginetonu; Baruku; 7 Meshulamu; Abíja; Mijiaminu; 8 Maaziya; Biligayi; mẹ Shemáya. Ndu ono bukota ndu achijeri Nchileke ẹja.

9 Ndu Lívayi, yeru ẹka l'ẹkwo ọgba-ndzụ ono bu: Jeshuwa Azanaya; Binuyi, bu onye eri Henadadu; Kadumẹlu; 10 mẹ unwunna ẹphe, bu Shebaniya; Hodiya; Kelita; Pelaya; Hananu; 11 Mayika; Rehobu; Hashabaya; 12 Zaku; Sherabiya; Shebaniya; 13 Hodiya; Bani; mẹ Beninu.

14 Ndu ishi ndu Ízurelu, yeru ẹka l'ẹkwo ọgba-ndzụ ono bu: Paroshi; Pahatu-Móabu; Élamu; Zatu; Bani; 15 Buni; Azụgadu; Bebayi; 16 Adónija; Biguvayi; Adinu; 17 Ateya; Hezekáya; Azuru; 18 Hodiya; Hashumu; Bezayi; 19 Harifu; Anatotu; Nebayi; 20 Magupiyashi; Meshulamu; Heziya; 21 Meshezabelu; Zédọku; Jaduwa; 22 Pelatiya; Hananu; Anaya; 23 Hosáya; Hananaya; Hashubu; 24 Haloheshi; Piliha; Shobẹku; 25 Rehumu; Hashabuna; Maseya; 26 Ahíja; Hananu; Ananu; 27 Máluku; Harimu; mẹ Bena.

Ndzụ, a gbaru

28 Ndu Ízurelu ọdo, phoduru nụ; mẹ ndu achijeri Nchileke ẹja; ndu Lívayi; ndu nche onu-oguzo eze-ulo Nchileke; ndu egvu; ndu ozi l'eze-ulo Nchileke; iphe, bu ndu kewafuru onwephe l'ẹke ndu alì ọdo nọ l'okfu ekemu Nchileke; unyomu ẹphe; mẹ iphe, bu unwu ẹphe ndu ọphu iphe dowaru ẹnya; 29 atuko l'ẹphe ha tsoru ndu unwunna ẹphe; mẹ ndu a maru ẹpha ẹphe aguru ẹnwa kpua onwephe; ria nte l'ẹphe a-nodu eme ekemu Nchileke; mbụ ekemu ono, Nchileke shi l'ẹka Mósisu, bu nwozi iya tụa ono; l'ẹphe a-nodu eme iphe, Ojejoje, bu Nnajiufu sụru t'e meje; meje ome-l'alì iya; mẹ iphe, ọ tọru ọkpa iya.

30 “Ayi riburu l'ayi lẹ ndu alì ọdo ta alụgbahedua nwanyi ọdo.

31 “Ọ -buru lẹ ndu alì ọdo vubataru ngwa-aswa ẹphe; mẹ nri bya erere mbọku ọtu-ume ẹẹ ayi ta azudu ẹphe aswa mbọku ọtu-ume; m'ọ bu mbọku ọdo, ẹẹ nsọ. Ayi a-koje alì ayi afa ishingụ; o -rua l'afa k'ẹsaa; ayi ahaa ya t'ọ tuta ume; hakwaaphu iphe, bu ụgwọ, e ji ayi t'ọ laa.

³² “Iphe ọ́do, ayi kwetaru l'ayi a-nọ́du eme bu l'afa l'afa ha be ayi e-wotaje nkere-ẹ́to mkpọ́la-ọ́cha bya anụ́ t'e gude eje ozi, nọ́ l'ụ́lo Nchileke ayi. ³³ Mbu t'e gudeje iya zụ́ta iphe, e gude eme buredi, eedobejeru Nchileke nsọ́; gude iya zụ́ta iphe, e gude egwo ngweja-nri; ke ngweja-ukfuru, bu ọ́phu eegwoje tekenteke; ke ngweja mbọ́ku ọ́tu-ume; ke Aji Ọ́nwa Ọ́phungu; ke aji ọ́do, bu aji, a tu-buru atụ-bu; ke ngweja ọ́do, du nsọ́; ke ngweja-iphe, du eji ndu Ízurelu; ke ngweja Ugwọ́ Ejo iphe ndu Ízurelu meshiru; mewaru iphe bu ozi, eeje ejeje l'ụ́lo Nchileke ayi.

³⁴ “Ayibe ndu achijeru Nchileke eja; ndu Lívayi; me ndu Ízurelu mmanu be tuakwaru ẹnwa gude kee ege ee-shije akpa nkụ ụ́lo Nchileke ayi afa l'afa. E keru ọ́kpa nkụ ọ́bu l'ẹnwa-ufu l'ẹnwa-ufu; tubukwaaphu teke aakpataje iya; mbụ́ nkụ, e gude akpọ́ ngweja ọ́ku l'eli ẹnwa-ngweja Ojejoje, bu Nchileke ayi ege ono, e deru iya l'ekemu ono.

³⁵ “Iphe ọ́dungu, ayi kpataru l'iphe, ayi meberu l'alí yele akpuru ọ́dungu oshi-ọ́mi ayi mịtaru be ayi e-wobataje l'ụ́lo Ojejoje afa l'afa.

³⁶ “Ọ́ kwaphụ́ ege ono be ayi e-kutaje nwata, buru ayi ọ́kpara; kpụ́ta anụ́, vuru uzọ́ waa nne iya ọ́swa l'eswi ayi; aturu ayi; me eghu ayi; gude je l'ụ́lo Nchileke ayi; je anụ́ ndu achijeru Nchileke eja, bu ndu eje ozi l'ụ́lo Nchileke ayi ono; ege ono, e deru iya l'ekemu ono.

³⁷ “Ayí e-wotajekwaphu iphe ivuzọ́, a kpataru l'okfu ayi, e gweru egwegwe yele iphe ọ́do, gbaru te ayi nụ́ Nchileke; du l'ọ́ bu akpuru ọ́dungu, oshi-ọ́mi ayi mịtaru; me mee ọ́phungu ayi; me manụ́; je anụ́ ndu achijeru Nchileke eja t'e dobegbaa l'ụ́lo, aakwakọ́beje iphe l'ụ́lo Nchileke. Ayi e-wota ọ́kè lanụ́ l'uzo iri l'iphe, ayi metaru l'alí nụ́ ndu Lívayi; ke l'ọ́ ndu Lívayi be anakoje ọ́kè lanụ́ l'uzo iri le mkpukpu le mkpukpu eke aakọ́beje iphe l'alí. ³⁸ Onye achijeru Nchileke eja, shi l'eri Éronu a-nọ́duje swiru ndu Lívayi ono teke ephe a-nadu anako uzo lanụ́ l'uzo iri ono. Ndu Lívayi ono e-shi l'ọ́kè lanụ́ l'uzo iri ono, ephe nakoru ono wofuta ọ́kè lanụ́ l'uzo iri je edobe l'ụ́lo-ẹ́ku eze-ụ́lo Nchileke ayi. ³⁹ Ndu Ízurelu; me ndu Lívayi be a-tuje nri; mee ọ́phungu; me manụ́ wobata l'ụ́lo-ẹ́ku eze-ụ́lo Nchileke; me eke ndu achijeru Nchileke eja, l'eje ozi teke ono anọ́duje; me eke ndu nche ọ́nu-ọ́guzo; me ndu egwu anọ́je.

“Ayí ta ahahę́du ụ́lo Nchileke ayi ọ́do.”

11

Ndu a-bya eburu le Jerúsalemu

¹ Teke ono bu ndu ishi ndu Ízurelu bu le Jerúsalemu. Ndu Ízurelu ọ́phu abya atụ́a ẹnwa gude fọ́ta ndu a-bya eburu le Jerúsalemu, bu mkpukpu ono, du nsọ́ ono. Ephe eshije l'umadzu iri fọ́ta onye lanụ́ t'ọ́ bya eburu le Jerúsalemu; ephe ahaa tete ọ́phu t'ephe buru le mkpukpu ephe. ² Ndu kweru nụ́; wofuta onwephe l'ephe e-buru le Jerúsalemu be ndu Ízurelu jaru ajaja. ³ Ndu ọ́waa bu ndu ishi mkpukpu, bu ndu ọ́phu bu le Jerúsalemu. Obenu le ndu Ízurelu; ndu achijeru Nchileke eja; ndu Lívayi; ndu eje ozi l'eze-ụ́lo Nchileke; me ndibe ndu ejeru Sólomonu ozi be onyenonu bu l'alí k'ẹ́ka iya le mkpukpu ephe le Júda. ⁴ Uphodu ndu Júda; me ndu Bénjaminu hakwaruphu buru le Jerúsalemu.

Ndu Júda, bu le Jerúsalemu bu: Ataya. Ataya bu nwatibe Uzaya; Uzaya aburu nwatibe Zekaraya; Zekaraya aburu nwatibe Amariya; Amariya

abùru nwatibe Shefatiya; Shefatiya abùru nwatibe Mahálalèlu, bù onye shi l'eri Pérezu.

⁵ Onye ọdo bù Maseya. Maseya bù nwatibe Baruku; Baruku abùru nwatibe Kọlu-hoze; Kọlu-hoze abùru nwatibe Hazaya; Hazaya abùru nwatibe Adaya; Adaya abùru nwatibe Joyaribu; Joyaribu abùru nwatibe Zekaraya, bù onye shi l'eri Sháyilo.

⁶ Ndu ufu Pérezu, bù lẹ Jerúsalemu bẹ kpakọru dọ ọnu madzọ; l'ụkporo madzọ ẹto l'ụmadzọ ẹsato; bụkotaru mkparawa.

⁷ Ndu Bénjaminu, bù lẹ Jerúsalemu bù: Salu. Salu bù nwatibe Meshulamu; Meshulamu abùru nwatibe Jowedu; Jowedu abùru nwatibe Pedaya; Pedaya abùru nwatibe Kolaya; Kolaya abùru nwatibe Maseya; Maseya abùru nwatibe Itiyèlu; Itiyèlu abùru nwatibe Jeshaya.

⁸ A bya eyeru iya ụnwunna Salu pẹ, bù iya bù Gabayi; mẹ Salayi.

Iphe ẹpẹ kpakọru dọ bù ọnu madzọ labù l'ụkporo madzọ ishingù l'ụmadzọ ẹsato. ⁹ Onye bù onye ishi ẹpẹ bù Jówèlu Zikiri. Júda Hasenuwa abùru onye etsota onye ishi lẹ mkpụkpụ ono.

¹⁰ Ndu achijeru Nchileke ẹja, bù lẹ Jerúsalemu bù: Jedaya Joyaribu; Jakinu; ¹¹ mẹ Seraya Hilikaya. Hilikaya bù nwatibe Meshulamu; Meshulamu abùru nwatibe Zédọku. Zédọku bù nwatibe Merayotu. Merayotu abùru nwatibe Ahitubu, bù onye ishi l'ụlo Nchileke. ¹² E -yeru iya ụnwunna ẹpẹ, bù ndu eje ozi l'eze-ụlo Nchileke bẹ iphe, ẹpẹ kpakọru dọ bù ọnu madzọ labù l'ụkporo ụmadzọ l'ụmadzọ labù.

Onye ọdo bù Adaya Jerohamu. Jehoramù bù nwatibe Pelalaya; Pelalaya abùru nwatibe Amuzi. Amuzi bù nwatibe Zekaraya; Zekaraya abùru nwatibe Pashọ; Pashọ abùru nwatibe Malukija. ¹³ E -yeru iya ụnwunna iya, bụkota ndu ishi l'ọnu-ufu ẹpẹ; bẹ iphe, ẹpẹ kpakọru dọ bù ụkporo madzọ iri l'ẹbo l'ụmadzọ ẹbo.

Onye ọdo bù Amashayi Azarèlu. Azarèlu bù nwatibe Ahụzayi; Ahụzayi abùru nwatibe Meshilemotu; Meshilemotu abùru nwatibe Imá. ¹⁴ E -yeru iya ụnwunna iya, bụkota ike-ka-l'ọgu pẹ bẹ iphe, ẹpẹ kpakọru dọ bù ụkporo madzọ ishingù l'ụmadzọ ẹsato. Onye ishi ẹpẹ bù Zabudiyèlu Hagedolimu.

¹⁵ Ndu Lívayi, bù lẹ Jerúsalemu bù: Shemaya Hashubu. Hashubu bù nwatibe Azurikamu; Azurikamu abùru nwatibe Hashabaya; Hashabaya abùru nwatibe Buni.

¹⁶ Ndu ọdo bù: Shabetayi yèlè Jozabadu, bù ndu ishi ndu Lívayi, bù ndu eleta ẹnaya l'ozì, eje l'azụ ụlo Nchileke.

¹⁷ Onye ọdo bù: Mataniya Mayika. Mayika bù nwatibe Zabudi; Zabudi abùru nwatibe Ásafu, bù onye ishi egvu-ekele; mẹ kẹ okfu anụ Nchileke.

Bakubukaya bù onye k'ẹbo l'ụnwunna Mataniya.

Onye ọdo bù Abuda Shamuwa. Shamuwa bù nwatibe Galalu; Galalu abùru nwatibe Jedutunu.

¹⁸ Ndu Lívayi, bù lẹ mkpụkpụ ono, dọ nsọ ono bẹ kpakọru dọ ụkporo madzọ iche iche ugbo iri l'ẹno l'ụmadzọ ẹno.

¹⁹ Ndu nche ọnu-uzo eze-ụlo Nchileke bù: Akubu; Talumonu; mẹ ụnwunna ẹpẹ, bù ndu nche ọnu eze-ụlo Nchileke. Iphe, ẹpẹ dọ bù ụkporo madzọ iche iche ugbo ẹsato l'ụmadzọ iri l'ẹbo.

²⁰ Ndu phoduru nù lẹ ndu Ízurelu ọdo; ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi bụkota lẹ mkpụkpụ mkpụkpụ, nọgbaa l'alì Júda. Onyenonu bugbaa l'ókè-alì nk'ia. ²¹ Ndu ejeje ozi l'eze-ụlo Nchileke bẹ buru l'ugvu

Ofeļu lẹ Jerúsalemu. Yọ buru Ziha yele Gishipa bu ndu ishi ndu ono, eje ozi l'eze-ulo ono.

²² Ndu bu ndu ishi ndu Lívayi ono, bu lẹ Jerúsalemu bu: Uzi Bani. Bani bu nwatibe Hashabaya; Hashabaya aburu nwatibe Mataníya; Mataníya aburu nwatibe Mayíka, bu onye shi l'eri Ásafu. Ndu eri Ásafu bu ephe bu ndu ishi egvu l'eze-ulo Nchileke. ²³ Ndu k'egvu ono be eze turu ekemu swiberu. Yọ buru ekemu k'eze ono bu iya ekoshije ephe iphe ephe a-nọdu eme mbọku-mbọku.

²⁴ Onye nọ-chiru ọnya ndu Ízureļu l'ifu eze bu Petahiya Meshezabẹlu, shi l'eri Zera Júda.

Ndu Ízureļu, bu l'ime ime obodo

²⁵ A bya l'ime obodo l'ẹke ephe akoje iphe; unwu Júda be haru buru lẹ Kiriyatu-aba; me unwu edukfu edukfu, nọkota iya nọ. Ephe hakwaruphu buru lẹ Dibonu; me edukfu edukfu, nọkota iya nọ; me Jakabezẹlu; me edukfu edukfu, nọkota iya nọ. ²⁶ Ephe buru lẹ Jeshuwa; Molada; Bẹtu-Pẹletu; ²⁷ Haza-shuwalu; Besheba yele edukfu edukfu, nọkota iya nọ; ²⁸ me lẹ Zíkulagu; me Mekona yele edukfu edukfu, nọkota iya nọ; ²⁹ me lẹ Ẹnu-Rimonu; Zora; Jamútu; ³⁰ Zanowa; me Adulámu yele edukfu edukfu, nọkota iya nọ; me lẹ Lakíshi yele alí, nọkota iya nọ; me lẹ Azeka yele edukfu edukfu, nọkota iya nọ. Oo ya bu l'ephe buru shita lẹ Besheba jeye lẹ nsuda Hínomu.

³¹ Ndu Bénjaminu be shi lẹ Géba bua kwaseru. Ephe buru lẹ Mikumashi; Ayija; me Bẹtelu yele edukfu edukfu, nọkota iya nọ; ³² me lẹ Anatotu; Nobu; Ananiya; ³³ Házo; Ráma; Gitayimu; ³⁴ Hadidi; Zeboyimu; Nebalatu; ³⁵ Lodu; me Ono yele Nsuda Ndu Eme Nka. ³⁶ Uphodu ndu Lívayi, ephe lẹ ndu ikfu Júda shi buru b'e keru yeru ndu ikfu Bénjaminu.

12

Ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi

¹ Owaa bu ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi, ephe lẹ Zerúbabelu Sheyalutiyeļu; me Jeshuwa yi; shi l'ẹke a kpuru ephe lẹ ndzu laa ndo-ọ: Seráya; Jeremáya; Ézura; ² Amariya; Máluku; Hatushi; ³ Shekaniya; Rehumu; Meremotu; ⁴ Ido; Ginetoyi; Abíja; ⁵ Mijiaminu; Madiya; Biliga; ⁶ Shemáya; Joyaribu; Jedaya; ⁷ Salu; Amọku; Hilikaya; me Jedaya. Ndu ono shi bukotaru ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; bugbakwaaruphu ishi l'unwunna ephe l'oge ke Jeshuwa.

⁸ Ndu ke Lívayi bu: Jeshuwa; Binuyi; Kadimiyẹlu; Sherabiya; Júda; me Mataníya. O bu Mataníya yele unwunna iya be bu ndu ke egvu-ekele nọ l'eka.

⁹ Unwunna ephe; mbu Bakubukaya yele Uni be gbakoberu ogo-egvu, ekwejeru ephe egvu ono.

Eri Jeshuwa, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja

¹⁰ Jeshuwa bu nna Joyakimu; Joyakimu aburu nna Eliyashibu. Eliyashibu bu nna Joyada; ¹¹ Joyada aburu nna Jonátanu; Jonátanu aburu nna Jaduwa.

Ndu bu ishi l'onu-ulo ndu achijeru Nchileke eja

¹² L'oge ke Joyakimu; owaa ndu shi bugbaaruu ishi l'onu-ulo ndu achijeru Nchileke eja:

Onye ishi ke ọnu-ulo
Seráya bu Meraya; onye ishi ke ọnu-ulo
Jeremáya aburu Hananiya.

- 13 Onye ishi ke ọnu-ulo
Ézura bu Meshulamu; onye ishi ke ọnu-ulo
Amariya aburu Jehohananu.
- 14 Onye ishi ke ọnu-ulo
Máluku bu Jonátanu; onye ishi ke ọnu-ulo
Shebaniya aburu Jósefu.
- 15 Onye ishi ke ọnu-ulo
Harimu bu Aduna; onye ishi ke ọnu-ulo
Merayotu aburu Helukayi.
- 16 Onye ishi ke ọnu-ulo
Ido bu Zekaráya; onye ishi ke ọnu-ulo
Ginetonu aburu Meshulamu.
- 17 Onye ishi ke ọnu-ulo
Abija bu Zikiri; onye ishi ke ọnu-ulo
Miniyaminu yele
Mowadiya aburu Pilitayi.
- 18 Onye ishi ke ọnu-ulo
Biliga bu Shamuwa; onye ishi ke ọnu-ulo
Shemáya aburu Jehonatanu.
- 19 Onye ishi ke ọnu-ulo
Joyaribu bu Matenayi;
onye ishi ke ọnu-ulo Jedaya aburu Uzi.
- 20 Onye ishi ke ọnu-ulo
Salayi bu Kalayi; onye ishi ke ọnu-ulo
Amoku aburu Eba.
- 21 Onye ishi ke ọnu-ulo
Hilikaya bu Hashabaya;
onye ishi ke ọnu-ulo Jedaya aburu Netanelu.

Eedeshi epha ndu achijeru Nchileke eja; me ke ndu Lívayi

22 L'oge ke Eliyashibu; ke Joyada; ke Johananu; ke Jaduwa b'e dekotaru epha ndu ishi ndu Lívayi; me ke ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja l'ekwo. Epha ono b'e deru teke Dariyosu bu eze, l'achị Peshiya.

23 Unwu Lívayi, bu ndu ishi l'ọnu-ulo nna ephe b'e dekotaru epha ephe l'ekwo, e deshuru iphe meru nu l'oge ke Johananu Eliyashibu.

Eekeshi ozi leze-ulo Nchileke

24 Ndu bu ishi ndu Lívayi bu: Hashabaya; Sherabiya; me Jeshuwa Kadimiyelu. Unwunna ephe egude egvu-ajaja yele egvu-ekele l'ekweru ephe egvu, bu iya bu ege Dévidi, bu onye ke Nchileke toru ephe okpa iya.

25 Mataniya; Bakubukaya; Obedaya; Meshulamu; Talumonu; me Akubu be bu ndu nche l'onu eze-ulo Nchileke.

26 Ndu ono be jeru ozi l'oge ke Joyakimu Jeshuwa Jozadaku; me l'oge ke Nehemáya, bu govano; mekwaphu l'oge ke Ezura, bu onye achijeru Nchileke eja bya aburu o-de-ekwo.

Eeye Nchileke upho-mkpuma Jerúsalemu l'eka

27 Yo be teke ee-woru upho-mkpuma Jerúsalemu ono ye Nchileke l'eka; a choru ndu Lívayi jekota iphe, bu eke, ephe bu; t'ephe byakota Jerúsalemu bya egude ehu-otso-ena; me egvu-ekele; kua ogele; kpoo une; me ibekwe;

gude woru ɸpho-mkpuma ono ye Nchileke l'ẹka. ²⁸ Ndu Lívayi, bú ndu ɸgbo-egvu ono eshi l'iphe bú alí, nɔ-pheru Jerúsalemu mgburumgburu; me edukfu nɔtsua le Netofa dzukota. ²⁹ Ndu ɸphu shi le Bétu-Gilgalu; me l'uzo Géba; me Azumavetu edzua; kele ndu ɸgbo-egvu ono be metaru mkpukpu buphee Jerúsalemu mgburumgburu. ³⁰ Ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi edoo onwephe nso; bya edokwaaphu ndu Ízurelu nso; bye edoo ɸnu-ɸguzo Jerúsalemu ye le ɸpho-mkpuma ono nso.

³¹ Teke ono be mu bya eduta ndu ishi ndu Júda; ephe enyihu eli ɸpho-mkpuma ono. Mu abya agbaa uzi ndu egvu ebo, hagbaa nshinu, bú ndu a-nodu agu egvu-ekele.

Uzi lanu edzebe; shia eli ɸpho-mkpuma ono uzo eka-utara lufuta le ɸnu-ɸguzo Ikpozu. ³² Ndu tso ephe l'azu aburu Hoshaya; nkere-ebo ndu ishi ndu Júda; ³³ Azaríya; Ézura; Meshulamu; ³⁴ Júda; Bénjaminu; Shemáya; Jeremáya; ³⁵ me ndu odo, shi l'eri ndu achijeru Nchileke eja, chigbaa ɸpyoku; mekwaphu Zekaráya Jonátanu. Jonátanu bú nwatibe Shemáya; Shemáya aburu nwatibe Mataníya. Mataníya bú nwatibe Mikaya; Mikaya aburu nwatibe Zakuru. Zakuru bú nwatibe Ásafu; ³⁶ ye le unwunna iya, bú Shemáya; Azarelu; Milalayi; Milalayi; Mayi; Netanelu; Júda; me Hanani. Ephebedua be gude uduru ngwa-egvu, Dévidi, bú onye ke Nchileke suru t'e gudeje. Yo buru Ézura, bú o-de-ekwo be vutaru ephe uzo. ³⁷ Ephe erulephu ɸnu-ɸguzo Mini; shia l'ephe eshi l'ubube ulo-eli, eeshije enyiba le Mkpukpu Dévidi; mbu l'eli mkpokobe eke, laru l'ɸpho-mkpuma ono; ephe eshia l'eli eli mgboro ulo Dévidi; lufuta le ɸnu-ɸguzo Mini, nɔ l'uzo enyanwu-ahata.

³⁸ Ndu egvu k'ebo awuru shia uzo eka-ibyita. Mbèdua; me nkere-ebo ndu Ízurelu l'etso ephe l'azu; awua l'eli ɸpho-mkpuma ono; shi l'ulo-eli ɸku-uzu lufuta le Obosara ɸpho-mkpuma. ³⁹ Ayi eshi l'eke ono wuru je eswee ɸnu-ɸguzo Ífuremu; swee Akahu ɸnu-ɸguzo; swee ɸnu-ɸguzo Éma; swee ɸlo-eli Hananelu; swee ɸlo-eli ɸkporo-ise; shi eke ono lufuta le ɸnu-ɸguzo Aturu. Yo buru le ɸnu-ɸguzo Nche be ephe jebeberu.

⁴⁰ Ndu ɸgbo-egvu labu ono, aguje egvu-ekele ono abya edoo onwephe l'ulo Nchileke. Mbèdua; me nkere-ebo ndu ishi ono abyakwaphu bya edoo onwayi. ⁴¹ Ndu achijeru Nchileke eja, bú iya bú ɸliyakimu; Maseya; Miniyaminu; Mikaya; Eliyowenayi; Zekaráya; me Hananaya abyakwaphu bya edoo onwephe; gudetsua ɸpyoku. ⁴² Ndu odo, tso ephe bu: Maseya; Shemáya; Eliyéza; Uzi; Jehohananu; Malukíja; Élamu; me Eza. Ndu egvu ono awata ɸgu egvu; onye bú onye ishi egvu ephe aburu Jezurahiya.

⁴³ Mboku ono be ephe gworu ngweja, ha nshinu. Ehu atso ephe ena; ke le Nchileke meru t'ehu tsoo ephe ena nshinu. Unwanyi; me unwegirima atuko tee eswa. Uzu ehu-otso-ena, ada le Jerúsalemu b'e ghe nodutsuaru l'eke, teru enya l'anu.

Iphe, a nuru t'e gude abaru Nchileke eja l'ulo iya

⁴⁴ ɸ bú mboku ono b'a fotaru ndu e-letaje enya l'ulo, eedobeje iphe; mbu letaje enya l'iphe, a turu atutu; me akpuru iphe odungu; me okè lanu l'uzo iri. Ndu ono e-shije l'iphe bu okfu, a koru le mkpukpu ono mgburumgburu wobata iphe bya edobe l'ulo-eku ono, eedobeje iphe ono ege ekemu suru t'e mejeru iya ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi; kele ndu Júda be ehu atso ena l'eke ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi ono, eje ozi ono nɔ. ⁴⁵ Ephe eje ozi Nchileke ephe; l'eje ozi k'osafu mmeru; ege ono,

ndu egvu; mę ndu nche օnu-օguzo ejekwaphu ozi, ruberu օphe; l'uzo ono, Dévidi; mę nwa iya, bu Sólomonu sşuru t'e meje iya ono. ⁴⁶ Ishi iya abşuru lę teke Dévidi; mę Ásafu nօ ndzş; mbş l'oge ndiche b'e shi nweru ndu ishi ndu egvu; nweru egvu, e gude aja Nchileke ajaja; mę egvu, e gude ekele iya ekele. ⁴⁷ L'oge kę Zerúbabelu yele Nehemáya bę ndu Ízureļu l'օphe ha ewotaje iphe, ruberu ndu egvu; mę ndu echeje nche օnu-օguzo nş օphe mbօku-mbօku. ր kwaphu օge ono bę օphe edobeje iphe nsօ nş ndu Lívayi; ndu Lívayi edobe iphe nsօ nş ndu ufu Éřonu.

13

Eebufu ndu օhodo l'օke ndu Ízureļu nօ

¹ Mbօku ono b'a gşuru ndu Ízureļu iphe, e deru l'օkwo Mósisu; օphe anşkota iya. A bya agşa gu-vu օke, e deru t'ę b'օ đukwa onye Amօnu; m'օ bu onye Móabu, ee-kwe t'օ bata l'օke ndu kę Nchileke dzuru. ² Ishi iya abşuru l'օphe te gudedu nri; օphe te gude mini bya ndu Ízureļu ndzuta. րphe egbe butachia Bélamu; t'օ bya atşa օphe օnu. ր bu lę Nchileke ayi; gharu օnu ono ighafu; yօ ghօ օnu-օma. ³ Ndu Ízureļu anşlephu iphe, ekemu ono kfuru; bufukota ndu օhodo l'օke ndu Ízureļu nօ.

Nehemáya edozi iphe

⁴ Tęmanu iphe ono emee bę Eliyashibu, bu onye achşjeru Nchileke օja; mbş onye a řotaru t'օ buru onye ishi օke eedobeje iphe l'eze-şlo Nchileke; bę yele Tobaya đų lę mma nshinu. ⁵ Eze ime-şlo ono, e shi edobeje ngweja-nri; insensu; ngwa, e gude eje ozi l'eze-şlo Nchileke; mę օkę lanş l'uzo iri kę witu; kę mę; kę manş, aasşje t'e wotaru ndu Lívayi; mę ndu egvu; mę ndu nche րnu-օguzo; mbş ime-şlo ono, e shi edobeje iphe, a tşuru ştu nş ndu achşjeru Nchileke օja ono bę Eliyashibu nşuru Tobaya. ⁶ Teke ono, iphe ono eme ono bę mu ta nօdu lę Jerúsalemu; kę l'afa, kwe Atakusakusesu şkporo afa l'afa iri l'ębo, օ wataru օbu eze ndu Bábyilonu; bę mu jeru k'eze. A nօta nwansş; mu arօ eze t'օ haa mu tę mu la. ⁷ Mu abya alaruta Jerúsalemu bya aphş iphe, đų օji ono, Eliyashibu meru l'okfu օhu Tobaya ono; mbş anşnu ono, օ nşuru iya mkpura l'eze-şlo Nchileke ono. ⁸ Iphe ono eghushikpoo mu eghughu ike; mu achştakota ngwa şlo, bu kę Tobaya, nօ lę mkpura ono; tufashia l'etezi. ⁹ Mu abya atşa iwu; a bya emeshia ime-şlo ono emeshi; mu abya egwotakota ngwa, eegudeje eje ozi l'şlo Nchileke bya edobephu azş l'օke ono; mę ngweja-nri; mę insensu.

¹⁰ Yօ byakwaphu bya edoo mu օnya l'ę taa nşjehedu ndu Lívayi iphe, ruberu օphe. Yo mee k'օphu bu lę ndu Lívayi; mę ndu egvu, l'ęje ozi l'eze-şlo Nchileke ono bę gbakashşhuru nş; onyenօnu alashia je akօlahaa okfu iya. ¹¹ Tօ đų iya bu; mu abaaru ndu ishi mba; sş օphe: “?Bu ngunu meru; a paru eze-şlo Nchileke gbado օge-a?” Mu abya achşkobe ndu Lívayi; mę ndu ono, agşje egvu ono dobephu azş l'օnodu օphe. ¹² Yօ buru teke ono bę ndu Júda l'օphe ha wobatalahaaru օkę lanş l'uzo iri, shi l'akşuru iphe օphe kpataru; mę mę; mę manş l'şlo-օku. ¹³ Ndu mu tşuru օka t'օphe buru ndu ishi şlo ono, eedobeje iphe ono bu: Shelemíya, bu onye achşjeru Nchileke օja; mę Zédօku, bu o-de-օkwo; mę onye Lívayi, aza Pedaya. Onye mu řotaru swibe օphe t'օ yejeru օphe օka bu Hananu Zakuru Mataníya; kęle ndu ono b'a gşuru lę ndu e gude ire օphe օka. Ozi օphe abşuru t'օphe kejeeru unwunna օphe iphe.

14 Nggube Nchileke mu; nyatakwa mu le k'iphe-wa. Be efuchafukwa iphe, du mma, mu mekotaru l'okfu eze-ulo nggube Nchileke mu me l'okfu ozi ono, eeje l'eke ono.

15 O bu teke ono be mu phuru ndu no le Juda l'adzoshi mee l'akpuru vayinu mboku otu-ume; gude inya-ivu evubatagbaa akpuru oshi; me mee; akpuru vayinu; akpuru figu; me ngwa odo, du iche iche. Ephe evu iya ala Jerúsalemu l'otu-ume. Mu aloo ephe eka le nchi t'ephe be erejehe nri mboku ono. 16 Ndu Táya, bu ndu bukwapu le Jerúsalemu evubataje ema; me ngwa-aswa odo, du iche iche l'ere ndu Juda le Jerúsalemu mboku otu-ume. 17 To du ya bu; mu abaaruru ndu a maru epha ephe le Juda mba; su ephe: "Ejo iphe-a, unu eme-a bu ngunu; mbu ke t'unu emerushi mboku otu-ume emerushi? 18 To budu egbe iphe ono be nna unu phe meru, meru iphe, Nchileke ayi meru te ejo iphe-ehuka-a dakfuta ayi; dakfutakwapu mkpukpu-a? Unu abyakwa nta-a bya awata omerushi mboku otu-ume; shi ege ono eme te oke ehu-eghughu Nchileke kabaa odakfu ndu Izurelu."

19 Yo be l'urenyashi mboku nchi-ta-abohu iya a-buru mboku otu-ume; mu atua ekemu su t'a gbachishikota onu-uzo Jerúsalemu; sukwapu t'e b'a guhakwa iya aguha jeye teke mboku otu-ume ono a-gvu. Mu abya ahuru ndu ozi mu dokatsua l'onu-uzo ono t'e b'o dushi ngwa, ee-vubataje mboku otu-ume ono. 20 Iphe ono emee; ndu ngho; me ndu ere ngwa-aswa, du iche iche ahuru radu l'azu Jerúsalemu ugbo lanu; m'o bu ugbo ebo. 21 Mu abya alooru ephe eka le nchi; su ephe: "Bu ngunu meru; unu araduje l'azu upho-mkpuma ono? Unu -mee ya odo be mu a-dakwa unu eka." Tsube teke ono kwaseru be ephe byabuhuru mboku otu-ume. 22 Mu asu ndu Lívayi t'ephe sachaa onwephe asacha je anodu cheje nche l'onu-oguzo ono; k'ophu ee-dobe mboku otu-ume ono nsu.

Nyatakwa mu phu k'iphe ono; nggube Nchileke mu; guderu n-yemobu ngu ono, ha nshinu ono phuru mu imiko.

23 O bu teke ono; be mu phukwaruphu ndu Ju, lushiru unwanyi Ashudodu; unwanyi Amonu; me unwanyi Móabu. 24 Nkere-eho l'unwegirima ephe l'anukota okfu ndu Ashudodu; m'o bu okfu ndu ibiyi nk'ephe. Ephe ta ma okfu ndu Juda. 25 Mu abaaruru epha mba; tya ephe onu; nweru ndu ophu mu chiru iphe; feshia ephe egbushi l'ishi. Mu asu ephe t'ephe gude epha Nchileke ria nte l'ephe le ndu ohodo ta alugbahedu nwanyi odo. 26 To budunua k'unwanyi, du ege ono be Solomonu, bu eze ndu Izurelu gude mee iphe, du eji to? L'iphe bu mbakeshi b'e t'o dukwa eze odo, du l'o bu yebedua. O bu onye Nchileke iya yeru obu; Nchileke emee ya t'o buru eze ndu Izurelu l'ephe ha. Obenu l'oo unwanyi ohodo be kparu iya ome iphe, du eji. 27 O du mma te ayi gude nchi ayi nua l'unu eme iphe, du eji, ha ege-a; mbu l'unu lushiru unwanyi ohodo; shi ege ono buru ndu mesweru Nchileke ayi to?

28 Onye lanu l'unwu Joyada Eliyashibu, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja be bu ogo Sambálatu, bu onye Horonu. Mu achifu iya t'o shi l'eke mu no lufu.

29 Nyatakwa ephe; nggube Nchileke mu; ke l'ephe meruwaru okwa ndu achijeru Nchileke eja; bya emerua ogba-ndzu, nggu le ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi gbaru.

30 To du iya bu; mu asafukota ephe mmeru, ephe chitaru l'ehu ndu ali odo; bya ekeeru ephe ozi, gbaru ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Lívayi.

Onyenonu ejelahaazi ozi, gbaru iya nù. ³¹ Mu emekwaaphu t'e vutaje nkù
l'oge iya; yele akpuru iphe odungu.
Nggube Nchileke mu; nyatakwa mu ru le k'oma.

Ésuta

Eze-nwanyi, bu Vashiti ekwefu ikè

¹ O'waa bu iphe, meru nu teke Kuzakusesu shi buru eze, achi ukporo onu-ogo ishinguru l'onu-ogo esaa; shita le Indiya jeye le Itiyopiya. ² Teke ono be eze, bu Kuzakusesu shi buru eze le Susa, bu ishi obodo ono.

³ Yo be l'afa, kwe afa eto, o bahuru l'ochichi; yo gbaaru ndu bu ishi l'alijeze iya aji; me ndu ozi iya l'ephe ha. Ndu ishi ndu soja ndu Peshiya yeke ke ndu Midiya; me ndu nweru enya; me ndu ishi obodo, ochi l'ephe ha b'o kukotaru l'aji ono. ⁴ Aji ono b'o gbaru ukporo abali tete mgburumburu. Yo gude oge ono koshi ege ya nweberu iphe; ege ya habe nshinu; me ege ya du-bekwaphu biribiri.

⁵ A gbatsulephu aji onanu; eze ekua ndu bu le Susa, bu ishi alijeze iya bya gbaaru ephe aji abali esaa k'iche. Onyemonye obule b'o kuru l'aji ono. O kuru ndu ha nshinu; kua ndu ha nwanshi. Eke ephe nodu gbaa aji ono bu le mgbabu, no l'ufu-eze. ⁶ Iphe, e gude dozia eke obu bu ekwa ochi; me ophu eke urukpu-urukpu. E gude owuu ochi; me k'urukpu-urukpu nmakota l'ishishi ekwa ono. Owuu ono b'e liberu l'echi mkpola-ochi, e meru l'itso, e meru l'o gbu nwijnwii mkpuma, a kpobegbaaru l'eke ono. E gude mkpuma, ere ire, dutsua ichi eke chia ogbodo-ali iya; bya eworu aba ndu eze, e meru le mkpola-ododo yeke mkpola-ochi doo ya. ⁷ Okoro, e gude gbaa mee mboku ono bu ophu e meru le mkpola-ododo. Okoro mee, no l'eke ono mboku ono gbakotaru ichi ichi; mee eze gataru ahakpo nshinu. ⁸ Onyemonye obule le ndu ebye ono b'a haru t'o ngua ege du iya ma; ke l'eze kfuru ndu agba mee t'ephe gbeje onyemonye obule ege o choru.

⁹ Eze-nwanyi, bu Vashiti gbakwaruphu unwanyi aji l'ufu-eze, bu Kuzakusesu. ¹⁰ Yo be mboku ke esaa teke eze, bu Kuzakusesu ngwaru mee; ehuru ato iya ena; yo zi umadzu esaa, a hashiru ahaha, egeru iya ozi; mbu Mehumanu; Bizuta; Harubona; Biguta; Abaguta; Zetaru; me Karukasu; ¹¹ t'ephe je ekuru iya eze-nwanyi, bu Vashiti t'o kpuru okpu eze-nwanyi iya bya ekoshi ndu ishi; me onyemonye obule, no l'eke ono ege oma-be mma; ke l'o du ugu l'enya. ¹² Ya ndono; ndu ozi ono eke ezia ozi, eze ziru; eze-nwanyi, bu Vashiti ajika ejeje. Eze avoru oku ghya ehuru.

¹³ Keshinu o bu ome-l'ali t'eze kpatajeodu ishi l'eka ndu maru k'ekemu-ali; me k'ikpe; tumanu yo mede iphe, o tureru k'ememe; be eze chikoshiru ndu mmamiphe, bu ndu maru iphe, gbaru ke ememe; ¹⁴ bya aburu ndu katsua ya onodu ntse l'idzu. Ndu o chikoshiru idzu ono bu Kashena; Sheta; Adumata; Tashishi; Meresu; Masena; me Memukanu. Umadzu esaa ono, shi l'ali Peshiya; me ali Midiya ono bu ndu katsua onodu eze ntse; bya aburu ephe katsua nshinu le ndu egeru eze ozi l'ali ono mgburumburu. ¹⁵ Eze aji ephe: "Bu ngunu be ekemu suru t'e mee eze-nwanyi, bu Vashiti; keshinu o jikaru ome iphe yebe eze Kuzakusesu ziru ndu ozi iya t'ephe je ezia ya."

¹⁶ Memukanu anodu l'ifu eze; me l'ifu ndu ishi ophu; su: "L'ez-nwanyi, bu Vashiti ta bulekwaa-e eze b'o ngeru eka l'ishi nwenkinyi; o ngekwaru iya phuru ndu ishi; mekpoo iphe bu ndu bu l'iphe bu edukfu l'edukfu, nokota

l'alj-eze Kuzakusešu. ¹⁷ Ishi iya aburu l'iphe ono, eze-nwanyi, bu Vashiti meru ono be unwanyi ndu ophu a-nukota l'ephe ha. Teke ono; to nwehedu onye agubekwadu nji iya iphe; ephe ekfulahaa; su: 'O kwa l'eze-nwanyi, bu Vashiti be eze, bu Kuzakusešu ziru t'e dutaru iya; yo jika ejeje.' ¹⁸ Mbū; lē nchi -bya ejihu ntanu-a be unyomu ndu ishi ndu Peshiya; me ke ndu Mídiya ndu nuru iya nu a-wata ogba nji ephe okfu. Ephe ta akwabehedu nji ephe ugvu; ehu awata oghu unwoke eghughu l'eke unyomu ephe no. ¹⁹ Oo ya bu; o -buru l'oo-kwe eze ememe bukwa t'o tua ekemu t'eze-nwanyi, bu Vashiti ba abyahakwa eze l'ifu odo. T'eze woru okwa eze-nwanyi; nu nwanyi odo, ka iya mma. T'e wokwaruphu ekemu ono dee l'ekwo ekemu ndu Peshiya; me ndu Mídiya, bu ekemu, e ta gbanwejedu agbanwe. ²⁰ Ekemu ono, i-tu ono -ngakotalephu alj-eze ngu l'oha; mbū alj-eze ophu du egvu; unwanyi awata okwabe nji ephe ugvu; tsube le ndu ophu kakota nshinu je akpaa le ndu ophu kakota nwanshi."

²¹ Onu ono, Memukanu yeru ono adu eze mma yele ndu ishi ophu. Eze emee ya ege o kforu. ²² Eze ezia; e jekota l'iphe bu onu-ogo, oochi; gude okfu-alj ndu nonu kfuaru ephe le yebe eze suru t'o bukwaru nwoke a-bu ishi l'ufu iya.

2

Eeme Ēsuta eze-nwanyi

¹ Yo be teke obu; l'obu jidatatsuaru eze, bu Kuzakusešu; yo wata ori ke Vashiti: k'iphe ono, o meru ono; me ekemu ono, a turu l'okfu eka iya ono. ² To du iya bu; ndu ejeru eze ozi abya asu iya: "T'e jenu je achoo unwu-mgboko, ama mma, unwoke ta chikahubua okpa dutaru ngube eze. ³ Te nggube eze shi l'iphe bu edukfu, nonu fota ndu e-je achikobe unwu-mgboko ono, ama mma ono bya edobe le k'eze, no le Susa bu ishi mkpukpu alj-eze iya. T'e duru ephe ye Hegayi l'eka; mbū onye ono, a haru ahaha, bu iya eletaje unwanyi eze enya ono. Te Hegayi mee ephe iphe o maru, oo-me ephe t'ephe ma mma. ⁴ Teke e metsuaru; nwamgboko, katsua eze mma l'unwu-mgboko ono l'ephe ha; t'onye onanu buru eze-nwanyi no-chia enya Vashiti." Idzu ono adu eze mma; yo nabata iya.

⁵ Le Susa, bu ishi obodo b'o nweru onye Juda, shi l'ikfu Benjaminu bu iya nu. Epha nwoke obu bu Modékayi Jeyi. O bu nwanwa Shimeyi; buru nwanwanwaranwa Kishi. ⁶ Kishi ono tso le ndu Nebukadineza kpuru le ndzu le Jerusalemu teke ono, o kpuru Jehoyakinu, bu eze ndu Juda lashia Babylonu ono. ⁷ Modékaya be yele Hadasa bu. Hadasa bu nwa nwanne nna iya. Yo buru Modékaya mefutaru iya; kele nne iya yele nna iya toru iya nwogbee. Epha odo, eekuje Hadasa bu Ēsuta. Ēsuta bu nwamgboko ama mma; du ugvu l'enya. Le nne le nna iya nwuhutsuaru; be Modékaya wotaru iya l'o bu nwa, o muru l'ephe iya.

⁸ Ya ndono; e jetsua je araa ekemu ono, eze turu ono araa arara; a chita unwu-mgboko l'igwe byatashia Susa, bu ishi obodo; bya eduru ephe nu Hegayi t'o letaje ephe enya. E dutakwaruphu Ēsuta bya anu Hegayi, bu iya be unwanyi ufu-eze no l'eka t'o leta iya enya. ⁹ Nwamgboko ono; mbū Ēsuta adu Hegayi mma l'obu. Teke onopu; yo je achiko iphe, egudeje achoo mma; me nri, gbaru iche nu Ēsuta; bya eduta iya je edobe l'ulo, kakota mma l'ulo unwanyi eze ono; bya eduta unwu-mgboko esaa l'ufu-eze; nu iya t'ephe yetajeru iya eka.

10 Ēsuta te nwedu teke o kōru ẹke o shi; m'ò bụ ẹke a mụru iya; ọke Mòdekáya sūru iya t'ẹ b'ò kfukwa. 11 Iphe bụ mbòku-mbòku bẹ Mòdekáya anòduje ejephe l'iku ogbodufu ùnwanyi eze ono t'ò maru ẹge Ēsuta dū; mẹ ẹge oome eme.

12 Ùnwu-mgbòko ono; tẹmanu ephe ejee l'ifu eze, bụ Kuzakusẹsu; bẹ ephe anò-ruodu ọnwa iri l'ẹbo medzua iphe, a gushiru l'ùnwanýi e-gudeje memaa onwẹphe emema. Ọnwa ishingu bẹ ephe e-gude manụ męeru memaa onwẹphe. Ọnwa ishingu ọphu bẹ ephe e-gude manụ mbeleke; mę iphe eegude etecha onwonye techaa onwẹphe. 13 Nwamgbòko o gbaru oje l'ufu-eze bụ iphe, bụ iphe o sūru l'ò dū iya tẹ ya gude je l'ufu-eze; bẹ aanyje iya l'ùlo ùnwanyi eze. 14 Onye ọbu -jee l'urẹnyashi; o -be l'utsu echile iya; yò lufuta; jeshia ẹke ọdo, bụkwaphu ùlo ùnwanyi eze. Onye eleta ùlo onanu ẹnya bụ onye ejeru eze ozi, aza Shashugazu, bụkwaphu onye a haru ahaha. O bụ yẹbedua bẹ nnufu eze phe nọ l'eka. Nwamgbòko ọphu jawaru k'eze te ejejehekwa ọdo; a gufukwa l'eze l'onwiya kuru iya t'ò bya.

15 Yò bya erua teke o gbaru Ēsuta. Ēsuta bụ iya bụ nwamgbòko ono, Mòdekáya hefutaru ono; mbụ nwa nwunne nna iya, bụ Abihelu. Yẹbedua te nwedu iphe, o sūru t'a nù iya; gbahaa iphe, Hégayi sūru t'ò gude. Hégayi bụ onye ono, ejeru eze ozi, a haru ahaha; yoo letaru eze ùnwanyi iya ẹnya ono. Ēsuta atụbakota iphe bụ ndu phuru iya nù l'obu l'ẹge o gude amabe mma. 16 Teke e dutaru Ēsuta byakfuta eze, bụ Kuzakusẹsu l'ufu-eze bụ l'ọnwa k'iri; bụ iya bụ l'ọnwa Tebėti l'afa k'ẹsaa, o wataru achichi. 17 Yò buru Ēsuta bẹ eze kakọta oyeru obu l'iphe, bụ ùnwu-mgbòko ono l'ephe ha. Eze akwabẹru iya ugvu; woru okpu-eze kpube iya; mee ya; yò buru eze-nwanyi nọ-chia ẹnya Vashiti. 18 Eze abya agbaaru ndu ishi, achị achịchi; mę ndu ozi iya aji. Onye aagbaru aji ono aburu Ēsuta. Yò tụa ekemu t'a tụa ume l'iphe bụ ọnu-ogo ẹke ọochi; bya ekeshiaru ndu ono iphe, gbaru onye eze.

Mòdekáya agharu eze ama

19 Teke e kukoru ùnwu-mgbòko ono k'ugbo ẹbo ya; bẹ Mòdekáya nọwa l'oke ọkwa* l'ufu eze. 20 Teke ono bẹ Ēsuta t'e kfuduru ọha, ẹke o shi; m'ò bụ ẹke a mụru iya; kẹ lẹ Mòdekáya sùhawaru iya t'ẹ b'ò kfukwa. Ēsuta l'anụkwaruphu Mòdekáya okfu ẹge o shi anụjehawaru iya ẹya teke ono, o shi gude iya ono.

21 Teke ono, Mòdekáya nọ l'ọnu-nggamgbo eze ono bẹ iphe wataru oghu Bìgutana; mę Tereshi eghughu; ephe awata ọchi idzu ẹge ephe e-shi gbua eze Kuzakusẹsu. Ndu ono ephe ẹbo bụ ndu ozi eze, eche ọnu-nggamgbo eze nche. 22 Mòdekáya anụ idzu ono; bya eje akọru iya eze-nwanyi, bụ iya bụ Ēsuta. Ēsuta atụgbua je akọru iya eze; sụ iya l'ọo Mòdekáya kfuru iya ẹya. 23 A bya enyoo okfu ono; phụ l'ò bụ oswi-okfu; bya achịta umadzu labụ ono je aswì-gbushia. A bya anòdu l'ifu eze dee iphe ono edede l'ẹkwo, e deshuru iphe meru nù l'alì-eze iya.

3

Ējo idzu, Hémanu achiru ndu Júda

* 2:19 2:19 Iphe e deru l'okfu Hiburur l'ẹka-a bụ lẹ Mòdekáya dugaru l'ọnu-nggamgbo eze. O bụ l'iphe o kwata buru bụ lẹ Mòdekáya nọ l'oke ọkwa l'ufu eze.

¹ E mebetsua; eze, bu Kuzakusesu abya apalia okwa Hémanu; wolia ya; yo bya akakoṭa iphe bu ndu ishi odo. Hémanu bu nwatibe Hamedata, shi l'eri Agagu. ² Eze abya atṭa ekemu t'iphe bu ndu ozi l'onu-nggamgbo eze l'ephe ha byishije ikpere; kwabē Hémanu ugvu. Obenu lē Mōdekáya jikaru iya obyishiru ikpere; jika okwaberu iya ugvu. ³ Ndu ozi l'onu-nggamgbo eze aji Mōdekáya iphe, meru iphe oodaka ekemu, eze tūru. ⁴ Mbōku-mbōku; ephe ekfuru iya Mōdekáya. Obenu l'ē too yejeduru ephe onu. Ephe eworu iya je edooru Hémanu t'a maru; ?ephe a-ha Mōdekáya t'o meje ege oome; kē l'o kfuwaru ephe lē ya bu onye Júda. ⁵ Teke Hémanu maru lē Mōdekáya te ebyijeduru iya ikpere; tō kwabē iya ugvu; bē ēhu ghanwuhuru iya oku. ⁶ L'ō nṭsuaru lē Mōdekáya bu eri ndu Júda; b'ō chiburu l'ē tō bukwa Mōdekáya bē ya e-gbu nwenkinyi. Hémanu acholaha ege ya e-shi mee t'okpu ephe kpōhu; mbu ndu Júda, bu ndu kē Mōdekáya l'ephe ha l'alī-eze Kuzakusesu.

⁷ Yo be l'afa, kwe eze Kuzakusesu afa iri l'ēbo, o wataru achichi; l'onwa k'odungu; bu iya bu onwa Nisanu; a tṭa enwa "puru" l'ifu Hémanu; shi ege ono fōta onwa, ephe e-me iphe ono; mē mbōku, ephe e-me iya. Ephe atṭa enwa ono; yo daaru onwa k'iri l'ēbo, bu iya bu onwa Ada.

⁸ Hémanu asu eze Kuzakusesu: "L'ō nweru ndu, jiru ekemeke obule l'iphe, bu mkpukpu, nokota l'alī-eze ngu l'ō ha. Ome-l'alī nk'ephe du iche l'iphe, bu ome-l'alī kē ndu odo; ophu ephe 'emejedu ekemu, eze tūru. A-haa ephe; b'ē tō nwekwa mkpa, ephe agaru eze. ⁹ O -buru l'ō bu uche-obu eze bē ya ekfukwa t'a tṭa ekemu t'e gbushikota ndu ono. Ya a-kfu ukporo unu ekpa mkpōla-ōcha ukporo l'ēsaa l'unu ekpa mkpōla-ōcha ise ye l'ēke eedobejeru eze okpoga; t'e gude iya kfu ndu e-gbushi ephe ugwō."

¹⁰ Tō du iya bu; eze abya agbata echi-mkpushi-ēka iya gbē Hémanu Hamedata; onye eri Agagu; buru ohogu ndu Júda. ¹¹ Eze asu iya: "Lē ndu-a; mē okpoga-wa bukwa nke ngu; je emee ephe ege du ngu mma."

¹² Yo be l'onwa kē mbu gbaru abalī iri l'eto; e kukoo ndu, ederu eze ekwo. Ephe abya achiko iphemiphe obule, Hémanu suru t'ephe dee; dee l'ekwo nukota ndu no-chiru enya eze; mē ndu govano l'onu-ogo l'onu-ogo; nukwa iya phu ndu ishi ndu odo l'ephe ha. Ekwo ono b'e deru l'okfu-alī ndu nokota l'alī-eze Kuzakusesu l'ō ha. Yo buru epha eze, bu Kusakusesu b'e gude dee ekwo ono; bya egude echi mkpushi-ēka iya mee ya iphe-ohubama. ¹³ E zia ndu okpa-egwa t'ephe gude ekwo ono je ekedzuru iphe bu mkpukpu, nokota l'alī-eze Kusakusesu l'ō ha; mbu ekwo ono, e deru ekemu, a tūru t'e gbugee ndu Júda; mee tē okpu ephe kpōhu l'akpuru enyanwu lanu: egirima mē ogurenja; unwanyi mē unwegirima angu era. Teke ee-me iya l'onwa k'iri l'ēbo, bu iya bu onwa Ada gbalephu abalī iri l'eto. Ekemu ono sukwaruphu: teke e gbutsuaru ephe; t'a kwaa iphe ephe l'okwata. ¹⁴ Iphe ono, e deru edede ono bē a-buru ekemu; a raa ya arara l'iphe bu onu-ogo, nonu k'ophu onyenonu aa-kwabē akwabē. ¹⁵ Eze asu t'e je ekeshia ekwo ono. Ndu okpa-egwa ono atugbua; jeshia ya ekeke. E vuoduru uzo zia ekemu ono lē SUSA, bu ishi obodo. Eze yele Hémanu anodu l'angu mē. Obenu l'obu wafuru ndu SUSA l'ephe nṭsuaru ozi ono.

4

Mōdekáya ekfuru Ēsuta t'o yeru ephe ēka

¹ Mōdekáya amalēruphu iphe, meru nu; ye ēka l'uwe iya; zijaa ya ēbo; bya achita uwe-aphu ye; kpota ntṭu kpua onwiya; gbaṭu l'echi mkpukpu;

l'akwa ẹkwa. ² Yo jerulephu ọnu-nggamgbo ufu-eze; vudo; kẹ l'ẹ tọ dudu onye yeru uwe-aphu, eekweje t'ọ bahu. ³ L'iphe bu ọnu-ogo ẹke, a nuru ẹkwo ono, e deru ekemu, eze turu ono be ndu Júda, bu iya nu baru l'aphu; l'akwa ẹkwa; l'aswi aswiswi. Ẹphe adu l'igwe; mbu ndu ophu yeru uwe-aphu; gworu le ntu.

⁴ Teke unwu-mgboko; me unwoke, a haru ahaha, ejeru Ēsuta ozi byaru bya akooru iya ke Modekaya; b'o ruru iya l'ehu. Yo chiru uwe nu t'a chijeru Modekaya t'o yee; t'e b'o yehe uwe-aphu. E gude uwe rua; yo jika iya. ⁵ Ēsuta abya ekua Hataku, bu nwozi eze; mbu onye e yeru t'o jejeru yebe Ēsuta ozi; zia ya t'o je amaru iphe, atsụ Modekaya l'ehu; me iphe, kpataru iya nu. ⁶ Hataku ejekfu Modekaya l'edukfu mkpukpu ono l'onu-nggamgbo eze. ⁷ Modekaya abya eworu iphemiphe obule, meru nu kootaru iya; kọkwaaru iya phu le Hémanu kweru ukwa okpoga oo-kfu l'ẹke eedobeje okpoga eze; m'o -buru l'eze kwetaru t'e gbushia ndu Júda. ⁸ Yo bya ewota ẹkwo ozi ono, e deru ekemu ono, eze turu su t'e gbushia ndu Júda ono; mbu ẹkwo ono, e keshidzuru le SUSA ono; nu Hataku t'o koshi Ēsuta; gude kooru iya ya t'o doo ya enya. Yo zikwaaphu t'e zia Ēsuta t'o jekfu eze je arọ ya t'o phuru ndu Júda imiko. ⁹ Hataku atugbua je achiko iphe, Modekaya kfuru iya dokotaru Ēsuta. ¹⁰ Ēsuta eziphu iya azu t'o je ekfuru Modekaya: ¹¹ "L'iphe bu ndu ozi eze; je akpaa le iphe bu ndu bu l'onu-ogo, nokota l'ali-eze iya l'o ha; maru l'e tọ dudu nwoke; m'o bu nwanyi, byaru bya abahu jekfushia eze l'ogbodufu iya; gbahaa l'eze kuru iya. Onye meru ege ono bukwa iphe, ekemu kfuru bu t'e gbua onye obu egbugbu; gbahaa l'o bu uche eze t'onye obu nodu ndzu; yo machiaru onye obu mgboro mkpola-ododo iya phu. Eze nokwaru ukporo abali l'abali iri; e to kudu mu te mu bya."

¹² A bya ezia Modekaya ozi, Ēsuta ziru; ¹³ yo ziphu ozi azu t'o je asu iya: "T'e b'o rikwa le keshinu ophu o no l'ufu-eze be bu iya bu onye Júda lanu, a-nahu nu t'e b'e gbu iya; ¹⁴ ke l'o -buru li no-kirishiru nta-a; ti ye onu; be ee-shikwa l'uzo odo dzofuta ndu Júda. Ole nggubedua; nggu le ndibe nna ngu phe a-bukwanuru kpurupyata. O bu; ?bu onye maru; m'o bu t'i yeta eka l'iphe, e me ntanu-a; bu iya kparu iphe e meru t'i nodu l'okwa-a l'ufu-eze?"

¹⁵ Ēsuta eziphukwa ozi azu t'e je ezia Modekaya; su iya: ¹⁶ "Tugbua je ekukoo ndu Júda, bu le SUSA l'ephe ha; unu aswia aswiswi; kfuru nu Nchileke l'okfu ehu mu. Unu no abali eto: eswe l'enyashi. Unu be erikwa nri; ophu unu etsukwa onu l'okoro. Yebedua; ye le unwu-mgboko, ejeru iya ozi e-mekwaphu ege ono. Teke e metsuaru be ya e-jekfu eze. A makwaru-a l'ekemu suru l'e tọ dudu mma. Ole ya e-je; o -buru l'ọ anwuhu; ya anwuhu."

¹⁷ Modekaya atugbua je emekota iphe, Ēsuta ziru iya t'o mee.

5

Iphe, Ēsuta arọ eze

¹ Yo be le mboku k'eto; Ēsuta ewota uwe eze-nwanyi iya yee; tugbua je evudo l'imime ogbodufu-eze l'ifu obu-eze. Eze anodu l'aba-eze iya l'ẹke ono; ghaa ifu l'ogbodufu ono. ² Yo nodu l'ẹke ono; phu eze-nwanyi, bu Ēsuta l'ẹke o vudo l'ogbodufu. Yo tubalekwa iya phu l'enya. Yo wota

mgboro mkpola-ododo, o pa l'eka machiaru Ēsuta; Ēsuta abyakfutashia ya bya edenyi eka le mgboro ono. ³ Eze aji iya: "Eze-nwanyi; ?bukwa ole? ?Bu ngunu b'ọ du ngu t'eze meeru ngu? E to nwekwa m'o -ruhur; i su te ya kee ali-eze iya ebo; nu ngu nanu; ya te emeduru ngu iya."

⁴ Ēsuta asu iya: "O -buru l'ọ du eze mma; te nggube eze; nggu le Hémanu yinuru byaru iya le nri ntanu-a; t'unu bya ntanu bya eria nri, ya shiru nggube eze."

⁵ Eze ekwe; zia ozi su t'onye ya phuru nta-a bukwaru Hémanu; k'ophu ephe l'iya a-yi je aza Ēsuta oku. To du iya bu; eze yele Hémanu atugbua jeshia ke Ēsuta le nri ono, o kuru ephe ono. ⁶ Ephe angunyaa mee; eze ajikwa Ēsuta odo; su iya: "?Bu ngunu b'ọ du ngu te ya meeru ngu? Iphe bu iphe i suru te ya meeru ngu be ya e-me; m'o -ruhuduru; o buru te ya kee ali-eze iya ebo nu ngu nanu."

⁷ Ēsuta asu iya: "Qwaa bu mkpa iya; buru iphe, ya arọ ngu: ⁸ O -buru le ya no nggube eze l'obu; buru l'ọ du ngu t'i meeru iya iphe, ya arọ ngu; bunu te nggube eze; nggu le Hémanu byaru iya le nri echile. Teke unu byaru echile; ya eyee onu l'aji ono, nggube eze jiru iya ono."

Hémanu achị idzu ishi Mòdekáya

⁹ Hémanu egude ehu-otso-ena; l'ete eswa l'ala mboku ono. Yo phulephu Mòdekáya l'onu-nggamgbo eze; bya aphukwaaphu l'e to gbeshidu egbeshi; gude koshi l'okwabe iya ugvu; ehu eghulaha Hémanu eghughu l'eke Mòdekáya no. ¹⁰ Hémanu ekeshilephu ehu; byibe eka l'okpoma lashia. Yo rua ufu je ezia; t'e je ekukoo ndu onya iya phe; me nyee ya, bu Zereshi. ¹¹ Ephe erua; yo kulaha onwiya l'ege ya nweberu iphe; ege ya mushi-betaru unwu l'igwe; me ege eze gude kwabetaru iya ugvu; bya emee ya; t'o buru iya katsua nshinu l'iphe bu ndu, eze meru ishi; me ndu ejeru eze ozi. ¹² Yo su: "L'ọ kwa yebedua nwenkinyi iya be eze-nwanyi, bu Ēsuta kuru te ya tsoru eze byaru iya le nri. O kukwaru iya te ya tsoru eze byaru iya le nri echile. ¹³ Obenu l'iphe ono l'ọ ha te emejedu t'ehu tsoq ya ena; keshinu oobuje; ya -swetade; ya aphu onye Júda phu, bu Mòdekáya l'onu-nggamgbo eze."

¹⁴ Nyee ya ono; mbu Zereshi yele ndu onya iya l'ephe ha asu iya: "Zia t'e je arutaru ngu osweru. Aa-ru iya t'eli iya du ukporo nkwo-eka labu le nkwo-eka iri. Teke o beru echile l'utsu; nggu eje kfur eze t'a kputa Mòdekáya je akfu-gbua l'osweru ono; k'ophu ii-gude ehu-otso-ena tsoru eze; unu ejeshia eke e kuru unu le nri."

Idzu ono adu Hémanu mma nshinu; yo tugbua je ezia t'a ruta osweru obu, aaswi-gbuje madzu obu dobe.

6

Eze akwabe Mòdekáya ugvu

¹ Yo be l'enyashi mboku ono; mgbenya te kwehe roru eze. Yo zia t'e je ewotaru iya ekwo ako iphe, e deru iphe, eme nu l'ali-eze iya. E je ewota iya; bya aguaru iya. ² L'ekwo ono b'a gufutaru le Mòdekáya gbaru ama le Bigutana; yele Tereshi, bu unwoke labu, ono a haru ahaha; shi echeru eze nche l'onu-nggamgbo eze ono; chijeru idzu t'ephe gbua eze Kuzakusesu. ³ Eze aji: "?M'o nweru ugvu, a kwabewaru Mòdekáya; t'e shi iya maru epha iya k'iphe ono, o meru ono?"

Ndu ozi eze asu: "L'e to dukwa iphe, e mejewaru iya."

4 Eze aji: “?Bụ onye nọ l'ogbodufu eze phụ?”

Yọ buru teke ono bẹ Hémanu abatalephu l'ogbodufu, nọ l'azụ ufu-eze; tẹ ya kfuaru eze t'a kfu-gbua Mọdekáya l'osweru ono, ọ kwakọberu, aakfu-gbu iya ono. 5 Ndu ozi iya asụ iya: “L'ọ kwa Hémanu nọ l'ogbodufu eze.”

Eze asụ t'e kua ya t'ọ bata.

6 Hémanu abatalephu; eze aji ya: “?Bukpo ngunu bẹ ee-meru onye ọ dụ eze t'ọ kwabẹ ugvu?”

Hémanu arija teke ono bu l'ẹ tọ dudu onye ọdo, eze a-nọdu ari t'a kwabẹ ugvu; gbahaa yẹbedua.

7 Hémanu asụ eze: “Iphe, ee-meru onye ọ dụ eze t'ọ kwabẹ ugvu; 8 bu t'a chita uwe, eze yejewaru; a kputa inya, eze gbajewaru; mbu inya ophu e kpuberu okpu-eze. 9 T'a chita uwe ono; kputa inya ono nu onye lanu le ndu ishi, a katsua omaru epha ephe l'ali-eze ngu-a; yee onye ono, ọ dụ eze t'ọ kwabẹ ugvu ono. T'onye ono nọdu l'eli inya ono t'e gude iya jephekota l'edukfu edukfu ali-wa; raaru iya oha arara: ‘L'owaa iphe, ee-mejeru onye ọ dụ eze t'ọ kwabẹ ugvu!’ ”

10 Eze asụ Hémanu: “Ngwa-a! Je achita uwe ono; me inya ono; wota ege ono, i kfushiru ono meeru Mọdekáya, bu onye Júda, anoje l'onu-nggamgbo eze. T'ẹ b'ọ dukwa iphe ono, i kfushiru ono m'ọo nanu, ii-mephodo!”

11 Ya ndono; Hémanu abya achita uwe ono; kputa inya ono. Yo woru uwe ono yee Mọdekáya; bya edoberu iya inya ono; yo nyikobe iya. Yo duru iya; yo je angu-phekota l'edukfu edukfu ali ono; l'ara iya arara: “L'owaa bu iphe, ee-mejeru onye ọ dụ eze t'ọ kwabẹ ugvu!”

12 E metsua; Mọdekáya alaphu azu l'onu-nggamgbo eze. Hémanu emekbewaphu; rigobe iya; guru aphu; vuru eka l'ishi lashia nk'iya. 13 Yo lashia je achiko iphe, meru nu kokotaru nyee ya; mbu Zereshi; me ndu iya onya l'ephe ha. Ndu akpo-zijeru iya uzo; me nyee ya ono; mbu Zereshi asu iya: “Keshinu Mọdekáya; bu onye ju; yo buru l'eka iya be iphe eme ngu nu shi b'e ti mekputaphekwa iya. Nke ngu gvakwaru.”

14 Epe akpukwadurua okfu ono l'onu; ndu ozi eze bya ekua ya. Epe egude oso duta iya; epe ejeshia le nri ono, Ěsuta kwakọberu ono.

7

Aakfu-gbu Hémanu

1 Tọ dụ iya bu; eze yele Hémanu ejeshia le nri le k'eze-nwanyi, bu Ěsuta.

2 Epe awatalephu ongu mee le mboku k'ẹbo ono; eze aji ọdo; su: “Eze-nwanyi, bu Ěsuta; ?bu ngunu bu mkpa ngu obu? Kfua ya te ya gbooru ngu iya. ?Bu ngunu bu iphe obu, ọ dụ ngu te ya meeru ngu obu; m'o -ruhuru; ọ buru te ya kee ali-eze iya ẹbo; nu ngu.”

3 Eze-nwanyi, bu Ěsuta asu iya: “Nggube eze; ọ -buru le ya baru ngu l'obu; bya adu ngu mma; byiko hanu te ya nodu ndu; nggu ahakwaaphu ndu nk'iya t'ephe nodu ndu. Ọ kwa iya bu iphe, ọ dụ iya t'i meeru iya;

4 kele yele ndu nk'iya b'e rewaru t'e gbushikota l'ephe ha. Mbu l'e rewaru epe t'ephe buru kpurupyata; chihu. Ndege ọ -bu l'erere, e reru epe bu t'ephe buru ohu; me ya adakwaaru ash; ke l'egbe iphe-ehuka ono ta buduru iphe, ogude pakfuta eze bya iya okfuchi nchi.”

5 Eze Kuzakusesu aji eze-nwanyi, bu Ěsuta; su iya: “?Bu onye b'ọ bu? Nanu nwoke, ha k'ome egbe iphe ono?”

⁶ Ēsuta asụ: “L'ọ kwa Hémanu-a. L'ọ kwa iya bụ ọhogu ayi; l'etso ayi l'ehenu!”

Hémanu awata ọtsu egvu l'ifu eze yele eze-nwanyi. ⁷ Eze egude ẹhu-eghughu gbeshi; paru mee ono haa; jeshia le mgbabu iya. Hémanu aphulephu l'eze be ribuwaru iya l'ime obu iya l'oo-me iya iphe, ọ tũberu; kwakpe azu te ya roo eze-nwanyi, bũ Ēsuta t'a hakpoo ya nu te ya nođu ndzũ.

⁸ Yo bũleruphu teke Hémanu daru l'ifu eze-nwanyi; l'arọ iya l'eke ono, ọ no dakobe oshi ono be eze shilephu le mgbabu iya phũ bũru phereketete; bya echia mkpu; su: “?O gbe emefua nu t'o gude eze-nwanyi k'ehuka raa l'ufu iya to?”

Ekfukfu, eze ekfukwadia iya-a; e gudewaphu Hémanu kechia ya ifu. ⁹ Habona; onye lanu le ndu ozi eze asu: “O nwekwaru osweru, aakfu-gbuje madzu, du ukporo nkwo-eka ebo le nkwo-eka iri l'eli, Hémanu meru dobe l'ufu iya. Onye o meru iya doberu bu Modekaya; mbu onye gbajeru ama ejo idzu phũ, a chijeru nggube eze phũ; shi ege ono dzoo ndzu ngu.”

Eze asu: “Unu je akfu-gbua ya l'osweru ono!”

¹⁰ Ya ndono; e je eworu Hémanu kfu-gbua l'osweru ono, o meru doberu Modekaya ono. E metsua; obu ejizita eze.

8

Ekemu, eze tũru l'ehu ndu Júda

¹ Mboku ono kwaphu be eze, bu Kuzakusesu woru ulo Hémanu, bu onye ohogu ndu Júda nu eze-nwanyi, bu Ēsuta. Modekaya abya awata obyakfuta eze ntse; kele Ēsuta koru eze ege ephe l'iya bu-tabe. ² Eze abya agbata echi-mkpushi-eka iya, o nataru Hémanu; nu Modekaya. Ēsuta abya abya ewota ulo Hémanu ye Modekaya l'eka.

³ Ēsuta adaa gwoshihu eze l'okpa; gude ekwa l'arọ iya t'o chikanua ejo idzu ono, Hémanu, bu onye eri Agagu chiru l'ehu ndu Júda ono. ⁴ Eze eworu mgboro mkpola-ododo iya machiaru Ēsuta; yo gbeshi bya evudo iya l'ifu; ⁵ su: “O -buru l'ọ du nggube eze mma; mbu; ọ -buru le ya no nggube eze l'obu; ọ -buru l'iiru l'ọ iphe, vudo nhamunha; yebedua adu ngu mma l'enya; t'eze tunua ekemu dee ya edede; t'e kee ya ekeke l'iphe bu edukfu, nokota l'ali-eze ngu ngburumgburu t'e b'ọ dukwa onye e-me iphe ono, Hémanu Hamedata, bu onye eri Agagu deru t'e mee te ndu Júda l'ephe ha buru kpurupyata ono. ⁶ ?Nanu ege ya e-shi taa nshi; nođu ele iphe-ehuka, adakfuta ndibe iya. ?Nanu ege ya e-shi nođu l'ele ndu nwe iya nu; eke eeme t'ephe chihu?”

⁷ Eze Kuzakusesu asu eze-nwanyi, bu Ēsuta yele Modekaya, bu onye Júda: “Ya wowaru ulo Hémanu nu Ēsuta; Hémanu obu b'a kfu-gbuwaru. Ishi iya aburu l'o shi eme te ya gbushigee ndu Júda. ⁸ Nta-a bu t'unu gude epha eze tua ekemu odo l'okfu ehu ndu Júda. Unu dee ya edede ege ọo-du unu mma l'obu; unu ewota echi-mkpushi-eka eze mee ya iphe-ohubama; ke l'ọ to dudu iphe, e deru wota echi mkpushi-eka eze mee ya iphe-ohubama, o nweru onye bya agbanwe iya agbanwe.”

⁹ Mboku ono gedegede b'e yeru madzu; e je ekukota ndu edejeru eze ekwo. Mboku ono be onwa k'eto, bu iya bu onwa Sivanu gbaru ukporo abali l'abali eto. E dekota ekemu Modekaya ono l'ekwo keeru ndu Júda; keeru iya ndu no-chiru enya eze; ndu govano; me ndu ishi, nogbaa

l'ukporo onu-ogo ishingu l'onu-ogo esaa ono, no l'ali-eze Kuzakusesu tsube le Indiya rua Itiyopiya. Ekemu ono l'o ha b'e dekotaru l'okfu-ali ephe; nu ndu nokota l'ali-eze ono. Ndu Jüda b'e dekwaruphu nk'ephe l'okfu-ali ephe; nu ephe. ¹⁰ O bu l'epha eze Kuzakusesu be Modekaya gude dee ekwo ono; bya eworu echi-mkpushi-eka eze mee ya iphe-ohubama; nu ndu agbaje inya oso, bu inya, a zuru l'ozi eze; t'ephe je ekee ekwo ono.

¹¹ Ekemu ono, eze turu ono; anu ndu Jüda, bu le mkpukpu nonu ike; t'ephe dzukobeje kwakobe onwephe; k'opu ephe e-gbupya iphe, bu oha; m'o bu onu-ogo, byaru ephe ogu; bya ogbushi unyomu ephe; me unwegirima ephe; me t'ephe kwaa iphe ephe okwata. ¹² Mboku, e yeru te ndu Jüda mee iphe ono l'iphe bu onu-ogo, no l'ali-eze Kuzakusesu; bu mboku, onwa k'iri l'ebo; mbu onwa Ada gbaru abali iri l'eto. ¹³ Ekemu ono b'e ziru t'e dee ya edede keshikota l'iphe, bu onu-ogo, nonu; bya atua ya; yo buru ekemu t'e mee ya te ndu nonu nukota; k'opu ndu Jüda a-kwakobekwanu onwephe k'omelata ndu ohogu ephe mboku ono. ¹⁴ Eze atua ekemu te ndu ejeje oke ekwo eze; me ndu agbaje inya oso, bu inya, a zuru l'ozi eze; tugbua teke ono teke ono je ezikashia ozi ono. Ephe atugbua je ezikashia ya. E zikwaru iya phu le Susa, bu ishi ali-eze Kuzakusesu.

¹⁵ Modekaya eshi l'ifu eze lufuta; yewa nu uwe eze, eke urukpu-urukpu; me opu acha ucha; kpuru okpu-eze, e gude mkpola-ododo mee. O yekwaruphu uwe kpowula kpowula, eke mee-mee, e gude okpobe owuu ocha kpaa. Ndu bu le Susa atushia uzu; telahaa eswa. ¹⁶ Yo buru ndu Jüda oge ehutu-otso-ena; buru ephe ungara; teke a kabu akwabu ephe ugu. ¹⁷ Iphe, bu onu-ogo; me mkpukpu eke, a nataru ekemu ono, eze turu ono; be ndu Jüda, bu iya nu tekotaru eswa; ehutu atsoo ephe ena. Mboku ono aburu ephe eswe aji; me eswe ehutu-otso-ena. Ndu ohodo adu l'igwe bya agho ndu Jüda; ke l'ephe tsuhuru ndu Jüda egvu.

9

Ndu Jüda alu-gbu ndu ohogu ephe

¹ Onwa k'iri l'ebo, bu iya bu onwa Ada agbalephu abali iri l'eto; bu iya bu mboku, ee-me iphe ono, eze turu l'ekemu ono. Mboku ono bu mboku, ndu ohogu ndu Jüda shi ari l'ephe a-aphupbye ephe. Obenu l'o mekocharu ghaa ighafu; ndu Jüda akapyabe ndu ono, ephe du ashu ono eka. ² Ndu Jüda edzukogbaa le mkpukpu ephe l'iphe, bu onu-ogo eke, eze Kuzakusesu achi; t'ephe tso ndu ono, achu ishi ephe ono ogu. Obenu l'e tu dudu onye duru ike kpofo ephe l'ifu; kele ndu ono l'ephe ha atsukota ephe egvu. ³ Iphe bu ndu bu ishi l'onu-ogo ono l'o ha; ndu no-chiru enya eze; ndu govano; me ndu ozi eze; eyetakotaru ndu Jüda eka; ke l'ephe atsu Modekaya egvu. ⁴ Modekaya abya agho eze madzu l'ufu-eze. Epha iya edekota ude l'iphe, bu onu-ogo ono l'o ha. Yo ka oshihu ike akaka l'eye.

⁵ Ndu Jüda egude ogu-mbeke gbushikota ndu ohogu ephe l'ephe ha; mee ephe t'ephe buru kpurupyata. Ndu opu du ephe ashu be ephe meleruphu ege du ephe mma.

⁶ Le Susa, bu ishi ali-eze ono be ndu Jüda gburu unu madzu l'ukporo madzu ise. ⁷ Ephe gbukwaruphu Pashandata; Dalufonu; Asupata; ⁸ Porata; Adalaya; Aridata; ⁹ Pamashuta; Arisayi; Aridayi; me Vayizata.

¹⁰ Ụmadzu iri ono bẹ bụ ụnwu Hémanu Hamedata, bụ onye ọhogu ndu Júda. Ọ bụ l'ẹ to nwedu iphe ẹphe denyiru ẹka; kẹ ọkwa iya l'ọkwata.

¹¹ Mbọku ono gẹdegede b'e dooru eze ụmadzu ole, e gburu lẹ Súsa, bụ ishi alì-eze ono. ¹² Eze asụ eze-nwanyi, bụ Ēsuta: "Lẹ ndu Júda gbuakwaru unu ụmadzu l'ụkporo ụmadzu ise; gbua gbua ụnwu Hémanu ẹphe iri lẹ Súsa, bụ ishi alì-eze iya. ?Bụ onye maru iphe, ẹphe meru l'ọnu-ogo ndu ọphu? ?O nwefuaru iphe ọdo, ya e-meru ngu? Kfu iya ekfukfu tẹ ya me iya ememe."

¹³ Ēsuta asụ iya: "Ọ -bụru l'ọ dụ nggube eze mma; byiko nunu ndu Júda, nọ lẹ Súsa ike t'ẹphe gbaḅe ọkpa l'ekemu eze tūru; wota iphe ẹphe meru ntanụ mefua echile gude gbochita onwẹphe. Ọdo aburu t'ì haa t'a chita odzu ụnwu Hémanu ẹphe iri; je ekoo l'osweru phụ l'edzudzu ọha."

¹⁴ Eze emee ẹge Ēsuta kfuru; bya atụa ekemu lẹ Súsa; a chita odzu ụnwu Hémanu ẹphe iri je ekoo l'osweru. ¹⁵ Ndu Júda, nọ lẹ Súsa edzukoo ọdo l'onwa Ada gbaru abalì iri l'ẹno; gbua ụkporo unwoke ugbo iri l'ise lẹ Súsa. Ọ bụ l'ẹ to nwedu iphe ẹphe denyiru ẹka; kẹ ọkwa iya l'ọkwata.

¹⁶ Ndu Júda, phọduru nụ, bụ ndu ọphu bu l'iphe bụ ọnu-ogo alì-eze Kuzakuseşu edzukokwaaphu t'ẹphe dzoo ishi onwẹphe; shi ẹge ono tuta nwa ume l'ẹke ndu ọhogu ẹphe nọ. Iphe ẹphe gburu bụ ụkporo unu madzụ tete l'unu madzụ ẹsaa l'ụkporo madzụ iri. Ọ bụ l'ẹ to nwedu iphe ẹphe denyiru ẹka; kẹ ọkwa iya l'ọkwata. ¹⁷ Mbọku, iphe ono meru bụ l'onwa Ada gbaru abalì iri l'ẹto. Yo be lẹ mbọku k'iri l'ẹno; ẹphe atụa ume; mee ya eswe-aji; mẹ eswe ẹhu-otso-ẹna. ¹⁸ Ndu Júda ndu kẹ Súsa edzukoo l'onwa Ada gbaru abalì iri l'ẹto; mẹ abalì k'iri l'ẹno. Yo be l'abalì k'iri l'ise; ẹphe atụa ume; mee ya eswe aji; mẹ l'eswe ẹhu-otso-ẹna. ¹⁹ Ọ ya meru iphe, ndu Júda, bu l'ime obodo wotaru mbọku, ọnwa Ada gbaru abalì iri l'ẹno; dobe eswe-aji; eswe ẹhu-otso-ẹna; mẹ mbọku, onyenonu eshije nri je anụ ibe iya.

Aji Purimu

²⁰ Mọdekáya achiko iphemiphe ọbule ono, meru nụ ono dekota l'ẹkwo. Yọ bya edee ẹkwo keshiaru iphe, bụ ndu Júda, bu l'iphe, bụ ọnu-ogo alì-eze Kuzakuseşu. E deru iya ndu bu ote-ẹnya; deeru iya ndu bu ntse-ntse; ²¹ sụ ẹphe t'ẹphe wota mbọku, ọnwa Ada gbaru abalì iri l'ẹno; mẹ k'iri l'ise t'ọ bụru ẹphe eswe-aji afa l'afa. ²² Ishi aji ono aburu l'ọo mbọku ono bẹ ndu Júda kabẹ kparu nkụ hube ogu l'ẹke ndu ọhogu ẹphe nọ; bụru ọnwa, apụ ẹphe ghoru ẹphe ẹhu-otso-ẹna; ẹkwa ẹphe aghoru ẹphe aji. Yo deeru ẹphe ẹkwo t'ẹphe dobe eswe mbọku ono eswe aji; eswe ẹhu-otso-ẹna; mbọku, ẹphe e-shije nri je anụ ibe ẹphe; mẹ mbọku, ẹphe e-mejeru ndu e-te nwedu ẹge ọ haru ẹphe iphe-ọma. ²³ Tọ dụ iya bụ; ndu Júda ekweta iphe, Mọdekáya deru iphe l'ẹkwo; wata ogba aji, ono, ẹphe wataru ono. ²⁴ Kẹle Hémanu Hamedata kẹ Agagu, bụ onye ọhogu ndu Júda l'ẹphe ha bẹ chijeru idzu ẹge oo-shi mee tẹ ndu Júda chihu; bya atụa ẹnwa "puru"; gude maru mbọku, ee-gwe ẹphe rakaraka t'ẹphe bụru kpurupyata. ²⁵ Obenu lẹ teke ejo idzu ono ruru eze lẹ nchì; b'ọ tūru ekemu dee ya l'ẹkwo t'e wota iphe ono, Hémanu chiru kẹ ome ndu Júda ono; mee Hémanu l'onwiya. E vuta odzu ye l'ụnwu iya je ekobe l'osweru. ²⁶ Ọ bụ iya meru iphe e kuru mbọku ono "Purimu". Ẹke akpuru-okfu ono shi bụ lẹ ẹnwa, a tūru mbọku ono bụ ẹnwa "purimu." Yọ bụru shita l'iphe ono, Mọdekáya deru l'ẹkwo ono; mẹ l'iphe, ẹphe phukotaru, meru ẹphe; ²⁷ bẹ

ndu Júda meru iya; yò buru ome-l'ali, nõduru ephe; k'õphu ephebedua; ndu eri ephe; mẽ ndu lakfutaru ephe e-dobeje abali ẽbo ono iche; ẽge e deru iya l'ekwo nu ephe; l'eme iya teke a suru t'ephe meje iya. ²⁸ Iphe bu õgbo nõnu; iphe, bu ufu, nõnu; iphe, bu õnu-ogo, nõnu; mẽ edukfu, nõnu a-nyatajẽ mbõku Purimu. Tẽ Aji Purimu ono bukwaru õkpu sweru õkpu l'ẽke ndu Ju nõ.

²⁹ Tõ dũ iya bu; eze-nwanyi, bu Ēsuta; nwatibe Abihelu yele Mõdekáya, bu onye Júda abya edee ekwo k'ẽbo, meru tẽ kẽ Aji Purimu kabaa oshihu ike. ³⁰ Ephe edee ekwo nu iphe bu ndu Júda, nõ l'ukporo õnu-ogo ishingu l'õnu-ogo esaa ali-eze Kuzakuseşu. L'ekwo ono bẽ ephe kfuru ephe ezi-okfu; mẽ t'ephe ba achĩhe obu l'eka; ³¹ t'ephe dobeje eswe purimu l'ògè iya, bu iphe, Mõdekáya kẽ Júda; mẽ eze-nwanyi, bu Ēsuta tũru ephe l'ekemu; t'õ buru ephe l'awa ephe ògè õswi aswişwi; mẽ k'õgu aphũ. ³² Ekemu, Ēsuta tũru lẽ kẽ Purimu abya akabaa oshihu ike; e woru iya dee l'ekwo.

10

Ike Mõdekáya aka nshinu eje ejeje

¹ Eze Kuzakuseşu abya atũa ekemu tẽ iphe, bu ndu l'ali-eze iya; mbũ je akpaa lẽ ndu bunyabe eze ẽnĩmu tũje akĩriko nu iya. ² Iphe, bu iphe o meru gude koshi ike iya; mẽ ẽge o meru tẽ Mõdekáya buru onye ha nshinu; b'ẽ dekotaru l'ekwo, e deshuru iphe meru nu lẽ Peshiya; mẽ Mĩdiya. ³ Mõdekáya; onye Júda bu iya nõ-tsotaru eze Kuzakuseşu; buru eze madzũ l'ẽnya ndu Júda; igweligwe ndu Júda, bu unwunna iya edobe iya l'õnodu ha nshinu. Iphe ooyeje ẽka abũru l'iphe, a-dũru ndu Júda ibe iya lẽ mma; mẽ iphe, e-me t'ẽhu dũ ephe agu.

Jobu

Akọ ẹhu Jobu

¹ O nweru nwoke lanu, bu onye Uzu, epha iya bu Jobu. Jobu bu nwoke, uto e ta dudu le ndzu iya; buru onye obu guru iphoro. O bu onye anoduje atsụ Nchileke egvu; l'eshije ege ono sefu eka l'ome iphe du eji. ² Iphe, o mutaru bu unwegirima unwoke esaa; owaa unwanyi eto. ³ Aturu iya du unu aturu iri l'esaa l'ukporo aturu iri. Inya-kamelu iya du unu esaa l'ukporo iri. Eswi iya, a turu njigba ebo ebo du unu njigba eswi l'ukporo njigba eswi ise. Nne nkakfu-igara iya du unu nkakfu-igara l'ukporo nkakfu-igara ise. Ndu ejeru iya ozi adu l'igwe nshinu. O bulephu l'oo ya shi buru o-ka-ibe l'iphe bu madzu, a muru amumu l'uzo enyanwu-ahata kparamupamu.

⁴ Unwu iya ndu k'unwoke anoduje aha ome eswe-iphe aha l'ufu epe iche l'iche. Teke epe eme eswi-iphe ono; epe ezia unwunne epe ndu k'unwanyi epe eto; t'epe byaru epe l'eswe-iphe ono. ⁵ Yo buje; eswe-iphe ono gvulephu; Jobu ekukoo epe; mee epe; t'epe du nsọ. Nchi nodukwadia abohu echile iya; yo gbeshi gwoo ngweja-ukfuru l'ehu unwu iya ono l'ehu l'ehu; ke l'oorije; su: "Ya maru; unwu iya te meedu nu iphe, du eji. A maru; epe te gudeedu nu obu epe kfujoo Nchileke." Yo buru ege ono be Jobu shi emeje iya tekenteke.

Nchileke aha Sétanu t'ọ data Jobu

⁶ Ya ndono; yo be ujiku lanu; unwu Nchileke abya t'epe koshi onwephe l'ifu Ojejoje. Sétanu etsoru epe bya. ⁷ Ojejoje aji Sétanu eke ooshi bya.

Sétanu asu iya: "Le ya tsokwaru mgboko l'agha ngvudangvu. Ya -jee ifu; ya ejee azu."

⁸ Ojejoje aji Sétanu: "Enya; o ruru iya l'eke Jobu, bu nwozi iya no? Mbụ le Jobu bu nwoke, uto e ta dudu le ndzu iya; buru onye obu guru iphoro. O bu onye anoduje atsụ Nchileke egvu; l'eshije ege ono sefu eka l'iphe du eji."

⁹ Sétanu asu Nchileke: "I kfu to? Jobu; ọotsu ngu egvu ke mmanu? ¹⁰ To bu du nggu bu ike, Jobu yele ndibe iya; me iphe, bu iphe o nweru enweru gude buru. I mewaru t'iphe, bu iphe eka iya ruru buru iya upete; k'ophu bu l'eku iya tukoru ekemeke obule dzuru. ¹¹ Meduduphu t'eka ngu rua l'iphemiphe obule ono, o nweru ono; nggu aphu l'oo-nodu ngu l'ifu tua ngu onu."

¹² Ojejoje asu Sétanu: "L'ọ du mma! L'iphemiphe obule, Jobu nweru nowa ngu l'eka; o buphu te eka ngu be ru iya l'ehu."

Ya ndono; Sétanu ekwe tugbua.

¹³ Yo be ujiku lanu mboku, unwu Jobu: ndu k'unwoke; me ndu k'unwanyi dzukoru l'ulo okpara nna epe l'eme eswe iphe; ¹⁴ nwozi agbabata bya asu Jobu: "L'oke-eswi ngu, eegudeje eje ozi-egu b'e gude l'akoru ngu iphe; nkakfu-igara ngu adokwaruphu l'iku eke ono l'akpa nri; ¹⁵ ndu Seba abya afuaru epe; chiko epe ruta; bya egbushikota ndu ejeru ngu ozi. Yo buru yebedua nwenkinyi iya be nahuru nu; ya asu te ya bya ekfuaru ngu ege o du."

¹⁶ Onye onanu akpukwadurua okfu ono l'onu ekfu; onye odo agbabata bya asu: "L'oku Nchileke shilephu l'igwe daa bya achiko aturu ngu ono

dzu-gbushia; kegbushikota ndu ozi ngu l'ephe ha; yò buru yèbedua nwènkinyi iya bú onye wafuru nù; ya asù tẹ ya bya ekfuaru ngu ẹge ọ du."

¹⁷ Onye onanu akpukwaduru-a nk'iya l'onu ekfu; onye ọdo ezibata bya asu: "Lẹ ndu Kalúdiya buru ndu ogbo ọ-lua-ọlaa ọzo ẹto; ẹphe abya erutakota inya-ivu ngu l'ọ ha; bya egude mma gbugbushikota ndu ejeru ngu ozi. Yò buru yèbedua nwènkinyi iya bẹ nahuru nù; ya asù tẹ ya bya ekfuaru ngu ẹge ọ du."

¹⁸ Onye k'onanu egudekwadua nk'iya ekfu; onye ọdo ekwobata bya asu Jobu: "L'unwu ngu l'ẹphe ha bẹ dokwaru l'agba aji; l'angu mọe lẹ k'okpara nne ẹphe; ¹⁹ a bya ele ẹnya; ejo oke pherephere, du egvu eshilephu l'echi-ẹgu bya enwutsua ọlo ono; nggube ọlo nggu adaa tuko unwegirima ono l'ẹphe ha tu-gbushikota. Yò buru yèbedua nwènkinyi iya bẹ wafuru nù; ya asù tẹ ya bya ekfuaru ngu ẹge ọ du."

²⁰ Jobu akfu-lihu woru uwe ke yẹbe Jobu zijaa ẹbo; kpushia ishi iya; bya adaa kpube ifu l'ali; baaru Nchileke aja; ²¹ sù:

"Ọ bú ọtu bẹ ya gba shi nne iya l'ẹpho;

ọtu bẹ ya a-gba; laa.

Ojejoje bú onye nuru nù;

Ojejoje bú onye nataru nù.

T'ajaja buru kẹ Ojejoje."

²² Iphemiphe ọbule ono mekotaru Jobu; ọbu l'ẹ to yedu ẹka l'iphe, du eji; ọphu ọ sùbua lẹ Nchileke meru eji.

2

Sétanu adata Jobu k'ugbo ẹbo

¹ Ya ndono; yo be mboku ọdo; unwu Nchileke abyakwa t'ẹphe koshi onwẹphe l'ifu Ojejoje. Sétanu etsokwaruphu ẹphe bya l'ifu Ojejoje.

² Ojejoje aji Sétanu ẹke ooshi bya.

Sétanu asù iya: "Lẹ ya tsolekwarupu mgboko agha ngvudangvu. Ya -jee ifu; ya ejee azu."

³ Ojejoje aji Sétanu: "Enya; ?o ruru ngu l'ẹke Jobu, bú nwozi iya nọ?" Sù iya: "Mbù l'ẹ t'ọ dukwa onye du l'ọ bú Jobu lẹ mgboko-a gbaa mgburumburu. Ọ bú nwoke, obu guru iphoro; onye ọta ẹ ta dudu lẹ ndzu iya; buru onye atsu yẹbe Nchileke egvu; shi ẹge ono too kweje ome iphe, du eji. Jobu gudelekwa onwiya ẹge o gude iya; e guderu lẹ nggube Sétanu kpaliru yẹbe Nchileke tẹ ya menwua Jobu ẹhu l'ẹ b'ọ du iphe o meru."

⁴ Sétanu asù Nchileke: "Tẹ ẹku lakwaarú ndzu. ?Tì madu lẹ madzu eswekota ẹnya l'iphemiphe ọbule, o nweru enweru ẹge ee-me tẹ ndzu dzua ya? ⁵ Ọlobu; meduduphu t'ẹka ngu rua ya l'anụ-ẹhu mẹ l'okpu; nggu aphụ l'oo-nodu ngu l'ifu tua ngu onu."

⁶ Ojejoje asù Sétanu: "Ọ du mma! Jobu nọwa ngu l'ẹka. Ọlobu; dobekwa iya ndzu!"

⁷ Tọ du iya bú; Sétanu alufu l'ifu Nchileke tugbua; je achita ejo ebyi wua Jobu l'ehu. Yo shi iya l'ishi tsee ya ẹge ono jeye l'okpa. ⁸ Jobu atugbua je agwọ l'ikpo ntụ; wota mkpokpo mbeji gude l'akọ iya.

⁹ Ya ndono yele iphe ono alunyaa ya; nyee ya asù iya: "?I gudekwadua onwongu ẹge i gude iya. ?Tì tudu Nchileke onu; nwuhu?"

¹⁰ Jobu asù iya: "I gbe ekfukwa l'ọ bú nwanyi, eme eswe. ?Bulephu iphe-oma bẹ ayi a-nodu anata l'ẹka Nchileke; haa ya iphe-ẹhuka l'ẹka tọ?"

Iphemiphe ɔbule ono mekotaru Jobu l'ɔ ha; ɔbule ɛ to gudebua ɔnu iya kfua ɛjo okfu.

Ndu ɔnyà Jobu

¹¹ Ya ndono; yo be teke umadzu ɛto, ɛphe lɛ Jobu eshi ɔnyà nuru iphe, dakfutaru Jobu; ɛphe eshigbaa l'ɛke, ɛphe bu wu-lihu; byatashia ya ajji. Ndu ono, byaru nu ono bu: Elifazu, bu onye Tɛmanu; Bilidadu, bu onye Shuha; mɛ Zofa, bu onye Nema. ɛphe ɛto ono turu ɔnu mbɔku, ɛphe e-dzu l'ɛke ono; k'ɔphu ɛphe a-yɔru iya ɔshi; ɔɗa ya ike.

¹² ɛphe anɔdukwaduru ɔzenya phɛ iya; ɛphe ta hɛbehe iya ama. ɛphe atuko wa ɛkwa; woru uwe ɛphe lajashia; bya avɔtatsua ɛja kpukposhi onwɛphe l'ishi. ¹³ Ya ndono; ɛphe abya agwo-zita l'ogbodali l'ɛke ono; ɛphe l'iya anɔ l'ɛke ono abali ɛsaa: eswe l'ɛnyashi. ɔphu ɔ dudu onye ɔphu duru ike kfuru okfu nu Jobu; kɛ l'ɛphe phuru l'iphe-ɛhuka, oje kwata ɔswa kpoo ɛka.

3

Okfu, shi Jobu l'ɔnu

¹ E mekochaa; Jobu awata okfu okfu; bya awata oburu mbɔku, a muru yɛbe Jobu ɔnu. ² Yɔ sɔ:

³ “Tɛ mbɔku, a muru yɛbe Jobu;
mɛ ɛnyashi mbɔku, a sɔru:
'L'ɔ kwa nwata nwoke
b'a tsɛtaru ime iya;'
bukwaru iyi.

⁴ Tɛ mbɔku ono
gbahukwa ɔchi!
Tɛ Nchileke, bu l'igwe
zahakwaa mbɔku ono.
T'iphoro ba adukwa mbɔku ono.

⁵ Tɛ mbɔku ono
gbahukwa tsɛbalangu!
T'ɔ bukwaru urukpu
e-kpupyabe iya!
Tɛ mbɔku ono gbahukwa tsɛbalangu!

⁶ Tɛ ikpikipirikpi ɔchi nakwaa
ɛnyashi mbɔku ono.
T'ɛ b'a gukwaru mbɔku ono
ye l'eswe, nɔ l'afa;
ɔphu a gukwaru iya ye l'eswe, nɔ l'ɔnwa!

⁷ T'ɛnyashi mbɔku ono
bukwaru mbɔku,
gba ɛka nwa!
T'ɛ b'ɔ dukwa okokooko
k'ɛhu-ɔtso-ɛna,
aa-nu mbɔku ono!

⁸ Tɛ ndu atuje uboku ɔnu
tukwaa mbɔku ono ɔnu;
mbu ndu maru ɛge ɛphe
ee-shi kpa-tsua ɛjo agiyi.

⁹ Tɛ mkpo-kpodo nchi-abɔhu iya
gbahukwa ɔchi.

- T'o lekwa a ɛnya lɛ
 nchi abyawa aboɔhu;
 teke e metsuaru
 t'o buɔ iya kɛ mmanu;
 oɔpu o phukwa
 gerigeri nchi-aboɔhu aphuphu lɛ phuu;
 10 kɛ l'ɛ to swo-chidu nne mu ɛpho
 t'ɛ b'a mu mu mboku ono;
 k'opu mu a-dalahu l'egbe iphe-ɛhuka oɔwaa.
 11 ?Bunua ngunu meru iphe,
 mu ta nwuhudu nne mu l'ɛpho;
 mbu; nwuhu teke mu daru l'ali?
 12 ?Bunua ngunu meru iphe
 nne mu heru mu hefuta?
 ?Bu ngunu meru iphe o cheru mu ɛra iya;
 13 kɛle nta-a bɛ mu ga azɛruru nwandoo;
 noɔdu lɛ mgbɛnya;
 l'atuta ume nwa nggujunguji;
 14 mu lɛ ndu eze; mɛ ndu ishi,
 bu ndu kpushitsuaru onwɛphe ulo;
 yo dabutsuaru ochobo nta-a.
 15 Mbu; mu lɛ ndu a-chi nu,
 bu ndu shi nwegbaaru mkpola-ododo;
 dojishia mkpola-oɔcha edoji l'ulo ɛphe.
 16 Odo aburu;
 ?bu ngunu kparu iphe,
 ɛ te lidu mu l'o bu nwata-une;
 mbu l'o bu nwata, ɛ te kpuhadu ɛnya;
 k'opu iphoro?
 17 L'ɛke ono; bɛ ndu iwe
 a-kpabuhu madzu ɛhu;
 a haa ndu ike gvuru
 t'ɛphe tuta ume.
 18 L'ɛke ono; bɛ ndu mkporo
 tso lɛ ndu no iya nu atuta ume.
 ɛphe ta anuhedu olu ndu
 anoduje achɛ ɛphe l'o bu ohu.
 19 Ndu ha nwanshi no l'ɛke ono;
 ndu ha nshinu anodu iya;
 oɔpu ohu 'anohedu nnajiufu iya l'ɛka.
 20 ?Nanu ɛge o du;
 bɛ iphoro noru ndu ejegbu
 onwɛphe l'iphe-ɛhuka;
 ?l'aahaje ndu aphu byaru
 t'ɛphe noɔdu ndzu;
 21 mbu ndu anwuhu agu;
 to kwe abyabya;
 mbu ndu achɛ anwuhu
 l'o bu ɛku, e domiru edomi;
 22 mbu ndu eteje ɛswa;
 mee emirima teke
 e yeru ɛphe l'ime ili.
 23 ?Bu ngunu kparu iphe

- aa-ha onye ẹ ta madu ẹke,
ooshi eshishi t'ọ ndu ndzu;
mbu onye
Nchileke yebudowaru;
yo kwaa l'ọ bu onye
no l'ime mgbabu;
- 24 ke l'aphu buwa mu nri;
ude, mu atsu aduwa l'ọ bu
eke mini atsoshi.
- 25 Iphe, mu shi kagee otsuta
egvu bu iphe, megeeru byaru mu;
iphe ono, ẹhu anmajẹ mu
anmanma l'ẹke o no ono
emekochaa mee mu.
- 26 Mu ta amabu iphe bu ẹhu-agu;
mu ta ma iphe bu
onodu nggujungguji;
mu ta ma iphe bu otuta ume.
O bulephu iphe-ẹhuka."

4

Onu, Elifazu eye

- 1 To du iya bu; Elifazu,
bu onye Temanu abya
eyee onu; su:
- 2 "A -sukwanu te ya yee onu;
?to ghudu ngu nu eghughu.
Obu; ?bu ege iphe aduje
ndu-ọ;
madzu edobe onu ndoo.
- 3 Lewaru; nggube onye
zikotaru ndu odo iphe;
ndu ike gvuru
b'i gbọ-likotaru.
- 4 Ndu ukfu duru
b'i kfu okfu nu;
okfu ngu ono agbọ-lia ẹphe.
Ikpere ngwọrinaka b'i meru; yo kfu.
- 5 Nta-a be iphe-ẹhuka byaru nggubedua;
tii mahẹ ọzo, ii-shi iya.
O zuru ngu le gbirimu;
meji atofu ngu.
- 6 Egvu ono, iitsu Nchileke ono;
?to budunua ya ga bu agbarike ngu;
uta ono, ẹ-ta le ndzu ngu ono;
aburu eke ii-ga achiru enya ye.
- 7 Rinua ya ariri; ?nanu onye
iswi du mma, lajeru l'iyi.
?I phujeru l'onye doberu
eka ndoo chihuru nu le mgboko?
- 8 Iphe, mu phuwaru gbe
bu-chikwaaru le ndu ako
ejo iphe l'ọ bu okfu;

- l'akụ ejo iphe akụku;
bụkwa iya phụ bẹ ephe akpatajẹ.
- 9 Nchileke -zụa ume;
ephe aburu kpurupyata.
Ehu-eghughu iya
-swọ-lihu; ephe aburu iyi.
- 10 Oobujekwa agụ degee ekiri;
yo mee enari.
Obenu l'oke agụ
bẹ aaswoje eze.
- 11 O -nwedu iphe agụ e-ri;
egu egbua ya;
unwu iya agbakashihu.
- 12 A byaru bya atakpeeru mu okfu;
mu anụ-sweta iya anụ-sweta.
- 13 Mu anọdu l'arọ ejo nro
l'enyashi teke ono,
ndiphe adajewa
nda-mgbenya ono;
- 14 Mu awata ọtsu egvu;
ehu anmalahaa mu anmanma;
k'ophu bụ l'okpu,
nọ mu l'ehu nmahuru mu jijiji.
- 15 Yo nweru maa,
byaru bya alọ swaa;
shia mu l'ifu sweta.
Ehu anwule mu phụ kpa.
- 16 Yọ bya anmagaru;
ole mu ta adukwanu
ike kọo ege o gbaru.
O bụlephu l'o nweru
iphe, vudo mu l'ifu.
Eke ono adalephu shikongu.
Yo nweru olu, jiru mu; sụ:
- 17 "O nweru ege ee-menua
tẹ madzụ mmanu bya aka
Nchileke odobe-eka-ndoo?
?O nweru ege ọo-dunua
tẹ madzụ bya adubebe mma
l'ifu onye keru iya nụ?
- 18 O -buru lẹ Nchileke te
gudedu ire ndu ejeru iya ozi eka;
l'abajeru ojozi-imigwe iya
nibà l'iphe, ephe mesweru;
- 19 ?buchia madzụ, bu l'ulo eja,
bu eja b'e gude tụa okpa iya;
adzo-gbu iya aka ntse
male ọdzo-gbu erukfuru.
- 20 Tsube l'utsu jeye l'urenyashi;
b'e gwewaru madzụ ogwe uri;
t'o nwe onye enya iya e-ru iya;
yọ buru kpurupyata.

21 O -būru l'agbabufuru eri,
 gude ndzū ɛphe;
 ?ɛphe ta anwūhudu
 l'ɛphe ɛ-be enwe egomunggo.' ”

5

- 1 “Jobu; kunua oku nta-a;
 t'a maru; ?m'o nweru onye a-za ngu nū.
 ?Nanū ūnwu-imigwe onō
 onye ophu ʒi-gbaru dakobe?
- 2 Iwe-'agvū-l'obu egbujekwa onye eswe;
 ɛnya-kfūrufuru l'ewofuje
 onye mmamiphe pehuru.
- 3 Mbɛdua gudekwa ɛnya mu
 phū ɛke onye eswe agbabe ɔgvu.
 T'a bya ele ɛnya;
 be mu tūwaru ufu iya ɔnu.
- 4 Ūnwu iya akwata l'awa awawa;
 aatsuje ɛphe ūsuruku l'ulo-ikpe;
 to nwe onye agbataru ɛphe.
- 5 O bū ndu ɛgu agū erije iphe,
 ɔ kpataru l'ɛgu iya;
 ɛphe egwoje gwoo ɔphu nō l'iku ogvu.
 Ndu ɛhu achī ɔku
 avūje ɛku iya avūvu;
- 6 ke l'iphe-ɔtsu-l'ɛhu
 te shijedu l'ɛja;
 ɔphu iphe-ɛhuka
 'eshijedu l'ime alī mifuta.
- 7 Obenu lɛ madzū b'a mūru ye
 l'iphe-ɛhuka ɛge onō, abuje: ɛkoroku gbaa;
 ɔku iya ɛphekashihu onō.
- 8 Ndege ɔ -bū l'ɔo mu bū nggūbedua;
 iphe, mu ga e-me bū
 tɛ mu raku Nchileke;
 wota ɛge ɔ dūru mu kɔkotaru iya.
- 9 Nchileke emeje iphe-biribiri,
 ɛ ta adūjedu ike ɔtu ɔnu iya;
 mbū iphe, dū egvu, 'agūta agūta.
- 10 Oomeje tɛ mini chia
 lɛ mgboko.
 Yo mee tɛ mini onō tsɔo
 tsɔ-rutsua l'ɛgu.
- 11 Oomelije ndu laru alī;
 l'edutaje ndu agū aphū
 dobe l'ɛke ɛ ta dūdu iphe, eme ɛphe.
- 12 Idzu ndu ɛregede be oomeje; yo chikashihu;
 k'ɔphu bū l'ɛ t'ɔ dūdu iphe,
 ɛphe emefuje ɔnya.
- 13 Ndu maru iphe;
 be oogudeje ɛregede,
 ɛphe agba nmata l'ɔnya.

- Ege ono bẹ ọochikashije
 mmamiphe ndu ntuphu-ire.
- 14 Nchi ejikfuje ẹphe
 l'echi oke-eswe; ẹphe
 atso-kpulahaa atso-kpu
 l'echi oke-eswe l'ọ bụ onye eje l'ọchi.
- 15 Ndu ẹ ta dudu ege
 ọ haru ẹphe;
 bẹ ọodzofutaje.
 Ọodzofutaje ẹphe l'ẹka ndu ike.
- 16 Ọo ya bụ ẹ ndu ukpa
 ele ẹnya l'ee-mekochaa dzofuta ẹphe.
 Teke ono; onu aburu iya
 shikpiriki dungu;
 ke l'uzo iya ta kfu duru akfuru.
- 17 Onu-oma bụ k'onye
 Nchileke ahije ahuhù.
 Ọo ya bụ; ba akpokwa ẹka,
 Ọkaribe-Kakota-Ike
 alọ ngu ẹ nchi ẹbo-ẹbo-l'afu.
- 18 Oomekaje madu iphe;
 ọbule oomeje t'o shi kfu ru.
 Ọ bụ ẹchachi b'ọ bụ;
 ọbule ẹka iya emeje t'a ka mma.
- 19 Iphe-ehuka a-byaru ngu mbyapyabẹ;
 yọ dzokota ngu;
 m'o -ruhuru; ọ ha ihagha.
- 20 Teke ẹjo-egu byaru;
 bẹ ọo-gbafuta ngu t'egu be egbu ngu.
 L'ogè ọgu;
 bẹ oo-me t'ẹ b'i la l'ọgu.
- 21 Ẹ too kwedu t'ẹjo okfu rua ngu l'ẹhu;
 ọphu iitsudu egvu ọ-la-l'iyi.
- 22 Ọ -buru iyi byaru; buru
 ẹjo-egu byaru; bulee ọchi
 bẹ yi-nodu achi iya;
 ọphu iitsudu anu-egu-egbudu egvu;
- 23 kele nggu ẹ mkpuma,
 nọ l'egu a-gba ndu;
 anu, bu l'egbudu aburu ọnya ngu.
- 24 Ii-ma l'ẹ to nwedu iphe,
 eme ufu ngu; iphe, bụ iphe,
 i nweru enweru;
 bẹ yi-gu ọgu;
 tọ du ọphu aachọ achọcho.
- 25 Ii-ma l'unwu ngu du l'igwe;
 awa ngu a-zaa l'ọ bụ ẹswa, furu l'alj.
- 26 Ii-la l'oge nka-ezekuna nke ngu;
 nggu adu l'ọ bụ akpe,
 e gburu l'ogè iya.
- 27 Ayi leekwaru iphe-a ẹnya;
 phu l'ọ bụ oswi-okfu.

Nụkwaa iphe mu ekfu;
gude iya meru iphe!”

6

Ọnu, Jobu eye

- ¹ Tọ dọ iya bụ; Jobu abya eyee ọnu; sụ:
² “Ọ dọ iya t'e wota áphú,
 nọ iya l'obu tịa átùtù;
 phụ ege ọonyi-be era.
 Mbụ t'a achiko iphe-ehuka iya
 chiru ye l'iphe,
 eegudeje átù ẹra iphe.
³ Ọ kafutaje eja,
 nọ l'eze ẹnymu ọnyị ẹra.
 Yọ bụru iya meru iphe
 olu mu ada njiji-ọnwu njiji-ọnwu.
⁴ Kele akfu
 Ọkaribe-Kakọta-Ike
 ngutsuaru mu anguru l'ẹhu.
 Ọku, ọohu mu alọ mu ẹka lẹ meji.
 Iphe Nchileke gude eye mu
 egvu kperu mkpee lanụ.
⁵ Nkakfu-igara-ọswa;
 ọooraje ọra teke ọota nri.
 Tọo eswi; ọogbuje ọra
 mẹ nri, ọori nọdukwadu?
⁶ Ọerije nri, ẹ-te nwedu
 utso l'ẹ be eye iya únú.
 Eke ono, achajẹ ọcha l'ekwa-ọku ono;
 ọo nweru ege ọotsoje tọo.
⁷ Mu te edenyijedu iya ẹka;
 kele egbe nri ono
 anọduje ahụ mu ẹgbo.
⁸ Ọ g'a dukwanu mu mma;
 m'ọ -bụru lẹ Nchileke
 a-nụ iphe mu ekfu;
 meeru mu iphe, mu ele ẹnya iya.
⁹ Mbụ lẹ Nchileke a-tụ obu; gwee mu uji;
 mbụ sefu mu ẹka;
 tẹ mu chihu lẹ mgboko-a.
¹⁰ Yo nwekwanuru nwiphe
 a-nọdu adu mu ike;
 ehu akabẹ tsoo mu ẹna
 l'ẹhu-ụphu ọwaa,
 ta adazitadu mu adazita-wa;
 kele mu ta jikakwa ome
 iphe onye ono, dọ nsọ ono kfuru.
¹¹ Ọnanukwadu ụvo, nọ mu nụ
 k'ole ẹnya ngunu?
 Ọbukwanu ole bụ kẹ ọta nshi;
 l'ẹ b'ọ dọ iphe aanọ ndzụ anọ-kfuru?
¹² Ike, nọ mu nụ;

- ?o bu ke mkpuma too?
Too anu-ehu mu;
?o bu ope too?
- 13 ?Mu nwekwaduru uvo, mu
e-gude agbaru onwomu
mkpu nta-a ike, mu shi nweru gvuwaru-a.
- 14 Onye uzo chihuru gbakwaru
te ndu onya iya gbaaru iya
mkpu; m'o -ruhuru;
o buru le to tsuhedu
Okaribe-Kakota-Ike egvu.
- 15 Obenu l'unwunne mu phe
bu ndu eregede l'o bu eyii.
Ephe du l'o bu utso nggele,
gudeje oso l'awu.
- 16 Teke mini jiru ejiji;
nmukoo anmuko;
yo buru le mini suno,
adazeshihu nu; b'o shi.
- 17 O -rua l'onanwu; yo tashihu.
Okpomoku -byalephu;
mini ono agwu l'ogba iya.
- 18 Mu duakwa l'o bu onye ije, ekwo-nji jiru;
yo phua uzo l'eke ocho mini.
Yo je abaa l'ali,
anwu-chigburu-inya;
laa l'iyi.
- 19 Ndu ije, shi Tema acho mini;
ndu ije, shi Sheba achiru enya dobe l'uzo.
- 20 Ephe riru l'ephe a-phu mini l'eke ono.
Ephe erua; t'o duhe lege ephe riru iya.
- 21 O bu ege ono b'o du mu l'eke unu no.
Unu phuru ege o byaru mu;
wata otsu egvu.
- 22 ?O nweru iphe mu rojeru unu?
?O nweru onye mu suseru
t'o wota iphe o nweru
je anuru mu nggalazu?
- 23 ?O nweru onye mu suseru
t'o bya agbafuta mu
l'eka ndu ohogu mu;
m'o bu l'eka ndu ejo madzu.
- 24 Unu koshinu mu eke mu hasweru okpa;
te mu dobe onu ndo.
- 25 O bu oswi-okfu l'ire-lanu ahuje oku.
Obu; ?bukpoo ngunu;
be unu a-su l'unu gude eka
ekfu iphe-wa, unu ekfu-wa.
- 26 ?Bu kele mu ta mahedu
ege mu e-me iya; meru iphe
unu a-ri l'okfu mu bu mkpokoro okfu.
- 27 O bu ndu du l'o bu unu

atuje ẹnwa t'e je eree nwogbe,
 ẹ-te nwedu nna;
 mbụ gude obutobu ẹphe kpa ẹku.

28 Unu palinua ẹnya apali
 lee mu nta-a.

?Mu a-kabe ọdu unu l'ifu
 adzuru unu ẹjo-ire ọo?

29 Unu hee. Unu ba ebohenu
 mu ibo inyigirinyi.
 L'ọ kwa epha mu;
 be unu emebyishi emebyishi.

30 ?Mu a-dzuru unu ẹjo-ire ọo.
 ?O bu le mu ta kabedu maru
 iphe, du iche l'ire-lanụ yele ẹjo-ire ọo?"

7

1 "To budu ọru-ike; be madzụ byaru le mgboko-a.
 Ndzụ iya; ?to dudu l'ọ bu
 ndzụ onye e buru ozi.

2 O du l'ọ bu ohu, bu iphe
 ọonoduje ele ẹnya iya bu nwagu urenyashi;
 mbụ l'ọ bu onye e buru ozi,
 bu iphe, ọonoduje eche bu
 ugwo-ọru iya.

3 O bu ege ono b'ọ du mu.
 Iphe, bu ọnwa,
 sweru esweswe abukotajeru mu 'ọ-ga-le-mkpa.
 Ẽnyashi, mụtaru amuta;
 mu aghakota gburugburu.

4 Mu -laa l'ulo; mu anodu le
 mgbamuche ke wo:
 ?Bu teke ole be nchi
 a-bọhu.
 Ẽnyashi -nodu;
 yo kpụ onwiya gologolo.
 Mbẹdua l'agha gburugburu
 jeye teke nchi a-bọhu.

5 Ehu mu l'ọ ha bukota
 ehonwu me inyi be jiru iya nu.
 Akpo-ehu mu l'ọ ha
 kejashihukotaru mu
 ekejashihu; buru ọnya.

6 Ndzụ mu gbe kakwa ngga,
 e gude ekwe ẹkwa ọso;
 ndzụ mu ekwo swaraswara
 l'ẹ b'ọ du iphe, mu levuru ẹnya iya.

7 Byiko Nchileke;
 nyatakwa le ndzụ mu
 ta dudu iphe ọdo, ọ bu; gbaha udzu-ọnu.
 E to gbe budu l'ehu
 a-tsokwadu mu ẹn ọdo
 le ndzụ mu ọwaa.

8 Onye phuru mu nta-a

- ta aphukwa mu ọdo;
 ii-chọ mu;
 ọbule ẹ tji phuhedu mu.
- 9 Ọ bu ẹge ono,
 urukpu asakahuje ono;
 bu ẹge onye, e kpochiru l'ili
 ta alatahedu azu ọdo.
- 10 Ẹ tọ latahedu azu l'ulo iya;
 ọphu ufu iya 'amahedu iya ọdo.
- 11 Ọ bu iya kparu iphe
 mu te edobedu onu ndoo.
 Mu a-nodu ata kpukpurukpu
 l'ekfushi ẹge ẹhu du mu;
 chiko ẹge meji aphu-tabe mu
 uphu kfushia.
- 12 Unu eche mu nche;
 ?mu bu eze ẹnymu;
 ?te mu bu ẹjo anu, bu l'eze ẹnymu?
- 13 Mu shi ari l'oshi-azee mu
 e-me t'ehu du mu agu;
 mbu l'aba-anuma mu
 e-me te nggumaphu mu ka nwanshi;.
- 14 Obenu l'i gudele-e ẹjo nro;
 gude aphi; gude nkopyabe l'eye mu egvu;
- 15 k'ophu bu le mu gbe hata
 l'e yeru mu eri l'ekpiri;
 hata anwuhu;
 male ẹgbe ndzu owaa,
 mu no nta-a.
- 16 Ndzu ta guhekwa mu agugu;
 ike k'onodu ndzu agwuwa mu.
 Hakpele mu phuahaha;
 le ndzu, mu no ta duhedu
 iphe, o garu mu!
- 17 ?Bu ngunu be madzu bu
 ke ti gbe mee ya t'o ha nshinu?
 ?Bu ngunu be madzu bu;
 ke ti rivuje iya l'oriri;
- 18 mbu ke ti nyochaje iya l'utsu mboku-mboku;
 lahuh iya ama tekenteke?
- 19 ?Tii kabekpodua wofu mu
 enya; m'o bu ti haedu mu
 te mu kebe lee ophu bu onu-mini?
- 20 Ọ -buru le mu meru iphe du eji;
 ?bu ngunu be mu meru nggubedua;
 bu onye eche madzu nche?
 ?Nanu ẹge o du b'o bu mu
 b'i bya aphube enya?
 ?Mu buwa iphe-ehuka noduru ngu to?
- 21 ?Nanu ẹge o du b'e tii
 gukpoduaru mu nvu l'eke mu mesweru ngu;
 mbu paru haa l'iphe, du eji
 obu, mu eme obu;

ke l'ẹ ta anọhekwa ophu,
baru ishi; e kpochia mu.
Ii-chọ mu nta chọ mu imo; tji phuhe mu.”

8

Onu, Bilidadu eye

- 1 Tọ du iya bu; Bilidadu ke Shuha abya eyeeru Jobu onu; su iya:
- 2 “?Bụ teke ole b'ii-kfu ẹge-a kfubebe?
- 3 Ikpe Nchileke;
?oogbeje nggọ tọo?
Mbu; Okaribe-Kakota-Ike;
?oomeje t'iphe vudo
nhamunha gbe nggọ tọo?
- 4 Oo-bukwa-a iphe, du ẹji,
unwu ngu meru iya
b'ọ gwataru ẹphe ugwo iya.
- 5 Obenu l'i -gbakfuta Nchileke;
bya arọo
Okaribe-Kakota-Ike;
- 6 ọ -buru-a l'i duebe mma; buru onye ire-lanu
be oo-gbeshia nta-a;
gbaaru ngu mkpu;
mee t'i laphu azu l'okwa,
i shi nọdu.
- 7 L'odungu; be ọo-du l'i ha nwanshi;
obenu l'o -rua l'ikperazu;
be ọi-bu oke amadu.
- 8 Jina ndu bu ogurennya
t'ẹphe kooru ngu iphe,
shi amujeru ndiche ẹphe.
- 9 Ayibedua ke unyaphua;
?bu ngunu be ayi maru.
O kwaphu ẹge ono
be ndzu ayi du ke nwa
tsokengu le mgboko-a.
- 10 Ndu ono e-zi ngu-a iphe;
kfuru okfu ye ngu le nchi.
Gekwaaru ẹphe nchi.
- 11 Ẹji; ?oovuje ogologo l'ẹke
e-ta budu ọda.
Ekwo okpuru;
?onoje l'ẹke mini ta nọdu.
- 12 Oobuje; mini -gvulephu;
yo vuru iphe bu ẹgbudu,
nọ l'ẹke ono ọzo nwushihu.
- 13 Ọ bu ẹge ono be ọotsa-kfufe
ndu zaharu Nchileke.
O bu ẹge ono be iphe, ndu
ẹ-ta madu Nchileke ele ẹnya iya
abujeru ẹphe ke mmanu.
- 14 Iphe, ọ dakoberu aduje l'ọ bu eri.
Iphe, ọ kpọru obu yeru adu

- gɛphere-gɛphere l'ọ bụ ụgbu mkpakiri.
 15 Teke ọ dakoberu
 ụgbu mkpakiri ono; yọ daa.
 Ọ-gbakwà ya ẹka;
 to nwedu ọphu eme nù.
 16 Ọ dū l'ọ bụ iphe, a kuru
 l'anwụ; l'agba iya mini.
 Yo rushia iru ọphungu ji mgbabu ono;
 17 gbakwushia akwara l'ikpo
 mkpuma; l'ẹke ọocho ẹke, dū ekfu-ekfu.
 18 E -fefu iya l'ẹke ono, o futaru ono;
 ẹke ono ajika iya; sù ẹ ya ta aphubukwa ya.
 19 Yọ bwaru iya phụ; ẹwu
 ọdo abya efuchia l'ẹke ono.
 20 Nchileke ta ajikajekwa onye
 ẹ-ta dudu iphe, o meru;
 ọphu ọ bụjekwanu agbarike
 ndu eme iphe, dū ẹji.
 21 Oo-mekocha mee;
 ọnu aburu ngu ọnu-ọchi.
 Yọ buru okoo bụ ịi-nọdu atụ.
 22 Iphere e-mekochaa buru ọ
 ndu ọhogu ngu;
 ufu ndu eme akirishi achihu.”

9

Onu, Jobu eye

- 1 Tọ dū iya bụ; Jobu abya eyee ọnu sù:
 2 “Mu makwaru l'iphe iikfu bụ oswi-okfu.
 Ọbu; ?nanu ẹge
 madzụ mmanu e-me buru
 onye doberu ẹka ndoo
 l'ẹke Nchileke nọ.
 3 Onye ọ dū tẹ yele Nchileke
 tya ya bẹ ọo-jikwa
 unukurunu aji;
 ọphu ọ zaghedu m'ọo nanu.
 4 Nchileke bụ mmamiphe kpụ;
 buru iya bụ agburu-ẹhu kpụ.
 ?Bụ onye kwefujeru iya ike;
 e mekochaa;
 yọ duru iya ẹ mma?
 5 Oonwuribeje ugvu; ugvu ta
 ama l'o nwuruberu iya.
 Oogudeje ẹhu-eghughu;
 kpoo ya ishi-akụ.
 6 Mgboko bẹ ọonma-woje
 anmawo; nmaa itso,
 e gude gvube iya yikayika.
 7 Ọotujeru ẹnyanwu ekemu;
 ẹnyanwu echibuhu;
 buru iya ebuchije

- mkpọ-kpodo;
yọ haa echichi.
- 8 Ọ bụ yẹbedua nwenkinyi iya
sụsaru akpamigwe;
buru iya bụ onye ejeje ije
l'eli akpara-mini,
atụ l'echi eze ọnyimu.
- 9 Ọ bụ iya meru mkpọ-kpodo,
bụ Beya; mę Oriyọnu;
mę Puleyadesu;
męwaru oke mkpọ-kpodo,
nọtsua l'uzo ọhuda.
- 10 Oomeje iphe, dū biribiri,
ẹ-te nwedu ẹtu;
mę iphe-ọphulenyia,
ẹ ta agutadu aguta.
- 11 Ọobyaje bya esweta mu;
mu ta aphụ iya.
Yọ byakwa bya eshia iku,
ẹke mu nọ; mu ta ama.
- 12 Ọ -nata madzụ iphe;
?bụ onye a-sụ iya t'ẹ b'o meshi?
?Bụ onye ha k'ọji iya
iphe oome?
- 13 Ẹhu -wata oghu Nchileke
eghughu b'ẹ t'o mejekwa agha ọnya;
k'ọphu bụ lẹ ndu sọja
Réhabu byishiru iya ikpere.
- 14 ?Nanụ ẹge mu e-shi asa iya okfu?
?Mu nweru ọnu, mu e-gude
tẹ mu l'iya wata ntutu-ẹgo?
- 15 Ọ bụ oswi-okfu l'ẹ tọ dudu
iphe, mu kpataru;
ọle mu te ejekwanu iya ọgba okfu.
Mu a-nọdunuphu arọ
onye ono, bụ onye ikpe mu ono
t'ọ phuaru mu imiko.
- 16 Mu -kua ya oku; yọ bya;
bẹ mu ta rikwa l'oo-yeru mu ọnu.
- 17 Ọ bụ oke pherephere;
bẹ oo-gude bya egwee mu rakaraka;
mee t'ọnya, tukuru mu ẹhu dzuru ka nshinu;
l'ẹ b'ọ dū iphe, mu kpataru.
- 18 Ọ gude iphe-ọtsu-l'ẹhu l'atsupya mu;
to kwe tẹ mu tufu ume.
- 19 Ọ -buru k'okpehu;
bunu yẹbedua bụ ike kpụ.
Ọ -buru k'ikpe;
?bụ onye e-kukwanu iya ikpe?
- 20 Ọ -buru l'ẹ t'ọ dudu iphe mu
meru bẹ ọnu mu
kpataakwaru kpube mu.
Ọ -bururu nū l'iswi dū mu mma;

- bẹ ọnu mu a-nma lẹ mu iya-a.
- 21 A makwaru-a l'ẹ t'ọ dudu
iphe, mu kpataru;
ọle mu ta akpahedu ishi;
mbu lẹ ndzu gbe duwa mu nu ashị.
- 22 Mbu l'ọ chiko buru iphe lanu.
O bu iya kparu iphe mu suru:
'Lẹ Nchileke emebyije ndu
ẹ-ta dudu iphe, ẹphe meru;
mẹ ndu bu ndu ikpe nmaru.'
- 23 Mgbonwu -gbakwoshilaha
ndu ẹ-ta dudu iphe, ẹphe
meru; mejì atofulahaa ẹphe;
bule-ẹ ọchi; bẹ Nchileke anọduje achi.
- 24 Mgboko-a -laa ndu
akirishi l'ẹka;
yo kwechishia ndu ikpe ẹnya.
O bu; ọ -budu iya;
?buhunu onye e-me iya.
- 25 ?Mu a-no-bekwadu ino-be agha.
O bu; ?mu gbe ele ẹnya
l'ọ nweru mboku,
ẹhu a-tso mu nwenaa.
- 26 Ndzu, mu agba
swacha-swacha l'ọ bu ugbo,
maru ogba oso.
Ozi phaaphaa l'ọ bu ivu
abya ọdzuta nwoku.
- 27 Mu -su te mu haa ọgu aphu;
bẹ ifu a-gbanwe mu;
mu awata ọmu onu-ọchi.
- 28 Obenu l'iphe-ehuka, mu eje;
bẹ mu atsukwadu-a egvu;
kele mu maru l'ẹ tii kwedu
l'ẹ to dudu iphe, mu kpataru.
- 29 Keshinu ikpe nmawaru mu;
?buhunu ole bẹ mu
alikashiru onwomu?
- 30 Ẹ to nwekwa mẹ mu gude
ncha saa onwomu;
du l'ọ bu eberugo;
bya egude ncha kwọ ẹka;
yo ma mma;
- 31 bẹ ji-patalẹkwa mu-a chee
l'iduma, echi buruburu;
k'ophu bu l'uwe, mu yeru l'ẹhu;
bẹ mu a-du ashị.
- 32 Nchileke ta budunu madzu
ege-a, mu bu-a;
mẹ mu agbakwanua ya
okfu; mẹ mu l'ia
edogbabekwanu iya l'ulo ikpe.
- 33 Ophu ọ dukwanu

- onye ogbo, n̄onu,
ge egude ayi ẹka;
gbokahu ayi;
- 34 mbu onye a-nafu Nchileke
echachi ono, o n̄uberu mu l'ehu ono;
k'ophu ọo-ha mu oye egvu.
- 35 Teke ono; mu ekfukwanua
ege ọnu ha mu;
mu ta at̄s̄uhe iya egvu.
Obenu l'ege o du nta-a;
be ike ta ad̄uhedu mu k'ekfukfu iya."

10

- 1 "Onodu ndzu at̄suwa mu l'ehu.
Oo ya bu te mu bya
ekfushikota eke, ọotsu mu l'ehu; mbu
kfushikota ege o ghu mu.
- 2 Mu a-su Nchileke:
T'e b'o nmashinu mu ikpe!
T'o gushinuaru mu iphe, mu meru obu!
- 3 ?Too iphe, du ngu mma;
nggube Nchileke bu t'i nua mu aphu;
mbu t'i mebyia iphe,
i gude eka ngu mee;
idzu, ndu ejo iphe egbe
buleru ngu-a ọnu-ochi.
- 4 Enya ngu;
?o bu enya madzu too.
T'o bu ege madzu
ele enya l'iphe b'i leje iya.
- 5 ?Bu ege nka ke madzu beru;
be nke ngu beru.
?To bu ege iikata-be nka;
be madzu akatabe,
- 6 mekwanuru iphe, bulephu
eke ọonmaru mu;
be jinoduje avo;
l'achokashi eke mu mesweru.
- 7 Obenu l'i makwaru-a
l'ikpe ta nmadu mu;
ophu o dudu onye a-du ike
nafuta mu l'eka ngu.
- 8 ?To budunua nggubedua
gude eka ngu moo mu;
bya emee mu.
?Ii-bya aghakobe nta-a;
woru mu mebyishia too?
- 9 Nyatakwa l'i kpuru mu l'o bu ura.
?Ii-bya nta-a bya avokposhia
mu te mu buru eja odo too?
- 10 O bu nggu metaru umuda,
e gude yee ime mu;
nggu abya emekwaaphu

- tẹ mu nọdu l'ẹpho nne mu kpua.
- 11 Nggụ abya eworu anụ-ẹhu
yee mu oye uwe;
bya egude ọkpu
yẹlẹ ụmi-ọkpu dzekfua mu.
- 12 Ọ bụ nggu nuru mu ndzụ;
bya eyeru mu obu.
Yọ buru ẹge i gude ehe mu
meru iphe ndzụ dzuru mu.
- 13 Obenu l'ọ nweru iphe i shi
domiaru mu edomi;
mbụ lẹ mu marua l'ọ bụ iphe,
ị rikohawaru mu arjko:
- 14 lẹ mu -mee, iphe dū ẹji;
bẹ ịi-tubekpele iya phụ nvo;
l'ẹ tji leswetadu ẹke mu mesweru.
- 15 Ọ -buru l'ikpe nmaru mu;
t'aphu bukwaru nke mu!
Ikpe -laaru mu; bẹ mu
ta apalighekwa ifu apali;
kẹ l'iphere buwa nke mu;
iphe-ẹhuka, mu eje abyawa mu ori ishi.
- 16 Mu -je ome lẹ mu paliru ishi;
nggu achilahaa nta mu
l'ọ bụ agụ.
Nggụ egude ike ngu ono,
dū biribiri ono fuaru mu.
- 17 Ịikpobataje ndu ọphungu,
a-nọdu agba mu ekebe.
Mu egbe aka ngu ru
oghu eghughu l'enyā l'eje ejeje.
Ndu soja ngu akpoje
iche iche abya mu otso ọgu.
- 18 ?Bunua ngunu meru iphe,
ị haru t'a mụ mu?
Ọ dū mu t'a sụ lẹ mu
nwuhuru nne mu l'ẹpho.
- 19 Ọ g'aka mu mma;
ndẹge ọ buru lẹ mu ta nọbua lẹ phu;
m'ọ kwanu lẹ mu shi l'ẹpho
tụa uswe lashia l'ili.
- 20 ?Mu a-nọ-bekwadu ịno-be agha?
Kufunu mu ẹka t'ẹhu kabẹ
tsọo mu nwenaa;
- 21 tẹmanu mu aladẹ ẹke ono,
bụ; a -lawa iya;
ta alatahẹdu ọdo ono;
mbụ l'alị ono, nọdu gẹbeyingu;
gbaa tsukiribangu ono;
- 22 ẹke ẹnyasi iya bụ abalị-ishi;
iphe, nọ iya nū aburu ẹkpuru-ochi;
mẹ nwonyonyo,
gbakotaru tsūbalangu;

bya aburu eke du gharagharaghara.”

11

Onu, Zofa eye

- 1 To du iya bu; Zofa, bu onye Nema abya eyee onu; su:
 2 “?Aa-ha oye onu l'iphe
   owaa, i kfushiru-wa to?
   ?Iikfushi iphe-a l'oo
   t'a haaru ngu enge to?
 3 Bebebe ono, iikfu ono;
   ?oo-me te madzu dobe onu
   ndoo to.
   I -jagee ndiphe ewena ono,
   iija ono; ?t'e b'o du onye
   a-gboru ngu chaa to?
 4 I suru Nchileke l'iphe,
   i kwetaru te nwedu ntupo;
   bya asukwaphu l'i bu
   onye du-geru nu l'enya Nchileke.
 5 O!e; o dukwanu mu t'a su le
   Nchileke e-ye onu l'onwiya;
   mbu kpuhaa onu gbakushi ngu iya;
 6 mbu kpuhaa mmamiphe gheberu ngu onu;
   ke l'okpuberu mmamiphe
   enweje ifu labu.
   Iphe, ii-maru; Jobu;
   bu le Nchileke gbe
   tu-zetakwa nu eka l'ahuhu,
   oohu ngu; ma l'ege iphe,
   du eji, i meru ha.
 7 ?Ii-dughe ike maru ege
   Nchileke habe ogvu?
   ?Ii-du ike voo vofuta ege
   Okaribe-Kakota-Ike beru?
 8 O kakwa akpamigwe l'eli;
   ?nanu ege ii-me iya.
   O kakwa ali-maa ogvu;
   ?bu ngunu be ii-du ike maru.
 9 O kakwa mgboko-a ogologo;
   kawkaphu eze enyimu usa.
 10 Nchileke -bya nta-a;
   bya akputa ngu tu-chia;
   kpuru ngu jeshia ulo ikpe;
   ?bu onye a-kpo-shighe iya?
 11 Nchileke makotakwaru-a ndu ejire.
   Teke o phuru iphe, du eji;
   ?too tubejedu iya nvoto to?
 12 Iphe, o bu bu l'o ka ntse ozufuta
   nkakfu-igara-oswa
   t'o wata ome l'o bu madzu;
   karia ome onye eswe
   t'o nweru gomunggo.

- 13 Obenu l'i -wowaru obu ngu
tu-pyo l'ẹke Nchileke nọ;
machiaru iya ẹka ngu ẹphe ẹbo;
- 14 bya esefukota ẹka l'iphe,
bụ iphe, du ẹji, iimeje;
tii kweje t'o nweru iphe,
du ẹji, a-nọ l'ufu ngu;
- 15 ono teke ịi-pali ifu apali;
iphere ta aduhe ngu.
Oo ya bu; nggu evudo kemukemu;
tịi tsuhe egvu.
- 16 Ono teke ịi-tuko
iphe-ehuka ngu l'ọ ha zahakota.
Yo du ngu l'ọ bu ẹge ono,
utso abyatsuje; yo laa ono.
- 17 Ndzụ ngu abya egbufu;
ka echị oke-eswe onwu enwunwu.
Ochi abya asahuru ngu l'ọ bu nchi-abohu.
- 18 Ii-buru ẹ domangu rimangu;
kẹ l'o nweru iphe iile ẹnya iya.
Nggü anodu tufu ume l'ẹhu-gudangu.
- 19 Ịi-la l'ulo; to du onye a-bya ngu oye egvu.
A du l'igwe byalahaa t'i yeru ẹphe ẹka.
- 20 Obenu ẹ ndu ẹjo iphe;
bẹ ọzo ẹphe e-mekochaa chihu;
ẹphe ta aphụ ọzo, ẹphe
e-shi nahụ.
Iphe, ẹphe a-nodu ele
ẹnya iya nwẹnkinyi aburu anwuhu.”

12

Onu, Jobu eyeru Zofa

- 1 To du iya bu; Jobu abya eyeeru iya onu su:
- 2 “E t'a tudu iya atutu;
l'oo unubedua bu
o-kfua-ọ-gvu.
I -nwuhu; mmamiphe etsoru ngu.
- 3 Olobu; me mu nwekwarua
egomunggo l'ọ bu unubedua.
?O nweru ege odo,
unu bya aka mu odo to?
?Bu onye bu onye
ẹ ta madu iphe ono,
iikfushi ono l'ọ ha?
- 4 Nta-a; be mu buwa iphe,
ndu onya mu gude agba mgba-onu;
mbu mube onye shi
akpo-kuje Nchileke;
yo za mu.
Mu buwa iphe-ochi;
le mube onye doberu ẹka ndoo;
uta ta no mu l'ẹhu.

- 5 Ndu iphe duru lẹ mma
ta amajẹdu iphe, bụ lẹ
madzụ nọ l'iphe-ẹhuka.
Ephe asuje l'oo ndu
eturu loru b'a muru
iphe-ẹhuka yeru.
- 6 Obenu l'ufu ndu abali-d'egvu
te nwedu onye akpa ephe ẹhu.
Ndu akpatsu Nchileke iwe
te gbe dudu iphe,
eme ephe;
mbụ ndu ono, gude ogvu
ephe l'ede ono.
- 7 Obenu; ọ -buru l'unu achọ tẹ
iphe doo unu ẹnya;
unu je ajita unwu-anụ-egu;
m'ọ bụ unwenu.
- 8 Teke ẹ tọ dudu;
unu kfuru eliphe
t'ọ zia unu iphe.
Ọ -dudu; unu ahaa t'ema,
nọ lẹ mini zia unu iphe.
- 9 ?Bụ onye ole l'iphe ono,
mu gushiru ono ta madu
l'oo Ojejoje gude ẹka iya
mee iphe-a, meru nụ-a?
- 10 Ọ bụ Nchileke bẹ
ndzụ iphemiphe obule,
o keru ekeke nọ l'ẹka;
buru iya gude ume,
onyemonye obule atụ.
- 11 ?Tọ bụdu ege ono,
nchị egeje iphe, ọ nuru egege ono;
bụ ege ire edejeodu onu l'iphe, oo-ri.
- 12 ?Tọ bụdunua l'ẹka ndu bụ ogurenaya;
bẹ eeshije mụta iphe;
buru onye karu nka
bẹ iphe edoje ẹnya.
- 13 Ọ bụ Nchileke nwe
mmamiphe; mẹ ike.
Idzụ yele iphe odo ẹnya
abukwaruphu nk'ia.
- 14 Iphe, bụ iphe,
o nwutsuru enwutsu
ta dukwa onye a-dụ ike
kpụ-kwaa ya;
ophu ọ dukwa onye
a-dụ ike tũhàà onye ọ tũru mkporo.
- 15 Ọ bụ Nchileke bụ:
o -gbochia tẹ mini ba achị;
ejo mkpọ-anwụ abya.
Teke ọ tũharu ugbo;
yọ buru utso.

- 16 Ọ bụ Nchileke bẹ ike;
mẹ mmamiphe nọ l'ẹka;
bụkwaru iya phụ b'ọ nọ
l'ẹka; mbụ onye ụgho;
mẹ onye ọoghoru iya.
- 17 Ndu akpọ-ziru ndu ọdo ụzo; bẹ ọotuje too;*
mee ndu ikpe t'ẹphe buru ndu eswe.
- 18 Oomeje ndu eze t'ẹphe shi
l'ọkwa-eze ẹphe; bya aburu ohu.
- 19 Ndu, achijeru Nchileke ẹja;
bẹ ọochifuje ọkpa l'ali; wofu ẹphe.
Ndu, bụ ndu vudowa nụ;
bẹ onwutsuje.
- 20 Ndu e gude ire ẹphe ẹka;
bẹ oomeje t'ẹphe ba mahe iphe, ẹphe e-kfu.
Ndu, bụ ọgurennya;
bẹ ọonafuje egomunggo
t'iphe be edohe ẹphe ẹnya.
- 21 Ndu, bụ ndu, a maru
ẹpha ẹphe; bẹ ọonmaje phulaphula.
Ndu, bụ ndu ike nọ l'ẹka;
bẹ oomeje; ike agvụ ẹphe.
- 22 Ookoshije iphe,
dụ ogvu ogvu, nọ l'ọchi;
l'emeje iphe, gbaru tsụbalangu;
t'ọ buru iphoro.
- 23 Ọ bụ iya emeje tẹ mba buru eze mba;
buru iya echikaje iya.
Ọ bụ iya emeje tẹ mba zua azuzu;
buru iya achikashije iya.
- 24 Ọonafuje ndu ishi
kẹ mgboko-a egomunggo;
nwuru ẹphe ye
t'ẹphe wata ọgha-phe ebedere-badara.
- 25 Oomeje t'ẹphe etsutso etsutso;
l'akpọ galagala l'ọ bụ onye mọe guderu."

13

- 1 "Mbẹdua gudeekwa ẹnya mu
phụkota iphe ono l'ọ ha;
bya egudewa nchị mu nua ya;
yo doo mu ẹnya.
- 2 Iphe, unu maru;
bẹ mbẹdua makwaru-a.
E to nwekwa ẹke
ẹnya mu laru l'ẹke unu nọ.
- 3 Obenu l'ọ dụ mu t'a sụ lẹ mu
e-kfuru nụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike.
Tẹ mu lẹ Nchileke l'onwiya tụa ya.

* 12:17 12:17 Iphe ẹka-a kwata ekfu bụ lẹ Nchileke agbabeje ẹphe ọtu; ẹphe awata okpe ejo ikpe.

- 4 Obenu l'unubedua gude
ntuphu-ire egbugbo mu.
Unu bukota mkpokoro
ndu njibya l'unu ha!
- 5 O du mu t'a su l'unu a-tuko
l'unu ha dobe onu ndo;
ke l'o bu ono g'e-koshi
l'unu bu ndu, maru iphe.
- 6 Unu ngabewaru nchi
te mu yee onu!
Unu ngabe nchi;
nua iphe, mu ekfu!
- 7 ?Bu ngunu meru iphe unu adzu ejo-ire;
su l'oo Nchileke be unu ekfuchitaru.
?Bu Nchileke;
be unu e-gude eregede l'ekfuchitaru to.
- 8 ?Unu eme t'unu gbataru Nchileke to.
?Bu unu a-gbaru iya odzori to.
- 9 Nchileke -je unu enyochaa;
?unu adua ike mee ya eswe
ege madzu emeje ibe iya.
- 10 E to nwekwa ege ee-me te
Nchileke ba abaru unu mba;
me unu wata okpa oke le mpya.
- 11 Odu-biribiri iya;
?te egudedu unu to.
?Egvu iya ta akaduru unu oru l'ehu.
- 12 Iphe ono, unu ekfushi ono
tuko buru etu, laru le ntu.
Iphe, unu edo t'unu gude
dofu onwunu aburu iphe laru l'epoto.
- 13 Unu daa ash; te mu kfua;
ophu, e-me nu; t'o mee!
- 14 ?Bu ngunu meru iphe mu
e-gude ndzu mu tua ntu?
- 15 E to nwekwa m'o -ruhuru;
oogbu mu egbugbu;
be mu a-chilekwarua enya dobe l'eke onono.
Mu e-vudokwa iya phu l'ifu kpefu.
- 16 O bu iphe ono e-mekochaa dzoo mu;
ke l'e to dudu onye,
e-ta atsudu Nchileke egvu,
a-du ike kpofo iya l'ifu.
- 17 Unu kpaa iphe le nchi;
nua iphe-a, mu ekfu-a!
Te iphe-a, mu ekfu-a
bamikwaa unu abami le nchi!
- 18 Le nta-a, mu chikobewaru
iphe, mu e-kfu-a; be mu
marua l'ikpe a-laru mu.
- 19 ?O nweru onye a-bya a-su
l'oo iphe, mu meru ndo-o?

- O -dụ ege ono; mu adaa ashị; nwụhu.
 20 Nggube Nchileke;
 iphe mu arọ ngu t'i meeru
 mu dụ ụzo iphe labụ;
 k'ophu mu a-haa
 odomi onwomu edomi l'ẹke iino!
 21 Sefu mu ẹka l'ẹhu;
 nggu ahaa mu oyephe egvu
 ono, iye mu ono.
 22 O bụ teke ono bụ;
 i -kua mu; mu aza ngu.
 Teke ẹ-tọ dudu;
 nggu ahaa tẹ mbedua
 -kfujee ekfukfu;
 nggu eyejeeru mu iya onu.
 23 Ejo iphe mu ono;
 ?bụ ole b'ọ dụ.
 ?Bụ ugbo ole bẹ mu
 mekpooru ejo iphe ono.
 Koshinu mu ẹke mu chọru okfu;
 mẹ ẹke mu mesweru.
 24 ?Nanụ ege ọ dụ; bẹ iidomi
 onwongu edomi l'ẹke mu nọ;
 l'ele mu l'ẹ mu bụ ohogu ngu.
 25 ?Bụ mkpekwo,
 pherephere alonga alonga;
 bẹ iinu aphụ.
 ?Bụ ẹswa okponku-a;
 bẹ iichi oso tọ.
 26 Kẹ l'iphe, i deshiru lẹ mu
 meru bukota iphe,
 eru mu l'anụ;
 shi ege ono vuta ejo iphe,
 mu meshiru teke mu bụ
 nwokoro byabẹ mu l'ishi.
 27 I chįwaru mu okpa ye lẹ mkpọro;
 l'enyo t'i maru ege mu haru okpa ha iya;
 bya emee mu
 iphe-ohubama l'ichirukfu;
 k'ophu ii-majeru ẹke mu dzọru okpa.
 28 Oo ya kparu iphe madzụ
 eyokashihuje l'ọ bụ iphe rehuru erehu;
 mbụ rubashihu l'ọ bụ uwe, nra riru."

14

- 1 "Iphe, bụ madzụ,
 nwanyi mụru;
 bẹ ndzụ iya dụ-a tso-kengu.
 O buluphu iphe-ehuka bụ
 iphe, jiru iya nụ.
 2 Ojashije egwegwa l'ọ bụ igu oshi;
 nwukwaaphu kpaa teke ono teke ono.
 Yọ buru ege nwonyonyo

- ę ta akpojedu ukfu bu ęge
 ę tọ dudu ęge ọono-beje.
- 3 ?Bu egbe onye ono;
 be ii-woru ęnya rube.
 ?Bu egbe onye ono;
 be ii-kputa bya iya okpe ikpe l'ifu ngu.
- 4 ?Bu onye a-du-ghe ike shi
 l'iphe ę ta duebedu mma
 wofuta iphe, duebe mma.
 E to nwekwa.
- 5 Keshinu ophu a guwaru ege
 madzu a-no-bebe ọgu doberu iya;
 tu-buwaru iya onwa ole,
 oo-no le mgboko-a;
 bya ekoshiwa iya ege ę tọ nọghatadu;
- 6 wofunu ęnya l'ęke madzu no;
 haa ya t'ọ tusaru ęhu;
 jeye teke oo-jeghee oke-ozu iya
 l'ọ bu onye e buru ozi.
- 7 Oshi, gvuru l'alı nwekwaru
 iphe, oole ęnya iya;
 mbu l'e -gbutsua ya;
 yo futa ọdo l'ukfu iya.
 Ono, o futaru ono anyaa.
- 8 Ọ bu oswi-okfu l'ogbaragba iya a-kashihu;
 ukfu iya anodu l'alı nwuhu;
- 9 obenu l'ọ -nulephu nshishi mini;
 yo dzuta ọdo;
 bya erua iru ophungu l'ọ bu
 iphe, a kuru akuku.
- 10 Obenu le madzu -nwuhuwa; e lia ya.
 Ọ -tu-buwa ume;
 be nk'ia gvwaru.
- 11 Ọ bu ege mini atahuje l'enyimu;
 alı akposhihu nku;
- 12 bu ege madzu azeje;
 too gbeshihe ọdo.
 E too tehuhedu ọdo;
 ophu o nwedu ege e meru iya;
 o gbe etetakwadu.
- 13 Ọ du mu t'a su l'ii-wotale
 mu phu je edomia l'ime ili;
 kpuchia mu iphe l'ęke ono
 jeye teke ęhu-eghughu ngu a-dazita.
 Ọ du mu t'a su l'i tuburu
 l'oo ege aa-no-bebe ndo;
 temanu nggu anyata mu.
- 14 Madzu -nwuhutsua;
 ?oo-nodu ndzu ọdo tọ.
 L'iphe, bu oge
 iphe-ehuka-a, mu no-a;
 be mu e-eche jeye teke
 aa-tofuta mu.

- 15 Teke ono bụ: i -kua mu oku;
mu aza ngu.
Teke ono bę mube
onye ono, i gude ęka ngu
kee ono a-dulahaa ngu mma l'ęnya.
- 16 Teke ono; bę ii-wata ọgu ije mu ọgu;
nggu elebuhu ęnya l'iphe, dę ęji, mu meru;
- 17 nggu eworu iya kechia ekechi;
ruru iphe kpube iya.
- 18 Obenu l'ọ bụ ęge
ugvu anọduje eribashihu; l'avokposhihu;
mbụ ęge eenwufuje mkpuma
l'ęke ọokporu;
- 19 mbụ ęge ono, mini
ekwobashije mkpuma;
mbụ ęge ono, ukporo-mini evuje ęja ono
bụ ęge iimebyishije iphe,
madzụ ele ęnya iya.
- 20 Iikapyabeje madzụ ękuku;
kę onye ọphu agvụ.
Iimeje tę ifu iya gbanwee; yọ bụru iya alala.
- 21 Ọ -bụru l'aakwabe
unwu iya ugvu;
b'ę t'ọ mahędu.
Ọ -bụru l'akpu ęphe ifu l'ali;
b'ę t'ọ phuhędu iya.
- 22 Iphe, eru iya l'ęhu bụ iphe,
ahụ iya ọku l'ęhu nk'iya.
Yọ bụru aphụ k'onwiya;
bę ọogu nkinyi iya."

15

Ọnu k'ębo, Elifazu eye

- 1 Tọ dę iya bụ; Elifazu, bụ onye Témanu abya eyee ọnu; sụ:
- 2 "Onye maru iphe;
?ookfuje okfu, ę te nwedu ishi;
m'ọ bụ gude okfu,
ę-ta gadu mkpa eme t'ọ dzọo onwiya?"
- 3 ?Bu mkpokoro-okfu;
bę onye maru iphe
egudeje eye ọnu l'okfu tọ;
?mbụ l'ekfu okfu,
ę ta dudu m'ọo nanụ,
baru uru?
- 4 Obenu l'i woleruphu k'otsu
Nchileke egvu fua l'ali;
l'akposhikwaphu t'e bę
eekfujehe anụ Nchileke.
- 5 Ọ bụ ęjo ọdudu ngu ezi ngu iphe, ii-kfu;
yọ bụru ęregede b'i gude ekfu iya.
- 6 Ọ kwa ọnu ngu anma ngu ikpe;

- ẹ tọ kwa nke mu;
 ọburu ọnu ngu agba ngu ekebe.
- 7 ?Bụ nggu bụ onye ọdungu,
 e vuru ọzo mụa.
 ?Ọ dū ngu l'i vu ugvu ugvu
 ọzo nọdu ẹ mgboko.
- 8 ?I nujewaru idzu,
 Nchileke chiru ọọ?
 ?T'iiri l'ọo nggu nwenkinyi; bẹ maru iphe?
- 9 ?Bụ ngunu b'i maru, ayibedua ta madu?
 ?Bụ ngunu bụ iphe,
 edoje ngu ẹnya, ẹ te edojedu ayibedua?
- 10 Ndu bụ ọgurenya;
 mẹ ndu ishi-ẹwo bẹ ayi
 l'ẹphe nọkwa l'ẹke-a;
 mbụ ndu, bụ nna ngu phẹ ọgurenya.
- 11 Ike ono, Nchileke adu ngu ono;
 ?ọ ha ngu nwanshi l'ẹnya ọọ;
 mbụ okfu ono, e ruberu
 ẹhu erube l'ekfuru ngu ono.
- 12 ?Nanu ẹge ọ dū;
 bẹ ọkpoma ada ngu kitikiti.
 ?Nanu ẹge ọ dū;
 bẹ iivo ẹnya ẹge ono;
- 13 kẹ t'i woru ẹhu-eghughu ngu
 atụ-koshi Nchileke;
 egbe okfu ọwaa eshi ngu l'ọnu awushi.
- 14 ?Bụ ngunu bẹ madzụ bụ
 kẹ t'ọ dūebe mma?
 Madzụ ono, nwanyi muru ono;
 ?ngunu b'ọ bụ kẹ t'ọ buru
 onye doberu ẹka ndoo?
- 15 Ọ -buru ẹ Nchileke
 te gudedu ire unwu ojozi nk'iya ẹka;
 imigwe l'onwiya ta dūebe iya mma l'ẹnya;
- 16 ?buchia madzụ, anọduje eme
 alị-pata-chigbua;
 l'angu iphe, dū ẹji ọngu mini
 e-gbe dū iya mma l'ẹnya.
- 17 Ngabẹ nchi; tẹ mu mee
 t'iphe doo ngu ẹnya;
 tẹ mu kooru ngu iphe,
 mu gudewaa ẹnya mu phua;
- 18 mbụ iphe, ndu maru iphe kfuru;
 togbo iya ẹba;
 ọphu ọ dudu iphe,
 ndiche ẹphe kfuru,
 nweru ọphu ẹphe domiru edomi.
- 19 Ọ bụ ndiche ẹphe ono
 gededede b'a nuru alị-a;
 ọphu ọ dudu ndu
 mbyamubya, swejeru l'ẹke ẹphe nọ.
- 20 Ẹjo madzụ anọduje atsu ude

- jeye teke oo-nọ-bebe;
mbụ taa chichichi gbururu jeye.
- 21 Iphe, ejiji iya nchị bu iphe, eye egvu.
Teke o dū l'iphe dūwaru iya lẹ mma;
ono teke ndu abali-d'egvu
abyaje bya afuaru iya.
- 22 E too kwejekwa lẹ ya e-shi
l'ekpuru-ochi wafu.
O bu l'ogu-mbeke
be oo-mekocha laa.
- 23 Onoduje aghaphe;
maru lẹ ya bu nri udele.
O manarua lẹ mboku,
nchi e-jikfu iya be tuwaru iya l'ukfu.
- 24 Iphe-ehuka; me aphu bu
iphe anoduje eye iya egvu.
O kapyabe iya aka l'o bu
onye eze, rukotawaru ehu k'ogu.
- 25 Iphe, kparu iya nu
aburu l'ootsuru Nchileke aka l'iri ise.
Ege ono b'o nyaru
Okaribe-Kakota-Ike ndu.
- 26 Oogudeje igbidigbi iphe,
shihuru ike,
eegudeje ezeru ogu;
bya t'ephe kwagba iya.
- 27 A makwaru-a l'o daru okporokpo
jeye l'ifu; bya eyee anu l'ukfu;
- 28 obenu l'eke, o mekocharu buru
bu lẹ mkpukpu, egbara kfuru;
l'okorobo ulo, e ta dudu
onye bu iya nu; l'ulo, buwa mkpokpo-ozulo.
- 29 E to nwedu iphe,
oo-nwekwadu.
Iphe o nweru enweru
a-buru iya aka-ola-azu;
ophu iphe, o setaru eseta
'ejgbaheduru ali ono.
- 30 E to wafudu l'ekpuru-ochi ono.
O bu ire-oku a-nganwushi iru iya.
Yo buru Nchileke
a-phu iya onu phukashia ya.
- 31 T'e b'o zihe onwiya okfu
je akporu obu ye
l'iphe e-ta gadu mkpa;
ke l'e to dudu iphe, oo-rita iya.
- 32 Ugwo iphe o meru be
aa-kfu-dzu iya akfu-dzu;
temanu oge nk'ia erua;
ophu ekali iya 'enwedu l'o rua iru.
- 33 Oo-du l'o bu vayinu,
e chikoshiru akporu iya
l'okurutu; mbu l'o bu

oshi olivu, tsutsuaru igu;
yọ nahu iya rishihu.

- 34 Iphe, bu ndu e-ta atsudu
Nchileke egvu
a-gba eka nwa.
Yọ buru oku e-tsufu
ulo ndu yeru obu l'ona
eka-azu.
- 35 Egbe ndu ono achije idzu;
mee iphe, du eji.
Ó bu eregede bu iphe
ejije ephe okpoma ejiji."

16

Onu, Jobu eyeru Elifazu

- 1 To du iya bu; Jobu abya eyee onu; su:
- 2 "Mu anujehaakwa egbe
okfu-a, unu ekfu-a.
O kwa ochi;
be unu byaru mu achichi.
- 3 ?Bu teke ole
be unu a-ha okfu ege-a?
?Bu ngunu kparu iphe
unu ekfu ege-a?
- 4 Ndege o bu mbedua bu unu;
mo kwaa ege-a, unu ekfu-a;
be mu ga anodu ekfu.
Mu ga anodukwa-a
agbaru unu okfu ogba egbe;
l'azuru unu ukwe.
- 5 Oje mu g'akabejekwaa
gude onu mu adu unu ike;
oshi, mu g'anodu ayoru
unu g'emekwa-a t'ehu gua unu phengu.
- 6 Obenu; mu -kfua okfu; iphe,
eme mu nu emele mu-a.
Mu -dobe onu ndoo;
too gbe aka mma.
- 7 Nggube Nchileke;
i mewaru mu; ike agvu mu.
I kpwaru mu ishi;
gbabe mu eka otu l'ufu mu.
- 8 I mewaru mu; mu agbajoshihu.
Ono aburu iphe ekebe
le mu meruphu ejo iphe.
Agvugvu-a, mu gvuru-a
agbakwaphu ekebe ekpu mu.
- 9 Nchileke gudewa
ehu-eghughu lakashia mu alakashi.
Mu duwa iya ashij;
yoo taru mu ikirize.
Onye ohogu mu eme iya

t'ò vò mu ɛnya avòvo.

- 10 Ndiphe aphuje mu;
mu etee ɛphe ukfu;
ɛphe echi mu ɛka
l'ishi-nchi; l'eme mu
iphe-iphere.
ɛphe kpakòru mu akpòko;
l'etso mu okfu.
- 11 Nchileke nwuwaru mu nù ndu ɛjo madzù.
O wowaru mu ye ndu ɛjo
iya ono l'ɛka.
- 12 Mu shikwa-a buru l'ɛhu-agu.
Yò bya apyita mu l'ɛkpiri;
gwee mu egwegwe.
Oodo mu edodo tɛ ya meka mu iphe.
- 13 Ndu agbaru iya akfu
nò-pheru mu mgburumburu;
l'agbafushi mu meji;
chishia mu otso-ile wushi l'alì.
Imiko mu ta dù iya.
- 14 Ooyele mu phu ọru
n-yepyabe.
Oonoduje ezipyabe mu
l'ò bụ onye sọja.
- 15 Mu dzuwaru uwe-aphu
kpube onwomu;
woru ifu kpube l'ɛja.
- 16 Mu rawaru ɛkwa;
ɛnya achaa mu too;
ɛnya gbakotawaru mu ọchi.
- 17 Obenu l'ɛka mu ta dubua l'iphe-kpaa.
Ekfukfu, mu ekfuje anù
Nchileke buhuru ɛsa.
- 18 Nggube alì;
be ekpuchikwa mee mu iphe!
Tɛ mkpu, mu echi
ba abukwa k'iphoro!
- 19 Mbù lɛ nta-a;
bɛ onye ekebe mu nọkwa l'imigwe.
Onye ọphu ekfu
eyeru mu nù anọdu oreke-imeli.
- 20 Ndu ọnyà mu phɛ
egbe achì mu ọchi.
Ọle onye mu ara ɛkwa
araku bụ Nchilekè.
- 21 ?To nwedu onye a-rọru mu Nchileke;
ɛge ono, madzù aroje l'ɛhu
madzù ibe iya ono.
- 22 Ọ búa nwafa olemole nta-a;
mu ejeshia ɛke, bụ:
mu -jewa iya; mu ta alatahèdu ọdo.”

17

- 1 "Ume ta nòhekwa mu.
Nke mu gvaakwaru.
Mu nòkwa l'eche mbòku, ee-ye mu l'ili.
- 2 O bụlephu ndu azuru mu
ukwe bụ ndu nò-pheru mu mgburumgburu.
Eke ɛnya mu anọje bụlephu
l'ejo oshi ono, ɛphe nọru mu ono.
- 3 Nchileke; byiko;
yenu onwongu l'itumo
l'okfu ɛka mu ɛge ono, iicho ono;
kẹ l'ẹ tọ dudu onye ọdo,
a-naghe mu mkpaleka ọdo;
gbahaa nggubedua.
- 4 I mechishiwaru ɛphe
ekpa egomunggo;
tọ duhe iphe, edojekwadu ɛphe ɛnya.
Be ekwekwa t'ɛphe mekputa mu.
- 5 Onye jikaru ndu ọnyà iya
l'okfu iphe oo-rita iya;
bẹ unwu iya e-mekochaa tsua ishi.
- 6 Nchileke mewaru mu;
mu aburu iphe, ndiphe
gude agho ugho okfu;
iphe bụ onye phuru mu nu;
yo gbua mu onu-mini l'ifu.
- 7 Mu guwaru aphu l'elewa-a gegege;
mbu l'ọ buwa-a nwonyonyo mu;
bụ iphe phoduru nu.
- 8 Ndu, obu guru iphoro
b'o teru ukfu.
Ndu iswi du mma aswolihu;
tso ndu ẹ-te emedu ele Nchileke.
- 9 Olee ege ọ du ege ọ du;
bẹ ndu doberu ɛka ndoo
a-bukpelekwaphu ndu ɛphe bụ.
Ndu doberu ɛka ndoo
a-nodu aka ike akaka eje.
- 10 Obenu; unu l'unu ha; u
nu byanu ọdo.
E to nwekwa l'unu ha
m'ọ bụ onye lanu, nweru egomunggo.
- 11 Nke mu gvakwaru.
Iphemiphe obule, mu shi ria
k'ememe te nwehekwa.
Ege ono kwaphu;
bẹ iphe, bụ iphe shi gua mu
k'ememe buwa kẹ mmanu.
- 12 Ndu-a wowaru ɛnyashi kua eswe;
woru 'ochi' kua 'iphoro.'
- 13 O -buru lẹ mkpakọ ufu mu bụ alị-maa;
ọ -buru l'ẹke mu a-togbo
iphe-azẹe mu bụ l'ẹke gbaru tsabalangu;

- 14 ọ -buru ịe mu sụru ili l'ọo ya bu nna mu;
bya ekua ẹhonwu nne mu;
ọ dudu buru nwunne mu nwanji:
- 15 ?buhunu awe ọdo;
be mu elekwadu ẹnya iya.
?Bu onye a-sụbaa mu l'ọo
iphe, mu a-nọdu ele ẹnya iya ndo-ọ.
- 16 ?Oo-tsoru mu
nwuda l'ali-maa ọo.
Mu l'iya; ?ayi a-chiko buru eja ọo.”

18

Ọnu k'ẹbo, Bilidadu eye

- 1 Ọọ du iya bu; Bilidadu ke Shuha abya ekfuru yeru Jobu; su iya:
- 2 “?Bu teke ole; be ii-kfu ege-a kfubebe.
T'egomunggo rua ngu ali;
t'ayi e-ye onu l'iphe-a.
- 3 ?Nanu ege ọ du;
be ile ayi l'ayi bu eswi.
?Nanu ege ọ du;
be ile ayi l'ayi bu ndu eswe.
- 4 Nngube onye iphe ghutaru eghughu;
nggu eworu onwongu labushia alabushia;
?bu t'a haaru ngu mgboko
nwenkinyi ngu ọo.
Ọo ?t'e je afoshia mkpuma l'ẹke ọonotsua ọo.
- 5 Uroku ndu eme ejo iphe;
be aa-phu-nyi;
- 6 Ulo iya a-buru ọchi;
uroku iya, nonyabe iya nu anyihu ọku.
- 7 Okpa ono, o shi adzọje
girimu-girimu ono;
be ee-me;
yo du iya tsugo-tsugo.
Yo buru idzu, ọ chiru
e-nwutsu iya.
- 8 O jeru je eye okpa l'ugbu,
e domiru l'uzo; yo nma iya.
- 9 Onya nmaru iya l'ichirukfu;
izekwe atụ-pyabe iya.
- 10 E libewaru iya onya l'ali;
kpoberu iya onya l'uzo,
o shije.
- 11 Onoduje atsu egvu l'iphe,
bu eke, o shi.
- 12 Egu mewaru iya; ike ta duhe iya.
Umuruku nowa kwaberu iya teke ọo-da.
- 13 Iphe-ememe swawaru iya akpo l'ehu;
anwuhu a-vu iya avuvu.
- 14 Aa-kputa iya kpufu l'ulo iya
eke okpa ruru iya ali;
kpuru iya je edobe l'ẹke,

- o-o-nodu nwua ejo onwu.
 15 Iphe, bu iphe, no l'ulo iya;
 be eka kufuru iya;
 e woru oku nshi-egbe
 kpukposhi l'ulo iya.
 16 Oo-nwu kpa a jeye l'ogbaragba iya;
 kpoo nkụ jeye l'ekali iya.
 17 Aa-zaha iya le mgboko;
 epha iya ephuhu l'ali iya.
 18 Aa-chifu iya l'eke iphoro no;
 chiru ye l'ekpuru-ochi;
 yo chihu le mgboko.
 19 E to dobedu akọ;
 to nwe nwa, o mutaru.
 Egbara a-kfu l'ufu iya.
 20 Onodu iya teru ndu
 enyanwu-ariba ukfu;
 nyia ndu shi l'uzo
 enyanwu-ahata ishi edzu.
 21 Iyee! O bu ege ono;
 be oduje l'ufu ejo madzu;
 bukwaruphu ege ono;
 be oduje l'ufu onye e-ta madu Nchileke."

19

Onu, Jobu eyeru Bilidadu

- 1 To du iya bu; Jobu abya asu:
 2 "Nanu teke unu a-ha mu okpa ehụ?
 ?Bu teke ole;
 be unu e-gwebuhu mu
 ujimu owaa, unu gude
 onu l'egwe mu-a?
 3 Ugbo olemole;
 be unu kowaru mu onu;
 ophu iphere adudu unu
 l'eke unu abya mu l'ifu k'ehuka k'ehuka.
 4 O -buru oswi-okfu le mu shisweru uzo;
 emeswe obu bunu mu b'o duru.
 5 O -buru l'unu arị l'unu ka mu;
 bya egude iphe-ehuka,
 byaru mu nu etso mu okfu;
 6 unu makwaru l'o kwa
 Nchileke meru mu eji,
 yebedua gbaru mu onya; mu eje adaa ya.
 7 Mu echi mkpu l'o buakwa
 emegbu b'e emegbu mu;
 to nwe onye eyeru mu onu.
 Mu echi mkpu t'a gbaaru mu mkpu;
 to du onye a-haru mu enge.
 8 Nchileke no-chiwaru mu uzo
 te mu be esweta;
 gude ekpuru-ochi gbachia mu uzo.

- 9 O nafuru mu ugvu,
e shi akwabeje mu;
bya ekputa mu okpu-eze, mu shi kpuru.
- 10 E to nwedu uzo, e-to shidu
l'alawashi mu alawashi jeye teke mu a-gvu.
Iphe, mu ele enya iya;
be oofefuje l'o bu ogvu oshi.
- 11 Ehu nwuhwaru
Nchileke oku l'eke mu no.
O gwaru mu yeru ndu ohogu iya.
- 12 Ndu soja iya awu
kpotikpoti abyakfuta mu.
Ephe kewaru onwephe;
gbaa ufu mu mgburumburu.
- 13 O bufuwaru mu l'eke,
unwunne mu ndu ophu no;
bya emee te ndu mu l'ephe
shi du le mma bukahu.
- 14 Ndu abubu mu
zefukotawaru mu l'ehu.
Ndu onya mu phe
azahakotawa mu nu.
- 15 Ndu, shi abyajeru mu ebyee zahashwaru mu.
Unwanyi, shi ejeru mu ozi
elewa mu nu le mu -laru alala.
Mu duwa ephe le mu -bu onye mba odo.
- 16 Mu -kua onye ejeru mu ozi oku; to zadu mu;
l'eke mu gudekwa onu mu l'aro iya aroro.
- 17 Udzu onu mu gbe eshi nyee mu nshi.
Unwunne mu phe;
be mu gbe dukotawa nu oyi l'ephe ha.
- 18 Jeye l'unwegirima nshi
anoduje akpo mu ebo-ebo l'afu.
Ephe -phua mu;
ephe achi mu ochi.
- 19 Ndu mu l'ephe shi buru
'a -phu mini; 'e me ekfu;
be mu dukotawanu ashi.
Ndu mu yeru obu
nowanu t'o tsuru mu.
- 20 Nta-a be mu buwa-a akpo l'okpu.
O buwa-a enyiru kpu
bu eze, phoduru mu l'onu.
- 21 Unube ndu onya mu;
te imiko mu duru unu;
te imiko mu duru unu;
ke l'o kwa Nchileke daru mu eka l'ehu.
- 22 ?Nanuhunu ege o du;
be unu gbe achikwa mu phu
ege Nchileke achi mu.
?Ehu ophu unu akpa mu te edzudua unu to.
- 23 O du mu t'a su l'iphe-a, mu
ekfu-a be eede edede;

- mbụ t'a sụ l'e deru iya edede l'ekwo dobe.
- 24 Ọ dụ mu t'a sụ l'e gude
ígwè dee ya l'eli mkpuma;
mbụ kaa ya akaka l'eze
mkpuma t'ọ nọdu jeye lẹ gbururu.
- 25 Ọle mu marua lẹ
Onye Ndzofuta mu nọ-ọ;
l'e -rua l'ikperazụ;
bẹ oo-vudo-o lẹ mgboko-a; gbaaru mu ọdzori.
- 26 Kele teke e mebyishitsuaru akpọ-ẹhu mu-a;
bẹ mu e-gudele-e ẹhu mu phụ Nchileke.
- 27 Ọ bụ mbèdua gèdegede
e-gude ẹnya mu phụ iya;
ẹ tọ bụdu onye ọdo.
Ọogushi mu ẹge ike tẹ teke ono bya.
- 28 Unu a-gberu; ji:
'?Nanụ ẹge unu shi achị mu;
l'ẹke ọ kwa mbèdua;
bẹ iphe eme mu nụ shi l'ẹka.'
- 29 Unu tsunuaphu ogu-mbeke ono egvu;
unubèdua l'onwunu;
l'ọ kwa iya; bẹ Nchileke
egudeje ekoshi
ẹhu-eghughu iya;
k'ophu unu a-ma l'i kpe nọ-ọ."

20

Onu, Zofa eye

- 1 Tọ dụ iya bụ; Zofa, bụ onye Nema abya eyee ọnu; sụ:
- 2 "Iphe ono, iikfu ono
agbakwa mu ẹhu gharaghara;
mu ta adụ ike nọdu
tẹ mu be eyeru ngu ọnu.
- 3 Iphe ono, iikfu ono;
bẹ iphere iya gbe dụ mu.
Yọ bụru ẹge mu mataberu;
bẹ mu eme tẹ mu yee ọnu.
- 4 T'i madu lẹ tsube l'oge ndiche;
mbụ keshinu e meru madzụ
dobe lẹ mgboko-a;
- 5 bẹ ẹhu-ọtso-ena kẹ onye,
bụ ẹjọ madzụ emejelephu tsọ-kengu;
mbụ l'onye ẹ -ta madu
Nchileke te etejedu ẹswa
nọ ọphu, barụ ishi.
- 6 Onye ọbu tsee k'ophu ootsu l'igwe;
ishi iya l'akpa l'urukpu;
- 7 bụ ẹge nshị, ọ nyiru
ereshihuje; bụ ẹge yèbedua
e-rekashihu; phuhu.
Ndu shi aphuje iya nụ
awata oji ẹge o jeru iya.

- 8 O bu ege nrọ ephukahuje
 bu ege oo-phukahu;
 ta aphuhe iya ọdọ;
 yo mee phuchangu l'ọ bu
 àphù, a phuru l'enyashi.
- 9 Ndu, shi aphuje iya nù;
 aphù-buhu iya;
 ndibe iya taa aphuhe iya.
- 10 Yọ buru unwu iya
 e-mekochaa kfuà ndu
 ukpa ugwo iphe,
 ọ nakọru ephe.
 Ephe egude ẹka ephe
 kfu-phukota ẹku ono azụ.
- 11 Ike ono, o shi nweru l'okorọbya ono
 etsoru iya baa l'ẹja.
- 12 Ejo iphe atsotabeje iya ẹna;
 k'ophu bu l'ọokpujeru
 ẹjo iphe l'ọnu;
 gude ire domia ya.
- 13 E tọ dọjedu ike haa ẹjo iphe t'o swee.
 Ookpujeru iya akpuru l'ọnu.
- 14 Obenu lẹ nri, o riru
 nọwa iya l'ephọ shihu ụka;
 ghọọ ẹra ẹjo agwọ kwaa ya l'ẹhu.
- 15 O bu teke ono;
 bẹ oo-gboshikota ẹku ono,
 o shi ele wọo wọo ono.
 Nchileke e-me t'ọ
 gboshikota iya l'ọha.
- 16 Onu-mini agwọ;
 bẹ oo-mị amimi.
 Yọ buru ẹra ẹjo agwọ;
 bẹ e-gbu iya nù.
- 17 E tọ nọdudu ndzụ;
 phụ nggele manụ olivu;
 tọ phụ ẹnyimu ono,
 manụ-ẹngu;
 mẹ ẹra-eswi atsọ gborogboro ono.
- 18 Iphe ono,
 o seru akanya iya ono;
 bẹ oo-nụ-phukota azụ;
 ẹ too ridu iya l'ọnu.
 Ụru, o ritaru l'aswa,
 ọ zuru ta byadụ bya atsọ iya ẹna.
- 19 Mkpata iya aburu l'ọ
 kparu ndu ukpa ẹhu;
 mee ephe; ephe aburu ukpa-mkpere;
 bya egude ike nakọta
 ndiphe ụlo, ẹ tọ kpudu.
- 20 Epho ta abyadụ bya
 eji iya l'ẹnya-nkomunko iya ono;
 ọphu ẹku iya ono 'adzokwanu iya.

- 21 Iphe o nweru b'o rifuru lẹ pyaapyaa;
Eku iya ono ta dukwa ẹke ọo-nọ-bebe.
- 22 Ọ bụ teke eku iya
jiru ejiji bẹ iphe-ẹhuka
a-tụ iya l'ukfu.
Yọ baa lẹ hí-tòò.
- 23 Ọ bụ teke epho jideru iya;
bẹ Nchileke a-tuko oke
ẹhu-eghughu iya byabẹ iya l'ishi;
tsua ya pyaapyaa.
- 24 Ọ -vuta ọso tẹ ya
gbalaaru mgbo-ígwè;
akfụ, e gude ope mee akuta iya tụa.
- 25 Ọ -je tẹ ya mifuta arwa ono
l'okpurukpazụ iya;
onunu iya, acha too eje anguru iya lẹ meji.
Teke ono; egvu eria ya l'ẹhu.
- 26 Iphe, bụ iphe o dzutaru edzuta
a-buru iya kpurupyata.
Ọku, ẹ-ta bụdu madzụ
yeru iya abya ekepyashia ya;
tsukota iphe, phọduru l'ulo iya.
- 27 Ejo iphe, o mekotaru;
bẹ akpamigwe e-kpuha tụa ya too.
Alị egbeshi gbaa ya ekebe.
- 28 Iphe, bụ iphe o nweru enweru l'ulo iya;
bẹ utso a-bya ekpukota mbọku,
Nchileke a-tụ-koshi iya
oke ẹhu-eghughu iya.
- 29 Ono bu nggo,
Nchileke ebuje ndu ejo madzụ.
Yọ buru iya bụ òkè,
ruberu ẹphe l'ẹke Nchileke nọ."

21

Onu, Jobu eyeru Zofa

- 1 Jobu abya eyee onu; sụ:
- 2 "Unu ngabekwa nchị
ọhuma l'iphe-a,
mu ekfu-a; t'ọ buru ike, unu adu mu.
- 3 Unu takpelephu nshi;
haa tẹ mu kfugee;
unu achịwa mu ru ọchi ọbu.
- 4 Aphụ, mu agụ;
?bụ madzụ bẹ mu aguru iya tọo.
?Nanụ ẹke,
mu e-gude ata nshi.
- 5 Unu lee mu ẹnya;
unu aphụ lẹ biribiri mu e-gude unu;
unu akpọo beru.
- 6 Ọobuje; mu -rita iphe,
meru mu nụ; egvu erua mu l'ẹhu;

- ẹhu anmahu mu kpakpakpa.
 7 ?Bụ ngunu meru iphe
 ndu ẹjo madzụ anọje ndzụ;
 kaa nka; bya enweru ike, dū egvu.
- 8 Ẹphe akajẹ nka;
 phụ ụnwu ẹphe;
 ẹphe evufuta;
 bya ebugbaaru shihu ike;
 gbaa ẹphe mgburumgburu;
 Ẹphe egude ẹnya ẹphe
 phụ ụnwu
 nwanwanwanwanwa ẹphe.
- 9 Nchileke ahaje ẹphe;
 too denyi ẹphe ẹka;
 to nwe iphe ọwaru-obu,
 adakfutaje ẹphe l'ufu.
- 10 Oke-eswi ẹphe te
 eyebujedu ime eyebu;
 ọphu nyee-eswi ẹphe
 'atsụ-bujedu ime atsụ-bu;
 tọ dū ọphu ẹpheje nwa iya.
- 11 Ụnwegirima ẹphe
 edzebeje l'ọ bụ aturu;
 l'ebu nggada atụgbu.
- 12 Ẹphe egude ogumogu;
 gude une; gude egvu;
 l'eme ẹmirima;
 l'aphụ opu eye iya.
- 13 Ẹphe enweje ẹku;
 bua l'ẹhu-gudangu;
 kaa nka; laa lẹ nggu iya nk'ẹphe.
- 14 Obenu l'ẹphe asuje
 Nchileke t'ọ haa ẹphe;
 l'ẹphe ta akpadu iya ishi.
- 15 Ẹphe asu:
 ' ?Bụ onye b'ọ bụ;
 mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
 kẹ t'ẹphe l'ẹjeru iya ozi.
 ?Bụ ngunu bẹ ẹphe
 e-rita l'okfu anụ iya.'
- 16 Ẹphe arije l'ẹku,
 ẹphe kparu bụ
 ẹphebedua b'ọ shi l'ẹka.
 Ono bụ ẹke e shi;
 mu ta ayị l'idzu ndu ẹjo iya ono.
- 17 Ọlọbu; ?bụ ugbo ole
 b'a phunyiwaru urọku ndu ẹjo iya ono.
 ?Bụ ugbo ole
 bẹ iphe-ẹhuka dakfutawaru ẹphe,
 bukwanu iphe-ẹhuka,
 ekoshi ẹhu-eghughu
 Nchileke l'ẹke ẹphe nọ.
- 18 ?Bụ ugbo ole

b'a phuru ephe;
 ephe etsufu l'ọ bu ẹswa,
 nọ l'eke pherephere ephe.
 ?Bụ ugbo ole
 b'a phuru ephe;
 ephe ekpofu l'ọ bu
 ẹswa wifu, pherephere kpotaru.

- 19 Unu asuje le Nchileke
 ewotaje ahuhu, o ga ahuhu
 madzu doberu unwu iya.
 T'o wotajenu ahuhu obu
 hua onye, meru iya nu;
 k'ophu onye obu a-maru
 l'ọ bu iphe, ya meru;
 be ya ala ula iya.
- 20 T'onye ono gude
 onu iya taa eja l'igbo,
 o nyiru nshi.
 Yo ngua
 oke ehu-eghughu
 Okaribe-Kakota-Ike ongu mini.
- 21 Ishi iya aburu;
 onye nwuhuru anwuhu;
 ?okpakwadu ishi
 unwegirima iya ndu ophu o haru.
- 22 ?O nweru onye e-zighe
 Nchileke mmamiphe;
 l'eke o bu iya gbe ekpeje
 ndu k'eze iya ono ikpe.
- 23 O nweru ndu anwuhuje
 teke e-to nwedu iphe
 ephe achọ achọcho;
- 24 mbu teke ehu dzuru ephe oke;
 okpu eshihu ephe ike.
- 25 Yo nweru ndu ophu
 anoduje taa kpokpokpo; nwuhu;
 to nwe m'o bu ujiku lanu,
 ehu tsojeru ephe ena.
- 26 Ephe ebo bu l'aja;
 be ephe tuko ala;
 yo buru ege ehonwu
 taru onye ophu;
 be o-ta onye ophu.
- 27 Iphe, unu ari;
 be mu makotakwaru-a;
 mbu ejo idzu ono,
 unu achiru mu ono.
- 28 Unu ajije; su:
 'Bụ awe be ulo oke
 amadu ono nohonu;
 mbu ulo ono, ndu ejo
 madzu shi buru ono?'
- 29 ?Unu ta jibua ndu no l'uzo ije aji.

?Unu ta tɔɔɔɔ nwehu
gbua igo l'ako eɔɔe.

- 30 L'ejo madzu abuje:
umuruku -bya amuru iya;
a nafuta iya;
oke ehu-eghughu ke
Nchileke -bya abya;
a dzoo ya.
- 31 ?Bu onye e-vudo-ghe
ejo madzu l'ifu, kfuru iya iphe oome?
?Bu onye a-kfu-ghe iya
ugwo iphe, o meru?
- 32 Aapataje iya je elia;
wata oche ili iya nche.
- 33 Eja ali anoduje echeru odzu iya echeru;
ndiphe l'awu etso iya;
ndu, byaru ekwa iya aka nku.
- 34 Mbù ?nanu ege unu
e-me gude mkpokoro okfu-a,
unu ekfu-a dua mu ike.
E to nwehekwa iphe,
phoduru unu l'onu; gbahaa ejo-ire."

22

Onu k'eto, Elifazu eyeru Jobu

- ¹ Tɔɔ du iya bu; Elifazu, bu onye Tɔmanu abya eyee onu; su:
- ² "O nweru mkpa,
madzu agaru Nchileke too;
Jeyekpo l'onye maru iphe;
?o garu Nchileke mkpa ngunu.
- ³ ?O nweru uru,
Okaribe-Kakota-Ike erita
ke l'i bu onye doberu eka ndoo?
?Bu ngunu be oo-rita
ke l'i bu onye, uta e-ta duduru?
- ⁴ ?Bu ke l'i bu onye,
atsuje iya egvu b'o
gude abaru ngu mba.
?Bu iya b'o gude l'eku
ngu ikpe iya too.
- ⁵ E to bukwa iya!
Ejo iphe ngu haakwa nshinu;
buwaru 'aguta aguta.
- ⁶ I yebutaru ndu ukpa;
eɔɔe eyeshia uwe,
eɔɔe yeru l'ehu;
gude yeru ngu l'itumo
ugwo, eɔɔe ji ngu.
- ⁷ Onye ike gvuru;
b'e ti chebedu mini.
Onye egu agu;
b'i jikaru l'e ti ndu nri;

- 8 Ọle ị bukwa eze madzụ, nweru ali;
buru l'ali ono; bya aburu
onye aakwabẹ ugwu.
- 9 Ụnwanyi, maa tufuru;
b'ị gbaṅu ẹka; chifu;
mee ndu a toru ogbe;
ike agvụ ẹphe.
- 10 Ọ bụ iphe ono kparu
iphe, a gbaru ọnya
swiphee ngu mgburumburu.
Iphe ọtu-l'ụkfu abya azụ ngu gbirimu.
- 11 Ọ bụ iphe ono kparu
iphe mgboko gbakotaru ngu ọchi;
tọ duhedu iphe, ịphujekwadu.
Utso abya ekpua ngu.
- 12 Nchileke nọ
l'ephekerephe imigwe;
nọdu l'ẹke ono
l'aphukota mkpọ-kpodo
ndu ọphu ha nshinu,
nọdu oreke-imeli.
- 13 Ị -nọdu; nggu asụ:
Nchileke; ọ maru ngunu.
?O shighe l'ẹke ono,
urukpu domiru iya ono l'ekpe ikpe ọo?
- 14 Mbụ l'oke urukpu
tsopyaberu iya;
k'ọphu bụ l'ẹ t'oo
phujedu ayi teke oojephe
lẹ mkpakụ igwe yee ali.
- 15 ?Bụ ẹjo ọzo ono,
ndu ẹjo madzụ tsohawaru ono
b'i me t'i tsoo ọo.
- 16 Ndu ono b'a
kpokwofuru akpokwofu;
ẹphe alaa teke ẹ-ta gbadu ẹphe.
Ụkporo-mini abya
ekpoo ẹphe l'ogbaragba.
- 17 Ẹphe asụ Nchileke:
"T'o gbeshi l'ẹke ono!
?Bụ ngunu bẹ
Okaribe-Kakota-Ike
a-du ike mee ẹphe?"
- 18 Obenu lẹ Nchileke
vulekwarua iphe,
dụ mma vujishia ọlo ẹphe.
Ọ bụ lẹ mu te
etsojekwanu l'idzu ndu ẹjo madzụ.
- 19 Ndu doberu ẹka ndoo abuje;
ẹphe -phua iyi, eyi ndu ẹjo madzụ;
ẹhu atsolahaa ẹphe ẹna.
Ndu ọphu iswi dụ mma
anọduje achị ẹphe ọchi; sụ:

- 20 'Ndu ọhogu ayi bẹ
aa-kabẹ mewa;
ẹphe aburu kpurupyata.
Ẹku ẹphe l'ọ ha bẹ ọku dzuakwaru.'
- 21 Woru onwongu ye
Nchileke l'ẹka;
k'ophu ẹhu a-dụ ngu agu;
ẹku aburu nke ngu.
- 22 Ngabeje nchị l'okfu, shi iya l'ọnu;
nggu ahaa okfu iya ono
t'ọ nọdu ngu l'ọriri.
- 23 L'i -laphutawa azụ lakfuta
Okaribe-Kakọta-Ike;
bẹ oo-dobephu ngu azụ l'ọnodu ngu.
Ọ -buru l'i tukuru
ẹjo iphe, nọ ẹ nke ngu woshia;
- 24 bya eworu
mkpọla-ododo ngu l'ọ ha lia l'ẹja;
woru mkpọla-ododo Ofi
ngu je achiru ye l'ogba
t'ọ buru mkpuma, nọ ẹ mini;
- 25 bẹ Okaribe-Kakọta-Ike
a-buru mkpọla-ododo ngu;
bya aburu ẹgiri
mkpọla-ọcha, i nweru.
- 26 Ọ bụ teke ono;
bẹ Okaribe-Kakọta-Ike
a-gulahaa ngu agụgu;
nggu apalilaha ifu apali l'ẹke Nchileke nọ.
- 27 Teke ono bẹ ii-kfujeru
nụ Nchileke;
yọ ngaaruru ngu nchị.
Nggubedua e-meeru iya
iphe, i kweru iya ukwa iya.
- 28 Iphe, bụ iphe, ị tuberu
k'ememe; e mee ya ẹge ị tuberu iya.
Ụzo abya agụhaaru ngu;
- 29 kele Nchileke ewozitaje
onye apali onwiya eli;
palia onye wozitaru onwiya ali.
- 30 Nchileke adzoje ndu iswi dụ mma.
Ọo-nafuta ngu;
m'ọ -buru l'ẹ tọ dudu
iphe, i gude ẹka ngu kpata."

23

Onu k'ẹto, Jobu eyeru Elifazu.

- ¹ Tọ dụ iya bụ; Jobu abya eyee ọnu; sụ:
² "Mbụ jeyekwa ntanu ọwaa;
bẹ mu agukwa aphụ l'agushi iya ike;
lẹ Nchileke te mekwa mu ẹge eemeje madzụ.
³ Ndẹge mu maru ẹke mu

- a-cho-vu Nchileke;
 ndege mu maru ege mu
 e-me jerua eke o bu;
- 4 me mu evudo iya l'ifu;
 kfuaru iya ege obu du mu;
 mbu me mu l'iya atya ya
 jeye teke mu e-kfu ege onu ha mu.
- 5 O bu teke ono be mu
 g'a-ma iphe, o g'e-kfu;
 maru onu, o g'e-yeru mu.
- 6 Nchileke; ?oo-gude
 okpemu iya bya mu l'ehu to?o?
 Wawakwa; o bu nchi
 b'o g'e-geberu mu.
- 7 O bu l'eke ono; be mube
 onye doberu eka ndoo
 g'a-nodu kooru Nchileke
 iphe, atsụ mu l'ehu;
 me onye ikpe mu
 ebua ikpe mu;
 su te mu la;
 l'ikpe ta nmadu mu
 gburu jeye le gbururu.
- 8 Obenu; l'obuje;
 mu -cho ya shia ụzo
 enyanwu-ahata;
 too nodu iya.
 Mu -cho ya shia ụzo
 enyanwu-ariba;
 mu ta aphudu iya.
- 9 O -nodu mu l'uzo isheli
 l'eye ozi iya;
 be mu ta aphudu iya.
 O -nodu l'uzo ohuda;
 mgbu mu ta aphudu iya.
- 10 Obenu le yebedua
 makotaru eke mu dzoru okpa.
 Oo ya bu le teke
 o datagetsuaru mu;
 mu abya achafu du l'o bu mkpola-ododo.
- 11 O kwa eke o yeru okpa;
 be mu eyeje nke mu;
 buru ụzo, o toru mu;
 be me etsoje.
 Mu ta ahabukwaa ya shilaha ụzo odo.
- 12 Mu ta ahabukwaa iphe o kfu;
 wata ome iphe odo.
 Okfu, shi iya l'onu;
 be mu akajekwa ogube iphe
 male nri, mu erije mboku-mboku.
- 13 Obenu le yebedua bu
 'enwuribe enwuribe.
 ?Bu onye a-du ike

kpòshia ya ome iphe
 ọ tuberu k'ememe.
 Ọ bụ iphe, ọ yia mma;
 bẹ oomeje.

- 14 Ọ bụ iphe, ọ tu-buru;
 bẹ oo-me l'ẹhu mu.
 Idzu, ọ ẹge ono;
 b'ọ chiwaru kwakọbe.
- 15 Ọ bụ yia meru iphe ọobuje:
 mu -nọdu yia l'ifu;
 egvu eria mu ẹhu.
 Mu -rịtalephu iphe ono;
 mu atsulahaa ya egvu.
- 16 Nchileke mewaru tẹ meji tọfu mu.
 Ọkaribe-Kakọta-Ike
 mewaru egvu ye mu l'ẹhu.
- 17 Ọ bụ Nchileke bụ onye
 meru t'ochi gbaa mu l'ifu;
 ọle ẹ tọo nakwa nụ mu ire.

24

Umere ndu ẹjo madzụ

- 1 “?Bụ ngunu meru iphe,
 Ọkaribe-Kakọta-Ike
 te eyejedu mbọku,
 oo-kpe ikpe.
 ?Bụ ngunu meru iphe,
 ndu maru yia nụ
 anọduje ele ẹnya mbọku ono;
 yọ buru kẹ mmanu.
- 2 Ẹkpè, e gude kpaá ókè-alì;
 bẹ madzụ afọfufe fọrìbe;
 l'ezìkoje aturu ndìphe; wata echeche.
- 3 Nwa-nwogbe; bẹ ẹphe
 achìfufe nkakfù-ìgara yia;
 naa nwanyì, maa tufuru
 oke-eswì yia l'itumo.
- 4 Ndu ùkpa; bẹ ẹphe te
 ekwejedu t'ẹphe swee l'uzo.
 Ẹphe emeje ẹphe t'ẹphe
 je edomìshia onwẹphe.
- 5 Ọ bụ ẹge
 nkakfù-ìgara-ọswa
 etsojeru echi-ẹgu aghaphe;
 bụ ẹge ndu ùkpa anọduje aghaphe;
 l'achọ iphe, ẹphe e-ri.
- 6 Nri ẹphe bụ iphe,
 ẹphe kpataru l'akpaa;
 mbụ l'ẹgu ndu ẹjo yia ono.
- 7 Ọ -bee l'ẹnyashi;
 ẹphe agbashìaru ọtu; zẹru;
 kẹ l'ẹphe te nwedu uwe,

ephe e-ye;
 ephe te enwe ophu ephe
 e-ye gude gbochita oyi.

- 8 Igwe -wata ochi mini;
 mini, shi l'ugvu ono anma ephe.
 Yo buru le mgbaku eze mkpuma;
 be ephe ejeje je eswii;
 ke l'ephe te nwedu ulo.
- 9 Nwata, nna iya toru nwogbe;
 be aanataje nne iya teke ongu era;
 woru iya ye l'itumo.
- 10 Ephe agbajeru otu
 tsoru l'aghape;
 okfu l'ephe te nwedu uwe.
 Ephe evuje akpe,
 e gbutaru l'okfu;
 egu l'eme ephe.
- 11 Ephe anoduje l'ome manu olivu;
 l'aku mee vayinu;
 ekpiri l'akpo ephe nku; ephe te ede iya ire.
- 12 Ude, ndu anwuhu anwuhu atsu;
 be ngashiru mkpukpu.
 Ege ono;
 be ndu e mekaru iphe
 echikwaphu mkpu;
 l'achọ onye e-yeru ephe eka;
 ophu Nchileke 'eyedu onu
 l'araku, ephe araku iya.
- 13 O nweru ndu ophu jikaru iphoro ono.
 Ephe ta madu uzo iya;
 ephe te shi ibyiya ophu ooshi.
- 14 Obojuje; ochi gbalephu;
 mgbugbu-madzu awata
 ogbushi ndu ukpa;
 me ndu e-ta dudu ege o haru ephe.
 O -rua l'enyashi;
 yo gho onye iphura.
- 15 Iphe onye eri ogori
 anoduje ele enya iya bu te nchi jihu;
 k'ophu e-to dudu onye a-phu iya nu!
 Yo woru iphe phuchia ifu.
- 16 O bu l'enyashi;
 be ndu iphura ejeje je etsukaa ulo.
 O -be l'eswe;
 ephe aguchia onwephe uzo;
 ke l'iphoro du ephe ashi.
- 17 Ephe l'ephe ha; be bu
 ochi, gbaru dududu
 bu nchi-abohu nk'ephe.
 Yo buru iphe oye-egvu ono,
 anoje l'ochi ono;
 be ephe l'ephe anoduje eshi onya.
- 18 Obenu l'ephe bu

- uphu tukoru l'eli mini.
 Oke-ali ephe b'a tɔwaru ɔnu;
 k'opfu bu l'e tɔ dudu
 onye agba okpa l'eke
 ephe koru okfu.
- 19 O bu ege ono,
 okpomoku;
 me ejo mkpo-anwu
 emeje te aka-mini ngazehu ono;
 bu ege ili anoduje aluko ndu ejo madzu.
- 20 Aazahaje ephe jeye le
 nne, paru ephe-ime ephe.
 Aagbakwoshije ephe l'o bu
 oshi; ehonwu egude ephe gbaa aji.
- 21 Unwanyi, e-ta atsudu ime;
 me ndu opfu e-te nwedu nwa;
 be ephe egudeje akpa nri.
 Ndu opfu nji ephe e-ta
 nohedu be ephe ta aphujeduru imiko.
- 22 Obenu le Nchileke
 egudeje ike iya lo-phua
 ndu nweru ike alo-phu.
 Odudeje l'ephe vudowa;
 obenu l'ephe ta amajedu ishi ndzu ephe.
- 23 Nchileke ahaje ephe
 t'ephe tusaru eh. u.
 Obenu l'enya iya
 anjekwaphu l'iphe,
 ephe eme tekenteke.
- 24 Ndu ejo madzu abaje gburugburu;
 laa gburugburu.
 Aaruje ephe oru-ewu;
 ephe anwushihu;
 l'o bu akpe, e gburu egbu.
- 25 O -buru l'iphe mu ekfu
 ta budu oswi-okfu;
 nggu ekoshinu mu ege e shiru t'o bu iya."

25

Onu k'eto, Bilidadu eye

- 1 Tɔ du iya bu; Bilidadu ke Shuha abya eyee ɔnu; su iya:
- 2 "L'o bu Nchileke bu ishi;
 buru iya be ndiphe
 mgburumburu a-tsuje egvu.
 Oomeje te nchi du ndoo l'imigwe.
- 3 ?Bu onye a-du ike guta ndu soja iya l'ogu.
 ?Tɔ bu onye be iphoro
 iya te enwujeduru?
- 4 ?Nanu ege madzu e-me
 buru onye doberu aka ndoo
 l'eke, Nchileke no.
 ?Nanu ege madzu

mmanu e-me buru onye duebe mma.

- 5 O -buru l'onwa te echishidu ike;
mkpo-kpodo te ekeshi ike l'enya iya;
6 ?bu-chia ayibe madzu,
bu ehonwu; be oo-gbe gube-chia iphe."

26

Onu k'eto, Jobu eyeru Bilidadu

- 1 To du iya bu; Jobu abya eyee onu; su Bilidadu:
2 "Lewaru egbe mkpu,
i gbaru onye e-te nwedu uvo, no iya nu!
Lewaru egbe adzodzoz,
i dzoo onye aka tsushiru ume.
3 Lewaru ege i shi
akpo-ziru onye
mmamiphe pehuru uzo;
bya emee t'enya saa ya okpobe asasa.
4 ?Bu onye yetaru ngu aka
l'iphemiphe obule ono,
i kfushiru ono?
?Bu onye b'i shi l'onu iya kfushia iya?
5 Ndu nwuhuru anwuhu;
be ejekwa ntakfuru;
mbu ndu maa, bu le
mkpuli mini;
me ndu ophu bu l'ime mini.
6 Ali-maa dabukwaru
ebedere-badara l'ifu Nchileke.
Abadonu, bu iya bu
Nwa-Emebyi adaburu iya abadoro l'ifu.
7 Akpamigwe ophu no
l'uzo isheli bu iya gbaru iya ogodo;
to du iphe o tukoberu l'eli iya.
O meru mgboko;
to nwe iphe o koberu iya.
8 O gude urukpu kechishia mini;
ophu era mini ono
'emejedu urukpu ono t'o gbafuhu.
9 O bu iya egudeje urukpu
domia aba-eze iya;
wota urukpu nk'ia
phu-kputa iya l'eli.
10 O nweru oge,
o gbaru l'eli eze enyimu.
Oge ono aburu iphe,
o gude kpaaru iphoro yele ochi okè.
11 O buje; o -baa mba;
itso, gude igwe anmahu jijiji.
12 O bu ike iya b'o gude
mee eze enyimu; yo deru guu.
Yo buru mmamiphe iya

b'o gude gbua ejo-anu-mini ono;
mbu Réhabu pyaapyaa.

- 13 O bu ume, o turu;
be meru akpamigwe;
yo nwua too.
Yo buru eka iya
b'o gude nmafua
ejo agwo ono,
awu swarishwari ono epho.
- 14 Ipthemiphe obule ono
butua otsota onu l'iphe,
Nchileke emeje.
Obule oda iya ta dudu eke oojebeje.
Olobu; ike iya ono,
adaje l'o bu egbe-igwe ono;
?bu onye be oo-doghe enya?"

27

- 1 Jobu ekfuru iphe, ookfu tugburu; su:
- 2 Eshinu Nchileke noo
ndzu ege onono iya-a;
mbu onye ono, jikaru
le ya ta ahaduru iya enge ono; mbu
Okaribe-Kakota-Ike,
bu iya meru te ndzu buru mu agee-wa;
- 3 mbu le keshinu ophu
Nchileke kwekwadurua
te mu atu ume;
- 4 be to nwekwa le mu
egude onu mu owaa kfu ejo okfu;
m'o bu gude ire mu gbaa ererede.
- 5 Te njo gbakwa egbudu.
Jeyekpo l'oge
nka-ezekuna nke mu;
b'e to nwekwa ege oo-du
te mu kweta l'iphe,
unu ekfu be unu ekfu l'oruberu iya;
ophu mu 'ekwetakwa
l'o nweru eke o teru mu l'iphe owaa.
- 6 Mu evudokwaphu l'eke
mu vudo;
le mu bu onye
doberu eka ndoo;
ophu obu mu 'anmakwa mu ikpe
jeye ege mu a-nobebe.
- 7 Iphe mu ekfu aburu t'o
dukwa ndu ohogu mu
ege o du ndu ejo madzu.
Yo dukwaphu ndu noru mu
l'ejo oshi ege o du ndu
e te dobedu eka ndoo.
- 8 Mbu; ?bu ngunu be
onye e-ta madu Nchileke

- elekwadu ɛnya iya; teke Nchileke
natatsuaru iya ndzụ iya.
- 9 Iphe-ɛhuka -byaru egbe
onye ono; Nchileke;
?oo-ngaru iya nchi.
- 10 Okaribe-Kakota-Ike;
?oo-duje onye obu mma l'ɛnya ɬoo;
?t'o gbe akpo-kuje
Nchileke tekenteke.
- 11 Unu gebe tɛ mu koshi
unu ɛge ike habe Nchileke;
mbu kɔjaaru unu uzo ke
Okaribe-Kakota-Ike akɔja.
- 12 Unu phukotawaru iphe ono l'onwunu.
?Nanu ege o du;
be unu ekfuhunu okfu,
ɛ te nwedu ishi ɛge-a?
- 13 Owaa bu obunggo,
Nchileke ebuje ndu ejo madzu;
mbu okɛ, gbaru onye ejo obu
l'ɛke Okaribe-Kakota-Ike no:
- 14 Unwu iya a-za l'igwe;
obenu l'ɛphe a-lakota l'ogu.
Awa iya ta aphudu iphe oye-l'onu.
- 15 Ndu ophu wafuru nu;
bu mgbonwu e-gbuge ephe;
ophu unyomu ephe,
ephe haru l'ulo-maa
ta aradu ekwa ephe.
- 16 E nweruru ike;
yo kpa okpoga;
kua ya l'ikpo;
bya akposhia uwe kube;
yo kuru ikpo l'o bu eja-ura.
- 17 Obenu l'uwe bu ndu
doberu aka-ndo e-mekochaa yee ya.
Yo buru ndu ɛ te medu
ejo iphe e-mekochaa
kee okpoga iya ono.
- 18 Ulo, o kpuru dobe dule-ɛ
l'o bu ugbu mkpakiri;
mbu l'o dujelephu l'o bu ulo-nche.
- 19 Oozeje azee onye nweru iphe.
Obu l'e ɬoo zehkwanu iya odo.
O -bya amuha ɛnya;
b'e ɬo duhedu iphe ono oo-phukwadu.
- 20 Otsu egvu egude iya
l'o bu onye utso labudoru.
Oke pherephere abya
apaa ya l'enyashi.
- 21 Pherephere, shi l'uzo
ɛnyanwu-ahata a-pata iya pamihu;
a phu-buhu iya.

Qo-bya l'ufu iya bya apata iya;
gbaa ya mgbukuma.

22 E to gbe aphuduru iya imiko;
l'ẹke ọ l'ikashi t'ọ gbalaaru iya.

23 Teke e megeeru;
pherephere ono akua ẹka; tee eswa;
ke l'ọ chiwaru onye ono l'ufu iya.

28

1 Eke eegvutaje
mkpola-ọcha egvuta nọ.
Eke aanuje iya anunu anodukwaphu.

2 Ọ bu l'ali; be eeshije gvuta igwe;
buru le mkpuma;
be eeshije dazeta ope.

3 Ndu egvuta iphe l'ali;
egvuje gvurua eke,
gbaru ọchi l'ime ime ali.
Epe egvuje gvurua eke,
kakota ogvu l'ime ime ali ono;
achọ mkpuma igwe.

4 Epe shi l'ẹke
madzu bu ebubu l'eli ali;
gvua ali ono jeye l'ẹke
madzu ta tubua okpa;
nodu l'ẹke ono,
e-ta dudu onye bu iya nu ono atu eregede.

5 Yo buru ali ono, aakotaje nri ono
b'e jeruru je egvukashia;
yo relahaa phuraphura l'ọ bu oku.

6 Mkpuma, nọ l'ẹke ono bu safaya.
Udu iya aburu nshi mkpola-ododo.

7 E to nwedu nwenu,
eri anu, phejewaru; shia uzo eke ono;
ophu udele amadu iya uzo.

8 Anegu-egbudu -kua
onwiya ege oo-ku onwiya;
okpa iya ta atudu iya;
ophu agu ejedu iya okpa nri.

9 Yo buru madzu gude
eka iya gvukposhia
agbagbaa mkpuma ono;
gvuta ugu l'onwiya kpube ifu.

10 Oswo-fushije uzo le mkpuma ono;
gude enya phukota eke
onono mbu iphe, vutsua oke onu aswa.

11 Okpaje ugbo gude gbochia nggele;
t'e b'ọ tsöhe atsotso.
Yo je ewoshikota iphe,
e shi domia edomi bya
atogbo iya ebedere-badara.

12 Obenu; ?bu awe be

aa-phụkwanu mmamiphe.
 ?Bụ awe bẹ
 iphe-odo-ẹnya bu.

- 13 Ẹ to nwekwa onye maru
 ụzo, e shi achọ-vu mmamiphe;
 to nwe ẹke ọnono
 lẹ mgboko ọwaa, madzụ bu-wa.
- 14 Ebo mini sụru lẹ ya ta
 madụ ẹkẹ, mmamiphe nọ.
 Eze Enyimu asụ l'ẹ tọ
 nọkwa lẹ nk'iya.
- 15 Mkpọla-ododo, kakọta
 ọma mma b'ẹ te
 egudeghekwa zụta iya;
 ọphu aatụkwanu aswa
 iya eyeru mkpọla-ọcha.
- 16 E te egudeghekwa
 mkpọla-ododo Ofi zụta iya;
 te egude mkpuma ónikùsù;
 m'ọ bụ sáfayà zụta iya.
- 17 Mkpọla-ododo; m'ọ bụ
 mkpuma-égírí ta atụduru iya.
 Ọphu e gudedu iya
 agbanweta ụnwu iphe,
 e memaru emema,
 e gude ọkpobe
 mkpọla-ododo meshia.
- 18 Ẹ te jeduru okfu ọ
 mkpuma koralu;
 mẹ jásùpà;
 ọ l'aswa mmamiphe
 kakwa aswa mkpuma rubi nshinu.
- 19 Ẹ te ewotadu
 mmamiphe tũru yeru
 mkpuma tópázù, shi l'alị Itiyópiya.
 Ọphu e gudeghedu
 mkpọla-ododo, dọ-geru mma zụa iya.
- 20 “?Buhunu awe;
 bẹ mmamiphe shi?
 ?Bụ awe;
 bẹ iphe-odo-ẹnya bu?
- 21 E domiru iya iphe, bụ
 madzụ nwigbaleke-ọma;
 domiaru iya jeyekpo lẹ nwẹnu, ephẹ l'eli.
- 22 Abádọnu, bụ iya bụ
 Nwa-Emebyi yẹle Ọnwu atụko ekfu;
 l'ephebedua bụkwa
 tafutafu iya bẹ ephẹ anụ.
- 23 Ọ bụphu Nchileke;
 bẹ maru ụzo iya.
 Ọ bụ yẹbedua kpụu;
 bẹ maru ẹke o bu;

- 24 *ke* l'ò bụ iya;
 bẹ ẹn̄ya eruje l'ẹke mgboko jeberu;
 buru iya aphukotaje
 iphemiphe obule, nọ lẹ mkpuli igwe.
- 25 *Q* bụ teke o meru ike
 nū pherephere;
 bya atụa mini atutu dobe;
- 26 *b'ò* tūru ekemu dobe;
 l'oo ẹge-a bẹ igwe
 e-gudeje achi mini;
 bya atọoru egbe-igwe ụzo.
- 27 *Q* bụ teke ono b'ò leri
 mmamiphe ẹn̄ya;
 bya emee ya;
 yọ nguru anguru;
 bya adata iya;
- 28 bya asụ madzụ:
 'L'ò kwa ọtsu
 Nnajiufu egvu bụ mmamiphe;
 osefu ẹka l'iphe dū ẹji
 aburu iphe-odo-ẹn̄ya.' "

29

Jobu ekfu okfu-ẹhu iya

- ¹ Jobu ekfuru iphe, ookfu tugburu; sụ:
² "Q dū mu t'a sụ l'oge
 teke ono a-laphuta azụ;
 mbụ teke ono,
 Nchileke shi eletaje mu ẹn̄ya ono;
- ³ mbụ teke ono,
 urọku iya shi anọduje
 enwu mu l'uzo ishi.
 Yọ buru iphoru iya;
 bẹ mu shi egudeje swee ẹke ọchi gbaru.
- ⁴ *Q* bụ teke ono; bẹ ẹka
 mu shi buru upete.
Q bụ teke ono;
 bẹ ọnyà mu lẹ Nchileke
 shi buru onu-oma;
 a gooru iya ndibe mu.
- ⁵ Teke ono;
 bẹ Okaribe-Kakọta-Ike shi nonyabe mu.
 Unwegirima mu
 eswiphee mu mgburumgburu.
- ⁶ Teke ono; bẹ iphe,
 bụ elu, mu doberu edobe shi azụ azuzu.
 Oshi olivu mu l'eyeru mu
 nebyi jeye lẹ ndu ọphu nọ l'alị okponku.
- ⁷ Teke mu shi ejeje
 l'obu-edukfu mkpukpu;
 tsoru ndu bụ ọguren̄ya
 nọdu l'obu-edukfu.

- 8 Ụnwu-okorọbya -phụa mu;
 ẹphe akpọlaa azụ;
 ndu bu ọgurennya
 awụ-lihu vudoru mu evudo.
- 9 Ndu ọphu bu ishi
 ịe mkpụkpụ adaa ashị.
- 10 Ọnu akpuru ndu,
 a maru ẹpha ẹphe l'uga;
 ire anyaru ẹphe l'akpo.
- 11 Iphe, bu onye nuru ẹke
 mu ekfu okfu;
 shi atuje ọnu mu k'oma.
 Ẹge ono be ndu phuru
 mu nu; shi ajaje mu ajaja.
- 12 Ishi iya aburu ịe mu shi
 adzoje ndu ukpa,
 raru bya t'a gbaaru ẹphe mkpu;
 jeye l'ụnwu-ogbe,
 ẹ te nwedu onye a-gbaru ẹphe mkpu.
- 13 Ndu, no l'oke mkpa;
 me unwanyi, nji ẹphe
 ta nohedu shi ajaje mu ajaja;
 kele mu shi buru ẹphe
 o-kwo-ịe-mkpa.
- 14 Mu shi emeje iphe mu eme
 t'ọ daburu adaburu;
 t'ẹ b'e emegbu nwoke;
 t'e megbu nwanyi.
- 15 Mu shi buru ẹnya,
 ndu ishi gude aphụ ụzo;
 buru ọkpa, ndu ngvuru gude eje ije.
- 16 Mu shi du l'ọ bu nna
 l'ẹke ndu ukpa no;
 shi agbajeru onye
 mu ta madu ọdzori.
- 17 Mu shi anafuje ndu
 ẹjo madzu ike ẹphe;
 nafuta ndu ẹphe guderu
 t'ẹphe nweru onwẹphe.
- 18 Mu shi arije ịe mu a-ka nka;
 nođu l'ulo mu;
 laa l'oge nka-ezekuna
 nke mu l'ehu-gudangu.
- 19 L'ogbaragba mu a-no
 je agee ọnu ịe mini;
 iji l'adatsua l'ekali, mu.
- 20 Ugvu, aakwabẹ mu
 a-nođu adu
 ọphungu ọphungu mbọku-mbọku;
 ike mu l'adukwaphu
 ọphungu ọphungu l'eje.
- 21 Ndiphe eshi egebeje
 nchi t'ẹphe nua iphe mu ekfu.

-  phe shi adaje ashij;
 ngab  nchij teke mu adu  phe odu.
 22 O shi abujje;
 mu -yewa onu;
   to nwehedu onye
 ekfukwadu okfu odo.
 Okfu mu ekfu shi
 eguje  phe egugu le nchij.
 23  phe shi akwabejeru mu
 l'odu bu ndu kwaberu
 mini t'odu chia.
  phe shi anabataje okfu mu
 l'odu bu mini odungu.
 24 Mu -mua onu-ochi; o bu atuzita  phe.
  phe -lee mu enya l'ifu;
  phe agbakerehu.
 25 O bu mu shi anoduje
 ekoshi  phe uzo;
 l'edu  phe l'odu bu eze,
 edu ndu soja iya;
 l'adu  phe ike ege
 aaduje ndu aphu byaru."

30

Iphe-ehuka Jobu ke nta-a

- 1 "Obenu le nta-a;
 be  phe achijwa mu ochi;
 mbu unwegirima,
 mu heru l'eka;
 mbu ndu nna  phe bu
 ndu, mu t'aga ekwedu
 t' phe tsoru nkuta,
 e cheru mu aturu.
 2 Ike ta duhedu  phe;
 ophu a-bukwanu l' phe a-baru mu uru.
 Mbu l'uvu gbe gvushi  phe.
 3 Ukpamkperere;
 me egu meru  phe;
  phe agbaa eji l'enya.
 O meru  phe;
  phe anoduje agha
 ngvudangvu le
 mgbegu l'enyashi;
 l'egvu onu l'ali okponku;
 l'eke  phe aka eka ikarikari.
 4  phe etsojeru egbudu
 l'akpakomkpekwo,
 atsodu unu-unu l'ata.
 Yodu buru iwobe;
 be  phe avukoje l'eri.
 5 Ndu-a bu ndu
 e bufuru ebufu
 t' phe ba anoshi

l'ẹke madzụ ibe ẹphe nọ;
l'aturu ẹphe ụzu
l'èphè -bụ ndu iphura.

- 6 E yebutaru ẹphe;
ẹphe alatsua ẹ
mkpoworo nggele,
mini tashihutsuaru atashihu je eburu;
mẹ ẹ mgbaku eze mkpuma
l'ime ime ọgba ime ali.
- 7 Ẹphe anọduje l'ime ẹgbudu
l'ẹke ono l'ara ngarongarongaro;
kwonwua l'ẹgbudu ẹke ono.
- 8 Ẹphe bụ ndu mmanu,
ẹ-te nwedu iphe, ẹphe bụ;
ndu e bufuru ebufu ẹ mkpukpu.
- 9 Ọ bụ ndu dụ ẹge ono;
bẹ unwu ẹphe gbe bya
egudewa mu nụ agu egvu.
Mu abya abụwaru nụ iphe, ẹphe
gude agho ụgho-okfu.
- 10 Mu dụ ẹphe oyi;
ẹphe agbaru mu nkusa;
ọphu ọotsudu ẹphe l'ẹhu
onodu mu l'ifu gbua onu-mini.
- 11 Ishi iya aburu ẹ
Nchileke mewaru;
enwu agvụ mu l'ẹhu;
yewa mu ọru;
tọ dūhe iphe,
ẹphe asojekwadu nsọ
onodu mu l'ifu mee.
- 12 Ẹphe anọduje abya ọgu l'ẹke mu nọ.
Ẹphe kweshiru ọnyà
dobe tẹ mu bya eye ọkpa;
bya agbaa ose-ọgu
gude yebuta mu.
- 13 Ẹphe egudeje iphe
tọ-chishia mu ụzo;
l'ese t'ẹphe wofu mu;
tọ dū onye agbọru ẹphe chaa.
- 14 Ẹphe shiru l'owere bata;
ẹphe azaa l'awụpyabe mu.
- 15 Egvu gudewaru mu;
ugvu, e shi akwabeje mu
ephukashihuwa l'ọ bụ pherephere.
Iphe, mu shi nweru
emishihuwa l'ọ bụ urukpu.
- 16 Nta-a bẹ iphe-ẹhuka
kewaru mu kepyaa.
Nke mu gvụakwaru.
- 17 O -rua l'enyashi;
okpu, nọ mu l'ẹhu
amịkota mu a.

- Ẹhuka iya ta
 anonyajedua zee ẹka.
- 18 Nchileke gudewa ike iya,
 du egvu zu mu l'ẹkpiri.
 O lotaru mu l'olu uwe mu;
 kepyia mu ẹkpiri.
- 19 O patawaru mu tua l'ẹpoto;
 mu abuwaru-a ẹja;
 me ntu.
- 20 Mu ara l'araku nggube
 Nchileke; tii yeeru mu onu;
 mu -gbeshi vudo evudo;
 nggu achale mu-a ẹnya achacha.
- 21 I byaru bya aghachiru mu ifu;
 l'anu mu chikikfuu.
 I gudewa ike ngu l'o ha byia mu ẹka.
- 22 I paliru mu oreke-imeli;
 woru mu tuaru pherephere.
 Iipanga mu apanga l'o bu
 onye oke pherephere apa.
- 23 Mu mawaru l'i kpuwa mu ala maa.
 I kpuwa mu ala ẹke ono,
 e doberu iphe bu ndu no ndu ono.
- 24 E to dudu onye aphuje
 onye ike gvuru;
 jeshia ya otso ogu;
 l'ẹke oochi mkpu
 t'a gbaaru iya mkpu.
- 25 ?Mu te shidunua arajeru
 onye iphe-ehuka byaru ẹkwa.
 ?Mu te shidunua aguje
 aphu onye ukpa.
- 26 Obenu le mu leri ẹnya iphe-oma;
 yo buru ejo iya be mu phuru.
 Mu elee ẹnya iphoro;
 yo buru ochi be byaru nu.
- 27 Iphe, anoduje atapyashi
 mu ime ẹhu te kwedu muahaha;
 mboku-mboku kpọ
 abujelephu iphe-ehuka.
- 28 Mu tsowaru ghaphee;
 bya anwakputa;
 to bu l'oo anwu chiru mu;
 mu anwakputa.
 Mu nowa l'edzudzu oha
 l'echi mkpu t'a gbaaru mu mkpu.
- 29 Olu mu adawa l'o bu olu nkuta-oswa;
 l'adakwaphu l'o bu ke enyi-nwenu.
- 30 Akpo, no mu l'ehu
 jihuwaru kpalungu;
 l'aswashihu aswashihu.
 Nta-a be ẹhu erekotale mu phu oku.
- 31 Ogumogu, mu shi

akpoje buwa mu nu aphu.
 Opu, mu shi aphuje
 egbe adawa nu l'ọ bu ọzu-ekwa.”

31

- 1 “Mu kpebuhawaru iya l'ime obu mu
 le mu ta byadu bya ele nwamgboko enya;
- 2 kele Nchileke, bu
 Okaribe-Kakota-Ike
 ahuje onye eme ege ono ahuhu.
- 3 ?To budu kpurupyata;
 be Nchileke doberu ndu ejo madzu;
 umuruku aburu ke ndu eme eji.
- 4 ?O nweru iphe, mu eme,
 Nchileke ta amadu.
 T'o nweru eke, mu yeru
 okpa, e to madu.
- 5 O -buru le mu jejewaru
 je eye eka l'iphe,
 e ta budu ire-lanu;
 o dudu buru le mu
 jejewaru je eye okpa l'ejo-ire;
- 6 te Nchileke l'onwiya
 gudewaru okpobe iphe,
 oogudeje atu iphe;
 tu mu.
 Yo phu l'e to nwe du eke mu yesweru eka.
- 7 O -buru le mu ngejewaru
 Nchileke eka l'ishi; shiswee ọzo;
 o dudu buru le mu
 kwejewaru t'e nwuru
 mu ye l'ome ejo iphe;
 m'o bu le mu jejewaru eka l'iphe, du eji;
- 8 oo ya bu; t'o bukwaru
 ndu odo e-ri iphe mu kpataru l'okfu mu;
 ndu ophu mu koru
 akoko, nokwadu l'ali
 aburu efeshi be ee-feshi iya.
- 9 O -buru l'o nweru nwanyi,
 kpojewaru mu mgbenya;
 o -buru le mu jejewaru je
 egeporu l'onu ọzo nyee nwoke ibe mu;
- 10 oo ya bu; te nyee mu
 bukwaru onye e-mekochaa
 ejeru nwoke odo ozi;
 l'a-laru iya l'ulo.
- 11 Ke l'oo iphe, du ege ono
 bu iphe, bu; mu -mee ya;
 yo buru mu iphe-iphere;
 buru iphe ee-kpee mu ikpe iya.
- 12 O bu egbe iphe ono
 abujeru Abadonu; mbu oku
 ali-maa dzu-gbua mu;

- mbụ dzụa dzụa iphe,
mu kpataru l'okfu mu.
- 13 Ọ -bụru l'o -nweru ndu ozi mu;
onye ọphu byajeru nụ
bya asụ mu l'o nweru
ẹke mu meru iya ẹji;
mu te eyeru iya ọnu ẹge, gbaru nụ;
- 14 ?bụ ngunu bẹ mu
e-kfuru Nchileke teke
ọo-gbakushi mu iya?
?Bụ ngunu; bẹ mu e-kfu
m'a sụ tẹ mu bya akọo iphe meru nụ.
- 15 ?Tọ bụdu Nchileke,
motaru mbẹdua ye
nne mu l'ẹpho;
bẹ motakwaruphu
ẹphebedua ye nne ẹphe l'ẹpho.
?Tọ bụdu onye lanụ ono
tuko ayi kpua l'ẹpho nne ayi?
- 16 Ọ -bụru l'onye ukpa
rojere mu iphe;
mu ta nụ iya ẹya;
ọ dudu bụru lẹ mu
mejewaru nwanyi,
nji iya ẹ ta nọhedu;
ẹnya-mini eshia ya ẹnya;
- 17 ọ dudu bụru lẹ mu
rijeru nri nkinyi;
zahaa nwa-nwogbe;
- 18 obenu lẹ keshinu ọphu
mu bụ nwata;
bẹ mu shilephu heta
unwu ogbe ẹge nna eheje unwu iya.
Ọ kwaphu ẹge ono;
bẹ mu shi keshinu ọphu
a mụru mu l'ehe
unwanyi, nji ẹphe ẹ-ta nọhedu.
- 19 Ọ -bụru lẹ mu phujeru
onye ẹ-ta mahedu ẹge
oo-me onwiya l'ẹke ọ gba ọtu;
ọ dudu bụru onye ẹ-ta
dudu ẹge ọ haru iya,
ẹ-te nwedu iphe oye l'ẹhu;
- 20 mu ta chẹ iya
iphe oye l'ẹhu;
shi ẹge ono mee t'o gude
obu iya tua mu ẹpha
lẹ mu gude ẹji aturu mu
meta ukpo gude gbochita ya oyi.
- 21 Ọ -bụru l'o nweru iphe,
mu halijewaru ẹka mee
onye nna iya ẹ-ta nọhedu;
okfu lẹ mu bụ onye

- 22 ọnu eru l'okfu l'ulo-ikpe;
 22 tẹ ẹka kwafukwa mu;
 t'ẹka shikwaa inwo rifu mu erifu;
 23 kele mu atsọ Nchileke egvu
 t'ẹ b'o me mu akaduru.
 Ọdu-biribiri iya egudeje mu;
 k'ọphu mu ta adujedu
 ike mee egbe iphe ono.
- 24 Ọ -buru ẹ mu chijeru
 ukfu kwee l'okpoga;
 ọ dudu buru ẹ mu
 kpọjeru obu ye ẹ mkpọla-ododo;
- 25 ọ -buru ẹ mu gudejewa
 k'eze iphe, mu nweru
 kua onwomu ekuku;
 mbu ẹku, mu gude ẹka mu kpata;
- 26 ọ -buru ẹ mu gudejewa
 ke o-gbu-nwii-nwii
 enyanwu baaru iya ẹja;
 ọ dudu gude ke mma
 onwa baaru iya ẹja;
- 27 ọ dudu buru ẹ mu
 gudejewa obu mu;
 m'ọ bu ẹka mu baaru iya ẹja l'edomi;
- 28 t'a gukwaaru mu iya l'ẹjo iphe;
 gude iya kpee mu ikpe;
 ke l'iphe ọ bu;
 bu ẹ mu ta buhedu onye
 egude ire iya ẹka l'ẹke
 Nchileke ọphu bu l'imigwe nọ.
- 29 Ọ -buru ẹ mu tejewaru eswa
 ke l'onye ọhogu mu eje iphe-ẹhuka;
 ọ dudu buru ẹ mu
 gudejewa k'iphe-ẹhuka,
 byaru iya nu tua okokooko;
- 30 mu te gudebukwaa ọnu
 su t'iphe mee onye ọhogu mu;
 l'udu ke mburonu.
- 31 Ndu shi ejeru mu ozi maru
 l'ẹ to nwedu onye
 byajeru nke mu,
 ẹ te rijidu ẹpho.
- 32 Ẹ to dubudua onye
 shi eshishi, radujeru ẹ gbororo;
 kele mu shi eghebeje
 ulo mu ọnu;
 tẹ ndu ije bata bya aradu.
- 33 Mu te mebua iphe,
 du ẹji, kpamia ya ege
 ndu ọdo akpamiye;
 m'ọ bu woru njọ domia l'ime obu mu.
- 34 Mu te egudebua ọtsu
 egvu iphe ndiphe e-kfu;

teke ephe nuru iphe,
 mu meru; kpurube onu;
 m'ò bụ je eworu
 onwomu domia l'ime ụlo.

- 35 Ha! Ndege mu
 nwekwanuru onye
 e-ye onu l'iphe-a,
 mu ekfu-a!
 Mu dookwaru edori
 ẹhu mu; byia ẹka l'ekwo.
 Tẹ Okaribe-Kakota-Ike
 yewaru mu ru onu.
 Onye ono, ebo mu
 ibo ono ewota ibo ono,
 oobo mu ono dee edede l'ekwo dobe;
- 36 me mu ewojeleru iya phu
 dee l'ukuvu;
 mbu kpuru iya l'ò bụ onye
 kpu okpu-eze;
- 37 me mu eshikwanu ishi lanu
 dooru iya edo ẹhu mu nanu nanu;
 me mu abyalephu bya
 evudo iya l'ifu l'ò bụ nwatibe eze.
- 38 O -buru l'alì mu
 echì mkpu ekpu mu;
 mgbawali, nò iya nù l'ara ẹkwa;
- 39 O -buru le mu jikaru
 le mu ta akfudu ndu jeru mu ozi ugwo;
 ephe aguru aphu lashia;
- 40 t'ò bukwaru egbara
 a-kfu l'alì ono l'ozori witu;
 eswa mmanu efushia ya ozori bali."
 O gvụ Jobu l'onu.

32

Onu, Elihu eye

¹ Tò dù iya bụ; ụmadzu ẹto ono ahaa ntutego ono, ephe le Jobu atụ ono; ke le Jobu te kwetadu l'ò nweru iphe ya meru eji. ² Ya ndono; Elihu avoru oku ghua ẹhu l'ẹke Jobu nọ; kele Jobu pataru onwiya kogabe l'ò bụ yebe Jobu bụ onye doberu ẹka ndoo; l'ẹ tọ bụdu Nchileke. Elihu ono bụ nwatibe Barakelu, bụ onye Buzu; onye eri Ramu. ³ Elihu avokwaruphu oku ghua ẹhu l'ẹke ndu ọnyà Jobu ono nọ; ephe ẹto; okfu l'ephe ta dudu ike gbanwee Jobu okfu; gbe anmakwa iya ru ikpe. ⁴ Iphe, kparu iphe, Elihu daru ashì keshinu ono bụ l'ò yebedua bụ nwata l'ẹke ndu ọphu nọ. ⁵ Yò bya aphu l'ụmadzu ẹto ọphu ta mahedu iphe, ephe e-kfu; yo ghulaha ya eghughu.

- ⁶ Tò dù iya bụ;
 Elihu Barakelu, bụ onye Buzu asụ ephe:
 "Mbèdua kwa nwata;
 unubèdua aburu ọgurennya.
 O kwa iya kparu iphe,
 mu shi atsu egvu;

- l'atsokwaphu unu ɛnya
okfuru unu nwege ya mataberu.
- 7 Mu shi ari te ndu bu ogurennya kfua;
ndu ophu kawaru nka
ezia ayi mmamiphe.
- 8 Obenu l'ọ bu ume,
no madzu l'ehu;
mbu ume
Okaribe-Kakota-Ike;
be emeje te madzu maru mmamiphe.
- 9 Mmamiphe ta bukwa l'ogurennya;
ophu iphe-odo-ɛnya 'abukwa l'oka nka.
- 10 Oo ya be mu ekfu;
su t'unu ngabeduduru
mu phu nchi;
te mu kfua nwege mu maru.
- 11 Mu shikpelekwaphu daa ashị;
unu l'ekfu nk'unu.
Mu shi ngabekpelephu
nchi l'eke unu achokashi iphe, unu e-kfu.
- 12 Mu ngabekpooru unu nchi
ohuma ohuma;
ophu o dudu l'unu ha,
onye duru ike gbanwee Jobu okfu;
to du unu onye duru ike saa ya okfu.
- 13 Unu ba asukwa l'unu maru mmamiphe;
le Nchileke nwekwaru
onu, oo-yeru Jobu;
l'e to kwa madzu b'ọ no l'eka.
- 14 Jobu te kfukwaru yeru mu;
ophu mu 'eyekwanu onu ege unu yeru.
- 15 Nta-a be ike gvwaru ephe;
ephe ta mahę iphe odo, ephe e-kfu.
- 16 ?Mu a-da ashị;
ke l'ephe ta mahędu iphe,
ephe e-kfu to;
mbu nta-a, ephe nmangotsuaru;
ephe ta mahę onu odo, ephe e-ye-a.
- 17 Mbędua nwekwaru
nwonu, mu e-ye.
Mu e-kfukwaphu
nwege mu maru.
- 18 Ishi iya aburu l'iphe,
mu e-kfu jiru mu onu;
okpoma te kwe te mu dobe onu ndoo.
- 19 L'ime onwomu;
be mu dulephu l'ọ bu
mee, a gbaru ye
l'ekpemu swo-chia
aswo-chi.
Mu -dobe onu ndoo;
be mu a-gbahukwa

- l'ò bụ otumu ọphungu,
e yeru mēe.
20 Mu e-kfu okfu t'ẹhu gụa mu phengu.
Mu e-kpuha ọnu;
yee ọnu.
21 Ẹ tọ dudu onye mu agba eyeru;
ọphu ọ dudu onye mu
aja ajaja-ntsudekfu;
22 kele ndege oja madzu
ajaja-ntsudekfu kwọru mu ẹhu;
mẹ onye ono, meru mu
ono ewofu mu ru l'ipheregede."

33

- 1 "Nta-a; Jobu;
ngaberu mu nchi;
nggu atonwube nchi
l'iphemiphe ọbule,
mu ekfu!
2 Mu abyawa tẹ mu
kpuhaa ọnu; kfu okfu.
Iphe mu e-kfu jikwaru mu ọnu.
3 Obu gukwaru mu iphoro
l'okfu, mu abya ekfukfu.
Iphe, mu abya ekfukfu aburu ezi-okfu.
4 Ọ kwa Ume Nchileke;
bẹ metaru mu nụ;
buru Ume
Okaribe-Kakota-Ike;
bẹ mu gude ọdu ndzu.
5 Yeeru mu ọnu;
m'ọ -buru l'ii-du ike.
Rukota ẹhu tẹ mu lẹ nggu kpoḡba iya.
6 Ọ kwa ege i du;
bẹ mbẹdua du l'ifu Nchileke;
buru ege e gude ẹja kee ngu;
b'e gudekwaphu ẹja kee mbẹdua.
7 Ọo ya bụ t'ẹ b'i
tsushi mu egvu;
kẹ l'ẹ to nweḡu iphe,
mu eme ngu.
8 I kfuru iya; mu anya ya;
teke i suru:
9 'L'i duebe mma;
l'ẹ tọ dudu iphe, du ẹji, i mejeru.
10 Lẹ Nchileke anọduje avocha ngu;
k'ọphu oo-bobe ngu ibo;
gbe gukobewa ngu nụ
lẹ ndu ọhogu iya.
11 L'o yewaru ngu
mkpọro l'okpa;
l'ele t'ọ maru ege iha okpa.'

- 12 Olee; mu eme t'i maru
l'iswi ta dukwa ngu mma;
kele Nchileke be kakwa madzu nshinu.
- 13 ?Bu ngunu kparu iphe, ita-tso iya okfu
su le too yejedu onu
le mkpu, ichi l'echiku iya?
- 14 Kele Nchileke abuje;
o -kfu okfu;
yo kfukwazi iya odo; kfukwazi iya odo.
Obule e to dojedu madzu enya.
- 15 Ooshije le nro;
me l'aphu kfu okfu
l'enyashi teke mgbenya
tsushiru madzu;
ephe azeshiwa azee.
- 16 O bu teke ono;
be ookfue okfu ye ephe le nchi;
nmaaru ephe okwa,
e-ye ephe egvu;
- 17 t'e shi ege ono te madzu
haa ome eji;
me te madzu be ekushi onwiya ekuku;
- 18 t'e shi ege ono dzofuta
iya t'e b'o dalahu l'iduma;
dzokwaa ya phu l'eka anwuhu.
- 19 Nchileke ahajeru gude
iphe-ememe hu madzu ahuhu;
paru iya chee l'ulo;
l'amipyashi iya okpu;
- 20 k'ophu bu le nri a-bya adu iya ashu.
Nri, katsua otso ena ahulaha a ya egbo.
- 21 Yo laa eh; buru okpu.
Okpu iya, e te shi
aphujedu abya epheshia.
- 22 Yoo kpogege akpo l'ala l'iduma.
Ndu iya akpo l'alakfu
ndu ejeru anwuhu ozi.
- 23 Ndege o nweru
onye k'eto, no le
mkpaku madzu le Nchileke;
mbu onye lanu l'ukporo
unwu-ojosi Nchileke,
a-byanu bya ekfuaru
madzu iphe, gbaru iya l'ememe;
- 24 t'o meeru iya
eze-iphe-oma; su:
'Ta dzoo ya ru
t'e b'o dalahu l'iduma;
le ya phuwaru onye
e-gude gbata iya.'
- 25 Teke ono be
oo-gbuchafu;
bya adu l'o bu nwata nshii.

- Yọ laphu azụ;
bya adụ l'ọ bụ nwokorọbya.
- 26 Ọ bụ teke ono bụ:
madzụ -kfuru nụ Nchileke;
yọ nua ya.
Teke ono;
yọ phụ ifu Nchileke;
ẹhu atsọo ya ẹna.
Nchileke abya edophu
iya azụ l'ọnodu iya;
bụ iya bụ ọnodu onye doberu ẹka ndoo.
- 27 Ọ bụ teke ono;
bẹ oo-vudo
l'edzudzu ọha kfua ya hoo-haa:
'Lẹ ya mesweekwaru;
ye ẹka l'iphe,
ẹ te vudodu nhamunha;
ọbule Nchileke guwaru iya nvu.
- 28 Ọ dzọwaru iya ndzụ;
tẹ ya ba adalahu l'iduma.
Nta-a bẹ ya a-nọ ndzụ phụ iphoro.'
- 29 Ono iphe, Nchileke
emejeru madzụ ndono.
O -metsua;
yo mee ya ọdo;
- 30 ẹge ee-shi t'ọ dzoo ya
ndzụ t'ẹ b'ọ dalahu l'iduma;
k'ọphu ndzụ e-dzu iya.
- 31 Jobu; dakwaa ashị;
ngaberu mu nchị.
Nọdukwa nwandoo;
tẹ mu kfu iphe, mu ekfu.
- 32 Ọ -buru l'ọ nweru ọnu,
ii-ye; nggu eyee ya;
kfua iphe, dū ngu
k'ekfukfu;
kẹ l'ọ dū mu t'a sụ l'e kpefuru ngu.
- 33 Teke e tọ dudu;
ngabekwaru mu nchị.
Nọdu kwa nwandoo;
tẹ mu zia ngu mmamiphe!"

34

- ¹ Elihu asụkwaphu:
2 "Unubẹ ndu mmamiphe;
unu ngabekwaru mu nchị.
Unu ngabekwaru mu nchị;
unubẹ ndu guru ẹkwo;
3 kẹ l'ọ bụ ẹge ire edeje ọnu lẹ nri;
bụ ẹge nchị egeje nchị l'okfu;
maru ọphu bụ ọkpobe iya.
4 Ọ kwa ayibedua
b'ọ nọ l'ẹka;

t'ayi lee ɛnya l'okfu ɔwaa;
 maru ɛge ɔola;
 shi iya mɔta iphe,
 dɔ mma.

- 5 Jobu sɔru lɛ ya doberu ɛka ndoo;
 ɔphu Nchileke 'ekwedu iya ɔharu enge.
- 6 Ɛ to nwedu ɛke ya mesweru;
 e gbe sɔ lɛ ya adzɔ ɛjire.
 E tɔ dɔ ɛke ikpe iya nmaru iya;
 ɔbule akfɔ, ɔogba iya yeekwaru iya ɔru.
- 7 ?Unu phɔjɛwaru onye dɔ l'ɔ bɔ Jobu;
 mbɔ onye angɔ
 ɛjo-ɔnu l'ɔ bɔ mini.
- 8 Ndu ɛphe l'iya anɔduje
 achɔ idzi bɔ ndu ɛjo madzɔ;
 bɔru ndu akirishi bɛ ɛphe l'iya ayɔ;
- 9 kɛle ɔosuje l'ɛ tɔ dɔdu
 iphe, madzɔ erita l'ome
 iphe, dɔ Nchileke mma.
- 10 Unu ngabekwaru mu nchɔ;
 unubɛ ndu nweru egomunggo.
 Tɔswekwa!
 E to nwekwa lɛ
 Nchileke emee ɛjo iphe!
 Ɔkaribe-Kakɔta-Ike
 te emeghekwa iphe,
 ɛ te vudodu nhamɔnha!
- 11 Ɔ kwa ɔgwɔ iphe,
 onye meru bɛ ɔokfuje iya.
 Oowolatajeru onye
 l'ɛge umere iya dɔ.
- 12 Ire-lanɔ bɔ lɛ Nchileke
 te emejekwa ɛjo iphe;
 mbɔ kɛ tɛ
 Ɔkaribe-Kakɔta-Ike nmaa
 madzɔ ikpe ɔnyigirinyi.
- 13 ?Bɔ onye meru
 Nchileke t'ɔ bɔru ishi kɛ mgboko-a.
 ?Bɔ onye sɔru iya t'ɔ
 letaje eliphe gbaa
 mgburumgburu ɛnya.
- 14 Ɔ -bɔru l'ɔ chɔru iya l'obu;
 lɛ ya a-nafɔ madzɔ ume iya;
- 15 bɔnu iya bɔ lɛ madzɔ
 kpoogba a-gwɔ;
 laphukota azɔ l'ɛja.
- 16 Ɔ -bɔru l'iphe edoje ngu ɛnya;
 ngabekwa nchɔ;
 nɔa iphe-a, mu ekfu-a.
- 17 Onye ikpe,
 vudo nhamɔnha dɔ ashɔ;
 ?nanɔ ɛge oo-shi bɔru ishi; l'achɔ.
 Onye ono,

- doberu-eka-ndo;
 bya aburu iya bu
 Okaribe-Kakota-Ike ono;
 ?nanu ege ii-shi nma iya ikpe.
- 18 ?To budu Nchileke bu
 onye asuje ndu eze
 l'ẹ to dudu iphe,
 ẹphe bu!
 Yo su ndu nweru ẹnya
 l'ẹphe bu ndu ejo madzu?
- 19 Ẹ to kpadu okè
 l'ẹke ndu eze no;
 ọphu oowotajedu
 iphe gbaru onye ukpa
 nu oke amadu;
 kele ndu ono ẹphe ẹbo
 bu iya gude eka iya kee ẹphe.
- 20 Ẹphe agbajihuje
 agbajihu l'echi-abali.
 Nchileke alo-woje
 ndiphe alo-wo;
 ẹphe anwushihu.
 Ndu oke amadu;
 be oowofuje;
 to nwe madzu nwigbaleke-oma,
 oogbe ele ẹnya t'o yetaru iya eka.
- 21 Ẹnya Nchileke
 anojekwa l'uzo, madzu eshi.
 Ọophukotaje eke ẹphe aha okpa l'eshi.
- 22 Ẹ to dudu ege ochi
 gbaru; to du eke,
 gbaru tsukiribangu;
 bu eke ndu ejo madzu
 e-domighe onwẹphe.
- 23 Nchileke te eyekwaa
 oge teke ndiphe
 a-bya iya ifu t'o kpee ẹphe ikpe.
- 24 Ẹ too jejeodudu okpata ishi;
 temanu yo wofu ndu
 ishi; chita ndu odo
 dochishia ẹnya ẹphe.
- 25 Ọ bu okfu l'ọ makotaru
 iphe, ẹphe eme
 meru iphe oonwutsuje
 ẹphe l'enyashi;
 gwee ẹphe rakaraka.
- 26 Ọonoduje l'edzudzu oha
 l'ẹke onyemonye obule a-phu ẹphe;
 hua ẹphe ahuhu k'iphe, du eji, ẹphe eme;
- 27 okfu l'ẹphe haru otso Nchileke;
 ọphu o dudu iphe,
 o suru t'e mee,
 nweru ọphu ẹphe emeje.

- 28 Ɛphe emeje ndu ukpa;
mkpu, Ɛphe erua Nchileke nchi;
k'ophu bu le Nchileke
anuje ekwa, ndu e-ta
dudu ege o haru Ɛphe.
- 29 Olobu; o -sukwanu le
ya te eyedu onu;
?bu onye a-nma iya ikpe.
O -domia ifu iya;
?bu onye a-du ike phu iya.
O bu iya nwe madzu;
me iphe bu mbakeshi.
- 30 Oomeje t'onye te emedu
ele Nchileke ba anoshi l'ochichi;
k'ophu e too watadu
ogbaru madzu onya.
- 31 O -buru le madzu suru
Nchileke l'o tewaru iya;
le ya te emehedu eji odo;
- 32 t'o koshinu iya eke
o teru iya;
k'ophu ya te emehedu iya odo.
- 33 ?iri le Nchileke e-gbe
bya ebua ngu nggo
k'iji, i meru;
l'eke uta iphe eji ngu ta ladu ngu azu.
O kwa nggubedua
e-kfu iphe iiri;
e to kwa mbedua.
Oo ya bu; kfunua iphe,
i maru.
- 34 Ndu iphe edoje enya;
me ndu mmamiphe
a-sukwa:
- 35 L'iphe Jobu ekfu kwa
okfu onye egomunggo swehuru;
mbu l'iphe ookfu te nwedu ishi.
- 36 O du mu t'a su le Jobu;
be aa-data darua ya l'ishi;
ke l'okfu iya ada l'o bu
okfu ejo madzu.
- 37 O meru iphe, du eji;
bya etsubekwa l'eke ono
l'ekwefuru Nchileke ikè.
Ayi l'iya -nodu;
yoo ku eka l'aja ayi ewena;
l'ekfu ejo okfu l'ekpu Nchileke."

35

¹ Elihu asu:

² "Jobu; ?i tubesu l'o bu
ngu odobe-eka-ndoo;
l'eke iisuje l'i ka

- Nchileke odo odomu?
 3 Obenu l'iijije; sù:
 'Bù ngunu bù uru iya?'
 'Nanù uru, iirita
 kẹ l'ì haru ome ẹji?'
- 4 Tẹ ya yeeru ngu ọnu;
 nggu lẹ ndu ọnyà ngu phẹ.
- 5 Palikpoduaphu ẹnya
 lee l'akpamigwe;
 nggu aphù urukpu ono,
 nọ ngu oreke-imeli ono.
- 6 I -mee iphe, dù ẹji;
 ?i mebataru Nchileke l'awe?
 Ejo iphe, i meshiru;
 m'ọ -ha iha agha;
 ?ọo-kpọshi iya ngunu?
- 7 Ọ -bùru l'i doberu ẹka ndoo;
 ?o gbe nweru ẹge iishi
 gude iya l'eyetaru
 Nchileke ẹka?
 Mbu; ?o nweru iphe
 oogbe anata ngu l'ẹka.
- 8 Ejo iphe, iime kwa
 madzù ibe ngu bẹ iimebeta;
 bukwaruphu ẹphe;
 bẹ odobe-ẹka-ndoo ngu agaru mkpa.
- 9 Ọbuje; a -kpanùka
 ndiphe ẹhu;
 ẹphe eye mkpu l'ọnu.
 Epe echije
 'Ọjileka tọgbo;'
 t'a bya anafu ẹphe
 l'ẹka ndu ike.
- 10 Ọle ẹ tọ dudu onye araje
 araku Nchileke,
 bù onye keru iya nù;
 mbù onye emeje
 t'ayi mua ọnu-ọchi
 l'oge iphe-ẹhuka;
- 11 onye ka ayi ozi iphe
 karia ẹge oozije unwu-anu-ẹgu;
 bya emee ayi;
 ayi aka nwenu, ephe l'eli ọmaru iphe.
- 12 E too yejeduru madzù
 ọnu teke oochi mkpu.
 Mkpata iya aburu lẹ ndu
 ẹjo madzù kunukaru onwẹphe ekuku.
- 13 Ishi iya bulephu lẹ
 Nchileke te eyejedu ọnu
 teke eechi mkpu iphòró.
 Ọkaribe-Kakọta-Ike
 te eyejedu ọnu l'egbe iphe ono.
- 14 ?Nanù ẹge oo-gbechia

ngaarū ngu nchị;
 nggube onye sūru
 l'ẹ t'ị phūdu iya ẹ phuu;
 mbū nggube onye sūru
 l'ikpe ngu nọ iya l'ifu;
 l'ii-nọdu-a angaru iya?

- 15 Nngu asukwaphu
 l'iphe-eghughu Nchileke
 ta dudu iphe, oomeje;
 ophu okpajedu ẹjo madzū ishi.
- 16 Oo ya bụ l'iphe
 nggube Jobu ekfu bụ mkpọkoro okfu.
 Okfu nọ ngu l'onu;
 ọle iphe iikfu te nwedu ishi."

36

- 1 Elihu asū Jobu
- 2 "Taa nshi nwanshiji;
 tẹ mu koshi ngu
 l'ọ nwetsukwaru-a
 iphe ọdo, mu e-kfu;
 gude gbataru Nchileke.
- 3 Ẹke mmamiphe mu
 shi tekwaru ẹnya.
 Mu e-koshi ngu
 l'onye ono, keru mu nū
 ono bụ onye vudo nhamunha.
- 4 Iphe ịi-tube nvọ bụ
 l'okfu mu ta bụdu ẹjire.
 L'onye ke mmamiphe
 katsua odota ẹnya;
 be nggu l'iya nokwa l'ẹke-a nta-a.
- 5 Nchileke hakwa nshinu;
 obenu l'ẹ to nwedu onye
 okpoje ẹbo-ẹbo l'afu.
 O ha nshinu; bya aburu
 onye iphemiphe ọbule edoje ẹnya.
- 6 Ndu ẹjo iya b'ẹ too dobejedu ndzū.
 Obenu ẹ ndu aakpa ẹhu;
 be ọnuje iphe,
 gbaru ẹphe.
- 7 Ẹnya ta alufujedu iya
 l'ẹke ndu doberu ẹka ndoo nọ.
 Oomeje; ẹphe ẹ ndu eze
 atuko buru eze;
 bya emee t'aakwabeje
 ẹphe ugvu gbururu jeye ẹ gbururu.
- 8 Obenu; l'a -tūa madzū mkpakọbe;
 okpukpu iphe-ẹhuka ono,
 a tūru iya ono ekee ya;
 kee ya dūngu
- 9 be Nchileke ekoshije

- onye ọbu l'o shiwa l'ekuku,
 ooku onwiya;
 yeswee ẹka.
- 10 Oomeje t'ẹphe ngabẹ nchi
 l'uzo, ọokpo-ziru ẹphe;
 mẹ t'ẹphe taa onwẹphe uta
 iphe, dụ ẹji, ẹphe eme.
- 11 Ẹphe -mee iphe, o kfuru;
 jelahaaru iya ozi;
 bẹ nwoge ọphu phoduru
 lẹ ndzụ ẹphe teke ono
 a-buru ẹphe ọpete;
 ẹphe anọdulephu l'agó.
- 12 Obenu l'ẹphe -jika
 l'ẹphe te yeduru iya ọnu;
 bẹ ẹphe a-laa l'ọgu;
 nwushihu l'ẹphe be enwe egomunggo.
- 13 Ndu Nchileke ẹ ta nọdu
 l'obu evujeru iwe l'ọkpoma;
 k'ọphu bụ;
 l'o -kee ẹphe m'ọo egbu;
 bẹ ẹphe ta arakujekwa iya
 t'ọ gbaaru ẹphe mkpu.
- 14 Ẹphe agbakwohujẹ agbakwohu;
 tsoru unwoke ọkpara,
 a ọoru lẹ nte laa l'ite lanu.
- 15 Obenu lẹ ndu eje
 iphe-ẹhuka bẹ ọonafutaje.
 Oogudeje iphe-ẹhuka
 ono mee t'ẹnya doo ẹphe.
- 16 Iphe oome kwa tẹ ya
 defuta ngu l'iphe-ẹhuka;
 dobe ngu l'ẹke ịi-tusaru ẹhu;
 nu ngu nri, aduje ngu mma.
- 17 Obenu lẹ nta-a;
 bẹ ikpe, e kperu ngu
 kwa ikpe, gbaru ẹjo madzụ.
 O kwa iswi-ọdu-mma
 yẹle ikpe, dụ mma;
 bẹ guderu ngu nu.
- 18 Kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'ọ
 dụ onye e-gude ẹku deru ngu ye.
 Be ekwekwa tẹ oke
 ẹka-azụ kpuchia ngu ifu.
- 19 Ẹku ngu ono;
 ?oo-me t'iphe-ẹhuka ngu laa tọ.
 ?Tii-gude ike nahu iya.
- 20 Ba akpọtakwa iya l'ẹnwa;
 mbụ ẹnyashi ono,
 aakpọtaje ndiphe kpufu l'ufu ẹphe ono.
- 21 Kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'i ye ẹka l'ẹjo iphe;
 bụ ọphu, dụ l'ọ ka ngu ntse;
 ma l'oje iphe-ẹhuka.

- 22 Nchileke b'a chiliru ẹka ẹ k'ike iya.
?Bụ onye bụ o-zì-iphe, aa-turu yeru iya?
- 23 ?Bụ onye kpọ-zijewaru Nchileke ụzo;
m'ọ kwanu koshi iya l'ọ
kwa ẹke o meru ẹji ndọ-ọ.
- 24 Nyatakwa kutsee
Nchileke k'oru iya ono,
ndiphe guwaru l'egvu
gude kele iya ono.
- 25 Ndiphe mgburumgburu phụwaru iya.
Aanọdu ụzenya ele iya ole-nya.
- 26 Mmamiphe ayi te rukwa
l'ẹge Nchileke habe.
To nwe onye a-dụ ike kọta
ẹge ọgurennya iya beru.
- 27 Oomikobeje mini l'urukpu;
yọ chia latsua ẹ nggele.
- 28 Igwe -vua nwa
tsutsutsu; yọ chia ụduruku
wushiru unwu eliphe.
- 29 ?O nweru onye maru
ẹge Nchileke eshije keshia urukpu.
?Bụ onye maru ẹge
ooshije l'okpokoku iya l'atu
egbe-igwe ẹ tarara tarara.
- 30 Phụwaru ẹge o woru
ebemu-igwe doo onwiya
mgburumgburu;
k'ophu bụ l'ooruje l'ẹbo eze ẹnyimu.
- 31 O bụ ẹge ono bẹ ooshije
l'eleta ndiphe ẹnya;
l'anụ ẹphẹ nri;
l'anụ iya k'etsutsu iya.
- 32 Oochijeru egbe-igwe l'ẹka;
yọ buru ẹke ọ gọberu iya;
bẹ ọotuje iya.
- 33 O bụ edede bẹ oodeje;
gude gbaa ama ẹ mini, abya achichi.
Eswi, eeche echeche
emejekwaphu t'a maru
ẹ mini abyawa achichi."

37

- 1 "O kwa iphe ono meru
iphe obu anma mu anmanma;
mbụ l'obu akfu mu nkfu.
- 2 Unu ngabeduduphu!
Unu ngabeduduphu nchị;
nua olu Nchileke!
Unu nūduduaphu ekiri, oode!
- 3 Ooloje ebemu-igwe;
yọ dzuru mkpuli igwe;
shi ẹke ono dzuru mgboko l'ophu.

- 4 Ebemu ono kugee;
 olu iya edelaha edede.
 Olu iya anọduje
 agba l'ọ bụ egbe-igwe.
 Ẹ to nwedu iphe oodomije edomi.
- 5 Ọ bụlephu l'ẹge olu
 Nchileke edetabeje igidi aduje egvu.
 Oomeje iphe,
 kariru ẹge oo-do madzụ ẹnya.
- 6 Ọosuje aka-mini t'ọ
 daa ẹ mgboko.
 Yọ sụkwaphu
 mini t'ọ chịa chị-shia ike.
- 7 Oomeje tẹ madzụ jebuhu ozi;
 k'ọphu onyemonye
 ọbule a-maru ẹge ozi
 kẹ yẹbe Nchileke habe nshinu.
- 8 Ụnwu anumanu anọduje
 ekpu ekpukpu;
 domishia onwẹphe l'ime ẹnu ẹphe.
- 9 Oke phẹrephere eshije
 l'ụzo ọhali;
 ẹge ono bẹ oyi eshije l'ụzo isheli.
- 10 Ọ bụ ume, Nchileke turu
 emetaje aka-mini.
 Yọ bụru ume iya ono
 emeje tẹ mini,
 saru petengu bya anmaa anmanma.
- 11 Oomeje urukpu;
 yọ ngu-guhu angu-guhu;
 yo shi l'urukpu ono
 l'eku ebemu kẹ mẹremu mẹremu.
- 12 Ọobuje; o -zia ẹphe;
 ẹphe alọwashihu dzuru
 mgboko mgburumgburu;
 ẹphe l'agbaphe iya;
 l'ẹjelephu ozi ẹge o ziru ẹphe.
- 13 Nchileke achi-jeru ndiphe mini
 t'o gude iya hùà ẹphe àhùhù;
 m'ọ bụ t'o gude iya koshi
 ẹ ya yeru ẹphe obu.
- 14 Ngabeduduphu nchi; Jobu!
 Nọduedu anọdu;
 gbua igo l'iphe,
 dọ biribiri Nchileke emebe!
- 15 ?Ị maru ẹge Nchileke
 egudeje atụ-zi urukpu l'akpamigwe?
 ?Ị maru ẹge oomeje ebemu t'o kua?
- 16 ?Ị maru iphe urukpu
 adojeru l'eli iya
 l'awunga awunga l'akpamigwe?
 Ono kwa ozi, dọ egvu,
 o jeru; mbụ onye ono,

- tukoru iphemiphe obule makotaru ono;
- 17 Teke pherephere,
shi uto ohuda ephe;
ali ederu gbee;
be uwe, i yeru l'ehu
anoduje ekpo ngu okpomoku.
- 18 ?Ii-du-ghe ike mee
akpamigwe t'o gbasaa agbasaa;
kpoo gbengu l'o bu onyo,
a wuru awuwu?
- 19 Kanuru ayi iphe,
ayi e-kfuru Nchileke.
E to dukwa iphe ayi maru, ayi e-kfu;
ke l'e to dudu ophu ayi maru.
- 20 ?Mu a-du ike kpofu
Nchileke l'ifu to.
?Bu onye e-wota onwiya
je agbaa mgbukuma.
- 21 ?O nweru onye e-wota
enya iya je aphube l'anwu,
echi echichi;
teke pherephere sacharu
akpamigwe; yo doo risangu.
- 22 Nchileke shi l'uzo isheli;
gude mkpola-ododo
kwaa onwiya ebirisa l'abya.
O gude ike, eye egwu;
du biribiri l'abya.
- 23 Okaribe-Kakota-Ike bu iya ka;
ophu ayi 'adudu ike
abya iya ntse.
Ikpe iya bu ikpe,
vudo nhamunha;
odobe-eka-ndoo nk'iya edzua edzudzu;
k'ophu bu l'e to kpadu madzu eh.
- 24 O bu iya meru iphe,
madzu atsu iya egvu.
Ndu bu
o-maru-omachata; b'e to gubedu iphe."

38

Ojejoje eyeru Jobu onu

¹ Ya ndono; a nonyalephu oke pherephere awata ephephe. Ojejoje eshi l'oke pherephere ono wata oyeru Jobu onu; su iya:

- ² "Bu ngunu b'i maru
ke t'i bya awata oye onu
l'iphe e te dodu ngu enya?
- ³ Rukotakwa eh ege nwoke arukotaje;
te mu bya ajia ngu aji!
Yejekwaaru mu iya onu!
- ⁴ ?Bu awe b'i no teke mu
toru nto-l'ali mgboko?

Karu mu iya; m'ò buru l'ò doru ngu ɛnya!

5 ?Bù onye chì-buru ɛge ọo-ha?

?Bù onye gude ọdo tụa
ɛge ụa iya a-ha?

6 ?Bù lẹ ngunu

b'a kpobetsuaru okpa iya?

?Bù onye gvuberu itso,
bù iya gude mgboko;

7 teke ono, e metsuaru;

mkpọ-kpodo nchi-abọhu awata ọgu egvu;
unwu ojozi-imigwe
atụlahaa okokooko ono.

8 ?Bù onye meru t'ò nweru

iphe a-nọ-buhu mini
yẹle alị teke ono,
mini lufutaru l'odungu ono?

9 Ọ kwa mubẹ Nchileke

bẹ wotaru urukpu
yee mini ono l'ọ bù uwe;
bya ewota ọchi, gbaru tsụbalangu
phụ-kpua ya l'ọ bù ẹkwa;

10 bya akpaaru iya

oke ẹke oo-jebebe;
gude igwe gbaa ya ụpho
mgburumburu;
kpọ-chia ya;
yeshia ya ibo.

11 Mu asụ mini t'ò lekwa

ẹke eyii-mini e-jebebeje;
t'ẹ b'ò swejekwa ẹke ono.

12 Jobu; ?ị sụjewaru anwụ

l'oo teke ọo-hata ndọ-ọ?
?T'ị sụjewaru
ọ-nmẹwa-utsu
l'oo ẹke ọo-nọdu ndọ-ọ?

13 ?ị sụjewaru

ọ-nmẹwa-utsu
t'ò je azugude mgboko
jịa ya kpaphukpaphu
jishia ya ndu eme ẹji?

14 Mgboko l'ophu;

bẹ kpuru rogbodyongu
l'ọ bù ụra, e gude eme iphe-ọhubama.
E dengashia ya l'ọ bù uwe.

15 Ẹ te kwejedu t'iphoro

nwuuru ndu ẹjo madzụ;
aanashije ẹphe ike,
ẹphe gude eme ẹnari.

16 ?I jejewaru ẹke

eze ɛnyimu amụ amụmu;
?t'i jejewaru ije
l'ebo eze ɛnyimu?

17 ?E koshijewaru ngu

- onu-uzo ali-maa;
 ?t'i phujewaru onu-uzo
 nwonyonyo anwuhu?
- 18 ?I ri-vujewaru ege
 mgboko-a habe nshinu?
 O -buru l'i maru iya;
 ngwanu kfuru mu iya!
- 19 ?Bu awe be eeshije eje
 l'ufu eke iphoro bu?
 ?Bu awe bu ufu ke ochi?
- 20 ?Ii-du ike dua ephe
 t'ephe laa eke ephe shirtsua?
 ?I maru uzo, eeshije ala ufu ephe?
- 21 Mu marua l'i makotaru
 iphe ono l'o ha;
 keshinu a muha-oduru
 ngu ru; b'e kederu iphe ono l'o ha.
 I kawanuru nka
 kalihu akalihu!
- 22 ?I bahujewaru l'ulo eke
 aakubeje aka-mini;
 t'i phujewaru ulo ophu
 aakubeje mini suno,
- 23 bu iphe, mu doberu
 kwaberu oge iphe-ehuka;
 me oge ogu.
- 24 ?Nanu uzo eke,
 anwu eshije hata;
 m'o bu eke pherephere
 uzo enyanwu-ahata
 eshije tsogbaru mgboko?
- 25 ?Bu onye waru oswa
 eke eze mini eshije teke ochi;
 bya atooru egbe-igwe uzo, ooshije;
- 26 gude iya agba mini
 l'eke madzu te budu ebubu;
 mbu l'echi-egu,
 e ta dudu onye bu iya nu;
- 27 gude iya mee t'ali,
 daburu ochobo,
 e ta dudu iphe, no iya nu
 nguta mini wata ofu ewu.
- 28 Mini ono, igwe achije ono;
 ?o nweru nna to?
 To iji ono, adaje nu ono;
 ?bu onye bu nna iya?
- 29 ?Bu onye bu nne, muru
 mini ono ejije oyi, nmua anmunmu ono?
 Iji ono, eshije l'imigwe
 adashi ono;
 ?bu onye tsuru ime iya;
- 30 mbu iji ono, bu iya
 emeje te mini nmaa l'o bu mkpuma;

- mekwaaphu t'ebo mini nmaa kpungu?
- 31 ?Ii-du-ghe ike kekoo
mkpo-kpodo, Puleyadesu?
?T'i-du ike toshia
mkpo-kpodo Orayonu
t'o nodu nanu nanu?
- 32 ?Ii-du ike mee iphe,
bu mkpo-kpodo,
nonu t'oo fuje l'oge iya?
?T'i-du ike dua
mkpo-kpodo Beya yele unwu iya?
- 33 ?I maru ekemu,
a turu doberu iphe, notsua l'imigwe?
?Ii-du ike mee te ekemu
ono, achigbaa iphe, no
l'imigwe ono wata ochi
iphe ophu, no le mgboko?
- 34 ?Ii-du-ghe ike raa ora
t'o rua eke urukpu no;
k'ophu oo-me te
mini wata ngu anmanma?
- 35 ?Bu nggu atujeru
egbe-igwe eke, oo-shi;
o -jede; yo su ngu le ya ejeekwa.
- 36 ?Bu onye anuje madzu egomunggo;
l'emeje te iphe doo ya enya?
- 37 ?Bu onye be mmamiphe
iya ha ke t'o du ike gua urukpu ogu?
?Bu onye a-wushi-ghe
ite-mini, sutsuaru l'imigwe
- 38 teke evevee jiru ali;
uda anmaa anmanma.
- 39 ?Bu nggu akpatajeru nyee agu nri;
mbu kpata kpata ophu
e-ji unwu iya epho;
- 40 teke ephe no l'oka ephe;
m'o bu teke ephe kpuru l'ekfukala ephe.
- 41 ?Bu onye anuje ophegu nri, oorije;
teke unwu iya araru yebe
Nchileke ekwa nri;
tsoru; l'aghaphe achọ nri ono."

39

- 1 " ?Imaje teke eghu-oswa,
bu l'ugvu amu nwa iya.
?Iphujewaru teke
nne ele amu nwa iya.
- 2 ?I maru onwa ole
oopaje epho-ime iya.
?Imaje teke
omumu nwa iya gededede.
- 3 Oobuje; o -bya amu nwa iya;
yo gbezita egbezita.

Q -mụ-gee ya;
 ẹhu agwa ya pherengu.

4 Ụnwu iya ono anọdu
 l'ime egbudu l'ẹke ono vua; kaa.
 Teke ono; ẹphe aparu
 nne ẹphe ono haa;
 gbakashihu;
 ẹphe ta alaphutahedu azu odo.

5 ?Bụ onye haru
 nkakfu-igara-ọswa ẹka;
 yọo kpaphe;
 tọ du iphe, eme iya nụ.
 ?Bụ onye tọshiru iya eri,
 e liberu iya; haa ya;
 yọ wata akpaphe.

6 Q bu yẹbe Nchileke;
 bẹ nuru iya echi-egu okponku
 t'ọ buru ufu iya;
 bya ahaa alị ono,
 bụlephu unú-unú ono
 t'ọ buru ẹke, oo-buru eburu.

7 Wọwowo, anọduje ada ẹ
 mkpukpu aduje iya ẹji;
 ọphu ookwejedu t'ọ
 nweru onye a-tuziru iya ẹke, oo-shi.

8 Qonoduje l'ugvu l'akpa nri;
 l'aghaphe acho
 nwiru-egbudu, ọo-taa.

9 Atsu; ?oo-kwe-e;
 jelahaaru ngu ozi.
 ?Oo-kwe-e radu l'ẹke iiyejeru anu nri.

10 ?Ii-du-ghe ike tva ya eri
 kputa t'ọ jeeru ngu ozi ẹgu;
 ?Ii-gudeghe iya t'ọ kọoru
 ngu okori ẹ nsuda.

11 ?Ii-chi-gheru ukfu
 kwee ke l'ọ shihuru ike.
 ?Ii-ha-ghe ozi ngu l'ẹke
 o shihuru ike;
 t'ọ jeeru ngu.

12 ?Ii-kwe t'ọ vuta witu ngu;
 je edoberu ngu l'ẹke, eetsuje witu.

13 Enyi-nwenu anọduje aji
 ẹba iya kpakpakpa;
 gude iya l'eku onwiya.
 Ọle ẹ tii tudu ẹba iya
 eyeru ẹba torotoro.

14 Enyi-nwenu atuje ẹkwa haa l'eli evevee;
 yọ nọdu l'ẹke ono vua onwiya.

15 Enyi-nwenu l'onwiya ta
 kpa ishi; ke wo;
 ?fa dzo-du iya nu okpa;

- dzọpyaa ya; m'ọ bụ:
 ?unwu anumanu ta
 adzọpyashidu iya nụ.
- 16 Unwu iya bẹ ọonoduje
 eme l'ẹphè ta bụdu unwu iya;
 ọphu ọ kpadu ishi l'akanya,
 o seru a-buru iya kẹ mmanu.
- 17 Ishi iya aburu lẹ Nchileke
 ta nūdu iya mmamiphe;
 tọ nū iya egomunggo.
- 18 Obenu l'o -wowaru ẹbà
 iya gbasaa; wata ọgba ọso;
 yọ gbasweta ịnya;
 mẹ onye agba iya nū.
- 19 ?Bụ nggu anuje ịnya ike.
 ?Bụ nggu gbaru iya nza l'olu;
 yọ dū kẹ nwa yikayika.
- 20 ?Bụ nggu emeje ịnya
 t'ọo kfu wugowugo l'ọ bụ igube;
 ọ -zua ume;
 ndiphe atsuhu egvu?
- 21 Oogudeje ẹhu-otso-ena
 l'adzo garamu garamu;
 l'eme enari eje l'ifu ọgu.
- 22 Ịnya ta madu iphe bụ ọtsu egvu;
 tọo lajẹ azu l'ifu ọgu.
- 23 Arwa; mẹ akfu,
 ndu l'agba iya nū chi
 anọduje egbu ngerengere;
 dọru iya lẹ mgberemeku.
- 24 Nkọrosi k'ọgu ono ejije iya ẹhu;
 yọ buru kẹ t'o lee alị
 l'ẹke ọokfu atugbu;
 ọphu ọodujedu ike vudo
 l'ẹkalanu teke e gburu ọpyoku k'ọgu.
- 25 E -gbua ọpyoku k'ọgu; yọ kpo geru-geru.
 Ọonodujeru l'ẹke teru ẹnya
 kpo-vu ẹgburu ọgu;
 nua olu ndu ishi soja;
 mẹ mkpu-ọgu, ada nū.
- 26 Mbụ; ?bụ nggu ziru ivu
 ẹge oo-shije gbasaa ẹbà iya l'ephe
 ala ọzọ ọhuda.
- 27 ?Bụ nggu ezije ugo t'o
 phee oreke-imeli;
 je anodu kpa ẹkfuna iya
 l'ẹke dū ẹringe-ẹringe.
- 28 Ẹke oobu bụ l'eli-eli
 mkpuma, nọ l'ephekerephe.
 Yọ buru ẹke ono bụ ufu iya.
- 29 Ọ bụ l'ẹke ono;
 bẹ ọonoduje edo iphe oo-ri.

Q -nɔdujeru ɔzenya; phɔa ya.

30 Ʋnwu iya anɔje l'angu mee.
Yɔ buru l'ɛke odzu nɔ;
bɛ yɛbedua anɔje."

40

1 Ojejoje asukwaphu Jobu:

2 "Nggube ɔphu aturu
Okaribe-Kakɔta-Ike okfu;
?bu nggu a-karu iya iphe, oo-me?
Nggube ɔphu ebo
Nchileke ibo;
yenuaru iya ɔnu nta-a!"

3 Tɔ du iya bu; Jobu abya eyeeru Ojejoje ɔnu; sɔ iya:

4 "M'e tɔ dukwa iphe, ya bu.
?Nanu ege ya e-shi
agba ngu okfu?
Ya wookwaru ɛka kpuchia l'ɔnu.

5 ɔphu ya kfuru edzuwa;
ya te ekfuhakwa ɔdo."

6 Ya ndono; Ojejoje abya anɔdu l'ime oke phɛrephere ono kfuru nɔ Jobu;
sɔ iya:

7 Rukota ɛhu ege nwoke arukotaje;
tɛ ya jia ngu aji.
Ya -jia ngu aji;
nggu eyeeru iya ɛya ɔnu.

8 ?i-sɔ lɛ yɛbe Nchileke te
ekpejedu ikpe, du mma tɔ.
?iime t'i nma iya ikpe;
k'ɔphu ikpe a-laru nggubedua tɔ.

9 Ike ngu;
?o ha l'ɔ bu kɛ Nchileke.
Olu ngu; ?oo-deghe
igidi l'ɔ bu nk'iya.

10 Ngwaa; gudenu
o-gbu-nwii-nwii
gude ɔdu-biribiri
kwaa onwongu ngwa!
Nggu ewota ugvu;
wota onweru ɛnya yee
onwongu l'ɔ bu uwe!

11 Ʋua ɔvuma gude koshi
ege iphe eghutabe ngu eghughu!
Lemua iphe bu ndu eku
onwɛphe ekuku;
lɔ-tsuta ɛphe;

12 Lenua iphe bu ndu eku
onwɛphe ekuku;
mee ɛphe t'ɛphe ɔo!
Tuko iphe bu ndu eme
iphe, du eji dzɔ-byashia
l'iphe bu ɛke ɛphe nɔ!

- 13 Chikobe ephe lia l'ekalanu;
nggu egude ekwa-odzu
kechishia ephe ifu l'ili.
- 14 Ono teke ya e-kweta l'oo
nggube Jobu b'ọ laru.
- 15 Lenua oke anụ ono;
mbụ Enyi-mini.
Ọ bụ yebedua keru iya;
bụkwaru iya phụ keru nggube Jobu.
Enyi-mini ata ewu l'ọ bụ eswi.
- 16 Ọ bụ; lewaru egbe ike, nọ iya l'ukfu;
nggu elewaru egbe ike,
nọ iya l'akwara ephe!
- 17 Ọdzu iya akfujeru l'ọbu oshi sida.
Áji, nọtsua ya l'utakfu
kparu onwiya akpakpa.
- 18 Ọkpu iya bụ mkpụrukpu ope b'ọ bụ.
Oshi-ọkpa iya aburu mgboro-igwè.
- 19 Ọ bụ iya katsua nshinu
l'iphe bụ iphe,
Nchileke keru ekeke.
Obenu lẹ yebe Nchileke kalẹ iya-a ike.
- 20 Ọonoduje l'eli ugwu l'ata nri;
unwu anụ ndu ọphu anọdu
l'iku eke ono l'egvu egvu.
- 21 Ọozeje lẹ mkpuli oshi lotusu;
rụ-mia onwiya l'ime eswa, nọ l'uda eke ono.
- 22 Oshi lotusu ono egudeje agu iya domia ya;
ekali-oshi wilo anọ-pee ya mgburumburu.
- 23 Ẹ tọo tsudu egvu eyii-mini;
m'ọ -ruhuru;
Enyimu Jọdanu byaa utso
dụ-kfuru iya l'onu.
- 24 ?Bụ onye a-dụ ike gude enyi-ọswa.
Ẹ ta anmatajẹkwa iya l'ọnya;
ta swọfu-ghe iya imi?

41

- 1 "Ii-gudeghe ikokoro hata ejo agiyi ono;
?m'ọ bụ kee ya eri l'ire.
- 2 ?Ii-yeghe iya eri l'imi lopyia alopyi;
m'ọ bụ gude ikokoro
dzugbabe iya agba.
- 3 ?Oo-rọ ngu aroro t'ị haa ya tọo.
?Oo-gude-ghe olu-odoo kfuru yeru ngu.
- 4 ?Oo-kwe tẹ nggu l'iya
gbaa ndzụ;
t'ọ buru ohu ngu jeye lẹ gburruru tọo.
- 5 ?Ii-dụ ike mekoshije iya
ege eemekoshije unwenu-a;
?m'ọ bụ haaru iya
unwegirima ngu ndu

- k'unwanyi t'ephe l'iya gvuje egvu.
- 6 Ndu agba ngho;
?ephe e-kweghe ngu iya onu uto.
Ii-du ike mee ya;
k'ophu ndu oke aswa e-re iya le mgbuka?
- 7 ?Ii-du ike gbubushia igwe
ibiribe ibiribe tsu-jia ya l'akpo ehu;
m'o bu gude ikekee su-fua ya ishi.
- 8 I -byia ya eka mmanu;
b'e tii tuhekwa iya ama odo;
ke l'ii-nyata-a ege o muru nggu l'iya.
- 9 Onye ari le ya e-mekputa
ejo agiyi kwa ejo-ire be odzu;
ke l'o bukquadua t'anya
nggu l'iya chegba; ike agvu ngu.
- 10 Keshinu e to dudu madzu
nwigbaleke-oma, a-du-ghe
ike kpalia ejo agiyi ono;
?bu-chia yebe Nchileke,
be madzu a-kpalighe?
- 11 ?Bu onye a-su le ya ji iya ugwo;
te ya bya akfua ya eya;
ke l'iphemiphe obule,
no le mgboko bukota nk'iya.
- 12 Ya ta adakwa ashi te ya ba
aturu ngu onu okpa ejo agiyi ono:
ege o nwetaberu okpehu;
me ege o du-tabe ugvu l'anya.
- 13 ?Bu onye a-du ike phua ya akpo.
?Bu onye a-du ike paru
odogoro je iya l'ifu;
le ya eje iya eya eyeye?
- 14 ?Bu onye a-tu kparara
je iya onyaha onu.
Eze, no iya l'onu eyekwa egvu.
- 15 Iphe, kpuru iya giriri l'azu
bu iphe,
e gude eze nze-ogu.
Iphe ono be dzegbaberu onu;
shihugbaa ike;
- 16 swia nyichingu;
k'ophu bu le
pherephere te eshigedu
le mgbaku iya bahu iya l'ehu.
- 17 O rakutsuaru arakuru;
tugba buru nanu;
k'ophu bu l'e taa tuwadu iya ebo.
- 18 Obuje; o -zee uze;
ekoroku aghakahu.
Enya iya du l'o bu eke
enyanwu keru paa l'uzo nchi-abohu.
- 19 Oku, shi iya l'onu anoduje

- enwu kẹ phophopho.
 Ẹkoroku, shi iya nọ l'agba kpirikpiri.
- 20 Ẹnwuru-ọku eshije iya l'imi l'akpọ tọtutu
 l'ọ bụ ite, e shiberu;
 chiru ophuruphu tsube iya.
- 21 Ume, ọotu rua l'icheku-ọku,
 ọku ta nọdu;
 yọ gbanwuhu ọku.
 O kwaphu ege ono;
 bẹ ọku eshije iya l'ọnu enwu phophopho.
- 22 Agburu-ẹhu, nọ iya l'olu
 emeje tẹ meji tọfu iphe bụ
 onye phuru iya nọ.
- 23 Igbidigbi anụ, nọ iya l'ẹhu
 nyatsuaru l'eli ibe iya;
 k'ophu bụ l'ẹ tọ dudu
 onye a-dụ ike nyafu-ghee ya.
- 24 Ọkpoma iya kporu gbengu l'ọ bụ mkpuma;
 shihu ike l'ọ bụ o-ji-l'ẹka mkpuma.
- 25 O -gbeshi egbeshi; ndu, bụ
 ọ-ka-ike phẹ atshu egvu;
 gude ẹhu-anmanma gbalala azu.
- 26 E -gbua ya mma;
 b'ẹ tọ dudu iphe, oome iya;
 ọphu ọ dudu iphe, arwa;
 m'ọ bụ akfu;
 ọ dudu buru ikekee emeje iya.
- 27 Ọonya-jishije igwè l'ọ bụ ọwa;
 nya-kwoshia ope l'ọ bụ oshi,
 riru avurukpa.
- 28 Akfu te emejekwa iya t'ọ gbaa ọso.
 Mkpuma adujele iya-a
 l'e-wotaru udzu phee ya l'ẹhu.
- 29 E -chia ya mgboro;
 yo gbe dọ iya l'e chiru iya ọwa.
 A -tụ ya arwa; yọ chị l'iya-a ọchi.
- 30 Ẹkiri, nọ iya l'ẹpho
 atsu nkọ l'ọ bụ ọnu mbeji.
 O -wua awuwu l'ẹpotọ;
 yọ dọ l'ọ bụ ẹke e swiru igwè,
 e gude etsu witu.
- 31 O -ruba l'ẹbo mini;
 yọ phuhu uphu l'ọ bụ ite,
 e shiberu l'ọku.
 Teke o rubaru l'eze ẹnyimu;
 yọ tsulahaa kfutukfutu
 l'ọ bụ manụ, e shiberu l'ọku.
- 32 Ẹke, o shiru bẹ mini ebukahuje ẹbo;
 l'acha kẹ pemu-pemu.
 Mini ẹke, o shiru
 abukotajeru uphu kwaseru.
- 33 Ẹ tọ dudu iphe, nọ lẹ
 mgboko-a yele iya ha.

O bu iphe, e keru,
 e ta atsujedu egvu.
 34 E to nwedu ege iphe
 e-kube onwiya
 t'o gube iya iphe.
 O bu iya bu eze
 l'iphe bu iphe, eku onwiya ekuku."

42

1 To du iya bu; Jobu abya
 eyeeru Ojejoje onu; su iya:
 2 "Ojejoje; ya makwaru-a
 l'o bu nggu bu ike,
 kakota-ike odo;
 l'e to dudu iphe,
 i tuberu k'ememe,
 nweru onye a-agbashi-ghe iya nu.
 3 I jiru mu iphe, meru iphe mu
 jeru je eye onu l'iphe e te dodu mu enya.
 O kwa oswi-okfu;
 mu yeekwaru onu l'iphe,
 e te dodu mu enya;
 mbu iphe, du-tabe biribiri;
 k'ophu bu l'e to nwedu
 l'oo doo mu enya.
 4 I sukwaru mu phu te mu
 ngabe nchi; t'i jia mu aji.
 Teke i jitsuaru mu aji;
 te mu yeeru ngu iya onu.
 5 O kwa nchi be mu shi
 egudeje anu otu-onu ngu.
 Obenu le nta-a; be mu
 gudewa enya mu phu ngu.
 6 Nta-a be mu duakwa onwomu ashị.
 Izimana laakwaru mu azu;
 owaa aka mu; owaa ikpere mu l'ali."

Okpochi okfu obu ishi

7 To du iya bu; Ojejoje ekfutsuaru Jobu iphe ono; bya asu Elifazu, bu onye Temanu: "L'iphe eghukwa yebe Nchileke eghughu; kele nggu l'onya ngu phe; ephe ebo te kfuduru mu iphe, gbaru nu ege nwozi mu, bu Jobu kfuru. 8 Iphe, unu e-me nta-a bu t'unu kputa oke-eswi esaa yele ebyila esaa jekfu nwozi mu, bu Jobu t'e gude iya gwoo ngweja-ukfuru nu mu l'okfu ehụ unu. Jobu e-kfuru nu mu l'okfu ehụ unu; mu anya ya; mu te emehe unu iphe, mu riru le mu ga eme unu k'eswe ono, unu meru ono; ke l'unu te kfudu okfu mu ege gbaru nu; ege nwozi mu, bu Jobu kfuru." 9 To du iya bu; Elifazu, bu onye Temanu yele Bilidadu ke Shuha; me Zofa, bu onye Nema egbeshi je emee iphe ono, Ojejoje suru t'ephe mee ono. Jobu abya ekfuru nu Ojejoje l'okfu ehụ ephe; Ojejoje anata iphe, o kfuru nu iya.
 10 Ya ndono; Jobu ekfutsulephu nu Nchileke l'okfu ehụ onya iya phe ono; ephe eto; Ojejoje abya emee ya; yo byakwa bu enweru eku odo. Yo mee; iphemiphe obule, o shi nweru abya aha ege o shi ha ugbo ebo.

¹¹ Unwunne iya; ndu k'unwoke; me ndu k'unwanyi; mekpò onyemonye obule, shi mahawaru iya nù abyalahaa nk'iya odo; ephe l'iya erilahaa nri. Ephe akpólahaaru iya ifu iya; dülahaa ya ike k'iphe-ehuka ono l'ò ha, Ojejoje pakfutaru iya ono. Onye, byatashia; yo guderu iya okpoga; gudekwaru iya phù echi mkpòla-ododo.

¹² Ojejoje abya agòoru Jobu onu; iphe abya akaru iya le mma l'ikperazu; karia ege o shi duru iya l'odungu. Aturu, o mekocharu nweru du ukporo unu aturu l'unu aturu iri l'ise. Inya-kamelu iya adu unu iri l'ise. Eswi iya, a turu njigba ebo ebo adu unu njigba eswi ebo l'ukporo njigba eswi iri. Nkakfu-igara iya adu unu nkakfu-igara labu l'ukporo iri. ¹³ O byaru bya amuta unwoke esaa; waa unwanyi eto. ¹⁴ Onye ophu bu ada iya b'ò guru Jemima. Onye ophu etsota iya nu b'ò guru Kezaya; bya agwa onye k'eto Kerenu-Hapuku. ¹⁵ L'alj ono gbaa mgburumburu te nwedu unwanyi odo, makpuru unwu Jobu ono le mma. Nna ephe; mbu Jobu ekevuru ephe iphe, o nweru teke o keru unwu iya ndu k'unwoke iphe.

¹⁶ Le Jobu jetsuaru iphe-ehuka ono b'ò nòfuaru ukporo afa iche iche ugbo esaa b'ò nwuhuderu. O nò ndzu gude enya iya phù unwu iya; me unwunwa iya; me unwu nwanwanwa iya. ¹⁷ E metsua; Jobu akaa nka; laa l'oge nka-ezekuna nk'iya.

Egvo-Oma

1

- 1 Onu-oma bu k'onye yele
 ndu akirishi e-ta achidu idzu lanu;
 too tsoje l'idzu ndu ejo iya ono;
 to du iphe yele ndu e-ta
 gubedu Nchileke iphe jigba;
- 2 mbu onye bulephu ekemu
 Ojejoje aduje iya mma;
 buru iya anoduje iya l'oriri: eswe l'enyashi.
- 3 Onye ono du l'o bu oshi,
 e yeru l'iku nggele.
 Onoduje ami nebyi l'oge iya;
 ophu ekwo iya
 'aku-gbehujedu aku-gbehu.
 Iphe bu iphe o yeru eka abujeru iya upete.
- 4 Obenu l'e t'o budu ege ono
 be odujeru ndu akirishi.
 Ephebedua du l'o bu eswa witu,
 pherephere ephekashije.
- 5 Oo ya bu le ndu akirishi be
 ikpe a-nma l'ifu Nchileke;
 ophu o dobedu ndu eme
 ejo iphe l'eke ndu doberu eka ndoo no.
- 6 Kele Ojejoje anoduje eduzi
 ndu doberu eka ndoo uzo.
 Obenu l'uzo ke ndu akirishi e-me;
 ephe aburu kpurupyata.

2

- 1 ?Bu ngunu meru iphe
 iphe bu mbakeshi ach
 ejo idzu ke okwefuru Ojejoje ikè?
 ?Bu ngunu meru iphe ndiphe
 ach idzu iphòró?
- 2 Ndu eze, ach mgboko
 ajikobe onwephe k'ogu;
 ndu ishi l'edzukobe;
 t'ephe tso Ojejoje ogu;
 tsokwaphu onye ono,
 o fotaru t'o buru eze ono ogu.
- 3 Ephe suru: "Unu t'ayi
 lo-bushia mkpa ono,
 ephe gude tugbabe ayi ono!
 Unu t'ayi ghabushia egbirigba ono,
 ephe gude kee ayi ono."
- 4 O bu ochi be onye ono,
 no l'aba-eze l'imigwe ono ach ephe;
 mbu l'oo ochi; be oozu Nnajiufu.

- 5 Oo-gude iphe-eghughu
baaru epha mba;
gude oke ehu-eghughu yee ephe egvu.
- 6 Nchileke asu ephe le
ya ofutawaru eze;
dobe iche le Ugву Záyonu,
bu ugву ono, ya doberu nsu ono.
- 7 Onye ono, o fotaru ono asu
le: "Ekemu Ojejoje;
be ya a-ra tororo;
kele Ojejoje suru iya:
L'oo ya bu Nwatibe iya ke nwoke.
Dube ntanu;
be ya buakwa Nna iya.
- 8 Ya e-woru iphe bu mbakeshi
nu iya t'o buru okè-iphe iya;
woru mgboko
mgburumburu nu iya
t'o buru iya iphe-enweru;
m'o -buru le ya roru iya eya.
- 9 Yo buru eka-ike;
be mu e-gude achì ephe;
gude iya kua ephe
yogiriyogiri l'o bu ite-ura.' "
- 10 Oo ya bu; unube ndu eze;
unu kwakwaa enya!
Unube ndu ishi ke mgboko-a;
unu ngabekwa nchi l'okwa
ono, aanmaru unu ono!
- 11 Unu gude otsu egvu;
me ehu-anmanma ejeru Ojejoje ozi!
- 12 Unu tsuta Nwa iya nwoke
onu l'okpa; e menyaa;
ehu awata iya oghu
eghughu; yo mee;
unu aburu kpurupyata le mbaduzo;
ke l'o kwa nwiphe, e-ta badu ishi;
akpatsuje iya iwe.
Onu-oma bu ke ndu gbakfuru
iya nu t'ephe zeeru ndu.

3

Egву-oma, Dévidi deru teke oogbalaru nwa iya, bu Abusolomu

- 1 Nngube Ojejoje;
ndu ohogu mu zakwaru l'igwe!
Ndu, wu-lihuru etso mu
okfu aburu 'aguta aguta.
- 2 Ndu, ekfu le Nchileke
ta adzofutadu mu hakwa l'igwe.
- 3 Obenu l'o bu nggubedua,
bu Ojejoje bu onye egbobutaje mu nu.
O bu nggu bu onye emeje
t'a kwabe mu ugву;

- buru nggu emesaje mu ifu.
 4 Mu woliru olu mu raku Ojejoje.
 Yo shi l'ugvu ono,
 o doberu nsọ ono zaa mu.
 5 Mu azejeru aze kua mgbenya; tehu;
 ke l'ọ bu Ojejoje gude ndzụ mu.
 6 Igweligwe ndu ono,
 kwagebetsuaru; nọ-pee mu
 mgburumgburu ono;
 be mu ta atsudu egvu.
 7 Nggube Ojejoje;
 byiko kwolihuru dzọ mu;
 kwolihu dzofuta mu;
 nggube Nchileke mu!
 Hụa ndu ọhogu mu àhùhù;
 k'ọphu ike ta anọhedu ẹphe.
 8 Ọ bu nggube Ojejoje adzofutaje madzụ.
 Gọnuaru ndu nke ngu ọnu.

4

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'a kporu une ye iya

- 1 Zanu mu teke mu kuru ngu;
 nggube Nchileke mu,
 bu onye doberu ẹka ndoo.
 I gbaru mu mkpu teke
 iphe-ẹhuka byaru mu.
 Byiko; phunuaru mu imiko;
 nggu angaberu mu ru nchi
 l'ekfukfu, mu ekfu anu ngu!
 2 ?Bu teke ole; be unube unwu
 eliphe a-ha ogude ugvu,
 a kwaberu mu eme iphe-iphoro?
 ?Bu teke ole; be unu
 e-yeberu obu
 l'iphe ẹ-te nwedu ishi;
 mbu woru onwunu haaru
 iphe ẹ-ta budu ọkpobe iphe?
 3 Unu makwaru le Ojejoje
 fotawaru ndu ophu
 yeru iya obu doberu onwiya.
 Mu -kua Ojejoje;
 be ọozajekwa mu.
 4 Unu be ekwekwa
 t'ehu-eghughu nwuru unu ye l'iphe du ẹji.
 Unu -zeru aze;
 unu to nwehu rja ya ariri; daa ashị.
 5 Te ngweja, unu egwo anu
 Nchileke bujekwaru
 ngweja, du iya mma.
 Unu adakobeje Ojejoje.
 6 ẹphe du l'igwe; mbu ndu
 asuje: "Nggube Ojejoje;
 mebanuaru ayi iphe-ọma;

mūnuaru ayi ōnu-ōchi!”

- 7 Obenu l'ēhu-otso-ēna ōphu
i yeru mu l'obu kakwa nk'ēphe
teke iphe ēphe meberu l'alī mehuru ōhuma.
- 8 Mu egudeje ēhu-otso-ēna laa l'ulo;
kua mgbenya l'ēhu-āgu;
kē l'ō bū nggūbe Ojejoje nwenkinyi ngu;
bū onye emeje tē mu buru
lē domangu rimangu.

5

Egvo-ōma, Dévidi deru nū onye ishi egvu; t'a phūru opu ye iya

- 1 Nggube Ojejoje;
ngabēnu nchī nūa olu mu;
ude, mu atsu erua ngu nchī!
- 2 Nggube Nchileke mu,
bū Eze mu; ngabēnu nchī; nūa mkpu,
mu echi echiku ngu;
kē l'ō bū nggu bē mu ekfu anū.
- 3 Nggube Ojejoje;
utsu mbōku-mbōku;
bē iinuje olu mu.
Utsu mbōku-mbōku;
bē mu ewojeru mkpa mu
dooru ngu giriri l'ifu;
daa ngabēru ngu.
- 4 Nchileke; ē tī būdu onye
iphe dū ējī aduje mma.
Ōphu iikwejedu tē ndu eme
ējo iphe nōdu l'ēke iino.
- 5 Ndu eku onwēphe ege ēphe
ē-ta hadu te evudoghēkwa ngu l'ifu.
Iphe bū ndu eme iphe ē-ta
adūdu mma dūkwa ngu ashī.
- 6 Ndu ntūmatu bē iimeje t'ēphe būru kpurupyata.
Ndu mgbugbu-madzū;
mē ndu ējire; bē nggūbe
Ojejoje akpōfu akpōfu.
- 7 Obenu lē mbēdua e-shi lē
n-yomobu ngu l'ēke mu nū;
abya l'ulo ngu.
Mu e-gudeje ōtsu egvu;
ghaa ifu l'eze-ulo ngu, dū nsō;
baaru ngu ēja.
- 8 Nggube Ojejoje;
keshinu ōphu ī bū onye doberu ēka ndoo;
duzinua mu ūzo;
l'ōgvu ndu ōhogu mu.
Menua t'ō doo mu ēnya;
mbū ūzo, iicho tē mu shia.
- 9 E tō dūdu okfu, shi ēphe
l'ōnu m'ōo nanū, e gude ēka.
Iphe jiru ēphe obu bū mkpaka.

Ephe egudeje onu ephe aja madzu ajaja;
obenu l'iphe no ephe l'obu
anođuje eshi l'obu ili, gheru onu.

- 10 Nggube Nchileke;
menea t'ejo iphe ephe
meshiru tukoru ephe l'ishi;
te idzu, ephe chiru nma ephe l'o bu onya.
Chifukota ephe Nchileke;
ke l'iphe ephe meshiru ghatawaru aghata;
shi iya kwa iya phu
l'ekwefuru ngu ikè!
- 11 Ole te ehu-otso-ena bukwaru
ke ndu agbabaje ngu l'ime; zeeru ndzu.
T'egvu ehu-otso-ena buru
nk'ephe jeye le tutu yoyo.
Gbochita ephe Nchileke;
k'ophu iphe bu ndu yeru
epha ngu obu e-te eswa.
- 12 O bu nggube Ojejoje
agojeru onu-oma nu ndu doberu eka ndoo.
Iigudeje ke l'ephe no ngu
l'obu gbochita ephe.

6

Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu; t'e gude olu, ede edede gua ya;
t'a kporu une ye iya

- 1 Nggube Ojejoje;
be egudekwa ehu-eghughu baaru mu mba;
ophu i gudekwa
oke ehu-eghughu ngu hua mu ahuhuhù!
- 2 Nggube Ojejoje;
phuaru mu ru imiko;
ke l'ike gvwaru mu.
Nggube Ojejoje;
menea te mu ka mma;
ke l'ehu mu l'o ha
anmakotakwa mu kwekwekwe.
- 3 Meji atofukwa mu atofu.
Nggube Ojejoje;
?bu teke ngunu meru;
temanu nggu agbaaru mu mkpu?
- 4 Laphuta azu; Ojejoje;
bya bya adzo mu!
Gude ke n-yemobu ngu ono,
bu 'onwe agvugvu ono dzoo mu!
- 5 Ke l'onye nwuhuru nu
ta anyatahekwa ngu.
?Bu onye a-nodu l'ali-maa l'ekele ngu ekele.
- 6 Mu tsuakwaru ude jeye ike agvu mu.
Mu -laa l'ulo
mboku-mboku;
mu akwaa ekwa jeye nchi abohu;
ophu 'onweddu mboku,

- a nojeru tẹ ẹnya-mini mu
ba tso l'iphe mu echebeje ishi.
- 7 Aphu, byaru mu nu mewaru;
mu akwaa ekwa kwata ẹnya-ishi.
O mewaru; ẹnya ekoshia mu ekoshi.
Yo buru iphe ndu ohogu mu kpataru mu.
- 8 Unu gbeshi mu l'ifu;
unube ndu ejo iya ono;
kele Ojejeje nuwaru ekwa mu akwa.
- 9 Ojejeje nuwaru aroro, mu roru iya.
O nuwaru ekfukfu, mu ekfu anu iya.
- 10 Ndu ohogu mu l'ephe ha;
be ee-kpu ifu le ntụ;
meji atoshihu ephe.
Ephe a-ghakobe;
gude iphere laphushia azu.

7

Egву-aphu, Dévidi guru nu Ojejeje le k'iphe Kúshi, bu o-shi-l'eri
Bénjaminu kforu

- 1 Nggube Ojejeje,
bu Nchileke mu;
o kwa l'ime ngu be mu gbatataru;
te mu zeeru ndzu.
Dzonua mu;
l'eka iphe bu ndu achị mu nu;
byiko nafuta mu ru!
- 2 Odumeka be ephe e-gudekwa
mu lo bu agu; labushia nanu nanu;
le b'o nwe onye odo,
mu nweru a-gbaru mu mkpu.
- 3 Nggube Ojejeje,
bu Nchileke mu;
a gufukwa lo nweru
iphe du eji, mu mejeru;
- 4 mbu lo nweru mo bu
onye okfu e-ta duduru mu l'iya,
mu mejeru iphe du eji.
Odudu buru le mu natajeru
ndu ohogu mu iphe k'ehuka;
le b'lo du iphe kparu iya nu;
- 5 oo ya bu; te ndu ohogu mu,
achị mu nu gude mu;
dzoo mu pyakapyaka;
Ephe ewowaruru uguvono,
aakwabe mu ono gwoo le ntụ.
- 6 Nggube Ojejeje;
gude nu ehu-eghughu kwolihu!
Gbeshi nu; no-chia ephe uzo;
mbu ndu ohogu ono,
gude ehu-eghughu achị mu ono.
Kwoliuru Ojejeje;
ke lo kwa nggubedua turu ekemu;

- sụ tẹ ndiphe kpeje ikpe, dụ maa.
- 7 Chikobenu mkporo-oha ono,
dzukoberu nụ ono;
t'ephe gbaa ngu mgburumgburu;
nggu anọdu l'aba-eze ngu l'ephekerephe.
- 8 O bụ nggube Ojejoje
e-kpe ndu ono ikpe.
Kpee ya; kperu yeru mu;
kẹle mu bụ onye doberu ẹka ndoo;
to nwe ẹke ụta dụ mu l'ẹhu.
- 9 Nggube Nchileke,
bụ onye doberu ẹka ndoo;
nggube onye enyochaje
ime obu madzụ;
mẹ ọriri iya;
byiko menua t'ọ kfushi;
mbụ iwe-iwe ono,
ndu akirishi eme ono!
Mee tẹ ndu doberu ẹka ndoo
nguru anguru!
- 10 Nchileke bụ iya
egbochitaje mu nụ.
O bụ iya adzofutaje ndu obu guru iphoro.
- 11 Nchileke bụ onye ekpeje ikpe, dụ maa;
buru onye ekoshije ndu
ẹjo madzụ
oke ẹhu-eghughu iya mbọku-mbọku.
- 12 O -buru lẹ madzụ ta atadu
onwiya ụta iphe dụ ẹji iya;
bẹ ọo-bakwa nkogo iya
tee ya nkọ; kwee ụta iya;
ye iya akfụ gọberu ndu ono.
- 13 O kwakọkwaru ẹjo
ngwa-ọgu iya dobe;
bya edozikotawa akfụ iya, enwu ọku.
- 14 Lewaru ẹge ẹjo iphe jiru ndu akirishi obu.
Ejo iphe ono, jiru ephe obu
ono aburu ẹregede.
Iphe e-shi l'ẹregede ono
lufuta aburu ntuphu-ire.
- 15 Ephe turu iduma;
tumia ya atumi.
Obenu l'ọ bụ ephe
e-mekochaa dalahụ l'iduma ono.
- 16 Ẹregede, ephe agba
e-mekochakwaa bya
atukoru ephe l'ishi.
Iphe-kpaa, ephe meshiru
ndu ọdo a-laphukwaru ephe azụ.
- 17 Mbẹdua a-nọduplephu ekele Ojejoje ekele;
kẹ l'ọ bụ onye doberu ẹka ndoo.
Mu agụa egvu;
gude tua onye ono,

bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ono epha.

8

Egву-oma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'e gudeje ngwa-egvu gítitu gua ya

¹ Nggube Ojejoje,

bụ Nnajiufu ayi;
 ege epha ngu dụ-bekwanu
 ugvu lẹ mgboko gbaa mgburumburu;
 meru odu-biribiri ngu;
 yọ ghaa imigwe.

² I mewaru unwegirima nshji;
 mę ndu angu era;
 epe awata ngu oja ajaja;
 l'ogvu ndu ohogu ngu;
 shi ege ono mee tẹ ndu
 ohogu ngu;
 mę ndu eme t'ephe gwata
 ngu ugwo daa shikongu.

³ Teke mu leri enya l'igwe;
 phụ iphe i gude
 mkpushi-eka ngu meshia;
 mbụ onwa;
 mę mkpo-kpodo,
 bukota iphe i meshiru dobe;

⁴ mu ajilaha; sụ: "Bụ ngunu
 bę madụ bụ; kę t'i rivu iya l'oriri?
 ?Bu ngunu bę madụ mmanu bụ;
 kę t'ii iya enya?"

⁵ I meru iya; iphe unwu
 imigwe gude ka iya ta aha l'ọ bụ inyi-nvọ.
 I kpueru iya odu-biribiri
 l'ọ bụ okpu; bya akwabe
 iya ugvu, ha nshinu.

⁶ I nuru iya ike t'ọ letaje
 iphemiphe obule i keru ekeke enya;
 bya emekwaaphu tẹ
 iphemiphe obule ndukota iya l'eka;

⁷ mbụ l'i meru tẹ aturu;
 mę egwu; mę eswi;
 mę iphemiphe obule,
 bụ anụ-egụ-egbudu l'ephe ha;

⁸ mę unwu enu, epe l'eli;
 mę ema, bu lẹ mini;
 mękpo iphemiphe obule,
 bu lẹ mini l'ephe ha
 ndukota iya l'eka.

⁹ Nggube Ojejoje,

bụ Nnajiufu ayi;
 ege epha ngu dụ-bekwanu
 ugvu lẹ mgboko-a l'ọ ha.

9

Egvo-oma, Dévidi deru nù onye ishi egvu. T'e gude olu egvu "Èkwa Nwa" gua ya

- 1 Nggube Ojejoje;
mu e-gude obu mu l'ò ha ekele ngu ekele.
Mu a-nòdu ekfukashi kẹ
iphe dù biribiri, iimeshibebe.
- 2 Èhu a-nòdu atso mu ena;
mu egude ngu ete ẹswa.
Mu a-gù egvu gude
jaa ẹpha ngu ajaja; nggube
Ọkaribe-Kakọta-Nù!
- 3 Ndu ọhogu mu tsuphuwaru azù!
Ephe kpakotawaru iphe dashia;
tugbushia onwẹphe l'ifu ngu!
- 4 Kẹ l'ikpe, i kperu
b'i kperu ọhuma;
hawaru mu enge.
I nọwa l'aba-eze ngu
kpee ikpe, dù maa.
- 5 Iphe bụ mbakeshi b'i bawaru mba;
bya emewa ndu akirishi;
ẹphe aburu kpurupyata.
I mewaru tẹ ẹpha ẹphe
chihu gbururu jeye lẹ gbururu.
- 6 Ndu ọhogu mu; bẹ nk'ẹphe gvọaru.
Ufu ẹphe a-bukotaru
okpu-ufu gbururu jeye lẹ gbururu.
Mkpukpu ẹphe b'i vọwaru l'ogbaragba;
k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu onye
ephotajekwadu iya nù.
- 7 Ojejoje a-buru eze jeye tutu yoyo.
O mewaru aba-eze iya ono;
yo nguru anguru;
k'ọphu ọo-nòdu iya kpee ikpe.
- 8 Oo-kpe ndu mgboko ikpe ọhuma.
Ikpe iya adabujeru adaburu.
- 9 Ojejoje bụ a -gbaba;
e zeeru ndzù kẹ ndu aakpa ẹhu;
ndu iphe-ẹhuka byaru
agbabajẹ iya phù l'ẹka je edomia onwẹphe.
- 10 Iphe bụ ndu maru ngu nù
bù nggu bẹ ẹphe adakobeje;
kẹle nggube Ojejoje ta
ahabukwaa ndu agbakfuta ngu nù.
- 11 Unu gua egvu gude jaa
Ojejoje ono,
bu lẹ Záyonu ono ajaja.
Unu raaru iphe bụ
mbakeshi iphemiphe ọbule ono,
o meshiru ono.
- 12 Kẹ l'onye ono,
agwatajẹ ụgwọ ọchi ono

- be nyatakwarua ephe.
 Ndu iphe-ehuka byaru -chia mkpu;
 b'e too dahujekwa ephe nkichi.
- 13 Nggube Ojejoje;
 phunuaru mu imiko!
 Lewaru ege ndu ohogu mu akpabe mu ehu!
 Nafutanu mu l'eka anwuhu ono;
- 14 k'ophu mu anodu l'eke eeshije
 abahu Zayonu jaa ngu ajaja;
 tee eswa l'i dzofutaru mu.
- 15 Iphe bu mbakeshi
 dalahuakwaru l'iduma,
 ephe turu l'onwephe.
 Ephe nmakwaruphu l'onya, ephe gbaru.
- 16 Iphe e gude maru Ojejoje
 bu ke ikpe, du mma, ookpeje.
 Obenu le ndu akirishi;
 be iphe du eji, ephe eme
 abuje onya hata ephe.
- 17 Ndu eme ejo iphe a-lakota maa;
 mbu l'iphe bu mbakeshi,
 zaharu Nchileke aa-lakota ali-maa.
- 18 Obenu le ndu, no le mkpa
 b'e ta zahadu jeye le tutu yoyo;
 ophu iphe ndu ukpa ele enya
 le Ojejoje e-meru ephe
 ta abyadu bya abu ke mmanu.
- 19 Zilihu nggube Ojejoje!
 Te b'o bubukwaa madzu
 e-gbe ka ngu ike!
 Te kpee iphe bu mbakeshi ikpe l'ifu ngu!
- 20 Nggube Ojejoje; yenua ephe egvu!
 Te iphe bu mbakeshi ono
 maru l'o bu madzu mmanu be ephe bu.

10

- 1 Nggube Ojejoje;
 ?bu ngunu kparu iphe i je akfuru gegerege?
 ?Bu ngunu kparu iphe
 i woharu onwongu l'oge iphe-ehuka-a?
- 2 Ndu akirishi egudeje ekuku
 l'achi nta ndu ukpa.
 Te ejo idzu, ephe chiru
 doberu ndu odo
 bukwaru onya; nma ephe!
- 3 Iphe ndu akirishi egudeje asa
 nsasa bu iphe du eji, l'agu ephe.
 Ephe anoduje aja ndu iphe
 e-te edzujedu edzudzu ajaja;
 gbe l'ekfubyishi Nchileke.
- 4 Ephe egudeje oku onwephe
 jika ocho Nchileke.
 Ephe ta arivujedu

Nchileke l'oriri lẹ phuu.

- 5 Iphemiphe obule, ephe eme
 abujeru ephe upete.
 Ephe akakputaje ndu
 ohogu ephe l'enya.
 Ephe ta aphujedu ikpe ono,
 Ojejoje e-mekochaa kpee ephe ono.
- 6 Iphe ephe arije bu l'ephe
 buwa 'enwuribe enwuribe;
 l'e t'o nwedu l'ephe ejee iphe-ehuka.
- 7 Iphe ejije ephe onu bu iphu;
 me ugho; me ohashi enu
 ejo iphe ephe e-me madzu.
 Iphe ephe akpuje l'onu bu
 eregede; me ejo iphe.
- 8 Ephe anoduje l'iku mkpukpu;
 domishia onwephe;
 kwaaruu ndu e-ta adudu iphe
 ephe meru; l'egbushi ephe.
- 9 O bu ege agu edomije
 onwiya l'egbushi
 unwu-anu; bu ege ephe
 edomije onwephe kwaberu ndu ukpa.
 Ephe hatalaphu ephe;
 ephe akpuru ephe lashia.
- 10 Ndu ephe hataru;
 be ephe egweje rakaraka;
 jeye nk'ephe agvu.
 Ephe egudeje k'ehuka
 ku ndu ukpa pyaapya.
- 11 Ephe arije lẹ Nchileke
 zahawaru iphe ephe meru;
 l'o ghawaru ephe azu;
 l'e t'oo puhedu eji ono, ephe eme ono.
- 12 Nggube Ojejoje;
 gbeshipoduaphu egbeshi!
 Nggube Nchileke;
 palikpoduaphu eka ngu apali!
 Ba azahakwa ndu ono, aakpa ehuno!
- 13 ?Bu ngunu meru iphe ndu
 iwe anoduje ekfubyishi Nchileke?
 ?Nanu ege o du be ephe
 anoduje ari l'e to nwedu
 iphe Nchileke emeghe ephe?
- 14 Obekwanu l'i phukotaje iphemiphe obule.
 Iphuje ndu eje iphe-ehuka; me ndu, agu aphu.
 E ti hajekwa ephe.
 Ndu ukpa bu nggu;
 be ephe turu ume tukobe.
 Ndu nna ephe ta anohedu
 aburu nggu agbajeru ephe mkpu.
- 15 Nyakwonua ndu iwe eka;
 me ndu eme ejo iphe.

- Vokwaa ejo iphe ephe
meshiru l'ọ ha.
Ba ahakwa m'ọo nanu.
- 16 Ojejoje bu Eze jeye
le tutu yoyo.
Ndu ohodo a-chihu l'alị Ojejoje.
- 17 Nggube Ojejoje;
iphe ndu du agu roru ngu b'i nuwaru.
O bu nggu aduje ephe ike;
buru nggu anuje ekwa, ephe ara.
- 18 Haaru ndu nna ephe e-ta
nohedu enge;
me ndu aakpa ehu;
k'ophu ndiphe a-hakwanu
ephe okpa ehu.

11

Egву, Dévidi deru nu onye ishi egву

- 1 O bu l'eka Ojejoje;
be mu domiru onwomu.
?Bu ngunu kparu iphe
unu suru te mu phehu l'ọ bu nwenu
je edomia onwomu l'eke ugву no?
- 2 Lekpoduanu!
Le ndu akirishi setaakwaru
uta ephe; me akfu ephe
goberu iya ndu obu guru iphoro.
- 3 Keshinu e mebyishiwaru ekemu,*
bu iya gude mkpukpu;
?buhunu ngunu b'a suru
te onye doberu eka ndoo mee?
- 4 Ojejoje nokwa leze-ulo iya, du nsọ.
O bu l'imigwe; be aba-eze iya no.
Yo nodu l'eke ono; enya
iya anodu le mgboko-a;
tuko ndiphe l'ephe ha l'enyocha.
- 5 Ojejoje enyochajekwa ndu
obu guru iphoro;
me ndu akirishi.
Obenu le ndu, bu iphe-kpaa
aduje ephe mma
adujekwanu iya ashị.
- 6 Ndu akirishi; be oo-mekochaa
kpukposhi icheku-oku;
me oku nshị-egbe
l'ọ bu igwe achị mini.
Yo buru ejo pherephere,
ekpo oku a-buru okè-iphe ephe.
- 7 Ojejoje bu onye
doboru eka ndoo.
Ndu eme iphe vudo

* 11:3 11:3 Iphe e kfu okfu iya l'eka-a bu ekemu; ome-l'alị; me govumenti, gude mkpukpu.

nhamunha aduje iya mma.
 Ndu obu guru iphoro;
 be e-mekochaa phu ifu iya.

12

Egву-qma, Dévidi deru nu onye ishi egvu; t'e gude olu, ede edede gua ya

- 1 Nggube Ojejoje;
 bya agbaa mkpu
 le ndibe ngu gvuaakwaru!
 E to nwehekwa eke
 onye ire-lanu nokwadu!
- 2 Onyemonye adzuru ibe iya ejo-ire.
 Ephe egudeje ajaja-njagbu
 eduphushi ibe ephe.
- 3 Nggube Ojejoje;
 menua t'ire nyaru ephe l'akpo;
 mbu ndu ono, anoduje
 aja ibe ephe ajaja-njagbu;
 me ndu ono, anoduje
 atu onu onwephe ege ephe e-ta hadu ono.
- 4 Mbu ndu ono, asuje l'oo
 iphe du ephe mma;
 be ephe ekfuje;
 l'e to nweddu onye
 a-gbo-bugheru okfu ye ephe l'onu.
 ?Bu onye a-tukwanuru
 ephe iphe ephe e-kfu?
- 5 Obenu le Ojejoje byaru
 bya eyeeru ephe onu; su:
 "Lo ruakwaru teke ya
 a-byakfuta unu;
 kele ndu ukpa;
 be unu kpatashiwaru ehuru;
 ndu, no le mkpa aguwaru unu aphu.
 Nta-a b'o ruwaru teke
 ya a-dzo ephe ege ephe ele enya iya."
- 6 Iphe Ojejoje kfuru bu okpobe okfu.
 Okfu iya ono du l'oo bu
 okpobe mkpola-ocha,
 a huru l'oku-uzu ugbo esaa
 t'o gbuchafu egbuchafu.
- 7 O bu nggube Ojejoje;
 be eche ayi;
 buru nggu anoduje eletaje
 ayi mkpurumkpuru
 te eka ndu akirishi be ru ayi l'ehu.
- 8 Ndu akirishi chikowa
 ekemeke obule tua;
 iphe ndiphe gharu ifu abuwaru ejo iphe.

13

Egву, Dévidi deru nu onye ishi egvu

- 1 Nggube Ojejoje;
 ?bù jeye teke ole;
 b'ii-zahabeta mu ege-a,
 ii-zaharu mu-a?
 ?ii-zahawa mu rù jeye lẹ tutu yoyo tọo?
 ?Bù jeye teke ole;
 bẹ ii-gheberu mu azu?
- 2 ?Bù jeye teke ole;
 bẹ mu a-takpọo nshi tabebe?
 ?Bù jeye teke ole bẹ
 nggumaphu a-lufu mu
 l'okpoma: eswe l'enyashi?
 ?Bù jeye teke ole;
 bẹ ndu ohogu a-tu-bebe
 okokooko kpua mu?
- 3 Lenua mu enya; nggube
 Ojejoje, bù Nchileke mu; yeeru mu onu!
 Menua tẹ mu phu ọzo;
 e menyaa; mu nwuhu!
- 4 Ndu ohogu mu a-sukwa
 l'ephe mekputawaru mu;
 ndu mu dù ashi etee eswa lẹ mu daru.
- 5 Obenu l'ọ bù n-yemobu ngu;
 bẹ mu atụ ume atukobe.
 Mu ete eswa; kele mu maru l'ii-dzofuta mu.
- 6 Mu a-gu egvu nù Ojejoje;
 kẹ l'ọ menukaru mu
 iphe-oma.

14

Egву, Dévidi deru nù onye ishi egvu

- 1 Ndu eswe anọduje ari lẹ Nchileke ta anọdu.
 Ephe mebyishiwaru
 onwephe; mewaa iphe
 Nchileke kporu ashị.
 E tọ dudu m'ọo onye lanu, eme iphe dù mma.
- 2 Ojejoje shi l'imigwe l'ele
 ndiphe enya lẹ mgboko-a;
 tẹ ya maru;
 ?o nweru onye maru iphe?
 Mbù t'ọ maru;
 ?o nweru onye achọ yẹbe Nchileke?
- 3 Obenu l'ephe l'ephe ha
 tukowaru haa ọzo; jephuhu.
 Ephe l'ephe ha tukowa mebyishihu.
 E tọ dudu m'ọo onye lanu,
 eme iphe dù mma.*
- 4 Ndu ono, anọduje eme
 ejo iphe ono; ?ephe te
 nwedu egomunggo tọo.
 Mbù; ndu ono, anọduje eri
 ndibe mu l'ọ bù onye eri nri ono;

* 14:3 14:3 Egву 53:1-6; Róm 3:10-12.

?ephe te ekfujedu anu Ojejoje to.

- 5 Oje e -megee;
 be egvu e-gude ephe;
 kele Nchileke nokwaa;
 swiru ndu doberu aka ndoo.
- 6 Oobuje; ndu ukpa -chi-gee
 idzu; unube ndu akirishi akposhia ya.
 Obenu lo bu l'ime Ojejoje;
 be ephe agbabaje;
 zeeru ndzu.
- 7 Haa! A sukwanu l'e shi le
 Zayonu bya adzofuta ndu Izurelu!
 Jekopu e-tekwa eswa;
 eh u atsoo ndu Izurelu ena;
 me Ojejoje dobephu ndu
 nk'ia azu l'onodu ephe.

15

Egvo-oma, Dévidi deru

- 1 Nggube Ojejoje;
 ?bu onye e-buru l'ulo-ekwa ngu?
 ?Bukwanu onye du idagha
 e-buru l'ugvu ngu, du nsu?
- 2 O bu onye e-te nwedu eke
 aata iya uta;
 onye bulephu iphe
 vudo nhamunha;
 b'o meje;
 mbu onye ire-lanu;
- 3 onye e-te ekfujeduru
 ibe iya okfu-azu;
 too meje ibe iya iphe du eji;
 ophu ookfubyishidu ibe iya ekfubyishi.
- 4 Onye akpoje ndu,
 du Nchileke eji ashi.
 Obenu le ndu atsua
 Nchileke egvu;
 be okwabeje ugvu;
 onye abuje;
 o -ribua le ya e-me iphe;
 yo mee ya; m'o -ruhuru;
 o buru loo-tabuta iya anu.
- 5 Onye bu; o -jee madzu ugwo;
 too ledu enya o-muru-nwa;
 ophu onadu aka-azu
 t'e gude kpaphua onye
 e-te nwedu iphe o meru.
 Onye eme ege ono;
 b'e to nwedu l'e nwuribe iya
 enwuribe gbururu jeyewaru.

16

Egву-qma, Dévidi deru

- 1 Gbochita mu nggube Nchileke;
kele mu gbabawaru ngu l'eka te mu zeeru ndzu.
- 2 Mu suru Ojejoje l'oo ya bu Nnajiufu nke mu.
Iphe bu iphe du mma,
mu nweru bu Ojejoje b'o shi l'eka.
- 3 A bya le ndu duru Nchileke nsọ, bu l'ali-a;
oo ephe bu ndu du ugву;
buru ephe kagee mu oduta mma l'obu.
- 4 Ndu, suru l'ọ bu iphe aagwa
agwagwa bu Nchileke ephe;
be iphe-ehuka ephe
a-nodukwa aka nshinu eje ejeje.
Mee anu, shi mu l'eka
te erudu agwa ephe ono l'onu.
T'o nwe le mu egude
onu mu owaa kpọ-ku agwa ephe obu.
- 5 O bu Ojejoje bu okè-iphe mu;
bya aburu iya buwa mu mkpakọ-litoli;
mbu l'oo nggube Ojejoje;
be iphe mu a-buru no l'eka.
- 6 Iphe e ketaru mu dukpoo
mma nshinu;
mbu l'okè-iphe nke mu du okpobe mma.
- 7 Mu a-noduje etu Ojejoje ephe;
mbu onye akpo-zijeru mu uzo.
Obujeru; o -be l'enyashi;
obu mu ezilaha mu iphe.
- 8 Mu anodujelephu ari ke Ojejoje tekenteke.
Tekenteke b'ọ no mu
l'eka-utara;
k'ophu e te enwubatadu mu enwubata.
- 9 O bu iphe ono meru iphe ehu
anoduje atso mu ena.
Mu ete eswa l'ime obu;
ke l'e t'o nwedu iphe emebata mu nu.
- 10 Ishi iya aburu le mu mawaru
l'e tji hadu mu l'ali-maa;
l'e tji hadu onye nke ngu,
du nsọ t'o rehu erehu.
- 11 Obenu l'i koshichiaru mu
uzo ndzu.
L'ifu ngu, mu anoduje
tekenteke emeje t'ehu atso mu ena.
Anono, mu anoduje
l'eka-utara ngu e-me t'ehu
tsoo mu ena jeye le tutu yoyo.

17

Ekfufu, Dévidi kfuru nu Nchileke

- 1 Nggube Ojejoje; ngabe nchi!
Nuru olu, mube onye doberu eka ndoo!

Gebe nchị nua mkpu,
 mu echiku ngu!
 Gebe nchị nua ekfukfu, mu ekfu anụ ngu;
 ke l'ẹ t'ọ bụdu ẹjo-ire;
 be mu adzuru ngu.

² Byiko; byaru bya ahaaru mu enge!
 Byaru bya elee ya ẹnya;
 maru onye iswi dụ mma!

³ Ọ -buru l'i nyocharu mu obu;
 lelee mu l'enyashi;
 mbụ; ọ -buru l'i -bya
 egbua mu igo ọkpobe egbugbu;
 b'ẹ to nwekwa iphe dụ ẹji,
 i phụ mu l'ehu;
 kele mu kfuwaru iya kepyia ya akụ;
 l'ẹ tọ dudu ẹjo okfu,
 e-shi mu l'onu lufuta.

⁴ A -bya l'iphe ndiphe emeshi;
 be mu mekwaruphu iphe i kfuru;
 buru ụba yeru ndu akirishi.

⁵ Ọ bụ ọkpa, i toru;
 be mu etso;
 ophu o nwekwanu
 teke ọkpa chifujewaru mu.

⁶ Iphe mu gude ekfu anụ ngu
 Nchileke kwaa l'iigebejeru mu nchị.
 Gebenu nchị; nua olu mu!

⁷ Byiko; menua tẹ mu phụ
 n-yemobu ngu ono,
 dụ biribiri ono;
 nggube onye egudeje
 ike ngu dzofuta ndu
 gbabaru ngu l'eka t'ephe zeeru ndzụ; tẹ ndu
 ohogu ephe be egbu ephe.

⁸ Dobe nụ mu lẹ mù bụ
 nwandodo-ẹnya ngu;
 t'ẹnya ngu nọdu l'eke mu nọ.
 Gudenu ẹbà ngu kpuchita mu;

⁹ t'eka ndu ẹjo iya ono;
 be eru mu l'ehu;
 mbụ ndu ohogu ono, tupheru mu
 mgburumgburu;
 l'eme t'ephe gbua mu ono.

¹⁰ Imiko madzụ ta adujedu ephe;
 ephe ekfu iphe ka onu ephe.

¹¹ Nta-a abuje; iphe bụ ẹke,
 mu shiru; ephe etsoru mu;
 gbaphee mu mgburumgburu;
 kwabẹ t'ephe nwutsua mu.

¹² Ephe dụ l'ọ bụ agụ,
 ẹgu guderu;
 yọ kwaberu anụ, oo-gbu;
 mbụ l'ọ bụ ẹjo agụ,

- nmakpuru anmakpuru
kwabęru iphe e-shita iya ifu.
- 13 Gbeshinu nggube Ojejoje;
fuaru ęphe; mekputa ęphe;
nggu egude ogu-mbeke ngu
dzofuta mu l'ęka ndu akirishi ono!
- 14 Gudenu ike nke ngu dzoo
mu l'ęka ndu ono;
mbu l'ęka ndu ono,
bu iphe ke mgboko-a bu mkpa ęphe ono;
mbu ndu ono, i nuru ęku;
nu iya ęphe k'anyinyi;
k'ophu unwu ęphe;
me unwunwa ęphe e-nwe;
nwee k'etsutsu iya.
- 15 Obenu le mbedua e-gude
kele mu doberu ęka ndoo phu ngu ifu.
Mu -tehulephu;
be ęhu a-tso mu ęna;
kele mu a-phu ęge i gbaru.

18

- Egву, Dévidi, bu nwozi Ojejoje deru nu onye ishi egvu
Egву-wa b'ọ guru gude kele Ojejoje mboku, Ojejoje nafutaru iya l'ęka ndu
ohogu iya l'ęphe ha; o swikposhia ke Solu
- 1 Mu yeru ngu obu Ojejoje.
O bu nggu bu ike mu.
- 2 O bu nggu bu agbara mkpuma mu;
buru nggu bu
a-gbabe-a-dzuru nke mu;
bukwaru ngu phu anafutaje mu.
O bu nggu bu oke mkpuma,
mu agbabaje je edomia onwomu.
O bu nggu egbochitaje mu
t'e b'ọ du iphe e-me mu nu;
buru nggu egbochitaje mu;
buru nggu egudeje ike ngu dzoo mu.
O bu nggu bu ulo, shihuru ike,
mu agbabaje; zeeru ndzu.
- 3 O bu Ojejoje, bu onye gbaru
t'aaaje iya ajaja be mu arakuje;
yo bya adzofuta mu l'ęka ndu ohogu mu.
- 4 Onwu yewaru mu eri l'ękpiri.
O-la-l'iyi atso-kputawa mu l'ọ bu utso.
- 5 Alj-maa yewaru mu eri l'ękpiri.
Anwuhu agbabawa onya kwabęru mu.
- 6 Teke mu eje iphe-ęhuka;
be mu rakuru Ojejoje.
Mu rakuru Nchileke mu t'ọ gbaaru mu mkpu.
Yo shi l'eze-ulo iya nua olu mu.
Mkpu, mu chiru chiku iya ruru iya le nchi.
- 7 To du iya bu; iphe bu
mgboko etehu kfukakfuka;

nmakota jijiji.
 Iphe bu okpa ugvu etekota kpakpakpa;
 kele Nchileke;
 be ehu eghu eghughu.

- 8 Enwuru-oku eshi iya l'imi l'akpo ke tututu.
 Oku, shi iya l'onu l'enwu phophopho.
 Icheku-oku, shi iya nu
 atalephu kfukfukfu.
- 9 Yo dojaa akpamigwe
 parakatangu; gbazita.
 Urukpu, gbahuru ke
 tsabalangu anodu iya le mkpuli okpa.
- 10 Yo nodu l'eli cherobimu; phefu.
 Yo buru l'eshwi pherephere b'o degeru l'ephe.
- 11 Yo gude ekpuru-ochi kpuchia onwiya;
 mbu l'urukpu, mini jiru ejiji
 no-pheru iya mgburumburu.
- 12 Urukpu; me aka-mini;
 me icheku-oku, ata kfukfukfu
 eshi l'o-gbu-nwi-nwi ya awushi.
- 13 Ya ndono;
 Ojejeje anodu l'imigwe gbaa egbe-igwe;
 a nua olu onye ono,
 bu Okaribe-Kakota-Nu ono;
 bya aphua aka-mini;
 me icheku-oku, ata kfukfukfu.
- 14 O gbaru akfu iya;
 gude chikashia ndu ohogu iya.
 Yo kua ebemu-igwe, ekua ke meremu;
 ephe eze oso; gbalashia.
- 15 Nggube Ojejeje azua ume;
 baaru ndu ohogu ngu mba.
 Eze Enyimu ekekahu ebo;
 a phukota akpakparama ali iya;
 nt'o-l'ali mgboko adaburu ebedere-badara.
- 16 Ojejeje shi l'imigwe tufu aka
 zu mu gbirimu; gufuta mu l'ebo mini.
- 17 O dzofutakwaru mu phu
 l'eka oke ohogu mu;
 me l'eka iphe bu ndu mu du
 ash, kariru mu eka.
- 18 Ephe tsoru mu okfu teke ono,
 umuruku muru mu ono.
 Obenu l'oo Ojejeje buru mu agbarike.
- 19 O dufutaru mu; dobe mu
 l'eke ehu a-du mu agu.
 O yeru mu eka dzofuta mu l'ogu;
 kele mu no iya l'obu.
- 20 Ojejeje buru mu nggo;
 kele mu bu onye doberu eka ndoo;
 O buru mu nggo;
 ke le to nwedu eke, mu yesweru eka.
- 21 Ke l'o bulephu uzo,

- Ojejoje toru; be mu etso.
Mu ta aghabuaru Nchileke azu.
- 22 Ekemu Ojejoje;
be mu elezitaje enya l'o ha;
mu ta ajikabua ome iphe o suru t'e mee.
- 23 E to nwedu eke uta no mu l'ehu l'ifu iya.
Mu sefukotaru eka mu l'iphe du eji.
- 24 Ojejoje buru mu nggo;
kele mu bu onye doberu eka ndoo.
O buru mu nggo;
ke l'e to nwedu eke,
mu yesweru eka l'eke onono.
- 25 Ndu yeru ngu obu;
be iikoshije l'i yeru ephe obu.
Ndu uta e-ta duduru;
b'e tii mejedu iphe aa-ta
nggube Ojejoje uta.
- 26 Ndu obu ephe guru iphoro;
be iidobejeru obu iphoro.
Obenu le ndu ugho;
be iinuje aphu.
- 27 Ndu wozitaru onwephe ali; be idzofutaje.
Obenu le ndu eku onwephe
ege ephe e-ta hadu;
be iiwozitaje ali.
- 28 O bu nggube Ojejoje eyejeru
mu oku l'uroku mu.
Iimeje te iphoro noduru mu l'eke ochi gbaru.
- 29 O bu l'ike nke ngu;
be mu e-gude mekputa
igwe-oha ndu soja;
buru ike nke ngu;
be mu e-gude nyia upho-mkpuma mkpukpu;
je anaa mkpukpu obu.
- 30 Nnajiufu; uzo ngu du-kota mma.
Okfu ngu te nwedu ntupo.
Oogbobutaje ndu gbabaru
l'ime ngu je anodu ezeru ndzu.
- 31 ?Bu onye ole odo bu
Nchileke, nonu; a gufu Ojejoje?
?Bu onye ole odo bu
Eze Oke Mkpuma;
gbahaa Nchileke ayi?
- 32 O bu Nchileke emeje te ike du mu;
buru iya emeje t'uzo mu;
be enwe ntupo.
- 33 Oomeje; mu akfu
bugengu-bugengu l'o bu mgbada.
Mbụ l'oomeje te mu
vudoshia ike l'eli ugву.
- 34 Oozuje mu; mu amaru ege aaluje ogu;
k'ophu bu m'o -ruhuru;
o buru akfu igwe;

- mu adulee ike gbaa ya.
- 35 O bu nggube Ojejoje
egbochitaje mu;
shi ege ono adzo mu.
Yo buru ike ngu;
be igudeje gudeshia mu.
Eka, iyeru mu emeje;
te mu buru eze madzu.
- 36 Imeje uzo mu t'o ha usa; te okpa be echifu mu.
- 37 Mu chiru ndu ohogu mu; gude.
Mu ta tsuladu azu; jeye
ephe aburu kpurupyata.
- 38 Mu gweru ephe rakaraka;
k'ophu bu l'ephe te egbeshihedu odo.
Ephe adashia;
wushiru mu l'iku okpa.
- 39 O bu ike ngu;
be mu gude je ogu.
Nggu emee ndu ohogu mu;
t'ishi rua ephe ali l'ifu mu.
- 40 Ndu ohogu mu b'i meru;
ephe eche okpa l'oso; gbaphu azu.
Ndu, mu du ashi b'i meru; mu egbushikota.
- 41 Ephe chiru mkpu;
to nwe onye gbaru ephe mkpu.
Ephe araku Ojejoje;
t'o yeru ephe onu.
- 42 Mu gweru ephe ogwe ujimu;
mee ephe t'ephe du l'o bu udzu-eja,
pherephere ephekashi.
Mu wushiru ephe l'o bu epoto l'esu-uzo.
- 43 I nafutaru mu l'eka ndu etso mu ogu;
bya emee mu;
mu aburu ishi iphe bu mbakeshi;
k'ophu bu le ndu, mu te
shidu maru;
byaru bya anodu mu l'eka.
- 44 Ephe -nua l'owaa iphe mu suru t'e mee;
ephe eeme ya egwegwa.
Iphe bu ndu, shi eshishi efozikotajeru mu.
- 45 Meji atofukota iphe bu ndu
ono, shi eshishi ono;
ephe eshi l'eke ephe nogbaa l'ezeru ndzu;
furu kwekwekwe byakfuta mu.
- 46 Ojejoje nokwa ndzu;
te ajaja buru ke oke mkpuma mu ono!
T'e kutsee Nchileke, bu onye adzofutaje mu nu!
- 47 O bu Nchileke ejeje ogwata
ugwo iphe ndu ohogu mu meru mu.
O meru unwu eliphe;
ephe anodu mu l'eka.
- 48 Onafutaje mu l'eka ndu ohogu mu;
mbu wolia mu eli;

woghaa ndu ohogu mu.
Oonafutaje mu l'eka ndu iphe-kpaa.

- 49 Oo ya meru iphe mu e-vudo
l'edzudzu iphe, bu
mbakeshi jaa Ojejoje ajaja.
Mu e-gude egvu jaa ya.
- 50 Onye o fotarar t'o buru eze;
be oomeje t'o lu-gbua l'ogu.
N-yemobu iya be onoduje
ekoshi onye o wuru manu l'ishi; mbu Dévidi;
mekpo iphe bu eri iya jeye le tutu yoyo.

19

Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu

- 1 Igwe l'o ha be atu onu
odu-biribiri Nchileke.
Akpamigwe ekoshi
ege oometabe nka.
- 2 Iphe bu mboku, mutaru
amuta anoduje atu onu iya.
Iphe bu enyashi, sweru
esweswe eme t'a kabaa ya amaru.
- 3 E taa nudu ephe olu;
taa nu iphe ephe ekfu.
- 4 Obenu l'olu ephe tuko eliphe ngaa.
Ozi, ephe ezi atuko mgboko dzuru.
O bu Nchileke meru ulo
doberu enyanwu l'imigwe.
- 5 Enyanwu eshije l'ulo iya
kpufuta l'o bu nwoke,
luru nwanyi k'ophungu.
Ehu anoduje atso iya l'o bu
mkparawa, eje oma oso.
- 6 Owafutaje l'akpamigwe ishi lanu;
yo jee jeye l'ishi iya ophu.
To nwe iphe a-su le ya
no l'eke okpomoku iya te erudu iya ehu.
- 7 Ekemu Ojejoje dukota mma;
oomeje te obu shihu madzu ike.
Nsọ, Ojejoje doberu
ta angajedu anganga.
Oomeje te onye mmamiphe pehuru maru iphe.
- 8 Iphe Ojejoje toru okpa iya kforu akforu.
Oomeje t'obu atso madzu ena.
Ekemu Ojejoje; be ekworu ta anodu.
Oomeje t'enya rua madzu ali.
- 9 O du mma t'a tsuje Ojejoje egvu;
ke l'oo-dugburu ege ono tugburu.
Iphe Ojejoje turu liwu;
be ta atungadu atunga.
Qonguru anguru.
- 10 O ka mkpola-ododo ore ire;
mbu okpobe

mkpọla-ododo;
ka manụ-engu ọtso ẹna;
mbụ manụ-engu,
shi l'ẹbaku-engu.

- 11 Ọonoduje alọ mụbe
nwozi ngu ẹka lẹ nchị.
Obunggo bụ kẹ onye eme iphe o kfuru.
- 12 Ọlobu; ?bụ onye amajẹ teke ya eme ẹji?
Byiko; safukwa mu ẹjo iphe,
mu meru l'amaga ama.
- 13 Yetaru mụbe nwozi ngu ẹka;
tẹ mu ba akwabẹ ẹnya mee ẹjo iphe.
Be ekwekwa t'ẹjo iphe kpua mu lẹ ndzụ;
k'ophu uta ẹ-ta dudu mu;
a haaru mu enge; l'ẹka mu ta dudu lẹ njo.
- 14 Tẹ okfu, shi mu l'onu;
mẹ iphe mu ari l'obu mu
dujukwa ngu mma;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ oke mkpuma mu;
buru nggu bụ onye agbafutaje mu nụ.

20

Egву-oma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

- 1 Tẹ Ojejoje zakwaa ngu oku
teke iphe-ehuka byaru ngu!
Tẹ Nchileke kẹ Jékọpu
byiko gbochitajekwa ngu!
- 2 T'ọ shikwa l'ulo iya,
dụ nsọ bya agbaaru ngu mkpu!
T'ọ shikwa lẹ Záyonu
bya bya eyetaru ngu ẹka!
- 3 T'ọ nyatakwa iphemiphe ọbule,
i sweru ẹnya nụ iya!
T'ọ natakwa ngweja-ukfuru,
i gworu nụ iya!
- 4 T'ọ nukwa ngu iphe bụ uche ngu!
Yo mekwaaphu t'iphe
i tüberu buru upete!
- 5 Ayi a-tụ uzu;
ẹhu atso ayi ẹna teke ayi
nuleruphu l'i mekputawaru.
Ayi achiliaru Nchileke ayi ẹkwa-ọhubama.
Tẹ Ojejoje mekwaaru ngu
iphe bụ iphe i rọru iya!
- 6 Nta-a; bẹ mu mawaru lẹ
Ojejoje dzofutawaru onye nk'iya,
a wuru manụ l'ishi.
Ooshije l'imigwe ono,
dụ nsọ ono za iya oku.
O bụ ike iya;
bẹ oogudeje mee tẹ ẹka
onye eze ono kangoo.

- 7 O nweru ndu achijeru
 ukfu kwẹe l'ugbo-inya.
 Nweru ndu ophu
 akpojeru obu ye l'inya-ogụ ẹphe.
 Obenu l'ayibedua bu ẹpha
 Ojejoje, bu Nchileke ayi be ayi dakoberu.
- 8 Ẹphe e-vukota iphe dashia.
 Obenu l'ayibedua e-gbeshi; vudoshia ike.
- 9 Nggube Ojejoje;
 menua te ẹka onye eze ayi kangoo!
 Nngu anujee olu ayi teke ayi rakuru ngu!

21

Egvu-ọma, Dévidi deru nu onye ishi egvu

- 1 Agburu-ẹhu nggube Ojejoje;
 be mewaru te ẹhu atso eze ẹna;
 ke l'agburu-ẹhu ngu ha nshinu.
 Lewaru egbe ẹswa, oote l'i meru;
 yo lu-gbua l'oggu!
- 2 I meru iya iphe no iya l'obu;
 ophu o nwedu iphe
 o gude onu su t'i meru iya,
 e ti meduru iya.
- 3 I gude iphe-ọma, nyiberu
 anyibe bya iya ndzuta;
 bya eworu okpu-eze,
 e gude okpobe
 mkpola-ododo mee kpube iya.
- 4 O roru ngu ndzu;
 nggu anu iya ẹya;
 mee te ndzu iya buru ojejoje.
- 5 Emekputa ono, i meru;
 yo mekputa ono;
 meru; aakwabe iya ugvu, ha nshinu.
 I meru iya; yo du biribiri;
 l'egbu nwainwii.
- 6 Mbu l'i gowaru iya onu ojejoje;
 mekwaaphu t'ẹhu tsoje iya ẹna;
 ke l'i no swiru iya.
- 7 Keshinu ophu eze dakoberu Ojejoje;
 Okaribe-Kakota-Nu
 eyeru iya obu;
 be te enwubatakwa iya enwubata.
- 8 Ẹka ngu a-kparua ndu ohogu ngu l'ẹphe ha.
 Ndu i du ashị; be ii-gude ike ngu zua kfuu.
- 9 Teke ii-me t'a phu ngu;
 be ii-hu ẹphe l'oku, enwu phophopho.
 Ojejoje a-tu-koshi ẹphe oke ẹhu-eghughu iya;
 gude oku dzuppyashikota ẹphe.
- 10 Ii-me te okpu ẹphe kpohu l'iphe;
 kpohu le maa; mee t'awa
 ẹphe chihu le mgboko.
- 11 O -buru l'ẹphe chiru ngu ẹjo idzu;

m'ò -bù rjaru ngu ejo oriri;
b'è to nwedu ophu ere nù.

- 12 Kè l'ii-me t'èphe ye okpa l'òso;
m'i setalephu akfù ngu t'ì gbaa èphe.
- 13 Nggube Ojejoje;
t'a jaa ngu ajaja;
kè l'agburu-èhu ngu paru èka.
Ayibedua a-nòdu agù egvu;
l'etu ngu èpha l'ike ha ngu nshinu.

22

Egvo-oma, Dévidi deru nù onye ishi egvu; t'e gude olu egvu "Ele Nchi-abòhu" gù ya

- 1 Nchileke mu! Nchileke mu!
?Bù ngunu meru iphe
ì haru mu nkinyi mu?
?Bù ngunu meru iphe
ì haru mu adzòfuta
je anòdu mu ote-ènya.
Nggù eje anòdu l'èke ude,
mu atsu te erudu ngu nchi.
- 2 Nggube Nchileke mu;
eswe l'enyashi bè mu
anòduje araku ngu;
tji yeru mu onu.
?Obekwanu lè mu te
edobedu onu ndoo.
- 3 Obenu l'ì bù Nchileke,
dù nsò ègè ì bù iya;
mbù onye eze ndu Ízurèlu
anòduje aja ajaja.
- 4 O bù nggu;
bè nna ayi phè dakoberu.
Èphe dakoberu ngu;
nggu adzòfuta èphe.
- 5 Èphe rakuru ngu;
nggu adzòo èphe.
Èphe adakobe ngu;
t'ì kpu èphe ifu lè ntù.
- 6 Obenu lè mbèdua
bù mbashiride;
mu ta bùdu madzù.
Mu bù onye unwu
eliphe emeje iphe-iphè;
onye te nwedu iphe madzù gùberu iya.
- 7 Iphe bù onye phuru mu nù
anòduje achì mu òchi.
Èphe anòduje azuru mu ukwe;
l'aja mu ewena; su:
- 8 "Mgbè ò suru l'òo Ojejoje;
bè ya dakoberu;
tè Ojejoje òbu dzòfutanu iya!
T'ò dzòfutanu iya;

- keshinu o s̄uru l̄e ya n̄o Ojejoje l'obu.”
- 9 Obenu l'oo nggu kufutaru mu
l'ep̄ho nne mu;
b̄uru nggu meru;
mu adakobe ngu;
keshinu teke mu angukwaduru era.
- 10 A muru mu; kuru mu ye ngu l'eka.
D̄ubekpooru teke mu n̄o
l'ep̄ho nne mu b'i b̄uhawa Nchileke mu.
- 11 Ba n̄odukwa mu ote-ɛnya;
k̄e l'ip̄he-ehuka n̄okwa mu ntse;
ōphu o nwedu onye a-gbaru mu mkpu.
- 12 Ndu ohogu n̄o-pheru mu
mgburumburu l'o b̄u
igwe oke-eswi.
Ep̄he gbaru mu mgburumburu
l'o b̄u oke-eswi ndu Báshanu, eme ɛnu.
- 13 Ep̄he sagbaaru onu;
l'ederu mu ekiri;
l'o b̄u aḡu, ejekfu an̄u,
oo-gbu; taa.
- 14 Nke mu gv̄uakwaru l'o b̄u
mini, a w̄ushiru aw̄ushi.
Ip̄he b̄u okpu, n̄o mu l'ehu
sweshihuakwaru.
Nta-a; b̄e meji tōfuakwaru mu.
- 15 Ike gv̄uawaru mu;
uvo ta d̄uhe mu.
Ire nyawaru mu l'akpo.
I tōgbowaru mu l'ej̄a t̄e mu nw̄uhu.
- 16 Nk̄uta n̄o-phewaru mu mgburumburu.
Ndu iwe gbaru mu mgburumburu;
kp̄o-fushia mu eka l'okpa.
- 17 Nta-a; b̄e nggara aḡuwa mu ōgu.
Ndip̄he ach̄iru ɛnya
dzebe l'ele mu phophopho.
- 18 Uwe mu; b̄e ep̄he keru onw̄ep̄he;
ōphube ip̄he mu eyeje l'ime eh̄u;
b̄e ep̄he t̄uru ɛnwa
t'ep̄he maru onye oo-laru.*
- 19 Byiko; nggube Ojejoje;
ba an̄odukwa mu ote ɛnya!
Nggube mkpak̄o ike mu;
bya nta-a bya agbaaru mu mkpu!
- 20 Dz̄ofuta ndz̄u mu t'ɛ be gude
ogu-mbeke gbua mu!
Dz̄ofutaru mkpak̄o ip̄he ono,
mu nweru ono,
b̄u iya b̄u ndz̄u mu;
t̄e nk̄uta ba ata mu!
- 21 Byiko; dz̄ofuta mu l'onu aḡu;

* 22:18 22:18 Mát 27:35; Mak 15:24; m̄e J̄on 19:24.

- mẹ lẹ mgbaku mpo atsu.
Keshinu i zawaru mu oku;
- 22 be mu a-ra epha ngu arara
t'unwunna mu phe nukota iya.
Mu a-nodu l'edzudzu oha jaa ngu ajaja.
- 23 Unube ndu atsu Ojejoje egvu;
unu jaa ya ajaja!
Iphe bu l'unu ha buru ndu eri Jekopu;
unu kwabeje iya ugvu!
Unube ndu ikfu Izurelu l'unu ha;
unu baje ru iya eja!
- 24 Ke l'onye iphe-ehuka byaru;
b'e to legbujedu l'enya;
to gbadojedu iya;
ophu o ghajeduru iya azu;
oonujechia olu,
o gude chiku iya.
- 25 Mu a-nodu l'edzudzu oha
jaa ngu ajaja ke iphe i meru.
Mu a-nodu ndu atsu ngu egvu l'ifu;
mekota iphemiphe obule,
mu riburu le mu e-me.
- 26 Ndu ukpa be e-riji epho.
Ndu achọ Ojejoje a-ja iya ajaja.
"Te ndzu unu bukwaru ojejoje."
- 27 Unwu eliphe l'ephe ha
e-mekochaa nyata iphe meru nu;
ghakobe lakfuta Ojejoje.
Mbu l'iphe bu ikfu,
no l'iphe bu mbakeshi
e-mekochaa bya ebyiaru iya ikpere l'ali.
- 28 Ke l'iphe bu ali-eze ndiphe
l'o ha bukota ke Ojejoje;
buru iya achikota iphe bu mbakeshi.
- 29 Iphe bu ndu nweru iphe
le mgboko-a e-mekochaa baaru iya phu eja.
Iphe bu madzu
nwigbaleke-oma, bu ndu
e-mekochaa nwuhu anwuhu
e-byishiru iya ikpere.
- 30 Ogbo, no l'ifu e-jeru iya ozi.
Ogbo, a-bya nu; be aa-koru ke Nnajiufu.
- 31 Aa-raru iya ndu e ta mudua amumu:
le Nnajiufu bu onye doberu eka ndoo.
Oo yebedua toko iphe ono l'o ha mekota.

23

Egву-oma, Dévidi deru

- 1 Ojejoje bu iya eche mu;
l'o bu onye eche aturu.
E t'o nwedu iphe
uko iya bya aduru mu.

- 2 Oomeje tẹ mu zẹ-zita;
tuta ume l'ẹke iru ẹwu nọ.
Oodujeru mu je l'iku mini,
ẹ ta chidu oku nshinu.
- 3 Oomeje t'obu rua mu ali.
Yo buru ọzo ke
odobe-ẹka-ndoo;
be oodujeru mu shia l'ogvu epha iya.
- 4 E t'o nwedu; m'o -ruhuru;
o buru le nsuda, gbaru
tsukiribangu; be mu eshi;
be to nwedu iphe mu atsu egvu iya;
ke l'i nọ swiru mu eswiru.
Mgboro ngu;
me oshi-mpaleka ngu
anoduje adu mu ike.
- 5 Igwoshijeru mu nri
l'ifu ndu mu du ashi.
Iiteje mu manu l'ishi.
Okoro mu; be iimeje;
yo ji ejiji;
l'awushihu awushihu.
- 6 O bulephu k'oma;
me n-yemobu Ojejoje
a-nodu etso mu
jeye teke mu a-no-bebe.
Mu eburu l'ulo Ojejoje
jeye le tutu yoyo.

24

Egву-oma, Dévidi deru

- 1 Mgboko; me iphe, bu iphe,
no iya nu bu ke Ojejoje;
mbu mgboko;
mewaru ndu, bu iya nu;
- 2 ke l'o bu l'eli eze enyimu;
b'o toru okpa iya;
bya emekwaa ya phu
t'o shihu ike l'eli enyimu ime-ali.
- 3 ?Bu onye a-du ike nyihu ugvu Ojejoje?
?Bu onye a-du ike vudo
l'ẹke o doberu nso?
- 4 O bu onye doberu eka ndoo;
obu agwa ya iphoro;
onye e-te woduru obu
ziberu iphe e ta budu ire-lanu;
too gudeje ugho agu enwa.
- 5 Onye ono;
be Ojejoje a-goru onu.
Nchileke ono, bu onye
adzoge iya nu ono
ahaaru iya enge.
- 6 O bu ege ono; be epe aduje;

- mbụ ọgbo ọp̄hu l'achọ ngu nụ;
 mbụ ndu achọ t'ep̄he p̄hụ
 ifu nggube Nchileke kẹ Jékọp̄u.
- 7 Unu guhaa ọgu-nggamgbo ono t'o gheru ọnu!
 Unu guhashia ibo ndiche ono;
 k'ọp̄hu eze ono,
 d̄ụ biribiri ono a-bata.
- 8 ?Bụ onye bụ eze ono,
 d̄ụ biribiri ono?
 Ọ bụ Ojejeje ono,
 bu onye ha nshinu;
 nweru agburu-ehu;
 mbụ Ojejeje ono,
 bụ onye ejeje ọgu lụ-gbua.
- 9 Unu guhaa ọgu-nggamgbo ono t'o gheru ọnu!
 Unu guhashia ibo ndiche ono;
 k'ọp̄hu eze ono,
 d̄ụ biribiri ono a-bata.
- 10 ?Bụ onye bụ eze ono,
 d̄ụ biribiri ono?
 Ọ bụ Ojejeje,
 bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
 Ọ bụ iya bụ eze ono, d̄ụ biribiri ono.

25

Egvu, Dévidi deru

- 1 Ọ bụ nggube Ojejeje;
 bẹ mu gude obu mu ekfu anụ;
- 2 b̄uru nggube Nchileke mu;
 bẹ mu dakoberu.
 Be kwekwa t'e kpua mu ifu lẹ ntụ.
 Ọp̄hu i kwekwa tẹ ndu
 ọhogu mu t̄uru okoo kpua mu.
- 3 Ẹ tii kwekwa t'e kpua ya ifu lẹ ntụ;
 mbụ onye ẹn̄ya iya nọ l'ẹke ị nọ.
 Ọ bụ; mekwaa t'ifu kpua ep̄he lẹ ntụ;
 mbụ ndu ekwefuru ngu íkè.
- 4 Byiko; Ojejeje;
 koshi n̄u mu ụzo ngu;
 menua t'ụzo ngu doo mu ẹn̄ya!
- 5 Dunua mu tẹ mu meje ọkpobe okfu ngu;
 nggu ezia mu iphe l'onwongu;
 kẹ l'ọ bụ nggu bụ Nchileke, adzoje mu n̄u;
 b̄uru l'ẹke ị nọ;
 bẹ ẹn̄ya mu anọje: eswe l'enyashi.
- 6 Nggube Ojejeje;
 nyatakwa obu-imiko ngu;
 m̄ẹ n-yemobu ngu;
 b̄ụ ọp̄hu shi ngu l'ede-nwede.
- 7 Ba anyatakwa iphe d̄ụ ẹji,
 mu meshiru l'okoroḅya;
 ọp̄hu ị nyatakwa íkè,
 mu shi kwefuru ngu.

- Gude kẹ l'i yeru mu obu nyata mu;
 kẹ l'i dū mma;
 nggube Ojejoje.
- 8 Ojejoje dū mma;
 buru onye obu guru iphoro.
 O bu iya meru iphe
 onoduje akpo-ziru
 ndu ejo iya ono uto kẹ yẹbe Ojejoje.
- 9 Ndu wozitaru onwephe ali
 l'ifu Nchileke;
 be onoduje edu t'ephe mee iphe dū mma;
 Onodujekwaphu ezi ephe uto iya.
- 10 Ndu eme iphe no l'ogba-ndzu Ojejoje;
 l'eme iphe o suru t'e meje;
 be Ojejoje ekoshije le ya yeru obu;
 buru o-me-g'o-kfuru.
- 11 Iphe dū eji, mu meshiru ha nshinu;
 olobu; Ojejoje;
 gudenu okfu k'epha ngu guaru mu nvu.
- 12 ?Bu onye bu onye atsū Ojejoje egvu?
 O bu onye ono;
 be oo-kpo-ziru uto,
 gbaru iya l'eshishi.
- 13 Onye ono be iphe a-nodu aduru le mma;
 yo buru eri iya e-nweru ali ono.
- 14 Ndu Ojejoje kporu obu yeru
 bu ndu atsū iya egvu.
 Yo buru ndu ono;
 be oomeje t'ephe maru ndzu,
 ephe l'iya gbaru.
- 15 O bu eke Ojejoje no;
 be mu edobeje enya;
 ke l'o bu iya nwenkinyi iya
 bu onye a-du ike hafuta mu l'onya.
- 16 Ghanwaru mu ifu;
 nggu aphwaru mu imiko;
 kele mu no nkinyi;
 iphe aduru mu ehuka.
- 17 Iphe byaru mu nu hakwa l'igwe.
 Dzɔnua mu l'iphe-ehuka, mu eje!
- 18 Lenua enya l'egbe
 iphe-ehuka, byaru mu nu
 yele ejo onodu, mu no;
 guaru mu nvu l'iphe dū eji mu l'o ha!
- 19 Lewaru ege ndu ohogu mu habe igwe!
 Nngu aphwaru ege mu dutabe ephe ashị!
- 20 Chejenu mu nche;
 nggu adzo mu;
 t'e b'e kpu mu ifu le ntū;
 ke l'o bu l'ime ngu;
 be mu no;
 ezeru ndzu.

- 21 Tẹ iphe a-nọdu adzọ mu nọ
 bọru kẹle mu bọ onye,
 ọta ẹ-ta dọduru;
 onye obu guru iphoro;
 kẹ l'ọ bọ l'ẹke i nọ;
 bẹ ẹnya mu nọ.
- 22 Nggube Nchileke;
 gbafutanu ndu Ízurelu
 l'iphe-ẹhuka ẹphe l'ọ ha!

26

Egvo, Dévidi deru

- 1 Haaru mu enge
 nggube Ojejoje;
 kẹ l'ẹ to nwedu ẹke ọta dọru mu.
 O bọ nggu;
 bẹ mu dakoberu Ojejoje;
 ọphu o nwedu teke obu bojeru mu ẹbo.
- 2 Nggube Ojejoje; daa mu;
 nggu enyochaa mu enyocha!
 Gbunua mu igo l'obu;
 mẹ l'egomunggo.
- 3 Kẹ l'ọ bọ obu, i yeru mu
 anọduje akpọ-ziru mu ọzo;
 mu eme iphe i kfuru.
- 4 Mu lẹ ndu ẹregede
 ta ayikwa ayiyi;
 ọphu mu lẹ ndu
 o-kfuru-iche-eme-iche 'achigbakwa idzu.
- 5 Ndzuko ndu ẹjo madzọ;
 bẹ mu akpọ-yiru ukuvu;
 ọphu mu lẹ ndu akirishi 'anogbajekwa.
- 6 Mu akwoje ẹka
 je ejephee ẹnya-ngweja
 nggube Ojejoje mgburumburu;
 gude koshi l'ẹkworo ta nọdu lẹ ndzọ mu.
- 7 Mu ekfukwaaphu k'iphe dọ biribiri,
 iinoduje emeshi;
 raa ya arara; kele ngu ekele.
- 8 Eze-ọlo ngu; bẹ mu yeru obu;
 mbọ ẹke ọdu-biribiri ngu nọ.
- 9 Ba asakobekwa mu lẹ ndu ẹjo iya ono ọ-sa-nkfọ;
 ọphu i dobekwa mu lẹ
 ndu egbu ọchi l'oshi lanu.
- 10 Ndu bọlephu ẹjo iphe;
 bẹ ẹphe maru ememe;
 bọru ọna ẹka-azọ bọ iphe doru ẹphe ẹnya.
- 11 Obenu lẹ mbẹdua;
 b'ẹ to nwedu ẹke ọta dọru mu.
 Oo ya bọ; phunuaru mu imiko;
 nggu agbafuta mu!
- 12 Mu e-vudo l'ẹke ọkpa ruru mu alị;

nòdu l'edzudzu òha jaa Ojejoje ajaja.

27

Egву, Dévidi deru

- 1 Oo bú Ojejoje bú iphoro,
duru mu nù; bya abùru
onye adzoje mu nù;
?Bù onye; bẹ mu a-nòdu atsùkwa nù egvu.
O bú Ojejoje bú
ùlo-ozeru-ndzu mu.
?Bùhunu onye; bẹ mu
a-nòdu atsu egvu òdo.
- 2 Teke ndu ejo iya ono;
mbù ndu òhogu mu;
mẹ ndu mu dù ashì zaru
gidigidi bya t'ẹphe vùà anù mu avùvu;
bẹ ẹphe a-kpakota iphe
dagbushia onwẹphe.
- 3 O -bùru lẹ ndu soja nọ-pheru
mu mgburumgburu;
bẹ obu te etedu mu etete.
Mbù; o -bùru lẹ ndu òhogu
mu wù-lihuru tso mu ọgu;
bẹ mu a-dakobele Nchileke.
- 4 O bú iphe lanù kpùu;
bẹ mu arọ Ojejoje;
bùru iphe ono; bẹ mu achọ.
Iphe obu bú tẹ mu nòdu
l'ùlo Ojejoje gbururu jeye
ẹge mu a-nọ-bebe lẹ mgboko-a;
tẹ mu nòdukpelephu egbu
igo l'ọ-dù-ugvu kẹ Ojejoje;
nòdukwapu l'eze-ùlo
Nchileke kpatajẹ iya ishi iphe.
- 5 Kẹle mbọku, iphe-ẹhuka
byaru mu; bẹ oo-dobe mu l'ẹke o nọ;
domia mu l'ime ùlo-ékwa iya;
woru mu tukobe l'eli mkpuma, ha l'eli.
- 6 Oo ya bú; mu emekputa ndu
òhogu, nọ-pheru mu mgburumgburu.
Mu anọdu l'ùlo-ékwa Nchileke;
tua okokooko gude gwaa Ojejoje;
gude egvu; gude nkwa;
tua ya ẹpha.
- 7 Nggube Ojejoje; núnua olu
mu teke mu rakuru ngu!
Phúnaru mu imiko;
za mu rù oku!
- 8 Iphe obu mu kfuru mu;
bù tẹ mu chọ ifu ngu.
Yọ bùru ifu nggube Ojejoje;
bẹ mu achọ-a.
- 9 Ba aghakwaru mu azù;

- ophu i gudekwa
 ehu-eghughu ngu nwufu mube nwozi ngu;
 ke l'ọ bu nggu bu onye
 shi keshinu yetataru mu eka.
 Byiko; ba ajikakwa mu;
 ophu i leswetakwa mu;
 nggube Nchileke,
 bu onye adzoje mu nu!
 10 O -buru le nne mu; me nna mu jikawaru mu;
 be Ojejoje e-leta mu-a enya.
 11 Byiko kpoziaru mu uzo ngu; nggube Ojejoje!
 Dunua mu shia uzo,
 vudo nhamunha l'ogvu ndu akpa mu ehu.
 12 Ba ahakwa mu te ndu
 ohogu mu mee mu ege, du ephe mma;
 kele ndu ejo-ekebe
 wu-lihuru ebo mu ibo;
 l'ahashi enu ishi mu.
 13 Obenu l'iphe mu chiru ukfu kwere
 bu le mu a-nodu ndzu;
 phu iphe du mma,
 shi Ojejoje l'eka.
 14 Nodu ngaberu Ojejoje!
 T'obu shia ngu ike;
 eka eshia ngu ike;
 nggu angaberu Ojejoje.

28

Egву, Dévidi deru

- 1 O bu nggube Ojejoje, bu
 oke mkpuma nke mu;
 be mu araku.
 Ba dahukwa mu nkichi;
 ke l'i nodu nggujungguji;
 be mu le ndu, a tawaru eja a-dukokwa.
 2 Nwaru mkpu, mu echiku ngu;
 ege-a mu chiliru eka;
 mabe l'uzo
 Eke-Kakota-odu-Nso nke ngu-a.
 3 Ba tukokwa mu le ndu
 akirishi kpata kpufu;
 mbu ndu anoduje eme iphe du eji;
 ndu okfu ephe anoduje
 atso ena le nchi;
 obenu l'obu ephe bu okpoma-nshi.
 4 Kfu ephe ugwo iphe ephe meru;
 me ugwo iphe du eji,
 ephe shi anoduje eme.
 Kfu ephe ugwo iphe ephe
 gude eka ephe meta.
 Nggu emee ephe ege gbaru ephe.
 5 Keshinu e to nwe du iphe
 ephe guberu ozi,

Ojejoje jeru;
mbù iphe Ojejoje gude
ẹka iya mee l'onwiya;
bẹ oo-gude ẹka iya gwaa ẹphe maa;
ọphu ọ byadu bya
abyakọbe ẹphe abyakọbe ọdo.

⁶ Unu tua Ojejoje ẹpha;
kẹ l'ọ nọaru mkpu,
mu chikuru iya sù t'ọ phọaru mu imiko.

⁷ Ọ bụ Ojejoje bụ ike mu;
buru iya bụ onye
egbohitaje mu nù.
Ọ bụ iya bẹ mu dakoberu;
yoo yeru mu ẹka.
Mu egudeje obu mu ete ẹswa.

Mu a-gù egvu gude kele iya.

⁸ Ọ bụ Ojejoje bụ ike kẹ ndu nk'iya;
buru ọlo-ozeru-ndzù onye o teru manù.

⁹ Dzọfutanu ndibe ngu;
gónuru ọnu-ọma nù ndu,
bù òkè-iphe ngu!
Chejenu ẹphe l'ọ bụ onye
eche aturu;
nggu ehee ẹphe jeye lẹ tutu yoyo!

29

Egву-ọma, Dévidi deru

- ¹ Unubẹ unwu imigwe;
unu kwabẹ Ojejoje ugву!
Unu kfua ẹge ike iya habe!
- ² Unu kwabẹ Ojejoje ugву, gbaru ẹpha iya!
Unu baaru Ojejoje ẹja;
mbù onye ono,
dù nsọ bya adù biribiri ono.
- ³ Olu Ojejoje tukuru
eze ẹnyimu ngashia angashi.
Ọ bụ Nchileke ono,
dù biribiri ono atù
egbe-igwe.
Ojejoje atù egbe-igwe
l'elí eze ẹnyimu.
- ⁴ Ojejoje bẹ olu iya adakwa ike-ike ike-ike;
mbù lẹ Ojejoje bẹ olu iya ada kẹ kpaa kpaa.
- ⁵ Olu Ojejoje agbawashije oshi sida;
Ojejoje agbawashije oshi sida,
nọgbaa l'ugву ugву Lébanọnu vřiviri.
- ⁶ Oomeje ugву ugву Lébanọnu;
t'ọ nmahu jijiji l'ọ bụ
nweswi, ebu nggada;
l'emejekwaphu Ugву Siriyọnu;
yo tehu kfukakfuka l'ọ bụ
nwa atsù, akfù nkfù.

- 7 Olu Ojejoje echije taa l'ọ bụ ebemu-igwe.
 8 Olu Ojejoje emeje tẹ echi-ẹgu nmahu jijiji.
 Ojejoje emeje tẹ echi-ẹgu
 Kedeshi nmahu jijiji.
 9 Olu Ojejoje anmaje achi yikayika.
 Oomeje t'oswa laa ẹkwo;
 daburu karaphongu.
 Iphe bụ onye, nọ l'eze-ulo iya e-bu mkpu;
 sụ: "Nchileke dukwa biribiri."
 10 Ojejoje nọ l'aba-eze iya
 dzopyabe utso l'okpa.
 Oo-buru eze gbururu
 jeye lẹ gbururu.
 11 Ojejoje emeje tẹ ike dọ ndibe iya.
 Yọ gọru onu ẹhu-agu nọ ndibe iya.

30

Egvo-oma, Dévidi deru

A gọru iya gude woru eze-ulo Nchileke ye Nchileke l'ẹka

- 1 Mu a-nọdu ekutse nggube Ojejoje;
 ke l'i sefutaru mu l'iduma;
 ti kwe tẹ ndu ohogu mu zọaru mu ukwe.
 2 Nggube Ojejoje, bụ Nchileke mu;
 mu rakuru ngu t'i yeru mu ẹka;
 Nggube emee; mu akorohu.
 3 Nggube Ojejoje;
 o bụ nggu lofutaru mu l'ali-maa,
 I meru mu; t'ẹ ba tọ mu ẹja.
 4 Unu gụa egvo gude tua
 Ojejoje ẹpha;
 unube ndu nk'ia, dọ nsọ!
 Unu kele iya ekele; l'ẹpha iya dọ nsọ!
 5 Ke l'ẹ to dojedu iphe l'okpoma.
 Obu-oma iya anọje jeye ẹge madzọ a-nọ-bebe.
 Ẹkwa bụ-a l'enyashi;
 be aa-kwa iya kpọu;
 o -be l'utsu; ẹhu-otso-ena adalaha.
 6 Teke mu nọ l'ẹke ẹhu dọ mu agu; be mu sọru:
 "L'ẹ to nwedu iphe bya
 enwubata mu enwubata."
 7 Nggube Ojejoje;
 teke ayi shi eshi onya;
 b'i meru tẹ mu buru
 'enwuribe enwuribe l'ọ bụ ugu.
 Obenu lẹ teke i gharu mu azọ;
 be meji tofuru mu.
 8 O bụ nggube Ojejoje;
 be mu rakuru;
 buru nggube Nnajiufu;
 be mu rọru t'i phọaru mu imiko.
 9 Mu sọru: "Bụ uru ngunu;
 be ii-rita teke mu nwuhuru?
 Mbụ; ?nanu uru, ii-rita iya; me a tọ mu ẹja.

?Bụ ẹja, nọ l'alì a-wata ngu ajaja tọo.
 ?Bụ iya a-ra iya arara l'ì bụ o-me-g'o-kfuru.

- 10 Nggube Ojejoje;
 nùaru olu mu;
 phùaru mu ru imiko!
 Nggube Ojejoje;
 yeru mu ru ẹka!"
- 11 Ẹkwa, mu raru
 b'ì gbanweru; mee ya;
 yọ buru mu ote ẹswa.
 I yefuru mu uwe-aphù,
 mu yeru; woru;
 ẹhu-ọtso-ẹna ye mu l'ọ bụ uwe.
- 12 Iphe ono bùlephu ẹge ee-me
 t'obu mu gùlahaa egvu
 gude etu ngu ẹpha;
 t'ẹ b'ọ nọhe nwanggijinggiji.
 Nggube Ojejoje,
 bụ Nchileke mu;
 ọ bụ nggu;
 bẹ mu a-nọdu
 ekele ekele jeye lẹ tutu yoyo.

31

Egву-oma, Dévidi deru nù onye ishi egvu

- 1 Ọ bụ nggube Ojejoje;
 bẹ mu nọ l'ẹka ezeru ndzụ.
 Be kwekwa t'e kpua mu ifu lẹ
 ntụ gbururu jeye gbururu.
 Gude kẹ l'ì bụ onye,
 doberu ẹka ndoo nafuta mu.
- 2 Ngabẹnuru mu nchi.
 Bya ẹgwegwa bya agbafuta mu.
 Bùru mu agbara-mkpuma,
 mu a-gbabajẹ zeeru ndzụ;
 mbụ a-gbabe-a-dzùru,
 a-dzọfuta mu nù.
- 3 Keshinu ọ bụ nggu bụ
 agbara-mkpuma mu;
 bùru a-gbabe-a-dzùru nke mu;
 dunua mu l'onwongu;
 kpọziaru mu ọzo;
 l'ogvu ẹpha ngu.
- 4 Hafuta mu l'onya ono,
 a gbaru mu ono;
 kẹ l'ọ bụ nggu bụ
 a -gbabe-e-zee-ndzụ mu.
- 5 Mu yeru ngu ume mu l'ẹka.
 Gbafutanu mu;
 nggube Ojejoje,
 bụ Nchileke,
 bụ o-me-g'o-kfuru.
- 6 Ndu akpọjeru obu yeru

ola l'iyi ono; mbụ agwa;
 adujekwa mu ashi.
 Onye mbèdua dakoberu bụ Ojejoje.

- 7 Mu ete ẹswa; ẹhu l'atso
 mu ẹna l'i yeru mu obu;
 ke l'i phụwaru iphe-ẹhuka, mu jeru;
 maru iphe-otsu-l'anụ mu;
- 8 ọp̄hu i woduru mu ye
 l'ẹka ndu ọhogu mu;
 nggu egbe kutachia mu
 dobe l'ẹke ọkpa ruru mu alị.
- 9 Byiko nggube Ojejoje;
 phụnuaru mu imiko;
 kele mu nọkwa l'oke mkpamẹhu.
 Mu ratawaru ẹkwa;
 l'aphụwaa ragaraga.
 O mekwaruphu;
 ike agvushikotawa mu.
- 10 Aphụ gbuaakwaru mu.
 Mu tsutawaru ude; kahụ l'okpehu.
 Ike gvukotawaru mu;
 kele mu menukawaru ẹjo iphe.
 Okpu, nọ mu l'ehua erishi mu avurukpa.
- 11 Ndu ọhogu mu l'ephe ha mewaru mu;
 ndu obutobu mu akpolahaa mu ẹbo-ẹbo-l'afu.
 Ndu mu l'ephe shi eshi
 ọnyà atsukotawa mu egvu;
 k'ọp̄hu bụ ẹ ndu phuru mu l'uzo
 anọduje agbaru mu ọso.
- 12 Ẹp̄he zahawaru mu ege
 aazahaje onye nwuhuru anwuhu.
 Mu dụwa l'ọ bụ ite,
 tükposihuru atükposihuhu.
- 13 Kele mu nuwaru ẹjo idzu,
 ephe dụ l'igwe achiru mu.
 Nta-a ta dudu ẹke mu nọ;
 te mu ba anodu atsu egvu.
 Ephe anọduje achiru mu ẹjo idzu.
 Iphe ephe tüberu aburu
 t'ephe wofu ndu mu.
- 14 Obenu l'ọ bụ nggu;
 be mu dakoberu nggube Ojejoje.
 Mu ekfu: "L'ọ bụ nggu bụ Nchileke mu!"
- 15 Ẹge mu a-nọ-bebe ẹ
 mgboko-a bụ nggu b'ọ nọ l'ẹka.
 Nafutanu mu l'ẹka ndu ọhogu mu;
 me l'ẹka ndu, achị mu nụ.
- 16 Lenua mube nwozi ngu ẹnya-oma!
 Guderu n-yemobu ngu dzofuta mu!
- 17 Nggube Ojejoje;
 be ekwekwa t'e kpua mu ifu ẹ ntụ;
 ke l'ọ bụ nggu be mu rakuru.
 O bụ ndu akirishi ono;

- bẹ ee-kpuchia ifu lẹ ntụ;
t'ọnu bụru ẹphe kpurumu l'alị-maa.
- 18 T'ọnu ono, ẹphe gude adzụ ejire ono;
bụru ẹphe kpurumu;
kẹ l'ẹphe gude oku
onwẹphe iphe ẹphe,
ẹ ta hadu l'ọbu iya;
mẹ ọkpo madzụ ẹbo-ẹbo-l'afu;
l'ekfubyishi ndu doberu ẹka ndoo.
- 19 Haa! I dụnukakwaru mma
adunuka; mbụ mma ono,
ị kwakọberu ndu atsụ ngu egvu ono.
Yọ bụru l'ifu unwu eliphe bẹ ịi-nọdu;
meeru ẹphe k'oma;
mbụ ndu gbatataru ngu l'ime; zeeru ndzụ.
- 20 Iidutaje ẹphe domia l'iku ẹke, ị nọ;
t'ẹjo idzu unwu eliphe achi;
be eru ẹphe l'ẹhu.
Yọ bụru l'ulo ngu;
bẹ iidobeje ẹphe;
t'ẹ ẹjo-okfu be eru ẹphe l'ẹhu.
- 21 T'e tua Ojejoje ẹpha;
kẹ l'o koshiru mu
n-yemobu iya, dụ biribiri
teke ndu ọhogu mu
yechiru mu ẹge ono,
eeyechije mkpukpu ono.
- 22 Mu echia mkpu; sụ:
"A laa mu-o!"
Nggụ anụa mkpu ono;
bya agbaaru mu mkpu.
- 23 Unu yeru Ojejoje obu;
unubẹ ndu nsọ kẹ Ojejoje l'unu ha;
kẹle ndu Ojejoje eletaje
ẹnya; kwa ndu bụ
o-me-g'o-kfuru phẹ.
Obenu lẹ ndu eku onwẹphe
ẹge ẹphe ẹ-ta hadu;
bẹ ọokfufe ugwo kfurua ya ẹphe l'ishi.
- 24 Unu shihukwa ike;
unu egude ẹka l'ọkpoma;
unubẹ ndu echeru Ojejoje!

32

Évù, Dévidi raru

- ¹ Ọnu-oma bụ k'onye Nchileke
guru nvụ l'emeswe,
o mesweru iya;
mbụ onye Ojejoje safuru
iphe dụ ẹji, o meru.
- ² Ọnu-oma bụ kẹ onye Ojejoje
ta agụkoduru iphe dụ ẹji,
o meru;

mbụ onye ẹ-te nwedu
 ẹregede, nọ iya l'ehu.

- 3 Teke mu te kfudu iphe mu meru;
 be ọkpụ, nọ mu l'ehu
 tsu-gwoshihukotaru mu atsu-gwoshihu.
 Ishi iya aburu ke ude,
 mu anọduje atsu
 mbọku-mbọku.
- 4 Eswe l'enyashi
 mbọku-mbọku;
 be inoduje ebyi mu ẹka l'ehu.
 Nggụ eshi ẹge ono michata
 nwoke, nọ mu l'ehu l'ọ bụ
 onye uguru guderu.
- 5 Tọ dụ iya bụ; mu abya emee
 t'i maru iphe dụ ẹji, mu meshiru.
 Ẹ to nwedu iphe dụ ẹji,
 mu meru ọphu mu domiru ngu edomi.
 Mu asụ ẹ mu a-koshikotaru
 Nchileke ejeswe,
 mu jesweru.
 Nggụ abya aguaru mu nvu
 l'iphe dụ ẹji, mu meshiru.
- 6 Ọo ya bụ; tẹ iphe bụ ndu
 eme iphe dụ nggube
 Nchileke mma kfufe nụ ngu
 teke ẹphe nọ ẹ mkpa;
 k'ọphu bụ teke iphe-ehuka
 onọ a-bya l'ọ bụ utso;
 too rudu ẹphe l'ehu.
- 7 Ọ bụ nggu bụ ẹke mu edomije onwomu.
 Yọ buru nggu anọduje eleta mu
 t'iphe-ehuka ba dakfuta mu;
 nggu egude egvu, e gude
 atụ okokooko gude gbaa mu mgburumburu.
- 8 I suru l'ii-nọdu atụ-ziru mu ẹka;
 l'ezikwa mu phụ ụzo, mu a-nọdu eshi.
 Ii-nọdu akpọ-ziru mu ụzo;
 l'eletakwa mu phụ ẹnya.
- 9 Wo mu tẹ mu ba adukwa
 l'ọ bụ inya; m'ọ bụ
 inya-mulu; ke l'ẹphe te
 nwedu egomunggo.
 Iphe eegudeje agọ ẹphe bụ ajaba;
 mę odogoro.
 Teke ẹ tii medu iya ẹge ono;
 tji gokotadu iya.
- 10 Ndu akirishi; be anọduje
 eje iphe-ehuka,
 dụ l'igwe!
 Obenu l'onye dakoberu
 Ojejoje be n-yemobu iya
 anọ-pheje mgburumburu.

11 T'ehu tsoo unu ena k'iphe
 Ojejoje anoduje emeshi;
 unu etekwaaphu eswa;
 unube ndu doberu aka ndoo!
 Unu agua egvu ehu-ena;
 unube ndu obu guru iphoro!

33

- 1 Unu gua egvu ehu-ena
 nu Ojejoje; unube ndu
 doberu aka ndoo!
 Te ndu obu guru iphoro jaa ya ajaja.
- 2 Unu kpoo une
 gude kele Ojejoje ekele!
 Unu gude ogumogu guaru
 iya egvu, atso ena!
- 3 Unu guaru iya egvu ophungu!
 Unu kumataru iya eya akumata;
 unu atuaru iya uzu ehu-ena!
- 4 Ke l'okfu Ojejoje vudo nhamunha.
 O bu o-me-g'o-kfuru
 l'iphe bu iphe oome ememe.
- 5 Iphe aduje Ojejoje mma bu ikpe, du mma;
 me odobe-eka-ndoo.
 N-yemobu Ojejoje jiru
 mgboko tsubo etsubo.
- 6 O bu okfu, shi Ojejoje l'onu
 b'o gude mee igwe;
 buru ume, o turu atutu
 b'o gude mee iphe bu iphe, no iya nu.
- 7 Yo bya awukobe mini,
 no l'enyimu ye l'ekalanu.
 Eze Enyimu b'o kparu oge eke oo-jebetsua.
- 8 Te mgboko l'ophu tsuje Ojejoje egvu.
 Te iphe bu ndu no le
 mgboko kwabejekwa iya ugvu;
- 9 ke l'o kfuru okfu; mgboko abya adu.
 Yo tua ekemu;
 iphemiphe obule abya adu.
- 10 O bu Ojejoje emeje te idzu,
 iphe bu mbakeshi chiru buru iphe mmanu;
 buru iya akposhije iphe
 ndiphe tuberu k'ememe.
- 11 Obenu l'idzu ophu Ojejoje
 chiru akfujeru gbururu jeye le gbururu.
 Iphe o tuberu k'ememe;
 be oomeje;
 yo shi l'ogbo sweru ogbo.
- 12 Onu-oma bu ke mba,
 bu Ojejoje bu Nchileke ephe;
 bu iya bu ndu, o fotaru;
 ephe aburu okè-iphe iya.

- 13 Ojejoje anọduje l'imigwe lee
 ɛnya lẹ mgboko-a
 phu unwu eliphe l'ephe ha.
- 14 Onoduje l'eke,
 o bu l'imigwe phukota ndu,
 bu lẹ mgboko l'ephe ha.
- 15 O bu yebedua meru oriri nu ephe.
 Iphe bu iphe ephe eme
 ememe edokotaje iya ɛnya.
- 16 Iphe meru iphe onye eze
 emekputaje l'ogu ta bukwa
 okfu lẹ ndu soja iya ha igwe.
 Ophu mkparawa
 'egudejekwa ike k'eka iya nahu.
- 17 Inya-ogu bu iphe-mmanu;
 e to dzofutadu madzu l'egu ogu;
 ophu 'onwedu ege ike iya
 hatabe, oo-dzo-ghe ndzu.
- 18 Obenu l'anya Ojejoje nokwa
 l'ehu ndu atsụ iya egvu;
 mbu ndu ono,
 dakoberu n-yemobu iya;
- 19 ke l'oo-nafuta ephe l'eka anwuhu;
 dobe ephe ndzu teke
 ejo-egu byaru.
- 20 Ayi no ngaberu Ojejoje;
 ke l'oo ya bu onye agbaru ayi mkpu;
 buru iya egbochitaje ayi.
- 21 Oomeje t'ehu tsoo ayi ɛna;
 ke l'o bu l'epha iya,
 du nsọ be ayi dakoberu.
- 22 Nngube Ojejoje;
 byiko koshinu l'i yeru ayi obu;
 ke l'o bu nggu be ayi dakoberu.

34

Egvo, Dévidi deru teke o wataru ome l'o bu onye ogvu l'ifu Abímeleku;
 Abímeleku achifu iya

- 1 Mu a-nodu ekutse Ojejoje tekenteke.
 Tekenteke be mu a-nodu aja iya ajaja.
- 2 O bu Ojejoje; be mu gude eku onwomu.
 Te ndu aakpa ehu nua ya;
 k'ophu ehu a-tso ephe ɛna.
- 3 Bya te ayi chiko tua onu ege
 Ojejoje habe nshinu;
 bya t'ayi chiko kutsee ya.
- 4 Mu rakuru Ojejoje;
 yo za mu; bya emee;
 mu atsụ-buhu egvu.
- 5 Ndu ele ɛnya iya amuje
 onu-ochi;
 ophu o nwedu l'iphere emee ephe.

- 6 Mube onye ẹta dudu ege
 ọ haru mu chiru mkpu;
 Ojejoje azaa mu;
 bya adzofutakota mu
 l'iphe-ehuka, mu eje l'ọ ha.
- 7 Ojozi-imigwe Ojejoje
 anọ-pheje ndu atsu
 Ojejoje egvu mgburumgburu.
 Onoduje adzọ ẹphe tekenteke.
- 8 Unu dataduduphu Ojejoje;
 unu aphụ l'ọ dọ mma.
 Onu-ọma b'a gọru nọ ndu
 gbabaru iya l'ẹka je ezeeru ndzọ.
- 9 Unu tsuje Ojejoje egvu;
 unube ndu nsọ Ojejoje;
 kele ndu atsu iya egvu
 ta dukwa iphe ọko iya adujeru ẹphe.
- 10 Unwu agụ; be mkpa akpaje;
 egu l'eme ẹphe.
 Obenu le ndu achọ
 Ojejoje;
 be ọko iphe-ọma ta akodu.
- 11 Unu byaduduphu;
 unube unwegirima.
 Unu bya angabe nchi;
 te mu zia unu iphe ọ bu;
 mbu ọtsu Ojejoje egvu.
- 12 ?Nanu onye ndzọ atso ẹna;
 yọ dọ iya to kaa nka;
 mboku-mboku aburu iya k'ọma.
- 13 T'onye ono wofukwa onu
 l'ejo iphe; yọ haa ejo-ire.
- 14 Gbakutaru iphe dọ eji azu;
 wachia ome iphe dọ mma.
 Kebe ẹhu chojee iphe e-me te nchi dọ ndoo;
 ba atụ-gbekwa iya ẹka.
- 15 Ojejoje be ẹnya iya
 anojekwa l'ẹke ndu doberu ẹka ndoo nọ.
 Ongabekwa nchi teke
 ẹphe ara araku iya.
- 16 Obenu le ndu eme iphe dọ eji;
 b'e too lejedu ẹnya ọma;
 k'ophu ẹpha ẹphe a-chihu le mgboko.
- 17 Ndu doberu ẹka ndoo abuje;
 ẹphe -raku Ojejoje;
 yọ za ẹphe;
 bya anafuta ẹphe
 l'iphe-ehuka, ẹphe eje l'ọ ha.
- 18 Ojejoje anonyabeje ndu ọzo chiru.
 Odzofutaje ndu ẹta
 amahedu ẹge ẹphe e-me iya.
- 19 Iphe-ehuka onye doberu ẹka
 ndoo aduje l'igwe;

- obenu lẹ Ojejoje
 anafutakotaje iya l'iphe-ehuka ono l'ọ ha.
 20 Ọkpụ, nọ iya l'ẹhu bẹ ooletaje ẹnya.
 Ẹ tọ dudu ọkpụ, nọ iya l'ẹhu m'ọ nanu,
 a bya l'akukwo akukwo.*
 21 Obenu l'ẹjo madzụ bu
 ẹjo iphe iya ono e-gbu iya.
 Ndu kporu ndu doberu
 ẹka ndoo ashị; bẹ aa-nma ikpe.
 22 Ojejoje adzọjekwa ndu ẹjeru iya ozi.
 E to nwedu m'ọo onye lanu,
 gbabaru l'ime iya je ozeru
 ndzụ, a bya anma ikpe.

35

Egву, Dévidi deru

- 1 Nggube Ojejoje;
 tso ndu etso mu okfu okfu!
 Tsokwaphu ndu etso mu ọgu ọgu!
 2 Gwota nu ngwa-ọgu ngu;
 mẹ iphe eegudeje egbochita
 onwonye l'ọgu;
 gude bya agbaaru mu mkpu!
 3 Palia arwa ngu; mẹ akfu ngu
 gude kfu-chia ndu achị mu nu ọzo!
 Kfunuru mu l'ji-dzọfuta mu!
 4 T'iphere bukwaru kẹ ndu
 achọ ọzo, ẹphe e-shi gbua mu.
 T'a chipukwa ẹphe azu;
 mbu ndu achiru mu ẹjo idzu.
 Tẹ iphe jikwa ẹphe ẹnya.
 5 T'ẹphe dukwa l'ọ bu ẹswa witu,
 pherephere zikashiru
 teke ojozi-imigwe Ojejoje
 a-nodu achị-phu ẹphe achị-phu.
 6 T'uzo ẹphe gbakwaa
 tsubalangu; chikotakwaphu ẹturu
 teke ojozi-imigwe Ojejoje
 a-nodu achị ẹphe
 agada-eru-alị.
 7 Keshinu ẹphe gbaru mu ọnya;
 l'ẹ b'ọ du iphe mu meru ẹphe;
 bya atua iduma doberu mu;
 l'ẹ b'ọ du iphe mu meru;
 8 tẹ ọ-la-l'iyi tukwaa ẹphe l'ukfu.
 Tẹ ọnya, ẹphe gbaru hatakwa ẹphe;
 ẹphe adalahu l'iduma, ẹphe
 turu; buru kpurupyata.
 9 Teke ono; bẹ mu e-tee ẹswa l'ime Ojejoje.
 Ehu atsọo mu ẹn
 k'adzọfuta, ọ dzọfutaru mu.

* 34:20 34:20 Jọn 19:36.

- 10 Mu e-gude obu mu l'ò ha; sù;
 ?Bù onye dù l'ò bù nggube Ojejoje.
 O bù nggu adzòfutaje
 ndu ùkpa l'èka ndu ka ephe;
 nafuta ndu ùkpa;
 mē ndu ẹ te nwedu ege
 o haru ephe l'èka ndu ana nfu.
- 11 Ndu ẹjo ekebe wu-lihuru l'èbo mu ibo.
 Ephe akpakò iphe mu ta
 madu teke o meru bobe mu.
- 12 Ephe gude iphe dù ẹji
 kfua mu ugwo iphe-oma;
 shi ẹge ono mee;
 ike agvu mu.
- 13 Obenu ẹ teke ẹhu duru ephe ẹji;
 bẹ mu yeru uwe-aphu;
 wozita onwomu ali;
 swia aswiswi; kfua nu Ojejoje.
- 14 Mu raru ẹkwa; gua aphu ẹhu ephe;
 l'ephè bù unwunne mu;
 m'ò bù onya mu.
 Mu anoduje dee ẹka l'agba
 l'ò bù onye ara ẹkwa nne iya.
- 15 Obenu ẹ teke iphe-ẹhuka byaru mu;
 bẹ ephe gbaru mu mgburumburu
 l'aja mu ewena; mbu ndu mu ta madu;
 gude ẹjo okfu asa mu osa ẹkfu.
- 16 Ndu ono, ẹ ta madu Ojejoje ono
 anodu aja mu ewena;
 l'atagbaaru mu ikireze.
- 17 Nggube Ojejoje;
 ?bù teke ole bẹ ii-chi-bebe
 enya yeru ayi ẹge-a?
 Dzɔnua mu; a nonyaa;
 ephe emee mu;
 mu aburu o-la-l'iyi!
 Dzɔfutaru mkpakò iphe ono,
 mu nweru ono, bù iya bù
 ndzu mu l'èka ẹjo agu phẹ ono!
- 18 O bù l'edzudzu oha;
 bẹ mu a-nodu kele ngu ekele;
 mu a-nodu l'edzudzu oha jaa ngu ajaja.
- 19 Be ekwekwa ẹ ndu ohogu mu
 zuaru mu ukwe;
 mbu ndu ono, mu dù ashị;
 l'ẹ b'ò dù iphe mu meru ephe ono.
 Ophu i kwekwa ẹ ndu ono,
 mu dù ashị l'ẹ ba dù iphe
 mu meru ephe ono vɔoru mu eze.
- 20 Kẹ l'ephe te ekfujedu okfu nchi-odu-ndoo.
 Iphe ephe evutachijee l'ishi
 bù okobe ndu, dù agu l'ali-a okfu.
- 21 Ephe ghecharu onu eghecha l'èbo mu ibo:

- l'azu mgbede l'ephe gude
 enya ephe phua mu teke mu eme iya!
- 22 Obenu le nggube Ojejoje
 phuwaru-a iphe ono l'o ha.
 Byiko; b'e leswetakwa mu;
 ophu i nodukwa mu ote-nya!
- 23 Tehu etehu. Zilihu bya adzo mu!
 Gbaaru mu odzori;
 nggube Nnajiufu,
 bu Nchileke mu!
- 24 Gude odobe-eka-ndoo ngu
 haaru mu enge;
 nggube Ojejoje,
 bu Nchileke mu!
 Be ekwekwa t'ephe zuaru mu ukwe!
- 25 Be ekwekwa t'ephe rja l'obu ephe; su:
 "Ha! Le nta-a; be ephe
 cho-vuwaru iphe ephe acho!"
 M'o bu t'ephe su: "Nta-a be
 ephe menwuwaru iya ehu!"
- 26 Tiphere bukwaru ke ndu
 azuru mu ukwe l'iphe, byaru mu nu;
 ephe akpo beru.
 Te iphere; me ewena jikwa ephe ifu;
 mbu ndu ono, eku onwephe
 iphe ephe e-ta ahadu l'o bu iya ono!
- 27 Te ndu ele nya t'a haaru mu
 enge gua egvu ehu-atso-ena tee eswa!
 T'iphe ephe a-kpujeru l'onu bukwaru:
 "T'a tua onu Ojejoje l'o ha nshinu;
 mbu Ojejoje ono,
 oduje mma me nwozi iya
 buru l'ehu-agu ono."
- 28 Oo ya bu; mu egude onu mu
 kfu k'odobe-eka-ndoo nke ngu.
 Yo bukwaruphu ege ono;
 be mu a-nodu etu ngu epha mboku-mboku.

36

Egву, Dévidi, bu nwozi Ojejoje deru nu onye ishi egvu

- 1 O bu ejo iphe anoduje ekfu
 okfu l'obu ndu ejo iya ono.
 Ephe jikaru Nchileke;
 ephe ta atsü iya egvu le phuu.
- 2 Ke l'onoduje aja onwiya ajaja-njagbu;
 mbu jatabe onwiya;
 k'ophu bu l'e too phujedu
 iphe du eji, oome;
 k'ophu oo-kpo iya ashj.
- 3 Iphe, eshije iya onu
 bulephu ejo okfu; me ugho.
 E too mejedu l'o bu onye maru iphe;
 too me iphe du mma.

- 4 Ọozeje aze րիkobe iphe Ը Էji, ya e-me.
 Ọ bulephu Էjo ւzo;
 be ootsochitaje;
 to Ը iphe Ը Էji, օojikaje ememe.
- 5 Nggube Ojejoje; n-yemobu ngu
 chikowa igwe l'օ ha gvua kfurukfuru.
 O-me-g'o-kfuru, i bu eruwa akpamigwe.
- 6 Odobe-Էka-ndoo nke ngu
 akpa origodo l'օ bu eze ugvu.
 Ikpe nke ngu aha ogvu l'օ
 bu ebo eze Էnyimu ime-alj.
 Nggube Ojejoje; օ bu nggu
 doberu madzu; dobe anu, bu l'egbudu.
- 7 Lewaru Էge n-yemobu ngu
 bu-be iphe vu oke aswa!
 Ọ bu iya meru iphe ndiphe
 gbabaru l'agu ngu je anօdu ezeru ndzu.
- 8 Էphe anօduje l'ulo ngu eri gwօogwoo.
 Iimeje t'Էphe ngua mini
 l'Էnyimu Էhu-օtso-Էna nke ngu.
- 9 Ke l'օ bu l'eka ngu be ndzu futaru.
 Yo buru l'Էke iphoro
 nke ngu no;
 be ayi a-nօdu phu iphoro.
- 10 Byiko yekpelekwaruphu
 ndu maru ngu nu obu Էge i yeru iya Էphe.
 Nggu edobekpelekwaphu
 Էka ndoo Էge
 i doberu iya l'Էhu ndu obu guru iphoro.
- 11 Be ekwekwa te ndu eku
 onwephe ekuku dzօo mu օkpa.
 օphu i kwekwa te ndu akirishi
 gude Էka Էphe nwufu mu.
- 12 Phuaru Էge e nwutsushiru
 ndu Էjo iya ono;
 Էphe adabutsuaru;
 օphu Էphe e-gbeshihedu օdo.

37

Egву, Dévidi deru

- 1 Ba aphujekwaru ndu
 eme Էjo iphe Էnya-uphu;
 օphu i kojekwaru ndu
 Է te dobedu Էka ndoo okopho.
- 2 Ke l'Է ta aa-nօkwa օphu baru ishi;
 Էphe anwua kpaal'օ bu Էwu;
 kposhihu nkj l'օ bu iru oshi.
- 3 Dakobe Ojejoje; meje iphe Ը mma!
 Buru l'alj ono buru
 o-me-g'o-kfuru!
- 4 Te Էhu-օtso-Էna ngu buru le Ojejoje;
 k'օphu օo-nu ngu iphe,
 agj ngu nu.

- 5 Woru iphe, bu iphe, iime
ememe ye Ojejoje l'eka.
Dakobe iya; oo-meru ngu iya-a.
- 6 Oo-me te odobe-eka-ndoo
ngu nwua l'o bu iphoro;
mbu le Ojejoje a-haru ngu enge;
mee te iswi-odu-mma ngu
gbua nwjinwii l'o bu
echi-oke-eswe.
- 7 Taa nshi; nggu achiru ukfu kwee Ojejoje.
Ba aphukwa enya-uphu
teke iphe duru ndu ejo iya ono le mma;
mbu teke ejo idzu,
ndu akirishi chiru eje l'ege ephe chiru iya.
- 8 Ba avujekwa ovuma;
ophu ehughekwa ngu eghughu!
Ba aphujekwa enya-uphu;
ke l'oodubajekwa madzu l'ome ejo iphe;
- 9 kele ndu ejo iya ono;
be ee-me t'ephe chihu
Obenu le ndu chiru enya
pyoo le Ojejoje bu ephe
e-nweru mgboko.
- 10 E ta anohedu ophu baru ishi;
e mee te ndu akirishi gv. I
-choo ephe; tji phu ephe.
- 11 O bu ndu du agu e-nweru mgboko-a.
Ephe enweru ehughe-agu;
nweru iya k'etsutsu iya.
- 12 Ndu ejo iya ono a-noduje
achiru ndu doberu eka ndoo ejo idzu;
l'ataru ephe ikireze iphe ephe e-me ephe.
- 13 Obenu l'oo ochi be Ojejoje
anoduje achi ephe;
ke l'o maru le teke
ee-mebyishi ephe; duwa ntse.
- 14 Ndu akirishi mitaru
ogu-mbeke ephe;
t'ephe gbushia ndu ifu du npho;
bya esee akfu ephe t'ephe
gbatsushia ndu ukpa;
me ndu e-to dudu ege
o haru ephe.
- 15 Obenu l'o bu ogu-mbeke
ephe ono ee-mekochaa ria ephe ishi;
e woru akfu ephe ono nyakwoshia.
- 16 Nwiphe e-ta badu ishi,
onye doberu eka ndoo nweru;
be kakwa mma;
ma l'eku, ndu ejo iya ono,
du l'igwe kparu kube.
- 17 Kele ndu akirishi;
be aa-nafu iphe ephe gude eze igidi.

- Obenu l'ọo Ojejoje
bụ agbarike ndu doberu-ẹka-ndo.
- 18 Ọ бү Ojejoje maru ẹge ndu
uta ẹ-ta dudu a-nọ-bebe.
Obenu l'òkè, gbaru ẹphe
a-buru nk'ẹphe gbururu jeye.
- 19 Iphe-ẹhuka -bya;
bẹ ifu te ekpuduru ẹphe
lẹ ntu.
Ejo-ẹgu -bya;
ẹphe enweru nri;
nweru k'etsutsu iya.
- 20 Obenu lẹ ndu akirishi
a-buru kpurupyata.
Ndu ohogu Ojejoje
a-du l'ọ бү iphe,
e meberu l'ali, vuru; ji ejiji;
a bya ele ẹnya;
yo kpofu l'ọ бү
enwuru-ọku.
- 21 Ndu ẹjo iya ono abuje;
ẹphe -jita ugwo; ẹphe eria ya.
Obenu lẹ ndu doberu
ẹka ndoo бү o-me-l'uko.
- 22 Ọ бү ndu Ojejoje ọru
ọnu-oma nọ e-nweru mgboko-a.
Obenu lẹ ndu ọ turu ọnu
a-chihu.
- 23 Onye eme iphe, du Ojejoje mma
bү iya akpo-zijeru onye ono ẹge
oo-gude aha ọkpa.
Yo mee onye ono t'ọ vudo vudoshia ike.
- 24 Ụkfu -dukpoo ya nү;
b'ẹ too darudu ali;
kele Ojejoje a-wota iya.
- 25 Mu shikwa buru nwata;
nta-a bẹ mu buwa ọgurenya.
Ọ бү lẹ mu ta aphubua ẹke
Ojejoje gbadoru onye doberu ẹka ndoo;
m'ọ бү ẹke unwu iya arọ nri.
- 26 Onye doberu ẹka ndoo
abuje o-me-l'uko;
l'ẹje ndu ọdo ugwo.
Unwu iya aburu iya ọnu-oma.
- 27 Gbakutaru ẹjo iphe azu;
wata ome iphe du mma;
ẹge ii-buru l'ali-a jeye lẹ tutu yoyo.
- 28 Iphe du Ojejoje mma бү
t'e ekpeje ikpe, du mma.
E too gbadọjekwa ndu yeru iya obu.
Okwa-chije ẹphe jeye lẹ tutu yoyo.
Obenu lẹ ndu akirishi;
bẹ oomeje t'awa ẹphe chihu.

- 29 Ọ bụ ndu doberu ẹka ndoo
e-mekochaa nweru alị-a;
buru iya jeye lẹ tutu yoyo.
- 30 Okfu, eshije onye doberu
ẹka ndoo ọnu bụ mmamiphe.
Iphe eshije iya ọnu aburu iphe, dū mma.
- 31 Iphe anoje iya l'obu
tekenteke bụ ekemu Nchileke.
E ọjọ dakajędu iya adaka.
- 32 Ndu ejo iya ono ejeje
je akwaaru ndu doberu ẹka ndoo;
l'achọ ẹge ee-shi t'ishi ẹphe phuhu.
- 33 Obenu lẹ Ojejoje
te ekwejedu t'ẹphe daba ẹphe l'ẹka.
Ọphu o nwedu l'a nma
ndu doberu ẹka ndoo ikpe;
m'a kpuru ẹphe bya
l'ulo-ikpe.
- 34 Nọdu ngabęru Ojejoje!
Tsoje ọzo iya!
Ọo ya a-pali ngu ifu;
mee ngu t'i nweru alị-a.
Ii-gude ẹnya ngu
phụ teke ee-me
tẹ ndu akirishi chihu.
- 35 Mu phujewaru ejo madzụ, obu taru mini.
Yoo vu l'ọ bụ oshi,
nọ l'ẹke ẹhu dū iya mma.
- 36 Obenu l'ẹ ta nọdu ọphu baru ishi; ọjọ nọhe.
Mu achọ ya nta; chọ ya imo;
mu ta aphụhe iya.
- 37 Lenua ndu ọta ẹ-ta nọdu l'ẹhu ẹnya;
nggu egbua ndu obu guru iphoro igo;
nggu aphụ lẹ ndu eme tẹ
nchị dū ndoo e-dobe akọ.
- 38 Obenu lẹ ndu eme iphe dū ẹji;
bẹ ee-me t'ẹphe buru kpurupyata.
Iphe bụ unwu ndu akirishi
l'ẹphe ha; a-chihukwa.
- 39 Ọ bụ Ojejoje adzofutaje
ndu doberu ẹka ndoo.
Ọ bụ iya abujeru ẹphe
agbarike teke ẹphe eje iphe-ẹhuka.
- 40 Mbụ lẹ Ojejoje eyejeru
ẹphe ẹka nafuta ẹphe.
Ọnafutaje ẹphe l'ẹka
ndu akirishi; shi ẹge ono
dzofuta ẹphe;
kẹ l'ẹphe gbabaru l'ime iya je ezeeru ndzụ.

38

Egvo-oma, Dévidi guru gude nyataru Ojejoje iphe

¹ Ngube Ojejoje; be egudekwa

- օvuma baaru mu mba;
 օփu i gudekwa
 oke օhu-eghughu
 hua mu ahuhuh!
- 2 Kօ l'akփu ngu baakwaru mu l'օhu kօ tփu.
 I meruwaru mu օhu.
- 3 օhu-eghughu ngu mewaru;
 օhu ta adujehе mu nփo.
 օjo iphe, mu meshiru;
 emewa; օkpu, nօ mu l'օhu
 amikota mu wօngu-wօngu.
- 4 Kօ l'օjo iphe, mu meshiru
 ripyabeekwaru mu.
 Qonyitabewa mu օra;
 k'օփu bu lօ mu ta
 duhedu ike evuvu iya.
- 5 Qnya, aba mu nu
 rehuwaru erehu; l'eshi nshi.
 Ishi iya aburu eswe, mu meru.
- 6 Mu kփօ-kփuwaru-a
 akփօ-kփuru; dօօ օka l'agba.
 Mkpurumkpuru;
 bօ mu agukota aփu.
- 7 Okpurukpu-azփ tփkokwa
 eshi mu nwaranwara.
 E t'o nwehekwa օke օhu
 du mu nփo; m'օo nanփ.
- 8 Uvo ta duhekwa mu;
 ike agvփwa mu.
 Obu te gvuhеkwaru mu egvuru;
 k'օփu bu l'օ buwaa ude bօ mu atsփ.
- 9 Nggube Ojejoje; iphe bu iphe
 agu mu nu b'i makօtaru.
 Ude, mu atsփ bօ ta buhedu k'edomi.
- 10 Obu akփu mu
 gbudungu-gbudungu;
 օփu ike aduhedu mu.
 Mu te egbe aփuhedu փzo l'օnya.
- 11 Ndu օnyա mu փօ;
 mօ ndu օyi mu փօ ezewaru mu ezeru.
 Ishi iya aburu iphe-օhuka ono,
 dakfutaru mu nu ono.
 Ndu obutobu mu փօ
 jewaru je evudo ote-օnya.
- 12 Ndu achօ ishi mu
 gbashiwaru mu օnya.
 Ndu eme t'օփe
 meka mu iphe anօdu l'idzu
 օge mu e-shi laa.
 օ buleփu idzu օge օփe
 e-shi dzփa օjo-ire bօ օփe
 anօje: eswe l'օnyashi.
- 13 Mbօdua dukwa l'օ bu onye

ada nkichi, e-ta dudu iphe onuje;
 dukwaphu l'ọ bu onye te ekfudu okfu,
 e te nwedu okfu, eshije iya onu.

- 14 Mu dulephu l'ọ bu onye
 eekfu okfu eyeru;
 ophu o yedu onu;
 ke l'e to dudu iphe eekfu, o nuru.
- 15 Nggube Ojejoje;
 mu noduwa ngaberu ngu.
 O bu nggube Nnajiufu,
 bu Nchileke mu, a-za mu
 oku, mu eku ngu.
- 16 Mu ekfu; su: "Be ekwekwa
 t'ephe zuaru mu ukwe;
 m'ọ bu t'ephe kulahaa
 onwephe ege ephe e-ta
 hadu teke okpa chiswahuru mu."
- 17 Ishi iya aburu le mu angawa nganga k'adada.
 Ehu ahwa mu oku.
- 18 Mu ekfushiwa iphe du eji, mu meru.
 Ejo iphe mu meshiru atsuwa mu l'ehu.
- 19 Ndu ohogu mu dukwa l'igwe; shihu ike.
 Ndu kporu mu ashị
 l'e b'ọ du iphe mu meru ephe
 ahakwaphu l'igwe.
- 20 Ndu egudeje ejo iphe
 kfuwa ugwo iphe-oma,
 e meru ephe
 anoduje ekfuru mu
 ejo-okfu;
 kele mu anoduje eme iphe du mma.
- 21 Ba ahakwa mu; nggube Ojejoje!
 Nggube Nchileke mu;
 ba anodukwa mu ote-anya!
- 22 Mee egwegwa bya agbaaru mu mkpu;
 nggube Ojejoje, bu onye ndzofuta mu!

39

Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu, bu Jedutunu

- 1 Mu suru le mu a-kwachafuru onwomu anya;
 te mu be egude onu mu kfuta iphe du eji.
 Mu a-tuje onu mu eri teke
 mu le ndu akirishi no.
- 2 Teke mu daru ashị;
 t'e b'ọ du iphe mu e-je
 ekfukfu; m'o -ruhuru;
 o buru iphe du mma;
 teke ono;
 be iphe-ehuka mu
 gbe bya aka nshinu.
- 3 A nonyaa;
 obu agbahahulehaa mu agbahahu.

Mu arinyale iya phụ;
to kwehe;
mu asanụa ọnu wata okfu okfu; sụ:

- 4 “Nggube Ojejoje;
menua tẹ mu maru ẹge mu a-nọ-bebe.
Koshi nụ mu oge
nka-ezekuna nke mu;
mbụ ẹge ọo-habe; mu achiri ọwa wushi.
- 5 I meru ndzụ mu;
yọ gbaa sụ-kworongu.
Ẹge mu kataberu nka
te nwekwa iphe ọ bụ
l'ẹke ị nọ.
Ndzụ madzụ dulekwaphu l'ọ bụ uphere-ọnu.
- 6 Madzụ bụ nwonyonyo mmanu b'ọ bụ.
Gbirigbiri ono, aanọduje
ada ono bụlephu t'ọ bụru.
Ọokpaje ẹku dobe;
tọ ma onye e-ri ya nụ.
- 7 Nta-a Ojejoje;
?bukpo ngunu; bẹ mu ele ẹnya iya?
Ọ bụ nggu; bẹ mu dakoberu.
- 8 Nafuta mu l'emeswe ono,
mu mesweru ngu ono!
Be ekwekwa tẹ ndu
eme eswe kweeru mu une!
- 9 Mu shi kpọọ ẹka l'agba
nọ-kirishia;
kẹ l'ọ bụ nggu;
bẹ iphe ono, amụkotaru mu nụ ono shi l'ẹka.
- 10 Ba ahùhe nụ mu àhùhù-a, ìhù mu-a;
kẹ l'ike agvụakwa mu l'iphe iime mu.
- 11 Ìbajeru madzụ mba;
hụa ya àhùhù kẹ iphe dụ eji, oome;
Ìitakashije iphe dụ mma
onye ono nweru l'ọ bụ
ẹka-mkpu.
Onyemonye ọbule;
bẹ ndzụ iya dulephu l'ọ bụ uphere-ọnu.
- 12 Nụnua ekfukfu, mu ekfu
anụ ngu nggube Ojejoje!
Ngabenu nchị ẹ mkpu,
mu echiku ngu!
Ba adahụkwa mu nkichi
l'ẹkwa, mu ara araku ngu;
kẹle mu bụ onye ije
lakfuta ngu;
l'ọ bụ ndiche ayi phẹ.
- 13 Byiko ha mu rụ;
k'ọphu mu a-kabẹ nweru nwa ẹhu-ọtso-ẹna
m'ọo ujiku lanụ;
tẹmanu mu anwuhude.”

40

Egvu-oma, Dévidi deru nù onye ishi egvu

- 1 Mu takwaru nshi ngaberu Ojejoje;
gbururu jeye yò ngabe nchì; nàa olu mu.
- 2 Yò bya anwufuta mu lè nsù, anyì ishi edzu;
mbù kufuta mu l'epoto ura, mu nò;
bya eworu mu kfùbe l'eli
agburanyi mkpuma;
mee mu; mu evudoshia ike.
- 3 Yò bya eworu egvu
ophungu ye mu l'ònu.
Mu egude egvu ono wata
oja Nchileke ayi ajaja.
Aa-dù l'igwe phù iphe meru nù;
wata otsu egvu.
Ephe alaphuta azù bya adakobe Ojejoje.
- 4 Onu-oma bù k'onye,
bù Ojejoje b'ò dakoberu;
onye ẹ te eledu ndu, eku
onwephe ekuku ẹnya l'ifu;
too tso ndu chiru ukfu
kwẹe l'iphe ẹ-ta dudu iphe ọ bù.
- 5 Nggube Ojejoje,
bù Nchileke mu;
iphe dù biribiri, i meshiru;
mẹ iphe ìichi idzu k'omeru ayi;
bẹ hakwa l'igwe.
Ophu ọ dudu onye a-dù ike
gushi-geeru ngu iya.
Ọ -bùru l'oo tẹ mu gụa ya nanù nanù;
bẹ ọo-ga abukwa
'aguta aguta.
- 6 Iphe agù ngu nù ta bukwa
t'a gwajẹ ngu agwagwa;
m'ọ bù t'e gwotaru ngu ngweja.
Obenu l'ì hawaru mu ẹnụ nchì.
Ngweja-ukfuru;
mẹ ngweja-iphe dù ẹji
ta dudu ophu jiru ngu ẹpho.
- 7 Ya ndono; mu asù:
"Owaa mu Nchileke!
Mu byawaru tẹ mu mee
ege e deru kẹ nke mu lẹ Ẹkwo Ekemu.
- 8 Nggube Nchileke mu;
iphe dù mu mma bù tẹ mu
mee iphe bù uche-òbu ngu.
Ekemu ngu anọjele mu phù l'òbu tekenteke."*
- 9 Mu gudewa onu mu kfua
k'odobe-ẹka-ndoo ngu l'edzudzu ọha.
Nggube Ojejoje;
ì mawaru lẹ mu te dobedu onu ndoo.
- 10 Mu ta asumijedu

* 40:8 40:6-8 Hìb 10:5-7.

odobe-ẹka-ndoo ngu
 l'obu mu.
 Mu ekfukashije l'ì bụ
 o-me-g'o-kfuru;
 bụru onye ndzọfuta;
 ophu mu 'ahadu okfuru
 oha l'ophu ẹge i yetaberu madzụ obu;
 bụru onye ire-lanụ.

11 Nggube Ojejoje;
 byiko ba ahakwa mu ophuru imiko.
 T'ọ bukwaru n-yemobu
 yele ire-lanụ ngu a-nọdu
 eche mu mkpụrumkpuru!

12 Iphe-ẹhuka, bụ 'o-nwe-agụta
 gbaakwaru mu mgburumgburu;
 ẹjo iphe mu meshiru
 anọ-chiwa mu ụzo;
 k'ophu bụ ẹ mu ta aphuhedu ụzo.
 O ka ẹgbushi, nọ mu l'ishi l'igwe.
 Nta-a; ẹ mu ta mahẹkwa ẹge mu e-me iya.

13 Nggube Ojejoje;
 t'ọ bụnuru uche ngu t'ì dzoo mu!
 Bya nụ nta-a; bya eyeru mu ẹka!

14 Tẹ iphere bukwaru kẹ ndu achọ ishi mu;
 mbụ t'ẹkwo-nji jikwaa ẹphe.
 Kpua ẹphe ifu l'alì; chilala ẹphe azụ;
 mbụ ndu arì t'ẹ b'ọ duru mu ẹ mma;
 kpua ẹphe ifu l'alì;
 chilala ẹphe azụ.

15 Tẹ iphere bukwaru kẹ ndu
 azuru mu ukwe;
 t'ẹhu dakwaa ẹphe kọo.

16 T'iphe bụ ndu achọ ngu nụ;
 bukwaru ndu ẹhu a-nọduje atso ẹna;
 ẹphe anọdu ngu l'ẹka tee ẹswa.
 Tẹ iphe ẹphe a-kpuru l'ọnu;
 mbụ ndu ọ dụ t'a sù l'ì
 dzọfutaru ẹphe bụru:
 "Ojejoje dọ egvu!"

17 Obenu ẹ mbedua bụ onye ụkpa;
 bukwaruphu onye aka ẹka ịkarikari.
 Obenu ẹ Nnajiufu arile-e ọriri ẹhu mu;
 mbụ l'ọ bụ nggube
 Nchileke mu bụ onye
 eyejeru mu ẹka;
 bụru onye adzọje mu nụ.
 Nggube Nchileke nke mu;
 ba akpọkwa ụkfu!

41

Egву-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

¹ Ọnu-ọma bụ k'onye
 eyejeru ndu ụkpa ẹka;

- kele Ojejoje a-dzofuta iya
teke ooje iphe-ẹhuka.
- 2 Ojejoje a-kwachi iya;
dobe iya ndzụ.
Yọ buru onye a ọ́ru
onu-oma nù lẹ mgboko.
Ojejoje te enwuduru iya eye;
tẹ ndu ọ́hogu iya mee ya
ẹge dụ ẹphe mma.
- 3 Ojejoje a-gbaru iya mkpu
teke ome-l'ẹhu turu iya ye l'ulo;
mee t'ọ́ gbakerehu l'iphe bụ ẹ́hu-ọ́tsu-ume iya.
- 4 Mu asụ: "Nggube Ojejoje;
phunuaru mu imiko!
Menua mu tẹ mu korohu l'iphe eme mu nù;
kele mu mewaru ngu ẹ́jì!"
- 5 Ndu ọ́hogu mu anọ́duje
ekfuru mu ejo okfu; sụ:
"Bụ teke ole; bẹ mu a-nwụ́hu;
t'a zahaa mu lẹ mgboko-a?"
- 6 Madzụ -bya mu ajiji;
yoo kfuru mu iphe, ẹ te shidu iya l'obu.
Iphe ọ́ byaru; aburu t'ọ́ bya
anuta iphe dụ ẹ́jì l'ẹ́hu mu.
Ọ́ -lufulephu;
yọ wata ẹ́dori ẹ́hu mu.
- 7 Iphe bụ ndu, mu dụ ashị
anọ́duje adzụ-phe
taphatapha l'ekfubyishi mu.
Ọ́ bulephu iphe, bụ iya
katsukpo ẹ́jì;
bẹ aduje ẹ́phe t'o mee mu.
- 8 Ẹ́phe asụ: "Tuswekwa!
L'ọ́ kwa 'o-nwe-agwota byaru mu.
L'ọ́ tu-ruakwaru mu azụ alị;
k'ọ́phu bụ lẹ mu te
egbeshihékwa egbeshi ọ́do."
- 9 Mbụ jeyekpo l'onye ọ́phu
mu ẹ́ya eshi ọ́kpobe ọ́nya;
buru onye mu dakoberu;
mbụ onye mu l'iya
gba mgbá ria nrí mu;
bẹ gbeshiru nù;
chọ́lahaa ẹ́ge ee-shi t'ọ́ tsuru mu.*
- 10 Ọ́lobu; nggube Ojejoje;
phunuaru mu imiko!
Meeru tẹ mu gbakerehu;
k'ọ́phu mu a-kfụ ẹ́phe
ugwo iphe-a, ẹ́phe eme
mu-wa.
- 11 Mu marua lẹ mu nọ́ ngu l'obu;
ké l'ẹ́ ti kwedu tẹ ndu

* 41:9 41:9 Jón 13:18.

oḥogu mu mekputa mu.

- 12 Keshinu oḥu uto e-ta dudu mu l'ehu;
 be ji-pali mu-a;
 dobe onwongu l'ifu;
 te mu nodu gbururu jeye le tutu yoyo.
- 13 Te tua Ojejoje epha;
 mbu Nchileke ke ndu Izurulu;
 gbururu jeye le tutu yoyo.
 Ono kwa ege o du.
 Ono kwa ege o du.

42

Evu, a raru nu onye ishi egvu te Unwu Kora gua

- 1 O bu ege nne ele anoduje atu hengu hengu;
 l'achọ nggele eke o-o-gu mini;
 be mu atu hengu hengu
 l'achọ nggube Nchileke.
- 2 Obu Nchileke; du mu;
 mbu Nchileke oḥu no ndzu.
 ?Bu teke ole; be mu e-vudo iya l'ifu?
- 3 Enya-mini mu buwa nri mu: eswe l'enyashi;
 ke l'e to dudu teke ndiphe ta ajjedu mu:
 "Ba awe; be Nchileke mu no?"
- 4 Nta-a, mu tuko iphe no mu l'obu ekfushi-a;
 be mu nyataru ege mu shi edujeru ndu oha;
 ayi atuko azu eje l'ulo Nchileke;
 azu egvu ehu-otso-ena;
 l'ekele Nchileke ekele;
 mbu ndu oha, byaru oḡba aji ono.
- 5 ?Bu ngunu meru iphe ehu daru mu kọo.
 ?Bu ngunu meru iphe
 okpoma akfu mu nkfu.
 Mu a-nodu ele Nchileke enya l'eka;
 kele mu e-mekochaa jaa ya ajaja;
 mbu onye bu iya bu onye adzofutaje mu nu;
- 6 bu Nchileke mu.
 Ehu chihukwaru mu echihu.
 Oo ya meru iphe mu nodu
 l'ali Jodanu nyata ngu;
 mbu l'ali Hemonu le Ugvu Miza.
- 7 Ebo mini akporu ebo mini ibe iya gerugeru.
 Enari ngu; me uphere ngu
 tsowaru l'o bu mini bya ekpua mu.
- 8 L'eswe be Ojejoje ekoshije mu n-yemobu iya.
 O -be l'enyashi;
 mu akpuru egvu iya l'onu;
 l'ekfukfu, mu ekfuje anu
 Nchileke, gude ndzu mu.
- 9 Mu suru Nchileke,
 bu agbara-mkpuma mu:
 "Bu ngunu kparu iphe
 i zaharu mu?"

?Bụ ngunu kparu iphe ndu
 ọhogu mu akpa mu ẹhu;
 yọ bụleruphu aphụ; bẹ mu agu”

10 Ndu achi mu nu anọduje ezi mu okfu; su:
 “?Nanuhunu Nchileke mu obu?”

Iphe ono, ẹphe anọduje
 ekfu ono tukowa okpu,
 nọ mu l'ẹhu amipyashi amipyashi.

11 ?Bu ngunu meru iphe ẹhu daru mu kọo?

?Bu ngunu meru iphe
 okpoma akfu mu nkfu?
 Mu a-nọdu ele Nchileke ẹnya l'ẹka;
 kele mu e-mekochaa jaa ya ajaja;
 mbụ onye bụ iya bụ onye
 adzofutaje mu nu;
 bụru Nchileke mu.

43

1 Hanwaru mu enge;
 nggube Nchileke;
 nggu agbaaru mu ọdzori.
 Nafuta nu mu l'ẹka ndu ono,
 ẹ ta madu ngu nu ono!
 Gbafuta mu l'ẹka ndu ugho; mẹ ndu akirishi.

2 Keshinu o bu nggube
 Nchileke bu ike mu;
 ?nanu ege o du;
 b'i gwoberu mu?
 ?Bu ngunu kparu iphe
 ndu ohogu mu akpa mu ẹhu;
 mu eje ogbe-ogbe.

3 Menua t'o buri iphoro ngu
 yele ire-lanu ngu a-nodu edu mu.
 Yo dua mu durua mu
 ugvu ngu ono, du nsọ ono;
 mbụ t'ẹphe durua mu ẹke
 i bu gededede.

4 Teke ono; bẹ mu a-byaruta
 ẹnya-ngweja
 nggube Nchileke;
 mbụ Nchileke ono,
 bụ ẹhu-otso-ena mu;
 buri onye ono, mu ete ẹswa iya ono.
 Mu a-kpo une gude jaa ngu
 ajaja nggube Nchileke,
 bụ Nchileke mu.

5 ?Bu ngunu meru iphe ẹhu daru mu kọo.
 ?Bu ngunu meru iphe
 okpoma akfu mu nkfu?
 Mu a-nọdu ele Nchileke ẹnya l'ẹka;
 kele mu e-mekochaa jaa ya ajaja;
 mbụ onye ono, bụ iya
 adzofutaje mu nu;

buru iya bu Nchileke mu.

44

Èvù, a raru nu onye ishi egvu te Ünwu Kora gua

- 1 Nggube Nchileke;
ayi gudewa nchi ayi nu;
nna ayi oche phe akowaru
ayi iphe i meshiru
l'oge nk'ephe; teke ndiche.
- 2 Ephe koru ayi l'oo
nggubedua gude ike ngu
chishia iphe bu mbakeshi l'ali ephe;
bya eworu ndu nke ngu dzaa l'ali ono.
Ohamoha ono b'i mebyishiru;
bya emee nna ayi oche
phe;
ephe aja aja.
- 3 E to bu du ngwa-ogu;
be ndu nke ngu gude luta ali ono;
to bu l'ike k'okpu-eka ephe.
O bu l'ike nke ngu ye
okpu-eka nke ngu;
me eswiru ono, i swiru
ephe ono;
be ephe gude luta iya;
ke l'i yeru ephe obu.
- 4 O bu nggu bu eze mu;
buru Nchileke mu.
O bu nggu emeje t'unwu
Jekopu lu-gbua l'ogu.
- 5 O bu nggu; be ayi anoje l'eka;
chi-phu ndu ohogu ayi azu.
Yo buru epha ngu;
be ayi egudeje dzoo ndu
ohogu ayi pyakapyaka.
- 6 Mu ta achiduru ukfu kwee l'akfu, mu chi;
ophu ogu-mbeke mu 'adzodu mu.
- 7 Obenu l'i meru t'ayi lu-gbua ndu ohogu ayi.
Ndu ayi du ashi b'i kpuru ifu le nu.
- 8 O bu Nchileke; be ayi egudeje
asa nsasa mboku-mboku;
buru nggube Nchileke;
be ayi a-nodu aja ajaja
gbururu jeye le tutu yoyo.
- 9 Obenu le nta-a;
b'i jikawaru ayi;
bya ekpuwa ayi ifu le nu.
Ophu i tsojehedu ndu soja ayi eje ogu.
- 10 I haru ndu ohogu ayi;
ephe achi-phu ayi azu;
ndu ayi du eji l'enya abya
atuko eku ayi gwoo tutua.

- 11 I chī-waru ayi haa l'ò bụ aturu,
e doberu k'egbugbu;
tufashiwa ayi l'iphe bụ mbakeshi.
- 12 I reshiwaru ndibe ngu torotoro;
l'è b'ò dū uru, i ritaru l'ishi ephe.
- 13 I mewaru ayi; ndu obutobu
ayi l'azuru ayi ukwe;
l'achī ayi ochi;
l'aja ayi ewena.
- 14 I mewaru ayi; iphe bụ
mbakeshi egude ayi anma ejo etu.
Ndiphe -phua ayi;
a kpọ-yiaru ayi ukuvu.
- 15 Mbọku-mbọku;
bè aanọduje eme mu
iphe-iphere.
E mewaru mu ifu kpube mu lè ntu;
- 16 kẹle ndu ohogu mu;
mè ndu eme t'ephe melata
ugwo-iphe e meru ephe
anọduje azuru mu ukwe;
l'ekfubyishikwa mu phu.
- 17 Iphe-a l'ò ha mekotaru ayi;
e guderu l'ayi ta zahabua ngu;
tò bụ l'ayi dakajeru ndzụ, ayi lè nggu gbaru.
- 18 Obu ayi ta lufubua l'èke ijino;
ophu o bụdu l'ayi dakajeru ekemu ngu.
- 19 Obenu l'i gweru ayi rakaraka
wushiru nkuta-ọswa.
I gudewa oke ekpuru-ochi kpuchia ayi.
- 20 Ndege o bụ l'ayi zaharu Nchileke ayi;
wata obaru agwa ndu alì ọdo eja;
- 21 ?Nchileke ta ga amadunua tọ;
keshinu o makotaru iphe madzụ arì l'obu?
- 22 O bụ l'okfu ehu ngu;
b'è to nwedu mbọku, anwuhu
ta anọdujedu achī ayi.
Aanọduje eme ayi l'ò bụ aturu,
a chitaru eje egbugbu.*
- 23 Nnajiufu; ehu nù etehu!
?Bụ ngunu kparu iphe iiku mgbenya?
Tehu etehu; ba ajikashi nù ayi tugbuwararu!
- 24 ?Bụ ngunu meru iphe
è ti yheduru ayi onu?
?Bụ ngunu meru iphe
ì zaharu iphe-ehuka, ayi eje;
mè ehu, aakpa ayi?
- 25 E mewaru ayi; ayi adaa; nmaa epho l'alì;
mbụ l'ishi ruakwaru ayi alì.
- 26 Gbeshi nù yeru ayi eka!
Gude kè n-yemobu ngu gbafuta ayi!

* 44:22 44:22 Róm 8:36.

45

Èvù, a raru nù onye ishi egvu tẹ Ụnwu Kora gụa. T'e gude olu egvu
 “Okfukfulike” gụa ya egvu ẹswa-nwanyi

- 1 Okfu ọma jiru mu ọnu;
 tẹ mu kfuru yeru eze.
 Ire mu dukwa l'ọ bu
 mkpishi-ekwo onye maru ode ekwo.
- 2 Ọ nweru onye ka ngu ọma mma.
 Okfu, shi ngu l'ọnu bu iphe-ọma;
 kẹle Nchileke gowaru ngu ọnu, a-nọ ojejoje.
- 3 Nggube O-gbua-o-turu-ugo;
 wota ogu-mbeke ngu kee l'ukfu!
 Wota ọdu-biribiri yele
 o-gbu-nwji-nwji yee l'ọ bu uwe!
- 4 Nọdu l'ugbo-inya ngu;
 nggu egude ọ-dụ-ugvu ngu
 gbaa wugowugo
 lụaru ire-lanụ ọgu;
 mẹ owozita onwonye aļi;
 mẹ odobe-eka-ndoo.
 Gude ike ngu mee iphe dụ biribiri.
- 5 Tẹ akfụ ngu ono, atşu nkọ ono
 mejelephu kẹ tsụ lẹ
 meji ndu ọhogu nggube eze.
 Tẹ iphe bu mbakeshi
 dajekwaa ngu kpurumu l'ifu.
- 6 Nggube Nchileke;
 ọ bu ege i bu eze nta-a;
 bu ege ii-buru iya gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
 Ọ bu ikpe, dū mma;
 b'i gude achi.
- 7 Odobe-eka-ndoo aduje ngu mma;
 akirishi adukwa nū ngu ashị.
 Ọo ya meru iphe Nchileke, bu Nchileke ngu
 shi lẹ manụ ẹhu-otso-ena,
 ọ wuru ngu l'ishi
 mee t'i kakota ndu ogbo ngu.
- 8 Uwe-eze ngu l'ọ ha;
 tukoru eshi męeru męeru;
 l'eshi alowe;
 l'eshikwaphu kashia kashia.
 Une, a nọ l'ufu-eze akpọ;
 emeje t'ẹhu tşoo ngu ẹna;
 mbụ ufu-eze, e gude
 ọdu-enyi memaa emema.
- 9 Ụnwanyi ibe ngu,
 aakwabẹ ugву;
 hakwaru buru unwada eze.
 Ọ bu l'eka-utara ngu;
 bẹ eze-nwanyi vudo.
 Iphe o yeru l'ẹhu b'e gude

- օkօbe mkօla-ododo,
 shi Ofi.
- 10 Ngabekwa nchի nggube
 ada-eze!
 Byiko; rիkwa iphe-a,
 mu abya ekfukfu-a arիri!
 Zahakօtakwa ndibe unu;
 mե ndu nna ngu phե!
- 11 Lե mma, jima meekwaru;
 nggu agu eze agugu.
 Keshinu օ bu iya bu
 onye nwe-ngu nu;
 kwabejekwa iya ugvu!
- 12 Ndu Taya a-byakwa ngu
 օnya-ko iphe;
 ndu nweru iphe awataru
 ngu omeru օhuma;
 ege ee-shi t'ephе nօdu ngu l'obu.
- 13 Ada-eze bե nօ
 l'օ-gbu-nwի-nwի iya;
 e duba iya l'ulo.
 Uwe iya b'e gude օwու
 mkօla-ododo kwee.
- 14 E yeru iya uwe,
 a kwamaru akwama;
 duru l'ejekfu eze;
 unwu-mgbօko ibe iya etsoru iya.
 Eօhebedua bե eedukwaphu edujeru eze.
- 15 Ehu atso eօhe օna; eօhe ete օswa;
 l'եke eedu eօhe abahu
 l'obu-eze.
- 16 Nggube eze; օ bu unwu ngu
 a-nօdu l'օzori nna ngu oche phե.
 օ bu eօhe; bե ii-me t'ephе
 buru ishi lե mgboko mgburumgburu.
- 17 Mu e-me t'ե ba azahashի
 eօha ngu azaha tsube l'օgbo rua l'օgbo.
 օ ya bu l'iphe bu mbakeshi
 a-nօdu ekele ngu ekele
 gbururu jeye gbururu.

46

Egву, e deru nu onye ishi egvu tե Unwu Kora gude olu unwu-mgbօko gua ya

- 1 օ bu Nchileke bե bu onye
 ayi nօ l'եka ezeru ndzս;
 buru iya bu ike ayi.
 Ooswijeru ayi eswiru
 l'eyeru ayi եka teke
 ayi eje iphe-եhuka.
- 2 K'օօhu bu l'ayi ta atսdu egvu;
 m'օ -ruhuru;
 mgboko dakashիhu;

- ugvu adalashihu l'eze ɛnyimu;
- 3 mini, nɔ l'eze ɛnyimu byalahaa kulakula;
k'ophu bu l'ugvu ugvu
wataru ɔnma jijiji; be ayi ta
atsudu egvu le phuu.
- 4 O nweru ɛnyimu ophu nonu.
Mini, shi iya nu emeje
t'ehu tso mkpukpu ke Nchileke ɛna;
mbu eke du nso,
Okaribe-Kakota-Nu bu.
- 5 Nchileke nokwa le mkpukpu ono;
k'ophu bu l'e t'o dudu iphe eme iya nu.
Nchi -bya abohu;
be Nchileke agbawaru iya mkpu.
- 6 Iphe bu mbakeshi etsu aka l'okpoma.
Nchileke ewolia olu;
raaru ephe ora;
ali-eze ephe adakashihu;
mgboko l'onwiya erushihu.
- 7 Ojejeje, bu
Okaribe-Kakota-Ike;
be nokwa swiru ayi.
O kwa Nchileke ke Jekopu
bu a-gbabe-a-dzuru nk'ayi.
- 8 Byanu bya aphu iphe Ojejeje meru.
Byanu bya aphu ege o meru mgboko;
yo buru kpurupyata!
- 9 Oomeje te ndiphe haa olu ogu.
Oogba-jishije akfu; mebyishia arwa;
kpokota ugbo-inya oku.
- 10 O suru: "Unu nodu nwandoo;
maru l'o bu yebedua bu Nchileke.
Iphe bu mbakeshi a-tu onu
yebe Nchileke le mgboko
gbaa mgburumburu le ya ha nshinu."
- 11 Ojejeje, bu
Okaribe-Kakota-Ike be nokwa swiru ayi.
O kwa Nchileke ke Jekopu
bu a-gbabe-a-dzuru nk'ayi.

47

Egву, e deru nu onye ishi egvu te Unwu Kora gua

- 1 Unu kua aka; unube ndiphe!
Unu gude ehu-otso-ena
chiaru Nchileke
mgbe-egvu!
- 2 Ishi iya aburu le Ojejeje, bu
Okaribe-Kakota-Nu du biribiri;
buru iya bu eze le mgboko mgburumburu.
- 3 O wotawaru iphe bu
mbakeshi ye ayi l'eka.
- 4 O bu yebedua fotaru ayi ali, ayi bu;

- mbu ali ono, Jékoṗu, bu
onye Nchileke yeru obu
egudeje eku onwiya ono.
- 5 Nchileke ejewa l'aba-eze iya.
Echiwaru iya mkpu
ehu-otso-ena;
l'egburu iya uṗyoku.
- 6 Unu gwa egvu gude kele
Nchileke ekele!
Unu guaru iya egvu ekele!
Unu gwa egvu gude
kele eze ayi!
Unu guaru iya egvu ekele!
- 7 Ke l'ò bu Nchileke bu eze
le mgboko gbaa mgburumgburu.
Unu raa évù gude jaa ya ajaja!
- 8 O bu Nchileke bu eze iphe bu mbakeshi.
O nò l'aba-eze iya, dù nsò.
- 9 Ndu nweru enya le mgboko
dzukobekwaru l'ò bu
ndibe Nchileke ke Ébirihamu;
kele ndu eze, achi
mgboko-a
bukwa Nchileke nwe ephe.
O kwa Nchileke;
be kangokotaru nu.

48

Egvo-oma, Unwu Kora guru

- 1 Ojejoje ha nshinu.
T'a jakwaa ya phu ajaja, gbaru iya nu
le mkpukpu ke Nchileke ayi;
mbu ugvo ono, dù nsò ono.
- 2 Mkpukpu ono ama ntumatu l'eli ugvo ono;
buru iya bu ehu-otso-ena
ndiphe mgburumgburu.
Ugvo Záyonu nò l'uzo
isheli Jerúsalemu,
bu mkpukpu eze,
ha nshinu.
- 3 Nchileke nowa
l'ulo ozeru-ndzu iya.
O mewaru t'a maru l'òo yebedua
bu a-gbabe-a-dzuru.
- 4 Ndu eze chikoberu ndu soja
ephe wuru bya t'ephe bya
etso mkpukpu ono oḡu.
- 5 Ephe abyaruta bya ebu iya ifu;
tsuhu egvu; gbalashia.
- 6 Ephe tsuru egvu nshinu l'eke ono.
Ehu ahua ephe oku l'ò bu nwanyi, ime eme.
- 7 I mebyishiru ephe ege pherephere,

shi l'uzo ẹnyanwu-ahata
emebyishije ụgbo-mini Tashishi.

- ⁸ Ọ bu iphe ayi nuru; be ayi
phuru le mkpukpu Ojeje,
bu Okaribe-Kakota-Ike;
bu iya bu mkpukpu Nchileke ayi;
be Nchileke mewaru t'ọ nguru anguru
gburu jeye le gbururu.
- ⁹ Ayi anoduje l'ime eze-ulo nggube Nchileke
l'ari k'obu ono, i yeru ayi ono.
- ¹⁰ Nggube Nchileke;
ọ bu ege epha ngu ngaru
ekemeke obule;
bu ege aajaberu ngu ajaja
le mgboko gbaa mgburumburu.
Ọ bu ikpe, du mma;
b'i gude achi.
- ¹¹ Ehu atso Ugву Zayonu ena;
l'atsokwaphu ndu Judo;
ke l'ikpeje ikpe nhamunha.
- ¹² Unu jepheedu Zayonu.
Unu tsophee ya mgburumburu;
gwa ulo-eli, o nweru oгу!
- ¹³ Unu anyatakwa ke upho-mkpuma,
e gude kpu-pheta iya mgburumburu!
Unu egbukwaaphu igo
l'ulo ozeru-ndzu, nogbaa ya nu;
k'ophu unu a-koru iya
ogbo ophu no l'ifu.
- ¹⁴ Ishi iya aburu l'oo
Nchileke a-buru Nchileke
ayi gburu jeye le gbururu;
buru iya a-nodu edu ayi jeye le tutu yoyo.

49

Egву-oma, e deru nu onye ishi egvu te Unwu Kora gwa

- ¹ Unube ndiphe;
unu nukwaa iphe-a.
Unu ngabekwa nchi;
unube ndu bu le mgboko-a.
- ² Te ndu ha nshinu gebekwa nchi;
ndu ha nwanshi egebe.
Te ndu nweru iphe gebekwa nchi;
ndu ukpa egebe.
- ³ Okfu, shi mu l'onu a-buru
okfu onye maru iphe;
iphe mu ritaru l'obu emee t'iphe doo enya.
- ⁴ Mu e-woru nchi gebe l'etu,
gude iya; kpoo une
shi iya koshia iphe etu ono bu.
- ⁵ ?Bunua ngunu e-me te mu
tsua egvu teke iphe-ehuka byaru;
mbu teke ndu, mu du ashị

- nọ-pheru mu mgburumgburu;
 6 mbụ ndu achijeru obu ye
 l'eku, ephe kpataru;
 gude akanya, ephe setaru l'eku onwephe.
- 7 E tọ dukwa madzụ
 nwigbaleke-oma, a-du ike gbafula ibe iya;
 tọ du onye a-du ike kfula
 Nchileke aswa ishi onwiya.
- 8 Ishi iya aburu l'iphe aakfufe
 gude gbata ndzụ hanukakwa l'uru.
 E tọ dukwa iphe madzụ,
 kfulu, dzuru iya nụ;
- 9 mbụ ugwo, oo-kfu nọdu
 ndzụ gbururu jeye;
 tọ nwuhu anwuhu.
- 10 Onyemonye phunuaru-a
 le ndu mmamiphe anwuhuje;
 ndu eswe;
 me 'o-nwe-egomunggo phe
 anwuhujekwaphu;
 haaru ndu odo eku ephe.
- 11 O bu ili ephe a-buru ephe
 ulo gburu jeye.
 Eke ono; be ephe a-nọ
 jeye le nwanwanwanwanwa;
 e guderu l'ephe shi
 nwetsuaru ali, ephe gushiru onwephe.
- 12 Obenu l'eku, madzụ nweru
 ta akposhijekwa iya anwuhu.
 O bu-a ege anu egu-egbudu
 anwuhuje bu ege oo-mekochaa nwuhu.
- 13 Phuaru ege ooda-kfufe ndu,
 suru onwephe eka nahu;
 me ege omujeru ndu awu etso ephe;
 mbu ndu iphe ephe anoduje ekfu aduje mma.
- 14 Ephe e-mekochaa nwushihu l'ọ bu aturu.
 Yo buru ndu doberu eka
 ndoo a-buru ishi l'achi
 ephe; m'o -be l'utsu.
 Ephe ereshihu;
 m'e -shilephu l'egiri ufu ephe ono
 paru ephe eje oye nsu.
- 15 Obenu le mbedua;
 be Nchileke a-dzota
 te mu ba abahu l'ali-maa;
 ke l'oo-mekochaa duta mu donyabe onwiya.
- 16 Te b'ọ tsujekwa ngu l'ehu
 m'o -buru le madzụ nonyaaru;
 bya enwee iphe;
 k'ophu ndiphe wataru iya
 okwabe ugu nshinu;
- 17 ke l'e to nwedu iphe oo-gude
 ala maa teke oo-nwuhu;

ophu ugву iya oбу
'etsokwa iya ala l'ili.

- 18 O bu oswi-okfu le teke o no ndzu;
b'o shi gua onwiya le ndu
a goru onu-qma nu;
ndiphe eshi ajaja iya ajaja;
l'o bu onye eka atu atutu.
- 19 Obenu l'o -nwuhulephu;
yo lakfushia ndiche iya phe l'ali-maa;
eke e to phudu iphoro jeye le tutu yoyo.
- 20 Onye nweru eku; t'o ma iphe;
bu-a ege anu-egu-egbudu anwuhuje-a
bu oo-mekochaa nwuhu.

50

Egву-qma, Asafu deru

- 1 O kwa Okaribe-Kakota-Ike,
bu Nchileke; mbu Ojejoje be ekfu nu.
Ooku ndiphe mgburumburu;
tsube l'uzo enyanwu-ahata;
rua l'uzo enyanwu-ariba.
- 2 Nchileke no le Zayonu
lenwu l'o bu oku;
mbu Zayonu ono, ama ntumatu ono.
- 3 Nchileke ayi abyaakwa.
Obule e to dakwa ashi.
Oku, ata chichichi no iya l'uzo ifu.
Oke pherephere anu-pee
ya mgburumburu.
- 4 Ooku igwe; l'eku ali;
t'ephe bya aburu ndu ekebe;
phu ege ya gude ekpe ndu nk'ia iya ikpe.
- 5 "Unu chikoberu mu ndu,
bu ndu nke mu l'ephe ha;
mbu ndu mu l'ephe gude
ngweja gbaa ndu."
- 6 Imigwe l'o ha anoduje atu onu
ege Nchileke bu-be onye doberu-eka-ndoo;
kele Nchileke l'onwiya bu onye ikpe.
- 7 "Ndu mu; unu ngabe nchi;
te mu kfuru yeru unu.
Te mu gbaa unube ndu Izurelu ekebe.
O kwa mube Nchileke bu Nchileke unu.
- 8 E to bukwa ke ngweja,
unu egwoje anu mu;
m'o bu ke ngweja-ukfuru,
unu egwojeru mu;
be mu abaru unu mbà iya;
kele ndu onanu;
be unu emeje ege gbaru nu.
- 9 Mkpa eswi, no l'oka unu ta dukwa mu;
ophu mkpa egу unu,

- kuru l'odu-eghu unu 'adukwa mu;
 10 kẹ l'iphe bu anu, no l'oswa bu nke mu.
 Eswi, nokota l'unukurunu
 ugvu aburu nke mu.
- 11 Iphe bu nwenu, ephe l'eli;
 be mu makotaru l'o ha.
 Iphe bu anu-egu-egbudu
 l'o ha abukotaru nke mu.
- 12 O -buru l'egu agu mu;
 be mu ta abyakwa unu orota nri;
 ke l'oo mbedua nwekota
 mgboko-a l'o ha
 yele iphe no iya nu.
- 13 ?Unu tubesu le mu ataje anu eswi.
 ?Te unu tubesu le mu anguje mee eghu.
- 14 Ngweja, unu e-gwojeru nu
 mu kwa t'unu keleje mu ekele.
 Unu meje iphe unu
 riburu l'unu e-meru mube
 Okaribe-Kakota-Nu.
- 15 Unu -kua mu oku l'oge
 iphe-ehuka;
 be mu a-dzofuta unu;
 unu akwabẹ mu ugvu."
- 16 Obenu l'ejo madzu; be Nchileke suru:
 "Nanu ege o du;
 be igudeje onu ngu agu
 ekemu mu ugu egvu;
 gude onu ngu ephota
 ogba-ndzu mu ephota?
- 17 I jikaru te mu ba aloshi ngu eka le nchi;
 nwuru okfu mu l'o ha ye lazu.
- 18 I -phua onye iphura;
 nggu eje etsoru iya.
 I -phua onye eri ogori;
 nggu l'iya eshilahaa onya.
- 19 Iphe eshije unu onu bulephu ejo-okfu;
 ugho akwofwaru ngu ehu.
- 20 Inoduje l'ekfubyishi
 unwunne ngu phe ekfubyishi.
 Yo buru unwunne ngu,
 nggu l'iya shi l'epho lanu;
 be inoduje ekfuru okfu-azu.
- 21 Iphemiphe ono;
 b'i mekotaru;
 mu adakota ashi;
 nggu aria l'oo ege i du;
 be mu du.
 Ole mu a-bakwanuru ngu mba;
 tua ngu iya too l'ifu."
- 22 Unu ngabe nchi l'iphe-a,
 mu abya ekfukfu-wa;
 unube ndu zaharu mube Nchileke!

Odumeka; be mu a-lakwa unu v̄iriviri;
t'ò d̄u onye abya unu adzòta.

- 23 Q b̄u onye gude ekele mee
ngweja iya b̄u onye akwab̄e mu ugву.
Yò b̄uru onye doberu ẹka ndoo
be mu e-koshi l'oo m̄ube
Nchileke adzòje madz̄u.

51

Egву-qma, Dévidi deru n̄u onye ishi egву
Teke o deru iya b̄u teke onye nkfuchiru Nchileke, b̄u Nétanu byats̄uaru
nk'iya bya ekfuaru iya l'o meru ẹji lẹ yẹle Betisheba z̄eru

- 1 Nggube Ojejeje, ị b̄u onye obu-qma.
E tii gbanwejedu agbanwe.
Byiko; ph̄uaru mu imiko.
Gude n̄u k'eze obu-imiko ngu
fuchafu iphe d̄u ẹji mu!
- 2 Safukotanu iphe d̄u ẹji mu l'ò ha;
nggu efufukota mu
ejo iphe, mu meshiru ngu.
- 3 Kele mu maru ẹge mu
ngetaberu ngu okpa l'ishi;
ophu mu azahaj̄edu ejo iphe mu azaha.
- 4 Q b̄u nggubedua ḡedegede;
be mu mesweru.
Mu mewaru iphe ị s̄uru l'ò d̄u ẹji.
Oo ya b̄u l'iswi d̄u ngu
mma l'ikpe, i kperu mu;
uta ta d̄u ngu l'ikpe,
ị nmaru mu.*
- 5 Mu shiru teke a m̄uru mu
butaru onye eme ẹji.
Mb̄u lẹ mu shiru teke nne
mu ts̄utaru ime mu butaru ejo madz̄u.
- 6 Iphe iile ẹn̄ya iya lẹ ndz̄u
madz̄u b̄u ire-lan̄u.
Zinua mu mmamiphe ngu.
- 7 Gudenu isopu saa mu;
t̄e mu चाह̄u dengu!
Saa mu t̄e mu ka eberugo ọcha ọcha!
- 8 Menua t'ẹhu ts̄oo mu ẹn̄a;
mu et̄ee ẹswa;
k'ophu mub̄e onye ono,
i tsuru pyaapyaa ono e-te ẹswa.
- 9 Lesweta n̄u ejo iphe, mu meshiru;
nggu efufukota iphe d̄u ẹji,
mu meru l'ò ha!
- 10 Nggube Nchileke; menua t̄e
obu ḡua mu iphoro;
nggu an̄u mu ume ọphungu;
k'ophu mu a-n̄odu an̄uru ngu okfu!

* 51:4 51:4 Róm 3:4.

- 11 Ba achifukwa mu l'ifu ngu;
 ophu i nafukwa mu
 Ume-du-Nso ngu!
- 12 Menua te ehu-otso-ena mu laphuta azu odo;
 mbu ehu-otso-ena ono,
 shi l'adzofuta ono,
 i dzofutaru mu ono.
 Nngu emee te ome
 uche-obu ngu heje mu uhere;
 k'ophu mu e-shihu ike.
- 13 Teke ono; mu aduje ike
 l'akpo-ziru ndu emeswe
 ngu nu uzo nke ngu;
 ndu eme ejo iphe aghakobe lakfuta ngu.
- 14 Dzofutaru mu l'ikpe ochi, mu gburu;
 nggube Nchileke;
 ke l'o bu nggu bu Nchileke,
 adzofutaje mu nu.
 Teke ono; mu araa ya arara
 l'i bu onye doberu eka ndoo.
- 15 Nggube Nnajiufu; kpuhaa mu onu;
 k'ophu mu a-jaa ngu ajaja.
- 16 Ndege o bu l'oo ngweja;
 be iile enya iya; me mu
 egwokwaaru ngu iya.
 Obenu le ngweja te
 emejekwa t'ehu tso ngu ena;
 m'o -ruhuru; o buru ngweja-ukfuru.
- 17 Ngweja ophu Nchileke
 anataje bu aphu oji madzu
 obu
 ke iphe o meru.
 Onye aphu jiru obu
 k'iphe du eji, o meru;
 bya ataa onwiya uta;
 be nggube Nchileke
 ta akpokwa ebo-ebo l'afu.
- 18 Phunuaru Zayonu imiko;
 mee ya t'o jaa ajaja.
 Kpuna upho-mkpuma Jerusalemu.
- 19 Teke ono; eegwolaaharu
 ngu ngweja, gbaru nu;
 ngweja-ukfuru atsolahaa ngu ena;
 a wataru ngu ogbushiru
 oke-eswi l'enya-ngweja ngu.

52

Évù, Dévidi raru nu onye ishi egvu. Teke o raru évù ono bu teke Dowegu,
 onye Édomu byaru bya agbaaru Solu ama; le Dévidi no le ke Ahimeleku

- 1 ?Bu ngunu meru iphe iigudeje
 ejo iphe, iime l'asa nsasa;
 nggube oke madzu?

- ?T'i madu lẹ n-yemobu
Nchileke a-nọ jeye lẹ gbururu?
- 2 Iphe shi ngu l'onu bụlephu ọkpụ-akpọhu.
Ire ngu l'atsulephu nko
l'ọ bụ ákwò, a baru ababa.
Iphe iime ememe l'ọ ha abụkotaru ugho.
- 3 I ka oyeru ejo iphe obu;
malẹ iphe dụ mma;
Ejire aka ngu mma;
mẹ l'ire-lanụ.
- 4 Iphe i yeru obu bụ okfubyishi madzụ;
nggube onye ono,
adzụ-gbu onwongu l'ejo-ire ono!
- 5 Nchileke e-mebyishikwa ngu;
mee ngu t'i bụru kpurupyata
gbururu jeyewaru.
Oo-wofu ngu; mee ngu t'ẹ b'i buhe l'ufu ngu.
Yo fefu ngu l'ọ bụ ẹswa; l'alị ndu nọ ndzụ.
- 6 Ndu doberu ẹka ndoo -phụa ya;
ẹphe atshu egvu;
chịa ya ọchi; sụ:
- 7 "Unu lenu; ọwaa bụ onye
jikaru lẹ ya te emedu
Nchileke agbaru-ike iya.
Ọ chіru ukfu kwẹe l'ẹku iya;
shi l'omebata ndu ọdo l'eko tsulatsula."
- 8 Obenu lẹ mbẹdua dụ l'ọ bụ oshi olivu;
nọ l'ime eze-ulo Nchileke; aja rikarika.
Mu chіwaru ukfu kwẹe
lẹ n-yemobu Nchileke jeye lẹ tutu yoyo.
- 9 Mu a-nọdu ekele ngu ekele
gbururu jeye lẹ gbururu
kẹ iphe i meru.
Mu a-nọdukpelephu ele ngu ẹnya l'ẹka;
kẹ l'ẹpha ngu dụ mma.
Mu anọdukwaphu l'ifu
ndibe ngu tua ngu ẹpha.

53

Évù, Dévidi raru nụ onye ishi egvu. T'e gude olu-aphụ gụa ya

- 1 Onye eswe anọduje ari lẹ Nchileke ta nọdu.
Ephe mebyishiwaru onwẹphe.
Iphe ẹphe eme aburu akpamara.
Ẹ to nwedu m'ọo onye lanụ,
eme iphe dụ mma.
- 2 Nchileke nọ l'imigwe l'ele
ndiphe ẹnya lẹ mgboko-a.
Oole tẹ ya maru;
?o nweru onye maru iphe;
?o nweru onye achọ Nchileke?
- 3 Ẹphe l'ẹphe ha jephuhuwaru.
Ẹphe l'ẹphe ha eyifuwa.
Ẹ to nwedu ẹphe; onye eme iphe dụ mma;

mbükwa m'òo onye lanu.*

- 4 ?Ephè te nwedu egomunggo tọo.
Ephè anọduje avu ndu
ke Nchileke avuvu l'ò bu ndu avu nri;
ophu ephè 'ekfudu anu Nchileke ono;
?ephe te nwedu egomunggo tọo.
- 5 O bu l'èke ono; b'e jeberu;
egvu egude ephè k'èji;
l'èke ẹ to nwedu iphe ọtsu egvu nọ iya nu.
Nchileke a-tukashi okpu
ndu tsoru ndibe iya ọgu nanu nanu;
bya ekpua ephè ifu l'alì;
kele ọ jikawaru ephè.
- 6 O du mu t'e shi le Záyonu;
bya adzofuta ndu Ízurelu.
Jékọpu e-te ẹswa;
ẹhu atsoo Ízurelu ẹna
teke Nchileke e-me te ndibe
iya, a kpuru le ndzu lata.

54

Èvù, Dévidi raru nu onye ishi egvu. T'a kporu une ye iya
Teke ọ raru èvù ono bu le ndu Zifu jeru je asu Sọlu le Dévidi domikwaru
onwiya l'alì ephè

- 1 Gudenu ike ngu dzofuta mu; nggube Nchileke;
nggu egude okpehu ngu haaru mu enge!
- 2 Nunua ekfukfu, mu ekfu anu
ngu; nggube Nchileke.
Ngabenu nchi; nua iphe shi mu onu.
- 3 Kele ndu shi eshishi wuru bya mu otso ọgu;
ndu ejo okpoma l'achọ t'ephe wofu mu;
mbu ndu ẹ ta adudu iphe
ephe guberu Nchileke.
- 4 Obenu l'ọ bu Nchileke bu
onye eyejeru mu ẹka.
O bu Nnajiufu; bu iya gude ndzu mu.
- 5 Te Nchileke mekwaa te ejo
iphe ndu ohogu mu meru
mu laphuru ephè azu!
Te Nchileke mekwaa t'ephe
buru kpurupyata;
shi ẹge onó koshi le ya bu
o-me-g'o-kfuru.
- 6 Mu e-gude ẹhu-otso-ẹna
gwotaru ngu ngweja.
Mu abya etua ngu epha;
nggube Ojejoje;
ke l'i du mma.
- 7 O bu nggu dzofutaru mu
l'iphe bu iphe-ẹhuka,

* 53:3 Egvo 14:1-3; Róm 3:10-12.

byakfutaru mu nụ.
 Mu egudewa ęnya mu phụ
 l'e mekputawaru ndu ọhogu mu phe.

55

Évù, Dévidi raru nụ onye ishi egvu. T'a kpọru unu ye iya

- 1 Nggube Nchileke;
 nųaru ekfukfu, mu ekfu anụ ngu.
 Ba adahụkwa mu nkichi
 l'arọro, mu arọ ngu.
- 2 Ngaberu mu nchi;
 za mu oku, mu eku ngu.
 Mgbamuche ejije mu ẹhu.
 Yoo meje; meji te egvuru mu egvuru;
- 3 teke mu nųru iphe ndu ọhogu mu ekfu;
 mę ęge ndu akirishi anọduje ele mu.
 Iphe ẹphe edzubejeru mu bu ishi-ephuhu.
 Ẹphe eshije l'iwe; gude ọnu
 ẹphe l'egwe mu egwegwe.
- 4 Obu awa mu awawa;
 anwuhu l'eyekwa mu phụ
 egvu l'eyeshi mu iya ike.
- 5 Mu atsu egvu l'atsushi iya ike;
 ẹhu l'anma mu anmanma.
 Ẹhu anyikwa mu ẹkpa-oyi.
- 6 Mu asụ l'ọ du mu t'a sụ lẹ mu
 furu ẹbà l'ọ bu ndo;
 mę mu ephehu je achọo ẹke
 mu a-nọdu tuta ume;
- 7 mbụ mę mu ephelephu phemihu
 je eburu l'echi-egu;
- 8 mę mu abahụ-kebe l'ẹke mu a-nọdu zee ndzụ;
 l'oke pherephere; mę l'eyii-mini.
- 9 Byiko Nnajiufu;
 mebyishinua idzu ndu akirishi ono.
 Menua t'ẹphe ba amahę
 iphe ẹphe ekfu ekfukfu;
 kẹle iphe mu phuru lẹ
 mkpukpu ono bu iphe-kpaa; mę nseku.
- 10 Ẹphe anọduje awụ-phe lẹ
 mkpukpu ono: eswe l'enyashi.
 Ejo iphe; mę iphe-ẹhuka
 atuko ekemeke ọbule
 dzuru lẹ mkpukpu ono.
- 11 Ejo iphe nọduwa l'ẹke ono fua eru;
 ọphu mkpamehu; mę ugho
 'agwudu iya agvugvu.
- 12 Ndege ọ -bu l'ọo ọhogu mu
 eme mu iphe-iphere;
 mę mu atagbukwaa ya lẹ nshi.
 Ọdumeka buru l'ọo onye
 mu du ashi; bę l'eku onwiya
 o-ji-l'eka-togbo l'ẹke mu nọ;

- mẹ mu edomikwaaru iya onwomu.
- 13 Obenu l'ọ bụ nggubedua,
bụ onye ebo-ọ mu;
onye mu l'iya ayị ayiyi;
bya aburu egiri ọnya mu;
- 14 mbụ onye mu l'iya nọkpoo ọ ndzu;
buru onye mu l'iya achikojọ
yiru eje l'eze-ulo Nchileke.
- 15 Mbukwa ọ ọnwu tu
ndu ọhogu mu ọtu l'ukfu.
T'e likwaa ẹphe ọ ndzu;
kẹ l'ẹjo iphe nmaru ẹphe gidigidi l'ẹhu.
- 16 Obenu ọ mbedua bụ
Nchileke; bẹ mu araku;
kẹle mu maru ọ Ojejoje
e-mekochaa bya adzofuta mu.
- 17 Utsu; eswe; l'enyashi;
bụ ẹkwa-aphu; bẹ mu adabujeru.
Mu marua l'oo-mekochaa nua olu mu.
- 18 Oo-gbafuta mu-a l'ẹka ndu
l'etso mu ọgu;
t'ẹ b'ọ du iphe e-me mu nu;
mbụ m'o -ruhuru;
ẹphe ha l'igwe ihagha mbụ ndu etso mu okfu.
- 19 Nchileke, bụ onye shi
l'ede-nwede nọduta
l'aba-eze iya a-nua olu mu;
bya anua ẹphe chikikfuu;
kẹ l'ẹphe jikaru agbanwe;
ẹphe ta atsụ Nchileke egvu ọ phuu.
- 20 Onye mu l'iya ayị ayiyi
gbe tsowaru nu ndu ọnyà iya ọgu;
shi ẹge ono dakaa ndzu, ẹphe l'iya gbaru.
- 21 Okfu, shi iya l'onu kworu
akwokwo l'ọ bụ manụ
nshi-lanụ;
obule iphe jiru iya obu bụ iwe.
Okfu iya atụ atutu l'ọ bụ elaku;
obule ọotsu nkọ l'ọ bụ
ogu-mbeke, a baru tee ya nkọ.
- 22 Haaru Ojejoje iphe bụ iphe atsụ ngu l'ẹhu.
Oo-gudeshia ngu-a ike;
kẹ l'ẹ t'ọ nwedu l'ọ haa ndu
doberu ẹka ndoo t'ẹphe daa.
- 23 Obenu l'oo nggube Nchileke
e-duru ndu ẹjo iya ono duba l'ime ili;
ẹke ẹphe a-nodu rekashihu.
Ndu egbu ọchi;
mẹ ndu ntuphu-ire; b'ẹ tii
kwedu t'ẹphe kaa nka ọ mgboko-a.
Obenu ọ mbedua bụ nggu bẹ mu dakoberu.

56

Egву-qma, Dévidi deru nù onye ishi egvu; t'e gude olu-egvu "Ndo Beru lẹ Achi, nọ ote-nya" gù ya
Teke o deru iya bụ teke ndu Filisutiya guderu iya lẹ Gatù

- 1 Nggube Nchileke;
phuaru mu ru imiko;
lẹ ndiphe achikwa mu kẹ kpabẹ-kpabẹ.
Mbọku-mbọku, mұtaru amuta;
bẹ ndu ohogu mu akabajẹ mu ru okpa ẹhu.
- 2 Mbọku-mbọku, mұtaru amuta;
bẹ ndu ohogu mu anọdujẹ achi nta mu.
Ephẹ dọ l'igwe; mbụ ndu achọ ishi mu.
- 3 Teke mu atsụ egvu bụ nggu bẹ mu dakoberu.
- 4 Q bụ Nchileke ono,
mu anọdujẹ aja okfu iya ajaja ono;
bẹ mu dakoberu.
Mu ta atsụdu egvu.
?Bụ ngunu bẹ madzụ mmanu e-me mu.
- 5 Tekenteke; bẹ ephẹ ewojeru
okfu mu ghaa igharafu.
Iphe ephẹ anọdujẹ ari abuleruphu
ẹge ephẹ e-shi mebata mu.
- 6 Ephẹ edzukobeje;
domishia onwephe;
l'ege eke mu dzoru okpa;
k'ophu ephẹ e-me mu iphe.
- 7 Nggube Nchileke;
bẹ ekwekwa t'ephe nahụ.
Gudenu oke ẹhu-eghughu
ngu chitsushia ndu ono l'ephe ha.
- 8 I mawaru ege iphe ono
atsụ-be mu l'ẹhu.
I mawaru ege ọotsu-be mu l'ẹhu.
?I deshiwaru iphe ono l'ekwo ngu?
- 9 Mu -rakule ngu phụ;
bẹ ndu ohogu mu a-gha ifu; laphu azụ.
Ophu doru mu ẹnya
bụ lẹ Nchileke nọ l'eka iya nke mu.
- 10 Q bụ Nchileke ono,
mu anọdujẹ aja okfu iya ajaja ono;
mbụ Ojejoje ono,
mu anọdujẹ aja okfu iya ajaja ono;
- 11 Q bụ Nchileke ono; bẹ mu dakoberu.
Mu ta atsụdu egvu.
?Bụ ngunu bẹ madzụ mmanu e-me mu?
- 12 Nggube Nchileke;
iphe mu riburu lẹ mu e-meru ngu
bukwa mu b'ọ tukuru l'ishi.
Mu a-bya egworu
ngweja-ekele nù ngu.
- 13 Ishi iya aburu l'ị nafutawaru mu l'eka onwu;
mekwaaphu tẹ mu ba akpakota iphe daa;

k'ophu mu a-dzo ije l'ifu
Nchileke l'eke iphoro noru ndu no ndzu.

57

Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu; ishi egvu iya bu "Be emekwa te ya laa l'iyi"

Teke o deru iya bu teke o nahuru Solu gbalaa; je anodu l'ime ogba

- 1 Nggube Nchileke;
phuru mu ru imiko!
Byiko; phuru mu ru imiko;
ke lo bu l'eka ngu;
be mu no l'ezeru ndzu.
Mu a-nodu le mkpuli ebà ngu;
zee ndzu; gbururu jeye
teke iphe-ehuka-a, byaru mu nu-a a-gvu.
- 2 Mu araku Nchileke; mbu
Okaribe-Kakota-Nu;
mbu Nchileke, atukoje
iphe bu iphe bu mkpa mu meeru mu.
- 3 Oo-shi l'imigwe zia t'a bya adzofuta mu;
bya emeru iphe-iphere
kpua ndu ono, achi mu kpabekpabe ono.
Nchileke e-koshi le ya yeru mu obu;
buru o-me-g'o-kfuru.
- 4 Mu no l'echi agu;
mu zekwa l'echi ejo anu;
ndu ezé ephe du lo bu arwa; me akfu;
ire ephe atsu nko lo bu ogu-mbeke.
- 5 Koshinu ndiphe ege i hatebe;
mbu li no-ghataru
akpamigwe anoghata;
te ndiphe kparamu
phu ege i du-be biribiri.
- 6 Ndu ohogu mu geru ugbu
kwaberu mu l'uzo;
ehu adaa mu koo.
Ephe eje ebua nsu l'uzo, mu eshije.
Obu l'e mekocharu;
ephe adaba le nsu ono l'onwephe.
- 7 Nggube Nchileke;
obu shihukpokwaaru mu ike;
obu shihukpokwaaru mu ike;
k'ophu bu le mu a-nodu
agu egvu etu ngu epha.
- 8 Obu mu; tehu muru enya.
Nggube ogumogu mu;
me ubo mu; unu tehu muru enya.
Mbèdua e-gudekwa egvu
gu-tee nchi-abohu le mgbènya.
- 9 Mu a-nodu l'ifu ndiphe;
kele ngu ekele nggube Nnajiufu;
mu anodukwaphu l'ifu
iphe bu mbakeshi

gua egvu gude tua ngu epha.

- 10 Ishi iya aburu le
n-yemobu ngu hatabe;
k'ophu bu l'o ruru rua imigwe.
Ire-lanu ngu edzuru akpamigwe.
- 11 T'e mee epha ngu t'o dee ude;
derua eke igwe jeberu;
odu-biribiri ngu erua eke mgboko jeberu.

58

Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu; ishi egvu iya bu "Be emekwa te ya laa l'iyi"

- 1 Unube ndu ogbo ikpe;
?o nwekpooru teke okfu,
du mma eshije unu l'onu lufuta?
?To budu ejo ikpe;
be unu ekpeje unwu eliphe.
- 2 Wawakwa! Iphe anoje unu
l'oriri bulephu ege unu e-shi mee ejo iphe.
O bu iphe-kpaa; be unu wolataru ndiphe.
- 3 Ndu akirishi eshije teke ephe
no l'epho nne ephe butaru o-kweru-ike.
Ephe eshije l'epho oshiswe uzo;
ejo-ire eshi ephe le dedede.
- 4 Era, ephe ataje du l'o bu era ejo agwo.
Ephe swo-chishiru nchi;
l'ada nkichi l'o bu oghu;
- 5 mbu oghu, e ta anujedu opu,
onye raru iya eka l'ifu egbu;
gude ekfuru iya okfu;
m'o -ruhuru; o gbua
opu ophu igbu-agma.
- 6 Kpaa ephe eze, no ephe l'onu; nggube Nchileke!
Nggube Ojejeje; swoshinua
epyi, no agu ono l'onu!
- 7 T'ephe wufukwa l'o bu mini, atso atsotso.
Teke ephe setaru uta ephe k'agbagba;
mekwaa te akfu ephe kweru dungu.
- 8 T'ephe du l'o bu eji,
gbazehuru agbazehu.
T'ephe be egudekwa enya
ephe phua enyanwu
l'o bu nwata, nwuhuru nne iya l'epho.
- 9 K'ophu bu; l'eswa, e shiberu
ite -bya emeta oku;
ngaa ite ono;
be Nchileke gudewa
oke ehu-eghughu iya
wofukebe ite ono l'o bu oke pherephere;
m'o -ruhuru;
iphe e shiberu l'ite ono
dukwadu onyingu-onyingu;

m'ò bụ l'òobyawa eghehu.

- 10 Ndu doberu ẹka ndoo;
 bẹ ẹhu a-nòdu atso ẹna;
 mẹ ẹphe -phùlephu ẹ
 Nchileke akfùwa ndu
 ẹjo iya ono ụgwo ẹjo iphe, ẹphe meru;
 m'e gbudelephu ndu ẹjo iya ono pyaapya.
- 11 Teke ono bẹ ndiphe
 e-kfulahaa; su:
 "L'ò kwa oswi-okfu ẹ ndu
 doberu ẹka ndoo;
 bẹ obunggo nòru!
 Mbù l'ò kwa ire-lanù
 l'ò nweru Nchileke, ekpeje eliphe-a ikpe!"

59

Egву-oma, Dévidi deru nù onye ishi egvu; ishi egvu iya bụ "Be emekwa tẹ ya laa l'i'yi"

Teke ọ gùru iya bụ teke Sọlu yeru ndu madzù t'ẹphe je ngge l'ùlo, ọ nọ; shi ẹge ono gbua ya

- 1 Nafutanu mu l'ẹka ndu
 ohogu mu;
 nggube Nchileke mu!
 Dzọnu mu l'ẹka ndu
 wù-lihuru wùpyabe mu!
- 2 Nafutanu mu l'ẹka ndu ẹjo madzù;
 nggu adzọ mu l'ẹka ndu mgbugbu-madzù!
- 3 Nggube Ojejoje;
 lewaru ẹge ẹphe domishiru onwẹphe;
 kwabẹ t'ẹphe mee mu iphe.
 Ndu oke-apitipa wù-lihuru
 l'achiru mu ẹjo idzu;
 ẹ mu ba achọ ẹphe okfu;
 l'ẹ b'ọ dù ẹjo iphe, mu meru.
- 4 Ẹphe jikoberu onwẹphe t'ẹphe tso mu ọgu;
 l'ẹ b'ọ dù iphe mu meru ẹphe.
 Gbeshinu; bya agbaaru mu mkpu!
 Lewaru ẹnya;
 phù ẹge ọnodu mu dù!
- 5 Nggube Ojejoje;
 nggube Nchileke,
 bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
 nggube Nchileke kẹ ndu Ízurelu;
 gbeshinu je ahua iphe bụ mbakeshi ahùhù!
 Ba adukwa ẹphe onye
 ii-phuru imiko;
 mbù ndu akirishi ono,
 akwabeje ẹnya eme iphe
 a-tsuru ibe ẹphe ono!
- 6 Ọbuje; ẹphe -lata l'urenyashi;
 ẹphe epyophelaha l'ò bụ nkuta;
 tsoru mkpukpu l'aghaphe.
- 7 Nwaru egbe iphe shi ẹphe l'ọnu.

Ire ephe du l'ò bu
 ogu-mbeke;
 ephe etubesu l'è tò dudu
 onye nuru iphe ephe ekfu.

⁸ Obenu l'ò bu ochi;
 be nggube Ojejoje achije ephe.
 O bu ochi; be ichije iphe
 bu mbakeshi ono l'ephe ha.

⁹ Nggube Nchileke;
 o bu nggu bu ike mu.
 Mu chiru enya dobe l'èke i no.
 O bu nggubedua bu
 a-gbabe-a-dzuru.

¹⁰ Nchileke, bu onye yeru mu
 obu e-vutaru mu uzo.
 Nchileke e-kwee te mu
 gude enya mu phu
 le ndu achì mu nu;
 be ishi kpuru l'alì.

¹¹ Be egbukwa ephe egbugbu;
 nggube Ojejoje,
 bu onye egbochitaje ayi;
 odumeka be ndibe ayi a-zahakwa iya.
 Gbe gudechia ike ngu;
 mee l'ephe jelehaa mbalogo-mbalogo;
 nggu eshi ege ono lo-tsuta ephe!

¹² Te ekuku ono, ephe anoduje
 eku onwephe ono bukwaru onya nmata ephe.
 Iphe shi ephe l'onu
 abukotaje ejo okfu;
 buru ejo iphe.
 Okfu l'ephe egudeje onu ephe adzu ejiru;
 gude iya atu ibe ephe onu;

¹³ gudenu oke ehu-eghughu
 ngu kee ephe l'ò bu oku!
 Kee ephe oku ono jeye teke ephe a-gvu;
 Teke ono; ndiphe agbaa
 mgburumburu; maru l'ò
 bu Nchileke bu Eze,
 achì ndu ízurèlu;
 maru l'ò bu eze l'ekemeke obule le mgboko.

¹⁴ Obuje; ephe -lata l'urenyashi;
 ephe etsoru mkpukpu;
 pyophelaha l'ò bu nkuta.

¹⁵ Ephe anoduje awuphe;
 achò èke ephe e-ri nri.
 O -buru l'ephe te rijidu ephe;
 ephe abalaha korokoro.

¹⁶ Obenu le mbedua a-gu
 egvu gude tua onu ege ike ngu habe nshinu.
 Utsu mboku-mboku; be mu
 a-nodu agu egvu;
 gude ekoshi ege

n-yemobu ngu habe nshinu;
 kẹ l'ọ bụ nggubedua
 bụ a-gbabe-a-dzuru nke mu;
 bụru l'ime ngu; bẹ mu
 agbabajẹ; zeeru ndzu
 teke mu nọ l'iphe-ehuka.

- 17 Nggube ike, nọ mu nu;
 mu a-gu egvu gude kele ngu.
 O bụ nggube Nchileke;
 bụ a-gbabe-a-dzuru nke mu;
 mbu Nchileke, bụ onye yeru mu obu.

60

Egву-oma, Dévidi deru nọ onye ishi egvu; t'e gude olu egvu "Okfukfulike
 Ogba-ndzu" gua ya

Teke o deru iya bụ teke ephe lẹ ndu Áramu Naharayimu; mẹ ndu Áramu
 Zoba luru oгу; mbu teke ono, Jóabu laru bya etso ndu Édomu oгу; gbua
 unu soja ukporo l'iri lẹ Nsuda Alì Únú

- 1 Nggube Nchileke;
 I jikawaru ayi; wowaru
 ayi chikashia nanu nanu.
 I shi avuru ayi ovuma.
 Ole nta-a; bẹ ayi arọ ngu; sụ:
 t'i naphutaru ayi azu odo.
- 2 O bụ nggu meru mgboko;
 yo nmaa jijiji; bya emee ya;
 yo gbawashihu.
 Mekwazinu eke o gbatsuru oru;
 ke l'ongga anganga.
- 3 I hawaru ndibe ngu;
 ephe ejee iphe-ehuka;
 bya echee ayi mее;
 ayi angua ya l'akpo galagala.
- 4 I paliwaru ekwa-ohubama
 ngu doberu ndu atsu ngu egvu;
 k'ophu ephe a-phu iya;
 dzukobe l'ekwa-ohubama ono;
 shi iya zeeru akfu ono.
- 5 Gudenu eka-utara ngu dzofuta ayi!
 Nunua ekfukfu, ayi ekfu anu ngu;
 k'ophu ee-shi ege ono dzoo ndu i yeru obu.
- 6 Nchileke nọ l'ulo iya, du nsọ; kfua; sụ:
 "Ya a-nodu atu okokooko;
 l'eke alì ndu Shékemu;
 bya ewota Nsuda Súkotu keshia.
- 7 Giledu bụ nk'iya;
 Manase aburu nk'iya.
 Ifuremu bụ okpu, ya kpu l'ishi.
 Júda bụ mgboro-eze,
 ya apajẹ l'eka.
- 8 Móabu bụ ochi, ya akwoje okpa;

Édому aburu eke ya
eyeshije akpòkpa iya dobe.
Filisutiya be ya tɔwaru okokooko kpua.”

- 9 ?Bù onye e-du mu duba le
mkpukpu ono, a kpuru
kpùshia ya ike ono?
?Bù onye e-duru mu duba le Édому?
- 10 O kwa nggube Nchileke bù onye obu.
Obenu l'i gbe jika ayi;
ophu i tsojehedu ndu soja ayi l'eje oгу.
- 11 Yeru ayi eka byiko;
t'ayi mekputa ndu ohogu ayi;
ke l'eka ophu ndiphe eye bù iphe-iphoro.
- 12 Obenu l'ayi -nòduwa
Nchileke l'eka; be ayi
e-mekputa ndu ohogu ayi l'o bù mkparawa.
Yò buru Nchileke a-dzo
ndu ohogu ayi pyaapya.

61

Egву, Dévidi deru nù onye ishi egvu; t'a kpòru une ye iya

- 1 Nùnua mkpu, mu echi;
nggube Nchileke!
Ngabenu nchi l'ekfukfu,
mu ekfu anu ngu!
- 2 Mu no l'eke mgboko jeberu; l'echiku ngu;
kele meji atofu mu atofu.
Dunuru mu je edobe l'oke mkpuma, ka mu l'eli!
- 3 Kele mu ghabawaru l'ime ngu;
domia onwomu.
O kwaphu nggubedua bù
ulo-mgbochi, mu nyihuru;
nahù ndu ohogu mu.
- 4 Oogukwa mu egu
te mu buru le nke ngu jeye le tutu yoyo;
mbu te mu nodujewaru le
mkpuli eba ngu; zeeru ndzu.
- 5 Kele nggube Nchileke
nuwaru iphe mu riburu;
le mu e-meru ngu.
I mewaru te mu tsoru ndu
akwabè epha ngu ugvu;
keta iphe-oma, imejeru ephe.
- 6 Menua t'eze kaa nka;
t'o kaa nka;
shi l'ogbo sweru ogbo!
- 7 Te aba-eze iya nodunu
Nchileke l'ifu gbururu jeye!
Te iphe ii-gude eche iya
nche bukwaru n-yemobu ngu;
me ike ono, iivudoshije l'iphe i kfulu ono.
- 8 Oo ya bu ege mu agua egvu;

gude jaa ngu ajaja gbururu jeye;
mekotaje iphe bu iphe mu
riburu k'ememe
mboku-mboku.

62

Egву-qma, Dévidi deru nu onye ishi egvu, bu Jedutunu

- 1 O bu Nchileke nwenkinyi;
be mu nodu; ngaberu;
ke l'oo ya bu onye
a-dzofuta mu nu.
- 2 O bu Nchileke nwenkinyi iya
bu agbara-mkpuma mu;
buru iya adzoje mu;
bukwaru iya phu bu
a-gbabe-a-dzuru nke mu.
?Bu onye ha k'onwubata mu enwubata?
- 3 Unu l'unu ha;
?bu teke ole be unu
e-tsuberu madzu kputukputu;
?mbu onye ike ta nohedu;
yo buwarua egogoru b'o gugoru.
- 4 Iphe unu eshibeje ite iya
bu ege unu e-shi nwufu
eze madzu l'okwa iya.
Ejo-ire bu iphe aduje unu mma.
Unu egudeje onu unu
l'agoru ibe unu onu.
Obenu l'ime obu unu;
be unu egudeje atu ephe onu.
- 5 O bu Nchileke nwenkinyi iya be mu no l'eka;
ke l'oo ya bu onye mu ele enya l'eka.
- 6 O bu Nchileke nwenkinyi iya
bu agbara-mkpuma nke mu;
buru iya adzofutaje mu;
bukwaru iya phu bu
a-gbabe-a-dzuru nke mu.
?Bu onye ha ke onwubata mu enwubata.
- 7 L'aa-dzofuta mu;
me l'aa-kwabebu mu ugву
bu Nchileke b'o no l'eka.
O bu Nchileke bu
agbara-mkpuma nke mu;
bukwaru iya phu;
be mu no l'eka ezeru ndzu.
- 8 Unu dakobe iya tekenteke;
unube unwu eliphe!
Unu gheberu iya obu unu onu.
L'o kwa Nchileke bu onye
ayi no l'ime iya ezeru ndzu.
- 9 Ndu ophu bu ohu du l'o bu udzu, shi l'onu.
Ndu ophu bu amadu aburu iphe-eswe.
Teke a toru ephe ebo l'iphe aatoje madzu;

iphe ephe tuko buru bu
iphe-iphoro; uphere-onu.

- 10 Unu ba akpokwaru obu ye
l'ogude ugho l'ana ndu odo iphe;
ophu unu 'ewokwaru enya tupyoo l'iphura!
O nwekwaruru ege oo-du;
eku unu abya aka nshinu;
ole; unu ba kpokwaru obu yeru iya!
- 11 Nchileke kfuakwaru iphe-a ugbo lanu;
mbedua anuwa iya ugbo labu;
l'oo nggube Nchileke bu onye nwe ike.
- 12 Odo aburu l'oo nggube
Nnajiufu be n-yemobu no l'eka.
O bu nggube Nchileke
e-bu onyemonye nggo l'ege ozi iya du.

63

Egву-oma, Dévidi deru teke o no l'echi-egu Júda

- 1 Nggube Nchileke;
o bu nggu bu Nchileke mu!
Obu ngu egbu mu
egbugbu: eswe l'enyashi.
Ekpiri ngu akpo mu nku.
Obu ngu meekwaru;
ike agvu mu l'o bu onye no l'echi-egu;
mbu l'o bu onye no l'ali
okponku, mini ta nodu.
- 2 Mu ta madu ege mu e-me
phua ike ngu;
me odu-biribiri ngu;
ege mu shi aphuje iya l'ulo ngu, du nso.
- 3 Mu e-gude onu mu jaa ngu ajaja;
kele n-yemobu ngu ka ndzu mma.
- 4 Mu a-nodu ekele ngu ekele
jeye teke mu a-no-bebe.
Yo buru epha ngu;
be mu e-gudeje chilia
eka imeli ekfu anu ngu.
- 5 Obu mu; be epho e-ji l'o bu
onye riru nri, e gude eba anu;
me umi-okpu shia.
Mu e-gude onu gua egvu
ehu-otso-ena, gude tua ngu epha.
- 6 Obujeru; mu -zeru aze;
mu anyata ngu;
oriri ngu anodu mu l'obu enyashi ophu.
- 7 Mu no le mkpuli ebà ngu
agu egvu ehu-otso-ena;
ke l'o bu nggu bu onye eyejeru mu eka.
- 8 Mu anoje ngu ntse tekenteke.
Yo buru ike ngu;
bi gudeje kwakobe mu.
- 9 Ege ephe ha; mbu ndu achu

ishi mu a-lakota l'iyi;
a chiru ephe ye l'ime ali.

- 10 Ee-gbushi ephe l'ogu;
ephe aburu nri, a kparu
wushiru nkuta-oswa.
- 11 Obenu le Nchileke e-me
t'ehu tsoo eze ena.
Iphe bu ndu egudeje epha
Nchileke ekwe ukwa a-ja iya ajaja.
Ole ndu ntuphu-ire phe;
be onu a-buru kpurukudungu.

64

Egvo-qma, Dévidi deru nu onye ishi egvu

- 1 Nggube Nchileke;
nunua mkpu, mu echi echiku ngu!
Mu atsukwa ndu ohogu mu egvu.
Gbochitanu mu l'eka ephe.
- 2 Dominua mu t'ejo idzu,
ndu ejo madzu achiru mu;
be eru mu l'ehu.
Domianua mu l'ejo uzu ono,
ndu ejo madzu atu ono.
- 3 Ephe abaje ire ephe oba mma;
gude onu l'agba okfu ogba akfu.
- 4 Ephe anoduje; kwaberu onye
e-ta dudu iphe o meru.
Onye ono -bya amaru;
be akfu buwaru iya l'ehu kfuu.
E to dudu iphe ephe atsu egvu.
- 5 Ephe anoduje eyeru onwephe okpu-ikike
t'ephe keshia ehuru l'ome ejo iphe.
Ephe asuje l'ephe e-je
agbashia onya ephe l'edomi.
Ephe asu: "Bukwanu onye a-phu ephe?"
- 6 Qobuje teke ephe chieberu
ejo idzu ono; ephe asu:
"L'idzu, ephe chiru nta-a;
be dukpoo mma nshinu!"
Uche madzu; me obu iya
bulephu eregede kpuu.
- 7 Obenu le Nchileke a-gba ephe akfu.
Ephe -bya amaru;
be ephe zeshiwa l'ali.
- 8 Ephe e-gude onu ephe
kfutaru onwephe okpu-akpohu.
Iphe bu ndu phuru ephe,
e-kwe l'ishi; su:
Hoo! Ege oo-du ephe!
- 9 Ndiphe kpoo-gbaa
a-wata otsu egvu.
Ephe arakashilaha iphe
Nchileke meru arakashu;

rilahaa k'iphe ono, meru nū ono arīri.

- 10 T'ēhu tsojekwa ndu doberu
 ēka ndoo ɛna l'ime Ojejoje!
 T'ēphe ghabakwa l'ime iya
 je edomia onwēphe!
 T'iphe bụ ndu obu gūru
 iphoro jakwaa ya ajaja!

65

Egву-qma, Dévidi deru nū onye ishi egvu

- 1 Nggube Nchileke;
 ọ dū mma t'ayi nọdu lẹ
 Záyonu jaa ngu ajaja!
 Ayi e-medzukotaru ngu
 iphe ayi riburu l'ayi e-meru ngu.
- 2 Nggube onye, anuje ekfukfu, ayi ekfu anụ ngu;
 ọ bụ nggu bẹ madzụ
 kpoo-gbaa; a-wūru wū-kfuta.
- 3 Teke iphe dū eji ayi shi kpapyabẹ ayi;
 bẹ iguleru-a ayi nvụ.
- 4 Onu-qma bụ kẹ ndu, i fọtaru;
 tẹ nggu l'ēphe buru l'ogbodufu ngu.
 Iphe dū mma, nọ l'ēke
 i bu; ejije ayi ẹpho;
 mbụ iphe dū mma,
 nọ l'eze-ulo ngu ono,
 dū nsọ ono.
- 5 Nggube Nchileke;
 ọ bụ nggu adzoje ayi.
 igudeje iphe dū biribiri,
 ekoshi l'i bụ onye doberu
 ẹka ndoo zaa ayi oku.
 Ndu bu l'ēke igwe jeberu;
 alị ejebe; mẹ ndu, bu lẹ
 mghoro eze ɛnyimu,
 kakọta ote-ɛnya; bẹ bụ nggu;
 bẹ ẹphe chīru ukfu kwẹ;
- 6 mbụ nggube onye bụ ike ngu; b'i gude
 gvubetsua ugву l'ēke ẹphe gvutsuaru.
 I keru onwongu
 agburu-ẹhu ẹge eekeje
 akpọ-buleti l'ukfu.
- 7 Iimeje tẹ ekiri eyii-mini
 eze ɛnyimu tū-buhu;
 l'emeje tẹ oke pherephere,
 tso iya nū kfushi.
 Utsu, etsu l'iphe bụ mbakeshi;
 bẹ iimeje t'ọ tsubuhu.
- 8 Ndu bu ote-ɛnya;
 anọduje anma kwẹkwekwe;
 mẹ ẹphe nua k'iphe,
 dū biribiri, iimetsua.
 Iphe iimeshi emeshi;

bẹ ndiphe lẹ mgbokò
 gbaa mgburumgburu
 gude ẹhu-ọtso-ena aguru ngu egvu.

- 9 Iigbaje mini lẹ mgboko-a
 teke ị byaru iya agbaphe;
 shi ẹge ono mee ya;
 yọ buru alì-ọsa.
 Ẹnyimu nke ngu b'i meru
 tẹ mini ji ejiji.
 I meru t'iphe, ndiphe meberu l'alì mehu;
 kẹ l'ọ bụ ẹge ono;
 b'i meru iya t'ọ dọ.
- 10 Ị chọru mini;
 yọ dọru adọru l'enyoro.
 Nngu abya ayọo tẹshiteshi
 gude mee igbo; t'ọ dọ ruharuha;
 shi ẹge ono gọru ọnu-oma nọ iya;
 mee iphe e meberu iya;
 t'ọ vua evuvu.
- 11 I wotaru o-me-l'uko nke ngu
 ye l'iphe e meberu emebe.
 Iphe bụ eke, i shiru;
 b'ẹ ta achọjedu nri achọcho.
- 12 Ẹgbudu abya efuchia
 echi-egu;
 ẹhu awata ọtso iphe,
 bụ ugvu ugvu ẹna.
- 13 Ẹgu ẹke eecheje iphe-edobe;
 bẹ aturu kuru l'ata nri.
 A bya lẹ nsuda nsuda;
 iphe jiru iya nọ aburu iphe a kọberu akọbe.
 Iphemiphe ọbule ono
 chikoru atụ ọzu;
 l'agụ egvu ẹhu-ọtso-ena.

66

Egvo-oma, e deru nọ onye ishi egvu

- 1 Unubẹ ndiphe l'unu ha;
 unu tọaru Nchileke ọzu ẹhu-ọtso-ena!
- 2 Unu gua egvu gude tushi iya epha!
 Unu tushi iya epha; jaa ya ajaja!
- 3 Unu sọ Nchileke:
 "L'iphe bụ iphe ọonoduje
 eme dukwa biribiri!
 Ike Nchileke hatabe nshinu;
 k'ọphu bụ lẹ ndu ọhogu iya
 adaje iya pẹe l'ifu;
 l'ẹke ẹphe atsụ iya egvu.
- 4 Iphe bụ ndiphe adaje iya
 pẹe l'ifu; baaru iya ẹja;
 gua egvu nọ iya.
 Mbụ l'ẹphe aguje egvu gude jaa ya ajaja."
- 5 Unu bya aphụ ozi, Nchileke jeru!

- Nchileke dukwa biribiri
l'iphe oomeru unwu eliphe.
- 6 O meru enyimu; yò buru ali, kpohuru nku.
Epe egude okpa wu-swee ya.
Ehu atsoo ayi ena l'eke ono; ke iphe o meru.
- 7 O gude ike nk'ia buru eze gbururu jeye.
Enya iya aphukotaje iphe bu mbakeshi!
Oo ya bu t'e b'o dukwa ndu
ono, kwefuru ikè ono,
e-je iya otso ogu!
- 8 Unu tua Nchileke ayi epha; unube ndiphe!
T'a nunua ajaja, unu aja iya!
- 9 O bu iya doberu ayi ndzu;
bya emee te eturu be echi ayi.
- 10 Ishi iya aburu le ngube
Nchileke dataru ayi;
bya emee ayi; ayi adu mma
l'o bu mkpola-ocha, a huru l'oku.
- 11 I dutaru ayi ye l'onya;
bya eworu oke ivu tukobe
ayi l'okpurukpu-azu.
- 12 I meru t'unwu eliphe wee ayi ishi kperekpere.
Ayi jeru iphe anwu chiru ayi;
mini anmaa ayi.
Obenu l'i metsuaru;
duta ayi dobe l'eke ayi tusaru ehu.
- 13 Mu e-gude ngweja-ukfuru bya l'ulo ngu;
mekotaru ngu iphe mu
riburu le mu e-meru ngu.
- 14 Mu e-me iphe mu gude onu
mu kfua le mu e-meru ngu;
teke mu shi eje iphe-ehuka.
- 15 Mu a-kputa ebyila, eba no;
gude gwooru ngu
ngweja-ukfuru.
Mu e-gbushiru ngu
oke-eswi; gbushiaru egu.
- 16 Iphe bu unube ndu atsu Nchileke egvu;
unu byakpoduaphu bya angabe nchi;
te mu koru unu iphe o meru le ndzu mu.
- 17 Mu rakuru iya t'o gbaaru mu mkpu;
bya egude onu mu gua egvu; jaa ya ajaja.
- 18 Ndege o -buru l'o nweru
ejo iphe, mu meru;
woru iya domia l'obu mu;
me Nnajiufu ta ga
angabekwa nchi; nua olu mu.
- 19 Obenu l'o ngaberu nchi;
nua olu mu teke mu kfuru nu iya.
- 20 T'ajaja bukwaru ke Nchileke;
mbu onye e ta ajikadu ekfukfu,
mu kfuru nu iya;

ophu o budu l'ò jikajeru lẹ
ya te eyeheduru mu obu.

67

Egvo-oma, e deru onye ishi egvu; t'a kpọru une ye iya

- 1 Tẹ Nchileke menuaru ayi
eze-iphe-oma.
Yọ gọoru ayi onu;
mụaru ayi onu-ochi;
- 2 k'ophu ndiphe a-maru ọzo ngu;
mẹ k'ophu iphe bụ
mbakeshi a-makwaphụ l'ọo
nggu adzoje madzụ.
- 3 Tẹ ndiphe keleje
nggube Nchileke ekele!
T'iphe bụ madzụ
kpoo-gbaa jaje ngu ajaja!
- 4 T'ẹhu tsonua iphe bụ
mbakeshi ẹna; t'ephe gua
egvu ẹhu-otso-ena; kele
ndiphe mgburumburu;
bẹ iikpeje ikpe,
vudo nhamunha.
Yọ bụru nggu anọduje
akpo-ziru iphe bụ mbakeshi ọzo.
- 5 Tẹ ndiphe keleje
nggube Nchileke ekele!
T'iphe bụ madzụ kpoo-gbaa jaje ngu ajaja;
- 6 k'ophu iphe a kọberu l'alị
e-mehukwanu emehu;
Nnajiufu, bụ Nchileke ayi agọoru ayi onu.
- 7 Nchileke a-goru ayi
onu-oma;
k'ophu ndiphe jeye l'ẹke
mgboko jeberu a-nọdu abaru iya eja!

68

Egvo-oma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

- 1 Tẹ Nchileke zilihu; tẹ ndu
ohogu iya gbaa nanụ nanụ!
Tẹ ndu o dū ashị shikwa
iya l'ifu gbakashihu!
- 2 T'ọ bukwaru ẹge pherephere
ephekashije ẹnwuru-ọku;
bụ ẹge ii-phekashi ephe nanụ nanụ.
Mbụ t'ọ bụru ẹge ọmu,
a ngaberu l'ọku angazehuje;
bụ ẹge ndu akirishi
a-lakota l'iyi l'ifu Nchileke.
- 3 Obenu lẹ ndu doberu
eka ndoo a-nọdu ete ẹswa;
ẹhu atsoo ephe ẹna l'ifu Nchileke.
Ephe e-gude ẹhu-otso-ẹna

l'ete ęswa eteshi iya ike.

- ⁴ Unu gua egvu nų Nchileke.
Unu gua egvu gude kele iya ekele!
Unu kutseje onye ono,
nọ l'ugbo-inya iya agba
l'urukpu ono ekutse.
Epha iya bu Ojejoje.
Unu nọdukwa iya l'ifu tee ęswa.
- ⁵ Nchileke nọ l'ufu iya, du nso;
mbu onye bu iya bu nna;
ndu nna ephe e-ta nọhedu;
buru onye agbajeru unwanyi,
maa tufuru odzori.
- ⁶ Nchileke emeje te ndu nọ
nkinyi nweru eke a-buru ephe ufu.
Oomeje te ndu a turu mkporo
nweru onwephe
l'ehu-otso-ena.
Obenu le ndu kwefuru iya
ike bu l'ali, anwu chinwuru
echinwu; be ephe ebuje.
- ⁷ Nggube Nchileke;
teke i duru ndu nke ngu;
je eswee ali, daburu swanmangu;
- ⁸ be ali nmaru jijiji; igwe achia obaru-ugbo
l'ifu nggube Nchileke.
Ugву Sinyinayi anmakota jijiji l'ifu Nchileke;
mbu nggube Nchileke ke Izurelu.
- ⁹ Nggube Nchileke;
i meru te mini chia nshinu;
gude iya mee te ali ngu
shihu ike teke ike gvuru iya;
- ¹⁰ ndibe ngu alaa l'ali ono je eburu.
Nggube Nchileke eshi l'eze
iphe i nweshiru; nu ndu ukpa
iphe mkpa iya duru ephe.
- ¹¹ O bu Ojejoje turu ekemu obu;
a du l'igwe raa ya arara; su:
- ¹² "Ndu eze; me ndu soja ephe; be gbaru igbafu.
Ephe gbaru igbafu!"
Unwanyi akuru l'ufu;
leke iphe a kwaru l'okwata.
- ¹³ Ndu k'unwoke azeru
l'odu-aturu, du l'o bu ebà
ndo, a wuru mkpola-ocha;
bya egude mkpola-ododo;
mee ebà iya ono;
yo gbu nwınwii.
- ¹⁴ Teke Okaribe-Kakota-Ike
chikashiru ndu eze l'ali ono;
b'o dulephu l'o bu aka-mini,
dashiru le Ugву Zalumonu.

- 15 Ugvu ke Nchileke b'ò bu;
mbu Ugvu Báshanu.
Ò bu ugvu, nwegbaarú njakata njakata.
- 16 Unube eze ugvu, nwegbaarú njakata;
?bu ngunu kparu iphe unu
ejiru ugvu Nchileke ijimènya;
mbu ugvu ono,
Ojejoje, bu Nchileke fòtaru
lè ya e-buru; chía ndu
nk'íya gbururu jeye lè gbururu ono.
- 17 Ugbò-inya ke Nchileke;
bukwa unukurunu.
Nnajiufu shi lè Sáýinayi
gudè ugbò-inya iya ono,
bu unukurunu ono bya èke o doberu nsò.
- 18 Teke o gbeshiru lashia l'imigwe;
b'ò chítaru igweligwe ndu
ò lútaru l'ògu; kpuaru onwiya.
Ndiphe; mbu jeyekpo lè
ndu shi kwefuru ngu íkè;
nushiru iya iphe k'èwoma;*
Ojejoje, bu Nchileke e-bu l'èke ono.
- 19 T'ajaja buru ke Nnajiufu;
mbu Nchileke ophu bu onye ndzòfuta ayi;
onye evutaje ivu èhu ayi mbòku-mbòku.
- 20 Nchileke ayi bu Nchileke, adzòje ndzu.
Yò buru l'èka Ojejoje,
bu Nnajiufu ono; bè eeshije nahu anwùhu.
- 21 Nchileke e-gwe ndu ohogu iya ishi rakaraka;
mbu kpua ephe akpò l'ishi;
mbu ndu emekwadu èjo iphe.
- 22 Nnajiufu suru: "Lè ya e-je Báshanu;
je eduta ndu ohogu unu.
Ya abaa l'ime ebo
eze ènyimu; je eduta ephe;
- 23 k'ophu unu e-gbu ephe pyaapya;
nkuta unu ekee anu ephe
ègè dù ephe mma."
- 24 Nggube Nchileke;
onyemonye obule phùwaru
ègè ndibe ngu dzeberu awu
ala; mbu ègè ndibe
nggube Nchileke, bu eze mu
dzeberu awu ala l'ùlo ono, dù nsò ono.
- 25 Ndu aguru ephe egvu vu ọzo.
Ndu ke nkwa etsoru ephe.
Ndu ophu bu
unwu-mgbòko bu ọsa bè ephe ayò.
- 26 Unu jaa Nchileke ajaja l'edzudzu oha!
Unu jaa Ojejoje ajaja l'èke
ndu Ízurèlu dzuru edzudzu!

* 68:18 68:18 Èfe 4:8.

- 27 Ndu edu ephe bu ndu ikfu
 Benjaminu, bu ndu ikfu ke nwata.
 Ndu ishi k'ikfu Júda;
 ndu ishi k'ikfu Zébulonu;
 me ndu ikfu ke Náfutali
 awu gidigidi etso ephe.
- 28 Nggube Nchileke;
 rukotanu ehu!
 Koshinu ike ngu Nchileke!
 Mbú ike ono, i gudehawa
 mee ire l'okfu ehu ayi ono.
- 29 Ndu eze e-gude k'eze-ulo ngu,
 no le Jerúsalemu
 bya emeeru ngu iphe-oma.
- 30 Baaru ejo agiyi ono, no l'aji ono mbà:
 mbu mba ono, achi ndiphe
 l'o bu oke-eswi, eme enari,
 achi nwa-eswi ono;
 jeye teke onyemonye obule
 e-wozita onwiya ali;
 gudelehaa mkpola-ocha wotaru ngu.
 Chikashia ndu ono,
 egu ogo anoduje agu l'o bu egu nri ono!
- 31 Ndu an-chi enya ndu
 Ijiputu a-bya;
 ndu Itiyopiya abya
 achi-lia eka kfulu nu Nchileke.
- 32 Unu gua egvu nu Nchileke;
 unube ali-eze unwu eliphe l'unu ha!
 Unu gua egvu gude tua Nnajiufu epha!
- 33 Unu guaru iya onye ono,
 anoduje l'ugbo-inya iya
 agba l'urukpu ndiche ono,
 no l'ephekerephe ono;
 mbu onye ono, olu iya adaje
 l'obu egbe-igwe ono.
- 34 Unu raa ya arara;
 mbu ege ike Nchileke habe nshinu;
 mbu onye odu-biribiri iya
 tukoru Izurelu sweta;
 onye bu akpamigwe
 ekoshije ege ike iya ha.
- 35 Nggube Nchileke;
 i du biribiri l'ulo ngu, du nsò.
 O bu nggube Nchileke
 ke ndu Izurelu anuje ndibe
 ngu ike me agburu-ehu.
 Tajaja buru ke Nchileke!

- 1 Dzoo mu nggube Nchileke;
kele mini wowaru mu l'ekpiri.
- 2 Mu alawa rerireri l'ime epoto;
eke e to dudu iphe okobe nvọ, nọ iya nọ.
Mu daruwaru oһu-alı;
utso eriwa mu eriri.
- 3 Mu chiwaru mkpu;
ike agvu mu;
ekpiri agowa mu agogo.
Mu lenyawaru enya elewaa inyoki-inyoki;
l'eke mu ele enya Nchileke mu.
- 4 Ndu mu du ashi l'e b'ọ du
iphe mu meru ephe
kakwa egbushi, nọ mu l'ishi.
Ndu ohogu mu adu l'igwe;
mbu ndu iphe ephe shiberu ite iya;
bu ege ee-shi te mu ba abohe;
l'e b'ọ du iphe mu meru ephe.
Ephe ekebutaje mu;
te mu kfu ugwo iphe mu te ezitadu.
- 5 Nggube Nchileke;
i mawaru ege mu emebe eswe:
E t'ọ dudu eke mu mesweru,
e-ta adabuduru ngu eba l'ifu.
- 6 Nggube Nchileke,
bu Okaribe-Kakota-Ike;
be ekwekwa t'e gude okfu
ehu mu mee ndu chiru
ukfu kwee ngu iphe-iphere!
Ophu i kwekwa t'e gude
okfu ehu mu mechia ndu achọ ngu nọ ifu;
nggube Nchileke
ke Izurelu!
- 7 Ke l'ọ bu okfu ehu ngu;
b'e gude ekfuru mu kulakula;
iphere eji mu ifu.
- 8 Ndibe ayi dobewaru mu
l'ọ bu onye byaru abyabya.
Unwunne mu phe egbe
gube-wa mu nọ onye ohodo;
- 9 ke l'obu, mu yeru ọlo ngu
evukwa mu oku l'ehu.
Iphe bu iphe-iphere, e meru
kpua ngu aburu mu vutaru onwu iya.
- 10 Teke mu raru ekwa;
swia aswiswi;
igboma egude iya jaa mu ewena.
- 11 Mu -yee uwe-aphu;
ephe egude mu tulahaa ntụ-okfu.
- 12 Mu bu-wa iphe ndu
dzukoberu l'obu-edukfu gude akọ onu;
buru iphe ndu mee eme
l'enya gude agu egvu.

- 13 Qlobu nggube Ojejoje;
 be mu a-nodu ekfu anu.
 Gudenu n-yemobu ngu
 nua olu mu teke du ngu mma;
 nggube Nchileke;
 nggu adzoo mu ege
 i kwehawaru mu ukwa iya.
- 14 Lofutanu mu l'epoto ono;
 be ekwekwa t'o ria mu!
 Nafutanu mu l'eka ndu mu du ash;,
 gufuta mu l'echi ebo ono!
- 15 Be ekwekwa t'utso ria mu.
 Be ekwekwa t'ebo ono ria mu;
 ophu i kwekwa t'e kpochia mu eja le ndzu!
- 16 Zanu mu oku;
 nggube Ojejoje;
 kele n-yemobu ngu du mma.
 Gudenu k'obu-imiko ngu; ghaaru mu ifu.
- 17 Ba aghakwaru mube onye ejeru ngu ozi azu.
 Zanu mu oku egwegwa;
 kele mu nokwa l'iphe-ehuka.
- 18 Kpiritanu ntse bya adzoo mu!
 Gbafuta mu ru me l'ogvu
 ndu mu l'ephe no l'okfu!
- 19 I mawaru ege ephe chi-beru mu ochi;
 bya amakwaruphu ege ephe
 meberu mu iphe-iphere.
 Ndu bu ohogu mu b'i makotanuru-a.
- 20 E meekwaru mu
 iphe-iphere; k'ophu ehu
 anyihuwa mu nko.
 Nta-a b'o mewaru mu;
 ike agvu mu.
 Mu lewaru enya onye
 imiko mu a-du; to nwe.
 Mu abya elee enya onye
 a-du mu ike; to nwe.
- 21 Nri, ephe doberu mu;
 be ephe yeru mu nshi;
 bya edoberu mu mee,
 shihuru uka te mu nguru ye iya.*
- 22 Te nri, ephe doberu k'eriri;
 ghokwaa onya-ekobe; hata ephe;
 anu, ephe gburu k'ogwa
 Nchileke aburu onya; nmata ephe.
- 23 Te enya kpukwaa ephe ishi.
 Te ekwebe nyajikwaa ephe ebo;
 gbururu jeyewaru.†
- 24 Tukoshinu ephe
 ehu-eghughu ngu;
 nggu egude oke

* 69:21 69:21 Mat 27:48; Mak 15:36; Luk 23:36; Jon 19:28-29. † 69:23 69:22-23 Rom 11:9, 10.

- 25 ẹhu-eghughu ngu kee ẹphe l'ọ bu ọku!
 Te ufu ẹphe bukwaru ochobo;
 ọphu ọ dukwa onye e-bu l'ulo ẹphe.
- 26 Kele ndu ẹphe akpa ẹhu;
 bu ndu i chiwaru ẹchachi;
 buru ndu i meshiru iphe ike;
 be ẹphe anọduje ekfubyishi ekfubyishi.
- 27 Dokoberu ẹphe ejo iphe,
 ẹphe meshiru edokobe.
 Ophu i kwekwa t'ẹphe
 keta oke l'odobe-eka-ndoo nke ngu.
- 28 Te fufukwa ẹpha ẹphe l'ekwo,
 e deru ẹpha ndu nọ ndzụ.
 Ophu i dekwa ẹpha ẹphe
 l'ẹke e deru ẹpha ndu doberu ẹka ndoo.
- 29 Ẹhu ahụakwa mu ọku;
 ụzo echiwa mu.
 Nggube Nchileke;
 te ndzota nke ngu kwakobenu mu.
- 30 Teke ono; mu agwa egvu
 gude jaa Nchileke ajaja;
 gude egvu-ekele mee
 ẹpha iya t'o dee ude.
- 31 Onanu a-kakwa Nchileke otso ẹna;
 karia l'a kputaru iya eswi;
 mbu oke-eswi,
 mpo iya hagbaa ke
 gbagara-gbagara;
 ụpyi-ọkpa iya epheshitsua ya epheshi.
- 32 Ndu, aakpa ẹhu -phule iya phụ;
 ehụ atsoo ẹphe ẹna.
 Ndu acho Nchileke; be ọo-du ike!
- 33 Ojejoje anuje olu ndu,
 ẹ te nwedụ ẹge ọ haru ẹphe;
 ọphu ọ gbakutajedu ndu
 nk'ia, a turu mkporo azu.
- 34 Te ndu bu l'imigwe yele ndu
 bu le mgboko jaa ya ajaja!
 T'enyimu yele iphe bu l'ime iya
 tukokwaphu jaaa ya ajaja;
- 35 kele Nchileke a-dzofuta Zayonu;
 kpukwa-zikota mkpukpu, nọ le Jada.
 Ndiphe a-la iya je eburu;
 mee ya; yo buru iphe ẹphe.
- 36 Unwu ndu ejeru iya ozi
 e-me iya;
 yo buru okè-iphe ẹphe.
 Iphe bu yeru ẹpha iya obu
 e-buru l'alị ono.

70

Egву, Dévidi deru nụ onye ishi egvu gude nyataru Ojejoje iphe

¹ Dzonua mu;

nggube Nchileke.
 Byanụ ẹgwegwa;
 bya eyeru mu ẹka;
 nggube Ojejoje!

² T'e mekwaru iphe-iphere;
 kpua ndu acho ishi mu;
 mekwaaphu t'ephe ghahụ beringu.
 T'eka gwokwaa ndu
 achi mu nụ ẹji; mbụ ndu,
 iphe byaru mu nụ atso ẹna.

³ T'e mekwaru iphe-iphere
 kpua ndu azuru mu ukwe;
 t'ehu daa ephe koo.

⁴ T'iphe bụ ndu acho ngu nụ;
 bukwaru ndu ẹhu a-tso ẹna;
 ephe anodu ngu l'eka ete eswa.
 Tẹ ndu ẹhu atso ẹna l'ị
 dzofutaru ephe kfujekwa
 tekenteke; su:

“T'a tụa onu Nchileke l'ọ ha nshinu-o!”

⁵ Obenu ẹ mbedua bụ onye ukpa;
 l'aka ẹka ịkarikari.
 Byanụ ẹgwegwa;
 nggube Nchileke.
 O bụ nggu bụ onye eyejeru
 mu ẹka; buru nggu;
 bẹ adzoje mu nụ.
 Nggube Ojejoje;
 ba akpokwa ukfu abyabya!

71

¹ Nggube Ojejoje; o bụ nggu;
 bẹ mu nọ l'eka l'ezeru ndzụ.
 Be ekwekwa t'iphere mee mu!

² Eshinu ị bụ onye
 doberu ẹka ndoo;
 nafutanu mu!
 Yeru mu ẹka tẹ mu nahụ!
 Ngaberu mu nchi;
 dzofuta mu!

³ Bụnuru mu agbara-mkpuma,
 mu a-gbabajẹ;
 domia onwomu!
 Tūnua ekemu t'a dzoo mu;
 kẹ l'ọ bụ nggu bụ
 agbara-mkpuma mu;
 buru nggu bụ
 a-gbabe-a-dzuru nke mu.

⁴ Nggube Nchileke mu;
 gbafuta mu ru; l'eka ndu akirishi;
 mbụ l'eka ndu e te dobedu ẹka ndoo;
 mẹ ndu iwe.

⁵ Kẹ l'ọ bụ nggube Nnajiufu, bụ Ojejoje;
 bẹ mu chiru ẹnya ziaru.

- Keshinu mu bu nwata;
 bu nggu; be mu dakoberu.
- 6 Keshinu ophu a muru mu;
 bu nggu be bu agbarike mu.
 Mu a-nodulephu etu ngu epha
 gbururu jeye le gburu;
 ke l'o bu nggu kufutaru mu l'epho nne mu.
- 7 A duwa l'igwe gude mu anma etu oma.
 Obenu l'oo l'eka ngu;
 bu eke, shihuru ike,
 mu anoduje; ezeru ndzu.
- 8 Eswel'enyashi;
 be mu anoduje etu ngu epha;
 l'atu onu ege i du-be biribiri.
- 9 Byiko; ba ajikakwa mu nta-a,
 mu buwa ogurennya-a.
 Be eleswetakwa mu nta-a,
 ike gvwaru mu-a.
- 10 Kele ndu ohogu mu
 ekfukwaru mu ejo okfu.
 Ndu domishiru onwephe;
 kwabe t'ephe mee mu iphe
 anokobeje achi idzu ehu mu.
- 11 Ephe asuje: "Le Nchileke jikawaru mu.
 T'a chia mu gude;
 ke l'e to dukwa onye abya mu agbataru."
- 12 Ba anodukwa mu ote-nya; nggube Nchileke.
 Nggube Nchileke nke mu;
 bya egwegwa bya eyeru mu eka!
- 13 T'iphe bu ndu ebo mu ibo
 bukwaru ndu iphere e-me t'ephe chihu.
 Te ndu ono, eme t'ephe
 wofu mu ono bukwaru ndu
 aa-chi ochi; jaa ewena.
- 14 Obenu le mbedua bulephu
 l'eke iino; be nya mu a-no.
 Mu a-nodu aka ngu oja ajaja l'eje.
- 15 Mu e-gude onu mu ekfu iya mkpurumkpuru
 l'ekfushi iya ike
 l'i doberu eka ndoo;
 me l'o bu nggu adzoje madzu.
 Odobe-eka-ndoo ngu;
 me ndzota nke ngu ono hatabe nshinu
 k'ophu bu le mu ta
 atukota-ghedu onu iya.
- 16 Mu e-gude ike ke
 nggube Nnajiufu, bu Ojejoje
 je araa ya arara l'o bu
 nggubedua nwenkinyi ngu;
 bu onye doberu eka ndoo.
- 17 I shikpooru keshinu mu
 bu nwata zita mu iphe;
 nggube Nchileke.

- Iphe dū biribiri, iimeje;
 bē mu shilephu teke ono
 tūta ɔnu iya jeye nta-a.
- 18 Nta-a, mu bŭwa ɔgurenya,
 ɛwo kpuru mu ishi-a;
 ba aghakwaru mu azu;
 nggube Nchileke jeye teke
 mu akɔeberu ɔgbo ɔphu
 abyanu ɛge ike ngu habe nshinu;
 mbu kɔoru iya iphe bu
 ndu ee-mekochaa mua
 ɛge ike ngu habe nshinu.
- 19 Odobe-ɛka-ndoo ngu
 ruru akpamigwe;
 nggube Nchileke;
 mbu nggube onye ono,
 meshiru iphe paru ɛka ono.
 ?Bu onye aturu ngu;
 nggube Nchileke?
- 20 E gudekwaru l'i
 mewaru mu;
 mu ejee iphe-ɛhuka;
 ɔnu akpu a mu uphu;
 ɔbule mu marua
 l'ii-me mu-a tɛ mu
 gbufu bya adu mma ɔdo;
 mbu kufuta mu l'ime ili; woru mu melia.
- 21 Ii-me t'a ka mu ɔkwabe ugvu.
 O kwaphu ɛge ono;
 bē ii-dū mu ike ɔdo.
- 22 Nggube Nchileke mu;
 mu a-kpo une gude jaa
 ngu ajaja l'i bu onye
 evudoshije ike l'iphe i kfulu.
 Mu e-gude ogele gua egvu;
 jaa ngu ajaja;
 nggube Onye dū Nso kɛ Ízurelu.
- 23 Mu a-tu uzu ɛhu-ɔtso-ɛna;
 gua egvu gude jaa ngu ajaja;
 mbu mube onye i gbafutaru.
- 24 Eswe mɛ ɛnyashi;
 bē mu a-nɔdu e-kfushi
 iphe i meshiru gude koshi
 l'i doberu ɛka ndoo;
 kɛle ndu shi achi mu nu;
 b'e mewaru iphere kpua;
 mekwaaphu t'ɛphe ghahu beringu.

72

Egву, Sólomɔnu deru

- ¹ Nggube Nchileke;
 menua tɛ eze kpeje ikpe ɛge
 nggubedua ekpe!

- Menua tẹ nwatibe eze
dobe-ẹka-ndoo ẹge
nggubedua doberu;
- 2 k'ophu oo-kpeje ndibe ngu ikpe, dū mma;
gbaaru ndu aakpa ẹhu ọdzori.
- 3 Tẹ ugву ugву ndu k'eze iya
mee t'ẹhu dū ndiphe agu.
Ugву ugву ndu kẹ nshii
emee t'ẹphe gude umere
ẹphe koshi l'ẹphe bụ ndu doberu ẹka ndoo.
- 4 Ndu aakpa ẹhu;
bẹ eze a-gbaru ọdzori;
dzoo unwegirima ndu
ẹ ta dudu ẹge ọ haru ẹphe;
dzopyashia ndu ono,
akpa ẹphe ẹhu ono ishi.
- 5 Ẹphe a-nọdu abaru ngu ẹja
gbururu jeye teke ẹnyanwu;
mẹ onwa a-nobebe;
mbụ tsube l'ogbo sweru ogbo.
- 6 Ọo-dū l'ọ bụ mini, achi l'ẹke, a suru asusu;
mbụ l'ọ bụ ẹke igwe
ayoru alị teshiteshi mini.
- 7 Teke ono, ọo-nọdu achi ono;
bẹ ndu doberu ẹka ndoo
a-jà ajà.
Ẹhu-agu achiko ẹkemeke jegbaru;
jeye teke onwa ta anohedu.
- 8 Ọo-buru eze chia ndiphe
tsube l'eze ẹnйimu rua
eze ẹnйimu; mbụ tsube lẹ
Enyimu Yufurétusu jeye
l'ẹke mgboko jeberu.
- 9 Ndu bu l'echi-egu a-bya
ebyiaru iya ikpere l'alị;
ndu ohogu iya achichiaru
iya onu achichi l'ẹja.
- 10 Ndu eze ndu Tashishi;
mẹ ndu bugbaa l'ikfuli
a-nọdu atụ utu anụ iya.
Ndu eze ndu Sheba yele
kẹ ndu Seba e-wotaje iphe bya anụ iya.
- 11 Iphe bụ ndu bụ ndu eze
l'ẹphe ha e-byishiru iya ikpere.
Iphe bụ mbakeshi e-jeru iya ozi.
- 12 Kẹle ndu ẹ ta dudu ẹge
ọ haru ẹphe -rakua ya;
bẹ ọo-dzofuta ẹphe;
mbụ ndu iphe-ẹhuka byaru;
to nwe onye a-gbaru ẹphe mkpu.
- 13 Ọo-phuru ndu ike ta anodu;
mẹ ndu ẹ ta dudu
ẹge ọ haru ẹphe imiko;

bya adzọo ndu ẹ ta dudu
 ẹge ọ haru ẹphe ndzụ.

- 14 Ọo-nafuta ẹphe l'eka
 ndu akpa ẹphe ẹhu;
 mẹ l'eka ndu ẹnya enwu ọku;
 kele ndzụ ẹphe dụ iya mkpa nshinu.
- 15 Tẹ ndzụ eze bukwaru ndzụ ogologo.
 Ta nujekwa iya
 mkpọla-ododo ndu Sheba!
 Tẹ ndiphe kfujekwaru nụ
 Nchileke l'okfu ẹhu iya;
 ẹphe agojekwaru iya phụ
 ọnu mbọku-mbọku.
- 16 T'iphe a kuru akuku tukwaa
 ụda; tịa nggodo l'ali-a.
 Tẹ iphe a kọberu l'eli ugvu
 mehukwa l'ọ bụ iphe
 e meberu lẹ Lébanọnu!
 Tẹ ndu mkpukpu ono
 zukwaa l'ọ bụ ẹswa l'igu!
- 17 T'ẹpha eze nọdukwa ojejeje;
 ụdu iya edzuru ẹkemeke
 l'ọ bụ ẹnyanwu, nọ l'igwe.
 Ee-shi l'eka iya gooru
 iphe bụ mbakeshi ọnu;
 ndiphe l'ẹphe ha ekua
 ya onye a gọru ọnu.
- 18 T'ajaja buri ke
 Ojejeje, bụ Nchileke;
 mbụ Nchileke ke ndu Ízurẹlu;
 mbụ onye bụwa iya phụ nwenkinyi;
 bẹ emeje iphe dụ biribiri.
- 19 T'ajaja bukwaruphu ke
 ẹpha iya ono, dụ biribiri
 ono jeye lẹ tutu yoyo!
 Tẹ biribiri iya chikokwa
 mgboko dzuru!
 Ono kwa ẹge ọ dụ.
 Ono kwa ẹge ọ dụ!
- 20 Ono kwa ishi ẹke Dévidi Jesi
 kfubeberu nụ Nchileke.

73

Egву-ọma, Ásafu deru

- 1 Ọkpobe okfu bụ lẹ
 Nchileke duru ndu Ízurẹlu
 lẹ mma; mbụ ndu,
 obu ẹphe guru iphoro.
- 2 Obenu lẹ mbẹdua
 phọdukpooru nwa gęngu;
 mẹ ọkpa echifu mu;
 mbụ l'ọ phọdukpowarua nwanshị;

- mẹ mu ta aduhe
ike vudo l'iphe mu vudo.
- 3 Kẹle mu wataru ojiru ndu
etu onwẹphe oke epha
ijimenya teke mu phuru
lẹ ndu akirishi;
bẹ iphe duru lẹ mma.
- 4 E tọ dudu iphe atsu ephe l'ẹhu.
Ephe shihuru ike;
ẹhu adu ephe mma.
- 5 Iphe ta atsu ephe l'ẹhu ege ootsu ndu odo;
ishi, akuje ndu odo ta aku ephe.
- 6 Yọ buru iya meru;
ekuku, ephe eku onwẹphe
aburu ephe iphe-olu.
Iphe-kpaa aburu uwe,
ephe eye l'ẹhu.
- 7 Iphe eshije ephe l'obu
nwenkinyi bu ejo iphe.
Ejo idzu, ephe anọduje achi
aburu 'onwe nwunne.
- 8 Ephe anọduje achi madzọ ochi;
l'anma onye obu kulakula.
Ephe egudeje ekuku,
ephe eku onwẹphe l'eyeshi madzọ egvu
iphe ephe e-me iya.
- 9 Ephe anọduje ekfubyishi
Nchileke, bu l'imigwe;
l'aharu ndiphe kpaakpaa.
- 10 Oo ya meru iphe ndu nke
mu ghakoberu tsoru ephe;
kwetakota iphemiphe obule, ephe ekfu.
- 11 Ephe asuje: “?Nanu ege
Nchileke e-shi maru?
Okaribe-Kakota-Nu;
?o maru ngunu?”
- 12 Owaa ege ndu akirishi du:
E tọ dudu iphe eruje ephe l'ẹhu;
o bu l'eku anọdujekwanu abyaru ephe.
- 13 Mbẹdua, haru obu mu t'ọ gaa iphoro-a;
?o bu l'ọo eswe b'ọ bu mu tọo.
Tọo ege ono, mu sefuru
eka l'iphe du eji ono:
?o buwa mu kẹ mmanu tọo.
- 14 Iphe bu eswe, mutaru amuta;
bẹ jinoduje anu mu aphu;
nggube Nchileke.
E tọ nwedu mboku,
mu noghajeru;
t'iphe-ẹhuka bẹ dakfuta mu.
- 15 Mu -su lẹ mu e-dokwa;
yọ du l'ọ bu mgbamu;
mu agba iya unwu Nchileke.

- 16 Qobuje teke mu jeru ome
t'iphe ono doo mu ɛnya;
yo gbe buru mu iphe-ɛhuka;
- 17 gbururu jeye mu abya abahu
l'ulo nsɔ kɛ Nchileke.
Q bu teke ono b'o doru mu ɛnya;
mbu iphe e-mekochaa mɔaru ɛphe;
- 18 iiwojeru ɛphe dobe l'ɛke echi ɛturu;
gbahaa ɛphe ɛka; ɛphe abya adashja;
buru kpurupyata.
- 19 ɛ ta anɔdu ɔphu baru nwishi;
ɛphe aburu kpurupyata;
kpofo l'ɔ bu ɛswa.
- 20 ɛphe aduje l'ɔ bu nro;
o -be l'utsu; a zahaa ya.
Q kwaphu ɛge ono;
be ɛphe achihuje l'ifu
nggube Ojejoje teke i gbalihuru.
- 21 Teke ono, mu shi agu aphu,
iwe jiru obu mu ono;
- 22 be mu shi buru onye eswe;
to nwe iphe mu maru.
Mu eshikwa du ngu
l'ɔ bu anu-egu-egbudu!
- 23 Obenu le mu anoje ngu ntse tekenteke;
nggu egude ɛka-utara ngu sekputa mu.
- 24 Iishije l'ike, iidu mu l'eduzi mu uzo;
k'ophu bu l'e megee;
be ii-nabata mu l'odu-biribiri ngu.
- 25 ?Bu onye be mu nweru l'imigwe,
abudu nggubedua?
E to dukwa iphe no le
mgboko-a, egu iya agu mu;
gbahaa nggubedua.
- 26 Ike agvuje anu-ɛhu mu;
gvu obu mu.
Obenu l'ɔ bu Nchileke bu
onye emeje te mu shihu ike;
buru iya bu okè-iphe mu
gbururu jeye le tutu yoyo.
- 27 Ndu no ngu ote-ɛnya a-la l'iyi;
ndu e ti gudedu ire ɛphe
ɛka; be ii-me t'ɛphe buru kpurupyata.
- 28 Obenu le mbɛdua b'ɔ du te
mu nɔdu Nchileke ntse.
Mbɛdua wowaru Nnajiufu,
bu Ojejoje;
mee a-gbabe-a-dzuru nke mu.
Oo ya bu le mu a-kokota
iphe du mma, iime l'ɛhu mu.

74

Évù, Ásafu raru

¹ Nggube Nchileke;

?bù ngunu kparu iphe
i zaharu ayi k'ojejoje ege-a?

?Bù ngunu kparu iphe
i wotaru ehu-eghughu ngu
kpukpobe ndu nke ngu ege-a?

² Nyatakwa igwe oha ono,

i kfüru aswa ishi ephe l'ede-nwede ono;
mbù okpa-ikfu onó,

i gbataru l'itumo; mee ephe;
ephe aburu nke ngu onó.

Nyatakwa Ugву Záyonu ono,
i bu ebubu ono.

³ Jeduduphu je aphù ege

e mebyishiru iya;

mbù ege ndu ohogu
meru ulo ngu ono, dù nsò ono.

⁴ Ndu ohogu ngu byawaru

bya anòdu l'ulo-ndzuko ngu l'atù ụzu;
sù l'ephe mekputawaru.

Ephe achiko iphe-ohubama doo ya.

⁵ Ephe eme l'ò bù onye pa

ogbu-nkù tsoru eke oswa nò tugburu;
l'egbutsushi iphe bù oshi, o phuru.

⁶ Iphe bù iphe a pyiru apyipyi;

bè ephe gude ogbu-nkù;
gude ongu mebyishikota

l'ò ha.

⁷ Ulo ngu, dù nsò bè ephe

muru oku ye; yo tsua ya; yò buru ntù.
Eke ono, i fotaru t'ò buru

eke ii-buru eburu ono;
bè ephe farushiru afarushi.

⁸ Ephe ekfu l'ime obu ephe; sù:

"L'ephe e-mebyishikota iya

l'ò ha kpmukpamu!"
Ephe etsukota oku l'iphe bù eke,
e shi anòduje abaru Nchileke eja.

⁹ E tò duhedu iphe-ohubama,

dù biribiri, eemejekwaduru ayi;
ophu o duhedu ndu

nkfuchiru Nchileke,
phodukwaduru nù;
ophu o dùdu ayi onye,
maru teke egbe iphe owaa emebebe.

¹⁰ ?Bù teke ole; bè ndu ohogu

ngu e-ngeberu ngu eka l'ishi;
nggube Nchileke?

?Ephe e-gudewaru epha ngu
l'emebyishi ege-a gbururu jeye to?

¹¹ ?Bù ngunu kparu iphe i tì

byadu bya ebyia ephe eka?
Chifuta nu eka l'utakfu
bya emebyishia ephe.

- 12 Obenu l'o bu nggube
Nchileke bu eze nke mu,
shi le ede-nwede.
O bu nggu wobataru
ndzofuta le mgboko-a.
- 13 O bu nggubedua gude ike
ngu kewaa eze enyimu ebo.
Ejo-anu, butsua le mini
b'i gwepiyashiru ishi ephe etsupiyashi.
- 14 O bu nggubedua
dzopyashiru ejo agiyi ishi;
woru iya nu unwu anu,
bu l'echi-egu t'o buru iya nri.
- 15 O bu nggu gbafushiru
ogba me nggele;
mini eshi iya wata atsotsu.
I meru enyimu, atsotsua
atsotsu; yo tashihu.
- 16 O bu nggu nwe eswe;
nweru enyashi;
buru nggu doberu enyanwu;
me onwa; ephe ekeru jimujimu.
- 17 O bu nggu tubuhawaru
eke a-buru oke mgboko;
buru nggu doberu okochi; dobe winta.
- 18 Nggube Ojejoje;
nyatakwa ege ndu ohogu
ngu ekfutaberu ngu kulakula;
mbu ege ndu eswe gude
epha ngu afa kutukutu.
- 19 Be ewokwaru ndu nke ngu,
ike e-ta nodu ye l'eka ejo anu-egu-egbudu.
Ba azahakwa ndibe ngu,
bu ndu aakpa eh
t'ephe noduwaru ege ono gbururu jeye.
- 20 Nyatakwa ndzu, ayi le nggu gbaru;
ke l'eemekwa madzu
omeliwe l'iphe bu eke, gbaru ochi l'al'i-a.
- 21 Be ekwekwa te ndu ono,
aakpa eh ono gude iphere tsuphu azu.
Te ndu ukpa; me ndu,
e ta dudu ege o haru ephe jaa epha ngu ajaja!
- 22 Gbalihunu nggube Nchileke;
kfuchiaru onwongu.
Nyatakwa ege ndu eme
eswe eshije l'utsu nma ngu
kulakula jeye enyashi.
- 23 Ba azahakwa hanyihanyi,
ndu i du ashi aba;
mbu wowowo,

ndu ọhogu ngu anọduje atụ ekpu ngu.

75

Egvo-oma, Ásafu deru nù onye ishi egvu; ishi egvu iya bụ “Be ekwekwa tẹ ya laa l’iyi”

- 1 Ayi ekele ngu ekele;
nggube Nchileke.
Ayi ekele ngu ekele.
Ndu eku ẹpha ngu atụ onu
iphe dụ biribiri, iimeje.
- 2 Ọ bụ nggube Nchileke bẹ sụru:
“L’i dobewaru teke ii-kpe ikpe;
kpee ikpe, dụ mma.
- 3 Teke mgboko; mę iphe bụ ndu
bu iya nù anma jijiji;
bụ nggubedua egudeje
itso iya ẹka gudeshia ya ike.
- 4 Ndu eku onwẹphe ekuku
b’i sụru t’ẹphe haa oku onwẹphe.
Ndu akirishi b’i sụru
t’ẹphe haa ọnyaru onwẹphe ndụ.
- 5 Unu hajee ọnyaru Nchileke ndụ.
Unu ahaa ọsa kpaakpaa.”
- 6 Egbeshi madzụ te shidu l’uzo ẹnyanwu-ahata;
to shi l’uzo ẹnyanwu-arịba;
ọphu o shikwanu l’uzo echi-ẹgu.
- 7 Ọ bụ Nchileke bụ onye ekpeje ikpe;
bụru iya anmajẹ madzụ ikpe;
bụru iya ekpefufe ndu ọdo.
- 8 Ọ bụ Ojejoje; bẹ okoro nọ l’ẹka.
Iphe jiru okoro ono aburu mee, etsu ụphu.
E to nwedu iphe ẹ te eyedu iya;
gude mee ya t’o shihu ike.
Yọ buje; ọ nọnyaa;
yọ gbashia ya.
Iphe bụ ndu akirishi lẹ
mgboko-a angua ya jeye teke
ẹphe a-ngụ ngua ọhu iya.
- 9 Obenu lẹ mbẹdua a-nọdu
ete ẹsua gbururu jeye.
Mu a-nọdulephu agụ egvu
l’aja Nchileke kẹ Jékọpu.
- 10 Ndu akirishi;
bẹ mu a-nafu ike ono,
ẹphe nweru ono;
mee tẹ ike kẹ ndu doberu
ẹka ndoo ka.

76

Egvo-oma, Ásafu deru nù onye ishi egvu; t’a kporu une ye iya

- 1 A maru Nchileke amaru lẹ Júda.
Epha iya ede ude lẹ Ízurelu.

- 2 Eke ụlo iya nọ bu ịe Salemu.
Eke o bu ebubu aburu ịe Ugву Záyonu.
- 3 O bu l'ẹke ono b'ọ nyajishiru
akfụ, enwu oku, ndu ohogu iya agba;
nyakwoshia ogu-mbeke
ephе; me iphe ephе
egbobeje gude zeeru onwephе;
me iphe bu iphe ephе egudeje alu ogu.
- 4 I du biribiri; du ugву
liishi l'ugву ugву, eke i
mekputaru ndu ohogu ngu alata!
- 5 Ndu ophu bu mkparawa
l'ime ephе b'e gworu iphe ephе tutua atutu.
Ephе nwushihuru;
to du ephе m'oo onye lanu,
ike du k'ome ukporo.
- 6 Nggube Nchileke ke Jekopu;
o bukwadua mbà b'i baru ephе;
inya ephе; me ndu agba iya nu
l'ephе ha adashia.
- 7 O bu nggu nwenkinyi ngu
b'ọ gbaru t'a tsuje egву.
?Bu onye a-du ike vudo ngu l'ifu;
me ehu wata ngu oghu eghughu?
- 8-9 Nggube Nchileke;
teke i shi l'imigwe t'i kpee ikpe;
dzoфuta ndu aakpa ehu ịe mgboko;
b'i nọ l'imigwe ono bua ikpe;
ali atshu ngu egву daa shikongu.
- 10 Eeshije l'oke ehu-eghughu
ndiphe jaa ngu ajaja;
kele ndu ophu oke
ehu-eghughu ngu ono haru;
a-ruku ngu eka.
- 11 O -buru l'unu riburu
Ojejoje, bu Nchileke unu
l'owaa iphe unu e-meru iya;
unu mekwaa iphe ono,
unu kweru ukwa iya.
T'iphe bu ndu, bunyabe
unu byakwa bya emeeru onye lanu ono,
gbaru t'a tsuje iya egву ono iphe-oma.
- 12 Oomeje t'obu rua ndu ishi, achi nu ali.
Ndu, bu eze ịe mgboko-a l'atsu iya egву.

77

Egву-oma, Asafu deru nu onye ishi egву, bu Jedutunu

- 1 Mu rakuru Nchileke
t'ọ gbaaru mu mkpu.
Mu araku Nchileke
t'ọ nua olu mu.
Yo nua ya.
- 2 Teke mu nọ l'iphe-ehuka;

bẹ mu chọru Nnajiufu.
 Enyashi mgburumgburu;
 bẹ mu chilikotaru ẹka;
 ekfu anụ Nchileke.
 Ọphu ọkpoma egvuduru mu egvuru.

- 3 Ọobuje; mu rita
 nggube Nchileke;
 mu azụ ume.
 Mu gbawaru
 mgbamuiche; ike agvụ mu.
- 4 I meru; mgbenya agbalaa mu l'ẹnya.
 Iphe ono tsuta-beru mu l'ẹhu;
 k'ọphu bụ l'ọ kpọru mu okfu.
- 5 Mu bya egude egomunggo;
 lee ẹnya lẹ teke ndiche;
 mbụ teke ọhazu.
- 6 Mu abya anyata egbe egvu,
 mu shi anọduje agụ l'enyashi.
 Mu bya awata ọori
 ege iphe shi dụ teke ono.
 A nọnyaa; mu aja onwomu; sụ:
- 7 "Nnajiufu; ọo-jikawaru ayi
 jeye lẹ gbururu ọo.
 ?To nwedu teke
 ọo-nọnyaa; ghakwaduru ayi ẹnya ọdo ọo?"
- 8 N-yemobu iya ono,
 ẹ ta gvujedu agvugvu ono;
 ?too ruhedu ayi ẹka ọdo ọo?
 ?O bụ l'ẹ too mehedu iphe ono,
 o kweru ayi ụkwa iya ono ọo?"
- 9 Nchileke; ọ zahawaru
 obu-imiko iya ono ọo?
 ?O gudewa ẹhu-eghughu
 zahaa obu-imiko iya ono ọo?"
- 10 Ya ndono; mu asụ: "L'ọphu,
 kakwa mu otsu l'ẹhu;
 bụ lẹ Ọkaribe-Kakota-Nụ;
 bẹ ike ta dūhedu."
- 11 Mu ta azahadụ
 iphe-kpangangu, Ojejoje shi emeje.
 Mu a-nyatakota iphe
 biribiri, o shi emeje.
- 12 Mu a-nodu rịa ọriri
 ke iphe ono, i mekotaru ono;
 mbụ eze iphe ono, i shi emeshije ono.
- 13 Nggube Nchileke;
 uzo ngu dū nsọ!
 ?Nanụ agwa, aa-turu yeru Nchileke ayi?"
- 14 Ọ bụ nggu bụ Nchileke,
 emeje iphe-ophulenya.
 Iimeje tẹ ndiphe phụa
 ege ike ngu habe.
- 15 I gude ike ngu gbafuta ndibe ngu;

- mbụ unwu Jékọpu;
mẹ únwu Jósefu.
- 16 Mini phuru
nggube Nchileke;
tsua egvu;
ebo mini awata onma jijiji.
- 17 Igwe ruru eruru chia mini;
igwe agbalahaa agbagba;
ebemu-igwe ekulahaa ikufu.
- 18 A nuru oda egbe-igwe,
i tu l'echi oke pherephere.
Ebemu, iiku ke
meremu meremu aburu
iphoro, e gude aphụ ụzo le mgboko.
Alị atsulahaa egvu; wata onma jijiji.
- 19 I toru ụzo ngu l'echi eze enyimu.
I shijaru eze echi-enyimu,
ha nshinu sweta;
ophu o nwedụ eke a phuru apata-okpa ngu.
- 20 I shi l'eka Mosisu yele Eronu
dua ndibe ngu l'ọ bu onye edu aturu.

78

- Évù, Ásafu raru
- 1 Ndu mu; unu ngabe nchi;
te mu zia unu iphe!
Unu ngabe nchi;
nua okfu, shi mu l'onu!
- 2 Mu e-gude etu etu
voshiaru unu iphe,
e shi keshinu ndiche
domiaru unu edomi.
- 3 Iphe ono bu iphe ayi nuhawaru;
buru iphe ayi mahawaru;
mbu iphe nna ayi oche phe
shi akojehawaru ayi.
- 4 Ayi te edomikwaru iya
unwu ayi iphe biribiri;
me iphe-ophulenyia,
Ojejeje mekotaru;
jeye l'iphe ndu ophu e gude jaa ya ajaja.
Ayi a-koru iya ndu ogbo
ophu nokwadu l'ifu.
- 5 O doberu unwu Jekopu nsọ,
ephe e-tsoje;
bya atua ekemu dobe;
yo nguru anguru l'alị Izurelu;
bya asu ndiche ayi phe
t'ephe zikwaa ya unwegirima ephe;
- 6 k'ophu ogbo ophu abya nu
a-maru iya;
mbu ndu ophu e te gbe amudia.
Epheredua egudekwa

iya phụ zia ụnwu nk'ephe.

- 7 E shi ege ono; ephe akporu
 obu yeru Nchileke;
 k'opfu ephe ta azahadu iphe o meshiru;
 ephe edobedzua ekemu iya l'ọ ha.
- 8 Ephe taa aduhedu l'ọ bu
 nna ephe oche phe,
 shi buru ndu ejo okpoma;
 buru ndu, kwefuru Nchileke ikè;
 mbu ogbo, ẹ ta adudu teke
 ephe wozitajeru onwephe
 ali l'ẹke Nchileke no;
 t'e gude ire ephe ẹka l'ẹke Nchileke no.
- 9 A makwaru-a l'unwoke
 Ifuremu gude akfu kwaa
 onwephe ngwa-ogu.
 Obenu l'ogu daleruphu;
 ephe eye okpa l'oso; gbalashia.
- 10 Ephe dakaru ndzu, ephe le
 Nchileke gbaru;
 jika ome iphe o turu ephe l'ekemu.
- 11 Ephe zaharu iphe Nchileke meshiru;
 mbu iphe du biribiri,
 o meshiru koshi ephe.
- 12 O meshiru iphe du biribiri
 l'ifu nna ephe oche l'egu
 Zowanu le Ijiputu.
- 13 Eze Enyimu b'o meru;
 yo bokahu ebo.
 Yo dua ephe;
 ephe awu-sweta.
 Yo bya emee mini;
 yo kpa nmororo l'ọ bu upho-mkpuma.
- 14 Iphe o gude dua ephe l'eswe bu urukpu;
 bya egude iphoro oku dua
 ephe l'enyashi mboku-mboku.
- 15 Agbara-mkpuma b'ọ
 gbajahuru ebo l'echi-egu;
 mini eshi iya nwufuta
 l'enwu dukuduku l'ọ bu eze enyimu.
- 16 Yo buru eke mkpuma
 gbaru oru b'o meru;
 mini atsoshihu; tsolahaa l'ọ bu nggele.
- 17 Obenu l'ephe emelee iphe du
 eji l'ẹke Nchileke no.
 Ephe nolee l'echi-egu ono;
 kwefuleru-a
 Okaribe-Kakota-Nu ikè.
- 18 Ephe lebezikpooru enya
 wata odata Nchileke;
 mbu kebekpelephu l'ọ
 nu-futaje ephe iphe aguebe ephe.
- 19 Ephe kfuru Nchileke ejo okfu: su:

- “?Bụ kẹ nri, Nchileke a-dụ ike
 nụ ẹphe l'echi-ẹgu tọo?”
- 20 Teke ọ kuru iphe lẹ
 mkpuma ono; bẹ mini,
 shi iya nụ tsolahaaru l'ọ bụ nggele.
 Olobu; ?oo-nụ-ghe ẹphe nri tọo?
 L'oo dụ ike nụ ẹphe anụ, ẹphe a-ta tọo?”
- 21 Ojejoje anule iya phụ;
 vọru ọku ghua ẹhu;
 gude ọku ẹhu-eghughu iya
 kpọberu ndibe Jékọpu;
 bya eworu ẹhu-eghughu
 iya byiberu ndu Ízurẹlu;
- 22 kẹ l'ẹphe te kwetadu kẹ Nchileke;
 ọphu ẹphe 'ekwetakwaphu
 l'ọo-dụ ike dzọfuta ẹphe.
- 23 Obenu l'ọ kfuru akpamigwe iphe oo-me;
 bya agụhashia ụzo imigwe;
- 24 bya achiaru ndu Ízurẹlu
 mana ono l'ọ bụ mini.
 Yọ buru akpuru iphe
 shi l'igwe b'ọ nuru ẹphe ẹge ono.
- 25 Madzụ eria nri, unwu ojozi-imigwe erije.
 Ọ nuru ẹphe nri;
 ẹphe eria ẹge ọ guru ẹphe.
- 26 Phẹrephere, eshije l'uzo
 ẹnyanwu-ahata, bụ yẹbedua
 tūharu iya ụzo imigwe.
 Yọ wata ephephe.
 Ege ono kwaphu b'ọ gude
 ike iya nwufuta ọphu eshije
 l'uzo ọhuda.
 Yọ wata ephephe.
- 27 Anụ, aata atata b'ọ chiru
 ẹphe l'ọ bụ mini;
 yoo tsu gbigbigbi l'ọ bụ udzu, nọ l'ali.
 Unwenu, ẹphe l'eli b'ọ nwuru nụ ẹphe;
 yọ ghakashihuru ẹphe l'ọ
 bụ ẹja, kuru l'iku ẹnyimu.
- 28 O meru ẹphe; ẹphe
 ephebatsua l'ọdu ẹphe.
 O shi anọduje ephephe
 l'ulo-ékwa ẹphe mgburumburu.
- 29 Ẹphe eria nri jeye ẹpho eji ẹphe;
 kẹ l'ọ nuru ẹphe iphe agu ẹphe.
- 30 Ọle t'ẹphe kwaa rigee nri ono,
 mbụ l'ẹphe kpukwadu iya l'onu;
- 31 Nchileke atụ-koshilaha ẹphe
 oke ẹhu-eghughu iya.
 Yo woru ndu ọphu ike ka l'ẹphe gbushia;
 tuko iphe bụ ndu
 k'okorọbya ndu Ízurẹlu mebyishia.

- 32 E metsua; ephe emelee iphe ephe eme.
Yo meshitsua iphe-ophulenyā ono;
ephe te ekwekwa kẹ Nchileke.
- 33 Oo ya meru iphe oogbaje
ndzu ephe kwoo;
gude iphe-ehuka wofu ndzu ephe.
- 34 Yoo buje teke Nchileke
haru ephe gbushia;
ndu ophu phoduru nu acholahaā ya.
Ephe ataa onwephe uta
iphe ephe meru;
kfulahaā l'anu iya.
- 35 Teke ono; ephe anyata
l'oo Nchileke bu
agbara-mkpuma ephe;
nyatakwapu l'oo Nchileke ono,
bu Okaribe-Kakota-Nu ono
bu onye gbafutaru ephe.
- 36 Ole o bu ajaja eli-onu;
be ephe ajaje Nchileke;
mbu l'ire-lanu ta anojedu
ephe l'onu le phuu.
- 37 Obu ephe ta anojedu l'eke o no;
ophu ephe edobejedu ndzu, ephe l'iya gbaru.
- 38 Obenu le Nchileke
anodujele-e l'aphuru ephe imiko.
Oogujeru ephe nvu k'iphe
du eji, ephe meshiru
ophu o mejedu t'ephe buru kpurupyata.
Tekenteke be onoduje ata nshi;
too meje ephe iphe ege o ghutaberu iya.
- 39 Oonyataje l'ephe bu madzu mmanu;
l'ephe du l'o bu pherephere,
abuje: o -pheswewa;
too phelatahedu azu.
- 40 Ugbo olemole; be ephe
kwefuru iya ikè teke ephe no l'echi-egu;
kpatsua ya iwe l'alj, ono,
daburu swanmangu ono.
- 41 Tekenteke; be ephe shi
anoduje adata Nchileke adata.
Ephe shi anoduje akpatsu
onye du nsọ ke ndu Izurelu ehueghughu.
- 42 Ephe ta anyatahedu ike iya ono;
mbu ike ono, o gude
gbafuta ephe l'eka ndu ono,
shi emegbu ephe emegbu ono;
- 43 bu iya bu mboku, o meru;
a pu iphe du biribiri,
o meshiru le Ijiputu;
me iphe du egvu, o meshiru l'egu Zowanu.
- 44 Iphe bu enyimu ephe b'o meru;

- yọ ghokota mee;
to nwehe mini, ephe phuru k'angungu.
- 45 Q chiru ijiji ye;
yọ bya anụa ephe chikikfuu;
bya achiru mbara ye;
yo mebyishia alị ephe.
- 46 Iphe ephe kuru l'alị
b'ọ chiru ọvụ ye;
yo je atapyashia ya;
bya achiru igube yeru ndu
ophu mịru amimi;
yọ tapyaa ya.
- 47 Oshi sikamo ephe;
b'o gude aka-mini tųpyashia;
bya egude iji mebyishia
akpuru vayinu ephe.
- 48 Eswi ephe b'o gude ẹjo
aka-mini tųgbushikota;
bya egude egbe-igwe
tųgbushikota elu ephe l'ọ ha.
- 49 Q chikoru oke ẹhu-eghughu
iya l'ọ ha byabẹ ephe;
chịta ẹjo
unwu ojozi-imigwe ye
t'ọ je anụa ephe aphụ.
- 50 Ẹ tọ tuzedu ẹka
l'ẹhu-eghughu iya;
ophu o dobedu ephe ndzụ.
O woru ephe haaru
ẹjo iphe-ememe ono
t'ọ meghee ephe emeghe.
- 51 Iphe bụ ndu, bụ ọkpara
lẹ Íjiputu b'o gbukotaru l'epha ha;
mbụ iphe bụ nwa ọdungu ephe l'alị Hamu.
- 52 Obenu lẹ ndibe iya b'ọ tọru
nwehu ruta ẹge eerutaje aturu;
bya echee ephe chiru
lẹ werere gude swee
echi-egu ono.
- 53 O duru ephe domangu lẹ
rimangu t'ephe ba atsụ egvu.
Obenu lẹ ndu ọhogu iya;
bẹ eze ẹnйimu rigbushikotaru.
- 54 Yo shi ẹge ono;
dua ephe durua ẹke,
bụ ọkè-alị iya, dụ nsọ;
mbụ durua ephe l'ugvu ono,
o gude ike k'ẹka iya luta ono.
- 55 Q chishiru ephe iphe bụ
mbakeshi, nọ-chiru ephe ụzo;
bya eworu alị ephe keeru
ndu Ízurelu t'ọ bụru ọkè-іphe ephe.

- 56 Ọ chiru ndu ikfu Ízurẹlu ye
 t'ẹphe buchishia alì ẹphe ono.
- 57 Ọle e megeeru;
 ẹphe abya adata Nchileke;
 kwefulerua
 Ọkaribe-Kakọta-Nụ ikè;
 mekota iphe bụ iphe ọ sụru t'ẹphe be eme.
- 58 Ọ bụ ẹjo ọkpа, nna ẹphe
 tsoru bẹ ẹphe tsochitaru;
 bụkotaru ndu ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka.
 Onye dakoberu ẹphe dụ l'ọ
 bụ onye dakoberu okpete.
- 59 Ẹphe gude ẹke ẹphe agwajẹ
 iphe ẹphe doru l'ẹkemeke;
 kpatsua Nchileke iwe;
 yo kolahaaru ntẹkpe,
 ẹphe pyishiru okopho.
- 59 Teke Nchileke phuru iya;
 bẹ ẹhu ghuru iya eghughu nshinu.
 Yo gude k'ono jịka-ghee
 ndu Ízurẹlu teteretengu.
- 60 Ọ gwọberu ọlo-ékwa iya
 ono, nọ lẹ Sháyilo ono;
 mbụ ọlo-ékwa ono,
 ọ kpọberu; bua l'ẹke, madzụ bu ono.
- 61 Ọ haru ndu ọhogu; ẹphe evuta
 Okpoko Ọgba-ndzụ iya;
 mbụ Okpoko Ọgba-ndzụ,
 bụ iya ekoshije
 ẹge ike iya habe nshinu;
 bụkwaruphu iphe ekoshije
 ẹge ọ dụ-be biribiri
 b'ọ paru haaru ndu ọhogu iya.
- 62 Ọ paru ndibe iya haa;
 e gbushia ẹphe;
 kele ndu nk'ia ono meru;
 ẹhu eghulaha ya eghughu.
- 63 Ụnwu-okorọbya ẹphe
 b'e gbugeru l'ọgu.
 Ụnwu-mgbọko ẹphe akwashia;
 tọ dụ onye a-lụ ẹphe.
- 64 Ndu achijeru ẹphe ẹja;
 b'e gbushiru;
 ọphu unyomu ẹphe 'aradụ m'ọo ẹkwa ẹphe.
- 65 A -nọnyaa; Nnajiufu ezilihu
 l'ọ bụ onye shi eku mgbenya;
 mbụ kwolihu l'ọ bụ onye
 nguru mee t'ọ phohuwa iya l'anya;
- 66 bya achia ndu ọhogu iya ichifu;
 mee ẹphe iphe-iphere,
 bụ 'azaha azaha.
- 67 Eri Jófẹfu l'ọ ha b'ọ jịkakotaru;

- tọ fọta ndu ikfu Ífuremu.
 68 Obenu l'ọ fọtaru ndu ikfu Júda;
 bụ iya bụ Ugvu Záyọnu
 ono, o yeru obu ono.
 69 Yọ bya eworu ọlo iya,
 dụ nsọ kpua;
 yọ ha l'ọ bụ eze ugvu;
 mbụ kpua ya;
 yọ dụ l'ọ bụ alị, o meru;
 yọ buru iphe a-nọ jeye ẹ tutu yoyo.
 70 Ọ fọtaru nwozi iya, bụ Dévidi;
 dufuta iya l'ẹke ọ nọ
 l'ọdu-aturu.
 71 O dufutaru iya l'ẹke ooche aturu
 t'ọ bya eleta ndibe iya,
 bụ iya bụ ụnwu Jékọpu ẹnya;
 mbụ t'ọ kpọ-zijeru ụnwu Ízurelu,
 bụ òkè-iphe iya ụzo.
 72 Dévidi gudekpelephu obu,
 guru iphoro leta ẹphe ẹnya;
 gude ọkpobe mmamiphe chikota ẹphe.

79

Egvu-ọma, Ásafu deru

- 1 Nggube Nchileke;
 phụwaru ẹ ndu ohodo
 nwubataakwaru l'alị-a,
 bụ òkè-iphe ngu-wa.
 Ẹphe farushiakwaru
 eze-ọlo ngu ono, dụ nsọ ono;
 bya emewaa Jerúsalemu;
 yọ buru ikpọzu.
 2 Odzu ndu ejeru ngu ozi;
 bẹ ẹphe tọgbogbaaru
 ụnwenu, ẹphe l'eli t'ọ ria;
 mbụ l'odzu ndu nsọ ngu;
 bẹ ẹphe wowaru tọaru
 anụ-ẹgu-ẹgbudu t'ẹphe ria.
 3 Jerúsalemu mgburumburu;
 bẹ ẹphe wọaru mee madzụ l'ọ bụ mini.
 Ẹ to nwehekwa onye,
 phọduru nụ, e-li ndu ono,
 e gbushiru ono.
 4 Ndu obutobu ayi phe;
 mẹ ndu bupheru ayi mgburumburu
 tükowa azuru ayi ukwe; l'achi ayi ọchi.
 5 ?Bụ teke ole bẹ ẹhu
 e-ghubebe ngu eghughu;
 nggube Ojejoje?
 Ẹhu; ?oo-ghuwa ngu rụ jeyewaru tọo.
 ?Bụ teke ole bẹ oke
 ẹhu-eghughu ngu

- e-nwubebe l'ò bụ òku jeye?
- 6 Wonuru ẹhu-eghughu
ngu tukoshi ndu òhodo ono,
ẹ ta madu ngu nụ ono!
Tukoshikwa iya phụ alì-eze ono,
ẹ-te ekujedu ẹpha ngu ono;
- 7 kẹ l'ẹphe gbuwaru ndu eri Jékoṗu pyaapya;aa;
bya emebyishiwa ufu iya.
- 8 Be emekwa t'ayi nwua ọnwu
iphe dụ ẹji,
nna ayi oche phẹ meru!
Phunuaru ayi imiko ẹgwegwa;
kẹ l'ayi ta mahẹdu ọzo ayi e-shi iya.
- 9 Yeru ayi ẹka
nggube Nchileke,
bụ onye ndzofuta ayi;
k'ọphu ee-shi ẹge ono
kwabẹ ẹpha ngu ugву.
Guderu k'ẹpha ngu nafuta ayi;
nggu aguaru ayi nvu
l'iphe dụ ẹji ayi meshiru.
- 10 ?Bụ ngunu meru iphe
iphe bụ mbakeshi aji ẹke Nchileke ayi nọ?
Nodunu ayi l'ifu mee t'iphe
bụ mbakeshi maru
l'ì gwataru ugwo ọchi mee
ndu ono, ejeru ngu ozi,
ẹphe gbushiru ono.
- 11 Tẹ ude, ndu nọ l'ọka mkpọro
atsu runua ngu l'ẹhu!
Gudenu agburu-ẹhu ngu
mee tẹ ndu e kperu
nkfugbu nweru onwẹphe.
- 12 Kfua ndu obutobu ayi phẹ
ugwo iphe dụ ẹji,
ẹphe meru ngu ugbo ẹsaa;
mbụ iphe-iphere, ẹphe
mekotaru kpua
nggube Ojejoje;
- 13 k'ọphu ayibe ndibe ngu;
mbụ ayibe aturu ono,
iiche nche ono etua ngu ẹpha
jeye lẹ tutu yoyo;
mbụ l'ayi e-tu ngu ẹpha
shita l'ogbo sweru ogbo.

80

Egву-oma, Ásafu deru nụ onye ishi egvu; t'e gude olu egvu "Okfukfulike
Ogba-ndzụ" gụa ya

- 1-2 Ngabẹnuru ayi nchị;
nggube onye eche Ízurẹlu
l'ò bụ onye eche aturu;

buru onye anọduje achi
 ndibe Jósefu l'ọ bu onye
 chi igwe aturu l'eye nri.
 Te nggube onye ono,
 sугaru le cherobimu ono
 chinua l'ọ bu anwu l'ifu
 ndu ikfu Ifuremu;
 me ke ndu Benjaminu yeke ke ndu Manase!
 Byiko rukotanu ike ngu bya adzofuta ayi!

- ³ Dobephunu ayi azu l'onodu ayi;
 nggube Nchileke!
 Munuaru ayi onu-ochi;
 k'ophu aa-dzofuta ayi.
- ⁴ Nggube Ojejeje;
 nggube Nchileke,
 bu Okaribe-Kakota-Ike;
 bukpo teke ole; be ehu
 e-ghuberu ngu eghughu;
 ke te bi nuje ekfukfu,
 ndibe ngu ekfu anu ngu?
- ⁵ Nta-a bi mewaru ephe;
 enya-mini aburu ephe nri;
 mee ephe; ephe angwa enya-mini,
 jiru njaka-onu.
- ⁶ I mewaru; ndu obutobu ayi;
 ephe aja ayi ewena;
 mee ndu ohogu ayi l'achi ayi ochi.
- ⁷ Dobephunu ayi azu l'onodu ayi;
 nggube Nchileke,
 bu Okaribe-Kakota-Ike!
 Munuaru ayi onu-ochi;
 k'ophu aa-dzofuta ayi.
- ⁸ O bu nggu shi le Ijiputu
 gbuta vayinu wolata;
 bya achiko ndu ohodo
 chishia l'ali ephe; woru iya dzabe.
- ⁹ O bu nggu gude eka ngu
 gbuchashia eke i dzaberu iya.
 Yo bya agbaa oghabaragba,
 chikoru ali ono l'ọ ha jegbaru.
- ¹⁰ Yo jaa ajaja jachikota iphe bu ugvu;
 mbu lekali iya halephu l'eli
 l'ọ bu eze oshi sida.
- ¹¹ Ekfukala iya jeruru eze enyimu.
 Oghabaragba iya atuko
 ekemeke obule dzuru;
 mbu jeye le
 Enyimu Yufuretusu.
- ¹² ?Nanu ege o du;
 bi fokashiru mgbabu iya;
 k'ophu iphe bu onye esweta nu
 ejeje je awo akpuru iya ege o du iya?

- 13 Ezi-ọswa, shi l'egbudu
awukfuta iya bya atakwoshia ya.
Ụnwu anumanu aburu iya;
bẹ ẹphe gude azu onwẹphe.
- 14 Latanu azu lakfuta ayi;
nggube Nchileke,
bu Okaribe-Kakota-Ike!
Shinu l'imigwe lee ẹnya
phukpoduaphu iphe amu nu.
Byiko letanu vayinu ngu-a ẹnya;
- 15 mbu vayinu, bu nggubedua
gude ẹka ngu dzabẹ iya;
mbu nwata nwoke,
bu nggubedua gude ẹka ngu zua ya zufuta.
- 16 Vayinu ngu ono; b'e gbutsuakwaru.
Oku dzukotaakwaru iya.
Mba, i baru ndibe ngu
meekwaru t'ẹphe laa l'iyi.
- 17 Kwakobenu nwoke ono,
bu nggubedua gude ẹka ngu fota iya ono;
mbu onye ono,
bu nggubedua gude ẹka
ngu zufuta iya ono.
- 18 Oo ya bu k'ophu ayi ta aghaduru ngu azu.
Menua te ndzu buru nk'ayi;
ege ayi a-wata oku ẹpha ngu odo.
- 19 Dobephunu ayi azu l'onodu ayi;
nggube Nchileke,
bu Okaribe-Kakota-Ike!
Munuaru ayi onu-ochi;
k'ophu aa-dzofuta ayi.

81

Egву, Asafu deru nu onye ishi egvu; t'e gude ngwa-egvu gititu gua ya

- 1 Unu gua egvu ẹhu-otso-ena nu Nchileke;
onye bu iya bu ike ayi!
Unu gude ẹhu-otso-ena
tua uzu l'ifu Nchileke ke Jekopu!
- 2 Unu watanu ogu egvu;
unu eye iya nkwa!
Unu kporu iya ogumogu; me une!
- 3 Unu gbua upyoku;
m'o Onwa Ophungu fulephu!
Unu gbukwaa ya phu;
m'onwa dzulephu edzudzu;
- 4 l'iphe ono bukwa ome-l'ali,
a turu doberu ndu Izurelu;
mbu l'oo iphe Nchileke ke Jekopu
toru okpa iya; su t'e tsoje.
- 5 O bu ekemu, o turu;
yo shihu ike;
bya asu te Josefu meje

- teke ono, o tsoru ndu Íjiputu oгу ono;
mbù l'èke ono, mu nùru
okfu ẹ te dodu mu ẹnya ono.
- 6 Okfu ono sùru: "Oo yẹbedua
pafùru ẹphe oke ivu, shi nọdu ẹphe l'ishi;
bya ezia ẹphe nkata ivu ono,
ẹphe shi vuru ono.
- 7 Teke unu nọ l'iphe-ẹhuka;
bẹ unu kuru iya oku.
Ya anọdu l'urukpu;
gude egbe-igwe za unu oku;
bya adzọfuta unu.
Ya gude mini Meriba data unu.
- 8 Unubẹ ndibe iya;
unu ngabekpoduaphu;
tẹ ya lọo unu ẹka lẹ nchì!
- Unubẹ ndu Ízurelù;
unu ngabekpodaru iya phù nchì!
- 9 T'ẹ b'ọ dukwa iphe ọdo,
unu e-dobe; l'agwa
agwagwa l'èke unu nọ;
ọphu ọ dukwa iphe ọdo,
unu a-bajẹru ẹja.
- 10 Ishi iya buru l'oo yẹbedua bụ
Ojejoje; buru Nchileke unu.
Oo yẹbedua bụ onye
dufutaru unu lẹ Íjiputu.
Unu kpuhaa ọnu unu ekpuhaa;
tẹ ya nua unu nri.
- 11 Obenu lẹ ndibe iya
ta angaduru iya nchì;
mbù lẹ Ízurelù te ekwedu nọdu iya l'ẹka.
- 12 Tọ dù iya bụ; ya eworu ẹphe
haaru ejo ọkpoma ẹphe;
t'ẹphe tsowaruru iphe ẹphe rìtaru l'obu ẹphe.
- 13 Ndege ndibe yẹbe Nchileke
a-ngabẹru iya nchì;
ọ -buru lẹ ndu Ízurelù e-tso ọzo, ya tọru ẹphe;
- 14 m'ẹ tọ ga atsukwa iya l'ehu
mbù omekputa ndu ọhogu ẹphe.
Ya ga egude ike iya chĩa
ndu ẹphe dù ashì ọkpukpu.
- 15 Ndu Ojejoje dù ashì
wozifutaje onwẹphe alì l'ifu iya;
ya ahùà ẹphe àhùhù jeye lẹ tutu yoyo.
- 16 Obenu l'unubẹdua;
bẹ ya e-gude ọkpobe witu nua nri;
gude manụ-ẹngu,
shi l'agbara-mkpuma nụ-jia unu ẹpho."

- 1 Nchileke batawaru lẹ
ndzuko ndu ikpe;
nọdu l'ẹke ono;
tẹ ya kpee ẹphe ikpe.
- 2 O sọru ẹphe: “?Bụ teke ole;
bẹ unu a-ha okpe ejo ikpe;
haa okpe l'eyeru ndu akirishi?”
- 3 Unu hanwaru ndu ụkpa;
mẹ ndu a toru ogbe enge.
Unu ekpeje ikpe, du mma l'ẹhu ndu ụkpa;
mẹ ndu, aakpa ẹhu.
- 4 Unu gbafuta ẹphe l'ẹka ndu akirishi!”
- 5 E to nwedu iphe ẹphe maru;
to du iphe edoje ẹphe ẹnya.
Ephem anoduje adakpu
adakpu l'ekpuru-ochi.
Eke a turu okpa-ali
mgboko l'ọ ha tukookwaru anga anganga.
- 6 Mu sọru: “L'unu butukwa chi l'ẹhu l'ẹhu;
unu l'unu ha bukota unwu
Okaribe-Kakota-Nu.
- 7 Obenu l'unu e-mekochaa
nwuhu ẹge madzu
mmakanu anwuhuje.
Unu e-mekochaa dashija ẹge
ndu ishi ọdo adashije.”
- 8 Gbalihu nggube Nchileke;
kpee mgboko ikpe;
kẹ l'iphe bu mbakeshi
bukota okẹ-ipe ngu.

83

Egvo-oma, Ásafu deru

- 1 Nggube Nchileke;
ba dahukwa nkichi.
Ba anodushinu nwangijingiji;
nggube Nchileke;
ba dashinu rigbidingu.
- 2 ?I phwaru ẹge ndu
ohogu ngu aphu temutemu;
mẹ ẹge ndu i du ashị
etsuru ngu ẹka l'okpoma.
- 3 Ephem gude ẹregede
l'achị idzu ndibe ngu;
mbu l'achị iphe ẹphe
e-me ndu nọ ngu l'obu.
- 4 Ephem sọru t'ẹphe bya
t'ẹphe lua oha ono;
t'ẹphe mee t'ẹ b'ọ duhe
onye a-nyatakwadu ẹpha Ízurelu ọdo.
- 5 Idzu bu ẹphe nanu
t'ẹphe mee ngu ejo iphe.

- 6 Ndu ono bu ndu Édõmu;
 ndu Ishimelu;
 ndu Héga; ndu Móabu;
- 7 ndu Gibalu; ndu Amonu;
 me ndu Amaleku.
 Ndu Filisutiya yikwa iya phu;
 ndu Táya ayiru iya.
- 8 Ndu Asiriya byawaru bya etsoru ephe
 t'ephe buru agbaru-ike ndibe Lõtu.
- 9 Menua ephe iphe i meru Mídiya.
 Mee ephe ege i meru Sizera
 yele Jabinu l'iku Enyimu Kishonu;
- 10 mbu ndu ono, i meru;
 ephe aburu kpurupyata le Énu-Dõo;
 mee ephe; ephe aburu ozu wushiru l'ali ono.
- 11 Menua ndu oke amadu ephe
 iphe i meru Orebu;
 me Zebu;
 nggu emekwaaphu ndu
 ishi ephe iphe i meru Zeba;
 me Zalumuna;
- 12 mbu ndu ono, sujeru:
 "T'ephe luta ali Nchileke nweru ono."
- 13 Nggube Nchileke mu;
 menua ephe t'ephe du l'o bu uphuku;
 mbu t'ephe du l'o bu eswa ereshi,
 pherephere zikashiru.
- 14 T'o buru ege oku anoduje
 adzu phophopho l'oswa;
 m'o bu ege oku adaja taphutaphu l'ugvu
- 15 buru ege ii-da phukaphuka
 l'o bu oke pherephere chia ephe oso;
 nggu egudekwaphu
 oke pherephere ngu ono yee ephe egvu.
- 16 Menua t'iphere ji ephe ifu;
 k'ophu ndiphe a-wata ocho
 uzo, ephe e-shi maru ephe nggube Ojejoje.
- 17 T'e meje ephe iphe-iphere;
 meru otsu egvu ye ephe l'ehu tekenteke.
 T'ephe tsokwaa iphere laa maa.
- 18 Ephe amakwanuru l'o bu
 nggube onye ono, ephe
 bu Ojejoje ono
 bu Okaribe-Kakota-Nu
 le mgboko mgburumburu.

84

Egву-õma, e deru nu onye ishi egvu t'unwu Kora gwa; t'e gude ngwo egvu gtitu gwa ya

- 1 Iphe eke i bu amakwanu;
 nggube Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike.
- 2 Oogushi mu egu ike; meji l'atofu mu atofu;

- tę mu nọdu l'eze-ulo Nchileke.
 Obu mu; mę ęhu mu l'ọ ha
 ara l'araku Nchileke ono, nọ ndzụ ono.
- 3 Ọkpaleboku nwetsuaru ęke
 oobugbaa l'eze-ulo ngu ono;
 ęsa enwekwaruphu ęke
 ọokpaje ękfuna; nọdu zushia unwu.
 Ęke ono bu l'iku
   ęnya-ngweja
 nggube Ojejoje,
 bu Ọkaribe-Kakọta-Ike;
 mbu nggube Eze mu, bu Nchileke mu.
- 4 Onu-oma bu ndu bu ebubu l'eze-ulo ngu;
 ke l'ęphe anọduje etu ngu ępha tekenteke.
- 5 Onu-oma bu ke ndu bu nggu
 bu agbaru-ike ęphe;
 mbu ndu bu ęge ęphe e-me
 jerua Ugву Zayonu bu iphe
 uche iya echije ęphe ęhu.
- 6 Ọbuje; teke ęphe esweta
 le nsuda nsuda Baka;
 yo du ęphe l'ọ bu ęke mini awu;
 dukwaphu ęphe l'ọ bu ęke
 mini udzu-mini chishiru ike;
 ekemeke aburu okpuru.
- 7 Ęphe anọduje aka oshihu ike l'еje;
 gbururu jeye teke ęphe
 e-jekfu Nchileke le
 Ugву Zayonu.
- 8 Nggube Ojejoje;
 nggube Nchileke,
 bu Ọkaribe-Kakọta-Ike;
 nunua iphe mu ekfu anu ngu!
 Ngaberu mu nchi;
 nggube Nchileke ke Jekopu!
- 9 Ọ bu nggu bu onye ono,
 egbochitaje ayi ono
   nggube Nchileke!
 Lenua onye ono, i wuru
 manu l'ishi ono ęnya t'ọ baa ngu l'obu.
- 10 Onye noru ujiku lanu
 l'eze-ulo ngu kakwa
 onye noru unu afa labu
 l'ukporo afa iri l'ęke ọdo mma.
 Ọ kakwa mu mma તે mu
 buru onye nche l'onu-uzo
 ulo Nchileke; karia le mu
 bu l'ulo ęjo madzu;
- 11 kele Ojejoje, bu Nchileke
 du l'ọ bu ęnyanwu;
 buru onye egbochitaje ayi.
 Ọ bu Ojejoje emejeru
 ndiphe eze-iphe-oma;

l'emeje t'a kwabẹ madzụ ugву.
 Ẹ tọ dudu iphe dụ mma,
 o kejeru ẹka ngву l'ẹ tọ
 ndu iya ndu uta ẹ-ta ndu lẹ ndzụ ephe.

- 12 Nggube Ojejoje,
 bu Okaribe-Kakota-Ike;
 onu-oma bu k'onye bu nggu b'ọ dakoberu.

85

Egву-oma, e deru nu onye ishi egву t'unwu Kora gva

- 1 I koshiru l'alі ngu nọ ngu l'obu
 nggube Ojejoje;
 bya emee t'iphe duru
 ndibe Jekopu lẹ mma ọdo.
- 2 Ejo iphe ndibe ngu meshiru;
 b'i gukotaru ephe nvu;
 bya eworu iphe kpube
 l'iphe dү eji, ephe meshiru l'ọ ha.
- 3 I chikowaru oke
 ẹhu-eghughu ngu l'ọ ha gwọbe;
 pakotaru ẹhu-eghughu ono,
 ata kfukfukfu ono haa.
- 4 Dophunu ayi azu l'onodu ayi;
 nggube Nchileke,
 bu onye ndzofuta ayi;
 nggu achiru iphe bu
 iphe eghu ngu nu l'ẹke ayi nọ wushi!
- 5 Iphe ayi meru; ?'oo-ghuwa
 ngu ru eghughu gbururu jeye tọ.
 Mbụ; ?ii-hawaru
 ẹhu-eghughu ngu ono
 t'ọ shi l'ogbo sweru ogbo.
- 6 ?T'ii mehedu t'ayi jakerehu ọdo tọ;
 k'ophu ẹhu a-nodu atsoshi
 ndibe ngu ẹna l'ẹke i nọ?
- 7 Koshinu ayi ẹge i yeberu ayi obu;
 nggube Ojejoje.
 Dzofutanu ayi.
- 8 Mu a-ngabẹ nchi nua iphe
 Nchileke, bu Ojejoje ekfu.
 L'ọ kweru ukwa lẹ ya e-me
 t'ẹhu dү ndibe iya agu;
 mbu ndu, duru iya lẹ nsọ.
 Obenu l'iphe ephe a-kwabẹ
 ẹnya bu t'ephe ba alaphuhe
 azu l'ome eswe ọdo.
- 9 Iphe doru ẹnya bu lẹ
 ndu atsụ Ojejoje egву;
 bẹ ọobyakwa adzofuta;
 k'ophu o-gbu-nwii-nwii ya
 a-bya l'alі ayi ọdo.
- 10 N-yemobu yele ire-lanu
 a-gba onwephe ndzuta.

Odobe-eka-ndoo yele
nchi-odu-ndoo anmaa onwephe akpa.

- 11 Ire-lanu e-shi l'ali mifutatsua.
Odobe-eka-ndoo eshi l'imeli
pyofu enya l'ele mgboko.
- 12 Ojejoje bu iphe du mma;
be o-nuduje anu madzu;
bya emee t'iphe ayi meberu
l'ali ayi mehu emehu.
- 13 Odobe-eka-ndoo e-vutajeru iya uzo;
je akpaziaru iya eke,
o-nodu aha okpa eshi.

86

Dévidi ekfu anu Nchileke

- 1 Ngabenu nchi;
nggube Ojejoje; za mu oku;
kele mu bu onye ukpa,
e te nwedu ege o haru iya.
- 2 Letanu mu enya;
kele mu yeru ngu obu.
O bu nggu bu Nchileke mu;
dzofutani mube nwozi ngu,
dakoberu ngu nu.
- 3 Phunuaru mu imiko;
nggube Nnajiufu;
ke l'o bu nggu;
be mu anoduje
akpo-ku mkporumkpuru.
- 4 Menua t'ehu tsoo mube nwozi ngu ena;
ke l'o bu nggube Nnajiufu;
be obu mu kpmukpamu akpo-ku.
- 5 Nggube Nnajiufu;
i bu onye oma; bya aburu
onye agujeru madzu nvu.
Iphe bu ndu arakuje ngu nu;
be iyejeru obu nshinu.
- 6 Ngabe nchi; nwaru iphe
mu ekfu anu ngu;
nggube Ojejoje!
Ngabenu nchi;
nu mkpu, mu echiku ngu
t'i meeru mu eze-iphe-oma!
- 7 Teke iphe atsu mu l'ehu;
be mu akpo-kuje ngu;
kele mu maru l'ii-nu-a olu mu.
- 8 A -bya l'iphe bu agwa;
be t'o nwedu ophu du
l'o bu nggube Nnajiufu;
ophu o dudu iphe ephe eme,
aa-turu yeru ophu iime.
- 9 Iphe bu mbakeshi ono,
bu nggu gude eka ngu

mee ephe ono
 e-mekochaa bya abaaru
 nggube Nnajiufu eja;
 jaa ngu ajaja.

10 Onanu aburu ke l'i ha nshinu;
 l'anoduje eme iphe,
 du biribiri.
 O bu nggubedua
 nwenkinyi ngu bu
 Nchileke.

11 Nggube Ojejoje;
 kpo-ziaru mu uzo ngu;
 k'ophu mu a-nodu etso
 uzo ire-lanu ngu ono.
 Menua t'oriri mu buru nanu l'eke i no;
 k'ophu mu a-nodu atsụ epha ngu egvu.

12 Mu e-gude obu mu l'o ha
 kele ngu ekele;
 nggube Nnajiufu,
 bu Nchileke mu.
 Mu a-nodu aja ngu ajaja jeye le tutu yoyo;

13 ke l'i yenukaru mu obu eyenuka;
 bya anafutawa ndu mu l'ali maa.

14 Nggube Nchileke;
 ndu eku onwephe ekuku
 wu-lihuakwaru bya etso mu okfu.
 Ndu e ta phujeduru madzu
 imiko edzukobe l'achi nta ishi mu;
 mbu ndu ono, e te nwedu
 iphe ephe guberu nggube Nchileke ono.

15 Obenu le nggube Nnajiufu,
 bu Nchileke aphujeru madzu imiko;
 l'emejeru madzu
 eze-iphe-oma.
 Ehu te eghujedu ngu
 eghughu egwegwa.
 N-yemobu ngu;
 be iyeje yee ya k'etsutu iya.
 I bukwapu
 o-me-g'o-kfuru.

16 Ghanuaru mu ifu;
 phua mu ru imiko!
 Menua te ike nodu mube
 nwozi ngu l'ehu!
 Dzonna mube nwatibe,
 nwanyi ono,
 ejeru ngu ozi ono!

17 Koshinu mu iphe-ohubama,
 e-me te mu maru l'i du
 mma; k'ophu bu;
 ndu ohogu mu -phua ya;
 iphere egude ephe;
 kele nggube Ojejoje

gbawaru mu mkpu bya aduà mu obu.

87

Egvo-oma, unwu Kora guru

¹ Ojejoje tuwaru okpa-ali
ulo iya l'eli ugvu, du nsò.

² Ojejoje yeru Záyonu obu;
karia ege o yeru iphe
bukpo eke odo,
unwu Jékòpu bu.

³ Nggube eze mkpukpu ké Nchileke;
e kfukashitsua k'iphe biribiri ngu:

⁴ "Ndu Réhabu; mē ndu Bábyilonu;
bē mu guakwaru ye lē ndu maru mu nū.

Ndu Filisutiya; ndu Táya;
mē ndu Kúshi;
bē mu gukobekwaru iya phū.
Ndu ono l'ephe ha;

bē aa-gukotaru ye lē ndu a mūru lē Záyonu."

⁵ Aa-òdu ekfu ké Záyonu; sù:

"L'onye owaa yele onye ophu;
b'a mukwaru lē Záyonu.
O bu Okaribe-Kakota-Nū
l'onwiya e-me iya t'ò nguru anguru."

⁶ Ojejoje e-de l'ekwo, o deru epha ndiphe; sù:

"L'onye owaa b'a mūru lē Záyonu."

⁷ Ndu agu egvu; mē ndu ete iya
etete a-tuko gua egvu; sù:

"O bu lē Záyonu; bē mini ndzu
shi l'atsòfutaru ephel!"

88

Egvo-oma; évù, Hemanu, bu o-shi-l'eri Zera raru nū onye ishi egvu tē
Unwu Kora gūa. T'e gude olu-aphū gūa ya

¹ Nggube Ojejoje,
bū Nchileke, adzoje mu nū;
mu anòduje ngu l'ifu;
eswe l'enyashi;
l'akwa ekwa onwomu.

² Tē ekfufu, mu ekfu anū ngu ruaru eke ì nò.
Ngabenu nchi l'ekwa,
mu akwa;

³ kéle ndzū mu l'ò ha;
bē iphe-ehuka jiru iya;
oge onwu mu atūwa kperere-kperere.

⁴ A gūwaru mu lē ndu
aabyawa okpochi eja.
Mu dūwa l'ò bu nwoke,
ike gvūru.

⁵ E wowaru mu nwuhaaru ndu nwuhuru anwūhu.
Mu dūwa l'ò bu onye
e gburu togbò l'ime ili;

mbu l'ọ bu ndu ono,
 ẹ tii nyatahedu ono;
 mbu ndu ono, unu l'ephe bukahuru;
 ophu iiletahedu ephe ẹnya ono.

- 6 I chewaru mu l'ili, katsukpo ogvu;
 buru iya kakota ogba ochi.
- 7 I wowaru oke ehu-eghughu ngu byabe mu.
 I gudewa akpara-mini
 nke ngu nwuru mu ye l'ime mini.
- 8 I natawaru mu ndu mu l'ephe
 shi eshi okpobe onya.
 I mewaru; ephe anoduje
 ebu ubara eyeru mu.
 I gubudowaru mu l'eke
 mu ta alufuta-ghehedu.
- 9 Mu jewaru iphe-ehuka jeye
 ẹnya agbahu mu ochi.
 Mboku-mboku;
 be mu anoduje eku
 nggube Ojejoje.
 Lekwa eka mu ebo-ebo ege
 mu chiliru ngu iya.
- 10 ?Iimeje iphe du biribiri
 koshi ndu nwuhuwaru anwuhu to?
 Ndu nwuhuru anwuhu;
 ?ephe e-gbeshi jaa ngu ajaja to?
- 11 ?Aanoduje l'ime ili atu onu
 ege i yeberu madzu obu to?
 ?Taanoduje l'eke eegwe
 madzu urekfu kfua li bu
 o-me-g'o-kfuru?
- 12 ?Bu l'eke gbaru ochi;
 be aanoduje amaru iphe du biribiri, iimeebe?
 T'aaanoduje l'ali eke e ta nyatajedu
 onye laru iya nu;
 kfua ege i buta-be onye
 doberu eka ndoo?
- 13 Obenu le mu araku
 nggube Ojejoje
 ti bya agbaaru mu mkpu.
 Iphe bu utsu, sweru esweswe;
 be mu ekfukotaje anu ngu.
- 14 ?Bu ngunu kparu iphe
 i jikaru mu
 nggube Ojejoje?
 ?Bu ngunu kparu iphe
 i sweru mu ẹnya tengu?
- 15 Eshinu mu bu nwata;
 b'e shi kpata mu ehu;
 k'ophu mu nowaa
 dze dze ndzu.
 I kpawaru mu ehu;
 ike agvwa mu;

mu ta amahę ųzo,
mu e-shi iya.

16 Oke ęhu-eghughu ngu
dzuwaru mu ęhu.

I yetawaru mu egvu;
k'ophu bu ęę mu buwa
iphe mmanu.

17 Mboku-mboku;

bę ęphe ekephetaje mu
l'ọ bu onye utso ribudoru.
Ęphe rikputawaru mu erikputa.

18 I nafuwaru mu ndu mu

l'ęphe shi ayi;
mę ndu yeru mu obu.
Nta-a buwa ękpuru-ọchi
bu ęgiri ọnya mu.

89

Évù, Etanu, bu o-shi-l'eri Zera raru

1 Mu a-gų egvu gude kfua ęę
n-yemobu Ojejoje habe.

Mu a-gų iya jeye ęę tutu yoyo.

Mu e-gude ọnu mu kfua
t'ogbo, ọnu maru l'i bu
o-me-g'o-kfuru.

2 Mu a-ra iya arara;

ęę n-yemobu ngu a-ọ jeye ęę tutu yoyo.
Ọ bu ęę-a akpamigwe nguru anguru-a
bu ęę iphe i kfuru angųjeru.

3 I suru l'onye i ọtaru;

bę nggu l'iya gbawaru ndzų;
l'i riru Dévidi, bu nwozi ngu angų; sų:

4 "L'i-me awa iya t'ę b'ọ chihu

achihu jeye ęę tutu yoyo;
nggu emee aba-eze iya
t'ọ nguru anguru tsube
l'ogbo sweru ogbo."

5 Imigwe l'ọ ha atų ọnu

ęę i du-be biribiri
nggube Ojejoje.
Ookoshikwaphu l'i bu
onye evudoshije ike l'ęke
ndzuko ngu ọ.

6 Mbų; ?bu onye ęę ndu,

bu l'imigwe bę aa-turu yeru Ojejoje.
?Bu onye ęę ndu ọ l'imigwe;
bę aa-turu yeru Ojejoje?

7 Ęke ndu du nsọ k'imigwe

dzukoru bę aatsųjekwa Nchileke egvu.
Ọ kakọta ndu ọ-pheru iya
mgburumgburu ọdu egvu.

8 Nggube Ojejoje;

nggube Nchileke,

- bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
 ?bụ onye dū l'ọ bụ nggubedua.
 Ị ha nshinu;
     nggube Ojejoje.
 Ege ono bẹ ovudoshi ike
 l'iphe ị vudo nọ-pheru ngu mgburumburu.
- 9 Oke eyii eze ẹnйimu bụ nggu b'ọ nọ l'eka.
 Ejo akpara-mini bụ nggu atuzitaje iya.
- 10 Réhabu b'i gudewaru;
 yọ daburu l'ọ bụ onye
 e gburu egbugbu.
 Ị gudewa ike ngu chя
 ndu ọhogu ngu;
 ẹphe agbaa nanu nanu.
- 11 Igwe l'ophu bụ nke ngu.
 Eliphe l'ophu aburu nke ngu.
 Ọ bụ nggubedua turu ọkpa
 mgboko l'ọ ha;
 yele iphe bụ iphe nọ iya nu.
- 12 Ụzo isheli; l'uzo ọhuda bụ
 nggubedua meru iya dobe.
 Ugву Tábo yele
 Ugву Hemonu anọduje
 agụ egву ẹhu-otso-ena
 teke ẹphe nuru ẹpha ngu.
- 13 Oshi-eka ngu bụ agburehu kpau.
 Eka ngu shihuru ike;
     eka-utara ngu aka.
- 14 Odobe-eka-ndoo yele ikpe,
 vudo nhamunha b'e gude
 tọo ntọ-l'ali'aba-eze ngu.
 Ị kpajeru n-yemobu;
 mẹ ovudoshi ike l'iphe
     i kfuru ye;
 yo vutaru ngu uzo l'iphe bụ iphe iime ememe.
- 15 Ọnu-oma bụ kẹ ndu,
 mụtawaru t'ẹphe kpọ-kuje ngu;
 mbu ndu bụ iphoro,
 shi l'eke nggube Ojejoje nọ;
 bẹ ẹphe egudeje eje.
- 16 Ẹphe egudeje ẹpha ngu ete
 ẹswa mkpurumkpuru.
 Ẹphe anọduje akpọ-ku ngu
 l'ị bụ onye doberu ẹka ndoo.
- 17 Kẹ l'ọ bụ nggu bụ ike,
 dū biribiri, ẹphe nweru.
 Ọ bụ okfu l'ayi nọ ngu l'obu
 meru iphe iimeje tẹ ike ayi kangoo.
- 18 Nggube Ojejoje; ọ bụ nggu;
 bẹ nuru ayi onye mgbochita.
 Ọ bụ onye nsọ kẹ ndu
     Ízurelu; bẹ eze ayi shi l'eka.
- 19 O nweru teke i gude àphù

- zia ndu nke ngu ozi;
 sụ: "L'i mewaru tẹ
 agburu-ẹhu kalẹru onye soja lanu."
 Nngu abyawa l'ẹke ndibe
 ngu nọ; bya afọta onye lanu;
 mee ya t'ọ buru onye
 ndiphe a-nọdu akwabẹ ugvu.
- 20 L'i phụwaru nwozi ngu,
 bu Dévidi.
 L'i wowaru manụ ngu,
 dụ nsọ wụa ya l'ishi.
- 21 Sụ l'ọ bu ẹka ngu;
 bẹ ii-gude mee ya;
 yọ nguru anguru;
 mbụ l'ọ kwa nggube Nchileke
 emeje tẹ ike ka iya adudu.
- 22 Ẹ to nwedu ndu ọhogu iya,
 a-du ike kebuta iya t'ọ tujeru ẹphe utu;
 ophu ndu akirishi 'ahadu iya.
- 23 Ndu achị iya nụ;
 bẹ ii-nọdu iya l'ifu dzopyashia;
 chitsushikota ndu ọ dụ ashi.
- 24 N-yemobu ngu yele ovudoshi ike
 l'iphe i kfulu; bẹ e-swijeru iya.
 Yọ buru ẹpha ngu;
 bẹ oo-gude ike iya kangoo.
- 25 Ali-ezi iya; bẹ ii-me tọ jaa ajaja;
 mbụ t'ọ shi lẹ eze enyimu;
 saa jeye lẹ Enyimu Yufuretusụ.
- 26 Oo-nọduje araku ngu; sụ:
 "L'ọo nggu bu nna iya;
 buru Nchileke iya;
 bukwaruphu
 agbara-mkpuma, adzofutaje iya nụ."
- 27 Nngubedua l'onwongu
 e-me iya; t'ọ buru ọkpara ngu;
 mbụ t'ọ buru iya a-katsua
 l'iphe bu ndu eze, nọ lẹ mgboko-a.
- 28 N-yemobu ngu l'ẹke, ọono a-buru ojejoje.
 Ọgba-ndzụ nggu l'iya ta
 byadu bya aminga aminga.
- 29 Awa iya bẹ ii-me;
 t'ẹphe ba achihu achihu
 gbururu jeye lẹ gbururu.
 Ali-eze iya bu ẹge igwe
 a-nọ-bebe bu ọo-nọ-bebe.
- 30 "O -buru l'unwu iya
 jikaru ome ekemu ngu;
 jika otso iphe i turu ọkpa iya;
- 31 ọ -buru l'ẹphe dakaru ome-l'ali,
 i turu doberu ẹphe;
 jika ome iphe i suru t'ẹphe meje;
- 32 bẹ ii-gude mgboro-igwè

- hùa ẹphe àhùhù;
 mbu gude ẹchachi hùa ẹphe
 k'iphe dù ẹji, ẹphe eme.
- 33 Ọle tii hakwanu ẹphe oyeru obu;
 ọphu ịi-hadu ovudoshi ike,
 l'iphe ị kfuru l'ii-me.
- 34 L'ẹ ndzụ, nggu l'ẹphe gbaru b'ẹ tii mebyidu;
 ọphu ịgba-nwedu iphe
 shiwa ngu l'ọnu lufuta.
- 35 L'i gudewa kẹ l'ị dụ nsọ
 ria angu ugbo lanụ sefu ẹka;
 l'ẹ to nwedu l'ị dzuaru Dévidi ẹjo-ire;
- 36 l'awa iya a-nọ gbururu jeye gbururu;
 l'ọ bụ ege ẹnyanwu a-nọ-bebe;
 bụ ẹge alị-eze iya a-nọ-bebe.
- 37 L'ii-me iya t'ọ nọo gbururu
 jeye lẹ gbururu l'ọ bụ ọnwa,
 bụ iphe agba ekebe
 l'akpamigwe l'ị bụ
 o-me-g'o-kfuru."
- 38 Obenu l'onye ono,
 ị wuru manụ l'ishi ono;
 b'ị jikawaru; gbado iya.
 Ẹhu eghuwa ngu
 eghughu l'ẹke ọono.
- 39 I jikawaru ndzụ,
 nggu lẹ nwozi ngu gbaru;
 wotawa okpu-eze iya gwọo l'alị.
- 40 Upho-mkpuma iya l'ọ ha;
 b'ị tsukposhikotawaru;
 tsuwaa ọlo-mgbochi iya yọgiri-yogiri.
- 41 Ndu l'eswe esweswe
 gwowaru iphe ya tutu-a.
 Ndu obutobu iya bụ-wa iya;
 bẹ ẹphe egudeje eme iphe ọchi.
- 42 I mewaru tẹ ndu ọhogu iya mekputa iya.
 I mewaru t'ẹhu tsọ ndu ọhogu iya ẹna.
- 43 I mewaru; ogu-mbeke ya;
 yọ swikobe aswikobe;
 bya emee t'ọo dọjehe ike
 vudoshia ike l'ifu ọgu.
- 44 I meru; ugву, o nweru arushihu;
 mewa aba-eze iya;
 yọ gwọo l'alị.
- 45 I meru iya;
 yọ kahụ lẹ nwokoro;
 bya emeru iphere
 kpua ya l'ọ bụ
 uwe-nlọkpuru.
- 46 Nggube Ojeje;
 bụ teke ole;
 bẹ ọo-dụ ẹge-a dụ-bebe.

- ?Ii-domiwaru onwongu jeyewaru ọọ?
 ?Bu teke ole;
 be ẹhu-eghughu ngu e-nwu
 l'ọ bu ọku nwubebe?
- 47 Byiko; nyatakwa ege
 ndzụ mu dụ-be mkpirikpi;
 kele madzụ, i meru, bu iphe mmakanu.
- 48 ?Bu onye a-nọ ndzụ
 t'ẹ b'ọ nwuhuhe anwuhu?
 ?Bu onye a-dụ ike dzọo
 onwiya; t'ẹ b'ọ laa maa.
- 49 Nggube Nnajiufu;
 ?bu awe b'i dobehunuru
 eze n-yemobu obu ngu ono;
 mbu n-yemobu ono,
 i gude ke l'i bu
 o-me-g'o-kfuru ribuaru
 Dévidi l'angu ono?
- 50 Nnajiufu; nyatakwa ege
 e metabewaru nwozi ngu iphe-iphere;
 me ege mu tatabewaru nshi
 l'ochi, ndiphe achi mu;
- 51 mbu ewena, ndu ohogu
 nggube Ojejoje anoduje aja onye ono,
 i wuru manu l'ishi ono
 ewena l'ekemeke obule,
 o turu okpa iya.
- 52 T'ajaja buru ke Ojejoje jeye le tutu yoyo!
 Ono kwa ege o du;
 buru ege ono b'o du.

90

Ekfukfu, Mosisu onye ke Nchileke kfuru nu Nchileke

- 1 Nggube Ojejoje;
 keshinu k'ede-nwede;
 bu nggu be ayi nọhawa l'eka.
- 2 Temanu te ugvu ugvu nodu;
 mbu temanu ti mee eliphe; me mgboko;
 b'i buha Nchileke;
 buru Nchileke ono;
 be ii-bu jeye le tutu yoyo.
- 3 Iimeje te madzụ gho eja.
 Iisuje ayi t'ayi nwuhu;
 gho eja odo.
- 4 Ke l'unu afa labu l'ukporo afa iri dule ngu-a
 l'ọ bu ujiku lanu;
 mbu l'ọ bu nwa-njibu-nya l'enyashi lanu.
- 5 Iigudeje anwuhu kpofu madzụ
 l'ọ bu onye kpofuru eswa;
 kele madzụ du l'ọ bu iru ewu.
- 6 L'utsu; be onoduje aja pulapula.
 O -be l'urenyashi;
 yo kpoo nkụ; kulashihu.

- 7 Oke ẹhu-eghughu ngu
adẗuwa ayi l'ọ bụ ọku;
Ẹhu-eghughu ngu mewaru ayi;
meji atọshihu ayi.
- 8 Ẹjo iphe ayi meshiru;
b'i doru ayi giriri l'ifu.
Ẹjo iphe ayi meru l'edomi;
b'i mewaru t'ọ daburu ngu ẹba l'ifu.
- 9 Ndẗu ayi mgburumgburu
bulephu oke ẹhu-eghughu ngu ejije iya.
Ndẗu ayi l'ọ ha abụjelephu ude ude.
- 10 Iphe ayi anọ-beje bụ ụkporo afa ẹto l'afa iri.
Ọ -buru onye karu nka;
yọ nọo ụkporo afa ẹno.
Obenu l'iphe ejije iya nụ;
abụkotaje iphe-ẹhuka; mę aphụ.
Ophu o nwedu ẹge aanọ-beje;
yọ buru iya ayi.
- 11 ?Bụ onye maru ẹge
ẹhu-eghughu ngu shihuberu ike.
?Bụ onye b'ọ doru ẹnya;
mbụ ẹge oke ẹhu-eghughu ngu habe nshinu;
k'ophu ọo-nọdu atsu ngu egvu?
- 12 Menua tẹ ayi maru ọnu-ọgu
uboku ayi lẹ mgboko;
k'ophu ayi e-shi iya maru iphe.
- 13 Nggube Ojejoje;
tushihuru ọkpoma.
Egbe iphe ọwaa;
?bụ teke ole b'ọ nọ-behunu?
Phunuaru ayibe ndu ozi ngu imiko!
- 14 Tẹ n-yemobu ngu jijenu ayi ẹpho l'utsu;
k'ophu ayi a-nọduje agụ egvu;
l'ete ẹswa teke ayi nọkwadua ndẗu.
- 15 Menua t'ẹhu-otso-ẹna ayi
yele iphe-ẹhuka phụ,
i meru; ayi ejee phụ hako.
Menua tẹ afa ẹhu-otso-ẹna ayi
yele afa olemole phụ, ayi taru
chichichi phụ; dūgbalephu.
- 16 Menua tẹ ayibe ndu ozi ngu;
phụ iphe iimeshi;
nggu emee t'unwu ayi;
phụ ẹge ike ngu dū-be biribiri.
- 17 Menua t'ayi tūba ngu l'obu;
nggube Nnajiufu,
bụ Nchileke ayi.
Menua t'iphe bụ iphe
ayi byiberu ẹka buru ayi ụpete.
Iyee! Mee tẹ iphe bụ iphe
ayi byiberu ẹka nweru ishi.

91

- 1 Onye nọ lẹ mkpuli
 Ọkaribe-Kakọta-Nụ
 a-nodu l'agu
 Ọkaribe-Kakọta-Ike tuta ume.
- 2 Mu e-kfuru Ojejoje: "L'ọo ya
 bụ ẹke mu nọ l'ezeru ndzụ;
 bụru iya bụ
 a-gbabe-a-dzuru nke mu.
 Ọ bụ yẹbedua bụ Nchileke, mu dakoberu."
- 3 Ọ kwa iya a-dzọfuta ngu;
 t'ẹ b'ị nma l'onya, ndu achị
 nta ngu gbaberu ngu.
 Ọ kwa iya phụ a-dzọfuta
 ngu l'ejo iphe-ememe, dzuru ẹkemeke.
- 4 Ọ bụ ẹbà iya bẹ oo-gude kpuchita ngu;
 buru lẹ mkpuli nku iya;
 bẹ ị-gbabe; zeeru ndzụ.
 Oo-gude kele ya bụ
 o-me-g'ọ-kfuru gbochita ngu;
 t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me ngu nụ.
- 5 Ejo iphe anọduje eye madzụ
 egvu l'enyashi b'ẹ tị tsuhedu egvu;
 tị tsu iya iphe-kpaa,
 anọduje eme l'eswe.
- 6 Ejo iphe-ememe, anọduje
 aphụ kojokojo l'echi-abali
 ta dudu ophu iitsukwadu egvu;
 mbụ jeyekpo lẹ ndu ophu
 anọduje egbushi madzụ l'echi oke-eswe.
- 7 Ụnu ụmadzụ labụ l'ụkporo
 madzụ ugbo iri a-dashi l'iku
 ẹke iino; unukurunu
 anwushihu ngu l'uzo
 ẹka-utara.
 Ọlẹ ẹ t'ọ dudu ophu uphere iya e-ru ngu l'ẹhu.
- 8 Ndu akirishi;
 bẹ ii-gudeje enya ngu ele
 l'ẹke aahụ ẹphe ahụhù.
- 9 Keshinu ophu i nọwa
 Ọkaribe-Kakọta-Nụ l'ẹka;
 mbụ Ojejoje ophu bụ
 a -gbabe; a dzuru nke mu
- 10 b'ẹ tọ dukwa iphe eme ngu nụ;
 ophu ọ dudu iphe a-bya
 t'ọ bya akpakaaru ngu ufu;
- 11 kele Ojejoje e-zi unwu
 ojozi-imigwe iya t'ẹphe
 l'ẹche ngu nche;
 l'iphe bụ ẹke, iishi.
- 12 Ẹphe e-gbobe ẹka;
 wota ngu t'ukfu ba dụ ngu.*

* 91:12 91:12 Mát 4:6.

- 13 Agụ; mę ogһu;
 bę ii-dzopyabeje l'okpa;
 mbụ gude okpa dzo-gbua
 oke agụ; mę ejо-agwọ.
- 14 Ojejoje suru: "Liphe bu
 onye yeru iya obu;
 bę ya a-nodu anafutaje.
 Ya a-nodu egbochita iya
 t'ę b'ọ du iphe e-me iya nu;
 kę l'ọ guberu epha yebe Ojejoje iphe.
- 15 Teke onye ono kuru iya;
 bę ya a-za iya.
 O -nodu l'iphe-ehuka;
 bę ya e-swiru iya eswiru.
 Ya a-nafuta iya; kwabe iya ugvu.
- 16 Ya e-me t'ọ kaa nka lilihu alilihu;
 gude koshi iya lę ya adzoje madzu."

92

Egву-qma mbokwu otu-ume

- 1 O du mma t'a jaje Ojejoje ajaja;
 t'ę gudeje egvu tua nggube
 Okaribe-Kakota-Nu epha;
- 2 mbụ t'ę gbeshije l'utsu;
 raaru iya ndiphe arara l'i yeru ephe obu.
 Teke o beru l'enyashi;
 e kfuaru ephe l'i bu
 o-me-g'o-kfuru.
- 3 Oo-nodu ada l'egvu l'ọ bu
 une, e gude udo iri kpaа;
 mę ogele, ada gengugengu;
- 4 kele nggube Ojejoje
 gudewa iphe du mma;
 mee t'ehu tsoje mu ena.
 Mu aguje egvu
 ehu-otso-ena
 k'iphemiphe obule,
 i gude eka ngu emee.
- 5 Nggube Ojejoje; lewaru ege
 iphe iimeshi habe nshinu.
 Ege ono; bę oriri ngu
 dukwaphu ogvu.
- 6 Onye e te nwedu
 egomunggo ta madu
 ege o du;
 ophu oo-dokwa nu onye eswe enya;
- 7 A makwarua lę ndu akirishi
 anoduje arishi l'ọ bu eta;
 iphe bu iphe ndu eme eji
 byiru eka; yo buru upete.
 Obule ephe emekochaa
 buru kpurupyata gbururu jeye.
- 8 Obenu lę nggube Ojejoje

- a-nòdu ede ude jeye lẹ tutu yoyo.
 9 Ndu òhogu ngu; nggube Ojejoje;
 ndu òhogu ngu a-bùru kpurupyata.
 Achikashia ndu akirishi
 l'èphe ha; èphe agbaa nanu nanu.
- 10 Obenu l'i mewaru
 t'agburu-èhu mu du l'ò bu k'atsù.
 Nggù abya eworu manu,
 eshi kwèkwèkwe wuà mu l'ishi.
- 11 Mu gudewa ènya mu
 phù lẹ ndu òhogu mu phè
 b'e mekputawaru.
 Mu gudewa nchi mu nuà
 lẹ ndu nòru mu l'èjo oshi; b'a vùwaru l'ògву.
- 12 Ndu doberu èka ndoo
 a-nòdu aja ajaja l'ò bu nkfu.
 Èphe a-nòdu evu l'ò bu
 oshi sida k'ugvu ugvu Lébanonu,
- 13 e yeru l'ime ùlo kẹ Ojejoje.
 Èphe a-nòdu l'ogbodufu
 Nchileke ayi aja rikarika.
- 14 Èphe -kahukpoonu
 m'òo akahù; bẹ èphe
 a-nòdu amìle-e nebyi.
 Èphe adule-è
 nongini-nongini; shihu ike;
- 15 k'òphu èphe e-shi ege ono
 koshi lẹ Ojejoje bu onye doberu èka ndoo;
 bùru Agbara-Mkpuma nke mu;
 to nwe iphe è te vudodu
 nhamunha, ooyeje èka.

93

- 1 Oo Ojejoje bu eze.
 O yeru odu-biribiri oye uwe;
 bya egude agburehu kwaa
 onwiya okwa ngwa.
 Mgboko b'o meru kfube;
 yo nguru anguru.
 E to nwedu l'oo-nonyaa
 bya afò-woo afò-wo.
- 2 Aba-eze ngu nguhawaruru
 anguru tsube l'ede-nwede;
 nggubedua eshiru l'ojejoje.
- 3 Nggube Ojejoje;
 iphe bu eze enyimu gbeshiakwaru.
 Iphe bu eze enyimu
 enwuakwa kẹ dukuduku.
 Iphe bu eze enyimu edeekwa ekiri.
- 4 Obenu lẹ Ojejoje,
 bu l'igwe ha nshinu;
 k'òphu bu l'olu iya
 adaghataje mgbèka,

eze ẹnyimu anọduje echi;
 ọkpẹhu iya aka k'oke
 eyii eze ẹnyimu nshinu.

- 5 Nggube Ojejoje;
 iphe i turu ọkpa iya; sụ
 t'e meje b'e ta amingadu aminga.
 Iphe meru ụlo ngu;
 yọ dụ ugву bụ l'ọ dụ nsọ;
 yọ bụru ẹge ono;
 bẹ ọo-dụ jeye lẹ tutu yoyo.

94

- 1 Nggube Ojejoje,
 bụ Nchileke,
 agwatajẹ ugwo iphe!
 Nggube Nchileke,
 a gwatajẹ ugwo iphe;
 nwunua phoo l'ọ bụ ọku.
- 2 Gbalihunu nggube onye
 ekpeje mgboko ikpe;
 kfuа ndu eku onwẹphe
 ekuku ugwo iphe ruberu ẹphe.
- 3 Nggube Ojejoje;
 ?bụ teke ole bẹ ndu
 akirishi a-ha ọtu
 okokooko-o, ẹphe atụ-a?
- 4 Ndu eme ẹjo iphe anọduje
 atụ onu onwẹphe ẹge ẹphe ẹ ta ahadu.
 Ẹphe ekfunukaje okporokpo okfu;
 l'asaphe oke nsasa.
- 5 Ndibe nggube Ojejoje;
 bẹ ẹphe egweje ogwe uri.
 Ndu ono, bụ ọkè-iphe ngu ono;
 bẹ ẹphe anọduje akpapyashị ishi.
- 6 Ẹphe egbushije unwanyi, maa tufuru;
 mẹ unwegirima,
 a tọru ogbee;
 l'egbushikwaphu ndu mbyamụmbya.
- 7 Ẹphe -nọdu; ẹphe asụ:
 "Lẹ Ojejoje ta dukwa iphe ọophuje;
 lẹ Nchileke kẹ Jékọpu ta
 dukwa iphe ọokpaje ishi iya."
- 8 T'ọwaa dokwaa unu ẹnya;
 unubẹ ndu ono,
 egomunggo swehuru l'ẹke, madzụ nọ ono;
 mbụ unubẹ ndu ono, eme eswe ono;
 ?bụ teke ole bẹ unu
 a-makpọoru iphe.
- 9 Onye ono, bụ iya
 kfuberu madzụ nchị ono;
 ?ọda nkichi tọ.
 Tọo onye ono, bụ iya
 moberu madzụ ẹnya ono;

- ?tọ phudu uto tọ.
- 10 Tọ onye ono, bu iya
ahuje iphe bu mbakeshi ahuhu ono;
?tọ hudu unubedua tọ?
Mbu; onye ono, bu iya
anoduje ezi madzu mmamiphe ono;
?bu yebedua te gbe madu iphe tọ.
- 11 Ojeje makotaru iphe madzu ari.
O maru l'oriri ephe bukota mkpokoro oriri.
- 12 Onu-oma bu k'onye
nggube Ojeje ahuje ahuhu;
mbu onye igudeje ekemu ngu ezi iphe.
- 13 Onye ono be iinuje ike,
oo-gude tagbua iphe-ehuka le nshi;
jeye teke ee-gwu nsu te ndu akirishi nwulahu.
- 14 Kele Ojeje ta ahadu ndu nk'iya.
E tọ gbadodu ndu,
bu okè-iphe iya.
- 15 Kele ndu ikpe a-wata okpe
ikpe, du maa.
Yo bu leruphu ndu obu
guru iphoro bu ndu
a-du ike tsokota ikpe ono.
- 16 ?Bu onye e-gbeshi je aluaru mu ndu akirishi?
?Bu onye e-vudo l'ekiya
nke mu; je aluaru mu ndu ejo iya ono?
- 17 Ndege Ojeje ta gbaru mu mkpu;
m'a ga azahawa mu ru teke teru etete.
- 18 Teke mu chiru mkpu le mu adaakwa;
be nggube Ojeje gude ke
li yeru mu obu wota mu.
- 19 Teke mu wataru ori oke oriri;
bi duru mu ike; mee;
ehu atsolahaa mu ena.
- 20 ?Ii-kwe te nggu le ndu ishi,
e te emedu iphe vudo nhamunha
emegba iphe tọ;
mbu ndu ono, egudeje
ekemu l'emegbu ndu
ephe achi emegbu ono?
- 21 Ephe edzukobeje;
chia idzu ege ephe e-shi
kpapya ndu doberu aka ndoo ishi.
Ephe ekpee kpee onye
e ta dudu iphe o meru nkfugbu.
- 22 Obenu l'o bu Ojeje bu
egbochitaje mu nu.
Oo Nchileke bu
Agbara-mkpuma ono,
mu agbabaje;
je edomia onwomu ono.
- 23 Oo ya a-kfu ephe ugwo

iphe dṹ eji, ephe eme;
 mee t'ephe buru kpurupyata
 k'ejo iphe ono, ephe eme ono.
 Oo Ojejoje, bu Nchileke
 ayi e-me t'ephe buru kpurupyata.

95

- 1 Unu bya t'ayi gua egvu
 ehu-otso-ena gude jaa Ojejoje!
 Unu t'ayi tua uzu
 ehu-otso-ena gude kwabe iya ugvu;
 mbu onye ono,
 bu Agbara-Mkpuma,
 adzofutaje ayi ono!
- 2 Unu t'ayi gude egvu ekele bya l'ifu iya!
 Unu t'ayi gude egvu-oma meeru iya uzere!
- 3 Ke l'o bu Ojejoje, bu Nchileke;
 buru onye eze, kakota iphe bu
 omarali, no mgboko-a nshinu.
- 4 O bu yebedua be mgboko
 mgburumgburu no l'eka.
 Iphe bu oke ugvu aburu iya nwe iya.
- 5 Eze Enyimu bu nk'iya;
 ke l'o bu iya meru iya.
 Yo buru iya gude aka iya
 meta ogbodo-alj okponku.
- 6 Unu bya t'ayi fozita;
 baaru iya aja;
 t'ayi byishiru Ojejoje ono ikpere,
 bu iya meru ayi ono;
- 7 ke l'o bu iya bu Nchileke ayi.
 Ayibedua aburu ndu oochu
 l'o bu onye eche aturu;
 mbu unwu aturu, no iya l'eka.
 Oo ya bu; teke unu nuru
 olu iya ntanu owaa;
- 8 unu ba anmakwa okpoma
 kpu-gbungu ege unu
 nmaru iya le Meriba;
 me ege unu nmaru iya
 le Masa l'echi-egu;
- 9 mbu eke ono, ndiche unu phe
 noru hua Nchileke ama
 bya adatakwa iya phu;
 l'ephe gudetsua enya ephe phu iphe ya meru.
- 10 Ukporo afa ebo mgburumgburu;
 be ogbo ono kpatsukotaru iya iwe.
 Ya asu l'egomunggo
 sweshihuru ephe;
 ophu ephe 'ekwedu oshi
 uzo, ya koshiru ephe.
- 11 To du iya bu; ya egude
 ehu-eghughu ribua ya:

“L'ephe ta abahudu l'eke ya no; tuta ume.”*

96

- 1 Unu guaru Ojejoje egvu ophungu.
Te ndiphe kpoo-gbaa
guaru Ojejoje egvu.
- 2 Unu guaru Ojejoje egvu;
jaa ya ajaja!
Unu raje iya arara
mboku-mboku l'o bu
Ojejoje bu onye adzoje madzu!
- 3 Unu kfukashiaru iphe bu
mbakeshi k'iphe du biribiri, oomeebe.
Unu ekfuaru ndiphe k'iphe
du biribiri, oomeje.
- 4 Kele Ojejoje ha nshinu;
o gbakporu t'a jaje iya ajaja.
T'a tsujekwa iya phu egvu;
ke l'o kakota iphe bu agwa l'o ha.
- 5 Agwa iphe bu mbakeshi
bukota iphe e gude eka mee.
Obenu l'o bu Ojejoje gude eka iya mee igwe.
- 6 Ugvu; me o-gbu-nwii-nwii; be no iya l'uzo ifu.
Ike; me odu-biribiri aburu
iphe jiru ulo iya, du nsu.
- 7 Unube ikfu, nogbaa le
mgboko;
unu kwabe Ojejoje ugvu.
Unu kfua ege o du-be
biribiri; me ege ike iya habe nshinu.
- 8 Unu tua onu ege Ojejoje
du-be biribiri; ke l'o gbaru iya.
Unu gude iphe bya anu iya l'ogbodufu iya.
- 9 Unu yee uwe, du nsu;
du biribiri gude baaru Ojejoje eja.
T'ehu nmaje unu anmanma
l'ifu iya; unube ndiphe l'unu ha.
- 10 Unu kfuru iphe bu mbakeshi
l'oo Ojejoje bu eze.
Mgboko b'e meru;
yo shihu ike;
k'ophu bu l'e too fo-wodu afu-wo.
Yo buru Ojejoje
e-kpe ndiphe ikpe,
vudo nhamunha.
- 11 Te akpamigwe l'o ha
tee eswa;
ehu atsuo ndiphe ena.
T'eze enyimu;
me iphemiphe obule,
no iya nu tukokwa zee igidi.

* 95:11 95:11 Hib 3:7-11; 4:3-11.

- 12 Tẹ egу eke, e meberu iphe;
 mẹ iphemiphe obule,
 nọ iya nụ tee eswa.
 Teke ono; iphe bụ oshi,
 nọ l'oswa agwa egvu; tee eswa.
- 13 Ephe a-guru Ojejoje egvu
 ke l'obyaawa okpe ndu eliphe ikpe.
 Oo-gude odobe-eka-ndoo
 kpee mgboko
 mgburumburu ikpe;
 bya egude ire-lanụ kpee ndiphe ikpe.

97

- 1 O kwa Ojejoje bụ eze;
 t'ehu tsọ ndiphe ena.
 Tẹ ndu bugbaa l'ikfuli
 eze enyimu tee eswa!
- 2 Urukpu; mẹ ekpuru-ochi
 nọ-pheru iya mgburumburu.
 O bụ odobe-eka-ndoo;
 mẹ ikpe, dū maa
 b'o gude nọdu l'aba-eze iya; l'achi.
- 3 Oku evutajeru iya uzo;
 je ekegbushikota ndu
 ohogu iya l'ekemeke obule.
- 4 Ebemu, o loru be iphoro,
 iya ngashikotaru mgboko.
 Iphe bụ onye -phuru iya nụ;
 ephe anmahu jijiji.
- 5 Ugvu dazehuru l'ọ bụ umu l'ifu Ojejoje;
 mbụ l'ifu Nnajiufu, bụ iya
 nwe mgboko gbaa mgburumburu.
- 6 Akpamigwe l'ọ ha atụ onu iya
 l'ọ bụ onye doberu eka ndoo.
 Ndiphe l'ephe ha l'elewaa ege
 biribiri iya habe nshinu.
- 7 Iphe bụ ndu, abaru iphe
 a pyiru apyipyi eja;
 mbụ ndu gude nte asa nsasa;
 b'e mekotaru iphe-iphere.
 Unube nte l'unu ha;
 unu baaru Nchileke eja!
- 8 Ndu Záyonu nuru ege
 nggube Ojejoje egudeje
 ekpe ikpe; telahaa eswa.
 Ndu ke Júda b'o meru t'ehu tsọ ena.
- 9 Ke l'ọ bu nggube Ojejoje
 bụ Okaribe-Kakota-Nu
 le mgboko
 gbaa mgburumburu.
 E woliru ngu;
 nggu akakota iphe bụ agwa,
 nọ le mgboko-a l'ọ ha nshinu.

- 10 Tẹ ndu yeru Ojejoje obu
kpokwaa ejo iphe-ashi;
kẹ l'ọ kwa ndu yeru iya
obu bẹ ooletaje ẹnya.
Yọ buru ẹphe;
bẹ ọnafutaje l'ẹka ndu iwe.
- 11 Iphoro b'e meru t'ọ duru
ndu doberu ẹka ndoo.
Ndu obu guru iphoro
b'e meru tẹ ẹhu-otso-ena buru nk'ẹphe.
- 12 Unu nọdu Ojejoje l'ẹka tee ẹswa;
unubẹ ndu doberu ẹka ndoo.
Unu tua ya ẹpha; l'ẹpha iya dọ nsọ.

98

Egву-oma

- 1 Unu guaru Ojejoje egву ophungu;
kẹ l'ọ meru iphe dọ biribiri.
Ọ bọ ike iya;
mẹ ẹka iya ono,
dọ nsọ ono b'ọ gude mekputa.
- 2 Ojejoje mewaru t'a maru
l'oodzofutaje madzọ;
bya emee tẹ iphe bọ
mbakeshi maru l'ọ bọ
onye doberu ẹka ndoo.
- 3 Ọ nyataru obu, o yeru,
ndu ọnu-ulo Ízurelu;
mẹ kẹ l'ooomeje iphe o kfulu l'ẹke ẹphe nọ.
Mgboko gba
mgburumburu
phụ-dzuwaru ẹge Nchileke
ayi egudeje adzọ madzọ.
- 4 Unu tua ọzu ẹhu-otso-ena
gude kwabẹ Ojejoje ugву;
unubẹ ndiphe l'unu ha.
Unu gua egву-oma;
gushia ya ike; gude jaa Ojejoje!
- 5 Unu gude une gua
egву-oma;
jaa Ojejoje ajaja.
Unu egudekwaphu une;
mẹ egву-ekwekwe jaa ya.
- 6 Unu gude opu; gude ọpyoku
tua ọzu ẹhu-otso-ena;
gude kwabẹ Ojejoje,
bọ eze ugву.
- 7 T'eze ẹnyimu; mẹ iphemiphe ọbule,
nọ iya nọ tukokwa zee igidi.
Tẹ mgboko l'ophu;
mẹ iphemiphe ọbule,
bọ iya nọ tua ọzu.
- 8 Tẹ iphe bọ ẹnyimu, nọnu kua ẹka.

Iphe bu ugву, nonu agva
egvu ekoshi l'ehu atso ephe ena.

- 9 T'ephe tuko nodu l'ifu Ojejoje gua egvu;
ke l'oo-byawa okpe mgboko ikpe.
Ndu mgboko l'ephe ha;
be oo-kpe ikpe, du maa;
hakwaaruphu ndiphe l'ephe ha
enge, vudo nhamunha.

99

- 1 O kwa Ojejoje bu eze;
te ndiphe nmaukwa jijiji.
O no l'aba-eze iya l'eli cherobimu.
Te mgboko mgburumgburu
nmaukwa kpakpakpa.
- 2 Ojejoje hakwa nshinu;
mbu onye ono, bu le Zayonu ono.
E woliru iya; yo ka
iphe bu mbakeshi nshinu.
- 3 T'ephe jaa epha ngu,
ha nshinu ajaja;
mbu epha ngu ono,
ndiphe atso egvu ono.
O du nso.
- 4 Eze obu ha nshinu.
Iphe aduje iya mma bu ikpe,
vudo nhamunha.
Ome iphe t'o vudo
nhamunha b'i meru;
yo nguru anguru.
L'ehu unwu Jekopu b'i
meru iphe vudo nhamunha;
buru iphe du mma.
- 5 Unu mejee te Ojejoje,
bu Nchileke ayi dee ude.
Unu nodu iya l'iku okpa; baaru iya eja.
O du nso.
- 6 Mosisu me Eronu shi
tsoru le ndu achijeru Nchileke eja.
Samelu eshi tsoru le ndu shi
akpo-kuje epha iya.
O shi abuje; ephe -kpo-ku
epha Ojejoje; yo za ephe.
- 7 O shi anoduje l'urukpu,
kpuru rogbodyongu kfuru yeru ephe.
Ephe eshi edobeje ekemu iya;
leme iphe o toru ephe okpa iya.
- 8 Nggube Ojejoje,
bu Nchileke ayi;
i shi azaje ephe teke ephe kpo-kuru ngu.
I shi ahije ndu Izurelu
ahuhuhuteke ephe shisweru uzo ngu.
Obenu l'i shi buru ephe Nchileke,

agujeru onye meru ẹji nvu.

- 9 Unu mejee tẹ Ojejoje,
 bu Nchileke ayi dee ude.
 Unu nọdu l'ugvu iya,
 du nso; baaru iya ẹja;
 kele Ojejoje, bu Nchileke ayi du nso.

100

Egvo-ọma, e gude ekele Ojejoje ekele

- 1 Unu tua uzu ẹhu-otso-ena;
 gude kwabe Ojejoje ugvu;
 unube unwu eliphe l'unu ha.
- 2 Unu gude ẹhu-otso-ena;
 jeeru Ojejoje ozi.
 Unu gude egvu
 ẹhu-otso-ena bya iya l'ifu.
- 3 Unu makwaru l'o kwa
 Ojejoje bu Nchileke.
 O bu iya keru ayi;
 ayi aburu nk'iya.
 Ayi bu ndibe iya;
 mbu aturu, ooch nche.
- 4 Unu gude egvu-ekele
 bahu l'onu-nggamgbo iya.
 Unu egude egvu-ajaja
 jerua ogbodufu iya.
 Unu kele iya ekele;
 jaa ya ajaja;
- 5 kele Ojejoje bu onye ọma.
 Obu, o yeru madzu abuje ojejoje.
 Qobujeru o-me-g'o-kfuru
 tsube l'ogbo sweru ogbo.

101

Egvo-ọma, Dévidi deru

- 1 Mu a-gu egvu ke n-yemobu ngu
 yele ikpe ngu, vudo nhamunha.
 Mu a-gu egvu gude jaaa
 ngu ajaja; nggube Ojejoje.
- 2 Ndu mu; be mu a-to nwehu
 mee t'e b'o du aka uta a-du iya.
 ?Bu teke ole be ji-kpakfuta mu?
 Mu e-gude obu, uta e ta dudu
 buru le nke mu.
- 3 E to dudu iphe du ẹji,
 mu ekwe t'o shita mu ifu.
 Umere ndu e te etsodu
 okpobe okfu ono du mu ash;,
 ophu 'o nwedu iphe mu l'ephe emegba.
- 4 Ndu uzu ephe gberu nggo;
 be mu edobeje ote-anya.
 E t'o dudu iphe mu l'ejo iphe gba.
- 5 Ndu anoduje ekfuru ibe ephe okfu-azu;

- bẹ mu e-me t'ẹphe yifu.
 Ndu etu onwẹphe iphe igwe charu;
 mẹ ndu eku onwẹphe ekuku;
 bẹ mu ta atakwaru nshi.
- ⁶ Ndu, bụ o-me-g'o-kfuru
 l'alì-a;
 bẹ mu a-nọdu eleta ẹnya;
 k'ọphu mu l'ẹphe
 e-buwaruru jeye.
 Onye ụta ẹ ta dudu l'iphe
 oome e-mekochaa l'ejeru mu ozi.
- ⁷ Ẹ tọ dudu ndu ẹregede;
 m'ọo onye lanu, mu ekwe
 t'o buru lẹ nke mu.
 Ọphu ọ dukwa ndu ntumatu
 m'ọo onye lanu, mu ekwe
 t'o vudo mu l'ifu.
- ⁸ Ụtsu mbọku-mbọku;
 bẹ mu e-meje t'iphe bụ
 ndu akirishi, nọ l'alì-a gvụ.
 Mu a-tuko iphe bụ ndu ẹjọ iphe
 bufu lẹ mkpukpu kẹ Ojejoje.

102

- Ekfukfu, onye eje iphe-ẹhuka ekfu anu Nchileke
 Okfu, o kfuru teke ike agvụ iya agvugvu; guru aphu, nọ iya l'obu nu Ojejoje
- ¹ Nnua ekfukfu, mu ekfu
 anu ngu nggube Ojejoje;
 tẹ mkpu, mu echi runua ngu nchi.
- ² Ba aghakwaru mu azu
 teke mu nọ l'iphe-ẹhuka-a.
 Ngabekwa nchi;
 za mu oku ẹgwegwa
 teke mu kuru ngu;
- ³ Kẹle ndzu mu ephukahuwa
 l'ọ bụ ẹnwuru-ọku.
 Ẹhu mu l'ọ ha enwukota
 mu phuraphura l'ọ bụ icheku-ọku.
- ⁴ E mewaru mu;
 mu akpọo nkụ l'ọ bu ẹswa.
 O mewaru; ẹkpiri nri echihu mu.
- ⁵ Oke ude, mu anọduje
 atsu mewaru; mu agvụ.
 O bụwa ọkpu wushiru.
- ⁶ Mu du l'ọ bụ udele l'echi-egu;
 mbụ l'ọ bụ mgbashi,
 beru l'ẹke ẹgbara kfuru.
- ⁷ Mu -zeru; muru ẹnya;
 bẹ mu aduje l'ọ bụ nwenu,
 beru nkinyi iya l'eli okpotsu-ulo.
- ⁸ Ndu ohogu mu anọduje aja
 mu ewena mkpurumkpuru.
 Mu bụwa iphe ndu mu du

- ashị gude akọ ọnu.
 9 Ọ bụ ntụ bẹ mu erije;
 yọ buru mu nri.
 Mu ewojeru ẹnya-mini
 gwakọbe l'iphe mu angụ angungu.
- 10 Iphe kparu iya nụ aburu
 l'ehu gbanwuhuru ngu oku;
 ke l'i paliru mu imeli imeli; buhaa mu eka.
- 11 Ndzu mu dụwa l'ọ bụ
 nwa onyonyo urenyashi.
 Mu nwukotawaru kpaa l'ọ bụ ẹswa.
- 12 Obenu ẹ nggube Ojejoje
 a-nọ l'aba-eze ngu gbururu jeye ẹ gbururu;
 ophu 'o nwedu l'a azaha
 ngu azaha tsube l'ogbo sweru l'ogbo.
- 13 Ii-gbeshikwa-a phuaru Záyọnu imiko;
 ke l'o ruwaru teke ọo-tuba ngu l'obu;
 mbụ l'oge teke ono, a fọtaru
 afota dobe ono ruwaru;
- 14 kele mkpuma iya dụ
 ndu ejeru ngu ozi mkpa.
 Oobuje; o -kpo udzu tuu;
 imiko iya adu ẹphe nshinu.
- 15 Iphe bụ mbakeshi a-nọdu
 atsụ nggube Ojejoje egvu.
 Iphe bụ ndu eze, nọkota ẹ
 mgboko l'ẹphe ha a-nọdu
 akwabẹ ọdu-biribiri ngu ugvu;
- 16 kele Ojejoje e-gude eka iya
 kpukwazi Záyọnu;
 gude ọdu-biribiri iya lufuta.
- 17 Ọo-nụ ekfukfu, ndu ẹ ta
 dudu ege ọ haru ẹphe ekfu anụ iya;
 ophu oolephudu aroro,
 ẹphe arọ iya l'ẹnya.
- 18 T'e dee ọwaa l'ekwo doberu
 ogbo ophu abya nụ;
 k'ophu ndu ophu, ẹ te
 egbe atsutadua ime ẹphe
 e-tu Ojejoje ẹpha.
- 19 Ẹ Ojejoje shikwa l'eze-ulo
 iya l'ephekerephe;
 o shi l'imigwe gbua igo ẹ mgboko;
- 20 te ya nua ude, ndu mkporo atsụ;
 shi ege ono tufu ndu
 e kperu nkfugbu.
- 21 Ọo ya bụ t'a raa ke
 Ojejoje arara ẹ Záyọnu;
 jaa ya ajaja ẹ Jerúsalemu
- 22 teke iphe bụ mbakeshi;
 me ali-eze ndiphe l'ọ ha
 e-dzukobe t'ẹphe baaru Ojejoje eja.

- 23 Nchileke nafuwaru mu ike l'okoroḅya;
 o nafuwaru mu ndzu l'ike.
- 24 To du iya bu; mu asu:
 Nngube Nchileke mu;
 be ewofushinu nu mu;
 le b'og du ege mu no-bewaru;
 le nggubedua a-nokwa
 tsube l'ogbo sweru ogbo.
- 25 Le mbulembu kpo bu
 nggubedua turu nto-l'ali mgboko l'og ha.
 Yo bukwaru ngu phu;
 be gude aka ngu mee igwe.
- 26 Iphe ono l'og ha e-mekochaa laa l'iyi.
 Obenu le nggubedua l'a-du ege i du.
 L'ephe ha e-mekochaa
 kashihu l'og bu uwe.
 Yo buru ege-a aagbanweje uwe-wa;
 be ii-mekochaa gbanwee ephe;
 nk'ephe agvu.
- 27 Obenu le nggubedua
 bulephu onye i bu b'i bu;
 noduwa ege ii-no jeye le tutu yoyo.
- 28 Unwegirima, ndu ejeru
 ngu ozi l'e-buru l'eke jino;
 awa ephe nguru anguru l'ifu ngu.

103

Egву, Dévidi deru

- 1 Te mbedua jaa Ojejoje ajaja.
 Te iphe bu iphe no mu l'ehu;
 jaa onye ono, epha iya du nsog ono ajaja.
- 2 Te mbedua jaa Ojejoje ajaja;
 k'oplu e t'og dudu uru,
 eeritaje iya l'eka m'og nanu, mu a-zaha:
- 3 Oogujeru mu nvu l'ejo iphe mu meru l'og ha;
 l'emeje te mu ka mma l'iphe
 bu iphe eme mu nu.
- 4 Oogbafutaje mu; shi ege ono dobe mu ndzu.
 Oogudeje n-yemobu iya;
 me obu-imiko iya gbaa mu mgburumburu.
- 5 Oogudeje iphe du mma
 nu-jia mu ephe;
 l'emeje te mu laa azu
 le nwepa l'og bu ugo.
- 6 Ojejoje ekpeje eyeru ndu l'aakpa ehu;
 l'emeje te iphe gbaru ephe rube ephe.
- 7 O meru te Mosisu maru iphe
 bu uche-obu yebe Ojejoje;
 bya emee te ndu Izurelu
 maru iphemiphe obule, oome.
- 8 Ojejoje bu onye aphuje imiko;

bya aburu onye emeje
eze-iphe-oma.

Ehu te eghujedu iya
eghughu egwegwa.
Ooyejeru madzu obu yeru
iya eya k'etsutsu iya.

- 9 E too bajedu mbà tekenteke;
ophu ovujedu ovuma jeyawaru.
- 10 E too mejedu eyeru ayi
l'ege ejo iphe ayi meru ha;
ophu okfujedu ayi ugwo
iphe du eji, ayi emebe;
- 11 ke l'o bu ege igwe no-bebe
ali oreke-imeli bu ege o habe nshinu;
mbu n-yemobu, o yeru ndu atsu iya egvu.
- 12 Yo buru ege uzo
enyanwu-ahata teberu enya
l'uzo enyanwu-ariba;
bu ege eke o wofuru emeswe,
ayi mesweru iya je edobe
teberu enya l'eke ayi no.
- 13 O bu ege nna aphujeru unwu iya imiko;
bu ege Ojejoje aphujeru
ndu atsu iya egvu imiko;
- 14 ke l'o bu iya maru ege e gude mee ayi.
Oonyataje l'o bu eja mmanu be ayi bu.
- 15 Madzu be ndzu iya du l'o bu eswa.
Oonoduje evu rikarika
l'o bu okoko, no l'egu.
- 16 Pherephere -pheshile iya phu nwanshi;
yo phukashihu; eke o shi nodu
ta anyatahedu iya odo.
- 17 Obenu le ndu atsu Ojejoje egvu;
be Ojejoje eyejeru obu
tsube l'ede-nwede rua ede-nwede.
Odobe-eka-ndoo ya
adujekwaruphu ndu ophu
jeye le nwanwanwanwanwa;
- 18 mbu le ndu ophu edobeje ogba-ndzu iya;
nyata dobe ekemu, o turu doberu ephe.
- 19 Ojejoje mewaru t'aba-eze iya
nguru anguru l'imigwe.
Abubu, o bu eze b'o bu rua ekemeke.
- 20 Unube unwu ojozi-imigwe
ke Ojejoje; unu jaa ya ajaja;
mbu unube ndu ike du;
bya aburu ndu eme okfu iya.
- 21 Unu jaa Ojejoje ajaja;
unube unwu imigwe l'unu ha;
mbu unube ndu ozi iya,
eme iphe bu uche obu iya.
- 22 Unu jaa Ojejoje ajaja;
unube iphe o meru ememe

dobe l'ẹke ọ bu eze.
Tẹ mbẹdua jakwaa Ojejoje ajaja.

104

- 1 Tẹ mbẹdua jaa Ojejoje ajaja.
Nggube Ojejoje,
bu Nchileke mu;
i ha nshinu.
I gude ugvu yele
odu-biribiri nmaa
onwongu l'ọ bu onye nmaru ẹkwa.
- 2 Iphoro b'i yeru l'ọ bu onye yeru uwe.
Imigwe l'ọ ha bu
nggubedua phushiru iya l'ọ bu ọlo-ẹkwà;
- 3 bya eworu uko ọlo ngu gbaa l'eli mini.
I meru urukpu; yọ buru ugbo-inya ngu;
Nngu atukojeru pherephere l'ẹbà ephe.
- 4 I meru pherephere;
yọ buru nwozi ngu;
bya emee ọ-ta-chichichi ọku;
yọ buru onye, iizije ozi.
- 5 Ọ bu nggu tọru ntọ-l'alẹ mgboko l'ọ ha;
k'ọphu bu l'ẹ to nwedu l'e
nwungaa ya enwunga jeye lẹ tutu yoyo.
- 6 I woru eze ẹnйimu yee
mgboko l'ọ bu uwe;
k'ọphu bu lẹ mini
kpukotaru iphe bu ugvu ekpukpu.
- 7 Obenu l'ọo m̀bà b'i baru mini;
yọ gbaa mgbalanu.
Ọ nuleruphu ọra, i nọ
l'imigwe raa; gbalaa.
- 8 Yo shi l'iphe bu ugvu ono;
kekashia lẹ nsuda lẹ nsuda;
tsokwaseru l'oswa ẹke,
i tọru iya t'o shije.
- 9 I kpawaru iya oke ẹke ẹ tọ tso-swetajedu;
k'ọphu bu l'ẹ t'o nwedu l'ọ
rimia mgboko erimi ọdo.
- 10 I mewaru tẹ mini shije
l'ogba gbaa geregere
kwaseru ọkpa-ugvu.
Ootsojeru tųgbua mgbaku mgbaku ugvu.
- 11 Yo buru iya echebeje unwu anu,
bu l'egbudu mini angungu l'ephe ha.
Ọ kwa iya phu bẹ
nkakfu-igara-oswa egudeje
gboo onwiya ẹgu mini.
- 12 Unwenu, ephe l'eli anọduje
l'iku mini ono kpaа ẹkfunu.
Ephe ebepheje l'ẹkali-oshi ono l'agu egvu.
- 13 Ọonoduje l'ẹke, o bu l'achiru

- iphe bu ugву ono mini.
Mgboko l'ọ ha be iphe oome du mma.
- 14 Ewu b'o meru; yoo fushije;
k'ophu elu a-taje nri;
bya emee iphe-akoko dobe
te madzu kojee; kobe iphe l'ali;
- 15 gude iya kuta mee, madzu
a-nguje t'ehu tso iya ena;
bya emeta manu, emeje te
ifu mu madzu amumu;
me nri, madzu erije nodu ndzu.
- 16 Oshi Ojejoje be oggbaje mini ohuma;
mbu oshi sida ophu no
l'ugvu ugву Lébanonu,
bu oshi ophu o yeru l'onwiya.
- 17 Yo buru l'eli eke ono;
be nwenu akpaje ekfuna.
Oku-eswi-uda eworu oshi
payinu mee ufu iya.
- 18 Iphe butsua l'iphe bu
oke-ugву ono bu
eghu-oswa.
Ndu ophu, bu ogba
mkpuma aburu eke
nchi-ogba anoduje ezeru ndzu.
- 19 O meru onwa dobe t'e gude iya guje oge.
Ophu, bu enyanwu amaru teke ya a-riba.
- 20 Oobuje; teke i meru te ochi gbaa;
yo buru iya bu le nchi ejihu.
Iphe bu anu, bu l'oswa eshi
leke o no wufuta jeshia ocho iphe oo-ri.
- 21 Agu anoduje ede ekiri; l'achọ nri, oo-ri;
mbu nri, shi Nchileke l'eka.
- 22 Enyanwu -halephu;
ephe anyigobe; lashia;
je eworu onwephe
domishia l'ogba ephe.
- 23 Madzu egbeshi teke ono jeshia l'egu.
Yo nodu l'egu jee ozi jeye l'urenyashi.
- 24 Ngube Ojejoje;
ozi, ijekota bukwa 'aguta aguta.
Iphemiphe obule ono
bukota mmamiphe nke ngu
b'i gude mekota iya;
mbu le mgboko l'ọ ha;
be iphe jiru iya nu bukota
iphe nggubedua gude eka ngu mee.
- 25 Eze Enyimu ha nshinu;
bya aha usa.
Yo buru l'ime iya;
be unwu anu, bu 'aguta aguta bu;
mbu iphe no ndzu;
ndu ophu ha nshinu;

- mẹ ndu ophu ha nwanshi.
- 26 O bu l'eli mini ono;
 be ugbo-mini ono eshije.
 Bukwaru iya phu;
 be ejo agiyi ono, bu nggu
 gude eka ngu mee ya;
 yo nodu iya ebu nggada.
- 27 Iphemiphe obule ono;
 bu nggu be ephe chiko ele enya l'eka
 ti nuje ephe nri l'oge iya.
- 28 Teke i nuru iya ephe;
 ephe achikobe iya l'onwephe.
 Teke i musaru eka;
 iphe du mma enwushihu;
 ephe egude iya rijia ephe.
- 29 Teke i gharu ephe azu;
 ephe atsulahaa egvu.
 I -nata ephe ume, ephe atu;
 ephe anwushihu; buru eja ali.
- 30 Teke i kuru Ume ngu ye iya l'ehu;
 yo buru iphe e meru k'ophungu.
 limeje mgboko l'onwiya
 t'o du ophungu ophungu.
- 31 Te odu-biribiri Ojejoje
 dukwa ege o du jeye tutu yoyo.
 Te ozi, Ojejoje gude eka iya jee
 mekwa te ehu tsoro ya ena;
- 32 mbu onye abuje;
 o -lee mgboko enya;
 yo nmahu kpakpakpa.
 Teke o byaru eka l'eli ugvu;
 ugvu obu akpuhu tututu.
- 33 Mu a-noduje agu egvu anu
 Ojejoje le ndzu mu mgburumburu.
 Mu a-noduje agu egvu aja
 Nchileke mu ajaja jeye teke mu a-no-bebe.
- 34 Te ke nk'ia-a, mu ari-a tsokwaa ya ena;
 ke l'iphe Ojejoje eme emeje t'ehu tsoro mu ena.
- 35 Te ndu ejo iya chihu le
 mgboko gbaa mgburumburu;
 ophu ndu akirishi
 'anohekwa anono ophu.
 Te mbedua jakwaa Ojejoje ajaja.
 Tajaja buru ke Ojejoje.

105

- 1 Unu kele Ojejoje ekele;
 unu akpo-kua epha iya.
 Unu mee t'iphe bu
 mbakeshi maru iphe o meshiru.
- 2 Unu guku iya l'egvu.
 Unu gua egvu
 gude jaa ya ajaja.

- Unu kfukashia k'iphe
bụ iphe dū biribiri, ọonoduje eme.
- 3 Unu gude ẹpha iya,
dū nsọ ngaa ụnga.
T'iphe bụ ndu achọ
Ojejoje tee ẹswa.
- 4 Unu wojeru ẹnya dabẹ ẹ
Ojejoje yele agburu-ẹhu iya!
Unu achoje ifu iya
mkp̄urumkpuru!
- 5 Unu nyatakwa iphe biribiri;
mẹ iphe-ophulenyā,
o meshiru;
yeru ikpe, o kpeshiru;
- 6 unubẹ eri nwozi iya,
bụ Ẹbirihamu;
unubẹ unwu Jékọpu,
bụ ndu o gude ẹka iya fọta.
- 7 Ọ kwa iya bụ Ojejoje;
būru Nchileke ayi.
Ikpe iya chiko mgboko
vọo kfurukfuru.
- 8 Ndzū ono, o gbaru ono;
bẹ oodobeje jeye ẹ tutu yoyo.
Iphe o kweru ukwa iya;
bẹ oomeje shi l'ogbo sweru ogbo.
- 9 Ndzū ono yele Ẹbirihamu
gbaru ono; mẹ angū ono,
o rifuru Áyizaku ono
- 10 b'o meru; yọ būru ekemu l'ẹhu Jékọpu;
būru ogba-ndzū, a-dūru
ndu Ízuruẹlu jeye ẹ tutu yoyo.
- 11 Ọ sūru ẹphe: "L'oo ẹphe;
bẹ ya a-nū alì Kénanu
t'ọ būru òkè-iphe ẹphe ketaru."
- 12 Ẹphe shi dū ole teke ono.
Ẹphe shi habe ahabe;
b̄ya abūru ndu
mbyam̄um̄b̄ya l'alì ono.
- 13 Ẹphe shi etsojeru iphe bụ
mbakeshi aghaphe.
Ẹphe -shi l'alì-eze ọwaa;
ẹphe akfufu lashia alì-eze ọdo.
- 14 Ọphu ọ dudu onye
o kweru t'ọ kpaa ẹphe ẹhu.
O bụ okfu ẹhu ẹphe;
b'o shi egudeje baaru ndu eze mba;
- 15 sū ẹphe t'ẹphe be
edenyikwa ndibe iya ono,
ya fọtaru afọta ono ẹka;
t'ẹ b'ọ dukwa iphe ẹphe

- e-me ndu ekfuchiru iya nụ.
- 16 O mebyishikotaru iphe
bụ nri, ephe nweru enweru;
shi ege ono mee t'ejo-egu bya l'eliphe.
- 17 Yọ bya eye nwoke lanụ
t'o vuru ephe ụzo.
Nwoke ono bụ Jófefu;
mbụ onye ono,
e reru l'ọ bụ ohu ono.
- 18 Ephe turu iya mkporo l'okpa;
fubashia ya ọnya l'okpa;
bya eworu ajaba igwè tụa ya l'olu;
- 19 gbururu jeye teke okfu iya vuru.
Okfu, Ojejoje kfuru emee
t'a maru l'ọ bụ onye
ire-lanụ.
- 20 Ya ndono; eze ezia t'e je atofu iya.
Onye bụ ishi ọha atofu iya; yo nweru onwiya.
- 21 Yo woru iya mee onye ishi l'ufu iya;
t'o letajeru iya ọnya l'eku iya l'ọ ha;
- 22 sụ iya t'ọ hùje ndu ishi
àhùhù teke dụ iya mma.
Yo zije ndu bụ ọgurenya
l'alị-eze iya mmamiphe.
- 23 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurelu alashia Íjiputu.
Ndibe Jékọpu ejenu je
aburu ndu, laru alala l'alị Hamu.
- 24 Ojejoje abya emee ndibe iya;
ephe azụa azùzù; ha l'igwe;
shi ege ono kapyabẹ ndu ọhogu ephe.
- 25 Yọ bya emee ndu Íjiputu;
ephe abya akpọo ndu Ízurelu ashị;
chìlahaaru ephe ejo idzu.
- 26 Yọ bya ezi nwozi;
mbụ Mosisu; mẹ Éronu,
bụ onye ọ fọtaru;
- 27 ephe eje emeshia
iphe-ophulenyia nk'ia l'ẹke ephe nọ;
bya ekoshigbaa ephe iphe
dụ biribiri kẹ Ojejoje lẹ Hamu.
- 28 O meru t'ochi je gbaa l'alị
ono mgburungburu;
kẹle ndu Íjiputu kwefuru okfu Nchileke ikè.
- 29 Yọ bya emee mini, nọ l'alị ephe;
yọ ghọkota mee.
Èma, nọ iya nụ anwushihukota.
- 30 Mbara abya eji alị ephe;
mbụ bya akwọtsua nkwo;
bahụtsua l'ẹke ndu ishi ephe azeje.
- 31 O bụa okfu b'o kfuru;
ijiji etsulaha a gbìgbìgbì;

- mkpürúmku bya atũko alĩ ono tũa.
- 32 Yo wota mini, ooga anodu
achĩru ephe l'alĩ ono mee;
yọ ghọo aka-mini; mę egbe-igwe;
- 33 tũpyashia vayĩnu ephe;
mę oshi figu ephe;
mebyishikota iphe bu oshi, nọ l'alĩ ono l'ọ ha.
- 34 Yo gbesikwa ọdo bya
ekfua okfu; igube awata ephephe.
Ogu, etsu gbigbigbi abũru 'agũta agũta;
- 35 bya atũko iphe bu iphe nọ
ndzũ, nweru ẹkwo l'alĩ ephe tagbua;
mbũ tũko iphe ephe
meberu l'alĩ l'ọ ha tapyashĩa.
- 36 Yọ bya teke ono bya atũko
iphe bu ụnwu ephe; ndu ọphu,
bu ephe ime-odungu l'alĩ ono gwepyyaa;
mbũ tũko ụnwu ephe ndu
ọphu, bu ọkpara gbugee.
- 37 Yọ bya edufuta ndu Ízurelu;
kpota mkpọla-ọcha
yẹle mkpọla-ododo kpojia ephe ẹka.
T'ọ nwe ụnwu kę ndu
Ízurelu; m'ọo onye lanũ,
a choru achọcho.
- 38 Ẹhu atsoo ndu Íjiputu
ntumatu lę ndu Ízurelu tũgbutsuaru;
kę l'ephe shiwa atsu ndu Ízurelu ono egvu.
- 39 Yọ bya egesaarũ ephe
urukpu gude kpuchita ephe;
bya edoberu ephe ọku
t'ephe gude phũ iphoro l'enyashi.
- 40 Ẹphe suru t'a nũ ephe nri;
Ojejeje abya achĩru ọkwã nũ ephe;
gude nri, shi l'igwe nũ-jia ephe ephe.
- 41 Yo kpuhaa oke mkpuma;
mini eshi iya tsọshihu;
l'atsọ l'ọ bu nggele l'echi-egu ono;
- 42 kę l'ọ nyataru ụkwa iphe dũ nsọ,
o kweru nwozi iya, bu Ẹbirihamu.
- 43 Yo dufuta ndibe iya;
ẹhu atsoo ephe ẹna;
mbũ ndu ono, ọ fọtaru ono.
- 44 Yo woru alĩ ndu ọhodo woru nũ ephe.
Yọ buru ẹke ndu ọdo
riru aphũ iya; bę ephe wotaru;
yọ buru ọke-iphe ephe;
- 45 k'ọphu ephe a-wata ome
ome-l'alĩ Ojejeje;
dobelahaa ekemu, shi iya l'ẹka.
T'ajaja buru kę Ojejeje.

106

- 1 T'ajaja buru ke Ojejoje.
Unu kele Ojejoje ekele;
ke l'ọ bu onye, du mma;
kele n-yemobu nk'ia
anoje jeye l'ojejoje.
- 2 ?Bu onye a-du ike
tua onu ege iphe
Ojejoje eme habe nshinu?
Tọo; ?nanu onye a-du ike
tukota Ojejoje epha iphe oomeebe.
- 3 Onu-oma bu ke ndu eme
iphe vudo nhamunha;
mbu ndu ono,
anoduje eme iphe du
mma tekenteke ono.
- 4 Nggube Ojejoje;
nyatakwa mu teke ii-wata
okoshi le ndibe ngu no ngu l'obu.
Gbakwaaru mu mkpu
teke ii-bya epha adzofuta;
- 5 k'ophu mu a-phu k'oma,
i doberu ndu i fotaru;
tsokwaru phu mba ono,
bu nke ngu ono tee eswa;
mbu tsoru ndu ono,
bu okè-iphe ngu ono jaa ngu ajaja.
- 6 Ayi meekwaru iphe du eji
ege nna ayi oche phe meru.
Ayi mewaru iphe du eji;
mee iphe e ta dudu mma.
- 7 Teke nna ayi oche phe
shi nodu le Ijiputu
be iphe du biribiri,
i meshiru te shidu doo epha enya;
ophu o dudu ikpoto
iphe-oma ngu,
ono nweru ophu epha nyataru.
Epha kwefuru ngu ikè
le Eze Enyimu Uswe.
- 8 Obenu l'o gude k'okfu epha iya; dzofuta epha;
k'ophu aa-maru l'okpehu iya ha nshinu.
- 9 O baru Eze Enyimu Uswe mba;
mini, no iya nu atashihu.
Yo dua epha swee echi mini
l'o bu onye eswe l'echi-egu.
- 10 O dzofutaru epha l'eka ndu ohogu epha;
gbafuta epha l'eka ndu epha du ashi.
- 11 Mini rigbushikotaru ndu ohogu epha;
to du m'oo bu onye lanu, waru nu.
- 12 O bu teke ono; be epha
kwetaru l'iphe o kweru ukwa
ememe be oomeje.

- Ephe abya agua egvu gude jaa ya ajaja.
 13 Iphe ono b'ẹ ta nọdu ọp̄hu baru ishi;
 ephe azahaa iphe ono,
 o meru ono;
 ọp̄hu ephe ejebua ya ọkpata ishi.
 14 Ephe erua l'echi-egu ono;
 wata ome iphe ẹgu iya agu ephe.
 Yọ buru l'alì ono,
 daburu swanmangu ono;
 bẹ ephe dataru Nchileke.
 15 Yọ nunu ephe iphe ephe suru t'a nù ephe;
 nùtsua ya ephe; bya evuru
 ẹjo iphe-ememe byabẹ ephe.
 16 L'odu ndu Ízurelu;
 l'echi-egu ono;
 b'o nweru ndu wataru
 ogvuru Mósìsu yẹle Ẹrọnu
 ẹn̄ya-kf̄urukfuru;
 mb̄u ndu ono, Ojejoje
 f̄otaru dobe iche ono.
 17 Ya ndono; alì ekejahu ẹbo
 lee Detanu;
 bya atuko Ebiramu yẹle
 ndu tso iya nù lia lẹ ndz̄u.
 18 Oku enwulihu;
 dz̄ukota ndu etsoje ephe.
 Oku ono atuko ndu akirishi ono dz̄ukota.
 19 Ephe erua l'ugvu Hórebu;
 je egude mkp̄ola-ododo
 kp̄ua nweswi dobe;
 balahaaru iya ẹja l'ọ b̄u nte.
 20 Ephe egude ọdu-biribiri kẹ Nchileke
 gbanweta iphe a kp̄uru;
 yọ d̄u l'ọ b̄u eswi, atajẹ ẹwu.
 21 Ephe azahaa Nchileke ono,
 dz̄ofutaru ephe ono;
 mb̄u onye ono, meru
 iphe ha nshinu l'alì Íjiputu;
 22 bya emee iphe d̄u biribiri l'alì Hamu;
 bya emekwaaphu iphe d̄u
 egvu lẹ Eze Ẹnyimu Uswe ono.
 23 Tọ d̄u iya b̄u; Nchileke as̄u
 lẹ ya e-mebyishi ephe.
 Obenu lẹ Mósìsu, b̄u onye ọ f̄otaru;
 jeru je akf̄u-chia ụwara,
 o shi abya; t'ẹ b'o gude
 oke ẹhu-eghughu iya
 mebyishikota ephe l'ephe ha.
 24 E metsua; to nwehe iphe
 ephe guberu ẹgiri alì ono.
 Ephe tẹ kwe lẹ Nchileke
 e-mekwadu iphe o kweru ụkwa iya.

- 25 Ɛphe anoshia l'ulo-ékwa ɛphe;
wata ogu aphu; jika ome
iphe Ojejoje suru t'ɛphe mee.
- 26 To du iya bu; yo ribua le ya
e-me t'ɛphe nwushihu l'echi-egu ono;
- 27 temanu ya abya eruta
unwu ɛphe je eye ndu ohogu ɛphe l'eka.
Ɛphe achikashia ɛphe;
ɛphe agbaa nanu nanu;
dzuru ekemeke obule.
- 28 Ɛphe egbeshi je eworu
onwɛphe go le Balu-Peyo;
bya awata ori iphe e gude
gwaaru agwa, e ta nodu ndu.
- 29 Ɛphe emee;
Ojejoje avulahaa ovuma
k'ejo iphe, ɛphe eme.
Mgbonwu adakfutanu ɛphe.
- 30 Ole Finehasu gbeshiru bya egboo ogu ono;
shi ege ono mee te
mgbonwu ono kfushi.
- 31 A guaru iya eya
l'odobekana-ndoo, e-shi l'ehu iya
sweru eri iya tsube l'ogbo sweru ogbo.
- 32 L'ɛphe ruru le mini Meriba;
be ɛphe kpatsuru Ojejoje iwe.
Mosisu eshi ɛphe l'eka
kpata kpube onwiya.
- 33 O bu okfu l'ɛphe kwefuru
Ume Nchileke ke meru iphe
Mosisu kfuru iphe e to ga ekfudu.
- 34 Ɛphe ajika l'ɛphe ta
alu-gbudu ndu ono,
ɛphe jekfuru l'ali ono;
ege Ojejoje turu ɛphe ekemu;
su t'ɛphe lu ɛphe.
- 35 Iphe ɛphe mechiaru bu
l'ɛphe le ndu ono bya
alu-gbalahaa nwanyi.
Ɛphe l'ɛphe abya agbaa
eghirigha; ɛphe awata ome ome-l'ali ndu ono.
- 36 Ɛphe awata obaru agwa ndu ono eja.
Iphe ono emekochaa buru onya; nma ɛphe.
- 37 Ɛphe egude unwu ɛphe
ndu k'unwoke le ndu ke unwanyi;
wata ogwa ejo maa.
- 38 Ɛphe awata ogbushi unwu
ɛphe, e ta dudu iphe ɛphe meru;
gude l'agwa nte ndu Kenu.
Ɛphe egude mee unwu
ɛphe ono merushia ali ono;
- 39 bya eshikwaphu ege ono

- merushia onwephe;
 shi ege ono du l'ọ bu
 nwanı e te gudedu ire iya
 eka l'eke Nchileke ọ.
- 40 Ọo ya meru iphe ehu
 ghulaharu Ojejoje eghughu
 l'eke ndibe iya ọ;
 yo kpo-yilahaaru ndu ono,
 bu okè-iphe iya ono ukuvu.
- 41 Yo chiru ephe ye l'eka ndu ohodo.
 Ndu ephe du ashi aburu eze; chilahaa ephe.
- 42 Ndu ohogu ephe akpalahaa ephe ehu.
 Ndibe Nchileke abya anodu ephe l'eka.
- 43 Ugbo olemole; b'ọ dzofutaru ephe.
 O bu l'eke uche adujee ephe
 bu ege ephe e-shi kwefuru Ojejoje ikè.
 Ephe eshi ege ono kwaa
 l'ejo iphe ephe; nodu iya yifu.
- 44 Ole oobuje; iphe-ehuka
 -byakfuta ephe; ephe -raku Nchileke;
 yo rua ya l'ehu egwegwa;
 yo nua olu ephe.
- 45 Yo gude okfu ehu ephe
 nyata ogba-ndzu iya;
 gude ke l'o yeru ephe obu selaa eka azu;
- 46 mee t'iphe bu ndu kpuru
 ephe le ndzu phuaru ephe imiko.
- 47 Nggube Ojejoje,
 bu Nchileke ayi;
 dzofutanu ayi.
 Shinu l'iphe bu mbakeshi
 ono chilata ayi odo;
 k'ophu ayi e-tu ngu epha;
 nggube onye ono, du nsọ ono.
- 48 T'ajaja buru ke Ojejoje;
 bu Nchileke ke ndu Izurulu
 gbururu jeye le gbururu.
 Tonyemonye obule sukwa: "Ono ege o du!"
 T'ajaja buru ke Ojejoje!

107

- 1 Unu kele Ojejoje ekele;
 ke l'ọ bu onye, du mma.
 N-yemobu nk'ıya anoje jeye le tutu yoyo.
- 2 Te ndu Ojejoje gbafutaru kfuaya;
 mbu ndu o gbataru l'eka ndu ephe du ashi;
- 3 ndu ono, o shi l'iphe bu
 mbakeshi chikobe ono;
 mbu ndu ono, o jeru l'uzo
 enyanwu-ahata; jee l'uzo enyanwu-ariba;
 jee l'uzo isheli; jee l'uzo
 ohuda je erukobe ono.

- 4 O nweru ndu ophu bu
 l'echi-egu be ephe tsoru l'aghaphe;
 mbu l'ali, daburu
 swanmangu, e ta dudu iphe no iya nu.
 Ophu ephe amadu uzo,
 ephe e-shi jerua mkpukpu, ephe e-buru.
- 5 Egu guru ephe; mini agua ephe.
 Ephe anodu l'eke ono
 leswee enya le ndzu.
- 6 To du iya bu; ephe araku
 Ojejoje teke ono, ephe no l'iphe-ehuka ono;
 yo bya anafuta ephe.
- 7 Yo bya edua ephe shia uzo,
 vudo nhamunha;
 durua ephe mkpukpu eke, ephe e-buru.
- 8 T'ephe kele Ojejoje ekele
 lo yenukaru ephe obu;
 me ke l'oonoduje emeru
 unwu eliphe iphe du biribiri;
- 9 ke l'onye mini agu;
 be onuje mini t'o ngua.
 Yo gude iphe du mma
 nu-jia onye, egu agu epho.
- 10 O nweru ndu ophu shi nodu
 l'eke gbaru ochi; uzo echishihu ephe:
 buru ndu, no le mkporo;
 l'eje iphe-ehuka l'eke e gude
 mkpa kee ephe egbu.
- 11 Ishi iya aburu l'ephe kwefuru ikè;
 jika ome okfu Nchileke.
 Ephe eworu egiri idzu,
 Okaribe-Kakota-Nu chiru ephe fua l'ali.
- 12 To du iya bu;
 yo paru ephe haa;
 ephe ejelaha ozi mkponwehu.
 Ephe ejee ya jeye;
 ephe ebheuje ebhe daa.
 To du onye, gbaru ephe mkpu.
- 13 To du iya bu; ephe araku
 Ojejoje teke ono, ephe no l'iphe-ehuka ono.
 Yo bya anafuta ephe.
- 14 Yo bya edufuta ephe l'eke ono,
 agba ochi, uzo chishihuru ephe ono;
 bya agbabushia mkpa ono,
 e shi gude kee ephe egbu ono.
- 15 T'ephe kele Ojejoje ekele
 lo yenukaru ephe obu;
 me ke l'oonoduje emeru
 ndiphe iphe du biribiri;
- 16 ke l'onyakashije
 ogu-nggamgbo, a kparu l'igwe;
 bya egbubushia
 mgboro-igwe,

- e gude gbachishia ụzo.
- 17 O nweru ndu ọp̄hu wataru ome eswe.
Mkpata iya aburu l'ẹp̄he
kwefuru Nchileke ikè.
E menwuwa ẹp̄he ẹhu;
okfu l'ẹp̄he meru ip̄he d̄u ẹji.
- 18 Yọ kp̄oo ẹp̄he nri;
k'ọp̄hu b̄u l'ọ ph̄oduwaru-a
nwinyi-nv̄o; m̄ẹ ẹp̄he anw̄ushihu.
- 19 Tọ d̄u iya b̄u; ẹp̄he araku
Ojejoje teke ono, ẹp̄he n̄o l'ip̄he-ẹhuka ono.
Yọ bya anaf̄uta ẹp̄he.
- 20 Yọ buru okfu b'o kfuru
nw̄enkinyi;
ẹhu ak̄okota ẹp̄he mma;
sh̄i ẹge ono dobe ẹp̄he ndz̄u.
- 21 T'ẹp̄he kele Ojejoje ekele
l'ọ yenukaru ẹp̄he obu;
m̄ẹ k̄ẹ l'oonoduje emeru
unwu elip̄he ip̄he d̄u biribiri;
- 22 T'ẹp̄he gwoo ngweja-ekele n̄u iya.
Ẹp̄he aḡua egvu ekele
gude mee t'a maru ẹge ip̄he oome habe.
- 23 O nweru ndu ọp̄hu gude
ugbo-mini t̄soru
eze ẹnyimu; l'agba ngh̄o.
- 24 Ndu onanu ph̄uru ozi, Ojejoje jeru;
ẹp̄he ph̄uru ozi, d̄u biribiri,
o jeru l'echi ebo mini;
- 25 k̄ẹ l'ọ b̄u-a okfu b'o kfuru l'onu;
oke ph̄erephere awata ep̄hep̄he.
Yo sh̄i ẹge ono mee;
oke eyii awata at̄utu.
- 26 Ugbo-mini ẹp̄he ephelihuje
oreke-imeli;
yọ bya bya ats̄ua ọtsu l'echi ebo.
Oke ip̄he-ẹhuka ono,
ẹp̄he eje ono emee;
obu azash̄ihukota ẹp̄he.
- 27 Ẹp̄he angalahaa anganga;
l'akp̄o garigari l'ọ b̄u ndu m̄ẹe guderu.
Mmamp̄he ẹp̄he l'ọ ha
aburu ẹp̄he ọ-la-l'iyi.
- 28 Ya ndono; ẹp̄he araku
Ojejoje teke ono, ẹp̄he n̄o
l'ip̄he-ẹhuka ono;
yọ bya anaf̄uta ẹp̄he.
- 29 O meru oke eyii mini ono; yọ dazita.
Yọ bya abaaru oke ph̄erephere mba;
yọ daa sh̄ikongu.
- 30 Ẹhu at̄solahaa ẹp̄he ẹna l'ọ dazitaru ono.
Yo dua ẹp̄he jeye ẹp̄he

- ejerua odu ugbo-mini l'eke ephe eje.
 31 T'ephe kele Ojejoje ekele
 l'o yenukaru ephe obu;
 me ke l'oonoduje emeru
 unwu eliphe iphe du biribiri;
 32 T'ephe kutsee ya ekutsee l'edzudzu oha.
 Ephe etua ya epha l'eke
 ndu bu ogurennya doru.
 33 Enyimu b'o meru;
 yo gho echi-egu;
 bya emee nggele;
 yo buru ali, okponku.
 34 O meru ali, bu ali-otsu;
 yo buru kpakiri kpakiri
 ali-unu;
 kele ndu shi buru iya nu
 menukaru ejo iphe.
 35 Echi-egu b'o meru;
 yo buru okpuru, mini jiru ejiji;
 bya emee ali okponku;
 yo gho ishi nggele.
 36 Yo buru eke du ege ono;
 b'o dutaru ndu egu agu
 je edobe t'ephe buru.
 Ephe anodu l'eke ono;
 buru mkpukpu nk'ephe.
 37 Ephe abya akoo okfu;
 bya akushia akuru vayinu l'eke ono;
 yo mia iphe du egvu.
 38 O goru ephe onu-oma;
 ephe abya azua zu-jia egu;
 ophu o kwedu te elu ephe laa ali.
 39 Ole e mekocharu;
 Ojejoje egude mkpamehu;
 me iphe-ehuka yele aphu lo-zita ephe.
 Ephe awata ola ali.
 40 Onye ono, ewodaje ndu
 a maru epha ephe ali ono;
 emee ephe;
 ephe aghaphelaha l'ali,
 daburu swanmangu,
 e ta dudu uzo, no iya nu.
 41 Obekwanu le ndu e-ta dudu
 ege o haru ephe;
 b'o setaru l'eka;
 sefuta l'iphe-ehuka, ephe eje.
 Yo bya emee; ndibe ephe;
 ephe azushilaha l'o bu aturu.
 42 Ndu obu ephe guru iphoro abuje;
 ephe -phua iphe ono;
 ephe etee eswa.
 Obenu le ndu eme iphe e-te
 vudodu nhamunha abuje;

ephe -phua ya; yọ kpọo ephe okfu.

- 43 Tẹ ndu maru iphe wokwaru
iphe-a kwakọbe l'ime obu ephe.
Ephe arije k'ẹge n-yemobu
Ojejoje hatabe nshinu!

108

Egvu-qma, Dévidi deru

- 1 Nggube Nchileke;
obu shihukwaru mu ike;
k'ọphu bụ lẹ mu e-gude
obu mu l'ọ ha gụa egvu; kuaru ngu nkwa.
- 2 Unu tehu mụru ẹnya;
unubẹ ogumogu; mẹ ubo;
kele mbeđua e-gudekwa
egvu gu-tee nchi-abọhu lẹ mgbenya.
- 3 Mu a-nọdu l'ifu iphe bụ
mbakeshi jaa ngu ajaja; nggube Ojejoje.
Mu anọdukwapu
l'edzudzu ọha gụaru ngu egvu;
- 4 kele n-yemobu ngu ha nshinu.
Ọ tuko imigwe l'ọ ha kakọta l'eli.
Abubu, ị bụ o-me-g'o-kfuru
atuko akpamigwe dzuru.
- 5 Koshinu ndiphe ẹge ị hatebe nshinu;
mbụ l'ị nọ-ghataru
akpamigwe anoghata;
tẹ ndiphe mgburumgburu
phụ ẹge ị dū-be biribiri.
- 6 Gudenu agburu-ẹhu ngu
dzofuta ayi.
Nggū aza ayi oku;
k'ọphu ee-shi ẹge ono dzọo ndu i yeru obu.
- 7 Nchileke nọwa l'ulo iya,
dụ nsọ kfua okfu; sụ:
“Lẹ ya a-tụ okokooko
gude kee alị ndu Shékemu;
bya ewota nsuda Súkọtu washja.
- 8 Giledu bụ nk'iya;
Manáse aburu nk'iya
Ífuremu bụ okpu, ya kpu l'ishi.
Júda aburu mgboro-eze,
ya apajẹ l'ẹka.
- 9 Móabu bụ efere, ya akwoje okpa;
Édomu aburu ẹke ya
eyeshije akpokpa iya dobe.
Ndu Filísutiya;
bẹ ya a-turu okokooko kpua.”
- 10 ?Bụ onye e-duru mu
je edobe lẹ mkpukpu ono,
a kpuru kpushia ya ike ono?

- ?Bụ onye e-duru mu duba lẹ Édọmu?
 11 Ọ kwa nggube Nchileke bụ onye ọbụ.
 Obenu l'ị jikawaru ayi.
 Ọphu iitsojehedu ndu soja ayi l'eje ọgu.
 12 Yenuru ayi ẹka; t'ayi
 mekputa ndu ọhogu ayi;
 ke l'ẹka ọphu ndiphe
 eyetaru madzụ kwa iphe mmanu b'ọ bụ.
 13 Obenu lẹ Nchileke -nọduwa
 l'ẹke iya nk'ayi;
 be ayi e-mekputa-a ndu ọhogu ayi.
 Yọ dzọo ndu ọhogu ayi ono pyakapyaka.

109

Egvo-ọ ma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

- 1 Nggube Nchileke,
 bụ onye mu anọduje aja ajaja;
 byiko; ba adahụkwa mu nkịchi;
 2 ke lẹ ndu akirishi;
 me ndu ẹregede gbabewaru mu ẹjo okfu;
 l'atụ ntumatu ekpu mu.
 3 Ẹphe gudewa okfu ndumashi
 gbaa mu mgburumgburu.
 Ẹphe abya etso mu okfu;
 l'ẹ b'ọ dū iphe mu meru ẹphe.
 4 Teke mu mekoshiru ẹphe l'ọ
 bụ ndu ọnyà mu;
 ẹphebedua ebolaha mu ibo.
 Obenu lẹ mbedua bụ
 onye anọduje ekfu anụ
 Nchileke; l'ekfushi iya ike.
 5 Ẹphe egudeje ẹjo iphe
 kfua mu ụgwọ iphe-ọma, mu meru ẹphe.
 Mbedua wotaru ẹphe l'ọ bụ ndu ọnyà mu.
 Ẹphebedua egude ashị,
 ẹphe kpọru mu l'akfụ mu ụgwọ iya.
 6 Yenu ẹjo madzụ t'ọ je ekechia ya ụzo.
 Zinua onye a-nọdu agba iya
 ire t'ọ je evudo iya l'ifu gbaa ya ekebe.
 7 Teke e kperu iya ikpe;
 t'ọ nmakwa iya.
 Tẹ Nchileke gụkwaru ekfukfu,
 ookfu anụ iya ye l'iphe dū ẹji, o meru.
 8 Tẹ ndzụ iya gbakwaa kwoo.
 T'onye ọdo nọ-chikwaa
 ẹnya iya l'oje ozi, o shi eje.*
 9 T'ọ tọkwaa unwu iya ogbe;
 haa nyee ya l'ulo-maa.
 10 T'unwegirima iya

* 109:8 109:8 Ndu 1:20.

- kwakwaa l'esu-uzo;
l'arọ arọ.
T'a chifukwa ephe
l'okpu-ufu eke ephe bu!
- 11 Tẹ ndu o ji ugwo byakwa
bya egwoo iphe o nweru l'ọ ha.
Tẹ ndu ẹ ta madu eke
ephe shi tükokwa akanya,
o seru esese gwota.
- 12 T'ẹ b'ọ dukwa onye
e-meru iya iphe-oma.
Ophu ọ dukwa onye
a-phuru unwegirima,
ọ tọru ogbe imiko.
- 13 T'awa iya chihukwa.
T'ephe bukwaru ndu,
a zaharu azaha l'ogbo ophu abya nu.
- 14 Tẹ Ojejoje ba azahakwa
ejo iphe, nna iya oche phe meshiru.
Ophu o fufukwa iphe du eji,
nne iya meru efufu le phuu.
- 15 T'ejo iphe, ephe meshiru
nọdukwa Ojejoje l'ifu tekenteke;
k'ophu oo-me t'ephe chihu
le mgboko; t'ẹ ba
anyatahe ephe anyata ophu;
- 16 ke l'ẹ to rijedu ke
t'o meeru madzu iphe-oma.
Iphe ooshibejechia ite iya
bu ege oo-me t'e wofu ndu ukpa;
ndu ẹ-ta dudu ege ọ haru ephe;
me ndu obu tofuru atofu.
- 17 Keshinu iphe aduje iya mma
bu oburu madzu onu;
te yebedua bukwaru onye a turu onu.
Keshinu ogoru madzu onu aduje iya eji;
t'ẹ b'ọ dukwa onye a-goru iya onu.
- 18 Keshinu ọ bu ege oye uwe
du iya ntse bu ege oburu madzu onu du iya;
te mburonu ono tsokwaru
iya phu l'ọ bu mini tsoba iya l'epho;
mbu tsọ l'ọ bu manu tsoba iya l'okpu.
- 19 T'a phukpukwaa ya eya l'ọ
bu onye a phukpuru ukpo.
E kee ya eya l'ọ bu onye
e keru akpo l'ukfu jeye le gbururu.
- 20 T'iphe ono, mu gushiru ono
bukwaru ugwo,
Ojejoje a-kfu ndu ono,
anoduje ebo mu ibo ono;
mbu ndu ono, anoduje
ekfuru mu ejo-okfu ono.
- 21 Obenu nggube Ojejoje,

- bụ Nnajiufu mu;
 gudenu k'okfu ẹpha ngu meeru mu ọhuma.
 Gudenu ọ n-yemobu ngu ono,
 dụnukaru mma ono nafuta mu;
- 22 ọkele mu bụ onye ọkpa;
 bya aburu onye ẹ ta dudu ẹge ọ haru mu.
 E mewaru mu iphe ruru mu ọ mejị.
- 23 Mu nọkwa inyoki-inyoki
 l'ọ bụ nwonyonyo urenyashi;
 a nmakofuwaru mu l'ọ bụ
 onye anmakofu igube.
- 24 Ikpere mu ta dudedu ọphu
 shihuru ike l'ẹke ẹgu eme mu.
 Mu lawaru ẹhu bụwarua ọkpu.
- 25 Nta-a bẹ ndu ebo mu ibo;
 nọ l'ezị mu okfu.
 Ẹphe -phua mu;
 ẹphe ekwe l'ishi;
 sụ mu họo.
- 26 Yenuru mu ẹka nggube
 Ojejoje, bụ Nchileke mu.
 Gudenu ọ n-yemobu ngu;
 dzọo mu.
- 27 Menua t'ẹphe maru
 l'ọo nggu b'o shi l'ẹka;
 mbụ t'ẹphe maru l'ọo nggube Ojejoje;
 bẹ meru iya nụ l'onwongu.
- 28 Ẹphe a-nọdukwaru eburu mu ọnu;
 ọbenu ọ nggubedua a-nọdu agọru mu ọnu.
 Ẹphe -tso mu ọgu;
 bẹ ee-mee ẹphe iphe-iphere.
 Obenu ọ mube nwozi ngu
 bụlephu ẹswa bẹ mu a-nọdu ete.
- 29 Ndu anọduje ebo mu ibo;
 bẹ ee-ye iphere l'ọ bụ onye yeru uwe.
 A phukpua ẹphe iphere
 l'ọ bụ onye a phukpuru ukpo.
- 30 Mu e-gude ọnu mu kutsee
 Ojejoje ọkpobe ekutsee;
 mbụ nọdu l'edzudzu ọha jaa ya ajaja;
- 31 ọke l'ooovudoje onye ẹ-ta dudu
 ẹge ọ haru iya l'azu;†
 dzọo ya l'ẹka ndu ekpe iya nkfugbu.

110

Egву-ọma, Dévidi deru

- 1 Nchileke sụru Nnajiufu mu:
 "Nọdu iya l'ẹka-utara;
 jeye teke ya e-me ndu ọhogu ngu
 t'ẹphe bụru iphe

† 109:31 109:31 Iphe a kwata dee l'ẹke-a bụ l'ooovudoje onye ẹ-ta dudu ẹge ọ haru iya l'ẹka-utara.

- ii-dzopyabe l'okpa.”*
- 2 Ojejoje a-nọ ọ́ Záyọnu;
nụ ngu mgboro,
ekoshi ege ike ngu habe nshinu.
Oo-sụ ngu: “T'ị bụru Eze
chịa ndu ọhogu ngu!”
- 3 Ndu soja ngu; bẹ ọo-nọdu
ehe uhere oje ọgu teke ọgu daru.
Ọ bụ ege iji nchi-abọhu
anọduje ada;
bụ ege unwu-okoroḅya ngu
a-wụ-kfuta ngu l'ugvu ono, dụ nsọ ono.
- 4 Ojejoje ribuwaru iya;
ọp̄hu ọogba-nwehedu iphe o kfuru.
Ọ suru: “L'iji-buru onye
achijeru Nchileke eja jeye ọ́ tutu yoyo
ege Melikizedeku bụ iya.”†
- 5 Nnajiufu nọ nggube Ojejoje l'ẹka-utara.
Ndu eze bẹ ọo-gwe
rakaraka mbọku,
iphe e-ghu iya eghughu.
- 6 Oo-kpe iphe bụ mbakeshi ikpe;
kụa odzu madzụ l'ikpo;
bya achiko ndu achị
mgboko l'ephe ha gwee ogwe ujimu.
- 7 Ọ bụ ọ́ nggele,
nọ l'iku esu-uzo;
bẹ ọo-ngụ mini;
shi iya;
mee ya t'ọ́ palia ishi.

111

- 1 T'ajaja bụru ọ́ Ojejoje.
Mu e-gude obu mu l'ọ́ ha kutsee Ojejoje.
Mu e-kutse iya l'ẹke ndu
obu gụru iphoro nọ;
kutsee ya l'ẹke ephe nọ ndzukoru.
- 2 Iphe bụ iphe Ojejoje eme;
bẹ paru apaa.
Iphe bụ ndu ọ́ dụ mma
anọduje arị iya ariri.
- 3 Iphe bụ iphe Ojejoje eme;
bẹ dụ ugvu; dụ biribiri.
Odobe-eka-ndoo nk'iya
anọje jeye ọ́ tutu yoyo.
- 4 O mewaru t'a nyata iphe dụ biribiri, oome.
Ojejoje emejeru madzụ
eze-iphe-oma; l'aphuru madzụ imiko.
- 5 Ndu atsụ iya egvu;
bẹ ọonoduje anụ nri.

* **110:1** 110:1 Mát 22:44; 26:64; Mak 12:36; 14:63; 16:19; Luk 20:42-43; 22:69; Ndu 2:34; 1 Kọ́r 15:25; Efe 1:20; Kọ́l 3:1; Híb 1:3, 13; 10:12-13; 12:2. † **110:4** 110:4 Híb 5:6, 10; 6:20; 7:11, 15, 21.

- Ọgba-ndzụ iya;
 bẹ ọonyataje jeye ẹ tutu yoyo.
 6 O koshiwaru ndibe iya ẹge ike iya habe;
 ke l'ọ nataru ndu ọhodo
 alị ẹphe woru nụ ẹphe.
 7 Iphe bụ iphe o gude ẹka iya
 eme bụ ire-lanụ;
 buru iphe vudo nhamunha.
 Ekemu iya l'ọ ha te nwejedu ntụpo.
 8 Ekemu ono a-nọ gbururu jeye ẹ gbururu.
 E gude obu, guru iphoro;
 mee ire-lanụ l'etso iya.
 9 Ndu nk'iya b'ọ gbafutaru;
 bya atụ ekemu;
 sụ te ọgba-ndzụ iya buru ojeje.
 Ẹpha iya dū nsọ; dū egvu.
 10 O kwa ọtsu Ojeje egvu;
 bụ ẹke mmamiphe adubeje.
 Iphe bụ ndu etso ekemu iya;
 bẹ iphe edoje ẹnya.
 T'e tua ya ẹpha jeye ẹ gbururu.

112

- 1 T'ajaja buru ke Ojeje.
 Ọnu-ọma bụ k'onye
 atsu Ojeje egvu;
 onye ekemu iya anọduje atso ẹn nshinu.
 2 Ụnwu iya a-buru ndu ike dū l'alị ono.
 Ọnu-ọma bụ k'unwegirima
 ndu obu guru iphoro.
 3 Iphe-enweru; me ẹku a-buru nk'iya;
 odobe-ẹka-ndoo nk'iya aburu ojeje.
 4 Jeyekpo l'ẹke ọchi gharu;
 bẹ iphoro a-hataje l'ọ bụ ẹnyanwu
 l'ẹhu onye obu iya guru iphoro;
 mbụ onye emeje
 eze-iphe-ọma;
 l'aphuru madzụ obu-imiko;
 bukwaruphu onye doberu
 ẹka ndoo l'ifu Nchileke.
 5 O bulephu k'ọma a-nọdu etso onye
 bụ o-me-l'uko, ejeje madzụ ugwo;
 swee ya ẹnya; mbụ onye
 iphe bụ iphe oome;
 bẹ oomeje; k'ophu aa-haru iya enge.
 6 Onye ono te nwekwa l'ọ daa.
 Onye doberu ẹka ndoo;
 bẹ aa-nọdujelephu anya jeye ẹ gbururu.
 7 E -zia ya ejo nzi;
 b'ẹ t'ọ gbe atsuđu egvu.
 Obu esihuje iya ike;
 ke l'onye ọ dakoberu bụ Ojeje.
 8 Obu esihuje iya ike;

oφhu o tsudu egvu;
jeye teke oo-gude eņya iya
phu l'e mekputawaru ndu oφogu iya.

- 9 Ooјaje eka ajaja nu ndu e-ta
dudu ege o haru eφhe iphe.
Odobe-eка-ndoo nk'iya
a-no je asuru asuru.
Ee-me t'o nweru ike; nweru ugvu.
- 10 Ejo madzu -phuа ya;
ehu awata iya oghu eghughu.
Yo gude iphe-eghughu;
taa ikirize; laa ehu; wufu.
Iphe agu iya nu; ta byakwa bya eru iya eka.

113

- 1 T'ajaja buru ke Ojejoje.
Unube ndu ejeru Ojejoje ozi;
unu jaa Ojejoje ajaja.
- 2 T'a jaa Ojejoje ajaja;
tsube nta-a jeye le tutu yoyo.
- 3 T'a jaa Ojejoje ajaja;
tsube l'eke eņyanwu ahataje
jeye l'eke odaje.
- 4 E woliru Ojejoje;
yo kakota iphe bu mbakeshi;
odu-biribiri iya
ano-ngokota imigwe l'o ha.
- 5 ?Bu onye be aatu eyeru
Ojejoje, bu Nchileke ayi;
mbu onye no l'aba-eze iya l'imigwe:
- 6 mbu onye eņya eruje ali;
t'o phu iphe eme l'igwe;
me oφhu eme le mgboko?
- 7 Okwo-lijе onye ukpa
l'eke o gworu l'aja;
palia onye e ta dudu ege
o haru iya l'ikpozu eke o daburu.
- 8 Yo bya eworu eφhe dobe;
eφhe le ndu oke amadu
abya aha eņya-nhamunha;
mbu ndu ishi ndu ali iya.
- 9 Nwanyi, e-ta atsudu ime;
be okwabeje ugvu l'ufu nji iya;
mee ya; yo buru nwanyi,
ehu du agu, mushiru unwu l'igwe.
T'ajaja buru ke Ojejoje.

114

- 1 Teke ndu Izurelu shi le Ijiputu lufuta;
mbu teke ono, ndu eri Jekopu
shi l'ali ndu oha-ntsu lufuta ono;
- 2 be ndu Juda byaru bya aburu
ndu, duru Nchileke le nsu.

- Ndu Ízurelu abya aburu
 ndu o nwe enwenwe.
- ³ Oke enyimu phuru iya;
 ye okpa l'oso;
 Enyimu Jodanu aghachia lashia azu.
- ⁴ Eze ugvu akfutsua
 kitimukitimu l'ò bu ebyila.
 Ugvu ke nshii l'akfutsua
 kitikiti l'ò bu nwaturu.
- ⁵ Nggube oke enyimu;
 ?i gbaru ngunu.
 Nggube Jodanu;
 ?bu ole bu k'ola azu.
- ⁶ Unube oke ugvu;
 ?bu ngunu meru iphe
 unu akfutsua l'ò bu ebyila.
 Unube ugvu nshii;
 ?buhunu ole;
 be unu akfutsua l'ò bu nwaturu.
- ⁷ Nmakwaa jijiji l'ifu Nnajiufu;
 nggube eliphe;
 mbu l'ifu Nchileke ke Jekopu,
- ⁸ bu onye adazeje mkpuma;
 yo buru okpuru;
 bya eworu ali-ekfu mee;
 yo buru ogba-mini.

115

- ¹ E to bukwa ayi;
 be aa-kwabe ugvu,
 gbaru nggube Ojejoje.
 E to bukwa ayi.
 O kwa nggubedua nwenkinyi;
 be gbaru t'a kwabeje ngu ugvu.
 Ono ke l'i yenukaru ayi obu;
 bya aburu o-me-g'o-kfuru.
- ² ?Bu ngunu meru iphe ndu
 ohodo aji; su:
 "Nanu Nchileke ayi?"
- ³ Nchileke ayi nonu l'imigwe.
 Yo buru iphe du iya mma;
 be oomeje.
- ⁴ Obenu l'agwa ephe bu
 mkpola-ocha yele
 mkpola-ododo;
 mbu iphe, bu madzu
 gude aka mee ya.
- ⁵ Ephe nweru onu;
 ephe te ekfu okfu;
 nweru enya;
 ephe ta aphu uzo.
- ⁶ Ephe nweru nchi;
 ephe ta anu iya iphe;

nweru imi; ephe te egude
iya l'akpo egburu iphe.

- 7 Ephe nweru eka;
ephe egude iya ewota iphe;
nweru okpa; ephe te eje ije;
ephe te ekfu okfu.
- 8 Ndu agwa iya nu;
me ndu dakoberu iya nu
a-du ege agwa ono du.
- 9 Unube ndibe Izurelu;
unu dakobe Ojeje;
ke l'o bu iya eyejeru
unu eka bya aburu iya
egbochitaje unu.
- 10 Unube ndibe Eronu;
unu dakobe Ojeje;
ke l'o bu iya eyejeru
unu eka bya aburu iya
egbochitaje unu.
- 11 Unube ndu atsu Ojeje egvu;
unu dakobe Ojeje;
ke l'o bu iya eyejeru
unu eka bya aburu iya
egbochitaje unu.
- 12 Ojeje anyataje ayi;
o-o-goru ayi onu-oma.
O-o-goru onu-oma nu
ndu onu-ulo Izurelu;
goru onu-oma nu ndu
onu-ulo Eronu.
- 13 O-o-goru onu-oma nu
ndu atsu Ojeje egvu;
ndu ukfu; le ndu nta.
- 14 Te Ojeje mekwaa t'unu
jaa ajaja ka l'igwe;
unubedua l'onwunu;
me l'unwegirima unu.
- 15 Te Ojeje gokwaaru
unu onu; mbu onye ono,
bu iya meru igwe;
mee mgboko ono.
- 16 Imigwe l'o ha bukota
ke Ojeje.
Obenu le mgboko b'o
wowaru nu madzu.
- 17 E to bukwa ndu
nwuhuru anwuhu ajaje Ojeje ajaja;
mbu ndu lawaru ali ono,
bu e -rua ya; a daa ashu ono.
- 18 O kwa ayibedua a-nodu
ekutse Ojeje.

Ayi a-nòdu ekutse iya
nta-a;
kutsewa iya ru jeyewaru.
T'ajaja buru kẹ Ojejoje.

116

- 1 Mu yeru Ojejoje obu;
kẹ l'ò nùwaru olu mu.
Ò nùru mkpu, mu chikuru iya;
sù t'ò meeru mu
eze-iphe-oma.
- 2 Keshinu ò ngabèru mu nchi;
bẹ mu a-nòdujelephu
akpo-ku iya jeye ẹge mu
a-nò-bebe.
- 3 Anwùhu shiwa ye mu eri l'ẹkpiri.
Ẹkpa-oyi alì-maa
eshiwa anwù mu ẹhu kpa.
Iphe-ẹhuka; mẹ aphù
shiwa nọ-pheru mu
mgburumgburu.
- 4 Tò dù iya bụ; mu bya
araku Ojejoje; sù iya:
“Nggube Ojejoje; dzonua mu!”
- 5 Ojejoje bụ onye emeje
eze-iphe-oma;
buru onye doberu ẹka ndoo.
Nchileke ayi bukwa
onye aphuje imiko.
- 6 Ndu ẹ te nwedu ẹge
ẹphe maru iya bukwa
Ojejoje anòduje eleta ẹphe ẹnya.
Teke mu shi nòdu
l'oke mkpa bụ iya dzofutaru mu.
- 7 Tẹ obu runua mu alì;
kẹle Ojejoje eletakpoo mu ẹnya.
- 8 Nggube Ojejoje nafutawaru
mu l'ẹka anwùhu.
I fuchawaru mu ẹnya-mini;
bya egbochita mu
tẹ mu ba akpakota iphe daa;
- 9 k'ophu mu a-nòdu ejephe
ẹge dù mu mma l'ifu
Ojejoje l'alì ndu, nọ ndụ.
- 10 Mu wolekwarua onwomu
ye Nchileke l'ẹka;
jeyekpo mẹ teke mu
sùru l'ishi ruakwaru mu alì.
- 11 Mu gude k'iphe byaru mu nù; sù:
“Lẹ ndiphe mgburumgburu
bukota ndu ntuphu-ire.”
- 12 ?Nanù ẹge mu e-shi kfua
Ojejoje ụgwo iphe,

- o mekotaru mu l'ọ ha?
 13 Mu e-wota ngweja-mẹe;
 bya anụ Ojejoje;
 gude kua ya ẹpha
 ke adzodzọ, ọ dzọru mu.
 14 Iphe, bu iphe mu riburu
 le mu e-meru Ojejoje;
 be mu a-nodu l'ifu ndibe iya
 l'ephe ha meeru iya.
 15 Ojejoje be anwuhu ndu
 duru iya nso erujekwa l'ehu nshinu;
 16 Nggube Ojejoje;
 mu bukwa okpobe nwozi ngu.
 Mu bukwa nwozi ngu;
 bya aburu nwatibe,
 nwanji ono, ejeru ngu ozi ono.
 I tofuwaru mu l'egbu ono,
 anwuhu shi kee mu ono.
 17 Mu e-gworu ngu ngweja-ekete;
 mu abyakwaphu bya
 akpo-kua ẹpha nggube Ojejoje.
 18 Iphe, bu iphe mu riburu;
 le mu e-meru Ojejoje;
 be mu a-nodu l'ifu ndibe iya
 l'ephe ha meeru iya.
 19 Eke, mu a-nodu mee ya;
 bu l'okpokọ eze-ulo Nchileke
 l'ifu unube ndu Jerusalemu.
 T'ajaja buru ke Ojejoje.

117

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja;
 unube mbakeshi.
 Unu kutsee ya;
 unube ndiphe l'unu ha;
 2 ke l'o yeru ayi obu
 yenuka iya eyenuka.
 Odo aburu le Ojejoje
 bu o-me-g'o-kfuru
 ege o bu iya jeye le tutu yoyo.
 T'ajaja buru ke Ojejoje.

118

- 1 Unu kele Ojejoje ekele
 l'ọ bu onye, du mma;
 kele n-yemobu iya
 anje jeye le tutu yoyo.
 2 Te ndu Izuru lu tuko su:
 "Le n-yemobu iya anje jeye le tutu yoyo."
 3 Te ndibe Eronu tukokwaphu; su:
 "Le n-yemobu iya anje jeye le tutu yoyo."
 4 Te ndu atsụ Ojejoje egvu sukwaphu:
 "Le n-yemobu iya anje jeye le tutu yoyo"

- 5 Teke mu eje iphe-ehuka;
 be mu rakuru Ojejoje.
 Yo za mu oku bya emee mu;
 mu enweru onwomu.
- 6 Ojejoje nowa swiru mu eswiru;
 mu te gbe atsudu egvu.
 ?Bukwanu ngunu;
 be madzu mmanu eme mu?
- 7 Ojejoje nowa swiru mu eswiru;
 oo yebedua agbajeru mu mkpu.
 Mu e-mekochaa gude enya mu;
 phua l'e mekputaru ndu mu du ashi.
- 8 Onodu l'ime Ojejoje domia
 onwonye kakwa mma;
 me l'oda-kobe madzu.
- 9 Onodu l'ime Ojejoje domia
 onwonye kakwa mma;
 me l'oda-kobe ndu ishi.
- 10 Iphe bu mbakeshi
 gbaru mu mgburumburu;
 ole mu gude epha Ojejoje
 mekputakota epe l'epe ha.
- 11 Epe no-pheru mu
 mgburumburu
 eka ebo-ebo;
 ole mu gude epha
 Ojejoje mekputakotaru epe l'epe ha.
- 12 Epe ripyaberu mu l'o bu enu;
 ole epe meleruphu egwegwa;
 nwushihu l'o bu ogvu okponku,
 oku dzupyashiru.
 Yo buru epha Ojejoje;
 be mu gude mekputakota epe l'epe ha.
- 13 E nwuru mu daphungu;
 nwuphu mu azu;
 mu abya adaa.
 Obenu le Ojejoje yeru mu eka.
- 14 O bu Ojejoje bu ike mu;
 buru onye mu agu-ku l'egvu.
 O bu iya bu onye adzofutaje mu nu.
- 15 Uzu ehu-otso-ena
 yele okokooko,
 ndu mekputaru emekputa atu
 ada l'ufu ndu doberu eka ndoo.
 Epe tuko ekfu; su:
 "Le agburu-ehu ke Ojejoje;
 meekwaru iphe ha nshinu.
- 16 Ojejoje koshiakwuru agburu-ehu iya.
 Agburu-ehu iya ono
 meekwaru iphe ha nshinu."
- 17 Mu ta anwuhukwa.
 Mu a-nodu chia ndu
 raa iphe Ojejoje meru mu

- arara t'a nùkota iya.
- 18 Ojejoje hùwaru mu àhùhù
hùshia mu ike.
Ọlẹ ẹ to kwedu tẹ mu nwùhu.
- 19 Guhanuaru mu onu-oguzo
eze-ulo Nchileke;
tẹ mu shi iya bahu
je etua Ojejoje ẹpha.
- 20 Owaa bu onu-nggamgbo Ojejoje.
Ono bu ẹke ndu doberu ẹka ndoo eshije abahu.
- 21 Mu e-kele ngu ekele;
ke l'i zaru mu oku.
Ọ buwa nggu;
bu onye adzofutaje mu nu.
- 22 Mkpuma ono, ndu akpu ulo jikaru ono;
be mekocharu bya aburu itso, gude ulo.
- 23 Ono aburu iphe Ojejoje meru.
Ọ du ayi biribiri l'anya.
- 24 Ntanu bu mboku,
Ojejoje meru.
Unu t'ehu tsoo ayi ẹna;
tẹ ayi tee eswa.
- 25 Nggube Ojejoje;
dzofutanu ayi!
Nggube Ojejoje;
menua t'iphemiphe obule,
ayi eme buru ayi upete.
- 26 Onye a goru onu-oma nu;
b'o bu;
mbu onye ono, gude ẹpha Ojejoje l'abya ono.
Ayi no l'ulo Ojejoje agoru ngu onu-oma.
- 27 Ọ kwa Ojejoje bu Nchileke.
O meekwaru tẹ iphoro iya nwuaru ayi.
Unu tya anu, unu gude
abya ogworu Ojejoje ngweja eri;
kputa bya l'iku mpo,
a maberu l'anya-ngweja iya.
- 28 Ọ bu nggu bu Nchileke mu;
mu a-nodu ekele ngu ekele.
Ọ bu nggu bu Nchileke mu;
mu a-nodu ekutse ngu.
- 29 Unu kele Ojejoje ekele
l'o bu onye, du mma;
kele n-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.

119

- 1 Onu-oma bu ke ndu ẹ-te
emejedu iphe aa-ta ẹphe uta;
ndu etsolephu ekemu, Ojejoje turu.
- 2 Onu-oma bu ke ndu
etso iphe o turu l'ekemu;
bya egude obu ẹphe
l'o ha achọ iya l'achoshi iya ike.

- 3 Ndu, dū ẹge ono;
te eyejedu ẹka l'iphe dū ẹji.
Ọ bụlephu ụzo, Ojejoje
tọru bẹ ẹphe anọduje etso.
- 4 I kwaru ayi iphe i suru
t'e meje merua l'ishi.
- 5 O dū mu t'asū ẹ mu
evudoshije ike l'ome iphe
ono, i tūru ekemu; sū
t'e emeje ono;
- 6 k'ophu ẹ to nwedu
iphe-iphere iya bya eme mu;
kele mu lezitaru ẹnya
l'iphemiphe ọbule i sūru t'e meje.
- 7 Mu e-gude obu, gūru iphoro jaa ngu ajaja;
keshinu ophu mu amū
ikpe ngu ono, vudo
nhamunha ono amumu.
- 8 Mu a-nodu etso iphe
i tōru okpa iya sū t'e tsoje.
Byiko ba agbadokwa mu.
- 9 ?Nanukpoo ẹge nwokoroɓya
e-shi mee ndzū iya t'ẹ b'o nwe ntūpo?
O bū l'ome iphe e deru l'okfu ngu.
- 10 Mu gude obu mu l'ọ ha achoru ngu.
Be ekwekwa tẹ mu daka ekemu ngu.
- 11 Okfu ngu bẹ mu domiwaru l'ime obu mu;
k'ophu mu te emedu iphe dū ẹji kpua ngu.
- 12 T'ajaja būru nke ngu nggube Ojejoje.
Byiko; zinua mu ekemu
ngu t'o doo mu ẹnya.
- 13 Ekemu ngu l'ọ ha; bẹ mu vukwa l'ishi;
gude onu mu l'asa iya.
- 14 Ẹhu anọduje atso mu ẹna
teke mu eme iphe i tūru l'ekemu
ẹge ono, ọotsoje onye
kparu ẹku nshinu ono.
- 15 Mu atoje nwehu l'arị
iphe i sūru t'e mee ariri.
Mu adabekwaphu ẹnya
l'uzo, i tōru t'e shije.
- 16 Ekemu, i tūru tẹ emeje dū mu mma;
ophu 'onwedu ẹ mu azahaa okfu ngu.
- 17 Menuaru mubẹ nwozi ngu iphe dū mma;
k'ophu mu e-shi ẹge ono
nodu ndzū meje okfu ngu.
- 18 Menua tẹ ẹnya mu kpuhaa;
k'ophu mu a-phuje iphe
dū biribiri, nọ l'ekemu ngu.
- 19 Mu bukwa onye laru alala ẹ mgboko-a.
Ba adukwa iphe bū iphe
i sūru t'e meje ophu

- ii-domiru mu edomi.
 20 Oogushi mu egu ike
 te mu majeru iphe bu
 ekemu ngu tekenteke.
- 21 Ndu etu onwephe oke epha;
 buru ndu a turu onu;
 be iibajeru mba;
 mbu ndu ono, ahaje iphe
 i suru t'e meje ono; l'eme iphe odo.
- 22 Menua t'e b'a ajahe mu ewena;
 l'adzo mu okpa l'ishi;
 ke l'o kwa iphe bu iphe,
 i turu l'ekemu ngu;
 be mu anoduje eme.
- 23 A makwaru-a le ndu ishi
 edzukobeje achiru mu ego idzu.
 Obenu l'iphe mube nwozi ngu
 anoduje ari bu ege mu e-me
 mee iphe bu iphe i turu
 l'ekemu ngu; su t'e meje.
- 24 Onoduje atso mu ena ome
 iphe i turu l'ekemu ngu.
 O bu iya anoduje akpo-ziru
 mu uzo iphe mu e-me.
- 25 E mewaru mu; ishi erua mu
 ali okpobe eruru.
 Gudenu ke okfu ono,
 shi ngu l'onu ono;
 mee te ndzu dzua mu.
- 26 Mu wotaru ege uzo mu du dooru ngu;
 nggu angaberu mu nchi.
 Zinua mu iphe i toru okpa iya; su t'e tsoje.
- 27 Menua t'o doo mu enya;
 mbu ekemu, i turu t'e meje;
 k'ophu mu a-to nwehu;
 ria k'iphe du biribiri, iimeshi.
- 28 Mu guwaru aphu jeye
 t'o nwehe uvo, no mu nu.
 Byiko menua t'ike du mu
 ege ono, i kfulu ono.
- 29 Be ekwekwa te mu ye okpa l'uzo eregede.
 Menuaru mu eze-iphe-oma;
 zia mu ekemu ngu.
- 30 Mu hatawaru ome ire-lanu;
 wowaru ekemu ngu dobe
 onwomu l'okpoma.
- 31 Iphe mu anoduje eme
 l'emeshi iya ike bu iphe
 nggube Ojejoje turu l'ekemu.
 Be ekwekwa t'e mee mu iphe-iphere.
- 32 Uzo, mu a-nodu etso bu uzo
 k'ome iphe i suru t'e meje;
 ke l'ii-me te iphe ka mu odo enya.

- 33 Nggube Ojejoje;
zinua mu ege mu e-shije
eme iphe i toru okpa iya; su t'e tsoje;
k'ophu mu a-nodu eme iya jeye l'ikperazu.
- 34 Menua t'iphe dojee mu enya;
k'ophu mu ee-dobeje ekemu ngu ono;
gude obu mu l'o ha l'eme iya ememe.
- 35 Koshi mu uzo, mu e-shije eme
iphe i suru t'e meje;
ke l'o bu iya bu iphe
atsoje mu ena ememe.
- 36 Swi-zia obu mu;
t'e b'o gha ifu l'uzo rita-rita;
t'o ghachia ifu l'ome iphe
i turu l'ekemu.
- 37 Mee te mu be eworu enya
chabe l'iphe-mmanu.
Gudenu ke okfu ono,
shi ngu l'onu ono;
mee te ndzu dzua mu.
- 38 Menuaru mu iphe i kweru
ukwa l'ii-meru mube nwozi ngu;
k'ophu aa-wata ngu otsu egvu.
- 39 Wofunuru mu iphe-iphere ono,
mu ats'u egvu iya ono;
ke l'ekemu ngu du mma.
- 40 Iphe i suru t'e meje agu mu agugu ememe.
Gudenu ke odobe-eka-ndoo nke ngu;
mee te ndzu dzua mu.
- 41 Koshinu mu n-yemobu ngu nggube Ojejoje.
Dzofutanu mu; ke l'o bu
iphe i kweru ukwa l'ii-meru mu.
- 42 Oo ya bu ege mu amaru
iphe mu a-saru ndu aja mu ewena;
ke l'o bu okfu ngu be mu dakoberu.
- 43 Ba anafukwa mu ire-lanu,
no mu l'onu;
ke l'o bu l'ekemu ngu;
be mu chiru enya dobe.
- 44 O bu iphe ekemu ngu kfuru;
be mu a-nodu eme jeye le tutu yoyo.
- 45 Mu a-tusakpooru ehui;
l'eje ege ehui du mu;
ke l'oo iphe i suru t'e mee;
be mu anoduje eme.
- 46 Mu e-vudo l'ifu ndu eze
kfuwa ke ekemu ngu;
iphere ta adu mu.
- 47 Iphe aduje mu mma bu ome
iphe i suru t'e meje;
kele mu yeri iya obu.
- 48 Mu achilije eka mu ebo ebo
nabata ekemu ngu;

- ke l'ò dù mu mma nshinu.
 Mu atoje nwehu l'arị
 iphe ì sùru t'e mee arìri.
- 49 Nyatakwa iphe i kfulu mube nwozi ngu;
 ke l'i mewaru; mu elelahaa enya iphe.
- 50 Iphe aduje mu ike teke mu
 eje iphe-ehuka bu ukwa,
 i kweru mu l'ii-dobe mu ndzu.
- 51 Ndu eku onwephe; anoduje achì mu ochi.
 Ole e too mejedu mu te mu
 haa ome iphe ekemu ngu kfulu.
- 52 Nggube Ojejoje; obuje;
 mu -nyata ekemu ngu ono,
 shiru teke ndiche ono;
 yo mee te obu shihu mu ike.
- 53 Iphe eghuje mu eghughu;
 olobu bu ndu akirishi akpaje iya;
 mbu ndu ono, jikaru odobe ekemu ngu ono.
- 54 Iphe ì toru okpa iya; su t'e
 tsoje abujeru ishi egvù mu
 l'iphe bu ulo, eke mu
 dobewaru ishi l'ije mu-a.
- 55 L'enyasi; be mu anyataje
 epha; nggube Ojejoje.
 Yo mee mu te mu dobe ekemu ngu.
- 56 O buwa ura, raru mu nu;
 te mu meje iphe ì sùru t'e mee.
- 57 O bu nggu bu okè-iphe mu; nggube Ojejoje.
 Mu kwewaru ngu ukwa
 le mu a-nodu eme okfu ngu.
- 58 Mu gudewa obu mu l'ò ha choo ifu ngu.
 Menuaru mu eze-iphe-oma,
 bu iphe i kweru ukwa iya.
- 59 Mu lewaru uzo mu enya
 l'uswe; lee ya l'ogologo;
 bya eshiwa iya lufuta;
 wata ome iphe ì turu l'ekemu.
- 60 Mu e-me egwegwa;
 mu ta akpodu ukfu ome ekemu ngu.
- 61 E to nwedu m'o -ruhuru;
 ndu akirishi kee mu egbu;
 mu ta azaha ekemu ngu azaha.
- 62 Obuje; o -be l'echi-abali;
 mu egbeshi kele ngu ekele
 k'ekemu ngu ono, vudo nhamunha ono.
- 63 Iphe bu ndu atsù ngu egvu;
 be mu l'ephe eshikota onya l'ephe ha;
 mbu ndu ono, tukoru iphe
 ì sùru t'e meje l'ò ha l'eme ono.
- 64 Mgboko gbaa mgburumburu;
 be nggube Ojejoje yekotaru obu.
 Byiko; zinua mu iphe ono,

- ì tọru ọkpa iya; sù t'e tsoje ono.
 65 Nggube Ojejoje;
 i mewaru mube nwozi ngu iphe-oma,
 bu iya bu ege ono, i kfulu ono.
 66 Zinua mu mmamiphe;
 nggu ezia mu ege eeshije
 ekpe ikpe nhamunha;
 kele mu kwewaru ome iphe ekemu ngu kfulu.
 67 Temanu nggu alode mu eka
 le nchi be mu puhawaru uzo.
 Obenu le nta-a; be mu
 kwewaru ome okfu ngu.
 68 I du mma; l'emejekwaphu iphe du mma.
 Zinua mu ome iphe i tọru
 ọkpa iya; sù t'e tsoje.
 69 A makwaru-a le ndu eku
 onwephe anoduje adzushi
 ejo-ire ekpu mu.
 Obenu le mu gudelephu
 obu mu l'o ha emekota iphe i suru t'e meje.
 70 Ndu ono be imiko madzu ta adujedu.
 Obenu le mbedua be
 oduje mma ome iphe ekemu ngu kfulu.
 71 O dukwa mma; mbu eka ono,
 a loru mu le nchi ono;
 k'ophu mu a-muta otso
 iphe i tọru ọkpa iya.
 72 Ekemu, shi ngu l'onu;
 be mu kakwa ogube iphe
 me l'unubuku mkpola-ocha;
 me mkpola-ododo.
 73 O bu eka ngu b'i gude kpua mu;
 mee mu ege mu a-gba.
 Menua t'iphe doje mu enya;
 k'ophu mu a-muta iphe bu
 ekemu ngu; meje iya.
 74 Te ndu atsù ngu egvu
 tekwaaw eswa me ephe phua mu;
 ke l'iphe mu chiru enya
 tukobe bu okfu nke ngu.
 75 Nggube Ojejoje;
 mu makwaru-a l'ikpe ngu vudo nhamunha.
 I gudewa ke li
 bu o-me-g'o-kfulu loo mu eka le nchi.
 76 Te n-yemobu ngu bunuru
 iphe a-noduje adu mube nwozi ngu ike;
 keshinu o bu iphe i kweru mu ukwa iya.
 77 Phunuaru mu imiko;
 k'ophu mu a-nodu ndzu;
 ke l'iphe aduje mu mma bu ekemu nke ngu.
 78 T'e menuru iphere kpua ndu
 eku onwephe ekuku;

- ke l'ephe mesweru mu;
 l'e b'ọ dụ iphe mu meru ephe.
 Obenu lẹ mbẹdua
 anọdujelephu l'arị k'ekemu ngu ariri.
- 79 Tẹ ndu atsụ ngu egvu
 byakfutajekwa mu;
 mbụ ndu, iphe ị turu
 l'ekemu doru ẹnya.
- 80 T'ẹ b'ọ dukwa eke uta
 a-dụ mu l'ẹhu lẹ k'ekemu ngu;
 k'ophu ẹ tẹ shidu ege ono
 mee mu iphe-iphere.
- 81 Ike agvuakwa mu l'ẹke mu
 eche t'ị dzofuta mu.
 Obenu l'ẹke obu mu nọ bụ l'okfu ngu.
- 82 Mu lenyaakwaru ẹnya;
 mu ta amahẹ iphe mu ele;
 l'ẹke mu ele ẹnya teke ii-me
 iphe i kweru ukwa iya.
- Mu ajije; sụ: “?Bụ teke ole bẹ
 ịi-dụ mu ike obu?”
- 83 A makwaru-a lẹ mu dụ l'ọ bụ akpọ,
 a miberu l'ẹnwuru-ọku;
 mbụ akpọ, eeyeje mẹ.
 Obenu lẹ mu ta azahajekwa
 iphe ị tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje.
- 84 ?Bụ teke ole; bẹ mube nwozi
 ngu a-tabebe nshi?
 ?Bụ teke ole; bẹ ịi-hù ndu
 akpa mu ẹhu ahùhù?
- 85 Ndu, eku onwephe ekuku
 egvuje nsụ doberu mu tẹ mu dalahụ;
 mbụ iphe ono, ị turu ekemu
 t'ẹ b'e emejeshi ono.
- 86 Iphe, bụ iphe, ị sụru t'e meje;
 bẹ dabukwaru adaburu.
 Yenuru mu ẹka;
 ke lẹ ndu mgboko akpa mu
 ẹhu l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ephe.
- 87 Ọ phọduaru-a nwanshi;
 mẹ ephe emee tẹ mu chihu le mgboko-a.
 Obenu lẹ mu ta hakwanu
 ome iphe ị sụru t'e meje.
- 88 Gudenu ke n-yemobu ngu;
 mee tẹ ndzụ dzua mu;
 k'ophu mu e-meje ekemu ono,
 i gude onu ngu tụa ono.
- 89 Okfu nggube Ojejoje
 l'a-nọ jeye lẹ tutu yoyo.
 Ẹ tọ mịngadu amịngal' imigwe.
- 90 Ịnoduje buru
 o-me-g'o-kfuru;
 tsube l'ogbo sweru ogbo.

- I meru mgboko dobe;
 yọ dọ ẹge i doberu iya.
- 91 Iphe bụ iphe i kfuru l'ọ ha;
 bẹ dukota ẹge i kfuru iya jeye ntau-a;
 kẹ l'iphemiphe obule l'ejeru ngu ozi.
- 92 Ndege ekemu ngu te shiru
 l'odungu dọ mu mma;
 mẹ mu alakwa l'iyi teke ono,
 mu shi eje iphe-ehuka ono.
- 93 E to nwedu lẹ mu azahaa
 ome iphe i sọru t'e meje;
 kẹ l'ọ bụ iya b'i gude dobe mu ndzọ.
- 94 Dzonua mu; kẹ lẹ mu bụ nke ngu;
 bya akpakowa iphe i sọru
 t'e meje l'ọ ha makotaru.
- 95 Ndu akirishi kwagebewaru
 akwagebe t'ephe mebyishia mu.
 Ole mu a-tuko iphe i turu
 l'ekemu kwakobe l'ime obu mu;
 l'ari iya ariri.
- 96 Iphe bụ iphe a sọru l'ọ
 dọ-geru mma;
 bẹ mu phukwaru l'ọ
 nwetsuaru ẹke ọ phoduru.
 Obenu l'ekemu ngu te
 nwedu ẹke ọ ghoduru iya.
- 97 Ekemu ngu bẹ mu yekwaru obu nshinu.
 Mu evujeru iya l'obu mkpurumkpuru.
- 98 Ekemu ngu emeje tẹ mu ka
 ndu ohogu mu omaru iphe;
 kẹ l'ooswijeru mu eswiru mkpurumkpuru.
- 99 Enya gbe kakwa mu oru l'iphe;
 male ndu ezi mu iphe;
 kẹle kẹ ekemu ngu anoduje
 mu l'obu tekenteke.
- 100 Mu ka ndu bụ ogurennya omaru iphe;
 kẹle mu anoduje eme ekemu ngu.
- 101 Mu wofukotaru ẹka l'iphe bụ iphe dọ eji;
 k'ophu mu e-meje okfu ngu.
- 102 Mu ta gbadobukwaa
 ekemu ngu; kẹ l'ọ bụ
 nggubedua l'onwongu
 ziru mu iya.
- 103 Ege okfu atso-bekwanu mu ena!
 O kakwa mu manu-engu otso ena.
- 104 Uru, mu eritaje l'ome
 ekemu ngu bụ l'oomeje tẹ mu kwaa enya.
 Oo ya meru iphe ugho dọ
 mu ashị; m'ọ -ruhuru;
 ọ dọ idagha.
- 105 Okfu ngu bụ urọku, mu gude
 aphọ ẹke mu a-dzo okpa;

- bya aburu iphoro, noru mu l'uzo.
- 106 Mu riwaru angu; kpebua ya l'obu mu;
le mu a-nodu eme iphe ekemu ngu ono,
vudo nhamunha ono kfulu.
- 107 Mu jenukawaru iphe-ehuka.
Gudenu ke okfu ono,
shi ngu l'onu ono; mee
te ndzu dzua mu; nggube Ojejoje.
- 108 Nggube Ojejoje;
natanu ajaja-wa, mu gude
obu mu aja ngu-wa.
Ngguz ezikwaa mu phu ege ekemu ngu gbaru.
- 109 A makwaru-a le mu
achijeru ndzu mu l'eka tekenteke;
obenu l'e t'o nwedulu le mu
azahaa ekemu ngu.
- 110 Ndu akirishi gbaaru mu onya.
Obenu le mu te eshibua
l'ekemu ngu yeswee okpa.
- 111 Ekemu ngu bu okè-iphe mu jeye le tutu yoyo.
O bu iya emeje te ehu atsò mu ena.
- 112 Iphe mu kpeburu l'obu mu
bu te mu meje iphe ekemu ngu kfulu
jeye teke mu a-no-bebe.
- 113 Ephe aduje mu ashi;
mbu ndu, anoduje abo obu ebo.
Obenu l'ekemu ngu; be mu yekwaru obu.
- 114 O bu nggu bu eke mu
edomije onwomu;
bya aburu ulo ndzu mu.
O bu l'okfu ngu;
be ayi chiru ukfu kwee.
- 115 Unu pakwaru mu haa;
unube ndu iphe du eji;
k'ophu mu a-nodu eme
ekemu ke Nchileke mu.
- 116 Gudeshia mu ike ege
i kweru mu ukwa iya;
k'ophu mu a-nodu ndzu.
Be ekwekwa te iphe ono,
mu ele enya iya ono buru mu ke mmanu.
- 117 Gudeshinua mu ike;
k'ophu aa-dzofuta mu.
Tekenteke kpo;
be mu a-nodu akwabe
ekemu ngu ono ugu.
- 118 Ijikaje ndu, haru ekemu ngu;
wata ome iphe odo;
ke l'eregede, ephe agba
te enweduru ephe ishi.
- 119 Iphe bu ndu akirishi,
no le mgboko; be iikpofuje l'o bu nu.

- Qo ya meru iphe mu yeru ẹhu l'ekemu ngu.
 120 Ẹhu amakoṭa mu jijiji l'ẹke mu atsụ ngu egvu.
 Mu atsụkwaphu ekemu ngu egvu.
- 121 Mu mewaru iphe gbaru nụ;
 buru iphe vudo nhamunha.
 Byiko; ba apakwaru mu
 haaru ndu akpa mu ẹhu.
- 122 Byiko; kwenua nwozi ngu
 ukwa l'ii-nodu eleta mu ẹnya.
 Be ekwekwa tẹ ndu eku
 onwẹphe ekeku kpaa mu ẹhu.
- 123 Mu lenyaakwaru ẹnya;
 mu ta amahẹ iphe mu ele;
 l'ẹke mu ele ẹnya t'ị bya adzofuta mu;
 bu iya bu iphe nggube
 onye doberu ẹka ndoo
 kweru mu ukwa iya.
- 124 Menuru yeru mube nwozi
 ngu l'ẹge n-yemobu ngu du;
 nggu ezia mu iphe ị toru
 okpa iya su t'e tsoje.
- 125 Mbedua bu nwozi ngu;
 byiko menua t'iphe dojee mu ẹnya;
 k'ophu iphe ị turu l'ekemu e-do mu ẹnya.
- 126 Nggube Ojejoje;
 o gbaakwaru teke ii-me ire;
 ke l'ekemu, ị turu b'ẹ tee tsohekwa.
- 127 O bu okfu le mu yeru ekemu ngu obu
 karia ege mu yeru iya
 okpobe mkpola-ododo;
- 128 buru okfu le mu kwetaru
 l'ekemu ngu ono vudo nhamunha;
 meru iphe iphe bu ugho du mu ashị.
- 129 Iphe ị turu l'ekemu du biribiri;
 O bu iya meru iphe mu
 gude obu mu l'o ha
 letso iya l'o ruberu iya.
- 130 Teke a kowaru iphe okfu
 ngu bu b'o nuje iphoro;
 l'emeje tẹ ndu eswe maru iphe.
- 131 Mu ghecharu onu l'atu henguhengu;
 l'ẹke ogogu mu tẹ mu meje
 iphe ị turu l'ekemu ngu.
- 132 Lenua ẹnya l'ẹke mu no;
 meeru mu eze-iphe-oma;
 bu iya bu ege iimejeru
 ndu yeru ngu obu.
- 133 Gude nu okfu ngu duzije mu uzo;
 k'ophu iphe du eji ta
 abyadu bya aburu eze le ndzu mu.
- 134 Gbafuta mu l'eka ndu l'akpa mu ẹhu;
 k'ophu mu a-nodu edobe ekemu ngu.
- 135 Mwaru mube nwozi ngu onu-ochi;

- nggu ezia mu iphe nọ l'ekemu ngu.
- 136 Ẹnya-mini awuṣhi mu l'ẹnya;
kele ndiphe te etsodu ekemu ngu.
- 137 I bu onye doberu ẹka ndoo nggube Ojejoje;
ikpe ngu vudo nhamunha.
- 138 Iphe i tushiru l'ekemu dobe
vudokota nhamunha;
bukotaru ire-lanu.
- 139 Obu, mu yeru ngu rimiwaru mu ishi;
kele ndu ohogu mu ta
gubedu okfu ngu iphe.
- 140 Ukwā, i kweshiru b'a
tọwaru nwehu datakọta.
Mube nwozi ngu b'ọ dū mma ntumatu.
- 141 A marua ẹ mu bu iphe-mmanu;
t'ọ dū iphe a guberu mu.
Obenu ẹ mu ta azahadu
ome iphe ekemu ngu kfu ru.
- 142 Odobe-ẹka-ndoo nke ngu;
be a-nọ jeye ẹ tutu yoyo;
ekemu ngu aburu ire-lanu.
- 143 Iphe-ẹhuka byawaru mu; aphu abyaru mu.
Obenu l'ekemu ngu ehele mu-a uhere.
- 144 Iphe i turu l'ekemu dobe;
be vudo nhamunha jeye ẹ tutu yoyo.
Menua t'iphe doje mu ẹnya;
k'ophu mu a-nodu ndzu.
- 145 Mu gude obu mu l'ọ ha
l'eku ngu; zanu mu oku nggube Ojejoje;
k'ophu mu a-nodu eme
iphe i turu l'ekemu.
- 146 O bu nggubedua be mu
eku; dzonua mu;
k'ophu mu a-nodu eme iphe i turu l'ekemu.
- 147 Mu egbeshije temanu nchi abohu;
wata ochi mkpu t'e yeru mu ẹka;
ẹke ẹnya mu nọ aburu l'okfu ngu.
- 148 Ẹnya ebuje mu sasarasangu
enyashi mgburumgburu;
k'ophu mu a-tọ nwehu
rija oriri l'ukwa i kweshiru.
- 149 Gudenu ke n-yemobu ngu nua olu mu.
Gudenu ke ikpe ngu,
vudo nhamunha;
mee te ndzu dzua mu; nggube Ojejoje.
- 150 Ndu anoduje achi ẹjo idzu nọokwa ntse.
Obenu l'ephe te emejedu
iphe ekemu ngu kfu ru.
- 151 Iinokwa ntse;
nggube Ojejoje;
ekemu ngu l'ọ ha tukokwa buru ire-lanu.
- 152 Teke, tehakpowaru etete;

- bẹ mu shi l'ekemu ngu maru
 l'ì tũru iya dobe tọ ọọ jeye ẹ tutu yoyo.
- 153 Lenua ẹnua l'iphe-ẹhuka, mu eje; dzọo mu;
 kẹle mu ta gbadobukwaa ekemu ngu ono.
- 154 Hanuuru mu enge; gbafuta mu;
 Gudenu kẹ ukwa,
 bu nggubedua kweru iya;
 mee tẹ ndzũ dzua mu.
- 155 Ndzofuta ọ ndu akirishi ọzenya;
 kẹ l'ẹphe te esejedu ege
 ẹphe e-me maru iphe
 ị tọru okpa iya sũ t'e tsoje.
- 156 Obu-imiko nke ngu;
 nggube Ojejoje paru apaa.
 Gudenu kẹ ikpe ngu,
 vudo nhamunha; mee tẹ ndzũ dzua mu.
- 157 Ndu, bu ndu ohogu mu,
 l'akpa mu ẹhu hakwa l'igwe.
 Ọle ẹ to nwedu ege ọo-du;
 tẹ mu gbe bya agbado ekemu ngu.
- 158 Ndu ẹ -te gudedu ire ẹphe
 ẹka bẹ agbaruje mu meji
 teke mu phuru ẹphe;
 kẹ l'ẹphe te emejedu iphe okfu ngu kfuru.
- 159 Phuwuru ege mu yeberu
 obu l'eme iphe ị tũru l'ekemu.
 Gudenu kẹ n-yemobu ngu;
 mee tẹ ndzũ dzua mu; nggube Ojejoje.
- 160 Okfu ngu l'ọ ha bu
 okpobe okfu;
 ikpe ngu ono,
 vudo nhamunha ono aburu ojejoje.
- 161 Ndu ishi anọduje akpa mu ẹhu;
 l'ẹ b'ọ du iphe mu meru ẹphe.
 Obenu l'okfu ngu anọdje
 anma mu ẹhu anmanma.
- 162 Okfu ngu emeje t'ẹhu tso mu
 l'ọ bu onye lutaru iphe ha nshinu l'ọgu
- 163 Ugho du mu ashị;
 mu akpo-yijeru iya ukuvu.
 Obenu l'ophu bu ekemu ngu;
 bẹ mu yekwanuru obu.
- 164 Ugbo esaa l'uboku;
 bẹ mu ajaje ngu ajaja
 k'ikpe ono, iikpeje nhamunha ono.
- 165 Ndu yeru obu l'ekemu ngu;
 bẹ ẹhu aduje agu nshinu;
 t'ọ bu l'ọ nweru iphe bya
 a-buru ukfu kpo ẹphe.
- 166 Mu ọ ngaberu nggube Ojejoje
 t'ì bya adzofuta mu.
 Ọ bu iphe bu ekemu ngu;
 bẹ mu anọduje etso.

- 167 Mu emeje iphe i turu l'ekemu;
kele mu yeru iya obu yeshia ya ike.
- 168 Mu anoduje eme iphe bu
iphe i turu l'ekemu;
ke l'iphemiphe obule,
mu eme b'i makotaru.
- 169 Te mkpu, mu echi runua ngu nchi;
nggube Ojejoje.
Menua te iphe doje mu
enya, bu iya bu iphe
i kweru ukwa iya.
- 170 Byiko te aroro, mu aro ngu runua ngu nchi.
Nafutanu mu ege ono,
i kweru ukwa iya ono.
- 171 Mu a-noduje aja ngu ajaja tekenteke;
ke l'i ziru mu iphe i toru
okpa iya; su t'e tsoje.
- 172 Mu e-gude onu mu gua okfu ngu l'egvu;
ke l'ekemu ngu l'o ha
vudokota nhamunha.
- 173 Kwagebejenu akwagebe; oyeru mu eka;
kele mu hataru otso ekemu ngu.
- 174 Iphe agu mu nu bu t'i
dzofuta mu;
nggube Ojejoje.
Ekemu ngu anoduje ehe mu uhare.
- 175 Hanua mu te mu nodu ndzu;
k'ophu mu a-jaje ngu ajaja.
Menua te ekemu ngu ono
gudeshia ndzu mu.
- 176 Mu kpaphuhuwaru l'o bu
aturu, tufahuru etufahu.
Byiko; chonua mube nwozi ngu;
kele mu ta agbadokwa ekemu ngu ono.

120

Egву, aaguje teke eeje Jerusalemu

- 1 Mu rakuru Ojejoje
teke mu no l'iphe-ehuka;
yo nua olu mu.
- 2 Nggube Ojejoje;
dzofutanu mu l'eka ndu ntuphu-ire;
me l'eka ndu eregede.
- 3 Unube ndu eregede;
?bu ngunu be unu ari
le Ojejoje e-me unu.
Mbu; ?bu ngunu;
be unu ari l'oo iphe
oo-gude byakfuta unu.
- 4 Oo-zi ndu soja; ephe egude
akfu, tupyishiru onu
bya ahua unu ahuhuhu.

Èphe e-me unu;
unu adaburu l'èke ono,
l'ata kfukfukfu l'ò bụ icheku-òku.

- 5 Nshòbukwaa mù;
kèlè mu bu l'alì Mésheku.
Nshòbukwaa mù;
kèlè mu bu l'ùlo-ékwa ndu Kéda.
- 6 O tewaru ñnya teke mu
lè ndu kpòru èhu-agu ashì shi butaru.
- 7 Obenu lè mbèdua bụ onye
anòduje achò ụzò èhu-agu.
Ò -bùje teke mu ekfuru
èphe okfu bèlebele;
èphe eme t'èphe tso mu ògu.

121

Egvo, aagùje teke eeje Jerúsalemu

- 1 Mu paliru ñnya;
lee l'ugvu ugvo ono;
bya aji:
“?Bụ awe bè ee-shi gbaaru mu mkpu?”
- 2 Ò bụ Ojejoje, bụ iya meru igwe;
mee mgboko a-gbaru mu mkpu.
- 3 È too kwekwa t'eturu chia ngu.
Onye ono, eche ngu nche ono;
bè mgbènya te erokwa.
- 4 Onye ono, eche ndu Ízurèlu nche ono
te enwekwa lè mgbènya abya iya l'ènya;
k'òphu ò bụru k'èkuru iya.
- 5 Ò bụ Ojejoje eche ngu nche;
bùru iya bụ agu, kpuchitaru ngu nù.
- 6 È to nwedu iphe anwù eme ngu l'eswe;
to nwe iphe ònwa eme ngu l'ènyashi.
- 7 Ojejoje e-me t'è b'ò dù iphe
e-me ngu nù;
bùru iya a-nòdu eche ndzù ngu.
- 8 Ojejoje a-nòdu edu ngu l'ejeje;
l'edu ngu l'alala;
tsube nta-a jeye lè tutu yoyo.

122

Egvo, aagùje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nù bụ Dévidi

- 1 Èhu tsòru mu èna
teke èphe sùru mu:
“T'ayi je l'èze-ùlo Nchileke!”
- 2 Nta-a bè ayi vudowa
l'òbu-edukfu nggùbe Jerúsalemu.
- 3 Jerúsalemu bụ mkpùkpu,
a kpùru; yò tùgba onwiya atùgba.
- 4 Ò bụ l'èke ono; bè iphe bụ
ikfu anòduje awù ala;
eje oja Ojejoje ajaja;

- mbu ndu ikfu ke Ojejoje;
 bu iya bu iphe i turu
 l'ekemu doberu ndu Izurelu.
 5 O bu l'eke ono;
 be aba-eze, anọ ekpe ikpe nọ;
 mbu aba-eze, shi l'ulo Dévidi.
 6 Unu kfuru nu Nchileke
 te nchi du Jerúsalemu ndoo:
 "Ndu yeru ngu obu; t'iphemiphe obule;
 bukwaru ndu yeru ngu obu akputo l'oborotu.
 7 Te nchi dukwa ndu ulo ngu ndoo;
 ehu-agu aburu ke ndu mkpukpu unu."
 8 Mu gude okfu ehu unwunne mu;
 me le ndu onya mu phe l'ekfu; su:
 "Te nchi dukwa nggube
 Jerúsalemu ndoo!"
 9 Mu gude okfu ehu
 eze-ulo Nchileke,
 bu Nchileke ayi acho
 te iphemiphe obule
 buru akputa ye oborotu le Jerúsalemu.

123

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu

- 1 Mu paliru enya mu lee
 l'eke i no;
 mbu l'eke i no nggube
 onye ono, no l'aba-eze ngu l'imigwe ono.
 2 O bu ege ono nwoke,
 bu ohu anoduje ele nnajiufu iya enya l'eka;
 mbu ege ono nwanyi,
 bu ohu anoduje ele nwanyi,
 nwe iya nu enya l'eka ono;
 bu ege ayibedua a-nodu ele Ojejoje,
 bu Nchileke ayi enya l'eka
 jeye teke oo-phuru ayi imiko.
 3 Phuaruru ayi imiko;
 nggube Ojejoje.
 Phuaruru ayi imiko.
 L'ayi tataakwaru nshi
 l'iphe ndu odo anoduje ekfu
 le to nwedu iphe ayi bu.
 4 Ayi tataakwaru nshi
 ke ochi, ndu eku onwephe
 ekuku anoduje achi ayi;
 me k'ege ndu etu
 onwephe oke epha
 anoduje ekfu le t'o nwedu iphe ayi bu.

124

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nu bu Dévidi

- 1 Te ndu Izurelu tukofua ya; su:

- Lẹ ndẹge Ojejoje ta nọ swiru ayi;
² ndẹge Ojejoje ẹ tọ nọ
 swiru ayi teke ono,
 ndiphe tsoru ayi ọgu ono;
³ mbụ teke ono, ẹhu nwuhuru
 ẹphe ọku l'ẹke ayi nọ ono;
 mẹ ẹphe elekwaa ayi lẹ ndzụ.
⁴ Ẹphe ge erikwa ayi l'ọ bụ utso;
 mbụ bụru ọchoku-mini tsọta ayi tųgbua;
⁵ mbụ bụru ukporo-mini
 kpota ayi;
 ayi eje abụru ọ-la-l'iyi.
⁶ T'ajaja bụru kẹ Ojejoje,
 bụ onye ono, ẹ te kwedu
 t'ẹphe gude eze
 takashia ayi atakashia ono.
⁷ Anahụ, ayi nahuru ẹphe
 dụwa l'ọ bụ nwenu,
 nahuru onye agba ọnya ẹnu.
 Ọnya ọbu swewaru iphòró;
 ayi anahụ gbalashia.
⁸ Ọ bụ Ojejoje, bụ iya meru
 igwe; mee mgboko;
 bẹ eeshije l'ẹka agbaru ayi mkpu.

125

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu

- ¹ Ndu dakoberu Ojejoje
 dụ l'ọ bụ Ugву Záyonu,
 bụ 'enwubata enwubata.
 Ọ bụ ugву, a-nọ jeye
 lẹ tutu yoyo.
² Ọ bụ ẹge-a, ugву nọ-pheru Jerúsalemu
 mgburumgburu-wa;
 bụ ege Ojejoje a-nọ-pheje
 ndibe iya;
 tsube nta-a gbururu jeyewaru.
³ Ndu akirishi ta abugbukwaru ishi l'alị ono;
 mbụ alị ono, e ketaru nụ
 ndu doberu ẹka ndoo ono.
 Ọdumeka bẹ ndu ono,
 doberu ẹka ndoo ono
 e-yekwa ẹka l'ome iphe dụ ẹji.
⁴ Nggube Ojejoje;
 menuaru ndu ọma ọhuma;
 mbụ ndu ono, obu gụru iphoro ono.
⁵ Ọ bụ l'iphe bụ ndu eshi ụzo,
 ẹ-te vudodu nhamunha
 bẹ Ojejoje a-tụko ẹphe lẹ
 ndu eme iphe dụ ẹji l'alị-a wofukota.
 Tẹ ẹhu-agu bukwaru kẹ Ízurelu.

126

Egву, aagujе teke eeje Jerúsalemu

- 1 Teke Ojejoje dulataru ndu ono,
a kpuru lẹ ndzụ ono azụ lẹ Záyọnu
b'ọ duru ayi l'ọ bụ nrọ.
- 2 Ayi muru onu-ochi;
gua egvu ẹhu-ọtso-ena.
Ndu ọhodo ekfulahaa; sụ:
“Lẹ Ojejoje meekwaru ẹphe iphe ha nshinu.”
- 3 Ojejoje meekwaru ayi iphe ha nshinu.
Yọ buru iya meru;
ẹhu atso ayi ena.
- 4 Nggube Ojejoje;
menua t'iphe duru ayi lẹ mma
ege ono, nggele atsoje
atsotso bya agbaa mini l'alị ọkponku ono;
- 5 k'ophu ndu gude ẹnya-mini
mebe iphe l'alị e-gude egvu
ẹhu-ọtso-ena kpata iya akpata.
- 6 Mbụ l'onye ono, gude
ẹnya-mini mebe iphe l'alị;
a-gude egvu ẹhu-ọtso-ena
vuru iphe ọ kpataru l'okfu iya lata.

127

Egву, aagujе teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Sólomọnu

- 1 Ọ -buru lẹ Ojejoje
ta kpudu ulo l'onwiya;
kwa aphụ bẹ ndu akpụ iya nụ eri.
Ọ -buru lẹ Ojejoje
te chedu mkpukpu;
kwa aphụ bẹ ndu eche iya nụ eri.
- 2 Ọ kwa kẹ mmanu;
bẹ iitehuje lẹ nchi-abọhu;
bya alasweta alasweta;
ẹke iise akanya nri, ii-ri;
kele ndu Ojejoje yeru obu
abuje: ẹphe zekwadurua lẹ mgbenya;
yo wotawaru ẹphe iphe ẹphe e-ri.
- 3 Ụnwegirima bụ òkè-iphe shi Ojejoje l'ẹka;
Ọtsu ime aburu obunggo, shi Ojejoje l'ẹka.
- 4 Ụnwegirima, a muru
l'okoro bya adu l'ọ bụ akfụ,
nọ l'ẹka mkparawa.
- 5 Onu-oma bụ k'onye chị iya chị-jia ẹkpa iya.
Iphere te emedu iya teke
yele ndu ọhogu iya
aswọ uswo l'obu-edukfu mkpukpu.

128

Egву, aagujе teke eeje Jerúsalemu

- 1 Onu-oma bụ k'iphe

- bụ ndu atsu Ojejoje egvu;
mbụ ndu bụ ụzo iya;
bẹ ẹphe etso.
- ² Onye ono a-nọdu ndzụ;
ria iphe o setaru l'akanya;
ẹhu-ọtso-ena; mẹ k'oma aburu nk'iya.
- ³ Nyeegwu ngu a-nọdu lẹ nke ngu;
du l'ọ bụ oshi vayinu, amị amimi.
Ụnwu ngu adu l'ọ bụ
ẹkali-oshi olivu;
nọ-pheru ngu mgburumburu.
- ⁴ Ono bụ ẹge onye a gọru
onu-oma nụ a-du;
mbụ onye atsu Ojejoje egvu.
- ⁵ Tẹ Ojejoje shikwa lẹ Záyonu
gọru onu-oma nụ ngu;
nggu anọdu phụ ẹge ụba
Jerúsalemu a-habe jeye
l'oge nka-ezekuna nke ngu.
- ⁶ Ii-nọ ndzụ; phụ unwu
nwanwanwaranwa ngu.
T'ẹhu-agu bukwaru kẹ ndu Ízurelu.

129

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu

- ¹ Tẹ ndu Ízurelu tuko kfua ya; sụ:
Lẹ ẹphe shi mu okpa ẹhu
teke mu bụ nwata.
- ² Keshinu teke mu bụ nwata;
bẹ ẹphe shi mu okpa ẹhu;
obenu l'ẹphe te mekputadu mu.
- ³ Ẹphe gudewa ẹchachi chia mu;
kpachaa mu akpacha.
Ọnya, ẹphe chishiru
ye mu l'okpurukpu-azu
du l'ọ bụ ẹke a waru ọswa.
- ⁴ Obenu lẹ Ojejoje bụ
onye doberu eka ndoo.
Ọ tọwaru mu l'ẹgbu,
ndu akirishi shi kee mu;
mu enwewaru onwomu.
- ⁵ T'iphe bụ ndu Záyonu
du ashi
bukwaru ndu e-gude iphere laphu azu.
- ⁶ T'ẹphe dukwa l'ọ bụ ẹwu,
furu l'eli ẹswulo, abuje:
Ọ -bya bya evuta;
anwu ewowaru iya chigbua.
- ⁷ Ẹwu ono ahatabeje nwanshi;
k'ophu bụ l'onye jeru iya
egbuta abuje; o -gbua nta gbua imo;
too gbutadu ophu e-ji iya ogbogbo-eka;
k'ophu ọ buru ophu e-dzu ọchileka.

8 Ophu ndu esweta esweta 'asujekwa nū ephe:
 "Tẹ Ojejoje gọkwaaru unu ọnu;
 l'ephē gude epha Ojejoje l'agoru ephē ọnu."

130

Egvo, aagujje teke eeje Jerúsalemu

- 1 Mu nọ l'echi ebo iphe-ehuka raku ngu;
 nggube Ojejoje.
- 2 Byiko Nnajiufu;
 nūnua olu mu.
 Ngabənuru mu nchi
 lẹ mkpu, mu echi anū ngu.
- 3 Ndege nggube Ojejoje;
 akwakobeje ejo iphe
 onyemonye ọbule eme;
 Nnajiufu; ?bū onye a-dū ike vudo ngu l'ifu?
- 4 Obenu l'iigujje nvu.
 Yọ buru iphe ono
 meru iphe aatsū ngu egvu.
- 5 Mu nọwa ngaberu Ojejoje.
 Mu nọwa l'ele ẹnya iya.
 Yọ buru l'okfu iya;
 bẹ mu daru ngaberu.
- 6 Mu nọwa ele ẹnya Nnajiufu
 karia ege onye nche
 anọduje eche tẹ nchi
 bọhu-kebe;
 mbū lẹ mu ka ole ẹnya
 Ojejoje mẹ l'ege ndu nche
 anọduje elebe ẹnya
 nchi-abọhu.
- 7 Byiko Ízurẹlu;
 t'ẹnya unu nọdulwa l'ẹke Ojejoje nọ;
 kẹ l'ọ bū iya bū onye eyeje
 obu yenuka iya eyenuka;
 buru iya agbafutaje madzū
 l'iphe dū ẹji iya l'ọ ha.
- 8 Ọ bū yẹbedua l'onwiya
 a-gbafutakota ndu Ízurẹlu
 l'iphe dū ẹji, ephē meshiru l'ọ ha.

131

Egvo, aagujje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nū bū Dévidi

- 1 Nggube Ojejoje;
 mu te ekukwa onwomu ekuku;
 ophu mu 'egvujekwaaru
 madzū ẹnya kfurukfuru.
 Mu ta ayojekwa oshi
 l'iphe ẹka mu ẹ-te rudu;
 ophu mu ejejekwa okobe
 ẹka l'iphe ka mu nū.
- 2 Iphe doru mu ẹnya bū

lẹ mu dobekpeleruphu
onwomu nwandoo.
Q bu ẹge nwata,
a mifuru onu l'era anoje
nwandoo l'ẹhu nne iya
bu ẹge mbẹdua nọkpelephu nwandoo.

³ Byiko; unubẹ ndu Ízurẹlu;
tẹ ẹnya unu nọdunu l'ẹke Ojejoje nọ;
tsube nta-a jeye lẹ tutu yoyo.

132

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu

- ¹ Nggube Ojejoje;
nyatanu Dévidi;
nggu anyata iphe-ẹhuka,
o jeberu.
- ² Q guru ẹnwa;
ria nte l'ifu Ojejoje;
mbu ribua l'ifu Okaribe ke Jékọpu:
- ³ "Lẹ ya ta atudu okpa l'ulo iya;
ishi te eru iya l'oshi;
- ⁴ ya te ekwe tẹ mgbenya bya iya l'ẹnya;
mbu t'ẹnya mee ya
gadzuğadzu ke mgbenya;
- ⁵ jeye ya aphua ẹke a-buru ke Ojejoje;
mbu ẹke Okaribe ke Jékọpu e-buru."
- ⁶ Ayi nwaru l'ọ nọ lẹ Efuratu;
tugbua je aphua ya lẹ
mgbegu Kiriyatu-Jerimu.
- ⁷ Ayi asu: "Unu t'ayi jenu
l'ulo-ẹkwà Nchileke.
Unu t'ayi jenu je anọdu iya
l'okpa; baaru iya ẹja.
- ⁸ Gbeshinu; nggube Ojejoje;
bya l'ogbodufu ngu;
nggu lẹ Okpoko
Ogba-ndzu ngu ono,
ekoshi ẹge ike ngu habe ono.
- ⁹ Tẹ ndu achijeru ngu ẹja
yenua odobe-ẹka-ndoo l'ọ bu uwe.
Ndu yeru ngu obu agua
egvu ẹhu-otso-ena."
- ¹⁰ Gudenu okfu ẹhu Dévidi,
bu nwozi ngu
nyata onye ono,
i wuru manu l'ishi gude mee ya;
yo buru eze ono.
- ¹¹ Ojejoje riburu Dévidi angu;
mbu angu, ẹ ta amingadu aminga;
to nwe l'oo-nonyaa;
to vuhedu ire.
Q suru iya: "L'onye lanu lẹ

awa ngu bẹ ya e-me t'ọ
nọdu l'aba-eze ngu.

- 12 Ọ -buru l'unwu ngu doberu
ndzụ, ẹphe l'iya gbaru;
l'eme iphe ya turu l'ekemu;
ọọ ya bụ; l'unwu ẹphe
a-nọwaru l'aba-eze ngu
gbururu jeyewaru."
- 13 Ojejoje gudewa ẹka iya fọta Záyọnu;
kẹ l'ẹke ono dọ iya mma
tẹ ya buru iya eburu;
kẹ l'ọ sọru:
- 14 "Ọ bụ ẹke-a; bẹ ya e-me ufu
iya jeye lẹ tutu yoyo;
buru l'ẹke-a bẹ ya e-dobe aba-eze iya;
kẹ l'ọ bu ẹge ọ dọ iya mma ndono.
- 15 Ya a-gọru ọnu nọ iya t'ọ
nweru iphe nweru k'etsubo iya.
Ndibe iya ndu ndu k'ụkpa;
bẹ ya a-nọdu anụ-ji ẹpho.
- 16 Ndibe iya, achijeru Nchileke ẹja;
bẹ ya e-ye ndzọfuta l'ọ bụ onye yeru uwe.
Ndibe iya, yeru Ojejoje obu
a-gụ egvu ẹhu-otso-ẹna.
- 17 Yọ buru ẹke ono; bẹ ya
e-shi l'ọnu-ulo Dévidi;
nọ onye lanụ ike;
muru ọku ye l'uroku onye
ya wuru manụ l'ishi gude chia ya eze.
- 18 Ya e-me t'iphere gude ndu ọhogu iya.
Obenu lẹ yẹbedua; bẹ ya
e-kpube okpu-eze, acha pemu-pemu."

133

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nọ bụ Dévidi

- 1 Lewaru ẹge ọ dọ-be mma;
bya adụ ugву;
tẹ unwunna bukobe;
tugbabe buru nanụ.
- 2 Ọ dulephu l'ọ bụ
okpobe manụ, eshi mkpọ,
a wuru Ẹronu l'ishi;
yo shi iya l'ishi tsọfuta iya l'ẹji-agba;
gbaa ya gorogoro tsọfuta l'olu uwe iya.
- 3 Ọ dukwaphu l'ọ bụ ẹke iji
Ugву Hẹmonu ada lẹ
Ugву Záyọnu.
Ọ bụ l'ẹke ndu dọ ẹge ono;
bẹ Ojejoje agojeru ọnu nk'iya nọ;
mbụ ọnu ọphu bụ ndzụ gbururu jeye.

134

Egvo, aagujẹ teke eje Jerúsalemu

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja;
unubẹ ndu ozi Ojejoje l'unu ha;
unubẹ ndu anọduje ejeru
Ojejoje ozi l'ulo iya l'enyashi.
- 2 Unu palia ẹka unu imeli
l'ulo, du nsọ ke Ojejoje; kele iya ekele!
- 3 Tẹ Ojejoje, bu onye meru
igwe mee mgboko
shikwa lẹ Záyọnu gọoru ngu ọnu.

135

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
Unu tua Ojejoje ẹpha.
Unu jaa ya ajaja;
unubẹ ndu ejeru Ojejoje ozi;
- 2 mbụ unubẹ ndu eje ozi l'ulo Ojejoje;
mẹ l'oma ufu Nchileke ayi.
- 3 Unu tua Ojejoje ẹpha;
kele Ojejoje du mma.
Unu gua egvo gude jaa ya ajaja; ke l'ọ bu
iphe gbaru nọ ndono;
- 4 kele Ojejoje fotawaru Jékọpu t'ọ buru nk'ia;
mbụ l'ọ hatawaru Ízurelu t'ọ
buru ndu yẹbedua gẹdegede nwe.
- 5 O doru mu ẹnya lẹ
Ojejoje ha nshinu;
mbụ lẹ Nnajiufu ayi kakọta iphe, bu agwa.
- 6 Ọ bu iphe du Ojejoje mma;
bẹ oomeje l'imigwe;
mẹ lẹ mgboko.
Yọ buru iphe du iya mma;
bẹ oomeje l'eze ẹnyimu; mẹ l'ebo, nọ iya nọ.
- 7 Ọ bu iya emeje tẹ urukpu shi
l'ẹke mgboko beru dube eruru.
Oomeje t'egbe-igwe gbaa teke ọ chị mini;
l'emeje tẹ phẹrephere shi
l'ulo ẹke ọ tu-chiru iya wata ephephe.
- 8 Iphe bu ọkpara lẹ Íjiputu b'o chigbushiru;
mbụ iphe bu ọkpara lẹ madzụ; mẹ l'elu.
- 9 O gude iphe-ophulenya;
mẹ iphe-ọhubama,
dugbaa biribiri mekoshi unubẹ ndu Íjiputu.
Yọ buru iphe o gude
hụa Fero yele ndu ozi iya àhùhù.
- 10 Mbakeshi, du l'igwe b'o chitsushiru;
bya egbushikwaaphu ndu
eze, shihugbaaru ike.
- 11 O gburu Sihọnu, bu eze ndu Amọru;
bya egbua Ogu, bu eze ndu Báshanu;

- bya egbushikota eze ndu Kénanu l'èphe ha.
- 12 Yo woru aḷi èphe washiaru
ndu nk'iya, bu Ízureḷu;
t'ò buru òkè-iphe èphe.
- 13 Èpha nggùbe Ojejoje
anoje jeye ḷe gbururu.
Òphu a byadù bya azaha
ngu azaha dùbe l'ogbo sweru ogbo;
- 14 keḷe Ojejoje a-haru ndibe iya enge;
gude ege ono dùa ndu ejeru iya ozi obu.
- 15 Agwa ndu òhodo butsua
mkpòla-ododo yeḷe mkpòla-òcha;
bu iphe madzù gude èka mee.
- 16 O nweru ònu;
òḷe è too kfudu okfu;
nweru ènya;
òphu ò phùdu ọzo.
- 17 O nweru nchi;
òphu 'onudu iya iphe.
To nwe ume ndzù, nọ iya l'èhu.
- 18 Ndu eme iya nù;
a-dù ege ò dù;
mẹwaru iphe bu ndu dakoberu iya nù.
- 19 Unube ndibe Ízureḷu;
unu jaa Ojejoje ajaja.
Unube ndibe Èronu;
unu jaa Ojejoje ajaja.
- 20 Unube ndibe Lívayi;
unu jaa Ojejoje ajaja.
Unube ndu atsù Ojejoje egvu;
unu jaa Ojejoje jajaja.
- 21 T'e shikwa ḷe Záyonu
jaa Ojejoje jajaja;
mbù onye ono, bu ḷe Jerúsalemu ono.
Unu jaa Ojejoje ajaja.

136

- 1 Unu keḷe Ojejoje ekele;
ke l'ò bu onye, dù mma.
N-yemobu iya anoje jeye ḷe tutu yoyo.
- 2 Unu keḷe Ojejoje òphu
kakòta iphe, bu agwa.
N-yemobu iya anoje jeye ḷe tutu yoyo.
- 3 Unu keḷe Nnajiufu, bu iya
bu ishi ke ndu, bu nnajiufu.
N-yemobu iya anoje jeye ḷe tutu yoyo.
- 4 Onye, bu yebedua nwenkinyi iya
emeje iphe-òphulenyà, ha nshinu.
N-yemobu iya anoje jeye ḷe tutu yoyo.
- 5 Onye, bu mmamiphe iya b'o gude mee eligwe.
N-yemobu iya anoje jeye ḷe tutu yoyo.

- 6 Mbu onye, woru mgboko-a
l'ò ha phushia l'eli mini.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 7 Onye, bu iya meshiru
eze iphoro-a, dutsua biribiri-a.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 8 Onye, bu iya meru ẹnyanwu t'ò chije l'eswe.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 9 Onye, bu iya meru onwa;
me mkpọ-kpodo t'ò chije l'enyashi.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 10 Unu kele onye chigbushiru
iphe, bu iphe waru nne iya oswa lẹ Íjiputu.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 11 Onye, shi lẹ Íjiputu dufuta unwu Ízurelu.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 12 Yò buru l'agburu-ẹhu iya
b'ò gude dufuta ẹphe.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 13 Unu kele onye, bu iya
kekahuru Eze Ẽnyimu Uswe ẹbo.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 14 Onye, duru ndu Ízurelu; ẹphe eswee ya.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 15 Yo kpota Fero yele ndu
soja iya l'ẹphe ha kporu ye
lẹ Eze Ẽnyimu Uswe ono.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 16 Unu kele onye, bu iya
duru ndibe iya ije l'echi-egu.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 17 Onye, chigbushiru ndu eze, nweru ike.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 18 Onye, gbushikwaruphu
ndu eze, a maru ẹpha ẹphe.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 19 O gburu Sihonu, bu eze ndu Amoru.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 20 Yò bya egbua Ogu, bu eze ndu Báshanu.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 21 O woru alí ẹphe nù onye
odo t'ò buru òkè-iphe iya.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 22 O bu nwozi iya; mbu Ízurelu b'ò nuru iya.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 23 Onye, bu iya nyataru ayibe
ndu ẹ ta dudu iphe ayi bu.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 24 O nafutaru ayi l'eka ndu achí ayi.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 25 Yò bukwaru iya phu

azukota iphemiphe obule, no ndzu.
N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.

26 Unu kele Nchileke k'imigwe ekele.
N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.

137

- 1 O bu l'iku enyimu Bábýilonu
be ayi byaru bya adoru;
raa ekwa; l'ayi nyataru Záyonu.
- 2 Ayi eworu une ayi kobe-gbaa
l'ekali-oshi wilo l'eke ono;
- 3 ke l'ayi ruru eke ono;
ndu, kpuru ayi le ndzu asu
t'ayi gvaru ephe egvu.
Ndu ono, eme ayi
ome-l'iwe ono asu t'ayi
guaru ephe egvu emerema.
Ephe asu t'ayi choo egvu
ndu Záyonu nanu gvaru ephe!
- 4 O bu; ?nanu ege ayi e-shi
wota egvu, e gude ekutse Ojejoje
gulahaa l'ali ndu ohodo.
- 5 O -buru le mu zaharu nggube Jerúsalemu;
te eka-utara mu nwuhukwa mu.
- 6 T'ire nyakwaru mu l'akpo;
m'o -buru le mu ta nyatadu ngu;
mbu; m'o -buru l'e to budu
nggube Jerúsalemu;
be mu meru mkpukpu,
emeje t'ehu kagee mu otso ena.
- 7 Nggube Ojejoje;
nyatakwa iphe ndu Edomu
meru mboku, ndu ohogu nataru Jerúsalemu.
Ephe turu uzu; su t'e tsukposhia ya.
T'e tsukposhia ya;
tsurua eke a turu okpa-ulo iya.
- 8 Unube ndu Bábýilonu;
iphe noru unu kwa o-la-l'iyi.
Ehu-otso-ena bu k'onye
a-kfu unu ugwo iphe-a, unu meru ayi-wa;
- 9 mbu onye a-nata unu
unwegirima unu, angu era
tupyashia le mkpuma.

138

Egву, Dévidi deru

- 1 Nggube Ojejoje;
mu e-gude obu mu l'o ha jaa ngu ajaja.
Mu a-nodu l'ifu agwa gua
egvu gude jaa ngu ajaja.
- 2 Mu e-byishi ikpere l'uzo

eze-ulo ngu, du nso;
 baaru ngu eja.
 Mu a-ja epha ngu ajaja;
 ke l'i bu onye n-yemobu;
 buru o-me-g'o-kfuru;
 ke l'i meru epha ngu
 yele okfu ngu; yo kakota
 iphemiphe obule l'eli.

³ Teke mu rakuru ngu;
 b'i zaru mu.

I meru; ike adu mu;
 bya emee mu; mu anyalaha ndu.

⁴ Iphe bu eze unwu eliphe
 l'ephe ha a-ja ngu ajaja; nggube Ojejoje;
 me ephe -nu okfu, shi ngu onu.

⁵ T'ephe gude uzo ke Ojejoje
 gua l'egvu; ke l'odu-biribiri iya ha nshinu.

⁶ A makwaru-a le Ojejoje no oreke-imeli;
 obenu l'anya iya anokotaje
 l'eke ndu enya ephe laru ali no.
 Ndu eku onwephe ekuku;
 be onoduje ote-enya maru.

⁷ E to nwedu m'o -ruhuru;
 iphe-ehuka gbaa mu mgburumburu;
 idobejele mu-a ndzu;
 t'e b'o du iphe e-me mu nu.
 Igudeje ike ngu nwulala ephe azu;
 mbu ndu gude iwe l'achi mu.
 Yo buru ike ngu ono;
 be igudeje dzofuta mu.

⁸ Nchileke, a-chiko iphe bu
 mkpa mu meeru mu.
 Nggube Ojejoje;
 n-yemobu ngu anoje jeye le tutu yoyo.
 Byiko; ba ahakwa ozi ono,
 i gude l'eka ono.

139

Egву-ọma, Dévidi deru nu onye ishi egvu

¹ Nggube Ojejoje;
 i vovaru mu okpoma;
 maru ege mu gbaru.

² I maru teke mu nodu anodu;
 maru teke mu gbeshiru egbeshi.
 Inoduje ote-enya maru iphe mu ari l'obu mu.

³ I maru teke mu gbeshiru l'eye iphe;
 maru teke mu ze azee.
 Iphe bu uzo mu l'o ha
 dokotaru ngu enya.

⁴ Obuje; okfu -bya eshi mu l'onu lufuta;
 b'i makotawaru iphe mu
 abya ekfufu;
 nggube Ojejoje.

- 5 I nọ-pheru mu
mgburumgburu: ifu l'azu.
I wowaru ẹka ngu byabẹ mu l'ishi.
- 6 Amama ono, i maru mu ono
dukwa mu biribiri;
o bulephu l'e to dodu mu ẹnya.
- 7 ?Bu awe bẹ mu a-nọdu,
bu ẹke Ume ngu ta nọdu?
?Bu awe bẹ mu a-gbaru laa,
bu ẹke ẹ ti phudu mu?
- 8 Mu -pheru lashia l'imigwe;
b'i nọwa l'ẹke ono.
Mu -tugbua; je agbaa
oshi-azẹe mu l'alì-maa zẹru; b'i nọkwa iya phu.
- 9 Mu -phehu pheru phesweta
uzo ẹnyanwu-ahata tugbua;
m'o -bu pheru pherua ẹke
ẹnyimu tso-beru gburu;
- 10 l'ẹke ono bẹ i-nọdulekwa edu mu;
gude ike ngu l'eyetaru mu ẹka.
- 11 Mu -su lẹ mu marua l'ochi e-domi mu;
l'iphoro a-buru-a ẹnyashi;
nọ-pee mu anọ-phe;
- 12 bẹ ii-koshile-e l'ochi ono
ta budu ochi l'ẹke i nọ.
Enyashi ono a-nọdu
echile-e swachaswacha l'o bu echi eswe;
kele nggubedua bẹ ochi
dule-ẹ l'o bu iphoro.
- 13 Kẹ l'iphemiphe obule,
nọ mu l'ime ẹhu bu nggu meru iya;
buru nggu dzekfuru mu
teke mu nọ nne mu l'ẹpho.
- 14 Mu aja ngu ajaja;
kẹ l'i meru mu l'uzo,
du egvo bya adu biribiri.
Iphe doru mu ẹnya oħuma
bu l'ozi ngu du biribiri.
- 15 Okpu, nọ mu l'ẹhu l'o ha
ta dudu ophu e domiru ngu
edomi teke ono, eeme mu l'edomi ono.
Teke a nọ l'ẹke miru emimi
dzekfua mu; mu aburu nanu;
- 16 b'i gudehawa ẹnya ngu phu
ugwehu mu ophu ẹ ti
dzekfudua ege oo-du.
Tsuberu lẹ mboku k'odungu;
b'a tubuhawaru ru ujiku ole,
mu a-nọ lẹ mgboko-a;
mbu dehawa iya ru l'ekwo ngu.
- 17 Oriri ngu dukwa mma; nggube Nchileke.
A -chikobe iya achikobe; b'o hakwa nshinu.
- 18 O -buru tẹ mu wata iya agugu;

b'ò kakwa eja, nò l'alì l'igwe.
 Mu -kua mgbenya; tehu;
 bẹ mu lẹ nggu nòkwaa ẹge ayi nọ.

- 19 Nggube Nchileke;
 ọ dū mu t'a sù l'ì chiko ndu akirishi gbushia.
 Unu paru mu haa;
 unubẹ ndu ono, ogbu ọchi
 anọduje agù l'ọ bụ onye mini agù ono.
- 20 Ndu ono anọduje ekfubyishi
 ẹpha ngu ekfubyishi;
 chita onwẹphe koga-beru
 ngu k'ome iphe dū ẹji.
- 21 Iphe bụ ndu nggube Ojejoje dū ashi;
 bẹ dukwa mu phụ ashi.
 Iphe bụ ndu etso ngu okfu;
 bẹ mu a-nọdu akpọ-yiru ukuvu.
- 22 Ẹphe aduje mu ashi dushia mu iya ike;
 mbụ lẹ mu agukobeje ẹphe lẹ ndu ọhogu mu.
- 23 Vọchanua mu ọkpoma;
 nggube Nchileke;
 maru iphe nọ mu l'obu.
 Datanu mu;
 maru ẹge ọriri mu gbaru.
- 24 Lenua mu ẹnya maru;
 ?m'o nweru ẹke ọzo
 kpọ-swehuru mu.
 O -bùru l'ọ nweru;
 t'ì dulata mu azụ l'ọzo kẹ ndzụ ojejoje.

140

Egву-Qma, Dévidi deru nù onye ishi egvu

- 1 Nafutanu mu l'ẹka ndu
 akirishi; nggube Ojejoje.
 Letanu mu ẹnya;
 tẹ mu ba daba l'ẹka ndu
 anọduje eme madzụ iphe kpangangangu;
- 2 mbụ ndu, bụlephu ẹjo iphe;
 bẹ ẹphe anọduje l'ọriri iya.
 O bụ ọgu bẹ anọduje
 l'akpali mbọku-mbọku.
- 3 Ẹphe emeje ire ẹphe;
 yọo tsụ nkọ l'ọ bụ ire agwọ.
 Okfu, shi ẹphe l'ọnu
 egbu egbugbu l'ọ bụ ẹra ogiji.
- 4 Gudeshinua mu ike;
 nggube Ojejoje;
 tẹ mu ba adalahu l'ẹka ndu akirishi.
 Gbochitanu mu l'ẹka ndu
 anọduje eme madzụ
 iphe-kpangangangu;
 mbụ ndu achọ ọzo, ẹphe
 e-shi chikota mu ọkpa.
- 5 Ndu eku onwẹphe ekuku

gbawaru mu ɔnya.
 Ephe gebetsuaru ɔgbu; kwaberu mu;
 gbashia ɔnya; dooru mu l'uzo.

- 6 Iphe mu ekfujeru;
 nggube Ojejoje bu l'oo
 nggu bu Nchileke mu.
 Nggube Ojejoje; genua nchi
 le mkpu ono, mu echiku ngu ono.
- 7 Nggube Ojejoje, bu Nnajiufu mu;
 nggube onye ike, adzofutaje mu nu;
 nggube onye egbochitaje mu teke ogo daru;
- 8 Nggube Ojejoje;
 be emekwaru ndu akirishi
 iphe ono, agu ephe ono.
 Be ekwekwa t'idzu ree l'ege ephe achi iya.
 Odumeka; be ephe
 a-watakwa ohu dulingu.
- 9 T'iphe a-dakfuta ndu ono,
 gbaru mu mgburumgburu ono
 bukwaru iphe-ehuka,
 ephe gude ire ephe kpataru onwephe.
- 10 Te icheku-oku, ata
 kfukfukfu kpukwaa ephe ishi.
 T'a chikwaru ephe ye l'oku, enwu phophopho;
 mbu l'ime nsu, ephe ta alufutadu alufuta.
- 11 Te iphe ndu ejo-okfu eme;
 be ekekwaru ekeru l'alj-a.
 Te iphe du eji chikwaa nta
 ndu ono, anoduje eme madu
 iphe-kpangangu ono.
- 12 Mu makwaru-a le Ojejoje
 ahajeru ndu ukpa enge;
 l'emejekwaphu te ikpe laaru
 ndu e-te nwedu ege o haru iya.
- 13 Te mu rakwaa ya arara;
 ndu doberu aka ndoo
 a-jakwa ngu ajaja;
 ndu obu ephe guru iphoro eburu le nke ngu.

141

Egву-qma, Dévidi deru

- 1 Nggube Ojejoje;
 mu araku ngu.
 Gbanuaru mu mkpu egwegwa.
 Nunua olu mu teke mu rakuru ngu.
- 2 Te ekfukfu, mu ekfu anu ngu
 shikwa ngu mkpo l'o bu insensu.
 Te aka, mu chiliru imeli l'ekfu anu ngu
 dukwa ngu l'o bu anu,
 e gburu gude egworu ngu
 ngweja l'uzo-urenyashi.
- 3 Yetanuru mu aka;
 nggube Ojejoje;

- te mu dobe onu ndoo.
 Menua te mu daa ashị.
 4 Be ekwekwa t'egu ome
 ejo iphe wata mu agugu;
 ophu mu 'etsokwaru ndu
 akirishi wata ome ejo iphe.
 Be ekwekwa te mu tsoru
 ephe ria iphe ephe kwakoberu.
 5 T'onye doberu eka ndoo chia mu ru iphe.
 Oo-du mu ru l'ọ bu
 iphe-oma; yo meeru mu iya.
 T'ọ baaru mu ru mba.
 Ono e-gheru du mu l'ọ bu
 manu, eshi mkpo be owu mu l'ishi.
 Oo-noduru atsọ mu ntumatu.
 Obenu le mu a-nodujelephu ekfu anu ngu;
 su t'i mee t'ejo idzu ndu akirishi ba avu.
 6 Ndu ishi ephe; be ee-shi
 lonungonu eke ephe no nwutsushia.
 Teke ono; ndu akirishi
 amaru l'iphe mu kfu bu oswi-okfu.
 7 Ephe asu: "L'ọ bu ege eegvukposhije ali;
 koo okori-a bu ege a tukashiru okpu
 ayi nanu nanu l'ikiri-kpo."

 8 Obenu le mbedua bu l'eke
 i no be mu doberu enya;
 nggube Ojejoje, bu Nnajiufu mu.
 O bu l'ime ngu; be mu gbabaru
 te mu nodu zeeru ndzu.
 Byiko; be enwukwaru mu haaru onwu.
 9 Menua te mu ba adalahu
 l'onya, ephe gbaru mu;
 mbu l'igbudu, ndu akirishi
 gbaru doberu mu.
 10 Te ndu akirishi nmakwaa
 l'ugbu, ephe geberu.
 Te mbedua sweta;
 t'e b'ọ du iphe e-me mu nu.

142

Évù, Dévidi raru teke o no l'ogba ekfu anu Nchileke

- 1 Mu chiru mkpu chishia ya ike chiku Ojejoje.
 Mu chikuru Ojejoje;
 t'ọ phuru mu imiko.
 2 Mu wotaru mkpu, mu echi wushiru iya;
 wota iphe-ehuka, mu l'ọ ha togboru iya.
 3 Teke ike agvwa mu agvugvu;
 be nggubedua boru mu uzo.
 Ndiphe gbashileru mu phu
 onya l'uzo t'ọ nma mu.
 4 Lewa mu ru enya l'azu;
 nggu aphu l'e t'ọ dudu onye akpa mu ishi.
 Mu te nwedu eke bu:

mu -gbaba iya; mu anọdu iya zee ndzu;
 kẹ l'ẹ tọ dudu onye akpa mu ishi.

- 5 Yọ buru nggube Ojejoje bẹ mu chikuru; sụ:
 “Ọ bụ l'ime ngu; bẹ mu
 anọduje ezeru ndzu;
 buru nggu bụ òkè-iphe mu l'alì ndu nọ ndzu.”
- 6 Ngabenu nchì; nọa mkpu, mu echi;
 kẹ l'ọ nweru iphe atsụ mu l'ẹhu.
 Byiko; nafutanu mu l'ẹka ndu achì mu nù;
 kẹ l'ephe ka mu ike.
- 7 Gbafutanu mu lẹ mkporo-a,
 mu nọ-wa; k'ophu mu a-ja ngu ajaja;
 ndu doberu ẹka ndoo
 anọ-phee mu mgburumgburu;
 kẹ l'i yeru mu ẹnya nshinu.

143

Egvo-oma, Dévidi deru

- 1 Nggube Ojejoje;
 nunua ekfukfu, mu ekfu anụ ngu.
 Ngabenu nchì; nọa mkpu,
 mu echi; phọaru mu imiko.
 Keshinu ì bụ onye
 doberu ẹka ndoo;
 buru o-me-g'o-kfuru;
 zanọa mu oku!
- 2 Byiko; be ekpekwa mube nwozi ngu ikpe;
 kele ẹ tọ dudu madzụ,
 nọ ndzụ, doberu ẹka ndoo l'ifu ngu.
- 3 Onye ohogu mu chiru mu gude mu tọa l'alì;
 bya emee mu; mu anọdu
 l'ẹke gbakotaru ochi;
 l'ọ bụ ndu nwuhuru
 anwuhu teke ndiche.
- 4 Ọ bụ iya meru iphe ike
 wataru mu agvugvu;
 obu awata mu oku akuku.
- 5 Mu nyataru ege o shi aduje teke ndiche.
 Mu abya anọdu;
 rìlahaa iphe i mekotaru ayi l'ọ ha;
 bya elefua ẹnya l'iphemiphe obule,
 i gude ẹka ngu mee.
- 6 Mu achiliaru ngu ẹka mu labụ l'imeli.
 Obu ngu emelaha mu
 ege ono, ẹgu mini anọduje
 agụ alì-ọkponku ono.
- 7 Zanọa mu oku egwegwa; nggube Ojejoje;
 l'ike gvụakwaru mu.
 Be edomikwa onwongu l'ẹke mu nọ.
 Odumeka; bẹ mu lẹ ndu,
 a tọwaru eja a-bukwaru nanụ.
- 8 Tẹ nchi-abọhu bọtaru mu
 okfu, a-nọdu akọru mu kẹ n-yemobu ngu;

- kẹ l'ọ bụ nggu bẹ mu dakoberu.
 Byiko; koshinu mu ọzo,
 mu e-shi;
 kẹ l'ọ bụ eke i nọ bẹ obu mu nọ.
 9 Nafutanu mu l'ẹka ndu
 ohogu mu phe; nggube Ojejoje;
 kẹ l'ọ bụ l'ime ngu; bẹ mu domiru onwomu.
 10 Zinua mu iphe bụ uche-obu ngu tẹ mu meje;
 kẹ l'ọ bụ nggu bụ Nchileke mu.
 Menua tẹ Ume ngu,
 bụ Ume oma duru mu shia
 ọzo, vudo nhamunha.
 11 Gudenu k'ẹpha ngu; nggube Ojejoje;
 mee tẹ ndzụ dzua mu.
 Gudenu odobe-ẹka-ndoo
 nke ngu nafuta mu
 l'iphe-ehuka-wa, mu eje-wa.
 12 Gudenu kẹ n-yemobu ngu;
 mee tẹ ire kpuru ndu ohogu mu l'uga.
 Nngu atuko iphe bụ ndu
 achị mu nụ l'ephe ha mee
 t'ephe buru kpurupyata;
 kẹle mu bụ onye ejeru ngu ozi.

144

Egву, Dévidi deru

- 1 T'a jaa Ojejoje, bụ
 Agbara-Mkpuma mu ajaja.
 Oo yebedua anọduje ezi mu
 t'ẹka shihu mu ike l'ogu.
 2 O yeru mu obu; bya aburu
 iya bụ a-gbabe-a-dzuru
 nke mu.
 O bụ iya bụ ọlo-mgbochi mu;
 bya aburu iya bụ onye adzofutaje mu nụ;
 mbụ onye egbobutaje mu nụ;
 onye mu agbabajẹ l'ime iya; zeeru ndzụ;
 bya aburu onye emeje
 unwu eliphe t'ephe nọdu mu l'ẹka.
 3 Nggube Ojejoje;
 ?bụ ngunu bẹ madzụ bụ;
 kẹ t'i rivuje iya l'oriri.
 ?Bu ngunu bẹ madzụ mmanu bụ;
 kẹ t'i letaje iya ẹnya?
 4 Madzụ dulephu l'ọ bụ udzu onu.
 Ndzụ iya adu l'ọ bụ agu oshi, abuje;
 ọ -nọo nwanshii;
 a phụ-buhu iya.
 5 Nggube Ojejoje;
 chijanua igwe tarara;
 shi l'ẹke ono nyizita;
 k'ophu iphe, bụ ugву, nonu
 a-wata okpo enwuru-oku.

- 6 Tɔnua egbe-igwe gude
 ɔhikashia ndu ɔhogu ngu;
 nggu egude akfɔ ngu gbagbushia ɛphe.
- 7 Shinu l'ephekerephe ɛke ono,
 i nɔ ono machia ɛka; dzɔfuta mu!
 Nafuta mu l'echi eze mini ono.
 Nafuta mu l'eka ndu ɔhodo,
- 8 ezi-okfu ɛ-te shijedu ɔnu;
 ndu, amajɛ l'iphe ɛphe eme bu ugho;
 ɛphe anɔdu l'ime iya ria nte ye iya.
- 9 Mu a-guru ngu egvo ɔphungu;
 nggube Nchileke.
 Yɔ buru ogele, a kparu l'udo iri;
 bɛ mu a-kɔ gude gɔaru ngu egvo ono;
- 10 mbu nggube onye emeje
 t'eze lua ɔgu lu-gbua;
 mbu onye anafutaje nwozi
 iya, bu Dɛvidi t'ɛ b'e egude
 ogu-mbeke gbua ya.
- 11 Byiko dzɔfutanu mu!
 Nafutanu mu l'eka ndu ɔhodo,
 ezi-okfu ɛ-te shijedu ɔnu;
 ndu, amajɛ l'iphe ɛphe eme bu ugho;
 ɛphe anɔdu l'ime iya ria nte ye iya.
- 12 Mee t'unwegirima ayi ndu
 kɛ unwoke; teke ɛphe bu
 unwu-okorɔbya;
 t'ɛphe vua; shihu ike; l'ɔ bu oshi,
 e letaru enya ɔkpobe eleta.
 Nggu emee unwegirima ayi
 ndu kɛ unwanyi;
 t'ɛphe du l'ɔ bu ufu-eze,
 a kpuru; yɔo ma mma;
 e gude iya mee ufu-eze.
- 13 Mekwaaphu tɛ nri,
 dɔtsua iche iche ji ɔba ayi.
 Nggu emekwaaphu t'aturu ayi
 zua azuzu nshinu;
 k'ɔphu oo-gudeje unubuku
 aturu ka nshinu afa l'afa l'ɛgu iya.
- 14 Mekwaaphu t'eswi ayi shihu ike;
 l'e evu evuvu.
 Tɛ kɛ omebyishi mkpukpu ayi;
 ba aduhekwa ɔdo.
 Tɔ duhe mbu kɛ ɔkpɔ ayi
 lɛ ndzu laa mkpukpu ɔdo.
 ɔphu ɔ duhe iphe e-me
 t'a raa ɛjo ɛkwa
 l'ogborogbo uzo ndu ndu-ayi ɔdo.
- 15 ɔnu-oma bu kɛ ndu bu
 ege ono b'ɔ du l'ufu ɛphe.
 ɔnu-oma bu kɛ ndu
 Nchileke ɛphe bu Ojejoje.

145

Egvo-ekere, Dévidi deru

- 1 Mu a-ndu ekutse nggube
Nchileke mu, bu eze.
Mu a-ndu aja ngu ajaja jeye le tutu yoyo.
- 2 Mu a-ndu aja ngu ajaja mboku-mboku;
l'ekutse epha ngu jeye le tutu yoyo.
- 3 Ojeje ha nshinu;
buru iya gbaru t'a kagee ya oja ajaja.
Ege nshinu iya habe;
ta dukwa onye a-du ike amakotaru iya.
- 4 Iphe bu ogbo, nonu a-nduje
aturu ogbo ophu etso iya nu
onu iphemiphe obule, iime.
Epe a-ndu akoru epe
iphe dugbaa biribiri, inoduje eme.
- 5 Epe a-ndu atu onu ege
iigbutabe nwjinwii;
me ege okwabe egvu ngu habe nshinu.
Mbedua a-ndu nwa nggujungguji;
ria ege iphe iime du-bebe biribiri.
- 6 Epe a-ndu atu onu ege ike
ngu dubebe l'ozu, du egvu, iije.
Iphe, iime, du egvu; be mu a-ra arara.
- 7 Epe l'epe ha ekfukashia
ege udu ngu habe nshinu.
Epe egude ehu-otso-ena
gua odobe-eka-ndoo ngu l'egvu.
- 8 Ojeje bu onye emeje
eze-iphe-oma; bya aburu onye
aphujeru madzu imiko.
Ehu te eghujedu iya egwu egwegwa;
ole n-yemobu iya be ooyeje yee k'etsutsu iya.
- 9 Ojeje muberu onyemonye obule enya.
Iphemiphe obule, o keru
ekeke be oophujeru imiko.
- 10 Iphemiphe obule, i keru
ekeke a-ndu aja ngu ajaja; nggube Ojeje.
Ndu yeru ngu obu a-ndu ekutse ngu ekutse.
- 11 Epe a-tu onu ege eke i bu
eze du-bebe biribiri;
bya atua onu ege
agburu-ehu ngu habebe nshinu;
- 12 k'ophu onyemonye obule
a-makotaru iphe ha nshinu, iimeje;
makwaruphu ege eke,
i bu eze du-be akpabiri.
- 13 Ii-buru eze jeye le tutu yoyo;
bya achia tsube l'ogbo sweru ogbo.
Iphe bu iphe Ojeje kweru
ukwa; be oomeje.
O kwaphu ege ono;
b'o yeru iphemiphe obule,

- o keru ekeke obu.
- 14 Iphe bu ndu daru iko;
be Ojejoje abujeru agbarike;
l'apaliye ndu e wozitaru ali.
- 15 Onyemonye obule achikoje ele ngu enya l'eka;
nggubedua l'anujekwanu ephe nri l'oge iya.
- 16 Imusaje aka ngu;
mee t'epho ji iphemiphe obule, no ndzu.
- 17 Ojejoje bu onye doberu aka
ndoo l'iphemiphe obule oome;
bukwaruphu onye yeru
iphemiphe obule, o keru ekeke obu.
- 18 Ojejoje anoduje iphe bu
ndu rakuru iya nu ntse;
mbu ndu gude ire-lanu raku iya.
- 19 Ndu atsu iya egvu;
be oomejeru iphe agu ephe.
Onuje mkpu, ephe echi;
je adzofuta ephe.
- 20 Onyemonye obule,
yeru Ojejoje obu;
be onoduje eche nche.
Obenu le ndu akirishi;
be oo-me t'ephe buru kpurupyata.
- 21 Mu a-noduje aja Ojejoje ajaja tekenteke.
Te iphemiphe obule,
o keru dobe le mgboko
jajekwa epha iya ono,
du nsu ono jeye le tutu yoyo.

146

- 1 Te mu jakwaa Ojejoje ajaja.
Byiko; te mu jakwaa Ojejoje ajaja.
- 2 Mu a-nodu aja Ojejoje ajaja
jeye teke mu a-no-bebe.
Mu a-nodu agu egvu,
mu gude aja Nchileke mu
ajaja gbururu jeyewaru.
- 3 Ba akpokwaru obu yeru ndu ishi;
mbu madzu mmanu,
e-ta adudu ike adzota madzu.
- 4 Teke ephe nwuhuru;
ephe ala azu je aburu aja.
O bu mboku ono gedegede;
be iphe, bu iphe, ephe chiru
k'ememe atukoje gvu.
- 5 Onu-oma bu k'onye,
bu Nchileke ke Jekopu eyejeru iya aka;
mbu onye, bu l'eka Ojejoje,
bu Nchileke iya no;
be ochijeru enya dobe;
- 6 mbu Nchileke ono, bu onye
meru igwe mee ali;

bya emee eze ɛnyimu;
 mɛ iphemiphe ɔbule nɔ iya nɔ;
 bya aburu onye evudoshije ike
 l'ire-lanɔ jeye lɛ tutu yoyo.

- 7 Ndu aakpa ɛhu bɛ ɔohajeru enge;
 l'anɔjɛ ndu ɛgu aɔu nri.
 Ojejoje emeje tɛ ndu a tɔru
 mkpɔro nweru onwɛpɛhe.
- 8 Ojejoje emeje tɛ ndu atsɔ ishi wata ɔphu ɔzo.
 Ookulije ndu e wozitaru alɔ;
 l'eyejeru ndu doberu ɛka ndoo obu.
- 9 Ojejoje bu iya anɔduje eche
 ndu, laru alala nche;
 l'eche unwegirima, a tɔru ogbe;
 yele unwanyi, nji ɛphe ta nɔhedu.
 Obenu lɛ ndu akirishi bɛ ɔogbachije ɔzo.
- 10 Ojejoje a-buru eze jeye lɛ tutu yoyo;
 mbɔ lɛ Nchileke kɛ nggube
 Zayonu a-buru eze chia
 tsube l'ogbo sweru ogbo.
 Unu jaa Ojejoje ajaja.

147

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
 O du mma t'a guje egvu
 gude jaa Nchileke ajaja.
 O bu iphe ɛhu-ɔtso-ɛna;
 buru iphe ruberu iya nɔ t'aajaje ya ajaja!
- 2 O bu Ojejoje gude ɛka iya akpu Jerusalemu.
 Oochikobewa ndu Izuru,lu,
 a kpu ru lɛ ndu l'achilata azu.
- 3 Oomeje tɛ ndu obu tofuru
 atofu shihu ike;
 l'asaje ɛphe onya l'ɛke
 e mekaru ɛphe iphe.
- 4 O bu iya aɔjɛ mkpɔ-kpodo ɔgu;
 maru ole, ɔo-du.
 Tɛmanu; yɔ bya agukota
 iya ɛpha l'ɛhu l'ɛhu.
- 5 Ojejoje nk'ayi ha nshinu;
 ike iya aburu ike, nyiberu ayibe.
 Iphe-odo-ɛnya nk'iya ta
 dudu onye atɔ-ghe ɔnu ɛge ɔ habe nshinu.
- 6 O bu Ojejoje gude ndu ndu
 wozitaru onwɛpɛhe alɔ.
 Obenu lɛ ndu akirishi;
 bɛ ɔochitaje tɔa l'alɔ.
- 7 Unu gua egvu gude kele Ojejoje ekele.
 Unu gudenu une kɔaru
 Nchileke ayi nkwa.
- 8 Oo ya gude urukpu kwechia
 akpamigwe l'ɔ ha.
 Oochijeru eliphe mini;

- l'emeje t'ęswa fushia l'eli ugву.
- 9 Q bu iya anuje elu nri;
buru iya anuje unwu
ophegu nri m'ọ -raa ọra iya.
- 10 E tọ buđu agburu-ẹhu,
nọ l'inya emeje t'ẹhu tsọ Ojejoje ẹna;
ọphu ọ buđu apata-ọkpa
madzọ emeje t'ẹhu tsọ iya ẹna.
- 11 Ndu emeje t'ẹhu tsọ Ojejoje
ẹna kwa ndu, atsu iya egву;
mbu ndu, bu ẹke ẹnya ẹphe
anoje bu le n-yemobu ke Nchileke.
- 12 Nggube Jerúsalemu; kutsenua Ojejoje.
Janua Nchileke ngu ajaja; nggube Záyonu;
- 13 ke l'oo Ojejoje bu onye
emeje t'iphe igudeje tu-chia
onu-nggamgbo ngu shihu ike;
buru iya agojeru unwu ngu onu.
- 14 Oomeje te nchi du ndo
l'oke-ali ngu l'oha;
l'egudeje okpobe witu azu-ji ngu ẹpho.
- 15 Oo iphe ọ suru t'o mee
l'eliphe be emeje nu.
Okfu iya abuje;
ọ -kpukwaduru iya-a l'onu ekfu;
yo tuko mgboko l'ọ ha ngakota.
- 16 Q bu onye ewojeru mini suno
phushia l'ọ bu onye phushiru ukpo;
bya eworu iji phekaa;
yo dzuru ekemeke obule
l'ọ bu onye wushiru ntụ.
- 17 Ookpotaje aka-mini ghaa l'ọ
bu onye gharu ẹja.
?Bu onye a-du ike nodu
t'oyi aka-mini ono tsua ya?
- 18 Oe obuje; o -kfua okfu;
aka-mini ono adazehu.
Oomeje te pherephere wata ephephe.
Pherephere -phedelephu;
aka-mini adazehu wata otso atso.
- 19 Okfu iya b'o kpuhawaru koshi Jekopu;
mbu l'ikpe, o kperu yele
iphe ọ toru okpa iya;
su t'e tsoje b'o kpuhawaru koshi Izurelu.
- 20 E tọ dudu ohodo,
o mejewaru ẹge ono.
Ndu onanu ta madu ke
ekemu, ọ tuhawaru dobe.
Unu jaa Ojejoje ajaja.

- Unu shi l'imigwe jaa Ojejoje ajaja.
 Unu n̄odu l'ẹke kagee l'eli jaa ya ajaja.
- 2 Unubẹ un̄wu ojozi iya l'unu ha;
 unu jaa ya ajaja.
 T'iphe b̄u ndu s̄oja imigwe; jaa ya ajaja.
- 3 Unu jaa ya ajaja;
 unubẹ ẹn̄yanwu; m̄ẹ ọnwa.
 Unu jaa ya ajaja;
 unubẹ mkp̄o-kpodo, egbu zam̄uzamu.
- 4 Unu jaa ya ajaja;
 unubẹ akpamigwe;
 m̄ẹkp̄o unubẹ mini,
 n̄o-ngoru akpamigwe an̄o-ngo.
- 5 Unu t̄uko l'unu ha jaa Ojejoje ajaja;
 k̄ẹ l'ọ b̄u iya s̄uru t'unu n̄odu;
 meru iphe unu n̄o.
- 6 Ọo ȳeb̄edua dobetsuaru unu l'ẹke unu a-n̄odu.
 Ȳo buru ẹke ono,
 o dobetsuaru unu t'unu
 n̄odu ono; b̄ẹ unu n̄otsua.
 Ȳo buru ẹke ono; b̄ẹ unu
 a-n̄o jeye l̄ẹ tutu yoyo.
 Iphe ono, ọ t̄oru ọkpa iya ono
 t̄e n̄wed̄u l'o chihuru echihu.
- 7 Unu n̄odunu l̄ẹ mgboko
 jaa Ojejoje ajaja;
 unubẹ iphe d̄utsua biribiri,
 o meshiru dobe l'eze ẹn̄yimu;
 m̄ẹ ọphu n̄otsua l̄ẹ mini ime-al̄i.
- 8 Unu jakwaaphu Ojejoje ajaja;
 unubẹ egbe-igwe; m̄ẹ aka-mini;
 m̄ẹ urukpu; m̄ẹ oke ph̄erephere,
 emeje iphe o k̄furu.
- 9 Unubẹ oke ugву;
 m̄ẹ ugву k̄ẹ nsh̄ji;
 iphe b̄u oshi-omi;
 m̄ẹ iphe b̄u oshi sida;
 unu jakwaa ya ph̄u ajaja.
- 10 T̄ẹ an̄-egu-egbudu:
 iphe b̄u elu; unwehu;
 m̄ẹ unwenu, ephe l'eli;
 unu t̄uko jaa ya ajaja.
- 11 Unubẹ ndu eze k̄ẹ eliphe ọwaa;
 unubẹ iphe b̄u mbakeshi;
 unubẹ ndu ishi;
 m̄ẹ iphe b̄u ndu ach̄i mgboko l'ọ ha;
- 12 unubẹ un̄wu-okor̄obȳa;
 unubẹ un̄wu-mgb̄oko;
 unubẹ ndu b̄u ọgurenya;
 m̄ẹ unwegirima;
 unu jaj̄ekwaa ya ph̄u ajaja.
- 13 Unu t̄uko l'unu ha jaa Ojejoje ajaja;
 k̄ẹ l'ọ b̄u ẹpha iya

nwenkinyi bu epha, kakota nu.
 Odu-biribiri iya swetaru
 mgboko mgburumgburu
 bya esweta imigwe.

- 14 O meru te onye ike du
 lufutaru ndu nk'ia.
 Onye ono be ndu Izurelu,
 bu ndu yeru iya obu anoduje aja ajaja;
 mbu ndu ono, no iya l'obu ono.
 T'ajaja buru ke Nchileke.

149

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
 Unu gua egvu ophungu nu Ojejoje.
 Unu gua egvu gude jaa ya
 ajaja l'eke ndu nk'ia dzuru.
- 2 Te ndu Izurelu tee eswa l'eke
 onye meru epe no.
 Te ehu tsoo ndu Zayonu
 ena l'eke onye eze epe ono no.
- 3 T'ephe tee egvu gude jaa ya.
 Epe egude nkwa; me une gua egvu nu iya;
- 4 kele Ojejoje be ndibe iya no l'obu.
 Ndu wozitaru onwephe ali;
 be oogudeje k'oma bua nggo.
- 5 Te ndibe Nchileke tee eswa
 l'egbe ugvu owaa,
 a kwaberu epe-a.
 Epe agujekwaphu egvu
 ehu-otso-ena teke epe
 ze aze l'ugboshi epe.
- 6 Te oja Nchileke ajaja buru
 iphe epe a-kpujeru l'onu.
 T'ephe pataje ogu-mbeke,
 atsụ nkọ ifu labu l'eka;
- 7 gude iya je agwata ndu
 ohodo ugwo iphe epe meru epe;
 gudekwa iya phu nua unwu eliphe aphu.
- 8 T'ephe kekwa ndu eze epe egbu;
 mbu tua ndu nweru enya mkporo;
- 9 shi ege ono medzua iphe
 onye ikpe deru l'ekwo; su:
 t'ephe mee ndu ohogu epe ono.
 Ono bu iphe o gude kwabe
 ndu nk'ia ono ugvu.
 Unu jaa Ojejoje ajaja.

150

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
 Unu nodu l'ulo Nchileke,
 du nsọ jaa ya ajaja.
 Unu jaa ya ajaja k'ike,

o gude meshikota iphe nọkota l'imigwe.

² Unu jaa ya ajaja k'eze iphe,
o mekotaru.

Unu jaa ya ajaja;
kele nshinu ophu yebedua
du nyiberu anyibe.

³ Unu gbuа upyoku gude jaa ya ajaja.
Unu egude une; gude
ogumogu jaa ya ajaja.

⁴ Unu kua nkwa; tee egvu gude jaa ya ajaja.
Unu kpoo ubo; phua opu gude jaa ya ajaja.

⁵ Unu kua eze ogele
gude jaa ya ajaja.
Unu kua ogele,
ada gengugengu gude jaa ya ajaja.

⁶ Te iphemiphe obule, bu iphe
atu ume jaa Ojejoje ajaja.
Unu jaa Ojejoje ajaja.

Ètu

Uru, nọ l'etu

- 1 Ètu, ọ nmashiru; mbụ Sólomọnu Dévidi, bụ eze ndu Ízurelụ. Iphe meru iphe o gude nmashia ètu ono bụ:
- 2 k'ophu madzụ e-gude iya
maru iphe; shi iya dọje ike
lọ-gude onwiya;
k'ophu okfu, dọ ogvu
e-doje iya ẹnya;
- 3 mę k'ophu madzụ e-nweru
egomunggo;
zije obu l'ali eme iphe;
buru onye doberu ẹka ndoo;
l'eme iphe vudo nhamunha;
- 4 k'ophu ndu ẹ-te nwedu
egomunggo e-nwe iya;
unwu-okoroḅya akwaa ẹnya;
ẹnya erua ẹphe ali.
- 5 Tę ndu maru iphe
ngabe nchi mutafua
iphe yekwaru l'ophu ẹphe mahawaru;
ndu elerutaje ẹnya l'iphe akabaa ya elereta;
- 6 k'ophu etu; akali-okfu;
okfu ndu nweru mmamiphe;
mę l'ilu e-doje ẹphe ẹnya.
- 7 O kwa ọtsu Ojejoje egvu
bụ ẹke mmamiphe dọberu.
Obenu lę ndu eswe ta dudu
iphe ẹphe agubeje mmamiphe;
tọ dọ iphe ẹphe guberu ahuhù.

Okwa, aanmaru

unwu-okoroḅya

- 8 Nwa mu; ngabejekwa nchi
teke nna ngu akpo-ziru ngu ọzo;
ophu ijikajekwa iphe nne ngu ezi ngu;
- 9 ke l'okfu ẹphe ono a-buru okpu;
mee ishi ngu t'ọ dọ ugvu;
bukwaruphu iyagba-olu,
e-mee ngu; nggu aburu ẹgiri.
- 10 Nwa mu; teke ndu eme
ejo iphe eme t'ẹphe deta
ngu; be ekwekwa.
- 11 Ẹphe -sụ ngu t'i bya etsoru
ẹphe; t'unu je ekee l'ọzo; gbua madzụ;
mbụ t'unu je akwabẹru ndu
ẹ-ta dudu iphe ẹphe meru l'ọzo;
- 12 t'unu lee ẹphe lę ndzụ ẹge ili, eleje odzu;
mbụ lee ẹphe wọo l'ọ bụ

- ndu wulahuru l'iduma;
 13 ephe -sụ ngu l'unu e-gwo
 igweligwe iphe, vu oke aswa;
 gude iphe unu kwaru
 l'okwata dojia ụlo unu;
 14 ephe -sụ ngu: "T'i tūru ẹka
 yeru ephe; ege nggu l'ephe
 a-gbaru mgba l'okpoga ephe nataru;"
 15 nwa mu; be tsokwa ephe!
 Be yekwa okpa l'uzo, ephe esh;
 16 ke l'ọ kwa ome ẹjo iphe;
 be ephe anọduje agba perepere iya;
 to nwe iphe ephe guberu ogbu madzụ.
 17 L'agwo madzụ, phuru l'anya ta atajekwa iya.
 18 Ndu-wa kwa onwephe;
 be ephe kwaberu t'ephe gbu;
 ọ kwa onwephe be ephe
 kwaru l'uzo ege ono.
 19 Ọ kwa ege ono; be ọo-duru
 ndu gude ẹnya-ọku l'achọ uru.
 Uru, e ritaru ege ono
 egbujekwa onye ritaru iya nụ.

Onye 'ama iphe yee iphe emee

- 20 Mmamiphe tsoru
 mgbadamgba l'echi mkpu.
 Ọ nọ l'echi edukfu l'echi mkpu.
 21 Oovudo l'ishi ụzo l'echi mkpu;
 nọdu l'obu-edukfu mkpukpu l'araru
 iya ndu ọha arara; sụ:
 22 "Bụ teke ole; be unubẹ ndu
 ẹ-te nwedu egomunggo
 a-ha ome eswe?
 Bụ teke ole; be ọchi ndu ọdo ọchi
 a-tso-buhu ndu achị iya nụ ẹna;
 mmamiphe adu-buhu ndu eme eswe ashị.
 23 Unu ngabẹ nchị ẹ mba,
 mu abaru unu; k'ophu mu
 e-koshi unu uche mu;
 mee t'unu maru iphe nọ mu l'obu.
 24 Obenu ẹ keshinu mu kuru
 unu oku;
 unu ajika azaza;
 to nwe unu onye yeru mu ọnu
 teke mu machiru unu ẹka;
 25 wota iphe mu akpo-ziru unu baa l'ali;
 unu te kwe ọnata mba, mu abaru unu;
 26 be mu e-mekochakwaa chĩa
 unu ọchi teke ụmuruku
 a-muru unu.
 Mu a-ja unu ewena teke
 unu a-nọdu eje ntakfuru;
 27 mbụ teke oke ndakfu a-pata unu

l'ò bụ oke pherephere;
mbụ teke ọtu-gbirimu
nmaderu unu swokoswoko l'ò bụ ọku-maa;
mbụ teke ono, ụtsuruku
a-tsu unu ono.

- 28 Teke ono; bẹ unu e-ku mu; mu ta aza unu.
Unu e-le ẹnya mu; unu ta aphụ mu.
- 29 Lẹ keshinu ọphu mmamiphe dụ ẹphe ashị;
ẹphe ta hata ọtsu Ojejoje egvu;
- 30 keshinu ẹphe te ekwedu tẹ
mu kpọ-ziaru ẹphe ụzo;
woru mba, mu abaru ẹphe wụa l'ali;
- 31 bẹ ẹphe e-mekochakwaa ria
uru ejo ụzo, ẹphe etso; rijia ya ẹpho;
- 32 kẹ l'ò bụ ụzo, ndu e-te
nwedu egomunggo
shisweru;
bụ iya e-gbu ẹphe.
Yọ buru ẹnya ndu eme eswe,
jiru onwẹphe e-me;
ẹphe aburu ndu ọ-la-l'iyi.
- 33 Obenu l'onye ngaberu
yẹbe mmamiphe nchị;
ta dudu iphe eme iya nụ.
Ehu a-dụ iya agu;
ọphu ọ byadụ bya atsu egvu iphe-ẹhuka."

2

Uru, nọ lẹ Mmamiphe

- 1 Nwa mu; haa okfu,
shi mu l'onu;
mẹ iphe mu ezi ngu ezizi;
t'ọ gaaru ngu mkpa.
- 2 Wota nchị ngu pyoo l'ẹke mmamiphe nọ;
nggu ewota obu ngu zia l'omuta iphe.
- 3 Rọjee rọ-shia ike;
tẹ iphe doo ngu ẹnya;
obu erua ngu ali.
- 4 Lee ẹnya iya l'ò bụ
onye ele ẹnya mkpola-ọcha;
nggu achọo ya l'ò bụ
onye achọ ẹku, e domiru edomi.
- 5 Ono bụ teke iphe bụ
ọtsu Ojejoje egvu
e-do ngu ẹnya;
nggu amakwaruphu Nchileke.
- 6 Kẹ l'ò bụ Ojejoje anuje mmamiphe;
buru iya emeje t'iphe doo
madzụ ẹnya; onye ọbu akwaa ẹnya.
- 7 Ndu obu guru iphoro;
b'ọ kwakoberu mmamiphe;
l'egbochitaje ndu

- uto ẹ-ta dudu ẹ ndzu ẹphe.
 8 Ndu doberu ẹka ndoo;
 be ọnoduje echekwa;
 ọphu oowofujedu ẹnya
 l'ẹke ndu o gude ire ẹphe ẹka.
 9 O bu mmamiphe e-me t'i
 maru iphe bu odobe ẹka ndoo;
 maru iphe bu ikpe, du maa;
 maru iphe bu ire-lanu;
 me uto, du mma.
 10 Ishi iya aburu ẹ mmamiphe
 a-ba ngu l'obu;
 l'iphe odo madzu ẹnya
 atsolahaa ngu ẹna.
 11 Okfu, vudo nhamunha;
 me iphe-odo-ẹnya aburu
 iya a-nodu eche ngu ẹhu.
 12 Mmamiphe bu iya a-dzo
 ngu l'okpa ndu ẹjo iya ono;
 dzoo ngu l'okpa ndu ntumatu.
 13 Mbu ndu ahaje uto,
 vudo nhamunha;
 shilahaa uto, gbaru ọchi;
 14 ndu, bu ẹjo iphe aduje ẹphe mma;
 ugho aburu ẹphe iphe ọtso ẹna.
 15 Ẹphebedua l'onwẹphe
 bu ndu ẹregede.
 Iphemiphe ọbule,
 ẹphe eme aburu ẹregede.
 16 O bu mmamiphe a-dzo
 ngu l'ẹka nwanyi, eri ogori;
 mbu l'ẹka nwanyi, pheru akoru;
 bya egude ire meremere l'edeta madzu.
 17 Mbu nwanyi, gbafutaru ẹ ke nwoke,
 kuru iya akuku; wowaru ndzu;
 ẹphe gbaru l'ifu Nchileke fua l'ali.
 18 Ulo egbe nwanyi ono kwa alufu-anwuhu;
 uto iya aburu uto, e shi ala maa.
 19 E to nwedu onye kparu l'ulo
 nwanyi ono, latajeru nu.
 To nwe onye jejeru iya nu,
 phuru okpa, o gude lata.
 20 Oo ya bu; t'i tsoru okpa ndu eme ohuma.
 T'o buru uzo ndu, doberu
 ẹka ndoo etso; be ii-nodu etso.
 21 Ke l'o kwa ndu obu guru iphoro e-bu l'ali-a;
 buru ndu uto ẹ-ta dudu ẹ
 ndzu ẹphe e-bu iya.
 22 Obenu ẹ ndu ẹjo iya ono;
 be ee-me t'ẹphe chihu l'ali-a;
 fefu ndu, ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka efefu.

3

Idzu, aachì-koshi ùnwu-okorọbya

- 1 Nwa mu; ba azahakwa
iphe mu ezi ngu.
Wotakwa iphe ono,
mu ezi ngu ono ye l'obu;
- 2 kẹ l'ọ kwa iya e-me t'ì kaa nka;
mekwaaphu t'ẹhu dọ ngu agu.
- 3 Be ekwekwa tẹ n-yemobu
yele ire-lanọ nahọ ngu.
Tọ-kpua ya l'olu l'ọ bọ iphe-olu;
nggu edee ya edede l'obu ngu;
- 4 k'ọphu ịi-tụba Nchileke l'obu;
tụba madzọ l'obu;
ẹpha ọma aburu nke ngu.
- 5 Gude obu ngu l'ọ ha dakobe Ojejoje;
Ba achikwaru ụkfu kwẹ
lẹ mmamiphe k'ẹka ngu.
- 6 Tẹ Ojejoje vutajekwaru ngu
uzo l'iphe bọ iphe iime ememe;
kẹ l'oo-me ọzo ngu t'ọ k'furu gbororo.
- 7 Ba abụkwa nwa
ọ-maru-ọmachata.
Tsu-jechia Ojejoje egvu;
nggu aghaarụ ẹjọ iphe azọ.
- 8 Ono bọ iphe e-me t'ẹhu
duje ngu npho;
mekwaaphu tẹ ọkpụ shihu ngu ike.
- 9 Gude ẹku ngu kwabẹ Ojejoje ugvu.
Nggụ egude iphe ọdungu,
ì kpataru l'iphe ì meberu l'alì;
kwabẹ iya ugvu.
- 10 Teke ono; ọba ngu eji ejiji;
mẹẹ ọphungu eji mbenu ngu.
- 11 Nwa mu; ba agwọkwa
àhùhù, Ojejoje àhù ngu lẹ ntụ;
ọphu ike 'agwọkwa ngu lẹ mba, ọ baru ngu;
- 12 kẹ l'ọ kwa ndu Ojejoje yeru obu;
bẹ ọobajeru mba;
ẹge ono, nna abajeru
nwatibe iya ọphu o yeru obu ono.
- 13 Ọnu-ọma kwa k'onye chọru
mmamiphe; chọ-vu iya;
mbụ onye iphe edoje ẹnya.
- 14 Ishi iya aburu lẹ mmamiphe
kakwa mkpọla-ọcha.
Ọ kwaphu ẹge ono;
bẹ uru, nọ lẹ mmamiphe
ka kẹ mkpọla-ododo.
- 15 Ọ ka mkpuma, vu oke aswa irè.
È to nwekwa iphe agụ ngu enweru,
nweru ọphu ka mmamiphe.

- 16 Iphe nọ iya l'ẹka-utara
 bụ nka;
 ọphu nọ iya l'ẹka-ibyita aburu
 ẹku; mę ùgvù.
- 17 Iphe nọ l'uzo iya bụ
 ẹhu-ọtso-ena;
 bụru ẹhu-agu jiru esu-uzo iya.
- 18 Ndu rụkuru iya ẹka;
 bę ndzụ edzuję;
 ndu gbakuru iya nụ aburu ndu a gọru ọnu.
- 19 O bụ mmamiphe;
 bę Ojejoje gude ọo
 ntọ-l'alị mgboko;
 gude iphe-odo-ęnya mee igwe.
- 20 O bụ mmamiphe iya;
 b'ọ gude mee tẹ mini
 ęnyimu wata atsọtso;
 mę tẹ iji, shi l'urukpu ghọo
 mini; wata achichi.
- 21 Nwa mu; gudeshikwaa ọkpobe
 mmamiphe ike;
 nggu amakwaruphu ẹge
 ii-shije l'eye ọnu l'okfu.
 Be ekwekwa t'ọ nahụ ngu.
- 22 O bụ iya a-buru ngu ndzụ;
 bụru ákà, ịi-nya l'olu gude
 l'emema onwongu;
- 23 k'ọphu uzo ngu a-buru ngu chiri-ị-lerere;
 ụkfu ta adụ ngu; nji ta aji ngu.
- 24 Teke ịze azę; tji tsudu egvu;
 mgbęnya ngu aburu l'ẹhu-gudangu.
- 25 E tji tsudu egvu iphe-kpaa;
 tji tsu egvu teke ndu ẹjo iya
 ono e-kpolashihu;
- 26 kẹ l'ọo Ojejoje a-buru mgbaru-ike ngu;
 bụru iya a-nọdu edu ngu
 t'ẹ b'i nma l'ọnya.
- 27 Ba anafujekwa madzụ
 iphe dụ mma, gbaru iya nụ;
 m'ọ -buru l'ọo nggu b'ọ nọ l'ẹka ememe.
- 28 Ba asujekwa madzụ ibe ngu
 t'ọ bya echile bya iya anata;
 l'ẹke iphe ọbu nọkwa ngu-a l'ẹka teke ono.
- 29 Ba achijekwa idzu iphe
 a-tsuru ibe ngu;
 mbụ onye nggu l'iya tųsaru onwunu ẹhu.
- 30 Be ekobejekwa madzụ okfu iphòró;
 l'ẹbe adụ iphe o meru.
- 31 Be ekojekwaru onye eme
 iphe-kpaa okopho;
 ọphu i yekwa ọkpa l'ẹke
 o yeru;

- 32 kẹ l'onye eme
 mkpakọ-mkpakọ
 adujekwa Ojejoje ashị.
 Obenu l'onye obu guru iphoro;
 bẹ Ojejoje atujeru obu yeru.
- 33 Ụlo ndu akirishi;
 bẹ Ojejoje tuakwaru onu.
 Obenu l'ufu ndu doberu ẹka ndoo;
 bẹ ọgojeru onu.
- 34 Ndu aja ndu ọdo ewena;
 bẹ Ojejoje ajalatajekwa.
 Obenu lẹ ndu dọ agu;
 b'o mejeru eze-iphe-oma.*
- 35 Ndu maru iphe b'a kwabẹje ugvu;
 obenu l'ọo iphere abujeru kẹ ndu eeswe.

4

Mmamiphe ka

- 1 Ụnwu mu; unu ngaberu mu
 nchị l'ọ bu nna.
 Unu kpa a iphe lẹ nchị;
 k'ophu unu e-shi iya mụta iphe.
- 2 Iphe mu ezi unu kwa ọkpobe iphe.
 Unu ba agbakwa iya ngbukuma.
- 3 Teke mu shi buru
 nwokoro bya; buru lẹ kẹ nna mu;
 mbu teke mu bukwadua nwata;
 buru nne mu nwa lanu;
- 4 bẹ nna mu ziru mu iphe; su:
 "Tẹ mu kweshikwaa ẹka ike l'okfu iya.
 Mu emeje iphe o kfuru;
 k'ophu ndzu e-dzu mu.
- 5 Tẹ mu nwekwaru mmamiphe;
 iphe edojee mu ẹnya.
 Tẹ mu ba azahakwa okfu iya;
 ophu mu 'ewokwaru okfu iya dobe l'aguga.
- 6 Tẹ mu ba ahakwa mmamiphe;
 kẹ l'oo-leta mu ẹnya.
 Tẹ mu yeru iya obu
 ege ọo-nodu eche mu nche.
- 7 Ọ bu mmamiphe ka.
 Ọo ya bu t'ị choo mmamiphe;
 nggu achoo egomunggo;
 m'ọ -ruhuru oo-phu ngu ngunu.
- 8 Kutsee ya; ọo-pali ngu eli.
 Nmaa ya akpa; ọo-kwabẹ ngu ugvu!
- 9 Oo-kpube ngu okpu, e-me t'ị dọ ugvu;
 mbu kpube ngu okpu-eze, ama mma."
- 10 Ngabekwa nchị; nwa mu;
 t'iphe mu ekfuru ngu-a

* 3:34 3:34 Jém 4:6; 1 Pyit 5:5.

- ga ngu ɛnu nchi;
k'ɔphu yi-ka nka.
- 11 Ọ kwa ọzo mmamiphe;
bẹ mu ezi ngu;
bụru ọzo, vudo nhamunha;
bẹ mu edu ngu eshi-a;
- 12 k'ɔphu bu; teke yi-nodu eje;
t'ẹ b'ọ du iphe anọ-chi ngu ọzo.
Ọ -bụru oso bẹ jigba;
tẹ bẹ ụkfu ba adu ngu.
- 13 Gudeshia okfu ono ẹka ike;
be ekwekwa t'ọ nahu ngu;
lepyabe iya ɛnya;
kẹ l'ọ kwa iya bu ndu ngu.
- 14 Be ejekwa oye okpa l'uzo ndu akirishi;
ɔphu i shikwa ọzo ndu ẹjo iya ono.
- 15 Bujekwaru ọba yeru iya;
be ejejekwa iya eshishi lẹ phuu;
gbangojekwaa ya;
shia ọzo ọdo; je iphe iije.
- 16 Ndu ẹjo iya ono te
ekujekwa mgbenya;
l'ephe ẹ-be eme iphe ẹphe tumberu.
Ophu ephe 'edobedu ishi-mgbenya;
a gufu l'ephe meru t'ukfu kpo madu.
- 17 Nri ẹphe bu akirishi;
mee, ẹphe anguje aburu ome iphe-kpaa.
- 18 Ọzo, ndu doberu ẹka ndoo
aduje l'ọ bu iphero
nchi-abo hu, anoduje asa
petengu jeye yo bo hu-ghee.
- 19 Obenu l'uzo ndu akirishi
agbaje tsabalangu;
k'ɔphu bu l'ephe ta
amajedu ẹke ụkfu a-du ẹphe.
- 20 Nwa mu; ngabekwa nchi
l'iphe-a, mu ekfuru ngu-a.
Gebekwa nchi ohuma l'okfu mu-a.
- 21 Be ekwekwa t'ɛnya ngu lufu iya.
T'ọ nodukwa ngu l'obu;
- 22 kẹ lẹ ndu nuru okfu ono
e-gude iya nodu ndu;
ehu-npho aburu nk'ephe.
- 23 T'obu rukwaa ngu ali l'oriri;
kẹ l'ọ bu iya bu eke ndu shi.
- 24 Be ekwekwa t'o nweru okfu,
gberu nggo, e-shi ngu l'onu.
T'iphe ẹ-ta budu ire-lanu;
be eshikwa ngu l'onu.
- 25 Tube ɛnya ngu l'uzo ifu;
ba ahakwa ẹke i chiberu ifu;
wata oghada aghada.

- 26 Gbujeodu igo l'uzo,
i shi temanu nggu eyedu iya okpa;
k'ophu okpa te echifudu ngu.
- 27 Ba ahakwa okpobe uzo;
swia ya l'eka-utara;
m'o -bu l'eka-ibyita;
sefutakwa okpa l'ejo iphe.

5

Onma okwa ori ogori

- 1 Nwa mu; gebe nchi le mmamiphe mu;
nggu eworu nchi dobe
l'okfu, gbaru akpi,
mu ekfu anu ngu;
- 2 k'ophu ii-majeru oye onu l'okfu.
Okfu, shi ngu l'onu ekoshi li maru iphe;
- 3 ke l'okfu, shi nwanyi,
eri ogori onu aduje l'o bu manu-engu;
l'akwo teriteri l'o bu manu urazu.
- 4 Obenu l'ikperazu iya;
b'o tsoje age;
buru ogu-mbeke, atsu nko ifu labu.
- 5 Onye, tsoru iya nu laakwaru;
anwuhu aburu ishi iya.
- 6 E to kpajedu ishi iphe e-me te ndzu dzua.
Ndzu iya agbakotaje
nggirigonggirigo;
o bu l'e t'o majedu.
- 7 Nwa mu; mejekwa iphe mu ekfu.
Ba ahakwa iphe mu ekfuru ngu;
wata ome iphe odo.
- 8 Bujekwaru uba yeru egbe nwanyi ono.
Be ejenyabejekwa onu-ulo iya ntse;
- 9 a nonyaa; i woru ugvu,
gbaru ngu nu; nu ndu odo;
woru ndzu ngu tularu onye
imiko madzu ta adujedu.
- 10 Teke ono;
ndu o-shi-awe o-shi-awe
abya aphupyabe ngu;
akanya, i seru aburu ndu odo e-ri iya.
- 11 L'ikperazu; ndzu ngu aburu ude kpuu.
I -kahulephu; uvo ta nohe ngu.
- 12 Teke ono be ii-su: "Nanu
ege o du; b'o shi abuje;
a -lo mu aka le nchi;
mu ta agube iya iphe.
A -baru mu mba;
yo ghu mu eghughu?"
- 13 Mu jikaru ome iphe ndu ezi mu iphe kfuru;
woru nchi mu swo-chia l'eke ephe no.

- 14 Nta-a bẹ mu eyifuwa
eyifuwa l'edzudzu ọha.”
- 15 Wofu ẹnya lẹ nwanyi onye ọdo.
Tẹ nwanyi, i kuru àkuku
dùkwa ngu l'ọ bụ wẹlu,
i turu l'onwongu.
- 16 ?Nanụ ege ii-shi woru
onwongu haaru unwanyi esu-uzo;
wota iphe shi ngu l'ẹhu
ghaa l'edukfu ọha?
- 17 Wota onwongu doberu
nyee nke ngu nkinyi iya;
tẹ yele ndu ọdo ba agbakwa ngu mgba.
- 18 Tẹ nyee ngu bukwaru
onu-oma.
Tẹ nwamgboko, i gude
kpoo ekfu bukwaru ngu ẹhu-otso-ena.
- 19 T'ọ dujukwa ngu l'ọ bụ
ada ele l'obu, i yeru iya;
dụ ngu
l'ọ bụ umoro-enyimu lẹ mma.
Tẹ ẹra iya mejekwa t'ẹhu
tso ngu ẹna; obu, o yeru
ngu atsujukwa ngu atsutsu.
- 20 Nwa mu; ?nanụ ege ọ du
b'ọ bụ nwanyi onye ọdo,
a-nọdu agba ngu igiri;
kẹ tẹ nggu l'iya je
anmakube onwunu?
- 21 Kẹ l'iphe, madzụ eme;
bẹ Ojejoje chi l'ẹka;
l'enyocha l'iphemiphe
ọbule, madzụ eme ememe.
- 22 Iphe ẹjo madzụ eme;
bẹ ahataje iya l'ọ bụ ọnya;
buru ugbu kepyia ya.
- 23 Iphe e-gbu iya nụ aburu
ahùhù, ẹ ta ahùdu iya.
Yọ buru ririri ono, oome ono;
bụ iphe e-me iya;
yo phuhu.

6

Okwa, aanmaru onye eswe

- 1 Nwa mu; ọ -buru l'i naru
madzụ ibe ngu mkpalẹka;
wowaru onwongu yeru
madzụ l'itumo l'ugwo,
onye ọdo ji iya;
- 2 ọ -buru l'iphe ono,
i kfuru ono bụwa ọnya;
hata ngu;

- okfu ono, shi ngu onu ono
 aburu ugbu kota ngu;
- 3 Ọwaa iphe ii-me; nwa mu;
 gude gbata onwongu;
 keshinu i dalahuwaru obutobu ngu l'ẹka:
 Jelekwaphu je agwotohuru iya;
 roo ya jeye teke ii-ro-buta iya.
- 4 Be ekukwa mgbenya;
 ophu i kwekwa te mgbenya roru ngu;
- 5 l'ẹ ba bu l'i dzofuru onwongu
 l'o bu mgbada nyikufuru onye achị nta l'ẹka.
 Mbụ l'o bu nwenu, nmaru l'etse;
 no nyaa; shi iya nahu.
- 6 Jeduduphu eke unwehu no;
 nggube onye enyiru!
 Gbua igo l'iphe ephe eme;
 gude iya maru iphe.
- 7 Unwehu te nwedu onye ishi;
 to nwe onye eleta iya nu; l'ẹke ọono eje ozi;
 te nwe onye achị iya nu.
- 8 Obenu l'ọobuje; o -rua
 l'onanwu; yo kpa nri dobe.
- 9 ?Bu teke ole; be ii-ze ege ono
 ze-bebe; nggube onye enyiru?
 ?Bu teke ole be ii-tehu le mgbenya?
- 10 Iisuje l'o kwa t'i kua
 mgbenya nwanshi;
 mbu-a t'i dobe nwishi l'oshi; tuta ume;
- 11 jeye teke ejeka a-bya azu
 ngu gbirimu l'o bu ndu ana nfu;
 ukpa-mkpere afuaru ngu l'o bu abali-d'egvu.
- 12 Mkpokoro madzu;
 mbu ejo madzu
 bulephu uru-onu;
 be oogudeje aghaphe.
- 13 Ọoji-bujeru madzu enya;
 yo gude okpa l'eme
 iphe-ohubama;
 gude eka l'eduphu ibe iya.
- 14 Oogudeje eregede l'agba
 iphe a-tsuru madu.
 Iphe ọonoje aburu okpata okfu;
- 15 O bu iya kparu iphe
 iphe-ehuka a-tu iya l'ukfu;
 iphe a-byaru iya nu anyaa ya kpoo;
 k'ophu bu l'e-to natadu ogvu.
- 16 O nweru uzi iphe ishingu, du Ojejoje ashị;
 mbu uto iphe esaa bu iya akpamara.
- 17 Iphe ono bu:
 o-ka-onwonye-mma-l'enya;
 ntuphu-ire; ogbu onye
 e-ta dudu iphe o meru;

- 18 ọriri ejo iphe;
 ọgba perepere ome iphe du eji;
- 19 obobe madzu ibo;
 me onye egudeje okfu
 kpakaa ufu madzu.
- Okwa k'ori ogori*
- 20 Nwa mu; tsojekwa ọzo,
 nna ngu kpo-ziru ngu;
 ọphu i hajekwa ome iphe
 nne ngu ezi ngu.
- 21 Kee ya kpukpurukpu l'obu;
 nggu atukua ya onwongu l'olu;
- 22 ke l'i -je ije;
 bu iya a-nodu edu ngu.
 I -ku mgbenya;
 bu iya a-nodu eche ngu nche.
 I -muru enya;
 yoo kfu anu ngu.
- 23 Ke l'uzo-wa, a kpo-ziru
 ngu-a kwa uruku;
 iphe eezi ngu aburu iphoro.
 Mba, aabaru; gude l'alo ngu aka le nchi
 aburu ọzo ndzu.
- 24 O bu iya e-nwufuje ngu t'e b'i dalahu
 nwanyi, eri ogori l'eka;
 buru iya e-me te nwanyi,
 bu o-dephua-ikoro;
 be egude ire-machamacha deta ngu.
- 25 Te mma, ooma;
 be emekwa t'o wata ngu agugu.
 Ophu i kwekwa t'o gude enya derita ngu!
- 26 Nwanyi okpara emeje nwoke;
 to duhe iphe oo-bu.
 Nwanyi, eri ogori aburu
 ishi ndzu ngu be onoduje achi nta iya.
- 27 ?O nwekpooru madzu
 nwigbaleke-oma, a-vota
 oku wushi l'okpoma
 te oku obu be eke uwe iya?
- 28 Mbụ; ?o nweru onye e-je ije l'eli icheku-oku;
 te oku be eke iya okpa.
- 29 O bu ege ono b'o du onye
 yele nyee onye odo aze.
 E to nwekwa onye denyiru
 nyee madzu aka a-la ke mmanu!
- 30 Onye zitaru iphe ria;
 l'eke egu agu iya;
 b'e ta akwatajekwa gube okpobe iphura;
- 31 Obekwanu l'e -gude iya;
 be oo-kfu ugwo iphe ono,
 o zitaru ono ugbo esaa;
 m'o -ruhuru; o refu iphe

- o nweru kfuà ugwo iya.
 32 Nwoke, eri ogori te nwekwa egomunggo;
 kẹ l'ọ kwa onwiya b'ọ
 mebyishi emebyishi.
 33 Uru, oo-rita iya bụ l'ee-tsu iya iphe;
 meru iphere ye iya l'ifu;
 ophu iphere iya ta abyadu
 bya agvu iya agvugvu l'ehu.
 34 Kẹ l'ọ bụ okopho-nwanyi
 akpalije nwoke ẹhu-eghughu.
 Ẹ tọ phujekwaru onye
 rarụ nyee ya imiko;
 m'ọ -bya iya ome iphe.
 35 Ẹ t'ọ dudu iphe e gude
 bya iya aroro, ọo-nata;
 m'o -ruhuru; ọ ha ihagha.

7

Ọkwa, aanmaru ndu etso nwanyi ọkpara

- 1 Nwa mu; nukwaa iphe mu ekfuru ngu!
 T'iphe-a, mu akpo-ziru ngu
 uzo iya-a nọdujekwa ngu l'obu!
 2 Mejekwa iphe-a, mu ezi
 ngu-a;
 k'ophu ndzụ e-dzu ngu.
 T'ọ buru ege iiletaje
 nwandodo-nya ngu ọnya;
 bụ ege ii-letaje iphe, mu ezi ngu-a.
 3 Gbaru iya agbaru ẹ
 mkpushi-eka ngu l'ọ ha;
 nggu edee ya edede l'ime obu ngu!
 4 Kfuru mmamiphe l'ọo ya bụ
 nwunne ngu kẹ nwanyi;
 nggu ekua iphe-odo-nya: "Ẹgiri ọnya ngu!"
 5 Ọ bụ iya e-dufuta ngu l'ẹka
 nwanyi, eri ogori;
 tẹ nwanyi, eme k'enyishi ẹji;
 be egude ire machamacha deta ngu.
 6 Ujiku lanu; bẹ mu shi l'onu
 windo mu pyofu ọnya;
 7 phua ẹke ndu, ẹ te amadu iphe doru.
 Mu elee ọnya ẹ ndu
 ogbo-lanu ono;
 yo nweru onye lanu ophu,
 egomunggo swehuru.
 8 Yẹbedua echebe ifu l'uzo iya kẹ nwanyi ono;
 mbu l'ulo ẹke nwanyi ono,
 eri ogori ono bu;
 9 l'uzo gberegbede urenyashi;
 mbu l'uzo nchi ejihu; teke ọchi ekpuwa ẹhu.
 10 Ya ndono; nwanyi obu
 alufuta byakfutashia ya.

Nwanyi ono kwaru ngwa
l'ò bụ nwanyi òkpara;
bùru onye ẹregede.

- 11 Ọ bụ nwanyi, eme zuwozuwozuwo;
bùru nwanyi, ẹ te ekwejedu t'ònu rua ya l'èhu.
Ọphu òkpa ẹgvujeduru iya egvuru l'ufu.
- 12 I -phụa ya l'esu-uzo nta-a;
i -bya aphụ iya ọdo; bụwunu l'edukfu.
Oonoje ẹ nkụcha;
l'achọ onye ọo-bùru yẹle iya.
- 13 Ya ndono; yo duta
nwata-okoro ono; nmaa ya akpa;
bya ekiriberi iya ifu; sụ iya:
- 14 "L'o nweru ngweja, ya jeru
egwogwo.
Anụ, ya jeru egwogwo nọkwa l'ufu;
l'ò kwa ntanụ; bẹ ya
medzuru iphe ya kweru ukwa iya.
- 15 Ọ kwa iya; bẹ ya lufutaru bya ngu ndzuta.
Nngu ndọ-ọ.
- 16 Oshi-azẹe ya; bẹ ya tọwaru
ẹkwa, e dengashiru
edengashi, shi Ịjiputu.
- 17 Oshi-azẹe mu; bẹ ya gbakwaru męeru;
gbaa ya alowesu;
mę sinamọnu;
k'ọphu ọo-nọdu eshi kwekwekwe.
- 18 Bya t'ayi je emee k'enyishi jeye l'utsu.
Bya t'ayi je azẹe t'èhu tsọo ayi ẹna.
- 19 "Nji mu ta nọkwa;
o jekwaruru ẹke, teru ẹnya.
- 20 Okpoga, o gude l'ije ono hakwa l'uru.
Ọ kwaru teke ọnwa dzuru bẹ ọo-lata."
- 21 Yo gude ire-ọma deta iya;
gude ire męchemeche kpughaa ya.
- 22 Teke ono teke ono;
yọ dụ-kpuru tsoru iya;
l'ò bụ ịnya, aakpụ eje egbugbu;
mbụ l'ò bụ ele, eje ọdalahu l'ọnya;
- 23 jeye teke akfụ bụru iya gungu ẹ meji;
l'ò bụ nwenu, kfulahuru l'ọnya;
tọ ma l'ò bụwa iya anwuhu.
- 24 Nta-a; nwa mu; ngabęru mu nchị!
Gekwa nchị; nụa iphe mu ekfuru ngu.
- 25 Be ewokwaru obu ngu dobe
l'ẹke nwanyi ono nọ.
Ọphu i phukwa ọzo; tsoru iya;
- 26 kẹ ẹ ndu nwanyi ono mewaru;
ẹphe adaa hakwa nshinu.
Ndu, o gbuwaru egbugbu aka nkụ.
- 27 Ụlo iya bụ ọzo, e shi ala maa.

Ùzo ono tųgburu nanų jeye l'ẹke anwųhu bu.

8

Mmamiphe eku ngu oku

- 1 ?Tọ bųdu oku bẹ mmamiphe eku ẹge ono?
?Tọ bųdu mkpu;
bẹ iphe-odo-ẹnya echi ono?
- 2 Ọ nọ l'ẹke tukogbaaru atukoru l'iku ųzo;
o vudo lẹ mkpọkahu-ųzo.
- 3 O vudo l'obu-edukfu.
Ọ nọ l'ọnu-nggamgbo
l'echi mkpu; sų:
- 4 "Ọ kwa unubẹ ndiphe bẹ ya eku.
Unubẹ unwu;
ọ kwa unu bẹ ya echiru mkpu-a.
- 5 T'iphe dojee unu ẹnya;
unubẹ ndu ẹ-te nwedu egomunggo!
Unu akwaa ẹnya;
unubẹ ndu eswe!
- 6 Unu ngabẹ nchị;
kẹ l'ọ nweru iphe ya abya ekfukfu, dų mkpa.
Ya kpuhawaru ọnu tẹ
ya kfua iphe vudo nhamųnha.
- 7 Iphe eshije iya l'ọnu
bų ire-lanu.
Ejo-ire oshi iya l'ọnu bų ẹbyi.
- 8 Iphe bų okfu, shi iya l'ọnu kfųru akfųru.
E tọ dųdu okfu,
gberu nggo; m'ọ bų okfu,
dų ghadaghadaghada,
eshije iya ọnu.
- 9 Okfu iya kfųru akfųru
lẹ nchị ndu iphe edoje ẹnya;
daburu ifu lẹ nchị ndu maru iphe.
- 10 Hakwaa mkpọla-ọcha;
nata iphe ya ezi ngu.
Nngu ahaa mkpọla-ododo; hata mmamiphe;
- 11 kẹle mmamiphe kakwa
mkpuma, vu oke aswa.
E tọ dųkwa iphe agų
ngu nų ọphu ịi-tųru yeru mmamiphe.

Mmamiphe ekfu okfu

- 12 "Mųbe mmamiphe;
mu l'iphe-odo-ẹnya bu l'ẹkalanu.
Mu maru iphe; ẹnya erua mu alị.
- 13 Iphe bų l'aatsų Ojejoje egvu
kwa ọkpo iphe dų ẹji ashị.
Oku onwonye;
otu onwonye oke ẹpha;
iphe dų ẹji;
mẹ l'ųru-ọnu adųje mu ashị.

- 14 Idzu oma; mę mmamiphe bu nke mu.
Iphe-odo-ęnya; mę ike
abukwaphuru nke mu.
- 15 O bu mmamiphe;
be ndu eze gude achi;
buru iya; be ndu ishi gude
l'atu ekemu, vudo nhamunha.
- 16 O bu mu; be ndu ishi gude achi; buru mu;
be ndu ha nshinu gude achi mgboko.
- 17 Ndu yeru mu obu;
be mu eyejeru.
Ndu achoshi mu ike
achọ-vuje mu.
- 18 Eku; mę ęgvu bu mu b'ọ nọ l'eka.
Iphe-enweru ophu a-nọ jeyewaru;
mę uba bukwa mu phu b'ọ nọ l'eka.
- 19 Uru, nọ mu l'ime kakwa
okpobe mkpola-odod.
Iphe shi mu l'eka aka
okpobe mkpola-ocha.
- 20 Uzo, mu eshije bu uzo
odobe-eka-ndoo;
buru uzo ikpe,
vudo nhamunha be mu etsoje.
- 21 Ndu yeru mu obu; be mu
emeje t'ephe nweru iphe;
l'emejekwaphu t'eku ji ulo-eku ephe.
- 22 O bu mube mmamiphe;
be Ojejoje vutsukpoo uzo mee;
buru mu bu ozi,
o vutsukpoo uzo jee l'oge ndiche.
- 23 A fotahawaru mu ru teke ę ta madu;
mbu le mbulembu temanu mgboko adube.
- 24 Temanu eze ęnyimu anodu; be mu nöhawa.
Mu nöhawa; be nwogvu byaderu.
- 25 Temanu e mee eze ugvu,
dobegbaa l'onodu iya;
mbu temanu e mee
unwu ugvu nshị;
be mu nöhawaa.
- 26 Temanu Ojejoje emee mgboko;
mę abasarama iya;
mbu temanu e mee udzudzu ke mgboko.
- 27 Mu nọ teke o meru igwe;
nodu teke o meru akpamigwe;
yo fozita kephetakota eze ęnyimu.
- 28 Ya nọ teke o meru; urukpu anodu l'igwe;
nodu teke o meshiru eke
mini eshije amushi l'eze ęnyimu.
- 29 Ya nọ teke o kparu
eze ęnyimu okę eke
oo-jebebeje;
k'ophu bu l'ę to

- wu-swetadu òkè iya;
 nòdu teke ọ tọru ntọ-l'alì mgboko.
- 30 Teke ono bụ mu bụ
 o-me-nka, swiru iya nụ.
 Mu shi emeje;
 ẹhu l'atsọ iya ẹna
 mbọku-mbọku.
 Mu shi anọduje iya l'ifu
 l'eme ẹmirima tekenteke.
- 31 Mgboko, o meru emeje;
 ẹhu atsọ mu.
 Ndiphe mgburumburu aduje mu mma.
- 32 Ọo ya bụ; unwu mu;
 unu ngaberu mu nchị;
 Ọnu-ọma bụ k'onye etso mu nụ.
- 33 Unu ngabẹ nchị;
 nụ iphe mu ezi unu;
 k'ọphu unu a-maru iphe!
 Unu be efukwa iya ẹ ntụ!
- 34 Ọnu-ọma bụ k'onye
 angabejeru mu nchị;
 mbụ onye anọduje
 l'onu-uzo mu l'eche nche mbọku-mbọku;
- 35 ke l'onye chọru mu nụ;
 chọ-vu mu; bẹ bukwa ndzụ b'ọ chọ-vuru.
 Ẹge ono bẹ ùgvù Ojejoje
 a-nọdu etsokwa iya phụ.
- 36 Obenu l'onye jikaru mu nụ
 bukwa onwiya bẹ oomebetaru.
 Iphe bụ onye mu dụ ashị
 bukwa ọnwu b'ọ chọ."

9

Mmamiphe; l'ome eswe

- 1 Mmamiphe gbeshiru je akpua ulo;
 bya eworu itso ẹsaa gvua ya.
- 2 Yo gbushia anụ; shia dobe;
 bya akua mẹe;
 shia ite dobe.
- 3 Yọ bya ezi unwu-mgbọko,
 ejeru iya ozi t'ẹphe je
 evudogbaa l'ẹke,
 katsua l'eli ẹ mkpukpu ono;
 raa ya arara; sụ:
- 4 "T'iphe bụ ndu egomunggo swehuru bya."
 Ndu eswe b'ọ sụru:
- 5 "Unu bya eria nri, ya shiru;
 unu angua mẹe, ya kuru dobe.
- 6 Unu haa ome eswe;
 tẹ ndzụ dzua unu!
 T'iphe dojenua unu ẹnya!

- 7 Onye, abaru onye uru-onu
 mbà
 bukwa iphere b'oo jetaru onwiya.
 Onye alokwana ejo madzu
 eka le nchi aburu uswo b'ochi.
- 8 Ba ahujekwa onye uru-onu ogbo;
 odumeka be ii-dukwa iya ashi.
 Bachiaru onye maru iphe mba;
 nggu aphu l'oo-yeru ngu obu.
- 9 Loo onye maru iphe eka le nchi;
 nggu aphu l'oo-kabaaru omaru iphe;
 Kuziaru onye doberu eka ndoo iphe;
 yo kabaaru omaru iphe.
- 10 O kwa otsu Ojejoje egvu
 bu eke mmamiphe duberu.
 Omaru Onye ono,
 du Nso ono aburu iya bu iphe-odo-enya.
- 11 Ke l'o bu yebe mmamiphe
 e-me ti kaa nka;
 noribabee le mgboko-a.
- 12 Onye maru iphe;
 be mmamiphe ebuje nggo.
 Onye uru-onu aburu iya
 nwenkinyi iya e-ri iphe tso iya nu."
- 13 Nwanyi, eme eswe;
 be olu iya anoduje ada
 eli eli.
 E ta hudu iya ahuhu;
 to nwe iphe o maru.
- 14 O dugajeru l'ifu ibo iya.
 Eke, kakota l'eli le
 mkpukpu aburu eke,
 o jeje je asugabe onwiya;
- 15 l'eku iphe bu ndu eswe esweswe,
 ejeru iphe ephe eje:
- 16 "Tiphe bu onye eswe bata eke-a!"
 Ndu ophu egomunggo
 swehuru be osuje:
- 17 "Le mini, e zitaru ezita adujekwaa mma;
 nri, e riru le mpya
 aburu iya kakota otso ena!"
- 18 Obenu l'ephe ta madu
 le ndu, no l'ulo iya buwa ndu maa.
 Ndu, byaru iya ebyee anoduwa l'ali-maa.

10

Etu, Sólomónu nmashiru

- 1 Owaa etu, Sólomónu nmashiru:
 Nwata, maru iphe;
 emeje t'ehu tso nna iya ena.
 Obenu le nwata, eme eswe;
 abujeru aphu tso nne iya.

- 2 Èku, a kparu l'uzo,
 e-ta dudu mma; ta agajekwa mkpa.
 Obenu l'odobe-eka-ndo
 adzofutaje madzu l'onwu.
- 3 Ojejeje ta ahajekwa onye
 doberu eka ndoo t'egu mee ya.
 Obenu l'ejo madzu;
 b'e too kwejedu t'iphe
 agu iya nu rube iya eka.
- 4 Enyiri atujekwa madzu ukpa.
 Obenu l'akanya emeje madzu t'o bahu.
- 5 Onye kpataru iphe o koru
 kwakobe l'oge bu onye
 nweru egomunggo.
 Obenu l'onye bu mgbenya;
 be ookuje teke aakpata iphe
 akpata bu iphe-iphere b'o bu.
- 6 Onye doberu eka ndoo;
 bu onu-oma etsoje iya.
 Obenu l'ejo madzu edomije
 ejo iphe no iya l'obu.
- 7 Qobuje; a -nyata onye
 doberu eka ndoo;
 ehuru atsoro madzu ena.
 Obenu l'ejo madzu; be aazahaje.
- 8 Onye maru iphe l'obu iya
 emeje iphe a suru t'o mee.
 Obenu l'onye ekfu yayaya alaje l'iyi.
- 9 Onye ntupo ta nodu l'ehuru
 anoje ndzu iya le domangu rimangu.
 Obenu l'onye ntuphu-ire;
 be ee-mekochaa kparu.
- 10 Onye aji-buru madzu enya;
 kwa iphe-ehuka b'o
 kwakoberu onye obu.
 Obenu l'onye atu mba iya too;
 kwa nchi-odu-ndoo b'o cho.
- 11 Onu onye doberu eka ndoo
 bu nggele mini ndzu.
 Obenu l'ejo madzu edomije
 ejo iphe no iya l'obu edomi.
- 12 Ndumashi akpataje okfu.
 Obenu le n-yemobu
 ekpuchije ejo iphe iphe.
- 13 Mmamiphe bu l'onu
 onye iphe edoje enya
 b'a cho-vuje iya.
 Obenu l'onye eswe;
 be echachi anoduje eche echeche.
- 14 Ndu maru iphe akwakobeje
 iphe ephe maru akwakobe.
 Obenu l'onu onye eswe
 bu iphe-ehuka b'o noduje eku oku.

- 15 Ẹku bụ ike, onye nweru.
 Ụkpa abụkwanuru iya egbuje onye ụkpa.
- 16 Ụgwọ ozi, onye
 doberu ẹka ndoo bụ ndzụ.
 Obenu l'ẹjọ iphe emeje
 tẹ madzụ kabaaru ome ẹji.
- 17 Onye angabeje nchị teke
 a kpọ-ziru iya ụzọ bụkwa
 ụzọ ndzụ bẹ ootso.
 Obenu l'onye a baru mba;
 yọ jịka iya kwa ụzọ bẹ oophu.
- 18 Onye madzụ dū ashị;
 yo me t'ẹ b'a ma kwa onye ẹjọ-ire b'ọ bụ.
 Onye ntumatu aburu onye eswe.
- 19 Okfu -paa l'igwe;
 ẹjọ iphe abata iya.
 Obenu l'onye kwaru
 ẹnya atajẹ ire iya ẹra.
- 20 Ire onye doberu ẹka ndoo
 dū l'ọ bụ ọkpobe
 mkpọla-ọcha.
 Obenu l'oriri ẹjọ madzụ
 ta kwatajẹkwa aga mkpa.
- 21 Okfu onye doberu ẹka ndoo
 azụje igweligwe madzụ.
 Obenu lẹ ndu eswe eyifuje;
 okfu l'ephe te nwe egomunggo.
- 22 Ọnu-ọma, shi Ojejoje l'ẹka
 emeje tẹ madzụ nweru iphe;
 ọphu 'onwedu iphe-ẹhuka, ooyekobeje iya.
- 23 Iphe aduje onye eswe mma bụ ome ẹjọ iphe.
 Obenu l'ọo mmamiphe
 bụ iphe aduje onye iphe doru ẹnya mma.
- 24 Ọ kwa iphe ẹjọ-madzụ atsu
 egvu bụ iphe emekochajẹ byaru iya.
 Obenu l'ọ kwanu iphe agụ
 onye doberu ẹka ndoo e-meru iya.
- 25 Ọ bụ ẹge oke pherephere epheje; pheswee
 bụ ẹge ndu ẹjọ madzụ aphụ-sweje.
 Obenu l'onye doberu ẹka ndoo
 e-vudoshi ike gbururu jeye.
- 26 Ọ bụ ẹge mẹe, shihuru ụka anwuje ọnu;
 mbụ ẹge ẹnwuru-ọku ahuje
 ọku l'ẹnya bụ ẹge onye
 ẹnyruru aduje onye ezi iya ozi.
- 27 Ọtsu Ojejoje egvu emeje tẹ madzụ kaa nka.
 Obenu lẹ ndu ẹjọ madzụ
 agbajihuje agbajihu.
- 28 Iphe onye doberu ẹka ndoo
 anọduje ele ẹnya iya bụ ẹhu-otso-ẹna.
 Obenu l'iphe ẹjọ madzụ
 ele ẹnya iya ta gajeduru iya.

- 29 Oshi ọzo kẹ Ojejoje bu
agbabe-a-dzuru kẹ ndu doberu ẹka ndoo.
Obenu lẹ ndu ẹjo madzọ b'ọ bujeru iyi.
- 30 Ndu doberu ẹka ndoo;
b'ẹ ta agwafu-ghekwa agwafu.
Obenu lẹ ndu ẹjo madzọ tee bukwa l'alì ono.
- 31 Onu onye doberu ẹka ndoo
bu iphe eshije iya nù bu mmamiphe.
Obenu l'onye te kfujedu
ire-lanù;
bẹ ee-mekochaa bufu ebufu.
- 32 Onye doberu ẹka ndoo
maru iphe bu: o -kfua ya;
yo kfulu nhamunha.
Obenu l'iphe eshije
ẹjo madzọ onu bu ẹjo okfu.

11

- 1 Oye ẹregede l'igwe,
eegude atù iphe kwa
akpamara l'ẹke Ojejoje nọ.
Obenu l'ogude ọkpobe iphe,
eegude atù iphe tọa ya aduje iya mma.
- 2 Ekuku -vuta ọzo; iphere etso iya.
Obenu l'odu-agu -vuta ọzo;
mmamiphe etso iya.
- 3 Iphe anọduje edu ndu
obu guru iphoro bu ire-lanù.
Obenu l'iphe egbuje ndu
ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka
bu ntuphu-ire.
- 4 Mbọku, Nchileke e-koshi
ẹhu-eghughu iya;
bẹ ẹku, madzọ kpataru
te eyekwaru onye obu ẹka.
Obenu l'iphe adzofutaje
madzọ l'onwu
kwa odobe-ẹka-ndoo.
- 5 Iphe abọjeru onye ọta
ẹ-ta dudu lẹ ndzọ iya ọzo
kwa odobe-ẹka-ndoo.
Obenu l'ẹjo madzọ bu
ẹjo iphe iya ono emeje t'ọ daa.
- 6 Iphe adzoje ndu ire-lanù bu
odobe-ẹka-ndoo.
Obenu lẹ ndu ẹ te gudedu
ire ẹphe ẹka bu ẹjo iphe ẹphe
ahataje ẹphe l'onya.
- 7 Ejo madzọ -nwuhu;
iphe oole ẹnya iya anashihu iya.
Iphe o shi gbaa ego
lẹ ya e-gude ike iya mee
aburu kẹ mmanu.

- 8 Onye doberu ẹka ndoo;
 bẹ aadzofuje l'iphe-ẹhuka;
 iphe-ẹhuka ọbu alaaru ẹjo madzụ.
- 9 Onye ẹ-te emedu ele Nchileke;
 bu iphe shi iya l'onu;
 bẹ oogudeje emebyishi
 ibe iya.
 Obenu l'onye doberu ẹka ndoo
 bu mmamiphe bẹ adzoje iya nu.
- 10 Iphe oma -gbaaru onye
 doberu ẹka ndoo;
 ndu bu lẹ mkpukpu ono etee ẹswa.
 Ejo madzụ -nwuhu;
 ndiphe etee ẹswa.
- 11 Onu, onye obu guru iphoro
 goru akwo-lije mkpukpu.
 Obenu l'onu, ẹjo-madzụ
 emebyije iya emebyi.
- 12 Onye ẹ-te nwedu egomunggo
 akpoje ibe iya
 ebo-ẹbo-l'afu.
 Obenu l'onye nweru egomunggo
 ataje ire iya era.
- 13 Onye suruku-suku
 ekfukashije iphe e domiru edomi.
 Obenu l'onye e gude
 ire iya ẹka edomije iphe du ke edomi.
- 14 Oha, ẹ-te nwedu onye
 akpo-ziru ephe uzo adajekwa.
 Obenu lẹ mkpukpu,
 aadu l'igwe akpo-ziru uzo b'a dzoje.
- 15 Onye naru onye ẹ to madu
 mkpaleka bukwa okfu;
 bẹ ookotaru onwiya.
 Obenu l'onye ẹ-ta nadu madzụ mkpaleka;
 bẹ nchi a-du ndo.
- 16 Okpobe nwanyi;
 bẹ nweru ụgvu.
 Eku aburu ke ẹjo nwoke.
- 17 Onye, aphuru madzụ imiko bu onwiya;
 bẹ oomeru ohuma.
 Obenu l'ẹjo madzụ bu
 iphe-ẹhuka bẹ ookpataru onwiya.
- 18 Eku, ẹjo madzụ akpa
 bu iyi b'ọ buru iya.
 Obenu l'onye doberu ẹka ndoo;
 bẹ obunggo iya anoje jeye.
- 19 Onye odomu edotaje iya ndzụ.
 Obenu l'onye achị nta
 ẹjo iphe bu onwu iya b'ọ chọ.
- 20 Ndu ẹjo okpoma aduje
 Ojejoje ekpanashi.
 Obenu lẹ ndu uta,

- e-ta nọdu l'ẹhu aduje iya mma.
 21 Maru amaru lẹ ndu
 ẹjo-madzu b'ẹ ta hadu kẹ manu.
 Obenu lẹ ndu doberu ẹka
 ndoo ta dudu iphe e-me ẹphe.
 22 Nwanyi, ama mma;
 t'ọ ma oye onu l'okfu
 du l'ọ bu echi
 mkpọla-ododo, eeyeru ezi l'onu-imi.
 23 Iphe agu onye doberu ẹka
 ndoo bu l'ọma bẹ ọosubeje ishi.
 Obenu l'iphe ẹjo madzu
 ele ẹnya iya bu l'ẹke
 ọosubeje ishi bu
 l'oke ẹhu-eghughu,
 Nchileke a-byabẹ iya.
 24 Onye asa ẹka asasa anọduje aba ababa eje.
 Obenu l'onye ukparaswi
 emekochajee buru onye ukpa.
 25 O-me-l'uko abajẹ ọba;
 onye emeje t'ẹhu gua ibe iya egugu;
 bẹ ee-mekwaphu t'ẹhu gua yẹbedua egugu.
 26 Onye domiru nri;
 t'ọ gude kpo-lia aswa iya;
 bẹ ndiphe ebujeru onu.
 Obenu l'onye reru nk'iya
 l'ògè iya bẹ aajajẹ ajaja.
 27 Onye achọ t'iphe du mma;
 bẹ ọma etsoje.
 Obenu l'onye achọ ẹji;
 bẹ ẹji etsoje.
 28 Onye kporu obu yeru ẹku a-dakwa.
 Obenu l'onye doberu ẹka ndoo;
 a-nọdu aja pulapula l'ọ bu
 mkpẹkwo onyingu.
 29 Onye, akparu ndibe iya okfu;
 te nwekwa iphe oo-keta.
 Onye eswe aburu iya
 e-mekochaa jeeru onye maru iphe ozi.
 30 Nebyi, onye doberu ẹka ndoo amije;
 bu oshi, anu ndzu.
 Onye aduje ike kfuta madzu
 aburu onye maru iphe b'ọ bu.
 31 O -buru lẹ ndu doberu ẹka
 ndoo bẹ eebuje nggo lẹ mgboko-a;
 bunu iya bu lẹ ndu ẹ-te
 emedu ele Nchileke;
 mẹ ndu ẹjo iya ono
 aa-natakwapu ugwo iya nk'ẹphe.

12

- 1 Onye a baru mba;
 yọ nata iya;

- kwa mmamiphe b'ò nataru.
 Obenu l'onye jikaru mba,
 a baru iya; kwa onye éswè b'ò bú.
- ² Okpobe madzú atúbaja Ojejoje l'obu.
 Obenu l'onye éregede;
 bẹ ọonmaje ikpe.
- ³ Madzú t'e gudeghekwa
 ejo iphe buru.
 Obenu l'onye doberu ẹka
 ndoo b'ẹ ta vù-ghekwa l'ogvu.
- ⁴ Okpobe nwanyi búkwa ùgvù nji iya.
 Obenu l'ẹjo nwanyi dúkwa
 l'ò bú okpu, tsuru ume nọdu nji l'ehu.
- ⁵ Idzu, ndu doberu ẹka ndoo abuje k'oma.
 Obenu lẹ ntuzi-ẹka ndu
 ẹjo iya ono abúkotaje ugho.
- ⁶ Okfu, shi ẹjo madzú l'ọnu
 abuje ọnya nma onye, ookfuru iya.
 Obenu l'ọnu onye obu iya
 guru iphoro adzoje madzú.
- ⁷ Ndu ẹjo iya ono;
 bẹ ee-mekochaa kwatsushia; ẹphe achihu.
 Obenu l'ọnu-ulo onye
 doberu ẹka ndoo a-kfuru gidimu.
- ⁸ Ok bú ẹge madzú mataberu iphe;
 bú ẹge aajatabeje iya.
 Obenu lẹ ndu obu ẹ-ta
 gudu iphoro bẹ aakpofu akpofu.
- ⁹ Ok kakwa mma l'i bú onye
 ẹ-ta gubedu iphe;
 nggu ese ẹge ii-shi buru;
 mẹ l'i guberu onwongu iphe
 l'ẹ b'ò dú ẹge ok haru ngu.
- ¹⁰ Onye doberu ẹka ndoo
 akwabejeru elu iya ọnya.
 Obenu l'imiko, ẹjo madzú
 aphuje bú ẹjo-obu.
- ¹¹ Onye akọ alì iya enweje nri;
 nwee ya k'etsutsu.
 Obenu l'edegiri;
 bú onye eswe b'ò bú.
- ¹² Ejo madzú bú iphe
 a nataru lẹ nfu bẹ ọnya iya anoje.
 Obenu l'onye doberu ẹka
 ndoo anọduje aja pulapula.
- ¹³ Ejo madzú bú ẹjo okfu,
 shi iya l'ọnu abuje ọnya; hata iya.
 Obenu l'onye doberu ẹka
 ndoo anahuje iphe-ehuka.
- ¹⁴ Ok kwa madzú egudeje
 ọnu kfutaru onwiya iphe-oma.
 Ono kwaphu ẹge ooshije

- l'iphe oogude ẹka iya eme;
metaru onwiya obunngo.
- 15 Iphe bụ iphe onye eswe eme
adukotaje iya mma l'ènya nk'iya.
Obenu l'onye maru iphe
egeje nchị teke a kpọ-ziru iya ụzo.
- 16 A -kpatsua onye eswe iwe;
yo mewaphu t'a maru teke ono.
Obenu l'onye nweru egomunggo
eleswetaje iphe-phere,
e meru iya.
- 17 Onye gude ire-lanụ
l'agba ekebe;
bẹ okfu iya ayikoje ayiko.
Obenu l'ejo ekebe abụjeru ụgho.
- 18 Okfu, ẹ ta arịdu ariri kfu;
aruje kfu l'ọ bụ ogu-mbeke.
Obenu l'okfu onye
maru iphe edokwaje iphe edokwa.
- 19 Ire-lanụ anọje jeye l'ojejoje.
Obenu l'ejo-ire te nwedu ẹge ọnono-beje.
- 20 Iphe ejije ndu ejo idzu ọkpoma bụ ụgho.
Obenu lẹ ndu idzu-oma;
bẹ ẹhu-otso-ena bụ nk'ephe.
- 21 Ejo iphe te emejekwa onye
doberu ẹka ndoo.
Obenu l'iphe-ẹhuka
bụ kẹ ndu ejo iya ono.
- 22 Onye ejo-ire aduje Ojejoje ashị.
Obenu lẹ ndu emeje iphe,
ephe kfuru aduje iya mma.
- 23 Onye nweru egomunggo
ta arakashijekwa iphe ọ maru arakashị.
Obenu lẹ ndu eswe
anọduje avoshi mkpokoro okfu.
- 24 Onye gude ẹka iya esebashi;
e-mekochaa bụru ishi.
Obenu l'onye ẹnyiru
e-mekochaa bụru ohu.
- 25 Ọchi obu l'ẹka emeje
tẹ ike gvụ madzụ.
Obenu l'okfu-oma emeje;
ẹhu atso iya ẹna.
- 26 Ọkpobe madzụ eduzije ònyà iya ụzo.
Obenu l'ejo-madzụ
eduphuje madzụ ụzo.
- 27 Onye ẹnyiru ta adujedu ike
onu onwiya nri.
Obenu l'onye akanya;
bẹ iphe o nweru abuje iphe vu oke aswa.
- 28 Odobe-ẹka-ndoo bụ ụzo ndzụ;
oshiswe ụzo aburu ọnwu.

13

- 1 Nwa, maru iphe anuje iphe
 nna iya ekfuru iya.
 Obenu l'epherephere;
 ta angajedu nchi le mba, aabaruru iya.
- 2 Madzu egudeje onu kfutaru
 onwiya iphe-oma.
 Obenu l'onye e te gudedu ire iya aka;
 bu k'ehuka bu iphe anoduje agu iya.
- 3 Onye afu okfu, ookfu afufo
 bu ndzu iya b'o che nche.
 Obenu l'o-kfu-le-njakonu;
 e-mekochaa laa l'iyi.
- 4 Onye enyiru; be ekpiri anoje;
 obu l'e to dudu iphe eru iya aka.
 Obenu l'onye akanya;
 be iphe agu iya nu eruje aka.
- 5 Onye doberu aka ndoo;
 be ejo-ire aduje eji.
 Obenu l'ejo madzu bu
 iphe-iphere;
 buru iphe aakpofu akpofu.
- 6 Onye uta e-ta dudu l'ehu iya;
 bu odobe-aka-ndoo
 anoduje eche iya nche.
 Obenu l'ejo madzu;
 bu ejo iphe iya ono enwutsuje iya.
- 7 Onweru onye anoduje eme
 lo bu eze madzu;
 a ma l'e to nwezu ege o ha iya.
 Nweru onye anoduje eme
 lo bu onye ukpa;
 a ma l'o nweru iphe; nweshia ya ike.
- 8 Madzu egudeje eku,
 o kpataru gbata ndzu iya.
 Obenu l'onye ukpa;
 ta dudu iphe eyeje iya egvu.
- 9 Onye doberu aka ndoo
 du lo bu iphoru;
 ji eke o no.
 Obenu l'ejo madzu;
 du lo bu uruku, bu:
 o -nonyaa; yo nyihu.
- 10 Oku onwonye ekuku;
 bu uswo b'o kpataje.
 Obenu le mmamiphe;
 bu ndu, kweru t'a kpaziaru ephe uzou.
- 11 Okpoga, e gude ugho dzuta
 anoduje ala azu azu.
 Obenu l'onye gude aka iya;
 to nwehu kpaa okpoga emeje iya;
 yo ka nshinu akaka eje.
- 12 Iphe madzu leru enya iya;

e mekochaa to ruhe iya ẹka;
 be emeje te meji nmafụ iya.
 Obenu l'iphe agụ madzụ -rua ya ẹka;
 b'ọ duje iya l'ọ bụ oshi,
 anụ ndzụ.

- 13 Onye aalọ ẹka le nchi;
 to nwe iphe ọ guberu iya
 achokwaru onwiya
 ishi-ephuhu.
 Obenu l'onye eme iphe
 ekemu kfuru be obunggo iya nokwaru.
- 14 Iphe onye maru iphe ezi;
 dukwa l'ọ bụ eke mini, anuje ndzụ futaru.
 Oomeje te madzụ ba ada l'onya,
 anwuhu gbarụ.
- 15 Onye, nweru egomunggo;
 be aduje ndiphe l'obu.
 Obenu l'uzo onye e te
 gudedu ire iya ẹka adujeru iya ẹhuka.
- 16 Onye nweru egomunggo
 egudeje mmamiphe eme iphe oome.
 Obenu l'onye eswe ewotaje
 ome-eswe iya ono tịa jalangu.
- 17 Ejo nwozi akpatajeru madzụ iphe-ẹhuka.
 Obenu l'ozị, e ziru onye,
 e gude ire iya ẹka;
 bụ ẹhu-agu b'ọ nuje.
- 18 Onye, aahù àhùhù;
 tọ nga nchi;
 be ukpa abyajekwaru;
 iphere egude iya.
 Obenu l'onye aahù àhùhù;
 yọ nua ya; be aakwabeje ugvu.
- 19 Iphe agushi madzụ ike
 -rube iya ẹka; be ẹhu atsoje iya ẹna.
 Obenu l'onye eswe;
 be ọotsuje l'ẹhu ọha ejo iphe.
- 20 Onye yele ndu mmamiphe ayi;
 a-buru onye maru iphe.
 Obenu l'onye etso ndu eswe;
 ejeje iphe-ẹhuka.
- 21 Iphe-ẹhuka anọduje achi
 ejo madzụ oso.
 Obenu l'uba; bukwanu
 obunggo onye doberu ẹka ndoo.
- 22 Okpobe madzụ akpaje ẹku d
 oberu nwanwanwaranwa iya.
 Obenu l'ejo madzụ bụ ndu
 doberu ẹka ndoo;
 b'ọ kpaje ẹku edoberu.
- 23 Onye, bụ onye ukpa;
 be alị iya a-nodu emehuru iphe.
 Obenu l'e gudeje ejo ikpe;

kpefu iya alì obu l'ẹka.

- 24 Onye ẹ-ta ahùdù nwatibe iya ahùhù;
kwa ashì bẹ nwata obu dù iya.
Obenu l'onye yeru nwatibe iya
obu ezije obu l'alì l'ahù iya.
- 25 Onye doberu ẹka ndoo erijije ẹpho.
Obenu l'ẹjo madzù bẹ ẹgu emeje.

14

- 1 Nwanyì, maru iphe
ajikobeje ọlọ iya ajikobe.
Obenu lẹ nwanyì ọphu bụ
onye eswe egudeje ẹka iya
l'akpaka ọlọ iya akpaka.
- 2 Onye obu gụru iphoro
anọduje atọ Ojejoje egvu.
Obenu l'onye ọzo iya
dù nggọdogo-nggọdogo
ta dudu iphe ọogubeje Ojejoje.
- 3 Onye eswe ekfutaje iphe
ochi-ẹchachi kpube onwiya.
Obenu l'ọnu ndu maru iphe
anọduje eche ẹphe.
- 4 Eswi, e gudeje akọ iphe
'anọdu; ọko nri adu.
Obenu l'eswi -jeshia ozi ike; nri atọ ẹgu.
- 5 Onye ekebe, e gude
ire iya ẹka; ta adzujekwa ẹjo-ire.
Obenu l'onye ẹjo ekebe;
bụ ẹjo-ire anọduje afushi iya l'ọnu.
- 6 Onye ọru-ọnu ahoje
mmamiphe; ọọ phụ iya.
Obenu l'onye nweru
egomunggo;
bẹ ọmaru iphe aduje ntse.
- 7 Bujekwaru ọba yeru onye eswe;
kẹ l'ẹ ọọ dudu iphe ii-shi iya l'ẹka amuta.
- 8 Iphe ekoshije l'onye nweru
egomunggo maru iphe bụ
l'uzo iya edoje iya ẹnya.
Obenu l'iphe ekoshije l'onye eswe
ta madu iphe bụ l'ọo ọgho;
bẹ oogudje eme iphe.
- 9 Onye eswe egudeje ẹjo iphe atọ mgbonu.
Obenu l'onye obu gụru iphoro
anọje Ojejoje l'obu.
- 10 Onyenononụ amajeru iphe atọ iya l'ẹhu;
To nwe onye yele ibe iya
gba l'ẹhu-otso-ena ya.
- 11 Ufu ẹjo madzù;
bẹ ee-chikpo.
Obenu l'ọlọ onye doberu ẹka

- ndoo a-nòdu ájá ájaájá eje.
- 12 O nweru ọ̀zo, abụje;
madzụ eshi iya;
yo dū iya l'ọ̀ bụ ọkpobe ọ̀zo.
Obenu l'ẹ̀ke ọ̀ sùberu ishi bụ anwùhu.
- 13 Iwe tso ọ̀chi;
nggumaphụ etsoru
ẹ̀hu-ọ̀tso-ẹ̀na.
- 14 Ndu ẹ̀ te gudedu ire ẹ̀phe ẹ̀ka
a-nata ụ̀gwo iphe ẹ̀phe meru.
E bua ndu eme ọ̀huma
nggo iphe ẹ̀phe meru.
- 15 Onye mapeteru iphe
ekwetaje iphemiphe ọ̀bule.
Obenu l'onye nweru egomunggo
arije-odu ọ̀riri; maru ẹ̀ke oo-ye ọ̀kpa.
- 16 Onye maru iphe atsùhuje Ojejoje
egvu haa ome ẹ̀jo iphe.
Obenu l'onye eswe emeje lọ̀karalokara
tubesu l'ọ̀ iphe gbarunu;
bẹ̀ ya eme.
- 17 Onye ọ̀kpoma-ọ̀ku emeje eswe-eswe;
ọ̀phu bụ onye ẹ̀nya ruru alì atajì nshi.
- 18 Ome-eswe edujeru madzụ ye l'ome-ririri.
Obenu l'onye obu ruru alì
ekpujeru mmamiphe l'ọ̀ bụ okpu-eze.
- 19 Ndu ẹ̀jo iya ono e-byiru
ndu ọ̀phu eme ọ̀huma ikpere;
Ndu akirishi abya arọ̀
l'ọ̀nu-ọ̀zo ndu doberu ẹ̀ka ndoo.
- 20 Ufu onye ẹ̀jo-ẹ̀ka teru ẹ̀nya;
mbụ tee ya jeye lẹ̀ ndu obutobu iya.
Obenu l'oke amadụ enweje ndu ọ̀nyà l'igwe.
- 21 Onye ẹ̀-ta gubedu obutobu iya iphe;
kwa ẹ̀jo madzụ b'ọ̀ bụ.
Obenu l'ọ̀nu-ọ̀ma bụ
k'onye, emejeru ndu ọ̀kpa iphe-ọ̀ma.
- 22 Ndu anọ̀duje t'ọ̀ tsuru ibe ẹ̀phe;
?tọ̀ bụdu ẹ̀ji, ẹ̀phe eme iya tọ̀?
Obenu lẹ̀ ndu anọ̀duje t'ọ̀
duru madzụ lẹ̀ mma;
bẹ̀ eeyejeru obu;
l'emeru ẹ̀phe ire-lanu.
- 23 Iphe bụ akanya, madzụ ese; bẹ̀ uru anọ̀jekwa.
Obenu l'onye bụlephu ọ̀nu
b'ọ̀ phọ̀duru iya; bẹ̀ ọ̀kpa kwa nk'iya.
- 24 Ẹ̀ku bụ nggo, eebuje onye maru iphe.
Obenu l'onye eswe
bụlephu eswe iya ono;
b'ẹ̀ gudeje maru iya.
- 25 Onye gude ire-lanu
l'agba ekebe adzọ̀kwa ndzụ.
Obenu l'onye gude ụ̀gho

- l'agba ekebe bu
o-deru-oye; b'ò bu.
- 26 Onye atsu Ojejoje egvu;
bu onye dakoberu
agburu-anyi.
Eke ono aburu unwu iya
a-gbabe-a-dzuru.
- 27 Otsu Ojejoje egvu;
bu ishi ngele, ndzu shi atsoshi.
O bu iya emeje te madzu
ba adalahu l'onya, anwuhu gbaru.
- 28 O bu gidigidi bu ugwu eze.
Obenu l'onye ishi e-te nwe du madzu;
be yifuakwaru nu.
- 29 O kwa ota-nshi emeje te
iphe doo madzu enya.
Obenu l'onye okpoma-oku
eme te ndiphe maru ege eswe iya hatabe.
- 30 Obu-odoo emeje t'ehu du madzu npho.
Obenu l'ijimanya atsuje okpu ume.
- 31 Onye akpa onye ukpa eh;u;
bukwa Nchileke, meru iya nu;
b'o me iphe-iphere.
Obenu l'onye emeru onye,
e-to du du ege o haru iya ohuma;
kwa Nchileke b'o kwabe ugwu.
- 32 Iphe alo-tsuje ejo madzu;
bu ejo iphe oome.
Obenu l'onye doberu aka ndoo
nweru eke oo-nodu;
zeeru ndzu;
m'o -ruhuru o nwuhu anwuhu.
- 33 Mmamiphe anoje l'obu ndu
iphe doru enya.
Obenu le ndu eswe ta madu ke mmamiphe.
- 34 Odobe-eka-ndoo emelije mba emeli.
Obenu l'ejo iphe bu iphe-iphere
noduru iphe, bu oha, nonu.
- 35 Nwozi, maru iphe;
be eze enweje ifu-oma
leke o no.
Obenu le nwozi,
emechishi eze ifu;
b'o tu-koshije eh-eghughu iya.

15

- 1 Olu-odoo eselaje nseku azu.
Obenu l'okfu ehuka
akpalije ovuma.
- 2 Ire onye maru iphe
ekoshije mmamiphe.
Obenu l'onye eswe
bu okfu eswe anoje iya l'onu.

- 3 Ènya Ojejoje dzuru ekemeke obule:
l'èke ndu ejo iya; mę kę ndu oma.
- 4 Gberuma eji obu oyi;
ghęleghęleghęle eye oku l'obu.
- 5 O bu onye eswe anyijeru etsu
kpua l'uzo, nna iya akpo-ziru iya.
Obenu l'onye
egomunggo
ruru ali; angabeje nchi l'iphe eezi iya.
- 6 Ulo onye doberu aka ndoo; be eku ejije ejiji.
Obenu l'ejo madzu;
bu iyi abyaję eku iya ndzuta.
- 7 Onye maru mmamiphe
anoduje araka iya araka
t'o dzuru onyemonye obule.
Obenu l'onye eswe;
be okpoma iya ta dudu ege ono.
- 8 Eja, ejo madzu egwo;
kwa akpamara l'enya Ojejoje.
Obenu l'ekfukfu, onye obu
guru iphoro ekfu anu iya abaje iya l'obu.
- 9 Uzo, ndu ejo madzu eshi
abuje akpamara l'ifu Ojejoje.
Obenu le ndu ese t'ephe
dobe aka ndoo b'o yejeru obu.
- 10 O kwa chikikfu bu k'onye
haru okpobe uzo ono.
Onwu aburu k'onye
o du ashi teke aahu iya ahuhu.
- 11 Ali-maa; me o-la-l'iyi
dabukotaru eba l'ifu Ojejoje.
?Bu-chia obu madzu
te gheduru iya onu l'ifu to?
- 12 Onye uru-onu avojeru oku
ghua ehu teke a baru iya mba.
Ophu o kwejedu kpanyabe
ndu maru iphe ehu.
- 13 Ehu-otso-ena emeje
t'ifu tusahu madzu atusahu.
Obenu l'aphu akpataje ike agvugvu.
- 14 Onye obu ruru ali anoduje achọ mmamiphe.
Obenu l'onye eswe bulephu
ririri b'o noduje ekfu.
- 15 Onye, aakpa ehu;
be ndzu iya abukotaje
iphe otsu-l'ehu.
Obenu l'onye okpoma tusahuru atusahu
be tekenteke abujeru iya aji.
- 16 O ka mma le madzu
nwepeteru iphe enwepete;
l'atsu Ojejoje egvu;
me l'eku, o nweru; dzuru mgboko;

- iphe-ẹhuka eswiru iya.
- 17 Ọ ka mma l'oo mkpẹkwo;
bụwaphu nri, nnonu;
e gude n-yemobu l'ata iya;
ma l'e gburu ọkpalukpo;
gude ntafashi-ifu l'ata iya.
- 18 Onye obu-ọku akpalije okfu akpali.
Obenu l'onye, ataru
okfu ñshì
anọduje abyanyi uswo abyanyi.
- 19 Iphe onye ẹnyiru yeru ẹka
aduje l'e gude ogvu
tu-chishia ya atụ-chishi.
Obenu lẹ kẹ onye
obu guru iphoro
aduje werewere.
- 20 Nwata, maru iphe emeje
t'ẹhu tso nna iya ẹna.
Obenu l'onye eswe;
bẹ nne iya aduje ashì.
- 21 Ome eswe atsoje onye
ẹ-te nwedu egomunggo ẹna.
Obenu l'onye nweru egomunggo
emeje iphe iya; yọ kfulu nhamunha.
- 22 Onye ẹ-te nwedu onye
atuziru iya ụzo;
te nwekwa iphe oomekotajedu.
Obenu l'a -dụ l'igwe chia idzu;
e mekota iphe a tumberu.
- 23 Madzụ -yee ọnu l'okfu yechata iya;
bẹ ẹhu atsoje iya ẹna.
Ọnu, e yeru l'o ruberu iya aburu iphe ugvu.
- 24 Onye maru iphe echibeje ifu
l'uzo ọpflu edu ala lẹ ndzụ;
onye eswe echebe nk'iya
l'uzo ọpflu edu ala l'oku alì-maa.
- 25 Onye eku onwiya ekuku;
bẹ Ojejoje enwutsuje.
Obenu lẹ nwanyi, nji iya
ẹ-ta nọhedu b'ọ dzọtajeru alì iya.
- 26 Ọriri, ẹjo madzụ arì bụ
akpamara l'ẹke Ojejoje nọ.
Obenu l'ọriri kẹ ndu ọma aduje iya mma.
- 27 Onye ẹkpiri erilatajeru
ulo iya iphe-ẹhuka.
Obenu l'onye kpọru
ẹka-azụ ashì;
bẹ ndzụ e-dzu.
- 28 Onye doberu ẹka ndoo
arì-jeodu iphe oo-kfu arìri.
Obenu l'ẹjo madzụ;
bụ ẹjo okfu eshije iya l'ọnu.
- 29 Ndu ẹjo madzụ;

- bẹ Ojejoje anoje ote-ẹnya.
 Ọ bụ l'oonuje iphe ndu
 doberu ẹka ndoo ekfu anụ iya.
- 30 Ifu-ọchi emeje t'ẹhu tso madzụ ẹnà;
 nzi ọma l'eshije madzụ uri jeye l'ọkpu.
- 31 Onye ngaberu nchị lẹ mba,
 anụ ndzụ, a baru iya;
 bẹ yele ndu maru iphe
 e-mekochaa nọdu l'ọkpoku lanụ.
- 32 Onye ẹ-te nwedu iphe
 ọ guberu àhùhù, aahù iya;
 bụ ashị b'ọ dū onwiya.
 Obenu l'onye a hù àhùhù;
 yọ nụ ya bụ onye nweru egomunggo.
- 33 Ọtsu Ojejoje egvu ezije
 madzụ mmamiphe;
 ọdo aburu l'i -wozita
 onwongu alị; ugvu etso iya.

16

- 1 Madzụ arije iphe oo-me.
 Obenu l'ọ bụ Ojejoje ekfufe
 ọphu e-mekochaa mee nụ.
- 2 Uche onye 'adụ iya njo.
 Obenu l'ọ bụ Ojejoje maru
 iphe bụ uche onye.
- 3 Woru iphe bụ iphe iime
 ememe; ye Ojejoje l'ẹka;
 nggu aphụ l'iphe bụ iphe
 bụ idzụ ngu a-nọdu eme
 l'ẹge ị tūberu iya.
- 4 Iphe, bụ iphe, Ojejoje meru;
 b'ọ meru dobe t'ọ gaa mkpa nk'iya;
 Ndu ẹjo iya ono b'ọ meru doberu mbọku,
 a-ta ẹphe aphụphu.
- 5 Iphe, bụ onye eku onwiya
 ekuku bẹ kwa akpamara l'ifu Ojejoje.
 Iphe ịi-hube ama;
 aburu l'ẹ taa hadu ẹphe t'ẹphe laa ẹwoma.
- 6 Onye wozitaru onwiya alị
 l'ẹke Ojejoje nọ;
 l'ekfu ire-lanụ;
 b'ọ kfujeru ugwo iphe ẹji iya.
 Yọ bụru ọtsu Ojejoje egvu
 emeje madzụ t'ọ sefu ẹka l'ẹjo iphe.
- 7 Iphe madzụ eme -dụwa Ojejoje mma;
 bẹ oomeje mee tẹ yele
 ndu ọhogu iya dū lẹ mma.
- 8 Nwẹku, e doberu ẹka ndoo kpaa kakwa mma;
 ma l'ẹku, a kparu l'uzo, ẹ fa dudu mma.
- 9 Iphe madzụ e-me b'ọ rije ariri dobe.
 Obenu l'ọ bụ Ojejoje

- ekoshije iya ege ọo-hata ọkpa iya.
- 10 Okfu onye eze aduje l'ọ bu
okfu, shi Nchileke l'ọnu;
ọphu 'ookpeswejedu ikpe ekpeswe.
- 11 Iphe eegude atụ era iphe,
dụ ege gbaru t'ọ dụ
bu Ojejoje b'o shi l'eka.
Iphe bu era iphe nọ l'ekpa;
aburu iya b'o shi l'eka.
- 12 Ọ kwa akpamara le ndu eze meru ejo iphe;
ke l'ọ bu l'odobbe-eka-ndo;
be onye eze egudeje mee te
aba-eze iya nguru anguru.
- 13 Ire-lanụ atsoje ndu eze ena.
Epe te gude onye ezi-okfu egvu egvu.
- 14 Ehu -ghua eze eghughu;
ishi madzu abaa ya.
Obenu l'ọ bu onye maru
iphe abyanyije iya.
- 15 Ifu -tushihu onye eze;
ndzu edzua madzu.
I -laa onye eze l'obu;
b'ọ dụ l'ọ bu eruru mini ọdungu.
- 16 Madzu ọmaru mmamiphe
kakwa mma; me l'onweru okpoga.
Iphe-odo-enya aka mma;
ma le mkpola-ocha.
- 17 Uzo, ndu obu guru iphoro eshije
bu uzo, buru uba yeru iphe dụ eji.
Onye afo eke ooye okpa iya afofo;
bu ndzu iya be ooche nche.
- 18 Madzu -watawa oku onwiya ekuku;
ọ-la-l'iyi etso iya.
Madzu -buwaru
ọ-ka-onwiya-mma-l'enya;
adada etso iya.
- 19 Ọ ka mma l'i bu onye
wozitaru onwongu ali;
nggu le ndu ukpa l'ayi;
me l'i tsoru ndu gude
oke-epha
leke iphe epe nataru le nfu.
- 20 Onye anata ntuzi-eka;
be iphe adujeru le mma
onu-oma aburu k'onye
tukoberu Ojejoje ishi.
- 21 Onye iphe doru enya bu iya;
bu le madzu be obu ruru ali.
Onye olu-odoo aburu iya
a-du ike ozi ndu ọdo iphe.
- 22 Mmamiphe bu iya bu ishi
nggele mini ndzu l'ehu ndu nweru iya nu.
Obenu l'onye eswe;

- bẹ eswe iya ono abujeru
iphe eegude àhù iya àhùhù.
- 23 Onye maru iphe aguje okfu,
shi iya l'ònu ògu.
Okfu, shi iya l'ònu
abụkwanuru iphe eegude amụta iphe.
- 24 Okfu-oma dū l'ò bụ
manụ-engu.
Ooguje ẹhu egugu;
mee t'ẹhu dū madzụ npho.
- 25 O nweru ụzo, abuje;
madzụ eshi iya;
yò dū iya l'ò bụ òkpobe ụzo.
Obenu lẹ mkpọ-chi ishi ụzo ono bụ anwuhu.
- 26 Ọ bụ iphe agụ nwozi;
bụ iya emeje; yò kabaaru oje ozi.
Yò buru ẹgu, agụ iya nū
anọduje eyeshiru iya òku.
- 27 Ẹjọ madzụ eshibeje ite ẹjọ iphe.
Ege ono bẹ okfu, shi iya
l'ònu anọduje ereku l'ò bụ ivovo-òku.
- 28 Onye ẹlukfu anọduje akpa okfu;
onye ntumatu l'ebukahuje ndu
ephe l'iya shi dū lẹ mma.
- 29 Onye eme ọnwuu-ọnwuu
anọduje ezi ibe iya ẹjọ nzizi;
l'edu iya eshi ụzo, ẹ-ta dudu mma.
- 30 Onye aji-buru ibe iya ẹnya
aburu ẹregede bẹ ọogba;
onye ọphu kpuruberu ọnu
aburu ẹjọ iphe b'ò tūberu k'ememe.
- 31 Ishi-ewo bụ ùgvù, dū egvu.
Ọ bụ onye doberu ẹka ndoo b'o ruje ẹka.
- 32 Onye ẹ-ta bụdu onye
obu-òku
kakwa mma; ma l'onye bụ mkparawa.
Onye akpadeje onwiya teke
iphe eghu iya eghughu
aka mma mẹ l'onye ọphu
a-lụ;
luta mkpukpu ophu.
- 33 Ọ bụ madzụ aguje ẹnwa.
Obenu l'ò bụ Ojejoje ekfufe onye ọo-laru.

17

- 1 Ọ kakwa mma l'ò bụ
nwẹcha ọkponku bẹ madzụ nweru;
l'ata iya l'ẹhu-gudangu;
mẹ l'ufu ẹke aagba aji;
uswo l'ada iya.
- 2 Onye ozi, maru iphe bụ iya
e-mekochaa buri onye ishi nwata,

emechishi nna iya ifu.
 Ege ono bẹ nwozi ono e-tso
 keta iphe nnajiufu iya ono;
 l'ò -tso buru ụnwu iya.

- ³ Mkpọla-ọcha bụ ite b'e
 gudeje n'ya ya ́n'ụn'ụ.
 Mkpọla-ododo aburu
 ọku-uzu;
 bẹ eegudeje data iya;
 maru m'ọ ụma.
 Obenu l'obu madzụ bụ
 Ojejoje adataje iya.
- ⁴ Onye eme iphe ụjị
 angabeje nchị l'ejọ ọnu.
 Ege ono bẹ onye ejire
 angabeje nchị l'okfu,
 erekuta madzụ anụ.
- ⁵ Onye, achị onye ụkpa ọchi;
 kwa Nchileke, keru iya n'ụ;
 b'ọ me iphe-iphere.
 Onye, ete ẹsua ẹ ndakfu
 dakfuru madzụ te nwedu
 iphe e-me t'onye ọbu laa kẹ manụ.
- ⁶ Ụnwu nwanwa bụ ụgvù,
 madzụ gude aka nka.
 Nne ẹ nna aburu iphe
 ụnwegirima gude ẹku onwẹphe.
- ⁷ Onye eswe te ekfukwa okfu, nweru ishi.
 Ọ kwaphụ ege ono;
 b'ẹ tọ gbadu tẹ onye ishi dzuje ejọ-ire.
- ⁸ Ẹka-azụ erejeru onye,
 anụ iya n'ụ l'ọ bụ ọgvu;
 k'ọphu bụ l'ọ nọduje
 agbaru iya ụpha-ẹka.
- ⁹ Onye aguje n'ụ l'ẹke e
 mesweru iya;
 bẹ yele ndu ọdo aduje ẹmma.
 Obenu l'onye ta azahajedu
 iphe e meru iya anọduje
 achika ndu ọnyà iya achika.
- ¹⁰ A -baaru onye nweru egomunggo mba;
 b'ọ kaje k'wa iya oru l'ẹhu;
 karia ụkporo-ọnu ẹchachi ise,
 e chiru onye eswe.
- ¹¹ Onye eme ejị eshibeje l'ọo nk'ia e-me.
 Obenu l'ọ bụ nwozi,
 ẹ-ta phujederu madzụ imiko
 e-mekochaa h'ụa ya àh'ụh'ụ.
- ¹² Ọ kakwa mma ẹ nne agụ,
 a naru ụnwu iya f'uru ngu l'uzo;
 m'ẹ l'i jekfuru onye eswe
 l'ẹke ọono l'eme eswe.

- 13 Onye, gude ẹjo iphe kfuà
 ụgwò iphe-oma, e meru iya
 bẹ ẹjo iphe ta abyakwa bya
 alufu alufu lẹ nk'ia.
- 14 Ọwata ụswo dọ l'ọ bụ ọswoha mini.
 Ọo ya bụ t'ì haa nko;
 tẹ okfu ba ada.
- 15 Okpefu onye iswi ta dudu mma;
 mẹ onma onye iswi dọ mma ikpe;
 tọkokwa buru akpamara l'ifu Ojejoje.
- 16 ?Bụ uru ngunu; bẹ okpoga
 baru l'eka onye eswe;
 l'ẹ-ba abụ lẹ mkpa kẹ
 egomunggo dọ iya.
- 17 Ndu eshi onya ekoshije
 l'ephẹ yeru onwephẹ obu tekenteke.
 Obenu lẹ nwunne bulephu l'ogvù iphe-ẹhuka.
- 18 Onye egomunggo swehuru
 ewojeru onwiya ye l'itumo;
 gude naa madzọ mkpalẹka.
- 19 Onye ụswo kwa ẹjo iphe
 b'ò yeru obu;
 onye apali onwiya apali
 aburu eyifu bẹ ọocho ọzo iya.
- 20 Onye okpoma iya goru agogo;
 bẹ iphe iya anọduje ala azu azu.
 Iphẹ-ẹhuka aburu kẹ onye ntuphu-ire.
- 21 Okpara-rigbarigba;
 bụ aphụ tsaru nna iya;
 ẹhu-otso-ena ta bụ kẹ nna,
 nwatibe iya eme eswe.
- 22 Ẹhu-otso-ena kwa okpobe ogvu.
 Obenu lẹ meji-atofu
 anọduje ami madzọ okpu
 wongu-wongu.
- 23 Ẹjo madzọ anatajẹ ẹka-azu;
 k'ophu oo-kpe ẹjo ikpe.
- 24 Onye egomunggo ruru ali;
 bẹ amajeru iphe.
 Obenu l'onye eswe;
 bẹ ẹnya te egvujeduru egvuru.
- 25 Okpara-rigbarigba;
 bụ ọbyaru byaru nna iya;
 buru nggumaphu nọduru nne, muru iya nu.
- 26 Ẹ tọ dukwa mma oreta onye
 ẹ-ta dudu iphe o meru nre.
 Tọ dọ mma ochi ndu
 oke amadụ iphe l'ephẹ meru iphe, dọ mma.
- 27 Onye nweru egomunggo
 ekfuje okfu zee onu.
 Onye eme agu aburu onye, iphe doru ẹnya.
- 28 Ọobuje onye eswe -daa ashị;

e tubesu l'ò maru iphe.
Teke bụ l'ò taru ire iya ẹra;
e tubesu l'ò bụ onye iphe doru ẹnya.

18

- 1 Onye akpa nkinyi;
bụ onwiya b'ò maru.
Ire-lanụ atajẹ iya ẹra lẹ nchi.
- 2 Onye eswe ta akpajẹdu ishi
mẹ iphe eekfu;
?o doru iya-a ẹnya.
Iphe, ọ bụ bụ:
o-kfu-nk'iya anụ-nk'iya.
- 3 Ejo iphe -vutawa ọzo;
ndumashi etso iya.
Iphere -byawa;
ọzu etsoru iya.
- 4 Okfu, shi madzụ l'onu aduje l'ò bụ èbò
ẹke mmamiphe futaru;
buru nggele, atso atsotso.
- 5 E tọ dukwa mma;
tẹ ikpe laarụ onye ophu meru ẹji;
gbe nma iya onye ophu doberu ẹka ndoo.
- 6 O kwa iphe onye eswe kfutaru
l'onu iya bẹ yele iya emeje;
buru onu iya;
bẹ oogudje kfuta ẹchachi.
- 7 Onu onye eswe bụ iya emebyije iya;
buru onu iya ono abujeru ọnya; nma iya.
- 8 Okfu-azụ anọdujekwa atso ntumatu.
Ooshije madzụ uri jeye l'ime ẹpho.
- 9 Onye, ẹ-te yeduru ẹhu l'ozì,
ooje;
bẹ yele onye emebyishi
iphe emebyishi kwa nwunne.
- 10 Epha Ojejoje bụ
okpo-mgbinyiku ulo-eli;
ẹke ndu doberu ẹka ndoo agbabajẹ;
je ezeeru ndzụ edzua;
- 11 Eku onye nweru iphe aduje
iya l'ò bụ agbarike iya.
Oduje iya l'ò bụ eze
upho-mkpuma, o gude egbochita onwiya.
- 12 Madzụ -bụwaru
ọ-ka-onwiya-mma-l'ẹnya;
adada iya etso iya.
Obenu lẹ madzụ wozita
onwiya aļi; uguv etso iya.
- 13 Onye ẹ-ta nɔdua iphe eekfu; je eye iya onu
b'ò bụ iya ririri; buru iya iphe-iphere.
- 14 O bụ obu onye esedeje ndzụ iya
teke iphe eme iya.

- Obenu l'obu -kofuwa madzù;
 bẹ nk'ia gv̄akwaru.
- 15 Onye nweru egomunngo
 bụ iya bẹ iphe eeje akajẹ odo ẹn̄ya;
 buru iya akajẹ ogebe nchi
 t'iphe kabaa ya rụ odo ẹn̄ya.
- 16 Iphe-oma asajeru onye eme iya nụ ụzo;
 l'ifu ndu oke madzù.
- 17 Oobuje onye lanụ -doo;
 eba atsukfuru;
 gbururu jeye onye k'ẹbo abya eyee onu.
- 18 A -gụa ẹn̄wa l'iphe ada okfu; okfu alaa;
 e shi ẹge ono gboo ndu ese alakahụ.
- 19 Oro-buta nwunne ngu,
 i mesweru kakwa ẹhuka;
 mẹ l'oluta mkpukpu,
 gude mgbodo gbabuta
 onwiya mgburumgburu.
- 20 O bụ okfu, shi madzù l'onu;
 bẹ oogudeje kfutaru onwiya
 iphe e-ji iya ẹpho;
 buru iphe shi iya l'onu;
 bẹ oogudeje kpajia okfuru.
- 21 Ndzù l'onwu kwa l'onu b'o shi.
 Oo ya bụ l'onyenonu
 a-kwakọbe nata iphe,
 o kfutaru l'onu iya.
- 22 Onye chọ-vuru nwanyi,
 oo-lụ;
 chọ-vukwaru iphe dū mma.
 Onye ono atubaje Ojejoje l'obu.
- 23 Onye ukpa anọduje arọ aroro;
 Obenu l'onye nweru iphe egudeje olu-ike.
- 24 Onye igwe-onyà awakwa ogu.
 Obenu l'o nwekwaru ọnyà,
 akajẹ ọno ntse;
 karia nwunne.

19

- 1 O kakwa mma o bụ
 onye ukpa, ụta ẹ-ta dudu l'ẹhu iya;
 mẹ l'onye eswe,
 ẹ te gudedu ire iya ẹka.
- 2 Ẹ tọ dukwa mma lẹ madzù;
 b'o vu evuvu;
 mbụ iphe ẹ tọ madụ ishi iya.
- Onye korokoro-memere
 eshiswekwa ụzo.
- 3 Eswe, madzù eme emebyijeru iya iphe.
 Teke ono; yọ ghakọbe; bobe iya Ojejoje.
- 4 Ẹku ezetaje igwe ọnyà;
 obenu l'ukpa anọduje
 achika ndu ọnyà achika.

- 5 Onye ẹjo ekebe ta alakwa ẹẹ manụ;
 ọp̄hu onye ẹjo-ire ta byakwa bya anahụ.
- 6 Aađuje l'igwe achọ t'onye
 eme ụkò meeru ẹp̄he ụkò.
 Ẹge ono ẹẹ onyemonye
 ọbule abụjeru ọnyà onye asa ẹka.
- 7 Onye ụkpa ađuje ndu yẹle iya bụ ashị.
 ?Buchia ndu yẹle iya eshị
 ọnyà ta anọdu agbaru iya ọso.
 Ọonoduje agbatso ẹp̄he;
 to nwe onye agharu iya ẹnya.
- 8 Ọ bụ onye maru iphe eyejeru onwiya obu;
 buru onye ẹnya eru alị;
 b'ọ ọjjeru lẹ mma.
- 9 Onye ẹjo ekebe ta alakwa ẹẹ manụ.
 Ẹge ono ẹẹ onye ẹjo-ire
 a-buru ọ-la-l'iyi.
- 10 Ẹ tọ gbakwa t'onye eswe riye ugwu;
 k'ọp̄hu ọ buru t'ohu buru
 onye ishi ụnwu eze.
- 11 Ọ kwa iphe-odo-ẹnya emeje
 tẹ madzụ ba abụ onye
 obu-ọku;
 buru iya ugwu teke e meru iya ẹji.
- 12 Iwe eze ađujekwa l'ọ bụ ẹke agụ ede ekiri.
 Obenu lẹ madzụ -bawa iya
 l'obu ẹẹ ọoduje l'ọ bụ ẹke iyi dashiru.
- 13 Ọkpara-rigbarigba; bụ ụsu; sụ nna iya;
 nwanyi okfu-ọnu ađu l'ọ bụ
 nwa tẹyiteyi mini tekenteke.
- 14 Ụlo; mẹ ẹku nwoke;
 bụ ụnwu iya enweje iya.
 Obenu l'ọkpoberu nwanyi;
 bụ Ojejoje anụje iya.
- 15 Ẹnyiru atujeru madzụ ye lẹ mgbenya;
 buru onye nọ ẹẹ manụ azeje ẹgu.
- 16 Onye eme iphe ekemu kfulu
 kwa ndzụ iya b'ọ che.
 Obenu l'onye aalọ ẹka lẹ nchị;
 to nwe iphe ọ guberu iya
 achokwaru onwiya
 ishi-ephuhu.
- 17 Onye asa ẹka l'anụ ndu ụkpa
 iphe kwa Ojejoje ẹẹ ọoje ugwo.
 Ọ bụ Ojejoje e-bu iya nggo.
- 18 Hùje nwatibe ngu àhùhù teke ịi-hùta iya.
 Ole ba ahùkwa iya ẹẹ ahù-gbu.
- 19 Onye ọkpoma-ọku;
 ẹẹ ọkpoma-ọku iya
 e-butajekwa;
 ẹẹ l'ị -dzọo ya l'owaa;
 ẹẹ ịi-dzọje nụ iya phụ l'odo.

- 20 Ngabeje nchì teke
 aakpò-ziru ngu ọ̀zo;
 nggu angabeje nchì l'iphe, eezi ngu;
 k'ọ̀phu ii-mekochaa b̀ru onye maru iphe.
- 21 Iphe, nọ́ madzụ́ l'obu
 k'ememe ahajẹ́ l'igwe.
 Obenu ẹ́ kẹ́ Ojejoje mefutaje.
- 22 Iphe eele madzụ́ ẹńya l'ẹ́ka
 bú ọ́wozita onwonye alì.
 Ọ́ kakwa mma ẹ́ madzụ́
 bú onye ụ́kpa; mẹ́ l'ọ́ b̀ru onye ẹ́jo-ire.
- 23 Ọ́tsu Ojejoje egvu emejekwa tẹ́ madzụ́ kaa nka.
 Teke ono; obu erua onye ọ́bu alì;
 iphe-ẹ́huka eburu ụ́ba yeru iya.
- 24 Onye ẹńyiruru;
 bẹ́ ẹ́ka iya akwajẹ́ l'efere;
 tọ́o dúhe ike palía ya ye l'ọ́nu.
- 25 I -chia onye ọ́ru-ọ́nu iphe;
 onye e-ta mafudu iphe
 egude iya m̀ta iphe.
 Onye iphe doru ẹńya abujẹ́:
 ị́ -baaru iya mba;
 yo gude iya kabaa ọ́muta iphe.
- 26 Onye etsuje nna iya iphe; chífu nne iya
 búkwa iphe-iphere;
 b̀ru iphe-ọ́chi.
- 27 Nwa mu; ị́ -haa ọ́ngabe nchì
 l'iphe eezi ngu;
 bẹ́ ii-phukwa ọ́zo ẹ́ k'iphe odo-ẹńya.
- 28 Ẹ́jo ekebe anmajẹ́ ewotaje ikpe,
 vudo nhamunha nmaa swọ́koswoko.
 Ọ́nu ẹ́jo madzụ́ ab̀ru ẹ́jo
 iphe bẹ́ ọ́onoduje eri ori nri.
- 29 Ndu ọ́ru-ọ́nu; b'e kpewaru
 ikpe ẹ́phe; dobe edobe;
 ẹ́chachi anọ́duwa l'echẹ́ ndu eme eswe.

20

- 1 Onye anguruma
 bú iphe-iphere b'ọ́ bú;
 b̀ru onye ọ́swo.
 Onye nguru mẹ́;
 nguta iya k'ome l'ẹńya ta makwa iphe.
- 2 Iwe eze adujekwa l'ọ́ bú ẹ́ke agu ede ekiri;
 k'onye ọ́phu, kpatsuru iya
 iwe ọ́bu agvụ́akwanua.
- 3 Onye agbaru okfu ọ́so;
 kwa ọ́gvù b'ọ́ kwabẹ́ onwiya.
 Ọ́ bú onye eswe
 akwagebeje akwagebe ọ́swo.
- 4 Onye ẹńyiruru ta akọ́jedu okfu
 teke ibe iya akọ́.

- O -rua teke aakpata iphe akpata;
yo lelaaha taphungu.
- ⁵ Iphe madzū ariebe hakwa ogvu l'ò bụ ebo.
Ò kwa onye iphe doru ẹnya atsūtaje iya.
- ⁶ Ndiphe aduje l'igwe ajishi ire l'ephe eme òhuma.
Òlobu; ?bụ onye b'a maru, e gude ire iya ẹka.
- ⁷ Onye doberu ẹka ndoo;
bẹ ụta ta adujedu l'iphe,
bụ iphe, oome ememe.
Ò -nòtsua laa; ọnu-oma aburu k'unwu iya.
- ⁸ Onye eze -nòdu l'aba-eze iya l'ekpe ikpe;
b'o gudeje ẹnya yofu
ezi-okfu l'ejo-ire.
- ⁹ ?Bụ onye a-sū lẹ ya mewaru;
obu agwa ya iphoru;
tò dũhe ejo iphe, nò iya l'ẹhu?
- ¹⁰ Ogude iphe, e-ta bũdu
òkpobe iya tua era iphe;
mẹ ogude iphe, e-ta bũdu
òkpobe iya mata iphe amata
tũkokwa bũru akpamara l'ifu Ojejoje.
- ¹¹ Ò bụ umere nwata atũje ọnu iya;
?m'ò bụ òkpobe nwata;
?tò mkpòkoro nwata.
- ¹² Nchị, anụ iphe yele ẹnya, aphụ ụzo
bụ Ojejoje tũko iya mekota.
- ¹³ Be ekunukajekwa mgbenya.
Odumeka bẹ ji-bũkwa ụkpa-mkpere.
Mũjeru ẹnya; ege ii-nweru
nri nweru iya k'etsutsu iya.
- ¹⁴ Onye azụ iphe asuje l'iphe
ya azụ renukaru ire.
Obenu l'ò -lufulephu;
yo gude iphe obu,
ò zũru obu kulahaa onwiya.
- ¹⁵ Mkpòla-ododo nò;
mkpuma oke aswa akũru.
Obenu; l'ọnu, ekfu okfu,
ekoshi mmamiphe ùkwa ụko.
- ¹⁶ Madzū -naa
o-shi-awe-o-shi-awe mkpalẹka;
natakwa iya uwe eli ẹhu iya.
Gude iya t'ò ye iphe l'itumo;
m'ò -bũru onye mba ọdo
b'ò naru mkpalẹka obu.
- ¹⁷ Nri, a kpataru l'ugho atsoje ẹnà teke eeri iya.
Obenu; l'e -megee;
bẹ ọnu abũjeru onye riru iya nũ ẹja ẹja.
- ¹⁸ Ì -chị idzu iphe ii-me; kpajeedu ishi.
Ò -bũru l'ì bya oje ọgu;
kpataje-odu ishi t'e koshi ngu ẹge ii-me iya.
- ¹⁹ Kfuru mu; be ekfuru onye ọdo;

- ta bukwa k'onye ntumatu.
 Ọo ya bu t'i bukwaru uba yeru ekfurekfu.
- 20 Onye kọru nna iya;
 m'ọ bu nne iya ọnu
 be aa-phu-nyi urọku iya l'echi-abali-ishi.
- 21 Ẹku, e te tsudu ephuru kpata
 ta abujekwaru onye kparu iya nu
 iphe-oma l'ikperazu iya.
- 22 Ba asukwa: "L'ii-kfu madzu
 ugwo ejo iphe, o meru ngu."
 Hakwaa te Ojejoje gbaaru ngu odzori.
- 23 Ogude iphe, e-ta budu
 okpobe iya tua era iphe;
 me ogude iphe, e-ta budu
 okpobe iya mata iphe amata
 tukokwa buru akpamara l'ifu Ojejoje
- 24 Keshinu ophu o bu Ojejoje
 atọjeru madzu uzo;
 ?nanu ege madzu e-me makotaru
 iphe amubebe l'ehu iya.
- 25 Ọ kwa ogbaru onwonye onya;
 mbu madzu ogude ovovoshi
 kwe Ojejoje ukwa iphe;
 l'e b'ọ ri iya ariri;
 k'ophu e to wodu iya.
- 26 Onye eze, maru iphe afoje
 mkpukpu iya l'ọ bu onye afo ereshi;
 bya egude iphe eegudeje
 etsu witu foshia ya ndu k'ejo iya ono.
- 27 Obu madzu bu iya bu urọku Ojejoje,
 oogudeje atu ehu madzu yoriyori.
- 28 Onye eze, yeru ndu ochi obu;
 bya aburu onye ephe gude
 ire iya eka; te nwedu iphe,
 iphe-ehuka, byaru iya nu eme iya.
 Yo buru n-yemobu emeje;
 te ochichi iya ba anga anganga.
- 29 Ọ bu ugvu; bu ike ke
 unwu-okorobya.
 Ishi-ewo aburu mma ke ndu bu ogurennya.
- 30 Ẹka, e chiru madzu;
 chifu iya onya be eegudeje gota iya;
 t'o sefu eka l'ejo iphe;
 buru echachi be eegudeje
 dozia madzu ime ehu.

21

- 1 Ọ bu ege Ojejoje anoduje
 atuzi eke nggele a-tso laa;
 bu ege onoduje atuzi okpoma onye eze.
- 2 Uche onye 'adu iya njo.
 Obenu l'ọ bu Ojejoje maru

iphe bụ uche onye.

- ³ Iphe dū mma; daburu adaburu;
bẹ Ojejoje kakwa anata;
mẹ lẹ ngweja.
- ⁴ O-ka-onwonye-mma-l'enyā;
mẹ eza, ndu ejo madzū ese
tūkokwa bụru iphe dū ẹji l'ifu Nchileke.
- ⁵ Iphe onye, nweru ọriri ziru
obu ali rịa; mee;
abujekwaru iya uru.
Ege onokwaphū;
bẹ ọchi iphe ọku; mee atuje madzū ụkpa.
- ⁶ Eku, a dzutaru l'ejo-ire
ephukashihujekwa l'ọ bụ udzu ite.
Ege onokwaphū b'ọ bụ ọnya,
egbu madzū l'ophọku.
- ⁷ O bụ ẹhuka ẹhuka kẹ ndu ejo iya ono;
bụ iya bụ iphe e-kpofu ẹphe ekpofu;
kẹ l'ẹphe jikaru ome iphe nhamunha.
- ⁸ Ndu ejo iya ono; te mejekwa iphe nhamunha.
Obenu l'iphe onye eme ọhuma;
bẹ iphe oome adukotaje nhamunha.
- ⁹ O kakwa mma l'i bu l'azu-utsulo;
mẹ lẹ nggu lẹ nwanyi okfu-ọnu bu.
- ¹⁰ Onye eme iphe dū ẹji;
bẹ ome iphe dū ẹji evuje evuvu;
Ophu imiko madzū ibe iya 'adudu iya.
- ¹¹ A -hūa onye uru-ọnu àhùhù;
'o-nwe-egomunggo egude iya kwaa ẹnya;
A -kpọ-ziaru onye maru iphe ụzo;
yọ kabaa amama.
- ¹² Onye doberu ẹka ndoo
atufuje ẹnya ele iphe amụ
l'ulo ndu eme iphe dū ẹji;
Mbụ; kpurupyata, ndu ejo iya ono l'ẹphe ha.
- ¹³ Onye tsuchiru nchị t'ẹ b'ọ nū
mkpu onye ụkpa echi;
bẹ e-chinua nk'iya ujiku lanu;
ophu odudu onye anụ iya nū.
- ¹⁴ Iphe-oma, e meru l'edomi
adanyijekwa ẹhu-eghughu.
Eka-azu, a rẹru madzū
l'uwe iya abyanyije oke ẹhu-eghughu.
- ¹⁵ E -kpee ikpe, dū maa;
bẹ ndu doberu ẹka ndoo etejekwa ẹswa.
Obenu lẹ ndu ejo iya ono; bẹ ẹhu adaje kọo.
- ¹⁶ Onye lufuru l'okpa egomunggo;
be tsokwaa lẹ ndu maa.
- ¹⁷ O-ri-l'ago abujeru onye ụkpa.
Ege ono bẹ onye yeru mẹe;
mẹ o-ri-l'ọnu obu;
te enwejedu iphe.

- 18 Ndu iphe dū eji l'alajẹ l'ọchi
 ndu doberu ẹka ndoo.
 Ẹge ono bẹ ndu ẹ te gudedu
 ire ẹphe ẹka ala ẹ kẹ ndu obu gūru iphoro.
- 19 Ọ kakwa mma t'ì kwata je eburu l'echi-ẹgu
 mẹ l'ọlu nwanyi, nweru ẹjo ọkpoma;
 bya aswọnuka uswo.
- 20 Ụlo onye maru iphe;
 bẹ nri, eeri eriri l'udu iya l'udu iya;
 mẹ manụ akujeru akuru.
 Obenu l'onye eswe erigbuje iphe o nweru.
- 21 Onye achi nta
 odobe-ẹka-ndoo
 yeke nta n-yemobu achitaje ndzu.
 Onye ono; bẹ aa-nodu
 akwabẹ ugvu; ẹku aburu nk'ia.
- 22 Onye maru iphe;
 bẹ etsogheje mkpukpu
 ndu ndaji-nggara ọgu;
 nwukposhia
 ọkpo-mgbinyiku upho-mkpuma
 mkpukpu ẹphe, ẹphe keru ike yeru.
- 23 Onye eche ọnu iya nche; buri onye ata ire iya ẹra
 bẹ ezejeru iphe-emeka.
- 24 Onye eku onwiya ekuku;
 buri
 o-ka-onwiya-mma-l'ẹnya;
 bẹ bu uru-ọnu bu ẹpha iya.
 Onye ono bu inyangga kpau.
- 25 Onye ẹnyiru bu ẹkpiri egbuje iya;
 kẹ l'ọ chiru ẹka wushi;
 jika o je ozi.
- 26 Eswe l'enyashi;
 bẹ ọonoduje agu iya
 te ya nweru ọwaa;
 nweru ọwaa.
 Obenu l'onye doberu ẹka
 ndoo te elejedu ẹnya l'iphe ọonu madzu.
- 27 Ngweja, ẹjo madzu achi;
 bu akpamara l'ifu Nchileke;
 ọphu ọ buri k'onye gude
 ẹjo oriri bya iya egwogwo.
- 28 Onye ẹjo ekebe;
 bẹ ọnu a-buru kpurukudungu.
 Obenu l'onye egejeodu nchi;
 temanu yo yede ọnu;
 bẹ okfu, o kfuru a-nọ jeyewaru.
- 29 Ẹjo madzu emeje t'a su.
 Obenu l'onye obu gūru iphoro
 arije iphe oome ariri.
- 30 Ẹ to nwedu mmamiphe;
 m'ọ bu iphe-odo-ẹnya;
 m'ọ kwanu idzu,

ee-gudeghe mebata Ojejoje.

- 31 Iphe e meru inya kwaberu bu ke ogu.
Obenu l'ọ bu Ojejoje emeje t'e mekputa l'ogu.

22

- 1 Okpobe epha kakwa oke eku.
Ugvu aka mkpola-ocha;
me mkpola-ododo.
- 2 ?Bu ngunu jikoru onye
nweru iphe; me onye ukpa.
O bu Ojejoje keru epe ebo.
- 3 Onye nweru egomunggo
aphuje iphe-emeka;
zeeru iya.
Obenu l'onye egomunggo
swehuru ejeje
dukpudukpuu
je adalahu l'iphe-ehuka.
- 4 Obunggo, etsoje onye du agu;
l'atsi Ojejoje egvu bu
iphe-enweru; ugvu; me nka.
- 5 Iphe no l'uzo ejo madzu bu
ogvu; me onya.
Obenu l'onye eche ndzu iya
nche ebujeru uba yeru iphe ono.
- 6 Zufuta nwata l'uzo, oo-shi;
o -vufutalephu; to hadu iya.
- 7 Onye ukpa bu ohu onye nweru iphe.
Onye ji ugwo aburu ohu, onye ooji ugwo.
- 8 Onye wotaru ejo ikpe dzabe
l'ọ bu oshi kwa iphe-ehuka;
be oo-wota;
egvu, aatsi iya alaa.
- 9 Onu-oma bu k'onye bu
o-me-l'uko;
kele ookejeru ndu ukpa nri iya.
- 10 A -chifu onye uru-onu;
okfu alaa;
uswo; me oko-onu agvu.
- 11 O bu onye obu guru iphoru;
okfu iya adu belebele; e-shitaghe eze onya.
- 12 Ojejoje arubeje enya le mmamiphe.
Obenu l'okfu onye e te gudedu
ire iya eka;
be oomeje t'e b'ọ du iphe oo-bu.
- 13 Onye enyiru asuje:
"L'agu nokwa l'etezi.
Le ya -lufu;
be oo-tagbukwa iya l'esu-uzo."
- 14 Onu nwanyi, eri ogori kwa iduma b'ọ bu;
Onye, a-dalahu iya nu;
kwa onye kpatsuru Ojejoje iwe.

- 15 Umere unwegirima;
 bu umere unwegirima.
 Obenu l'oo echachi,
 be eegudeje huzita iya.
- 16 Onye adzo ndu ukpa okpa l'ishi;
 k'ophu ya a-ka onweru
 iphe; me onye, bu ndu
 nweru iphe; be onuje iphe;
 e-mekochakwaa buru onye ukpa.

*Ukporo akpuru okfu l'iri,
 shi l'onu ndu maru iphe*

- 17 Ngabe nchi; nua okfu onye maru iphe;
 nggu ezia obu l'iphe mu ezi ngu.
- 18 Ke l'oo-duru ngu le mma;
 m'i woru iya ye l'okpoma;
 chiru iya l'eka tekenteke;
- 19 k'ophu obu ngu a-no l'eke Ojejoje no;
 Mu meekwaru t'o doo ngu
 enya ntanu; nggubedua l'onwongu.
- 20 Mu deekwaru ukporo etu
 l'etu iri doberu ngu.
 Etu ono bu etu, a-nodu alo
 ngu aka le nchi;
 l'ezi ngu mmamiphe.
- 21 O bu etu, a-nodu ezi ngu
 iphe bu ire-lanu;
 buru etu, ii-dakobe;
 k'ophu ii-maru iphe ii-nodu
 edoru onye ziru ngu nu.
- 22 Be egudekwa ke le madzu
 bu onye ukpa; naa ya iphe o nweru.
 Ophu iimejekwa t'enya
 nyihu onye e te nwedu
 ege o haru iya l'ulo-ikpe;
- 23 kele Ojejoje
 e-mekochakwa-a
 gbaaru ephe odzori;
 nalata ndu ono ugwo iphe ono,
 ephe naru ephe ono.
- 24 Te nggu l'onye obu-oku;
 be eshikwa onya;
 ophu nggu l'onye
 ehunwu 'ejekwa ayiyi;
- 25 e menyaa; yo chia ngu umere iya ono;
 nggu eshi ege ono baa l'enu, e ti tudu.
- 26 Ba anajekwa madzu mkpaleka;
 ophu inodukwaru madzu l'itumo;
- 27 ke l'i -nwedu iphe ii-gude kfu ya;
 be aa-pakwa paa paa
 oshi-azee ngu.
- 28 Ba afofukwa ekpe,
 e gude kpaa oke-ali l'oge ndiche.

29 ?Ì phuru onye oru iya doru enya osuma.
 O bu onye ono bu onye
 e-jegheru ndu eze ozi.
 E too jegheduru ndu e ta
 madu epha ephe ozi.

23

- 1 Nngu l'oke amadu l'eri nri;
 tokwaa ehu; maru egbe onye obu.
- 2 Nngu akpade onwongu;
 m'o -buru l'i bu onye
 oke-epho.
- 3 T'ehu-anmanma nri obu;
 be egudekwa ngu;
 ke l'o kwa nri,
 e gude eme t'a hata ngu l'onya.
- 4 Be esegbushikwa onwongu l'akanya.
 Kwakwaa enya;
 nggu ejetaje ghaa enya;
- 5 ke l'eku abujekwa:
 a -bya aji enya;
 b'o buwa phuchangu;
 fua ebà l'o bu ugo; phekashihu.
- 6 Onye ukparaswi -kua ngu le nri; be ejekwa;
 ophu nri, o shiru 'agujekwa ngu;
- 7 ke l'egbe onye ono;
 be iphe orije bu l'i byaru iya erigbu.
 Oo-nodu ekfukwaru ngu-a t'i rifua;
 obenu le nri, ooseru ngu te shidu iya l'obu.
- 8 Nwa iya ophu bahuru ngu l'onu;
 be ii-gbokwa.
 Epha, i turu iya aburu ngu ke mmanu.
- 9 Be ekfujekwa okfu yeru onye eswe;
 ke l'oo-wotakwa okfu mmamiphe ono,
 i kfuru iya ono wua le ntụ.
- 10 Ba afofukwa ekpe, e gude
 kpaa oke-alì l'oge ndiche;
 ophu ii-bajekwa l'alì ndu a toru ogbe;
- 11 kele Ojejoje, bu ike kpau
 a-byakwaru ephe odzori.
 Oo-gbakwaru ephe odzori;
 gbagude ngu.
- 12 Yejekwaru ehu l'iphe eezi ngu;
 nggu angabeje nchi l'okfu, ezi mmamiphe.
- 13 Ba apajekwa nwata
 mini-ishi-oba.
 Chije iya iphe; l'e-to nwuhukwa.
- 14 I -gude echachi hua ya ahuhù;
 nggu adzo ya ndzu.
- 15 Nwa mu; iphe e-me t'ehu tsoo mu ena;
 kwa l'i bu onye maru iphe.
- 16 Mbu l'obu a-nodu atso mu ena;

- m'ò -bùru l'okfu, shi ngu
l'ònu adabujeru adaburu.
- 17 Be ejijekwaru ndu ẹjo madzù ijimẹnya.
Tẹ iphe ii-mejechia bùru
t'ì tsuje Ojejoje egvu.
- 18 Ono iphe e-me t'ùzo ifu ngu duru ngu lẹ mma;
ophu iphe ono, iile ẹnya iya
ono 'aladù kẹ mmanu.
- 19 Ngabẹ nchì nwa mu; maru iphe;
tẹ obu ngu nõdujekwa l'egbe ndzù, iibu.
- 20 Be etsokwa ndu anguruma;
ophu i tsokwa ndu ẹkpiri anù;
- 21 kẹle ndu anguruma;
mẹ ndu ẹkpiri akpajẹkwa ụkpa.
Onye azẹ-phe ngwọrinaka
aburu nkaraba ẹkwa;
bẹ oo-mekochaa wee.
- 22 Nujekwaru nna, muru ngu nù okfu;
ophu iikpojekwa nne ngu ẹbo-ẹbo-l'afù;
okfu l'ò kahùwaru.
- 23 Zuta ire-lanù;
nggu azuta mmamiphe!
Be erekwa iya erere!
Buru onye hùrù onwiya àhùhù;
nggu enweru egomunggo.
- 24 Nna onye doberu-ẹka ndoo;
bẹ ẹhu atsoje ẹnà nshinu.
Nwa, maru iphe;
aburu ugvu nù nna iya.
- 25 Mejekwa t'ẹhu tso nna lẹ nne ngu ẹnà.
Nggu emee tẹ nne,
muru ngu nù
teje ẹsua l'okfu-ẹhu ngu!
- 26 Nwa mu; tẹ obu ngu nõdu l'ẹke mu nõ.
Enya erua ngu alì l'umere mu;
- 27 kẹle nwanyi okpara bukwa iduma.
Nwanyi, eme ẹji aburu
wẹlu, dù kpagungu.
- 28 O bụ ẹge abalì-d'egvu anọduje l'ẹgbudu;
kwaberu madzù; bụ ẹge ọ nõduje.
Iphe ọ nõ l'ozo iya aburu
t'ọ rata unwoke ndu achì
nwanyi t'ẹphe ka l'igwe.
- 29 ?Bù onye bụ onye a turu onu?
?Bù onye bẹ aphù jiru okpoma?
?Bù onye bụ onye nseku?
?Bù onye bụ onye edo?
?Bù onye bụ onye ụkparehu?
?Bù onye bẹ ẹnya eke mee mee?
- 30 O bụ ndu t'ẹ b'ọ phodu l'ite;
ndu etsojeru l'achọ mẹe,
a gwaru agwagwa.
- 31 Wofu ẹnà lẹ mẹe teke ọotsu vaa vaa;

- l'atsutsu atsutsu l'okoro;
mẹ teke o deru ederu.
- 32 E -megee; bẹ ọotajekwa l'ọ bụ agwọ;
ẹhuka iya adụ l'ọ bụ ẹra ogiji.
- 33 Teke ono; nggu awata ọphu
iphe ẹ tii phujehada; wata ọri iphe gbachiru ẹnya.
- 34 Teke ono; yọ dū ngu l'ọ bụ
onye zẹ l'echi eze ẹnyimu;
mbụ l'ọ bụ onye degeru
l'iphe e gvuberu l'eli
ugbo-mini.
- 35 Nggū awata ọra:
"L'e tsuru ngu iphe!
Ọ bụ l'ẹphe te mekakwa mu iphe.
Ẹphe tsuru ngu iphe;
ọ bụ l'ẹ to rudu ngu l'ẹhu.
?Bụ teke ole bẹ ii-tehu;
je ọcho mée ọdo."

24

- 1 Be ejikwaru ndu ẹjo madzụ ijimẹnya;
ọphu nggu l'ẹphe 'ayikwa.
- 2 Kẹ l'iphe anọje ẹphe l'obu
bụ iphe kpangangangu.
Iphe eshije ẹphe l'ọnu aburu
ẹge ee-shi kpata okfu.
- 3 Ọ bụ mmamiphe;
bẹ eegudeje akpụ ọlo;
buru iphe-odo-ẹnya;
bẹ eegudeje mee ya;
yo shihu ike.
- 4 Ọ bụ iphe-odo-ẹnya;
bẹ eegudeje gude ngwa-ọlo, ere ire;
l'ama mma dojia ime ọlo.
- 5 Onye maru iphe kakwa onye ike nọ ike.
Onye ẹnya ruru alị aka onye agburu-ẹhu.
- 6 Onye eje ọgu; bẹ mkpa onye nzizi dukwaru.
Onye ọ dū t'ọ mekputa l'ọgu;
achọ igweligwe ndu
a-nọdu akpọ-ziru iya ọzo.
- 7 Mmamiphe kwa ẹka 'eru onye eswe.
Ọ -nọdu l'ẹke ọha dzuru l'obu-edukfu;
b'ẹ to kfudu okfu.
- 8 Onye nọ l'ẹjo idzu;
bụ iphe aa-nọdu eku iya bụ o-me-njọ.
- 9 Idzu, onye eswe chitaru
abujekwanuru iphe dū ẹji;
ọphu onye ọru-ọnu
'adujedu madzụ mma.
- 10 Ẹka -kufu ngu l'oge
iphe-ẹhuka;
bukwa iphe ọ bụ;

- bụ l'ì rùhuru arùhu.
- 11 Dzořutakwa ndu a kpụ eje egbugbu;
nggu alọlata ndu akpọ
galagala ala ẹke ee-gbu ẹphe azụ.
- 12 I -sụ l'ẹ tọ gbasaduru ngu;
onye ono, enyoje obu
madzụ ono;
?o nweru iphe ẹ tọ madu.
Onye ono, bụ iya eche
ndzụ ngu ono;
?iiri l'ẹ tọ madu iphe iime tọo.
Ọo-kfunu onyemonye
ọbule ụgwo l'ẹge iphe onye meru dọ?
- 13 Rije manụ-engu; nwa mu;
ke l'ọ dọ mma.
Mbụ le manụ-engu,
e metaru l'ẹbaku-engu
a-tso ngu ẹna l'onu.
- 14 Makwaruphu l'ọ bụ
ege ono be mmamiphe
dọ mma le ndzụ ngu;
I -chọ-vu iya;
be ụzo ifu ngu a-duru ngu le mma;
ọphu iphe ono, iile
ẹnya iya ono 'arùhudu.
- 15 Be ejekwa je akwaa ngge
l'ọ bụ ẹjo madzụ t'i je
egwo iphe l'ulo onye
doberu ẹka ndoo;
ọphu ijekwa ọgu
ọ-lua-ọlaa le nk'ia!
- 16 Ishi iya aburu l'onye
doberu ẹka ndoo -daa;
m'ọ daru ugbo ole;
be oo-gbeshikwa.
Obenu l'ẹjo madzụ;
be ndakfu a-dakfuta.
- 17 Be etekwa ẹswa l'onye
ọhogu ngu daru;
ọphu ẹhu atsojekwa ngu
ena l'ukfu kpọru onye ọhogu ngu;
- 18 k'ọphu ẹ to ghudu Ojejoje eghughu;
yọ haa ya ome iphe ọ ga eme iya.
- 19 T'iphe ndu ẹjo iya ono eme;
be emejekwa t'ẹhu wata ngu
ọphù àphùphù;
ọphu ejjekwaru ndu
ẹjo madzụ ijimẹnya.
- 20 Ke l'ẹjo madzụ;
te nwedu iphe oo-le ẹnya iya.
Ọku a-nyihuru iya;
yọ wushi ọwa.
- 21 Nwa mu; tsujekwa Ojejoje egvu;

- nggu atsujekwaphu onye eze egvu.
 Be etsokwa ndu ekwefuru ephe ikè;
- 22 kẹle Ojejoje yele onye eze
 ono be e-mekwa te
 kpurupyata tu ngu
 otu-l'ukfu;
 ?Bu onye maru egbe
 odachi, ephe e-gude dakfu ngu.
- 23 Ndu owaa bukwapu okfu onye mmamiphe:
 Ole madzu enya l'ifu
 l'ekpe ikpe ta dukwa mma.
- 24 Mbu l'onye suru onye
 ikpe nmaru l'oo ya be iswi du mma
 be ndiphe e-gudekwa nmaa ejo etu;
 iphe bu mbakeshi avuuru iya pyii.
- 25 Obenu le ndu ikpe;
 nma iya onye o nmaru;
 be iphe a-duru le mma;
 Ndu ono be aa-goru
 onu-oma, ha nshinu nu.
- 26 Onye yeru onu l'okfu ege
 gbaru nu ekoshi le ya bu okpobe onya ngu.
- 27 Vuru uzo jeodu ozi,
 noru ngu nu l'ali;
 temanu nggu ejee ozi,
 noru ngu l'egu;
 temanu nggu awata okpu ulo ngu.
- 28 Ba agbakwaru madzu ibe ngu ejo ekebe;
 ophu i gudekwa onu ngu duphua madzu.
- 29 Ba asukwa l'ii-melata
 madzu iphe o meru ngu;
 gude kfu madzu ugwo iphe o meru.
- 30 Mu swejeru eke onye enyiru koru okfu;
 je aghajaa eke onye
 e-te nwedu egomunggo koru vayinu.
- 31 Iphe furu l'eke ono aburu ogarama-mbo.
 Eke ono abukotaru egbudu.
 Mkpuma, e gude
 gbaa ya upho; adakashihuhwa.
- 32 Mu abya awata ori iphe ono, mu phuru ono;
 bya egude iya muta iphe.
- 33 L'o kwa: mgbenya -rota ngu;
 nggu asu l'oo t'i ekutota iya nwanshi.
 Nggu achiru eka ye
 l'utakfu; l'oo t'i tuta ume.
- 34 I -bya ele enya; ukpa avuuru ngu l'o bu onye
 onye abali-d'egvu byaru nk'ia;
 ukpa atu ngu gbirimu l'o bu onye
 onye iphura, chi ngwa-ogu byakfutaru.

- 1 Ndu ọwaa; kwaphu ẹtu ẹtu ọdo,
Sólomọnu nmashiru.
Ndu deru iya l'ẹkwo bụ ndibe Hezekáya,
bụ eze ndu Júda.
- 2 Odomi iphe edomi abujeru Nchileke ugvu.
Obenu l'ọvo iphe avọvo
bụ ugvu kẹ ndu eze.
- 3 Ọ bụ ẹge igwe habe l'eli;
alì adu-be ogvu;
bụ ẹge obu onye eze
bụ-be iphe ẹ taa vọ-rudu avọ-ru.
- 4 Kweshia ẹgba, gbaru lẹ mkpọla-ọcha;
onye ọzu enweru iphe
oo-gude kpua
mkpọla-ọcha, ama mma.
- 5 Rushia ndu ẹjo iya ono l'ẹhu
eze; nggu aphu; aba-eze iya
egude odobe-ẹka-ndoo nguru anguru.
- 6 Ba anọdukwa l'ifu onye eze atụ-li onwongu!
Ophu i jekwa asugaru l'ẹke
ndu oke amadu nọ!
- 7 Ọ kakwa mma t'ọ buru
yẹbedua e-gbe sụ ngu:
“Gbeshi; bya anọdu l'ẹke ọwaa, ka mma;”
mẹ l'i gbe je anọdu l'ẹke dọ mma;
a sụ ngu t'i lufuta je anọdu
l'ẹke ẹ-ta dudu mma;
nggu emewaphu onwongu
iphe-iphere l'ifu oke amadu ono.
- 8 Ba agbakebejekwa ọso;
je ogbaru madzụ ẹkwo;
kẹ l'ọ -buru l'e mekocharu;
okfu ono nmaa ngu
bẹ ọo-ghakọbekwa;
mee ngu iphe-iphere.
- 9 Teke nggu lẹ madzụ ibe ngu atụ ntutego;
be ewokwaru iphe madzụ
kfuru ngu l'edomi kfua.
- 10 Ọdumeka bẹ onye
nuru iya nụ
e-mekwa ngu iphe-iphere;
Ophu ẹjo ẹpha, ii-vuta
ta byadu bya alufu ngu alufu l'ẹhu.
- 11 Okfu, e kfuru l'ẹge ọ gbaru
dụ l'ọ bụ ororo
mkpọla-ododo,
a gakọberu mkpọla-ọcha.
- 12 Mba, onye maru iphe abaru
onye angabeje nchi l'okfu, eekfuru iya
dukwa l'ọ bụ iphe-nchi,
e gude mkpọla-ododo mee;
m'ọ bụ iphe ọdo, e gude
okpobe mkpọla-ododo mee.

- 13 Ọ bụ ege aka-mini eguje ẹhu
 egugu l'oge okpomọku
 bụ ege nwozi, e gude
 ire iya ẹka eguje ndu ezi
 iya ozi ẹhu egugu.
 Mbụ l'oomeje; obu egua
 ndu nwe iya nụ egugu.
- 14 Onye asa nsasa iphe-oma,
 ẹ to medu bẹ dukwa l'ọ bụ
 igwe, ruru eruru;
 bya ephee pherephere;
 tọ chihe mini.
- 15 Ọ kwa ọta nshi; bẹ e-gude
 mee onye achi nụ;
 yo mee iphe ẹ to shidu kwe lẹ ya e-me.
 Mbụ l'ọo ire-oma;
 b'e gude tapyaa ọkpu.
- 16 Ị -phua manụ-engu;
 ritakwa iya l'oge-ephọ ngu;
 Ị -rinuka iya; bẹ ịi-gbọkwa iya.
- 17 Jetaje kẹ madzụ l'o-ruberu.
 L'ị -gbalaha ya oshitoshi;
 bẹ ịi-byakwa bya adụ iya ashị.
- 18 Ọ bụ ege ngboro;
 m'ọ bụ ogu-mbeke;
 m'ọ bụ akfụ, atsu nkọ
 ahujẹ ọku; bụ ege nwoke,
 agba madzụ ibe iya ejo ekebe aduje.
- 19 Ọtu-kobe onye ẹ-te medu
 ire-lanụ ishi teke iphe atsu madzụ l'ẹhu;
 dukwa l'ọ bụ onye eme t'ọ
 taa iphe l'eze; iphe eme iya;
 m'ọ bụ onye eme t'ọ gude
 ọkpa, nwuhuru iya anwuhu jee ije.
- 20 Ọgu egvu anụ onye aphụ
 jiru ọkpoma;
 dulekwaphu l'ọ bụ onye
 yefuru uwe iya teke oyi atsu iya;
 m'ọ bụ onye eteru ose l'ẹke ọnya nọ iya.
- 21 Ẹgu -agụ onye ọhogu ngu;
 nụkwa iya nri t'ọ ria.
 Teke mini agụ iya;
 kekwa ya mini t'ọ ngụ;
- 22 lẹ teke iime ege ono;
 bẹ bụ iphere bẹ iimeta ekpu iya.
 Iphe ono ahua ya ọku l'ẹhu.
 Ọdo aburu lẹ Ojejoje e-bu ngu-a nggo.
- 23 Ọ bụ ege pherephere,
 shi ọzo ugvu egudeje mini bya;
 bụ ege okfu-azụ akpatajẹ ọdzu ifu.
- 24 Ọ kakwa mma l'i bu l'azụ-utsulo;
 mẹ lẹ nggu lẹ nwanyi
 okfu-ọnu bu.

- 25 Ọ bụ ẹge mini, guru egugu
 aduje onye ẹkpiri akpọ nkụ
 bụ ẹge ozi-oma, shi ẹke, teru ẹnya aduje.
- 26 Onye doberu ẹka ndoo
 -woru onwiya haaru ejo madzụ;
 dukwa l'ọ bụ ogba,
 a sworu aswoswo;
 mbụ l'ọ bụ nwogvu,
 a farushiru afarushi.
- 27 Ẹ tọ dudu mma o rinuka manụ-engu.
 Ọ kwaphụ ẹge ono;
 b'ẹ t'ọ dudu mma madzụ
 o gude ẹka eme t'a kwabẹ iya ugvu.
- 28 Onye, e-ta adujedu ike okpa-de onwiya
 dukwa l'ọ bụ mkpukpu,
 e nwukposhiru upho-mkpuma iya;
 yo gheru onu.

26

- 1 Ọ bụ ẹge aka-mini, daru l'oge
 onanwu ta agadu mkpa;
 mbụ ẹge mini, chiru feke
 aakpa nji ta agadu mkpa;
 bụ ẹge okwabe onye eswe
 ugvu ta gbakwaphu.
- 2 Onu, e buru onye e-ta
 dudu iphe o meru
 dukwa l'ọ bụ onye aatụ nwenu,
 ephe ephephe iphe:
 ọ -tụa; yọ tų-swee ya.
- 3 Ẹchachi bẹ eegudeje agọ inya;
 mkpa bẹ eegudeje agọ nkakfụ-igara;
 ndu eswe aburu mgboro;
 bẹ eechije ephe l'okpurukpu-azụ.
- 4 Be eyekwaru onye eswe onu
 lẹ mkpokoro okfu, ookfu.
 Odumeka; bẹ nggu l'iya
 a-tukokwa bya aburu ndu eswe.
- 5 Yekwaaru onye eswe onu
 lẹ mkpokoro okfu, o kfu.
 Odumeka; bẹ oo-tubesukwa
 lẹ ya maru iphe.
- 6 Onye ezi onye eswe ozi
 dukwa l'ọ bụ onye ebu onwiya achi;
 l'anụ onwiya nshi.
- 7 Ọ bụ ẹge okpa, akụ onye
 ngvuru lakpalakpa ta dudu mkpa, ooga;
 bụ ẹge etu onye eswe anma ta gadu mkpa.
- 8 Ugvu, a kwaberu onye eswe
 dukwa l'ọ bụ mkpuma urobo,
 meru mbu-l'eka-uta.
- 9 Ẹka onye eswe anma etu
 dukwa l'ọ bụ ẹke onye

- mee atsu akpa onwiya ógvú l'èka.
- 10 Onye butaru onye eswe;
m'ò bú o-shi-awe-o-shi-awe
t'ò jeeru iya ozi
dùkwa l'ò bú onye agba akfu
gude iya l'emekakota madzù iphe.
- 11 Ò bú ege nkùta alajè azù
bya eria enwa, ò nwaru;
bú ege onye eswe abuje;
o -mee mkpokoro iphe;
yò la iya azù.
- 12 Mbu; ?Ì phuru nwa
o-maru-omachata?
Onye ono bè onye eswe kakwa mma.
- 13 Onye enyiru sùru l'agù nò lè woroworo;
l'èjo agù tsoru iphe bú uzo adzò-phe.
- 14 Ò bú ege ibo anòduje
aswò-phe l'iphe e gude gbaa ya
bú ege onye enyiru anòduje
aghaswashì l'oshi-azèe ya.
- 15 Onye, enyiru tsuru uwomini
abuje o -tsuta utara l'ophe;
yò kpòo ya agufuta ye l'onu.
- 16 Onye enyiru arije lè iya ka
umadzu esaa, maru oye onu l'okfu
omaru iphe.
- 17 Onye esweta esweta;
je eye onu l'okfu, è tò madù ishi iya;
dù l'ò bú onye jeru je
awòru nkùta lè nchi.
- 18 Onye eduswe ibe iya uzo;
sù l'ò bú okfu bè ya ezi iya
- 19 dùkwa l'ò bú itsòku;
mè èjo akfu, onye ogvu
gude eme mbereshi.
- 20 Nkù -anòdu l'òku;
òku anyihu.
Ntumatu -laa; uswo alaa.
- 21 Ò bú ege icheku emeje òku;
yò gbanwuhu;
m'ò bú ege nkù emeje òku; yò nwulihu;
bú ege onye okfu akpalije okfu.
- 22 Okfu-azù atsojekwa ntumatu;
mbù l'òotukoje èhu vò kfurukfuru.
- 23 Ò bú ege èremete okfu
azè-mije òkpoma nshi;
bú ege eegudeje nshì
mkpòla-òcha kpù-mia ite-ùra.
- 24 Onye madzù dù ashì
egudeje okfu-onu zè-chia onwiya.
Obenu l'ime obu iya;
bú èregede nò iya;

- 25 m'o -ruhuduru okfu iya atso ìtsagha.
 Be eyekwaru iya ònu;
 kẹ l'uruburuku, nọ iya
 l'òkpoma rukwaru ẹsaa.
- 26 Ashì, madzù dù iya;
 bẹ oogudeje ụgho domia.
 Obenu l'iphe dù eji, oome;
 bẹ ee-mekocha-a tụa too l'edzudzu ọha.
- 27 Onye egwu iduma;
 bụ iya e-mekochaa dalahù iya.
 Onye eswi mkpuma;
 bẹ mkpuma ọno e-welata
 azù bya eswipyabẹ.
- 28 Onye ẹjo-ire akpoje ndu,
 oomeka iphe l'ẹhu ashì.
 Ọ kwaphù ẹge ọno;
 bẹ ajaja eli-ọnu emebyije iphe.

27

- 1 Ba asakwa nsasa l'owaa iphe ii-me echile;
 kẹ l'ẹ tì madu iphe ụboku
 a-bùru.
- 2 Haa t'onye ọdo jaa ngu ajaja;
 be gudejeshi ọnu ngu;
 jaa onwongu.
 Haaru iya onye ọdo;
 t'ẹ b'ọ bushi nggubedua l'onwongu.
- 3 Mkpuma anyikwa ẹra;
 eja aburu oke-ivu.
 Obenu l'onye eswe
 -kpatsua ngu iwe;
 b'ọ kakwa iphe labù ọno ọnyi ẹra.
- 4 Iphe-eghughu emejekwa
 iphe-ọnikiri;
 ọvuma akabaaru ẹji nk'iya.
 Obenu l'ijimẹnya kakọta ẹphe ẹbo ẹji.
- 5 Mba, a baru madzù jakatangu kakwa mma;
 mẹ l'i yeru madzù obu l'edomi.
- 6 Iphe ọnya ngu mekaru ngu kakwa mma;
 mẹ l'akpa ụgho,
 onye ọhogu ngu nmaru ngu.
- 7 Ọ bụ onye ẹpho jiru;
 bẹ manụ-ẹngu aduje ẹji.
 Obenu l'onye ẹgu agu;
 bẹ iphe atso ile anọdujeru atso iya ẹna.
- 8 Nwoke, bụ o-jeta-ọgharu-ufu
 dukwa l'ọ bụ nwẹnu,
 pephuhuru l'ẹkfuna iya.
- 9 Ọ bụ ẹge manụ senti yele manụ,
 eshi kwẹkwekwe emeje t'obu atso ẹna;
 bụ ẹge ụzo, onye ọnya ngu kpọ-ziru ngu
 emeje t'ẹhu kpọ-vohu ngu.
- 10 Ba ahakwa ọnya ngu;

ọphu iihakwa ọnya nna ngu;
 ọphu ị gbakwaru laa ke
 nwunne ngu teke ụmuruku mụru ngu;
 ke l'obutobu, nọ ngu ntse
 kakwa mma;
 me le nwunne ngu, nọ ngu ote-nya.

- 11 Maru iphe; nwa mu;
 nggu emee t'obu tsoje mu ẹna;
 k'ọphu mu a-maru iphe
 mu a-nọdu ekfujeru ndu ta
 dudu iphe ẹphe guberu mu.
- 12 Onye nweru egomunggo
 abuje o -phua iphe-emeka; yo zee ya.
 Obenu l'oma-ego adukpuje je ekulahu iya;
- 13 Madzu -su le ya a-noduru
 o-shi-awe-o-shi-awe l'itumo;
 natakwia iya uwe iya.
 Gude yebedua t'o nodu le
 mkpaleka m'o buru onye
 mba odo b'o noduru l'itumo obu.
- 14 Madzu lufuta le nchi-abohu;
 golaharu obutobu iya onu;
 l'ara iya gbagbagba;
 be oo-dukwa l'o bu iphu b'o phu iya.
- 15 Nwanyi okfu-onu dukwa
 l'o bu teyiteyi mini mboku mini achi.
- 16 Ahuta iya dukwa l'o bu
 onwula pherephere azu t'e b'o phehe;
 m'o bu ogude aka lo-gude
 manu, awushi awushi.
- 17 O bu ege e gudeje igwe;
 l'aba igwe t'o tsu nko;
 bukwaphu madzu agbo-lijie madzu ibe iya.
- 18 Onye kuru oshi-figu erijenu akpuru, o mitaru.
 Ege ono be onye letaru nnajiufu iya ẹnya;
 be ookwabeje ugvu.
- 19 O bu ege madzu eleje ẹnya
 le mini;
 phu nwonyonyo iya;
 bu ege okpoma onye
 ekoshije ege onye gbaru.
- 20 O bu ege epho te jijedu onwu; too ji ali-maa;
 bu ege iphe aguebe madzu;
 te dzujedu iya edzudzu.
- 21 Mkpola-ocha bu l'ite-igwe
 b'e egheje iya; gude data iya.
 Mkpola-ododo aburu
 l'oku-uzu b'e egheje iya; gude data iya.
 Obenu le madzu bu ajaja,
 aaja iya b'e gudeje maru ege o gbaru.
- 22 E to nwekwa m'i tsuru onye eswe l'otumu;
 mbu; m'i gude odzu tsua ya otsu ose;
 ii-gbe tsufu iya ririri l'ehu.

- 23 Majekwaru ege aturu ngu eje iya.
Nngu akwabekwaru eswi ngu enya.
- 24 Ke l'iphe-enweru ta
aanokwaja jeyewaru;
ophu onye lanu 'ekpujekwa
okpu-eze tsube l'ogbo sweru ogbo.
- 25 E -gbufu ewu; ke ophungu eruchita.
E -je l'eli ugvu; e gbuja ewu ophungu.
- 26 Unwu aturu ngu bu iya
e-webe ngu iphe.
Eghu bu iya be ii-nodu ere gude azu ali.
- 27 Ii-nweru era-eghu, ii-gude
azu nggu le ndibe ngu;
me unwegirima unwanyi,
i gude egude.

28

- 1 Ejo madzu anoduje agba oso;
le bo du onye achi iya nu.
Obenu l'onye doberu aka ndoo;
be obu eshihuje ike l'o bu agu.
- 2 Mba -watawa okwefu ike;
ephe awata ogba-nweshi
ndu ishi ephe aka aka.
Obenu l'onye, maru iphe;
nweru egomunggo buru ishi;
obu egvuru ndu ochi egvuru.
- 3 Onye ishi, akpa ndu ukpa eh;
dukwa l'o bu mini, chikoru
iphe e meberu l'ali kpota.
- 4 Ndu jikaru ome iphe a turu
l'ekemu;
kwa ndu ejo iya ono;
be ephe l'ephe bu ike.
Obenu le ndu eme iphe
a turu l'ekemu bu ndu eme
iphe du eji be ephe enwufu.
- 5 Ndu eme iphe du eji iphe
vudo nhamunha te edojedu enya.
O bu ndu maru Ojejoje;
b'o dokotaru enya ohuma.
- 6 Onye ukpa, eme ire-lanu; kakwa mma
me l'onye nweru iphe;
l'aru urukutu.
- 7 Nwa, emeje iphe a turu
l'ekemu bukwa onye,
maru iphe.
Obenu l'onye ye le ndu ekpiri ayi;
bu iphe-iphere b'o me ekpu nna iya.
- 8 Onye gude o-muru-nwa l'akpa eku
kwa onye aphuru ndu ukpa imiko;
be ookpa eku obu edoberu.
- 9 Onye jikaru le ya te medu ekemu

- bẹ ekfukfu, ookfu anụ
Nchileke abụjẹru Nchileke akpamara.
- 10 Onye du onye, obu ọguru
iphoro; shilahaa ẹjọ ụzo;
kwa onye obu a-nma l'onya, ọ gbaru.
Obenu l'onye ẹ-te emedu
iphe aata iya uta; e-keta òkè l'iphe-oma.
- 11 Onye nweru iphe; etubesuje lẹ ya maru iphe.
Obenu l'onye ụkpa,
egomunggo ruru alị a-vofuta iya-a.
- 12 Onye doberu ẹka ndoo
-bahụ l'ochichi;
ẹhu atsolahaa ndiphe.
Ejọ madzu -bahụkwanu iya;
ndiphe acholahaa ẹke ẹphe e-domi onwẹphe.
- 13 Onye akpami ejọ iphe,
o meru akpami;
b'ẹ t'ọ dujekwaru lẹ mma.
Obenu l'onye koshiru iphe
o meru; haa ya ememe;
bẹ aaphujeru imiko.
- 14 Onu-oma bu k'onye atsu Ojejoje egvu.
Obenu l'onye kpo-chiru
okpoma e-je iphe-ehuka.
- 15 O bu ẹge agu, ede ekiri;
m'ọ bu biye, abọ erumu du;
bu ẹge onye gude akirishi achị ndu ụkpa du.
- 16 Onye ishi, gude ike achị;
bẹ te nwedu egomunggo.
Obenu l'onye ẹku, eegude
ugho akpa du ashị bẹ a-ka nka.
- 17 Onye gburu ọchi;
ọchi ono gude iya;
bẹ a-nodu aghalephu
kpata phungu jeye teke ọo-nwuhu.
T'ẹ b'ọ dukwa onye a-gbaru iya mkpu.
- 18 Onye eme iphe, uta ta duduru iya;
ta dukwa iphe eme iya nu.
Obenu l'onye aru urukutu;
a-kpo-buhukwa; daa.
- 19 Onye eseshi akanya ike;
e-nwe nri; nwee ya k'etsutsu.
Obenu l'onye adabujeru
l'omephe iphe e-ta agadu mkpa;
bẹ a-buru ụkpa-mkpere.
- 20 Onu-oma, tso onye ire-lanu ahajẹ nshinu.
Obenu l'onye achị ẹku l'ike;
te erighakwaru iya.
- 21 Obo madzu ẹbo ta dukwa mma.
Obenu lẹ madzu
emeswejelekwa l'okfu nri.
- 22 Onye ụkparaswi bu iya;
bẹ onweru iphe ka agugu;

ophu ọomadu l'ọkpa ụkpa eche iya echeche.

- 23 Onye, baru onye
mesweru nū
m̀bà; bẹ onye ono, a baru
m̀bà ono e-mekochaa maru
l'ọ ka iya ome ọhuma;
mẹ l'onye ọphu bụlẹphu
ajaja eli-ọnu b'ọ jaje iya.
- 24 Onye ezitaje iphe nna iya;
m'ọ bụ kẹ nne iya; sụ:
“L'ẹ tọ bụdu ome eji”
bẹ yẹle onye mmebyi bụkwa iphe lanụ.
- 25 Onye nchamenya akpalije okfu.
Obenu l'onye dakoberu
Ojejoje; bẹ ọo-duru lẹ mma.
- 26 Onye chiru ụkfu kwẹe
onwiya bụ onye eswe b'ọ bụ.
Obenu l'onye gude
mmamiphe eme iphe ta
dudu iphe eme iya nū.
- 27 Onye anuje onye ụkpa iphe;
bẹ ụko taa kọdu.
Obenu l'onye aphuje ndu ụkpa
woru ẹnya lopyia;
bẹ aa-dụ l'igwe kọo ọnu.
- 28 Ejo madzụ baa l'ọchichi;
ndiphe edomishilahaa onwẹphe.
Obekwanu lẹ ndu ejo iya
ono -kpolashihu;
ndu doberu ẹka ndoo aka l'igwe.

29

- 1 Onye aabaru m̀bà tekenteke;
yo mele-e iphe oome;
bẹ ọtu-gbirimu a-tụ;
ophu a byadụ aghata iya aghata
- 2 Ndu doberu ẹka ndoo -bata l'ọchichi;
ndiphe etelahaa eswa.
Onye ejo iya ono -bata l'ọchichi;
ndiphe atsulahaa ude.
- 3 Onye yeru mmamiphe obu
emeje t'ẹhu atso nna iya ẹnà.
Obenu l'onye eme
k'unwanyi ọkpara;
bẹ erigbuje iphe iya.
- 4 Ọ bụ ikpe, dū maa;
bẹ eze egudeje mee mkpụkpu, ọ chị;
yo keru ekeru.
Obenu l'onye ẹnya
ori wuruwuru nọ egudeje
ẹka-azụ kpakashja ya.
- 5 Onye aja madzụ ibe iya ajaja eli-ọnu
bụ ụgbu, e-kota iya l'ọkpa; bẹ ooge.

- 6 Ejo madzụ; bẹ ejo iphe oome
anmajẹ l'ọ bụ ọnya.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo
anọduje agụ egvu; ẹhu l'atsọ iya.
- 7 Onye doberu ẹka ndoo ezije
obu l'alj;
l'ekpe ndu ụkpa ikpe nhamunha.
Obenu l'ejo madzụ ta bụdu iphe oome;
b'ọ kpa ishi iya.
- 8 Ọ kwa ndu, bụ
o-gude-ọnu-akpa-nko bụ
ndu emeje tẹ okfu l'ada lẹ mkpukpu.
Obenu lẹ ndu, maru iphe;
abyanyije iphe-eghughu.
- 9 Onye nweru egomunggo
-kpuru onye eswe je ụlo-ikpe;
bẹ iphe onye eswe ọbu
awataje ememe bụ:
ọchi-phe mkpọkoro ọchi;
mẹ ọba-phe korokoro;
ọphu 'oo-kwedu tẹ nchị dọ ndoo.
- 10 Ndu mgbugbu-madzụ;
bẹ onye eme iphe vudo
nhamunha adujekwa ẹji.
Ephẹ awata ọcho ẹge ephẹ e-shi wofu iya.
- 11 Onye eswe avu-geje ọvuma l'ẹge o ghu iya.
Obenu l'onye maru iphe
akpadeje onwiya.
- 12 Ọ -buru l'onye achị achịchi
angajẹ nchị l'iphe bụ ejo-ire;
bẹ iphe bụ ndu ejeru iya
ozị abukotalephu ndu ejo iya.
- 13 Onye ụkpa; mẹ onye akpa
madzụ ẹhu nweru iphe, ephẹ gba mgba.
Iphe ọbu bụ l'ọ bụ Ojejoje
asajẹ ephẹ ẹnya.
- 14 Onye eze -gude ire-lanụ
l'ekpe ndu ụkpa ikpe;
bẹ aba-eze iya a-nguru
anguru gbururu jeye.
- 15 Ọ bụ ẹchachi b'e gudeje
hụa nwata;
yọ maru iphe.
Obenu lẹ nwata, a haru ẹhu;
emechije nne iya ifu.
- 16 Ndu ejo iya ono aka nshinu eje;
ejo iphe l'akakwaphu nshinu eje.
Obenu lẹ ndu ọphu doberu
ẹka ndoo e-gude ẹnya
phụ teke ephẹ a-nọdu ada.
- 17 Hụa nwa ngu àhùhù;
ẹge nchị adu ngu ndo;
mẹ k'ọphu oo-me t'obu tsọ ngu ẹna.

- 18 Èke ẹ te nwedu onye àphù;
 bẹ onyenonnu emeje ẹge dọ iya mma.
 Obenu l'onu-oma bu
 k'onye eme iphe a tọru l'ekemu.
- 19 Ẹ tọ bụlekwa-a okfu-onu;
 b'e gude ezi ohu iphe nwenkinyi;
 ke l'iphe i kfuru iya e-do iya-a ẹnya;
 obenu l'ẹ too yeduru ngu onu.
- 20 ?I phuru onye awọ okfu kpokongu?
 Onye ono bẹ onye eswe
 a-kakwa oburu madzọ.
- 21 Nwoke -shi ẹ nwata
 l'aswaru nwozi iya aswaru;
 bẹ nwata obu e-mekochaa naa ya ufu iya.
- 22 Onye ovuma akpalije okfu;
 onye okpoma-oku l'eme
 te ẹjo iphe ka l'igwe.
- 23 Madzọ -watawa oku
 onwonye ekuku;
 a maru l'adada iya ruwaru.
 Obenu l'onye eme agu;
 bẹ ugvu etsoje.
- 24 Onye gbaru l'ogbo iphura;
 bẹ kwa onwiya dọ iya ashị;
 ke l'aanuje onye obu nte;
 t'ẹ b'ọ dọ teke ọo-gba ama.
- 25 Onye atsọ madzọ egvu;
 kwa onya b'ọ gbaru onwiya.
 Obenu l'onye, bu Ojejoje
 b'ọ chiru ukfu kwee
 te nwekwa iphe eme iya nọ.
- 26 Aaduje igweligwe acho
 t'onye ishi meeru ephe
 iphe-oma.
 Obenu l'ọ bu Ojejoje bu
 onye ekpeje ikpe, dọ mma.
- 27 Onye ẹ te emedu iphe vudo nhamunha;
 aduje onye doberu ẹka ndoo ashị.
 Ege ono bẹ onye obu guru iphoro
 aduje ẹjo madzọ.

30

- 1 Ọwaa bu onu-okfu Aguru Jake ke Masa.
 Nwoke ono kfuru iya Itiyelu.
 O kfuru iya Itiyelu; kfuaru iya Ukalu; su:
- 2 "O bu iya katsukpo obuta idigagalogo
 l'iphe bu madzọ;
 le ya te nwekpodua
 egomunggo madzọ le phuu.
- 3 Le ya ta mudu mmamiphe;
 ya ta ma onye nsọ ono amama ophu.
- 4 ?Bu onye nyibajewaru imigwe; nyizita?

?Bụ onye gbajewaru
 okoroko; kuta pherephere?
 ?Bụ onye gudejewa uwe
 iya kechia mini, nọ iya nụ?
 ?Bụ onye meru tẹ mgboko
 jebebetsua ẹke o jebeberu?
 ?Epha onye ono bụ ngunu?
 ?Bụ ngunu bụ epha nwa iya?
 Kanuru mu iya m'i maru iya.

- ⁵ Okfu Nchileke l'ọ ha ta adakwa ẹda.
 Oobuje mgbaru-ike iphe bụ
 ndu gbabaru l'ime iya;
 k'ophu ndzụ e-dzu ẹphe.
- ⁶ Be eyekwakwa iphe l'okfu iya;
 ọdumeka bẹ ọo-bakwaru ngu mba;
 gube ngu onye ẹjo-ire.
- ⁷ Iphe labu bẹ mu arọ ngu;
 nggube Ojejoje;
 ba ajikakwa mu omeru iphe
 temanu mu anwuhude.
- ⁸ Mee tẹ mu be ejejeshi
 oye ẹka l'iphe-mmanu.
 Be emekwa tẹ mu kpa ụkpa;
 ophu i mekwa tẹ nweru iphe.
 Nujele mu phu ophu
 e-dzuru mu nụ.
- ⁹ Ọdumeka; bẹ mu
 e-nwenukakwaru iphe;
 shi ẹge ono jika ngu;
 kfulahaa; sụ:
 'Bụ onye bụ Ojejoje obu';
 m'ọ bụ mu akpalahaa ụkpa; yo zia mu oshi;
 shi ẹge ono mebyia epha
 nggube Nchileke mu.
- ¹⁰ Ba atujekawaru nwozi
 yele nnajiufu iya mgba;
 Ọdumeka bẹ oo-bukwaru
 ngu onu, e-re nụ.
- ¹¹ O nwekwaru ndu anodije akọ nna ẹphe onu;
 ophu ẹphe emedu nne ẹphe ọhuma.
- ¹² Mbụ ndu arije l'ẹphe du-geru;
 obu l'ejo adudu, ẹphe du
 ta alufukwa ẹphe l'ẹhu.
- ¹³ Mbụ ndu anoduje eku
 onwephe ekuku;
 l'ele korobangu.
- ¹⁴ Eze, nọ ẹphe l'onu
 bụ ogu-mbeke; mę nkogo,
 ẹphe gude t'ẹphe tuko
 ndu ụkpa, nọ lẹ mgboko
 gbushikota;
 mbụ mee tẹ ndu ẹ to
 dudu ẹge ọharu ẹphe
 chihu lẹ mgboko.

- 15 Etu-mini mɔtaru
 unwu-mgboko labu;
 Iphe ephe anoduje
 araru iya aburu:
 'Nu mu! Nu mu!
 O nweru uzi iphe eto,
 ephe te ejijedu ejiji;
 mbu uzi iphe eno,
 e-ta subua: 'Lo dzuwaru!'
- 16 Iphe ono bu: ili; ekpa-nwa nwanyi,
 e-ta atsudu ime; yeke ali;
 ke l'ali t'angunyabudua min
 i su le ya ta anguhedu.
 Owaa oku, enwu enwunwu.
 Oku te nwedu l'oo-nonyaa;
 su: 'Lo dzuwaru!'
- 17 Onye egwu nna iya enya;
 t'oo ngaru nne iya nchi l'iphe o ziru iya;
 be egbe-nwoku e-shi le
 nsuda ugwu bya aswota iya enya.
 Yo buru udele e-ri iya.
- 18 O nweru uzi iphe eto,
 du mu biribiri nshinu;
 mbu uzi iphe eno, e-te edodu mu enya:
- 19 Uzo ugo l'akpamigwe;
 uzo agwo l'eli mkpuma;
 me uzo ugbo-mini l'eze enyimu;
 yeke uzo nwoke yeke nwanyi.
- 20 Owaa ege nwanyi okpara emeje:
 Oorije; fuchaa onu.
 O me; yo su:
 'Le to dukwa iphe du eji ya meru.'
- 21 O nweru uzi iphe eto,
 mgboko anmaje jijiji;
 mbu uzi iphe eno kporu mgboko aka:
- 22 Iphe ono bu:
 ohu, ghoru onye eze;
 onye eswe, dafutaru nu bya enweru iphe;
- 23 nwanyi, du madzu ashi,
 mekocharu; lua nji;
 odo bu nwamgboko,
 e gude egude; yo kpafu
 nnufu, gude iya nu.
- 24 O nweru iphe eno haje,
 nwanshu le mgboko;
 Obenu l'ephe manwuru iphe ehu:
- 25 Ndada bu iphe agburu-ehu
 ta nodu, e meru dobe le mgboko.
 Obenu l'o pakoje nri
 l'onanwu dobe, o e-ri l'udzu-mini.
- 26 Ewalu bu unwu anu,
 uvo e-ta nodu, e meru dobe le mgboko.
 Obenu l'o kpakahule eze mkpuma buru.

- 27 Igube te nwedu ézè;
 ọ́bule ọ́onodujele ephe l'ọ́gbo l'ọ́gbo.
- 28 Ngwere; bẹ ee-gude ẹka anwụta.
 Obenu l'ọ́o-nọ́jele-e l'ufu-eze.
- 29 O nweru uzi iphe ẹto,
 ahaje ọ́kpa ije ọ́huma;
 Mbụ uzi iphe ẹno,
 ahaje ọ́kpa ije k'ugvu ugvu.
- 30 Iphe ono bụ agụ.
 Agụ bụ iya bụ anụ,
 kakọta ike l'iphe bụ anụ.
 Ẹ tọ́ dudu iphe ọ́ gbaru ọ́so;
- 31 Ọ́do bụ oke-ọ́ku, adzọ
 kfungangangu kfungangangu;
 mẹ mkpi;
 yẹle onye eze, ndu soja iya
 dọ́-pheru mgburumgburu.
- 32 Ọ́ -bụru l'i shi mewaa
 l'ọ́ bụ onye eswe;
 shi atụ-lije onwongu atụ-li;
 m'ọ́ bụ l'ọ́ nweru idzu iphe dụ ẹji, i chíwaru;
 kpuchikwaa ẹka l'ifu l'iphere iya!
- 33 Kẹ l'ọ́ bụ ẹge ono, bụ:
 e -gude mini ẹra-eswi;
 e meta iya manụ-buredu,
 eeku Bọta, abụje;
 a -swikpoo imi aswikpo;
 yọ́ wufuta mee;
 bụ ẹge bukwapu;
 a -kpalia iphe-eghughu; okfu ada."

31

Ọ́nu-okfu eze, bụ Limẹlu

- 1 Ọ́waa bụ okfu mmamiphe
 eze, bụ Limẹlu.
 Okfu ọ́waa bụ okfu
 mmamiphe, nne iya ziru iya:
- 2 "Byiko nwa mu.
 Nggube nwa ọ́phu,
 shi mu l'ẹ́pho;
 nwa, mu kwetaru l'ụkwa iphe.
- 3 Be ezikwa ike ngu
 l'ome kẹ nwanyi!
 Be ewokwaru onwongu
 haaru ndu ono,
 emebyije ndu eze ono.
- 4 Byiko Limẹlu; ẹ tọ́ bukwa kẹ ndu eze.
 Ongu mẹe ta gbakwa ndu eze.
 Ẹ tọ́ gbakwa tẹ mẹe,
 eme l'ẹnya guje ndu ishi.
- 5 E -menyaa; ephe ngua mẹe;
 zahaa iphe ekemu kfuru;

- nafu ndu eemegbu
emegbu ikpe, du maa, gbaru ephe.
- 6 Nu ndu ala l'iyi mee, eme l'enya;
nggu anu ndu aphu byaru mee;
- 7 t'ephe ngua; zahaa ege o duru ephe.
Mbu; t'ephe ba anyatahe
iphe-ehuka, byaru ephe.
- 8 Dzoje odzo ehu ndu ono,
e-ta dujedu ike odzo odzo
ehu ephe ono
Dzojeeru unwu-ogbe iphe gbaru ephe.
- 9 Kfuje iphe gbaru ngu l'ekfukfu;
nggu ekpeje ikpe nhamunha.
Gbajeru ndu ukpa yele ndu
e to nwedu ege o ha ephe odzori."

Nwanyi umere oma

- 10 Nwanyi, bu okpobe nwanyi;
?bu onye a-cho-vughe iya?
Egbe nwanyi ono kakwa
mkpuma, vu oke aswa ire.
- 11 Nji iya egudeje ire iya eka;
ophu o dudu okpobe
iphe ako iya uko.
- 12 Iphe-oma be
oo-walatajeru nji iya.
E too wolatadu iphe-emeka;
jeye l'oge nka-ezekuna nk'iya.
- 13 Ofoje eji aturu yele owu;
fota ndu ophu du mma;
gude ekwe ekwa; yo he iya uhere.
- 14 Egbe nwanyi ono du
l'o bu ugbo-mini ndu agba ikike ngho;
ke l'oojeje eke teru enya
je akpata nri.
- 15 Ootehuje le gerigeri nchi-abohu;
mee nri; doberu ndibe iya;
bya ekeeru unwu-mgboko,
ephe l'iya bu oru.
- 16 Ooleje enya okpobe ali; zu; a;
bya egude okpoga,
o jetaje koo mgbo vayinu.
- 17 O -noje ozi iya ke kerere le phururu;
Eka esihuje iya ike l'ozi.
- 18 Ngho, oogba;
be oogbaje iya rita iya uru;
Ophu iphe-oku iya
anyihudu enyashi mgburumgburu.
- 19 Oo gudeje eka iya gbaa owuu;
gude eka iya kwee ekwa l'onwiya.
- 20 O saje eka l'emere ndu
ukpa me ndu e to dudu
ege o ha ephe iphe-oma;

- 21 Teke oyi atsushi ike;
 b'ẹ tọ kpajedu ishi;
 kele ndibe iya b'ọ
 dzushiwaru uwe oyi.
- 22 Oogudeje ẹka iya
 kwee ẹkwa, ootoje l'iphe-azẹe ya.
 Uwe iya bu ọkpobe ẹkwa
 ọcha yele k'uswuswe.
- 23 Nji iya be aakwabeje ugvu
 k'iche l'obu-edukfu l'ẹke
 ndu bu ọgurennya mkpukpu dzuru.
- 24 Oogudeje ẹka iya kwee uwe ọcha;
 dobe l'ere.
 Ọ bu iya be ndu agba ngho
 azutaje iphe oke-l'ukfu.
- 25 Ọkpehu yele ọdu ugvu;
 be tsoru iya ẹhu;
 Oo-mekochaa mumua
 onu-ochi l'uzo ifu.
- 26 Oogudeje mmamiphe ekfu okfu;
 ẹge ono b'ọ buje;
 ọ -kpọ-ziru madzọ uzo;
 yọ buleruphu ọkpobe
 iphe b'ọ zije onye ọbu.
- 27 Ndibe iya be ooswijeru
 eswiru; eleta ẹphe ẹnya;
 Ọphu ẹnyiru anodu iya.
- 28 Unwu iya awu-lihuje;
 kua ya onye a goru onu-oma.
 Nji iya l'ekukwa iya phu
 ẹge ono; l'aja iya ajaja.
- 29 "Le mgboko ọwaa;
 gbaa mgburumburu;
 be unwanyi, eme iphe,
 du mma; du ugvu jikwaru ejiji.
 Ọ bu l'ọ nggubedua kakota iya ẹphe!"
- 30 Ọdu ugvu l'ẹnya
 eduswejekwa madzọ;
 oma-mma aburu
 iphe ẹ-ta kpojedu ukfu.
 Obenu le nwanyi,
 atsọ Ojejoje egvu;
 be gbaru t'a jaa ya ajaja.
- 31 Bua ya obunggo, gbaru iya nu;
 Mbọ t'ozì, o gude ẹka iya eje mekwaa
 t'e tua ya ẹpha l'obu-edukfu.

O-zi-iphe

¹ Ọwaa bụ olu O-zi-iphe; mbụ nwatibe Dévidi, bụ eze lẹ Jerúsalemu.

² “Iphemiphe ọbule bụ ori aphụ! Iphemiphe ọbule bụ ori aphụ!” Ono iphe O-zi-iphe ekfu. ³ ?Bụ ngunu bụ uru, madzụ erita l'iphe bụ akanya, oose lẹ mkpuli ẹnyanwu-a? ⁴ Ọgbo ọwaa -lufuta; yo tsee; laa. Ọgbo ọdo etso iya. Obenu lẹ mgboko anọdujelephu ege ọ nọ. ⁵ Ọobuje; ẹnyanwu -hata; yo chia; nyihu. Yo gude ọso laphu azụ l'ẹke o shije hata. ⁶ Pherephere epheje laa ọhuda. Yo pheru laa isheli. Yo phee mgburumgburu mgburumgburu; laphu azụ l'ẹke o shi. ⁷ Iphe bụ nggele, nnonu atsoje tsoba l'eze ẹnyimu. Obenu l'ẹnyimu te ejijedu ejiji. Yọ buru ẹke nggele shi tsofu; bẹ ọotsolataje azụ. ⁸ Ẹ to nwedu iphe ẹ-ta akpatajedu ike agvugvu; k'ophu bụ lẹ madzụ ta atụ-ghedu ọnu iya. Ẹnya te elenyajekwaa iphe; sụ lẹ ya te elehedu; ọphu nchị 'anunyajekwaa iphe; sụ lẹ ya ta anuhedu. ⁹ Iphe nọhawa nū; bukwa iya phụ e-mekochaa nọdu. Yọ buru iphe ono, e mejehawa nū ono; bẹ ee-me ọdo. Ẹ to nwekwa iphe bụ iphe ọphungu lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa. ¹⁰ ?O nweru iphe nonu, madzụ e-gbe sụ: “Lenu! L'iphe ọwaa kwa iphe ọphungu.” O gbe nọduhaakwaru; bẹ ọgbo nk'ayi byaderu. ¹¹ Ndu ọphu nọhawaru nū; b'ẹ t'a anyatajekwaa. Ndu ọphu abyanu; bẹ ọgbo ọphu, tso iya nū; ta anyatakwa iya phụ.

Mmamiphe bụ iphe-mmanu

¹² Mbẹdua, bụ o-zi-iphe-a shikwa buru lẹ Jerúsalemu; buru eze ndu Ízurelu. ¹³ Mu eworu obu mu zia; tẹ mu mua iphe gude mmamiphe; chọfuta iphemiphe ọbule, eme lẹ mkpuli igwe-wa. Ọ bụlephu nsegbu-akanya; bẹ Nchileke meru doberu unwu eliphe t'ephe seje. ¹⁴ Mu lewaru ẹnya l'iphemiphe ọbule, eme lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa; phụ l'ephe l'ephe ha bụ ori aphụ. Ọ dū l'ọ bụ onye achi pherephere ọso. ¹⁵ Iphe gberu nggo b'ẹ te emeghekwa t'ọ kfulu nhamunha; ọphu 'a gu-ghedu iphe ẹ-ta nọdu nū l'ogu.

¹⁶ Mu byawaru bya arịa oriri l'onwomu; sụ lẹ mu mawaru mmamiphe nshinu; maswetakota iphe bụ ndu vuhawa mu ọzo buru eze lẹ Jerúsalemu. Ẹ to nwedu ege mmamiphe; mẹ ọkwenya jeru iya, mu ta mahadua. ¹⁷ Mu abya efube ifu; gvulaha ẹnu mmamiphe; t'ọ doo mu ẹnya; mbụ tẹ mu maru iphe dū iche l'ogvu-ememe yele ọme-eswe. Iphe mu mụtaru aburu l'iphemiphe ọbule ono dū l'ọ bụ ọchi pherephere ọso. ¹⁸ Ishi iya aburu l'iphe oke-mmamiphe ewotaje bụ oke-nggumaphu. Yọ buru ege madzụ aka ọma iphe l'ẹje; bụ ege aphụ a-nọdu aka iya atsotso.

2

Ẹhu-otso-ena bụ iphe-mmanu

¹ Mu abya arịa l'ime obu mu; sụ: “Tẹ mu daedu ome t'ẹhu tsoo mu ẹna; maeduru ege ọ dū-tabe mma.” Obenu lẹ mu megeeru bụ ama-uru l'ọ bukwapu ori aphụ. ² Ọchi ọchi; bẹ mu phukwaruphu l'ọ bụ ome-eswe. Mu abya elee ẹnya l'ẹhu-otso-ena; ji: “?Nanu uru, madzụ erita iya?” ³ Mu abya esede t'ọ doo mu ẹnya; mbụ iphe a-karu madzụ lẹ mma; lẹ nwa teke ọphu ọ nọkwadua lẹ mkpuli igwe ọwaa. Mu abya eye ẹka lẹ mē; k'ophu

mu a-ma iphe o bu; mbu ome-eswe; teke mbɛdua l'onwomu ta buɔu onye eswe.

⁴ Mu abya eye eka l'oke akanya; kpɔshiaru onwomu uɔo; gbashia mgbo vayinu. ⁵ Mu agbashia mgbabu; kpɔshia eke aanɔduje atuta ume ye iya; dzashia oshi-omi, du iche l'iche ye iya. ⁶ Mu abya atushia okpuru, ee-gudeje agba mini l'oshi, mu yeshiru. ⁷ Mu abya agbashia ohu ndu k'unwoke; me ndu k'unwany; yeru ohu ndu ophu a mushiru mu l'ufu. Mu nweshiru eswi; nweru elu; karia iphe bu ndu ophu vuhawa mu uzo buru eze le Jerusalemu. ⁸ Mu abya akpaa mkpola-ochia; kpaa mkpola-ododo; mewaru eku, shi l'eka ndu eze; me l'eka ndu ohodo. Mu abya afo ogbogwu ndu k'unwoke; me ndu k'unwany; byakwaphu bya eworu unwany emeje t'ehu tso unwoke ena dophee onwomu mgburumgburu.

⁹ Ya abya akakota iphe bu ndu eze, vuhawaru mu uzo chia Jerusalemu l'ephe ha; gudekwaru mmamiphe mu ege mu gude iya. ¹⁰ E to nwedu iphe enya mu phujeru; yo gua mu agugu nahujeru mu nu. To nwekwanu iphe mu maru, e-me t'ehu tso mu ena, mu hajeru ememe. Yo buru iya bu uru, mu ritaru l'akanya, mu ese. ¹¹ Mu abya ato nwehu gba igo l'iphemiphe obule ono, mu meru ono; yeru ophu mu gude eka mu seta; mekpoo iphemiphe obule, mu seru akanya iya; bya aphu l'iphemiphe obule ono tuko buru ori aphu; du l'o bu onye ach pherephere oso; l'e to dudu uru, madzu ritaru le mkpuli enyanwu-wa.

Mmamiphe; me ome-eswe bu ori aphu

¹² Ya ndono; mu abya ezia obu l'ali; rilahaa ke mmamiphe; ogvu-ememe me ye-eswe. ?Bu ngunu odo; be onye eze ophungu e-me, e-ta buɔu iphe eze odo mehawaru? ¹³ Mu abya aphua le mmamiphe ka ome-eswe mma; ege ono, iphoro ka ochi mma ono. ¹⁴ Onye maru mmamiphe bu enya b'o gude aphu uzo; onye eswe eru mgboko oru-ishu. Mu abya aphua l'ephe ebo ono tuko ndu l'odu-oshi lanu: l'o bu iphe meru onye ophu emeje onye ophu.

¹⁵ Mu abya arja l'obu mu; su: "L'o bu iphe meru onye eswe e-me mu. ?Nahunu uru, mu ritaru le mu bu maru mmamiphe?" Mu abya arja ya l'okpoma mu; su: "L'iphemiphe obule ono tukokwa buru ori aphu." ¹⁶ L'o bu ege a zaharu onye maru iphe bu ege aa-zaha onye eswe; l'e to dudu ege aa-no-be; a zahaa ephie ebo. Yo buru ege onwu gburu onye eswe; be oo-gbu onye mmamiphe.

Akanya bu ori aphu

¹⁷ O bu iya meru iphe ndzu du mu ash; ke l'iphemiphe obule, eeme le mkpuli enyanwu-wa tuko akpatsu mu aphu. Iphe ono tuko buru ori aphu; buru ochi pherephere oso.

¹⁸ Iphe bu akanya, mu seru le mkpuli enyanwu-wa dukotakwa mu ash; ke l'o bu onye ophu e-tsota mu nu; be mu e-mekochaa haaru iphemiphe obule ono; ¹⁹ l'e b'o du onye maru: onye obu; ?oo-bu onye maru iphe; t'oo bu onye eswe. Obenu l'o bu onye ono, e-tsota mu nu ono; be e-nwekotaru iphemiphe obule ono, mu doru enya edodo see eza iya le mgboko-a ono. Onanu kwaphu ori aphu. ²⁰ Mu abya atalahaa onwomu uta; su: ?Bu ngunu meru iphe mu ese akanya le phu le mkpuli enyanwu-wa? ²¹ Le madzu egudeje mmamiphe; gude okwenya; me nka see akanya. E-megee; yo buru onye e-te eridu aphu iya b'o se iya edoberu. Onanu kwaphu bu ori aphu; buru ejo iphe ha nshinu. ²² Mb; ?bukpo ngunu; be madzu erita l'akanya; me photophoto, okoku; l'erigbu onwiya l'aphu ozi, ooje le mkpuli

enyanwu-wa. ²³ Kẹ l'oge, madzụ nọ ndzụ; b'ọ nọkota l'iphe-ehuka; ozi, oje aburu ozi aphụ; mbụkponu mẹ l'enyashi; bẹ egomunggo ta nọdu iya l'ekalanu. Onanu kwaphụ ori aphụ.

²⁴ Ẹ tọ dudu iphe ka lẹ madzụ eri; l'angu ẹge dụ iya mma l'iphe o setaru l'akanya. Ono; bẹ mu lekwaruphu ẹnya; phụ l'o shi Nchileke l'eka; ²⁵ kele ndege ẹ tọ buru Nchileke; ?bu onye g'a-phuje iphe oo-ri. Témanu; ?bu onye; bẹ ẹhu g'anọdu atso ẹna? ²⁶ Onye eme iphe dụ Nchileke mma; bẹ ọnuje mmamiphe; nụ iya iphe-odo-ẹnya; nụ iya ẹhu-otso-ẹna. Obenu l'onye, bu ẹjo madzụ b'ọ lojeru ifu ye l'okpa ẹku doberu ndu eme iphe dụ Nchileke mma. Onanu abụkwaruphu ori aphụ; buru ọchi pherephere ọso.

3

Iphemiphe ọbule nweru ògè

- 1 Iphemiphe ọbule nweru ògè;
mbụ l'iphe bu iphe,
eeme ememe lẹ mkpuli
igwe ọwaa nweru ògè:
  - 2 Ògè ọmu madzụ nọ;
ògè anwuhu anọdu.
Ògè omebe iphe l'alị nọ;
ògè ọkpata iphe anọdu.
  - 3 Ògè egbugbu nọ;
ògè ome t'a korohe anọdu.
Ògè ọkukposhi iphe akukposhi nọ;
ògè ọkpụ iphe akpukpụ anọdu.
  - 4 Ògè ọra ẹkwa nọ;
ògè ọchi anọdu.
Ògè ọgu aphụ nọ;
ògè ote egvu anọdu.
  - 5 Ògè otufashi mkpuma nọ;
ògè ọtutukobe mkpuma anọdu.
Ògè ọnmata akpa nọ;
ògè ba anma akpa anọdu.
  - 6 Ògè ọcho iphe achocho nọ;
ògè oswe ẹnya l'iphe anọdu.
Ògè ọkwakobe iphe nọ;
ògè otufashi iphe anọdu.
  - 7 Ògè ọlakashi iphe alakashi nọ;
ògè ọgbakwa iya agbakwa anọdu.
Ògè ọnodu nggijinggiji nọ;
ògè oye okfu okfu anọdu.
  - 8 Ògè oye obu nọ;
ògè ọdu ashị anọdu.
Ògè ọgu nọ;
ògè ẹhu-agu anọdu.
- ⁹ ?Bu ngunu bu uru, onye akanya erita l'akanya, oose? ¹⁰ Mu phukwaru ivu, Nchileke boru unwu eliphe. ¹¹ Lẹ Nchileke doru ẹnya ndo; mee

iphemiphe obule dobetsua l'ògè iya. Yò bya emee madzù t'ooritaje ojejoje. Obenu lẹ madzù ta dudu ike omaeberu iphe Nchileke meru; tsube l'ishi jeye l'ẹke o jeberu. ¹² Mu amaru l'ẹ tọ dudu iphe odo, katsuaru madzù mma odo, ẹ-ta budu t'ehu tsoje iya ẹna; yo meje iphe du mma teke o nọ ndzu. ¹³ T'onyenonu riye ege o gu iya; yo nguje ege o gu iya; akanya, oose edzuaru iya. O bu onanu bu iphe-oma, shi Nchileke l'ẹka.

¹⁴ Iphe doru mu ẹnya bu l'iphemiphe obule, Nchileke meru; a-nọ jeye lẹ tutu yoyo. Ẹ tọ dudu iphe ee-yekwa iya eyekwa; tọ du ophu ee-wofu iya ewofu. Iphe meru iphe Nchileke meru iya ege ono bu k'ophu madzù e-gude iya atsu yẹbe Nchileke egvu. ¹⁵ Iphe bu iphe nonu shihaakwa nọdu. Iphe bu iphe a-nọdu nọ nọhaakwa. Yò buru Nchileke emeje t'a nyata iphe shi nọduhawanu.

Ejo iphe jiru mgboko

¹⁶ Ma abya aphua iphe odo lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa: L'ẹke gbaru t'e kpee ikpe, du maa bu akirishi b'a phuru iya. Ẹke a g'aa-nọdu eme iphe vudo nhamunha bu ojo iphe b'a nọ iya eme. ¹⁷ Mu arja; su: "Lẹ Nchileke e-kpee ndu doberu ẹka ndoo; lẹ ndu akirishi ikpe; ke l'iphemiphe obule nweru ògè nk'iya; iphemiphe obule, eeme ememe enweru teke eemeje iya." ¹⁸ Mu abya arja odo; su: "Lẹ Nchileke adatajekwa madzù adata; gude koshi ẹphe l'ẹphe l'anụ-ẹgu-ẹgbudu bu iphe lanụ." ¹⁹ O bu ege o du madzù b'ọ du anụ-ẹgu-ẹgbudu. O bu iphe lanụ tuko ẹphe ebo swiru; ke l'ọ bu ege onwu egbu madzù; be oogbu anụ-ẹgu-ẹgbudu. Yò buru ege ophu atụ ume; be ophu atụ. Madzù te gbe kadu anụ-ẹgu-ẹgbudu mma. Iphemiphe obule tuko buru ori aphu. ²⁰ Ẹphe l'ẹphe ha tuko ala l'ekalanu. Ẹphe l'ẹphe ha tukuru shi l'ẹja. Yò buru l'ẹja; be ẹphe chiko ala. ²¹ ?Bu onye maru me ume madzù; ?oolaje l'eli l'oswiya; k'anụ-ẹgu-ẹgbudu ala l'alì. ²² Ya ndono; mu eleebe ẹnya l'iphe ono; phu l'ẹ to nwedu iphe odo, karu madzù mma odo; gbahaa t'ehu tsoje iya ẹna l'akanya, oose; ke l'ọ bu iya bu òkè-iphe iya. Ishi iya aburu; ?bu onye ha k'odulata iya azu; t'ọ phu iphe e-me nọ teke o gbeshitsuaru.

4

¹ Mu abyakwaphu bya elee ẹnya; phu ẹhu, unwu-eliphe akpa ibe ẹphe lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa. Mu abya aphu ẹnya-mini ndu aakpa ẹhu; to nwe onye a-sù ẹphe gberuma. Yò buru ndu ono, akpa ẹphe ẹhu ono; be ike nọ l'ẹka. Obenu l'ẹphebedua te nwedu onye a-sù ẹphe gberuma.

² Mu asu lẹ ndu ophu onwu gbuwaru; bu iya bu ndu ophu nwuhwaru anwuhu; be ẹhu kakwa otso ẹna; me lẹ ndu ophu nọkwadu ndzù. ³ Obenu l'ime umadzu ebo ono; be onye ophu nk'iya ka mma bu onye ophu ẹ-ta amudua amumu; mbu onye ono, ẹ-ta phudua ojo iphe eemebe lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa.

⁴ Ya ndono; mu aphu l'iphe bu akanya, madzù ese; me iphemiphe obule, madzù dzutaru edzuta tukuru shi l'okopho, madzù ekoru ibe iya. Onanu abukwaruphu ori aphu; buru ochi pherephere oso. ⁵ Onye eswe achijeru ẹka ye l'ifu utakfu; taa nvo-ẹka iya. ⁶ Obenu l'ọ kakwa mma l'e nweru iphe jiru ogbogbo-ẹka lanu; ẹhu adu madzù agu; me l'a kwaru l'ose akanya; t'ẹka labu ji, bu ochi pherephere oso.

⁷ Mu abykwa bya aphua l'iphemiphe obule lẹ mkpuli igwe owaa bu ori aphu. ⁸ O nweru nwoke ophu, bu onye nkinyi: ẹ to nwedu nwata nwoke; to nwe nwunne ke nwoke. Obenu l'ẹ to senyajedua akanya t'ike gvụ iya; ophu iphe o setaru 'edzujedu iya edzudzu. Ophu o nwebudua mboku, o

jijeru onwiya: “?Bụ onye; bẹ ya eriru aphụ owaa? ?Bunua ngunu meru iphe ya anashi onwiya ẹhu-otso-ena ẹge-a?” Onanu kwaphụ ori aphụ; buru nsegbu-akanya.

⁹ Odu ẹbo kakwa mma; mę l'odu nkinyi; kę l'umadzu labu a-kakwa onye lanu oseta iphe. ¹⁰ Kę l'onye lanu -daa; ibe iya a-palia ya; olobu; nsho onye nkinyi; kele teke o daru b'e to nwedu onye a-pali iya nu. ¹¹ Odo bu l'umadzu labu -zeru l'oshi; bę ẹhu a-ka ẹphe ovo oku. Obenu l'onye lanu -zeru nkinyi iya; ?nanu ẹge ẹhu e-shi evo iya oku? ¹² O -buru onye lanu; bę ee-mekputaghekwa iya. Obenu l'a -du ẹbo; b'e te emekputaghekwa iya; kę l'okpuku, a jigbaru ẹto swia; bę agbabu iya dukwa ẹhuka.

¹³ Nwokoroɔbya, ẹ-te nwedu iphe; maru iphe kakwa mma; mę l'ogurenaya, bu eze; to nwe egomunggo; buru o-kfu-nk'ia; anu nk'ia; ¹⁴ m'o -ruhuru nwokoroɔbya obu shi l'oka-mkporo; m'o bu l'ufu ndu ukpa bya aburu eze. ¹⁵ Mu elee ẹnya; phu l'iphe bu madzu le mkpuli ẹnyanwu-wa hehuwaru tsoru nwokoroɔbya ono, onye eme te ya nodu l'ozori nwoke ogurenaya ono. ¹⁶ Ndu wu-lihuru tsoru iya bukwa 'aguta aguta. Obenu l'ogbo ophu e-mekochaa bya nu te ekwedu l'o nweru iphe nwokoroɔbya ono meru, du mma. Onanu abukwaruphu ori aphu; buru ochi pherephere oso.

5

Tsuję Nchileke egvu

¹ T'anya rukwa ngu ali teke i je l'eze-ulo Nchileke. O kakwa mma ti je angabe nchi; mę l'o je ogwo aja onye eswe; kele ndu eswe ta amadu teke ẹphe eme eji. ² T'ire ba atsunukakwa ngu nko; ophu iimenukakwa ẹgwegwa okfu okfu l'ifu Nchileke; kele Nchileke bukwa l'imigwe; nggubedua anodu le mgboko-a. Oo ya bu; t'i gujekwa okfu ngu ogu. ³ O bu ẹge aaroje nro teke aari oriri nshinu bu ẹge mkpokoro okfu ahaje nshinu l'igweligwe okfu. ⁴ Teke i kweru Nchileke ukwa; be edokwa iya l'ulori ememe; kele ndu eme eswe ta adujekwa Nchileke mma. Mekwaa iphe i kweru ukwa iya. ⁵ O kakwa mma l'e tii kwedu ukwa ilile; mę l'i kweeberu iya; ti mehe iya. ⁶ Be ekwekwa t'onu ngu duba ngu l'iphe du eji. Ophu i sukwa onye eje ozi l'eze-ulo Nchileke l'ukwa, i kweru bukwa onu garu ngu uga; kę l'iphe ono nwekwaru ike ghua Nchileke eghughu; yo mebyishia iphe i mekotahawaru. ⁷ Nro -ghata l'igwe; mkpokoro okfu azaa azaza. Oo ya bu t'i gbe tsujekwa Nchileke egvu.

Ęku bu iphe-mmanu

⁸ I -nodu le mkpuku; phu l'unwu ogbee; bę aakpa ẹhu; t'e ekpe ikpe, du maa; t'e meru madzu iphe gbaru t'e meeru ẹphe; t'e b'o dukwa ngu biribiri; kę l'onye, ha nshinu; bę onye odo, ka nshinu anodujekwa muberu ẹnya. Obenu l'o nwejekwaphu ndu odo akakotaje ẹphe ẹbo ono nshinu.

⁹ Iphe e meberu l'ali; bę uru iya bukwa k'onymonye obule. O kwaphu ẹge ono; bę eze l'onwiya eritajekwaphu uru l'iphe egwotaru l'egu.

¹⁰ Onye yeru okpoga obu; b'e to nwekwa egbe okpoga, oo-kpata, e-dzuru iya nu. ẹge ono kwaphu b'o du onye yeru ẹku obu: uru, o ritaru iya te edzujekwa iya. Ono bukwapu ori aphu. ¹¹ Qobuje ẹku abya; ndu eri iya nu abyakwapu. ?Bu uru ngunu b'o buru onye nwe iya nu ẹ-ta buleduaphu t'o le iya l'ẹnya? ¹² Onye akanya; bę mgbenya iya e-gujekwa egugu; m'o -riru nshinu; m'o -riru nwanshi. Obenu l'oke ẹku akpokewa onye nwe iya nu mgbenya.

¹³ O nweru akpamara, mu phuru lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa: L'ẹku; bẹ onye nwe iya nọ kparu dobe; yọ buru iphe agbuswashi iya ẹhu. ¹⁴ Obenu l'a nọnyaaruu; ẹku ono l'ọ ha alakota l'iyi; k'ọphu bu l'ẹ to nwedu ọphu ọ haru nwatibe iya. ¹⁵ L'ọ kwa ẹge ọ gba ẹka; shi l'ẹpho nne iya; bu ẹge ọo-gba iya la. Ẹ to nwedu iphe shi l'akanya ono, oo-gude ala. ¹⁶ Ọwaa bukwapu ẹjo akpamara: Mbụ l'ọ bu ẹge ọ dọ bya; bu ẹge ọo-dọ ala. ?Bụ uru ngunu b'o ritaru l'akanya, o seru doberu pherephere? ¹⁷ Ndzụ iya b'ọ nọkotaru l'ishirishi; nọdu l'iphe-ẹhuka takota kpokpokpo; l'iwe.

¹⁸ Yọ bya edoo mu ẹnya l'ọ dọ mma tẹ madzụ rijee; yọ ngua ẹge dọ iya; tusaru ẹhu l'akanya, oose lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa lẹ nwoge ọphu Nchileke nuru iya; kẹ l'ọ bu ono bu òkè-iphe iya. ¹⁹ Ọdo aburu l'iphe bu onye, Nchileke nuru ẹku; mẹ iphe-enweru; bya anụ iya ike, oo-gude ria ya; mbụ onye dọru ike nata òkè ọphu o keru nọ iya; t'ẹhu tsojekwa onye ono ẹnà l'akanya oose; l'ono kwa iphe-oma, shi Nchileke l'eka. ²⁰ Egbe onye ono ta adukwa teke ọonoduje k'ọri ẹge ọ duru iya; kẹle Nchileke emeje t'ẹhu tso iya ẹnà tekenteke; ọphu ọzo 'adujedu iya k'ọri ọri.

6

¹ O nwekwaruphu ẹjo iphe ọdo, mu phuru lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa. Iphe ono aburu iphe anyi-gbu madzụ anyi-gbu: ² Lẹ Nchileke emeje tẹ madzụ nweru ẹku; mẹ iphe-enweru ọdo; bya emekwaa ya phụ t'ọ buru onye, aakwabẹ ugvu; k'ọphu bu l'ẹ to nwedu iphe agụ iya nọ, akọ iya ọko. Obenu lẹ Nchileke te ekwejedu t'o ria ya; yọ bu-chiaru onye ọhodo e-ri iya. Ono bukwapu ori aphụ; buru akpamara.

³ Ọ -buru lẹ madzụ mshiru unwu; muta ẹphe ọkporo ise; bya akaa nka lilihu alilihu; to ri ẹku ono, o seru akanya iya ono; te li iya ọkpobe elili; bẹ mbẹdua sukwaru lẹ nwa, nọ nne iya l'ẹpho nwuhu kakwa iya mma.

⁴ Egbe nwata ono; bẹ ije, ọ byaru bukwa ori aphụ; kẹ l'ọ laru l'abalị ishi. Nwata ono; bẹ ẹpha iya phuhuru l'ekpuru-ochi. ⁵ A makwaru ala lẹ nwata ono ta phudu ẹnyanwu; to nwe iphe ọ maru. Obenu l'ọ ka nwoke phụ onweru ẹhu-agu; ⁶ m'o -ruhuru nwoke ono kaa nka nọ-sweta unu afa ise; to ri ẹku, o setaru; kẹ l'ọo ẹkalanu; bẹ ẹphe chiko ala.

⁷ Iphe bu akanya, madzụ ese esese bukwa onu b'e seru iya. Obenu l'onu te erinyajedua; sụ l'ọ jiwaru iya. ⁸ ?Bụ ngunu; bẹ onye maru iphe gude ka onye eswe? ?Bụ ngunu; bẹ onye ọkpa erita l'ọ maru ojibe onwiya ejibe l'ifu madzụ? ⁹ Iphe madzụ gudewa l'eka kakwa mma; mẹ l'ọphu agụ iya agugu enweru. Ono bukwapu ori aphụ; buru ọchi pherephere ọso.

¹⁰ Iphe bu iphe nọnu nwehaakwaru ẹpha; iphe madzụ bu b'a mahaakwaru l'ọo iphe ono; bẹ ọo-buru. Madzụ; ?l'oo-je ọbaru onye ka iya nọ mbà ọo. ¹¹ Okfu -paa l'igwe; mkpokoro iya aka nshinu. ?Nanụ uru, madzụ ritaru l'egbe iphe ono? ¹² Ndzu madzụ dọ mkpirikpi; to nwe iphe ọ bu. Oophuhuje l'ọ bu nwonyonyo ?O nweru onye maru iphe e-menu mẹ madzụ nwuhutsua?

7

Mmamiphe

¹ Ẹpha oma kakwa ọkpobe manụ-mbeleke; mbọku, madzụ nwuhuru aka mboku, a muru iya amumu mma. ² Oje l'ulo-ekwa kakwa mma mẹ l'oje l'aji; kẹ l'anwuhu bu iphe nọru madzụ kpaa gboo. Tẹ ndu ọphu nọ ndzụ nyatajekwa l'ọ bu ẹge ono b'ọ dọ.

³ Aphụ kakwa mma; karia ọchi ọchi; kẹ l'eeshije l'oswinwu ifu; mee t'obu tūshahu madzū atūshahu.

⁴ Ẹke obu onye maru iphe anoje bụ l'ulo-ẹkwa; obenu l'ẹke obu onye eswe anoje bụ l'ẹke eeri iphe.

⁵ Ọngabe nchị lẹ mba, onye maru iphe aba kakwa mma; mẹ l'ọngabe nchị l'egvu, ndu eswe agụ.

⁶ O kwa ẹge nku-ogvu anọduje agba kpingu kpingu kpingu l'oku, eeshiberu ite bụ ẹge ọchi, onye eswe achị aduje. Ono bụkwaphu ori aphụ.

⁷ Onye maru iphe l'eme madzū mmegbu bụakwa onye eswe; yọ bụru ẹge ono; bẹ ẹka-azụ emebyije obu madzū.

⁸ Teke e megewaru iphe emege kakwa mma; mẹ lẹ teke aawata iya awata.

Ọta nshi aka mma; mẹ l'oku onwonye ekuku.

⁹ Ba abụkwa onye obu-ọku; kẹ l'ọ kwa onye eswe edoje okfu l'ọkpoma.

¹⁰ Ba asukwa: "Bunua ngunu meru iphe oge ndiche ka mma; karia nta-a?" Ishi iya aburu l'egbe aji ono bụ aji eswe.

¹¹ O kwa ẹge ẹku, shi lẹ nna sweeru nwa dū; bẹ mmamiphe dukwaphu. Mmamiphe egbochitaje onye nweru iya nū ¹² ẹge okpoga egbochitaje onye nweru iya nū. Obekwanu l'ẹke mmamiphe gude ka bụ l'onye nweru iya nū akajẹ nka.

¹³ Lewaru ẹnya l'oru Nchileke: ?Bụ onye a-dū ike mee iphe Nchileke meru; yo gbee nggo t'ọ bya evudo nhamunha? ¹⁴ Ụboku -duru ngu lẹ mma; tejekwa ẹswa; ụboku -dukwanuru ngu lẹ njo; nyatakwa l'ọ bụ Nchileke, meru ụboku oma; kwaphụ iya meru ẹjo ụboku. Ọo ya bụ l'ẹ to nwedu onye maru iphe a-muru iya nū l'uzo ifu.

¹⁵ Lẹ mkpokoro ndzū-wa, mu nọ-wa; bẹ mu tukookwa iphe-a ẹphe ẹbo phukota: Mu phakwaru onye doberu ẹka ndoo; yọ laa l'odobee-ekandoo ya; bya aphukwaaphu ẹjo madzū; yọo ka nka; l'eme ẹjo iphe l'ẹje.

¹⁶ Be edobenukakwa ẹka ndoo; ọphu ị manukakwa iphe. Ono kwa oye onwongu ọru ¹⁷ Ba abunukakwa ẹjo madzū; ọphu ị bükwa onye eswe. ?Bụ ole bụ k'ogbu onwongu l'oge ngu ẹbe eru. ¹⁸ Ọphu ka mma bụ t'i gudeshia ọphu iigude ike; ọphu ị hakwa ọphu; kẹ l'onye atsu Nchileke egvu; bẹ iphe oome ekekwaru iya.

¹⁹ Mmamiphe emejekwa onye maru iya nū t'ọ ka ụmadzu iri, achị mkpukpu ike.

²⁰ Ẹ tọ dukwa madzū nwigbaleke-oma, nọ lẹ mgboko-a, a-sụ lẹ ya doberu ẹka ndoo; lẹ ya te mebia iphe dū ẹji.

²¹ Ba angabẹbejekwa nchị l'iphe bụ iphe ndiphe ekfu; ọdumeka; bẹ iimekochakwaa nwa l'ẹke nwozi ngu ekfuru ngu ẹjo okfu; ²² kẹle nggubedua l'onwongu makwaru-a l'i kfuwaru ndu ọdo ẹjo-okfu ugbo olemole.

²³ Iphemiphe ọbule-a; bẹ mu gudewa mmamiphe lelee; ribua lẹ mu amaru iphe. Obenu lẹ mu jeru iya okobe ẹka; ike ta dū mu. ²⁴ Mu amaru l'iphe ono, bụ mmamiphe ono nọru ote-ẹnya; bya adu ogvu ogvu; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu onye adu ike achọ-vu iya. ²⁵ Mu abya efuberu mmamiphe ifu; bya eyeru ẹhu l'ome tẹ mu maru: Mu a-cho-vu mmamiphe; mẹ ẹge iphe shi ẹje lẹ mgboko-a; ọdo aburu tẹ mu maru ẹge ome akirishi; mẹ ome ririri; dū-tabe eswe.

²⁶ Mu aphụ iphe ka anwuhu ọtso ile; mbụ nwanyi, obu iya bụ ọnyà; bụru ụgbu, ẹegude ahata ndiphe. Ẹka iya dū l'obu mkpakobe, oogudeje atuko onye, ọoburu yele iya. O bụ onye eme iphe dū Nchileke mma anahụ-ghe egbe nwanyi ono. Obenu l'onye iphe dū ẹji; bẹ ọohataje l'onye

iya. ²⁷ O-zi-iphe sūru: “Ngabeduduphu! Qwaa bụ iphe mu phūwaru: Mu ewotaje iphe lanū yekobe l'odo; chiko ephe tugbabe; ege ee-me tē mu maru ege iphemiphe obule eje eje. ²⁸ Yō buri teke ono, mu achō iya; tō dū iphe mu phuru ono; bē mu phuru ndu dū unu labū l'ukporo iri; yō buri nwoke lanū bụ iya onye obu guru iphoro. E tō dudu m'oo nwanyi lanū, mu phuru, bụ onye obu guru iphoro l'ime ephe. ²⁹ Iphe mu chōvuru nwenkinyi aburu lē Nchileke meru madzū t'ō buri onye obu guru iphoro. Obenu lē madzū wataru ocho ejo ụzo.”

8

¹ ?Bū onye sūru lē ya bụ onye maru iphe? ?Bū onye bụ onye iphe doru ɛnya? Q kwa mmamiphe emeje t'ifu busahu madzū ebusahu; yo mekwaaphu t'ifu ba swinwushi madzū aswinwu.

Mejekwa iphe onye eze kfuru

² Mejekwa iphe eze sūru t'e mee. Iphe kparu, iphe mu ekfu iya ege ono kwa l'i riburu l'ifu Nchileke l'ii-me iya. ³ T'ē b'o vujekwa ngu ɛhu olufu l'ifu eze; ophu i vudojekwa l'iphe dū eji; kē l'ō bukwa iphe dū iya mma; bē oome ngu. ⁴ Keshinu o bụ eze bụ o -kfugee-o-gvu; ?bū onye ha k'oji ya iphe oome. ⁵ Iphe bụ onye, eme iphe eze kfuru be mkpa taa kpakwa; nji taa ji iya. Yō buri onye maru iphe; bē maru teke oo-me iphe o kfuru; mē ege oo-gude mee ya. ⁶ A makwarua l'iphe-ɛhuka, madzū eje; ka iya ɛkuku. Q bụ l'iphemiphe obule nwekwaru ɔgē; bya enweru ege eegudeje eme iya. ⁷ Keshinu ophu madzū ta madu iphe e-me echile; ?bukwanu onye; a-su iya l'oo iphe e-mekochaa mee ndo-o. ⁸ E tō dudu onye a-dū ike lo-gudeghee phererephere, bukwa nū ege ɛ-tō dudu onye a-dū ike gudeghee ndzū iya mboko, anwuhu byaru. Q bụ ege ɛ-to nwedū onye aagufuje t'ē b'o tso je ogu teke ogu daru; bū ege ɛ-to nwedū l'ome iphe dū eji ahaa ndu eme iya nū.

Ejo madzū; l'onye, doberu ɛka ndoo

⁹ Iphe ono l'ō ha; bē mu phukotaru teke mu woru egomunggo zia l'iphe bụ iphe eme lē mkpuli ɛnyanwu-wa. Mbū l'ō nweru teke ndu ishi anoduje emegbu ndu nō ephe l'ɛka emegbu. ¹⁰ Mu abya aphua eke eeli ndu akirishi; mbū ndu ono, shi anoduje agba evuze evuze l'eze-ulo Nchileke; aajakposhi ephe l'ime mkpukpu ono, ephe shi nodu eme ejo iphe ono. Ono bukwapu ori aphū.

¹¹ Oriri ejo iphe jiru ndiphe obu; okfu l'ē ta ahūjedū ephe ahūhū ophu ephe mehawaru. ¹² E to nwekwa mē ejo madzū; ?o meru ejo iphe ugbo ukporo ise; bya akaa nka yeru iya; iphe mu maru bụ l'onye atsū Nchileke egvu; l'akwabē iya ugvu; bē o-karu lē mma. ¹³ Obenu lē ndu akirishi b'ē to nwedū iphe ephe byiberu ɛka ekeru nū. Ephe ta aka nka; okfu l'ephe ta atsūdu Nchileke egvu. ¹⁴ O nweru aphū odo, eeri iphe lē mgboko: Iphe obu bụ lē ndu doberu ɛka ndoo anatajē ugwo, a ga akfu ndu ejo madzū; ndu ejo madzū anata iphe gbaru ndu doberu ɛka ndoo. Ono; bē mu sukwaruphu l'ō bụ ori aphū.

¹⁵ Q bụ iya; bē mu sūru l'ō ka mma t'ɛhu tsoje madzū ɛna; kē l'ē to nwedū iphe odo, karu madzū mma odo lē mkpuli ɛnyanwu-wa, ɛ-ta budi t'o rije ege o guru iya; ngua ege o guru; ɛhu atsoje ya ɛna. Oo ya bū; ɛhu-otso-ɛna aburu nk'ia l'akanya, oose lē ndzū-a, Nchileke nuru iya lē mkpuli ɛnyanwu-wa.

¹⁶ Teke mu woru egomunggo zia l'ège ee-me tẹ mu maru iphe bu mmamiphe; mẹ t'o doo mu ẹnya; mbụ iphe bu akanya, madzụ ese lẹ mgboko-a; mbụ ẹza ono madzụ seru eswe; l'enyashi; mgbenya arụhu iya ono; ¹⁷ bẹ mu bya apụa iphemiphe ọbule, Nchileke meru; maru l'ẹ too nwedu onye iphe eme lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa edoebe ẹnya. Ọ bu oswi-okfu lẹ madzụ e-me nta; mee imo t'iphe doo ya ẹnya; obenu l'ẹ too dodu iya ẹnya. Mbụ l'onye mmamiphe -sụ lẹ ya maru iya; b'ẹ to dokwa iya ẹnya ọkpobe edodo.

9

¹ Mu abya awata ọri iphe ono l'ọ ha; bya apụ lẹ ndu doberu ẹka ndoo; mẹ ndu maru iphe; mẹ iphemiphe ọbule, ẹphe eme bu Nchileke b'ọ nọkota l'ẹka. Obenu l'ẹ to nwedu onye maru ọphu e doberu iya: ? bu n-yemobu; t'ọ bu mkpomasị. ² Ẹphe l'ẹphe ha bu iphe lanu amụkota l'ẹhu ẹphe; bu iya bu ndu doberu ẹka ndoo; mẹ ndu akirishi. Ọ bu ẹge ọ du l'ẹhu onye eme ọhuma; b'ọ du l'ẹhu onye eme ẹji; buru ẹge ọ du l'ẹhu ndu edo nsọ; b'ọ du l'ẹhu ndu ẹ-te edodu nsọ; buru ẹge ọ du l'ẹhu ndu erije nte; b'ọ du l'ẹhu atsụ egwu ori nte. ³ Owaa bu iphe du ẹji l'iphe bu iphe tuko amụ lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa: Iphe ọphu bu l'ọo iphe lanu tuko amụ l'ẹhu onyemonye ọbule. Ọphu ka ẹji aburu l'ọo ẹjo iphe; mẹ ogvumeme ejije madzụ obu teke ẹphe nọ ndzụ; e -megee; ẹphe alaa maa. ⁴ L'iphe bu onye nọ ndzụ nwekwaruphu iphe oole ẹnya iya; kele nkuta, nọ ndzụ kakwa agụ, nwuhuru anwuhu mma. ⁵ Ishi iya aburu lẹ ndu ọphu nọ ndzụ marua l'ẹphe e-mekochaa nwuhu. Obenu lẹ ndu nwuhuru anwuhu te nwedu ọphu ẹphe makwaduru; ọphu 'onwedu obunggo, ẹphe nwekwaduru; anyata b'ẹ te gbe anyatahedu ẹphe ọdo. ⁶ N-yemobu ẹphe; ndumashi ẹphe; mẹ okopho ẹphe bukotawa ọ-garu l'azu. Ẹ to nwedu l'ẹphe eyekwadia onu l'iphe bu iphe eme lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa ọdo.

⁷ Ọo ya bu t'i je eria nri ngu l'ẹhu-otso-ẹna. Nngu egude ụngara ngua mée ngu; ke l'ọ kwa nta-a; bẹ iphe iime du Nchileke mma. ⁸ Yejekwa uwe ọcha; ọphu ihajekwa oji manu, eshi mkpọ l'ishi. ⁹ Tẹ nggu lẹ nyee ngu, bu nwanyi ono, i yeru obu ono shimajekwa eshima l'iphe bu ẹge unu a-nọ-bebe ndzụ lẹ mkpọkoro ndzụ-wa Nchileke nuru unu lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa. Ọ kwa ẹhu-otso-ẹna ono bu ọkè-iphe ngu lẹ ndzụ-a mẹ l'akanya ono, i segbu onwongu lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa. ¹⁰ Iphe bu iphe ẹka ruberu ngu; nggu egude ike ngu l'ọ ha mee ya; ke l'ili, ẹke ịla; bẹ ozi; idzu ẹge ee-me iphe; ọkwa-ẹnya; mẹ mmamiphe ta nọkwa.

¹¹ Mu abya apụkwaaphu iphe ọdo lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa: L'ẹ tọ budu onye ka ọso agbataje ọso; tọ bu onye ike ka; bẹ emekputaje nu l'ọgu. Ẹ tọ bukwa onye ka mmamiphe; akajẹ onweru nri. Tọ bu onye, ka ọmaru iphe; akajẹ onweru iphe; ọphu ọ budu onye, ka ọmaru ẹkwo; bẹ iphe akajẹ agaru. Ẹphe l'ẹphe ha eketaje ọkè l'iphe-oma; mẹ l'iphe-ehuka. ¹² Ọdo bu l'ẹ too nwedu onye amajẹ oge nk'ia. Ọ bu ẹge ono, eegudeje ẹjo ugbu hata ema; gude ọnya hata nwenu ono; bu ẹge ẹjo-uboku adakfutaje ndiphe bu ọphu awoje ẹphe kpachingu teke ẹphe te eledu ẹnya iya.

Mmamiphe kakwa ome eswe mma

¹³ Mu abya anọdukwapu lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa; phụ iphe mmamiphe meru; yọ du mu biribiri. ¹⁴ L'ọ nweru mkpukpu, ha nwanshi, ndu bu iya nọ ta hadu nshinu. Eze, agburu-ẹhu nọ abya afuru mkpukpu ono; gude ndu ọgu yechia ya. ¹⁵ Yo nweru nwoke lanu, bu lẹ mkpukpu ono. Nwoke ono bu onye ukpa; ọbu l'ọ bu onye maru iphe; buru iya mekocharu

gude mmamiphe iya dzofuta mkpukpu ono. Obenu l'ẹ to nwebua onye nyataru nwoke ono, bu onye ukpa ono. ¹⁶ O bu iya meru iphe mu suru: "Le mmamiphe ka agburu-ẹhu mma." Obenu l'onye ukpa b'ẹ ta gubedu mmamiphe iya iphe; okfu iya ta du onye eye iya onu. ¹⁷ Okfu onye maru iphe toru nwehu kfua kakwa mma ongabe nchi; me le gbagbagba, o ra mbu onye ishi, achi ndu eswe ara. ¹⁸ Mmamiphe kakwa ngwa-ogu mma; obenu l'onye lanu eme eji emebyishikwa iphe du mma nshinu.

10

¹ Ijiji, nwuhuru anwuhu, dalahuru le manu-mbeleke emeje iya; yo shi ego nshi. O kwaphu ege ono; be umere onye eswe; m'o -ruhuru o ha nwanshi ihagha akangoje mmamiphe; me uguv madzu.

² Uche onye maru iphe anoduje edu iya eye l'iphe vudo nhamunha. Obenu l'uche onye eswe anoduje edu iya eye l'iphe du eji. ³ E to nwedu m'o -ruhuru; o buru l'echi-esu-uzo; be onye eswe eje; be ookoshije le ya te nwedu egomunggo. Yo gude umere iya koshi onyemonye obule le ya bu idiga-akpashi.

⁴ O-buru l'ehu ghulahaaru onye ishi, achi nu eghughu l'eke i no; ba aswikwa uswi; haa iphe iime; tugbua. Dakwaa ash; ke l'obu-odoo emejekwa t'onye e mesweru lee pashia.

⁵ O nweru ejo iphe mu phuru le mkpuli enyanwu-wa. Iphe ono aburu emeswe ndu, bu ishi anoduje emesweshi. ⁶ Leewotaje onye eswe dobe l'eze okwa; wota onye ophu nweru iphe dobe l'okwa, ha nwanshi. ⁷ Mu phukwaru eke ndu, bu ohu agba inya; unwu eze egude okpa l'eye l'o bu ohu.

⁸ O kwa onye turu nsu adalahuje iya; buru onye pyoru epoto ulo; be agwo ataje. ⁹ O kwa onye akukposhi mkpuma b'o gbaje; buru onye awa nku ezejeru mgbabata iya. ¹⁰ O -buru l'ogbu-nku ta atsudu nko; onye awa iya nu ta ba iya ababa; k'ike b'e gudeje awa iya nku. Obenu l'o bu mmamiphe emeje t'iphe madzu eme nweru ishi. ¹¹ Ogwu, madzu agwo t'agwo ba ata iya; te erekwa; m'o -buru l'agwo taoduru iya jederu l'ogwu. ¹² Okfu, shi onye maru iphe l'onu ewotajeru iya uguv. Obenu l'onye eswe egudeje onu iya kfuta iphe egbu iya nu. ¹³ Onye eswe egudeje iphe e-te nwedu ishi wata okfu iya. Iphe oogudeje kpo-chia ya ishi aburu kpurupyata. ¹⁴ Okfu onye eswe abuje ogodo-orikoro. E to nwedu onye maru iphe e-me echile; ?bu onye, a-du ike kforu iya iphe e-mekochaa mua ya l'azu.

¹⁵ Akanya, onye eswe ese b'o sejeru ike-agvugvu nu onwiya; to mahę ufu.

¹⁶ Nshoo ali ophu bu nwata nshii bu eze ephe; ndu ishi ephe aburu ndu, bu ori gwoogwoo eteje ephe le mgbenya. ¹⁷ Onu-oma bu ke nggube ali ophu eze ngu shi l'oke ufu; ndu ishi ephe aburu ndu erije nri l'oge iya; k'ophu ike a-du ephe; e-to budu t'o gvu l'ite.

¹⁸ O kwa onye enyiru; be ulo iya ezeje; buru onye chiru eka ye l'ifu utakfu; be ulo iya eshije eshishi.

¹⁹ Iphe eemeje l'oge eswe-iphe bu ote eswa. Iphe mee emejekwanu bu t'ehu tsę madzu ęna. Obekwanu l'o bu okpoga gude iphemiphe obule.

²⁰ Be ephukwa onye eze iphu; m'o -ruhuru; o buru l'i riru iya ariri. Ophu be ephukwa onye nweru iphe iphu; m'o -ruhuru; i nodu l'ime ulo ngu; kele nwenu, ephe l'eli; me ophu nweru eba e-jekwa je edoo.

11

Umere onye, kwaru ɛnya

¹ Chita nri ngu ye le mini; a -nolephu ujiku olemole; yo laphutaru ngu azu. ² Hata iphe ngu keeru umadzu esaa; mbu keeru iya umadzu esato; ke le ti madu egbe iphe-ehuka e-mekochaa bya le mgboko.

³ Igwe -rua ji ali; kwaphu eliphe; be oo-chiru mini. Oshi, ada adada; m'o -daru laa l'uzo ohuda; m'o daru laa l'uzo isheli; kwaphu eke o daru; be oo-daburu. ⁴ Onye ele ege pherephere ephe te emebekwa iphe l'ali. Onye elekwanu igwe enya l'ifu ta akpatakwa iphe l'okfu iya. ⁵ O bu ege e ti madu uzo, pherephere eshije; ti ma ege nwata eshije emo nne iya l'epho; bu ege oru Nchileke te edoobe ngu enya; mbu Nchileke, bu iya meru iphemiphe obule. ⁶ Kwa iphe iiku akuku l'utsu; ba achikwaru eka ye l'utakfu l'urenyashi; ke le ti madu ophu e-mekochaa mee ohuma; ?bu owaa; t'o bu ophu; t'o bu l'ephe ebo e-mekochaa mee ohuma.

⁷ Iphoro dukwa mma; yo dujekwaphu madzu mma t'o phu enyanwu. ⁸ O -buru le madzu karu nka; lilihu alilihu; t'ehu tsojekwa onye ono ena-a. Olobu; t'o nyatakwa le nchi e-jihuru iya; teke ono a-nokwaphu ulori ege ono. Iphe bu iphe a-byanu bukotakwa ori aphu.

Nyatakwa onye meru ngu nu nta-a, i bu nwokorobyia

⁹ T'ehu tsokwaa ngu ena; nggube nwokorobyia; nta-a, i bukwiadua nwata. T'ehu tsojekwa ngu ena teke ehu nwata nokwadu ngu-a. Tsojekwa iphe obu ngu akoru ngu; me iphe enya ngu phuru. Olobu; t'o dokwa ngu enya l'iphemiphe obule ono; be Nchileke e-mekochakwa jia ngu aji iya.

¹⁰ Oo ya bu; haa oku welenqu; tuko iphe bu iphe aghaswashi ngu ehu gwobe; ke l'evuvuta uke tukokwa buru ori aphu.

12

¹ Nyatakwa onye, keru ngu nu; teke i nokwadu l'okorobyia; mbu temanu ejo uboku ono abya; mbu afa ono, ii-wata okfu: L'iphe ono l'o ha ta dukwa ophu atsokwadu ngu ena. ² Teke ono; be enyanwu; iphoro; onwa; me mkpo-kpodo e-jikputa ngu l'enya; mgboko aguphohu ngu l'enya l'o bu teke igwe chigeru mini. ³ Teke ono; be ndu eche ufu a-nmahu kpakpakpa; ndu bu mkparawa ekpulahaa ekpukpu. Ndu akwo nri akwo-buhu iya; ke l'ephe ta hadu l'igwe. Ndu eshije le windo pyofu enya awata ophu inyokinyoki. ⁴ Teke aa-gu-chishi onoguzo mkpukpu. Iphe eegwe egwegwe adalaha ngu eringe-eringe; mbu teke bu: nwenu -raa ora; nggu akfulihu. Obu l'olu egvu ephe a-nodu ada ote-enya ote-enya. ⁵ Teke ono; be madzu a-nodu atsu egvu onyihu eli ugvu; l'atsukwaphu egvu oswe l'esu-uzo; mbu teke oshi alumundu atsu igu; igube l'akpuwa onwiya akpukpu; to nwehe iphe egu iya agukwadu iya. Ono teke madzu a-la eke oo-no jeyewaru; ndu ekwa arawa iya ru le mgbadamgba ogologo. ⁶ Nyatakwa onye meru ngu nu; temanu a ghabua udo ono, e gude mkpola-ocha swia ono; mbu teke e ta tukpodua ekwa mkpola-ododo ono; ite ta tukpohuwa le nwogvu; ta nyakwoshiwa igwe, eegudeje eseta mini le welu. ⁷ O bu teke ono; be eja a-laru l'ali, bu eke o shi; ume ndzu alakfushia Nchileke, bu onye nuru iya nu.

⁸ "Iphemiphe obule tuko buru ori aphu! Ono iphe O-zi-iphe ekfu. Iphemiphe obule tuko buru ori aphu!"

Mkpochi-ishi iya

⁹ Ẹ tọ bụlekwa l'onye ziru iphe-a bụ onye maru iphe; obenu l'o meru ndu ọdo; ẹphe amaru iphe. Ọ riru ọriri; vọshia iphe avọshi; bya anmashia ẹtu doo giriri. ¹⁰ O-zi-iphe tọru nwehu ọo okfu afofo; ọta okfu, gbaru l'ekfukfu; k'ọphu bụ l'iphe o deru bụ iphe gbaru nụ; bụru oswi-okfu. ¹¹ Okfu onye maru iphe dukwa l'ọ bụ mgboro, unwu-eswi egudeje eche eswi. Yọ bụru ẹge nturu, akpojeru gungugungu bụ ẹge ẹtu, Onye Eche Aturu nmaru angujeru.

¹² Ọo ya bụ; nwa mu; sefukwa ẹka l'iphe ẹ-ta bụdu iphe-a; mu ezi-a.

Ode ẹkwo te nwekwa agvugvu; ọgunuka ẹkwo l'achi ike.

¹³ Nta-a b'e gudewa nchi nukota iya l'ọ ha. Mkpochi-ishi iya aburu: Tsuje Nchileke egvu; nggu emeje iphe ọ suru t'i mee! Kẹ l'ọ bụ iya bụ iphe gbaru madzụ l'ememe. ¹⁴ Kẹ l'iphemiphe ọbule, madzụ eme; bẹ Nchileke e-kpe iya ikpe; mbụ jeye l'iphe bụ iphe madzụ meru l'edomi; ọphu, dọ mma; mẹ ọphu, dọ ẹji.

Egву Sólomõnu

1 Egву, kakõta mma l'iphe bụ egву. O bụ egву Sólomõnu.

Kẹ nwanyi asu:

2 Nggube nwoke ono;
nmanuа mu akpa;
nggu etsuta mu õnu;
kele n-yemobu ngu
kakwa mee otso ena.

3 Mkpõ, manu, i jiru
l'atsõ ena nshinu.
Epha ngu l'eshi mkpõ
l'õ bụ manu senti,
a wufuru awufu.
O bụ iya meru iphe
unwu-mgbõko yeru ngu obu.

4 Duta mu; t'ayi tugbu-kebe!
T'eze dubata mu l'õbù iya;
eke ayi a-nõdu t'ehu tsõõ ayi ena;
ayi etee eswa l'eke i nõ;
jaa n-yemobu ngu karia
ege aajaje mee.
O gbaruphu t'unwu-mgbõko
yeru ngu obu!

5 Unube unwanyi Jerúsalemu!
A makwaru-a le mu eji uji;
obekwanu le mu ama mma;
le mu jiru jita l'õ bụ
ulo-ekwà ndu Keda;
obenu le mu amakwanu
l'õ bụ ekwa, e geru l'ulo Sólomõnu.

6 Unu be elekwa mu phoriphori;
okfu l'anwu chiru mu;
mu ejikputa ejikputa!
L'õ kwa unwunne mu;
ndu k'unwoke;
be ehу ghuru eghughu l'eke mu nõ.
Ephe enwuru mu yee;
te mu letaje mgbo vayinu.
To nwe teke uzo,
dujeru mu k'oleta onwomu enya.

7 Nggube nwoke ono;
kanuru mu eke
iicheje aturu ngu;
me eke ephe atutaje ume l'eswe;
k'õphu mu ta awatadu ogha-phe l'õ bụ
nwanyi okpara l'õdu-aturu ndu odo.

Kẹ nwoke asu:

8 O -buru l'e ti madu eke õbu; nwanyi-mbeke;
bukwa t'i tugbua tsochita

owere aturu ono
je echee unwu egwu ngu
l'iku ulo unwu-eswi ndu ono, eche aturu ono.

⁹ Iphe mu atụ ngu eyeru; nwanyi-mbeke;
bụ ada-inya, akpụje ugbo-inya Fero.

¹⁰ Iphe-nchị ngu meru
ishi-nchị ngu; yọ dụ ùgvù.
Iyagba, i doru l'olu kweru ngu ekwekwe.

¹¹ Ayi e-metaru ngu iyagba
mkpọla-ododo,
a kpụpyabetsuaru
mkpọla-ọcha.

Kẹ nwanyi asụ:

¹² Teke eze shi dugaru l'oshi iya;
bẹ mkpọ manụ nadi mu ngashiru angashị.

¹³ Nwoke ono dụ mu l'ọ bụ
ẹkpa męeru, eshi mkpọ,
mụ tų-koberu lẹ mkpakụ ẹra.

¹⁴ Nwoke ono dụkwa mu
l'ọ bụ ofoko igu oshi Hena,
eshije kwẹkwekwe,
shi lẹ mgbabu ndu Ẹnu-Gedi.

Kẹ nwoke asụ:

¹⁵ Ị dụ ùgvù; nwanyi mbeke!
Iye! Ị dụ ùgvù! Ẹnya ngu dụ l'ọ bụ kẹ ndo.

Kẹ nwanyi asụ:

¹⁶ Lewaru ege ị dụ ùgvù;
nggube nwoke ono!
Iye! Ị dụ k'ekfukfu!
Ẹke ayi azeje azeje dụ gẹkfungu.

Kẹ nwoke asụ:

¹⁷ Osweru, ayi gude kpọo uko ayi bụ oshi sida.
Oshi, ayi gude sweshia ya
esweshi bụ oshi payinu.

2

¹ Mu dụ l'ọ bụ igu oshi,
nwuru kfuu lẹ nsuda Sharõnu;
mbụ l'ọ bụ okfukfulike,
nọtsua lẹ nsuda ogvu.

² Ọ bụ ege ono, ọobuje
okfukfulike yele ogvu nonyabe;
yọ kakọta ogvu mma ono;
bụ ege onye ono, nọ mu
l'obu ono akakọtaje
mma l'ẹke unwu-mgbọko ọdo nọ.

Kẹ nwanyi asụ:

³ Ọ bụ ege ono, oshi-omi lanu
akangoje iphe bụ oshi, nọ l'oswa ono
bụ ege nwoke ono

- amì-ngoje unwu-okorõbya odo.
 Oduje mu mma tẹ mu
 nõdu l'agu iya;
 yeru l'akpuru iya anõduje atso mu ẹna.
- 4 O dutaru mu jeshia l'ẹke aagba aji.
 Ẹkwa-õhubama, o yeru mu aburu n-yemobu.
- 5 Gude akpuru vayinu,
 a miru amimi mee tẹ ike du mu.
 Nngu egude udara mee
 tẹ mu shihu ike;
 ke l'obu ngu dushi mu ike.
- 6 Ẹka-ibiyita iya b'o yeru mu l'ishi;
 bya egude ẹka-utara iya rukota mu.
- 7 Unube unwanyi Jerusalemu;
 unu kwee mu ukwa
 l'unu ta akpatsudu
 n-yemobu jeye teke oo-bya;
 kele n-yemobu be bukwa
 ege eedo umoro;
 me mgbada be eedo iya.
- 8 Ngabeduduphu!
 O kwa olu nwoke ono;
 be mu anu ege ono!
 Lenu! Oogude nwoso;
 swewa eze ugu ugu;
 me unwu ugu ugu l'agbakfuta mu.
- 9 Nwoke ono dukwa l'o bu
 umoro; mbu l'o bu nwele.
 Oovudokwa l'azu oshi-epoto ayi;
 pyofu enya le windo l'enyo sworingu.
- 10 Nwoke ono sukwaru mu:
 "Te mu gbeshi mube onye no iya l'obu;
 te mube onye egiri iya; tsoru iya!"
- 11 Kele oge winta sweekwaru;
 mini achì-buhuwa.
- 12 Oshi atsukwa igu le mgboko.
 Oge egvu ruakwaru;
 kparakobe araakwa.
- 13 Oshi figu wataakwaru amimi.
 Mkpõ igu oshi vayinu
 emee ekemeke obule;
 yo shi kwekwekwe.
 Gbeshi; nggube onye mu yeru obu!
 Onya mu; gbeshi t'ayi je!"

Kẹ nwoke asu:

- 14 Nggube nwa ndo mu, no le
 mgbaku ikelegvu mkpuma;
 domia onwungu l'ogvu eli ugu;
 Byiko menua tẹ mu phu ngu ifu;
 kfururu okfu yeru mu;
 ke l'okfu ngu atsoje mu ẹna;
 atatifu ngu l'ama ntumatu.

15 Nwùkooru ayi uphègu ono;
mbù unwu uphègu ono,
emebyishi vayìnu ono;
kèlè vayìnu ayi atsùakwa igu.

Kè nwanýi asù:

16 Nwoke ono bù nke mu;
mbèdua abùru nk'íya;
mbù onye ono,
echè atùru iya l'èke
okfukfulike tsuru etsuru ono;
17 gburruru jeye lè gbèregbede urènyashi
teke nwonyonyo ta ñhèdu.
Nggùbe nwoke ono; byiko;
kfùkwaa bugengu-bugengu lakfuta mu
ègè ono, umoro; mè ele
akfùje l'ugvu, dù
nkwògodo-nkwògodo ono.

3

1 Ènyashi ophu;
bè mu azeje l'oshi-azèè mu;
ngabèru onye mu yeru obu.
Mu achò ya nta;
chò ya imo; mu ta phù iya.

2 Nta-a bè mu e-gbeshi tùko
mkpùkpu lè mkpùkpu;
mè l'edukfu l'edukfu jephekota;
chò onye ono, mu yeru obu ono.
Mu atùko èke ono tsoo;
chò ya; mu ta phù iya.

3 Mu lè ndu nche ènyashi
edzuda l'èke èphe etsophe òma-mkpùkpu.
Mu àjì èphe:
“?Unu phù-swetaru mu
onye ono, mu yeru obu?”

4 Mu eswetatsulephu èphe;
òwaa bùwa onye ono,
mu yeru obu ono.
Mu azù iya gbirimu; swechia ya.
Mu t'ekwe haa ya t'ò tughua.
Mu akpua ya jeye teke mu
kpurufaru iya ùlo nne mu,
bù iya bù ùlo nwanyi,
mùru mu nù gèdegede.

5 Unubè unwanyi Jerúsalemu;
unu kwee mu ùkwa
l'unu ta akpatsùdu
n-yemobu rua teke òo-bya l'onwiya;
kèlè n-yemobu bùkwa
ègè eedoje umoro;
mè ele-a bè eedoje iya.

6 ?Bu onye dù ègè ono, shi l'echi-ègu,
dù l'ò bù ènwuru-òku ono;

mbù onye a gbaru męeru; gbaa ya ínsensu
yeru ntù,
eshi kwękwękwe,
ndu agba ngho ere.

7 Lenu-o! O kwa iphe Sólomõnu zę;
b'a pa ęge ono abya!
Ndu tso iya nù dù ụkporo ndu soja ęto,
a gutaru l'iphe bụ ndu bụ
ndu ike-ka-l'ogu ę Ízurelu.

8 Ęphe l'ęphe ha tukota ogu-mbeke;
buru ndu, k'ogu doru ęnya.
Ęphe tukota ogu-mbeke l'ukfu;
rukota ęhu ęę ụkutuku,
a-kù l'enyashi.

9 Eze Sólomõnu metaru
onwiya iphe eegudeje apa eze.
Oshi, o gude mee ya bụ
oshi, shi l'ugvu ugvu Lébanõnu.

10 Itso iya bụ mkpõla-õcha;
b'o gude mee ya.
Oshi ęhu iya ęke
aadakobeje adakobe;
b'e gude mkpõla-ododo wụa.
Oshi, aanõduje anõdu,
nõ iya nù b'e kwekotaru
ękwa, eke ụrobu-urobu.
Ímime iya b'e
geshikwaruphu ękwa,
amakõta mma,
bù ękwa, unwanyi
Jerúsalemu kpashiru;
gude koshi l'ęphe yeru Sólomõnu obu.

11 Unu wufuta;
unubę unwanyi Záyonu;
bya achia ęnya l'ęke eze
Sólomõnu kpu okpu-eze iya,
bù okpu-eze ono, nne iya kpuberu iya
mbõku ono, o luru nwanyi,
bù mbõku ono, ęhu tsõru iya ętu ono!

4

Kę nwoke asu:

1 I dù ugvu nggube nwanyi mbeke!
Owaa iphe iima amama!
Ęnya ngu, i gude ulari-ifu kpuchia;
dulephu l'õ bụ ęę ndo.
Egbushi ngu dulephu l'õ bụ ęji eghu, dzeberu;
shi l'eli ugvu Giledu
awu-zita.

2 Eze ngu achalephu l'õ bụ igwè aturu,
e byishiru ęji k'ophungu; saa ya asasa;
yo shi l'ęke a sacharu iya l'awufuta;
chigbaaru unwu ębo ębo.

È to nwedu m'òo nanu, yi nkinyi iya.

3 Ugbõ-õnu ngu tũko nwua kfuu l'ò bu òwúú uswe.

Onu ngu ama ntumatu;

du ugu.

Ishi-agbagba-nchi ngu,

i gude ulari-ifu kpuchia

dulephu l'ò bu

utara-okumu,

e gbujahuru ebo.

4 Olu ngu degeru l'ò bu ulo-eli

Dévidi eke eedobeje

ngwa-õgu.

O bu l'upho-mkpuma iya b'e

koru iphe eegudeje

egbochita onwonye l'õgu,

du unu ebo l'ukporo iri,

bu ndu mkparawa egudeje

iya egbochita onwephe l'õgu.

5 Era ngu ephe ebo du l'ò bu unwu umoro labu;

mbu l'ò bu unwu umoro, a muru ejima,

bulephu l'eke okfukfulike no;

be ephe akpaje nri.

6 Mu e-je anodu l'ugvu meru;

me l'ugvu insensu;

jeye le gberegbede;

teke nwonyonyo ta nohedu.

7 I bu nwodu-geru nggube nwanyi mbeke.

È to nwedu eke o phoduru ngu m'òo nanu.

8 Nwamgboko mu;

tsoru mu t'ayi shi le Lebanonu lufuta;

tsoru mu t'ayi shi le Lebanonu lufuta;

haa onungonu ugu Amana;

nggu ahaa onungonu ugu Seniru;

me ke Hemonu nyizita.

Shi l'iduma-agu nyizita;

nggu eshi l'ugvu eke

oduma edomije onwiya nyizita.

9 I riakwaru mu obu;

nwunne mu;

mbu nggube nwamgboko mu.

I gudeekwa enya,

i leru mu ugbo lanu;

me iphe-olu ngu tota mu meji.

10 Lewaru iphe n-yemobu ngu

atsõ atsõto; nwunne mu;

mbu nggube nwamgboko mu.

N-yemobu ngu kakwa mee otso ena.

Ege ono be mkpo manũ senti ngu

kakõtakwaphu iphe odo odo, oshi mkpo.

11 Nggube nwamgboko mu;

okfu, shi ngu l'õnu atsõ ena

l'ò bu manũ-engu, shi l'ebaku-engu.

Iphe shi ngu l'ire bu mini

era-eswi; mę manụ-ęngu.
 Uwe ngu eshikota
 kwękwękwe l'ọ bu
 ugvu ugvu Lébanõnu.

- 12 Nwunne mu; mbụ nggube nwamgbọko mu;
 ị dulephu l'ọ bu mgbabu,
 a tu-chiru atụ-chi;
 dụ l'ọ bu nwogvu,
 a gu-chiru agu-chi;
 mbụ l'ọ bu ọgba, a dachiru adachi.
- 13 Ọ bu ụtara-okumu,
 a mishi akpuru dụ mma bu
 iphe jiru mgbabu ngu.
 Oshi hena; mę nadụ
 jikwaruphu mgbabu ngu ejiji;
- 14 mę nadụ; sáfarõnu;
 kalamõsu yele sinamõnu;
 mę l'iphe bu insensu, dụ iche iche;
 męwaru męeru; alosu;
 męwaru iphe bu oshi,
 eegudeje eme iphe eshi mkpọ.
- 15 Ị bu ọgba-mini, nọ le mgbabu;
 buru wẹlu mini, anụ ndzụ; buru nggele,
 shi l'ugvu ugvu Lébanõnu atsõshi atsõshi.

Kę nwanyi asụ:

- 16 Wata ephephe; nggube
 pherephere, shi l'uzo isheli!
 Nngu abya; nggube
 pherephere ophu shi l'uzo ọhuda!
 Bya bya epheshi iphe mu
 kuru le mgbabu mu;
 te mkpọ iya ngashia mgboko!
 Te nwoke ono bata le mgbabu iya;
 bya awota akpuru iphe a kuru iya;
 ophu katsua mma; ria.

5

Kę nwoke asụ:

- 1 Nwunne mu; mbụ
 nggube nwamgbọko mu.
 Mu bataakwaru le mgbabu mu.
 Mu chikookwaru męeru mu;
 yele unwu oshi ọdo,
 eshigbaa kwękwękwe.
 Mu riakwaru ebaku-ęngu mu
 yele manụ-ęngu mu;
 nguwa męe mu;
 mę mini ęra-eswi mu.
 Ndu ọnyà mu; unu ria;
 unu angua
 jeye teke n-yemobu a-wata unu ome l'ęnya!

Kę nwanyi asụ:

- 2 Mu eku mghenya; obu mu amuru enya.
 Ngabeduduphu!
 O kwa nwoke ono aku eka l'ibo.
 Yo su mu:
 "Nwanyi mbeke; nwunne mu:
 Guhaaru mu uzo;
 guhaaru mu uzo nggube ndo;
 nggube onye nk'iya, e te nwedu ekworo!
 Ke l'ishi bukotawa iya iji.
 Egbushi, no iya l'ishi;
 be iji enyashi dajikwaru adaji."
- 3 Mu yefuakwaru uwe mu.
 ?Bu te mu yee ya odo to?
 Mu gudeekwa mini kwoo onwomu okpa.
 ?Bu te mu bya adzo ya l'alj odo to?
- 4 Nwoke ono epyo eka le mgbaku ibo;
 eh u ayeshihu mu l'eke o no.
- 5 Mu ezilihu te mu guhaaru iya ulo.
 Eka mu anguguhu le manu meeru;
 mkpushi-eka mu l'o ha amukota forifori;
 l'iphe e gude aguha ibo.
- 6 Mu abya aguhaaru nwoke ono ulo;
 a ma l'e t'o nohedu iya; l'o tugbuwaru.
 Atugbu iya ono emee; meji atofu mu.
 Mu achoo ya nta;
 choo ya imo; mu ta phu iya.
 Mu ekua ya nta;
 kua ya imo; to za.
- 7 Ndu nche aphya mu teke
 ephe tso l'ejephe le mkpukpu.
 Ephe egude mu;
 chia mu iphe; chifu mu onya;
 bya eyeta mu uwe eli-eh u mu;
 mbu ndu nche ono,
 eche onu-uzo mkpukpu ono.
- 8 Unube unwanyi Jerusalemu;
 mu kfuru unu ege-a:
 Teke unu phuru nwoke ono;
 ?bu ngunu be unu e-kfuru iya.
 Unu kfuru iya-a l'obu iya
 egbu mu egbugbu!

Unwanyi Jerusalemu asu:

- 9 Nwanyi mbeke;
 kanuru ayi ege a -phu mini;
 e -me ekfu ngu ono gude ka ndu odo mma!
 ?Nanu ege a -phu mini;
 e -me ekfu ngu ono gude ka ndu odo mma
 kparu iphe iizi ayi ege ono?

Ke nwanyia asu:

- 10 Nwoke ono! Oocha ucha; nwua zji.
 E -dzua gidimu gadamu;
 b'o sefujelephu iche.

- 11 Ishi iya dù l'ò bú òkpobe mkpòla-ododo;
egbushì ya atùko wùzita l'ò bú nza ìnya;
kpee nùu l'ò bú òphegu.
- 12 Ènya iya dù l'ò bú kẹ ndo,
beru l'iku nggele,
e gude mini era-eswi saa;
woru gvube l'ò bú òjaja.
- 13 Ishi agbagba-nchì iya èphe
èbo dù ùgvù l'ò bú igbo,
a dzashìru iphe eshi kwèkwèkwe.
Okfu, shi iya l'ònu adù mma
l'ò bú okfukfulike, alashì mèeru mini.
- 14 Oshi-èka iya dù l'ò bú
mgbòro mkpòla-ododo,
e gude kirìsòlàyitù mee.
Èhu iya kwòru burukutu
l'ò bú òdu-enyi, e fucharu efucha;
bya egude sáfayà memaa ya emema.
- 15 Òkpa iya kfuru kẹ
gborokoto l'ò bú itso,
e gude mkpuma ègiri mee;
òphu a tù-koberu lẹ ntọ-l'alì, bú mkpòla-ododo b'e gude tọ ya.
L'ùgbugba èhu iya b'ò kfuru gbororo l'ò bú
oshi sida ugvu ugvu Lébanõnu.
- 16 Olu okfu iya atsoje l'ò bú manù-èngu.
Ò bùlèphu l'ò ma mma l'amashi iya ike.
Unubẹ unwanyi Jerúsalemu;
onye ono bú onye nọ mu l'òbu;
bùru ònya mu.

6

Unwanyi Jerúsalemu asù:

- 1 Nwanyi mbeke;
?Bu awe bẹ 'a -phù-mini;
'e -me èkfu ngu jeru;
?Bù awe b'ò cheberu ifu;
k'òphu ayi achọ-ede ngu iya?

Kẹ nwanyi asù:

- 2 Nwoke ono jeru lẹ mgbabu iya;
mbù l'èkẹ ò dzashìru iphe eshi mkpò.
O jeru oche atùru iya lẹ mgbabu ono;
ege oomekokwaphu okfukfulike.
- 3 Mu bú kẹ nwoke ono;
nwoke ono abùru nke mu.
Oochekwa atùru iya l'èkẹ okfukfulike nọ.

Kẹ nwoke asù:

- 4 Nwanyi mbeke; ìima mma l'ò bú mkpùkpu Tíza;
dù ùgvù l'ò bú Jerúsalemu.
Ìidzo girimu gadamu l'ò bú
ndu soja, pa èkwa-ògu èphe.

- 5 Wofu ẹnya ngu l'ẹke mu nọ;
 ẹ ẹ l'ọọlo mu ẹka ẹ mejì.
 Ẹgbushi ngu dulephu l'ọ bụ ẹji egwu, dzeberu;
 shi l'eli ugwu Gíledu
 awu-zita.
- 6 Eze achale ngu phụ
 pemu-pemu l'ọ bụ ikpoto aturu,
 shi l'ẹke a ghuru iya ẹhu wufuta.
 Ẹphe l'ẹphe ha achigbaa unwu ẹbo ẹbo;
 to nwe ẹphe m'ọo nanu, gba ẹka.
- 7 Ishi agbagba nchi ngu,
 i gude ulari-ifu kpuchia
 dulephu l'ọ bụ
 utara-okumu, e gbujahuru ẹbo.
- 8 Unyomu eze a-dukwaru ukporo ẹto;
 nnufu iya phe adu ukporo ẹno;
 ndu k'unwu-mgboko aburu 'aguta aguta.
- 9 Obenu l'ọ bụ nggube nwa ndo mu;
 bu onye du-geru nu.
 I du iche; buru onye tubaru nne iya l'ẹnya;
 buru onye ẹ-te nwedu
 ẹkworo l'ẹnya nne iya;
 Unwu-mgboko phuru iya;
 kua ya onye a goru onu-oma.
 Unyomu eze; me ndu ophu
 bu nnufu iya phe aphua ya; jaa ya ajaja.
- 10 ?Bu onye, bu onye ono,
 du l'ọ bụ iphoro
 nchi-abohu ono?
 ?Bu onye egbu
 pemu-pemu l'ọ bụ onwa;
 chaa too l'ọ bụ ẹnyanwu;
 mbu du biribiri l'ọ bụ ndu
 soja, chi ẹkwa-ohubama?
- 11 Mu jeru ẹ mgbabu,
 a dzashiru oshi, amije
 akpuru te mu gbaphee iphe
 efushitsua k'ophungu;
 te mu maru me oshi vayinu;
 ?o meshiwaru mgbirigba;
 makwaruphu me
 utara-okumu; ?otsuwa igu.
- 12 Te mu kwaa maru;
 be mu gbe noduwanu l'ugbo-inya ono,
 ndibe mu gudeje dulataru
 mu nwamgboko mu ono.

Ndu onya

- 13 Latanu azu! Latanu azu;
 nggube nwanyi Shulemu!
 Latanu azu! Latanu azu t'ayi chia ngu ẹnya!
 ?Bu ngunu meru iphe unu
 a-nodu ele nwanyi Shulemu kpakpakpa;
 l'ọ bụ onye, ele ẹke ndu

Mahanemu ete egvu?

7

- ¹ Nggube ada-eze;
iphe akpokpa, i yeru l'okpa kwekwanuru ngu.
Utakfu ngu dulephu l'ò bu
mgbubu, onye maru ome nka meru.
- ² Mkpoto buo ngu gbaleruphu
nwamgburumburu l'ò bu obo,
mèe vayinu e-ta agvujedu agvugvu.
Epho ngu adu l'ò bu igberi, a kuberu akube;
gude okfukfulike dophee
ya mgburumburu.
- ³ Era ngu du l'ò bu unwu umoro labu;
mbu l'ò bu unwu umoro,
a muru ejima.
- ⁴ Olu ngu du l'ò bu ulo-eli,
e gude odu-enyi kpua.
Enya ngu ephe ebo l'egbu pamupamu
l'ò bu enyimu-mini ndu Heshibonu;
mbu onanu, nonyabe onu-uzo Baturabimu.
Okpu-imi ngu degeru edegeru l'ò bu ulo-eli Lebanonu,
bu ophu gharu ifu le Damasukosu.
- ⁵ Ishi ngu meru ngu; nggu ama l'ò bu ugvu Kamelu.
Egbushi, no ngu l'ishi eke urobu-urobu.
O kposhiru eze iphe ooje;
leke o no lele ege e shiru kee ya.
- ⁶ I malephu mma; nggube nwanyi mbeke;
umere ngu akarù mma!
- ⁷ L'ugbugba ngu b'i gvuru l'ò bu agbaragba;
era ngu adugbaa l'ò bu ofoko njikpa.
- ⁸ Mu asu: "Le mu e-nyi agbaragba ono;
je enwota iya ekfu."
T'era ngu dukwa mu l'ò bu ofoko vayinu;
ume, iitu eshije mu
kwekwekwe l'ò bu nkfu-ali;
- ⁹ Onu, iitsuta mu atsoje mu l'ò
bu mee, a ku-gheru aku-ghe.
- Kè nwanyi asu:*
T'ò bukwaru onye ono,
mu yeru obu ono angu mee ono;
k'ophu oo-shi iya l'ugbonu;
shi iya l'eze l'atso geregere!
- ¹⁰ Mu bu ke onye ono,
mu yeru obu ono;
l'agukwa iya phu agugu.
- ¹¹ Bya; nggube 'a -phu-mini;
'e -me-ekfu mu; t'ayi je l'egu;
je aradu aradu l'ime mkpukpu!
- ¹² T'ayi nmaa ewa jeodu le mgbo vayinu
je amaru mee oshi vayinu;
o ruwaru iru;

t'ayi maru mę igu iya;
 ?o sakahwawaru.
 Mękwaphu t'ayi maru mę oshi
 utara-okumu; ?otsuwa igu nk'iya.
 O bu l'ęke ono;
 bę mu e-koshi ngu lę mu yeru ngu obu.

13 Oshi mandureku eshikwa mkpọ.

Mu doberu akpuru oshi,
 du iche iche l'õnu-ulo ayi.
 Mu doberu ngu k'ophungu;
 doberu ngu akahu iya
 l'asa iya l'asa iya;
 nggube 'a -phụ-mini;
 'e -me-ękfu mu.

8

1 O du mu t'a su l'i bu nwunne mu nwoke;
 ngua nne mu ęra;
 mę mu etsutaje ngu õnu;
 mę ayi phụ l'esu-uzo;
 to nwe onye a-su mu suu.

2 Mu e-duta ngu dubata l'ulo nne mu,
 bu iya bu onye ziru mu iphe;
 chebe ngu akuru-akụ mę,
 mu kutaru l'oshi
 utara-okumu mu.

3 O du mu t'a su l'o cheberu
 mu ęka-ibyita iya l'ishi;
 gude ęka-utara iya rukota mu.

4 Unube unwanyi Jerusalemu;
 unu kwee mu ukwa
 l'unu ta akpatsudu
 n-yemobu rua teke ọo-bya l'onwiya.

Ndiphe asu:

5 ?Bu onye bu onye ono,
 dakoberu a -phụ mini;
 e -me ękfu iya;
 shi l'echi-ęgu abya ęge ono?

Kę nwanyi asu:

O kwa lę mkpuli udara b'i zę;
 mu abya akpalia ngu.
 O bu l'ęke ono; bę nne ngu tsutaru ime ngu;
 buru l'ęke ono; bę ime taru iya; yọ mua ngu.

6 Mee mu iphe-ohubama dobe onwongu l'obu;
 buru echi-ohubama,
 iigba l'ęka;
 kele n-yemobu shihukwaru ike l'ọ bu anwuhu.
 Okopho iya aburu 'arọ-butu arọ-butu l'ọbu ili.
 Oonwuje l'ọ bu ovovo-oku;
 mbu l'ọ bu oke ire-oku.

7 Ochi-oku mini ta
 azu-nyighekwa n-yemobu;
 ophu ęnyimu e-kpotaghekwa iya.

Ọ -bũru lẹ madzũ gude iphe bũ iphe o nweru
 tẹ ya zũta n-yemobu;
 bukwa ewena bẹ oo-metaru onwiya.

Unwunne kẹ nwanyi asu:

- 8 Ayi nwekwaru nwunne
 nwanyi, ẹra ta nọkpoduanu l'ọkpoma.
 ?Bũ ngunu bẹ ayi e-meru nwunne ayi ono
 mbọku, nwoke a-ji aji iya?
- 9 Ndege ọ bũ oshi-ẹpoto;
 mẹ ayi akwaa ya
 mkpọla-ọcha nkwatankwa l'ẹhu.
 Ndege ọ bũ ibo; mẹ ayi
 egude oshi sida kũ-chia ya.

Kẹ nwanyi asu:

- 10 Mu shihuru ike l'ọ bũ
 upho-mkpuma.
 Ẹra mu vudokwa
 gamugamu l'ọ bũ ọlo-eli.
 Onye ono makwarua
 lẹ mu -nonyabe iya;
 bẹ ẹhu a-dũ iya agu.
- 11 Sólomõnu nweru mgbo
 vayĩnu lẹ Bálũ Hamõnu;
 bya eworu iya ono ye
 ndu a-nọdu akfũ iya ugwo l'ẹka.
 Iphe ndu ono e-wotajeru iya
 l'onye l'onye l'ozori
 akpũru vayĩnu ono
 bũ ẹkpa mkpọla-ọcha iri iri.
- 12 Obenu lẹ mgbo vayĩnu nke
 mu bũ mbẹdua nwe iya.
 Yọ bũru ege dũ mu mma;
 bẹ mu a-nọdu eme iya.
 Ẹkpa mkpọla-ọcha iri l'iphe
 e retaru lẹ vayĩnu;
 bũ nggube Sólomõnu
 e-nweru iya.
 Ẹkpa mkpọla-ọcha labũ
 abũru kẹ ndu eletaje akpũru vayĩnu ono ẹnya.

Kẹ nwoke asu:

- 13 Nggube onye ọpɦu, bu lẹ mgbabu ono;
 ọnya mu phẹ ngabẹkwaru ngu nchĩ
 t'ephe nũa olu ngu.
 Tẹ mu nũedukwa olu ngu!

Kẹ nwanyi asu:

- 14 Nggube; 'a -phũ mini;
 'e -me ẹkfu mu;
 kfũkwaa sangũ-sangũ
 byakfuta mu ege ono,
 umoro; mẹ nwele akfũje
 l'ugvu, a kũshiru iphe eshi mkpọ ono!

Azáya

¹ Qwaa bu àphù, Azáya Emozu phuru l'ehu ndu Júda; me l'ehu ndu Jerúsalemu. Teke o phuru àphù ono bu teke Uzáya; Jótamu; Éhazu; me Hezekáya shi butsuaru eze; l'achì ndu Júda.

Nchileke abaru ndibe iya mba

² Tè nggube igwe nua ya; nggube ali anukwaa ya phu; kele Ojejoje kfuakwaru okfu. O suru: "L'unwegirima, ya heru hefuta; gbe bya aghawanu aghagha; kwefuru iya ikè. ³ Eswi amajekwa onye nwe iya nu. Nkaku-igara amaru iphe onye nwe iya nu eyejeru iya nri. Obenu le ndu Izurelu ta dudu ophu ephe maru; mbu le ndibe iya be iphe te dojedu enya."

⁴ Tuswekwa. Unu bukwa ejo mba. Era ejo iphe unu emeshi anyiakwa unu anyinyi. Unu bu ndu ejo eri; ndu merushiwaru onwephe emerushi. Ephe ghadowaru Ojejoje; to nwehe iphe ephe gubekwaduru Onye nsò ke Izurelu. Ephe gbe ghawaru iya nu azu. ⁵ ?Bu ngunu bu ke t'a nodu aku unu pyaapya? ?Bu ole bu ke t'unu hugabe; kwefuru Nchileke ikè? Ishi bukotaakwa unu onya onya; meji l'atofuwa unu atofu. ⁶ Tsube l'obechere-okpa unu jeye l'ishi unu ta dudu eke du unu npho. Iphe jiru unu eh bu uswiru echachi; onya onya; me onya, ndu ophu awugbaa unu mee. E to nweudu ophu a kwocharu unu akwocha; to nwe ophu e kechiru unu ekechi; to nwe ophu e deberu unu ogvu.

⁷ Ali unu buwa ochobo. Mkpukpu unu be oku tsufuwaru. Okfu, unu koru akoko be unu nowa lele ndu ohodo; ephe abya eripyaa ya. O dabuwaru ochobo l'o bu eke ndu ohodo luru alulu. ⁸ Jerúsalemu b'a hawaru; yo daburu nkinyi l'o bu ulo-egu, a turu le mgbo vayinu; mbu l'o bu ulo-egu, a turu l'egu eke a kuru akpuru-ele. O duwa l'o bu mkpukpu, ndu ohogu yechiru eyechi. ⁹ Ndege Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike te meru t'o nweru ayi ndu ophu a-wafu nu; me ayi ge agvulephu l'o bu ndu Sodomu; mbu chihulephu l'o bu ndu Gomora.

¹⁰ Unu nua iphe Ojejoje ekfu; unube ndu ishi Sodomu! Unu ngabe nchi l'ekemu, Nchileke ayi turu; unube ndu Gomora! ¹¹ O suru: "L'igweligwe ngweja ono, unu egwojeru iya ono; ?bu ngunu b'o bu iya. Ebyila ono, unu egudeje gwooru iya ngweja-ukfuru ono yele anu ono, eba rachitsuaru eh uno be tuhuwaru iya nu. Mee eswi; mee aturu; me k'eghu ta dujekwa iya mma. ¹² Abyabya, unu abyaje l'ifu mu; ?bu onye asuje t'unu gude iphe ono bya? Mbu; ?bu onye ezije unu t'unu bya adzotoshiaru unu ogbodufu?"

¹³ Unu ba abyajehekwaru iya ochiru eja iphoro ono, unu abyajè achichi ono. Insensu ono, unu akpojeru iya oku ono anodujekwa ahù iya egbo. Aji Onwa Ophungu unu; aji mboku otu-ume unu; me ndzuko ono unu eyeje ono be ya ta akpghedu ume iya; shita l'ejo iphe unu anoduje eme le ndzuko ono. ¹⁴ Aji Onwa Ophungu, unu agbaje; me eswe-iphe unu agbajekpo agbagba be dukotawa mu ashì. O bukotawa mu ivu. Ike ephe gvewaru mu. ¹⁵ Unu -chilia eka unu l'ekfu anu mu; be mu e-wofu enya l'eku unu no. E to nwekwa me unu kfuru nu mu ikfu agha; mu te eyekwaru unu onu. Ishi iya aburu l'ochi no unu l'ishi. ¹⁶ Unu ghua eh; mee onwunu t'unu gbfu! Unu haa mu omechishi enya! Unu esefu eka l'ome ejo iphe!

¹⁷ Unu mɔtafua ome iphe dɔ mma! Unu achoje ɔzo ikpe, dɔ maa! Unu hɔje ndu aakpa ndu ɔdo ɛhu àhùhù! Unu hajeru ndu a toru ogbe enge! Unu adzoje ɔdzo ɛhu unwanyi, maa tɔfuru!”

¹⁸ Ojejoje sɔru: “Unu bya tɛ idzu unu l'iya buru nanu! ɛ to nwedu; mɛ iphe dɔ eji, unu, meshiru dɔ-tabɛ eji l'ɛke nyarinyari; bɛ oo-mekochaa gbulahaa pemu-pemu l'ɔ bɔ eberugo. ɛ to nwedu; m'ɔ dɔ-tabɛru eji l'ɛkewa l'ɔ bɔ uswe; bɛ oo-mekochaa chaa l'ɔ bɔ ɔwúú. ¹⁹ ɔ -buru l'ɔ bɔ uche obu unu t'unu wata ome iphe mu sɔru t'unu mee; bɛ unu e-mekochaa ria iphe katsua mma, shi l'alì. ²⁰ ɔle; ɔ -buru l'unu jìkaru; kwefu ikè bɛ bɔ ogu-mbeke bɛ ee-gude vɔa unu nyaa. Ojejoje kfuakwaru l'ɔnu iya.”

Jerúsalemu bɔ mkpɔkpu, eme iphe dɔ eji

²¹ Lekpodudunu ɛge mkpɔkpu ono, e shi gude ɛka ono bya abɔwaru nu nwanyi ɔkpara! Mkpɔkpu, bɔ ikpe, dɔ nhamunha bɛ e shi ekpekotaje iya; mbɔ mkpɔkpu, odobe-ɛka-ndoo shi buru eburu. Nta-a bɛ bɔwanu ndu mgburuma jiru iya. ²² Mkpola-ɔcha ngu ghokotawaru nshì-mkpola. ɛgiri mɛe, e shi akɔ l'ime ngu b'ɛ gudewa mini ghanwushikota aghanwushi. ²³ Ndu ishi ngu bɔkota ndu kwefuru Ojejoje ikè; buru ndu tso ogbo iphura. ɛphe yeru enya l'ori ɛka-azɔ. ɔ bɔ t'a nɔ ɛphe bɛ enya akajɛ ɛphe. Ndu a toru ogbe bɛ ɛphe ta agbajɛdu ɔdzori ɛhu ɛphe; ɛphe ta anga nchì l'okfu ɛhu nwanyi, maa tɔfuru.

²⁴ ɔ bɔ iya kparu iphe Nnajiufu; mbɔ Ojejoje, bɔ ɔkaribe-Kakɔta-Ike, bɔ iya bɔ ɔkaribe kɛ Ízurɛlu kfuru; sɔ: “Nhuu; tɛ mu bya emee koshi ndu ɔhogu tɛ mu kebe tɔfu ume. Tɛ mu bya emelata ndu ɔhogu mu iphe ɛphe meru mu. ²⁵ Mu a-ghachi ɛka mee unu iphe. Mu abya anyashia unu unu nshì-mkpola ono, nɔ unu l'ɛhu ono; bya aji-shikota unu inyi, nɔ unu l'ɛhu. ²⁶ Mu e-me t'unu nweru ɔkpobe ndu ikpe ɛge ono unu shi nweru iya ono. Mu e-mekwaphu t'unu nweru ndu maru iphe a-kpɔ-zijeru unu ɔzo ɛge ono unu shi nweru iya l'ɔdungu ono. Ee-mekochaa ɛku ngu mkpɔkpu, doberu ɛka ndoo; kukwaa ngu phɔ mkpɔkpu, e gude ire iya ɛka.”

²⁷ Mkpɔkpu ono, nɔ lɛ Ugvu Záyonu ono bɔ ikpe, dɔ mma; bɛ ee-gude dzɔo ya. ɔ bɔ buru odobe-ɛka-ndoo; bɛ ee-gude gbata ndu kwaru izimana. ²⁸ Obenu lɛ ndu kwefuru Ojejoje ikè; mɛ ndu eme iphe dɔ eji bɛ aa-chìko lakɔta l'iyi. Ndu haru otso Ojejoje aburu kpurupyata.

²⁹ Achì ono, unu doberu nsɔ ono; bɛ iphere iya e-mekochakwaa mee unu; keshinu ɔ bɔ iya bɛ unu yeru ɛnya. Mgbabu ngweja ono, unu hataru ono; bɛ e-mekochakwaa buru unu iphe-iphere; ³⁰ kɛ l'unu e-mekochaa dɔ l'ɔ bɔ achì, laru ɛkwo; mbɔ l'unu a-dɔ l'ɔ bɔ mgbabu, ɛ ta gbadu mini. ³¹ Ndajinggara a-bya adɔ tsugo-tsugo. Ozi, ɛphe jeru abukotaru ɛkoroku; ɛphe achìko kekota ɔku; ɔphu ɔ dɔdu onye e-gbonyi ɔku ɔbu.

2

ɛhu-agu, a-nɔ jeye lɛ tutu yoyo (May 4:1-5)

¹ ɔwaa àphù, Azáya Emɔzu phuru l'okfu ɛhu ndu Júda; mɛ ndu Jerúsalemu.

² ɔ -rua l'oge ikperazɔ;
bɛ ee-me t'ugvu ono,
a tukoberu eze-ɔlo Nchileke ono shihu ike;

mee ya t'ò buru eze l'iphe bụ ugvu ñonu.
 Mbụ ee-me iya t'ò kakọta ugvu ñonu l'eli.
 Iphe bụ mbakeshi a-wata ọwu abya iya.

³ Ndiphe a-bya ekfulahaa; sụ:

“Unu bya t'ayi je l'eli ugvu Ojejoje.
 Unu t'ayi je l'ulo Nchileke kẹ Jékọpu;
 k'ọphu ọo-kpọ-ziru ayi ọzo iya;
 ẹge ayi a-wata otso ọzo,
 ọ tọru;
 kẹ l'ọ bụ lẹ Ugvu Záyonu;
 bẹ ekemu e-shi bya;
 buru lẹ Jerúsalemu;
 bẹ okfu Ojejoje e-shi bya.”

⁴ Ọo ya e-kpe okfu, ñoru mba lẹ mba;
 kpeshiaru igwe ọha okfu, ñoru ẹphe.

Ẹphe akpukwa-zi
 ogu-mbeke ẹphe;
 yọ ghọo ọgu.
 Ẹphe akpukwa-zi arwa ẹphe;
 yọ ghọo nwa mma,
 e gude akọcha iphe.
 Mba ta pahẹdu
 ogu-mbeke ejekfu mba
 ọdo ọgu.

Ẹphe ta amụhe ẹge e shi alụ ọgu ọdo.

⁵ Unubẹ ọnu-ulo Jékọpu; unu bya t'ayi tsoru iphoro ono, Ojejoje mụberu ayi ono.

Mbọku kẹ Ojejoje

⁶ I jikawaru ndibe ngu ono, bụ ọnu-ulo Jékọpu; kẹ l'iphe jiru ẹphe ẹhu bụ ome amamanshi, bụ iphe ẹphe mutaru l'ẹka ndu ọzo ẹnyanwu-ahata. Ẹge ono bẹ ẹphe agba ẹja l'ọ bụ ndu Filisutayinu. Ẹphe lẹ ndu mba ọdo atugbabe ẹka l'eme iphe lanu. ⁷ Iphe jiru alị ẹphe bụ mkpọla-ọcha yẹle mkpọla-ododo. Ẹku ẹphe te nwedu agvugvu. Iphe jiru alị ẹphe bụ inya; ugbo-inya ẹphe te nwedu agvugvu. ⁸ Iphe jiru alị ẹphe bụ agwa. Yọ buru iya bẹ ẹphe abaru ẹja; mbụ iphe ono, bụ ẹphe gude ẹka ẹphe meshia ya ono. Mbụ; iphe bụ ẹphe, gudekpoo ẹka ẹphe meshia ya.

⁹ Ọ bụ iya kparu iphe a-lọ-tsuta madzụ alị. Madzụ bẹ ee-me t'ọ la alị. Ba agụkwaru ẹphe nvụ!

¹⁰ Bahụ l'ime ikelegvu! Je je edomia onwongu l'ime alị; l'ẹke iitsi Ojejoje egvu; ẹge ono bẹ biribiri iya eye ngu egvu! ¹¹ O-te-aja-onwiya; bẹ ee-me t'ẹnya iya laa. E mee ndu eku onwẹphe t'ẹphe buru kpurupata. Ọ bụ Ojejoje kpui; bụ onye ee-kutse ekutse mbọku ono; ¹² kẹ l'ọ nweru ujiku lanu, Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike doberu iphe bụ ndu eku onwẹphe ekuku; mę ndu, anya ndu; mbụ mbọku, o doberu ndu, atụ-li onwẹphe atụ-li. Mbọku ono bẹ aa-lọ-tsuta ẹphe. ¹³ Mbọku ono b'ẹ doberu oshi sida, ñokota l'ugvu ugvu Lébanonu; mbụ ndu ọphu hatsua l'eli; l'etse origodo; mę l'iphe bụ achi, ñokota l'alị Báshanu; ¹⁴ dobekwaru iya phu iphe bụ eze ugvu, akpakọta origodo; mę iphe bụ nwugvu hatsua eli. ¹⁵ Mbọku ono kwaphu bẹ e doberu, iphe bụ ọlo-eli, hatsua l'eli; mę mgbodo, a kpushiru ike; ¹⁶ mę ugbo-mini ndu Tashishi l'ọ ha; mę iphemiphe ọbule, e memaru emema. ¹⁷ Onye etu onwiya ẹpha bẹ ee-mekochaa mee t'ẹnya iya laa. E

mee ndu etse etsetse t'ephe buru kpurupyata. O bu Ojejoje nwenkinyi iya; bu onye ee-kutse ekutse mboku ono; ¹⁸ Iphe bu nte a-chihu.

¹⁹ Madzu a-nodu agbatsua ala l'ogba mkpuma; ndu a-nodu awubatsua l'enu l'ime ali; eke ephe atsu Ojejoje egvu; ege ono be biribiri iya e-ye ephe egvu teke oo-gbeshi nmawoo mgboko anmawo. ²⁰ Mboku ono be madzu a-chita ntekpe ono, ephe gude mkpola-ocha meshia me ophu ephe meshiru le mkpola-ododo l'agwaphe ghakaru unwu anu, eeku molu me ngvu. ²¹ Ephe a-gbatsuaru laa l'eke ikelegvu yetsuaru uwa; me l'ime ogba, notsua l'eli ugvu l'eke ephe atsu Ojejoje egvu; ege ono be biribiri iya e-ye ephe egvu teke oo-gbeshi nmawo mgboko anmawo.

²² Hajekwaa otu-kobe madzu ishi; ke l'og buwaphu ume, otu; bu iphe o tokfu eka. ?Bu ngunu odo; be madzu dafuru ogu iya?

3

Ikpe, duru ndu Jerúsalemu; me ndu Júda

¹ Lekwa! Nnajiufu, bu Ojejoje; mbu Okaribe-Kakota-Ike abyaakwa onafu ndu Jerúsalemu; me ndu Júda eke iphe eshije eru ephe eka; me agbarike ephe. Qobyawa ephe onafu eke ephe eshije eri nri; me eke ephe eshije angu mini. ² Oo-nafukwaphu ephe ndu ike no l'ephe; nafu ephe ndu soja; ndu ikpe; ndu nkfuchiru Nchileke; ndu aphu; ndu bu ogurennya; ³ ndu ishi soja; ndu nweru okwa; ndu mgbazi; ndu maru ome nka; me ndu agvugwo. ⁴ Mu e-me t'og buru unwegirima unwokoro a-buru ndu ishi ephe. Yo buru unwegirima nshii a-nodu achi ephe. ⁵ Ndu madzu awata okpa ibe ephe ehu. Onyenonu yo daru yele ibe iya. Obutobu yele obutobu l'alaji. Ogbo-egirima awata ocho ndu bu ogurennya okfu. O-nog l'omu awata ocho ogenyi okfu.

⁶ Madzu e-gudeje nwanna iya; mbu onye yele iya shi l'ufu lanu; su iya: "Oo nggu a-buru ephe ishi; keshinu ophu o bu nggubedua nweru uwe o-ye-l'ehu. O bu nggu maru ege ii-me eke-a, mebyishuru ege-a."

⁷ Obenu l'onye ono a-rashia mboku ono; su: "Mu te meghekwa iya! E to dukwa nri, no mu l'ulo; to du uwe, oye l'ehu mu nweru. Unu be emekwa mu onye ishi unu-o!"

⁸ Iphe kparu iya nu bu le Jerúsalemu etenga etenga. Júda l'ada adada. Iphe kparu iya bu l'olu ephe yele iphe ephe eme emesweshi Ojejoje. Ephe gudewa ege ono merushia ya ifu. ⁹ Ege ephe doberu ifu bu iphe agbakpoda ephe ekebe. Ephe gbe egudeje iphe du eji, ephe eme azunga nzunga l'og bu ndu Sodomu. Ophu ephe te gbe mejedu iya k'edomi. Nshog ephe! Ishi iya aburu l'ephe mewaru te ndakfu dakfu ephe.

¹⁰ Kfuru onye doberu eka ndoo l'og-duru iya le mma; ke l'ephe e-ri akparu, umere oma ephe mitaru. ¹¹ Nshobukwaa ndu eme ejo iphe! Iphe a-dukwaru ephe eji. Aa-kfu ephe ugwo iphe ephe gude eka ephe kpata.

¹² Ndibe mu; be ogbo-egirima akpa ehu. Yo buru unwanyi bu ishi ephe.

Ndu mu! O kwa ndu edu unu eduphu unu. Ephe du unu; je eshilahaa eke ta budu uzo.

Ikpe, Ojejoje e-kpe ndibe iya

¹³ Ojejoje nowa l'eke o no l'ulo ikpe. O kwakobewaru te ya kpee ndiphe ikpe. ¹⁴ Ojejoje watawaru okpe ndu bu ogurennya ikpe; me ndu ishi ndu nk'iya; su: "O kwa unu luru mgbo vayinu mu alulu. Iphe unu nakokotaru ndu ukpa be nokotakwada le nk'unu. ¹⁵ ?Bu ngunu bu ke t'unu egwe

ndibe mu rakaraka? Mbù; ?bù ngunu bù kẹ t'unu efu ndu ụkpa ifu l'alì. O bù iphe Nnajiufu, bù Ojejoje, bù Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono."

*Okwa, a nmaru ụnwanyi
Jerúsalemu*

¹⁶ Ojejoje sụru: "L'ụnwanyi, bu lẹ Ugwu Záyọnu; bẹ ekunuka onwẹphe ekuku. Ọbujẹ ẹphe eje l'uzo; ẹphe l'ese olu jíjiji; l'ekurube ẹnya ekurube; l'ẹje segelengu segelengu; ọjaga ọkpa ẹphe l'ada jẹgengu jẹgengu. ¹⁷ Ọo bù iya meru iphe nnajiufu e-me t'onyá abakọta ụnwanyi, bu lẹ Záyọnu l'ishi; t'ishi चाहु ẹphe nmanmanma."

¹⁸ Mbọku ono bẹ Ojejoje a-natakọta ẹphe ọjaga ọkpa ẹphe; o-ke-l'ishi ẹphe; iphe-olu ẹphe; ¹⁹ iphe-nchị ẹphe; echi-ẹka ẹphe; ụlari-ifu ẹphe; ²⁰ ụlari-ishi ẹphe; ọjaga ọkpa ẹphe; ụkpoto, ẹphe ewe l'ukfu; akpamu manụ mbeleke ẹphe; ogwu ẹphe; ²¹ echi mkpushi-ẹka ẹphe; echi imi ẹphe; ²² kpowula-kpowula uwe ẹphe; ụkpo ẹphe; ẹkwà achichi ẹphe; nwẹkpa ọlokpu-l'ẹka ẹphe; ²³ onyo ẹphe; uwe ọcha ẹphe; ẹkwà oke l'ishi ẹphe; mẹ l'ẹkwà-ukuvu ẹphe.

²⁴ O -be kẹ t'ẹphe eshi mkpọ; bẹ ẹphe a-nọdu eshi nshi. O be kẹ t'ẹphe wee udugbeze l'ukfu; bẹ ẹphe a-nọdu eke onwẹphe eri. O be kẹ t'ẹphe memaa ẹgbushi ẹphe emema; bẹ ẹphe a-bù ndu ishi-nkwocha. O be kẹ t'ẹphe yee uwe, ama mma; bẹ ẹphe e-ye uwe-aphu. O be kẹ t'ẹphe ama mma; bẹ ẹphe e-gbe buru iphe-iphere.

²⁵ Unwoke unu bù ogu-mbeke bẹ ee-gude gbushikota ẹphe. Ndu soja unu bù l'ogu bẹ ẹphe a-lakọta. ²⁶ Ndu Jerúsalemu a-kpọ mkpu; gụa aphu. Mbù lẹ Jerúsalemu a-dù l'ọ bù nwanyi gba ẹka; gwoshita l'alì.

4

¹ O -rua teke ono bẹ ụnwanyi ẹsaa a-wu-kfutaje nwoke lanu; sù iya: "Byiko nafu nù ayi iphere ọwaa. Haarù t'ayi nùje onwayi nri; ayi anmajeru onwayi ẹkwa. O bù t'ì halephu t'ayi zajẹ ẹpha ngu."

*Eedophu Jerúsalemu azu
l'ọnodu iya*

² O -rua teke ono bẹ onye ono, bù ẹkali Ojejoje a-bù nwọma-mma; buru odu-biribiri. Iphe alì ono metaru bẹ ndu ono, wafurunu l'alì ízurelu ono e-gude eku onwẹphe; buru iya bẹ ẹphe e-gude dù ugwu. ³ Ndu ono, a haru lẹ Ugwu Záyọnu; mbù ndu ono, kwaru lẹ Jerúsalemu bẹ aa-nọdu eku ndu dù nsọ, bù iya bù ndu ono, e deru ẹpha ẹphe l'ẹphe nọ ndzụ lẹ Jerúsalemu. ⁴ Nnajiufu e-nwefukota ụrukutu, nọkota ụnwanyi Záyọnu l'ẹhu; bya egude ume nk'iya nwefukota ndu Jerúsalemu mee ọchi, nọ ẹphe l'ẹhu; mbù ume ono, o gude ekpe ikpe; mẹ ume, enwu enwunwu. ⁵ Teke ono; bẹ Ojejoje a-bya lẹ Záyọnu l'ọ ha; mẹ l'ẹhu ndu ono, edzukobeje l'ẹke ono; bya emeta urukpu, akpọ tọtutu doberu ẹphe l'eswe; mụta ọku, enwu phophopho doberu ẹphe l'enyashi; kele mkpukpu ono l'ọ ha bẹ ee-gude odu-biribiri Ojejoje kpuchia. ⁶ Ọo-buru mkpu, e-me ẹphe agu t'okpomọku be ekpojeshi ẹphe l'eswe; bukwaruphu ẹke ẹphe a-gbabajẹ tẹ ndzụ dzua ẹphe yele ẹke ẹphe e-domije onwẹphe mẹ igwe ẹphe oke pherephere; mẹ teke ọochi mini.

5

¹ Mu a-guru egvu;
 nū onye mu yeru obu.
 Mu e-gude mgbo vayīnu iya gūa ya.
 Onye mu yeru obu;
 bē gbaru mgbo vayīnu l'ali,
 emehu iphe l'iku ugvu.

² Ọ tu-zewaru iya atuze;
 hashiwa iya mkpuma;
 bya afota akpuru vayīnu
 ndu ophu kakota mma kua ya.
 Ọ kpuru ulo-nche lē mgbabu ono;
 bya egvua eke aanoduje
 apyifuta mee lē vayīnu obu.
 Yō nodu ele t'ọ mishiya nebyi, dū mee.
 Yō buru nebyi, dū eji b'ọ mishiuru.

³ Nta-a; unubē ndu bu lē Jerúsalemu; mē unwoke ndu Júda; unu kpe-
 eduru mu lē mgbo vayīnu mu okfu-a: ⁴ ?Bu ngunu; bē mu g'emefuaru
 mgbo vayīnu mu-a, mu te mehaaduru iya? Mu gbe ele enya tē vayīnu, nọ
 iya nū mishiya akpuru dū mma; ?bū ngunu kpahunuru iphe o gbe mishiya
 akpuru, dū eji.

⁵ "Nta-a; tē mu bya akaru unu iphe mu e-me mgbo vayīnu mu ono. Mu a-
 fokashi iphe e gude gbabuta iya; k'ophu ee-mebyishi iya. Mu e-nwukposhi
 mgbodo, a kpuru iya mgburumgburu; a bya dzopyashia ya. ⁶ Mu e-mele
 iya phu t'o yifu; k'ophu bū ẹ ta byadu akocha iya akocha; t'a bya bya akpa
 iya eja. Iphe zē l'eke ono; bū mkpakpari mē ogarama-mbo. Mu e-me igwe
 t'ẹ b'ọ chiru iya mini."

⁷ Ọ kwa onu-ulo Ízurelu bū
 mgbo vayīnu ono, Ojejoje,
 bū Okaribe-Kakota-Ike gbaru ono.
 Yō buru ndu Júda bū
 iphe ono, dū iya mma,
 ọ kuru iya ono.
 Ọ leri enya t'e mee iphe dū mma;
 iphe ọ phuru aburu ogbu ochi.
 Ọ leri enya t'e meje iphe gbaru nū;
 iphe ọ phuru aburu
 ụzu-ekwa.

Nshọo Ízurelu

⁸ Nshọo ndu alokoje ulo doberu onwephe; mē ndu anaphe ali eyekwa
 l'ali ephe; jeye tọ duhe eke aphudunu; unu eburu l'egu nkinyi. ⁹ Ojejoje,
 bū Okaribe-Kakota-Ike kfuakwaru iya; mu anua ya eke ọ suru: "Ig-
 weligwe ulo bē chihufutaje. Mbū eze ulo, hatsua nshinu ama ntumatu; bē
 e-mekochaa buru ulo, e te budu ebubu. ¹⁰ Eke e gude eswi iri, a jigbaberu
 ebo ebo kọo ujiku lanu bū nwa mee vayīnu, e-ji ipoti ẹto; bē aa-pyita iya.
 Onye kuru iphe jiru eka-jahotu bū iphe jiru ashanga; owaa efere-utara;
 bē aa-wota iya."

¹¹ Nshọo ndu egbeshije lē ngguge-utsu je adaburu l'ongu mee; mbu
 ndu anguje mee jeye l'echi-abali gbururu jeye enya l'eke ephe kfufukfu.
¹² Egbe ndu ono anoduje akpo une; l'aku ogele l'eke ephe eri iphe. Ephe
 aku nkwa; l'aphu opu; swiphee onwephe mee l'eke ephe eri iphe obu.
 Obenu l'ẹ to nwedu iphe Ojejoje meru, ephe guberu iphe; tọ dū eka-oru

iya, ephe ekuje iphe. ¹³ O bu iya e-me iphe aa-kpu ndu mu le ndzu; ke l'ephe te nwedu egomunggo. Ndibe ephe, bu ogenyi bu egu e-gbushi ephe. Ephe adu l'igwe; mbu ndu ekpiri a-kposhihu nku. ¹⁴ Oo ya bu l'alí-maa be egu kabawa agugu. O ghewaru onu phaa; l'eleko ndibe ephe, bu ndu nweru enya me igweligwe ndibe ephe eme ungara; me ndu emirima awuba iya.

¹⁵ Oo ya bu aa-lo-tsuta madzu ali; mbu le ndu mgboko be ee-me ephe aze kpee; ege ono be ee-mekwaphu ndu anya ndu ephe aze kpee. ¹⁶ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike be ee-gude k'ikpe nhamunha, ookpeje atu-li iya atu-li. Nchileke, du nso egudeje odobe-eka-ndoo koshi le ya du nso. ¹⁷ Teke ono; be aturu a-nodu akpa nri l'o bu egu eke eecheje iya. Ndu shi eshishi atutulaha iphe l'eke ndu nweru iphe awushije iphe.

¹⁸ Nshoo ndu egudeje eri ugho alokpu iphe du eji; mbu ndu anoduje akpu iphe du eji okpu eswi. ¹⁹ Ephe asuje: "Te Nchileke menua iphe oo-me obu egwegwa t'ayi phu iya! T'iphe obu, onye nso ke ndu Izurelu tüberu k'ememe rutaedunu obu t'ayi maru iya!"

²⁰ Nshoo ndu ewojeru ejo iphe kua iphe-oma; woru iphe-oma kua iphe du eji; mbu ndu ewojeru ochi dochia enya iphoro; woru iphoro dochia enya ochi. Ndu ewojeru iphe atso ile dochia enya iphe atso ena; woru iphe atso ena dochia enya iphe atso ile.

²¹ Nshoo ndu amaje iphe l'enya nk'ephe; mbu ndu bu nwa o-maru-omachata l'enya nk'ephe.

²² Nshoo ndu bu engu mee; mbu ndu a chiliru eka l'ogha mee; ²³ mbu ndu erije eka-azu; kpefu onye ikpe nmaru; gbe nmaa onye iswi du mma ikpe. ²⁴ O bu ege ire-oku ekpoje urevu ubamu; mbu o bu ege eswa okponku emeje pyatungu l'oku bu ege ogbaragba ephe e-reshihu; igu ephe etsua dudu l'o bu ivovoma; ke l'ephe jikaru ekemu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike; to du iphe ephe guberu okfu onye nso ke ndu Izurelu. ²⁵ Oo ya meru iphe ndibe Ojejoje egu yebe Ojejoje egughu. O haliwaru eka chitsushia ephe. Uguv anmalaha jiji; odzu ephe akutsuaru l'esu-uzo l'o bu eke a wushiru ozu. Obenu l'iphe ono te emedu t'obu tuzita Nchileke. Yo dabelee ephe eka ege o daberu iya.

²⁶ O paliru mbakeshi, notsua eke teru enya iphe-ohubama iya koshi. Yo gude okpuru-oswa kuko, ndu notsua l'eke mgboko jeberu. Ephe l'agba ntumatu; gude mkputumu oso lanu byatashia. ²⁷ To du ephe onye ike oso gvuru; to du onye kpakotaru iphe; to du onye mgbenya roru; to du onye kuru mgbenya; to du onye akpo-buleti, o we l'ukfu gbū-woru agbu-wo; to du onye eri akpokpa iya gbabuhuru. ²⁸ Akfu ephe tupyishiru onu gungu gungu. Uta ephe agobetsua onu. Igidi okpa inya ephe ebunwutaje oku l'o bu mkpuma igwe. Okpa ugbo-inya ephe ezitsua l'o bu oku maa. ²⁹ Mkpu, ephe echi du l'o bu ekiri agu.

Ephe ede ekiri l'o bu nwa agu;
gude mba, ephe aba;
pata anu, ephe gburu tugbua;
to nwe onye e-je iya anata.

³⁰ Mboku ono -rulephu; be ephe a-nodu edeji l'o bu ekiri eze enyimu. Onye -paliru enya lee l'alí ono; be iphe oo-phu bu ekpuru-ochi; me iphe-ehuka. Iphoro be urukpu e-kpuchita ekpuchita.

¹ L'afa eze, bu Uzáya nwùhuru; be mu phuru nnajiuфу l'èke o nò l'abeze, ha l'eli; dù kpogorongu. Onu uwe-mgbalanu, o yeru, ekpo wulawula; be jiru eze-ulo iya pyimu. ² Ndu nò iya l'eli iya; bu unwu ojozi-imigwe, bu sérafu, nwetsuaru ébà ishingu ishingu l'èhu l'èhu. Ephe gude ébà ébo ébo kpuchitsua ifu; bya egude ébà ébo ébo; kpuchitsua okpa; bya egude ébà ébo ébo l'ephe ephephe. ³ Ephe ekfutsua l'anu ibe ephe; asuje:

“Nsò; nsò; nsò, bu Ojejoje,
bu Okaribe-Kakota-Ike!
Mgboko mgburumgburu;
be biribiri iya jiru ejiji!”

⁴ Ephe -kfuleruphu okfu ono; oshi ibo; me okpa-ibo eze-ulo Nchileke l'ò ha anmakota jijiji. Enwuru-oku ejilephu ulo ono tungu!

⁵ Mu echia: “Nshoo mu-a! Ephuhu mu! Kele mu phuru eze; mbu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike l'èke mu bukwa onye uru-onu; tmanu mu le ndu uru-onu eburu eburu!”

⁶ Ya ndono; Sérafu lanu ephekfuta mu. Iphe o gude l'èka; bu ichechoku, eke jajaja. Yo gude akpa kpata oku ono l'enya-ngweja Nchileke. ⁷ Yo woru ichechoku ono daa mu l'onu; bya asu mu: “Oku-a, a daru ngu l'onu-a; b'e gude swafu ngu iphe du eji, i meru. Iphe du eji, i mekotaru l'ò ha; b'a kfuwaru ugu ya.”

⁸ Mu bya anu olu Nnajiufu l'èke ookfu; su: “?Bu onye; be ya e-zi? ?Bu onye e-jeru ayi?”

Mu asu iya: “Qwa-a mu ndo-o! Zi nu mu!”

⁹ Yo su mu: “Ngwaa; tugbu; je ezia ndu-a; su ephe: ‘Unu a-nu nta; nua imo; to nwe iphe e-do unu enya. Unu elee nta; lee imo; to du iphe unu a-phu.’” ¹⁰ Mee ndu-a; te obu nmaa ephe kpugbungu. Mee te nchi chishihu ephe; nggu emee t'enya kpuchishihu ephe. O -dudu; be ephe e-gudekwa enya ephe phu; gude nchi ephe nua; obu ephe emee t'o doo ephe enya; k'ophu ephe a-ghakobe lakfuta mube Nchileke; te mu mee; t'ephe korohu.”

¹¹ To du iya bu; mu aji iya: “Byiko Ojejoje; ?bu teke ole; be oo-no-bebe?”

Yo su mu: “Oo-dulephu ege ono jeye mkpukpu ono aburu kpurupyata; mbu t'o duhe onye ebu iya nu; ulo achiko buru okorobo ulo, e-ta dudu onye bu iya nu. Ali ono adaburu ochobo. ¹² Mbu l'oo-du ege ono jeye teke Ojejoje e-dufu onyenonu; yo lasha eke teru enya. Teke ono; b'awufukota l'ali-a; yo daburu ochobo. ¹³ A makwaru-a l'uzo lanu l'uzo iri le ndu ali ono a-phodu-a. Obekwanu l'ephe a-bukotaru iyi. O bu ege e gbufuje achi; m'o bu akpurata; ukfu iya akwaa l'ali; bu ege oo-mechaa nweru nwa ndu a-phodu nu le ndu a-duru mube Ojejoje nsò.”

7

Ozi, Azáya ezi eze, bu Éhazu

¹ O bu teke Éhazu Jótamu Uzáya shi buru eze ndu Júda; be Rezinu, bu eze ndu Áramu; me Peka Remaliya, bu eze ndu Ízurelu wu-lihuru byaru Jerúsalemu ogu. O bu l'ephe te mekputadu ephe.

² A bya ekfuru ndu ulo Dévidi le ndu Áramu be ephe le ndu Ífuremu tugbabeekwaru nanu. Okfu ono emee; obu awata onma Éhazu ye le ndu nk'ia anmanma l'ò bu oshi, pherephere enwunga l'oswa. ³ To du iya bu; Ojejoje abya asu Azáya: “Te nggu le nwa ngu, bu Shiya Jashubu yiru lufu jekfu Éhazu le mgbodzu Okpuru-uzo-Imeli; mbu onanu, no l'uzo, e shi

eje egu Qsa-iphe ono. ⁴ Unu je asu iya t'ò kwabekpelekwaphu enya; yò nòdukpelekwaphu nwanggijingiji; òphu ò tsukwa egvu. Òphu o kwekwa tẹ mejì tọfu iya l'okfu nwishishi-nkù labù ono, anyìhu anyìhu ono; mbù hanyihanyi ono, Rezinu yele ndu Áramu; mẹ nwatibe Remaliya aba ono. ⁵ Ndu Áramu yele ndu Ífuremu; mẹ nwatibe Remaliya bẹ gbaru ikumu t'ẹphe bya alàa ngu. Ẹphe sùru: ⁶ 'Unu t'ayi je etso ndu Júda oḡu; mbù lùta ẹphe yeru onwayi. Ayi eworu nwatibe Tabilu mee eze l'ẹke ono.' ⁷ Owaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru: 'Ẹjo ikumu ono ta byadù e-keru ekeru! Ẹ tọ byadù bya e-nweru ishi. ⁸ Mkpata iya abùru l'ishi mkpukpu ndu Áramu bụ Damásukọsu; onye bụ ishi ndu Damásukọsu bụ Rezinu; l'ime ukporo afa ẹto l'afa ise bẹ ee-gwe ndu Ífuremu ogwe ujimu; k'òphu bụ l'ẹphe te dzuhedu ọbu mba ẹka ẹphe. ⁹ Ishi mkpukpu ndu Ífuremu bụ Samériya; onye bụ ishi ndu Samériya abùru nwatibe Remaliya. Ọ -bùru l'unu te evudodu kemukemu l'ekwekwe unu bẹ unu te evudoghekwa.'”

Abyabya Ịmanelu ekoshi

¹⁰ Ojejoje byakwa bya ekfuru Ẹhazu ọdo; sù iya: ¹¹ “Roo mube Ojejoje, bụ Nchileke ngu t'ò koshi ngu iphe-òhubama; m'ò ruhuduru ọ -bùru nwitumiriku l'ọ bụ alì-maa; m'ò b'ọ -nọo oreke-imeli l'ọ bụ igwe.”

¹² Ẹhazu asù: “Mu ta arọkwa. Mu te ejekwa ọdata Ojejoje.”

¹³ Tọ dù iya bụ; Azáya asù: “Unu nùkwaa ya nta-a; unube ndu ọlo Dévidi! ?To dzuduua l'unu asha madzù ẹhu gbùrugburu. Unu e-jekwaphu ọgha Nchileke gbùrugburu nk'ya tọo? ¹⁴ Ọ bụ iya meru iphe ọ bụ Nnajiufu l'onwiya e-me iphe-òhubama koshi unu. Lekwa lẹ nwamgboko tsutaakwaru ime. Ọo-mù nwata nwoke. Iphe aa-gù iya bụ 'Imanuwelu,' bụ iya bụ 'Nchileke nọ swiru ayi.' ¹⁵ Ọo-wata ori manù, e meru l'era-eswi yele manù-engu; m'ò maleruphu ọfo iphe dù ẹji; hata iphe dù mma. ¹⁶ Obenu lẹ teke nwata ono a-kwawa enya k'ọfo iphe dù ẹji; hata iphe dù mma; bẹ alì ndu eze labù ono, ìtsu egvu ono a-bùkotawa ochobo. ¹⁷ Ojejoje e-wolataru nggu lẹ ndibe unu; mẹ ndu ọnu-ọlo nna ngu oge òkè iphe-ẹhuka, ẹ-te nwedù oyeru iya keshinu ndu Ífuremu ẹphe lẹ ndu Júda bọkahuru. Onye oo-gude bya ọḡu bụ eze ndu Asiriya.”

¹⁸ O -rua teke ono bẹ Ojejoje a-rakuta ijiji, shi l'ọhu ẹnymu Íjiputu; mẹ l'engu, shi l'alì ndu Asiriya; ¹⁹ ẹphe a-bya akuru lẹ kpọkoro kpọkoro mkpoworo ono; mẹ l'ẹke mkpuma yetsuaru ọwa; mẹ l'ẹgbudu, ogvu nọ; mẹ iduma mini.

²⁰ O -rua teke ono; bẹ Nnajiufu e-gude agube, ọ ngutaru l'azù Enyimu Yufurétusu; mbù agube, ọ ngutaru eze ndu Asiriya; gude kpua unu ishi; kpua unu ẹji ọkpa; mẹ ẹji agba unu.

²¹ O -rua teke ono bẹ madzù a-kútaje nweswi yele egbu labù dobe.

²² Mini-era, a-nọdu alashì iya k'òphu bụ l'oo-me t'onye ono nweru manù, ha nshinu, 'ọo-nọduje eri. Iphe bụ ndu phọduru l'alì ono a-nọdu eri manù, e meru l'era-eswi yele manù-engu.

²³ O -rua teke ono bẹ iphe bụ ẹke e shi akpatajẹ unu vayinu labù l'ukporo iri, aswa iya e-ru ẹkpa-ego ise bụ ẹgbara; mẹ uke a-kfù iya. ²⁴ Iphe ndiphe e-gudeje abahù l'ẹke ono bụ ọta mẹ akfù; kẹ l'alì ono l'ọ ha bụ ọḡarama-mbo; mẹ uke a-nata iya. ²⁵ A -bya lẹ k'ugvu ugvu ono, bụ ẹke e shi egudeje ọḡu akọtsuje akọko ono; madzù ta byadù bya atù iya ọkpa

odo; kẹ ọ̀garamambo yele uke, e-ji iya nù bẹ a-nòdu eye egvu. Ẹke ono a-ghò ẹke aachijeru aturu; mẹ eswi ye t'ò je ọkpa nri.

8

Ndu Asiriya a-buru ngwa-ọgu Ojejoje

¹ Tò dù iya bụ; Ojejoje asụ mu: “Tẹ mu wota ẹkwo, ha ụsà a gwọru agwoḡwo; wota mkpishi ẹkwo mmanu dee ya iphe-a: ‘Maha Shalalu Hashi Bazu,’ bụ iya bụ O-me-korokoro l’okwata o-zi-pharamu l’iphe onye odo.

² E je ekua onye achijeru Nchileke ẹja, bụ Uráya yele Zekaráya Jeberekaya, bụ ndu e gude ire ẹphe ẹka t’ẹphe buru ndu ekebe.”

³ Ya ndono; mu lẹ nyee mu abya azẹe; yọ tsuta ime; mụa nwata nwoke. Ojejoje asụ mu: “Tẹ gụa nwata ono ‘Maha Shalalu Hashi Bazu;’ ⁴ kẹle teke ọo-dù ike vufuta k’ọ maru oku ‘Nne lẹ Nna’, mụru iya nù; bẹ eze ndu Asiriya byawaru bya akwaa ẹku ndu Damásukọsu; mẹ kẹ ndu Samériya l’okwata.”

⁵ Ojejoje abyakwa bya ekfuru mu odo; sụ: ⁶ “Keshinu ọphu ndu-a gbe jika mini ono, toru nwehu atso ono; mbụ mini Sháyilowa; bya etelahaaru eze Rezinu yele nwatibe Remaliya ẹsua ⁷ bẹ Ojejoje abyawa ome t’eze utso, shi lẹ Ẹnyimu Yufurétusu bya ekpua ẹphe. Utso ono bụ eze ndu Asiriya yele biribiri iya l’ọ ha. Utso ono e-tsokota ọswara ẹnyimu ono l’ọ ha; mbụ kpukota kpua kpua mgbogidi iya. ⁸ Yọ byakota jeye l’alì Júda kpukota iya ekpuku; tsọru tugbua; mbụ ọo-nòdu awọ l’ẹkpiri. Ẹbà iya ono, ọ sọsaru asụsà ono a-chìkọ uswe alì ngu kpukota; nggube Ịmanelu!”

⁹ Unu chia mkpu ọgu; unubẹ mbakeshi! T’a chikashikwaa unu achikashi. Unu ngabekwa nchi; unubẹ ndu bu ote-ẹnya! Unu jikobekwa k’ọgu; ọbu l’aa-chikashikwanu unu achikashi. ¹⁰ Unu chia idzu ẹge unu e-me iya! Obenu l’idzu unu a-buru arakata atsu. Unu kfua ẹge unu e-me iya! Obenu l’ẹ too kekpodurunu; kẹle Nchileke swiru ayi!

Tsujẹ Nchileke egvu

¹¹ Ojejoje gude ẹka iya ono, shihuru ike ono byibe mu; bya ekfuru yeru me; l’ọru mu ẹka lẹ nchi sụ mu tẹ mu be etsokwa ọkpa ndu-a. Ọ suru mu: ¹² “T’ẹ b’ọ buebekwa iphe ndu-a sùru l’ọ bụ ọgba ikumu bẹ unu e-kuebeje ikumu! Iphe ẹphe atsu egvu; t’unu ba tsukwa iya egvu; ọphu o mejekwa t’ehu anma unu kpakpakpa! ¹³ Iphe unu e-me bụ t’unu gube Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike iphe; koshi l’ọ bụ iya phụ bụ onye dù nsọ ọbu. T’ọ buru iya bụ onye unu a-nòduje atsu egvu; buru iya bụ onye unu a-nòdu anmajeru kpakpakpa. ¹⁴ Ọo ya a-buru ẹke, e doberu nsọ. A -bya lẹ k’ulo labụ kẹ Ịzurelù; ọo-bụ mkpuma, a-nòdu adù madzù ọkfu; bukwaruphu ikelegvu, ẹphe e-vukotaje daa iko. A -byakwanù l’ẹhu kẹ ndu Jerúsalemu; ọo-bụ ọnya yele igbudu, a gbaru ẹphe. ¹⁵ Ẹphe a-dù l’igwe; mbụ ndu ọphu ọkfu a-dù; ẹphe a-da; tsupyashia onwẹphe; a haa ẹphe l’ọnya; kpukoo ẹphe.”

¹⁶ Ozi-a, mu ezi-a bẹ ii-woru keko ekeko; nggu abya akwakọberu ndu etso mu nù ekemu ono. ¹⁷ Mu a-nòdu ngabeduru Ojejoje; mbụ onye ono, wofuru ifu iya l’ẹke ndibe Jékọpu nọ. Ọ bụ iya bẹ mu a-nòdu ele ẹnya iya.

¹⁸ Mu ndọ-ọ nọ l’ẹke-a; mu l’unwegirima ono, Ojejoje nuru mu ono. Ayi bụ iphe-ama; bya aburu iphe-ọhubama, nòduru ndu Ịzurelù; mbụ iphe shi l’ẹka Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike, bu lẹ Ugvu Záyọnu.

¹⁹ Ndi phe -suj e ngu t'i je okpata ishi le ke ndu aphu aphu; m'o bu l'eka ndu njibya; mbu ndu bu okpuru-oswa; be e phe aphuje; l'avu evu nshi; ? to bu-chidua Nchileke b'o gbaru te madzu jeje njita. ?Nanu ege e meru b'o gbe buru maa b'e jejeru ndu no ndzu njita?

²⁰ TUBE nv'o l'ekemu ye le phe mu karu t'e meje. O -buru l'ephe te ekfudu ala l'okfu ono; oo ya bu l'ephe ta phudu iphoro nchi-abohu.

Oge iphe-ehuka

²¹ E phe e-gude ntakfuru; me egu aghaphe l'ali ono. Mbà -tudelephu ephe; eh agbahú ephe totoroto. Teke ono; ephe apalia enya; wata ophu onye eze ephe; me Nchileke ephe iphu. ²² Ephe a-byakwa apazita ifu l'ali lee mgboko. Iphe ephe a-phu nwenkinyi bu ntakfuru ye le ekpuru-ochi; me l'iphe eko eruru a-nodu eye ephe egvu. Aa-bya enwuru ephe yee l'eke gbakotaru tsu balangu.

9

¹ Obenu l'e -megee be ephe ta achihedu obu l'eka; mbu ndu ono, shi eje iphe-ehuka ono. Teke ndiche b'o kparu ali ndu Zebulun ye le ali ndu Nafutali eh. Obenu l'oge-l'ifu; be oo-kwabé ndu bu l'uzo eze enyimu ugvu; mbu ndu bu l'azu Enyimu Jodanu azu iya ophu, bu iya bu ali Galili, bu eke ono, ndu ohodo bu ono.

A muru ayi nwata

² Ndu ono, no l'ekpuru-ochi ono
phuakwaru iphoro,
ha nshinu.

Ndu ophu bu l'ali ono,
gbaru tsu balangu ono;
be iphoro nwuakwaru phoo.

³ Oha ono b'i mewaru;
yo ka nshinu;
bya emee; eh aka ephe otso ena.
Ephe a-nodu ngu l'ifu ete
eswa l'o bu ndu eme eswa
iphe ephe kpataru l'okfu ephe;
mbu ndu eme eswa l'eke
ephe eke iphe ephe lutaru l'ogu.

⁴ L'o bu-a ege i meru teke
i mekputaru ndu Midiya
teke ndiche phu
bu ege i chikashiru ivu era,
shi nyipyabe ndibe ngu;
bya anyakashia
mgboro-igwe,
e shi swebe ephe l'ukuvu;
yele oshi, ndu akpa ephe
ehu shi gude akpa ephe eh.

⁵ Akpokpa ndu soja,
e gude lua ugu l'o ha,
jeye l'iphe, bu uwe,
a gwó-swiru le mee;
bu oku; be aa-kpokota iya.
Oo-buru nku,
eeye l'oku.

6 Mkpata iya bụ l'a mụru ayi nwata.
 A mụru ayi nwata nwoke.
 O bụ iya a-bụ onye ishi, achị nụ.
 Iphe aa-nọdu eku iya bụ
 “Onye mkpozi-uzo,
 du biribiri”;
 “Nchileke, bụ
 Okaribe-Kakọta-Ike”;
 “Nna, bụ Ojejoje”; mę le
 “Onye ishi, emeje tę nchị dụ ndo”.

7 Ochichi iya;
 mę nchị-ọdu-ndo,
 e-tso iya nụ
 a-nọdu aka nshinu akaka l'eje;
 ophu o byadu agvu agvugvu.
 Oo-nọdu l'aba-eze Dévidi,
 bụ ochechoroche iya bụru eze.
 Oo-gude okpobe ikpe;
 mę odobe-ẹka-ndoo mee
 ya t'ọ nguru anguru;
 jeye lę gbururu.
 Ojejoje, bụ
 Okaribe-Kakọta-Ike e-gude
 ẹge oovutabe iya l'obu; mee ya.

Ehu-eghughu Ojejoje l'ẹke ndu Ízurelụ nọ

8 Nnajiufu ziwaru iphe ya e-me eri Jékoju. Iphe ono e-me ndu Ízurelụ;
 9 k'ophu bụ lę ndu Ízurelụ l'ọ ha a-makotaru iya; mbụ ndu Ífuremu; mę
 ndu bukota lę mkpukpu Samériya; mbụ ndu egudeje ekuku, nọ ẹphe
 l'obu; mę ndu anya ndu; sụ: ¹⁰ “Ulo ono, e gude ẹja kpua ono bę
 dakposhihuakwaru nụ. Obenu l'ayi a-pyicha mkpuma apyicha gude kpụ-
 kwazilaha ya. Oshi figu ono b'e gbutsushiwaru. Obenu l'ayi e-woru oshi
 sida dzakwazi l'ozori iya.”

¹¹ Obenu lę Ojejoje yewaru ndu ohogu Rezinu okpu-ike-ike t'ẹphe je
 etsoo ẹphe ọgu; mbụ l'ọ tųwaru ndu ohogu ẹphe nanụ nanụ. ¹² Ndu
 Áramu shiwa l'uzo ẹnyanwu-ahata; ndu Filisutayinu eshi l'uzo ẹnyanwu-
 arịba byawa bya eghechaa onu; lee ndu Ízurelụ wọo. Obenu l'iphe ono te
 emedu t'obu tų-zita Nchileke. Yọ dabelee ẹphe ẹka ẹge o dabęru iya.

¹³ Obenu lę ndu Ízurelụ ta lakfutadu onye ono, chiru ẹphe iphe ono;
 ophu ẹphe akpadu ishi Ojejoje ono, bụ Okaribe-Kakọta-Ike ono. ¹⁴ Oo ya
 bụ lę Ojejoje e-bu ndu Ízurelụ ishi; bua ẹphe okpa; saa ẹphe o-sa-ẹkfu;
 nmaa ẹphe ẹka swokoswoko l'akpuru ẹnyanwu lanụ. ¹⁵ Yọ bụru ndu bụ
 ọgurenya yele ndu nweru ẹnya bụ ẹphe bụ ishi obu. O bụ ndu nkfuchiru
 Nchileke, bụ ndu ezi iphe ta bụdu ire-lanụ bụ mgbodzu. ¹⁶ Ndu edu ndu
 Ízurelụ eduswe ẹphe ụzo. Mbụ ndu obu, eedu obu b'e duphuwaru. ¹⁷ Oo
 ya bụ lę Nnajiufu bę ẹhu ta atsođu ẹna l'ẹke unwu-okoro bya alị ono nọ.
 Ẹ tọo phuduru ndu a tọru ogbe imiko; tọ phuru iya unwanyi, maa tufuru;
 kę l'ę tọ nwedu ẹphe onye eme ele Nchileke. Ephe l'ẹphe ha tųko bụru
 ndu ẹjo iya ono; l'ekfu ẹjo okfu. Obenu l'iphe ono te emedu t'obu tų-zita
 Nchileke. Yọ dabelee ẹphe ẹka ẹge o dabęru iya.

¹⁸ Ejo iphe ephe eme enwu l'ọ bu ọku. Qodzuje ogarama-mbo; l'adzu uke; tuko ekfukala, no l'oswa gvua kfurukfuru; k'ophu bu l'ire-ọku iya ejije enwuru-ọku iya ala imeli imeli. ¹⁹ Oke ehu-eghughu Ojejoje, bu Okaribe-Kakoṭa-Ike be a-nganwu ali ono anganwu. Ndu ono a-buru nku, aa-nodu eye l'ọku. Ophu o dudu onye aphujeru nwunne iya imiko. ²⁰ Ephe e-gbu l'uzo eka-utara ria; obule egu a-nodu agule-e ephe. Ephe anata madzu iphe l'eka-ibiyita; too dzukwaphu ephe. Onyemonye obule a-wata ọta nwatibe iya. ²¹ Mbụ le ndu Manase a-wata ọta anu ndu Ifuremu; ndu Ifuremu ata ke ndu Manase. Ephe a-bya atugbabe; tso ndu Juda ogo. Obenu l'iphe ono te emedu t'obu tu-zita Nchileke. Yo dabelee ephe eka ege o daberu iya.

10

¹ Nshoo unube ndu bulephu ekemu, e-te vudodu nhamunha be unu anoduje atu; mbu unube ndu asuje t'e dee ekwo; tua ekemu, a-hu madzu ọku l'ehu. ² Unu anaje ndu ukpa iphe gbaru ephe. Unwanyi, maa tufuru; be unu guberu nri unu; l'ana ndu a toru ogbe iphe ephe l'ike. ³ Bu ngunu be unu e-me mboku, ee-nyo unu; mbu mboku, utsuruku e-shi eke teruru enya bya atsua unu? Bu onye be unu a-gbakfu t'o dzoo unu? Bu awe be unu a-ha eku unu? ⁴ E to dukwa iphe aphodu nu; gbahaa t'unu le ndu a kpuru le ndzu kpee mkpe-nanu. O dudu buru l'unu tso le ndu e gbushiru egbushi. Obenu l'iphe ono te emedu t'obu tu-zita Nchileke. Yo dabelee unu eka ege o daberu iya.

Ikpe, Nchileke kperu ndu Asiriya

⁵ "Nshoo nggube Asiriya; mbu nggube oha ono, bu nggu bu mgboro igwe, mu egudeje ekoshi iphe-eghughu mu. Mbụ o bu l'eka ngu be mgboro oke iphe-eghughu mu ono no gedegede. ⁶ Mu e-zi Asiriya t'o je afuru mbakeshi, ta madu mube Nchileke. Mbụ; mu e-kfuru iya t'o je afuru oha, eme mu iphe-eghughu; t'ephe gwoo iphe ephe; mbu lua ephe alulu. Ephe adzoo ephe futufutu l'ọ bu onye adzo epoto l'esu-uzo."

⁷ Obenu l'e to budu iphe ono bu iphe oori; to bu iya bu iphe no iya l'obu. Iphe bu uche iya aburu omebyishi iphe; me t'o mee t'iphe a-wafu nu l'iphe bu mbakeshi habe ahabe. ⁸ O -nodu yo otu onwiya; su: "O kwa le ndu ishi soja mu bukota eze eze? ⁹ Mkpukpu Kaluno ?to budu ege mkpukpu Kakemishi du b'o du. ?to budu ege mkpukpu Hamatu du bu ege mkpukpu Apadu du. Mbụ; ?to budu ege Sameriya du be Damasukosu du. ¹⁰ Keshinu ophu mu gudetsuaru ali-eze ndu agwatsua nte; mbu ali-eze ophu nte ephe ka ke Jerusalemu yele Sameriya nshinu; ¹¹ ?buchia Jerusalemu yele nte, notsua ya nu be mu te gbe anudu aphu ege ono, mu nuru ndu Sameriya yele iphe ephe agwatsua agwagwa ono?"

¹² Nnajiufu -megetsulephu ozi iphe oome le Ugvu Zayonu yele Jerusalemu; be oo-kfu su: "Mu a-hu eze ndu Asiriya ahuhu; k'anya, o lebeziruru eku onwiya ekuku l'ime obu; bya anya ndu.

¹³ "Ke l'o suru: 'O bu l'ike k'eka mu; me mmamiphe mu; be mu gude mee ya; ke l'iphe doru mu enya. Oke-ali iphe, bu mbakeshi; be mu kpachishuru; bya akwa iphe ephe l'okwata. Ndu eze ephe; be mu dzoru odzo ekfu; ke mu bu mkparawa. ¹⁴ O bu ege ono, aatufuje eka chita ekfuna nwenu ono bu ege mu tufuru eka chitsushia eku iphe, bu mbakeshi. Yo buru ege ono, aachikoje ekwa-nwenu, a gbagharu agbagharu bu ege mu chikoberu

iphe bu mba, nonu. Ophu o dudu m'oo onye lanu, meru ukporo; to du onye gheliru onu egheli; mee pyingu.' ”

¹⁵ Obenu le Ojejoje suru: “?O nweru ege ogbu-nku e-shi bya aka onye gude iya awa nku? To o mma, eegude ekwo oshi; ?oo-wata otu-li onwiya le ya ka onye gude iya nu. Mgboro-igwe; ?l'oo-du ike palia onye apalije iya nu. Odo bu; mgboro-oshi; ?oo-nonyaa bya akpukwaa onwiya t'e b'o buhe oshi.”

¹⁶ Oo ya bu le Nnajiufu; mbu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike apakfutaru ndu soja iya ono, gbaru mkparawa ono o-me-l'ehu, a-nodu ami epeh mini. Oo-kparu oku ye epeh l'ehu; yo nwua tugburu. ¹⁷ Iphoro ndu Izurelu ono a-buru oku; mbu l'onye nsok ke ndu Izurelu ono a-buru oku, enwu enwunwu. Yo buru ujiku lanu be oo-nwu phophopho kekota ogvu, notsua ya; me uke, no iya nu. ¹⁸ Biribiri ono, oswa iya du ono yele ali epeh ono, emehuje iphe ono be oo-mekochaa mebyishikota l'ok ha. O bulephu ege ono, onye ejo iphe-ememe guderu agwuje ono bu ege oogvu; ¹⁹ k'ophu bu l'oshi, a-phodu nu l'oswa iya ono a-duwaa nanu nanu; k'ophu bu le nwata nshiji e-dekota ophu phoduru nu l'ekwo.

²⁰ L'oge teke ono be nwa ndu phoduru nu le ndu Izurelu; mbu nwa ndu ophu wafuru nu l'onu-ulo Jekopu ta atukobehedu ndu ono ishi; mbu ndu ono, dzoru epeh pyaapya ono. Onye epeh a-kpo-chiaru obu yeru bu Ojejoje; mbu Onye nsok ke ndu Izurelu. ²¹ Nwandu ono, phoduru nu ono e-mekochaa lata; mbu le nwa ndu a-phodu l'onu-ulo Jekopu e-mekochaa lata lakfuta Okaribe-Kakota-Ike ono, bu Nchileke. ²² A makwaru-a l'unube ndu Izurelu ha l'ok bu eja, no l'iku enyimu. Obenu le nwa ndu e-mekochaa lata ta abakwa ishi. A kwakwaru ok-la-l'iyi doberu epeh. Yo bukwaru iphe gbaru nu. ²³ Yo buru Nnajiufu; mbu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike nweke-iyia e-gude aka iya mebyishia mkpukpu ono kpamu, bu ege e kfuhawaru l'ee-me iya.

Aphu, Ojejoje a-nu ndu Asiriya

²⁴ Oo ya bu; owaa iphe Nnajiufu, bu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike kfu: “Unube unwu mu, bu ndu bu le Ugwu Zayonu; unu ba atsukwa ndu Asiriya egvu; mbu ndu ono, anoduje eswi unu mgboro-igwe ono; mbu ndu apalijeru unu mgboro ege ono ndu Ijiputu shi apalijeru iya unu ono. ²⁵ Ok bua nwanshiji unu eghubuhu mu eghubuhu. Mu eworu oke iphe-eghu mu ziberu epehedua woru epeh gbushia.” ²⁶ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike e-gude echachi chia epeh ege ono, o chiru ndu Midiya le mkpuma Orebu ono. Mgboro iya be oo-palikwaphu maa le mini ege ono, o meru iya l'ali ndu Ijiputu ono. ²⁷ Mboku ono be ee-zi unu ivu ehuh epeh t'e b'o nyibehe unu l'ukuvu. A bya anyafu iya unu odogoro ono, epeh nyaberu unu l'olu ono. Odogoro ono, a nyaberu unu ono a-nyakwashihu ke l'unu dawaru eruteru.

Ndu Asiriya abya ogu

²⁸ Ndu ohogu ono bahawaru mkpukpu Ayatu; tua uswe je eshia mkpukpu Migoronu. Yo buru eke epeh jeru je akube iphe epeh bu le Mikumashi. ²⁹ Epeh awu nphakata ugvu; l'ekfushi; su: “Eka ayi a-radu bu le mkpukpu Geba.” Ndu Rama awata onma kpakpakpa. Ndu Gibiya, bu eka Solu shi buru eche okpa l'oso. ³⁰ Unu chia mkpu; unube ndu Galimu! Unu ngabekpoduduphu nchi; unube ndu Layisha! Ka; unube ndu Anatotu! ³¹ Ndu Madumena; be chewaru okpa l'oso. Ndu Gebimu

ekpuwa ekpukpu. ³² Yò bụrú mbòku ono bè ndu òhogu e -jeta je akpòshiru lẹ mkpukpu Nobu. Èphe a-kfúkfube ẹka l'agbaru Ugwu Záyọnu ọla; bụ iya bụ Jerúsalemu.

³³ Lenu; Nnajiufu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike e-gude agburu-ẹhu, ha nshinu kwashia ẹkali-oshi ono. Ndu ọphu tsefutsuaru etsufu bè ee-gbutsushi egbutsushi. Ndu ọphu hatsua l'eli bè ee-nwutsushi enwutsushi. ³⁴ Oo-gude ogbu-nkụ sụkashia ẹkfukala eze ọswa ono. Ọo ya bụ; ọswa ọswa ono, nọ l'ugwu Lébanọnu ono adaa l'ifu onye ono, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ono.

11

Ekali Jesi

¹ Nwiru e-shi l'ukfu oshi ono; mbụ Jesi ruta. Yò bụrú l'ógbaragba iya bè ẹkali e-shi nyita.

² Ume kẹ Ojejoje a-nọdu iya l'ẹhu;

mbụ Ume kẹ mmamiphe;

mẹ iphe-odo-ẹnya;

Ume, akpọ-zije ọzo;

Ume, anuje ike;

Ume, emeje t'iphe doo ẹnya;

bya abụru Ume, emeje t'a tsụ Ojejoje egwu.

³ Iphe aduje iya mma abụru

t'a nujeru Ojejoje okfu.

È tọ bụdu iphe o gude

ẹnya phua bè oo-gude ekpe ikpe.

Ọphu ọ bụdu iphe ọ nuru

lẹ nchị;

bẹ oo-gudeje kpe-bua iphe.

⁴ Oo-gude odobe-ẹka-ndoo

kpee ndu ẹ-ta dudu ẹge ọ haru ẹphe ikpe.

Yò bụrú ọkpobe ikpe;

bẹ oo-gudeje bua ikpe ndu ụkpa lẹ mgboko.

Mgboko bè oo-gude ọnu iya,

bụ mgboro chitsushia.

Yò bụrú uphere-ọnu iya;

bẹ oo-gude gbushia ndu ejo iya ono.

⁵ Odobe-ẹka-ndoo a-buru akpọ-buleti iya.

Madzụ ogude ẹka l'iphe

o kfurú abụru akpọ-buleti iya.

⁶ Oo-me ejo nkuta-ọswa

yele unwu aturu akpalahaa ẹghirigha.

Oduma yele egwu adọlahaa l'ẹkalanu.

Unwu eswi; unwu agu;

mewaru unwu anụ,

gbaru ẹbà akpalahaa ẹghirigha.

Yò bụrú unwegirima nshị

a-nọdu eche ẹphe.

⁷ Nneswi yele nkuta-ọswa

a-nọdu akpa nri ẹghirigha.

Unwu ẹphe a-tụko l'adọ l'ẹkalanu.

Agu awata ọta ẹwu l'ọ bụ eswi.

⁸ Nwata, angukwadia ẹra

a-nòduje l'ònu ẹnu óghù l'egvu egvu.
Nwata, a mifuwaru ọnu l'era
e-wojeru ẹka ye l'ẹnu ogiji.

⁹ Iphe ono l'ọ ha; ta dudu ọphu
e-mẹka madzọ iphe;
k'ọphu ọ buru k'ogbu
madzọ l'ugvu,
mu dobetsuaru nsọ l'ọ ha;
kẹ l'ọ bọ ẹge ono mini ejije ẹnyimu ono
bọ ẹge mgboko l'ọ ha
a-makọtaru Ojejoje.

Ndu a kpuru lẹ ndzọ alata

¹⁰ Oge teke ono; bẹ ógbaragba Jesi ono a-buru ẹkwa-ọhubama kẹ ndu mgboko. Yọ buru iya bẹ mbakeshi, nonu a-nòduje agba agbakfu; ọkpoku iya a-du biribiri l'ẹnya. ¹¹ L'ọ -rua mbọku ono; bẹ Nnajiufu e-gude ike iya k'ugbo ẹbo dufuta nwandibe iya ndu ọphu a-phọdu nọ lẹ Asiriya; Íjiputu; Paturọsu; mẹ ndu ọphu e-shi lẹ Itiyópiya; Élamu; Shina; Hámatu; jeye lẹ ndu ọphu e-shitsua l'ikfuli eze ẹnyimu. ¹² Ẹkwa-ọhubama; bẹ ọo-paliru mbakeshi; gude koshi lẹ ya abyawa ọchilatakota ndu Ízurẹlu ono, e shi chikashia achikashi ono. Ya abya erulatakwapu ndu Júda ono, a tukashiru l'ekemeke ọbule lẹ mgboko ono. ¹³ Ẹnya-kfurukfuru ndu Ífuremu a-la. Ndu ọhogu ndu Júda bẹ ee-me ẹphe achihu. Mbọ lẹ ndu Ífuremu ta dọhedu ndu Júda ẹnya-kfurukfuru; ọphu ndu Júda ta dọheru ndu Ífuremu ẹhuka. ¹⁴ Ẹphe a-tugba ziru phaa je agbakushi iya ndu Filisutayinu l'uzo ẹnyanwu-ariba. Ẹphe atugbabe je akwaa ndu ọzo ẹnyanwu-ahata ọkwata. Ẹphe a-zọ ndu Édọmu yele ndu Móabu ghirimu. Ndu kẹ Amọnu abya anọdu ẹphe l'ẹka. ¹⁵ Ojejoje e-me tẹ nkulahu eze ẹnyimu Íjiputu tahọ. Oo-gude pherephere, akpọ iphe nkọ; phee ẹka lẹ Ẹnyimu Yufurétusu. Oo-me iya; yọ ta-bushihu uzi ẹsaa; k'ọphu madzọ a-dzọje girimu gadamu swee lufu azọ iya ọphu. ¹⁶ Nwandibe iya ndu ọphu phọduru nọ, e-shi l'alẹ ndu Asiriya alata; bẹ aa-kparu oje mbeke, a-daburu kẹ phorokotongu; ẹge ono, a kparu iya ndu Ízurẹlu teke ono, ẹphe shi Íjiputu alata ono.

12

Egvu ekele

¹ Mbọku ono bẹ ọi-sọ:
“Mu e-kele ngu ekele
nggube Ojejoje;
kele mu shi egbu ngu eghughu l'ẹnya.
Obenu lẹ nta-a b'ọ
ghubuhuwaru ngu.
Nta-a b'ọ dọwa mu ike.
² Lenu; ọ kwa Nchileke
bọ onye ndzofuta mu.
Ọ bọ iya bẹ mu chiru ọkfu kwee;
mu ta atsu egvu;
kele l'ọ bọ Ojejoje,
bọ Nchileke bọ agburu-ẹhu mu;

buru iya bu olu egvu mu.
 O kwa iya bu onye dzoru mu nu.

- ³ O kwa ehu-ena;
 be ii-gude nguta mini
 le welu ndzofuta ono.”
- ⁴ Mboku ono be ii-wata okfu; su:
 “Unu kele Ojejoje ekele;
 unu kpoku epha iya!
 Unu mee t'iphe bu
 mbakeshi maru iphe o meshiru!
 Raa ya arara l'epha iya ha nshinu!
- ⁵ Guaru Ojejoje egvu ekele;
 ke l'iphe o meshiru du biribiri.
 Unu mekwaphu te mgboko
 gbaa mgburumburu maru
 iphe ono, o mekotaru ono!
- ⁶ Unube oha, bu le Ugwu Zayonu;
 unu tua uzu ehu-ena;
 ke l'onye ono, unu l'iya
 no ono
 hakwa nshinu;
 mbu onye nsu ke ndu Izurelu.”

13

Okfu ehu ndu Babylonu

¹ Qwaa bu nzi ehu ndu Babylonu, Nchileke ziru. Onye o ziru iya bu Azaya Emozu:

² Palia ekwa-ohubama l'eli ugwu, daburu swanmangu. Nggu anodu l'eka ono chiaru ephe mkpu. Pheeru ephe eka t'ephe shia onu-uzo bahu l'eka ndu a maru epha ephe no. ³ Mbèdua, bu Ojejoje tuwaru ndibe mu ekemu, bu ndu mu doru nsu; bya achikobewaa ndu soja mu t'ephe je ekoshi l'ehu egwu mu egwu; mbu ndu ehu anoduje atso ena le mu ha nshinu.

⁴ Gebeduduphu nchi l'uzu, aatu l'eli ugwu. O bu eruteru madzu atu iya. Gebeduduphu nchi le wowowo, ikpoto oha atu. O du l'o bu mbakeshi no le ndzuko. O kwa Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike l'agbazi ndu a-luru iya ogu. ⁵ Ndu ono shi ali eke teru etete; ephe shi l'eke igwe jeberu. Yo buru Ojejoje yele ndu bu ngwa-ogu, o gude ekoshi l'ehu egwu iya eghughu be eme l'o bya emebyishikota ndu ali ono l'o ha.

⁶ Unu wata ochi ololokilo; ke l'eswe Ojejoje duwa ntse! Mboku ono a-buru eswe ala iphe l'iyi. Eka onye oo-shi bu Okaribe-Kakota-Ike. ⁷ Oo ya kparu iphe eka a-akuda onyemonye obule. Obu eyofu onyemonye obule. ⁸ Egvu e-rikota ephe ehu; ehu a-nodu ahụ ephe oku; mbu ehu a-phuhu ephe temu temu; ephe a-nodu ata kpukpukpu l'o bu nwanyi, ime eme. Onyemonye obule a-nodu ele ibe iya hangohango. Ephe agbanwua ifu ehuka ehuka. ⁹ Lenu; eswe Ojejoje eruakwa. Oo-buru eswe onwuu; bukwaruphu mboku oke ehu-eghughu. O bu mboku, ee-me te mgboko l'o ha daburu ochobo. Aa-chiko ndu eme iphe du eji, no iya nu gbushikota. ¹⁰ Mboku ono be mkpo-kpodo, no l'igwe l'o ha te ekedu ekeke. Enyanwu, ahata ahata a-gbahu ochi. Ophu onwa te e-chi.

¹¹ Ojejoje suru le ya a-nu mgboko aphu iphe du eji iya. Mu anua ndu akirishi aphu iphe du eji, ephe eme. Mu emee te etsetse, ndu eku onwephe

etse buhu; bya emee tẹ ekuku, ndu ẹjo ọkpoma eku onwẹphe jizita. ¹² Mu e-me tẹ madzụ dū ụko lẹ mgboko ka ọkpobe mkpọla-ododo. Mbụ t'ọ ka mkpọla-ododo ọphu shi l'alị Ofi ọdu nta. ¹³ Ya e-me t'igwe nmaḅu jijiji. Mgboko a-fo-wo afo-wo; ọrịbe l'ẹke o shi gvuru. Yọ buru iphe a-kpa iya nū bụ oke ẹhu-eghughu ono, bụ ọphu a-nọdu eghu yẹbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike l'eswe oke ẹhu-eghughu iya ono.

¹⁴ Yọ buru ẹge ele, aachị ọso agbajẹ-a; m'ọ bụ aturu, ẹ te enwedu onye nche agbakashihuje-a bẹ onyemonye a-nọdu agba agbakfu ndu ẹphe l'ẹphe bụ. Mbụ l'onnyemonye a-zẹ l'oso agba ala ẹka a mụru iya. ¹⁵ Onyemonye ọbule a phụkpooru bẹ aa-nmafua ẹpho. Mbụ onye ẹka kfubekpooru bẹ ee-gude ogu-mbeke gbugbua. ¹⁶ Aa-nọdu ẹphe l'ifu; bua unwegirima ẹphe nanu nanu. Ụlo ẹphe bẹ aa-lụ alulu; gude unyomu ẹphe k'ẹhuka farushia.

¹⁷ Lenu; ọ kwa ndu Mídiya bẹ mu a-kpali t'ẹphe jekfu ẹphe ọgu. Mbụ ndu ta akpajedu ishi mkpọla-ọcha; ẹphe te eyeru mkpọla-ododo ẹnya. ¹⁸ Akfu ẹphe a-gbatsushi unwu-okoroḅya ẹphe agbatsushi. Ọphu ẹphe aphuduru unwegirima imiko. Ẹphe -gude ẹnya phụa unwegirima nshii; ẹphe ta aphuduru ẹphe imiko. ¹⁹ Bábyilonu bụ o-ka-mma l'iphe bụ alịeze. Ọ bụ iya bẹ ndu alị ono gude eku onwẹphe. Ọle Nchileke e-mekochaa mebyishia ya ẹge e mebyishiru Sódomu mẹ Gómóra. ²⁰ Ẹ ta abyahedu bya eburu iya gbururu jeye lẹ gbururu. Ọphu madzụ abyaḅu ebu l'ime iya ọdo l'iphe bụ ọgbo sweru esweswe. Ọphu ndu Arabu 'a-byaḅu bya akpobe iya ụlo-ékwa; ọphu ndu eche aturu 'a-byahedu bya aḅo ya aturu ẹphe. ²¹ Ọ bụ anu-ẹgu-ẹgbudu e-buru l'ẹke ono. Yọ buru ụlo nkuta-ọswa; mgbashi-ujiku akpashia ya ẹkfuna. Enyi-nwenu e-buru iya; eghu-ọswa anọdu iya l'ebu nggada. ²² Ụlo-eli ụlo eli-ẹphe; mẹ ufu ufu-eze ẹphe; bẹ a-chi-atabu; mẹ nkuta-ọswa a-bya akwaa ufu; buru; l'azunga. Oge teke ee-me Bábyilonu iphe ọdakwa ntse; mbụ l'ẹ tọ nọhedu anono; yọ mụa.

14

¹ Ojejoje a-phuru Jékọpu imiko k'ọphu bụ l'oo-mekocha fọta Ízuruḅu ọdo; mee t'ẹphe buru l'alị ẹphe ọdo. Ndu laru alala ayikwaru iya phụ. Ẹphe l'onu-ulo Jékọpu atugbabe. ² Iphe bụ mbakeshi e-duta ẹphe dulata l'alị ẹphebe ndu Ízuruḅu ọdegedede. Ndu Ízuruḅu ono a-buru ndu e-nweru mbakeshi; mee ẹphe; ẹphe aburu ẹphe ohu: unwoke l'unwanyị l'alị ọphu Ojejoje nuru ẹphe. Ndu shi kpua ẹphe lẹ ndzụ bẹ ẹphe a-gha aghagha kpukokwaaphu lẹ ndzụ; ẹphe abya aburu ishi ndu ono, shi akpa ẹphe ẹhu ono.

Adada eze ndu Bábyilonu

³ Ojejoje e-me tẹ nggumaphu unu buhu; mekwaaphu tẹ ntsumu-egvu unu gvụ; mekwaaphu tẹ k'ozí mkpo-nyí-ẹnya, e dzuru unu laa. ⁴ Ọ bụ teke ono bẹ unu a-wata ọturu eze ndu Bábyilonu mgbonu; su: "Onye-a, shi akpajẹ madzụ ẹhu ẹge-a; gbe hawa iya nū akpakpa! Ẹhu gbẹ ghubuhuwa iya nū eghughu!" ⁵ Ojejoje gbajishiwaru mgboro-igwè ndu akirishi ono; mbụ l'ọ nya-kwoshiwuru mgboro, ẹphe gude achị achịchi; ⁶ bụ ndu shi egudeje iphe-eghughu echitsushi madzụ; mbụ ndu tẹ chibujedu madzụ iphe echibu; ndu gude iwe l'achitsua mbakeshi; ọphu ẹphe emebujedu madzụ iphe emebu. ⁷ Iphe bụ alị ono atufuwa ume nta; bya azekotawa guu. Ẹphe abya akụ-swe egvu. ⁸ Mbụ l'oshi payinu; mekpọ oshi sida, nọtsua l'ugvu ugvu Lébanonu chikokota eme ẹswa iphe tsakfuru ngu

nu. Éphe atũko l'ekfu; su: 'Nta-a, e mewaru; ishi erua ngu alĩ-a bę onye egbutsushije oshi ta abyahędunu ayi egbutsushi.'

⁹ "Alĩ-maa kwagebwaru akwagebe t'ọ bya ngu ndzuta teke i lashiru. Ọ kpalitsuwaru maa ndu lawaru maa tẹ nggu l'ęphe jja; mbũ maa iphe bũkpo ndu ono, shi bũru ishi lę mgboko-a; ndu ono b'ọ meru t'ęphe gbeshtsua egbeshi l'aba-eze ęphe; mbũ ndu shi bũtsuaru eze, achĩtsua mbakeshi. ¹⁰ L'ęphe ha e-ye ọnu; mbũ ęphe a-sũ ngu: '?Nggubedua bya arũhukwaphu l'ọ bũ ayibedua; mbũ; i gbe bya adũhukwaphu l'ọ bũ ayi? ¹¹ Ugwu ono, e shi akwabeje ngu yele egwu ono, e shi egudeje une l'akpọ l'etso ngu ono bũwa iphe e nwwaru ye l'alĩ-maa. Nta-a bũakwa ęhonwu bũ oshi-azęę ngu; mbashiride erikputawa ngu.' "

¹² Lekpodudunu ęęe i shi l'igwe daa l'alĩ; nggũbe mkpọ-kpodo nchi-abọhu; mbũ nggũbe nwatibe ọnma-ęwa-ũtsu! E chifuwaru ngu; nggu abya adaa lę mgboko; mbũ nggũbe onye shi zũ-tsushia mbakeshi! ¹³ I kforu l'ime obu ngu; su: "Ii-nyiba l'imigwe. Nggu apali aba-eze ngu; t'ọ kakọta mkpọ-kpodo Nchileke l'eli. Nggu eje asugaru l'eli ugwu-ndzuko ono, nọ l'ũzo isheli ono. ¹⁴ Mu e-nyiswetakota urukpu; mee onwomu tẹ mu dũ l'ọ bũ Ọkaribe-Kakọta-Nũ." ¹⁵ Obenu l'a lọtawaru ngu chee l'ili; mbũ i nọwa l'ọhu nsũ ono.

¹⁶ Iphe bũ ndu phũru ngu nũ a-nọdu ele ngu phoriphori; wata ọri ọri ęhu ngu; su: "?Tọ bũdunua nwoke-a bũ onye ono, nmaworu mgboko anmawo; akpabiri iya atũko iphe bũ alĩ-eze l'ọ ha gudekota ono? ¹⁷ ?Tọ bũdunua ya bũ onye ono, meru mgboko; yọ dũ l'ọ bũ echi-ęgu ono; mbũ onye ono, tũkoru iphe bũ mkpũkpu mee; yo chikashihu; ọphu ọ dũdu ndu mgboko, ọ kpũru lę ndzũ, nweru ọphu o kweru t'ępota laa l'ufu ęphe ono?"

¹⁸ Iphe bũ ndu eze, shi achĩ mbakeshi bę zękota rekperekpe; mbũ onyenọnu zekotawa l'ime ili nk'iya. ¹⁹ Obenu lę nggubedua b'a pafũwaru l'ili ngu; tufaa ngu l'ọ bũ ękali-oshi. A chĩkowaru odzu ndu e gburu egbgbu tũpyabe ngu; mbũ ndu e gude ogu-mbeke supyashia asũpyashi; ndu wũru laa lę mkpuma ọphu nọ l'alĩ-maa. Mbũ ọ bũ ęęe odzu, a dzọru lulalula adũje bũ ęęe i dũ. ²⁰ E te lidu odzu ngu ęęe e liru kę ndu ọphu; kę l'i mebyishiwaru alĩ ngu; bya egbushia ndibe ngu. Awa ndu eme-akirishi b'e te phohedu ọdo. ²¹ Dozia ęke aa-nọdu gbushia unwu ęphe k'iphe dũ ęji, nna ęphe oche meshiru; t'ęphe be tetabua eteta; k'ọphu ęphe e-nweru mgboko; gude mkpũkpu mkpũkpu ęphe buchishia mgboko kpamu.

Nchileke emebyishi Bábyilọnu

²² Ojejoje, bũ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuwaru; su: "Mu e-gbeshi; tso Bábyilọnu ọgu; mee t'ępha Bábyilọnu chĩhu yele ndibe iya, wafũru nę; jeyekpo l'awa iya; mę ndu awa iya. ²³ Mu e-me alĩ ono; yọ bũru ıda ęke mgbashi-ujiku e-buru. Mu e-me ęphe; ęphe abũru kpurypata; mbũ zaa ęphe ọza ęza." Ono iphe Ojejoje, bũ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

Nchileke emebyishi Asiriya

²⁴ Ojejoje, bũ Ọkaribe-Kakọta-Ike ribuwaru nte iya: "Hoo haa l'ọ bũ ęęe mu chĩ-buru iya l'ọo-dũ bũ ęęe ọo-dũ. Yọ bũru ęęe, mu rĩru iya bę ọo-dũ. ²⁵ Mu e-fũpyashi ndu Asiriya ono, nọ l'alĩ mu ono efũpyashi. Ndu ọphu nọ l'eli ugwu mu; bę mu a-dzọ lulalula. Odogoro ęphe nyaberu ndibe mu; bę a-nyafũ ęphe. A bya ezia ęphe ivu ęhu ęphe, ęphe nyĩberu ęphe l'ukuvu." ²⁶ Ono kwa ęęe mu, chĩ-buru iya l'ọo-dũru ndu mgboko. Ono kwa ęka, mu a-dabę iphe bũ mbakeshi; ²⁷ kę l'ọ bũ Ojejoje, bũ Ọkaribe-Kakọta-Ike tũ-buru l'ọ bũ ęęe ọo-dũ ndono. Ọphu ọ dũkwanu onye a-gbanweghe iphe o

kfuru. O machiakwaru ẹka iya; ophu o dukwanu onye e-selaghe ẹka ono azu.

Nchileke emebyishi Filisutiya

²⁸ O kwa l'afa eze ono, aza Éhazu nwuhuru b'e ziru ozi-a. Ozi ono suru agha: ²⁹ Unu be etekwa ẹsua; unube ndu Filisutiya; le mgboro, e chiru unu b'a gbajiru; ke l'iphe agwo ono a-mu bu ogiji. Unwu, oo-muta aburu ikputu, akfu nkfu. ³⁰ Teke ono be onye katsukpo okpa ukpa l'iphe bu ndu ukpa a-phu nri eriri. Ndu e to dudu ege o haru ephe ta dudu iphe e-me ephe. Obenu l'ogbaragba ngu be mu e-gude egu gbushia. Mbụ mu e-gbushi ndibe ngu, ndu ophu wafuru nu.

³¹ Chia mkpu nggube onu-uzo! Tụa uzu-ekwa unube mkpukpu! Unube ndu Filisutiya l'unu ha; unu rushihu; ke l'enwuru-oku shiakwa l'uzo isheli akpo tututu abya. Ophu o dudu onye anodu eje nkinyi iya le ndu soja ephe.

³² ?Bu ngunu be aa-sakpooru ndu ozi ono, shi mbakeshi ono? Iphe aasaru ephe bu le Ojejoje meekwaru Zayonu; yo keru. Yo buru l'ime iya be ndibe iya, aakpa ehu a-gbaba je ezee ndzu.

15

Nchileke emebyishi Móabu

¹ Qwaa aphu, a phuru ndu Móabu:

Mkpukpu Aru, no l'ali ndu Móabu buwa kpurupyata. O kwa l'enyashi b'e mebyishiru iya. Mkpukpu Kiru, nokwaphu l'ali ndu Móabu be bukwaphu kpurupyata. O kwaphu l'enyashi b'e gude mebyishia ya! ² Ndu Dibonu wuru jeshia l'ulo agwa ephe; mbu eke ephe meru; yo ha l'eli oje ora ekwa. Mbụ le ndu Móabu aturu ndu Nébo ye le ndu Médebà uzu-ekwa. Onyemonye obule kpushiru ishi. A byakwaphu akpushia ejigba. ³ Ephe eyekota uwe-aphu l'awu le woroworo. Ndu no, l'ogbodo ulo-eli; me ndu kuru l'edukfu tuko ara ekwa; l'eweswi onwephe l'ali. ⁴ Ndu Heshibonu me ndu Eleyale chiko echi mkpu; k'ophu ndu no le mkpukpu Jehazu anu olu ephe. O bu iya kparu iphe ndu soja ndu Móabu chishiaru mkpu; ke le meji tofuwaru ephe. ⁵ Obu mu araru Móabu ekwa; ke l'unwu iya, gbafuru agbafu gbatsuaru laa mkpukpu Zowa; ndu aharu gbaru laa mkpukpu Egulatu-Shelishiya. O nwetsuaru ndu ophu gbarutsuaru mkpukpu Luhiti. Ephe l'akwa ntumatu l'eje atugbu. Teke ephe eje ala mkpukpu Horonemu be ephe no l'uzo raa ekwa iyi ono, laru ono. ⁶ Mini, no le ngele Nimirimu tashihuru; egbudu agbanwushihu. Egbudu agvu; ophu o dudu iphe no l'onyingu, phoduru iya nu. ⁷ Ya ndono eku, ephe kparu; dobe be ephe vuru je eswe ngele oshi wilo; ⁸ Ojileka togbo, ephe echi je angashia Móabu mgburumgburu. Uzu-ekwa, ephe atu rutsuaru mkpukpu Egulayimu. Ege ono; be ekwa-aphu, ephe ara jekotaru mkpukpu Biye Élimu. ⁹ Mini mkpukpu Dibonu be bukota mee jiru iya ejiji; obenu le mu e-mefukpooru mkpukpu Dibonu obu oka njo. Mbụ le mu a-chiru agu ye t'o tagbushia ndu shi Móabu agba oso ndzu; mbụ tagbushikwaaphu ndu ophu phoduru l'ali ono.

16

¹ Ndu Móabu chitaru unwu aturu t'o buru iphe-oku; je akpeshia onye eze, achị ndu ali-a. Ephe shi le Sela chiru iya je eswee echi-egu jeshia le Uguv Zayonu je aches ya eya. ² O kwa ege unwenu, a chikashiru l'ekfuna

iya anòduje ephephe; bu ège unwanyi Móabu agbaphe lẹ Ẹnyimu Amónu, èke eeshije rufu azu iya ophu.

³ Ẹphe asu: “Unu kpozinaru ayi ọzo! Unu kfunuaru ayi iphe e-me nu! Unu menua t’agu unu nòdu ayi l’èhu ege ono, agu oshi aduje teke onwa eche ono. Unu dominua ayibe ndu agha ngvudangvu. Unu ba atukwa ayibe ndu agba oso ndzu too. ⁴ Unu kwenu t’ayibe ndu ono, a chiru oso, shi l’ali Móabu ono lakfuta unu. Unu kpuchinua ayi t’onye mgbugbu-madzú ono be egbushi ayi.

“Onye mkpamèhu ono ta anòhekwa; onye mmebyi ono agvu; onye ono, anòduje eme madzú kpakpawowo ono a-chihu. ⁵ O bu teke ono be Nchileke e-koshi n-yemobu iya; woru onye ono, evudoshije ike l’iphe o kfuru ono; mbu onye ono, shi l’onu-ulo Dévidi ono ye t’o buru eze; mbu onye bu: o -kpee ikpe; yo buru ikpe, du maa be o-o-nòdu ekpe. Iphe laru l’odobe eka ndoo b’e t’o padu eka lanu.”

⁶ Ayi nuwaru ege ndu Móabu ekutabe onwèphe ekuku. Ayi nukwaruphu ege ephe anyatabe ndu; buru o-ka-onwèphe-mma-l’ènya; l’eme madzú iphe-iphere. Obenu lẹ nsasa, ephe asa bukwa iphe iphoro.

⁷ Oo ya bu tẹ ndu Móabu kwaa ekwa. T’onyemonye obule kwaa ekwa Móabu kwashi iya ike. Unu kwashia ekwa ike; tsoo aphu ehu ndu Kíru-Harèsetu. Unu gua aphu iya; ke l’e tsuwaru iya pyaapyaa. ⁸ Egu mkpukpu Héshibonu be iphe a koru iya nwukotawaru kpa. Oshi vayinu, a koru lẹ mkpukpu Sibuma nwukwaruphu kpa. Ndu achitsua mbakeshi be dzowaru okpobe oshi vayinu, no iya nu pyaapyaa; mbu vayinu, shi ajaje jarutsua mkpukpu Jáza; mbu jaa tsowaruru ọzo echi-egu. Ekali iya jakahitsuaru rua eze enyimu. ⁹ Ya ndono; mbedua arakwaphu ekwa ege ono, ndu Jáza ara ono. Mu arakwaphu ekwa oshi vayinu ndu Sibuma. Unube ndu Héshibonu; unube ndu Eleyale; mu gudeekwa enya-mini aghu unu ehu; ke l’eswa, unu eeteje teke iphe unu, meberu l’ali chashiru; ye ophu unu eeteje teke unu akpata iphe unu meberu l’ali be buhuwaru nu.

¹⁰ Ehu-otso-ena; me ote eswa b’a nafuwaru egu ono, a koru oshi-omi ono. Too nwehedu onye agujekwadu egvu; ophu a tujehedu okokoko lẹ mgbu vayinu; ophu o duhedu onye anodujekwadu l’èke aanòduje aku iya mee l’aku mee. Kele mu buchiwaru okokoko ono, e shi anòduje l’èke ono atu ono. ¹¹ Mu akwa ekwa ehu ndu Móabu; mbu l’okpoma azu mu uzu l’o bu onye akpo ogumogu. Ime obu mu l’anwu hemuhemu l’okfu ehu ndu Kíru-Harèsetu. ¹² Ndu Móabu -nòdu l’èke ephe agwaje iphe; bulephu ike be ephe eme t’o ka ephe agvugvu. Mbu teke ono, ephe eje l’agwa ephe je iya agwagwa bu ke mmanu be ephe eme.

¹³ Ono bu iphe Ojejoje kfuwaru l’okfu-ehu ndu Móabu. ¹⁴ Obenu lẹ nta-a; be Ojejoje suru: “L’o kwa afa eto b’o phoduru; mbu l’a guakwaru ndu Móabu afa l’o bu onye, e buru ozi. Afa eto b’o phoduru ugvu ono, ali ndu Móabu du ono; me igwe oha ono, bu iya nu ono abukotaru ndu e ta gubedu iphe. Nwa ndu a-phodu nu a-ha nwanshi; uvo taa no ephe.”

17

Okfu-ehu ndu Damásukosu;

mẹ ke ndu Ízurelu

¹ Ọwaa bu iphe Ojejoje kfuru l’èhu ndu Damásukosu: “Unu leduduphu; lẹ Damásukosu e-mekochakwa bu-buhuru mkpukpu. Oo-mekochaa buru bu ikpozu. ² Iphe bu ndu, butsua l’iphe bu mkpukpu, no iya nu e-mekocha-a gbakashihu. Yo ghoshia eke aturu yele egu a-nòdu adoje odu; to du

onye eye ephé egvu. ³ Èke ono, bú a-gbabe-a-dzúru l'alì Ífuremu ono emekochaa phuhu. Ophu ndu Damásukòsú enwehedu eze, achì ephé. O bú ege ee-me ndu Ízurèlu iphe-iphèrè búkwaphu ege ee-me ndu Áramu. Ono iphe Ojejoje, bú Okaribe-Kakòta-Ike ekfu ndono."

⁴ "O -rua teke ono bẹ egvu, Jékòpu a-rùshihu. Okporokpo ono, o daru ono awúfu. ⁵ Ízurèlu a-dù l'ò bú ege-a onye akpata iphe l'èke a kòru akpe anòduje egbushi akpe, vudò evuda, gude èka iya awòshi iya awòshi. Yò dùlephu l'ò bú onye akpa mkpakwa ojiko iphe mìshiru lẹ nsúda Réfa. ⁶ Obenu lẹ mkpakwa iya a-phòdu iya-a. Oo-dùkwaphu l'èke e chikoshiru akpùru oshi-òlívú; yò phòduwa nwèbo; m'ò bú èto l'èkali iya ophu nò l'ònungonu iya; phòdukwapu èno; m'ò bú ise l'èkali iya, mìshiru ike. O bú iphe Ojejoje, bú Nchileke kẹ ndu Ízurèlu kfuru ndono."

⁷ O -rua mbòku ono bẹ madzù a-gharu onye meru iya nù ifu. Mbù ènya ephé a-bya anòdukota l'èke onye nsò kẹ ndu Ízurèlu nò. ⁸ Èphé ta aghahèdu ènya-ngwèja nte ephé ifu; mbù iphe bú ephé gude èka ephé mee. Èphé ta gubehe itso Ashera iphe yèlè ènya-ngwèja ínsènsu, bú iphe ephé gude èka ephé mee iphe.

⁹ O -rua mbòku ono bẹ mkpùkpu ephé, a kpùshiru ike, ephé gude okfu ndu Ízurèlu kwafù a-dù l'ò bú okpu-ufu, èkfukala phù-chiru; ègbudu erichia ya. Èkemeke òbule a-chìko daburu ochobo.

¹⁰ Ishi iya bú l'unu zahawaru Nchileke, bú iya dzòru unu ono. Unu ta nyata onye ono, bú Agbara-Mkpuma; bya abùru onye meru unu; unu eshìhu ike ono. Oo ya kparu iphe è to nwèdu m'ò -ruhuru; unu kua akpùru oshi, bú iya kakòta mma; m'ò bú dzashìja oshi vayìnu, unu dzètaru lẹ mkpùkpu òdo; ¹¹ mbù m'ò -ruhuru; unu mee t'ò wata evuvu mbòku, unu kuru iya; o be l'ùtsu iya; yò wata òtsu igu; iphe a kpataru iya ta dùkwa iphe òò-bù l'oge iphe-ememe; mẹ l'oge èhu-òhu-okú, è-ta aladu alalà.

Aalu ndu mbakeshi

¹² Iphe bú mbakeshi tùko ede ekiri; l'ede ekiri l'ò bú eze-ènyim. Ndiphe l'ede ekiri; l'ò bú òchoku eze mini! ¹³ Iphe bú mbakeshi ede ekiri l'ò bú utso eze mini. O bú lẹ teke Nchileke baru ephé mba; bẹ ephé a-gba òso; gbatehu agbatehu. Ee-ruta ephé ege phèrèphèrè erutajè èswa, nò l'ugvu; mbù ège ono, udzudzu òku-maa agbajè teke òku-maa adzù ono. ¹⁴ O -be l'urènyashi; iphe eye egvu abùru phèrekete. Nchi -bya abòhu; bẹ ephé wufuwarunu. O bú ege o dù ndu ono, alù ayi alùlu ono ndono; mbù o bú ege ò-tsakfu ndu ono, egvu iphe ayi ono.

18

Okfu-èhu ndu Kúshi

¹ Nshò nggube alì ono, aanù èphuphu iphe ephetsua l'ìku ènyimu Kúshi ono; ² mbù unubè ndu ezije ndu ozi unu; ephé egude ùgbo-èjì daghaa mini tughba. Mbù unubè ndu ozi òkpa-ègwa; unu jekfunu ndu ono, hatsua l'eli, akpò-èhu akwòtsua mùru ono! Unu jekfu ndu ono, aatsù egvu l'èke nò ntse mẹ l'èke teru ènya; mbù òha-ntsù, eme èhuka; mbù mbakeshi ono, eze ènyimu nò-buhutsuaru ono!

³ Unubè unwu eliphe; mbù unubè ndu bu lẹ mgboko-a; unu lenu! E -wolilephu iphe-òhubama imeli l'eli ugvu bẹ unu a-phù iya-a. E -gbulephu upyoku bẹ unu a-nù iya-a. ⁴ Owaa iphe Ojejoje kfuru mu: "Lẹ ya a-nòdukpelephu nggujungguji; nòdu l'èke ya bu; tífú ènya ele ege

swèrisweri okpomòku adùje lẹ jaajaa eswe; m'ò bụ ẹge ono, urukpu, adaje iyi l'oge onanwu ono; ⁵ ke l'ẹge-a; a -bya oru l'ò-kpa-ji; teke igu iphe rishihukotawaru; iphe ono, shi bũru okoko ono abũwaru nebyi iphe chawaru k'awòta. Ọ bụ teke ono bẹ e-gude nwa mma, eegudeje akwacha oshi gbushikota oshi ono; mbụ gbutsushikota iya; chifu ẹkali iya, jaru ajaja; ⁶ Ọ bụ teke ono; bẹ aa-tũko ẹphe; haaru unwenu, eri anụ ibe ẹphe, but̄sua l'ugvu; mbụ paru ẹphe haaru ẹjo anụ ẹgbudu. Ẹphe egude ẹphe kpa a nri l'òkochi; gude ẹphe gbaa aji l'oge winta."

⁷ Ọ bụ teke ono bẹ aa-wata ogwotaru Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakòta-Ike iphe. Yò bũru ndu a-nòdu ewotaru iya iphe ọbu bụ ndu ono, hatsua l'eli; l'akwòtsua m̄rumuru ono; mbụ ndu ono, aatsụ egvu l'ẹke dũ ntse m̄ l'ẹka teru ẹn̄ya ono; ndu ọha-ntsụ, eme ẹhuka; mbụ ọha, ẹn̄yimu n̄-buhutsuaru. Iphe-oma ọbu bẹ ee-gwotakota bya lẹ Ugvu Záyonu, bụ iya bụ ẹke aanòduje akpoku Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakòta-Ike.

19

Àphù ẹhu ndu Íjiputu

¹ Ọwaa àphù, a phũru l'ẹhu ndu Íjiputu:

Unu lenu! Ojejoje n̄kwa l'urukpu, agba warawara l'agba abya Íjiputu. Agwa ndu Íjiputu l'anma kpakpakpa l'ifu iya. Meji e-rushihu ndu Íjiputu.

² "Mu a-kpali ndu Íjiputu t'ẹphe tsoje ndu Íjiputu ibe ẹphe okfu; k'ophu unwunne a-nòdu etso unwunne ẹphe ọgu. Obutobu etso obutobu iya ọgu. Mkpukpu etso mkpukpu ibe iya ọgu. Alì-eze etso alì-eze ibe iya ọgu.

³ Meji a-tofu ndu Íjiputu. Ẹphe -ch̄tsua idzu iphe ẹphe e-me; mu emee ya; yò t'ò phu arakatatsụ. Ẹphe e-je nte n̄jita; je l'aji t'ẹphe kpata maa ishi. Ẹphe e-je lẹ nt̄sua; jekwaphu ndu gbaru ọgbo maa n̄jita. ⁴ Mu e-nwuru ndu Íjiputu n̄ onye a-nòdu ewe ẹphe ishi ẹbiriba. Onye a-nòdu ach̄ ẹphe bụ eze, ẹn̄ya eke oku." Ọ bụ iphe o kfuru; mbụ Nnajiufu, bụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakòta-Ike ndono.

⁵ Ẹnyimu Náyìlu a-tash̄hu. Nggele, tsogbaaru laa ya atash̄hu; kpòshihukota nk̄u. ⁶ Minì, aw̄tsua l'oswara iya a-nòdu eshi rongu.

Nggele, nòtsua lẹ Íjiputu a-nòdu ala alala ẹje jeye yò tah̄ kparamu. Aswara; m̄ee ẹji ẹji ach̄iko n̄w̄shihukota; ⁷ m̄ekwaphu ẹwu m̄ee oshi, fushiru l'iku Ẹnyimu Náyìlu; mbụ l'onu-ẹn̄yimu ono. Iphe a k̄oru ak̄oko l'iku Ẹnyimu Náyìlu ono a-d̄ukota kpanḡu kpanḡu kpanḡu; phekash̄hu; ta aph̄he iya.

⁸ Ndu egbu ẹma a-tsu ude; gua ìtsoritso. Iphe b̄ukpo ndu at̄uje ikokoro lẹ Ẹnyimu Náyìlu; m̄ee ndu at̄uje n̄tofu lẹ mini a-ch̄iko a-lakòta kparakpara.

⁹ Ndu egudeje owu ọcha akpa iphe; ta amah̄edu iphe ẹphe e-me ememe. Ndu ekwe ọkpobe ẹkwa ọcha bẹ ọzo e-chihu. ¹⁰ Ndu bụ ẹphe gude alì ndu Íjiputu bẹ e-gewe rakaraka. Iphe b̄ukpo ndu e buje ozi bẹ aph̄u a-bya.

¹¹ Ndu bụ ishi lẹ mkpukpu Zowanu b̄ukota ndu eswe. Ndu maru iphe bụ ndu anòduje akpò-ziru Fero ọzo l'akpò-zijeru iya ọzo onye eswe. ?Nan̄ ẹge unu e-shi s̄u Fero: "M̄b̄edua ȳikwa lẹ ndibe ngu ndu ọphu maru iphe. Mu ab̄uru nwa eze ndu ndiche." ¹² Mb̄u; ?b̄u awe bẹ ndibe unu ndu maru iphe n̄ nta-a? T'ẹphe koshinu unu iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakòta-Ike ch̄i-buwaru l'iya e-me ndu Íjiputu. ¹³ Ndu bụ ishi lẹ Zowanu b̄ukotawa ndu eswe. Ndu bụ ishi lẹ M̄emufisu b'e mekotawaru iphuruphuru-ẹn̄ya n̄u. Ndu, bụ itso, gude ọlo lẹ ndibe ẹphe bẹ dusweshiwaru ndu Íjiputu ọzo. ¹⁴ Ojejoje wowaru ume, achije ẹn̄yanji ch̄iru ye ẹphe l'ẹhu. Ẹphe

mewaru; ndu Íjiputu atsoƙota bēbebe l'iphemiphe obule, ephe ememe; mbū ęge ono, onye nguru mee anoduje atso bēbebe l'ęke o gboshiru ęgbo ono; ¹⁵ k'ophu bū l'ę to dudu iphe ndu Íjiputu a-dukwadu ike ememe. Ndu ophu bū ndu ishi; me ndu okpa; te nweđu onye a-dukwadu ike oyeru ephe ęka. Oke amadu phe; me ndu k'unwu ogbee te eyegheduru ephe ęka.

Ndu Íjiputu a-baru Ojejoje ęja

¹⁶ Mboku ono; be ndu Íjiputu a-du l'o bū unwanyi. Ephe anmahukota ruuruu; l'ęke ephe atsu egvu; ke ęka Ojejoje, bū Okaribe-Kakota-Ike haliru. ¹⁷ Alı ndu Júda aburu iphe ee-gudeje eye ndu Íjiputu egvu. Onye nuru ęke e kuru epa ndu Júda be egvu a-bya l'ęhu; l'okfu iphe Ojejoje, bū Okaribe-Kakota-Ike arukoru ephe.

¹⁸ Mboku ono be mkpukpu ise l'alı ndu Íjiputu a-wata okfu okfu-alı ndu Kėnanu. Ephe eria nte l'ephe a-nodu Ojejoje, bū Okaribe-Kakota-Ike l'ęka. Mkpukpu ono be nanu a-nodu aza "Mkpukpu o-la-l'iyi."

¹⁹ Mboku ono be ee-meta ęnya-ngweja Ojejoje l'echi alı ndu Íjiputu. L'aakpua iphe ee-gude anyata Ojejoje akpukpu dobe l'okė-alı iya. ²⁰ Oburu iphe-ohubama me iphe-ekebe, noduru Ojejoje, bū Okaribe-Kakota-Ike l'alı ndu Íjiputu. Teke ephe chiru mkpu; raku Ojejoje l'okfu ndu akpa ephe ęhu be oo-yefua onye a-dzo ephe; mbū onye a-gbataru ephe. Onye ono a-bya adzofu ephe. ²¹ To du ya bū; Ojejoje e-me te ndu Íjiputu maru iya. O bū mboku ono be ephe a-mareta Ojejoje amareta. Ephe e-gude anu yele nri gude bya agwaa Ojejoje. Ephe erifu nte l'owaa iphe ephe emeru Ojejoje ndo-o; ephe emeeru iya ęya. ²² Ojejoje e-gude iphe-ememe; jekfube ndu Íjiputu. Teke e metsuaru; yo byakwaphu bya emee ephe; t'ephe korohu. Ephe a-lakfuta Ojejoje; yo ngaberu ephe nchi l'aroro, ephe aro iya; mee t'ephe korohu.

²³ Mboku ono be oje-mbeke e-shi Íjiputu jerua Asiriya. Ndu Asiriya ejelaha Íjiputu. Ndu Íjiputu ejelaha Asiriya. Ndu Íjiputu ephe le ndu Asiriya atugbabe balaharu Ojejoje ęja. ²⁴ Le mboku ono be bū ndu Izurelu a-buru ndu k'eto me a gwa Íjiputu yele Asiriya, bū ndu a-buru iphe-oma le mgboko. ²⁵ Ojejoje, bū Okaribe-Kakota-Ike a-goru ephe onu; su: "T'onu-oma buru ke Íjiputu, bū ndibe mu yele Asiriya, bū ndu mu gude ęka mu mee; me ndu Izurelu, bū ndu bū oke mu."

20

Aphu ęhu ndu Íjiputu; me ndu Kushi

¹ L'afa eze ndu Asiriya; mbū Sagonu ziru onye ishi soja iya t'o jeru ndu Asurelu ogu; luta iya; ² be Ojejoje gude Azáya Emozu kfu okfu. Iphe o kfuru aburu: "Yefu uwe-aphu ono, i yeru ono; nggu eyefu akpokpa ono, i yeru ono!" Yo yefu iya; gbaru ęhu otu; gbaru okpa otu l'aghaphe. ³ To du iya bū; Ojejoje asu: "O bū ęge ono, nwozi mu, bū Azáya gba ęhu otu; gbaru okpa otu ghaphee afa ęto ono; yo buru iphe-ohubama yele iphe du biribiri, e meru ndu Íjiputu yele ndu Kushi ono; ⁴ bū ęge eze ndu Asiriya a-kpu ndu Íjiputu yele ndu Kushi le ndzu; yeshia ephe uwe; gbabe ephe okpa otu kpuru ephe lashia; nwata me ogurennya; ike e-ghekotaru ephe onu t'o buru iphe ee-gude mee ndu Íjiputu iphe-iphere. ⁵ Ndu tukoberu

ndu Kúshi ishi; bya egude ndu Íjiputu eku onwèphe bè egvu e-gude; iphere aburu nk'èphe. ⁶ Mbòku ono bè ndu bu l'iku eze ɛnyimu-a a-sù: 'Unu phududuphu iphe meru ndu ono, ayi shi tókòbe ishi ono; mbù ndu ono, ayi shi gbaru obu yeru l'òo ɛphe a-gbaaru ayi mkpu; dzòo ayi l'èka eze ndu Asiriya! ?Nta-a; nanù ɛge ayi e-shi nahu?' "

21

Àphù ɛhu ndu Bábyilonu

¹ Qwaa àphù, a phuru k'èchi-ɛgu ono, nò l'uzo eze ɛnyimu ono:

Q bù ɛge ọku-maa anma nswòko shi l'èchi-ɛgu ọzo ọhuda bù ɛge oo-shi l'èchi-ɛgu ono, eye egvu tù unu gbirimu. ² E shiwa l'àphù; koshi mu iphe anyi ishi ɛdzu. Mu phuru nwoderu-oye; yoo duphushi madzù; phùà onye mgbugbu-madzù; yoo gbushi madzù.

Unubè ndu Élamu; unu je aláa ọgu! Unubè ndu Mídiya; unu kepee ndu ọhogu unu ekephe! L'ude ono, ɛphe meru; ndiphe tsua ono l'ò ha bè Nchileke mewaru; ọ bụwa kperengu. ³ Iphe-a emee; ɛhu aghashihu mu. ɛhu aphukota mu ọphu l'ò bù nwanyi, ime eme. Iphe mu nuru meru; mu atsólahaà bebebe. Mu kpòru beru lè mu nuru iya. ⁴ Meji akfulahaa mu gbudungu gbudungu. Egvu, mu atsù emee; ɛhu anmalaha mu anmanma. Nchi-èjihu, mu shi akpò ɛnwa iya-a abúwarunu iphe anyi mu ishi ɛdzu.

⁵ L'àphù ono b'a kwashiru nri; bya atúsaa ukpo; ndu ɛbyee anọo ya. ɛphe anọdu iya; l'eri; l'angu. A nonyaa; a buru: "Unu wù-lihu; unubè ndu ishi sọja; unu tọa manù l'iphe unu gude ezeru ọgu!"

⁶ Qwaa iphe Nnajiufu kfuru mu: "Duru onye nche ye t'ò che nche! T'onye ono dojekwa iphe ọ phuru! ⁷ Teke ọ phujeru ndu agba ñnya; gbatsua ya agbagba; mè ndu agba nkakfu-igara; mè ndu agba ñnya-ivu; t'ò rúkota ɛhu; mbù t'ò rúkota ɛhu ọhuma."

⁸ Tò dù iya bù; onye nche ono echia mkpu; su: "Onye nwe mu nù; mbòku-mbòku bè mu a-nòduje l'ulo-eli nche-a. Mbù l'enyashi mbòku-mbòku bè mu anòduje nche l'èke, a sùru tẹ mu nòdu. ⁹ Lekpoduaphu; a dù l'igwe awù abya. ɛphe nòtsua l'ìnya, a gbaru nìjigba ɛbo ɛbo. Yò sù lè ndu Bábyilonu daakwaru! Bábyilonu daakwaru! ɛge ono; bè iphe bù agwa mkpukpu ono l'ò ha; mbù iya bù nchi ɛphe dakashihuwaru nanù nanù l'alì." ¹⁰ Unubè ndu Ízurèlu, bù ndu nke mu, e tsuwaru unu l'ò bù onye etsu witu. Obenu l'iphe mu ekfuru unu bukwa iphe mu nuru l'ònu Ojejoje, bù Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbù l'ònu Nchileke kẹ ndu Ízurèlu.

Okfu ɛhu ndu Édọmu

¹¹ Qwaa aphù, aaphuru ndu Duma.

O nwekwaru onye nò l'alì Séyi eku mu oku; su: "Onye nche; ?nanù ɛge abalì beru? Onye nche; ?nanù ɛge abalì beru?"

¹² Onye nche ono asù mu: "Nchi abọhuakwa; ọbule ɛnyashi a-byakwa ọdo. Q -buru l'unu akpata ishi; unu kpata ishi. Unu emee lata azù ọdo."

Àphù ɛhu ndu Arabu

¹³ Qwaa ozi, Nchileke ziru l'ɛhu ndu Arébiya.

Unubè ndu ije, shi l'alì ndu Dedanu; unu je akuru l'oswa ndu Arébiya.

¹⁴ Unu kutakwa mini, unu a-nù ndu mini agù; unubè ndu ọphu bu l'alì Téma! Unu wotakwa nri bya anù ndu agba ọso ọgu! ¹⁵ Ndu ono bè bù ndu agbalaru ogu-mbeke; mbù ndu, a gbalaru mma, a mifutaru amifuta; ɛphe

agbalaru akfu, e kweru ekwekwe; mbụ ẹphe agbalaa l'ẹke ọgu nwuru ọku.

¹⁶ Ọwaa iphe Nnajiufu kfuru mu ndọ-ọ: “A guakwaru ndu Kéda afa ọgu l'ọ bụ onye e buru ozi ebubu. Ọ phọduru afa lanu nta-a; iphe bu ùgvù onó, ndu Kéda shi nweru onó agvù. ¹⁷ Nwa ndu a-phọdu nù lẹ ndu agbaje akfu; mbụ ndu ike dù lẹ ndu Kéda ta abahedu ishi. Ọ kwa Ojejoje kfuru iya; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu.”

22

Ozi ẹhu ndu Jerúsalemu

¹ Ọwaa bụ àphù, a phuru Nsuda Ọphulenyá onó:

?Bù ngunu eme ngu nta-a, meru iphe ndibe ngu chiko wufu wuba l'okpotsu ọlo; ² mbụ nggube mkpukpu onó, bụ utsu adaje iya; buri mkpukpu, agba gharagharagara; okokooko anaru iya.

Ndibe ngu, e gburu egbugbu ta bukwa ọgu-mbeke b'e gude gbushia ẹphe. Ọphu ọ bụdu ọgu gbushiru ẹphe. ³ Ndu ishi ngu l'ẹphe ha chikowa ye ọkpa l'oso gbalashia. A kpuru ẹphe lẹ ndzụ; ọphu e gudedu akfu. Iphe bụ unubẹ ndu e guderu b'a tūgbaberu tūkota mkporo; mbụ unubẹ ndu bụ: unu gbaa l'unu gbaru; e gudelee unu. ⁴ Ọo ya bẹ mu sūru: Unu wofu mu ẹnya. Mbụ ẹge-a; unu haa mu tẹ mu raa ẹkwa raghee ya araghe. Unu bẹ erikwaphu l'unu eje mu ọdu ike lẹ ndibe mu, e gbushikotaru; ⁵ kẹle Nnajiufu, bụ Ojejoje; mbụ Ọkaribe-Kakota-Ike; bẹ dobekwaru eswe mbọku ọgba gharagharara; mẹ ọdzo iphe pyaapya; mẹ ntsumu-egvu lẹ Nsuda Àphù. Eswe mbọku onó; bẹ eenwukposhi upho-mkpuma; ẹge onó; b'a nọdu araku eze ọguv.

⁶ Ndu Élamu byakwa bya achita ẹkpa akfu ẹphe jeshia ọgu; bya achita ndu gude ọgbo-inya aluru ẹphe ọgu; mẹ ndu gude inya eje ọgu gude jeshia. Ndu Kíru bya ekpuhaa iphe-mgbochita ẹphe ghebe ọnu. ⁷ Nsuda unu ọphu katsua mma bụ iphe jiru iya nù bụ ọgbo-inya. E woru ndu gude inya eje ọgu yetsua l'obu-edukfu mkpukpu t'ẹphe chee mkpukpu onó nche. ⁸ Iphe gbobutaru alí Júda b'e wofukotawaru iya.

Yo be mbọku onó; unu lelaaha ẹnya ngwa-ọgu onó, kuru l'ufu-eze, e meru l'oshi sida, shi l'oswa, nọ l'ugvu Lébanonu. ⁹ Unu phwaru lẹ Mkpukpu Dévidi gbaru ọru igweligwe. Unu ekua mini, nọ l'uzo ọhali sushia. ¹⁰ Unu bya agwa ọlo, nọtsua lẹ Jerúsalemu ọgu; bya aharu ẹphe nwukposhia gude mee agbarike upho-mkpuma Jerúsalemu. ¹¹ Unu abya atua ọkpuru lẹ mgbaku upho-mkpuma labu ọbu; tẹ mini, shi l'akahu ọkpuru onó wubata iya; ọru. Ọphu unu aghadu ẹnya onye, bụ iya turu ọkpuru onó; mbụ l'unu ta kpadu ishi onye onó, bụ iya chiru idzu ẹge ọo-du teke, tehakpowaruru ẹnya onó.

¹² Tọ du iya bụ; o be mbọku onó; Nnajiufu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike abya ekua unu sù t'unu bya araa ẹkwa gua aphu; t'unu kpushia ishi; chita uwe-aphu yee. ¹³ Obenu l'obu; lewaru ẹnya! Ẹhu atsole-ẹ unu! Unu atụ okokooko; egbushi eswi; egbushi aturu; l'ebypyashi anu; l'angu mē! Unu -gbeshi unu asu: “Unu t'ayi ria; ngua; echile; ayi anwushihuwaru.”

¹⁴ Obenu lẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike mewaru; mu amaru iphe ọwaa; mbụ mu egudekpoo nchị mu nua ya l'ẹke ọ sūru: “L'iphe dū ẹjì, unu eme-a b'ẹ ta byadu bya enwefu unu gbururu jeye teke unu a-nọ-bebe. Ono iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje; buri Ọkaribe-Kakota-Ike ekfu ndono.”

Aalọ Shebuna ẹka lẹ nchi

¹⁵ Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje; bụru Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru. O sūru ẹge-a: “Tugbua je aji nwozi ono; mbụ Shebuna, bụ iya bẹ eswiye ufu-eze ono: ¹⁶ ?Bụ ngunu bẹ iime l'ẹke-a. Tẹmanu; ?bụ onye haru ngu t'ị bya atọa ili, ee-li ngu; mbụ t'ị hakpọshi ili ngu l'edegerede; atubashi ẹke ị-nọduje tuta ume l'ime ikelegvu. ¹⁷ Maru amaru; lẹ Ojejoje abyaakwa ngu t'ọ zuta ngu tufaa; mbụ nggube onye ono, bụ ndaji-nggara ono. ¹⁸ Oo-we ngu kperekpere l'ọ bụ bọlu weba ngu l'eze mkpukpu. Yọ bụru ẹke ono; bẹ ị-nọdu nwuhu. Yọ bukwaruphu l'ẹke ono bẹ ẹgiri ugbo-inya ngu ono a-kwashị; mbụ nggube onye ono, bụ iphe e gude achi ọlo nnajiufu ngu ọchi ono! ¹⁹ Ojejoje a-nafu ngu ọkwa ngu; chifu ngu l'ẹka ị nọ eje ozi.

²⁰ “O -be mbọku ono bẹ mu e-ku onye ejeru mu ozi; mbụ Eliyakimu Hilikaya. ²¹ Mu achita kpowula kpowula uwe ngu woru yee ya; chita eriri-ẹka ngu webe iya mgburumburu; woru ike, i shi nweru nū iya. Ọ bụ iya a-buru nna ndu bu ndu Jerusalemu; mę ndu ọnu-ọlo Júda. ²² Yọ bụru iya bẹ mu e-ye igodo ọnu-ọlo Dévidi l'ẹka; ọ -guhaa ọzo ghebe ọnu; b'ẹ too nwedu madz nwigbaleke-oma byaru bya agu-chi iya nū. Teke ọ gu-chikwanuru ọzo; b'ẹ tọ dudu onye byaru byaru bya aguha iya nū. ²³ Mu e-me iya t'ọ nguru anguru l'ọ bụ nggu, a kpọberu kpọ-mia ya akpọ-mi. Ee-gude okfu ẹhu iya akwabẹ ndibe nna iya ugvu.

²⁴ “Iphe bụ ivu ẹhu ndibe nna iya bẹ a-nọkota iya l'ishi; mbụ ivu ẹhu ndu awa nna iya phẹ; mę kę ndu abubu ẹphe. Iphe bụ iphe ọlo ndu ọphu ẹnya k'ọla alị; mbụ okoro; mę itoshi bụ iya b'ọ nọkota l'ẹka.” ²⁵ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sūru: “Lẹ mbọku ono bẹ nggu ono, e shi kpọbe kpọ-mia akpọ-mi ono a-kpọfu; daa. Ivu ono, e shi bo iya aburu gwo. Ono bụ olu Ojejoje.”

23

Ozi ẹhu ndu Táya

¹ Ọwaa ozi, e zituru ndu Táya:

Unu rashia ẹkwa ike; unubẹ ugbo-mini Tashishi; kele mkpukpu Táya b'ẹ mebyishiwaru. Nta-a ta dūhedu ọlo, nọ iya nū. Ọphu ọ dūhedu ọdu ugbo-mini, nọ iya nū. Ẹke e shiru bya emee t'ẹphe maru bụ l'alị Sáyipurosu.

² Unu dakwaa ashị; unubẹ ndu ikfuli; mę unubẹ ndu Sayidonu, agba ikike ngho; mbụ unubẹ ndu, ndu akpa lẹ mini mewaru unu aburu ubabanyi.

³ Iphe akuje akuku, shi lẹ mkpukpu Shihọ b'e shije l'eze mini, nọtsuanu vutaru unu; jeye l'ophu a kọtaru l'iku Ẽnyimu Náyiļu. Unu eshi ẹge ono buri ẹke mbakeshi azukota aswa.

⁴ T'iphere duru nggube mkpukpu Sayidonu; mbụ nggubedua, onye bụ agburanyi eze ẹnymu; kę l'eze ẹnymu kfuwaru sū l'ime te mebukwaa ya; ọphu ya 'amubua nwa. Ya te ehéfutabukwaa nwata nwoke; ọphu ya 'ehéfutabukwaa nwata nwanyi.

⁵ Teke iphe murunu ruleruphu Íjiputu bẹ aphụ e-ri ẹphe ẹhu l'iphe ono, meru lẹ Táya.

⁶ Unu dafu Tashishi! Unu raa ẹkwa rashia ya ike; unubẹ ndu ikfuli! ⁷ ? Bụ mkpukpu-a bẹ unu shi anọduje atụ okoko-oko-a? Mbụ akahụ mkpukpu ndiche ono; mbụ mkpukpu ono, ndu shi iya nū lageeru ote-ẹnya je eburu ono. ⁸ ?Bụ onye kebekpo chiaru Táya ẹjo idzu ọwaa? Mbụ mkpukpu ono, ekpubeje ndu ọdo okpu-eze ono; mkpukpu, ndu agba oke ngho l'ime iya bukota ndu ishi ndu ishi; mbụ mkpukpu, ndu agba iya ngho bukota ndu

a kwabẹ ugwu lẹ mgboko kpamu. ⁹ O kwa Ojejoje, bụ Okaribe-Kakota-Ike bẹ chiru idzu ege ya e-me iya. Iphe kparu iphe o chiru idzu ono bụ t'o mee t'ekuku ephe eku onwephe l'iphe biribiri, ephe meru buru kperengu; me t'o mee ogenyi ephe iphere.

¹⁰ Unu gbasaa eka kọo alị unu l'ọ bụ ẹke utso Ẹnyimu Náyilu byaru; unubẹ ndu Tashishi! Kẹ l'ẹ to nwehedu onye anọ-chikwadu unu ụzo ọdo.

¹¹ Ojejoje maberu eze ẹnyimu eka; bya emee t'alị-eze, nonu nmakota jijiji. O tɔwaru ekemu sụ l'ọ bụ iphe ee-me ndu Kėnanu ndo-o; mbụ t'a chiko iphe bukpo eke e meru; yọ buru okpo-mgbinyiku, nọ iya nụ mebyishikota.

¹² O kfulu; sụ: "Unu ba atuhakwa okooko ọdo; unubẹ ndu Sayidonu; mbụ unubẹ ndu ophu e gweru ujimu nta-a! Unu wụ-lihu; wufu azụ iya ophu jeshia Sáyipurosu; obe; unu -jerukponu eke ono; bẹ unu te egbe aphukpokwanu eke unu a-nodu tuta ume."

¹³ Unu leduduphu alị ndu Bábýilonu; mbụ ndu ono, ẹ-ta dudu iphe ephe bụ nta-a ono! Ndu Asiriya mewaru iya; yọ buru eke unwu anụ, shi l'echi-egu abyajẹ bya adọru. Ephe tsoru iya ogu; bya eworu ụlo, a kpụ-shitsuaru ike, nọ iya nụ kükposhia; mee ya; yọ daburu ochobo.

¹⁴ Unu raa ekwá rashia ya ike; ugbo-mini Tashishi; kẹ l'ẹke ono, shi buru agbarike unu ono bẹ bụwa kpurupyata.

¹⁵ O -rua teke ono bẹ aa-zaha mkpukpu Táya nọo ukporo afa ẹto l'afa iri, bụ iya bụ iphe eze anọje l'okwa eze iya. Ukporo afa ẹto l'afa iri ono swetsua bẹ ọo-muru ndu Táya l'ọ bụ egwu ono, ndu agba okpara aguje ono, suru:

¹⁶ "Gude ogumogu jephee
mkpukpu mgburumgburu;
nggube nwanyi okpara,
a zaharu azaha!
Kpoo ogumogu obu ohuma;
nggu agwa egwu l'igwe;
k'ophu aa-nyata ngu ọdo."

¹⁷ Ukporo afa ẹto l'afa iri ono -swetsua bẹ Ojejoje a-kpakfuta ndu Táya. Ephe alaphu azụ l'iphe ono, riwaru ephe ishi ono; bụ iya bụ ogba okpara. Yọ buru ndu ephe l'iya a-nodu eme iya bụ alị-eze alị-eze, nọkota l'eliphe.

¹⁸ Obenu l'iphe oo-rita; me ugwo, aa-kfu iya a-bukotaruru iphe ee-doberu Ojejoje. E tọ dobedu iya l'oba; ophu o dudu eke ọochikobe iya. Uru, gbaru iya nụ a-nodu alaru ndu bu l'ifu Ojejoje, ephe e-gude akpa nri; gude iya l'anma uwe; mbụ nweru iya k'etsutsu.

24

Ikpe ehu ndiphe l'ophu

¹ Lenu! Ojejoje abyakwa ome mgboko tẹ egbara kfula ya; mbụ mee ya t'ọ daburu ochobo. Oo-mebyishi ifu iya; chikashia ndu bu iya nụ. ² Yọ buru ege e meru onye bẹ ee-me onye! Ege e meru ndu agwajẹ iphe bụ ege ee-me madzụ mmanu. Ege e meru ohu bẹ ee-me onye gbaru iya nụ. Ege e meru nwanyi, nwe ụlo bẹ ee-me nwamgboko, ejeru iya ozi. Ege e meru onye ere erere bụ ege ee-me onye azụ azuzu. Ege e meru onye ji ugwo bẹ ee-me onye jeru iya ẹya ejeje. Ege e meru onye ji ugwo ejiji bẹ ee-me onye jeru ugwo ejeje. ³ Mgboko bẹ ee-me t'ọ dabukotakporu iphoru; mbụ mebyishikotakpoo ya l'ọ ha. O kwa Ojejoje kfulu okfu-a.

⁴ Elikoro kpamu agbanwushihu; nwua kpa. Mgboko l'ọ ha ayo-kahu; nwua kpa. Iphe bụ ndu aanụ epha ephe lẹ mgboko atakirihu atakirihu.

⁵ Ọ kwa ndu nọ lẹ mgboko farúshiru mgboko; kẹ l'ẹphe jikaru ome iphe ekemu kfurú; mbụ a dakaru iphe a tũru lẹ ekemu; bya emebyia ọgba-ndzụ, a gbaru tọ nọ gbururu jeye lẹ gbururu. ⁶ Ọ bụ iya kparu iphe mgboko yẹle ọnu, a tũru iya eme; buru iya meru iphe ndu bu iya nụ vù onwu iya; buru iya kparu iphe ndu bu lẹ mgboko gude gvẹbe agvẹbe. Nwa ndu phọduru ta bahe ishi. ⁷ Mee ọphungu atashihu. Oshi vayinu anwukota kpaa. Iphe bụ ndu eme rigbarigba atsulaha ude. ⁸ Ọda nkwa ono, ẹphe akụ ono, atso ntumatu ono buwa kperengu. Gwogwogwo, ndu eri iphe ada be buwa kengu. Ogumogu ono, shi atso etu ono aburu kperengu. ⁹ Nta-be ẹphe ta agujehedu egvu-mee teke ẹphe angu mee. Mee, eme l'anya gbe atsowa nụ ẹphe ile l'onu. ¹⁰ Mkpukpu ọ-la-l'iyi ono dabuwaru ochobo. Ọlo onyemonye b'a guchishitsuaru agụ-chishi t'ẹ b'ọ dụ onye a-bahụ iya nụ. ¹¹ Ẹphe wushiru l'esu-uzo l'echi mkpu t'a nụ ẹphe mee. Ẹhu-otso-ena buwa tsutokongu; to nwe eke e tekwađu eswa lẹ mgboko. ¹² Mkpukpu ono abuwaru-a iphe a haru; yọ daburu iphoro. E woru ọgu-nggamgbo, e yeru iya chikashia. ¹³ Ọ bụ ẹge ono be ọo-dụ lẹ mgboko l'ipe bụ mbakeshi l'ọ bụ oshi olivu b'a nmaru yikayika; m'ọ bukwanu ẹge aakpaje mkpakwa akpuru vayinu teke a wọbetsuaru vayinu.

¹⁴ Ẹphe e-mekochaa tya uzu; mbụ tya okokooko. Ẹphe eshiru l'uzo ẹnyanwu-ariha kfuta ẹge Ojejoje habe nshinu. ¹⁵ Ọo ya bụ; tẹ ndu uzo ẹnyanwu-ahata jaa Ojejoje ajaja; mbụ tẹ ndu eze ẹnyimu gbapheru mgburumgburu tu-lia ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke Ịzurẹlu atụ-li! ¹⁶ Ayi nũtsuaru olu egvu, shitsua l'ẹke mgboko jebetsuaru, a gụ; sụ: "T'a jaa onye ono, doberu ẹka ndoo ono ajaja!"

Obenu lẹ mbẹdua sũkwanuru: "Mu wufuakwaru! Mu wufuakwaru! Nsho mu nsho! Ndu oderu-oye edeekwaru madzụ eye! Ẹphe gudeekwa edede deru madzụ ye!" ¹⁷ Iphe n-yemegvu; me iduma yele ọnya be kwaberu unu akwaberu; unube ndu mgboko! ¹⁸ Onye nuru ukporo iphe eye-egvu -jeshia agbala be e-je adalahu lẹ iduma. Onye -nyifutakwanuru l'iduma igbudu be e-je adalahu l'onya. Uzo-mini, notsua l'igwe ghekotawaru onu; nto-l'ali mgboko l'anmakota jijiji. ¹⁹ Mgboko chikpohuwaru. Mbụ lẹ mgboko kpakashihuhwaru akpakashihu. Mgboko be etengewa etenga. ²⁰ Mbụ lẹ mgboko anga anganga l'ọ bụ onye mee guderu. Ootu kwakakwaka l'ọ bụ ọlo pherephere byaru. Mbụ l'ipe dụ ẹji, o meshiru be ikpe iya nmaru iya nmashia ya ike; k'ophu bụ l'ẹ too gbeshighehedu egbeshi ọdo.

²¹ O -rua mbọku ono be Ojejoje a-hụ ndu ojozi-imigwe, mesweshirunu ahuhù l'imigwe; hũkwaaphu ndu eze, nọ lẹ mgboko ahuhù. ²² Ee-rukobe ẹphe l'ekalanu l'ọ bụ ndu mkporo, nọ l'oka mkporo. Aa-tuchishi ẹphe l'ulo-mkporo. A -nọo mgbamugbamu a bya ahia ẹphe ahuhù. ²³ Ono bu teke iphere a-dụ onwa; anwu echibuhu; kele Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike a-buru eze lẹ Ugwu Zayonu mekwaphu lẹ Jerusalemu. Ndu bu ọgurennya mkpukpu a-phụ ọdu-biribiri iya.

25

Egvu, eegude etu Ojejoje ẹpha

- ¹ Nggube Ojejoje;
 ọ bụ nggu bụ Nchileke mu.
 Mu a-nọdu atụ-li ngu atụ-li;
 l'eku ẹpha ngu gude aja ngu ajaja.
 Kẹ l'i mewaru iphe dụ biribiri.

- Iivudoshi ike l'iphe,
 i chiru idzu iya teke ndiche;
- 2 kẹ l'i mewaru mkpukpu ono; yọ buru ikpọzu;
 mbụ mee mkpukpu,
 a kpụ-pheru upho-mkpuma mgburumgburu;
 yọ daburu ochobo.
 Eke ndu ohodo kpuru;
 yọ buru okpo-mgbinyiku;
 b'i mewaru; yọ buru ochobo;
 ophu a byadu bya
 akpụ-kwazi iya odo jeye lẹ gbururu.
- 3 O bu iya a-kpata iphe ndu
 nweru agburu-ehu a-nodu akwabẹ ngu ugwu.
 Iphe, bu mbakeshi ono,
 mkpukpu notsua ya nu;
 bukota ndu akirishi ono
 awata okwabe ugwu.
- 4 Keshinu keshinu;
 bu nggu shi butaru
 a-gbabe-a-dzuru kẹ ndu ukpa;
 buru nggu bu
 a-gbabe-a-dzuru kẹ ndu
 o ribudoru.
 O bu nggu bu ulo,
 egbobutaje ndu oke pherephere apa;
 buru nggu bu agụ onye okpomoku ekpo;
 kẹ l'uphere ndu akirishi aduje
 l'ọ bu eke oke pherephere,
 eme t'o nwutsua upho-mkpuma.
- 5 Mbụ l'ọ dulephu l'ọ bu
 okpomoku alị eveve.
 O bu nggu emeje
 tẹ ndu ohodo, ada gvugvu da bedengu.
 O bu ege agu, shi l'urukpu
 abyanyije okpomoku;
 bu ege aabyanyije egvu ndu akirishi agu.

Aji, Ojejoje a-gbaru ndibe iya

- 6 O bu l'eli ugwu-a bẹ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike e-gude okpobe nri gbaaru iphe bu madzu eswe-iphe; gaaru ephe mee ndiche; mbụ shiaru ephe anụ, katsukpo me mee katsukpo mma. 7 O bu l'eli ugwu-a bẹ oo-nodu mebyishia phulaphula iphe ono, e gude phụ-kputatsua iphe bu madzu; mbụ ekwa, e gude phụ-chia iphe bu mbakeshi ono. 8 Oo-me onwu ta nọhe gbururu jeye lẹ gbururu. Mbụ lẹ Nnajiufu, bu Nchileke e-fucha onyemonye obule enya-mini l'enya. Iphe-iphere ono, e shi eme ndibe iya ono bẹ oo-me t'ọ gvukota lẹ mgboko mgburumgburu. O kwa iphe Ojejoje kfuru ndono.
- 9 O -rua mboku ono bẹ ephe a-sụ: "Lenu! O bukpokwa Nchileke ayi ndo-ọ. Ayi tukoberu iya ishi; yọ dzoo ayi. O bu Ojejoje ndo-ọ; ayi tukoberu iya ishi. T'ehu tsọo ayi! T'ayi teje eswa l'ọ dzoru ayi."

Aphụ, a-nu ndu Móabu

- 10 Ojejoje e-gbochita ugwu-a. Obenu lẹ ndu Móabu bẹ aa-dzo lulalula l'ibe ephe ege ono, aadzoje eswa pyakapyaka l'ikpọzu ono. 11 Ephe a-susa eka labu l'ọ bu onye egvu mini susaru eka t'ọ gvua mini. Obenu

lẹ Ojejoje e-me-e t'ekuku, ephe eku onwephe buru tsutokongu. ¹² Oo-byatsuta upho-mkpuma ono, unu kpuru ono; yọ buru okpo-mgbinyiku; l'akpo origodo ono; mbu mee ya; yo zeshihu yele eja aburu nanu.

26

Egvi Ajaja

- ¹ O -rua mboku ono; be egvi, aa-gu l'ali ndu Jüda bu:
Ayi nweru mkpukpu, shihuru ike.
Nchileke be gude ndzota
tu-pee ya mgburumgburu
l'o bu upho-mkpuma.
- ² Unu guhaa onu-oguzo
mkpukpu ono ghebe iya onu.
Unu ghebe iya onu;
k'oplu iphe bu ndu, doberu aka ndoo;
me ndu eegude ire ephe aka a-wuba.
- ³ Ii-kebe iya l'oma;
mbu onye ono, obu iya no l'eke i no;
ke l'o tukoberu ngu ishi ono.
- ⁴ Unu chiru ukfu kwee Ojejoje jeyewaru;
kele Ojejoje, bu Nchileke
bu iya bu Agbara-Mkpuma
ono, a-no jeyewaru ono.
- ⁵ Ndu atu-li onwephe atu-li; b'o lo-tsutaru;
mebyishia mkpukpu,
eku onwiya ekuku;
mbu; mee ya; yo zeshia l'ali;
yele eja atuko nanu.
- ⁶ Ndu e shi akpa ehü;
me ndu, e-te nwedü ege
o haru ephe
egude okpa adzo iya lulalula.
- ⁷ Uzo, ndu doberu aka ndoo
eshi ayikoje ayiko.
Yo buru nggube onye ono,
obu guru iphoro ono;
be meru t'uzo ndu ono,
doberu aka ndoo ono kwoo akwokwo.
- ⁸ Nggube Ojejoje;
ayi emekpelekwaphu iphe ekemu ngu kfuru;
shi ege ono ekoshi l'oo nggu;
be ayi chiru ukfu kwee.
Iphe, anoduje ehe ayi uhere;
bu t'ayi mee t'epha ngu dee ude.
- ⁹ Obu ngu aduje mu l'enyashi;
o -be l'utsu; yo du mu
t'a su le mu phuru ngu.
O bu teke i kperu mgboko ikpe;
be ndu ndiphe a-muta
iphe, bu odobe-eka-ndoo.
- ¹⁰ Ndu ejo iya ono abujeru;
e -mekpooru nu ephe
eze-iphe-oma;

- ephe te gbe amutadu odobe eka ndoo.
 Ephe -nòdukpoonu l'ali
 ndu obu guru iphoro;
 ephe emele-e iphe e-te
 vudodu nhamunha.
 Ephe ta akpadu ishi le Ojejoje ha nshinu.
- 11 Nggube Ojejoje; i haliwaru eka.
 O bu; me ephe te gbe phukwa iya.
 T'ephe phunu ege okfu-ehu
 ndibe ngu evube ngu oku l'ehu;
 t'iphere gude ephe.
 Te oku, i kwakoberu
 kekwa ndu ohogu ngu!
- 12 Nggube Ojejoje; o bu nggu
 e-me te nchi du ayi ndo.
 Iphemiphe obule, ayi duru ike mee;
 kwa nggu be meru iya ayi.
- 13 Nggube Ojejoje,
 bu Nchileke ayi.
 Ndu odo shikwa
 chihawa ayi;
 obenu l'oo nggubedua kpui;
 be ayi abaru eja.
- 14 Ndu ono nwushihuakwaru; ephe ta anohekwa.
 Ephe bukotaakwa maa;
 ephe ta alufutahe odo.
 I huhu ephe ahuhu;
 mee ephe; ephe eyifu;
 bya emee te b'a anyatajehe ephe anyata ophu.
- 15 I mewaru ndu ndu ali ayi;
 ayi aka l'igwe;
 nggube Ojejoje.
 I mewaru ndu ali ayi;
 ayi aka l'igwe.
 Nggu eshi ege ono mee;
 ugvu aburu nke ngu;
 nggube onye metsuaru
 okè-ali;
 yo kpiribekota akpiribe.
- 16 Nggube Ojejoje;
 o kwa nggu;
 be ephe gbakfutaru teke
 iphe tsuru ephe l'ehu.
 Teke ihu ephe ahuhu;
 be ephe rakuru ngu.
- 17 O bu ege nwanyi, ime eme;
 anoduje aghada;
 l'echi mkpu;
 bu ege ayi shi du;
 nodu ngu l'ifu; nggube Ojejoje.
- 18 Ayi shi du ime; l'aswikposhi
 onwayi l'eke oome ayi ehuka.
 E mekochaa; yo du l'ayi muru iphoro;

kẹ l'ayi ta dudu ike dzọ ndiphe;
 ọphu ayi 'anudu ẹphe ndzu.

19 Ndibe ngu, bu ndu
 nwushihuwaru nu
 e-mekochaa;
 teta; ọdukota ndzu ọdo.
 Unube ndu ọkotawa l'ili;
 a-wu-lihu;
 gude ẹhu-otso-ena kpoo gerugeru.
 li-gude iji nchi-aboju guhaa ọzo;
 mgboko erufuta ndibe unu;
 ndu ọphu shi nwuhuhawa anwuhu.

Aa-dzo ndu Izuřelu

20 Ndu mu; unu tugbua wuba l'ulo unu je agu-chia onwunu ọlo! Unu domia onwunu nwanshiji; jeye teke iphe eghu iya eghughu nshinu e-ghubu iya; 21 kẹ l'agha; unu lekwa-a! Ojejoje shiakwa ẹke, o bu eje alufuta; t'ọ bya ahua ndu mgboko ahuhu k'iphe du ẹji, ẹphe mekotaru. Mgboko l'ọphu e-rufutakota ndu e gburu, ọ iya nu; mbu ẹ tọ dudu ndu e gbushiru, ọ iya nu, oo-domi edomi.

27

1 O -rua mboku ono; be Ojejoje e-gude ogu-mbeke, eye egvu; ha nshinu; shihu ike hua ejo agiyi ono ahuhu; mbu ọlo-swaagwo ono; ejo agiyi ono, agwokishije onwiya agwokishi ono; mbu l'ejo anu, bu l'eze enyimu be oo-gbushi.

2 O -rua mboku ono; be Ojejoje a-su: "T'unu gua egvu mgbo vayinu ono, emehu vayinu ntumatu ono. 3 O kwa mube Ojejoje eleta iya enya. Mu agba iya mini mkpurumkpuru. Mu eche iya nche: eswe l'enyashi; t'e b'ọ du onye e-mebyi iya nu. 4 Ehu te eghukwa mu eghughu. O -ruhuduru; e woru ogaramambo ye le uke dochia mu ọzo; mu adzole-ẹ iya okpa sweta me a nodu l'ifu ogu; chiru ẹphe ye l'oku t'oku kee. 5 Odumeka; t'ẹphe gbakfutale mu-a bya anodu te ndzu dzua ẹphe; t'ẹphe byale-e te mu l'ẹphe chishia; t'okfu ba noheru mu l'ẹphe."

6 Ọzo ifu, abyanu be eri Jekopu e-mekochaa gbabe ogvu. Mbu le ndu Izuřelu e-mekochaa dzushia; bya atsushia igu; mja mijia mgboko.

7 Ipe Ojejoje chiru iya; ?o ha l'ọ bu ọphu o chiru ndu chiru iya iphe? ?E gbukporu iya nu ẹge e gburu ndu gburu iya nu? 8 Ipe o gude baaru ẹphe mbà bu l'ọ haru; e tso ẹphe ogu; kpua ẹphe le ndzu. Yo buru ejo pherephere, shi l'uzo enyanwu-ahata b'ọ gude bya eruta ẹphe. 9 O kwa ẹge-a be ee-gude nwefu Jekopu iphe du ẹji iya; yo buru iya bu l'iphe du ẹji, e nwefuru iya enweru ishi: M'ọ buru ogwepashia mkpuma enya agwa iya l'ọ bu gweru ndu. Itso Ashera m'ọ bu enya-ngweja insensu ta adudu ọphu egvukwaduru nu.

10 Kele mkpukpu, a kpushiru; yo buru okpo-mgbinyiku be dabuwaru ochobo. Yo buru mbukobe, a kwafuru akwafu; mbu ẹke a haru; yo du l'ọ bu echi-egu. O bu ẹke ono be aanoduje eche eswi; buru ẹke ono be ẹphe adoje odu; l'atacha mkpekwo l'ekali-oshi. 11 Teke ekali iya ono kposhuru nkụ; e gbushia ya. Unwanyi awaa ya nkụ; vuta je eshia ite; kele ndu-a bu ndu te nwedu egomungo. Yo buru iya meru iphe imiko ẹphe ta dudu Onye meru ẹphe; ọphu onwedu obu-imiko, o nwekwaduru l'ẹke ẹphe ọ.

¹² O -rua mbòku ono bẹ Ojejoje e-shilephu l'ònu Ẹnyimu Yufurétusu tụtua ndibe iya l'ò bụ onye atụtụ akpuru iphe l'èswa iya jeye lẹ nggele Íjiputu. Mbụ l'unubẹ ndu Ízurelu bẹ aa-nòdu atụtụ nanu nanu. ¹³ Mbòku ono bẹ ee-gbu oke ụpyoku. Ndu ono, nọ l'alì Asiriya ala l'iyi ono; mẹ ndu ophu a kpuru lẹ ndzụ laa Íjiputu a-chìko a-byakòta bya abaaru Ojejoje eja l'ugvu ono, dù nsọ, nọ lẹ Jerúsalemu ono.

28

Aanmaru ndu Ífuremu okwa

¹ Nshọo Samériya, bụ okpu-eze ndu, bụ ẹngu-mẹe lẹ Ífuremu gude eku onwephe ono! Nshọo ẹgiri okoko ono, anwawa anwanwa ono; mbụ okoko ono, ama iphe dù biribiri ono, a bya atukobe l'ishi nsụda alì, emehu iphe ndu mēe yewaru ngweji! ² Lenu; Nnajiufu nwekwaru onye agburu-ẹhu nọ; yo shihu ike. O bụ ẹge aka-mini atuje; mbụ ẹge oke phẹphere ephẹje mebyishia iphe; mbụ ẹge oke mini achije; byaa utso; bụ ẹge ọ-pali ephẹ tụa gbaa. ³ Okpu-eze, ndu bụ ẹngu-mẹe lẹ Ífuremu gude eku onwephe ono bẹ ee-gude okpa dzọo pyakapyaka. ⁴ Okoko ono, anwawa anwanwa ono; mbụ okoko ono, ama iphe dù biribiri ono, a bya atukobe l'ishi nsụda alì, emehu iphe bẹ a-dulephu l'ò bụ akpuru oshi figu ọdungu, bẹ bụ madzụ -phụa ya ẹka ọ nọdu erukwadu iya-a bụwa t'ọ wata iya eriri.

⁵ O -rua mbòku ono bẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakòta-Ike a-buru okpu-eze, egbu nwj̄inwii; bya aburu okpu, e-me tẹ nwa ndibe iya ophu a kpuphodoru lẹ ndzụ dù ugvu l'ẹnya. ⁶ O bụ Nchileke bụ onye a-nọdu eyeru onye ikpe ẹka t'ọ kpee ikpe, dù maa. Yo yeru ndu aluru mkpukpu ọgu okpu-ikike t'ephe nwuphu ndu ọhogu ephẹ azụ.

Ndu nkfuchiru Nchileke, ngunukaru mēe

⁷ Ndu owaa akpòkwaphu kakaka mēe; mbụ ephẹ nguwaru mēe, shihuru ike l'ada ẹbebeji. Ndu a chijeru Nchileke eja mē lẹ ndu nkfuchiru Nchileke nguwaru mēe, shihuru ike l'akpo kulakula. Ephẹ nguwaru mēe mehu ririri. Mbụ l'ephe nguwaru mēe, shihuru ike l'ada ẹbebeji. Ọobuje ephẹ aphụ àphù; ephẹ l'akpo kakaka. Ephẹ -ekfu okfu; ephẹ ekfusweshi iya ekfusweshi. ⁸ Iphe bụ teburu l'ò ha bẹ ephẹ gbokotaru ẹgbo l'eli iya; k'ophu bụ l'ẹ tọ dudu ẹke, ta dudu oyi oyi.

⁹ Iphe eshije ephẹ l'ònu bụ: “?Bụ onye bẹ oome t'iphe oozì doo ẹnya? ?Bụ ụnwegirima, a mifuru ọnu l'era tọo; mbụ ndu bụ-wokwadu-a b'a nafuru ephẹ era; ¹⁰ kẹ l'ò kwa e -kfua; e kfukwata; a -tọgboru iya ephẹ ẹge-a; a tọgboru iya ephẹ ẹge-a; nwanshì l'ibiyi ọwaa; nwanshì l'ibiyi ophu.”

¹¹ O kwa okfu ndu ọhodo yẹle okfu ndu ọha-ntsụ bẹ Nchileke e-gude kfuru yeru ndu-a: ¹² mbụ ndu ono, ọ sụru: “Eke-a bụ ẹke ẹhu a-dù unu agu; tẹ ndu ike gvuru nọdukwa iya tuta ume.” Obenu l'ephe ta ngaduru iya nchì. ¹³ Ọo ya bụ l'iphe Ojejoje ekfuru ephẹ a-buru e -kfua; e kfukwata; a -tọgboru iya ephẹ ẹge-a; a tọgboru iya ephẹ ẹge-a; nwanshì l'ibiyi ọwaa; nwanshì l'ibiyi ophu; k'ophu ephẹ a-nma l'onya; daa; merushia onwephe ẹhu.

Mkpuma, gude Ugwu Záyonu

¹⁴ Ọo ya bụ; t'unu nua iphe Ojejoje ekfuru unubẹ ndu mgbonu; mbụ unubẹ ndu ishi Jerúsalemu! ¹⁵ Unu anọduje ekfu: “L'unu l'anwuhu gbaakwaru ndzụ; unu l'alì-maa abụwaru ikè. Unu asụ lẹ teke ẹjo ụboku

ono a-bya b'ẹ to nwedu iphe oome unu; kẹ l'ọ bụ ẹjire bụ a-gbabe-a-dzuru nk'unu; ụgho aburu iphe unu egudeje kwachita onwunu." ¹⁶ Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu: Ọ sọrụ: "T'e lekwa; lẹ ya atọgbokwa mkpuma lẹ Ugwu Záyonu; mkpuma, a datawaru; mkpuma itso-ulo, vu oke aswa, e gude tọo ntọ-l'ali ulo; yo shihu dungu. Onye tukoberu iya ishi ta byadu bya akwa izimana. ¹⁷ Ya e-me tẹ ikpe, dọ maa buru eri, eegude atọ ọkpa ulo ono. Odobe-eka-ndoo aburu iphe eegude eme t'o vudo nhamunha."

Ẹjo-ire ono, unu gude ezeru ishi unu ono bẹ aka-mini a-za azaza. Ukporo mini ekpota ẹke ono, unu edomije onwunu ono. ¹⁸ Ndzụ unu l'arụwuhu gbaru b'e mebyiwaru. Ẹge ono bẹ ike ono, unu l'ali-maa bụ ono arushihu. Teke o-chi-gbaagbaa ono, kposwederu bẹ oo-chitsushi unu. ¹⁹ Teke ọ byaleruphu bẹ oo-ruta unu tughua; Iphe bụ utsu mkpurumkpuru: eswe l'enyashi bẹ ọo-nọdu ekposweje. Mbụ lẹ nwozi-a doru ọnya bụlephu egwu a-nọdu atsujẹ iya; ²⁰ Oshi-azẹe hanuka nwanshi; k'ophu bụ l'ẹ to dzudu tẹ madzụ machia onwiya amachi. Ukpọ apanuka gẹwengu k'ophu-kpu onwonye. ²¹ Ojejoje e-zilihu ẹge o zilihuhawaru l'eli ugwu Perazimu. Ẹhu e-ghulaha aya eghughu ẹge o ghuru iya lẹ nsuda Gibiyonu. Oo-je ozi, oojeje; mbụ ozi, ẹ ta phudu ẹtu iya; mbụ ọo-rụ iphe ọoruje; mbụ iphe te nwedu nwunne, oomeje.

²² Nta-a bụ t'unu hakwaa mu oja ewena; odumeka bẹ ee-mekwa tẹ mkpa, a turu unu ka oshihu ike. Ọ kwa Nnajiufu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike bẹ kfuru mu sụ mu l'a tų-buwaru l'ee-mebyishi ali-a kpamu.

Mmamiphe Nchileke

²³ Unu ngabe nchị nua olu mu! Unu gebekpoduduphu nụ iphe mu ekfu! ²⁴ Teke onye akọ okfu akọ ẹke oo-mebe iphe; ?oonoduje akọ ọkori ẹge ono l'eme tọo? ?Bulephu ọhakposhi ali yele araze iya bụ iphe ọoda-bujeru l'eme tọo? ²⁵ ?Ọ kwa ọobuje onye akọ iphe rakagee igbo; yọ ghaa ya akpuru dilu; ghaa ya akpuru kominu; ghaa witu l'ẹke eemebeje iya; ghaa bali l'ẹke aakoje iya; bya aghaa supelutu l'egu nk'ia. ²⁶ Ọ bụ Nchileke iya anọduje ekoshi iya iphe oo-me; bukwaru iya phụ anọduje akpọ-ziru iya ụzo, bụ: o -mee ya; yọ buru ọkpobe iya. ²⁷ Ẹ tee gudejedu mgboro-igwè, eegude etsu bali; l'echi akpuru dilu. Ophu eegudejedu ọ-gba-kperekpere, adzoshije-iphe ewe l'eli kominu. Akpuru dilu bụ oshi bẹ eegudeje etsu iya. Kominu aburu mgboro bẹ eegudeje etsu iya. ²⁸ Witu kwa etsutsu bẹ eetsuje iya; k'ophu ee-gude iya meta buredi. Eetsuje iya; ishi erua ya ali; ọ bụ l'ẹ te egwejekwa nụ iya rakaraka. ²⁹ Iphemiphe ọbule ono bukota Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike emeje iya. Iphe ọotubeje k'ememe dọ biribiri; mmamiphe iya bẹ kpọru ẹka.

29

Iphe e-me Jerúsalemu

¹ Nshọ nggube Ariyelu; Ariyelu; mbụ mkpukpu ono, Dévidi shi buru ono! Unu agujeru afa ye l'afa. Unu agbaa aji, unu agbaje mgburumgburu duko ishi. ² Obenu lẹ Ariyelu bẹ mu e-me t'ọ je iphe-ehuka. Ọo-ra ẹkwa; gwa aphụ. Ọo-dule mu phụ l'ọ bụ ẹke aakpoje ngweja ọku l'anya-ngweja. ³ Mu e-keru ngu ọgu; kephee ngu mgburumgburu; kpua mgbodo gude kepheta ngu mgburumgburu. ⁴ Aa-lọ-tsuta ngu ali; k'ophu bụ l'ali bẹ ị-nọdu l'akabashi. Okfu ngu eshi l'ime ẹja atụ rumurumu. Mbụ l'ị-nọdu l'ali ekfu l'ọ bụ ndu maa. Ọ bụ l'ali; bẹ ị-zẹ; olu ngu ọbu ada nwa ẹringe-eringe.

⁵ Ndu ohogu ngu, ha igweligwe be ee-me ephe adu l'ò bu udzudzu; a bya emee igweligwe ndu akirishi ephe etsuhu dududu l'ò bu eswa. Teke ono teke ono; mbu e -je eekfu ⁶ be Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike e-me pherekete. Oo-gude egbe-igwe; me ali onma jijiji l'abya; ekemeke obule a-nodu ada gvugvugvu; me oke pherephere; mbu oke pherephere yele mini eghirigha; oku, a-nodu enwu phophopho l'ekepyashi iphemiphe obule. ⁷ O bu teke ono; be iphe bu mbakeshi, etso Ariyelu ogu a-wufuta; kukposhilahaa eke, a kpuru; yo buru okpo-mgbinyiku; bya ekephee mkpukpu ono mgburumburu. Iphemiphe e-melephu pyitokongu l'ò bu nro enyashi. ⁸ Oo-du l'ò bu onye egu agu; yo roo nro l'eri nri. Yo bya etehu; egu, agu iya nu l'agukwa iya phu. Oo-du l'ò bu onye mini agu; yo roo nro l'angu mini. Yo tehu; ekpiri l'akpokwa iya phu nku; kele mini obu agule iya-a ege oogu iya. Ono bu oo-du igwe iphe bu mbakeshi ono, etso Ugvu Zayonu ogu ono.

Iphe, e-me ndu e-ta angaduru

Nchileke nchi

⁹ T'ò tufukwa unu ehu; du unu biribiri! Unu kpukwaa ishi; haa ophu uzo! Te mee, unu ta ngudu gudekwa unu! Unu awata okpo kakaka l'unu ba ngu mee, eme enya. ¹⁰ Ojejoje meekwaru t'oke mgbenya tsu unu. O kwechiwaru unu enya; unube ndu nkfuchiru Nchileke; kpuchiwa unu ishi; unube ndu aphu aphu;* ¹¹ ke l'aphu, a phukota ta dudu iphe o bu unu. O du-a unu l'ò bu okfu, e kfuru dee ya l'ekwo woru kechia. Teke i wokwanuru ekwo obu nu onye maru ogu ekwo; su iya byiko t'ò nata gaa; iphe oo-kfu bu le ya ta agu-ghakwa iya; l'e kechikwaru iya ekechi. ¹² M'ò bukwanu l'i woru ekwo obu nu onye ta madu ege oogu iya; su iya: "T'ò nata ekwo-o; gaa." Iphe oo-kfuru ngu bu: "Le ya ta makwa ege aaguje ekwo."

¹³ Nnajiufu suru: "Ndu-a bulephu eli-onu be ephe no mu ntse. Yo buru onu be ephe gude akwabé mu ugvu; obu ephe anodutsuaru ote-enya. Iphe ephe gude abaru mu eja bu ekemu, madzu tushiru. ¹⁴ Oo ya bu; l'ò bu ugbo lanu be mu e-mefua iphe e-te ndu-a ukfu; du ephe biribiri. Ya -mee ya; ya emebaa ya odo. Mmamiphe ndu maru iphe be a-la l'iyi. Enya, ndu kwaru enya kwaru emikashihu."

O chiru enya tu-pyoo l'uzo ifu

¹⁵ Nshoo unube ndu ono, ejeje je ewohaaru Ojejoje idzu, unu achì l'èke du omi; ndu anoduje l'ochi l'eme iphe ephe eme l'ari: "?Bunua onye phuru unu? ?Bu onye a-ma?" ¹⁶ Unu ewojueru iphe kpoo ishi aku; yo gbe du l'okpu-ite yele ura, o gude akpu iya hako. ?O nweru teke iphe e gude eka mee a-nonyaa bya asu onye meru iya nu: "L'e to bukwa iya meru iya." To ite; ?oo-su-ghè onye kpuru iya nu: "L'e to dudu iphe o maru?"

¹⁷ E to dukwa ege aa-no-bebe; oswa, no l'ugvu ugvu Lebanonu aghoo ali emehuje iphe. Ali emehuje iphe aghoo oswa.

¹⁸ O -be mboku ono be ndu ada nkichi a-nutsua okfu, e deru l'ekwo ono. Ndu atsu ishi a-phu uzo l'ochi, gbaru tsabalangu ¹⁹ Ndu du agu be ehu a-tsò ena l'èke Ojejoje no; ndu ta dudu ege o ha ephe a-nodu l'ime onye nsò ke ndu ízurelu eme eswa. ²⁰ Ndu akirishi a-chihu; ndu ajaje madzu ewena ephushihu; ndu enya ome iphe du eji aduje be ee-gbugbushi; ²¹ mbu ndu egudeje onu mee t'ikpe nmaa madzu; mee t'ò koru onye agbaru madzu

* 29:10 29:10 Dit 29:4; Róm 11:8.

ekebe l'ulo-ikpe; gude ejo ekebe nafu onye iswi du mma ikpe, gege aluru iya.

²² Oo ya bu ege-a; owaa iphe o kuru onu-ulo Jekopu ndo-o; mbu Ojejoje ono, bu iya dzoru Ebirhamu ono. O suru agha: "Iphere ta a-byahedu bya eme eri Jekopu odo; ophu ifu abyadu agba ephe ochi odo. ²³ Teke ephe phuru unwegirima, yeba Nchileke a-nu ephe; be epha iya a-duru ephe le nsu. Ephe amaru l'onye nsu ke Jekopu be dupu nsu. Biribiri Nchileke ke ndu Izurelu egude ephe. ²⁴ Ndu e te egvuduru egvuru l'iphe ke Nchileke a-bya aburu ndu enya doru. Ndu nggumaphu ekweta iphe e kuru; wata iya ememe."

30

Ogba-ndzu iphoro

¹ Ojejoje suru: "Nshoo unube ndu ono, bu ekweletekwe ono; mbu ndu anoduje eme iphe ta budu idzu mu; ndu ephe l'ibe ephe achije idzu oburu nanu; obule e to bukwa obu mu; ndu eme iphe du eji, iphe ephe emeje abujeru inmatonyi; ² Ndu wufuru lasha Ijiputu l'e be ekuru mu iya; ndu, bu Fero be ephe ele enya t'o gbaaru ephe mkpu; gbobudo ephe t'e b'o du iphe e-me ephe; ndu gbaburu ndu Ijiputu l'eka te ndzu dzua ephe. ³ Obenu l'egbochi, Fero a-ndu egbochi unu be iphere iya e-mekochaa du unu; mbu l'agu ndu Ijiputu ono e-mekochaa tee unu ntu l'ifu. ⁴ A makwaru-a le ndu-a be ndu ishi ephe nowa le mkpukpu Zowanu; mbu le ndu ephe ziru ozi byarutawaru mkpukpu Hanesu. ⁵ Obenu l'onnyemonye obule be ee-mekota t'ephe buru ndu iphere guderu. Iphe kparu iya bu ke ndu ono buru ephe o-no-l'omu ono; ndu ta gbajeduru ephe mkpu; ophu to du mkpa, ephe agaru ephe. O bulephu iphe-iphere yeke iphe ota uta be ephe a-buru ephe."

⁶ Owaa ozi, Nchileke ziru k'anegu-egbudu, no l'uzo ohuda: "Ndu ono, e ziru ozi ono wuru je eswee ali iphe-ehuka yeke njenwu-ehu; ali, oke agu yeke nne agu bu; ikputu yeke ogiji eburu iya. Ephe evuru eku ephe l'eli nkaku-igara; bya egude inya-ivu vua iphe ephe nweru, ere ire ntumatu vujeru mbakeshi ono, ta gaduru ephe mkpa ono; ⁷ mbu evujeru ndu Ijiputu, eka ephe eyeje ta gajedu mkpa le phuu. O bu iya kparu iphe ya kuru ndu Ijiputu 'Eze ejo agiyi O-no-l'oomu'."

Ndu kwefuru ike

⁸ "Jekwa je edeeru ephe iphe-a, mube Ojejoje ekfu-a edede l'ekwekwekwe. Nngu edekwaa ya phu l'ekwo-agwogwo; k'ophu bukwanu; o -rua l'uzo-ifu; yo buru iphe-ekebe, a-no jeye le gbururu. ⁹ Le ndu-a bukwa ndu kwefuru ike; bya aburu unwu eregede; mbu unwegirima, e to hedu ihee ongabe nchi l'okwa, Ojejoje anmaru ephe. ¹⁰ Ephe asuje ndu aphu aphu: 'Unu ba aphuhekwa aphu odo!' Ephe abya asu ndu nkfuchiru Nchileke: 'Unu ba phujehekwaru ayi aphu iphe gbaru ayi l'ememe! Unu kfujeru ayi iphe atso ena anunu! Unu ghochijeru ayi aphu aghochi! ¹¹ Unu haaru ayi uzo! Unu gbeshiru ayi l'uzo! Unu ba abyahé bya ekfupheru ayi k'onye nsu ndu Izurelu!' "

¹² Oo ya bu l'ege-a; owaa kwanu iphe o kuru; mbu onye nsu ndu Izurelu: "Keshinu unu jikaru onu ozi, mu ziru unu; bya asu l'o bu okpape madzu ehu be unu e-shihu ike iya; bya aburu eregede be unu mehuru emehu iya; ¹³ be ejo iphe ono a-buru unu upho-mkpuma, ha gagorongu;

gharu ọru; l'ada adada; e ji ekfua b'ọ dawaru teke ono teke ono. ¹⁴ Ọo-kukposhihu l'ọ bu ite-ura; gude ike ghakashia ya nanu nanu; k'ophu bu l'e ta byadu bya aphukpo m'ọ bu ibiribe iya e-dzu k'ọ guta ọku l'ekfu; m'ọ bu t'e gude kwota mini le nsukutu."

¹⁵ Ọwaa iphe Nnajiufu, bu Nchileke, bya aburu onye nso ke ndu Izurelu ekfu. "Unu daa onwunu uta; ndu nwandoo; lakfuta mu. Unu bya akporu akporu l'eke mu no; aa-dzota-a unu. Unu -dalephu gbee bya atu-kobe mu ishi; ike anodu unu. Obenu l'e to dudu iphe ono, nweru ophu unu meru.

¹⁶ Iphe unu gbe kfuchia bu: 'Waawa; l'unu e-gude inya gbalashia.' Yo buru iphe ono meru iphe unu a-gbalashi. Unu asukwaphu: 'Ayi a-nodu l'inya okpa-egwa gbalashia.' Oo ya bu le ndu a-achi unu a-bukwaruphu ndu okpa-egwa. ¹⁷ Unu umadzu labu l'ukporo madzu iri l'ime unu e-tsufe yaa; gbakashihu teke unu phuru onye lanu le ndu ohogu unu. Unu gudewa enya unu phu umadzu ise le ndu ohogu unu ono; teke a du ise yee unu egvu; unu agbaa kpoo ishi-aku l'ọ bu mgboro ekwa-ohubama, e tuberu l'eli ugvu; mbu l'ọ bu ntebalahu ekwa, aku pepepe l'eli ugvu."

¹⁸ Obenu l'oo-nodulekwaa agu Ojejoje t'o meeru unu eze-iphe-oma. Oo-gbeshile-e phuru unu imiko; kele Ojejoje bu Nchileke, ekpeje ikpe, du maa. Onu-oma bu k'iphe bu ndu chiru enya dobe l'eka onoo.

Iphe-oma, Nchileke e-meru ndibe iya

¹⁹ Unube ndu Zayonu; mbu unube ndu bu le Jerusalemu; unu a-kwata-a gberuma. Oo-mekwaru unu eze-iphe-oma; me unu raa ekwa raku iya! O bulephu anunu, oo-nu iya; yo za unu oku. ²⁰ O -buru le Nnajiufu e-me t'unu jee ntakfuru; bya emee t'unu jee iphe-ehuka; e to domiheduru unu ndu o-zi-iphe; unu e-gude enya unu gedegede phu ephe. ²¹ ?Unu shiru eka-utara-o; unu shiru eka-ibiyita-o; iphe nchi unu a-nodulephu anu l'azu unu a-buru: "O kwa uzo ndo-o! Unu tsochita iya!" ²² O bu teke ono be unu a-turu ogvu unu ono, e kfubekotaru mkpola-ocha ono. Unu aturukwaphu nteke unu ono, a wukotaru mkpola-ododo ono. Unu a-tu-tehutsua ephe atu-tehu l'ọ bu mgba epho-unwanyi bya asu ephe: "Unu gbeshi ayi l'ifu!"

²³ O bu teke ono be Nchileke a-wata ochiru unu mini; l'anmapyabe iphe unu meberu l'ali. Nri, aakota l'ali emehulaha emehu; bya ahakwaphu nshinu. Ono teke eswi unu a-wata okpa nri l'eke tusaru ehu. ²⁴ Eswi unu; mekpoo nkakfu-igara unu, ophu ejeru unu ozi egu a-nodu ata okpobe nri; e gude mgboro-igwe, fokashiru afokashi; me shovelu akpakaru iya ephe.

²⁵ Mboku ono, ee-gbu madzu pyaapyaano -rulephu; mbu mboku ono, ulo-eli a-dashi ono; be mini a-wata atsotso l'ugvu, ha l'eli; wata atsotso l'iphe bu ugvu ugvu nshi, notsua nu ha l'eli a-nodukwaphu atso atsotso.

²⁶ Iphoro k'onwa a-wata ocha l'ọ bu k'enyawu; anwu aka ochishi ike ugbo esaa; karia ege oochi nta-a; mbu l'oo-nodu echi l'ọ bu anwu, chiru ujiku esaa m'a chikobe iya achikobe; teke Ojejoje e-kfubetsua iphe l'eke o mekaru ndibe iya iphe; mee t'onya, o yeshiru ephe kposhihu.

Aphu, aa-nu ndu Asiriya

²⁷ Unu lenu; Ojejoje shiakwa l'eke teru enya abya. Iphe-eghugu iya enwu taphutaphu l'ọ bu oku; ege ono b'ọ okpo tututu l'ọ bu enwuru-oku. Iphe jiru iya onu bu oke iwe. Ire iya aburu oku, enwu phophopho. ²⁸ Ume, ootu du l'ọ bu utso, byaru ugbo lanu bya awo madzu l'ekpiri. Iphe bu mbakeshi b'ọ yoru ayoyo le nkata o-la-l'iyi. Yo bya eworu iyagba-inya yeshia oha nonu l'agba t'o duphua ephe. ²⁹ Unu agulahaa egvu ege aaguje l'enyashi mboku, unu agba aji, du nso. Ehu a-nodu atsoshikota unu ena

l'ò bụ ndu aphụ opu eje l'ugvu Ojejoje; mbụ l'eje lẹ Agbara-Mkpuma ke ndu Ízurelu.

³⁰ Ojejoje e-me tẹ madzụ nụ ege olu iya dū biribiri; mekwaphu t'ephe phu okpehu iya l'ẹke o nyizita l'alì l'ẹke ẹhu-eghughu iya damudamu; oo-gudekwaphu ọku, enwu phophopho. Ọ-chikwaphu eze mini; gba oke agbagba; tịa oke aka-mini. ³¹ Olu Ojejoje a-chikashi ndu Asiriya nanu nanu. Oo-gude mgboro-eze iya chitsushi ephe. ³² Ọ bụ ege Ojejoje chiru ephe mgboro ono, o gude anụ ephe kpaakfuu ono bẹ ege ndibe iya a-nọ lẹ nkwa; mę ogumogu. Ọ bụ Ojejoje l'onwiya a-lushi ephe ọgu; chia ephe gbaagbaa. ³³ Ishi iya aburu l'ẹke ọku taphutaphu b'e shihawaa dobeta. Onye e dobeturu iya bụ eze ndu Asiriya. Nsukutu, aakpoje ọku, nọ iya nụ b'e mewaru; yọ dū ogvu; ha ụsa. Ume, Ojejoje tushiru iya a-phu-nwu ọ-tata-kfukfu ọku, a-kpa nkụ yee; bya emee ya; yọ gbanwuhu ọku nwulaha phophopho l'ò bụ ọku nshì-egbe.

31

Nshọo ndu kporu obu yeru Íjiputu

¹ Nshọo unubẹ ndu ono, agbajẹ ala Íjiputu t'a gbaaru unu mkpu; ndu, dakoberu inya; bya atokobe ugbo-inya ishi l'okfu ephe ha igweligwe; mę oke okpehu nọ ndu soja ephe, bụ ndu egudeje inya eje ọgu; ọphu ephe ta kpa ishi Onye nsọ ke ndu Ízurelu ono; mbụ ọphu ephe ta gbakfudu Ojejoje t'ò gbaru ephe mkpu. ² Obenu le yebedua bukwa onye maru iphe. Oowotajeru madzụ ntakfuru; ọphu ookfujedu okfu laa azụ l'iphe o kfuru. Oo-gbeshi je ọgu l'ufu ndu eme iphe dū ẹji; mękpo ndu anọduje eyeru ndu emesweshi iphe adudubaruba. ³ Obenu lẹ ndu Íjiputu bụ madzụ bẹ ephe bụ; ephe ta bụdu Nchileke. Inya ephe; bẹ bụ anụ-ẹhu; ẹ tọ bụdu maa. Ojejoje -sechia ẹka bẹ ụkfu a-kpo-ọ onye agba mkpu. Onye, a gbaru mkpu a-daa. Ephe labụ achiko kpolahu ugbo lanu.

⁴ Ojejoje asụ mu: "L'ò bụ ege agu edeje ekiri; mbụ ege ono, oke agu edeje ekiri teke o gburu anụ; m'ò -ruhuru o kukokota ndu eche aturu t'ephe raaru iya ọra; bẹ mkpu, ephe echi te yekwa iya egvu. Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike e-nyizita bya alua ọgu l'eli Ugwu Záyonu; mękpo l'edegerede ugvu ono. ⁵ Ọ bụ ege nwenu anọduje ebephe l'ẹkfuna iya, bụ ege Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike e-gbochita Jerúsalemu. Oo-kpuchita iya; nafuta iya. Oo-dobe iya ndzụ; dzofuta iya."

⁶ Unubẹ ndu Ízurelu; unu latanu azụ lakfuta onye ono, unu kwefuru ike ono; ⁷ ke l'ò -rua mbọku ono bẹ onyemonye obule l'unu ha e-mekochakwaa jika nte mkpola-ọcha ono yele ke mkpola-ododo ono, unu gude ẹka iphe dū ẹji unu mee ono. ⁸ "Ndu Asiriya bẹ ee-gude ogu-mbeke, ẹ ta bụdu ke madzụ gbushikota. Ọ bụ ogu-mbeke ọphu ẹ ta bụdu ke madzụ mmanu bẹ ee-gude gbushia ephe. Ogu-mbeke ono bụ iya a-chi ephe ọso; chita unwu-okorọbya ephe ye l'ozì mkpo-nyi-nya. ⁹ Agbarike ephe a-da; l'ẹke ọtsu egvu. Ndu ishi ndu soja ephe -phulephu ege ogu obu eje ala; bẹ ephe a-paru ẹkwa-ọhubama ephe tufashia; gbalashia." Ọ bụ iphe Ojejoje kfuru ndono; mbụ onye ono, ọku iya nọ lẹ Ugwu Záyonu; bya akpobe ọ-tata-kfukfu ọku lẹ Jerúsalemu ono.

32

Onye eze, doberu ẹka ndoo

¹ Unu lenu; o nweru eze, abyanu a-buru eze, doberu eka ndoo. Ndu ishi iya a-buru ndu ekpe ikpe, du maa. ² Onyemonye obule a-du l'ọ bu eke, aanoduje ezeru pherephere; bukwaruphu eke, aanoduje oke pherephere mini; dukwaphu l'ọ bu nggele, atso l'ali, mini ta nodu; dukwaphu l'ọ bu nwonyonyo oke ikelegvu, nọ lẹ kpokpokirikpo ali. ³ Ono teke ẹ tee kpuchihedu ndu aphu ọzo ẹnya. Ege ono be ndu anu iphe lẹ nchi awata onga nchi. ⁴ Ndu iphe aduje oku-oku be iphe e-do-o ẹnya. Ndu atsụ ntsu ekfulahaa gbororo; kfulahaa iphe doru ẹnya. ⁵ E te kuhedu onye eswe onye a maru epha iya odo; ophu 'akwabehedu mkpokoro madzu oke ugvu; ⁶ ke l'onye eswe ekfuje mkpokoro-okfu. Egomunggo iya bulephu iphe du eji be onoduje ari. Iphe onoduje eme bu umere onye ta gubedu Nchileke iphe. Ege ono b'o zisweshije ke Ojejoje eziswe. Ndu egu agu be oohaje; ephe adaburu iphoro. E to kejedu ndu mini agu mini. ⁷ Umere mkpokoro madzu bulephu akirishi b'ọ buje. O chije ejo idzu o gudeje ogba ire gbushia ndu ukpa; mbukpo m'o -ruhuduru iswi du ndu ono ẹ to nwedu ege ha ephe ono mma l'iphe ephe ekfu. ⁸ O bu okpobe madzu achije okpobe idzu. Yo buru ohuma, oomeje; be oogudeje vudoshia ike.

Unwanyi Jerúsalemu

⁹ Unube unwanyi ono, nọ tusaru ehu ono; unu gbeshi ngaberu mu nchi! Unube unwanyi ono, ari l'ẹ to dudu iphe abya unu ememe ono; unu nududuaphu iphe mu abya ekfuku! ¹⁰ A -nolephu afa nọ-buta odo nwanshii be unube ndu ono, ari l'ẹ to dudu iphe abya bya unu ememe ono a-wata onma jijiji. Vayinu ta duhedu nebyi, oo-mita. E to duhedu iphe aawota l'oshi-omi lẹ phuruphuru. ¹¹ T'ehu nmakwa unu anmanma; unube unwanyi, nọ tusaru ehu! T'ehu nmakwa unu kpakpakpa; unube unwanyi ono, ari l'ẹ to dudu iphe abya unu ememe ono! Unu tofukwa ekwa unu; chita uwe-aphu gbakua onwunu l'ukfu! ¹² Unu kuru eka l'olu;* kwaa ekwa iphe meru eke unu koru okfu; me mgbo vayinu unu; ¹³ me ke ali ndu ibe mu, iphe furu iya nu bu ogarama-mbo; me uke. Iye-e! Unu raa ekwa iphe bu ulo, aanoduje eme eswi-iphe; me mkpukpu-a, aanoduje ada gvugvu aji-a! ¹⁴ Ke l'ufu-eze ono; be ee-mekochaa kwafu; mkpukpu ono, aatu okokooko ono adaburu iphoro. Ugvu Ofelu yele ulo-eli nche, nọ iya nu a-daburu ochobo gbururu jeye lẹ gbururu; buru eke du nkakfu-igara-oswa me yele eka eeche egu me aturu; ¹⁵ gbururu jeye teke Nchileke e-zitaru ayi ume iya. Teke ono echi-egu abulahaaru ali, emehu iphe; eke emehuje iphe abya ezee du l'ọ bu ikpuka. ¹⁶ Aa-wata okpe ikpe, du maa l'echi-egu; odobe eka ndoo abya eburu l'ẹke emehuje iphe. ¹⁷ Nebyi, odobe-eka-ndoo a-mi bu lẹ nchi a-du ndo. Iphe e-koshi l'e doberu eka ndoo aburu l'ekemeke obule e-kuru jii; meje anmakfuru onyemonye obule anmakfuru jeye lẹ gbururu. ¹⁸ Ege ono be ndibe mu e-buru l'ufu eka ephe butsua nchi adu ephe ndo; to du iphe byaru bya eme ephe; l'ẹke ephe a-nodu to du iphe adu akwakwa; ephe l'atuta ume ¹⁹ Mbụ l'igwe a-tu aka-mini gude tupyashia eze oswa ono; tupyashia mkpukpu ono l'ọ ha; ²⁰ Onu-oma bu k'unube ndu aku iphe unu l'iku nggele; mbu unube ndu haru eswi unu yele nkakfu-igara unu; yo tusaru ehu.

* **32:12** 32:12 Iphe e deru l'ẹke-a l'okfu Hiburu bu t'e tsua eka l'okpoma, bukwanu iphe o bu bu t'a kwaa ekwa iphe meru nu; m'ọ kwanu ege ono, aachitaje eka kwee l'ukuvu teke iphe du eji meru ono.

33

¹ Nshoò nggube onye mgbugbu-madzu; l'ebe abụ l'o nweru onye gburu nggubedua! Nshoò nggube o-deru-oye; l'ebe abụ l'o nweru onye deru nggubedua ye! O kwa teke i haleruphu ogbushi madzu; e gbua nggubedua. Teke i haleruphu oderu madzu ye; e deru nggubedua ye.

² Nggube Ojejoje; menuaru ayi eze-iphe-oma! Ayi aphakwa ishi ngu. Bujenuru ike ayi l'utsu mboku-mboku. Nggü adzoje ayi teke ayi eje ntakfuru. ³ Oobuje; olu ngu -dalephu l'o bu egbe-igwe; madzu agbalashia. Teke i zilihuru ezilihu; iphe bu mbakeshi agbakashihu. ⁴ Aa-kwa ephe okwata; lua ephe ege ovu aluje mkpekwo; mbu tapyaa ephe l'o bu igube.

⁵ Ojejoje be koshiru le ya paru aka; buru l'ime igwe. Oo-me te ikpe, du maa; me odobe-aka-ndoo ji le Ugwu Zayonu. ⁶ O bu iya bu onye e-me t'unu ngunu anguru l'ogbo nk'unu. Yo dzota unu okpobe adzota; mee unu t'unu maru iphe; kwaa enya. Otsu Ojejoje egwu aburu eku gbaaru unu.

⁷ Lewaru; ndibe ephe, okpehu no echitsukwa mkpegbe-ogu le woroworo. Ndu ephe ziru t'e mee te nchi du ndoo akwa ntumatu. ⁸ Eze uzo b'a hakotawaru eshishi; ndu ije te nwehedu uzo ono ophu ephe eshijekwadu. O dakawaru ndzu, ephe gbaru. Ophu o duhedu iphe a guberu ndu ekebe. Ophu o duhedu onye aakwabekwadu ugwu. ⁹ Ali a-gu aphu gvü. Lebanonu b'e meru iphe-iphere. Sharonu dulephu l'o bu echi-egu. Bashanu yele ugwu Kamelu ala ekwo kparakpara.

Okwa, Ojejoje anmaru ndu ohogu iya

¹⁰ Ojejoje suru: "L'o bu nta-a; be ya e-gbeshi egbeshi! O bu nta-a; be mu e-koshi le mu ha nshinu! ¹¹ Unu du ime eswa; yo buru egwoma iphe be unu a-mu. Ume, unu atu bu iya bu oku, e-ke unu. ¹² Odo bu le ndu ono a-vokposhihu l'o bu layimu, oku keru; mbu l'o bu ogwu b'e gbushiru kube; nwuru oku ye iya. ¹³ Unube ndu bu ote-enya; unu nukwa iphe mu meru! Unube ndu ophu bu ntse; unu makwaru l'agburu-ehu no mu!"

¹⁴ Ndu eme iphe du eji, bu le Zayonu be egwu gudeekwaru. Ndu ta dudu iphe ephe guberu Nchileke be ehü anmanma gudeekwaru; su: "O bu onye ole l'ayi ha be yele oku, enwu enwunwu e-buru? O bu onye ole l'ayi ha be yele oku, adzu gbururu jeye e-buru?" ¹⁵ O kwa onye emeje iphe vudo ntumu; lekfu iphe daburu adaburu; onye ajika onata uru, shi l'iphe a nataru l'ike; bukwaruphu onye esufuje aka l'ona aka-azu; onye ta angabejedu nchi teke aachi idzu ogbu ochi; ophu ookpuhajedu enya phü iphe bu iphe du eji. ¹⁶ O bu egbe onye ono a-nodu l'edegerede. Eke a-buru iya a-gbabe-a-dzuru bu le mkpuma, no l'eli eli ugwu. Eke ono be aa-nodu anu iya nri. Ophu oo-byadu bya achö mini achöcho.

Uzo ifu a-du mma

¹⁷ Nggubedua e-gude enya ngu phü ege ono du ugwu l'enya; bya amaa enya l'ali ono, lichiru ogologo ono. ¹⁸ Ii-gude oriri ngu jekota l'iphe bu iphe shi eye ngu egwu. Nggü asu: "O bunua awe be onye ono, shi edeje ekwo ono nohunu? Onye ophu e shi atuje akiriko; nu; ?buhunu awe; b'o no? Mbu; ?bu awe be onye ophu shi agu ulo-mgbochi ogu nonua?"

¹⁹ E ti phuhedu ndu ono, shi ete aja onwephe ono odo; mbu ndu ono, okfu ephe du mgbalumgbalu; mbu ndu ekfu okfu ohodo, te dodu enya. ²⁰ Ledudunu enya le Zayonu; mbu mkpuku ono, ayi anoduje agba ajj ono! Ii-gudewaru enya ngu phü Jerusalemu; mbu mkpuku ono, bu: e -buru iya; nchi adu ndoo ono; bya adu l'o bu ulo-ekwa, e-ta dudu onye a-du ike aforibe iya aforibe; ophu madzu nwigbaleke-oma afo-lighedu

itso iya afo-li. Ophu a ghabudu eri iya agbabu. ²¹ L'ẹke ono be Ojejoje a-buru Onyibe nk'ayi. Eke ono a-du l'o bu eke enyimu gburu barakata; ngele asa pete. Ophu o dudu unwu ugbo-mini, e gude eku akpo eshi iya nu. Ophu kfutukfutu-enyimu eshidu iya. ²² Ke l'o bu Ojejoje bu onye ikpe nk'ayi. Mbụ l'o bu Ojejoje aturu ayi ekemu; buru Ojejoje bu onye eze ayi. O bu ya bu onye a-dzo ayi ndzu. ²³ Eri, e shi kee nggube ugbo toshihuakwaru. Oshi, e gvuberu l'ugbo ono te keheduru ekeru. Ophu ekwa-ugbo ngu egesahedu egesa. Oo ya bu l'aa-luta iphe ha nshinu kee; mbụ le ndu ngvuru a-lutatsua iphe. ²⁴ Ophu o dudu onye bu le Záyonu a-su: "Iphe emekwa mu." Ege ono be aa-gukotaru ndu bu l'ẹke ono nvu l'iphe du eji, ephe mekotaru.

34

Aphụ, aa-nụ ndu ohogu Nchileke

¹ Unu kpirita ntse; unube mbakeshi nonu; unu bya anukpoduduphu! Unu gebekpoduduphu nchi; unube oha nonu! Te mgboko me iphemiphe obule nokota iya nukwa iya! Te elikoro me iphemiphe obule, shi iya nukwaphu! ² Ojejoje be avukwaru mbakeshi nonu ovuma. Oke ehueghughu iya b'o nyibekwaru ndu soja ephe l'o ha. Oo-me ephe aburu kpuru pyata. Oo-nwuru ephe ye t'e gbushia. ³ Ndu nk'ephe, e gbushiru egbushi be ee-tufashi etufashi. Odzu ephe awata oshi rongu; mee ephe atuko iphe bu uguv tsongaa. ⁴ Mkpokpodo, no ligwe l'o ha be ephukashihu; akpamigwe agwo l'o bu ekwo. O bu ege ekwo vayinu, nwuru kpaa adashije l'oshi vayinu; mbụ ege akpuru oshi figu, no l'oshi figu gbanwushihu adashije bu ege mkpokpodo a-dashi.

⁵ Ogu-mbeke ya b'a nowa l'imigwe baa ege o-du. Lenu; oolawa yele ehụ ndu Edomu; mbụ ndu ono, bu ndu mu dobewaru mu e-gbushi. ⁶ Ogu-mbeke Ojejoje be mee ngu-goru angu-go. Eba nyakotaru iya gidigidi. Mee unwu-aturu yele mee egbu; me eba, no lakporu-ose ebyila notsua ya. Ojejoje abya ogba eja le mkpukpu Bozura; iphe ee-gbu egbugbu le Edomu ha nshinu. ⁷ Atsu be aa-chiko ephe l'iya gbushikota; mekpoo unwu oke-eswi; me ndu ophu bu okpalukpo. Ali ephe e-deru le mee; e gude eba iphe gwoo ivovoma ogwo eja. ⁸ Kele Ojejoje nweru eswe ogwata ugwo; bya enweru afa, okfu ugwo iphe du eji onye meru; t'o shi ege ono gbaaru ndu bu le Záyonu odzori.

⁹ Iphe, bu ngele ndu Edomu a-ghokota korota; ivovoma, no iya aghoo oku nshiegebe. Ali ono l'o ha aghoo korota lenwu phophopho. ¹⁰ Oku iya ta anyihudu anyihu: eswe lenyashi; enwuru-oku iya a-kpuchi jeye le gbururu. Yo buru ochobo daburu ege ono shi l'ogbo sweru ogbo. E to dudu onye byaru bya eshi eke ono odo. ¹¹ Ukpo-ngwere; me ebyi a-na ali nnakota; mbụ l'oo mgbashi-ujiku me ophegu bu iphe e-bu l'ẹke ono. Nchileke e-me Edomu; yo daburu ke mmanu. ¹² Ndu oke amadu ephe ta duhedu eke ephe enwekwaduru, bu eke ali-eze. Ndu ishi iya l'ephe ha a-chihukota. ¹³ Mkpakpari a-kfu l'oke ulo, notsua ya nu. Egbara; me uke aphua l'ulo iya, a kpushiru ike. Iphe e-buru iya nu aburu nkuta-oswa; me mgbashi-ujiku. ¹⁴ Unwu anu, bu l'echi-egu ephe l'a-chi-atabu a-chiko nodu akpa eghirigha l'ẹke ono. Eghu-oswa a-nodu araku ibe iya l'ora. Yo buru l'ẹke ono be mgbashi-ujiku a-chotaru onwephe eke ephe a-nodu tuta ume. ¹⁵ Mgbashi-ujiku a-nodu l'ẹke ono kpaa ekfuna; tushia ekwa; kpua ya; bya ehee ya hetsee. Udele abya azajia eke ono nanu nanu.

¹⁶ Unu jenu elee ɛnya l'ɛkwo okfu Ojejoje; unu gya iphe ndu ɔwaa, e deru iya: Unwu iphe ono ta dukwa m'ɔ bu nanu, ɛ ta anɔdu l'ɛke ono. Ophu ɔ dukwa ophu a-su l'okee ya; m'ɔ bu nyee ya ta nɔdu iya; ke l'ɔ kwa mbɛdua, bu Ojejoje gudekpoo ɔnu mu tua ekemu l'ɔ bu ɛge ono be ɔo-du. Yo buru Ume mu a-nɔdu erukobe ephe l'ɛkalanu. ¹⁷ O bu iya keshiru ephe ali. O bu iya gude ɛka iya tokota iya iphe keshiaru iya ephe. Ephe e-buru iya gbururu jeye le gbururu. Mbɔ ephe e-buwaruru l'ɛka ono shi l'ogbo sweru ogbo.

35

Ehu-ɔtso-ɛna ndu a dzotaru

- ¹ Echi-ɛgu; me kpɔkpokirikpo ali, nɔ iya nu;
be ɛhu a-tso ɛna.
Echi-ɛgu a-wata ote ɛswa;
mehulaha iphe e meberu iya;
l'ɔ bu ɛke igu oshi jashiru.
- ² Mbɔ; l'oo-jashi l'igwe.
Ehu atsɔ ya ɛna
tsɔshikpoo ya ike;
l'oorua okwe kpua ya.
E mee ya t'ɔ du biribiri
l'ɔ bu ugvu ugvu Lébanɔnu;
du biribiri l'ɔ bu
Ugvu Kamɛlu yele Nsɔda Sharɔnu.
Ephe egude ɛnya ephe
phya ɔdu-biribiri ke Ojejoje;
mbɔ akpabiri ke Nchileke ayi.
- ³ Unu menua t'ɛka unu,
tsuru mee shihu ike.
Unu emee t'ɔkpa unu,
anna kwɛkwɛkwe nguru anguru.
- ⁴ Unu kfuru ndu obu ete etete:
"T'obu shihu ephe ike;
ephe ahaa ɔtsu egvu;
le Nchileke a-bya-a
ogwata ugwo iphe e meru ephe.
Oo-bya t'ɔ ya dzoo unubɛdua."
- ⁵ Teke ono; ndu atsɔ ishi aphulaha uzo.
Ndu nkichi anulaha iphe.
- ⁶ Teke ono; be ndu ngvuru
a-wata ɔdzo garamu garamu l'ɔ bu ele.
Ire atushihu ndu ɛ-te ekfudu okfu;
ephe awata ɔkpo gerugeru.
Mini eshi l'echi-ɛgu
gbafuhu; wushilaha.
Nggele eshi l'oghegu tsolaha atsotso.
- ⁷ Eja eveve, enwu phuraphura a-buru okpuru.
Ali, mini tahuru
agbafushihu; butsuaru ɛke amɔ amɔmu.
Eke ono, nkuta-ɔswa shi adɔje ono;
be bu ɛswa e-fushi iya;
eji efushia ya;
aswara amishia ya.

- ⁸ A-bya atọọ ya eze ọzo;
 kulahaa ya ọzo, dọ nsọ.
 Ndu aasọ nsọ te eshidu iya.
 Ndu a-nọdu eshi iya nọ
 nwẹnkinyi
 a-buleruphu ndu eshije iya nọ;
 ọphu ndu eme eswe
 'eshiswetadu ọzo ono.
- ⁹ Agụ ta anọdu iya;
 ọphu ọ dudu anọ ọdo,
 eri anọ, byaru bya eshita ẹke ono.
 Ẹ taa phudu ẹphe l'ẹke ono.
 Ọ bulephu ndu a dzọtaru
 bu ndu a-nọdu eshi iya nọ.
- ¹⁰ Ndu ono, Ojejoje gbataru ono a-lata;
 ẹphe aguru egvu lata Záyonu.
 Ẹphe e-kpuru ẹhu-otso-ena gbururu jeye
 l'ọ bu onye kpu okpu eze.
 Ote ẹswa; mẹ ẹhu-otso-ena
 atuko ẹphe ẹhu naru.
 Nggumaphu yele ude agbalashia.

36

Senákeribu eye ndu

Jerúsalemu egvu

(2 Eze 18:13-27; 2 Iphe 32:1-19)

¹ Tọ dọ iya bu; o rua l'afa kwe eze, bu Hezekáya afa iri l'eno k'ọphu ọ wataru achichi be Senákeribu, bu eze ndu Asiriya byaru ọgu l'alí ndu Júda; bya achiko mkpukpu ẹphe l'ọ ha, bu mkpukpu, a kpushiru ike lua lúta. ² Ya ndono; eze ndu Asiriya ono abya eshi le mkpukpu Lakishi zia onye ishi ndu soja iya; yeru iya ndu soja, dọ igweligwe; bya asu iya t'ẹphe jekfu eze, bu Hezekáya le Jerúsalemu. Onye ishi ndu soja ono ejerua bya je evudo l'iku mgbọdzu okpuru ọzo eli, nọ l'ọzo ono, l'eeshije eje l'ẹke aasajẹ uwe. ³ Yọ nọdu l'ẹke ono; Ẹliyakimu Hilikaya, bu onye ishi l'ufu-eze; mẹ Shebuna, bu o-de-ẹkwo; mẹ le Jowa Ásafu, bu onye nkwakọbe awu-kfuta iya.

⁴ Onye ishi ndu soja ono abya asu ẹphe: "Unu je ekfuru Hezekáya ẹge-wa: Ọwaa iphe okaribe, bu eze ndu Asiriya kfuru: Ọ suru agha: ?Bu ke ngunu b'i gude adzuga ẹge ono? ⁵ Ịsujẹ l'i nweru ẹregede k'oggu; mẹ ike, e gude alu ọgu; obenu l'ọ bukota mkpọkoro okfu be iikfu. ?Bu onye b'i dakoberu gude ekwefuru yẹbe eze ndu Asiriya ikẹ? ⁶ Lenu nta-a; ọ kwa ndu Ịjiputu b'i dakoberu; mbu Ịjiputu ono, bu mkpọ-asenyimu, abajẹ onye dakoberu iya nọ l'ẹka rütungu; ye iya ọru. Ọ kwa ẹge ono be Fero, bu eze ndu Ịjiputu emeje iphe bukpo ndu dakoberu iya nọ. ⁷ Teke ị sukwanuru iya l'ọ kwa Ojejoje, bu Nchileke unu be unu dakoberu; ?tọ budunua Ojejoje ọbu bu ọphu Hezekáya wofuru ẹke aagwajẹ iya; mebyishia ẹnya-ngweja iya; bya asu ndu Júda mẹ ndu Jerúsalemu: 'T'ẹphe byajẹ ọchi ẹja l'ifu ẹnya-ngweja-a?'

⁸ "Byakwaphu nta-a tẹ nggu le nnajiufu mu, bu eze ndu Asiriya chizia idzu. Mu a-kpuru unu inya ise kpee ngu; m'ọ -buru l'ii-du ike ye iya ndu a-nọdu agba iya nọ. ⁹ Odumeka; ?nanu ẹge ị riru l'ii-du ike m'o -ruhuduru ọ

bùru onye ishi ndu soja, ẹnya iya katsua alala lẹ ndu ishi ndu soja nnajiufu mu; bẹ ịi-kpofu l'ifu m'o -ruhuduru ị dakobe Ịjiputu t'a chẹ ngu ugbo-inya; nù ngu ndu agbaje inya-ogu. ¹⁰ Odo bụ; ?i tubesu lẹ mu byaru otso alị-a ogu tẹ mu lunwua ya lẹ Ojejoje ẹ-ba bụ ike mu? O kwa Ojejoje gèdegede ziru mu tẹ mu dzọru lẹ l'ali-a mebyishia ya."

¹¹ Tọ dụ iya bụ; Ẹliyakimu yele Shebuna; mẹ Jowa abya asụ onye ishi ndu soja ono ẹge-a: "Byiko gude okfu ndu Áramu kfujeru ayibe ndu ozi ngu okfu; kẹ l'oodoje-wa ayi ẹnya. Ba egudekwa okfu ndu Júda kfuru yeru ayi; kẹle ndu nọ l'eli upho-mkpuma a-nọdukwa anụ iya."

¹² Onye ishi ndu soja ono abya asụ ẹphe: "'Bụ unu lẹ nnajiufu unu nwenkinyi b'ọ dụ unu lẹ nnajiufu mu ziru mu tẹ mu bya ezia ozi-wa? O kwa unu lẹ ndu ono, nọ l'eli upho-mkpuma ono; mbụ ndu unu l'ẹphe e-mekochaa ria nshị unu l'ọnu; ngua mamini, unu nyiru; bẹ mu ekfuru iya." ¹³ Onye ishi ndu soja ono abya evudo gude okfu ndu Júda rashia ya ike; sụ: "Unu nukwaa iphe o kfuru; mbụ ikekelfu eze ono; mbụ eze ndu Asiriya! ¹⁴ Qwaa iphe onye eze ono kfuru: Unu be ekwekwa tẹ Hezekáya dephua unu. Ẹ tọo dzọ-ghekwa unu! ¹⁵ Unu be ekwekwa tẹ Hezekáya deta unu t'unu dakobe Ojejoje l'ẹke ookfuru unu: 'Lẹ Ojejoje a-dzọta-a unu. Lẹ mkpukpu-a ta alakwa l'ẹka eze ndu Asiriya.'

¹⁶ "Unu ba angakwaru Hezekáya nchị; kẹ l'eze ndu Asiriya sụkwaru ẹge-wa: 'Unu wufuta wụ-kfuta iya tẹ yele unu doshia; k'ophu onyenonu l'unu ha e-ri iphe shi lẹ vayinu iya; ria akpuru, shi l'oshi figu iya; ngua mini, nọ lẹ wẹlu iya; ¹⁷ jeye teke ya a-bya eduta unu; lashia alị, dụ l'ọ bụ nk'unu ono; mbụ alị, witu nọ; mẹe ophungu anọdu iya; alị, nri nọ; mgbo vayinu anọdukwa iya phụ.

¹⁸ " 'Unu be ekwekwa tẹ Hezekáya dephua unu; teke ọo-sụ unu lẹ Ojejoje a-dzọ-ọ unu. ?O nwejeru mbakeshi ophu agwa alị ẹphe dzọtajewaru l'ẹke eze ndu Asiriya? ¹⁹ ?Bụ awe bẹ agwa ndu Hámatu yele kẹ ndu Apadu nọ? Agwa ndu Sefavemu; ?ọ nọ l'awe? ?Ephe dọru-a ike dzọfuta ndu Samériya l'ẹka yẹbe eze ndu Asiriya tọo? ²⁰ ?Bụ agwa ole l'ime agwa ndu alị ono bẹ dọru ike dzọta ndu alị iya l'ẹka iya? ?Bụ Ojejoje gbe a-dụ-ghe ike dzọo ndu Jerúsalemu l'ẹka iya? "

²¹ Ndu Júda ono, ookfu eyeru ono nọdulephu nwandoo; ophu o nweđu okfu, ẹphe kfuru yeru iya; kẹ l'eze, bụ Hezekáya turu ekemu; sụ: "T'ẹ b'ọ nwekwa onye e-yeru iya ọnu."

²² Tọ dụ iya bụ; Ẹliyakimu Hilikaya, bụ onye ishi l'ufu-eze; mẹ Shebuna, bụ o-de-ẹkwo; mẹ Jowa Ásafu, bụ onye nkwakọbe atugbua jekfu Hezekáya. Ẹphe alawashia uwe ẹphe; bya akọru iya iphe onye ishi ndu soja ono kfuru.

37

Aa-dzofuta Jerúsalemu

(2 Eze 19:1-13)

¹ Onye eze ono mbụ Hezekáya anulephu iphemiphe ọbule ono; bya alaa uwe iya tarara; bya achita uwe-aphụ yee; yọ bụru iya oje l'eze-ulo Nchileke. ² Yọ bya ezia Ẹliyakimu, bụ onye ishi l'ufu-eze yele Shebuna, bụ o-de-ẹkwo; mẹ ndu ophu ka ọburu ọgurenya lẹ ndu achijeru Nchileke ẹja; ẹphe ha eyekota uwe-aphụ jekfushia onye nkfuchiru Nchileke ono, bụ Azáya Emožu. ³ Ẹphe eje asụ iya: "Qwaa iphe Hezekáya kfuru; ọ sọru: Ntanụ bụ eswe iphe-ẹhuka; mẹ eswe ọbaru madzụ mba; bya aburu eswe,

ome madzū iphe-iphere. Mbū ọo-dulephu l'ọ bụ ụnwu, yeru ishi tọ dūhe ume nne ẹphe e-gude mụa ẹphe. ⁴ O nweru ẹge ọo-dū Ojejoje, bụ Nchileke ngu anụwa iphe eze onye ishi ndu sọja ono kfuru, bụ onye nnajiufo iya, bụ eze ndu Asiriya yeru t'ọ bya ekfurushia Nchileke; mbū l'ọo-baru iya mbà l'okfu ono, Ojejoje, bụ Nchileke ngu nūru ono. Ọo ya bụ t'i kfuru nū Nchileke l'okfu ẹhu nwa ndu ọphu wafuru nū."

⁵ Yo be teke ndu ono, shi l'ẹke Hezekáya ono byakfutaru Azáya; ⁶ Azáya asū ẹphe: "Unu je asū nnajiufo unu ẹge-a: 'Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: T'ẹ b'i watakwa ọtsu egvu l'iphe ono, i nūru ono; mbū ekfurushi ono, ndu ozi eze ndu Asiriya kfurushiru ya ono. ⁷ Lekwaa; lẹ ya e-me t'ọ wata ọtsu egvu; k'ọphu bụ: ọ -nua nwa kekfukekfu; yọ gbaru lashia alị iya. Ya e-me t'ẹ gude ọgu-mbeke gbua ya l'alị iya gẹdegede.' "

⁸ Yo be teke eze onye ishi ndu sọja ndu Asiriya ono nūru l'eze ndu Asiriya ta nọhedu lẹ mkpukpu Lakishi; yọ lashia azū je aphua l'eze alushiwa mkpukpu Libina ọgu.

⁹ Ya ndono; a bya ezia Senákeribu lẹ Tirihaka, bụ onye Kúshi; mbū eze ndu Íjiputu bẹ yẹle ndibe iya adzọkwa abya iya ọlushi ọgu. Yọ nua ya bya ezia ndu ozi sụ t'e je ezia Hezekáya sụ iya-a: ¹⁰ "Iphe unu e-kfuru Hezekáya; mbū eze ndu Júda ndọ-ọ; unu sụ iya-a: Unu sụ iya t'ẹ b'ọ kwekwa t'agwa, i tukoberu ishi dephua ngu; l'ọ sūru ngu l'ẹ tọ dudu iphe e-me tẹ Jerúsalemu laa eze ndu Asiriya l'ẹka. ¹¹ ?Ọ kwa l'i nūru-a ẹge eze ndu Asiriya emeje ndu mkpukpu ọdo; mbū l'ọ gbugeje ẹphe l'ẹphe ha. Nggubedua; ?l'i-wa-a? ¹² Iphe bụ mbakeshi ono, ochechoroche mu pẹ gbushikotaru ono; agwa ẹphe ono; ?ọ dzọfutaru ẹphe tọ? Mbū agwa ndu Gozanu; mẹ ke ndu Háranu; mẹ ke ndu Rezefu yẹle ke ndu Ídenu, bụ ndu shi nọdu lẹ Telasa. ¹³ ?Bụ awe bẹ eze ndu Hámatu nọ nta; mẹ eze ndu Apadu; mẹ eze ndu Sefavemu; mẹ lẹ ke ndu Hena yẹle ke ndu Iva?"

Hezekáya ekfu anụ Nchileke

¹⁴ Tọ dū iya bụ; Hezekáya abya anata ndu ono, e ziru ono ẹkwo; bya eworu iya gūa. Gụebetsua ya bahụ l'eze-ulo Nchileke je eworu iya sūsaa l'ifu Ojejoje. ¹⁵ Hezekáya abya aguru nū Ojejoje; sụ iya: ¹⁶ "Nggube Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike; nggube Nchileke ke ndu Ízurelu; onye aba-eze iya nọ l'eli cherobimu. Ọ bụ ngu nwenkinyi bụ Nchileke, nwekota alị-eze ndu mgboko mgburumgburu. Ọ bụ nggu meru igwe mee mgboko. ¹⁷ Ngabẹ nchị nggube Ojejoje, nūkpoduduphu. Kpuha ẹnya ngu ẹphe labụ phukpoduduphu. Gebekpoduduphu nchị nua okfu, Senákeribu ziru t'a bya egude kfurushia nggube Nchileke, nọ ndzū.

¹⁸ "Nggube Ojejoje; ọ bukwa oswi-okfu l'eze ndu Asiriya gbushikotawaru ndu-a; mebyishikota alị ẹphe; ¹⁹ bya achikotawaru agwa ẹphe yekota l'ọku; ke l'ẹphe ta bụdu ọkpobe iphe. Ọ bụ nkū; mẹ mkpuma, madzū gude ẹka mecha bẹ ẹphe bụ. ²⁰ Nta-a; nggube Ojejoje, bụ Nchileke ayi dzọoru ayi l'ẹka iya; k'ọphu iphe bukpo ndu alị-eze l'ọ ha, nọkota lẹ mgboko amaru l'ọ bụ nggu nwenkinyi; nggube Ojejoje bẹ bụ Nchileke."

Adada Senákeribu

²¹ Tọ dū iya bụ; Azáya Emọzu abya ezia ozi t'e je ezia Hezekáya; sụ iya: "Ọwaa iphe Ojejoje; mbū Nchileke ke ndu Ízurelu ekfu ndọ-ọ. Ọ sūru: Keshinu i kfuru mu okfu Senákeribu, eze ndu Asiriya; ²² ọwaa iphe mube Ojejoje kfuru l'okfu ẹhu Senákeribu: Ụnwegirima Záyonu achị unu ọchi;

tọ dọ iphe ephe guberu ngu. Ẅnwegirima Jerúsalemu ekwe l'ishi l'ishi l'ẹke ịigba ọso ndzụ. ²³ ?Bunaa onye shi ekfuru mu ririri-a; mbụ; onye shi ekfurushi mu-a? ?Bụ onye b'i ba okfu; mbụ; bụ onye b'i keru ẹnya? Ọ kwa mụbe onye nsọ kẹ ndu Ịzurẹlu! ²⁴ I ziru ndu ozi ngu; ephe abya ekfuaru mu ririri. Nngu abya asụkwaphu l'i chịwa igweligwe ugbo-inya ogu ngu je anọdu l'ọnungonu eze ugwu. Mbụ l'i nyiruaru ọnungonu ugwu Lébanonu. Oshi sida ndu ophu katsua ogologo b'i gbutsushiwaru; jeyekpo l'oshi payinu iya ndu ophu katsua mma; bya ejeruwaa ẹke ọ katsua l'eli; mę l'ẹke ọswa iya katsua ọdu mma. ²⁵ Mbụ l'i tushiwaru welu l'ali ndu ọdo; bya angwa ya mini; l'i dzọkotaru ọkpa l'iphe bụ mini, nọtsua lę nggele, nọ l'ali ndu Ịjiputu; ephe atashihukota.

²⁶ "Mbụ; ?tji nubudua ya: L'ọ buru teke teru ẹnya bę mu kfuru l'ọ bụ ẹge ono bę ọo-dụ; mbụ l'ọ buru lę teke ndiche bę mu chiru idzu iya. Yọ bę nta-a; mụ abya emee ya ememe; mbụ mee; nngu eworu mkpukpu, a kpushiru ike mebyishia; yọ buru ikpo mkpuma. ²⁷ Ndu bu iya nụ, bụ ndu ike ta nọdu; b'i mewaru; ephe ta mahe ụzo eshishi iya. Mbụ l'i mewaru; ephe ta mahe iphe ephe eme ememe. Ephe abya adu l'ọ bụ iphe a kuru l'okfu; l'ọ bụ iphe ruru iru ophungu; mbụ dọ l'ọ bụ ẹwu, furu l'eli ikfulo, anwu chigbushiruru l'ẹ b'o viribe eviribe.

²⁸ "Obenu lę nggubedua bę yębe Nchileke maru maghee ngu amaghe. Ya maru teke ịidugaru adugaru; maru teke ịilufu alufu; bya amaru teke ịibata abata. Ya maru ẹge iitsutaberu iya ẹka l'okpoma. ²⁹ Keshinu i gbe adajiru mu ndaji; mbụ; k'ophu ẹjo iphe i kfuru mu ruwaru mu lę nchị bę mu a-bya eworu ịkokoro dzube ngu l'imi; woru mkpurukpu-igwè ye ngu onu l'ọ bụ inya. Mu e-mee ngu t'i shikwaphu ụzo ophu i shiru teke ị bya lata azụ.

³⁰ "A -bya lę nggubedua; Hezekáya; ọwaa iphe a-buru ngu iphe-ohubama: Afa-a bụ iphe, daru ẹda bę ịi-nọdu eri. Afa, tso iya nụ bukwapu iphe shi l'iphe daru ẹda ono; bę a-bụ nri ngu. O -be l'afa k'eto ya; kọkwaa okfu; kpata iphe ị kọru iya. Gbaa mgbo vayinu; ria akpuru, e-shi iya nụ. ³¹ Mbụ ẹge-a; nwa ndu, a-phọdu nụ lę ndu Júda ono bę agbabe ogvu l'ime ali; bya amishia nebyi l'elikoro; ³² kẹ l'oo-nweru nwa ndu a-phọdu nụ lę Jerúsalemu. Ndu, wafuru l'ogu a-phọdu lę Ugwu Záyonu. Yọ buru Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike e-gude ẹge ọ phụ-be iya l'ẹhu mee ya.

³³ "Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ojejoje ekfu l'ẹhu eze ndu Asiriya. Ọ sụru: 'Lę ya taa bahukwa lę mkpukpu-a; ya taa gba m'ọo akfu lanu l'ẹke-a. E too gudekwa iphe mgbochita abya iya l'ifu. Ophu ndu soja iya 'akpadu iya ose-ogu. ³⁴ Oo-shikwa ophu o shi lashia. Ọ -buru mkpukpu ọwaa bę too yekwa ishi eyeye lę phuu. Ọ bụ iphe mụbe Ojejoje kfuru ndono. ³⁵ Súa; mu a-gbaru mkpukpu-a ọdzori dzọ ya l'okfu ẹpha mu; mę okfu ẹpha Dévidi, bụ nwozi mu!' "

³⁶ Tọ dọ iya bụ; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje atugbulephu jeshia l'odu soja ndu Asiriya; je egbushia ụkporo unu ndu soja ugbo ụkporo l'eto l'unu ẹbo l'ukporo iri. Ya ndono; e tehushia l'utsu; odzu azewa rẹkperekpe. ³⁷ Tọ dọ iya bụ; Senakeribu, bụ eze ndu Asiriya afọkashia ụlo-ẹkwà iya; yọ buru iya alala. Yọ lashia Nínive je anọdu. ³⁸ Yọ bę ujiku lanu; yọ nọdu l'agwa nte iya, aza Nisuroku; unwu iya, ẹpha ephe bụ Adurameleku; yę Sharéza eje egude ogu-mbeke gbuta iya tọ. Ephe egbuebe iya gbaru

lashia alí Araratu. Ya ndono; nwatibe iya; mbụ Esahadonu abya aburu eze l'ozori iya.

38

Hezekáya bẹ iphe eme

(2 Eze 20:1-11)

¹ Teke obu bẹ iphe-ememe gudejeru Hezekáya; k'ophu o phoduru nwagengụ m'ò nwuhu. Onye nkfuchiru Nchileke, eeku Azáya Emọzu ejekfube iya je asụ iya: "Owaa iphe Ojejoje ekfu: Jikobekwa ufu ngu; kẹ l'iibyaakwa anwuhu; i tii kakwa mma l'iphe ono, eme ngu nụ ono."

² Ya ndono; Hezekáya abya aghachi ifu l'oshi-ẹpotọ iya; bya ekfuru nụ Ojejoje; sụ iya: ³ "Nggube Ojejoje; nyatakwa lẹ mu gude ire-lanụ jeeru ngu ozi; buru onye obu guru iphoro l'ẹke i nọ; bẹ mu bya emekwaaphu iphe dụ maa l'ifu ngu." Hezekáya arashikpoo ẹkwa ike.

⁴ Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Azáya; sụ iya: ⁵ "Je ekfuru Hezekáya ẹge-a: Owaa iphe o kfuru; mbụ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ngu Dévidi: Mu nwakwaru iphe i kfuru mu; bya aphụwa ẹnya-mini ngu. Mu e-me t'i nọfua afa iri l'ise. ⁶ Odo bụ lẹ mu a-dzọ ngu dzọo mkpukpu-a l'ẹka eze ndu Asiriya. Mu a-gbataru mkpukpu-a.

⁷ "Owaa iphe-ọhubama, mube Ojejoje e-me koshi ngu ndo-o; t'i gude maru lẹ mu e-me iphe mu kweru ukwa ememe. ⁸ ?I phuru nwonyonyo ono, nọ l'iphe ono, e meru, eegudeje enyikobe ọlo Éhazu ono? Ya e-tsula nwonyonyo ono azu ntụ-ọkpa iri."

Nwonyonyo ono atsula azu ntụ-ọkpa iri l'ẹge o shi ha ogologo.

⁹ Owaa bụ iphe Hezekáya deru; mbụ eze ndu Júda l'iphe-ememe ono metsuaru iya; yọ kọrohu.

¹⁰ Mu sukwaru: "Bụ nta-a, ọ bukwađu mu-a l'ikoro-a; bẹ mu egbe gbakwofu; mbụ e gbe nyakwota mu anyakwota?"

¹¹ Mu abya asukwaphu; mẹ mu te gega aphuheduna Ojejoje odo l'alí ndu nọ ndzụ. Mbụ mẹ mu ta g'aphuhedu madzụ odo; mbụ ndu bu lẹ mgboko-a; bẹ mu l'ephe t'aga anohedu.

¹² E kpufuru ndzụ mu; l'ọ bụ onye kpufuru ọlo unwu-eswi; mbụ phufu ndzụ mu ẹge onye akpa iphe aphufuje iphe o kpaghewaru. Ọ gbabufuwaru ndzụ mu ẹge onye ekwe ẹkwa agbabufuje eri l'iphe o gude ekwe ẹkwa teke o kpaghewaru ẹkwa. Mbụ shita l'eswe jeye l'enyashi b'o meje; mu l'ala maa alala.

¹³ Mu akpokotaje mkpu jeye nchi abọhu. Ọ tapyashije okpu, nọ mu l'ẹhu l'ọ bụ agụ.

Mbù tsube l'eswe jeye ɛnyashi;
b'o meje; mu anwùhu anwùhu.

- 14 Mu arakotaje l'ò bù
mgbashi-ujiku; zùkòta l'ò
bù okpuru-iyakoko;
mbù zùkòta l'ò bù kpirihoho.
Mu lewaru ɛnya l'igwe;
ɛnya atsuwa mu ubo.
Mu asù: Byiko Nnajiufu;
gbanuaru mu mkpu
l'iphe-ɛhuka-a, mu eje-a!
- 15 Ọ bù; ?bù ngunu bè mu
e-kfu?
Kè l'ò kfuwaru mu l'ò bù
yèbedua pakfutaru mu iphe ɔwaa.
Mu a-wata ome odo
jeye teke mu a-nò-bebe;
kè iphe-ɔnikiri-a, mu eje.
- 16 Nggube Nnajiufu;
ò kwa egbe iphe-a;
bè madzù gude buru.
Yò bukwaru iya phù;
bè mu gude nòdu ndzù nta-a.
Byiko; menua tẹ mu kòrohu;
menua tẹ ndzù dzua mu!
- 17 Ọ bù-a oswi-okfu;
l'ò bù t'ò dùru mu lẹ mma;
bè mu gude jee egbe iphe-ɔnikiri ono.
Ishi iya aburu l'i yeru mu obu;
bya atùko iphe ɛji mu
l'ò ha ruru ye l'azu
bya anafuta mu l'alì maa.
- 18 Mè ndu nòwa l'alì-maa;
te etukwa ngu ɛpha.
Ophu ndu nwùhuwaru
anwùhu 'agukwa egvu gude aja ngu ajaja.
Ophu ndu e kpochiwaru;
'elehekwa ɛnya ire-lanù ngu.
- 19 Ọ kwa ndu, nò ndzù;
bù ndu a-jaghe ngu ajaja
ɛge mu aja ngu iya ntanù-a.
Iphe, bù ọgbo ophu nònu
ekfujeru ọgbo ophu tso
ɛphe l'ì bù onye
evudoshije ike l'iphe i kfu.
- 20 Ojejoje e-me-e tẹ kòrohu.
Mu e-gude ngwa-egvu;
gù ɛgvu gude jaa ya
ajaja l'eze-ùlo Nchileke
jeye mbòku nka-ezekuna nke mu.

21 Azáya kfuwaru sù t'e meta akpuru oshi figu tsua etsutsu debetsua
Hezekáya l'iphe-etsetse ono, tsekashiru iya ono; t'ò kpòshihu iya.

²² Hezekáya bya ajja; sù: “?Bùkpo ngunu bù iphe e-me nù tẹ mu maru lẹ mu e-mekocha-a bahù l’eze-ùlo Nchileke ọdọ?”

39

Ndu ozi, shi Bábyilọnu

¹ Ọ búrú teke ono bẹ Merodaku Baladanu, bù eze ndu Bábyilọnu ederu ekwo nù t'a bya anù Hezekáya; bya eyekwaru iya ya phù iphe t'e gude bya iya ajiji; kẹ l'ọ nùru l'iphe shi eme iya; yọ kawaa mma. ² Hezekáya gudekpoo ẹhu-ọtso-ẹna nata ndu ono, e ziru ozi ono; bya ekoshi ẹphe iphe nọkọta l'ùlo-ẹku iya; mbù koshi ẹphe mkpọla-ọcha yẹle mkpọla-ododo; mẹkpo ẹgiri iphe eshi mkpọ yẹle manù, dù mma; mẹ ngwa-ọgu iya l'ọ ha; mẹkpo iphemiphe ọbule, bù ẹku, nọ l'ùlo-ẹku iya. Mbù l'ẹ tọ dudu iphe nọ l'ufu iya; m'ọ bù iphe nọ l'alì-eze iya l'ọ ha, Hezekáya te koshidu ndu ono.

³ Tọ dù iya bù; Azáya, onye nkfuchiru Nchileke bya ejekfu eze, bù Hezekáya bya ajì iya: “?Bù ngunu bẹ ndu ono kfuru? ?Bù awe bẹ ẹphe shi bya nke ngu?”

Hezekáya asù iya: “Ha! Ẹphe shikwa ẹke teru ẹnya. Ọ bụkwaru Bábyilọnu bẹ ẹphe shi bya mu ajiji.”

⁴ Azáya ajì iya: “?Bù ngunu bẹ ẹphe phuru lẹ nke ngu?”

Hezekáya asù iya: “Ẹphe chikokwa iphemiphe ọbule, nọ lẹ nke mu phukota. Ẹ to nwedù iphe mu nweru enweru ọphu mu te koshidu ẹphe.”

⁵ Tọ dù iya bù; Azáya abya asù Hezekáya t'ọ nua iphe shi Ojejoje, bù Ọkaribe-Kakọta-Ike l'ọnu. ⁶ Ọ sùru: “O nwekwaru teke ee-mekochaa chikọ iphemiphe ọbule, nọ lẹ nke ngu; mẹ iphemiphe ọbule ono, nna ngu oche phẹ setaru dobe, nọ jeye nta-a ono vua lashia Bábyilọnu. Ẹ tọ dudu m'ọo nanù ee-wophodo. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ⁷ Ẹge ono bẹ aaharu unwu ngu ndu kẹ unwoke; mbù ndu a mọtaru ngu bẹ ee-ruta tųgbua; ẹphe eje aburu ndu a haru akpuruaku nọdu lẹ k'eze ndu Bábyilọnu.”

⁸ Hezekáya asù iya: “Iphe ono, Ojejoje kfuru, i byaru bya ekfua ono dukwa mma.” Iphe o gude kfua ẹge ono bù l'ọ riru: “Lẹ mkpa ta akpadu; nji ta ajì teke mu nọkwadua ndzù.”

40

Aadu ndu kẹ Nchileke ike

¹ Unu dúnua ndibe mu ike!

Unu dụa ẹphe ike!

Ono iphe Nchileke unu ekfu ndono.

² Unu kfuaru ndu Jerúsalemu okfu bẹlebele.

Unu emee t'ẹphe maru

l'ozì-ike ono, ẹphe eje ono;

bẹ gvųwaru nù.

L'a gvųwaru ẹphe nvù

l'iphe dù ẹji, ẹphe meshiru.

L'ewere, ẹphe nataru l'ẹka

Ojejoje

hakwa l'ọ bù iphe dù ẹji, ẹphe meru;

mbù l'ọ ha l'ọ bù iya ugbo labù.

³ O nweru onye echi mkpu; sù:

“Unu waarù Ojejoje ọzo l'echi-egu.

T'a chikwaaru Nchileke eze ụzo l'echi-ẹgu.*

- 4 Ẹke, dū nsụda nsụda;
e nwuchikota iya enwuchi.
Iphe bụ eze ugwu;
mẹ ugwu nshii;
a kpọ-zekota iya.
Ẹke, dū nsụkutu-nsụkutu;
a raze e ya t'ọ yiko ayiko.
Eke dū
nkwogodo-nkwogodo;
e mee ya t'ọ daburu pongu;
- 5 k'ophu ee-kpuha ọdu-biribiri Ojejoje t'a phụ iya.
Iphe bụ madzụ a-phụ iya;
kẹle Ojejoje gudewaa ọnu iya kfu ya."
- 6 O nweru olu, sụru:
"Tẹ mu chia mkpu!"
Mu aji iya:
"?Bụ mkpu ngunu;
bẹ mu e-chi?"
Yọ sụ mu: "Tẹ mu sụ l'iphe,
bụ madzụ dukota l'ọ bụ ẹgbudu.
L'ọ bụ ẹge ono, ẹgbudu
amajẹ ono bụ ẹge madzụ
amajẹ.
Oduje l'ọ bụ igu oshi, nọ l'ẹgu.
- 7 Ẹgbudu -nwua kpa; igu iya erishigu
teke Ojejoje tushiru ẹphe ume.
Ishi iya bụlephu lẹ madzụ bụ ẹgbudu.
- 8 Mbụ l'ẹgbudu -nwuje kpa;
igu iya erishihu.
Obenu l'okfu Nchileke ayi
a-nọ gbururu jeye."†
- 9 Je evudo l'eli eze ugwu;
nggube Záyonu, byaru
ozí-oma.
Nggube Jerúsalemu,
byaru ozí-oma;
wolia olu chia mkpu!
Wolia olu; ba atsukwa egwu!
Kfuru mkpukpu, nọtsua
lẹ Júda-a:
"Nchileke unu ndọ-ọ!"
- 10 Unu lekwa! Nnajiufu,
bụ Ojejoje gudekwa ike l'abya.
Ọ bụ ike iya; bẹ oo-gude chia.
Unu lekwa! Obunggo; nọkwa iya l'ẹka;
okfu ugwo etsoru iya.
- 11 Ndu awụ etso iya nụ;
bẹ ọonoduje eche l'ọ bụ onye eche aturu.
Ọ nọdu achikobeje unwu
aturu ono heru l'ẹka;
mbụ ọo-nmakube ẹphe l'okpoma iya.

* 40:3 40:3 Mát 3:3. † 40:8 40:6-8 1 Pyit 1:24-25.

Ege ono be ọo-ọdu atoje
nwehu edu ndu ophu he nwa.

- 12 ?Bu onye dujewaru ike gbaa
eka okophoro gude tua
mini, no le mgboko atutu;
mo bu gude nkwo-eka too akpamigwe lo ha?
?Bu onye dujewaru ike
kpokoo udzu, no le mgboko le nkata;
mo bukwanu pata eze ugvu
tua l'iphe aatuje era iphe;
- 13 ?Bu onye tujeru Ojejoje iphe oo-me?
?Bu onye kpọ-zijeru iya ọzo;
su iya loqaaa bu iphe oo-me?
- 14 ?Bu onye be Ojejoje
jejekporu okpata ishi iphe?
?Bu onye zijeru iya ọzo
ophu bu okpobe iya?
?Bu onye bo bu;
mbu onye ziru iya iphe o maru;
mbu bu onye koshiru iya
uzo, oo-shi t'iphe doo ya enya?
- 15 Ishi iya bulephu l'iphe bu mbakeshi gbaa
mgburumgburu halephu
lo bu mini, tadaru l'efere.
Iphe a guberu ephe bu-a
udzu, no l'iphe aadaje iphe.
Eke, bu ikfuli; be ootuje
lo bu onye atu udzu.
- 16 Mbu loswa, no l'ugvu ugvu
Lebanonu te dzukwa
oburu nku oye loku.
Ophu anu, nokota iya nu
'edzkwaphu t'e gbushia ya
gude gwooru Ojejoje
ngweja-ukfuru.
- 17 Iphe bu mbakeshi ta dudu
iphe ephe bu l'ifu iya.
A guberu ephe iphe
mmanu; mbu l'iphoro
ka ephe nshinu.
- 18 ?Bu onye be unu a-tukporu Nchileke yeru?
?Bu egbe ntekpe ngunu
be unu a-su le yele iya bu iphe lanu?
- 19 L'a -bya l'iphe a kpuru akpukpu;
onanu bu onye eme nka kpuru iya.
Yo buru onye akpu uzu,
akpuje mkpola-ododo
wuru iya mkpola-ododo;
bya emetaru iya
gwogirigwo mkpola-ocha.
- 20 Onye, akpakpo ukpa;
k'ophu e to dudu ike anu
Nchileke egbe iphe ono;

ejeje afọta oshi, te eridu
avurukpa; je achọo onye emenwu nka ẹhu;
yọ bya apyiaru iya ntekpe,
ta byadụ afọfu afọfu gvuberu iya.

21 ?Unu ta mahaadụa tọo.

?Unu ta anụbudua ya?

?Te kfubuaru iya unu
shitakpoo lẹ mbụ tọo?

?To dodua unu ẹnya ẹge
e gude tọo ntọ-l'alị mgboko tọo?

22 L'ọ nọ l'aba-eze iya l'ephekerephe;
noghata eliphe mgburumgburu.

Ndu, nọ iya nụ ahakọtajele
iya phụ l'ọ bụ unwu ogu.
Eligwe b'ọ gbasaru l'ọ bụ nchanwụ;
bya eworu iya gesaa l'ọ bụ
ulo-ékwa t'e buru l'ime iya.

23 Ndu bụ ishi bẹ oomeje

ẹ tọ dudu iphe ẹphe abụ.

Yọ bya emee ndu achi

mgboko-a ẹphe aburu iphe-mmanu.

24 Oobuje; aanodukwadua akụ iya;

aanodukwadua adza iya;

onodukwadua agbabe akwara;

yọ phụ ya onu; yọ nwua kpa;

oke pherephere abya eruta iya l'ọbu ẹswa.

25 Onye nsọ ono jiru; sụ:

“?Bụ onye bẹ unu a-turu iya yeru?

?Bụ onye bẹ unu ekfu lẹ yele iya ha?”

26 Palinua ẹnya lekota igwe.

?Bụ onye meshiru

iphemiphe obule ndu-wa?

Mbụ onye ono, meru

igweligwe mkpọ-kpodo avoshia;

bya ekutsua ẹphe ẹpha l'ẹhu l'ẹhu.

Yọ buru ike, ha nshinu,

o nweru; mẹ agburu-ẹhu, ha nshinu,

o nweru b'ọ gude mee

tọ dụ mkpọ-kpodo ono;

m'ọo nanụ ephuhujenu.

27 Unubẹ ndibe Jékoju;

?nanụ ẹge ọ dụ bẹ unu ekfu egbe okfu ọwaa?

Unubẹ ndibe Ízurelu;

?bụ ngunu kparu iphe

unu agụ aphụ?

Kẹ l'unu ekfu lẹ Ojejoje

ta aphujedu iphe-ẹhuka, unu eje;

tọo kpa ishi tẹ ya meeru

unu iphe gbaru unu.

28 ?Unu ta mahaadụa tọo?

?Unu ta anụbua

lẹ Ojejoje bụ Nchileke,

a-nọ jeye lẹ tutu yoyo?

Yò buru iya meru
 mgboko jeye l'èke o jebekotaru.
 Ike ta agvùdu iya;
 òphu ùvo agvùdu iya;
 òphu ò dudu onye
 amakòta-gheru ège
 iphe doberu iya enya.

29 Oomeje; tẹ ike dọ onye meji tọfuru;
 bya emee t'ùvo dọ onye
 ùvo ta nọdu.

30 Ùnwu ògbo lanu ono;
 be ike agvujekwa;
 ndu ke unwu okoro bya
 evukota iphe daa;

31 obenu le ndu chiru eka
 kwee le Ojejoje;
 be ike a-nodu aka akaka l'eje.
 Ephe a-gba ebà l'ò bu ugo.
 Ephe a-gba oso;
 ike ta agvu ephe.
 Ephe ejee ije;
 nkwo ta atsu ephe ume.

41

Onye a-nodu eyeru Ízurèlu eka

1 "Unube ndu bunyabe
 eze enyimu;
 unu nodukwa
 nggujunggui l'ifu mu!
 Te iphe bu mbakeshi
 rukotakwa ehu!
 T'ephe kpiritakwa
 bya ekfua!
 Mbù t'ayi l'ephe je
 edzuda l'ulo-ikpe!

2 ?Bu onye jeru je
 akpalia onye doberu
 eka ndoo l'uzo
 enyanwu-ahata;
 mbu onye abujeru;
 o -halia okpa; yo mekputa.
 Mbù le Ojejoje ewojeru
 mbakeshi ye iya l'eka;
 bya akapyabetsua ndu eze eka.
 O gudeje ogu-mbeke mee ephe;
 ephe adu l'ò bu eja;
 gude akfu gbakashia ephe;
 ephe ephekashihu l'ò bu eswa,
 pherephere ephe.

3 O chije ephe oso; ejeru l'ifu l'ifu.
 Ophu o dudu iphe eme iya nu.
 Mbù eshitsua uzo,
 okpa iya ta tubua.

- 4 ?Bù onye meru iphemiphe
 òbule ono; mee ya meghaa.
 Mbù shitakpoo lẹ
 mbùlembu; b'ò bùje;
 ògbo òwaa swegee;
 yo kua ògbo òdo;
 èphe abya eswee.
 Ò kwa mbèdua, bù
 Ojejoje bè meru iya nù;
 mbù mube onye ivuzò;
 bùru onye ikperazù!"
- 5 Ndu bunyabe eze ènyimu
 phùwaru iya; egvu egude èphe.
 Ndu bu l'èka mgboko
 jebekotaru anmakòta anmanma.
 Èphe awùrita abya l'ifu.
- 6 Onyenonù l'agbaru ibe iya mkpu.
 Èphe l'ekfuru ibe èphe:
 "Obu kakwa ngu akaka!"
- 7 Ndu eme nka
 l'adukpelephu ndu
 akpù-ùzu mkpòla-ododo ike.
 Ège ono bè onye òphu
 egudeje ongu eme iphe;
 yò kwò tènengu
 ekfukwaruphu onye
 òphu edzekfufe iya edzekfu;
 Ò -nòdu; yò sù onye
 òphu agbajè iya òku
 gude dzekfua ya:
 "Ò duakwa mma!"
 Yò bya egude nturu
 kpopyabe ntèkpe ono
 l'iphe t'è b'ò kpò-buhu daa.
- 8 A -bya lẹ nggubedua bù
 Ízurèlu, bù nwozi mu;
 mbù nggùbe Jékòpu;
 onye mu gude èka mu fòta;
 mbù nggùbe eri Èbirihamu, bù onya mu;
- 9 mu jekporuru l'èke mgboko
 jeheberu je eduta ngu.
 Mbù; ò bùru lẹ mkpòro
 mgboko l'èke kakòtatsua
 ote ènya bè mu jeru je ekua ngu.
 Mu sùru ngu:
 Ì buakwa nwozi mu.
 Mu fòtawaru ngu;
 òphu mu enwufuhakwa ngu.
- 10 Òo ya bù; ba atsùkwa egvu;
 kẹle mu nòkwa-a swiru ngu.
 Tẹ meji ba atòfukwa ngu;
 kẹ l'ò kwa mu bù Nchileke ngu.

Mu e-me t'ike nõdu ngu;
 mu a-gbaru ngu mkpu.
 Mu e-gude eka-õtara mu
 ono, mu egudeje mee
 iphe nhamunha he ngu.

11 Iphe bu ndu etsuru ngu
 eka l'okpoma;

bẹ iphe-iphere e-gude;

"Yi; mẹ kpurupyata aburu
 kẹ ndu aturu ngu okfu.

12 Mbụ; l'ii-chọ ndu ohogu ngu; tii phụ ephe.

Ndu etso ngu ogu ta
 dudu iphe ephe a-bu lẹ phuu.

13 Ishi iya aburu l'oo mbedua
 bu Ojejoje; bya aburu Nchileke ngu;
 onye sekpu ngu l'eka-õtara ngu;
 su ngu t'ẹ b'i tsukwa egvu;
 lẹ mu a-gbakwaru ngu-a mkpu.

14 Ba atsukwa egvu; nggube
 oru-ishi, bu Jekopu;

mbu nggube nwiphe bu Izurelu;
 ke l'ọ bu mbedua gedegede
 a-gbaru ngu mkpu."

Ono bu iphe Ojejoje kfuru ndono; mbu onye ono, dzoru ngu ndzu ono; bya
 aburu Onye nsọ kẹ ndu Izurelu.

15 "Lenu; ya e-me ngu t'i buru
 iphe, e gude etsu witu;
 mbu iphe bu k'ophungu; l'atsu nkọ;
 bya enweru ezé.

Iphe bu ugvu bẹ ii-tsu tolitoli;
 gwee ya egwegwe;
 mbu mee ya; yọ buru ntụ.

16 Ii-phushi ephe;
 pherephere abya ephekata ephe.

Mbu atakawuka
 pherephere ephekashia ephe.

Obenu lẹ nggubedua
 a-nodu ete eswa l'ii nõ Ojejoje l'eka.
 Ege ono b'ọ bukwaphu

Onye nsọ kẹ ndu Izurelu ono;
 bẹ ii-gude kua onwongu.

17 Ndu ukpa mẹ ndu ẹ to
 nwedu ege o ha ephe achọ mini angungu.

Ophu ephe aphudu iya.
 Ire kpokotaru ephe nkụ
 l'ẹke mini agu ephe.

Obenu lẹ mbedua,
 bu Ojejoje a-za-a ephe oku.

Mbu lẹ mbedua, bu

Nchileke kẹ ndu Izurelu ta ahadu ephe.

18 Mu e-me t'enyimu gbafuhu
 l'eli chafuchafu ugvu;

- nwogvu anòdutsua
 lẹ nsùda, nòtsua l'ẹke ono.
 Mu emee tẹ echi-ẹgu
 bụtsuaru okpuru;
 kpọkpokirikpo alì abụru
 ẹke anòdu amụ amụmu.
- 19 Iphe mu e-ye l'echi-ẹgu bụ oshi sida;
 yẹle oshi akeshiya;
 mękpọ oshi mıtulu yẹle oshi olivu.
 Mbụ mu e-woru oshi payinu;
 dzaa lẹ kpọkpokirikpo alì
 yẹle oshi firu yẹle
 oshi sipureşu bẹ mu
 a-chikọ dzakọta iya;
- 20 k'ọphu ndu madzụ a-phụ; bya amaru;
 gbua ya igo; yo doo ẹphe ẹnya
 l'ọ bụ Ojejoje gude ike iya mee iphe-a;
 mbụ l'ọ bụ Onye nsọ ndu
 Ízurẹlu bẹ meru iya dobe.”
- 21 Ojejoje sụkwaru:
 “T'unu byanụ bya echia okfu.”
 Eze ndibe Jẹkọpu sụru:
 “T'unu byanụ atụkahu iya.
- 22 Unu je achita agwa unu
 t'ẹphe bya ekfuaru ayi
 iphe e-me nụ.
 Ẹphe ekfuaru ayi iphe mehawaru nụ;
 k'ọphu ayi e-gbu iya igo
 maru iphe oo-mekochaa bụru.
 Ọ dudu; unu ekfuwaruru
 ayi iphe e-mekochaa mee.
- 23 Unu karu ayi iphe e-me l'ifu;
 k'ọphu ayi a-maru l'unu
 bụ agwa, ere ire.
 Unu menua iphe;
 m'ọ bụ iphe dụ mma;
 m'ọ bụ iphe dụ ẹji;
 k'ọphu ẹhu a-nmahu
 ayi anmanma; egvu egude ayi.
- 24 Obenu l'iphe-iphoro gbe kanụ unu.
 Ege ono bẹ iphe unu eme ta
 dükpodua ọphu bükpo iphe l'ilile.
 Onye hataru unu bẹ meru ahuma.
- 25 Mu jewaru je akpalia onye
 shi l'uzo isheli; yọ byawa.
 Ọo-nọdu l'uzo
 ẹnyanwu-ahata kpo-kua ẹpha mu.
 Onye ono a-tşu ndu ishi l'ọtumu;
 mbụ dzọọ ẹphe ẹge ọ-kpụ-ite adzọje ọra.
- 26 ?Bunua onye ole kfuru iphe-a
 l'ọdungu ọdungu rụ;
 k'ọphu ayi a-maru iya?
 ?Bụ onye phuhawaru

iya l'ò bú àphù k'òphu
 ayi a-sù:
 'L'ò kwa iya ire-lanù?'
 È tò òkwa madzu
 nwigbaleke-òma,
 kfujeru iya nù;
 tò dù onye phujekpooru iya nù l'àphù;
 òphu ò dùdu onye, nùjeru
 ònu-mini okfu unu.

27 Ò bú mbeɖua vuru ọzo sù Záyònu:

'T'ò lekwa ẹphe ndò!'
 Mbù; ò bú mu yeru onye
 jeru je ezia Jerúsalemu
 ozi-òma ono.

28 Mu leru ẹnya; òphu ò dùdu m'òo onye lanù;
 mbù ẹ tò dùdu m'onye lanù
 l'ẹphe a-kpò-zigheru mu ọzo.
 Òphu ò òkwapu onye
 azajẹ mu mẹ mu jia ẹphe aji.

29 Lenu; ẹphe chikowa
 bukotarù iphe-mmanu!
 Iphe ẹphe eme
 bukwaruphu iphe-mmanu.
 Mbù l'agwa ẹphe ono
 bukota pherephere;
 buru iphe-iphoro."

42

Onye ozi Ojeje

¹ Ojeje sùru:

"L'owaa nwozi mu,
 bú onye mu eye adudu;
 mbù onye mu fòtaru;
 bya abùru onye bú
 ẹhu-òtso-ena mu.
 Mu wowaru ume mu yeya l'ẹhu.
 Oo-koshi iphe bú mbakeshi
 iphe bú ikpe, dù maa.

² È too jedu ọra ọra;
 òphu oojekwa ochi mkpu.
 Òphu o jekwa iya arara
 lẹ woroworo.

³ Mbù l'ekperema,
 e yeru ọru; b'ẹ t'ò nyajidu;
 òphu ọophunyikwa
 owu iphe-òku, enwu ẹşwereswe.
 Oo-gude ire-lanù koshi
 iphe bú ikpe, dù maa.

⁴ Ike ta agvukwa iya;
 òphu ẹhu 'ejihukwa iya oyi
 jeye teke ikpe, dù maa a-bya
 anguru anguru lẹ mgboko.
 Yò buru l'ekemu iya

bẹ ndu bunyabe eze ẹnyimu
a-nọdu a-tụ ume atu-kobe.”

⁵ Owaa iphe Nchileke, bụ Ojejoje ekfu; mbụ onye ono, bụ iya meru eligwe l'ọ ha bya eworu iya ọsa; onye bụ iya meru mgboko l'ọ ha; mękpowaru iphemiphe ọbule, nọ iya nụ; bya anụ ndu bu iya nụ ume, ẹphe atụ; bya eworu ndzụ; nụ ndu ejephe l'ime iya.

⁶ “O kwa mube Ojejoje
eku ngu l'ogbodo iya.
Mu e-sekputa ngu l'eka.
Mu e-me t'i nọdu;
buru onye, mu lẹ ndu
mgboko e-gude gbaa ndzụ.
Nngu abụkwaruphu ndohodo iphoro.

⁷ Nngu emee t'enya sahu ndu atsu ishi;
bya emee t'a tufu ndu a turu mkpọro;
mbụ mee ndu nọ
l'ekpuru-ochi lẹ mkpọro t'ẹphe lufutakota.

⁸ O kwa mbedua bụ Ojejoje.
Yọ buru ẹpha mu ndono gędegede!
Mu te ewokwaru ugvu,
a kwabẹ mu nụ onye ọdo;
ọphu mu te me te wota
ajaja, e gega anọdu aja mu
jalahaa ntẹkpe, bụ iphe
e gude ẹka pyishia.

⁹ Lekwa-a; akahụ iphe a sụru
l'oo-me meekwaru.
Mu l'ekfuwa k'ophungu.
Mbụ lẹ mu ekfujęodukwaru
iya phu unu tẹmanu yọ wata ememe.”

Egvu, e gude aja Ojejoje ajaja

¹⁰ Unu guaru Ojejoje egvu ophungu!
Unu shikpelephu l'ẹke
mgboko jeberu jaa ya ajaja;
unubẹ ndu akpa lẹ mini;
mẹ iphe bụ iphe bu lẹ mini!
Iphe bụ alị, nonyabe
eze ẹnyimu; mę iphe bụ
ndu bu iya nụ; unu jaa ya ajaja!

¹¹ Tẹ echi-egụ; mę ndu
butsua ya nụ kpọo gerugeru!
Tẹ mkpukpu,
ndu Kėda butsua tee ẹswa!
Tẹ ndu Sela gụa egvu
ẹhu-otso-ena!
T'ẹphe nọdu lẹ ọnungonu
ugvu kpọo orube!

¹² T'ẹphe kwabekwa
Ojejoje ugvu!
Ephem nọduje l'alị,
nonyabe eze ẹnyimu jashia ya ike!

¹³ Ojejoje a-dzọ
garamugaramu lufuta

ege ndaji-nggara adzoje.
 Oo-me t'o vu iya evuvu
 ege ogu evuje soja.
 Oo-raa mkpu ogu;
 chia mkpegbe-ogu
 mekputa ndu ohogu iya.

14 Nchileke suru ege-a:

"Mu shiwa teke teru enya nɔduta ndo.
 Mu nɔkpolephu
 nggujungguji; kpade onwomu.
 Obenu lẹ nta-a;
 bẹ mu a-wata ochi mkpu;
 l'azu pyakfungu;
 l'atụ hẹkfuhekfu l'ọ bụ nwanyi, ime eme.

15 Mu e-me tẹ iphe bụ ugvu,

nɔtsua nụ buru
 kpɔkpokirikpo aļi.
 Mu abya emee t'iphe
 nọ ndzụ, fushiru iya nụ
 kposhihu nkụ.
 Mu emetsua nggele
 t'ọ ghoshia aļi ọkponku.
 Mu abya emee t'okpuru tashihukota.

16 Mu e-duru ndu atsụ

ishi shia ụzo, epe ta mabua.
 O bụ owere, epe te
 eshibudua bẹ mu e-duru epe shia.
 Mu e-me tẹ eke gbaru epe ochi l'ifu
 gusahu buru epe iphoro;
 bya emee ụzo,
 dụ kwọgoro-kwọgoro
 t'ọ kwọo kwọkwo.
 Iphemiphe ọbule-a;
 bẹ e-mekota; mu ta ahadu ome epe.

17 Obenu lẹ ndu tukoberu

ntẹkpe, a pyitsuaru apyipyi ishi;
 mbụ ndu bụ iphe
 a kpushiru akpukpu;
 bẹ epe asuje l'ọ bụ nchi epe;
 ndu ono bẹ ee-me
 iphe-iphere; nwulaa epe azụ."

Ndu Ízurelu atsọ ishi;

l'ada nkichi

18 "Unubẹ ndu nkichi;

unu nua iphe lẹ nchi!
 Unubẹ ndu ishi;
 unu palia enya phukpoduduaphu!

19 ?Bụ onye bụ onye ishi ọbu,

e ta budu nwozi mu?
 ?Bụ onye ada nkichi
 l'ọ bụ onye ono, mu ziru ozi ono?
 ?Bụ onye atsụ ishi
 l'ọ bụ onye e yeru mu l'eka?

- Mbụ; ?bụ onye atsu ishi
l'ò bụ nwozi Ojejoje.
- 20 I phuru igweligwe iphe;
ophu ñingadu nchi.
Nchi gheru ngu onu;
ophu ò dudu iphe ñinuje.”
- 21 Ojejoje bụ onye doberu
eka ndoo.
Ò bụ iya kparu iphe ò nuru
ephe ekemu, ere ire;
bya adukwaphu biribiri.
- 22 Obenu lẹ ndu-wa bụ
ndu a luru alulu;
vua iphe ephe.
Ephe l'ephe ha nokotawa l'iduma;
mẹ ndu ophu a tushiru
mkporo; domishia.
Ephe buwa ndu a lutaru aluta;
ophu ò dudu onye agbaru ephe mkpu.
Ephe buwa ndu a nwukoru anwukò.
Ophu ò dudu onye asu:
“Unu dulata ephe azu!”
- 23 ?Bụ onye ole l'unu ha
a-ngabẹ nchi l'okfu-a;
m'ò bụ nodukpelephu
nwandoo nua iphe l'oge, abya nu?
- 24 ?Bụ onye haru ndibe Jékòpu
haa t'a kwaa ephe l'okwata;
mbụ nwuru ndu Ízurelu nu
t'ephe buru ndu e meru
o-me-l'iwe?
?Tò bụdu Ojejoje tọ;
mbụ onye ono, ayi mesweru ono;
kẹ l'ephe te kwedu otso ụzo iya;
ophu ephe ekwedu ome ekemu iya.
- 25 Ya ndono; yo woru oke
iphe-eghughu iya byabẹ ephe;
mee t'ejo ogu dakfuta ephe.
O gude oku tu-butu ephe mgburumburu;
ophu ephe amadule-ẹ iphe eme nu.
Yo kee ephe l'ò bụ oku;
ò bụ l'ẹ tọ dudu iphe ephe shi iya mụta.

43

Ukwa; l'aa-dzo ndu Ízurelu

- 1 Obenu lẹ nta-a;
owaa iphe Ojejoje ekfu;
mbụ onye ono,
bụ iya meru nggube Jékòpu;
buru iya moru
nggube Ízurelu.
Ò sūru:

- “Ba atsushi egvu;
 kele mu gbařutawaru ngu.
 Mu kuru ngu oku;
 kukpoo ngu epha ngu;
 mbu l’i bu nke mu.
- 2 Teke iisweta le mini;
 be mu no-o swiru ngu.
 Teke o bu enyimu;
 be iime t’i rusweta;
 b’e t’o rikpudu ngu.
 I -je ije l’eli oku;
 b’e t’o huđu ngu;
 ophu ire oku ’ekedu ngu;
- 3 ke l’o bu mbedua bu Ojejoje, bu Nchileke ngu;
 bya aburu Onye nsọ ke ndu Ízuręlu;
 bya aburu onye ndzofuta ngu.
 O bu ndu İjiputu;
 be mu gude achı ngu eja.
 Mu gude ndu Kúshi;
 me ndu Seba gbata ngu.
- 4 Keshinu i du mu mkpa;
 bya aburu onye aakwabę ugvu l’ęnya mu;
 mbu le keshinu mu yeru ngu obu
 be mu e-gude ndiphe gbanweta ngu;
 bya eworu mbakeshi nu l’ugwo ndzu ngu.
- 5 Ba atsukwa egvu;
 kele mu nokwa-a swiru ngu eswiru.
 Mu e-shi l’uzo
 enyanwu-ahata dulataru ngu unwu ngu;
 bya ejekwaphu l’uzo
 enyanwu-ariba je
 edulataru ngu ndibe ngu.
- 6 Mu a-su ishi-eli: ‘T’o haa epehe!’
 Mu asu ohuda: ‘T’e b’o
 İo-dekwa epehe!’
 T’e shi l’ęke, teru ęnya
 dulataru mu unwegirima mu;
 ndu ke unwoke!
 E shi l’ęke mgboko jeberu
 dulataru mu ndu k’unwanyı!
- 7 Iphe bu ndu zaru epha laaru mu;
 ndu mu keru t’e gude kwabę mu ugvu;
 ndu mu gude ęka mu moo;
 mee epehe dobe: t’e dulata epehe.”
- 8 T’e dufutanu ndu ono,
 nweru ęnya; l’atsu ishi ono;
 mbu ndu ono, nweru nchi;
 l’ada nkichi ono.
- 9 T’e kua iphe bu mbakeshi t’ęphe bya edzua;
 ndiphe edzukwaaphu.
 ?Bu onye ole l’ęphe kfuru
 iphe ono, eme nu ono.
 ?Bu onye kfuru ophu

mehawaru nù?
 T'èphe jenu je ekua ndu ekebe;
 t'èphe bya ekoshi lè nk'èphe bù ire-lanù;
 k'òphu ndu òdo a-nùkwanu iya;
 bya agbaaru èphe ekebe.

10 Qwaa iphe Ojejoje ekfu.

Q sùru:

“L'ò kwa unu bù ndu ekebe mu;
 bùru unu bù ndu mu fòtaru
 t'unu bùru ndu ozi mu;
 k'òphu unu a-maru mu;
 bya ekwetakwaphu nke mu.
 Yo dokwaaphu unu enya
 l'ò bù mu bù onye òbu.
 È to nwehekwa Nchileke òdo, nònu;
 a gufu mbèdua;
 òphu ò dukwa Nchileke
 òdo, a-nònu; gbahaa mbèdua.

11 Mbèdua; mbù mbèdua
 gèdegede bù Ojejoje;

a gufu mbèdua;
 b'è t'ò dùhedu onye ndzòta òdo, nònu.

12 Mu koshiwaru iya ekoshi;
 bya adzòta iya dobe;
 bya ara iya arara l'ò bù
 mbèdua bù Nchileke;
 l'è t'ò bùdu agwa ndu òhodo ono,
 unu dobetsuaru ono.
 Mbù ò bù unu bù ndu ekebe mu.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

13 “Keshinu ndiche;
 bè mu shikpooru bùtaru Nchileke;
 òphu ò dùdu onye adù ike
 anata mu iphe mu gude.
 Mu -mèwa iphe;
 ?bù onye a-ghazìghe iya?”

Ndu Ízurèlu alaphu azù l'ònodu èphe

14 Qwaa iphe Ojejoje ekfu;
 mbù onye ono, gbafùtaru
 unu ono, bù onye nsò kè Ízurèlu.

Q sùru:

“L'ò bù l'òkfu èhu unu;
 bè mu e-gude zia t'è je Bábyilonu;
 je anyakashia obu-edukfu Bábyilonu
 l'ugbo-mini ono,
 èphe gudetsua eku onwèphe ono.

15 Q kwa mbèdua bù Ojejoje ono;
 mbù onye nsò nke unu ono.
 Mbù onye ono, bù iya bù
 iphe metaru unubè ndu Ízurèlu;
 bya abùru iya bù eze unu.”

16 Qwaa, iphe Ojejoje ekfu;

mbù onye ono, tọru ọzo l'eze ẹnụmu;
 bya atọgbo gbororo;
 yọ ghajaa eze mini ono.

- 17 Mbù onye ono,
 chífutaru ugbo-inya;
     mẹ inya-ọgu;
 bya achita ndu soja;
 mẽ ndu, maru ẹnụmu ọgu; l'ekalanu.
     Ephẹ azẹshia l'ẹke ephẹ
 ta byadu bya egbeshikwadu egbeshi ọdo;
     ephẹ anyishihu;
 mbù phụ-nyishia ephẹ l'ọ bụ iphe-ọku.
- 18 "Unu zahashia akahụ iphe;
 t'ẹ b'ọ bushi iphe mehawaru nụ;
     bẹ obu unu a-kwa!
- 19 ?Unu phunu lẹ mu emewa iphe ophungu!
 Mbù l'ọ fushiwa. ?Unu te eledu iya tọo?
 Mu a-tọokwa ọzo l'echi-egu;
     ẹnụmu a-nọkashia l'ali,
 daburu swanmangu.
- 20 Anụ-egu-egbudu a-kwabẹ mu ugwu; nkuta-ọswa;
 mẽ enyi-nwenu ajaa mu ajaja;
 kele mu meru; mini anọdu l'echi-egu;
 ẹnụmu anọkashitsua l'ali,
     daburu swanmangu;
 k'ophu ndibe mu;
 mbù ndu ono, mu fọtaru ono;
     a-phụje mini; ngụa.
- 21 Ephẹ ajajẹ iya ajaja; raa ya arara
 mbù ndu ono, mu gude ẹka
 mu kpua doberu onwomu ono."

Ejo iphe ndu Ízurelu

- 22 "Obenu lẹ nggube Jékọpu
     te kwyedu araku mu.
 Nggube Ízurelu asụ l'ike mu;
     bẹ gvụwaru ngu nụ.
- 23 Ẹ tị kpọtadu aturu gude
 gwooru mu ngweja-ukfuru;
     ophu i gbaduru mu ẹja
 gude kwabẹ mu ugwu;
     ophu ọ bụdu lẹ mu
 bojeru ngu ivu ẹra k'ọgba ngweja-nri;
     m'ọ bụ mu akpanụkawa
 ngu ẹhu ínsensu, asụje t'i nụ mu.
- 24 Ẹ ti zọtaduru mu kalamọsu, eshi mkpọ;
     ophu i gudedu ẹba iphe
 gbaaru mu ẹja gude mee t'ẹhu tsọ mu ẹna.
 Iphe i gbe mee bụ l'i meleru
     mu phụ iphe dụ
 ẹji jeye yọo nyiwa mu ẹra.
 Mbù l'i metawaru mu
 iphe dụ ẹji; k'ophu ike gvụwaru mu.
- 25 Ọ bụ mbẹdua gẹgedede;

mbụ l'ọo mbèdua bụ
 onye enwefuje ngu iphe dụ ẹji
 ngu l'okfu ẹhu nke mu.
 Ophu mu anyatabụaru ngu iphe dụ ẹji.

26 Nyatanuru mu iphe mehawaru nụ;
 t'ayi tũkahu okfu.

Doedu t'a maru:
 ?iswi; ọ dụ ngu mma?

27 Ochechoroche ngu phẹ
 meru iphe dụ ẹji.

Ndu ishi ngu kwefuru mu ikè.

28 Ọ bụ iya woshiru ndu ishi ụlo-nsọ mu;
 t'ẹphe ha abụhe iya;
 bya emee Jékọpu;
 yọ bụru kpurupyata;
 ndu Ízurelu aburu
 iphe-ochi."

44

Ízurelu; ndu Nchileke ọtaru

1 "Obenu l'agha;
 ngabẹ nchị nta-a;
 nggube Jékọpu, bụ nwozi mu;
 mbụ nggube Ízurelu ono,
 mu gude ẹka mu ọta ono."

2 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu;
 mbụ onye ono, meru ngu;
 bụru iya moru ngu l'ẹpho;
 bya aburu iya bụ onye
 a-gbaru ngu mkpu:
 Ba atsukwa egvu;
 nggube Jékọpu, bụ nwozi mu;
 mbụ nggube Jeshurunu,
 bụ onye bụ mu ọtaru ngu.

3 Mu a-gba mini l'alị, ẹgu mini agụ.
 Mu emee; nggele anọdukota l'alị,
 kpọhuru nkụ ono.
 Mu e-woru Ume mu
 ye unwu ngu l'ẹhu.
 Mu abya ekebe awa ngu k'oma.

4 Ẹphe a-wu-lishihu l'ọ bụ
 ẹgbudu, fushiru l'iku mini;
 mbụ zee l'ọ bụ oshi wilo,
 nọ l'iku nggele, atsọ atsọtso.

5 "O nweru onye a-sụ:
 'Mu bụkwa kẹ Ojejoje;
 nweru onye eku ẹpha iya laaru Jékọpu;
 nwekwaruphu onye edee
 l'oshi ẹka iya: 'Lẹ ya bụkwa kẹ Ojejoje';
 ẹpha iya aburu Ízurelu."

6 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:

mbụ onye ono, bụ eze ndu Ízurèlu;
 bya aburu onye gbafutaru ephe ono;
 mbụ Ojejoje,
 bụ Okaribe-Kakota-Ike:
 “O kwa mbèdua bụ onye k’òdungu;
     buru onye k’ikperazu.
 E tọ dūhekwa Nchileke ọdo,
     nọnu; a gufu mbèdua.
 7 ?O nweru onye aa-tụ yeru mu?
     T’onye ọbu kfunua;
 mbụ t’onye ono menua ya; tẹ mu maru.
     T’onye ọbu dzeegheduru
 mu iphe mekotahakporu nū
     keshinu ndu ndiche.
 T’onye ọbu kfuedu
 iphe e-mekochaa mee nū;
     mbụ ẹge-a; t’ọ kọnua
 iphe abya ememe.
 8 T’ẹhu ba anmakwa unu anmanma;
     ọphu unu ‘atsukwa egvu!
 ?Mu te kfuhaadaru iya unu
     keshinu teke teru etete;
 mbụ kfuua ya; raa ya arara?
 O kwa unu bụ ndu ekebe mu.
 ?O nweru Nchileke ọdo, nọnu,
 a gufu mbèdua? Wawaa!
 ?O nweru íkelegvumu agwa ọdo, nọnu,
 mu ta amadū.”

Ndu eme ke ntẹkpe

⁹ Iphe bụ ndu eme ke ntẹkpe l’ephe ha bukota ndu mmanu. Ege ono be iphe ono, ephe suru l’o bụ ephe okpobe iphe ono bukwapu iphe eswè. Ndu agbaru ephe odzori bụ ishi be ephe atsu. E to nwedu iphe ephe maru; k’ophu iphere e-je ephe adudu. ¹⁰ ?Bụ onye pyitaru ogwu; bya akpua ntẹkpe, bukota iphe ta dudu iphe ephe agaru iya mkpa iya? ¹¹ Lekwa; iphe bụ ndu etso iya nū; be e-mekochaa buru ndu iphere e-me. Ndu ono, akpuje iya nū ono bunu madzū mmanu be ephe bụ. T’ephe byanū bya edzukobe; keeduru okpa; t’ephe phū l’ee-ye ephe oke egvu meru iphere nū l’ephe ha.

¹² O bụ onye uzu ewotaje anma hube l’oku icheku. Yo bya egude ongu tsua ya gude kpata ntẹkpe. Yo buru okpu ẹka iya b’o gudeje eme iya. O -menyaa ya; ẹgu agulahaa ya; ike agvū iya. Teke ẹ tọ ngudu mini bụ: aa-nonyaa; ẹhu atsu ya ume.

¹³ Ndu kapyinta bụ eri be ephe egudeje ato. Yo bya egude iphe aakaje iphe kaa ya ẹge oo-me iya; bya egude nko pyia ya. Yo bya egude komupasū tọ ya ẹge ọo-gba. Yo mee ya; yo dulephu l’o bụ nwoke; mbụ dukpo biribiri ẹge nwoke aduje. Yo woru iya je egvube l’ulo nte. ¹⁴ Mbụ ẹge-a; yo gbutsua oshi sida; m’o bụ sipuresu; m’o bukwanu achi, o haru yele oshi ọdo, notsua l’oswa achi ko vua. Ophu bụ l’o dzaru oshi payinu; igwe achi mini mee ya; yo vua. ¹⁵ Oshi ophu e mephodoru iphe abujewaruru nkū. Yo haru hataje iya gude nyaa oku. Yo gude iya mekwaa oku; ghee buredi. Tẹmanu Yo gbutakwa iya phū gude pyita ogwu balahaaru ẹja. Mbụ pyia ntẹkpe dalahaaru iya pẹ. ¹⁶ Yo bya ekee nkū ọbu ẹbo chita ye

l'òku; shia ya iphe. Yò bya ahua ya anù taa; tajia epho. Yò gudekwa iya phù nyaa òku; yò sù: "Mhm! Nta-a bẹ ẹhu evuwa mu òku. Mu phùwaru òku nyaru." ¹⁷ Yò bya achita ophu phòdurunu gude pyita ogwu; mbù mee ya ntẹkpe; dalahaaru iya pẹ; l'abaru iya ẹja. Yo bya agulahaa anù iya; sù iya: "Dzoo mu; ò kwa nggu bụ Nchileke mu."

¹⁸ Ẹ to nwekwa iphe epho maru. Iphe te edodu epho ẹnya; kẹ l'e kwechiru epho ẹnya; k'ophu epho ta aphudu ọzo. Ege ono b'e mechiru epho egomunggo; t'ẹ b'ò dọ iphe e-dọje epho ẹnya. ¹⁹ Ophu ọ dudu onye ophu asuje t'iya riedu oriri. Mbù ophu ọ dudu onye ophu maru iphe; mbù iphe doru ẹnya kẹ t'ò sù: "Nta-a bụ iphe-a, mu hataru ye l'òku-a; bya egude icheku iya ghee buredi-a; bya egude iya hua anù taa; ?bù ophu phòdurunu bẹ mu e-gude mee iphe dọ ẹji? mbù ?Bù kpukpurungu oshi bẹ mu a-wata ọdaru pẹ?"

²⁰ Ọ kwa ntụ bẹ oori. Mbù; ọ bụ mkpòkoro egomunggo iya dephuru iya. Mbù; ẹ tọ bụdu l'ò-ọ-dù-ghe ike adzọ onwiya. Ophu ọosudu: "?Ọ kwa l'iphe-a, ya gude l'ẹka-utara-a ta dudu iphe ọ bụ?"

Onye oke; l'onye ndzota

²¹ "Nyatakwa iphe ndu-wa;

byiko Jékọpu; mbù nggube Ízurelu;
kẹ l'ò kwa nggu bụ nwozi mu.
Ọ kwa mu meru ngu nwozi mu.

Nggube Ízurelu; mu ta azahakwa ngu!

²² Mu mewaru emeswe,
i mesweru mu asakahù l'ò bụ urukpu.
Mu abya emee iphe dọ ẹji,
i meru mu emishihu l'ò bụ iji ọtsu.

Lakfutanu mu;
kẹle mu dzọwaru ngu ndzụ."

²³ Nggube igwe;
gua egvu ẹhu-otso-ẹna;
kẹ l'ò kwa Ojejoje meru iphe-a!
Chishia mkpu ike nggube
eliphe nọ lẹ mkpuli igwe!

Unu byiswe egvu;
unubẹ eze ugvu, nọsuanu;
mẹ unubẹ ọswa, nọtsua nù;
mẹ iphe bụ oshi, nọ iya nù!
Kẹle Ojejoje dzọwaru Jékọpu!
O gudewa Ízurelu koshi ọdu-biribiri iya.

²⁴ Ọwaa iphe Ojejoje ekfu;
mbù onye ono, gbafutaru ngu ono,
bukwaru iya phù, bụ onye
kpuru ngu l'ẹpho.

Ọ sọru: "L'ò kwa iya bụ Ojejoje;
onye bụ iya meru iphemiphe ọbule.
Yò bọru mu tọsaru eligwe
nwenkinyi mu;
yò daburu phorokotongu;
bya abukwaruphu mu
tọsaru mgboko nwẹka-mu.

²⁵ Ọ kwa mu emeje t'iphe ndu
ekfuchiru Nchileke l'ugho kfuru

haa ome ege ephe kfuru mee ege odo;
mbu mu eme ndu aphu aphu eswe.

Mu ekfujekwaphu
mmamiphe ndu maru iphe ifu;
mee ya; yo buru iphe eswe.

26 Okfu, onye ejeru mu ozi
kfuru be mu emeje;
yo du ege o kfuru iya;
ege ono be teke ndu mu
ezije ozi kfukwaruphu iphe;
mu emee ya ege ephe kfuru iya;
mbu ndu suru ke Jerusalemu;
su l'ee-mekochakwa buru iya eburu odo;
bya asukwaphu ke
mkpukpu, notsua le Juda;
su l'ee-mekochaa kpu ya; mbu l'eke
o dakposhihukotaru;
be e-mekochaa mekwazikota.

27 Oo mu suru ebo: 'Tashihu!
Mu e-me te mini, notsua
l'enyimu ngu tashihukota.'

28 Oo mu kfuru okfu ke
Sairosu; su:
o bu onye echeru mu aturu mu.
Oo-mekota iphe du mu t'o mee.
Oo-kfu ke Jerusalemu; su:
T'a kpu-kwazi iya.
Oo-byakwaphu ekfua
k'eze-ulo Nchileke;
su t'a tokota nto-l'ali iya."

45

1 Owaa iphe Ojejoje ekfuru
onye ono, o fotaru t'o buru
eze; mbu Sairosu,
onye o lotaru l'eka-utara
gude mekputakota iphe,
bu mbakeshi, nonu, byaru iya l'ifu;
bya egude nashikota iphe,
bu ndu ndu eze ngwa-ogu ephe;
guhaskia uzo gheberu iya onu;
k'ophu e taa gu-chihedu iya agu-chi.

2 Mu e-vuru ngu uzo
je arakashia ugvu ugvu;
nyakashia ugu nggamgbo,
e meru l'ope; bya
egbukashia mgboro-igwe,
e gude tu-chia uzo.

3 Mu a-nu ngu eku, no l'ochi;
mbu iphe-enweru,
e domiru l'eke du le nsu.
Onanu e-me t'i maru le

- mu bu Ojejoje, bu
 Nchileke ke ndu Ízurelu;
 onye ekuje ngu epha ngu gèdegede.
- 4 Q kwa onye mu eme ele bu
 Jékòpu ono, bu nwozi mu ono;
 mbu Ízurelu ono, bu onye mu
     fòtaru nwèka-mu ono.
 Yò bu ru iya kparu iphe
 mu kuru ngu epha;
     woru ogenyi mee ngu
 l'èbe abù l'ì maru onye mu bu.
- 5 "Q kwa mbèdua bu Ojejoje;
 ophu o dùhekwa onye odo, nonu.
 À -gufu mbèdua ta dùhekwa
 Nchileke odo, nonu.
 Q bu mbèdua e-me tẹ ike
 nõdu ngu; e gudekwaru
 l'è tì madu onye mu bu;
- 6 k'ophu bu shita l'èke
 enyanwu ahataje jeye l'èke oodaje
     b'a makwanuru
 l'è tọ dùhedu onye odo,
 nonu, ta bu du mbèdua.
 Q kwa mbèdua bu Ojejoje;
 ophu o dùhekwa onye odo, nonu.
- 7 Q kwa mbèdua emeje
 t'iphoro nõdu; mekwaphu; ochi anodu.
     Q kwa mbèdua emeje
 t'e nweru iphe;
 bukwaruphu mu emeje t'utsuruku tsua.
 Q kwa mbèdua, bu Ojejoje
 emekotaje iphemiphe
     obule-a.
- 8 Nggube imigwe;
 chia odobe-èka-ndoo ochi mini;
 t'urukpu wufu iya awufu!
 Tẹ mgboko kpuhaa onu;
 tẹ ndzofuta kfufuta;
 k'ophu yele
     odobe-èka-ndoo
 a-chiko evu ugbo lanu.
     Q kwa mbèdua,
 bu Ojejoje meru iya dobe."
- 9 Nshoo onye etso onye
 meru iya nu uswo;
 mbu onye e te nwedu
     iphe odo, oobu;
 gbahaa ite, a kpuru l'ura.
 Ura; ?oijie o-kpu-ite iphe ookpu?
 Iphe i meru; ?oo-nonyaa; su
 ngu l'i mekwaru iya; ya te nwe eka?
- 10 Nshoo nggube onye asuje nna
 iya: "Bu ngunu be kparu iphe

o m̄uru ngu ege-a?"

M'ò b̄u onye asuje nne iya:
 "B̄u ngunu b'ì m̄uru mu
 ege-a?"

11 O waa iphe Ojejoje ekfu
 ndo-o;

mbu onye nso ke ndu Ízurelu;

mbu iphe metaru Ízurelu.

O s̄uru agha: "B̄uhunu ole
 bu ke t'unu wata mu oji
 njikponu le k'unwegirima mu?
 To o ?unu a-nodu aturu
 mu ekemu ege mu e-me
 iphe mu gude eka mu mee?"

12 O kwa mbedua meru
 mgboko gedegede;
 bya emee madzu dobe iya.
 O kwa eka mu;
 be mu gude tosaa igwe;
 bya edokakota iya
 mkpo-kpodo l'o ha.

13 O kwa mbedua meru te
 Sáyirosu gbeshi egbeshi
 gude koshi le mu bu
 onye doberu eka ndoo.
 Mu e-mekota uzo iya
 t'o du nhamunha.
 Oo ya a-kpu-kwazi
 mkpukpu mu ono
 mee te ndibe mu,
 a kpuru le ndzu nweru onwephe.
 Ophu oomekwa iya
 t'a kfu ya ugwo;
 m'o bu t'e bua ya nggo."

Ono iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu.

14 O waa iphe Ojejoje ekfu:

"Iphe e metaru l'ali Íjiputu;
 mekpò ngwa-aswa,
 shi le Kúshi; jeyekpo le
 gagorongu-gagorongu ndu
 ono, shitsua ali Seba ono;
 ephe a-lakfuta ngu;
 bukotaruru nke ngu.
 Ephe e-libe shi ngu azu abya;
 awu kpotikpoti awu-kfuta ngu.
 Ephe a-bya adashia ngu pee l'ifu; l'arò ngu; s̄u:
 'Nchileke nophu swiru ngu l'oswiya.
 O bu Nchileke ono nwenkinyi iya be nonu;
 E to duhekwa Nchileke odo, nonu gfu iya.' "

15 O bukpo oswi-okfu l'i bu
 Nchileke, anoduje edomi
 onwiya edomi;
 mbu nggube Nchileke,

bụ onye dzọru ndu Ízurèlu.

- 16 Iphe bụ ndu emeshi
ntekpe bẹ iphere e-me.
Mbụ l'èphe a-chìko mehu beringu.
- 17 Obenu lẹ ndu Ízurèlu bẹ Ojejoje a-dzọ.
Mbụ l'adzọdzo,
ọo-dzọ èphe a-buru
gbururu jeye lẹ gbururu.
Ọphu iphere abyadu bya eme unu;
ọphu unu abyadu bya eme
beringu gburu jeye lẹ tutu yoyo.
- 18 Kele Ojejoje; mbụ onye ono,
bụ iya meru igwe ono; sụru:
L'ọ kwa iya bụ Nchileke;
onye bụ iya kpuru mgboko; me iya.
Ọ bụ iya meberu mgboko;
ọphu o medu iya t'ọ daburu iphoro.
Ọ kpọturu iya t'e buru iya eburu.
- Ọ sụru: "Ọ kwa mbedua bụ Ojejoje;
ọphu ọ duhekwa Ojejoje ọdo, nọnu.
- 19 Iphe mu kfuru bẹ mu te kfukwa l'ezita.
Mu te jekwa ọnodu
l'ekalanu l'alị, ọchi agba kfu ya.
Ọphu mu asụkwa eri
Jekopu èphe t'èphe chọ mu kẹ mmanu.
Mube Ojejoje ekfufe
ire-lanụ; mu ekfufe iphe gbaru nụ."
- 20 Unu dzukobe wuru bya!
Unu nọkobe l'ekalanu;
unubẹ ndu ono, shi l'iphe
bụ mbakeshi wafu ono!
Ọ bụ ndu ta madu iphe bẹ èphe bụ;
mbụ ndu apaje ntekpe,
a pyiru l'oshi l'aghaphe;
mbụ ndu anọduje ekfu anụ
iphe ta adzọjedu madzụ ndzụ.
- 21 Unu kfunaa ege ọ dụ;
mbụ t'unu byanụ echia okfu unu.
T'èphe nọkobe chọaru iya idzu.
?Bụ onye bụ onye
kfu hawaru iphe-a teke teru ẹnya?
?Bụ onye meru t'a maru iya
teke tehakpowaru etete?
?Tọ budunua mbedua,
bụ Ojejoje?
Odo bụ l'ẹ to nwekwa
Nchileke ọdo, nọnu;
a gufu mbedua.
Ọ bụ mbedua bụ Nchileke, doberu ẹka ndoo;
bya aburu mbedua bụ onye ndzọta.
E to nwehekwa onye ọdo;
m'a -gufu mbedua.
- 22 Ghanaruru mu ifu; phụ l'aa-dzọ unu ndzụ

unubẹ ndu mgboko jeye l'ẹke o jeberu;
 kẹ l'ọo mbẹdua bụ Nchileke;
 ọp̄hu ọ dūhekwa onye ọdo.

23 Mu gudewa onwomu ria angụ.

Mu gudewa ọnu mu kfua
 okfu onye doberu ẹka ndoo;
 mbụ okfu ẹ-ta aladu azụ.
 Mu kfuru sụ l'iphe bụ
 madzụ e-gbushiru mu ikpere.
 Yọ bụru mbẹdua;

bẹ madzụ e-mekochaa gude erije angụ.*

24 “Ephe a-nọdu ekfu okfu mu; sụ:

‘L’ọ buphu Ojejoje nwenkinyi iya;
 bẹ odobe-ẹka ndoo;
 mẹ ike nọ l’ẹka.’

Iphe bụ ndu ono phulihuru
 tso iya okfu ono
 bẹ a-bya awufuta;
 e mee ephe iphe-iphere.

25 Obenu l'iphe bụ eri ndu

Ízurelu a-nọdu l'ẹka Ojejoje
 bụru ndu doberu ẹka ndoo;
 bya egude Ojejoje eku onwẹphe.”

46

Agwa ndu Bábyilọnu

1 Belu fowaru;

Nébo bẹ fuwaru kpokongu.
 Mbụ lẹ ntekpe ephe ono
 bụwa anụ, evu-iphe
 yele eswi evuje iya.
 Mbụ l'iphe o vu anyị
 iya ntumatu;
 ege ono b'ọ bụru nwanụ,
 ike gvuru, evu iya ivu era.

2 Agwa ọbu l'ephe ha fuwaru kpokongu;

mbụ chiko futsuaru ọọ.
 Ọp̄hu ephe 'adudu ike
 dzọ onwẹphe.
 Ọ bụ ege ono; bẹ ephe nọ;
 e vuru ephe laa alí ọdo.

3 “Unu ngabeduduru

mu phụ nchị;
 unubẹ ọnu-ulo Jékọpu;
 mbụ l'ẹge unu ha phọdu
 l'ọnu-ulo Ízurelu;
 mbụ unubẹ ndu ono,
 mu shi keshinu a tsutaru
 ime unu hata ono;
 mbụ mu ehekpelephu

* 45:23 45:23 Róm 14:11.

- unu keshinu a mụru unu.
- 4 Mbụkpo jeye unu akahụ;
mbụ jeye ẹwo efua unu l'ishi;
bẹ mu bụkpelekwaphu onye mu bụ;
mu bụkpelephu onye gude unu.
Ọ bụ mbẹdua meru unu;
bụru mu a-nọdu apa unu mini ishi-ọba.
Mu e-duta unu gude; dzọo unu ndzụ.
- 5 ?Bụ onye bẹ unu a-turu mu yeru?
?Bụ onye bẹ unu a-sụ lẹ mu l'iya ha?
?Bụ onye bẹ unu a-sụ
l'ọ kwa onye dū ẹge-a
b'ọ dū t'a tūru yeru mu?
- 6 O nweru ndu evushije
mkpọla-ododo l'ẹkpa ẹphe.
Ẹphe achikoo mkpọla-ọcha
tū l'iphe aatūje iphe.
Ẹphe eje ebuta onye ụzu
mkpọla-ododo t'ọ bya
egude iya kpūtaru ẹphe ntẹkpe.
A -kpūebetsua ya;
ẹphe awata ọbaru iya ẹja.
- 7 Ẹphe apata iya ẹẹ l'ukuvu paru.
Ẹphe eje eworu iya gvube l'ọru iya.
Yọ bụru ẹke ono, e gvuberu
iya ono bẹ oo-gvuru.
Ọphu ọ bụdu l'oo-gbe
gbeshighe l'ẹke ono;
a -kpọ-ku iya; b'ẹ tọ zadu.
To nwe iphe adzọ iya
l'iphe-ehuka iya.
- 8 Unubẹ ndu ono,
emeje iphe Nchileke
suru t'e b'e meshi ono;
unu nyatakwa iphe-a.
T'ọ nọdukwa unu l'obu!
T'ọ nọdukwa unu l'ọkpoma!
- 9 Unu nyatakwa iphe
mehawaru nū l'oge ọhazu.
Ọ kwa mbẹdua bụ Nchileke;
ẹ tọ dūhekwa onye ọdo.
Ọ kwa mbẹdua bụ Nchileke;
ẹ tọ dūhekwa onye ọdo,
dū l'ọ bụ mu nọnu.
- 10 Mu eshije l'ọdungu;
mee t'a maru
iphe a-buru ikperazu iphe.
Mu shi l'ede-nwede mee
t'a maru iphe e-mekochaa mee.
Iphe mu tuburu e-me;
Yọ bụru iphe mu vu l'obu e-me.
- 11 Mu jeru l'uzo ẹnyanwu-ahata
je ekua nwenu, erije anụ;
bya ejemihu ẹke teru ẹnya

je ekua onye e-me iphe mu tũberu.
Iphe mu kfuru bę mu e-me!

Iphe mu rĩru arĩri;
bę mu e-mekwa.

- 12 Unu ngaberu mu nchi;
unubę ndu ọkpoma ono!
Mbu unubę ndu ono,
nọru odobe-ęka-ndoo
ote-ęnya ono.

- 13 Teke mu a-dzọ unu
aduakwa ntse.
E to tehekwa ęnya nshinu
teke mu a-dzọ unu.
E ta anọhedu anọno; yo rua.
Mbu lę mu a-dzọ ndu bu
lę Ugvu Záyọnu;
woru akpabiri mu nũ ndu Ízuręlu.”

47

Adada Bábyilọnu

- 1 “Nggube Bábyilọnu;
nyizitakwa bya anọdu l'alị!
Shi l'aba-eze ngu nyizita
bya anọdu l'alị nggube Bábyilọnu!
Kę l'ę to nwedu
l'ekukwadua ngu nwiru-alị;
mę onye dũ pelepele ọdo.
- 2 Wota o-ji-l'ęka mkpuma gude gwee nri;
nggu aphũfu ụlari-ifu ngu!
Yefu uwe ngu; gbaru ọkpa ọtu;
je erughakota nggele!
- 3 Ị-gbaru ọtu; ę te kpuchidu iphere ngu.
Mu e-melata; ọphu
ọ dũkwa onye mu a-ha.”
- 4 Mbu l'onye mgbafuta ayi ono;
bę epha iya bũ Ojejoje.
Ọ yebedua bu
Ọkaribe-Kakọta-Ike;
bya aburu Onye nsọ kę ndu Ízuręlu.
- 5 Dalekwaphu ashị!
Je anọdu l'ęke gbakotaru ọchi;
nggube nwada ndu Bábyilọnu.
Kęle nta-a b'e te ekuhedu
ngu eze nwanyi, nwetsuaru alị-eze.
- 6 Ndibe mu meru;
iphe eghulahaa mu eghughu.
Mu eworu ndu ono,
bũ oke mu ono meru.
Mu nwuru epehe nũ ngu;
tịi phuduru epehe imiko.
I boru epehe ivu ęra jeye
lę ndibe epehe, kahuru akahụ.

- 7 I kfuru sù l'ìi-bùwaru
 eze-nwanyi jeye lẹ gbururu.
 Ophu ì rì-vukpodua
 iphemiphe òbule-a;
 m'ò bù t'egomunggo
 gbarua ngu l'ẹge
 o-mekocha dù ẹphe l'ikperazu.
- 8 Oo ya bù; ngabekpoduaphu nchì;
 nggube ọ-ọ̀du-tùsaru-ẹhu ono;
 mbù nggube ophu arije
 l'ẹ tọ dùdu iphe eme ngu nù;
 mbù ì sùje onwongu
 l'ọ bù nggu nwẹnkinyi nọ;
 l'ẹ tọ dùhedu onye ọdo;
 a -gufu nggubedua;
 l'ì tì byadù abù nwanyi,
 nji iya nwùhuru;
 ophu ume nwa emedu ngu.
- 9 Iphe labù-wa a-fùru ngu
 lẹ beregedengu;
 mbù l'ujiku lanù;
 bẹ ụnwu ngu a-nwùshihu;
 nji ngu anwùhu.
 Iphe labù ono a-bya bya
 emee t'ishi rua ngu alì.
 Ẹ ti metakwa iya l'agwogwo.
- 10 “Kẹ l'ì dùwa onwongu mma
 l'ẹnya l'iphe dù ẹji, iime;
 nggu ekfua sù l'ẹ tọ dùdunu
 onye phuru ngu nù.
 Yọ buru mmamiphe ngu
 yẹle iphe ì mụtaru bẹ dephuru ngu nù;
 mee ngu; nggu asù l'ọ bù
 nggubedua nwẹnkinyi ngu nọ;
 l'ẹ tọ dùhedu onye ọdo a gufu ngu.
- 11 Obenu lẹ ndakfu a-dakfu ngu-a;
 to nwe iphe ì gude adzọ onwongu.
 Mbù l'ukpuruku, e-kpu
 ngu nù b'ẹ tii kọdu l'akọ.
 Ụtsuruku, atsù ngu lẹ
 beregedengu b'ẹ tii phudu l'ụzo.
- 12 Mekpelekwaphu amamanshi ẹge iime iya!
 Nggu agbashikpelephu
 ogbo maa ege iigba iya,
 bù iphe ì shiru lẹ nwata meta;
 m'ò -bùru l'ọ nweru-a uru,
 ì rita iya;
 mbù; m'ò -bùru lẹ nke ngu e-meghe-e.
- 13 Ishi iphe ì kpatakọtaru bù iphe o gbe
 mee ngu bù ike agvugvu.
 Ngwanù; tẹ ndu ono,
 edzejeru ngu mkpọkpo-odo;
 maru iphe e-me nù ono;
 mbù ndu ono, eleje ẹnya

lẹ mkpokpo-odo;
 kashia iphe e-me
 l'onwa l'onwa ono lufutanu
 bya adzoo ngu l'iphe
 abyaruru ngu amuru!

- 14 Eṗhe dū l'ọ bụ ẹswa akpe,
 kpohuru nku.
 Ọku a-dzukota eṗhe.
 Mbụ eṗhe ta adzọ-ghedu onwephe;
 t'ọku ono be nwu
 phuraphura kefu eṗhe.
 To nwedu icheku,
 e gude anya ọku a-nọ l'ẹke ono;
 ọphu ọ dudu ọku,
 aa-nọdu lẹ mgboro iya nyaa.
- 15 Ọ buakwaphu iphe
 eṗhe a-dū ike meeru ngu ndono;
 mbụ ndu-a, unu l'eṗhe
 shi teke i bụ nwata seta
 akanya-a; zuta aswa-a.
 Eṗhe ha e-shiswekotalephu uzo;
 ọphu ọ dudu mē onye lanu,
 byaru bya adū ike dzoo ngu.”

48

Ízurelu; bụ 'anuganu

- 1 “Unu ngabẹ nchị l'okfu-a;
 unubẹ ọnu-ulo Jékọpu;
 mbụ unubẹ ndu ono,
 eekulaje Ízurelu ono;
 mbụ unubẹ eri Júda;
 mbụ unubẹ ndu egudeje
 epha Ojejoje eri nte;
 l'akpo-kuje Nchileke
 ke ndu Ízurelu;
 ọbu l'ẹ tọ dukwa ọphu
 unu eme l'ire-lanu;
 m'ọ bụ l'odobe-eka-ndo;
- 2 mbụ unubẹ ndu ono,
 kuru onwunu ndu shi
 lẹ mkpukpu, dū nsọ ono;
 bya adakobe Nchileke ke ndu Ízurelu,
 bụ Ojejoje,
 bụ Ọkaribe-Kakota-Ike,
 bụ epha iya.
- 3 Ọ bụru teke teruru ẹnya bẹ
 mu kfuru iphe mewaru nū.
 Mu gudekpoo ọnu mu
 kfua ya; raa ya arara;
 a makotaru;
 a bya ele ẹnya;
 mu emewaphu; yo emekota.

- 4 Kẹle mu mahawaru ege
    ì bú okwe-ìkpokponyi;
    mbu ege i kweberu
    ike b'ì shihuleruphu
    ike l'ò bú igwè;
    mbu l'ishì kpòru ngu
    nkù l'ò bú igwè.
- 5 Yò búru iphe ono meru iphe
    mu kfuhawaru ngu
    iphe-a teke teruru ẹnya.
    Tẹmanu yo mede;
    bẹ mu vuhawaru ọzo
    raaru ngu iya arara;
    k'òphu ẹ tji sukwanu l'ò bú
    nte ngu meru iphe ono;
    l'ò bú nwogvu ono,
    ì pyiru apyipyi ono;
    m'ò bú nwogvu ngu
    ophu i gude igwe kpua;
    bẹ meru iya nù.
- 6 Ì nukotawaru iphemiphe ọbule-a.
    Lekotawa iya ru ẹnya!
    Tii kwetadu iya?
    Nta-a bẹ mu abya ọwata
    ngu okoshi iphe ọphungu,
    bù iphe e domiru edomì,
    ẹ tii madu.
- 7 Iphe ono bukwa-a nta-a;
    b'e meru iya;
    e te mehaakwa iya teke teru ẹnya.
    Mbu l'ì tji nùbudua ya
    'abudu ntau-a.
    Ọo ya bú l'ì tji sù-ghedu
    l'ì matsuhawaru iya.
- 8 Ì tji nùbudua ya;
    ophu ìimahaakwa ya;
    mbu keshinu ndiche
    teke e te medua tẹ
    nchì gù-phongu ngu.
    Kẹle mu maru l'ì bú
    ọkpobe onye ẹregede;
    mbu; e shirue teke a muru
    ngu kuta ngu o-kweru-ike.
- 9 Ọ kwa l'okfu ẹpha; mu meru
    iphe mu eselakwadu ẹka azu
    l'oke ẹhu-eghughu mu.
    Yò búru ege ee-me t'a jaje
    mu ajaja meru iphe mu ta
    nùbeheduru ngu oke ẹhu-eghughu mu;
    k'òphu mu te emedu ngu t'ì chihu.
- 10 Tii ledu; lẹ mu nùakwaru ngu anunu;
    ọle ẹ tọ bukwa l'ò bú
    mkpọla-ọcha.
    Mu abyakwaphu bya ahua

ngu l'òku-uzu kẹ iphe-ẹhuka.

- 11 Ọ kwa l'okfu ẹhu mu;
 mbụ l'okfu ẹhu nke mu;
 bẹ mu gude eme iya.
 ?Nanụ ẹge mu e-gbe haa
 t'e mebyia ẹpha mu?
 Mu te ewokwaru ugvu,
 gbaru mu nụ onye ọdo.

Ízurelu enweru onwiya

- 12 “Ngabẹduduru mu phu nchị nggube Jékọpu;
 mbụ nggube Ízurelu, bụ mu kuru iya:
 Ọ kwa mbẹdua b'ọ bụ.
 Ọ kwa mu bụ onye k'ọdungu;
 bya aburu onye ikperazu.
 13 Ọ kwa mbẹdua gude ẹka mu
 ọo ntọ-l'ali mgboko-a.
 Yọ bụru ẹka-utara mu;
 bẹ mu gude ọsakota igwe.
 Mu -kua ẹphe; ẹphe awu-lihu byatashia.
 14 Unu chiko byakota l'unu ha bya egebe nchị.
 ?Nanụ nte ophu a-du ike
 kfushiaru unu iphe-a:
 mbụ l'onye ono,
 mube Ojejoje ọtaru ono
 e-meghe Bábyilonu iphe
 mu a-ri k'ome iya;
 mbụ l'oo-du-ghe ike mee
 ndu Chalidiya ẹge ọ du iya tẹ ya mee ẹphe.

- 15 Ọ kwa mu; ọ kwa mbẹdua;
 bẹ kfuru okfu ono.
 Ọ kwa mbẹdua;
 bẹ kuru iya nụ.
 Ọ bụ mbẹdua;
 bẹ dufutaru iya nụ;
 oo-me iphe ọ byaru
 ememe t'ọ kfuru.

- 16 Unu bya anọdu mu ntse;
 gebe nchị l'iphe-a:
 Keshinu keshinu;
 bẹ mu te kfubudua okfu l'ezita.
 Lẹ mbulembu bẹ mu nọ l'ẹke oome.”

Nta-a bẹ Nnajiufu, bụ Ojejoje yẹle Ume nk'iya ziwaru mu tẹ mu bya.

- 17 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu;
 mbụ onye mgbafuta ngu ono,
 bụ onye nsọ ndu Ízurelu.
 Ọ sọru: “Ọ kwa mu bụ Ojejoje,
 bụ Nchileke ngu;
 onye bụ iya ezije ngu iphe,
 a-duru ngu lẹ mmá;
 onye bụ iya akpo-zijeru
 ngu ọzo, ịi-nọdu eshi.
 18 Dege ọ bụru l'ị geberu nchị

mee iphe mu sùru t'e meje;
 ẹhu-agu gege anọduplephu
 atsọru ngu l'ọ bu ẹnymu.
 Odobe-ẹka-ndoo ngu
 a-nọdu atụ biibii l'ọ bu
 eyi eze ẹnymu.

19 Eri ngu gege aza igweligwe l'ọ bu ẹja.

Unwegirima ngu aburu
 'aguta aguta l'ọ bu akpuru ẹsusa.
 Ẹpha ẹphe ta byadụ bya achihu achihu;
 ọphu ẹphe abyadụ bya
 aburu kpurupyata l'ifu mu."

20 Unu kwafu ẹ Bábyilonu!
 Unu gbalakwaaru ndu Bábyilonu!

Unu kpọo geru geru;
 kfua ya t'a nukota iya!
 Unu zia nzi t'o rukota ẹke
 mgboko jebetsuaru!

Iphe unu e-kfu bu ẹ
 Ojejeje dzọwaru nwozi iya ono, bu Jékọpu.

21 Ẹgu mini ta gudu ẹphe teke
 o duru ẹphe swee echi-ẹgu;

mbụ o meru; mini eshi
 l'ikelegvu atsoshiru ẹphe.
 Ọ kụkporu ikelegvu;
 mini awata awushi.

22 "Ndu eme iphe dọ ẹji;
 bẹ ẹhu ta dọjekwa agu."

Ono iphe Ojejeje ekfu ndono.

49

Onye ozi Ojejeje

1 Unu geberu mu nchị unubẹ
 ndu bunyabe eze ẹnymu!

Unu nukpoduduphu
 iphe-a unubẹ mbakeshi,
 butsua l'ẹke teru etete!

Ojejeje kuru mu ru
 ẹmanu a mụa mu.

Ọ buru teke mu nọkwadua
 l'ẹpho nne mu b'o kuru mu ẹpha.

2 O meru ọnu mu;

yọ tsu nkọ l'ọ bu
 ogu-mbeke, a baru ababa;
 bya domia mu ẹ mkpuli ẹka iya.
 O meru mu; mu adu l'ọ

bu akfụ, a raru arara;
 bya eworu mu ru-mia

l'iphe ooyeje akfụ iya.

3 Yọ sụ mu: "I bukwa nwozi

mu nggube Ịzurelu.
 Onye bu nggu bẹ mu e-gude

koshi ẹge mu dọ biribiri.”

4 Obenu ẹ mu sụkwanuru:
 “Mu seekwaru ẹza ọ-la-l'iyi.
 Mu aswì-gbushileruphu
 onwomu k'iphoro l'iphe
 bụ iphe-mmanu.
 Obenu; l'iphe gbaru mu bụ
 l'ẹka Ojejoje b'ọ nọ.
 Ege ono b'ọ bụ Nchileke
 e-bu mu nggo.”

5 Yo be nta-a Ojejoje asụ;
 mbụ onye ono, moru mu
 l'imé ẹpho tẹ mu bụru nwozi iya;
 dulataru iya ụnwu Jékọpu azụ;
 chikobe ụnwu Ízurelu chítaru iya.
 Kele mu bụ onye aakwabẹ
 uguv l'enya Ojejoje;
 ege ono b'ọ bụ Nchileke
 mu bụ ike nke mu.

6 Ojejoje asụ:
 “E tọ bụlekwa t'ị bụru nwozi mu;
 dulataru mu ndu ikfu Jékọpu azụ ọdo;
 nggu edulataru mu ndu ke Ízurelu;
 mbụ nwa ndu ọphu mu doberu.
 Mu e-mekwa ngu phụ t'ị
 bụru iphoro l'ẹke ndu
 ẹ ta bụdu ndu Ju nọ;
 k'ọphu ii-me tẹ ndzọta
 mu rua ẹke mgboko jeberu.”

7 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu;
 mbụ onye ono, bụ onye
 mgbafuta; bya aburu onye
 nsọ ke ndu Ízurelu.
 Ookfu iya anụ onye ono,
 mbakeshi akpọfu akpọfu
 l'akpọ-yiru iya ukuvu ono;
 mbụ onye ono, bụ nwozi ndu ishi.
 Ọ sụru iya:
 “Lẹ ndu eze e-mekochaa; phụ ngu;
 wụ-lihu.
 Ndu bụ ishi a-phụ ngu; daaru ngu pẹe.”
 Onye e-me iya bụ Ojejoje;
 onye ono, emeje ire-lanụ;
 mbụ Onye nsọ ndu Ízurelu,
 bụ onye fọtaru ngu.

Ewophuta Ízurelu azụ

l'onodu iya

8 Ojejoje sụru:
 “L'oge ke ome iphe-ọma -rulephu;
 ya emeeru ngu iphe-ọma.
 Oge ke ndzọta -ruta;
 ya adzọfuta ngu.

Ya a-kwakọbe ngu;
 mee t'ì bụru iphe mu ịe
 madzụ e-gude gbaa ndzụ;
 gude mee alì ono t'ọ lata
 azụ l'onodu iya;
 mee t'unu bya ebua l'alì unu ono,
 daburu ochobo nta-a ono.

⁹ Mbụ t'ì sụ ndu ono,
 a kpuru ịe ndzụ ono:
 'T'ephe lufuta;'
 nggu asụkwaphu ndu nọ l'ọchi:

'T'ephe nweru onwephe.'
 Ephe adụ l'ọ bụ
 unwu-aturu, akpa nri
 l'iku esu-uzo;
 phutsua nri l'ugvu,
 dutsua chafu chafu.

¹⁰ Egu ta abyadu bya agu ephe;
 ophu egu mini 'abyadu bya agu ephe;
 ophu okpomoku,
 shi l'echi-egu;
 me ophu shi l'anwu te ekpodu ephe.
 O bụ onye imiko ephe du;
 a-nodu edu ephe.
 Oo-nodu edu ephe
 l'iku ogba-mini.

¹¹ Mu e-me t'ugvu ugvu mu bukotaru uzo.
 Ege ono be aa-kpa eze uzo; yo hatsua l'eli.

¹² Lenu! Ephe e-shitsukwa eke teru enya;
 ndu shi l'uzo isheli; ndu eshi
 l'uzo enyanwu-ariba;
 ndu eshitsua uzo Sinu."

¹³ T'igweli tee eswa;
 ehu atsọ mgboko ena.
 Unube ugvu; unu byiswee egvu!
 Kele Ojejoje duwaru ndibe iya ike.
 Oo-phuru ndibe iya ono,
 shi eje iphe-ehuka ono imiko.

¹⁴ Obenu ịe Záyonu sụru:
 "Ojejoje ta aritajehakwa mu.
 Nnajiufu mu zahawaru mu."

¹⁵ Nne; ?ozahaje nwa, angu iya era l'okpoma;
 ke t'e b'ọ phuru nwa,
 bu iya paru ephe ime iya imiko?
 O nwekwaru ege oo-du;
 yo zahaa ya;
 obule mbedua ta azahadu ngu!

¹⁶ Lenu; mu deekwaru ephe
 ngu l'obechere-eka mu;
 ophu mu azahajedu
 upho-mkpuma ngu ono azaha.

¹⁷ Unwu ngu gudewa oso alata.
 Ndu ono, bu ephe meru
 ngu t'ì chihu ono alufuakwa.

- 18 Palikpoduduphu apali;
 chíkaa ẹnya achíka!
 Ụnwu ngu l'ẹphe ha
 dzukoru; l'awukfuta ngu.
 Ojejoje suru:
 K'ọp̄hu ya nọ;
 bẹ ii-mekochaa kwaa ẹphe ọkwa ngwa.
 Mbụ ii-gude ẹphe kwaa
 onwongu l'ọ bụ
 nwamgbọkọ, abya ọla nji.
- 19 "A makwaru-a l'e
 mebyishiru ngu; nggu adaburu ochobo;
 egbara akfua ngu.
 Ọbule tsube nta-a;
 bẹ ị t̄i dzuhedu ndibe ngu ebubu.
 Ndu ono, shi akpapyaa
 ngu ishi a-nọdu ngu ote-ẹnya.
- 20 Ụnwegirima ono,
 a mụshiru ngu teke ono,
 iino l'aphụ ono
 e-mekochakwaa kfu ya;
 nggu egude nchị ngu nua ya:
 'L'ẹke-a hanụkakwa ayi nwanshị ebubu;
 chọfunuaru ayi alị ẹke ayi e-buru!'
- 21 Teke ono; bẹ ii-kfu l'ime obu ngu; sụ:
 ?Bụ onye mụshiru mu
 igweligwe ụnwegirima ọwaa?
 Ọbenu l'ụnwu mu;
 bẹ kpolashihwaru nụ;
 mu agbaru ẹka.
 Mu aburu onye a kpuru lẹ ndzụ;
 laa alị ndu ọdo;
 ?Bụkwanu onye zushiru mu ndu ọwaa;
 l'ẹke ọ kwa mbedua nkinyi
 mu bẹ phodurunu.
 Ndu ọwaa; ?bụ awe bẹ ẹphe shikwanu?"
- 22 Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu:
 "Lenu; mu e-pheru mbakeshi, nọtsuanu ẹka.
 Mu a-paliru ọha, nọtsuanu
 ekwa-ọhubama mu.
 Ẹphe e-gude ẹka ẹphe
 kulataru ngu ụnwegirima ngu:
 ndu k'unwoke;
 kwọru ndu k'unwanyị l'ukuvu
 kwọlataru ngu.
- 23 Ndu eze a-buru nna, ehe ngu nụ.
 Ndu eze-nwanyị aburu nne, ehe ngu nụ.
 Ẹphe a-nọdu ebyiru ngu ikpere;
 l'eburu ngu ifu l'alị.
 Ẹphe e-gude ire mịchaa udzu,
 nọ ngu l'ọkpa amịcha.
 O bụ teke ono;
 bẹ ii-ma l'ọ bụ-a mu bụ Ojejoje;
 lẹ ndu atụ ume atụ-kobe mu;

b'e te yedu ɛnya mbo.”

- 24 ?Onye a-nataghekwanu ndu
soja iphe ɛphe lɔtaru l'ogu tɔo?
Tɔo ?aanafu-ghe ndu akirishi
ndu ɛphe kpɔtaru lɛ ndzɔ?
- 25 Obenu lɛ Ojejeje sɔru:
“Ee! Ndu a kpɔru lɛ ndzɔ;
bɛ aa-naphuta azɔ!
Iphe ndu iwe kwaru
l'okwata bɛ aa-natakwapɔ ɛphe.
Ndu etso ngu ogu bɛ ya
e-tso ogu.
Ya abya adzɔo unwu ngu.
- 26 Ndu akpa ngu ɛhu;
bɛ ya e-me t'ɛphe taa anɔ onwɛphe;
ɛphe a-ngu mee onwɛphe jeye
yo melahaa ɛphe l'ɛnya l'ɔ bɔ mɛ.
O bɔ teke ono; bɛ ndiphe
mgburumburu a-ma l'ɔ bɔ yɛbe Ojejeje
bɔ onye adzɔje ngu nɔ.
O bɔ iya bɔ onye agbataje ngu nɔ;
bɔru iya bɔ Okaribe kɛ Jɛkɔpu.”

50

- 1 Ojejeje sɔru:
“?Nanɔ ɛkwo, ya deru nɔ
nne unu gude chifu iya?
Ndu ya nji ugwo;
?bɔ onye ole bɛ ya woru unu ree?
O kwa iphe dɔ ɛji unu;
kparu iphe mu gude woru unu ree.
O bɔ iphe dɔ ɛji,
unu eme meru iphe a chifuru nne unu.
- 2 Lɛ ya byaru; ?bɔ ngunu
meru iphe ɛ to nwedu onye nɔ l'ɛke ono?
Teke ya kuru oku;
?bɔ ngunu meru iphe
ɛ tɔ dudu onye zarɔ nɔ?
?Bɔ ɛka iya hanɔka
mkpɔrukpu k'ɔ gbata unu tɔo?
?Tɔ l'ɔo ike ta nɔdu iya k'odzo unu tɔo?
O kwa mbà mmanu bɛ ya a-ba;
mini atahɔ l'eze ɛnyimu.
Ya ewojeru ɛnyimu mee;
yɔ bɔru echi-ɛgu.
ɛgu mini eworu ɛma,
nɔ iya nɔ gbushia;
yo reshihu; kɛle mini ta nɔhedu iya.
- 3 O bɔ mu meru tɛ
akpamigwe gbakɔta ɔchi;
jihu kpalungu.
Mu abya emee t'uwe-aphɔ
bɔru iphe o kpuchije onwiya.”

Onye ozi Ojejoje erube ishi

- 4 Nnajiufu, bụ Ojejoje nwaru
 mu ire ndu maru ekwo
 tẹ mu maru okfu,
 mu e-gudeje agboli onye ike gvuru.
 Ooteje mu l'utsu mbọku-mbọku;
 bya akpalia nchị mu;
 yọ nulahaa iphe abya ememe.
- 5 Nnajiufu, bụ Ojejoje mewaru
 nchị agụ-phohu mu;
 ophu mu ekwefujeduru iya ikè;
 ophu mu aladu azụ azụ.
- 6 Mu woru okpurukpu-azụ mu
 doberu ndu ophu chiru mu iphe;
 bya eworu agba doberu
 ndu feshiru mu eji-agba;
 ophu mu ewohadu ifu mu
 t'ẹ b'a aja mu ewena;
 ta gbụ mu onu-mini.*
- 7 Keshinu Nnajiufu,
 bụ Ojejoje agbajeru mu
 mkpu; bẹ iphere ta byadu bya eme mu.
 Yọ bụru iya kparu iphe mu
 shihuru ike l'ọ bụ mkpuma;
 yo dokwa mu phu enya
 l'iphere te emedu mu.
- 8 Onye aharu mu enge nọ mu ntse.
 ?Bụ onye e-kobeghe mu okfu?
 T'ayi kpogba nū iya!
 ?Nanụ onye obu, ekfu l'o
 nweru iphe mu meru?
 T'onye obu lufutanu alufuta!
- 9 K'ophu ọ bụ Nnajiufu,
 bụ Ojejoje bụ onye
 agbajeru mu mkpu;
 ?Bụ onye e-kpegbughe mu?
 Ndu obu a-chiko kashihu
 l'ọ bụ uwe; yọ bụru nra e-rikota ephe.
- 10 ?Bụ onye l'unu ha atsụ Ojejoje egvu;
 l'eme iphe nwozi iya kfuru?
 Mbụ onye eje ije ọchi;
 t'oo phuje iphoro;
 t'onye ono tukobe epha Ojejoje ishi;
 dakobe Nchileke iya!
- 11 Obenu lẹ nta-a;
 iphe bụ ege unu ha aphụ-nwu ọku;
 mbụ unubẹ ndu mutatsuaru
 ọku l'itsu-ọku unu paru;
 unu jenu; unu gude iphoro ọku unu je ije!
 Unu gude itsu-ọku,
 unu mutaru ọku; yo nwu enwunwu je!

---

* 50:6 50:6 Mát 26:67; Mak 14:65.

Owaa iphe unu a-nata l'eka mu ndo-ọ:
 Ọ bulephu ntakwuru; be unu a-nođu eje!

51

Aadu Záyonu ike

- 1 “Unu ngaberu mu nchi;
 unube ndu eme t'unu buru
 ndu doberu eka ndoo;
 mbu unube ndu acho Ojejoje.
 T'enya unu nođukwa
 l'ikelegvu ono, bu eka
 a kukpotaru unu ono;
 mbu l'eke ono, e gvutaru unu ono!
- 2 Unu nyatakwa nna unu oche, bu Ebirihamu!
 Unu anyata Séra, bu iya paru epho-ime unu!
 Teke mu kuru iya b'o shi du nanu.
 Obenu le mu goru iya onu;
 mee ya; yo bya adu l'igwe.
- 3 Ojejoje a-du Záyonu ike;
 bya aphuaru iya imiko l'iyi, yiru iya.
 Ali iya ono, shi buwaru
 echi-egu ono;
 be oo-me t'o du l'o bu Idenu.
 Kpokpokirikpo ali iya ono
 agho; buru mgbabu Ojejoje.
 O bu teke ono be oo-wata ote eswa;
 ehu atsolahaa ya;
 yo kelelahaa ekele;
 gulahaa egvu.
- 4 Ndibe mu; unu ngabekwaru mu nchi!
 Oha mu; unu nukwaa iphe mu ekfu!
 Mu a-turu unu ekemu;
 mbu l'ikpe nhamunha ono,
 mu ekpeje ono a-bukwaru
 iphoro duru iphe bu mbakeshi.
- 5 Mu a-dzo unu egwegwa.
 Adzodzo unu nookwa ntse.
 O bu mbedua e-kpe iphe
 bu mbakeshi ikpe.
 Ndu bunyabe eze enyimu
 ele enya mu.
 Ephe chiru enya dobe
 l'ele te mu bya adzoo ephe.
- 6 Unu palia enya; lee l'imeli!
 Unu elee enya le
 mgboko-a!
 Igwe e-mekochaa
 phukashihu l'o bu
 enwuru-oku;
 mgboko akahu l'o bu uwe.
 Ndu bu iya nu anwushihu l'o bu ijiji.
 Obenu l'adzodzo, mu a-dzo
 ephe a-no gburu jeye le gbururu.

Mu ta bu-buhudu onye
edobe eka ndoo abụ-buhu.

- 7 Unu nụkpoduduphu iphe
mu ekfu; unube ndu maru vudo nhamunha;
mbu unube ndu ekemu mu no l'obu!
Unu ba tsujekwa egvu
l'onu, madzu ako unu;
ophu o dujekwa unu
biribiri teke eeme unu iphe-iphere;
- 8 ke l'o bu mkpu a-ta ephe l'o bu uwe;
nrà eria ephe l'o bu ukpo.
Obenu le mu a-buru onye
doberu eka ndoo
gbururu jeye le gbururu.
Mu anodu adzokota madzu
l'iphe bu ogbo sweru esweswe.”
- 9 Tehu etehu!
Tehu yee ike l'o bu uwe;
nggube agburu-ehu Ojejoje!
Tehu ege i shi tehu l'ohazu;
mbu l'o bu ege i shi tehu
l'ogbo, swetsuarunu teke ndiche.
?To budunua nggu bu
onye buru Réhabu kpurukpuru;
mbu suru ejo anu ono
iphe yo phe ya l'azu iya ophu?
- 10 ?To budunua nggu bu onye
ono, meru eze enyimu;
yo tahu;
mbu mee; mini, no lebo atashihu;
mbu nggube onye meru
uzo adaburu pongu l'ime eze enyimu
k'ophu ndu ono,
a dzowaru ndzu ono wu-swetaru?
- 11 Oo ya bu ege ndu ono,
a dzowaru ono a-lata.
Ephé a-nodu azu egvu abahu Záyonu.
Ote-eswa aburu okpu,
ephe e-kpu gbururu jeye.
Ehu-otso-ena; me eswa e-ji ephe ehu;
aphu yele ude a-gba mgbalanu.
- 12 “O kwa mbedua;
mbu mbedua gedegede
bu onye bu okpu-ikike unu.
?Bukwanu ngunu bu
ke t'unu atsu madzu mmanu egvu;
mbu unwu madzu,
bu iphe ephe bu bu eswa;
- 13 ke t'unu zahaa Ojejoje, bu onye meru unu;
mbu onye bu susaru igwe;
bya aburu iya toru nto-l'alí mgboko;
mbu ke te ntsumu-egvu
ripyabe unu tekenteke ege ono;
l'okfu ehu, eghu onye

- akpa unu ẹhu damụdamu;
 mbụ onye bụ iphe
 o fuberu ifu bụ t'o gbushia unu?
 Kẹ l'ẹge-a ẹhu,
 ẹghu onye akpa unu ẹhu
 damụdamu ta dudu iphe ome unu;
- 14 Ndu ono, a turu mkpọro ono;
 be a-tufu ẹgwegwa
 t'ẹphe nweru onwẹphe;
 k'ọphu ẹphe ta nwushihudu
 l'ọka-mkpọro; ọphu ẹgu nri; te me ẹphe.
- 15 Kẹ l'ọ kwa mbẹdua bụ Ojejoje;
 bya aburu Nchileke unu;
 mube onye akpalije mini
 l'eze ẹnyimụ; akpara iya
 atụa daa oke ọda.
 Ojejoje, bụ
 Okaribe-Kakota-Ike bụ ẹpha mu.
- 16 Mu wowaru okfu mu ye unu l'ọnu;
 bya egude ọbechere-ẹka mu kpuchia unu.
 Mbụ mube onye ono,
 bụ mu dobekotaru igwe l'ọru iya;
 bya aburu mu ọkotaru
 ntọ-l'alị mgboko;
 ọmanu yọ bụru mu
 suru ndu Záyonu:
 'Unu bụakwa ndibe mu.' "

Aanmaru ndu Jerúsalemu ọkwa

- 17 Tehu! Tehu etehu!
 Tehu; gbeshi nggube Jerúsalemu;
 mbụ nggube onye ono,
 shi l'ẹka Ojejoje nata okoro
 oke iphe-ẹghughu iya ngụa;
 mbụ nggube onye ngufuru
 ipoti iphe ono, emeje
 madzụ akpọ kulakula;
 mbụ ngụa ngụa ọrukutu iya.
- 18 Ụnwegirima iya ono l'ẹpha ha,
 bụ yẹbedua, mụshiru ẹphe
 ono ta dudu m'ọo onye lanụ,
 akpọ-ziru iya ọzo.
 To nwe ụnwegirima ono;
 m'ọ bụ onye lanụ esekputajiya l'ẹka.
- 19 Ndakfu-a dakfuwaru
 ngu ugbo labụ-a;
 ?bụ onye a-sụ ngu gberuma;
 eyifu; kpurupyata;
 ẹjo ẹgu; mẹ ọgu a-furu ngu;
 mbụ; ?bụkpo onye a-sụje ngu ka?
- 20 Ụnwu ngu be meji ọfukotawaru;
 ẹphe awushiru l'iku esu-ọzo
 l'ọ bụ ele, daru l'ọnya.
 Ọ bụ oke ẹhu-ẹghughu

Ojejoje bẹ phupyaiberu ephe;
mba, ọobaru ephe angawa ephe ẹhu.

- 21 Ọo ya bụ ẹge-a;
nụkpoduduphu iphe-a
nggube onye ono,
eemekaru iphe;
mbụ nggube onye e meru;
nggu akpọ karikari l'ẹ ba
bụ l'ọ bụ mee b'ị nguru;
- 22 Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu;
mbụ Nchileke ngu,
bụ onye ono, agbajeru
ndibe iya ọdzori ono.
- Ọ suru: "Tii phudu;
mu nafuakwaru unu
okoro ono meru;
unu akpọ galagala ono l'ẹka.
Ipoti oke ẹhu-eghughu mu ono;
bẹ unu ta anguhedu ọdo.
- 23 Mu a-paru iya pẹe ndu ono,
anụ unu aphụ ono;
mbụ ndu ono, suru unu:
'Tii daburu; kpube ifu l'ali;
t'ephe bya enyia ngu
gòdógòdó!
Nggu eworu
okpurukpu-azụ ngu mee ali;
t'ọ bụru woroworo, madzụ eshi."

52

- 1 Tehu! Tehu etehu; nggube Záyọnu!
Yee ike l'ọ bụ uwe!
Yee uwe, e-me; t'ị dū biribiri l'enyia.
Nggube Jerúsalemu,
bụ mkpukpu ono, dū nsọ ono.
Ndu akpapyi; ephe lẹ ndu, aasọ nsọ
ta abatakwa l'ime ngu ọdo.
- 2 Jishia udzudzu, nọ ngu nụ!
Gbeshi; nọdu anọdu;
nggube Jerúsalemu!
Tufu ẹgbirigba, a turu ngu l'olu;
nggube ada Záyọnu ono,
a kpuru lẹ ndzụ ono!
- 3 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'e shi ree unu erere; ọphu a natadu aswa ishi unu. Ọo ya bụ l'e tee gudekwanu okpoga agbata unu." ⁴ Ishi iya aburu l'ọo iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu ndọ-ọ: "L'odungu; bẹ ndibe mu shi laa Ijiputu je eburu. Tẹmanu yọ bụ-worua bẹ ndu Asiriya shi akpa ephe ẹhu." ⁵ Ọwaa iphe Ojejoje ajikwanu ndọ-ọ: "?Buhunu ngunu dū ẹge-a. Nta-a b'a kpukoru ndibe mu l'ẹ b'ọ dū iphe ephe meru. Tẹmanu ndu ishi ephe egude ephe eme iphe-ochi." Ọ bụ iphe Ojejoje ekfu ndono. "Iphe bụ mkpurumkpuru bẹ ephe ekfubyishi epa mu tekenteke. ⁶ Ọo ya bụ lẹ ndibe mu a-maru epa mu. Mbụ l'ọ be mbọku ono bẹ ephe a-maru l'ọ bụ mbẹdua kfuhawaru iya!" Iye. Ọ bụ mbẹdua gẹdegede.

7 Ọ kwanu iphe ùgvù;
     o shi l'eli ugvu ugvu;
 phụ onye gude ozi-oma abya;
 mbụ onye ezi ozi nchị ọdu ndoo;
 onye, ozi ọ byaru ezizi dụ mma;
 onye byaru ozi ke ndzota; l'asuje Záyonu:
 "L'ọ kwa Nchileke ngu bụ ishi!"

8 Gebeduduphu!
 Ndu nche ngu atukwa ụzu.
 Ephe tuko atụ okokooko
 ke l'ephe e-gude ọnya ephe
 phụ Ojejoje teke ọo-nọdu alata le Záyonu.

9 Unu byiswekota egvu
 ọhu-otso-ena ugbo lanu
 unube mkpokpo iphe nọ le Jerúsalemu;
 kele Ojejoje dụwaru ndibe iya ike.
     Ọ dzọwaru Jerúsalemu.

10 Ojejoje a-rukota ọhu;
 gude ike iya, dụ nsọ dzọo ndibe iya;
 iphe bụ mgboko a-phukota iya.

11 Unu gbeshi!
 Unu gbeshi!
 Unu wufu l'eke ono!
 Unu be ebyikwa ọka l'iphe aasọ nsọ!
 Unu sefukwa iya ọka!
 Unu mekwaa onwunu
 emekwa;
     unube ndu ono,
 mbụ unube ndu ono,
 evuje ngwokongwoko
 eze-ulo Nchileke!

12 Obenu l'unu ta alakwa le
 gburugburu;
 ọphu unu 'agbakwa phuphupu ala;
 kele Ojejoje e-vutaru unu ụzo.
 Mbụ l'ọ bụ Nchileke ke ndu
 Ízurelu a-buru onye e-kperu unu azụ.

Iphe, nọru Nwozi ono

13 "Lekwa; nwozi mu e-mekwa
 umere onye maru iphe.
 Aa-pali iya eli; gu-lia ya
 oreke-imeli; shi ọge ono palia ya ifu nshinu.

14 Ọ bụ ọge ọ gbaru ụgbugba meru;
     ekpa-oyi anyia ndu,
 dụ l'igwe, phuru iya nụ.
 E ta phubua onye gbaru ọge ono;
     mbụ l'ẹ tọ dukpodua
 l'ọ bụ madzụ le phuu.

15 Ọ kwaphu ọge ono;
 be ọo-dụ igweligwe
     mbakeshi biribiri.
 Ndu eze be ọo-kpọ okfu;

ke l'ephe a-phu iphe
 e te kfuduru ephe.
 Ege ono be iphe ephe ta
 nubudua le nchi e-do ephe enya.”*

53

- 1 ?Bu onye kwetaru ozi, ayi ziru.
 ?Bu onye b'e meru t'o maru
 l'eka Ojejoje du iya?
- 2 Ke l'o no iya l'ifu vua
 l'o bu oshi, ruru iru;
 mbu l'o bu ogbaragba oshi,
 gbafutaru l'ali okponku.
 E to madu mma;
 to du ugu l'enya.
 Ugbugba iya te egbe
 agudu madu ugu k'iche.
- 3 Ndiphe kporu iya ebo-ebo-l'afu; jika iya.
 O bu nwoke, aphu tsoru;
 iphe-ehuka akwowaru iya ehuru;
 oobuje; ndiphe -phua ya;
 ephe aghaa ifu l'ibiya odo.
 A kporu iya ebo-ebo-l'afu;
 to du iphe ayi guberu iya.
- 4 Obenu l'o bu iya;
 be vutaru ehuru-otsu-ume ayi;
 bya evuta aphu ga atsoru ayi.
 Ayi gbe rira l'oo Nchileke ahuru iya ahuru;
 l'oo ya chitsuru iya;
 lanu iya aphu.
- 5 E yeru iya oru l'ehuru;
 okfu l'ayi mesweru.
 E chiru iya pyaapya;
 k'iphe du eji, ayi meshiru.
 O bu aphu, a nuru iya;
 mekocharu mee t'ehuru du ayi agu.
 Yo buru onya echachi,
 e chiru iya b'e gude mee te ayi ka mma.
- 6 Ayi l'ayi ha kpaphuhuru
 akpaphuhu l'o bu aturu, phuru uzo.
 Onyenonu chebwaru ifu l'eke, du iya mma.
 O bu le Ojejoje wowaru ejo iphe,
 ayi meru l'o ha tu-kobe iya l'ishi.
- 7 “A kparu iya ehuru;
 mee ya kpakpawowo;
 o bu l'e to kfudu okfu.
 A kputaru iya l'o bu
 onye kpu nwaturu eje egbugbu.
 Yo daa ashu l'o bu aturu,
 no l'ifu ndu akpu iya eji;
 to kfu m'oo okfu lanu.

* 52:15 52:15 Róm 15:21.

- 8 A kparu iya ẹhu;
 kpee ya nkfugbu;
 kputa iya t'e je egbua.
 To nwe onye kparu ishi iya;
 ke l'e meru iya;
 yo chihu l'ali ndu no ndzu?
 Yo buru emeswe, ndu nke
 mu mesweru b'e gude chia ya iphe.
- 9 E doberu iya l'ili eke,
 eeliye ndu meru ejo iphe.
 Yo nwuhu; e lia ya l'ili oke amadu.
 O bu l'e to mebukwanua iphe-kpaa;
 ophu o dzubua ejo-ire."
- 10 "Obekwanu l'o bu uche-obu
 Ojeje t'e merua ya ẹhu;
 mee ya t'o jee iphe-ẹhuka ono.
 Ojeje abya eworu
 ndzu iya mee ngweja onye ikpe nmaru.
 Oo-ka nka; phu unwu nwanwa iya.
 Yo buru l'eka iya;
 be ee-shi l'eme uche-obu
 Ojeje l'emeshi iya ike.
- 11 Teke o jetsuaru iphe-ẹhuka ono;
 be oo-phu iphoro ke ndzu;
 yo ji iya epho.
 Onye ono, doberu eka ndoo,
 l'ejeru mu ozi ono
 e-gude k'iphe ono,
 o maru ono mee ndu,
 du l'igwe t'ephe buru ndu
 doberu eka ndoo;
 Yebedua evutakwanu
 iphe du eji, epe meshiru.
- 12 Oo ya bu le mu e-kevu iya
 l'oke, gbaru ndu oke amadu.
 Yo buru yele ndu
 ike ka l'ogu l'e-ke iphe
 a kwaru l'okwata;
 ke l'o togboru ndzu iya jeye l'anwuhu.
 A guru iya yeru ndu ejo
 madzu; ke l'o vutaru
 iphe du eji ndu du l'igwe;
 rochiaru ndu iphe du eji aro."

54

Obu, Ojeje yeru Jerúsalemu

- 1 Gwa egvu; nggube nwanyi,
 e-ta atsudu ime!
 Mbụ nggube onye e-ta mubua nwa.
 Byiswe egvu;
 tua okokoko;
 nggube onye ono, ime nwa te mebua;
 ke l'unwegirima nwanyi,

a kpõru ẹbo-ẹbo l'afu a-kakwa l'igwe
karia ke nwanyi, nji iya nõ.

Ọ bu iphe Ojejoje ekfu ndono.

² Fokaribe ulo-ékwa ngu!

Nngu egesaa ẹkwa, e geberu

l'onu ulo-ékwa ngu egesa!

Ba alolakwa iya azu!

Nngu emee t'eri iya ka ogologo!

Mekwaa akpõbe iya; t'õ kpõo abara!

³ Ke l'ii-jaa laa l'ẹka-utara;

jaa laa l'ẹka-ibyita.

Unwu ngu phe a-natakõta

iphe bu mbakeshi alì ẹphe;

buchishikota mkpukpu ẹphe ono,

dabugbaaru ochobo ono.

⁴ Ba atsukwa egvu;

l'iphe-iphere te emekwa ngu.

Ba atsukwa egvu;

l'ee-kfu ngu ifu le ntu;

ke l'ẹ te emekwa ngu

iphe-iphere.

Ii-mekocha zahaa iphere ono,

meru ngu teke i bu nwamgboko ono;

ophu ii-nyatadu ẹhu,

a kparu ngu

l'õ bu onye nji iya nwuhuru;

⁵ ke l'õ bu onye ono,

meru ngu nu ono bu nji ngu.

Ojejoje, bu

Okaribe-Kakõta-Ike bu ẹpha iya.

Ọ kwa Onye nsõ ke ndu

Ízurelu ono bu onye dzõru ngu nu.

Iphe eekuje iya bu Nchileke

ke mgboko gbaa mgburumgburu.

⁶ Kele Ojejoje ono e-kulata ngu azu;

l'i -bu nwanyi, aalu alulu,

a kpõ mgbereke;

obu ta du iya mma;

mbu nwanyi, a luru le nwata;

nji iya aghaaruru iya azu.

Ọ bu iphe Nchileke ngu kfuru ndono.

⁷ "Ya haru ngu kpõo nwukfu;

obule ya a-phuru ngu-a imiko,

ha nshinu dulata ngu azu.

⁸ Ya gude iwe ghaaruru ngu azu;

ke nwa teke ono.

Obenu le ya e-yeru ngu obu

gbururu jeye le gbururu

gude phuru ngu imiko."

Ono iphe Ojejoje, bu onye dzõru ngu nu; kfuru ndono.

⁹ "Iphe owaa gbe dukwa l'õ bu oge ke Nõwa,

bu teke ya riburu iya l'utso,

du l'õ bu k'oge Nõwa ta

abyahedu le mgboko odo.
 Nta-a be ya ribuwaru le tii
 ghuhedu mu eghughu l'anya odo;
 ophu ya ta 'abaheduru ngu mba odo.

- 10 E to nwedu me iphe bu ugvu,
 nmahukotaru jijiji;
 a foshikota unwu ugvu
 l'eke o notsua;
 obu, ya yeru ngu
 ta angadu anganga;
 ophu ndzu ehu-agu ono,
 nggu l'iya gharu ono
 te enwedu l'o chikahu."

Ono iphe Ojejoje ono, aphujeru ngu imiko; kfuru ndono.

- 11 "Nggube mkpukpu,
 eje iphe-ehuka;
 to du onye agbaru ngu mkpu;
 to du onye adu ngu ike;
 ya e-gude ngorongoro
 mkpuma kpu-kwazi ngu;
 gude mkpuma safaya to nto-l'ali ngu.

- 12 Ya e-gude mkpuma rubi
 kpu eli upho-mkpuma ngu;
 gude mgbubu, egbu ngerengere
 mee ogu-nggamgbo ngu;
 gude mkpuma, vugbaa oke
 aswa kpu upho-mkpuma ngu l'o ha.

- 13 Unwegirima ngu l'ephe ha;
 bu yebe Ojejoje e-zi ephe iphe.
 Ege ono be ii-buru le nchi odo.

- 14 Ee-shi l'uzo k'odobee eka ndoo;
 mee ti nguru anguru.
 E to nwedu onye a-odu
 akpagbu ngu akpagbu;
 iphe k'otsu egvu ta abya.
 Iphe ke kpaa a-odu ngu ote-anya;
 ophu oobyahedu ngu ntse odo.

- 15 O -nweru onye choru ngu
 okfu; be to budu yebedua b'o shi l'eka.
 Onye choru ngu okfu
 e-mekochaa daa.

- 16 Tii phudu; o kwa yebedua
 meru onye uzu, afaje eko
 jeye yo nwuta oku.
 Yo gude iya kpu
 ngwa-ogu, dulephu mma k'ogu.
 Ege ono b'o bukwaphu
 yebedua meru onye
 mmebyi t'o mebyishia iphe.

- 17 Iphe, bu ngwa-ogu,
 e gude abyaruru ngu ogu te eredu.
 Ege ono be ire a-nma iya l'akpo;
 mbu iphe bu onye aturu ngu okfu.

Ọ bụ ono bụ òkè, ndu ozi kẹ
 yẹbe Ojejoje ahata.
 Ọ kwaphụ ẹge ono b'ọ bụ ọdzori;
 ya agbaru iya ẹphe."
 Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

55

Eku ndu mini agu

- 1 "Unu gebekwa!
 T'iphe bụ onye mini agu
 byakwa bya anguta mini!
 T'onye ẹ-te nwedu okpoga
 byakwa bya azuta nri; ria!
 T'ọ byakwa bya agata mee;
 zuta mini ẹra eswi,
 ẹ te gudedu okpoga azu;
 to nwe ugwo, aakfu.
- 2 ?Bụ ngunu kparu iphe
 unu akpaphu okpoga
 l'iphe ẹ-ta bụdu nri;
 l'ese ẹza iphe te ejidu ẹpho?
 Tẹ nchi rua unu ali l'iphe ya ekfu;
 k'ophu unu e-ri okpobe nri.
- 3 Unu ngabẹ nchi; kpirita iya ntse!
 Unu ngbabe nchi l'iphe ya ekfu;
 k'ophu ndzu e-dzu unu.
 Unu l'iya a-gba ndzu,
 a-bu 'agvu agvu;
 Ya agooru unu onu-oma;
 bu ukwa, ya kweru Dévidi.
- 4 Lekwa; ya meekwaru iya
 ishi; mee ya onye a-nodu
 eleta iphe bu mbakeshi;
 buru onye a-nodu
 agbaru iya ekebe l'ẹke ẹphe no.
- 5 Lekwa; iphe bu mbakeshi
 ndu, ẹ ti madu;
 ẹphe ta ma ngu; be ii-ku oku;
 ẹphe egude oso l'agba abya;
 ke l'ọ yehedua bu Ojejoje;
 mbu onye nsọ ke Izurelu;
 ke l'ọ mewaru ngu; nggu adu biribiri."
- 6 Lee ẹnya Ojejoje teke ii-phu iya!
 Raku iya teke o nokwadu ntse!
- 7 T'onye, bu ẹjo madu;
 hakwaa uzo, ootso.
 Onye eme ẹji ahaa ẹjo oriri iya.
 T'onye ono lakfutachia Ojejoje;
 phu l'ọ-phuru iya-a imiko;
 mbu t'ọ lakfuta Nchileke;
 phu l'ọ guru iya nvu;
 gua ya ke etsutsu iya.

- 8 “Oriri nke mu ta bukwa nke ngu;
umere mu ta bu umere unu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
- 9 “O kwa ege igwe no-beru
ote-enya l’ali;
bu ege uto mu no-beru
ote-enya l’uto nke ngu.
O kwaphu ege ono;
be oriri mu no-be ote-enya l’oriri nke ngu.
- 10 O kwa ege mini;
yele aka-mini eshije l’igwe achi;
to la azu l’eke, o shi;
’abudu l’o ruru ali;
mee iphe, e meberu emebe
t’o fushia; mitaru ndu ako iphe; iphe;
ndu eri eriri enweru iphe ephe eriri;
- 11 bu ege okfu,
shi mu l’onu du.
E to gbakwa aka
alaphutaru mu azu.
Oo-mefutaje iphe mu tberu;
mekota iya ege mu suru t’o mee ya.
- 12 Unu e-gude ehu-otso-ena
wufu; e dufu unu le
domangu rimangu.
Iphe bu ugvu l’ugvu ha
a-wata ogu egvu l’ifu unu.
Iphe bu oshi, no l’egu akuru unu aka;
- 13 oshi payinu a-wata efufu
l’ozori ogarama-mbo;
o shi mitulu awata efufu
l’ozori ogvu uke.
Onanu aburu iphe Ojejoje
e-gude dee ude;
ke l’o-buru iphe-ohubama, a-no gbururu jeye;
ophu a byadu bya emebyi iya emebyi.”

56

Aa-dzo ndu mba odo

¹ Qwaa bu iphe Ojejoje ekfu: “Unu kpeje ikpe, du maa; unu emeje iphe du mma; kele teke mu a-dzo madzu dukwa ntse; ege ono be teke mu a-dzo madzu eruakwa. ² Onye a goru onu-oma nu bu onye eme iphe-a; mbu onye gudesi iya ike; onye doberu mboku otu-ume nsq; to daka iya; bya esefukota aka l’iphe bu iphe du eji.” ³ T’e b’o dukwa onye laru alala, yeri unwiya le Ojejoje, a-su le Ojejoje a-gufu iya le ndibe iya.

Ophu o dukwa onye a haruahaha, a-su le ya bu oshi, kpo huru nku nodu; ⁴ kele Ojejoje suru ege-a: “Ndu aharuahaha, edobeje mboku otu-ume iya nsq; mbu ndu ophu ahataje ome iphe du iya mma; ephe l’emeje iphe yele ephe gbaru ndzu iya ege ephe gbaru iya ⁵ be bu ephe; be mu a-nu iphe-nyata l’ime eze-ulo mu gba mgburumgburu. Mu agukwaphu ephe epha, a-ka l’a mushiru unwegirima. Mu a-gu ephe epha, a-no gbururu jeye le gbururu; mbu epha, te ephuhudu.” ⁶ A bya le ndu laru alala; bu ndu yeri

onwephe lẹ Ojejoje; shi ẹge ono l'ejeru iya ozi; bya eyeru ẹpha Ojejoje obu; l'abaru iya ẹja. Iphe bụ ndu, edobeje mbọku ọtu-ume nsọ; ọp̄hu ẹphe 'adakadu iya yele ndu emeje iphe yele ẹphe gbaru ndzụ iya ẹge ẹphe gbaru iya ⁷ bụ ẹphe; bẹ mu e-duru je l'eli ugvu mu ono, dū nsọ ono. Mu emee t'ẹhu tsoo ẹphe ẹna l'ulo ẹke, aanọduje akpoku mu. Ngweja-ukfuru ẹphe; mẹ ngweja odo, ẹphe a-gbaru mu; bẹ aa-natakota l'ẹnya-ngweja mu; kẹ l'iphe ee-ku ulo mu bụ ulo, mbakeshi a-nọduje akpoku mu.

⁸ Nnajiufu, bụ Ojejoje kfuwaru sụ-a; mbụ onye ono, achilata ndu Ízurelu ono, a kpuru lẹ ndzụ ono: "Mu a-chilatafua ndu odo yeru ẹphe; a gufukwaru ndu ọp̄hu mu chilatawaru."

Aanma ndu akirishi ikpe

⁹ Unu bya; unu bẹ iphe bụkpo anụ, bu l'ẹgbudu! Unu bya avua iphe avuvu; unubẹ anụ, bu l'oswa l'ọ ha! ¹⁰ Ndu nche ndu Ízurelu bụ ndu ishi bẹ ẹphe bụ. Ẹphe l'ẹphe ha bẹ egomunggo swehuru. Ẹphe l'ẹphe ha bụ nkuta, ẹ te medu ẹnari; tọ gbọ ọgbo. Ẹphe azẹshije lẹ mgbenya; l'arọ nrọ. ¹¹ Ẹphe bụ nkuta, oke ẹkpiri; ndu epho te ejijedu ejiji. Ẹphe bụ ndu iphe te edojedu ẹnya, eche aturu. Ẹphe l'ẹphe ha chiko ghaa ifu l'uzo k'eka ẹphe. Ẹphe l'ẹphe tuko achọ uru k'eka ẹphe. ¹² Ẹphe achikoje sụ: "Unu bya t'ayi je agata mee! T'ayi ngua mee, shihuru ike; ngua ya t'ọ gude ayi. Echile a-dukwa-a l'ọ bụ ntanụ. Mbụ l'ọo-gbe kabakwaanu mma."

57

Aanma ndu Ízurelu ikpe

¹ Onye doberu ẹka ndoo abuje; ọ -nwuhu; tọ dudu onye oorū l'ẹhu. Ndu obu-imiko b'e rutawaru tugbu; tọ dū onye oodo ẹnya; kele ndu doberu ẹka ndoo b'e dufuwaru t'a dzoo ẹphe ndzụ l'ejo iphe abyanụ. ² Iphe bụ onye eme iphe vudo nhamunha abuje; ọ -nwuhu; yọ zeru nwandoo; tuta ume.

³ Obenu l'unubedua; unu byakpoduanu; unubẹ unwu ndu agba aja mushiru-wa. Unubẹ eri ndu eri ogori yele ndu agba ọkpara ono! ⁴ ?Bụ onye bẹ unu aja ewena? ?Bụ onye bẹ unu avoru eze; l'eburu ire gegege? ?Unu ta budadua unwu ndu ono, bụ o-kwefuru-ikẹ ono; mbụ eri ndu ẹjire ono. ⁵ Unubẹ ndu anmajẹ ẹhu ketekete ọgwa iphe lẹ mkpuli achi; mẹ iphe bụ oshi, nweru idzu. Unubẹ ndu ejeje lẹ nsuda nsuda je anodu egbushi unwu unu gude agwa iphe lẹ mkpawara mkpuma! ⁶ Yọ buru agwa unu, nọ lẹ mkpoworo bụ okẹ unu. Ọ bụ ẹphe; mbụ agwa ono bụ iphe dabaru unu. Ee! Ẹke ọ bụ ẹphe; bẹ unu tushiru mẹ; bya anụ ẹphe nri. ?I -nodu eme iphemiphe ọbule ono; nggu asu lẹ mu e-le pashia too? ⁷ L'ẹke i jeru je eworu oshi-azẹe ngu gbaa l'eli ugvu, l'akpo origodo. Yọ buru ẹke ono bẹ i nyihuru je anodu agba aja. ⁸ A-bata-aghachi ulo ngu b'i dobetsuaruru ọgwa ngu; dobe dobe l'onu-mburu uzo. I ghawaru mu azu; bya ewowaru oshi-azẹe ngu togbo jahengu; mbụ nyihu iya je alasa ya alasa. Nggu l'ẹphe gbaru ndzụ; mbụ ndu ono, i yeru oshi-azẹe ẹphe obu ono. I je anodu ele iya ẹnya l'ẹke ọ gba ọtu. ⁹ I gude manụ olivu; mẹ mbeleke jee lẹ nte Mólẹku. I bya ezia ndu nọ-chiru ẹnya ngu; ẹphe ejeshia ẹke teru ẹnya; mbụ; i jekporu jeru ali-maa l'onwiya. ¹⁰ Ike dūwa ẹbo gvụ ngu; l'ẹke iijephe l'achọ agwa odo. Ẹnya te ru ngu; t'i maru l'ọ bụ ap̄h b'iri. Iinoduje arị l'ọ bụ agwa ono bụ iya a-nu ngu ike; yọ buru iya bụ kẹ tẹ ike ba agvuje ngu agvugvu ono.

11 “?Bù onye b'i shi atsu egvu; mbù onye ì tsùhuru egvu wataru mu òdzuru ejire; kẹ t'ẹ b'i nyata mu; k'òphu e kfuru tii je mu òri-vu l'ego. ?Bù kẹ lẹ mu shi keshinu ono data ashì meru iphe ẹ tì tsudu mu egvu? 12 Mu e-me-e t'a maru ege ì bù-be onye doberu ẹka ndoo yele iphe iimeebe. Òbu l'ẹ to nwekwa l'ẹphe eyeru ngu ẹka. 13 Teke i chiru mkpu t'a gbaaru ngu mkpu; tẹ ògvu, unu gwòshiru dobe dzonua unu! Ò kwa pherephere a-pata iya pafù; mbù l'ò bù-a udzu ònu a-pata iya tughua. Obenu l'onye gbatataru l'ime mu; bẹ alì-a a-bùru òkè-iphe iya; ugvu mu ono, dù nsò ono abùru nk'iya.”

Aadu ndu taru onwẹphe uta ike

14 Ee-mekochaa; sù: “Unu mekwazi iya; unu mekwazi iya. Unu mekwazi oje ono! Unu woshia iphe nọ-chiru ndibe mu ọzo.” 15 Kẹ l'onye ono, bù eze iya; bùru ọkangga ono; mbù onye ono, nọ ndzù tutu yoyo ono; onye ẹpha iya bù nsò sùru ege-a: “Mu bukwa l'ẹke, bù oreke-imeli; bùru ẹke dù nsò. Ò kwaphu l'ẹke ono b'ò bu; mbù onye tawaru onwiya uta iphe dù ẹji, o meru; bya ewozita onwiya alì; tẹ mu mee t'òbu la-zita iya alazita; mu emekwaaphu t'òbu la-zita onye tawaru onwiya uta iphe dù ẹji, o meru. 16 Yele ndibe iya, bù iya nùru ephe ta anọkwa l'okfu gbururu jeyewaru; tọ bù l'ẹhu-eghughu iya a-nọduwaruru tughuru; ọdumeka bẹ ndiphe agvukwa; mbù ndiphe, bù yebedua turu ume ndzù ye ephe l'ẹhu. 17 Ẹhu, ghuru mu damudamu l'ome iphe dù ẹji, aloje iya kfilikfilii. Mu egude ẹhu-eghughu hùya ya àhùhù; wofu ẹnya. Yo lebezi ẹnya emele-e iphe ome.

18 “Mù phukwaru-a iphe oomeje. Obenu lẹ mu e-mele-e t'ò kọrohu. Mu e-du iya mee ya tẹ mejì nmakfuru iya. 19 Mu a-du ndu ono, agù aphù lẹ Ízuru ike ono. Nchì-ọdu-ndoo bẹ ndu nọ ote-ẹnya mẹ ndu nọ ntse nwekwaru; ọdo bù lẹ mu e-me t'ẹphe kọrohu.” Ò bù iphe Ojejoje kfuru ndono. 20 “Obenu lẹ ndu akirishi dù-a l'ò bù eyi eze ẹnyimu, atù-bujedu atù-bu; mbù ọphu akpara-mini iya anọduje atsushi ururu; mẹ ẹpoto. 21 Ẹ to nwekwa lẹ ndu akirishi eburu l'ẹhu-agu.” Ò bù iphe Nchileke mu kfuru ndono.

58

Ọkpobe aswìswi

1 “Chia mkpu iya! Ba agokwa olu agogo! Ralihu iya aralihu t'ò daa l'ò bù upyoku; kfuru ndibe mu l'ẹphe kwefuru mu ikè; kfukwaruphu ònu-ùlo Jékopu iphe dù ẹji, ephe meru. 2 Ẹphe egbe akpajẹ ishi mu mbọku-mbọku; mbù yo gbe dù ẹphe t'ẹphe maru ọzo mụ; l'ẹphe -gbe bùru mba, anọduje eme iphe dù nhamunha; ta ome iphe Nchileke ephe sùru t'ẹphe mejè. Ẹphe aji ege emeje iphe nhamunha; l'ọodu ephe t'a sù lẹ mube Nchileke kpìritaru ephe ntse. 3 Ẹphe -nọdu; ephe asù: “?Bunua ngunu kparu iphe ayi aswì aswìswi ekfu anù Nchileke; Nchileke ta phù iya? ?Bù ngunu kparu iphe ayi jiberu onwayi ejibe; Nchileke t'egbe ma?”

“Obenu lẹ mbọku ono, unu aswì egu; l'ekfu anù mu; gbe bùru iphe dù unu mma bẹ unu anọduje eme. Ò bù ege ono bẹ unu eshije erita ndu ejeru unu ozi uru. 4 Aswìswi, unu aswì bukwa mba; mẹ nseku bẹ unu egudeje kpochia ya ishi. Ọdo bù ogude iwe l'etsu ibe unu yaapya. Ẹ tọ kwa egbe aswìswi onanu bẹ unu a-nọdu aswì; l'arì lẹ mu aa-nọdu l'imigwe; nua olu unu. 5 Ẹ tọ bukwa egbe aswìswi onanu bẹ mu fotarù; mbù aswìswi ọphu bulephu lẹ madzù wotarù ujiku lanù kpoo onwiya egu. Onye ọbu -nọdu; yọ kùda ishi l'ò bù ẹwu, anwù chiru. Onyenonun; yo gude uwe-aphù zèru

lẹ ntu. ?Bụ iya b'ji-nọdu ekfu l'jiswiru Nchileke aswĩswi l'eswe, mbọku dũ Ojejoje mma tọo?

⁶ “Waaawa; egbe aswĩswi ọp̄hu dũ mu mma bũ: t'unu tọfu ẹgbirigba, unu tũru ndu unu eme liwe. Unu abya atoshikwaaphu odogoro, ndu unu akpa ẹhu; haa ephe t'ephe nweru onwephe. Unu atũko odogoro ono nyakwoshia anyakwoshi. ⁷ Iphe ọdofua bũ t'unu l'onye ẹgu agu gbajeru lẹ nri ngu! Unu achojeeru ndu ụkpa, ẹ te nwedu ẹke ephe e-buru ụlo t'ephe buru. Unu -phũje onye gba ọtu; unu ewebe iya iphe! Ọp̄hu unu ewofukwa ifu l'ẹke onye abũbu ngu nọ. ⁸ Ọ bũ teke ono iphoro e-nwuru phoo l'ọ bũ iphoro nchi-abọhu; ephekorohu ngu abya l'e -liziru ẹnya ekfu. Teke ono bẹ odobe-eka-ndoo ngu e-vutaru ngu ụzo; nggu etso iya etsotso. Biribiri kẹ Ojejoje abũru iphe a-nọdu etso ngu azu; l'echi ngu ẹhu. ⁹ Ọ bũ iya bũ; i -kpọ-ku mube Ojejoje; mu aza ngu. I -raa mkpu; mu asu ngu: Mu nọ-ọ.

“Ọ -buru l'ijitoshia ndu ono, i yeru odogoro mkpamehu; bya ahaa ome iphe amaru ngu ejo ẹka; hakwaphu okfu ejo-okfu. ¹⁰ Ọ -buru l'i wataru ọnu ndu ẹgu agu nri; wata omeru ndu aakpa ẹhu mkpa ephe; bẹ iphoro e-nwuru ngu phoo l'ẹke ọchi gbaru; ẹnyasi adu ngu l'ọ bũ echi-oke-eswe. ¹¹ Ojejoje awata ngu oche ẹhu tekenteke; gude iphe-oma meeru ngu mkpa ngu; mekwaphu t'ọkpu shihu ngu ike l'ẹhu. Nggu abya adu l'ọ bũ mgbabu, a gbaru mini ọhuma; l'ọ bũ ọgba, ta amu-buhujedu amumu. ¹² Ndibe ngu akpukwazi ọkpu-ufu ono; l'akpu-li akahu ntọ-l'alı ụlo ono, shi lẹ ndiche ono. E tulahaa ngu: 'Ọ-kpukwaa-mgbodo'; me 'O-dozia-ulo-mbaduzo',

Obunggo kẹ mbọku ọtu-ume

¹³ “I -sefukpowaa ọkpa ngu t'ẹ b'i daka mbọku ọtu-ume yele ome ẹge 'ọ dũ ngu l'eswe ono, dũru mu lẹ nsọ ono; i -ku-kpowaa mbọku ọtu-ume eswe oma; bya ekua eswe ono, dũru mube Ojejoje nsọ ono eswe, aakwabẹ ugvu. Ọ -buru l'i doberu iya iche; ọp̄hu tji da uba ẹka ngu; ọp̄hu iimedu ẹge o heru ngu; ọp̄hu iikfudu okfu ndigiri. ¹⁴ Ọ bũ teke ono bẹ ẹhu a-wata ngu ọtso ẹnā l'ẹhu mube Ojejoje; ẹge ono bẹ mu e-me t'ọ bũru ephekerephe bẹ ji-nọdu agba; nggu eketa ọke-iphe nna ngu; mbu Jékọpu.” Ono kwa iphe Ojejoje kfuru.

59

¹ Lenu! Ojejoje ta dukwa nyegenyege ẹge ono; kẹ t'ẹ b'ọ ọdzo-ghe madzu. Ọp̄hu o nwekwa nchi ike; kẹ t'ẹ b'ọ nu iphe. ² Ọ kwa iphe dũ eji unu meru; unu lẹ Nchileke aboo. Ọ kwaphu iphe dũ eji unu kparu iphe o wofuru ifu l'ẹke unu nọ; k'ọp̄hu ẹ-too nudu olu unu; ³ kẹ l'ẹka unu bẹ mee ọchi ngu-guhukotaru. Mbu lẹ mkpushi-eka unu rukotawaru iphe dũ eji. Ogoromonu unu bũ ejo-ire nọ iya; ẹge ono bẹ unu anọduje ekfushi uduruku.

⁴ Ẹ to nwedu m'ọ bũ onye agbajeru ibe iya ẹkwo l'iswi-ọ-dũ-mma. To nwe onye emeje iphe l'iswi odu mma. Iphe ephe adabujeru bũ ọdzo iphoro; l'adzu-phe ejo-ire. Iphe ephe anọduje lẹ tamoshita iya bũ iphe a-buru iphe-ẹhuka; mbu; iphe bulephu iphe dũ eji b'ọ mutaje. ⁵ Idzu, ephe aduje l'ọ bũ ẹkwa ogiji; dũ l'ọ bũ ụgbu mkpakiri. I -taa ya; yo gbaa ngu. Ọ -tũkpohu atũkpohu; ogiji eshi iya wufuta. ⁶ Idzu, ephe ta agadu mkpa ẹge ekwa, e kweru l'ụgbu mkpakiri ta agadu. Ọp̄hu ephe egudekotaghe dũ iphe ephe eme zechighe onwephe. Iphemiphe ọbule, ephe eme bukota iphe dũ eji. Iphe e gude maru ephe bũ ome ehuka. ⁷ Iphe ephe atuje ọkpa mgbirigba; bũ ome ejo iphe. Ẹge ono; bẹ ephe agbajẹ perepere ogbu onye ẹ-ta dudu iphe o meru. Ọriri ephe abukotaje ejo ọriri. Ụzo ome iphe t'ọ

buru kpurupyata; me mmebyi bu uto, ephe etso. ⁸ Uzo ke nchi odu ndoo; be ephe ta madu; mbu uzo nk'ephe b'e to nwedu ome iphe nhamunha no iya nu. Ephe chikowaru uzo ephe; yo go agogo. Ophu o dudu onye eshi iya nu, byaru bya ama iphe bu nchi odu ndoo.

Ndu Izurelu akoshi iphe ephe meru

⁹ O bu iya meru iphe ndu Izurelu ekfutsua l'o kwa okfu iphe du eji-a kparameru iphe Nchileke te kebejehedu ayi k'oma; buru iya kparu iphe Nchileke ta nujehedu ndu meru ayi iphe aphu. T'a ma l'o bu iya kparu iphe ayi no lekpuru-ochi l'eke ayi gega anodukwaa l'iphoro. Mbu e ta madu l'o bu iya meru iphe ayi eruphe ije oru l'ishi. ¹⁰ O bu ege ndu ishi anoduje aduda eka l'oshi-epoto; bu ege ayibedua anoduje aduda. Ayi etsutsoje l'o bu ndu e-te nwedu enya. Ayi anoduje eje mkpogbo-mkpogbo l'echi oke-eswe l'o bu l'echi-abali. Eke ndu nweru agburehu no be ayi aduje l'o bu ndu nwuhuru anwuhu. ¹¹ Ayi anoduje agbo l'o bu nkuta-oswa; l'atsu onu rumurumu l'o bu mgbashi. Ayi eleje te Nchileke dzoo ayi l'ehu, aakpa ayi; me iphe du eji, eme ayi; yo nodu ayi ote-nya.

¹² Ishi iya aburu l'eke, ayi meshiruru ngu ha nshinu. Yo buru ejo iphe ono, ayi meshiruru ngu ono agba ayi ekebe. Ejo iphe ayi be ayi l'iya puchiwaru. Ejo iphe ayi be ayi makotaru-a: ¹³ mbu; okwefuru Ojejoje ike; ghaaru iya azu; me l'okpata mkpamehu; me mpako; me ejo-ire, kwowaru ayi ehu. ¹⁴ Oo ya kparu iphe e te ekpehedu ikpe, du maa. Odobe-ekandoo noru ote-nya. Ire-lanu daruru; kpo ishi-aku l'echi esu-uzo. To nwe eke, oo-shi bata; mbu iphe vudo nhamunha. ¹⁵ Ire-lanu ta nohedu. Onye agbaru iphe du eji oso; yo ghoo anu-eriri.

Ojejoje agbafuta ndibe iya

Ya ndono; Ojejoje abya eleebe iya enya; yo du iya eji; ke l'ikpe, du mma ta nohedu. ¹⁶ Yo phu l'e to dudu onye a-gbaru unu mkpu. Yo nyia ya ehu kpa l'e to nwedu m'o bu onye gbaa mkpu, nonu. To du iya bu; yo bya egude odobe-eka-ndoo sedeshia ephe ike. ¹⁷ Ya ndono; yo bya eworu odobe-eka-ndoo chibe l'o bu onye chiberu ekwekwerekwe-igwe-ogu l'ifu okpoma; bya ekpuru ndzota l'o bu okpu-igwe; byakwaphu bya eye ogwata ugwo-iphe l'o bu uwe; bya eworu iphe ovu evuvu gbaphua onwiya l'o bu ekwa-igwe. ¹⁸ O bu ege iphe ephe meru du; bu ege oo-kfu ephe ugwo. Ndu ohogu iya; be oo-tukushi ehu-eghugu iya; bya agwata ndu okfu iya ugwo iphe, ephe meru iya; kfu ndu butsua l'ikfuli iphe gbaru ephe. ¹⁹ Oo ya bu; ege madzu atsulaha epha Ojejoje egvu jeye l'uzo enyanwu-ariba. Ephe eshikwaphu l'uzo enyanwu-ahata akwabegwu-iribiri iya ugu; ke l'oo-tu kperere bya l'o bu utso; yo buru ume Ojejoje a-nodu enwu iya eje.

²⁰ "Onye a-gbafuta ayi a-bya le Ugwu Zayonu; mbu byakfuta ndu eri Jekopu, bu ndu tawaru onwephe uta iphe du eji, ephe meru." O bu iphe Ojejoje kfuru ndono. ²¹ Ojejoje suru ege-a: "A -bya le ke yebe Ojejoje; owaa ogba-ndzu yebe ephe: Ume iya, bu ophu no ngu l'ehu yebe okfu iya, ya yeru ngu l'onu b'e tii byadu bya aha ekfu; ophu unwu ngu abyadu bya aha iya ekfuku; mbu shita nta-a jeye le gbururu." Ono iphe Ojejoje kfuru.

60

Zayonu a-du biribiri

¹ Gbeshi; gbua nwjinwii;
ke l'iphoro nke ngu ruwaru!

Mbù lẹ biribiri Ojejoje
gbeshiwaru nõdu ngu l'ẹhu!

2 Ledudunu;

ọchi a-gbaakwa lẹ mgboko.
Ege ono bẹ oke
ẹkpuru-ọchi
a-gbamikota ndu nõ lẹ mgboko.
Obenu lẹ nggubedua;
bẹ iphoro Ojejoje a-ngashi ẹhu.
Ege ono;
bẹ o-gbu-nwji-nwji ya
e-he ngu l'ẹhu.

3 Ndu ọhodo a-wuru bya l'iphoro ngu.

Ege ono bẹ ndu eze a-wuru
bya anọdukwaphu l'iphoro
nchi-abọhu ngu ono.

4 Paliduduphu ẹnya

lephee mgburumgburu;
nggu aphụ ege ẹphe
dzukoberu l'awụ-kfuta ngu;
mbụ; unwu ngu unwoke
e-shi ẹke teru ẹnya alata.
Ege ono bẹ ẹphe e-hetsuaru unwu ngu
ndu k'unwanyi ngu l'ẹka ekulataru ngu.

5 Ọ bụ teke ono;

bẹ ji-phụ iya;
bya egbuchafu egbuchafu.
Ọkpoma awata ngu ome
tupyongu tupyongu;
ẹhu evulaha ngu gidigidi
l'ẹke eswa riri ngu ẹhu.
Eeshi l'eze ẹnyimụ vutaru ngu ẹku.
Ọ bụ nggu bẹ ẹku
mbakeshi a-wụ-kfuta.

6 Ikpoto inya-ivu a-chịko alị ngu naru.

Mbù unwu ophoja
inya-ivu, shitsua Mídiya yẹle Efa;
jeyekpo l'iphe bụ ndu ophu
shitsua Sheba a-byakọta.
Epe eguderu ngu
mkpọla-ododo; mẹ insensu.
Epe a-nọdu ara iya arara
t'e tu Ojejoje ẹpha.

7 Elu ndu Kéda l'ọ ha;

bẹ ee-rulataru ngu;
ebyila ndu Nebayotu l'ejeeru ngu ozi.
A nata ẹphe gude gwaa mu l'ẹnya-ngweja mu.
Mu eworu eze-ulo mu mee t'ọ dọ biribiri.

8 ?Bù ndu ole bẹ awụ-phe l'ọ bụ urukpu;

mbu; l'ọ bụ ndo awụ
gbigbigbi ẹphe ala l'ẹkfuna iya.

9 Ishi iya aburu lẹ ndu

iku ẹnyimụ bụ mu; bẹ ẹphe echeru.
Ugbo-mini Tashishi liberu vuru ẹphe ọzo;

l'achilata unwu ngu, shi eke teru enya.
 O vukwaphu mkpola-ocha;
 me mkpola-ododo ephe; l'alata;
 k'ophu oo-buru ugvu,
 aakwabe Ojejoje, bu Nchileke ngu;
 mbu onye ono, bu onye nsọ ke Ízurelu,
 bu iya meru ngu; nggu adu biribiri.

10 O bu ndu shi eshishi
 a-kpukwa-zi upho-mkpuma ngu ono.
 Yo buru ndu eze ephe
 a-nodu ejeru ngu ozi.
 A makwaru le mu
 gude ovuma chitsua ngu.
 Obenu le mu e-mekocha-a
 gude n-yemobu phuru ngu imiko.

11 Onu-uzo nggube mkpukpu
 ono a-nodu eghekotajeru.
 E ta byadu bya agu-chije
 iya agu-chi: eswe l'enyashi;
 k'ophu unwoke e-shitsua
 mbakeshi evubataru ngu eku.
 Yo buru ndu eze
 ephe a-chijeru ephe abya;

12 ke l'iphe bu mba;
 m'o bu ali-eze,
 a-jika l'ephe te ejeduru
 ngu ozi a-buru kpurupyata;
 mbu; ndu ophu be
 ee-me ephe achihu.

13 Biribiri ali Lebanonu a-byaru ngu:
 mbu l'oshi payinu; oshi firu;
 me oshi sayipuresu,
 bukota oshi, no iya nu;
 be ee-gude mee te eke,
 duru mu nsọ maa mma.
 Ege ono be mu
 e-mekwaphu te eke
 mu adzoje okpa du biribiri.

14 Unwegirima ndu ono,
 akpa ngu ehu ono
 e-mekochaa bya achichiaru ngu onu l'ali.
 Iphe bu ndu ono,
 e-ta gubedu ngu iphe ono
 e-mekochaa bya adaaru ngu pee l'iku okpa.
 Ephe e-mekochaa kulahaa
 ngu "Mkpukpu Ojejoje;"

"Zayonu k'onye nsọ ndu Ízurelu."

15 "A makwaru-a l'a jikaru ngu;
 nggu adu ash;
 ophu o dudu onye eshije ngu nu.
 Obenu le mu e-mekocha
 mee ngu mkpukpu,
 iphe bu ogbo sweru esweswe

e-gude eku onwèphe;
gude iya ete eswa
gbururu jeye lẹ gbururu.

- 16 Ịi-mì ẹku iphe bụ mbakeshi;
mẹ kẹ ndu eze.
Nggụ amaru l'ọo mu,
bụ Ojejoje, bụ Ọkaribe kẹ Jékọpu,
bụru onye adzọje ngu nụ;
bya aburu onye agbatajẹ ngu nụ;
bụ Ọkaribe kẹ Jékọpu.
- 17 Mu a-nụ ngu mkpọla-ododo l'ọzori ope;
nụ ngu mkpọla-ocha l'ọzori ígwè.
Mu a-nụ ngu ope l'ọzori nkụ;
nụ ngu ígwè l'ọzori mkpuma.
Nchị-ọdu-ndo;
bẹ mu e-me t'ọ bụru iya
a-nọdu achị ngu;
Odobe-ẹka-ndoo aburu onye ishi ngu.
- 18 Ẹ to nwedu onye anụkwadu
k'iphe-kpaa l'alị ngu ọdo;
ta anụhe k'ọ-la-l'iyi;
m'ọ bụ kpurupyata l'alị ngu
gbaa mgburumgburu.
Iphe ịi-nọdu eku ụpho-mkpuma
ngu bụ 'Ndzọta';
obu-edukfu mkpukpu ngu aburu 'Ajaja.'
- 19 Ẹ tọ bụhedu ẹnyanwu;
bẹ a-buru ngu iphoro l'eswe;
ọphu ọnwa echiheduru ngu
swachaswacha l'enyashi;
kẹ l'ọ bụ Ojejoje a-buru
iphoro ngu jeye lẹ gbururu.
Yọ bụru Nchileke ngu ono
a-buru ọdu-biribiri nke ngu.
- 20 Ẹnyanwu ta aribaheduru
ngu arịba;
ọphu ọnwa 'aribaheduru
ngu arịba; kẹ l'ọ bụ Ojejoje
a-buru iphoro ngu jeye lẹ gbururu;
nggụ agụ-buhu aphụ.
- 21 Ọ bụ teke ono;
bẹ ndibe ngu a-bukotaru
ndu doberu ẹka ndoo.
Ẹphe abya enweru alị
ono jeye lẹ tutu yoyo.
Ọ kwa ẹphebedua bụ
iru oshi ono, mu dzabẹru
ono; mbụ ozi, mu gude ẹka mu jee;
t'e gude phụ ẹge mu dụ-be biribiri.
- 22 Ufu unu ọphu katsua ọla alị
a-zụ; ghọ ụnwunna.
Ẹge ono bẹ ọphu katsua
nwanshị a-ghọ eze mba.

O kwa mbèdua bụ Ojejoje.
 Ip̄hemip̄he obule-a;
 b̄e mu e-mekwa egwegwa
 teke oge ememe iya ruleruphu.”

61

Afa, Ojejoje e-koshi ifu-oma

- ¹ Ume Nnajiufu, bụ Nchileke nọ mu l'ẹhu;
 kẹle Ojejoje wụru mu manụ;
 tẹ mu je ezia ndu aakpa ẹhu ozi-oma;
 mu eje adua ndu mejì tọfuru ike;
 mu je ezia ndu a kpuru lẹ ndzụ;
 l'ẹphe e-nweru onwẹphe;
 mu ezikwaaphu ndu nọ
 lẹ mkpọro l'aa-ha ẹphe.
- ² O ziru mu tẹ mu bya
 araa ya arara l'afa,
 Ojejoje e-meru ndu nk'iya
 eze-iphe-oma ruwaru;
 yẹle eswe mbọku, Nchileke
 ayi a-gbarụ ndibe iya
 ọdzori; ọdu ndu aphụ byaru l'ẹphe ha ike.
- ³ O ziru mu tẹ mu bya etsua
 ẹphe ẹka l'obu, bụ ndu
 aphụ tsaru lẹ Záyọnu.
 Mu eworu okpu,
 ama mma kpube ẹphe
 l'ozori ntụ, ẹphe shi kpua onwẹphe.
 Mu awua ẹphe manụ
 ẹhu-otso-ena l'ozori nggumaphu;
 mu eyee ẹphe uwe
 egvu-oma l'ozori obu-anmafụ
 Ip̄he aa-nọdu eku ẹphe
 b̄u achì k'odobe-ẹka-ndo.
 Ẹphe a-bụ oshi,
 Ojejoje gude ẹka iya dzabẹ;
 ẹphe aburu ndu ọdu biribiri;
 shi ẹge ono koshi ẹge
 Nchileke ọdu ugvu.
- ⁴ Ẹphe a-kpukwakota okpu-ufu ono,
 shigbaa lẹ ndiche ono;
 bya achiko ẹke ono,
 egbara k̄furu ono mekwazikota.
 Ip̄he b̄u mkpukpu ono,
 shiwa keshinu ẹnya ẹ te rudu
 dakposhihu adakposhi ono;
 b̄e ẹphe e-mekwazikota.
- ⁵ O b̄u ndu shi eshishi a-nọdu
 echeru ngu eḡhu m̄e aturu ngu.
 Ndu mba ọdo aburu
 ndu a-nọdu ejeru ngu
 ozi eḡu yẹle ozi mgbo vayinu ngu.
- ⁶ Ip̄he aa-nọdu eku unu

bù “ndu achijeru Ojejoje ẹja.”

Iphe aa-gube unu abùru
“ndu ejeru Nchileke ayi ozi.”

O bù ẹku mbakeshi;
bẹ unu a-nọdu eri.
Mbù yọ bùru iphe
enweru-enweru ẹphe;
bẹ unu e-gude eku onwunu.

7 Ndibe mu a-nata òkè-iphe lẹ
ntùkwase l'ẹka ẹphe l'òzori
iphe-iphere, a ga eme ẹphe.
Ẹphe a-nọdu ete ẹswa l'òkè,
ẹphe hataru; l'òzori, ifu,
ge ekpu ẹphe lẹ ntù.

Ẹge ono bẹ ẹhu-ọtso-ẹna
a-bùru nk'ẹphe gbururu jeye lẹ gbururu.

8 “Kele mbẹdua, bù Ojejoje.
Iphe aduje mu mma abùru ikpe, dù maa.
Iphura; mẹ ẹjo iphe dù mu ashì.
Mu e-gude ire-lanù bua ẹphe nggo;
mu l'ẹphe agbaa ndzù tutu yoyo.

9 Eri ẹphe abùru ndu a maru
amaru l'iphe bù mbakeshi.
Ẹge ono bẹ ọha a-maru awa ẹphe.
Iphe bù onye phùru
ẹphe a-majeleruphu
l'ẹphe bù ndu Ojejoje keberu k'ọma.”

10 Ẹhu atso mu ẹna nshinu
l'iphe Ojejoje meru.
Mbù l'ẹhu atso ẹna l'ime
Nchileke mu;
kẹ l'o yewaru mu ndzofuta l'ọ bù uwe;
bya egude odobe-ẹka-ndoo
kwa mu yegelengu l'ọ bù
onye yeru kpowula-kpowula uwe;
l'ọ bù onye kpu iphe e gude
mamaa memakota l'abya ọlu nwanyi;
mbù; l'ọ bù onye, aabya ọla nji;
gude iphe-nchì; iphe-olu;
mẹ mgbaleka iya kwaa onwiya.

11 Kẹ l'ọ bù ẹge alì emeje t'iphe fushia;
mẹ ẹge mgbabu emeje t'iphe
a kuru iya kpofushia;
bẹ bù ẹge Nnajiufu,
bù Ojejoje e-me tẹ
odobe-ẹka-ndoo;
mẹ ajaja wufuta l'iphe bù mbakeshi.

62

Ẹpha ọphungu ndu Záyọnu

1 O kwa l'okfu ẹhu Záyọnu;
bẹ mu e-gude; mu ta adahùdu nkìchi.
Mu e-gude okfu ẹhu Jerúsalemu;

mu ta anòkirishihedu;
 gbururu jeye teke
 odobe-ẹka-ndoo ya
 achafuta t'a phụ iya l'ọ
 bụ ẹke nchi bọhuru;
 mbụ ndzofuta iya enwua
 phoo l'ọ bụ itsu-ọku, eke phophopho.

² Iphe bụ mbakeshi a-phụ
 odobe-ẹka-ndoo ngu;
 ndu eze ẹphe aphụ
     o-gbu-nwii-nwii ngu;
 a bya agua ngu ẹpha
 ọphungu, bụ Ojejoje e-gude
 ọnu iya gụa ngu iya.

³ Ii-nọdu Ojejoje l'ẹka;
 bụru okpu-eze, du ugvu, o gude.
 Ii-du l'ọ bụ okpu-eze,
 nọ Nchileke l'ẹka.

⁴ Ẹphe te ekuhedu ngu
 “onye a gbagharu agbagharu.”
 Ophu eekuhedu alị ngu

“Alị, ẹgbara kfuru.”

Iphe aa-gụ ngu bụ
 “Ọtsomahu Nchileke.”
 Iphe ee-kulaha alị ngu bụ:
 “Nwanyi ophungu;”

kele Ojejoje e-gude ngu eme ẹswa.
 Alị ngu adu l'ọ bụ nwanyi,
 a luru k'ophungu.

⁵ Ọ bụ ẹge ono, nwokorọbya
 aluje nwata mgboko ono
 bụ ẹge unwu ngu a-luru
 nggube Záyonu.

Yọ bụru ẹge ẹhu atsoje
 onye eme ẹswa-nwanyi,
     ọ luru k'ophungu;
 bụ ẹge Nchileke ngu
 a-nọdu eme ẹswa ngu.

⁶ Mu wowaru ndu nche
 yetsua t'e che nche
 l'upho-mkpuma nggube Jerúsalemu.
 Ophu ẹphe abyadu bya
 edobe ọnu ndoo: eswe l'enyashi.
 Unubẹ ndu akpo-ku
 Ojejoje; unu ba tutakwa ume!

⁷ Ophu unu ekwekwa t'ọ
 tufu ume jeye teke oo-me
 Jerúsalemu t'ọ vudo;
 mee ya t'ọ bụru iphe
 mgboko l'ọ ha e-gude
 aja Nchileke ajaja.

⁸ Ojejoje ribuwaru angu iya; sụ
 “L'ẹ to nwehedu lẹ ya eworu

iphe ì kòru l'okfu nù ndu
 òhogu ngu t'èphe ria òdo;
 òphu 'onwehedu lè ndu
 mbyamùmbya angua mée
 òphungu ono, ì seru akanya
 iya ono òdo.

⁹ Ò bú ndu riru aphù iya;
 kpata ya e-ri iya; jaa Ojejoje ajaja iya.
 Ege ono b'ò bú ndu awò
 akpùru vayinu a-ngù mée
 ya l'ogbodufu mu ono, dù nsò."

¹⁰ Unu shia ya;
 unu shia ònu èke e shije
 abahù mkpùkpù ono!
 Unu meeru ndu ono ùzo!
 Unu kpaá; unu kpaá eze oje ono!
 Unu kpashia mkpuma, nò iya nù!
 T'e woliaru iphe bú mbakeshi
 èkwa-òhubama ono!

¹¹ Lenu; Ojejoje raakwaru
 iya arara jeye l'èke mgboko
 jeberu; sù: "Unu sù ndu Záyonu
 t'èphe phùkwa l'onye ndzòta
 èphe abyaakwa!
 O gudekwa iphe oo-gude
 akfu ùgwo;
 mbù l'ò gudeekwa
 iphe oo-gude ebu nggo."

¹² Iphe ee-ku èphe bú:
 "Ndu nsò Nchileke."
 Aa-nòdu ekukwaphu èphe:
 "Ndu Ojejoje gbataru."
 Nggubedua bè ee-ku:
 "Nwanchòta;" mée "Mkpùkpù,
 è taa kwafùhedu akwafu."

63

Mbòku, Ojejoje a-gwata ùgwo

¹ "Bù onye ndò-ò, shi l'alì Èdòmu abya phù; mbù onye ono, yeru uwe, eke meemee, shi lè Bòzura eje abya ono? Mbù; ?bù onye ndò-ò yeru kpowula kpowula uwe l'ehe kfùkafuka l'abya ono; mbù onye ono, gude oke agburu-èhu iya adzò girimu gadamù l'abya ono?"

"Ò kwa mbèdua. Mu gude odobe-èka-ndoo ekfu iphe mu ekfu. Ège ono bè ike nòkwa mu phù tẹ mu dzòta ndiphe."

² "Bùkwanu ngunu kparu iphe uwe ngu eke meemee; mbù eke l'ò bú k'onye adzòshije mée l'èke aadzòshije mée l'akpùru iphe emeje mée?"

³ "Ò kwa mu dzòshiru mée ono nwenkinyi mu. To nwedu m'òo onye lanù lè mbakeshi meeduru mu iya. Mu gude iphe-eghughu dzòshia ya; mbù gude oke èhu-eghughu dzò ya pyaapyaá. Mee èphe akfùkakota l'uwe mu. Tò dù iya bú; mu etechishikota uwe mu. ⁴ Ishi iya abùru l'eswe, mu a-gwata ùgwo iphe bè nòhawa mu l'òbu. Ège ono bè afa, mu a-gbata ndibe mu ruru. ⁵ Mu lèru ènya; òphu ò dùdu onye gbaru mu mkpu. Mbù; o teru

mu ukfu l'è tọ dudu onye bu agbarike mu. Tọ du iya bu; mu egude aka mu laru onwomu; mekputa. Yo buru oke ehu-eghughu mu; be cheru mu nu.
⁶ Mu gude iphe-eghughu dzoo mbakeshi pyaapya; gude oke ehu-eghughu mee epe atsogu bebebe; mee epe adashia."

Ajaja yele okfu anu Nchileke

⁷ Mu e-kfu k'obu, Ojejeje yeru ndibe iya.

Mbu iphe o meshiru,
 bu iphe aa-nodu ajaje iya ajaja;
 mbu iphemiphe obule,
 Ojejeje meshiru ayi;
 mbu igweligwe iphe
 du mma, o meshiru ndu
 onu-ulo Izurelu;
 ke l'ogphu imiko ntumatu.
 Ege ono be o yenukaru obu eyenuka.

⁸ Yo su: "L'ephe bu ndibe mu; mbu unwu mu, e ta adzujeduru mu ejoire." Yo buru iya kparu iphe o dzofutaru epe. ⁹ Iphe bu ntakfuru, epe jekotaru be tsuru yebedua l'ehu. Yo buru ojozi-imigwe, shi l'eke o no jeru je adzofuta epe. Yo buru obu, o yeru epe yeke imiko, oophuru epe meru iphe o meliru epe; hekotaru epe le teke ndiche ono. ¹⁰ Obenu l'ephe kwefuleru-a ikè; mee Ume-du-Nso iya iphe aphu. To du iya bu; yo ghakobe bya aburu ohogu epe; tso epe ogu; yebedua l'onwiya.

¹¹ To du iya bu; epe abya anyata teke ndiche; mbu oge ke Mosisu yeke ndu nk'ia. Yo rja; su: "?Bu awe b'o nahunu; mbu onye ono, du ndu Izurelu; Mosisu aburu onye chi epe l'o bu onye chi aturu; je eswe eze enyimu ono; mbu ?bu awe be onye ono, yeru Ume-du-Nso iya; epe l'ia ayiru ono no. ¹² Onye ono, gude ike iya, du biribiri ndu Mosisu l'ekata; onye ono, meru eze mini ekee ebo l'ifu epe; k'ogphu aa-maru epha iya jeye le gbururu ono; ¹³ mbu onye ono, duru epe; epe esweshia ebo ebo mini; gbaa kwagongu kwagongu l'o bu inya agba l'echi-egu; ophu ukfu adudu epe; ¹⁴ mbu wukpelephu l'o bu eswi awu eje l'eke gburu barakata. Ume Ojejeje emee; epe atuta ume. O bu ege ono b'i gude dua ndibe ngu; k'ogphu ii-me t'epha ngu buru iphe du biribiri."

¹⁵ Ojejeje; shinu l'imigwe; l'aba-eze ngu ono, ha eli, du nso; bya adu biribiri ono tufu enya lee l'eke, ayi no. ?Nanuhunu obu ophu i yeru ono obu. ?Okpehu ngu ono jehunuru iya ije agha? Agu ono, iimejeru ayi; me imiko ono, i phujeru ayi ono ta duhekwa. ¹⁶ Obenu l'o kwa nggu bu nna ayi. A makwarua le Ebirhamu ta madu ayi. Ophu Izurelu amadu ndu ayi bu. M'o kwa nggu; nggube Ojejeje bu nna ayi. Onye mgbafuta ayi be epha ngu shiru le ndiche butaru. ¹⁷ Nggube Ojejeje; ?bu ngunu meru iphe i haru ayi; ayi eshi l'uzo ngu gharu tugbu. I meru ayi enwee nggudunggu; k'ogphu bu l'ayi ta tsudu ngu egvu? Latanu azu me l'ogvu ndu ozi ngu; mbu ikfu ono, bu okè-ipe ngu ono!

¹⁸ Ndibe ngu te budu l'ali nso ngu ono ophu baru nwishi; ndu ohogu ngu abya achifu epe; dzoo eke ono, duru ngu le nso ono pyakapyaka. ¹⁹ Obenu l'ayi bukpelekwaphu nke ngu keshinu ndiche. Obenu l'o gbe du li ti chibudua ayi; mbu ayi gbe du l'o bu ndu e te kudu ala l'epha ngu.

64

¹ O du t'a su t'i dzo-fua igwe nyizita! T'eze ugvu nmaa jijiji l'ifu ngu!

² Mbu ege ono oku adzujè urevu; mbu ege ono, oku emeje te mini phuhu

uphu ono; nyizitanu bya emee tẹ ndu ọhogu ngu maru epha ngu! Byanu bya emee tẹ mbakeshi nmahu jijiji l'ifu ngu; ³ kele teke ono, i meru iphe teru ukfu ono, bu iphe ayi ta madu l'ii-me ono be i nyizitaru. Eze ugwu anmaa jijiji l'ifu ngu. ⁴ Keshinu ndiche ta dukwa onye nujewaru nu. Ophu o nwedu onye o bahujewaru le nchi. Ophu enya aphubudua Nchileke ọdo, nonu nu, e ta budu nggubedua, bu Nchileke, emejeru ndu ele iya enya l'eka iphe epele ele enya iya. ⁵ Iigbajeru ndu egudeje ehu-otso-ena eme iphe nhamunha mkpu. Mbụ ndu nyataru ụzo ngu. Olobu teke ayi meru iphe du eji tugburu be ehu ghulahaaru ngu eghughu. ? Nanu ege ee-shi dzokwadia ayi? ⁶ Ayi ha dukotawa l'ọ bu iphe aasọ nsọ. Ege ono be odobe-eka-ndoo ayi dukota l'ọ bu nkaraba ekwa, du oyi-oyi. Ayi ha gbanwushihwaru l'ọ bu mkpekwo. Ejo iphe ayi ephekata ayi l'ọ bu pherephere. ⁷ E to nwedu onye akpoku epha ngu. Ophu o duhedu onye akunyabeje ngu ehu; ke l'i woharu ayi ifu; bya emee ayi alalaha kparakpara l'iphe du eji, ayi emeshi.

⁸ Obenu le nggube Ojejoje; i bulekwana nna ayi. Ayibedua bukwa ura; nggubedua aburu o-kpu-ite. Ayibedua chiko buru iphe i gude eka ngu mee. ⁹ Tiphe be ghunukakwa ngu eghughu byiko Ojejoje. Ba agukokwaru ayi iphe du eji ayi jeye le gbururu! Iphe ayi aro bu ti ghaaruru ayi enya byiko; ke l'ayi chikokwa buru ndibe ngu! ¹⁰ Mkpukpuru ngu ndu ophu, dutsua nsọ chikokwa buru echi-egu. Zayonu buwa echi-egu; egbara akfuwa le Jerusalemu. ¹¹ Eze-ulo ngu ono, du nsọ; du biribiri, ayi shi nweru ono, bu eke nna ayi oche phe shi anoduje aja ngu ajaja ono b'a tuakwaru oku; iphe bukpo eke ono, ayi yeru obu ono l'ọ ha bukotawa iyi. ¹² Ege o du ege-a nggube Ojejoje; nyinua nchi manu? Ba adakwa ashị; nua ayi aphu.

65

Ikpe yele ndzota

¹ "Mu koshiru onwomu ndu e-ta akpadu ishi mu. Ndu ta achodu mu nu be mu shi emeje t'ephe phu mu. Yo buru mba ono, te shidu akpokuje epha mu ono be mu suru: 'L'ọ kwa mu ndo-ọ! L'ọ kwa mu ndo-ọ!'" ² Mboku-mboku be mu egbojeru epele eka t'ephe byakfuta mu; epele te kwejee. Mbụ ndu ono, eshi ụzo ta dudu mma ono; mbụ bulephu iphe epele ritaru be epele anoduje ese eza ememe; ³ mbụ ndu anodukotaje l'ifu mu mkpurumkpuru eme mu iphe eghughu; ndu ejeje je anodu le mgbabu l'agwa iphe; kpokobe isheja; mee ya enya-ngweja insensu oku; ⁴ ndu ejeje je anodu l'eke eelije odzu; radu aradu l'eke ono; mukota enya l'enyashi; l'eme ke mma l'edomi; ndu anoduje ata anu ezi; iphe anoje l'ite epele, bu mini anu, aasọ nsọ; ⁵ ndu anoduje ekfu su: 'Kpiribe akpiribe! Ba abyakwa mu ntse; ke l'ege mu du-bebe nsọ b'e t'ọ gbakwa t'i bya mu ntse!' Egbe ndu ono bu enwuru, ekpo ala mu l'imi. Epele bu oku, eke mkpurumkpuru.

⁶ "Lekwa. E dekwaru iya edede dobe mu l'ifu su: Mu ta anokirishikwa nwandoo. Mu a-kfukwa ugwo kfụ-dzua akfụ-dzu. Mu a-kfụ iya epele nwuru iya enwuru ye epele l'eka; ⁷ mbụ kfua epele ugwo iphe du eji epele me ke nna epele oche phe." O bu iphe Ojejoje kfuru ndono. "Yo buru iphe kparu iya nu bu l'ephe jeru je anodu l'eli ugwu agba eja; je anodutsua l'eli nwugwu ekfurushi mu. O bu iphe ono kparu iphe mu a-kfụ epele ugwo iphe epele mejehawaru nwuru iya enwuru ye epele l'eka."

⁸ Owaa iphe Ojejoje ekfu: "L'ọ kwa ege ono, ọobujeru: mee - nodukwadia l'ofoko akpuru vayinu; a su t'e b'e mebyishikwa iya; le

nwiphe dū mma hakwaru nòdukwadu iya ono; bụ ẹge ya e-me kẹ ndu ejeru iya ozi. Ya te egbushikwa ẹphe. ⁹ Ya e-me t'awa Jékoṗu phòdu; mẹ lẹ ndu kẹ Júda, bụ ndu e-nwetsuaru eze ugwu iya ono. Mbụ l'ọ bụ ndu ono, ya fọtaru ono; bẹ ọo-buru òkè-iphe ẹphe. Ọ bụ ẹke ono; bẹ ndu ono, ejeru iya ozi ono e-buru. ¹⁰ Nsụda Sharónu a-buru ẹke elu ẹphe a-nòdu akpa nri. Ẹge nsụda Akọru a-buru ọdu-eswi dūru ndibe iya, bụ ndu achoro iya nū.

¹¹ “Obenu l'unubèdua, ghawaru mube Ojejoje azụ; bya azahaa eze ugwu mu, dū nsọ; mbụ nggube onye meru nri doberu Iphe-ekweru; bya agbajia mee l'okoro sùberu Ọ-kpu-l'ụwa; ¹² mu e-me t'ọ buru mma bẹ unu a-la. Unu l'unu ha e-furitakota efurita t'e gbushia unu; kẹle mu kuru unu oku; unu ta za mu. Mu ekfuru nū unu; ọphu unu egebeduru mu nchị. Unu nòdu mu l'ifu mee iphe dū ẹji. Yọ buru iphe dū mu ẹji bẹ unu hataru l'ememe.” ¹³ Ọo ya bụ; ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu: “Lẹ ndu ejeru iya ozi e-rikwa nri; unubèdua aswja ẹgu. Ndu ejeru iya ozi angua iphe-angungu; ẹkpiri akpọhu unubèdua nkụ. Ndu ejeru iya ozi e-tekwa ẹswa; unubèdua aburu ndu iphere e-me. ¹⁴ Ndu ejeru iya ozi a-gụ egwu; egwu, shi l'ẹswa, jiru ẹphe obu. Obenu l'unubèdua a-ra ẹkwa-aphụ; chia mkpu l'ẹke mejì tófushiri unu. ¹⁵ Ẹpha unu a-buru iphe ndu ya fọtaru e-gudeje akọ ọnu. Ọ bụ Nnajiufu, bụ Ojejoje e-mekochaa gbushia unu. Obenu lẹ ndu ejeru iya ozi; bẹ ọo-gụ ẹpha ọdo. ¹⁶ Onye agokporu madzụ ọnu l'alì ono bẹ e-gude Nchileke ire-lanụ ono ago iya. Onye erikwanụ nte l'alì ono e-gude Nchileke ire-lanụ ono gwa ẹnwa ọbu; kẹ l'iphe-ẹhuka, shi dūhawa nū bẹ aa-chịko zahashia; domia ya tẹ mu ba phujjehe iya.

Iphe, e keru k'ophungu

¹⁷ “Lekwa; mu e-metakwa igwe ọphungu; bya emeta mgboko ọphungu. Akahụ iphe; b'ẹ ta anyatahedu; ọphu ọobyadu bya abata madzụ l'egomunggo ọdo. ¹⁸ Ọ bụ-chia t'ẹhu tsọ unu ẹnà; unu eteje ẹswa gbururu jeye lẹ gbururu l'iphe ono, mu e-me ono; kẹle mu e-me Jerúsalemu; t'ọ buru mkpukpu ẹhu-ọtso-ẹnà; mee ndu bu iya nū; ẹswa eria ẹphe ẹhu. ¹⁹ Mu e-te ẹswa Jerúsalemu. Ndibe mu aburu ndu e-me t'ẹhu tsoje mu ẹnà. Ọphu aanuhedu olu-ẹkwa; m'ọ bụ ochi mkpu l'ime iya ọdo. ²⁰ Ẹ tọ dūhedu nwata, a-gbajihukwadu agbajihu; m'ọ bụ onye bụ ọgurennya, ẹ ta akafudu nka l'ishi. Onye nọru ụkporo afa ise nwụhu bẹ aa-suje l'ọ gbajihuru agbajihu. Onye eme iphe dū ẹji, nọru ụkporo afa ise nwụhu bẹ aa-suje l'ọ bụ iphe dū ẹji iya bẹ yẹ ẹya meru. ²¹ Ẹphe a-kpushi ụlo; buru iya. Ẹphe akọo mgbo vayinu; ria akpuru iya. ²² Ẹphe ta akpushihedu ụlo tẹ ndu ọdo bya ebua ya. Ọphu ẹphe akohedu iphe tẹ ndu ọdo bya eria ya; kẹ l'ọ bụ ẹge oshi akajẹ nka bụ ẹge ndibe mu a-ka nka. Mbụ lẹ ndu ono, mu fọtaru ono e-rije iphe ẹphe seru ẹza iya ria ya ọhuma ọhuma. ²³ Ẹphe te esehedu ẹza ndigiri; ọphu ẹphe 'amushidu unwegirima, ụkparehu a-nòdu etsọ; kẹ l'ẹphe a-buru ndu Ojejoje goru ọnu: ẹphebedua ẹphe l'eri ẹphe. ²⁴ Tẹmanu t'ẹphe kua oku; bẹ mu zawaru ẹphe. T'ẹphe kwaa kfufuta okfu bẹ mu nūwaru iphe ẹphe e-kfu. ²⁵ Nkuta-ọswa yele unwu aturu a-chịkoje akpa nri l'ẹkalanu; agu awata ọta awa l'ọ bụ eswi. Obenu l'ọ bụ ẹja a-buru agwọ nri. Ọphu ọ tahedu madzụ ẹra; too mehe madzụ iphe l'eli ugwu mu ono, dū nsọ ono l'ọ ha.” Ọ bụ iphe Ojejoje kfuru ndono.

1 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sọru: “L’imigwe bụ aba-eze iya. Mgboko aburu ekwechi, ọ dzọbeje ọkpa. ?Nanụ egbe ọlo ọdo, unu a-kpuru iya? ?Bụ egbe awe bẹ ya a-nọduje iya atuta ume ọbu? 2 ?Tọ bụdu mbẹdua gude ẹka mu mekota iphemiphe ọbule-a; yọ nọdu?” Ọ bụ iphe Ojejoje ekfu ndono. “Onye mu a-gube iphe ndọ-ọ: onye dọ agu yele onye adaje onwiya ọta iphe o meru; me l’onye atsujẹ egvu l’okfu mu.

3 “Obenu l’onye gburu mu eswi; dukwa l’ọ bụ onye gburu madzu. Onye gude nwaturu agwa mu adu l’ọ bụ onye swi-kworu nkuta olu. Onye gude iphe ọ kotaru l’okfu gwa mu dulekwa mu-a l’ọ bụ onye lashiru mu mee ezi. Onye akpokwanuru mu insensu oku adulephu l’ọ bụ onye agwa nte. Ishi iya aburu l’ephe atụwa ẹnu ẹka ephe. Yọ buri iphe aduje ephe mma bụ ahuma, ephe anọduje eme. 4 Mbụ lẹ mu e-me ephe jee ntakfuru. Mbụ ege-a; mu e-me t’iphe ephe atsụ egvu phupyaabe ephe; kele teke mu kuru oku b’ẹ to nwedu onye zaru mu nụ. Ọphu ọ dudu onye yeru mu onu teke mu kfuru okfu. Ephe nọdu l’ifu mu eme iphe dọ ẹji. Ege ono bẹ iphe ephe hataru eme bụ iphe ta dudu mu mma.”

5 Unu nua iphe Ojejoje ekfu; unubẹ ndu okfu iya anmajẹ ẹhu: “Ndibe unu, bụ ndu unu dọ ashị; chifuru unu l’okfu ẹhu mu. Ephe asụ: ‘Tẹ Ojejoje koshinu l’ọ bụ onye gbaru t’a akwabeje iya ugwu; k’ọphu ayi a-phụ ẹhu-otso-ena unu!’ Obenu l’ee-mekochakwaa mee ephe iphe-iphere. 6 Nụkpoduduphu gvugvu ono, ada lẹ mkpukpu ono! Nụkpoduduphu ọzu, aatụ l’eze-ọlo Nchileke. Ọ kwa ọkporo Ojejoje eme l’ẹke ọ kfu ndu ọhogu iya ugwo, gbaru ephe nụ.

7 “Záyọnu bẹ ime byaru bya awata ememe; yo zedewa. Mbụ t’ukfu wata iya ome ẹhuka b’o gbe mụwa nụ nwata nwoke. 8 ?Bụ onye nujeru egbe iya ọwaa? ?Bụ onye phujeru egbe iya ono? ?A mujeru obodo ophu l’ujiku lanu? ?Aa-dụ-ghe ike zeda ẹku mba ophu ugbo lanu? Obenu lẹ Záyọnu bukwa dua ime taru iya; yọ mshiwaphu unwu iya. 9 ?Mu e-mebetsua t’ime taa madzu; mu te mehe t’a mụ ya amumu?” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. “Mu asụ; ?mu e-gbe swọ-chia ẹkpa-nwa l’ẹke mu gbe emekwa t’a mua ya amumu.” Ono iphe Nchileke unu ekfu ndono.

10 T’ehu tsokwaa unu lẹ Jerúsalemu ẹna!

T’unu lẹ Jerúsalemu
tụkokwa tee ẹswa;
iphe bụ unubẹ ndu yeru iya obu!
T’ehu tsoo unu l’iya ẹna;
mbụ unubẹ ndu raru ẹkwa iya;

11 ke l’unu a-ngu ẹra
ngu-jia ẹpho l’era iya ono,
bụ ẹra adu ike ono.
Unu a-ngu iya;
mija ya wokfu-wokfu;
ke l’oo-ji ejiji.

12 Kele Ojejoje sukwaru: “Lẹ ya e-me tẹ ẹhu-agu tsolahaaru iya l’ọ bụ nggele. Ẹku iphe bụ mbakeshi a-nọdu abyaru iya l’ọ bụ nggele, byaru utso. Ịi-dụ l’ọ bụ nwata, angu nne iya ẹra. Yo heru ngu eheru l’utakfu; l’akfu ngu egvu. 13 Ọ bụ ege nne aduje nwa iya ike; bụ ege mu a-nọdu adu ngu. Ọ bụ lẹ Jerúsalemu bẹ mu a-nọdu dua ngu iya. 14 Teke ị phuleruphu iphe ono bẹ obu a-tsolahaa ngu-a ẹna. Nggu ajalahaa rikarika l’ọ bụ ewu. Ege ono bẹ aa-maru l’ike Ojejoje bẹ swiru ndu ozi iya. Obenu lẹ ndu ọhogu iya bẹ ọo-byabe oke ẹhu-eghugu iya.”

¹⁵ Unu lekwa; Ojejoje e-gudekwa ọ́ku bya. Ụ́gbo-ìnya iya a-dùtsukwa l'ọ́ bụ́ oke pherephere. Ọ́ bụ́ ẹ́hu oghu damụ́damu bẹ́ oo-gude pakfutaru ẹ́phe iphe-eghughu iya. Yo gude ọ́ku, enwu phophopho baaru ẹ́phe mba; ¹⁶ kẹ́ l'ọ́ bụ́ ọ́ku yẹ́le ogu-mbeke bẹ́ Ojejoje ee-gude kpee ndiphe ikpe; mbụ́ lẹ́ ndu, Ojejoje e-gbugbushi egbugbushi a-ha igweligwe.

¹⁷ “Ndu ono, doberu onwẹ́phe nsọ́ bya asachaa onwẹ́phe ẹ́phe; l'awụ́ eje l'ẹ́nya-agwa; mbụ́ ndu ono, dzeberu tsoru onye ono, du ndu ata anụ́ ezi; mẹ́ ndu ata anụ́ okerekfu; mẹ́ igweligwe anụ́ ọ́do, aasogbaa nsọ́; ndu ono l'ẹ́phe ha a-tụ́ko tabuhu ọ́nu ugbo lanụ́.” Ọ́ bụ́ iphe Ojejoje kfuru ndono. ¹⁸ “Iphe ẹ́phe eme; mẹ́kwaphu iphe ẹ́phe ari; bẹ́ mu abyawa tẹ́ mu gude k'ono chikobe mbakeshi; mẹ́kpo iphe bụ́ okfu, dụ́ iche l'iche t'ẹ́phe phụ́ ẹ́ge mu dụ́-be biribiri.

¹⁹ “Mu e-me iphe-ọ́hubama l'ẹ́ke ẹ́phe nọ́. Mu abya aharu nwa ndu ọ́phu wafuru nụ́; zi t'ẹ́phe jedzuru ọ́hamoha ono, bu ndu ẹ́-ta anụ́bua ụ́du mu; ẹ́phe ta aphụ́jewa ẹ́ge mu dụ́-be biribiri ono. Ẹ́phe e-je Tashishi; jee Pulu; jee Ludu; mbụ́ ndu ono, agbajẹ́ akfụ́ ono. Ẹ́phe ejekwaaphu Tubalu; jee Javanu; jee jee kẹ́ ndu bu ote-ẹ́nya lẹ́ mgboro eze ẹ́nyimu; je arakashiaru iya mbakeshi ẹ́ge mu dụ́-be biribiri. ²⁰ Ẹ́phe a-chikọ́ unwunna unu l'ẹ́phe ha; mbụ́ ndu, shigbaa l'ọ́hamoha bẹ́ ee-rufuta bya l'ugvu mu, dụ́ nsọ́ lẹ́ Jerúsalemu t'ẹ́phe bụ́ru iphe e gude agwa Ojejoje. Ẹ́phe a-nọ́du l'inya abya; mẹ́ l'ugbo-ìnya; mẹ́ l'ugbo-alì, ọ́phu aakpụ́ akpụ́kpu. Ẹ́phe anọ́du l'eli ìnya-mulu; mẹ́ l'eli ìnya-ivu l'awụ́ abya.” Ọ́ bụ́ iphe Ojejoje kfuru ndono. “Aa-chìru ẹ́phe bya ẹ́ge ono, ndu Ízuru l'eyeje ngweja-nri l'ite, ẹ́ ta asọ́du nsọ́ gude bya mu anụ́nu l'eze-ụ́lo mụ́be Ojejoje. ²¹ Mu a-hakwaruphu ẹ́phe fọ́ta t'ẹ́phe bụ́ru ndu achijeru mụ́be Nchileke eja; mẹ́ t'ẹ́phe bụ́ru ndu Lívai.” Ọ́ bụ́ iphe Ojejoje kfuru ndono.

²² “Ọ́ kwa ẹ́ge igwe ọ́hungu; mẹ́ mgboko ọ́hungu, mu e-me a-nọ́ jeyewaru; bụ́ ẹ́ge ẹ́pha unu; mẹ́ awa unu a-nọ́.” Ọ́ bụ́ iphe Ojejoje kfuru ndono. ²³ “Shita lẹ́ Ajì Ọ́nwa Ọ́hungu jeye l'ọ́nwa afufu iya ọ́do; mẹ́ shita lẹ́ mbọ́ku ọ́tu-ume lanụ́ jeye lẹ́ mbọ́ku ọ́tu-ume ọ́do bẹ́ iphe bụ́ madzụ́ a-byajẹ́ bya abaaru mu eja.” Ọ́ bụ́ iphe Ojejoje kfuru ndono. ²⁴ “Ọ́do bụ́ l'ẹ́phe a-wufuje je ọ́phu odzu ndu kwefuru mu ikẹ́. Ehonwu, a-nọ́du eri ẹ́phe ta anwụ́hukwa anwụ́hu. Ọ́phu ọ́ku, a-nọ́du eke ẹ́phe 'anyihukwa anyihu. Ẹ́phe a-buru iphe madzụ́ gbaa mgburumgburu a-nọ́du akpọ́fu.”

Jeremáya

¹ Qwaa bu okfu-ónu Jeremáya Hilikaya. Jeremáya tso le ndu achijeru Nchileke eja le Anatotu le Bénjaminu. ² Ojejoje kfuru yeru Jeremáya l'afa k'iri l'eto; k'ophu Josáya Amonu dũberu buru eze ndu Júda; ³ bya ekfukwaruphu yeru iya l'oge teke Jihoyakimu Josáya bu eze, achì ndu Júda; gbururu jeye l'onwa k'ise l'afa k'iri 'e nanu k'ophu Zedekaya Josáya bu eze, achì ndu Júda, bu teke a kpuru ndu Jerúsalemu le ndu.

Nchileke eku Jeremáya

⁴ Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su: ⁵ "Le temanu ya akpua mu ye l'epho nne mu; be ya mahawaru mu. Mbù l'a bya bya amu mu; ya evuhawaru uzo fota mu dobe iche; bya emee mu onye nkfuchiru Nchileke l'iphe bu mbakeshi."

⁶ Mu asu: Owa-a! Nggube Nnajiufu, bu Ojejoje; mu ta makwa ege eekfuje okfu; kele mu bukwađu nwata!

⁷ Ojejoje asu mu: "Te mu ba asujeshi le mu bukwađu nwata. Te mu je iphe bu eke, ya suru te mu je; je ekfua iphe bu iphe ya suru te mu kfua. ⁸ Wo te mu ba atsujekwa ephe egvu. Ishi iya aburu le ya noo swiru mu; buru ege ono be ya a-nodu anafuta mu l'eka ephe. Ono iphe yebe Ojejoje kfuru ndono."

⁹ To du iya bu; Ojejoje abya amachia eka iya bya edenyi mu l'onu; su: "Nta-a be ya yewaru mu okfu-ónu iya l'onu. ¹⁰ Wo te mu lekwa-a; le ntanu-a be ya fotawaru mu dongoo iphe bu mbakeshi; bya edobe mu dongoo iphe bu ali-eze: te mu feshia efeshi; lakashia alakashi; te mu mebyishia emebyishi; kwatsushia akwatsushi; te mu kpua akpukpu; mu adzaa adzaza."

Uzo ophulanya labu

¹¹ Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; ji mu: "?Bu ngunu be mu phuru; Jeremáya?"

Mu asu iya: "L'o kwa ekali-oshi alumundu."

¹² Ojejoje asu mu: "L'o buphu iphe mu phuru ndono; kele ya no l'echè te okfu iya mee ege ya kfuru iya."

¹³ Okfu-ónu Ojejoje erukwaa mu le nchi odo; su: "?Bu ngunu b'i phuru?"

Mu asu iya: "Le mu phuru ite, phuhuru uphu. O gberu egberu; kpolia ike l'uzo isheli."

¹⁴ Ojejoje asu mu: "Oo l'uzo isheli ono be kpurupyata e-shi dakfu iphe bu ndu bu l'ali-a kparamukpamu. ¹⁵ Ya abyaakwa te ya bya ekukoo ndu ali-eze ndu uzo isheli l'ephe ha. Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono. Ndu eze ephe a-bya ewogbaaru aba-eze ephe sibe l'eke, eeshije abata mkpukpu Jerúsalemu. Ephe e-tso upho-mkpuma iya ogu mgburumgburu; bya etso iphe bu mkpukpu, no l'ali ndu Júda ogu. ¹⁶ Ya e-kpe ephe ikpe; okfu l'ephe meru ejo iphe; l'ephe jikaru iya je awata okporu agwa odo insensu oku; ephe awatakwapu obaru iphe ephe gude eka ephe mee eja. ¹⁷ Oo ya bu; mbeduá l'onwomu; te mu kwakobe onwomu. Te mu gbeshi je ekfuaru ephe iphe bu iphe ya suru te mu kfuaru ephe. Wo t'ephe be yekwa mu egvu; odumeka be ya e-yekwa mu egvu l'ifu ephe. ¹⁸ Ntanu-a; be ya mewaru mu; mu adu l'o bu mkpukpu, a kpushiru ya ike; bya

adu l'ò bu itso, a wùru l'ígwè; bya adu l'ò bu upho-mkpuma, a kpuru l'ope; k'òphu mu a-dù ike vudo vudoshia ike l'ali-a gbaa mgburumgburu; vudo l'ifu ndu eze, achì ndu Júda l'èphe ha; vudo l'ifu ndu ishi èphe; ndu achijeru Nchileke eja; mē ndu ali-a l'èphe ha. ¹⁹ Èphe e-tso mu oḡu; òle èphe te emekputadu mu; kẹle ya nọ swiru mu eswiru. Odo aburu lẹ ya a-nọdu adzọ mu l'ẹka èphe. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje ekfu ndono."

2

Ndu Ízurelu gharu Nchileke azu

¹ Ojejoje abya ekfuru yeru iya; sù iya: ² "Tẹ ya je araaru iya ndu Jerúsalemu arara; sù èphe:

" Lẹ ya nyatakwarua ẹge o shi
evube unu evuvu ome
iphe dù iya mma;
teke unu shi bukquaduru unwu-okorọbya.
Teke ono; bẹ unu shi yeru
iya obu l'ò bu nwanyi,
a luru k'òphungu.
Unu shi etsoje iya
l'eswe l'echi-ẹgu;
mbù je eswee l'ali ono,
ẹ-ta adudu iphe aakọje iya ono.

³ Ndu Ízurelu shi duru Ojejoje nsọ.
Yọ buru èphe bu akpuru
odungu, ya vuru uzo kpata
l'iphe ya kọru l'okfu iya.
Iphe bu ndu chọru èphe okfu;
bẹ ya nmawaru ikpe;
ẹjo mkpaka-ẹhu a-dakfuta èphe.' "

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

⁴ Unu nua iphe Ojejoje ekfu; unubẹ onu-ulo Jékoḡu; mē unubẹ onu-ulo ndu ikfu Ízurelu! ⁵ Owaa iphe Ojejoje ekfu ndo-ọ:

?Bù ngunu bẹ ndiche unu
phẹ sùru lẹ ya meru èphe, meru;
èphe ahaa ya jemihu?
Èphe eje awata otso ntẹkpe,
ẹ-ta adudu uru, oobaru èphe;
shi ẹge ono ghọ
'o-ga-lẹ-mkpa èphebedua.

⁶ Ophu èphe 'ajidu: ?Bù awe b'ọ nọ;
mbù Ojejoje, bù iya
dufutaru èphe lẹ Íjiputu;
bya edua èphe dughaa
echi-egu, ẹ-ta dùdu iphe nọ iya nù;
dughaa èphe ali ono,
bù eveve yele iduma
bù iphe nọ iya nù ono;
mbù ali ẹjo mkpọ-anwù;
mē l'ẹkpuru-ochi;
mbù ali, ẹ-ta dùdu onye
eshije iya eshishi;
tọ dù onye bu iya ebubu?

- 7 Ya duru unu dubata l'ali,
emehuje iphe e meberu iya
te unu riye akpuru iphe ami
iya nu yele eku, kuru iya nu.
Obenu l'unu bataru iya
bya aturu a li iya;
mee okè-iphe iya ono;
yo buru akpamara.
- 8 Ophu ndu achijeru Nchileke eja ta jidu:
?Bu awe b'ò nò; mbu Ojejoje?
Ndu eme ke ekemu ta madu onye ya bu;
ndu bu ishi ekwefuru iya ikè;
ndu nkfuchiru aburu Bálu;
be ephe ekfuje iphe o kfuru;
iphe ephe etso aburu ntèkpe,
e-ta dudu uru, ooba.
- 9 Owaa iphe Ojejoje ekfu. O suru:
"Le ya e-do iphe unu meru iya;
kpua unu.
Ya edoo iphe unwu
nwanwa unu meru iya;
kpua ephe.
- 10 Unu ghabua bahu
Ikfuli Sáyipuruosu je
elekpoduaphu enya!
Unu eye madzu t'o jerua
Kéda je egbua ya igo ohuma;
unu amawaruru;
m'o nweru eke egbe iphe ono mejeru.
- 11 ?O nweru oha, gbajeru agwa ephe inwe;
e guderu l'e to nweduru iphe
ono ophu nweru iphe o bu.
Obenu le ndibe iya
ghanweru yebe onye du akpabiri
je anata iphe e-ta dudu uru, o baru.
- 12 Nggube igwe;
te iphe-a nyikwaa ngu ishi edzu;
ti kpo-yiaru iya ukuvu."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
- 13 "Ndibe iya mewaru uzo iphe du eji labu.
Ephe gbadowaru iya;
mbu yebe ogba mini, anu ndzu.
Ephe gvushiwaru onwephe okpuru.
Okpuru ono aburu okpuru,
gbashiru oru,
e-ta adujedu ike gude mini.
- 14 Izurelu ?o bu ohu to.
Mbu; ?a muru iya;
yo buru ohu to?
?Nanukwanu ege e meru;
a kwalahaa ya okwata?
- 15 Ndu ohogu iya etsuru
iya eka l'okpoma;

tukowa iphe nọ l'ali iya mebyishia.
Mkpukpu, nokota iya nu
l'ọ ha b'a tukotawaru ọku;
yọ dabuwaru ochobo.

- 16 Ọdo bu ẹ ndu Mémufisu;
yele ndu Tapénesu kpúwaru unu ishi.
- 17 ?Tọ búdu unu meru iya onwunu;
keshinu unu jikaru Ojejoje, bu Nchileke unu
teke oodu unu eje l'echi esu-ọzo?
- 18 Nta-a; ?bu ole bu k'oje
Íjiputu ongu mini, shi ẹ Ẽnyimu Shihọ?
?Bu ole bu k'oje ali Asiriya
ongu mini, shi ẹ Ẽnyimu Yufurétusu?
- 19 Ejo iphe unu eme bukwa
iya e-mekochaa húa unu àhùhù.
Yọ buru azu ono, unu ala
ono a-gbọru ngu ọja.
Unu rinua ya ariri maru
ege ọ du-beru unu eji;
me ege ọotsu-beru unu l'ehu
l'unu jikaru Ojejoje, bu Nchileke unu;
mbu unu ta atsụ iya egvu ililekpọ."

Ono kwa iphe Nnajiufu ekfu ndono; mbu Nnajiufu, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike.

- 20 "Ọ buru teke tehawaruru
enya be unu nyakafuru ishi,
shi swegbabe unu l'iya;
bya anyakafu egbirigba,
e shi gude segbabe unu l'iya.
Unu asu: 'L'unu te ejehekwaru iya ozi;'
wata ogwa nte l'iphe bu ugvu, ha l'eli;
me iphe bu oshi, nonu.
- 21 Ya kowaru unu l'ọ bu onye
koru okfu okpobe vayinu,
karu ukfu bya adubebe mma.
?Nanukwanu ege e shiru;
unu aghakobe bya aghooru
vayinu-egu, e merushiru emerushi?
- 22 E to dukwa m'ọ -ruhuru;
unu gude okanwa saa onwunu;
bya efua onwunu ncha
fugharu iya eka;
be ikpe ono, nmaru unu ono
rakulerukwaruphu unu
l'ehu ege ọ rakuru iya."
- Ono kwa iphe Nnajiufu, bu Ojejoje ekfu ndono.
- 23 "Nanụ ege unu e-shi sụ l'ẹ te merukwa unu;
unu ta gbaru tsoru agwa ono;
mbu Balu?
Unu lewaru enya l'egbe umere,
unu meru ẹ nsuda ono!
Unu gbunua igo l'egbe

umere, unu meru l'ẹke ono.
 Iphe unu bụ bẹ bụkwa
 nyee inya-ivu, ebu nggada
 karagidimu karagidimu.
 O -buru shia ọwaa;
 yo buru shia ọphu; l'achọ okee ya.

24 Nyee nkakfu-igara-ọswa,
 echi-egu kwowaru ẹhu,
 akpo pherephere furumu furumu;
 l'ẹke oje l'okee;
 te nwedu onye anọ-chije iya ọzo.
 Okee ya, achị iya nụ;
 bẹ mkpa kẹ ọgba ọso nshinu ta nọduru;
 kẹ l'ọ -byade iya echichi;
 b'ọ phụwaru-a ẹke ọ nọ.

25 Ya asụ t'unu ba gbashị ọso
 jeye teke ọkpa a-swashihu unu;
 ekpiri akpọshia unu nkụ.
 Obenu l'unu sụru:
 'Buhunu kẹ ngunu?
 Agwa ndu ọhodo bẹ unu yeru obu.
 Yọ buru iya bẹ unu a-nọdu agba etso.'

Aa-hù ẹphe àhùhù

26 "Ọ kwa ẹge eekpuje onye iphura ifu lẹ ntụ m'e gude iya bụ ẹge e
 kpuru onu-ulo Ízurelu ifu lẹ ntụ. Ẹphebedua; mę ndu eze, achị ẹphe; ndu
 ishi ẹphe; ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu nkfuchiru Nchileke ẹphe.
 27 Ẹphe sụru oshi: 'L'ọ bụ iya bụ nna ẹphe;' bya asụ mkpuma: 'L'ọ bụ iya
 bẹ mụru ẹphe.' Ẹphe ghawaru iya azụ; ẹphe ta ghaheeduru iya ifu. Ọle
 ọbujekwanu iphe-ẹhuka dakfuta ẹphe; ẹphe arashia: 'Tẹ ya bya adzọo
 ẹphe!'

28 "Nanuhunu agwa ọbu, unu gwoshiru onwunu ọbu? T'ẹphe byanu
 m'ọ -buru l'ẹphe a-dzọta unu teke unu nọ l'iphe-ẹhuka; kẹ l'ọ bụ ẹge unubẹ
 ndu Júda nweberu mkpukpu l'igweligwe bụ ẹge agwa unu habekwaphu
 l'igwe. 29 ?Nanu ẹge e gude unu ekfu l'ọ nweru iphe ya meru unu? Unu
 tükookwa l'unu ha kwefukotaru iya ikè!" Ono kwa iphe Ojejoje kfuru.
 30 Iphe ya chiru unwu unu bükwa iphe-mmanu; keshinu ẹ-tọ bụdu l'ẹphe
 eye onu k'omezi iphe ẹphe mesweru emeswe. Unu gudewa ogu-mbeke sụa
 ndu nkfuchiru unu pyaapyyaa ẹge agụ, alajashije iphe o guderu alajashị.

31 Unubẹ ọgbo elenu; t'enya runua unu l'iphe Ojejoje ekfu, sụru: ?Ya
 bujeru ndu Ízurelu echi-egu tọo; tẹ ya bujeru ẹphe alị ẹkpuru-ochi? ?
 Nanuhunu ẹge ọ dū bẹ ndibe iya ekfu: L'ẹphe nọwaru onwẹphe. Tọ bụhe
 l'ẹphe abyakfutakwadu iya ọdo. 32 Nwangboko; ?ọzahaje ụkpoto iya?
 Tẹ nwanyi, ala nji; ?ọzahaje ọba, o gude ala nji? Obenu lẹ ndibe iya
 zahawaru iya ugbo olemole, ẹ ta agutadu aguta. 33 Unu lewaru ẹge unu
 gude achọ-be n-yemobu! Mbụ lẹ nwanyi, katsukpo ẹji; bẹ unu ziakwaru
 iphe unu eme. 34 Ọ bụ l'uwe unu bẹ ndiphe aphuje mee ndu, ẹ te nwedu
 ẹge ọ haru ẹphe meru; l'ẹ ba abụ l'unu guderu ẹphe l'ẹke ẹphe etsuka
 ọlo unu. Unu mebertsa; 35 unu asụ: L'ẹ tọ duka iphe unu meru. L'ẹhu
 te eghukwa iya eghughu l'ẹke unu nọ. Ọbule ya e-kpekwanu unu ikpe;
 keshinu unu sụru: L'ẹ tọ dudu iphe unu meru. 36 ?Nanu ẹge e meru; unu
 etsoru l'aghaphe l'achọ ẹge unu e-shi gbanwee ọzo unu? Ọ kwa ẹge ẹ tọ

dudu iphe ndu Asiriya duru ike meeru unu bu ege e to nwe du iphe ndu Ijiputu a-du ike emeru unu. ³⁷ Unu e-shikwa l'eke ono gbaru eka lata; ke l'iphe bu ndu ono, unu chiru obu yeru ono be ya jikakotawaru; ophu ephe 'eyekwaru unu eka.

3

?Ire-lanu; onye le Izurelu

¹ "O -buru le nwoke chifuru nyee ya; nwanyi ono aparu iya haa je aluru nwoke odo; nwoke ono; ?oo-choru nwanyi ono je too. Ono; ?to budu otuko ali ophu l'oha merushia emerushi. Obenu le unubedua gbawaru okpara l'eka ndu du igweligwe, unu l'ephe eshi onya. ?Nanu ege unu e-shi laphuta azu lakfuta iya odo? Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ² Unu palia enya phu obosara eke aagwaje eja. ?O nwekpooru eke ono l'o ha e ta nodda faa unu kutukutu? L'iku mgboro echi esu-uzo be unu anodutsujee l'ele enya ndu onya; mbu nodutsua l'o bu eke ndu Arabu no l'echi-egu. Unu merushiakwaru ali ono l'okpara ono, unu agba ono ye le iphe du eji ono, unu eme ono. ³ O kwa iya kparu iphe a no-chiru mini t'e b'o chi. Ophu mini-odungu 'achijehedu. Unu emelee l'o bu nwanyi okpara. Unu eme iya; iphere iya ta du unu.

⁴ "?To budunua nggu anoduje eku mu: Nna. Le mu bu onya ngu; buru mu yeru ngu keshinu teke i bu nwata. ⁵ Ehu; ?oo-nodu eghuwa ngu ru eghughu tekenteke? Ehu-eghughu ngu; ?oo-nowaru jeye too? O bu ege ono be inoduje ekfu; obenu l'iphe bu ejo iphe eeme ememe; b'i noduje eme."

Izimana ndu Izurelu; me ndu Juda

⁶ Ya ndono; yo be teke eze, bu Josaya shi achu; Ojejoje asu mu: "Mu phuwaru iphe Izurelu ono, e te gudedu ire iya eka ono meru? O noduru l'iphe bu ugwu, ha l'eli; me iphe bu oshi, nweru idzu ria ogori. ⁷ Ya dobesu l'o -metsua iphemiphe obule ono l'o ha be oo-laphuta azu lakfuta iya. Obekwanu l'e to medu iya ege ono. Nwunne iya nwanyi, e te gudekwaphu ire ephe eka; mbu Juda atuko iphemiphe obule ono, oome ono phukota. ⁸ Ya abya ederu ekwo nu Izurelu, e te gudedu ire iya eka le ya ta luhedu iya; okfu l'o rinukaru ogori. Ya abyakwaphu bya aphu le nwunne Izurelu ke nwanyi; mbu Juda, e te gudekwaphu ire iya eka b'e ta atsudu egvu. Juda atugbukwaaphu je erilahaa ogori. ⁹ Yo buru okfu l'uru-ali, Izurelu shi aru ta dudu iphe Juda guberu iya meru iphe o merushiru ali ye le iphe e meru le mkpuma; me ophu e meru l'oshi nodu eri ogori. ¹⁰ Iphe ono l'o ha mekotaru Izurelu; ophu 'o mekwanu nwunne iya nwanyi; mbu Juda, e te gudedu ire iya eka t'o gude obu iya l'o ha lakfuta iya; yo bu lerua eregede b'o gude la." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹¹ Ojejoje abya asukwa mu phu: "Le Izurelu ono, e te kwedu nk'ia le phuruphuru ono kakwa o bu onye doberu eka ndoo; male Juda, e te gudedu ire iya eka. ¹² Je je ezia ndu isheli ozi-a; su ephe-a: 'Laphuta azu; nggube Izurelu ono, e-te kwedu nk'ia ono!' Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ya ta aswinwuhekwaru ngu ifu odo; ke le ya bukwa onye apuhje imiko. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ehu te eghugbukwaru iya eghughu l'okfu ehu ngu. ¹³ O buphu t'i kweta l'ikpe nmaru ngu; mbu l'i kwefuru Ojejoje, bu Nchileke ngu ik'e; bya eworu iphe-oma ngu ghakaaru agwa ndu ohodo

l'iphe bu oshi, nweru idzu; tii mejehe iphe ya s̄uru t'i mee." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

14 "Unu lata; unub̄e ndu ono, ̄e-te ekwedu nk'iya ono!" Ono iphe Ojejoje ekfu ndono; "k̄e l'ò kwa ȳebedua bu nji unu. Ya a-fòkwa unu nanu nanu l̄e mkp̄ukpu l̄e mkp̄ukpu; f̄o unu ̄ebo ̄ebo l'ikfu l'ikfu gude laa Z̄aȳonu. 15 Ono teke ya a-nu unu ndu a-n̄oduje eche unu l'ò bu onye eche aturu ophu e-shi iya l'obu, bu ndu e-gude mmamiphe ȳele iphe-odo-̄enya dua unu. 16 O -rua teke ono, bu teke unu a-kawa l'igwe l'al̄i-a ono; b̄e ̄ephe te ekfuhekwa k̄e Okpoko Ogb̄a-ndzu k̄e Ojejoje. Mb̄u l'ò t̄o bah̄uhedu ̄ephe l'egomunggo; ophu ̄ephe 'anyatah̄edu ya. Ophu obu iya 'ad̄uhedu ̄ephe; ophu ̄ephe 'emehekwanu Okpoko Ogb̄a-ndzu ̄odo." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. 17 "Teke ono b̄e ee-ku Jerúsalemu 'aba-eze Ojejoje.' Ȳo b̄uru l̄e Jerúsalemu b̄e ohamoha e-dzukoje bya okwabe ̄epha Ojejoje ugvu. ̄Ephe te emehedu iphe shi ̄ephe l'ej̄o okpoma mgbash̄i ̄ephe ono. 18 O -rua mb̄oku ono; b̄e ndu onu-ulo Júda a-tugbabe l'onu-ulo Ízur̄elu; ̄ephe eshi l'al̄i, ndu isheli t̄uko bya bya eburu l'al̄i ono, ya n̄uru ndiche unu ph̄e t'ò b̄uru òk̄e-iphe ̄ephe ono."

Ndu k̄e Nchileke abaru agwa ̄odo ̄eja

19 "Ȳebe Ojejoje l'onwiya as̄u:

"T'e lenu ̄ege ya g'egude
 ̄ehu-otso-ena l'eme unu
 l'ò bu unwu iya;
 woru ̄egiri al̄i, d̄u mma n̄u unu;
 mb̄u al̄i, bu iya kats̄a mma
 l'òk̄e-iphe ndu oha l'ophu enweje.'
 Mu shi dobesu l'ii-ku mu nna;
 ophu j̄ihadu mu etsotso.

20 Obenu l'òo ̄ege nwanyi,
 nji iya ̄e-te egudedu ire
 iya ̄eka ad̄ujeru nji iya
 bu ̄ege unu d̄uru ȳebedua;
 unub̄e ndu onu-ulo Ízur̄elu."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

21 A n̄uru olu, ada l'eli ugvu ̄eke aagwaj̄e iphe.

O bu unwu Ízur̄elu gude ̄enya-mini; l'ar̄o;
 k̄e l'̄ephe shiswewaru ̄uzo;
 zahawa Ojejoje, bu Nchileke ̄ephe.

22 "Unu lata; unub̄e ndu ono,
 ̄e-te ekwehedu k̄e Nchileke ono!
 Ya e-me t'unu ba b̄uhe ndu dafuru adafu."

̄Ephe az̄ua gbururu; s̄u: "L'̄ephe a-byakfuta iya-a; k̄e l'òo ya bu Ojejoje bya ab̄uru Nchileke ̄ephe. 23 Ire-lan̄u bu l'ike gv̄uwaru ̄ephe l'ogwa iphe aagwa agwagwa. ̄Uzu, aat̄u l'eli ugvu ab̄uru iphe iphoro. Hoo haa ya; bu l'òo Ojejoje, bu Nchileke ̄ephe; kwa iya bu onye ndz̄ota k̄e ndu Ízur̄elu. 24 Keshinu teke ayi bu unwegirima b̄e agwa ono; mb̄u Bál̄u, bu agwa iphere ono t̄ukookwaru iphe nna ayi oche ph̄e setaru ripyata; mb̄u at̄uru; m̄e eḡhu ̄ephe; eswi ̄ephe; m̄e unwu ̄ephe: unwoke l'unwanyi. 25 T'̄ephe z̄enuru l'eli iphere ̄ephe ōbu; n̄odu t'e kpua ̄ephe ifu l̄e nt̄u. L'̄ephe meekwaru Ojejoje ono, bu Nchileke ̄ephe ono iphe d̄u eji; mb̄u ̄ephebedua;

mekpo nna ephe oche ephe; keshinu ephe bu unwu-okorobya jeye nta-a be ephe tee mebua iphe o suru t'ephe mee; mbu Ojejoje, bu Nchileke ephe."

4

Eeku ndu Ízurelu t'izimana la ephe azu

¹ Ojejoje suru: "Unube ndu Ízurelu. O -buru l'unu a-lata; o -buru l'unu e-tso agwa ono, bu iya akpamara ono ogu; te ya ba aphujehe iya; haa ogha ngvudangvu; ² o -buru l'unu e-gudeje ire-lanu; gude ikpe, du maa yele odobe-eka-ndoo ribua ya: 'Kamenu; be ya e-gude okfu ehu iya; gooru unu onu; iphe bu mbakeshi egude okfu ehu iya rilahaa ugvu.' "

³ Qwaa iphe Ojejoje ekfu anu ndu Júda; me ndu Jerúsalemu: Unu kókotanu eke e-ta kodu akoko! Unu ba kushinu iphe l'egbudu! ⁴ Unu bua onwunu útsu nu Ojejoje. Unu bufu onwunu akpapyi ke ime-obu; unube ndu Júda; me ndu Jerúsalemu. Odumeka be oke ehu-eghughu yebe Nchileke a-gbanwuhukwa; relahaa l'o bu oku. Ishi iya aburu ejo iphe, unu meshiru. O -watawa etsutsu; ta dukwa onye agbanyi-ghe iya nu.

O-la-l'iyi e-shi l'isheli

⁵ "Unu raa ya arara l'alí Júda!

Unu echia ya ochi mkpu le Jerúsalemu; su:

'Unu gbua upyoku tsoru alí
ndu Ízurelu kpamukpamu!'

Unu rashia ora ike; su:

'Unu dzukobe l'ekalanu!
T'unu gbalaa; laa mkpukpu,
a kpuru upho-mkpuma iya mgburumgburu!'

⁶ Unu palia ekwa ohubama t'e
jeshia le Ugvu Záyonu!
Unu gbalaa je anodu ndzu!
Unu be ejekwa okpo ukfu;
kele ya shikwa l'uzo isheli
gudekwa o-la-l'iyi l'abya;
mbu mgbonwu, a-du ejo eji."

⁷ Agu shiakwa l'ekfukala iya lufuta.
Mgbugbu-madzú l'iphe bu
mbakeshi be gbeshiakwaru ogu.
O shiakwa l'eke onono l'eje
t'o mee alí unu t'o daburu ochobo.
Mkpukpu unu be oo-me; yo chihu;
to nwehe ophu madzú ebu ebubu.

⁸ Oo ya bu t'unu yee uwe-aphu;
unu agwa aphu; tua uzu-ekwa;
ke l'o-re-phuruphuru,
bu ehu-eghughu Ojejoj
e ta lufukwaa ayi l'ehu.

⁹ "O -rua mboku ono; be meji a-tofukwa ndu eze; ephe le ndu ishi." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. "Ndu achijeru Nchileke eja a-wata otsu egvu; ndu nkfuchiru Nchileke; be oo-du biribiri."

¹⁰ Ya ndono; ya asu: "Haa; nggube Nnajiufu, bu Ojejoje; ndu-wa; ephe le ndu Jerúsalemu b'i dusweekwaru uzo okpobe eduswe; ke l'i suru ephe:

'Lẹ nchị a-dukpokwaa unu ndo!' Ọle ogu-mbeke b'a dabẹkwannuru ayi l'ẹkpiri!"

¹¹ O -rua teke ono bẹ ee-kfuru ndu-a ẹphe lẹ ndu Jerúsalemu: "L'ẹjo pherephere, erebushi anụ l'ẹhu, e-shi lẹ nggeregede, nọ l'echi-ẹgu ono e-zi zikfuta ndibe mu; ọp̄hu ọ bukwa t'ọ phuchaa ẹphe aphucha; m'ọ kwanu t'ọ mekwaa ẹphe emekwa. ¹² Pherephere ono, e-shi iya l'ẹka ono a-karikwa ogude eme egbe iphe ono. Nta-a bụ tẹ ya bya ekfua iphe bụ ikpe, ya ekpe ẹphe."

¹³ Lenu! Ọhogu ọbu awukwa awụwu l'abya l'ọ bụ urukpu. Ụgbo-inya iya l'ada tititi l'abya l'ọ bụ oke pherephere. Inya iya kakwa ugo ome ẹgwa. Nshọọ ayi! Ayi laakwaru l'iyi! ¹⁴ Nngbẹ Jerúsalemu; sashina ẹjo iphe, nọ ngu l'obu; k'ọp̄hu aa-dzọta ngu! ?Bụ jeye teke ole; bẹ ịi-ha ẹjo ọriri l'obu ngu?

¹⁵ O nweru nwozi, shi lẹ mkpukpu Dánu l'ara iya arara l'ekfu l'iphe dụ ẹji byakfutaru alị ugwu ugwu Ífuremu. ¹⁶ Woru iphe-a kfiaru ọhamoha! Raaru iya ndu Jerúsalemu arara; sụ ẹphe: "Ndu ọhogu, shi l'alị ẹke teru ẹnya abyakwa. Ẹphe echi mkpu-ọgu l'ekpu iphe bụ mkpukpu mkpukpu, nọgbaa l'alị Júda. ¹⁷ Ẹphe anọ-pee ya mgburumgburu l'ọ bụ ndu eche nche l'ẹgu; okfu l'ọ kwefuru mu íkè." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹⁸ Ọ kwa umere ngu yele iphe i gude ẹka ngu meta bẹ lotaru iphe-a kobe ngu. Ọwaa bukwa iphe bẹ eechi ngu. Oomeshikwa ẹhuka ike; ọolo ẹka lẹ meji!

Okfu-ẹhu ndu Júda eru Jeremáya l'ẹhu

- ¹⁹ Ẹpho mu-o! Ẹpho mu-o!
 Ọolokwa mu ẹka lẹ meji.
 Meji akukwa mu phẹephee.
 Mu ta dukwa ike odobe onu ndoo;
 kele mu nwaru ụpyoku;
 nwa mkpu, eechi l'ifu ọgu.
- ²⁰ Ọ-la-l'iyi tsopyaberu ọ-la-l'iyi.
 Alị ono l'ọha buakwa ikpọzu.
 T'a kwaa ịja ẹnya;
 b'a tukowa ọlo-ẹkwà mu
 l'ọ ha mebyishia;
 tuko ọlo mu mebyishia
 lẹ gbatabuta.
- ²¹ ?Bụ jeye teke ole;
 bẹ mu a-nodu ele ọgu ẹnya; yọ da;
 l'anụ ọda ụpyoku k'ọgu?
- ²² "Ndibe mu bukwa ndu eswe;
 ke l'ẹphe ta madu onye mu bụ.
 Ẹphe bụ unwegirima,
 ẹ te nwedu egomunggo;
 ọp̄hu iphe 'edojedu ẹphe ẹnya.
 Iphe ẹphe maru ẹnya iya
 bụ ome ẹjo iphe;
 ẹphe ta ma ome iphe dụ mma."
- ²³ Mu abya elee ẹnya
 l'eliphe mgburumgburu;
 ọp̄hu o nwedu ugbugba;
 ọp̄hu ọ dudu iphe nọ iya nụ.
 Mu abya elee ẹnya l'imigwe;

to nwe iphoro, nọ iya nụ.

- 24 Mu abya elee ɛnya l'eli ugvu ugvu;
 ɛphe atuko anmagbaa jijiji;
 ugvu ugvu atuko angagbaa anganga.
- 25 Mu abya elee ɛnya;
 to nwe madzụ, mu phuru.
 Iphe bụ unwenu,
 ephe l'eli atukowaa pheshihu.
- 26 Mu abya ejeshia ole ɛnya;
 alị, shi emehuje iphe abụwaru echi-ɛgu.
 Iphe bụ mkpukpu, nọkota
 iya nụ l'ọ ha abukotawaru ikpọzu
 l'ifu Ojejoje; mbụ l'ifu
 o-re-phuphupu,
 bụ oke ɛhu-eghughu iya ono.
- 27 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
 ndọ-ọ:
 "Alị ono l'ọ ha a-bukwaru ikpọzu.
 Ole ya te emebyishibebedu iya l'ọ ha.
- 28 Ọo ya bụ l'eliphe a-gu aphu.
 Imigwe, nọ l'ephekerephe
 agbahu ọchi;
 kẹle ya kfuakwaru iphe ya kfuru;
 ọphu ya alakwa azụ.
 Ya kfuakwaru ɛge ọo-du;
 ọphu ya a-ghakwa ɛnya l'azụ.
- 29 Igidi ndu chị inya mę akfụ l'abya ọgu bę bụ:
 iphe bụ ndu edukfu,
 nuru iya nụ; ɛphe agbalaa;
 je edomishia onwephe l'egbudu;
 ndu awuba l'ogba,
 nọ l'ugvu je edomishia onwephe.
 ɛphe atuko mkpukpu
 ɛphe l'ọ haa; gbalashia.
 Ẹ tọ dughedu ọphu
 madzụ eburu.
- 30 ?Bukwanu ngunu;
 bę iime nggube alị ono,
 daburu ochobo ono?
 ?Nanụ ɛge eegude;
 nggu eyee uwe, l'eke meemee;
 yee iyagba, e meru
 lę mkpọla-ododo?
 ?Nanụ ɛge eegude;
 nggu egude iphe techishia ɛnya?
 Ngwa, ị kwaru onwongu
 bukwa kę mmanu.
 Ndu nggu l'ephe eshi
 ọnya b'ị duakwa ashị.
 Ẹphe gbe achọokwa nụ ndzụ ngu.
- 31 Ya nuakwaru ɛkwa,
 du l'ọ bụ kę nwanyi, ime eme;
 mbụ l'ude, ọotsu du l'ọ bụ

ke nwanyi ime ođungu iya l'eme.
 Olu ono bukwa ke
 Záyõnu eme t'õ tua ume;
 bya amachia eka iya; sù:
 'L'ike gvụakwaru iya.
 E wookwaru iya nù
 ndu e-gbu iya nù.' ”

5

*Ndu Jerúsalemu;**ephe l'odobe eka ndo*

- ¹ Unu tsoru Jerúsalemu
 jee ya mgburumgburu;
 unu lekota enya;
 unu achõo l'edukfu l'edukfu;
 maru me unu a-phụ
 m'õ onye lanụ, bụ onye
 eme ire-lanụ;
 l'achõje iphe bụ oswi-okfu.
 Oo ya bụ le mu aguaru
 mkpukpu ono nvụ.
- ² A makwaru-a l'ephe
 egudeje epha Ojejoje kfu “kamenụ”;
 obenu l'angụ, ephe eri;
 kwa ejo-ire; b'õ bụ.
- ³ Nggube Ojejoje;
 ?tõ bụdu ire-lanụ;
 be iinoduje ele enya iya?
 I chiru ephe iphe;
 ophu õ hụdu ephe oku.
 Nggụ abya ajaa ephe ewena;
 ophu ephe 'ekwekwaphu
 omekwazi iphe ephe mesweru.
 Ephe emetsua obu ephe;
 yo shihugbaa dũngudũngu
 l'õ bụ mkpuma;
 bya ajika l'izimana ta aladu ephe azụ.
- ⁴ Mu arĩa; sù: “Ndu-a bukwa ndu ukpa;
 bụru ndu eswe.
 Ishi iya aburu l'ephe
 ta madu ụzo ke Ojejoje.
 Mbụ l'ephe ta madu
 iphe Nchileke ephe sùru t'ephe meje.
- ⁵ Mu e-jekfu ndu ishi je ekfuru yeru ephe.
 Ephebedua a-kabekwaa
 maru ụzo ke Ojejoje;
 maru iphe Nchileke ephe
 sùru t'ephe meje.”
 Obekwanu l'õo ege
 ndu ophu dũ be ephebedua dũ.
 Ephebedua kwaphụ
 mebyiwaru iphe shi
 segbabe mu l'ephe;

bya agbabua eri,
shi jigbabe mu l'èphe.

6 Yò buru iya meru iphe agù,
shi l'òswa a-bya adzu-gbushia ephe.
Ejo agù eshi l'echi-egu bya atagbushia ephe.
Oduma e-wota onwiya ghaa
lè mkpukpu ephe kwaberu
ephe; onye lufutaru nù;
yò laa ya ibiribe ibiribe;
kè l'íkè, ephe kwefuru hawa
nshinu; adafu, ephe
adafushiru ahawa l'igwe.

7 ?Bù ngunu meru iphe
ya a-guru unu nvù?
Unwu unu gbadooquwaru mu;
bya egude agwa,
è-ta abudu Nchileke rilahaa angù.
Ole o kwa mbedua
emekotajeru ephe iphe
bù mkpa ephe l'ò ha.
Ephe erikwaphu ogori;
l'awu gbigbigbi eje l'ulo unwanyi okpara.

8 Ephe bù inya, a nù-jiru ephe ohuma,
oje okee l'agushi ike;
kè l'ephe ha aragba mimimi
l'agbakfu nyee nwoke ibe ephe.

9 ?Ya a-haa ephe tẹ ya ba
anushi ephe aphu iya to?
?Bù oha, dù ege ono bẹ ya
ta agwatadu ugwo iphe ephe eme?

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

10 Unu je atuko upho-mgbo
vayinu iya ono mebyishia;
ole t'unu ba tukokwa iya
mebyishibebe l'ò ha.
Unu kwashikota iya ekali;
kẹle ndu-wa ta duhedu
ophu bù kẹ Ojejoje.

11 Ndu onu-ulo Izurelu ye
ndu onu-ulo Juda
bẹ mewaru k'ophu ya te
gudehedu ire ephe eka lẹ phuu.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Ojejoje ajika ndu Izurelu

12 Ephe dzuwaru ejo-ire kpua Ojejoje; kẹ l'ephe suru: "Lẹ to dukwa iphe oome! Ophu t'ò dukwa iphe eme ephe. E t'a abyakwaru ephe ogu; ophu ejo egu 'abyakwaru ephe. 13 Ndu nkfuchiru Nchileke te nwehekwa iphe odo, ephe bù; gbahaa pherephere. Ophu okfu Nchileke 'anohedu ephe l'ime. Oo ya bù t'iphe ephe suru l'oo-me ndu odo mee ephebedua l'onwephe." 14 Oo ya bù lẹ agha; o wakwa iphe Ojejoje, bù Nchileke; mbu Okaribe-Kakota-Ike ekfu ndo-o: "Keshinu ndu-a kfuru egbe okfu, dù ege-a bẹ ya e-me tẹ okfu iya ophu nọ nggube Jeremáya l'onu buru oku; ndu-a

aburu nkụ, ọo-nọdu eke. ¹⁵ Unubẹ ndu ọnu-ulo Ízuru; ya gudeekwa ndu shi ẹke teru ọnya l'abyakfuta unu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ọha ọbu bụ ọha, shi l'iche; buru ọha, ike dụ; ndu unu ẹ-ta madu okfu-alì ẹphe; unu ta nù iphe ẹphe ekfu. ¹⁶ Ẹkpa akfù ẹphe dughaa l'ọ bụ ili, gheru unu. Ẹphe l'ẹphe ha tuko buru ndu ike-ka-l'ogu. ¹⁷ Ẹphe a-tuko iphe unu gega akpata l'okfu unu ripyaa; bya eripyaa nri, unu nweru enweru. Ẹphe atapyaa unwu unu: ndu k'unwoke; mę ndu k'unwanyi; ẹphe atapyaa egbu unu; mę aturu unu; mękpo eswi unu; ẹphe eripyaa vayinu unu; mękpo oshi figu unu; ẹphe egude ogu-mbeke mebyishia mkpukpu unu l'ọ ha, bụ ndu ọphu a kpụ-pheru ọpho-mkpuma mgburumburu, unu sworu obu yeru.

¹⁸ “Obenu agha; o -rua mbọku ono; bę mu te emebyishibekwa unu kpmukpamu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ¹⁹ Teke ndu Ízuru jiru: ‘? Bụ ngunu meru iphe Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe meru ẹphe ẹge-a?’ Mu asù ẹphe: ‘Lẹ keshinu unu gbadoru Nchileke; bya agwalahaa agwa ndu ọhodo l'alì unu; ọo ya bụ lẹ nta-a bę unu e-jeru ndu ọhodo ozi l'alì, ẹ-ta abudu nk'unu.’”

Okwa, aanmaru ndu kẹ Ojejoje

²⁰ Unu raa iphe-a arara tẹ ndu ọnu-ulo Jékpọ nua ya! Unu ejekwaphu je echia ya lẹ mkpu l'alì Júda sù ẹphe: ²¹ Unu nukwaa iphe-a; unubẹ ndu l'eme eswe; ọphu unu 'enwedu egomunggo; unubẹ ndu nweru ọnya; ọphu unu 'aphudu iya ọzo. Unu nweru nchì; ọphu unu 'anudu iya iphe. ²² Ojejoje sọru: ?Tọ gbadu t'unu tsuje iya egvu tọ. ?Tọ gbadu t'unu nọdu iya l'ifu nmahu kpakpaka tọ. O kwa yẹbedua gude eveve kpaa ókẹ eze ẹnymu yẹle alì; bya atụ-bua l'ẹ to nwedu l'ọ tso-ghata iya gbururu jeye lẹ gbururu. Eyii mini tsoo l'ọ tso ru b'ẹ tọ tsoghatadu iya. Ọo-tsokpokwaa daa ọda; ọle ẹ tọ tsoghatadu iya. ²³ Obenu lẹ ndu-a bụ ndu ejo ọkpoma; okwefu ikẹ anọdu ẹphe l'obu. Ẹphe ghakobewaru; tugbua. ²⁴ Ẹphe ta asujedu onwẹphe: “T'ẹphe tsuedukwa Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe egvu; onye achije mini-ebuhu yẹle mini ishi-odungu l'oge iya; onye bụ iya fofutaru oge o-kpa-nji dobe.” ²⁵ O bụ emeswe, unu emesweje bę meru tẹ egbe iphe ono be emejehe. Yọ buru ejo iphe unu; kparu iphe iphe dọ mma te erudu unu ẹka.

²⁶ “A -bya l'ẹke ndibe mu dọru bę ndu eme iphe dọ ẹji nọkwa iya; ndu egpapaju l'ọ bụ ndu agba ọnya ẹnu; mę lẹ ndu agba ọnya, ẹphe e-gude nmata madzụ. ²⁷ O bụ ẹge nweu ejije ẹkfuna iya-a bụ ẹge ẹregede jiru ọlo ẹphe pyimu. Ẹphe nwewaru iphe bya aburu ndu ike nọ. ²⁸ Ẹphe abya adakota okporokpo l'egbu ngerengere. Ejo iphe ẹphe eme te enwehedu oge. Ẹphe ta ahajeduru ndu a tọru ogbe enge; ẹphe ta agbaru ndu ọkpa odzori.

²⁹ “?Tọ gbadu kẹ tẹ ya nua ẹphe aphụ iphe-a, ẹphe eme-a tọ? ?Tọ gbadu tẹ ya melata ọha, dọ ẹge-a iphe ẹphe eme iya tọ? ³⁰ Iphe aatsọ oyi; mę iphe anyi ishi ẹdzu meekwaru l'alì-a: ³¹ Lẹ ndu nkfuchiru ekfukwa iphe ẹ-ta abudu oswi-okfu. Ndu achijeru Nchileke ẹja aburu ike onwẹphe bę ẹphe gude achì. Yọ buru ẹge ono bę dọ ndibe iya mma. Obenu; ?bụ ngunu bę unu e-me m'ọ rua l'ikpazụ iya?”

¹ “Unube unwu Bénjaminu; unu gbaa oso ndzu unu! Unu shi le Jerúsalemu gbafu! Unu je egbua upyoku le Tékowa! Unu amube oku ogba ama le Bétu-Hakeremu; ke l'iphe du eji shikwa l'uzo isheli l'awu abya; mbu iphe du eji, a-tuko iphemiphe obule mebyishikota! ² Mu e-mebyishikwa nwada Záyonu, bu onye ono, ama ntumatu; bya agbakota nwa pukapuka ono. ³ Ndu eche aturu a-chiru aturu ephe bya afuru iya. Ephe abya eworu ulo-ogu ephe su-pee ya mgburumburu. Onyemonye anodu elekota uswe iya nk'ia.” ⁴ “Unu kwakobe je etso iya ugu! Unu gbeshi te ayi jee ugu l'echi eswe! O bu; unu lekwa; nchi ejhuakwaa; nwononyo urenyashi hakwa nshinu. ⁵ Oo ya bu; unu gbeshi t'ayi je ugu l'enyashi je embyishia upho-mkpuma mkpuku iya!”

⁶ Qwaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu. O suru: “T'unu gbut-sushia oshi gude je edoo ose-ogu; kpoo-pee Jerúsalemu mgburumburu! Mkpuku-a; be aa-hu ahuhu; ke l'ookpa-gbu madzu akpagbu. ⁷ O kwa ege ono, welu edobeje mini iya t'o du ophungu ophungu tekenteke ono bu ege iphe du eji iya aduje ophungu ophungu tekenteke. Mkpawaya yele omebyishi iphe bu ebu l'ime iya. Iphe-ememe, eme iya nu yele iphe e mekaru iya ejije mu ehu mkpurumkpuru. ⁸ Nukwaphu aka, ya alo ngu le nchi-a; nggube Jerúsalemu; odumeka be ya a-ghawkwaru ngu azu; bya emee ngu ti daburu ochobo; k'ophu e to du du onye ebu ngu nu.”

⁹ Qwaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu. O suru: “L'ephe a-tutu nwa ndu Izurelu, phoduru nu ege ono, aatoje nwehu tutua uphodu akpuru vayinu ono. Ephe abya aghaa aka ege onye agho vayinu, aghaje aka gudetsua l'ekali-oshi iya.”

¹⁰ ?Bu onye be mu e-kfubaaru okfu nu; loo ya aka le nchi? ?Bu onye a-ngaberu iya nchi? A swo-chishiakwaru ephe nchi; k'ophu bu l'ephe ta anuhedu iphe le nchi. Iphe Ojejoje ekfu anoduje agba ephe ekpu le nchi. ¹¹ Obenu le mbedua be oke iwe Ojejoje jiru obu; k'ophu bu le mu ta duhedu ike ota-gbu iya le nshi.

“Woru iya kpua unwegirima, no l'oma esu-uzo! Kpukwaa ya phu unwu-okorobya, kuru l'ekalanu. Nwoke yele nyee ya be oo-tuko gude; ephe ebo; mewaru ndu bu ogurenaya; mbu ndu akahu ndu pawa mgboro eje. ¹² Ulo ephe l'o ha be ee-wotsuaru nu ndu odo; mekpoo ali ephe; me unyomu ephe; me mu -machilephu aka byia ndu, bu l'ali ono.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ¹³ Dubekpoo l'onye ophu katsua nwanshii; jeye l'onye ophu kagee nshinu: l'ephe ha bukota ndu enya-nkomunko; mekpoo ndu nkfuchiru Nchileke ephe; jeye le ndu achijeru Nchileke aja ephe. L'ephe ha agbakotalephu eregede. ¹⁴ Onya, aba ndibe mu; be ephe anoduje eme enyiru enyiru l'e to du du iphe o bu. Ephe anoduje ekfu l'iphemiphe obule dua agu; l'e-ba du ehu-agu, nonu. ¹⁵ ?Bu iphere ahuma, ephe meshiru du ephe too? Wawakwa. Iphere ta dukpokwanu ephe le phuu! Mbu; ?o gbe rua ephe l'ehu. ?To du iya meru iphe ephe e-tsoru ndu darunu daa. Ishi e-ru ephe ali teke mu a-wata ephe ohu ahuhu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹⁶ Qwaa iphe Ojejoje ekfu. O suru: “T'unu voodoo le mkpokahu-uzo lee enya; unu aja aji uzo ophu shi le ndiche! Unu jia aji uzo ophu du mma; wata iya eshishi! Ono bu teke meji a-makfuru unu amzakofu.

“Obenu l'ephe jikaru l'ephe te eshidu uzo onanu. ¹⁷ Ya wofutaru ndu nche dobe t'ephe chee unu nche; bya asu: ‘T'unu ngabekwa nchi l'oda upyoku!’ Unu ajika.

18 “Oo ya bu; unu nukwaa owaa; unube ohamoha! Unu lezikwaa enya ohuma; unube ndu ekebe; phu iphe e-me ephe. 19 Nggube mgboko; nukwaa: Ya gudeekwa o-la-l'iyi abyakfuta ndu-a; mbu nebyi iphe ejo-oriri ephe mitaru. Ishi iya bu le ephe ta ngabedu nchi l'okfu iya. Temanu be ephe jikakwaruphu ekemu, ya turu dobe. 20 Insensu, e shi Sheba ewotaru mu; me kalamosu, shi eke, teru enya; ?mu gude iya eme ngunu? Ngweja-ukfuru unu be ya ta anatakwa; ophu anu, unu anoduje egburu iya ta aduhekwa iya mma.” 21 Oo ya bu; owaa iphe Ojejoje ekfu: “Le ya e-dobe iphe a-du ndu-a ukfu: Nna l'unwu a-tuko vukota iya; dashia. Ndu obutobu; me ndu eshi onya a-tuko laa l'iyi.”

22 Owaa iphe Ojejoje ekfu: “Unu lenu; o nwekwaru ndu soja, shi l'ali uzo isheli awu abya. Oha, paru eka be akwakobekwa k'ogu. Eke ephe shi bu l'eke mgboko jeberu. 23 Iphe ephe chi abya bu akfu; me arwa. Ephe nweru ejo okpoma; ephe t'ama iphe bu obu-imiko. Ekiri, ephe ede du l'o bu eyii eze enyimu; l'eke ephe agba inya ephe l'abya. Ephe doru onwephe l'o bu ndu no l'ogu; l'abyaru unu ogu; unube ndu Jerusalemu.”

24 A kookwaru ayi ako ephe. Ehu anwukota ayi kpa. Meji atofu ayi. Mbu; iphe-ehuka, byaru ayi adulephu l'o bu ke nwanji, ime eme. 25 Unu be ejekwa l'egu! Ophu o dukwa onye a-nodu aghaphe l'esu-uzo; kele ndu ohogu ono chikwa ogu-mbeke. Temanu be iphe otso egvu tukokwa ekemeke tua.

26 “Ndibe mu; unu yee uwe-aphu; gwo onwunu le ntu! Unu raa ekwa; l'o -bu onye nwa lanu, o mitaru nwuhuru; ke l'o kwa: a -bya amaru; onye mgbugbu-madzū ono abya afuaru ayi. 27 Mu meekwaru ngu onye a-data ndibe mu adata. Ii-noduje eleta ephe enya; data uzo ephe adata. 28 L'ephe ha bukota ndu kwefuru ikè, obu huru gbengu, bulephu iphe ephe aghaphe l'eme bu otu mgbamu. L'ephe ha atukolephu l'aru uru-ali. Ephe kporu gbengu l'o bu ope; me l'igwe. 29 Ekò, aasu be oku iya anma kfukfukfu; k'opu ee-gude oku kepyashia ota-njele. Obenu l'onye-uzu eme ke mmanu; kele ndu iphe du eji ta budu l'e mewaru; t'ephe gv. 30 Iphe eeku ephe bu: mkpola-ocha, a jikaru ajika; kele Ojejoje jikawaru ephe.”

7

?O nweru uru, no l'eregede

1 Ojejoje abya ezia Jeremáya; su iya: 2 “T'o je evudo l'onu eze-ulo Nchileke raa ozi-wa arara l'eke ono:

“Unu nua iphe Ojejoje ekfu; unube ndu Júda l'unu ha, bu ndu eshije l'onu-uzo-wa je obaru Ojejoje aja. 3 Owaa iphe Ojejoje ekfu; mbu Okaribe-Kakota-Ike, bu Nchileke ke ndu Izurelu: Unu memaa uzo unu; me umere unu; ege ya e-kwe t'unu buru l'eke-a. 4 Unu ba kpokwaru obu ye le okfu ndepu ono; su: Owaa kwa eze-ulo Nchileke; eze-ulo Nchileke; eze-ulo Nchileke.”

5 O -buru l'unu gbanweru uzo unu okpobe agbanwe; bya agbanwee umere unu; bya ekpelahaaru madzū ibe unu ikpe, du maa; 6 o -buru l'unu haru omegbu ndu laru alala emegbu; haa omegbu ndu a toru ogbe; unwanyi, maa tufuru; haa ogbushi ndu e-te nwedu iphe ephe meru l'eke-a; o -buru l'unu haru otso agwa l'agwa odo, buhukwaa onwunu be unu emeka iphe; 7 ono teke ya a-ha unu t'unu buru l'eke-a; mbu ali ono, ya nuru ndiche unu phe t'o buru nk'ephe gbururu jeye le gbururu ono.

⁸ “Obenu; unu lewaru; iphe unu kpõru obu yeru bu ntuphu-ire, e-ta adudu mkpa, ooga. ⁹ ?Unu a-nõdu ezi iphura; l’egbu õchi; l’eri ogori; l’eri angu egedede; l’akpõru Bálu insensu õku; l’agba etso agwa l’agwa, unu e-ta amadu; ¹⁰ e -metsua; unu abya evudo l’ifu iya l’ulo-a, bu ulo õphu eeku epha iya alaru-wa; su: ‘A nafutawaru unu; k’õphu unu a-nõdu emeje ahuma ahuma-a?’ ¹¹ Ulo-a, eeku alaru epha iya-a; ?unu mewaru iya; yo buru eke ndu iphura edomije onwephe to? Ya elekpelekwaphu unu enya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹² “Unu tugbunua nta-a je eke ya vuru uzo fõta t’õ buru eke ya e-buru eburu le mkpukpu Sháyilo; je aphwaru iphe ya meru iya. Ishi iya aburu iphe du eji ndu nk’iya; mbu ndu Ízurelu meshiru. ¹³ Teke unu emekota iphe ono l’õ ha be ya kfuru yeru unu. Ya -kfutsua; ya ekfukwazi iya odo; õphu unu ‘angaduru iya nchi. Ya ekua unu oku; õphu unu ‘azadu iya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ¹⁴ Oo ya bu l’õo iphe ono, ya meru Sháyilo ono be ya e-mekwaphu ulo-a, eeku alaru epha iya-a; mbu eze-ulo Nchileke ono, bu ulo ono, unu kpõru obu yeru ono; mbu eke ono, ya nuru unu; bya anukwa iya phu nna unu oche ephe ono. ¹⁵ Ya a-chifu unu l’ifu iya ege ono, ya chifuru unwunne unu; mbu ndu Ífuremu l’ephe ha ono.”

¹⁶ Oo ya bu; nggube Jeremáya; be ekfukwa; nu iya l’okfu ehu ndu-a. Be echichikwaru ephe mkpu; õphu irokwa iya arõro l’okfu ehu ephe; kele ya ta angakwaru ngu nchi. ¹⁷ Mbu; ?ti phudu iphe ephe emetsua le mkpukpu Júda; me l’echi-esu-uzo Jerúsalemu? ¹⁸ Unwegirima akpa nkú; nna ephe l’aphu-nwu oku; unwanyi l’agwa ntú witu, koru ekoko t’ephe gude gheeru Eze-nwanyi Imigwe akara. Ephe agbaru agwa odo meje; gude agwa iya; k’õphu ephe a-kpatsu iya ehu-eghughu. ¹⁹ Obenu; ?bu yebedua be ephe akpatsu ehu-eghughu to? To buchidua onwephe be ephe emebata; shi ege ono l’eme onwephe iphe-iphere? Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ²⁰ Owaa iphe Nnajiufu, bu Ojejoje ekfu: Oke ehu-eghughu iya; be ya a-wukwa l’eke-a; wua ya madzu; wua ya anu; wua ya l’oshi, nõ l’egu; wua ya le nebyi iphe aakpata l’ali; yo tsua oku; to du onye a-du ike agbany iya.

²¹ Owaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakõta-Ike ekfu; mbu Nchileke ke ndu Ízurelu: Unu woruru ngweja-ukfuru unu yekobe le ngweja mmanu unu odo; unu ataaruru anu iphe õbu l’onwunu; ²² kele teke ya dufutaru ndiche unu phe l’ali Íjiputu; kfuru nu ephe; b’e to bulekwapu ekemu ke ngweja-ukfuru yele ke ngweja mmanu odo be ya turu nu ephe; ²³ ya tukwaruphu ekemu-wa nu ephe; su ephe: Unu meje iphe ya suru t’unu meje; unu aphu le ya a-buru Nchileke unu; unu aburu ndibe iya. Unu tsojekpelephu uzo iphe ya kfuru unu su t’unu meje l’õ ha; k’õphu õo-duru unu le mma. ²⁴ Obenu l’ephe ta ngadu nchi; õphu ephe ‘eyedu õnu. Iphe ephe gbe mechia bu l’ephe tsuru iphe ephe ritaru l’ejo õkpoma ephe. Yo be k’õphu ephe a-nõdu eje l’ifu l’ifu; ephe egbe ala azu azu. ²⁵ Keshinu teke ono, ndiche unu phe lufutaru l’ali Íjiputu ono jeye nta-a; mbõku-mbõku; be ya anõdujelephu ezi ndu ozi iya, bu ndu nkfuchiru iya t’ephe byakfuta unu; ya -zitsua; ya ezikwazi. ²⁶ Obenu l’ephe ta ngaduru iya nchi; ephe te yeru iya õnu. Ephe ewolerua olu kegabe; iphe du eji nk’ephe aka ke nna ephe oche nshinu.

²⁷ Jeremáya; e to nwekwa m’õ -ruhuru; i kfukotaru ephe iphe-a l’õ ha; be ephe te egbe angakwaru ngu nchi. I -kua ephe oku; be ephe ta azakwa ngu iya. ²⁸ Oo ya bu l’õo iphe ii-kfuru ephe ndo-õ: Owaa iphe õha, e-te

medu iphe Ojejoje, bu Nchileke ephe kfuru; ophu ephe 'emezijudu iphe ephe mesweru. Ire-lanu gvuaakwaru ephe l'onu. O gbawaru oso gbaful ephe l'onu.

Nsuda eke eegbuje madzu

29 "Unube ndu Jerusalemu;
unu je akpushia egbushi unu
woru je etufashia etufashi.
Unu ejekpooru l'eli eli eke
aagwaje nte je anodu gua aphu;
kele Ojejoje jikaakwaru
ogbo ono, o tu-koshiru
oke ehu-eghughu iya ono;
mbu l'o gbadowaru ephe kpmakpamu.

30 "Owaa iphe Ojejoje ekfu: Ndu Juda meekwaru ejo iphe l'enya iya. Ephe dobekwaru ahuma ephe ono l'ulo ono, eeku alaru ephe iya ono; woru iya turua. 31 Ephe kpuwaru enya eke aagwaje iphe le Nsuda Nwatibe Hinomu; gua ya Tofetu; t'o buru eke ephe a-kpoje unwegirima ephe ke unwoke; me ndu k'unwanyi oku. Iphe ono aburu iphe ya ta asudu ephe t'ephe meje; t'o bu l'o batajeru iya abata l'uche le phuu. 32 Oo ya bu; owaa kwa iphe Ojejoje ekfu: Lekwa; oge abyaakwa teke ee-mekochaa; t'e ekuhedu iya Tofetu; m'o kwanu Nsuda Nwa Hinomu. Iphe ee-gbe ekuchia ya aburu Nsuda mgbugbu-madzu; ke l'ee-li odzu le Tofetu; ke l'e to nwehedu eke odo, ee-li iya odo. 33 Ono teke odzu ndu a l'a-buru nri enu, ephe l'eli yele anu, bu l'eliphe. E to dudu onye a-chi ephe chia k'o chifu ephe. 34 Ya e-me t'ehu-otso-ena yele ote eswa kfishi. E to nwedu eke eetekwadu egvu eswa-nwanyi ophungu l'alij Juda; me l'esu-uzo Jerusalemu l'o ha; ke l'alij-a a-daburu ochobo.

8

1 "Owaa iphe Ojejoje ekfu: O -rua teke ono; be okpu ndu eze, shi chia alij ndu Juda yele okpu ke ndu ishi ephe; me okpu ndu achijeru Nchileke eja; me ke ndu nkfuchiru Nchileke; me ke ndu Jerusalemu l'ephe ha be aa-chishi l'ili ephe. 2 A chishia ya wushi jakpatangu; anwu echi iya; onwa echi iya; iphe bukpo mkpo-kpodo, no l'igwe echikota iya; mbu iphe ono, ephe shi yeru obu ono; shi ejeru iya ozi; mbu iphe ono, ephe shi etso; l'eye iya ojita l'aji; l'abaru iya eja ono. E taa tutukobedu iya; ophu eelidu iya elili; iphe e-mechia nu; bu l'ephe a-du l'o bu ikpo nshi, kuru l'alij. 3 Teke ono, ya a-chi ephe ono be nwa ndu ophu a-phodunu l'iphe bukpo alij eka mu shiru chia ephe a-hata anwuhu ama l'onodu ndzu. Ono iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu ndono.

Ejo iphe yele iphe-ehuka

4 "Owafua iphe ii-kfuru ephe ndo-o: Owaa iphe Ojejoje ekfu. O suru: Madzu -daa iko; ?too gbeshijehedu too? Onye gbeshiru nu; ?too lajehedu azu too? 5 ?Nanukwanu ege e meru be ndu-a alalephu azu azu? Mbu; ? nanu ege e meru; ndu Jerusalemu akpafu onwephe akpafu? Ephe akube eka l'eregede; jika olata azu. 6 Ya ngabekpooru nchi ohuma ohuma; obenu l'ephe te ekfujedu iphe vudo nhamunha. Ophu o dudu l'ephe ha onye ophu izimana iphe du eji iya alaje azu; ke t'o su: ?Bunua ngunu be ya meru ege-a? Onyemonye emelephu iphe guru iya nu; l'o bu inya eme enari l'ifu odu. 7 Oku-eswi-uda, no l'akpamigwe maru oge iya. Esa;

kparakobe jeye l'ororokiriro; l'èphe ha amaru teke èphe alufutaje. Obenu lè ndibe iya ta madu ekemu Ojejoje.

⁸ “?Nanu ège unu e-shi sù l'unu maru iphe; l'unu nweru ekemu kè Ojejoje; l'èke ndu ede èkwo gude èregede gbanwee ya; yò buru èregede?”
⁹ Ndu maru iphe bè ee-me iphe-iphere. Ee-ye èphe egvu; nmata èphe l'onya. Keshinu èphe jìkaru iphe Ojejoje ekfu; ?bù egbe nmamiphe ngunu bè èphe nweru?
¹⁰ Oo ya bù lè ya e-duru unyomu èphe dee unwoke ndu òdo. Ya eworu alì èphe nù ndu òphu l'e-nweru iya nù. L'è shikpoo l'onye katsua nwanshì jeye l'onye òphu katsua nshinu; l'èphe ha bukota ndu ènya-nkomunko kè iphe eenweru enweru. Ndu nkfuchiru mè ndu achijeru Nchileke èja tükoleruphu buru iphe lanù. Èphe l'èphe ha agbakòtalephu èregede.
¹¹ Onya, aba ndibe iya bè èphe anòduje eme ògvu ènyiru ènyiru l'è to nwedù iphe ò bù. Èphe anòduje ekfuru l'iphemiphe òbule dùa mma l'èke iphe ta dùdu mma.
¹² Iphere ahùma ahùma, èphe meshiru; ?oogbe dù èphe tòò? Wawakwa. Iphere ta dùkpokwa èphe lè phuu. ?Èphe gbe makpòorunu iphe bù òtso ènya. Oo ya meru iphe èphe e-tsoru ndu darunu daa. Èphe a-daru alì teke ya a-wata èphe ochi iphe. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹³ “Qwaa iphe Ojejoje ekfu: Lè ya e-mekwa t'è b'ò dù iphe èphe a-nòdu akpata l'okfu èphe. Eri vayinu ta amìhekwa amìmi. Òphu oshi figu ta amìhekwa nebyi. L'èphe èphe ha a-lakòta èkwo. Iphe ya shi nù èphe; bè ya a-natakòta èphe.

¹⁴ “?Bunua ngunu kparu iphe ayi nò l'èke-a? Unu dzukobe t'ayi tükò gbalaa gbaru lagbaa lè mkpükpu ono, a kpuru upho-mkpuma iya mgburumgburu ono; nòdu l'èke òno laa l'iyi; kèlè Ojejoje, bù Nchileke ayi tù-buwaru l'ayi a-la l'iyi; bya eworu mini, e yeru nshi chee ayi. Ishi iya aburu l'ayi mewaru iya iphe dù èji.
¹⁵ Ayi lèru ènya èhu-agu; t'ò nwe èhu-agu, ayi phuru. Ayi elee ènya oge èhu-npho; yò bulèrua egvu bè eeye ayi.
¹⁶ Ume, ìnya ndu òhogu ayi, nò lè mkpükpu Dánu atù bè ayi nò l'èke-a l'anù. Teke oke-ìnya èphe ralahaaru mìmimii; ndu alì-a l'èphe ha awata ònma kpakpakpa; kè l'èphe byaru t'èphe bya eripyaa alì-a l'ò ha; mè iphe bù iphe nò iya nù: mbù mkpükpu lè mkpükpu; yèlè ndu bu iya nù.

¹⁷ “Unu lekwa; lè ya a-chìru èjo agwò wushiru unu; mbù ogiji, è-ta adùdu iphe a-nò-chìghe iya ùzo. Yò buru agwò ono a-bya atagbushia unu.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹⁸ Aphu-a, byaru iya nù-a ta dùkwa onye a-dù ike dùa ya ike. Meji tòfuakwaru iya nta-a.

¹⁹ Ngabèkpodaaphu nchì nù
 mkpu, ndibe iya echì;
 mkpu, èphe shi l'alì,
 nò l'èke teru ènya l'echi; sù:

“?Q dù lè Ojejoje ta nòhedu
 lè Záyònu tòò?
 ?Eze ta nòhedu iya tòò?”

“?Bükwanu ngunu meru
 iphe èphe gude ntèkpe
 èphe kpatsua ya iwe;
 mbù ntèkpe ono, èphe gwòtaru
 lè mba òdo, è-ta adùdu iphe ò bù ono?”

²⁰ Oge, ò ga akpata iphe
 e meberu l'alì sweekwaru.

Onanwu gvụakwaru;
 ọ́phu a dzọ́tadu ayi.

- 21 Keshinu e gwowaru
 ndibe mu ogwe-eja bukwa
 mbedua b'e gwepiyashiru.
 Mu agukwa aphu;
 ndzu lagushi mu ike.
- 22 ?To nwedu manu banu,
 no le Giledu to?
 ?Onye eme ogvu ta nohedu l'eke ono to?
 ?Bu ngunu meru iphe
 ndibe mu ta kadu mma
 l'iphe ono, eme ephe ono?

9

- 1 O du mu t'a su l'ishi mu bu
 nggele, mini shi atsoshi;
 enya mu aburu okpuru,
 enya-mini jiru ejiji;
 k'ophu mu ga anodulephu
 l'akwa ekwa: eswe l'eniyashi;
 ke egbushi, eegbushi ndibe mu.
- 2 O du mu t'a su le mu nweru
 eke ndu ije anoje l'echi-egu;
 me mu ahalephu ndibe mu;
 mbu tugbukpelephu lufuru
 ephe; ke l'ephe erikota ogori l'ephe ha;
 ndu kuru l'eke ono
 bukota ndu e te egudedu ire ephe aka.
- 3 "Ephe ekweje ire ephe l'o bu
 onye kweru akfu gude
 l'agba ejo-ire ogba akfu.
 E to budu ire-lanu;
 be ephe gude l'aba l'ali-a.
 Ephe eshije l'ome iphe
 du eji owaa baa l'odo;
 ophu ephe 'amadu onye ya bu."
- Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
- 4 T'onyenonu kwakwaaru ndu onya phe enya;
 ophu unu 'akpokwaru obu
 yeru unwunne unu unwoke;
 ke l'iphe bu nwunne madzu; ndu k'unwoke
 agbakwaru iya eregede.
 Iphe bu onye unu l'iya
 eshi onya aburu onye mgbamu.
- 5 Onyemonye obule l'agbaru ibe iya eregede;
 ophu o dudu onye ekfuje ire-lanu.
 Ephe dzutawaru ejo-ire jeye
 yo buwaru ura, rarụ ephe.
 Ephe emetawa iphe du eji
 jeye ike agwushia ephe.
- 6 O bulephu l'unu mewaru
 eregede; yo buru ufu unu.

Èphe egude oḡba èregede ono
jika omaru onye ya bu.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

⁷ Oo ya kparu iphe Ojejoje,

bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu; su:

“Lekwa; ya a-mikwa ephe amimi;

mbu data ephe adata;

ke; ?bunua ngunu odo be

ya e-mebaa le ke iphe du eji, ndibe iya eme?

⁸ Ire ephe bu akfu, egbu egbugbu.

Oonoduje ekfu okfu l'èregede.

Onyemonye egudeje

ire-oma l'ekfu anu madzu ibe iya;

Obekwanu l'o gude obu iya l'agbaru iya onya.

⁹ ?Bu te ya ba ahushi ephe

ahuhu iphe ono, ephe eme ono too?

?Bu te ya be emelatashi

ephe iphe ephe meru iya;

mbu ndu ali-a too?”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹⁰ Ya a-kwa ekwa;

chia gbaru-oso l'okfu-ehu uguvugu;

ya a-gua aphu eke elu akpaje nri;

ke l'o kposhihuwaru nku;

ophu o dudu ndu

eshijekwadu iya nu;

ophu o duhedu onye anuje

ora eswi l'èke ono.

Unwenu, ephe l'eli

phekashihuwaru;

unwu anu agbakashihu.

¹¹ Jerusalemu be ya e-me t'o

buru ikpozu; nkuta-oswa eburu iya.

Iphe, bu mkpukpu Juida l'o ha;

be ya e-me t'o daburu

ochobo; k'ophu e-to nwedu

onye e-bu iya ebubu.

¹² ?Nanu onye bu nwoke, maru iphe ke te iphe-a doo ya enya? ?Bu onye be Ojejoje ziru iphe; k'ophu oo-du ike koo ya t'o doo enya? ?Bu ngunu meru; e mebyishia ali-a woru iya togbo ophorokpo l'o bu echi-egu, e-ta dudu onye esweje iya esweswe?

¹³ Ojejoje suru l'iphe kparu iya nu bu l'ephe gbadoru ome iphe ya turu l'ekemu, bu ophu ya turu dobe ephe l'ifu. Ephe te medu iphe ya suru t'ephe meje; ophu ephe 'angadu nchi l'ekemu iya. ¹⁴ Iphe ephe jechiaru je etsoru aburu ejo okpoma ephe. Ephe eje awata ogwa Balu, bu iphe ndiche ephe ziru ephe. ¹⁵ Oo ya bu; owaa kwa iphe Ojejoje, bu Okaribe-

Kakota-Ike ekfu ndo-o; mbu Nchileke ke ndu Izuru: “Lekwa; ya e-me ndu-a t'ephe ria nri, atso ile. Ya emee ephe; t'ephe ngua mini, e yeru iphe egbu madzu. ¹⁶ Ya a-chikashi ephe t'ephe dzuru ohamoha, bu eke ephe ta madu; nna ephe ta ama iya. Odo bu l'oo ogu-mbeke be ya e-gude chia ephe jeye ya egbushigee ephe.”

17 Ọwaa iphe Ojejoje, ọ̀ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru
ndọ-ọ:

“Unu rinua ya ariri nta-a!
Unu kunua unwanyi ono,
akwajẹ ẹkwa anwuhu ono t'ẹphe bya!
Unu zikwaaphu t'e kua ndu
ọphu katsua ome nka ye iya!

18 T'ẹphe bya ẹgwegwa bya
araaru ayi ẹkwa jeye
t'ẹnya-mini wata ayi ọtsoshi l'ẹnya;
mbu jeye teke ẹnya-mini
e-shi ayi l'ugbo-ẹnya l'awushi.”

19 Aanu ẹkwa ọzu-ẹkwa ẹ
Zayonu ẹke ẹphe no;
l'ara; su:
?Owaa ẹge e mebyishiru ayi!
?Owaa ẹge iphere ayi habe nshinu!
Ayi hafutajekwa ali ayi-a;
ke l'ulo ayi b'e mebyishiwaru.

20 Unube unwanyi;
unu ngabekwa nchi l'iphe Ojejoje!
Unu saa nchi nua okfu,
shi iya l'onu!
Unu zikwaa unwada unu
ege aatuje ọzu-ẹkwa!
Tonyenonu zia ibe iya ẹge
eechije mkpu ẹkwa!

21 Anwuhu shiwa ẹ windo
ulo ayi pyobata bya abahu
l'ẹke ayi meru;
yo buru upho-mkpuma mgbochi ayi.
O bufuru unwegirima l'esu-uzo;
bya emee unwu-okoro bya;
ẹphe te edzukojehe l'edukfu-ọha.

22 Kfua su: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“L'odzu unwu-eliphe l'a-kuru
l'ọ bu nshi l'ime-egbudu;
l'ọ bu ẹke e gburu akpe;
eswa iya awushiru;
ọphu ọ dudu onye achikobe iya nu.”

23 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“T'onye maru iphe;
be gudekwa mmamiphe iya
kua onwiya ekuku;
ọphu onye ike no;
be egudekwa ike iya ono l'eku onwiya;
ọphu onye nweru iphe
'egudekwa iphe o nweru kua onwiya!

24 Ọwaa bu-chia iphe onye eku
onwiya ekuku e-gude eku
onwiya ndọ-ọ:
ẹ mu doru iya ẹnya;
yo maru mu ọhuma;

mbụ maru lẹ mu bụ Ojejoje;
 lẹ mu emeje iphe-oma;
 l'ekpe ikpe, dū maa;
 bya ekoshi lẹ mu doberu ẹka ndoo.
 Yọ bụru l'eliphe; bẹ mu emekota iphe ono;
 kẹ l'ọ bụkotà iphe ememe
 iya aduje iya mma."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

²⁵ Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "T'e lekwa; l'oge abyaakwa teke ya a-nụ ẹphe aphi; mbụ ndu, bụ l'eli ẹhu kpụu; bẹ ẹphe buru útsù; ²⁶ mbụ ndu Íjiputu; ndu Júda; ndu Édọmu; ndu Amọnu; ndu Móabu; mẹ iphe bụ ndu bu l'echi-ẹgu, ẹke teru ẹnya. Kele iphe bụ mbakeshi l'ẹphe ha bụkwà ndu akpapyi; mbụ je akpaa lẹ ndu Ízurelu l'ẹphe ha, ẹ-te ebudu útsù l'ime obu ẹphe."

10

Nchileke yele nte

¹ Unu nụkwaa iphe Ojejoje ekfu anụ unubẹ ndu ọnu-ulo Ízurelu. ² Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:

"Unu ba amụkwa iphe ndu ọhodo eme.

Ọphu tẹ iphe-ọhubama,
 emeshi l'akpamigwe be eyekwa unu egvu;
 A makwaru-a l'egbe iphe
 ono eyekwaa ndu ọhodo ono egvu;

³ kẹ l'ome-l'alì ndu ono bụ 'o-ga-lẹ-mkpa.
 Ẹphe egbutaje oshi l'oswa;
 ndu eme nka abya egude
 ayọo ẹphe pyia ya.

⁴ Ẹphe abya egude
 mkpọla-ọcha mẹ
 kẹ ododo gude mee ya nka.
 Ẹphe abya egude ọngu
 yele nturu kpọbe iya
 t'ẹ b'ọ mịnga amịnga.

⁵ Nte ẹphe ono dū l'ọ bụ
 nwanggiri-utobo,
 e keberu lẹ mgbo ugbongu;
 mbụ l'ẹ too kfudu okfu.
 Yọ bụru apapa bẹ aapajẹ iya;
 kẹ l'ẹ too jedu ije.
 Unu ba tsujekwa iya egvu;
 kẹ l'ẹ too nwekwa iphe oomeje;
 ọphu ọ dukwa iphe dū mma, oomeje."

⁶ Ẹ tọ dukwa onye dū l'ọ bụ nggube Ojejoje.
 I paru ẹka; epha ngu aha nshinu.

⁷ ?Bụ onye bụ onye ono,
 ẹ-ta atsudu ngu egvu;
 nggube eze, achì ọhamoha ono?
 Ono bụkwà iphe ruberu ngu nụ.
 L'iphe bụ ndu mmamiphe,
 nọkota l'ọhamoha; mẹ iphe bụ
 aì-eze ẹphe l'ọ ha; b'ẹ ta
 dukwa onye dū l'ọ bụ nggu.

- 8 Ɛphe bukota ndu Ɛ-te enwedu
egomunggo; bya aburu ndu eswe.
Iphe ezi Ɛphe iphe bu
ntekpe, a pyiru l'oshi,
Ɛ-te nwedu mkpa Ɔga.
- 9 Ɔ bu mkpola-Ɔcha, e tsuru l'ongu;
b'e jeru Tashishi wota iya gude bya;
yele mkpola-ododo,
e jeru je ewota le Ufazu,
butua iphe ndu eme nka
Ɛphe le ndu akpu uzu kpuru.
Nte ono b'a chitaru uwe,
eke urukpu-urukpu;
wota ophu eke uswuswe
uswuswe woru yee.
Iphe ono abukotaru iphe
ndu maru ome nka meru dobe.
- 10 Obenu le Ojejeje bu iya bu okpobe Nchileke.
Ɔ bu iya bu Nchileke, no ndzu;
buru iya bu Eze, a-no nu gbururu jeyewaru.
Teke Ɛhu eghu iya eghughu;
be eliphe kpamukpamu anmahuje jijiji;
ofhu ndu ofhodo ta adudu ike ofa nshi;
nata oke Ɛhu-eghughu iya.
- 11 Owaa iphe ii-kfuru Ɛphe ndo-o: Nte, Ɛ-ta budu l'oo Ɛphe meru
igwe; t'o bu Ɛphe meru eliphe-a be e-mekochakwa laa l'iyi le mgboko-a;
lakwaaphu l'iyi l'imigwe.
- 12 Ɔo Nchileke be gude ike Ɛka iya mee eliphe.
Yo buru iya gude
mmamiphe iya tua okpa mgboko-a;
buru iya gude
iphe-odo-Ɛnya iya gbasaa akpamigwe.
- 13 Ɔobuje; o -dee edede l'igwe;
mini, no l'igwe araa ofa.
Oomeje t'urukpu shi l'eke
mgboko jeberu wata alufuta.
Ɔotuje egbe-igwe teke mini achi;
bya aburu l'ofa iya;
be ooshije ezi pherephere.
- 14 Egomunggo nashihuru onyemonye;
ofhu 'onwedu onye kwaru Ɛnya.
Iphe bu ndu akpu uzu
mkpola-ododo l'Ɛphe ha
be iphere ogvu iya gudekwaru.
Ntekpe, Ɛphe pyiri atuko buru ugho;
ke l'e-to nwedu ofhu atu ume l'onwiya.
- 15 Iphe ono ta adudu uru,
of baru; of bu iphe e gude agba mgbonu.
O -rua l'oge ikpe iya;
be ntekpe ono a-la l'iyi.
- 16 Obenu l'onye ono,
bu okè-iphe eri Jekopu ono;
be ta budu Ɛge ono b'of du;

ké l'oo ya bú onye meru
 iphemiphe obule dobe;
 metsua bya emee ndu Ízurèlu;
 mbú okpa-ikfu ono,
 bú òkè-iphe iya ono.
 Onye ono bẹ ẹpha iya
 bú Ojejoje; bya aburu
 Okaribe-Kakota-Ike.

Mgbonwu, a-bya nu

¹⁷ Unu kwakobekwa iphe unu; lufu l'alì-a; unubẹ ndu ono, ndu ohogu unu nọ-pheru mgburumgburu ono; ¹⁸ ké l'owaa kwa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ nta-a; bẹ ya a-gba ndu bu l'alì-a; gbafulẹ ẹphe mgba lanu. Ya emee ẹphe mkpawere; k'ophu aa-kpu ẹphe lẹ ndu.

¹⁹ Aphu tsokwaru mu;
 ké l'e mekaru mu iphe!
 Onya, aba mu nu aburu 'emeta emeta!
 Ole; iphe mu ekfujeru
 onwomu bú l'ọ búwa
 iphe-ememe, nọ swiru mu nu.
 Mu a-taru iya nshi.

²⁰ Ulo-ekwa mu b'e mebyishiakwaru.
 Eri iya b'a tukookwaru gbaushia.
 Unwu mu shiakwa mu l'eka gbakashihu;
 ophu mu l'ẹphe anohedu.
 E to nwehedu onye ophu phoduru nu
 ké t'ọ kpoberu mu ulo-ekwa obu odo;
 m'ọ kpoonu t'ọ tularu mu nwamkpu.

²¹ Ndu eche ayi l'ọ bú aturu;
 bẹ oriri nahuru;
 ophu ẹphe 'akpatajedu Ojejoje ishi.
 Yo buru iya meru;
 iphe te kwejeheru ẹphe;
 a chia aturu ẹphe nanu nanu.

²² Unu lekwa! Nzi abyaakwa.
 Oke utsu, e-shi l'uzo isheli; l'ada l'abya.
 Oo-me alì Júda;
 yo daburu ochobo;
 buru ẹke nkuta-oswa a-bya akwaa ufu.

Jeremáya ekfu anu Nchileke

²³ Nggube Ojejoje;
 mu makwaru-a lẹ ndu
 madzu ta budu nk'ia;
 l'ẹ tọ budu madzu aturu iya
 onu ẹke ọo-dzo okpa.

²⁴ Byiko Ojejoje; baaru mu ru mba!
 Olokwa t'i gude ikpe, du maa baaru mu iya;
 be egudekwa ẹhu-eghughu baaru mu iya;
 a nonyakwaa; nggu emee mu;
 t'ẹ b'o nwehe iphe mu a-bu.

²⁵ Tu-koshi ohamoha ono
 oke ẹhu-eghughu ngu;
 mbu ndu ono,

e-te ekwedu nke ngu ono.
 Tụ-koshi iya ndu ono,
 e-te ekujedu epha ngu ono!
 Kẹ l'ephe riwaru eri Jékopu ripyaa ya.
 Ephe rigbuwaru iya kpakparakpamu;
 bya emebyishia alí iya l'ọ ha.

11

Eemebyi Ogba-ndzụ ono

¹ Qwaa iphe Ojejoje kfuru Jeremáya. O sụru iya: ² “Nụkwaa iphe e kfuru gude gbaa ndzụ ono; nggu ewokwaru iya phụ je ekfuaru ndu Júda yele ndu bu lẹ Jerúsalemu. ³ Kfuaru ephe l'ọo iphe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu ndọ-ọ. Onye a turu onu b'ọ bụ; mbụ onye ono, e-te emedu iphe ogba-ndzụ ono kfuru; ⁴ mbụ okfu ogba-ndzụ, ya turu l'ekemu nū ndiche unu phẹ teke ya dufutaru ephe l'alí Íjiputu; mbụ teke ya dufutaru ephe lẹ ọ-tata-kfukfu ọku, angazeje ígwè. Iphe ya kfuru bụ: Unu meje iphe, bụ iphe ya sụru tẹ unu me; k'ophu unu a-buru ndibe iya; yẹbedua aburu Nchileke unu. ⁵ Ọ bụ teke ono bẹ ya e-mekota iphe ya riburu ndiche unu phẹ nte lẹ ya e-me; bụ iya bụ lẹ ya a-nụ ephe alí-ọtsu ono, bụ nk'unu ntanụ ono.”

Mu asụ iya: “Nggube Ojejoje; ono kwa ege ọ dụ.”

⁶ Ojejoje asụ mu: “Tẹ mu raa ya arara l'alí ndu Júda yele esu-uzo ndu Jerúsalemu: Unu ngabẹ nchị l'okfu, nọ l'ogba-ndzụ-a; tsoo ya l'ẹge ọ dụ. ⁷ Lẹ keshinu teke ono, ya dufutaru ndiche unu phẹ l'alí Íjiputu ono jeje ntanụ a bẹ ya shilekwaphu lọta ephe ẹka lẹ nchị: Ya lọtsua ya; ya alokwazi iya; sụ ephe: ‘Unu nujeru mu okfu!’ ⁸ Obenu l'ephe ta angadu nchị; ophu ephe 'eyedu onu. Iphe ephe meru bụ l'ephe kwefuru ikẹ, bụ iphe shi ephe l'ejo okpoma ephe ono. Yọ buru iya kparu iphe ya tukuru onu, nọ l'ogba-ndzụ ono, ya suru t'ephe tsoru; ephe ajika l'ephe te etsodu iya ono tükota ephe.”

⁹ Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ mu: “Ndu Júda yele ndu bu lẹ Jerúsalemu nokobekwa l'achiru iya ejo idzu. ¹⁰ Ephe laphuakwaru azụ je emelaha iphe dụ eji, ndiche ephe meru, bụ ndu jikaru l'ephe ta angadu nchị l'okfu, ya kfuru. Ephe wataakwaru otso nte ọdo; l'ejeru iya ozi. Ndu onu-ulo Ízurẹlu ephe lẹ ndu onu-ulo Júda tükookwaru mebyia ogba-ndzụ ono yele ndiche ephe gbaru ono. ¹¹ Ọo ya bụ: ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Ya e-mekwa tẹ oke iphe-ehuka dakfuta ephe; ophu ephe 'anahukwa iya. Ephe -rakukpoodua ya nụ araku; bẹ ya ta angakwaru ephe nchị. ¹² Ndu mkpukpu, nogbaa l'alí ndu Júda yele ndu Jerúsalemu l'e-je je araku nte ono, ephe shi anọduje akpọru insensu ọku ono; ole ẹ to yeduru ephe ẹka lẹ phuu; bẹ oke iphe-ehuka ono -dakfulephu ephe. ¹³ Ọ bụ ege mkpukpu unu hatabe l'igwe bükwaphu ege agwa unu hatabe l'igwe; unubẹ ndu Júda. Enya-ngweja insensu unu nweshiru, unu akpoje iphe ọku l'anụ agwa iphere ono; mbụ Bálụ ahakwaphu l'igwe l'ọ bụ esu-uzo, nọ lẹ Jerúsalemu. ¹⁴ Jeremáya; be ekfukwa nū iya l'okfu ehụ ndu-wa; ophu iichikwaru ephe mkpu; ophu jirokwa iya aroro l'okfu-ehu ephe; kele ya ta angakwaru ephe nchị; me ephe kua ya teke ephe nọ l'iphe-ehuka.

¹⁵ “? Bụ ngunu bẹ ndu iya yeru obu eme l'eze-ulo iya; l'eke ephe l'igweligwe ndu ọdo achị ejo idzu; l'eme ege ephe chiru iya? ?Bụ anụ, dụ nsọ a-kposhi t'ẹ ba nū unu aphụ tọ? Teke unu nọ l'ome iphe dụ eji

unu; ?bù iya a-nòdu eme t'èhu tso unu ɛna tɔo." ¹⁶ Ojejoje kuru ngu oshi olivu, aja pulapula; l'ami mèbyi, ama ntumatu l'ugbugba. Olobu agbagbagwe lanu teke oke phèrèphèrè-mini ephe bè oo-gude kpoo ya oku; ekali iya agbajishihu.

¹⁷ O kwa Ojejoje, bù Okaribe-Kakota-Ike, bù onye dzaru ngu nù bè kpeburu l'ii-mekochaa buru o-la-l'iyi; kè l'onu-ulo ndu Ízurelu yeke onu-ulo ndu Júda mewaru iphe dù ɛji; shi ɛge ono kpatsua mu iwe; kè l'ephe je akpòlahaa ínsensu anù Bálu.

Aachiru Jeremáya ejo idzu

¹⁸ Keshinu Ojejoje kpuharu ejo idzu, ephe achiru mu; koshi mu; bè mu malèrupu iphe ephe achi; kèle teke ono b'o koshileru mu phù iphe ephe eme. ¹⁹ Mu dùlephu l'ò bù nwaturu, eme odoo odoo, a kpù eje egbugbu. Ophu mu 'amakpòduaru l'a chìwaru mu ejo idzu; sù: Unu t'ayi mèbyishia oshi ono yeke nebyi iya. Unu t'ayi mee t'ò chihu l'alì ndu nò ndzù; k'ophu ɛ ta byadù bya anyata ephe iya ɔdo.

²⁰ Obenu lè nggùbe Ojejoje, bù Okaribe-Kakota-Ike; nggùbe onye ono, ekpeje ikpe, dù maa; l'adataje okpoma yeke oriri adata; tɛ mu phunu ɛke jigwata ugwo iphe ephe meru mu l'ishi ephe; kè l'òo nggùbedua bè mu wotaru onwomu ye l'èka.

²¹ "Oo ya bù; owaa kwa iphe Ojejoje ekfu l'èhu ndu Anatotu, bù ndu ono, achò ndzù ngu ono; mbù ndu asuje t'è b'i gudehekwa ephe Ojejoje l'ekfuchiru iya; ɔdumeka bè ephe e-gbukwa ngu. ²² Oo ya bù l'owaa kwa iphe Ojejoje, bù Okaribe-Kakota-Ike ekfu: 'Lè ya a-nùkwa ephe aphù. Unwu-okoròbya ephe bù ogu-mbeke bè ee-gude gbushia ephe. Yò bùru ɛgu e-gbushi unwu ephe ndu kè nwoke; mɛ ndu kè unwanyi. ²³ Ophu ɔ dùdu ndu Anatotu m'oo onye lanù, aa-ha t'ephe phodu; kè lè ya e-me t'ephe lakota l'iyi; m'o -rulephu afa ono, aa-nù ephe aphù ono.' "

12

Aji, Jeremáya aji

¹ Nggùbe Ojejoje; ì bù onye doberu ɛka ndo;

jeye teke mu echi ngu okfu.

Ole; mu e-kfukwaru ngu phù kè ikpe, dù maa, iikpeje.

?Bù ngunu kparu iphe iphe ekwejeru ndu ejo-madzù?

?Bù ngunu kparu iphe ɛhu aduje ndu ɛ te egudedu ire ephe ɛka agu?

² O bù nggu dzaru ephe;

ephe agbaa ɔgbaragba; bya evua; mìlahaa amìmi.

Ephe akpùjeru ngu l'onu tekenteke.

Obenu l'è too rujedu ephe l'obu.

³ Obenu lè mbèdua;

bè nggùbe Ojejoje maru.

Ìphuje mu; l'adataje oriri, mu arìru ngu adata.

Kputanu ephe kpufu l'ò bù aturu, a kpù eje egbugbu.

Wonuru ephe dobe iche

kwabèru mbòku, ee-gbu èphe.

- 4 ?Bù jeye teke ole;
 bè alì-a a-gù aphù gù-bebe;
 mbù èswa, nõgbaa
 l'alì akpòshihukota nkù?
 Iphe kparu iya nù
 abùru lè ndu bu iya nù
 bù ndu eme èjo òkpoma;
 yò mee ùnwu anùmanu;
 mề ùnwenu; èphe alakòta l'iyi;
 Ophù kanù abùru lè
 ndu ono bè iphe èphe ekfu bù:
 “È tọ phùkwa iphe eme ayi.”

Onu, Nchileke eyeru Jeremáya

- 5 O -bùru lè nggu lè ndu
 gude òkpa gbaru òso;
 èphe alọ ngu phelephèlè;
 bù-chia ndu ophù
 gude ìnya; bè ì-gbabèru?
 Odo abùru;
 o -bùru ùkfu dùru ngu l'alì,
 daburu adaburu;
 ?nanù ège ii-shi mekota iya
 l'òswa Ènyimu Jòdanu?
- 6 Unwunne ngu nwoke;
 ndu nggu l'èphe shi l'ufu lanù;
 bù èphebedua deru ngu ye t'è gbua.
 Èphe woliru olu;
 t'è mee ngu iphe a-tsùru ngu nù.
 E guderu l'èphe a-nòdu
 ekfuru ngu okfu òma;
 ba adakobekwa èphe.
- 7 Ya gbadowaru ndu ònu-ùlo iya.
 “Ya gwòbèwaru ndu ono,
 bù òkè-iphe iya ono.
 Ndu ono, nõ iya l'òbu ono;
 bè ya yehaakwaru l'èka
 ndu òhogu èphe.
- 8 Òkè-iphe yèbe Nchileke ono
 byaakwaru bya adù iya
 l'ò bù agù, bu l'òswa.
 Oonòdujè agbòru iya ògbo.
 Yò bùru iphe ono kparu
 iphe ya kporu iya ashì.
- 9 Ndu ono, bù òkè-iphe iya ono;
 dùwa iya l'ò bù ùnwenu, avòtsua avòvo;
 mbù l'ò bù ùnwu ivu,
 ùnwu egbe-nwòku,
 nõ-pheru mgburumburu
 l'abya iya etso ògu.
 Je atùko iphe bù anù,
 bu l'ègbudu rukoo
 t'èphe bya avù anù iya kpatakpata!

- 10 Igweligwe ndu eche aturu
mebyishiaru okfu vayinu iya.
Epe gudewa okpa dzoo
okfu iya pyakapyaka.
Egiri okfu iya ono;
be epe mewaru;
yo buru echi-egu,
daburu ke mmanu.
- 11 E meru iya; yo buru okoroba egu.
Keshinu o bu okoroba egu;
yo gulahaa aphu rakulahaa ya.
Mbú l'alí ono l'ò ha;
b'e meru;
yo buru okoroba egu;
ophu o dudu onye akpa iya ishi.
- 12 Ndu mgbugbu-madzu ezeru
gbigbighi bya anò-jia eli-alí,
no l'echi-egu.
Ke l'ogu-mbeke Ojejoje
asu madzu pyaapya
e-shi l'ishi alí-a ishi lanu
jeye l'ishi iya ophu;
ophu o dudu m'oo
onye lanu, ehu adu agu.
- 13 Epe kuru witu;
ole; iphe epe a-kpata bu ogvu.
Epe e-segbu onwephe l'akanya;
ole; e to dudu iphe epe e-seta.
Iphere iphe epe kpataru
l'okfu epe duwa epe;
ke l'ehu eghushi Ojejoje eghughu ike."

14 Qwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'ò -buru ke ndu iwe ono, bu obutobu iya ono l'ephe ha; mbu ndu ono, denyiru eka le òkè-iphe ya nuru ndibe iya, bu ndu ízurelu t'ò buru òkè-iphe epe ono; lekwa le ndu ono be ya e-fefu l'alí epe. Ya efefu ndu Júda t'ephe ba nohe l'eke ono. 15 Ya -fefutsulephu epe; ya abya aphuaru epe imiko; duphuta epe azu l'òkè-iphe epe ono l'ephe ha nanu nanu; mbu epe alaphuta azu l'alí eke epe shi. 16 O -buru l'ephe yeru ehu; muta oshi uzo ke ndibe iya; gude epha iya rilahaa: 'Kamenu'; ege ono epe shiwa zia ndibe iya; epe egude Bálu l'eri angu ono; be epe a-byakwa bya agbabe okpa; shihu ike l'eke ndibe iya no. 17 O -bukwanuru l'o nweru oha, e-te kwedu ngabe nchi be ya e-fefulekwaphu oha ophu efefu; woru iya mebyishia." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

13

Akpò-buleti ocha

1 Qwaa iphe Ojejoje kfuru mu. O suru mu: "Te mu je azua akpò-buleti, e meru l'ekwa ocha kebe l'ukfu; ole te mu ba atsekwa iya le mini." 2 To du iya bu; mu ejenu je azuta akpò-buleti ege Ojejoje kfuru; bya eworu iya kee l'ukfu.

3 Ya ndono; Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru mu odo k'ugbo ebo; su mu: 4 "Te mu wota akpò-buleti ono, mu zuru; weru l'ukfu ono; gude iya

je lẹ Ẹnyimu Yufurétusu je edomia ya l'ogba, nọ l'eze mkpuma." ⁵ Mu atugbukwaa je elibe iya lẹ mgboro Ẹnyimu Yufurétusu ẹge Ojejoje ziru mu.

⁶ A nọtsulephu ujiku olemole; Ojejoje asu mu: "Tẹ mu tugbua je lẹ Ẹnyimu Yufurétusu je avọta akpo-buleti ono, ya sọru tẹ mu je edomia-a ono." ⁷ Ya ndono; mu atugbua jeshia lẹ Ẹnyimu Yufurétusu je avọta akpo-buleti ono; mbu wofuta iya l'ẹke mu shi domia ya. Obenu l'o mebyishihuwaru; to duhe iphe o du ke ememe lẹ phuu.

⁸ Ya ndono; Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru mu; su mu: ⁹ "Qwaa iphe Ojejoje ekfu: 'L'o kwa ẹge ono; be ya e-mebyishi ekuku ono, ndu Júda eku onwephe ono yele ẹge ono ndu Jerúsalemu ekupyashi onwephe ẹnya ono. ¹⁰ Ndu-a bu ndu iphe du ẹji; bya aburu ndu jikaru l'ephe ta angadu nchi l'okfu iya. Iphe ephe anoduje eme bu iphe shi ephe l'ejo okpoma ephe ono. Yo buru nte odo; be ephe anoduje etso; l'ejeru iya ozi; l'aburu iya ẹja. Ndu ono bu ẹge akpo-buleti-wa du-wa bu ẹge ephe a-du; mbu l'ẹ to du du iphe ephe a-du mma k'ememe; ¹¹ ke l'oo ẹge akpo-buleti ekejeru madzu l'ukfu bu ẹge ya meru ndu Ízurelu; me ndu Júda l'ephe ha kpmukpamu; t'ephe keru iya l'ehu; k'ophu ephe a-buru ndibe iya; ndu ee-gude l'etu iya ephe; l'aaja iya ajaja; l'akwabẹ iya ugvu. Obenu l'ephe ta ngadu nchi.'" Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Otumu-akpo.

¹² Kfuru ephe: "L'owaa kwa iphe Ojejoje kfuru; mbu Nchileke ke ndu Ízurelu: 'Iphe bu otumu-akpo l'o ha be ee-yejikota mee eyeji.' Teke ephe sọru mu: '?Ephe ta mahaada l'ee-yeji mee l'otumu-akpo to?' ¹³ Tẹ mu su ephe ẹge-a: 'Qwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ ya e-me tẹ mee wata otsu iphe bu ndu bu l'ali-a mgburumgburu; je akpaa lẹ ndu eze, nọ l'aba-eze Dévidi; ndu achijeru Nchileke ẹja; ndu nkfuchiru Nchileke; mekpo iphe bu ndu bukota lẹ Jerúsalemu l'ephe ha. ¹⁴ Ya e-nwuta ephe je atupyabe ibe ephe; mbu ndu bu nna; me ndu bu nwata nwoke.'" Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. "Ya ta ayoduru ephe oshi; ophu ya 'aphuduru ephe imiko; ophu ya 'emeduru ephe eze-iphe-oma ke tẹ ya haa; tẹ ya be emebyishi ephe."

Oye egvu l'aa-kpu ephe lẹ ndzu

¹⁵ Unu ngabekwa nchi;
unu ngabekwa nchi ohuma!
Unu be ejekwa oku
onwunu ekuku;
kele Ojejoje kfuakwaru iya.

¹⁶ Unu kwabẹ Ojejoje, bu
Nchileke unu ugvu!
Odumeka be oo-mekwa
tẹ ochi gbaa;
ukfu akpo unu l'okpa
l'eli ugvu ono, gbaru ochi ono.
Iphe unu ele ẹnya iya bu iphoru.
Obenu l'oo-me iya t'o
buru unu nggumaphu.
Oo-gbanwe iya;
mee ya t'o gbaa tsukiribangu.

¹⁷ Obenu l'o -buru l'unu

ta angadu nchi;
 bẹ mu a-ra ẹkwa lẹ mpya;
 kẹ l'unu kunukaru onwunu ekuku.
 Mu a-raa ẹkwa;
 ẹnya-mini atsoshia mu l'ẹnya;
 kẹ l'unwu aturu
 Ojejoje bẹ aa-kpu lẹ ndzu.

¹⁸ Kfuru eze yele nne iya, bu eze-nwanyi su ẹphe: "T'ẹphe shikwa l'aba-eze ẹphe nyizita; kẹ l'okpu-eze ẹphe ono, egbu nwiiinwii ono dafuakwaru ẹphe l'ishi!" ¹⁹ Iphe bu mkpukpu, nokota l'uzo ohuda bẹ aa-guchishikota aguchishi; ophu o dudu onye adu ike guhaa ya. Ndu Júda l'ẹphe ha bẹ aa-kpukota laa alí odo; mbu kpukota ẹphe l'ẹphe ha.

²⁰ Palikpoduaphu ẹnya apali phu ndu shi l'uzo isheli abya. ?Nanu igweligwe aturu ono, e yeru ngu l'eka ono; mbu aturu ono, i shi gude eku onwunu ekuku ono? ²¹ ?Bu ngunu bẹ ii-kfu mẹ Ojejoje -chitalephu ndu ono, i shi arí l'ẹphe bu okpobe ndu onya ngu ono dobe; ẹphe aburu ndu ishi ngu ẹphe? Toọ watadu ngu nu ome ehuka ege ime emeje nwanyi, du ime-wa? ²² Odo bu; teke i jiru onwongu; su: " ?Bunua ngunu meru egbe iphe owaa meru ngu?" Iphe kparu iya nu bu l'iphe du eji ngu ghataru l'uru. Oo ya kparu iphe a phu-liru ngu mkpini ngu; raa ngu k'ehuka. ²³ Onye Itiyopiya; ?l'oo-gbanweghe akpo-ehu iya. Toọ oduma; ?l'oo-gbanweghe kpõngu-kpõngu, tushiru iya l'ehu. O kwaphu ege ono bẹ nggube onye ome iphe du eji kwõwaru ehú ta ahaghedu iya; wata ome iphe du mma. ²⁴ "Ya a-phu unu l'o bu ẹswa ereshi, pherephere, shi l'echi-egu ephekashi. ²⁵ Ono bu okè-iphe unu ndono; mbu okè-iphe ya tu-buhawaru doberu unu. Iphe kparu iya nu aburu l'unu zaharu iya je akporu obu yeru agwa, e ta budu ezi-okfu. ²⁶ Yebedua l'onwiya a-phu-li ngu mkpuni ngu; phuta iya kpube ngu l'ifu; k'ophu aa-phukwanu eke ono, iidomi edomi ono. ²⁷ Ogori, jinoduje eri bẹ ya phukwarua. Mímimi ono, jinoduje ara l'o bu nwamkpi; l'agba ala l'ome alí-alí ono bẹ ya anujekwaa; mbu jeye l'okpara ono, iigba; iphere iya ta adu ngu ono! Ya phukotaakwaru ahuma ahuma, jinoduje eme l'elí ugvu; mẹ ophu jinoduje eme l'egu. Tẹ aphu tsokwaru nggube Jerúsalemu! ?Bu jeye teke ole; bẹ ji-du-beru inyinyi?"

14

Mkpõ-anwu; ẹjo-egu; mẹ ogu

- ¹ Owaa iphe Ojejoje kfuru
 Jeremáya lẹ k'ẹjo mkpõ-anwu:
- ² "Ndu Júda agukwa aphu.
 Mkpukpu, nokota l'alí iya l'anodu anwu kpa.
 Ẹphe akwa ẹkwa l'okfu ehú alí-a.
 Tẹmanu bẹ mkpu
 adakwaphu lẹ Jerúsalemu.
- ³ Ndu a maru ẹpha ẹphe ziru
 ndu ozi ẹphe t'ẹphe je ekuta mini.
 Ẹphe eje l'ogvu-mini;
 to du mini, no iya nu.
 Ẹphe aparú ite ẹphe l'ophorokpo lata.
 Iphe egude ẹphe;
 mejí atofushia ẹphe;
 ẹphe eworu iphe kpuchishia

ishi l'ẹke iphere dọ ẹphe.

- 4 Alì gbaakwaru ọru;
kẹ l'ẹ to nwehedu mini achìnu l'alì ono.
Iphere egude ndu akọ okfu;
ẹphe eworu ẹka kpubegbaa l'ifu.
- 5 Mbù jeye ẹ nne ele,
bu l'ẹgbudu; ẹphebedua
agbhashitsuaru unwu,
ọ muru k'ophungu;
l'ẹke ẹ tọ phudu ẹswa,
ọo-ta.
- 6 Nkaku-igara-ọswa
evudotsua l'ẹke alì guru iphoro;
l'atọ phẹngu-phẹngu l'ọ bọ nkuta-ọswa.
Enya agbahukota iya ọchi;
kẹ l'ẹ tọ dudu ẹke ẹphe
a-nọdu taa nri."
- 7 "A makwaru-a l'iphe dọ ẹji,
ayi meru agba ayi ekebe;
ọle; nggube Ojejoje;
menua iphe l'okfu ẹpha ngu;
kẹ l'ayi dafuwaru
dafukpoo nshinu;
ayi emewaa iphe dọ
ẹji nshinu l'ẹke ọino.
- 8 Nggubedua bọ nggu bọ
onye ndu Ịzurelu turu ẹnya yeeru;
nggube onye adzofutaje
ẹphe mẹ ẹphe teke ẹphe eje iphe-ẹhuka.
?Nanu ẹge e meru;
b'ọ gbe dọ l'ì byaru abyabya l'alì-a.
O gbe dọ l'ọ bọ onye ije,
anoje ẹnyashi lanu nwẹnkinini.
- 9 ?Nanu ẹge ọ dọ;
bẹ iigbe eme l'ọ bọ nwoke, a turu l'ukfu;
mbu nwoke, ike kẹ ọgu dọ;
obenu l'ike ta dudu iya kẹ
t'ọ dzọ madzọ ndzọ?
Nggube Ojejoje;
ayi ẹ nggu tukonurua nọdu;
ayi l'aza ẹpha ngu;
ba agbadokwa ayi!"
- 10 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
l'okfu ẹhu ndu-a:
"Iphe aduje ẹphe mma
nshinu bọ aghaphe.
Ẹphe ta alọ-gudejedu okpa ẹphe.
Ọo ya bọ ẹ ya ta anatadu ẹphe.
Ọo nta-a; bẹ ya a-nyata iphe dọ ẹji ono,
ẹphe meshikotaru ono;
bya ahua ẹphe ahuhù
k'ẹjo iphe ẹphe meshiru."

11 Ya ndono; Ojejoje asu mu: “Te mu be ekfukwa nu Nchileke t’o duru ndu-a le mma. 12 A makwaru-a l’ephe aswijeru Nchileke awiswi; obekwanu le ya ta angadu nchi l’ekwa, ephe ara. A makwaru-a l’ephe egwojeru iya ngweja-ukfuru; bya egwooru iya ngweja-nri. Obenu le ya ta anatadu iya. Iphe ya e-mechia bu le ya e-gude ogu mebyishia ndu-a. Ya egude ejo-egu; me ejo iphe-ememe mebyishia ephe.”

13 To du iya bu; mu asu: “Nggube Nnajiufu, bu Ojejoje; ndu nkfuchiru Nchileke anodujekwa l’ekfuru ephe l’e to nwedu ogu, ada nu; ophu ejo-egu ‘abyakwa. Le nggube Nchileke e-mechia te nchi du ephe ndoo l’ali-a; noo ulori.”

14 To du iya bu; Ojejoje abyakwa bya asu mu: “Le ndu nkfuchiru ono gudekwa ephe iya l’adzu ejo-ire. Le to kwa yebedua ziru ephe t’ephe bya; ophu o budu iya fotaru ephe; ophu o dukwanu iphe ya kfuru nu ephe. Ekfuchita, ephe ekfuchitaru iya du l’o bu onye l’eze apu e to phudu. Ephe agba eja, e-te nwedu iphe o bu; l’ekfu iphe ephe ritaru l’okpoma ephe. 15 Oo ya bu; owaa iphe Ojejoje ekfu l’okfu ehu ndu nkfuchiru ono, gude ephe iya ekfu ono; mbu ndu e-ta abudu yebedua ziru ephe t’ephe je; ephe eje anodu l’ekfu; su: ‘Le to dukwa ogu; m’o bu ejo-egu, byaru bya edenyi ndu ali-a eka.’ Ndu nkfuchiru ono l’onwephe; be bu-a ogu; me ejo-egu e-gbushi ephe. 16 Odo aburu le ndu ono, ephe ekfu anu ono be ee-mekochaa tufashia odzu ephe l’esu-uzo Jerusalemu; yo buru iphe e-gbushi ephe bu ejo-egu ono ye le ogu ono. Ophu o dudu onye a-phodunu ke t’o lia ephe; mbu tsube l’unyomu ephe; jeye le unwu ephe unwoke me ndu ke unwanyi. Apu, gbaberu ephe nu be ya a-wuru kpua ephe.”

17 Owaa iphe ii-kfuru nu ephe ndo-o:

T’anya-mini wukwaa mu
l’anya: eswe l’enyashi mkpurumkpuru;
kele nwatibe mu,
yele nwoke ta zebua
be onya, aba iya nu ha nshinu.
O kwa ndibe mu;
be eekfu ege ono.
E chiru iya pyaapya.

18 O -buru le mu bamiru
l’ime ime obodo ono;
be mu a-phu odzu ndu
e gude ogu-mbeke gbushia.
Mu -bahu le mkpukpu ephe;
be mu a-phu iphe ejo-egu ono meru.
Ndu achijeru Nchileke eja;
me ndu nkfuchiru Nchileke
tukookwaru lashia ali eke ephe ta amadu.

19 ?ijika-ghewaru Júda ajika to?
?To duhedu iphe i guberu Zayonu to?
?Nanu ege e meru;
be iphe i mekaru ayi te kwedu akpohu?
Ayi leri nya ehu-agu;
ophu o dudu iphe,
du mma byaru ayi.
Ayi elee nya teke ee-me
t’ayi korohu; yo bulerua egvu;
be eegbe eye ayi.

20 Nggube Ojejoje;

iphe dụ ẹji ayi emeebe
ruakwaru ayi l'ẹhu;
yele ikpe, nmaru nna ayi oche phe;
kẹ l'ayi meekwaru ngu iphe dụ ẹji.

- 21 Byiko; l'ògvù ẹpha ngu;
ba agbadokwa ayi.
Be ewokwaru aba-eze ngu ono,
dụ biribiri ono fua l'alì!
Nyatakwa ndzụ, ayi lẹ nggu gbaru!
Be mebyikwa iya!
- 22 ?O nweru agwa agwa ono,
nọgbaa l'ohamoha ono,
nweru ophu aduje ike chĩa mini?
Mbụ; akpamigwe l'onwiya;
?omeje tẹ mini chĩa.
Wawakwa. Oo nggubedua;
nggube Ojejoje, bụ Nchileke ayi.
Oo ya bụ l'ọo nggubedua;
bẹ ayi wotaru obu ziaru;
kẹ l'ọo nggubedua emekota iphe ono l'ọ ha.

15

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ mu: Ẹ to nwekwa m'o -ruhuru; Mósísu
yele Sámelú abya evudo iya l'ifu; obu iya ta alakfubehekwa ndu-a.
Chífukpelekwaphu ẹphe achífú l'ifu iya! Haa ẹphe t'ẹphe je! ² Ọ búrú
l'ẹphe jírú ngu ẹke ẹphe ala; nggu asụ: “Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“Ndu kuru ọgu ọla

l'iphe-ememe.

Ndu kuru ọgu ọla l'ọgu.

Ndu kuru ọgu ọla l'ẹgu.

Ndu kuru ọgu l'aa-kpụ ẹphe lẹ ndzụ.

3 “Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ ya e-zi ụzi ndu mgbugbu-madzụ eno;
t'ẹphe je emebyishia ẹphe. Ogu-mbeke a-nọdu egbu egbugbu; nkuta
l'akpụ ẹphe wuruwuru; ụnwenu, ẹphe l'eli yele ụnwu anụmanu kẹ
mgboko l'avuka anụ ẹphe; l'emebyishi ẹphe. ⁴ Ya e-me ẹphe t'ẹphe búrú
ndu, alì-eze ụnwu eliphe l'ọ ha a-nọdu atsọ oyi. Iphe kparu iya nù abúrú
iphe Manásẹ Hezekáya meru lẹ Jerúsalemu. Manásẹ teke ọ bụ eze ndu
Júda.

⁵ “Unubẹ ndu Jerúsalemu;
?bụ onye a-yọru unu ọshi?
?Bụ onye a-kpa ishi k'ọgu aphụ ngu?
?Bụ onye a-haghe iphe
oome je ọkpa ishi ngu?”

⁶ Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
ndọ-ọ:

“Unu gbadoru iya;

ghaarú iya azụ.

Ọo ya meru iphe ya seru ẹka;

woru unu mebyishia.

Ophu ọ dughedu iphe e-me

tẹ ya phọaru unu imiko ọdo.

⁷ Ya e-gude ajakpa phuchaa
ẹphe aphucha l'iphe bụ

obu-edukfu mkpukpu
 ono l'ò ha.
 Ya e-ghu ephe mgbonwu;
 mbu mee ndibe iya t'ephe
 buru kpurupyata.
 Ishi iya aburu ke l'ephe
 ta gbanwedu uzo ephe.

⁸ Unwanyi unu, maa tufuru;
 be ya e-me;
 ephe aka eja, no l'eze enyimu l'igwe.
 Enyanwu -gvuleruphu l'echi-ishi;
 be ya e-wota ndu
 mgbugbu-madzú t'aru
 unwu-okorobya ephe;
 shi ege ono vee nne,
 mushiru ephe aphu.
 Ya e-mee te meji gbabushihu
 ephe l'ogburu-oso;
 ephe awata otsu egvu.

⁹ Nwanyi, mutaru unwegirima
 esaa a-yoshihu; tu-bua ume.
 Enyanwu nk'iya a-riba
 teke obukwadu eswe.
 Ee-me iya iphe-iphere;
 kpua ya ifu le ntu.
 Nwa ndu phoduru nu;
 be ya e-nwuru ye;
 e gude ogu-mbeke gbushia
 ephe l'ifu ndu ohogu ephe."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹⁰ Nshoo mu-a; nne mu; ?bunua ngunu meru iphe i muru mu; mu aburu onye yele onyemonye ese okfu; l'adzò enya. Mu te ejebua madzú ugwo; ophu mu te ejitabua madzú ugwo; obekwanu l'onyemonye ebuleru mu phu onu. ¹¹ Ojejoje sukwaru: "Iye; ya a-nafuta ngu t'ò duru ngu le mma. Iye; ya e-me ndu ohogu ngu t'ephe wata ngu oro aroro; m'o rua oge teke eeje iphe-ehuka yele teke aa-kpa ndiphe ehú. ¹² Madzú; ?l'oo-du ike gbajia igwe; mbu igwe; m'ò kwanu ope, shi l'uzo isheli.

¹³ "Èku ngu; me iphe i nweru enweru be ya e-nwuru ye t'e vua ya l'ogu; k'iphoro. Iphe kparu iya nu aburu iphe du eji, iimeebe l'ali ngu mgburumburu. ¹⁴ Ya e-me ngu t'i buru ohu l'eka ndu ohogu ngu l'ali, e-ti mahaada; ke l'ehu-eghughu iya e-nwuta oku, e-ke ngu nu."

¹⁵ Nggube Ojejoje; o kwa nggu bu onye maru nu. Nyatanu mu! Nggue eletanu mu enya! Gbanaaru mu odzori l'eka ndu akpa mu ehú. Keshinu e ti budu onye obu-oku; be wofushinu mu. Nyatanu ege mu jetaberu iphe-iphere l'okfu ehú ngu. ¹⁶ Mu nuru okfu ngu; bya eria ya eriri. Yo mee mu; ehú l'atsò mu ena; temanu b'ò dukwa mu phu mma l'okpoma. Ishi iya aburu l'eeke mu ala l'epha ngu; nggube Ojejoje, bu Nchileke; bya aburu Okaribe-Kakota-Ike. ¹⁷ Mu ta nobukwaa l'eke ndu mgbonu doru; ophu mu l'ephe ta anobukwaa l'ete eswa. Mu anodujeru onwomu; ke le mu marua l'eka ngu no mu l'ehu; ehú l'eghushi mu eghughu ike. ¹⁸ ?Bu ngunu meru; ophu iphe-a, l'eme mu ehuka-a 'emebuhudu mu emebuhu;

onyá, aba mu nù adù ejo eji; t'o kwe akpòhu. ?lìme t'ì bya adùru mu l'ò bụ nggele, edeje madzù edede; mbù l'ò bụ nggele, e jeru; mini ta nò iya.

¹⁹ Qwaa iphe Ojejoje ekfu. O sùru: "L'ò -bùru l'ìzimana laru mu azù; ya edophu mu azù l'ònodu mu; k'òphu mu a-wataru iya ojeru ozi. I-wata okfu okfu, nweru ishi; mbù okfu, e-ta bùdu mkpòkoro okfu; nggu abùru onye a-wataru iya ekfuchiru. Tè ndu-a lakfutanu ngu; e tò bükwa tẹ nggùbedua lakfuta ephè. ²⁰ Ya e-me ngu t'ì bùru upho-mkpuma, e gude ope kpua nòduru ndu-a. Ephè e-tso ngu ogu; òle ephè tee mekpudadu ngu. Ishi iya abùru lẹ ya nò swiru ngu eswiru; k'òphu ya a-nafùtaje ngu; dzò ngu." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ²¹ Ya a-dzò ngu l'èka ndu iphe dù eji; bya agbafùta ngu l'èka ndu ejo-ùdudu ono, swìkuru ngu aswìku ono.

16

Mbòku iphe-èhuka

¹ Tò dù iya bụ; Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru mu sù mu: ² "Tẹ mu ba alùkwa nwanyi l'alì èke-a; ophu mu 'amùtakwa nwa l'èke-a; ³ kẹ l'agha; òwaa iphe Ojejoje ekfu l'èhu ùnwegirima, a mùshiru l'alì-a; mẹ l'èhu ùnwanyi, bụ nne ephè; mẹ l'èhu unwoke, bụ nna ephè: ⁴ Iphe e-gbushi ephè bụ ejo iphe-ememe; ophu aaradù èkwa ephè; ophu eelidu ephè elili. Iphe e-gbè mee nù bụ l'èphè a-dù l'ò bụ nshì, a nyìru tógboò l'alì. O bụ ogu e-gbushi ephè; mẹ ejo-ègu; odzu ephè abùru nri, ùnwu ènu, ephè l'èli yèle ùnwu-anù-ègu, bu l'ègbudu."

⁵ Qwaa iphe Ojejoje ekfu: "Be ejekwa l'ùlo-èkwa. Be ejekwa òkporu ifu anwùhu l'èke ono; ophu iijekwa òra èkwa; kẹle ya wophuwaru èhu-agu iya azù l'èke ndu ono nò. Ya te eyeheduru ephè obu; ophu ya 'aphùheduru ephè imiko. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ⁶ Ndu ha nshinu mẹ ndu ha nwanshì a-tùko nwùshihu l'alì-a. E te elidu ephè elili; ophu aaradù èkwa ephè; ophu ò dùdu onye a-ka onwiya iphe l'okfu èhu ephè; ophu aakpushiduru ephè ishi. ⁷ Ndu nò l'ùlo-èkwà b'è tò dùdu onye emevuru ephè lẹ nri. E te mevuduru iya ephè kẹ nna ephè; m'ò kwanù nne ephè, nwùhuru nù; ophu ò dùdu onye evu mẹe l'abyaru ephè òkporu ifu.

⁸ "Ophu ìbahukwa l'ùlo èke aanò l'agba aji je anòdu eri; l'angu. ⁹ L'òwaa kwa iphe Ojejoje, bụ Òkaribe-Kakòta-Ike ekfu; mbù Nchileke kẹ ndu Ìzurelù: Ya e-me t'è ba anùjehe ungara èhu-òtso-èna; mẹ kẹ ndu l'ete èswa. E ta anùhedu olu nwamgbòko, ala nji; m'ò bụ kẹ nwoke, alù nwanyi l'èke-a. Ya e-me iya teke unu nòkwadu ndzù; unu egude ènya unu phù iya.

¹⁰ "Teke i kfutsuaru ndu-a iphe-a l'ò ha; ò -bùru l'èphè jìru ngu; sù: ' ? Bùkwanu ngunu meru iphe Ojejoje gude tù-bua ome ephè egbe iphe dù eji, ha ège-a? ?Bù ngunu bụ iphe dù eji, ephè meru Ojejoje, bụ Nchileke ephè? ?Bù awe bẹ ayi mesweru?' ¹¹ Ono teke ì-sù ephè lẹ Ojejoje sùru agha: L'iphe kparu iya nù bụ lẹ nna unu phẹ gbadoru iya. Ephè gbadoru iya je agwalahaa agwa òdo; je ejelahaaru ephè ozi; bya awataru ephè òbaru eja. Ephè agbado yèbedua; ophu ephè 'emehedu ekemu, ya tùru ephè. ¹² Obenu l'unubèdua bẹ ejo iphe nk'unu gbe bya aka kẹ nna unu phẹ. Unu lewaru ège unu tùkoru l'unu hakpòò l'èhu l'èhu l'etso ejo òkpoma unu; haa ome iphe ya sùru t'unu meje. ¹³ Oo ya bụ lẹ ya a-chìfu unu l'alì-a; chìru unu ye l'alì, unu e-ta amadù; nna unu phẹ ta ama iya. Unu -ruwaru èke ono; unu awata ojeru nte ozi: eswe l'ènyashi; kẹ lẹ ya te emekwanuru unu eze-iphe-òma.

14 “Olobu; owaa kwa iphe Ojejoje ekfu: L’oge abyaakwa teke e te egudehedu epha Ojejoje ekfu: ‘Kamenu; mbu Ojejoje, dufutaru ndu Ízurelu l’ali Íjiputu.’¹⁵ Iphe ephe a-nodu ekfuchia bu: ‘Kamenu; mbu Ojejoje ono, dufutaru ndu Ízurelu l’ali ndu isheli; me l’iphe bu ali ono l’o ha, bu eke o shi chiru ephe ye ono.’ Ke l’e -megee; be ya a-chilatakwa e phe l’ali ono, ya nuru nna e phe oche ono.”

Aphu, Nchileke a-nu ndibe iya

16 Owaa iphe Ojejoje ekfu: “Le nta-a; be ya e-zi t’e je ekua ndu egbuje ema; ephe adu igweligwe. Ephe eje anmakoo e phe. Teke e metsuaru; ya eyekwaphu ndu achije nta; e phe adukwaphu igweligwe je achia nta e phe l’iphe bu ugvu ugvu; me l’eli ugvu nshii; mekpoo l’ogba, no l’eze mkpuma.¹⁷ Kele ya gude enya iya l’aphukota iphe bu iphe e phe eme; e to dudu ophu eedomiru iya edomi; ophu e phe ’emedu ejo iphe ono te ya ba phu iya.¹⁸ Ya a-kfu e phe ugwo ejo iphe, e phe eme; me ugwo iphe du eji, e phe eme; kfu ya e phe nkfwkase. Ishi iya aburu l’ephe gude agwa e phe, e-ta budu iphe no ndzu merushia ali iya. Yo buru akpamara e phe ono be e phe gude dojia okè- iphe iya.”

Jeremáya ekfu anu Nchileke

19 Nngube Ojejoje; o bu nggu bu ike mu; buru agbarike mu. O bu ngu be mu agbabaje l’ime ngu; domia onwomu l’oge iphe-ehuka. Ndu e-ta abudu ndu Ju a-byakfuta ngu; shikporo l’eke mgboko jeberu; bya asu: “Le nna ayi e phe bu nte, e-ta abudu iphe be e phe ketaru l’oke; mbu iphe bu iphe mmanu; bya aburu iphe uru e-ta nodu.²⁰ Madzu; ?oogudeje eka iya metaru onwiya Nchileke? Iye; obekwanu l’e to budu Nchi.

21 “Oo ya bu le mu e-zi e phe iphe; Le nta-a owaa be mu e-me t’ephe maru ike mu; makwaruphu agburu-ehu mu. Ono bu teke e phe a-maru l’epha mu bu Ojejoje.

17

1 “Ejo iphe ndu Júda meshiru dukwa l’o bu igwe b’e gude kashia ya akashi; bya egude iphe tupyiru onu dee ya l’obu e phe, dugbaa l’o bu mkpuma; m’o kwanu le mpo, nogbaa l’anya-ngweja e phe.² Unwu e phe nyatarua enya-ngweja e phe; nyata itso Ashera, e phe doberu l’iku iphe bu oshi, nweru idzu; me l’iphe bu ugvu, ha l’eli;³ me l’eze ugvu, nogbaa l’egbudu. Eku eku, unu kpataru; mekpoo iphemiphe obule, unu nweru; be ya e-mekota t’e gvotakota l’o ha. Ono aburu aswa, unu akfu ke iphe du eji ono, dzuru ali unu l’o ha ono.⁴ O bu unubedua be oo-shi l’eka; okè- iphe ya nuru unu anahu unu. Ya e-woru unu mee ohu ndu ohogu unu l’ali eke unu ta amadu; ke l’unu kpatuwaru iya iwe; ehu-eghughu iya e-ghu iya gbururu jeye le gburu”

5 Owaa iphe Ojejoje ekfu
ndu-o:

“Onu b’a turu nu onye
dakoberu madzu;
mbu onye eke ike no bu
l’ehu madzu mmanu;
okpoma iya ta nohe l’eke Ojejoje no.

6 Onye ono a-du l’o bu iru, ruru l’echi-egu.
E to phudu teke iphe du mma abya.
Yo buru eke du kpokoro kpokoro kpokoro

- l'echi-egu obu bẹ oo-buru;
mbụ aḷí únú, ẹ-te nwedu onye bu iya nụ.
- 7 Obenu l'onu-oma bụ k'onye dakoberu Ojejoje;
onye bụ Ojejoje b'ọ kpọru obu yeru.
- 8 Onye ono a-dụ l'ọ bụ oshi,
e yeru l'iku mini, chịru
ógbaragba iya ye lẹ nggele.
E tọ tsudu egvu m'o okpomọku -bya.
Tekenteke bẹ ẹkwo iya anọduje ájà àjàjà.
E tọ yojedu oshi l'ẹjo
mkpọ-anwụ byaru;
ophu ọ dudu teke ẹ tọ
nọdujedu amị amimi."
- 9 Obu madzụ te nwedu iphe ka iya ẹregede.
Ejo ọkpoma, nọ iya nụ te nwe nwunne.
?Bụ onye a-dị ike maru iya?
- 10 "Oo yebe Ojejoje enyoje obu;
l'eleleje ọriri madzụ elele;
k'ophu ya a-kfụ
onyemonye ụgwọ l'ẹge umere iya dụ;
mbụ l'ẹge iphe o meru gbaru."
- 11 Onye akpa ẹku ẹregede dụ
l'ọ bụ ọkwa, achitaje unwu,
ẹ tọ vudu hee.
Kẹ l'ọ bụ teke ndzụ onye
ono keleruphe ẹbo;
ẹku iya ono agwobe iya gbakashihu.
Yọ buru l'ikperazụ iya ono;
bẹ ọo-maru lẹ ya bụ onye eswe.
- 12 Ụlo, ayi doberu nsọ bụ
aba-eze, dụ akpabiri;
tsubekpoo lẹ ọdungu;
b'ọ bụ ẹke eedo nsọ.
- 13 Nggube Ojejoje;
ọ bụ nggu bụ onye ndu
Ízurelu ele ẹnya l'ẹka!
Iphe bụ ndu gbadoru ngu nụ;
bẹ iphere e-mekochaa buru nk'ẹphe.
Ndu gharu ngu azụ;
bẹ ee-de ẹpha ẹphe l'ẹja;
kẹ l'ọo Ojejoje bẹ ẹphe gbadoru;
mbụ ishi mini, emeje t'a nọdu ndzụ.

Jeremáya ekfu anụ Nchileke
t'ọ gbaa mkpu

- 14 Gwọo mu l'iphe eme mu nụ;
nggube Ojejoje;
k'ophu mu a-buru onye ẹhu dụ mma!
Dzọo mu ru; k'ophu mu
a-buru onye a dzọtaru;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ onye mu ajajẹ ajaja.
- 15 Iphe ẹphe anọduje ekfuru mu bụ:
"Nanuhunu iphe obu,

Ojejoje kfuru ọbu?
T'o renua ẹge o kfuru!"

16 Mu ta gbakwa ọso;
lẹ mu te echeduru ngu aturu;
ọphu ọ dudu teke ẹjo ọboku gujeru mu.
Nggubedua maru l'iphe shi
mu l'ọnu lufuta daburu
ẹba l'ifu ngu.

17 Be eyekwa mu egvu!
L'ọ kwa nggu;
bẹ mu agbabeje; zeeru ndzu
teke iphe-ẹhuka byaru.

18 Kpunua ndu akpa mu ẹhu
ifu lẹ ntụ; ole bẹ ekwekwa
t'e kpua mbẹdua ifu lẹ ntụ!
Menua t'ẹphe buru ndu
eeye egvu; ole bẹ ekwekwa
t'e yee mbẹdua egvu!
Mee t'iphe-ẹhuka dakfuta ẹphe!
Gude oke ọ-la-l'iyi laa ẹphe l'iyi!

Odobe eswe ọtuta ume nsọ

19 Ọwaa iphe Ojejoje kfuru mu. Ọ sọru: "Tẹ mu je evudo l'ọnu edukfu mkpukpu, bu ọzo ẹke ndu eze ndu Júda eshije bata; shikwa iya phu l'alufu. Tẹ mu tükokpelekwaphu iphe bu ọnu-uzo, eeshije abata lẹ Jerúsalemu je evudo; 20 sọ ẹphe: Unu ngabẹ nchị l'iphe Ojejoje ekfu; unubẹ ndu eze ndu Júda; ndu Júda l'unu ha; mọwaru iphe bu onye bu lẹ Jerúsalemu, bu ndu eshije l'ọnu ẹke-a. 21 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Unu kwabẹnuphu ẹnya t'unu be evuje ivu lẹ mbọku ọtu-ume; ọphu unu 'evujekwaru iya shia onu ẹke ono, eeshije abahụ Jerúsalemu ono. 22 Unu be shijekwa l'ulo unu vuru iphe lufuta etezi; ọphu unu 'ejejekwa ozi lẹ phuu mbọku ọtu-ume. Ọ bu-chikwa t'unu dobeje mbọku ọtu-ume nsọ, bu iya bu iphe ya sọru ndiche unu phẹ t'ẹphe meje. 23 Obenu l'ẹphe te yedu ọnu; ọphu ẹphe 'angadụ nchị. Ẹphe kwefuru ikẹ; jika l'ẹphe ta angadụ nchị; ọphu ẹphe 'eyedu ọnu lẹ mba, ya baru ẹphe. 24 Obenu l'ọwaa bu iphe Ojejoje ekfu: L'ọ -buru l'unubẹdua tọru nwẹhu l'angaru iya nchị; unu te evuje ivu bata l'ẹkẹ, eeshije abata lẹ mkpukpu-a mbọku ọtu-ume; ọ -buru l'unu doberu mbọku ọtu-ume ono nsọ; k'ọphu bu lẹ tọ dudu ozi, unu ejeje mbọku ono; 25 ono teke ndu eze, nọ l'ọkwa eze Dévidi a-wata oshi ẹke, eeshije bata lẹ mkpukpu-a; ẹphe lẹ ndu ejeru ẹphe ozi. Ẹphebedua ẹphe lẹ ndu ejeru ẹphe ozi a-nọdu agba l'ugbo-inya; mẹ l'eli inya l'abata lẹ mkpukpu-a. Ndu Júda l'awụ etso ẹphe; mękpọ iphe bu ndu bu lẹ Jerúsalemu. Ọ bu teke ono bẹ ee-bu lẹ mkpukpu-wa jeye lẹ tutu yoyo. 26 Ndiṣhe e-shi lẹ mkpukpu, nọgbaa l'alị ndu Júda l'abya; mę l'edukfu, nọgbaa lẹ Jerúsalemu mgburumburu; mę l'oke-alị ndu Bénjaminu; mę ndu bu l'ọkpa-ugvu, nọ l'ẹnyanwu-arịba; mę ndu bu l'alị ugvu ugvu; mę ndu ọzo ọhuda. Ẹphe egudegbaa ngweja-ukfuru; waa anụ ọdo, ee-gbu egbugbu; mę ngweja nri; mę insensu; mę ngweja-ekele; gude abya ọgwaru Ojejoje l'eze-ulo iya. 27 Ọle; ọ -buru l'unu te emedu iphe ya sọru t'unu meje; k'ọphu bu l'unu te edobejedu mbọku ọtu-ume nsọ; unu evuje iphe l'abata Jerúsalemu mbọku ọtu-ume bẹ mu a-phunwu

oku, e tee menyidu emenyi l'èke eeshije abata Jerúsalemu. Yò buru oku ono a-tũko iphe bu èke a rùshiru ike l'ime iya kekota."

18

Ọ-kpu-ite yele ura iya

¹ Ọwaa iphe Ojejoje kfuru Jeremáya: ² "Tugbua jekfu ọ-kpu-ite l'ufu iya. Ọ bu l'èke ono bẹ ya e-zi ngu ozi." ³ Ya ndono; mu atugbua jeshia kẹ ọ-kpu-ite. Mu erua; yo gudewa wilu labu, oogudeje akpu ite l'akpu iya. ⁴ Yò kpua ite-ura ono, o gude l'èka akpu ono kpù-swee ya. Yò bya eshikwaphu l'ura lanu ono kputa ite ọdo l'ège ọ du iya mma k'akpukpu iya.

⁵ Tọ du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sù: ⁶ "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: 'Unubẹ ndu onu-ulo Ízurẹlu; ?ya te emeghedu unu ege ọ-kpu-ite-a meru ura iya-a? Unu lekwa; ọ kwa ege ura du l'èka onye akpu ite; bẹ unubẹ ndu onu-ulo Ízurẹlu du iya l'èka. ⁷ Iphe bu teke ya kfuru nu iphe bu oha, nonu; m'ọ bu alì-eze, nonu l'ee-feshi iya efeshi; m'ọ kwanu l'ee-nwukposhi iya; mebyishia ya; ⁸ ọ -buru l'oha ono, ya kfuru l'owaa ege ee-me iya ono ghakoberu; haa ome iphe du eji ephe, eme; bẹ ya a-haa ephe ome iphe du eji ono, ya shi rìja lẹ ya e-me ephe ono. ⁹ O-nwekwanuru teke ya kfuru sù lẹ oha; m'ọ kwanu alì-eze bẹ aa-kwalita; mee ya t'ọ kfuru; ¹⁰ ọ -wata ome iphe du eji l'ifu iya; k'ophu bu l'ẹ too mejedu iphe ya sùru t'e mee; bẹ ya a-hakwaphu iphe ono, du mma, ya shi rìja lẹ ya e-meru iya ono. ¹¹ Nta-a bu t'i je ekfuru yeru ndu Júda; mẹ ndu ono, bu lẹ Jerúsalemu ono; sù ephe agha: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sùru: T'unu lekwa; lẹ ya kwakobekwaru unu ọ-la-l'iyi; l'arìwaru unu ejo oriri. Unu ghakobekwa laphuta azu; tẹ onyenonu hakwaa iphe du eji, oome. Unu mee uzo unu yele iphe unu eme t'ọ du mma.' ¹² Ephe asù: 'L'ẹ to nwekwa ishi. Ephe a-nodukwa eme iphe ephe rìtaru; ephe l'ephe ha l'onye l'onye a-nodu eme iphe ephe rìtaru l'oriri l'ejo ọkpoma ephe.' "

Ndu Ízurẹlu ajika Ojejoje

¹³ Ọo ya bu; ọwaa iphe

Ojejoje ekfu:

"Unu kpaedukwa ishi l'èka ndu ọhodo;
?bu onye nujewaru egbe iya ọwaa?

Nwada Ízurẹlu meekwaru
iphe anyi ishi edzu.

¹⁴ Mini suno ugvu Lébanonu;
?o nweru teke ọo-nonyaa
ngazehu l'ekfu ekfu
mkpuma ono, nọ l'oswa ono?

Tọo mini oyi ono,
shi l'èke teru enya l'atsọ abya ono;
?l'ọo-nonyaa tsọ-buhu tọo.

¹⁵ Ndibe iya zahawaru iya;
wata ọkpo insensu oku l'anu
iphe ẹ-te nwedu iphe ọ bu.
Yò mewaa ephe;
ephe akpọo galagala kpofu
l'uzo ephe ono, bu uzo,
shi ephe lẹ ndiche ono;

wata oshi nwęswara ụzo,
 ẹ ta akpadu oje.

16 Ẹphe emee alị ẹphe;
 t'ọ daburu ochobo;
 ọburu ẹke aa-nọdu anmaru
 ọtsu jeye lẹ tutu yoyo.
 Ịphe bụ onye, swetaru iya nụ;
 bẹ ọo-duje biribiri;
 yo phuphee ishi.

17 Ya a-tuka ẹphe nanụ nanụ
 l'ọ bụ iphe pherephere,
 shi l'ụzo enyanwu-ahata zikashiru;
 ẹphe adakaa nanụ nanụ
 l'ẹka ndu ọhogu ẹphe.
 Ya a-gharu ẹphe azụ;
 ya ta aghaduru ẹphe ifu;
 teke iphe-ẹhuka byaru ẹphe."

Aagbaru Jeremáya ọnya okfu

18 Tọ dụ iya bụ; ẹphe asụ: "Unu bya t'ẹphe chiaru Jeremáya ẹjo idzu; kẹ l'ẹphe nweru-a ndu achijeru Nchileke ẹja, a-nọdu ezi ẹphe iphe; ẹphe nweru ndu maru iphe bụ ndu a-nọdu atụ-ziru ẹphe ẹka; bya enweru ndu nkfuchiru, a-nọdu ezi ẹphe okfu Nchileke. Unu bya t'ẹphe gude ire mee ya koshi iya ẹge ọo-du; t'ẹphe ba ngakwa nchị l'iphe ookfu m'ọo nanụ."

19 Ojejoje byiko; ngabẹnuru mu nchị; nụa iphe ndu achị mu nụ ekfu. 20? Ee-gude iphe dụ ẹji kfu a ụgwọ iphe-oma tọo? Obekwanu l'ẹphe tuakwaru nsụ doberu mu. Ojejoje; nyatakwa lẹ mu vudo l'ifu ngu kfuaru ngu okfu ẹhu ẹphe; gude mee tẹ ẹhu ghubuhu ngu eghughu l'ẹke ẹphe nọ. 21 Ọo ya bụ; hanụa unwu ẹphe tẹ ẹgu gbushia ẹphe. Nggụ ahaa ẹphe tẹ ẹphe laa l'ọgu. T'unyomu ẹphe gbakwaru ẹka nwa; ẹphe aburu ndu maa tufuru. Tẹ ome-l'ehu gbushikwaa unwoke ẹphe; unwu-okoro bya ẹphe alaa l'ọgu. 22 T'ọ buru uzu-ẹkwa a-nọdu atụ l'ulo ẹphe teke ono, ii-chiru ndu soja wubata l'ulo ẹphe l'otu l'ukfu ono; kẹ l'ẹphe twaru nsụ doberu mu tẹ mu dalahụ; bya eworu ọnya gbaaru mu tẹ mu ye ọkpa. 23 Obenu lẹ nggube Ojejoje mawaru ẹjo idzu, ẹphe achị t'ẹphe gbua mu. Ba gukwaru ẹphe nvụ l'iphe dụ ẹji ono, ẹphe eme ono. Ọphu i fufukwa iphe dụ ẹji, ẹphe eme l'ifu ẹphe. Ọ buchia t'ẹphe nọdu ngu l'ifu buru ndu e mekputaru emekputa. Ono iphe ii-gude ẹhu-eghughu ngu mee ẹphe ndono.

19

1 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Ọ sọru mu: "Tẹ mu je azuta ite-ura. Tẹ mu lẹ ndu bụ ọgurenya mkpukpu; mę lẹ ndu achijeru Nchileke ẹja hakwaru yiru. 2 T'ayi jee lẹ Nsuda Hínọmu l'iku ẹke eeshije abahụ Jerúsalemu, bụ Ọnu-abata Agbagba-mbeji. Ayi -rulephu; tẹ mu raa iphe-a, ya abya mu ezizi-wa arara; 3 sụ ẹphe-a: Unu ngabekwa nchị l'iphe Ojejoje ekfu; nubẹ ndu eze ndu Júda; mę unubẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu. Ọwaa iphe ookfu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya aburu Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu. Unu ngabekpoduaphu nchị! Ya abyakwa ogude iphe dụ ẹji byakfuta ndu alị-a; iphe bụ onye, nuru iya nụ; bẹ ọo-gba nchị gharaghara. 4 Kẹ l'ẹphe gbadowaru iya; bya eworu alị-a; mee ẹke, aanọduje agwa agwa ndu ọhodo. Ẹphe nọwa iya; kpọo ngwẹja ọku; nụ agwa, ẹphe ta madu. Nna ẹphe ta ma iya. Ndu eze ndu Júda ta ma iya. Ẹphe mewaru ẹke-a; yo ji lẹ

mee ochi ndu ephe gbushiru. ⁵ Ephe kpɔwaru eke aagwajɛ iphe, dɔgbaa iche iche doberu Bálu; k'ɔphu ephe a-nɔdu akpɔ unwu ephe oku l'ɛke ono; gude l'agwa Bálu. Iphe ono aburu iphe ya ta sɔbua ephe t'ɛphe mee. Ya te ephotabua ya ephota; ɔphu ya 'arivubua ya arivu. ⁶ Oo ya bu; t'o dokwaa ephe ɛnya. O nwekwaru mboku, ee-mekochaa; ndiphe te ekuhedu eke-a Tofɛtu; ɔphu eekuhedu iya Nsuda Hinoomu. Iphe aa-nɔdu ee-ku iya bu Nsuda Mgbugbu-madzu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ⁷ O kwa l'ɛke-a; bɛ ya e-chikposhi idzu, ephe achɛ; mbu ndu Júda; mɛ ndu Jerúsalemu. Ya e-me tɛ ndu ɔhogu ephe gude ogu-mbeke gbushia ephe; mbu l'ɛka ndu achɔ ndzu ephe. Ya e-woru odzu ephe tɔkaa t'ɔ buru nri nɔduru unwenu, ephe l'eli yele anu, bu l'ɛgbudu. ⁸ Ya e-me t'ɛgbara kfua lɛ mkpɔkpu ono; t'ɔ buru eke aa-nmajɛ ɔtsu kpua. Iphe bu onye, swetaru nu; bɛ ɛhu a-nwu kpaa; yɔ nmaa ɔtsu; sweta iya. Ishi iya aburu ege e gude mebyiberu iya. ⁹ Ya e-me ephe t'ɛphe taa anu unwegirima ephe; ephe ataa anu ɔhogu ibe ephe teke ono, iphe a-nɔdu atsu ephe l'ɛhu ono; mbu teke ndu ɔhogu ephe, l'achɔ ndzu ephe a-nɔ-chi anɔ-phee ephe mgburumburu ono.

¹⁰ " 'Yɔ sɔ mu tɛ mu tɔkpoo ite ono teke ndu ono, mu l'ɛphe yi ono ele mu enya; ¹¹ mu asu ephe: Owaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakɔta-Ike ekfu: L'ɔ bu ege a tɔkporu ite-ɔwa-a; bu ege ya a-tɔkpo ɔha-wa; mɛ mkpɔkpu-a ege-a. Tɔ bu l'aa-kpɔkwazi iya ɔdo. Ephe e-li odzu lɛ Tofɛtu; jeye teke ɛ-tɔ nwehedu eke a-phodu nu. ¹² Owaa iphe Ojejoje ekfu: L'ono kwa iphe ya e-me l'ɛke-a yele ndu bu iya nu. Mbu lɛ ya e-me mkpɔkpu-a; yɔ du l'ɔ bu Tofɛtu. ¹³ Iphe bu ulo, nɔ lɛ Jerúsalemu; mɛ l'ulo ndu eze, achɛ ndu Júda; bɛ ee-merushi ege e merushiru Tofɛtu, bu eke ephe nɔgbaa l'eli ulo; l'akpɔ insensu oku; l'anu mkpɔ-kpodo; nɔdu iya l'agbaru agwa mɛ.' "

¹⁴ Tɔ du iya bu; mu abya eshi lɛ Tofɛtu lata, bu eke Ojejoje shi zia mu tɛ mu je ekfuchiaru iya-a; bya evudo l'echi ogbodufu eze-ulo Nchileke; sɔ ndu ono l'ɛphe ha: ¹⁵ "Owaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakɔta-Ike ekfu; mbu Nchileke kɛ ndu Ízurelu: 'Unu leduduphu. Iphe bu ejo iphe ono l'ɔ ha, ya kfuwaru l'oo-me ephe ono; bɛ ya e-mekota mkpɔkpu-a yele mkpɔkpu, nɔpferu iya mgburumburu. Ishi iya aburu l'ɛphe kwefuru ikɛ; jika l'ɛphe ta nɔdu iphe ya ekfu.' "

20

Jeremáya yele Pashɔ

¹ Pashɔ Ima bu onye achijeru Nchileke eja bya aburu onye ishi ndu ishi eze-ulo Nchileke. Teke ɔ nuru iphe ono, Jeremáya ekfushi ono; ² yo zi; e chia Jeremáya, bu onye nkfuchiru ono ɛchachi; woru iya tɔ-chia l'ulo-mkpɔro, nɔ l'iku ɔnu eze-ulo Nchileke ɔphu aza Onu-abata Bénjaminu k'eli. ³ Yo be lɛ nchi-ta-abɔhu iya; Pashɔ atufuta iya l'ulo-mkpɔro ono. Jeremáya asu iya: "Iphe Ojejoje guru ngu ta buhekwa Pashɔ. Iphe ɔ guru ngu kwa 'Egvù l'ekemeke'; ⁴ kɛ l'owaa kwa iphe Ojejoje ekfu: Lɛ ya e-me ngu t'i tsulaha onwongu egvu; ndu yeru ngu obu l'ɛphe ha a-tɔko atsu ngu egvu. Ii-gude ɛnya ngu gɛdegede phɛ teke ndu ɔhogu ephe e-gude ogu mbeke l'ɛgbushi ephe. Ndu Júda mgburumburu bɛ ya e-woru ye l'ɛka eze ndu Bábyilonu, bu onye a-kpu ephe lɛ ndzu lasha Bábyilonu; gude ogu-mbeke gbushia ephe. ⁵ Iphe bu ɛku ndu mkpɔkpu-a; bɛ ya e-woru yekota l'ɛka ndu ɔhogu ephe; mbu iphe bukɔtakpɔ iphe ephe setaru l'akanya iya; mɛkpo iphe bu iphe vu oke aswa, nɔkota l'ime iya; mɛkpo

iphe bu ẹku, eze ndu Júda kpataru. Iphemiphe ono be ẹphe e-vukota l'ogu lashia Bábyilonu. ⁶ Nggubedua, bu Pasho yele iphe bu ndu bukota le nke ngu be aa-kpukota le ndzu laa Bábyilonu. Yo buru l'ẹke ono; be ji-nodu nwuhu; e lia ngu l'ẹke ono; nggubedua; me ndu ono, yeru ngu obu, i kfuru iphe Nchileke e-te kfudu ono."

Aphu, Jeremáya agu

⁷ Nggube Ojejoje;

I dusweru mu uzo;
mu aburu onye e dusweru uzo.

I mekputawaru mu;
yo buru nggubedua; be eriri laru.

Mu buwa onye eegude eme
iphe-ochi mkpurumkpuru.

Onyemonye anoduje aja mu ewena.

⁸ Tekenteke, mu ekfu okfu;

be mu anoduje ara iya arara
le kpurupyata abyakwa; o-la-l'iyi etso iya.

Ozi, Ojejoje ezi mu;

mewaru; mu aburu onye aakpofu akpofu;
buru onye eegude atu mgbonu.

⁹ Mu -su le mu te ekubahedua

ya epha; ophu mu
'egudebahedua epha iya l'ekfu okfu;

be okfu iya anoduje mu
l'okpoma enwu mu

phophopho l'o bu oku;

mbu oku, rakuru mu arakuru l'okpu.

Ike alo-gude iya gvwaru mu.

Ike gvakwaru mu.

¹⁰ Mu anukwa taphu-taphu,

ephe adzugbaaru ibe ephe:

"L'egvu dukwa l'ekemeke!"

Ephe tuko ekfu:

"Unu je edoo iphe ono,

ookfu ono!

Unu t'ayi je edoo iphe oome!"

Iphe bu ndu onya mu

elekotalephu enya t'ephe

maru teke eturu a-lo mu.

Ephe atuko l'ekfu:

"Te duswenua ya uzo.

O bu teke ono be aka nk'ayi a-kongo;

ayi e-melata iya iphe-a, oome nta-a."

¹¹ Obenu le Ojejoje no swiru

mu eswiru l'o bu onye eze, soja swiru.

Oo ya bu le ndu ono,

achi mu nu ono;

be ukfu a-du.

Ephe te emekputadu;

ophu 'o reduru ephe ege ephe tuberu.

Oo-buru ephe iphe-iphere;

enya ephe alaa;

t'o nwe l'a azahaa ya azaha.

- 12 Nggube Ojejoje,
 bu Okaribe-Kakota-Ike;
 nggube onye ono,
 enyochaje ndu doberu eka
 ndoo enyocha; nggube onye
 avoje obu yele oriri iya avovo;
 melatanu ephe;
 ke l'oo nggu be mu yeru ikpe ehu mu l'eka.
- 13 Unu gaa egvu nu Ojejoje!
 Unu jaa Ojejoje ajaja!
 Ke l'oo dzofutaru ndzu
 onye e-ta dudu ege o du
 iya l'eka ndu ejo iphe.
- 14 Te mboku, a muru mu
 bukwaru eswe, a turu onu!
 T'eswe mboku ono,
 nne mu muru mu ono;
 ba abukwa mboku,
 a goru onu-oma nu!
- 15 T'onye byaru bya ezia ya
 nna mu bukwaru onye a turu onu;
 mbu onye byaru bya asu iya:
 "L'a mukwaru iya nwata; nwata nwoke!"
 Ozi ono aburu ozi, o nuru; ehu atsoro ya ena.
- 16 Te nwoke ono dukwa l'oo
 bu mkpukpu, Ojejoje mebyishiru;
 to phuru iya imiko.
 T'oo bukwaru iphe oo-nodu
 anu l'utsu bu uzu-ekwa.
 O -be l'eswe; yo nulahaa mkpu ogu.
- 17 Ke l'oo to pyi-gbudu mu teke mu no l'epho;
 te nne mu buru ili mu.
 Epho ahawa iya ru
 kpagungu jeyewaru.
- 18 ?Bunua ngunu meru
 iphe mu lufutaru alufuta l'epho;
 te mu bya bya aphu
 iphe-ehuka yele nrimaphu;
 yele te mu bya akpo-chia
 ishi ndu mu l'iphe-iphere?

21

Nchileke ajika ome iphe

Zedekaya roru iya

¹ Okfu, shi l'eka Ojejoje abya erua Jeremáya nchi. Yo buru teke ono be eze, bu Zedekaya yeru Pasho Malukija yele onye achijeru Nchileke eja, bu Zefanaya Maseya t'ephe je ke Jeremáya. Ephe erua bya asu iya:
² "Jiedukwaru ephe Ojejoje; kele Nebukadineza, bu eze ndu Babylonu l'etsokwa ephe ogu. T'a maru; Ojejoje; ?'oo-meru ephe iphe du biribiri ege o shi emeje teke ndiche; k'ophu oo-laphu azu paru ephe haa?"

³ Obenu lẹ Jeremáya sùru ẹphe: “T’ẹphe sù Zedekaya-a: ⁴ L’owaa kwa iphe o kfurú; mbù Ojejoje, bú Nchileke kẹ ndu Ízurẹ̀lu: ‘Ngwa-ọgu ono, unu gude etso eze ndu Bábyilonu yẹle ndu soja iya ọgu ono; mbù ndu ono, nọ l’azù mkpukpu yechia unu ono: ngwa-ọgu ono bẹ ya e-me t’ọ ghaaru unu ifu. Ya achita iya bya awushi l’echi mkpukpu-a. ⁵ Ọdo bú lẹ yẹbedua l’onwiya e-tso unu ọgu. Ya a-machi ẹka iya; gude ọkpụ ẹka iya vwa ọvuma; gude iwe tukoshi unu oke ẹhu-eghughu iya. ⁶ Ya e-chighushi iphe bú ndu bú lẹ mkpukpu-a: madzù mẹ unwu-anụ. Ya e-gude ẹjo iphe-ememe gbushia ẹphe. ⁷ Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ teke e metsuaru; bẹ ya e-woru Zedekaya, bú eze ndu Júda yẹle ndu ozi iya; mẹ ndu alí-a, bú ndu iphe-ememe ono gbuphodoru yẹle ndu ọphu e gbuphodoru l’ogumbeke; mẹ ndu ọphu ẹgu gbuphodoru; chíru nù Nebukadineza, bú eze ndu Bábyilonu yẹle ndu ọhogu ẹphe ono, bú ndu achọ ndzù ẹphe ono. Yo gudekwaphu ogu-mbeke gbushia ẹphe; ọphu ọo-hadu ẹphe. Imiko ẹphe ta adudu iya; ọphu ọ dudu onye ọphu ya apụtaru.’

⁸ “Ọdo aburu; tẹ mu sù ndu-a: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: T’ẹphe lekwa; lẹ ya dobekwaru ẹphe uzo ndzù; mẹ uzo ọnwu. ⁹ Iphe bú onye, kwaru lẹ mkpukpu-a; a-lakwa l’ọgu. Ọ dudu; ẹgu egbua ya. Ọ dudu ẹjo iphe-ememe egbua ya. Onye, lufukwanuru je eworu onwiya ye ndu Bábyilonu-a, yechiru unu-a; a-nọdu ndzù. Onye ono bẹ ishi iya a-kpo-kfurú. ¹⁰ Iphe ya chíwaru idzu iya bú lẹ ya e-me tẹ iphe dọ ẹji dakfu ndu mkpukpu-a; ẹ tọo búdu iphe-ọma. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Mkpukpu-a bẹ ee-ye l’ẹka eze ndu Bábyilonu; yo gude ọku mebyishia ya.

Ozi, ee-zi ọnu-ulo Dévidi

¹¹ “Kfurú ndu ọnu-ulo onye eze ndu Júda: Unu ngabekwa nchí l’iphe Ojejoje ekfu. ¹² Unubẹ ndu ọnu-ulo Dévidi; ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu: “Unu kpeje ikpe, dọ maa mbọku-mbọku.

Unu dzọtaje onye a naru
nfu l’ẹka onye egbu iya nù.
Ọdumeka bẹ ẹhu-eghughu
iya a-gbanwuhukwa ọku.
Ishi iya aburu ẹjo iphe,
unu meshiru;
mbù l’ẹhu-eghughu iya ono e-nwu ọku;
k’ọphu bú l’ẹ to nwedu
onye a-gbanyi iya nù.

¹³ Ya bukwa ọgu nọduru ngu;
nggube Jerúsalemu,
bu l’eli ọkpa-ugvu;
mbù nggube onye bu
l’eli eli ugvu, bú agbara mkpuma kpụ.
Ọ kwa Ojejoje ekfu anụ
unubẹ ndu ono, asuje:
‘?Bù onye abya unu ome ngunu?
?Bù onye a-dù ike ọbata l’ẹke, unu bu?’

¹⁴ Ya a-hù unu àhùhù
ẹge yẹle iphe unu meru ha.
Ọ kwa yẹbe Ojejoje ekfu iya.
Ya a-muru ọku ye l’oswa unu;
tùko iphe nọ-pheru unu

mgburumgburu tsukota.”

22

Ikpe, e kperu ndu ejo eze

¹ Qwaa iphe Ojejoje ekfu ndo-ọ; wo mu: “Tẹ mu jee lẹ kẹ eze ndu Júda je araa ozi-a arara l'ẹke ono; ² Nggube eze ndu Júda; mbụ nggube onye ono, nọ l'aba-eze Dévidi ono; nggu lẹ ndu ozi ngu; męwaru ndibe ngu, bụ ndu eshije ẹke-a bahu; unu ngabekwa nchi; nua iphe Ojejoje ekfu. ³ Qwaa iphe Ojejoje ekfu: Unu kpeje ikpe, dọ maa; unu emeje iphe ẹ te enyochadu enyocha. Unu dzojee onye a naru nfu l'ẹka onye emegbu iya emegbu. Unu ba akpakwa ndu laru alala ẹhu; unu ta akpa iya ndu a ọturu ogbe; mę unwanyi, maa tufuru. Unu ba adukwaru ẹphe ẹhuka; ophu unu 'egbujeshi ndu ẹ-te nwedu iphe ẹphe meru l'ẹke-a, dọ nsọ-a! ⁴ Kẹ l'ọ -buru l'unu jiru obu oyi; mee iphe-a, ya sọru t'unu meje-wa; bẹ ndu eze, nọ l'aba-eze Dévidi; ndu ejeru ẹphe ozi; mę ndibe ẹphe e-gude ugbo-inya; gude inya; shi lẹ nggamgbo ufu-eze-a l'alufu alufu; l'abata abata. ⁵ Obekwanu; l'ọ -buru l'unu te emedu iphe ya sọru t'unu mee; tẹ ya gudekwa onwiya riaru unu nte; bẹ ẹgbara e-mekochakwaa kfu l'ufu-eze-wa.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

⁶ Qwaa iphe Ojejoje ekfu l'okfu ẹhu ufu-eze eze ndu Júda:

A makwaru-a l'i dọ l'ọ bụ
alì Giledu l'ẹke ya nọ;
mbụ l'ọ bụ ẹge ugvu ugvu Lébanonu dọ iya.
Obenu l'ẹ tọ dọ iya e-me;
tẹ ya be eme ngu t'i buri echi-egu;
mbụ l'ọ bụ mkpukpu,
ẹ-te budu ebubu.

⁷ Ya e-zi ndu

mgbugbu-madzụ;
t'ẹphe byaru ngu ọgu;
onyenonu;
yele ngwa-ọgu nk'iya.
Epe abya egbutsushia
egiri oshi sida ngu ono;
chiru ye l'oku.

⁸ “Ndu shigbaa l'oha, dọ igweligwe e-sweta lẹ mkpukpu-a; l'ajitsua ibe ẹphe; sọ: “Bụ ngunu meru iphe Ojejoje meru egbe iphe ọwaa l'ẹhu eze mkpukpu-a?” ⁹ Aa-su ẹphe l'iphe kparu iya nọ bụ okfu l'ẹphe gwoberu ọgba-ndzọ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; je awata ọkpo ishi l'alì l'anụ agwa; balahakwaaaru iya phụ ẹja.”

¹⁰ Unu ba rakwa ẹkwa onye

eze ono, nwuhuru nọ ono!
Ophu unu 'emekwa ẹkwa iya!
Ọ bụ-chikwa onye unu
a-kwa ẹkwa iya kwashia ya ike
bụ onye ophu a kpuru lẹ ndzụ laa ẹka ọdo.
Ishi iya aburu l'ẹ tọ latahedu;
ophu ọphuhedu alì ẹke,
a muru iya ọdo.

¹¹ Kẹ l'ọwaa kwa ẹge Ojejoje kfuru okfu ẹhu Shalumu Josaya, bụ onye nọ-chiru ẹnya nna iya; bya aburu eze, achi ndu Júda; mbụ onye ono, ẹ-ta

nòhedu l'èke-a ono: “È tọ latahekwa. ¹² O kwa l'èke ono, ephe kpuru iya lẹ ndzụ laa ono bẹ ọo-nọdu nwuhu. È tọ phuhékwa alì èke-a ẹnya ọdo.”

¹³ “T'aphụ tsòkwaru onye
gude ugho l'akpu ufu-eze iya;
mbụ gude ụzo,
ẹ-te vudodu nhamunha
l'arushi ime ụlo k'eli eli;
onye meru ndu alì iya;
ephe ejeru iya ozi ewoma;
tọ kfu ephe ugwo ozi ephe.

¹⁴ Osoje lẹ ya a-ruru
onwiya ufu-eze, ha nshinu;
èke ime ụlo k'eli eli iya
a-bugbaa gaga-gvugvu.
Ya abya eyeshia ya windo;
gude oshi sida gbaa ya agbagba;
bya agbaa ya penti uswe.

¹⁵ ?Bụ ogude oshi sida kushia
ulo e-me t'i buru onye eze tọo?
Nna ngu; ?to shidu eri; l'angu?
?To shidu l'ekpe ikpe, du maa;
l'eme iphe guru iphoro;
iphemiphe obule aduru iya lẹ mma.

¹⁶ Ndu eje iphe-ehuka;
mẹ ndu ẹ-te nwedu ẹge ọ ha
ephe; b'ọ gbaru ọdzori;
yọ duru iya lẹ mma.
?Tọ bụdu iphe ono bụ lẹ
madzụ maru onye ya bụ?

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹⁷ “Obenu lẹ nggubedua;
bẹ ẹnya ngu;
mẹ okpoma ngu bụ l'èke
i cheberu iya bụ l'ori uru ghelegheleghele;
yele ogbu ndu ẹ-ta adudu
iphe ephe meru;
omegbu madzụ emegbu yele ome-l'iwe.”

¹⁸ Oo ya bụ l'agha; owaa kwa iphe Ojejoje ekfu l'okfu ẹhu Jehoyakimu
nwatibe Josáya, bụ eze, achi ndu Júda:

“È to nwedu l'ephe araa ekwa; sụ:

‘Owe-e nwunne mu nwoke-e!

Owe-e nwunne mu nwanyi-e!’

È taa rakwa ekwa iya; sụ:

‘Owe-e onye nwe nụ-e!

Owe-e Onyibe!’

¹⁹ Ee-li iya l'ọ bụ onye eli nkakfu-igara.

Mbụ l'aa-kpu iya akpukpu;

kputa iya je etufaa l'azu Jerúsalemu.”

Okfu ẹhu Jerúsalemu

²⁰ “Unubẹ ndu Jerúsalemu.

Unu jekwa l'ugvu ugvu

Lébanonu je echia mkpu!

Tẹ ndu alì Báshanu nùkwaa olu ngu!
 Jekwa je anọdu l'ugvu ugvu
 Abarimu chia mkpu;
 kẹle ndu nggu l'ẹphe
 tųgbaru buru nanu;
 b'e gbushikotaakwaru
 l'ẹphe ha.

- 21 Ya nmaakwaru ngu
 okwa teke ono, i shi dobesu
 l'ẹ to nwedu iphe byaru
 bya eme ngu nu ono;
 nggu asu l'ẹ tii yedu onu.
 Ono kwa ege i shi teke
 i bu nwokorọbya meta ndono.
 Ẹ tii mebukwaa iphe ya sọru t'i mee.
- 22 Phẹphẹre a-tuko ndu
 echeru ngu aturu pata.
 A tuko ndu nggu l'ẹphe
 tųgbaru buru nanu kpua lẹ ndzụ.
 Ono teke iphere e-gude ngu;
 woru ngu ifu kpua lẹ ntụ.
 Ishi iya aburu iphe dọ ẹji iimebe.
- 23 Unubẹ ndu bu l'ugvu ugvu Lébanonu;
 mbụ ndu, nọ l'ẹhu-otso-ena
 ọlo, a kuru l'oshi-sida;
 egbe ude, unu e-mekochaa
 tsua teke iphe-ẹhuka a-zu
 unu gbirimu;
 mbụ melahaa unu ẹhuka
 l'ọ bu nwanyi, ime eme!"

Okfu ẹhu Jehoyakinu

- 24 Qwaa iphe Ojejoje ekfu. O sọru: "Kamenu; l'ẹ to nwekwa m'o -
 ruhuru; Jehoyakinu Jehoyakimu, bu eze ndu Júda buru echi-ọhubama,
 ya gba l'ẹka-utara iya; bẹ ya a-gbafulekwa ngu-a. 25 Ya e-woru ngu ye
 l'ẹka ndu acho ndzụ ngu; mbụ ndu iitsu egvu; mbụ l'ẹka Nebukadineza,
 bu eze ndu Bábyilonu yele ẹka ndu Bábyilonu. 26 Ya e-tufakpele ngu phu
 etufa; nggu lẹ nne, muru ngu nu; je eche l'alì ndu ọdo; eke ẹ-ta budu eke a
 muru ngu; nggu lẹ nne ngu. Yọ buru l'ẹke ono bẹ unu 'ẹbo a-nọdu nwụhu.
 27 Ẹ to nwedu l'unu alaphuta azu l'alì ono, a-gu unu alata ono."

- 28 Jehoyakinu-a; ọ bu ite-ura, tųkpohuru atųkpohu;
 a jika iya ajika ọọ?
 Mbụ iphe ẹ-ta dudu
 onye ọ dọ mma?
 ?Bu ngunu kparu iphe
 e tufaru yele unwegirima
 iya je eche l'alì eke ẹphe ta madu?

- 29 Nngube alì Júda;
 ngabekwa nchi;
 nua iphe Ojejoje ekfu!

- 30 Qwaa iphe Ojejoje ekfu
 ndọ-ọ:

"Dee nwoke-wa l'ẹkwo l'ọ bu

Iphe kparu iya nù abùru Ojejoje
yèle okfu iya, dù nsò.

10 Alì èke-a l'ò ha bù ndu eri ogori jeru iya ejji.

Yò bùru kẹ okfu ọnu ono,
a tũru ono meru iphe alì-a nò l'aphù.
Èke anũmanu akpajẹ nri
l'echi-ẹgù kpòhuwaru jegiri jegiri.
Ndu nkfuchiru eme iphe dù ẹji;
ẹphe gude ike ẹphe l'eme
iphe ẹ-ta gbadũnu.

11 “Ndu nkfuchiru mẹ ndu
achijeru Nchileke ẹja tũko
bũru ndu ẹ-te emedu ele Nchileke.
Mbù lẹ ya aphũje iphe dù
ẹji ẹphe eme ọbu l'eze-ulo iya.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

12 “Yò bùru iya kparu iphe
uzo ẹphe a-wata ochi ẹturu.
Aa-chiru ẹphe chì-phua
l'ẹke agba ọchi.
Yò bùru l'ẹke ono; bẹ ẹphe a-da iko.
Ya e-gude iphe dù ẹji
dakfu ẹphe teke ono,
ee-chi ẹphe iphe ono.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

13 L'ẹhu ndu nkfuchiru,
shi Samériya; bẹ ya phũru ahũma:
mbù l'ẹphe ekfuchiru Bálu;
shi ẹge ono l'eduphu ndibe iya,
bù ndu Ízurelu.

14 L'ẹhu ndu nkfuchiru kẹ
Jerúsalemu bẹ ya phũkwaruphu
iphe l'anyi ishi ẹdzu.
Ẹphe anọduje eri ogori;
ndzù ẹphe abùru ọdzu ẹjo-ire.
Ndu eme iphe dù ẹji;
bẹ ẹphe anọduje eme
t'ẹka ka ẹphe oshihu ike
l'iphe ẹphe eme; k'ọphu bù
l'ẹ tọ dudu onye ọphu
aghajeru iphe dù ẹji, oome azù.
L'ẹhu nk'iya bẹ ẹphe
dũkotalephu l'ò bù ndu Sódomu;
ndu Jerúsalemu adũkota
lẹ mu phù l'ò bù ndu Gómóra.

15 Ọo ya bù l'agha; ọwaa kwa iphe Ojejoje, bù Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru
l'okfu ẹhu ndu nkfuchiru:

Ya e-me t'ẹphe ria nri,
atso ile;
ẹphe angua mini, e yeru nshi.
Ishi iya abùru l'ọo l'ẹka ndu
nkfuchiru, shi Jerúsalemu b'ò shi;

mbù ejo uru-alì, jiru alì-a l'ò ha.

¹⁶ Qwaa iphe Ojejoje bù Qkaribe-Kakòta-Ike ekfu: “Unu ba angajèkwa nchi l'iphe ndu nkfuchiru ekfuru unu. Èphe emejekwa t'unu chiru ènya ye l'iphe è-te emedu ememe. Èphe asujè l'èphe phuru òphulenyà; ama l'òo iphe èphe rìtaru l'òkpoma èphe; l'è tó bùdu iphe shi yèbe Ojejoje l'ònu. ¹⁷ Tekenteke bè èphe anòduje ekfuru ndu akpò iya èbo-èbo; sù èphe: Ojejoje sùru: Èhu a-dukwaà unu agu! Ndu òphu bù ejo iphe shi èphe l'òbu bè èphe anòduje eme; bè èphe asujè: L'è to nwedu iphe eme èphe.”

¹⁸ Obenu; ?bù onye ole l'ime ndu ono byajèwaru tẹ yèlè Ojejoje chia idzu; k'òphu èphe a-phùkwanu iphe eme nù; m'ò kwanu nùà okfu iya? ? Bù onye ngabèjeru nchì nùà okfu iya? ¹⁹ Lekwa; Ojejoje gudeekwa èhu-eghughu l'èzi oke phèrèphèrè; mbù ejo oke phèrèphèrè l'ishi ndu ejo òkpoma. ²⁰ Ophu èhu t'èghubuhukwa nù Ojejoje eghughu gburruru jeye teke oo-meebe ège obu dù iya. L'oge l'ifu bè oo-dokota-a unu unu ènya òhuma.

²¹ Ya te zikwa ndu nkfuchiru-a ozi.
Èphe egudele-e ozi èphe
agba tughuru kwasèru.
Ya te kfukwaru okfu yeru èphe;
èphe asule-e l'òo iphe ya
kfuru bè èphe ekfu.

²² Obekwanu; ndège ò -bùru l'èphe nòdujewa;
t'èphe l'iya chia idzu;
m'ò bùru iphe ya kfuru
bè èphe gege eje je araaru
ndibe iya arara;
mè èphe emekwanua;
èphe aghakòbe; haa èjo
ùzo, èphe etso;
yèlè iphe dù èji, èphe eme.

²³ Qwaa iphe Ojejoje ekfu: ?Ya bùlèphu Nchileke, nò ntse; ya ta abùhedu Nchileke, nò ote-ènya tò? ²⁴ Nnajiufu sùru: ?Nanù ège madzù e-shi domia onwiya tẹ ya ba aphù iya. ?Ya te jidunua igwe; ji mgboko tò? Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ²⁵ Ya nùakwaru iphe ndu nkfuchiru ono ekfu; mbù ndu egudeje èpha iya l'ekfu iphe ya te ekfudu. Èphe asujè: “L'èphe ròru nrò! L'èphe ròru nrò!” ²⁶ ?Bùkpo teke ole bè ègbe iphe òwaa a-nò-bebe l'òkpoma ndu nkfuchiru-wa, è-te ekfudu ire-lanù-a; mbù ndu bùlèphu èjo òriri, bataru èphe l'òbu bè èphe ekfujè. ²⁷ Èphe arije lè nrò ono, èphe anòduje ezeru ibe èphe ono e-me tẹ ndibe iya zahaa èpha iya ège ono, nna èphe oche èphe shi l'èja, èphe shi abaru Bálu zahaa ya ono. ²⁸ T'onye nkfuchiru, arò nrò zekwaa iphe, ò ròru. Onye òphu bù okfu iya b'ò nùru ekfua ya l'ège ò dù. Ò dùdu; ?nanù ège èswa akpe yèlè akpe l'onwiya e-shi hakò. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ²⁹ Qwaa iphe Ojejoje ekfu. Ò sùru: “L'okfu, shi iya l'ònu dukwa l'ò bù òku; ò dukwaphu l'ò bù òngu, etsujè mkpuma yògiri-yògiri. ³⁰ Qo ya bù lè ya nò-chikwaru ndu nkfuchiru ono ùzo; mbù ndu nkfuchiri ono, ejeje je ezita okfu, ibe èphe kfuru; bya ekfua; sù l'òo ya kfuru iya ono.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ³¹ “Mbù l'agha; ndu nkfuchiru ono, asajè ònu sù lè ya sùru ono bè ya nò-chikwaru ùzo.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ³² Qwaa iphe Ojejoje ekfu: “Ndu ono, anòduje arò nrò èregede ono bè ya nò-chikwaru ùzo; mbù

ndu anɔduje ezeshi nɔɔ obu; shi ege ono l'edusweshi ndibe iya ɔzo; Ya te zikwa epehe; ophu o dukwanu ekemu, ya tɔru nu epehe. Oo ya bu l'e to dukpodua uru, epehe abaru ndu-a le phuu."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

³³ "Teke ndu-wa; m'o bu onye nkfuchiru; m'o bu onye achijeru Nchileke eja -jiru ngu: 'M'i jiru Ojejoje; o suru l'oo egbe iya ole a-dakwuta epehe?' Nngu asu epehe: '?Egbe iya ole? O suru le ya a-gbado unu! Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.' ³⁴ O -bukwanu l'oo onye nkfuchiru; m'o bu onye achijeru Nchileke eja; m'o bu onye odo waru kfulahaaru su le ya jikwaru Ojejoje; yo su l'oo iphe ya ee-me ndo-o; be ya a-nukwa onye obu aphu yele ndibe iya l'ephe ha. ³⁵ Iphe unu anɔduje aji ndu onya unu; me ndu abubu unu phe bu: '?Nanu ege Ojejoje yeru onu teke a jiru iya?' M'o kwanu: '?Bu ngunu be Ojejoje kfuru?' ³⁶ Ole agha; unu be gudehekwa onu unu kfua iphe unu jiru Ojejoje; ke l'o kwa ntumatu, unu atu be unu l'iya eme; unu egude ege ono woru okfu ke Nchileke, no ndzu ghaa igharafu; mbu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike; bya aburu Nchileke ayi. ³⁷ Owaa iphe iikfujeru ndu nkfuchiru ndo-o: '?Unu jihunuru Ojejoje; yo su unu agha?' M'o kwanu: '?Bu ngunu be Ojejoje kfuru?' ³⁸ A makwaru-a l'unu ekfu l'unu jiru Ojejoje; yo zia iphe e-me nu. Ole; owaa kwa iphe Ojejoje ekfu: L'iphe unu anɔduje ekfu bu: 'Owaa iphe a jiru Ojejoje; yo su l'oo dakfuta unu'; mbu l'eke ya sukwaru unu t'unu be kfujekwa ege ono. ³⁹ Oo ya bu le ya a-gwobekwa unu; chifu unu l'ifu iya; unu le mkpukpu ono, ya nuru unu le nna unu oche epehe ono. ⁴⁰ Onu, ya a-tu unu a-nokwa gbururu jeye le gbururu; mbu yo buru iphe-iphere, a-no jeye le tutu yoyo; ophu 'o nwedu l'a azahaa ya azaha."

24

Nkata figu labu

¹ Yo be le Nebukadineza, bu eze ndu Babylonu kputsuaru eze, achi ndu Juda; mbu Jehoyakimu yele ndu ishi ndu Juda; ndu eme nka; me ndu akpu uzu; mbu shi le Jerusalemu kpua epehe le ndzu laa ali Babylonu; be Ojejoje koshiru mu nkata figu labu, a subetsuaru l'iku eze-ulo Nchileke.

² Nkata lanu bu figu, du mma nshinu no iya; mbu figu, du l'o bu ophu charu egwegwa. Nkata ophu bu figu, du eji nshinu no iya; o du-tabe eji; k'ophu bu l'e to dudu k'eriri. ³ Ya ndono; Ojejoje bya aja mu; su: "Jeremaya; ?bu ngunu be mu phuru?"

Mu asu iya: "L'o kwa figu. Ndu ophu du mma dushikpo mma ike; ndu ophu du eji adutabekwanu eji; k'ophu bu l'e to dudu k'eriri."

⁴ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ⁵ "Le Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu suru: L'o kwa ege figu ndu owaa, du mma-a du; bu ege ndu ono, a kpuru le ndzu l'ali Juda du iya mma; mbu ndu ya chifuru l'ali-a chiru je eye l'ali ndu Babylonu. ⁶ Ya e-gude enya iya l'echi epehe nche t'o duru epehe le mma. Teke e metsuaru; be ya e-dulatakwa epehe odo l'ali eke-a. Teke ono be ya e-me t'ephe ha nshinu; ophu ya enwutsudu epehe. Ya a-dza epehe l'o bu dzaru oshi; ophu ya efefudu epehe. ⁷ Ya a-nu epehe obu, epehe e-gude maru iya; mbu l'oo ya bu Ojejoje. Epehe a-buru ndibe iya; yebedua aburu Nchileke epehe. Ke l'ephe e-gude obu epehe l'o ha lakfuta iya."

⁸ "A bya le figu onanu, du eji; mbu duta-be eji; k'ophu bu l'e tee ridu iya eriri ono; ono bu ege ya e-me Zedekaya, bu eze ndu Juda bu ndono; me

ndu bu ishi l'alì-eze iya; mękpọ iphe bu ndu ono, phọduru lẹ Jerúsalemu ono: mę ẹphe nọ l'alì-a; mę ẹphe nọ lẹ Íjiputu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ⁹ Ya e-me ẹphe t'ẹphe buru ndu alì-eze unwu eliphe kpmukpamu a-nọdu atso oyì. Ẹphe a-bu iphe-ọchi; iphe eegude anma ẹjo ẹtu. Eegude ẹphe agba mgbonu; gude ẹphe l'akọ madzụ onu l'iphe bukpo ẹke ya chiru ẹphe ye. ¹⁰ Ya e-me t'e gude mma gbushia ẹphe; mee tẹ ẹjo-ẹgu gbushia ẹphe; bya eye ẹjo iphe-ememe t'o gbua ẹphe gbururu jeye teke ẹphe agvẹbe l'alì-a, ya nuru ẹphe; ẹphe lẹ ndiche ẹphe-wa."

25

Ụkpọro afa ẹto l'afa iri l'alì ọdo

¹ Ọwaa bu okfu Ojejoje, kfuru Jeremáya lẹ kẹ ndu Júda l'ẹphe ha l'afa, kwe Jehoyakimu Josáya afa ẹno, ọ wataru ọchi ndu Júda. Afa ono bu afa mbu, Nebukadineza wataru ọchi ndu Bábyilonu. ² Jeremáya, bu onye nkfuchiru Nchileke anulephu iphe ono; bya ekfuaru iya ndu Júda l'ẹphe ha; mę iphe bu ndu bukota lẹ Jerúsalemu. Yọ sụ ẹphe: ³ "Keshinu ụkpọro afa l'afa ẹto nta-a; mbu tsube l'afa ọphu, kwe Josáya Amọnu afa iri l'ẹto, ọ wataru ọchi unubẹ ndu Júda; jeye ntanụ ọwaa; bẹ mu shilephu nuta okfu Ojejoje; l'ekfuru iya unu: ya -kfutsua ya; ya ekfukwazi iya ọdo; ọphu unu 'angajedu nụ nchì. ⁴ E guderu lẹ Ojejoje yewaru ndu ozi iya, bu iya bu ndu nkfuchiru iya l'ẹphe ha ugbo olemole: o -yee; o yekwazi; t'ẹphe bya ekfuaru unu okfu; ?unu ngajeru ẹphe nchì; ?t'unu yejeru ẹphe onu. ⁵ Ẹphe ekfujeru unu; sụ: 'Unu laphuta azu nta-a; l'unu ha l'ẹhu l'ẹhu; unu haa ẹjo-uzo, unu etso; haa iphe du ẹji, unu eme; k'ọphu unu a-nọdu l'alì ono, Ojejoje nuru unu; unu lẹ ndiche unu phẹ gbururu jeye lẹ gbururu ono. ⁶ Unu be tsoshi agwa ndu ọdo. Unu be jekwaru iya ozi; ọphu unu 'abakwaru iya eja. Unu be gudeshe iphe unu gude ẹka mee gude l'akpatsu Ojejoje iwe; k'ọphu ya te emekadu unu iphe.' ⁷ Obenu l'unu te eyeduru iya onu. Unu egude iphe unu gude ẹka unu mee l'akpatsu iya iwe. Unu eshi ẹge ono merulaha onwunu ẹhu." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

⁸ Oo ya bu; ọwaa kwa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakọta-Ike ekfu: "Lẹ keshinu unu ta ngabedu nchì l'okfu iya; ⁹ bẹ ya a-chikobe iphe bu ndu isheli l'ẹphe ha yele nwozi iya, bu Nebukadineza, bu eze ndu Bábyilonu." Ono kwa iphe Ojejoje kfuru. Ya a-chiru ẹphe bya t'ẹphe bya etso ndu alì-a ọgu; yele iphe bu ndu bu iya nụ; mę iphe bukpo ọha, bupheru ẹphe mgburumgburu. Ya e-me ẹphe t'ẹphe buru kpurupyata; mee ẹphe; ẹphe aburu iphe anyì ishi ẹdzu; buru iphe-ọchi; buru iphe e gude akọ onu; mbu buru ochobo gbururu jeye lẹ gbururu. ¹⁰ Ya e-me t'uzu ẹhu-otso-ena; mę ome ẹsua gbalaa l'ẹhu ẹphe: olu nwanyi, ala nji; mę kẹ nwoke, alu nwanyi ọphungu ta anghedu; ọda ikwe nri ta anghedu iya; ọphu ọku urọku 'enwuhedu iya. ¹¹ Egbara a-kfu l'alì-a gbaa mgburumgburu. Iphe bu mbakeshi a-la eze ndu Bábyilonu l'ẹka; ụkpọro afa ẹto l'afa iri.

¹² "Teke ụkpọro afa ẹto l'afa iri ono gvụ-leruphu; ya anua eze ndu Bábyilonu; mę ndu alì iya l'ẹphe ha aphụ k'ejo iphe ẹphe meshiru. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ya a-toḡbo iya ochobo gbururu jeye lẹ gbururu. ¹³ Ndu alì ono bẹ ya e-mekota iphe bu iphe ya kfuhawaru lẹ ya e-me ẹphe; mbu iphe bu iphe e deru l'ẹkwo, bu iphe Jeremáya kfuhawaru lẹ kẹ iphe bu mbakeshi kpmukpamu. ¹⁴ Ẹphebedua bẹ igweligwe mba yele ndu eze, shihuru ike e-mekochaa mee ohu. Ya a-kfu ẹphe ugwo ẹge iphe ẹphe meru gbaru; ye l'iphe ẹphe gude ẹka ẹphe rụta."

Okoro ẹhu-eghughu Nchileke

¹⁵ Ojejoje, ọ́ Ọ́nchileke kẹ́ ńdu Ízùrẹ̀lù sùru mu: “Tẹ́ mu nata okoro-a. Iphe jiru iya nù ọ́ mẹ́e oke ẹ́hu-eghughu iya. Wo tẹ́ mu emee tẹ́ iphe ọ́ mbakeshi ẹ́ke ya e-zi mu; t’ẹ́phe ngua ya! ¹⁶ Ẹ́phe -ngu l’iya phụ; ẹ́phe awata ọ́kpo kulakula; wata ome ọ́gvu ọ́gvu; kẹ́ lẹ́ ya a-chìru ndu, gude ọ́gu-mbeke ye; t’ẹ́phe je etso ẹ́phe ọ́gu.”

¹⁷ Tọ́ dọ́ iya ọ́; mu abya anata Ojejoje okoro ono; bya ejee iphe ọ́ mbakeshi ẹ́ke o ziru mu; je emee; ẹ́phe angukota iya. Ọ́waa ọ́ ńdu nguru iya nù:

¹⁸ Jerúsalemu; mkpukpu, ńogbaa l’alì Júda; ndu eze ẹ́phe; mẹ́ ńdu ọ́ ishi l’alì-eze ẹ́phe; t’ẹ́ mekota iya t’ẹ́gbara k’fua ya; ọ́ru iphe anyì ishi ẹ́dzu; iphe-ọ́chi; mẹ́ iphe eegude akọ́ l’ọ́nu, ọ́ ẹ́ge ọ́ dọ́ ntan-á. ¹⁹ Fero, ọ́ eze ndu Íjiputu; ndu ozi iya; ndu ọ́ ishi l’alì-eze iya; ndu nk’iya l’ẹ́phe ha; ²⁰ iphe ọ́ ńdu ọ́hodo, bu l’alì Íjiputu; iphe ọ́ ńdu eze, achì ndu Uzu; iphe ọ́ ńdu eze ndu Filisutayinu; mbụ́ eze ndu Ashikelonu; eze ndu Gáza; eze ndu Ẹ́kuronu yẹ́le nwa ndu phoduru lẹ́ mkpukpu Ashudodu; ²¹ mẹ́fua ndu Ẹ́dọ́mu; ndu Móabu; ndu Amọ́nu; ²² mẹ́ iphe ọ́ ńdu eze Táya yẹ́le Sayidonu; ndu eze k’azụ́ eze ẹ́nyimu azụ́ iya ọ́phu; ²³ ndu Dedanu; ndu Téma; ndu Buzu; iphe ọ́ ńdu bugbaa l’ọ́ha, teru ẹ́nya; ²⁴ iphe ọ́ ńdu eze ndu Arébiya; ndu eze ndu ọ́hodo, ọ́ ńdu, bu l’echi-ẹ́gu; ²⁵ iphe ọ́ ńdu eze Zimuri; ndu Ẹ́lamu; ndu Mídiya; ²⁶ mẹ́ iphe ọ́ ńdu eze ndu isheli; ndu bu lẹ́ ntse; mẹ́ ńdu ọ́phu bu ote-ẹ́nya; mbụ́ ndu ono l’ẹ́phe hakọ́ta nanu nanu. Ọ́ búlephu alì-eze, ńokota l’eliphe mgburumburu. Ẹ́phe l’ẹ́phe ha a-ngukota iya. Eze Bábyilonu a-ngukwa iya phụ.

²⁷ Ọ́waa iphe ii-kfuru ẹ́phe ndọ́-ọ́: Ọ́waa iphe Ojejoje, ọ́ Ọ́karibe-Kakọ́ta-Ike kfuru; mbụ́ Nchileke kẹ́ ńdu Ízùrẹ̀lù: “T’ẹ́phe ngua iphe-a; t’ọ́ tsua ẹ́phe atsutsu; ẹ́phe agbọ́ ya agbọ́gbọ́; dashia iko, ẹ́phe te egbeshihedu egbeshi ọ́do. Iphe a-kpa iya nù aburu lẹ́ ya a-chìru ndu soja je etso ẹ́phe ọ́gu.” ²⁸ Ọ́le teke ẹ́phe jìkaru l’ẹ́phe ta anata mu okoro ọ́bu; ngu iphe nọ́ iya nù; tẹ́ mu sù ẹ́phe-a: “Lẹ́ Ojejoje, ọ́ Ọ́karibe-Kakọ́ta-Ike sùkwaru l’ẹ́phe ngufutajekwa iya! ²⁹ Unu lenu! Ya gudeekwa iphe dọ́ ẹ́jì l’abyakfuta mkpukpu ono, eeku l’eyeru ẹ́pha iya ono. ?Ẹ́phe arì l’ẹ́phe e-righaru iya t’ẹ́ ba nù ẹ́phe aphụ́ tọ́? Ẹ́phe te erighakwaru iya; t’ẹ́ ba anù ẹ́phe aphụ́; kẹ́le ya e-ye ọ́gu gude gbufu iphe ọ́ ńdu, bu lẹ́ mgboko-a. Ono iphe Ojejoje, ọ́ Ọ́karibe-Kakọ́ta-Ike ekfu ndono.”

³⁰ Nta-a ọ́; k’fuaru ẹ́phe iphe-a l’ọ́ ha; sù ẹ́phe:

“Ojejoje e-shikwa

l’ephekerephe dee ekiri.

Ọ́o-ńodukwa l’ufu iya,

dọ́ nsọ́ gbaa egbe-igwe;

gbọ́oru ndu alì nk’iya ọ́gbo.

Ọ́o-ra iya arara l’ọ́ ọ́bu

onye adzọ́shi akpuru vayinu;

raa ya; k’ọ́phu ndu bu

l’eliphe mgburumburu

a-nukota iya.

³¹ Utsu a-da lẹ́ mgboko gbaa mgburumburu;

kẹ́ l’okfu daru Ojejoje yẹ́le iphe ọ́ mbakeshi.

Ọ́o-kpe ndiphe l’ẹ́phe ha ikpe;

haa ndu iphe dọ́ ẹ́jì t’ẹ́ gbushia ẹ́phe.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

³² Owaá iphe Ojejoje, bú Okaribe-Kakóta-Ike ekfu. O sùru: “T’unu lenu! Ejo iphe atsookwa galagala abya; o -shi lẹ mba ówaa; yọ tsoba lẹ mba ódo. Mbù l’oke pherephere abyakwa ephephe. Èke oo-shi bú l’èke mgboko jeberu.” ³³ Teke ono bẹ ndu Ojejoje chighbushiru echighbushi a-tùko dabugbaaru l’èkemeke; tsube l’ishi mgboko ishi iya ówaa jeye l’ishi iya óphu. È tọ dudu onye a-phodu nù; k’óra ekwa ephe; óphu ‘onwedu onye a-pafu odzu ephe; óphu ee-lidu ephe elili. Ephe a-ghoshi ózu; kuru l’alì.

³⁴ Unubẹ ndu eche aturu; unu raa ekwa chia mkpu! Unu gwọo onwunu lẹ ntụ; unubẹ ndu bú ishi ikpoto aturu ono! Ishi iya aburu lẹ teke ee-gbushi unu ruakwaru. Unu a-da iko; tükposhihu l’ọ bú ite-úra, dọ mma. ³⁵ Unubẹ eche aturu te enwedu èke, unu a-gbaru laa; óphu ndu ishi ikpoto aturu ‘enwedu èke, ephe a-gbaru laa; shi iya nahù. ³⁶ O kwa olu-ekwa ndu eche aturu ada éga phù; mbù mkpu, ephe echi; mbù ndu bú ishi ikpoto aturu ono; kele Ojejoje emebyishiwa èke ephe echeje aturu ephe. ³⁷ Obosara èke ono, shi dọ agu ono; bẹ ee-me t’ọ daburu ochobo. Iphe a-kpa iya nù aburu éhu-eghughu Ojejoje. ³⁸ Ojejoje a-paru ndu nk’iya haa ége agu ahaje ógba iya; egbara akfua l’alì ephe. Ógu; mẹ oke éhu-eghughu Ojejoje e-me alì ono t’ọ dọ l’ọ bú echi-égu èke è-te nwedu onye, bu iya nù.

26

Eeme t’e gbua Jeremáya

¹ È ta nọdu ódu; k’óphu Jehoyakimu Josáya wataru óchi ndu Júda; Ojejoje abya ekfua; sù: ² “Tẹ mu je evudo l’ogbodufu eze-ulo Nchileke je ekfuru yeru iphe bú ndu bu lẹ mkpukpu, noğbaa l’alì ndu Júda, bú ndu abyajẹ óbaru Nchileke éja l’èke ono. Wo tẹ mu kfuaru ephe iphemiphe óbule, ya sùru mu tẹ mu kfuaru ephe. T’ẹ b’ọ dukwa óphu mu a-ha. ³ ? Onye maru; ephe a-ngabẹ nchi; ghakóbe haa éjo-uzo ono, ephe etso ono. Oo ya bú; ya apalia pazita. Ya te emehedu ephe iphe dọ éji, ya shi túbẹ lẹ ya e-me ephe; k’éjo iphe ono, ephe meshiru ono.

⁴ “Wo tẹ mu kfuru ephe: ‘L’ọ -buru l’ephe ta angabéduru iya nchi; l’eme iphe ya turu ekemu iya, bú óphu ya doberu ephe l’ifu; ⁵ mbù; ọ -buru l’ephe ta angadụ nchi l’okfu, ndu ozi iya, bú ndu nkfuchiru ekfu, bú ndu ya ziru; ephe -byatsua; ephe abyakwazi; ephe ta anga nchi; ⁶ bẹ ya e-mekwa eze-ulo Nchileke-wa t’ọ dọ l’ọ bú Sháyilo; mee mkpukpu-a t’ọ buru iphe ee-gudeje akọ ónu l’iphe bú mbakeshi, nọ lẹ mgboko mgburumburu.’ ”

⁷ Ya ndono; ndu achijeru Nchileke éja; ndu nkfuchiru; mẹ ndu Ízurelu l’ephe ha anúkota èke yẹbe Jeremáya ekfu iphe ono l’eze-ulo Nchileke.

⁸ Tọ dọ iya bú; ekfughe, ya ekfughelephu iphe ono l’èke ndu ono l’ephe ha nọ; mbù iphe ono, Ojejoje sùru tẹ ya kfuá ono; ndu achijeru Nchileke éja ono; mẹ ndu nkfuchiru ono; mэкpo ndu ono l’ephe ha azụ lẹ mu phù gbirimu; sù mu: “Lẹ mu nwuhufutajekwa! ⁹ Wo; ?nanu ége e meru; mu egude épha Ojejoje l’ekfu l’eze-ulo-a e-mekochaa dọ l’ọ bú Sháyilo; lẹ mkpukpu-a e-mekochaa daburu ochobo, è-ta dudu onye bu iya nù?” Tọ dọ iya bú; ndu ono l’ephe ha abya agbaphee mu mgburumburu l’eze-ulo Nchileke l’èke ono.

¹⁰ Ya ndono; ndu bú ishi l’alì ndu Júda abya anụ iphe ada nù; ephe eshi l’ufu-eze wuhu jeshia eze-ulo Nchileke. Ephe eje anodutsua l’ónu-oguzo óphungu l’eze-ulo Nchileke. ¹¹ Tọ dọ iya bú; ndu achijeru Nchileke éja;

mẹ ndu nkfuchiru ono abya asụ ndu ono, bụ ishi ono; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: "L'ọ gbakwaru t'e kpee mu nkfugbu. Lẹ ẹphe gudeekwa nchi ẹphe nwa iphe o gude nkfuchiru kfua lẹ kẹ mkpụkpu-a!"

¹² Ya ndono; mu abya asụ ndu ono, bụ ishi ono; ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: "L'ọ kwa Ojejoje yeru mu tẹ mu bya ekfua iphe e-me eze-ulo-a; mẹ mkpụkpu-a, bụ iya bụ iphe-a l'ọ ha, unu nuru, ya kfuru-wa. ¹³ Nta-a bụ; unu dozia ụzo unu yẹle umere unu! Unu wata ome iphe o kfuru; mbụ Ojejoje, bụ Nchileke unu. Ọo ya bụ k'ọphu Ojejoje a-pali pazita; haa unu ome iphe dū eji, o shi sụ lẹ ya e-me unu. ¹⁴ Ọ -buru mbẹdua bẹ unu eleenua lẹ mu nọ unu l'eka. Iphe unu rịkpooru l'ọ dū mma bya evudo nhamunha; unu mee mu iya. ¹⁵ Ọlobu; ophu e-do unu ẹnya bụ lẹ: unu -gbua mu; bẹ ọchi onye ẹ-te nweđu iphe o meru unu a-tukokwaru unu l'ishi; tų-koru mkpụkpu-a l'ishi; tukokwaruphu ndu bu iya nų l'ishi. Ishi iya aburu l'ọo Ojejoje yeru mu tẹ mu byakfuta unu bya ekfua iphe-a t'unu nwa ya."

¹⁶ Ya ndono; ndu ono, bụ ndu ishi ono; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha asụ ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ lẹ ndu nkfuchiru ono: "T'ẹphe be ekpekwa mu nkfugbu; kẹ l'ọo ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke ayi bẹ mu gude bya ekfuru yeru ẹphe."

¹⁷ Ndu bụ ọgurennya l'alị ono aharu gbeshi bya evudo; sụ igweligwe ndu ono, kuru l'ẹke ono-a: ¹⁸ "Lẹ Mayika, bụ onye Mọreshetu kfuru nkfuchiru l'oge kẹ Hezekáya, bụ eze ndu Júda. Yo kfuru ndu Júda; sụ ẹphe: Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru:

"'L'ee-mekochaa kọo

Ugvu Záyonu kọfu iya;

l'ọ bụ onye akọ okfu.

Jerúsalemu e-mekochaa buru ikpọzu.

Eli ugvu ono, bụ ẹke,

eze-ulo Nchileke nọ ono

bẹ ẹgbudu e-mekochaa ruchia.'

¹⁹ Hezekáya, bụ eze ndu Júda; M'ọ kwanụ onye ọdo l'alị Júda; ?ẹphe gburu Mayika egbugbu tọo? ?tọ bụ-chidua iphe Hezekáya meru bụ l'ọ tsuhuru Ojejoje egvu; wata ọcho ụzo, ya e-shi tuba iya l'ẹnya? Tọo Ojejoje; ?tọ tų-zitadu obu iya tọ; k'ọphu bụ l'ẹ tọ mehedu ẹphe iphe dū eji, o shi sụ lẹ ya e-me ẹphe. Ọ kwa iphe dū eji bẹ ẹphe abya ome onwẹphe nta-a."

²⁰ O nwekwaruphu onye ọdo, eeku Uráya Shemáya gudejehawa ẹpha Ojejoje kfua nkfuchiru. Ẹke a muru iya bụ lẹ mkpụkpu Kiriyatu-Jerimu. O kfukwaruphu nkfuchiru kfua iphe e-me nų l'ẹhu mkpụkpu-a yẹle alị ẹke-a; ẹge-a, Jeremáya kfuru-a. ²¹ Yo be teke eze, bụ Jehoyakimu yẹle ndu ishi soja iya; mẹ ndu bụ ishi l'alị-eze iya nuru okfu iya; eze melahaa tẹ ya gbua ya. Obenu lẹ Uráya nuru iya; gude ọtsu egvu gbalaa; laa Íjiputu. ²² Eze, bụ Jehoyakimu ezi Ẹlunatanu Akubo bya ahatkwaphu ndu ọdo yeru iya; t'ọ je Íjiputu je akpụlata Uráya. ²³ Ẹphe eje akpụta Uráya je anụ eze, bụ Jehoyakimu. Jehoyakimu asụ t'e gbua ya; e gbua nwoke ono; bata odzu iya je etufaa l'ikirikpọo.

²⁴ Ya ndono; yọ buru okfu lẹ Ahikamu Shafanu gbaru yeru mu meru iphe ẹ-ta kpuduru mu nų t'e gbua.

1 È ta nõdu õphu baru ishi; k'õphu Zedekaya Josáya wataru õchi ndu Júda; Ojejoje abya asu mu ² tẽ mu wota agbu yekobe l'agadagba nyabẽ onwomu l'olu. ³ Yõ sukwa mu phũ tẽ mu zia ozi t'e je ezia eze ndu Èdõmu; eze ndu Móabu; eze ndu Amõnu; mẽ kẽ ndu Táya waa kẽ ndu Sayidõnu, byaru õphu Zedekaya, bu eze ndu Júda. Ndu, mu e-zi ozi ono bu ndu, ndu eze ono zitsuaru t'ẽphe bya kẽ Zedekaya. ⁴ Wo tẽ mu zia ẽphe ozi t'ẽphe je ezisha nnajiufu ẽphe l'õ õwaa kwa iphe Ojejoje, bu Òkaribe-Kakõta-Ike ziru ẽphe; mbu Nchileke kẽ ndu Ízurelu: ⁵ L'õ kwa ike-õkpu iya, paru ẽka; mẽ oshi-ẽka iya, du ogologo bẽ ya gude kee mgboko-a; bya ekee madzũ yelẽ unwu anumanu, bu iya nu; buru onye du iya mma bẽ ya anuje iya. ⁶ Nta-a bẽ ya wotaakotawaru alĩ unu l'õ ha yekotawa l'ẽka nwozi iya, bu Nebukadineza, bu eze ndu Bábyilonu. Ya mekwaruphu t'anũ, bu l'egbudu nõdu Nebukadineza l'ẽka. ⁷ Iphe bu mbakeshi a-nõdu iya l'ẽka; nõdu nwa iya l'ẽka; nõdu nwanwa iya l'ẽka; jeye teke oge kẽ alĩ-eze iya a-gvũ. Ono teke mba, du igweligwe; mẽ ndu eze, shihuru ike e-me iya ohu nk'ẽphe.

⁸ Teke bu l'õ nweru mba; m'õ bu alĩ-eze, jikaru õnodu Nebukadineza, bu eze ndu Bábyilonu l'ẽka; jika l'ẽphe te ejederu iya ozi; bẽ e-gude õgu; mẽ ejo-ẽgu; mẽ ejo iphe-ememe nua ndu õbu aphũ; mbu mee ndu ono iphe gbururu jeye teke ya e-shi l'ẽka Nebukadineza mebyishibebe ndu õbu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ⁹ Oo ya bu t'ẽphe ba angakwaru ndu nkfuchiru ẽphe nchĩ; mẽ ndu njibya; mẽ ndibe ẽphe, akoje iphe nrõ bu; mẽ ndibe ẽphe, ndu aphũ àphũ; mẽ ndu amamanshi, asuje unu l'õnu ta alakwa eze ndu Bábyilonu l'ẽka. ¹⁰ Iphe ẽphe ekfushi bukota ejo-ire bẽ ẽphe adzũshiru unu. Iphe oo-me abũru tẽ unu haa alĩ unu lamihukpõo alamihu; l'ẽke, teru ẽnya. Ya e-nwufu unu enwufu; unu eje ala l'iyi. ¹¹ Obenu l'õha, woru onwiya ye eze ndu Bábyilonu l'ẽka; bẽ mu a-haa t'ẽphe buru l'alĩ nk'ẽphe; l'akõ iya okfu; buru iya eburu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹² Mu ewokwaruphu ozi ono zia Zedekaya, bu eze ndu Júda; sũ iya: T'õ wotakwa onwiya ye eze ndu Bábyilonu l'ẽka; mẽ ndibe iya; k'õphu ndzũ e-dzu yelẽ Zedekaya. ¹³ ?Nanu ege e meru; bẽ nggũbe Zedekaya; nggu lẽ ndu alĩ ngu l'unu ha l'a-bũru ndu, ee-gude õgu; ejo-ẽgu; mẽ ejo iphe-ememe gbushia, bu iphe Ojejoje kfuru lẽ ya e-gude gbushia õha, jikaru l'ẽphe ta anõdu eze ndu Bábyilonu l'ẽka. ¹⁴ Unu ta angakwa nchĩ l'okfu ndu nkfuchiru, asuje unu l'ẽ t'õ nwekwa l'unu anõdu eze ndu Bábyilonu l'ẽka; kẽ l'õ kwa ejo-ire bẽ ẽphe adzũru unu lẽ nkfuchiru ono. ¹⁵ Ojejoje l'onwiya kfuwaru; sũ: "L'ẽ tõ bukwa iya ziru ẽphe ozi ono. Ophu õ bukwa iya bẽ ẽphe ekfuchiru. L'õ kwa ejo-ire bẽ ẽphe adzũ. Yõ buru iya e-me; ya enwufu unu; unu alaa l'iyi; unubẽdua; unu lẽ ndu ono, ekfuru unu iphe ono."

¹⁶ Mu bya asu ndu achijeru Nchileke eja; ẽphe lẽ ndu Júda l'ẽphe: "T'ẽphe ba ngakwa nchĩ l'okfu ndu nkfuchiru, asuje ẽphe l'õ phõduaru-a nwanshii nta-a; a tũko iphe ono, e gwotaru l'eze-ulo Nchileke laa alĩ ndu Bábyilonu ono; gwolata azũ. O kwa ejo-ire bẽ ẽphe adzũru unu. ¹⁷ Unu ba ngakwaru ẽphe nchĩ. Unu nõdu eze ndu Bábyilonu l'ẽka; k'õphu unu a-nõdu ndzũ. ?Bu ngunu kparu iphe mkpũkpu-a a-bũru ikpõzu? ¹⁸ O -buru l'ẽphe bu ndu nkfuchiru; l'anuje iphe Ojejoje ekfu; t'ẽphe rõnua Ojejoje, bu Òkaribe-Kakõta-Ike tẽ ngwa-ulo ono, e gude dozia eze-ulo Nchileke ono, bu õphu phõdukwaduru nu yelẽ õphu phõduru l'ufu-eze ndu Júda yelẽ õphu phõduru lẽ Jerúsalemu ta bũhe iphe ee-vuta laa

Bábyilonu. ¹⁹ Mbù l'agha; owaa kwa iphe Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu lẹ k'itso eze-ulo Nchileke; kẹ mini; kẹ ọ-gba-kperekpere; mẹ igweligwe ngwa ọdo ono, phodugbaaru lẹ mkpukpu-a, ²⁰ bu ndu ọphu ẹ te gwtadu; mbù Nebukadineza, bu eze ndu Bábyilonu; teke ọ kpuru eze ndu Júda, bu Jehoyakinu Jehoyakimu lẹ ndzù shi Jerúsalemu laa Bábyilonu; kpupuyabekota iya ndu a maru amaru l'alì Júda yẹle Jerúsalemu. ²¹ Ọwaa iphe Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike kfurú; mbù Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; ọwaa kwa iphe ookfu lẹ k'iphe ono, e gwophodoru l'eze-ulo Nchileke ono yẹle ọphu phoduru l'ufu-eze ndu Júda yẹle ọphu phoduru lẹ Jerúsalemu: ²² 'L'ẹphe ha bẹ ee-gwtatsukwa laa alì ndu Bábyilonu. Yọ buru l'ẹke ono bẹ ọo-nọdu gbururu jeye mbọku, ya a-chọru iya bya. Ono teke ya a-chi-phuta iya azù bya edophu iya azù l'ẹke-a.' " Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

28

Aagba Hananaya l'anwu

¹ Yọ buru l'afa ono kwaphu; lẹ Zedekaya wataru ọchi ndu Júda k'ophungu; l'onwa k'ise l'ime afa k'eno bẹ onye nkfuchiru, bu Hananiya Azuru, bu onye Gibiyonu; nọdu l'ulo Ojejoje l'ifu ndu achijeru Nchileke eja; mẹ l'ifu ọha sù mu: ² "Ọwaa iphe Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike kfurú; mbù Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu. Ọ sùru: 'Lẹ ya a-gbabufu agadagbanjigba ono, eze ndu Bábyilonu liberu unu l'olu ono. ³ L'ime afa labù bẹ ya a-chi-phutakota iphe búkpo ngwa-ulo Ojejoje ono azù l'ẹke-a; mbù ngwa ono, eze ndu Bábyilonu; mbù Nebukadineza chítaru l'ẹke-a lashia Bábyilonu ono. ⁴ Ya a-chi-phutakwaphu Jehoyakimu Jehoyakinu bu eze ndu Júda azù l'ẹke-a; mẹ iphe búkota ndu a kpuru lẹ ndzù l'alì ndu Júda, bu ndu laru alì ndu Bábyilonu. Ishi iya aburu lẹ ya mu a-gbabufu agadaganjigba ono, eze ndu Bábyilonu nyabẹru unu l'olu ono. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.' "

⁵ Tọ dọ iya bu; onye nkfuchiru, bu Jeremáya abya eyeeru onye nkfuchiru ono; mbù Hananiya ọnu l'ifu ndu achijeru Nchileke eja yẹle ifu iphe búkpo ndu vudo l'ulo Ojejoje; ⁶ sù iya: "T'ọ dukwa ẹge ono! Tẹ Ojejoje mekwaa ya ẹge ono! Tẹ Ojejoje mekwaa iphe ono, i kfurú ono. T'ọ chi-phutakwa ngwa-ulo Ojejoje azù yẹle ndu a kpuru lẹ ndzù; t'ọ shikwa l'alì ndu Bábyilonu tuko ẹphe chi-phuta azù l'ẹke-a! ⁷ Ọlobu; ngabẹkwa nchì nua iphe mu abya tẹ mu kfurú ye ngu lẹ nchì; mẹ lẹ nchì ndu-a l'ẹphe ha. ⁸ Ndu nkfuchiru, vu mu ọzo bya; bya evuru ngu ọzo bya; mbù ndu nkfuchiru ndiche; búlephu iphe ẹphe shi ekfuje bu l'ọgu a-da; ẹjo-ẹgu abya; waa ẹjo iphe-ememe. Ono iphe ẹphe shi ekwuje anù ndu mba, dugbaa iche iche; mẹ alì-eze, shihugbaaru ike. ⁹ Obenu l'onye nkfuchiru, ekfu lẹ nchì a-dù ndiphe ndoo búlephu teke iphe o kfurú meru ẹge o kfurú iya bẹ ee-kweje lẹ Ojejoje ziru iya phù l'oswiya."

¹⁰ Tọ dọ iya bu; onye nkfuchiru ono; mbù Hananiya abya agbabufu Jeremáya, bu onye nkfuchiru odogoro ono, ọnya l'olu ono; woru iya ghabua. ¹¹ Hananiya abya evudo l'ifu ndu ọha ono l'ẹphe ha; sù: "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: 'L'ọ kwa ẹge-a bẹ ya a-gbabufu odogoro ono, Nebukadineza, bu eze ndu Bábyilonu nyabẹru iphe bu mbakeshi l'olu l'ime afa labù.' " Yo kfulephu ẹge ono; Jeremáya atugba.

¹² A nonyaa; l'onye nkfuchiru, bu Hananiya gbabutsuaru eri-njigba ono, nọ l'olu onye nkfuchiru, bu Jeremáya ono; Ojejoje abya ekfurú yeru

Jeremáya; sù iya: ¹³ “Je je ekfuru Hananiya sù iya l’owaa iphe Ojejoje ekfu: Iphe ò gbajifuru bukwa odogoro ophu e meru l’oshi; òle iphe ya e-gude dochia ya bù odogoro ophu e meru l’ìgwè. ¹⁴ Owaa iphe Ojejoje, bù Okaribe-Kakòta-Ike kfuru; mbù Nchileke kẹ ndu Ízuru: ‘Ya e-woru odogoro ophu e meru l’ìgwè ye iphe bù mbakeshi l’olu gude iya mee t’ò buru Nebukadineza, bù eze ndu Bábyilonu bẹ ephe a-nòdu l’èka; mbù je akpaa l’iphe bù unwu anumanu.’ ”

¹⁵ Tò dù iya bù; onye nkfuchiru, bù Jeremáya asù Hananiya, bù onye nkfuchiru: “Ngabekpoduaphu nchì; Hananiya! È tò bukwa Ojejoje ziru ngu t’ì bya; obenu l’ì mewaru ndu-a; ephe eje eworu obu zia l’iphe e-ta bùdu oswi-okfu. ¹⁶ Oo ya kparu iphe Ojejoje ekfu: ‘Lẹ ya abyaakwa ngu ewofu lẹ mgboko-a. È tìi nòfukwa afa-a gèdegede; kẹ l’i kfuwaru okfu, eme t’e kwefuru Ojejoje ikè.’ ”

¹⁷ Yo rulephu l’onwa k’èsa l’afa ono kwaphu; Hananiya, bù onye nkfuchiru anwùhu.

29

Èkwo, e deru nù ndu a kpuru lẹ ndzù

¹ Owaa bù iphe e deru l’èkwo, Jeremáya shi lẹ Jerúsalemu dee nù t’a nù ndu bù ògurennya l’ime ndu ophu nòkwadu ndzù l’ime ndu bù uke; ndu nkfuchiru; mẹ iphe bukpo ndu ono, Nebukadineza shi lẹ Jerúsalemu kpua lẹ ndzù laa Bábyilonu ono. ² Teke ono bẹ a kpwakwanaru eze, bù Jehoyakinu lẹ ndzù yẹle nne iya, bù eze-nwanyi; mẹ ndu ishi ibe eze; məkpo ndu ishi, achì ndu Júda yẹle ndu Jerúsalemu l’ephe ha; mẹ ndu eme nka; mẹ ndu akpù uzu; bẹ a kpukotawaru lẹ ndzù kpuru lufu lẹ Jerúsalemu. ³ Onye ò nùru èkwo ono bù Elasa Shafanu yẹle Gemariya Hilikaya, bù ndu Zedekaya, bù eze ndu Júda ziru ozi t’ephe je ezia eze, bù Nebukadineza lẹ Bábyilonu. Èkwo, Jeremáya deru òbu asu:

⁴ Owaa iphe Ojejoje ekfu ndò-ò; mbù Okaribe-Kakòta-Ike, bù Nchileke kẹ ndu Ízuru. Ndu ookfu iya anù bù ndu ono, a kpuru lẹ ndzù l’ephe ha ono; mbù ndu ono, ya meru; e shi lẹ Jerúsalemu kpua ephe laa Bábyilonu ono: ⁵ Unu kpushikwaa ùlo buru; unu akòshia okfu; ria iphe o metaru. ⁶ Unu lùshikwaa nwanyi; mùshia unwegirima; unu achòtatsuaru unwu unu unwoke unwanyi ndu ephe a-lù. Unu ekeshia unwu unu unwanyi nji; k’ophu ephebedua l’e-nwewaruphu unwegirima. Unu nòdukwa l’èke ono ka l’ìgwe; unu ba kakwa nwanshì. ⁷ Odo bù l’agha; unu chojekwa iphe e-me tẹ nchì dù ndoo lẹ mkpukpu ono, a kpuru unu lẹ ndzù laa ono. Unu kfujeru nù Ojejoje l’okfu èhu ndu ono; kele nchì -dù ephe ndo; yò dukwaphu unu. ⁸ Kẹ l’agha; owaa kwa iphe Ojejoje, bù Okaribe-Kakòta-Ike ekfu ndò-ò; mbù Nchileke kẹ ndu Ízuru: “Unu be ekwekwa tẹ ndu nkfuchiru unu; mẹ ndu agbaru unu èja; duswee unu ọzo. Unu ba angajekwaru ephe nchì lẹ nrò, unu meru ephe; ephe aròshi. ⁹ O kwa èjo-ire bẹ ephe adzuru unu; sù l’ephe gude ephe iya l’ekfuchiru iya. È tò bukwa iya yeru ephe.” Ono kwa iphe Ojejoje kfuru ono.

¹⁰ Owaa iphe Ojejoje ekfu: “L’a -nòlephu ọkporo afa èto l’afa iri lẹ Bábyilonu; bẹ ya a-byakfuta unu bya emeeru unu iphe ono, dù mma, ya kweru ọkwa iya ono; mbù lẹ ya a-bya eduphuta unu azu l’alì èke-a. ¹¹ Kele ya maru iphe ya arì l’èke unu nò. Oriri iya l’èke unu nò bù oriri-oma; è tò bukwa èjo-oriri. O kwa t’ò dùru unu lẹ mma; mẹ t’o nweru iphe unu

a-nòdu ele ɛnya iya l'uzo ifu. Ono kwa iphe Ojejoje ekfu. ¹² Teke ono bɛ unu a-kpɔ-kuje iya; unu abyakfuta iya; bya ekfuru nɛ iya; ya angabɛru unu nchɛ. ¹³ Mbɛ; unu achɔo ya; chɔ-vu iya; m'ɔ -bɛru l'unu gude obu unu l'ɔ ha l'achɔ iya. ¹⁴ Teke ono bɛ unu a-chɔ iya chɔ-vu iya." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. "Ya e-me unu; unu ta buheduru ndu a kpuru lɛ ndzɛ. Mbɛ lɛ ya e-jelephu l'iphe bukpo mbakeshi; mɛkpɔ iphe bɛ ɛke ono, ya chɛru unu laa ono je achɛ-phuta unu azɛ l'ɛke ono, ya meru; a kpua unu lɛ ndzɛ laa ono." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹⁵ Unu a-sɔkwaru: "Lɛ Ojejoje nɔwaru unu ndu nkfuchiru lɛ Bábyilonu." ¹⁶ Obenu l'agha; ɔwaa kwa iphe Ojejoje kfuru l'okfu ɛhu onye eze ono, nɔ l'aba-eze Dévidi ono yele okfu ɛhu iphe bukpo ndu phɔduru lɛ mkpɔkpɔ-a; mbɛ unwanna unu, bɛ ndu ophu ɛ-ta kpɔkobedu unu l'ɛphe lɛ ndzɛ. ¹⁷ Iye! ɔwaa iphe Ojejoje bɛ ɔkaribe-Kakɔta-Ike ekfu: "Lɛ ya e-ye ndu gude mma yele ɛjo-ɛgu; mɛ ɛjo iphe-ememe t'ɔ bya etso ɛphe ɔgu. Ya emee ɛphe; ɛphe adɛ l'ɔ bɛ figu, duta-beru ɛji; k'ophu bɛ l'ɛ tee ridu iya eriri. ¹⁸ Ya e-gude mma; ɛjo-ɛgu; mɛ ɛjo iphe-ememe chia ɛphe oso. Ya e-mee ɛphe; ɛphe abɛru iphe alɛ-eze nɔgbaa lɛ mgboko-a a-nòdu atso oyi; mbɛ ɛphe abɛru iphe e gude akɔ ɔnu; iphe anyɛ ishi ɛdzu; iphe-ɔchi yele iphe e gude ephu l'iphe l'iphe bɛ mbakeshi, bɛ ɛke, ya chɛru ɛphe je eye. ¹⁹ Ishi iya abɛru l'ɛphe ta ngadu nchɛ l'okfu iya." Ono kwa Ojejoje kfuru; mbɛ okfu, ya kfuru nkfuto nɛ ɛphe. Ndu, ya ziru iya abɛru ndu ozi iya, bɛ ndu nkfuchiru. Ophu unubɛdua, a kpuru lɛ ndzɛ-a 'angakwaphu nchɛ. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ²⁰ Unu ngabekwa nchɛ l'iphe Ojejoje ekfu; unu l'unu ha, bɛ ndu a kpuru lɛ ndzɛ; mbɛ ndu ya chɛtaru lɛ Jerúsalemu laa Bábyilonu.

²¹ ɔwaa iphe Ojejoje ekfu ndɔ-ɔ; mbɛ ɔkaribe-Kakɔta-Ike, bɛ Nchileke kɛ ndu Ízurelu; ɔwaa kwa iphe ookfu l'okfu-ɛhu Éhabu Kolaya; mɛ okfu-ɛhu Zedekaya Maseya, bɛ ndu gude ɛpha iya l'adzuru unu ɛjo-ire; sɛ l'ɛphe ekfuchiru iya: "Ya e-woru ɛphe ye l'ɛka Nebukadineza, bɛ eze ndu Bábyilonu; yo woru ɛphe gbushia l'ifu unu. ²² ɔo ɛphe a-kpata iphe ndu Júda ono, a kpuru lɛ ndzɛ ono l'ɛphe ha, bɛ ndu nɔ lɛ Bábyilonu a-wata ɔko ɔnu; sɛ: "Tɛ Ojejoje mekwaa ngu iphe o meru Zedekaya; yele Éhabu, bɛ ndu, eze ndu Bábyilonu hɛru l'ɔku." ²³ Ishi iya abɛru l'ɛphe mewaru iphe-eswe lɛ Ízurelu. ɛphe l'unyomu obutobu ɛphe riwaru ogori; ɛphe egudewa ɛpha iya dzua ɛjo-ire, bukota iphe ya ta sɛdu ɛphe t'ɛphe mee. Iphemiphe ono bɛ ya makɔtaru; bɛru onye ekebe iya." Ono kwa iphe Ojejoje ekfu.

Ozi, e ziru Shemáya

²⁴ "Kaaru Shemáya, bɛ onye Nehelamu: ²⁵ ɔwaa iphe Ojejoje ekfu; mbɛ ɔkaribe-Kakɔta-Ike; bya abɛru Nchileke kɛ ndu Ízurelu: I gude ɛpha ngu dee ɛkwo wolaaru iphe bɛ ndu nɔ lɛ Jerúsalemu; bya anɛ iya Zefanaya Maseya, bɛ onye achɛjɛru Nchileke ɛja; mɛ iphe bukota ndu achɛjɛru Nchileke ɛja ndu ophu l'ɛphe ha. Nggɛ asɛ Zefanaya-a: ²⁶ Ojejoje meekwaru ngu onye achɛjɛru Nchileke ɛja t'ɛ nòdu l'ɔkwa Jehoyada; t'ɛ nòdu l'eleta ɔlo Ojejoje ɛnya. O -nweru onye ɔgvu eme, sɛru lɛ ya bɛ onye nkfuchiru; wota hankɔfu tɛa onye ɔbu l'ɔkpa; nggu atɛa ya igwɛ l'olu; kpɔ-chia ya l'ɔlo-mkpɔro. ²⁷ ?Bɛ ngunu kparu iphe ɛ tɛ baduru Jeremáya mba; mbɛ ophu Anatɔtu, eku onwiya onye nkfuchiru? ²⁸ ɔwaa

ozi, o nọ lẹ Bábyilonu zia ayi: 'Iphe obu a-nọkwa ọdu. Ọo ya bu t'unu kpushikwaa ọlo buru; unu akoshia okfu; ria iphe o metaru.' "

²⁹ Tọ dọ iya bu; onye achijeru Nchileke eja ono; mbu Zefanaya abya eworu ekwo ono guaru Jeremáya, bu onye nkfuchiru. ³⁰ Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya; sọ iya: ³¹ "T'o zia ozi-wa; tẹ iphe bu ndu ono, a kpuru lẹ ndzụ ono l'ephe ha nukota iya: 'Ọwaa iphe Ojejoje ekfu l'okfu ẹhu Shemáya; ophu Nehelamu: Keshinu Shemáya ekfuru unu nkfuchiru; l'ebe abụ l'ọo ya ziru iya ẹya; bẹ o mewaru; unu eje achiri obu yeru iphe ẹ-ta abudu oswi-okfu. ³² Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ Shemáya kẹ Nehelamu; bẹ ya a-nu aphu; mẹ l'awa iya l'ephe ha; k'ophu bu l'ẹ tọ dukwa onye nk'ia, a-phodukwadunu l'ẹke ndu-a nọ; ophu o 'phukwanu iphe-oma ono, ya e-meru ndu nk'ia ono. Ishi iya aburu l'o kfuwaru iphe e gude kwefuru iya ikè.' Ono iphe Ojejoje ekfu ndono."

30

Ụkwa lẹ ndu Ízurelu a-lata

¹ Ojejoje; mbu Nchileke kẹ ndu Ízurelu ² asu mu: "Tẹ mu tuko okfu-a, ya kfuru mu-a dekota l'ekwo. ³ Kẹ l'oge abyakwaa; teke ya e-duphuta ndu nk'ia, bu ndu Ízurelu; ephe lẹ ndu Júda azu; ya e-shi l'ẹke ono, a kpuru ephe lẹ ndzụ laa ono; bya edophu ephe azu l'alị ono, ya nuru nna ephe oche ephe t'ọ buru nk'ephe ono. Ono kwa iphe yẹbedua, bu Ojejoje kfuru ndono."

⁴ Ojejoje abya ekfua okfu ẹhu ndu Ízurelu; ephe lẹ ndu Júda; sọ:

⁵ Ya anukwa mkpu ndu atsu egvu.

Ọ bu mkpu ndu atsu egvu;
ẹ tọ bukwa mkpu k'ẹhu agu.

⁶ Riedunu iya ariri. Nwoke;

?oopaje ephe-ime?
?Nanukwanu ẹge e meru;
ya aphutsua unwoke;
ephe achigbaaru ẹka
kwẹe l'ephe l'ọ bu
nwanyi, ime eme;
onyenonu echishihutsua echihu l'anya.

⁷ Tuswekwa!

Mboku ono a-dukwa ejo
ẹji; k'ophu bu l'ẹ-tọ duhedu
mboku, a-dubaa ẹji l'ọ bu iya.
Teke ono bẹ ndu nk'ia
e-je iphe-ẹhuka;
obenu lẹ ee-kochaa
dzota ephe l'ime iya.

⁸ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike bẹ suru: "L'o -rua mboku ono: 'Bẹ ya a-nyakwo odogoro ono, nọ ephe l'olu ono; ya abya atoshia ephe egbu, e keru ephe; ophu to nwehedu l'ephe aburu ndu ohodo ohu ọdo. ⁹ Ephe a-nodu ejeru Ojejoje, bu Nchileke ephe ozi yele o-shi-l'eri Dévidi, bu onye ya e-wofutaru ephe.

¹⁰ " 'Ọo ya bu; ba atukwa egvu; nggube Jékopu, bu nwozi iya!
" 'Ophu t'ẹ b'e yekwa ngu egvu;

nggube Ízurelu;
kẹle ya e-shikwa l'ẹke teru ẹnya dzota ngu.

Ya a-dzọta unwu ngu l'ali
 eke a kpuru ephe le ndzu laa.
 O bu teke ono be unu a-lata
 azu bya eburu l'ehu-agu;
 ophu 'onwehedu iphe
 emekwadu unu odo;
 ophu 'onwehedu onye eyekwadu unu egvu odo.

- 11 Ya a-byakwa bya eswiru unu; dzoo unu!
 'Ya a-byakwa bya atuko iphe bu mbakeshi ono,
 bu ndu, ya shi woru unu ye
 l'eka ono mebyishikota.
 Obenu le unubedua;
 be ya te emebyishikotadu kpakparakpa.
 Ya ta ahakwanu unu te ya
 ba ahụ unu ahụhụ le phuu;
 ope ya -bya unu ahụhụ;
 be ya a-hụ unu l'oruberu iya.' "

Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono.

- 12 Owa iphe Ojejoje ekfu:
 L'onya, aba ndibe iya kwa 'agwota agwota.
 Iphe e mekaru unu aburu
 'akpohudu akpohu.
- 13 E to dudu onye a-gbaru unu mkpu;
 ophu o dudu iphe odo,
 ee-mebaa l'onya obu, aba unu obu;
 ophu 'onwedu l'unu byakwadu
 bya aka mma odo.
- 14 Iphe bu ndu nggu l'ephe
 shi eshi onya zahakotawaru ngu.
 Ephe ta akpahedu ishi ngu le phuu.
 Iphe ya meru ngu dukwa
 l'o bu iphe madzu emeje ohogu iya.
 Ahuhu, ya huru ngu adu
 l'o bu onye duru madzu ehuka ahije iya.
 Ishi iya bu l'i menukaru iphe du eji;
 iphe du eji, i meshiru apaa l'igwe.
- 15 ?Nanu ege e meru;
 nggu ara ekwa iphe mekaru ngu nu;
 ?a suru ngu l'o byakwaduru
 bya akpohu akpohu?
 Unu menukaru ejo iphe;
 iphe du eji unu ahawa l'igwe
 kparu iphe ya emee unu iphe ono l'o ha.
- 16 "Obenu l'iphe bu ndu eripya
 unu eripya be ee-ripyakwaphu.
 Iphe bu ndu ohogu unu;
 be aa-kpu le ndzu.
 Ndu kwaru iphe unu
 l'okwata be aa-kwakwaphu l'okwata.
 Ndu keru iphe unu l'ogu;
 be ee-kekwapu iphe ephe l'ogu.
- 17 Obenu le ya e-me t'ehu du ngu mma odo;
 mee te onya, no ngu l'ehu kpohu.

Ishi iya aburu l'e kuru ngu
 onye a chifuru achifu;
 le Zayonu ta duhedu onye akpa ishi iya."

Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfulu ndono.

¹⁸ Ojejoje suru:

Le onu-ulo Jekopu ono,
 e shi kpua le ndzu ono
 be ya e-dophu azu l'onodu iya.
 Ya aphuru eke ephe bu imiko.
 Mkpukpu ono;
 be aa-kpu-phu azu l'eke onohawa;
 ufu-eze ono abyakwa bya
 anochia enya eke gbaru iya nu.

¹⁹ Ndu bu l'eke ono a-wata

ogu egvu-ekele; l'atu uzu ehudso-ena.
 Ya e-me t'ephe kabaa l'igwe;
 ophu ephe 'abyadu bya alakwadu ali ali.
 Ya e-me t'ephe buru ndu aakwabegvu;
 ophu enya ta byadu bya ala ephe ali.

²⁰ Unwu ephe bu ege ephe

shi shihu ike teke ndiche bu ephe e-shihu.
 Ndu ali-a a-nodu l'ifu iya
 gbabeshia okpa ike l'ali;
 ndu akagbu ephe akpagbu; be ya a-nu nshi.

²¹ Onye ishi ephe a-buru onye ali ephe;
 onye achu ephe aburu onye nk'ephe.

Ya e-me t'o bya anodu iya ntse;
 o dudu; ?bu onye ha k'obyia
 iya l'ifu l'e be eku iya ekuku?

Ono iphe yebe Ojejoje kfulu ndono.

²² " 'Oo ya bu l'unu a-buru ndibe iya;
 yebedua aburu Nchileke unu.' "

²³ Unu lekwa! Ehu-eghughu Ojejoje duakwa l'o bu oke pherephere;
 mbu ejo oke pherephere. Yo buru l'ishi ndu iphe du eji be ophu
 temutemu; ²⁴ ophu ehuduhukwa Ojejoje gbururu jeye yo meebekota
 iphe no iya l'okpoma k'ememe. Uboku abyaphu teke iphe-a e-dokota unu
 enya ohuma.

31

Alata ndu Izuru

¹ Ojejoje abya asu: L'o -rua teke ono; be ya a-buru Nchileke k'ikfu l'ikfu
 ndu Izuru l'ephe ha; ephe aburu ndu ndibe iya. ² Ndu ono, wafurunu
 ono be ya meru eze-iphe-oma teke ephe no l'echi-egu. Teke ndu Izuru
 shi achu eke, ephe a-nodu tuta ume ³ be ya shi l'eke teru enya mee t'ephe
 phua ya. Ya yeru unu obu; yeru iya unu k'ojejoje. O kwaphu ege ono be
 ya e-yegburu unu obu kwasuru. ⁴ Teke ono be ya a-chikobe unu; unube
 ndu Izuru; t'unu bya agbabe okpa; buru mba odo. Teke ono; be unu
 a-chita nkwa unu je etsoru ndu ehudso ena; wata ote egvu. ⁵ Teke ono
 kwaphu be unu a-wata oko okfu vayinu l'eli egvu egvu Sameriya odo.
 Ndu koru okfu; e-ri iphe ephe kotaru iya; ⁶ ke l'oge abyaa; teke ndu eche

nche a-nonyaa; chilahaa mkpu l'alì ugvu ugvu ndu Ífuremu; sù: "Unu bya t'ayi je lẹ Ugvu Záyonu; jekfu Ojejoje, bụ Nchileke ayi."

⁷ Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:

"Unu gva egvu ẹhu-otso-ena nù Jékopu!

Unu tva uzu ẹhu-otso-ena
nù mba ono, bụ ishi mbakeshi ono!

Unu gva egvu ekele unu; sùje:

'Ojejoje; dzọwaru ndu nk'ia;

ọ nafutawaru ndu Ízurelu

ndu ọphu phoduru nù l'ẹphe ha!'

⁸ Unu lekwa; ya e-shi lẹ isheli dulata ẹphe.

Ya eshi l'ẹke mgboko jeberu rukoo ẹphe.

Ya a-chita chita jeye mẹ ndu ishi; ndu ngvuru;

unwanyi, dọ ime; mẹ ndu ọphu ime eme.

Ọ bulephu lẹ ndu a-lata nù a-dù l'igwe.

⁹ Ẹphe a-nọdu amụ onu-ochi l'alata.

Ẹphe a-nọdu ekfu anụ iya; ya edu ẹphe l'ala.

Ya e-du ẹphe dughaa nggele nggele;

dua ẹphe shia ọzo, dọ kwọru akwọkwo;

k'ọphu ọkfu ta akpọdu ẹphe l'okpa.

Ishi iya aburu l'ọo ya bụ nna Ízurelu;

Ífuremu aburu ọkpara iya.

¹⁰ Unu nukwaa iphe Ojejoje ekfu;

unubẹ mbakeshi!

Unu araa ya arara tẹ ndu bu l'eli-alì nva ya!

L'onye ono, chikashiru ndu Ízurelu ono

a-chikobekwaphu ẹphe ọdo.

L'oochekwa unwu aturu iya

ọbu nche l'ọ bụ onye eche aturu;

¹¹ kele Ojejoje gbafutawaru Jékopu;

kfua aswa ishi iya l'ẹka ndu ka ẹphe ike.

¹² Ẹphe a-bya agva egvu

ẹhu-otso-ena lẹ Ugvu Záyonu.

Ẹphe etee ẹswa k'iphe-oma,

Ojejoje doberu ẹphe;

mbụ witu; mẹe ọphungu; manụ;

unwu aturu; unwu egvu;

mẹwaru unwu eswi.

Ẹphe a-dù l'ọ bụ okfu,

a kọru; l'agba iya mini ọhuma;

ẹphe ta anọhedu l'aphu ọdo.

¹³ Teke ono bẹ unwu-mgboko

a-wata ote egvu; ẹhu atsoshi ẹphe.

Unwu-okorọbya;

mẹ ndu bụ ọgurennya;

bẹ ẹhu a-nọdu atsokwaphu.

Ono teke ya e-me tẹ aphu,

ẹphe shi agụ buru ẹphe

ẹhu-otso-ena.

Ya a-dù ẹphe obu;

bya aghanwee aphu,

tsọru ẹphe t'ọ buru ẹphe ẹhu-otso-ena.

14 Ndu achijeru Nchileke eja;
 be ya a-nukpoo iphe du mma;
 nua ya ephe ke etsutsu iya.
 Ya e-me t'epho ji ndu nk'iya ohuma."
 Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono.

Obu-imiko Ojejoje

15 Owaa iphe Ojejoje ekfu
 ndo-o:
 "A nuru uzu-ekwa le Rama;
 o bu ekwa anwuhu me oke nggumaphu.
 O bu Rechelu l'ara ekwa unwu iya;
 ophu o kwedu t'e gbobuta iya egbobuta;
 okfu l'unwu iya gvü-geru.*

16 Gberuma! Ba rahe ekwa!
 Fuchaa enya-mini, no ngu l'enya;
 ke l'ee-mekochaa bua ngu nggo oru ngu;
 mbu l'ephe e-shi l'ali ndu ohogu latakota."
 Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono.

17 "Oo ya bu t'unu lee enya;
 l'uzo ifu a-durua unu le mma.
 Unwu ngu a-latakota l'ali ephe."
 Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono.

18 "Ude, ifuremu atsü be ya nwaru; l'o süru:
 " 'L'a hüwaru iya ahühü l'o bu
 onye ahü nswi, e-te
 kwedu t'a gota iya agota.
 A hüwanaa ya huta.
 Wo t'a hanua ya te ya laphuta azu;
 ke l'oo mu bu Ojejoje bya
 aburu Nchileke iya.

19 Ya kphahuhutsuaru; izimana abya alaphuta iya azu.
 Onodu, ya no abya edole iya phü enya;
 Ya abya efuru efuru; woru ikpere byishi l'ali;
 l'eke iphere guderu iya; yo kpo ya okfu;
 ke l'oo iphe ya meru teke ya bu nwokoröbya
 be byaru bya etee ya ntü l'ifu nta-a.'

20 Ifuremu ?ta budunua nwa iya, ya yeru obu;
 mbu nwa iya, bu: ya -phü iya;
 ehu atsö iya ena.
 A makwaru-a le ya ahajeru ekfu okfu iya k'ejj;
 obenu le ya anyatajekwa iya-a.
 Oo ya bu l'obu iya du iya nshinu;
 mbu le ya a-phuru iya imiko nshinu."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

21 "Meshia iphe-ohubama
 dobegbaa l'echi esu-uzo!
 Nngu ekoshia ogvudu
 ogvudu dobegbaa!
 Nngu elezita enya l'uzo, iishi!
 Latakwapu azu;

* 31:15 31:15 Mat 2:18.

nggube nwamgboko Ízurelu!
Latakwapu azu le
mkpukpu ngu ono l'ò ha!

22 ?Nanu teke ii-ghaphebe ege-a; rua;
nggube nwada ono,
e te egudedu ire ngu eka ono?
Ojejoje meekwaru iphe
ophungu le mgboko-a:
le nwanyi a-wata oleta nwoke enya."

Odu le mma ke ndibe Nchileke

23 Qwaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu ndo-o; mbu Nchileke ke ndu Ízurelu: O suru agha: Le ya -shilephu l'eke, a kpuru ephe le ndzu duphuta ephe azu; be ndu, no l'ali Júda yeke mkpukpu le mkpukpu iya a-wata okfu okfu-a odo; su:

"Te Ojejoje gooru ngu
onu-oma;
nggube ishi eke ono, doberu eka-ndo;
bya aburu ugvu, du nsò ono!"

24 Ndu Júda me mkpukpu, nokota iya nu a-tuko bukotaru l'eke ono. Ndu ako okfu e-buru iya; ephe le ndu chi egu me aturu ephe aghaphe aghaphe; 25 ke l'onye ike gvuru be ya e-me t'epho ji; ya emee ndu ike gvuru t'ephe gbakerehu. 26 Teke ono be ndu madzu a-wata okfu: "L'ephe kuru mgbenya; tehu; ehu atso ephe ntumatu."

27 Qwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'oge abyakwa-a; teke ya e-woru nebyi madzu yeke anu woru ghaa l'ali Ízurelu yeke ali Júda. 28 Oo bulephu ege ya cheru ephe nche; bya efeshia ephe; nwukposhia ephe; bya emekputa ephe; mebyishia ephe; ephe alaa l'iyi; o kwaphu ege ono be ya e-che ephe nche; bya akpukwaa ephe; dzaphu ephe azu." Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono. 29 O rua teke ono b'e taa sùhedu:

" Le nna ephe bukwa akpuru
vayinu, e-ta achadu achacha;
be ephe taru;
yoo kpo unwu ephe izize.'

30 Iphe e-gbe mechianu bu l'onnyemoneye a-la l'iphe o metaru. Onye riru vayinu, e-ta achadu achacha; eze akpowa iya ru izize."

31 Qwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'oge abyakwa teke yeke ndu Ízurelu; me ndu Júda a-gba ndzu ophungu. 32 Ono ta aduhedu l'ò bu ogba-ndzu ophu yeke nna ephe oche gbaru; teke ono, ya gude eka sefuta ephe l'ali Íjiputu ono; ke l'ò bu oswi-okfu l'oo yebedua bu ni ephe; ole ephe mebyiru ogba-ndzu ono.

33 "Qwaa ndzu ophungu yeke ndu onu-ulo Ízurelu a-gba: m'ò -rulephu teke ono. Ekemu iya; be ya e-ye ephe l'egomunggo; dee ya ephe edede l'okpoma. Ya a-buru Nchileke ephe; ephebedua aburu ndibe iya.

34 Madzu te ezihedu ibe iya iphe odo; ophu madzu e'ezihedu nwunne iya iphe ke t'osuje iya: 'Makwaru Ojejoje'; ke l'ephe e-shilephu l'onye enya katsua alala l'ime ephe jeye l'onye ophu enya katsua nshinu maru iya. Ishi iya aburu le ya a-guru ephe nvu l'iphe du eji, ephe meshiru; ophu ya 'anyatahedu iphe du eji ephe odo le phuu."

Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono.

35 Qwaa iphe Ojejoje ekfu ndo-o;
mbu onye ono,

doberu ɛnyanwu; sù
 t'oochije l'eswe; bya emee
 tẹ ɔnwu; mẹ mkpọ-kpodo
 chije l'enyashi;
 mbù onye ono, bụ iya
 anmawoje eze ɛnyimu anmawo;
 eyii-mini iya edee mba ono;
 ɛpha iya bụ Ojejoje,
 bụ Okaribe-Kakọta-Ike.

³⁶ Ọ suru l'ọ -buru l'ọ nweru teke aa-nonyaaruu;
 iphe-a, ya keshiru;
 dobe iya l'oru iya-a gbakahu;
 ono teke ndu eri Ízurelu a-chihu;
 ɛphe ta abuhedu ọha k'eka
 ɛphe l'ifu iya gbururu jeye lẹ gbururu.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

³⁷ Ọ -buru l'ọ nweru mbọku,
 ee-wota imigwe tụa l'iphe aatuje iphe;
 bya egvua alị gvurua ẹke
 a tọru ọkpa mgboko l'ọ ha;
 tẹmanu ya egude iphe ndu
 eri Ízurelu mekotaru l'ọ ha
 jịka ɛphe.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

³⁸ Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'oge abyakwa teke ee-mekochaa kpukwaa
 mkpukpu-a doberu yẹbe Ojejoje; tsube l'oje Hananelu jeye l'onu-uzo ono,
 aza Onu-uzo Aghachi ono. ³⁹ Ogologo iphe e-gude atụ iphe e-shi l'ẹke ono
 daburu ogologo jeye l'eli ugwu Garebu; bya ago-zia lufu Gowa. ⁴⁰ Nsuda
 ono l'oha, shi buru ikirikpo; bukwaruphu ẹke aawushi iya ntụ phụ;
 mękpọ ẹgu ono l'ọ ha jeye lẹ Kídironu l'uzo ɛnyanwu-ahata; gbururu
 jeye l'iku Onu-uzo Inya l'ọ ha a-dukotaru Ojejoje nsọ. Ẹ to nweru l'e
 efefukwadu mkpukpu ono efefu; ọphu ee-nwukposihedu iya enwukposhi
 ọdo."

32

Jeremáya azu alị

¹ Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya l'afa, kwe Zedekaya afa iri, ọ wataru
 ọchi ndu Júda. Afa ono kwaphu bẹ kwe Nebukadineza afa iri ẹsato, ọ
 wataru ọchi ndu Bábyilonu. ² Teke ono bẹ ndu soja ndu Bábyilonu yechiru
 Jerúsalemu. Onye nkfuchiru ono; mbụ Jeremáya aburu l'ogbodufu ẹke
 ndu nche anoje l'ufu-eze, achị ndu Júda b'a tuchiru iya; ³ kele Zedekaya,
 bụ eze ndu Júda turu iya mkpọro l'ẹke ono l'ọ suru lẹ Ojejoje suru lẹ ya
 abyaakwa oworu mkpukpu-a ye l'eka eze ndu Bábyilonu; t'ọ bya aluta iya
 l'ogu. ⁴ Lẹ Zedekaya, bụ eze ndu Júda ta anahukwa; l'akputafujekwa iya
 ye eze ndu Bábyilonu l'eka yele iya ekfugbaa ifu l'ifu; yo gude ɛnya iya ẹbo
 ẹbo phụ iya. ⁵ L'ọ-kpuru Zedekaya laa Bábyilonu bụ ẹke ọo-nodu jeye ya
 anụ ya aphụ. L'ẹ to nwekwa m'ọ -ruhuru; o je etso ndu Bábyilonu ọgu;
 ẹ-tọ dukwa iphe ọo-luta iya. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.

⁶ Tọ dụ iya bụ; Jeremáya asụ: "Lẹ Ojejoje kfukwaru mu ⁷ lẹ Hanamelu
 Shalumu, bụ nwunne nna mu a-byakfuta mu bya asụ mu tẹ mu zua alị

iya, nò lẹ mkpukpu Anatotu; kẹ l'eshinu ọ bụ mu l'iya katsua abubu b'ọ bụ mu b'ọ gbaru l'agbata iya.

⁸ “E metsua; yọ bụleruphu ẹge ono, Ojejoje kfuru ono b'o meru: Nwa nwunne nna mu; mbụ Hanamelu abyakfutashia mu l'ogbodufu ẹke ndu nche anoje; bya asụ mu tẹ mu zua alì iya, nò lẹ Anatotu; l'oke-alì ndu Bénjaminu. Lẹ keshinu ọ bụ mu b'o ruberu l'agbata; tẹ mu zulekwa iya phụ t'ọ buru nke mu.

“Mu amalekwaruphu l'ọ bụ ẹge Ojejoje kfuru ndono. ⁹ Tọ du iya bụ lẹ mu eje azua alì obu lẹ Anatotu l'eka nwa nwunne nna mu, bụ Hanamelu; bya akfua ya okpoga iya, bụ mkpola-ocha iri 'esaa ¹⁰ Mu bya eyee ẹka l'ekwo; byaa ya ẹpha mu; mee ya iphe-ohubama; ndu ekebe eyekwaa ya phụ ẹka; mu abya eworu mkpola-ocha ono tụa l'iphe aatuje iphe. ¹¹ Mu abya eworu ẹkwo ono, e deru, koshiru l'alì bụwa nke mu ono; mbụ mpekala iya ono, e meru iphe-ohubama ono, bụ ophu e deru ẹge ọo-nọ-bebe; mę ẹge mu e-nweberu iya; bya ewotakwaphu mpekala iya ophu ẹ te medu iphe-ohubama gude. ¹² Mu abya eje achiru ẹkwo ono nu Baruku Neraya Maseya; l'ifu nwa nwunne nna mu, bụ Hanamelu yele ifu ndu ekebe, bụ ndu byiru ẹka l'ekwo ono; mę l'ifu ndu Ju kparamkparamu, bụ ndu nogbaa l'ogbodufu ẹke ono, ndu nche anoje ono.

¹³ “Mu anodu l'ifu ẹphe l'ẹke ono; bya eworu ozi-a zia Baruku sụ iya: ¹⁴ Ọwaa iphe o kfuru; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu. Ọ sụru agha: ‘Chita ẹkwo alì-a, e deru-a; mę ophu e meru iphe-ohubama yele ophu ẹ tẹ medu iphe-ohubama l'ekwo ono, e deru gude zua alì-a ono; woru iya je achiru ye l'ite-ura; k'ophu ọo-nọ ọdu; ¹⁵ kele Ojejoje bụ Ọkaribe-Kakota-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu sụkwaru l'ee-mekochaa zulahaa ọlo; mę alì; mę mgbo vayinu l'alì ẹke-a ọdo.’

Jeremáya ekfu anụ Nchileke

¹⁶ “Mu ewotsuaru ẹkwo ono, e gude zua alì ono nu Baruku Neraya; mu bya awata okfu anụ Ojejoje; sụ:

¹⁷ “Nggube Nnajiufu, bụ Nchileke! Ọ kwa nggu meru igwe; bya emee alì. Yọ bụru ike okpu ngu yele ẹka ngu, ì lochiru ałochi bẹ i gude mee ya. Ẹ tọ dukwa iphe tsunukaru ngu l'ehu. ¹⁸ Nggube onye ekoshije igweligwe madzụ l'i yeru ẹphe obu. Ọle l'iishije l'iphe du ẹji, ndu bụ nna meru gude unwu ẹphe ahuhù. Nggube Nchileke, ike du nù kpụ; onye ẹpha iya bụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike. ¹⁹ Iphe ì chiru idzu ememe paaru l'igwè; iphe iime ememe aghata aghata. Iigudeje ẹnya phukota iphe madzụ eme. Iibuje onyemonye nggo l'ẹge iphe o meru gbaru yele iphe o metaru. ²⁰ I meru iphe-ophulenyaa; mę iphe-ohubama, dugbaa biribiri l'alì Íjiputu; nggu emelekwadu iya-a ẹge ono jeye ntau-a. Iimeru iya ndu Ízurelu; bya emeeru iya ndiphe ngburumgburu; yo mee; ẹpha ngu edzuru ẹkemeke. ²¹ I dufutaru ndibe ngu, bụ ndu Ízurelu l'alì ndu Íjiputu; yọ buru iphe-ophulenyaa; mę iphe-ohubama, dugbaa biribiri b'i gude mee ya. Yọ buru ike okpu ngu yele ẹka ngu, ì lochiru ałochi; waa iphe du egvu bẹ i gude mee iphemiphe obule ono. ²² I nuru ẹphe alì-a; mbụ alì-otsu ono, i riburu nte l'ì-nù nna ẹphe oche phezono. ²³ Ẹphe abya abata; bya anata iya nworu; ophu ẹphe emekwanu iphe ì sụru t'ẹphe meje; ophu ẹphe 'etsodu ekemu ngu; mbụ l'ẹphe te emedu iphe ì sụru t'ẹphe meje. Yọ buru iya meru; nggu ahaa iphemiphe obule-a, bụ ejo iphe-ehuka-a t'ọ byakfuta ẹphe.

²⁴ “Lewaru ege a gbaru mkpukpu-a mgburumgburu; k’ophu aa-nata iya. Yò buru ogu yele ejo-egu; me ejo iphe-ememe be mewaru t’e woru mkpukpu-a nu ndu Bábyilonu, bu ndu etso iya ogu. Iphe i kfuru be iilenua enya l’o mewaru ege i kfuru iya. ²⁵ A makwaru-a le mkpukpu-a be i yewaru l’eka ndu Bábyilonu; ole obu; ?to budunua nggube; Nnajiufu, bu Ojejoje suru mu te mu gude mkpola-ocha zua ali-a; mu enweru ndu ekebe teke mu a-zu iya.”

²⁶ Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya; su iya: ²⁷ “L’o kwa yebedua bu Ojejoje; bya aburu Nchileke ndiphe kpamukpamu. ?O nweru iphe atsuje iya l’ehu ememe? ²⁸ Oo ya bu le ya abyaakwa oworu mkpukpu-a ye l’eka ndu Bábyilonu yele Nebukadineza, bu eze ndu Bábyilonu, bu onye a-nata iya nu. ²⁹ Ndu Bábyilonu-a, l’etso mkpukpu-a ogu-a l’emekochaa bata bya etsua ya oku; yo tsua tsufu. Ephe e-tsukota oku l’iphe bu l’ulo eke ndu madzu no kpatsua ya iwe; eke ephe ejeje je anodu l’okpotsu l’akpo insensu oku anu Balu; l’agbaru agwa mee gude l’agwa iya.

³⁰ “Ndu Izurelu ephe le ndu Júda ta dudu iphe odo, ephe maru enya iya keshinu ephe bu nwata; gbahaa onodu iya l’ifu l’emephe iphe du eji; nodu iya l’akpatsu iya iwe l’iphe ephe eme l’eka. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ³¹ Keshinu mboku, e doberu mkpukpu-a jeye nta-a be mkpukpu-a shilephu kpatsuta iya iwe yele oke ehu-eghughu; k’ophu bu le ya e-wofu iya enya. ³² Ndu Izurelu ephe le ndu Júda kpatsuwaru iya iwe. Iphe kparu iya nu aburu ejo iphe ono, ephe meshiru ono l’o ha; epebedua; ndu eze ephe; ndu ishi ephe; ndu achijeru Nchileke eja; ndu nkfuchiru ephe Nchileke; ndu Júda me ndu Jerúsalemu. ³³ Ephe jikaru iya ogharu ifu; gbe ghachiaru iya azu. O bu oswi-okfu le ya ziru ephe iphe; e -zia; e zibaa; ole ephe ta ngadu nchi; ophu o dukwanu iphe ephe mutaru. ³⁴ Ephe woru ejo ahuma ephe ono; mbu nte dobe l’eze-ulo iya; shi ege ono turua ya. ³⁵ Ephe akpu eke, aagwaje iphe doberu Balu le nsuda Hinomu; t’o buru eke, ephe a-kpoje unwegirima ephe oku gude gwaa Mólèku; l’ebe abu le ya t’jeru ekemu; mbu l’e to batabukpoo ya nu l’obu k’osu t’ephe mee egbe ahuma onanu; shi ege ono mee te Júda mee iphe du eji.

³⁶ “Iphe unu ekfu bu l’o kwa ogu; me ejo-egu yele ejo iphe-ememe b’e gude abya oworu mkpukpu-a ye l’eka eze ndu Bábyilonu. Obenu l’owaa kwa iphe Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu ekfu: ³⁷ L’e to dukwa iphe e-me te ya ba achilatashi ephe azu l’iphe bukpo eke, ya shi chiru ephe je eye teke ehu shi eghu iya eghughu; enya l’enwu iya oku. Ya e-dulatakota ephe azu bya edobe l’eka-a t’ephe buru; t’e b’o du iphe e-me ephe. ³⁸ Ephe aburu ndibe iya; ya aburu Nchileke ephe. ³⁹ Ya e-me te okpoma ephe buru nanu; umere ephe aburu nanu; t’ephe tsuje iya egvu; k’ophu oo-duru ephe le mma; duru unwu ephe, e-mekochaa l’etso ephe l’azu. ⁴⁰ Ephe l’iya a-gba ndzu ojejoje; ophu to nweddu le ya ahaa omeru ephe iphe du mma. Ya a-kpali ephe t’ephe tsuje iya egvu; k’ophu e-to nweddu l’ephe ahaa ya ahaha. ⁴¹ Ehu a-nodu atsò iya ena; ya emeru ephe ohuma. Ophu o dudu iphe e-me te ya ba dza ephe adzadza l’ali eke-a; mbu le ya e-gude obu iya l’o ha mee ya.

⁴² “O kwa ege ya wotaru ndu-a eze iphe-ehuka-a bu ege ya a-nukota ephe iphe du mma, ya kweru ephe ukwa iya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ⁴³ Ee-mekochakwaa zulahaa ali odo l’ali-a, bu eke unu asuje: ‘L’egbara

kfúakwaru iya; madzú te buhe iya; to nwehe anù, bu iya nù; kẹ l'e wowaru iya yee ndu Bábyilonu l'ẹka.' ⁴⁴ Ee-mekochaa gudelahaa mkpọla-ọcha zulahaa alì ọdo; delahaa ẹkwo alì; melahaa ya iphe-ọhubama; ndu ekebe eyekwaa ya phù ẹka; l'oke-alì ndu Bénjaminu-a yẹle mkpúkpu nọphetsuaru Jerúsalemu mgburumgburu; mẹ l'iphe bụ mkpúkpu, nọ l'alì ndu Júda; mẹ l'ọphu nọgbaa l'alì ugwu ugwu; mẹ ọphu nọgbaa l'alì ọkpa-ugwu, nọ l'uzo ẹnyanwu-arìba; mẹ ọphu nọ l'uzo ọhuda. Ishi iya aburu lẹ ya e-dophu ẹphe azú l'ọnodu ẹphe. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono."

33

Úkwa ọnodu ndu Jerúsalemu

¹ Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru Jeremáya ọdo kẹ ugbo ẹbo teke ono, ọ nọkwadu l'ogbodufu ẹke ndu nche anọje phù; sù iya: ² Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ; mbù onye ono, bụ iya meru mgboko; mbù Ojejoje onye bụ iya meru mgboko dobe ẹge ọo-dù; bya emee ya; yọ nguru anguru; ẹpha iya bụ Ojejoje. Yọ sù: ³ Kua ya oku; nggu aphù lẹ ya a-za ngu; bya akaaru ngu iphe du egvu bya adù ogvu-ogvu, bụ iphe ẹ-tì mahaadù. ⁴ Ọwaa iphe yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu lẹ k'ulo, nọkota lẹ Jerúsalemu; mẹ ufu-eze ndu Júda, e nwutsushiru gude tọa ose-ọgu; gude gbobuta ndu ọhogu; mẹ ogu-mbeke ⁵ l'ọgu onye lẹ Bábyilonu. Yọ bụru odzu madzú bẹ ee-mekochaa gude chí-jishia ya achi-jishi; mbù odzu ndu ya e-gude oke ẹhu-eghughu; mẹ iwe gbushia. Ishi iya aburu lẹ ya swewaru ndu mkpúkpu-a ẹnya; shita l'iphe dù ẹji, ẹphe meshikotaru.

⁶ Ọle; oge abya-a teke ya e-me tẹ mkpúkpu-a ka mma; mbù mee t'ẹphe kakọta mma. Ya e-me mee t'ẹhu dù ẹphe agu dù ọkpobe adùdu; bya egbochitakwaphu ẹphe. ⁷ Ya e-dophu ndu Júda; mẹ ndu Ízurẹlu azú l'ọnodu ẹphe; ya emee ẹphe; ẹphe adù ẹge ẹphe shi dùhawa. ⁸ Ya abya asashia ẹphe iphe dù ẹji, ẹphe meru iya l'ọ ha; guaru ẹphe nvù l'iphe dù ẹji ono, ẹphe mekotaru iya ono; mbù jeye l'ikè ono, ẹphe kwefuru iya ono. ⁹ Ọo ya bụ; ẹpha mkpúkpu-a emelahaa tẹ ẹhu tsọ iya ẹna. Iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko l'ọ ha, nùru iphe dù mma, ya emeru ẹphe a-wata iya oja ajaja; kwabelaha iya ugwu. Iphe bụ mbakeshi a-wata ọtsu egvu; wata onma jijiji; kẹle ya emeru ndu mkpúkpu-a iphe dù mma; mẹ t'ẹhu dù ẹphe agu.

¹⁰ Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: L'alì ẹke-a, unu sùru l'ọ bụ ochobo: lẹ madzú te budu iya; anù te bu iya-a; mbù iphe, bụ mkpúkpu Júda; mẹ lẹ gbororo uzo Jerúsalemu, bụ ẹke a gbadotsuwaru agbado; madzú te bu iya; anù te bu iya; bẹ ee-mekochaa nùlahaa olu madzú. ¹¹ Aa-nọdu anù uzere ẹhu-ọtsọ-ẹna; l'anù olu ndu ete ẹswa. Uzere nwoke, ẹje olu nwanýi; mẹ kẹ nwanýi, ala nji emelahaa. Aanùlahaa olu ndu gude ngweja-ekete abya l'eze-ulo Nchileke; ẹke ẹphe agu egvu asuje:

Ayi ekele Ojejoje,
bù Ọkaribe-Kakọta-Ike;
kẹle Ojejoje dù mma;

n-yemobu iya anọje gburruru jeye.

Ishi iya aburu lẹ ya e-dophu alì-a azú l'ọnodu, o shi nọduhawa. Ono iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.

¹² Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: "L'alì ẹke-a, bụ ochobo: madzú te budu iya; anù te bu iya; l'iphe bụ mkpúkpu lẹ mkpúkpu, nọ iya nù; bẹ ẹke eeche eswi e-mekochaa bya adù k'ọphu ndu eche aturu

a-chítaje elu ephe eche; bya edobe l'èke ono. ¹³ L'iphe bu mkpukpu lè mkpukpu ono, nõgbaa l'alì ugvu ugvu; me ndu ophu nõ l'alì okpa-ugvu, nõ l'uzo enyanwu-ariba yele ndu ophu nõ l'uzo ohuda; me l'alì ndu Bénjaminu; me l'unwu mkpukpu lè mkpukpu, nõ-pheru Jerúsalemu mgburumburu; mefua l'ime mkpukpu, nõgbaa lè Júda; be anu, eche echeche e-mekochaje odo; wata oshi l'èka onye eche iya nu t'ò gwa ya ogu teke ephe ala nri. Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfururu ndono."

¹⁴ Owaa iphe Ojejoje ekfu: "L'oge abyakwa teke ya e-meru ndu onu-ulo Ízurèlu yele ndu onu-ulo Júda iphe du mma, ya kweru ephe ukwa lè ya e-meru ephe. ¹⁵ Teke oge ono ruru be ya e-me t'èkàli-iphe doberu èka ndoo shi l'awa Dévidi futa. Oo-nodu e-me iphe du chiriri; me iphe vudo nhamunha l'alì-a. ¹⁶ O -rua mboku ono be aa-dzota ndu Júda; ndu Jerúsalemu eburu tusaru ehuru; to nweudu iphe eme ephe. Iphe aa-wata iya ekuku aburu: 'Ojejoje, bu odobe èka ndoo nk'ephe;' ¹⁷ kè l'uko onye a-nodu l'aba-eze onu-ulo Ízurèlu ta byakwa bya aduru Dévidi. Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfururu ndono. ¹⁸ Ophu uko onye achijeru Nchileke eja, shi l'ikfu Lívayi, e-vudoje iya l'ifu mkpurumkpuru; l'egworu iya ngweja-ukfuru; me k'èkporu iya ngweja nri oku; me ngweja mmanu odo ta byadu bya adu."

¹⁹ Tò du iya bu; Ojejoje abyakwa bya ekfururu yeru Jeremáya odo; su: ²⁰ Owaa iphe Ojejoje ekfu: L'ò -buru l'unu a-du ike mebyia ndzu, yele eswe gbaru; me ndzu, ye l'en'yashi gbaru; k'ophu bu l'è tò d'uhedu ike obyia l'oge iya; ²¹ oo ya bu l'unu e-mebyikwaphu ogha-ndzu yele Dévidi, bu nwozi iya; k'ophu bu l'è tò nwehedu onye, shi l'awa iya, e-mekochaa buru eze l'aba-eze iya; mebyikwaaphu ogha-ndzu yele ndu Lívayi, bu ndu achijeru Nchileke, ejeru iya ozi. ²² Ya e-me awa Dévidi, bu nwozi iya yele awa Lívayi, bu ndu ejeru iya ozi l'ifu; t'ephe buru 'aguta aguta l'ò bu mkpò-kpodo, nõ l'igwe; mbu l'ò bu eveve mgbogidi enyimu.

²³ Tò du iya bu; Ojejoje abya ekfururu yeru Jeremáya odo; su iya: ²⁴ "¿ Ìnuwaru iphe ndu-a anoduje ekfu; su: 'L'ikfu labu ono, Ojejoje fotaru ono b'ò gwòbekwaru.' Ephe eshi ege ono l'akpo ndibe iya ono èbo-èbo l'afu; k'ophu bu l'ephe te lehedu ephe enya l'ephe bu mba, nõru onwiya. ²⁵ Owaa iphe Ojejoje ekfu: Lè ndege yele eswe me en'yashi ta gbaru ndzu; ya abya atua ekemu doberu igwe yele alì; ²⁶ me ya ajika ndu eri Jékòpu yele kè Dévidi, bu nwozi iya; ophu ya ta ga afotadu onye lanu l'unwu iya ndu k'unwoke t'ò ch'ia ndu eri Èbirihamu; ndu eri Áyizaku; me ndu eri Jékòpu; kèle ya e-dophu ephe azu l'onodu ephe; phuaru ephe imiko."

34

Aalò Zedekaya èka lè nchi

¹ Teke Nebukadineza, bu eze ndu Bábyilonu yele ndu soja iya l'ephe ha; me iphe bu mbakeshi, nõkota iya l'èka; tukoru etso Jerúsalemu; me mkpukpu, nõ-pheru iya mgburumburu ogu be Ojejoje bya ekfururu yeru Jeremáya; su iya: ² "Ojejoje, bu Nchileke kè ndu Ízurèlu s'uru: 'Tè mu jekfu Zedekaya, bu eze ndu Júda je asu iya-a: Lè ya abyakwa oworu mkpukpu-a ye eze ndu Bábyilonu l'èka, bu onye a-tu iya oku; yo tsua ya tsufu. Ono iphe Ojejoje ekfururu ndono. ³ È tò dukwa iphe e-me t'ò nahu. Ee-gudefutaje iya; kp'u-jeru iya. Yo gude enya iya phu eze ndu Bábyilonu; ephe l'iya anodu ifu l'ifu k'fugbaa okfu; a kpuru iya l'ashia alì Bábyilonu.

4 “Olobu; nggube Zedekaya, bu eze ndu Júda; owaa kwa iphe Ojejoje ekfu l’okfu ehu ngu: E tji lakwa l’ogu. 5 O bu anwuhu-ugboshi e-gbu ngu. O bu ege a turu nsu lia ndiche ngu ephe, bu ndu ophu vuru ngu uzo buru eze; bu ege aa-tukwaphu nsu lia ngu. Aa-noru ngu l’ulo-ékwá; raa ekwa ngu su: ‘Owe-e; nnajiufo ayi alashi-o!’ Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono.”

6 To du iya bu; Jeremáya, bu onye nkfuchiru atuko iphe ono l’o ha kfuaru Zedekaya, bu eze ndu Júda le Jerúsalemu. 7 Teke ono be ndu soja eze ndu Bábyilonu etsowa ndu Jerúsalemu ugu yeke mkpukpu odo, nogbaa l’ali ndu Júda, bu mkpukpu ophu phoduru nu, du l’o bu Lakishi; me Azeka. Yo buruphu mkpukpu ono ephe ebo bu mkpukpu, e gude mgbodo kpu-pee mgburumgburu, phoduru nu l’ali Júda teke ono.

Ndu, bu ohu enweru onwephe

8 Eze, bu Zedekaya be yeke ndu Jerúsalemu kpebuhawaru iya l’ephe ara iya arara t’a haa ndu bu ohu t’ephe nweru onwephe. 9 L’onyemonye a-ha ohu iya, bu onye Hiburú: nwoke le nwanji; t’e b’o du onye a-gba onye Ju ibe iya ohu. 10 To du iya bu; iphe bu ndu bu ishi; me iphe bu ndu Ízurelu l’ephe ha ekweta l’ephe a-ha ohu ephe ndu ke unwoke me ndu ke unwanji; t’e b’o duhe onye a-bukwadu ohu odo. Ephe ekpebua ya; bya ahakota ephe. 11 E metsua; ephe aghakobe; bya achi-phuta ndu ohu ono azu; bya agbaphu ephe ohu azu odo.

12 To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya odo; su iya: 13 Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Ízurelu suru: “Le yeke ndiche unu phe gbaru ndzu teke ya dufutaru ephe l’ali Íjiputu; mbu l’ali eke ephe shi buru ohu; su ephe: 14 ‘L’iphe bu afa esaa, sweru esweswe be onyenonu l’ime ephe a-hajekwa iphe bu onye Hiburú ibe iya, o gbaru ohu, jearu ephe ozi afa ishingú; t’o nweru onwiya.’ Ophu nna unu oche ephe ‘angaduru iya nchi; ophu ephe eyeduru iya onu. 15 Yo rua le mgboro nta-a; enya abya erua unu ali; unu bya emee iphe vudo nhamunha l’anya iya. L’unu ha l’onye l’onye abya araa ya arara su te ndu ali unu nweru onwephe. Unu anodu iya l’ifu gbaa ndzu l’ulo-a, e kuru laaru epha iya-a. 16 Iphe ono b’o beru nta-a; unu abywa bya aghakobe bya emerushilaha epha iya odo. Unu l’unu ha aghakobe je achi-phuta ohu unu ono azu odo: unwoke l’unwanji; mbu ndu, unu shi hawa t’ephe jeje eke du ephe mma. Nta-a be unu je achita-phu ephe azu t’ephe bya aburu unu ohu odo.

17 “Oo ya bu; owaa kwa iphe yebe Ojejoje ekfu: L’e to kwa iphe ya suru t’unu mee; be unu meru. Unu ta arakwa iya arara su te ndu ali unu nweru onwephe. Oo ya bu le nta-a be ya arawara iya unu arara l’unu e-nweru onwunu. O kwa Ojejoje ekfu iya. Onweru onwunu obu bu l’ee-gbushi unu l’ogu; ejo iphe-ememe; me ejo-egu egbushia unu. Ya e-me unu te ndu ali-eze, nokota le mgboko gbaa mgburumgburu tsoje unu oyi. 18 Onye, mebyiru ogba-ndzu iya ono; to me iphe e kfuru l’ogba-ndzu ono, bu ophu ephe no iya l’ifu gbaa ono; onye ono be ya e-me t’o du l’o bu nweswi ono, a kpowaru ebo; dzoo okpa l’anu iya ono. 19 Ndu ishi ndu Júda yeke ke ndu Jerúsalemu; ndu eleta ufu-eze enya; ndu bu ndu achijeru Nchileke eja; mekpoo ndu ali ono kpamukpamu, bu ndu dzoru anu nweswi ono okpa; 20 be ya e-woru ye l’eka ndu ohogu ephe, bu ndu achu ndzu ephe. Odzu ephe a-buru nri enu, ephe l’eli; me k’unwu anu egu.

21 “Zedekaya, bu eze ndu Júda yeke ndu bu ishi l’ali-eze iya be ya eyekota l’eka ndu ohogu ephe, bu ndu achu ishi ephe; mbu woru ephe

ye l'èka ndu soja eze ndu Bábyilonu, bu ndu kpòwaru laa azu l'ògu ono. ²² Ya a-tu ekemu l'onwiya; duphuta ephe azu le mkpukpu-a. Ephe e-tso mkpukpu-a ogu; naa iya; tushia ya oku. Ya e-mee t'iphe bu mkpukpu ali ndu Júda buru ochobo. E to duhedu onye ebu iya ebubu. Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono."

35

Unwu Rekabu

¹ Yo be teke Jehoyakimu Josáya, bu eze ndu Júda; Ojejoje abya asu mu: ² "Te mu jekfu ndu onu-ulo Rekabu je ekfururu yeru ephe; mu eduru ephe bya l'ime-ulo lanu l'ime eze-ulo Nchileke. Teke ephe byaru; te mu nu ephe mee t'ephe ngua."

³ To du iya bu; mu atugbua je ekua Jazaniya Jeremáya Habazinaya; bya ekua unwunne iya l'ephe ha; me unwu iya l'ephe ha; mbu ndu onu-ulo Rekabu l'ephe ha. ⁴ Mu abya achibata ephe l'eze-ulo Nchileke; bya achiru ephe bahu l'ime-ulo unwu Hananu Igudalaya, bu onye ke Nchileke. Ime-ulo ono nononyabe onu-ulo ke ndu ishi; bya anodu l'eli ime-ulo Maseya Shalumu, bu onye nche onu eke, eeshije abata. ⁵ Mu abya agbajishia mee l'uwaka subegbaa; bya ahakwaruphu yetsua mee l'okoro; dobestua l'ifu ndu onu-ulo Rekabu ono bya asu ephe: "Unu wota mee ngua!"

⁶ Ephe asu mu: "L'ephe ta angujekwa mee; kele nna ephe oche; mbu Jonadabu Rekabu bukwa iya turu ephe ekemu ono; su: 'Unubedua yekpo l'unwu unu ba dukwa mboku, unu a-ngu mee gbururu jeye le gbururu!' ⁷ Odo aburu t'ephe ba akpujekwa ulo; ophu ephe 'akojekwa okfu; ophu ephe 'akojekwa mgbo vayinu. Wo t'e b'o dukwa iphe ono, ophu ephe enwejeru; l'o bulekwapu ada, a gbaru l'ekwa be ephe e-buje. Oo ya bu ege ephe a-kaa nka l'ali ono, ephe laru alala ono.' ⁸ Yo bulekwaruphu iphemiphe obule ono, o turu l'ekemu; mbu nna ephe oche Jonadabu Rekabu be ephe eme. Oo ya bu l'ephebedua; me unyomu ephe; me unwu ephe ke unwoke; me ndu ke unwanyi te wotabukwaa tsua l'onu; ⁹ ophu ephe ta kpubukwaa ulo k'eburu; ophu ephe 'akodu mgbo vayinu; ophu ephe 'enwedu okfu; ophu ephe 'emebedu l'ali. ¹⁰ O kwa l'ulo-ekwa; be ephe ebujeru. Yo bukeruphu iphe ono l'o ha, Jonadabu, bu nna ayi oche ziru ephe ono be ephe anoduje eme. ¹¹ Yo be teke Nebukadineza, bu eze ndu Bábyilonu byaru bya asakputa ali eke-a; ephe asu: 'Unu byakwa t'ephe la Jerúsalemu; t'ephe nahu ndu soja ndu Bábyilonu yebe ke ndu Áramu.' O kwa iya meru iphe o bu le Jerúsalemu be ayi bu."

¹² To du iya bu; Ojejoje abya ekfururu yeru Jeremáya; su iya: ¹³ "Qwaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike kfururu; mbu Nchileke ke ndu Izurelu. O suru: Je je ekfururu ndu Júda; me ndu Jerúsalemu; su ephe: 'Ephe te egudedu ndu-a muta iphe; wata ome iphe ya suru te unu meje? Ono kwa iphe yebe Ojejoje aji. ¹⁴ Jonadabu Rekabu turu ndibe iya ekemu su t'ephe ba ngujekwa mee. Yo buru iphe ono, o turu ephe l'ekemu ono be ephe anodujelephu l'eme. Gbururu jeye ntanu be ephe te gbe 'angudu mee. Ishi iya aburu l'ephe eme t'ephe mee iphe nna ephe oche turu ephe l'ekemu. Obenu le yebedua kfuwaru yeru unu; ya -kfutsua; ya ekfukwazi iya; ophu unu 'ekwedu ome iphe ya suru t'unu meje. ¹⁵ Ndu ozi iya, bu ndu nkfuchiru l'ephe ha be ya yewaru t'ephe byakfuta unu; ya -yetsua; ya eyekwazi iya; ephe abya bya asu unu: 'L'unu ha l'onye l'onye hanua iphe du eji, unu eme; gbanwee umere unu; t'unu be tsohe agwa; unu

ahaaru ōbaru iya eja. Oo ya k'op̄hu unu e-buru l'alì ono, ya n̄uru unu l̄e nna unu oche ep̄he ono.' Ophu unu 'angadu nchi; unu te ye onu. ¹⁶ Ndu eri Jonadabu Rekabu meekwaru ip̄he nna ep̄he oche t̄uru ep̄he l'ekemu; obenu l̄e ndu-a te kwedu ome ip̄he ȳebedua s̄uru t'ep̄he meje.

¹⁷ "Oo ya b̄u; ōwaa ip̄he Ojejoje, b̄u Okaribe-Kak̄ota-Ike, b̄u Nchileke k̄e ndu Ízurel̄u ekfu ndo-o: Unu ngab̄ekwa nchi! Ip̄he bukp̄o ejo ip̄he-ehuka ono, ya s̄uru l̄e ya a-k̄ube unu ono b̄e ya e-wubekwa ndu Júda; m̄e ip̄he b̄u onyemonye, bu l̄e Jerúsalemu. Ya kfuru ep̄he okfu; ophu ep̄he 'angadu nchi. Ya ekua ep̄he oku; ophu ep̄he 'azadu." ¹⁸ T̄o d̄u iya b̄u; Jeremáya bya as̄u ndu onu-ulo Rekabu: Ōwaa ip̄he Ojejoje, b̄u Okaribe-Kak̄ota-Ike, b̄u Nchileke k̄e ndu Ízurel̄u ekfu. O s̄uru: "L̄e keshinu unu mewaru ip̄he nna unu oche; mb̄u Jonadabu t̄uru unu ekemu; bya emekota ip̄he b̄u ip̄he o s̄uru t'unu meje; mb̄u ȳo b̄ulerup̄hu ege o koshiru iya unu b̄e unu eme iya; ¹⁹ b'̄e t̄o dukwa teke aa-n̄onyaa t'a s̄u l'uko madz̄u d̄uru ndu awa Jonadabu Rekabu; ndu a-n̄odu ejeru iya ozi. Ono kwa ukwa ȳebe Ojejoje, b̄u Okaribe-Kak̄ota-Ike; bya ab̄uru Nchileke k̄e ndu Ízurel̄u ekwe unu ndono."

36

Aakpo ekwo, Jeremáya deru oku

¹ Yo be l'afa, kwe Jehoyakimu Josáya afa eno, o wataru ochi ndu Júda; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya; s̄u iya: ² "Wota ekwo, a gw̄oru agw̄ogwo deshikota ip̄he b̄u ip̄he ya kfuwaru ngu l̄e k'ehu ndu Ízurel̄u; m̄e k̄e ndu Júda; m̄e k'ip̄he b̄u mbakeshi. Watakpelephu iya edede; t̄sube teke ya wataru ngu iya ekfuru l'oge teke Josáya shi b̄uru eze jeye nta-a. ³ ?A maru; ndu onu-ulo Júda -n̄ua ip̄he b̄u ejo ip̄he-ehuka ono l'o ha, mu doberu k'ome ep̄he ono; b̄e ep̄he a-ha ip̄he d̄u eji, ep̄he eme; ya aguaru ep̄he nv̄u l'ip̄he b̄u ip̄he d̄u eji, ep̄he meru."

⁴ T̄o d̄u iya b̄u; Jeremáya abya ekua Baruku Neraya; ȳo bya an̄odu. Jeremáya awataru iya okfushiru ip̄he b̄u ip̄he ono, Ojejoje kfuru iya ono; Baruku l'edeshi iya l'ekwo-agw̄ogwo ono. ⁵ Ya ndono; Jeremáya as̄u Baruku: "Ȳebedua b̄e ep̄he buchikwaru ebuchi oje eze-ulo Nchileke. ⁶ Oo ya b̄u; t'ì t̄uḡbua je l'eze-ulo Nchileke l'eswe mb̄oku, aaswiye aswiwi je aguaru ep̄he ip̄he i deru l'ekwo-agw̄ogwo-a; mb̄u okfu Ojejoje, b̄u ophu ya kfuru ngu ekfufu; nggu edee ya edede. Guaru iya ndu Júda l'ep̄he ha, b̄u ndu shigbaa mkp̄ukpu ep̄he bya l'ulo ono. ⁷ ?A mary; ep̄he e-kfuru n̄u Ojejoje; l'ep̄he ha l'onye l'onye; e shi l'ip̄he d̄u eji ono, ep̄he eme ono laphuta az̄u; k̄e l'oke eh̄u-eghughu, Ojejoje s̄uru l̄e ya a-t̄u-koru ndu-a l'ishi dukwa biribiri."

⁸ T̄o d̄u iya b̄u; Baruku Neraya at̄uko ip̄he b̄u ip̄he ono, Jeremáya onye nkfuchiru s̄uru t'o mee ono mekota. Yo vudo l'eze-ulo Nchileke t̄uko okfu Ojejoje ono, e deru l'ekwo ono guaru ep̄he. ⁹ Yo be l'onwa k̄e tete l'afa, kwe Jehoyakimu Josáya afa ise, o wataru ochi ndu Júda; e woru oge oswi aswiwi raaru ip̄he b̄u ndu bu l̄e Jerúsalemu arara l'ep̄he ha; mekp̄o ndu ophu shi l̄e mkp̄ukpu, nōgbaa l'alì ndu Júda bya. ¹⁰ Baruku eje evudo l'eze-ulo Nchileke l'ogbodo-ulo Gemariya Shafanu, b̄u o-de-ekwo. Ogbodo-ulo nk'iya n̄o l'echi ogbodufu k'eli ophu n̄o l̄e mgboro onu-uzo ophu aza Onu-Uzo Ophungu. Ya ndono; Baruku abya evudo l'eke ono; woru okfu Jeremáya, e deru l'ekwo-a ḡua; onyemonye an̄ukota iya.

11 Mikáya Gemariya Shafanu anɔtsulephu okfu Ojejoje ono l'ò ha, bụ ọphu e deru l'èkwò ono; 12 yò bya agbazita; jeshia ufu-eze; je abahù l'ime ụlò k'onye o-de-èkwò. Iphe bụ ndu ishi l'èphe ha adọrụ l'èke ono. Ndu nọ iya nù bụ Elishama, bụ o-de-èkwò; Delaya Shemáya; Ẹlunatanu Akùbo; Gemariya Shafanu; Zedekaya Hananaya; męwaru iphe bụ ndu ishi ndu ọphu l'èphe ha. 13 Mikáya abya eworu iphe ono l'ò ha, ọ nuru, Baruku guru ndiphe l'èkwò ono; kọoru ẹphe. 14 Iphe bụ ndu ishi ono l'èphe ha ezi Jéhudi Netanaya Shelemíya; mbụ nwanwa Kúshi t'ò je ekfuru Baruku t'ò gude ẹkwò-agwọgwò ono, ọ guru ndu Ízurelù ono bya. Ya ndono; Baruku Neraya aparu ẹkwò-agwọgwò ono l'èka jekfu ẹphe. 15 Ẹphe asụ iya: "T'ò nọduedukwa anọdu guaru iya ẹphe."

Ya ndono; Baruku abya eworu iya guaru ẹphe. 16 Ẹphe anɔtsua iphe ono l'ò ha; bya elegba onwẹphe ẹnaya l'èke ẹphe atsu egvu. Ẹphe asụ Baruku: "L'èphe e-mekwa t'iphe ọwaa rua eze lẹ nchị." 17 Ẹphe abya ajia Baruku sụ iya: "Kfụedukwaru ẹphe. ?Nanù ẹge i meru dekota iphe ọwaa l'ò ha? ?Bụ Jeremáya akpọru ngu iya; nggu ede iya tọ?"

18 Baruku asụ ẹphe; "Iye; l'ò ya kfukotaru iya iphe ono l'ò ha; ya egude mini-èkwò dee ya l'èkwò-a."

19 Tọ dọ iya bụ; ndu ishi ono asụ Baruku-a: "Tẹ nggu lẹ Jeremáya tugbukwaa je edomia onwunu. Unu be emekwa t'ò nweru onye a-ma ẹke unu nọ!"

20 Ẹphe abya eworu ẹkwò-agwọgwò ono dobe l'ogbodo-ulo Elishama, bụ o-de-èkwò. Ẹphe bya ejekfu eze; je akọkotaru iya iphe ono l'ò ha.

21 Eze abya ezi Jéhudi t'ò je ewotaedu ẹkwò-agwọgwò ọbu. Jéhudi ejeshia l'ogbodo-ulo Elishama, bụ o-de-èkwò je ewota iya bya aguaru eze yẹle ndu ishi l'èphe ha; l'èke ẹphe vudogbaa l'iku ẹke ono. 22 Teke ono bụ oge winta. Eze anọdu l'ulo-winta* iya; l'anya ọku, a kpọberu iya. 23 Yọ bụje; Jéhudi -gulephu mpekala ẹkwò ono ẹto; m'ò bụ ẹnọ; eze egude nwa mma, ha nwanshị byikata iya chee l'ọku. Yo mee ya ẹge ono jeye ẹkwò-agwọgwò ono ekekota ọku. 24 Ọphu eze yẹle ndu ejeru iya zị, bụ ndu tukuru okfu ono l'ò ha nùkota te ekoshidu l'ò ruru ẹphe l'èhu; ọphu ẹphe 'alakadu uwe ẹphe. 25 Ẹlunatanu yẹle Delaya; mę Gemariya arọ eze; sụ iya t'ẹ b'ọ kpọshi ẹkwò-agwọgwò ono ọku; ọphu o yeduru ẹphe ọnu.

26 Iphe o gbe mee mbụ eze bụ l'ò turu ekemu sụ tẹ nwatibe iya Jerahumelu yẹle Seráya Azurelu; mę Shelemíya Abudelu; je egude Baruku, bụ onye o-de-èkwò Jeremáya; mę Jeremáya, bụ onye nkfuchiru. Obenu lẹ Ojejoje domiru ẹphe.

27 Eze akpọbelephu ẹkwò-agwọgwò ono ọku; mbụ ẹkwò ono, Baruku deshuru iphe Jeremáya kfuru iya t'ò dee ono; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya ọdo; 28 sụ iya: "Wota ẹkwò-agwọgwò ọdo dee iphe bụ iphe ono, nọ l'èkwò-agwọgwò kẹ mbụ phụ, ọ kpọru ọku; mbụ Jehoyakimu, bụ eze ndu Júda. 29 Odo bụ; kfuru Jehoyakimu, bụ eze ndu Júda; sụ iya: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: L'ì kpọru ẹkwò-agwọgwò ono ọku; bya aji: '?Bụ ngunu kparu iphe i gude dee; sụ l'eze ndu Bábyilonu byafutaje bya emebyishia alì-a; mee tẹ madzụ yẹle anù ba nọhe iya?' 30 Nta-a bụ; ọwaa kwa iphe Ojejoje kfuru l'ẹ k'okfu ẹhu Jehoyakimu, bụ eze ndu Júda: Ẹ too nwekwa onye e-shi iya l'èhu, a-nọdu l'aba-eze Dévidi. Odzu iya bẹ aa-togbo l'etezi; yọ daburu: anwụ -chia ya l'eswe; iji adaa kpua ya l'enyashi. 31 Ya a-nù iya

* 36:22 36:22 Ụlò-winta bụ ụlò ẹke, aanọduje anya ọku l'oge winta.

aphụ; nwa ya unwegirima iya; nwa ya ndu ejeru iya ozi; ke l'ephe eme iphe du eji. Iphe bu ejo iphe-ehuka ono, ya suru le ya e-me ephe ono be ya e-mekota ephe; ephe le ndu bu le Jerusalemu me ndu Juda. Ishi iya aburu; ke l'ephe ta ngaduru iya nchi."

³² To du iya bu; Jeremáya abya ewota ekwo-agwoḡwo odo; nu Baruku Neraya, bu onye o-de-ekwo. Jeremáya abyakwa bya ekfuaru iya iphe oo-de iya. Baruku abyakwa bya edekota iya iphe bukpo iphe shi nodu l'ekwo-agwoḡwo ophu, o kporo oku; mbu Jehoyakimu, bu eze ndu Juda. E yebekwaa ya phu igweligwe iphe odo, dutsua l'o bu ophu.

37

Jeremáya no le mkporo

¹ Yo buru Zedekaya Josaya be Nebukadineza, bu eze ndu Babylonu meru eze ndu Juda. Yo buru iya achi l'onodu Jehoyakinu Jehoyakimu.

² Obekwanu le Zedekaya l'onwiya; me ndu ejeru iya ozi; me ndu ali ono l'ephe ha ta dudu onye ngaru nchi l'okfu ono, Ojejoje shi l'onu Jeremáya, bu onye nkfuchiru kfuwa ono.

³ Eze, bu Zedekaya abya ezia Jehukalu Shelemiya yeke onye achijeru Nchileke aja, bu Zefanaya Maseya t'ephe jekfu Jeremáya, bu onye nkfuchiru je ezia ya ozi-a; su iya: "Byiko; t'o kfuwa okfu ehuru ephe nu Ojejoje, bu Nchileke ephe."

⁴ Teke ono be Jeremáya nwekwaduru onwiya; ke l'e ta atudua ya mkporo teke ono. ⁵ Teke ono be ndu soja ndu Babylonu yechiru Jerusalemu. Ephe anwa le ndu soja Fero be shiwa Ijiputu wufuta l'awu abya; ephe awufu; paru Jerusalemu haa.

⁶ To du iya bu; Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu abya ekfuru yeru Jeremáya, bu onye nkfuchiru; su iya: ⁷ Ojejoje, bu Nchileke ke ndu Izurelu suru: T'e kfuwa eze ndu Juda, bu iya ziru unu t'unu bya okpata ishi-a: Le ndu soja Fero-a, zefuru t'ephe byaru unu oyeru eka-a a-lakwa. ⁸ Ono teke ndu Babylonu a-laphata azu bya etso mkpukpu-a ogu; mekputa iya. Ephe a-tu iya oku; oku etsufu iya.

⁹ "Qwaa iphe Ojejoje ekfu. O suru: T'unu be emekwa onwunu eswe; l'ari le ndu Babylonu ta alatahedu azu. Ephe a-latakwaa azu! ¹⁰ T'a sukwaru l'unu e-mekputakota ndu soja ndu Babylonu l'ephe ha, bu ndu etso unu ogu; mbu t'o buleruphu ndu e mekaru iphe be phoduru nu le mkpu, ephe tushiru; be ephe a-lufutale-ehuru bya akporo mkpukpu-a oku."

¹¹ Ndu soja Jeremáya awufutsulephu le Jerusalemu; okfu le ndu soja Fero abya; ¹² Jeremáya egbeshi le Jerusalemu jeshia ali ndu Benjaminu t'o je etsoru ndu eke ono keta okè-iphe iya. ¹³ Yo rulephu onu-oguzo, aza Onu-Oguzo Benjaminu; onye ishi ndu nche, aza Irija Shelemiya Hananiya egude iya su l'ogobalawa l'agbakfu ndu Babylonu.

¹⁴ Jeremáya asu iya: "L'oo ejo-ire. Le ya ta agbalakwa agbakfu ndu Babylonu." Ophu Irija 'angaduru iya nchi. Iphe gbe mechia bu l'o Jeremáya kpu-geru ndu ishi, achi nu. ¹⁵ Ehu eghulaha ndu ishi ono eghughu l'okfu ehuru Jeremáya. Ephe ezia; e chia ya iphe; je eworu iya tu-chia l'ulo Jonatanu, bu o-de-ekwo, bu eke ephe meru; yo buru ulo-mkporo.

16 A kpuru Jeremáya ye lẹ mkpọro l'ime-alì; yọ ọọ anọno nshinu l'ẹke ono. 17 Tọ dọ iya bụ; eze, bụ Zedekaya abya ezia; e je edutaru iya Jeremáya l'ufu-eze. Yọ jia ya lẹ mpya m'o nweru ozi, ọ nṣataru l'ọnu Ojejoje.

Jeremáya asụ iya: "Iye; l'aa-kpuru eze ye l'eka eze ndu Bábyilonu."

18 Ya ndono; Jeremáya abya aji eze, bụ Zedekaya: "Bụ ngunu bụ iphe dọ eji, ya meru ngu; m'ọ bụ ndu ejeru ngu ozi; m'ọ bụ ndu-a l'ẹphe ha, meru iphe ị turu iya mkpọro? 19 ?Nanụ ndu nkfuchiru ngu ono, bụ ndu shi; sụ: 'L'eze ndu Bábyilonu te etsokwa ngu ọgu; ọphu ẹphe 'etsokwa alì-a ọgu?' 20 Nta-a; nggube eze, bụ onye nwe mu nụ; ngabekpoduaphu nchì l'arọro, ya arọ ngu. Byiko b'e duphuhakwa iya azụ lẹ kẹ Jonátanu, bụ ode-ekwo; ọdumeka bẹ ya a-nwuhakwa l'ẹke ono." 21 Tọ dọ iya bụ; eze, bụ Zedekaya abya eworu ekemu tua; sụ t'e woru Jeremáya dobe l'ogbodufu ẹke ndu nche anọje; t'a nujẹ iya ishi buredi mbọku-mbọku. Mbụ t'e shi lẹ buredi, ndu egheje buredi gheru l'anụ iya ẹya jeye teke buredi, nọ lẹ mkpukpu a-gvube. Tọ dọ iya bụ l'e woru Jeremáya dobe l'ogbodufu ẹke ndu nche anọje; yọ ọdu l'ẹke ono.

38

Eche Jeremáya l'ime wẹlu ọkponku

1 Tọ dọ iya bụ; Shefatíya Mátanu; Gedaliya Pashọ; Jéhukalu Shelemíya; mẹ Pashọ Malukíja anụ iphe Jeremáya anọduje ekfuru ndu Júda l'ẹphe ha; 2 l'owaa kwa iphe Ojejoje ekfu: "L'onye nọ lẹ mkpukpu-a; bẹ ọgu e-gbukwa; m'ọ kwanu ẹjo-ẹgu; m'ọ kwanu ẹjo iphe-ememe. Obenu l'onye gbakfuru ndu Bábyilonu a-nọdu ndzụ; k'ọphu ọphu ishi a-kpokfukpoorunu nụ. 3 Odo aburu lẹ mkpukpu-a bẹ ya e-wokwaru ye ndu soja eze ndu Bábyilonu l'eka; t'ẹphe luta iya l'ọgu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono."

4 Ya ndono; ndu ishi, achì nụ eje asụ eze: "T'e gbukwaa nwoke-a. L'oomekwa tẹ ike gvụ nwa ndu soja ọphu, phoduru nụ lẹ mkpukpu-a; mẹ ndu-a l'ẹphe ha. Yọ buru iphe ono, ookfu anụ ẹphe ono akpa iya. Ẹ tọ bukwa iphe a-duru ndu-a lẹ mma bẹ ọcho; ọ kwa iphe e-mebyi ẹphe emebi."

5 Eze, bụ Zedekaya asụ ẹphe: "Ọ bụ unu b'ọ nọ l'eka; yẹbedua, bụ eze ta anọchikwa unu ọzo."

6 Ya ndono; ẹphe akputa Jeremáya je echee lẹ wẹlu Malukíja, bụ nwatibe eze. Wẹlu ono nọ l'echi ogbodufu ẹke ndu nche anọje. Yọ buru eri bẹ ẹphe turu iya; seru ye l'ime wẹlu ono. Teke ono bẹ mini ta ọdu l'ime wẹlu ono. Iphe nọ iya nụ bụ ẹpoto. Jeremáya eje eliru l'ime ẹpoto ono.

7 Ya ndono; Ebedu-Mẹleku abya anụ l'e yeru Jeremáya l'ime wẹlu ono. Nwoke ono bụ onye Itiyópiya, a haru ahaha; bya abukwaruphu onye eleta ufu-eze ẹnya. Yo be teke eze nọ lẹ Ọnu-oguzo Bénjaminu; 8 Ebedu-Mẹleku eshi l'ufu-eze je asụ iya: 9 "Nggube eze, bụ onye nwe mu nụ; iphe-a, ndu-a meru Jeremáya, bụ onye nkfuchiru-a dukwa eji. Ege ẹphe woru iya je eye l'ime wẹlu-wa t'ọ ọdu l'ẹke ono bẹ ẹgu e-gbukwa iya; l'ẹ b'a bụ lẹ buredi nọkwadu lẹ mkpukpu-a."

10 Tọ dọ iya bụ; eze abya atuaru Ebedu-Mẹleku ekemu; sụ iya: "T'ọ duta ọkporo madzụ l'umadzụ iri t'ẹphe yiru je esefuta Jeremáya, onye nkfuchiru l'ime wẹlu ono; t'ẹ b'ọ nwuhu."

11 Ya ndono; Ebedu-Mẹleku abya achita ndu ono; ẹphe l'iya ayiru jeshia. Yọ bya abahụ l'ufu-eze l'ime-ulo, eedobeje iphe je achita nkirika ukpo yele

nkíríka ẹkwa l'ẹke ono; bya egude eri seru iya nù Jeremáya l'ime wẹlu ono. ¹² Ebedu-Mẹleku abya asù Jeremáya-a: "T'o woru nkíríka ukpo ono; mẹ nkíríka ẹkwa ono ye lẹ mkpatama-ẹvu; tẹ eri ono ba emeka iya iphe." Jeremáya abya emee ya ẹge ono. ¹³ Ẹphe egude eri ono selita iya eli; sefuta l'ime wẹlu ono. Jeremáya abyakwa bya anọdu l'echi ogbodufu ẹke ndu nche anoje.

Zedekaya akpata Jeremáya ishi ọdo

¹⁴ Yo be ujiku lanù; eze, bụ Zedekaya ezia; t'e je edutaru iya Jeremáya, bụ onye nkfuchiru. E je eduta iya shia Onu-oguzo k'ẹto, eeshije abahù l'eze-ulo Nchileke. Zedekaya asù iya: "Tẹ ya jitaedu ngu; ọlobu; ba adukwa iphe ii-domiru iya edomi!"

¹⁵ Jeremáya asù Zedekaya-a: "Ya -kfuaru ngu ezi-okfu; ?tii gbudu iya nù? Ya -kfuwanuaru ngu iphe ii-me; mgbẹ ẹ ti yeduru iya ọnu."

¹⁶ Zedekaya riburu iya Jeremáya lẹ mpya; sù iya: "Kamenu; l'ẹpha Ojejoje, bụ onye meru; ayi anọdu atù ume; lẹ ya te egbukwa ngu; ọphu ya 'akpukwaru ngu anù ndu achọ ishi ngu."

¹⁷ Tọ dù iya bụ; Jeremáya asù Zedekaya-a: L'ọ Ojejoje, bụ Nchileke; mbụ Okaribe-Kakọta-Ike, bụru Nchileke kẹ ndu Ízurelu sùru: "L'ọ -bùru lẹ nggube eze e-woru onwongu ye l'ẹka ndu bụ ishi l'alì eze ndu Bábyilonu; bẹ ẹ tii lakwa iya; ọphu 'akpokwa mkpukpu-a ọku; nggubedua; nggu lẹ ndibe ngu te nwekwa iphe eme unu. ¹⁸ Ọlobu; ọ -bukwanuru l'ẹ tii woduru onwongu je eye l'ẹka ndu bụ ishi l'alì eze ndu Bábyilonu bẹ ee-wokwaru mkpukpu-a ye l'ẹka ndu Bábyilonu; ẹphe akpọo ya ọku; ọphu nggubedua l'onwongu ta anahukwa ẹphe."

¹⁹ Eze, bụ Zedekaya asù Jeremáya-a "Lẹ ndu, ya atsu egvu kwa ndu Júda, bụ ndu ọphu wowaru onwẹphe ye ndu Bábyilonu l'ẹka; lẹ ndu Bábyilonu a-kpuru iya nù ẹphe; ẹphe atalahaa ya aphuphu."

²⁰ Jeremáya asù iya: "Lẹ ta akpukwaru ngu eye ẹphe l'ẹka. Ọ -bulephu t'ì nujeru Ojejoje okfu, bụ iya bụ iphe-a ya ekfuru ngu-a; k'ọphu ọo-duru ngu lẹ mma; ndzù edzua ngu. ²¹ Ọ -bukwanuru l'ì jìkaru l'ẹ tii woduru onwongu ye ẹphe l'ẹka; ọwaa kwa iphe Ojejoje kpuharu koshi iya ndọ-ọ: ²² Iphe bụ unwanyi ono, a haru l'ufu-eze ndu Júda ono bẹ aa-chitakotakwa chì-jeru ndu bụ ishi l'alì eze ndu Bábyilonu. Ọwaa iphe unwanyi ono a-nọdu ekfuru ngu:

" 'Ndu ono, bụ ndu ọnyà ngu,
ì turu obu cheeru ono;
bù edephu bẹ ẹphe
edepuru ngu; bya emekputa ngu.
Nta-a bẹ ọkpa liwaru ngu l'ẹpotọ;
ndu ọnya ngu ẹphe ono
aparu ngu haa; gbakashìhu.'

²³ "Unyomu ngu l'ẹphe ha yẹle unwegirima ngu bẹ aa-tùko chita je achiru nù ndu Bábyilonu. Ọphu nggubedua l'onwongu 'anahukwa ẹphe. Iphe e-gbe meenu bụ l'eze ndu Bábyilonu e-gude ngu; ọdo aburu lẹ mkpukpu-a bẹ aa-kpokwa ọku."

²⁴ Tọ dù iya bụ; Zedekaya asù Jeremáya: "T'ẹ b'ọ dukwa onye oo-me t'ọ maru iphe yẹle iya kfuru; ọdumeka bẹ ee-gbukwa iya. ²⁵ Ndu ishi -nù lẹ ya kfuru yeru ngu; bẹ ẹphe a-byakfutakwa ngu bya asù t'ì kfuaru ẹphe iphe i kfuru eze; mẹ ọphu eze kfuru ngu. Ẹphe a-sukwa ngu t'ẹ bẹ i domikwaru iya ẹphe edomi; ọdumeka bẹ ẹphe e-gbukwa ngu! ²⁶ Iphe

ii-kfuru ephé bụ l'ò kwa arọro b'i shi arọ eze t'ẹ b'ò dumphukwa ngu azụ lẹ kẹ Jonátanu t'i je anọdu l'ẹke ono nwụhu."

²⁷ E metsua; ndu ishi ono l'ephé ha atụko byakfuta Jeremáya bya ajia ya. Yo wolekwaruphu iphe ono, eze suru t'ò kfuaru ephé ono kfua. Too nwehe iphe ọdo, ephé e-kfu; kẹ l'ẹ tọ dudu onye nuru iphe ephé kfuru.

²⁸ Jeremáya anọdu l'ogbodufu ẹke ndu nche anoje l'ẹke ono gbururu jeye mbọku, a bya aluta Jerúsalemu l'ọgu.

39

Aaluta Jerúsalemu l'ọgu

(2 Eze 25:1-7; 2 Iphe 36:13-21; Jer 52:3-11)

¹ L'ónwa k'iri l'afa, kwe Zedekaya afa tete, ọ wataru ọchi ndu Júda; bẹ Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilonu chítaru ndu soja iya bya eyechia Jerúsalemu. ² Ya ndono; yo be l'abalị kẹ tete l'ónwa k'eno l'afa, kwe Zedekaya afa iri 'ẹ nanụ; e tsukposhia upho-mkpuma, e gude kpụ-pee mkpụkpụ ono mgburumburu. ³ Tọ dụ iya bụ; lẹ ndu bụ ishi l'alị-eze ndu Bábyilonu awụbata; bya adọ lẹ Onu-Ọguzo kẹ Echilabu. Ndu ono bụ: Negalu-Sareza; Samuga-Nebo; Sarisékimu onye bụ iya bụ ishi ndu eleta ufu-eze ẹnya yele Negalu-Sareza, bụ iya bụ ishi ndu ejeru eze ozi; mę iphe bụkpọ ndu, bụ ishi l'alị-eze ndu Bábyilonu. ⁴ Ya ndono; Zedekaya, bụ eze ndu Júda yele ndu soja ono l'ephé ha aphulephu ephé; ye ọkpa l'oso gbalaa. Ephé egude ẹnyasi wufu lẹ mkpụkpụ ono; shia uzo mgbabu eze; shia onu-oguzo ọphu phakahuru upho-mkpuma labụ; gbaru lashia ọzo, e shi eje Araba.

⁵ Obenu lẹ ndu soja kẹ ndu Bábyilonu chipyaberu ephé je egude Zedekaya lẹ nsụda Jériko. Ephé akpuru iya kpútaru Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilonu lẹ Ribúla l'alị Hámatu, bụ ẹke ọ nọ nma iya ikpe. ⁶ Yọ bụru lẹ Ribúla l'ẹke ono bẹ eze ndu Bábyilonu nọ gbushia unwu Zedekaya. Zedekaya egudekpoo ẹnya ele iya; yoo gbushia ephé. Ọ tükokwaruphu ndu a maru amaru epha ephé l'alị Júda gbushikota. ⁷ E metsua ono; yọ bya aswoshia Zedekaya ẹnya; bya atụa ya kọpyita; kpúta lashia Bábyilonu.

⁸ Ndu Bábyilonu eworu ọku tụa l'ufu-eze; męwaru ọlo ndu ọdowaru; bya enwukposhia upho-mkpuma, e gude kpụ-pee Jerúsalemu mgburumburu. ⁹ Nebuzaradanu, bụ onye ishi ndu amí, eche eze ndu Bábyilonu nche; atụko nwa ndu phọduru nụ lẹ Jerúsalemu; mę ndu wowaru onwephe ye ndu Bábyilonu l'ẹka; mę ndu ọphu l'ephé ha; kpua lẹ ndzụ lashia Bábyilonu. ¹⁰ Ndu ọ haru l'alị Júda bụ nwuphodu ndu ụkpa, ẹ-ta adudu iphe ephé nweru. Yọ bya anúsua ephé mgbo vayinu yele alị ọko iphe.

¹¹ Tọ dụ iya bụ; Eze, bụ Nebukadineza atụa ekemu-a tų-doru Jeremáya. Yọ bụru Nebuzaradanu b'ọ turu iya nụ; sụ iya: ¹² "Unu dutakwa Jeremáya; leta iya ẹnya. Unu ta dukwa iphe unu e-me iya. Ọ bụ-chikwa iphe ọ sụjeru tẹ unu meeru iya; unu emeeru iya ẹya." ¹³ Tọ dụ iya bụ; Nebuzaradanu yele Nebushazubanu, bụ ishi ndu eleta ufu-eze ẹnya; mę Negalu-Sareza, bụ ishi ndu ejeru eze ozi; mę ndu ọphu, bụ ishi l'alị-eze ndu Bábyilonu; ¹⁴ abya ezia; e je eduta Jeremáya dufuta iya l'echi ogbodufu ẹke ndu nche anoje. Ephé eduru iya nụ Gedaliya Ahikamu Shafanu; sụ iya t'ò duru iya laa nk'iya. Yọ bụru iya bụ lẹ yele ndibe ephé anọdu.

¹⁵ Teke phụ, Jeremáya shi nõdu l'echi-ogbodufu eke ndu nche anoje phụ bẹ Ojejoje kfuru yeru iya; sụ: ¹⁶ "T'o je ekfuru Ebedu-Meleku; ophu Itiyópiya; sụ iya: 'Qwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ; mbụ Qkaribe-Kakọta-Ike; bya aburu Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu. Sụ iya lẹ ya abyaakwa omedzu iphe ya suru lẹ ya e-me mkpukpu-a. Ya e-meru iyi nù ephẹ; mbụ ukpa-mkpere. O -rulephu teke ono bẹ iphe ono e-mekota; nggu egude ẹnya ngu phụ iya. ¹⁷ Ọlẹ ya a-nafuta ngu m'o rua mbọku ono. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ẹ ta akpudu ngu anụ ndu iitsu egvu. ¹⁸ Ẹ tọ dukwa iphe e-me te ya ba dzofuta ngu; k'ophu bụ l'ẹ tee gbudu ngu egbugbu; ii-gudechia ndzu ngu gbalaa; kẹ l'ị kpọru obu yeru iya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.' "

40

Aatofu Jeremáya (2 Eze 25:22-26)

¹ Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya lẹ Nebuzaradanu, bụ onye ishi ndu amí, eche eze ndu Bábyilonu nche tufutsuaru iya lẹ mkpọro lẹ Ráma. Kẹ l'ọ byaru bya aphụ Jeremáya l'ẹke a turu iya mkpakọbe yele ndu a kpuru lẹ ndzụ; shi Jerúsalemu; mẹ Júda l'ala Bábyilonu. ² Onye ishi ndu soja ono aphụ Jeremáya; bya asụ iya: "Ojejoje, bụ Nchileke ngu kfukwaru lẹ ya e-me alí-a t'ọ buru kpuru-pyata. ³ Nta-a bẹ Ojejoje mewaru iphe o kfuru. Iphe ono mekotaru; okfu l'unu meru iphe dụ ẹji l'ẹke Ojejoje nọ; unu te eme iphe ọ suru t'unu mee. ⁴ Ọlẹ ntanụ-a bẹ ya atufuwa ngu mkpakọbe ono, a turu ngu l'ẹka ono. Ọ -buru l'ọ dụ ngu mma; nggu etsoru iya t'ayi la Bábyilonu; ọ bụ yẹbedua a-nọdu eleta ngu ẹnya. Teke bukwanu l'ẹ tọ dudu ngu mma ẹge ono; nggu ahaa abyabya. Lekwa! Iphe bukpoọ eke dụ ngu mma l'alí-a gbaa mgburumgburu; nggu echebe ifu; jejekpelephu eke dụ ngu mma! ⁵ Teke bukwanu l'ọ dụ ngu t'í nõdu l'ẹke-a; nggu alaphu azụ jekfu Gedaliya Ahikamu Shafanu, bụ onye, eze ndu Bábyilonu suru t'ọ chía mkpukpu, nọgbaa l'alí ndu Júda kpmukpamu. Je tẹ nggu lẹ Gedaliya buru l'ẹke ndu ono bu. Teke ẹ t'ọ dudu; nggu ejelephu je eburu l'ẹke dụ ngu mma."

Ya ndono; onye ishi ndu soja ono, eche eze ndu Bábyilonu nche ono abya adashí iya iphe; nukwa iya phụ nri, oo-ri gude ẹji; bya aparu iya haa; yọ lashia. ⁶ Yọ buru iya bụ lẹ Jeremáya alakfushia Gedaliya Ahikamu lẹ Mízupa yele iya eburu l'ẹke ndu ọdo, bụ ndu a haru l'alí ẹke ono bu.

Anwuhu Gedaliya

⁷ Ya ndono; ndu ishi ndu soja ndu Ízurẹlu l'ephẹ ha; ephẹ lẹ ndu nk'ephẹ, bụ ndu, shi nõdugbaa l'egbudu abya anụ l'eze ndu Bábyilonu fofutawaru Gedaliya Ahikamu t'ọ govano; l'ọ wowaru unwoke; mẹ unwanyi; mẹ unwegirima, bụ ndu katsua ọ bụ ndu ukpa l'alí ono; mbụ ndu ophu ẹ ta kpudu lẹ ndzụ laa Bábyilonu; ye iya l'ẹka; ⁸ ephẹ awufuta wụ-kfuta Gedaliya lẹ Mízupa. Ndu byaru nù bụ Ishimẹlu Netanaya; Johananu mẹ Jonátanu, bụ unwu Kareya. Ndu ọdo bụ: Seráya Tanuhumetu yele unwu Efaya onye Netofatu; mẹ Jezanaya, bụ nwatibe onye Maaka yele ndu nk'ephẹ. ⁹ Gedaliya Ahikamu Shafanu abya ekfuaru iya ephẹ; kfushiaru iya ephẹ ike; sụ t'ephẹ ba tsukwa egvu onodu ndu Bábyilonu l'ẹka. "Unu wozita obu buru l'alí-a; nõdu eze ndu Bábyilonu l'ẹka ẹge ọo-duru unu lẹ mma. ¹⁰ Yẹbedua l'onwiya a-nọdu lẹ mkpukpu

Mízupa nọ-chije ẹnya unu l'ifu ndu Bábyilọnu, bụ ndu-a, byakfutaru ayi-a. Obenu l'unu a-nọdu akọta mee; l'awọ akpuru oshi ọnanwu yele manụ woru kwachia l'ẹke, unu edobeje iya; unu eburu le mkpukpu-a, unu natagbaaru-a."

¹¹ Yo be teke iphe bukpo ndu Júda, nọ l'alì Móabu; me ndu ophu nọ l'alì Amọnu; me l'alì Édọmu; mekpọ ndu ophu nọgbaa le mba odowaru; nuru l'eze ndu Bábyilọnu nweru nwa ndu o haru haa le Júda; bya eworu Gedaliya Ahikamu Shafanu meuru epe govano; ¹² epe atuko shi eke epe shi latakota azu le Júda; lakfuta Gedaliya le Mízupa. Epe akwatakpo kua mee kua k'etsutsu iya; bya awọ akpuru oshi ọnanwu; woshia ya ike.

¹³ A notalephu nwanshi; Johananu Kareya yele ndu ishi ndu ami, ndu ophu nokwadu l'egbudu abyakfuta Gedaliya le Mízupa; ¹⁴ bya aji iya: "'? M'o marua le Balisu, bu eze ndu Amọnu zikwaru Ishimelu Netenaya t'o bya egbuaya?" Ole Gedaliya Ahikamu te ekwetadu iphe epe ekfu.

¹⁵ To du iya bu; Johananu Kareya abya ejekfu Gedaliya le mpya le Mízupa je asu iya: "Te ya jenu je egbuaya Ishimelu Netenaya t'e b'o du onye a-ma nu. ?Nanu ege ee-shi haa ya t'o gbua ngu; mee ndu Júda l'ephe ha, bu ndu nọ-pheru ngu mgburumburu t'ephe gbakashihu; mee te nwa ndu Júda ndu ophu phoduru nu laa l'iyi?"

¹⁶ Obenu le Gedaliya Ahikamu suru Johananu: "Be ejekwa ome iphe du ege ono. L'iphe ono, iikfu l'okfu ehu Ishimelu ono ta bukwa oswi-okfu."

41

¹ Ya ndono; yo be l'onwa k'esaa; Ishimelu, bu nwatibe Netenaya Elishama; shi l'ufu-eze yele ndu ishi, noru l'eka eze; achiru umadzu iri byatashia ke Gedaliya Ahikamu le Mízupa. Epe awatalephu ori nri l'eka ono; ² Ishimelu Netenaya yele umadzu iri ono, epe l'iya yi bya phu awu-lihu woru Gedaliya Ahikamu Shafanu gbua. Yo buru mma be epe gude gbua onye ono, eze ndu Bábyilọnu fotaru t'o buru govano ono. ³ Ishimelu atukokwaphu ndu Júda, epe le Gedaliya nọ le Mízupa yele ndu soja ndu Bábyilọnu, nọ l'eka ono gbushia.

⁴ A nọlephu ujiku lanu l'e gbutsuaru Gedaliya; ke l'e to dudu onye mawaru nu teke ono; ⁵ ukporo madzu eno eshi Shékemu; Sháyilo; me Samériya wuru byatashia. Epe atuko kpushitsua eji-agba; lajashia uwe epe; bya egbukashitsua onwephe onya. Epe gudekwaphu ngweja nri; waa insensu l'abya l'ulo Ojejoje ⁶ Ishimelu eshi le Mízupa je epe ndzuta; l'ara ekwa eje. Yo jekfulephu epe; su epe: "Unu bya bya aphu Gedaliya Ahikamu!" ⁷ Epe abahulephu l'ime mkpukpu ono; Ishimelu; me ndu epe l'iya yi eworu epe gbua; chiru epe ye l'ime welu. ⁸ Yo nweru umadzu iri l'ime epe, suru Ishimelu-a: "'T'e b'o gbukwa epe! L'ephe nwekwaru witu; bal; man; me man-engu, epe domiru l'egbudu." Yo paru epe haa; to gbuhe epe yeru ndu ophu. ⁹ Ya ndono; welu ono, o chiru odzu ndu ono, o gbushiru; ye ono; bu eze Asa turu iya t'o buru iphe ya gude adzo ndu alì iya l'eka Baasha, bu eze ndu Izurelu. Yo buru iya be Ishimelu gude odzu ndu ono, o gbushiru ono kpojia.

¹⁰ Ishimelu abya akpukota iphe bu ndu nọ le Mízupa le ndzu; mbu unwada eze yele ndu odokpo, bu ndu phoduru nu l'eka ono, bu ndu Nebuzaradanu, bu ishi ndu ami, eche eze ndu Bábyilọnu nche; fotaru

Gedaliya Ahikamu t'ò buru onye ishi ephe. Ishimèlu akpukota ephe le ndzù kpuru ephe lakfushia ndu Amõnu.

¹¹ Yo be teke Johananu yeke ndu ishi ndu soja ono l'ephe ha, bu ndu ephe l'iya nõ; nuru iphe dũ eji ono, Ishimèlu meru ono; ¹² ephe eduta ndibe ephe l'ephe ha jeshia otso Ishimèlu õgu. Ephe agbakfube iya le mgboro oke okpuru, nõ le Gíbiyõnu. ¹³ Ya ndono; ndu ono, Ishimèlu chĩ ono l'ephe ha aphulephu Johananu yeke ndu ishi ndu amĩ, ephe l'iya yi; ehu atsolahaa ephe. ¹⁴ Iphe bu ndu ono, Ishimèlu chĩ ono, bu ndu ono, õ kpuru le ndzũ le Mízupa ono aghakõbe wu-kfu Johananu Kareya. ¹⁵ Obenu le Ishimèlu yeke umadzu esato l'ime ndu ono, ephe l'iya yi ono nahuru Johananu gbalaa gbakfu ndu Amõnu.

Aagba ala Íjiputu

¹⁶ Tò dũ iya bu; Johananu yeke ndu ishi ndu amĩ, bu ndu ephe l'iya nõ; abya achita ndu ono, phoduru nu ono; mbũ ndu amĩ; me unwanyi; me unwegirima; me ndu ishi, eleta ufu-eze enya; l'ephe ha, bu ndu Ishimèlu shi kpua le ndzũ le Mízupa l'õ gbutsuaru Gedaliya Ahikamu; Johananu eshi le Gíbiyõnu chĩ-phutakota ephe azũ. ¹⁷ Ya ndono; ephe ejee ege ono bya erua Gerutu Kimuhamu, nõ le mgboro Bétulehemu; eke ephe cheberu ifu eje ala Íjiputu; ¹⁸ te shi ege ono nahũ ndu Bábyilõnu. Yo buru egvu be ephe tsuhuru; kele Ishimèlu gburu Gedaliya Ahikamu, bu onye eze ndu Bábyilõnu fotaru; mee ya govano ndu alĩ ono.

42

¹ Tò dũ iya bu; ndu ishi ndu soja ono l'ephe ha; jeye me Johananu Kareya yeke Jezanaya Hoshaya; mewaru ndu ono l'ephe ha; tsube le ndu õphu enya kage ola alĩ jeye le ndu õphu kakota nshinu; atũko wu-kfuta ² Jeremáya, bu onye nkfuchiru je asũ iya: "Byiko t'õ kfuru nu Ojejoje, bu Nchileke iya l'okfu ehu nwa ndu-a, phoduru nu-a l'ephe ha. Ke l'oolenua: a makwaru-a l'ephe shi dũ l'igwe; õle nta-a buwa nwa ndu e-ta badũ ishi phoduru. ³ Kfuru nu Ojejoje, bu Nchileke ngu t'õ kaaru ephe uto, ephe e-shi; me iphe ephe e-me."

⁴ Jeremáya, bu onye nkfuchiru asũ ephe: "Le ya nuakwaru iphe ephe kfuru. Ya e-kfukwaru-a nu Ojejoje, bu Nchileke unu, bu iphe unu arõ. Teke e metsuaru; be ya a-kaaru unu iphe bu iphe Ojejoje kfuru; õphu õ dukpodua õphu ya emeru unu le mpya."

⁵ Ya ndono; ephe asũ Jeremáya-a: "Te Ojejoje bukwaru onye ekebe, ekfu ire-lanu; onye e gude ire iya eka l'eke ephe nõ; m'õ buru l'ephe te medu iphe bu iphe Ojejoje, bu Nchileke ngu suru t'i kfuru ephe t'ephe mee.

⁶ M'õ -dũ ephe maa; m'õ -dũ ephe eji; be ephe e-me iphe õ suru t'ephe mee; mbũ Ojejoje, bu Nchileke ayi; bya aburu onye ephe ezi ngu t'i jekfu t'õ duru ephe le mma; m'õ -buru l'ephe meru olu Ojejoje, bu Nchileke ayi."

⁷ A nõlephu abalĩ iri; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya. ⁸ Jeremáya abya ekukobe Johananu yeke iphe bu ndu ishi ndu soja ono l'ephe ha, bu ndu ephe l'iya nõ; me ndu eke ono kparamukpamu; tsubekpoo l'onye enya iya katsua ola alĩ jeye l'onye õphu, kakota nshinu. ⁹ Yo sũ ephe: "Owaa iphe Ojejoje ekfu ndo-õ; mbũ Nchileke ke ndu Ízurèlu, bu onye unu yeru mu sũ te mu je arõru unu arõru. O suru: ¹⁰ L'õ -buru l'unu nõ l'alĩ eke-a; be ya a-kpu-lita unu akpu-lita; ya ta alakashidu unu alakashi. Ya a-dza unu adzadza; ya te efefudu unu efefu. Kele mkpaka, ya pataru wushuru

unu atsüwa iya l'èhu. ¹¹ Qwaa iphe Ojejoje ekfu: Unu ba atsühe eze ndu Bábyilonu egvu. Unu ba tsühe iya egvu; kele ya nõkwa swiru unu. Ya a-dzõta unu; nafuta unu l'èka iya. ¹² Keshinu ya bu onye obu-imiko; be ya e-me iya-a t'õ phüaru unu imiko; haa unu t'unu nõdu l'alì unu."

¹³ "Obenu; õ -bõru l'unu kwefuru Ojejoje, bu Nchileke unu ike; sü l'unu ta anõdudu l'alì-a; ¹⁴ mbü sü waawa; l'unu e-je eburu Íjiputu, bu èke unu te egudedu enya unu phü õgu; unu ta anü õda õpyoku; õphu egu 'emedu unu. ¹⁵ Oo ya bu; unu ngabekwa nchì l'iphe Ojejoje ekfu; unubè nwa ndu Júda õphu wafuru nü. Qwaa iphe ookfu; mbü Ojejoje, bu Okaribe-Kakõta-Ike; bya abõru Nchileke kè ndu Ízurelu: 'O -bõru l'unu kpebuwaru k'õla Íjiputu; je eburu; ¹⁶ be õgu ono, unu atsü egvu iya ono a-gbakfutakwa unu l'èke ono; ejo-egu ono, unu agbaru õso ono etsoru unu lashia Íjiputu. Yõ bõru l'èke ono be unu a-nõdu nwüshihu. ¹⁷ Mbü l'agha; iphe bu ndu ono, kpeburu k'õla Íjiputu je eburu ono bukwa õgu; ejo-egu; me ejo iphe-ememe e-gbu ephe. E tõ dukwa m'õo onye lanü a-la nü; m'õ kwanü nahü iphe-ehuka, ya e-me t'õ dakfu ephe.' ¹⁸ Qwaa iphe ookfu; mbü Ojejoje, bu Okaribe-Kakõta-Ike; bya abõru Nchileke kè ndu Ízurelu. 'L'õ kwa ege ya tũ-koshiru ndu bu lè Jerúsalemu oke ehü-eghughu iya; ono bu ege ya a-tũ-koshi iya unu; me unu -laa Íjiputu. Unu a-bõru iphe e gude anma ejo-etu; bõru iphe anyì ishi edzu; bõru iphe-õchi; bõru iphe e gude akõ õnu; õphu unu 'egudehedu enya unu phü alì èke-a õdo.'

¹⁹ "Unubè nwa ndu phõduru nü l'alì ndu Júda; Ojejoje kfuakwaru unu t'unu ba lakwa Íjiputu! Unu makwarü l'õo õkwa be mu anmaru unu ntanü-a; ²⁰ l'õ kwa emeswe be unu mesweru onwunu teke unu ziru mu sü tè mu jekfu Ojejoje, bu Nchileke unu je akpata iya ishi l'okfu ehü unu. Unu asü tè mu tũko iphe bu iphe o kfuru kfuaru unu; l'unu e-mekota iya! ²¹ Nta-a be mu kfuakwaru iya unu; obenu l'unu te kwedu ome m'õo nanü l'iphe Ojejoje süru t'unu mee, õ süru tè mu kfuaru unu. ²² T'õ dokwaa unu enya: L'iphe e-mekochaa gbua unu l'èke ono, unu eje eburu ono kwa õgu; ejo-egu; me ejo iphe-ememe."

43

¹ Tõ dü iya bu; Jeremáya ekfutsuaru ndu ono iphe ono l'õ ha, bu iphe Ojejoje, bu Nchileke ephe; ziru iya tè ya kfuru ephe ono; ² Azariya Hoshaya yèle Johananu Kareya; me iphe bukpo ndu ono l'ephe ha, bu ndu akpõ-li onwephe eli atũko sü Jeremáya-a: "L'õo ejo-ire! Lè Ojejoje, bu Nchileke ayi te zikwa iya t'õ bya ekfuru ephe t'ephe be jekwa oburu Íjiputu! ³ L'õ Baruku Neraya be enwu ngu eye t'i kfuaru ephe iphe a-buru ephe õgu; t'e shi ege ono woru ephe ye ndu Bábyilonu l'èka; k'õphu ephe e-gbushi ephe; m'õ kwanu kpua ephe lè ndzü laa Bábyilonu." ⁴ Tõ dü iya bu; Johananu Kareya yèle ndu ishi ndu soja ono; mekpõ ndu ono l'ephe ha ekwefu ike: l'ephe te emedu iphe Ojejoje süru t'ephe mee; l'ephe ta anõdu l'alì Júda. ⁵ Ya ndono; Johananu Kareya yèle ndu ishi ndu soja ono kpamukpamu eduta ndu ono, phõduru nü l'alì Júda ono l'ephe ha; lashia Íjiputu; mbü jeye lè ndu ono, laru azü bya eburu l'alì Júda ono; jeye me ndu shigbaa mbakeshi, bu èke e shi chigbaaru ephe dobe. ⁶ Ephe edutakota iphe bukpo unwoke; me unwanyi; unwegirima; ndu unwada eze; mekpõwaru ndu Nebuzaradanu, bu onye ishi ndu soja, eche eze ndu Bábyilonu nche tũkoru haaru Gedaliya Ahikamu Shafanu. Ephe

chítakwaruphu chíta chíta mę Jeremáya, bu onye nkfuchiru yele Baruku Neraya. ⁷ Tọ dọ iya bu; ęphe ajikana l'ęphe te emedu iphe Ojejoje sọru t'ęphe mee; kwata wuba le İjiputu; baa baa barua mkpukpu Tapėnesu.

⁸ Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya le Tapėnesu; sọ iya: ⁹ "T'o haru mkpuma, ha nshinu pata je egude ępoto kpụ-butu iya le mkpọro ęke eeshije abahu l'ufu-eze, bu Fero le Tapėnesu. Yọ sọ iya t'ọ haakwa te ndu Júda haru phụ iya teke ọo-nọdu eme iya. ¹⁰ Teke i metsuaru; nggu asụ ęphe: 'L'ọwaa kwa iphe ookfu ndọ-ọ; mbụ Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike, bu Nchileke ke ndu İzurelu: Ya e-zi t'e je ekuaru iya nwozi iya, bu Nebukadineza, bu eze ndu Bábyilonu. Ọ bu l'eli mkpuma-a be oo-dobe aba-eze iya; mbụ mkpuma-a, ya domiru l'ęke-a. Ọo-bya eworu uwe agbada eze iya phushi iya l'eli iya. ¹¹ Ọ -bua be oo-mekputa ndu İjiputu; ndu o ruberu l'egbugbu; yo gbua ęphe egbugbu; ndu o ruberu t'a kpua le ndzu; yọ kpua ęphe le ndzu; ndu o ruberu l'ogbu le mma; yo gbua ęphe le mma. ¹² Ọo-tu ọku l'ulo agwa ndu İjiputu. Ọo-kpọ agwa ęphe ono ọku; m'ọ kwanụ paa ya laa. Ọ bu ęge ono, onye eche aturu agbaphuje onwiya ękwa ono; ono ęge oo-wota İjiputu gbaphua onwiya; shi l'ęke ono laa l'ęhu-agu. ¹³ Oo-tsukposhi mkpuma, dọ nsọ, nọgbaa l'ulo ęnyanwu, nọ l'alı ndu İjiputu; bya atuko ọlo nte ndu İjiputu l'ọ ha kpokota ọku.' "

44

Umuruku, tso l'ogwa nte

¹ Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya l'okfu ęhu ndu Júda l'ęphe ha, bu ndu bu le Migidolu; Tapėnesu; Mėmufisu; mę le Paturọsu, bu mkpukpu, nọkota l'alı İjiputu; sọ: ² Ọwaa iphe Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ Nchileke ke ndu İzurelu ekfu. Ọ sọru: "Unu phuru-a oke mkpaka, ya wotaru ndu Jerúsalemu yele ndu Júda l'ęphe ha. Nta-a be ęgara kfuwaru iya; tọ duhe onye bu iya nu. ³ Iphe kparu iya nu aburu iphe dọ eji, ęphe meshiru; shi ęge ono kpatsua ya iwe; ke l'ęphe wataru ọkpo insensu ọku l'anụ agwa; bya aburu agwa, ęphebedua l'onwephe; mę unubedua; mę nna unu oche ęphe ta amabua be ęphe wataru ọbaru ęja. ⁴ Ya abya ezia ndu ozi iya, bu ndu nkfuchiru; ya -zitsua; ya ezibaa ya ęphe; sọ ęphe: 'Ophu t'unu be meshi ęjo-ahuma-a, ya kpọru ashi-a!' ⁵ Ophu ęphe 'angadụ nchi; ęphe te eye ọnu; ọphu ęphe 'ahakwanu iphe dọ eji, ęphe eme; ęphe ta ha ọkpo insensu ọku l'anụ agwa. ⁶ Yọ buru iya kparu iphe ya wotaru oke ęhu-eghughu iya wua ęphe l'ishi. Yo nwua l'ọ bu ọku tsoru mkpukpu Júda l'ọ ha; bya etsoru esu-uzo Jerúsalemu; woru ęphe mee ochobo, bu ikpọzu ono, ęphe bu ntanu ono.

⁷ "Ọwaa iphe Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike, bu Nchileke ke ndu İzurelu ekfu: Ọoji: ?Nanu ęge e gude unu eme onwunu egbe iphe dọ eji ọwaa; ke t'unu mee te unwoke chihu le Júda; unwanyi achihu; jeye mę unwegirima; mę ndu ọphu angụ ęra; t'ę b'ọ duhe onye a-phodu nu l'ime unu? ⁸ ?Nanu ęge e meru; yọ buru iphe unu gude ęka unu mee be unu gude l'akpatsu iya iwe; mbụ ke t'unu wata ọkpo insensu ọku l'anụ agwa ndu İjiputu, bu ęke unu byaru bya ebura-a? Unu e-mbyikwa onwunu; woru onwunu mee iphe ee-gude akọ l'ọnu; k'ọphu iphe mbakeshi le mgboko gbaa mgburumgburu a-nọdu achı unu ọchi. ⁹ ?Unu zahawaru iphe dọ eji, nna unu oche phe meshiru; mę ọphu ndu eze ndu Júda;

ɛphe l'unyomu ɛphe meshiru; mɛ ɔphu unubɛdua; unu l'unyomu unu meshiru l'alì Júda; mɛ l'esu-uzo Jerúsalemu? ¹⁰ Mbùkwa jeye nta-a bɛ unu te wozitakwaa unu alì; ɔphu unu 'akwabekwa iya ugvu; ɔphu ɔ bɛdu l'unu gbe kwewa ome ekemu iya yɛle iphe ya tɔru unu ɔkpa iya yɛle nna unu oche ɛphe.

¹¹ “Oo ya bɛ; ɔwaa kwa iphe Ojejoje, bɛ Ɔkaribe-Kakɔta-Ike; mbù Nchileke kɛ ndu Ízurelù ekfu: Lɛ ya e-cheru unu ifu k'ɛji; mee ndu Júda l'ɛphe ha t'ɛphe chihu. ¹² A -bya lɛ nwa ndu onanu, phɔduru nù lɛ ndu Júda; bya ekpebua l'ɛphe lafùtaje Íjiputu je eburu ono; ndu ono bɛ ya e-mebyishi. ɛphe a-nwùshihukota lɛ Íjiputu. O bɛ ɔgu ee-gbushikota ɛphe; m'ò kwanù ɛgu. ɛphe e-shilephu lɛ ndu ɔphu katsua nwanshì laa l'ɔgu; m'ò kwanù l'ɛjo-ɛgu jeye lɛ ndu ɔphu katsua nshinu. ɛphe a-buru ndu a maru 'a mahɛdu ɔdo; bɛru iphe anyì ishi ɛdzu; bɛru iphe-ɔchi; bya abùru iphe e gude akò ɔnu. ¹³ Ndu ono, laru Íjiputu ono bɛ ya e-gude ɔgu; ɛjo-ɛgu; mɛ ɛjo iphe-ememe nù a aphù; ɛge ono, ya nùru iya ndu Jerúsalemu ono. ¹⁴ Ɔphu ɔ dɛdu ndu Júda ono, phɔduru nù, shi alì Júda lashia Íjiputu ono; nweru onye ɔphu a-nahù nù; ɔphu ɔ dɛdu onye ɔphu a-wa nù k'òla azù lɛ Júda, bɛ ɛke, agù ɛphe ɔla azù bya eburu. Ɖ to nweɛdu ɛphe onye a-la nù; gbahaa nwa ndu ɔphu ɛ ta badù íshi.”

¹⁵ Ya ndono; iphe bɛ ndu k'unwoke ndu ɔphu, maru lɛ unyomu ɛphe anɔduje akpò ìnsɛnsu ɔku l'anù agwa ono; ɛphe l'igweligwe unwanyi, vudo l'ɛke ono; mɛ iphe bɛ ndu bukota lɛ Paturòsu l'alì Íjiputu; atùko sù Jeremáya-a: ¹⁶ “Ozi ono, iigude ɛpha Ojejoje l'ɛzi ɛphe ono bɛ ɛphe ta angakwaru ngu nchì. ¹⁷ Iphe bɛkpoo iphe ɛphe sùru l'ɛphe e-me bɛ ɛphe mefutaje. ɛphe a-nòdu akpò ìnsɛnsu ɔku l'anù Eze-nwanyi Imigwe; l'agba mɛe gude l'agwa iya; ɛge ɛphe shi emeje lɛ mkpùkpu, nɔgbaa l'alì ndu Júda; mɛ l'esu-uzo Jerúsalemu; ɛphebedua; mɛ nna ɛphe; mɛ ndu eze ɛphe; jeyewaru lɛ ndu ishi ɛphe. Teke ono bɛ ɛphe shinu nweru nri nshinu; nweru iphe; ɔphu ɔ dɛdu iphe shi atsu ɛphe l'ɛhu. ¹⁸ Obenu lɛ keshinu ɛphe haru ɔkpo ìnsɛnsu ɔku l'anù Eze-nwanyi Imigwe; haa ɔgbaru iya mɛe gude l'agwa iya; b'ɛ to nwehedu iphe ɛka dukwadu ɛphe; ɔgu yɛle ɛjo-ɛgu l'agwawa ɛphe maa.”

¹⁹ Ndu k'unwanyi abya eyekwaaphu ɔnu; sù: “Teke ɛphe shi egheje akara; mee ya; yò dɛ l'ò bɛ Eze-nwanyi Imigwe; l'akpòru iya ìnsɛnsu ɔku; l'agba mɛe gude l'agwa iya; njì ɛphe; ?ɛphe te shidu sù l'ò dɛa mma t'ɛphe meje iya.”

²⁰ Ya ndono; Jeremáya abya asù ndu ono l'ɛphe ha; mbù unwoke ɛphe; mɛ unwanyi ɛphe; mɛ iphe bɛ l'ɛphe ha, bɛ ndu yeru iya ɔnu ɛge ono:

²¹ “O -bùru k'ìnsɛnsu ono, unu shi anɔduje akpò ɔku l'echì mkpùkpu Júda; mɛ l'esu-uzo Jerúsalemu ono; mbù unubɛdua; nna unu phɛ; ndu eze unu phɛ; ndu ishi unu phɛ yɛle ndu alì-a kparamkparam; ?unu arì lɛ Ojejoje ta anyatadu iya tɔo? ?T'ò bɛ l'unu arì l'ɛ tɔ batajedu iya l'egomunggo tɔo?

²² ?Bù ngunu kparu iphe alì unu daburu ochobo; bɛru ikpòzu; bɛru iphe e gude akò l'ònu; k'òphu bɛ l'ɛ tɔ dɛdu onye bu iya ebubu; yò dɛ ɛge ɔ dɛ ntanù-a? ?Tò bɛdu okfu lɛ Ojejoje bɛ iphe dɛ ɛji unu emeebe atsùwa l'ɛhu; jeye mɛ ahùma ahùma ono, unu meshikotaru ono. ²³ ?Tò bɛdu kɛ l'unu kpòru ìnsɛnsu ɔku; mɛ kɛ l'unu meru Ojejoje iphe dɛ ɛji; unu te emejedu iphe Ojejoje kforu; ɔphu unu 'etsodu ekemu iya; ɔphu unu 'emedu ome-l'alì iya; ɔphu unu 'emejedu iphe ɔ sùru t'e meje; kparu iphe iphe-ɛhuka ɔwaa dakfutaru unu ɛge-a?”

Ee-mekputa Íjiputu l'ogu

²⁴ Tò dù iya bù; Jeremáya abya ekfuru yeru ndu ono l'èphe ha; èphe l'unyomu èphe; sù èphe: Unu ngabekwa nchì l'iphe Ojejoje ekfu; unubè ndu Júda l'unu ha, bù ndu òphu nò l'alì Íjiputu. ²⁵ Qwaa iphe Ojejoje, bù Qkaribe-Kakòta-Ike; bya abùru Nchileke kè ndu Ízurèlu ekfu: "Unubèdua; unu l'unyomu unu gude ònu unu kfu ya ekfukfu; sù l'iphe ono, unu riburu nte k'ememe ono bè unu mefutaje: l'unu a-nòdu akpò ìnsensu òku l'anù Eze-nwanyi Imigwe; l'unu a-nòdu agbaru iya mè; yò buru iphe ono, unu kfuru ono bè unu eme. Ngwanù; unu meru tugburu; dù ò bù ège unu riburu iya! ²⁶ Qo ya bù; unu ngabekwa nchì l'iphe Ojejoje ekfu; unubè ndu Júda l'unu ha, bù ndu òphu nò l'alì Íjiputu. Qwaa iphe Ojejoje ekfu. Q sùru: T'unu lekwa; lè ya gudekwa eze èpha iya ono ribua; l'iphe bù onye Júda, bu lè Íjiputu te egudehedu ònu iya l'ekfu: 'Kamènu; lè ya gude èpha Ojejoje òphu nò ndzù l'ekfu iphe owaa!' ²⁷ Unu lekwa-a; ya egekwa unu ngge k'òma; ò kwa t'è b'ò dùru unu lè mma. Iphe bù ndu Júda, nò lè Íjiputu a-la l'ogu. Q dùdu; yò buru ègu e-gbushi èphe jeye teke èphe a-gwù. ²⁸ Nwa ndu òphu ògu gbuphodoru e-shi Íjiputu laphuta azu l'alì Júda; òlè èphe ta adùdu igwe. Q bù teke ono; bè ndu òphu kwaru lè Íjiputu a-maru onye òphu okfu nk'ia reru: ?bù nk'ia; tòò nk'èphe.

²⁹ " 'Qwaa iphe yèbe Ojejoje e-gude koshi unu lè ya a-hù unu àhùhù l'èke-a. Qo ya e-me tẹ unu maru l'iphe-èhuka ono, ya sùru lè ya e-me unu ono bè ya e-mekota unu.' ³⁰ Fero, bù Hofura; mbù eze ndu Íjiputu bè ya e-woru ye l'èka ndu òhogu iya; ège ono, ya woru Zedekaya, bù eze ndu Júda ye l'èka Nebukadineza, bù eze ndu Bábyilònu; mbù onye òhogu iya ono, shi achò ndzù iya ono."

45

¹ Qwaa bù iphe onye nkfuchiru Nchileke, bù Jeremáya kfuru Baruku Neraya l'afa k'èno, Jehoyakimu Josáya wataru òchi ndu Júda; lè Baruku detsuaru okfu, ò kfuru iya. ² "Qwaa iphe Ojejoje, bù Nchileke kè ndu Ízurèlu kfuru nggùbe Baruku: ³ I sùru: 'Nshòo ngu! Ojejoje wotawaru aphù yekwa l'iphe-èhuka ngu. L'ì tsùakwaru ude; ike agvù ngu; òphu ì tütajedu ume.'"

⁴ Ojejoje sùru: "Qwaa iphe ii-kfuru iya ndò: Wakwa iphe Ojejoje ekfu baa: 'L'ò byawa onwukposhi iphe ò shi kpua l'onwiya; l'abya ofeshi iphe ò shi dzaa l'onwiya l'alì-a mgburumgburu. ⁵ ?Nanù ège ii-shi bya awata òchoru onwongu iphe paru èka? Ba achòkwa iya ège ono; kè l'ò kwa mkpaka bè ya e-wotaru ndiphe kpamukpamu. Obenu lè nggùbedua; iphe bukpo èke ì jeru èke ì jeru; bè ukfu ta adùdu ngu; nji ta aji ngu.' " Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

46*Ozi èhu ndu Íjiputu*

¹ Qwaa bù iphe Ojejoje ziru onye nkfuchiru Nchileke, bù Jeremáya l'okfu èhu mbakeshi.

² Okfu èhu ndu Íjiputu: Ndu eezi ozi owaa bù ndu soja Fero Neko, bù eze ndu Íjiputu, bù onye e mekputaru lè mgboro mkpukpu Kakemishi, nò l'iku Ènyimu Yufurétusu. Onye ono, mekputaru èphe ono bù Nebukadineza,

bụ eze ndu Bábyilonu; l'afa, kwe Jehoyakimu Josáya afa ẹnọ, ọ wataru ọchi ndu Júda.

3 “Unu dozikwaa iphe unu egudeje egbochi onwunu l'ọgu; unu ezefuta jeshia ọgu!

4 Unu kwakọbe inya unu k'ọgu; Unu awu-koru iya; unubẹ ndu agbajẹ inya. T'onyenọnu vudokwa l'ẹke gbaru iya nù! Unu kpugbakwaaru okpu-igwe unu! Unu bashia arwa unu ababa! Unu atukọ uwe-ọgu unu l'ọha yee onwunu!

5 ?Bu ngunu bẹ ya ele ẹnya? Egvu gudeekwaru ẹphe. Ẹphe agbaakwa ọso. Ndu soja ẹphe b'e mekputawaru. Ẹphe eye ọkpa l'ọso; gbalaa; l'ẹbe 'agha ẹnya l'azu. Ẹphe agba l'achika ẹnya.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

6 “Ndu ọkpa-egwa ta anahughekwa. Ophu onye ike dụ l'ọgu ta agbalaghekwa. Ọ kwa l'uzo isheli; l'uzo Ẹnyimu Yufurétusu bẹ ẹphe vukotaru iphe; dashia.

7 ?Bu ndu ole ndọ-ọ, l'abya kulakula l'ọ bụ Ẹnyimu Náyìlu; mbụ l'ọ bụ ẹnymu, jiru ejiji; l'abya utso?

8 Ọ kwa ndu l'jiputu abya kulakula l'ọ bụ Ẹnyimu Náyìlu ono; mbụ l'ọ bụ ẹnymu, jiru ejiji l'abya utso ono. Ẹphe ekfu sù l'ẹphe e-tsulihu tuko mgboko kparamukpamu tsopyabe; L'ẹphe e-mebyishi mkpukpu lẹ mkpukpu yele ndu bụ iya nù.

9 Raaru inya ono ọra; t'ẹphe gbachia! Kfuru ndu agba ugbo-inya; l'ọ suru! Tẹ ndu ike dụ l'ọgu gbesikwa t'e je; mbụ unubẹ ndu Kúshi; mẹ ndu Putu, bụ ndu chigbaa iphe eegudeje ezeru onwonye l'ọgu; mẹ unubẹ ndu Líbiya, ẹnya ka l'iphe laru l'akfù!

10 Obenu lẹ mbọku ono bukwa eswe Nnajiufu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike. Ọ kwa eswe ọgwata ugwo iphe; mbụ l'ọo ntanụ; bẹ ọo-gwata ndu ọhogu iya ugwo. Ọo nkogo a-sù madzù

pyaapyaa jeye;
 yo ji iya epho;
 mbụ jeye teke ọo-ngu mee ngu-jia epho;
 ke l'ọo Nnajiufu;
 mbụ Ojejoje,
 bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
 gude ndu ọhogu iya l'achị eja
 l'alị ndu isheli; l'iku Ẹnyimu Yufurétusu.

- 11 Unube ndu Íjiputu;
 unu jee Giledu je emeta manụ banụ.
 Obenu l'ogvu ono,
 unu emebe ono te emekwa t'unu ka mma.
 Ẹ too mekwa t'unu ka mma.
- 12 Iphe bụ mbakeshi nwaru
 iphere ono, e meru kpua unu ono.
 Ẹkwa unu atukowa
 mgboko l'ọ ha ngaa.
 Ndu soja unu dabutsuwaru l'eli ibe epho.
 Ephe tukowa daa ndatewo."
- 13 Ọwaa ozi, Ojejoje ziru onye nkfuchiru iya; mbụ Jeremáya le k'ehu
 Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilonu, abya otso ndu Íjiputu ọgu.
- 14 "Raa iphe-a arara l'alị Íjiputu!
 "Nggụ echia ya ochi mkpu le Migidolu!
 Chikwaa ya phụ ochi mkpu
 le Mémufisu yele Tapénesu:
 'T'onyenonu vudokwa l'eke
 gbaru iya nụ kwakobe;
 ke l'iphe bụ iphe unu
 nweru be ọgu abyaakwa emebyishi.'
- 15 ?Nanụ ege e meru be agwa unu;
 mbụ Apisu ta dudu ike vudo?
 Iphe kparu iya nụ bụ le
 Ojejoje nwutsuru iya.
- 16 Ndibe unu ndu ọphu
 ukfu duru dụ l'igwe;
 epho adashia.
 'Unu gbeshi t'ayi laphu
 azu lakfu ndu alị ayi;
 l'alị eke a muru ayi.
 T'ayi gbalaaru ọgu-mbeke
 ndu emegbu ayi emegbu!'
- 17 Unu gukwazi Fero,
 bụ eze ndu Íjiputu epha; kuje iya:
 'O-kfu-ekfu-'eme-eme.
 Teke ọ ga eme iphe
 b'ọ paru haa; yọ laa ke mmanu.'
- 18 Ọwaa iphe Eze ono ekfu ndọ-ọ;
 mbụ onye ono, epha iya bụ Ojejoje,
 bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ono:
 Ọ -buru-a le ya nọ ndzụ
 ege ya nọ iya-a
 b'o nweru onye a-bya nụ.

Onye ono a-dụ l'ọ bụ
 Ugvu Tábo, kakọta ugvu ndu ọdo;
 mbụ l'ọ bụ ugvu Kamelu,
 ha l'eli karia eze ẹnymu.

- 19 Unube ndu Íjiputu;
 unu kwakọkwaa iphe
 unu e-gude laa alí ọdo.
 Ishi iya aburu lẹ Mémufisu
 e-mekochaa buru ochobo;
 ee-me iya; tọ dụ onye ebu iya ebubu.
- 20 Íjiputu dụ l'ọ bụ nwada eswi, ama ntumatu.
 Obenu l'òdzù, shi l'uzo
 isheli e-je anọdu etso iya tekenteke.
- 21 Ndu ẹphe butaru ebuta
 t'ẹphe bya aluaru ẹphe ọgu
 bẹ dụ l'ọ bụ oke-eswi,
 daru ọkporokpo.
 Ẹphebedua aghakọbe gbalashĩa.
 Ẹphe ta dudu ike vudo;
 kele mbọku, ẹphe a-la l'iyi dakfutawaru ẹphe;
 mbụ teke aa-nụ ẹphe aphụ.
- 22 Ndu Íjiputu a-da ashí l'ọ bụ agwọ, agba ọso;
 kele ndu ọhọgu ẹphe
 a-nọdu abyakfuta ẹphe ọgu kẹ nyibe-nyibe;
 mbụ gude ogbu-nkụ egbu
 ẹphe l'ọ bụ onye egbu oshi.
- 23 Ọswa ẹphe l'ọ ha bẹ ẹphe
 a-sųpyashikota;
 m'ọ -ruhuru; o rutabe
 iru-a.”
- Ono iphe Ojejoje ekfu ndono;
 “Kẹ l'ẹphe ka igube l'igwe;
 ọphu 'agutadu ẹphe l'ọgu.
- 24 Ndu Íjiputu bẹ ee-me iphe-iphere;
 kpuru ẹphe ye ndu isheli l'ẹka.”

25 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu sụru: “Lẹ ya abyakwa ọnu Amọnu, bụ agwa ndu Tebesu aphụ. Ya a-nụkwaphu Fero aphụ; mę ndu Íjiputu; mę agwa ẹphe; mękpọ ndu eze ẹphe; mę iphe bụ ndu tųru obu yeeru Fero. 26 Ya e-woru ẹphe ye l'ẹka ndu achọ ndzụ ẹphe; mbụ l'ẹka Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilonu; mę lẹ ndu ozi iya ẹphe. Ọle; teke ee-metsuaru bẹ ee-bukwaru-a lẹ Íjiputu ẹge e shi buhawaru iya.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

- 27 “Unube ndibe Jékọpu,
 bụ ndu ozi iya;
 unu ba atsụkwa egvu;
 ọphu obu 'awakwa unu awawa;
 unube ndu Ízurelu!
 Ya a-dzọtakwa unu
 l'alí ẹke, teru ẹnya;
 dzọtakwaphu ndu
 awa unu phẹ l'alí ẹke,

a kpuru ephe le ndzu laa.
 Unu e-mekochakwaa lata
 bya eburu le nchi-odoo;
 unu ta achíhe obu l'eka;
 to nwe onye abyakwadu
 unu oye egvu odo.

- 28 Unubę ndibe Jękopu,
 bu ndu ozi iya; unu ba tsukwa egvu;
 kele ya nokwa swiru unu eswiru.”
 Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
 “Ya e-mebyishikota iphe bu mbakeshi ono,
 ya chiru unu tukashia ono.
 Obenu le ya te emebyishidu unubędua.
 Oo ahuhuhu be ya a-hu unu;
 t'unu shi iya maru iphe.
 Ya ta ahakwanu unu
 ke ba ahuhuhu unu ahuhuhu le phuu.”

47

Ozi ehu ndu Filisutayinu

1 Owaa bu iphe Ojejoje ziru Jeremáya le ke okfu ehu ndu Filisutayinu;
 temanu be Fero byaderu bya etso ndu Gáza ogu.

2 Owaa iphe Ojejoje ekfu:
 “Unu lewaru ege mini shi l'uzo
 isheli l'abya kulakula.
 Oo-mekochaa buru
 utso l'abya kulakula.
 Oo-tso-kputa ali;
 me iphe bu íhe nokota iya nu;
 tsopyabe mkpukpu;
 me onyemonye obule, bu iya nu.
 Ndu ono e-chi mkpu;
 iphe bu ndu bu l'ali ono atua uzu-ekwa.

3 Mbụ l'ephe -nulephu
 igidi-okpa inya ephe;
 bya anua uzu ugbo-inya ndu ohogu ephe;
 yele kwokiri kwokiri,
 okpa ugbo-inya ephe ono eme
 be ndu bu nna te elehedu
 enya l'azu k'oheta unwegirima ephe.
 Eka a-tulashihu ephe.

4 L'oge ruakwaru teke
 ee-mebyishikota ndu
 Filisutayinu l'ephe.
 Ee-me te nwa ndu ophu
 phoduru nu, bu ndu gega
 eyeru ndu Taya; me ndu Sayidonu eka chihu;
 kele Ojejoje abyaakwa
 omebyishi ndu Filisutayinu;
 mbu nwa ndu phoduru nu
 le ndu ali Kafuto.

5 Ndu Gáza kpushiwaru ishi-aphu;
 ndu Ashikelonu;

b'a lawaru l'iyi.
 Sua; unubẹ nwa ndu ophu
 phoduru ẹ ndu Enaku;
 ?unu e-yejashikpoo onwunu
 ege-a jeye teke ole?

- 6 Nggube ogu-mbeke Ojejoje;
 ?bu teke ole; ẹ ị-tuta ume?
 Kabenu miru onwongu yee l'obo!
 Tutanu ume; ọdu nwangijingiji!
- 7 Olobu; ?nanu ege oo-shi ọdu nwandoo
 l'ẹke unu elewaa ẹnya ẹ
 Ojejoje tuwaru iya ọtu ekemu
 t'e je alua ndu Ashikelonu
 yele ndu iku eze enyimu?
 O bu ege ono b'o kfuwaru l'oo-du."

48

Ozi ẹhu ndu Móabu

- 1 A -bya l'okfu ẹhu ndu Móabu; ọwaa iphe Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-
 Ike; mbu Nchileke ke ndu Ízurẹlu kfuru:
 Tẹ aphu tsokwa Nebo;
 ke l'e meru iya; yo buru kpurupyata.
 Ndu Kiriayatayimu;
 b'e meru iphe-iphere;
 bya akpu ẹphe ẹ ndzu.
 A-gbabe-a-dzuru;
 b'e mewaru iphe-iphere nu;
 gwee ya egwẹgwe.
- 2 Ẹ ta ajahedu ndu Móabu ajaja.
 O bu ẹ Heshibonu;
 b'a ọdu chjaru ẹphe ejo idzu:
 t'ẹphe mee t'ẹphe chihu.
 Unubedua kwaphu;
 unubẹ ndu Madumenu;
 ẹ ee-mekochaa laa l'iyi.
 O bu ọgu e-mekochaachia unu ejo ọso.
- 3 Unu ngabekpoduaphu nchi
 nua mkpu, echi ẹ Horonayimu;
 mkpu oke iphe-ẹhuka;
 me mkpaka.
- 4 Ndu Móabu b'e mebyishiwaru.
 Ngabeduduphu nchi l'ekwa,
 unwegirima ẹphe ara.
- 5 Ẹphe a-wuru laa l'uzo iya ke Luhiti;
 l'akwa ntumatu eje atugbu.
 Ẹ mgbazita uzo iya ke
 Horonayimu b'a nuru
 mkpu, echi ke iphe ono, lakotaru l'iyi ono.
- 6 Unu gbalaa! Unu gbaa ọso ndzu unu!
 Unu gbaa l'ọ bu nkakfu-igara echi-egu!
- 7 Keshinu unu kporu obu ye
 l'iphe unu aduje ike mee;

mẹe l'ẹku unu
 bẹ aa-kpufukwaa unubedua ẹ ndzu.
 Agwa unu; mbu Kemoshu;
 bẹ aa-kpukwaphu ẹ ndzu;
 yele ndu achijeru Nchileke ẹja,
 agwaje iya nu; me ndu ishi iya.

8 Ndu mgbugbu-madzu a-bya
 l'iphe bu mkpukpu nonu;
 ophu o nwedu m'oo
 mkpukpu lanu, a-nahu nu.
 Iphe bu nsuda a-buru kpurupyata.
 Iphe bu obosara ali aburu iyi.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

9 Ta chooru ndu Moabu eba;
 k'ophu ephe e-phelihi phefu.
 Iphe bu mkpukpu,
 no ẹ Moabu bẹ egbara a-kfu.
 E to dudu m'oo onye lanu, e-bu iya nu.

10 Onye a turu onu b'o bu;
 mbu onye gude eregede ejeru Ojejoje ozil!
 Onye a turu onu b'o bu;
 mbu onye te gudedu nkogo iya l'egbu ochi!

11 Keshinukpo bẹ ndu Moabu
 nokpelephu; tusaru ehu
 l'o bu ohu-mee, doru l'ite.
 Ophu a wu-phedu iya awu-phe l'ite;
 ke l'e ta akpobua ephe ẹ ndzu laa ali odo.
 Oo ya meru iphe otso-ena
 ya dukwadu ege oodu;
 ophu mkpo iya 'eshibuhudu eshibuhu.

12 Owaa iphe Ojejoje ekfu:
 L'oge abyakwa teke ya e-ye
 ndu awu-phe mee l'ite.
 Ephe a-wufuta ndu Moabu
 l'ite ono, ephe doru ono;
 woru ite ono, o shi doru ono kpkposhia.

13 Ono bu teke iphere agwa,
 bu Kemoshu e-gude ndu Moabu;
 ege ono, iphere agwa Betelu
 guderu ndu Izurelu;
 ke l'ephe shi chiru obu
 tukobe iya ono.

14 "Nanu ege unu e-shi su
 l'unu bu mkparawa;
 l'unu bu ndu ike-ka-l'ogu?"

15 Onye abya ogbufu Moabu
 yele mkpukpu, nogbaa ya nu;
 bẹ nokwaa anono.
 Unwoke ephe, bu ndu
 ophu gbaru mkparawa;
 bẹ ee-gbu ege eegbuje anu."
 Oo mbedua bu Eze;
 mbu Ojejoje, buru

Okaribe-Kakoṭa-Ike ono.

- 16 Teke ndu Móabu a-la l'iyi dṽakwa ntse.
Eze iphe-ehuka a-dakfukwa ephe egwegwa.
- 17 Unu rakwaa ekwa ephe;
unube ndu unu l'ephe bu obutobu!
Mbṽ unube ndu maru epha ephe.
Unu sṽ ephe:
“?T'e lewaru ege obodo ono,
shihuru ike ono meru echikahu;
t'e lewaru ege ugṽ iya ono ghṽru akṽ-ife.”
- 18 Unube ndu bu lṽ Dibṽnu;
unu shinu l'onodu
oke amadu ono, unu nṽ ono nyizita
bya anṽdu l'alṽ, dṽ kakṽro-kakṽro;
kele onye gbufuru ndu
Móabu e-gbufukwaphu unu;
mbṽ gwepyakota mkpṽkpu
unu ono, a kpṽshitsuaru ike ono.
- 19 Unube ndu Árowa;
unu vudokpoduaphu l'iku esu-uzo lee enya!
Unu jṽa unwoke;
mṽ unwanyi, agbala agbala.
Unu jṽa ephe iphe meru nṽ.
- 20 Ndu Móabu b'e meekwaru iphe-iphere kpua;
ke l'ephe gvṽakwaru.
Unu raa ekwa anwṽhu; rashia ya ike!
Unu raa ya arara lṽ
Enyimu Amṽnu lṽ Móabu;
b'e mebyishiwaru!
- 21 Ndu bu l'alṽ, daburu adaburu;
be ikpe gudeekwaru;
mbṽ ndu Holṽnu;
ndu Jahuza; ndu Mefatu;
- 22 ndu Dibṽnu; ndu Nebo;
ndu Bṽtu-Dibulatayimu;
- 23 ndu Kiriyatayimu;
ndu Bṽtu-Gamulu;
ndu Bṽtu-Meyonu;
- 24 ndu Keriyotu; ndu Bozura.
O dakfukotakwaruphu
mkpṽkpu lṽ mkpṽkpu ndu Móabu l'ephe ha:
ndu ṽphu bu l'eke teru enya;
mṽ ndu ṽphu bu l'eke dṽ ntse.
- 25 Ike ndu Móabu be e chikwashiakwaru;
mbṽ chikwoshiwa iya eka.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
- 26 “Unu chee ya mee; k'ṽphu oo-gude iya;
ke l'ṽo Ojejoje be o ngeru ṽkpa l'ishi.
Tṽ ndu Móabu watanṽ ori egbo, ephe gbṽru;
t'ephe bṽru iphe ee-gude agba mgbṽnu.
- 27 Ndu Móabu shi egudeje ndu
Ízurelu l'agba mgbṽnu?

?E guderu ndu Ízurelu l'ẹke ẹphe ezi oshi ọtọ;
 meru iphe e shi egudeje
 ẹphe ekwe nda-werere;
 teke unu ekfu okfu ẹhu ẹphe?

28 Unubẹ ndu Móabu!

Unu hatsua mkpukpu unu
 je eburu l'iku iku agbara-mkpuma;
 Unu je adu l'ọ bu
 kparakobe, bu l'ọnu ọgba;
 bẹ ọokpaje ẹkfuna iya!

29 Ẹphe nuakwaru ẹge ndu
 Móabu gude l'ekube onwẹphe.

Mbụ l'ẹphe kunukaru
 onwẹphe; tsenuka etsetse.
 Ekuku, ẹphe eku onwẹphe;
 mẹ etsetse, ẹphe;
 mẹ ẹge ẹphe shi apali
 onwẹphe eli kabẹkwa tsobe iya etsobe.

30 Ya makwarua ẹge ẹphe
 e-kutabe onwẹphe;

ole ekuku ono bukwanu iphe mmanu."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono:

31 Ọo ya meru iphe ya akwa ẹkwa ndu Móabu.

Mbụ l'ọo ndu Móabu l'ẹphe
 ha bẹ ya l'ara ẹkwa ẹphe;
 l'agu aphụ ndu Kíru-Harẹsetu.

32 Ya kakwa ọra ẹkwa unubẹ ndu Sibuma;

mẹ l'ẹge ya ara ẹkwa ndu Jaza.
 Unu jaru ajaja; k'ọphu ẹkali
 unu rutsuaru eze ẹnyimu;
 mbụ jerutsua Eze Ẹnyimu Jáza.
 Ọ bu l'e mebyishiwaru
 akpuru iphe unu meberu emebe.

33 E wofuwaru ẹhu-ọtso-ẹna;

mẹ ome ẹmirima l'ẹgu
 oshi-ọmi ndu Móabu;
 mẹ l'alị ẹphe.

Mẹ bẹ ya mewaru t'ẹ ba
 akutajehe l'ẹke aakuje mẹ.
 Ọphu o nwehedu onye
 atujekwadu ẹvu-mẹe teke aaku iya.
 A marua l'aanọduje anu
 olu madzụ l'ẹke ono;
 ọle ẹ ọtọ bukwanu olu onye atụ ẹvu

34 Mkpu olu-ẹkwa ẹphe

tukookwa ẹkemeke ọbule rukota.
 E shi lẹ Hẹshibonu chikọta mkpu ọbu;
 je akpaa lẹ Eleyale;
 mẹ Jahazu.

E shi lẹ Zówa chia ya jeye
 lẹ Horonayimu;
 mẹ Ẹgulatu-Shelishiya;
 kele mini tashihukotaru

je akpaa lẹ Nimirimu.

35 L'alì ndu Móabu;
bẹ ya e-me t'a gwabuhu
iphe l'enya ẹke, aagwajẹ iphe;
mee t'ẹ ba kpojehe insensu
ọku nù agwa ẹphe.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

36 "Ya ara ẹkwa ndu Móabu;
l'agukwaphu aphù ndu Kíru-Harẹsetu.
Aphù, ya agù dù l'ọ bụ ẹke
aaku ikpa anwùhu;
kẹ l'iphe bụ iphe ẹphe nwejeru gvùwaru.

37 Onyemonye ọbule
kpùshikotaru ishi;
kpùshikota eji-agba;
vukotaru ọnya-mma;
bya ewekotaru uwe-aphù l'ukfu.

38 Iphe adakọta l'iphe bụ ufu,
nọkota l'alì Móabu;
mẹ l'edukfu l'edukfu ẹphe;
ta dukwa iphe ọdo, gbahaa ọzu-ẹkwa;
kẹle ya tsukposhiwaru ndu
Móabu l'ọ bụ ite-mẹe,
ẹ-te nwedu onye chọru iya nù."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

39 "Ndu Móabu b'a
tùkashiwaru nanu nanu!
Ọ bụ ọzu-ẹkwa l'ada wọwowo ẹge ono;
iphere jiru ẹphe ifu!
Ndu Móabu buakwa iphe
e gude agba mgbonu.
Iphe bụ ndu nọ ẹphe ntse;
bẹ ọnyì ishi ẹdzu."

40 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
"Unu leduduphu!
Ugo ephekwa l'ephezita ephezita;
woru ẹbà iya gbasaa l'alì ndu Móabu.

41 Mkpukpu, nọgbaa ya nù;
bẹ aa-lutatsua l'ọgu;
natatsua ẹphe ọlo,
ẹphe edomije onwẹphe.
Lẹ mbọku ono; bẹ ndu soja
ndu Móabu a-nọdu awa obu
l'ọ bụ nwanyi, ime eme.

42 Ndu Móabu l'ẹphe ha;
bẹ ee-mebyishi;
kẹ l'ẹphe dzọru Ojejoje ọkpa l'ishi.

43 N-yemegvu; iduma iduma;
mẹ ọnya, a gbashiru unu;
bẹ nọgbakwa l'echeru unu;
unubẹ ndu Móabu!

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

44 “Onye nahuru n-yemegvu;
 yọ dalahụ l'iduma.
 Onye nyifutaru l'iduma;
 ọnya anmata iya;
 ke l'ono bụ iphe ya e-gude
 byakfuta ndu Móabu
 me ògè teke ya a-hù ephe àhùhù -rulephu.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

45 “Ndu agba oso ọgu l'ala
 Héshibonu ta mahédu iphe ephe e-me;
 kéle Héshibonu bẹ oku etsu;
 Mbụ o-nwu phuruphuru
 oku, etsu l'ime Sihonu.
 Yọ tuko iphe bụ alị ndu
 Móabu tsukota l'ọ ha;
 mbụ tsukota ọkpụ-ishi ndu ono,
 shi bụru ndu ọnya-dụ-l'ọgu ono.

46 Nshọo unubẹ ndu Móabu!
 Unubẹ ndu ono,
 shi agwa Kemoshu ono;
 b'e mebyishiakwaru.
 Ụnwu unu l'ephe ha:
 unwoke l'unwanyị b'a kpukotawaru
 lẹ ndzụ laa alị ọdo.

47 Ọle ya e-mekochaa dophu
 ndu Móabu azụ l'ọnodu ephe
 l'oge, dụ l'ifu.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Ono aburu ikpe, e kperu ndu Móabu.

49

Ozi ọhu ndu Amọnu

1 A -bya l'okfu ọhu ndu Amọnu;
 ọwaa bụ iphe ookfu;
 mbụ Ojejoje:

“?Ọ bụ lẹ Ízurelu te nwedu
 unwegirima unwoke ọọ?
 ?To nwedu onye
 e-ri iphe iya ọọ?
 ?Nanụ ege e meru;
 Mólẹku egbe nata alị ndu Gádu;
 yọ bụru òkè-iphe iya?
 ?Nanụ ege e meru;
 ndibe iya aburu lẹ
 mkpukpu iya bẹ ephe bugbaa?”

2 Obenu l'oge abya-a
 teke ya e-me tẹ ndu Rába,
 nọ l'alị ndu Amọnu nua mkpu ọgu.
 O -rua mbọku ono bẹ Rába a-buru ikpọzu.
 Ụnwu mkpukpu, nọ-pheru
 iya mgburumgburu etsufukọta l'ọku.

Oo teke ono bẹ ndu Ízurelu
a-chifu ndu shi chifu ephebedua.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

³ Unu tua uzu-ekwa;
unubẹ ndu Hẹshibonu;
kele mkpukpu Eyayi;
b'e mebyishiakwaru!
Unu chishikwaa mkpu ike;
unubẹ ndu bu le Rába!
Unu yee uwe-aphu; gụa aphu.
Unu daa gbigbigbi;
gbaru shia owaa;
gbaru shia ophu;
le mgborongboro
upho-mkpuma mkpukpu unu;
kele Mólèku bẹ aa-kpukwa
le ndzu laa ali ọdo;
yele ndu achijeru Nchileke ẹja,
agwaje iya nu; me ndu ishi iya.

⁴ ?Nanu ẹge e meru;
unu egude nsuda nsuda ali unu
l'eku onwunu;
mbu unubẹ ndu,
ẹ te gudedu ire ephe ẹka;
mbu unubẹ ndu turu obu
ye l'eku unu; l'asashi;
l'ẹ to nwedu onye abya
unu otso ọgu.

⁵ Ya e-gude ndu bupheru unu mgburumgburu
wata unu oye egvu.
L'unu ha l'onye l'onye bẹ aa-chifu achifu;
ọphu ọ dudu onye
a-chi-phuta ndu gbalawaru nu azu.

Ono kwa iphe Nnajiufu ekfu ndono; mbu Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakota-Ike.

⁶ “Ole ya e-mekochaa dophu
ndu Amonu azu l'onodu ephe.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Ozi ẹhu ndu Édọmu

⁷ A -bya l'okfu ẹhu ndu Édọmu; owaa kwa iphe ookfu; mbu Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakota-Ike kfuru:

“?T'o nwehekpodua mmamiphe,
phoduru nu le Témanu ọo?
Okpobe idzu;
?o gvwaru l'eka ndu maru
oye onu l'okfu ọo?
Mmamiphe ephe:
?o rehuwaru erehu ọo?

⁸ Unubẹ ndu bu le Dedanu;
unu ghakobe gbalaa!
Unu gbalaa je edomia
onwunu l'ime enu;
kele ya gudekwa iyi

l'abyakfuta ndu eri Íso
teke ya a-bya ephe onu aphu-a.

9 Ndu awo akpuru vayinu byakfuta ngu;
?ephe ta awo-phododuru ngu to?
Ndu iphura -bya nke ngu l'enyashi;
?to budu iphe du ephe
mma be ephe e-wota?

10 Obenu le ndu eri Íso;
be ya gbabewaru otu.
Eke ono, ephe shi edomishije
onwephe ono be ya
kpuhawaru ghebe onu;
k'opu ephe te
edomikotahedu onwephe.
Unwegirima ephe;
me ndu abubu ephe;
me obutobu ephe lakotaakwaru l'iyi.
Ephebedua achihukwaphu.

11 Unu haaru iya unwu unu
ndu ophu a toru ogbe;
ya e-letaa ephe enya.
T'unyomu unu ndu ophu
maa tufuru chiru ukfu kwee ya!"

12 "O -buru le ndu e-te nwedu iphe ephe meru b'a huru ahuhu; ?bu
ngunu a-kpata t'a haa unu t'e b'a ahuhu unu ahuhu? E taa hakwa unu t'e ba
nu unu aphu. Unu tafutaje aphuphu, gbaru unu; ¹³ ke l'agha; ya gudeekwa
onwiya ria nte le mkpukpu Bozura e-mekochaa buru ikpozu; buru iphe
aakpo-yiru ukuvu. Mbụ l'egbara a-kfu iya; yo buru iphe eegude akọ l'onu.
Iphe bu mkpukpu, nokota l'alj ndu Edomu a-bukotaru ikpozu gbururu
jeye le gbururu. Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono."

14 Ya nukwaru ozi,
Ojejoje ziru.
Onye ozi be e ziru t'o jekfu
iphe bu mbakeshi;
je asu ephe t'ephe dzukobekwa
onwephe byaru ndu Edomu ogu;
mbu t'ephe gbalihukwa jeshia ogu!

15 Kele ya mewaru; unu aha
nwanshi l'iphe bu mbakeshi;
ophu o dudu iphe ndiphe guberu unu.

16 O kwa egvu, unu shi eyeje ndu odo;
yele ekuku, unu eku
onwunu be duphuru unu;
mbu unube ndu ono,
bu l'ime ogba-mkpuma ono;
onye bu l'eke ugvu kakota l'eli.
E to dukwa m'o -ruhuru;
unu je akpaa ekfuna unu
l'ephekerephe ephekerephe l'o bu ugo;
be ya e-shikwa l'eke ono mee te unu daa.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

17 "Ndu Edomu

e -mekochakwaa búru iphe aakpo-yiru ukuvu.
 Iphe bú ndu swetaru eke ono;
 be ishi anyi edzu.
 Ephe egude ephe gbalahaa mgbonu.
 Ishi iya aburu eze
 iphe-ehuka ono, a-dakfu ephe ono.

18 Oo ege ono, e mebyishiru
 Sodomu me Gomóra;
 bya emebyishia mkpukpu
 ndu ophu, no-pheru iya
 mgburumburu ono.
 Ono kwa ege e to dudu
 onye e-bu l'ali ndu Edomu;
 ophu o dudu onye a-kwata iya ufu.”
 Ono kwa iphe yebe Ojejoje kfuru ndono.

19 “O kwa ege agu shi l'oswa,
 no l'iku Enyimu Jodanu kwofuta;
 bya etsoru aturu, doru
 l'odu-aturu, nri du nshinu
 bukwapu ege ya e-kwo
 gburumu je atu ndu Edomu l'ukfu;
 chifu ephe l'ali iya.
 ?Bu onye be ya fotaru
 to buru onye ya a-tu eka to mee iphe ono?
 ?Bu onye du ege ya du?
 ?Bu onye a-du ike ke oku iya ikpe?
 ?Bu onye bu onye eche aturu, a-du ike kfuru te yele iya mee?”

20 Oo ya bu; t'unu nukwaa iphe
 Ojejoje chi-buwaru le ya e-me ndu Edomu;
 mbu iphe o chiru le ya e-me
 ndu bu le Temanu.
 E to dudu iphe a-kposhi
 te b'a kpata unwu ephe kpufu;
 O bu iphe a-du unwu ephe ono biribiri.

21 Teke Edomu a-da be ukporo
 iya anmajikwa mgboko anmaji.
 Ekwa, ephe a-nodu ara;
 be aa-nodu le Eze Enyimu Uswe anu.

22 Unu lenu!
 Ndu etso Bozura ogo a-bya lo bu
 egbe-nwoku; gbasaa ebà iya agbasa.
 Mboku ono be obu
 a-yoshihu ndu soja Edomu
 lo bu nwanyi, ime eme.

Ozi ehu Damasukosu

23 A -bya l'okfu ehu ndu Damasukosu;
 “Ndu Hamatu yele ndu
 Apadu b'e kpuakwaru ifu le nu;
 ke l'ephe nuwaru ejo nzi.
 Meji tofuwaru ephe.
 Okpoma akfuwa ephe

gbúdugbúdu l'ò bú eze ẹnyimu,
a swongaru aswonga.

24 Ndu Damásukòsu;
bẹ ẹka kùshihuwaru.
Ephe ghakòbekwaru;
l'agbalawa agbala.
Meji tọfuakwaru ephe.
Ejo iphe-ẹhuka
egudeshiwa ephe l'ò bú nwanyi, ime eme.

25 ?Nanu ẹge e meru;
b'e gbe gwọbe mkpukpu ono,
a maru amaru onó?
Mbụ mkpukpu ono,
ama mma onó?

26 Ọo ya bú l'unwu-okorọbya ephe;
bẹ aa-nọdu egbushi l'echi mbaduzo.
Ndu soja ephe l'ephe ha;
bẹ a-gvụ nụ mbọku ono.

Ono iphe yẹbe Ojejoje, bú Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

27 "Ya a-tụ ọku l'upho-mkpuma Damásukòsu;
yo tsua ufu-eze ndu Benu-Hadadu
kpuru kpushia ike."

Ozi ẹhu Kéda yele Házo

28 A -bya l'okfu ẹhu ndu Kéda yele aḷi-eze ndu Házo, bú ọphu
Nebukadineza, bú eze ndu Bábyilonu lụ-kputaru; ọwaa kwa iphe o kfuru;
mbụ Ojejoje, bú Ọkaribe-Kakọta-Ike:

"Unu zelihi tsoo ndu Kéda ọgu;
unu emebyishia ndu shi ọzo ẹnyanwu-ahata!

29 Ụlo-ékwa ephe;
jeye l'iphe bú elu ephe l'ò ha;
bẹ unu e-rutakota.
Ekwa, ephe egudeje gechia
ulo-ékwa ephe; mẹ iphe bú
iphe ephe nweru enweru;
jeyekpo l'inya-ivu ephe
bẹ aa-chitakota.
Ndiphe a-nọdu echi mkpu l'ekpu ephe:
'Le umuruku amukwa l'ekemeke."

30 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
Unu gbalakwaa agbala; unubẹ ndu Házo.
Unu jekwa je edomishia
onwunu l'ime ime ọgba;
kele Nebukadineza,
bú eze ndu Bábyilonu chikwaru
unu ejo idzu;
kpebuwaa iphe ya e-me ephe; sụ:

31 t'ephe wu-lihu je etso
ndu mba ono, túsaru ẹhu ono ọgu;
mbụ mba ono, ẹ-ta adudu
onye ephe atsụ egvu ono;
ephe te nwedu ọguzo;
m'ò bú upho-igwe ono;
mbụ ndu ono bulephu jaherengu ono."

32 Inya-kamēlu ẹphe;
 bẹ aa-kwa l'okwata.
 Elu ẹphe; bẹ aa-lutakwaphu l'ogu.
 Iphe bụ ọha, bu ote-ẹnya;
 bẹ ya a-tukashi nanu nanu.
 Ya e-shi l'uzo, du iche iche
 mee te oke iphe-ẹhuka dakfuta ẹphe.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

33 "Mkpukpu Házo
 l'e-mekochaa buru
 ẹke nkuta-oswa a-dojeru;
 ke l'egbara a-kfu iya gbururu jeye.
 E to dudu onye e-bu l'ẹke ono;
 to nwe nwoke, eje iya okwata ufu."

Ozi ẹhu ndu Élamu

34 Ọwaa iphe Ojejoje kfuru Jeremáya onye nkfuchiru l'okfu ẹhu ndu Élamu. Teke o kfuru iya ẹya bụ le ntso-l'ọhu teke Zedekaya wataru ọbu eze ndu Júda.

35 Ojejoje,
 bu Okaribe-Kakota-Ike asu
 t'ẹphe lekwa; le ya
 e-gbukwa iphe bu ndu
 agbajeru ndu Élamu akfu;
 bu iya bu ndu ono, bu ike ẹphe ono.

36 Ya e-me te pherephere,
 shigbaa ẹke, du iche iche
 bya ephee le Élamu.
 Ya a-chiko ẹphe tukashia
 l'ẹke, du iche iche;
 k'ophu e-to dudu
 ẹke ndu Élamu
 e-ta agbatsudua oso ogu laa.

37 Ya a-tukashi ndu Élamu
 nanu nanu l'ifu ndu ohogu
 ẹphe; mbu l'ifu ndu achọ ishi ẹphe.
 Ya e-me t'iphe du ẹji dakfu ẹphe;
 shi iya tu-koshi ẹphe
 oke ẹhu-eghughu iya.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
 Ya e-me t'e gude
 ogu-mbeke l'achi ẹphe
 jeye teke ya e-me t'ẹphe ba nohe.

38 Ya e-je egvube aba-eze iya
 bu l'ali ndu Élamu;
 mebyishia ndu eze ẹphe;
 me ndu bu ishi ẹphe.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

39 Ole ya e-mekochaa dopu
 ndu Élamu azu l'onodu ẹphe;
 m'o rulephu l'oge l'ifu.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

50

Ozi ẹhu ndu Bábyilonu

¹ Ọwaa ozi, Ojejoje shi l'ẹka Jeremáya, ẹy onye nkfuchiru iya zia l'okfu ẹhu ndu Bábyilonu; mę l'alì ẹphe.

² "Unu raa ya arara radzuru
iya iphe ẹy mbakeshi
t'a nùkota iya!
Unu palia ẹkwa-ọhubama;
raa ya t'a nù-dzuru iya!
T'ẹ b'ọ dukwa iphe unu
a-ha l'azụ.

Iphe unu a-nọdu ekfu ẹy:

'Lẹ ndu Bábyilonu
b'a kpukwaru lẹ ndzụ.
Belu b'e mekwaru iphe-iphere.
Ophu ẹy Maruduku;
b'e mewaru egvu ye l'ẹhu.
Nte ẹphe b'e meekwaru iphe-iphere;
bya emewaru egvu ye
iphe ẹy iphe ono,
a kpuru akpukpu ono l'ẹhu.'

³ Ndu mba, shi l'uzo isheli
byawaru ndu Bábyilonu ọgu.
Oo-me alì ẹphe t'ẹgbara kfua ya;
ọphu ọ dudu onye ebu iya nù;
madzụ mękpo anumanu
a-tuko shi iya gbalashia."

⁴ "O -rua mboku ono;
be ndu Izurelu yele ndu Júda a-tugbabe;
gude ẹnya-mini je achọ
Ojejoje, ẹy Nchileke ẹphe.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono:

⁵ "Epe a-ji aji ọzo,
e shi eje Ugvu Záyonu;
tugbua; shia ọzo iya onanu.
Epe a-bya; epe lẹ
Ojejoje atugba buru nanu
l'ogba-ndzụ ojejoje,
ẹ ta byadu bya azaha azaha!

⁶ Ndibe iya du l'ọ ẹy aturu, tufahuru etufahu.
Yo buru ndu eche ẹphe;
be dusweru ẹphe ọzo;
bya emee ẹphe;
ẹphe aghalaha
ngvudangvu l'eli ugvu.
Epe etsoru ugvu ugvu l'aghaphe;
zahaa ẹke, ẹphe anọduje atuta ume.

⁷ Iphe ẹy ndu phuru ẹphe ripyaberu ẹphe.
Ndu ohogu ẹphe asu;
L'ikpe ta nmakwa ẹphe;
ke l'ẹphe mesweru Ojejoje,
ẹy okpobe onye nche ẹphe;

mbụ Ojejoje, bụ onye nna
 ẹphe oche phẹ ọru obu yeru.

- 8 Unubẹ ndu Ízurelu;
 unu gbafukwa lẹ Bábyilonu!
 Unu lufulekwaphu l'ali
 Bábyilonu kparamukpamu!
 Unu dulekwaphu l'ọ bụ
 mkpi, l'edu igweligwe egbu ndu ophu.
- 9 Ishi iya aburu lẹ ya a-kpali igweligwe mba,
 shihuru ike; t'ẹphe tughbabe ẹka
 bya etso Bábyilonu ọgu.
 Ọ bụ l'uzo isheli bẹ ya
 e-shi;
 bya edokaa onwẹphe; kwaberu iya.
 Ọ bụ ẹke ono bẹ ẹphe e-shi bya alu-gbua ya.
 Ndu ono bụ ẹphe bụ ishi lẹ ke akfu;
 nk'ẹphe mbụ akfu bụ o-je-ta-gba-ẹka.
- 10 Ọo ya bụ lẹ ndu Bábyilonu;
 bẹ aa-kwa l'okwata.
 Ndu a-kwa iya l'okwata obu
 te nwedu iphe ẹphe, ẹphe a-ha.”
- Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
- 11 “A makwaru-a l'unu ete ẹswa;
 ẹhu l'atsọ unu ẹna;
 mbụ unubẹ ndu ono,
 vukaru oké-iphe iya ono.
 A makwaru-a l'unu
 adzọ gidimu gidimu l'ọ bụ nweswi,
 adzọshi witu;
 l'ara l'ọ bụ oke inya.
- 12 Obenu l'eze obodo unu;
 bẹ iphere e-mekochaa mee.
 Mbụ lẹ Bábyilonu;
 bẹ ifu e-mekochaa kpua lẹ ntụ.
 Oo-mekochaa buru iya;
 bẹ ẹnya a-katsua alala l'iphe bụ mbakeshi.
 Ọo-buru echi-egu buru
 mgbegu l'ali-okponku; buru ali-eveve.
- 13 Keshinu ẹhu egbu yebe
 Ojejoje egughu b'e tee buhedu
 lẹ Bábyilonu ọdo.
 Ọ buchia ochobo;
 bẹ aa-toḡbo iya;
 k'ophu ọo-nyị iphe bụ
 onye, swetaru l'ali ndu Bábyilonu ẹdzu;
 ẹphe egude iya gbalahaa mgbonu.
 Iphe a-kpa iya nụ aburu
 ẹge e mebyishitaru iphe ndu ono.
- 14 Unubẹ ndu agbajẹ akfu l'unu ha;
 unu kpoọ onwunu;
 nọ-ḡhee Bábyilonu mgburumgburu;
 Unu wata iya ọgba akfu ono;
 T'ẹ b'ọ dukwa onu-akfu

unu m'òo nanu,
 unu a-gbaphodo agbaphodo;
 ke l'òo Ojejoje b'o meru iphe du eji!

- 15 Unu chia mkpu-ògu kpua
 obodo ono eka ebo-èbo!
 Bábyilonu; be ike gvúakwaru;
 ulo-ngge iya adashiwa!
 Úpho-mkpuma, e gude
 kpuphee ya mgburumgburu;
 b'e tsukposhiwaru!
 Keshinu o bu emelata;
 be Ojejoje emelata iya;
 unu melata iya iphe o shi emeje!
 Unu mee ya iphe o shi emeje ndu odo!

- 16 Unu be ekwekwa t'o nweru
 iphe ee-mebe emebe le Bábyilonu;
 ophu unu 'ekwekwa t'o
 nweru iphe epehe a-kpata akpata.
 Iphe bu ndu, shi eshishi, bu l'alì ono
 e-gude otsu egvu ndu soja ono gbalaa;
 lashia eke epehe shi.

- 17 Ízurelu dukwa l'o bu aturu,
 agu chikashiru achikashi.
 O bu eze ndu Asiriya;
 be vuru uzu bya alupyaa epehe.
 Eze ke ndu Bábyilonu,
 bu iya Nebukadineza abya
 egwepyaa okpu epehe."

- 18 Keshinu o bu ege o du ndono; owaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-
 Ike; mbu Nchileke ke ndu Ízurelu ekfu:
 O suru: "Le ya a-nu eze ndu Bábyilonu;
 me ndu alì iya l'ephe ha aphu;
 ege ono, ya nuru iya eze ndu Asiriya ono.

- 19 Obenu le ndu Ízurelu;
 be ya e-duphuta azu l'alì-oma iya.
 Epehe abya erilahaa nri,
 a kotaru le Ugvu Kamelu;
 me l'alì Báshanu odo;
 mbu shi le nri,
 a kotaru le ugvu ifuremu;
 ye le alì Giledu; rijilahaa epho."

- 20 O -rulephu mboke ono;
 l'oge teke ono gedegede
 be ee-lekpoo enya t'a maru;
 m'o nweru eke ikpe nmaru ndu Ízurelu;
 ole e to dudu ophu aachovu.
 Aa-vo iphe du eji ndu Júda nta; voo ya imo;
 ole e to dudu ophu a phu.
 Ishi iya aburu le nwa ndu ono,
 ya meru t'ephe phodu ono;
 be ya a-guru nvu.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

- 21 O waa iphe Ojejoje ekfu:
 Unu je ọ́gu ẹ́ Meratayimu; Pekodu!
 Unu chĩa ẹ́phe; gbufu ẹ́phe!
 Unu məkota iphemiphe ọ́bule,
 ya sùru unu tẹ́ unu mee!
- 22 Ẹ́phu-ọ́gu aphụakwa l'alị ono;
 mbụ ẹ́phu kpurupyata, dụ egvu.
- 23 Bábyilonu gweru iphe,
 bụ mbakeshi ogwe uri.
 Nta-a; bẹ ẹ́gbara kfuwaru ẹ́ Bábyilonu!
- 24 Ya gbaberu ngu onya
 nggube Bábyilonu;
 to doo ngu ẹ́nya.
 Nta-a; b'ọ́ nmawaru ngu;
 kẹ́ l'ọ́o Ojejoje bẹ́ iitso ọ́gu.
- 25 Ojejoje gụhaakwaru ọ́lo-ẹ́ku iya ghebe ọ́nu;
 bya atụko ngwa-ọ́gu kẹ́
 oke ẹ́hu-eghughu iya chishia;
 kele Nnajiufu, bụ Ojejoje;
 bya aburu
 Ọkaribe-Kakota-Ike
 nwekwaru iphe ọ́obya
 ememe ẹ́ Bábyilonu.
- 26 Unu shi ẹ́ke teru ẹ́nya bya ọ́gu!
 Unu guhashia iphe,
 bụ ọ́lo-witi iya; ghebe ọ́nu!
 Unu vua ya doo l'ọ́ bụ ọ́kwata.
 Unu mee ya t'ọ́ gvụ;
 t'ẹ́ b'ọ́ dukwa onye a-wafu nụ!
- 27 Unu tuko oke-eswi iya gbushikota!
 T'a chikotaru ẹ́phe je l'ẹ́ke
 ee-gbushi ẹ́phe!
 Nshọ ẹ́phe; kẹ́ l'ògè nke ẹ́phe ruakwaru;
 mbụ ọ́gè teke, aa-nụ ẹ́phe aphụ.
- 28 Unu ngabẹkpodaphu nchị
 nua olu ndu agba ọ́so ọ́gu,
 bụ ndu shi ẹ́ Bábyilonu nahụ;
 l'agba ala Záyonu;
 l'ekfu ege Ojejoje,
 bụ Nchileke ẹ́phe gwataru ọ́gwọ
 iphe, e meru eze-ọ́lo iya.
- 29 Unu kua ndu agbajẹ akfu
 t'ẹ́phe dzukobe tsoo Bábyilonu ọ́gu;
 mbụ iphe bụ ndu maru ege eeseje ọ́ta!
 Unu kpọbe ọ́lo-ẹ́kwà unu nọ́-pee ya
 mgburumgburu.
 T'ẹ́ b'ọ́ dukwa m'ọ́o onye
 lanụ, a-nahụ nụ!
 Unu kfuà ya ọ́gwọ iphe o meru!
 Unu mee ya iphe o meru ndu ọ́do;
 kẹ́ l'ọ́o Ojejoje b'ọ́ ngeru ọ́kpa l'ishi;
 mbụ Onye nsọ kẹ́ ndu Ízurẹlu.

30 Oo ya bu; l'iphe bu unwu-okorobya ephe;
 be ee-gbushikota le mbaduzo;
 gbushikota ndu soja ephe
 l'ephe ha mboku ono.

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

31 Owaa iphe Ojejoje ekfu:

"Lekwa; le ya buakwa ogu duru ngu;
 nggube ophu, eku onwongu ekuku;
 ke l'oge iya nke ngu ruwaru;
 mbu oge teke aa-nu ngu aphu.

32 Onye eku onwiya ekuku;
 be ukfu a-du l'okpa; yo daa;
 ophu o dudu onye a-pali iya nu.
 Ya e-ye oku l'iphe bu
 mkpukpu iya l'o ha;
 oku, e-tsua tsua iphe bu
 iphe no l'iku eke ono."

33 Owaa iphe Ojejoje,

bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu:

"Le ndu Izurelu; be eemekwa mkpawere.
 O kwaphu ege ono be eeme iya ndu Juda.
 Ndu kpuru ephe le ndzu gudeshe ephe ike;
 ophu ephe 'ekwedu t'ephe laa.

34 Obenu le Onye a-gbafuta ephe;

be shihuru ike.

Epha iya bu Ojejoje,
 bu Okaribe-Kakota-Ike.

Oo-gbaru ephe odzori; gbashia ya ike;
 k'ophu oo-me t'obu rua ndu ali ephe ali;
 mekwanua t'obu be egvuru
 ndu ophu bu le Babylonu egvuru.

35 Owaa iphe Ojejoje ekfu:

L'ogu-mbeke a-buru ogu
 noduru Babylonu;
 buru ogu noduru ndu bu iya nu;
 buru ogu noduru ndu ishi ephe;
 me ndibe ephe;
 ndu ophu maru iphe!

36 Ogu a-buru ke ndu

nkfuchiru ephe ono,
 e-te ekfudu ire-lanu ono;
 k'ophu ephe a-bukotaru ndu eswe.
 Ogu a-buru ke ndu soja ephe;
 k'ophu ephe a-wata otsu egvu.

37 Ogu-mbeke a-buru ogu

noduru inya ephe;
 me ugbo-inya ephe;
 me iphe bu ndu ami,
 e butaru ebuta, no l'ime iya;
 k'ophu l'ephe ha a-bukotaru nwanyi.
 Ogu-mbeke a-buru ogu
 noduru ulo-eku iya;
 k'ophu aa-kwa iphe iya l'okwata.

- 38 Ejo mkpọ-anwụ a-byaru ephe oḡu;
 mini atashihukota.
 Ishi iya aburu l'ọ bụ alị,
 iphe aagwa agwagwa jiru ejiji.
 Iphe ono, ephe agwa ono eriwa ephe ishi.
- 39 Oo ya bụ l'iphe e-mekochaa
 buru lẹ Bábyilonu bụ
 anụ-egụ-egbudu;
 mē a-chi-atabu.
 O bụ l'ẹke ono;
 bẹ enyi-nwenu e-buru;
 ophu 'o nwedu lẹ madzụ
 ebua ya ebubu odo;
 tsube l'ogbo sweru ogbo.”
- 40 Owaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ:
 “O kwa ẹge ono, Nchileke
 mebyishiru Sodomu;
 Gómóra;
 mē mkpukpu, nọ-pheru iya nū ono
 bụ ẹge ẹ-tọ dudu onye
 e-buru iya nū;
 ophu ọ dudu onye,
 byaru bya a-kwata iya ufu buru.
- 41 Unu lenu!
 O nweru ndu amị,
 shi l'uzo isheli abya.
 O bụ mba, ha nshinu;
 bya aburu ndu eze, dū l'igwe
 b'e jeru je akpalia;
 ephe shi l'ẹke mgboko jeberu l'abya.
- 42 Iphe ephe chi bụ akfu yele arwa.
 Ephe nweru ejo okpoma;
 ephe t'ama iphe bụ obu-imiko.
 Ekiri, ephe ede l'ẹke ephe
 agba inya ephe abya;
 ada l'ọ bụ eyii eze enyimu.
 Ephe doru onwephe l'ọ bụ ndu nọ l'ogụ;
 l'abyaru unu oḡu; unubẹ ndu Bábyilonu!”
- 43 Eze ndu Bábyilonu
 nuakwaru akọ ephe; ẹka akuda iya.
 Yọ tsulahaa egvu;
 iphe-ememe egude iya;
 ẹhu ahulahaa ya oku l'ọ bụ nwanyi, ime eme.
- 44 Unu lekwa-a!
 O kwa ẹge agụ, shi l'oswa,
 nọ l'iku Enyimu Jódanu kwofuta;
 bya afuaru aturu, doru
 l'odu-aturu, nri dū nshinu
 bụ ẹge ya e-kwo gburumu
 bya achifu ndu Bábyilonu
 l'alị iya lẹ ntulukfu.
 ?Bụ onye bẹ ya fotaru t'ọ
 buru onye ya a-tụ ẹka t'ọ

mee iphe ono?
 ?Bụ onye dị l'ọ bụ iya?
 ?Bụ onye ha kẹ oku iya ikpe?
 ?Bụ onye bụ onye ono, eche aturu ono,
 a-dụ ike vudo tẹ yele iya mee ono?

- 45 Ọo ya bụ; unu nụkwaa
 iphe Ojejoje chiru lẹ ya
 e-me Bábyilonu;
 mbụ iphe ọ chiru lẹ ya e-me ndu alị Kalúdiya.
 Ẹ tọ dũkwa iphe a-kposhi
 t'ẹ b'a kpu unwu iya
 l'ephe ha lẹ ndzụ; kpufu.
 Ọo-dụ onyemonye biribiri.
- 46 Teke Bábyilonu daru;
 bẹ ọo-da too;
 nmayia mgboko anmayi.
 Iphe bụ mbakeshi a-nụ
 ụzu-ekwa.

51

- 1 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ.
 Ọ sụru:
 Lẹ ya a-kpali ẹjo pherephere t'ọ
 byakfuta ndu Bábyilonu;
 mę ndu Lebu Kamayi ọgu.
- 2 Ya e-zi ndu ọhodo t'ephe
 byaru ndu Bábyilonu ọgu;
 t'ephe bya azaa ephe azaza;
 mee alị ephe t'ọ daburu ochobo.
 Mbọku ono, a-buru iya
 ẹjo ụboku ono -rulephu;
 bẹ aa-nodu etso iya ọgu ifu l'azụ.
- 3 Tẹ ndu soja, agbaję akfụ;
 be setakwa akfụ iya k'agbagba.
 Ophu ephe 'akwakwa ngwa-ọgu.
 Unu ba aphụkwaru
 unwu-okoroþya ephe imiko.
 Unu mee ndu soja ephe t'ephe gvụ.
- 4 Aa-nodu egbushi ephe;
 ephe adashị l'alị Bábyilonu;
 l'emekashi ephe iphe nshinu l'echi esu-uzo.
- 5 A makwaru-a lẹ ndu Ízurelu;
 mę ndu Júda l'ephe ha
 bẹ ikpe nmaru l'ifu
 Onye nsọ kẹ Ízurelu;
 ọle Nchileke ephe,
 bụ Ojejoje;
 mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
 ta agbadokwa ephe.
- 6 Unu shi lẹ Bábyilonu gbalashia!
 T'onyenonu gbaaru ndzụ iya!
 Unu be ekwekwa t'ọ nweru iphe e-me unu;

l'okfu iphe dū eji ndu Bábyilonu;
 kẹ l'o ruakwaru teke
 Ojejoje e-melata;
 mbụ teke ọo-kfu ẹphe
 ụgwọ, gbaru ẹphe.

7 Bábyilonu shi dū l'ọ bụ
 okoro, e meru lẹ
 mkpọla-ododo l'ẹka Ojejoje.
 Yo gude iya mee;
 mée atsulaha ndiphe l'ẹphe ha.
 Ndiphe mgburumgburu
 nguru mée, shi l'okoro ono.
 Ọo ya meru iphe ẹphe
 melahaaru mée mée nta-a.

8 Bábyilonu dawaru
 l'otu-l'ukfu; dakashihu.
 Unu kwaa ẹkwa iya; kwashia ya ike!
 Unu kpatakwaru iya manụ banụ
 t'o tee l'ẹke iphe eme iya.

?Bụ onye maru; oo-shi ẹge ono kọrohu?

9 Ndu mba ọdo, nọ l'ẹke ono asụ:
 "L'ẹphe ga emetakwaa

Bábyilonu l'iphe eme iya nụ.
 Ọ bụ l'ẹ to nwehedu emeta.
 T'a haa ya; t'onnyemanye la;
 kẹ l'ikpe, nmaru iya nụ hakwa nshinu."

10 "Ojejoje meekwaru;
 t'ẹphe bụru ndu doberu ẹka ndoo ọdo!
 Unu bya t'ẹphe je lẹ Ugwu Záyọnu;
 je akoo iphe Ojejoje,
 bụ Nchileke ayi meru!"

11 Unu pyia onu akfu unu apyipyi!
 Unu achilia iphe unu
 egudeje egbobuta onwunu!
 Ojejoje kpaliakwaru
 ndu eze ndu Mídiya;
 kẹ l'iphe ọ tüberu bụ t'o
 mebyia Bábyilonu.
 Ojejoje a-gwata ụgwọ
 iphe ono, e meru l'eze-ulo iya ono.

12 Unu gbaa ama;
 koshi l'unu etsukposhiwa
 upho-mkpuma Bábyilonu!
 Unu yekwabaaru ndu nche madzu!
 Unu mee tẹ ndu nche nọdugbaa lẹ nche!
 Unu eje l'egbudu je edokaa ndu mpya-ọgu;
 kẹle Ojejoje e-mekwa iphe
 ọ tüberu; mbụ iphe
 ọ chị-buhuhawaru lẹ ya
 e-me ndu bu lẹ Bábyilonu.

13 Unubẹ ndu bu l'iku ẹnyimu;
 bya enwetsuaru ẹku nshinu;
 oge ikpazụ unu ruakwaru!

Mbù l'eri, gude ndzù unu gbabuhuakwaru!

- 14 Ojejoje, bu
 Okaribe-Kakota-Ike
 gudeekwa onwiya ria angù; sù
 lè ya e-gude madzù yejia
 mkpukpu unu l'ò bụ èke igube jeru;
 ephe a-tùà ụzù l'ephe mekputawaru.
- 15 Ojejoje bụ ike kẹ aka iya
 b'ò gude mee mgboko;
 buru mmamiphe iya;
 b'ò gude mee mgboko;
 yò nguru anguru;
 bya eshi l'enyà, okwaru
 phushia akpamigwe.
- 16 Teke o meru t'igwe gbaa agbagba;
 mini, nò l'igwe apha gbudugbudu.
 Yò buru iya emeje t'urukpu
 shi l'èke igwe jeberu wùà wufuta.
 O bụ iya meru; teke mini wataru achichi;
 ebemu-igwe ekulaha.
 O bụ Ojejoje eshije
 l'ulo-èku iya kpofuta pherephere.
- 17 Madzù mmanu te nwedù egomunggo;
 ophu 'onwedù iphe o maru.
 Ndu akpù ụzù bẹ iphere ntèkpe,
 ephe akpùshi egudeje;
 kẹle ntèkpe ephe obu
 bukota iphe-mmanu.
 È tọ dudu ophu nweru ndzù l'ime iya.
- 18 Ephe bukota iphe-mmanu;
 iphe eegude agba mgbonu.
 Ó -rulephu teke Ojejoje
 a-nụ ephe apha; ephe alaa l'iyi.
- 19 Obekwanu lè Nchileke
 kẹ Jékopu
 ta dukwa l'ò bụ ndu onanu;
 kẹ l'ò ya bẹ iphemiphe nò l'èka.
 Oo ya fotaru ndu Ízurelu
 t'ephe duru iya iche.
 Onye ono; bẹ epha iya bụ Ojejoje,
 bụ Okaribe-Kakota-Ike.
- 20 Ojejoje asù: Bábyilonu;
 o kwa nggu bụ ogbu-nkù,
 ya gude alù ogu.
 O bụ nggu; bẹ ya egudeje
 chikaa iphe bụ mba l'ò ha;
 buru nggu; bẹ ya egudeje
 mebyia iphe bụ alì-eze.
- 21 O bụ nggu bẹ ya egudeje
 chikaa inya; mē ndu agba iya nù;
 buru nggu bẹ ya egudeje
 chikaa ugbo-inya;
 mē ndu agba iya nù;

- 22 buru nggu; be ya egudeje
 chikaa unwoke me unwanyi;
 buru nggu be ya egudeje
 chikaa ndu bu ogurennya;
 me unwu-okorobya;
 bukwaruphu nggu;
 be ya egudeje chikaa
 unwoke ogbangga;
 me unwanyi ogbangga.
- 23 O bu nggu; be ya egudeje
 chikaa onye eche aturu; me aturu iya;
 buru nggu be ya egudeje
 chikaa onye akofu;
 me ndu, akoru iya eya nu;
 buru nggu; be ya egudeje
 chikaa ndu bu govano;
 me ndu bu ishi, tso iya nu.

24 Owaa iphe Ojejoje ekfu: "Le ya a-nodu unu l'ifu kfu Babylonu; ye iphe bu ndu bu ndu, bu iya nu l'ephe ha ugwo iphe ephe meru le Ugwu Zayonu.

- 25 "Nggube Babylonu;
 ya buakwa ogu noduru ngu;
 ke l'i du l'o bu ugwu;
 l'emebyishi eliphe mgburumburu.
 Ya a-machiru ngu eka-mgba;
 yo buru ogu noduru ngu.
 Ya e-shi le eli-onu ugwu;
 nwufu ngu t'i bya adaa l'ali;
 mbu mee ngu;
 nggu aburu ntụ."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

- 26 "E t'o nwe du mkpuma,
 shi ngu l'ehu, ee-gude mee itso ulo;
 to nwe mkpuma, shi ngu l'ehu,
 ee-gude tua okpa-ulo.
 Ishi iya aburu l'egbara
 a-kfu ngu gbururu jeye le gbururu."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

- 27 "Unu gbaa ama;
 koshi l'o buwa ogu!
 Unu gbuaru iphe bu
 mbakeshi upyoku!
 Unu kwakobe iphe bu
 mbakeshi t'ephe tso iya ogu.
 Unu kua ali-eze ndu Araratu;
 me ke ndu Mini;
 me ke ndu Ashikenazu; t'ephe tso iya ogu;
 Unu fota onye ishi ami,
 e-du ndu e-tso iya ogu.
 Unu achifuta inya ye;
 t'o zeru gbigbigbi je l'obu eke igube etsu.

- 28 Unu kwakobe iphe bu
 mbakeshi t'ephe jeru Babylonu ogu;

mbụ ndu eze ndu Mídiya;
 ndu govano ephe; ndu ishi, tso ephe;
 mę iphe bu ndu alı eke,
 ephe achi l'ephe ha.

- 29 Alı l'anma jijiji; l'agma gburugburu;
 ke l'iphe Ojejoje chiru le ya
 e-me ndu Bábyilonu
 dukwaphu ege o du.
 Mbụ l'oo-me Bábyilonu mgburumgburu;
 yọ daburu ochobo;
 k'ophu bu l'e to dudu onye e-bu iya ebubu.
- 30 Ndu soja ndu Bábyilonu
 haakwaru ọlu ọgu;
 kwaa l'ulo-ọgu ephe.
 Ike gvuakwaru ephe;
 ephe duwa l'ọ bu unwanyi.
 Eke ephe bu ebubu b'a tushiwaru ọku.
 Mgboro-igwè, e gude gbaa
 upho iya b'a nyajishiwaru.
- 31 Onye ọkpa-egwa lanu
 anọduje agba etso ibe iya;
 nwozi l'etso nwozi ọdo;
 ephe atuko buru ndu eje
 ezi eze ndu Bábyilonu
 l'a naakwaru iya mkpukpu
 iya kpamukpamu.
- 32 Eke, eeshije kpo-swee ẹnimu;
 lufu azu iya ophu
 be ndu soja no-chiakwaru;
 abya atukota oku l'iphe bu
 uda uda, nokota l'eke ono;
 Ndu soja ngu be meji tofuakwaru.”
- 33 Owaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike;
 bu iya bu Nchileke ke ndu Izurelu kforu:
 “Ndu Bábyilonu b'a dzokwa tolitoli
 l'ọ bu witu, no l'igwe, eegudeje etsu witu.
 E taa nohekwa ophu baru ishi;
 a bya akpata iya;
 l'ọ bu onye akpata iphe e meberu l'alı.”
- 34 Owaa iphe ndu Júda,
 bu le Bábyilonu ekfu
 ndo-o:
 “Le Nebukadineza,
 bu eze ndu Bábyilonu ripyawaru ephe.
 O mewaru; ophu ephe
 'amahedu iphe ephe eme.
 O mewaru ephe;
 ephe aburu ite iphoru.
 O lewaru ephe ege
 agwo eleje iphe o guderu.
 O gudewa eku ephe rijia ephe;
 metsua; bya agbufu ephe.
- 35 Te iphe ndu Bábyilonu

meru ephe tukokwaru ndu Bábyilonu l'ishi."

Ono kwa iphe ndu bu le

Ugvu Záyonu ekfu ndono.

"Te mee ephe tukokwaru ndu Bábyilonu l'ishi!"

Ono kwa iphe ndu bu le Jerúsalemu ekfu ono.

³⁶ Qwaa kwa nu iphe Ojejoje ekfuru ndu Jerúsalemu:

"Le ya a-gbaru unu ozdori;

melata iphe e meru unu.

Enyimu ndu Bábyilonu;

be ya e-me t'o tashihu;

bya emee ogba-mini

ephe t'o tashihutsua.

³⁷ Bábyilonu a-buru ikpozú;

eke nkuta-owska e-bu;

buru iphe a-nodu anyi ishi edzu;

mbu iphe ee-gude agba mgbonu;

eke e ta dudu onye e-buru iya eburu odo.

³⁸ Ndu Bábyilonu l'ephe ha

edegbaa ekiri l'o bu agu;

l'atsugbaa ude l'o bu unwu agu nshii.

³⁹ Obenu l'oo teke ono,

oonwu ephe phuruphuru l'o bu oku ono

be ya a-gbaru ephe aji;

mee te mee tsushia ephe;

k'oplu ephe a-chi ochi

kpokirihitsua akpokirihu;

shi iya kuwaruru mgbenya,

ephe tee tehubedu etehu."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

⁴⁰ "Ya e-nwuta ephe tushia l'ali

l'o bu unwu aturu;

ebyila; me egbu, aachi eje egbugbu.

⁴¹ Unu lewaru ege e shiru gude Bábyilonu;

mbu Bábyilonu ono, iphe

bu mbakeshi shi gude eku onwephe ono.

Bábyilonu buakwa iphe

anyi ishi edzu l'enya iphe bu mbakeshi.

⁴² Eze Enyimu a-bya utso; ria ali Bábyilonu.

O gudewa oda utso ono kpua ya.

⁴³ Iphe bu edukfu Bábyilonu

l'o ha be egbara kfuwaru.

O kposhihuwaru nku;

buru echi-egu eke e-ta

adudu onye bu iya nu;

oplu o dudu onye eshije iya nu.

⁴⁴ Ya a-hu Belu ahuhuhule Bábyilonu;

mee ya t'o gboo iphe o lehawaru elele.

Iphe bu mbakeshi ta

awuhedu awu-kfu iya.

Odo aburu l'upho-mkpuma Bábyilonu dakposhihuwaru.

⁴⁵ Ndu Júda; unu shikwa le

Bábyilonu gbalashia!

Unu gbakwaa ọso ndzụ unu!
 Unu gbalakwaaru
 oke ẹhu-eghughu Ojejoje!

- 46 Tẹ meji ba atọfukwa unu;
 ọp̄hu unu 'atsuhukwa egvu;
 teke unu a-wata ọnu akọ
 iphe eme n̄ l'alì onọ;
 a -tùkpoo ọwaa l'afa-a;
 afa ọdo; a tũkpoo ọdo.
 Ọo-buru akọ iphe-kpaa, eme l'alì onọ;
 m̄ l̄ ndu ishì a-nọdu etso
 ndu ishì ibe ẹp̄he ọgu.
- 47 Ọo ya bụ l'ógè abyaphụ
 teke ya a-nụ agwa ndu Bábyilọnu aphụ.
 Alì Bábyilọnu gbaa mgburumgburu;
 bẹ ee-me iphe-iphere.
 Ndibe iya, e gburu egbugbu
 a-wùshiru l'ẹkemeke ọbule.
- 48 Ono bụ teke igwe; m̄ alì;
 m̄ iphe bụ iphe, nọ iya n̄ a-tụ uzu
 ẹhu-ọtso-ena l'okfu ẹhu ndu Bábyilọnu;
 kele ndu mgbugbu-madzụ,
 shi ụzo isheli a-byaru ẹp̄he ọgu.”
- Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
- 49 “Ọ kwa ẹge ndu Bábyilọnu
 kparu iphe gbushiru ndiphe l'ophu;
 bụ ẹge ẹp̄he a-da nwùshihu ẹp̄hebedua.
 Ishi iya aburu ẹge ẹp̄he
 gude gbushia ndu Ízurelu.
- 50 Unubẹ ndu ọp̄hu wafuru n̄;
 unu tũgbulekwaphu!
 Unu be ejekwa ọkpo ọkfu!
 Ọ bụ oswi-okfu l'unu nọ ote-ẹnya;
 ọlobu; unu nyatakwa yẹbe Ojejoje;
 unu anyatakwaphụ Jerúsalemu!”
- 51 “E kpuakwaru unu ifu l̄ nt̄;
 e kfurushiwaru unu ẹhu;
 iphere ejiwa unu ifu;
 kele ndu ọhodo bawaru l'ẹke,
 dũgbaa nsọ l'eze-ulo Ojejoje.”
- 52 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
 “L'oge abyakwa, teke ya a-nụ
 agwa ndu Bábyilọnu aphụ.
 Iphe a-nọdu ada l'alì onọ
 gbaa mgburumgburu
 bụ ude, ndu e mekaru iphe atsụ.
- 53 Ẹ tọ nwekwa; m'o -ruhuru;
 Bábyilọnu jerua
 akpamigwe; bya emee ẹke,
 ọ kpùshitsuaru ike l'ep̄hekerep̄he;
 bẹ ya e-yelekwaru iya-a
 ndu mgbugbu-madzụ.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

- ⁵⁴ “Uzu-ekwa a-dakwa le Bábyilonu;
 uzu-ekwa, ekoshi l'e
 mebyishiwaru iphe nshinu le Bábyilonu.
- ⁵⁵ Ojejoje abyawa omebyishi Bábyilonu;
 byanyikota oke uzu ono, aatụ l'ime iya ono.
 Ndu ohogu iya a-nodu atụ
 akpara l'ọ bu eze ẹnimu l'abya.
 Uzu, ephe a-nodu atụ;
 bu l'ephekerephe be ọo-nodu ala;
- ⁵⁶ kele onye mgbugbu-madzụ
 byawaru Bábyilonu ọgu.
 Ndu soja iya b'a
 kpukotawaru le ndzụ;
 gbajishiwa uta ephe;
 kele Ojejoje bu Nchileke,
 akfuje madzụ ugwo
 l'ege iphe o meru ha.
 Ọo-kfụ iya ugwo ono;
 kfụ-dzua ya akfụ-dzu.
- ⁵⁷ Ya e-me te me tsu ndu ishi ephe;
 me ndibe iya, ndu ophu kwaru ęnya;
 mbụ jeye le ndu ọvano ephe;
 ndu ishi mkpukpu;
 me ndu soja ephe kwaphụ.
 Mgbęnya a-tushikota ephe;
 ephe te etetahedu eteta gbururu jeyewaru.”

Ono kwa iphe ookfu; mbụ Eze ono, bu Ojejoje; bya aburu Ọkaribe-Kakọta-Ike ono.

- ⁵⁸ Ọwaa iphe ookfu; mbụ Ojejoje bu Ọkaribe-Kakọta-Ike:
 “Upho-mkpuma Bábyilonu
 a-wushikotaru l'alị;
 a tükota ọku l'ephekerephe
 onu-oguzo iya ono.
 Ndiphe nọ l'eri aphụ;
 l'ese akanya ke mmanu;
 iphe bu mbakeshi aburu ọku;
 be ephe e-jeru ozi jeye ike agvụ ephe.”

⁵⁹ Ọwaa ozi, onye nkfuchiru Nchileke; mbụ Jeremáya ziru Seráya Neraya Maseya teke ono, ye Zedekaya yi je Bábyilonu ono. Teke ono buwa afa k'eno, Zedekaya wataru ọ bu eze ndu Júda. Seráya ono bu onye ishi ndu elektota ufu-eze. ⁶⁰ Jeremáya atuko iphe du eji, a-dakfu Bábyilonu ono dekota l'ekwo-agwoęwo; mbụ iphemiphe ọbule ono, e dekotaru k'okfu ẹhu Bábyilonu ono. ⁶¹ Yọ sụ Seráya: “Unu rulephu Bábyilonu; gukwaa iphemiphe ọbule-a t'a nụ-dzuru iya. ⁶² Iphe ọdo, ii-kfufua bu: 'Ojejoje; i kfuwaru sụ l'ii-mebyishi alị Bábyilonu; k'ophu bu le madzụ te ebuhedu iya; ophu anụ 'anohedu iya; yọ daburu ochobo gbururu jeye le gburu.' ⁶³ Teke i guebeleruphu ekwo-agwoęwo-a; nggu elibe iya mkpuma woru chee le ẹnimu Yufurétusu. ⁶⁴ Iphe ọdo, ii-kfufua ye iya bu: 'Ono ege Bábyilonu a-da darua alị; ophu o gbeshihedu ọdo. Ishi iya aburu iphe du eji, Ojejoje abya ome t'ọ dakfu iya.' ”

Ono eke okfu Jeremáya jeberu ndono.

52

Zedekaya bu eze ndu Júda
(2 Eze 24:18-20; 2 Iphe 36:11-16)

¹ Zedekaya gbaru ụkporo afa l'afa lanụ; k'ophu a mụru iya teke e chiru iya eze. Yọ chĩa Jerúsalemu afa iri lẹ nanụ. Ẹpha nne iya bụ Hamutalu; ada Jeremáya. Ẹke a mụru iya bụ lẹ Libina. ² Zedekaya emee iphe ẹ-ta dudu mma l'enyà Ojejoje ẹge ono, Jehoyakimu meru ono. ³ Yọ bụru iphe ono kpatsuru Ojejoje iwe, meru; yọ haa iphe ono, l'ọ ha; yọ mekọta l'ẹhu ndu Jerúsalemu; mẹ l'ẹhu ndu Júda. E mekochara; yọ chifu ẹphe l'ifu iya. Yọ bụru l'ime iya bẹ aanọ; Zedekaya ekwefuru eze ndu Bábyilonu ikè.

Adada Jerúsalemu
(2 Eze 25:1-7; 2 Iphe 36:13-21; Jer 39:1-10)

⁴ Tọ dụ iya bụ; yọ be lẹ abalị k'iri; l'ime onwa k'iri; l'ime afa kẹ tete; k'ophu Zedekaya wataru achichi; Nebukadineza achita ndu soja iya l'ẹphe ha je etso Jerúsalemu ọgu. Ẹphe je edzua ọgu l'azụ mkpukpu ono bya ekee ọgu kephee ya mgburumburu. ⁵ Yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe yechiru mkpukpu ono jeye eze, bụ Zedekaya achia afa iri lẹ nanụ. ⁶ Yọ be l'abalị kẹ tete l'ime onwa k'eno; ẹgu, eme lẹ mkpukpu ono adu-tabe ẹjo; k'ophu bụ l'ẹ t'ọ duhedu nri ndu ono e-ri. ⁷ Ya ndono; e tsukpoo upho-mkpuma obodo ono; ndu soja kẹ ndu Júda agbalakọta. Yọ bụru l'enyashi bẹ ẹphe gude gbafu l'obodo ono. Eke ẹphe shiru bụ ụzo, nọ lẹ mgbaku upho-mkpuma labu ono, nọ l'iku mgbabu eze ono; shia ụzo iya kẹ Arabahu wufu. Iphe ono l'ọ ha emekotakwa; teke ndu soja ndu Bábyilonu nọ-phekwaduru obodo ono mgburumburu; ⁸ E metsua; ndu soja kẹ Bábyilonu achipyabe eze, bụ Zedekaya je egude iya lẹ mgbegu Jériko. Ndu soja iya ahaa ya; gbakashihu nanu nanu. ⁹ A kpua yebedua lẹ ndzụ; kpuru jekfu eze ndu Bábyilonu lẹ Ribúla l'alị Hámatu. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ Nebukadineza nọ nma iya ikpe. ¹⁰ Ọ bụ lẹ Ribúla l'ẹke ono bẹ eze ndu Bábyilonu gbushiru unwu Zedekaya; l'ifu Zedekaya l'onwiya. Yọ gbushikwaaphu ndu bụ ishi lẹ Júda. ¹¹ Yọ bya aswoshia Zedekaya ẹnya; bya atụa ya mkpakọobe; kpuru jeshia Bábyilonu; ẹke ọ tūru iya mkporo; yọ nọ lẹ mkporo jeye teke ọ nwuhuru.

Eemebyishi Jerúsalemu;
mẹ eze-ulo Nchileke
(2 Eze 25:8-17)

¹² Yọ be l'abalị k'iri; l'onwa kẹ ise; l'afa, kwee Nebukadineza afa iri lẹ tete, ọ wataru ochi ndu Bábyilonu; Nebuzaradan, bụ eze onye ishi ndu ami-eze, bukwapu onye eze achikoshije idzu; abyatashia Jerúsalemu. ¹³ Yọ tūa ọku l'eze-ulo Nchileke; tūa ọku l'ufu-eze; mẹ iphe bụ ulo, nọ lẹ Jerúsalemu mgburumburu; jekpo l'iphe bụ ulo, dū mkpa lẹ Jerúsalemu l'ọ ha. ¹⁴ Ndu soja ndu Bábyilonu l'ẹphe ha, nọkwanu l'ẹka eze onye ishi ndu ami-eze phụ, bukwanu iya aturu ẹphe iphe ẹphe e-me; atuko upho-mkpuma Jerúsalemu kpakparakpamu tsukposhikota. ¹⁵ Nebuzaradanu, bụ eze onye ishi ndu ami-eze ono achita uphodu ndu ophu nk'ẹphe bụ ụkpa-mkperẹ chifu lẹ Jerúsalemu; męwaru ndu ọdo, bụ ndu phoduru nū lẹ mkpukpu ono; mękwaphu ndu emeje nka; męfukwaaphu ndu ophu lakfuru eze Bábyilonu alakfu. ¹⁶ Ndu kẹ ụkpa-mkperẹ ono b'ọ hakwaruphu haa l'obodo ono t'ọ bụru ẹphe a-nọdu eje ozi lẹ mgbo vayinu; mẹ l'ẹgu ndu ẹke ono.

17 Ndu Bábyilonu agbajishia itso mkpola-ododo yele eze iphe eeyeje mini l'apaphe apaphe; me iphe nokota l'eze-ulo Nchileke; ephe atuko iphe ono l'ọ ha, aphu ngerengere ono chita lashia Bábyilonu. 18 Ephe apashikwaaphu ite; me iphe eegudeje ekpo ntu; me iphe apaje owuu uruku; me gbangugbangu; mewaru iphe bu iphe e gude ope kpau, eegudeje eje ozi l'eze-ulo Nchileke. 19 Eze onye ishi ndu am-eze ono achikwaaphu eze ochi; ashanga; ochi-nturu; itoshi; iphe nkfube uruku; ago; me ochi, e gudeje egwo ngweja iphe aangụ angungu; mbu iphe bu iphe e meru le mkpola-ododo yele k'ocha. 20 A -bya l'itso labu phu yele eze iphe eeyeje mini phu; me oke-eswi iri l'ebo, no iya le mkpuli iya, e gude mkpola-ocha mee phu, bukota iphe eze, bu Solomonu meshiru dobe l'eze-ulo Nchileke; l'ọ ha, ghataru l'igwe; k'ophu e taa tukotadu iya l'iphe atutu. 21 A -bya l'itso ono; ephe ebo be hako nu. Ogologo iya du ukporo rula le rula esaa; usa iya adu rula iri esato; igbidigbi iya du inchi eto. Odo aburu l'uji no iya. 22 Iphe a nmabetsuaru l'eli iya, e gude mkpola-ocha kpua du rula esaa le nkere-ebo ya. A bya egude iphe a kparu akpakpa ye l'utara-okumu tsophee ya mgburumburu. Ophu bu itso ophu nwekwaru phu utara-okumu nk'ia; yo buru ege ophu du b'ọ du. 23 Utara-okumu, no iya nu le mgoro iya du ukporo eno l'iri ishingụ. Mkpako utara-okumu, no-pheru iphe ono, a kparu akpakpa ono du ukporo iche iche ugbo ise.

Aakpu ndu Júda le ndzu

ala Bábyilonu

(2 Eze 25:18-21)

24 Eze onye ishi ndu soja ono abya akpukwaaphu Seraya, bu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja le ndzu yele Zefanaya, bu onye no-tsotaru onye ke mbu yele umadzu eto, shi anoduje eche nche l'onu-oguzo. 25 Yo bya abya le ndu ophu nokwadu l'obodo; bya akputa onye ishi ndu soja ndu Júda yele umadzu esaa le ndu agbazijeru eze uto. O kputakwaru onye edejeru eze ekwo, bukwaphu onye ishi ndu egudeje ndu ali ono t'ephe je ogu yele ndu ephe l'ia eje ozi ukporo madzu eto, bu ndu ophu a phuru l'obodo ono. 26 Nebuzaradanu, bu eze onye ishi ndu am-eze ono achita ephe l'ephe ha chi-jeru eze ndu Bábyilonu le Ribula. 27 Yo buru le Ribula l'eke ono; l'ali Hamatu be eze ziru; e woru ephe gbushia.

Oo ya bu le Júda aburu obodo, a kpuru le ndzu; ephe ahaa ali ephe lashia ali odo. 28 Owaa bu umadzu ole, Nebukadineza kpuru le ndzu laa ali odo. L'afa k'esaa k'ophu o wataru achichi b'ọ chitaru ndu Ju unu madzu esaa; l'ukporo madzu iri le nanu; le madzu eto. 29 Yo rua l'afa ophu kwe iya iri l'esato, Nebukadineza wataru achichi; yo shi le Jerusalemu chita unu madzu labu; l'ukporo madzu; l'umadzu iri l'ebo. 30 Yo be l'afa, kwe iya ukporo l'eto l'ochichi; Nebuzaradanu, bu onye ishi ndu l'ebe eze nche abya akpua ndu Ju unu madzu l'ukporo madzu iri l'esaa l'umadzu ise le ndzu. Mkpako ndu a kpuru le ndzu aburu unu madzu iri le nanu l'ukporo umadzu iri.

Aatufu Jehayikimu

(2 Eze 25:27-30)

31 Ephe anolephu ukporo afa l'afa iri l'esaa; k'ophu a kpuru Jehoyakinu, bu eze ndu Júda le ndzu; l'afa Evilu-merodaku wataru obu eze ndu Bábyilonu; eze ono ahaa Jehoyakimu, bu eze Júda; bya atofu iya le mkporo l'ime ukporo abali l'abali ise l'onwa k'iri l'ebo. 32 Yo leta Jehoyakimu enya; bya anu iya okwa, kakota nshinu karia ke ndu eze ophu, a kpuru yele

ephe ị ndzụ laa Bábyilónu. ³³ Ọ bụru iya bụ ị Jehoyakimu eyefu uwe mkpọro iya; bya awata ori nri ị teburu eze gbururu jeye l'ẹge ọo-nọ-beru ị mgboko. ³⁴ Mbọku-mbọku ị eze ndu Bábyilónu ono akfujẹ Jehoyakimu ụgwọ jeyekpo l'ẹge ọo-nọ-beru; gbururu jeye mbọku ọ nwụhuru.

Egву-Aphụ

Iphe-ehuka, byaru Jerúsalemu

- ¹ Ha! Owaa ege mkpukpu ono daburu ochobo;
mbụ mkpukpu ono, madzụ shi ji ejiji ono!
Ege ophu ọ bya adụ l'ọ bụ
nwanyi, maa tufuru;
mbụ mkpukpu, e shi maru
epha iya l'iphe bụ mbakeshi!
Onye ono, shi buru
eze-nwanyi l'iphe bụ mkpukpu ono
gbe buwarunu ohu.
- ² Enyashi b'ọ rakotaje ekwa;
enya adu-chihu iya adu-chihu.
Enya-mini eshi iya l'enya
tsokota iya l'ishi-uga.
Ndu onya iya l'ephe ha
ta du onye ophu abyaje iya odu ike.
Iphe bụ ndu onya iya;
be dekotawaru iya ye.
Nta-a; be ephe buwa ndu ohogu iya.
- ³ Ndu Jüda; be gudewa ke ehu, aakpa ephe;
me ozi mkpo-nyi-enya, eedzuberu ephe;
wufu lashiä ali odo.
Nta-a; be ephe tukowa iphe
bu mbakeshi dzuru.
Ole e to dukwa nu eke obu ruru ephe ali.
Ndu achì ephe
gbabutaakwaru ephe l'uzo ifu;
to nwe ege ephe e-shi nahu.
- ⁴ Iphe, bu uzo, e shije eje Záyönu agu aphu;
l'e to nwehedu onye
eshijekwadu iya nu eje l'eswe-iphe.
Obu-edukfu iya; be egbudu fuchiwaru.
Ndu agwaje iphe le Záyönu atsukota ude.
Unwu-mgboko Záyönu
l'ephe ha no l'aphu;
Záyönu anodu l'iphe-ehuka.
- ⁵ Ndu okfu iya gbe buwaru nu ndu ishi iya.
E to nwedü iphe atsü ndu ohogu iya l'ehu.
O bu Ojejoje be pakfutaru iya aphu;
k'ejo iphe o meshikotaru.
Unwegirima iya gbakashihwaru;
mbu le ndu ohogu
kpukotawaru ephe le ndzu laa ali ephe.
- ⁶ Ugvu ono, e shi akwabeje
ndu Jerúsalemu ono gvüakwaru.
Ndu ishi ephe duwaa l'ọ bụ
ele, e ta aphudu iphe oo-ri.
Ike gvüwaru ephe l'eke

ephe agbalaru ndu achị ephe.

7 O bu nta-a, iphe-ehuka
 dakfutaru Jerúsalemu-a
 b'ọ nyataru iphe, bu iphe,
 o shi nweru;
 mbu eku, o shi nweru l'oge ndiche.
 Teke ndu nk'ia dalahuru
 ndu ohogu iya l'eka;
 b'e to dudu onye gbataru iya nu.
 Ndu ohogu iya abuje ephe leebe iya enya;
 ephe ajalaha ya ewena ke
 ege o dakfutaru iya.

8 Jerúsalemu yesweru eka;
 shiwa ege ono merushia onwiya.
 Iphe bu ndu shi akwabeje iya ugvu;
 akpowa iya ebo-ebo-l'afu;
 ke l'ephe phuru iya l'eke o gba otu.
 Yebedua gedegede atsu ude;
 woru ifu ghaa l'eke odo.

9 Emerushi ono, o merushiru
 onwiya ono; be rakuru iya l'iphe o ye l'ehu.
 E to kpadu ishi ege
 oo-tsakfu iya l'uzo ifu.
 Nta-a; be ishi ruwaru iya ali;
 to nwe onye a-du iya ike.
 Nta-a; be ndu ohogu mu mekputawaru mu;
 "Byiko Ojejoje; leduduphu
 egbe iphe-ehuka, mu eje;
 le ndu ohogu mu gbe
 atwakwa okoo ekpu mu."

10 Ndu ohogu; be yewaru eka
 rutakota iphe bu eku, o nweru enweru.
 O phuru iphe bu mbakeshi,
 e-ta madu Nchileke l'eke
 ephe je egvua ulo-nsọ iya kfurukfuru;
 mbu ndu ono,
 nggube Nchileke
 buchiru t'ephe ba abataje le
 ndzuko ndu nke ngu ono.

11 Ndu nk'ia l'ephe ha
 atsukota ude l'eke ephe achọ nri eriri.
 Ephe ewotaje iphe ephe
 nweru gude gbanweta nri;
 ege ee-shi t'egu be gbubu ephe.
 "Byiko; Ojejoje lenua mu enya nyata mu;
 ke l'e ta gubedu mu iphe."

12 "T'o rudu unu l'ehu unube
 ndu esweta esweta?
 Unu chikaduduphu enya; phuwaru;
 ?o nwekpooru iphe-ehuka
 yele iphe-ehuka, mu eje yeru;
 mbu iphe-ehuka, e wolataru mu,

- bụ iphe-ẹhuka, bụ Ojejoje
 nùberu mu iya;
 mbọku ọkpoma enwu iya taphutaphu.
- 13 O shi l'imeli zifu ọku;
 yọ bya abaa mu l'ime ọkpu.
 O wotaru ụgbu geberu mu;
 shi iya lolaa mu azu.
 Yọ bya agbado mu;
 haa mmu;
 meji l'atọfu mu atọfu mbọku-mbọku.
- 14 Ejo iphe, mu meshiru b'ọ gakọru agako;
 O dzeru iya edzedze l'ẹka;
 bya ekekoo ya ekeko.
 O wọwaru mu l'olu.
 Nnajiufu mewaru;
 ụvo agvu mu;
 O nwuwaru mu nụ ndu mu ta agbabegheduru.
- 15 Nnajiufu mu jikawaru ndu nke mu,
 bụ ndu ike-ka-l'ọgu.
 O kuru ndu soja t'ẹphe
 byaru emu ọgu;
 mbụ t'ẹphe gwepya ụnwu-okoroḅya mu.
 Ụnwanyi Júda b'ọ dzọru
 l'ọ bụ onye adzọshi mẹe l'akpuru vayinu.
- 16 O bụ iphe ono kparu mu ọra ẹkwa;
 mbụ ẹnya-mini alashi mu l'ẹnya.
 Ọphu ọ dudu onye nọ mu ntse, a-dụ mu ike;
 tọ dụ onye e-me tẹ mu zua ume.
 Nta-a bẹ ụwegirima mu nọwa nkinyi;
 kẹ l'ohogu bẹ lụ-kputaru nụ."
- 17 Záyonu maberu ẹka;
 ọbule ẹ tọ dudu onye akpa iya ishi.
 Ojejoje tųwaru ekemu l'ishi Jékọpu:
 lẹ ndu obutobe iya a-buru iya ndu ohogu.
 Jerúsalemu buakwa onye
 aasọ asọso l'ẹke ẹphe nọ.
- 18 "Iphe Ojejoje meru kfukwaru akfuru;
 kẹ l'ọ bụ mu kwefuru ikè l'okfu iya.
 Ụnwu eliphe;
 unu gebekpoduaphu nchi;
 lewaru egbe iphe-otsulanu, mu eje!
 Ndu ọgbo lanu ono:
 lẹ ndu k'unwoke; mẹ ndu k'unwanyi;
 b'a kpukotawaru lẹ ndzu.
- 19 Mu chikuru ndu mu l'ẹphe dụ lẹ mma;
 ọbule ẹphe ghoru mu ụgho.
 Ndu mu, bụ ndu achijeru
 Nchileke eja; mẹ ndu bụ ọgurennya
 yifukotaru lẹ mkpukpu ono;
 l'ẹke ẹphe achọ iphe ẹphe
 e-ri gude nọdu ndzu.
- 20 Byiko Ojejoje
 lekpoduduphu ẹhu,

mu ejenwu ẹge ọ ha;
 mu ephuhu ephuhu l'ime onwomu.
 Obu echi mu taa taa;
 kele mu kwefunukaru ikè.
 L'ime mkpukpu b'e gude
 ogu-mbeke egbushi madzụ.
 A bya l'ulo; mgbonwu l'egbu.

- 21 Ndi phe nukwarua ude,
 mu atsu;
 to dukwa nu onye a-du mu ike.
 Ndu ohogu mu l'ephe ha
 nukotawaru ẹge ọ duru mu;
 yo buru ẹswà, riru ephe ẹhu;
 l'ọ bu nggu meru mu iya.
 Te mboku ono, i kfuru okfu iya byanu;
 k'ophu ephe a-du l'ọ bu mu.
- 22 Phunua akirishi,
 ephe nwekotaru;
 menua ephe ẹge ono,
 i meru mu ono;
 l'okfu iphe du ẹji, mu meshiru.
 Ude, mu atsu; hakwa l'igwe;
 obu eyofuwa mu eyofu."

2

Ikpe Ojejoje

- 1 Nnajiufu; shiwa
 l'ehu-eghughu iya;
 gude urukpu kpọ-chia ndu Záyonu.
 Eze ụgvù ono, ndu Ízurẹlu
 shi nweru ono; b'o mewaru;
 yo buru iphe-mmanu.
 O gudewa ẹhu-eghughu
 nwuhaa eze-ulo iya le Jerúsalemu.
- 2 Nnajiufu tanyiru ẹnya
 mebyishikota ufu ndu Ízurẹlu.
 O gude ẹhu-eghughu
 nwutsushia ẹke ndu Júda
 kpuru;
 yo buru okpo-mgbinyiku;
 O mewaru ali-eze iya;
 me ndu eze, achi iya nu;
 ephe adarua ali;
 nafu ephe ugvu ephe.
- 3 O gude oke ẹhu-eghughu;
 nafu Ízurẹlu ike iya.
 O sefuru ephe ẹka le ndu
 ohogu ephe rutaderu.
 O keru phophopho l'ọ bu ire-oku;
 kepyashia iphe, bu iphe Jékọpu l'ọ ha.
- 4 O goberu akfu iya l'ọ bu onye ohogu;

gude eka-utara iya seta iya ke jijiji.
 Iphe bu ndu, enya eje b'o gbushigeru.
 O votaru oke ehu-eghughu
 iya kpukposhi ndu Zayonu l'o bu oku.

⁵ Nnajiufu gbe dwanu l'o bu ohogu.

O mewaru Izurelu omeliwe;
 bya emebyishikota ufu-eze iya;
 kpukpoo iphe, bu eke
 a kpuru; yo buru
 okpo-mgbinyiku le Izurelu.
 O mewaru t'aphu;
 me ekwa-aphu karu ndu Juda.

⁶ Eke ayi shi edzukoje abaru
 iya eja; b'o feshiwaru.

Ojejoje mewaru;
 Zayonu azahashia
 eswe-iphe, oomeje;
 zahaa jeye me mboku otu-ume.
 O gudewa ehu-eghughu;
 t'o duhe iphe o guberu eze;
 me onye achijeru iya eja.

⁷ Nnajiufu jikawaru

enya-ngweja iya;
 pawaru ulo-nso iya haa.
 O hawaru te ndu ohogu
 kukposhikota upho-mkpuma
 ulo ndu eze le mkpukpu ono.
 Ephe anodu l'ulo Ojejoje
 tua okokooko l'o bu mboku eswe-iphe.

⁸ Ojejoje chi-buwaru iya;

le ya e-nwukposhi
 upho-mkpuma,
 e gude kpu-pheta Zayonu mgburumburu.
 O gewaru iya udo.
 E to seladu eka azu jeye;
 yo mebyishihu.
 O mewaru te eke,
 a kpu-shiru ike yele upho-mkpuma;
 raa ekwa-aphu.
 Ephe atuko l'ephe ha mebyishihukota.

⁹ Onu-oguzo eke, eeshije abahu dashiwaru.

Mgboro-igwe, eegudeje
 akpo-chi onu-oguzo ono;
 b'o nyakwoshiwaru; yo buru iyi.
 Eze, achi iya nu;
 me ndu ishi iya b'a
 kpukotaru le ndzu laa
 iphe, bu mbakeshi.
 E to duhedu ekemu,
 achi ephe.

Ndu nkfuchiru Nchileke l'ephe ha;
 be Ojejoje te mejehedu t'ephe phua aphu.

¹⁰ Iphe bu ndu bu ogurennya

ndu Záyõnu gwõshitawaru l'alj;
 õnu ta ðuhe ephe k'okfu.
 Ephe kpõwaru eja kpua
 onwephe l'ishi;

yee uwe-aphụ ephe.

Ụnwu-mgbọko Jerúsalemu;
 bẹ fukotawaru kpokongu.

- 11 Mu rawaru ekwa;
 enya ekoshia mu ekoshi.
 Meji akfụ mu nkfu; obu l'ete mu egvu;
 kele ndu nke mu b'e gbugewaru.
 Ụnwegirima nshii;
 mẹ ndu e he l'ẹka;
 bẹ aveshihu aveshihu
 lẹ mbaduzo mkpukpu.

- 12 Ephe anõduje echiru
 nne ephe mkpu nri: mẹ mkpu mẹe
 l'ẹke mbà abyatsua ephe
 atutu lẹ mbaduzo;
 l'ọ bụ ndu e mekaru iphe;
 mbụ l'ẹke ephe nõtsua
 nne ephe l'ẹka; l'abya
 ọtu-bu ume.

- 13 ?Bụ ngunu; bẹ ya e-kfuru ngu?
 ?Bụ ngunu; bẹ ya a-turu ngu yeru;
 nggube Jerúsalemu?
 ?Bụ ngunu; bẹ ya a-sụ l'ị bụ oyeru iya?
 ?Bụ onye b'ọ ðujewaru ege ọ ðuru ngu;
 k'ophu ya e-gude iya ðua ngu ike;
 nggube Záyõnu?
 Iphe, meru ngu nụ hakwa l'ọ bụ eze ẹnnyimu;
 ?bụ onye e-meghe t'ị ka mma?

- 14 Àphụ, ndu nkfuchiru ngu
 phuru bụ ejire; buru ugho.
 Ephe te medu t'ejo iphe unu vọo;
 k'ophu ee-me t'ẹ b'a kpụ unu lẹ ndzụ.
 Eja, ephe ziru bụ ejire;
 buru iphe eduphu madzụ eduphu.

- 15 Iphe bụ ndu esweta esweta akuje ẹka pyongu;
 nmaa ọtsa; phuphee ishi; sụ:

“?Bunu-a Jerúsalemu ndo-ọ;

mbụ mkpukpu-a,

e shi ekuje 'Nwoma-mma':

'Ehu-otso-ena ndu mgboko l'ophu?' ”

- 16 Iphe bụ ndu ohogu ngu
 ebukota iphu anụ ngu;
 l'atupya okpuru-ọswa;
 avoru ngu eze; l'ekfushi; sụ:
 “Ayị mewaru; okpu ephe akpõhu obu!
 O bụ ntanụ; bẹ ayi shikpo chetaru.
 Nta-a; bẹ ayi nõwa ndzụ phụ ishi iya.”

- 17 Ojejoje bẹ mewaru iphe ọ tũberu.
 O mewaru iphe ọ sụru lẹ

ya e-me, bu ege o kфuru iya
teke tehawaruru etete.
O tanyiru enya kwatsua ephe.
O mewaru te ndu ohogu
ngu tua okokooko kpua ngu.
O mewaru ndu ohogu
ngu t'ephe ka ngu ike.

18 Te ndiphe raku Nnajiufu.

Nggube upho-mkpuma Zayonu;
t'anya-mini wushikwaa ngu
l'anya lo bu enyimu: eswe l'enyashi!
Te b'o dukwa teke
ji-kwanyaa ekwa ono;
haa ya;

wata ofucha onwongu enya.

19 Gbeshi; wata ekwa l'enyashi;

loge teke ono, nche enyashi awataje ono!
Tushihuru Nnajiufu obu
ngu lo bu onye wushiru mini.
Chi-lia aka; kpo-kua ya
lokfushi unwegirima ngu,
mba atutsua le mbaduzo.

20 Byiko Ojejoje; lenua enya phududunu.

?Bu onye be i mejewaru ege-a;
?bu t'unwanyi talahaa anu
unwegirima ephe to;
mbu unwegirima,
angukwadu ephe era?
?Bu te gbushilaha ndu
achijeru Nchileke aja;
me ndu nkfuchiru
Nchileke l'ulo-nso ke Nnajiufu to?

21 Nwata; me ogurenya;

zeshiwa le mbaduzo.
Unwu-okoro;
me unwu-mgboko mu phe;
be gbukotawaru le mma.
I gbushiru ephe teke ehu
eghu ngu eghughu.
I tanyiru enya gbushia ephe.

22 "O bu ege eekukoje madzu teke aagba aji;

bu ege i meru iphe
eye-egvu; a zaa bya
agbaphee mu aka labu.
Mboku, iphe eghu Ojejoje eghughu;
be to dudu onye nahuru nu;
to du onye wafuru nu.
Iphe bu ndu mu heru hefuta;
be ndu ohogu mu gbugeru."

- 1 Mbèdua bụ onye jewaru
iphe-èhuka l'èka Nchileke;
maru iphe bụ lẹ Nchileke
gude èhu-eghughu eme madzụ iphe.
- 2 O chifuru mu;
nwuru mu ye l'èkpuru-òchi;
tẹ mu je etsutso l'èke
iphoro ta anòdu.
- 3 Ishi iya bụlephu l'o switowa
mu eswito mbòku-mbòku.
- 4 Ugwehu mu; mẹ akpọ èhu mu;
b'ò mewaru; yo ose èli.
O bụ ege onò;
b'ò shiru tsukoshia mu òkpụ.
- 5 Iphe o gude yebuta mu bụ
iphe atso ile;
mẹ iphe-èhuka.
O gude iya gbaa mu mgburumgburu.
- 6 O wowaru mu ye l'èkpuru-òchi;
l'ò bụ ndu, nwuhuhawaru nụ teke teru ònya.
- 7 O yechiwaru mu k'òphu bụ
l'è to nwedu èke mu e-shi nahụ.
O tųru mu mkpa lò-tsuta mu.
- 8 Mu -chia mkpu nta;
chia ya imo; raa t'ò gbaaru mu mkpu;
yò tsụ-chia nchi;
jika lẹ ya te eyeduru mu onu.
- 9 O gudewa mkpuma,
a gbakpòshiru agbakpòshi dochishia mu ụzo.
O mewaru ụzo mu adụ kpòkorokpokoro.
- 10 O kwaru mu l'ụzo l'ò bụ agụ,
domiru onwiya; kwabèru madzụ;
mbụ fųaru mu l'ò bụ oduma.
- 11 O kpufuru mu l'ụzo;
je alabushia mu alabushi.
O meru mu;
to nwe onye e-yeru mu èka.
- 12 O kweru akfụ iya; kwabèru mu.
- 13 O wotaru akfụ l'èkpa-akfụ iya tųa;
yò bųru mu l'òbu tųu.
- 14 Mu bųwa onye iphe bụ ndu
nke mu anòduje achị òchi;
mbụ èphe gudewa mu agụ egvu.
- 15 O mewaru ndzụ t'ò duru mu èhuka.
O gudewa age chejia mu èpho.
- 16 O gudewa mkpuma kụ-kwoshia mu eze;
bųa adzọo mu lųlalula lẹ ntų.
- 17 O mewaru èhu te gvujeru mu egvuru.
Mu ta majèhedu iphe bụ
èhu-òtso-èna.
- 18 Oo ya kparu iphe mu ekfu; sụ:
"L'ùgvù; mẹ iphemiphe òbule,
mu ele ònya iya l'èka

Ojejoje; te nwehekwa.”

- 19 Mu -nyata iphe-ehuka,
mu eje; yeru ririri, mu
agha; ndzụ l'onwiya aburu mu age.
- 20 Oobuje teke mu nyataru iya; meji atofu mu.
- 21 Oe oobuje; mu -nyata iphe lanụ-a;
ehu ala mu l'orù iya.
- 22 O bu ege obu Ojejoje,
yeru ayi hatabe nshinu
kparu iphe ayi te yifudu;
ke l'obu-imiko iya ta
gvujedu agvugvu.
- 23 Utsu mboku-mboku;
be n-yemobu Ojejoje;
me obu-imiko iya
aduje ophungu ophungu.
I bu onye eegude ire iya eka;
gudeshia ya ike.
- 24 Iphe mu ekfuje l'obu mu bu
l'o bu Ojejoje bu oke mu.
O bu iya meru iphe mu
e-gude cheru iya.
- 25 Ojejoje anoduje emeru
ndu atu ume atu-kobe iya ohuma;
mbu onye anoduje achọ iya.
- 26 O du mma te madzu
nodu nggujungguji
chee te Ojejoje dzọ ya.
- 27 O du mma te nnajiufu
byakfuta madzu l'okorobia.
- 28 T'onye obu nodukpelephu
nwa nggujungguji;
kele o nweru ege oo-du; iphe agbanwee.
- 29 T'onye obu kpube ifu le ntu;
ke l'o nweru ege oo-du;
yo nweru iphe oo-levu enya iya.
- 30 T'o dobe ishi-nchi;
t'o onye echi iya eya chita ike iya.
Yo haa t'e gude iphe-iphere nu-jia ya epho;
- 31 kele Nnajiufu te
enwufujekwa madzu gbururu jeyewaru.
- 32 O nwekwaruru ege oo-du;
yo mee t'iphe-ehuka bya;
obu l'oo-koshikwaphu le ya
bu onye obu-imiko;
ke le n-yemobu iya ha nshinu.
- 33 E too hejedu iya uhere
opa-kfutaru madzu iphe-otsu-l'ehu;
m'o bu iphe aphu.
- 34 Oofuto iphe bu ndu a turu
mkporo le mgboko l'okpa;
- 35 me onafu madzu iphe gbaru iya nu

- l'ifu Okaribe-Kakota-Nụ;
 36 mę l'okpe madzụ ẹjọ ikpe
 bukota iphe ẹ-ta dudu Nnajiufu mma.
 37 ?Bụ onye e-kfughe okfu;
 t'o ree;
 ẹ ba bụ l'ọ bụ Nnajiufu kweru t'o ree?
 38 ?Tọ budunua
 Okaribe-Kakota-Nụ asuje
 t'iphe-oma mee; yo mee;
 l'asujekwaphu t'iphe dụ ẹji mee; yo mee.
 39 ?Bụ ngunu kparu iphe
 madzụ nwigbaleke-oma
 a-nọduje agụ aphụ teke
 aahụ iya àhùhù k'iphe dụ ẹji, o meru?
 40 T'ayi gbuedu igo l'uzo ayi; ghaa ya aghagha;
 t'ayi kpolata azụ lakfuta Ojejoje.
 41 T'ayi zia obu l'ẹke Nchileke, nọ l'imigwe nọ;
 chị-liaru iya ẹka; sụ:
 42 "Ayi meswewaru;
 bya ekwefu ikè;
 ọphu ị gụduru ayi nvụ.
 43 I phukpuru onwongu
 ẹhu-eghughu l'ọ bụ uwe;
 nọdu iya chiru ayi tugburu;
 gbushia ayi; t'ị phuru ayi imiko.
 44 I gude urukpu kwechia onwongu;
 k'ọphu iphe e kfururu ngu te rudu ngu nchị.
 45 I mewaru; ayi aburu
 ẹswara-iphe;
 dụwa l'ọ bụ ikpọzu l'ẹke ndiphe nọ.
 46 Ndu ọhogu ayi ekfuwaru ayi o-beru-t'ọ-kwaa.
 47 N-yemegvu bẹ dakfutaru ayi;
 a gbashiaru ayi ọnya;
 emebyi yẹle kpurupyata adakfuta ayi."
 48 Ẹnya-mini jiru mu ẹnya;
 kele ndu nke mu b'e gbushikotawaru.
 49 Ẹnya-mini ta atso-buhudu
 mu atso-buhu l'ẹnya;
 50 jeye teke Ojejoje a-nọdu
 l'imigwe tufu ẹnya lee l'alị.
 51 Iphe mu phuru meru mu ata chichichi;
 Yọ buru ẹge ọ duru iphe
 bụ unwu-mgboko mkpukpu mu.
 52 Ndu ọhogu mu anọduje
 achị nta mu ọchi nta nwenu;
 l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe.
 53 Ẹphe nwuru mu ye l'ime nsụ;
 woru mkpuma swichia ya.
 54 Mini tukpuru mu ishi;
 mu arịa lẹ mu phuhuwaru.
 55 Mu nọdu l'ime nsụ ono

kpọ-ku nggube Ojejoje.

- 56 I nūwaru arọro, mu arọ ngu; sụ:
 “Ba adahụkwa mu nkịchi
 l’araku ono, mu araku ngu
 t’i dzọ mu ono”
- 57 I kparutaru ị teke mu rakuru ngu.
 I sūru tẹ mu ba atsụkwa egvu.
- 58 Nggube Nnajiufu;
 ọ kwa nggu kfuchitaru mu ọnu;
 bya agbata ndzụ mu.
- 59 Nggube Ojejoje;
 i phụwarua ẹjo iphe e meru mu;
 hanaaru mu enge!
- 60 I phụwaru ẹge ẹphe
 gwataberu mu ụgwọ iphe
 mu meru; mẹ ẹjo idzu,
 ẹphe achikotaru mu.
- 61 Nggube Ojejoje;
 i nūwaru-a ẹge ẹphe
 ekfurushi mu; mẹ ẹjo idzu, ẹphe achiru mu;
- 62 mbụ atabashi, ndu ọhogu mu atabashiru mu;
 mēkwaphu ẹjo idzu,
 ẹphe anọduje achiru mu mkpụrumkpuru.
- 63 Lekpodudunu; ọ buje;
 ẹphe -vudo evudo;
 mẹ ẹphe -nọdu anọdu
 ẹphe l’agụ mu l’egvu.
- 64 “Byiko Ojejoje;
 gwata nū ẹphe ụgwọ ẹge
 ọ gbaru t’i gwata ẹphe;
 l’iphe ẹphe gude ẹka ẹphe kpata.
- 65 Kpọ-chia ẹphe obu;
 nggu atụ ẹphe ọnu.
- 66 Gude iphe-eghughu;
 chia ẹphe;
 gbushia ẹphe ị mkpuli
 igwe ngu; Ojejoje.”

4

Ọnodu Jerúsalemu teke ọ daru

- 1 Lewaru ẹge mkpọla-ododo ono,
 shi egbu ngerengere ono
 nwakotaru anwanwa.
 Lewaru ẹge ẹgiri
 mkpọla-ododo ono
 duwanu inyichi-inyichi.
 Mkpuma ụlo-nsọ
 dakashihuwaru nanu nanu ị mkpokahu-uzo.
- 2 Unwu Zayonu, bu ndu enya eje,
 bu ndu ono, du l’o bu
 okpobe mkpọla-ododo;
 be dukotawanu l’o bu ite,

- e gude ura kpua;
mbụ l'ò bụ iphe ò-kpụ-ite kpuru.
- 3 Mbụ jeye lẹ nkụta-ọswa
echejekwa unwu iya ọra;
obenu lẹ ndu nke mu;
bẹ ẹjọ ọkpoma nk'ẹphe
dukwa l'ò bụ k'enyi-nwenu echi-ẹgu.
- 4 Ẹgu ọra mewaru unwegirima
ire anyaru ẹphe l'akpo.
Unwegirima ẹphe arọ nri;
ọphu o nwedu onye ekweje anụ iya ẹphe.
- 5 Ndu phụ, shi erije
nggumufeleshi phụ;
gbe zeshiwanu ẹgu lẹ mbaduzo.
Ndu ọphu e gude ẹkwa uruswe-eze hee;
egbe azẹwanu l'ikpo ntụ.
- 6 Iphe e meru ndu nke mu
kaakwa kẹ ndu Sódomu ono,
a byaru bya aji ọnya; ẹphe agwuwa;
t'ò dụ onye gbaru ẹphe mkpu ono.
- 7 Ndu ishi ẹphe shi ka eberugo ọcha ọcha.
Ẹphe shi ka ọra eswi ọcha ọcha.
Ẹhu ẹphe shi ka
mkpuma-igwe ọcha virikiti.
Ẹphe shi achajẹ gbarakata
l'ò bụ mkpuma safaya.
- 8 Obenu lẹ nta-a;
bẹ ẹphe kawa utsukirinya oji uji.
E tọ dudu onye
ahubejekwadu ẹphe ama l'esu-uzo.
Akpo ẹhu ẹphe
swipyabetsuaru aswipyabe l'okpu ẹphe.
Ọ kpọhuwaru gbengu l'ò bụ nkụ.
- 9 Ndu laru l'ogu kakwa mma;
ma lẹ ndu ẹgu gbushiru.
Mbụ ndu ẹgu swiru tẹletele
jeye ẹphe anwushihu;
kẹ l'ẹphe ta phudu nri shi l'ókfù.
- 10 Unwanyi, nweru obu-imiko
gbe gudekwa ẹka ẹphe
shia anụ unwegirima ẹphe.
Yọ buru iya bụ nri
ndu nke mu teke ono, ẹphe shi ala-l'iyi ono.
- 11 Ojejoje gude ẹge iphe egbu iya vua ọvuma.
Ọ vuru ọvuma ẹge obu
enwu iya taphutaphu.
Ọ turu ọku lẹ Záyọnu;
yọ dzua dzua ntọ-l'ali, gude Záyọnu.
- 12 Ndu eze ndu mgboko;
mẹ ndu mgboko l'ò ha te
kwetadu lẹ ndu ọhogu;
m'ò bụ ndu yele onye nọ lẹ
mkpọkafu a-bataghe

l'obu-edukfu Jerúsalemu.

- 13 Ishi iya aburu ejo-iphe,
 ndu nkfuchiru Nchileke meshiru;
 me l'uruburuku, ndu
 agbajeru iya eja rushiru;
 mbu ndu ono, no l'ime mkpukpu ono
 gbushia ndu doberu eka ndoo ono.
- 14 Nta-a be ephe etsutsowa le
 mbaduzo l'o bu ndu ishi.
 Mee ndu ephe gbushiru;
 be merushiakwaru ephe;
 k'ophu bu l'ephe e-ta dudu
 ke t'e denyi ephe eka l'uwe.
- 15 Iphe aarajeru ephe bu:
 "Unu lufu; unu ruru onwunu aruru!
 Unu lufu! Unu lufu!
 T'ehu unu; be erukwa ayi l'ehu!"
 To du iya bu; ephe
 agbalashia je aghaphelaha.
 Iphe bu mbakeshi ekfulaha:
 "L'ephe ta anohakwa l'eke-a odo."
- 16 O bu Ojejoje l'onwiya chikashiru ephe.
 E too ghaheduru ephe enya;
 ta akwabehe ndu achijeru iya eja ugву;
 te mehe ndu bu ogurennya ohuma.
- 17 Ophu ka nu aburu l'ayi lewaru
 enya onye ogbata;
 to du iphe ayi letaru iya.
 Ayi anodu l'ulo nche;
 l'echi mba, e ta adzo-ghedu ayi.
- 18 Obojuje eke ayi dzoru okpa;
 igboma l'ege apata-okpa
 ayi; k'ophu bu l'ayi ta
 alufujehedu le gbororo.
 Nk'ayi agvukwa agvugvu.
 A guakwaru ege ayi
 a-no-bebe ogu;
 ke l'ishi ayi abyawa akparu.
- 19 Ndu achi ayi oso ka ugo,
 ephe l'akpamigwe ephephe.
 Ephe chiru ayi l'ugvu ugву;
 kee; kwaberu ayi l'echi-egu.
- 20 Onye Ojejoje fotaru,
 bu iya bu onye bu iya bu ndzu ayi;
 be dalahwaru l'iduma, ephe turu;
 mbu onye ono, ayi riru l'ayi a-nodu iya l'ehu;
 te ndzu dzua ayi l'iphe bu mbakeshi ono.
- 21 Unu tee eswa; t'ehu tsoje unu
 ena unube ndu Edomu;
 mbu unube ndu ono, bu l'ali Uzu.
 Obenu l'aa-gbekwa unu
 iphe-ehuka nk'unu;
 unu angwa ya;

yo gude unu;
unu agbaru ọtu.

- 22 Unube ndu Záyọnu;
àhùhù, aahù unu gvụakwaru.
E tọo hahẹkwa unu l'uzo ọdo.
Obenu l'unube ndu Édọmu;
be ọo-gwata ugwo ejo iphe ono,
unu emeshi ono; tụa unu ẹba
k'ejo iphe unu l'ọ ha.

5

Okfu anụ Nchileke

t'ọ phụa imiko

- 1 Byiko Ojejeje;
nyatanụ iphe meru ayi.
Lenua ẹnya;
phụ iphe-iphere, ayi eje.
- 2 Òkè-iphe ayi; be lakotawaru
ndu laru alala l'ẹka.
Ufu ayi bukotawa ke ndu mba ọdo.
- 3 Nna ayi phe; b'e ndu ọhogu gbukotawaru;
nne ayi phe awushiru;
buru ndu mma tufushiru.
- 4 Mini, ayi angu; be ayi azu azuzu.
Ege ono be temanu ayi
eshia iphe le nku;
ayi azua ya azuzu.
- 5 Ndu ishi ayi dzopyabekwaru ayi ichirukfu.
Ike gvụakwaru ayi
Ephe te ekwe haa ayi t'ayi tuta ume.
- 6 Ayi wowaru onwayi ye l'ẹka
ndu Ijiputu;
woru onwayi ye l'ẹka ndu Asiriya;
ege ee-shi t'ayi phua nri; ria.
- 7 Nna ayi phe meru ejo iphe; nwushihu.
Nta-a be ayi ala ụla iphe ephe meru.
- 8 Ndu ohu achiwa ayi;
ophu o dudu onye
a-dzofuta ayi l'ẹka ephe.
- 9 Ayi aloje ishi ayi alolo;
temanu ayi aphua nri,
ayi e-ri;
kele mgburuma no l'echi-egu.
- 10 Akpo gbanwuhuru ayi oku;
l'ọ bu ovovo-oku
le k'ejo-egu ono, emenu ono.
- 11 Unwanyi b'e mewaru
ejo iphe le Ugvo Záyọnu.
Ọ kwaphu ege ono;
b'e gudetsuaru unwu-mgboko
k'ehuka le mkpukpu, notsua le Júda.

- 12 Ndu ishi ayi; bẹ ephe
swi-gbushiru.
Ndu bu ogurenaya;
b'ẹ te eyeheduru ugву.
- 13 Unwu-okorobyа;
b'e guderu l'ike t'ephe gude
mkpuma l'akwo iphe.
Unwegirima unwoke
angatsya anganga le nku, e boru ephe.
- 14 Ndu bu ogurenaya;
shiwaa l'obu-edukfu wukahu.
Unwu-okorobyа ahawa
egву, ephe aguje.
- 15 Ehu ta atsohedu ayi ena.
Egву, ayi shi eteje
ghowaru ayi nggumaphu.
- 16 Okpu-eze, ayi kpu dafuwaru.
Nshoo ayi; ke l'ayi mewaru ejo iphe!
- 17 O bu iya kparu iphe meji tofuru ayi;
buru iya kparu; enya ayi
eletsuwa eruru-eruru;
- 18 kele Ugву Zayonu;
be egbara kfuwaru;
nkuta-oswa anodu iya l'akpa uri.
- 19 O bu nggube Ojejoje achi;
yo buru nggu a-chi;
gbururu jeye le gbururu.
Aba-eze ngu a-no tsube
l'ogbo sweru l'ogbo.
- 20 ?Bu ngunu meru iphe
i zaharu ayi.
?Bu ngunu meru iphe
i gharu ayi azu ulori ege-a?
- 21 Wophutanu ayi azu l'eke,
i no; byiko Ojejoje;
k'opfu ayi a-lakfuta ngu odo.
Menua t'iphe, duru ayi
le mma ege o shi duhawa l'oge ohazu.
- 22 ?Ti swiwaru eka;
swia okpa l'eke ayi no?
Wenua pashia; byiko.

Ezekèlu

Aba-eze Nchileke

¹ Yo be l'onwa k'èno gbaru abali ise l'afa k'ùkporo l'iri. Teke ono; be mu tso ndu a kpuru le ndzu; buru l'iku Ònyimu Keba. Imigwe ekpuhaa; gheru onu; mu aphushia àphù bụ iphe Nchileke koshiru mu. ² Yo be l'onwa k'èno gbaru abali ise, l'afa, kwe eze Jehoyakinu afa ise; k'òphu a kpuru iya le ndzu; ³ Ojejoje abya ekfuru yeru Ezekèlu Buzu, bụ onye achijeru Nchileke eja. O bụ l'iku Ònyimu Keba le Bábýlónu b'ò nò teke ono, Ojejoje byaru bya ekfuru yeru iya ono. O nò l'èke ono; ike kè Ojejoje abya iya l'èhu.

⁴ Mu abya ele ònya; oke phèrèphèrè, shi l'ùzo isheli egude urukpu, dù egvu; gude ebemu, egbu mèremu mèremu; mè iphoro, charu vaa bya anòphee mu mgburumburu. Echilabu iya ekelephu too l'ò bụ ope. ⁵ L'òku ono kwaphu; be iphe èno, òkòta l'ò bụ iphe nò ndzù nòkwaphu. Iphe èno ono gbakòtaleruphu ugbugba madzù. ⁶ Obenu l'ò nwegbaaru ifu èno èno; mè èbà èno èno l'èhu l'èhu. ⁷ Okpa èphe kfugbaaru akfuru. Apata-okpa èphe adùkòtalephu l'ò bụ k'unwu ophoja eswi; l'egbukota mùmumuru l'ò bụ ope, e teru manù. ⁸ Èphe kfùkòta èka, dù l'ò bụ èka madzù le mkpuli èbà èno, èphe kfugbaa le mgberemèku èno èno ya ono. Èphe èno ono nwekotaru ifu; nweru èbà. ⁹ Èbà iya ono edegbatsua l'ibe iya. Yò kpòo giriri chebe ifu l'ùzo ifu; to nwe èphe onye jeru oswiba aswiba.

¹⁰ A -bya l'ège ifu èphe gbaru; èphe èno ono nwekotaru ifu madzù l'ùzo ifu; nweru ifu agù l'ùzo èka-ùtara; nweru ifu eswi l'ùzo èka-ibýita; nweru ifu ugo l'ùzo azù èphe. ¹¹ O bụ ège ono; be ifu èphe gbakòtaru. Èbà iya ono; be jalikotaru ajali. O nwekotaru èbà èbo èbo l'èhu l'èhu; ophu ònu edegbabetsua nk'íya le k'ibe iya. Èbà èbo èbo òdo, o fukwaruphu l'èhu l'èhu b'ò gude kpuchitatsua onwiya. ¹² Ophu ònu; yo chebelephu nhamunha l'ùzo ifu. Yò buje èke ume, edu èphe shiru; èphe awùru tsoru iya; ophu èphe 'aswibajedu aswiba.

¹³ Iphe èno ono, nòtsua ndzù ono ekekòtalephu l'ò bụ icheku-òku; m'ò bụ itsu-òku. O -jeru laa ifu; yo jeru laa azù. Oogbu nwìnwii; ebemu eshi iya l'eme mèremu mèremu. ¹⁴ Iphe ono, nòtsua ndzù ono abuje: o -ziru jee l'ifu; yo ziru laa azù l'ò bụ ebemu-igwe.

¹⁵ Mu elekwadua iphe ono, nòtsua ndzù ono; bya aphua okpa-ìgwè, nò l'alì; gvtsuaru l'iku iphe ono, nò ndzù, nwetsuaru ifu èno ono. ¹⁶ Owaa bụ ège okpa-ìgwè ono gbatsuaru; mè ège e gude meshia ya: Okpa-ìgwè èno ono gbakòtaru ugbugba lanù; l'achakòta l'ò bụ kirìsòlàyìtù; ophu ònu; yo dù l'è pyokafuru iya l'ibe ya. ¹⁷ Yò buje teke èphe tũgburu; èphe echebekota ifu le mgberemèku lanù; ophu okpa-ìgwè aghazidu aghazi. ¹⁸ Igbirimònu okpa-ìgwè ono hagbaa l'eli eli; òkòta egvu. Igbirimònu okpa-ìgwè ono èphe èno; be ònya kpòleruphu iyeye-e mgburumburu. ¹⁹ Yò buje teke iphe èno ono, nòtsua ndzù ono tũgburu; okpa-ìgwè ono, nòtsua èphe l'azù ono awùru tso èphe. Teke iphe èno ono wùlihuru; okpa-ìgwè ono awù-lihukwaphu tso èphe. ²⁰ Yò buru èke ume iphe ono, nògbaa ndzù ono shiru; èphe awùru shia èke òbu; ège ono; be okpa-ìgwè ono awù-lihujekwaphu tsoru èphe; kè l'ume iphe ono, nòtsua ndzù ono; be òkòta l'òkpa-ìgwè ono. ²¹ Teke iphe ono, nòtsua

ndzụ ono kp̄iriberu; ọkpa-ígwè ono akp̄iribe. Teke o vudo nwandoo; yo vudokwaphu nwandoo. Teke iphe ono, n̄otsua ndzụ ono wụ-lishihuru; ọkpa-ígwè ono awụ-lihukwaphu tsoru ẹphe; kẹ l'ume iphe ono, n̄otsua ndzụ ono; bẹ n̄okota l'ọkpa-ígwè ono.

²² Iphe n̄okota iphe ono, n̄otsua ndzụ ono l'ishi; bẹ s̄usahuleruphu l'ọ bụ akpamigwe l'achak̄ota pemu-pemu l'ọ bụ aka-mini; d̄u egvu l'ẹnya. ²³ Lẹ mkpuli iphe ono, s̄saru l'ọ bụ akpamigwe ono; bẹ ẹphe jakashikotaru ẹbà; ẹbà ẹphe edegbabetsua ọnu. Ẹphe nwekotaru ẹbà labụ l'ẹhu l'ẹhu, kpuchikotaru ẹphe ẹhu. ²⁴ Teke ẹphe atugbu; bẹ mu n̄uru ọda ẹbà ẹphe; yọ da l'ọ bụ ọchoku eze ẹnyimu; mbụ l'ọ bụ olu Ọkaribe; mbụ l'ọ bụ ụkporo, ụnukurunu ndu soja. Yọ buje teke ndu ono vudo; ẹbà ẹphe ono akụ-zitakota akụ-zita. ²⁵ Ya ndono; ẹphe evudo l'ẹke ono kụ-zitatsua ẹbà ẹphe ono akụ-zita; a n̄a olu, shi l'iphe ono, d̄u l'ọ bụ akpamigwe ono, s̄saru ẹphe l'ishi ono.

²⁶ L'eli iphe ono, s̄saru l'ọ bụ akpamigwe; n̄odu ẹphe l'ishi ono; bẹ iphe d̄u l'ọ bụ aba-eze, e gude mkpuma sáfayà mee n̄o. Iphe d̄u l'ọ bụ madzụ abya an̄odu l'aba-eze ono. ²⁷ Mu abya elee ẹnya; ph̄a lẹ d̄ube l'ẹke d̄u l'ọ bụ ukfu iya je alufu l'ishi; bẹ ekekota l'ọ bụ ope, charu too; mbụ l'ọ bụ ọku. Tsube l'ẹke d̄u l'ọ bụ ukfu iya gbada; ekelephu l'ọ bụ ọku; iphoro, egbu nw̄iinwii achaphee ya mgburumgburu. ²⁸ Ọ bulephu ẹge ono, evu-mini aduje mb̄oku, mini ach̄i ono bụ ẹge iphoro ono d̄u; chaphekota iya mgburumgburu.

Ọ bụ ẹge ono b'ọ gbaru; mbụ ọdu-biribiri Ojejoje. Teke mu ph̄uru iya; bẹ mu daru kpube ifu l'al̄i; mu abya an̄a olu onye ekfu okfu.

2

Ozi, Nchileke ezi Ezekèlu

¹ Yo ku mu: “Nwa ndiphe; gbeshi vudo evudo! L'ọ nweru iphe ya e-kfuru mu.” ² Yoo gudekwadua iphe ono l'ekfu; ume Nchileke abatawa mu ph̄u l'ẹhu; palia mu gvube; mu an̄u iphe o kfu. ³ Yọ s̄u mu: “Nwa ndiphe; ya ezi mu tẹ mu jekfu ndu Ízurelu; mbụ mba ono, bụ o-kweru-ike, kwefuru ya ikè ono; mbụ ndu ono ẹphe lẹ nna ẹphe shi keshinu ono nyataru iya nd̄u jeye ntan̄u-a. ⁴ Ndu ono, ya ezi mu tẹ mu jekfu ono; kwa ekweletekwe; buru o-kweru-ikè ph̄e. Wo tẹ mu s̄u ẹphe: ‘L'owaa iphe Ọkaribe-Kak̄ota-N̄u ekfu.’ ⁵ Mẹ ẹphe -ngab̄eru iya nch̄i; mẹ ẹphe 'angab̄edu; mbụ ndu ọnu-ulo ono, bụ o-kweru-ike ono; bẹ ẹphe a-marua l'onye nkfuchiru Nchileke; bẹ ẹphe l'iya n̄jeru.

⁶ “Nḡgube nwa ndiphe; ba ats̄ukwa ẹphe egvu; ọphu ì ts̄ukwa okfu, shi ẹphe l'ọnu. A makwar̄ya l'ogaramambo; m̄e am̄i-ogvu gbaru ngu mgburumgburu; nggu l'akp̄i eburu l'ekalanu; ole ba ats̄ukwa egvu. Ba ats̄ukwa egvu iphe shi ẹphe l'ọnu; ọphu meji 'atofukwa ngu; kẹ l'ẹphe kwa o-kwefuru-ikè ph̄e. ⁷ Wota iphe mu kfuru ngu; kfuaru ẹphe; m̄e ẹphe -ngab̄eru ngu nch̄i; m̄e ẹphe 'angab̄edu; kẹ l'ẹphe kwa o-kwefuru ikè ph̄e.

⁸ “Ọlobu; nḡgube nwa ndiphe; ngab̄ekwa nch̄i l'iphe mu ekfuru ngu. Ba ab̄ukwa o-kwefuru-ikè ẹge ẹphe b̄u. Kpuhaa ọnu; ria iphe mu an̄u ngu.” ⁹ Ya ndono; mu abya elee ẹnya; ph̄a ẹka, a mach̄iia mu. Iphe n̄o l'ẹka ono b̄u ẹkwo, a gw̄oro agw̄ogwo. ¹⁰ Yọ bya aphushia mu ẹkwo ono l'ifu. Iphe e deru l'ẹkwo ono ẹka lab̄u b̄u ẹkwa-aph̄u; ẹkwa-anw̄uhu; m̄e iphe-ẹhuka.

3

1 Ya ndono; yò sù mu: “Nwa ndiphe; tẹ mu ria iphe e doberu mu l'ifu; mu ataa ẹkwo agwogwo-wa. Teke mu tatsuaru iya; mu eje ekfuru okfu nu ndu Ízurelu.”

2 Tò dú iya bú; mu abya eghechaa onu; yo woru ẹkwo-agwogwo ono ye mu l'onu tẹ mu taa. 3 Yò sù mu: “Nwa ndiphe; taa ẹkwo agwogwo-wa, ya anu mu-a; tajia epho.” Mu abya eworu iya taa; yò tsokota mu rengerenge l'onu l'ò bú manu-engu.

4 Yò sù mu: “Nwa ndiphe; tugbua nta-a jekfu ndu Ízurelu je ekfuaru epe iphe ya suru t'i kfu. 5 Ndu ya ezi mu tẹ mu jekfu ta bukwa ndu okfu epe shihuru ike; dú ẹhuka anunu. Ndu ya ezi mu tẹ mu jekfu kwa ndu Ízurelu. 6 Ẹ tọ bukwa ndu oha-ntsù, okfu epe shihuru ike; dú ẹhuka; mbu ndu mu ta anudu iphe epe ekfu. Oke; ndege ọ buru ndu oha-ntsù ono; be ya ziru mu tẹ mu je; me epe g'angabekwaru mu-a nchi. 7 Obenu l'ẹ to nwedu lẹ ndu Ízurelu angaaru mu nchi; kele ndu Ízurelu l'ẹpe ha wowaru okpoma kpo-chia; buru ndu okpoma-ikpokponyi. 8 Obenu lẹ ya e-me mu tẹ mu dú l'ò bú epe; buru onye obu taru mini; buru okpoma-ikpokponyi. 9 Ya e-me t'obu tahu mu mini; shihu mu ike l'ò bú mkpuma-igwe; ka ẹkpu-nku oshihu ike. Tẹ mu ba atsukwa epe egvu; ophu ẹhu 'anmaka mu anmanma; e guderu l'ẹpe bú o-kwefuru-ikè phe.”

10 Yò sù mu: “Nwa ndiphe; tẹ mu ngaberu iya nchi ohuma; wotakota iphe-a, ya ekfuru mu-a ye l'obu. 11 Tugbua jekfu ndibe unu ono, a kpuru lẹ ndzù ono; je asù epe: ‘Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu!’ Kfuru iya epe: m'ẹpe ngaberu ngu nchi; m'ẹpe 'angabedu.”

12 Ya ndono; Ume Nchileke abya apalia mu imeli; mu anu igidi, ede mu l'azù; l'ekfu t'a nọdukwa l'ẹke Ojejoje bu jaa ọdu-biribiri iya ajaja! 13 Mu anukwaaphu kapukapu ẹbà iphe ono, nọtsua ndzù ono l'ẹke epe ajigbatsua onwẹpe; me igidi okpa-igwè, nonyabe iya nu l'ẹke onma jijiji. 14 Ya ndono; Ume Nchileke ono abya apalia mu; tugbua; mu egude ehu-eghughu tugbua; ẹhu agbahu mu totoroto. Ike Nchileke anodu mu l'ehu k'igiri-igiri. 15 Tò dú iya bú; mu ejekfube ndu ono, a kpuru lẹ ndzù, bu lẹ Teli-Abibu l'iku Enyimu Keba. Ya ndono; mu erua eke ono, epe bu ono; mu l'ẹpe achiko nọdukota l'ẹke ono abali ẹsaa; mu anodu l'ẹke ono; kpo beru.

*Aanmaru Ezekelu okwa
(Ezek 33:1-9)*

16 A nọlephu abali ẹsaa; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; 17 sù mu: “Nwa ndiphe; ya mewaru mu tẹ mu buru onye nche ndu Ízurelu. Ọo ya bú; tẹ mu nukwaa iphe ya ekfuru mu; nmaaru ndu Ízurelu okwa, ya anmaru mu tẹ mu nmaaru epe-a. 18 Ọ -buru lẹ ya suru ejo madzù: ‘L'ò buakwa maa’; mu ta lọ onye obu ẹka lẹ nchi; sù iya t'ò haa ejo ọzo, ootso; k'ophu ee-shi ege ono dzọo ya ndzù; be onye ono a-nwuhukwa. Obenu l'ọo mbẹdua; be ọchi iya a-tukoru l'ishi. 19 Ọ -bukwanuru lẹ mu loru ejo madzù ẹka lẹ nchi; to kwe oha ejo iphe, oome; be ọo-nwuhukwa. Ọ bú l'ẹka mu; ta aduhedu iya; kele mu dzowaru onwomu ndzù. 20 Ọdo bú; teke onye doberu ẹka ndoo nonyaaru; ha ome ohuma; melahaa ejo iphe; be mu e-doberu iya iphe ọo-kpakota; nwuhu. Keshinu ophu mu ta lodu iya ẹka lẹ nchi; be onye ono a-nwuhu; k'ejo iphe ono, o meru ono. A zahashia ohuma, o shi mee. Obenu l'ọo mbẹdua; be ya a-tukobe ọchi iya l'ishi. 21 Ọ -buru l'onye doberu ẹka ndoo; be mu loru ẹka lẹ nchi; t'ẹ b'o meshi iphe dú eji; yo nu

ya; to mehe iya; be ndzu e-dzu iya; ke l'o nuru eka, mu loru iya le nchi. Mbèdua eshi ege ono dzoo onwomu."

Ire anyaru Ezekelu l'akpo

²² Ike Nchileke abya mu l'ehu. Yo su mu: "Te mu gbeshi jeshia l'obasara ali ono; l'oo eke ono; be ya e-kfuru nu mu."

²³ To du iya bu; mu abya egbeshi tugbua jeshia le nsuda, no l'eke ono. Mu erua; bya aphua odu-biribiri Ojejoje, du l'o bu ophu mu phujehawaru le mgboro Enyimu Keba; mu adaa; kpube ifu l'ali. ²⁴ Ya ndono; Ume Nchileke abya apalia mu; bya ekfuru nu mu; su: "Te mu tugbua; je aguchia onwomu l'ulo mu. ²⁵ Nggube nwa ndiphe; l'ee-gude okpukpu kee mu. Mbù l'ee-ke ngu egbu; k'ophu e tji tsohedu ndu Izurelu ejephe. ²⁶ Mu e-me t'ire nyaru ngu l'akpo; t'onu buru mu kputummu-kpuruma; k'ophu mu ta abaghejeduru ephe mba; ke l'ephe bu ndu onu-ulo kwefuru ikè. ²⁷ O bu le teke ya kfuru okfu nu mu; be ya e-mee te mu kpuhaa onu odo. Teke ono; mu asu ephe: 'Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu!' Onye o du t'o ngaberu mu nchi; yo ngaberu mu iya. Onye e to dudu t'o ngaberu mu nchi; yo ha; ke l'ephe bu ndu onu-ulo, kwefuru ikè."

4

Ege ee-shi yechia Jerusalemu

¹ "Nta-a nggube nwa ndiphe; pata ishi-eja lanu dobe l'ifu ngu; nggu esee ya Jerusalemu l'eli iya. ² Unu gbaa mkpukpu ono mgburumgburu; kpua upho-mkpuma, bu okpo-mgbinyiku swibe iya. Unu edoo odu ugu unu iche iche donyabe iya. Unu abya teke ono bya edoo ose-ogu; dophee ya mgburumgburu; ³ unu abyakwaphu bya ewota jakpatangu igwe, ha usabusa gvube t'o gvuru l'o bu upho-mkpuma no-buhu unu le mkpukpu ono; unu eworu ifu ghaaru iya. T'o dulephu l'o bu mkpukpu, e yebutaru k'ogu. Yo buru unu yebutaru iya obu. O bu iphe-a a-buru ndu Izurelu iphe-ohubama.

⁴ "I-mebetsua; nggu abya azeru; gbube nko l'eka-ibyita ngu; woru iphe du eji ndu Izurelu nyibe onwongu. Abali ole, ii-zeru gbube nko ono be bu ege i vukotaru iphe du eji ndu Izurelu. ⁵ Ukpore abali iri le tete l'abali iri, bu afa ole, ephe mekotaru iphe du eji be mu eme ngu t'i vukotaru iphe du eji ndu Izurelu. ⁶ Teke i megeru iya ege ono; nggu abya egbube nko odo; ugbiya-a be bu eka-utara ngu be ii-gbube iya; nyibe onwongu iphe du eji ndu Juda. Ukpore abali ebo be mu e-me ngu t'i vukotaru iphe du eji ephe; abali lanu be no-chiru enya afa lanu.

⁷ "Ghachi ifu l'iphe ono, i mekotaru, ekoshi ege e yebutaru Jerusalemu; nggu egude eka iphoro kfu ege oo-du obodo ono. ⁸ Mu e-gude okpukpu tua ngu t'e b'i gha aghagha jeye teke i no-geru eyebuta ono, e yebutaru mu ono.

⁹ "Nggue ewota witu; wota bali; me azaku-mbeke; azaku; igberi; me le supelutu wukotaru iya ye l'ite dobe, ii-nodu eri teke ii-ze le mgberemeku ngu ukpore abali iri le tete l'abali iri. ¹⁰ Nri, iiri be aa-tubataje atubata nu ngu; nggu eria ya; ngaberu k'echile. ¹¹ Nggue abya ekutakwaphu abamida, ii-nodu anguje ugbo lanu l'uboku. ¹² Nri ono be ii-ri ege itaje akara bali. Nri ono be ii-nodu l'abadoro eke ndu Izurelu a-phugbakotaru iya; gudeje nshi madzu ozori nku ghe iya."

¹³ Tò dú iya bú; Ojejoje asù mu: “Ò bú ège ono bè ndu Ízurelu a-nòduje ata buredi, e meruru emeru l'iphe bú mbakeshi èke, mu e-ruta èphe je edobe.”

¹⁴ Ya ndono; mu asù: “Òkaribe-Kakòta-Nù; mē mu te merubukwa onwomu emeru. Tsube teke mu bú nwata jeye nta-a bè mu te debukwaa ònu l'iphe nwùhuru anwùhu; òphu mu ta tabùkwaa anù, anù ibe iya fògburu afo-gbu; òphu ò dùbukwaa anù, aaso nsò, bahùjeru mu l'ònu.”

¹⁵ Yò sù mu: “Ò dù mma. Ya a-ha mu tē mu kùtajē nshì eswi; gude ghee buredi; l'òzori nshì madzù.”

¹⁶ Tò dù iya bú; yò bya asù mu: “Nwa ndiphe; mu e-me tē b'ò dùhe èke aaphùje nri kpata lē mkpùkpù Jerúsalemu. Èphe a-chijeru èka l'òbu l'eri nri, a tùtaru atùta. Nwa mini, a tadaru l'iphe bè èphe a-nòdu angùje; l'angù iya l'òbu eyofu; ¹⁷ kē l'ègu mē iwe mini a-bya. Onyenònu a-phùje ibe iya; yò kpòo ya òfku; kē l'èphe alashi èhu; mkpata iya abùru iphe dù eji, èphe mekotaru.”

5

Ezekelu akpù onwiya ishi

¹ Ya ndono; yò sù mu: “Nwa ndiphe; pata ogu-mbeke, atsù nkò l'òzori agùbe; gude iya kpùshia onwomu ishi; mē l'èji-agba; kpota iya je atòo l'iphe aatoje era iphe; maru ège era iya ha. Mu -meebe; mu ekekahu iya uzi èto. ² Oge teke ono, e kechiru èphe ono gvuleruphu; mu ewota uzi lanù l'ègbushi ono; mē eji-agba ono je akpòo òku l'ime mkpùkpù ono; mu ekpota uzi lanù òphu gude ogu-mbeke je egbubushia ya ghakaa ya mgburumburu lē mkpùkpù ono. Mu abyakwaphu bya ekpota uzi iya òphu kwe iya uzi èto; phèkashia l'imeli; kēle ya a-mì ogu-mbeke gude chĩa ya. ³ Olobu; hatakwa nwakpùru ègbushi; mē eji-agba ono; phamia l'uwe-ugwèhu l'èke ò tsuru ùkpò. ⁴ Mu ahatakwaphu nwanshì ya; ghaa l'òku; tē òku kèpyashia ya. Ò bú iya; bè òku e-shi gba-nwuhu; dzùá Ízurelu mgburumburu.”

⁵ Ówaa iphe Ókaribe-Kakòta-Nù ekfu: Ò sùru: “Lekpodudunu Jerúsalemu bè mu doberu l'echi iphe bú mbakeshi; igweligwe mkpùkpù agbaphe iya mgburumburu. ⁶ Óbule èphe kwefuru ikè lē nsò iya; mē l'iphe ya tòru òkpa iya; mbù kakòta iphe bú mbakeshi; mē òhamoha, èphe l'èphe riru oke eji. Ndu Jerúsalemu jìkaru ome ekemu mu; jìka otso iphe mu tòru èphe òkpa iya. ⁷ Óo ya bú; ówaa iphe Ókaribe-Kakòta-Nù ekfu: Unu ka mkpùkpù òdo, bupheru unu mgburumburu òburu emekota emekota; kē l'unu te kwedu meje iphe mu tòru òkpa iya t'unu meje; mbù l'unu ruwaru ekemu mu ye l'azù. Mbù l'unu ta dùkpodu ike emetabe ège mbakeshi, bupheru unu mgburumburu eme. ⁸ Óo ya bú; Ówaa iphe Ókaribe-Kakòta-Nù ekfu: Yèbedua l'onwiya buakwa òhogu kē nggube Jerúsalemu. Ya a-pakfutaru unu iphe-èhuka t'iphe bú mbakeshi phùgbaru; ⁹ k'èjo uruburuku ono, unu arùkòta ono bè ya e-me unu iphe ya te mebua; ya ta abyahè bya eme egbe iphe ono òdo. ¹⁰ Ndu bú nna a-nòdu ata anù unwu èphe; unwegirima l'ata kē nna èphe; unu egude ènya unu ele iya. Ya a-pakfutaru unu iphe-èhuka. Ndu òphu wafùru nù bè mu e-me t'èphe phèkashihu.

¹¹ “Ókaribe-Kakòta-Nù asù lē k'òphu unu gudewa iphe a kpòfu l'ènwa, unu agwaphe farùshia ùlo iya, dù nsò; rùkòta uruburuku, dùkòta iche iche; bè ya e-wofu obu l'èke unu nò; ya ta aphùheduru unu imiko òdo;

ophu ya ta ahakwa unu tẹ ya be me unu iphe. ¹² Mgbonwu; mę ejo ęgu e-gbufu uzi lanu l'unu l'ufu. Uzi lanu odo; bę ee-gude mma mee; ęphe adashia l'ęba.* Uzi k'ęto; bę ya e-me t'ęphe phekishihu; ya egude ogu-mbeke chiru ęphe tugbua.

¹³ "Teke mu mewaru ęge ęhu du mu; okpoma ejia mu oyi l'ęhu ęphe. O bu teke ono bę ęo-du mu lę mu mewaru ęge ęnya du mu. Teke mu metsuaru ęphe ęge ono, ooghu mu ono bę ęphe a-maru lę mube Ojejoje bę gude ęhu-ęghughu kfu okfu. ¹⁴ Ya e-me unu t'unu buru o-la-l'iyi; unu abukwaruphu ndu iphe bu mbakeshi nonu; mę ndu esweta esweta e-gudeje eme iphe-ochi.

¹⁵ "Teke ya e-gude mba; mę iphe-ęghughu hua unu ahuhu; bę unu aburu iphe-ochi; buru okfu, aakpu l'onu, bu iphe bu mbakeshi -phu iya; yo kpo-ya ukuvu; kpo beru. Ono kwa iphe yębe Ojejoje kfuru ndono. ¹⁶ Ya e-gude ejo-ęgu l'o bu akfu gbagbushia unu; unu aburu kpurupyata. Ya e-me t'ęjo-ęgu ono l'aka nshinu akaka eje; to nwe ęke unu aphu nri kę kpata. ¹⁷ Mu e-wolataru unu ejo-ęgu yele ejo anęgu ęgbudu, a-wuppyabe unu. Ejo anęgu ęgbudu ono mę ejo-ęgu ono e-gbushi unwu unu; mee unu; unu te nwe nwa. Mgbonwu mę mgbugbu-mma a-phi-kfuta unu. Mu e-gude ogu-mbeke bya unu l'ęhu. Ono kwa iphe yębe Ojejoje kfuru ndono."

6

Eeburu ndu, agwaje nte onu

¹ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru nu mu su mu: ² "Nwa ndiphe; ghachiru ugvu, notsua l'ali Izurelu ifu; nggu egude nkuchiru gbakushi iya ęphe; ³ su ęphe: Unube ugvu Izurelu; unu nukwaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfuru unube eze ugvu; mę unwu ugvu; unwu nggele; mę lę nsuda nsuda. Ya abyaakwa tẹ ya gude ogu-mbeke bya unu l'ęhu; ya abyakwaa omebyishi ęke aanoduje agwaru unu iphe. ⁴ ęnya-ngweja unu bę ee-chikposhi. ęnya-ngweja insensu unu bę ee-nwukposhi. Ndibe unu bę mu e-gbushi tua l'ifu nte unu. ⁵ Odzu ndu Izurelu bę mu a-togbotsua l'ifu nte ęphe; ghaa okpu ęphe mgburumburu l'ęnya-ngweja ęphe. ⁶ Iphe bu ęke unu butsua l'iphe bu mkpukpu, notsua l'ęke ono a-daburu ochobo; ęnya-ngweja unu aburu ęke dakposhihuru adakposhihu; mbu l'ęke unu agbaje eja a-buru iphe daburu kę mmanu; buru iphe a gbagharu agbagharu. Nte unu bę aa-dzopyashi adzopyashi; ęphe aburu iphe laru l'iyi. ęnya-ngweja insensu unu aburu ęke ee-tsukposhi etsukposhi. Iphe bu iphe unu gude ęka unu mee bę ee-mebyishikota. ⁷ Ee-gbushi madzu l'ifu unu ęge unu a-makwanuru l'o bu mbędua bu Ojejoje.

⁸ "Obenu l'o nweru ndu ophu ya a-ha t'ęphe dzuru; kę l'o nweru ndu a-wafu nu; teke ono, unu a-gbakashihu; tsoru iphe bu mbakeshi; mę l'ali, du iche iche ono. ⁹ Ndu ophu wafuru nu a-nodu lę mba ono, a kputsuaru ęphe laa ono nyata mu. ęphe anyata ęge o ghutaberu mu; mbu k'ogwa nte, bu iphe ęphe kporu obu chee; gbe wofu obu l'ęke mu no. ęphe anyatakwapu ęge iphe ęghube mu l'ęnya, ęphe ruberu l'unwu iphe ęphe

* **5:12** 5:12 Iphe, a kwata dee l'ęka-a bu uzi ndu ophu a-nwuhu "Time mkpukpu"; mę ndu ophu a-nwuhu "Tazu mkpukpu". L'ękwo owaa b'e deru ndu ophu nwuhuru "Tufu" l'o bu ęphebedua nwuhuru l'ime mkpukpu. Ndu ophu "daru l'ęba" bu ndu ophu nwuhuru l'azu mkpukpu.

doshiru l'agwaphe. Obekwanu l'akpamara ono, ephe mekotaru ono e-me ephe t'ephe du onwephe ashị. ¹⁰ Oo ya bu; ephe amakwanu l'ọ bu mbedua be bu Ojeoje; le mu ta asutsudua le mu e-me madzu akaduru; mu ahaa ya ememe."

¹¹ "Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: Unu kua aka pyongu; unu agbaa okpa kpitikpiti l'ali; unu achia ololokilo k'ahuma; me uruburuku, ndu Izurelu eme; ke l'ee-gude ogu-mbeke gbushia ephe; ejo-egu e-gbukwaaphu ephe. Ege ono be mgbonwu e-gbukwaphu ephe. ¹² Ndu ophu no ote-anya bu mgbonwu e-gbushi ephe. Ndu ophu no nte a-la l'ogu. Ndu ophu wafuru nu aburu ejo-egu e-gbufu ephe. Ono bu ege ya e-shi byabe ephe oke ehueghughu iya. ¹³ Teke ono; unu amaru l'oo yebedua bu Ojeoje; teke odzu ndibe unu a-zeshi l'eke ephe doshiru nte ephe; me l'anya-ngweja ephe mgburumburu; l'eli ugvu, ha l'eli; me l'onungonu oke ugvu; me le mkpuli oshi, nweru idzu; me le mkpuli achị, ekwo no; me l'iphe bu eke ephe akpojeru nte ephe insensu, mkpo iya eshi kwekwewe oku. ¹⁴ Ya e-sechi aka iya bya ephe l'ehu; mee t'egbara kfa l'ali ono. Ya e-me iya t'ọ daburu ochobo; shita l'echi-egu ono rua Dibula. O bu ege ono be egbara a-kfukota l'iphe bu eke ephe bu; k'ophu ephe a-maru l'ọ bu yebedua bu Ojeoje."

7

Oge ikperazu duakwa ntse

¹ Ya ndono; Ojeoje ekfuru nu mu su mu: ² Nwa ndiphe; owaa iphe mube Okaribe-Kakota-Nu ekfuru ali Izurelu. Mu suru: "O gvwaru; mbu k'ali ono, gba mgburumburu be gvwaru nu. ³ Nk'unu abyakwa agvugvu. Ya e-woru ehueghughu iya byabe unu. Ya ekpee unu ikpe l'ege unu meru; kfukwaaphu unu ugwo uruburuku, unu rukotaru. ⁴ Mu ta byadu bya aphuru unu imiko le phuu; mu ta aha unu; te mu be me unu iphe. Mu kfufutaje unu ugwo iphe unu meru; mbu me l'uruburuku ono, unu arukota ono be mu akfukota unu ugwo iya. Oo ya bu ege unu a-makwanuru l'ọ bu mbedua be bu Ojeoje."

⁵ "Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu: Iphe-ehuka abya; mbu iphe-ehuka ophu e ta anubudua ọtu onu iya abya. ⁶ Oge ikperazu ruakwaru! Oge ikperazu ruakwaru! O kwabeekwaru unu akwaberu! O ruakwaru! ⁷ Unube ndu bu l'ali-a! O ruakwaru teke unu ekpolashihu. Oge ruakwaru; mboku ono anowa ntse teke utsu a-da; to nwehe onye anokwadu l'ugvu ugvu e-te eswa. ⁸ Mu abyawa te mu byabe unu ehueghughu mu; gudekota ege o ghu mu mee unu iphe. Mu e-kpe unu ikpe l'ege unu meru; kfukwaaphu unu ugwo uruburuku, unu rukotaru. ⁹ Mu ta byadu bya aphuru unu imiko le phuu. Mbu le mu ta ahadu unu te mu be me unu iphe; mu kfufutaje unu ugwo iphe unu meru; mbu me l'uruburuku ono, unu arukota ono be mu akfukota unu ugwo iya. Oo ya bu ege unu a-makwanuru l'ọ bu mbedua, bu Ojeoje be meru nu.

¹⁰ "Mboku obu ruakwaru. O ruakwaru. Teke unu a-la l'iyi ruakwaru; ke l'emegbu, unu emegbu ibe unu be pawaru aka; ekuku, unu eku onwunu ahawa nshinu. ¹¹ Ome ehuka edujeru madzu ye l'ome akirishi. To nwedu ndu eme ege ono, a-phodu nu; mbu l'ephe ha, jeyekpo l'iphe ephe nweru enweru be ta adudu ophu a-ga mkpa. ¹² Oge ruakwaru. Mboku obu be ruakwaru nu. T'ehu ba atsokwa onye azu iphe ena; ophu onye ere iphe erere agukwa aphu; ke l'oke ehueghughu iya b'a byabeekwaru iphe, bu

mkporo-oha ono l'ò ha; ¹³ l'onye reru iphe ta agbatahèkwa iphe o reru gbururu jeye l'ège ephe èbo a-nò-beru; kẹ l'aphù, a phuru mkporo-oha ono ta alakwa kẹ mmanu. Ishi iya aburu lẹ shita l'èjo iphe, ephe meshiru; b'ẹ to nwedu ephe onye a-du-ghe ike dzoo onwiya ndzu. ¹⁴ Ephe gburu upyoku kwakòbe k'oje ogu. Obule to nwedu onye ekwe k'oje ogu; kẹ l'èhu-eghughu Ojejoje byakfutawaru ephe l'èphe ha.

Ee-me ndu Ízurelu

okpu-akpòhu

¹⁵ "Ogu ada lẹ mkpukpu. Ndu lufuru alufu bu mma b'e gude egbushi ephe. Ndu ophu no l'ufu aburu mgbonwu; me ejo-egu egbushi ephe. Ndu ophu no l'egu bu mma; be ee-gude mee; ephe adashia l'eba.* Ndu ophu no l'ime mkpukpu; be mgbonwu; me ejo-egu a-vu avuvu. ¹⁶ Ndu a-wafu nu be a-gbaru lashitsua l'ugvu je anodu eke ono akwa ekwa onwephe; l'ara l'ò bu ndo, no le nsuda; mbu onyenonu yo ra k'iphe du eji, o mekotaru. ¹⁷ Onyemoneye obule be eka a-tsuhu ume; ikpere aphuhu ephe gberigberi l'ò bu mini. ¹⁸ Ephe e-ye uwe-aphu; egvu eji ephe ehu; iphere ekojije ephe ifu ekoji; aa-kpucha ephe ishi akpucha. ¹⁹ Mkpola-ocha ephe; be ephe a-ghaka nanu nanu le woroworo; mkpola-ododo a-buru iphe aaso nsò; mkpola-ocha me mkpola-ododo ephe; ta adudu ike dzoo ephe mboku, Ojejoje a-byabe ephe ehu-eghughu iya. Ephe te egudeghedu iya mee t'egu ba guhe ephe; ophu ephe egudeghe iya kpata nri, e-ji ephe epho; kẹ l'ò mewaru; ephe enwulahu l'ome iphe du eji. ²⁰ Ephe gude mgbubu ephe, ama ntumatu l'eku onwephe; gudekwaphu mgbubu ephe ono l'emeshi ntekte, bu iphe akpofu l'enwa; gudekwa iya phu l'akpushi iphe du ejo eji. Mu e-melephu iphe ono, ephe meshiru ono t'ò buru ephe iphe aaso nsò. ²¹ Mu e-me te ndu ohodo gwoo iphemiphe obule ono; mbu mu e-me t'ò buru iphe ndu akirishi, bu le mgboko anakota le nfu. Ndu ono e-woru iya merushikota. ²² Mu e-wofu ifu l'èke ephe no; ndu ono abya emerushikota eke ono, mu yeru enya ono; mbu le ndu iphura a-bahu l'èke ono; merushia ya.

²³ "Meshia egbirigba dobe; kele iphe jiru ali bu ogbu ochi; iphe jiru mkpukpu ono aburu iphe kpangangu. ²⁴ Mu e-zita ndu kagekpo akirishi l'iphe bu mbakeshi t'ephe bya anakota ephe ufu ephe. Mu e-mekwaphu t'ekuku ndu oke agadima ono eku onwephe gvù; ege ono be mu e-mekwaphu t'èke dukotaru ephe le nsò buru eke e merushiru emerushi. ²⁵ Teke oke otsu egvu a-bya be ephe a-cho ege ephe e-me t'èhu du ephe agu; ophu ephe aphudu iya. ²⁶ Ntakfuru be a-nodu awu tumutumu abyakfuta ephe. Ejo nzi bu iphe a-nodu abya nu. Ephe a-nodu ese t'ephe maru; ?m'o nweru aphù ndu nkfuchiru Nchileke a-phuru ephe. Ege ono be ekemu, ndu achijeru Nchileke eja ezije ta aduhedu; ophu ndu bu ogurennya ta akpo-zihuru madzu uzo. ²⁷ Onye eze a-nodu agu aphu; onye ishi a-nodu t'ò ma iphe ephe e-me. Ndu ali ono be eka a-nodu anmakota jijiji. Mu a-nodu eme ephe l'ège ephe metaberu. Mu a-nodu ekpe ephe ikpe l'ège ephe ekpe ndu odo. Oo ya bu ege ephe a-makwanuru l'ò bu mbèdua be bu Ojejoje."

8

Aphù k'èbo

* 7:15 7:15 Phu iphe e deru le Ezek 5:12 le ke oda l'eba; l'ège o laru l'azu mkpukpu.

1 L'afa k'ishingu l'onwa k'ishingu iya l'abalị ise l'onwa ono bẹ mu nọ l'ulo mu; ndu bụ ọgurennya ndu Júda abya adọo mu l'ifu; ike Ọkaribe-Kakọta-Nụ abya mu l'ẹhu l'ẹke ono. 2 Mu elee ẹnya; phụa iphe dụ l'ọ bụ madzụ. Dụbe l'ẹke dụ l'ọ bụ ukfu iya jeye l'alị bẹ dükota l'ọ bụ ọku; dube l'ukfu jeye l'ishi bẹ nwukotaleruphu zii l'ọ bụ igwe, a huberu l'ọku yọ chaa gbarakata. 3 Ya ndono; yọ bya amachia iphe dulephu l'ọ bụ ẹka woo mu l'ẹgbushi; pata mu. Ume Nchileke ono apalia mu imeli; mu anọdu lẹ mgbaku igwe mę alị. L'aphụ ono, Nchileke meru; mu aphụ ono b'ọ nọdu pata mu jeshia Jerúsalemu; paru mu shia ẹke eeshije abahụ l'onu-uzo isheli k'ime ogbodufu eze-ulo Nchileke; mbụ ẹke ono, e doshiru nte, akpatajẹ okopho.

4 Mu abya ele ẹnya; phụa ọdu-biribiri Nchileke kẹ ndu Ízurelu. Biribiri Nchileke ono dulephu l'ọ bụ egbe iya ono, mu phujeru l'aphụ l'echi-ẹgu phụ. 5 Ya ndono; yọ sụ mu: "Nwa ndiphe; ledudunu ẹnya l'uzo isheli." Tọ dụ iya bụ; mu abya apalia ẹnya phụa onu-uzo, shiru onu nggamgbo ọphu nọ l'uzo isheli, bụ onu nggamgbo ẹnya-ngweja Nchileke nọ; phụa nte-wa, akpatsuje Nchileke iwe.

6 Ya ndono; yọ sụ mu: "Nwa ndiphe; ?ị phuru iphe ẹphe eme. Wo mu; ?mu phuru ejo akpamara, ndu Ízurelu akpa l'ẹke-a; shi iya l'achi iya l'ulo nsọ iya. Ọbenụ l'ii-phụbakwaaru akpamara ọdo, ẹphe arụ, gbe kakwaduru ọwaa ẹji."

7 Ya ndono; yọ duta mu jeshia l'onu-uzo, eeshije abahụ l'ogbodufu eze-ulo Nchileke. Mu erua; lee ẹnya phụa ẹnu, nọ l'upho-mkpuma ono. 8 Onye ono, du mu nụ ono asụ mu: "Nwa ndiphe; tịa ẹnu l'upho-mkpuma ono nta-a." Ya ndono; mu abya eworu upho-mkpuma ono tị-fua; phụa onu-ibo l'ẹke ono. 9 Yọ sụ mu: "Bahụ je aphụ ejo uruburuku, ẹphe arụ l'ẹke-a."

10 Tọ dụ iya bụ; mu abya abahụ; lee ẹnya phụa unwu anụ, dụ iche l'iche, awuje l'ẹpho, e sekashikotaru l'upho-mkpuma, nọtsukota l'ẹke ono; mę l'unwu anụ, aakpofu akpofu; mękwaphu iphe bụ nte, ndu Ízurelu agwa agwagwa, ẹphe sekotaru l'ẹke ono. 11 Ndu bụ ọgurennya ndu Ízurelu adu ụkporo madzụ ẹto lẹ madzụ iri vudokota l'ifu ẹke ono; Jazaniya Shafanu bẹ tsokwaphu lẹ ndu ono, vudo l'ifu ẹke ono. Ẹphe pakota iphe eegudeje akpọ insensu ọku l'ẹka l'ẹhu l'ẹhu. Ẹnwuru-ọku insensu ono eeshi l'iphe ono, ẹphe patsua l'ẹka ono lakpọ tütutu l'eshi kwẹkwẹkwe. 12 Yọ sụ mu: "Nwa ndiphe; ?ị phurua iphe ndu bụ ọgurennya ndu Ízurelu daburu l'eme l'edomi? Onyenonu bẹ bụ l'ulo nte iya b'ọ nọje. Iphe ẹphe ekfupheje bụ: 'Ọ kwa lẹ Ojejoje te ledunu ayi ẹnya. Ọ kwa l'ọ gbaghawaru alị-a.'"

13 Yọ bya asụ mu ọdo: "Ii-phụ-a iphe ndu ọdo, ẹphe anọdu eme, kabaru ndu ọwananu, ẹphe eme-wa ẹji." 14 Ya ndono; yọ bya eduru mu jeshia l'onu-uzo, eeshije abahụ l'ulo Ojejoje l'isheli iya; mu abya aphụa unwanyi, dūgatsuaru l'ẹke ono l'ara ẹkwa agwa Tamuzu.

15 Yọ sụ mu: "??I phujeru egbe iya ọwaa; nwa ndiphe? Mbụ ii-phụkwaru iphe ndu ọdo, gbe kọkota iphe ọwaa, ẹphe eme-wa ẹji." 16 Ya ndono; yọ bya eduta mu bahụ l'imime ogbodufu ulo Ojejoje ono. L'onu-uzo, eeshije abahụ eze-ulo Nchileke ono bẹ iphe ruru ụkporo unwoke l'unwoke ise doru onwephe lẹ mgbaku ọnokoru, nọ l'ẹke ono yele ẹnya-ngweja Nchileke, nọkwaphu l'ẹke ono. Ẹphe eworu azụ ghaaru eze-ulo Ojejoje ono; chebe ifu l'uzo ẹnyanwu-ahata l'efozitaru ẹnyanwu l'uzo ẹnyanwu-ahata l'abaru iya ẹja.

17 Yò sù mu: “?Mu phujeru egbe iya owaa; nwa ndiphe? Akpamara, ndu Júda akpa ta dukwa ephe biribiri; mbù iphe ephe eme l'èke-a? ? Ephe mefutaje t'ò buru iphe kpanganga e-ji ali-a; l'eme t'èhu wata mu onwu damadamu? Wo tẹ mu leduduphu ege ephe ete iya unyi l'ifu! 18 O duwaru mma! Ya e-gude ege iphe eghutabe iya mee ephe iphe. Ya ta aphukwaru ephe imiko; ya ta aha ephe. Ephe e-chikpoo mkpu; yo ji iya nchi; ole ya te eyeduru ephe onu.”

9

Egbushi ndu agwa nte

1 Tò dù iya bu; Nchileke abya araa ya arara; mu anua eke o sùru: “Unu kpìrita akpìrita; unubè ndu nche mkpukpu. Onye abya nù gudekwa ngwa-ogbu iya l'èka!” 2 Ya ndono; mu abya aphua unwoke ishingu; ephe eshi l'onu-nggamgbo, nò lẹ tukorotukoro l'uzo isheli; onyenonu apagbaaru iphe e gude egbu madzù l'èka. O nwekwaruphu nwoke lanu odo, ephe l'iya yi, we ekwa ocha; kpapyiru mkpishi-ekwo. Ephe awubata bya evudotsua l'iku enya-ngweja Nchileke ono, e gude ope mee ono.

3 Odu-biribiri Nchileke kẹ Ízuru l'eli cherobimu ono, bu eke o shi nodu ono; tugbua je anodu l'onu eze-ulo Nchileke. Ojejoje abya ekua nwoke onanu, we ekwa ocha; kpapyi mkpishi-ekwo ono; 4 sù iya: “Je etsoru Jerúsalemu jephee mgburumgburu. Onye i -phukpooru, ada ehu l'ara ekwa iphe bu uruburuku ono, aaru ono; nggu emee ya iphe-ohubama l'atatifu.”

5 Ya ndono; mu abya angabe nchi nua eke o sùru ndu ophu: “Unu tso iya; je etsophee mkpukpu ono gbushikota madzù. Unu ba adukwa onye unu a-phuru imiko; ophu o dukwa onye unu a-ha. 6 Unu gbushia ndu bu ogurenja; me lẹ ndu bu ikorobya; me unwu-mgboke; me unwanyi; me l'unwegirima. Obenu; t'è b'o dukwa ndu onanu, e meru iphe-ohubama l'atatifu ono, unu e-byi eka. Eke unu a-wata ephe egbugbu be bu l'eze-ulo mu.” Ya ndono; ephe awata ephe egbugbu shita lẹ ndu bu ogurenja ophu nò ifu etezi eze-ulo Nchileke ono.

7 Yò sù ephe: “Unu merushia eze-ulo ono emerushi; unu egbua madzù t'ò chiko ogbodufu eze-ulo ono naru.” Yò sù ephe: “Ngwaa; unu tugbua!” Ya ndono; ephe awufu je etsoru mkpukpu ono; gbushilaha madzù.

8 Teke ono, ephe egbushi madzù ono; be mu kwaru nkinyi mu; mu ada kpube ifu; chia mkpu; su: “Owa-a; nggube Okaribe-Kakota-Nu; ?ii-gude ege ehu eghu ngu damadamu gbugee ndu Ízuru ophu phoduru nu l'okfu ndu Jerúsalemu to?”

9 Yò sù mu: “Ejo iphe ndu Ízuru; me ndu Júda eme be dukwa egvu. E to nweu ali ono, eke ephe e-te gbuwaru ochi dobe. Jerúsalemu be ephe rushiwaru arushi. Iphe ephe ekfu aburu: ‘Lẹ Ojejoje ghawaru ali-a azu. L'è to phujedu iphe ephe eme.’ 10 Ya ta aphuduru ephe imiko; ophu ya 'abyadu bya aha ephe. Iphe ono, ephe mekotaru ono be ya ewokotaru nyibe ephe l'ishi.”

11 E ji ekfu; nwoke ono, we ekwa-ocha; kpapyiru mkpishi-ekwo ono alata sù iya: “Mu meekwaru ege i ziru t'e mee.”

10

*Odu-biribiri Nchileke
egbeshi l'eze-ulo Nchileke*

1 Ya ndono; mu abya elee ɛnya; phɔ iphe dɔ l'ɔ bɔ aba-eze, e gude mkpuma sáfàya mee; yɔ nɔdu l'iphe sɔsaru asɔsa; tɔko-tsuaru unwu cherobimu ono l'ishi. 2 Ya ndono; Ojejoje asɔ nwoke ono, we ɛkwa-ɔcha ono: "T'o pyobatsua l'ɔkpa-ígwè, nɔkota lɛ mkpuli cherobimu ono. T'o ye ɛka lɛ cherobimu ono nanɔ vɔ-jitsua ɛka iya l'icheku-ɔku, nɔ iya nɔ; ghaa lɛ mkpukpu ono."

Tɔ dɔ iya bɔ; mu ele iya; yɔ pyoba. 3 Ya ndono; cherobimu ono vudotsua l'uzo ɔhuda eze-ulo Nchileke ono teke nwoke ono pyobaru; urukpu eji ogbodufu eze-ulo ono ejiji. 4 Tɔ dɔ iya bɔ; ɔdu-biribiri Ojejoje egbeshi l'eli cherobimu tugbua je anɔdu l'onu-mburu uzo eze-ulo Nchileke. Urukpu abya eji eze-ulo Nchileke ono ejiji; ogbodufu eze-ulo Nchileke ono achahu biribiri l'ɛke ɔdu-biribiri Ojejoje jiri iya tungu. 5 Kapukapu, ɛbà cherobimu ono aji; bɛ onye nɔ l'azufu a-nɔdu anɔ; mbɔ l'ɔda iya edejilephu l'ɔ bɔ olu Nchileke, bɔ ɔkaribe-Kakɔta-Ike teke ookfu okfu.

6 Teke Ojejoje sɔru nwoke ono, we ɛkwa-ɔcha ono t'o wota ɔku l'ɔkpa-ígwè; mɛ lɛ cherobimu ono; bɛ nwoke ono bahuru je evudo l'iku ɔkpa-ígwè lanɔ. 7 Ya ndono; onye lanɔ lɛ cherobimu ono amachiwaphu ɛka wota ɔku, nɔ l'ɛke ono, ɛphe nɔ ono. Yɔ vɔta ɔku ono ye nwoke ono, we ɛkwa-ɔcha ono l'ɛka. Yo gude iya lufu.

8 Lɛ mkpuli ɛbà cherobimu ono bɛ iphe dɔ l'ɔ bɔ ɛka madzɔ nɔtsua. 9 Mu abya elee ɛnya phɔ ɔkpa-ígwè ɛno, nɔkota l'iku ɛhu cherobimu ono. ɔkpa-ígwè ono nɔtsua l'iku ɛhu cherobimu ono nanɔ nanɔ. ɔkpa-ígwè ono achakɔta l'ɔ bɔ kirìsòlàyitù. 10 ɔ bɔ ege ɔkpa-ígwè ɔphu dɔ; bɛ ɔphu dɔ. ɔ dulephu l'e wotaru ɔkpa-ígwè ɔdo pyoo l'ibe iya. 11 ɛphe atugbu; ɛphe l'eshi uzo lanɔ l'uzo ɛno ono, cherobimu ono ghashiru ifu ono. Cherobimu ono l'eje; ɔphu o nwedu ɔkpa-ígwè ono ɔphu agha aghaga. Cherobimu ono ejekpelephu ala ɛke ishi iya cheberu ifu. ɛphe eje; ɛphe ta agha aghaga. 12 ɛhu ɛphe kpamukpamu jeye l'okpurukpu-azu ɛphe; ɛka ɛphe; mɛ l'ɛbà ɛphe; bɛ bukotalepu ɔ-ka-l'ɛnya. ɛge ono bɛ ɔkpa-ígwè ɛno ɛphe ono dukotakwaphu. 13 Mu anɔ l'ɛke eekutsua ɔkpa-ígwè ono "ɔkpa-ígwè ɔ-gba-mgburumgburu."

14 Cherobimu ono nwetsukotaru ifu ɛno l'ɛhu l'ɛhu; ifu lanɔ bɔ ifu cherobimu; ifu k'ɛbo bɔ ifu madzɔ; ifu k'ɛto aburu ifu agɔ; ifu k'ɛno bɔ ifu ugo. 15 Ya ndono; cherobimu ono alashia imeli. ɔ bɔ ndu-wa bɛ bɔ iphe nɔtsua ndzɔ ono, mu phɔjeru l'iku ɛnyimu Keba ono. 16 Yɔ buje: teke cherobimu ono tugburu; ɔkpa-ígwè ono, nɔtsua ya l'iku ɛhu ono awuru tsoru iya. Teke cherobimu ono sakaru ɛbà t'o phelihi l'alì; bɛ ɔkpa-ígwè ono ta alufujekwanu ɛphe lɛ mgboro. 17 Teke cherobimu ono nɔ nwanggiingiji ɛphe anɔdukwaphu nwanggiingiji. Teke cherobimu ono wɔ-lihuru; ɛphe awɔ-lihu tsoru ɛphe; kɛ l'ume iphe ono, nɔtsua ndzɔ ono bɛ nɔkota l'ime ɛphe.

18 Tɔ dɔ iya bɔ; ɔdu-biribiri Ojejoje alufu l'onu-mburu uzo eze-ulo Nchileke ono, ɔ nɔ ono je ekeru l'eli cherobimu ono. 19 Cherobimu ono asakaa ɛbà iya; wɔ-lishikota l'ogbodali ono, ɛphe nɔ. ɛphe awɔ atugbu; ɔkpa-ígwè ono l'awɔ etso ɛphe. Ya ndono; ɛphe ejee ɛge ono je anɔdu l'onu-uzo ɔphu nɔ l'uzo ɛnyanwu-ahata, eeshije abahɔ l'eze-ulo Nchileke; ɔdu-biribiri Nchileke Ízurelu bɛ nɔ l'eli ɛphe. 20 Ndu-wa bɔ iphe nɔtsua ndzɔ ono, mu phɔru lɛ mkpuli Nchileke Ízurelu l'iku ɛnyimu Keba; mu abya amawaruphu l'ɛphe bɔ cherobimu.

²¹ Epe nwekotaru ifu eno eno; nweru ebà eno eno l'ehu l'ehu. Le mkpuli ebà epehe; be iphe dutsua l'ò bu eka madzu nokota. ²² Ifu epehe dukota l'ò bu ndu onanu, mu phujeru l'iku Enyimu Keba ono. Ophu nonu ejekpelephu ala l'ifu nhamunha.

11

Egbushi ndu Jerúsalemu

¹ Ya ndono; Ume Nchileke abya apata mu; paru jeshia l'onu nggamgbo ophu no l'uzo enyanwu-ahata, eeshije abahu l'eze-ulo Nchileke. Onu nggamgbo ono be ukporo unwoke l'unwoke ise no; mu aphua Jazaniya Azuru me Pelatiya Benaya l'ime ndu ono. Unwoke labu-wa bu ndu ishi ndu ono.

² To du iya bu; Ojejoje asu mu: "Nwa ndiphe; o bu ndu-wa achije ejo idzu; buru epehe achije idzu, eegudeje eme akpamara iphe du eji le mkpukpu-wa. ³ Epehe asuje: '?To gbadua t'a kpushia ulo? Mkpukpu-wa bukwa ite, eeshi iphe; ayibedua aburu anu, eeshi l'ite ono.' ⁴ Oo ya bu; nwa ndiphe; gude nkfuchiru; gude nkfuchiru gbakushi iya epehe."

⁵ Ya ndono; ume Ojejoje abyawa mu phu l'ehu; su mu te mu; su: "Owaa iphe Ojejoje ekfu: O suru unube ndu Izurelu: ?Bu iphe unu laharu ekfuku ndono. O kwa le mu mahawaru l'ò bu iphe unu adabujeru l'ariri ndono?

⁶ ?O kwa unu gbuwaru unukurunu madzu le mkpukpu-wa; mbu l'odzu madzu be kutsuaru akuru le woroworo mkpukpu-wa.

⁷ "Oo ya bu; owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: Ndu ono, unu gbushiru kube le mkpukpu ono be bu anu ono; mkpukpu-wa aburu ite ono. Obule ya e-rufu unu le mkpukpu-wa. ⁸ Ege o bu ogu-mbeke bu iphe unu atsuje egvu be bu ogu-mbeke be mu e-gude fuaru unu. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu ndono. ⁹ Mbu le mu a-chifu unu le mkpukpu-a; nwuru unu nu ndu ohodo. Mu abya ekpe unu ikpe. ¹⁰ O bu ogu-mbeke be ee-gude gbugbushia unu. Mbu o bu l'oke ndu Izurelu epehe le ndu odo be mu anodu kpee unu ikpe. Oo ya bu ege unu a-makwanuru l'ò bu bu bu Ojejoje. ¹¹ Mbu le mkpukpu-wa te egbochitakwa unu ege ono, oogbochitaje anu, e shiberu l'ime iya ono. Mu a-nodu l'oke ali ndu Izurelu nua unu aphu. ¹² Oo ya bu; unu amakwanuru l'ò bu mbedua bu Ojejoje; ke l'unu te medu iphe mu turu unu ekemu iya t'unu mee; mbu l'unu te medu ekemu mu. Iphe unu gbe mee be bu l'unu bya emelaha ege mkpukpu, bupheru unu mgburumburu eme."

¹³ Ya ndono; mu akpukwadurua nkfuchiru ono l'onu; Pelatiya Benaya akpo-buhu nwuhu. Ya ndono; mu abya ada kpube ifu; chia mkpu; su: Okaribe-Kakota-Nu: "Owaa! ?Iime te ndu Izurelu nwa ndu ophu phoduru nu gvube to?"

Ukwa, Nchileke ekwe ndu

Izurelu, a kpuru le ndzu

¹⁴ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ¹⁵ "Nwa ndiphe; unwunne ngu; mbu unwunne ngu, nggu l'ephe shi le mee; me le ndu Izurelu kpmukpamu be bu ndu Jerúsalemu kfuhawaru okfu epehe su l'ephe no Ojejoje ote-anya ntumatu; l'ali Izurelu b'a nwaru epehedua t'ò buru nke epehe.

¹⁶ "Oo ya bu; su epehe: Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: O bu oswi-okfu l'oo yebedua be chiru epehe; je aghaa l'iphe bu mbakeshi eke

tetsuaru ɛnya; ɛphe atuko mba lɛ mba dzuru; obenu l'òo ya buru ɛphe akpò, gbochiru mee l'iphe bu mbakeshi ono.

¹⁷ “Òo ya bu; t'ì sù ɛphe; Owaa iphe Okaribe-Kakòta-Nù ekfu. O sùru: Lɛ ya e-shi l'iphe bu mbakeshi; mɛ ɔhamoha ono, ɛphe ghakashia ɛphe ono; chi-phuta ɛphe azu; bya anu-phu ɛphe alì Ízùrelù ɔdo.

¹⁸ “Èphe a-lata azu l'alì Ízùrelù fòshikotakpo iphe bu iphe akpòfu l'ɛnwa; mɛ l'iphe bu uruburuku, ɛphe arukota l'ɛke ono. ¹⁹ Ya e-me t'obu ba gbajeshi ɛphe ɛbo. Ya e-mekwaphu; ume ɔphungu abata ɛphe l'ɛhu; ya ewofu ɛphe ɔkpoma, nmaru kpigbingu, ɛphe nwetsuaru; mee t'ɛphe nwee ɔkpoma bebebe. ²⁰ Òo ya bu; k'òphu ɛphe a-nòdu eme iphe ya tɔru ɛphe ɔkpa iya; zia obu alì; melahaa ekemu iya. Èphe a-buru ndibe iya; ya aburu Nchileke ɛphe. ²¹ Obenu lɛ ndu ɔphu kpòru obu ye l'ogwaphè iphe akpòfu l'ɛnwa; mɛ l'uruburuku, ɛphe arukota bɛ mu e-woru iphe ɛphe eme nyibe l'ishi. Ono iphe Okaribe-Kakòta-Nù ekfu.”

Odu-biribiri Nchileke egbeshi lɛ Jerúsalemu

²² Ya ndono; unwu ojozi-imigwe cherobimu ono, ɔkpa-ígwè nòtsua l'iku ɛhu ono eworu ɛbà ɛphe jakashia; ɔdu-biribiri Nchileke Ízùrelù anòdu l'eli ɛphe. ²³ Odu-biribiri Ojejoje apalia onwiya l'ime mkpukpu ono je ɛge ono jeru l'eli ugwu, nò l'uzo ɛnyanwu-ahata mkpukpu ono nòdu. ²⁴ Ya ndono; Ume Nchileke abya apata mu duta mu lashia Bábyilonu; ɛke ndu Ízùrelù, a lùtaru l'ògu nò. Ya ndono; mu aphù-buhu àphù ono, mu shi phà ono. ²⁵ Tò dù iya bu; mu akòkotaru ndu Ízùrelù ono, a lùtaru l'ògu ono iphe ono, Ojejoje koshikotaru mu ono.

12

Ugbugba onye gbaru ɔso ɔgu

¹ Ya ndono; Ojejoje ekfuru nù mu; sù mu: ² “Nwa ndiphe; ɔ kwa ndu kwefuru ikè bɛ nggu l'ɛphe bu. Èphe nwekwaru ɛnya; ɛphe ta phù uzo; nweru nchi; ɛphe ta nù iphe. Ishi iya aburu l'ɛphe bu ndu kwefuru ikè.

³ “Òo ya bu; nwa ndiphe; tugbua je egwokota iphe ngu l'ò bu onye abya ɔgba ɔso ɔgu. T'ò bukwaru l'eswe teke ɛphe anòdu ele ngu t'ì gwota l'ɛke ì nò; gworu lashia ɛke ɔdo. O nweru ɛge ɔo-dù ɛphe amaru iphe ono, iime ono; e gudekwaru l'ɛphe bu ndu ɔnu-ùlo, kwefuru mu ikè. ⁴ Teke o beru l'eswe; t'ɛphe ele ngu ɛnya t'ì gwofutakota ngwokongwoko ngu l'ò bu onye abya ɔgba ɔso ɔgu. Teke o ruru l'urɛnyashi nggu akwalia; teke ɛphe ele ngu ɛnya; tugbua l'ò bu onye agba ɔso ɔgu. ⁵ T'ɛphe ele ngu t'ì gvua ɛnu l'upho-mkpuma ngu; shi l'ɛnu ono pyofu ngwokongwoko ngu ono. ⁶ T'ɛphe ele ngu ɛnya t'ì paru iya dɛ l'ukuvu; t'ò bukwaru lɛ gberegbede urɛnyashi bɛ ii-vuta iya tugbua. Kpuchikwa ifu ngu ekpuchi t'ɛ b'ì phù alì ono; kɛle mu mewaru ngu t'ì buru iphe-ɔhubama ndu Ízùrelù.”

⁷ Ya ndono; mu abya emee ɛge ono, a sùru mu tɛ mu mee ono. Tò dù iya bu; yo be l'eswe; mu abya egwofutakota ngwokongwoko mu, mu egude alufu l'ò bu onye agba ɔso ɔgu. Ya ndono; yo be l'urɛnyashi; mu egude ɛka swo-fua upho-mkpuma ono. Ya ndono; mu abya egwokota ngwokongwoko mu lɛ gberegbede urɛnyashi gbeshi; ɛphe l'ele mu; mu aparu iya dɛ l'ukuvu; yo buru mu alufu.

8 Yo be l'utsu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sù mu: 9 Nwa ndiphe; ndu ono, kwefuru iya ikè ono; mbù ndu ọnu-ùlo Ízùrẹlu: "ʔEpe ta jìdu ngu iphe iime ẹge ono?" 10 Sù ẹphe: "Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfu. Ọ sùru: Ozi-wa bụ onye ishi ndu Jerúsalemu; mę l'iphe bụ ndu Ízùrẹlu, nọ l'alì ono b'ọ duru. 11 Sù ẹphe: 'L'ọo nggubedua bę ẹphe e-gude tũbe iya nvọ.' Mbù l'ọ bụ ẹge ono, ya meru ono; bụ ẹge ọo-dù ẹphe. Aa-kpù ẹphe lę ndzu laa alì ọdo. 12 Onye ophu bụ onye ishi l'ẹphe ha bę e-gwoko iphe nk'iaa dęe l'ukuvu lę gberegbede urenyashi lufu. Aa-swọ-furu iya ęnu l'upho-mkpuma t'ọ shi lufu. Oo-kwechi ifu iya teke ọo-nọdu alufu t'ę b'ọ phù alì ono. 13 Mu e-geberu iya ugbu, ọo-nma; mu eduru iya jeshia Bábyilonu, bụ alì ndu Kalúdiya; ophu ọ byadu aphù alì ono; buru ẹke ono bę ọo-nọdu nwuhu. 14 Ndu ono, eswipheje iya nù ono bę mu a-chikashi nanù nanù; mbù ndu ono, ejejeru iya ozi; mę lę ndu soja iya. Mu a-mi ogu-mbeke chikfuru ẹphe.

15 "Teke mu chikashiru ẹphe; ẹphe achiko iphe bụ mbakeshi nonu naru; mbù mee ẹphe t'ẹphe ghakahù l'iphe bụ mkpukpu nonu; bę ẹphe a-marua l'ọ bụ mbedua bụ Ojejoje. 16 Ọ bụ nwa ndu ę ta badu ishi bę mu e-me t'e gbuphodo; mu emekwaphu tę ęgu; mę mgbonwu be egbu ẹphe. Epe a-koshikota iphe bụ mbakeshi ono, ẹphe nokota ono uruburuku, ẹphebe ndu Ízùrẹlu shi arukota. Ọo ya bụ ẹge ẹphe a-makwanuru l'ọ bụ mbedua bę bụ Ojejoje."

Onye nkfuchiru, ẹhu anma anmanma

17 Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sù mu: 18 "Nwa ndiphe; t'ẹhu anma ngu kpakpakpa teke ịi-nọdu eri nri; nggu etekwaphu furafura l'angu mini l'otsu egvu; 19 sù ndu alì-a: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfu lę kę ndu bu lę Jerúsalemu; mę ndu alì Ízùrẹlu: L'ẹhu a-nọdu anma ẹphe kpakpakpa; ẹphe eri nri. Epe egude meji atofu ngua mini; kę l'aa-chiko iphemiphe ọbule, nọ l'alì ẹphe naa ẹphe; l'okfu ọnwú-ọnwú, ndu ẹke ono eme. 20 Mkpukpu, e bu ebubu l'alì ono bę a-bukotaru ọkpufu; mbù l'alì ono gbaa mgburumburu a-daburu ochobo. Ọo ya bụ ẹge unu a-makwanuru l'ọo yębedua bụ Ojejoje."

21 Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sù mu: 22 "Nwa ndiphe; ?bunua ngunu bụ ẹtu ono, unubę ndu Ízùrẹlu akpujekpo l'ọnu mkpurumkpuru; mbù ẹphe asuje: 'mbọku-mbọku, sweru esweswe be àphù, a phuru abuje àphù iphoro.' 23 Sù ẹphe ẹge-a: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfu; ọ sùru: Mu e-me t'ẹtu ono ba nọhe; mbù l'aa-nmabuhu ẹtu ono l'alì Ízùrẹlu; sù ẹphe l'uboku atwakwa kperere-kperere teke àphù, aaphukota e-mekota l'ęge a phuru iya; 24 kę l'oo-buhu; mbù k'ophu àphù iphoro, Ízùrẹlu aphuje; mę k'ozì ẹja ẹhu akpo-vohu, ndu Ízùrẹlu ezije; 25 mbedua, bụ Ojejoje e-kfu okfu; iphe mu kfuru avua teke ono. Ọ bụ l'ogbo unu-a; unubę ọnu-ùlo-wa, kwefuru ikè-wa bę ya e-medzu iphe bụ iphe ya kfuru. Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfu ndono."

26 Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sù mu: 27 "Nwa ndiphe; ndu Ízùrẹlu gbe ekfukwa l'àphù ono, ị phukotaru ono buru iphe e-mekota l'afa olemole, nọru l'uzo ifu; mbù l'iphe ono, ị phukotaru l'àphù ono bę bụ iphe e-meru lę teke teru ęnya. 28 Ọo ya bụ; sù ẹphe ẹge-a; lę Ọkaribe-Kakọta-Nù bę sùru l'ę to nweddu okfu iya ono mę nanù, a-kpọ ukfu ememe.

Iphe mu tafutaru onu kfuà bẹ e-mekota l'ẹge mu kfuru iya. Ono iphe Nnajiufu, bụ Nchileke ekfu.”

13

*Àphù, aaphuru unwoke,
gude ugho ekfuchiru Nchileke*

¹ Tò dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu: ² “Nwa ndiphe; gude nkuchiru kfuru maburu ndu nkfuchiru kẹ Ízurelù; kfuru ndu ono, agbataje iphe o-gba-l'obu ekfu ono: T'ẹphe ngabe nchị; nfa iphe Ojejoje ekfu! ³ Okaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Nshọo! Unubẹ ndu ono, eme eswe ekfuchiru Nchileke; mbụ ndu ono, asuje l'ẹphe phuru iphe l'ẹ bọ dọ iphe ẹphe phuru. ⁴ Unubẹ ndu Ízurelù; ndu nkfuchiru unu bukwa 'o-ga-lẹ-mkpa bẹ ẹphe bụ. Ẹphe dulephu l'ọ bụ nkọta-ọswa, nọ l'okpu-ufu; ⁵ kẹ l'ẹ to nwedu onye tujeru njama oje l'upho-mkpuma ndu Ízurelù, gbashiru ọru; mekwazi t'ọ shihu dudurudungu k'ọgu kwabẹ kẹ mbọku kẹ Ojejoje. ⁶ Àphù, ẹphe aphu bukọta kẹ mmanu. Ẹja, ẹphe ezije abukotaru ejo-ire. Ẹphe asuje lẹ Ojejoje sụru; lẹ Ojejoje ziru ẹphe; ẹphe egbe elejele-e ẹnya t'iphe ẹphe kfukotaru ree. ⁷ ?T'ọ bụdu ejo-ire bẹ unu anọduje adzụ teke unu sụru l'unu phuru àphù; l'ezì ẹja iphoro; sụ l'ọo Ojejoje sụru; l'ẹ b'ọ dọ iphe ya kfuru?”

⁸ Ọo ya bụ; Nnajiufu, bụ Nchileke sụru ẹge-a: “Ọ bụwaru kẹ mu l'unu k'ejiru ono, unu dzushiru ono; mẹ k'àphù iphoro ono, unu phukotaru. Ono iphe Nnajiufu, bụ Nchileke ekfu ndono. ⁹ Ọo-buru kẹ mu lẹ ndu aphyje àphù iphoro; mbụ ndu ono, ẹja, ẹphe ezije abuje ẹja iphoro. Ẹphe ta byahedu bya aburu ndu nke mu ọdo; mbụ l'ẹpha ẹphe ta anohedu lẹ Ízurelù ọdo; ophu ẹphe abyadu bya atụ okpa l'alì Ízurelù ọdo. Ọo ya bụ; ẹphe amakwanuru l'ọ bụ yebedua bụ Okaribe-Kakọta-Nụ.

¹⁰ “Ẹphe dusweru ndu mu ọzo l'ekfuphe sụ lẹ nchị dọ ndo. Obenu lẹ nchị-odu-ndoo ta nọdu; l'ẹke ọ bụ agbagbanggogo upho-mkpuma b'a kpuru; ẹphe egude iphe-ọcha tya ya nkweja. ¹¹ Kfuru ndu ono, gude iphe-ọcha chia nkweja l'upho-mkpuma ono l'ọo-dakwa. Ya e-zi úkpòrò mini; zia aka-mini; ejo oke pherephere abya ajia ya ẹka. ¹² Upho-mkpuma ono dalephu; bẹ aa-jikwa-a unu; sụ: ‘?Nanuhunu nkweja ono, unu chiru iya ono?’ ”

¹³ Ọo ya bụ; Okaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: “Mu e-gude ehu-eghughu mee t'ejo pherephere phee; mu egudekwaphu iphe-eghughu mee; aka-mini, dọ l'ọ bụ mkpuma adashia mebyishia iphe. Mu e-mekwaphu t'ukporo mini chia mebyishia iphe. ¹⁴ Mu e-nwutsushikota upho-mkpuma unu obu, unu gude iphe-ọcha tya nkweja obu; mbụ mu e-me tẹ yele alì tuko nanu; mbụ mu e-mele iya phụ tẹ ntọ-l'alì iya daburu kẹ mmanu. Teke ọ dakposihuleruphu ono bẹ unu a-bukotaru kpurupyata l'ime iya; ọo ya bụ ẹge unu a-makwanuru l'ọ bụ mbedua bẹ bụ Ojejoje.

¹⁵ “Ọ bụ ẹge ono; bẹ mu e-shi byabẹ oke ehu-eghughu mu l'upho-mkpuma ono mẹ l'ehu ndu ono, gude iphe-ọcha chia ya nkweja ono. Teke ono; ya akakwanuru unu l'upho-mkpuma ta anohedu; ndu chiru iya nkweja ta nọhe; ¹⁶ bụ iya bụ ndu nkfuchiru Ízurelù ono, shi anọduje ekfuru ndu Jerúsalemu l'ẹphe phuru àphù; yọ buru nchị-odoo; lẹ nchị e-ba adukwanu ndoo ono.” Ono iphe Nnajiufu, bụ Nchileke ekfu ndono.

*Àphù, aaphuru unwanyi,
gude ugho ekfuchiru Nchileke*

¹⁷ Oo ya bu; nwa ndiphe; ghachiru unwanyi ndibe unu ifu; mbu ndu ono, agbataje iphe o-gba-l'obu l'ekfu le Nchileke suru; l'e b'o du iphe o suru; gude gbakushi iya ephe. ¹⁸ Su ephe: "Le Nnajiufu, bu Nchileke suru: Nsho unu! Unube unwanyi ono, agwoje ogvu keshia l'o bu oswi; gbabetsua ndu unu gworu iya le nkwo-eka; bya eshi uzo, du iche iche kechishia ndiphe enya, bu iphe ephe gude achi nta ishi madzu. ?Unu e-gude oswi; kechishia ndibe mu; unubedua anahu to? ¹⁹ Unu gudewa ke nwa ochileka bali; me ochileka buredi, aanuje unu; meswee mu l'eke ndibe mu no. Unu shiwa l'ejo-ire, unu anoduje adzuru ndibe mu; mee ndu e-ta ga anwuhudu nu; ephe anwushihu; ndu ophu ga anwushihu nu anodu.

²⁰ "Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: O buwaru ke mu l'ogvu unu ono, unu gude ahacha madzu l'o bu nwenu ono. Mu a-gbabushi ogvu unu ono, unu chibekotaru l'eka t'ephe nahu l'o bu nwenu, a dzofuru l'onya. ²¹ Ipe unu gude kechishia onwunu ifu be mu a-toshi; nafuta ndibe mu l'eka unu. Ephe ta byahedu bya aburu ndu ogvu unu anodu egudeje. O bu teke ono be unu a-maru le mu bu Ojejoje. ²² Eshinu ophu unu gudewa ejo-ire mee ndu doberu eka ndoo; aphu atsuru ephe; l'eke mu mekwaru t'ephe ba gujeshi aphu; mbu k'ophu unu nuru ndu akirishi okpu-ikike t'ephe be shi l'iphe du eji, ephe eme lufuta dzoo onwephe ndzu; ²³ be unu ta byahedu bya aphu aphu ono, abukotajeru aphu iphoro ono odo; ophu unu abyadu bya ezijekwadu eja. Mu a-dzofuta ndibe mu l'eka unu. Oo ya bu ege unu a-makwanuru l'o bu mbedua be bu Ojejoje."

14

Aanma ndu agwa nte ikpe

¹ To du iya bu; ndu bu ogurenaya ndu Izurelu aharu byakfuta mu; Ephe abyatashia bya anodukota anodu l'ifu mu. ² Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ³ "Nwa ndiphe; ndu-wa be kporu obu ye l'ogwa nte. Nte ono be dubaakwaru ephe l'iphe du eji bya aburu iphe ephe evukotaje daa. ?Ephe tubesu l'o nweru iphe ephe aji-taghe mu?"

⁴ "Oo ya bu; kfuru ephe; su ephe: 'Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: O -nweru onye Izurelu, kporu obu ye l'ogwa iphe; shi ege ono ye eka l'iphe e-me t'o vukota iphe daa; onye ono -kpapyabe iphe ono; jekfushia onye nkfuchiru Ojejoje njita; kwa yebe Ojejoje gedegede a-karu iya ege o tsa-kfu iya. ⁵ Mu e-me ege ono te mu gude lolata okpoma ndu Izurelu azu; mbu ndu ono, gudewa ogwa-phe nte gbeshekota mu l'ehu ono."

⁶ "Oo ya bu; kfuru ndu Izurelu le Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: Unu taa onwunu uta haa ogwa nte ono, unu agwaphe; mbu t'unu haa iphe bu uruburuku ono, unu arukota ono.

⁷ "O -nweru onye Izurelu; m'o bu onye byaru abyabya, gbafuru yebe Ojejoje l'eka; je akporu obu ye l'ogwa iphe; shi ege ono ye eka l'iphe e-me t'o vukota iphe daa; onye ono -kpapyabe iphe ono jekfushia onye nkfuchiru Ojejoje njita b'o kwa yebe Ojejoje gedegede a-karu onye obu ege o-tsakfu iya. ⁸ Mu a-ghachiru onye obu ifu; mee onye obu iphe ee-gude kwaa enya;

mbu mu e-melephu onye obu iphe aa-nodu anma l'etu k'aji iya. Mu e-bufule iya phu le ndu nke mu. Oo ya bukwanu ege unu a-makwanuru lo buphu mbedia gededede be bu Ojejoje.

⁹ "Teke o buru l'onye nkfuchiru Ojejoje nnyaru phua aphu iphoro be bukwa mube Ojejoje be ziru iya; yo phua aphu iphoro; obule onye ono be mu e-gbukwa t'e b'o yihe le ndu nke mu, bu ndu Izurelu. ¹⁰ Ejo iphe ono, epe kpatakotaru ono be epe e-vukotaru. O kwa iphe ee-me onye nkfuchiru Nchileke ono be ee-mekwaphu onye jeru iya njita. ¹¹ Oo ya bu ege ndu Izurelu ta anoduhedu agbafu mube Ojejoje l'ehu; ophu epe ta anoduhedu emekwadu uruburuku ono, epe eme ono gude iya l'emerushi onwephe. Epe a-buru ndibe iya; yebedua aburu Nchileke epe. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu."

Nowa; Danelu; me Jobu

¹² Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ¹³ "Nwa ndiphe; o -buru le mba mesweru yebe Ojejoje; ya te gudehe ire epe aka; ya abya adaa epe aka: mee t'e b'o duhe nri, epe a-phuje ria; wotaru epe ejo egu; gbushia madzu; gbushia elu epe; ¹⁴ b'e to nwekwa me umadzu etowa; mbu Nowa; Danelu yebe Jobu bu l'eke ono; kwa onwephe kpuu be epe e-shi l'odobekaka-ndoo nk'ephe dzoo. Ono bu iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

¹⁵ "O -buru le ya gude ejo anegu-egbudu fuaru mkpuku ono; anegu-egbudu ono atagbushikota ndu bu iya nu; k'ophu e to dudu onye a-du ike esweta iya; okfu l'anegu-egbudu jiru eke ono; ¹⁶ k'ophu yebe Okaribe-Kakota-Nu ekfu; su: Kamenu; l'umadzu eto ono ta adukwa ike dzoo unwegirima epe; ndu k'unwoke m'o bu ndu k'unwanyi; gbahaa onwephe be epe a-du ike dzoo; ali ono adaburu ochobo.

¹⁷ "O -buru le mu gude ogu-mbeke fuaru mkpuku ono; su t'ogu-mbeke ono rukota l'iphe bu mkpuku ono; mbu mu -gbushia madzu, bu iya nu; me elu epe ¹⁸ be mube Okaribe-Kakota-Nu suru k'ophu mu nokpo be e to nwebu me umadzu eto ono no iya be epe ta adukpokwaanu ike dzoo unwegirima unwoke epe; m'o bukwanu unwegirima unwanyi epe; gbaha onwephe be epe a-du ike dzoo.

¹⁹ "O bukwanu le ya yeru mgbonwu l'ali ono; mbu ya -gude iphe-eghughu mee te madzu laa l'ogbu l'eke ono; mbu gbushia ndu, bu iya nu; me elu epe; ²⁰ mube Okaribe-Kakota-Nu suru k'ophu mu nokpoo b'e to nwebu m'o bu Nowa; me Danelu yebe Jobu no iya be epe ta adukpokwaanu ike dzoo unwegirima unwoke epe; m'o bukwanu unwegirima unwanyi epe; gbaha onwephe be epe a-du ike dzoo; ke l'ephe bu ndu doberu eka ndoo.

²¹ "Kele Okaribe-Kakota-Nu suru: Ege ophu oo-tsa-kfukwanu Jerusalemu teke mu e-gude uzo iphe n-yemegvu eno-wa bya afuaru epe: Ogu-mbeke; me ejo-egu; me ejo anegu-egbudu; me mgbonwu te mu gude epe gbufu madzu, bu iya nu; me elu epe. ²² Obenu l'ege o du-habe be oo-nwekwaru-a ndu a-wafu nu. Ndu a-wafu nu ono be bu unwegirima unwoke me unwegirima unwanyi, bu ndu e-shi l'eke ono lufuta byakfuta unu. Teke unu phuru umere epe me ege epe eme be obu a-lazita-a unu le ndakfu ono, dakfutaru Jerusalemu ono; mbu ndakfu ono, mu meru; yo dakfu epe ono. ²³ Obu a-lazita-a unu teke unu phuru umere epe me ege epe eme. Unu a-marua l'e to nwebu iphe mu meru l'eke ono, mkpata iya ta nodu. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu."

15

Etu oshi vayinu

¹ Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu: ² “Nwa ndiphe; ?nanụ iphe oshi vayinu gude ka ẹkali-oshi ndu ọdo, nọ l’oswa mma. ³ Mbụ; oshi, e gbutaru l’oshi vayinu; ?o nworu iphe ọ dọ k’ememe. ?Ee-gudeghe iya pyita nggu ọto? ⁴ Mbụ teke e woru oshi vayinu ono chiru ye l’ọku t’ọ buru nkụ; ọku ekee ẹphe ishi labụ ishi labụ; kebashia echilabu iya ekebash; ? o nweru iphe ọ dukwadu k’ememe? ⁵ Teke ọ buru l’ẹ tọ gadu mkpa teke o dzuru oke; ?bụ teke ọku gbe kebashia ya ekebash; b’o nweru iphe ee-gude iya mee?

⁶ “Ọo ya bụ; Ọkaribe-Kakọta-Nụ suru ege-a: Ọ bụ ege ono, mu wotaru oshi vayinu l’iphe bụ oshi, nọ l’oswa t’ọ buru nkụ, eeye l’ọku bẹ ege mu e-me iphe bụ ndu bukota lẹ Jerúsalemu. ⁷ Mu a-bya aghachiru ẹphe ifu mee ẹphe iphe. A makwaru-a l’ẹphe lufutakwaru l’ọku ono; obenu l’ọku ono e-ke-e ẹphe. Teke mu a-gha-chiru ẹphe ifu mee ẹphe iphe; bẹ unu a-ma l’ọ bụ mbẹdua bụ Ojejoje. ⁸ Ya e-me alị ono t’ọ daburu ochobo; kẹ l’ẹphe ta bụdu ndu e gude ire ẹphe ẹka. Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.”

16

Jerúsalemu; mkpukpu, ẹ te gudedu ire iya ẹka

¹ Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu: ² “Nwa ndiphe; mee tẹ Jerúsalemu phụ ẹjo akpamara, ẹphe eme; ³ sụ ẹphe: Lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfuru Jerúsalemu: L’ẹke a mọru ngu; bẹ bụ lẹ Kénanu. Nna ngu bụ onye Amọru. Nne ngu aburu onye Hetu. ⁴ Mbọku, a mọru ngu; b’ẹ te budu ngu otubo; ọphu ọ dọdu onye ghuru ngu ẹhu; tẹ inyi ba anọ ngu l’ẹhu; ọphu e tedu ngu únú; ta phụ-kpu ngu ẹkwa. ⁵ Ẹ to nwedu onye imiko ngu dọru; tọ dọ onye nweru obu-imiko l’ẹke i nọ; k’ọphu nweru iphe ono ọphu ee-meru ngu. Iphe gbe mee nụ bụ l’a mọru ngu; pata ngu je atogbo l’ẹgu; kẹle mbọku, a mọru ngu b’a mọru ngu; nggu aburu nwata, aakpofu akpofu.

⁶ “Tọ dọ iya bụ; mu eswetade l’ẹke ono; phụa ngu l’ẹke i daburu l’egvu mee ngu. Nggu egvu mee ngu ono mu asụ ngu: ‘Tẹ ndzụ dzukwaa ngu!’ ⁷ Mu meru ngu; nggu evua gbagogbago l’ọ bụ oshi, nọ l’ẹke ẹhu dọ iya mma. Nggu abya evua; ha ogologo; kadzua kpurukputu; ẹra ẹji ngu obu; mbụ nggu efua ẹji ehe l’agba ọtu; gbaru ọtu swanmangu.

⁸ “Tọ dọ iya bụ; mu eswetade ọdo phụa ngu; maru l’i kajiwaru k’akpakfube. Mu abya alọta ishishi ẹkwa mu phụ-kpua ngu; gude iya gbochia ngu ukfu. Ya abya eriaru ngu nte; nggu iya abya agbaa ndzụ. Nggu aburu nk’iya. Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.

⁹ “Ọ bụ mbẹdua bya abya aghua ngu ẹhu; sashia ngu mee ono; jia ngu manụ; ¹⁰ bya eworu uwe, a kparu l’ẹkwà, a dzuru; dengashia ya edengashi yee ngu; bya eworu akpọkpa, e gude akpọ mee ye ngu. Mu abyakwaphu eworu ẹkwa-ocha webe ngu; bya eworu uwe, ere ntumatu ye ngu. ¹¹ Mu byaru bya egude iphe aanyajẹ anyanya; mẹ ọphu aagbajeru agbaru memaa ngu. Mu gbaḅeru ngu mgbal’ẹka; bya anyabẹ ngu iphe-olu; ¹² byakwaphu eyeshia ngu echi imi mẹ iphe-nchị; bya eworu okpu, ama ẹtu kpube ngu. ¹³ Ya ndono; a bya egude mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ocha memaa ngu; uwe, iijeje bụ uwe, e meru l’ẹkwà-ocha; mẹ uwe,

ere ntumatu; me uwe, a kparu l'ekwa, a dzuru dengashia ya edengashi. Nri, iirije aburu ntu witu; manu-engu; me manu olivu. Ya ndono; nggu amalaha iphe du biribiri; bya aghoo eze-nwanyi. ¹⁴ Udu ngu atuko iphe bu mbakeshi jegbaru le mma, iima; ke legiri iphe ono, mu nuru ngu ono meru; nggu amafu akpo. Ono bu iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

¹⁵ "Obenu li gbe kpowaruru obu ye le mma, iima; gude l'ude ngu ngawaru ekemeke obule le mma, iima; watawa nu ogba okpara. Iphe bu onye esweta esweta; nggu l'iya azee. Mma ngu ono eshi ege ono buru ke onye obu. ¹⁶ Uwe ngu b'i haru wota koshikota l'ulo nte ngu gude memaa ya, bu eke inoduje emerushi onwongu. Egbe iphe ono ta dudu k'ememe; mbu egbe iphe ono ta dudu ke t'e jejekpo ya ememe le phuukpo. ¹⁷ I wotakwarua iphe aanyaje anyanya; me iphe a gba l'eka, mu nuru ngu; mbu iphe e gude mkpola-ododo mu; me mkpola-ocha mu mee; nggu egude iya metaru onwongu nteke, a pyishuru l'ugbugba nwoke; gude ephe l'emerushi onwongu. ¹⁸ Nggu abyakwaru bya achita uwe ngu, a kparu l'ekwa, a dzuru dengashia ya edengashi; woru yeshia nteke ono; bya egude manu mu me insensu mu gude gwaa ephe. ¹⁹ Ege ono b'i wotaru nri ono, mu nuru ngu ono; mbu iya bu ntu witu; manu olivu; me manu-engu; gwooru ephe eja, eshi mkpo." Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

²⁰ "Nggu abyakwaduru bya achita unwegirima unwoke; me unwegirima unwanyi, i mushuru mu; gude gwalahaaru agwa t'ephe buru iya nri. Okpara ono, igba ono; too dudu ngu eji too? ²¹ Unwegirima mu b'i gbushuru; chiru ephe me n' t'a kporu nte oku. ²² Iphe bu uruburuku ono, iirukotakpo ono; me emerushi ono, iimerushi onwongu ono b'e t'i dukpoda ike nyata teke i shi buru nwata; mbu teke ono, i shi agba otu; mbu gbaru otu daburu swanmangu; nodu l'egvu mee ngu."

²³ Okaribe-Kakota-Nu suru: "Nshoo nggu-a! Nshoo nggu-a; yeru ejo iphe ono, iime ono. ²⁴ Nggu egbe jekwaduru je akparu onwongu eze ulo; bya akputsua ugvulangvu ulo nte l'iphe bu edukfu, nonu. ²⁵ Nggu akpugbaru ugvulangvu ulo nte l'iphe bu mkpokahu-uzo; shi ege ono mebyishia mma ngu ono. Ke l'obuje iphe bu onye eswe esweswe; buwa t'i woru onwongu togboru iya; shi ege ono kabaaru ogba okpara.

²⁶ I merushuru onwongu nggu le ndu Ijiputu, bu ndu obutobu ngu, bu iphe anoduje agu-phe iya bu egu omerushi onwiyi; nggu eshi ege ono l'emerushi onwongu l'eje; shi ege ono mee; iphe ewelaha mu ntumatu.

²⁷ "To du iya bu; eka iya abya erua ngu l'ehu. Ya ekebota iphe l'ali ngu. Ya abya enwuru ngu nu ndu ohogu ngu, bu iya bu ndu Filisutiya, emerushi, iimerushi onwongu du iphere.

²⁸ "Nggu le ndu Asiriya emerushikwaphu onwunu; ophu o dzudu ngu; ke l'iphe te edzujedu ngu edzudu. ²⁹ To du iya bu; nggu abyakwaphu nggu le ndu Babylonu, bu ndu agba ikike ngho awata omerushi onwunu; lakabaa omerushi onwongu l'eje. Obenu li merushuru onwongu ege ono ophu t'o dzu ngu."

³⁰ Okaribe-Kakota-Nu suru: "Obu ngu du eji; kparu iphe iimekota iphe ndu-wa, iime; mbu emerushi-a, iimerushi onwongu-a lo bu nwanyi okpara, e te nwedu iphere! ³¹ I jeru le akpushia ulo nte l'iphe bu mkpokahu-uzo; mbu je etsoru iphe bu edukfu nonu kpugbaru ugvulangvu ulo nte ngu. Obenu l'e ti gbe emekwa lo bu nwanyi okpara; ke l'e ti natajedu okpoga ege ndu odo anataje. ³² I du lo bu nwanyi, eri ogori, okaje ntse ola-kfu ndu odo; me le ni iya! ³³ Onye, agba okpara be onye

yele iya zeru be akfuje iya ugwo; obenu le nggubedua gbe anuje madzu iphe te nggu l'iya zee; mbu i gbe anuje iphe bu ndu shi ekemeke obule nggalazu t'ephe bya te nggu l'ephe zee. ³⁴ Mbu l'okpara nke ngu b'i du iche le ndu odo; e to nwedu onye achije ngu nu. I gbe eme iche ke l'i gbe anuje madzu iphe te nggu l'iya zee. To du onye anuje ngu ne.

³⁵ "Oo ya bu; nggube nwanyi okpara ono; nua iphe Ojejoje ekfu! ³⁶ Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: I merushiwaru onwongu ege o du ngu; bya agbabewa onwongu otu l'emerushi, iimerushi onwongu; mbu k'okfu nte ono, bu iphe aakpofu akpofu ono, i dokoru ono; mbu ke mee unwegirima ono, ilashije le nte ngu; ³⁷ be iphe ii-phu be bu le mu e-me te ndu ono, i yekotaru obu l'ephe ha; mbu ndu ono, iphuje ehu akpovoshihu ngu ono; mbu ndu ono, i yeru obu ono; me ndu shi ekemeke obule, ophu du ngu ashi ghakobe tso ngu ugu. Mu agbabe ngu otu l'ifu ephe t'ephe phu eke i gba otu. ³⁸ Ya e-kpe ngu ikpe, eekpeje nwanyi, riru ogori; kpee ngu ikpe, eekpeje nwanyi, gburu ochi. Ya e-gude okopho iphe ono; me oke ehu-eghughu iphe ono hua ngu ahuhu. ³⁹ Teke ono be ya e-nwuru ngu nu ndu ono, i yeru obu ono; ephe enwutsushikota ulo nte ngu ono; nwukposhia eke, iigwaje iphe. Ephe a-nyafukota ngu iyagba ngu; yeshia ngu uwe ngu; gbahe ngu otu.

⁴⁰ "Ephe a-chita ndu ogbo nggirigudi bya etso ngu ugu. Ephe e-gude mkpuma tu-gbua ngu; chita ogu-mbeke gude bua anu ngu kpurukpuru. ⁴¹ Ephe a-tuko ulo ngu tukota oku; hua ngu ahuhu l'eke unwanyi dzuru l'igwe. Ya e-me ngu t'i haa ogba okpara; haa okfu ndu afatoshi ngu nu ugwo. ⁴² O bu teke ono be obu a-bya ejizita mu; mu ahakwana okoru ngu okopho ono, mu gude ehu-eghughu ekoru ngu ono. Ya a-bya aze nwa gbее; iphe ahaa ya oghu eghughu; ⁴³ ke l'e ti dudu ike nyata teke ono, i shi buru nwata ono. Iphe i gbe mee bu t'i gude iphe-a mee t'ehu ghulaha ya eghughu. Oo ya kparu iphe ya a-chita iphemiphe obule ono, i meshiru ono nyibe ngu l'ishi. ?Bu ngunu kparu iphe i wotaru okpara, iigba yekobe l'akpamara ono, ikpakota ono? Ono bu iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

⁴⁴ "Iphe bu onye abya onma etu; e-gude ngu nmaa ya: 'Li -phuwa nne; b'i phuwaru ada iya.' ⁴⁵ I bulephu nne ngu swimu; mbu nwanyi ono, shi akpo nji iya; me unwegirima iya ebo-ebo-l'afu. Nggu l'unwunne ngu ndu k'unwanyi bulephu shiru-olu; mbu unwunne ngu phe ono, shi akpo nji ephe; me unwegirima ephe ebo-ebo-l'afu ono. Nne ngu bu onye Amoru; nna ngu aburu onye Hetu. ⁴⁶ Nwunne ngu nwanyi k'ogurennya, yele unwegirima iya shi buru unu l'uzo isheli, bu Sameriya. Nwunne ngu nwanyi k'iru-ali, yele unwegirima iya shi buru unu l'uzo ohuda, bu Sodomu. ⁴⁷ Nggu ekwekwaphu tsoru shilaha uzo, ephe eshi; mbu tsoru ephe rulaha uruburuku ono, ephe aru ono. E ta nodu ophu baru nwishi; nggu egbe bya aka ephe eji.

⁴⁸ "Okaribe-Kakota-Nu suru: Le k'ophu mu nokpo be nwunne ngu Sodomu yele unwada iya; te merukpoduanu ege nggu l'unwada ngu meru. ⁴⁹ Owaa iphe du eji ono, nwunne ngu Sodomu meru ono: Yebedua yele unwada iya shi buru ndu etsenuka etsete; buru ndu nweru nri k'etsushi; ndu bu o-no-l'omu; ophu ephe te yeru ndu ukpa me ndu te nwedu ege o haru ephe eka. ⁵⁰ Ephe bu ndu etunuka onwephe epha; l'akpa akpamara. Teke ya phuru ephe be ya feshiru ephe, unu gudewa-a enya unu ele. ⁵¹ Ejo iphe ophu Sameriya meru te kekwa nke ngu ebo. I kakota unwunne ngu phe oru uruburuku. O bu iya meru iphe unwunne ngu phe; ndu k'unwanyi; gbe du l'ephe doberu eka ndoo; m'e -lee enya

l'ẹge i ruta-beru uruburuku. ⁵² Iphere a-buru nke ngu; ke l'ejo iphe, i meru kaakwa k'unwunne ngu phe; ephe egbe kawa ngu nu oburu ndu doberu eka ndoo. Mbukwa t'iphere kpunyikwaa ngu enya; iphere aburu nke ngu; ke l'i gbe mewana unwunne ngu phe; ndu k'unwany; egbe buwaru nu ndu doberu eka ndoo l'ẹke nggubedua no.

⁵³ "Obenu le Sodomu yele unwada iya; me Sameriya yele unwada iya be mu e-mekota t'iphe bya aduru ephe le mma ege o shi duhawaru iya ephe. Mu e-mekwaphu t'iphe duru unu le mma teke mu e-me t'o duru ndu ophu. ⁵⁴ Oo ya bu; ege iphere onwongu a-du ngu; mbu iphere iphe i mekotaru adu ngu; ndu ophu egude iya dua onwephe ike. ⁵⁵ Unwunne ngu ndu k'unwany; mbu Sodomu me unwada iya; me Sameriya yele unwada iya be iphe a-duru le mma ege o shi duhawaru iya ephe. Nggubedua; nggu l'unwada ngu; be ee-mekwaphu t'unu la azu l'onodu, unu shi noduhawa le mbu. ⁵⁶ ?E tii photabua nwunne ngu Sodomu epha teke ono, i shi eku onwongu etu ono; ⁵⁷ mbu teke iphe du eji ngu ono te fuhudua? Nta-a; be unwany Edomu ajawa ngu ewena; mbu iphe bu ndu obutobu ephe; me ndu Filisutiya; mbu iphe bu ndu nggu l'ephe nokota, bu ndu akpofu ngu akpofu. ⁵⁸ Ii-ri uru okpara ono, igba ono; me uruburuku ono, iirukota ono. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

⁵⁹ "Okaribe-Kakota-Nu suru: Le ya a-kfu ngu ugwo iphe i meru; ke l'e to dudu iphe i gubekwaduru nte, nggu l'ia riru; mbu l'i dakawaru ndzu, nggu l'ia gbaru. ⁶⁰ Obenu le ya a-nyata ndzu, nggu l'ia gbaru teke i shi buru nwata. Nggu l'ia a-gba ndzu, a-no gbururu jeye le gbururu. ⁶¹ Oo ya bu k'ophu ii-nyata iphe i mekotaru; t'iphere du ngu teke ya e-dutaru ngu unwunne ngu phe; ndu k'unwany ophu bu ngu ogurenya; me ndu ophu nggube bu ogurenya; dee ngu ephe t'ephe buru unwu ngu. O bu l'e to bukwa kele nggu l'ia gbaru ndzu kparu iphe ya e-me iya ege ono. ⁶² Ya e-me te ndzu, nggu l'ia gbaru nguru anguru; k'ophu ii-makwanuru l'o bu yebedua bu Ojejoje; ⁶³ k'ophu bu: i -nyata iya; iphere iya adu ngu; t'e b'i du ike ogheli onu egheli l'ẹke o teru ngu ukfu le mu gukotaru ngu nvu l'iphe du eji, i mekotaru k'amukpamu." Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

17

*Etu, e gude ugo labu;
me oshi vayinu anma*

¹ Ya ndono; Ojejoje ekfuru nu mu su mu: ² "Nwa ndiphe; taru ndu Izurelu akala-okfu; mbu nmaru ndu Izurelu etu; ³ su ephe le Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: O nweru ugo, ha gakfugakfu, akweka iya ama mma; ebà iya aha ogologo; gbasaa agbasa; l'avo avovo. Ugo ono byaru l'ugvu ugvu Lebanonu; je aworu eka l'onungonu oshi sida. ⁴ Yo tubuta onunu oshi ono; gnde iya pheru lashia ali ndu agba ikike ngho; je eworu iya dzaa le mkpukpu ndu agba ngho. ⁵ Yo hatakwaphu iphe aakuje akuku, no l'ali ono je eworu kua l'ali, emehu iphe. O je adzaa ya l'iku eze mini l'o bu ewo-mee-nggele; ⁶ yo fukebe l'o bu oshi vayinu, l'aja ke rikarika. Ekali iya echebekota ifu l'ẹke ugo ono no; akwara abamia abami l'ali. To du iya bu; yo buru oshi vayinu; bya akfukashia ekali; mkpekwo iya l'aja pulapula.

⁷ "Obenu l'o nwekwanuru ugo odo, hakwaphu gakfugakfu, akweka iya hakwaphu nshinu; fua ebà ohuma. Oshi vayinu ono egbe shi l'ẹke ono, a

dzaru iya ono gbaa akwara l'ejekfube iya; byakwaphu bya ajakashia ekali iya l'ejekfube iya t'ò gbaa ya mini. ⁸ A dzaru iya l'alì-òtsu eke mini jiru ejiji; ege ọo-ja ajaja; mishiya akpuru; buru oshi vayinu, du mma etu.

⁹ "Sù epehe lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nù suru: Oshi vayinu ono; ?ọo-nyaghe kwaseru; t'ẹ b'e fefu iya; nyichaa ya akpuru; yọ nwushihu. Iphe, bu nwiru, o rutaru; anwushihu. Ndu e-fefu iya nù ta bukwa onye eka karu akaka; m'ò bu ndu du l'igwe. ¹⁰ Ọ -bukpoorunu l'e fetaru iya je adza l'eke ọdo; ?ọo-nyaghe-e; teke pherephere, shi uzo enyanwu-ahata byakfutaru iya; bya ajia ya; yọ kpoo nkù; nwushihu; l'ẹke a dzaru iya."

¹¹ Tò du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sù mu: ¹² "Kfuru ndu onu-ulo ono, kwefuru ikè ono: ?Unu ta madu iphe iphe ono bu? Kfuru epehe l'eze ndu Bábyilonu byaru Jerúsalemu bya akpata eze epehe yele ndu ishi obodo ono lashia Bábyilonu. ¹³ Tò du iya bu; yọ bya eduta onye lanu, shi l'ufu ndu eze; nua ya nte yele iya agbaa ndzu. Ọ kpakokwaruphu ndu nweru enya l'alì ono ruta; ¹⁴ k'ophu alì-eze ono bya aburu alì-eze, a byatsutaru abyatsuta; ophu ọ byadu bya akuli ishi akuli ọdo; gbahakwaa l'ò doberu ndzu, epehe gbaru bu iya bu yọ bya abya akulia ishi ọdo. ¹⁵ Obenu l'iphe eze ono meru bẹ bu l'ò gbe kwefuru iya ikè; yefu ndu oozije ozi t'ẹpehe je l'iputu kpukooru iya iya; mẹ t'ẹpehe rularu iya ndu soja. ?Ọo-kọ iya-a l'akọ? Mbù onye mekotakpooru egbe iphe onanu; ? oo-righaru iya-a? ?Ọo-dakakọta ndzu ono, ọ gbaru ono laa kẹ mmanu tọo."

¹⁶ Ọkaribe-Kakọta-Nù suru agha: "K'ophu mu nokpoo; b'ẹ tọ dudu iphe e-me t'ẹ b'ò nwuhu lẹ Bábyilonu; mbù l'alì ono, eze doberu iya l'aba-eze ono, bu onye ono, ọ guberu nte ono, ọ nuru iya ono iphe-mmanu; mbù iya bu onye ono, ọ dakaru ndzu, yele iya gbaru ono. ¹⁷ Fero; mẹ ndu soja iya, bukota ndaji nggara; mẹ igweligwe ndu ọdo, Fero rukoru yeru onwiya bẹ ta dudu ike dzoo ya l'ogu l'ẹke ndu ohogu iya kpushiru mgbodo, e gude eke ọgu; bya akpushikwaphu iphe ndu ọdo, e gude ekekwapu ọgu, bu iphe e-gude kee ọgu t'ẹ gbushia igweligwe madzu; ¹⁸ kẹ l'ẹ tọ dudu iphe ọ guberu nte ono, o riru ono; mbù kẹ l'ọ dakaru ndzu ono, ọ gbaru ono yele kẹ l'ọ kwekpooru ukwa iphe ono; megee bya emelekwadua iphe ono, o mekotaru ono b'ẹ to nwedu iphe a-kpata iphe ọo-la kẹ mmanu."

¹⁹ Tò du iya bu; Ọkaribe-Kakọta-Nù asù ege-a: "K'ophu mu nọo bẹ mu e-me iya iphe kẹ nte ono, o riru mu ono; t'ọ gube iya iphe; mẹ ndzu ono, mu l'ia gbaru. ²⁰ Mu e-geberu iya ugbu, ọo-nma. Mu akpuru iya laa Bábyilonu je emee ya iphe; kẹ l'ẹ to meduru mu ire-lanu. ²¹ Ndu soja iya, agbala agbala bẹ bu ogu-mbeke bẹ ee-gude gbutsushia epehe. Ndu ophu wafuru nù bẹ e-phakashihu nù. Ọo ya bu ege ọi-maru l'ọ bu mbèdua gèdegede, bu Ojejoje bẹ kfuru iya nù."

²² Ọkaribe-Kakọta-Nù suru:

"Ọ bu mbèdua gèdegede
e-gude eka mu;
tu-buta oshi sida ono dzaa;
Mbù lẹ mu a-tu-buta onunu oshi ono
l'ẹke ọ du nongini-nongini l'onungonu iya;
je eworu dzaa l'ugvu, ha l'eli;
mẹ ophu akpọ origodo.

²³ Ọ bu l'eli ugvu ndu Ízurelu;
bẹ mu e-je adzaa ya.
Ọo-jakashia ekali; mishiya nebyi;

buru oshi sida, du ugwu.
 Unwenu l'udu iya l'udu
 a-bya eburu iya;
 ekali iya aburu ephe agu.

24 Iphe bu oshi, no l'egu
 a-maru
 l'o bu mbedu, bu Ojejoje,
 meru oshi, ha l'eli;
 yo du mkpurukpu;
 bya emee ophu du mkpurukpu;
 yo ha l'eli.
 Mu mekwaruphu te oshi,
 akpo periperi nwua kpa;
 bya emee; ophu eme
 nyanwuru nyanwuru;
 yo jalaha pulapula.
 Mube Ojejoje kfuakwaru;
 mu e-mekotakwa iphe ono l'o ha."

18

O -kpataru nu; e-je l'ishi onwiya

1 To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru nu mu odo su mu: 2 "Etu owaa, unu anmaphejekpo-wa k'ali Izurelu buhununu ke ngunu? Mbụ unu anmaje:

" Ndu bu nna -rigee
 uchokoro, anwu onu;
 eze akpolahaa egirima izize."

3 "Mube Okaribe-Kakota-Nu suru agha: K'ophu mu no; be unu ta byahedu bya anma etu ono odo le Izurelu. 4 Iphe bu madzu kpoo gba kwa mu nwe iya. Ndu bu nna; me unwegirima ephe kwa mu nwe iya. Onye kpataru nu; yo vuru iya.

5 "O -buru l'o nweru onye doberu aka ndoo; buru onye emeje iphe nhamunha; me iphe gbaru nu; 6 ophu onye obu 'ejejedu ori iphe l'eke aagwa nte l'ugwu; to bu onye enya iya anje l'eke nte, no le Izurelu; ophu onye obu emerushijedu nyee madzu ibe iya; ophu oojekfujedu nwanyi, no le nso unwanyi. 7 Onye obu ta bu onye eme madzu mmegbu; buru onye ewolajeru onye o jeru ugwo iphe o yeru iya itumo; ophu onye obu ta bu onye ana nfu; buru onye anje onye ehu guderu nri; bukwaruphu onye anmataje iphe webe onye agba otu. 8 Onye obu ta bu onye ejeje ugwo afu-muru-afu; mbu to bu onye ejeje ugwo unukurunu le phuu; buru onye esefukotaje aka l'iphe du eji; bukwaruphu onye abuje: o -doshi okfu yo kfu iphe du nhamunha; 9 bya emekota iphe mu turu l'ekemu; bukwaruphu onye gude ire-lanu emekota ekemu mu. Onye emekota ege-a; be bu onye doberu aka ndoo. Ndzụ e-dzu onye obu. Ono bu iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

10 "O -buru l'onye-wa mutaru nwa, ana nfu; l'egbu ochi; 11 mbu to du iphe ndu-wa, gbaru iya l'ememe ophu oome; gbe buru onye ejeje ori iphe l'eke aagwa nte l'ugwu; bya abukwaruphu onye emerushije nyee madzu ibe iya; 12 buru onye emegbutaje ndu ukpa; me ndu te nweju ege o haru ephe; onye obu -bukwaruphu onye ana nfu; buru onye erije itumo ugwo, o jeru; bukwaruphu onye enya iya anje le nte; buru onye arukota uru-ali, du iche iche; 13 bya aburu onye ejeje madzu ugwo afu-muru-afu; mbu

ugwo unukurunu; ya aji: Ndzu; ?oo-dzu-a onye eme ege ono. Ndzu ta byakwa bya edzu onye ono; ke l'iphe ndu ono, oomekota ono kwa akpamara. Onye ono nwuhufutaje; ochi iya atukoru iya l'ishi.

14 "O -buru le nwata bya amuta nwata. Nwata ono, o mutaru ono abya aphukota ejo iphe ono, nna iya meshiru ono; jika le ya te etsodu nna iya l'akpamara, okpa: 15 l'e too ridu iphe aagwaru nte; enya iya ta no le nte ndu Izurelu; too kpa le nyee madzu; 16 too megbu madzu mmegbu; t'o bu onye, bu: e -yeru iya iphe l'itumo temanu yo kwe jee madzu ugwo. E to budu onye ana nfu. Qonuje onye egu agu nri; l'anmataje iphe webe onye e te nwedu iphe oo-yeru l'ehu; 17 l'esefuje aka l'iphe bu ejo iphe; ophu oojedu madzu ugwo o-muru-nwa; m'o bu ugwo uru-ji-efere. Oomekota ekemu yebe Nchileke; l'emekota iphe ya turu okpa iya; be onye ono ta anwuhukwa l'ejo iphe, nna iya meru. Oo-dzukwaru ndzu. 18 Obenu le nna onye obu a-nwuhu k'iphe du eji, o meru; ke l'o bu onye meru madzu mmegbu; buru onye naru nwunne iya nfu; bya emekota ndibe ephe iphe e-ta dudu mma.

19 "Unu gbe asuje: '?Bu ngunu kparu iphe nwa ta alajedu l'iphe nna iya kpataru?' Iphe kparu iya nu bu le keshinu ophu nwatibe iya ono eme iphe vudo nhamunha; iphe gbaru nu; bya ezia obu l'alj l'emekota iphe ya toru okpa; be ndzu e-dzuka iya. 20 O bu onye kpataru ophu o kpataru; yo vuru iya. Iphe nna kpataru te emedu nwa iya iphe; ophu iphe nwa kpataru l'emedu nna iya iphe. Onye doberu aka ndoo be aa-gu l'o bu onye doberu aka ndoo. Ejo madzu be aa-gu l'o bu ejo madzu.

21 "Onye menyaaru ejo iphe; egomunggo abya ala iya azu; yo hakota ejo iphe ono; wata ome iphe ya turu okpa iya; melahaa iphe vudo nhamunha; me iphe gbaru nu: onye ono be ndzu e-edzu; onye ono ta anwuhudu.

22 Ejo iphe ono, o mekotaru ono be aa-zahakota; e ta agukoduru iya eya. Keshinu ophu o watawaru odo odomu be ndzu e-dzu onye obu 23 ?Unu tubesu l'onwu onye iphe du eji aduje mu mma? ?Q de to budu teke ehu atsoje mu ena bu teke onye ono haru uzo iphe du eji iya ono bya anodu ndzu? Ono bu iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

24 "Obenu l'o -buru l'onye doberu aka ndoo gbe nonyaa; wata ome iphe du eji; mbu rulahaa uruburuku, ndu eme iphe du eji anoduje aru; ndzu e-dzua onye obu too? Wawa! E to nwedu iphe du mma ono, o shi emekotaje ono ophu aa-nyatakwadu; ke l'o melahaaru gheleghelehele. Oo-nwuhu k'iphe du eji ono, o mekotaru ono.

25 "Obenu l'unu gbe asujele-e le mube Nnajiufu te mejedu iphe du nhamunha. Unu ngabebedukponu unube ndu Izurelu te mu karu unu: ? Q de iphe mu eme ta dudu nhamunha? ?Q de to gbe buduru unubedua be iphe unu eme ta dudu nhamunha? 26 Teke o buru l'onye doberu aka ndoo dobenyaaru aka ndoo gbe bya melahaa iphe du eji be onye obu a-nwuhu k'iphe du eji ono. 27 O -buru l'onye iphe du eji menyaaru iphe du eji; bya aparuru iya haa; bya melahaa iphe du nhamunha; me iphe gbaru nu be onye obu dzokwaru onwiya ndzu; 28 ke l'o bya arikota oriri iphe du eji ono, o mekotaru ono; egomunggo abya ala iya azu be ndzu e-dzu iya; e too nwuhudu. 29 Yo gbe buru iya be unube ndu Izurelu asuje le mube Nnajiufu te mejedu iphe nhamunha. Unube ndu Izurelu; ?bu mbedua te gbe emejedu iphe nhamunha too. ?To bu-chidua unubedua; be iphe unu eme ta adujedu nhamunha.

30 "Oo ya bu; unube ndu Izurelu; te mu karu unu: Mu e-kpe unu ikpe l'ege onye meru. Ono bu iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. Unu taa onwunu

uta! Hakoṭa iphe dū eji, unu eme; ọo ya bụ ege ẹ too medu t'unu daa.
³¹ Unu kushikota ẹka l'iphe dū eji, unu mekotaru l'ọ ha; mee obu unu t'ọ
 buru obu ophungu; unu aburu ndu nọ ndzụ ophungu. ?Bụ ngunu kpataru
 iphe unu e-gbu onwunu l'ike; unube ndu Ízurelu! ³² Kẹ l'ẹ to nwedu onye
 ọduje mu mma l'ọ nwuhuru. Unu taa onwunu uta; tẹ ndzụ buru nk'unu!
 Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakoṭa-Nụ ekfu.”

19

*Egvu-aphụ, a guru nụ
 ndu ishi ndu Ízurelu*

¹ Gwaru ndu ishi ndu Ízurelu egvu-aphụ;

² sụ ephe:

“Lẹ nne unu shikwa buru
 nne agụ l'ẹke oke agụ ndu ọdo nọ.
 O shi azeje l'ẹke unwu agụ
 ọoru l'ehe unwu iya.

³ O hefutaru unwu iya nanụ;
 yọ bya aburu agụ, nweru agburu-ẹhu.
 Yọ bya amụa ege aalakashije
 anụ teke e gburu iya;
 bya afo-gbushilaha madzụ.

⁴ Iphe bụ mbakeshi anụ akọ ẹhu iya;
 bya emee ya;
 yọ dalahuru ephe l'iduma.
 Ephe abya egude nko kofuta iya;
 kpuru lashia Íjiputu.

⁵ Teke nne agụ phuru lẹ
 ya lewaru ẹnya iya;
 to nwedu ishi;
 yọ bya eduta nwa iya ọdo; hee; hefuta;
 yọ bya aburu agụ ike.

⁶ Yo bya etsoru agụ ibe iya l'ejephe;
 kele nta b'ọ kanwūwaru ẹhu.
 Yọ bya amụkwaphu ege
 aalakashije anụ teke e gburu iya;
 bya afo-gbushilaha madzụ.

⁷ Yo nwutsushia ẹke bụ agbarike ephe;
 bya emee mkpukpu ephe;
 yọ daburu ochobo.
 Ekiri, oode emeru egvu ye alị ono;
 mẹ ndu bu iya nụ l'ẹhu.

⁸ Tọ dū iya bụ;
 iphe bụ mbakeshi abya enyia;
 kwaberu iya;
 mbu ndu shigbaa ẹke,
 dugbaa iche l'ẹke ono mgburumgburu.
 Ephe abya eworu ọnya shiberu iya.
 Ya ndono; yọ bya adaaru ephe l'iduma.

⁹ Ephe abya egude ikokoro
 kpufuta iya ye lẹ mkpuchi;
 pajeru eze ndu Bábyilonu.

Ephe abya enwuru iya ye le mkporo.

Ya ndono; ekiri ono,
oodeje ono ta duhe onye
anujekwadu iya nu

l'eli ugvu, notsua le Izurelu.

10 Nne ngu dulephu l'ọ bu
oshi vayinu, no le mgbabu ngu.

A dzaru iya l'iku mini;
yo mja wokfuru awokfuru;
ekali iya jaru deru geyingu;
kele mini nokota l'eke ono;

11 Ekali iya shihukotaru ike;
shihubeta iya;
k'ophu ee-gude iya pyita mgboro-eze.
O vuru; kakota oshi odo,
no l'eke ono l'eli;
ekali iya ajakashikota ajakashi.

12 Obenu l'a bya egude
ehu-eghughu fefu iya; togbo.
Pherephere, shi l'uzo enyanwu-ahata
abya kpo ya gwengu.
A bya anyishikota iya akpuru.
Ekali iya ono, shihukotaru ike ono
abya akposhihikota nkụ,
Oku abya adzufu ephe.

13 A bya eworu iya je adzaa l'echi-egu nta;
l'eke kpohuru nkụ; mbu le kpokpokirikpo ali.

14 Oku agbanwuhu l'ekali iya lanu;
dzua akpuru iya.
Ophu o nwehedu ekali,
shihuru ike, nokwadu iya nu,
du mma k'ogude pyita mgboro eze."
Owaa bu egvu-aphu, a-nogude nu.

20

Ndu Izurelu kwefuru Nchileke ikè

1 To du iya bu; yo be abali k'iri l'onwa ise l'afa k'esaa; yo nweru ndu bu
ogurennya ndu Izurelu wuru bya Ojejoje njita. Ephe abya adoo l'ifu mu.

2 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ³ "Nwa ndiphe; kfuru
nu ndu Izurelu; su ephe: Okaribe-Kakota-Nu aji ege-a: ?Unu byaru iya
okpata ishi iphe too? K'ophu ya noo be ya te ekwekwa t'o nweru iphe unu
a-kpata iya ishi iya. Ono kwa iphe yebe Okaribe-Kakota-Nu, bu Ojejoje
ekfu ndono.

⁴ "Ii-kpe ephe ikpe too? Nwa ndiphe; ?iime t'i kpee ephe ikpe too?
Ngwanu; kpenua ya ephe. Mee t'ephe maru uruburuku, nna ephe shi
aru. ⁵ Kfuru ephe le Okaribe-Kakota-Nu suru: 'Le mboku, ya hataru
Izurelu be ya riburu awa Jekopu angu; bya emee; ephe amakotaru onye
ya bu teke ephe no le Ijiputu. Ya kfujaru iya ephe ekfuja su ephe: L'ọ kwa
yebedua gedegede bu Ojejoje, bu Nchileke unu. ⁶ O bu mboku ono; be ya
riburu ephe nte le ya e-dufuta ephe le Ijiputu duru ephe laa l'ali, ya cho-
vuru ephe; mbu ali-otsu ono, reru ikpiriki; buru iya kage mma l'iphe bu

ali, nonu ono. ⁷ Ya asu epehe: T'onyenonun foshikotakwa iphe du eji ono, unu doberu l'agwaphé ono, unu yekotaru enya ono; t'unu be egudeshi ogwa nte ndu Ijiputu merushia onwunu. O kwa yebedua bu Ojejoje, bu Nchileke unu.' ⁸ Obenu l'ephe kwefuleru iya-a iké; jika l'ephe ta ngaduru iya nchi; jika oha ogwa-phe ejo iphe ono, epehe doberu; woru enya epehe kube iya ono; ophu epehe ahadu ogwa nte ndu Ijiputu. Ya ndono; ya asu le ya e-woru ehu-eghughu iya byabe epehe; mbu le ya e-kpukposhi epehe ehu-eghughu iya le Ijiputu. ⁹ Obenu l'o bu te ya; be emebyi epha iya l'ifu mbakeshi ono, ndu Izurelu shi butsuaru ono, bu ndu ya nodu l'ifu epehe mee te ndu Izurelu maru onye ya bu l'edufuta, ya dufutaru epehe le Ijiputu.

¹⁰ "To du iya bu; ya ekwe bya edufuta epehe le Ijiputu; duru epehe lashia echi-egu. ¹¹ Ya abya eworu okpa, epehe a-nodu etso toru epehe; mbu mee t'ephe maru ekemu iya; ke l'o kwa onye meru iya nu; ndzu e-dzua ya. ¹² Ya eworu mboku otu-ume doberu epehe t'o buru iya l'ephe iphe-ohubama; k'ophu epehe a-makwanuru l'o bu mbedua, bu Ojejoje emeje epehe t'ephe du nsó. ¹³ Obenu le ndu Izurelu gbe kwefuleru iya-a iké l'echi-egu; jika ome iphe ya toru epehe okpa iya; jika ome ekemu iya, bu onye -mee ya; ndzu e-dzua ya. Epehe eworu mboku otu-ume ono, ya doberu epehe ono dakashia. Ya asu le ya e-gude oke iphe-eghughu iya gbushia epehe l'echi-egu ono. ¹⁴ Obenu l'o bu te ya; be emebyi epha iya l'ifu iphe, bu mbakeshi ono, bu ndu ya no l'ifu epehe dufuta epehe ono. ¹⁵ To du iya bu; ya eribuaru epehe nte l'echi-egu ono l'e to dudu iphe a-kpata te ya durukwadua epehe ali ono, ya nuru epehe ono; mbu ali-otsu ono, reru ikpirikpi; buru iya kage mma l'iphe bu ali nonu ono. ¹⁶ Iphe meru iphe ya te durudu epehe ali ono; bu l'ephe te kwedu mee iphe ya toru epehe okpa iya; me ekemu iya. Mboku otu-ume mu; be epehe dakaru; ke l'o bu ogwa nte be obu epehe no.

¹⁷ "Obenu le mu phulerua epehe imiko; mu te gbushihe epehe; mbu mu te chigbushihe epehe l'echi-egu ono. ¹⁸ Mu suru unwu epehe l'echi-egu ono: 'Unu be etsokwa okpa nna unu phe; ophu unu 'emekwa ekemu epehe; ophu unu 'agwakwa nte; gude iya merushia onwunu! ¹⁹ O kwa mbedua gedegede bu Ojejoje, bu Nchileke unu. O bu iphe mube Nchileke toru okpa iya be unu a-nodu etsoje; mbu t'unu kwabekwaru ekemu mu enya; mejekota iya l'o ha. ²⁰ Unu emeje mboku otu-ume t'o duru unu le nsó ege o-buru unu l'iya iphe-ohubama. Oo ya bu; ege unu a-makwanuru l'o buphu yebe Ojejoje bu Nchileke unu l'oswiya.'

²¹ "Obenu l'unwu epehe gbe kwefuhukwaru mu phu iké. Epehe te kwe mee iphe mu toru epehe okpa iya t'ephe tsoje. Epehe ta gbatakpoduanu okpa l'ome ekemu mu le phuu, bu onye -mee ya; ndzu edzua ya. Epehe abya adakashikota mboku otu-ume mu. Ya ndono; mu asu le mu e-woru ehu-eghughu mu byabe epehe; mbu le mu e-kpukposhi epehe ehu-eghughu mu l'echi-egu eke ono. ²² Obenu le ya selaru eka azu; ya te mehe epehe ege ono; te ya; be emebyi epha iya l'ifu mbakeshi ono, bu ndu ya nodu l'ifu epehe dufuta epehe ono. ²³ Ya abyakwa bya eriaru epehe angu l'echi-egu ono su le ya a-chikashi epehe t'ephe gbaa nanu nanu lashikota iphe bu mba nonu; mbu t'ephe gbakashihu lashia ali nonu; ²⁴ ke l'ephe te kwedu ome ekemu iya; mbu l'ephe jikaru ome iphe ya toru epehe okpa iya; bya adakashia mboku otu-ume iya. O gbe buru eke enya epehe ka anono; bu le nte, nna epehe gwaru.

²⁵ "Ya ndono; ya abya eworu ekemu, ta dudu mma taru epehe t'ephe meje; mbu ekemu, epehe te gudeghedu buru. ²⁶ Ya abya emee epehe t'ephe

merushia onwephe l'aja, ephe egwoje; mbu kpolahaa ime odungu ephe oku gude achi aja. Yo buru te ya nua ephe aphu; be ya gude mee iphe ono; k'ophu ephe a-makwanuru l'o bu ye bedua bu Ojejoje.

²⁷ "Oo ya bu; nwa ndiphe; kfuru nu ndu Izurelu su ephe le Okaribe-Kakota-Nu suru: L'o bukwaphu ege-a be nna unu phe kfuswekotaru iya; ephe te meru iya ire-lanu; ²⁸ le teke ya duru ephe jeshia l'ali ono, ya riburu ephe angu iya le ya a-nu ephe ono; be ephe ruru eke ono nodu l'iphe bu ugvu; me l'iphe bu oshi, mkpekwo nokpoo gwoo aja. Eja ono, ephe egwo ege ono aburu iphe meru; ehuru eghulaha ya eghughu. Ephe gude insensu; me mee, ephe egudeje achi aja chilaha aja ono. ²⁹ To du iya bu; mu asu ephe: "Bu ngunu bu eke ono, unu ejeje ogwa iphe ono?" Ya ndono; e kulaha eke ono 'Bama'* jeye ntau. ³⁰ Oo ya bu; kfuru ndu Izurelu le Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: ?Unu a-nodu emerushikwaphu onwunu l'o bu nna unu phe? ?Mbu unu a-nodu agwaphekwapu nite ege ephe gwaru to? ³¹ Eja ono, unu anoduje achi ono; mbu aja ophu unu akpoje unwegirima unu oku gude l'achi; be unu gudekwadu emerushi onwunu jeye ntau. Unube ndu Izurelu; ?unu a-byaghekwa nu iya-a okpata ishi iphe. K'ophu yebe Okaribe-Kakota-Nu, bu Ojejoje nokpoo; be unu ta akpataghekwa iya ishi iphe. ³² Unu asuje l'o du unu t'unu du l'o bu mba odo, notsa nu; mbu l'o du unu t'unu du l'o bu ndu mgboko, bu ndu tsoru oshi me mkpuma baphelahaaru aja. Obenu l'iphe unu ari a-buru unu ke mmanu.

³³ "Mube Okaribe-Kakota-Nu suru: K'ophu mu nokpoo be bu ehuka; me agburu-ehuru mu ye e-ehughu be mu e-gude chia unu. ³⁴ Mu e-gude k'ehuka; me agburu-ehuru mu ye e-ehughu rufutakota unu l'iphe bu mba, unu nokota; mbu dufutakota unu l'iphe bu mkpukpu, a chikashiru unu laa. ³⁵ Mu e-ruta unu lashia l'iphe bu mbakeshi bu eke abutsuaru unu echi-egu. Eke ono be mu l'unu a-nodu l'ifu l'ifu; mu ekpee unu ikpe. ³⁶ O bu ege ono, mu kperu nna unu phe ikpe l'echi-egu ali Ijiputu ono be bu ege mu e-kpe iya unu. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

³⁷ "Mu e-gude ike; mee unu t'unu meje ndu ono, unu l'iya gbaru ono. ³⁸ Iphe bu ndu mkpaka; me ndu ekwefujeru iya ike be ya e-fekobota l'unu. O bu oswi-okfu le ya e-dufuta-a ephe l'ali ono, ephe bu ono; obenu l'ephe ta abahudu l'ali Izurelu. Teke ono; unu amakwanuru l'oo yebdua bu Ojejoje."

³⁹ Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: "Unube ndu Izurelu; unu je agwajeru nite ege ehuru ha unu; l'unu hakota. Obenu l'e-megee be unu a-nua iphe mu ekfuru unu; unu ahakwana ochi-phe aja me ogwa-phe nte, unu gude afarushi epa ma, du nsu afarushi. ⁴⁰ O bu l'ugvu iya, du nsu; mbu l'eze ugvu Izurelu be yebe Okaribe-Kakota-Nu suru l'iphe bu ndu Izurelu a-noduje abaru iya aja. O bu l'eke ono be ya a-noduje nata ephe; buru l'eke ono be ya a-cho t'unu gwotajeru iya ngweja unu; me iphe katsukpo mma, unu anu iya ye ngweja unu, du nsu. ⁴¹ Ya a-nata unu; unu adu iya l'o bu insensu, eshi kwekwekwe; teke ya dulatsuaru unu l'iphe bu mbakeshi ono, unu nokota ono; mbu rufutakota unu l'iphe bu mkpukpu ono, a chikashiru unu laa ono. Teke ono; ya ekoshi iphe bu mbakeshi le ya du nsu l'eke unu no. ⁴² Oo ya bu ege unu a-makwanuru

* **20:29** 20:29 Iphe "Bama" bu bu "eke agwaje iphe".

le mu bu Ojejoje; teke mu e-duru unu lashia azu l'alij Izurelu, bu alij, mu riburu angu le mu a-nu nna unu phe. ⁴³ O bu eke ono be unu a-nodu; enya agbarukota unu l'iphe unu mekotaru; mbu iphe ono, unu mekotaru gude merushikota onwunu ono. Iphe ono, unu mekotaru ono a-bya adukota unu ashi k'etu jeye l'onwunu. ⁴⁴ Unube ndu Izurelu; ya te edzekwa ejo iphe, unu eme; me akpamara, unu akpa. Obu le teke ya e-gude k'epha iya dzoo unu; be unu a-maru l'o bu yebedua bu Nnajiufu." Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

⁴⁵ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ⁴⁶ "Nwa ndiphe; ghachi ifu l'uzo ohuda; gude nkuchiru gbakushi iya ephe. Ngu ghachi ifu l'oswa, no l'egu uzo ohuda; gudekwaphu nkfuchiru gbakushi iya ephe. ⁴⁷ Su oswa ohuda: "To gebekwa nchi l'iphe Ojejoje ekfu! Okaribe-Kakota-Nu suru: Ya abyaakwa te ya nwuru oku ye ngu. Oku ono a-dzukota iphe bu oshi ngu ndu ophu no ndzu; me ndu ophu kpohuru nku. Ire-oku be ta byadu bya echinyi echinyi. Iphe bu onyenonu shita l'ohuda rua l'isheli be oku ono e-metuta. ⁴⁸ Onyemonye obule a-makotaru l'o bu mube Ojejoje be turu oku ono; e ta byadu bya echinyighe iya echinyi." "

⁴⁹ To du iya bu; mu asu: "Ojejoje; me ephe a-sukwa mu: 'L'o bu okfu be mu ekfu?' "

21

Ojejoje gude Babylonu

abyaru ndu Izurelu ugu

¹ Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru nu mu su mu: ² "Nwa ndiphe; ghachiru Jerusalemu ifu; kfua maberu Eke-du-Nso ono; nggu agbakushi iya alij Izurelu. ³ Su alij Izurelu: Qwaa iphe Ojejoje ekfu. O suru: "To lekwa! Ya abyaakwa iya l'ehu. Ya a-mi mma iya l'obo; gbufu ndu doberu eka ndoo; me ndu ejo iya ono. ⁴ Eshinu ophu ya emewa te ya gbufu ndu doberu eka ndoo; me ndu ejo iya ono; be ya a-mi mma gbua iphe bu madzu; tsube l'ohuda jerua l'isheli. ⁵ Oo ya bukwanu ege madzu kparamkparam a-maru le yebe Ojejoje be miwaru mma mu l'obo iya; ophu mu te eyephudu iya azu.

⁶ "Oo ya bu; tsua ude; nwa ndiphe! Tsua ude; deru gee; taa ririri l'ifu ephe. ⁷ Teke ephe jiru ngu: '?Bu ngunu kparu iphe jitsu ude?' Ngu asu ephe: 'L'o nweru nzi, abya nu. Nzi ono -byalephu be obu e-yoshihukota madzu; eka alakota iphe bu madzu yekengu. Ehu adakota madzu koo. Iphe bu ikpere madzu e-rishikota avurukpa l'o bu nku, no le mini. Nzi obu abyaakwa; o kwa iphe mefutaje nu. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.' "

⁸ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ⁹ "Nwa ndiphe; gude nkfuchiru kfua l'o waa iphe Ojejoje kfuru. O suru:

"L'a baakwaru ugu-mbeke dobe;

yoo tsu nko; fuwa iya igbedere!

¹⁰ A bawaru ugu-mbeke obu
t'e gude iya gbushia madzu.

E fuwaru iya igbedere;

yoo me merengu-merengu

l'o bu ebemu-igwe.

?Ay! a-nodu ete eswa le

mgboro-eze ke nwatibe mu;

bẹ kapyabẹ kẹ ndu ọdo ọtọ?

11 Ogu-mbeke ono b'e
wotaakwaru t'e fua ya
igbedere; t'a dzuta iya.

A baakwaru iya ababa;
fuwa iya igbedere.
Mbụ a byawa t'a nū iya
onye mgbugbu-madụ.

12 Nwa ndiphe; raa ẹkwa;
chia mkpu;
kẹle ogu-mbeke ono kwa
l'ẹhu ndibe mu; bẹ ọobyā.
Mbụ l'ọobyāakwa l'ẹhu
iphe bụ ndu bụ ishi lẹ Ízuru. ¹²
E nwutaakwaru ẹphe lẹ
ndu nke mu t̄aru
ogu-mbeke ono.

Ọo ya bụ; t'ì kùbẹ ẹka l'olu; gụa aphụ.

13 "Aa-datakwa unu.
"?"Bụ ngunu e-mekwanu;
m'ọ -buru lẹ
mgboro-eze ono,
kapyabẹ kẹ ndu ọdo
ono ta nọhedu?"

Ono iphe Ọkaribe-Kakota-Nu ekfu ndono.

14 "Ọo ya bụ; nwa ndiphe; gude nkfuchiru kfua; nggu akua ẹka pyongu. Ya gude ogu-mbeke ya abya. Ya -gbua ya ugbo ẹbo; gbua ya ugbo ẹto; bụ ẹge ono bẹ ishi madụ e-tso iya. Ọ bụ ogu-mbeke, ee-gude gbaa ẹphe mgburumburu; yebuta ẹphe; tsua ẹphe ọtsu ẹkfu; ¹⁵ k'ophu bụ lẹ mejì a-tofukota madụ. Ndu, a-dashi adashi a-ha l'igwe. Mu dobekotawaru ogu-mbeke, ee-gude gbushia ẹphe l'onu-ogo onu-ogo ẹphe. E mekwaru mma ono; yo gbu merengu-merengu l'ọ bụ ebemu-igwe. A bawaru iya ẹge ọdu t'e gude iya gbushia madụ. ¹⁶ Nggube ogu-mbeke; egbua yaramu laa l'ẹka-utara! Gbukwaaphu yaramu laa l'ẹka-ibya! Mbụ t'ì gbujie laa l'iphe bụ ẹke ifu ngu ghachijeru! ¹⁷ Mu a-kukwaphu ẹka pyongu. Iphe egbu mu nū eghubuhu mu. Ono iphe mube Ojejoje kfuru ndono."

Ogu-mbeke eze ndu Bábýilonu

18 Tọ dū iya bụ; Ojejoje abyakwa ekfuru nū mu ọdo sū mu: ¹⁹ "Nwa ndiphe; mee esu-uzo ẹbo, bụ ẹke eze ndu Bábýilonu e-shi bya ogu. T'ọ bukwaru le mkpukpu lanu bẹ ọzo ono a-watakota. Nggue egvube iphe-ghubama l'ẹke ọzo ono swikahuru aswikahu bahu lẹ mkpukpu ono. ²⁰ Nggue emee esu-uzo lanu l'esu-uzo ẹbo ono ẹke ee-shi je ọlushi mkpukpu Raba kẹ ndu Amonu ogu; mē esu-uzo ophu kwe iya ẹbo, bụ ẹke ee-shi je ọlushi alì ndu Juda ogu; mē Jerúsalemu, e gude ọkpo-mgbinyiku uphomkpuma; kpū-butā ogu. ²¹ Ono kẹ l'eze ndu Bábýilonu e-jebe ẹke ọzo ono gbaru ẹbo; mbụ lẹ mkpokahu-uzo ono. Yọ nọdu l'ẹka ono t'ọ t̄a ẹnwa; t̄e ya maru iphe ee-me nū. Oo-gude akfū t̄a ẹnwa; kpata nwogvu iya ishi; bya elele ẹnwa lẹ mejì anu. ²² Ọ bụ ẹka-utara iya bẹ ẹnwa kẹ Jerúsalemu naru, bụ iya bụ ẹke oo-do iphe ee-gude chikposhia Jerúsalemu mee ya ẹge ọdu. Oo-zi t'a wata ogbu madụ pyaapya; mē t'e chia mkpegbe-ogu. Aabya edoo iphe ee-gude nwutsushia ogu onu-uzo, eeshije abahu

le mkpukpu ono; a bya akoshikwaphu ogiji ogiji bu iphe ee-gude lua mkpukpu; a byakwaphu emee iphe ndu odokwaru, bu iphe ee-gude luta mkpukpu ono. ²³ Iphe a pataru ekfushi-a be ndu Izurelu te ekwedu l'ọ bu iphe e-me nu; ke l'ephe l'iya riru nte. Obenu l'ọo-nyatakotaru ephe iphe du eji, ephe mekotaru; mee t'ephe makwanuru l'ee-gude okfu iphe du eji ono, ephe mekotaru ono lu-gbua ephe l'ogu ono."

²⁴ Oo ya bu; Okaribe-Kakota-Nu suru: " 'Le keshinu unu byaru bya amakotawaru ege iphe du eji, unu meshiru habe; iphe unu eme atuwa unu eba; ke l'unu mekotawaru egbe iphe du eji-a; be aa-kpu unu le ndzu.

²⁵ " 'Owa-a! Nggube onye ishi ndu Izurelu, bu ejo madzu; mebyishia onwongu emeyishi; oge nke ngu ruakwaru teke aa-nu ngu chikikfuu!

²⁶ Okaribe-Kakota-Nu be suru: Toshia iphe i keru l'ishi; nggu ekpufu okpu-eze ngu; le to bukwa ege iphe shi du be ọo-du tugburu. Ndu enya ephe laru ali be ee-woli ewoli; wozita ndu ke eze iya. ²⁷ O bukwa kpurupyata! O bukwa kpurupyata! Ya e-me mkpukpu ono t'ọ buru kpurupyata; ọphu aabyadu bya edokwazi iya jeye teke onye bu iya b'ọ gbaru onweru mkpukpu ono a-bya; ya anu iya eya.'

²⁸ "Oo ya bu; nwa ndiphe; gude nkfuchiru kfua; su: 'Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu l'ehu ndu Amonu l'okfu iphe-iphere, ephe eme ndu Izurelu. O suru:

" 'Ogu-mbeke! Ogu-mbeke!

A miwaru iya;

t'e gude

gbua madzu pyaapya.

E miwaru iya;

t'e gude

lua madzu alulu.

E mewaru iya;

yoo gbu

merengu-merengu l'ọ bu ebemu-igwe.

²⁹ " 'A marua l'a phujeru unu aphu iphoru; l'agbaru unu eja ejoire. Obenu le ndu akirishi ono be ogu-mbeke, ee-gude gbushia ephe tukotsuwaru l'olu; mbu ndu ono, oge nk'ephe ruwaru; teke aa-nu ephe chikikfuu eruwa.

³⁰ " 'Miru ogu-mbeke ono ye l'obo iya. O bu eke unu futaru be mu a-odu kpee unu ikpe; mbu l'ali iphe metaru unu. ³¹ Mu e-woru oke ehu-eghughu mu byabe unu; gude oke iphe-eghughu bya unu l'ehu. Mu e-nwuru unu nu ndu akuje madzu pyangu; mbu ndu bu iphe emebyi emebyi bu iphe edoje ephe enya. ³² Unu a-buru nku, eeye l'oku. Eke anodu loka mee unu, bu iya bu eke ee-gbushi unu be bu l'ali unu gededede. E ta byadu bya ephotakwadu unu ọdo. O bu mube Ojejoje be kfuru ege ono.' "

22

Ejo iphe ndu Jerusalemu eme

¹ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ² "Nwa ndiphe; ?ii-kpe-e ephe ikpe to? Mbu; ?ii-kpe mkpukpu mgbugbu-madzu-a ikpe? Oo ya bu; jee atua mkpukpu ono eba le k'uruburuku ono, ọoru ono; ³ su iya: Owa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu; o suru: Owa-a! Nggube mkpukpu wolatawaru onwongu kpurupyata; ke l'unu egbushi madzu; gudekwaphu ogwa-phe nte l'emrushu onwunu. ⁴ Ikpe nmaakwaru unu ke ndu ono, unu egbushi ono. Unu abya egudekwaphu ogwa-phe nte merushibebe

onwunu. Unu mewaru; ege unu a-nọ-bebe adu tso-kengu; mbu l'afa, unu a-nọ-bebe be tɔakwaru unu l'ukfu. Oo ya bu; l'ee-me t'iphe bu mbakeshi ba agubeje unu iphe; mbu t'unu buru iphe mkpukpu nonu e-gudeje ako onu. ⁵ Ndu bu ntse; me ndu bu ote-enya a-nodu eme unu enwa; l'ekfuru unu; nsho! Unube mkpukpu, e ta ndu epha unu; mbu unube mkpukpu, ta agbabujedu gharaghara agbabu. ⁶ Phuru ege ndu ishi Izurelu, notsua l'ime ngu gude ike, epe nweru l'egbushi madzu. ⁷ O bu l'ime ngu be epe no; to nwehe onye guberu nne le nna iya iphe; buru l'ime ngu be epe no; kpa ndu byaru abyabya ehu; nodu iya mee ndu a toru ogbe; me unwanyi, maa tufuru ome-l'iwe. ⁸ Unu ta gubejehedu iphe mu, du nso iphe. Unu darushikotawaru mboku otu-ume mu. ⁹ L'ime ngu b'e ndu ntumatu no, bu ndu iphe epe eshibeje ite iya bu ege epe e-shi gbua madzu. L'ime ngu be ndu ejeje le nte, no l'ugvu ugvu l'eri iphe epe gwaru nte; nodu iya l'afatoshi onwephe. ¹⁰ Ndu epe le nyee nna epe azeje be kwaphu l'ime ngu be epe no. O kwaphu l'ime ngu be epe no; mbu ndu ejekfuje nwanyi, no nso unwanyi; mbu nwanyi, ta dudu nso. ¹¹ O bu l'ime ngu be nwoke emeje nyee nwoke ibe iya ejo ahuma; bukwaruphu l'ime ngu be madzu emeje onwiya iphe-iphere l'omerushi nyee nwa iya; buru l'ime ngu be madzu emerushije nwunne iya nwanyi; mbu nwa, nna iya muru gedegede. ¹² O bu l'ime ngu be aanoduje kfu ndiphe ugwo t'ephe je egbua madzu; ndu ejeje ugwo o-muru-nwa; me le ndu anapheje ibe epe iphe epe k'ehuka. I shiwa ege-a zahaa mube Ojejoje. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

¹³ "Mu a-kfukfube eka nyipyabe nriru ngu ono me ochi, iigbushi. ¹⁴ ? Ii-kegherua okpa? Mbu; uvo; ?o -du ngu-a mboku, nggu l'iya e-me? O bu mube Ojejoje ekfu iya; mbu le mu e-mekwa iya. ¹⁵ Mu a-chikashi ndu bu ngu nu t'ephe jiko iphe bu mbakeshi tsoo. Mbu mu e-rukashi epe t'ephe jiko iphe bu mkpukpu nonu naru. Mu e-mekwanu ngu t'i bu-buhu mkpukpu, e merushiru emerushi. ¹⁶ Teke ono, ii-buru mkpukpu, rushihuru arushihu l'enyia iphe bu mbakeshi; be ii-maru l'o bu mbedua gedegede be bu Ojejoje."

¹⁷ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ¹⁸ "Nwa ndiphe; ndu Izurelu be dukwa mu l'o bu eswara-ipe. Mbu l'ephe duwa l'o bu ope; me ashanga; me igwe; me nshi-igwe, kwaru l'oku-uzu. Ipe epe bulephu be bu ntuzuzu mkpola-ocha. ¹⁹ Oo ya bu le Okaribe-Kakota-Nu suru: Le k'ophu unu ghokotawaru nshi-igwe mkpola-ocha; be mu e-kpota unu kpola Jerusalemu. ²⁰ Mu e-kpota unu l'o bu onye kpotaru mkpola-ocha; ope; igwe; nshi-igwe; me nshi-ashanga; ye l'uzu t'o ngazekota epe l'ovovo-oku ono bu ege mu e-gude ovuma; mbu gude oke ehu-eghughu ruta unu je akube le mkpukpu ono t'o ngazee unu angaze. ²¹ Mu e-rukobe unu; kpukposhi unu oke iphe-eghughu mu, du l'o bu oku; yo ree unu kutukutu; mbu yo ngazekota unu angaze. ²² O bu ege mkpola-ocha, a huberu l'oku-uzu angazehuje bu ege unu a-nodu l'oke ehu-eghughu mu ngazehu; ege unu a-makwanuru l'o bu mbedua gedegede, bu Ojejoje; be kpukposhiru unu oke ehu-eghughu mu."

²³ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ²⁴ "Nwa ndiphe; su ali ono: L'o bu ali, e ta turudua ejo iphe iya; ali, mini ta ayobua l'oge oke ehu-eghughu unu. ²⁵ Ndu nkfuchiru Nchileke nowa le mkpukpu ono; gbaa ejo idzu. Epe du l'o bu ekiri agu, alakashi anu, o gburu. Epe gbushiwaru madzu; nakoo eku; me iphe, eregbaa ire, epe nweru. Epe mewaru unwanyi, maa tufuru; epe azaa l'igwe le mkpukpu ono. ²⁶ Ndu achijeru

mube Nchileke eja, no le mkpukpu ono be kpakashibebevaru ekemu mu; tuko iphe mu, du nso merushikota emerushi. Epehe ta akpajehedu ishi l'iphe ophu be du nso; mo bu l'e to dudu. Epehe ezije madzu l'e to nwedu iphe du iche l'iphe aaso nso yele iphe e taa sodu nso. Epehe wowaru enya kulube; ta akpajeha ishi k'odobbe mboku otu-ume mu nso. Epehe shiwa ege ono mee; mu aburu onye rushihuru arushihu. ²⁷ Ndu ishi, achu mkpukpu ono be alakashije ndu epehe achu l'o bu nkuta-oswa, atakashu anu, o gburu. Madzu ala ogbu l'eke epehe egbushi madzu t'ephe gude epehe rukoo uru, ta agbadu nu. ²⁸ Ndu nkfuchiru Nchileke, no le mkpukpu ono agbachi okpa ifu l'iphe du eji, epehe eme. Epehe l'aphuje aphu iphoro; l'ezi eja, bu ejo-ire. Epehe asu le Okaribe-Kakota-Nu asu. Obenu le mube Ojejoje ta dukwa iphe mu kfuru. ²⁹ Ndu ali ono gude ugho l'eri ndu odo uru; l'ana nfu. Epehe l'akpa ndu ukpa ehuru; l'akpa iya ndu e-to nwedu ege o haru epehe. Ndu mbyamumbya be epehe emegbu emegbu; l'anafu epehe iphe ruberu epehe. ³⁰ Ya luru enya l'ime epehe onye a-bya egbochita l'o bu mgbabu; me onye e-kechi ekechi l'eke upho-mkpuma ono gheru onu l'ali ono te mu be mebyi iya; ophu o nwedu onye mu phuru. ³¹ Oo ya bu; mu e-woru oke ehuru-eghughu mu kpukposhi epehe; gude iphe-eghughu mu kepyashia epehe l'o bu oku; wota iphe ono, epehe pata mekota byabekota epehe l'ishi. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu!"

23

Unwunne labu, eri ogori

¹ To du iya bu; Ojejoje abya ekfuru nu mu su mu: ² "Nwa ndiphe; o nweru unwany labu, nne lanu muru, ³ wataru ogba okpara le Ijiputu. Epehe shihuru ogba okpara ono teke epehe bu nwata. Eke ono be epehe no a fatoshikpelephu epehe era; mbu teke ono, epehe bukwadu ndu nwoke ta chikahubua okpa. ⁴ Epha onye k'ogurennya bu Ohola. Epha unwunne iya nwanyi be bu Oholiba. Epehe bu ndibe mu. Epehe mushiru unwegirima unwoke me unwegirima unwanyi. Ohola be bu Sameriya. Oholiba aburu Jerusalemu.

⁵ "Ohola wataruru ogba okpara teke o bukwadu nke mu. O wu-kolahaaru ndu o yeru obu, bu ndu bu ndaji nggara Asiriya; ⁶ mbu ndu yeru uwe, eke urukpu-urukpu; ndu govano; me ndu ishi mkpukpu. Epehe l'ephe ha bukota unwu akatikoro; l'ama mma; l'agbagbaa inya; nodugbaa l'eli inya epehe. ⁷ O woru onwiya mee yo buru okpara, ndu Asiriya, nweru enya ekutaje. O gudejekwaphu nte ndu owu-ko l'emerushi onwiya. ⁸ E to hadu ogba okpara ono, o shiru agbagba le Ijiputu ono. Teke o buru nwata be yele unwoke azeje; epehe afakashi iya onu era; mee ya ege o guru epehe. ⁹ To du iya bu; mu abya enwuru iya nwahaaru ndu o yeru obu, bu iya bu ndu Asiriya ono, epehe l'iya awuko enyishi mini ono. ¹⁰ Epehe abya agbabe iya otu; naa ya unwegirima iya: ndu k'unwoke; me ndu k'unwanyi; bya egude ogu-mbeke gbugba ya. Ya ndono; yo buru onye unwanyi gude akwa enya; ke l'o bu ege gbaru iya nu; b'e meru iya.

¹¹ "Nwunne iya nwanyi; mbu Oholiba phukwarua iphe ono; ophu egu nwoke; me ogba okpara te kwe iya. Yebedua egbe kabaaru eji; mbu gbe bya aka unwunne iya ogba okpara. ¹² O wu-kokwaruphu ndu Asiriya; ndu govano; ndu ishi mkpukpu; me ndu soja epehe, kwaru onwephe bugebe; bukotaru unwu akatikoro; l'ama mma; l'agbagbaa inya. ¹³ Mu abyakwaphu bya aphu l'onye onanu be merushiwaru onwiya ege ono kwaphu. To du iya bu l'ephe ebo ono jiko shia uzo lanu.

14 “O gbe agbalekwaduru okpara obu eje. O phuru ndu e seru l'uphokpuma; mbu ndu Kaludiya, e gude iphe uswe see; 15 ephe ekebetsua l'ukfu; kee ekwa l'ishi; yo kpo ephe wulawula. Ephe l'ephe ha be dukota l'o bu ndu ishi ugbo-inya le Babylonu; mbu ndu Kaludiya. 16 Aphuphu, o phu ephe; ephe agulaha ya. Yo yefuwaphu ndu ozi iya t'ephe je ezia ephe ozi le Kaludiya. 17 To du iya bu; ndu Babylonu abyakfutashia ya t'ephe l'iya zee. Yo gunyaa ephe; ephe eworu iya merushia. E merushibetsua ya ono; ephe abya adu iya ash; yo lufu l'eke ono; haa ephe. 18 Yo bya agbaru okpara ono kwasekwaru; mbu l'agbawa okpara obu k'o-jeberumee. Mu abya aghaarua iya azu ege mu gharu nwunne iya; ke l'iphe ono, oome ono be du mu ash. 19 Ya ndono; yo gbe bulerua teke ono b'o gbe ghahu iya aghahu l'ogba okpara ono; ke l'o nyataru ege o shi agba okpara ono teke o bu nwata l'o no le Ijiputu. 20 Eke ono b'o nodu l'awu-kokota ndu o yeru obu; mbu ndu ehunwoke ephe dukota l'o bu ke nkakfu-igara; mbu ndu umuda ephe du l'o bu k'inya. 21 Oo ya bunu l'urukutu, i shi aru teke i bu nwata nodu le Ijiputu ono te ekwedu ngu agu-bu; mbu teke ono, e shi rapheje ngu eka l'onu era; l'afakashi ngu eka l'okpu era ngu ono.”

22 “Oo ya bu; Oholiba; owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: Mu a-kpali ndu ono, i shi yeru obu, byaru bya adu ngu ash; ono t'ephe ghakobe fuaru ngu. Mbu mu e-me t'ephe shitsua ekemeke obule wufuta fuaru ngu. 23 Ndu ono, a-furu ngu nu ono bu ndu Babylonu; ndu Kaludiya; ndu Pekodu; ndu Showa; ndu Kowa; me ndu Asiriya kpamukpamu. Ephe a-bukota ndu akatikoro, amatsua mma; ndu govano; ndu ishi; ndu ishi ugbo-inya; me ndu notsua l'oke okwa; l'agbagbaa iya. 24 Ephe e-gude ngwa-ogu; me ugbo-inya; me ugbo-inya, eegudeje evu ivu; chiru igwe oha fuaru ngu. Ephe e-kekotaru ngu ugu l'ekemeke obule; chiru iphe e gude eze ugu; bya ekpukotaru okpu igwe. Mu e-nwuta ngu taru ephe; t'ephe nua ngu anunu; mbu t'ephe mee ngu ege du ephe mma. 25 Mu e-gude okopho; koshi ngu ege ooghubu mu; k'ophu ndu ono e-gude ehun-eghughu nuu ngu anunu. Ephe e-beshi unu imi; kwashia unu nchi. Ndu phoduru nu l'unu be ee-gude ugu-mbeke gbushia. Ephe a-chita unu unu: ndu k'unwoke; me ndu k'unwanyi. Ndu ophu phoduru nu be oku e-kekota. 26 Ephe a-lafushikota ngu uwe, i yekotaru; gbabe ngu otu; nyichakota ngu mgbubu, i nwekotaru. 27 Oo ya bu; mu emekwanua l'urukutu ono, iiru ono; me okpara ono, i shiru agbagba le Ijiputu ono jeberu ngu ege ono. Iphe du ege-a ta byahedu bya agu ngu odo; ophu i byadu bya anyata Ijiputu odo.”

28 Ono kele Okaribe-Kakota-Nu suru agha: “Mu abyawa te mu nwuru ngu nu ndu du ngu ash; mbu ndu i ghawaru azu ke l'ephe du ngu eji. 29 Ephe e-gude ash, i du ephe naa ngu iphe i seru eza iya. Ephe e-me ngu; gbabe ngu otu. Okpara ono, iigba ono a-bya adaa tolatola. Yo phuru okpara ono, iigba ono; me urukutu ono, iiru ono 30 be wolataru unu iphe ono; ke l'unu l'iphe bu mbakeshi wataru owuko enyashi mini; gude agwa ephe merushikota onwunu. 31 Iihawa eka ke nwunne ngu nwanyi. Ya a-patakwanu okoro ntakfuru iya; dee ngu l'eka.”

32 Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru:
 “L'ii-ngu iphe l'okoro ono,
 nwunne ngu nwanyi nguru ono;
 mbu okoro, ha galagala;
 bya adu gvubungu.”

Aa-chị ngu ọchi;
gude ngu mee iphe-ọchi;
kẹ l'okoro ono
bẹ jiwaru gugurugungu.

- 33 Ii-ngu iya; yo gude ngu egude.
Mbụ aphụ a-tsu ngu
l'ọ bụ onye mee guderu.
Mbụ ọ bụ okoro
ọ bụru kpurupyata;
mẹ achihu bẹ ii-gude ngua ya.
Mbụ ọ bụ okoro nwunne ngu
nwanyi, bụ Samériya;
bẹ ii-gude ngua ya.

- 34 Ii-ngu iya; mbụ ngufu iya;
ngua ngua ugere iya.
Ii-dzokposhi iya yegiriyegiri;
bya alabashia onwongu ẹra alabashi.

Ono iphe mube Okaribe-Kakota-Nu ekfu."

35 Oo ya bụ; ọwaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O sọru: "Lẹ keshinu ọphu i gbe zahawanu mbedua; mbụ i gbe ruchiwanu mu eruchi bẹ urukutu ono, i ruru ono; mę ọkpara ono, i gbaru ono bẹ ii-rikota uru iya iche l'iche."

36 Tọ du iya bụ; Ojejoje asu mu: "Nwa ndiphe; ?ii-kpe Ohola yele Oholiba ikpe? Ngwanu; kfuru ephe k'urukutu, ephe rushiru. 37 Ephe riru ogori; gbua ọchi; bya aburu ndu gude nte ephe merushia onwephe. Ephe gudewa unwegirima, ephe mushiru mu gwoo ẹja; t'ọ bụru ephe nri. 38 Ephe mefukwaru mu phụ iphe ọwaa: Lẹ teke ono kwaphu bẹ ephe merushiru eke duru mu lẹ nsọ; bya adakota mboku ọtu-ume mu. 39 Mbụ mboku onophu, ephe gude unwu ephe gbaaru nte ephe ẹja ono bẹ ephe bahuru l'eke duru mu lẹ nsọ woru iya merushia. O bụ iphe ono bẹ ephe meru l'ulo mu.

40 "Ephe egbe jekpooru je ezia madzu, e-je ekukoo unwoke, shiru l'ẹke teru etete; ndu ono eruta; nggu abya asaa onwongu bugeberu ephe; dee mkpo-nya; bya agbaru mgbubu ngu. 41 Ngu abya asugaru l'aba, ama iphe du biribiri. A bya apata okpokoro dobe l'ifu iya; nggu abya achita insensu; mę manu mu tukobe l'eli iya. 42 Eke ono, ọ no ono adakota gvugvugvu l'ẹke ndu ẹ-ta dudu onye ahụ ephe ọgbo jiru ejiji. Ndu ono bụ unwoke, ngujishiru ephe, e shi l'echi-egu dubata. Ephe abya agbabetua unwanyi ono mgbaleka; kpubetsua ephe okpu-eze, ama ntumatu. 43 Tọ du iya bụ; mu asu t'ephe duta onye onanu, gbawaru ọkpara mehu maa ono t'ọ bụru nwanyi ọkpara, ephe kutaru; kẹ l'ọ bụ ọkpara ono, ọgba ono bụ iphe o mehuru emehu iya. 44 Tọ du iya bụ; ephe l'iya abya azee azee nwoke yele nwanyi. Ndu ono ephe l'unwanyi ono, farushiru onwephe afarushi ono bụ iya bụ Ohola yele Oholiba ephe abya azee. 45 Obenu l'unwoke, doberu eka ndoo bẹ e-kpe ephe ikpe, eekpeje ndu riru ogori gbua ọchi; kẹ l'ephe bụ ndu eri ogori; bụru ndu ọchi no l'ishi."

46 Ọwaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O sọru: "T'a chita ndu mbuko-mbuko bya ephe l'ehu; mbụ t'e nwuru ephe nu ndu e-me ephe iphe du biribiri, bụ ndu a-lu ephe alulu. 47 Ndu mbuko-mbuko ono a-tu ephe mkpuma; gude ogu-mbeke gbushia ephe. Ephe e-gbushi unwu ephe: ndu k'unwoke; mę ndu k'unwanyi; tufu ulo ephe oku. 48 Ya e-me t'uru-alu buhu l'alı-a; k'ophu ọo-bu iphe e gude anmaru unwanyi ndu ọphu okwa; t'ephe

ba amuta ubeka unu. ⁴⁹ Unu e-je ntakfuru l'urukutu ono, unu rukotaru ono. Unu e-vuru iphe du eji, unu mekotaru, bu nte, unu gwakotaru. Oo ya bu; ege unu a-makwanu l'o bu mbedua be bu Okaribe-Kakota-Nu."

24

Etu, e gude ite e shiberu l'oku anma

¹ Ya ndono; yo be l'afa ke tete l'onwa k'iri gbaru abali iri; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ² "Nwa ndiphe; dee oge-wa; mbu uboku-wa; ke l'o bu mboku, eze ndu Babylonu keru Jerusalemu ogu. ³ Nmaaru ndu onu-ulo-wa, kwefuru ikè-wa etu; su ephe: Qwaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu:

"Shibe ite l'oku;

shikwase iya l'oku;

nggu ekuru mini ye iya.

⁴ Chiru kpurukpuru anu ye iya;

mbu eke, a fotaru afota l'anu;

mbu utakfu iya;

me apiripa iya.

Chi-jia ya okpu, katsua mma.

⁵ Kputa aturu, katsukpo mma.

Chiru nku ye l'enyishi ite ono ohuma.

Shighe anu ono eshighe;

mbu ti shia ya t'o yishihu l'okpu.

⁶ "Qwaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu: Nshobukwaa nggube mkpukpu mgbugbu-madzū! Nshobukwaa nggube ite ono, gbaru egba, egba iya ta alufudu alufu ono. Heshia egba ono nanu nanu; t'e b'e jekwaru iya oturu ido ophu aa-ha. ⁷ Ishi iya aburu l'ochi ndu ono, o gbushiru ono nokwaa ege o no. Mee ndu ono, o gbushiru ono b'o wushiru l'eli mkpuma. E t'o wushidu iya l'ogbodali eke udzudzu e-kpu iya. ⁸ O bu ege mee ndu ono, o gbushiru ono a-kpali mu iphe-eghughu; mu abya akfu ya ugwo iphe o meru kparu iphe mu bya etee mee ndu ono l'eli abadoro mkpuma; ege e to dudu iphe e-kpuchi iya nu.

⁹ "Qwaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: Nshobukwaa nggube mkpukpu mgbugbu-madzū ono! O kwaphu yebedua e-do nku l'ikpo!

¹⁰ "Oo ya bu; kpaa nku; doo ya;

nggu amuru oku ye iya;

gude shia anu iya ohuma.

Yekwa iya iphe e-me

t'anu ono tso ena;

nggu eshia ya te okpu iya tu atutu.

¹¹ "Nggū abya eshikwase ite iphoru ono l'eli icheku-oku ono; shia ya gburu jeye t'ite ono kperehu ekperehu; mbu shia ya te mkpola-manumanu, e gude mee ya nwulaha enwunwu; ege inyi, no iya nu angazehu; mbu ege akiyi e-kekota oku kefu. ¹² E mewaru iya gbururu jeye; ike labu adu; ophu akii iya 'ekwedū eheshi; to kwe t'e gude oku hufu iya. ¹³ Inyi obu, unu riru obu bu uru-ali ono, unu rukotaru ono. Ya seru nta; see imo te ya fufu unu inyi ono; unu te kwe. Iphe o bu bu l'e t'efufuhedu iya unu jeye teke ehu-eghughu iya a-dazita. ¹⁴ O kwa mube Okaribe-Kakota-Nu be kfuru oku ono. Oge ruakwaru teke mu e-me ege obu du mu. Mu ta akpolakwa azu; ophu mu aphukwa imiko; ophu mu ta byadu bya asu le mu te emehedu ege mu tberu. Ee-kpe ngu ikpe ege

umere ngu gbaru. Mbù ọ bụ iphe iime bẹ ee-kpe ngu ikpe iya. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.”

Nyee Ezekelu nwuhuru

¹⁵ Tọ dū iya bụ; Ojejoje ekfuru yeru mu; sụ mu: ¹⁶ “Nwa ndiphe; mu abyaakwa ngu ọnata onye ono, i yeru ọnya ono. Obenu; ba agukwa aphụ; ọphu i chikwa mkpu. Mbù ba rakwa ẹkwa iya. ¹⁷ Iphe ii-melephu nwenkinyi bụ t’i nwulephu hemuhemu iya. Ba adakwa ẹhu onye nwuhuru anwuhu. Kee iphe iikeje l’ishi ẹge iikejehawa iya; nggu eyee akpokpa ngu ẹge iyejehawa iya. Be ekechikwa iphe l’onu gude koshi l’i nọ l’aphụ; ọphu i rikwa nri, ndu aphụ byaru erije.”

¹⁸ Ya ndono; mu eziebe ndu ono ẹge ono l’utsu. Yo be l’urenyashi; nyee mu ono anwuhu. Yo be l’utsu nchi-abọhu iya; mu abya emekota ẹge ono, a sūru tẹ mu mee ono. ¹⁹ Tọ dū iya bụ; ndu ono abya aji mu: “?Mu ta akaduru ẹphe iphe ọwaa, mu eme ọwaa buru ẹphe?”

²⁰ Mu asụ ẹphe: “Lẹ Ojejoje sūru: ²¹ Tẹ mu kfuru ndu Ízurelu: ‘Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sūru: Lẹ ya abyaakwa ome ẹke-dū-nsọ iya t’ẹ b’ọ duhe nsọ; mbù ẹke ya meru; yọ buru ọkpo-mgbinyiku, bụ ẹke unu gude eku unu; mbù ẹke unu yeru ọnya, bụ ẹke unu agbaja ndawere. Ụnwu nwoke unu mę unwu nwanyi unu, unu haru l’azụ bẹ bụ ogu-mbeke bẹ ee-gude gbugbushia ẹphe. ²² Ọ bụ ẹge ono, mu mekotaru ono bẹ unu e-mekota. Unu te ekechidu iphe l’onu, e-koshi l’unu nọ l’aphụ; ọphu unu eridu nri, ndu nọ l’aphụ erije. ²³ Unu e-ke iphe l’ishi ẹge unu ekejehawa; yee akpokpa unu ẹge unu eyehawa iya. Unu ta agudu aphụ; ọphu unu te echi mkpu; ọbule unu ala ẹhu kposhihu iyororo l’okfu iphe dū ẹji ono, unu meru ono; mbù unu a-nọdu atsushi ude l’ime onwunu. ²⁴ Ezekelu a-buru unu iphe-otube-nvọ. Iphe ono, o mekotaru ono bẹ unu e-mekota. Teke iphe ono a-muru unu bẹ unu a-maruphu l’ọ bụ mbẹdua gededede bẹ bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ.’

²⁵ “A bya lẹ nggubedua; nwa ndiphe; mbọku, mu a-nafu ẹphe ẹke bụ okpo-mgbinyiku ẹphe ono, bụ ẹke emeje ẹphe ẹhu-otso-ẹna; buru ẹke ẹphe egudeje eku onwẹphe; bukwaruphu ẹke ẹphe yeru ọnya; buru ẹke ẹphe sworu obu chee; mbù mbọku ono, mu a-nafufukwaphu ẹphe unwu nwoke mę unwu nwanyi ẹphe ²⁶ bẹ onye gbaru ọso ogu laa ẹke ọdo a-gbalata bya edooru ngu ẹge ọoda. ²⁷ Ọ bụ mbọku ono bẹ ii-kpuha ọnu; nggu l’iya ekfugalahaa okfu. Ẹ tji buhedu onye ẹ te ekfudu okfu. Ọo ya bụ; ii-buru ẹphe iphe-ọhubama. Ẹphe abya amaru l’ọ bụ mbẹdua bẹ bụ Ojejoje.”

25

Àphù, aaphuru ndu Amonu

¹ Tọ dū iya bụ; Ojejoje abya ekfuru mu sụ mu: ² “Nwa ndiphe; ghachiru ndu Amonu ifu; nggu egude nkfuchiru koshi iya ẹphe. ³ Sụ ẹphe: Unu nua iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọkaribe-Kakọta-Nụ sūru: Lẹ keshinu unu gbe kpo orube teke e merushiru ọlo-nsọ iya; kpo orube teke e meru alí Ízurelu; ẹgara akfua ya; kpo orube teke a kpuru ndu Júda lẹ ndzụ laa alí ọdo; ⁴ bẹ ya e-nwuru unu nū ndu ọnyanwu-ahata t’ẹphe nworu unu. Ẹphe a-bya akwashia ọdu l’alí unu. Ẹphe e-rifu akpuru oshi unu; ngfu mini ẹra eswi unu. ⁵ Ya e-me mkpukpu Rába t’ọ buru ẹke inya-ivu a-nọdu akpa nri; mee alí ndu Amonu t’ọ buru ẹke aturu a-nọdu adoje ọdu; k’ọphu unu a-makwanu l’ọo yẹbedua bụ Ojejoje.

⁶ “Okaribe-Kakōta-Nu sūkwaru: Lẹ keshinu ọpḥu unu kuru ẹka pyomu; tee tititi ikpiricha; gude ẹjo ọkpoma l’akporu ndu Ízureḷu òrubé l’iphe byaru ẹphe; ⁷ bẹ ya e-sechi ẹka bya unu l’ẹhu; nwuru unu keeru iphe bu mbakeshi t’ẹphe bya aluḥa unu alulu. Ya e-bufu unu l’iphe bu mbakeshi; mee unu t’unu chiḥu l’iphe bu mkpukpu, nonu; mee unu t’unu buru kpurupyata. Teke ono; unu amaru l’o yẹbedua bu Ojeoje.”

Àphù, aaphuru ndu Móabu

⁸ Ọwaa iphe Okaribe-Kakōta-Nu ekfu. O sọru: “Okfu lẹ Móabu; mẹ Séyi sọru: T’e lekpoduduanu lẹ Júda; kwa iphe lanu; ẹphe lẹ mbakeshi ndu ọpḥu; ⁹ bẹ ya e-me tẹ ókè Móabu gheru onu shita lẹ mkpukpu ndu ọpḥu nọ l’ifu ẹgu; mbu shita lẹ Bétu-Jeshimotu; Bálu Meyonu; je akpaa lẹ Kiriyatayimu, bukota mkpukpu, ẹnya eje l’al’i ono. ¹⁰ Ya e-nwuru ndu Móabu; mẹ ndu Amonu nu ndu ẹnyanwu-ahata t’ẹphe nweru; k’ọpḥu ẹ ta abyahedu bya epho ndu Amonu l’ẹpha l’iphe bu mbakeshi. ¹¹ Ya e-me ndu Móabu t’ẹphe jee iphe-oku. Ẹphe eshi ẹge ono maru l’o bu yẹbedua bu Ojeoje.”

Àphù, aaphuru ndu Édomu

¹² Ọwaa iphe Okaribe-Kakōta-Nu ekfu: O sọru: “Lẹ keshinu ọpḥu ndu Édomu jeru je agwata ndu Júda ọgwo iphe b’ọ buakwa emeswe, ẹphe emeswe. ¹³ Ọo ya bu; ọwaa iphe Nnajiufu, bu Nchileke ekfu: O sọru: Lẹ ya a-machi ẹka; bya Édomu l’ẹhu; gbushikota madzu; mẹ elu, nọ iya nu. Ya e-me iya t’o daburu ochobo shita lẹ Témanu rua lẹ Dedanu. Ee-gude mma gbushia ẹphe. ¹⁴ Ya e-gude ndu nk’iya, bu ndu Ízureḷu gwata ndu Édomu ọgwo iphe ẹphe meru. Ẹphe e-gude ẹge iphe eghube yẹbe Ojeoje; mee ndu Édomu iphe. Ẹphe eshi iya makwanuru ẹge ya egudeje agwata ọgwo iphe. Ono iphe Okaribe-Kakōta-Nu ekfu.”

Àphù, aaphuru ndu Fílisutiya

¹⁵ Okaribe-Kakōta-Nu sọru: “Lẹ ndu Fílisutiya gudewa ẹjo ọkpoma gwata ọgwo iphe e meru ẹphe. Ẹphe gudewa ashi, ẹphe kporu ndu Júda keshinu ede-nwede l’eme t’ẹphe mee ẹphe t’ẹphe buru kpurupyata. Keshinu ọpḥu o bu ẹge ono b’o du ¹⁶ bẹ yẹbe Okaribe-Kakōta-Nu sọru: Lẹ ya e-byi ndu Fílisutiya ẹka. Ya e-bufu ndu Keretu; bya emee ndu ọpḥu ọhodu nu l’iku eze ẹnyimu t’ẹphe buru kpurupyata. ¹⁷ Ya a-kwata akwata gwata ẹphe ọgwo iphe ẹphe meru; mbu gudẹ ẹge o ghutabe iya nua ẹphe anunu. Ẹphe eshi ẹge ono maru l’o bu iya bu Ojeoje teke ya a-gwata ẹphe ọgwo iphe ẹphe meru.”

26

Àphù, aaphuru ndu Táya

¹ Tọ du iya bu; yo be l’afa k’iri lẹ nanu lẹ mboku mbu l’onwa onanu; Ojeoje abya ekfuru yeru mu; sọ mu: ² “Nwa ndiphe; keshinu ndu Táya zuru ndu Jerúsalemu ukwe; l’aguru iya ẹphe l’egvu:

“Lẹ Jerúsalemu daakwaru.

O shi buru eze obodo
 ẹke iphe bu mbakeshi
 abyaje ọzuta aswa.

Obenu lẹ nta-a,

o daru-wa buwa
t'ayi bya egwoo ephe; mia.

³ "Oo ya bu; owaa iphe Nnajiufu bu Ojejoje ekfu; o suru: O buwa ke nggu l'iya nggube Táya! Mu a-chíta igweligwe mbakeshi t'ephe bya etso ngu ogu; mbu o bu ege ono, eze enyimu enwuje akpara iya dukungu dukungu be bu ege ephe a-nodu enwu abya ngu ogu. ⁴ Ephe e-tsukposhi upho-mkpuma, e gude kpu-butá Táya; bya enwukposhikota ulo-eli, no iya nu. Mu e-kwochakota eja mkpokpo-ozulo l'eke ono; mee eke ono t'o buru ekpokirikpo mkpuma be a-nokota iya. ⁵ Iphe mkpukpu ono a-buru bu eke ndu egbu ema a-noduje ege ugbu ephe l'echi eze enyimu t'o korohu. Mube Okaribe-Kakota-Nu kfukwaru l'iphe bu mbakeshi nonu a-nodu eru mkpukpu ono oru." ⁶ Ndu ophu butsua l'ime egu be ee-gude ogu-mbeke gbushia. Oo ya bu; ephe amakwanuru l'o bu-a mbedua be bu Ojejoje.

⁷ "Qwaa iphe Nnajiufu, bu Nchileke ekfu: O bu Nebukadineza, bu eze ndu Babylonu; buru eze, kagee eze nonu, bu onye ono, shi uzo isheli be mu e-me t'o bya etso ndu Táya ogu. Oo-chíta inya; chíta ugbo-inya; chíta ndu agbaje inya; me igweligwe ndu soja gude bya ogu. ⁸ Oo-gude ogu-mbeke gbushikota ndu ophu bu l'ime egu. Oo-gude iphe kekota unu ogu; mbu kpu iphe kebuta upho-mkpuma unu. Oo-pali iphe o gudetsua eze nze ogu gboru unu ye. ⁹ Oo-gude igwe, oogudeje alu ogu chikposhia upho-mkpuma, e gude kpu-pheta mkpukpu unu; gude ngwa-ogu iya nwukposhia ulo-eli unu. ¹⁰ Inya iya a-za igweligwe; mbu zaa l'igwe k'ophu bu l'udzu, ephe gude okpa ekpokashi be e-kpumikota unu ekpumi. Upo-mkpuma, e gude kpu-butakota mkpukpu unu; a-fukota tekpatekpa l'ukporo inya; me ugbo-inya ye ugbo-inya, eegudeje evu ivu, oo-rukota bya anodu eme teke o nodu eshi onu-uzo unu abahu ege aabahije mkpukpu, upho-mkpuma, e gude kpu-butá iya dakposhihuru adakposhihu. ¹¹ Iphe bu apata okpa inya ono, oo-chi bya ege ono a-dzogbakota l'iphe bu esu-uzo, no le mkpukpu unu. Oo-gude ogu-mbeke gbushikota ndibe unu. Eze itso unu, unu kpushikotaru ono be e-zekwoshikota wushiru l'ali. ¹² Ephe a-kwa eku unu; me ngwaswa unu l'okwata. Ephe e-nwukposhi upho-mkpuma mkpukpu unu; nwutsushikota egiri ulo unu ono, amatsua ntumatu ono. Mkpuma unu; oshi unu; me mkpokpo-ulo unu; be ephe e-nwuru je eye l'eze enyimu. ¹³ Mu e-me t'egvu, unu aguje buhu. Egvu ono, unu egudeje ubo l'agu ono b'e ta byahedu bya anu odo. ¹⁴ Mu e-me ali unu t'o buru ekpokirikpo mkpuma bu iphe a-nodu iya; unu a-buru eke aa-nodu egebeje ugbu, e gude egbu ema t'o korohu; ophu a byadu akpu-kwazi mkpukpu unu ono; kele mube Ojejoje be kfukwaruru. Ono iphe. Okaribe-Kakota-Nu ekfu."

¹⁵ Qwaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfuru ndu Táya. O suru: "Le teke ii-da; be ali, nokota l'iku iku eze enyimu a-nmahu jijiji. Ephe a-nodu anma jiji l'ude, ndu e mekatsuaru iphe a-nodu atsu; me mkpu, ndu e gbushiru egbushi a-nodu echi. ¹⁶ Ndu bu ishi ke ndu iku eze enyimu be a-chishikota l'aba-eze ephe; yeshia ephe uwe ephe, a kparu; dengashitsua ya edengashi. Egvu e-ri ephe eh; k'ophu bu l'ephe a-dugajeru l'ali l'anma kwekweke tekenteke l'eke iphe, tsakfuru unu teru ephe ukfu. ¹⁷ Ephe a-guru unu egvu anwuhu-wa; su:

"?Ege ophu i meru buru
kpurupyata;
nggube mkpukpu,
a maru amaru;
mbu nggube mkpukpu,

bụ ndu akpa lẹ mini bukota iya.
 Nggube mba mini,
 akpa ike lẹ mini;
 mbụ nggube mba mini ono;
 mę ndu bu iya nụ.
 Ndu bu l'ibiyia ono;
 bę unu meru;
 ęphe atsu unu egvu nshinu.

18 Ndu ọnenyimu a-nmahụ jijiji l'ęge i shiru daa;
 te ndu ikfuli eze ęnyimu l'ụkfu.'

19 "Owaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Teke mu e-me mkpukpu ono tẹ ęgara kfu ya; yọ daburu ochobo; mbụ mee ya t'ọ buru ebo; mini ekpukota iya ekpukpu ²⁰ bę mu e-mekwa ngu phu t'i kpolashihu lẹ nsụ ęge ndu odo kpolashihuwaru; mbụ t'i lakfu ndu ọhazu; mu emee ngu t'i lashia l'ime alị l'ọ bụ mkpọkpo-ọzulo oge ndiche; nggu lẹ ndu kpolashihuhaawaru lẹ nsụ anọdu; ọphu i byadu bya alata azu ọdo; m'ọ bụ buru l'alị ndu nọ ndzu bu ọdo. ²¹ Mu e-me ngu t'i laa ęjo alala. Ii-chihulephu tengu. Aa-nọdu akpaje ishi ngu; ọ bụ l'ę-ta byadu bya akpavu ishi ngu; ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu ndono."

27

Iphe e-me ndu Táya

¹ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru mu sụ mu: ² "Nwa ndiphe: kwaa ękwa ndu Táya. ³ Nggu ekfuru ndu Táya, bu l'ọnu eze ęnyimu; mbụ ndu, ęphe lẹ ndu ọnu-enyimu ọdo l'iche iche agba oke nghọ. Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru:

" Nggube Táya;
 i sụru l'i bụ nwọdu-geru.'

⁴ Ufu ngu bụ l'eze ęnyimu.
 I bụ eze ụgbo-mini, a kuru;
 t'ọ nwe ękworo.

⁵ Ndu kuru ụgbo-mini;
 bę buru l'ugvu Seniru
 bę ęphe gburu oshi
 payinu gude kua ya;
 bya ejee l'ugvu
 Ugvu Lébanonu je ebua oshi sida
 gude gvuaru ngu itso iya.

⁶ Yọ buru l'alị Báshanu;
 bę e je ebuko achi,
 e gude pyishia eku-ugbo ngu;
 buru oshi sayipuresu;
 bę ejeru je ebukotsua
 l'ọnu-mini ndu Sáyipurosu
 gude gbaa ọgbodo-alị
 ugbo-mini ngu ono;
 bya egude ọdu-enyi meshikota iya.

⁷ Ękwa-ọcha, a kparu;
 yọ dọ k'ekfukfu, shi lẹ Íjiputu
 b'e gude kwee l'imeli
 ugbo-mini ono,
 bụ iphe emeje t'ugbo-mini agba ọso;

buru iya be eegudeje ahube ngu ama.
 Iphe e gude kwekota
 l'ugbo-mini ono te mini ba bahujeshi iya
 be bu ekwa, eke
 urukpu-urukpu;
 me ophu eke ododo,
 shi l'ikfuli Elisha.

8 Unwoke Sayidonu;
 me unwoke Avadu
 bu ndu shi akpokotaru
 ngu ugbo; nggube Taya.
 Unwoke ngu, bu ndu
 o-maru-enya-nka
 be bukota ndu angakotaru ngu ugbo-mini.

9 Ndu Gebalu, bu ndu
 mewaru nka metee ya emete
 b'i dutakotaru t'ephe
 noduje l'ugbo-mini ngu
 l'emechishijeru ngu eke
 uzo, no ephe teke ephe fuhujeru uzo.
 Iphe bu ugbo-mini, nokota l'eze enyimu;
 me ndu angakota
 ugbo-mini
 ono be abyakota ngu ozuta aswa.

10 "Unwoke ndu Peshiya; me unwoke ndu Lidiya yele unwoke ndu Putu shi bukotaru ndu soja ngu. Ephe chikoje iphe ephe gude eze nze ogu; me okpu-igwe, ephe kokota l'ime ngu. Ephe emeje; nggu adu ugwu. 11 Unwoke ndu Avadu; me ndu ke Helaku; bu ephe a-nodu echeru ngu upho-mkpuma ngu nche mgburumburu. Unwoke ndu ke Gamadu bu ndu anotsujeru ngu l'ulo-eli. Ephe ewojeru iphe ephe egudeje eze nze ogu kokota l'eli upho-mkpuma, e gude kpu-buta mkpukpu ngu; iphe ono, ephe kokotaru l'upho-mkpuma ono meru; mma ngu edzua edzuzu.

12 "Ndu Tashishi be nggu l'ephe shi azuko aswa; okfu l'i nweru eku l'asa iya l'asa iya. Ephe shi egudeje mkpola-ocha; mgboro-igwe; nshi-ashanga; me nshi-igwe bya ngu ozuta iphe. 13 Ndu Javanu; me ndu Tubalu; me ndu Mesheku shi achijeru ohu; me ngwa-aswa, e gude ope mee bya ngu ozuta aswa. 14 Unwoke ndu Betu-Togarama shi akpujeru inya, eegude eke ozi; me inya-ogu; me inya-mulu bya ngu ozuta aswa. 15 Unwoke ndu Rodu be nggu l'ephe shi zukoje aswa. Igweligwe ndu butsua l'iku eze enyimu shi bukotaru ndu onya aswa ngu. Ephe egudeje odu-enyi; me oshi eboni kfu ugwo aswa iphe ephe zuru ngu. 16 Ndu Aramu be shi azuje ngu aswa; ke l'iphe iimeshi emeshi be ha igweligwe. Ephe shi egudeje mkpuma tokwasu; me ekwa, eke uswuswe; me ekwa, a dzuru dengashia ya edengashi; me ekwa ocha; me mkpuma koralu; me mkpuma rubi bya ngu ozuta aswa. 17 Ndu Juda; me ndu alj Izurelu shi abyajekwa ngu phu ogbata ngho. Ephe shi egudeje witu, shi le Minitu; me igberi; me manu-engu; me manu bamu bya ngu ozuta iphe i meshiru. 18 Ndu Damasukoosu gudekwaphu l'i meshiru iphe igweligwe; mbu ke l'i nweru eku ntumatu gude mee, shi le Helubonu; me eji aturu, shi le Zaharu bya ngu ozuta aswa. 19 Ndu Wedanu; me ndu Javanu, shi le Uzalu be zutsukwaru ngu phu aswa. Ephe gude akpuraku igwe yele kashiya; me kalamosu, bukota iphe eegudeje eme manu ajiji t'o shi kwekwekwe bya

ngu ozuta aswa. ²⁰ Ndu Dedanu shi egudeje ukpo, eegudeje nodu l'eli inya bya ngu ozuta aswa. ²¹ Ndu Arébiya; me iphe bu ndu achị ndu Kéda be bukota ndu shi azuje ngu aswa. Ephe achijeru aturu; me ebyila yele egbu bya ngu ozuta aswa. ²² Ndu Sheba; me ndu Réma be shi azujekwa ngu phị aswa. Ephe gude okpobe manụ; mkpuma, vugbaa oke aswa; me mkpola-ododo bya ngu ogba-nweta ngwa-aswa. ²³ Ndu Háranu; me ndu Kane; me ndu Ídenụ yele ndu agbatsua ikike ngho, shi le Sheba; me ndu agbatsukwaphu ikike ngho, shi le mkpukpu Asho; me le mkpukpu Kilimadu be zukotakwaru ngu phị aswa. ²⁴ Ephe ejejekwaphu aswa ephe ozuta ekwa, amatsua iphe du biribiri; me uwe, eke urukpu-urukpu; me l'ekwa, a dzuru dengashia ya edengashi; me njigbanji ukpo, vonqashiru avongashi, aatogboje l'ogbodo-ulo, a gworu agwogwo; kegudetsua ya l'ishishi ukpo ono jingujingu. ²⁵ Ugbo-mini Tashishi bu unube ndu Taya be ephe evujeru iphe.

“Nggube Taya dulephu l'ọ bu
ugbo-mini, e dojiru iphe edoji;
yo nodu l'echi eze enyimu.

²⁶ Ndu akpo ngu l'ugbo ngu
kpotawaru ngu je
edegeru l'echi eze enyimu.
Obenu le pherephere,
shi ọzo enyanwu-ahata;
byaru bya azukashia ngu l'echi eze enyimu.

²⁷ Eku ngu; iphe i gude agba ngho;
ngwa-aswa ngu;
ndu angaru ngu
ugbo-mini; ndu etso
ugbo-mini ngu;
ndu emekwajeru ngu iya;
ndibe ngu, agba ikike-ngho;
ndu soja ngu l'ephe ha;
me l'iphe bu ndu no
l'ugbo-mini ono;
be mini rikotaru mboku, ugbo ngu kpuru;
l'echi eze enyimu.

²⁸ Mkpu, ndu angaru ngu ugbo-mini echi;
e-me te mgbogidi
eze enyimu nmahu jijiji

²⁹ Iphe bu ndu akpo ugbo
nwhakotaru ugbo ephe.
Ndu anga ugbo-mini;
me ndu etso ugbo-mini ono;
jeru je anmagatsuaru l'iku eze enyimu.

³⁰ Ephe ara ekwa ngu ntumatu;
l'ara iphe du biribiri.
Ephe e-kpota ntụ kpukposhi onwephe l'ishi;
bya agwo-swikota onwephe le ntụ.

³¹ Ephe akpuru ngu ishi ngu;
yeeru ngu uwe-aphu.
Ephe a-ra ekwa ngu;
l'agu aphu ngu;
mbu l'aguwaa ishirishi.

- 32 L'ẹge ẹphe ara ẹkwa;
 l'agụ aphụ ngu;
 bẹ ẹphe agụ egvu-aphụ ọwaa; sụ:
 'Bụ mkpukpu ole;
 bẹ bujekpooru kpurupyata l'echi eze ẹnyimu
 ege ọwaa, mkpukpu Táya bụ iya-a?'
- 33 Teke e shi evuje ngwa-aswa
 ngu l'eshi eze ẹnyimu;
 b'ọ ruberu iphe, bụ mbakeshi ẹka.
 Eze ẹku ngu, dụ egvu;
 mẹ ngwa-aswa ngu;
 bẹ ndu eze lẹ mgboko gude buru ụbabanyi.
- 34 Obenu lẹ nta-a;
 bẹ mini riwaru ngu l'eze ẹnyimu.
 Ngwa-aswa ngu ono yele
 ndu ejejeru ngu ozi;
 bẹ mini rikotaru nggu l'ẹphe.

35 "Ndu, bu l'iku eze ẹnyimu l'ẹphe ha bẹ biribiri iya gudekotaru. Ndu eze, achitsua ẹphe anmahukota ruuruu. Ẹphe akpotsua beru l'ẹke ẹgvù riru ẹphe ẹhu. 36 Ndu ikike ngho l'iphe, bụ mbakeshi b'ọ duru biribiri ẹge i meru ekpolahu ngu iphe mmanu; to nwehe ẹge e kfu iya ọdo."

28

Àphù, aaphuru eze ndu Táya

1 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru mu sụ mu: 2 Nwa ndiphe; sụ onye bụ ishi ndu Táya ẹge-a: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ suru: Iitu onwongu ẹpha sụ l'ị bụ Nchileke; l'ị sugaru l'aba-eze Nchileke l'echi eze mini. Obenu l'ọ kwa madzụ mmanu b'ị bụ; mbụ ẹ tị bụdu Nchileke; nggu egbe evuko onwongu l'ị maru iphe l'ọ bụ Nchileke. 3 ?I kanua Dánelu omaru iphe ọto; k'ọphu bụ l'e to nwedu iphe e domigheru ngu edomi. 4 I gudewa mmamiphe ị maru; mẹ egomunggo, ị nweru kpaá ẹku dooru onwongu; bya ejekokwaphu mkpọla-ododo mẹ mkpọla-ọcha kùbe l'ẹke iidoje ẹku ngu. 5 I gudekwaphu ịkoro, iigbaje l'ọzu aswa mee; ẹku ngu aka nshinu; nggu egbe gude l'ị nwewaru iphe nshinu bya etulaha onwongu oke ẹpha.

6 "Ọo ya bụ; ọwaa ẹge Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Lẹ keshinu ọphu iirije l'ị maru iphe; maru iya maru iya l'ọ bụ Nchileke 7 bẹ ya a-chịta ndu ọhodo t'ẹphe bya ngu l'ẹhu; mbụ mbakeshi ndu ọphu bụ ẹphe kagee onwe ẹjo ọkpoma. Ẹphe a-mị ogu-mbeke ẹphe; gude mebyishia mma ngu ono; mebyishia mmamiphe ngu ono. Ugwu ono, ị dụ ono bẹ ya e-me t'ọ gwọọ lẹ ntụ. 8 Ẹphe a-lọ-tsuta ngu; nwuru ngu ye lẹ nsụ; mbụ l'ii-lakọtalephu l'ike l'echi eze ẹnyimu. 9 T'a maru ẹge ii-me sukwadua l'ị kwa Nchileke l'ifu ndu ono, e-gbu ngu ono. Iphe ii-gbe buru bụ madzụ mmanu; ẹ tii gbe aduhekwanu ike buru Nchileke ọbu teke ndu ono, e-gbu ngu nụ ono byaru ngu l'ẹhu. 10 Ii-da ọdaleba l'ẹka ndu ọhodo ono. Ya kfuakwaru iya; yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke."

Adada eze ndu Táya

11 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu: 12 "Nwa ndiphe; raa ẹkwa eze ndu Táya; sụ eze ono: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ suru: I shi buru onye a makpooru l'ọ dụ-geru; mbụ i shi buru onye maru mmamiphe iphe dụ biribiri; shi bukwaruphu nwọdu-geru. 13 I shi buru

lẹ́ Ịdenu; mbụ́ lẹ́ mgbabu Nchileke. Yọ́ bụ́ru mkpuma, vugbaa oke aswa b'e gude memaa ngu. Mkpuma ono, e gudetsua memaa ngu ono bụ́: Rubi; tópázù; émèrálùdù; kírìsòlàyítù; ònikùsù; jásùpà; sáfàya; tókwasu; mẹ́ bérílù. Iphe e gude dengashia ngu edengashi abụ́kotaru mkpola-ododo b'e gude mee ya. Yọ́ bụ́ru mbòku, e keru ngu b'e mekotaru iphe ono doberu ngu. ¹⁴ A wụ́ru ngu manụ́ l'ishi t'ì bụ́ru cherobu, anọ́duje echeje nche; mbụ́ l'ọ́ bụ́ iphe ono bẹ́ mu meru ngu t'ì bụ́ru. I shi nọ́duje l'eli ugvu, dụ́ nsọ́ Nchileke. I shi ejephekota lẹ́ mkpuma, achatsua ọ́ku. ¹⁵ Shitakpo k'ọ́phu e meru ngu bẹ́ e ti mebudua iphe dụ́ eji gbururu jeye teke ị́ wataru ome iphe dụ́ eji. ¹⁶ I gude l'i nweru ngwa-aswa, ha nshinu nshinu gbe bya awatawanu ome ẹ́huka; gude ẹ́ge ono meswee. Tọ́ dụ́ iya bụ́; mu abya achia ngu; nggu egude iphere lufu l'ugvu Nchileke. Mu enwufu ngu lẹ́ mkpuma, achatsua ọ́ku ono; mbụ́ nggube cherobu, anọ́duje eche nche. ¹⁷ Nggu abya egude kẹ́ l'ì ma mma; kulahaa onwongu ekuku; gude kẹ́ l'ì dụ́ ugvu; mebyishia mmamiphe ngu ono. Ọ́ bụ́ iya kparụ́ iphe ya pataru ngu t'ua l'alì; mee ngu; nggu aburu ẹ́ke ndu eze a-byajẹ́ ole enya. ¹⁸ I gudewa ẹ́jo iphe ngu; mẹ́ ugho, ị́ gude agba ngho ngu merushikota ẹ́ke ijeje ọ́gwa iphe. Ọ́ bụ́ iya kparụ́ iphe ya yeru ọ́ku lẹ́ mkpukpu ngu; yo woru iya kepyashia; mee ya; yọ́ bụ́ru ntụ́ l'ifu ndu ele ngu enya. ¹⁹ Iphe bụ́ mbakeshi, makotaru ngu nù bẹ́ o teru ụ́kfu l'ì meleruphu achihu iphe-mmanu; mbụ́ l'e tee phohedu nke ngu ọ́do."

Àphù, aaphuru ndu Sayidonu

²⁰ Tọ́ dụ́ iya bụ́; Ojejoje abya asu mu: ²¹ "Nwa ndiphe; ghachiru ndu Sayidonu ifu; nggu egude nkfuchiru koshi iya ẹ́phe. ²² Sụ́ ẹ́phe: 'Lẹ́ Ọ́karibe-Kakọ́ta-Nụ́ ekfu sụ́ru: Lẹ́ ya buakwa ọ́hogu ngu; nggube Sayidonu. Ndiphe e-shi l'iphe ya e-me ngu kwabẹ́ iya ugvu. Ẹ́phe amaru l'ọ́o yẹ́bedua bụ́ Ojejoje teke ya a-pakfutaru ndu mkpukpu ono iphe-ẹ́huka; shi ẹ́ge ono koshi lẹ́ ya dụ́ nsọ́. ²³ Mu e-me tẹ́ ẹ́jo iphe-ememe dakfuta iya; mee tẹ́ mee tsọ́ l'ogborogbo ọ́zo iya l'ọ́ bụ́ mini. Aa-tsụ́ madzụ́ otsu ẹ́kfu lẹ́ mkpukpu ono; mbụ́ gude ogu-mbeke gbushia madzụ́ lẹ́ mkpukpu ono gbaa mgburumburu. Teke ono; ẹ́phe amaru l'ọ́o mu bụ́ Ojejoje.'

Aagoru ndu Ízurelu onu

²⁴ "Ndu ẹ́phe lẹ́ ndu Ízurelu bunyabetsua ta byahedu bya abukwaduru ndu eme nshi-nshi; mbụ́ ẹ́phe ta bụ́ ogvu ogarama-mbo. Ọ́o ya bụ́; t'ẹ́phe makwanuru lẹ́ mu b'ua Ọ́karibe-Kakọ́ta-Nụ́."

²⁵ Ọ́waa iphe Ọ́karibe-Kakọ́ta-Nụ́ kfuwaruphu. Ọ́ sụ́ru: "Teke mu dufutaru ndu Ízurelu l'ẹ́ke a chikashitsuaru ẹ́phe laa; bẹ́ mu e-koshi iphe bụ́ mbakeshi lẹ́ mu bụ́ onye dụ́ nsọ́. Ọ́o ya bukwanu ẹ́phe ebupyabe l'alì ẹ́phe, bụ́ iya bụ́ alì ono, mu nuru nwozi mu, bụ́ Jékọ́pu. ²⁶ Ẹ́phe e-buru l'ẹ́ke ono l'ẹ́hu-gudangu; nọ́du iya kwashia ufu; kushia ya oshi vayinu. Ẹ́phe e-buru l'ẹ́hu-gudangu teke mu pakfutaru ndu ẹ́phe l'ẹ́phe bunyabetsua iphe-ẹ́huka, bụ́ ndu shi n'ua ẹ́phe chikikfuu. Ọ́ bụ́ teke ono bẹ́ ẹ́phe a-maru lẹ́ mu b'ua Ojejoje, bụ́ Nchileke ẹ́phe."

29

Àphù, aaphuru ndu Íjiputu

¹ Yo be l'afa k'iri l'ọ́nwa k'iri gbaru abalì iri l'ẹ́bo; Ojejoje ekfuru yeru mu; sụ́ mu: ² "Nwa ndiphe; ghachiru Fero, bụ́ iya bụ́ eze ndu Íjiputu

ifu; gude nkfuchiru koshi iya eya; nggu egudekwaphu nkfuchiru koshi iya ndu Íjiputu l'ephe ha. ³ Kfuru iya: 'L'owaa iphe Ókaribe-Kakóta-Nù ekfu. Ó sùru: L'ò búwa ké nggu l'iya; nggube Fero, bú eze ndu Íjiputu; mbú nggube oke éjo anù, zé l'echi nggele ngu. Íisuje lé Ènyimu Náýìlù bú nke ngu; l'ò bú nggubedua meru iya. ⁴ Obenu lé mu e-gude íkòkoro dzube ngu l'agba; mee té éma, nòtsua lé nggele nyakfùtsuaru ngu l'èhu. Mu a-kpufuta ngu lé nggele ono, ì nòtsua ono yéle éma ono, nyakfùtsuaru ngu l'èhu ono. ⁵ Ya a-chíta nggu l'èma ono je awùshi l'echi-égu. Odzu ngu a-kwa l'ophoto égu; to nwe onye a-bya iya apata. Ya e-me ngu t'ì búru nri anù-égu-égbudu; mé k'unwenu. ⁶ Teke ono; iphe bú ndu bu lé Íjiputu amaru l'ò yébedua bú Ojejoje.

" Í shi búru ndu Ízùrelù oshi okpete. ⁷ Ó búje: ephe -ku-de ngu éka; nggu abùru tsugongu; ephe adaa tükwashia ukuvu ephe. Teke ephe dakoberu ngu; nggu anyajihu; ókpu-azu ephe abya anòdu kegarangú. ⁸ Óo ya bú; owaa iphe Ókaribe-Kakóta-Nù ekfu. Ó sùru: Mu e-gude ogu-mbeke bya ngu l'èhu; gbushia unwoke ngu mé elu ngu. ⁹ Alí Íjiputu bé égbara a-kfù. Ephe amakwanùru l'ò búwa yébedua bú Ojejoje. Ishi iya abùru l'ì sùru lé Ènyimu Náýìlù bé bú nggu nwe iya; l'ò bú nggu meberu iya.

¹⁰ " 'Óo ya bú; l'ò búwaru ké yéle nggu ngu. Ya e-me alí Íjiputu t'ò búru alí, égbara kfuru tsube lé Migidólù jeye lé Asúwanu; mbú je akpakpò l'oke unu lé ndu Kúshi. ¹¹ To nwedù ókpa madzù m'ókwanu k'anù, a-tù l'èke ono; óphu o nwedù onye bya abya ebu l'èke ono gbururu jeye úkporo afa ébo eswe. ¹² Ya e-me alí Íjiputu t'ò daburu ochobo; ége alí ndu ódo dabutsuaru. Iphe bú mkpükpu, nòkota l'ime iya a-dabukotaru ochobo úkporo afa ébo; dúkota ége mkpükpu ndu ódo, a lùru alùlu dù. Ya a-chíkashi ndu Íjiputu; keeru iphe bú mbakeshi; chíkashia ephe t'ephe jìko iphe bú mkpükpu nònu dzuru.

¹³ " 'Obenu lé Ókaribe-Kakóta-Nù kfukwaruphu ége-a: A -nòlephu úkporo afa ébo bé mu e-dufutakota ndu Íjiputu ono l'iphe bú mkpükpu, a chíkashikotaru ephe laa. ¹⁴ Mu e-dulatakota ephe azú; duru ephe laa alí Paturosu, bú alí ochechoroche ephe. Éke ono bé ephe a-nòdu búru óla-alí mkpükpu. ¹⁵ Ó -bùru mkpükpu, énya iya kagekpo óla-alí; óphu o nwedù mkpükpu, ó bya bya aka nshinu ódo l'iphe bú mbakeshi nònu. Mu e-me iya t'ò rùhu arùhu; mbú k'òphu bú l'è to nwedhedu mbakeshi, óo-dù-ge ike chíà ódo. ¹⁶ Íjiputu ta byahédu bya abùru mkpükpu, ndu Ízùrelù dakoberu ódo. Iphe óo-nyatajèru ephe bú emeswe, ephe mesweru ngu l'agbakfube, ephe gbakfuberu ephe t'ephe gbaaru ephe mkpu. Óo ya bú; ephe amakwanùru l'ò búwa mbédua bé bú Ókaribe-Kakóta-Nù."

Eze ndu Bábyilonu emekputa Íjiputu

¹⁷ Tò dù iya bú; yo be l'afa k'úkporo l'ésaa lé mbòku onwa mbú fùru; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sù mu: ¹⁸ "Nwa ndiphe; Nebukadineza, bú eze ndu Bábyilonu bé chíru ndu soja je alúshi ndu Táya ogu k'èhuka; mee; iphe bú ndu Bábyilonu evua iphe; ishi akwòchihukota ephe akwòchihu; ukuvu, ephe evujekwaphu iphe adashíkota ephe akíyí. Nebukadineza yéle ndu soja iya ono alù-gee ógu ono; óphu ó dùdu uru, ephe ritaru l'ògu ono, ephe lùshiru ndu Táya ono. ¹⁹ Óo ya bú; owaa iphe múbe Ókaribe-Kakóta-Nù ekfu. Ó sùru: Mu e-nwuru alí Íjiputu nù Nebukadineza, bú eze ndu Bábyilonu. Nebukadineza bé e-gwokota éku ndu Íjiputu tútua

atutu. Oo-chiko ali ono gvua kfurukfuru; lua ya alufu; gwoo iphe ephe tutua atutu. Iphe ono, o gworu ono a-buru nggo, ee-bu ndu soja iya ono, luru ugu ono. ²⁰ Mu wowaru ali Ijiputu nu t'o buru nggo, mu e-bu iya l'ege o duru ike yeke soja iya eje aluaru mube Ojejoje ugu. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

²¹ "Mboku ono be mu e-me t'ike bya anodu ndu Izurelu; mu abya emeekwaphu nggube Ezekelu t'i kpuhaa onu; wataru ephe okfuru okfu; k'ophu ephe a-makwanuru l'o bua mbedua be bu Ojejoje."

30

Aayoshi Ijiputu

¹ Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru mu su mu: ² "Nwa ndiphe; gude nkfuchiru kfu; su: 'Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: Chia mkpu; su:

" Njo jekwa ezi.

O kwa oke uboku!

³ Mboku ono nokwa ntse.

Uboku ke Ojejoje; b'o bu.

Mboku ono;

be a-gbahu tsabalangu.

Mboku ono be iphe

bu mbakeshi e-je ntakfuru.

⁴ Aa-byaru ndu Ijiputu ugu.

Iphe-ehuka adakfuta ndu Kushi.

Ndu Ijiputu be ee-gbu nshinu;

lua iphe iya l'oluta;

yo bya adaa buru ochobo.

⁵ Ndu Kushi; ndu Putu;

ndu Lidiya; ndu Arabu

l'ephe ha; ndu Libiya;

jeyekpo le ndu bu l'ali

ogba-ndzu;

be aa-tuko ephe le ndu Ijiputu gbukota.

⁶ " 'Owaa iphe Ojejoje ekfu. O suru: L'iphe bu ndu ephe le Ijiputu gbaru ikumu a-dashi; ike ono, ephe gude eku onwephe ono agvu. Ee-shi le Migidolu gbua ephe le mma jeye le Asuwanu. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. ⁷ Egbara, a-kfu l'ali Ijiputu a-ka ophu kfuru l'ali odo. Edukfu iya l'o ha adakposhi ege edukfu ndu odo dakposhihuru. ⁸ Oo ya bu ege ephe amakwanuru le mu bua Ojejoje; mbu teke mu e-nwuru oku ye le Ijiputu. Ndu agbajeru ephe mkpu be eegwepyashi egwepyashi.

⁹ " 'Mboku ono be ya a-chiru ndu ozi ye l'ugbo-mini t'ephe je Kushi je eyee ndu Kushi egvu; l'eke ephe tuzoru onwephe ehu. Ndu Kushi e-je ntakfuru teke ndakfu ono dakfotaleruphu Ijiputu. Ntakfuru ono byafutaje.

¹⁰ " 'Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: Igweligwe ndu Ijiputu be mu e-me t'ephe shi eka Nebukadineza, bu eze ndu Babylonu kpolashihukota. ¹¹ Yebedua yeke ndu soja iya, bu ndu kage ejo okpoma l'iphe bu mbakeshi nonu be ee-dubata t'ephe lunwua ali ono. Ephe a-mi ugu-mbeke ephe gude bya ndu Ijiputu l'ehu; gbua ndu ali ono pyaapya.

¹² Mu e-me te Enyimu Nayilu tashihukota; mu abya eworu ali ono ree ndu

eme iphe du eji. O bu eka ndu ohodo be mu e-shi mee t'egbara kfuwa l'ali ono. Iphemiphe obule, nokota l'ime iya a-bukotaru iyi. Mube Ojejoje be kfuokwaru nu.

¹³ "Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: Le ya e-mebyishikota iphe, bu nte; mee t'iphe, bu iphe aagwa agwagwa chihu le Memufisu; ophu o nwe du onye, aphodukwadu nu k'o bu ishi le Ijiputu. Ya e-me t'egvu bya ndu Ijiputu l'ehu. ¹⁴ Ya e-me te Paturosu daburu ochobo. Mu e-nwuru oku ye le Zowanu; nwa mkpukpu Tebesu chikikfu. ¹⁵ Ya e-kpukposhi mkpukpu Sinu, bu agbarike ndu Ijiputu oke ehu-eghughu iya; gbushia ndu soja, e doberu le Tebesu. ¹⁶ Mu e-nwuru oku ye le Ijiputu. Ndu Sinu be e-je oke iphe-ehuka. Mkpukpu Tebesu be ee-chikposhi. Mkpukpu Memufisu bu iphe-ehuka be iphe ephe a-nodu ejephelephu. ¹⁷ Unwokoroba ndu Onu; me ke ndu Pi-Besetu a-lakota l'ogu ono. Ndu mkpukpu ono ndu ophu phoduru nu be aa-kpokota le ndzu. ¹⁸ Mboku ono a-buru ndu Tapenesu ekpuru-ochi; mbu mboku, mu e-me te ike gv Ijiputu. O bu eke ono be mu e-me t'agburu-ehu ono, ephe gude eku onwephe ono gv. Urukpu e-kpuchi iya. Iphe bu unwanyi iya; be alutakota aluta. ¹⁹ Mbu le mu e-me te ndu Ijiputu jee ntakfuru. Oo ya bu ege ephe amakwanuru le mu bua Ojejoje."

Ike gvuru eze ndu Ijiputu

²⁰ Yo be l'afa k'iri le nanu l'onwa mbu gbaru abali esaa; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ²¹ "Nwa ndiphe; mu nyakwokwaru Fero, bu eze ndu Ijiputu oshi-eka. E tee ke dua ya eya iphe k'agbagba; mbu e to nwe du iphe aakpaje ye l'eke okpu jihuru t'o gbakwazi, a kpawaru iya eya k'ophu o-du ike su-deghe ogu-mbeke. ²² Oo ya bu; owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: Mu abyawa Fero, bu eze ndu Ijiputu l'ehu. Mu a-nyakwoshi iya oshi-eka labu; mbu mu a-nya-kwofua ya eka ophu mu nyakwophoduru iya ege ogu-mbeke, o gude a-lufu iya l'eka daa. ²³ Mu e-rukashikota ndu Ijiputu t'ephe chiko iphe bu mbakeshi nonu dzuru; mbu mu a-chikashikota ephe t'ephe chiko iphe bu mkpukpu nonu dzuru. ²⁴ Mu e-me eka eze ndu Babylonu t'o shihukpo ike ohuma; mu abya eworu ogu-mbeke mu ye iya l'eka. Fero be mu a-nyakwoshi eka. Oo-nodu l'ifu eze ndu Babylonu tsua ude l'o bu onye e tsugbuphodoru ndzu ubele. ²⁵ Mu e-me eze ndu Babylonu te eka shihu iya ike ohuma. Obenu l'eka ke Fero be mu e-me t'o kulashihu iya. Oo ya bukwanu ege ephe a-maru l'oo mu bu Ojejoje teke mu e-woru ogu-mbeke mu ye eze ndu Babylonu l'eka; yo phelahaaru iya ndu Ijiputu. ²⁶ Mu e-rukashi ndu Ijiputu t'ephe chiko iphe bu mbakeshi dzuru; mbu mu achikashia ephe t'ephe chiko iphe bu mkpukpu, nonu dzuru. Oo ya bukwanu ege ephe a-maru l'o bu-a mu; bu Ojejoje."

31

Ijiputu du l'o bu oshi sida

¹ Yo be l'afa k'iri le nanu le mboku, onwa k'eto furu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ² "Nwa ndiphe; su Fero, bu eze ndu Ijiputu ye le igwe oha iya ege-a:

"Bu onye be aatu kpuru eyeru unu l'oha nshinu?"

- ³ Lewaru Asiriya, shi du
 l'ò bụ oshi sida
 l'ugvu ugvu Lébanonu.
 O shikwa nwetsuaru
     ekali, ama mma;
 jaa; kpuru yegelengu;
 sakputakota oswa, o no.
 O vuru; ha l'eli;
 k'ophu bụ l'onungonu iya
 akpa l'urukpu.
- ⁴ Mini, no l'eke ono l'eme iya;
 yo ja pulapula.
 Mini ogba, shitsua
 l'ime ali ime ali eme iya;
 yoo tse nmongo nmongo.
 Mini, shitsua l'oswara
 ogba ono atso-phekota
 ukfu iya mgburumgburu
 shi eke ono tsokota oswa
 tsoru iphe bụ oshi, nokota iya nu.
- ⁵ Ya ndono; yo vua;
 ha eli kakota iphe bụ
 oshi, no l'oswa ono l'eli.
 O jakashi-kotaru ege ono;
 kele mini nokota l'eke ono ohuma ohuma.
- ⁶ Iphe bụ nwenu,
 ephe ephephe byaru
 bya akpashikota ekfuna
     l'ekali iya.
 Iphe bụ anegu egbudu
 byaru bya anodu
 le mkpuli iya azushi unwu.
 Iphe bụ, eze mbakeshi,
 nonu be bya anodukota l'agu iya.
- ⁷ Iphe oshi ono ama;
 be du biribiri l'ege
 o jaru nodu gekfulangu;
 ke l'ogbaragba iya tseru
 ege ono jerua l'ime ali
 l'eke mini no ohuma ohuma.
- ⁸ Oshi sida, no le mgbabu
 Nchileke te nwedu
 ophu aturu iya nu;
 ophu oshi payinu
     atuduru ekali iya;
 to nwe oshi mmanu,
     aturu ekali iya;
 to nwe oshi, no le
 mgbabu Nchileke,
 aturu iya nu le mma.
- ⁹ O bụ mbedua gedegede
     meru iya;
 yo ma ege ono;
 jaa ajaja ege ono.

Yò buru iya bẹ̀ bụ̀ oshi,
 ẹńya eje l'iphe bụ̀ oshi,
 nọ́kọta lẹ̀ Ídẹ̀nu;
 mbụ̀ mgbabu Nchileke.

10 “Owaa iphe Okaribe-Kakọta-Nụ ekfu. O sọru: Lẹ keshinu ophu o vufuru evufu je erua l'urukpu; bya egude kele ya ha l'eli l'eku onwiya ekuku ¹¹ bẹ mu e-nwuru iya nụ onye achị mbakeshi t'o mee ya iphe l'iphe dū eji ono, oome ono; mbụ lẹ mu nwutawaru iya tufaa. ¹² Ndu ọhodo; iphe bụ mbakeshi, nọtsua nụ, kakọta ẹjo ọkpoma bẹ gbutaru iya tūa ngesweta iya. Ẹkali iya a-dashị l'ugvu ugvu; dashia lẹ nsuda nsuda. Ụnwu ẹkali iya adashia; chiko mini alì ono tsoo. Ndiiphe lẹ mgboko gbaa mgburungburu eshi l'idzu iya wufu; paru iya haa. ¹³ Iphe bụ nwenu abya anyinwua l'oshi ono, daru nụ ono. Iphe bụ anẹgu-ẹgbudu abya adọo l'ẹke ẹkali-oshi ono wushiru. ¹⁴ Oo ya bụ; l'ẹ to nwedu oshi ọdo, nọ l'iku mini, e-tseghe onmongono; k'otsefuru l'urukpu. Mbụ l'ẹ to nwedu oshi, gude mini evu, a-haghe eli l'ọ bụ iya; ke l'e mewaru iya t'ọ buru anwuhu bẹ ọo-nwuhu; laa l'alì ẹge madzu alajẹ lẹ nsụ.”

1 ¹⁵ Owaa iphe Okaribe-Kakọta-Nụ ekfu. O sọru: “Lẹ mbọku, oshi ono nwushihuru; bẹ ya e-me t'ebo mini raa ẹkwa iya. Ya e-me t'enyimu tso-buhu atsotso; nggele atashihu. Ya e-gude ke l'oshi ono nwuhuru; mee t'ochi gbakọta l'iphe bụ ugvu Lébanonu; mee t'iphe bụ oshi, nọ l'oswa laa ẹkwo. ¹⁶ Ya meru t'iphe bụ mbakeshi nmahụ jijiji teke ya nwutsuru iya; t'ọ lakfu ndu ophu nọhawa l'ili. Adada iya ono; bẹ meru t'obu jizita oshi mgbabu Ídẹnu; oshi, ndu ophu shi kakọta mma l'ugvu ugvu Lébanonu; yeru oshi ndu ophu shi nọdu l'ẹke mini dzuru iya ẹhu. ¹⁷ Iphe bụ mbakeshi, shi nọduje l'agụ iya, bụ ndu shi eyetajeru iya ẹka bẹ kpolahukotawaru l'alì-maa; tsoru ndu ophu e gudehawa ogu-mbeke gbushia.

18 “?Bụ oshi ole lẹ Ídẹnu bẹ aa-turu yeru ngu lẹ mma yele ọdu-biribiri? Obenu lẹ nggubedua; nggu l'oshi Ídẹnu bẹ ee-nwukwaruphu yee l'alì; nggu lẹ ndu akpapyi; mẹ ndu e gude ogu-mbeke gbushia atuko wushiru.

“O bụ ẹge ono bẹ ọo-tsakfu Fero yele igwe ọha iya. Ono iphe Okaribe-Kakọta-Nụ ekfu.”

32

Aararu Fero ẹkwa anwuhu

1 Yo be l'afa k'iri l'ẹbo lẹ mbọku, ọnwaa iri l'ẹbo furu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu: ² “Nwa ndiphe; kuaru Fero, bụ eze ndu Ijiputu nshoo; sụ iya: Iirije l'ì bụ agụ l'iphe bụ mbakeshi. Obenu l'ọ gbe buru ẹjo oke-agiyi, bu l'eze enyimu b'ì dū l'ọ bụ iya; l'adaji lẹ nggele ngu; gude ọkpa swo-rua mini obu. ³ Owaa iphe Okaribe-Kakọta-Nụ ekfu. O sọru: Lẹ ya a-chita iphe, bụ mbakeshi; gude ugbu iya nmata ngu. Ẹphe a-kputa ngu l'ugbu ono kpufuta. ⁴ Ya a-tu ngu l'alì; mbụ nwua ngu daphungu l'egu, daburu phorongu. Ya emee t'unwenu bya awu-kodzua ngu l'ẹhu. Ya emekwaaphu t'unwu anu-egu-ẹgbudu, nọ lẹ mgboko vua ngu kpatakpata. ⁵ Ya a-tu anu ngu nanu nanu l'ugvu; mbụ mee odzu ngu; t'ọ chiko iphe bụ nsudata ugvu naru. ⁶ Ya e-me tẹ mee, shi ngu l'ẹhu tsoo atsotso l'alì ono; mbụ tsoo jeye l'iphe, bụ ugvu. Ẹke, mini eshije atsoshi abukotaru mee. ⁷ Teke mu e-nwufu ngu bẹ mu e-kpuchi eligwe; mee mkpo-kpodo, nọkọta iya nū t'ẹphe gbakọta ọchi. Ya e-gude urukpu kpuchia ẹnyanwu; ophu ọnwaa

abyadu bya echi. ⁸ Iphe bu iphe echije echichi, no l'igwe; be ya e-me t'o gbakotaru ngu ochi. Ya emee t'ali ngu gbakota ochi. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

⁹ "Ndu, du l'igwe be meji a-tofutsua teke ya e-me t'iphe bu mbakeshi, e ti mahadua maru le ya mewaru ngu t'i buru kpurupyata. ¹⁰ Ya e-mee t'iphe a-muru ngu nu tee igweligwe mba ukfu. Ndu eze, achitsua ephe; be eh u a-nodu anma anmanma teke ya a-pali ogu-mbeke ya l'eke unu no. Mboku, i-da be eh u a-nmakota onyemonye obule ruuruu.

¹¹ "Kele Okaribe-Kakota-Nu be suru agha: ogu-mbeke eze ndu Babylonu be a-bya ngu l'ehu. ¹² Ya e-shi le mbakeshi ndu ophu ka nu l'ejo okpoma chita ndu soja t'ephe gude ogu-mbeke bya afuru ngu. Iphe ndu Ijiputu gude eku onwephe be ephe e-fu l'ali. Ndu Ijiputu l'ephe ha aburu kpurupyata. ¹³ Ya e-gbushikota iphe bu eswi ngu l'eke ephe anguje mini. E to nwedu le madzu eye okpa le mini ono odo; ophu okpa eswi ta asworuhedu iya odo. ¹⁴ O bu teke ono be ya e-me te mini unu doo risangu; mekwaaphu nggele unu t'o wata otso gborogboro l'o bu manu olivu. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. ¹⁵ Teke ya e-me Ijiputu t'egbara kfu ya; mee ali ono t'e b'o du iphe a-no iya nu; mbu teke ya e-gbushi iphe bu ndu bu l'eke ono; be ephe a-ma l'oo yebedua bu Ojejoje. ¹⁶ Owaa egvu-aphu, aa-nodu aguru iya; mbu egvu, unwanyi iphe bu mbakeshi a-nodu aguru Ijiputu me oha Ijiputu. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu."

¹⁷ Ya ndono; yo be l'afa k'iri l'ebo le mboku onwa k'iri l'ebo ono gbaru abali iri l'ise; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; su mu: ¹⁸ "Nwa ndiphe; raa ekwa oha Ijiputu; mee; ephe me le ndu mbakeshi, ede ude t'ephe lasha l'ime ali; mbu t'ephe lakfu ndu ophu kpolashihuwaru le nsu. ¹⁹ Su ephe: "?Unu tubesu l'unu

ka ndu odo mma?
Unu kpolahu;
je awushiru l'eke
ndu akpapyi wushiru.

²⁰ "Ephe e-kpolahu ege ndu ophu e gbushiwaru l'ogu-mbeke kpolahuru. A miakwaru ogu-mbeke; t'a kpufuta iya ye le igwe oha iya. ²¹ Iphe bu akatikoro, e gbushihawaru, bu ndu nokota l'ali-maa a-su Ijiputu ye le ndu agbajeru iya mkpu: Ephe kpolatawaru bya awushiru l'eke ndu akpapyi wushiru; ephe le ndu laru l'ogu-mbeke be zekota l'ekalanu.

²² "Asiriya nokwaphu l'eke ono ye le igwe oha iya kpmukpamu. Ili ndibe iya be kpo-pheru iya phu mgburumburu; mbu ndibe iya, e gude ogu-mbeke gbushia. ²³ Ndu soja iya b'e gbukotawaru l'ogu. Ephe l'ephe ha be nokotawa l'ili. Ndu ono bu ndu shi emejeru egvu ye ndu ophu no ndzu l'ehu.

²⁴ "Elamu be nokwaphu l'eke ono ye l'igweligwe ndu nkiya, do-pheru ili iya mgburumburu. Ephe l'ephe ha bu ndu e gude ogu-mbeke gbushia. Iphe bu ege ephe ha shi eye ndu no ndzu egvu, bu ndu akpapyi; yo buru ephe ola l'ime ali. O bu ege iphere jiru ndu laru l'ili ifu bu ege o jiru ephe. A wushiwaru ephe ege a wushiru ndu kpolahuru le nsu.

²⁵ E meru oshi-azege doberu Elamu l'eke ndu e gbushiru egbushi wushiru. Ili ke igweligwe ndu nkiya akpo-pee ya mgburumburu. Ephe l'ephe ha bu ndu akpapyi, e gude ogu-mbeke gbushia. O bu oswi-okfu l'egvu ephe shi gudekota madzu; obenu l'ephe gudewa iphere lakfube ndu ophu kpolashihuwaru le nsu.

26 “Mésheku; mē Tubalu bē nōkota l'ēke ono; ēphe l'igwe oha ēphe, dō-pheru ili ēphe mgburumburu. Ēphe l'ēphe ha bukota ndu akpapyi, e gbukotaru l'ogu-mbeke; kē l'ēphe shi eye ndu ophu nō ndzu egvu. ²⁷ ? Tō budu l'alī-maa bē ēphe lē ndu akpapyi ndu ophu bī ike-ka-l'ogu phū tūko ala? Ēphe l'ēphe ha tūko lakota l'alī-maa; ēphe lē ngwa-ogu ēphe. E swibetsua ēphe ogu-mbeke ēphe l'ishi. Ejo iphe ēphe meshiru atū-kotsuaru ēphe l'ishi; kēle ndu ike-ka-l'ogu ono shi anōduje eye ndu alī ono egvu.

28 “Nggubedua kwaphu; nggube Fero; bē aa-nyakwo; nggu lē ndu akpapyi aburu iphe lanu; mbū nggu lē ndu e gude ogu-mbeke gbushia aburu iphe lanu.

29 “Édomu bē nōkwaphu l'ēke ono yele ndu eze iya; mē lē ndu ishi iya b'ē to nwedu mē ēge ono ike ha ēphe nshinu ono bē ēphe lē ndu laru l'ogu-mbeke wūshilerua l'ekalanu. Ēphe lē ndu akpapyi zēkota l'ekalanu; ēphe lē ndu kpolashihwaru lē nsū bē nōkotawa nū.

30 “Ndu ishi ndu ūzo isheli l'ēphe ha; mē iphe bī ndu Sayidonu kpmukpamu bē nōkota l'ēke ono. Ēphe vū iphere onwēphe ēge ēphe vū iya; tsoru ndu ophu e gbushihawaru; kē l'ēphe shi egudeje ike, ēphe nweru l'eye madzū egvu. Ēphe nwūshihwaru l'akpapyi; ēphe lē ndu e gude ogu-mbeke gbushia atūko wūshiru l'ekalanu. Ēphe vū iphere onwēphe ēge ēphe vū iya; tsoru ndu ophu ala lē nsū.

31 “Fero yēle igwe oha iya a-phū ēphe; Fero egude iya dūa onwiya ike l'igwe oha iya, e gbushikotaru l'ogu-mbeke ono. Ono iphe Ōkaribe-Kakota-Nū ekfu.

32 “Ō bī oswi-okfu lē ya meru Fero; yo meru egvu ye ndu nō ndzu l'ēhu; obenu lē Fero yele ndu nk'iya bē aa-wūshi l'ēke ndu akpapyi nō; mbū ndu ono, e gude ogu-mbeke gbugbushia ono. Ono iphe Ōkaribe-Kakota-Nū ekfu.”

33

Eeme Ezekelu onye nche (Ezek 3:16-21)

1 Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sū mu: ² “Nwa ndiphe; kfuru ndibe unu; sū ēphe: ‘Teke ya abya otso mkpūkpū ogu; ndu mkpūkpū ono aguta onye lanū l'ēphe t'o chejeru ēphe nche; ³ onye ono aphūa ēke ogu abyakfuta ndu mkpūkpū ono; bya egbua ūpyoku t'o gude karu ndu ono; ⁴ onye -nūru ūpyoku ono kwefu ike; tō nga nchī; ogu ono abya egbua ya bē onye ono e-vukwaru ōchi k'onwiya. ⁵ Mbū lē keshinu ō nūkpooru ūpyoku ono; tō nga nchī bī yēbedua e-vū ōchi k'onwiya. Kēle ndēge ō -ngaru nchī; m'ō ga adzōkwa-a onwiya. ⁶ Obekwanu l'ō -būru l'onye nche phuru ēke ogu abya; tō gbū ūpyoku gude karu ndu ono; ogu ono abya bya egbua onye lanū lē ndu ono; onye ono bē nwūru ōnwu iphe dū ēji, o meru. Obenu lē ya e-gude onye nche ono t'ō lāa l'ōchi onye ono, e gburu ono.

7 “Nwa ndiphe; mu meekwaru ngu onye nche ndu Ízurelu. Ōo ya bī; nggabekwa nchī l'iphe mu ekfu gude iya nmaru mu ēphe ōkwa. ⁸ Mu -sū ejo madzū: ‘L'ō bākwa maa;’ tē ya gude nmaru iya ōkwa; bē onye ono a-nwūhukwa kē ējo iphe o meru. Obenu l'ō bī nggubedua bē mu a-tū-kobe ōchi iya l'ishi. ⁹ Obekwanu l'ō -būru l'ī sūru ejo madzū t'ō haa ejo ūzo iya; tō kwe; bē ō-la l'okfu iphe dū ēji iya; ēka ngu bē lūfuwaru iya nū.

10 “Nwa ndiphe; sù ndu Ízurelu ege-a: Iphe unu ekfuje ndọ-ọ. Unu asuje: Iphe ayi mesweshikotaru; mbụ iphe dọ ẹji, ayi mekotaru bẹ nyi-tsutawaru ayi l'alì. Ike l'agvụwa ayi agvugvu l'okfu iphe dọ ẹji ono, ayi mekotaru ono. Ndzụ; ?oo-dzukpo ayi? 11 Kfuru ẹphe: Lẹ yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sùru: L'anwùhu onye, bụ ẹjo madzụ ta atsọdu iya ẹna. Iphe dọ-chia ya mma bụ t'ẹjo madzụ haa ẹjo ọzo iya; k'ọp̄hu ndzụ e-dzu iya. Unu ghaa umere! Unu ghaa umere; haa ẹjo ọzo unu l'ọ ha! ?Bụ ngunu meru iphe unu a-nwùshihu; unubẹ ndu Ízurelu?'

12 “Nggube nwa ndiphe; sù ndibe unu: L'umere ọma onye doberu ẹka ndoo meru ta adzọkwa iya; m'ọ -bùru l'ọ nọnyaru melahaa iphe dọ ẹji; ọp̄hu ẹjo iphe ọp̄hu onye ẹjo madzụ meru te emekwa iya t'ọ daa; m'ọ bùru l'ọ gharu umere haa ẹjo iya ono. Ọ -bùru l'onye doberu ẹka ndoo nọnyaarù melahaa iphe dọ ẹji b'ẹ te gudekwa kẹ l'ọ shi bùru onye doberu ẹka ndoo haa ya t'ọ nọdu ndzụ. 13 Ọ -bùru lẹ mu sùru onye doberu ẹka ndoo lẹ ndzụ e-dzu iya; yọ gbe teke ono; umere ọma iya ono abya atsùru iya l'ẹnya; yọ wata ome iphe dọ ẹji b'ẹ to nwekwa umere ọma ono, o shi mekota ono, e gbe anyatakwadù m'ọ bụ nanù. Ọo-lakwa l'iphe dọ ẹji ono, o meru ono. 14 Ọdo abùru lẹ mu -sù ẹjo madzụ l'ọ buakwa maa; yọ haa ome ẹjo iphe; melahaa umere ọma; mẹ iphe gbaru iya l'ememe; 15 ọ -bùru l'ọ-mùru-nwa, ọ nakoru ndu o jeru ugwo b'ọ nù-phukotaru ẹphe azụ; bya ewolashikota iphe o zikoro l'iphura l'ẹke ndu nwe ẹphe; bya emelahaa iphe a sùru t'ẹ meje tẹ ndzụ dzua; bya aha ome iphe dọ ẹji bẹ ndzụ edzu iya; ẹ tọ byadu bya anwùhu. 16 E to nwedu iphe dọ ẹji, o meru mẹ nanù, a bya bya anyatakwaduru iya ọdo. Kele k'ọp̄hu o mewaru umere ọma; mẹ iphe gbaru l'ememe bẹ ndzụ e-dzu iya.

17 “Obenu lẹ ndibe unu gbe asujelekwa lẹ mube Nnajiufu te emejedu iphe nhamunha. Obenu l'ọ kwa ẹphebedua bẹ te emejedu iphe nhamunha. 18 Ọ -bùru l'onye doberu ẹka ndoo haru odobe ẹka ndoo; bya awata ome ẹjo iphe bẹ ọo-nwùhukwa k'ẹjo iphe ono. 19 Obenu; l'ọ -bùru l'ẹjo madzụ haru ome ẹjo iphe iya; bya emelahaa umere ọma; mẹ iphe gbaru l'ememe; bẹ ee-gudekwa k'onanu, o meru ono; ndzụ edzua ya. 20 Owa-a! Unubẹ ndu Ízurelu; unu gbe asujele-ẹ lẹ mube nnajiufu te emejedu iphe nhamunha. Obenu lẹ mu e-kpe-e onyemonye ọbule ikpe iphe o meru.”

Ozi l'e chikposhiru Jerúsalemu

21 Yo be l'afa k'iri l'ẹbo; k'ọp̄hu a kpuru ayi lẹ ndzụ; mbụ l'ọnwa iri gbaru abalì ise; bẹ nwoke lanù, pyofuru lẹ Jerúsalemu bya asù mu: “Lẹ Jerúsalemu daakwaru.” 22 L'urẹnyashi unyaphua ya; tẹmanu nwoke ono abya phù; bẹ Ojejoje meru mu ẹka; kùhaa mu ọnu; mu ekfulahaa okfu; tẹmanu bẹ nwoke ono byakfutaderu mu l'ùtsu echile iya. Ya ndono; a kùhaa mu ọnu; mu ekfulahaa okfu; mu ta bùhe onye ẹ-te kfudu okfu.

Ejo iphe ndu Ízurelu meshiru

23 Tọ dọ iya bụ; Ojejoje ekfuru mu sù mu: 24 “Nwa ndiphe; ndu bọtsua l'okpu-ufu ono l'alì Ízurelu bẹ asuje: 'Ébirihamu bụ onye lanù b'ọ bụ; yọ dule-ẹ ike nwekotaru alì ono. Ayìbedua bẹ gbe zaa igweligwe; ayi natafuje alì ono.’

25 “Ọo ya bụ; kfuru ẹphe lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sùru agha: Keshinu ọp̄hu unu erikwadù anù yẹle mee ya; ẹnya unu anọdukwadù l'ẹke nte unu ono nọ; unu l'egbu ọchi; ?unu arì l'alì ono e-rukwadua unu ẹka tọo.

²⁶ Unu kpõru obu ye l'ogu-mbeke unu; unu l'eme uru-alì; unu l'afarushi nyee ibe unu. ?Unu arì l'alì ono e-ru unu eka tõi?

²⁷ "Sù ephè lè Okaribe-Kakõta-Nù sùru l'ègè-a, mu nõkpoo bè ndu ono kwabutsuaru l'õkpu-ufu ono bè bù ogu-mbeke bè ee-gude gbugbushia ephè. Ndu õphu lufuru alufu bè ee-nwuru nù anègu-egbudu t'èphè vùà ephè avùvu. Ndu õphu nõtsua l'èkè a kpùru; yõ buru õkpo-mgbinyiku; mè ndu õphu nõtsua l'õgba bè mgbõnwu e-gbushi. ²⁸ Ya e-me alì ono t'ègbara kfua ya. Ike ono, o gude eku onwiya ono bè a-gvù nù. Iphe bu ugvu, nõkota lè Ízurelu a-daburu ochobo; k'õphu bù l'è to nwedu onye eswekwadu iya nù. ²⁹ O bù teke ono bè ephè a-maru l'õ bù iya bù Ojejoje; mbù teke ya metsuaru alì ono t'õ daburu ochobo l'okfu uru-alì ono, ephè rùkotaru ono.

³⁰ "A bya lè nggubèdua; nwa ndiphe; ndibe unu ekfutsuakwa okfu ehu ngu l'iku upho-mkpuma, nõtsua nù; mè l'õnu-ibo, nõtsua nù; ephè ekfushi; sù: 'Unu bya anùà ozi, Ojejoje ziru-o!'" ³¹ Ndibe mu awukfutaje ngu ege ephè shi awukfutajehawa ngu; ephè abya adõõ ngu l'ifu; geberu ngu nchi. Obenu l'èphè te emejedu iya. O bù õnu bè ephè asujè l'èphè yeru mu obu; obenu l'èkè obu ephè nõ bù l'ori uru, è-ta gbadu ephè. ³² Oswi-okfu; è to nwekwa iphe õdo, ephè gbe gube ngu õdo, è ta budu l'ì bù onye agujè egvu, atso ntumatu; nweru olu-egvu; buru onye akpomata ubo akpomata; kè l'õ bùlephu anunu bè ephè anujè ozi ngu ono; ephè te emejedu iya. ³³ O bù teke iphe-a meeberu ege ono, o mefutaje ono bè ephè a-maru teke ono l'o nweru onye nkfuchiru Nchileke, ephè shi nweru."

34

Onye eche aturu yele aturu iya

¹ Tõ dù iya bù; Ojejoje asù mu: ² "Nwa ndiphe; gude nkfuchiru koshi iya ndu eche aturu lè Ízurelu. Gude nkfuchiru; sù ephè: Owa iphe Okaribe-Kakõta-Nù ekfu. O sùru: 'Nshõõ unubè ndu eche aturu lè Ízurelu, bulephu onwunu bè unu akwabejeru enya. ?Tõ gbadunua tè ndu eche aturu leta aturu ephè enya tõi?' ³ Unu angujè mini era iya; yee uwe, e gude èji iya dzua; l'egbushi ndu õphu tsuru eba. Obenu l'unu te eletajedu igwe aturu ono enya. ⁴ Ndu õphu ike gvùru bè unu te emedu tè ike dù. Unu te me t'èphè ka mma; mbù ndu õphu iphe eme; m'õ bù kee ndu õphu iphe mekaru àjì l'õnga. Ndu õphu kpaphuhuru nù; bè unu te jedu je edulata; unu te eje õcho ndu õphu tufahuru etufahu. Unu gude èjo obu; gude eka-ike chia ephè. ⁵ Ephè gbakashihuru; okfu l'èphè te nwedu onye nche. Ephè agbakashi ono; bya aghõõ nri nù unwu-anu-egu. ⁶ Aturu mu agbakashihu; ji iphe bù ugvu; mè l'iphe bù nwugvu; tsoru mgboko kparamu; tõ dù onye jeru ephè achõcho; m'õ bù lee enya ephè lè phuu.

⁷ " 'Oo ya bù; unubè ndu eche aturu; unu ngabè nchi; nua iphe Ojejoje ekfu! ⁸ Okaribe-Kakõta-Nù sùru l'ègè-a, mu nõkpoo bè k'õphu aturu mu te nwedu onye echeje iya nù; anègu l'egbu ephè; ephè aghõõ nri anègu-egbudu; mbù k'õphu è tõ dùdu onye ejeje ole enya aturu mu; yõ buru onwèphè bè ephè letaru enya gbe ha aturu mu; ⁹ bù t'unubè ndu eche aturu ngabè nchi; nua iphe Ojejoje ekfu. ¹⁰ Mbù mube Okaribe-Kakõta-Nù sùru ege-a: Lè mu abyaakwa ndu ono, eche aturu ono l'èhu; gude ephè lè k'aturu mu ono. Mu a-nafu ephè oche aturu ono; k'õphu ndu ono, eche iya ono ta aduhedu ike õnu onwèphè nri. Mu a-lõfu ephè aturu mu l'õnu ege ephè ta byahèdu bya aburu nri ephè õdo.

11 “ Mube Okaribe-Kakota-Nu sūru agha: mbēdua e-je achoro aturu mu nweka-mu cheje epe. 12 O bu ege onye eche aturu eletaje aturu, gbakashihuru agbakashihu teke o no swiru iya l'onwiya bu ege mu e-leta aturu mu enya. Mu a-dzotakota epe l'eke epe kpaphushikotaru nodu le mboku, eko eruru; me le mboku, gbaru tsūbalangu. 13 Mu e-dufutakota epe l'iphe bu mbakeshi; mbu rutakota epe l'iphe bu mkpukpu nonu; duru epe dobe l'alī nk'epe. Mu achije epe je echeche l'ugvu, notsua le Izurelu; mu achijekwaruphu epe je l'iku nggele; me iphe bu eke eebu ebubu l'alī ono. 14 Mu a-chije epe je l'eke nri du mma no. O butsua l'eli ugvu Izurelu bu eke epe a-nodu akpaje nri. O bu l'eke ono; be epe a-doje epe odu l'eke du mma epe akpaje nri. O bu eke ono be epe a-ta nri l'eke nri ha nshinu l'ugvu, notsua le Izurelu. 15 Mube Okaribe-Kakota-Nu sūru agha: Mu e-che aturu mu; mee epe t'epe do odu. 16 Ndu ophu phuhuru ephuhu; be ya a-choro-vu. Ndu ophu kpaphuhuru akpaphuhu; be ya e-dulata. Ndu ophu e mekaru iphe; be ya e-ke aji l'eke e mekaru epe iphe. Ndu ophu ike gvuru; be ya e-me t'ike du. Obenu le ndu ophu ha okporokpo; me ndu ophu agburu-ehu no; be ya e-me t'epe buru kpurupyata. Ya a-nodu eche aturu ono l'uzo, vudo nhamunha.

17 “ ‘A bya le nggubedua, bu aturu mu; owaa iphe mube Okaribe-Kakota-Nu ekfuru unu: Mu e-kpe aturu ye le ibe iya ikpe; mu abyakwaphu ekpe ebyila ye le mkpi ikpe. 18 ?To dudu unu mma; mbu nri ono, unu ata l'eke nri no ono too? ?Unu e-gudufua okpa dzopyashia nri unu ophu phoduru nu too? ?Too zdudu unu; mbu mini oma ono, unu angu ono? ?Unu egudufua okpa swoo ndu ophu too? 19 Aturu mu; ?oo-ri nri, i dzopyashiru l'okpa; bya angua mini, i gude okpa swoo aswoswo too?

20 “ ‘Oo ya bu; owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O sūru: Lenu; mu e-kpe aturu ophu ha okporokpo ikpe; kpee ophu laru ehu ikpe. 21 Ke l'unu gude mgberemaku unu me ukuvu unu adu epe akwakwa; bya egude mpo unu adukashi ndu ophu ike ta nodu; jeye unu achikashia epe nanu nanu. 22 O bu iya meru iphe mu a-dzofuta aturu mu te b'a l'uhe epe odo. Mu e-kpe aturu ye le aturu ibe iya ikpe. 23 Teke ono be mu e-ye onye lanu, echeje aturu, bu iya bu Devidi, bu onye ejeru mu ozi. O bu iya a-nodu eche epe. Mbu o bu iya bu onye a-nodu echeje epe; buru onye e-chejearu epe. 24 Mbēdua, bu Ojeoje a-buru Nchileke epe. Onye ozi mu, bu Devidi a-buru onye ishi epe. Mube Ojeoje kfuakwaru.

25 “ ‘Mu l'ephe a-gba ndzu ehu-agu; mu achifukota ejo anegu-egbudu l'alī ono; k'ophu epe e-bu l'echi-egu; kua mgbenya l'oswa; l'ehu-gudangu. 26 Mu e-me epe me l'eke no-phekotaru ugvu mu mgburumgburu t'epe buru ugvu. Mu emeje te mini chia l'oge iya. Mini ono a-buru mini oma. 27 Iphe bu oshi, no l'egu a-nodu amj akpuru. Ali be e-mehujekwaphu iphe e meberu iya. Ndu ono be mkpa ta akpadu nji ta aji epe l'alī epe. Epe a-marua l'o bu mu bu Ojeoje teke mu agbakwo odogoro igwe ono, a turu epe ono; nafuta epe l'eka ndu ono, meru; epe aburu ohu epe ono. 28 Iphe bu mbakeshi ta aluhedu epe odo; epe ta abuhe nri noduru unwu-anu-egu odo. Epe e-buru l'ehu-gudangu; to nwe onye eyekwadu epe egvu odo. 29 Mu a-nu epe ali, a maru l'oomehu iphe. Epe ta byahedu bya aburu ndu egu a-nodu eme l'alī ono. Epe ta abuhe ndu mbakeshi a-nodu aja ewena odo. 30 Teke ono be epe a-makwanuru le yebe Ojeoje, bu Nchileke epe; be no swiru epe; epebe ndu Izurelu aburu ndibe iya. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

³¹ Unu bu aturu mu; mbu aturu, mu azu. Mbèdua aburu Nchileke unu. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.’ ”

35

Àphì, aaphuru ndu Èdòmu

¹ Ya ndono; Ojejoje ekfuru mu su mu: ² “Nwa ndiphe; ghachi ifu le Ugvu Séyi; gude nkfuchiru koshi iya eya. ³ Sù iya: ‘Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O sùru:

“ Ya abyaakwa ngu l'èhu;
nggube Ugvu Séyi!
Ya e-gude eka iya mee ngu iphe;
mee t'egbara kfuà ngu.

⁴ Iphe bu mkpukpu ngu;
be ya e-mekota t'ò buru okpu-ufu.
Ya e-me ngu t'ì daburu ochobo.
Oo ya bu ege ìi-makwanuru le mu bu Ojejoje.

⁵ “ Keshinu ophu ndu Ízurèlu shi l'ede-nwede duta ngu ashì; nggu egude ogu-mbeke gbushia epe teke epe no l'iphe-ehuka; mbu teke epe no le chikikifuu. ⁶ Oo ya bu l'ège-a, mu nokpoo be mube Okaribe-Kakota-Nu sùru agha: Mu e-me t'ochi tso unu; bya achiru unu kwaseru. Keshinu ophu ogbu ochi ta dudu unu eji be ochi a-chiru unu kwaseru. ⁷ Mu e-me Ugvu Séyi t'ò daburu ochobo bya ebuchia ndu anoduje abya iya nu me ndu anoduje eshi iya alufu alufu. ⁸ Mu e-me t'iphe bu ugvu ngu ji ejiji le ndu e gbushiru egbushi. Ndu e gude ogu-mbeke gbushia be adakashihu l'iphe bu nwgvu ngu; me l'iphe bu nsuda; mekpoo iphe bu ngele ngu. ⁹ Ya e-me ngu t'ì daburu ochobo gburu jeye le gbururu. E to nwedu onye byaru bya e-bu le mkpukpu ngu odo. Teke ono nggu amakwanuru l'ò bu mu bu Ojejoje.

¹⁰ “ ‘O kwa ke l'ikfu su le mba labu-wa; me le mkpukpu labu-wa be aburu nke ngu; l'unu a-natakota epe; obule mube Ojejoje shi nokwa l'èke ono; ¹¹ oo ya be Okaribe-Kakota-Nu suru: Kamenu; ya e-me ngu ege gbaru nu; ke l'èphe eghu ngu eghughu l'ènya; nggu ekoru epe okopho; ke l'èphe du ngu ashì. Ya e-me t'èphe maru onye ya bu teke ya e-kpe ngu ikpe. ¹² Teke ono be ìi-ma le yèbe Ojejoje nukotaru-a iphe-aruhu ono, i kfukotaru l'èhu ugvu ugvu Ízurèlu ono. I sùru: “Le mewaru; t'èphe daburu ochobo; a nuwaru iya unu t'unu vukaa avuka.” ¹³ I turu mu okfu l'ekfunukaru mu okfu; obule mu nukotakwaru iya-a.’

¹⁴ “Owaa iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O sùru: ‘Le ya e-me ngu t'ì daburu ochobo t'iphe bu mgboko tee eswa iya. ¹⁵ O bu ege i teru eswa teke alì Ízurèlu, bu okè-iphe iya shi daburu ochobo; bu ege ya e-me ngu t'ì daburu. Nggube Ugvu Séyi; me iphe bu alì ndu Èdòmu be egbara a-kfu. Teke ono; epe amaru l'ò bu iya bu Ojejoje.’ ”

36

Okfu, eekfu anu ugvu, notsua le Ízurèlu

¹ “Nwa ndiphe; gude nkfuchiru koshi iya ugvu ugvu Ízurèlu. Sù epe: ‘Unube ugvu Ízurèlu; unu ngabe nchi; nua iphe Ojejoje ekfu! ² Okaribe-Kakota-Nu suru: Le keshinu ophu ndu ohogu sùru: Le nta-a buwa epe nwekota iphe bu ugvu ugvu ono, shi le ndiche ono; ³ te mu gude nkfuchiru;

sù ẹ̀pẹ: Lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nù suru: Lẹ keshinu ọ̀phu ẹ̀pẹ gwaru unu ọ̀chi; mee t'ali unu daburu ochobo; iphe bụ mbakeshi abya akwaa unu ọkwata; ndiphe egude unu kọlahaa ọnu; gude unu l'anma ẹjọ ẹtu; ⁴ bẹ unubẹ ugwu ugwu Ízuru; unu nua iphe, Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfu. Qwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfuru eze ugwu, nọtsua nù; mẹ l'unwu ugwu; nggele nggele; nsuda, nsuda; iphe bụ ochobo ono, dabukotaru ege ono; iphe bụ mkpukpu, a kwaru ọkwata ono; iphe bụ mba ndu, nọ-pheru iya mgburumburu a-nodu emeru iya ẹnwa.

⁵ “ Ọkaribe-Kakọta-Nù suru ege-a: Lẹ mu gudeekwa ọkpoma-ọku kfuru maberu iphe bụ mba ndu ọ̀phu phoduru nù phụ; mẹ l'iphe bụ ndu Ẹdomu; kẹ l'ẹpẹ gudewa ẹhu-otso-ena; mẹ iwe-akirishi, nọ ẹpẹ l'obu mee ali mu; yọ buru ali ẹpẹ; k'ọ̀phu ẹ̀pẹ a-lu ẹke elu akpa nri, nọ iya nọ alulu.” ⁶ Oo ya bụ; tẹ mu gude nkfuchiru; kfua okfu ẹhu ali Ízuru. Tẹ mu kfuru eze ugwu ugwu; unwu ugwu ugwu; nggele nggele; mẹ nsuda nsuda, nọtsua l'ali Ízuru: ‘Lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nù suru: Lẹ ya gudewa ọkpoma-ọku; mẹ ẹhu-eghughu kfua okfu; kẹ l'iphe bụ mbakeshi bẹ kpukotawaru ngu ifu l'ali.’ ⁷ Tọ dọ iya bụ; yebe Ọkaribe-Kakọta-Nù asu: Lẹ ya ribuwakwaru iya l'iphe bụ mbakeshi ono, nọ-pheru unu mgburumburu ono bẹ ya a-bya bya ekpua ifu l'ali. ⁸ Obenu l'oshi, nọgbaa l'ugwu ugwu Ízuru e-ru eruru; mishiaru ndibe mu, bụ ndu Ízuru akpuru. Ẹ ta anọhedu ọ̀phu baru ishi; unu alatashia l'ufu. ⁹ Ya arikwaa ọri ẹhu unu oma. Ya elekwa unu ẹnya-oma. Ee-mekochaa kọo unu akoro; kya unu iphe. ¹⁰ Mu e-mekwaphu t'a dọ l'igwe buru unu; t'iphe bụ ndu Ízuru l'ẹpẹ ha chiko buru unu eburu. Iphe bụ mkpukpu ono bẹ eebuchikota ebuchi; a bya akpu-kwazikota iphe bụ ẹke dakposhihukotaru adakposhihu. ¹¹ Madzụ; mẹ elu, bu l'unu bẹ ya e-me t'ọ ka l'igwe; ẹpẹ azua azuzu buru ẹruteru. Ya e-me tẹ madzụ buchia unu ege ono, e shi buhawa iya ono; bya emee t'iphe duru ngu lẹ mma ege o shi dhawa. Teke ono; unu amaru l'ọ bụ yebedua bụ Ojejoje. ¹² Ya e-me tẹ ndu Ízuru, bụ iya bụ ndibe iya dzọo unu ọkpa. Ẹpẹ e-nweru unu; unu aburu okè-ipe ẹpẹ. Unu te emehedu t'ume nwa mee ẹpẹ ọdo.

¹³ “ Ọkaribe-Kakọta-Nù suru ege-a. O kwa kele ndu madzụ ekfu l'unu egbuje madzụ l'eme mba unu ume nwa; ¹⁴ ọo ya bụ; dube nta bẹ unu ta byahakwa bya egbushi madzụ ọdo; ọ̀phu unu abyadu bya emekwadu mba unu ume nwa ọdo. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfu. ¹⁵ Mu ta byahedu bya ekwe t'iphe bụ mbakeshi meeru unu iphe-iphere ọdo; m'ọ bụ kfuaru unu kwaphukwaphu ọdo; m'ọ bukwanu mee mba unu t'ọ daa. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfu.”

¹⁶ Ya ndono; Ojejoje abyakwa bya asu mu ọdo: ¹⁷ “Nwa ndiphe; teke ndu Ízuru shi buru l'ali nk'ẹpẹ; bẹ ẹpẹ gudekwa umere ẹpẹ ye ẹge ẹpẹ meru farushia ya. Umere ẹpẹ shikwa dọ mu ashil'ọ bụ nwanyi, nsọ eme. ¹⁸ Tọ dọ iya bụ; mu egude ẹhu-eghughu mu bya ẹpẹ l'ẹhu; kẹ l'ẹpẹ gbushiwaru madzụ l'ali ono; bya egude nte, ẹpẹ agwaphe merushia ya. ¹⁹ Mu achikashia ẹpẹ l'iphe bụ mbakeshi; ẹpẹ achiko iphe bụ mkpukpu tsoo. Mu kperu ẹpẹ ikpe ege umere ẹpẹ; mẹ ege iphe ẹpẹ meru dọ. ²⁰ Iphe bụ ẹke ẹpẹ jeru lẹ mbakeshi ono bẹ ẹpẹ anọduje eye mu l'onu; shi ege ono emebiyishi ẹpha nsọ mu ono; kẹ l'aanọduje asu ẹpẹ: ‘O kwa ndibe Ojejoje dọ ege-a; ẹpẹ egbe gbeshi l'ali iya.’ ²¹ Yọ bya erua mu l'ẹhu;

mbu onu ono, ndu Izurelu eye mu ono; shi ege ono emebyishi epha nsu mu ono l'ifu mbakeshi ono, bu eke epepe laru ono."

²² "Oo ya bu; su ndu Izurelu le Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: E to bukwa l'okfu ehu unube ndu Izurelu be mu gude abya ome iphe-a; l'o kwa okfu epha nsu mu ono, unu mebyishiwari emebyishi l'ifu mbakeshi eke unu lakotaru ono. ²³ Mu e-koshi odu nsu k'eze epha mu ono, bu onanu, e mebyishiru l'iphe bu mbakeshi eke unu laru ono; mbu epha ono, unu merushiwari emerushi l'enya epepe ono. Oo ya bu; mba ono amakwanuru teke ono le mu bu Ojeje. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu; mbu teke mu e-gude unu koshi epepe le mu du nsu; ²⁴ kele mu e-dufuta unu le mba ono l'o ha. Mu e-dufutakota unu l'iphe bu ali nonu; bya edulata unu l'ali nk'unu gedegede. ²⁵ Mu e-phe unu mini, du mma; unu adu nsu; mu enwefu unu iphe du eji unu l'o ha; bya enwefukwaphu nte, unu agwa l'o ha. ²⁶ Mu a-nu unu obu ophungu; bya eye ume ophungu l'ime unu; mu ewofu unu okpoma, nmaru unu egbudegbu l'o bu mkpuma; bya anu unu okpoma belebele. ²⁷ Mu e-woru Ume mu ye unu l'ehu; bya emee unu t'unu melahaa iphe mu suru t'unu meje; unu abya ezia obu l'ali melahaa ekemu mu. ²⁸ Unu e-buru l'ali ono, mu nuru nna unu oche phepepe ono; unu aburu ndibe mu; mu aburu Nchileke unu. ²⁹ Mu a-dzo unu l'iphe bu iphe du eji unu. Mu e-pheru nri eka; mee ya t'o kuru; ophu mu ta byadu bya eme t'unu kpa ejo-nri. ³⁰ Mu e-me t'oshi-omi ka amimi; bya emee t'iphe e meburu l'ali mehu emehu; t'iphe bu mbakeshi be mephehe unu iphe-iphere l'okfu ege. ³¹ Oo ya bu ege unu a-nyatakwanu ejo-uzo ono, unu etso ono; me akirishi ono, unu emepepe ono; unu abya adu onwunu ekanashi l'iphe du eji ono, unu emepepe ono; me uru-ali ono, unu aru ono. ³² Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: Iphe mu emepepe t'unu maru bu le to budu iswi ehu unu; be mu gude emepepe iphe-a. Ophu t'iphere onwunu me ejo-umere unu du unu; unubepepe ndu Izurelu!

³³ "Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: Mboku, mu e-nwefu unu iphe du eji, unu mekotaru be mu e-mepepe t'a alachia le mkpuku unu odo; a bya akpu-kwazikota eke dakposhihukotaru adakposhihu. ³⁴ Ali ono, shi daburu ochobo ono be aa-wata oko iphe. E to buhedu ali iphoru l'enya ndu esweta esweta. ³⁵ Teke ono be epepe a-sulahaa: 'Ali-wa, shi daburu ochobo-wa gbe duwanu l'o bu mgbabu Idenu. Mkpuku, shi dakposhihu adakposhihu; egbara akfuwa iya; e mebyishiwa iya emebyishi b'e gbe kpu-phetawa nu; yo buru okpo-mgbinyiku; e buchikotawa iya nu ebuchi.' ³⁶ Teke ono be iphe bu mba, phoduru nu, bupheru unu mgburumburu a-maru le mubepepe Ojeje gudewa eka mu kpukwa-zi iphe e shi nwutsushia enwutsushi; bya adzakwazi iphe e mebyishiru emebyishi. O kwa mubepepe Ojeje be kforu. Mu e-mepepe iya.

³⁷ "Okaribe-Kakota-Nu suru: 'Le ya a-ngabefua ugbo lanu; meeru ndu Izurelu iphe, epepe aru iya: Ya e-mepepe t'ephe zuu l'o bu aturu; ³⁸ mbu l'o bu aturu, e gude abya ogeba eja le Jerusalemu l'oge eswe-ipepe. O bu egepepe ono be madzu e-ji mkpuku ono, dakposhihuru adakposhihu ono. Epepe amakwanuru l'o bu yebedua bu Ojeje.' "

¹ Ike Ojejoje byaru mu l'èhu; Ume iya apata mu je egvube lè nsùda lanù òbù. Nsùda ono bùlephu òkpù bẹ iphe jiru iya ejiji. ² Yo duta mu; tsophekota òkpù ono mgburumburu. Mu aphua òkpù, zaru ntùmatu lè nsùda ono. Òkpù ono kpòkotaru iyororo l'èphe ha. ³ Yò bya aji mu: "Nwa ndiphe; òkpù-wa, wushiru ège-a; ?òo-nòkwadua ndzù òdo."

Mu asù iya: "Nnajiufu; ò kwa nggùbedua, bù Ojejoje bù onye maru nù kpù."

⁴ Ya ndono; yò sù mu: "Gude nkfuchiru kfuru nù òkpù-wa. Sù èphe: Unubẹ òkpù òkponku; unu ngabẹ nchi; nua iphe Ojejoje ekfu! ⁵ Qwaa iphe Òkaribe-Kakòta-Nù ekfuru unubẹ òkpù-wa: Ya e-me t'ume bahù unu l'èhu; t'unu bya anòdu ndzù. ⁶ Ya e-ye unu akwara l'èhu; bya emee t'unu nweru anù. Ya abya ekwekwaphu unu akpò l'èhu; woru ume ye unu l'èhu; unu abya anòdu ndzù; k'òphu unu a-makwanùru l'ò bù yèbedua bù Ojejoje òbù."

⁷ Tò dù iya bù; mu abya egude nkfuchiru kfua ya ège ono, ò sùru tẹ mu kfua ono. Mu akpùkwadurua okfu ono l'ònu; yo nweru iphe wataru òzù yògiriogiri. Òkpù ono abya edekfukota onwiya. ⁸ Mu abya ele ènya; akwara; mẹ anù anòduwa iya; akpò ekwewa iya nù. Òbù l'è tò tùdu ume.

⁹ Yò sù mu: "Tẹ mu gude nkfuchiru kfuru nù ume ono. Wo mu; nwa ndiphe; tẹ mu kfuru nù ume ono; sù iya lè Òkaribe-Kakòta-Nù sùru: Tẹ nggùbe ume shi l'ishi mgboko ọ̀zò èno bya epheshi ndu-wa, e gbushiru egbushi-wa; k'òphu èphe a-nòdu ndzù òdo."

¹⁰ Ya ndono; mu abya egude nkfuchiru kfuru nù iya ège a sùru tẹ mu kfua. Ume abya abahù èphe l'èhu; èphe etetashia; gbeshikota vudo evudo; ghò ọ̀gwè ọ̀ha; zaa ntùmatu.

¹¹ Yò sù mu: "Nwa ndiphe; òkpù-wa kwa ndu Ízurelu l'èphe ha. Èphe sùru: 'L'òkpù èphe kpòkotaakwaru nkù; to nwehe iphe èphe levuru ènya iya òdo. Lẹ nk'èphe gvùakwaru.' ¹² Yò sù mu tẹ mu gude nkfuchiru kfuru nù èphe. Tẹ mu sù èphe: Lẹ Òkaribe-Kakòta-Nù sùru: Unubẹ ndibe iya; ya e-kpuhakota ili unu; dufuta unu; dulala azù l'alì Ízurelu. ¹³ Ọ̀o ya bù; unubẹ ndibe iya; unu amaru l'ò bù iya bù Ojejoje; teke ya kpushiru ìlì unu; dufuta unu. ¹⁴ Ya e-woru Ume iya ye unu l'èhu; unu abya anòdu ndzù. Teke ono; ya abya eduta unu dobe l'alì unu gèdegede. Teke ono; unu amaru lẹ yèbe Ojejoje bẹ kfúwaru iya ekfukfu; bya emee ya ememe. Ọ̀ bù ège ono bẹ Ojejoje kfuru iya."

Ízurelu; mẹ Júda; mba lanù; eze lanù

¹⁵ Ojejoje abya ekfuru nù mu sù mu: ¹⁶ "Nwa ndiphe: Wota oshi lanù dee ya iphe-a: 'L'owaa bù kẹ Júda yèle ndu Ízurelu, bù ndu yèle iya tũgbaberu bùru nanù'. Nggù abya ewotakwaphu oshi òdo bya edekwaa ya phù iphe ège-a: 'Qwaa oshi kẹ Ífuremu; mbù oshi Jósefu; mẹ kẹ ndu Ízurelu bù ndu yèle iya tũgbaberu bùru nanù'. ¹⁷ Chìgbabe èphe t'èphe bùru oshi lanù; k'òphu èphe a-bùru nanù l'èka ngu. ¹⁸ Teke ndibe unu jiru ngu: '? Tìi kaduru èphe iphe iphe-a bùkpò?' ¹⁹ Nggù asù èphe lẹ Nnajiufu, bu Ojejoje sùru: Lẹ ya abya ewota oshi kẹ Jósefu, bù onanu, Ífuremu gude ono; mẹkpò k'iphe bù ikfu Ízurelu, bù ndu tso iya nù woru iya tũgbabe l'oshi kẹ Júda; mee èphe t'èphe bùru oshi lanù; òdo mu l'èka.

²⁰ "Palia oshi ono, i detsuaru iphe ono t'èphe phù iya; ²¹ nggù asù èphe lẹ Òkaribe-Kakòta-Nù sùru ège-a: Mu edufutakota ndu Ízurelu l'iphe bù mbakeshi, èphe lakòtaru. Mu e-tso èkemeke òbule kuko èphe; bya eduta

ephelashia azu l'ali ephedegede. ²² Mu e-me ephet'ephe buru mba lanu l'ali ono; l'ugvu ugvu izurelu. Teke ono bu eze lanu a-nodu achikota ephet'ephe; epheta byaheta bya abu mba labu odo; m'obukwanu t'eeke ephet'ephe buru ali-eze ebo odo. ²³ Epheta abyahedu bya egude nte ephet'ephe; me iphe a kpofo l'enwa, ephet'ephe agwaphe; merushia onwephe odo; ophu ephet'ephe abyahedu bya egude iphe du eji ephet'ephe merushia onwephe odo; kele mu a-dzofuta ephet'ephe l'iphe du eji ono, ephet'ephe gude daa ono; mu abya asa ephet'ephe aburu ndibe mu; mu aburu Nchileke ephet'ephe. ²⁴ O bu onye ejeru mu ozi, bu Dvidi be a-buru eze, achiephe. Ephet'ephe e-nweru onye lanu, a-nodu eche ephet'ephe l'obu aturu. Ephet'ephe a-nodu eme ekemu mu; bya elezita enya eme iphe mu suru t'ee mee. ²⁵ Ephet'ephe e-buru l'ali ono, ya nuru nwozi iya; mbu Jekopu, bu ali ono, nna unu oche phe shi buru ono. Ephet'ephe l'unwu ephet'ephe; me unwu nwa ephet'ephe e-buru l'eke ono gbururu jeje le gbururu; buru Dvidi, bu nwozi mu a-buru onye ishi ephet'ephe jeje le tutu yoyo. ²⁶ Mu l'ephe a-gba ndzu ehua-gu. Oo-buru ogba-ndzu, a-no gbururu jeje le gbururu. Mu e-me t'ephe buru; bya eme ephet'ephe zua azuzu. Mu abya edobe ulo nsu mu l'ime ephet'ephe jeje le gbururu. ²⁷ Mu l'ephe eburu. Mu a-buru Nchileke ephet'ephe; ephet'ephe abukwanuru ndibe mu. ²⁸ Teke o beru teke ono be iphe bu mbakeshi a-marua l'obu mbet'ephe, bu Ojejeje be emeje ndu izurelu t'ephe du nsu; mbu teke mu e-woru ulo nsu mu dobe l'ime ephet'ephe t'obu nodu iya gbururu jeje le gbururu."

38

Aphu, aaphuru Gogu

¹ To du iya bu; Ojejeje abya ekfuru nu mu; su mu: ² Nwa ndiphe; te mu ghachiru Gogu ophu no l'ali ndu Magogu, bu onye ishi ndu Meshetu; me ndu Tubalu ifu koshi iya eta. ³ Te mu su iya le Okaribe-Kakota-Nu suru: "Le ya abyaakwa ngu l'ehu; nggube Gogu, bu onye ishi ndu Meshetu; me ndu Tubalu. ⁴ Ya a-lo-phe ngu alo-phe. Ya a-dzube ngu ikokoro l'agba; lofuta ngu; lofuta iphe bu ndu ohogu ngu; lofuta inya ngu l'ohu; jeje le ndu agbaru ngu inya obu, bu ndu kwaru onwephe ngwa-ogu ohuma. Ikpoto ndu ophu patsua iphe-mgbobuta, ha nshinu; me ndu ophu ha nwanshi; l'ephuphetsua ogu-mbeke ephet'ephe. ⁵ Ndu Peshiya; ndu Kushi; me ndu Putu l'ephe ha aturu ike yeru ephet'ephe. Ephet'ephe ha; atuko patsuaru iphe-mgbobuta; me okpu-igwe. ⁶ Ege ono be ndu Goma e-ruta ndu ogu ephet'ephe tsoru ngu phu; me ndu Togarama, shi l'ime ime uzo isheli; mewaru iphe, bu mbakeshi. ⁷ Rukotakwa ehua; kwabekwa akwabeta; nggu le ndu ono, no-pheru ngu mgburumburu ono; buru ephet'ephe onye ishi-ogu. ⁸ Aa-kpo-odu ukfu; temanu ya ekua ngu k'ogu. L'uzo ifu be ii-mekochaa lua ali ono, shi l'ogu lofuta ono; mbu ali ono, shi l'iphe bu mbakeshi kpakwata ndu bu iya nu l'ugvu izurelu, bu eke shi keshinu dabutaru ochobo. E dufutaru ephet'ephe l'iphe bu mbakeshi; nta-a be ephet'ephe bukotawa l'ehu-gu l'ephe ha. ⁹ Nggu l'igweligwe ndu ogu ngu; me iphe bu mba ono, tsokota ngu nu ono be e-zelihu l'ada tiitii l'obu oke pherephere; unu e-jikota ali ono l'obu igwe eruru.

¹⁰ "Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: Le mboku ono be oo-nweru oriri, a-gbatatsua ngu l'obu; nggu awata opya idzu iphe du eji. ¹¹ Ii-su: 'Mu a-lu ali, eta kpu-butatsudua mkpukpu, no iya nu akpu-buta alulu. Mu afuru ndu ono, no l'ehu-gu; mbu ndu no tuzoru onwephe ehua, bu iphe bu ndu bukota le mkpukpu, eta akpu-butadu akpu-buta; to nwe onu-uzo, e

gude agu-chi iya; to nwe mgboro-igwè, e gude agbachi iya. ¹² Ya a-lù ephe alùlu; kwaa iphe ephe l'okwata; mbù ndu ono, buchiru ochobo ono; ndu ono, e shi l'iphe bù mbakeshi duta; ephe enweshia elu; mē iphe-enweru odo; buru l'echi alì ono.' ¹³ Ndu Sheba; mē ndu Dedanu yele ndu agba ikike nghò, shi Tashishi; mē l'edukfu iya l'ò ha a-ji ngu: '?! byawaru t'i gwoo tũta? ?! chĩa igwe-òha ngu t'i bya evua iphe ì lùtaru; mbù tì bya evua mkpòla-òcha; mē mkpòla-ododo; mbù t'unu kpùko elu; bya evua iphe lya alùlu t'ò?'

¹⁴ "Oo ya bù; nwa ndiphe; gude nkfuchiru kfuru nù Gogu. Sù iya lē Qkaribe-Kakòta-Nù sùru: Mbòku ono, ndibe iya e-buru l'èhu-agu ono; b'i manya ¹⁵ Ii-shi èke, teru enya l'isheli; ruta iphe bù mbakeshi bya. Ndu ono bù ndu agbakòta ìnya. Ephe zaru azaza; buru ndu soja, ike dù. ¹⁶ Unu a-bya eji alì ono; sakputa ndibe iya, bù ndu Ízuru l'ò bù jì. L'oge l'ifu ono; nggube Gogu; bē ya e-gude ngu tso ndu alì iya ogu; k'ophu iphe bù mbakeshi a-maru iya teke ya shi l'èhu ngu koshì ephe lē ya dù nsò."

¹⁷ Qkaribe-Kakòta-Nù sùru ège-a: "Tò bũduna nggu bē mu shi lē ndu ejeru mu ozi, bù ndu nkfuchiru Nchileke lē Ízuru l'ò k'ua okfu ngu l'oge ndiche? L'oge ono bē ephe kfukwaru iya igweligwe afa sù lē mu e-mekochaa gude ngu bya afuaru ephe. ¹⁸ Teke Gogu bya afuaru alì Ízuru l'ò bē ọo-kpali mu èhu-eghughu; mbù iphe eghulaha mu damudamu. Ono iphe Qkaribe-Kakòta-Nù ekfu. ¹⁹ Ya e-gude ège o ruru iya l'èhu; mē ège ooghutabe iya eghughu raa ya arara; k'ophu bù l'alì a-nma jijiji, dù egvu lē Ízuru l'ò mbòku ono. ²⁰ Teke ono bē iphe bù ema, nò lē mini; unwenu, ephe l'eli; an-ègu-egbudu; iphe bù anù, awù awùwu; mēwaru iphe bù ndu nò lē mgboko-a bē a-nmahukota jijiji l'ifu mu. Iphe bukota uguvù bē aa-ghakòta ishi-okfuru; iphe bù mkpokobe a-vokposhihu; iphe bù upho-mkpuma adakposhihu. ²¹ Teke ono bē mu e-me t'e shi l'iphe bù uguvù mu, dù iche l'iche gude ugu-mbeke bya afuaru Gogu." Ono iphe Qkaribe-Kakòta-Nù ekfu. "Nwoke nonu e-gude ugu-mbeke fuaru nwunne iya nwoke. ²² Mu e-gude mgbonwu; mē ogbu-òchi kpee ya ikpe. Mu abya achia ukporo-mini nmaa yele igweligwe ndu ogu iya; mē l'iphe bù mbakeshi, tso iya nù; bya achikwaphu aka-mini gbaragbara tya ephe l'èhu; bya ekpukposhi ephe oku nshì-egbe, enwu phuraphura. ²³ Yò buru ège ono bē mu e-gude koshi ège mu hatabe nshinu; mē ège mu dù-tabe nsò. Mu e-me t'iphe bù mbakeshi maru onye mu bù. Teke ono ephe amakwanuru l'ò bù mu bù Ojejoje."

39

Eemekputa ndu Gogu

¹ "Nwa ndiphe; gude nkfuchiru koshi iya Gogu: Qkaribe-Kakòta-Nù sùru: Lē ya buakwa onye ohogu nggube Gogu, bù eze ndu Mésheku; mē kē ndu Tubalu. ² Ya a-lólata ngu azù; kpuru ngu kakara kakara tũgbua. Ya e-shi l'uzo isheli ono, teru enya ono dufuta ngu t'i je etso uguvù uguvù Ízuru l'ò ogu. ³ Ya e-chifu ngu ỳta, i gude l'èka-ibiyita; bya emee t'ophu, i gude l'èka-utara nahù ngu daa. ⁴ Ii-la l'ogbu l'ugvu uguvù Ízuru l'ò; nggu l'iphe bù ndu ogu ngu; mē iphe bù mbakeshi ono, tso ngu nù ono. Ya a-ha unu t'unu buru nri unwenu, ephe l'eli; mē nri an-ègu-egbudu. ⁵ Unu a-dashì l'èba l'egbudu. Ya kfuakwaru iya. Ono iphe Qkaribe-Kakòta-Nù

ekfu. ⁶ Ya e-ye oku le Magoḡu; ye oku le ndu onanu, bukota l'ehu-gudangu l'iku eze enyimu ono; k'ophu epehe a-ma l'o bu iya bu Ojejoje obu.

⁷ "Ya e-me te ndibe iya, bu ndu Izurelu maru epha nsọ iya. Ya te 'ekwehekwa te mebyishia epha nsọ iya odo. Iphe bu mbakeshi amakwanuru l'ọ yebedua, bu Ojejoje bu onye nsọ ono, nọ le Izurelu ono."

⁸ "O ruakwaru! O mefutajekwa; o kwa ege ono be Okaribe-Kakota-Nu ekfu. Ke l'o bu iya bu mboku ono, ya kfuru okfu iya ono.

⁹ "Teke ono be iphe bu ndu Izurelu awu-lihu je evuko ngwa-ogu epehe, bu iphe-mgbobuta oḡu ophu ha nshinu; me ophu ha nwanshi; me uta yele akfu; me mgboro-ogu; me l'ara epehe gude eshi iphe. Epehe e-gude iya shia iphe afa esaa mgburumburu. ¹⁰ Epehe ta byahedu bya ejeje okpata nku l'egbudu; m'o bu je iya ebuta l'oswa; kele ngwa-ogu ono a-buru nku, epehe e-gudeje eshi iphe. Ndu ono, gworu iphe epehe tutua ono be epehe e-gwokwaphu nk'ephe tutua; bya evua iphe ndu vuru iphe epehe. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

¹¹ "Le mboku ono be mu e-koshi Gogu eke ee-li iya le "Nsuda Ndu Ije," nọ l'uzo enyanwu-ahata eze enyimu ono. Oo-nọ-chi uzo ndu ije ono; ke l'o bu eke ono be ee-li Gogu yele igwe oha iya. Ee-kulahaa eke ono "Nsuda Igwe-oha Gogu."

¹² "Ndu Izurelu e-li epehe onwa esaa gba mgburumburu shi ege ono mekwaa ali ono. ¹³ O bu iphe bu ndu bukota l'ali ono e-li epehe; mboku ono, mu e-koshi le mu du biribiri ono be e ta byadu bya azaha azaha. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

¹⁴ "Onwa esaa onno -swelephu be epehe a-wata oguta madzu aguta, bu ndu e-toru ali ono l'emecha iya emecha. O nweru ndu ophu oru nk'ephe a-bu t'ephe achiko odzu ndu ophu dabutsuaru l'ali l'elishi. ¹⁵ Teke epehe a-nodu etsophe ali ono; onye -phujeru okpu madzu t'o mee iphe-ohubama l'iku okpu obu jeye teke ndu elije odzu e-wota iya je elia le Nsuda Igwe-oha Gogu. ¹⁶ Mkpukpu, eeku Hamona nokwaphu l'eke ono. Yo buru ege ono be epehe eshi mekwaa ali ono.'

¹⁷ "Nwa ndiphe; Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: Kfuru nu unwenu, du iche iche; me iphe bu anegu-egbudu; su epehe: T'ephe shi l'eke epehe nọ dzukobe bya eria eja, ya abyaru epehe agbaru l'ugvu Izurelu. Eke ono be unu a-nodu; taa anu; ngua mee. ¹⁸ Unu a-ta anu ndu eze madzu; ngua mee ndu ishi le mgboko-a. O bu epehe bu ebyila; me aturu; me egbu; me l'oke-eswi, gbatsuaru eba, shi l'ali Bashanu, mu gude agba eja. ¹⁹ Eja-wa, mu abya te mu gbaa-wa be unu a-ta eba-iphe jeye yo nyi unu; bya angua mee jeye yo tsua unu atsutsu. ²⁰ O bu l'okpokoro mu; be unu a-nodu taa anu inya; me anu ndu agba iya nu; me anu ndu eze madzu; me ndu soja, du iche l'iche. Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu.

²¹ "Mu e-me t'iphe bu mbakeshi phu odu-biribiri mu. Iphe bu mbakeshi a-phu aphu, mu nuru epehe; me ege mu gude mee epehe iphe. ²² Dube mboku ono tugbua be ndu Izurelu a-maru l'o bu mu bu Ojejoje, bu Nchileke epehe. ²³ Iphe bu mbakeshi a-maru le ndu Izurelu b'a kpuru l'ogu l'okfu iphe du eji, epehe meru; mbu ke l'ephe te kwedu te mu gude ire epehe eka. To du iya meru iphe mu wofuru ifu l'eke epehe nọ nwuru epehe nu ndu ohogu epehe; epehe egude ogu-mbeke gbua epehe pyaapyaa. ²⁴ Mu gwaru epehe ugwo emerushi, epehe merushiru onwephe; me l'iphe epehe mekotaru l'o ha; wofu ifu mu l'eke epehe nọ.

25 “Òkaribe-Kakòta-Nù sùru: Lẹ̀ ya e-je edulata Jékòpu l'ẹ̀ke ono, a kpùru iya lẹ̀ ndzù laa ono. Ya abya aphùaru ndu Ízurèlù l'ẹ̀phe ha imiko; bya woru ẹn̄ya ye l'ẹ̀pha iya ono, dù nsò ono. 26 Teke ono, ẹ̀phe bu l'ẹ̀hu-gudangu l'alì ẹ̀phe; to nwe onye eye ẹ̀phe egvu ono; bẹ̀ ẹ̀phe a-zahakòta iphere ono, meru ẹ̀phe ono; mẹ̀ ire ẹ̀phe ono, ya te gudedu ẹ̀ka ono. 27 Teke mu tsotsuaru iphe bu mbakeshi dulata ẹ̀phe; bya eje l'iphe bu alì, dù iche l'iche kẹ̀ ndu òhogu ẹ̀phe je edulata ẹ̀phe; bẹ̀ mu e-shi l'ẹ̀phe koshi mbakeshi, dù igweligwe lẹ̀ mu dù nsò. 28 Oo ya bụ; ẹ̀phe amakwanùru l'ò bụ mbèdua bụ Ojejoje, bụ Nchileke ẹ̀phe; kẹ̀ l'ò bụ oswi-okfu l'ò bụ mbèdua bẹ̀ meru t'a kpùya ẹ̀phe l'ògu laa mbakeshi; obenu lẹ̀ mu e-dulata-ẹ̀phe azù l'alì ẹ̀phe gèdegede; to nwedu m'ò bụ onye lanù, mu a-ha l'ẹ̀ke ono. 29 Mu ta byahẹ̀ bya ewofa ifu mu l'ẹ̀ke ẹ̀phe nọ ọ̀do; kẹ̀le mu e-yeshi Ume mu l'ẹ̀hu ndu Ízurèlù. Ono iphe Òkaribe-Kakòta-Nù ekfu.”

40

Àphù k'eze-ùlo ophungu

1 Yo be l'afa, kwe ùkporo afa l'afa ise k'òphu a kpùru ayi l'ògu; lẹ̀ mkpòta-ishi afa ono; l'abalì iri l'ime onwa ono; mbù afa, kwe afa iri l'eno k'òphu a lùtaru mkpùkpu ono l'ògu; lẹ̀ mbòku ono gèdegede bẹ̀ ike Ojejoje byaru mu l'ẹ̀hu; dzù-lia mu l'onwiya jeshia l'ẹ̀ke ono. 2 Mu aphùya àphù, Nchileke meru; mu aphùya; yò bya adzù-lia mu jeshia alì Ízurèlù; je egvube mu l'eli ugvu, ha l'eli nshinu. Ugvu ono bẹ̀ ùlo nòkòta l'uzo òhuda iya; ẹ̀ke ono adùlephu l'ò bụ mkpùkpu. 3 Yò bya adzùta mu jeshia l'ẹ̀ke ono; mu aphùya onye gbaru l'ò bụ ope; onye ono bẹ̀ vudo l'ònu-ùzo ono; chiru eri owu òcha l'ẹ̀ka; gudekwaphu mgbòro, eegudeje atọ iphe l'ẹ̀ka. 4 Onye ono asù mu: “Nwa ndiphe; gude ẹn̄ya ngu lee; nggu egude nchì ngu nù iphe; nggu elezita ẹn̄ya òhuma l'iphemiphe òbule-a, mu abya ngu ekoshi-wa; kẹ̀ l'ò bụ iya meru iphe e du ngu bya ẹ̀ka. Kòkotaru ndu Ízurèlù iphemiphe òbule, ìi-phùkòta.”

Ọnu-oguzo ọ̀zo ẹn̄yanwu-ahata

5 Mu abya aphùya ùpho-mkpuma, a kpù-phetaru eze-ùlo Nchileke ono mgburumgburu. Ogologo mgbòro ono, eegudeje atọ iphe ono, nwoke ono gude l'ẹ̀ka ono bẹ̀ dù nkwo-ẹ̀ka lanù mẹ̀ nkwo mkpùshi-ẹ̀ka ẹ̀to ugbo ishingu. Yò bya atọ iphe l'ùpho-mkpuma ono; igbi iya abùru ogologo mgbòro ono. Yò bya atọ iphe l'eli iya; eli iya yẹ̀le mgbòro ono ahakòlephu eli.

6 Yò bya ejeshia l'ònu-oguzo onanu, gharu ifu l'uzo ẹn̄yanwu-ahata ono. Yò bya enyikobe ẹ̀ke eeshije enyihu iya; bya atọ iphe l'ònu-oguzo ono; ogologo iya yẹ̀le mgbòro ono ahakòlephu. 7 Ngwòlahu ẹ̀ke ndu nche anòduje, a kpùtsuaru ye iya bẹ̀ ogologo iya ha l'ò bụ mgbòro ono; usa iya ahakwaphu l'ò bụ ogologo mgbòro ono. Ọ̀zo, nọ lẹ̀ mgbaku ngwòlahu, nòtsua ẹ̀ka labù bẹ̀ dù nkwo-ẹ̀ka ise. Ọ̀nuno, eeshije abahù lẹ̀ mkpura ònokoro òphu gharu ifu l'uzo eze-ùlo ono bẹ̀ ogologo iya ha l'ò bụ mgbòro ono.

8 Yò tọ iphe lẹ̀ mkpura ònokoro ono; yò dù nkwo-ẹ̀ka ẹ̀sato. 9 Yò bya atọ iphe l'ogologo ùpho-mkpuma, e gudetsua kpù-butatsua mkpura ònokoro ono; yò dù nkwo-ẹ̀ka ẹ̀bo. Mkpura ònokoro ono; bẹ̀ bụ òphu nọ-chiru ishi l'imee ọ̀lo ono.

¹⁰ Onokoro-abata onanu, gharu ifu l'uzo enyanwu-ahata ono nweru ngwolahu eto, no iya l'eka labu. Ngwolahu eto ono hakokota; upho-mkpuma, kebushiru ngwolahu ono, notsua l'eka labu ono; ahakokwaphu. ¹¹ Yo bya atoo iphe l'usa nggamgbo, no iya nu; yo du nkwo-eka iri l'eto; usa ogu-nggamgbo ono adu nkwo-eka iri. ¹² L'onu ngwolahu ono l'ephe ha b'a kputsuaru upho-mkpuma, eli iya du nkwo-eka lanu nkwo-eka lanu. Ngwolahu iya ono l'ephe ha be iphe o dukota bu nkwo-eka ishing. ¹³ Yo bya adube l'upho-mkpuma ngwolahu, no le nkulahu too iphe jeye l'upho-mkpuma ngwolahu, no l'eka iya ophu; yo du ukporo nkwo-eka le nkwo-eka ise shita l'onu ibo ophu rua onu ibo ophu. ¹⁴ Yo bya atoo iphe l'ime mkpura onokoro ono; yo du ukporo nkwo-eka. L'ifu mkpura onokoro ono be ogbodufu no. ¹⁵ Shita l'ifu onu-oguzo ono je akpo ifu le mkpura onu-oguzo ophu, no l'ime be du ukporo nkwo-eka ebo le nkwo-eka iri. ¹⁶ Ngwolahu ono; me upho-mkpuma, kebushitsuaru ngwolahu ngwolahu ime ulo ono be nwekotaru windo, dutsua gbiriri gbiriri. Yo buru ege ono bo nokota le mkpu ulo ono mgburumburu. Windo ono l'o hakota be ghakotaru ifu l'ime. Ifu upho-mkpuma ono, kebushitsuaru ngwolahu ngwolahu ulo ono b'e seshitsuaru nkfu.

Echi ogbodufu

¹⁷ Yo bya edufuta mu l'onu ogbodufu ono; mu aphutsua mkpura; me eke a wukotaru mkpuma mgburumburu l'ogbodufu ono. Eke ono, a wuru mkpuma mgburumburu ono b'a kporo ukporo mkpura le mkpura iri giriri. ¹⁸ Mgberemeke onu-uzo ono kparamukpamu b'a wukotaru mkpuma ono. Mgberemeke onu-uzo ono be ogologo yeke uswe iya hakokotalaphu. Eke onanu be ka agbazita. ¹⁹ Yo bya atoo iphe dube l'a -bata-aghachi onu-oguzo ogbodufu; yo du ukporo nkwo-eka ise l'eka iya k'uzo enyanwu-ahata; me eka iya k'uzo isheli.

Onu-oguzo uzo Isheli

²⁰ Yo bya atua ya ogologo; tua uswe onu-oguzo k'uzo isheli, bu iya bu ophu shiru lufu echi ogbodufu ono. ²¹ Ngwolahu adu iya eto l'eka iya owaa; du eto l'eka iya ophu; upho-mkpuma, kebushiru ngwolahu ono; me mkpura onu-oguzo iya be hakota l'o bu ndu ophu no l'onu-oguzo ke mbu phu. Ogologo iya du ukporo nkwo-eka ebo le nkwo-eka iri; usa iya adu ukporo nkwo-eka le nkwo-eka ise. ²² Windo, nokota iya nu; me mkpura onokoro iya; me nkfu, e gude memakota iya emema be hakokota nu l'o bu k'onu-oguzo ophu gharu ifu l'uzo enyanwu-ahata phu. Eke aadzobeje okpa enyihu iya du esaa; mkpura onokoro iya anodu l'a -bata-aghachi iya. ²³ O nweru onu-oguzo, eeshije abahu l'ime ogbodufu. Onokoro-abata ono gharu ifu l'onu-oguzo k'uzo isheli; ege ono, o dukwaphu l'uzo enyanwu-ahata ono. Odubeje l'onu-oguzo too ya iphe rua l'onu-uzo ime ogbodufu; yo duje ukporo nkwo-eka ise.

Onu-oguzo uzo ohuda

²⁴ Ya ndono; yo bya eduru mu shia uzo ohuda; mu abya aphua onu-oguzo ophu gharu ifu l'uzo ohuda. Yo bya atoo iphe l'upho-mkpuma, kebushiru ngwolahu, no iya nu; me mkpura onokoro iya; ephe ahakota l'o bu ndu ophananu. ²⁵ Onu-oguzo ono; yeke mkpu iya iche iche be windo nokota. Windo ono dukota ege windo ndu ophu du. Ogologo onu-oguzo ono du ukporo nkwo-eka ebo le nkwo-eka iri. Usa iya adu ukporo nkwo-eka le nkwo-eka ise. ²⁶ Eke aadzobeje okpa enyihu iya du

esaa; mkpura onokoro iya anodu l'a -bata-a-ghachi iya. O nwekwaruphu nkfu, e seshiru l'ifu upho-mkpuma ono, kebushiru ngwolahu, no iya nu l'eka labu. ²⁷ O nweru onu-oguzo, eeshije abahu l'ime ogbodufu, no l'uzo ohuda. Odubeje l'onu-uzo ime ogbodufu to ya iphe rua l'onu-oguzo uzo ohuda; yo duje ukporo nkwo-eka ise.

Ime ogbodufu

²⁸ To du iya bu; yo bya eduta mu shia onu-uzo ohuda, eeshije abahu l'ime ogbodufu; bahu l'ime iya. Yo bya atoo iphe l'onokoro ime ogbodufu ohuda ono; yo hakwaphu lo bu ndu ophu. ²⁹ Ngwolahu, no iya nu; me upho-mkpuma, kebushiru ngwolahu ono; me mkpura onokoro iya be hakota lo bu ndu ophu. Windo, nokota iya mgburumburu; mekpole mkpura onokoro, no iya nu. Ogologo onokoro ime ogbodufu ono du ukporo nkwo-eka ebo le nkwo-eka iri; usa iya adu ukporo nkwo-eka le nkwo-eka ise. ³⁰ Mkpura onokoro, nokota l'ime ogbodufu mgburumburu be ogologo iya du ukporo nkwo-eka le nkwo-eka ise; usa iya du nkwo-eka ise. ³¹ Mkpura onokoro k'uzo ohuda gharu ifu l'echi ogbodufu. O nweru nkfu, e seshiru l'upho-mkpuma, e gudetsua kpu-butatsua mkpura onokoro ono. E mekwaruphu eke aadzobeje okpa uzo esato ye iya.

³² To du iya bu; yo bya eduta mu shia onu-uzo enyanwu-ahata, eeshije abahu l'ime ogbodufu; bahu l'ime iya. Yo bya atoo iphe l'onokoro ime ogbodufu enyanwu-ahata ono; yo hakwaphu lo bu ndu ophu.

³³ Ngwolahu, no iya nu; me upho-mkpuma, kebushiru ngwolahu ono; me mkpura onokoro iya be hakota lo bu ndu ophu. Windo, nokota iya mgburumburu; mekpole mkpura onokoro, no iya nu. Ogologo onokoro ime ogbodufu ono du ukporo nkwo-eka ebo le nkwo-eka iri; usa iya adu ukporo nkwo-eka le nkwo-eka ise. ³⁴ Mkpura onokoro iya gharu ifu l'echi ogbodufu. O nweru nkfu, e seshiru l'upho-mkpuma, e gudetsua kpu-butatsua mkpura onokoro ono eka labu. E mekwaruphu eke aadzobeje okpa uzo esato ye iya.

³⁵ To du iya bu; yo bya eduta mu jeshia l'onokoro ophu no l'uzo isheli ime ogbodufu. Yo bya atoo iphe l'onokoro ono; yo hakwaphu lo bu ndu ophu. ³⁶ Ngwolahu, no iya nu; me upho-mkpuma, kebushiru ngwolahu ono; me mkpura onokoro iya be hakota lo bu ndu ophu. Windo, nokota iya mgburumburu. Ogologo onokoro ime ogbodufu ono du ukporo nkwo-eka ebo le nkwo-eka iri; usa iya adu ukporo nkwo-eka le nkwo-eka ise.

³⁷ Mkpura onokoro iya gharu ifu l'echi ogbodufu. O nweru nkfu, e seshiru l'upho-mkpuma, e gudetsua kpu-butatsua mkpura onokoro ono eka labu. E mekwaruphu eke aadzobeje okpa uzo esato ye iya.

Eke aanoduje akwako ngweja

³⁸ O nweru nwa mkpura, a kpuru ye iya ibo, no l'ime mkpura onokoro, no l'ime onokoro ime ogbodufu ono. O bu eke ono be aasaje ngwo ngweja-ukfuru. ³⁹ O nwekwaruphu okpokoro ebo, e dobetsuaru le mkpura onokoro ono eka labu, bu eke eegbuje anu, e gude egwo ngweja-ukfuru; me ngweja onwefu iphe du eji; me ngweja okfu ugwo iphe du eji, onye meru. ⁴⁰ O nwekwaruphu okpokoro ebo, e dobetsuaru l'eka labu onu-uzo mkpura onokoro, no l'ime onokoro ophu no l'uzo isheli ime ogbodufu. ⁴¹ Okpokoro ebo ebo no l'ime onu-uzo ono eka labu; okpokoro ebo ebo nokwaphu l'onu-mburu uzo ono eka labu. A -gukota iya l'ephe ha be oo-chiko du okpokoro esato, bu eke eegbuje anu, e gude agba eja. ⁴² O

nwekwaruphu okpokoro eno odo, e gude mkpuma mee, bu eli eke eegbuje anu, e gude egwo ngweja-ukfuru. Ogologo iya du nkwo-eka lanu le mkpirikpi iya; usa iya adu nkwo-eka lanu le mkpirikpi iya; eli iya adu nkwo-eka lanu. Yo buru eke ono be eedobeje iphemiphe obule, eegudeje egbu anu, e gude egwo ngweja-ukfuru; me eja, aagbakpo agbagba. ⁴³ Upho-mkpuma ono mgburumburu be a kpobekotaru akpobe, foshiru njakata, hatsua ogologo lo bu obehere-eka. Okpokoro ono l'ephe ha bu eke eedoje anu, e gude agba eja.

Ulo-Ekwà-dụ-Nso

⁴⁴ A -lufu lonokoru ime ogbodufu ono b'o nweru mkpura labu. Nanu no l'eka iya k'onokoro k'uzo isheli ghaa ifu l'uzo ohuda; odo anodu l'eka iya k'onokoro l'uzo ohuda ghaa ifu l'uzo isheli. ⁴⁵ Yo su mu: "Mkpura onanu, gharu ifu l'uzo ohuda ono bu ke ndu achijeru Nchileke eja, bu iya bu ndu onanu, anoduje eleta eze-ulo Nchileke enya. ⁴⁶ Mkpura ophu gharu ifu l'uzo isheli be bu ke ndu achijeru Nchileke eja, bu ndu ophu anoduje eleta enya-ngweja Nchileke enya. Ndu a bu unwu Zadoku, bu ephe bu ndu Livayi, bu ndu abayaje Ojeoje ntse ojeru iya ozi wwenkinyi."

⁴⁷ To du iya bu; yo bya atoo iphe l'oma ogbodufu ono. Yo hako ibe eno; eka iya lanu be du ukporo nkwo-eka ise; eka iya ophu adukwaphu ukporo nkwo-eka ise. Enya-ngweja Nchileke bu l'ifu eze-ulo Nchileke ono gedegede b'o no.

Eze-ulo Nchileke ono

⁴⁸ Ya ndono; yo bya eduta mu jeshia le mkpura onokoro eke eeshije abahu l'eze-ulo ono; bya atoo iphe l'igbi upho-mkpuma, e gude kpu-buta mkpura onokoro eze-ulo Nchileke ono; ephe eka labu dutsua nkwo-eka ise. Usa onu-ibo iya du nkwo-eka iri l'eno; upho-mkpuma, no iya eka labu, tsefutatsuaru etsefuta be usa iya du nkwo-eka eto l'eka iya lanu; dukwaphu nkwo-eka eto l'eka iya ophu. ⁴⁹ Mkpura onokoro ono be ogologo iya du ukporo nkwo-eka; usa iya adu nkwo-eka iri l'ebo. Eke aadzobeje okpa enyihu iya du iri. E gvutsukwaruphu itso l'eke labu onu ibo ono.

41

¹ Yo meebe bya eduta mu je l'eze-ulo Nchileke bya egude iphe too okpa-ibo iya l'oha. Iphe okpa-ibo ono dutsua l'usa iya bu nkwo-eka ishingungu. ² Onu-ibo iya; be usa iya du nkwo-eka iri; upho-mkpuma, no iya eka labu, tsefutsuaru etsefu be usa iya du nkwo-eka ise l'eka iya lanu dukwaphu nkwo-eka ise l'eka iya ophu. Yo bya atokwaphu iphe l'ogologo iya yo du ukporo nkwo-eka ebo; usa iya adu ukporo nkwo-eka. ³ Yo bya abahukwaphu l'eze-ulo ono bya egude iphe too okpa-ibo iya; usa iya adutsua nkwo-eka ebo-ebo. Onu eke, eeshije abahu l'eze-ulo ono be usa iya du nkwo-eka ishingungu. Upho-mkpuma, tsefutsuaru etsefu, no eka labu onu-ibo be usa iya du nkwo-eka esaa. ⁴ Yo bya atoo iphe l'ogologo ime eze-ulo ono yo du ukporo nkwo-eka; usa iya adu ukporo nkwo-eka l'uzo ifu eze-ulo Nchileke. Yo su mu: "Qwaa bu Eke-Kakota-odu-Nso." ⁵ Ya ndono; yo bya atoo l'upho-mkpuma eze-ulo Nchileke ono igbi iya adu nkwo-eka ishingungu; mkpura notsua l'eka ulo ono lo ha be usa iya dutsua nkwo-eka eno. ⁶ Ulo ono bu ulo-eli mkpo-kfu eto. Mkpo-kfu, nonu nwetsuaru ukporo mkpura le mkpura iri; a kputotaru iphe l'upho-mkpuma eze-ulo Nchileke mgburumburu to gbagudetsua mkpura, notsua iya nu. Iphe ono, a kputuaru l'upho-mkpuma ono ta budu l'ime upho-mkpuma; b'a

kpuyaberu iya. ⁷ Mkpura, e yeshiru le mgberemeke ulo ono be k'usa eje l'ege ephe kpokofuru. Ulo ophu, a kpu-phetaru eze-ulo ono be a kpuru le ndukfu le ndukfu; k'ophu bu e nyikobe mkpura a kpushiru iya yo ka usa akaka l'eye. Eke eshije enyihu iya be duberu l'ogbodali iya je atujahu echi iya swee jeshia imeli iya.

⁸ Mu aphua l'eze-ulo Nchileke ono nweru mgbogidi, e gude kpu-pheta iya mgburumgburu. Yo buru iya bu nto-l'ali mkpura ono, a kpushiru ye iya mgburumgburu ono. Eke ono, a kpu-liru akpu-li ono be eli iya halephu l'o bu mgboro ono, eegudeje atu iphe ono. O du nkwo-eka ishingul'ogologo. ⁹ Upho-mkpuma azu ulo ke mkpura mgburumgburu iya ono be igbi iya du nkwo-eka ise. Mgbogidi ono eke ophu e ta kpudu mkpura; be usa iya du nkwo-eka ise. Mgbaku mgbogidi ono ye ¹⁰ mkpura, a kpu-pheru ime ogbodufu ono mgburumgburu be usa iya du ukporo nkwo-eka. ¹¹ Mkpura ono, a kpu-pheru eze-ulo Nchileke mgburumgburu ono b'e butsuaru onu; yo lufutsua eke ono, bu mgbogidi ono; onu iya lanu gharu ifu l'uzo isheli; ophu aghaa ifu l'uzo-ohuda. Mgbogidi ono mgburumgburu eke e ta kpudu mkpura be usa iya du nkwo-eka ise.

¹² Ulo ophu a kpuru; yo ghaa ifu l'ogbodufu eze-ulo Nchileke l'uzo eka iya k'enyianwu-ariba iya; be usa iya du ukporo nkwo-eka eto le nkwo-eka iri. Upho-mkpuma ulo ono be igbi iya gba mgburumgburu du nkwo-eka ise; ogologo iya adu ukporo nkwo-eka eno le nkwo-eka iri.

¹³ Ya ndono; yo bya atoo iphe l'eze-ulo Nchileke ono; ogologo iya adu ukporo nkwo-eka ise; ogbodufu eze-ulo Nchileke; me ulo, a kpuru iya; me l'upho-mkpuma iya l'ephe hakota be ogologo ephe dukwaphu ukporo nkwo-eka ise. ¹⁴ Atatifu eze-ulo Nchileke ono eke gharu ifu l'uzo enyanwuhata; me ogbodufu eze-ulo Nchileke ono be usa iya dukota ukporo nkwo-eka ise.

¹⁵ Yo bya atokwaphu iphe l'ulo ophu no ghaa ifu l'ogbodufu eze-ulo Nchileke l'uzo enyanwuhata; me upho-mkpuma iya ephe eka labu; ogologo ephe dukota ukporo nkwo-eka ise.

Ogbodo-ulo eze-ulo Nchileke ono; me le mgbalabu iya ye mkpura onokoro iya ophu gharu ifu l'etezi ¹⁶ b'a tokotaru oshi. Windo iya ephe eto dukota gewengu gewengu. Ulo ono l'o ha jeye l'onu iya ephe eto b'a tokotaru oshi; shita l'ogbodo-ulo iya; upho-mkpuma iya jeye l'eke e yeshiru iya windo. Mbule le windo iya b'e kwechishikotaru iphe l'o ha; ¹⁷ jeyekpo l'eli ibo; me l'ime mgbalabu iya; me l'azu iya. Eli upho-mkpuma, nokota mgbalabu ono mgburumgburu; me l'ogbodo-ulo b'a pyishiru iphe dutsua ¹⁸ l'o bu cherobimu; me le nkfu. Nkfu ono b'e doshiru mgbaku mgbaku cherobimu ono. Cherobimu ono nwetsuaru ifu ebo ebo. ¹⁹ Ifu ophu du l'o bu ifu madzu b'o gharu nkfu ophu no l'eka owa; ifu ophu yeru ifu agu b'o gharu le nkfu ophu no l'eka iya ophu. Ege ono b'a pyishikotaru iya dophee eze-ulo Nchileke ono mgburumgburu. ²⁰ Dube l'ogbodali iya jeye l'eli ibo iya; b'a pyishikotaru cherobimu; me nkfu l'upho-mkpuma ono.

²¹ Oshi-ibo ogbodo-ulo eze-ulo Nchileke be hakokota nu. L'ifu Eke-Kakota-odu-Nso b'o nweru iphe gharu ugbugba lanu, no iya nu. ²² Enyanngweja Nchileke bu oshi b'e gude mee ya. Eli iya du nkwo-eka eto; ogologo iya adu nkwo-eka ebo; usa iya adu nkwo-eka ebo. Mkpuru iya; me okpalali iya; me mgberemeke iya l'o ha be bu oshi b'e gude mekata iya. Yo su mu: "Owaa bu okpokoro ono, no l'ifu Ojeje ono." ²³ Ogbodo-ulo eze-ulo Nchileke ono; me Eke-Kakota-odu-Nso ono be nwetakotaru ibo ebo ebo. ²⁴ Ibo labu ono bukota ibo akuku, aapyaji apyaji. ²⁵ Ibo ogbodo-ulo

eze-ulo Nchileke ono b'a pyishiru cherobimu me nkfu egbe iya onanu, a pyishiru l'upho-mkpuma. L'ifu mkpura onokoro ono b'e gude oshi gbaa mkpu. ²⁶ O nwekwaruphu windo, dutsua gewengu gewengu, notsua le mgberemeke mkpura onokoro ono eka labu. A pyishikwaruphu nkfu le mgberemeke mkpura onokoro ono l'ephe ha.

42

Ulo ndu achijeru Nchileke eja

¹ To du iya bu; nwoke ono abya edufuta mu duru mu bahu l'ime ogbodufu; shia eka ogbodufu ono eka iya k'uzo isheli. Yo bya eduta mu jeshia l'ulo, no le mgbaku ogbodufu eze-ulo Nchileke ye le ulo, no l'uzo isheli. ² Ulo ono, no l'uzo isheli ono be ogologo iya du ukporo nkwo-eka ise; usa iya adu ukporo nkwo-eka ebo le nkwo-eka iri. ³ Eka iya lanu be gharu ifu l'eke usa iya du ukporo nkwo-eka, bu eke no l'ime ogbodufu. Eka iya ophu be gharu ifu l'eke a wuru mkpuma, no l'echi ogbodufu. A kpuru iya; yo du mkpo-kfu eto, ghakotaru ibe iya ifu. ⁴ O nwekwaruphu uzo odo, no l'ifu ulo ono; onanu be usa iya du nkwo-eka iri; ogologo iya adu ukporo nkwo-eka ise. Ibo iya nokota l'uzo isheli ulo ono. ⁵ Mkpura ophu notsua l'eli be katsua kpagungu; ke l'etemu ono, ketatsuaru eke ha nshinu ka mkpura ndu ophu notsua l'uzo ali; me le mkpo-kfu k'echilabu ulo ono. ⁶ Mkpura, notsua le mkpo-kfu k'eto l'ulo-eli ono te nwe du ophu nweru itso ege ulo ndu ophu a kpushiru l'ogbodufu ono nweru. Oo ya bu l'ogbodo-ulo k'ali ka k'echilabu; kakwaphu k'eli. ⁷ O nwekwaruphu upho-mkpuma, tsefutaru etsefuta, a kpu yaberu l'ulo, a kpuru l'echi ogbodufu ono; upho-mkpuma ono nonyabe ulo, a kpuru l'eke iya k'eze-ulo Nchileke; ogologo upho-mkpuma ono eke ophu tsefutaru etsefuta du ukporo nkwo-eka ebo le nkwo-eka iri. ⁸ Obenu l'ulo ophu a kpuru l'echi ogbodufu ono be ogologo iya du ukporo nkwo-eka labu le nkwo-eka iri. Ulo ophu a kpuru l'eke iya k'eze-ulo Nchileke be ogologo iya du ukporo nkwo-eka ise. ⁹ Ulo k'uzo ali be gharu onu l'uzo enyanwu-ahata, bu eke eeshije l'echi ogbodufu abahu iya.

¹⁰ L'ogbodufu ono l'eke iya k'uzo ohuda b'o nwekwaruphu ulo, a kpuru le mgbaku upho-mkpuma echi ogbodufu ye le ogbodufu eze-ulo Nchileke. ¹¹ O nweru uzo, no l'ifu ulo ono. Ulo ono du l'o bu ophu no l'uzo isheli. Ogologo iya be ye le k'ophu hako; usa iya ahakwaphu l'o bu k'ophu. Eke eeshije alufu iya be ye le k'ophu bu iphe lanu. Ege a kpuru iya be ye le k'ophu gbakwaruphu ugbugba lanu. Ibo ephe abukwaruphu iphe lanu. ¹² Ulo k'uzo ali ophu no l'uzo ohuda be gharu onu l'uzo enyanwu-ahata, bu eke eeshije abahu iya. O nwekwaruphu upho-mkpuma, tsefutaru etsefuta, a kpu yaberu l'ulo ono.

¹³ To du iya bu; yo su mu: "Ulo k'isheli me k'ohuda iya ono, ghakotaru ifu l'ogbodufu eze-ulo Nchileke ono be bu ke ndu achijeru Nchileke eja. O bu eke ndu achijeru Nchileke eja, bu ndu abyanabeje Ojeoje ntse a-nduje eri iphe katsua nso, a gwaru Nchileke. Eke ono be ephe e-ndobeje iphe katsua nso, a gwaru Nchileke. Iphe ndono bu nri, a gwaru Nchileke; me eja onwe fu iphe du eji; me eja okfu ugwo iphe du eji; ke l'eke ono be du nso. ¹⁴ Teke ndu achijeru Nchileke eja bahwuru le Eke-du-Nso; l'ephe ba alufukwa l'echi ogbodufu; l'ephe be yefu uwe, ephe yeru gude je ozi; ke l'uwe ono dukwa nso. Ephe e-ye uwe odo; temanu ephe ejede eke ndu odo no."

¹⁵ Teke o to-geru iphe l'iphe no l'ime eze-ulo Nchileke ono l'o ha b'o bya eduta mu shia onu-oguzo k'uzo enyanwu-ahata; bya atoo iphe l'eke ono gba mgburumburu. ¹⁶ Yo bya egude mgboro, e gude ato iphe too iphe l'eka iya k'uzo enyanwu-ahata; yo du ukporo nkwo-eka ise ugbo ise. ¹⁷ Yo bya egude mgboro, e gude ato iphe too iphe l'eka iya k'uzo isheli; yo dukwaphu ukporo nkwo-eka ise ugbo ise. ¹⁸ Yo bya egude mgboro, e gude ato iphe too iphe l'eka iya k'uzo ohuda; yo dukwaphu ukporo nkwo-eka ise ugbo ise. ¹⁹ Yo bya aghachi bya egude mgboro, e gude ato iphe too iphe l'eka iya k'uzo enyanwu-ariba; yo du ukporo nkwo-eka ise ugbo ise. ²⁰ To du iya bu; yo tokota iya iphe epe eka eno. A kpukpukwaru iya phu upho-mkpuma mgburumburu; ogologo iya adu ukporo nkwo-eka ise ugbo ise; usa iya adukwaphu ukporo nkwo-eka ise ugbo ise, e gude kpukpukwaru Eke-du-Nso l'eke madu mmakanu anoje.

43

Odu-biribiri Nchileke abata l'eze-ulo Nchileke

¹ Ya ndono; nwoke ono abya eduta mu bya l'onu-uzo ophu gharu ifu l'uzo enyanwu-ahata. ² Mu apuha odu-biribiri Nchileke Izurelu l'eke o shi l'uzo enyanwu-ahata l'abya. Olu l'ada l'o bu oda mini, achi oku. Iphoro odu-biribiri Nchileke emee ali achakota biribiri. ³ Aphu ono, mu phuru ono du l'o bu aphu, mu phujeru teke o byaru omebyishi mkpukpu ono; mbu l'o bu egbe aphu, mu phujeru l'iku Enyimu Keba. Mu adaa kpupe ifu l'ali. ⁴ Odu-biribiri Ojeoje shiru onu-nggamgbo ophu gharu ifu l'uzo enyanwu-ahata bahu l'eze-ulo Nchileke ono.

⁵ To du iya bu; Ume Nchileke adu-lia mu bya edobe l'ime ogbodufu. Mu abya apuha l'odu-biribiri Ojeoje eji eze-ulo Nchileke ono ejiji. ⁶ Teke ono, nwoke ono vudonyabe mu ono; be mu nuru olu onye odo, no l'eze-ulo Nchileke ekfu anu mu; ⁷ su: "Nwa ndiphe; eke-a bu eke aba-eze mu anoduje; bukwaruphu eke mu adzobeje okpa. Eke-a, ndu Izurelu bu-a bu eke ya e-bu gbururu jeye le gbururu. Ndu Izurelu te emerushihedu epha iya, du nso odo. Epehedua l'onwephe; m'o bu ndu eze epe te egudehedu ori ogori; me odzu ndu eze epe merushia epha iya odo. ⁸ Mbu teke epe bunyaberu onu-ibo epe l'iku onu-ibo nke mu; bya eyenyabe okpa-ibo epe l'iku iya nke mu; yo buwarua upho-mkpuma lanu nkinyi iya bu iphe no-buhuru mu l'ephe. Epe gude uru-ali, epe eme merua epha mu, du nso. O bu iya meru iphe mu gude ehu-eghughu mebyishia epe. ⁹ Nta-a be mu asu l'ephe haa ori ogori; bya apashia odzu ndu eze epe ono; te mu bya te mu l'ephe buru gbururu jeye le gbururu.

¹⁰ "Nwa ndiphe; tbaru ndu Izurelu onu ege eze-ulo Nchileke ono a-du; me ege oo-gba; me ege ee-gude kpu ya; k'ophu iphere iphe du eji, epe meshiru egude epe l'ephe ha. ¹¹ Teke o buru l'iphere iphe ono, epe meru ono du epe; nggu akaru epe ege aa-kpu eze-ulo Nchileke ono; me ege ee-gude kpu ya; me ege oo-du; mbu onu-nggamgbo iya; me onu-oguzo iya; me ege aa-kpukotakpoo ya kpamukpamu; me l'ege aa-nodu edo nso l'eke ono; me ekemu, ee-gude achi eke ono. Dekota iphe ndu-wa l'ekwo k'ophu epe e-mekota ekemu iya l'o ha; bya edokota nso iya l'o ha.

¹² "Qwaa bu ekemu, tso eze-ulo Nchileke ono: Ipe bu onungonu ugwu ono me eke no-pheru iya mgburumburu be bu eke a-katsua odu nso. O bu iya bu ekemu eze ulu Nchileke ono.

Enya-ngweja Nchileke

¹³ “Owaa ege ọo-hatabe; mbụ enya-ngweja Nchileke ono lẹ nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka. Nkwo-ẹka ono bụtsua nkwo-ẹka lanụ; mę nkwo mkpushi-ẹka eto. Aa-wa iya ọswa mgburumgburu. Ọswa ono a-dụ nkwo-ẹka lanụ; ọsa iya adukwaphu nkwo-ẹka lanụ. Igbirimonu ọswa ono mgburumgburu a-dụ nkwo mkpushi-ẹka tete. Ọwaa ege enya-ngweja ono a-habe l'eli: ¹⁴ Dube l'ẹke ono, a turu ọswa mini ono jeye l'uzo alị iya a-dụ nkwo-ẹka ẹbo; ọsa iya adụ nkwo-ẹka lanụ. Dube l'uko kẹ nshị ya je erua lẹ nwisa; bẹ eli iya a-dụ nkwo-ẹka ẹno; ọsa nwisa iya ono adụ nkwo-ẹka lanụ. ¹⁵ Nhamunha enya-ngweja Nchileke a-dụ nkwo-ẹka ẹno. Enya-ngweja ono e-nwe mpo ẹno, tųpyishiru onu. Ogologo mpo ono adugbaa nkwo-ẹka nanụ nanụ. ¹⁶ Nhamunha enya-ngweja Nchileke ono e-nweru mgberemeķu ẹno, hakota ahakota. Ogologo iya a-dụ nkwo-ẹka iri l'ẹbo; ọsa iya adukwaphu nkwo-ẹka iri l'ẹbo. ¹⁷ Nwisa iya a-hakokwaphu mgburumgburu; ogologo iya a-dụ nkwo-ẹka iri l'ẹno; ọsa iya adukwaphu nkwo-ẹka iri l'ẹno; igbirimonu nwisa ono bẹ eli iya a-dụ mkpirikpi nkwo-ẹka gbaa ya mgburumgburu. Ishi nwisa ono a-dụ nkwo-ẹka lanụ gbaa mgburumgburu. Ẹke, eeshije enyihu enya-ngweja ono a-gha ifu l'uzo enyanwu-ahata.”

Odobe enya-ngweja ono nsọ

¹⁸ Ya ndono; yọ sụ mu: “Nwa ndiphe; ọwaa iphe Ọkaribe-Kakota-Nụ ekfu. Ọwaa ege ee-shije egwo ngweja-ukfuru; mę ege ee-gudeje ephe mee-iphe l'enya-ngweja ono teke a kpụ-gheru iya. ¹⁹ Ịi-kpe ndu achijeru Nchileke eja nwophoja oke-eswi t'ephe gude chĩa eja k'iphe dụ ẹji. Ndu ono, achijeru Nchileke eja ono a-bu ndu ikfu Lívayi, bu ndu shi l'eri Zadoku, bu ndu ejeje ozi l'ifu iya. Ono iphe Ọkaribe-Kakota-Nụ ekfu. ²⁰ Nngu ewota mee ya tee lẹ mpo enya-ngweja; mę lẹ mkporo nwisa iya ono ephe ẹno. Nngu etephekwa ya phụ l'igbirimonu iya mgburumgburu t'ọ buru iphe i gude mee enya-ngweja ono t'ọ dụ nsọ; gudekwa iya phụ safu iphe dụ ẹji, nọ iya nụ. ²¹ Oke-eswi ono, e gude achị eja k'iphe dụ ẹji ono bẹ ịi-kputa je akpọ oku l'ẹke e meru l'eze-ulo ono t'a kpọje eja oku l'azu eze-ulo Nchileke ono.

²² “L'abalị k'ẹbo bẹ ịi-gude mkpi, te nwedu ẹkworo chĩa eja iphe dụ ẹji. Enya-ngweja ono bẹ ee-me t'ọ dụ nsọ ege ono, e meru iya teke e gude oke-eswi chĩa ya eja ono. ²³ Teke i meeberu yọ dụ nsọ bẹ ịi-kputa nwophoja oke-eswi mę ebyila, te nwedu ẹkworo chĩa ya eja. ²⁴ Ịi-gwotakota iya bya l'ifu Ojejoje. Ndu achijeru Nchileke eja ewota unú phekota iya; kpọ ya oku t'ọ buru ngweja-ukfuru nụ Ojejoje.

²⁵ “Abalị ẹsaa bẹ ịi-dukfube kpufutaje mkpi mbọku-mbọku t'e gude chĩa eja iphe dụ ẹji. Ege ono bẹ ịi-kpufuta oke-eswi mę ebyila, te nwedu ẹkworo. ²⁶ Abalị ẹsaa bẹ ephe e-gude kfua ugwo iphe dụ ẹji k'enya-ngweja ono; mee ya t'ọ dụ nsọ; shi ege ono woru iya ye Nchileke l'eka. ²⁷ Teke abalị ẹsaa ono sweeberu; dube l'abalị k'ẹsato iya bẹ ndu achijeru Nchileke eja a-bya achiaru unu ngweja-ukfuru; mę eja k'ẹhu-agu l'eli enya-ngweja ono. Ọ bụ teke ono bẹ mu a-loru unu ye onwomu l'ẹhu. Ono iphe Ọkaribe-Kakota-Nụ ekfu.”

1 Tò dū iya bụ; nwoke ono abya edulata mu azū l'ọnu-uzo ọp̄hu nọ l'uzo azū ẹke ono dū nsọ ono bụ ọp̄hu gharu ifu l'uzo ẹnyanwu-ahata. Obenu l'a gū-chiru iya agū-chi. 2 Ya ndono; Ojejoje asū mu: "Ọnu-uzo-wa bẹ agū-chi ẹge-a jeyewaru" E ta byadū bya agūha iya agūha. Ẹ tọ dūdu onye byaru bya eshi iya bahu ọdo; kẹ l'ọ bụ ẹke ono bẹ Ojejoje, bụ Nchileke Ízurelu shiru bahu. 3 Ọ bụ onye ishi unu bụ onye nweru ike nọdu l'ime ọnu-uzo ono ria nri l'ifu Ojejoje. Oo-shi l'uzo, e shije abata lẹ mkpu ọnu-uzo ono bahu; shikwa iya phu lufu. 4 Ya ndono; nwoke ono eduta mu shia uzo ọp̄hu nọ l'uzo isheli l'uzo ifu eke eze-ulo Nchileke nọ ono. Mu abya apalia ẹnya phua ọdu-biribiri Ojejoje; yo ji eze-ulo Nchileke ono ejiji; mu adawaphu kpube ifu l'alj. 5 Ojejoje asū mu; nwa ndiphe; lezita ẹnya ọhuma ngabe nchị ọhuma; kwabẹ ẹnya l'iphemiphe ọbule mu kfuru l'ọ bụ ẹge a-nọduje eme l'eze-ulo Nchileke ono. Lezitakwa ẹnya l'iphe bụ uzo, e shi abahu l'eze-ulo Nchileke ono; mẹ ẹke e shi alufuta lẹ Ẹke-dū-Nsọ.

6 Nggu ekfuru ndu Ízurelu ono, bụ okwefuru ikè ono: Lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nu sūru; l'ọ dzuwaru mbū uru-alj-a unu arū-wa unubẹ ndu Ízurelu. 7 Iphe ọdo, unu meru yekoberu uru-alj unu bụ l'unu dubataru ndu ọhodo, ẹ te budu akpapyi l'obu; mẹ l'anū ẹhu ephe l'ime ulo nsọ iya. Unu eshi ege ono merushia eze-ulo iya teke ono, unu gude nri; gude ẹba anū; mẹ mee anū chjaru iya aja; shi ẹge ono mebyia ogba-ndzu iya ono. 8 Obe kẹ t'unu mee iphe nsọ mu ono ege mu sūru t'unu mee ya l'onwunu; unu ege zia ndu ọdo t'ephe letaje ulo nsọ mu ẹnya. 9 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nu ekfu. Ọ sūru: "T'ẹ b'ọ dukwa onye ọhodo, ẹ te budu akpapyi l'obu; mẹ l'anū ẹhu iya, a-bata l'ulo nsọ iya; m'ọ -ruhuduru ọ buri onye ọhodo, buwa ebubu lẹ Ízurelu. 10 Ndu Lívayi ọp̄hu kpaphushihuru nū; mẹ ndu ọp̄hu gbesikotaru mu l'ẹhu lẹ nte ephe agwa bẹ e-vuru iphe dū eji ephe kpataru ephe. 11 Ẹp̄he a-buru ndu eje ozi l'ulo nsọ mu; buri ndu nche l'ọnu eze-ulo Nchileke l'ẹje ozi l'ime iya. Ọ bụ ephe e-gbuje anū, e gude egwo ngweja-ukfuru; ephe a-chijeru ndu ono aja; l'ejeru ephe ozi.

12 Obenu kẹ l'ephe agwajẹ nte bya emeje ndu Ízurelu t'ephe mee iphe dū eji bẹ mu ribuakwaru nte l'ephe e-vuru iphe dū eji ephe kpataru. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nu ekfu. 13 T'ephe ba byakwa mu ntse l'ephe abya mu ọbaru aja l'ephe bụ ndu achiru mu aja; m'ọ bụ je ojenyabe iphe nsọ mu ẹhu; m'ọ bụ iphe a gbaru mu aja, katsukpo ọ dū nsọ. Ẹp̄he e-vuru uru-alj, ephe rushiru. 14 Obenu l'ẹge ọ dū-habe bẹ mu emekwa-a ephe t'ephe letaje ẹnya l'iphe e-me ememe l'eze-ulo Nchileke ono; mkpọ iphe bụ ozi, a-nọdu ejeje l'ime iya. 15 Obenu lẹ ndu achijeru Nchileke aja, bụ ndu Lívayi, bụ iya bụ ndu ọp̄hu shi l'eri Zadoku, shi eje ozi l'ulo nsọ mu ẹge gbaru nū teke ndu Ízurelu shi gbeshi mu l'ẹhu bụ ephe bụ ndu a-nọdu abayaje mu ifu l'ejeru mu ozi. Ọ bụ ephe e-vudoje mu l'ifu achijeru mu aja ẹba anū mẹ kẹ mee. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nu ekfu. 16 Ọ bụ ephe nwenkinyi ephe; bụ ndu a-bahuje l'ime ulo nsọ mu ono; yọ bukwaruphu ephe nwenkinyi bụ ndu e-jenyabeje okpokoro mu ojeru mu ozi; mee iphe mu sūru t'e mee.

17 Teke ephe bahu l'ọnu k'ime ulo ọp̄hu nọ l'ime iya, ephe eyeje uwe ọcha; t'ephe be eyekwa uwe, e gude eji anū kwee lẹ phu teke ephe eje ozi l'ime ọnu-uzo ọp̄hu nọ l'ime eze ulo Nchileke ono; m'ọ bukwanu ime eze-ulo Nchileke ono. 18 Ẹp̄he ekeje ẹkwa ọcha l'ishi; bya eyee nwiba ọcha l'ukfu; t'ephe be yejekwa iphe e-me tẹ ẹphuru tsua ephe. 19 Teke ephe meeberu l'alufawa ẹke bụ ọnokoru, bụ ẹke ndu ọdo adojeru; gbanwee uwe onanu, ephe shi yee l'ẹje ozi; wushi l'ime ulo nsọ ono; k'ọp̄hu ephe

te egudedu uwe ephe mee ndu Ízuru; t'ephe adu nsò. ²⁰ T'ephe ba akpùshijekwa ishi akpùshi; m'ò kwanu haa egbushi ephe t'o tse ogologo. Ephe a-kpùje ishi akpùkpu. ²¹ Tè bẹ o nwekwa onye achijeru Nchileke eja anguje mee teke o bahu ru l'ime eze-ulo Nchileke ono. ²² T'ephe ba alujekwa nwanyì, maa tufuru; ophu ephe alukwa nwanyì, nji iya chifuru achifu. Onye ephe a-luje bu nwamkpuru, bu onye Ízuru; m'ò bu nwanyì onye achijeru Nchileke eja tufuru. ²³ Ephe e-zije ndibe mu t'ephe maru iphe du iche l'iphe du nsò me ophu ta dudu nsò; koshikwaphu ephe ege ephe e-shije maru iphe aa-nodu asò nsò me ophu e-ta nodudu asò nsò. ²⁴ O -nweru okfu daru nu; ndu achijeru Nchileke eja aburu ndu ikpe; kpee okfu obu l'ege ya turu l'ekemu. T'ephe mekotajekwa ekemu mu me iphe mu turu ephe ekemu iya t'ephe meje l'iphe bu aji. Ephe edobejekwaphu mboku otu-ume iya nsò. ²⁵ T'onye achijeru Nchileke eja be ejenyabe odzu te b'ò bu onye meruru onwiya emeru. Obenu le teke odzu obu bu nna iya; m'ò bu nne iya; m'ò bu nwa iya nwoke m'ò bu nwa iya nwanyì; m'ò bu nwunne iya nwanyì, e ta ludua nji be o nwekwaru ike meruaru onwiya obu. ²⁶ Teke e nwefubeberu iya emerushi ono, o merushiru onwiya ono t'o nodu-odu abali esaa. ²⁷ Mboku o bebe bahu l'ime eze-ulo Nchileke t'o je ozi l'eke b'ò chiru onwiya eja iphe du eji. O bu iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu. ²⁸ O kwa mbèdua bu okè-iphe ndu ono, achijeru Nchileke eja ono nweru nwenkinyi. T'e b'ò dukwa oke, unu e-kevu ephe l'alì Ízuru. O bu mu a-buru oke, ephe a-hata. ²⁹ Ephe anodu eri iphe anuru Nchileke l'iphe shi l'iphe miru amimi l'iphe e meberu l'alì; me iphe e gude gba eja iphe du eji; me iphe e gude gba eja onye ikpe nmaru; me l'iphemiphe obule, a goru le Ojejoje le Ízuru a-bukota nk'ephe l'o ha. ³⁰ Iphe kakota mma l'iphe a kpataru l'iphe i meberu l'okfu ngu; me iphe bu iphe i wotaru bya anu be bu ndu achijeru Nchileke eja e-nweru iya. Ii-hataje iphe odungu, i kpataru l'iphe i meberu l'alì nu ephe; k'ophu iphe oma e-tso ndibe ngu. ³¹ Te ndu achijeru Nchileke eja be erijekwa iphe obule m'ò bu nwenu m'ò bu anu-egu-egbudu nwuhuru anwuhu m'ò bu ophu anu fo-gburu afobu.

45

Okè-alì ke Ojejoje

¹ "Teke unu a-washide ali ono; unu awafuru Ojejoje eke ogologo iya du ukporo unu nkwo-eka eto l'unu nkwo-eka ebo l'ukporo nkwo-eka iri t'o buru ogwokorogwo eke du nsò. Usa iya a-du ukporo unu nkwo-eka ebo l'unu iri. Eke ono l'o ha gbaa mgburumgburu a-buru ali, du nsò. ² L'alì-a be ee-kefuta eke hako nu, du unu nkwo-eka lanu l'ukporo nkwo-eka ise ibe eno dobe t'o buru eke aa-kpu ulo nsò ono; e ketakwaphu ali, du ukporo nkwo-eka ebo le nkwo-eka iri ye iya mgburumgburu daburu iphoro. ³ L'alì nsò ono; be unu a-wafuta eke ogologo iya a-du ukporo unu nkwo-eka eto l'unu nkwo-eka ebo l'ukporo nkwo-eka iri; usa iya adu ukporo unu nkwo-eka l'unu nkwo-eka ise. O bu eke ono be aa-kpu Eke-Kakota-odu-Nsò. ⁴ Oo-buru nke-alì, du nsò noduru ndu ono, achijeru Nchileke eja; mbu ndu ejeje ozi l'ulo, du nsò ono; buru ndu abyaje l'ifu Ojejoje ejeru iya ozi. O bu eke ono be aa-kpùshiru ephe ulo; me l'ulo nsò ono. ⁵ Eke odo, aawafu be ogologo iya a-du ukporo unu nkwo-eka eto l'unu nkwo-eka ebo l'ukporo nkwo-eka iri; usa iya adu ukporo unu nkwo-eka l'unu nkwo-eka

ise. Nke-alì onò a-bùrù kẹ ndu Lívayi, bù ndu ejeje ozi l'eze-ùlo Nchileke; ẹke onò a-bùrù ẹke ẹphe e-me mkpùkpù k'eburu.

⁶ “Unu bukwaru alì, ụsà iya dù unu nkwo-ẹka iri l'ẹbo l'ùkpòrò nkwo-ẹka iri; ogologo iya adù ùkpòrò unu nkwo-ẹka etò l'unu nkwo-ẹka ẹbo l'ùkpòrò nkwo-ẹka iri yeru alì nsò onò, a-bùrù alì ọha. Alì onò a-bùrù ndukfuru alì, dù nsò, bù ndu Ízuru kpmukpamu e-nweru iya.

⁷ “Onye ishi unu bẹ e-nweru alì, nọ mgbebya mgbebya alì nsò onò; alì-a a-nòkwaruphu laa ibyiya ẹke ọphù alì ọha nọ. Ọo-dùbẹ l'ùzò ẹnyanwu-arìba ẹka iya lanù nọ je akpa l'ẹka iya ọphù; byakwaphu adùbẹ l'ùzò ẹnyanwu-ahata ẹka iya lanù nọ je akpa l'ẹka iya ọphù; mbù oo-shilephu l'ókè-alì ọphù nọ l'ùzò ẹnyanwu-arìba nọ ogologo je eswe ókè-alì ọphù nọ l'ùzò ẹnyanwu-ahata; nọ ẹge onò je anyìrù ẹhu l'ẹke ọphù a washìrù ikfu ikfu. ⁸ Alì-wa a-bùrù nke, ọo-hata lẹ Ízuru. Teke onò bẹ ndu mu, bù ndu ishi ta byahèdù bya akpa ndibe mu ẹhu ọdo. Ẹphe a-ha ndu Ízuru t'ẹphe haa alì onò l'ikfu l'ikfu ẹge ẹphe dùtsua.

⁹ “Ọkaribe-Kakọta-Nù sùrù agha: T'ò beru bekwaru unubẹ ndu ishi lẹ Ízuru; unu haa ẹhuka, unu eme; mẹ ẹhu, unu akpa madzù; mee iphe dù nhamunha; mẹ iphe gbaru l'ememe; unu ahaa ọchishi ndibe mu l'ufu ẹphe. Ọ bù iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfu.

¹⁰ “Unu gudeje iphe dù mma atù iphe; ashanga, dzuru edzudzu; mẹ ngwakọ, dzuru edzudzu.

¹¹ “Ashanga onò; mẹ ngwakọ onò a-ha ẹnya-nhamunha. Iphe alajẹ lẹ ngwakọ bù e -kee jahotu ụzò iri; ụzò lanù iya. Iphe alajẹ l'ashanga abùkwaruphu e -kee jahotu ụzò iri; ụzò lanù iya. Jahotu bù iphe ee-gudeje atù iphe l'ẹphe ẹbo.

¹² “Shẹkelu lanù bẹ a-bùjeru ùkpòrò gera. Ùkpòrò shẹkelu, e yeru ùkpòrò shẹkelu lẹ shẹkelu ise; a bya eyeru iya shẹkelu iri l'ise bẹ a-bù mina lanù.

Iphe aa-nuje Nchileke; mẹ mbọku dükota lẹ nsò

¹³ “Qwaa bù iphe dükpọ iche, unu a-nuje Nchileke. Unu patajẹ jahotu witu lanù, unu butaru; hata iya kpojia ashanga ekpojì; unu ekee ashanga onò uzi ishingu; wota uzi lanù iya nù Nchileke. Unu apatakwaphu jahotu balì lanù, unu butaru; hata iya kpojia ashanga ekpojì; unu ekee ashanga onò uzi ishingu; wota uzi lanù iya nù Nchileke. ¹⁴ Manù olivu, unu a-nuje bẹ unu a-wùkoje lẹ mbenu. Unu a-pata mbenu onò wù-jia ngwakọ; unu abya ekuta ngwakọ lanù; kee ya uzi iri; wota uzi lanù iya nù Nchileke; kẹ lẹ mbenu onò bù ngwakọ iri alajẹ iya. ¹⁵ Ọ kwaphù ẹge onò bẹ unu a-kpùtaje atùru lanù l'ime ùkpòrò atùru iri l'atùru Ízuru. Onanu bù t'e gudeje gwoo ngweja nri; ngweja-ukfuru; mẹ ngweja ẹhu-agu; t'e gude kfua ụgwo iphe dù ẹjì ndu onò meru. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfu.

¹⁶ “Ndu alì onò l'ẹphe ha bẹ a-chìko wotakota ngweja ọwaa wotaru onye ishi ẹphe. ¹⁷ Ọ bù onye ishi onò bẹ e-wofutaje iphe ee-gude gwoo ngweja-ukfuru; mẹ ngweja nri; mẹ ngweja-mẹe l'iphe bù aji, sweru esweswe; mẹ l'iphe bù mbọku Aji Ọnwa Ọphungu; mẹ iphe bù mbọku ọtu-ume; mẹ l'iphe bù oge eswe-iphe nonu lẹ Ízuru. Ọ bù iya a-nuje iphe ee-gude egwo ngweja iphe dù ẹjì; mẹ ngweja nri; mẹ ngweja-ukfuru; mẹ ngweja ẹhu-agu t'e gude kfua ụgwo iphe dù ẹjì, ndu Ízuru meru.”

¹⁸ Ọkaribe-Kakọta-Nù sùrù: L'ónwa mbù l'ime abalì mbù iya bẹ unu a-kpùtaje nwophoja oke-eswi, ẹ te nwedù ẹkworo chia ẹja ụlo, dù nsò

ono. ¹⁹ Onye achijeru Nchileke eja be e-wota mee ono, e gburu gude gwoo eja iphe du eji ono tee l'okpa-ibo eze-ulo Nchileke ono; me le mkporo eno nwisa enya-ngweja Nchileke ono; me l'okpa-ibo k'onu-oguzo ime ogbodufu. ²⁰ Ege ono be unu e-mekwa iya phu l'abali k'esaa l'ime onwa ono l'ehu iphe bu onye te lebezidu enya meswee; m'o bu onye ta madu amama meswee. O bu ege ono be unu e-shi chia eja eze-ulo Nchileke ono mekwaa ya.

²¹ "L'abali iri l'eno l'ime onwa mbu be unu a-gbaje Aji Esweta ono, bu aji, unu a-gbaje abali esaa, bu teke iphe unu e-rije bu buredi, e te yedu iphe ekoje iya ekoko. ²² Le mboku ono be onye ishi a-kpufuta nwophoja oke-eswi, ee-gude gworu iya eja k'iphe du eji nk'iya gedegede; me le k'iphe du eji ndu bukota l'ali ono l'ephe ha. ²³ Mboku-mboku l'ime abali esaa ono, aa-nodu agba aji ono be oo-kpufutaje nwophoja oke-eswi esaa; me ebyila esaa, e te nwedu ekworo t'e gudeje gwoo ngweja-ukfuru nu Ojejoje. O-nshijekwaphu mkpi t'e gude gwoo ngweja k'ejo-iphe mboku-mboku. ²⁴ O-shijekwaphu l'ereshi kpota ashanga nanu nanu t'o tsotsuaru oke-eswi ono iche l'iche; me ebyila ono iche iche; t'o buru eja nri. Ege ono be manu, jiru ovara e-tsoje ashanga ono nanu nanu.

²⁵ "Teke o ruru l'abali k'esaa k'opfu a bahuru l'aji ono, adubeje l'onwa k'esaa du l'abali iri l'ise ono be bukwaphu iphe ha ege ono be oo-wofuta t'e gude gwoo ngweja k'iphe du eji; ke ngweja-ukfuru; ke ngweja nri; me manu.

46

¹ " 'Okaribe-Kakota-Nu suru: L'onu-oguzo ime ogbodufu, bu ophu gharu ifu l'uzo enyanwu-ahata be aa-gu-chije agu-chi l'iphe bu abali ishinguru ono, eejeje ozi ono. O bu mboku otu-ume me mboku Aji Onwa Ophungu be aa-guhaje iya agu-ha. ² Onye ishi be e-shije l'etezi shia ifu ngamgbo bata bya evudo l'onu-oguzo gedegede. Ndu achijeru Nchileke eja bu ndu egworu iya ngweja-ukfuru; me ngweja ehuru-agu iya. Eke onoduje l'egwo eja ono bu l'onu-oguzo ono. O -gwotsua eja ono; t'o lufu; t'e b'a gu-chikwa onu-uzo ono agu-chi gbururu jeye l'urenyashi. ³ Mboku, buje mboku otu-ume; me mboku Aji Onwa Ophungu be iphe bu ndu ali ono a-noduje l'onu-uzo ono baaru Ojejoje eja l'ifu iya. ⁴ Ngweja-ukfuru, onye ishi unu abyaje ogworu Ojejoje mboku otu-ume be a-bujeru nwaturu ishinguru, e-te nwedu ntupo; me ebyila lanu, e-te nwedu ekworo. ⁵ Iphe oo-yekobe l'ebyila gude gbaa eja nri be a-bu ashanga ereshi. Eja nri, oo-yekobe nwaturu ono be bu ege aka iya beru be oo-nuta-be; yo yekwa ovara manu l'ashanga ono iche l'iche. ⁶ Mboku Aji Onwa Ophungu be oo-nu nwophoja oke-eswi, te nwedu ekworo; me nwaturu ishinguru; me l'ebyila lanu, te nwedu ekworo. ⁷ Yo bya ewofuta iphe ee-gude gwoo eja nri. Akpe, jiru ashanga be oo-ye l'oke-eswi lanu. Akpe, jiru ashanga be oo-ye l'ebyila lanu. Unwu aturu phu be oo-ye akpe ege aka iya beru; yekobe iya le manu konggo iche l'iche. ⁸ Teke onye ishi abahu; t'o shi l'onokoru onu-oguzo bahu; t'o shikwaphu eke ono lufuta.

⁹ " "Teke ndu ali ono byajeru l'ifu Ojejoje l'iphe bu aji, sweru esweswe; onye -shiru uzo isheli bahu t'o baa eja; t'o shikwa uzo ohuda lufu. Onye -shiru uzo ohuda bahu; t'o shikwa uzo isheli lufu. T'e b'o dukwa onye e-shi uzo, o shiru bahu lufu. T'onye alufu nu shijekwa uzo ophu yeje ophu o shi bata chegbaberu ifu lufu. ¹⁰ Ephe -abahu t'onye ishi ephe tsojekwaru ephe; teke ephe awufuta t'o tsojekwaruphu ephe lufuta.

11 “ Iphe bu aji, sweru esweswe; me iphe bu eswe-iphe sweru esweswe be eja nri, ee-yekobe l’oke-eswi bu ereshi, jiru ashanga; eja nri, ee-yekobe l’ebiyila abukwaruphu ereshi, jiru ashanga; eja nri ophu ee-yekobe le nwaturu adu ege eka onye beru; yekobe iya ovara manu l’ashanga ono iche l’iche. 12 Teke onye ishi turu obu iya ama k’ogwooru Ojejoje ngweja-ukfuru; m’o bu ngweja ehu-agu t’e ghebekwaru iya onu-uzo ophu gharu ifu l’uzo enyanwu-ahata onu; t’o gwokwaa ngweja-ukfuru; m’o bu ngweja ehu-agu iya. T’o bujekwaru mboku otu-ume be oo-gwoje iya. Teke o meebetsuaru lufu; t’a gu-chikwaa uzo ono.

13 “ Iphe bu mboku, sweru esweswe t’o kputaje nwaturu, gbaru afa, e-te nwedu ekworo t’e gude gwooru Ojejoje ngweja-ukfuru. Ono bu eja, onodu achi iphe bu utsu mboku-mboku. 14 Iphe bu utsu mboku-mboku be oo-wotajekwaphu uzi lanu l’ashanga ereshi, e keru uzi ishingui; yo wotakwaphu uzi lanu l’ovara manu, e keru uzi eto nu t’e gude gwokobe ntu akpe ono t’o buru ngweja nri. Ekemu ke ogworu Ojejoje ngweja-ukfuru-a ege-a buakwa ege-a be oo-du gbururu jeye. 15 Oo ya bu l’iphe bu utsu mboku-mboku be ee-wofutaje nwaturu; wofuta ngweja-nri; wofuta manu t’e gude gwoo ngweja-ukfuru.

16 “ Okaribe-Kakota-Nu suru ege-a: O -buru l’onye ishi eketa iphe o nweru enweru nu onye lanu l’unwu iya; be iphe obu, o nuru obu buakwa ke nwa iya ono. 17 Obenu l’o -buru l’o bu onye ejeru yebe onye ishi ono ozi b’o ketaru iphe iya nu; te nwozi ono nweru iphe obu gbururu jeye afa, ndu ohu enwejeru onwephe; yo nata iya eya. O buphu unwu onye ishi ono be e-nwojeru iphe onye ishi ono ketaru nu unwu iya. 18 T’onye ishi ono ba anafujekwa ndu ono ali, gbaru ephe; shi ege ono nata ephe iphe ephe. Teke ooketa iphe anu unwu iya t’o bujekwaru l’iphe nk’iya k’eka iya be oo-shije keta iya nu ephe; k’ophu e ta nonyaadua nafi ndu mu iphe gbaru ephe.”

Eke eeshije iphe e gworu eja

19 Nwoke ono abya eduta mu shia uzo ophu no l’iku onu-oguzo ono, shiru bahu mkpura, du nso notsua l’eke ono ghashia ifu l’uzo isheli. Mkpura ono bu ndu achijeru Nchileke eja be nwetsua ya. Yo bya ekoshi mu ekalanu l’eke obu l’uzo enyanwu-ariba. 20 Yo su mu: “L’oo eke-a bu eke ndu achijeru Nchileke eja a-noduje eshi iphe a gbaru eja okfu ugwo iphe du eji; me iphe a gbaru eja onwefu iphe du eji; nodujekwaphu l’eke ono eghe iphe a gbaru eja nri; k’ophu e te egudedu iya lufuta l’ogbodufu ono t’o mee ndu no l’eke ono t’ephe du nso.”

21 Yo bya edutakwa mu lufu l’echi ogbodufu; bya eduru mu tsophe iku echi ogbodufu ono ephe eno; mu aphua ogbodufu odo, notsua l’ishi mkporo ogbodufu ono ephe eno. 22 O nweru ogbodufu, notsua l’ishi mkporo ogbodufu ono ephe eno. Ogologo ephe dutsua ukporo nkwo-eka ebo; usa ephe du ukporo nkwo-eka le nkwo-eka iri. Ogbodufu ono, nokota l’ishi mkporo ogbodufu ono be hakokota nu. 23 Mgburumburu ime ogbodufu ono ephe eno be nwisa, e gude mkpuma kpo nokota. A kputsukwaaruphu eke aakpoje oku le mkpuli nwisa ono. 24 Yo su mu: “Eke-a bu eke ndu ejeje ozi l’eze-ulo Nchileke a-nodu eshije iphe ephe gwaru madzu iphe.”

¹ Nwoke ono abya eduta mu lashia azu l'onu eze-ulo Nchileke ono gedegede; mu aphua mini, shi le mkpuli onu eze-ulo Nchileke ono l'atso ala l'uzo enyanwu-ahata; ke leze-ulo Nchileke ono be ghakwanuru ifu l'uzo enyanwu-ahata. Mini ono be shi le mkpuli onu eze-ulo Nchileke ono eke iya ophu laru uzo ohuda, bukwanu uzo ohuda k'enya-ngweja ono l'atsofuta. ² To du iya bu; yo bya eduta mu shia uzo ophu no l'uzo isheli dua mu mgburumburu l'etezi bya eduru mu shia onu-nggamgbo k'azu iya onanu, gharu ifu l'uzo enyanwu-ahata ono. Mini ono eshi l'uzo ohuda l'atsofuta. ³ Nwoke ono egude iphe egudeje ato iphe l'eka tugbua uzo enyanwu-ahata; bya atota unu nkwo-eka labu l'ukporo nkwo-eka iri; bya eduru mu rufu mini, ebe l'ogba-echi okpa. ⁴ Yo bya atotakwaphu unu nkwo-eka labu l'ukporo nkwo-eka iri odo; bya eduru mu rufu mini odo, ebe l'ikpere. Yo bya atotakwaphu unu nkwo-eka labu l'ukporo nkwo-eka iri odo; bya eduru mu rufu mini odo, ebe l'ukfu. ⁵ Yo bya atotakwaphu unu nkwo-eka labu l'ukporo nkwo-eka iri odo; ugbo iya owaa b'o bu enyimu, mu ta du-ghedu ike esweswe; kele mini ono be byaru utso nshinu hawa ogvu k'ophu ee-gvughe iya egvugvu; mbu enyimu, e to dudu onye a-du ike rusweghee ya nu. ⁶ Yo ji mu: "Nwa ndiphe; ?i phuru iphe-a?"

Yo bya eduru mu lashia azu l'iku enyimu ono. ⁷ Teke mu ruru eke ono be mu phuru oshi, nokota l'iku enyimu ono azu labu, bu aguta aguta. ⁸ Yo su mu: "Mini-wa atsoje ala uzo iya k'enyanywu-ahata tsoru lashia l'uzo nsuda Enyimu Jodanu, bu eke o tsobaru l'eze enyimu. Yo buje teke mini tsobaru l'eze enyimu ono; mini ono, o tsobaru ono abya adu mma k'angungu. ⁹ Igweligwe unwu iphe no ndzu be e-buru l'iphe bu eke mini ono tsoru shia. Ema a-zu iya nshinu; kele mini-wa be atsoba iya; mee mini eze enyimu ono; yo dulahaa k'angungu. Iphe bu eke enyimu ono tsobeberu be iphe no iya nu anodukota ndzu. ¹⁰ Ndu egbu ema be e-vudotsua l'iku eze enyimu ono; dube le Enu-Gedi jerua le Enu-Egulemu be aa-nodu aphu eke e gesatsuaru ugbo. Ema ono be a-dukwa l'udu l'udu; za igweligwe l'o bu ema Oke Enyimu. ¹¹ Obenu le mini, no l'uda; me ophu no l'uda mini, notsua l'iku enyimu ono be ta safudu asafu. Oo-buru mmaswi, aa-nodu eshita unu. ¹² Oshi-omi l'udi l'udi iya; be a-nokota l'iku iku enyimu ono. Ekwo ephe ta byadu bya anwukpohu anwukpohu le phuu; ophu akpuru ephe ta byadu bya erishihu erishihu. Ephe a-noduje ami nebyi l'iphe bu onwa, sweru esweswe; kele mini, shi l'ulo nso ono atso ala l'ephe. Akpuru, ephe a-mije be a-buje nri; ekwo iya aburu ogvu, ee-gudeje emee t'ehu du madzu npho."

Okè alì ono tsua

¹³ Owaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Nu ekfu. O suru: "Owaa okè okè-alì, bu ege unu e-keshi alì ono t'ikfu iri l'ebo, no le Izurelu haa ya t'o buru okè-iphe ephe. Joséfu be a-hata nke-alì ebo. ¹⁴ Unu e-keru iya ephe enya-nhamunha; kele ya ribuwaru iya le nte le ya a-nu iya nna unu oche phe. Alì-a aburu okè-iphe unu.

¹⁵ "Owaa eke a-buru okè-alì ono: L'uzo iya k'isheli be oo-dube le Oke Enyimu shia uzo Hetalonu; tugburu Lebo-Hámatu; lashiwaru Zedadu; ¹⁶ Hámatu; Berota; me Sibirayimu ophu no l'uzo okè-alì Damásukosu yele Hámatu; jeruwaru Haza Hatikonu l'uzo okè-alì Hawuranu. ¹⁷ Okè iya ono adube l'oke eze enyimu je je erua Haza Enanu, bu ophu no l'uzo isheli k'oke-alì Damásukosu. Okè-alì Hámatu no l'uzo isheli eke ono. O bu eke ono a-buru oke iya l'uzo isheli.

18 “L'uzo iya k'enyanywu-ahata bẹ oke iya e-tsochita ókè-alì Hawurunu yẹle Damásukosu; tsoru Ẽnyimu Jódanu ogologo kwaseru ókè-alì Gíledu; mẹ alì Ízurelu je alufu eze ẹnnyimu ono, nọ l'uzo ẹnnyanywu-ahata ono jeyewaru lẹ Táma. Ọ bụ ẹke ono a-buru oke iya k'uzo ẹnnyanywu-ahata iya.

19 “L'uzo iya k'ohuda bẹ ókè-alì ono a-dube lẹ Táma jerua mini Meriba kẹ Kadeshi; yọ bya etsochia nggele Íjiputu rua Oke Ẽnyimu. Ẽke ono a-buru ókè iya k'uzo ohuda iya.

20 “L'uzo iya k'enyanywu-ariba bẹ bụ Oke Ẽnyimu a-buru ókè iya jerua l'ẹke yẹle Lebo-Hámatu chekoru. Ẽke ono bẹ a-buru ókè iya k'uzo ẹnnyanywu-ariba iya.

21 “Unu e-keshiru onwunu alì-a l'ẹge ikfu Ízurelu ha. 22 Unu e-keru iya onwunu mẹ iphe bụ mbyamumba, buwaru alì unu nweru unwu t'ọ buru ókè-ipe unu. Unu agua ẹphe l'ọ bụ ndu a muru amunu lẹ Ízurelu. Unu emee t'ẹphe hata alì ẹge unu a-hata l'ikfu l'ikfu Ízurelu. 23 L'ipe bụ ikfu ophu onye mbyamumba ono bu bẹ ee-keru alì nk'ia nụ iya. Ono iphe Ọkaribe-Kakota-Nụ ekfu.”

48

Ẽge ee-gude kee alì ono

1 “Ọwaa ẹpha ikfu ono nanu nanu: Dánu e-nweru nke lanu iya l'uzo isheli. Ókè-alì iya e-shi uzo Hẹtulunon swee Lebo-Hámatu jerua Haza-Enanu, bụ ophu nọ l'ókè-alì Damásukosu l'uzo isheli bya anonyabe Hámatu. Ókè-alì iya ono a-dube l'uzo ẹnnyanywu-ahata laa uzo ẹnnyanywu-ariba alì ono.

2 “Ásha a-hatakwaphu oke lanu: Onanu bẹ yẹle alì kẹ Dánu e-ri oke dube l'uzo ẹnnyanywu-ahata lashia l'uzo ẹnnyanywu-ariba.

3 “Náfutali a-hatakwaphu oke lanu: Onanu bẹ yẹle alì kẹ Ásha e-ri oke dube l'uzo ẹnnyanywu-ahata lashia l'uzo ẹnnyanywu-ariba.

4 “Manáse a-hatakwaphu oke lanu: Onanu bẹ yẹle alì kẹ Náfutali e-ri oke dube l'uzo ẹnnyanywu-ahata lashia l'uzo ẹnnyanywu-ariba.

5 “Ífuremu a-hatakwaphu oke lanu: Onanu bẹ yẹle alì kẹ Manáse e-ri oke dube l'uzo ẹnnyanywu-ahata lashia l'uzo ẹnnyanywu-ariba.

6 “Rúbenu a-hatakwaphu oke lanu: Onanu bẹ yẹle alì kẹ Ífuremu e-ri oke dube l'uzo ẹnnyanywu-ahata lashia l'uzo ẹnnyanywu-ariba.

7 “Júda a-hatakwaphu oke lanu: Onanu bẹ yẹle alì kẹ Rúbenu e-ri oke dube l'uzo ẹnnyanywu-ahata lashia l'uzo ẹnnyanywu-ariba.

8 “Alì ophu yẹle kẹ Júda e-ri oke bẹ unu e-wofuta t'ọ buru ophu unu e-dobe ichẹ. Uswe iya bẹ a-tọ t'ọ dọ ukporo unu nkwo-ẹka ẹto l'unu nkwo-ẹka ẹbo l'ukporo nkwo-ẹka iri; ogologo iya a-buru dube l'uzo ẹnnyanywu-ahata jerua l'uzo ẹnnyanywu-ariba ẹge kẹ ndu ophu dukota, bụ ẹge oke iya k'ikfu hatsua. Ụlo nso ono bẹ aa-kpọ l'echi iya nhamunha. 9 Oke iya ophu unu e-kefu ichẹ doberu Ojejoje bẹ ogologo iya a-du ukporo unu nkwo-ẹka ẹto l'unu nkwo-ẹka ẹbo l'ukporo nkwo-ẹka iri; uswe iya adu ukporo unu nkwo-ẹka l'unu nkwo-ẹka ise. 10 Ndu achijeru Nchileke ẹja bẹ e-nweru ẹke ono, e doberu nso ono. Ogologo iya bẹ a-du ukporo unu nkwo-ẹka ẹto l'unu nkwo-ẹka ẹbo l'ukporo nkwo-ẹka iri l'uzo iya k'isheli iya; uswe iya adu ukporo unu nkwo-ẹka l'unu nkwo-ẹka ise l'uzo iya k'enyanywu-ariba iya; bya adu ukporo unu nkwo-ẹka l'unu nkwo-ẹka ise l'uswe kwaphu

l'uzo ɛnyanwu-ahata iya; ogologo iya adu ukporo unu nkwo-eka eto l'unu nkwo-eka ebo l'ukporo nkwo-eka iri l'uzo ohuda iya. L'echi iya gedegede be aa-kpu ulo nsɔ Ojejoje ono. ¹¹ Ndu e-nweru iya nu bu ndu ono, achijeru Nchileke eja ono, bu iya bu unwu Zadoku, bu ndu e meru; ephe adu nsɔ; mbu ndu ejeru iya ozi ege o gbaru. Ephe ta ha iya ege ndu Lívayi haru iya teke ndu Ízurelu mesweru. ¹² Oo-buru iphe-oma, du iche, ee-wofuta l'alí nsɔ ono nu ephe, bu eke katsua nsɔ, yeke ndu Lívayi riru oke.

¹³ "Dube l'oke iya ke ndu achijeru Nchileke eja ono, bu eke ndu Lívayi a-hata be ogologo iya adu ukporo unu nkwo-eka eto l'unu nkwo-eka ebo l'ukporo nkwo-eka iri; uswe iya adu ukporo unu nkwo-eka l'unu nkwo-eka ise. Oo ya bu l'iphe a-bukporu ogologo iya okpobe aburu bu ukporo unu nkwo-eka eto l'unu nkwo-eka ebo l'ukporo nkwo-eka iri. Usa iya bu iphe oo-chikota du bu ukporo unu nkwo-eka l'unu nkwo-eka ise. ¹⁴ T'ephe be rekwa iya erere; m'o bu gude iya gbanweta odo. O bu eka be ali-a katsukpo mma; mbu t'e bo bahukwa onye odo l'eka; ke l'o bu eke duru Ojejoje nsɔ.

¹⁵ "Eke ophu phoduru nu phu, usa iya du unu nkwo-eka iri l'ebo l'ukporo nkwo-eka iri phu; ogologo iya adu ukporo unu nkwo-eka eto l'unu nkwo-eka ebo l'ukporo nkwo-eka iri phu be a-nodu t'o buru eke mkpukpu e-gudeje eme iphe du ephe mma; t'o bukwaruphu eke aa-kpushi ulo; me eke ephe a-nodu echeje elu ephe. Mkpukpu ono a-no l'echi ali ono gedegede; ¹⁶ ha ege-a: Unu nkwo-eka iri le nanu l'ukporo nkwo-eka ise l'uzo isheli iya. Uzo ohuda iya adukwaphu unu nkwo-eka iri le nanu l'ukporo nkwo-eka ise. L'uzo iya k'enyanyu-ahata be oo-du unu nkwo-eka iri le nanu l'ukporo nkwo-eka ise; uzo ɛnyanyu-ariba adukwaphu unu nkwo-eka iri le nanu l'ukporo nkwo-eka ise. ¹⁷ Ali eke ndu mkpukpu ono a-nodu echeje elu ephe a-du ukporo nkwo-eka iri l'ebo le nkwo-eka iri l'uzo isheli iya; dukwaphu ukporo nkwo-eka iri l'ebo le nkwo-eka iri l'uzo ohuda iya. Oo-dukwaphu ukporo nkwo-eka iri l'ebo le nkwo-eka iri l'uzo ɛnyanyu-ahata iya; dukwaphu ukporo nkwo-eka iri l'ebo le nkwo-eka iri l'uzo ɛnyanyu-ariba iya. ¹⁸ Eke phoduru nu l'eke yeke ali nsɔ ono riru oke kwaseru ogologo iya be a-du ukporo unu nkwo-eka l'unu nkwo-eka ise l'uzo ɛnyanyu-ahata iya; dukwaphu ukporo unu nkwo-eka l'unu nkwo-eka ise l'uzo ɛnyanyu-ariba iya. Iphe a koru iya be ndu ejeru mkpukpu ono ozi e-rije. ¹⁹ Ndu ejeru mkpukpu ono ozi, bu ndu a-nodu ako iya iphe be e-shitsua l'iphe bu ikfu Ízurelu nanu nanu. ²⁰ Ali ono kpamukpamu, unu e-bufu dobe iche ono; mbu ali nsɔ ono me ke mkpukpu be a-hako nu ibe eno. Iphe ibe iya lanu a-duje bu ukporo unu nkwo-eka eto l'unu nkwo-eka ebo l'ukporo nkwo-eka iri.

²¹ "Eke phoduru nu l'alí nsɔ ono; me ali ke mkpukpu ono eka labu a-buru k'onye ishi unu. O bu dube l'eke ono, a tofuru ali nsɔ ono, du ukporo unu nkwo-eka eto l'unu nkwo-eka ebo l'ukporo nkwo-eka iri ono laru oke iya k'uzo ɛnyanyu-ahata ono; ege ono b'o dukwaphu lashia uzo oke iya k'enyanyu-ariba dube l'eke ono, a tofuru ali nsɔ ono, du ukporo unu nkwo-eka eto l'unu nkwo-eka ebo l'ukporo nkwo-eka iri ono. Eke ophu no nyiru ehú l'ogologo ali ophu e keshiru ikfu l'ikfu phu be a-buru k'onye ishi. Oo ya bu l'alí onanu, du nsɔ ono; me eze-ulo Nchileke ono, nodu l'echi ali ono; ²² me ali ke ndu Lívayi ono; me ali ndu mkpukpu ono; be ali k'onye ishi a-gbaphe mgburumgburu. Eke onanu, bu k'onye ishi ono a-nokahu okè-ali Júda yeke oke iya ke Bénjaminu.

²³ "A bya le k'ikfu ndu ophu: Bénjaminu a-hatakwaphu oke lanu: Onanu a-no dube l'uzo ɛnyanyu-ahata lashia uzo ɛnyanyu-ariba.

24 “Símìyọnu a-hatakwaphu oke lanu: Onanu bẹ yẹle alì kẹ Bénjaminu e-ri oke dẹbe l'uzo ẹnyanwu-ahata lashia l'uzo ẹnyanwu-ariba.

25 “Ísaka a-hatakwaphu oke lanu: Onanu bẹ yẹle alì kẹ Símìyọnu e-ri oke dẹbe l'uzo ẹnyanwu-ahata lashia l'uzo ẹnyanwu-ariba.

26 “Zébulọnu a-hatakwaphu oke lanu: Onanu bẹ yẹle alì kẹ Ísaka e-ri oke dẹbe l'uzo ẹnyanwu-ahata lashia l'uzo ẹnyanwu-ariba.

27 “Gádu a-hatakwaphu oke lanu: Onanu bẹ yẹle alì kẹ Zébulọnu e-ri oke dẹbe l'uzo ẹnyanwu-ahata lashia l'uzo ẹnyanwu-ariba.

28 “Kẹ Gádu l'uzo ọhuda bẹ ókè e-shi lẹ Táma rua mini Meriba kẹ Kadéshi jí-jia tsoru iku nggele Íjiputu jerua Oke Ẽnyimu.

29 “Ọ bụ alì-a bụ alì ọbu, unu e-keru iphe bụ ikfu, nọ lẹ Ízurelu; yọ bọru ẹge ono bẹ ẹphe a-ha iya t'ọ bọru òkè-iphe ẹphe. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.”

Ọnu-oguzo, nọtsua lẹ Jerúsalemu

30 Ọwaa a-bùtsua ọnu-uzo mkpụkpu ono dẹbe l'uzo iya k'isheli, a tọru; yọ dọ unu nkwo-ẹka iri lẹ nanu l'ụkporo nkwo-ẹka ise ono. 31 Ọnu-uzo nonu bẹ aa-gu ẹpha ikfu nọ lẹ Ízurelu iche l'iche. Ọnu-uzo ẹto, nọ l'uzo iya k'isheli bẹ aa-gu ọnu-uzo Rúbẹnu; mẹ ọnu-uzo Júda; mẹ ọnu-uzo Lívayi.

32 Eke iya k'uzo ẹnyanwu-ahata, ogologo iya dọ unu nkwo-ẹka iri lẹ nanu l'ụkporo nkwo-ẹka ise ono bẹ ọnu-uzo ẹto a-nọ, bụ iya bụ ọnu-uzo kẹ Jósefu; mẹ ọnu-uzo kẹ Bénjaminu; mẹ l'ọnu-uzo kẹ Dánu. 33 Eke iya k'uzo ọhuda, ogologo iya dọ unu nkwo-ẹka iri lẹ nanu l'ụkporo nkwo-ẹka ise ono bẹ ọnu-uzo ẹto a-nọ, bụ iya bụ ọnu-uzo kẹ Símìyọnu; mẹ ọnu-uzo kẹ Ísaka; mẹ l'ọnu-uzo kẹ Zébulọnu. 34 Eke iya k'uzo ẹnyanwu-ariba, ogologo iya dọ unu nkwo-ẹka iri lẹ nanu l'ụkporo nkwo-ẹka ise ono bẹ ọnu-uzo ẹto a-nọ, bụ iya bụ ọnu-uzo kẹ Gádu; mẹ ọnu-uzo kẹ Ásha; mẹ l'ọnu-uzo kẹ Náfutali. 35 Iphe ọo-du mgburumgburu bụ ụkporo unu nkwo-ẹka ẹbo l'unu nkwo-ẹka ise. Ẽpha mkpụkpu ono dẹbe mbọku ono gbururu jeye bẹ a-bụ: “Ojejoje nọ l'ẹke ono.”

Dánẹ̀lu

Umadzu ẹno lẹ ndu eze ọfataru

¹ Yo be l'afa, kwe Jehoyakimu afa ẹto; k'ophu ọ wataru ọchi ndu Júda; Nebukadineza, bu eze ndu Bábyilonu achita ndu soja iya bya eyebuta Jerúsalemu. ² Nnajiufu ahaa Nebukadineza; ọọ kpua Jehoyakimu, bu eze ndu Júda lẹ ndzụ. Ọ hakwaa ya phụ; ọ haru gwota ọphodu iphe nọtsua l'eze-ulo Nchileke gude tughua; ọ buru iya ọla Bábyilonu. Yo rua je egworu iphe ono doo l'ulo nte iya.

³ Yo be ujiku lanu; eze bu Nebukadineza ezi Ashupenazu, bu onye ishi ndu ọru l'ufu-eze t'ọ haru ndu Ízurelu ono ndu ọphu shi l'eri ndu eze; me l'eri ndu a maru ẹpha ẹphe; dutaru iya. ⁴ Tẹ ndu oo-le ẹnya iya bukwaru unwu-okoroḅya, ẹ ta dudu ẹke ẹphe nweru ẹkworo l'ẹhu ẹphe. Ẹphe a-bu ndu du ugwu l'ẹnya; ndu ẹ-to nwedu iphe ẹphe ta madu ẹnya iya; ndu maru mmamiphe; ndu iphe edoje ẹnya ẹgwegwa; buru ndu gbaru ke t'ẹphe jeje ozi l'ufu-eze. Ndu ono; be ọo-kụ-ziru okfu Bábyilonu; zia ẹphe ẹge eekfufe iya; me ẹge eedeje iya. ⁵ Ya ndono; eze, bu Nebukadineza abya asu t'e shi lẹ nri ke yebe eze wotaje nri nu ẹphe mbọku-mbọku. E shikwaphu lẹ mee ke yebe eze nuje ẹphe mee. Eze asukwaphu l'ọo afa ẹto; be ee-gude zia ẹphe iphe. Afa ẹto ono gvulephu; ẹphe awata ojeru yebe eze ozi l'ufu-eze.

⁶ Tọ du iya bu: a bya afo ndu ono. Ndu tso lẹ ndu, a ọfataru bu: Dánẹ̀lu; Hananiya; Mishẹ̀lu; ọwaa Azariya. Ẹphe ẹno ono tuko shi l'ikfu ndu Júda.

⁷ Ya ndono; onye ishi ndu ọru l'ufu-eze ono abya agushia ẹphe ẹpha ndu Bábyilonu. Iphe ọ guru Dánẹ̀lu bu Beluteshaza; gua Hananiya; Sheduraku; gua Mishẹ̀lu; Mishaku; bya agua Azariya; Abedinego.

Aadata Dánẹ̀lu phẹ

⁸ Obenu lẹ Dánẹ̀lu kfuru iya kepyaa ya akụ; lẹ ya te eridu nri-eze; ya ta angu mee-eze; k'ophu ya te egudedu iya merua onwiya. Ya ndono; ọ ọọ onye ishi ndu ọru ufu-eze ono; t'ọ ha ya ru t'ọ du ẹge ono, ya kfuru ono.

⁹ Nchileke emee tẹ Dánẹ̀lu tuba onye ishi ndu ọru ufu-eze ono l'ẹnya. Ọ wata ọphuru Dánẹ̀lu imiko.

¹⁰ Ọ sọ Dánẹ̀lu: “Lẹ ya atsukwa eze, bu onye nwe mu nu egvu; ke l'ọ bu iya; be suru tẹ ya nuje unu nri ono; me mee ono. Ọ -buru lẹ ya ta ndu ngu nri ono; ngy awata ọla ẹhu l'ẹke ndu ọphu nọ; be eze e-gbukwa iya.”

¹¹ Dánẹ̀lu abya asu onye ọphu onye ishi ndu ọru l'ufu-eze ono yeru t'ọ leta Dánẹ̀lu; Hananiya; Mishẹ̀lu; me Azariya ẹnya ono ¹² t'ọ gude abali iri lelee ẹphebe unwu ojozi iya ono. Sọ iya l'iphe ọo-noduje anu ẹphe t'ọ buru ẹphe nri nwenkinyi bu mkpekwo; me mini. ¹³ E -megelephu; t'ọ gbua ẹphe l'unwu-okoroḅya ono, eri nri-eze ono igo; maru ndu ọphu ugbugba ẹphe ka mma. Ọ buwaru iphe ọ phuru l'ẹhu ẹphe bu ndu ozi iya; be oo-gude meru iphe. ¹⁴ Onye ishi ono ekweta ẹge ẹphe kfuru bya egude abali iri ono lelee ẹphe.

¹⁵ A nọtsulephu abali iri ono; ọ bya egbua ẹphe igo; phu l'ẹphe kakota unwu-okoroḅya ndu ọphu eri nri-eze phu ẹhu-mma; ka ẹphe ọkporokpo.

¹⁶ Tọ du iya bu; onye ono eleta ẹphe ẹnya ono ahaa ẹphe onu nri-eze; me mee-eze; wata ẹphe onu mkpekwo.

¹⁷ Nchileke emee unwu-okorọ́bya ẹ̀no ono; ẹ̀phe enweru ishi-ẹ̀kwo; gwa ẹ̀kwo; bya enweru mmamiphe. Ophu; bẹ́ Dánẹ̀lu; b'o meru; àphù; mẹ́ nrọ́ l'edoje iya ẹ̀nya.

¹⁸ Tọ́ dọ́ iya bụ́; afa ẹ̀to phụ́, eze tọ́ru phụ́ agvùlephu; onye ishi ndu ọ́ru l'ufu-eze phụ́ eduta unwu-okorọ́bya ono dukfushia eze, bụ́ Nebukadineza. ¹⁹ Eze yele unwu-okorọ́bya ono l'ẹ̀phe ha; abya ekfugba; yọ́ bya aphù l'ẹ́ t'ọ́ dọ́du ndu ophu l'ẹ̀phe ha onye ophu atọ́ru Dánẹ̀lu; Hananiya; Mishẹ̀lu; mẹ́ lẹ́ Azaríya. Tọ́ dọ́ iya bụ́; ẹ̀phe awata ojeru eze ozi. ²⁰ Iphe bụ́ iphe eze kparu ẹ̀phe ishi, bụ́ iphe laru lẹ́ kẹ́ mmamiphe; m'ọ́ bụ́ iphe-odo-ẹ̀nya; bẹ́ ẹ̀phe akakọtaje ndu amamanshi; mẹ́ ndu mgborogvu, nọ́kota l'alì-eze iya mma ugbo iri. ²¹ Yọ́ bọ́ru ẹ́ge ono b'e shi; Dánẹ̀lu anọ́duwaru l'ọ́ru ufu-eze jeye l'afa kẹ́ mbụ́, Sáyirosu, bụ́ eze wataru achìchi.

2

Nrọ́, eze Nebukadineza rọ́ru

¹ L'afa, kwe Nebukadineza afa labụ́, ọ́ wataru achìchi; b'ọ́ rọ́shiru nrọ́. Nrọ́ ono atsulahaa ya l'ẹ̀hu; kpọ́ọ́ ya mgbenya. ² Ya ndono; eze abya ekukoo ndu njibya; ndu amamanshi; ndu ẹ́ka, shiru ike l'ogvu; mẹ́ ndu, edzeje mkpọ́-kpodo;* maru iphe e-me echile; t'ẹ̀phe bya ezeeru iya nrọ́ ono, ọ́ rọ́ru ono. Ẹ̀phe awubata; bya edzua l'ifu eze.

³ Eze asụ́ ẹ̀phe lẹ́ ya rọ́ru nrọ́. Yọ́ tsụ́ iya l'ẹ̀hu; kẹ́le ya ta madụ́ iphe nrọ́ ono bụ́.

⁴ Ndu ono, maru ẹ̀nya mkpọ́-kpodo ono egude okfu ndu Áramu kfuru yeru eze; sù iya: "Ndzụ́ eze; ndzụ́ mini-o! Zeeru ẹ̀phebe ndu ozi ngu phẹ́ nrọ́ ọ́bu; ẹ̀phe a-kọ́ru ngu-a iphe ọ́ bụ́!"

⁵ Eze asụ́ ẹ̀phe: "Lẹ́ ya kfuakwaru iya; kepyia ya akụ́ l'ọ́ -bọ́ru l'unu ta dọ́du ike zeeru iya nrọ́ ono; kọ́oru iya iphe ọ́ bụ́; bẹ́ ya e-bukwa anụ́ unu teyiteyi; mee ọ́lo unu t'ọ́ bọ́ru mkpọ́kpọ́ ọ́zo-ọ́lo. ⁶ Ọ́le; ọ́ -bụ́kwanuru l'unu dọ́ru ike zeeru iya nrọ́ ono, ya rọ́ru ono; kọ́oru iya iphe ọ́ bụ́; bẹ́ ya e-bu unu nggo iya; bya akwabẹ́ unu oke ugvu, dọ́ biribiri. Nta-a bụ́ t'unu zeeru iya nrọ́ ono; unu akọ́oru iya iphe ọ́ bụ́."

⁷ Ẹ̀phe asụ́ eze t'ọ́ zenuaru ẹ̀phebe ndu ozi iya nrọ́ ọ́bu; k'ọ́phu ẹ̀phe a-kọ́oru iya iphe ọ́ bụ́.

⁸ Eze asụ́ ẹ̀phe: "Lẹ́ ya marua l'iphe unu eme bụ́ ẹ́ge ee-me t'oge l'aga; kẹ́ l'unu marua lẹ́ ya ribuwaru iya; ⁹ L'ọ́ -bọ́ru l'unu t'ezeduru iya nrọ́ ono b'e kpeekwaru ikpe ẹ́hu unu; kpebua. Ishi iya abọ́ru l'unu gbaru iya agbagba; wataru iya ọ́dzushiru ẹ́jo-ire; l'ekfuru iya iphe ẹ́ ta dọ́du k'anunụ́; l'arì l'iphe a-gbanwe. Nta-a bụ́ t'unu zewaru iya ru nrọ́ ọ́bu; k'ọ́phu ya a-makwanụ́ l'unu a-dụ́-a ike kọ́o iphe ọ́ bụ́."

¹⁰ Ndu ono, maru ẹ̀nya mkpọ́-kpodo ono asụ́ eze: "L'ẹ́ tọ́ dọ́kwa madzụ́ nwigbaleke-ọ́ma, a-dụ́-ghe ike mee egbe iphe ọ́waa, nggube eze sùru t'e me-wa. Ophu ọ́ nwekwanu onye eze, sùjeru tẹ́ ndu amamanshi; ndu mgborogvu; m'ọ́ bụ́ ndu maru ẹ̀nya mkpọ́-kpodo meeru iya egbe iphe-a, ì sùru t'e meeru ngu-wa; m'ọ́ -ruhuru; eze ọ́bu detabe ude ìdagha; m'ọ́ bụ́ shihubeta ike ishihagha. ¹¹ Iphe nggube eze sùru t'e meeru ngu dụnukakwa ẹ́huka. Ophu ọ́ dọ́kwa madzụ́ nwigbaleke-ọ́ma, a-dụ́-ghe ike zeeru eze nrọ́ ono; gbahaa unwu agwa; ophu ẹ̀phe ebukwanu l'ẹ́ke madzụ́ bu."

* 2:2 2:2 Ndu maru ẹ̀nya mkpọ́-kpodo, abuje: ẹ̀phe -dzee ya; ẹ̀phe amaru iphe e-me echile.

Eze aha ẹnu ishi ndu àphù

¹² Iphe ono emee; iphe eghulaha eze eghughu; ẹhu agbahu iya totoroto. Yò tųwaphu ekemu t'e gbushikota iphe bụ ndu mmamiphe alì Bábyilonu.

¹³ Eze abya atụa ekemu t'e gbushikota ndu mmamiphe l'ẹphe ha. Tọ du iya bụ; a bya eye madzụ t'e je achọo Dánẹ̀lu yẹle ọnya iya phẹ t'e gbushia.

¹⁴ Ariyoku, bụ onye ishi ndu nche eze atugbua; tẹ ya je egbushia iphe bụ ndu mmamiphe lẹ Bábyilonu; Dánẹ̀lu abya ezia obu l'alì; gude mmamiphe ¹⁵ jì iya iphe meru iphe eze tųru ekemu ọphu dọ igiri-igiri ẹge onanu? Ariyoku abya eworu iphe adanụ kọoru Dánẹ̀lu. ¹⁶ Dánẹ̀lu abya abakfube eze je arọ ya; t'ọ haa tẹ ya kwakọbe bya akọoru iya iphe nrọ ono bụ.

Nchileke ezeru Dánẹ̀lu nrọ, eze rọru

¹⁷ Tọ du iya bụ; Dánẹ̀lu atugbua lashia je eworu iphe ono, adanụ ono kọoru ndu ọnya iya ọphu ẹphe ẹto, bụ iya bụ: Hananiya; Mishẹlu; mẹ Azaríya. ¹⁸ Yò sù ẹphe t'ẹphe rọo Nchileke, bụ onye bu l'igwe t'ọ phųaru ẹphe imiko; koshi ẹphe nrọ-a, e domiru ẹphe edomi-a; t'ẹ b'e gbupyabe yẹle ndu ọnya iya lẹ ndu mmamiphe alì Bábyilonu.

¹⁹ Ya ndono; yo be l'enyashi; a bya e shi l'àphù koshi Dánẹ̀lu nrọ ono, e shi domia edomi ono. Dánẹ̀lu abya ekele Nchileke ọphu, bụ l'imigwe ekele; ²⁰ sù:

"Tẹ ajaja buru kẹ Nchileke jeye lẹ tutu yoyo;
kẹ l'ọ bụ iya nwe
mmamiphe; nweru ike.

²¹ Ọ bụ iya agbanweje
uboku; gbanwee oge.
Ọ bụ iya echije madzụ eze;
buru iya akwatsuje iya.
Mmamiphe bụ Nchileke;
b'o shì l'ẹka;
buru iya emeje t'iphe doo madzụ ẹnya.

²² Iphe dọ ogvu; mẹ iphe
e domiru edomì;
bẹ ookpuhaje ghebe ọnu.
Ọ maru iphe nọ l'ochi;
yọ buru yẹle iphoro bu l'ufu.

²³ Ya etu ngu ẹpha;
l'aja ngu ajaja;
nggube Nchileke kẹ nna ayi phẹ;
kẹ l'ì nųwaru yẹbe Dánẹ̀lu mmamiphe;
bya emee tẹ ike nọdu iya.
I mewaru; tẹ ya maru iphe ono,
ayi rọru ngu ono.
I mewaru tẹ nrọ, eze ono doo ayi ẹnya."

²⁴ Tọ du iya bụ; Dánẹ̀lu abya ejekfu Ariyoku, bụ onye ono, eze yeru t'ọ gbushia ndu mmamiphe l'alì Bábyilonu ono; sù iya: "T'ẹ b'ọ jekwa ogbushi ndu mmamiphe ono." Sù iya: "T'ọ dubechia ya tẹ ya jekfu eze; je akọoru iya iphe nrọ iya ono bụ."

Dánẹ̀lu ezeru eze nrọ, eze rọru

²⁵ Ariyoku edutawaphu Dánèlu dujeru eze. Yo rua; je asu eze: “Lẹ ya phụakwaru onye a-kọru nggube eze iphe nrọ ngu ono bu. Onye obu gbe bukwaru onye lanu ẹ ndu ono, a kpuru ẹ ndu l’alị Júda-a ono.”

²⁶ Eze abya aji Dánèlu; onye epha iya bu Beluteshaza: “M’o-dụ ike zee nrọ ono, ya rọru ono; byakwaphu bya akọ iphe o bu?”

²⁷ Dánèlu asu eze: “Lẹ t’ọ dukwa onye nweru mmamiphe; tọ dụ onye amamanshi; m’o bu onye njiya, a-dụ ike kọoru nggube eze iphe-a, dụ ogvu, ị suru t’a kọoru ngu-a. ²⁸ Obenu l’o nweru Nchileke, bu onye bu l’igwe, bu onye ekoshije madu iphe e domiru edomi. O bu iya koshiru nggube eze, bu Nebukadineza iphe e-me l’uzo ifu. Owaa nrọ ono, ị rọru; me ọphụ ono, ị phuru teke ono, ị zẹ l’oshi-azee ngu ono:

²⁹ “Teke ono, ị zẹ l’oshi-azee ngu ono; nggube eze; be ọriri ngu gbarutsuaru l’iphe e-me l’uzo ifu. Yọ buru iya bu l’onye ono, emeje t’a maru iphe e domiru edomi ono koshiwaru ngu iphe e-me nu. ³⁰ A byakwanu l’ehu ke yebe Dánèlu; iphe-a, e domiru edomi-a, e meru te ya marua ta bukwa ẹ ya gbe ka ndu ọdo ọmaru iphe meru iphe e meru te ya maru iya; o kwa ege nggube eze amaru iphe nrọ ono bu; maru iphe ị riru l’okpoma ngu.

³¹ “Nggube eze; iphe ị phuru ẹ nrọ ngu ono bu iphe a kpuru; yọ dụ l’o bu madu; vudo ngu l’ifu. O ha gbakfugbakfu; l’acha biribiri. Ugbugba iya l’eye egvu. ³² Iphe e gude mee ishi iphe ono, akpuru; yọ dụ l’o bu madu ono bu okpobe mkpola-ododo. Okpoma iya ye ẹka iya; be bu mkpola-ocha b’e gude mee ya. Epha iya; me ụtakfu iya bu ope b’e gude mee ya. ³³ Ophu bu oshi-okpa iya bu igwe b’e gude mee ya. Okpurukpu-okpa iya b’a gwakoberu igwe ye ẹra, a nuru anunu gude mee. ³⁴ Ya ndono; nggu gudekwa iya-a ele; a kkpota mkpuma; obule e tọ bukwa madu; be gude ẹka iya kkpota mkpuma ono. Mkpuma ono abya adaa iphe ono, a kpuru akpukpu ono l’okpurukpu-okpa ono, a gwakoberu igwe ye ẹra gude mee ono; woru iya zukposhia. ³⁵ Ya ndono; igwe ono; ẹra ono; ope ono; mkpola-ocha ono; me mkpola-ododo ono angafu; tukposhihu ibiribe ibiribe ugbo lanu; wushiru l’o bu eswa witu, wushiru l’eke eetsu wite l’onanwu. Pherephere abya ephekashia ya; to nwe iphe phoduru nu. Obenu ẹ mkpuma ono, tupyashiru iya nu ono bya a-gho eze ugvu, jiko iphe bu mgboko dzuru.

Dánèlu akọ iphe nrọ ono bu

³⁶ “O bu nrọ, ị rọru ndono. Nta-a bu t’ayi bya akọru nggube eze iphe nrọ ngu ono bu. ³⁷ Oo nggube eze; bu eze ke ndu eze l’ephe ha. Nchileke l’igwe nwaru ngu alị-eze; nu ngu ike; nu ngu ike; bya emee t’epha ngu l’ede ude. ³⁸ O bu nggu b’o yeru madu l’eka; ye ngu anu, bu l’egbudu l’eka; ye ngu unwenu, ephe l’eli l’eka. O meru t’o buru nggu; be epe a-nọ l’eka: epe l’ephe ha. O bu nggu bu ishi ono, e gude mkpola-ododo mee ono.

³⁹ “I-chitsulephu; be onye ọdo a-wata achichi. Onye eze onanu; be enya iya a-la alị l’eke ị nọ. Onye eze k’eto a-lufutakwaphu bya achia mgboko mgburumburu. O bu yebdua bu ope phu. ⁴⁰ E megee; be onye eze k’eno a-lufutakwaphu. Onye eze onanu e-shihu ike l’o bu igwe; ke l’igwe agbakwohuje; gwee iphemiphe obule rakaraka. Yọ buru ege igwe atuje iphe pyaapya bu ege oo-tupyashi ndu ophu; gwee epe ogwe ujimu. ⁴¹ O bulephu ege ono, ị phuru a gwakoberu ẹra, a nuru anunu l’igwe gude mee okpurukpu-okpa iya; me mkpushi-okpa iya ono bu ege ọo-dụ alị-eze, boru ebo. Obenu l’agburu-ehu k’igwe a-nokwa iya phu; bu iya

bù ẹ̀ge ono, ì phùru ígwè, a gwakọberu l'ura aduje ono. ⁴² Ọ̀ bù ẹ̀ge ono, mkpùshi-ọ̀kpa iya keru ẹ̀bo; ẹ̀kalanu aburu ígwè; ẹ̀kalanu aburu ura ono bù ẹ̀ge alì-eze ono e-shihu ike ẹ̀kalanu; ẹ̀kalanu adakpòshihu. ⁴³ Ọ̀ bùlephu ẹ̀ge ono, ì phùru ígwè; a gwakọbe iya l'ura, a nùru anunu ono bù ẹ̀ge ndu ono a-gba eghirigha. Ẹ̀phe ta atọ̀ko-ghedu bùru nanu, bù iya bù ẹ̀ge ono ígwè yẹ̀le ura akfujeru iche iche teke a gwakọberu iya ono.

⁴⁴ “Ọ̀ bù l'oge ndu eze ono; bẹ̀ Nchileke, bu l'ígwe e-gude ẹ̀ka iya sùbe alì-eze ọ̀phu ẹ̀ ta byadu bya egbuka egbuka. Ọ̀phu a byadu bya aharu iya ndu ọ̀do. Alì-eze ndu ọ̀phu l'ẹ̀phe ha; bẹ̀ oo-gwe egwegwe; mee ya; ishi iya akparu; yẹ̀bedua anọ̀du jeye lẹ̀ tutu yoyo. ⁴⁵ Ọ̀ bù iphe àphù ono, ì phùru ono bù ndono; mbù àphù ono, a vùkpofuru mkpuma l'eli ugvu; tọ̀ bù madzù gude ẹ̀ka iya vùkpofu iya; yọ̀ bya atukpòshia ígwè; tükpòshia ope; mẹ̀ ura; mẹ̀ mkpọ̀la-ọ̀cha yẹ̀le mkpọ̀la-ododo; tẹ̀ ya pyaapyaa ono.

“Ọ̀ bù Nchileke, bù Ọ̀karibe; koshiru nggùbe eze iphe e-mekochaa mee l'uzo ifu. Nro ono a-vù; yọ̀ bùru ẹ̀ge ono, ya kọ̀kotaru ngu iya ono bù ẹ̀ge oo-me.”

Nggo, eze ebu Dánẹ̀lu

⁴⁶ Tọ̀ dù iya bù; eze, bù Nebukadineza adaa kpurumu; woru ifu kpuke l'alì gude kwabẹ̀ Dánẹ̀lu ugvu; bya asù t'e gude ngweja; mẹ̀ insensu gwaa Dánẹ̀lu. ⁴⁷ Eze asù Dánẹ̀lu: “Ọ̀ buphu Nchileke ngu bù Nchileke, nwe iphe, bù agwa, nonu; bya aburu Nnajiufu iphe, bù ndu eze; bùru iya emeje t'a maru iphe, e domiru edomi; kẹ̀ l'ì dùru ike kọ̀o iphe-a, e domiru edomi-a.”

⁴⁸ Eze abya eworu ọ̀kwa, ha nshinu nù Dánẹ̀lu; bya apalia ẹ̀ka apalì meshiaru iya iphe-ọ̀ma. O mekwaru iya phù onye ishi, a-nọ̀du eleta Bábyilonu gba mgburumburu; bya emekwaa ya phù onye ishi ndu mmamiphe l'alì ndu Bábyilonu l'ọ̀ ha. ⁴⁹ Dánẹ̀lu abya arọ̀o eze; yo mee Sheduraku; Mìshaku; mẹ̀ Abedinego; ẹ̀phe aburu ndu eleta ọ̀nu-ogo, dù iche iche lẹ̀ Bábyilonu. Dánẹ̀lu l'onwiya eje eburu lẹ̀ kẹ̀ eze.

3

Agwa Nebukadineza

¹ Tọ̀ dù iya bù; eze, bù Nebukadineza abya egude mkpọ̀la-ododo kpua ntekpe, ogologo iya dù ọ̀kporo nkwo-ẹ̀ka ẹ̀to; usa iya adù nkwo-ẹ̀ka ishingù. Yo je eworu iya gvube l'ẹ̀ke, daburu swanmangu l'ẹ̀ke, eeku Dura l'ọ̀nu-ogo Bábyilonu. ² Ya ndono; eze Nebukadineza abya ezia; e je ekukoo ndu anọ̀chì ẹ̀nya eze l'ọ̀nu-ogo ọ̀nu-ogo; ndu achì obodo; ndu gọvano; ndu mgbazi eze; ndu akwakọbeje okpoga; eze ndu ọ̀gbo ikpe; ndu ikpe; mẹ̀waru ndu nweru ẹ̀nya l'alì ono t'ẹ̀phe bya t'e meta ntekpe ono, o je egvube ono t'a gwajẹ̀ iya agwagwa.

³ Tọ̀ dù iya bù; ndu anọ̀chì ẹ̀nya eze l'ọ̀nu-ogo ọ̀nu-ogo; ndu achì obodo; ndu gọvano; ndu mgbazi eze; ndu odobe okpoga; ndu ọ̀gbo ikpe; ndu ikpe; mẹ̀waru ndu nweru ọ̀kwa l'alì ono abya edzua; bya egvube ntekpe ono eze, bù Nebukadineza meru; gvube ono t'a wata iya ọ̀gwa agwagwa. Ẹ̀phe abya edoo onwẹ̀phe l'ifu ntekpe ono.

⁴ Onye arajẹ̀ ọ̀ra abya araa ya; rashia ya ike; sù: “Unu gebekwa-o! A suru; unabẹ̀ ndiphe mgburumburu; iphe bù mbakeshi nonu; ndu ekfu okfu-alì, dù iche l'iche; ⁵ teke unu nùru opu; nua ogele; nua une; nua ọ̀bo; nua ogumogu; adudu; mẹ̀kpo iphe bù iphe-egvu, dù iche iche; unu adaa

l'ali baaru ntekpẹ mkpọla-ododo ono, eze, bụ Nebukadineza meru gvube ono ẹja.

⁶ “Iphe bụ madzụ nwigbaleke-oma oma, ẹ-ta dadu kpurumu; baaru iya ẹja; bẹ aa-paru chee l'ọ-tata-kfukfu ọku teke ono phu.”

⁷ Tọ dọ iya bụ; anunu, ẹphe anu opu ono; yele ogele ono; l'une ono; l'ubo ono; l'ogumogu ono; l'adudu ono; mekpọ iphe bụ iphe-egvu, dọ iche l'iche; iphe bụ ọha, nonu; iphe bụ mbakeshi; me ndu ekfugbaa okfuli, dọ iche l'iche adashia l'ali; baaru ntekpẹ mkpọla-ododo ono, eze, bụ Nebukadineza meru ono ẹja.

Ndibe Nchileke, nweru obu

⁸ Ya ndono; yọ buru teke ono b'ọ nweru ndu edzeje mkpọ-kpodo; maru iphe e-me echile, byaru bya ekfulahaa iphe ndu Ju meru.

⁹ Ẹphe abyakfuta Nebukadineza; bya asụ iya: “Ndzụ ngu; ndzụ ogologo; nggube eze!”

¹⁰ “Nggube eze; i turu ekemu sụ t'iphe bụ onye nuru opu ono yele ogele ono; l'une ono; l'ubo ono; l'ogumogu ono; l'adudu ono; mekpọ iphe bụ iphe-egvu, dọ iche l'iche; t'ọ daa l'ali; baaru ntekpẹ mkpọla-ododo ono ẹja; ¹¹ l'onye ẹ-ta dadu; baaru iya ẹja; bẹ aa-paru chee l'ọ-tata-kfukfu ọku.

¹² Obenu l'ọ nweru ndu Ju, i yeru t'ẹphe leta ali Bábýlónu, ẹ-ta ngaduru nggube eze nchi. Ndu ono bụ Sheduraku; Míshaku; me Abedinego. Ẹphe te jejeduru agwa ngu ozi; ọphu ẹphe 'abajeduru ntekpẹ mkpọla-ododo ono, i meru gvube ono ẹja.”

¹³ Ya ndono; ẹhu agbahu Nebukadineza totoroto; yo ziwaphu t'e kuaru iya madzụ ẹto ono, bụ iya bụ Sheduraku; Míshaku; me Abedinego. E je eduta ndu ono dobe l'ifu eze. ¹⁴ Eze, bụ Nebukadineza eku ẹphe: “Sheduraku; Míshaku; me Abedinego! ?Unu dupho ono; l'unu jikaru l'unu te ejeduru agwa iya ozi; ọphu unu abaduru ntekpẹ mkpọla-odododa, ya meru gvube ẹja? ¹⁵ Nta-a bụ: unu -nulephu opu; l'ogele ono; l'une ono; l'ubo ono; l'ogumogu ono; l'adudu; mekpọ iphe bụ iphe-egvu, dọ iche l'iche; unu adashia l'ali; baaru ntekpẹ ono, ya meru ono ẹja. Unu -mee ya ẹge ono b'ọ dukwa-a mma. Ọ -bukwanuru l'unu ta abaduru iya ẹja; bẹ aa-pakwaru unu teke ono teke ono chee l'ọ-tata-kfukfu ọku. ?Bukpoo onye bụ chi ọbu, a-dụ ike dzọo unu l'ẹka yebe eze?”

¹⁶ Sheduraku; Míshaku; me Abedinego asụ iya: “Nggube Nebukadineza; ayi te eyekwaru ngu onu l'okfu-a. ¹⁷ Ọ -buru l'a chiru ayi ye l'ọ-tata-kfukfu ọku ono; bẹ Nchileke, bụ onye ayi ẹjeru ozi a-dukwa-a ike dzofuta ayi; nafuta ayi l'ẹka nggube eze. ¹⁸ Ọ -buru l'ẹ tọ nafutadu ayi; bẹ ayi eme t'i maru l'ẹ to nweđu iphe e-me t'ayi jeeru agwa ngu ozi; m'ọ bụ baaru ntekpẹ mkpọla-ododo ono, i meru gvube ono ẹja.”

Ọ-tata-kfukfu ọku

¹⁹ Meji agbahu Nebukadineza totoroto l'ẹke Sheduraku; Míshaku; me Abedinego nọ. Yo zi t'a dọ-nwua ọ-tata-kfukfu ọku ono t'ọ ka nshinu ugbo ẹsaa; l'ẹge ọ dọjehawa. ²⁰ Yọ sụ ndu soja iya; ndu ọphu bụ ike-ka-l'ogu t'ẹphe kee Sheduraku; Míshaku; me Abedinego ẹgbu; chiru ẹphe ye l'ọ-tata-kfukfu ọku ono. ²¹ A bya egude ẹphe kee ẹphe ẹgbu; kepyabe ẹphe l'uwe kpowula-kpowula; me longu, ẹphe yetsuaru; me l'iphe ẹphe keru l'ishi yele uwe ẹphe ndu ọdo; nwuru ẹphe ye l'ọku ono, ata kfukfuku ono. ²² Ekemu ono, eze turu ono; me ire ọ-tata-kfukfu ọku ono shihubetaru ike; k'ọphu bụ l'ire iya jiko ndu soja ono, pataru Sheduraku; Míshaku;

mẹ̀ Abedinego ono kegbushia. ²³ E kee ọ́madzu ẹ̀to ono; mbụ̀ Sheduraku; Míshaku; mẹ̀ Abedinego kẹ̀ gbagbadidi nwuru ye l'ọ̀ku ono.

²⁴ E ji ekfua; Nebukadineza ezilihu l'ẹ̀ke ọ̀ nọ; ẹ̀ke ọ̀ phuru iphe dọ́ iya biribiri. Yọ̀ sụ̀ ndu mgbazi iya: “Tọ́ bọ́dunua ọ́madzu ẹ̀to b'ẹ̀ keru ẹ̀gbu chee l'ọ̀ku-a?”

Ephe asụ̀ iya: “Ọ́ kwa iya; eze.”

²⁵ Yọ̀ sụ̀ ẹ̀phe: “Unu lenu; ya gbe phukwaa ọ́madzu ẹ̀no, e te kedu ẹ̀gbu, ejephẹ̀ ẹ̀gẹ̀ dọ́ ẹ̀phe mma l'ọ̀ku ono; ọ́phu ọ̀ dọ́du iphe mekaru ẹ̀phe. Onye ọ́phu kwe ẹ̀phe ẹ̀no dọ́ l'ọ̀ bụ̀ nwatibe Nchileke!”

Nebukadineza ekele Nchileke

²⁶ Nebukadineza abya ejenyaba ọ́-tata-kfukfu ọ̀ku ono ntse; rangarahu: “Sheduraku; Míshaku; Abedinego! Unubẹ̀ ndu ozi Nchileke, bụ̀ Ọ́karibe-Kakọ́ta-Nụ̀. Unu lufutawaru-o!”

Sheduraku; Míshaku; mẹ̀ Abedinego eshi l'ọ̀ku ono lufuta. ²⁷ Iphe bụ̀ ndu anọ́chi ẹ̀nya eze l'ọ́nu-ogo ọ́nu-ogo; ndu gọ́vano; ndu l'etsota ọ́-chi-ọ́ha; mẹ́waru ndu agbaziru eze ọ́zo l'alí ono abya edzua t'ẹ̀phe phụ̀ iphe meru nụ̀. Ẹ̀phe aphua l'ọ̀ku ono ta dọ́du iphe o meru ndu ono; mbụ̀ l'ẹ̀ to kedu m'ọ́o ọ́nu ẹ̀gbushi ẹ̀phe; ọ́phu ọ̀ dọ́du iphe o meru uwe ẹ̀phe; ọ́phu ẹ̀phe eshikpoduanu nshishi ọ̀ku.

²⁸ Nebukadineza asụ̀: “T'ajaja bụ̀ru kẹ̀ Nchileke Sheduraku; Míshaku; mẹ̀ Abedinego; mbụ̀ Nchileke, yeru ojozi iya; yọ̀ bya adzọ́o ndu ozi iya, bụ̀ ndu kweru lẹ̀ nk'iya, bụ̀ ndu kwefuru ikẹ̀ ome ekemu yẹ̀be Nebukadineza; tabua ọ́do iya l'ọ́ -bụ̀ru ẹ̀gbu t'ẹ̀ gbua ẹ̀phe m'ọ́ be kẹ̀ t'ẹ̀phe jeeru agwa ozi; m'ọ́ bụ̀ baaru iya ẹ́ja; l'ẹ̀ ba bụ̀ Nchileke ẹ̀phe. ²⁹ Nta-a; bẹ̀ yẹ̀be eze atụ̀ ekemu; sụ̀: Ndipte l'ọ́phu; iphe bụ̀ mbakeshi, nọ́nu; mẹ̀ ndu ekfu okfu-alí, dọ́ iche l'iche, kfurushiru Nchileke Sheduraku; Míshaku; mẹ̀ Abedinego; bẹ̀ ee-bu anụ̀ ẹ̀phe tẹ̀yiteyi; tsukposhia ọ́lo ẹ̀phe; yọ̀ kuru bụ̀ru ikpo mkpokpo-ọ́zulo; kẹ̀ l'ẹ̀ tọ́ dọ́du agwa, a-dọ́ ike adzọ́o madzọ́ ẹ̀gẹ̀-a, Nchileke dzọ́ru-a!”

³⁰ Ya ndono; eze abya akpọ́lia ọ́kwa Sheduraku; Míshaku; mẹ̀ Abedinego; yọ̀ ka nshinu l'alí ndu Bábyilonu.

4

Nrọ́ k'ẹ̀bo, Nebukadineza arọ́

¹ Ọ́waa bụ̀ ozi, eze, bụ̀ Nebukadineza ziru t'ẹ̀ zikota iphe bụ̀ mbakeshi; mẹ̀ ndu ekfu okfu-alí, dọ́ iche l'iche lẹ̀ mgboko gbaa mgburumgburu:

T'ọ́ dọ́kwaru unu lẹ̀ mma!

² Ọ́otso yẹ̀be Nebukadineza ẹ̀na tẹ̀ ya dooru unu iphe-ọ́phuleny; mẹ̀ iphe-ọ́hubama, dọ́gbaa biribiri, Nchileke, bụ̀ Ọ́karibe-Kakọ́ta-Nụ̀ meru iya.

³ Iphe-ọ́phuleny Nchileke paru ẹ́ka.

Ẹ̀gẹ̀ ono; bẹ̀ iphe dọ́ biribiri,

oomeje dọ́kwaphu egvu.

Eze, ọ́ bụ̀; bẹ̀ ọ́o-bụ̀ru jeye lẹ̀ tutu yoyo.

Ọ́o-bùleruphu ishi tsube

l'ọ́gbo sweru ọ́gbo.

⁴ Yẹ̀be Nebukadineza nọ́ l'ẹ̀hu-gudangu l'ufu iya; ẹ̀ku l'abyaru iya kẹ̀ kùbukubu. ⁵ Ya arọ́sua nrọ́, ya rọ́ru; egvu abya iya l'ẹ̀hu. Lẹ̀ ya zẹ̀ l'oshi-azẹ̀e ya; bẹ̀ iphe byalẹ̀ru iya phụ̀ l'obu; mẹ̀ àphù, ya phuru yeru iya egvu.

⁶ Tọ́ dọ́ iya bụ̀; ya abya atụ̀a ekemu sụ̀ t'a jíko ndu mmamphe, nọ́kota l'alí Bábyilonu-a kuaru iya t'ẹ̀phe kọ́oru iya iphe nrọ́ ono bụ̀. ⁷ Yo be teke

ndu amamanshi; ndu agwogwo; ndu edzeje mkpo-kpodo; mē ndu njibya byaru; ya abya ezeeru ephe nro ono; ophu ephe adudu ike kooru iya iphe o bu.

⁸ E megee; Dánèlu abyatashia. Yo bya ezeeru iya nro ono. Dánèlu ono b'a guru Beluteshaza, bu iya bu agwa yebe eze; ume k'agwa ophu du nso anodu iya l'ehu.

⁹ Ya asu iya: "Beluteshaza; onye ishi ndu amamanshi. Ya mawaru l'ume k'agwa, du nso; be no ngu l'ehu; ophu o dudu iphe e domiru edomi, atsuje ngu l'ehu amaru. Owaa nro, ya roru. Byiko kooru iya iphe o bu. ¹⁰ Owaa iphe ya phuru l'eke ya ze l'oshi-azee ya ndo-o: Ya abya elee enya; oshi, evudowa l'echi mgboko gedegede. Oshi obu etsee eringe-eringe eringe-eringe. ¹¹ Oshi obu jaru rikarika; shihu ike; dukfuru l'igwe. Mgboko gba mgburumgburu aphukota iya. ¹² Mkpokwo iya amakota ntumatu; yo mia wokfuru; akpuru iya aburu nri ndu mgboko mgburumgburu. O bu le mkpuli iya; be unwu-anu-egu anoduje l'atuta ume; unwenu, ephe l'eli aburu l'ekali iya; be ephe akpaje ekfuna. Iphe, bu iphe, no ndzu le mgboko-a bu akpuru iya bu nri ephe.

¹³ "L'aphu ono, ya phuru le ya ze azee ono; be ya bya ele enya; ojozi obu, bu onye du nso eshi l'igwe buru pherekete. ¹⁴ Yo raa ya arara rashia ya ike; su: 'Ghutsua oshi ono; nggu akwashia ya ekali; nyishia ekwo iya. Akpuru iya; be ii-chikashi; tua nanu nanu. Chikashia unwu-anu, kuru le mkpuli iya; nggu emee t'unwenu, betsuaru l'ekali iya phekashihu! ¹⁵ Ole haa ukfu iya ye le ogbaragba iya l'ali; t'e gude gwogirigwo igwe; me gwogirigwo ope ru-pee mkpiriki ukfu iya ono mgburumgburu ye le akwara iya; t'o kwaa l'ali l'ime egbudu eke ono.

"Tiji, shi l'igwe nmaa onye ono; ye le anegu-egbudu aswia ya l'ime egbudu ke mgboko. ¹⁶ T'e wofu iya egomunggo ke madzu; mee ya t'o buru egomunggo k'anegu-egbudu a-no iya l'ehu gbururu jeye t'afa esaa swee.

¹⁷ "Ndu turu ekemu-a bu ndu ojozi. Yo buru ndu du nso suru l'oo ege oo-du ndono. Oo ya bu k'ophu iphe madzu nwigbaleke-oma amaru l'oo Okaribe-Kakota-Nu bu onye, ndu eze, achu mgboko gbaa mgburumgburu no l'eka; l'oo onye, Nchileke chiru obu iya l'oo-nu eze b'o nuje iya; m'o -ruhuduru o buru onye enya katsukpo alala l'iphe bu madzu."

¹⁸ "O bu nro obu, mube Nebukadineza roru obu ndono. Nta-a; Beluteshaza bu t'i kooru mu iphe nro ono bu; ke le to dudu m'oo onye lanu le ndu mmamiphe no l'ali-eze mu, duru ike kooru mu iphe o bu. Obenu le nggubedua a-du-a ike koo ya; ke l'ume k'agwa ophu du nso; be no ngu l'ehu."

Dánèlu akọ iphe nro ono bu

¹⁹ Ya ndono; Dánèlu akpo beru. Dánèlu bu onye ono, a guru Beluteshaza. Eze asu iya: "Beluteshaza; te nro obu; m'o bu iphe o bu ba atofukwa ngu mejil!"

Beluteshaza asu eze: "Onye nwe mu nu. Te nro-a vu-chikwaa l'ehu ndu ohogu ngu. T'iphe nro ono bu bukwaru ndu i du ashi; be ooge mee l'ehu ephe. ²⁰ Nggube eze; oshi ono, i phuru, vuru; jaa ajaja; shihu ike; onungonu iya l'achu l'akpamigwe; iphe bu mgboko aphukota iya; ²¹ ekwo iya l'ama ntumatu; yo mia wokfuru; buru nri dzuru ndiphe mgburumgburu; buru agu eke unwu-anu-egu anoduje atuta ume; nwetsuaru eke unwenu, ephe l'eli akpaje ekfuna l'ekali iya; ²² be bukwa nggubedua l'onwongu bu oshi ono; eze. I vuwaku; nweru ike; udu ngu eruwa eke igwe beru; ali eberu.

²³ “Nggube eze; i phuru nwozi, dù nsò, shi l'imigwe buru pherekete; sù: ‘T'i gbutsua oshi ono; mebyishia ya; olobu; hakwaa ukfu iya t'o gvuru; ógbaragba iya akwaa l'ali; t'a ru-phae ya gwogirigwo igwè; mē gwogirigwo ope mgburumburu t'ò nòdu l'ime egbudu l'egu eke ono.

“ ‘T'iji, shi l'igwe nmaa onye ono; yele ejo anegu-egbudu aswia ya l'ime egbudu afa esaa.’

²⁴ “Eze; owaa iphe nro ono bu ndo-o: O kwa iphe Nchileke, bu Okaribe-Kakota-Nu suru l'oo-me l'ehu nggube nnajiufu mu b'i phuru ono. ²⁵ Aachifu ngu l'eke madzu no; nggu eje eburu l'egbudu l'ò bu anu-egu-egbudu; l'ata egbudu l'ò bu eswi. Nggu angulahaaji, shi l'igwe; ngu-guhu anguguhu. Ii-no l'egbudu ono afa esaa jeye teke ii-maru l'oo Okaribe-Kakota-Nu bu onye ali-eze ndu eze, achitsua mgboko gbaa mgburumburu no l'eka; l'ò bu onye, o chiru obu iya l'oo-nu iya b'ò nuje iya. ²⁶ Mkpirikpi ukfu oshi ono yele ógbaragba iya ono, o turu ekemu t'a haa ono bu iphe o bu bu l'ali-eze ngu a-nokwa-ziru ngu teke i maleruphu l'oo Nchileke achi. ²⁷ Oo ya bu; nggube eze; kwekwa mee iphe-a, mu abyaru ngu ekfuru: Wata ome iphe dù nhamunha gude dokwazi eke, i meswehawaru emeswe; nggu awata omeru ndu, aakpa ehu ohuma gude nwefu akirishi akirishi ono, i shi eme ono. T'a maru; mē ii-dù ike chikobe onwongu; kpoo nwukfu.”

Nro Nebukadineza avu

²⁸ Iphe ono l'ò ha mekotaru Nebukadineza. ²⁹ A notsulephu onwa iri l'èbo; k'ophu o roru nro ono; yo nòdu l'eli obu-eze iya lè Bábýilonu l'akpaphè. ³⁰ A nonyalephu; yo sù: “?Unu phuru a ege Bábýilonu habe nshinu, bu yebèdua gude ike k'èka iya mee ya; t'o koshi ege odu-biribiri iya habe?”

³¹ Ya ndono; yo kpukwaduru okfu ono l'onu; olu e shi l'imigwe sù iya: “Nggube eze, bu Nebukadineza; owaa ege, a tu-buwaru l'oo-dù: ike ono, i gude buru eze ono b'a nafuakwaru ngu! ³² Aa-chifu ngu l'èke madzu bu; nggu alashia l'egbudu; nggu l'anegu-egbudu eje eburu. Ii-ta egbudu l'ò bu eswi afa esaa gbururu jeye teke ii-maru l'ò bu Okaribe-Kakota-Nu bu onye ndu eze, achi ndiphe mgburumburu no l'èka. L'ò bu onye, o chiru obu iya t'ò buru eze b'ò nuje iya.”

³³ Ekfukfu, ookfukwadu iya-a; yo vuwaphu l'ehu Nebukadineza. A chifu Nebukadineza l'èke madzu no; yo je atalahaa ewu l'ò bu eswi. Iji adashilaha ya. Yo nòdu l'egbudu ono jeye egbushi erua ya hatsua ya l'ò bu èba ugo; nvò èka iya erua gupiyishitsua ya l'ò bu nvò nwènu.

Izimana ala eze azu

³⁴ A notsulephu afa esaa ono; mube Nebukadineza anòdu l'egbudu ono palia enya lee igwe; egomunggo abya alata mu azu. Mu abya etulaha Okaribe-Kakota-Nu epha; jalaha ya ajaja; kwabelaha ya ugvu; mbu onye ono, anò ndzu gbururu jeye lè tutu yoyo ono.

Achichi ono;
bè o-chi jeye lè tutu yoyo.
Ali-eze iya anò tsube
l'ogbo sweru ogbo.

³⁵ E tò dùdu iphe o guberu
ndu ophu, bu lè mgboko
gbaa mgburumburu.
Yo buru ege, dù iya mma;
bè oomeje unwu imigwe;
mē ndu bu lè mgboko.

È to nwedu onye ha
 kẹ́ t'ọ́ lọ́laa ya ẹ́ka azụ;
 ọ́phu onwedu onye
 a-sụ-ghe iya:

“?Nanụ ẹ́ge ọ́ dụ?”

³⁶ Ya ndono; mu abya enwetalephu onwomu; ugwu, e shi akwabeje mu; mę ọdu-biribiri mu alaphutaru mu azụ. Yo mee; a wata mu ọkwaberu ugwu ẹ́ge gbaru onye eze. Ndu shi akpọ-zijeru mu ụzo; mę ndu nweru ẹ́nya achọ́laha mu abya. A bya bya eworu eze ono, mu shi buru ono nuphu mu azụ; mee; mu abya akabaa onweru ike; ma l'ẹ́ge mu shi nweru iya.

³⁷ Nta-a; bę mụ́be Nebukadineza etu eze k'igwe ẹ́pha; l'akwabe iya ugwu; l'ekutse iya; kẹ́ l'iphemiphe ọ́bule, o me adukotaje mma; vudo nhamunha. Odo bụ́ lẹ́ ndu eku onwẹ́phe ekuku; bę ọ́lo-tsutaje.

5

Iphe e deru l'oshi-ẹ́poto

¹ Yo be ujiku lanụ; eze, bụ́ Belusheza abya ekukoo unu madzụ labụ́ l'ụ́kporo madzụ iri, bụ́ ndu nweru ẹ́nya; gbaaru ẹ́phe aji. Ẹ́phe l'iya abya adọ́; ngulaha mę. ² Ẹ́phe angunyaa mę ono; Belusheza ezia t'e je achita okoro mkpọ́la-ododo; mę kẹ́ mkpọ́la-ọ́cha, nna iya, bụ́ Nebukadineza gwotaru l'eze-ulo Nchileke lẹ́ Jerúsalemu; k'ọ́phu yębe eze; ndu nweru ẹ́nya l'ọ́chichi iya; unyomu iya phę; mę nnufu iya phę e-gude iya ngụ́ mę.

³ E je achitaru iya okoro mkpọ́la-ododo; mę kẹ́ mkpọ́la-ọ́cha ono, e gwokoru l'eze-ulo Nchileke lẹ́ Jerúsalemu ono. Yele ndu nweru ẹ́nya l'ọ́chichi iya; mę unyomu iya phę; mę nnufu iya phę angulaha ya mę.

⁴ Ẹ́phe angụ́ mę ono; l'ekele agwa ọ́phu e meru lẹ́ mkpọ́la-ododo; mę kẹ́ mkpọ́la-ọ́cha; mę ọ́phu a kpuru l'ope; mę k'igwè; mę k'oshi; mę ọ́phu, e gude mkpuma pyia.

⁵ A bya ele ẹ́nya; ẹ́ka madzụ emifuta bya edelaha iphe l'oshi-ẹ́poto l'ifu ẹ́ke urọ́ku ẹ́phe gvuru l'ufu-eze ẹ́ke ono. Eze aphụ́a ẹ́ka onye ono, ede iphe ono.

⁶ Eze anwaa; chihu echihu. Meji atọ́fu iya; nkwo, nọ́ iya l'ẹ́hu atsukota iya ume; k'ọ́phu bụ́ l'ikpere kugbetsuaru iya akugbabe.

⁷ Yo chiwaphu mkpu t'e kuaru iya ndu agwoḡwo; ndu maru ẹ́nya mkpọ́kpo; mę ndu njibya t'ẹ́phe bya. Yọ́ sụ́ iphe bụ́ ndu mmamiphe, nọ́ l'ali Bábyilonu: “L'ọ́ onye -duru ike guta iphe-a, e deru l'oshi-ẹ́poto-a; kọ́oru iya iphe ọ́ bụ́; bę ee-ye uwe uswe; nyabę́ iya iyagba, e meru lẹ́ mkpọ́la-ododo; bya emee ya onye k'eto lẹ́ ndu ishi, achị́ ali-a.”

⁸ Tọ́ dụ́ iya bụ́; iphe bụ́ ndu mmamiphe, nọ́ l'ali-eze ono abya awubata l'ẹ́phe ha; t'ọ́ dụ́ ẹ́phe onye duru ike guta iphe ono, e deru l'oshi-ẹ́poto ono; tọ́ dụ́ ẹ́phe onye duru ike kọ́o iphe ọ́ bụ́.

⁹ Meji akabaa eze atọ́fu; yọ́ karu echihu. Ndu ono, nweru ẹ́nya l'ọ́chichi iya ono ta ma iphe ẹ́phe e-me.

Eze ezi; tẹ́ Dánẹ̀lu bya

¹⁰ Eze-nwanyi anụ́a olu eze yele ndu nweru ẹ́nya l'ọ́chichi iya ono l'ẹ́ke ẹ́phe l'eze tuko nọ́du l'ulo agba aji ono; kwe batashia; bya asụ́ eze: “Nggbue eze; ndzụ́ ngu ndzụ́ ogologo! Meji ba tọ́fushi ngu! Ọ́phu i chihuwe echihu; dụ́ ẹ́ge ono, i dụ́ ono!” ¹¹ L'ali-eze ngu-a b'ọ́ nweru onye ume agwa ọ́phu dụ́ nsọ́ nọ́ l'ẹ́hu. Teke nna ngu shi nọ́du; bę onye ono shi ekoshije lẹ́ ya bụ́ onye eleruje ẹ́nya l'iphe; buru onye nweru egomunggo; bya aburu

onye maru mmamiphe l'ọ̀ bụ́ agwa. Eze, bụ́ Nebukadineza; mbụ́ nna ngu shi mee ya onye ishi ndu amamanshi; kẹ́ ndu agwọ́gwo; kẹ́ ndu maru ẹ́nya mkpọ́-kpodo ono; mẹ́ kẹ́ ndu njiya. ¹² Nwoke ọ́bu bụ́ Dánẹ̀lu b'ọ́ za. Iphe eze guru iya bụ́ Beluteshaza. Ọ́ bụ́ onye nweru ọ́riri; maru mmamiphe; bya enweru egomunggo. Ọ́ bụ́ onye abụ́je; a -rọ́ nrọ́; yọ́ kọ́o iphe nrọ́ ọ́bu bụ́; bụ́ru onye abụ́je a -tụ́a ilu; yọ́ kọ́o iphe ilu ono bụ́. Teke iphe atsu madzụ́ l'ẹ́hu; yọ́ koshi ẹ́ge ee-me iya. T'e je ekua Dánẹ̀lu t'ọ́ bya akọ́oru ngu iphe iphe ono, e deru ono bụ́."

¹³ Ya ndono; e je ekua Dánẹ̀lu; yọ́ bya evudo eze l'ifu. Eze asụ́ iya: "Bụ́ nggu bụ́ Dánẹ̀lu, tso lẹ́ ndu nna iya; bụ́ eze kpọ́ru lẹ́ ndzụ́ l'alí Júda? ¹⁴ Ya nụ́waru ọ́tu-ọ́nu ngu; l'ume agwa ọ́phu dọ́ nsọ́ nọ́ ngu l'ẹ́hu. A sụ́kwaruphu l'í bụ́ onye eleruje ẹ́nya l'iphe; nweru egomunggo; bukwaruphu onye maru mmamiphe, dọ́ egvu. ¹⁵ Ndu agwọ́gwo; mẹ́ ndu mmamiphe b'e kuwaru t'ẹ́phe bya agwa iphe-a, e deru l'ẹ́ka-a; kọ́o iphe ọ́ bụ́; ọ́phu ẹ́phe 'adụ́du ike kọ́o ya. ¹⁶ Ya nuru l'iphe ẹ́ te dodu ẹ́nya; bẹ́ ị́koje; yọ́ doo ẹ́nya; l'ekoshije ẹ́ge ee-me iphe atsu l'ẹ́hu. Ọ́ -bụ́ru l'í gu-tagheru iphe-a, e deru l'ẹ́ke-a; kọ́oru iya iphe ọ́ bụ́; bẹ́ ee-ye ngu kpowula kpowula uwe uswe; bya anyabẹ́ ngu iyagba, e gude mkpọ́la-ododo mee; nggu abụ́ru onye k'ẹ́to lẹ́ ndu katsụ́a nshinu alí-a."

Ikpe Nchileke

¹⁷ Tọ́ dọ́ iya bụ́; Dánẹ̀lu asụ́ eze: "T'iphe ị́-ja anyako iya nọ́duru ngu rụ́! Woruru obunggo, i ge ebu iya bua onye ọ́do. Ẹ́ tọ́ kpọ́shiduru tẹ́ ya ba aguru nggube eze iphe ono, e deru ono; kọ́oru ngu iphe ọ́ bụ́.

¹⁸ "Nggube Eze; Nchileke, bụ́ Ọ́karibe-Kakọ́ta-Nụ́ meru nna ngu, bụ́ Nebukadineza eze; bya emee ya; yọ́ kwata ọ́swa ha nshinu; bya emee ya; yọ́ dọ́ biribiri; nweru ugvu. ¹⁹ Yọ́ bụ́ru kẹ́ oke ọ́kwa ono, o meru; yọ́ nweru ono meru iphe iphe bụ́ ndu nọ́nu; iphe bụ́ mbakeshi; mẹ́ iphe bụ́ ndu ekfu okfu-alí, dọ́ iche l'iche anmahije ruuruu; l'atsụ́ ngu egvu. Onye ọ́ suru t'ọ́ nọ́du; yọ́ nọ́du. Onye ọ́ suru t'ẹ́ b'ọ́ nọ́; tọ́o nọ́du. Onye ọ́ suru t'a kpọ́-lia l'ọ́kwa; a kpọ́-lia ya. Onye ọ́ suru t'a kwatsua; a kwatsua ya. ²⁰ Yọ́ nọ́nyaa bya anyilahaa onwiya ndụ́; kulahaa onwiya; k'ọ́phu ọ́kpoma byaru bya anmaa ya ẹ́gbudegbu; a nafụ́ iya ike, o gude bụ́ru eze; bya anafufua ya ugvu iya. ²¹ A chífụ́ iya l'ẹ́ke madzụ́ bu; bya emeru egomunggo anẹ́gu nụ́ iya. Yelee nkakfụ́-igara-ọ́swa eje ebua ẹ́ghirigha. Yọ́ talahaa ẹ́wu l'ọ́ bụ́ eswi; ị́jị adashilahaa ya; gbururu jeye yọ́ bya amaru lẹ́ Ọ́karibe-Kakọ́ta-Nụ́ bụ́ onye alí-eze kẹ́ madzụ́ nọ́ l'ẹ́ka. Yọ́ bụ́ru onye Nchileke chífụ́ obu iya l'ọ́o-nụ́ iya b'ọ́ nujẹ́ iya.

²² "Iphe ono l'ọ́ ha b'í makọ́taru; nggube Belusheza, bụ́ nwatibe iya; ti kwe wozita onwongu alí. ²³ Nggu egbe je akagabẹ́lerua Nnajiufu, bu l'imigwe; k'ọ́ dọ́-ghe ike zia t'e je achítaru ngu okoro, nọ́ l'eze-ulo iya; nggu lẹ́ ndu nweru ẹ́nya; unyomu ngu; mẹ́ nnufu ngu phe; unu egude iya ngua mẹ́e. Unu l'angụ́ mee ono l'ekele agwa, e gude mkpọ́la-ododo kpua; mẹ́ ọ́phu e gude mkpọ́la-ọ́cha kpua; mẹ́ lẹ́ k'ope; mẹ́ k'ígwè; yelee ọ́phu e gude oshi pyia; mẹ́ ọ́phu e gude mkpuma pyia, bukota iphe ta aphudu ụ́zo; tọ́o nụ́ iphe; tọ́ dọ́ iphe ọ́ maru. Tii kwabẹ́ Nchileke ugvu, bụ́ iya bụ́ onye gude ndzụ́ ngu; iphemiphe ọ́bule, iime abụ́ru iya b'ọ́ nọ́ l'ẹ́ka. ²⁴ Ọ́o yọ́ kparu iphe o ziru ẹ́ka, deru iphe ono; yọ́ bya edee iphe ono, o deru ono.

²⁵ "Iphe, o deru bụ́:

MÈNE; MENE; TEKELU; PERESINU.

²⁶ "Owaa iphe iphe ono, e deru ono bụ́:

"Iphe MENE bụ́ bụ́

lẹ Nchileke guwaru ọ̀boku,
ii-chì ọ̀gu; bya akabuwa iya.

27 Iphe TEKELU bu bu
l'ọ̀ tura ngu l'iphe
aatuje iphe; nggu adapehu.

28 Iphe PERESU bu bu
l'alì-eze ngu b'e kewaru ẹ̀bo;
woru nanu nu ndu Mídiya;
bya eworu ophu nu ndu Peshia."

29 Tọ̀ du iya bu; eze, bu Belusheza eziwaphu t'a chita kpowula kpowula uwe uswe kwaa Dánẹ̀lu ngwa; a bya achita iyagba, e gude mkpọ̀la-ododo mee nyabẹ̀ iya. A raa ya arara l'ọ̀ buwa iya bu onye k'ẹ̀to lẹ̀ ndu ishi, achì alì-eze ono l'ọ̀ ha.

30 Yo be l'enyashi mbọ̀ku ono gẹ̀degede; e woru Belusheza, bu eze ndu Bábyilonu gba. 31 Onye Mídiya, aha Dariyọ̀su aghọ̀ eze; chilahaa alì-eze ono. Iphe Dariyọ̀su gbaru teke ono bu ọ̀kporo afa ẹ̀to l'afa ẹ̀bo.

6

Aachiru Dánẹ̀lu ẹ̀jo idzu

1 Eze, bu Dariyọ̀su elegee ya ẹnya; yọ̀ du iya mma. Yọ̀ bya afọ̀ta ọ̀kporo madzọ̀ ishingun t'ọ̀ buru ẹ̀phe a-nọ̀du anọ̀-chi ẹnya iya l'ẹ̀ke, du iche iche l'alì-eze iya ono.

2 Yọ̀ bya afọ̀ta ọ̀madzu ẹ̀to t'ẹ̀phe buru ishi ndu ono, achitsua alì-eze ono. Onye lanu lẹ̀ ndu ishi ono bu Dánẹ̀lu. Ndu ono, achì achìchi ono a-nọ̀duje akọ̀ru madzọ̀ ẹ̀to ono, e meru ndu ishi ẹ̀phe ono ẹ̀ge ẹ̀phe gude achì; k'ọ̀phu ẹ̀-tọ̀ dudu iphe e-yita eze.

3 Ya ndono; Dánẹ̀lu abya akakọ̀ta iphe bu ndu ono, e meru ẹ̀phe l'iya ishi ono; jeye lẹ̀ ndu ophu achì mkpukpu, hatsua nwanshì. Ishi iya aburu l'ọ̀ maru o me iphe; ume, nọ̀ iya l'ẹ̀hu akpọ̀ akpọ̀ lẹ̀ k'ọ̀ma. Eze emelahaatẹ̀ ya mee ya ishi l'alì-eze ono gbaa mgburumgburu. 4 Tọ̀ du iya bu; ndu e meru ye ẹ̀phe ishi ono; mẹ̀ ndu ono, achitsua mkpukpu ono acholahaatẹ̀ iphe ẹ̀phe e-kobe Dánẹ̀lu l'ọ̀ meru l'ochìchi ono, ẹ̀phe achì ono. Tọ̀ du iphe ẹ̀phe maru ẹ̀phe a-sù l'ọ̀ meru. Tọ̀ du iphe du ẹ̀ji, ẹ̀phe chọ̀-vuru, o meru; kẹ̀ l'ọ̀ bu onye e gude ire iya ẹ̀ka; ọ̀phu oomedu iphe du ẹ̀ji; ọ̀phu ọ̀padu ozi iya ẹ̀kalanu.

5 Tọ̀ du iya bu; ndu ono asu: "Ẹ̀ tọ̀ dukwa iphe ayi e-gudeghe kfugude nwoke-a, bu Dánẹ̀lu; gufukwaphu l'ayi shi l'uzo k'ekemu Nchileke iya."

6 Ya ndono; ndu ono, e meru ye ẹ̀phe ishi ono; mẹ̀ ndu ono, achitsua mkpukpu hatsua nwanshì ono abya wuru jekfube eze su iya: "Nggube eze, bu Dariyọ̀su; tẹ̀ ndu bukwaru nke ngu gbururu jeye lẹ̀ tutu yoyo!

7 Iphe bu ndu ishi l'alì-eze ngu-a; ndu okwa ẹ̀phe hatsua nshinu l'amì; ndu ophu achitsua mkpukpu ophu hatsua nwanshì; ndu nchì-zi; mẹ̀ ndu gọ̀vano; bẹ̀ chiru idzu su t'ayi byakfuta nggube eze t'a tẹ̀ ekemu kfushia ya ike; su: t'ẹ̀ b'ọ̀ dukwa onye a-rọ̀ Nchileke iphe; m'ọ̀ bu madzọ̀ ọ̀do; gufu nggubedua. T'e mee ya ẹ̀ge ono ọ̀kporo abalì l'abalì iri. Onye -dakaru iya nu t'e chee ya l'iduma-agu. 8 Eze byiko; nta-a bukwatì t'ẹ̀ tẹ̀ ekemu ọ̀bu; de ya edede; nggu ebyia ẹ̀ka l'ẹ̀kwo iya; k'ọ̀phu ẹ̀ta agbanwedu iya agbanwe; bu iya bu ẹ̀ge ekemu ndu Mídiya; mẹ̀ kẹ̀ ndu Peshiya aduje, ẹ̀ta dudu onye agbanweje iya agbanwe." 9 Eze ekweta bya atua ekemu ọ̀bu; de ya edede.

Eekpe Dánẹ̀lu nkfugbu

10 Tò dù iya bụ; yò be teke Dánẹ̀lu bya amaru l'ekemu ono b'a rawaru arara; yò lashia l'ufu. Yo rua bya abahụ l'ùlo-eli iya; nyikobe imeli iya; bahu lẹ mkpura ophi windo iya gharu ifu l'uzo Jerúsalemu. Yo gbushi ikpere; nòdu l'ẹke ono kfulahaa l'anụ Nchileke ugbo ẹto l'uboku; l'ekele Nchileke iya ekele, bụ iya bụ ẹge o shi emeje.

11 Ya ndono; ndu ono awuru jeshia ọlo Dánẹ̀lu; rua yo kfuwa anụ Nchileke t'ọ gbaaru iya mkpu. 12 Ẹphe awụ-lashia azu; wụ-kfube eze k'ekemu ono, ọ turu ono; sụ iya: "Nggube eze! ?Ọ kwa l'ị tınarua ekemu; raa ya arara t'ẹ b'ọ dukwa onye a-rọ Nchileke iphe; ophi 'arokwa iya madzụ ọdo; gufu nggubedua; sụ t'e mee ya ẹge ono ụkporo abalị l'abalị iri. Onye dakaru iya nụ; bẹ ee-che l'iduma-agu?"

Eze asụ ẹphe: "Iphe mu kfuru ngwuru ẹge mu kfuru iya, bụ ẹge ekemu ndu Mídiya; mẹ Peshiya, ẹ ta dudu onye agbanweje iya agbanwe."

13 Ẹphe anodu eze l'ifu; sụ: "Dánẹ̀lu ono, yì lẹ ndu a kputaru lẹ ndzụ l'alì Júda ono; ta ngakwaru nggube eze nchì; ophi ọokpakwa ishi l'ị turu ekemu; ye ẹka l'ekwo; o kfujelekwa anụ Nchileke iya ugbo ẹto mbọku-mbọku." 14 Eze anụlephu iphe ono; ẹhu adaa ya ọo. Yò chọlahaa ẹge ya e-me dzọo Dánẹ̀lu. Yò chọe ege oo-me iya jeye nchi-ẹjihu; tọ du.

15 Ndu ono abyakwa bya awuru jekfube eze ọdo; je asụ iya: "Nggube eze; nyatakwa ẹge ekemu ndu Mídiya yẹle ndu Peshiya dù; l'eze -tụwa ekemu b'ẹ ta mịngajekwa iya amịnga."

16 Tò dù iya bụ; Eze ezinua; e je egude Dánẹ̀lu kpuru je echee l'iduma-agu. Eze asụ Dánẹ̀lu: "Tẹ Nchileke ngu, bụ onye ịbaru ẹja mkpürumkpuru dzokwaa ngu!"

17 A bya eswita eze mkpuma gude swichia onu ogba obu. Eze abya ebyia ya echì-ẹka iya; bya ebyia ya echì-ẹka ndu a maru ẹpha ẹphe l'alì-eze iya; t'ẹ b'a gbanweshi onodu Dánẹ̀lu.

18 Eze atugbua; yò buru iya ọla l'ufu iya. Yò nọkota ẹnyashi ono; ophi o rido nri; ophi ọ dudu onye kuru nkwa kpengu l'ifu iya kẹ l'eeme iya ẹhu-ọtso-ena. Ophi ọ dudu ike kuru mgbenya.

Aadzofuta Dánẹ̀lu l'onu agu

19 Yo be l'oswi ngguge; eze ekwolihu gbaru jeshia l'onu ọka-agu ono.

20 Yò byarutadelephu ọka-agu ono, e cheru Dánẹ̀lu ono ntse; gude olu-aphụ kua Dánẹ̀lu: "Dánẹ̀lu; nwozi Nchileke, nọ ndzụ. Nchileke ngu ono, ịbaru ẹja mbọku-mbọku ono; ?ọ duru-a ike dzọo ngu l'ẹka agu?"

21 Dánẹ̀lu asụ eze: "Nggube eze; ndzụ dzukwaa ngu gbururu jeye lẹ gbururu! 22 Nchileke mube Dánẹ̀lu yekwaru ojozi iya; yò bya apyichishia agu ẹka l'onu; tọ dù ophi leri iya m'ọ bụ nvo; kẹ l'ẹ tọ dudu iphe ọo-sù lẹ ya mejeru iya; ophi ọ dudu iphe ya mejeru nggube eze."

23 Ẹhu egbe bya teke ono bya atsoshilaha eze ẹna ike. Yo zia t'e je edufuta Dánẹ̀lu l'ogba ono. A bya edufuta Dánẹ̀lu l'ogba ono; ophi ọ dudu ẹke iphe mekaru iya; kẹle Dánẹ̀lu bụ onye dakoberu Nchileke iya.

24 Eze atụa ekemu; e je achịta ndu ono, boberu Dánẹ̀lu ibo ono; chiru ye l'iduma-agu; ẹphe l'unyomu ẹphe; mẹ l'unwu ẹphe. Ophi agu ono 'ekwedu t'ẹphe rua alì; mbụ vpa ẹphe avuvu; taa taa okpu ẹphe.

Dariyosu ekweta lẹ Nchileke kẹ Dánẹ̀lu bụ iya

25 Tò dù iya bụ; eze, bụ Dariyosu abya edeeru iphe bụ ndu nonu; mẹ mbakeshi nonu; mẹ l'iphe bụ ndu ekfu okfu-alì, dutsua iche l'iche l'alì ono gba mgburumgburu ẹkwo; sụ:

“T’ò ɖukwaru unu lẹ mma!

²⁶ “Nta-a; bẹ mu tɔakwaru ekemu sù-agma: T’onyemonye ọbule; l’ẹkemeke ọbule l’alì-eze-a, mu tsujekwa Nchileke Dánẹ̀lu egvu; kwabẹ yia ugvu!

“Ishì yia aburu l’ọ bụ yia bụ
Nchileke, nọ ndzụ;
bya aburu Nchileke,
a-nọ nù jeye lẹ tutu yoyo.
Alì-eze yia ta ɖudu onye
byaru bya echika yia echika.
Ọ bụ yia a-chì jeye l’ikperazụ.

²⁷ Ọnafutaje madzụ;
mbụ ọ bụ onye adzoje madzụ.
Oomeje iphe-ọphulenyà;
mẹ iphe-ọhubama,
ɖugbaa biribiri
l’imigwe; mẹ lẹ mgboko;
Ọ dzọfutaru Dánẹ̀lu t’agù ba atagbu yia.”

²⁸ Ya ndono; Dánẹ̀lu abya abalahaa ọba teke ono, Dariyọsu bụ eze; mẹ teke Sáyịrosu kẹ Peshia bukwapu eze.

7

Aphù, Dánẹ̀lu phuru

¹ Yo be l’afa mbụ, Belusheza bụ eze ndu Bábyilonu, wataru achìchì; Dánẹ̀lu azeru l’oshi-azẹe ya; yọ buru yia mgbenya; yọ roo nrọ; phutsua iphe; yo tehulephu bya eworu yia deshia l’ẹkwo.

² Dánẹ̀lu asụ: “Yo be l’enyashi; mu arọ nrọ; a bya ele enya; oke pherephere, shi ọzo eno l’igwe ada phuphupu ephe l’eze enyimu ọbu. ³ Ejo anẹgu eno, gbatsuaru iche l’iche eshi l’ime eze enyimu ono mifutatsua.

⁴ “Ọphu vu ọzo mifuta ɖ l’ọ bụ agụ. Ọ nweru ẹbà ɖ l’ọ bụ k’ugo. Mu anọdu elekpe l’iya phụ enya. A bya akwashia ya ẹbà ono. A bya apalia ya l’alì gvube egvube; yo gude ọkpa labu vudo l’ọ bụ madzụ. A bya eworu obu madzụ ye yia l’ẹhu.

⁵ “Anụ k’ẹbo evudokwa mu phụ l’ifu. Onanu ɖulephu l’ọ bụ biye. A bya apalia yẹbedua mgeremeku yia lanu apali. Ọ kpụ ọkpụ nggara-iphe ẹto l’onu; yọ phatsuaru yia apharu lẹ mgbaku eze. A sù yia: ‘T’o gbeshi; taa anụ, ha nshinul’

⁶ “Onanu emege; mu abya ele enya; anụ ọdo evudowa mu l’ifu. Onanu ɖ l’ọ bụ agụ; fua ẹbà eno l’okpurukpazu yia. Ẹbà yia ono adukotalẹphu l’ọ bụ kẹ nwenu. Anụ onanu nweru ishì eno. Yọ buru yia b’e meberu ishì t’ọ chí.

⁷ “Onanu emetsua; mu abya aphua àphù ọdo l’enyashi ono. Mu abya ele enya; anụ k’eno anọduwa mu l’ifu. Anụ onanu, anyì ishì ẹdzu; l’eye egvu ono; nweru agburu-ẹhu, ɖ egvu. Eze, nọ yia l’onu ɖutsua l’ọ bụ ígwè. Iphe, bụ iphe ọ buru yẹ ẹya; bẹ ọdaje pyaa l’ẹhu; laa ya v̄iriviri; gude ọkpa dzọ ọphu phoduru nù pyakapyaka. Ọwananu gharu iche lẹ ndu ọphu. Yẹbedua nweleruphu mpo iri.

⁸ “Mu l’arìkwadua kẹ mpo ono; yọ nọdu mu l’ifu futa mpo ọdo. Onanu ha nwanshì. Yọ buru l’ẹke mpo ndu ọdo futatsuaru; b’o futaru l’echi ephe. Ya ndono; a bya aswọfu yia mpo ẹto lẹ mpo ono, o fukotaru ono.

Nwa mpo nshji ono abya akfushia ɛnya, dɔ l'ò bɔ kɛ madzɔ; bya emota ɔnu, etu onwiya ɛpha.

⁹ “Mu anɔdu ele iya ɛnya:
a bya eworu aba-eze gvube.
Onye ono, bɔ
O-shi-l'ede-nwede ono abya anɔdu iya.

Uwe iya acha
pemu-pemu l'ò bɔ eberugo.
Ègbushi iya acha
swarışwari l'ò bɔ ɛji aturu.
L'aba-eze iya ono; bɛ ɔku enwu.
Okpa aba-eze ono
bɔkota ɔ-tata-kfukfu ɔku enwu iya.

¹⁰ Oku, atso l'ò bɔ nggele;
eshi iya l'ifu awushi.
Unu kuru unu l'ejeru iya ozi;
unu iri ugbo unu iri ɔdo
evudo iya l'ifu.
A bya anɔ-zia k'ikpe;
a bya ekpuhashia ɛkwo.

¹¹ “Mu anɔdu egekpelephu nchi l'ɛpha ono, nwampo ono etukpelephu onwiya ɛpha ono. Mu elekpelephu ɛnya jeye e woru anɔ ono gbu; woru ugwehu iya mebyishia; nwuru che l'òku ono, enwu phophopho ono. ¹² A natakotaru anɔ ndu ɔphu l'ɛphe ha ike ɛphe; ɔbule a haru ɛphe t'ɛphe nɔnyafu ndzu.

¹³ “L'iphe ono, mu phukotaru l'ɛnyashi ono; bɛ mu bya ele ɛnya; onye dulephu l'ò bɔ Abubu-Ŋdiphe egude urukpu shi l'igwe abya. Yò bya abyaruta l'ifu O-shi-l'ede-nwede ono; e duru iya durua ɛke, ɔ nò gèdegede.
¹⁴ A bya anɔ iya ike ɔchichi; mɛ ɔdu-biribiri l'ɛnya; bya anukwa iya phɔ ike t'ò chi l'ò bɔ eze. Iphe bɔ ndu ali, nɔnu; mɛ iphe bɔ mbakeshi nɔnu; mɛ l'iphe bɔ ndu okfu-ali, dɔ iche l'iche l'abarɔ iya ɛja. Ochichi iya a-nɔlephu jeye lɛ tutu yoyo; ɔphu ɔ byadɔ agvɔ agvugvu. Ali-eze iya bɔ ɔphu ɛ ta byadɔ bya akpaka akpaka.

Iphe nro ono bɔ

¹⁵ “Tò dɔ iya bɔ; yò bya awata ɔtsu mbɛ Dánèlu l'ɛhu; mbɔ àphù ono, mu aphutsua ono etee mu ukfu. ¹⁶ Mu abya ejekfu onye lanɔ lɛ ndu vudo l'ɛke ono sɔ iya t'ò kɔodukwaru mu iphe iphe ono bɔkpoo abubu. Yò bya akɔru mu iya; shi ishi lanɔ kɔkotaru mu iphe iphemiphe ɔbule ono bɔkota. ¹⁷ Yò sɔ mu l'oke anɔ ɛno ono bɔ ali-eze ɛno, e-mekochaa nɔdu lɛ mgboko. ¹⁸ Obenu lɛ ndu nsɔ kɛ Okaribe-Kakota-Nɔ e-mekochaa naa ali-eze ono nworu jeyewaruru; mbɔ; yò nwewaru iya rɔ jeye lɛ tutu yoyo.

¹⁹ “Mu emekwaphu tɛ mu maru iphe anɔ k'ɛno ono kwatakpo ɔswa buru aburu, bɔ ɔphu gbakporu iche lɛ ndu ɔphu; l'anɔ ishi ɛdzu; nweru eze igwɛ; nwetsuaru nvo ɔkpa, e gude ope mee. Yò buru anɔ onanu adaje iphe ɔ buru kɛ yɛ ɛya pyaa l'ɛhu; labushia ya vɔriviri; gude ɔkpa dzoo ɔphu phoduru nɔ pyakapyaka. ²⁰ Mu abya achokwaaphu tɛ mu maru ɛge mpo iri ono, nò iya l'ishi ono dɔ dɔ-chi yɛle nwampo ɔphu nɔnyaaruru; bya evuta; temanu; bɛ ɛto ndu ɔphu swoshihuderu; mɛ kɛ mpo onanu kakotakpoo ibe iya biribiri ono; mbɔ ono, nweru ɛnya; nweru ɔnu; l'etu onwiya ɛpha ono. ²¹ Mpo ono; bɛ mu eelekpelephu ɛnya; yò lushu ndu nsɔ ɔgu; l'emekputakota ɛphe; ²² jeye O-shi-l'ede-nwede erutashia bya

eworu ikpe bua; haaru ndu nsọ enge; mbụ ndu nsọ kẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ. Yọ bụru teke ono; bẹ oge iya ruru; ẹphe abya anatakọta alì-eze ono kpmukpamu.

²³ “Ya ndono; ọwaa iphe ọ kọru mu. Ọ sọru mu: ‘Lẹ anụ k’eno ono bukwa alì-eze k’eno, ‘e-mekochaa nọdu lẹ mgboko. Ọwananu a-dụ lẹ alì-eze ndu ọdo kpmukpamu. Ọo-da mgboko gba mgburumgburu pyaa; dzọo ya pyakapyaka; gwee ya rakaraka. ²⁴ Mpo iri ono bụ ndu eze iri, a-lufuta; wata ọchi l’alì-eze ono. Ẹphe -chitsua; bẹ onye eze ọdo a-lufuta. Onye onanu a-gba iche lẹ ndu k’ivuzọ phụ. Yẹbedua e-mekputa ndu eze ẹto. ²⁵ Onye onanu a-nọdu ekfuru Ọkaribe-Kakọta-Nụ. Ọo-nọdu akpakwaphu ndu nsọ iya ẹhu. Ọo-nọdu ese ẹge iya emee gbanweshia ụboku; mẹ ekemu. Ee-duru ndu nsọ nụ iya; ẹphe anọo iya l’ẹka afa lanụ; nọo ya afa ẹbo lẹ mkpirikpi iya.

²⁶ “ ‘Obenu l’ee-mekochaa bya anọ-zia k’ikpe; a bya anafụ iya ike iya ono; ụvo agvụ iya. Ike ta byahẹ bya anọ iya ọdo gbururu jeye lẹ gbururu. ²⁷ Ọo ya bụ; a bya eworu alì-eze ono; mẹ ọchichi; mẹ ọdu-biribiri alì-eze, nọkota lẹ mkpuli igwe-a kpmu nụ ndu nsọ; mbụ ndu ono, bụ ndibe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ono. Alì-eze ẹphe a-buru alì-eze a-nọkota gbururu jeye lẹ gbururu. Ndu achì achìchi a-nọduje abaru ẹphe ẹja; l’anukwaruphu ẹphe okfu.’

²⁸ “Ọwaa ẹke ishi iphe ono jeberu kparu. Mube Dánẹ̀lu abya ariya ya; ike labụ agvụ mu; ifu agba mu ọchi. Mu abya elikota iphe ono, mu phukotaru ono l’obu; tọ dúbua onye mu kọru iya.”

8

Dánẹ̀lu aphụ ebyila; mẹ mkpi l’aphù

¹ Yo be l’afa, kwe Belushaza, bụ eze afa ẹto, ọ chiwaru; mube Dánẹ̀lu abyakwa bya aphụa iphe ẹge mu aphuje iya l’aphù, bukota iphe yeru ọphu mu phuhawaru.

² Mu abya ele ẹnya l’aphù ono; mu anọduwa lẹ Súsá, bụ ishi mkpukpu, nọ l’alì ndu Élamu. Yọ bụru ẹke mu nọ l’aphù ono phukota iphe ono bụ l’iku ẹnyimu Ulayi. ³ Mu abya apalia jeshia ole ẹnya; ebyila, furu mpo labụ, evudowa l’iku ẹnyimu ono l’ifu mu. Mpo iya hatsua ogologo ogologo; nanụ aka ibe iya ogologo. Yo gbe bụru onanu, futakperu azụ ono gbe ka ọphu ogologo. ⁴ Mu anọdu elekpelephu ebyila ono l’ẹke oome ẹnari. O -ziru laa ụzo ẹnyanwu-arịba; yo ziru laa uzo isheli; yo ziru laa ụzo ọhuda. Ọphu ọ dudu anụ, duru ike kpọfu iya l’ifu; tọ dụ ọphu a-dụ ike nafu iya iphe o gude. Ọ bụlephu iphe dụ iya mma; bẹ oome; yo mee ẹge ono ha nshinu.

⁵ Ya ndono; mu egudekwadu-a iphe arị; a bya ele ẹnya; mkpi, futsuaru mpo, kfutsuaru gagaragangụ l’ishi ẹnya iya labụ eshilephu l’uzo ẹnyanwu-arịba mifuta; l’awùlephu mgboko gelengu gelengu; ọkpa te ru iya l’alì.

⁶ Yọ wụru byakfutashia ebyila ono, furu mpo labụ ono l’ifu; mbụ ebyila mu shi phụa ono, vudo l’iku ẹnyimu ono. Yọ ba kiri kiri eje abyakfuta iya.

⁷ Mu ele iya ẹnya; yo je etso ebyila ono ọgu k’ehuka ehuka. Yo chia ebyila ono; chikwoshia mpo iya ono; ẹphe ẹbo. Ebyila ono ta da ike kpọfu iya l’ifu. Mkpi ono azuta iya taa; dzọo ya lùlalula. Tọ dụ onye duru ike nafuta iya ebyila ono l’ẹka.

⁸ Mkpi ono abya eshingabe; dụ igiri-igiri nshinu. Ike iya ono ahadelephu nshinu; mpo iya ono agbakwohu. Mpo ẹno ọdo, ha nshinu abya

efuchitakota l'ẹke eze mpo lanu phu shi fua. Mpo ono epe eno afokahu uzi eno ghatsua ifu l'uzo eno eke pherephere shitsua uzo eno l'igwe epe.

⁹ A nonyaa; nwa mpo nshii odo abya akfukata le nanu l'ime eno ophu. Mpo nshii ono anonyaa bya aha nshinu; vua tseru lashia uzo ohuda; vukwaaphu shia uzo enyanwu-ahata; bya etsoru uzo ali oma ono.

¹⁰ Yo vua gbururu jeye yo jiko ndu no l'imigwe dupyabe; dukoshia igweligwe mkpo-kpodo, no l'ime igwe; epe abya adashia l'ogbodali; yo dzokota epe pyakapyaka.

¹¹ Yo bya atu-lia onwiya; tu-lia onwiya; wo l'ia hawa nshinu l'o bu onye ishi iphe bu ndu ono. Yo bya anyichata iya eja, eegwojeru iya mboku-mboku; bya emee ulo nsọ iya too rehe ire. ¹² E gude ke l'o kwefuru ike chiru ikpoto ndu ono nu iya; bya ahafukwaaru iya phu eja, eegwoje mboku-mboku. Iphemiphe obule, oome l'ereru iya; e woru ire-lanu fua l'ali.

¹³ To du iya bu; mu abya anua olu, onye ono, du nsọ ono. Yo gudekwadua okfu ekfu; onye nsọ odo asu iya: "Aa-no-be ino-be agha; temanu yo vua mbu aphu ono, i phukotaru ono; mbu k'aja ono, e gwoje mboku-mboku ono, i phuru ono; me ke okwefu ike, bu iya kpataru iphe emebyishihu; me k'ulo-nsọ, e woru haaru iya; me le k'ikpoto ndu-a, aa-dzo pyakapyaka-a?"

¹⁴ Yo su mu: "Oo-no unu urenyashi; me utsu ugbo ise l'ukporo iri ise; temanu a bya emee ulo-nsọ ono yo du nsọ ege o shi duhawa."

Iphe, aphu Dánẹlu ono bu

¹⁵ Le mube Dánẹlu no elekpelephu iphe ono, mu phuru le mgbenya ono; l'arikpelephu ege mu e-me maru iphe iphe ono butsua; be mu bya ele enya; Onye gbaleruphu l'o bu nwoke evudowa mu l'ifu. ¹⁶ Mu abya anua olu onye no le Ulayi tufu olu kua: "Geburelu-e; karu nwoke ono iphe iphe ono, o phuru ono bu!"

¹⁷ Yo rutade eke ono, mu vudo ono; egvu abya mu l'ehu. Mu adaa kpube ifu. Yo su mu: "Nwa ndiphe; iphe e-do mu enya bu l'iphe ono, mu phuru ono kwa iphe e-me l'ikperazu."

¹⁸ Yo gudekwadua okfu ono l'ekfuru mu; oke mgbenya evuta mu; le mu zee kpube ifu l'ali ono. Yo bya ete mu; mee; mu egbeshi vudo evudo;

¹⁹ Yo bya asu mu: "Mu abya ngu okfuru iphe e-me l'ifu; iphe e-me teke ehu e-ghu Nchileke oke eghughu; ke l'ipe-a, i phukotaru-a bukwa iphe e-me teke a twardu atutu l'oge ikperazu. ²⁰ Ebyila mpo labu ono, i phuru ono bu ndu, o bu bu eze ndu Midiya ye eze ndu Peshiya. ²¹ Mkpi ono bu eze ndu Gurisu b'o bu. Gugara gugara mpo ono, notsua ya l'ishi enya ono; be bu eze k'ivuzo. ²² Mpo eno ono, fuchitaru l'eke ono nanu phu swofuru phu bu ali-eze eno, e-mekochaa shi mbakeshi iya kfukatatsua; obule ike epe ta ahakodu.

²³ "Ochichi epe gvudelephu; teke iphe du eji ndu ono eme Nchileke eruwa l'ishi; ono bu teke onye eze odo a-bya achilaha. Onye eze onanu; be ifu a-du onwu-onwu. Yo buru onye e-te nwe du iphe ekpu iya eka l'ifu. ²⁴ Yebedua e-nweru agburu-ehu nshinu; obu l'e to bu du ike k'eka iya; be o-bu. Iphe oo-mebyishikota a-du biribiri. Iphemiphe obule ono, oomekoto ono; be erekotaru iya. Oo-gbushikota ndu oke agadima unwoke; me ndu, duru Nchileke le nsọ. ²⁵ Oo-me t'ugho ka nshinu; kua onwiya o-ka-ibe. O bu teke epe a-riwa l'e to nwehedu iphe e-me epe; be oo-gbushi madzu l'igwe; bya arukota onwiya fuaru onye ono, bu iya bu ishi

iphe bụ ndu ishi ono. Ee-mekochaa gbua yẹbedua. Obenu l'ẹ tọ bụdu madzụ e-gbu iya.

²⁶ “A bya l'aphù ono, ị phụshiru lẹ nchi-ejihuje; mę lẹ nchi-abọhu ono; ọ kwa oswi-okfu. Olobu; kpuchilekwa iya phụ ekpuchi; kẹle teke oo-me tekwaduduru etete.”

²⁷ Ya ndono; ike agvụ mụbe Dánẹ̀lu. Yo mee iphe-ememe azụ mu; mu aze iya ujiku olemole. Mu anonyakwaa bya egbeshi wata ojeru eze ozi, mu ejeru iya. Iphe ono, mu phukotaru ono anyia mu ishi ẹdzu; kẹ l'ọ kariru madzụ ẹka amaru.

9

Dánẹ̀lu ekfu anụ Nchileke

¹ Yo be l'afa mbụ e meru Dariyosu Kuzakusesu, bụ onye Mede eze, achị aļ-eze ndu Bábyilonu; ² mbụ l'afa, ọ dọberu achichi; bę mụbe Dánẹ̀lu guru iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; yo doo mu ęnya; mbụ iphe Nnajiufu kfuru nụ onye nkfuchiru iya ono, bụ Jeremaya lẹ Jerúsalemu; bę ębara a-kfụ ụkporo afa ẹto l'afa iri. ³ Ya ndono; mu byanụ aghaarụ Nnajiufu, bụ Nchileke ifu bya ekfulahaa anụ iya; rọlahaa ya; l'aswi aswiswi ekfu anụ iya; yee uwe-aphụ; woru ntụ kpukposhi onwomu.

⁴ Mu akpọ-kua Ojejoje, bụ Nchileke mu; kfushiaru iya iphe dọ ẹji mu; sụ:

“Nggube Nnajiufu, bụ Nchileke ha nshinu; dọ biribiri; nggube onye, edobeje ọgba-ndzụ ngu; mę n-yemobu ngu l'ẹhu ndu, yeru ngu obu, l'eme iphe ị sụru t'e meje. ⁵ Ayi meekwaru iphe dọ ẹji; mbụ meswekotawa iphe. Ayi bụ ndu emenuka iphe dọ ẹji; bukwaruphu ndu kwefuru ngu ikẹ. Ayi te emejehedu iphe ị sụru t'e meje; mbụ; ayi te emejehedu ekemu i tųru.

⁶ Ayi ta ngabeduru ndu ozi ngu phę nchi; mbụ ndu nkfuchiru ngu, gude ẹpha ngu kfua nụ ndu bụ eze ayi phę; ndu ishi ayi phę; nna ayi phę; mę ndu aļi ayi l'ẹphe ha.

⁷ “Nnajiufu, ị bụ onye doberu ẹka ndoo; ọbule ntanụ ọwaa; bę iphere jiru ayibe ndu Júda; mę ndu Jerúsalemu; mę lẹ ndu Ízurẹlu l'ọ ha; mę ndu ọphu nọ ẹke teru ęnya; mę lẹ ndu ọphu nọ ntse; mę ndu nọtsua lẹ mkpukpu, ị tųkatsuaru ayi nanụ nanụ ifu l'okfu l'ayi te ekwedu t'e gude ire ayi ẹka. ⁸ Nggube Ojejoje; ayibedua; ayi lẹ ndu eze ayi phę; ndu ishi ayi phę; mę nna ayi phę; bę iphere jikwaru ifu; kẹ l'ayi meswewaru ngu. ⁹ Nnajiufu, bụ Nchileke ayi bụ onye aphuje imiko; bukwaruphu onye agujeru madzụ nvụ; m'ọ ruhuduru ẹge ayi kwefuru iya ikẹ-wa. ¹⁰ Ayi ta nųduru Ojejoje, bụ Nchileke okfu; ọphu ayi te mee ekemu, ọ tųru ndu ozi iya, bụ ndu nkfuchiru iya; t'e meje. ¹¹ Ndu Ízurẹlu kpamukpamu dakọtawaru ekemu ngu; bya aghawaru ngu azụ; ẹphe jikaru ọnuru ngu okfu.

“Ọo ya kparu iphe ọnu, a tųru; mę ikpe, e kperu; bya edee ya l'ekemu Mosisu, bụ nwozi Nchileke tųko bųru iphe a byaberu ayi l'ishi; kẹ l'ayi meswewaru ngu. ¹² Iphe ono, e kfuru l'oo-me ayi ono; mę ọphu a sụru l'oo-me ndu ishi ayi phę; bę mekotaakwaru ayi; kẹ l'i mewaru ndakfu adakfu ayi. Ẹ to nwebudua iphe e mejeru lẹ mkpuli igwe ọwaa gba mgburungburu, dọ l'ọ bụ ọphu e mewaru ndu Jerúsalemu. ¹³ Ọ bụlephu ẹge e deru iya l'ekwo ekemu Mosisu bụ ege ọ dakfutaru ayi; ọphu ayi 'achodule-ẹ ẹge ayi e-me t'ayi lẹ Ojejoje, bụ Nchileke dọ lẹ mma l'ọha iphe dọ ẹji ayi emeebe; ngalahaa nchi l'iphe bụ ire-lanụ iya. ¹⁴ Ọo ya bụ; Ojejoje

te me mbekwa ome tẹ ndakfu dakfu ayi; kele Ojejoje, bu Nchileke ayi; be emekotaje iphe o me yo du nhamunha; ophu ayi anuduru iya okfu.

15 “Nta-a; nggube Nnajiufu, bu Nchileke ayi, bu onye gude okpehu dufuta ndibe ngu l’ali Ijiputu; mbu nggube onye meru; a maru epha ngu jeye ntanu owaa; ayi meswewaru; ayi mewaru iphe du eji. 16 Nggube Nnajiufu: keshinu i bu onye emeje iphe vudo nhamunha; wenua pashia; nggu avu-buhuru ndu Jerusalem ovuma; mbu mkpukpu ngu ono, bu ugvu ngu ono, du nsọ ono. Ejo iphe ayi meru; me ophu nna ayi phe meru mewaru ndu Jerusalem; epe le ndibe ngu; epe aburu iphe ndu obotobu ayi gude eme iphe ochi.

17 “Nta-a; Nchileke ayi; nua iphe mu ekfu anu ngu yele aroro, mube nwozi ngu arọ ngu. Byiko Ojejoje tẹ eze-ulo ngu ono, daburu ochobo ono rua ngu ru l’ehu me l’ogvu epha ngu. 18 Nggube Nchileke; gebe nchi; nua; nggu amusaa enya phukpodudunu ege mkpukpu ono, e ku epha ngu ono daburu ochobo. Iphe ayi gude arọ ngu iphe-a ta bukwa l’ayi bu ndu doberu eka ndoo; o kwa iphe o bu; be bu l’ii bu onye, aphunuka imiko. 19 Nggube Nnajiufu; ngaberu nchi! Byiko Nnajiufu; gunuaru ayi nvu! Byiko Nnajiufu; i nuwaru; menua ukporo! Nggube Nchileke mu; be ejekwa ome mgbugbu m’ogvu ngu; kele mkpukpu ngu ono; me ndibe ngu ono; be bukwa epha ngu b’a guru epe!”

Ukporo idzu eto l'idzu iri

20 Teke ono, mu ekfu iphe mu ekfu anu Nchileke ono; mbu; mu akoshi iphe du eji, mu meru; me ophu ndibe ayi, bu ndu Izurelu meru ono; l’arọ Ojejoje, bu Nchileke mu l’okfu ehu ugvu iya ono, bu ugvu nsọ ono; 21 be gudekwadua iphe ono anu Nchileke; Geburelu, bu nwoke, mu phujehawaru l’aphu aburu pherekete byakfuta ma. Teke o byaru bu l’urenyashi l’oge teke aagwaje Nchileke l’urenyashi. 22 Yo bya ekfuru mu su mu agha: “Dánẹ̀lu; iphe mu byaru bukwa tẹ mu mee t’anya rua ngu l’iphe; iphe edoo ngu enya. 23 O kwaru teke ono, i wataru okfu anu Nchileke ono; be Nchileke meru ngu iphe i suru t’o meeru ngu, bu iya; be ya byaru ngu ekfuru; ke l’i bu onye aakwabẹ ugvu nshinu. Oo ya bu; t’i rikwaa ozi-a ariri; yo dokwa ngu phu enya; mbu aphu ono:

24 “Ukporo idzu eto l'idzu iri b’a nuru ndibe ngu yele mkpukpu ngu ono, du nsọ ono t’ephe haa ome ejo iphe; sefu eka l’iphe du eji. A goshia iphe du eji, epe meshiru; epe awata odobe eka ndoo ophu a-no gbururu jeye le gbururu; ek’ophu aphu yele okfuchiru Nchileke a-buru iphe geru egeru. Teke e metsuaru; a bya awu-kwazi manu l’eze-ulo Nchileke odo.

25 “Owaa iphe i-maru; to dokwa ngu enya: Shita teke ono, a turu ekemu t’e mee Jerusalem t’o du ege o duhawa ono; mbu t’a kpu-kwazi iya jeye teke onye, a fotaru t’o buru onye ishi a-bya; a-du idzu esaa. Ukporo idzu eto l'idzu ebo; be e-gude kpu-kwazi iya; kpua ya; yo nweru mkporo eno; ogologo iya yele uswe iya a-hako. A bya egude upho-mkpuma kpu-pheta iya mgburumgburu; obu l’o buwaru l’oge iphe-ehuka; be aa-kpu iya. 26 Teke ukporo idzu eto l'idzu ebo gvuleruphu; be ee-gbu onye ono, bu iya; b’a fotaru ono; to nwehe iphe o tokfu eka. Ndibe onye ishi ono, a-bya nu ono; a-bya emeyishia mkpukpu ono yele Ulo-ekwa-du-nsọ ono. Oge ikperazu ono a-bya l’o bu utso. Ogu a-nodu ada jeye l’ikperazu; mbu oburu kpurupyata b’a achi-buwaru dobe. 27 Oo-gude oge lanu mee; ndzu, yele igweligwe madzu gbaru egeru egeru. Obenu l’o -rulephu nkere-ebo oge esaa ono; yo buchia k’ogwa iphe; me ochi eja. Onye mmebyi a-bya

bya eworu ẹ̀jo aḥuma dobe gbururu jeye teke ee-mebyishi iya kpamu, ̀b̀y iya ̀b̀y iphe a ̀chì-buru l'ee-mekochaa mee onye mmebyi ono.”

10

Dánẹ̀lu aphụ ojosi-imigwe l'aphù

¹ Yo be l'afa, kwe Sáyirosu afa ẹ̀to, ọ̀ d̀be ̀buru eze ndu Peshiya; Dánẹ̀lu aphụ a ̀phù. Dánẹ̀lu ono ̀b̀y iya ̀b̀y onye ọ̀phu e shi ekuje Beluteshaza. Iphe ono, ọ̀ phuru l'aphù ono ̀b̀y iphe e-me ememe bya aburu iphe ekoshi l'ọ̀gu a-nọ. E meru t'ozì ono, e zì iya ono do ya ẹ̀nya l'aphù ono.

² Lẹ̀ teke ono; ̀be m̀be Dánẹ̀lu g̀kotaleruphu aphụ idzu ẹ̀to. ³ Ọ̀phu mu erijedu ̀udu nri, guru mu nù. Ọ̀phu mu atadu anụ; mu te tsubua mee ọ̀nu; ọ̀phu mu ewotadu manụ-ajiji jia l'ẹ̀hu; gbururu jeye idzu ẹ̀to ono agvù.

⁴ Yo be l'ọ̀nwa m̀b̀y d̀y l'ukporo abali l'abali ẹ̀no; mu evudo l'iku eze ẹ̀nyimu onọ, ̀b̀y Ẹ̀nyimù Táyigirisu. ⁵ Mu abya ele ẹ̀nya nwoke ọ̀bu evudowa mu l'ifu; yee uwe ọ̀cha; gude akpo-buleti, e gude mkpọ̀la-ododo, ama ntumatu mee kebuta uwe iya ono l'ukfu mgburumgburu. ⁶ Akpo ẹ̀hu iya ákwò m̀m̀rumuru l'ọ̀ ̀b̀y mkpuma kirisòlàyitù; ifu l'egbu iya m̀remu m̀remu l'ọ̀bu ebemu-igwe; ẹ̀nya l'ekokota iya vaa vaa l'ọ̀bu itsu-ọ̀ku; oshì-ẹ̀ka iya yele oshì-ọ̀kpa iya amùtsua gẹ̀gẹ̀ge l'ọ̀ ̀b̀y ope, e furu igbedere; olu iya l'aha l'ọ̀bu olu mkporo-ọ̀ha.

⁷ Ọ̀ ̀b̀y m̀be, Dánẹ̀lu nwenkinyi mu; ̀be phuru a ̀phù ono. Unwoke, mu l'ẹ̀phe nọ ta aphukwa iya. Obenu l'eke ono tehuru k̀fukakfuka; ẹ̀phe agbakashihu; je edomishia onwẹ̀phe.

⁸ Ẹ̀phe agbakashihu; ha mu nwenkinyi mu; mu aphubekpelephu ẹ̀nya l'oke a ̀phù ono, mu aphụ ono. To nwehe ̀uvo, nọkwadu mu nù; ifu anwakputa mu l'ọ̀bu odzu; ike agvù mu. ⁹ Mu abya anụ ẹ̀ke o kforu okfu nù mu. Mu anganyaa nchì l'okfu iya ono; oke mgbenya evuta mu l'ẹ̀ke ono, mu kpuberu ifu l'alì ono.

¹⁰ A bya edenyi mu ẹ̀ka; kulia mu gvube; ẹ̀ka mu ẹ̀phe ẹ̀bo anmakọ̀ta mu jijiji; ikpere afukota mu nẹ̀nene. ¹¹ Yọ̀ sù mu: “Dánẹ̀lu; m̀be onye aakwabẹ̀ ugvu, ha nshinu; gebekwa nchì ọ̀huma; nụ ọ̀kfu, ya abya mu ekfuru; mu egbeshi vudo evudo; kẹ̀ l'e ziwaru tẹ ya byakfuta mu.” Yo kftuaru ẹ̀ge ono; mu egbeshi vudo evudo; fukota nẹ̀nene.

¹² Ya ndono; yọ̀ sù mu: “Ba atsukwa egvu Dánẹ̀lu; kẹ̀le Keshinu mboku m̀b̀y ono, i woru ọ̀kpoma ngu ghebe ọ̀nu t'i m̀ta iphe; bya ewozitakpo onwongu alì l'ifu Nchileke ngu; b'a nuru olu ngu; yọ̀ ̀buru k'okfu ngu ono; ̀be mu gude bya. ¹³ Obenu l'onye ishi alì-eze ndu Peshiya kechiru mu ̀zo ukporo abali l'abali lanu. To d̀y iya ̀b̀y; Màyikelu, yì l'onye lanu l'ime ndu ishi abyatashiaru mu ọ̀gbaru mkpu; kẹ̀ l'onye eze ndu Peshiya ono seguderu mu l'ẹ̀ka ono. ¹⁴ Nta-a; ̀be mu byaru tẹ mu kfuaru ngu iphe e-me ndu nke ngu l'uzo ifu; kẹ̀ l'aphù ono ̀b̀y oge, nọ l'ifu; ̀be oo-me.”

¹⁵ Teke ono, o kforu mu iphe ono; ̀be mu woru ifu tsee l'alì; nọdukpelephu nwanggijinggiji. ¹⁶ Ya ndono; iphe gbaleruphu ugbugba nwoke abya edenyi mu ẹ̀ka l'ugbonu. Mu ekuha ọ̀nu; wata okfu okfu. Mu asù onye ono, vudo mu l'ifu ono: “Onye nwe mu nù; a ̀phù-wa, mu phuru-a; ̀be eyekwa mu egvu. Nta-a b'ẹ̀ tọ̀ d̀hekwa ike, nọkwadu mu nù. ¹⁷ Onye nwe mu nù; ?nanu ẹ̀ge m̀be nwozi ngu e-shi bya awata okfu okfu anu ngu? ̀Uvo ta nọhekwa mu; ike ta d̀he mu k'otu ume.”

¹⁸ Tò dù iya bụ; iphe ono, gbaru l'ò bụ nwoke ono abyakwa bya ebyia mu ẹka ọdo; mu abya arikota meji.

¹⁹ Yò sù mu: "Ba atsukwa egvu; nggube amadu, aakwabẹ ugvu, ha nshinu. T'ẹhu dukwa ngu agu! Shihu ike nta-a! Shihu ike!"

Nsho kfualephu okfu ono nù mu; ike abya adu mu; mu asù iya: "Onye nwe mu nù; kfuaru iphe iikfu; keshinu i mewaru tẹ ike dù mu."

²⁰ Ya ndono; yò bya aji mu: "?Mu maru iphe kparu iphe ya byakfutaru mu? Ya a-lata l'ifu-a tẹ yeke onye ishi ndu Peshiya kù-gba iya. Ya -wofutsua onye onanu; bẹ onye ishi kẹ ndu Girisu a-bya. ²¹ O bụ lẹ ya e-vuru ọzo kaoduru mu iphe e deru l'ẹkwo ire-lanu ono. Ẹ to nwekwa onye ọdo, yetaru iya ẹka tẹ ya mekputa ẹphe; a gụfu Màyikelu, bụ onye ishi nk'unu."

11

¹ Tò dù iya bụ; yo be l'afa mbụ, Dariyosu, bụ onye Mídiya wataru ọbu eze; mu abya ekerebe gbaaru iya mkpu; gbochia ya t'ẹ b'ò dù iphe e-me iya nù.

Eze ndu ọhuda; mę kẹ ndu isheli

² "Nta-a; bẹ mu e-kfuru ngu iya tororo: O phodukwaru ndu eze ẹto, e-mekochaa lufuta lẹ Peshiya. K'ẹno ya a-kwatakpo ka ndu ọphu l'ẹphe ha onweru iphe. Oo-shi l'ẹku iya ono nwee ike. Yo shi l'ike ono kpalia onyemonye ọbule t'ẹphe tso alì-eze ndu Girisu okfu. ³ Ono teke onye eze, nweru agburu-ẹhu a-lufuta, bụ onye a-nodu achì ike ike. Yò buri iphe dù iya mma; bẹ ọo-nodu emeje. ⁴ O -lufutalephu ono; a bya eworu alì-eze iya ono chikpoo; woru iya kee l'uzo ẹke, pherephere shi l'igwe makahu ẹno eshije abya. Ẹ tọ dùdu awa iya, ọo-laru; ọphu o nwehedu ike ẹge ono, o shi nweru ono; kẹ l'alì-eze iya ono b'a nafuwaru nù ndu ọdo.

⁵ "Eze ndu ọhuda; bẹ ike a-nọ; ọbule onye lanu lẹ ndu ishi soja iya e-mekochaa ka iya ike. Onye onanu; bẹ ee-gude ike ike achì alì-eze nk'ia.

⁶ A nọlephu nwafa olemole; bẹ ẹphe a-bya agbaa ndzụ. Ada-eze ndu ọhuda a-lakfu eze ndu isheli; je aluru iya; k'ọphu oo-mee t'ẹphe dù lẹ mma. Ọle ndzụ ono, ẹphe gbaru ono e-gbukahu. Teke ono; bẹ aa-kponyi nwanyi ono ẹnya; kpọ-nyia ndu shi l'ufu-eze duru iya laa nji; kpọ-nyia nna iya; mę nji iya.

⁷ "O bụ onye shi l'ufu ẹphe e-mekochaa bya anodu l'ozori nwanyi ono. Onye onò e-tso ndu soja eze ndu isheli ọgu; nabaru iya ẹka; baa l'a-gbabe-a-dzuru eze; nù ẹphe anùnù. ⁸ Oo-natakota ẹphe agwa ẹphe yeke ntekpe, ẹphe gude igwe kpushia; mękpọ iphe vu oke aswa, bụ mkpọla-ọcha; mę mkpọla-ododo b'ẹ gude meshia ya; chitakota iya lashia Ijiputu. Ọo-ha eze ndu isheli afa olemole; to nwe iphe o me iya. ⁹ Ono teke eze ndu isheli e-je alua ndu ọhuda. Obenu l'ọ megee; latashia azu l'alì iya. ¹⁰ Unwu iya a-bya arukota ẹhu k'ọgu. Ẹphe a-bya ekukoo eruteru ndu soja, bụ ndu a-nodu enwu nyiku-nyiku l'ọbu utso. Ẹphe a-lu ọgu ono; lu-rua ya a-gbabe-a-dzuru eze ndu ọhuda.

¹¹ "O bụ teke ono; bẹ eze ndu ọhuda a-vu-lihu; dzuru garamugaramu je je etso eze ndu isheli ọgu. Eze ndu isheli ono a-bya edzukobe ndu soja k'ọgu; ọbule aa-lu-gbu iya. ¹² Teke e rutaleruphu ikpoto ndu soja ono; eze ndu ọhuda egude iya kulahaa onwiya. Ọo-bya egbushia unukurunu unu ndu soja; ọbule ẹ tọ budi iya e-me iya t'ọ buwaruru onye ike katsua. ¹³ Kẹ l'eze ndu isheli a-la je edzukobe ndu soja ọdo, a-kwata ka kẹ ivuzọ phụ nshinu. A -nọlephu igweligwe afa; bẹ ọo-bya ọgu ọdo; chiru ndu soja, kwatakpo ọswa ha l'igwe; gude ngwa-ọgu ọhuma ọhuma.

14 “Oge teke ono; bẹ aa-dù l'igwe tso eze ndu ọhuda ọgu. Ọdo bụ ọ ndibe unu ndu ọp̄hu emeje ẹhuka e-kwefuru iya ikè; ẹp̄he eshi ẹge ono mee; ọp̄hù ono avua. Ọbule ẹp̄he te emekputakwa. 15 Teke ono; bẹ eze ndu isheli a-bya akpua ose-ọgu; gude kee ọgu; je aluta mkpukpu, e gude ọkpomgbinyiku ọp̄ho-mkpuma kp̄u-pheta mgburumgburu. Ike ta a-duhedu ndu soja ke ndu ọhuda t'ẹp̄he nwuphu ẹp̄he azu; mbu ọ ndu soja ẹp̄he, katsua ọlushi ọgu ike te e-nwedu ọvo oo-gude gbaberu ẹp̄he. 16 Ọhogu ono a-nodulephu eme ege du iya mma. E to dudu onye a-du ike agbaberu ẹp̄he. Oo-woru onwiya see l'ali, du mma ono; temanu yo nwekwaphu ike oo-gude mebyishia ya. 17 Ip̄he oo-no kerere ọ phururu iya bu ege e-me t'o gude ike, o gude nodu l'ali-eze iya l'ọ ha gude bahu. Ẹp̄he l'eze ndu ọhuda abyakwa atugba nanu. Oo-bya eke iya ada iya k'ọp̄hu oo-shi l'eke ono lya ali-eze iya ono; ọbule idzu, ọ chi ono te e-reduru iya; ọp̄hu ọ dudu ẹka, ooyeru iya. 18 Ọ bụ teke ono; bẹ ọo-bya aburu ke yele ndu butsa l'iku eze enyimu; lya ẹp̄he luta ndu ha igweligwe. Obenu l'oo onye ishi soja lanu e-mekochaa buchia ip̄he-iphere ono, oome madzu ono; bya emee t'ip̄he-iphere ono, oome madzu ono ghaa aghagha byakfuta iya. 19 Ọwaa megee; bẹ ọo-lashi azu jekfushia, a kpuru mkpukpu iya; yo buru ọkpomgbinyiku; ọ bụ l'oo-vukota ip̄he; daa; daphuhu.

20 “Onye a-nodu ọzori iya a-bya eye onye ana akiriko; t'o je anakoo ndu ali-eze ono ẹku ẹp̄he. A -nolephu nwafa olemole eegbua yebedua. Obenu l'e tee gbukwa iya l'ovuma; ọp̄hu ọ bukwa teke aalu ọgu.

21 “Onye ọdo, bụ onye a-nodu ọzori iya a-buru onye ẹ ta gubedu ip̄he; mbu onye ẹ ta kwabedu iya ugwu, gbaru onye eze. Oo-lu ali-eze ono alulu teke ndu bu iya nu tuzoleruphu onwep̄he ẹhu. Oo-gude ẹgedede nata ali-eze ono. 22 Ndu soja, a-buru iya bii l'ifu; bẹ ee-rufu; ẹp̄he l'onye bu onye ishi ọgba-ndzu. 23 Ẹp̄he gbatsulephu ndzu ono; bẹ ọo-gbaru iya ẹgedede; gude nwa ndu ẹ-ta abadu ishi buru onye ike. 24 Teke obodo, katsua onweru ip̄he notsua l'ẹ to dudu onye e-meghe ẹp̄he ip̄he bu teke ọo-nyibata ọ mkpukpu ono bya alua mkpukpu ẹp̄he. Ono teke oo-me ip̄he nna iya oche phe ta dudu ike mee; mbu me mee ọp̄hu ochechoroche iya ẹp̄he ta adubudua ike mee. Oo-woru ip̄he ọ lutaru l'ogu; mbu ip̄he o gwokoru l'ogu keeru ndu ẹp̄he l'iya yi. Oo-pya idzu ege o-me luta eke ono ẹp̄he kpuru yo buru ọkpomgbinyiku ono. Obenu l'ẹ to nwedu ẹke oo-no-bebe.

25 “Oo-gude ndu soja, du egvu; kpalia agburu-ẹhu iya. Yo shi iya richia ọkpoma je etso eze ndu ọhuda ọgu. Eze ndu ọhuda egude ndu soja, du egvu; ike anodu ẹp̄he byaru iya ọgu. Obenu l'ẹ to dudu ike keru ọkpa. Mkpata iya aburu ejo idzu ono, a pyaru iya ono. 26 Mbu l'oo ndu eri nri-eze a-nodu e-se ege ẹp̄he eme gbua ya; mbu ọ ndu soja iya; bẹ ee-rufu; igweligwe ndu; bẹ ee-gbushi l'ogu. 27 Ndu eze labu ono e-gude ejo ọriri nodu l'okpokoro lanu l'ede onwep̄he edede; ọbule ẹ to dudu ọp̄hu e-nweru ishi; ke l'oge a turu; bẹ abyakwaduru abya abyabya. 28 Eze ndu isheli e-gude ẹku, ha nshinu lata azu l'ali nk'iya. Obenu l'ip̄he oo-nodu ari bu ege ya e-shi mebyia ọgba-ndzu ono, du nsọ ono. Oo-mekochaa mee ya ip̄he ọ tuberu; temanu yo ladẹ ali iya.

29 “Oge teke ono, a turu ono -ruleruphu; bẹ oo-jekwaphu je alua ali ọhuda ọdo. Ọbule ẹ to buhedu ege ọ du l'odungu; bẹ ọo-du l'akpa iya-a. 30 Ishi iya aburu ọ ndu Kitimu e-gude ugbo-mini byaru iya ọgu. Oo-me; meji atofu iya. Yo ghaa ifu lashia azu; je eworu ẹhu-eghughu iya tufuru ọgba-ndzu ono, du nsọ ono. Oo-lata azu bya emee ndu suru l'ẹp̄he ta yi hedu l'ọgba-ndzu ono, du nsọ ono ọhuma.

³¹ “Ndu soja iya a-wu-lihu; merushia eze-ulo Nchileke; merushia a-gbabe-a-dzuru ono. Epehe e-buchi eja ono, aachijeru Nchileke mboku-mboku ono; woru ejo akpamara o-la-l'iyi dobe. ³² Oo-gude okfu-eregede merushia ndu ophu mebiywaru ogba-ndzu ono; obenu le ndu bu Nchileke; be epehe ma; be e-kweru epehe ikpokponyi.

³³ “Ndu maru iphe a-kpo-ziru igweligwe madzu iphe. Obenu l'o nweru ndu e -mekochaa gbushia egbugbu; nweru ndu ophu a-kpo oku; nweru ndu ophu aa-kpu le ndzu; nweru ndu ophu aa-kwa iphe epehe l'okwata.

³⁴ Epehe -daa b'a gbaru-a epehe mkpu obule o bu nwanshii; igweligwe madzu e-gude ugho l'etso epehe. ³⁵ Ndu ono, bu ndu maru iphe ono; be ukfu a-hakwaru-a kpo; k'ophu aa-hu epehe ahuhu t'ephe gbufu duebe mma; mee epehe t'e b'o du ekworo a-no epehe l'ehu gbururu jeye le teke ikperazu; kele teke ikperazu ono a-byakwa le teke a tuseru.

Eze, ekutse onwiya

³⁶ “Eze ono a-nodu emelephu iphe du iya mma. Oo-nodu atuli onwiya; mee onwiya te ya kakota iphe bu agwa l'o ha; l'ekfukwaphu iphe, nchi ta nubudua gude ekfubushi Nchileke ophu bu iya nwe agwa l'o ha. Iphe oome a-nodu agaru iya jeye teke oke ehu-eghughu Nchileke ono a-furu iya. Ishi iya aburu l'iphe a tuseru; be mefutaje nu. ³⁷ E to nwe du iphe oo-gube agwa, shitsua le nna iya oche phe; to nwe iphe oo-gube agwa onanu, unwanyi yeru obu ono. Ophu o dudu agwa, o byaru bya agube iphe le phuu. Iphe oo-gbe mechia bu l'oo-me onwiya te ya kakota iphe bu agwa ono l'o ha. ³⁸ Agwa ndu ophu oo-nodu akwabe ugu bu agwa ndu ophu notsua l'eke aakputusaru; yo buru okpo-mgbinyiku; me agwa, nna iya oche phe ta mabudua. O bu agwa ndu onanu; be oo-gude mkpola-ododo; mkpola-ocha; mkpuma, vugbaa oke aswa; me iphe odo eretsua ire l'akwabe ugu. ³⁹ Mgbodo, mkpukpu kpuru yo katsukpo oshihu ike; be oo-gude agwa ndu ohodo tso ugu. Ndu guberu iya iphe; be oo-kwabeje ugu, ha nshinu. Oo-me epehe ndu a-nodu achi ndu ha igweligwe. Oo-keshiru epehe ali; epehe akfu uguwo iya.

⁴⁰ “Oge ono gvulephu; be eze ndu ohuda e-tso iya ugu; eze ndu isheli edelihu chita ugbo-inya iya; me ndu agba l'inya; metsua ugbo-mini furu iya. Oo-kpawokota igweligwe mkpukpu akpawo; kpokota epehe ubamu l'o bu utso. ⁴¹ Ali-oma ono; be oo-kpawokota akpawo. Mkpukpu, du igweligwe; be oo-lu-gbukota; obenu le Edomu ye le Moabu; me le ndu achi ndu Amonu; be aa-dzofu iya l'eka. ⁴² Oo-nodu achi mba, ha igweligwe; ophu ndu Ijiputu 'anahukwa iya. ⁴³ Oo-natatsua ndu Ijiputu eku mkpola-ododo ye le mkpola-ocha epehe; mekpoo iphemiphe obule, epehe nweru enweru. Oo-ka ndu Libiya ye le ndu Itiyopiya ekuku. ⁴⁴ Obenu le teke o nonyawaru; wata onu iruku iphe ada l'uzo enyanwu-ahata; me ophu ada l'uzo isheli; be iphe a-du iya biribiri. Teke ono; be oo-gbeshi; gude ike jeshia ogbu ndiphe pyaapya; mbu selahaa t'a gv. ⁴⁵ Eka, oo-je anmabe ulo-ekwa eze iya bu le mgbaku oke eze enyimu ye le oke ugu ono, du ugu l'enya bya adu nsu ono. Obenu l'ee-mekochaa nke iya agvu; ophu o dukwa onye bya agbaru iya mkpu.

1 “Teke ono; bẹ Màyikelu, bụ eze ndu ishi, bụ iya nọ swiru ndibe unu a-bya angụ-lia. Teke ono a-buru teke oke iphe-ẹhuka a-nọ; mbụ egbe iphe-ẹhuka ophu ta anọbudua keshinu iphe bụ mbakeshi futaru jeye teke ono. Obenu lẹ teke ọ gbaru; bẹ ndibe unu; mbụ iphe bụ onye a phuru, e deru ẹpha iya l'ekwo ono; bẹ aa-dzofutakwaa. ² Igweligwe ndu lawaru l'ali; bẹ e-tetatsu. O nweru ndu ophu e-teta nọdu ndzụ gbururu jeye lẹ tutu yoyo; ndu e-teta eteta iphere buru ndu aa-nọdu asọ nso jeye tutu yoyo. ³ Ndu maru iphe a-nọdu acha biribiri l'ọ bụ akpamigwe. Ndu kpọ-ziru igweligwe madzụ ụzo; ẹphe aburu ndu doberu ẹka ndoo a-nọdu eke pamupamu l'ọ bụ mkpọ-kpodo jeye le tutu yoyo. ⁴ Olobu; nggubedua, bụ Dánẹ̀lu; kpuchikwaa iphe e deru l'ekwo-a ekpuchi; woru iphe-ọhubama mee ya; t'ọ nọdu gbururu jeye l'oge ikperazụ. Igweligwe e-tsoru ẹkemeke aghaphe achọ ẹge ẹphe e-me kabaa ọmaru iphe.”

⁵ Tọ dụ iya bụ; mube Dánẹ̀lu ejeshia ole ọnya; a dọwa ẹbo vudo mu l'ifu. Onye lanụ vudo l'iku ọnyimu ẹka iya ọwaa; onye ophu l'iku ọnyimu ono l'azụ iya ophu.

⁶ Onye lanụ l'ime ẹphe atufu ọnu sụ nwoke, yeru uwe ọcha, vudo l'eli mini l'enyimu ono: “?Nanụ ẹge aa-nọ-bebe; tẹmanu iphe biribiri ono emee?”

⁷ Nwoke ono, yeru uwe ọcha ono, vudo l'eli mini l'enyimu ono abya achilia ẹka-utara iya; mẹ ẹka-ibyita iya imeli. Mu anụ ẹke o gude onye ono, a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu ono ribua: “L'a -nọlephu afa ẹto l'ugvu iya, bẹ ee-me tẹ ike gvụ ndu dụ nsọ kparamupamu. Ono teke iphemiphe ọbule ee-medzu.”

⁸ Mu anụkwaa iphe o kfuru-o; ọbule ẹ to dodu mu ọnya. Mu aji iya: “Onye nwe mu nụ; ?bụkpoo ngunu a-bụ ishi iphemiphe ọbule ono?”

⁹ Yọ sụ: “Je iphe iije Dánẹ̀lu; kẹ l'okfu ono; b'e mechiru emechi. E wowaru iphe-ọhubama mee ya ẹge ọ nọ jeye lẹ teke ikperazụ.

¹⁰ Igweligwe madzụ; bẹ ee-mekwa; ẹphe egbuchafu; mee ẹphe; ẹphe te nwe ẹkworo; buru ndu a huru; ẹphe ewechahu ewechahu. Obenu lẹ ndu eme ẹjo iphe a-nọdulekwa eme iya l'ẹje. Ndu onanu b'ẹ too dodu ọnya; obenu lẹ ndu maru iphe; bẹ oo-doo ọnya ọhuma.

¹¹ “Tsube teke ono, e buchiru ọgwa Nchileke mbọku-mbọku; bya eworu ahuma, akpata ọla l'iyi dobe ono bụ iphe ọ nọwaru bụ unu abali ẹto l'ụkporo abali ẹno l'abali iri.* ¹² Ọnu-oma bụ kẹ onye taru nshi; nọ-rua unu abali ẹto l'ụkporo abali ishingụ l'abali iri l'ise† ono.

¹³ “Ọ -buru kẹ nggubedua; jeru iphe iije gbururu jeye l'afa nka-ezekuna nke ngu. Teke ono; bẹ ii-gbeshi bya anata obunggo, gbaru ngu nụ.”

* 12:11 12:11 Iphe ọ bụ bụ 1,290. † 12:12 12:12 Iphe ọ bụ bụ 1,335.

Hosáya

¹ Ọwaa okfu, Ojejoje kfulu Hosáya Beri. Teke o kfulu iya ẹya bụ teke Uzáya; Jótamu; Êhazu; Hezekáya bụtsua eze; chĩa ndu Júda; mękwaphu teke Jeróbuwamu Jehowashi bụ eze; chĩa ndu Ízurelu.

Nyee Hosáya yele unwu iya

² Teke Ojejoje wataru ogude Hosáya ekfu okfu b'ọ sụru iya: “Tugbua je alua nwanyi ọkpara; nggu amushia unwegirima, bụ ndu ọdo yeshiru ime ẹphe; kele ndu alí-a agbakọta ọkpara; shiwa ẹge ono lufu mu l'ẹka.”

³ Ya ndono; yọ tugbua je alua nwanyi, eeku Goma, bụ nwatibe Dibilemu. Yọ bya atsuta ime; mọaru iya nwata nwoke.

⁴ Ojejoje asụ Hosáya: “Iphe ì-gụ iya bụ Jézerilu; ke l'ẹ ta anọdu ọphu baru ishi; ya agwata ọnu-ulo Jéhu ụgwo ọchi ndu ẹphe gbushiru lẹ nsuda Jézerilu. Ya e-chikpokwaphu alí-eze ndu Ízurelu. ⁵ Mbọku ono; bẹ ya a-nọdu lẹ nsuda Jézerilu gbajishia akfụ ndu Ízurelu.”

⁶ Tọ dụ iya bụ; Goma abya atsuta ime ọdo; mọa nwanyi. Ojejoje asụ Hosáya: “Gua ya Loruhamá. Ishi iya aburu lẹ mu ta aphuheduru ndu Ízurelu obu-imiko; mu ta aguhuru ẹphe nvu ọdo. ⁷ Ndu mu a-phuru imiko bụ ndu ọnu-ulo Júda. Mu te egudedu akfụ; mu te egude ogu-mbeke adzo ẹphe. Mu te egudekwa ogu-igba; mu te egude inya-ogu; m'ọ kwanu ndu agba iya nù dzo ẹphe. Onye e-me iya nù kwa Nnajiufu, bụ Nchileke.”

⁸ Ya ndono; yo heghelephu Loruhamá; mbụ Goma; bya atsuta ime; mọa nwata nwoke ọdo. ⁹ Ojejoje asụ Hosáya: “Iphe ì-gụ iya bụ Lowami; ke l'unu ta bụhedu ndibe iya; ya ta bụhe Nchileke unu.”

Ndu Ízurelu alaphu azụ l'ọnodu ẹphe

¹⁰ “Obenu l'e -metsua; bẹ ndu Ízurelu a-dụkwa igwe l'ọ bụ eveve mgbogidi eze ẹnyimu, ẹ ta amaghedu ẹge ẹra iya beru; ọphu a gutadu iya aguta. Ọ kwa l'ẹke, a nọdu; sụ ẹphe: ‘L'ẹphe ta bụdu ndibe iya’; bẹ aa-nọdukwaphu kua ẹphe ‘unwu Nchileke, nọ ndzụ.’ ¹¹ Aa-bya emee tẹ ndu Júda ẹphe lẹ ndu Ízurelu tugbabe buru nanu ọdo; ẹphe afọta onye lanu, a-buru ishi ẹphe; ẹphe eshi l'alí ono lakọta; kele mbọku Jézerilu ono a-dụ biribiri.

2

¹ “Unu kua unwunne unu ndu k'unwoke 'ndibe mube Ojejoje.' Unu ekua unwunne unu ndu k'unwanyi 'ndu, mu yeru obu.’

Ízurelu eri ogori l'ọbu Goma

² “Baaru nne ngu mba; baaru iya mba; ke l'ẹ tọ bụhedu nyee ya; ọphu ya abụhedu nji iya. Tọ haa umere nwanyi ọkpara ono, nọ iya l'ifu ono; yọ hakwaaphu umere ogori ono, jiru iya nggudunggu ejiji ono! ³ Ọdumeka; bẹ ya e-mekwa iya t'ọ gbaru ọtu; ẹge ọ gba iya mbọku, a mọru iya. Ya emee ya; yọ daburu swanmangu l'ọ bụ echi-ẹgu alí ọkponku; kpọ-gbua ya l'egu mini. ⁴ Ya ta abyadu bya aphuru unwegirima iya imiko; ke l'ẹphe bụ unwegirima, a gbataru l'ọkpara. ⁵ Nne ẹphe gbaru ọkpara; k'ọphu bụ l'ẹge o gude tsuta ime ẹphe; bẹ iphere iya dụ. Ọ sụru lẹ ya a-gbatsoru ndu ẹphe l'iya awuko ẹnyishi mini, bụ ndu bụ ẹphe anụ iya nri; anụ iya

mini; anụ iya ẹji-aturu; anụ iya ẹkwa-ọcha; anụ iya manụ yele mee, ya aanguje.

⁶ “Mbu; yebe Ojejoje e-woru ogarama-mbo to-chishiaru iya uto. Ya e-gude upho-mkpoma kpụ-pheta iya mgburumgburu ege ẹ-to phudu uto, oo-shi. ⁷ Oo-nodu agba agbakfu ndu ono yele iya awuko enyishi mini ono; obu l'ẹ too duhedu ike ebyipyabe ephe. Oo-cho ephe; too phu ephe. O bu teke ono; be oo-su te ya bya alaphu azu le ke nji iya; kele teke ono shi kakwaru iya le mma male nta-a.

⁸ “E to gbe madu l'o bu yebe Ojejoje meru yo nweru ereshi; me mee; owaa manụ olivu; bukwaruphu yebedua veru iya mkpola-ọcha; me mkpola-ododo ono, o gudephu l'agwa Bálu ono. ⁹ O ya kparu iphe ya a-nata iya witu iya teke o charu; nata iya mee ophungu iya teke o buwa ikpe-onyingu; naphuta iya ẹji-aturu iya azu; nata iya ẹkwa-ọcha iya, ya cheru iya t'e b'o gba otu. ¹⁰ Nta-a; be ya agbabe iya otu l'ifu ndu yele iya awuko enyishi mini; to du onye adu ike nafu mu iya l'eka. ¹¹ Iphe bu eswe-ipe oggbaje; be ya e-buchikota; mbu iphe bu aji, oggbakotaje afa l'afa; mekpoo Aji Onwa Ophungu, oggbaje; me aji mboku otu-ume, oggbaje; mbu iphe bukpo eswe-ipe ono, oggbakotaje ono, gekotaru egeru ono. ¹² Mu e-mebyishi vayinu iya; mebyishia oshi figu iya, bu iphe ono, o suru le ndu ephe l'iya awuko enyishi mini nuru iya ono. Ya e-me egu ono t'o buru urukuma egbudu; oo-bu anegu-egbudu, bu l'egbudu e-ri iphe ono, a koru iya ono. ¹³ Iphe bu mboku ono, o kporu Bálu insensu oku ono; be ya a-hukota iya ahuhu iya. Je akpaa le mboku, o gude iphe-nchi; me mgubu kwaa onwiya ngwa kfu-tsoru ndu ephe l'iya awuka enyishi mini; zaha ya yebe Ojejoje.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

N-yemobu Ojejoje

l'ẹke ndibe iya no

¹⁴ “Mbu le nta-a; be ya abyawa iya edeta defu; ya e-deru iya deba l'echi-egu je erobe ehuru erobe kfuaru iya okfu. ¹⁵ O bu eke ono; be ya a-nu-phu iya mgbo vayinu iya azu. Ya emee te nsuda Akoru buru eke obu a-no iya. O bu l'ẹke ono; be oo-nodu kweta nke mu ege o shi kweta iya teke o bu nwamgboko; mbu ege ono, o meru mboku ono, o shi Ijiputu lufuta ono.

¹⁶ “O -rua mboku ono; be ii-ku yebe Ojejoje nji ngu. E tii kuhedu iya Bálu ngu. ¹⁷ Ya e-me t'epha Bálu be eshihe ngu l'onu lufuta odo; ophu ikpo-vuhedu iya l'enwa odo.

¹⁸ “O -rua mboku ono; be ya a-gbaru ephe ndzu; ephe l'anegu-egbudu; unwenu, ephe l'eli; me anu, akpu l'epho. Ya e-wofuru ephe ogu; wofu akfu; wofu ogu-mbeke l'ali ono; k'ophu obu e-ru ephe ali; ephe ta atsuhe egvu teke ephe laru l'ulo.

¹⁹ “Ya a-lu ngu jeye le gbururu jeye.

Ya e-gude odobe-eka-ndoo;
me ikpe, du maa lua ngu.
Ya egude n-yemobu;
me obu-imiko lua ngu.

²⁰ Ya e-gude ire-lanu l'alu ngu;
nggu eshiwa iya ru maru mube Ojejoje.”

²¹ Ojejoje suru:

“Le mboku ono;
be ya a-za akpamigwe oku;
akpamigwe aza mgboko oku nk'iya.

²² Mgboko azakwanu iphe,

e meberu l'alì oku;
 za iya mēe ọphungu;
 za iya manụ.
 Ẹphebedua azakwanu iya ndu Jézerilu.

23 Ya e-me t'ẹphe nguru
 anguru l'alì ono;
 buru ndibe iya.
 Ndu ono, ya shi sụ
 lẹ ya ta 'aphuduru imiko ono;
 bẹ ya a-phuru imiko.
 Ndu ono, ya shi sụ
 l'ẹphe ta bụdu ndibe iya ono;
 bẹ ya a-sụ l'ẹphe bụ ndibe iya.
 Ẹphebedua a-sukwanu
 lẹ ya bụwa Nchileke ẹphe."

3

Hosáya yele nyee ya ekpeshi

1 Tọ dọ iya bụ; Ojejoje asụ mu: "Tẹ mu je emee tẹ nyee mu maru lẹ mu yewaru iya obu ọdo. E gudekwaru l'onye ọdo yeru iya obu; yoo ri ogori. Obenu tẹ mu yeru iya rụ obu ẹge ono, Ojejoje yeru ndu Ízurelụ obu; t'ọ kpa ishi l'ẹphe ghachiwaru ifu l'ogwa-phe nte; kpọwaru obu ye lẹ nri, a gwaru nte."

2 Ya ndono; ya atugbunua je azuta iya. Iphe ya zuru iya bụ mkpọla-ocha iri l'ise; owaa ẹkpa balì l'ugvu iya. 3 Tọ dọ iya bụ; ya abya asụ iya: "T'ọ nọpyabekwa lẹ nk'iya ujiku olemole. Ba agbakwa ọkpara; ọphu ọ dukwa onye nggu l'iya e-shi ọnya; ọ kwaphu ẹge ono; bẹ yẹbedua a-noduru ngu." 4 Kele ndu Ízurelụ a-nọ; ẹphe té enwe eze; ẹphe té nwe ndu ishi; ẹphe tá agwa iphe; ọphu ẹphe enwedu mkpuma, dọ nsọ; ẹphe té enwe uwe-ukuvu; ẹphe té je l'ogvu. 5 E -megee; bẹ ndu Ízurelụ a-lata azụ bya ọcho Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; mẹ eze ẹphe ono; mbụ Dévidi. L'ikperazu; bẹ ẹhu a-nọdu anma ẹphe ketekete t'ẹphe lakfuta Ojejoje; bya anata ọnu-oma, shi iya l'ẹka.

4

Ikpe, a nmaru ndu Ízurelụ

1 "Unu ngabekwa nchị; nua iphe Ojejoje ekfuru unubẹ ndu Ízurelụ; kele Ojejoje; bẹ okfu nọru yele ndu alì-a. Ẹ tọ dọdu onye e gude ire iya ẹka l'alì-a; to nwe onye yeru ibe iya obu; ọphu ọ dọdu onye maru Nchileke l'alì-a. 2 Iphe nọ iya nụ nwenkinyi bụ mburọnu; ẹjo-ire; ogbu ọchi; iphura; mẹ l'ori ogori. Ẹjo iphe tuko ẹkemeke naru. E -gude ekfu l'e gburu onye owaa; e gbua onye ọdo. 3 Yọ buri iya meru iphe alì-wa agụ aphụ. Iphe bụ ndu bu iya nụ anwụ kparakpara. Anegu-ẹgbudu; unwenu, ẹphe l'eli; mẹ ẹma, bu l'enyimu tuko anwushihu."

Ikpe, a nmaru ndu achijeru Nchileke ẹja

4 Ọlobu; t'ẹ b'ọ dukwa onye okfu a-duru yele ibe iya; ọphu ọ dukwa onye e-bo ibe iya ibo; kẹ l'ọ bụ unubẹ ndu achijeru Nchileke ẹja; bẹ okfu nọru unu l'iya. 5 Eswe l'enyashi; bẹ ukfu a-nọdu akpọ unu. Ọ kwaphu ẹge ono; bẹ ọo-nọdu akpọ ndu nkfuchiru Nchileke. Ọo ya bụ lẹ ya e-wofu nne

unu, bu iya bu Ízurelu. ⁶ Ndibe iya ala l'iyi; okfu le mmamiphe pehuru ephe. Keshinu unu jikaru mmamiphe; be ya jikakwaruphu unu t'unu ba abuhe ndu achijeru iya eja.

Keshinu e to nwedu
iphe unu guberu ekemu

Nchileke unu;
b'e to nwekwa iphe
ya agube unwegirima unu.

⁷ O bu ege ndu achijeru Nchileke eja aka l'igwe l'eje; bu ege ephe aka ome ejo iphe l'eje. Ya e-wota ugvu, gbaru ephe docha edocha; wota iphe-iphere doberu ephe. ⁸ Ephe gude ejo iphe ndibe mu eme l'aba. Ejo iphe anoduje anma ephe ehu. ⁹ Oo ya bu l'ege oo-du bu l'oo ege e meru madzu mmanu odo; bu ege ee-me ndu achijeru iya eja. Ya a-jiko ephe labu nua aphu iphe ephe eme; mbu; kfuá ephe ugwo iphe ephe meru. ¹⁰ Ephe erije nri ria ria ria; to ji ephe epho. Ephe agbaa okpara gbaa gbaa gbaa; ephe ta akadu nshinu; ke l'ephe ta anuheduru Ojejoje okfu.

¹¹ "Ogba okpara; me ongu akahu mee yele mee ophungu bukota iphe nafuwaru ndibe iya egomunggo. ¹² Ndibe yebe Ojejoje wataru oje oshi, a pyiru apyipyi njita. Yo buru nwantekpe, a pyiru l'oshi wataru ephe okfuru iphe ephe e-me. Iphe dusweru ephe aburu okpara, ephe wataru agbagba. Ephe abya aburu ndu emeru Nchileke ghelegheleghele. ¹³ Ephe abya awata ogwa iphe l'onungonu ugvu; wata okpo eja oku le mgbogidi mgbogidi; ukfu achí ukfu ukfu achí; ukfu oshi popula; metsuwaru l'ukfu oshi terébinti, butsua oshi, agu iya eguje egugu.

"O bu iya kparu iphe unwanyi unu yeru eka l'ogba okpara; ndu ophu unu alu alulu awata ori ogori. ¹⁴ Ya ta ahukwa unwu unu ahuhu teke ephe wataru ogba okpara. Ophu ya 'ahukwa ndu ophu unu alu alulu ahuhu teke ephe wataru ori ogori; ke l'unwoke ephe etso unwanyi okpara; tsoru unwanyi ulo-agwa l'agwa iphe. 'Obenu le ndu e te nwedu egomunggo e-mekocha-a laa l'iyi.'

¹⁵ "Keshinu unu agba okpara; unube ndu Ízurelu; te ndu Júda; be tsobukwaru unu! Unu be ejekwa Giligalu; ophu unu 'ejekwa Bétu-Avenu je ogwa iphe! Ophu unu 'agukwa enwa; su: 'Kamenu!' ¹⁶ Ndu Ízurelu eshi onwu l'o bu nwada-eswi, kweru ikpokponyi. ?Nanu ege Ojejoje e-shi eche ephe ege eecheje aturu l'eke ephe akpa nri? ¹⁷ Ifuremu; be yele nte kuwaru onwephe mgbá akuku. Oo ya bu t'a haa yebedua. ¹⁸ Qobuje; mee ephe gvú; yo loru ephe ye l'ogba okpara. Iphe aduje ndu ishi ephe mma bu ome iphe-iphere iya du. ¹⁹ Obenu l'obu oke pherephere e-mekochaa paa ephe gelengu. Iphere nte ono, ephe agwa ono e-mekocha-a du ephe."

5

¹ "Unu nukwaphu iphe-a; unube ndu achijeru yebe Ojejoje eja! Unu ngabekwa nchi; unube ndu Ízurelu! Unu ngabekpoduduphu nchi; unube ndibe eze! Ikpe-wa nmakwaru unu; ke l'unu shi buru onya, gbachiru uzo le Mizupa; buru ugbu, e geru l'ugvu Tábo. ² Ndu ono, kwefuru íke ono bamiakwaru abami l'ogbu ochi. Ole ya a-nukwanu ephe aphu l'ege ephe ha. ³ Ndu Ifuremu; be ya makotaru ege ephe du. Ophu o dudu ndu Ízurelu anodu l'edomi. Unube ndu Ifuremu; nta-a; be unu wataru ogba okpara. Ndu Ízurelu; farushiwaru onwephe."

Hosáya anma okwa k'ogwa nte

⁴ Iphe ephe emeebe te ekwedu ephe t'ephe ghaa ifu lakfuta Nchileke ephe; ke l'ogba okpara; be baru ephe nvu l'ehu; ephe ta mahe Ojejoje. ⁵ Ekuku, ndu Izurelu eku onwephe; bu iya atu onu ephe. Ndu Ifuremu evukotaje ejo iphe, ephe eme l'onwephe l'adashi. O kwaphu ege ono; be ndu Juda tso ephe l'adashi. ⁶ Ephe e-ruta aturu ephe me eswi ephe jeshia ole enya Ojejoje; obule ephe ta aphudu iya; ke l'o ghawaru ephe azu. ⁷ Ephe te kwedu te Ojejoje gude ire ephe aka. Ephe mushiru iya unwu, ta budu ephe yeru ime ephe. Nta-a; be Aji Onwa Ophungu e-ripya ephe; ripyaa iphe ephe meberu l'okfu ephe.

*Ogu ndu Juda;
ephe le ndu Izurelu*

⁸ "Unu je egbua upyoku le Gibiya! Unu egbua opu le Rama! Unu eje echia mkpegbe-ogu le Betu-Avenu! Unube ndu Benjaminu; unu wu-lihu nu jeshia! ⁹ Ali ndu Ifuremu; be ee-me t'o daburu ochobo mboku, aa-nu ephe aphu. Mbui l'iphe ya ekfuru ikfu ikfu ndu Izurelu bu iphe mefutaje nu.

¹⁰ "Ndu ishi ndu Juda duwa l'o bu ndu afoshije ekpe, e gude kpaa okeli. Ya e-me t'oke ehueghughu iya nwua dukungu l'o bu utso; kpushi ephe. ¹¹ Ndu Ifuremu b'a kpa ehue. E gudewa ikpe, nmaru ephe nu tepya ephe etepya; ke l'ephe woru ishi yemia l'ome mkpokoro iphe. ¹² Oo ya bu; ya e-rilephu ndu Ifuremu ege ono, nra erije iphe ono; mbui ya e-me ndu Juda t'ephe rehu erehu. ¹³ To du iya bu; yo be teke ndu Ifuremu phuru iphe-ememe, eme ephe; ndu Juda abya aphua onya, aba ephe; ndu Ifuremu ejeshia Asiriya; oje oku onye eze ono, ha nshinu ono t'o bya eyeru ephe aka. Obule e to budu ike mee t'ephe korohu; to dukwaphu ike mee t'onya ono, aba ephe ono kpo. ¹⁴ Ya a-furu ndu Ifuremu l'o bu agu. Ege ono; be ya a-fukwaruphu ndu Juda l'o bu oke agu. Ya a-labushi ephe viriviri; tugbua. Ya a-gu-li ephe tugbua; ophu o budu onye a-du ike dzofu ephe. ¹⁵ Oo ya bu teke ono mu alashia azu le nke mu je anodu jeye teke ephe e-kweta l'o nmaru ephe; bya awata ocho yebe Ojejoje. Ephe a-nodu l'iphe-ehuka l'achoi iya achoshi iya ike."

6

Izimana te kwedu ola ndu Izurelu azu

¹ "Unu bya t'ayi lata azu lakfu Ojejoje. O labushiru ayi viriviri; obule oo-me t'ayi korohu. O mekawaru ayi iphe; obu l'oo-gude-e iphe kechia ayi onya iphe o mekatsuaru ayi. ² Abali ebo nta-a; be oo-me t'ayi gbakerehu. L'abali k'eto ya; yo mee ayi t'ayi gbeshi; k'opu ayi e-buru eburu l'eke o no. ³ Unu t'ayi maru Ojejoje! T'ayi keshia ehue maru onye o bu. T'o buru ege ono, enyanwu awafutaje l'utsu ono bu ege oo-byakfutaje ayi. T'o buru ege ono mini odungu emeje t'ali jia oyi ono bu ege oo-byakfuta ayi."

⁴ "Unube ndu Ifuremu; ?bu ngunu; be ya e-me unu? Unube ndu Juda; ? bu ngunu; be ya e-me unu? N-yemobu nk'unu dukwa l'o bu iji nchi-abohu, ta akpojede ukfu. O dulephu l'o bu iji ngguge-utsu, ephukashihu iya te nweudu iphe oobuje. ⁵ O bu iya kparu iphe ya gude ndu nkfuchiru iya gbua unu pyaapya; bya egude okfu, shi iya l'onu nyia unu ikpakfu. Ikpe, ya kperu unu a-nodu enwu unu vaavaa l'ehu l'o bu ebemu-igwe; ⁶ ke l'iphe du yebe Ojejoje mma bu t'unu phujeru madzu imiko; e to budu ngweja.

Iphe dū iya mma bụ t'unu maru yēbe Nchileke; ẹ tọ bụdu t'e gwojeru iya ngweja-ukfuru.

7 “Ọ kwa ẹge Ádamu dakarū ndzu, ẹphe l'iya gbaru; bẹ ẹphebedua dakakwaru iya phụ. Ẹphe te kwedu t'ẹ gude ire ẹphe ẹka l'ẹke ono. 8 Giledu bụ alị ndu eme iphe dū ẹji. Iphe jiru iya nū bụ mee, ndu e gburu egbugbu. 9 Ọ bụ ẹge-a, ndu abalị-d'egvu anọduje l'egbudu; kwabẹru madzū-a bụ ẹge ndu achijeru Nchileke ẹja nọ. Ẹphe anọduje l'uzo, e shi ẹje Shékemu l'egbu ọchi; ọphu ọ dudu egbe ẹjo iphe, ẹphe harū m'ọo nanu. 10 Ya phụakwaru iphe anyị ishi ẹdzu lẹ Ízurelụ. Ọ kwa l'ẹke ono; bẹ ndu Ífuremu nọ; wata ọgba ọkpara; bụru l'ẹke ono; bẹ ndu Ízurelụ nọ; farushia onwẹphe.

11 “A -bya l'ẹhu k'unubẹ ndu Júda; e dobekwaru mbọku, aa-kpa unu l'ọ bụ onye akpa nji. Ọ bụ teke ono; bẹ ya e-dobephu ndibe iya azụ l'ọnodu ẹphe.”

7

1 “Ọobuje teke mu eme tẹ ndu Ízurelụ kọrohu l'iphe eme ẹphe; ẹjo iphe ndu Ífuremu eme abya esee ya l'ifu. Ọ kwaphụ ẹge ono; bẹ ẹjo iphe kẹ ndu Samériya eseje: mbụ tuphu-tuphu-tuphu ndu Samériya ono; iphura, ẹphe etsufushije ulo madzū l'ezi; mẹ ẹge ẹphe ekeje l'uzo l'ana ndiphe iphe l'ike. 2 Obenu l'iphe ẹphe ta madū bụ lẹ ya nyatakotaru-a ẹjo iphe, ẹphe mekotaru. Ẹjo iphe ẹphe meshiru; bẹ ribudowaru ẹphe; kẹle tekenteke; bẹ ọono iya l'ifu.”

Achị ẹjo idzu l'ufu-eze

3 “Ẹphe egudeje ẹjo iphe, ẹphe eme l'eme t'ẹhu tsọ eze ẹphe ẹna; gude ẹjire l'eduphu unwu eze ụzo. 4 Ẹphe l'ẹphe ha erikota ogori. Ẹgu t'ẹphe ria ogori anọduje enwu ẹphe l'ẹhu l'ọ bụ ọku ite-igwe buredi; mbụ ọku onye eghe iya nū ta adunwudu adunwu jeye yo gwọo buredi gwo-ghee; mbụ jeye e ghee buredi ọphu; yo kolishikota. 5 L'eswe mbọku onye eze ayi gbaru aji; bẹ ndu ishi nguru mẹ; jeye ẹnya acaa ẹphe too. Eze yẹle ndu mgbonu abya agbaa ẹka. 6 Obu enwuje ẹphe ọku l'ọ bụ ọku uzu l'ẹke ẹphe achije ẹjo idzu gude jekfu iya. Obu enwukotaje ẹphe ọku l'enyashi phuu; o be l'utsu; yọ gbanwuhu nwulaha l'ọ bụ ire ọku.

7 “Ẹphe l'ẹphe ha; bẹ obu enwu ọku l'ọ bụ ọku uzu. Ndu ishi ẹphe l'ẹphe ha; bẹ ẹphe egbushije. Ndu eze ẹphe l'ẹphe ha nwushihuwaru; tọ dū ẹphe onye rakuru iya nū.”

Ízurelụ; ẹphe lẹ mbakeshi

8 “Ífuremu; bẹ ẹphe lẹ mbakeshi ghawaru ẹghirigha. Ífuremu; bẹ dūwa l'ọ bụ akara, gheru ibe lanū ibe lanū. 9 Ndu ọhodo anachaje iya ike; ọphu ọ madu l'ẹge eme iya ndono. Ẹgbushi ekewa iya ẹwonyi-ẹwonyi; ọphu ọ madu l'ọ bụ ẹge ono b'ọ dū iya. 10 Ekuku ono, ndu Ízurelụ eku onwẹphe ono agba ama ẹge ẹphe dū. Ọphu ọ kpajekpoduanu ishi t'ọ lakfuta Ojejoje, bụ Nchileke iya; ẹphe ta akpa ishi t'ẹphe maru iya. 11 Ífuremu dulephu l'ọ bụ ndo. Eduswe iya te nwedu iphe ọobuje; to nwe egomunggo; ọ -gbakfu Íjiputu; yọ gbakfu Asiriya. 12 Ẹphe gbeshide atugbu; bẹ mu a-chịta ugbu mu ghaa; lọ-tsuta ẹphe l'ọ bụ unwenu, ẹphe ephephe. Mu a-hụ ẹphe àhùhù k'ẹjo iphe ono, ẹphe mekotaru ono.

13 “Nsho epe; ke l'ephe gbafuwaru mu l'ehu; kpurupyata a-buru nk'ephe; ke l'ephe kwefuru mu ikè. O dujekpo mu te mu dzoo epe; obu l'ephe adzujeru mu ejo-ire. 14 Epe te egudejedu obu epe araku iya. O chia l'iphe-azee epe; be epe anoje l'akwa ekwa witu; me ekwa mee vayinu ophungu; l'egbubashi onwephe onya l'ehu. Obekwanu l'ephe gharu iya azu. 15 O bu yebedua zuru epe; mee epe; epe enweru agburu-ehu; obule epe gbe anoduje achiru iya ejo idzu. 16 Epe te kwedu byakfuta yebe Okaribe-Kakota-Nu; epe du l'o bu akfu nweru ekworo. Ndu achu epe bu ogu-mbeke; be ee-gude gbushia epe; ke l'ephe ekfujeru mu okfu, ta dudu mma; ee-gude k'iphe-a mee epe iphe-ozichi l'alí Ijiputu.”

8

Ndu Ízurelu agwa nte

1 “Unu yekwa upyoku l'onu; ke l'udele bekwaru l'eli ulo Ojeoje; yo buru iphe kparu iya nu bu le ndu Ízurelu mebiwaru ogba-ndzu mu l'ephe; bya ekwefu ikè l'ephe te emedu ekemu mube Ojeoje. 2 Ndu Ízurelu echiku iya le mkpu; su: 'Nggube Nchileke ayi; ayi maakwaru ngu-a!' 3 Obenu le ndu Ízurelu jikawaru iphe du mma. Yo buru onye ohogu e-mekochaa chia ya oso.

4 “Epe afotaje ndu a-buru epe eze; epe ta achu-koshi mu idzu iya. Epe afota ndu a-buru epe ishi; epe te eme te mu maru. Epe egudeje mkpola-ocha; me mkpola-ododo akpushiru onwephe nte; shi ege ono emetaru onwephe o-la-l'iyi. 5 Unu tufakwaa nte nweswi unu ono; unube ndu Sameriya; ke l'o ghuakwa iya eghughu l'enya! ?Bu teke ole; be ndu Ízurelu a-no-bebe; temanu epe adu ike du-gee mma l'ifu iya? 6 O bu le Ízurelu b'o shi; mbu nweswi obu, bu iphe ndu eme nka meru. E to budu Nchileke b'o bu. O bu iphe aa-kukposhi ibiribe ibiribe; mbu nweswi ndu Sameriya ono. 7 Epe akoje pherephere l'o bu okfu. Epe -kpatade iya akpata; epe akpata iya oku-maa. Akpe e-ta patadu okpoko; ta mitakwa nebyi. O -mitakpoonu nebyi amita; bukwa ndu ohodo e-ri iya. 8 Ndu Ízurelu b'e lemiwaru. Nta-a; be epe notsuwa l'iphe bu mbakeshi l'o bu iphe ta dudu mkpa, ooga; 9 ke l'ephe tugburu jeshia Asiriya l'o bu nkakfu-igara-oswa, aghaphe nkinyi iya. Ndu Ifuremu; be butawaru ndu epe l'ephe a-nodu eshi onya ebuta, 10 A makwaru-a l'ephe je ebukoo ndu onya l'iphe bu mbakeshi; obu le ya byalerua bya achikobe epe odo; te okaribe onye eze ono kpu epe ishi.

11 “A makwaru-a le ndu Ifuremu kpushiru enya-ngweja, ha igweligwe, epe a-noduje egwo eja l'enwefu iphe du eji, epe meru. Obenu l'enya-ngweja ono gbe buhukwaruphu eke aanoduje eme iphe du eji. 12 Mu abya edeeru epe ekwo; kfuaru epe iphemiphe obule, mu turu l'ekemu. Epe ewoleru iya-a l'o bu iphe shi l'ohodo. 13 Epe -gwaa iphe e gude bya iya anunu; epe eworu anu iya taa; obenu le Ojeoje; be iphe epe eme ta adudu mma. Nta-a; be o-nyata iphe du eji, epe eme; hua epe ahuhuhu k'iphe du eji epe. Mbu l'ephe e-mekochaa lashia azu le Ijiputu.

14 “Ndu Ízurelu zahaawaru onye meru epe; bya akpashia ulo ndu eze. Ndu Juda egudewa upho-mkpuma; kpu-pee mkpukpu, du igwe mgburumgburu. Obenu le ya e-gude oku tufu mkpukpu epe ono;

yọ dzúfu iphe ono ẹphe gude metsua mkpukpu ẹphe; yọ buru ọkpomgbinyiku ono.”

9

Ejo iphe ndu Ízurelu meru

¹ Unu be etekwa ẹswa; unube ndu Ízurelu! T'ehu ba atsokwa unu ẹge ọotsotsua iphe bu mbakeshi ọdo; ke l'unu meru Nchileke unu ghelegheleghele. O bu ugwo, a gbataru l'okpara; be obu unu anoje l'iphe bu eke eetsu witu.

² Ẹke eetsuje witu; me ẹke aadzoshije me ta anodu ẹphe nri; me ọphungu ta nu iya ẹphe.

³ Ẹphe ta akwabukwaru l'alí Ojejoje. Mbú le ndu Ífuremu e-mekochaa laphu azu le Íjiputu; je anodu l'alí ndu Asiriya ria nri, aaso nsọ.

⁴ Ẹphe te egwoheduru Ojejoje ngweja-me; ophu ngweja, ẹphe egworu iya emehedu t'ehu tso iya ẹna. Ngweja ẹphe a-du ẹphe l'ọ bu nri, e shiru l'ẹke madzu nwuhuru. Iphe bu ndu riru iya nu a-bukotaru ndu aaso nsọ; nri ophu aburu nri ẹphe nkinyi ẹphe. Ẹ te wobadu iya l'eze-ulo Ojejoje.

⁵ ?Bu ngunu; be unu e-me mboku eswe-iphe ono; mbu mboku ono, aaba aji Ojejoje ono?

⁶ Ẹphe -jekpoonu agbala t'ẹphe ba ala l'iyi; be ndu Íjiputu a-wo-kota ẹphe; ndu Mémufisu elia ẹphe. Ẹwu-ogvu efushia le mkpola-ocha ẹphe, vugbaa onu-aswa. Ami-ogvu e-fuchishia nk'ẹphe.

⁷ Mboku, aa-hu madzu ahuhu ruakwaru. Mboku, aa-kfu onyenonu ugwo iphe o metaru dukwa ntse. Te ndu Ízurelu makwaru l'ọ bu ẹge ono b'ọ du; ke l'iphe du eji unu hanukawa igweligwe. Ẹge ono; be nshi-nshi, unu eme kpowaru ẹka; mbu l'e gbe ekuwa onye nkfuchiru Nchileke onye eswe. Onye ume Nchileke jiru ehu b'e gbe ekuwanu onye ogvu byaru.

⁸ Mube onye nkfuchiru Nchileke bu onye eche ndu Ífuremu nche; mbu ndibe Nchileke mu. Obenu l'a gbashikotaru iya onya l'iphe bu uzo, ooshi. Ẹphe kpọru mu ashị kpọo kpọo jeye l'eze-ulo Nchileke. ⁹ Ẹphe nwumiwaru ishi enwumi l'omerushi onwẹphe ẹge ono, e shi emeje l'oge ke Gíbiya ono. Obenu le Nchileke a-ghachiru-a ẹphe ifu l'iphe du eji, ẹphe eme; hua ẹphe ahuhu k'iphe du eji ono, ẹphe emeshi ono.

Iphe, tso ejo iphe ndu Ízurelu

¹⁰ Ojejoje suru: “Le teke ya cho-vuru ndu Ízurelu b'ọ dule iya phu l'ọ bu onye phuru akpuru vayinu l'echi-egu. Teke ya phuru nna unu oche phe b'ọ dule iya phu l'ọ bu onye phuru akpuru mbu l'oshi figu. Ẹphe ejelephu bya erua Bálu-Peyo; woru onwẹphe yeshia l'agwa Bálu; mbu le nte ono, iphere iya du ono. Ẹphe abya aburu iphe-mmanu ẹge ono iphe ono, ẹphe abaru eja ono bu. ¹¹ Odu-biribiri ndu Ífuremu e-mekochaa pefu l'ọ bu nwenu. Ẹ ta abyadu bya amu iya nwa; ta pa iya ẹpho ime; te emeta iya ẹpho ọdo. ¹² O -buru l'ẹphe muru unwegirima; hetsee ya; be ya e-me ẹphe; ẹphe anwushihukota l'ẹphe ha. Nsho ẹphe teke ya a-gharu ẹphe azu!”

¹³ Ndu Ífuremu; be mu phukpowaru; ẹphe du l'ọ bu ndu Táya, bu ndu a dzaru l'ẹke, dukpoo mma nshinu. Obenu le ndu Ífuremu e-mekochaa chiru unwu ẹphe nu onye mgbugbu-madzu yo gbushia. ¹⁴ Nnu ẹphe iphe; nggube Ojejoje! ?Bu ngunu; be i-nu ẹphe? Mee t'ẹphe ba adu ike ọpa ẹpho-ime; ẹphe te nwe mini-era, ẹphe e-che nwatibe ẹphe.

Ikpe, Ojejoje e-kpe ndu Ízurelu

¹⁵ “O bu ejo iphe, ephe nọ lẹ Giligalu meshia; bẹ meru iphe ephe duru mu ashi l’ẹke ono. Yọ buru ejo iphe, ephe emeshi; bẹ meru iphe mu a-chifu ephe l’ulo mu. Mu te eyeheduru ephe obu ọdo; kele ndu ishi ephe l’ephe ha kwefukotaru ikè. ¹⁶ Ndu Ífuremu; bẹ ome-l’ehu gudewaru. Akwara iya kposhihuwaru nku. E to nwedu l’o yee nebyi. Ephe -zushikponu unwegirima; ya echigbushia ndu ophu ephe yeru obu.”

Hosáya; l’okfu ẹhu ndu Ízurelu

¹⁷ Nchileke mu a-jika ephe; ke l’ephe ta nuduru iya okfu. Ephe e-mekochaa buru ndu, agha edegiri l’iphe bu mbakeshi nonu.

10

¹ Ndu Ízurelu shi du l’o bu vayinu, jaru ajaja; mishia amimi. Oobuje teke nebyi iphe iya ono aka nshinu l’eye; yọ ka ọkpushi ẹnya-ngweja. Oobujekwaphu teke alì iya aka onwe iphe l’eye; yọ ka omematsua mkpuma nte iya emema. ² O bu ugho; bẹ iphe jiru ephe obu. Obenu lẹ nta-a; bẹ ephe abyawa ovuta iphe du ẹji ono, ephe meru ono. O bu Ojejoje e-mebyishi ẹnya-ngweja ephe ono; foshia mkpuma nte ephe ono.

³ O bu teke ono; bẹ ephe a-wata okfu: “L’ephe te nwekwa onye eze. Mkpata iya aburu l’ephe ta atsudu Ojejoje egvu. Obenu; l’ephe -nwekpooru nu onye eze; ?bu ngunu b’o ge emeru ephe?” ⁴ Ephe ekweje ukwa eli-onu. Ephe eria nte ẹregede gude gbaa ndzu. Yọ buru iya kparu iphe nseku byaru bya aka nshinu; fushilaha l’o bu ejo ẹwu, fushiru l’ẹke a koru okfu.

⁵ Ndu bu lẹ Samériya awata otsu egvu l’okfu nte nweswi, nọ lẹ Bétu-Avenu. Ndu nwe iya nu; me ndu agwaje iya nu tuko l’agu aphu iya; ke l’odu-biribiri iya gvwaru; mbu l’a pawaru iya laa ohodo. ⁶ Agwa nweswi ono; bẹ ee-mekochaa pata lashia Asiriya; t’o buru iphe, e gude akwabe okaribe, bu eze ndu alì ono ugvu. Ndu Ífuremu; bẹ ee-me iphe-iphere. Ndu Ízurelu; bẹ iphere e-gude; ke l’ephe pyishiru ntekphe dobe. ⁷ Ndu Samériya; ephe l’eze ephe; bẹ mini e-seta tugbua l’o bu otsebere-nku, ese l’eli mini. ⁸ Iphe bu mgbogidi mgbogidi Avenu ẹke aanoduje agwa iphe; bẹ ee-mebyishikota. O bu iya bu ẹke ome ẹji ndu Ízurelu shi. Ogvu; me ẹgbara a-bya efushia l’ẹnya-ngweja ephe. Teke ono; ephe asu ugvu ugvu; me mgbogidi mgbogidi t’o zee zepyabe ephe.

Ojejoje anma ndu Ízurelu ikpe

⁹ Ojejoje suru: “Unube ndu Ízurelu; keshinu oge ke ndu Gíbiya; bẹ unu shilephu meta ejo iphe. ?To budunua ogu gbushiru ndu ejo iya ono lẹ Gíbiya? ¹⁰ O kwa teke du mu mma; bẹ mu a-hù ephe ahùhù. Iphe bu mbakeshi a-tuko ẹka nanu; tso ephe ogu; shi ẹge ono; hùja ephe ahùu k’iphe du ẹji ono, ephe meru mmekwase ono.

¹¹ “Ndu Ífuremu du l’o bu nwada-eswi, a zùrù àzùzù; iphe aduje iya mma aburu ọdzoshi witu. O bu iya meru iphe ya e-ye ndu Ífuremu odogoro l’olu; gude gagbabe ephe agagbabe. Ndu Júda e-gude ephe gbua alì ono egbugbu; ndu ke Jékọpu akpaa ya akpakpa. ¹² Unu kọoru onwunu odobe-ẹka-ndoo l’o bu okfu; unu akpata n-yemobu l’o bu iphe o mitaru! Unu gbukposhia alì unu ono, e te eshidu kọwa akoko ono; ke l’o ruwaru teke aa-wata ọkpa ishi Ojejoje; jeye yọ bya wua unu odobe-ẹka-ndoo l’o

bụ mini. ¹³ Obenu l'unu kọru ejo ọkpoma l'ọ bụ onye kọru okfu. Iphe unu kpataru iya aburu ejo iphe. Unu riwaru akpuru, eregede mishiru.

“Keshinu unu dakoberu agburu-ehu nk'unu; dakobe ikpoto ndu soja, unu nweru; ¹⁴ bẹ aa-turu ndibe unu uzu ọgu; k'ophu bụ l'iphe bụ ọlo ono, unu kpushiru; yọ butsuaru ọkpọ-mgbinyiku ono; bẹ a-buru iphe eewukposhi enwukposhi; ẹge ono, Shalumanu chikposhiru mkpukpu Betu-Abelu l'oge, a luru ọgu ono. Mbụ teke e chitaru ndu bụ nne ẹphe l'unwu ẹphe tya gbaa l'alị. ¹⁵ Ọ bụ ẹge ono; bẹ oo-mekochaa mụaru unubẹ ndu Bételu; kẹ l'ejo iphe, unu eme kpọwaru ẹka. Ọgu ono -dadẹlephu; bẹ aa-chọ eze ndu Ízurelu achọcho.”

11

N-yemobu Nchileke

l'ehu ndu Ízurelu

¹ “Teke Ízurelu shi buru nwata;
bẹ ya shi yeru iya obu.

Ọ bụ lẹ Íjiputu;
bẹ ya jeru je edufuta iya;
mbụ nwa iya kẹ nwoke ono.*

² Obenu l'ọobujeru;
mu eku ndu Ízurelu oku;
ẹphe aka mu ọlufu l'ehu eje.
Ẹphe adabujeru ọgwa-phe Bálụ;
ẹge ono; bẹ ẹphe
akpọ-phejeru nwantẹkpe ínsensu oku.

³ Ọ kwa yẹbe Ojejoje ziru ndu Ífuremu ije.
Ya shi alọkpujẹ ẹphe l'ẹka;
ọ bụ l'ẹphe ta madu
l'ọ bụ iya; bẹ meru t'ẹphe kọrohu.

⁴ Ya shi egudeje obu-àyò l'ehe ẹphe.
Yọ buru obu, ya yeru ẹphe;
bẹ ya gude edu ẹphe.
Ya nyafuru ẹphe ajaba,
e shi yee ẹphe;
bya efuru l'ọzu ẹphe lẹ nri.

⁵ “Keshinu ẹphe jikaru l'ẹphe ta alakfutadu mu; bẹ ẹphe a-laphukwa azụ lẹ Íjiputu; onye eze ndu Asiriya achilaha ẹphe. ⁶ Ogu-mbeke e-mekochaa jee ifu jee azụ lẹ mkpukpu ẹphe iche l'iche; gbukashia mgboro-ígwè, e yeshiru l'obu-edukfu mkpukpu ẹphe; mee iphemiphe ọbule, ẹphe chiru k'ememe t'ọ buru iyi. ⁷ Iphe ndibe mu keberu ẹka iya bụ t'ẹphe ghaaru mu azụ. Obenu m'ọ -ruhuru; ẹphe kua kua onye ono, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ono; b'ẹ to kutsehekwa ẹphe ọdo.

⁸ “Nggube Ífuremu;
?nanụ ẹge mu e-me haa unu?
Nggube Ízurelu;
?nanụ ẹge mu e-me;
nwuru ngu nụ ndu ọdo?
?Nanụ ẹge mu e-menua
mee ngu iphe mu meru ndu Adama?

* 11:1 11:1 Mát 11:1.

?Nanụ ẹge mu e-me
meghe ngu ẹge mu meru ndu Zeboyimu?
Obu jizitaakwaru mu;
imiko unu aduwa mu.

⁹ Ya ta azubekwa ngu
oke ẹhu-eghughu iya.

Ya te echikpohe Ífuremu;
kẹ l'ọ bụ Nchileke;
bẹ ya bụ; ya ta bụdu madzu.
Ya bụ Onye dụ Nsọ, unu l'ia nọ.
Ya te egudekwa
oke ẹhu-eghughu byakfuta unu.

¹⁰ “Ephẹ e-mekochaa tsolahaa yebe Ojejoje. Ya e-de ekiri l'ọ bụ agu; teke ya deru ekiri ono; unwu iya anmahuu jijiji; shi l'uzo ẹnyanwu-ariba wulata. ¹¹ Ephẹ e-shi Íjiputu; l'anma kwẹkwẹkwe l'ọ bụ unwenu. Ephẹ adu l'ọ bụ unwu ndo, shi Asiriya. Mu emee ephẹ; ephẹ alatsua l'ufu ephẹ.” Ono kwa iphe Ojejoje ekfu.

Ejo iphe ndu Ízurelu eme

¹² Ndu Ífuremu gudeekwa ejo-ire swiphee ya mgburumgburu. Ndu onu-ulo Ízurelu l'agbaru iya eregede. Obenu lẹ ndu kẹ Júda; bẹ Nchileke maru. Ephẹbedua koshiru l'ephẹ gbaru t'onye ono, dụ nsọ ono gude ire ephẹ ẹka.

12

¹ Iphe ndu Ífuremu nọ l'oru iya; eswe l'enyashi bụ aphụ; bẹ ephẹ eri; shi iya l'akpaka iphe akpaka. Ephẹ gude ejo-ire; mẹ iphe kpanyanganu l'eme ẹhuka. Ephẹ lẹ ndu Asiriya agbaa ikumu l'evu manụ olivu evularu ndu Íjiputu.

² Ojejoje nwekwaru okfu, adaru yele ndu Júda; mbụ l'oo-hù eri Jékọpu àhùhù iphe dụ ẹji, ephẹ eme; kfu ephẹ ugwo ẹge ephẹ eme. ³ Tekẹ ọ nọkwaduru l'epho b'ọ woru nwunne iya l'ichirukfu. Yọ bya alufuta bụru nwoke yele Nchileke abya agbaa mgba; ⁴ mbụ lẹ yele ojozi-imigwe gbaru mgba; yo mekputa iya. Yọ bya awata ẹkwa; rọlahaa ya t'ọ meeru iya eze-iphẹ-oma. Yọ bya aphụ Nchileke lẹ Bételu yele iya ekfugba l'ẹke ono; ⁵ mbụ yele Ojejoje, bụ Nchileke, bụ Okaribe-Kakọta-Ike. Ọ bụ Ojejoje bụ epha, e gude maru iya! ⁶ Obenu; unu lata azu lakfuta Nchileke unu! Unu yeru iya obu; unu ekpeje ikpe, dụ maa tekenteke! Unu angabejeru Nchileke unu tekenteke!

Ikpe ọdo, Nchileke eku ndu Ízurelu

⁷ Ndu agba nghọ bụ iphe te edzudu edudzu; bẹ ephẹ egudeje ere madzu iphe. Iphe aduje iya mma bụ okputa madzu. ⁸ Ndu Ífuremu anọduje asa nsasa; sụ: “Ayí nweru iphe nshinu; ẹku byaakwaru ayi. Ẹku ono, ayi nweru ono l'ọ ha e-me; ẹ ta phụ urukutu, ayi aru l'ọ bụ iphe dụ ẹji.” ⁹ Obenu l'ọ kwa mbẹdua bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu. Ọ bụ mu bụ onye dufutaru unu l'alí Íjiputu; bụru mu e-me unu t'unu bua lẹ ọlo-ékwa ẹge unu shi ebujẹ teke unu shi agbajẹ eswe-iphẹ oge iya nọ anọno.

¹⁰ “Mu shi ekfujẹ anu ndu nkfuchiru mu; shi iya mee t'ephẹ aphụ àphù; l'anma ẹtu l'igwe.” ¹¹ ?Tí phudu ndu Giledu? Ẹ to nwekwa ephẹ onye abụ iphe. ?Ephẹ agwajẹ oke-eswi lẹ Giledu tọo. Ẹnya-ngwẹja ephẹ e-mekochaa dakashihu; bụru ikpo mkpuma l'ẹke, a kọru okfu.

¹² Jékoṗu gbalaru laa alí Áramu. Yò b́uru l'èke ono; b́e Ízureḷu nò jee ozi t'ò l'ua nwanyi. Yò b́uru oche at́uru b'ò gude kwaa ya aswa. ¹³ Ojejoje b́u onye nkfuchiru iya b'ò gude dufuta ndu Ízureḷu l'alí Íjiputu. Yò b́ukwaruphu onye nkfuchiru iya b'ò gude leta iya ́nya. ¹⁴ Obenu lẹ ndu Ífuremu mewaru iphe eghulaha Ojejoje kẹ damudamu. Nnajiufu iya e-me t'íkpe ochi onye o gburu kwa ya l'ehu; ege ono; b́e ọo-kfukwa iya phụ ugwo iphe-iphere, o meru iya.

13

Ikpe ikperazu, eeku ndu Ízureḷu

¹ O shi abujeru; Ífuremu -kfuwa okfu; madzụ anmahu kpakpakpa. Ífuremu shi b́uru onye, a kwabẹ ugwu nshinu l'alí Ízureḷu. A nonyalephu; yò wata ọbaru Bálu eja; ikpe anma iya; yò nwuhu. ² Nta-a; b́e ndu Ífuremu kabaaru ome ejo iphe. Ephe kpushiru ntẹkpe dobegbaaru onwẹphe; mbụ ntẹkpe, e furu ẹka l'ẹnya gude mkpọla-ocha meshia. Ọ b́u ndu maru ome nka gude ẹka kpushia ya. Iphe ndiphe ekfu b́u: "Lẹ ndu-a egudejekwa madzụ gwoo eja. Madzụ -gbeshi; yo je etsua agwa nweswi ono ọnu." ³ Ọo ya meru iphe ephe a-du l'ọ b́u iyi, ada l'utsu; mbụ iyi, ada lẹ nchi-abọhu, abuje: ọ -datsua; yo phukashihu. Ephe a-du l'ọ b́u eswa, e-phekashihu nù l'ẹke eetsu witu; mbụ l'ọ b́u ẹnwuru-ọku, shi lẹ windo ekposhihu.

⁴ "Obenu l'ọo mbẹdua b́u Ojejoje; b́uru Nchileke unu. Ọ b́u mu b́u onye dufutaru unu l'alí Íjiputu. T'e b'ò dukwa iphe ọdo, unu e-je amaru ọdo; gbahaa mbẹdua, b́u Nchileke; kẹ l'ẹ tọ dukwa onye ndzọta ọdo, nonu; gbahaa mbẹdua. ⁵ Ọ b́u yẹbedua letaru unu ẹnya teke unu nọ l'echi-ẹgu; mbụ l'alí ọkponku ono, enwu phuraphura ono. ⁶ Teke mu nuru ephe nri; b́e mu nujiru ephe ẹpho. Ya ndono; ẹpho ejilephu ephe; ephe awata ọnyi ndu; woru mu zahaa. ⁷ Ọo ya b́u; lẹ mu a-kwaru ephe l'uzo l'ọ b́u oduma; fuaru ephe l'ọ b́u agu. ⁸ Mu a-furu ephe; zijaa ephe ezija l'ọ b́u biye b'a nataru unwu iya. Mu a-zụ ephe l'ọ b́u agu; anẹgu-egbudu alajashia ephe alajashi.

⁹ "Unubẹ ndu Ízureḷu; mu e-mekwa unu t'unu laa l'iyi; kẹ l'unu gbe etso mu okfu. Yò b́uru onye ọphu eyeru unu ẹka; b́e unu gbe etso okfu. ¹⁰ ? Nanụ eze unu nta-a t'ọ bya adzọo unu? ?Nanụ ndu achitsua mkpukpu unu; mbụ ndu ono, unu sụru mu: 'Tẹ mu nụ unu onye eze; mẹ ndu ishi, a-nọdu achị unu.' ¹¹ Tọ dụ iya b́u; mu abya egude iphe eghughu fọtaru unu eze; mu abya egude ẹhu-eghughu nafụ iya unu.

¹² "Ejo iphe ndu Ífuremu mekotaru b'e dokoberu ephe edokobe. Iphe ephe mesweshikotaru b'e deshikwaru dobe. ¹³ Iphe-ẹhuka, oje dule iya phụ l'ọ b́u nwanyi, ime eme. Obenu l'ọ dụ l'ọ b́u nwata, ta madu iphe abujeru: Oge ezeda -rua; tọ madu t'ọ ye ishi l'enu ẹhu nne iya. ¹⁴ ?Bụ tẹ ya kfua ugwo gude gbata ephe tẹ alí-maa ba aka ephe ike tọo. ?Ya e-ye iphe l'itumo gude gbata ephe l'ẹka anwuhu. Nggube anwuhu; ?bụ awe; b́e iphe ono, i gude egbu madzụ ono nọ? Nggube alí-maa; ?nanụ iphe ono, iigudeje emebyishi madzụ ono? Ya ta byakwa bya aphuru ngu imiko. ¹⁵ Ẹ tọ nwekwa mẹ Ífuremu byaru bya azua karia unwunna iya ndu ọphu; b́e oke pherephere, shi l'ẹka Ojejoje e-shilekwaa l'uzo ẹnyanwu-ahata byakfuta ephe. Oo-shi l'uzo echị-ẹgu bya amichakota mini ndu Ífuremu. Ishi nggele ephe atabuhu. Wẹlu ephe akposhihu nkụ. A tuko iphe b́u ẹku, o shi kpata akpata ruta. ¹⁶ Ndu Samériya e-vuru iphe dụ

èji, èphe metaru; kẹ l'èphe kwefuru Nchileke èphe ikè. Ọo ogu-mbeke; bẹ ee-gude gbushikota èphe. Ẅnwegirima èphe ndu ọphu angu ẹra; bẹ ee-tufashi etufashi; dzufushia Ẅnwanyi èphe ndu ọphu dọ ime èpho."

14

Hosíya arọ ndu Ízurelu

¹ Unubẹ ndu Ízurelu; unu lakfuta Ojejoje, bọ Nchileke unu! Ọ kwa iphe dọ èji, unu eme meru iphe unu daru! ² Unu gude okfu-ọnu unu gude lakfuta Ojejoje. Unu bya asọ iya: "T'ọ gvaru ayi nvọ l'èjo iphe, ayi l'ọ ha. T'ọ gudenu kẹ l'ọ bọ onye emeje eze-iphe-ọma nata ayi; ẹge ayi e-gudekwanu okfu-ọnu ayi gwaa ya! ³ Ndu Asiriya ta adzọ-ghekwa ayi. Ayi te ekeheru ikè egheru inya-ọgu ọdo. Ayi te egudehe ọnu ayi sọ agwa l'ọo ya bọ Nchileke ayi; mbọ agwa, bọ ayibedua gude ẹka ayi mee ya. Ọ bọ nggu Nnajiufu bọ onye aphujeru onye a tọru nwogbee imiko."

Ẅkwa ndzọ ọphungu l'èhu Ízurelu

⁴ Ojejoje sọru:

"Ya e-me; èphe abụ-buhu ndu agharaba.

Ya abya atushihu ọkpoma; yeru èphe obu;
kẹ l'èphe ta aduhedu mu ashị.

⁵ Ya a-duru ndu Ízurelu;

l'ọ bọ iyi l'adaru èphe.

Yọ ja pulapula l'ọ bọ okfukfulike.

Ọgbaragba iya abamia

abami l'ime alì l'ọ bọ

oshi sida Lébanọnu.

⁶ Ẅnwu iya ndu ọphu dọ

nongini-nongini a-jakashì;

malahaa mma l'ọ bọ oshi olivu.

Mkpọ iya a-dù l'ọ bọ

mkpọ oshi sida Lébanọnu.

⁷ Madzọ a-bya bya

adọlahaaru lẹ mkpuli iya ọdo.

Ọo-nọdu aja pulapula l'ọ bọ akpe;

mbọ ọo-kfọ kpuru

yegelengu l'ọ bọ vayinu.

Ẅdu iya atọko ẹkemeke

ngaa l'ọ bọ mkpọ mẹe,

shi Lébanọnu.

⁸ ?Bọ ngunu ọdo;

bẹ ndu Ífuremu; èphe lẹ nte ji;

l'ẹke ọ kwa yẹbe Ojejoje

azajẹ èphe oku; l'eleta èphe ẹnya.

Ọ kwa yẹbedua bọ

oshi payinu ono,

ẹkwọ iya jiru ejiji ono.

L'unu amja nebyi;

kwa yẹbedua b'ọ shi l'ẹka."

Mkpọ-chi ishi iya

⁹ ?Bọ onye bọ onye, maru iphe? T'ọ mutakwa iphe l'iphe-a! ?Bọ onye bọ onye iphe edoje ẹnya ọhuma? T'ọ dokotakwa iya ẹnya! L'uzo kẹ Ojejoje

dùkotakwa nhamunha. Yò buri ndu doberu ẹka ndoo eshi iya. Obenu ẹ
ndu kwefuru ikè; bẹ ẹkfu aduje; m'ẹphe je iya eshishi.

Jówèlu

1 Ówaa bú ozi, Ojejoje ziru Jówèlu Petuwèlu.

Igube abya ogu

- 2 Unu nukwaa iphe-a;
unubẹ ndu bú ogurennya!
Unu gebekwa nchi;
unubẹ ndu bu l'alì-a l'unu ha!
Egbe iphe owaa;
?o mejehawaru l'oge nk'unu?
?T'o mejehawaru
l'oge kẹ nna unu oche phẹ?
- 3 Unu kọoru iya unwu unu!
T'unwu unu kọoru iya
unwu nk'ephe;
unwu nk'ephe akọoru iya
ogbo ophu abya nù.
- 4 L'iphe o-tsu-dududu igube taphodoru;
bẹ utso-igube byaru bya ataa.
Ophu utso-igube taphodoru;
bẹ o-kfu-kpudakpuda igube byaru bya ataa.
Ophu o-kfu-kpudakpuda igube taphodoru;
bẹ mkpakparamatsù igube byaru bya ataa.
- 5 Unu tehu etehu;
unubẹ ndu mée guderu;
wata ekwa!
Unu chiá mkpu; unubẹ ndu mée!
Unu kpọo mkpu kẹ lẹ mée ophungu ono
b'a lofuwaru unu l'onu!
- 6 L'o nweru mba, byaru bya afuáru ndu alì mu.
Ndu ono bú ndu ike;
ophu aagutadu ephe l'ogu.
Eze, nọ ephe l'onu dukota l'ọ bú k'agu;
epyi, nọ ephe l'onu adu
l'obu epyi nne agu.*
- 7 O ripyawaru mgbo vayinu mu;
bya emewa oshi figu mu;
yọ búru iyi.
O swashiwáru iya úgbò tufashia;
ekali iya achakọta oswi kpalakpala.
- 8 Unu gua aphù l'ọ bú
nwamgboko, yeru uwe-aphù,
l'agu aphù nwoke, abya okfu iya.
- 9 Ngweja-nri;
mẹ lẹ ngweja-mée;
bẹ gvúwaru nù l'eze-ulo Nchileke.
Ndu achijeru Nchileke ẹja nọ l'aphù;
mbù ndu ono, ejeru Ojejoje ozi ono.
- 10 Okfu, a kọshiru akọko búkotawa iyi.

* 1:6 1:6 Àph 9:8.

Alì gbe agúwa aphù;
 kẹ́ l'íphe a kọ́ru iya mebyishihuwaru.
 Mée ọ́phunḡu tashihuwaru;
 to nwehe iphe atatajẹ́ lẹ́ manù olivu.

- 11 T'ónu kpòkwaa unu okfu;
 unubẹ́ ndu akọ́ okfu!
 Unu kpọ́o mkpu;
 unubẹ́ ndu akọ́je vayínu!
 Unu gua aphù witu;
 mẹ́ balì unu;
 kẹ́ l'íphe e meberu l'okfu yifukotaakwaru.
- 12 Oshi vayínu kpọ́shihuwaru nkù;
 oshi figu anwùkotawa kpaá.
 Oshi útara-okumu;
 mẹ́ nkfu; ọ́waa údara;
 mẹ́ l'íphe bú oshi,
 nọ́kota l'ẹ́gu l'ọ́ ha
 kpọ́shihuwaru nkù;
 kẹ́ l'íphe emeje t'ẹ́hu
 tsọ́ madzù ẹ́na
 nwùkotawaru kpaá.

Ízuru; unu kwaa izimana.

- 13 Unu yee uwe-aphù;
 wata ọ́gu aphù;
 unubẹ́ ndu achijeru Nchileke eja!
 Unu kpọ́o mkpu;
 unubẹ́ ndu ono, anọ́duje eje
 ozi l'ẹ́nya-ngweja ono!
 Unubẹ́ ndu ono,
 nọ́ l'ifu Nchileke mu eje ozi ono;
 unu yee uwe-aphù
 nọ́kota ẹ́nyashi kpamu;
 kẹ́le ngweja-nri;
 mẹ́ ngweja-mée;
 b'ẹ́ te gudejehedu abya l'ùlo Nchileke unu.
- 14 Unu raa ya arara t'a swjaru
 Nchileke aswíswi, dù nsọ́!
 Unu tũa ndzuko, a-dùru Nchileke iche!
 Unu kukobe ndu bú ọ́gurennya;
 mẹ́kpo iphe bú ndu bú l'ali-a l'ọ́ ha;
 t'ẹ́phe dzukoo l'ùlo Ojejoje, bú Nchileke unu;
 raa ẹ́kwa raku Ojejoje.
- 15 Haa! Ege mbọ́ku ono onanu
 a-dúkwanu; kẹ́ l'eswe
 Ojejoje dúakwa ntse.
 O bú mbọ́ku,
 Ọ́karibe-Kakọ́ta-Ike
 e-mebyishi iphemiphe ọ́bule.
- 16 ?Tọ́ gbadù ayi l'ifu
 teke nri bataberu l'ùlo Nchileke ayi;
 bya agbaa ayi l'ifu
 teke ẹ́hu tsọ́-beru ayi ẹ́na;
 ayi etee ẹ́swa l'ùlo Nchileke ayi.

- 17 Iphe a kuru akuku
 l'ali kpòshihuru nkù.
 Iphe bu ùlo nri
 adaburu ophorokpo;
 o'ba, nonu adakpòshihu;
 ke l'iphe e meberu l'ali yifuru eyifu.
- 18 Unu lewaru ege eswi atsugbaa ude;
 elu l'ara nmaa nmaa;
 ke l'e to nwedu nri,
 ephe e-ri;
 mbu jeyekpo l'aturu;
 be tuko nonu l'iphe-ehuka.
- 19 O kwa nggube Ojejoje;
 be mu araku;
 ke l'eke anu ataje nri
 l'echi-egu; be oku dzufuwaru;
 mbu l'iphe bu oshi, non l'egu ono;
 be oku kefuwaru;
- 20 Anegu-egbudu tsotsua
 l'atu henguhengu l'achò ngu.
 Iphe bu nggele, nonu;
 be tashihuwaru nu;
 oku adzufuwa eke elu ataje nri.

2

Igube, etsu gbigbigbi

- 1 Unu gbua upyoku le
 Ugvu Záyonu!
 Unu echia mkpu-ogu
 l'ugvu mu ono, du nsò ono!
 T'iphe bu ndu bu
 l'ali-a nmakwa kpakpakpa;
 ke l'eswe Ojejoje abyaakwa;
 mbu l'o ruakwaru eruru.
- 2 Mboku ono a-gba ochi;
 dukota gadzugadzu.
 Mboku ono;
 be urukpu a-phukputa ekemeke obule;
 ochi agbakota dudurudu.
 Ikpoto ndu soja,
 ndu ike non awu gidigidi
 atso nyikunyiku abya
 l'o bu ochi nchi-abohu
 sakputaru eli eze ugvu;
 mbu egbe iya ophu
 ta dubudua keshinu ndiche;
 ophu o byadu adu l'ogbo ophu abya nu.
- 3 Oku non ephe l'uzo ifu
 l'ekepyashi iphe ekepyashi;
 nonu ephe l'azu l'enwu phophopho.
 Ali, non ephe l'ifu dulephu
 l'o bu mgbabu Idenu;

l'uzo azu bu echi-egu,
daburu ochobo;
to du iphe anahuje ephe anahu.

⁴ Ephe gbaru ugbugba inya;
l'akfu karagidingu
karagidingu l'o bu
inya-ogu.

⁵ Igidi ephe dulephu
l'o bu igidi ugbo-inya;
l'eke ephe akfu
gidimu-gidimu l'eli ugvu.
Igidi ephe dulephu l'o bu
oda ekperima, oku adzu;
mbu l'o bu ikpoto ndu soja,
a chikoberu onu gude eje ugu.*

⁶ Iphe bu mbakeshi,
phuru ephe anoduje ata chichichi.
Iphe bu onye phuru iya nu
alajeru iya ehụ iche.

⁷ Ephe eshigabeje k'ogu
l'o bu ndu ike ka l'ogu;
l'enyije upho-mkpuma l'o bu ndu soja.
Ephe akpoje giriri; l'adzo eje;
ophu o dudu onye ahaje
eka iya nk'iya;
shia eka iya odo;

⁸ to du onye akwaje ibe iya akwakwa.
Onyenonu akfujeru jingu l'adzo eje.
Ephe adzoje je adajahu ugu;
ophu ephe ejebedu vudo.

⁹ Ephe ezehuje zeba le mkpukpu;
l'enyi upho-mkpuma godogodo;
nyitsua nyiba l'ime ulo;
shi le windo bahu
l'ulo l'o bu ndu iphura.

¹⁰ Mgboko anmakota ephe
jijiji l'ifu.
Akpamigwe l'anma yikayika.
Enyanwu yele onwa agbakota ochi;
mkpo-kpodo ta fuhe.†

¹¹ Ojejoje no ndu soja iya l'ifu
l'ekfu iphe eme nu;
kele ndu aluru iya ugu
bu 'aguta aguta; ege ono;
be ike du ndu,
emeje iphe o kfulu.
Eswe ke Ojejoje
bukwa oke uboku; du egvu.
?Bu onye ha k'okpofu iya l'ifu?‡

Unu kpuhaa obu unu

* 2:5 2:5 Àph 9:7, 9. † 2:10 2:10 Àph 9:2. ‡ 2:11 2:11 Àph 6:17.

12 Ojejoje sùru:

“Lẹ nta-a bulekwa ẹgwa.
Unu gude obu unu l'ọ ha lakfuta iya!
Unu swia aswiswi;
gude ẹkwa; daa ẹhu lata!”

13 Unu lajaa obu unu;

haa olaja uwe!
Unu lakfuta Ojejoje,
bù Nchileke unu;
kẹ l'oomeje eze-iphe-oma;
ẹge ono b'ọ phuje imiko!
Ẹhu te eghujedu iya
eghughu ẹgwegwa.
N-yemobu nk'iya
aburu 'o nwe agwugwu.
Ẹge ono b'ẹ tọ tujedu
kparara ome tẹ madzụ jee iphe-ẹhuka.

14 ?A maru m'ọo-ghakobe

phuaru unu imiko;
mbù goru ọnu-oma nù unu;
meeru unu iphe-oma;
mbù nù unu nri; mẹ mẹe,
unu e-gudeje l'agwa Ojejoje, bù Nchileke unu.

15 Unu gbu ọpyoku obu lẹ Ugvu Záyọnu!

Unu raa ya arara t'a swiaru
Nchileke aswiswi, dù nsọ!
Unu tọ ndzuko,
a-dùru Nchileke iche.

16 Unu chikobe ndu Ízurelu l'ẹkalanu!

Unu emee tẹ ndu, byaru
ndzuko ono dù nsọ!
Unu kukobe ndu bù ọgurennya;
unu achikobe unwegirima;
mẹ ndu ọphu eechekwadu ẹra!
T'onye luru nwanyi
k'ophungu hakwaa
mkpura iya lufuta;
nwanyi, a luru k'ophungu
ahaa mgbalabù iya!

17 Tẹ ndu, achijeru Nchileke

ẹja, bù ndu ejeru Ojejoje ozi raa ẹkwa
lẹ mgbaku nwulo, eeshije
abahù l'eze-ulo Nchileke yẹle ẹnya-ngwẹja.

T'ẹphe kfua; sù:

“Nggube Ojejoje;

phunuaru ndu nke ngu imiko!
Be emekwa tẹ ndu ono,
bù òkẹ-iphe ngu ono
bùru iphe ee-gude eme
iphe ọchi!

T'ẹphe ba bù iphe mbakeshi
nonu e-gude atụ mgbonu.

?Nanù ẹge ee-me t'a

wata okfuru ndu Ízurelu:

'?Bụ awe; bẹ Nchileke unu ọbu nọ?' "

Ọnu, Ojejoje e-ye

- 18 Ono teke Ojejoje a-wata
oko okopfo l'okfu ẹhu
ndu alì ono, bụ ndu nk'ia ono;
bya aphụaru ndibe iya imiko.
- 19 Ojejoje eyeeru ẹphe ọnu; sụ:
"Ya evutaakwaru unu nri
yele mẹe ọphungu;
mẹ manụ olivu
Ya a-nụ iya unu; nụ iya k'etsutsu iya.
Ya te emehedu unu t'unu
buru iphe iphe bụ mbakeshi
e-gude l'eme ọnu-ọchi.
- 20 Ya a-chì-mihuru unu
ndu soja ono, shi l'uzo
isheli ono achì-mihu;
mbụ je achìru ẹphe ye
le kpọkpokirikpo alì,
e-te nweđu iphe nọ iya nụ.
Ọgbo ivuzọ ọgu ẹphe;
bẹ ya a-chìru ye
l'eze ẹnyimu ọzo
ẹnyanwu-ahata;
chìru ndu ikperazụ ọgu ẹphe
ye l'eze ẹnyimu ọzo ẹnyanwu-arìba.
Nshishi odzu ẹphe
a-nọdu achì madzụ ọso."
Iyee. Iphe Ojejoje meru pakwaru ẹka.
- 21 Ba atsushi egvu nggube alì Ízurelu!
T'ẹhu gbe tso-chia ngu ẹna; nggu etee ẹswa;
kele Ojejoje; bẹ mekotawaru iphe ha nshinu.
- 22 Unu ba atsushi egvu unubẹ anụ, bu l'ẹgbudu;
kẹ l'ẹke unu atajẹ nri,
nọ l'echi-ẹgu abyawa oruta iru.
Oshi abyawa ọmishi nebyi.
Oshi figu yele vayinu
abyawa ome ike ẹphe.
- 23 Ẹhu tsoje unu ẹna;
unubẹ ndu Záyọnu!
Unu tee ẹswa Ojejoje,
bụ Nchileke unu;
kẹ l'ọ chìwaru mini adada ọdungu,
bụ iphe o gude aguru unu nvụ.
Ọ watawaru ọchishiru unu mini;
mbụ ọ chì mini ọdungu;
mẹ mini udzu-mini
ẹge o shi achìjehawa iya.
- 24 Ẹke, eetsuje witu; bẹ witu
e-mekochaa ji.
Iphe eeyeje mẹe;
bẹ mẹe ọphungu yele
manụ olivu e-mekochaa ji;

l'awùshihu awùshihu.

- 25 “Yèbe Ojejoje a-kfua
 unu ugwo k'afa olemole
 ono, igube takotaru iphe unu ono;
 mbù oke igube;
 igube ndu ogbo lanu iya;
 mē ndu k'otsu-dididi iya;
 mbù ndu soja iya ono,
 ike dū, ya yeru t̄aru unu ono.
- 26 Unu e-nweru iphe unu
 a-nodu eri t'èpho ji unu;
 nwee k'etsutsu iya.
 Obenu l'ò kwa Ojejoje,
 b̄ Nchileke unu;
 b̄ unu e-tu epha;
 mbù onye ono, meru unu
 iphe dū biribiri ono.
 Ndibe iya; b̄ ya te
 emehedu iphe-iphere odo.
- 27 Teke ono; b̄ unu a-ma
 l̄ ya n̄-a l̄ Ízurèlu;
 maru l'ò b̄ iya b̄ Ojejoje, b̄ Nchileke unu;
 l'è t̄o d̄udu onye odo, n̄nu.
 Ophu iphere 'abyadu bya eme ndu nk'ia odo.

Eswè Ojejoje

- 28 “E -metsua; b̄ ya a-wuta Ume iya;
 wùshi iphe b̄ madz̄u.
 Ūnwu unu ndu k'unwoke;
 mē ndu k'unwanyi
 e-kfuchiru Nchileke;
 ndu b̄ oguren̄ya unu
 a-r̄o nr̄o;
 unwu-okor̄o bya unu apha àph̄u. §
- 29 Mb̄oku ono;
 b̄ ya a-wukwaphu Ume iya
 l'èhu ndu ozi iya ndu k'unwoke;
 mē ndu k'unwanyi.
- 30 Ya e-koshi iphe-ophulen̄ya l'igwe;
 koshi iya l̄ mgboko kparamukpamu.
 Aa-ph̄u mee yele oku;
 mē okpo-tututu enwuru-oku.
- 31 Ee-eme enyanwu;
 t'ò gbaa ochi;
 mee onwa t'ò buru mee; t̄emanu yo rua;
 mbù oke uboku Ojejoje ono,
 a-dū egvu ono.*
- 32 Iphe b̄ onye kpo-kuru
 epha Ojejoje; b̄ aa-dz̄ota;
 kele ndz̄ota a-n̄o l̄
 Ugvu Záyonu;

§ 2:28 2:28-32 Ndu 2:17-21. * 2:31 2:31 Àph 6:12.

mẹ lẹ Jerúsalemu, bụ ẹge Ojejoje kfulu iya.
Ndzọta onọ a-nọru ndu
a-wafunu,
bụ ndu Ojejoje kuru.”†

3

Ikpe, ee-kpe iphe bụ mbakeshi

- ¹ “O -rulephu mbọku onọ,
mbụ teke yẹbe Ojejoje
e-dobephu ndu Júda;
mẹ ndu Jerúsalemu
azụ l’ọnodu ọma ẹphe;
- ² bẹ ya a-chịta iphe bụ mbakeshi;
chịta ẹphe jeshia lẹ
Nsụda Jehoshafatu.
O bụ l’ẹke onọ;
bẹ ya a-nọdu kpee ẹphe ikpe;
kẹ ndu onọ, bụ òkè-iphe iya onọ;
mbụ ndibe iya, bụ ndu Ízurelu;
kẹ l’ẹphe chikashiru ẹphe;
ẹphe edzuru iphe bụ mbakeshi;
bya eworu alị yẹbe Ojejoje kee.
- ³ Ẹphe turu ẹnwa gude kee ndibe iya;
bya egude ụnwu-okoro
gbata ụnwanyi ọkpara;
bya ereshia ụnwu-mgbọko
gude gaa mée; t’ọ buru l’ẹphe angwa mée.
- ⁴ “?Bụ ngunu; bẹ unu a-guru nụ iya; unubẹ ndu Táya; mẹ Sayidonu; mẹ iphe bụ unubẹ ndu ọnu-ogo Filisutiya l’unu ha? ?Bụ iphe ya meru; bẹ unu akfụ iya ụgwọ iya tọ? O -buru l’ọ bụ ụgwọ; bẹ unu akfụ iya; bẹ ya e-kwo-o gburumu; mee ẹgwegwa bya eworu iphe unu metaru tukobe unu l’ishi; ⁵ kẹ l’unu wotaru mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo yẹbe Ojejoje; bya egwoo ẹku iya ndu ọphu katsua mma je akube l’ulo nte unu. ⁶ Unu chitaru ndu Júda; ẹphe lẹ ndu Jerúsalemu je eree ndu Girísu; k’ọphu ẹphe a-nọdu ote-ẹnya l’alị ẹphe.
- ⁷ “Ya e-je edulata ẹphe l’ẹke onọ, unu chiru ẹphe je ereshia onọ. Iphe onọ, unu meru ẹphe onọ; bẹ ya a-byabẹ unu l’ishi. ⁸ Ya a-chịta ụnwu unu: ndu k’unwoke; mẹ ndu k’unwanyi reshia ndu Júda; ẹphe achịta ẹphe ree ndu Sabiya, bụ ọha, kwata nọdu l’ẹke, teru ẹnya.” Onọ iphe Ojejoje kfulu ndono.
- ⁹ Unu kfulkwaaru iphe bụ
mbakeshi t’ẹphe
kwakọbekwa k’ọgu!
Unu mekwaa tẹ ndu ike
ọgu nọ wụ-lihu!
T’iphe bụ ndu ọgu
wuritakwa ntse bya ọgu!
- ¹⁰ Unu kpukwaa ọgu unu t’ọ buru ọgu-mbeke!
Unu akpua nkogo unu t’ọ buru ara!
T’onye ike gvuru sukwa:

† 2:32 2:32 Róm 10:13.

“L’ike nọokwa iya nta-a!”

- 11 Unu dzukobekwa;
 iphe bụ mbakeshi!
 Unu shi l’èkemeke ọbule
 bya edzua l’èke ono!
 Nggube Ojejoje;
 menua tẹ ndibe ngu,
 bụ ndu ọgu
 shi l’imigwe wụ-zita!
- 12 “T’iphe bụ mbakeshi delihu;
 tsọru nyịku nyịku laa
 Nsuda Jehoshafatu;
 kẹ l’ọ bụ l’èke ono;
 bẹ yẹbe Ojejoje a-nọdu
 kpee iphe bụ mbakeshi, bupheru iya
 mgburumgburu ikpe.
- 13 Unu chilishia mma unu;
 kẹ l’iphe e meberu l’alị chaakwaru.
 Unu bya adzọshia akpuru vayinu ọbu;
 kẹle nsukutu, aadzọshije
 mẹe vayinu jiwaru;
 ege iphe eeyeje mẹe jikwaruphu.
 O kwaphu ege ono;
 bẹ ẹjo iphe ẹphe jiru.”
- 14 Igwe-ọha; bẹ jiru
 Nsuda O-bua-ikpe;
 kẹ lẹ mbọku kẹ Ojejoje ọwakwa ntse.
 Yọ buru lẹ
 Nsuda O-bua-ikpe ono;
 bẹ ọo-mụkota.
- 15 Ẹnyanwu yẹle ọnwa;
 bẹ ee-me t’ọ gbaa ọchi;
 mkpọ-kpodo ta afụ.
- 16 Ojejoje a-nọdu lẹ Záyọnu dee ekiri;
 nọdukwaphu lẹ Jerúsalemu dee edede.
 Mgboko mẹ akpamigwe
 a-nmaa jijiji.
 Obenu l’ọ bụ lẹ Ojejoje;
 bẹ ndu nk’iya a-gbabeje;
 zeeru ndzụ;
 mbụ a -gbabe-a-dzuru k’unwu Ízurelù.
- Ọnu-ọma Nchileke l’èke ndu nk’iya nọ*
- 17 “Ono teke unu a-ma lẹ yẹbe Ojejoje,
 bụ Nchileke unu; bu ebubu lẹ Ugvu Záyọnu;
 mbụ ugvu ono, ọduru iya nsọ ono.
 Jerúsalemu a-dụ nsọ;
 to nwehe lẹ ndu ọhodo abya alụa ya ọdo.
- 18 O -rulephu mbọku ono;
 bẹ iphe bụ eze ugvu
 a-nọdu atsọshi mẹe ọphungu;
 nwugvu, nọnu nù
 l’atsọshi mini ẹra-eswi.

Iphe bú nggele,
 nọ l'ali
 Júda a-nọdu atsokota atsotso.
 Ogba-mini agbafuhu
 l'eze-ulo Nchileke;
 wata otso l'ọbu mini;
 shi l'ẹke ono agba mini ẹ nsuda Sitimu.

- ¹⁹ Obenu ẹ ẹjiputu;
 ẹ ẹgbara a-kfu.
 Ẹdọmu aburu echi-ẹgu, daburu ochobo.
 Ishi iya aburu l'ẹphe meru
 ndu Júda akpamara;
 mbu l'ẹphe gbushiru
 ndu ẹ-ta adudu iphe
 ẹphe meru l'ali ono.
- ²⁰ Ali Júda; ẹ ee-bu ebubu jeyewaru;
 bukwaaphu ẹ Jerúsalemu
 tsube l'ogbo sweru l'ogbo.
- ²¹ Ya a-gwata ẹphe ugwo ọchi ndu ono,
 ẹphe gbushiru ono.
 Ya ta ahakwa ẹphe k'ikpe, nmaru ẹphe;
 ẹle ẹbe Ojejoje bu ẹ Záyonu.”

Émọsu

1 Ọwaa bụ ozi, Émọsu ziru. Émọsu yị lẹ ndu eche aturu lẹ Tékowa. Ọwaa bụ iphe ọ phuru l'aphù l'okfu ẹhu ndu Ízurelu teke Uzáya shi bụru eze ndu Júda; Jeróbuwamu Jehowashi aburu eze ndu Ízurelu. L'ọ phutsuaru àphù ono; b'a nọru afa labu; bẹ alì nmadẹru jijiji.

Ikpe, ee-kpe ndu obutobu Ízurelu

2 Émọsu sọru:

Lẹ Ojejoje nọkwa lẹ Ugvu Záyonu l'aba mba;
nọdukwapu lẹ Jerúsalemu l'ede edede.
Èke ndu, eche aturu
anọduje eche aturu
kpọshihuwaru nkụ;
eli eli Kamẹlu anwụkotawa kpa.

3 Ojejoje sọru:

"Lẹ keshinu ndu Damásukọsu
chịwaru ẹka ye l'ome ẹjo iphe;
e-gude ọwaa ekfu;
ẹphe eme ọdo eye iya;
bẹ ya te eselakwaru ẹphe
ẹka azu l'oke ẹhu-eghughu
iya; kẹ l'ẹphe kụwaru ndu
Giledu pyaapya;
l'ọbu onye gude
mgboro-ígwè l'echi ereshi.

4 Ya a-tụ ọku l'ulo Hazẹlu;
t'ọ dzukota iphe bu ulo,
Bénu-Hadadu kpuru;
yo shihutsua ike.

5 Ya a-kukposhi obu-edukfu Damásukọsu.
Ya e-gbu onye eze ono,
nọ lẹ nsuda Avenu ono; gbua onye ono,
mpalẹka-eze nọ l'ẹka lẹ Bétu-Ídenu ono.
Ndu Áramu; bẹ aa-kpu lẹ ndzụ laa Kíru."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

6 Ojejoje sọru:

"Lẹ keshinu ndu Gáza chọwaru
ẹka ye l'ome ẹjo iphe;
e-gude ọwaa ekfu;
ẹphe eme ọdo ye iya
bẹ ya te eselakwaru ẹphe
ẹka azu l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'ẹphe kpuru mba ophu lẹ ndzụ
bya eworu ẹphe ye l'ẹka ndu Édọmu.

7 Ya a-tụ ọku l'upho-mkpuma Gáza;
yọ dzukota iphe bu ulo,
a kpuru;

yo shihu ike l'ime iya.

⁸ Ya e-mebyishi onye eze,
nọ lẹ Ashudodu;
yele onye ono, mpaleka-eze
nọ l'eka lẹ Ashikelonu ono.

Ya a-dabẹ ndu Ékuronu ẹka l'ẹhu
jeye teke ndu Fílisutiya
a-lakota l'i yi l'ephe ha."

Ono iphe Okaribe-Kakota-Nụ ekfu ndono.

⁹ Ojejoje sụru:

"Lẹ keshinu ndu Táya chiwaru
ẹka ye l'ome ẹjo iphe;
e -gude ọwaa ekfu;
ephe eme ọdo eye iya;
bẹ ya te eselakwaru ephe
ẹka azu l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'ephe kpuru mba l'ophu lẹ ndzu
woru ye l'eka ndu Édomu;
shi ẹge ono woru ndzu,
ephe l'unwunne ephe gbaru
nmaa phulaphula.

¹⁰ Ya a-tu ọku l'upho-mkpuma Táya;
yọ dzukota iphe bu ọlo,
a kpuru;
yo shihu ike l'ime iya."

¹¹ Ojejoje sụru:

"Lẹ keshinu ndu Gáza chiwaru
ẹka ye l'ome ẹjo iphe;
e -gude ọwaa ekfu;
ephe eme ọdo eye iya;
bẹ ya te eselakwaru ephe
ẹka azu l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'o gude ogu-mbeke chia nwunne iya ọso;
t'ọ phuru iya imiko lẹ phuu;
kẹ l'ẹhu ghuleru iya phu
eghughu ẹge ono tugburu;
ophu obu-ọku nk'ia ta dazitabua adazita;
tọ du onye duru ike go-zita iya ago-zita.

¹² Ya a-tu ọku l'upho-mkpuma Témanu.
Yọ dzukota iphe bu ọlo,
a kpuru;
yo shihu ike lẹ Bọzura."

¹³ Ojejoje sụru:

"Lẹ keshinu ndu Amonu chiwaru
ẹka ye l'ome ẹjo iphe;
e -gude ọwaa ekfu;
ephe eme ọdo eye iya;
bẹ ya te eselakwaru ephe
ẹka azu l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'unwanyị, du ime l'alị Gíledu;
bẹ ephe washiru epho;
okfu l'ephe eme tẹ óke-alị ephe ka ọsa.

¹⁴ Ya a-tu ọku l'upho-mkpuma Rába;

yọ dzukota iphe bụ ụlo,
 a kpuru;
 yo shihu ike l'ime iya.
 Aa-nọdu echi mkpu ọgu l'ẹke ọgu ada;
 oke pherephere a-nọdu ephe;
 l'oke mini, achị nụ.

15 Aa-kpu eze ephe lẹ ndzụ;
 kpua kpua ndu bụ ishi
 l'alì-eze iya laa alì ọdo.”
 Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

2

Aphụ, aa-nụ ndu Móabu

1 Ojejoje sụru:

“Lẹ keshinu ndu Móabu chīwaru
 ẹka ye l'ome iphe dụ ẹji;
 e -gude ọwaa ekfu;
 ephe eme ọdo eye iya;
 bẹ ya te eselakwaru ephe
 ẹka azụ l'oke ẹhu-eghughu iya;
 kẹ l'ọkpu onye eze ndu Édọmu;
 bẹ ephe kpọru ọku;
 jeye yọ bụru uke.

2 Ya e-ye ọku l'alì Móabu;
 yọ dzukota iphe bụ ụlo,
 a kpuru;
 yo shihu ike lẹ Keriyotu.
 Ndu Móabu a-gvụ
 l'ẹke eechi mkpu ọgu;
 l'eegbu ụpyoku.

3 Ya e-gbu onye achị ephe;
 gbua gbua ndu, o yeru l'ishi l'ephe ha.”
 Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

4 Ojejoje sụru:

“Lẹ keshinu ndu Júda chīwaru
 ẹka ye l'ome iphe dụ ẹji;
 e -gude ọwaa ekfu;
 ephe eme ọdo eye iya;
 bẹ ya te eselakwaru ephe
 ẹka azụ l'oke ẹhu-eghughu iya;
 kẹ l'ephe jikaru ekemu Ojejoje;
 jika ome iphe ọ tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje.
 Ọ bụ ụgho ono, nna ephe je etsoru ono;
 bẹ duphuru ephe.

5 Ya a-tụ ọku l'ụpho-mkpuma Júda.
 Yọ dzukota iphe bụ ụlo,
 a kpuru;
 yo shihu ike lẹ Jerúsalemu.”

Ikpe, ee-kpe ndu Ízurẹlu

6 Ojejoje sụru:

Lẹ keshinu ndu Ízurẹlu chīwaru

ẹ̀ka ye l'ome ẹ̀jo iphe;
 e -gude ọ̀waa ekfu;
 ẹ̀phe eme ọ̀do;
 bẹ̀ ya te eselakwaru ẹ̀phe
 ẹ̀ka azu l'oke ẹ̀hu-eghughu iya;
 kẹ̀ l'ẹ̀phe reru ndu doberu
 ẹ̀ka ndoo l'ugwo, ẹ̀phe ji;
 bya eree ndu, ẹ̀ taa dudu
 ike ọ̀zu m'oo eri akpọ̀kpa;
 t'ẹ̀phe gude dochita ugwo, ẹ̀phe ji ẹ̀phe.

7 Ẹ̀phe adzoje ndu ukpa
 okpa l'ishi;
 dzo-mia ẹ̀phe l'evevee.
 Ndu aakpa ẹ̀hu;
 bẹ̀ ẹ̀phe te ekpejeduru ikpe, du maa.
 Nna lẹ̀ nwa anọ̀duje ara nwamgboko lanu;
 shi ege ono turua ẹ̀pha yẹ̀be
 Ojejoje ono, du nsọ̀ ono.

8 Ẹ̀phe azetsujee l'iku iphe bu
 ẹ̀nya-ngweja, du iche iche
 l'eli uwe, e yeru l'itumo.
 Epe anọ̀duje l'ulo agwa ẹ̀phe
 l'angu mee, e retaru lẹ̀ nre.

9 Ya mebyishiru ndu Amọ̀ru l'ifu ẹ̀phe;
 mbu ndu Amọ̀ru obu,
 hatsua ogologo l'obu oshi sida;
 bya eshihu ike l'obu akpurata.
 Ya mebyishiru nebyi,
 o miju l'eli;
 mebyishia ogbaragba iya l'ali.

10 "Ya shi l'ali Ijiputu dufuta unu;
 bya edua unu ukporo afa labu l'echi-egu;
 k'ophu ya a-nu unu ali ndu Amọ̀ru.

11 Ya byakwaruphu bya
 afofuta unwu unu unwoke
 t'ẹ̀phe buru ndu nkfuchiru;
 bya afofutakwaphu unwu
 unu ndu k'okorobya
 t'ẹ̀phe buru ndu riburu nte l'ifu Nchileke.
 Unube ndu Izurelu;
 ?bu ẹ̀jo-ire to?"

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

12 Obenu l'unu meru ndu ono,
 riburu nte ono; ẹ̀phe angua mee;
 bya asu ndu nkfuchiru
 t'ẹ̀phe be ekfuhe iphe
 Nchileke ziru ẹ̀phe.

13 "Nta-a; bẹ̀ ya a-byaru unu ishi ye l'ali;
 ege ono, ẹ̀pho edejeru ugbo-ivu
 lẹ̀ mini teke e doru iya witu ono.

14 Ndu okpa-egwa ta anahukwa;
 to nwe iphe ndu,
 agburu-ẹ̀hu e-gude

agburu-ẹ̀hu ẹ̀phe eme;
 ọ̀phu ndu mkparawa
 'adukwa ike ọ̀dzo ẹ̀phe ndzụ.

15 Ndu, maru ọ̀gba akfù
 te ekekwaru ọ̀kpa;
 ọ̀phu ndu, maru ọ̀gba ọ̀so
 'adukwa ike agbala;
 ọ̀phu ndu agbaje ìnya
 'adukwaphu ike ọ̀dzo onwẹ̀phe.

16 Mbọ̀ku ono; bẹ̀ ndu,
 bụ ọ̀-ka-mkparawa
 a-gbakwaru ọ̀tu gbalaa."
 Ono iphe Ojejeje ekfu ndono.

3

Ndu a-gba ndu Ízurẹ̀lu ekebe

1 Unu ngabẹ̀kwa nchi; nọ́ iphe Ojejeje kfuru l'okfu ẹ̀hu unubẹ̀ ndu
 Ízurẹ̀lu; mbù l'okfu ẹ̀hu ikfu ono, o shi l'alì Íjiputu dufuta ono:

2 "Ọ̀ bụ unu nwenkinyi unu;
 bẹ̀ ya fọtaru l'iphe bụ ikfu, nọ̀ lẹ̀ mgboko
 gbaa mgburumgburu.
 Ọ̀o ya meru iphe ya a-nụ
 unu aphù k'ẹ̀jo iphe unu eme l'ọ̀ ha."

3 Ụmadzu ẹ̀bo;
 ?ẹ̀phe ayije ayiyi;
 m'ọ̀ -bùdu l'ẹ̀phe kwetaru
 l'ẹ̀phe a-nọ̀du ayi?

4 Agu; ?oodeje ekiri
 l'ẹ̀ b'ọ̀ gude iphe oo-ri?
 Nwa agu;
 ?oobaje hanyihanyi l'ọ̀ka iya;
 m'ọ̀ -nwedu iphe o guderu?

5 Nwẹ̀nu; ?ọ̀ nmajẹ̀ l'ọ̀nya l'alì;
 m'ọ̀ -nwedu ọ̀nya,
 a gbaru doberu iya?
 Ọ̀nya, a gbaru agbagba l'alì;
 ?oosweje; m'ọ̀ -nwedu iphe kpọ̀-sweru iya nù?

6 Ụpyoku ọ̀gu -dalaha lẹ̀ mkpukpu;
 ndu bu iya nù;
 ?ẹ̀phe ta awatajẹ̀du ọ̀nma kpakpakpa tọ̀o?
 Ọ̀-la-l'iyi -byakfuta mkpukpu;
 ?tọ̀ bụdu Ojejeje b'ọ̀ shi l'ẹ̀ka tọ̀o?

7 Ire-lanù bụ lẹ̀
 Ọ̀karibe-Kakọ̀ta-Nù
 ta dudu iphe oomeje
 l'ẹ̀ b'ọ̀ me tẹ̀ ndu ozi iya maru;
 mbù ndu nkfuchiru iya.

8 Agu -wata ode ekiri;
 ?bù onye a-sù lẹ̀ ya ta atsùdu egvu.
 Ọ̀karibe-Kakọ̀ta-Nù -kfua okfu;
 ?bù onye ha kẹ̀ b'e ezi iphe o ziru?

9 Raa ya arara l'iphe bu ọ̀lo,
 a kpuru;
 yo shihu ike le Ashudodu;
 yele ophu a kpuru;
 yo shihu ike le Ijiputu;
 su epehe:

“Unu je edzua l'ugvu ugvu ali Sameriya;
 unu aphu utsu, ada iya nu;
 phu ehu, aakpa ndu eke ono!”

10 “Nchileke suru l'ephe
 ta madu ege eemeje iphe du mma;
 mbu ndu ono, bu iphe
 a kwaru l'okwata;
 me iphe a naru le nfu
 bu iphe jiru ọ̀lo epehe,
 a kpushiru ike.”

11 Oo ya; be Nnajiufu, bu Nchileke suru:
 “Le ndu ohogu a-tukwa ali ono vulavula;
 kwatsushia iphe bu eke unu ka oshihu ike;
 kwaa okwata l'iphe bu ọ̀lo,
 unu kpushiru ike.”

12 Ojejoje suru:

“L'o kwa ege ono onye eche
 aturu jeru onafuta aturu iya l'onu agu ono;
 bu iphe oduje ike nafuta nwenkinyi
 bu nwoshi okpa anu obu ebo;
 mo bu nwibiribe nchi iya;
 bu nwege aa-dzofuta-be ndu Izurelu;
 mbu ndu ono, bu le Sameriya;
 nodutsua l'igbirimonu
 oshi-azee epehe;
 yele ndu ono, bu le Damasukosu;
 nodugbaa le ngwoluha etemu epehe ono.

13 “Unu nukwaa iphe-a; je agbaa ndu onu-ọ̀lo Jekope ekebe.” Ono iphe
 Nnajiufu, bu Nchileke ekfu ndono; mbu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike.

14 “Mboku, ya a-nu ndu

Izurelu aphu ke emeswe ono,
 epehe mesweshiru iya ono;
 be ya e-mebyishikota
 iphe bu enya-ngweja,
 nokota le Betelu.
 Ipehe bu mpo enya-ngweja ono;
 be ee-gbukoshi; yo daa.

15 Ulo-winta epehe;

be ya e-mebyishi;
 mebyishia obu-nggamgbo epehe.
 Ya e-mebyishi ọ̀lo,
 e gude eze-enyi memashia;
 mee iphe bu eze ọ̀lo epehe; t'o kpube ifu l'ali.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

4

Unwanyi Samériya

- 1 Unu ngabekwa nchi;
 nua okfu-a;
 unube eswi ali Báshanu
 ono, notsua le Ugvu Samériya ono;
 mbu unube unwanyi ono,
 akpa ndu ukpa ehu;
 l'egwe ndu e ta dudu ege
 o haru ephe rakaraka ono.
 Unu -gbeshi; unu asu nji unu:
 "T'ephe nu unu mee t'unu ngua!"
- 2 Nnajiufu, bu Nchileke
 gudeekwa odu nsọ iya;
 ria angu; su:
 "L'oge abya-a teke ee-gude
 ikokoro setakota unu l'unu ha;
 bya egude ikokoro,
 e gude anma ema nmatagee
 ndu ophu phoduru nu.
- 3 Aa-chi unu nanu-nanu
 pyoshigbaa l'eke ulo unu
 gbaru oru chifu.
 Eke, aa-nodu achị unu
 ala bu l'uzo iya ke Hamonu."
 Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
- 4 "Unu je le Bételu je anodu
 l'eke ono mee iphe du eji!
 Unu eje le Giligalu je
 akabaa ya ru ememe!
 Unu gwoje ngweja unu
 l'utsu mboku-mboku!
 Unu kfuje uzo lanu l'uzo
 iri unu iphe bu ujiku eto, sweru esweswe!
- 5 Unu woru buredi,
 e yeru iphe eekoje buredi
 kpoo oku t'o buru
 ngweja-ekele!
 Iphe unu chiru obu unu nu Nchileke;
 be unu a-raje arara;
 kfua ya t'a nu-dzuru iya; unube ndu Izurelu;
 ke l'o bu ono aduje unu mma."
- Ono iphe Okaribe-Kakota-Nu ekfu ndono.
- 6 "Ya kpoo unu egu l'edukfu l'edukfu;
 bya emee t'e b'o du
 mkpukpu unu, m'oo nanu, nri a-no;
 unu ta laphutakwa azu lakfuta iya."
- Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
- 7 "Ya mekwaruphu te mini
 ba achiru unu
 teke o phodukwaduru
 onwa eto temanu iphe

e meberu emebe akaa.
 Ya -chiaru mkpukpu
 owaa mini; ya ahaa ophu.
 Mini -chia l'okfu owaa;
 to chi l'okfu ophu;
 iphe e meberu akposhihu nku.

8 Ndu, shi le mkpukpu labu;
 m'o bu eto awujere
 jeshia mkpukpu odo;
 ocho mini-angungu;
 ephe ta aphu mini,
 e-dzu ephe angungu;
 ophu ephe 'alaphutakwanu azu lakfuta iya."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

9 "Ugbo olemole;
 be ya mewaru t'iphe unu meberu l'alj;
 me mgbo vayinu unu chashihu manu;
 bya emee t'o tsushia evu.
 Igube byawaru bya
 atapyashia oshi olivu unu yele oshi figu unu;
 ophu unu 'alaphutakwanu azu lakfuta iya."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

10 "Ya turu unu mgbonwu
 ege ono, ya turu iya ndu Ijiputu ono.
 Ya gbushiru
 unwu-okoro bya unu l'ogu;
 bya akpu a inya unu le ndzu;
 bya egude nshishi iphe shi l'odu ogu unu
 tsu-chishia unu imi;
 ophu unu 'alaphutakwanu azu lakfuta iya."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

11 "Ya haru unu mebyishia
 ege ono, ya mebyishiru
 Sodomu le Gomora ono.
 Mb'u unu dulephu l'obu otsebere-nku,
 a lofutaru l'eke oku eke iya;
 ophu unu 'alaphutakwanu azu lakfuta iya."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

12 "Oo ya bu; owaa iphe ya
 e-me unube ndu Izurelu.
 Keshinu o bu ege o du ndono;
 unu kwakobekwa
 akwakobe ojekfu Nchileke unu;
 unube ndu Izurelu!"

13 Onye ono, bu iya kpushiru ugvu;
 bya emee pherephere;
 mbu onye ono, ewojeru
 iphe ori kpuhaa; koshi madzu ono;
 wota utsu mee t'o ghoo ochi;
 l'adzophe l'iphe, bu ugvu le mgboko;
 epha iya bu Ojejoje;
 mbu Nchileke,

bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.

5

Egvu-aphụ l'ẹhu ndu Ízurelu

- 1 Unu ngabekwa nchị;
nụa okfu-a;
unubẹ ndu ọnu-ulo Ízurelu;
mbụ egvu-aphụ ẹhu unu-a, ya agụ-wa:
- 2 “Ndu Ízurelu ono,
ya yeru obu ono;
bẹ dawaru nù darua alì;
ẹ too gbeshihakwa ọdo.
A gbadowaru iya l'alì l'ẹke, ọ daburu;
to nwe onye abya iya apali.”
- 3 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu:
“Lẹ mkpukpu, shi lẹ Ízurelu
zifu unu ndu soja ẹbo
l'ụkporo iri t'ẹphe je ọgu;
bụ ụkporo ndu soja ise nwenkinyi a-lata.
Mkpukpu ọphu zifuru
ụkporo ndu soja ise
aburu ndu soja iri a-lata.”
- 4 Ọwaa iphe Ojejoje ekfuru ndu Ízurelu ndọ-ọ:
“Unu chọ ya; k'ọphu unu
a-nọdu ndzụ.
- 5 Unu ba achọkwa Bételu;
ọphu unu ejekwa Gíligalu!
Unu ba atugbukwa jeshia Besheba;
kele ndu Gíligalu;
bẹ aa-kpukwa lẹ ndzụ;
bya e mee ndu Bételu;
t'ẹ b'ọ nwe iphe ẹphe a-bụ.”
- 6 Unu chọkwaa Ojejoje;
nọdu ndzụ;
ọdumeka; bẹ ọo-dzükwa
ọnu-ulo Jósefu l'ọbu ọku.
Ọo-dzụ dzufu;
to nwe onye Bételu a-dụ ike egbota iya.
- 7 Nshọ unubẹ ndu ono,
ewojeru ikpe, dụ maa
mee iphe atso ile ono;
l'ewojeru odobe-ẹka-ndoo fua l'alì ono.
- 8 Onye ono, bụ iya meru
mkpọ-kpodo Puleyadesu; mẹ kẹ Orayonu;
mbụ onye emeje ọchi;
yọ buru iphoro nchi-abọhu;
l'emeje eswe; yọ jikputa;
ghọ ẹnyashi;
mbụ onye ekuje mini,
dọru l'eze ẹnyimu oku;
yọ bya eworu iya chọaru
eliphe mgburumburu:

onye ono bụ Ojejoje bụ ẹpha iya.

⁹ Oowotaje ndu ike nọ gwee egwegwe;
gwee jeye l'ẹke bụru ẹphe
a-gbabe-a-dzuru.

¹⁰ Onye ikpe iya vudo
nhamunha bụ onye unu akpoje ashị;
to nwe iphe unu agubeje
onye ekfu ire-lanụ.

¹¹ Unu anọduje adzọ ndu ukpa ọtilitoli;
l'eyebutaje ẹphe t'ẹphe nụ unu ereshi.
A makwaru-a l'unu washiru
mkpuma gude kpushia ụlo unu;
obenu l'unu te ebudu iya.
A makwaru-a l'unu koshiru
mgbo vayinu, dụ ugvu l'enya;
obenu l'unu ta angudu męe, shi iya nụ;

¹² kele ya maru ẹge unu chọta-beru okfu;
bya amakwaruphu ẹge
iphe dụ ẹji, unu meshiru hatabe nshinu.
Unu anọduje akpa ndu
doberu ẹka ndoo ẹhu;
l'ana ẹka-azụ;
ophu unu 'ekpejedu ndu ukpa ikpe,
dụ maa l'ulo ikpe.

¹³ Oo ya meru iphe onye
nweru egomunggo adaję ashị
m'ọ -dadewa ẹge ono;
kẹ l'oge teke ono bukwa ẹjo ụboku.

¹⁴ Unu chọje iphe du mma;
unu ba achojekwa iphe dụ ẹji;
k'ophu unu a-nọdu ndzu.
O bụ teke ono; bę Ojejoje; mbụ Nchileke,
bụ Okaribe-Kakọta-Ike
a-nọo;
swiru unu ẹge ono,
unu asuje l'ọ nọ swiru unu ono.

¹⁵ Unu kpọo iphe dụ ẹji ashị;
unu eyeru ome iphe dụ mma obu!
Unu kpeje ikpe, dụ maa
l'ulo-ikpe t'a maru;
mę Ojejoje; mbụ Nchileke,
bụ Okaribe-Kakọta-Ike;
?ọo-phuru unu imiko;
mbụ unubę nwa ndu ophu
phoduru nụ l'ikfu Jófẹfu.

¹⁶ Oo ya; bę Okaribe-Kakọta-Nụ; mbụ Nchileke, bụ Okaribe-Kakọta-Ike
ekfu; sụ:

“Lẹ uzu-ekwa a-nọdu ada l'iphe bụ esu-uzo.
Ekwa-aphụ a-nọdu ada
l'iphe bụ ẹke ndu oha edzukoje.
Ee-ku ndu kọru okfu t'ẹphe
bya akwaa ekwa;
kua ndu maru ogu

egvu-anwuhu t'èphe
bya akwaa dumobe ọnu.

- 17 Ụzu-ekwa a-nọdu ada
l'iphe bụ ẹke, a kọru mgbo vayinu;
kele ya a-bya eshijahu
ẹke unu dọru ẹbo; sweta.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Eswe kẹ Ojejoje

- 18 Aphu a-tsokwaru unube ndu
o gu t'a su l'eswe kẹ Ojejoje ruwaru!
?Bụ ngunu kparu iphe eswe
Ojejoje agu unu agugu?
Mbọku ono a-bukwaru ọchi;
ẹ tọ bukwa iphoro lẹ phuu.
- 19 Oo-dukwa l'ọbu onye, nahuru agu;
je agbabaru biye.
Yo du l'ọ bu onye bahuru l'ulo iya
je eworu ẹka tų-kobe
l'upho-mkpuma;
agwo abya ataa ya.
- 20 Eswe Ojejoje a-bukwaru ọchi;
ẹ tọ bukwa iphoro.
Mbụ l'ọo-gbakota tsirikitingu;
k'ophu bụ l'iphoro
ta anọdu ya lẹ phu.
- 21 Aji, unu agbaru yebe Ojejoje;
be dukwa iya ashị;
tọ du iphe ya guberu iya.
Edzuko, unu edzukobejeru
iya ta adu iya mma.
- 22 Ẹ to nwedu me unu gude
ngweja-ukfuru bya egwooru iya;
vuta ngweja-nri bya iya agwagwa;
ya gbe anata iya.
Unu -gude m'ọo eswi,
gharu ẹba bya egwooru iya ngweja ẹhu-agu;
?ya gbe agha ẹnya l'ẹke ono.
- 23 Unu ba agheru iya egoro ono, unu agu;
su l'ọ bu egvu ono;
kele ya ta angabejekwa nchi
k'onu iphe nkwa unu ada.
- 24 Olobu; tẹ ikpe, du maa watanu
otso l'ọbu nggele;
odobe-ẹka-ndoo awata otso
l'ọ bu ẹnimu, ẹ ta tahujedu atahu!
- 25 “Unube ndu ọnu-ulo Ízurelu;
ukporo afa labu;
be unu gbushiru anu gude
gwaa nte l'echi-egu.
?O nweru ophu unu gude gwaa yẹbedua.*
- 26 Obenu lẹ nta-a bụ iphe unu

* 5:25 5:25 Ndu 7:42-43.

woru obu unu tupyoo
 bụ nte onye eze unu;
 mbụ Sakutu yele iteshi unu, bụ Kayiwan;
 mbụ mkpọ-kpodo ono,
 unu gwọtaru l'onwunu ono.

27 Ọo ya meru iphe aa kpụ
 unu lẹ ndzụ je eswee Damásukọsu.”

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono; mbụ onye ono, ẹpha iya bụ Ojejoje, bụ
 Ọkaribe-Kakọta-Ike ono.

6

Nshọbukwa ndu akpa ọpha-ẹka

- 1 Aphụ a-tsukwaru unubẹ ndu
 akpa ọpha-ẹka lẹ Ugvu Záyonu;
 mękwaphu unubẹ ndu nọ lẹ
 Ugvu Samériya l'ari
 l'ẹ t'o nwehedu iphe
 adu ike anyabata unu;
 mbụ unubẹ ndu a maru amaru, shi lẹ mba,
 bụ ishi l'iphe bu mbakeshi,
 bụ ndu ono, ọnu-ulo
 Ízurelu anọduje ejekfu ono.
- 2 Unu jenu Kalune je aphụ ẹge ọ gbaru!
 Unu shi l'ẹke ono jeshia Hámatu;
 mbụ oke mkpukpu ono!
 Unu -shi l'ẹke ono;
 unu ejeshia Gatụ lẹ Filisutayinu!
 ?Ephe ka alị-eze unu l'ọ ha mma ọo?
 Alị ephe; ?ọ ka nke unu nshinu ọo?
- 3 Unu ewojeru ẹjo ọboku dobe ote-ẹnya;
 unu ta ama l'ọo ẹge unu
 eye iya aswa-echile bụ ẹge
 ọonoduje abya ntse.
- 4 Nshọbukwa ndu azeje
 l'oshi-azeje, e gude
 eze-enyi memashia.
 Unu azeje; rashia onwunu l'oshi-azeje unu.
 Nri unu bụ anụ nwaturu,
 a foru afofo;
 mę kẹ nweswi, gbaru ẹba.
- 5 Unu anọduje agụ egoro;
 l'unu agụ egvu; l'akpọ une eye iya;
 nwetsuaru ngwa egvu
 ọphungu l'ọbu Dévidi.
- 6 Iphe unu egudeje angụ mę
 bụ eze abamịda.
 Yọ buru manụ, katsụ oshi mkpọ;
 bę unu ajięe.
 Obenu l'iyi ono, byakfutaru
 ndu ọnu-ulo Jósefu ono t'erujedu unu l'ẹhu.
- 7 Ọo ya kparu iphe ọ bụ unu;
 bę ee-vuru ọzo kpua lẹ ndzụ.

Ajì ono, unu azeje rashia
onwunu ono akfushi.

Ojejoje akpofu ekuku, ndu Ízurèlu eku onwèphe akpofu

⁸ Ọkaribe-Kakọta-Nụ gudewa onwiya ria angụ; mbụ lẹ Ojejoje ono, bụ Nchileke, bụru Ọkaribe-Kakọta-Ike ono ekfu; sụ:

“L'ekuku ono, unwu Jékọpu
eeku onwèphe ono;
bẹ ya akpofu akpofu.
Mbụ l'ulo ulo ono,
èphe edomije onwèphe ono l'ọ ha;
bẹ dukota iya ashì.
Ọo ya kparu iphe ya
e-woru mkpukpu-wa;
mẹ iphemiphe ọbule,
nọ iya nụ ye ndu ọhodo l'ẹka.”

⁹ Ọ -bụru l'umadzu iri phoduru l'ulo lanu; bẹ èphe a-nwuhukwaphu.

¹⁰ Onye abubu èphe, bụ onye a-kposhi odzu èphe ọku a-bya iya achishi l'ulo ono. Oo-ku onye phoduru l'ulo ono; jì iya m'o nweru onye ya ẹya nọ l'ẹke ono? Onye ọbu a-sụ iya: “Wawa-ol!” Yọ sụ iya: “T'o dobelekwaphu onu ndoo; t'èphe be ejekwa ophota Ojejoje l'èpha lẹ phuu!”

¹¹ Ishi iya aburu lẹ
Ojejoje tūwaru ekemu
l'iphe bụ ulo, ha nshinu;
mẹ ndu ọphu, ha nwanshì;
bẹ e-tsukposhi etsukposhi.

¹² Inya; ?ogbaje ọso l'ẹke,
dụ mkpuma mkpuma.
?Egudeje eswi akọ ọkori
l'eze ẹnyimu.
Obenu l'unu mewaru ikpe, dụ maa;
yọ bụru iphe egbu madzụ;
bya emee akpuru, odobe-ẹka-ndoo amije;
yọ bụru iphe atso age.

¹³ Unu ete ẹsua l'unu lutaru Lodeba;
l'eku onwunu l'ọo ike k'ẹka unu;
bẹ unu gude luta Kanemu?

¹⁴ Ojejoje, bụ Nchileke;
bụru Ọkaribe-Kakọta-Ike l'ekfu; sụru:
“Lẹ ya e-je akpatsua mba,
a-bya etso unu ọgu;
unubẹ ndu onu-ulo Ízurèlu.
Èphe e-shi lẹ Lebo-Hámatu
hụa unu ishi l'ọku jeye lẹ
nsuda Ẹnyimu Jódanu.”

7

Àphù k'odungu: Igube

¹ Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ koshiru mu: Mu phuru Ojejoje l'ẹke ọkwakobe igube, a-bya atapyashia iphe e meberu l'alì, e-fushi ome teke a kpatatsuru k'odungu. K'odungu ono bụ ọphu aanuje eze l'ọ bụ iphe ruberu iya nụ. ² Igube ono atafutsua iphemiphe ọbule, futaru l'alì ono;

mu echia mkpu; sù: “Nggube Ọkaribe-Kakọta-Nù; ọnwua nvù byiko! ? Nanù ege ọnwu Jékpọ e-shi waa; l'ẹphe ẹ-ba ba nwishi!”

³ Ọ kwa iya bụ lẹ Ojejoje agbanwee obu iya; sù: “L'ọwaa ta amụkwa!”

Aphù k'ẹbo: Oku

⁴ Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù koshiru mu ndọ-ọ: Ọkaribe-Kakọta-Nù kuru ndibe iya oku tẹ ya gude oku, enwu enwunwu kpee ẹphe ikpe. Oku ono adzua jeye eze ẹnyimu atashihu; alì akpọshihu nku. ⁵ Tọ dọ iya bụ; mu echia mkpu; sù: “Èka iya l'alì; nggube Ọkaribe-Kakọta-Nù! ? Nanù ege ọnwu Jékpọ e-shi waa; l'ẹphe ẹ-ba ba ishi!”

⁶ Ọ kwa iya bụ lẹ Ojejoje agbanwee obu iya; sù: “L'ọwaa ta amụkwaphu!”

Aphù k'ẹto: Iphe e gude atụ mgbodo

⁷ Ọwaa iphe o koshiru mu ndọ-ọ: Ojejoje vudo l'iku ọpho-mkpuma. Iphe o gude l'ẹka aburu iphe eegudeje atụ ọpho-mkpuma t'ọ vudo nhamunha. Yọ buru iphe ono b'e gude kpua ọpho-mkpuma ono. ⁸ Ojejoje abya aji mu; sù: “Émọsu; ?bù ngunu; bẹ mu phuru?”

Mu asụ iya: “L'ọ kwa iphe eegudeje atụ ọpho-mkpuma t'ọ vudo nhamunha.”

Nnajiufu asụ mu: “Tẹ mu lekwa; lẹ ya e-woru iphe eegudeje atụ ọpho-mkpuma doberu ndu Ízurelu. Ya ta ahahekwa ẹphe tẹ ya ba nù ẹphe aphù.

⁹ “Ènya ẹke ono,

Áyizaku dobetsuaru ono;

bẹ ee-mebyishikota;

tsukposhia ẹke ndu Ízurelu doberu nsọ.

Ya e-je atatso ndibe

Jeróbuwamu ọgu.”

Émọsu yele Amazáya

¹⁰ Tọ dọ iya bụ; Amazáya, bụ onye achijeru Nchileke ẹja, l'agwa iphe lẹ Bételu abya ezia ozi t'e je ezia Jeróbuwamu, bụ eze ndu Ízurelu; sù iya: “Lẹ Émọsu nọkwa lẹ Ízurelu gẹdegede l'achiru ngu ẹjo idzu. Alì ta edzuekwa omebe iphe emebe emebe. ¹¹ Kẹ l'ọ kwa iphe Émọsu ekfu:

“ Lẹ Jeróbuwamu lafutaje l'ọgu;

tọ nwe iphe e-me t'ẹ

b'a kpọ ndu Ízurelu lẹ ndzọ;

chịta ẹphe chífu l'alì

ẹphe.' ”

¹² Amazáya egbeshi bya ejekfu Émọsu je asụ iya: “Gbeshi l'ẹka-a nggube nwọphu àphù! Tugbua la azụ l'alì Júda; nggu anọdu l'ẹke ono kpataje nri, ii-ri; nggu anọdu l'ẹke ono kfuchijeru Nchileke! ¹³ Ba anọduhekwa lẹ Bételu; sù l'i kfuchiru Nchileke; kẹ l'ẹke ono bukwa ẹke, duru eze lẹ nsọ; bya aburu ẹke ndu alì-eze ndu Ízurelu kpuru eze-ulo ẹphe.”

¹⁴ Ya ndono; Émọsu abya asụ Amazáya: “Lẹ ya te shikwa buru onye nkfuchiru; ophu ọ bukwa onye nkfuchiru muru iya. Ọ kwa onye eche aturu; bẹ ya shi buru; bya aburu onye akọ sikamo. ¹⁵ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekua ya l'ẹke ya nọ eche aturu; sù: “Tẹ ya je Ízurelu; je ekfuchiaru iya l'ẹke ono.” ¹⁶ Nta-a ọwaa; kwa t'i ngabẹ nchì; nua iphe Ojejoje ekfu.

“Ì sùru: “Tẹ ya be
 ekfuchitakwaru Nchileke kfugude Ízurèlu.
 Ya ahaa okfu kfugude ndu ọnu-ùlo Áyizaku.’

17 “Ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu:

“Ọ sùru: ‘Lẹ nyee ngu
 e-mekochaa wata ọgba ọkpara.
 Ụnwegirima ngu ndu k’unwoke;
 mẹ ndu k’unwanyi aburu l’ọgu; bẹ ẹphe a-la.
 Alì ngu; bẹ ee-gude iphe ọtọ; kee;
 nggubedua l’onwongu
 aburu l’alì ndu ẹ-ta madu Nchileke;
 bẹ ỳi-nodu nwùhu.
 Ndu Ízurèlu te nwedu iphe
 ee-me t’ẹ ba akpụ ẹphe lẹ ndzụ;
 chita chifu l’alì ẹphe.’ ”

8

Àphù k’eno: Nkata akpuru oshi, charu achacha

1 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù koshiru mu: O koshiru mu nkata, akpuru oshi, charu achacha. 2 Yọ bya aji mu: “Émọ̀su; ?bụ ngunu; bẹ mu phuru?”

Mu asụ iya: “L’ọ kwa nkata akpuru oshi, charu achacha.”

Ojejoje asụ mu: “Oge ndibe iya, bụ iya bụ ndu Ízurèlu chaakwaru. Ya ta ahahekwa ẹphe ọdo; tẹ ya ba nny ẹphe aphụ.”

3 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nù ekfu: “O -rua mbọku ono; bẹ egvu, aaguje l’eze-ùlo Nchileke a-buru ọzu-ekwa. Odzu a-dù l’igwe dabutsuaru l’ekemeke ọbule. Ekemeke ọbule adaa nyonyoronyongu.”

Aa-nụ ndu Ízurèlu aphụ

4 Unu nùkwa iphe-a;
 unubẹ ndu adzopyashi ndu
 ẹ-ta dudu ẹge ọ haru ẹphe ishi;
 l’eme tẹ ndu ọkpa, bu l’alì unu gvụ.

5 Unu asuje onwunu:
 “?Bụ teke ole;
 bẹ Aji Ọnwa Ọphungu agvunua;
 k’ọphu ayi a-wata ore akpe?
 ?Bụ teke ole; bẹ mbọku
 ọtu-ume a-gvunua;
 k’ọphu ayi a-wata ore witu;
 habọta witu l’ogbonga iya;
 mee aswa iya; t’ọ ka nshinu;
 mbụ gude iphe-ugho l’atu iphe;
 gude iya l’eme ndiphe iphuruphuru-ẹnya.

6 Ayi egude okpoga zuta ndu ọkpa;
 gude aswa akpọkpa zuta
 ndu ẹ-to nwedu ẹge ọ haru ẹphe;
 mbụ kpota ẹswa witu
 gwakọbe l’okpoberu iya; ree.”

7 Ojejoje ono, ndu ikfu Jékọpu gude eku onwẹphe ono riakwaru angụ;
 sù:
 “L’iphe ẹphe meru;

bẹ ya ta azahadụ azaha.

⁸ Alì e-gude k'iphe-a nmaa jijiji;
ndu, bu iya nù l'ẹ̀phe ha agụa aphụ.

Oo-dù l'ọ̀ bụ teke
Enyimu Náyìlù
byaru utso l'akpa kulakula;
o -tselihu; yọ dazita."

⁹ Okaribe-Kakọta-Nụ asụ:

"L'ọ̀ -rua mbọku ono;
bẹ ya e-me t'enyanywu
nyìhù l'echi oke-eswe;
mee; t'eliphe mgburumgburu
gbakọta ọchi l'echi-eswe.

¹⁰ Ají, unu agbaje;
bẹ ya a-gbanwe t'ọ̀ bụru unu nggumaphu;
gbanwee egvu unu t'ọ̀ bụru unu aphụ.

Ya e-me unu l'unu ha t'unu
kpùshikota ishi; yee uwe-aphụ.
Ya e-me oge teke ono
t'ọ̀ dù l'ọ̀ bụ onye ume
nwata nwoke lanụ,
ọ̀ mụtaru meru.
Eswe mbọku ono bya agvụ;
bẹ ọo-nọdu atso age."

¹¹ Okaribe-Kakọta-Nụ asụ:

L'oge abyaakwa teke ya
e-me t'ẹ̀jo ẹgu bya l'alì-a.
E ọ̀to bụdu ẹgu nri; ọ̀to bụ ẹgu mini.
Ọ̀ bụ ẹgu k'okfu Ojejoje.

¹² Ndiphe a-nọdu aghaphe:

ẹ̀phe -shi l'uzo
enyanywu-ahata;
ẹ̀phe ejeshia uzo
enyanywu-ariba.
Epe -shi l'uzo isheli;
ẹ̀phe ejeshia uzo ọhuda;
l'ẹ̀ke ẹ̀phe achoro ẹ̀ke ẹ̀phe
a-nụ okfu Ojejoje;
ọ̀ bụ l'ẹ̀phe t'aphudu iya.

¹³ "Mbọku ono; bẹ unwanyi, charu achacha;

mẹ unwokoroḅya, gbaru
agbagba a-nọdu avehu avehu;
l'ẹ̀ke ẹ̀kpiri akpo ẹ̀phe nkụ.

¹⁴ Ndu ono, gude uru-alì kẹ

Samériya l'eri angụ;
mbụ ndu ono, egudeje: agwa ndu Dánu;
mẹ kẹ ndu Besheba l'ekfu;
'kamenu'; ndu ono a-da;
ẹ̀phe te egbeshihe ọdo."

9

*Àphù k'ise: Ndu Ízurelu;
bẹ ee-mebyishi*

1 Mu abya aphua àphù; phua Ojejoje l'ẹke o vudo l'iku ẹnya-ngweja. Yo su:

“Chia iphe l'eli onungonu itso,
gude eze-ulo-wa;
k'ophu ukfu-ulo ono
a-nma jijiji.

Yo zee zepyabe onyemonye obule l'ishi.
Nwa ndu ophu phoduru nu;
be ya e-gude ogu-mbeke gbushia.
E to dudu m'oo onye lanu anahu nu;
to nwe onye ophu agbala nu.

2 E to nwedu me ephe turu nsu tu-rua ali-maa;
ya te yedu aka l'ẹke ono guta ephe.
To nwe me ephe nyiru nyirua imigwe;
ya te shiru l'ẹke ono lo-zita ephe.

3 E to nwedu me ephe jeru je
edomishia onwephe le Ugwu Kamelu;
ya ta achiru nta ephe chirua
eke ono je akpufuta ephe.
Ephe -jee jee m'oo je
edomishia onwephe l'ebo eze enyimu;
be ya ezilee agwo;
t'o je l'ẹke ono je ataa ephe.

4 E to nwedu me ndu ohogu
ephe kpuru ephe le ndzu lashia ali ephe;
ya te ziru ogu-mbeke t'o je egbushia ephe.
Ya e-lepyabe ephe enya te
ya mee ephe ejo iphe;
e to bukwa te ya mee ephe ohuma.”

5 O kwa Nnajiufu, bu Ojejoje;
buru Okaribe-Kakota-Ike: onye bu;
o -denyi eliphe aka;
yo ngazehu;
iphe bu ndu, bu iya nu agu aphu;
ali-wa l'oha abya utso l'obu Enyimu Nanyi;
e -metsua; yo dazita l'obu ngele ali Ijiputu.

6 O kpashiru ulo eli iya dobe l'imigwe.
Yo buru eliphe b'o toru ukfu-ulo ophu.
Ookuje mini, doru l'enyimu oku;
yo chiaru iya eliphe mgburumburu.
O kwa Ojejoje bu epha iya.

7 Owaa iphe Ojejoje ekfu.
O suru:

Unube ndu Izurelu;
unu le ndu Kushi;
?unu ta budunua iphe lanu l'ẹke ya no?
?To budunua le Ijiputu;
be ya jeru je eduta ndu Izurelu;
je eduta ndu Filisutiya l'ali Kafuto;
je eduta ndu Aramu l'ali Kiru?

8 “Kamenu, bu okfu bu l'enya
Okaribe-Kakota-Nu

nọkwaa l'alì-eze ono,
 egbe ẹ̀jo iphe dọ ẹ̀ge ono eme.
 Ya e-mebyishikota iya;
 mee tẹ ọkpọ iya kpọhu lẹ mgboko-a.
 Obenu l'ọnu-ulo Jẹkọpu;
 bẹ ya te emekwa t'ọ gvụ."

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

⁹ "Kẹle ya a-tụ ekemu.

Ya a-yọ ọnu-ulo Ízuruẹlu ayọyo
 l'iphe bụ mbakeshi.
 Ya e-ye ẹphe lẹ nkata;
 yoo ẹphe l'ọ bụ isisa.
 Ọ bụ l'ẹ t'ọ nwedu akpuru
 iya m'ọo nanụ e-ru alì.

¹⁰ Iphe bụ ndu ẹjo iya,
 nọkota lẹ ndu nke mu
 a-lakota l'ogu-mbeke;
 mbụ iphe bụ ndu ono,
 anọduje ekfu
 l'eze iphe-ẹhuka te
 eshitakwa ẹke ẹphe nọ ono."

¹¹ "O -bee mbọku ono;
 bẹ ya a-kpukwazi ọlo-ije
 Dévidi ono, daru adada ono.
 Ya e-mekwa iphe bụ ẹke
 o mebyihutsuaru emebyihu;
 bya emekwazi iya; ẹgbara ta kfụhe iya;
 mbụ mee ya; yọ dọ ẹge
 o shi adujehawa;

¹² k'ọphu nwa ndu wafuru nụ lẹ ndu Édọmu;
 yẹle iphe bụ mbakeshi,
 bụ ndu, eeku ẹpha iya
 a-buru òkè-iphe ẹphe."

Ono kwa iphe Ojejoje kfurú; mbụ onye ono, bụ iya e-mekota iphemiphe
 ọbule ono.

¹³ Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
 "L'uboku abyaakwa teke ndu,
 akpata iphe akpata
 e-gudekwadu iya-a l'ẹka akpa;
 ndu ọkọri egbe akọwanu iphe.
 Onye adzọshi akpuru
 vayinu anapyabewa nụ
 onye emebe iphe l'alì ẹka.
 Mee ọphungu e-shitsua l'eli ugwu l'ata paapaa;
 mbụ shi l'eli ugwu l'atso gborogboro.

¹⁴ Ndibe iya; mbụ ndu Ízuruẹlu ono,
 a kpuru lẹ ndzụ ono;
 bẹ ya e-dulatakota.
 Ẹphe a-bya akpukwazikota mkpukpu ono,
 ẹgbara shi kfuwa ono;
 bya ebuchi iya ọdo.
 Ẹphe a-wata iya ọko
 mgbo vayinu;

ngulahaa m̄ee, shi iya n̄u.
Ephe agbalahaa mgbabu;
rilahaa iphe shi iya n̄u.

¹⁵ Ya a-dzabẹ ndu Ízurelu l'alì ephe gedegede;
to nwe l'e fefu ephe l'alì ono,
ya n̄uru ephe ono.”

Ono kwa iphe Ojejoje, bụ Nchileke unu ekfu ndono.

Obedáya

Ojejoje a-nụ ndu Édomu aphụ

- ¹ Ọwaa bụ àphù, Obedáya phuru.
 Ọwaa iphe
 Ọkaribe-Kakọta-Nụ
 ekfu l'okfu ẹhu ndu Édomu:
 Ayi nụwaru ozi, Ojejoje ziru.
 E ziru nwozi t'o jee iphe bụ
 mbakeshi je ezia ẹphe t'ẹphe
 zalihu jeru ndu Édomu ọgu.
- ² Unu lekwa; ya e-me unubẹ
 ndu Édomu t'anya unu laa
 l'iphe bu mbakeshi;
 ọphu ọ dudu iphe ndiphe
 a-gube unu.
- ³ Ọ kwa ekuku ono,
 enyi ngu obu kitikiti ono;
 bẹ duphuru ngu nụ;
 mbụ unubẹ ndu,
 bu l'ime ọgba oke mkpuma;
 bya akwaa ufu unu l'ephekerephe;
 mbụ unubẹ ndu ono,
 anọduje l'asashị; sụ:
 “?Bu onye a-du ike lọ-tsuta unu l'alị?”
- ⁴ Unu phegee oreke-imeli l'ọ bụ ugo;
 mbụ m'o -ruhuru;
 unu je akpaa ẹkfuna l'ẹke mkpọ-kpodo nọ;
 bẹ ya e-shikwa l'ẹke ono
 lọ-tsuta unu.”
- Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
- ⁵ Ọ -buru lẹ ndu iphura;
 ọ dudu buru ndu
 abalị-d'egvu
 byaru nk'unu l'enyashi;
 ọ kwa ukpuruku b'ọ bụ.
 Ọlobu; ?tọ bụdu iphe ẹphe chọru;
 bẹ ẹphe ezitaje kpụu?
 Teke bụ l'ọo ndu awọ
 akpuru vayinu byaru
 lẹ mgbo vayinu ngu;
 ?ẹphe ta awọjedu wọ-phodo tọ?
- ⁶ Ọ bụ; unu lewaru ẹge a jiko
 iphe Íso tụtua kpachaa;
 mbụ tuko ẹku,
 o domiru edomi gwoo tụtua.
- ⁷ Mbụ lẹ ndu ono, unu
 l'ẹphe gbaru ndzụ ono
 l'ẹphe ha a-chị unu;

chì-rua unu l'oke-alì unu.
 Ndu, unu l'èphe dù lẹ mma
 e-duphu unu ọ̀zo;
 bya akapyabẹ unu ẹka.

8 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ:

O -rua mbọku ono;
 bẹ ya e-mekwa tẹ ndu
 maru iphe l'alì Édọmu bọru kpurupyata;
 mee ndu iphe edoje ẹnya
 l'alì ugvu Íso t'èphe chìhu.

9 Ndu bọ ike-ka-l'ọgu lẹ
 Témanu; bẹ meji a-tọfushi;
 a tọko iphe bọ ndu alì ugvu
 Íso gbua pyaapya.

10 Ee-gude kẹ iwe iwe ono,
 unu meru unwunne unu;
 mbọ ndibe Jékọpu ono
 meru iphe-iphere kpua unu;
 mee tẹ ọkpọ unu kpọhu
 gbururu jeye lẹ tutu yoyo;

11 kẹle mbọku ono b'ì kfọcharu;
 chìru ẹnya ye;
 ndu ọhodo abya egwoo
 iphe ndibe Jékọpu;
 ndu shi eshishi awubata
 l'ọnu-ọguzo èphe;
 bya atọa ẹnwa;
 kee Jerúsalemu.

Unubedua adọ l'ọbu ndu ọhodo ono.

12 Unu t'a ga chìkwaru ẹnya
 yeru unwunne unu mbọku ono,
 iphe-ẹhuka dakfuru èphe ono;
 ọphu unu t'a ge etekwa ẹswa
 mbọku ono, ọkpọ-akpọhu
 dakfutaru ndu Júda ono;
 m'ọ hagabẹ onwunu mbọku ono,
 iphe-ẹhuka dakfutaru èphe ono.

13 Unu t'a aga abahukwa
 l'ọbu-edukfu
 ndibe mu mbọku ono,
 umuruku mọru èphe ono;
 ọphu unu t'a ga achikwaru ẹnya yeru èphe
 mbọku ono, ọdachi dakfuru èphe ono;
 ọphu t'a ga anakokwa èphe
 iphe èphe mbọku ono,
 iphe-ẹhuka byakfutaru èphe ono.

14 Unu t'a ga evudokwa lẹ
 mkpọkahu-ọzo;
 l'egbushi ndibe èphe,
 agba ọso ọgu;
 ọphu unu t'a ga akpukwa
 nwa ndu ọphu wafuru nọ

kp̄e ndu ọhogu ẹphe
mbọku onọ, ụmuruku mụru ẹphe onọ.

Ikpe, Ojejoje e-kpe iphe bu mbakeshi

15 Eswē mbọku kẹ Ojejoje
duakwaru iphe bu mbakeshi ntse.

Ọ kwa ẹge unu meru;
bẹ ee-mekwaphu unu.
Iphe unu meru

a-tu-kokwaru unu l'ishi.

16 Ọ kwa ẹge onọ, unu nọ
l'ugvu mu, du nsọ;

ngua iphe-ehuka onọ;
bu ẹge iphe bu mbakeshi
a-nọduwaru angu iya tugburu.

Ephe a-ngu iya nta; ngua ya imo;
yọ dulee l'ephe ta nọbua anọno lẹ phuu.

Aa-dzofuta ndu Ízurelu

17 Obenu lẹ ndu wafuru nọ lẹ
Ugvu Záyonu;

bẹ aa-dzofuta.

Ẹke onọ a-du nsọ;

ndu ọnu-ulo Jékọpu abya

enweru okè-iphe ruberu ẹphe.

18 Ọnu-ulo Jékọpu a-buru ọku;
ọnu-ulo Jófẹfu aburu ire-ọku.

Ọnu-ulo Íso aburu ẹswa ereshi;
ẹphe amuru ọku ye iya;
yọ dzupuyashia ya.

Ẹ to nwedu m'ọo onye lanu,

a-wafu nọ lẹ ndu ọnu-ulo Íso.

Ono iphe Ojejoje kfuru ndono.

19 Ọ bu ndu shi l'uzo ọhuda

a-bya ebuchishia alị ugvu Íso.

Ndu ophu shi l'alị ọkpa-ugvu,

nọ l'uzo ẹnyanwu-ariba

abya ebuchisia alị ndu Fílisutiya.

Ephe abya ebuchikota alị

Ífuremu yẹ l'alị Samériya.

Ndu Bénjaminu ebuchishia Gíledu.

20 Ndu Ízurelu, a kpuru l'ọgu;

ẹphe anọdu Kénanu

a-na alị onọ jee akpaa lẹ Zárefatu.

Ndu ophu a kpuru l'ọgu lẹ

Jerúsalemu, bu ndu ophu

nọ lẹ Sefaradu a-nakọta mkpukpu,

nọ l'echi-egu ọhuda.

21 Ndu ndzofuta e-nyihu

Ugvu Záyonu; buru ishi;

chilaha ndu, bu l'alị ugvu Íso.

Teke onọ; alị-eze onọ aburu kẹ Ojejoje.

Jona

Jona agbaru Ojejoje ọso

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Jona Amitayi; sù iya: ² “Gbeshi; jeshia oke mkpukpu ono; mbù Nínive je ekfuru okfu nù ẹ̀phe; kẹ̀ l'ẹ̀jo iphe ẹ̀phe eme; bẹ̀ ruwaru iya nchi.” ³ Obenu lẹ̀ Jona gbeshiru; vù ọ̀kpá iya mini; yọ̀ buru iya ọ̀lá Tashishi tẹ̀ ya gbalaaru Ojejoje. Yọ̀ tẹ̀gbua jeshia ọ̀nu-ẹ̀nyimu Jọ̀pa, bụ̀ ẹ̀ke ọ̀o-nọ̀du phua ụ̀gbo-mini, ẹ̀jẹ̀ Tashishi. Yọ̀ tẹ̀be ntụ-ụ̀gbo; bahu tẹ̀ ya tsoru ẹ̀phe jeshia Tashishi; l'ẹ̀ke ọ̀ogbaru Ojejoje ọ̀so.

⁴ Ya ndono; Ojejoje emee; oke pherephere awata ophe l'eze ẹ̀nyimu ono. Oke eyii-mini awata atutu; k'ọ̀phu o wuduru mẹ̀ ụ̀gbo-mini ono agbakposhihu. ⁵ Ndu nọ̀ l'ụ̀gbo ono l'ẹ̀phe haa awata ọ̀tsu egvu; k'ọ̀phu bụ̀ l'iphe bụ̀ onyenọ̀nu wataru ọ̀raku nwa nte iya. A nọ̀nyaa; ẹ̀phe atuko iphe ẹ̀phe vu l'ụ̀gbo ono pashia chee l'ẹ̀nyimu ono; t'ẹ̀phe maru mẹ̀ ụ̀gbo ono; ?l'ọ̀o-ka nphe.

Obenu lẹ̀ Jona rìbaruru l'ime ime ụ̀gbo ono jee azezita; laa lẹ̀ mgbenya. ⁶ Onye ishi ndu ụ̀gbo ono ejekfube iya; je asù iya: ?Bù ngunu b'i me l'ẹ̀ke-a? ?Tii gbeshidu raku nwa nte ngu t'a maru; ọ̀o-phuru ayi imiko; nafuta ayi; t'ayi ba ala l'iyi.

⁷ Ndu, nọ̀ l'ụ̀gbo ono abya ekfuru yeru onwẹ̀phe; sù: “Unu bya t'ayi tọ̀ ẹnwa; maru onye iphe-ẹ̀huka-a shi l'ẹ̀ka, dakfutaru ayi ẹ̀ge-a.” Ẹ̀phe atọ̀ ẹnwa ono; yọ̀ gude Jona. ⁸ Ẹ̀phe aji iya: “Byiko tọ̀ karu ẹ̀phe: ?Bù onye; bẹ̀ kpataru iphe-ẹ̀huka ọ̀waa; kobe ayi? ?Bù ngunu bụ̀ ẹ̀ka-ọ̀ru ngu? ?Bù awe b'i shi? ?I shi l'eri ndu ole?”

⁹ Yọ̀ sù ẹ̀phe: “Lẹ̀ ya bukwa onye Hìburu; l'onye ya abaru ẹ̀ja kwa Ojejoje, bụ̀ iya bụ̀ Nchileke kẹ̀ imigwe; onye ono, bụ̀ iya meru eze ẹ̀nyimu; mee mgboko ono.”

¹⁰ Iphe ono, o kfuru ono emee; ẹ̀phe atsulahaa egvu nshinu; ẹ̀phe aji ya: “?Bù ngunu ziru ngu egbe iphe ọ̀waa?” Ndu ono amawaruphu l'ọ̀bu agbala b'ọ̀ gbalaru Ojejoje; kẹ̀ l'o kfuhawaruru ẹ̀phe ẹ̀ge ono.

¹¹ Eyii-mini ono aka njo akaka eje. Ẹ̀phe aji iya: “?Bu ngunu; bẹ̀ ẹ̀phe e-me ngu nta-a; k'ọ̀phu oke pherephere-wa e-phebuhu?”

¹² Yọ̀ sù ẹ̀phe: “Unu palia ya apali chee l'eze ẹ̀nyimu ono; k'ọ̀phu eyii ono a-tu-buhu; lẹ̀ ya makwarua l'ọ̀o yẹ̀bedua kparu iphe oke pherephere-wa gude bya.”

¹³ Ndu ono egbe eri apfu ẹ̀ge ẹ̀phe e-me kporu ụ̀gbo ono kporu nggodo. Obenu lẹ̀ t'o nwedu ishi; kẹ̀ l'ẹ̀nyimu ono gbe bya aka ọ̀tu eyii teke ono. Eyii ono abya aka njo karia ẹ̀ge ọ̀ duhawa. ¹⁴ Ẹ̀phe atuko; wata okfu anu Ojejoje; sù iya: “Byiko nggube Ojejoje; be ekwekwa t'ẹ̀phe laa l'ochi nwoke-wa? T'ochi onye ẹ̀-ta dudu iphe o meru ba atọ̀-kokwaru ayi l'ishi; kẹ̀ l'ọ̀ kwa ẹ̀ge ọ̀ du nggube Ojejoje mma b'i meru.” ¹⁵ Ya ndono; ẹ̀phe apalia Jona tufu l'ụ̀gbo ono; woru iya chee l'eze ẹ̀nyimu ono. Eyii-mini ono aburu shikongu. ¹⁶ Iphe ono, meru nu ono emee; ẹ̀phe atsulahaa Ojejoje egvu. Ẹ̀phe abya egworu ẹ̀ja nù Ojejoje; kweshikota iya ụ̀kwa.

¹⁷ Obenu l'o nweru eze-ema, Ojejoje doberu l'ẹ̀ke ono, leri Jona. Jona anọ̀ ẹ̀ma ono l'ẹ̀phu ujiku ẹ̀to: eswe l'enyashi.

2

Jona ekfu anụ Nchileke

¹ Ya ndono; Jona anọdu ẹma ono l'ẹpho kfuru nụ Ojejoje, bụ Nchileke iya; ² sụ iya:

“Teke iphe-ẹhuka dakfutaru iya;
bẹ ya rakuru Ojejoje;
yọ zaa ya.

Ya anọdu l'alị-maa chiku ngu;
nggu eyetaru iya ẹka.

³ I pataru iya chee l'ẹbo ẹnyimu;
l'ohu-alị eze ẹnyimu.
Utso abya erikpua ya.
Eyii-mini yele gborogboro,
ọotso egbe l'awu iya awuwu l'ishi.

⁴ Ya arịa; sụ: 'L'ị chifwaru iya l'ifu ngu.
Obenu lẹ ya e-wokwarua
ẹnya tupoo l'eze-ulo ngu ono,
dụ nsọ ono ọdo.'

⁵ Mini wọru iya l'olu oswi kẹ chii;
eyii-mini erikpua ya erikpu.
Ẹbakala mini ekwechishia ya ishi ekweshi.

⁶ Ya enwulahu l'ime ime alị ugvu.
Alị ono atua ya mkporo mgbe-'agvu-agvu.
Obenu l'ị gufutaleru iya-a lẹ
ndzụ l'iduma ono;
nggube Ojejoje, bụ Nchileke iya.

⁷ O bụ teke ya atụ-buwa ume atụ-bu;
bẹ ya nyataru nggube Ojejoje.
Ya abya ekfuru nụ ngu;
okfu iya erua l'ẹke ị nọ
l'eze-ulo ngu, dụ nsọ.

⁸ Ndu bụ agwa, e-ta dudu iphe o bụ;
bẹ ẹphe abaru ẹja
b'ọ nafuje eze-iphe-oma, g'erube ẹphe ẹka.

⁹ Obenu lẹ yebedua e-gude
egvu-ekele l'agwa ngu.
Iphe ya kweru ngu ukwa iya;
be ya e-medzu.
Ndzota bụ Ojejoje b'o shi l'ẹka.”

¹⁰ Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru eze ẹma ono; yọ gbọfu Jona tụa l'eli nggodo.

3

Jona eje Nínive

¹ Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Jona k'ugbo ẹbo; sụ iya:
² “Gbeshi jee l'eze mkpukpu ono; mbụ Nínive je ezia ndu bu iya nụ ozi, ya ziru ngu.”

³ Jona ekwe; yọ buru iya oje Nínive ẹge ono, Ojejoje kfuru iya ẹya ono. Nínive kfube ọswa buru mkpukpu, haa nshinu. Iphe oophuje madzụ bụ abalị ẹto; t'o gude ọkpa ghabua ya. ⁴ Jona adube mbọku kẹ mbụ, o bahuru lẹ mkpukpu ono wataru iya ẹphe ọraru arara: “L'ọ kwa ukporo abalị labu

b'o phoduru; Nínive aburu kpurupyata." ⁵ Ndu Nínive abya ekweta ke Nchileke. Ephe abya araa ya arara; t'iphe bu onyenonu swia aswiswi; yee uwe-aphu; tsube l'onye k'eze iya je akpaa l'onye ophu kakota nwanshi.

⁶ Teke ozi ono ruru eze ndu Nínive nchi; yo gbeshi l'aba-eze iya; yefu uwe-nlòkpuru iya; chita uwe-aphu yee; je adugaru le ntụ. ⁷ Yò bya ezia; a ra ya arara le Nínive mgburumburu; su:

"Owaa bu ekemu, eze ye le ndu a maru epha ephe atu:

"T'e b'o dukwa madzu nwigbaleke-oma; m'o bu anu; m'o bu eswi; m'o bu aturu, e-wota nri ye l'onu; ophu o dukwa onye a-ngu iphe angungu.

⁸ T'e iphe bu madzu kpamukpamu; me l'anu chita uwe-aphu yee. T'ephe raa ekwa; rashia ya ike; raku Nchileke. Te onyenonu sefu eka l'ejo iphe; me ome iphe-kpangangu. ⁹ ?Onye maru me Nchileke; l'oo-jizita obu; wofuru ayi oke ehu-eghughu iya; t'ayi ba anwushihu."

¹⁰ Nchileke aphua iphe ephe meru; l'ephe sefuwaru eka l'ejo iphe; phuaru ephe imiko; t'o mehe t'ephe buru kpurupyata ege o shi su le ya e-me ephe.

4

Obu-imiko Nchileke egbu Jona eghughu

¹ Obenu l'iphe ono du Jona eji; ehu eghulaha ya eghughu. ² Yò bya ekfuru nu Ojejoje; su iya: "Nggube Ojejoje; ?to budu iphe ya kfuru teke ya nokwaduru l'ufu-a ndo. O kwa iya meru iphe ya gbeshiru; gbaru lashia Tashishi. Ya mahawaru l'i bu Nchileke, emejeru madzu eze-iphe-oma; buru onye obu-imiko; buru onye iphe e-te ghujedu eghughu egwegwa; nyemobu ngu nyiberu anyibe. I bu Nchileke, eleje pashia; haa ome madzu iphe i suru l'ii-me iya. ³ Nta-a; nggube Ojejoje bu t'i wofu ndzu iya; ke l'o karu iya mma le ya nwuhuru; karia onodu ndzu."

⁴ Ojejoje aji iya: "?O gbaru ke t'ehu l'eghu ngu eghughu to?"

⁵ Jona atugbua je anodu l'uzo enyanwu-ahata mkpukpu ono. Yò tuaru onwya mkpu l'eke ono; nodu; ngabe t'o maru iphe e-mekochaa mee mkpukpu ono. ⁶ Ojejoje, bu Nchileke emewaphu t'oshi vayinu futa l'iku eke ono bya evulihu te agu iya kpuchijee Jona; k'ophu ehu a-duje iya agu. Ehu atsòo Jona ena ke oshi vayinu ono. ⁷ Yo be l'utsu echile iya; Nchileke ewota unwehu tua l'oshi ono; k'ophu bu l'oshi ono tsufuru ekwo; nwuhu. ⁸ Yo be teke anwu hataru; Nchileke emee te ejo pherephere, ekpo oku shi l'uzo enyanwu-ahata wata ophe l'eke Jona no; anwu echilaha ya; k'ophu oose avehu. Yò du iya t'a su l'o nwuhuru. Yò su: "L'o ka kwa iya mma le ya nwuhuru; karia le ya no egbe ndzu owaa."

⁹ Nchileke aji iya: "?O gbaru t'ehu ghua ngu eghughu; l'okfu vayinu ono to?"

Jona asu iya: "L'o gbakwaru t'ehu ghua ya eghughu; mbu l'o ghukwa iya k'anwuhu nta-a."

¹⁰ Ojejoje asu ya: "I phurua ege o ruru ngu l'ehu mbu ke vayinu ono. O bu oswi-okfu l'e to budu nggu; be kuru iya nu; l'o futaru l'enyashi; nwuhu l'enyashi ophu tso iya nu. ¹¹ ?Iikfu te okfu ehu Nínive; be eru iya l'ehu to; mbu ndu Nínive ono, kariru ukporo unu madzu ugbo iri l'ise* ono; nweru elu l'igwe; l'ephe e-ba ma iche, du l'iphe du mma; l'ophu du eji."

* 4:11 4:11 Iphe o bu bu 120,000.

Mayika

¹ Qwaa bu ozi, Ojejoje ziru Mayika l'oge teke Jótamu; Éhazu; me Hezekáya shi buḡbaaru eze ndu Júda. Mayika bu onye Mọreshetu. Ozi-wa shi l'áphù, ò phùru l'okfu ehu ndu Samériya; me ndu Jerúsalemu.

² Unubẹ ndiphe;

unu nukwaa ya-o!

Tẹ mgboko gbaa mgburumgburu;

me iphe bu onye bu iya nu ngabekwa nchi!

Lẹ Okaribe-Kakota-Nu

shikwa l'eze-ulo iya,

du nsọ l'agba unu ekebe.

Ikpe, eekpe ndu Samériya;

ephe lẹ ndu Jerúsalemu

³ Unu lekwa!

Lẹ Ojejoje shikwa

l'ẹke o bu ebubu l'abya.

Qobyawa tẹ ya bya

adzọo garamu garamu l'iphe,

bu ẹke, du l'eli lẹ mgboko.

⁴ Iphe, bu ugvu a-zashihu iya l'ifu;

nsuda nsuda agbawashihu l'ò bu

manu, e doberu l'iku oku; mbu l'ò bu mini,

shi lẹ mgbazita l'atsoshihu atsoshihu.

⁵ Iphe kparu iphe iphe-a e-mokota l'oha bu okfu ejo iphe, ndu oshi-l'okpa Jékọpu meshiru; mbu ejo iphe, ndu onu-ulo Ízurelu meru. ?Nanu egbe ejo iphe Jékọpu meru obu ?Tọ budu Jerúsalemu? ?Nanu egbe ejo iphe ke Júda? ?Tọ budu Jerúsalemu? ⁶ Ojejoje asu: "Lẹ ya e-mee Samériya t'ọ buru ikpọzu, ẹke aa-nọdu akọ vayinu. Mkpuma mgbodo mkpukpu iya be ya a-chiru ye lẹ nsuda. Ya emee tẹ mgbodo mkpukpu iya zee l'okpa-ulo iya. ⁷ Iphe bu ntẹkpe, ndu mkpukpu ono doberu l'ò ha be ee-tsu yogiriyogiri. Iphe bu iphe aanuje l'ulo omarali be ee-tsukota oku. Ya a-bya emebyishikota iphe bu agwa ephe l'oha. Ishi iya aburu l'ẹke iphe eshije eru ndu mkpukpu ono ẹka bu ugwo ono, aakfuje unwanyi okpara ulo omarali ono. Yọ buru ẹge aaghakashije ugwo, a kfouru unwanyi okpara bu ẹge aa-ghakashi ephe."

Ekwa; me aphu

⁸ O bu iya meru iphe mu a-ra ekwa; chia mkpu. Mu eyefu uwe mu; gbaru ọtu. Mu a-kwa ekwa l'ò bu nkuta-oswa; raa aphu aphu l'ò bu enyi-nwenu;

⁹ ke l'onya, aba Samériya kwa 'agwota agwota. Onya obu gbe sweekwaru nu Júda. O ruakwaru obu-edukfu ndibe mu, bu iya bu Jerúsalemu.

¹⁰ Unu be ekfukwaru iya ndu Gatù! Ophu unu 'arakwa ekwa lẹ phuu! Unubẹ ndu Bétu Qfura; unu weswia onwunu l'ali! ¹¹ Unubẹ ndu bu lẹ Shafiya; unu gbaru ọtu; gude iphere wu-sweta! Ndu ophu bu lẹ Zenanu ta alufutakwa alufuta. Ndu Bétu-Ezẹlu be aphu byakwaru; ke l'iphe shi gbobuta ephe b'e wofuwaru. ¹² Mbu lẹ meji atofukwa ndu bu lẹ Marotu atofu l'ẹke ephe nọ l'ele enya k'oma; ke lẹ Ojejoje wotawaru mkpakehu bya edooru ephe; mbu jeye lẹ Jerúsalemu. ¹³ Unubẹ ndu bu lẹ Lakishi;

unu kwakọbe ụgbo-inya unu k'ọgu! Ọ kwa unubedua vuru ụzo gbube ishi ejo iphe; ndu Záyọnu etsolahaa ẹka unu; ke l'emeswe, ndu Ízurelu mesweru bu unu b'o shi l'ẹka. ¹⁴ Ọo ya bu te unu dua ndu Męreshetu Gatu ụlo. Ndu Akuzibu l'e-koshi eze ndu Ízurelu ẹregede.

¹⁵ Mu a-chita ndu a-bya alugbua unube ndu Maręsha. Ndu Ízurelu ndu ophu aakwabeje ugvu a-gbaru laa l'ogba Adulamu je ewohaa onwephe. ¹⁶ Unu kpushia ishi; gua aphu unwegirima unu ono, no unu l'obu ono! Unu mee ishi t'ọ cha unu swarịswari l'ọ bu ke udele; ke l'unwegirima unu ono be aa-natakwa unu; kpua ephe le ndzu.

2

Idzu ke madzu; le ke Nchileke

¹ Aphu a-tsukwaru ndu, anoduje achị ejo idzu; mbu ndu anoduje l'ulo ephe chia ejo idzu; nchi bohudelephu; ephe awata iya ememe; ke l'ephe nweru ike, ephe e-gude eme iya. ² Ephe aswojeje enya l'ali onye odo; naa ya l'okpehu. Ephe aswojeje enya l'ulo; naa ya l'ike. Ephe anaje madzu ufu iya; mbu naa madzu iphe bu okè-iphe iya.

³ Ọo ya be Ojeoje suru: "Le ya achiru ndu ono ejo idzu. Ophu ephe 'adudu ike anahu. Unu te ejehedu otse etsetse; ke l'oge teke ono a-du ejo eji. ⁴ Le mboku ono; be ndiphe a-nodu ekfubyishi unu ekfubyishi. Ephe a-nodu aji unu kpaphukaphu; l'aguru unu egvu-aphu: l'asuje: " 'Ayi gvukwaru.

Okè, gbaru ndibe mu;
b'e kewaru.

Ojeoje natawaru iya;
keuru ndu lutaru ayi l'ogu. ' "

⁵ Ọo ya bu l'unu te enwehedu m'ọ onye lanu, a-no-chi enya unu le ndzuko ke Ojeoje; mbu onye a-tu enwa gude kee ali ono.

⁶ Ndu nkfuchiru ephe asuje: "T'ayi ba asujeshi l'ọo Nchileke kfuru iphe, ayi ekfu. Le to nwedu iphe-iphere, abya ephe ememe." ⁷ Nggube onu-ulo Jekopu: "Aa-su le Ume Ojeoje; be ehu eghu eghughu too? Oomejenua ege ono?" Okfu mu; ?too mejeduru onye ụzo iya kfuru akfuru iphe oma too?

⁸ ?O gbe buru l'uboku agvwa agvugvu-wa; be ndibe mu wu-lihuru l'ọ bu ndu ohogu. Ndu esweta l'uzo tuzooru onwephe ehu; be unu kwachiru l'uzo; yeshia ephe akpawuru-uwe ndu ova, ephe yeru; l'ọ bu ndu shi l'ogu. ⁹ Unyomu ndibe mu; be unu achifuje l'egiri ụlo, ephe buthua; nafu unwu ephe ugvu, shi mu l'ẹka, a-no gbururu jeye. ¹⁰ Unu gbeshi; tugbua; kele eke-a ta budu eke unu a-tuta ume; ke l'a turuwaru iya aturu. E mebyishiwara iya; k'ophu e te emekwatahedu iya emekwata.

¹¹ Ọ -buru le mkpokoro madzu byaru bya asu: "Le Nchileke suru t'a nguje mee; me iphe angungu odo, eme l'enya;" bunu egbe ndu nkfuchiru onanu; be ephe a-cho!

EEKWE UKWA NDZOTA

¹² "Unube ndu eri Jekopu; to nwedu iphe e-me te mu ba tuko l'unu ha chikobe! E to dudu iphe e-me te mu ba achikobe unu l'ekalanu; mbu unube nwa ndu ophu wafuru nu l'onu-ulo izurelu! Mu a-chikota ephe t'ephe nokobe l'ekalanu l'ọ bu onye chiru aturu ye l'ulo aturu; mbu l'ọ bu onye doberu eghu yele aturu l'ẹke o no; l'ata nri. Ephe e-ji ẹka ono pyimu; l'atu wowowo; ke l'ephe a-pa igwe. ¹³ Onye e-gbuharu ephe ụzo

usa l'a-buru onye e-vutaru ephe ụzo. Ephe e-chika obu-edukfu mkpukpu ono; wufu. Onye eze ephe e-vuru ephe ụzo sweta. Mbụ l'ọo Ojejoje e-vuru ephe ụzo."

3

Ndu ishi; ephe lẹ ndu nkfuchiru; b'a baru mba

¹ Tọ dụ iya bụ; mu asụ: "Unu ngabę nchi; unubę ndu bụ ishi oshi-l'okpa Jékọpu; mbụ unubę ndu achị nụ l'ọnu-ụlo Ízurelu. ?Tọ gbadụ unu ọmaru ęge eekpeje ikpe, dụ maa tọo; ² unubę ndu kpọru iphe dụ mma ashị; yeru ęjo iphe obu; mbụ unubę ndu anọduje aswa ndibe mu akpọ; l'akpa ephe anụ l'okpu; ³ unubę ndu aswa ndibe mu akpọ; l'ata anụ ephe; l'etsu okpu ephe yọgiriyoğiri; ndu ebushije anụ ephe yọriyori l'ọ bụ anụ, aabya oye l'ochi; mbụ l'ọ bụ anụ, aabya oye l'ite?"

⁴ E -meebe; ephe araku Ojejoje; ọle ę too yeduru ephe ọnu. Teke ono; bę oo-woharu ephe ifu iya. Iphe a-kpa iya nụ aburu l'ephe mewaru iphe dụ ęji.

⁵ Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'a -bya l'okfu ęhu ndu nkfuchiru; mbụ ndu ono, edusweshi ndibe mu ụzo ono; mbụ ndu ono, abuje: onye, nuru ephe nri; ephe asụ l'ęhu-agu a-bụ kę onye ọbu. Teke ę t'ọ dudu iphe a nuru ephe; ephe akwakọbe kę otso onye ọbu ọgu. ⁶ Ọo ya meru iphe nchi e-jikfu unu. Unu a-phụ-buhu àphù; ọchi agbachia unu ụzo; ike ọgba ęja ta aduhedu unu. Mbụ l'ęnyanwu a-nyihuru ndu nkfuchiru ono. Nchi e-jikfu ephe l'eswe. ⁷ Ndu aphuje ọphuleny; bę iphere e-mekochaa gude. Ndu agba ęja aburu ndu e kpuru ifu lẹ ntụ. L'ephe ha e-mekochaa tuko kpuchia ęka l'ifu; kęle Nchileke te eyejeheduru ephe ọnu."

⁸ Obenu lẹ mbędua b'a tsuru ike atsutsu l'ęhu. Ume kę Ojejoje jiru mu ęhu yele okpe ikpe, dụ maa yele ike-okpu, mu e-gude kfuru oshi-l'okpa Jékọpu emeswe, o mesweru; mbụ kfuru oshi-l'okpa Ízurelu ęjo iphe ephe meshiru. ⁹ Unu nukwaa iphe-a; unubę ndu ishi ọnu-ụlo Jékọpu; unubę ndu achị nụ l'ọnu-ụlo Ízurelu, bụ ndu kpọru ikpe, dụ maa ashị; bya emekota iphe kfuru gbororo t'ọ gbe nggọ; ¹⁰ ndu gude ogbu ọchi gude kpua mkpukpu, nọ l'eli Ugvu Záyonu; mbụ gude ome iphe dụ ęji kpua mkpukpu Jerúsalemu. ¹¹ Ndu ishi ephe bụ: ị -nụ ephe ęka-azụ; ikpe alaaru ngu. Ndu ishi ọmarali ephe aburu: a -kfua ephe ụgwo; ephe ezia iphe. Ndu nkfuchiru ephe aburu: a nọdu ephe okpoga; ęmanu ephe achia ęja. Ọle ephe l'ephe ha tükokwarua dakobe Ojejoje l'ekfu: "Lẹ Ojejoje kfụ ephe l'azụ; l'ę tọ dudu ęjo iphe, byaru bya adakfu ephe."

¹² Ọo ya bụ l'ọo unu kparu iphe ee-mekochaa tųpyaa Ugvu Záyonu atųpyaa l'ọbu alị ereshi. Mkpukpu Jerúsalemu e-mekochaa buru ikpọzu. Eli ugvu ono, bụ ęke eze-ụlo Nchileke nọ ono e-mekochaa buru ęke ęgbudu ruchiru.

4

Ęhu-agu ojejoje

(Azá 2:2-4)

¹ O -rua l'oge ikpazu
 bę ee-me tẹ ugvu ono,
 a kpuru eze-ulo Nchileke ono noshia ike;
 mee ya t'ọ buru eze l'iphe

bü ugvu ọdo, nọgbaa nü.
Ee-me iya t'ọ kakọta iphe bü ugvu ọdo l'eli.
Ono teke ndiphe a-nọdu awu awukfu iya.

² Igweligwe ndu ọhodo a-bya bya asu:

“Unu bya t'ayi je l'eli ugvu
ke Ojejoje!

Unu t'ayi je l'ulo Nchileke ke Jékọpu;
k'ọphu oo-koshi ayi ọzo iya;
t'ayi wata otso ọzo, ọ tọru.”
Ishi iya aburu l'ekemu e-shi le Záyọnu bya;
okfu Ojejoje eshi le Jerúsalemu.

³ Ọ bü iya e-doshi okfu,

nọ nü l'iphe bü mbakeshi;
buru iya e-doshiru mba ndu k'ike;
ndu ọphu bugbaa ote-ẹnya,
okfu, adaru ẹphe l'ibe ẹphe.
Ephe akpukwashia
ngwa-ọgu ẹphe;
yọ ghọ ọgu, eegude akọ iphe;
akfu ẹphe aghọ nwa mma, eegude apyi iphe.
Teke ono b'ẹ to nwedu mba,
ahalikwaduru ibe iya ẹka k'ọgu;
ẹphe ta amuhe ẹge e shi alu ọgu ọdo.

⁴ Onyemonye ọbule a-nọduje

le mkpuli vayinu iya;
mekwaphu le mkpuli oshi figu iya;
to nwehe onye eye ẹphe egvu;
ke l'ọ kwa Ojejoje,
bü Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu iya.

⁵ Iphe bü mba, nonu bü ọmarali nk'ẹphe; be ẹphe gude eje. Ayibedua bü Ojejoje, bü Nchileke ayi; be ayi e-gude ẹpha iya l'ẹje gbururu jeye le tutu yoyo.

Iphe Ojejoje chiru k'ememe

⁶ Ojejoje sọru: “L'ọ -rua mbọku ono; be ya a-chikobe ndu ngvuru; chikobe ndu a chifuru l'ali ẹphe yele ndu ya meru, ejee iphe-ẹhuka. ⁷ Ndu ngvuru; be ya e-me t'ẹphe buru ndu waru nü. Ya emee ndu a chifuru l'ali ẹphe t'ẹphe buru ọha, ike nọ. Yọ buru Ojejoje a-buru eze, achi ẹphe le Ugvu Záyọnu tsube le mbọku ono gbururu jeyewaru.

⁸ “A -bya le nggube nwada Záyọnu, bü ẹke aanọ; l'eche ndu Ízurẹlu l'ọ bü onye eche aturu-a; bya aburu ẹke ndu Ízurẹlu agbabajẹ je ezeeru ndu; ii-mekochaa buru ishi ẹge i shi buru teke ndiche. Ọ buru eze e-mekochaa rube nggube nwada Jerúsalemu ẹke ọdo.” ⁹ ?Bü ngunu meru iphe jira ẹkwa? ?Ti nwehedu onye eze tọ? Onye akọ-jeziru ngu ọzo; ? tọ nọhedu tọ; meru iphe iphe-ẹhuka byaru bya azu ngu l'ọ bü nwanyi, ime eme-wa? ¹⁰ Nggube nwada Záyọnu; nọdunu ghaa gburugburu l'ọ bü nwanyi, ime eme; kele nta-a; be jibyakwa ọha mkpukpu-a je anọdu l'echi-egu. Ii-je ali ndu Bábyilonu. Yọ buru l'ẹke ono; be aa-nafuta ngu. Ọo l'ẹka ono; be Ojejoje a-gbata ngu l'ẹka ndu ọhogu ngu. ¹¹ Nta-a; be igweligwe mba chikobewaru onwẹphe t'ẹphe tso ngu ọgu. ẹphe asu: ““Te merua ya! T'ayi chiru ẹnya yeru Záyọnu!” ¹² Obenu l'ẹphe ta madu iphe bü iphe

Ojejoje ari. Iphe o chiru idzu k'ememe te dodu ephe enya; mbu onye ono, chikoberu ephe l'o bu onye, chikoberu witu, ooje etsutsu ono.

¹³ "Nggube nwada Zayonu; gbeshi chia ya gbiigbii l'o bu onye l'echi ereshi; kele mu e-me t'i fua mpo-igwe. Ichirukfu-okpa ngu aburu ope. Nngu egude iya gwee igweligwe mba tolitoli; wota uru ono, ephe ritaru l'eregede ono nu Ojejoje; mbu woru eku ephe ono nu Nnajiufu ono, nwe mgboko l'ophu ono."

5

Ukwa ke l'onye a-chinu e-shi Betulehemu

¹ Unu chikobe onwunu l'ikpo l'ikpo; nggube mkpukpu ono, igweligwe madzu no ono; kele ndu ohogu ayi no-pheekwaru ayi ano-phe. Onye ishi Izurelu; be ephe echikwa mgboro-igwe l'ishi-agbagba-nchi ke kpo.

² Obenu le nggube Betulehemu l'ali Efuratu! A makwaru l'i bu nwa mkpukpu, ha nwanshi l'ikfu Jada. Obenu l'oo l'ime ngu; be onye a-bu onye ishi ndu Izurelu e-mekochaa shi; lufutaru mu. Onye ono shiru teke ndiche noduhawa; o shiru l'ede-nwede noduta.*

³ Oo ya bu le ndu Izurelu; be aa-paru gwobe gbururu jeye teke nwanyi ono, ime eme ono l'e-zeda. O bu teke ono; be unwunna iya ndu ophu a-lakfutafua ndu Izurelu. ⁴ Onye ono -byalephu; be oo-buru onye eche aturu; chee aturu iya ono. O bu Ojejoje a-nu iya ike; bya aburu Ojejoje, bu Nchileke iya e-me t'a kwabe iya ugwu. Ndibe iya ono e-buru l'ehu-agu; to du iphe e-me ephe; kele teke ono; be udu iya e-jedzuru mgboko gbaa mgburumgburu. ⁵ Oo-me te nchi du ephe ndo.

Ndzofuta yele o-la-l'iyi

Teke ndu Asiriya a-byakfuta ali ayi ogo l'ali ayi; bya adzo eke ayi tushiru ike futufutu; be ayi a-fota ndu eche aturu umadzu esaa yele ndu bu ndu ishi: umadzu esato t'ephe duta ayi tso ndu Asiriya ono ogo. ⁶ Ephe e-gude nkogo lua ali ndu Asiriya ono; ephe a-mifuta nkogo gude lua ali Nimurodu. O bu iya a-nafuta ayi l'eka ndu Asiriya; me ephe byalephu bya awubata l'ali ayi wata odzo garamugaramu; l'awu ala l'oke-ali ayi.

⁷ Ndu eri Jekopu, waru nu a-du l'o bu iji, shi l'eka Ojejoje adashi. Ephe a-du l'o bu nweyo mini, yoshiru l'eli iru ewu, e-ta budu madzu b'o cheru; t'o nwe onye o no ngaberu. ⁸ Ndu eri Jekopu, wafuru nu a-tuko egu dzuru. L'iphe bu mbakeshi; be ephe a-du l'o bu agu, no l'eke anu-egu-egbudu dzuru edzudzu; mbu du l'o bu nwa agu, no l'eke aturu no, abuje: ooje; yoo dzo-gbushi iphe o phuru; ophu o dudu onye aduje ike nafu iya iphe o guderu. ⁹ Ndu ohogu ngu; be ii-mekputakota; nggu achilia eka imeli tua okoo kpua ephe. Odo bu le ndu nggu l'ephe no l'okfu; be ee-mebyishikota.

¹⁰ Ojejoje suru: "Lo -rua mboku ono; be ya e-gbushi inya unu; bya emebyishia ugbo-inya unu. ¹¹ Ya e-mebyishi mkpukpu, nogbaa l'ali unu bya etsukposhia iphe bu eke, unu kpuru; yo shihutsua ike l'o ha. ¹² Ya e-mebyishi ke ogvu ono, unu agwo ono; ophu unu 'enwehedu ndu njibya odo. ¹³ Ya e-mebyishi ntakpe ono, unu pyishiru dobe ono; mebyishia mkpuma ono, unu agwatsua agwagwa ono; to nwehe iphe unu gude eka unu mee, unu abaabaruru eja odo. ¹⁴ Ya a-bya alua agwa Ashera l'eke, unu no; woru mkpukpu unu l'o ha tsukposhia. ¹⁵ Ya e-gude oke ehu-eghughu

* 5:2 5:2 Mat 2:16.

melata ndu mba ono, jikaru l'ephe tee medu iphe ya suru t'ephe meje ono."

6

Eeku ndu Ízurèlu ikpe

¹ Unu ngabekwa nchi l'iphe Ojejoje ekfu.

Tè nggube Ojejoje gbeshi vudo evudo; kfuia iphe e meru ngu l'ifu eze ugvu! Tè iphe bu ugvu nuwaru iphe oome t'o kfuia! ² Unubè ugvu l'ugvu ha; unu nukwaa iphe Ojejoje abya edodo! Unu ngabè nchi nua iphe ada nu; unubè itso, gude mgboko gbururu jeyewaru! Ishi iya aburu; l'o nweru iphe Ojejoje ekfu lè ndibe iya meru iya. O nweru iphe ogushi lè ndu Ízurèlu meru iya.

Onu, Ojejoje yeru

³ "Ndibe iya; ?Bunua ngunu; bè ya meru unu? ?Bu ivu era ngunu; bè unu a-sù lè ya boru unu? Unu sanua ya eya! ⁴ Ya dufutaru unu l'alì Íjiputu; bya agbafuta unu l'alì ono, unu shi buru ohu ono. Ya ziru Mosisu t'ò bya edua unu yèlè Èronu; mè Miriyamu. ⁵ Unubè ndibe iya; unu nyatakwa idzu, o chiru; mbu Balaku, bu eze ndu Móabu! Unu anyatakwapu onu, Bélamu Beyo yeru iya! Unu nyatakwa ije unu shita lè Shitimu jonye lè Giligalu; k'ophu unu a-ma iphe Ojejoje meru; gude dzota unu!"

⁶ ?Bu ngunu; bè mu e-gude bya Nchileke l'ifu bya ebyiaru iya ikpere; mbu Nchileke ono, paru éka apaa ono? ?Bu nwa eswi, gbaru afa; bè mu e-gude byaru iya ogworu ngweja-ukfuru too? ⁷ ?Oo-du Ojejoje mma m'a nu iya unu ebyila; nu iya ngele manù, bu 'aguta aguta? ?Mu e-gude okpara mu gwooru Nchileke éja; gude iya gwofu emeswe, mu mesweru iya too. Mbu; ?bu tè mu gude nwa, shi mu l'epho kfuia ugwo iphe du éji, mu meru too?

⁸ O koshiakwaru nggube madzu iphe du mma k'ememe. ?Bukwanu ngunu bu iphe Ojejoje ele ngu enya iya l'éka; 'abudu t'i meje iphe vudo nhamunha; nggu aphujeru madzu imiko; mēfua t'i wozita onwongu alì letso Nchileke ngu.

Ikpe, nmaru ndu Ízurèlu yèlè iphe ee-me phe

⁹ Unu ngabekwa nchi! O kwa Ojejoje eku ndu mkpukpu-a oku. Otsu nggube Ojejoje egvu bukwa mmamiphe. "Unu gebekwa nchi l'oda echachi; mè k'onye echi ngu iya nu! ¹⁰ Unubè ndu iphe du éji; ?bu tè ya zahaa éku ono, unu kparu l'uzo éregede ono too. ?Bu tè ya zahaa l'o nweru iphe e bubotaru iphe ebubota gude átù iphe bu iphe Nchileke turu onu? ¹¹ ?Ya e-kpefu onye gude iphe éregede l'atù iphe ere; mbu onye vu éda, era iphe no iya nu ta budu iphe o suru l'o bu? ¹² Ndu nweru iphe lè mkpukpu ono anoduje eme ndu odo iwe iwe. Ndu bu iya nu bu ndu ntuphu-ire; ephe egudeje ire ephe l'eduphushi madzu. ¹³ Oo ya meru iphe ya wataru unu emebyishi unubè ndu mkpukpu ono. Ya eme tè unu chihu; ké l'unu emeje iphe du éji. ¹⁴ Nri; bè unu e-rikwaa; oke epho te ejidu unu. Unu -ria mè unu riru iri-a; epho eghelerua unu onu. Unu a-bu akpa-aghaka; ké l'iphe unu kpataru kwakobe; bè ya e-gude ogu bya anaa unu. ¹⁵ Unu a-ko okfu akoko; oke unu ta akpatadu iya akpata. Unu a-pyishije manù l'akparu olivu; oke unu te etedu manù iya unubèdua l'onwunu. Unu a-dzoshije mēe l'akparu vayinu; oke unu ta angudu mēe ya. ¹⁶ Ké l'unu mewaru iphe Omuri suru t'unu meje; bya etsoru iphe bu nha-okpa ndibe

Éhabu; mę ome-l'alí ephe. Oo ya meru ya a-ha nggube mkpukpu t'ęgbara kfuą ngu; ndibe ngu aburu ndu ndiphe aa-nodu achi ęchi. Yo buru unu; bę ndiphe a-nodu aja ewena."

7

Nshobukwaa ndu Ízurelu

¹ Nshobukwaa mu nsho; kele mu du l'ọ bu onye jeru akpaa l'onanwu teke a kpatagewaru iphe e meberu l'alí; akpuru vayinu agvwa l'oshi iya. Mbụ teke ono, akpuru vayinu ke ikperazu ta anojehedu t'a wota ria ono; ọphu akpuru figu ọdungu phụ, anọduje agushi mu ike phụ ta duwa ọphu nnonu. ² Ndu yeru Nchileke obu; bę gvakwaru nu l'alí ọwaa. Mbụ l'ę tọ duhedu m'oo onye lanu, bu onye obu iya guru iphoro, phoduru nu. Iphe onyemonye kwageberu akwagebe iya bu ogbu ọchi. Onyemonye gudewa ugbu l'ege; tę ya nmata nwunne iya. ³ Ome ęjo iphe kwowaru ephe ęhu. Onye achi achiichi ekebutaje madzu t'ọ nu iya iphe. Ndu ikpe l'ana ęka-azu. Ndu, bu ndu a maru ępha ephe egudeje ike l'atu t'a nu ephe iphe agụ ephe. Ndu ono l'ephe ha; bę idzu ephe abuje nanu. ⁴ Onye ọphu bu iya kakota mma l'ephe; anọduje adzu adzudu l'ọ bu ogvu. Onye ọphu bu iya kakota obu onye obu guru iphoro aka ikpo ami-ogvu ęji.

Eswe mboku ono, ndu nche unu shi kfuta okfu iya ono ruakwaru; mbụ mboku ono, Nchileke a-nu unu aphu ono. O kwa nta-a bu teke aa-nu unu chikikfuu obu. ⁵ Unu ba adakobejekwa madzu ibe unu! Ọphu unu atuzojekwaru onye unu l'iya eshi onya ęhu! Mbukwa jeye lę nwanyi ono, azeje tu-kobe ngu ishi l'utakfu ono; makwaru udu okfu, ii-kfuje t'ọ nua! ⁶ Ishi iya aburu lę nwata nwoke emechijekwa nna, muru iya nu ifu. Nwa nwanyi l'etsoje nne, muru iya nu okfu. Nyee nwa l'etsoje nne -nji iya okfu. Mbụ lę ndu bu ndu ọgu madzu abuje ndu ufu iya gedegede.

⁷ Obenu lę mbedua bu Ojejoje; bę mu a-chiru ęnya ziaru. Mu a-nodu ngaberu Nchileke, bu Onye ndzota mu. Nchileke mu a-nu olu mu.

Ndu Ízurelu e-gbeshi ọdo.

⁸ Unubę ndu ohogu mu; unu be tekwa ęswa kpua mu! A makwaru-a lę mu ndu adada; ọle mu e-gbeshikwaa ọdo. A makwaru-a lę mu nọ l'ochi; obenu l'oo Ojejoje a-buru iphoro, noduru mu. ⁹ Keshinu o bu mbedua meru Ojejoje iphe du ęji; bę mu e-vutanu oke ęhu-eghughu iya gbururu jeye teke ọo-bya elee ęnya l'okfu ęhu mu; meeru mu iphe ruberu mu nu; dufuta mu; dobe l'ęke iphoro nọ. Mu aphua ege oo-gude dzofuta mu. ¹⁰ Teke ono; bę ohogu mu ono a-phukwa iya phu; woru ęka kpube l'ifu l'ęke iphere e-gude iya. Mu egude ęnya mu phu eke ọ-da kpurumu; mbụ onye ono, shi asuje mu: "Nanu Ojejoje, bu Nchileke mu?" E ta nodu ọphu baru ishi; a dzoo yebedua tolitoli ege aadzotoje epoto, nọ l'echi oje.

¹¹ Eswe mboku, aa-kpukwa mgbodo ngu ono abyaakwa. Mbụ mboku, ee-me tę ok-ali ngu kabaa nshinu. ¹² O -rua mboku ono; bę ndibe ngu e-shijetsua Asiriya abyakfuta ngu; ndu e-shi l'iphe bu mkpukpu, notsua l'alí Ijiputu abya; mbụ shita l'alí Ijiputu jeye lę ęnyimu Yufurętsu; shita l'eze ęnyimu jeye l'eze ęnyimu; mę shita l'ugvu jeye l'ugvu. ¹³ Mgboko gbaa mgburumburu; bę ęgbara a-kfu. Yo buru ndu bu iya nu a-kpa iya; kę l'ephe awotawa akpuru iphe ephe kuru.

*Okfu anu Nchileke;
l'aja iya ajaja*

¹⁴ Gudenu mgbọro ngu chee ndibe ngu l'ọ bụ onye eche aturu; mbụ ndu ono, bụ òkè-iphe ngu ono. Ndu ono; bẹ fofuru onwephe je eburu nwenkinyi ephe l'oswa; l'ẹke nri elu eruje nọ. T'ephe nọdunu lẹ Báshanu; nọdu lẹ Giledu tajẹ nri ẹge ephe shi ata iya teke ndiche.

¹⁵ “Ọ kwa ẹge mu meru iphe, dụ biribiri koshi ephe teke ono, unu shi Ịjiputu lufuta ono bụ ẹge mu e-me iya koshi ephe nta-a!” ¹⁶ Iphe bụ mbakeshi e-gude ẹnya ephe phụ iya; iphere egude ephe. Ike ephe l'oha; bẹ aa-nafukota ephe. Ephe e-woru ẹka dee l'agba; nchị echishihu ephe; ephe awata ọda nkichi. ¹⁷ Ephe e-gude ire michalaha eja l'ọ bụ agwọ; mbụ l'ọ bụ unwu iphe awụ l'epho. Ephe e-shigbaa l'ẹke ephe domishiru onwephe lufuta; l'anmakota kwekwekwe. Ephe e-gude ọtsu egvu ghakobe lakfutashia Ojejoje, bụ Nchileke ayi; wata unu ọtsu egvu.

¹⁸ ?Bụ onye dụ l'ọ bụ nggube Nchileke, bụ onye aguje madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji; l'eleswetaje emeswe, ephe mesweru ngu; mbụ nwa ndu ono, phoduru nụ l'òkè-iphe iya ono? Ehu te eghujedu ngu eghughu gbururu jeyewaru. Iphe aduje ngu mma bụ t'ị phuaru madzụ imiko. ¹⁹ Ii-phuru ayi imiko ọdo. Ejo iphe ayi; bẹ ii-dzọpyabe l'okpa; chiru iphe dụ ẹji, ayi emekota je echee l'eze ẹnymu. ²⁰ Ii-meru oshi-l'okpa Jékọpu ire-lanụ; phuaru oshi-l'okpa Ébirhamu imiko, bụ iya bụ nte, i riru nna ayi oche phẹ teke ndiche ono.

Náhumu

Ehu-eghughu Nchileke l'okfu ehu ndu Nínive

¹ Qwaa bú ozi ehu mkpukpu Nínive; ekwo e deru àphù, o phuru mbù Náhumu onye Èlukoshi. ² Ojejoje bukwa onye okopho; búru Nchileke, agwatajé ugwo iphe.

Ojejoje bú onye agwatajé
ugwo iphe; buru onye
oke ehu-eghughu.

Ojejoje emelatajekwa ndu,
kpòru iya ashì iphe ephe meru iya;
l'ewojekwaruphu
oke ehu-eghughu iya
tu-koshi ndu ohogu iya.

³ Ojejoje bẹ ehu t'eghujekwa
eghughu egwegwa;
bukwaruphu onye ike iya haa nshinu.
Ojejoje ta ahakwa onye
ikpe nmaru t'ò laa kẹ manụ.
Ò bú oke pherephere;
mẹ oku-maa b'ò gude tọo ụzo, ooshije;
urukpu aburu udzu-eja, etsu iya l'okpa.

⁴ Ọ baje ru eze enyimu mba; mee ya t'ò tahu.
Oomeje iphe bú enyimu l'ò ha t'ò tashihukota.
Alì Báshanu me ewu,
nọ lẹ Ugvu Kamelu;
bẹ oomeje; yọ nwua kpa; a;
ege ono kwaphu bẹ oomeje tẹ iru, nọ lẹ
Ugvu Lébanonu nweshia enwenwe.

⁵ Eze ugvu l'ugvu haa anmajé jijiji l'ifu ya;
ndu ophu bú unwu ugvu angazeshihu.
Mgboko gbaa mgburumburu;
mẹ iphe bú iphe bu iya nụ
anọduje anma furafura l'ifu iya.

⁶ ?Bú onye a-du ike vudo iya
l'ifu teke iphe egbu iya eghughu.
?Bu onye a-du ike wafu
l'oke ehu-eghughu iya?
Oke ehu-eghughu iya aduje
l'ò bú onye e kpuru oku;
Mkpuma agbaje
yogiriyogiri l'ifu iya.

⁷ Ojejoje dụ mma;
bya aburu agbarike madzu
teke onye obu nọ
l'iphe-ehuka.
Iphé bú ndu gbararu lẹ
mkpuli iya je ozeru ndzu; bẹ ooletaje enya.

⁸ Obekwanu l'oo-gude
ejo utso mee tẹ ndu Nínive chihu.

Ndu ọhogu iya; bẹ ọo-chi
chiba l'ẹkpuru-ọchi.

9 Iphe bụ ejo idzu, ẹphe achiru Ojejoje;
bẹ oo-mebyishi;
ọp̄hu ndu ọhogu iya
'apalihekwa ishi ọdo
kẹ ugbo ẹbo.

10 Ọo teke a nmakoru ẹphe l'ọ bụ eri-ogvu;
ẹphe angua m̄e; yọ tsushia ẹphe atsutsu;
bẹ ọku e-tsu ẹphe ẹge
ootsuje ẹkwo akpe ọkponku.

11 Ọ bụ lẹ nggube Ninive b'o nweru
onye lufutaru nū; bya awata ọchiri
Ojejoje ejo idzu; ọdukwaphu lẹ
mgbazi t'e mee iphe dū ẹji.

12 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ s̄uru:
"L'a makwarua l'ẹphe shihuru ike
bya adu l'igwe;
ole ee-me ẹphe t'ẹphe b̄uru kpurupyata; gv̄.
A makwarua lẹ mu meru unu;
unu anodu l'iphe-ehuka;
ole mu te emehedu t'unu
jebaa iphe-ehuka ọdo.

13 Nta-a; bẹ mu a-nyafu ajaba ono,
ẹphe nyaberu unu l'olu ono;
tofukwaphu unu odogoro ono,
ẹphe keru unu ono."

14 Ojejoje t̄akwaru ekemu l'okfu ẹhu ngu;
s̄u: "Lẹ awa ngu a-gv̄; ẹpha ngu ephuhu.
Ya e-mebyishi iphe a pyiru apyipyi;
mebyishia ndu ọp̄hu a kpuru akp̄kpu
dobegbaa l'ulo agwa ngu.
Ya a-tu ili, ee-li ngu;
kẹ l'ị b̄u 'ọ-ga-lẹ-mkpa."

15 Lee ẹnya l'eli ugvu ono; ph̄u ọkpa onye gude ozi-oma l'abya; mb̄u
onye ezi ozi-oma ẹhu-agu. Unubẹ ndu Júda; unu gbaa aji unu; unu emee
iphe unu kweru ụkwa iya. Ishi iya aburu lẹ ndu ejo-obu; mb̄u ndu Nínive
ta abyahedu unu ọkpa ẹhu ọdo; kẹ l'ee-me tẹ akọ ẹphe ba aduhe ọdo.

2

Nínive e-chikahu

1 Unubẹ ndu Nínive; onye a-bya achikashia unu nanu nanu abyaakwa.

Unu chekwa ọlo-mgbochi unu nche;
unu echekwaphu nche l'uzo ono!
Unu r̄ukotakwa onwunu arukota;
unu arukotakwaphu ike unu l'ọ ha!

2 A makwarua lẹ ndu ọhogu
gwowaru iphe ẹphe kpakparakpa;
bya emebyishikota iphe
ẹphe meberu l'alị l'ọha;
obenu lẹ Ojejoje e-mekwa
tẹ ugvu awa Jékọpu
laphutaru ẹphe azu ọdo;

t'ò bya adù ugvu ege
ndu Ízurelu shi adujehawa.

- 3 Iphe ndu soja iya egudeje
egbochita onwèphe;
bè ekekota uswuswe.
Ndu soja èphe eyekota uwe, eke mee-mee.
Mgbòro-ígwè, e gude mee
ùgbò-ìnya ògu èphe
egbukwa ngerengere
mbòku ono,
èphe kwakòberu kè ògu ono.
Arwa èphe; bè èphe gudewa
aba mbavu-ògu.
- 4 Ùgbò-ìnya èphe awùkwa
kpòtikpoti l'ìphe bù esu-ùzo;
èphe jiru edukfu ji:
èphe -jee ifu; èphe alaa azù.
Èphe l'èphe ha tùko
dù l'ò bù òku itsu-òku;
l'ezigbaa phaphapha l'òbu ebemu-igwe.
- 5 Ndu soja iya ndu òphu a fòru afòfo
b'ò kukobewaru l'èkalanu;
òle èphe tùko ejelee l'evuko alì evuko.
Èphe ekwòjeru jeshia lè mgbodo,
e gude kpù-pheta mkpùkpu ono;
ìphe eegude egbochi onwonye l'ògu
egbe nòdugbawa nù lè mgbodo ono
kè jingu-jingu.
- 6 Ùzo, eeshi eje ènyimu; b'e tsukafuwaru;
gheru ònu.
Iphe bù ndu, nò l'ufu-eze
bè èhu aanmakwa nmanma.
- 7 A tuwaru iya l'ò bù iwu
lè ndu mkpùkpu-wa; bè aa-kpù lè ndzù;
laa alì òdo.
Ùnwu-mgbòko, a-nòdu
agbaru èphe mbòyi;
kùgbaaru èka l'ukuvu; l'akpò kukuku.
- 8 Nínive dùlephu l'ò bù okpuru,
mini, nò iya nù awùfu
awùfu l'ò bù nggele.
Iphe aaragbaa bù:
“Unu vudo-o! Unu vudo!”
Ò bù l'è t'ò nwedu m'òo onye lanù,
gharu ènya l'azù.
- 9 Unu vua mkpòla-òcha; vua mkpòla-ododo;
kè l'èku, mkpùkpu-wa
doberu bukwa 'erige erige.
- 10 Mkpùkpu ono dabuakwaru iphoro;
Ò bùwa kpurupyata; daburu ochobo.
Iphe bù ndu bù iya nù;
bè meji tófukotaakwaru:
ìkpere l'avùkota èphe kwèrikweri;

èhu atùko l'anma èphe kpakpakpa;
ifu agbanwùshihukota èphe agbanwùshi.

11 ?Nanù èke iduma-agù ono nò;

mbù èke ono,
òonoduje anù ùnwu iya nri ono;
mbù èke oke agù yèle nyee ya shi ejeje;
èphe l'ùnwu èphe;
to nwe iphe èphe atsu egvu?

12 Agù ono shi egbujeru ùnwu

iya anù, e-dzuru èphe;
dzù-gbushia anù pata je atògboru nyee ya;
O shi egbuje anù je edojia ògba iya edoji;
lajashia anù bya akùbe l'ògba iya.

13 Qwaa bù iphe Ojejoje, bù Òkaribe-Kakòta-Ike kfulu. O sùru: "T'unu lenu; ya achikwaru unu èjo idzu. Ya e-gude òku dzupuyashia ùgbo-ìnya unu; yò kpòò ènwuru-òku; kpoo tùu. O bù ogu-mbeke; bè ee-gude gbushia ùnwu agù unu pyaapya. È tò dukwa anù, ya a-haru unu lè mgboko t'unu gbujee; taa. Ophu 'onwedu l'anùkwadua olu ndu ozi ngu òdo."

3

Iphe-èhuka, Nínive e-je

1 Aphù a-tsùru mkpùkpù ono,

bù mee jiru iya ono.
O bù èjo-ire; mè iphe a nakòru lè nfù;
bè jiru iya nù;
òphu 'onwedu teke
aa-kpabuhu iya madzù èhu akpabuhu.

2 Unu ngabenu nchì nùà òda èchachi;

òda ùgbo-ìnya, agba òso;
ìgidi ìnya, akfù wugengu wugengu;
mè ùgbo-ìnya, awù l'etso iya nù.

3 Ndu agba ìnya-ògu; bè ifu bòhuakwaru.

Èphe gudeakwa ogu-mbeke èphe aba
mbavu-ògu: arwa èphe
l'adagbaa kè swìmu; swìmu.
Ndu e gburu l'ògu dù l'ìgwe;
odzu ndu nwùshihurunu akùru;
odzu madzù abùru 'agùta agùta;
k'òphu aadzòtsua èphe òkpa l'esweta.

4 Iphe kparu iphe ono l'òha bù

lè nwanyì òkpara ono tsonukaru nwoke;
kè l'òomashi mma ike;
l'agwòshikwaphu ògvu ike;
onye egudeje kè unwoke,
ootso reshia mba, dù iche iche.

5 Ojejoje, bù

Òkaribe-Kakòta-Ike sùkwaru:

"T'i lekwa! L'obu ta dùhekwa

iya mma l'èke ìino.
Ya a-ji-likwa mkpuni ngu; ghaa ngu l'ifu.
Ya e-me tẹ iphe bù
mbakeshi phù ngu l'èke ìigba òtu.
Iphere e-gude ngu l'ifu

alì-eze, dù iche iche.

⁶ Ya e-me ngu ejo ahuma;
nggu adu oyi l'ènya;
Ya e-me t'è b'ò dùhe iphe aa-gùbe ngu;
mee ngu t'ì buru iphe
ee-gude l'akò onu.

⁷ Iphe bù ndu phuru ngu nu
a-kpò-yiru ngu ukuvu;

sù: 'Lè Ninive; bẹ ẹgbara kfuakwaru;
?Bù onye a-yòru iya oshi;
bù onye l'a-dù iya ike.' "

⁸ Ninive; ?ì ka Tebusu mma tọ; mbù mkpukpu ono, bu l'ònu ẹnimu Náyìlù; mini gbapheru mgburumgburu ono? O bù ẹnimu ono bù iphe ẹgbobotaje iya nù; mini ẹnimu ono aburu upho-mkpuma, e gude kpùbùta iya. ⁹ Ndu Itiyópiya yèle ndu Íjiputu shi buru agbarike iya; ike ta agvùje ẹphe agvùgvu. Ndu Putu mẹ ndu Líbiya shitsukwaa buru ndu yẹ ya tughaberu buru nanu. ¹⁰ Oìe e megekwarua; kpua ya lẹ ndzù laa alì odo. Unwegirima iya; ndu ophu angu era b'e gweru rakaraka lẹ mbaduzo. Ndibe iya ndu ophu a maru ẹpha ẹphe; b'a turu ido; gude keshia ẹphe. Ndu ophu bù oke amadu l'ẹphe b'a tushiru mkpakọbe; keeru ndu ohogu ẹphe.

¹¹ Unubèdua l'onwunu; bẹ mée e-gudekwaphu. Unu e-mekochaa achọ ẹke unu e-domi onwunu tẹ ndu ohogu ba aphù unu. ¹² Iphe bù ọlo, unu kpushiru ike a-dùkotakwa l'òbu oshi figu, akpuru iya kẹ mbù chashiru achashi, abuje; a -nma ya yikayika; nebyi iya adashia l'ònu ndu a-ta iya nù. ¹³ Unu lewaru ndu soja unu ẹnya; phù ege ẹphe dùtsua l'ò bù unwanyi. Iphe bù onu-oguzo, eeshije abata mkpukpu unu l'ẹphe ha; bẹ ghekotaru onu; k'ophu ndu ohogu unu e-shi iya wùbata. ¹⁴ Unu kukwaa mini sùà malẹ ogvu teke ndu ohogu unu a-bya eyebuta unu! Unu emee tẹ ọlo ono, unu kpushiru ike ono kabaa oshihu ike! Unu dzọ eja; mekwashia iphe e gude ayọ bụlọku; yòshia bụlọku.

¹⁵ O kwa l'ẹke ono; bẹ oku a-dzù-gbushi unu; e gude ogu-mbeke gbushia unu pyaapya. Unu kabaa l'igwe l'ò bù ogu; mbù zaa l'ò bù igube! ¹⁶ Ndu azuru ngu aswa b'i mewaru; ẹphe azaa l'igwe ka mkpò-kpodo, nọ l'igwe; obenu l'ò bù ege igube azaje l'igwe bù ege ẹphebedua a-za bya egwotagee iphe nọ l'alì ono; mee wangu. ¹⁷ Ndu eche ngu nche etsu l'òbu igube; ndu ishi-oru ngu anyinwua l'ò bù igube, mbòku oyi atsu; je anyinwua lẹ mgbodo. Anwu -chidelephu; ẹphe ephekashihu; tọ nwe onye a-ma ẹke ẹphe ala.

¹⁸ Nggube eze ndu Asiriya; ndu echeru ngu aturu; bẹ mgbenya tutsuakwaru. Ndu a maru ẹpha ẹphe chiakwaru ẹka ye l'ifu utakfu; nọ-kirishia. Ndibe ngu gbawaru nanu nanu l'ugvu ugvu; tọ dù onye e-je ẹphe achikobe. ¹⁹ Iphe e mekaru ngu te nwekwa ogvu; onya, nọ ngu l'ẹhu; bẹ ishi nggu l'iya a-yikwa. Iphe bù onye, nuru ege ọomuru ngu a-nọdu etekwa ẹsua k'adada, ì daru. Ishi iya aburu: ?bù onye b'ẹ ti meedua ejo iphe?

Habakuku

Aphụ, Habakuku l'agu

¹ Qwaa àphù, ọ phuru; mbụ Habakuku, bụ onye nkfuchiru Nchileke.

² Nggube Ojejoje; ?bụ teke ole; bẹ mu e-chiberu mkpu; ọmanu nggu eyeeru mu ọnu. ?Bụ teke ole; bẹ mu e-chiberu mkpu l'iphe ọnwuu-ọnwuu ghatakwaru aghata l'eke-a; ọmanu nggu agbaaru mu mkpu. ³ ?Bụ ngunu meru iphe iimeru tẹ mu nọduje l'ele eke eemegbu madzụ emegbu? ?Nanụ ege e meru; nggu anọduje l'ele iphe dū eji; haa ya? Mu gude ọnya mu l'ele eke ndu madzụ emebyishi iphe emebyishi; l'emegbaaru ibe ephẹ ọnwuu-ọnwuu. Nseku mẹ uswo tukurọ ekemeke ọbule dzuru. ⁴ Ọo ya meru iphe ekemu te erehedu ire; ọphu ikpe, dū maa ta nọhedu. Ndu ejo-madzụ eripyabeje ndu doberu eka ndoo; k'ọphu bụ l'ikpe gbe alajeru onye ọphu chọru okfu.

Onu, Ojejoje eyeru Habakuku

⁵ Unu leduduphu ọnya l'iphe bụ mbakeshi; phụwaru iphe a-kpọ unu okfu; kẹ l'iphe ya e-me l'ogbo unu-wa; bẹ unu ta abyadụ bya ekweta l'ọ bụ oswi-okfu; m'ọ -ruhuru; e kfuaru iya unu. ⁶ Ndu ya eme tẹ ya kpalia bụ ndu Bábýlónu; mbụ ọha ono, emeje igiri-igiri; ephẹ ta aphujeru madzụ imiko ono. Mbụ ndu ono, e-te nwedu eke ephẹ e-ta ejejedu lẹ mgboko je anaa alị, e ta bụdu nk'ephe. ⁷ Ephẹ bụ ọha, aatsụ egvu; bya aburu ndu dū biribiri. Ọ bụ ephẹbedua bụ ekemu l'onwephe; bụru iphe ee-gude palia epha ephẹ nwẹnkininy; bẹ ephẹ emeje.

⁸ Inya ephẹ ka oduma ọso; bya aka ejo anụ-egu-egbudu ome ẹnari l'enyashi. Ndu, agbaru ephẹ inya bụ ndu shi eke teru ọnya; l'awụ ọso awụwu l'abya. Ephẹ anọduje ezi phaphapha l'ọ bụ ivu, phuru iphe ọdzuta.

⁹ L'ephe l'ephe ha; bẹ iphe ephẹ kwoberu bya bụ ome iphe-okpehu. Ephẹ ezi phaphapha eje abya l'ọ bụ pherephere uguru; l'ime iya; bẹ ephẹ akpukokwaphu madzụ lẹ ndzụ l'ọ bụ onye ekpo eja. ¹⁰ Ndu eze; bẹ ephẹ anọduje aja ewena; l'ekfubyishi ndu ishi, achị nụ. Iphe bụ a-gbabe-a-dzuru ta anọchijedu ephẹ ụzo; kẹ l'ọ bụ eja; bẹ ephẹ a-gha iya; yọ dakposhihu.

¹¹ Ephẹ -metsua; ephẹ ezia phaa l'ọ bụ pherephere; sweta; jeshia iphe ephẹ eje; mbụ ndu ono, ikpe nmaru ono, gude ike ephẹ mebe iphe ephẹ abaru eja ono.

Aphụ k'ẹbo, Habakuku agu

¹² Nggube Ojejoje; ?ti shidunua l'ede-nwede ọọ? Nggube Nchileke mu; nggube Onye nke mu, dū nsọ; ayi ta anwuhukwa. Nggube Ojejoje; nta-a b'ị fọtawaru ephẹ dobe t'i gude ephẹ kpee ayi ikpe. Nggube agbara mkpuma; i kfubewaru ephẹ t'i gude hụa madzụ àhùhù. ¹³ Ọnya ngu donukakwaru risangu kẹ t'i gude iya l'ele iphe bụ iphe dū eji. E tịi hakwa tẹ iphe eemeswe emeswe nọdu. ?Nanụ ege e meru; yọ bụru ndu e te gudedu ire ephẹ eka b'ị nataru? ?Nanụ ege e meru; nggu anọdu nwandoo; ndu iphe dū eji l'eripya ndu, ka ephẹ odobe eka ndoo eripya?

¹⁴ I meekwaru madzụ; yọ dū l'ọ bụ ẹma, nọ lẹ mini; mbụ yọ dū l'ọ bụ unwu iphe awụ l'ephe, e te enwedu ndu bụ ishi, achị ephẹ. ¹⁵ Onye ọhogu ono egudeje ikokoro l'anmako ephẹ l'ọ bụ ẹma; gude ugbu l'anwuko ephẹ; mbụ gude ugbu-aghagha anwukoo ephẹ; ehu atso iya; yo te ẹswa. ¹⁶ Ọo

ya bu; yò gwalahaa ugbu-egege iya ono agwagwa; bya eworu insensu, eshi kwèkwèkwe kpòò òku gude agwaa ugbu-aghagha iya; kè l'òò ugbu ono meru iphe; ò nò ndzù; l'eri gwòogwoò; bya enweru nri òkpobe enwenwe.

¹⁷ ?Èphe e-shi gudewaru ugbu èphe l'awùshi awùshi; gude ogu-mbeke l'egbu iphe bu mbakeshi pyaapyaa; l'èbe a phuru èphe imiko lè phuu?

2

¹ Mu e-je evudo chelahaa nche; mbù lè mu e-jekpelephu je anòdu l'eli upho-mkpuma mkpukpu leta iya enya; maru onu, oo-yeru mu; makwaruphu iphe mu e-kfuru yeru iya l'aphu-wa, mu agu-wa.

Onu, Ojejoje eyeru Habakuku

² Tò dù iya bu; Ojejoje abya eyeeru mu onu; sù: "Tè mu tuko iphe-a, ya abya mu ekoshi l'aphu-a dekota l'ekwo; mbù dee ya l'eli ekwekwerekwe; dee ya k'ophu onye agba oso a-gutaje iya. ³ Kè l'aphu ono e-medzu; mè oge iya -rulephu. Àphù ono ekfu iphe e-me l'oge ikperazu; è tò dzudu èjo-ire. O -nweru ège e meru; yò nòò anòò; kwabèkwaru iya. L'oo-mefutajekwa. È too nòkwa anòò.

⁴ "Wò mu tè mu lekwa; l'onye obu iya è-ta gudu iphoro ta adzùkwa. Obenu l'onye woru onwiya ye Nchileke l'èka; shi ège ono dobe èka ndoo a-dzùkwaru."*

⁵ "Ò kwa mèe eme iya eswe. Ootsenuka etsetse; ophu ò dùdu teke òotutaje ume. Ishi iya aburu l'ò bu epho 'èji ikpozu; buru epho 'èji onwu. Òotukoje iphe bu mbakeshi kpokoo kpuaru onwiya; tuko iphe bu madzù kpukoo lè ndzù. ⁶ O kwa ndu ono, ò kpukoru lè ndzù ono e-mekochaa chilahaa ya òchi; jahahaa ya ewena; sù: 'T'aphu tsòkwaru onye achiko iphe e zitaru ezita kuberu onwiya; bya eshi l'agboro baa eze. ?Bù teke ole; bè egbe iphe owaa a-kfushi?'

⁷ "Ndu ji ngu ugwo; ?èphe ta nonyahèdua gbeshi tòò. ?Èphe te egbeshihedu; mèe ngu iphe ii-nmahu kpakpakpa. Ò bu teke ono; bè ii-bya aburu èphe ohu. ⁸ Keshinu i kwaru iphe bu mbakeshi, dù l'igwe l'òkwata; bè nwa ndu ophu phòduru nù a-kwakwaphu nke ngu l'òkwata. Ishi iya aburu l'i gbushiwaru madzù. I mebyishiwaru alì yèlè mkpukpu lè mkpukpu; mèkpo iphe bu ndu bugbaa l'ime iya.

⁹ "Aphu a-tsuru onye, bù èjo uru b'ò gude buru; k'ophu ya e-shi iya je agbabe òkpa l'èke enya è te rudu: shi ège ono nahù iphe dù èji, e-mekochaa dakfu iya! ¹⁰ I mewaru tè igweligwe madzù laa l'iyi; shi ège ono meru iphe-iphere kpua ndu ufu ngu; shikwa iya phù mebyia ndzù ngu. ¹¹ Mkpuma, e gude kpua upho-mkpuma ùlo e-chi mkpu; oshi, e gude kwaa ya akwakwa azàru iya mgbede.

¹² "Aphu tsòkwaru onye ono, egudeje ogbushi madzù l'emezi mkpukpu iya ono; mbù onye ono, bù iphe dù èji b'ò gude l'akpulita mkpukpu ono. ¹³ ?Tò budu Ojejoje, bù Òkaribe-Kakòta-Ike; bè meru; akanya, ndiphe ese adù l'ò bù nkù, eegude anya òku; akanya, iphe bu mbakeshi ese aburu nsegbu-akanya? ¹⁴ Ishi iya aburu lè ndiphe l'ophu e-mekochaa makòtaru ège Ojejoje dùta-be biribiri; mbù l'aa-maru iya òhuma-òhuma; ège ono, mini èjije eze enyimu òhuma-òhuma ono.

¹⁵ "Aphu tsoru onye ono, ewotaje mèe chee ndu obutobu iya; mbù onye agbajèru èphe mèe l'otumu-akpò; èphe angua ya gbururu jeye teke òo-wata èphe ome l'enya; k'ophu òo-phù èphe l'èke èphe gba òtu. ¹⁶ Ò kwa

* 2:4 2:4 Róm 1:17.

iphere e-mekochaa ji ngu ifu; ẹ ta akwabekwaru ngu ugvu. Ọ kwa nta-a b'o ruberu ngu l'ongu mee! Ngunua ya gbaru ọtu! Okoro ono, shi l'ekata-utara Ojejoje ono tso-pheekwaru ngu mgburumburu. Iphere, ee-gude ngu nu a-kakwa ugvu, e shi akwaberu ngu. ¹⁷ Iphe iwe-iwe ono, i meshiru le Lebanonu ono a-bya egude ngu. Unwu anu ono, i gbushiru ono a-bya eyee ngu egvu. Iphe kparu iya nu aburu ke ndu ono, i gbushiru ono; ali ono, i mebyishiru ono; mkpukpu ono, i mebyishiru; mebyishia jeye l'iphe bu ndu, bu iya nu ono.

¹⁸ "Bu uru ngunu; be ntekepe baru; l'eke o kwaa madzu gude eka pyia ya? Odo bu; ?bu uru ngunu b'o baru; mbu iphe e-te nweđu iphe oozi, eegude eka? Ke l'onye apyi iya nu kporu obu yeru iphe o meru l'onwiya, e te gbe budu l'okfu okfu. ¹⁹ Aphu tsokwaru onye ono, asuje mkpurukpu oshi t'o teta nodu ndzu; m'o bu onye asuje mkpuma ono, e ta nodu ndzu ono to gbeshi egbeshi. Ntekepe ono; ?oo-du ike duzia unu uto to. O bu oswi-okfu l'a wuru iya mkpola-ododo yele k'ocha; obekwanu l'e to tudu ume.

²⁰ "Obenu le Ojejoje no l'eze-ulo iya, du nso; te mgboko mgburumburu dakwaa ashil'ifu iya."

3

Habakuku ekfu anu Nchileke

¹ Owaa bu ekfuku, onye nkfuchiru Nchileke, bu Habakuku kfuru nu Nchileke. O guru iya l'o bu egvu-aphu.

² Nggube Ojejoje;
mu nuwaru ọtu-onu ngu.
Iphe i meshiru eye mu egvu.
Nggube Ojejoje;
menua ya odo nta-a,
ayi no ndzu-a!
Menua t'a maru iya l'oge nk'ayi-a!
T'ehu ghukwaa ngu eghughu;
olobu; nyatakwa obu-imiko ngu ono.

³ Nchileke shikwa le Temanu bya;
mbu te Onye Nso ono
shikwa le Ugvu Paranu bya.
O-gbu-nwii-nwii ya tuko
imigwe l'o ha sweta;
mgboko mgburumburu
l'aja iya ajaja.

⁴ O-gbu-nwii-nwii ya
du l'o bu eke enyanwu wataru.
Eka iya, bukwanu eke
o domiru ike iya atuko egbu nwii-nwii.

⁵ O ziru ejo iphe-ememe t'o vutaru iya uzo;
bya ezia mgbonwu t'o tso iya l'azu.

⁶ Evudo b'o vudo; nmaa mgboko yikayika.
Yo buru enya, o leri;
be iphe bu mbakeshi nmahuru jijiji.
Eze ugvu ndiche ono
atuko gbakposhihu.
Ndu ophu bu unwu ugvu
ndu ke akahu adakposhihu.

- 7 Uzo, o toru; be shi l'ede-nwede.
 Mu phuru ndu Kushi l'eke
 ephe notsua l'ulo-ekwa;
 l'eje iphe-ehuka;
 bya aphua ndu Midiya
 l'eke ephe notsua l'ulo ephe l'atsu ude.
- 8 ?Bu nggele nggele b'i shi
 tukoshi oke ehu-eghughu ngu;
 nggube Ojejoje?
 ?Bu enyimu b'i shi abaru mbà tọo.
 ?Tọ bu eze enyimu meru
 iphe ehu shi eghu ngu ke damudamu
 teke ono, i shi agba l'eli inya ngu ono;
 mbu teke ono, i shi gude
 urukpu meru ugbo-inya,
 iigudeje mekputa ohogu ngu ono tọo?
- 9 Uta ngu b'i chifutaru wushi;
 kwakobe t'i gbaa akfu ngu.
 I gude nggele kewashia mgboko.
- 10 Eze ugvu phuru ngu; nmahu jijiji.
 Ochi-oku mini abya atsọo tso-swee.
 Ebo mini, aswoọ mgburumgburu;
 akpara-mini -bya; yo kuta mini ghaa l'imeli.
- 11 Enyanwu yele onwa phuru akfu ngu;
 me arwa ngu l'eke oooi vaavaa abya;
 kegbaaru jingujingu l'akpamigwe.
- 12 I gude oke ehu-eghughu
 dzoo garamu garamu
 dzojaa mgboko ebo;
 bya egude ovuma dzoo
 iphe bu mbakeshi pyaapya.
- 13 I byaru t'i bya adzoo ndibe ngu;
 mbu t'i bya adzota onye nke
 ngu ono, a wuru manu l'ishi ono.
 Onye ishi, achi ali ndu ejo iya ono;
 b'i gweru rakaraka;
 bya eshi l'ishi phufu iya iphe jeye l'okpa.
- 14 O bu arwa nk'ia b'i gude sujaa ya ishi
 teke ono, ndu soja iya
 wufutaru t'ephe chikaa ayi ono.
 Ephe atu uzu l'ephe abya olajashi ndu ono,
 iphe-ehuka byaru ono alajashi;
 mbu ndu ono, domishiru
 onwephe edomishi ono.
- 15 I gude inya nmaa
 eze enyimu yikayika; sweta;
 mbu swee eze mini,
 jiru ejiji; l'akpa rokoroko.
- 16 Teke mu nuru iphe ono;
 be meji gbabuhuru mu;
 onu anmakota mu
 kpakpakpa l'eke mu nuru igidi iya.
 Okpu, no mu l'ehu

erushihukota mu erushihu;
 okpa anmakota mu kpakpakpa.
 Mu a-takpelephu nshi; kwaberu mboku,
 ephe e-je oke iphe-ehuka;
 mbu ndu ono, etso ayi ogu ono.

17 T'e ewota iya ru;

l'oshi figu ta atsuhedu igu;
 oshi vayinu ta amihe nebyi;
 akpuru oshi olivu adashikota;
 ophu iphe e meberu l'ali te emehu emehu;
 mbu; t'a sukwaru l'aturu gvuru l'odu-aturu;
 eswi ta nohe l'odu-eswi;

18 mu a-nodulekwaa ete eswa l'eke Ojejoje no.

Ehu a-nodulekwaa atso mu
 ena l'eke Nchileke ono,
 bu onye ndzota mu ono no.

19 O kwa Ojejoje ono,

bu Nchileke mu ono bu ike mu.
 Oomeje t'okpa egwo mu l'o bu okpa mgbada.
 Onuje mu ike;
 te mu du ike nyikobe eli ugu.

O kwa onye ishi egvu b'o duru; buru une mu; be ee-gude kpo ya.

Zefanaya

¹ Qwaa bu ozi, Ojejoje ziru Zefanaya Kúshi. Kúshi bu nwatibe Gedaliya; Gedaliya aburu nwatibe Amariya; Amariya aburu nwatibe Hezekáya. Teke o nataru ozi ono bu teke Josáya Amonu shi buru eze ndu Júda.

Ojejoje a-nu mgboko aphu

² Ojejoje suru le ya a-tuko iphemiphe obule zaa azaza zafu t'e b'o duhe ophu a-no le mgboko. ³ Ya a-za madzu yele anumanu zafu; zaa unwenu, ephe l'eli yele ema, no le mini zafu. Ndu ejo iya ono; be ee-kpo ege eekpoje ntu teke ono, ya e-me te madzu chihu le mgboko ono. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

⁴ "Ya a-makwaru ndu Júda ejo-eka; ephe l'iphe bu ndu, bu le Jerúsalemu l'ephe ha. Iphe bu ndu phoduru nu le ndu abajeru Balu eja; be ya e-me t'ephe chihu kparamkpanu l'alí-a; jeye le ndu ishi, l'agwajeru iya ephe; ⁵ me ndu ono, ejeje je anodu l'okpotsu ulo l'abaru enyanwu eja yele mkpokpo; me onwa; me ndu ono, abajeru iya eja ndu ophu egudeje epha Ojejoje l'eri angu; gudekwaphu epha Mólèku l'eri angu; ⁶ me ndu ono, gbakutawaru Ojejoje azu; ephe ta achọ Ojejoje; ophu ephe 'ejejedu iya okpata ishi.

⁷ "Unu dakwaa shikongu l'ifu Okaribe-Kakota-Nu; kele mboku ke Ojejoje duakwa ntse. Ojejoje dobekwaru iphe oo-gude chia eja. Ndu o ziru t'ephe bya b'o dobekwaru nsọ. ⁸ Mboku ono, Ojejoje a-chi eja ono; be mu a-nu ndu bu ishi, achi nu aphu yele unwegirima ufu-eze; me iphe bu ndu eme umere ndu ohodo. ⁹ Mboku ono; be mu a-tuko ndu ono, e te kwedu odzo okpa l'ogodo onu-oguzo ono; nua aphu; mbu ndu ono, bu iphe ephe eyejije ulo onye nwe ephe bu iphe ephe gude ike me ugho luta ono."

¹⁰ Ojejoje suru l'o -be mboku ono; be uzu-ekwa a-tu le Onu-oguzo Ema; mkpu adaa le Egu-Ophungu; ugvu ugvu agbawashihu ke kpowayi kpowayi. ¹¹ Unu tua uzu-ekwa; unube ndu bunyabe aswa; kele ndu agba ngho; be ee-gbukota; mbu le ndu ono, gude mkpola-ocha l'azu aswa ono; be ee-mebyishikota.

¹² "O -rua teke ono; be ya e-gude uruku nyochaa Jerúsalemu enyocha. Ya a-nu ndu ono, tsuru onwephe l'enya ono aphu; mbu ndu ono, doleruphu l'o bu ohu-mee ono; mbu ndu anoduje ari le Ojejoje ta dudu iphe o-o-du ike ememe: k'oma; m'oo k'aji. ¹³ Ndu ono; be aa-vu eku ephe l'akpaa; tsupyashia ulo ephe. Ephe a-kpu ulo; ole ephe te ebudu iya. Ephe akoo okfu vayinu; ole ephe ta angudu mee, shi iya nu."

¹⁴ Oke uboku ke Ojejoje duakwa ntse; o duwa ntse; oobyakwa nta-anta-a. Uzu-ekwa, a-tu nu le uboku ke Ojejoje ono a-dukwa eji; mbu uzu, ndu ike du l'ogu a-nodu atu. ¹⁵ Mboku ono bu mboku, Nchileke a-tukoshi ndiphe oke ehu-eghughu iya. Mboku ono bu mboku ndiphe e-je oke iphe-ehuka; gua ejo aphu. Mboku ono a-buru ndiphe eswe o-la-l'iyi; buru ephe kpurupata. Mboku ono a-gbakota ochi; du ragaraga. Mboku ono; be urukpu a-tsopyabe ekemeke obule; ekemeke ejihu tsabalangu. ¹⁶ Mboku ono; be aa-nodu egbu upyoku; l'echi mkpu ogo, a-dakfu mkpukpu ono, a kpu-pheru upho-mkpuma mgburumburu ono yele ulo-eli ephekerephe ephekerephe ono, nu iya nu ono.

17 “Ya e-me tẹ ndiphe jee iphe-ẹhuka; metabe iya ẹphe; k’ophu ẹphe a-wata oje l’o bu ndu ishi. Ishi iya aburu l’ẹphe mewaru Ojejoje iphe du eji. Aa-wu mee ẹphe l’o bu onye awu mini; tũkashia anu ẹphe nanu nanu l’o bu onye atũkashi nshi.

18 “Mkpola-ọcha epe me mkpola-ododo epe ta adũkwa ike onafuta epe mbọku ono, Ojejoje a-tu-koshi ndiphe oke ẹhu-eghughu iya ono. Oku okopfo iya a-tũko mgboko l’o ha rechafu. Oo-mee t’iphe bu ndu, no le mgboko gbaa mgburumgburu gvũ l’ugbo lanu ono.”

2

Aarọ tẹ izimana la azu

1 Unu dzukobe; unu dzukobe; unubẹ ọha ono, ẹ te enwedu iphere ono. Unu dzukobe ² tẹmanu oge teke ono erua; mbu tẹmanu mbọku ono ezia phaphapha l’o bu ẹswa ereshi; tẹmanu yo rua mbu teke Ojejoje a-tu-koshi unu oke ẹhu-eghughu iya; mbu tẹmanu yo rua mbu mbọku ono, oke ẹhu-eghughu Ojejoje a-bya eripyabe unu ono. ³ Unu chọo Ojejoje; mbu iphe bu unubẹ ndu wozitaru onwunu ali l’ali-a; mbu unubẹ ndu emeje iphe o tũru ekemu su t’e meje. Unu chọo ọzo odobe-ẹka-ndoo. Unu achọo ọzo, owozita onwunu ali; ?onye maru; me Ojejoje l’oo-gbochita unu; m’o -rua mbọku ono, ẹhu e-ghu iya eghughu ono.

Ee-mebyishi ndu obutobu Ízurelu

4 Mkpukpu Gáza; be ee-mekochaa tsukashihu; ophu bu mkpukpu Ashikelonu; be ẹgbara e-mekochaa kfu. O bu l’echi oke-eswe; be ee-gude chifu ndu Ashudodu; bya avu mkpukpu ẹkuronu l’ogvu. ⁵ Nsho unubẹ ndu, bu l’iku eze ẹnyimu; mbu unubẹ ndu Keretu. Okfu Ojejoje nmaakwaru unubẹ ndu, bu l’ali Kėnanu; mbu unubẹ ndu Filisutiya. Ya e-me unu t’unu buru kpurupyata; k’ophu bu l’ẹ to nwedu onye a-phodu nu. ⁶ Ali ono, no l’iku eze ẹnyimu ono, bu ẹke ndu Kereti bu ono; be e-mekochaa buru odu ndu eche aturu; buru ẹke aturu a-dojeru. ⁷ Ndu e-mekochaa nweru iya nu bu nwa ndu a-wafu nu le ndu onu-ulo Jũda. O bu l’eke ono; be ẹphe e-cheje elu ẹphe; buru l’ulo ndu Ashikelonu; be ẹphe a-laje m’o -rua l’enyashi. O bu Ojejoje, bu Nchileke ẹphe a-nodu eche ẹphe nche; ke l’oo-dophu ẹphe azu l’onodu ẹphe.

8 “Ya nuakwaru onu, ndu Móabu kọru unu; bya anũkwaaphu iphu, ndu Amonu phuru unubẹ ndu ibe iya bya egude oke-onu yee ali ẹphe egvu. ⁹ Oo ya meru; Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike; bya aburu Nchileke ke ndu Ízurelu asu le keshinu ya no ndzu; be ndu Móabu e-mekochaa dulephu l’o bu ndu Sodomu; ndu Amonu adu l’o bu ndu Gomóra; ẹphe a-buru ẹgbudu yele okpuru-mmaswi; mbu l’oo-daburu ochobo gbururu jeye le gbururu. Ndu, phoduru nu le ndibe iya a-vu iphe ẹphe avvu. Ndu ali iya nwa ndu ophu wafuru nu; be ali ẹphe a-buru okẹ-ipe ẹphe.”

10 Oo iphe ono a-buru uru, ẹphe e-rita l’ekuku, ẹphe eku onwẹphe; ke l’oo ndibe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike; be ẹphe kọru onu; l’aja ewena. ¹¹ Ojejoje e-me ẹphe iphe du egvu; ke l’oo-lopyashi omarali, nokota l’elipe mgburumgburu. O bu teke ono; be onyemonye obule a-wata obru Ojejoje eja l’iphe bu ẹke ẹphe no; me iphe bu mbakeshi, bunyabe eze ẹnyimu.

12 “Ono kwaphu ẹge ọo-du unu; unubẹ ndu Itiyopiya: o kwa ogu-mbeke iya; be ee-gude gbushia unu.”

¹³ Ojejoje a-machikwaphu eka maaru ndu isheli; mee ndu Asiriya t'ephe buru kpurupyata. Oo-mee te mkpukpu Ninive buru eke egbara kfuru; mbu t'o buru eke, kporu gbengu l'o bu echi-egu. ¹⁴ Oo-buru odu ikpoto elu yeke anu-egu-egbudu, du iche iche. Mgbashi-ujiku yeke utukufuku a-nodu a-kpa ekfuna l'eli itso, no iya nu. Ora iya; be ukporo iya a-nodu emeje le windo le windo; nshi iya akuru l'onu-ulo onu-ulo; ke l'eke ono, e gude oshi sida rua ono; be ee-me; yo ghegbaaru onu. ¹⁵ Ono kwa iphe a-muru eze mkpukpu ono, bu mkpukpu ono, shi tsua onwiya l'enya; l'akpa le ntusarehu ndono. Mbu mkpukpu ono, shi asuje: "Le mgboko mgburumgburu ta duhekwa mkpukpu odo, aturu iya nu." Obenu; lewaru ege egbara byaru bya akfu ya. Lewaru ege o byaru bya aburu eke unwu anu-egu-egbudu bu ebubu. Iphe bu onye, swetaru iku eke ono anmaje otsa; phupheeru iya ishi.

3

Ege oo-duru Jerusalemu l'uzo-ifu

¹ Nshoo nggube mkpukpu ono, kwefuru Nchileke ike; mbu mkpukpu, merushiru onwiya ono; buru mkpukpu, mmegbu du! ² E to dudu onye onujeru okfu; to nwe iphe ookweje le ya mesweru. E to dakobejedu Ojejoje; ophu okpakfubejedu Nchileke iya ntse. ³ Ndu ishi, achi mkpukpu ono anoduje ede ekiri l'o bu agu. Ephe bu nkuta-egu, e-te nwedu iphe oo-haje te nchi bokfu iya. ⁴ Ndu nkfuchiru iya tuko eku onwephe ojerima; bya abukotaru ndu, bu nwoderu-oye phe. Ndu achijeru ephe Nchileke aja merushiwaru eke, duru Nchileke le nso; bya egude ike dakakota ekemu Nchileke. ⁵ Ojejoje, bu onye doberu eka ndoo. E too mejedu iphe du eji. Mboku-mboku; be oomeje t'a maru le ya ekpeje ikpe, du maa; ophu o dudu mboku, mutaru amuta, e too mejedu iya. Obenu le ndu e te dobedu eka ndoo; be iphere gvuru l'ifu.

⁶ "Ya mewaru te mbakeshi, du l'igwe chihu; bya etsukposhia ulo-mgbochi, ephe gude gbobuta onwephe. Ya mewaru ogborogbo-uzo ephe; yo dakota nyongu; to duhe ophu madzu eshikwadu eshishi. Mkpukpu ephe l'o ha; be egbara kfukotawaru; to duhe onye bu iya nu. ⁷ Mu abya ekfuru nu mkpukpu ono; su iya l'o tsufutaje mu egvu; natakwapu ahuhuh, aahu iya; k'ophu eke ephe bu ta budu eke e mebyishiru emebyishi; m'o kwanu te mu shi l'ahuhuh, mu a-hu ephe gwaa ephe ochi. Obenu l'iphe anoduje enwu ephe oku l'obu bu ome mkpako-mkpako l'iphe ephe ememe."

⁸ Oo ya bu l'oo iphe Ojejoje ekfu bu t'unu ngabenuru iya jeye mboku ono, ya e-gbeshi bya agbaa ngu ekebe. Ya kpebuwaru le ya e-kukobe oha, du iche iche l'eke lanu; bya achikobe ali-eze, du iche iche; tu-koshi ephe oke ehu-eghughu iya l'oha. Mbu l'okopho, ya eko e-tsu mgboko l'oha l'o bu oku, enwu enwunwu.

⁹ "O bu teke ono; be ya e-me te olu ndiphe gua egugu; k'ophu iphe bu l'ephe ha a-wata okpo-ku ephe Ojejoje; bya egude obu lanu balahaaru iya aja. ¹⁰ Ndibe iya ono, anoduje abaru iya aja ono; mbu ndu ono, a tukashiru nanu nanu ono e-shije l'azu Enyimu Itiyopiya l'egwotaru iya iphe. ¹¹ O -rua mboku ono b'e te emehedu ngu iphe-iphere k'iphe ono, i meru gude kwefuru mu ike ono; kele iphe bu ndu ono, jiru onwephe ephe; l'eku onwephe ono; be ya e-woshikota l'ali unu. Ophu unu 'abyadu bya ekubaa onwunu ekuku l'ugvu mu ono, du nso ono. ¹² Ndu ya a-haru

unu bu ndu du agu; bya ewozita onwephe ali; mbu ndu kpuru obu yeru epha Ojejoje. ¹³ Nwa ndu ono, a-phodu le Izurelu ono te emehakwa iphe e-te vudodu nhamunha. Ephe ta adzuhedu ejo-ire; ophu o dudu onye anu ephe okfu eregede l'onu. Ephe e-rije nri; laa l'ulo; to du onye abya ephe oye egvu."

Egva ehu-otso-ena

- ¹⁴ Unu gua egva ehu-otso-ena;
unube unwanyi Zayonu!
Unube ndu Izurelu;
unu tua uzu ehu-otso-ena!
T'ehu tsoje unu ena;
unu egude obu unu l'o ha tee eswa;
unube unwanyi Jerusalemu.
- ¹⁵ Ke l'ikpe ono, Ojejoje shi nma unu ono;
b'o tukofuwaru unu l'ishi.
O chiphuwaru unu ndu ohogu unu azu.
Ojejoje, bu eze ndu Izurelu
nokwaa; swiru unu.
Ophu o dudu iphe du eji,
unu atsukwadu egvu odo.
- ¹⁶ O -rua mboku ono;
be aa-su Jerusalemu:
"Nggube Zayonu;
ba atsukwa egvu!
Be ekwekwa t'eka tsua ngu ume!
- ¹⁷ Ojejoje, bu Nchileke ngu
nokwaa swiru ngu.
O bu onye ike du l'ogu;
oo-du ike dzoo ngu!
Oo-shi le n-yemobu iya;
mee unu eka k'iche odo!
Oo-gude egvu; tee eswa l'ehu unu."
- ¹⁸ "Mgbamuche k'eswe-iphe unu
l'oge iya l'oge iya;
be ya e-wofu unu l'obu;
ke l'o bu unu ivu-era;
bya aburu unu iphe-iphere.
- ¹⁹ Teke ono rulephu;
be ya e-byikwa ndu,
akpa unu ehu eka.
Ya a-dzofuta ndu ngvuru;
bya achikobe iphe bu ndu
e shi chikaa nanu nanu.
Ya e-me t'a jaa ephe ajaja;
kwabe ephe ugva
l'iphe bukpo ali ono,
bu eke shi mee ephe
iphe-iphere ono.
- ²⁰ O -rua teke ono;
be ya a-chikobe unu.
Mbu l'o -rua teke ono; be ya a-chilata unu l'ufu.
Ya e-mee t'a kwabe unu ugva;

jaa unu ajaja l'iphe bu mbakeshi
teke ono, ya e-dophuta unu
azu l'onodu unu ono.
Ya e-me iya; unu egude
enya unu phu iya.⁸

Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Hagayi

Ekemu, t'a kpukwazi ulo Nchileke

¹ Lẹ mbọku ke mbụ l'onwa k'ishingu l'afa k'ẹbo, Dariyọsu wataru ọbu eze; bẹ Ojejoje k'furu yeru onye nkfuchiru iya, bu Hagayi t'o je ezia Zerúbabelu Shítelu, bụ ọvọvano ndu Júda ozi. Ozi ono; bẹ Ojejoje sụkwaruphu t'o rua Jóshuwa Jehozadaku, bụ onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja nchị.

² Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: "Lẹ ndu-wa gbe ekfulekwa-a l'oge teke aa-kpụ ọlo kẹ yẹbe Ojejoje te erukwa-a."

³ Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru onye nkfuchiru iya; mbụ Hagayi; sụ: ⁴ "¿Buchia unubedua b'ọ gbaru t'unu butsuaru l'ulo, a kpmatsuaru akpuma; eze-ulo kẹ Nchileke adakposhihu ẹge-a?"

⁵ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru t'unu gbua igo; gudewaru ẹnya unu phụ ẹge ọomuru unu: ⁶ Iphe unu meberu l'alị dụ egvu; ophu unu kpataru akpata ta ba ishi. Unu erije nri; ẹpho te ji unu. Unu angua iphe-angungu; unu ta nguji ẹpho. Unu yee l'unu yeru; mbụ uwe; oyi atsulee unu. Ndu aakfụ ụgwo ọru l'anatajẹ ụgwo ẹphe; chiru yee l'ẹkpa fuhuru efuhu.

⁷ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru t'unu gudewaru ẹnya unu phụ ẹge ọomuru unu. ⁸ Unu jee l'ugvu ugvu je egbua oshi gude bya akpua eze-ulo ono; k'ophu oo-me t'ẹhu tsọo yẹbe Ojejoje ẹna; aanodujekwanu l'ẹke ono l'akwabẹ iya ugvu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ⁹ Unu leri ẹnya l'unu a-kpata iphe ha nshinu; yọ bụru nwiphe ẹ ta badu nwishi; bẹ unu kpataru. Ophu unu wolataru ọbu; bẹ ya phụwaru ọnu; yo phẹkashihu. Nnajiufu aji; sụ: "¿Bu ngunu bụ ishi ya?" "Ishi iya bụ l'unu haru ọlo iya; yọ dakposhihu; onyenonu l'unu ha eje efubegbaa ifu l'okpu ọlo k'ẹka iya.

¹⁰ Ọ bụ iya ya meru: igwe ajika tẹ iji ba adahe; alị ajika omehu iphe e meberu iya. ¹¹ Ya kuwaru ẹjọ mkpọ-anwu t'ọ bya ẹke, e meberu iphe; mẹ l'ugva ugvu; mgbo akpe; mgbo vayinu; mgbo olivu; mẹ l'iphe bụ iphe aakpatajẹ l'alị; je akpaa lẹ madzụ; elu; mẹ iphe madzụ setaru eseta."

¹² Tọ dụ iya bụ; Zerúbabelu Shiyálotiyẹlu; Jóshuwa, bụ onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ iphe bụ ndu ono, wafuru nụ ono ekwe abya emee iphe Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe k'furu; mbụ ozi ono, Hagayi, bụ onye nkfuchiru Nchileke k'furu ono; kẹ l'ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; bẹ ziru iya ẹphe. Ndu ono atsulahaa Ojejoje egvu.

¹³ Hagayi, bụ nwozi Ojejoje ezia ndu ono ozi ono, Ojejoje ziru ẹphe ono: "Lẹ Ojejoje sụkwaru lẹ ya nọ swiru ẹphe eswiru." ¹⁴ Ojejoje abya akpalia Zerúbabelu Shiyálotiyẹlu, bụ ọvọvano ndu Júda; kpalikwaaphu Jóshuwa Jehozadaku, bụ onye ishi ndu achiru Nchileke ẹja; mẹ nwa ndu wafuru nụ lẹ Ịzuru l'ẹphe haa. Ephe egbeshi; wata ọru l'ulo Ojejoje bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke ẹphe. ¹⁵ Mbọku ẹphe wataru ọru ono bu l'ukporo abalị l'abalị ẹno l'onwa kẹ ishingụ l'afa k'ẹbo, Dariyọsu bụ eze.

2

1 Yo rua l'õnwa k'ẽsaa gbaru ¼kporo abali l'abali lanu; Ojejoje abya ekfuru yeru onye nkfuchiru, bu Hagayi; su iya: 2 "Je ajia Zerubabelu Sheyalutiyele, bu iya bu govano ndu Jũda; me Jõshuwa Jehozadaku, bu iya bu ishi ndu, achijeru Nchileke aja; mewaru iphe bu ndu Izurelu l'ephe ha, bu nwa ndu ophu wafuru nu. Ji ephe: 3 "Bu onye le nwa ndu ophu wafuru nu l'unu; be phuru eze-ulo-wa; ege o shi du-be biribiri le mbu? ?Nanu ege o du unu nta-a? ?To dudu unu l'o bu iphe-mmanu nta-a? 4 Qlobu; t'obu shihukwa ngu ike; nggube Zerubabelu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Obu eshihukwa ngu phu ike; nggube Jõshuwa Jehozadaku, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke aja. T'obu shikwaa unu ike; iphe bu unube ndu, bu l'ali-a. 5 Owaa kwa ndzu, unu l'iya gbaru teke unu shi le Ijiputu l'alufuta. Ya nokwa-a swiru unu. Unu ba atsukwa egvu!"

6 "E ta nokwa ophu baru ishi; ya anmaa iphe bu igwe yikayika; nmaa mgboko yikayika; nmaa eze nyimu yikayika; nmaa ali yikayika. Ono iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu ndono. 7 Ya a-ji iphe bu mbakeshi kpalikpali. Onye ono, iphe bu mbakeshi ele enya iya ono aburu bee; mee te odu-biribiri ji eze-ulo ono. Ono kwa iphe o kfuru mbu Okaribe-Kakota-Ike. 8 Mkpola-ocha; be bu iya nwe iya; mkpola-ododo aburu iya nwe iya. Ono iphe o kfuru mbu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike. 9 Akpabiri ke eze-ulo ophungu-wa b'a-kakwa nshinu karia akpabiri ke akahu eze-ulo ono." Ono iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu ndono.

Ndu Izurelu emerushi onwephe

10 Yo rua l'õnwa ke tete gbaru ¼kporo abali l'abali eno; l'afa k'ebo, Dariyosu duberu buru eze; be Ojejoje kfuru yeru Hagayi, bu onye nkfuchiru iya; su: 11 "Owaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu." O suru: "Jiedu ndu achijeru Nchileke aja iphe ekemu ono kfuru. 12 O buru le madzu wotaru anu, e doru nso; pyaa onu uwe iya apyapya; woru anu ono ye iya; o -buru l'õnu uwe ono be jeru je ajia le buredi; m'o -bu l'o ruru l'ophe, e teru etete; m'o bu le mee; m'o bu manu; m'o buwaru nri odo; ?o meru te nri obu du nso too?"

Ndu ono, achijeru Nchileke aja ono asu: "Wawa."

13 To du iya bu; Hagayi aja ephe: "O -buru l'onye byiru aka l'odzu; be nweru iphe-a ophu byiru aka: ?O meruru iya emeru too?"

Ndu ono, achijeru Nchileke aja ono asu ya: "Iye! L'e meruwaru iya emeru."

14 Hagayi asu: "L'o kwa ege ono b'o du ndu-wa; me le mba-wa, mu ele ege-a. Iphe bu aja, ephe achi achichi; me iphe ephe eme ememe bukotakwa iphe e meruru emeru. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Ojejoje a-goru ndu Izurelu onu

15 "Nta-a; bu t'unu leedu enya tsube ntanu tugburu. Unu lewaru ege iphe shi du teke e-te wotadu mkpuma kpokfube l'eli ibe iya l'eze-ulo Nchileke. 16 Teke ono shi abuje; madzu -jee eke a kuberu ¼kporo ekpa akpe nri; o -lee enya; yo buwaru iri a-phodu. Onye jeru l'eke, aadzoshi akpuru vayinu te ya gbata mee, e-ji ¼kporo ipoti ebo l'iri; yo buru ¼kporo ipoti; be o-gbata. 17 Akanya, unu gude eka unu see; be ya meru; yo chashihu manu; tsushia evu; bya egude aka-mini tupyashia ya; ophu unu 'aghadu ifu lakfuta iya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. 18 Dube ntanu-a, bu ¼kporo abali l'abali eno l'õnwa ke tete, bu mboku, a to-geeru nto-l'ali eze-ulo Nchileke ono tugbuwaruru. Unu lenua enya l'ege iphe du

tsube mbọku ono, a tọru ntọ-l'alị eze-ulo Nchileke ono. ¹⁹ ?O nwekwaduru nebyi iphe phọduru nụ l'ọba? Nta-a; bẹ oshi vayinu; oshi figu; oshi ụtara-okumu; mę oshi olivu ta awatakwanua amimi. Ọle tsube ntanu: bẹ ya a-goru unu ọnu-oma."

²⁰ Yo be l'ọnwá gbaru ụkporo abalị l'abalị ẹno; Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru Hagayi ọdo kẹ ugbo ẹbo ya; sụ iya:

²¹ "T'ọ je ezia Zerúbabelu, bụ gọvano ndu Júda lẹ ya abyaakwa ọnma iphe bụ igwe; mę mgboko wokowoko. ²² Ya e-kpu aba-eze ndu eze ifu l'alị; bya akpakashia ike ndu, bụ eze, achị mba, dughbaa iche iche. Ya akfatsushi ụgbo-inya; kfatsushia ndu agba iya nụ. Ẹphe egude ogu-mbeke; gbushia ibe ẹphe.

²³ "O -rua mbọku ono; bẹ ya e-duta nggube Zerúbabelu, bụ nwozi iya; mbụ nggube nwatibe Sheyalutiyelu. Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono. Ya e-me ngu t'ị dụ l'ọ bụ echi-ọhubama, ya agbajẹ l'ẹka; kẹ l'ọ bụ yẹbedua; bẹ fọtaru ngu nụ." Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

Zekaráya

Ojejoje ekuphuta ndu Ízurèlu azu

¹ L'ónwa k'èsatò; l'afa, kwe Dariyòsu afa èbo, ò wataru ò bú eze ndu Peshiya; bè Ojejoje kfuru yeru onye nkfuchiru iya, bú Zekaráya Berekaya; mbú nwanwa Ido; sù iya: ² "Lè Ojejoje; bè èhu ghuru eghughu nshinu l'èke ndiche unu phè nò. ³ Oo ya bú t'i kfuru ndu ono l'òwaa iphe Ojejoje, bú Òkaribe-Kakòta-Ike l'ekfu: T'unu lata azú lakfuta iya; k'òphu ya a-lata azú lakfuta unu. Ono kwa iphe Ojejoje, bú Òkaribe-Kakòta-Ike ekfu ndono. ⁴ Unu ba adúkwa l'ò bú ndiche unu phè, bú ndu ono, ndu nkfuchiru ké mbú kfuhawaru okfu èhu èphe; sù: 'Lè Ojejoje, bú Òkaribe-Kakòta-Ike sùru t'èphe haa èjo úzo ono, èphe eshi ono; èphe esee èka l'èjo iphe ono, èphe eme ono.' Obenu l'èphe ta ngaduru iya nchi; òphu èphe 'eyeduru iya ònu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ⁵ ?Bú awe; bè ndiche unu òbu nò nta-a? Tòò ndu nkfuchiru òbu; ?èphe anojewaru gbururu jeye tò. ⁶ Iphemiphe òbule, ya kfuru; mè iphe ya tòru òkpa iya ono, bú iphe ya kfuru ndu ozi iya, bú ndu nkfuchiru t'èphe mee ono; ?tò vudu l'èhu ndiche unu phè tò. Èphe akwaa izimana; sù: 'Lè Ojejoje, bú Òkaribe-Kakòta-Ike meekwaru èphe iphe gbaru èphe lè ké egbe úzo, èphe eshi; mè ège umere èphe gbaru; mbú l'ò meleruphu èphe iphe ò túbèru k'ememe.' "

Àphù k'òdungu: Ìnya lè ndu agba iya nu

⁷ Yo rua l'ónwa Shebatu, bú iya bú ónwa ké iri lè nanú gbaru úkporo abalí l'abalí èno l'afa, kwe Dariyòsu afa èbo, ò wataru òbu eze; Ojejoje abya ekfuru yeru onye nkfuchiru, bú Zekaráya Berekaya; búru nwanwa Ido. Zekaráya asú: ⁸ O bú l'ènyashi; bè mu phuru àphù; phua nwoke, l'agba l'inya uswuswe! Nwoke ono vudo lè mgbaku oshi mìturu, nògbaa l'èke, nwulahuru enwulahu. Ìnya ndu òphu vudogbaa ya l'azú nweru ndu òphu eke uswuswe; nweru ndu òphu eke mkpukpu bya enweru ndu òphu acha úcha. ⁹ Mu abya aji iya: "Onye nwe mu nù; ?bú ngunu; bè iphe-a búgbaa?"

Ojozi-imigwe, ekfu eyeru mu nù asú lè ya e-koshi mu-a iphe èphe búgbaa. ¹⁰ Tò dù iya bú; nwoke ono, vudo lè mgbaku oshi mìturu ono abya eyee ònu; sù: "Lè ndu-a bú ndu ono, Ojejoje yeru t'èphe je etsoru mgboko l'ò ha l'èjèphe ono."

¹¹ Èphe ejee bya edooru Ojozi-imigwe Ojejoje ono, vudo lè mgbaku oshi mìturu ono; sù: "L'èphe tukookwaru mgboko l'ò ha jekota; phuwaa lè mgboko gbaa mgburumgburu daru jiii; nchi adú èphe ndo."

¹² Tò dù iya bú; Ojozi-imigwe Ojejoje ono asú: "Nggube Ojejoje, bú Òkaribe-Kakòta-Ike! ?Bú teke ole; bè aa-nò-bebe; tẹmanu nggu apɛwuru Jerúsalemu yeke mkpukpu, nògbaa lè Júda imiko; mbú ndu ono, i shiwa keshinu úkporo afa èto l'afa iri òphu, sweru nù tukoshita èhu-eghughu ngu ono."

¹³ Ya ndono; Ojejoje abya egude olu, dù bèlebele; dùa ojozi-imigwe ono, kfuru yeru mu nù ono ike. ¹⁴ Ojozi-imigwe ono, shi ekfu anù mu nù ono asú mu: "Tẹ mu raa ya arara lè Ojejoje, bú Òkaribe-Kakòta-Ike; bè sùru lè ya ekoshikwa okopho ike l'okfu èhu mkpukpu Jerúsalemu yeke Uguv Záyònu. ¹⁵ Obenu lè ndu èhu eghushi mu eghughu ike l'èke èphe nò

bù mbakeshi ndu onanu, bù túsaru ẹ̀hu ono. Ẹ̀hu te shiduru eghu mu eghughu kẹ̀ egbe iya ono; ọ̀le ẹ̀phe byawaru bya emee tẹ̀ iphe-ẹ̀huka kẹ̀ ndibe mu ka ẹ̀ji.” ¹⁶ Oo ya bù; ọ̀waa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ̀ ya a-wata ophuru Jerúsalemu imiko ọ̀do. Eze-ùlo iya ono; bẹ̀ aa-kpù-phu l'ẹ̀ka ono. A bya egude eri, eegudeje átù iphe atùtù; gude t̀a Jerúsalemu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

¹⁷ Wo mu tẹ̀ mu rabakwaa ya r̀u araraa lẹ̀ Ojejoje, bù Okaribe-Kakọ̀ta-Ike s̀ukwaru: L'iphe bù mkp̀ukpu iya l'ọ̀ ha; bẹ̀ iphemiphe ọ̀bule a-bya a-t̀uko bùru ọ̀pete ọ̀do; Ojejoje abya ad̀a Záyọnu obu; bya afọ̀ta Jerúsalemu ọ̀do.

Àphù k'ẹ̀bo: Mpo ẹ̀no lẹ̀ ndu ọ̀zu ẹ̀no

¹⁸ Mu bya apalia ẹ̀nya; mpo ẹ̀no anọ̀duwa mu l'ifu. ¹⁹ Mu bya aj̀ia ojozi-imigwe ono, shi ekfu aǹu mu ǹu ono: “?Bù ng̀unu ndọ̀-ọ̀?”

Yọ̀ s̀u mu: “L'ọ̀ kwa mpo ono bù mpo, bù iya ch̀shikotaru ndu Júda; mẹ̀ ndu Ízurẹ̀lu waa ndu Jerúsalemu.”

²⁰ Ya ndono; Ojejoje abya ekoshi mu ndu ọ̀zu ẹ̀no. ²¹ Mu abya aj̀ia; s̀u: “?Bù ng̀unu; bẹ̀ ndu-a abya ememe?”

Yọ̀ s̀u mu: “L'ọ̀o ndu-a bù mpo, ch̀ikashiru ndu Júda; k'ophu bù l'ẹ̀ to duhedu onye ophu d̀uru ike palikwadua ishi ọ̀do. Obenu lẹ̀ ndu ọ̀zu-wa byaru t'ẹ̀phe bya eyee ẹ̀phe ẹ̀gvú; chitsushia mpo iphe bù mbakeshi ono, ẹ̀phe chilishiru; mabẹ̀ l'alì Júda; k'ophu ẹ̀phe e-gude iya ch̀ikashia ndu, bu iya ǹu.”

2

Àphù k'ẹ̀to: Eri, eegudeje atù iphe

¹ Mu abya ejeshia ọ̀pali ẹ̀nya; yo nweru nwoke, vudo mu l'ifu. Iphe o gude l'ẹ̀ka ab̀uru eri, eegudje atù iphe. ² Mu aj̀ia ya; s̀u: “?Bù awe; bẹ̀ ijje?”

Yọ̀ s̀u mu: “Lẹ̀ ya ejekwa Jerúsalemu tẹ̀ ya je at̀a; maru ẹ̀ge ọ̀sa iya; mẹ̀ ogologo iya habe.”

³ Ojozi-imigwe ono, shi ekfu aǹu mu ǹu ono at̀ugbua; Ojozi-imigwe ọ̀do ejekfushia ya; ⁴ je as̀u iya: “Gude ọ̀so je as̀u nwokorọ̀bya ono lẹ̀ Jerúsalemu a-b̀ukwaru mkp̀ukpu, mgbodo, e gude kp̀u-phee ya mgburumgburu ta nọ̀hedu; kẹ̀le ndu bu iya ǹu; mẹ̀ elu, nọ̀ iya ǹu ghataru nshinu. ⁵ Yẹ̀bedua l'onwiya a-b̀uru ọ̀ku kp̀ua l'ọ̀ bù mgbodo nọ̀-phee mkp̀ukpu ono mgburumgburu. Ya a-nọ̀du l'ime iya bùru akpabiri iya.”

Ndu a kp̀uru lẹ̀ ndz̀; bẹ̀ eeku t'ẹ̀phe lata az̀u

⁶ Ọ̀waa iphe Ojejoje ekfu: Ọ̀ s̀uru: T'unu bya! Unu bya! Unu shi l'alì ndu ọ̀zo isheli ono gbaf̀uta; kẹ̀le ya shi ch̀ikashiwa unu; unu at̀uko mgboko dzuru. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. ⁷ Unu lenu! Unu gbaru laa Záyọnu; unubẹ̀ ndu ono, bu lẹ̀ Bábyilonu ono; ⁸ kẹ̀le Ojejoje, bù Okaribe-Kakọ̀ta-Ike s̀uru: “L'iphe bù onye, denyiru unu ẹ̀ka b̀ukwa nwandodo-ẹ̀nya iya b'ọ̀ r̀uru iya ẹ̀ka. Teke ọ̀ kwabẹ̀kpoo ru iya ugvu bya ezia ya tẹ̀ ya je etso ọ̀ha ono, kwaru iphe unu ono l'ọ̀gu; ⁹ b'ẹ̀ to nwedu iphe e-me tẹ̀ ya ta palia ẹ̀ka iya ǹa ndu ono aph̀u; k'ophu bù lẹ̀ ndu shi bùru ohu ẹ̀phe a-ghakọ̀be; gwoo iphe ẹ̀phe laa. Ọ̀ bù teke ono; bẹ̀ unu a-maru l'ọ̀o Ojejoje, bù Okaribe-Kakọ̀ta-Ike; bẹ̀ ziru iya tẹ̀ iya bya.

¹⁰ “Unu t̀a ọ̀zu; t'ẹ̀hu tsokwaaphu unu ẹ̀na; unubẹ̀ unwu Záyọnu; kẹ̀ lẹ̀ ya abyawa tẹ̀ ya bya eburu l'ẹ̀ke unu bu! Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

11 Mba, dù igweligwe a-tugbabe onwèphe; ephe lẹ Ojejoje; m'o -rulephu mbòku ono. Ephe a-bùru ndibe Ojejoje; Ojejoje eburu l'èke ephe bu; k'òphu unu a-maru l'òo Ojejoje, bù Ọkaribe-Kakòta-Ike; bè ziru mu tẹ mu bya. 12 Ojejoje e-keta Júda t'ò bùru òkè-iphe iya l'alì, ono, dù nsò ono; yò byakwa afòta Jerúsalemu òdo. 13 Unubẹ unwu eliphe l'unu ha; unu nòdulekwaphu nwangijingiji l'ifu Ojejoje; kẹ l'ò kpatsuwaru onwiya l'èke ono, o bu, dù nsò ono."

3

Àphù k'èno: Uwe onye ishi ndu, achijeru Nchileke ẹja

1 Tò dù iya bù; yò bya ekoshi mu Jóshuwa, bù iya bù onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja l'èke o vudo l'ifu ojozi imigwe Ojejoje ono. Obutuswe vudokwa iya phù l'èka-ùtara; l'ebo iya ibo. 2 Tò dù iya bù; Ojejoje abya asù Obutuswe: "Tẹ Ojejoje bakwaaru ngu mba; nggùbe Obutuswe! Mbù tẹ Ojejoje ono, bù iya fòtaru Jerúsalemu ono bakwaaru ngu mba! Lẹ nwoke-a òkwa l'ò bù otsebere-nkù, a lófutaru l'òku."

3 Teke ono, Jóshuwa vudo l'ifu ojozi-imigwe ono; bè uwe, o yeru l'èhu; bè inyi, nò iya nù kpòru ole ẹnya. 4 Ojozi-imigwe ono asù ndu vudo iya l'ifu: "T'èphe yefu iya uwe ono, kpòru ole ẹnya ono." Yò bya asù Jóshuwa: "T'ò lekwa; lẹ ya wofuakwaru iya iphe dù ẹji, o meshiru; nta-a; bè ya abyawa iya oyebe uwe, vu oke aswa."

5 Tò dù iya bù; ya asù t'èphe wota okpu-èkwa, inyi ẹ-ta nòdu; kpube iya l'ishi. A bya eworu okpu-èkwa, inyi, ẹ fa nòdu kpube iya l'ishi; bya eworu uwe yee ya. Ojozi-imigwe Ojejoje ono abya evudo-kube iya.

6 Ojozi-imigwe Ojejoje ono abya ekfuru Jóshuwa; sù iya: 7 Lẹ Ojejoje, bù Ọkaribe-Kakòta-Ike; bè sùkwaru: "L'ò -bùru l'ìi-nòdu etso ùzo iya; l'emekwaphu iphe ya sùru t'i meje; bè ìi-bùkwa onye ishi l'ùlo iya; bùru iphe ì sùru t'e mee l'ufu iya; bè ee-meje. Ya a-nùkwa ngu phù ike t'i tsoru lẹ ndu-a, vudo èke-a. 8 Nggùbe eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja, bù Jóshuwa; mẹ lẹ ndu otu ngu phẹ, bù ndu nonyabe ngu nù èke ono; mbù ndu agba ama iphe e-me l'ùzo ifu; unu ngabe nchì. Mu e-mekochakwa-a duta nwozi iya ono, bù Èkali-oshi ono duru bya. 9 Unu phùkwa mkpuma, ya tọgboru l'ifu Jóshuwa! Mkpuma lanù ono moru ẹnya ẹsaa. Ya e-de iya iphe l'eli; ọ kwa iphe Ojejoje, bù Ọkaribe-Kakòta-Ike ekfu. Lẹ ujiku lanù; bè ya e-wofu iphe dù ẹji, ndu alì-a mejekpooru. 10 Mbòku ono; bè iphe bù onyenonu e-ku ibe iya t'ò bya t'èphe nòkobe lẹ mkpuli oshi vayìnu unu yẹle mkpuli oshi figu unu." Ono kwa iphe Ojejoje, bù Ọkaribe-Kakòta-Ike ekfu ndono.

4

Àphù k'ise: Iphe atukobeje uròku; mẹ oshi olivu labù

1 Tò dù iya bù; ojozi-imigwe ono, shi ekfu anù mu nù ono alaphutashia azù; byakfuta mu bya etelaha mu l'ò bù bya onye ete madzù lẹ mgbènya. 2 Yò jja mu; sù: "Bù ngùnù; bè mu phùru?"

Mu asù iya: "Lẹ mu phùru iphe aatukobeje uròku, e meru lẹ mkpola-ododo. Iphe tukoru l'eli iya bù ochi ite-uròku; waa ire-òku ẹsaa l'eli iya; ùzo, shigbaa l'uròku ono lufuta òkwa waphu ẹsaa. 3 Iphe gvuru lẹ mgboru iphe ono, aatukobeje uròku ono bù oshi olivu labù; nanù gvuru l'èka-ùtara ochi ono; ọphu egvuru iya l'èka-ibiyita." 4 Mu abya ajja ojozi-imigwe ono, ekfu anù mu nù ono sù iya: "Onye-nwe mu nù; ?bù ngùnù dù ẹge-a?"

5 Ojozi-imigwe ono asụ mu: “?Mu ta madu iphe iphe-a bụ ọtọ?”

Mu asụ iya: “Onye-nwe mu nụ; mu ta makwa.”

6 Ya ndono; yọ sụ mu: “L’owaa kwa iphe Ojejoje kfuru Zerúbabelu: ‘E tọ kwa l’okpehu; tọ bụ l’ike; ọ kwa lẹ Ume kẹ yẹbe Ojejoje.’ Ono kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu.

7 “Nggube oke ugwu; ?ị bụ ngunu? L’ifu Zerúbabelu; bẹ ii-mekochakwaa bụru alị, hakọ ahakọ. Ọ bụ teke ono; bẹ Zerúbabelu e-dobe mkpuma mkpochi-ishi iya; aatụ uzu l’ekfu: ‘Tẹ Nchileke goru ọnu-oma nụ iya-o! Tẹ Nchileke goru ọnu-oma nụ iya-o!’ ”

8 Tọ dọ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu: ⁹ “Ọ bụ Zerúbabelu; bẹ gude ẹka iya tụa okpa eze-ulo Nchileke-a. Yọ bụru iya e-gudekwaphu ẹka iya kpụ-ghee ya. Ọ bụ teke ono; bẹ unu a-maru l’ọo Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ ziru mu tẹ mu byakfuta unu.

10 “Unu ba sụkwa: ‘?Nanụ iphe ọbu eeme ọbu?’ Kẹle ndiphe; bẹ ẹhu a-tsokwa ẹnà teke ẹphe a-phụ Zerúbabelu; yọ palia mkpuma ye l’ẹke akpụ ulo ono.

“A bya l’enya ẹsaa phụ; ẹnya ẹsaa ono bụkwa ẹnya Ojejoje, anọduje agba mgboko mgburumgburu.”

11 Mu abya aji ojozi-imigwe ono; sụ iya: “?Bụ ngunu; bẹ oshi olivu labụ-a phụ, nọgbaa urọku ono ẹka-labụ phụ bụ?” ¹² Mu abyakwaphu bya aji iya ọdo; sụ: “?Bụ ngunu; bẹ ẹkali-oshi olivu labụ-wa, nọgbaa l’iku ntofu labụ-a bụ, e gude mkpọla-ododo mee; manụ eshi iya l’atsoshi atsoshi?”

13 Yọ sụ mu: “?Mu ta madu iphe iphe-a bụ ọtọ?”

“Onye-nwe mu nụ; mu ta makwa.”

14 Yọ sụ mu: “Ndu ono bụ ụmadzu ẹbo ono, a wụru manụ t’ẹphe jeeru Nnajiufu, nwe mgboko ozi ono.”

5

Àphù k’ishingu: Ẹkwo, ẹphe ẹpẹpẹ

1 Mu abyakwa bya elee ẹnya ọdo; phụ ẹkwo, a gwọru agwọru; yoo phe ẹpẹpẹ! ² Ojozi-imigwe ono asụ mu: “?Bụ ngunu; bẹ mu phuru?”

Mu asụ iya: “Lẹ mu phuru ẹkwo, aphuphu, a gwọru agwogwo, ẹphe ẹpẹpẹ. Ẹkwo ono dọ ụkporo nkwo-ẹka l’ogologo bya adụ nkwo-ẹka iri l’usa.”

³ Yọ sụ mu: “L’iphe nọ l’ẹkwo ono bụkwa ọnu, Nchileke turu alị gbaa mgburumgburu. Iphe e deru l’ẹkwo ono nanụ bụ lẹ ndu iphura l’ẹphe ha; bẹ a-chihu nụ. L’ẹka iya ọphu b’ọ sụru l’iphe bụ ndu akpapyabeje iphe ẹphe meru ria angu; bẹ ee-me t’ẹphe chihu.” ⁴ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike asụ: “Ya a-tụ ndu oshi ono ọnu; tükokwaphu ndu ono, akpapyabeje iphe ẹphe meru gude ẹpha iya gua ẹnwa ono ọnu. Ọnu ono, ya a-tụ ẹphe ono a-ba l’ulo ẹphe; mebyishia ya; mebyishia jeye l’oshi, e gude kee ulo iya; mę mkpuma, e gude kpua ya.”

Àphù kẹ nwanyi, nọ lẹ nkata

5 Ya ndono; ojozi-imigwe ono, shi ekfu anụ mu nụ ono bya akpita bya asụ mu: “Tẹ mu palia ẹnya; phụkpoduaphu iphe abya alufuta nta-a.”

6 Mu aji iya: “?Bụ ngunu ndono?”

Yo sụ mu: “Ọ kwa nkata, eegudeje atụ iphe.” Yọ sụ mu: “L’owaa bụ iphe dọ ẹji, ndu alị-a gbaa mgburumgburu mekotaru.”

7 A bya ekpulia igbidigbi okfu nkata ono; mu aphụ nwanyi, nọdu anọdu l’ime iya.

⁸ Ojozi-imigwe ono asụ mu: “Lẹ nwanyi ono; bẹ nọ-chiru ẹnya ejo ọkpoma.” Yọ bya enwuphu iya azụ l’ime nkata ono; bya eworu igbidigbi okfu nkata ono kpuchiphu azụ ọdo. ⁹ Mu abya apalia ẹnya; phụ ụnwanyi labụ, ephe ephephe. Èbà ephe adulephu l’ọ bụ èbà ọku-eswi-uda. Ephe abya agulia nkata ono parua ya mgbaku alị yele igwe.

¹⁰ Mu aji ojozi-imigwe ono, ekfu anụ mu nụ ono ẹke ephe pa nkata ono eje?

¹¹ Yọ sụ mu: “L’ephe pa iya eje alị Shina t’ephe je akpuaru iya ụlo. A -kpughela iya phụ; e woru nkata ono sùbe l’onodu iya l’ẹke ono.”

6

Àphù k’èsato: Ụgbo-inya ẹno

¹ Mu abya apalia ẹnya ọdo; phụa ụgbo-inya ẹno l’ẹke ephe shi lẹ mgbaku ugwu labụ l’ekpushi. Ugwu ono bụ ugwu ope. ² Ụgbo-inya kẹ mbụ bụ inya, ekegbaa uswuswe; bẹ lọkpu iya nụ. Ụgbo-inya kẹ ẹbo aburu inya, ejitsua uji; bẹ lọkpu iya nụ. ³ K’eto aburu inya ọcha; bẹ lọkpu iya nụ. K’eno aburu inya, tushitsuaru iphe; bẹ lọkpu iya nụ. Inya ono l’ephe ha; bẹ ike nọkota. ⁴ Mu abya ajià ojozi-imigwe ono, ekfu anụ mu nụ ono; sụ iya: “Onye-nwe mu nụ; ?bụ ngunu dụ ẹga-a?”

⁵ Ojozi-imigwe ono asụ mu: “Lẹ ụgbo-inya ẹno ono bụ ephe bụ pherephere, eshije l’igweli ụzo ẹka ẹno. Ọ bulephu nta-a; bẹ ephe shi l’ifu onye, nwe mgboko. ⁶ Inya ndu ọphu ejitsua uji lọkpu ụgbo-inya nk’ephe chebe ifu l’uzo isheli. Inya ndu ọphu achatsua ụcha alokpuru ụgbo-inya nk’ephe chebe ifu l’uzo ẹnyanwu-arịba. Inya ndu ọphu tūkashiru iphe atūkashi alokputsuaru ụgbo-inya nk’ephe; chebe ifu l’uzo ọhuda.”

⁷ Teke inya ono, ike dụ ono wufutaru; bẹ ọnma ephe anmanma l’ehu t’ephe wufu je etsoru mgboko mgburumgburu l’agbaphe. Ojozi-imigwe ono asụ ephe: “T’ephe je; ejee agbaphee mgboko mgburumgburu.” Ephe atughua je ejephee mgboko mgburumgburu. ⁸ Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe ono ekua mu te mu leduduphu: “Lẹ inya ndu ọphu eje ala ụzo isheli meekwaru; tẹ obu gvuru mu egvuru l’uzo isheli ono.”

Eekpube Jóshuwa okpu-eze

⁹ Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu: ¹⁰ “Tẹ mu nata ndu-a mkpọla-ọcha yele mkpọla-ododo l’eka Heludayi; mẹ Tobyija; mẹ Jedaya, bụ ndu shi lẹ Babilonu, bụ ẹke e shi kpua ephe lẹ ndzụ; lata. Mbọku ono kwaph; bẹ ii-je kẹ Josáya, bụ nwatibe Zefanaya. ¹¹ Mkpọla-ọcha ono yele k’ododo ono; bẹ mu e-gude mee okpu-eze; kpube onye ishi ndu, achijeru Nchileke ẹja; mbụ Jóshuwa, bụ nwatibe Jehozadaku. ¹² Wo mu tẹ mu sụ iya lẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike sụru: ‘L’ọ kwa nwoke-wa; bẹ epha iya bụ Ẹkali-Oshi. Oo-shi l’ẹkali ẹke ọno jakashia je akpua eze-ulo Nchileke. ¹³ Ọo yẹbedua a-kpu eze-ulo Nchileke. Aa-kwabẹ iya ugwu-eze; yọ nọdu l’aba-eze iya chilahaa. Oo-dobekwaphu onye achijeru Ojejoje ẹja l’aba-eze iya ono. Nchị adu ephe ẹbo ndoo l’iphe ephe eme.’ ¹⁴ Okpu-eze ono; bẹ ee-dobe l’eze-ulo Nchileke t’ọ bụru iphe ee-gudeje nyata Heludayi; Tobyija; Jedaya; mẹ Henu Zefanaya. ¹⁵ Ndu, bụ l’ẹke, teru ẹnya a-bya bya eyeta ẹka t’a kpua eze-ulo Nchileke. Ọ bụ teke ono; bẹ unu a-maru l’oo Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike; bẹ ziru mu tẹ mu bya. Iphe ono l’ọ ha e-mekota mẹ unu fupyabe ifu; l’anuru Ojejoje, bụ Nchileke unu okfu.”

7

Aswíswi iphòró

1 Yo be l'afa, kwe Dariyòsu afa ẹno; k'òphu ọ dọberu buru eze; l'onwa ọ tete, bu iya bu onwa Kisulevu gbaru abali ẹno; Ojejoje abya ekfuru yeri Zekaráya. 2 Teke ono; be ndu Bételu zihawaru Sharéza; me Regemu-Melẹku; me ndibe ẹphe t'ẹphe roo Ojejoje iphe; 3 yele t'ẹphe jia ndu achije ẹja l'eze-ulo Nchileke, bu Okaribe-Kakọta-Ike; ẹphe le ndu nkfuchiru Nchileke; su ẹphe: “?Ya a-swí aswíswi; kwaa ẹkwa l'onwa k'ise ẹge ono, ya shi keshinu afa olemole meta-a ono?”

4 Ojejoje, bu Okaribe-Kakọta-Ike asu mu: 5 “Tẹ mu jia iphe bu ndu ali-a l'ẹphe ha; me ndu achijeru Ojejoje ẹja; su ẹphe: “Teke ono, ẹphe shi aswíje aswíswi; l'akwa ẹkwa l'iphe bu onwa k'ise; me onwa k'esaa keshinu k'ukporo afa ẹto l'afa iri ophu sweru nu-a; ?bu-a l'okfu ẹka iya; be unu shi anọduje eme iya to? 6 Odo aburu: teke ono, unu shi anọduje eri l'angu ono; ?to budu ẹswa onwunu; be unu shi anọduje eme. 7 Iphe ono l'o ha: ?to budu iphe Ojejoje shi l'onu ndu nkfuchiru ndiche kfua teke ono, Jerúsalemu; me le mkpukpu, no-pheru iya mgburumgburu bu l'ehu-agu; ẹku l'abyaru ẹphe; mbu teke ono, madzu shi buru l'uzo ohuda; me l'ali okpa-ugvu, no l'uzo ẹnyanwu-ariba ono.”

8 Ojejoje abya ekfuru yeri Zekaráya; su iya: 9 “Owaa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakọta-Ike ekfu: ‘Unu kpeje ikpe, du maa. Unu emejeru ibe unu iphe-oma; phuaru ẹphe imiko. 10 Unu ba akpapyajekwa unwanyi, maa tufuru ishi; ndu a toru ogbe; ndu, laru alala; me ndu ukpa. Ophu ọ dukwa l'unu ha onye a-rijeru ibe iya ẹjo oriri.’

11 “Obenu l'ẹphe jikaru ongabe nchi; gude ẹjo okpoma kwefu ike; bya eworu nchi swo-chishia t'ẹphe ba nushi iphe ookfu. 12 Ẹphe kporu okpoma ẹphe gbingu l'o bu mkpuma; jika l'ẹphe ta angabedu nchi l'ekemu; me l'okfu Ojejoje, bu Okaribe-Kakọta-Ike kfuru nu ẹphe; mbu ozi, o gude Ume nk'iya shi l'onu ndu nkfuchiru ndiche kfuaru ẹphe. Yo buru iya meru; ẹhu awata oghu Ojejoje, bu Okaribe-Kakọta-Ike ẹghughu nshinu.

13 “ ‘Teke ya kuru ẹphe; be ẹphe ta ngaduru iya nchi. Oo ya kparu iphe teke ẹphe kuru iya; be ya te yeduru ẹphe onu.’ Ono iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono. 14 ‘Ya abya egude oke pherephere zikashia ẹphe nanu nanu; ẹphe edzuru iphe bu mbakeshi; ghoshia ndu ẹbye. Ali ono, ẹphe gwoberu ono adaburu ochobo; k'ophu bu l'e to duhedu onye atujekwadu okpa l'ẹke ono. Ẹphe emee t'egbara kfua l'egiri ali ono.’ ”

8

Ukwa ke l'ee-dobephu Jerúsalemu azu l'onodu iya

1 Ojejoje, bu Okaribe-Kakọta-Ike abya ekfuru yeri mu odo; su: 2 L'owaa kwa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakọta-Ike ekfu: “Le ya ekokwa okopho ẹhu Záyonu nshinu; mbu l'okopho ẹhu iya enwukwa iya l'o bu oku l'ehu.” 3 Ojejoje suru: “Le ya a-laphutakwa azu le Záyonu je eburu eburu le Jerúsalemu. Ono teke aa-wata oku Jerúsalemu ‘Obodo irelanu’; kulahaa ugvu ke Ojejoje, bu Okaribe-Kakọta-Ike ono ‘Ugvu, du Nso.’ ” 4 Ojejoje, bu Okaribe-Kakọta-Ike suru: “L'unwoke ogurennya; ẹphe l'unwanyi ogurennya e-mekochaa wata ono l'esu-uzo Jerúsalemu

odo; onyenonu; yo tsu mgboro iya; ke l'ọ buwa ogurennya. ⁵ Unwu-mgboko me unwu-okoroby a-ejiije gbororo ọzo mkpukpu ono l'egvu egvu."

⁶ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike suru: "L'oo-dukwa nwa ndu ophu phoduru nu biribiri teke ono; obenu; ?oo-duhunu yebedua biribiri." Ono kwa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu ndono. ⁷ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike suru: "Le ya a-dzota ndibe iya l'eka ndu ali, ọzo enyanwu-ahata yele eka ndu ophu, bu l'uzo enyanwu-ariba. ⁸ Ya e-duphuta ephe azu t'ephe bya eburu le Jerusalemu. Ephe a-buru ndibe iya; ya abukwanuru ephe onye ire-lanu; buru onye, doberu eka ndoo; kele ya bu Nchileke ephe."

⁹ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike suru: "T'eka ba atsukwa unu ume; unube ndu anu okfu-a nta, bu okfu, ephe kfuru; mbu ndu nkfuchiru Nchileke, no l'eke ono teke a turu okpa ulo Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike; k'ophu aa-kpu eze-ulo ono kpu-ghee. ¹⁰ Temanu t'a taa okpa ulo ono b'e te shidunu akfuje madzu ugwo-ozu; t'e shi akfuje iya anumanu. Ophu o dudu onye shi atusajeru ehu l'eje ozi iya; l'eke onyenonu shi atsu ohogu iya egvu; kele ya shi mee; onyemonye aburu ohogu ibe iya. ¹¹ Obenu le nta-a; be ya te emehedu nwa ndu ophu phoduru nu le ndu-a ege ya meru l'oge ke ndiche ono." Ono kwa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu ndono. ¹² "Iphe e meberu l'ali a-nodu eme ohuma: oshi vayitu a-nodu mi ege gbaru nu; ali emetalahaa iphe e meberu iya; iji adalahaa. Iphe ono l'ọ ha; be ya e-dobe t'ọ buru okè-iphe nwa ndu ono, phoduru nu ono e-keta. ¹³ O kwa ege ono, mbakeshi shi egudeje unube ndu onu-ulo Juda yele ke Izurelu l'ako onu ono; bukwapu ege ya a-dzo unu; unu aburu ndu a goru onu-oma nu. Unu ba tsukwa egvu; o bulekwapu te eka shihu unu ike."

¹⁴ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike suru: "L'ọ kwa ege ono, ya kpeburu ome unu iphe du eji; ya ta aphuru unu imiko teke ono, ndiche unu phe kpatsuru iya iwe ono; ¹⁵ bukwapu ege ya kpeburu nta-a le ya e-meru ndu Jerusalemu yele onu-ulo Juda ohuma odo. Unu ba atsukwa egvu. ¹⁶ Owaa iphe unu a-nodu eme ndo-o: Unu kfujeru ibe unu ire-lanu; unu ekpeje ikpe, du maa bya aburu ikpe, e-meje te nchi du ndoo. ¹⁷ Unu ba achijekwaru ibe unu ejo idzu l'ime obu unu; ophu unu akpapyabejekwa iphe unu meru; gua enwa ye iya. Iphe ono l'ọ ha; be ya kporu ashu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono."

¹⁸ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike abyakwa bya ekfuru yeru mu odo: ¹⁹ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike suru: "T'unu wota aswiswi ono, unu aswije l'onwa k'eno; me k'ise; me k'esaa; me k'iri ono a-tuko buru oge ehu-otso-ena me oge ote eswa; oge eswe-iphe ehu-otso-ena l'ehu onu-ulo Juda. Oo ya bu t'unu yeru ire-lanu obu; unu eyeru nchi-odu-ndoo obu!"

²⁰ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike suru: "Le ndu, du igwe a-bya; mbu ndu shigbaa le mkpukpu, du igwe. ²¹ Ndu, shi le mkpukpu lanu a-wuru je le mkpukpu odo je asu: "T'ephe je je arọ Ojejoje iphe; mbu t'ephe je achọ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike; l'ephebedua e-jeekwa." ²² Igweligwe madzu; mekpọ mbakeshi, ike no l'a-bya achọ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike le Jerusalemu; byakwapu t'ephe rọo ya iphe." ²³ Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike suru: "L'ọ -rua teke ono; be umadzu iri, ekfugbaa okfu-ali, du iche l'iche; bya eshigbaa le mba, du iche iche; e-gudeje onye ju lanu; nmakua ya eka l'onu uwe iya; l'arọ iya t'ephe tsonuru iya; ke l'ephe nuwaru le Nchileke no; swiru ephe."

9

Ikpe, ee-kpe ndu ọhogu Ízurelu

¹ Ọwaa bụ ozi, Ojejoje ziru zitiru alị Haduraku. Okfu ono a-tukowaru mkpukpu Damásukọsu l'ishi; kẹ l'enyà ndiphe; mę enya iphe bụ ndu ọkpa-ikfu Ízurelu bụkota lẹ Ojejoje b'a chiru iya doo. ² Okfu ono; bẹ adakwaphu l'ekpu mkpukpu Hámatu, bụ ndu ephe l'ephe riru oke; mękwaphu mkpukpu Táya yele mkpukpu Sayidonu; t'a gufukwaru l'ephe maru iphe ntumatu. ³ Ndu Táya gudeekwa mgbodo tu-pheta mkpukpu ephe mgburumgburu; kpụshia ya ike. Mkpọla-ọcha b'ọ kuberu; yo byiru l'ọ bụ eja; kuberu mkpọla-ododo l'ọ bụ onye kuberu ọzu lẹ mgboro esu-uzo. ⁴ Obenu lẹ Nnajiufu a-nafu ephe iphe bụ nk'ephe; bya enwuru ẹku ephe ye l'eze ẹnyimụ. Ọku etsua yẹbedua tsufu.

⁵ Ndu Ashikelonu a-phu iya; tsua egvu. Ndu Gáza aphua ya; talahaa chichichi l'iphe-ehuka. Ọ kwaphu ege ono b'ọo-dụ ndu Ẹkuronu; kẹ l'iphe ephe shi ele enya iya a-buru kẹ mmanu. Ndu Gáza; bẹ onye eze ephe a-nwuhu; Ashikulonu aburu eke madzu te ebudu ebubu. ⁶ Ọ bụ ndu alị ọdo e-bu lẹ mkpukpu Ashudodu. Ndu kẹ Filisutiya; bẹ ya eme tẹ ekuku, ephe eku onwephe kfushi. ⁷ Ya e-me t'onu ephe; ba tajehe anu, a gwaru lẹ nte; bya akpashia ephe nri ono, e meruru emeru, nyatsuaru ephe l'eze ono. Nwa ndu ọphu phoduru nu a-buru kẹ Nchileke ayi; dū l'ọ bụ ndu ishi l'alị Júda. Ndu Ẹkuronu a-bya adu l'ọ bụ ndu Jebusu. ⁸ Obenu lẹ ndibe iya; bẹ ya a-nodu alu-chiru l'eka ndu ọgu, adzo garamu garamu. Ẹ to nwehedu l'ọ nwekwaduru onye a-bya ọkpapya ndibe iya ishi ọdo; kele nta-a; bẹ ya chikwaru enya zia l'ẹke ephe nọ.

Abyabya eze ndu Záyonu

⁹ Unubẹ ndu Záyonu!

Unu tee eswa teshia ya ike;
unu g'ua egvu
ehu-otso-ena;
unubẹ ndu Jerúsalemu!
Unu lekwa; l'eze unu
abyakfutaakwa unu.
Ọ bụ onye, doberu eka ndoo;
l'adzojekwaphu madzu.
O wozitaru onwiya alị;
nodu l'eli nkakfu-igara l'agba abya;
mbu l'eli nwa nkakfu-igara obu.*

¹⁰ Ndu Ifuremu; bẹ ya a-nafu ugbo-inya ephe;
nafukwaphu ndu
Jerúsalemu inya-ogu ephe.
Uta-ogu ono; bẹ aa-gbaji.
Eze unu a-ra iya arara;
tẹ mba yele mba ibe iya dū lẹ mma.
Ẹke, ọochi e-shi l'eze
enyimu ọwaa daghaa eze enyimụ ọphu.
Yo shikwaphu lẹ
Enyimụ Yufurétusu
nọ jeye l'ẹke mgboko jeberu.

* 9:9 9:9 Mát 21:5; Jón 12:15.

*Eedobephu ndibe Nchileke**azu l'onodu ephe*

- 11 "A -bya le nggubedua;
ya e-gude ke ndu ono,
nggu l'ya gude mee gbaa ono;
haa ndibe ngu, no le
mkporo l'ime iduma ono,
mini e-ta nodu ono;
mee ephe; ephe enweru onwephe.
- 12 Unu laphu azu l'eke ono,
unu kpuru; yo shihu ike ono;
unube ndu mkporo ono, enya du l'uzo ono!
Mbụ le nta-a;
be ya arakwa iya arara:
le ya a-nu unu iphe ha
l'o bu ophu unu shi
nwehawaru ugbo ebo;
- 13 kele ya e-woru ndu Jüda
kwee l'o bu onye, kweru uta;
woru ndu ifuremu mee;
t'o buru akfu, e gude agba uta obu.
Ya a-kpatsu unwoke Zayonu;
t'ephe buru ogu dakfu ndu ke Gurisu.
Ya e-me ngu t'i du l'o bu
ogu-mbeke, onye ike du l'ogu pa."
- 14 Ono teke Ojejoje a-buru
pee
l'eke ndibe iya no.
Akfu iya ezilahaa
peremu peremu
l'o bu ebemu-igwe.
Okaribe-Kakota-Nu a-bya egbua upyoku.
Yo buru oke pherephere,
shi uzo ohuda; be oo-gude eje.
- 15 Ojejoje, bu
Okaribe-Kakota-Ike e-gbochita ephe.
Ephe e-gude mkpuma urobo
mebyishia iphe;
gude iya mekputa ephe.
Ephe a-ngu mee;
baa l'o bu ndu mee tsuru.
Ephe e-ji ejiji l'o bu ochi,
eegudeje ephe mee
l'enya-ngweja Nchileke.
- 16 Mboku ono; be Nnajiufu,
bu Nchileke ephe a-dzofuta ephe;
ke l'ephe haa l'igwe; buru ndibe iya.
Ephe a-nodu acha too l'ali
ono l'o bu iphe, e gude
dengaa okpu-eze edenga.
- 17 O du ugu; l'ama mma.
Iphe, a koru akoko a-nodu
eme te unwu-okorobya ephe nweru eku;

mẹe ọphungu emekwaphụ
tẹ ụnwanyi ẹphe bahụ.

10

Ojejoje e-leta ndu Júda ẹnya

¹ Unu kfaru Ojejoje t'ọ chjaru unu mini l'oge mini-ọdungu. O kwa Ojejoje emeje tẹ igwe rua eruru. Ọo ya ayojeru ụnwu eliphe mini; bụkwaru iya phụ emeje tẹ iphe nọ l'egu onyemonye l'aja pulapula. ² Ogvu agwọta bụ atukporoko; ndu njibya aphuje iphe ẹ ta bụdu ezi-okfu; l'ezeje nro, ẹ te medunu. Ike, ẹphe adụ madzụ aburu ọchi; bẹ ẹphe achị onye ọbu. O bụ iya kparu iphe madzụ gbakashihuru l'ọ bụ aturu, ẹ te nwedu onye, eleta iya ẹnya.

³ Meji adakwa iya kitikitii l'okfu ẹhu ndu eche aturu ono. Ya a-nụkwanu ndu ishi ono aphụ; kele Ojejoje, bụ Okaribe-Kakọta-Ike e-letaa aturu iya, bụ iya bụ ọnu-ulo Júda; mee ẹphe t'ẹphe dụ l'ọ bụ inya, dụ ugvu l'ẹke e gude iya alụ ọgu. ⁴ O bụ lẹ Júda; bẹ mkpuma, bụ itso, gude ụlo e-shi lufuta; buru iya; bẹ nggu, gude ụlo-ẹkwà e-shi; buru iya; bẹ akfu, e gude alụ ọgu e-shi; bụkwaru iya phụ; bẹ iphe bụ ndu a-buru ishi e-shi lufuta. ⁵ Ẹphe a-tugbabe buru nanu l'ọ bụ ndu ike-ka-l'ọgu, nọ l'ọgu. Ẹphe e-gude ọkpa dzọ ẹpoto, nọ l'echi-uzo tọtitoli l'oge ọgu. Ẹphe a-lụ ọgu; chikaa ndu gude inya l'alụ; kele Ojejoje nọ swiru ẹphe.

⁶ “Ya e-me t'ọnu-ulo Júda shihu ike;
bya adzọo ọnu-ulo Jósefu.
Ya e-me t'ẹphe laphu azu l'ọnodu ẹphe;
kele ya a-phuru ẹphe imiko.
Ẹphe a-dụ l'ọ bụ ndu
ya te shidu jika ajika;
ke l'ọo yebedua bụ Ojejoje;
buru Nchileke ẹphe;
Ya a-zajẹ ẹphe oku.

⁷ Ndu Ífuremu e-mekochaa
dụ l'ọ bụ ndu ike dụ l'ọgu.
Ehu a-nodu atso ẹphe ẹna
l'ọ bụ ndu nguru mẹe.
Ụnwu ẹphe a-phụ iya;
tee ẹswa.
Ehu awata ẹphe ọtso ẹna l'ime Ojejoje.

⁸ Ya e-meru ẹphe ẹka; gude chibata ẹphe.
Ishi iya aburu lẹ ya gbafutaje ẹphe;
ẹphe abya aha igwe ege ẹphe shi hahawa.

⁹ A makwaru-a lẹ ya chikashiru ẹphe;
ẹphe atuko ẹkemeke dzuru;
ọle ẹphe e-shitsua ẹke,
teru ẹnya nyata iya.
Ephedua; ẹphe
l'ụnwegirima ẹphe a-wafu; latashia.

¹⁰ Ya e-shi lẹ Íjiputu je chilata ẹphe;
shi lẹ Asiriya rukobe ẹphe.
Ya a-chiru ẹphe lata lẹ
Giledu; mẹ Lébanonu;
k'ophu bụ l'ẹ to nwehedu
ẹke e-dzu ẹphe anodu.

- 11 Teke ephe a-nòdu eswe
 eze enyimu iphe-ehuka ono;
 be ya e-me t'eyii-mini ono dazita;
 ebò Enyimu Náyilu l'ò ha atashihu.
 Ekuku ono, ndu Asiriya
 eku onwephe ono adapyahù;
 mgbòro ono, shi buru ike
 ndu Íjiputu ono aburu chaphungu.
- 12 Ya e-me; ike adù ephe l'ime Ojejoje.
 Yò buru epha Ojejoje; be ephe e-gude eje."
 Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

11

- 1 Nggube Lébanonu!
 Guhashia úzo ngu; ghebegbaa onu;
 k'ophu oku e-tsu oshi sida ngu!
- 2 Unu kwaa ekwa;
 unube oshi payinu;
 ke l'oshi sida daakwaru.
 Oshi ono, shi dugbaa
 egvu ono lakotaakwaru l'iyi.
 Unu tua uzu-ekwa;
 unube achi, nogbaa le Báshanu;
 ke l'oke-oswa oke-oswa ono;
 b'a sukashigeekwaru.
- 3 Unu ngabekpodaphu nchi
 le mkpu, ndu eche aturu echi;
 l'egu ono, ephe echeje aturu
 ono; b'e mebyishiwaru.
 Unu nukpodaphu ekiri,
 agu ede;
 ke l'eze egbudu ono, shi nodu
 l'iku Enyimu Jòdanu ono;
 b'e mewaru; yo gheru onu.

Umadzu ebo, eche aturu

4 Ojejoje, bu Nchileke mu suru: "Tè unu nu-ji-jee igwe aturu ono, e doberu k'egbugbu ono ekwo epho. 5 Ndu zushiru iya nu; egbushia; to du iphe eeme ephe. Ndu ophu ere iya erere; -nodu; ephe asu: 'Tè ajaja buru ke Ojejoje; kele ephe nwewaru eku.' Mbù le ndu eche aturu ono ta aphujeduru iya imiko. 6 Oo ya bu le mu ta aphuheduru ndu ali-a imiko odo. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ya e-woru onyemonye ye ibe iya l'eka; me l'eka onye eze iya. Ephe a-dzo ndu ali-a kutukutu; ophu ya adzotadu ephe l'eka ephe."

7 To du iya bu; ndu echeje aturu ono abya eye mu iya l'eka te mu nuje iya nri. Mu abya awata onu ikpoto aturu ono, e doberu ke egbugbu ono nri. Mu achita mgboro labu dobe. Nanu; be mu guru "N-yemobu"; bya agua ophu "Atugba". Ya ndono; mu anulaha a ikpoto aturu ono nri. 8 O nweru umadzu eto odo, eche aturu l'eke ono. Lime onwa lanu; be mu chiru umadzu eto. Ikpoto aturu ono akpo mu ashi; echeche, mu eche ephe awolaha a mu enyiru. 9 Mu asu aturu ono: "Le mu te echehekwa ephe odo. Te ndu ophu anwuhu nu nwuhu; ndu ophu ala l'iyi alaa l'iyi; ndu ophu phoduru nu ataa anu ibe ephe." 10 Mu abya ewota mgboro mu

ophu aza “n-yemobu” nyajia; shi iya mebyia ndzụ, mu l'iphe bụ mbakeshi gbaru. ¹¹ Yò buru l'eswe mbòku ono b'e mebyiru iya. Ndu ono, eme ke aturu ono, phuru mu nù amalèruphu l'òo Ojejoje gude iphe ono, mu meru ono ekfu okfu. ¹² Mu asụ ephe: “Ò -buru l'ò dụ unu mma; unu kfuà mu ugwo mu. Teke ẹ tọ dudu; unu ahakwaaru.” Ephe akfua mu ukporo mkpòla-òcha lẹ mkpòla-òcha iri.

¹³ Ya ndono; Ojejoje asụ mu: “Tẹ mu woru iya je eye l'ẹke eeyeje okpoga eze-ulo Nchileke; mbụ eze okpoga ono, ephe riru l'ò bụ aswa ọru mu ono.” Mu ekwe nù; chita ukporo mkpòla-òcha lẹ mkpòla-òcha iri ono je eye ọkpụ-ite l'ẹka; l'eze-ulo Nchileke ono. ¹⁴ Mu bya anyajia mgboro mu phụ k'ẹbo, mbụ mgboro ophu eku “Atugba”; shi ẹge ono mebyia abubu ono, Júda yele Ízurelu bụ nwunne ono.

¹⁵ Ya ndono; Ojejoje asụ mu: “Tẹ mu chitafua ngwa-ọru onye eche aturu, ẹ to nwedu iphe ọ bụ; ¹⁶ kele ya abyawa owolita onye eche aturu l'ali-a, bụ onye ẹ ta akpadu ishi aturu ono ndu ophu ephuhu ephuhu; ophu ọokpadu ishi ndu ophu anma kwèkwèe. Ndu ophu iphe mekaru b'ẹ to mebedu ogvu t'ephe ka mma; ophu ọonudu ndu ophu ẹhu dụ mma nri. Iphe oo-gbe emechia bụ l'òo-nodu ata anụ ndu ophu gbaru ẹba; l'aswoshi iya akụ-ọkpa iya. ¹⁷ Nshọbukwaa onye ono, ẹ-te nwedu iphe ọ bụ, eche aturu ono; mbụ onye ono, apajeru aturu iya haa ono! Tẹ ogu-mbeke bufukwa iya ẹka yele ẹnya ẹka-utara! T'ẹka iya l'ò ha nwukotakwa iya kpa; ẹnya ẹka-utara iya apyah-ghee ya!”

12

Ndu ọhogu Jerúsalemu; bẹ ee-mebyishi

¹ Ọwaa ozi, Ojejoje ziru l'okfu ẹhu ndu Ízurelu. Ojejoje ono, bụ iya tọsaru akpamigwe; buru iya tọru ọkpa mgboko gbaa mgburumgburu; bya aburu iya kuru ume ye madzụ l'ẹhu; bẹ suru: ² “Lẹ ya e-mekochaa mee Jerúsalemu t'ò dụ l'ò bụ nggarashi mee, ndu bupheru ephe mgburumgburu a-ngu; tuko akpólahaá gagaga. Ndu ono a-bya eyebuta Júda yele Jerúsalemu; kephe ya mgburumgburu. ³ O -rua mbòku ono; bẹ ya e-me Jerúsalemu t'ò buru 'agburagbu mkpuma l'ifu ndiphe. Iphe bụ mba, jeru t'ephe nwuribe iya e-mekakwa onwephe iphe. Teke ono; bẹ iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko a-chikobe onwephe t'ephe tsoo iya ọgu. ⁴ O -rua mbòku ono; bẹ ya e-yekota inya-ọgu ephe egvu; mee tẹ ogvu bya ndu agba iya nù. Ono kwa iphe Ojejoje ekfu. Ẹnya iya a-nọ l'ẹke ndu Júda nọ. Obenu l'iphe bụ inya iphe bụ ndu ọhogu ephe; bẹ ya e-me t'ò tshukota ishi. ⁵ Ọ bụ teke ono; bẹ ndu ishi ndu Júda e-kfu l'ime obu ephe; sụ: ‘Lẹ ike nọkwa ndu Jerúsalemu; kele Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakota-Ike bụ Nchileke ephe.’

⁶ “O -rua mbòku ono; bẹ ya e-me ndu ishi ndu Júda t'ephe kee too l'ò bụ itsu-ọku, e shiberu l'ọku; m'ò kwanu l'ò bụ ẹke ọku etsu ẹswa ereshi. Ephe e-kepyashi ndu, nọ-pheru ephe mgburumgburu l'ẹka-utara; mẹ l'ẹka-ibiyita. Obenu lẹ Jerúsalemu a-nodulee ẹge ọono. Ẹ to nwedu iphe eme iya nù.

⁷ “Ojejoje e-vuoduru ọzo dzọta ẹke, ndu Júda bu; k'ophu ugwu, aa-nodu akwabẹ ọnu-ulo Dévidi yele ndu, bu lẹ Jerúsalemu ta akadu ke ndu Júda nshinu. ⁸ O -rua mbòku ono; bẹ Ojejoje e-gbochita ndu, bu lẹ Jerúsalemu; k'ophu bụ l'onye ophu kagee aruhu l'ephe; bẹ ike a-dụ l'ò bụ Dévidi; ndu

onu-ulo Dévidi edukwanu ephe l'ò bu Ojozi Ojejoje; mbù l'ò bu Nchileke l'onwiya. ⁹ O -rua mbòku ono; bẹ iphe ya a-wata ememe bu omebyishi iphe bu mbakeshi, bu ndu etso Jerúsalemu oḡu.

¹⁰ “Qodo bu lẹ ya e-woru ume k'eze-iphe-oma; mẹ kẹ okfu anụ Nchileke wua l'onu-ulo Dévidi yeke ẹhu ndu, bu lẹ Jerúsalemu. Yò buru yebe onye ono, ephe gvukashiru iphe l'ẹhu ono; bẹ ephe a-nòdu ele ẹnya l'eka. Ephe a-nòdu araa ẹkwa iya l'ò bu onye ara ẹkwa nwa, bu iya nwòkwereka; mbù l'oo-rua ephe l'ẹhu ẹge ooruje onye okpara iya nwuhuru. ¹¹ O -rua mbòku ono; bẹ ọzu-ẹkwa, aa-nòdu atụ lẹ Jerúsalemu a-dụ egvu. Oo-dulephu l'ò bu ọzu-ẹkwa, a turu Hadadu Rimonu lẹ ẹgu Megido. ¹² Mbù lẹ ndu alị ono a-gu aphụ; ikfu, nonu; ephe ayokobe: ephe l'unyomu ephe l'agu nk'ephe. Ikfu onu-ulo Dévidi ephe l'unyomu ephe a-dokobe; ikfu onu-ulo Nétanu ephe l'unyomu ephe adokobe; ¹³ ikfu onu-ulo Lívayi ephe l'unyomu ephe a-dokobe; ikfu onu-ulo Shimeyi ephe l'unyomu ephe adokobe; ¹⁴ mewaru iphe bu ikfu ono, phoduru nu ono l'ẹhu l'ẹhu ephe l'unyomu ephe.

13

¹ “O -rua mbòku ono; bẹ aa-guharu onu-ulo Dévidi oḡba-mini yeke iphe bu ndu, bu lẹ Jerúsalemu; gude iya safu ephe iphe dọ eji, ephe meshiru; mẹ aturu, ephe tururu onwephe. ² O -rua mbòku ono; bẹ ya e-me t'ẹ be kujehẹ omarali ẹpha ekuku lẹ phuu l'alị-a; ophu ta byadu bya anyatakwadu iya anyata lẹ phu. Ono kwa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu ndono. Ndu nkfuchiru ephe; mẹ ume, aturuje madzu; bẹ ya a-tũko woshikota t'ẹ b'ò nọhe l'alị-a. ³ O -buru l'ò nweru onye gbalihuru nu; sù lẹ ya ekfuchiru Nchileke; bẹ nna iya lẹ nne iya, bu ndu muru iya nu a-sù iya: ‘Lẹ ị-nwuhukwa; kẹ l'ị dzuru ejo-ire; sù lẹ Ojejoje kfuru iphe ẹ to kfudu.’ Onye ono gbado iya; kfuchilahaaru Ojejoje; bẹ nna iya ono yeke nne iya ono, muru iya nu ono a-nmagbu iya. ⁴ O -rua mbòku ono; bẹ iphere e-gudeje ndu nkfuchiru l'egbe iphe ephe a-nòduje aphụ l'aphù. Ophu ephe 'eyehedu uwe eji eji ono, ephe gude edepushi ndiphe ono. ⁵ Iphe o-nòdu ekfu bu: ‘Lẹ ya ta bukwa onye nkfuchiru. Lẹ ya bukwa onye akọ okfu. Keshinu ya bu nwata; kwa iphe a kotaru l'alị; bẹ ya gude buru.’ ⁶ O -nweru onye jiru iya sù iya: ‘?Ichii iphe owaa, tũko ngu ẹhu dzuru owaa bũhunu kẹ ngũnu?’ Yò sù iya: ‘L'ò kwa lẹ kẹ onye, ye ẹya eshi ọnyà b'e mekaru iphe.’ ”

E -chia onye eche aturu iphe; aturu iya agbakashihu

⁷ “Nggube ogu-mbeke; tehu etehu; je etsoo onye ono, echeru iya aturu ono oḡu. O kwa onye ono, nọ iya ntse ono; bẹ ya suru t'i tsoo oḡu. Ono kwa iphe Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike ekfu. Gbughua onye eche aturu; te aturu ono gbakashihu. Yẹbedua a-machị ẹka; tso ndu ophu ka nwanshii oḡu. ⁸ Ee-woru ndu, bu l'alị-a mgburumgburu kee ọzo ẹto: ọzo labu; bẹ ee-gbushi; ọzo lanu; bẹ aa-ha t'ephe nọdu. Ono kwa iphe Ojejoje ekfu. ⁹ Ọzo lanu ono; bẹ ya e-woru ye l'oku; bya anuchaa ephe anucha l'ò bu onye anucha mkpọla-ọcha; bya adata ephe adata; l'ò bu onye adata mkpọla-ododo. Ndu ono e-ku iya ẹpha; ya aza ephe. Ya asù l'ephe bukwa ndibe iya; ephebedua asù lẹ Ojejoje bukwa Nchileke ephe.”

14

Ojejoje abyaakwa oburu eze

¹ Unu lekwa! Lẹ mbọku kẹ Ojejoje abyaakwa, bu mbọku, aa-bya anọdu unubẹ ndu Jerúsalemu l'ifu kee iphe unu, a kwaru l'okwata. ² Mbọku ono; bẹ ya a-chita iphe bu mbakeshi t'ephe jeru Jerúsalemu ogu. Ephe a-lu luta mkpukpu ono; kwaa ọlo ono l'okwata; gude unwanyi unu l'ike; faa ephe kutukutu. Ee-kee mkpukpu ono ẹbo; kpua ọzo lanu lẹ ndzu. Ọle ndu ophu phoduru nu ta dukwanu onye akpufu ephe lẹ mkpukpu ono. ³ Teke ono; bẹ Ojejoje e-je etso iphe bu mbakeshi ono ogu; lua ya ege ono, ọoluje l'oge ogu ono. ⁴ O -be mbọku ono; bẹ oo-gude okpa iya vudo l'eli Ugvu Olivu, nọ l'uzo ẹnyanwu-ahata Jerúsalemu. Ugvu Olivu ono a-bya ebukahu ẹbo; tsube l'uzo ẹnyanwu-ahata jeye l'uzo ẹnyanwu-ariba. Echi iya aburu ọda, a-ha nshinu; kẹ l'ugvu ono ẹka lanu e-shi ọzo isheli; ẹka iya ophu eshia ohuda. ⁵ O bu l'uda ugvu iya ono; bẹ unu e-tsoro gbalaa; kẹ l'ogologo iya e-ru Ázelu. O bu egbe oso, unu gbaru teke alí nmaru jijiji lẹ Uzaya bu eze ndu Júda-a; bẹ unu a-gba. Ono bu teke Ojejoje, bu Nchileke iya a-bya. Iphe bukpo ndu du nsọ l'ephe ha e-tsokwaru iya phu abya.

⁶ Mbọku ono; bẹ iphoro ta adudu; oyi ta tsu. ⁷ Mbọku ono e-likolephu nanu: ẹ to nwedu eswe to nwe ẹnyasi; kele nchi -jihutsua; bẹ iphoro anọle-ẹ. O bulephu Ojejoje maru ege mbọku ono a-du.

⁸ O -rua mbọku ono; bẹ mini, anu ndzu e-shi lẹ Jerúsalemu atsoshi. Oo-ke ẹbo: ẹkalanu atsọ ala eze ẹnyimu ọzo ẹnyanwu-ahata; ophu l'atsọ ala eze ẹnyimu ọzo ẹnyanwu-ariba. Ọo-nọdu atsọ l'oge okochi; l'atsọ l'oge winta. ⁹ O bu Ojejoje a-buru onye eze, a-nọdu achí mgboko mgburumgburu. O -rua mbọku ono bu Ojejoje lanu a-du; yọ buru ẹpha iya nwenkinyi bu ẹpha, aa-maru.

¹⁰ Alí-a ono l'ọ ha; tsube lẹ Géba jeye lẹ Rimonu l'uzo ohuda Jerúsalemu; a-dukota l'ọ bu ọzo ohuda Arába. Obenu lẹ Jerúsalemu; bẹ aa-pali; yọ nọdu l'ẹke o nọ; tsubekpoo lẹ Onu-oguzo Bénjaminu; je akpaa lẹ Onu-oguzo Mbụ; jeyewaru lẹ Onu-oguzo Águga; mewaru tsube l'ulo-eli Hananelu jeye l'ẹke aapyishiru onye eze akpuru wayinu. ¹¹ Jerúsalemu; bẹ madzu a-bya ebua ọdo. Mburonu kẹ o-la-l'iyi ta adakfutahedu iya ọdo. Jerúsalemu e-bu l'ẹhu-gudangu.

¹² Owaa ejo iphe-ememe, Ojejoje e-kpukposhi iphe bu mbakeshi ono, tsoro Jerúsalemu ogu ono. Ephe e-vudoje evudo; anu, nọ ephe l'ẹhu ereshihu. Ẽnya ephe e-chigaru l'ẹke, o chigaru reshihu: ire ephe anọdu ephe l'onu reshihu.

¹³ O -rua mbọku ono; bẹ Ojejoje e-me tẹ madzu wata ọtsu egvu. Onyenonu a-wọjeru ibe iya; ephe awata ogu. ¹⁴ Ndu Júda a-nọdukwapu lẹ Jerúsalemu lua ogu. Eku, ephe kparu; mbu iphe bu mbakeshi, bupheru ephe mgburumgburu; bẹ aa-chikobekota; mbu lẹ mkpola-ododo a-pa iya ẹka yeke mkpola-ocha; yeke ẹkwa, aanma anmanma.

¹⁵ Egbe ejo iphe-ememe ono, e kpukposhiru unwu ndiphe ono; bẹ eekpukposhikwapu inya; inya-mulu; inya-ivu yeke nkakfu-igara; mewaru iphe bu anu, nọ l'ẹke ephe kpoberu ọlo-ekwa ephe.

¹⁶ Ono teke nwa ndu, wafuru nu lẹ ndu ono, shi l'iphe bu mbakeshi ono, shi etso Jerúsalemu ogu ono; e-jeje Jerúsalemu iphe bu afa l'afa, mutaru amuta je obaru onye eze ono ẹja; mbu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike; ephe ejekwapu ogba Aji Mkpù. ¹⁷ O -nweru ndu, bu lẹ mgboko-a, ẹ te ejedu Jerúsalemu je obaru onye eze ono ẹja; mbu Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike; bẹ mini ta achiheduru ephe. ¹⁸ O -buru lẹ ndu Ijiputu te ejedu je eye iya ẹka; bẹ mini ta achikwaru ephe. Ojejoje e-kpukposhikwapu

èphe èjo iphe-ememe ono, o kpukposhiru iphe bù mbakeshi ono, è tejedu ògba Aji Mkpù ono. ¹⁹ Ono a-bùru aphù, aa-nù ndu Íjiputu yèle iphe bù mbakeshi, è te jedu Jerúsalemu je ògba Aji Mkpù ono.

²⁰ O -rua mbòku ono; bè iphe ee-deje lè mgbìrigba, inya nya l'olu bù: "Iphe dùru Ojejoje nsò". Ite oshi-iphe nò l'èze-ùlo Nchileke a-dùje l'ò bọ ochi, dù nsò, anoje l'ifu ènya-ngweja. ²¹ Iphe bù ite, nòkota lè Jerúsalemu mè lè Júda a-dùru Ojejoje, bù Òkaribe-Kakòta-Ike nsò. Ndu, byaru ogworu Nchileke ngweja l'èphe ha ahàjeru wota ite ono gude shia anù ngweja. Òdo bù l'ò -rua mbòku ono; bè ndu nghò ta anòhedu l'ùlo Ojejoje, bù Òkaribe-Kakòta-Ike.

Malakayi

N-yemobu Nchileke l'ẹke ndu Ízurẹlu no

¹ Ọwaa bụ ozi, Ojejoje ziru Malakayi t'o zia ndu Ízurẹlu.

² Ojejoje sụru: "Lẹ ya yekwaru unu obu."
Unubẹdua egbe aji: "Nanụ ẹge ọp̄hu?"

Ojejoje asụ: "Íso yẹle Jékọpu; ẹp̄he ta bụdunua unwunne. Ya egbe yeru Jékọpu obu; ³ Íso adụ-tabe iya ashị; k'ọp̄hu ya mewaru alị ugwu iya ono tẹ ẹgbara kfua ya; woru ókè-alì iya haaru nkọta-ọswa, bu l'echi-ẹgu."

⁴ Ndu eri Íso, bụ iya bụ ndu Édọmu sụru: "L'e mebyishiru mkpukpu ep̄he; ọle ep̄he a-kpukwaaakwa iya."

Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike asụ: "Ep̄he -kpukwaa ya; ya enwukposhia ya. Aa-nọdu eku ep̄he 'ẹjo mba;' ndu Ojejoje nuberu oke ẹhu-eghughu iya gburruru jeye. ⁵ Unu e-gude ẹnya unu phụ; gude ọnu unu kfua: 'Lẹ Ojejoje dukwa biribiri; mbụ ọdu ya je aghaa ókè alì ndu Ízurẹlu.'

Ojejoje abaru ndu achijeru

Nchileke ẹja mba

⁶ "Nwa akwabẹjekwa nna iya ugwu; ẹge ono kwaphu; bẹ nwozi akwabẹje nnajiufu iya. Ọ -buru lẹ ya bup̄hu nna unu l'oswiya; ?nanụ ugwu ọbu, unu akwabẹje iya ọbu. Ọ -buru lẹ ya bụ Nnajiufu unu; ?nanụ egwu, unu atsụ iya." Unubẹ ndu achijeru iya ẹja; ọ kwa unu bụ ndu gude ẹpha iya emebyishi emebyishi?

Unu a-jikwaru; sụ: "Nanụ ẹge unu shi mebyia ẹpha iya ọbu?"

⁷ "Ụzo, unu shi emebyishi ẹpha iya bụ l'unu egudeje nri, aasọ nsọ bya iya agwagwa.

"Unu a-jikwaru; sụ: 'Nanụ ẹge o shi buru nri, aasọ nsọ?'

"Unu asuje l'ẹnya-ngweja kẹ yẹbe Ojejoje ta dudu iphe ọ bụ. ⁸ Teke unu gude anụ, atsụ ishi byaru iya ọchiru ẹja; ?tọ bụdu unu ome ẹji tọ. Teke unu gude anụ, ete ọkpa; mẹ anụ, iphe eme bya iya agwagwa; ?tọ bụdu unu ome ẹji tọ. Unu kp̄tanu anụ, dụ ẹge ono je anụ govano unu; t'unu maru mẹ ọo-nafu iya-a unu l'ẹka. ?Ehu ọo-nọdu atso iya-a ẹna l'unu meru iya iphe-oma tọ? Mbụ; ?oo-yeru-a unu ọnu. Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike aji ndono.

⁹ "Unu gudewaru egbe ẹja ono je arọ Nchileke t'o meeru unu eze-iphe-oma; unu amawaruru; ?m'oo-yeru unu ọnu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono."

¹⁰ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "Ọ dū t'a sụ l'onye lanu l'ime unu e-gbeshi je agụ-chishia eze-ulo iya; t'unu ta abahufe iya je ọp̄hu-nwu ọku, ẹ te nwedu iphe ọ bụ l'ẹnya-ngweja iya. Ehu ta atsohekwa iya ẹna l'ẹke unu nọ. Ọp̄hu ọ dukwa ngweja, unu gude bya, ya gbe anata.

¹¹ Ẹpha iya a-ha nshinu l'iphe bụ mbakeshi: shita l'ẹke ẹnyanwu ahataje jeye l'ẹke ọodaje; mbụ l'iphe bụ ẹkemeke ọbule; bẹ aa-nọduje egwotaru iya insensu; mẹ l'iphe dube mma; kẹ l'ẹpha iya a-ha nshinu l'iphe bụ mbakeshi phuu." Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

¹² "Obenu l'unu anoduje emechishi iya ifu emechishi. Unu asuje l'ẹnyan-gweja iya te nwedu iphe ọ bụ; lẹ nri, eegudeje agwa iya; bụ iphe aasọ nsọ. ¹³ Unu asụ: 'L'iphe ọwaa bukwa unu ivu-ẹra.' Unu kfutsua ẹge

ono; unu akpo-yiaru iya ukuvu; l'akpoƆu iya akpoƆu." Ono iphe Ojejoje, bu Ɔkaribe-Kakota-Ike ekfu ndono.

Ɔ sukwaruphu: "Teke unu kputaru anu, e mekaru iphe; me ophu iphe meru l'okpa; me ophu iphe-ememe eme; gude bya iya agwagwa; ?unu ari le ya a-nafu iya unu l'eka too. ¹⁴ Onye eregede bukwa onye a turu onu; mbu onye nweru anu, bu okee ya. Yo ribua le ya a-kpe iya Ojejoje. E megee; yo buru anu ophu nweru ekworo; be oo-gude bya ochiru yebe Ojejoje eja." Ya bukwa onye eze, ha nshinu! Epha iya b'a tsukotakwa egvu l'iphe bu mbakeshi. Ono kwa iphe Ɔkaribe-Kakota-Ike ekfu ndono.

2

Aalo ndu achijeru Nchileke eka le nchi

¹ "Owaa kwa eka; ya alo iya unu le nchi unube ndu achijeru iya eja. ² Unu -jika l'unu ta ngadu nchi l'iphe ya ekfu; -jika l'unu te egudedu obu unu l'o ha akwabẹ iya ugvu; be ya a-tukwa unu onu; tukwaaphu onu l'iphe ndiphe anuje unu. Ya gbe tuakwa iya onu obu atutu; ke l'unu te gudedu obu unu l'o ha akwabẹ yebe Ojejoje ugvu. Ono kwa iphe Nchileke, bu Ɔkaribe-Kakota-Ike ekfu ndono.

³ "Ya e-gude okfu eka unu baaru unwu unu mba; kuta nshi anu ono, unu egudeje bya iya agwagwa ono tee unu l'ifu; chita unu je awushia l'ikpozu. ⁴ Ono teke unu a-maru l'eka ono, ya loru unu le nchi ono bu te ndzu ono, yele ndiche unu phe; mbu ndu Livayi gbaru ono nguru anguru. Ono iphe Ojejoje, bu Ɔkaribe-Kakota-Ike ekfu ndono.

⁵ "Ndu yele onye iche unu phe gbaru bu le ya a-nu iya ndzu; nu iya ehu-agu. Ya nukwaru iya eja; k'ophu oo-nodu a-kwabẹ iya ugvu. Ephe kwabekwaru iya ugvu; l'atsu iya egvu. ⁶ Ephe shi ezi okpobe okfu, ejo-ire e-ta nodu. Ephe l'iya shi nodu le nchi-odoo; buru ndu, doberu eka ndoo. Ephe meru ndu, du l'igwe; ephe ahaa ome ejo iphe.

⁷ "Ke l'iphe gbaru onye achijeru Nchileke eja bu t'o meje te madzu maru iphe; k'ophu ephe e-shi iya l'eka ngabe nchi l'iphe bu: e -mee ya; yo du Nchileke mma; keshinu ophu o bu iya bu nwozi Ojejoje, bu Ɔkaribe-Kakota-Ike. ⁸ Obenu l'unu hawaru uzo; shilaha eke e ta budu iya nu. Unu gudewa iphe unu ezi; mee ndu, du igwe; ephe ahaswee okpa. Ndu yele Livayi gbaru; be unu gwowaru l'eja." Ono iphe Ojejoje, bu Ɔkaribe-Kakota-Ike ekfu ndono. ⁹ "Ɔ -buru l'unu no iya-a ege unu no iya-a; jika ome iphe ya suru t'unu meje; l'abọ madzu ebo teke unu ezi ekemu yebe Ojejoje; be ya e-me te ndu Izurelu ba du iphe, ephe a-gube unu; mee t'e b'o du iphe unu a-kube eka l'eke ephe no."

Ndu Júda te emedu ire-lanu

¹⁰ ?To budunia nna lanu; be ayi tuko nweru? ?To budu Nchileke lanu tuko ayi l'ayi ha kee? ?Nanu ege o du; be ayi gbe arushi ogba-ndzu, shi le ndiche ayi phe arushi; ayi te emeheru ibe ayi ire-lanu.

¹¹ Ndu Júda te emekwa iphe ephe kweru ukwa iya. E meekwaru akpamara le Jerúsalemu; me le Izurelu gbaa mgburumgburu. Ndu Júda farushiakwaru ulo nsọ ono, Ojejoje yeru obu ono afarushi; ke l'ephe jeru je alulahaa unwanyi, shitsua l'oha, agwa nte. ¹² Te Ojejoje mekwaa t'onye meru egbe iphe ono chihu l'alí Jékopu gbaa mgburumgburu; m'o -rururu; o buru onye. Te egbe onye ono be egudekwa iphe bya ogworu Ojejoje, bu Ɔkaribe-Kakota-Ike eja.

13 O nwekwaruphu iphe ọdo, unu emeje. Unu anọduje l'ęnya-ngweja Ojejoje l'ara ękwa; ęnya-mini, shi unu l'ęnya l'atsoshi l'ęke ono. Unu anọdu iya raa ękwa; chia mkpu; okfu lę Nchileke ta aghajęhedu ęnya l'ęke unu nọ; l'agwa iya; ọphu o kwohedu ekwokwo l'anata iphe unu gude bya iya agwagwa. 14 Unu a-jikwaru; sụ: “?Ishi iya-e?” Ishi iya bụ lę Ojejoje phuwaru iphe i meru nwanyi ono, i gude kpoo ekfu ono. Nwanyi ono bụ nyee ngu, nggu l'iya gbaru ndzụ. Yo be nta-a tii meheru iya iphe i kweru iya ụkwa iya. Yọ bụkwaru-a ya bụ onye ẹbo ngu; mbụ nyee ngu, nggu l'iya gbaru ndzụ.

15 ?Ojejoje te medunua nggu lę nwanyi ono; unu aburu onye lanu; obu unu aburu nanu. ?Bụ ngunu kparu iphe Ojejoje meru; unu aburu nanu obu? Iphe, kparu iya nū bụ k'ọphu unu a-mushi unwegirima, a-nọdu atsu Nchileke egvu. Ọo ya bụ; t'i kwabekwa ęnya t'ę b'i hakwa o meru nwanyi ono, i gude kpoo ekfu ono iphe i kweru iya ụkwa iya.

16 Ojejoje, bụ Nchileke kę ndu İzurelu suru: “L'ọ dukwa iya ashị lę ndu alu alulu gbakahuru. Ono kwaphu ege ọ dū iya ashị lę nwoke eme nyee ya onwuu-onwuu.” Ono iphe Ojejoje, bụ Okaribe-Kakota-Ike ekfu ndono. Ọo ya bụ; unu kwabekwa ęnya t'unu ba abụ o-kweru ụkwa 'emegeme.

Mboku ikpe ruakwaru

17 Unu gudeekwa okfu, unu ekfu l'ekfuchi Ojejoje nchi.

Unu a-jikwaru; sụ: “?Nanu ege unu shi ekfuchi iya nchi?”

Ege unu shi ekfuchi iya nchi bụ l'unu asuje: “L'iphe bụ ndu eme iphe dū ęji; bę dukota Ojejoje mma; iphe ęphe eme adu iya mma.” Ọdo aburu l'unu anọduje aji; sụ: “?Buhunu awe; bę Nchileke ono, ekpeje ikpe, dū maa ono nọ?”

3

Onye ozi, eje ọbo ọzo

1 Ojejoje, bụ Okaribe-Kakota-Ike suru: “Unu phukwa iphe ya abya ememe. Ya e-zi nwozi iya t'o je abooru iya ọzo. Ono teke Nnajiufu ono, unu ele ęnya iya ono a-buru pherekete l'eze-ulo iya; mbụ nwozi ono, ọogu unu t'a sụ l'ọ byaru ono, bụ onye a-bya araaru unu k'ogba-ndzụ yele unu ono arara.”

2 Ọlobu; ?bụ onye a-dū ike nahu ikpe iya ono mboku ono. ?Bụ onye a-dū ike keru okpa m'ọ -byalephu. Ishi iya aburu l'ọ -byalephu; bę ọo-dū l'ọ bụ oku-uzu; dukwaphu l'ọ bụ okpobe ncha ọ-sa-uwe. 3 Ọo ege ono, onye akpu ọzo ahuje mkpola-ocha l'oku; gude nua ya anunū ono bụ ege onye achijeru Ojejoje eja a-nushi ndu eri Lıvayi anunu; ephe egbuchafu. Ọo-nu ephe anunū l'ọ bụ mkpola-ododo; nua ephe l'ọ bụ mkpola-ocha, a huru l'oku; k'ọphu ephe a-nọduje achiru Ojejoje eja, dū mma. 4 Ono teke Ojejoje a-wata onata ngweja ndu Júda; mę kę ndu Jerúsalemu ege o shi anatajehawa iya teke ndiche.

5 Ojejoje, bụ Okaribe-Kakota-Ike suru: “Lę ya a-bya bya ekpee unu ikpe. Ya e-me ęgwa bya atua ephe too; mbụ ndu amamanshi; ndu eri ogori; ndu akpapyabeje iphe ephe meru gwa ęnwa; ndu abuje: e -jetsuaru ephe ozi; ephe ta kfudu ndu jeru ephe ozi ugwo ohuma; ndu akpa unwanyi, maa tufuru ęhu; l'akpa ndu nna ephe ta nọhedu ęhu; l'ekperu ndu byaru abyabya ejo ikpe; ephe ta atsu yebe Ojejoje egvu.”

Okfu ọzo lanu l'uzo iri

⁶ “Yēbe Ojejoje ta agbanwejekwa agbanwe. Ọ kwa iphe ono kparu iphe unubẹ ndu awa Jékoṣu ta achihudu. ⁷ Tsube l’oge kẹ nna unu oche phe; bẹ unu gbakutaru iya azu; jika ome iphe ya toru ọkpa iya t’e meje. Unu lata azu lakfuta iya; k’ophu yēbedua a-lakfutakwanu unu.” Ono iphe Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

“Unu a-jikwaru; sụ: ‘?Nanụ ẹge unu e-shi lata azu?’

⁸ “Madzụ; ?l’o-naghe Nchileke nfu tọ? Obenu l’unu anali iya-a nfu.

“Unu a-jikwaru; sụ: ‘?Nanụ ẹge unu shi ana iya nfu?’

“Nfu, unu ana iya bu l’uzo lanu l’uzo iri unu. Unu ta anu iya iphe anunu ọdo. ⁹ Unu buakwa ndu, a turu onu; unu l’unu ha; kẹ l’unu ana iya nfu.

¹⁰ Unu tuko uzo lanu l’uzo iri unu wobata l’ulo iya; k’ophu nri a-no l’ulo yēbe Nchileke. Unu mee ya gude data iya; unu aphu le ya a-guharu unu windo ke imigwe; wuaru unu iphe-oma jeye teke ẹ to nwehedu ẹke unu e-dobe iya.” Ono iphe Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

¹¹ “Ya e-me t’unwehu ba atahẹ iphe unu meberu l’ali; mee tẹ oshi vayinu unu mĩa wọkfuwokfu.” Ono iphe Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono. ¹² “Ono teke iphe bu mbakeshi a-nodu eku unu ndu a goru onu-oma nu; kẹ l’ali unu a-nodu agu agugu ebubu.” Ono iphe Nchileke, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

Ndu doberu ẹka ndoo a-buru ndibe Nchileke

¹³ Ojejoje suru: “L’unu kfuwaru iya ejo okfu nshinu.

“Unu a-jikwaru; sụ: ‘?Bu egbe ejo okfu ngunu; bẹ unu kfuru obu?’

¹⁴ “Unu asuje l’ojeru Nchileke ozi bu ori aphu. ‘?Bu ngunu; bẹ unu ritaru; kẹ l’unu eme iphe Ojejoje kfuru; yele kẹ l’unu anoje l’obu ndu, no l’ulo-ekwa l’ifu Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike? ¹⁵ Lẹ nta-a b’o gbe buru ndu eku onwephe ekuku; bẹ unu eku ndu a goru onu. Mbụ l’ẹ tọ buledu-a lẹ ndu eme iphe du eji aba uba; yoo buje: ephe -woebetsua Nchileke okfu; yo paru epha haa; to du iphe oome epha.’ ”

¹⁶ Ndu ophu atsukwanu Ojejoje egvu abya efulahaa okfu iya l’onwephe. Ojejoje atufu nchi nua iphe epha ekfu. A bya edee iphe l’ekwo l’ifu Ojejoje; mbu iphe ee-gudeje nyata ndu ono, atsu Ojejoje egvu; l’akwabẹ iya ugvu ono.

¹⁷ Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike abya ekfua okfu ehu epha; sụ: “L’ephe a-buru nk’iya. Mboku, ya a-bya odzezi eku iya; bẹ ya a-guru epha ye lẹ ndu nk’iya. Ya a-phuru epha imiko ege ono, nna aphujeru nwatibe iya ophu ekweru iya ozi ono. ¹⁸ Ọ bu teke ono; bẹ unu a-phu iphe du iche lẹ ndu, doberu ẹka ndoo; me ndu eme iphe du eji. Unu a-phukwaphu iphe du iche lẹ ndu ejeru Nchileke ozi yele ndu ẹ te ejeduru iya eya.”

4

Mboku ikpe Nchileke

¹ Ojejoje, bu Ọkaribe-Kakọta-Ike suru: “Unu lekwa. Lẹ mboku obu abyaakwa. Mboku ono a-nodu enwu kfukfuku l’o bu oku-uzu. Ndu eku onwephe ekuku; me ndu eme ejo iphe l’ephe ha; bẹ oku ono e-ke l’o bu oshi; kekota ekali epha; mbu kee kee epha l’ogbaragba. ² A bya l’unubẹ ndu atsu yēbe Ojejoje egvu; o bu unu; bẹ odobe ẹka ndoo kẹ yēbe Ojejoje a-haru l’o bu l’enyawu. Oo-nodu egbu nwijnwii l’o bu enyanwu l’ehu unu; mee t’ehu du unu mma. Unu a-lufuta bulahaa nggada l’o bu nweswi, a tufutaru l’oka. ³ Ono teke unu a-dzopyabe ndu eme iphe du eji okpa;

gude ọkpa futoo ẹphe; ẹphe aburu ntụ mbọku ono, ya e-me iphe ono. Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

⁴ “Unu nyatakwa ekemu ono, ya tūru nū nwozi iya; mbụ Mósisu; mbụ ekemu; mę ome-l'alị ono, ya koshiru iya lẹ Ugvu Sáyínayi t'ọ je ezia unwu Ízurelu l'ẹphe ha ono.

⁵ “Unu lẹkwaa; lẹ ya e-ziodukwa onye nkfuchiru iya, bụ Elayija t'ọ bya; tẹmanu oke mbọku ono, bụ Eswe kẹ yẹbe Ojejoje ono erua. ⁶ Ọ bụ iya e-me ndu, bụ nna t'obu ẹphe nọdu l'ẹke unwu ẹphe nọ; bya emee t'obu unwegirima nọdukwapu l'ẹke nna ẹphe nọ. Ọdumeka; bẹ kwa ọnu; bẹ ya a-tụ alị unu teke ya byaru.”

Ozi-Ọma, Mátiyu deru

Eri Jisosu (Luk 3:23-38)

¹ Ọwaa bụ eri Jisosu Kuráiyisutu: Jisosu Kuráiyisutu shi l'eri Dévidi; Dévidi eshi l'eri Ébirihamu.

² Ébirihamu bụ nna Áyizaku; Áyizaku bụ nna Jékoṗu; Jékoṗu aburu nna Júda mę unwunna iya. ³ Júda bụ nna Pérezu; mę Zera. Nne, mụru ẹphe ẹbo ono bụ Táma. Pérezu bụ nna Hézuronu; Hézuronu aburu nna Áramu; ⁴ Áramu bụ nna Amínadabu; Amínadabu bụ nna Náshonu; Náshonu aburu nna Sálumonu. ⁵ Sálumonu bụ nna Bówazu. Nne Bówazu bụ Réhabu. Bówazu bụ nna Óbedu. Onye bụ nne iya bụ Rutu. Óbedu aburu nna Jesi. ⁶ Jesi aburu nna onye eze ndiche ono; mbụ Dévidi.

Tọ dụ iya bụ; Dévidi abụkwanuru nna Sólomonu. Onye bụ nne Sólomonu bụ nwanyi ọbu, o shi lujee mbụ Uráya. ⁷ Sólomonu bụ nna Réhobuwamu. Réhobuwamu bụ nna Abíja. Abayíja aburu nna Ása. ⁸ Ása bụ nna Jehoshafatu; Jehóshafatu bụ nna Jóramu; Joram aburu nna Uzáya; ⁹ Uzáya bụ nna Jótamu; Jótamu bụ nna Éhazu. Éhazu aburu nna Hezekáya; ¹⁰ Hezekáya bụ nna Manáse; Manáse bụ nna Émọsu; Émọsu aburu nna Josáya. ¹¹ Josáya aburu nna Jekonáya mę unwunne iya unwoke l'ogege ono, a kpuru ndu Ízurelu lę ndzụ; ẹphe eje aburu ohu lę Bábyilonu ono.

¹² Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurelu eshitsuṣepu Bábyilonu lata; Jekonáya abya aburu nna Shiyálotiyelu; Shiyálotiyelu aburu nna Zerúbabelu. ¹³ Zerúbabelu bụ nna Abiyudu; Abyiyudu bụ iya bụ nna Eláyekimu. Eláyekimu aburu nna Azọ. ¹⁴ Azọ bụ nna Zédọku; Zédọku bụ nna Ákímu; Ákímu aburu nna Elíyudu. ¹⁵ Elíyudu bụ nna Eliyéza; Eliyéza bụ nna Mátanu; Mátanu aburu nna Jékoṗu. ¹⁶ Jékoṗu bụ nna Jófesfu; Jófesfu bụ iya bụ nji Méri. Méri bụ iya bụ onye mụru Jisosu, eeku Kuráiyisutu.

¹⁷ Ọo ya bụ l'ọ dụ ọgbo iri l'eno tsube l'ọgbo kę Ébirihamu pẹ; rua l'ọgbo kę Dévidi pẹ. Yọ dukwaphu ọgbo iri l'eno tsube l'ọgbo kę Dévidi pẹ; rua teke ono, a kpuru ndu Ízurelu lę ndzụ laa Bábyilonu ono; bya adukwaphu ọgbo iri l'eno ọdo tsube teke ono, a kpuru ndu Ízurelu lę ndzụ laa Bábyilonu ono; rua teke a mụru Kuráiyisutu.

Aamu Jisosu (Luk 2:1-7)

¹⁸ Ọwaa ẹge e shi mụa Jisosu Kuráiyisutu ndọ-ọ: Lę Jófesfu jeru okfu Méri, bụ nne Jisosu; jebua. Tọ laakwanu nk'íya; k'ọphu yele iya zejewaru. A bya amaru; Méri egbe dọwanu ime. Yọ bụru Ume-du-Nso; bę ime ono shi l'ẹka. ¹⁹ Jófesfu, bụ nji iya ono; bę bukwanu onye doberu ẹka ndoo. Yoo mekwanu tẹ ya be me Méri iphe-iphere l'edzudzu ọha. Yọ chọde ẹge ya e-me jịka Méri; t'ẹ ba mma. ²⁰ Yọ rinyaa ya; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu abyakfutashia ya lę nro; bya asụ iya: "Jófesfu; nggube o-shi-l'eri Dévidi;

ba atsushi egvu ọlu Méri. Nwata ono, ọ dụ ime iya ono bukwa Ume-dụ-Nsọ b'o shi l'ẹka. ²¹ Ọo-mụ nwata nwoke. Iphe ịi-gụ iya bụ Jisọsu; okfu l'ọo-dzọta ndu nk'ia l'ẹka iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru.”

²² Iphe-a l'ọ ha mekotaru; k'ọphu iphe ono, Nnajiufu shi l'ọnu onye nkfuchiru iya kfaa ono e-re; mbụ iphe ono, o kfuru; sụ: ²³ “Lekwa! Lẹ nwambọko, yele nwoke ta zẹbua a-tsuta ime; mụa nwata nwoke, ẹpha iya a-bụ Imánuwẹlu.” Iphe Imánuwẹlu bụ bụ: “Nchileke nọ swiru ayi.”

²⁴ Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu etehulephu; mee ya ẹge ono, ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu kfuru iya ono; duta Méri teke ono t'ọ bụru nyee ya. ²⁵ Obenu lẹ Jósẹfu yele Méri ta zẹbukwanua jeye Méri ezeda; mụa nwata nwoke ono. Jósẹfu agụa nwata ono Jisọsu.

2

Abyabya ndu mmamiphe, shi ụzo ẹnyanwu-ahata

¹ Ọ bụ teke Hérodu shi bụru eze b'a mụru Jisọsu lẹ Bétulehemu Judíya. A mụtusule iya phụ; ndu mmamiphe, shi ụzo ẹnyanwu-ahata abyatashia Jerúsalemu; bya akpafashilaha ishi; l'asuje: ² “?Nanụ nwata ọbu, a mụru, a-bụ eze ndu Ju ọbu? L'ẹphe phuru mkpọ-kpodo* iya l'ụzo ẹnyanwu-ahata; byatashia t'ẹphe bya abaaru iya eja.”

³ Eze, bụ Hérodu anụlephu iphe ono, ẹphe kfuru ono; yọ tsulahaa ya l'ẹhu; tsulahaa ndu Jerúsalemu mgburumgburu l'ẹhu. ⁴ Yo chikuwaphu ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; mę ndu ezije ekemu; ẹphe edzua. Yọ jilaha ẹphe ẹke ọbu, aa-mụkpo Kuráiyisutu ọbu.

⁵ Ẹphe asụ iya: “L'ọ bụ lẹ Bétulehemu Judíya; bẹ aa-mụ iya; kẹ l'onye nkfuchiru Nchileke deru iya l'ẹkwo; sụ:

⁶ “ ‘Nggube Bétulehemu l'alí Judíya;

Mgbẹ ẹ tọ kwa nggu
katsua nwanshi
l'iphe bụ mkpukpu,
nweru ẹnya l'alí Judíya.
L'ime ngu
bẹ onye ishi e-shi lufuta;
bụ iya bụ onye ishi,
e-leta ndu nke mu,
bụ Ízurelu ẹnya.’ ”†

⁷ Ya ndono; Hérodu abya eku ndu mmamiphe ono, shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata ono l'edomi; bya kpafuta ẹphe ishi egbe teke mkpọ-kpodo ono lufutakpooru gedegede. ⁸ Yọ bya ezi ẹphe t'ẹphe je Bétulehemu; sụ ẹphe: “Unu je atọkpoo ẹhu; chọo nwata ọbu. Teke unu phuru iya; unu abya ezia ya ẹya; k'ọphu ya e-jekwaphu je abaaru iya eja.”

⁹ Ẹphe anụsulephu ozi ono, eze ziru ẹphe ono; yọ bụru ẹphe atugbu. Ẹphe alufutalephu; nggube mkpọ-kpodo ono, ẹphe phuhawaru l'ụzo ẹnyanwu-ahata phụ alufutakwa ọdo; bya evutakwaruphu ẹphe ụzo; jeye; yọ bya erua ẹke, nwata ono nọ; vudo; keleruphu jingu l'imeli. ¹⁰ Ẹphe aphulephu mkpọ-kpodo ono l'ẹke ono; ẹhu atso ẹphe ẹna nshinu. Ẹphe awata ote ẹswa. ¹¹ Ẹphe abahụ l'ime ọlo ono; phua nwata ono yele Méri, bụ nne iya. Ẹphe abya ebyishi ikpere l'alí; baaru nwata ono eja; bya

* 2:2 2:2 Mkpọ-kpodo ọwaa ta bukwa l'ọo ya bụ Jisọsu. Ọ kwa mkpọ-kpodo, ekoshi l'a mụru iya.

† 2:6 2:6 May 5:2.

ekpuhaa ẹ̀da, ẹ̀phe yeru ẹ̀ku ẹ̀phe; meeru nwata ono iphe-oma. Iphe ẹ̀phe nuru nwata ono bu mkpola-ododo; furakinsensu; me meeru.

¹² E meebe; Nchileke abya ezia ẹ̀phe le nro; t'ẹ̀phe ba lahe azu le ke Herodu. Ẹ̀phe atugbua; shia uzu odo; lashia ali ẹ̀phe.

Jisosu phe agba ala Ijiputu

¹³ Ya ndono; ndu mmamiphe ono atugbulephu; ojozi-imigwe, shi l'eka Nnajiufu abyakfutashia Josefu le nro; bya asu iya: "Gbeshi; duta nwata ono yele nne iya lashia Ijiputu. Unu nodu l'eke ono jeye teke ya e-zi unu t'unu lata. Le Herodu abyakwa ocho ishi nwata ono."

¹⁴ To du iya bu; Josefu egbeshi l'enyashi; duta nwata ono yele nne iya; yo buru ẹ̀phe oia Ijiputu. ¹⁵ Ẹ̀phe anoo l'eke ono jeye Herodu anwuhu.

Yo buru iya bu l'iphe ono, Nnajiufu shihawa l'onu onye nkfuchiru Nchileke kfuwa ono eree. O suru: "Lo bu le Ijiputu; be Nwatibe iya no; ya eje ekufuta iya."[‡]

Egbushi unwegirima nshii le Betulehemu

¹⁶ Yo be teke Herodu maru le ndu mmamiphe ono; be bu ugho; be ẹ̀phe ghoru iya; yo voru oku ghua ehu. Yo wowaruphu ekemu tua t'e je egbushikota iphe bu egirima unwoke, a muru le Betulehemu phuu; me ndu ophu a muru le mkpukpu odo, no-pheru ẹ̀phe mgburumgburu; shitakpo le ndu a muru k'ophungu je akpaa le ndu ophu nowaru afa labu. Iphe o gude mee ya ege ono bu ajiji phu, o jiru ndu mmamiphe phu; ẹ̀phe akooru iya teke mkpo-kpodo ono bebekpooru lufuta.

¹⁷ O bu ege ono b'o shi ree mbu iphe Jeremaya, bu onye nkfuchiru Nchileke kfuawaru; su:

¹⁸ "A nuru uzu-ekwa le Rama;
mbu ekwa anwuhu;
me oke nggumaphu.
O bu Rechelu ara
ekwa unwu iya;
to kwe t'e gbota iya egbota;
okfu l'unwu iya gvuru."[§]

Josefu phe shi le Ijiputu alata

¹⁹ To du iya bu; Herodu anwuhulephu; ojozi-imigwe, shi l'eka Nnajiufu abyakfutashia Josefu le nro; l'ẹ̀phe no le Ijiputu ono; su iya: ²⁰ "Gbeshi; duru nwata ono yele nne iya lashia azu le Izurelu; le ndu, shi acho ishi nwata ono; be nwushihuakwaru nu." ²¹ Yo gbeshi; duta nwata ono yele nne iya; yo buru ẹ̀phe oia ali Izurelu.

²² Josefu anulephu le Akileyosu, bu nwatibe Herodu buwa iya bu eze, achii Judiya l'ozori nna iya ono; tsuhu egvu oje oburu eke ono. A bya anmaaru iya okwa le nro, bu iya meru iphe o tugburu lashia Galili. ²³ Yo rua; je akwata ufu buru le Nazaretu. O bu ege ono b'e shi; iphe ndu nkfuchiru Nchileke kfuawaru eree, suru: "L'ee-ku iya onye Nazaretu."

[‡] 2:15 2:15 Hos 11:1. [§] 2:18 2:18 Jer 31:15.

3

Ozi, Jõnu Baputizimu ezi
(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jõn 1:19-28)

1 Ọ bụ teke ono; ọ bụ Jõnu Baputizimu byaru bya anọdu l'echi-ẹgu Judiya; l'ekfu okfu Nchileke; l'asuje: 2 "Unu taa onwunu ụta iphe ọ́ ẹ́jị, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; ọ́ Nchileke abyaakwa okoshi ọ́ ẹ́jị ya bụ eze." 3 Ọ́ kwa Jõnu ọ́waa bụ onye ono, Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuru okfu iya teke ono, ọ́ sụru:

"O nweru onye echị mkpu
l'echi-ẹgu; sụ:
'T'e meeru Nnajiufu
uzo iya;
T'a chikwaaru iya oje ono
t'o vudo ntumu!' "*

4 Ya ndono; uwe, Jõnu shi eyeje bụ uwe, e gude ẹ́jị inya-ivu mee. Yo gudeje akpọ-anụ kebudo onwiya l'ukfu. Iphe shi buru nri iya teke ono aburu igube; me manụ-ẹngu. 5 Tọ́ ọ́ ẹ́jị bụ; ndu Jerúsalemu; ndu aburíya; me ndu, bu l'uswe iya ke Jódanu mgburumgburu azafutakota byakfutashia ya; t'ẹ́phe nua iphe ookfu. 6 Ẹ́phe abya akoshitsua iphe ọ́ ẹ́jị, ẹ́phe meshiru; yo mee ẹ́phe baputizimu ọ́ Ẹ́nyimu Jódanu.

7 Jõnu aphulephu ikpoto ndu Fárisii; me ndu Sádusii; ẹ́ke ẹ́phe abya t'o mee ẹ́phe baputizimu; sụ ẹ́phe: "Unubẹ unwu, ẹ́jọ agwọ́ mshiruru-wa! ?Bụ onye sụru unu t'unu gbalaaru oke ẹ́hu-eghughu ono, Nchileke a-zube unu mbọku ono, ọ́-nma mgboko ikpe ono?" 8 Unu mja anjimi l'ọ́ bụ oshi-ọ́mi. Nebyi, unu a-mị bụ umere, ekoshi l'unu tawaru onwunu ụta iphe ọ́ ẹ́jị, unu meshiru; lakfuta-wa Nchileke. 9 Unu ba arikwa ọ́ keshinu Ébirihamu bụ nna unu oche b'ẹ́ to nwe du iphe e-me unu. Unu ta makwa l'o be t'ẹ́ b'ọ́ ọ́; ọ́ Nchileke e-meshikwa mkpuma-wa, wushiru ege-a; yọ́ buru unwu Ébirihamu. 10 Mbụ ọ́ nta-a b'e byibeekwaru ogbun-ku l'iphe bụ ukfu oshi, nọnu. Ophu ẹ́-ta mịdu nebyi, ọ́ mma; e gbutsua ya; chee l'ọ́ku. 11 Yẹbedua, bụ Jõnu gude mini eme unu baputizimu, ekoshi l'unu tawaru onwunu ụta iphe ọ́ ẹ́jị, unu meshiru; ghawa umere lakfuta Nchileke. Obenu l'onye ophu abya nụ; ọ́ ka iya nshinu; ọ́ ya te dzukpoduanu ke te ya vuru akpọkpa iya; tso iya. Onye ono bụ Ume-dụ-Nso; me ọ́ku; ọ́ ọ́-gude mee unu baputizimu. 12 O gude ajakpa, oogudeje aphushi ẹ́swa le witu; vuta ophu bụ nebyi iya vuba l'ulo; kpota ophu bụ mbeku iya; je enwuru ye l'ọ́ku, ẹ́-taa nyihudu anyihu!"

Jõnu eme Jisọsu baputizimu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 Ya ndono; Jisọsu eshi Gálili byatashia Jódanu; byakfuta Jõnu te Jõnu mee ya baputizimu. 14 Jõnu esee t'ọ́ jịka; sụ iya: "L'ọ́ bụ yẹbedua, bụ Jõnu; ọ́ gbaru te ya bya t'i mee ya baputizimu; nggu egbe sụ te ya mee ngu."

15 Obenu le Jisọsu sụru iya: "T'ọ́ haa t'e mee ya ru ege ono nta-a; l'ọ́ bụ ege ono; ọ́ ẹ́phe e-shi medzua iphemiphe ọ́bule, Nchileke sụru t'ẹ́phe mee."

Tọ́ ọ́ ẹ́jị bụ; Jõnu ekweta.

16 Onanu, e metsuleruphu Jisọsu baputizimu ono; Jisọsu eshi ọ́ mini ono l'erufuta; igwe ekpuhaa; gheru onu. Yọ́ phuwaphu Ume Nchileke; yọ́ ọ́lephu l'ọ́ bụ ndo; shi l'igweli phezita; bya anọdu iya l'ẹ́hu. 17 A nuwaphu

* 3:3 3:3 Azá 40:3.

olu, shi l'imigwe; sù: "Ọwaa bụ Nwata iya kẹ nwoke, ya yeru obu; oomeje; ẹhu atso iya ẹna!"

4

Sétanu adata Jisọsu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Tọ dọ iya bụ; Ume Nchileke ono eduta Jisọsu duba l'echi-ẹgu tẹ Obutuswe data iya. ² Jisọsu erua ẹke ono; je anọo ụkporo abalì ugbo ẹbo: eswe l'enyashi l'ẹke ono; swìkota aswìswi. E metsua; ẹgu agùlahaa ya. ³ Obutuswe, bụ nwandata abyakfutashia ya bya asù iya: "Ọ -bùru l'ì bụ Nwatibe Nchileke; menua mkpuma-wa t'ọ ghọshia nri."

⁴ Jisọsu asù iya: "Ẹkwo okfu Nchileke suru l'ẹ tọ bọdu nri nwenkinyi iya; bẹ madzụ egudeje nọdu ndzụ. Iphe madzụ egudeje nọdu ndzụ bụ iphe bụ okfu, shi Nchileke l'ọnu."

⁵ Tọ dọ iya bụ; nggube Obutuswe ono eduru Jisọsu bahụ lẹ Jerúsalemu, bụ obodo ono, dọ nsọ ono; je eworu iya dobe l'ọnungonu ẹke, katsua l'eli l'eze-ọlọ Nchileke; ⁶ sù iya: "Ọ -bùru l'ì bụ Nwatibe Nchileke; kfùdaedu l'alì; kẹ l'e deru l'ekwo okfu Nchileke; sù:

Lẹ Nchileke e-zi
 ụnwu ojozi-imigwe iya
 t'ẹphe leta ngu ẹnya.
 Ẹphe e-gbobe ẹka;

wọta ngu t'ụkfu ba dọ ngu!' ">*

⁷ Jisọsu asụkwa iya phụ: "Obenu l'e dekwaru iya phụ l'ekwo okfu Nchileke; sù: 'Ba adatakwa Nnajiufu, bụ Nchileke ngu adata.' "

⁸ Ya ndono; Obutuswe ono edutakwaphu Jisọsu ọdọ; nyihushia eze ugvu ọbụ, ha l'eli l'ọ bụ ngunu; je ekoshikota iya alì-eze ndiphe mgburumburu; mẹ iphemiphe ọbule, dọ mma, nọ iya nù. ⁹ Yọ sù Jisọsu: "Iphe ono l'ọ ha; bẹ ya a-nụkota ngu; m'ọ -bùru l'ì-da l'alì; baaru iya ẹja." ¹⁰ Jisọsu asù iya: "Gbeshi l'ẹke ono Sétanu. Ẹkwo okfu Nchileke suru: 'L'ọo Nnajiufu, bụ Nchileke ngu bụ onye ì-baru ẹja; bụru iya nkinyi iya bụ onye ì-nọdu l'ẹka.' "

¹¹ Ya ndono; Obutuswe ono aparu Jisọsu haa; ụnwu ojozi-imigwe abya eyeru Jisọsu ẹka.

Jisọsu awata ozi iya lẹ Gálili

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Yo rulephu teke Jisọsu nùru l'a tųwaru Jọnu mkpọro; yo gbeshi jeshia Gálili. ¹³ Yo gbeshi lẹ Názaretu; lashia je eburu lẹ Kapániyọmu l'iku eze ẹnyimu Gálili lẹ mgbaku Zébulọnu mẹ Náfutali; ¹⁴ k'ọphu iphe ono, o kfulu mbụ Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke ono e-re; mbụ iphe ono, o kfulu; sù:

¹⁵ "Nggube alì Zébulọnu;
 mẹ alì Náfutali,
 l'ibiyi k'eze ẹnyimu ono,
 nọ l'azụ Jọdanu azụ iya
 ọphu ono.
 Nggube Gálili kẹ ndu
 ọhodo!

¹⁶ Ndu ono, nọ l'ọchi ono

* 4:6 4:6 Egvu 91:11-12.

e-mekochaa phụ iphoro, ha nshinu.
 Ndu ọphu buwa ebubu l'alì
 ono, gbaru ọchi ono;
 mbụ alì ono, bụ anwùhu
 bụ iphe nọ iya nù ono;
 bẹ iphoro nwuakwaru phoo."[†]

¹⁷ Jisọsu eshiwaphu teke ono wata ọra ozi-ọma, shi l'ẹka Nchileke arara; asuje: "Unu taa onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; lẹ Nchileke abyaakwa okoshi lẹ ya bụ eze!"

Ndu mbụ, tsolahaaru Jisọsu

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Yọ bụru lẹ Jisọsu etso iku Eze Ẽnyimu Gálili ogologo; b'ọ phuru unwunne labụ, egbuje ẹma. Onye lanụ bụ Sáyimonu, eekuje Pyita. Onye ọphu bụ Ánduru. Yọ phua ẹphe l'ẹke ẹphe atụ ntofu, ẹphe gude egbu ẹma; ¹⁹ sụ ẹphe: "Unu bya etsoru iya tẹ ya zia unu ẹge e shi eruko madzụ l'ọ bụ ẹma." ²⁰ Yo gudekwadua ẹge ono ekfu; ẹphe apawaruphu ntofu ẹphe ono haa; bya etsoru iya.

²¹ Jisọsu akpịribe; bya aphua unwunne labụ ọdo, bụ: Jémusu Zébedi; mẹ Jónu Zébedi l'ẹke ẹphe lẹ nna ẹphe; mbụ Zébedi nọ l'ugbo ẹphe; l'edokwazi ntofu ẹphe. Jisọsu ekua ẹphe. ²² Ekuku, ooku ẹphe; ẹphe apawaruphu ugbo ono haa; haa nna ẹphe ono; tsoru iya.

Jisọsu ezi iphe; l'eme ndu

ẹhu dụ ẹji; t'ẹphe ka mma

(Luk 6:17-19)

²³ Jisọsu etsoru Gálili phuu ejephe; l'ezi iphe l'iphe, bụ ụlo-ndzuko ndu Ju; l'ekfukwaphu okfu Nchileke: lẹ Nchileke abyawa okoshi l'ọo ya bụ eze. Yoo mekwaphu tẹ iphe bụ ndu iphe-ememe eme; mẹ ndu ẹhu tsuru ume; m'ọ -ruhuru; ọ bụru egbe iphe-ememe; m'ọ bụ ẹhu, dụ idagha; t'ẹhu dukota ẹphe mma. ²⁴ Ẹpha Jisọsu edekota Siriya mgburumgburu. Ẹphe apatatsuaru iya iphe bụ ndu ẹhu dụ ẹji; ndu iphe-ememe, dụ iche iche emetsua; ndu, iphe eme ẹphe; eme ẹhuka nshinụ; ndu ọgvu bu l'ẹhu; ndu ndakfuku; mẹ ndu ibe-ẹhu ẹphe nwuhutsuaru anwùhu; Jisọsu emekota ẹphe l'ẹphe ha; ẹhu adụ ẹphe mma. ²⁵ Ikpoto ndu shitsua Gálili awutsoru iya; mẹ ndu shi ẹke, aza Mkpukpu-iri;[‡] ndu shi Jerúsalemu; ndu shi Judiya; mẹ ndu shi azụ Jódanu azụ iya ọphu. Ẹphe atuko awụ gidigidi etso iya.

5

Jisọsu nọ l'eli ugvu;

ekfu okfu Nchileke

¹ Jisọsu aphua mkporo-ọha ono; nyihushia eli ugvu; je adugaru anọdu. Ndu etsoje ụzo iya abyakfutashia ya. ² Yo zilaha ẹphe iphe; sụ ẹphe:

Ọnu-ọma

(Luk 6:20-23)

³ "Ọnu-ọma bụ kẹ ndu

wozitaru onwephe alì;

kẹ l'ẹke Nchileke bụ eze bụ nk'ẹphe!

⁴ Ọnu-ọma bụ kẹ ndu aphụ byaru;

[†] 4:16 4:16 Azá 9:1-2. [‡] 4:25 4:25 Iphe ọdo, eeku ẹka-a bụ Dikapolisu, bụ iya bụ mkpukpu iri.

kele Nchileke a-du ephe ike!

5 Onu-oma bu ke ndu du agu;
ke l'ephe e-mekochaa nweru mgboko!

6 Onu-oma bu ke ndu
egu odobe-eka-ndoo agu
l'o bu egu nri; me egu mini;
kele Nchileke e-me t'epho ji ephe!

7 Onu-oma bu ke ndu
obu-imiko; kele Nchileke
a-phukwaruphu ephe imiko!

8 Onu-oma bu ke ndu obu guru iphoro;
ke l'ephe e-mekochaa phu Nchileke!

9 Onu-oma bu ke ndu eme te
nchi du ndo; ke l'o bu ephe;
be ee-ku unwu Nchileke!

10 Onu-oma bu ke ndu aakpa ehu;
okfu l'ephe eme uche-obu Nchileke;
ke l'eke Nchileke bu eze bu nk'ephe!

11 "Onu-oma bu nk'unu teke ndiphe ako unu onu; l'akpa unu ehu; ebokota unu ibo; okfu l'unu kweru ke yebe Jisosu. ¹² T'ehu tsoo unu ena; unu etee eswa; ke l'obunggo unu ha nshinu l'imigwe. O kwaphu ege ono b'a kpaerberu ndu nkfuchiru Nchileke ono, vu unu uto ono ehu."

Unu; me iphoro

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ "O bu unubedua bu unu ke mgboko. Olobu; unu -nonyaa; tso-buhu unu unu; ?unu e-me imagha mee ya t'o buru unu; tsolahaa unu unu odo? E to nwehekwa iphe odo, o dukwadu mma k'ememe; gbahaa t'e woru iya wushia; te madzu dzopyashia ya l'okpa.

¹⁴ "O bu unubedua bu iphoro ke mgboko. Mkpukpu, degeru l'eli ugvu b'e te domighejekwa edomi. ¹⁵ Temanu; be madzu te eyejekwa oku l'uroku; kpuchia ya iphe. Eke eewojeru iya tukobe bu l'eli agomu; k'ophu iphoro iya a-ngashikotar u iphe bu ndu, no l'ulo ono. ¹⁶ Oo ya bu; te iphoro unu ngashikota ege ono l'eke ndiphe no; k'ophu ephe a-phukota iphe, du mma, unu emeebe; gude iya jaa Nna unu, bu l'imigwe ajaja."

Jisosu ezi k'ekemu

¹⁷ "Unu ba arikwa l'iphe ya byaru bu te ya chikpoo ekemu Mosisu; me iphe ndu nkfuchiru Nchileke k'furu. Iphe ya gbe byaa bukwa te ya bya emee ya t'o vuru ire. ¹⁸ Igwe a-gvu; ali agvu; obenu l'akpuru okfu lanu; m'o bu iphe lanu, e tsuru kpogbu l'ekemu ono ta abyakwa bya erebuhu ire erebuhu jeye teke iphemiphe obule ono a-vukota. ¹⁹ Oo ya bu l'iphe bu onye mebyiru ekemu ono; m'o -ruhuru; o buru ophu katsukpo nwanshi; l'ezi ndu odo t'ephe mekwaaphu ege ono; o bu onye ono; be enya iya akatsua alala l'eke Nchileke bu eze. Obenu l'iphe bu onye doberu ekemu ono; l'ei ndu odo t'ephe dobekwa iya phu; onye ono a-bu onye ha nshinu l'eke Nchileke bu eze. ²⁰ Iphe ya ekfu bu l'o -budu l'unu ka ndu ezije ekemu; me ndu Farisii ono ome uche-obu Nchileke; be unu ta abahukwa l'eke Nchileke bu eze."

Jisosu ezi k'ehu-eghughu Nchileke

²¹ "Unu nuhawaru le teke ndiche b'a suru: 'Be gbukwa ochi. L'onye gburu ochi b'a kpujekwa bya l'ifu onye ikpe.' ²² Obenu le yebedua

ekfukwanuru unu l'iphe bu onye nwunne iya egghu egghughu l'anya b'a kpujekwa je l'ifu onye ikpe. Iphe bu onye meru nwunne iya iphe-iphere b'a kpujekwa je l'ifu ndu ishi ikpe. Iphe bu onye gude onu iya su nwunne iya: 'Nggube onye eswe;' be lajekwa l'oku ali-maa. ²³ Oo ya bu; teke bu l'i no l'ifu enya-ngweja Nchileke; l'abya onu Nchileke iphe; bya anyata l'o nweru onye okfu noru nggu l'iya; ²⁴ paru iphe ono, i byaru anunu ono haa l'ifu eke ono; vuru uzo tugbua; jeodu te nggu l'iya doshia. E -metsua; nggu abya anuwaru Nchileke iphe iinu iya.

²⁵ "Teke onye gbaru ngu ekwo kpu ngu eje koti; kebe ehu te nggu l'iya doshia ya egwegwa teke nggu l'iya nokwadua l'esu-uzo; ma le teke unu e-ru; yo kpuru ngu nu onye ikpe; onye ikpe ekwekputa ngu nu ogbogu; ogbogu akukata ngu chee le mkporo. ²⁶ Kamenu; eke ono; be ii-nodu: mgbe e tii byadu bya alufuta alufuta jeye teke ii-kfuebe okpoga, e gburu ngu. I -kfu-phodo m'o bu afu b'e ta ahakwa ngu."

K'ori ogori

²⁷ "Unu nuhawaru l'a suru: 'Be rikwa ogori.' ²⁸ Obenu le yebedua ekfuru unu; su: l'o -nwekpowaru onye leri nwanyi enya; k'opfu nwanyi ono guru iya agugu ejekfu; onye ono; be riakwaru ogori l'ime obu iya. ²⁹ Oo ya bu; o -buru l'o bu enya eka-utara ngu akpataje t'i mee iphe du eji; swofuta l'iya phu tufaa! O ka ngu mma l'i tufaru ibe-ehu ngu lanu; karia l'a pataru ngu le mkpurophu je echee l'oku ali-maa. ³⁰ Teke bu l'o bu eka-utara ngu akpataje t'i mee iphe du eji; gbubufu l'iya phu tufaa! O kakwaru ngu mma l'i tufaru ibe-ehu ngu lanu; karia l'a pataru ngu le mkpurophu je echee l'oku ali-maa."

K'ochifu nwanyi

(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ "E dekwaruphu; su: 'Te nwoke, byajeru ochifu nyee ya vujeoduru uzo dee ekwo nu nwanyi obu le ya ta luhedu; temanu yo chifude iya.' ³² Obenu le yebedua ekfuru unu; su: O -nwekpowaru onye chifuru nyee ya; gufu le yebe nwanyi eme k'enyishi eji; onye ono; be emeekwa te nwanyi ono rije ogori. Iphe bu nwoke, luru nwanyi, a chifuru achifu erikwaphu ogori."

K'ori angu

³³ "Odo bu l'unu nuhaakwaru le ndu teke ono; be asuje: 'Teke i ribuwaru angu l'ii-meru Nchileke iphe; mekwaaru Nchileke iphe, i riburu angu k'ememe; ba hakwa iya.' ³⁴ Obenu le yebedua ekfuru unu; su: Unu be rijekwa angu le phuu. Unu be egudekwa igwe ria angu; l'o kwa igwe bu aba-eze Nchileke. ³⁵ Unu te egude ali ria angu; l'o kwa ali bu eke Nchileke adzobeje okpa. Unu tee gude Jerusalemu ria angu; ke l'o bu Jerusalemu bu obodo k'eze ono, ha nshinu ono. ³⁶ Unu be egudekpokwaanu ishi unu ria angu; ke l'unu ta adudu ike ome mbukpoonu m'oo akpuru egbushi lanu, no unu l'ishi: t'o chaa ucha m'o bu t'o jia uji. ³⁷ Iphe ii-kfuje nkinyi iya buphu: 'Iye' odo bu: 'Wawa.' O -nweru iphe odo, i kfuru yeru okfu labu ono buakwa Obutuswe b'o shi l'eka.

K'ogwata ugwo iphe

(Luk 6:29-30)

³⁸ "Unu nuhawaru l'ekemu Mosisu suru: 'Onye -meru; enya apyahu ibe iya; t'e mekwaaphu t'enya pyahulata iya. Onye chikwofuru ibe iya eze; t'onye obu chikwofulatakwapu ugwo iya.' ³⁹ Obenu le yebedua ekfuru

unu; sù: Be melatajekwa onye meru ngu ẹ̀jo iphe ụ̀gwo ẹ̀jo iphe, o meru ngu. O -nweru onye chiru ngu ẹ̀ka l'ishi-nchị ẹ̀ka-utara; dobefuaru iya k'uzo ẹ̀ka-ibiyita t'o chifua ngu iya. ⁴⁰ Teke bụ l'o nweru onye je agbaaru ngu ẹ̀kwo lẹ ọti l'okfu uwe ime ẹ̀hu ngu; haa ya t'o yetafua uwe ugwehu ngu. ⁴¹ O -nweru onye yebutaru ngu tẹ nggu l'iya yiru jee manyiru lanu; tso ru iya ru t'unu jee manyiru labu. ⁴² Madzu -ji ngu aji iphe; woru iphe obu nu iya. O -nweru onye byaru ngu onguta iphe; ba ajikakwa iya ẹya angene."

K'oyeru ndu ohogu obu
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ "Unu nuhawaru l'a suru: 'Unu yeru ndu onya unu obu; unu akpo ndu ohogu unu ashi.' ⁴⁴ Obenu lẹ yebedua ekfuru unu; sù: Unu yeru ndu ohogu unu obu. Unu ekfujeru nu Nchileke l'okfu ẹka ndu, akpa unu ẹhu; ⁴⁵ k'ophu unu a-buru unwu ke Nna unu ophu bu l'imigwe. L'o bu iya emeje t'enyanwu hata; chiaru ndu eme eji; me ndu eme ohuma; bukwaru iya phu emeje te mini chiaru ndu eme iphe nhamunha; me ndu e-te emedu iphe nhamunha. ⁴⁶ Teke bu l'o bulephu ndu yeru unu obu; be unu eyejeru obu nwenkinyi iya; ?unu riru lẹ Nchileke e-bu unu nggo. Bebekpoonu; ? to buhedu ege ndu akiriko emeje ndono. ⁴⁷ O -buleruphu ndu onya unu; be unu ekeleje ekele kpurumu; ?bu ngunu; be bu iphe obu, unu ka ndu odo ememe obu. ?to buhedu ege ndu e-ta madu Nchileke emeje ndono. ⁴⁸ Oo ya bu t'unubedua buru ndu dueberu mma ege Nna unu ophu bu l'imigwe bu onye dueberu mma."

6

K'ome iphe-oma

¹ "Unu kwabekwa enya t'unu be emeje iphe-oma unu jakpatangu; k'ophu onyemonye a-phukota iphe unu eme. Odumeka; be Nna unu ophu bu l'imigwe ta abyakwa bya ebun unu nggo iya.

² "Oo ya bu; teke i meru iphe-oma; be ejekwa iya ora arara l'edukfu. Be emekwa ege o-kfuru-iche-eme-iche phe emeje l'ime ulo-ndzuko ndu Ju me l'echi esu-uzo. Ephe emeje l'iya phu; k'ophu aa-ja ephe ajaja. Kamenu; te ya kakwaru unu; e buakwaru ephe nggo iya. ³ Obenu lẹ teke nggubedua eme iphe-oma; be ekwekwa te ẹka-ibiyita ngu maru iphe ẹka-utara ngu eme; ⁴ k'ophu iphe-oma, iime a-bukwanuru iphe, e meru l'edomi. Oo ya bu; Nna ngu ono, aphuje iphe, eeme l'edomi ono ebukwanua ngu nggo iya."

K'okfu anu Nchileke
(Luk 11:2-4)

⁵ "Teke unu ekfu anu Nchileke; unu be emejekwa l'o bu o-kfuru-iche-eme-iche phe. Epebedua; be iphe, aduje ephe mma bu t'ephe je anmagaru l'echi ulo-ndzuko ndu Ju; me l'iku esu-uzo; ekfu anu Nchileke; k'ophu madzu a-phukota ephe. Kamenu; te ya kakwaru unu; e buakwaru ephe nggo iya. ⁶ Obenu lẹ teke iikfu anu Nchileke; tugbua bahu l'ime ime ulo ngu; nggu aguchia ibo ngu aguchi; kfuru nu Nchileke, bu Nna ngu, e ta aphudu enya. Oo ya bu; Nna ngu ono, aphuje iphe, eeme l'edomi ono ebukwanua ngu nggo.

⁷ "Teke unu ekfu anu Nchileke; t'e b'o bukwa iphe unu kfuru; unu ekfulaga iya azu odo ogodo-orikoro l'o bu ndu e-ta madu Nchileke; eke ephe anoduje ari lẹ Nchileke a-nu okfu ephe; me ephe -kfushia

ya l'igweligwe. ⁸ Oo ya bu t'unu be yekwaru ephe; le Nna unu be mahaakwaruru iphe unu abya iya osu t'ò nu unu; temanu; be unu kfuderu iya eya.

⁹ "Owaa ege unu e-kfuje nu Nchileke ndo-ò:
'Nggube Nna ayi ophu bu l'imigwe;
T'e dobe ephe ngu nsò;

¹⁰ Koshinu l'ò bu nggu bu Eze.
T'e mee iphe bu uche-obu ngu le mgboko;
ege eemeje iya l'imigwe.

¹¹ Nujenu ayi nri, e-dzu ayi l'uboku.

¹² Guaruru ayi nvu l'iphe du eji ayi;
ege ayi agujeru ndu odo
l'ophu ephe meru ayi.

¹³ Be ekwekwa t'e nwuru
ayi ye l'iphe a-data ayi;
gbahaa t'i dzojee ayi t'ayi ba aba l'eka
Onye Ejo-Uboku ono.

¹⁴ " 'Ke l'ò -buru l'unu agujeru ndu odo nvu l'iphe du eji, ephe meshiru unu; Nna unu ophu bu l'imigwe a-gujekwaruphu unu nvu l'iphe du eji, unu meru. ¹⁵ Olobu; teke bu l'unu ta agujeduru ndu odo nvu l'iphe du eji, ephe meru unu; to du iya bu le Nna unu ta abyadu bya aguru unu nvu l'iphe du eji, unu meru iya.

K'oswi aswiswi

¹⁶ " 'Teke unu aswi aswiswi; l'ekfu anu Nchileke; unu ba agbanwujekwa ifu l'ò bu o-kfuru-iche-eme-iche phe. Ke l'ephe egbeshije; ifu aswinwushihu ephe; k'ophu onyenonu a-ma l'ephe aswi aswiswi; ekfu anu Nchileke. Kamenu; te ya kakwaru unu; e buakwaru ephe nggo iya. ¹⁷ Obenu; teke iiswi aswiswi; nggu aswaa ifu ngu aswaswa; jia manu; ¹⁸ k'ophu e ta amadu l'iiswi aswiswi; kpachikwaphu Nna ngu ono, e ta phudu l'enya ono. Oo ya bu; Nna ngu ono, aphuje iphe, eeme l'edomi ono ebukwanua ngu nggo iya.' "

Èku ke imigwe (Luk 12:33-34)

¹⁹ "Unu ba akpakwa eku kuberu onwunu le mgboko-a; eke oo-gba egba; mkpu ataa ya; ndu iphura eje egwoo ya. ²⁰ Unu gbe kpachia eku kuberu onwunu l'imigwe; eke, e toò gbadu egba; mkpu ta ata iya; ndu iphura te eje iya egwota. ²¹ Iphe o bu bu l'oo eke eku ngu, katsua ngu mkpa no; be obu ngu nokwaphu."

Uroku, no madzu l'ehu (Luk 11:34-36)

²² "O kwa enya bu uroku k'ehu madzu. Oo ya bu le teke enya doru ngu edodo; ugwehu ngu abukotaru ngu iphoro iphoro. ²³ Obekwanu le teke bu l'enya te dodu ngu edodo; ugwehu ngu abukotaru ngu ekpuru-ochi ekpuru-ochi. Teke bu l'iphoro, no ngu l'ehu gbe buru ekpuru-ochi; ha! Iphe ophu oo-gbakwanu l'oo tsabalangu!"

Nchileke; me iphe enweru (Luk 16:13; 12:22-31)

²⁴ "E to dudu onye a-chita Nnajiufu labu ejeru ozi l'ugbo lanu; t'e b'ò kpo nanu ashi; yeru onye ophu obu; odo bu l'ò yeru ehu l'òzi k'onye lanu; l'apa

ozì k'onye ọ́phu ẹ̀ka lanu. Unu te etsokwa ọ̀zo kẹ́ Nchileke; l'achikwaphu nta okpoga.

K'ọ̀ku wẹ̀lengu
(Luk 12:22-31)

²⁵ “Ọ́o ya bu iphe ya suru unu: t'unu ba akushi wẹ̀lengu kẹ́ ndzụ́ unu: iphe unu e-ri; mẹ́ iphe unu a-ngu nọ́du ndzụ́. ?Ndzụ́ ta akadunua ọ́buru ọ́gbodo iphe; karia nri? Unu ta akụ́ wẹ̀lengu k'uwe, unu e-ye l'ẹ̀hu. ? Ugwẹ̀hu ta akadunua ọ́buru ọ́gbodo iphe; karia uwe? ²⁶ Unu lewaru unwenu, epehe l'ẹ̀li. Mgbẹ́ epehe te emebedu iphe l'ali; epehe ta akpata akpata edobe l'ọ́ba. Obenu lẹ́ Nna unu ọ́phu bu l'imigwe anọ́dujekwaru azụ́ epehe lẹ́ nri. ?T'unu ta madu l'unu ka nwẹ̀nu ọ́buru ọ́kpobe iphe tọ́o? ²⁷ ?O nweru l'unu ha onye a-kunyaa wẹ̀lengu; yekwaru onwiya ujiku ophu lẹ́ ndzụ́ iya?

²⁸ “?Buhunu ngunu kparu iphe unu akuhunu wẹ̀lengu k'uwe oye l'ẹ̀hu? Unu lewaru okfukfulike: Oonoduje evu evuvu l'ẹ̀gbudu. Obenu; mgbẹ́ ẹ́ to sekwa akanya; tọ́ tọ́ ọ̀wúú k'ọ́kwa uwe. ²⁹ Obenu; mgbẹ́ unu phuru-a ẹ́ge Sólomonu yeberu uwe, ama mma; uwe iya ẹ́-ta mabedu mma l'ọ́ bu okfukfulike lanu. ³⁰ Teke bu lẹ́ Nchileke letaberu ẹ̀wu, nọ́ l'ẹ̀gbudu ẹ̀nya ẹ́ge ono: kẹ́ t'ọ́ mee ya t'ọ́ ma mma; mbụ́ iphe bu: ọ́ -nọ́du ndzụ́ l'ẹ̀gbudu ntanu; echile; e woru iya shia ite; ?tọ́o kádu ru unu oleta ẹ̀nya. Oo-wa! Unubẹ́ ndu-wa, ekwekwe unu ẹ́-ta badu ishi-wa!

³¹ “Unu ba anọ́dujeshi akuphe wẹ̀lengu kẹ́ wo: ‘?Ngunu; bẹ́ unu e-ri;’ m'ọ́ bu ‘?Ngunu; bẹ́ unu a-ngu;’ m'ọ́ bu ‘?Ngunu; bẹ́ unu e-ye l'ẹ̀hu?’ ³² Ọ́ kwa egbe iphe, ndu ẹ́-ta madu Nchileke anọ́duje achọ́ ndono. Nna unu kẹ́ imigwe makwaru-a l'iphe ono l'ọ́ ha; bẹ́ dukota unu mkpa. ³³ Ọ́phu buchia ya nù bu t'unu vuru ọ̀zo chojee ẹ́ge unu e-me tẹ́ Nchileke buru eze lẹ́ ndzụ́ unu; mee iphe bu uche-obu iya. Ọ́o ya bu; iphe ono l'ọ́ ha aburu iphe, Nchileke e-yekwaru iya unu eyekwaru. ³⁴ Ọ́o ya bu; unu ba anọ́dujeshi akuphe wẹ̀lengu k'echile; ọ́ bu echile a-kụ́ wẹ̀lengu k'ẹ̀hu onwiya. Iphe-ẹ̀huka k'ujiku lanu; bẹ́ dzuwaru mbọ́ku onanu.”

7

K'ọ́nma ndu ọ́do ikpe
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ “Unu ba anmakwa ndu ọ́do ikpe; k'ọ́phu Nchileke ẹ́-ta anmadu unu ikpe. ² Ishi iya aburu l'ọ́ bu ẹ́ge i gude kpee onye ọ́do ikpe; bẹ́ Nchileke e-gudekwaphu kpee nggubedua. Yọ́ buru iphe unu gude turu iphe yeru madzụ́; bẹ́ Nchileke e-gudekwaphu turu yeru unu. ³ ?Bu ngunu kparu iphe i phuru nwiphe, laru nwanna ngu l'ẹ̀nya; ọ́bu l'ẹ́ tị́ phukwanu ọ́phu ha l'ọ́ bu osweru, gbaru ngu l'ẹ̀nya nke ngu? ⁴ Ọ́do aburu: ?nanu ẹ́ge ii-gbe sụ́ nwanna ngu: ‘T'ọ́ gebe t'i wofu iya nwiphe, turu iya kpongụ́ l'ẹ̀nya;’ l'ẹ́ke ọ́phu ha l'ọ́ bu osweru gbakwaru ngu l'ẹ̀nya nke ngu? ⁵ Nggube o-kfuru-iche-eme-iche ono; vuru ọ̀zo tẹ́-fuodu iphe ọ́phu ha l'ọ́ bu osweru, gbaru ngu l'ẹ̀nya nke ngu; tẹ́manu nggu adu ike phufu ọ̀zo; tufu nwiphe ọ́phu turu nwanna ngu kpongụ́ l'ẹ̀nya.

⁶ “Unu bẹ́ ewojekwaru iphe duru Nchileke nsọ́ tularu nkuta; k'ọ́phu epehe ta aghakobedu iya alabushia anu unu alabushi. Unu te ewojeru mgbubu unu, bu iphe aswa iya ha nshinu; wushiru ezi; yo gude ọ́kpa dzọ́o ya yogiriyogiri.”

*Ọji aji iphe; ole-ẹnya-iphe;
mẹ ọku ẹka l'uzo
(Luk 11:9-13)*

⁷ “Unu kfujee t'a nū unu iphe; aa-nū iya unu! Unu chojee iphe; unu a-phū iya-a! Unu kujee ẹka l'uzo; aa-guharu iya unu! ⁸ Kẹ l'iphe bụ onye sūru t'a nū iya; bẹ aanūje; onye chọru nū achoru-vuje; onye kuru ẹka; bẹ aaguhajeru ọzo. ⁹ ?Nanū l'unu ha, nweru onye bụ; nwatibe iya -sū t'ọ nū iya nri; yo gbe nū iya mkpuma? ¹⁰ ?Ọ dudu buru teke ọ sūru t'ọ nū iya ẹma; yo gbe nū iya agwo? ¹¹ Keshinu unubẹ ndu ẹjo iphe amajeru-a; nū unwu unu iphe dū mma; ?buchia Nna unu kẹ imigwe ta akaduru oma t'ọ nū unu iphe dū mma; mbū unubẹ ndu sūru t'ọ nū iya unu.

¹² “Ọo ya bụ; unu mejeeru ndu ọdo iphe bụ iphe, dū unu tẹ ndu ọdo meeru unu. Ọ bụ iphe ekemu; mē ndu nkfuchiru Nchileke ezi ndono.”

*Uzo, du kpagungu
(Luk 13:24)*

¹³ “Unu shia onu-uzo ono, dū kpagungu ono bahū; okfu l'uzo ophu madzū eshije ala l'iyi; bẹ onu iya ha ọsa; ọzo iya adū ntse eshishi; ẹge ono b'a dū l'igwe awū iya. ¹⁴ Obenu l'uzo onanu, madzū eshije bahū lẹ ndzū ono; bẹ onu iya dū kpagungu; ọzo iya adū ẹhuka eshishi; ndu phuru iya nū ahabe ahabe.”

*K'oshi-omi; mē akpuru iya
(Luk 6:43-44)*

¹⁵ “Unu zekwaaru ndu ono, anọduje adzushi ẹjo-ire; sū l'ẹphe ekfuchiru Nchileke ono. Mbū ndu adūje agū l'ẹphe -bū aturu; 'a ma l'ẹphe bụ agū, adzugbu aturu. ¹⁶ Unu e-gudewaru umere ẹphe; maru egbe ndu ẹphe bụ. ?Aawotaje akpuru-era l'oshi agà? ?Tẹ aawotaje uchokoro l'oshi uke? ¹⁷ Ọ bụ oshi, ẹhu dū mma amije akpuru, dū mma; buru ẹjo oshi amije ẹjo akpuru. ¹⁸ Oshi, ẹhu dū mma ta amijekwa ẹjo akpuru; ophu ẹjo oshi 'amijekwa akpuru oma. ¹⁹ Iphe bụ oshi, ẹ-ta mīdu akpuru, dū mma; bẹ ee-gbutsu egbutsu; chee l'ọku. ²⁰ Ọo ya bụ l'unu e-gudekwaphu akpuru, ndu ono, adzū ẹjo-ire; sū l'ẹphe ekfuchiru Nchileke ono mīru; maru egbe ndu ẹphe bụ.”

*Ya ta mabua ndu unu bu
(Luk 13:25-27)*

²¹ “E tẹ bukwa ẹge aaha eku iya: 'Nnajiufu! Nnajiufu!' bụ ẹge aaha bahū l'ẹke Nchileke bụ eze. Ọ buphu onye meru iphe, bụ uche-obu Nna iya ophu bu l'imigwe a-bahū iya. ²² Mboku ikpe ono; bẹ aa-dū l'igw; sū yebe Jisosu: 'Nnajiufu! Nnajiufu! ?Ọ kwa l'ẹphe shi egudeje ẹpha ngu ekfuchiru Nchileke; gude iya shi achishi ogvu; shi gudekwa iya phū l'emeebe igweligwe iphe-ophulenya ọdo?' ²³ Teke ono; bẹ ya a-karu ẹphe: 'Lẹ ya ta mabua ndu unu bụ; unu gbeshi iya l'ifu unubẹ ndu megburu onwunu l'ẹjo iphe!' ”

*K'umadzu ẹbo, akpu ọlo
(Luk 6:47-49)*

²⁴ “Ọo ya bụ l'iphe bụ onye anū okfu iya-a; l'emekota iya ememe a-dū l'ọ bụ nwoke, kwaru ẹnya; kpua ọlo iya l'eli mkpuma. ²⁵ Igwe abya achia mini; utso agbaa; oke pherephere ephee: bukotakwaphu l'eli ọlo ono; ọlo ono ta da; okfu l'a turu ọkpa iya l'eli mkpuma.

26 “Obenu l’iphe bụ onye anụ okfu iya-a; too me iya ememe; a-dụ l’ọ bụ onye eswe, kpuru ụlo iya l’eli eveve. ²⁷ Igwe abya achia mini; utso agbaa; oke pherephere ephee: bụkotakwaphu l’eli ụlo ono; nggube ụlo aphufu daa gwoo; dakwanua iphe dū biribiri!”

Ike, shi l’eka Jisosu

28 Tọ dū iya bụ; Jisosu ekfuebelephu iphe ono; iphe oozu adukota ndu nuru iya nū biribiri; ²⁹ eke ẹ too zidu l’ọ bụ ndu ezije ekemu; yoo zi l’iya phụ l’ọ bụ onye ike nọ l’eka.

8

Jisosu eme onye ẹhu-labụ; t’ọ korohu

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

1 Jisosu eshilephu l’eli ugwu ono nyifuta; igweligwe madzū awuru tso iya. ² A bya ele ẹnya; onye lanu obu, ẹhu-labụ eme abyakfuta Jisosu; bya ebyishi iya ikpere l’ifu; sū iya: “Nnajiufu; ọ -buru l’ọ dū ngu mma l’okpoma; be ii-menu iya-a te ya ka mma.”

³ Jisosu amachiwaphu ẹka; byia nwoke ono; sū iya: “Ọ dū iya-a mma l’okpoma; korohu!” Teke onophu; ẹhu-labụ ono agvuwaphu nwoke ono l’ehu; yọ korohuwaphu. ⁴ Tọ dū iya bụ; Jisosu asū iya: “Ba dukwa onye ii-kfuru iya! Tugbulekwaphu; je eworu onwongu koshi onye achijeru Nchileke ẹja t’o lee ngu ẹnya. Nggw egworu ngweja, onye a gwotaru l’iphe eme iya nū anuje; nū iya t’ọ chiaru ngu ẹge Mosisu ziru l’ekemu iya; k’ophu oha a-ma l’ehu dūwa ngu mma.”

Ekweta onye ishi soja

(Luk 7:1-10)

5 Ya ndono; Jisosu abahulephu Kapaniyomu; onye ishi soja ndu Rómu abyakfuta iya; bya arọ ya; ⁶ sū iya: “Nnajiufu; nwozi iya zekwa l’ulo; l’eke iphe eme iya nū emeshi iya ike; ophu ọ ghadu aghagha. Ọ hakwa iya nshinu l’ehu.”

⁷ Jisosu asū iya: “Lẹ ya a-byaa bya emee ya t’ọ dū mma.”

⁸ Onye ishi soja ono asū iya: “Nnajiufu; mę ya ta gbakwa kę t’i bataru iya l’ufu. Ọ bụa t’i kfuwa okfu l’onu; nwozi iya a-dūa mma. ⁹ Lẹ yebedua bụ onye nọ madzū l’eka; nwekwaruphu ndu soja, nọ iya l’eka. Ya -sū onye owaa t’o jee owaa; yo jee. Ya -sū onye ophu t’ọ bya; yọ bya. Ya -sū nwozi iya t’o mee owaa; yo mee ya.”

¹⁰ Jisosu anule iya phụ; yọ dū iya biribiri. Yọ sū ndu tso iya nū: “Iphe ya ekfuru unu bụ lẹ ya taa phukwaa onye kwetaberu ẹge-a l’al’i Izurelu kpoonu. ¹¹ Iphe ya ekfuru unu bụ l’aa-dū l’igwe; shi ụzo ẹnyanwu-ahata; mę l’uzo ẹnyanwu-ariba bya; ephe lẹ Ẹbirihamu; Ẹyizaku; mę Jekopu anodu l’eke Nchileke bụ eze ria nri. ¹² A chita ndu ophu ọ gbaru ono l’eke ono, Nchileke bụ eze ono; ghaa l’ekpuru-ochi eke aa-noduje raa ẹkwa; taa ikireze.” ¹³ Jisosu ekfutsua ẹge ono; bya asū onye ishi soja ono: “Jeshiwaru iphe iije; l’ọ bụ ẹge i kwetaru t’ọ dūru ngu b’ọo-dūru ngu.”

Nwozi nwoke ono akorohuwaphu teke onophu.

Jisosu agwo ndu iphe eme (Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Jisòsu abya abata l'ùlo Pyita; phàa nne nyee Pyita; l'èke ọ zẹ azẹe; ẹhu enwu iya ọku. ¹⁵ Yo woru ẹka byia nwanyi ono; ẹhu-ọku ono apawaru iya phù haa. Yo gbeshi; kwalahaaru Jisòsu ẹbyee.

¹⁶ L'urenyashi mbòku ono b'e dutatsuaru Jisòsu igweligwe ndu ọdo, ọgvu butsua l'ẹhu; yo gude okfu-ọnu iya chifukota ọgvu ono l'ọ ha; bya emee ndu ọphunanu, iphe emetsua phù; ẹhu adùkòta ephe mma. ¹⁷ Iphe-a meru t'iphe o kfuru; mbù Azáya, bù onye nkfuchiru Nchileke rekota; mbù iphe ono, o kfuru l'èke ono, ọ sùru: "O vutaru ẹhu-ọtsu-ume ayi; bya evutakwaphu iphe-ememe ayi."

Ndu, e-mekochaa etso Jisòsu
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Jisòsu aphàa ikpoto ndu nọ-pheru iya mgburumgburu; sù ndu etsoje ọzo iya: "Unu t'ẹphe dafù azù eze ẹnyimu azù iya ọphu." ¹⁹ Onye lanù lẹ ndu ezije ekemu abyakfutashia ya; bya asù iya: "O-zi-iphe! Ya a-nọdu etso ngu eje iphe bù ẹke iije."

²⁰ Jisòsu asù iya: "Uphegu ebu l'enu; nwenu, ephe l'eli enweru ẹkfuna; obenu lẹ Abùbu-Ndiphe te nwedu m'ọo ẹke oo-chebe ishi."

²¹ Onye ọdo lẹ ndu ono, etsoje ọzo iya ono asù iya: "Nnajiufu; gebekwa tẹ ya je eliodu nna iya."

²² Jisòsu asù iya: "Bya etsoru yẹbe Jisòsu; haa ndu nwùhuru anwùhu t'ẹphe lia ndu nk'ẹphe, nwùhuru anwùhu."

Oke pherephere anuru iya okfu
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Jisòsu abahùlephu l'ugbo; ndu etsoje ọzo iya etsoru iya. ²⁴ Ya ndono; oke eyii-mini emelaha l'echi eze ẹnyimu ono; l'emekpo nshinu nshinu; k'ọphu akpara-mini esewa ọtùji mini l'ugbo ono. Obenu lẹ Jisòsu zẹlee; l'eku mgbenya. ²⁵ Ẹphe eje etee ya; sù iya: "Nnajiufu; dzọo ephe; l'ugbo abyaakwa ẹphe ekpukpu."

²⁶ Jisòsu asù ephe: "Oo-wa! Unubẹ ndu-a, ekwekwe unu ta badu nwishi-a. ?Bù ngunu meru iphe unu atsù egvu?" Yo gbeshi teke ono; baaru oke pherephere ono; mẹ eze ẹnyimu ono mba. Ẹke ono l'ọ ha adakọta shìkongu.

²⁷ Yọ dù ndu ono biribiri; ẹphe ekfulaha; sù: "?Bù egbe nwoke ngunu dù ẹge ọwaa, oke pherephere; mẹ eze ẹnyimu anuru okfu-a?"

Umadzu labu, ọgvu bu l'ẹhu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Tọ dù iya bù; Jisòsu abya adafù azù eze ẹnyimu ono azù iya kẹ alì ndu Gádara. Yo rua; yẹle unwoke labù ọbu, shilephu l'ikirikpọo ahadzu. Unwoke labù ono; bẹ ọgvu bu l'ẹhu. Ẹnari, ephe eme; bẹ e-tọ dùdu onye egvu ekweje t'ọ dù ike je oswe l'uswe iya onanu. ²⁹ Ẹphe arashiwaphu; sù: "Nggube Nwatibe Nchileke; ?bù ngunu; bẹ nggu l'ẹphe ji. ?Ì byawaru t'ì bya eshi nta-a ọnu ephe aphù ọphu; l'oge iya ẹbe ruwa?"

³⁰ Lẹ nwo-tẹnya l'èke ono b'o nweru igweligwe ezi, nọ iya nù; l'akpa nri. ³¹ Ọgvu ono atùko rọo Jisòsu; sù iya: "Ọ -bùru l'ọo-chifu ephe; t'ọ hanù ẹphe t'ẹphe wùba ezi ono l'ẹhu."

³² Jisòsu asù ephe t'ẹphe lọberu. Ọgvu ono awùfuta unwoke ono l'ẹhu; je awùba ezi ono l'ẹhu. Ya ndono; ezi ono l'ọ ha eshi lẹ mgbazita ugvu eze ẹnyimu ono wù-lihu; fọta ọso gidigidi; je aphùlahukota l'ime eze ẹnyimu ono; mini eworu ephe rigbushia.

³³ Ndu eche ezi ono agbakashiḡu gbaba lẹ mkpukpu ono; je eworu iphe meru nḡ l'ọ ha doo; dokwaaruphu ẹphe iphe meru l'ẹhu ndu ono, ọgvu shi buru l'ẹhu ono. ³⁴ Ndu mkpukpu ono l'ẹphe ha awufuta; byakfutashia Jisọsu; bya arọlahaa ya t'ọ gbeshiru ẹphe l'ibiyi nk'ẹphe.

9

*Nwoke, iphe lónwuru
ibe-ẹhu lanu*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Ya ndono; Jisọsu abya abahḡ l'ugbo; kpọ-swee eze ẹnyimu ono; yọ buru iya ọlata obodo, a nọdu hefuta iya gẹdegede. ² Yo nweru ndu pataru iya nwoke, iphe lónwuru ibe-ẹhu lanu. Nwoke ono zẹ l'oshi-azẹe; ẹphe aparu iya bya. Jisọsu aphua ẹge ẹphe kweshibetaru ike lẹ ya a-dḡ ike mee tẹ nwoke ono jee ije; yọ sḡ nwoke ono: "Nwa iya; nweru iya obu; l'a guwaru ngu nvḡ l'iphe dḡ ẹji, i meshiru."

³ Ndu ezije ekemu, nọ l'ẹke ono aharu ekfu l'ime obu ẹphe; sḡ: "Lẹ nwoke-wa ekfurushikwa Nchileke."

⁴ Jisọsu amalẹru-a iphe ẹphe arị; bya aji ẹphe: "Bḡ ngunu meru iphe unu arị ẹjo ọriri l'obu unu? ⁵ Bḡ ole ka ntse l'a sḡru: 'A guwaru ngu nvḡ l'iphe dḡ ẹji, i meshiru;' t'ọ bu t'a sḡ-chia: 'Gbeshi; jelahaa ije.' ⁶ Ya e-koshi unu lẹ Abubu-Ndiphe b'e ziru t'ọ gujeeru madzḡ nvḡ l'iphe dḡ ẹji, o meshiru lẹ mgboko." Yọ sḡ nwoke ono, iphe lónwuru ibe-ẹhu lanu ono: "Gbeshi; pata oshi-azẹe ngu lashia!"

⁷ Nwoke ono ekwolihu; yọ buru iya alala. ⁸ Igweligwe ndu ono aphua iphe meru nḡ; tsọlahaa egvu; jalahaa Nchileke ajaja ẹge o meru tẹ madzḡ dḡ ike mee egbe iphe ono.

Jisọsu eku Mátiyu

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Ya ndono; Jisọsu aparu ẹke ono haa; tuḡbua. Yo jenyaa; bya aphua nwoke lanu, aza Mátiyu; l'ẹke ọ dḡgaru l'ọlo okpoga akirikiko. Jisọsu asḡ iya: "Mátiyu; tsoru iya."

Mátiyu egbeshi tsoru iya.

¹⁰ A nonyaa teke ọdo; Jisọsu eje ori nri l'ọlo Mátiyu. Ẹke ono; bẹ igweligwe ndu akirikiko; mẹ ndu ọdo, bu ndu emeje iphe dḡ ẹji byakwaruphu; ẹphe lẹ Jisọsu; mẹ ndu etsoje ọzo iya l'eri nri. ¹¹ Ndu Fárisii aphule iya phḡ; jḡ ndu etsoje iya nḡ: "Bḡ ngunu meru iphe onye ezije unu iphe etsoje ndu akirikiko; mẹ ndu ọdo, bu ndu emeje iphe dḡ ẹji l'eri nri?"

¹² Jisọsu anua ya; sḡ ẹphe: "Ndu ẹhu dḡ mma; bẹ mkpa onye eme ọgvu ta dḡkwaru. Ọ kwa ndu ẹhu dḡ ẹji; bẹ mkpa onye eme ọgvu dḡru. ¹³ Unu je amua iphe ọ bu; mbu okfu ọwaa, ya abya ekfukfu-wa; lẹ Nchileke sḡru: 'L'iphe agḡ iya nḡ ta bukwa t'unu gwajẹ iya agwagwa; ọ kwa t'unu phujeru madzḡ imiko.' Lẹ yebe Jisọsu ta byakwa oku ndu doberu ẹka ndoo. Ọ kwa ndu eme iphe dḡ ẹji; bẹ ya byaru ekuku."

Aji lẹ k'oswi aswiwi

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Tọ dḡ iya bu; ndu etsoje ọzo Jónu Baputizimu abyakfutashia Jisọsu; bya aji iya: "Bḡ ngunu meru iphe ẹphe lẹ ndu Fárisii anọduje aswi aswiwi; l'ekfu anḡ Nchileke; ndu etsoje ọzo ngu ta aswi?"

15 Jisọsu asụ ẹphe: “?O nweru ndu e kujeru ome ẹswa-nwanyi ophungu; ẹphe egbe agụ aphụ; l'ẹke nwoke, kuru ẹphe nọkwaa? Obenu l'oge abyakwa-a teke aa-nafu ẹphe onye ono, alụ nwanyi, kuru ẹphe l'ẹswa-nwanyi ono. O bu teke ono; be ẹphe a-wata ọswi aswisiwi.

16 “E to nweudu onye gudeje ẹkwa ophungu; je agbaa akahụ uwe. Onye turu iya ama; ẹkwa ophungu ono emee akahụ uwe ono t'o gbe karu alakahụ. 17 To nwe onye wotajeru akuru-akụ ophungu, atụ vavava; je ogha l'akahụ okurutu otumu. O -tukwaa ya phụ ama; mee ono agbajashia otumu obu; mee obu awushihu; otumu obu alakwaaphu l'iyi. O bu akuru-akụ ophungu; be eeyeje l'otumu ophungu, karu akaka. Ẹphe ẹbo ono atukokwanu nodu.”

Nwatibe onye ishi;

mẹ nwanyi, nsọ eme

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 To du iya bu; Jisọsu egudekwadua ẹge ono l'ekfu; onye ishi ulo-ndzuko ndu Ju abyawaphu bya ebyishi iya ikpere l'ifu; su iya: “Le nwatibe iya ke nwanyi bulephu nta-a b'o nwuhuru. Wo iya t'o bya; bya ebyia ya ẹka. L'o -byiwa iya ẹka; be ọo-nodua ndzu ọdo.”

19 Jisọsu yele ndu etsoje ọzo iya egbeshi; tsoru iya.

20 Ya ndono; yo nweru nwanyi, nsọ mewaru afa iri l'ẹbo mgburumburu. Nwanyi ono eshia Jisọsu ọzo azu; pyota epyota; byia ya ẹka l'onu uwe iya.

21 L'ẹke nggube nwanyi shi suhawa onwiya: “Le ya -byikpoonu m'ọo ẹka l'uwe iya; be ẹhu a-du iya-a mma.”

22 Jisọsu aghachiwaphu; phua ya; su iya: “Nwa iya nwanyi; nweru iya obu. Ekwekwe ngu mewaru t'ehu du ngu mma.” Tsube teke onophu; nwanyi ono aduwaphu mma.

23 Ya ndono; Jisọsu atugbua je abahụ l'ulo onye ishi ono; lanuwaa ọzu-ẹkwa, ada nu; phuwaa ndu aphụ opu. 24 Yọ su ẹphe: “T'ẹphe lufukota l'ẹphe ha; le nwamgboko ono ta nwuhukwa anwuhu; l'o kwa mgbenya; be ooku!”

Ẹphe eze iya ọchi. 25 A chifutsulephu igweligwe ndu ono etezi; Jisọsu abya abahụ l'ime ulo ono; je alota nwamgboko ono l'ẹka. Yo teta; gbeshi.

26 Akọ iya angakotawaru uswe iya onanu mgburumburu.

Unwoke labu, atsu ishi akorohu

27 Jisọsu eshi l'ẹke ono tugbua. Yo jenyaalephu; unwoke labu, atsu ishi etsoru iya; wata ochi mkpu; l'ara: “O-shi-l'eri Dévidi; phuaru ẹphe imiko!”

28 Jisọsu abahulephu l'ulo; ndu ishi ono abyakfutashia ya. Jisọsu aji ẹphe: “?Unu kwetaru le ya a-du-a ike mee t'unu korohu?”

Ẹphe asu iya: “Iyee; Nnajiufu!”

29 Jisọsu abya ebyia ẹphe ẹka l'enya; su: “T'o dukwaru unu ẹge unu kwetaberu.” 30 Enya amusashihu ẹphe; ẹphe aphulaha uzo. Jisọsu anmashiaru ẹphe okwa ike; t'ẹphe be emekwa t'o nweru onye a-maru nu.

31 Ẹphe atugbulee je ekfukashia ke Jisọsu l'uswe iya ono mgburumburu.

Onye ẹ-te ekfudu okfu okfu okfu

32 Ya ndono; ẹphe atugbulephu; e dutashiaru iya onye obu, ogvu bu l'ehu, ẹ-te ekfudu okfu. 33 Yọ chifulephu ogvu ono; nwoke ono ekfulaha okfu. Yọ du igweligwe ndu ono biribiri. Ẹphe asu: “L'ẹ ta phubukwaa egbe iya ọwaa l'alị Izurelu.”

34 Ndu Fárisii asu: “?A sūru l'ẹ tọ bụdu ike k'ishi iphe, bụ ọgvu; bẹ oogudeje achishi ọgvu ono.”

Ndu ọru ha nwanshi

35 Jisọsu atuko iphe bụ obodo; mę mkpukpu ejephe; ekfu okfu Nchileke l'ulo-ndzuko ndu Ju; l'ezi ozi-oma kę abubu, Nchileke bụ eze; l'emetsua iphe bụ ndu iphe-ememe eme; mę ndu ẹhu tsuru ume; m'o -ruhuru; ọ buru egbe ẹhu, du idagha t'ẹhu dukota ẹphe mma. 36 Yoo buje teke ọ phuru igweligwe ndu ono; imiko ẹphe egude iya; l'ẹke ike gvuru ẹphe; ẹphe ta ma ẹge ẹphe e-me iya. Ẹphe adulephu l'ọ bụ igweligwe aturu, ẹ-te nwedu onye nche, a-gbaru ẹphe mkpu. 37 Yọ sụ ndu etsoje ọzo iya: “L'iphe e meberu l'alị kaakwaru. Obenu lẹ ndu a-kpata iya nū ha nwanshi. 38 Unu kfulu nū Nnajiufu, nwe iphe e meberu l'alị t'o ye ndu ozi, e-je akpataru iya ẹya.”

10

Ndu ishi-oziri ẹbo ono

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Ya ndono; Jisọsu abya ekua ndu ono, etsoje ọzo iya ono ẹphe iri l'ẹbo. Yọ bya ezi ẹphe t'ẹphe gude ike chishije ọgvu; ẹphe emee iphe, bụ ndu iphe eme; mę ndu ẹhu tsuru ume; m'o -ruhuru; ọ buru egbe ẹhu, du idagha t'ẹphe koro hukota. 2 Ẹpha ndu ishi-oziri ono ẹphe iri l'ẹbo bụ: onye kę mbu bụ Sáyimonu, bụ iya; bẹ eekuje Pyita; mę nwunne iya, bụ Ánduru; mę Jémusu Zébedi; mę nwunne iya, bụ Jónu Zébedi; 3 mę Fílipu; Batólomiyu; Tómosu; mę Mátiyu, onye ana akirikọ; mę Jémusu, bụ nwatibe Álufiyosu; mę Tádiyosu; 4 mę Sáyimonu, bụ onye yi l'ogbo ndu adzo t'alị ndu Ju ọduru ndu Ju; mę Júdasa Isukáryotu, bụ iya mekocharu deru Jisọsu ye.

Jisọsu ezifu ndu ishi-oziri

umadzu iri ẹbo

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

5 Tọ du iya bụ; Jisọsu ezi ẹphe iri l'ẹbo ono t'ẹphe je ekfua okfu Nchileke. Teke ooziri ẹphe ozi ono b'o kfulu iya ẹphe kfushiaru iya ẹphe ike; sụ ẹphe: “T'ẹphe ba tukwa okpa lẹ kę ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; to nwe mkpukpu ndu Samériya, ẹphe a-bahu. 6 Iphe ẹphe e-me kwa t'ẹphe gbe tugbulekwaphu jeshia kę ndu Ízurelu, bụ ndu, du l'ọ bụ unwu aturu, phushihuru ephushihu. 7 Ẹphe eje ezia ẹphe lẹ Nchileke abyaakwa okoshi l'ọ ya bụ eze! 8 Ẹphe emee ndu ẹhu du eji t'ẹphe du mma; ẹphe emekwaaphu ndu nwuhuru anwuhu t'ẹphe teta ọdu ndu; ẹphe emee ndu ẹhu-labu eme t'ẹphe du mma; ẹphe achishia ọgvu l'ẹhu ndu, ọgvu bu l'ẹhu. Wo ẹphe: A nuru iya unu kę mmakanu. 9 Unu be yekwa okpoga l'ekpa uwe unu; 10 unu te egude ẹda ije; ọphu unu 'eyekwa uwe ọdo; gufu ọphu unu yeru l'ẹhu; unu ta chiru akpokpa ọdo; unu tee wota oshi-ogude-l'eka. Iphe meru iphe ya sūru t'ẹ b'ọ dushi iphe unu e-gude bụ l'ọ onye seru esese erije eriri.

11 “Iphe bụ obodo m'o bụ mkpukpu, unu bahuru; unu vujeru ọzo lee ẹnya onye e-kwe tẹ unu bata. Onye -kweru t'unu bata; unu bulekwaphu lẹ kę onye ọbu. Unu be jekwa obuphe ebuphe jeye teke unu e-gbeshi l'ibiyiyanu. 12 Ufu, unu bahuru; unu vuru ọzo tua ẹphe: 'Ndo! T'ẹhu

dukwa unu agu.' ¹³ Teke ephe -kweru t'unu nɔdu; ɔo ya bu l'ekele ehu-
 agu, unu keleru ephe aduru ephe ege unu kfulu. Teke bu l'ephe te
 ekwedu t'unu nɔdu; ɔo ya bu te ekele ehu-agu unu laphutaru unu azu.
¹⁴ Eke, unu jeru; a jika unu; jika ochebe nchi l'okfu Nchileke, unu ekfu;
 unu lufu l'ufu m'ɔ bu le mkpukpu obu; jishia udzu-eja, nɔ unu l'okpa gude
 koshi l'eka unu ta duhedu iya. ¹⁵ Kamenu; te ya karu unu: ɔo-kakwaru
 ndu Sodomu me Gomora mma mboku ikpe ma l'ege ɔo-du ndu mkpukpu
 ono!

Mkpamehu, abya nu
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ "Unu lekwa! Ya chiakwaru unu ye t'unu l'ephe gbaa eghirigha l'o bu
 onye chiru aturu ye yele agu agbaa eghirigha. ɔo ya bu t'unu kwakwaa
 enya l'o bu agwo; unu adu agu l'o bu ndo! ¹⁷ Unu zejekwaaru ndiphe; ke
 l'ephe a-kputatsukwaa unu kpu-jeru ndu ogbo ikpe; e chia unu echachi
 l'ulo-ndzuko; ¹⁸ kpuru unu teke ono jee l'ifu ndu govano; me l'ifu ndu eze;
 l'okfu eka iya; ege ee-shi t'ephe nua ozi-oma ono; te ndu e-ta budu ndu Ju
 nukwaa ya phu. ¹⁹ Teke ono, ephe a-kputa unu t'e kpee unu ikpe ono; unu
 ba ayokwa oshi iphe unu e-kfu; m'o bu ege unu e-kfu iya; le teke o ruru;
 be Nchileke e-koshikwaa unu iphe unu e-kfu. ²⁰ L'e to kwa unubedua ekfu
 iya l'onwunu; o kwa Ume ke Nchileke, bu Nna, bu l'ime unu ekfu iya.

²¹ "Nwunne a-kpuru nwunne iya nu t'e gbaa; nna akpuru nwa iya nu t'e
 gbaa. Unwegirima e-kwefuru ndu muru ephe ikè; kpuru ephe nu t'e je
 egbaa. ²² Onyemone obule e-gude ke l'unu bu ndu ke yebe Jisusu kpo
 unu ashì. Obenu l'onye ophu taru nshi jeye l'ikperazu; be Nchileke a-
 dzofutakwaa. ²³ Unu -bahu le mkpukpu lanu; a -kpaa unu ehu; unu ahaa
 ya; jeshia mkpukpu ɔdo. Kamenu; te ya karu unu: unu te ejegbakwaru
 mkpukpu, nokota le Izurelu te Abubu-Ndiphe ba abyawa-a.

²⁴ "Onye amu iphe l'eka onye ezije iphe ta akajekwa onye ono, ɔomu
 iphe l'eka iya ono onweru enya; ophu nwozi ta akajekwa nnajiufu iya.
²⁵ T'onye amu iphe l'eka onye ezi iphe maru l'oo-dakfukwa iya phu ege o
 dakfuru onye ezi iya iphe; yo dakfukwaphu nwozi ege o dakfuru nnajiufu
 iya. Ephe -kua nnajiufu, nwe ulo Biyélezebolu; ?buchia nu ndu ulo iya;
 be ephe ta akaduru ekfubuyishi.

Onye aa-tsuje egvu
(Luk 12:2-7)

²⁶ "Oo ya bu t'unu ba tsukwa madzu egvu; l'e to dukwa iphe e kpuchiru
 ekpuchi, e te emekochadua kpuhaa; ophu 'o dukwa iphe e domiru edomi,
 e te emekochadua mee t'a magbaru. ²⁷ Iphe ya ekfuru unu l'ochi; be unu
 e-kfu l'echi oke-eswe. Iphe unu nuru l'eke, aadzu iya ndzumuka; be unu
 e-je araa arara l'edzudzu oha. ²⁸ Unu ba atsukwa ndu egbuje ugwehu
 mmakanu egvu; ephe -gbuebe ugwehu; ephe ta aduhe ike gbaa maa onye
 obu. Onye unu a-tsuje egvu bu onye ono, bu: o -gbuebe egbugbu; yo
 nwekwaruphu ike, oo-gude nwuru ugwehu onye obu yele maa ya je echee
 l'oku ali-maa. ²⁹ ?To budunua okpaleboku ebo; be eereje penu labu?
 Obenu l'e to nwekwa ophu adaje l'ali; l'e b'o bu uche-obu Nna unu. ³⁰ A bya
 l'unubedua: iphe bu egbushi, nɔ unu l'ishi b'a gukotakwaru ogu nanu
 nanu. ³¹ Oo ya bu t'unu ba atsujeshi egvu; l'unu bebekwa ka igweligwe
 okpaleboku oga mkpa."

*Okfu l'edzudzu oha
l'a bu ke Kuráiyisutu
(Luk 12:8-9)*

³² “L’iphe bu onye kfulu l’edzudzu oha le ya bu ke yebe Jisosu; be ya e-kfukwaphu ke onye ono l’ifu Nna iya, bu l’imigwe. ³³ Obenu l’iphe bu onye kfulu l’edzudzu oha le ya ta madu yebe Jisosu; be ya e-kfukwaphu ke onye ono l’ifu Nna iya, bu l’imigwe le ya ta madu onye obu.”

*E to bukwa nchi-odu-ndo;
o kwa ogu
(Luk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ “Unu ba arikuwa le ya byaru te ya mee te nchi du ndiphe ndo. Iphe ya byaru ta bukwa te ya mee te nchi du ndiphe ndo. O gbe bukwaru ogu, e gude ogu-mbeke l’alu; be ya gude bya. ³⁵ Iphe o bu bu le ya byawaru te ya lota nwoke yeke nna iya ifu dugbabe; lota nwa-nwanyi yeke nne iya ifu dugbabe; lota nwa-nwanyi, alu nji ye l’ifu nne nji iya dugbabe. ³⁶ Ndu onu ulo madu gedegede e-gbe buru ogu iya.

³⁷ “Iphe bu onye yeru nna iya; m’o bu nne iya obu karia ege o yeru yebe Jisosu ta agbakwa k’obu onye nk’iya. Iphe bu onye yeru nwatibe iya ke nwoke; m’o bu nwatibe iya ke nwanyi obu karia ege o yeru yebe Jisosu ta agbakwa k’obu nk’iya. ³⁸ Iphe bu onye e-te vutadu oshi-osweru k’onwu iya bya etsoru yebe Jisosu ta agbakwa k’obu onye nk’iya. ³⁹ Iphe bu onye ach’o te ndzu iya buru iya uru erita le mgboko-a e-tufakwa ogbodo ndzu iya; onye gudekwanu okfu ehu yebe Abubu-Ndiphe tufaa ndzu iya le mgboko-a; e-nweru ndzu gbururu jeye.”

*Obunggo
(Mak 9:41)*

⁴⁰ “Iphe bu onye gude obu iya kwe t’unu l’iya buru; be bukwa yebe Jisosu; be onye obu gude obu iya kwe te yeke iya buru. Onye kwekwanuru te yeke yebe Jisosu buru; bukwa onye ono, ziru iya te ya bya ono; be onye obu kweru te yeke iya buru. ⁴¹ Iphe bu onye gude obu iya nu onye nkfuchiru Nchileke oshi; okfu l’onye ono bu onye nkfuchiru Nchileke; be Nchileke e-bukwa nggo, eebuje ndu nkfuchiru Nchileke. Onye gudekwanu obu iya nu onye doberu eka ndoo oshi; okfu l’onye ono bu onye doberu eka ndoo; be Nchileke e-bukwaphu nggo, eebuje onye doberu eka ndoo. ⁴² Iphe bu onye cheberu onye lanu l’unwegirima-a mini; mbukpoonu m’o bu okoro mini oyi lanu; okfu l’o bu onye nk’iya; kamenu onye ono; be Nchileke bufutajekwa nggo iphe ono, o meru ono.”

11

*Ndu ozi Jonu Baputizimu
(Luk 7:18-35)*

¹ Jisosu ezitsulephu ndu ono, etsoje uzo iya ono iphe ephe iri l’ebo; shi eke ono tugbu; je awata ozi ozi-oma; l’ara iya arara le mkpukpu le mkpukpu.

² Ya ndono; Jonu anodu l’ulo-mkporo nua iphe Kuráiyisutu obu, Nchileke kweru ukwa iya obu emeebe; zi ndu etsoje uzo iya t’ephe je aji Jisosu: ³ “? Bu iya bu onye obu, a-byanu obu; to t’ephe lee enya onye odo?”

⁴ Jisosu asu ndu ono, Jonu ziru ono: “Unu je akooru Jonu iphe unu gude nchi unu anu; me ophu unu gude enya unu aphu. ⁵ Unu su iya le

ndu ishì b'e mewaru; ephe aphù ọ̀zo; ndu ngvuru ejewa ije. Ndu ẹ̀hu-labù b'e mewaru; ephe aka mma. Ndu ada nkìchi anùwa iphe lẹ̀ nchì. Ndu nwùhuru anwùhu b'e mewaru; ephe eteta nọ̀du ndzù. Ndu ọ̀kpa b'a rawaru ozi-ọ̀ma ono arara; ephe anù iya. ⁶ Ọ̀nu-ọ̀ma bù k'onye ya ta bùdu ọ̀du nọ̀duru!"

⁷ Ndu ono, Ọ̀nu ziru ono atùgbulephu; Jisọ̀su awata okfuru ikpoto ndu ono kẹ̀ Ọ̀nu; sù ephe: "Ọ̀Bù ngunu; bẹ̀ unu jeru aphuphu l'echi-ẹ̀gu? Ọ̀Bù aswara, pherephere apanga apanga? ⁸ Ọ̀Bù ngunu; bẹ̀ unu jehunuru aphuphu? Ọ̀Unu jeru ọ̀phu nwoke, yeru uwe, ama mma? Ndu eyeje egbe uwe, dù ẹ̀ge ono kwa ndu ufu-eze. ⁹ Ọ̀Bùhunu ngunu kparu iphe unu lufuru? Ọ̀Bù t'unu phù onye nkfuchiru Nchileke tọ̀? Iyee; ọ̀ bù iya ndono. Onye unu phùru bùkwa onye gbe ka onye nkfuchiru Nchileke ọ̀kpobe akaka. ¹⁰ Ọ̀ bù iya bù onye ono, Nchileke kfuru okfu ẹ̀hu iya l'ẹ̀kwo okfu Nchileke; sù: 'Ọ̀waa bù nwozi iya; ya ezi t'o vuru ọ̀zo je abo-oduru ngu ọ̀zo.' ¹¹ Kamenu; tẹ̀ ya karu unu: ẹ̀ tọ̀ dukwa onye ka Ọ̀nu Baputizimu nshinu l'iphe bù madzù, nwanyi mọ̀ru amumu. Obenu l'onye bù iya katsukpo ọ̀la alì l'ẹ̀ke Nchileke bù eze gbe kakwa Ọ̀nu nshinu. ¹² Keshinu ọ̀phu Ọ̀nu Baputizimu byaru byeye nta-a; bẹ̀ Nchileke shi koshita lẹ̀ ya bù eze; ndu ọ̀hogu iya eshi keshinu ono meta t'ephe gude k'ẹ̀huka kposhia ya; ndu ọ̀kpehu ese t'ephe bahù iya k'ẹ̀huka; mbù ẹ̀ke ono, ọ̀ bù eze ono. ¹³ L'iphe bù okfu, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru l'ọ̀ ha; mẹ̀ ekemu, shi l'ẹ̀ka Mosisu; bya erua lẹ̀ Ọ̀nu; bẹ̀ kfuhakwaru k'ẹ̀ke Nchileke bù eze ono. ¹⁴ Ọ̀o ya bù; teke bù l'ọ̀ dù unu k'ekweta; unu ekweta. L'ọ̀ kwa Ọ̀nu; bẹ̀ bù Elájija ono, e kfuru l'ọ̀o-bya ono. ¹⁵ T'onye nweru ẹ̀nu-nchì; nùkwaa ya!"

¹⁶ "Ọ̀lobu; Ọ̀bù ngunu; bẹ̀ ya a-sù l'ọ̀gbo kẹ̀ nta-a dù l'ọ̀ bù iya. Ephe dù l'ọ̀ bù ẹ̀girima, nọ̀ l'edukfu; l'eku ibe ephe oku; l'abaru onwẹ̀phe mba; sù: ¹⁷ 'L'ephe phuru unu opu; unu te kwe ote egvu; ephe agua egvu anwùhu; to ru unu l'ẹ̀hu!' ¹⁸ Ishi iya aburu lẹ̀ Ọ̀nu byaru; l'aswì aswìswì; tọ̀ ngu iphe aangù angungu; ephe asù l'ọ̀gvu bu iya l'ẹ̀hu. ¹⁹ Yẹ̀be Abùbu-Ndiphe abyaakwanù bya anọ̀du; l'eri; l'angu; ephe egbe sù t'ẹ̀ lenu: lẹ̀ ya bù ọ̀-ri-nri; buru ọ̀-ngù-mẹ̀; buru ọ̀nya ndu akirikọ̀; mẹ̀ ndu eme iphe dù eji. Obenu l'iphe mmamiphe Nchileke eme b'e gude ama lẹ̀ mmamiphe Nchileke bù iphe dù nhamunha."

*Iphe e-me ọ̀ha, jikaru Jisọ̀su
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Jisọ̀su abalahaaru mkpukpu ono l'ọ̀ ha mba; mbù mkpukpu ono, ọ̀ katsua omeshi igweligwe iphe-ọ̀phulenyà ono; okfu l'ephe te kwedu taa onwẹ̀phe ọ̀ta iphe dù eji, ephe meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke. Ọ̀ sù ephe: ²¹ "Nshọ̀o unubẹ̀ ọ̀ha Kórazinu! Nshọ̀o unubẹ̀ ọ̀ha Bẹ̀tusáyida; kẹ̀le ndẹ̀ge e -wotaru iphe-ọ̀phulenyà, e meshiru unu mee lẹ̀ Táya; mẹ̀ Sayidónu; ephe gage eyehakwa uwe-aphù; gwọ̀o onwẹ̀phe lẹ̀ ntù teke teru ẹ̀nya gude koshi l'ephe tawaru onwẹ̀phe ọ̀ta iphe dù eji, ephe meshiru; ghaa umere; lakfuta Nchileke! ²² Obenu lẹ̀ ya ekfuru unu l'ọ̀o-kakwaru ndu Táya; mẹ̀ ndu Sayidónu mma mbọ̀ku ikpe; ma l'ẹ̀ge ọ̀o-dù unubẹ̀dua! ²³ Unubẹ̀ ndu Kapániyomu; Ọ̀du dà unu t'ẹ̀ wolihu unu imeli t'unu tsukfuru l'igwe tọ̀. Wawakwa. Ọ̀nu ta madu l'aa-gbẹ̀nu nwutsua unu; nwuru unu ye l'ọ̀ku alì-maa. Okfu lẹ̀; ndẹ̀ge ọ̀ -bùru l'ẹ̀ wotaru iphe-ọ̀phulenyà, e meshiru unu je emee lẹ̀ Sódomu; mẹ̀ Sódomu anọ̀dukwa"

nta-a. ²⁴ Obenu lẹ ya ekfuru unu sù l'ọ-karu ndu Sódomu mma mbọku ikpe; ma l'ẹge ọo-duru unubẹ ndu Kapániyomu!"

Byakfuta Jisosu bya atuta ume
(Luk 10:21-22)

²⁵ Teke ono kwaphu; Jisosu asu: "Lẹ ya ekele nggube Nna, bu Nnajiufu kẹ igwe; me ali ekele; li domiru iphe-a te ndu kwaru enya; me ndu mmamiphe ba ma iya; nggu eworu iya koshichia ndu obu ephe guru iphoro l'ọ bu k'unwegirima. ²⁶ Iyee Nna; ọ bu ẹge ọ bu uche-obu ngu; me ẹge ọ tsoru ngu ena t'i mee ya ndono.

²⁷ "Iphemiphe obule; be Nna iya yeekwaru iya l'eka. E to dukwa onye maru Nwata ono; gbahaa Nna. Ophu 'o dukwa onye odo, maru Nna ono; gbahaa Nwatibe iya; odo bu onye Nwatibe iya ono fotaru; koshi iya eya.

²⁸ "Unu byakfuta yebe Jisosu l'unu ha buru ndu esegbu onwunu l'akanya; me ndu vu ivu era; ya e-zi iya unu t'unu tuta ume. ²⁹ Ya du agu; bya ejizita onwiya obu l'ali. Unu l'iya yiru; t'unu muta iya iphe l'eka; ya e-me te meji nmakfuru unu anmakfuru. ³⁰ L'iphe ya boru unu t'unu vuru ta bukwa iphe anyi era; ivu nk'iya dukwa pherekpongụ."

12

Aji le ke mboku ọtu-ume
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Yo be ujiku lanu, bu mboku ọtu-ume; Jisosu phe l'eswe l'egu eke, a koru akpe. Ndu etsoje ọzo iya awata okwo akpe ono l'ata; l'eke egu agukwanu ephe. ² Ndu Farisii aphulephu ephe; su Jisosu: "Lenu! Me ndu etsoje ọzo ngu emekwa iphe e te emejedu mboku ọtu-ume."

³ Jisosu aji ephe: "Unu ta guvubua l'ekwo okfu Nchileke; iphe Dévidi meru eke egu agu yele ndu ephe l'iya yi? ⁴ L'ọ bahuru l'ulo Nchileke; je ewota buredi, e gude achiru Nchileke eja taa; mbu buredi, onye odo e-ta hadu ke t'ọ taa; m'ọ bu te ndu yele iya yi taa ya. O buphu ndu achijeru Nchileke eja nwenkinyi ephe bu ndu ataje iya nu. ⁵ To bu l'unu ta gubua l'ekwo ekemu Mosisu le ndu achijeru Nchileke eja jeru ozi mboku ọtu-ume l'eze-ulo Nchileke? Ephe eshi ege ono dakaa ekemu ono; ophu ikpe 'anmakwa nu ephe. ⁶ Ya ekfuru unu l'iphe, ka eze-ulo Nchileke ono ike; be nọkwa l'eke-a. ⁷ Ndege unu maru iphe o bu mbu iphe owaa, ekwo okfu Nchileke kfuru, suru: 'L'iphe agu yebe Nchileke ta bukwa t'unu gwaje iya agwagwa; o kwa t'unu phujeru madzu imiko;' me unu ta ga nmakwa ndu iswi du mma ikpe. ⁸ L'ọ kwa yebe Abubu-Ndiphe bu Nnajiufu ke mboku ọtu-ume."

Nwoke, iphe lonwuru eka lanu
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ To du iya bu; Jisosu aparu eke ono haa; tugbua bya abahu l'ulo-ndzuko ndu Ju. ¹⁰ Yo nweru nwoke, iphe lonwuru eka lanu, no iya nu. Ndu Farisii, no l'eke ono achoo iphe ephe a-su le Jisosu meru; bya aji iya: "O bu omebyi ekemu t'e mee onye iphe eme t'ọ ka mma mboku ọtu-ume to?"

¹¹ Jisosu asu ephe: "O -buru l'o nweru unu; onye, nweru aturu lanu; aturu ono adalahu le nsu mboku ọtu-ume; onye ono; to jedu je akpufuta iya to. ¹² Madzu; to kadu aturu obu okpobe iphe to. Oo ya bu l'ome iphe-oma mboku ọtu-ume ta bukwa omebyi ekemu." ¹³ Yo su nwoke ono, iphe lonwuru eka lanu ono: "Ngwaa; machia eka ngu amachi!"

Yọ machĩa ya. Ẹka ono abya eteta tũshihu iya; dũ iya mma l'ọ bũ ẹka ọp̄hu. ¹⁴ Ndu Fárisii ono eshi l'ulo-ndzuko ono lufuta; bya achĩa idzu ẹge ẹphe e-shi gbua Jisọsu.

Onye ozi, Nchileke fọtaru

¹⁵ Ya ndono; Jisọsu amaleruphu idzu ẹphe; shi l'ẹke ono tugbua. A dũ l'igwe wu-tsoru iya; yo mee ndu ọp̄hu iphe-ememe emetsua; ẹphe adukota mma l'ẹphe ha. ¹⁶ Yo kfushiaru iya ẹphe ike t'ẹphe be ekfujeshi onye ya bũ l'edzudzu ọha. ¹⁷ Iphe ono mekotaru; k'ọp̄hu oo-re; mbũ iphe Azáya, bũ onye nkfuchiru Nchileke kfuhawaru; sũ:

¹⁸ “Lẹ Nchileke sũru: ọwaa bũ nwozi iya,

yẹbedua l'onwiya fọtaru.

Onye ono bũ onye ya yeru

obu; bũru onye emeje;

ẹhu atso iya ẹna.

Ya e-ye onye ono Ume iya l'ẹhu;

t'ọ kọoru iphe bũ mbakeshi

lẹ ya e-kpe ẹphe ikpe, dũ maa.

¹⁹ Ẹ too jekwa ọtu ntutego;

too je ochi mkpu;

ọp̄hu ọ dukwa onye a-nũ olu iya l'esu-uzo.

²⁰ Ẹ too mekwa tẹ k'onye nọwa lẹ

iphe-ẹhuka gvũ.

Ọp̄hu ọo-hakwa onye ẹ-te

vudoshidu ike t'ọ tufahu.

Oo-gudekpelephu ẹka iya ẹge

o gude iya jeye teke iphe dũ nhamunha

a-kapyabẹ ẹjo iphe.

²¹ Yọ bũru iya bũ onye iphe bũ mbakeshi

a-nọdu ele ẹnya iya.”

Jisọsu; mẹ Biyélezebọlu

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² Tọ dũ iya bũ; e dutashiaru Jisọsu nwoke lanũ, ọgvu bu l'ẹhu. Ọgvu ono meru nwoke ono; yọo tsũ ishi; too kfu okfu. Jisọsu abya emee ya; yọ phulaha ọzo; kfulaha okfu. ²³ Yọ dũ ndu ono l'ẹphe ha biribiri; ẹphe asu: “?Tọ bukwanu onye-wa bũ o-shi-l'eri Dévidi ọbu?”

²⁴ Ndu Fárisii anule iya phũ; sũ: “L'ọ kwa ike kẹ Biyélezebọlu, bũ ishi k'ọgvu; bẹ nwoke-a egudeje achishi ọgvu-a.”

²⁵ Jisọsu amawaruphu iphe ẹphe ari; sũ ẹphe: “Alì-eze, kekahuru onwiya ẹbo; selaha ọkfu; bẹ chíhuakwaru achihu. Ẹge ono b'ọ dukwaphu iphe bũ mkpukpu; m'ọ bũ ndu ulo, kekahuru ẹbo. ²⁶ Ọ -bũru lẹ Sétanu achifu Sétanu; iphe ọ bũ bũ l'okfu nọ l'ali-eze Sétanu. ?Nanũ ẹge ee-me t'ali-eze iya ba chíhu? ²⁷ Ọ -bũru l'ọo Biyélezebọlu; bẹ ya gude achifu ọgvu; ?bũ ngunu; bẹ ndu nk'unu egudeje achifu ọgvu nk'ẹphe. Ọ kwa iya bũ l'ọo ndu nk'unu e-koshiwaru unu l'ikpe nmaru unu. ²⁸ Teke bukwanu l'ọo Ume Nchileke; bẹ ya gude achishi ọgvu; iphe ookoshi bũ lẹ Nchileke bũwa eze l'ẹke unu nọ.

²⁹ “Ọdo abũru; ?nanũ ẹge madzũ e-shi gude ike bahũ l'ulo nwoke mkparawa, akwara nọ l'ẹhu; je egwoo iphe iya; l'ẹ b'ọ vuoduru ọzo gude nwoke ono; kee ya ẹgbu; tẹmanu yo shide ishi lanũ gwowaru iphe l'ulo ono.

30 “Onye ẖe ẖe Jisòsu ta bũdu ẹhu; bẹ bũkwa onye ọgu iya. Onye ẹ-te tsodu iya achikobe achikobe; l'achikashikwa achikashi. ³¹ Ọo ya bũ lẹ ya ekfuru unu l'unwu eliphe; bẹ Nchileke a-gũkwaru nvũ l'iphe bũ iphe dũ eji, ẹphe meshiru l'ọ ha; mẹ ekfurushi, ẹphe kfurushikotaru Nchileke. Obenu l'onye kfuru okfu kfurushia Ume-dũ-Nsọ; bẹ Nchileke ta agũkwaru nvũ. ³² Iphe bũ onye kfuru Abũbu-Ndiphe ẹjo okfu; bẹ Nchileke a-gũru nvũ; obenu l'onye kfuru Ume-du-Nsọ ẹjo okfu; bẹ Nchileke ta byakwa bya agũru nvũ. Ẹ ta agũkwaru iya nvũ lẹ mgboko ọwaa; ta agũru iya nvũ lẹ mgboko ọphu aya nũ.”

Oshi-omi; mẹ akpũru iya

(Luk 6:43-45)

33 “Ọ -buru l'iime t'i wota akpũru, dũ mma l'oshi, i yeru; nggu evuru ọzo meodu oshi ọbu t'ọ dũ mma. Teke i haru oshi ọbu; yo mebyihu; nggu amaru l'akpũru iya a-dũkwaphu eji. Kẹ l'eegudeje akpũru, oshi mĩru; maru egbe oshi, ọ bũ. ³⁴ Unubẹ unwu, ogiji mushiru-wa; ?unu e-shi ishagha kfua okfu, dũ mma; l'ẹke unu dũ eji l'onwunu. L'ọ kwa iphe madzũ ekfu l'ọnu bũ iphe, jiru iya obu l'enwushihu enwushihu. ³⁵ Ọkpobe madzũ eshije l'ọkpuberu iphe, nọ iya l'obu; wofuta ọkpobe iphe. Ejo madzũ eshikwa nũ l'ẹjo iphe, nọ iya l'obu; wofuta ejo iphe.

36 “Tẹ ya karu unu: mbọku ikpe Nchileke; bẹ onyemonye ọbule a-bya edoo ishi iphe bũ mkpọkoro okfu, shijewaru iya ọnu. ³⁷ L'ọ kwa okfu, shi madzũ l'ọnu; bẹ ee-gude gũa onye ọbu l'onye doberu ẹka ndoo; bũru okfu, shi madzũ ọnu; bẹ ee-gudekwaphu nmaa ya ikpe.”

Eekfu tẹ Jisòsu koshi l'ọ

Nchileke ziru iya

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 Ya ndono; yo nweru ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii, haru bya asũ iya: “O-zi-iphe! Meeru ẹphe iphe-ọphulanya, e-koshi ẹphe l'ọo Nchileke ziru ngu l'oswiya.”

39 Jisòsu asũ ẹphe: “Ọgbo nta-a pakpọkwaaru eji; ẹphe te kwe nọpyabe Nchileke l'ẹka. Ẹphe achọ iphe-ọphulanya, e-koshi l'ọo Nchileke ziru ẖe Jisòsu tẹ ya bya; ọbu l'ẹ tọ dũkwanu iphe-ọphulanya, e-koshi ẹphe iphe ono; gbahaa iphe meru l'ẹhu Jona, bũ onye nkfuchiru Nchileke. ⁴⁰ Okfu l'ọ kwaphu ẹge ono, Jona nọru abalẹ ẹto: eswe l'enyashi l'ẹpho eze ẹma ono; bũ ẹge Abũbu-Ndiphe a-nọ abalẹ ẹto: eswe l'enyashi l'ime alẹ. ⁴¹ Ndu Nínive e-gbeshi mbọku ikpe ono; nmaa ndu ọgbo nta-a ikpe; kele ndu Nínive taru onwẹphe ọta iphe dũ eji, ẹphe meshiru; ghaa umere; lakfuta Nchileke; l'okfu, Jona kfuru ẹphe. Ọlobu; unu lekwa: nta-a; bẹ onye nyiberu Jona nọkwa l'ẹke-a. ⁴² Nwanyi, bũ eze ndu Sheba e-gbeshi mbọku ikpe ono; nma agbo nta-a ikpe; kẹ l'ọ shi l'ẹke alẹ jeberu bya tẹ ya nua kẹ mmamiphe Sólomọnu. Ọlobu; lekwa: nta-a; bẹ onye nyiberu Sólomọnu nọkwa l'ẹke-a!”

Iphe akpajẹ ọgvu ọla azu

(Luk 11:24-26)

43 “Ọobuje teke a chifuru madzũ ọgvu l'ẹhu; ọgvu ono eje etsoru echẹ ẹgu ẹke mini ẹ-ta nọdu aghaphe; l'achọ ẹke ọo-nmẹ anmẹe. Teke o jenyaaaru; tọ dũ ẹke ọ phuru; ⁴⁴ yọ sũ tẹ ya laphuedukwa azu l'akahu ọlo iya phu; ya shi phu. Teke ọ byatashiaru; to nwe iphe bu iya nũ; a zawa iya azaza; dokwazibebewa iya ọhuma; ⁴⁵ yo je achita ọgvu ẹsaa ọdo, ka ẖebedua eji; ẹphe awũba; je eburu iya. Ndzũ nwoke ono abya aka eji;

karia ẹge o shi dū teke ọdungu. Ọ bụ ẹge ono; bẹ ọo-dū ọgbo kẹ nta-a, megburu onwẹphe l'ejo iphe-a.”

*Nne Jisọsu; mẹ unwunne iya
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Ya ndono; Jisọsu egudekwadua okfu ekfuru ndu ono; nne iya; mẹ unwunne iya abya abata; vudo l'ogbodufu zia ozi t'e kuaru ephe Jisọsu; t'ẹphe kfuru yeru iya. ⁴⁷ Yo nweru onye sūru iya t'o gebekwa; lẹ nne iya; mẹ unwunne iya phẹ nọkwa l'ogbodufu achọ t'ẹphe kfuru yeru iya.

⁴⁸ Jisọsu aji onye ono, kfuru iphe ono: “?Bụ ndu ole bụ nne iya; mẹ unwunne iya ọbu?” ⁴⁹ Jisọsu amawaphu ndu etsoje ọzo iya ẹka; sū: “Ọ bụ nne iya; mẹ unwunne iya phẹ ndọ-ọ nọ l'ẹke-a! ⁵⁰ Ọ bụ onye meru iphe, nọ Nna iya, bu l'imigwe l'uche; bẹ bụ nwunne iya kẹ nwoke; buri nwunne iya kẹ nwanyi; mẹ nne iya.”

13

*Ẹtu, eegude onye agha
nebyi iphe anma
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ L'akpuru ujiku lanu ono kwaphu; Jisọsu eshi l'ufu ono tugbua jeshia l'iku eze ẹnyimu. ² Madzu azaa ntumatu; Jisọsu ekwekwaduphu je abahu l'ugbo; je adugaru anodu te ya kfuru nu ndu ono, nọ l'eli alí l'iku eze ẹnyimu ono. ³ Yo gude ẹtu ẹtu zilaha ephe igweligwe iphe; sū:

“L'o nweru nwoke lanu, jeru ogha nebyi iphe. ⁴ L'ogha nebyi iphe ono b'o nweru ndu ophu daru lẹ mkpoworo ọzo; unwenu abya atutua ya. ⁵ Ndu aharu daa l'alí mkpuma ẹke anu-alí ta kfubedu ọswa nọdu. E ji ekfua; yo fushiwaphu l'anu-alí ono, ẹ -ta hadu nshinu ono. ⁶ Anwu awatawaphu akpokpo; woru unwu iru nebyi iphe ono kponwushia; kelẹ ẹ t'ọ gbaẹdua akwara ọhuma. ⁷ Ndu ọdo daru l'alí ogvu. Ẹle ogvu ono efushia; yo vuta mbu ogvu ono; woru nebyi iphe ono kpagbushia. ⁸ Obenu l'o nweru ndu ophu daru l'alí-otsu. Ẹ bya efushia; vua; mişhia. Ndu aharu miṭa ọkporo akpuru ugbo ise ise; ndu amiṭa ọkporo ẹto ẹto; ndu ophu amiṭatsua ọkporo l'iri; ọkporo l'iri.”

⁹ Jisọsu asu ephe: “Onye nweru ẹnu-chi; yọ nua ya!”

*Iphe, kparu iphe Jisọsu
egudeje ẹtu ezi iphe*

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Tọ dū iya bụ; ndu etsoje ọzo iya abyakfuta iya bya asu iya: “?Ngunu meru iphe i gude ẹtu ẹtu ekfuru ndu ono okfu?”

¹¹ Jisọsu asu ephe: “Ọ bụ unubẹdua b'e meru t'unu maru iphe ono, e shi domigbaa edomi ono, bụ iya bụ k'ẹke Nchileke bụ eze. Obenu lẹ ndu onanu b'ẹ te mekwa t'ẹphe maru iya. ¹² Onye nweru nu; bẹ aa-nufua ọdo t'o nweru nwegharu iya ẹka. Onye ẹ-te nweedu nu; bẹ nwiya ophu o nweru enwenwe ophu; bẹ ee-gbe natafua ya nu. ¹³ Ọo ya meru iphe ya gude ẹtu ẹtu ekfuru ephe okfu: l'ẹphe e-le ẹnya nta; lee imo; tọ dū iphe ephe aphu. Ephe anua nta nua imo; tọ dū iphe aga ephe ẹnu-nchi; tọ dū iphe edo ephe ẹnya. ¹⁴ Ọ bụ l'ẹhu ephe b'o reru; mbu iphe ono, Azaya, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuru ono; wo:

L'ẹphe a-nga nchi nta;
ngaa imo;

to nwe iphe edo ephe enya.
 Ephe elee enya nta; lee imo;
 to nwe iphe ephe aphụ.

15 Okfu l'ephe kpọ-chishiwaru obu;
 swọ-chishiwa nchi; kpuchishia enya.
 Odumeka me ephe egudekwaa
 enya ephe phua; gude nchi ephe nua;
 obu ephe emee t'o doo ephe enya;
 me ephe aghakobe lakfuta
 yebe Nchileke te ya dzọ ephe.'

16 "Onu-oma bu nk'unu; okfu l'unu gude enya unu aphụ ụzo; gude nchi unu anụ iphe. 17 Kamenu; te ya karu unu: le ndu nkfuchiru Nchileke; me igweligwe ndu, doberu eka ndoo b'ọ guru egu ophu iphe-a, unu aphụ-wa; obu l'ephe ta phudu iya. Yọ gukwaaphu ephe egu onu iphe-a, unu anụ-wa; obu l'ephe ta nudu iya.

Iphe etu onye agha

nebyi iphe ono bu

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 "Unu ngabekwa nchi nua iphe etu onye ono, agha nebyi iphe ono bu: 19 O nweru ndu anuje ke eke Nchileke bu eze; too do ephe enya. Ejo onye ono; mbu Obutuswe abya anafu ephe nebyi iphe ono, e kfuru, ye ephe l'obu ono. O bu ephebedua du l'o bu ndu ophu daru le mkpoworo ụzo. 20 Ndu ophu daru l'alị mkpuma bu ndu ophu abuje teke ephe anukwadia okfu ono; ephe anatawa iya phu l'ehu-otso-ena. 21 Obenu l'e too bajedu ephe umi l'ehu; k'ophu oo-kpo ukfu. Iphe-ehuka-byalephu; m'o bukwanu mkpamehu; okfu l'ephe kwetaru okfu ono; yo buru iphe ephe a-kpakota daa; paru okfu ono haa. 22 Ndu ophu, daru l'alị ogvu bu ndu ophu nuru okfu Nchileke; oriri ke ndzu; me ege ee-shi nweru eku akpalahaa okfu ono ehụ. Tọ mihe amimi. 23 Nebyi iphe ono ndu ophu daru l'alị-otsu bu ndu, anuje okfu ono; yo doo ephe enya; ephe amishia nebyi; mitatsua ukporo ise ise; ndu amita ukporo eto eto; ndu amita ukporo l'iri ukporo l'iri."

Etu, eegude ohu witu anma

24 Jisosu abya anmaaru ephe etu odo; su: "Ege Nchileke e-shi koshi le ya bu eze a-dulephu l'o bu nwoke, wotaru okpobe akpuru witu je aghaa l'alị. 25 Yo be l'enyasi ujiku lanu; l'e kuwaru mgbenya; onye ohogu nwoke ono eje achita ohu witu je aghakobe l'eke ono, o gharu witu ono. Yo ghagetsua ya; tugbua. 26 Witu ono abya efushia; mishia. Ohu iya ono efushikwaaphu; mishia. O bu teke ono b'e gbe bya amaru l'o bu ohu witu. 27 Ya ndono; ndu ejeru nwoke, nwe ufu ono ozi abya asu nwoke ono: 'Nnajiufu; ?to budunua okpobe akpuru witu b'i gharu l'alị ngu ono? ?Nanu ege o du; be ohu iya gbe noduwa iya nu?' 28 Nwoke ono asu ephe: 'L'o kwa onye ohogu iya; be meru iphe ono.' Ndu ono, ejeru iya ozi ono asu iya: '?Epe e-je efeshia ya to?' 29 Nwoke ono asu ephe: 'Wawa! T'ephe haa ya ru; l'ephe -je iya efeshi; be eka a-tsokwa ephe ntso; ephe efeshia witu. 30 Oo ya bu; t'a haa ya t'o tuko vua jeye teke ee-bu witu. Teke ono; ya ekfuru ndu e-bu iya nu t'ephe vuru ụzo chiko ndu onanu bu ohu iya ono; kee l'ukfu l'ukfu t'a kpoo ya oku. Teke e metsuaru; ephe evuta ophu bu witu kuberu iya le mgbabu iya.' "

*Etu, eegude akpuru
oshi mosutadu anma
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)*

³¹ Jisosu abya anmaaru ephe etu odo; su: "L'ege Nchileke e-shi koshi le ya bu eze a-dulephu l'ò bu akpuru mosutadu, nwoke lanu wotaru ghaa l'egu iya. ³² Akpuru iphe ono bu iya katsukpo obu nwirikirikwekwe l'iphe bu akpuru iphe aaku akuku. Obenu l'obuje teke o bya evua; yo kakota iphe bu oshi, aadza adzadza le mgbabu; mbu yo bya aburu eze oshi; k'ophu unwenu, ephe l'eli abyajè bya akpalahaa ekfuna l'ekali iya."

*Etu, eegude iphe
ekoje-buredi anma
(Luk 13:20-21)*

³³ Jisosu abya anmaaru ephe etu odo; su: "L'ege Nchileke e-shi koshi le ya bu eze a-dulephu l'ò bu iphe ekoje-buredi, eeku yisutu, nwanyi hataru nwanshi; gwakobe le ntu iphe eegudeje eme buredi. Iphe ono jiru ekpa mbacha; yo woru iya je edobe; jeye; yo bya ekoo ekoko."

*Jisosu gude etu ezi iphe
(Mak 4:33-34)*

³⁴ Jisosu gude etu etu ege ono; zia ndu ono ozi-oma iya. E too kfuduru ephe okfu; l'e b'ò gude etu. ³⁵ Iphe ono bu k'ophu oo-re; mbu iphe onye nkfuchiru Nchileke kfuru: su:

"Le ya e-gude etu etu ekfuru ephe okfu.

Ya e-kfuru ephe iphe ono,
e shi keshinu mgboko
duberu domita."

*Iphe etu ono, eegude ohu iphe
anmashi ono bu*

³⁶ Ya ndono; Jisosu aparu igwe oha ono haa; bahushia l'ulo. Ndu etsoje uzo iya abyakfutashia ya; bya asu iya: "T'ò konuaru ephe iphe o bu mbu etu ke ohu witu ono t'ò doo ephe enya."

³⁷ Yo su ephe: "Onye ono, agha nebyi iphe, du mma ono bu Abubu-Ndiphe. ³⁸ Ali ono aburu mgboko l'ophu; nebyi iphe ono, du mma ono aburu ndu Nchileke bu eze ephe. Onanu, bu ohu witu ono aburu unwu k'ohogu Nchileke, bu iya bu Ejo Onye ono. ³⁹ Ohogu ono, gharu akpuru ohu witu ono aburu Obutuswe. Teke ono, eebuta iya ebuta ono aburu ege oo-du teke mgboko gvuderu. Ndu, ebu iya nu aburu unwu ojozi-imigwe. ⁴⁰ O bu ege ono, e fekoberu ohu witu; chikoo ya; je akpoo oku ono bu ege oo-du teke mgboko a-gvu. ⁴¹ Abubu-Ndiphe e-zi unwu ojozi-imigwe iya t'ephe chishikota iphe bu ndu ono, kpataru te ibe ephe mee iphe du eji ono; me ndu meru ejo iphe l'ephe ha; ⁴² paru ephe chee l'ò-tata-kfukfu oku. Eke ono; be madzu a-nodu raa ejo ekwa; taa ikireze. ⁴³ Obenu le ndu ophu doberu eka ndoo a-nodu egbu nwijnwii l'ò bu enyanwu l'eke Nna ephe bu eze. T'onye nweru enu-nchi; nukwaa ya!"

*Etu, eegude iphe labu,
vu oke aswa anma*

⁴⁴ Yo su: "Eke Nchileke bu eze du l'ò bu iphe vu oke aswa, e domiru edomi l'egu. Onye lanu eje aphua ya; woru iphe kpuchia ya; teru eswa lashia; je ereshikota iphemiphe obule, o nweru; je azua ali ono."

⁴⁵ Jisosu asu: "Onye maru iphe eke Nchileke bu eze bu; emeje l'ò bu onye agba ike-ike ngho, l'achò okpobe mgbubu, ama mma t'ò zua. ⁴⁶ Yo

phulephu ophu ere ire nshinu; lashia; je ereshikota iphemiphe obule, o nweru; je azua ya.”

Etu, eegude ntofu anma

⁴⁷ Jisosu asukwaphu: “L’eke Nchileke bu eze dukwa l’o bu ntofu b’a turu l’eze enyimu; yo je anmakotsua igweligwe ema, du iche iche. ⁴⁸ Ema ono ejilephu ntofu ono; b’a bya akpua ya; kpufuta eli nggodo. A bya anodu l’eli nggodo ono; foy ya; foshia ndu ophu du mma ye le nkata; kporu ndu ophu du eji je enfushia. ⁴⁹ Ege ono; be oo-du teke mgboko a-gvu. Unwu ojazi-imigwe a-lufuta; bya afoo ndu ejo iphe l’eke ndu doberu eka ndoo no; ⁵⁰ je achiru ephe ye l’o-tata-kfukfu oku. Eke ono; be madzu a-nodu raa ejo ekwa; taa ikireze.”

Iphe ophungu; me akahu iphe

⁵¹ Jisosu aji ephe: “?O kwa l’iphe ono, ya ekfu ono doru-a unu enya?” Ephe asu iya: “Iye!”

⁵² Yo su ephe: “Oo ya bu l’iphe bu onye majiru ekwo okfu Nchileke enya; bya aburu onye kwetawaru le Nchileke bu eze iya; be dulephu l’o bu nwoke, nwe oke-ufu, achikoje iphe ophungu; me akahu iphe gwoshia l’ulo iya eke o doru eku iya, du mkpa.”

*Aajika Jisosu le Nazaretu
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ Jisosu anmashibebetsua etu ono; shi l’eke ono lufushia. ⁵⁴ Yo buru iya ola mkpukpu iya. Yo rua; tugbua jeshia l’ulo-ndzuko ndu Ju; wata ephe ozi iphe. Yo zia iphe ono k’ophu o du ndu no l’eke ono biribiri; ephe ajilaha: “?Bu awe; be oke mmamiphe; me iphe-ophulanya owaa, oomeebe owaa shi iya? ⁵⁵ ?To budunua ya bu nwatibe kapyinta? ?To budunua Meri bu ephe nne iya? ?To budunua Jemus; me Josefu; me Sayimonu; me Judasu bu unwunne iya? ⁵⁶ ?Ayi l’unwunne iya ke unwanyi l’ephe ha te budunua l’eke-a? ?Awe b’o shi mutatsua egbe iphe owaa?”

⁵⁷ Ehu agbanwuhu ephe oku; ephe ajikawaphu okweta iphe ookfu.

Jisosu asu ephe: “Onye nkfuchiru Nchileke; be aakwabejekwaru ugvu l’ekemeke obule; gufukwaphu le mkpukpu iya; me l’ufu iya.” ⁵⁸ To duhe igweligwe iphe-ophulanya, Jisosu mekwaduru l’eke ono; ke l’ephe ta chiduru ukfu kwee ya.

14

*Eebuta Jonu Baputizimu ishi
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

¹ To du iya bu; yo be teke ono; Herodu, bu o-chi-oha Galili anua udu Jisosu; ² bya asu ndu ejeru iya ozi: “M’o kwa Jonu Baputizimu shi l’onwu teta nodu ndzu odo. L’o ya meru iphe oduje ike emeshibebe igweligwe iphe-ophulanya ono.”

³ Iphe meru nu bu l’o nweru teke Herodu shi zia t’e gude Jonu kee ya egbu; ye iya l’ulo-mkporo l’okfu eka Herodiyasu. Herodiyasu ono bu nyee Filipu. Filipu abukwanuru nwanne Herodu. ⁴ Ishi iya aburu le Jonu shi asuje Herodu l’iphe o meru ta dukwa mma; l’o nataru nwanne iya nyee ya; lulaha. ⁵ Yo shi du Herodu ke t’o gbua Jonu; obenu l’o shi atsü oha egvu; l’eke onyemonye kfukotaru le Jonu bu onye nkfuchiru Nchileke.

⁶ Ya ndono; yo rua mboku, Herodu emeje eswe-iphe, e gude anyata mboku, a muru yebe Herodu; nwatibe Herodiyasu ke nwananyi abya etee

egvu l'ifu ndu ono, byaru eswe-iphe ono. Yò tsòq Héřòdu ẹna; tsòtabe iya ⁷ k'ophu o kweru nwamgbòko onò ụkwa; riru angụ ye iya: "L'iphe ọ sụkpòoru tẹ ya nù iya; bẹ ya a-nù iya."

⁸ Ya ndono; nne nwamgbòko ono ezi iya; yo je asụ Héřòdu: "L'iphe dù iya mma bụ t'e gburu ishi Jónu Baputizimu ye lẹ nwefere pẹe ya nta-a."

⁹ Ẹhù adanwùhulephu eze, bụ Héřòdu. Obenu lẹ k'ophu o kwewaru ụkwa; riwa angụ ye iya l'ifu edzudzu ọha ono, byaru iya eswe-iphe ono; yò sù t'ò menua lẹ kẹ nwamgbòko ono. ¹⁰ Yo ziwaphu; e je ebuta Jónu ishi l'ulo-mkpòro; ¹¹ woru ye l'efere; paru iya pẹe nwamgbòko ono. Nggbue nwamgbòko eworu iya nù nne ya. ¹² Ndu etsoje ụzò Jónu abya apata ogwo-ẹhù iya je elia. Ẹphe emeebe; je akòoru Jisòsu iphe, meru nù.

Jisòsu anụ ụnu madzụ iri ẹbo

l'ụkporo madzụ iri nri

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jón 6:1-14)

¹³ Jisòsu anụlephu iphe ono, meru nù ono; shi ẹke ono gude ụgbo tughua jeshia ẹke ọ nò nwenkinyi iya. Ndu ono anụlephu lẹ Jisòsu tughuwaru; wufu; shi lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu gude ọkpa tsortu iya. ¹⁴ Jisòsu eshi l'ụgbo ono lufuta bya aphua igweligwe ndu, dọru l'ẹke ono; imiko ẹphe egude iya. Yo mee; ẹhù adụ ndu ọphu iphe emetsua mma.

¹⁵ A nọnyaa l'uzò urẹnyashi; ndu etsoje ụzò iya abyakfuta iya; bya asụ iya: "?! marua l'ẹ to nwedu ndu bu l'ẹke-a; nchi ejihuwa. Ọphu t'ị sù nduwa, zaru ẹge-a t'ẹphe bahugbaa l'edukfu l'edukfu-a; je akpata nri, ẹphe e-ri."

¹⁶ Jisòsu asụ t'ẹphe be jeshiru abahụ; sụkwaphu ẹphe: "Unubedua; unu nnu ẹphe nri; t'ẹphe ria."

¹⁷ Ẹphe asụ iya: "L'iphe ẹphe gude l'ẹke-a bụkwa ishi buredi ise; mẹ ẹma labụ nkinyi iya."

¹⁸ Yò sù ẹphe t'ẹphe chitaru iya ẹya l'ẹke-a. ¹⁹ Yò bya asu igweligwe ndu ono t'ẹphe nòdugbaa anòdu l'alì l'ẹke ono, ẹwu dù nwa kirikiri ono. Jisòsu achita ishi buredi ise ono; mẹ ẹma labụ ono; palia ẹnya imeli; kele Nchileke ekele kẹ nri ono; washija ya; woru iya nù ndu etsoje ụzò iya. Ẹphe eje ekeshiaru igweligwe ndu ono. ²⁰ Onyenonu ataa ya; nyaa onwiya kingu. Ndu etsoje ụzò iya abya atutua ibiribe buredi; mẹ ẹma ono, bụ ndu ọphu e riphodoru eriphodo. Yo ji nkata-ivu iri l'ẹbo. ²¹ Unwoke, tso lẹ ndu taru buredi ono; bẹ ruru ụnu unwoke iri l'ẹbo l'ụkporo unwoke iri;* kpachikwa ụnwanyi; mẹ ụnwegirima.

Jisòsu eje ije l'eli mini

(Mak 6:45-52; Jón 6:15-21)

²² Jisòsu asuwaphu ndu etsoje ụzò iya t'ẹphe bahù l'ụgbo; vuru iya ụzò tughua oje azụ eze ẹnyimu azụ iya ọphu; tẹ yẹbedua jeodu je ekfuru ndu ono t'ẹphe lashiwaru. ²³ Yò sutsua t'ẹphe lawaru; bya atughua jeshia l'ugvu nkinyi iya okfuru nù Nchileke. Yo be l'urẹnyashi; yò nòdukwadua l'ugvu ono nkinyi iya; ²⁴ ụgbo ono anòduwanu l'echi eze ẹnyimu ono. Pherephere eshi ẹphe ishifu; gude eyii-mini byakfutashia ẹphe. Yo mee; ọkpò ụgbo ono atsulahaa ẹphe l'ẹhù. ²⁵ Iphe ọha-ẹnu anòdulephu l'ifu; Jisòsu ejeru ije l'eli mini eze ẹnyimu ono jekfushia ẹphe. ²⁶ Ẹphe aphule iya phụ l'ẹke ooje ije l'eli mini ono; ẹhù anmalahaa ẹphe anmanma; kẹ l'ẹphe tubesu l'ọ bụ maa. Ẹphe atsùhu egvu; wata ochi mkpu.

* 14:21 14:21 Iphe ọ bụ bụ 5,000.

²⁷ E ji ekfu-a; Jisòsu asù ẹ̀phe: “T’obu shihu unu ike; l’ò kwa yẹ̀bedua. Unu ba tsùshi egvu!”

Pyita eje ije l’eli mini

²⁸ Pyita asù iya: “Nnajiufu; ọ -bùruphu nggu l’oswiya; kfunuru iya tẹ ya nyibata l’eli mini-wa; byakfuta ngu.”

²⁹ Jisòsu asù iya: “Byanu.” Ya ndono; Pyita enyifuta l’ugbo ono; jeru ije l’eli mini ono jekfushia Jisòsu. ³⁰ Ono ọ phùru eze eyii-mini ono, atù nu ono; yọ tsùlahaa egvu; watawaphu ọ̀da omi lẹ̀ mini ono. Yọ rashia: “Nnajiufu; dzọ ya!”

³¹ Jisòsu amachiwaphu ẹ̀ka; selita iya; sù iya: “Oo-wa! Ekwekwe nke ngu apaa nwanshì. ?Bù ngunu kparu iphe i gbe bọlahaa obu ẹ̀bo?”

³² Yẹ̀le Pyita abya abahù l’ugbo ono; oke phẹ̀rẹ̀phẹ̀re ono ebuhuwaphu.

³³ Ndu ono, etsojẹ ọ̀zo iya, nọ l’ugbo ono abya abaarù iya eja; sù iya: “Ọ̀ buphu nggu bù Nwatibe Nchileke l’oswiya.”

Jisòsu agwọ ndu iphe eme lẹ̀ Genésaretu

(Mak 6:53-56)

³⁴ Ẹ̀phe adaghatsulephu mini ono; bya alufuta lẹ̀ Genésaretu. ³⁵ Ndu ẹ̀ke ono ahùbewaphu Jisòsu ama; mewaphu; nzi ejegbaru l’obutobu l’ẹ̀ke ono; e dutashiaru iya iphe bù ndu iphe eme l’ẹ̀phe ha. ³⁶ Ẹ̀phe arọ̀ ya t’o kwe t’ẹ̀phe byikpoonu ẹ̀ka m’o -ruhuru; ọ̀ bùru l’ọ̀nu uwe iya. Iphe bù ndu byiru ẹ̀ka l’ọ̀nu uwe iya ono adùkota mma.

15

Ome-l’alì ndiche ndu Ju

(Mak 7:1-13)

¹ Ya ndono; yo nweru ndu Fàrisii mẹ̀ ndu ezije ekemu, shi Jerúsalemu byakfuta Jisòsu; bya aji iya: ² “?Bù ngunu kparu iphe ndu etsojẹ ọ̀zo ngu emebi ome-l’alì ọ̀phu shiru ndiche ayi phẹ̀ l’ẹ̀ka? ?Ngunu meru iphe ẹ̀phe ta akwojedu ẹ̀ka akwokwọ̀; tẹ̀manu ẹ̀phe eride nri?”

³ Jisòsu asù ẹ̀phe: “?Bù ngunu meru iphe unu paru ome ekemu, Nchileke sùru t’ẹ̀ meje haa; melahaa ome-l’alì ọ̀phu unu ezi l’onwunu? ⁴ Nchileke tùru ekemu; sù: ‘Kwabẹ̀ nne lẹ̀ nna ngu ugvu;’ sùkwaphu: ‘Onye phuru nne iya; m’ọ̀ bù nna iya iphu t’ẹ̀ gbua ya egbugbu.’ ⁵ Ọ̀ -bùru l’unu sùru: ‘L’iphe bù onye sùru nne lẹ̀ nna iya l’iphe ya ge e-gùde yeru ẹ̀phe ẹ̀ka; bẹ̀ buakwa iphe ya nùru Nchileke;’ ⁶ bọnu iya bù l’onye ono ta gbahẹ̀du t’ọ̀ kwabẹ̀ nne lẹ̀ nna iya ugvu. Unu egude omẹ̀ ome-l’alì unu; mee okfu Nchileke; yọ̀ bùru iphe mmanu. ⁷ Unubẹ̀ o-kfuru-iche-eme-iche-wa! Azáya, bù onye nkfuchiru Nchileke kfuleruphu ẹ̀ge unu dù teke ono, o kfuchiru Nchileke; sù:

⁸ “ ‘Ndu-a bùlekwa aaja eli ọ̀nu; bẹ̀ ẹ̀phe ajajẹ̀ yẹ̀be Nchileke; obu ẹ̀phe nọ̀kwaru ote-ẹ̀nya.

⁹ Eja, ẹ̀phe abaru iya bù iphe iphòró. Ẹ̀phe wotaru ekemu ọ̀phu madzù meberu l’ẹ̀zi t’ẹ̀ tuje iya ekemu Nchileke.’ ”

Iphe emerushije madzù

(Mak 7:14-23)

¹⁰ Jisòsu abya ekukoo madzù l’igwe; sù ẹ̀phe: “Unu ngabẹ̀ru iya nchì; k’ọ̀phu iphe e-do unu ẹ̀nya. ¹¹ Ẹ̀ tọ̀ bọ̀kwa iphe madzù eri l’ọ̀nu emerushije

onye ono. Ọ kwa iphe shi madzụ l'obu lufuta iya l'onu bu iphe emerushije iya nu."

¹² Ya ndono; ndu etsoje ụzo iya abya asụ iya: "Ị marua le ndu Fárisii; be ehu shi eghu eghughu l'iphe ono, i kfulu ono?"

¹³ Yọ sụ ephie: "Iphe bu oshi, e-ta budu Nna iya k'imigwe gude eka iya dzabe iya; be ee-fefukwa efefu. ¹⁴ Unu paruru ephie haa; l'ephe bu ndu ishi, akpu ndu ishi. Onye ishi -kpuru onye ishi ibe iya bunu iya bu l'ephe a-tukokwa nwulahu le nsu."

¹⁵ Pyita asụ iya: "Kõnuaru ephie iphe okfu ono, i kfulu ono bu."

¹⁶ Jisọsu asụ ephie: "Unu te nwekwaphu uche too? ¹⁷ ?Unu ta madu l'iphe eeri eriri bu l'onu; be ooshije bahụ madzụ l'ephe. Yo shi eke ono; a nyifu iya. ¹⁸ Obe iphe shi l'onu madzụ lufuta bu obu b'o shi iya; buru iya emeruje madzụ. ¹⁹ Ọ bu l'obu madzụ; be ejo oriri eshije, akpataje ogbu madzụ; ori ogori; ome ke nwanyi me ke nwoke; ozi iphura; odzu ejo-ire; me okfurushi madzụ. ²⁰ Ọ bu iphe ono emeruje madzụ. Ogude eka, e ta kwodu akwokwo eri nri te emerujekwa madzụ."

*Ekweta Nwanyi, e-ta budu onye Ju
(Mak 7:24-30)*

²¹ Jisọsu egbeshi l'eke ono; jeshia ali, no-pheru Táya me Sayidónu mg-burumburu. ²² A bya amaru; nwanyi Kénanu, bu l'eke ono abyakfutashia ya; bya echia mkpu; sụ iya: "Nnajiufu! Nggube o-shi-l'eri Dévidi; te imiko iya du ngu ru. Le nwatibe iya ke nwanyi; be ogvu bu l'ehu; gude iya l'agwa iya ochi."

²³ Obenu le Jisọsu te yeduru iya onu. Ndu etsoje ụzo iya abya arọ Jisọsu; sụ iya: "Tọ chifunu nwanyi-a, etsophe ephie; l'arachi ephie nchi-wa."

²⁴ Jisọsu asụ ephie: "Le to nwekwa eke odo, Nchileke ziru iya te ya jee; gbahaa te ya jee ke ndu Ízurelu, bu ndu ophu du l'ọ bu unwu aturu, tufashihuru etufashihu."

²⁵ Nwanyi ono abya adaa pee l'ifu Jisọsu; sụ iya: "Nnajiufu; byiko; yeru iya ru eka."

²⁶ Jisọsu asụ iya: "E to dukwa mma t'e wota nri, a ga nu unwegirima; nu unwu nkuta."

²⁷ Nwanyi ono asụ iya: "Nnajiufu; ọ bua ege ono b'ọ du; obu; me nkuta erijekwaa eviriva nri ophu dashiru nu teke onye nwe iya nu eri nri."

²⁸ Jisọsu asụ iya: "Oo-wa! Nggube nwanyi owaa; ekwekwe nke ngu apaa! Ọ kwaphu ege oogu ngu; be Nchileke e-meru ngu." Teke onophu; ada nwanyi ono aduwaphu mma.

Jisọsu agwo ndu iphe eme

²⁹ Jisọsu eshi eke ono tugbua odo tsoru iku Eze Enyimu Gálili ogologo. Yo jenyaa; bya enyihu eli ugvu; je anodu anodu. ³⁰ Tọ du iya bu; igweligwe madzụ awuru byakfutashia ya; dutsuaru ndu ngvuru; ndu ehu te dzudu oke; ndu ishi; ndu e-te ekfudu okfu; mewaru igweligwe ndu odo. Ephie abya achiru ephie doo Jisọsu le mgboro okpa; yo mee ephie; ephie akrohukota. ³¹ Ya ndono; iphe ono adukota igwe ndu ono biribiri; l'ephe phuru ndu e-te shidu ekfu okfu; ephie ekfulahaa okfu; ndu ehu te shidu dzua oke; ehu edzukota ephie oke; ndu ngvuru ejelahaa ije; ndu ishi aphulahaa ụzo. Ephie ajalaha Nchileke ndu Ízurelu ajaja.

*Jisòsù anù unu madzù iri nri**(Mak 8:1-10)*

³² Ya ndono; Jisòsù ekua ndu etsoje ụzo iya; sù ẹ̀pẹ̀: “Imiko igweligwe ndu-a ụ̀kwá iya; l'ẹ̀ke yẹ̀lẹ ẹ̀pẹ̀ nọ̀waru abalí ẹ̀to nta-a; tọ̀ dú iphe ẹ̀pẹ̀ gude, ẹ̀pẹ̀ e-ri. Ya ta asù-ghekwanu ẹ̀pẹ̀ t'ẹ̀pẹ̀ swírù ẹ̀gù lashia; odumeka; bẹ̀ ẹ̀pẹ̀ a-dashíkwa mbà l'esu-ụ̀zo.”

³³ Ndu etsoje ụ̀zo iya asù iya: “?Bù awe l'echi-ẹ̀gù l'ẹ̀ke-a; bẹ̀ ẹ̀pẹ̀ a-phù buredi ọ̀phu e-dzu mkporo-ọ̀ha-wa eriri?”

³⁴ Jisòsù aji ẹ̀pẹ̀: “?Bù ishi buredi ole; bẹ̀ unu gude?”

Ephe asù iya l'ọ̀ kwa ishi buredi ẹ̀saa; ọ̀waa nwa ẹ̀ma, haru yírù iya nù.

³⁵ Yọ̀ sù ọ̀ha ono t'ẹ̀pẹ̀ nọ̀shia l'ali. ³⁶ Yọ̀ bya achíta ishi buredi ẹ̀saa ono; ọ̀waa ẹ̀ma ono; bya ekele Nchileke ekele; bya eworu iya washia; chẹ̀e ndu etsoje ụ̀zo iya. Ndu ono, etsoje ụ̀zo iya ono eworu iya keeru igweligwe ndu ono. ³⁷ Ephe l'ẹ̀pẹ̀ ha atọ̀ko rijishikota ẹ̀pho. Ndu etsoje ụ̀zo iya abya atútua ibiribe buredi ono ọ̀phu wudurunu; yọ̀ jí nkata-ivu ẹ̀saa. ³⁸ Ndu riru nri ono dú unu unwoke ugbo iri;* a gúfukwa unwanyi; mẹ̀ unwegirima.

³⁹ E metsua; yọ̀ sù ndu ono t'ẹ̀pẹ̀ lawaru; kfutsua ẹ̀ge ono; bya abahù l'ugbo; yọ̀ búru iya oje Magádanu.

16*Ndu Fárisii ekfù tẹ̀ Jisòsù meeru ẹ̀pẹ̀ iphe-ọ̀phulenyà**(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)*

¹ Ndu Fárisii; mẹ̀ ndu Sádusii abyakfuta Jisòsù t'ẹ̀pẹ̀ gude okfù hata iya l'onya. Ephe asù iya t'ọ̀ menuaru ẹ̀pẹ̀ iphe, e-koshi l'ọ̀ Nchileke ziru iya l'oswiya. ² Yọ̀ sù ẹ̀pẹ̀: “Ọ̀buje teke ọ̀ bú l'urẹ̀nyashi; bẹ̀ akpamigwe chahuru róbóngu; unu asù: 'L'uboku a-ụ̀kwá mma echile.' ³ Teke ọ̀ bú l'utsu; unu asù: 'L'igwe e-phekwa phẹ̀pẹ̀hẹ̀; chía oje mini ntanu; okfù l'igwe ruru eruru jí ali.' Keshinu unu amajeru kọ̀ ẹ̀ge uboku a-dù teke unu luru ẹ̀nya l'akpamigwe; ?nanu ẹ̀ge e meru; unu ta dú ike ọ̀ko iphe ọ̀ bú mbù iphe, emegbaa l'ogbo nta-a. ⁴ Ogbo nta-a pakpokwaarù eji; ẹ̀pẹ̀ tẹ̀ kwe nọ̀pyabe Nchileke l'ẹ̀ka. Ephe achọ̀ iphe-ọ̀phulenyà, e-koshi l'ọ̀ Nchileke ziru yẹ̀be Jisòsù tẹ̀ ya bya; ọ̀bu l'ẹ̀ tọ̀ ụ̀kwá iphe-ọ̀phulenyà, e-koshi ẹ̀pẹ̀ iphe ono; gbahaa iphe, meru l'ẹ̀hu Jona.”

Yọ̀ kfuebe ẹ̀ge ono; paru ẹ̀pẹ̀ haa; tųgbua.

*Onma ọ̀kwa lẹ̀ k'ẹ̀jo nzizi**(Mak 8:14-21)*

⁵ Ndu etsoje ụ̀zo Jisòsù erua azù eze ẹ̀nyimu azù iya ọ̀phu; bya anyata l'ẹ̀pẹ̀ zaharu ogude buredi. ⁶ Jisòsù asù ẹ̀pẹ̀: “Unu kwabekwa ẹ̀nya; zejekwaarù t'iphe ekoje-buredi ndu Fárisii; mẹ̀ kẹ̀ ndu Sádusii; be emebyi unu.”

⁷ Ephe awata okfuru ibe ẹ̀pẹ̀; sù: “?M'ọ̀ kwa l'ẹ̀pẹ̀ t'egudedu buredi; bẹ̀ ookfù ẹ̀ge ono.”

⁸ Jisòsù amawaruphu iphe ẹ̀pẹ̀ ekfù; sù ẹ̀pẹ̀: “Oo-wa! Ekwekwe nk'unu apaa nwanshí! ?Ngunu meru iphe unu ekfugbaarù ibe unu l'unu t'egudedu buredi? ⁹ ?To dokwaphu unu ẹ̀nya? ?Unu ta nyatadu ẹ̀ge ya shi wota ishi buredi ise kedzuru unu madzù iri l'ẹ̀bo l'ukporo iri tọ̀? ? Bù nkata-ivu ole; bẹ̀ unu tųtu-jiru ọ̀phu e riphodoru eriphodo? ¹⁰ ?Unu ta nyatakwapuhù kẹ̀ ishi buredi ẹ̀saa ono, ya kedzukwaruphu unu madzù

* **15:38** 15:38 Iphe ọ̀ bú bụ̀ 4,000.

iri ono? ?Bù nkata-ivu ole; bè unu tutujikwaruphu ọp̄hu e riphodoru eriphodo? ¹¹?Nanù ẹge e meru; bè unu ta madu l'ẹ tọ bọdu okfu buredi; bè ya ekfuru unu teke ono, ya sùru unu: "T'unu zejekwaaru iphe ekoje-buredi ndu Fárisii; mę kę ndu Sádusii; t'ẹ b'o mebyi unu." "

¹²Tọ dọ iya bọ; ẹp̄he abya amawaruphu l'ẹ tọ bọdu iphe, ekoje buredi b'ọ kfuḅe ọswa ekfu t'ẹp̄he kwabẹkwaru ẹnya iya; l'ip̄he ọ sùru t'ẹp̄he zejekwaaru bọ iphe ndu Fárisii; mę iphe ndu Sádusii ezi.

*Pyita ekfu onye Jisọsu bọ
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³Ya ndono; Jisọsu p̄he abya erua ibiyiya kę Sizariya Filipayi. Yo jilaha ndu etsoje ọzo iya: "?Bù onye; bè aasujẹ lẹ yẹbe Abubu-Ndiphe bọ?"

¹⁴Ẹp̄he asù iya: "L'o nweru ndu asujẹ l'ì bọ Jọnu Baputizimu; ndu asù l'ì bọ Eláyija; ndu asù l'ì bọ Jeremáya; ndu asù l'ì bọ onye lanù lẹ ndu nkfuchiru Nchileke."

¹⁵Yọ jì ẹp̄he: "Unubẹdua; ?unu sùkwanuru lẹ ya bọ onye?"

¹⁶Sáyimonu Pyita asù iya: "Ọ bọ nggu bọ Kuráýisutu ọbu, bọ iya bọ Onye Ndzọta ono, bọ Nwatibe Nchileke ono; mbù Nchileke ono, nọ ndzu ono."

¹⁷Jisọsu asù iya: "Ọnu-ọma bọ kę nggube Sáyimonu Jona! L'ẹ tọ bọkwa madzù meru t'ì maru oswi-okfu ono. Ọ kwa Nna iya ọp̄hu bu l'imigwe meru t'ì maru iya. ¹⁸Tẹ ya karu ngu: Ọ bọ nggu bọ Pyita, bọ iya bọ mkpuma; ọ bọ l'eli mkpuma-wa; bè ya a-kpù chọchi iya. Ẹ tọ nwedu m'ọ -ruhuru; ọ bọru anwùhu, a-dù ike mebyia ya. ¹⁹Ya a-nù ngu ire-igodo kę eke Nchileke bọ eze."

²⁰Jisọsu ekfuebe ẹge ono; bya asù ẹp̄he t'ẹ b'ọ dukwa onye ẹp̄he e-kfuru l'ọo ya bọ Kuráýisutu ọbu, bọ iya bọ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ọkwa iya ono.

*Jisọsu ekfu lẹ ya e-je
iphe-ẹhuka; nwùhu*

(Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)

²¹Jisọsu adube teke ono kfulahaaru ndu etsoje ọzo iya; sù: "Lẹ ya jefutajekwa Jerúsalemu; jekwaaphu iphe-ẹhuka, ha igwe l'ẹka ndu bọ ọgurennya; mę l'ẹka ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę l'ẹka ndu ezije ekemu; ẹp̄he eworu iya gbua. Ya -nọlephu abalì ẹbo; k'ẹto; Nchileke emee ya; ya eshi l'onwu teta; bya anọdu ndzù ọdo."

²²Pyita ekuchi iya ekuchi; balahaaru iya mba; sù iya: "Tuswekwa; Nnajiufu! Ọwaa te emekwa ngu."

²³Jisọsu aghachiwaphu; sù Pyita: "Gbeshi iya l'ifu; nggube Sétanu-a. Ọ kwa ọkfu b'ì bọ; l'anọchi iya ọzo. Uche ngu bọkwa uche kę madzù; ẹ tọ bọkwa kę Nchileke."

Otsọ Jisọsu

²⁴Tọ dọ iya bọ; Jisọsu asù ndu etsoje ọzo iya: "Ọ -nweru onye ọ dọ t'ọ bọru onye etsoje iya nù; t'onye ono wofu ẹnya l'ẹhu kę onwiya. T'onye ono vuta oshi-osweru k'onwu iya vuru tsoru iya. ²⁵L'ip̄he bọ onye eme tẹ ya dzọ onwiya ndzù l'onwiya; e-tufukwa ndzù iya. Onye gudekwanu okfu ẹhu yẹbe Abubu-Ndiphe tufaa ndzù iya lẹ mgboko-a e-nweru ndzù gburruru jeye. ²⁶Mbù; ?bù ngunu bọ uru, madzù ritaru m'ọ -nwekotaru iphemiphe ọbule, nọ lẹ mgboko-a; tufaa ndzù iya. M'ọ bọ; ?o nwekpooru

iphe madzú e-gudekpoo gbata ndzú iya; m'o -tufawa iya? ²⁷ Lẹ Abubu-Ndiphe a-bya bya ekpee ndiphe ikpe. Teke oo-bya; bẹ oo-gude ùgvù; l'egbu nwìnwii ẹge Nna iya egbu. Teke ono yele unwu ojozi-imigwe iya ayiru; yọ bya akfua onyemonye obule ugwo ẹge gbaru iphe o meru. ²⁸ Kamenu; tẹ ya kara unu: o nwetsukwaaru ndu, haru vudo l'ẹke-a, ẹ-ta anwuhudu nẹ; gbahaa l'ẹphe phuru teke Abubu-Ndiphe a-buru eze; gude ugu; mẹ ike, dọ biribiri; egbu nwìnwii abya."

17

Jisosu egbu nwìnwii (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Abalì ishingu eswelephu; Jisosu eduta Pyita; mẹ Jémusu; mẹ Jónu, bụ nwunne Jémusu duru ẹphe jeshia l'eli ugu obu, ha l'eli; je anọdu iya nwenkinyi ẹphe. ² Nchileke emee; Jisosu achanwehu l'enya ẹphe. Ifu egbulahaa ya nwìnwii l'ọ bụ ẹnyanwu. Uwe iya achakọta biribiri; l'egbu nwìnwii l'ọ bụ anwu echi-oke-eswe. ³ A bya ele ẹnya; ẹphe aphuwaphu Mósisu; mẹ Eláyija l'ẹke ono; ẹphe lẹ Jisosu l'ekfu okfu. ⁴ Pyita akfulihu; sụ Jisosu: "Nnajiufu; ọ dukwa mma l'ẹphe nọ l'ẹke-a. Teke bụ l'ọ dọ ngu mma; tẹ ya tunua mkpu ẹto l'ẹke-a: nanu nke ngu; nanu kẹ Mósisu; nanu kẹ Eláyija."

⁵ Yọ kpukwaduraa okfu ono l'onu ekfu; urukpu, chageru ucha abya asakputa ẹphe. Olu-okfu eshi l'urukpu ono; sụ: "Owaa bụ Nwata iya kẹ nwoke, ya yeru obu; oomeje; ẹhu atso iya ẹna. Unu nujekwaa iphe ookfu!"

⁶ Ndu ono, etsoje ọzo iya ono anua okfu ono; daa; kpubetsua ifu l'alì; ẹke ẹphe atsu egvu. ⁷ Jisosu abya ebyia ẹphe ẹka; sụ ẹphe: "Unu gbeshi. Unu ba atushi egvu." ⁸ Ẹphe egbeshi; bya achikaa ẹnya; to nwehe onye ọdo, ẹphe phuru; gbahaa Jisosu nwenkinyi iya.

⁹ Ẹphe enyizitate l'ugvu ono; Jisosu ekfushiaru ẹphe ike t'ẹ b'ọ dukwa onye ẹphe e-kfuru iphe ẹphe phuru jeye teke Abubu-Ndiphe e-shi l'onwu teta nọdu ndzú.

¹⁰ Ẹphe ajì Jisosu: "Bụ ngunu meru iphe ndu ezije ekemu asuje lẹ Eláyija; bẹ e-vuoduru ọzo bya?"

¹¹ Yọ sụ ẹphe: "L'ọ bụ oswi-okfu lẹ Eláyija vufutajeodu ọzo bya bya edokwazi iphemiphe obule. ¹² Olobu; tẹ ya kakwaru unu: lẹ Eláyija byahaakwaru; ẹphe ta ma l'ọ bụ iya; gbe woru iya mee ẹge dọ ẹphe mma. Ọ kwaphu ẹge ono; bẹ Abubu-Ndiphe e-shi ẹphe l'ẹka jee iphe-ẹhuka."

¹³ Yọ buru teke ono; bẹ ndu etsoje ọzo iya maru l'onye ookfuru ẹphe okfu iya sụ l'ọ byawaru; bẹ bụ Jónu Baputizimu.

Jisosu agwo nwata nwoke, ogvu bu l'ehu (Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ẹphe alatashia azu l'ẹke ikpoto ndu ono nọ; nwoke lanu abyakfuta Jisosu; bya ebyishi iya ikpere l'ifu; sụ iya: ¹⁵ "Nnajiufu; phuaruru nwa iya nwoke imiko; lẹ ndakfuku atụ iya; kfubekpo atushi iya ike. Ọ tūwaru iya chee l'ọku; mẹ lẹ mini ugbo olemole. ¹⁶ Ya edutawaru iya ndu etsoje ọzo ngu; ẹphe ta dọ ike mee ya t'ọ dọ mma."

¹⁷ Jisosu asu ẹphe: "Oo-wa! Unubẹ ogbo nta-a; ndu ejo okpoma, ẹ-te nwedu iphe unu ekwetaje-wa! Bụ teke ole; bẹ yele unu a-nọta-be jeye?"

?Teke ole; be ya a-tatabekpooru unu nshi jeye? Unu dutaru iya eya l'eké-a." ¹⁸ Ya ndono; Jisòsu abya abaaru oḡvu ono mba; oḡvu ono aparu nwata ono haa. Shita teke ono; nwata ono aduwaphu mma.

¹⁹ E meebetsua; ndu etsoje uzo Jisòsu abyakfutashia Jisòsu teke o nò nwenkinyi iya; bya aji iya iphe meru iphe epe ta dudu ike chifu oḡvu ono?

²⁰ Yo sù epe: "L'ò bụ l'ekwekwe unu ha nwanshì kparu iya. Kamenu; te ya karu unu: Ekwekwe unu -habekpoonu nshinu l'ò bụ nwa irikirikwekwe akpuru mosutadu; be unu a-sukwa ugwu-wa: 'Ugwu; foto onwongu l'eké-a je edobe l'ekaphu!' yò folinuaphu onwiya. E to nwedu iphe a-kpò unu eka ememe! ²¹ O kwaphu oswi aswisi; ekfu anu Nchileke; be ee-gude chifu egbe oḡvu ono. E to nwekwa iphe odo, e-meghe iya nu."

Jisòsu ekfu k'anwuhu iya odo
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

²² Yo be ujiku lanu; ndu etsoje uzo Jisòsu edzukobe l'ekalanu le Gálili; Jisòsu asu epe: "Abubu-Ndiphe; be ee-mekochaa kpuru ye ndiphe l'eka; ²³ epe eworu iya gbua. O -noo abali ebo; k'eto; Nchileke emee ya; yo shi l'onwu teta bya anodu ndu odo." Aphu iphe ono, o kfuru ono akfubekpoo osha rua epe l'ehu.

Otu akiriko eze-ulo Nchileke

²⁴ Teke Jisòsu; me ndu etsoje uzo iya ruru Kapaniyomu; be ndu akiriko eze-ulo Nchileke byakfutaru Pyita; bya aji iya: "?Otuje akiriko eze-ulo Nchileke mbu onye ezije unu iphe?"

²⁵ Pyita asu epe: "?O buru-abu?"

Pyita abatalephu l'ulo; onye odungu, kfuru okfu aburu Jisòsu. Yo sù Pyita: "?Nanu ege o du ngu; Saiyimonu; ?o du ngu l'ò bụ ndu ole; be atuje akiriko; m'ò bụ utu mmanu odo; nu ndu eze ke mgboko-wa? ?Bụ ndibe ndu eze; to ndu odo?"

²⁶ Pyita asu iya l'oo ndu odo.

Jisòsu asu iya: "Oo ya bụ le ndibe ndu eze ta yidu iya. ²⁷ Olobu t'e b'ò du l'ayi enge epe eka l'ishi; tugbua; jeshia ikokoro l'eze enyimu. Iphe, bụ ema odungu, vu uzo loo ikokoro ngu; nmata iya. Teke i wofutaru iya; nggu anyahaa ya onu. Ii-phu-a okpoga, e-dzu akiriko nggu l'iya l'onu iya ono. Wota iya; je atya ya."

18

Onye katsukpo nu
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Teke ono kwaphu; ndu etsoje uzo iya abyatashia; bya asu iya: "?Bụ onye a-katsukpo nshinu l'eké Nchileke bụ eze?"

² Jisòsu abya ekua nwata nshiji; duta iya dobe epe l'ifu; ³ bya asu epe: "Kamenu; te ya karu unu: O -budu l'unu gbanweru bya adu l'ò bụ unwegirima; be unu ta abyakwa bya abahu l'eké Nchileke bụ eze.

⁴ Iphe bụ onye wozitaru onwiya ali bya adu l'ò bụ nwata nshiji-wa; be bụ iya katsukpo nshinu l'eké Nchileke bụ eze. ⁵ Onye gude epha yebe Jisòsu nabata nwata nshiji, ha ege-a; be buakwa yebedua; be onye obu nabataru."

Okwa k'ome iphe du eji
(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ “Onye kpatakwanuru tẹ onye lanu l'unwegirima-a, wowaru onwephe ye iya l'ẹka-a shiswee ọzo ono b'ọ ga akakwaru mma l'a pataru o-ji-l'ẹka mkpuma, ha nshinu; nmaa ya l'olu; je enwuru chee l'ebo eze ẹnyimu. ⁷ Nshọo unubẹ ndiphe! Kẹ l'iphe, jiru mgboko bu iphe aloje madu eye l'ome iphe du ẹji. E tọ dukwa ege e meru; iphe a-nodu e-se t'ọ loru madu ye l'ome iphe du ẹji ta anọ. Obenu; nshọo onye ophu egbe iphe ono e-shi l'ẹka!

⁸ “O -buru l'ọ bu ẹka ngu m'ọ bu okpa ngu akpataje ngu ome iphe du ẹji; bufu l'iya phu; tufaa! O gbe ka mma li bu mkpuruku ẹka; m'ọ bu buru ngvuru; bahukpoonu l'okpuberu ndu; karia l'ẹka ngu labu; m'ọ bu okpa ngu labu dzuru ngu oke; e nwuru ngu chee l'oku, e-ta nyihudu anyihu gbururu jeye. ⁹ O -buru l'ọ bu ẹnya ngu akpataje t'i mee iphe du ẹji; swofuta l'iya phu; tufaa! O kakwa mma l'i gude ẹnya lanu bahukpoonu l'okpuberu ndu; karia l'ẹnya labu dzuru ngu oke; e chee ngu l'oku alimaa.”

*Etu, eegude aturu, jephuhuru ejephuhu anma
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ “Unu kwabekwa ẹnya t'ẹ b'ọ du teke unu a-su l'unu ta agubedu ẹgirima-wa iphe. Tẹ ya karu unu: l'unwu ojozi-imigwe ephe anojekwa l'ifu Nna iya, bu l'imigwe mkpurumkpuru. ¹¹ Abubu-Ndiphe byaru odzota ndu, phuhuru ephuhu.

¹² “?Nanukwanu ege o du unu? O -buru l'o nweru onye nweru ukporo aturu ise; nanu ejephuhu; ?to hadu ukporo eno l'iri 'e tete ophu l'ugvu l'ẹke ono; jeshia ocho onanu, jephuhuru ejephuhu ono. ¹³ Kamenu; tẹ ya karu unu: O -phu ya; be oo-kfubekpo oswa tee eswa iya karia ukporo eno l'iri 'e tete ophu, e-te phuhudu ephuhu phu. ¹⁴ Oo ya bu l'ẹ to budu uche-obu Nna unu ophu bu l'imigwe t'o nweru ẹgirima ono; m'ọ bu onye lanu, a-la l'iyi.”

Kẹ nwanna, mesweru nu

¹⁵ “Teke nwanna ngu mesweru ngu; je je ekfuru iya iphe obu, o meru ngu obu. Je ekfuaru iya ẹya l'ẹke nggu l'iya no unu ebo. Teke o nataru iphe i kfuru iya; oo ya bu; nggu amaru le nwanna ngu ono b'i dulatawaru azu. ¹⁶ Teke bukwanu l'ẹ to natadu iphe i kfuru iya; dutafua onye lanu; m'ọ bu umadzu ebo yeru onwongu; k'ophu oo-dukwanu ege okfu Nchileke kfuru iya su: 'L'iphe bu okfu, daru adada; t'ọ bujeru ekebe, umadzu ebo m'ọ bu ẹto l'agba; be ee-gude kfushia ya.' ¹⁷ Teke bu l'ẹ to natakwapu iphe ephe kfuru; wota iya je ekfuaru chochi. Teke e to natakwapu iphe chochi kfuru; oo ya bu; unu eworu iya dobe l'ọ -bu onye ohodo; m'ọ bukwanu l'ọ bu onye ana akiriko.

¹⁸ “Kamenu; tẹ ya karu unu l'unu ha: 'Iphe bu iphe unu keru egbu le mgboko-a b'e keekwaru egbu l'imigwe. Iphe bu iphe unu tofuru l'egbu le mgboko-a b'a tokwaruphu l'egbu l'imigwe.

¹⁹ “Iphe odo, ya ekfuru unu bu l'iphe, bu iphe, unu du ebo nodu le mgboko-a; gude obu lanu kweta; kfuru nu Nchileke; iphe obu; be Nna iya ono, bu l'imigwe ono e-meru unu. ²⁰ Kẹ l'iphe bu ẹke, a du ebo; m'ọ bu ẹto dzukobe; okfu l'ephe bu ndu nk'ia; be ephe l'iya nookwa l'ẹke ono.”

K'onye ẹjo okpoma, ji ugwo

²¹ Pyita abyakfutashia ya bya asu iya: “Nnajiufu; ?bu ugbo ole; be nwanna iya e-meswe iya; ya agukotaru iya nvu? ?Bu ugbo esaa to?”

²² Jisòsu asù iya: “Wawakwa; ẹ tọ bükwa ugbo ẹsaa damu. Ọ bụ ugbo ẹsaa ẹsaa ugbo ukporo ẹto l'iri. ²³ Ọo ya bụ l'ọo ẹge-a; bẹ ọo-dù teke Nchileke e-koshi lẹ ya bụ eze: Ọo-dù l'ọ bụ onye eze, meru tẹ ya gbazia okpoga iya yele ndu ejeru iya ozi. ²⁴ Yọ wata l'iya phụ agbazi; e dutashiaru iya onye ophu ji iya ugwo ukporo-jomu-jomu; ²⁵ ophu nwoke ono 'adudu ike kfa ya. Nnajiufu iya ono asù t'ẹ ree ya; ree nyee ya; mẹ ẹgirimá iya; mẹ iphemiphe ọbule, o nweru; t'a kfa ugwo ono. ²⁶ Nwoke ono aburu pẹ l'alj; byishi ikpere; rọlahaa nnajiufu iya ono; sù iya: 'Nna; taaru nshi; lẹ ya a-kfukotakwa ngu-a okpoga ono l'ọ ha.' ²⁷ Imiko nwoke ono egude nnajiufu iya ono. Yọ paru iya haa; sù iya t'ẹ b'ọ kfùhe iya ugwo ono lẹ phuu; t'o riwa iya ru.

²⁸ “Obenu lẹ nwozi ono gbeshileruphu alufu; je aphua nwozi ibe iya, ji iya ugwo okpoga, ẹ-ta badu ishi. Yọ fuaru onye ono, ji iya ugwo ono; wọ iya l'ẹkpiri; sù iya: 'T'ọ kfa ya ugwo, o ji iya!' ²⁹ Nwozi ibe iya ono adaa pẹ l'alj; l'arọ iya; sù iya t'ọ taaru nshi; lẹ ya a-kfukwa iya ẹya-a. ³⁰ Yọ jika-ghekpo tengu; kpuru iya je atuchia l'ulo-mkporo; t'ọ nọdu l'ẹke ono jeye teke ọo-kfù iya ugwo ono. ³¹ Ndu ozi ibe ẹphe ophunanu aphua iphe meru nu; ẹhu adashia ẹphe kọ. Ẹphe ẹje eworu iya dooru nnajiufu ẹphe ono; dokotaru iya ẹge ọ muru ẹphe l'ọ ha. ³² Ya ndono; nnajiufu ẹphe ono eku iya; sù iya: 'Nggube nwozi-a, ẹjo okpoma egbu egbugbu-wa! ?I phuru-a egbe ugwo, i ji iya; ya ahakotaru ngu iya l'ọ ha; sù t'ẹ b'j kfùhe iya ẹya; okfu l'i roru iya aroro. ³³ ?Tọ gbadu kẹ t'i phuaru madzù ibe ngu imiko ẹge ono, ya phuru ngu imiko ono?' ³⁴ Nnajiufu iya ono egude ẹhu-eghughu kwekputa iya je eye ndu ọgbogu l'ẹka t'ẹphe nua ya aphu jeye teke ọo-kfùebe ugwo, o ji l'ọ ha.

³⁵ “Ọ kwaphu ẹge ono; bẹ Nna iya ophu bu l'imigwe e-me onyemonye ọbule l'ime unu, ẹ-te gudedu obu iya l'ọ ha gvaru nwanna iya, mesweru iya nu nu.”

19

K'ochifu nwanyi (Mak 10:1-12)

¹ Tọ dù iya bụ; Jisòsu ekfuebelephu okfu ono; shi Gálili jeshia ibyiya kẹ Judiya, nọ l'azu Jódanu azù iya ophu. ² Madzù azaa mkpekwo ọ -da; ọ dakoru; wuru tsoru iya. Yo mee; ẹhu adukota ẹphe mma l'ẹke ono.

³ Ndu Fárisii abyaa t'ẹphe gude okfu hata iya l'onya. Ẹphe aji iya: “?Ọ dù mma tẹ nwoke chifu nyee ya; m'o -ruhuru; ngunu mee?”

⁴ Yọ sù ẹphe: “?Unu ta madu l'e deru l'ẹkwo okfu Nchileke sù l'onye meru madzù l'odungu bụ nwoke lẹ nwanyi b'o meru ẹphe; ⁵ metsua bya asù ẹphe: 'Ọo ya meru iphe nwoke a-ha nne iya; haa nna iya yele nyee ya atugbabe; ẹphe ẹbo ono abya aburu onye lanu.' ⁶ Ẹphe ta abuhedu umadzù ẹbo. Ẹphe bwa onye lanu. Ọo ya bụ; iphe Nchileke gudewa ẹka iya tugbabe nanu; t'ẹ b'o nwekwa madzù nwigbaleke-oma, e-kekafu iya nu.”

⁷ Ẹphe asù iya: “?Ngunu meru iphe Mósisu turu ekemu; sù: 'Tẹ nwoke, byajeru ochifu nyee ya vujeoduru ọzo dee ẹkwo nu nwanyi ọbu lẹ ya ta aluhedu; tẹmanu yọ chifude iya?’ ”

⁸ Jisòsu asù ẹphe: “Ọ bụ okfu l'unu bụ ndu ẹjo okpoma meru iphe Mósisu kweru t'unu chifuje nyee unu. Obenu lẹ shitakpo l'odungu b'ẹ tọ dhaakwa ẹge ono. ⁹ Nta-a bụ iphe ya ekfuru unu bụ l'iphe bụ onye

chifuru nyee ya; je alua ọdo; bukwa ogori; be ọori; a gufukwa le nwanyị ọbu eme k'enyishi eji."

¹⁰ Ndu ono, etsoje ọzo iya ono asu iya: "O -buru ege ono b'ọ du mbu ke nwoke yele nyee ya b'ọ kalekwaphu mma t'a haa k'olu nwanyị le phuu."

¹¹ Yo su epe: "E to buebekwa madu l'ọ ha; be a-du ike maru iphe okfu iya ono bu. Ndu a-du ike maru iphe ọ bu kwaphu ndu Nchileke koshiru iya. ¹² L'iphe kparu iphe madu ta alujedu nwanyị dukwa iche iche. O nweru ndu e-te yeghejedu ime. Yo buru ege ono; be epe du; a ma epe. O nweru ndu bu madu haru epe ahaha. Nweru ndu ophu riburu l'ephe te emedu ke nwanyị; k'ophu epe a-ka ojeru Nchileke ozi ohuma. T'onye maru le ya a-du ike nata okfu ono natakwa iya."

Jisosu agoru unwegirima onu
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ A haru dutatsuaru Jisosu unwegirima nshii t'o biyibegbaa epe aka; kfuru nu Nchileke l'okfu ehu epe. Ndu etsoje ọzo iya abaaru ndu ono, edutaru iya unwegirima ono mba. ¹⁴ Jisosu asu epe: "Unu haa egirima t'ephe byakfuta iya. Unu ba nashishi epe anashi; l'ọ kwa ndu, du ege ono; be eke Nchileke bu eze bu nepepe."

¹⁵ Yo bya ebyibegbaa unwegirima ono aka; meebe tugbua.

Nwata okoro, nweru iphe
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Ya ndono; yo nweru nwoke, byakfutaru Jisosu; bya asu iya: "O-zi-iphe! ?Bu ngunu bu iphe du mma, ya e-me; k'ophu ya e-nweru ndu gbururu jeye?"

¹⁷ Jisosu asu iya: "Bu ngunu meru iphe ikpa iya ishi iphe iphe du mma bu? O buphu onye lanu bu onye dugeru mma nwenkinyi iya. O -buru l'ọ du ngu t'i bahu l'okpobe ndu; nggu emeje iphe ekemu kfuru."

¹⁸ Nwata-okoro ono aji iya: "Bu ekemu ole ndono?"

Jisosu asu iya: "Be egbukwa madu; be erikwa ogori; be ezikwa iphura; ba adzujekwa ejo-ire; ¹⁹ kwaberu nne le nna ngu ugwu; nggu eyeru madu ibe ngu obu ege i yeru onwongu."

²⁰ Nwata-okoro ono asu iya: "L'iphemiphe obule ono; be ya shiwa kwabetaru enya. ?Nanuhunu iphe ọdo, phodufuaru iya l'ememe?"

²¹ Jisosu asu iya: "Teke bu le oggu ngu t'i duebe mma; je je ereshikota iphe i nweru l'ọ ha; chiru okpoga iya nu ndu ukpa. Teke ono; nggu enweru okpobe iphe l'imigwe. I -meebe ege ono; nggu abya etsoru iya."

²² Nwata-okoro ono anulephu onanu; ehu ejihu iya oyi. Yo buru iya atugbu; l'eke o nweshikwanuru iphe ike.

²³ Jisosu asu ndu etsoje ọzo iya: "Kamenu; te ya karu unu: O dukwanu ehuka ege ee-me te ndu nweru iphe bahu l'eke Nchileke bu eze! ²⁴ Ya ekfukwaru iya unu: O kakwa ntse t'e wota inya; pyoo l'enya ngga, aadzu ekwa; karia t'onye nweru iphe bahu l'eke Nchileke bu eze."

²⁵ Ndu etsoje ọzo iya anu l'iya phu; yo kpoo epe okfu. Epe aji iya: "Bu onye; be Nchileke a-dzofutakwadu m'ọ -du ege ono?"

²⁶ Jisosu elee epe enya; bya asu epe: "L'eke, madu no b'ọ bukwa ama-ege-ee-me-ya. Obenu l'e to du du Nchileke ege ono; kele Nchileke te nweudu iphe kpuru iya aka l'ememe."

²⁷ Pyita asu iya: "Lewaru! Epebedua, hakotaru iphemiphe obule; bya etsoru ngu-a; bu ngunu; be epe e-rita iya?"

²⁸ Jisòsù asù èphe: “Kamènu; tẹ ya karu unu: Teke yẹbe Abùbu-Ndiphe a-bya adùgaru l'aba-eze iya, egbu nwìinwii; chìlahaa mgboko òphungu òphu a-bya nù; bẹ unubẹ ndu ono, etsoje iya nù ono a-dugagbakwaaruphu l'aba-eze iri l'èbo; kpee ikfu iri l'èbo ndu Ízurelu ikpe. ²⁹ Iphe bụ onye haòtaru ọlo iya; m'ò bụ unwunne iya: ndu k'unwoke; mē ndu k'unwanyị; m'ò bụ nna iya; m'ò bụ nne iya; m'ò bụ unwegirima iya; m'ò bụ aị iya l'okfu ẹka yẹbe Jisòsù; bẹ Nchileke a-kfù ụgwo iya nkfungo ugbo ukporo ise. E -megekwaru; yo nweru ndzụ gbururu jeye. ³⁰ Obenu l'igweligwe ndu òphu vu ụzo nta-a e-mekochaa bụru ndu ikperazụ; ndu òphu bụ ndu ikperazụ abụru ndu ivuzọ.”

20

Ndu, eje ozi lẹ mgbo vayinu

¹ “Teke Nchileke e-koshi lẹ ya bụ eze; bẹ ọo-dulephu l'ò bụ nnajiufu, nmaru ẹwa l'oswi ngguge; lufu je obuta ndu ozi t'èphe byaru iya ozi lẹ mgbo vayinu iya. ² Yele ndu ozi ono ekfubutsulephu aswa iya; bụ iya bụ aswa ozi nchi-ejihu; yò chiru èphe ye lẹ mgbo vayinu ono. ³ Yo rudelephu l'ènyanwu agbakota; yò lufu je aphua ndu ozi ọdo, vudotsua kẹ mmakanu l'odu-ozi. ⁴ Yò sù èphe: ‘Unu tughbukwaaphu je ejee ozi lẹ mgbo vayinu iya; lẹ ya a-kfua unu ụgwo ẹge gbaru nù!’ Èphe ekwe iya jeshia.

⁵ “Yo be l'echi oke-eswe; yò lufukwa ọdo je achita madzụ je eyekwaphu lẹ mgbo vayinu ono. Yo be l'ènyanwu-ogbufu-l'ishi; yo jekwaphu je achita ndu ozi ọdo je eyekwaphu lẹ mgbo vayinu ono. ⁶ Ènyanwu ekpodelephu zazaza; yò lufukwa ọdo; je aphua ndu ọdo, nọ kẹ mmakanu; jì èphe iphe kparu iphe èphe vudo kẹ mmakanu l'èke-a keshinu utsu? ⁷ Èphe asù iya l'ẹ to nwedu onye chitaru èphe t'èphe jeru iya ozi. Yò sù èphe t'èphe tughua je etsoru ndu òphu ejekwaru iya phụ ozi lẹ mgbo vayinu iya.

⁸ “Ya ndono; yo be l'urenayashi; nwoke ono, nwe mgbo vayinu ono asù onye ishi-ọru iya t'ò kua ndu ozi ono kfua èphe ụgwo èphe. T'ò shi iya akfukfu lẹ ndu òphu byakperu azụ; kfua ya jeye lẹ ndu òphu vu ụzo bya phụ. ⁹ Ndu onanu, byaru l'ènyanwu ekpowa zazaza ono alufuta; yò kfua èphe aswa ozi nchi-ejihu l'èhu l'èhu. ¹⁰ Ndu k'odungu ono abyalephu; l'arikwanu lẹ aa-kfù èphe iphe, kariru ẹge a kfuru ndu òphu. Obenu l'ò kwaphu iphe, a kfuru ndu òphu b'a kfuhukwaruphu èphebedua. ¹¹ Èphe anatatsua ya; wata ọguru nnajiufu ono aphụ; ¹² sù: ‘Ndu ọwaa, byakperu azụ-wa, e-te jedu ozi ọlori-wa b'ì kfukwaruphu ayi l'èphe iphe lanu; l'èke ayi jebukwaru onwayi l'ozì ejegbu ntanu phuu; yeru anwù, chiru ayi.’

¹³ “Yò sù onye lanu: ‘Ọnya iya-e! M'ẹ tọ dükwa ẹke, ya meru ngu ejì. ? Tọ budsonua aswa ozi nchi-ejihu; bẹ nggu l'iya kfuburu? ¹⁴ Wota ekpoga, gbaru ngu nù lashia; l'ò bụ iya turu obu iya ama kfua ndu, ono byakperu azụ ono iphe, ya kfuru ngu. ¹⁵ ?Tẹ tọ budo iphe, dọ iya mma; bẹ ya e-me l'iphe, bụ nk'iya? ?Tẹ ịtabaru èphe ẹnaya; okfu lẹ ya meru ndu òphu iphe-oma?’

¹⁶ “Ọo ya bụ lẹ ndu bụ ndu ivuzọ e-mekochaa bụru ndu ikperazụ. Ndu bụ ndu ikperazụ abụru ndu ivuzọ.”

K'ugbo ẹto, Jisòsù ekfu kẹ anwuhu iya (Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Ya ndono; Jisòsù atughua; yò buri iya oje Jerúsalemu yele ndu etsoje ụzo iya. Èphe ejenyaa; yò bya ekuchi ndu ono, etsoje ụzo iya ono; èphe iri

l'ẹbo; sù ẹphe: ¹⁸ “Lẹ nta-a; bẹ ẹphe ejeekwa Jerúsalemu. L'ẹke ono; bẹ eederu Abubu-Ndiphe nù ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu; ẹphe ekpee ya nkfugbu; ¹⁹ duru iya nù ndu ẹ-ta madu Nchileke t'ẹphe jaa ya ewena; chia ya iphe; woru iya kpopyabe l'oshi-osweru. Ọ n-ọọ abali ẹbo; kẹ ẹto; Nchileke emee ya; yo shi l'ọnwu teta; bya anọdu ndzụ ọdo.”

Iphe nne unwu Zébedi arọ
(Mak 10:35-45)

²⁰ Ya ndono; nne unwu Zébedi ẹphe ẹbo; mbụ nne Jémusu; mẹ Jónu abyakfutashia Jisọsu. Nwanyi ono abya ebyishi ikpere l'alì l'ifu Jisọsu tẹ ya rọta iya iphe.

²¹ Jisọsu asụ iya: “?Nanụ ẹge ọ dụ?”

Yọ sù iya: “L'iphe ya ekfu bụ kẹ unwu iya-wa ẹphe ẹbo: t'i kwee ya ukwa l'onye lanụ a-nọdu ngu l'ẹka-utara; onye ọphu anọdu ngu l'ẹka-ibiyita l'ẹke, i bụru eze.”

²² Jisọsu asụ ẹphe: “Unu ta makwa iphe unu arọ. ?Unu a-dụa ike ngua l'okoro iphe-ẹhuka ono, ya abya angungu ono?”

Ẹphe asụ: “Iyee; l'ẹphe a-dụa ike.”

²³ Jisọsu asụ ẹphe: “Okoro, ya gude ngua iphe; bẹ unu e-gudekwaa ngua. Obenu lẹ kẹ t'a nọdu iya l'ẹka-utara; m'ọ bụ l'ẹka-ibiyita ta bukwa iya; bẹ ono nọ l'ẹka. Ono; bụ ndu, Nna iya kwakoberu iya b'ọ nọru.”

²⁴ Ụmadzu iri ndu ọphu anụlephu iphe unwunne labụ ono jeru; yo ghulaha ẹphe eghughu. ²⁵ Jisọsu ekukobewaphu ẹphe l'ẹkalanu; sù ẹphe: “Unu marua lẹ ndu ọhodo, a sùru l'ọo ẹphe bụ ishi anọduje akpa ndu ẹphe achì ẹhu; bya eyeru l'ọo onye nọ l'oke ọkwa anọduje eme tẹ ndu ọdo maru l'ọo ya ka nshinu. ²⁶ Nk'unu ta bukwa ẹge ono; bẹ ọo-dụ. Onye ọ dụ t'ọ ha nshinu l'unu; tẹ onye ọbu yejeru ndu ọphunanu ẹka. ²⁷ Onye ọ dụ t'ọ bụru onye ivuzọ l'unu; t'onye ono wozita onwiya alì; dụ l'ọ bụ ohu, ejeru ndu ọphu ozi. ²⁸ Lẹ Abubu-Ndiphe ta byakwa t'e yeru iya ẹka. Iphe ya gbe byachia kwa tẹ ya yeru ndu ọdo ẹka; ọdo bụ tẹ ya gude onwiya chjaru Nchileke ẹja t'ọ bụru iphe ya e-gude gbata ndzụ igwe ọha.”

Jisọsu agwo unwoke labu, atsu ishi
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Ẹphe eshilephu Jériko alufuta; a dụ l'igwe wụ-lihu tsoru iya. ³⁰ Ya ndono; ụmadzu labu, atsu ishi adugaru l'iku esu-uzo. Ẹphe anụa l'ọ bụ Jisọsu eswe; rangarahu: “Nnajiufu; nggube o-shi-l'eri Dévidi; phọaru ẹphe imiko-o!”

³¹ Ndu ono abaaru ẹphe mba; sù ẹphe t'ẹphe daa nwashì. Ẹphe akalẹ iya-a ọrashi ike; sù: “Nnajiufu; nggube o-shi-l'eri Dévidi; phọaru ẹphe imiko-o!”

³² Jisọsu abya evudo; kua ẹphe; jì ẹphe: “?Bụ ngunu b'ọ dụ unu tẹ ya meeru unu?”

³³ Ẹphe asụ iya: “Nnajiufu; menua t'ẹphe wata ọphu ụzo.”

³⁴ Imiko ẹphe egude Jisọsu. Yọ bya ebyia ẹphe ẹka l'ẹnya. Teke onophu; ẹphe awatawaphu ọphu ụzo; tsophelaha ya.

21

Jisọsu abahu Jerúsalemu
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jón 12:12-19)

¹ Ẹphe erudelephu Ugwu Olivu; mẹ mgboro Betuféji, nọwa Jerúsalemu ntse; Jisọsu ezifu ndu etsoje ụzo iya ụmadzu ẹbo; sù ẹphe: ² “Unu jee lẹ

mkpukpu ono, nọ unu l'uzo ifu ono. Unu -rua lẹ mgbadamgba; bẹ unu a-phua nne nkakfu-igara; mę nwa iya, e liberu elibe. Unu toshia ya kputa bya. ³ A makwaru ama; o -nweru onye kfuru unu okfu; unu su iya lẹ mkpa iya duru Nnajiufu. Aa-halękwaru iya phu unu teke onophu.”

⁴ Iphe ono meru; k'ophu oo-re mbu iphe onye nkfuchiru Nchileke kfuru; su:

⁵ “Unu kfuru ndu Zayonu;

t'ephe lekwa;

l'eze ephe abyakfutaakwa;

O wozitaru onwiya ali;

nodu l'eli nkakfu-igara agba abya;

mbu l'eli nwa nkakfu-igara obu.”*

⁶ To du iya bu; umadzu ebo lẹ ndu ono, etsoje uzo iya ono atugbua; je emee ya ege ono, Jisosu kfuru ephe ono. ⁷ Ephe akputashiaru Jisosu nne nkakfu-igara ono; mę nwa iya ono; chiru uwe ephe wukobe l'eli iya. Jisosu abya adugaru l'eli iya. ⁸ Igweligwe ndu ono agbaru je achita uwe ephe tusaa l'echi esu-uzo ono; ndu ophu eje ejikoo iru oshi; je atoruru iya l'uzo. ⁹ Ikpoto ndu ophu nọ iya l'uzo ifu; mę ndu ophu awu etso iya l'azu atuko l'atu okookoko; asuje: “Wahoho-o! Ndewo-o! Ndewo-o! O-shi-l'eri Dévidi. Onye Nchileke goru onu-oma nu b'o bu; mbu onye ono, Nnajiufu ziru t'o bya ono. Ndewo-o! Ndewo-o! Okaribe-Kakota-Nu, nọ l'imigwe!”

¹⁰ Yo bahulephu lẹ Jerúsalemu; iphe bu obodo ono l'o ha etehu kfkakfuka; aajitsua; su: “?Bu onye du ege-a? ?Bu onye du ege-a?”

¹¹ Ikpoto ndu ono, tso iya nu ono asu: “O kwa iya bu onye nkfuchiru Nchileke ono; mbu Jisosu, shi lẹ Nazaretu Galili bya.”

Jisosu achishi ndu ngho

l'eze-ulo Nchileke

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Ya ndono; Jisosu abya abahu l'eze-ulo Nchileke; bya achishikota iphe bu ndu azu iphe; mę ndu ere iphe l'ime eze-ulo ono. Yo bya enwutsushikota okpokoro ndu agbanwe okpoga; mę ekwechi ndu ophu eretsua ndo; ¹³ su ephe: “E deru l'ekwo okfu Nchileke; su: 'L'ulo iya; bę ee-kuje ulo, aa-noduje ekfu anu iya.' Obule nta-a; bę unu mewaru iya; yo buru ulo eke ndu iphura edomije onwephe.”

¹⁴ E meebe; ndu ishi; mę ndu ngvuru abyakfuta iya l'eze-ulo Nchileke ono; yo mee ephe; ehu adukota ephe mma. ¹⁵ Obenu lẹ ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; mę ndu ezije ekemu phuru iphe biribiri ono, oomeshi ono; nukwaaphu eke unwegirima ara l'ime eze-ulo ono; su: “Ndewo-o! Ndewo-o! O-shi-l'eri Dévidi;” ehu eghulaha ephe eghughu.

¹⁶ Ephe asu iya: “?I nuwaru iphe ndu ono ara?”

Jisosu asu ephe: “Iye; ?unu ta guvubua eke ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke; su: 'Li mewaru unwegirima nshii; mę ndu ophu angu era t'ephe jaa ya okpobe ajaja?’ ”

¹⁷ Jisosu ahaa ephe l'eke ono; lufu l'obodo ono; jeshia Bétani; je aradu lufuta l'utsu iya.

Jisosu atu oshi figu onu

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Yo be lẹ nchi-ta-abo hu iya; egu agulaha Jisosu l'oolaphuta azu l'obodo ono. ¹⁹ Yo phua oshi figu l'iku esu-uzo; tugbua jeshia eke o nọ; shi

* 21:5 21:5 Zek 9:9; Jon 12:15.

rua; to nwe nebyi, ọ phuru iya; kpachikwaphu mkpẹkwo iya nwenkinyi. Yọ sù oshi figu ono: "Lẹ to nwehekwa l'ì mja nebyi ọdo gbururu jeye." E ji ekfu-a; oshi ono anwukotawaphu kpa.

²⁰ Ndu etsoje uzo iya aphua ya; yọ dọ ephe biribiri. Ephe asu: "Nanu ege ọ muru; be oshi figu-wa gbe nwuwanu kpa l'ohiyaa?"

²¹ Jisosu asu ephe: "Kamenu; te ya karu unu: unu -kwetakpo; obu ta agba unu ebo; ẹ to bulekwa iphe ya meru oshi figu-wa; be unu e-me nkinyi iya. Unu a-sukwa; m'o -ruhuru; ọ -buru ugu-wa: 'Ngwaa; fota onwongu chee leze enyimu!' Yo menuaphu ege ono. ²² Oo ya bu; iphemiphe obule, unu gude jekfu Nchileke je ekfuru nu iya; t'ọ nu unu; unu -kwetawa l'ọ-nu iya unube ọo-nu iya unu."

*Aaji Jisosu ke ike,
o gude eme iphe oome*

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Jisosu ejeshia l'eze-ulo Nchileke je ezilaha iphe. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu bu ogurenja abyakfutashia ya; bya asu iya: "Bụ ege ike ngunu b'i gude emebe iphe owananu, iime-wa? Bụ onye ziru ngu t'i bya iya ememe?"

²⁴ Jisosu asu ephe: "Ya a-ji unu nwaji lanu; unu -saa ya eja; ya akaru unu ege ike, ya gude emebe iya. ²⁵ Bụ onye ziru Jonu t'ọ bya emee baputizimu: bu Nchileke; t'ọ bu madu?"

Ephe alaa ya edzukashi l'onwephe; wo: "Ephe -su l'ọo Nchileke ziru iya; be ọo-sukwa ephe: 'Ngunu mekwanuru iphe ephe te kwetadu iphe o kfu?' ²⁶ Ephe -sukwanu l'ọo madu ziru iya; ephe maru iphe oha e-me; l'ẹke iphe bu mkpukpu mgburumgburu kfukotawaru le Jonu bu okpobe onye nkfuchiru Nchileke." ²⁷ Ephe asu Jisosu: "L'ephe ta madu."

Jisosu asu ephe: "O kwaphu ege ono; be ya te ekfuduru unu onye ziru iya te ya meje iphemiphe obule ono."

Etu k'unwunne labu

²⁸ Jisosu asu ephe: "Nanu ege ọ dọ unu mbu iphe owa, ya abya ekfuku-wa? L'o nweru nwoke lanu, muru egirima unwoke labu. Yo be ujiku lanu; yọ sù onye k'ogurenja t'ọ jeru iya ozi le mgbo vayinu ntanu.

²⁹ Nwatibe iya ono asu iya: 'Wawa le ya te ejedu.' Obenu l'e metsuaru; yọ riphu oriri azu; kwe jeshia ozi ono. ³⁰ Nwoke ono ejekfushia nwatibe iya ke nshii; je ekfukwaaru iya phu ege ono. Nwata ono asu iya le ya e-je. Obenu l'e metsuaru; to jehe. ³¹ Nta-a bu; ?bu onye ole l'ephe ebo ono; be meru uche-obu nna iya?"

Ephe asu iya l'ọ bu onye k'odungu.

Jisosu asu ephe: "Kamenu; te ya karu unu: le ndu akiriko; me unwanyi okpara e-vukotaru unu uzo bahu l'ẹke Nchileke bu eze. ³² Kele Jonu Baputizimu byaru bya ekoshi unu okpobe uzo, unu e-tso; unu te kweta nk'ia. Obenu l'ọ bu ndu akiriko; me unwanyi okpara; be kweru nk'ia. Unu abya egude enya unu phua l'ephe kwetawaru; unu ta ta onwunu uta iphe dọ eji, unu meshiru; ghaa umere l'e metsuaru; kweta ke Jonu."

Etu ke ndu e buru ozi

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ "Unu ngabekwa nchi; nua etu ọdo: O nweru nnajiufu lanu, koru mgbo vayinu; bya agbaa ya agbagba; woru nsu bua l'ẹke ophu aa-noduje adzoshi me l'akpuru vayinu ono. Yọ bya akpu nwulo-eli, ee-nyihuje nodu eleta iphe, a kuru le mgbo vayinu ono. Yọ bya ebuta ndu ozi ye iya;

yọ b́uru iya oje iphe ọ́do. ³⁴ Yo be teke, eegbuje akpuru vayinu; yo zi ndu ozi iya t'ephe jekfu ndu ozi ono t'ephe wọ́o ephe òkè vayinu nk'ia. ³⁵ Ndu ozi ono etsua onye lanu le ndu ono, e ziru ozi ono iphe; gbua onye ophu egbugbu; bya egude mkpuma tugbua onye k'eto. ³⁶ To du iya bu; yo bya ezi ndu ọ́do, karu l'igwe karia ndu k'odungu. Ndu ozi ono emekwaaphu ephe ege ephe mehawaru ndu ophu. ³⁷ E meebe; yo bya ezi nwatibe iya gededede; tubesu l'ephe a-kabee kwabe onye ophu bu nwatibe iya ugvu. ³⁸ Ndu ozi ono aphulephu nwatibe iya ono; zua mgbede; su: 'Yaa; owaa bu onye ali-a e-mekochaa buru nk'ia teke nna iya nwuhuru. Unu bya t'ephe gbua ya; te mgbo vayinu ono buru nk'ephe.' ³⁹ Ephe egude nwatibe iya ono; kpufuta iya l'azu mgbo vayinu ono; woru iya gbua."

⁴⁰ Jisosu aji ephe: "'O du unu l'o bu ngunu; be nwoke ono, nwe mgbo vayinu ono e-me ndu ozi ono teke o byaru l'onwiya?"

⁴¹ Ephe asu iya: "L'oo-bya egbushikota ndu ozi ono, ejo okpoma egbu egbugbu ono; mbu gbua ephe ejo egbugbu l'ephe ha; woru mgbo vayinu iya nu ndu ọ́do, e-vulatajeru iya okè iya nk'ia."

⁴² Jisosu aji ephe: "'Unu ta gubua eke ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

'Le mkpuma ono,
ndu akpu ulo jikaru ono;
bu iya mekocharu bya
aburu itso, gude ulo ono.
Ono bu iphe Nnajiufu ayi meru;
yo buru iphe du ayi biribiri l'enya!'

⁴³ "Oo ya; be ya suru unu l'eke Nchileke bu eze, bu iya du l'o bu mgbo vayinu ono; be Nchileke a-nafu unu; woru iya nu ndu a-nuje iya okè ophu gharu iya nu. ⁴⁴ Onye vukotaru mkpuma ono daa e-tsukwa yogiriyogiri. Onye o tupyabekwanuru; be oo-gwekwa egwegwe."

⁴⁵ To du iya bu; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja me ndu Farisii anugetsulephu iphe ono; maru l'o bu ephe b'o gude nmaa etu ono. ⁴⁶ Ephe esee ya egude; obenu l'ephe tsuhuru oha ono, no l'eke ono egvu; kele ndu oha wotaru iya l'o bu onye nkfuchiru Nchileke.

22

Etu eswa-nwanyi (Luk 14:15-24)

¹ Jisosu abyakwaphu bya egude etu zilaha ephe iphe; su: ² "Le teke Nchileke e-koshi le ya bu eze; be oo-dulephu l'o bu onye eze lanu, nwatibe iya luru nwanyi; yo shiaru nwatibe iya ono nri eswa-nwanyi. ³ Yo shiebe iya; bya ezi ndu, ejeru iya ozi t'ephe je ekua ndu e ziru nzi nri eswa-nwanyi ono. Ndu obu te kwe abyabya. ⁴ Yo bya ezikwaaphu ndu ozi iya ọ́do; su ephe: 'Unu je asu ndu ono, e ziru nzi nri-wa le ya megeekwaru: l'oke-eswi iya; me okiri iya; be ya gbushiakwaru; l'iphemiphe obule; be ya kwakobekwaru. Unu su ephe t'ephe bya le nri eswa-nwanyi obu!' ⁵ Ndu ono, e kuru le nri eswa-nwanyi ono apale iya-a eka lanu; jeshitsua mkpa ephe: onye lanu jeru l'egu; onye ophu ejeshia ore aswa iya. ⁶ Ndu ophunanu egude ndu ono, onye eze ziru ono; mee ephe iphe-iphere; woru ephe gbushia. ⁷ Ehu eghua onye eze ono ntumatu; yo zi ndu soja iya; ephe eje egbushikota ndu mgbugbu-madzu ono; tukota oku l'obodo ephe. ⁸ To du iya bu; onye eze ono abyakwaphu ekua ndu ejeru iya ozi; su ephe: 'Nri eswa-nwanyi obu b'e megheekwaru ege oo-du. Obenu le ndu e ziru nzi iya ta

gbakwa k'eriri iya. ⁹ Ngwaa; unu wufu le gbororo; je atuko iphe bu ndu unu phuru; kua t'ephe bya l'aji eswa-nwanyi obu.' ¹⁰ Ndu ozi ono abya awuba le gbororo; je erukoo iphe bu ndu ephe phuru: ndu oma; me ndu ejo iya; ephe abya eji ulo ono, eeme k'eswa-nwanyi ono.

¹¹ "Yo be teke eze ono byaru t'o phu ndu, byaru l'aji eswa-nwanyi ono; bya aphua nwoke lanu, e-te yedu uwe eswa-nwanyi ono; ¹² su iya: 'Onyaa; ?nanu ege e meru; nggu abata eke-a; l'e b'i ye uwe eswa-nwanyi owaa?' Nwoke ono ta ma iphe oo-kfu. ¹³ Nggube eze asu ndu ozi iya: 'Unu kekoo ya eka; me okpa; pata iya tua l'ekpuru-ochi ogbodufu, bu eke madzu a-odu raa ejo ekwa; taa ikireze.' "

¹⁴ Jisosu anmaebe etu ono; bya asu: "Le ndu, Nchileke kuru hakwa l'igweligwe. Obenu le ndu, o fotaru habe ahabe."

Aji k'otu akiriko

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Ndu Farisii agashia ochi idzu ege ephe e-shi gude okfu, Jisosu ekfu hata iya l'onya. ¹⁶ Ephe aharu ye ndu nk'ephe; me ndu okpa ke Herodu t'ephe jekfu iya je ajia ya aji. Ephe erua; bya ajia ya ege e ziru ephe; su iya: "O-zi-iphe! Ephe maru l'i bu onye ire-lanu; yo buleruphu uzo ke Nchileke; be iizi ogbodo ezizi; to du onye iile enya l'ifu; tji kpa ishi ege madzu beru. ¹⁷ ?Nanukpoo ege o du ngu: ?O bu omebyi ekemu Nchileke; me ephe -tuje akiriko nu Siza, bu eze ndu Romu?"

¹⁸ Jisosu amawaru l'ephe arj ejo oriri; bya asu ephe: "?Bu ngunu meru iphe unu gude okfu ese iya ohata l'onya; unube o-kfuru-iche-eme-iche phe ono. ¹⁹ Unu koshiedu iya okpoga, unu egudeje atu akiriko obu."

Ephe ewotashiaru iya eya. ²⁰ Yo su ephe: "?Bu ishi onye; me epha onye b'e deru iya ege-a?"

²¹ Ephe asu iya l'o bu ke Siza.

Yo su ephe: "Oo ya bu t'unu woru iphe bu ke Siza; nu Siza. Unu eworu ke Nchileke nu Nchileke."

²² Ephe anulephu iphe ono, o kfuru ono; yo du ephe biribiri. Ephe aparu iya haa; yo buru ephe atugbu.

Aji k'oshi l'onwu teta

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Le mboku ono kwaphu; yo nweru ndu Sodusii, byakfutaru Jisosu; mbu ndu ophu asuje l'e te eshijedu l'onwu teta nodu ndzu. Ephe abyakfutashia Jisosu bya asu iya: ²⁴ "O-zi-iphe! Iphe Mosisu deru l'ekwo ekemu bu: 'O -buru le nwoke lunyaaru nwanyi; nwuhu; to muta nwa; te nwunne iya lupyabe nwanyi ono; k'ophu oo-mutaru onye onanu, nwuhuru anwuhu ono nwa.' ²⁵ L'o nweru unwunne esaa, ephe l'ephe shi nodu. Onye k'odungu alua nwanyi; nonyaa; bya anwuhu; l'e b'o dobe m'oo ako le mgboko. Yo paru neye ya obu haaru nwunne iya. ²⁶ Onye k'ebo, bu otsota alupyabe nwanyi ono; nonyakwaaphu; nwuhu; l'e b'o dobekwaphu ako. Onye k'eto ege ono jeye l'onye k'esaa. ²⁷ E meebe; nggube nwanyi nggu anwuhufua. ²⁸ Nta-a bu: o -rua teke ee-shi l'onwu teta nodu ndzu; ?bu onye ole; be nwanyi ono a-buru neye ya; ege ono ephe shi lukotahwa iya; ephe esaa ono?"

²⁹ Jisosu asu ephe: "Unu eshisweje iya eshiswe; ke l'ekwo okfu Nchileke te dodu unu enya; to do unu enya mbu ege ike Nchileke beru. ³⁰ Teke ndu nwuhuru anwuhu shiwa l'onwu teta nodu ndzu; be ephe ta aluhekwa

nwanyi; nwanyi ta ałuhe nji. Teke ono; be epe a-du l'o bu unwu ojozi-imigwe. ³¹ A bya le ke oshi l'onwu teta nodu ndu; ?unu ta gubua iphe Nchileke kfururu unu l'onwiya. O suru: ³² 'L'oo yeba Nchileke bu Nchileke ke Ebirihamu; buru Nchileke ke Ayizaku; bya aburu Nchileke ke Jekopu.' To du iya bu le ndu ono; be no ndu ntanu; kele Nchileke ta budu Nchileke ndu nwuhuru anwuhu; o bu Nchileke ndu no ndu."

³³ Ikpoto ndu ono anule iya phu; iphe, oozu adu epe biribiri.

Ekemu ophu kakota nu

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Ndu Farisii anulephu l'iphe Jisusu kfururu kpuru ndu Sadiusi okfu; epe achikobewaphu onwephe. ³⁵ Onye lanu l'ephe, bu onye ezije ekemu egude aji eme t'o hata Jisusu l'onya; bya asu iya: ³⁶ "O-zi-iphe! ?Nanukpoo ekemu ophu kakota nu l'iphe, bu ekemu?"

³⁷ Jisusu asu iya: " 'Yeru Nnajiufu, bu Nchileke ngu obu ngu l'o ha. Gude ndu ngu l'o ha; me uche ngu l'o ha; yeru iya obu.' ³⁸ O bu ono bu ekemu ophu kakota nu; buru iya katsukpo mkpa. ³⁹ K'ebo ya, dukwaphu mkpa ege odo bu: 'Yeru madu ibe ngu obu ege i yeru onwongu.' ⁴⁰ O bu l'ekemu labu-wa; be iphe bu ekemu l'o ha yele iphe ndu nkfuchiru Nchileke deru l'ekwo tukoru kpaok."

?Kurayisutu bu nwatibe onye?

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Yo be teke ndu Farisii dzukoru l'ekalanu; Jisusu ajia epe: ⁴² "?Bukpo ngunu; be unu aru le ke Onye Ndzota ono, Nchileke kweru ukwa iya ono? ?Bu nwatibe onye b'o bu?"

Epe asu iya: "L'oo Nwatibe Devidi b'o bu."

⁴³ Yo su epe: "?Bukwanu ngunu kparu iphe Ume Nchileke meru Devidi; yoo kuje iya 'Nnajiufu;' bya asukwaphu:

⁴⁴ " 'Le Nchileke suru
Nnajiufu yeba Devidi:
Nodu iya l'eka-utara
jeye teke ya e-me ndu ohogu ngu
t'ephe buru iphe
ii-dzopyabe l'okpa.'

⁴⁵ O -buru le Devidi eku onye ono, Nchileke kweru ukwa iya ono 'Nnajiufu iya;' ?nanu ege e shi b'o gbe bya abwaru nu Nwatibe Devidi."

⁴⁶ To du onye duru ike yeeru iya onu; to ka mma l'oo akpuru okfu lanu. Keshinu mboku ono b'e to dubuhe onye tukwaduru ama oji Jisusu aji odo.

23

Okwa ehu ndu ezije ekemu;

me ndu Farisii

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ To du iya bu; Jisusu asu igweligwe ndu ono; me ndu etsoje uzo iya: ² "L'o ndu ezije ekemu; me ndu Farisii bu epe ezije iphe ekemu Mosisu bu. ³ O kwa iya bu; te unu mejekwaa iphe bu iphe, epe suru t'unu mee. Olobu; unu be mekwa ege epehedua eme. L'ephehedua bukwa ekfuku; be epe ekfuje iya l'onu: epe te emehe iya ememe l'eka. ⁴ Epe eswetaje ivu, anyi era; du ehuka evuru woru dee ndu odo l'ukuvu t'ephe vuru; obu l'ephehedua te eyekpokwaanu m'o bu mkpushi-eka lanu gude vuta ivu ono l'onwephe. ⁵ Iphe bu iphe epe eme ememe; be epe emejelephu

l'òo tẹ madzụ phụ ẹphe. ?Unu ta phụdu ẹge ẹphe edeje okfu Nchileke phosaphosa l'eli akpọ, ẹphe ekfubeje l'atatifu; mẹ ẹge ọnu uwe-nlọkpuru ẹphe ahaje jikfujikfu. ⁶ Ọduje ẹphe t'ọ buru ẹphe a-nọ l'ẹke aa-katsukpo ẹphe okwaberu ugwu l'ẹke, e jeru eswe-iphe; mẹ tẹ oshì ọphu katsukpo mma l'ulo-ndzuko ndu Ju buru nk'ẹphe; ⁷ mẹ t'e keleje ẹphe l'ọ -bụ oke amadu phẹ l'ẹke, a ha l'igwe; kuje ẹphe: 'O-zi-iphe! O-zi-iphe!' ⁸ Unu be kwekwa t'e kuje unu 'O-zi-iphe'; kẹ l'ọ bụ onye lanu; bẹ unu nweru, ezije unu iphe; unubedua l'unu ha aburu unwunna. ⁹ T'ẹ b'ọ nwekwa onye nọ lẹ mgboko-a, unu e-kuje 'Nna'; l'ọ kwa Nna lanu; bẹ unu nweru; bụ iya bụ Nna ọphu bu l'imigwe. ¹⁰ Ọphu unu 'ekwekwa t'e kuje unu 'Nnajiufu'; l'ọ kwa Nnajiufu lanu; bẹ unu nweru; bụ iya bụ Kuráyisutu ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono. ¹¹ O gbe buru t'onye katsukpo nshinu l'unu ha buru onye a-nọduje eyeru ndu ọphunanu ẹka; ¹² kẹ l'iphe bụ onye ewoli onwiya eli; bẹ ee-wozita alị; onye wozitakwanuru onwiya alị; bẹ ee-woli eli."

O -kfuru-iche-eme-iche phe

(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu ewojeru ẹke Nchileke bụ eze guchia l'ifu ndiphe tẹ ndiphe ba abahụ iya. Bahụ abahụ; mgbẹ unu ta abahụdu l'onwunu; ọphu unu 'ekwekwanu tẹ ndu abya abahụ; bahụ!

¹⁴ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu bụ ndu erippyaje ọlo unwanyi, nji ẹphe ta nọhedu. Unu egudeje ẹregede ekfukpelephu ologolo okfu anụ Nchileke. Ọo unubẹ Nchileke a-katsukpo ọnmashi ikpe ike!

¹⁵ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu akpọjeru ụgbo daa eze ẹnyimu; swee ẹkemeke ọbule; ege ee-me t'unu kfubuta m'ọ -ruhuru ọ buru onye lanu yeru Nchileke. Teke unu kfotaleru iya phụ yeru Nchileke; unu emee ya; yọ ka unu ọdu ẹjo ọdudu; mbụkwa; yọ ka unu ọgba k'ọla l'ọku alị-maa ugbo ẹbo!

¹⁶ "Nshọo unubẹ ndu atsu ishi; l'eme t'unu koshi onye ọdo ọzo; kẹ l'unu asuje: 'L'ẹ tọ nwedu iphe ọ bụ teke madzụ gude eze-ulo Nchileke ria angu; l'ọ buphu teke e gude mkpọla-ododo, nọ l'ime eze-ulo Nchileke ria ya; bẹ unu asuje l'ono bụ ụgwo tukuru onye ọbu l'ishi.' ¹⁷ Unubẹ ndu-wa, eme eswe; l'atsụ ishi-wa! ?Buhunu ole ka? ?Bụ mkpọla-ododo eze-ulo ono; tọ eze-ulo ono l'onwiya, gbe buru iya meru tẹ mkpọla-ododo ono buru iphe kẹ Nchileke? ¹⁸ Unu ezijekwaphu ndu ọdo sụ l'onye gude ẹnya-ngweja Nchileke ria angu b'ẹ tọ nwedu iphe ọ bụ; obenu l'ọ bụ teke e gude iphe anunu, e doberu iya ria angu; bẹ unu suru l'ọ bụwa ụgwo tukuru onye ọbu l'ishi. ¹⁹ Unubẹ ndu ishi! ?Bụ ole ka? ?Bụ iphe anunu ono; tọ ẹnya-ngweja Nchileke, gbe buru iya meru t'iphe ọbu, a nuru anunu ọbu buru iphe kẹ Nchileke? ²⁰ Ọo ya bụ; l'iphe bụ onye gude ẹnya-ngweja Nchileke l'eri angu; bẹ gudekwaphu iphemiphe ọbule, tukuru l'eli iya eri angu. ²¹ Onye gude eze-ulo Nchileke eri angu; bẹ gudekwaphu ọlo ono yele Nchileke, bu iya nụ eri angu. ²² Onye gude igwe eri angu; bẹ gudekwaphu aba-eze Nchileke; mẹ Nchileke, adugajeru iya nụ eri angu!

²³ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu agbakebeje je anụ Nchileke ọzo lanu l'uzo iri unu l'iphemiphe ọbule; je akpaa l'unwu iphe eerikpo eriri, du l'ọ bụ: agbo; mẹ ose-mkpọ jeye l'ahuji unu. Unu egbe paru ome ekemu l'ẹke ọ karu akaka paru haa; bụ iya bụ okpe ikpe nhamunha; ọphuru madzụ imiko;

mẹ ovudoshi ike l'iphe e kfuru. Ọo iphe ono; bẹ unu gega atũko eme jeye lẹ ndu ọphunanu. ²⁴ Unubẹ ndu atsu ishi; l'eme t'unu koshi ndu ọdo ọzo. Unu azafuje nwiphe, ha l'ọ bụ ndada lẹ mini angungu; gbe ele iphe ha l'ọ bụ eswi o-le-wo!

²⁵ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu anọduje asa azu okoro mẹ azu ochi; ọbu l'iphe jiru ime iya bụ ọna ndu ọdo iphe l'uzo, e-ta dudu nhamunha; mẹ ẹgu ome ẹjo iphe. ²⁶ Nggube ọphu Fárisii, atsu ishi! Vujenuru ọzo saodu ime okoro; mẹ ochi asasa. Ọo ya bụ; azu iya egbufukwaphu; chalahaa ọcha!

²⁷ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu du l'ọ bụ ili, e memaru emema, anọduje ama mma l'eli ẹhu iya; 'a ma l'ime iya bụ ọkpu madzu; mẹ iphe, rehururu erehu jiru iya ejiji. ²⁸ Ọ bụ ẹge ono; bẹ unu anọduje eme l'unu -bụ ndu doberu ẹka ndoo; 'a ma l'iphe, jiru unu ẹhu bụ okfu-iche; mẹ ome-iche yele ẹjo iphe!"

Ugwo, ndu ogbo nta-a ji
(Luk 11:47-51)

²⁹ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu akpūshije ọlo l'ẹnya ẹke nna unu oche phe liru ndu ẹphe gbushiru, bụ iya bụ ndu nkfuchiru Nchileke; bya ememakwaaphu ẹke e liru ndu doberu ẹka ndoo emema; ³⁰ l'asuje: 'Ndege ọ bụ l'unu nọ teke nna unu oche phe nọ; mẹ unu ta ge yekwa ẹka l'egbugbu, e gbushiru ndu nkfuchiru Nchileke.' ³¹ Unu eshi ẹge ono agba onwunu ama l'unu buphu unwu ndu, gbushiru ndu nkfuchiru Nchileke. ³² Ọ du mma; unu yenu ẹka; mefufua iphe ndiche unu phẹ meru mephodoru unu! ³³ Unubẹ ẹjo agwo ono; unwu, ogiji mūshiru ono. ?Unu e-mekwadu imagha nahu t'ẹ ba nna unu ikpe; kpuru unu ye l'ọku alı-maa? ³⁴ Ọo ya bụ; unu hūbekwa iya ama lẹ ya e-zikwa ndu nkfuchiru Nchileke; mẹ ndu mmamiphe; mẹ ndu ezije ekemu t'ẹphe byakfuta unu. L'ime ẹphe; b'ọ nweru ndu ọphu unu e-gbu egbugbu; nweru ndu ọphu unu a-kpopyabe l'oshi-osweru; nweru ndu ọphu unu e-chi ẹchachi l'ọlo-ndzuko; kpakọta ẹphe ẹhu l'obodo l'obodo. ³⁵ Ọo ya bụ k'ọphu iphe bụ ọchi ndu doberu ẹka ndoo, e gbushiru lẹ mgboko-a a-tukoru unu l'ishi; tsube l'ọchi Ẹbẹlu, bụ onye doberu ẹka ndoo jeye l'ọchi Zekaraya Barakaya; mbu Zekaraya ono, e gburu lẹ mgbaku eze-ọlo Nchileke yele ẹnya-ngweja iya ono. ³⁶ Kamenu; tẹ ya karu unu: ọ kwa ogbo-wa, nọ nta-a; bẹ aa-gwatakọta ugwo iphe ono l'ọ ha!"

Jisosu yeru Jerúsalemu obu
(Luk 13:34-35)

³⁷ "Oo-wa Jerúsalemu! Nggube Jerúsalemu! I tukoru ndu nkfuchiru Nchileke egbushi; bya egude mkpuma atugbushi ndu e ziru t'ẹphe bya nke ngu. Ugbo olemole; bẹ ya mewaru tẹ ya chikobe unwu ngu l'ekalanu l'ọ bụ ẹge nnukfu-ọku egudeje ẹba iya chikobe unwu iya; ọphu 'i kwedu! ³⁸ Lekwa: l'ufu ngu; bẹ aa-gbakashihu; ẹgbara akfua ya! ³⁹ Kamenu tẹ ya karu unu: Unu ta aphūhekwa iya ọdo jeye teke unu a-su: 'Tẹ Nchileke; goru ọnu-ọma nū onye ono, gude ẹpha Nnajiufu abya ono!' "

¹ Jisòsu eshi l'ime eze-ùlo Nchileke lufuta eme tẹ ya tųgbua; ndu etsoje ųzo iya abyakfutashia ya t'ẹphe koshikota iya eze-ùlo ono l'ọ ha. ² Jisòsu asų ẹphe: "Ọ?Unu ta phutsudua iphe-a l'ọ ha? Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ee-mekochaa kųkposhikota iphemiphe ọbule ono; k'ọphu bų l'ẹ tọ dukwa m'ọ bų mkpuma lanų, aa-ha t'ọ kpọ-kfuru l'eli ibe iya."

*Okwa iphe-ẹhuka, a-bya nu
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)*

³ Yọ bya enyihu Ugvu Olivu; rua; je adųgaru anọdu. Ndu etsoje ųzo iya abyakfuta iya k'iche; bya asų iya: "Kanųru ẹphe teke iphemiphe ọbule ono, i kfuru ono e-me; mẹ iphe ee-gude maru teke ịi-bya ọdo; makwaruphu teke mgboko abyawa agvųgvu."

⁴ Jisòsu asų ẹphe: "Ọ bųphu t'unu kwabẹ ẹnya; t'ẹ b'o nwe onye e-duswe unu ųzo; ⁵ l'ọ nwekwaru igweligwe ndu a-zaru ẹpha yẹbe Kuráyisutu bya. Onye ọphu nọnu; yọ sų l'ọo ya bų Kuráyisutu ọbu; gude ẹge ono duswee igweligwe madzų. ⁶ Unu a-nų akọ ọgu, aalų l'ẹke teru ẹnya; mẹ ẹphuphu ọgu, aalų l'ẹke dų ntse. Tẹ meji ba agbabuhukwa unu; l'iphe ono l'ọ ha mefutajekwa. Obenu l'ẹ tọ bukwa ya bų ishi kẹ mgboko. ⁷ Mba e-gbeshi tso mba ibe iya ọgu. Alị-eze egbeshikwaphu je etso alị-eze ibe iya ọgu. Ejo ẹgu a-bya. Alị anmaa jijiji l'ẹke dutsua iche iche. ⁸ Obenu l'iphe ono l'ọ ha gbe bukwaru adufe; bẹ ọdube mbų iphe-ẹhuka l'ọ bų ẹge ime adufeje ome nwanyi k'ọdungu.

⁹ "Ọ bų teke ono; bẹ aa-kpọko unu kpų-jeru ndu ọgbo ikpe t'a kpaa unu ẹhu; woru unu gbushia. Iphe bų mbakeshi e-gude kẹ l'unu bų ndu kẹ yẹbe Jisòsu kpọo unu ashị. ¹⁰ Teke ono; bẹ igweligwe madzų a-ha ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Nchileke; gbakataru iya azų. ẹphe e-deru ibe ẹphe ye; kpọo ibe ẹphe ashị. ¹¹ Igweligwe ndu, a-nọdu adzushi ẹjo-ire sų l'ọo Nchileke; bẹ ẹphe ekfuchiru a-byakwa lẹ mgboko bya edusweshia igweligwe madzų ųzo. ¹² Keshinu iphe dų ẹji a-kwatakpọ paa apaa teke ono; bẹ n-yemobu, igweligwe madzų nweru l'ẹke ndu ọdo nọ e-jihu dẹ. ¹³ Obenu l'onye taru nshi jeye l'ikperazų; bẹ Nchileke a-dzọfutakwa. ¹⁴ Ozi-ọma; bẹ aa-raodu arara lẹ mgboko gbaa mgburumgburu tẹ iphe bų mbakeshi nua ọkpobe okfu ono, bų iya bų lẹ Nchileke eka ẹphe t'ẹphe kwe tẹ ya bųru eze ẹphe. Ọo ya bų; e -meebe teke ono; mgboko agvų.

*Ejo akpamara
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

¹⁵ "Unu a-phų ẹjo akpamara ọ-la-l'iyi ono, o kfuru okfu iya mbų Dánẹlu, bų onye nkfuchiru Nchileke ono; l'ẹke o vudo l'ẹke duru Nchileke nsọ. Tẹ nggube onye agų ẹke ọwaa rikwaa ọriri iphe ọ bų t'ọ doo ngu ẹnya! ¹⁶ Teke unu phųleru iya phų; tẹ ndu, nọ lẹ Judíya rebelekwapu lashia l'ugvu. ¹⁷ Tẹ onye ọphu nọ l'ọkpoku; l'atųta ume be jekpokwaa ọbahu l'ùlo lẹ ya eje ogwota iphe, nọ l'ùlo iya. ¹⁸ T'onye ọphu nọ l'ẹgu ba alahẹkwa azų k'ọje ọchita uwe iya. ¹⁹ Nshọo ndu ọphu dų ime; mẹ ndu ọphu nwa angųkwadu ẹra teke ono. ²⁰ Unu kfuru nų Nchileke; t'ọ kwe t'ẹ b'ọ bųbua l'oge winta; tọo bų mbọku ọtu-ume; bẹ unu a-gba ọso ono. ²¹ Ishi iya bų lẹ k'ọphu Nchileke keru mgboko; byeye nta-a b'ẹ to nwedu eze iphe-ẹhuka ọphu a-dų l'ọ bų kẹ mbọku ono; to nwekwanu ọphu a-dų ẹge ono ọdo. ²² Ndege Nnajiufu tẹ gburu teke eze iphe-ẹhuka ono e-me mkpirikpi m'ẹ to nwekwa onye oo-mekochaa dzọta. Obenu l'ọ gude okfu ẹhu ndu ọphu ọ fọtawaru afọta gbua teke ono mkpirikpi.

²³ “O -rua teke ono; o -nweru onye sùru unu: ‘Lekwa; l’ò kwa Kuráiyisutu òbu ndò-ò;’ m’ò kwanu: ‘Lenu; l’ò kwa iya ndòphu nò lẹ ẹkaphu;’ unu be yekwaru iya ònu. ²⁴ Iphe òbu bụ lẹ ndu a-nòdu adzụ-phe ejo-ire; sù l’ẹphe bụ Kuráiyisutu; mẹ l’ẹphe bụ ndu nkfuchiru Nchileke a-lufuta teke ono; nya emeshi eze iphe-òphulenyà, dughaa biribiri; ẹge ẹphe e-shi duswee ndiphe je akpaa lẹ ndu ono, Nchileke fọtaru ono; m’ò -bùru l’ee-meghe iya. ²⁵ Òbenu lẹ ya kfukotaakwaru iya unu l’ò ha; tẹmanu yo mede; ²⁶ k’òphu bụ; o -nweru ndu sùru unu: ‘Unu lekwa; l’ò nòkwa l’echi-ẹgu;’ unu ba alufukwa alufu. Ẹphe -sù unu: ‘Unu lekwa; l’ò nòkwa l’ime ime ụlo;’ unu be eyekwaru ephè ònu. ²⁷ L’ò kwa ẹge ono ebemu-igwe echije taa; shi l’uzo ẹnyanwu-ahata lojaa akpamigwe jeye l’uzo ẹnyanwu-arịba ono bu ẹge Abùbu-Ndiphe e-me mbòku, ọo-bya.

²⁸ “Ọ kwa ẹke odzu daburu; bẹ udele edzukobeje.”

Abyabya Abùbu-Ndiphe
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ “Teke eze iphe-ẹhuka ono gvuleruphu; bẹ ẹnyanwu e-jikputakebe; onwa echibuhu echichi; mkpò-kpodo eshi l’igwe adashì. Iphemiphe òbule, nòkota l’igwe; bẹ a-nmahu jijiji; lo-sweshihu. ³⁰ Teke ono; bẹ aa-phù iphe-òhubama Abùbu-Ndiphe l’akpamigwe. Teke ono; bẹ iphe bụ mba, nò lẹ mgboko mgburumgburu a-ra ejo ẹkwa; l’ẹke mejì tófuru ephè. Teke ono; bẹ ephè a-phù Abùbu-Ndiphe; ẹke ọo-nò l’urukpu; shi l’igwe gude ike; mẹ biribiri; egbu oke nwìnwii abya. ³¹ Teke oke ụpyoku dalahaaru; bẹ ya e-zifu unwu ojozi-imigwe iya t’ẹphe jee l’ifu; jee l’azụ; jee l’uzo ẹka-utara; jee l’uzo ẹka-ibyita lẹ mgboko gbaa mgburumgburu jeye l’ẹke alì jeberu; igwe ejebe; je edutakota ndu nk’iya, ọ fọtaru.”

Iphe oshi figu ezi
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² “Unu gude oshi figu mụta iphe. Ọobuje; ọ -lagee ẹkwo; teke ọ tushihuwaru; wata oru iru; unu amaru l’udzu-mini tūwaru l’ụkfu. ³³ Ẹge ono; bẹ ọwaa dū: teke unu phuru, iphemiphe òbule-a emeshi; unu amaru lẹ Abùbu-Ndiphe nòkwa ntse; mbù l’ò gbe nòduakwa l’ònu-uzo. ³⁴ Kamenu; tẹ ya karu unu: l’ogbo ọwaa, nò nta-a ta agvuebekwa jeye teke iphe ono l’ò ha e-mekota. ³⁵ Igwe a-gvù; alì agvù; òbu l’okfu, ya kfuru l’ò ha te nwedu l’ò rebuhu ire.”

?Bù mbòku ole b’ò bu?
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Mbòku òbu; m’ò bụ teke òbu gèdegede; te nwekwa onye maru iya nù. Ẹ tọ dukpoduanu m’òo unwu ojozi-imigwe, maru iya nù; òphu Nwatibe Nchileke yèbedua ta amakwa iya phù. Ọ bụlephu Nchileke, bụ Nna; bẹ maru nù nwenkinyi iya. ³⁷ Ọ bụ ẹge ọ dū l’ogbo Nówa teke ndiche phù bụ ẹge ọo-dù teke Abùbu-Ndiphe a-bya. ³⁸ Teke ndiche ono; tẹmanu; bẹ eze utso ono bya agbaa; bẹ ephè shi nòdu l’eri; l’angu; aluphe nwanyi ekephe nwanyi; jeye mbòku, Nówa phẹ bahuru l’eze ụgbo, ọ kuru. ³⁹ Ndiphe ta makpòkwaanu iphe abya ephè adakfu jeye teke eze utso ono byaru bya erigbushikota ephè; tũko ephè kpota. Ọ bụ ẹge ono; bẹ ọo-dù teke Abùbu-Ndiphe a-bya. ⁴⁰ Unwoke labù a-nò l’egu; a bya adzùchata onye lanù; haa onye òphu. ⁴¹ Unwanyi labù a-nòdu atsù nri; a bya adzùchata onye lanù; haa onye òphu.

⁴² “Ọo ya bụ; unu chee nche; ẹge unu ta madu mbòku, Nnajiufu unu a-bya. ⁴³ Ọlobu: unu makwaruphu ọwaa: Ndege oke, bu l’ufu maru

teke, iphura abya nk'ia l'enyashi; o gega amukwarua enya. M'ẹ to ge kwekwanu te iphura tsufua ulo iya; bata. ⁴⁴ Oo ya bu; te unubedua l'onwunu kwabekwaphu enya; le Abubu-Ndiphe a-byakwa teke unu e-te eledu enya iya."

Nwozi, eegude ire iya eka

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ "Bu onye bu nwozi, eletaru amadu enya l'ufu iya, bu iya bu onye koshiwaru le ya gbaru ke t'e gude ire iya eka; buru onye kwaru enya? Oo ya bu onye ono, nnajiufu iya doberu l'ufu iya t'onuje ndibe iya nri l'oruberu iya. ⁴⁶ Onu-oma bu ke nwozi ono, bu teke nnajiufu iya lataru; yo phu l'oo iphe, o ziru iya; be oome. ⁴⁷ Kamenu; te ya karu unu: nnajiufu iya ono e-wotakota eku iya l'o ha ye nwozi ono l'eka. ⁴⁸ Obenu le teke o bu nwozi ejo okpoma; yo rja; su: 'Haa! Nnajiufu iya anokwa anono alata;' ⁴⁹ wata otsukashi ndu ozi ibe iya ndu ophu iphe; rilahaa ege du iya mma; tsolahaaru ndu ngunukaru mee l'angu mee; ⁵⁰ nnajiufu nwozi ono a-bya mboku, e too ledu enya iya; me teke e to madu; ⁵¹ bya agwaa ya ochi; guru iya ye le ndu ophu bu o-kfuru-iche-eme-iche phe. L'eka ono; be madzu a-nodu raa ejo eka; taa iki reze."

25

Etu k'unwu-mgboko iri

¹ "Oo ya bu le teke Nchileke e-koshi le ya bu eze; be oo-dulephu l'o bu iphe meru l'ako agbaragiji unwu-mgboko iri, chitaru uroku ephe jeshia onye jeru olu nwanyi ophungu ndzuta. ² Umadzu ise l'unwu-mgboko ono bu ndu eswe; umadzu ise ophu aburu ndu kwaru enya. ³ Ndu onanu, bu ndu eswe ono gbeshiru chita uroku ephe nkinyi iya; ephe te gudehe manu odo. ⁴ Obenu le ndu onanu, kwaru enya ono gbeshiru; woru manu ye l'ekpemu gude k'iche; bya egudekwaphu uroku ephe. ⁵ Onye ono, alu nwanyi ophungu ono anolahaa anono abyabya. A nonyaa; mgbenya awata oro unwu-mgboko ono jeye teke ephe kukotaru mgbenya.

⁶ "Echi-abali ekelephu ebo; a rashia: 'U-wii! Onye ono, jeru olu nwanyi ophungu ono alade-o! Unu lufuta bya eje iya ndzuta-o!' ⁷ To du iya bu; unwu-mgboko ono awu-lihu; dokwazitsua uroku ephe. ⁸ Ndu onanu, bu ndu eswe ono asu ndu ophu, kwaru enya phu: 'Unu menuru nwa manu nk'unu yeru ephe; l'oku anyihuakwa l'uroku nk'ephe.' ⁹ Obenu le ndu onanu, kwaru enya ono suru ephe: '?Teke e to duhekwanuru unu l'ephe eghe-e? Unu jekfubekwa ndu ere manu uroku; je akpata nk'unu.' ¹⁰ Ephe akwaa l'oje okpata manu; onye ono, alu nwanyi ophungu ono abya ye le ndu ophu kwakoberu nu ayiru jeshia ome eswa-nwanyi ono l'enyashi ono. Ephe awubalephu l'ulo; e woru ibo guchia.

¹¹ "E meebe; unwu-mgboko ophu abya bya efulahaa: 'Onye ishi-i! Onye ishi-i; guhaaru ephe uzol!' ¹² Nwoke ono asu ephe: 'Kamenu; te ya karu unu: le ya ta makwa ndu, unu bu.' "

¹³ Jisosu asu: "Oo ya bu t'unu chekwaaphu nche; keshinu unu ta madu mboku obu; unu ta ma teke obu."

Etu, ndu e yeru iphe l'eka

(Luk 19:11-27)

¹⁴ "Le teke Nchileke e-koshi le ya bu eze; be oo-dulephu l'o bu iphe meru l'ako nwoke, gbeshiru oje iphe odo; kua ndu ejeru iya ozi; bya eworu iphe iya l'o ha ye ephe l'eka: ¹⁵ onyenonu l'ege nwa ike nk'ia beru. Onye lanu

b'ò nùru ùkporo ẹkpa-ego ise; onye ọp̄hu b'ò nùru ùkporo ẹkpa-ego labù; bya anù onye k'ẹto ùkporo ẹkpa-ego lanù. Yò buru iya atugbu. ¹⁶ Onye onanu, a nùru ùkporo ẹkpa-ego ise ono ewotawaphu okpoga nk'ia ja agbalahaa ngho; rita uru ùkporo ẹkpa-ego ise ọdo tukobe iya. ¹⁷ Ẹge ono kwaphu; bẹ onye onanu, a nùru ùkporo ẹkpa-ego labù ono ritakwaruphu ùkporo ẹkpa-ego labù ọdo tukobe l'okpoga nk'ia. ¹⁸ Obenu l'onye onanu, a nùru ùkporo ẹkpa-ego lanù ono jeru je egvua alì; woru okpoga nnajiufu iya ono libe.

¹⁹ “Tò dù iya bụ; a nọkwaru jeye; yo be ujiku lanù; nnajiufu ndu ono alata t'ẹp̄he l'ia gbazia okpoga ono. ²⁰ Onye onanu, a nùru ùkporo ẹkpa-ego ise ono alufuta; chiru ùkporo ẹkpa-ego ise ọdo tukobe iya; sù nnajiufu iya ono: ‘Nnajiufu; okpoga, ì nùru iya dù ùkporo ẹkpa-ego ise; ọbu lẹ nta-a b'ò gbawaru mgburumburu.’

²¹ “Nnajiufu iya ono asù iya: ‘I meru ọhuma. I bụ ọkpobe nwozi, koshiru l'ì gbaru t'e gude ire ngu ẹka! Keshinu i koshiru l'ì gbaru t'e gude ire ngu ẹka l'ip̄he, ẹ-ta hadu nshinu; bẹ ya e-me ngu onye ishi l'ip̄he ha nshinu. Bya t'ẹhu tuko tsoo nggu lẹ nnajiufu ngu ena!’

²² “Onye onanu, a nùru ùkporo ẹkpa-ego labù ono abya alufuta; sù iya: ‘Nnajiufu; okpoga, ì nùru iya dù ùkporo ẹkpa-ego labù; ọbu lẹ nta-a b'ò gbawaru mgburumburu.’

²³ “Nnajiufu iya ono asù iya: ‘I meru iya ọhuma. I bụ ọkpobe nwozi, koshiru l'ì gbaru t'e gude ire ngu ẹka! Keshinu i koshiru l'ì gbaru t'e gude ire ngu ẹka l'ip̄he ẹ-ta hadu nshinu; bẹ ya e-me ngu onye ishi l'ip̄he, ha nshinu. Bya t'ẹhu tuko tsoo nggu lẹ nnajiufu ngu ena!’

²⁴ “Onye onanu, a nùru ùkporo ẹkpa-ego lanù ono abya alufuta; bya asù iya: ‘Nnajiufu; ya maru l'ì kfube buru ẹjo madzu: iikpataje ip̄he l'ẹke ẹ ti mebedu ip̄he; l'ẹjejekwaphu okpoko nebyi ip̄he l'ẹke ẹ-ta bụdu nggu gharu iya ip̄he. ²⁵ Oo ya kparu ip̄he ya tshuru egvu je eworu okpoga ngu gvua alì libe iya. O kwa t'ì nata ip̄he ngu.’

²⁶ “Nnajiufu iya ono asù iya: ‘I phua nggube 'o-ga-lẹ-mkpa-wa, ẹjo okpoma egbu egbugbu-wa. O -buru l'ì maru lẹ ya akpataje ip̄he l'ẹke ya te mebedu ip̄he; l'ẹjejekwaphu okpoko nebyi ip̄he ẹ-ta bụdu iya; bẹ gharu iya nù; ²⁷ ?nanù ẹge e meru ti wotakpoonu okpoga iya je eyeru iya l'ulo-okpoga; k'ọp̄hu bụ: ẹge-a, ya laru ọwaa; ya ẹje ewotakpoonu okpoga iya yele ọ-muru-nwa, tso iya nù?’

²⁸ “Ngwaa; unu nata onye mmanu ono okpoga ono; woru nù onye ọp̄hu nweru ùkporo ẹkpa-ego iri phù. ²⁹ L'onye nweru nù; bẹ aa-nufua ọdo t'ò nweru nwegharu iya ẹka. Onye ọp̄hu ẹ-te nwedu nù; bẹ nwiya ọp̄hu o nweru enwenwe; bẹ ee-gbe natafua ya nù. ³⁰ O -buru nwoke ọwaa, bụ 'o-ga-lẹ-mkpa-wa; unu pata iya t̄a l'ẹkpuru-ọchi ogbodufu, bụ ẹke madzù a-nọdu raa ẹjo ẹkwa; taa ikireze.’

Ikpe Ikperazu

³¹ “Teke Abubu-Ndip̄he a-bya l'odu-biribiri nk'ia yele ip̄he bụ unwu ojozi-imigwe l'ẹp̄he ha; bẹ ọo-dugaru l'aba-eze iya, egbu nw̄inwii. ³² Teke ono; bẹ ip̄he bụ mbakeshi e-dzu iya l'ifu. Yò bya afofo ẹp̄he afofo ẹge ono, onye eche aturu afoshije aturu lẹ nebyi-eghu; dobe ẹp̄he iche iche ono. ³³ Ọp̄hu bụ aturu; bẹ oo-dobe l'uzo ẹka-utara iya; dobe nebyi-eghu l'uzo ẹka-ibiyita.

³⁴ “Teke ono; bẹ eze a-sù ndu ọp̄hu nọ iya l'uzo ẹka-utara: ‘Unu bya; unubẹ ndu Nna iya goru ọnu-oma nù. Unu bya bya enweru mgboko

ophungu ophu Nchileke kwakọbehawaruru unu b'o kederu mgboko; ³⁵ kẹ l'ẹgu guru iya; unu anu iya nri; mini agua ya; unu echebe iya mini; ya aburu mbyamumbya; unu edubata iya nk'unu; ³⁶ ya eshi agba otu; unu ewebe iya iphe; iphe eshi eme iya; unu abya iya ajiji; ya eshi nodu l'ulo-mkporo; unu abya iya agbaphe.'

³⁷ "Teke ono; be ndu ono, bu ndu doberu eka ndoo ono a-su iya: 'Nnajiufu; ?bunua teke ole; be epe phuru ngu l'eke egu agu ngu; nu ngu nri obu; odudu buru teke mini agu ngu; epe echebe ngu mini?' ³⁸ Mbụ; ?bunua teke ole; be epe phuru ngu; nggu aburu mbyamumbya; epe edubata ngu le nk'ephe; odudu buru eke i gba otu; epe ewebe ngu iphe l'ukfu obu? ³⁹ ?Bunua teke ole; be epe phuru ngu; iphe eme ngu; m'o bu nggu anodu l'ulo-mkporo; epe abya ngu ajiji?'

⁴⁰ "Teke ono; be onye ono, dugaru l'aba-eze ono a-su epe: 'Kamenu; te ya karu unu: iphe bu teke unu mejekpowaru iya onye lanu, enya iya katsua alala l'unwunna iya-a; be bukwa yebedua; be unu meru iya!'

⁴¹ "Teke ono; be oo-su ndu onanu, no iya l'uzo eka-ibyita ono: 'Unu gbeshi iya l'ifu; unube ndu Nchileke turu onu. Unu je awuba l'oku ono, enwu gbururu jeye ono, bu iya bu eke Nchileke kwakoberu Obutuswe yele unwu-ojosi iya; ⁴² kẹ l'ẹgu guru iya; unu ta nu iya nri; mini agua ya; unu te chebe iya mini; ⁴³ ya aburu mbyamumbya; unu te edubata iya nk'unu; ya eshi agba otu; unu te webe iya iphe; iphe eshi eme iya; ya anodu l'ulo-mkporo; unu ta bya iya ajiji.'

⁴⁴ "Teke ono; be epe a-su: 'Nnajiufu; ?bu teke ole; be epe phujekpooru ngu eke egu agu ngu; odudu buru eke mini agu ngu; m'o bu eke i bu mbyamumbya; m'o bu eke i gba otu? ?Teke ole; be epe phujekpooru ngu l'eke iphe eme ngu; m'o bu eke i no l'ulo-mkporo; epe ta bya eyeru ngu eka?'

⁴⁵ "Teke ono; be oo-su epe: 'Iphe ya eme te ya karu unu bu: le keshinu unu e-te mebukpooru iya nu m'o bu onye lanu, enya iya katsua alala le ndu-wa; be unu e-te mekwaru iya eya.'

⁴⁶ "Oo ya bu l'ephe e-je l'eke epe a-nodu l'iphe-ehuka mkpurumkpuru gbururu jeye. Obenu le ndu ophu bu ndu, doberu eka ndoo e-je l'eke epe e-nweru ndu mkpurumkpuru gbururu jeye."

26

Idzu ishi Jisosu

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Ya ndono; Jisosu ekfugetsulephu okfu ono; bya asu ndu etsoje uzo iya: ² "O kwa l'unu marua l'o phoduwaru-a abali ebo; k'eto; yo rua mbu mboku, Aji Esweta adubeje? O bu teke ono; be aa-kpuru Abubu-Ndiphe nu t'a kpopyabe l'oshi-osweru."

³ To du iya bu; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu bu ogurennya mkpukpu abya edzokobe l'ogbodufu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja, eeku Kayafasu. ⁴ Epe abya achia idzu ege epe e-shi gude Jisosu l'edomi; gbua. ⁵ Epe asu: "L'e to bukwa l'ime aji-wa; epe -mee ya ege ono; be utsu a-dakwa."

Aakwabe Jisosu ugwu

le Betani

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Jisòsu nòlèphu lẹ Bétani l'ùlò Sáyìmonu, ẹhu-labù mejeru. ⁷ Ẹke ono b'ò nọ gudekwadua nri l'ẹka; nwanyi lanù abyakfuta iya; paru nwa akpamu, ama ntùmatu, manù senti jiru ejiji. Manù ono bụ manù, vu oke aswa. Yọ bya eworu manù senti ono wụa Jisòsu l'ishi. ⁸ Ndu etsoje ọzo iya aphùle iya phù; ẹhu eghulaha ẹphe eghughu. Ẹphe asù: “?Bù ngunù kparu iphe eemebyishi ẹgiri manù ọwaa eemebyishi? ⁹ M'a gage erekwa iya reta iya oke okpoga; wokpoorunù nù ndu ọkpa.”

¹⁰ Obenu lẹ Jisòsu malẹru-a iphe ẹphe ekfu. Yọ bya asù ẹphe: “?O meru imagha; bẹ unu ekfuchi nwanyi-a nchi; lẹ nwanyi, unu elee ẹnya l'o meru iya iphe dù mma. ¹¹ Ndu ọkpa; bẹ unu l'ẹphe anọ mkpurumkpuru; ọbu lẹ yẹbedua; bẹ yele unu ta anọdu tekenteke. ¹² Iphe meru iphe ọ wùru iya manù-a kwa t'o shi nta-a kwakọbeta iya; malẹ mbọku, ee-li iya. ¹³ Kamenu; tẹ ya karu unu: l'iphe bụkpo ẹke, a raru ozi-ọma-wa lẹ mgboko gbaa mgburumburu; bẹ aa-kojekwa akọ iphe-a, nwanyi-a meru-wa gudeje nyata nwanyi-a.”

Júdasu achita lẹ ya

e-deru Jisòsu ye

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Onye lanù l'ime ọmadzu iri l'ẹbo ono, etsoje ọzo iya ono, eeku Júdasu Isukáryotu ejekfushia ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono; ¹⁵ je aji ẹphe: “?Bù ngunù; bẹ unu a-nù iya tẹ ya deru iya ye unu l'ẹka?” Ẹphe akfua ya ọkporo pọngu lẹ pọngu iri. ¹⁶ Yo shi teke ono chọlahaa ọzo ẹge oo-shi deru Jisòsu ye ẹphe l'ẹka.

Nri-enyashi Nnajiufu

(Mak 14:12-26; Luk 22:7-23; Jọn 13:21-30)

¹⁷ Yo rua mbọku k'ọdungu l'oge Aji Buredi, ẹ te kodu ekoko; ndu etsoje ọzo iya abyakfuta iya; bya aji iya: “?Bù awe b'ò dù ngu t'ẹphe je akwakọberu ngu; t'ì nọdu ria nri Aji Esweta ọbu?”

¹⁸ Yo sù ẹphe: “Unu tughua bahu lẹ Jerúsalemu. O nweru nwoke lanù, unu e-jekfu. Unu sù iya: 'Lẹ O-zi-iphe suru l'oge iya ruakwaru eruru; l'ọ kwa lẹ nke ngu ẹdegede; bẹ ya eme tẹ yele ndu etsoje ọzo iya nọdu gbaa Aji Esweta ọbu.”

¹⁹ Tọ dù iya bụ; ndu etsoje ọzo iya emee ya ẹge ono, Jisòsu kfuru ẹphe ono. Ẹphe anọdu l'ẹke ono; kwakọbelaha ẹke Aji Esweta ono.

²⁰ Yo be l'urenyashi; Jisòsu yele ọmadzu iri l'ẹbo ono, etsoje ọzo iya ono eje adọru l'eri nri ono. ²¹ Ẹphe erinyalephu nri ono; Jisòsu asù: “Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ọ kwa onye lanù l'ime unu e-deru iya ye.”

²² Yo rua ẹphe l'ẹhu; ẹphe ajilaha ya l'ẹhu l'ẹhu; sù: “Nnajiufu; ?bu yẹbedua? ?tọ yẹbedua?”

²³ Jisòsu asù ẹphe: “Ọ bụ-a onye yele iya tsutaru buredi l'ochi lanù-a bụ onye ọbu, e-deru iya ye ọbu. ²⁴ Abubu-Ndiphe bụlekwa ẹge e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; bẹ ọola. Ọlobu; nshọbukwaa onye ono, ee-shi l'ẹka iya deru Abubu-Ndiphe ye l'ẹka ndu achọ ishi iya ono! Ọ ga akakwaru onye ono mma l'ẹ ta mụdua ya amumu lẹ phuu.”

²⁵ Ya ndono; ọphu bụ Júdasu, bụ onye deru iya ye ọbu asù: “Rábayi; ? bụ yẹbedua?”

Jisòsu asù iya: “Ọ kwa nggu b'o shi l'ọnu.”

²⁶ Ẹphe egudekwadua nri ono l'eri; Jisòsu ewota buredi; kele Nchileke ekele; washia ya; woru iya nù ndu ono, etsoje ọzo iya ono; sù ẹphe: “Unu nata; taa; ọwaa bụ ugwehu iya.”

²⁷ Yo wotakwaphu okoro, mee nõ; kelebebe Nchileke ekele; woru iya nõ epehe; sù: ²⁸ “Unu ngua ya l'unu ha; owaa bu mee yebe Jisosu; mbu mee, e gude okfu ehú igweligwe madzú lókaa; k'ophu Nchileke a-guru epehe nõ l'iphe dũ eji, epehe meshiru. Nchileke gude mee ya ono eme t'ogbandzú, shi iya l'eka vuru ire. ²⁹ Tẹ ya karu unu: Ya ta anguhekwa mee, shi l'akpuru vayĩnu ọdo jeye mbọku ono, unu l'iya a-ngũ kẹ ophungu l'eke ono, Nna iya bu eze ono.”

³⁰ Epehe agutsulephu egvu, epehe gude aja Nchileke ajaja; tugbua jeshia Ugvu Olivu.

Jisosu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jọn 13:36-38)

³¹ Jisosu asu epehe: “Unu l'unu ha a-paru iya haa gbakashihu l'enyashi-wa l'okfu ehú iya; bu iya bu ege e deru iya l'ekwo okfu Nchileke; sù: ‘Lẹ Nchileke sùru lẹ ya e-chigbu onye eche aturu; ikpo aturu ono agbakashihu.’ ³² Obenu lẹ teke e metsuaru tẹ ya shi l'onwu teta nõdu ndzú; bẹ ya e-vuru unu ọzo jeshia Gálili.”

³³ Pyita asu iya: “Ọ -bukpooru lẹ ndu ophu e-gude okfu ehú ngu paru ngu haa gbakashihu; yebedua ta ahakwa ngu.”

³⁴ Jisosu asu iya: “Kamenu; tẹ ya karu ngu: l'enyashi-wa; tẹmanu oke-ọku araa b'i kfuakwaru ugbo ẹto l'ẹ ti madu iya.”

³⁵ Pyita asu iya: “M'o ruhuru a sù lẹ nggu l'iya nwuhufutaje anwuhu; ẹ to nwekwa lẹ ya ekfua lẹ ya ta madu ngu.” Ndu ophunanu, bu ndu etsoje ọzo iya phu l'ephe ha etsotakwaphu ege ono, Pyita kfuru ono kfua.

Jisosu ekfu anu Nchileke

lẹ Getusẹmeni

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ E meebe; Jisosu yele ndu etsoje ọzo iya ejeshia eke eekuje Getusẹmeni. Epehe erutsulephu eke ono; yọ sù ndu ono, etsoje ọzo iya ono: “Unu dugaru l'ẹke-a tẹ ya kpĩbe nwanshi je ekfuru nõ Nchileke.” ³⁷ Yo duta Pyita; duta unwu Zẹbedi epehe ẹbo tugbua. Aphu eji iya obu; yọ tsulahaa egvu. ³⁸ Yọ bya asu epehe: “Ha! Egbe iya owaa: meji akfulekwa iya phu nkfu; l'ese iya agbabuhu. Unu nõdu l'ẹke-a t'unu l'iya chee nche.”

³⁹ Yo kpĩbelephu nwanshi; tẹ onwiya; daa; kpube ifu l'alĩ; wata okfu anu Nchileke wo: “Nna mu; ọ -buru l'ii-meghenu iya-a; manuru ege ii-me pafu okoro iphe-ehuka-wa tẹ ya ba angu iya. Olobu; t'ẹ b'ọ bukwa iphe, nõ iya l'uche l'e-me; ọ kwa ophu bu uche nke nke e-me.”

⁴⁰ Yọ latashia azu byakfutashia ndu ono, etsoje ọzo iya ono; rua; epehe ekuwa mgbenya. Yọ sù Pyita: “?Unu ta adukpoduanu ike t'unu l'iya muru enya; chefua nche ugbo lanu; mbukponu m'ọ bu awa lanu? ⁴¹ Unu chee nche; kfuru nõ Nchileke; tẹ Sẹtanu ba adata unu. Obu madzú; bẹ ọonodujekpokwaa evushi evuvu ike. Obenu lẹ madzú l'onwiya ta adujedu ike.”

⁴² Yọ lufu jeshia okfuru nõ Nchileke kẹ ugbo ẹbo ya; sù: “Nna mu; ọ -buru l'ẹ to nwehedu ege ii-shi nafu iya okoro iphe-ehuka-wa; gbahalephu lẹ ya ngufutaje iya b'ọ dukwaa mma; ọ kwa ophu bu uche-obu ngu e-me.”

⁴³ Yọ bya bya apukwaaphu epehe ọdo; epehe ekukwaphu mgbenya; kele mgbenya erotsha epehe.

⁴⁴ Jisosu apakwaruphu epehe haa; tugbua ọdo; bya eje ekfuru nõ Nchileke k'ugbo ẹto; kfukwaaphu iphe o kfuhawaru. ⁴⁵ Yọ lata azu

byakfutashia ndu ono, etsoje ọ̀zo iya ono bya asu ẹ̀phe: “?Unu ekukwadu-a mgbenya; l’atuta ume? O ruakwaru! Abubu-Ndiphe; be aabyaakwa oderu ye ndu eme iphe du ẹ̀ji l’eka. ⁴⁶Unu gbeshi t’ẹ̀phe je. Unu lekwa; l’onye e-deru iya ye; be t’akwaru l’ukfu.”

Aakputa Jisosu

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴⁷ Ya ndono; Jisosu egudekwada ege ono l’ekfu; Judasu, bu onye lanu l’umadzu iri l’ebo ono abyawaphu ye ẹ̀ igweligwe madzu ayiru. Epe apagbaaru mma; me mgboro. Ndu ziru epe bu ndu ishi ndu achijeru Nchileke aja; me ndu bu ogurennya ndu Ju. ⁴⁸ Onye ono, deru iya ye ono, bu iya bu Judasu ekfuhawaru epe iphe, ya e-me t’ẹ̀phe gude maru onye ophu obu; su epe: “L’oo onye onanu, ya e-je amichata ishi-uga gude kele iya ekele ono; be bu iya nu; t’ẹ̀phe kputa iya.”

⁴⁹ Judasu ejetalephu phaaa byakfutashia Jisosu; bya asu iya: “O-zi-iphe; ẹ̀dupho!” Yo bya amichata iya ishi-uga.

⁵⁰ Jisosu asu iya: “Onya mu; jeru je emee iphe, i byaru ememe!”

Epe azugudewaphu Jisosu; kputa iya. ⁵¹ Onye lanu le ndu epe le Jisosu yi amia mma iya swangu; gbu ya nwozi eze onye ishi ndu achijeru Nchileke aja; kwata iya nchi. ⁵² Jisosu asu iya: “Miru mma ngu yepu azu l’obo; l’iphe bu onye bu o-gbu-mma e-shi le mma laa. ⁵³ ?I riru le ya ta asu-ghedu Nna iya t’o dzoo ya; mbu yo ye unukurunu unwu ojozi-imigwe egwegwa nta-a? ⁵⁴ Olobu; ya -mekwanua ege ono; ?nanukwanu ege eeshi t’o ree mbu iphe, e deru l’ekwo okfu Nchileke: l’iphe-wa eme nu-a mefutaje?”

⁵⁵ Ya ndono; Jisosu abya asu ikpoto ndu ono, byaru iya akputa ono: “? Unu chigbaa mma; me mgboro abya iya egude; ?ya bu onye ana nfu. Mboku-mboku; be ye l’unu anoduje l’eze-ulo Nchileke; ya ezi unu iphe; unu te gudebua ya. ⁵⁶ Obenu l’iphe owaa l’o ha mewaru; k’ophu iphe ndu nkfuchiru Nchileke deru l’ekwo okfu Nchileke e-mefutakota ege epe kfulu iya.”

Ndu etsoje ọ̀zo iya l’ẹ̀phe ha aparu iya haa; gbakashihu.

Jisosu no l’ifu ndu ogbo ikpe

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Ndu ono, byaru otuta Jisosu ono eduru iya jeshia ulo Kayafasu, bu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke aja. Eke ono; be ndu ezije ekemu; me ndu bu ogurennya gbe dzukohawanu. ⁵⁸ Pyita eshi etso iya ote-nya ote-nya jeye l’ogbodufe eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke aja ono. Pyita abya abahu; je adugaru l’eka ndu nche dugaru; woru ẹ̀nya ye te ya phuedukwa ishi iya. ⁵⁹ Ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke aja ono; me ndu ogbo ikpe ono l’ẹ̀phe ha acholaha iphe, epe a-su le Jisosu meru; ege eeshi t’e kpee ya nkfugbu. ⁶⁰ To nwe iphe epe phuru, bu iphe o meru; e gudekwaru l’ẹ̀phe du l’igwe gbaa ya ejo ekebe. A nonyaa; umadzu labu alufuta; ⁶¹ bya asu: “?To du iphe-a suru le ya a-du ike mebyia eze-ulo Nchileke; gude abali eto kpkwazi iya.”

⁶² Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke aja ono egbeshi bya asu iya: “?To nwedu onu, iyeru ndu-wa l’ekebe-wa, epe agbagbaa ngu ege-a.” ⁶³ Yo nodu nggungguji; to nwe iphe, o kfulu iya. Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke aja ono asu iya: “Kfukwaa male Nchileke ophu no ndzu: ?Bu nggu bu Kurayisutu obu; mbu Onye Ndzota ono, Nchileke kweru ukwa iya ono? ?Bu nggu bu Nwatibe Nchileke obu too?”

⁶⁴ Jisòsu asù iya: “O kwa nggu b'o shi ònu. Obenu lẹ shita ntanu; bẹ unu a-phu yebe Abubu-Ndiphe l'eke ya dugaru l'eka-utara onye bụ iya bụ Okaribe-Kakota-Ike, bụ Nchileke; phua ẹge ọo-nọ l'urukpu shi l'igwe abya.”

⁶⁵ Eze onye ishi ono eworu uwe kẹ yebe eze onye ishi zijaa; sù ẹphe: “O kfurushia ẹpha Nchileke-o! ?Bukpohunua egbe ekebe ngunu; bẹ ẹphe achokwadu ọdo? Nta-a; bẹ unu nwaru-a ẹke ookfurushi ẹpha Nchileke. ⁶⁶ ?Ngunu; bẹ unu chitaru?”

Ẹphe atuko wua olu nanu; l'iphe gbaru iya nu bụ t'ọ nwuhu.

⁶⁷ Ndu awatawa iya phụ ọvu ọnu-mini l'ifu; l'echi iya iphe. Ndu ọdo l'echi iya ẹka l'ishi-nchi; * ⁶⁸ sù iya: “Nggube ọphu suru l'i bụ Kuráiyisutu; kónua onye chiru ngu iphe.”

Pyita ago lẹ ya ta madu Jisòsu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jón 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pyita anọdukwada l'ogbodufu l'ẹke ono; nwamgboko, yele madzụ bu ebubu abya ejekfuta iya; bya asù iya: “M'i tsokwa lẹ ndu ẹphe lẹ nwoke Gálili ono; mbụ Jisòsu shi ayije.”

⁷⁰ Pyita atua ẹgo l'ifu edzudzu ọha ono; sù iya: “Lẹ ya ta makwa iphe iikfu.” ⁷¹ Pyita atugbua jeshia ọzo ọnu ngamgbo. Nwamgboko ọdo, yele madzụ bukwaphu ebubu aphua ya l'ẹke ono; kfulahaaru ndu, vudo l'ẹke ono: “L'onye ọwaa shikwa etso Jisòsu ọphu Názaretu.”

⁷² Pyita atukwaa phụ ẹgo ọdo; ria angu: “Ya -makpookwaru nwoke ọwaa!”

⁷³ A nonyaa nwanshi; ndu, vudotsua l'ẹke ono abya asù Pyita: “Ba tushi ẹgo; l'i yichachaa ya phụ; l'olu-okfu ngu gbawaru ngu ama.”

⁷⁴ Pyita awata oburu onwiya ọnu; ria angu; sù: “Ya -makpookwaaru nwoke-wa, unu ekfu okfu iya-a tẹ Nchileke nukwaa ya aphụ.”

E ji ekfu-a; oke-ọku ewowaruphu ọra raa. ⁷⁵ Pyita anyatawaphu iphe, Jisòsu kfuhawaru iya; lẹ: “Temanu oke-ọku araa ọra; bẹ oo-kfu ugbo ẹto l'ẹ tọ madu iya.” Pyita egbeshi; lufushia etezi je anọdu rashia ẹkwa ike.

27

Jisòsu nọ l'ifu Páyileti

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jón 18:28-32)

¹ Yo belephu l'ọnma-ẹwa utsu echile iya; ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja l'ẹphe ha; mẹ ndu bụ ọgurennya ọgbo ikpe achia idzu t'ẹphe gbua Jisòsu. ² Ẹphe ekee Jisòsu; duta iya jekfushia Páyileti, bụ ọvano ẹphe.

Anwuhu Júdasu

(Ndu 1:18-19)

³ Júdasu, bụ iya bụ onye ono, deru iya ye ono aphulephu l'e kperu Jisòsu nkfugbu; talahaa onwiya ọta. Yọ chita ukporo pongu lẹ pongu iri ono chiphushiaru ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurennya ono azu; ⁴ sù ẹphe: “Lẹ ya mawaru ejo iphe; okfu lẹ ya deru onye ẹ-te nweedu ejo iphe, o meru ye t'e gbua.”

Ẹphe asù iya: “?Bụ onye akpa ngu ishi iya ono? Tọ bụdu t'i jewaru je amaru ẹge ii-me iya.”

⁵ Júdasu achita okpoga ono ghaa l'ime eze-ulo Nchileke; mee swi; tugbua je eworu onwiya swi-gbua.

* 26:67 26:67 Azá 50:6; Mak 14:65.

⁶ Obenu lẹ ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke eja ono chítaru okpoga ono; sù: “Okpoga-wa bukwa aswa mee ishi madzù. È te eyekwa iya l'èke eeyeje okpoga eze-ùlo Nchileke.” ⁷ Tò dù iya bù; èphe achia idzu; wota okpoga ono je azua onye ò-kpù-ite alì; woru alì ono mee èke èphe e-lije ndu mbyamumbya. ⁸ Oo ya kparu iphe a gùberu alì ono “Ègu-mee” tsube mbòku ono byeyekwaa nta-a.

⁹ Oo ya bù l'o ree mbù iphe Jeremáya, bù onye nkfuchiru Nchileke kfuru wo: “L'èphè chítaru ùkpòro pòngu lẹ pòngu iri ono, bù iya bù aswa, ndu Ízurelu haru kweta l'èphè a-kfù l'ishi iya ono; ¹⁰ gude zua onye ò-kpù-ite alì, bù iya bù ège Nnajiufu kfuru iya èya.”

Páyileti aji Jisòsu aji

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jòn 18:33-38)

¹¹ Jisòsu evudo l'ifu govano; govano aji iya: “?Bù nggu bù eze ndu Ju?” Jisòsu asù iya: “Ò kwa nggu b'o shi ònu.” ¹² Ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; mē ndu bù ògurennya asù l'o meru igweligwe iphe dù èji. Jisòsu te kfu okfu yeru èphe.

¹³ Ya ndono; Páyileti asù iya: “?Tì nùdu igweligwe iphe dù èji, èphe ekfu l'i meshiru?”

¹⁴ Jisòsu anò-kirishia nggujungguji; to yeru iya m'oo ònu lanù. Yò kwata ji govano ènya.

Eekpe Jisòsu nkfugbu

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jòn 18:39—19:16)

¹⁵ Iphe bù Aji Esweta, sweru esweswe; bẹ govano atùfujeru ndu ono onye mkpòro òphu èphe sùru t'ò tufuru èphe; t'ò laa. ¹⁶ Teke ono b'o nweru nwoke lanù, a maru amaru, eeku Barábasu, a tùru mkpòro. ¹⁷ Tò dù iya bù; ndu ono edzukobelevhu l'èkalanu; Páyileti aji èphe: “?Bù onye ole b'ò dù unu tẹ ya haaru unu t'ò laa? ?Bù Barábasu; tò bù Jisòsu òphu eeku Kuráiyisutu?” ¹⁸ Èke ò maru l'ò bù ènya-kfurukfuru; bẹ kparu iphe ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja dufutaru iya Jisòsu.

¹⁹ Páyileti adugakwaduru-a l'ùlo-ikpe ono; nyee ya eziwaphu nzi t'a bya asù iya: “T'ò pakwaru nwoke ono, bù onye doberu èka ndoo ono paru haa; lẹ ya ròkwaru nrò l'ènyashi jee iphe-òku l'okfu èka iya.”

²⁰ Ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke eja ono; mē ndu bù ògurennya ono akpatsua ikpoto ndu ono; sù t'èphe kebekpelevhu l'ò bù t'e gbua Jisòsu; hachiaru èphe Barábasu. ²¹ Govano aji èphe òdo; sù: “?Bù onye ole l'ùmadzu èbo-wa; bẹ ya a-haru unu t'ò la?”

Èphe arashia; sù: “Barábasu!”

²² Páyileti asù èphe: “?Bùkwanu ngunu; bẹ ya e-me Jisòsu òphu eeku Kuráiyisutu?”

Èphe atùko wùkoo ònu nanù l'èphe ha; sù: “T'a kpòpyabe iya l'oshi-osweru!”

²³ Páyileti aji èphe: “?Kẹ ngunu? ?Bù egbe ejo iphe ngunu b'o meru?”

Èphe akakpò ya rù òrashi ike; sù: “T'a kpòpyabe iya l'oshi-osweru!”

²⁴ Tò dù iya bù; Páyileti anònyaa; bya amaru l'ẹ to nwedù iphe ya ekfuta iya; gbahaa nù l'utsu gbe ese adada; yò kuta mini; kwòo onwiya èka l'ifu mkpòro-òha ono; sù: “L'èka iya ta òkwa l'òchi nwoke-wa. Unu maakwaruru ège unu e-me iya l'onwunu.”

²⁵ Ndu ono atùko zua l'èphe ha; sù: “T'òchi iya tukoruru èphe l'ishi; mē l'ishi unwu èphe!”

²⁶ Páyileti abya ahaaru ephe Barábasu t'ò laa; bya asù t'e chia Jisòsu echachi. E chiebe iya echachi; yo duta iya nù t'e je akpopyabewa iya ru l'oshi-osweru.

*Ndu soja aja Jisòsu ewena
(Mak 15:16-20; Jòn 19:2-3)*

²⁷ Ndu soja gòvano ono eduru Jisòsu jeshia l'eze-ogbodufu gòvano. Yo bya ekukobe ndu ogbo soja ono l'ephe ha. ²⁸ Ephe eyefu Jisòsu uwe iya; bya achita kpowula-kpowula uwe uswe yee ya; ²⁹ woru okpu-eze, ephe kparu l'ogvu kpube iya. Ephe abya eworu mgboro dee ya l'eka-utara; bya ebyishi iya ikpere l'ifu; aja iya ewena; asuje: "Ndzù ngu ndzù ogologo; Eze ndu Ju." ³⁰ Ephe avua ya onu-mini; wota mgboro ono chia ya l'ishi nchipyabe. ³¹ Ephe ajaebetsua ya ewena; lafù iya kpowula-kpowula uwe ono teke ono; woru uwe nk'ia yee ya; be ephe dufuderu iya t'ephe kpopyabe iya l'oshi-osweru.

*Aakpopyabe Jisòsu
l'oshi-osweru*

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jòn 19:17-27)

³² Ephe awufutadelephu; phua nwoke lanu, bu onye Sayirini, epha iya bu Sáyimonu. Ephe eyebuta iya t'o vuta oshi-osweru Jisòsu. ³³ Ephe abyarutalephu eke, eekuje Golugóta, bu iya bu "Okpokoro Ishi"; ³⁴ bya eworu mee, a gwakoberu ogvu, atso ile nu Jisòsu t'ò ngua. Jisòsu abya ede iya onu; jika iya angungu.

³⁵ Ephe akpopyabe iya l'oshi-osweru; bya eworu enwa tua gude kee uwe iya.* ³⁶ Ephe adugaru anodu l'eke ono eche iya nche. ³⁷ Iphe ono, ephe suru l'o meru ono b'e deru kfube l'oshi-osweru ono. Iphe e deru bu: "Qwaa bu Jisòsu; Eze ndu Ju." ³⁸ Ephe kpopyabekwaruphu ndu iphura labu l'eke ono: onye lanu nu Jisòsu l'eka-utara; onye ophu anodu iya l'eka-ibyita.

³⁹ Ndu, eswe l'eke ono ekfubyishi iya; l'azuru iya ukwe; l'atù l'ishi l'ishi; ⁴⁰ ekfushi; su: "Nggube ophu suru l'ii-mebyishi eze-ulo Nchileke; gude abali eto kpukwazi iya; dzonua onwongu. O -buruphu nggu bu Nwatibe Nchileke; shinu l'oshi-osweru ono nyifuta."

⁴¹ Ege ono b'ò dukwaphu ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; ndu ezije ekemu; me ndu bu ogurenja: ephe atuko aja iya ewena; asuje: ⁴² "Nta-a b'ò dzoru ndu odo; to du ike dzoo onwiya. O -buru l'ò bu eze ndu Ízurelu; t'o nyifutano l'oshi-osweru ono. Oo ya bu; ephe ekweta l'oo ya bu Kuráiyisutu obu. ⁴³ Mgbe o suru l'ò bu Nchileke; be ya ma. Ngwanu; te Nchileke obu dzonua ya nta-a; m'ò -buru l'ò du Nchileke mma ege o suru l'oo ya bu Nwatibe Nchileke."

⁴⁴ Ndu iphura labu ono, a kpopyaberu ephe l'ia l'oshi-osweru ono ekfubyishikwa iya phu ege ono.

*Anwuhu Jisòsu
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jòn 19:28-30)*

⁴⁵ Enyanwu egvuleruphu l'echi-ishi; nchi aburu pyiritikingu; jihu. Ekemeke obule agbakota tsubalangu jeye l'oke-eswe urenyashi. ⁴⁶ Yo be l'oke-eswe urenyashi ono; Jisòsu echishia mkpu ike; su: "Elayi! Elayi! ? Lema sabakitani?" bu iya bu: "Nchileke iya! Nchileke iya! Ngunu meru iphe i paru iya haa nkinyi iya?"

* 27:35 27:35 Eguv 22:18.

⁴⁷ Ndu haru vudotsua l'èke ono anya ya; sù: "M'o gbe eku Eláyija."

⁴⁸ Onye lanu agbafuta; wota egwo-ncha tsee le mee, shihuru uka; woru iya tsebe le nwoshi, du ogologo; nu iya t'o n'gaa.[†]

⁴⁹ Ndu ophunanu asu: "Unu ngabe t'ephe maru: ?bu Eláyija, bu onye nkfuchiru Nchileke a-bya adzo ya?"

⁵⁰ Jisosu echishia mkpu ike odo; tubua ume.

⁵¹ Ya ndono; ekwa, eegechitaje onu-uzo ime ulo obu, bu iya bu enya eze-ulo Nchileke; eshilephu l'uzo eli iya lalaphu tarara; lajahulephu ebo jeye l'uzo ali iya. Ali anmahu jijiji; oke mkpuma awashihutsua; ⁵² iphe bu ili eghekotaru onu; igweligwe ndu ke Nchileke, bu ndu, shi nwuhuhawa anwuhu eshi l'onwu tetatsua nodu ndzu. ⁵³ Ephe eshi l'ime ili ono lufuta; le Jisosu shitsua l'onwu teta nodu ndzu ono; tugbua jeshia Jerusalemu. A du l'igwe phu ephe.

⁵⁴ Onye ishi soja; me ndu soja iya ono, ephe l'iya no l'eche Jisosu nche ono aphua eke ali anma jijiji; mewaru iphe meru nu; meji agbabuhu ephe; ephe asu: "Nwoke-wa bukwaphu Nwatibe Nchileke l'oswiya!"

⁵⁵ O nweru igweligwe unwanyi, vudotsua ote-enya; l'ele t'ephe maru iphe eme nu. Unwanyi ono bu ndu, shi le Galili tsoru Jisosu; l'eyeru iya eka. ⁵⁶ Meri ke Magudala yikwa l'unwanyi ono. Meri ophu muru Jemusu; mua Josefu ayikwaru iya phu. Onye odo bu nne unwu Zebedi: ephe ebo.

Eli Jisosu

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Yo be l'uren'yashi; onye oke amadu, shi Arimatya abyatashia. Ephe iya bu Josefu. O bu onye lanu le ndu etsoje uzo Jisosu. ⁵⁸ Yo jekfushia Payscaleti; je aruo ya t'o kwe te ya pata odzu Jisosu je elia. To du iya bu; Payscaleti asu t'a pee ya eya. ⁵⁹ Josefu apatsuta odzu ono; gude ekwa ocha, inyi e-ta nodu kwaa ya ege aakwaje odzu; ⁶⁰ bya eje enyobe iya l'ili ke yebe Josefu, o turu k'ophungu l'ogba mkpuma. Yo swita eze mkpuma bechia onu iya; tugbua lashia. ⁶¹ Meri ke Magudala; me Meri ophunanu nokwaphu l'èke ono; ephe adugaru anodu cheeru ili ono ifu.

Eche ili ono nche

⁶² Yo be echile iya, bu iya bu mboku otu-ume; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Farisii abya edzua l'ifu Payscaleti; ⁶³ su iya: "Nnajiufu; me ephe nyatakwaru l'o nweru teke nwoke ono, dzugburu onwiya l'ejoire ono suseru teke o no; le: 'A -noo abali ebo gaa le ke eto; be ya e-shi l'onwu teta nodu ndzu odo.'" ⁶⁴ Zinua t'e cheje ili ono ogbodo echeche jeye l'abali k'eto ono; e menyaa; ndu etsoje uzo iya egbeshi je ezihaa odzu iya; kfulahakwaa l'o shi-wa l'onwu teta nodu ndzu. T'ejo-ire ke ikperazu ba kanu k'ivuzo."

⁶⁵ Payscaleti asu ephe: "?O kwa l'unu nweru ndu soja, echeje nche? Unu tugbunua je atuchikpoo ya ege ike beru unu."

⁶⁶ Ya ndono; ephe atugbua je eworu iphe kpu-chishikpoo onu ili ono ohuma; mee ya iphe-ohubama; woru ndu nche ye iya. A wata iya oche nche.

28

Jisosu shi l'onwu eteta

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

[†] 27:48 27:48 Egvu 69:21; Mak 15:36; Luk 23:36; Jon 19:28-29.

¹ Mbòku òtu-ume esweebelephu; l'oswi ngguge-ngguge ʋtsu mbòku Sonde; Méri kẹ Mágudala; mẹ Méri ọphunanu atugbua jeshia l'ili ono. ² E ji ekfu-a; alì awatawaphu ọnma oke jijiji; kẹ l'o nweru ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu, shi l'imigwe phezita; bya eswifu eze mkpuma ono; metsua nọ-kirishia l'eli iya. ³ Ẁgbugba iya achalephu l'ọ bụ ebemu-igwe; uwe iya achalephu l'ọ bụ eberugo. ⁴ Ndu nche ono atshu egvu; nmahu kpakpakpa; dabutsuwarua l'ọ bụ ndu nwuhuru anwuhu.

⁵ Ojosi-imigwe ono asu unwanyi ono: "Unubedua; unu ba tsushi egvu. Ya makwaru-a l'ọ Jisosu ọphu a kpopyaberu l'oshi-osweru; bẹ unu achọ. ⁶ Ẹ tọ nọhekwa l'ẹke-a. O tetaakwaru ẹge ono, o kfuhawaru unu ono. Unu bya aphụ ẹke o shi daburu. ⁷ Unu tugbulekwaphu nta-a je ekfuru ndu etsoje Ẁzo iya l'o shiakwa l'onwu teta nọdu ndzụ. O vuakwa unu Ẁzo eje Gálili. Ọ bụ l'ẹke ono; bẹ unu a-phụ iya. Ọ kwa iphe ya byaru unu ezizi ndono."

⁸ Ẹphe egude ọtsu-egvu; mẹ ẹhu-ọtso-ẹna vuta ọso; jeshiaru iya ọkoru ndu etsoje Ẁzo Jisosu.

⁹ A bya ele ẹnya; Jisosu abyakfutashia unwanyi ono; bya ekele ẹphe: "Unu etehu-o!" Ẹphe agbakfube iya; bya adaa l'alì; gudegbaa ya ẹka l'ọkpa ẹphe ẹbo; baaru iya ẹja. ¹⁰ Jisosu asu ẹphe: "Unu ba atsukwa egvu. Unu tugbulekwaphu je ekfuru ununna iya t'ẹphe jeekwaru Gálili; l'ọ kwa ẹke ono; bẹ ẹphe a-phụ iya."

Iphe ndu nche ekfu

¹¹ Unwanyi ono atugbua; nọdukwadua l'esu-Ẁzo; ndu soja ono, eche nche ono aharu jeshikebe l'ime obodo; je akporu ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja iphemiphe ọbule ono, meru nụ ono. ¹² Ndu ishi ono; mẹ ndu bụ ọgurennya edzukobelephu; chja idzu; woru okpoga, ha nshinu nụ ndu soja ono nggalazu; ¹³ sụ ẹphe: "Unu sije lẹ ndu etsoje Ẁzo iya pyabataru teke unu eku mgbenya l'enyashi; bya ezita odzu iya. ¹⁴ A -makwarama; o -rua gọvano lẹ nchị; unu be yekwa ọnu; ẹphe e-kfurua nụ iya; haaru unu enge t'ẹ b'o nwe iphe e-me unu." ¹⁵ Ya ndono; ẹphe achita okpoga ono; mee ẹge e kfuru ẹphe. Yọ buru iya bụ l'ẹphe ekfua ẹge ono; akọ ono edzuru ndu Ju; mbụ byeyekwaa ntanụ-a.

Jisosu ekoshi onwiya

ndu etsoje iya nụ

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jọn 20:19-23; Ndu 1:6-8)

¹⁶ Tọ dụ iya bụ; ndu ono, etsoje Ẁzo iya ono: ẹphe ụmadzu iri 'ẹ nanụ; atugbua jeshia Gálili; l'ugvu ono, Jisosu tuhawaru ẹphe ọnu iya ono. ¹⁷ Ẹphe aphulephu Jisosu; bya abaarua iya ẹja; e gudekwaru l'o nweru ndu obu haru agba ẹbo wo: ?a maru búa ya? ¹⁸ Jisosu abyakfuta ẹphe; bya asu ẹphe: "Lẹ Nchileke mewaru tẹ iphe bụ ike, nọ l'igwe; mẹ lẹ mgboko; nọdu iya l'ẹka. ¹⁹ Ọo ya bụ; unu jee l'iphe bụ mbakeshi; je emee ẹphe t'ẹphe buru ndu etso Ẁzo iya. Unu gude ẹpha kẹ Nna; mẹ kẹ Nwa; mẹ kẹ Ụmedụ-Nsọ mee ẹphe baputizimu. ²⁰ Unu ezia ẹphe t'ẹphe meje iphemiphe ọbule ono, ya kfuru unu ono. Unu makwaru amaru lẹ yẹbedua nọkwa-a swiru unu mbòku-mbòku; jeye teke mgboko a-gvụ."

Ozi-Ọma, Maku deru

Ozi, Ọnu Baputizimu ezi

(Mát 3:1-12; Luk 3:1-18; Ọn 1:19-28)

¹ Ọwaa bụ ishi ozi-ọma kẹ Jisọsu Kuráyisutu, bụ Nwatibe Nchileke. ² Ẹge o shi wata b'o deru l'ẹkwo mbụ Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke; le Nchileke sụru:

“Ọwaa bụ onye ejeru iya ozi.

Ya e-zi iya t'o vuru ngu ọzo jee;
k'ọphu ọo-bọru ngu ọzo.

³ O nweru onye l'echi mkpu l'echi-egu;

sụ: ‘T'e meeru Nnajiufu ọzo iya.

E doziaru iya oje iya t'o vudo ntumu!’ ”

⁴ Ya ndono; Ọnu abya anọdu l'echi-egu; l'eme ndu madzụ baputizimu; ezikwaphu ozi-ọma. Yoo kfuru ẹphe; sụ: “Unu taa onwunu ọta sefu ẹka l'iphe dụ ẹji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; t'e mee unu baputizimu. Ọo ya bụ; ẹge Nchileke a-guru unu nvụ l'iphe dụ ẹji ọbu, unu meshiru ọbu.” ⁵ Ndu, nọkota l'alị Judíya; mę ndu Jerúsalemu mgburumgburu azafutakota byakfutashia ya t'ẹphe nua iphe ookfu. Ẹphe akọshitsua iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; yo mee ẹphe baputizimu le Ẹnyimu Jódanu.

⁶ Ya ndono; Ọnu bụ uwe, e gude ẹji inya-ivu mee bẹ ooyeje. Akpọ-anụ aburu iya akpọ-buleti, oogudeje kebudo uwe iya l'ukfu. Nri iya aburu igube; mę manụ-engu. ⁷ O kfuru ndu ono l'o nweru nwoke, abyanụ, katabe iya nshinu; k'ọphu bụ le ya te gbe dzukpoduanu kẹ tẹ ya furita efurita tọshia ya eri akpọkpa iya. ⁸ Le yẹbedua, bụ Ọnu bụ mini bẹ ya gude mee unu baputizimu. Obenu le nwoke ono bụ Ume-dụ-Nsọ bẹ oo-gude mee unu baputizimu.

Ọnu eme Jisọsu baputizimu

(Mát 3:13-17; Luk 3:21-22)

⁹ Ẹ ta nọhedu ọphu baru ishi; Jisọsu eshiwaphu Názaretu, nọ l'alị Gálili byakfutashia Ọnu; yo mee ya baputizimu le Ẹnyimu Jódanu. ¹⁰ Jisọsu eshilephu le mini ono l'erufuta; phuwaphu igweli l'ẹke ookpuha; mę Ume-dụ-Nsọ ẹke ọ dulephu l'ọ bụ ndo; shi l'igweli ono phezita bya anọdu iya l'ẹhu. ¹¹ A nua olu, shi l'imigwe ono; sụ: “Ọo nggubedua bụ Nwatibe iya, ya yeru obu; imeje: ẹhu atso iya ẹna.”

Sétanu adata Jisọsu

(Mát 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Ya ndono; Ume Nchileke emewaphu Jisọsu; yo bahushia l'echi-egu.

¹³ Yọ nọ l'ẹke ono ọkporo abalị ẹbo; Sétanu adatakọta iya. Ọnwu anụ egu jikwaruphu ẹke ono; ọnwu ojozi-imigwe abya eyeru iya ẹka.

Jisọsu awata ozi iya le Gálili

(Mát 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ L'a tɔtsuaru Jɔnu mkpɔro bɛ Jisɔsu bahuru l'alɔ Gálili; zilahaazi ozi-oma, shi l'ɛka Nchileke; ¹⁵ l'asuje: "Lɛ teke ono, Nchileke kweru ukwa iya ono ruakwaru. Nchileke abyaakwa okoshi l'ɔ ya bu eze. Unu taa onwunu uta; sefu ɛka l'iphe du eji, unu meshiru; bya ekweta ozi-oma ono."

Ndu mbu, tsolahaaru Jisusu

(Mat 4:18-22; Luk 5:1)

¹⁶ Yo buru teke o tsoru iku Eze Enyimu Gálili ogologo; b'o phuru unwoke labu, egbuje ema. Ndu ono bu Sayimonu; me nwunne iya, bu Anduru. Yo phua epe eke epe ne; atu ntofu. ¹⁷ Jisusu asu epe: "Unu bya etsoru iya te ya mee unu t'unu rukoje madzu l'o bu onye eruko ema." ¹⁸ Yo gudekwadua ege ono ekfu; epe apawaruphu ntofu epe ne haa; tsoru iya.

¹⁹ Jisusu akpiribelephu nwanshi bya aphua unwunne labu odo l'eke epe ne l'ugbo epe l'edokwazi ntofu epe. Ndu onanu bu Jemusuzébedi; me Jonu Zébedi. ²⁰ Aphuphu, oophu epe mbu Jisusu; kua epe; epe aparunna epe ono; mbu Zébedi me ndu, o buru ozi haa l'ugbo ono; tsoru iya.

Nwoke, ogvu bu l'ehu

(Luk 4:31-37)

²¹ Epe abya abahu le Kapaniyomu. Yo be mboku otu-ume; Jisusu abya abahu l'ulo-ndzuko ndu Ju; je awata ozi iphe. ²² Ndu ono akpo-beru; ke l'ege o gude ezi epe iphe du biribiri; ke l'e too zidu iya l'o bu ndu ophananu, ezije ekemu; ozi l'ya phu l'o bu onye ike ne l'eka.

²³ L'ime ulo-ndzuko ono b'o nweru nwoke, ogvu bu l'ehu, ne iya nu. ²⁴ Nwoke ono arashia: "?Bu ngunu b'i cho epe l'eka; nggube Jisusu ke Nazaretu. ?I byawaru epe emebyishi? Ya makwaru-a onye i bu. I bu onye du nsɔ, Nchileke ziru t'o bya."

²⁵ Jisusu abaarugvu ono mbà t'o nodu nwandoo; shi nwoke ono l'ehu lufuta.

²⁶ Ogvu ono arashia ora ike; lowaphu nwoke ono l'o bu uta; shi iya l'ehu lufutashia. ²⁷ Yo dua epe biribiri; k'ophu epe wataru oji onwephe: "? Bu ngunu du ege-a? ?O bu iphe ophungu to? Ike b'o gude baaru ogvu mba; epe emee iphe o kfulu!"

²⁸ Epha Jisusu edekotawaphu alɔ Gálili mgburumburu.

Jisusu agwo ndu iphe eme

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Alufuta, Jisusu phe alufuta l'ulo-ndzuko ono; epe le Jemusuzébedi; me Jonu ayiru tugba; jeshia l'ulo Sayimonu me Anduru phe. ³⁰ Nne nyee Sayimonu be ehunwu oku; yo zeru aze. Epe eje ekfuwaru iya phu Jisusu l'ephe ruru eke ono. ³¹ Jisusu ejekfubeshia ya je egude iya l'eka kpulia ya eli; ehunwu ono aparunna iya haa. Nwanyi ono awatawaphu epe okwaru ebye.

³² Lenyanwu ribagetsuaru l'urennyashi; e dutatsuaru Jisusu ndu, iphe emetsua; me ndu ophu ogvu bu l'ehu. ³³ Ndu obodo ono abya adojia ifu ulo ono. ³⁴ Jisusu emekota ndu ono, ome-l'ehu, dutsua iche iche eme ono; yo du epe mma. Yo bya achifukwaphu ogvu l'ehu ndu ophu ogvu bu l'ehu. Too kweje t'o nweru ogwu ono ophu e-kfu okfu; ke l'ephe makotahawaru onye o bu.

*Jisōsu ekfu okfu Nchileke
lẹ Gálili*

(Luk 4:42-44)

³⁵ Yo be l'iphe-ọha-enu echile iya; tẹmanu bẹ nchi bọhuderu; Jisōsu egbeshi l'ulo ono; jeshi ẹke, ọo-nọdu nwenkinyi iya; kfuru nọ Nchileke. ³⁶ Sáyimonu mẹ ndu ophunanu alaa ya achokashi. ³⁷ Ẹphe aphụ l'ia phụ; sù iya l'on'yemonye tókokwa achọ iya.

³⁸ Jisōsu asù ẹphe: "Unu t'ẹphe je lẹ mkpukpu ndu ophu haru nọdugbaa ẹphe ntse; tẹ ya kfuaru ẹphe okfu Nchileke l'ẹke ono; l'ọo iphe ya byaru ndono."

³⁹ Yo jekota ẹkemeke ọbule lẹ Gálili; ekfu okfu Nchileke l'iphe bụ ọlondzuko ndu Ju; l'achishikwaphu ọgvu, butsua madzụ l'ẹhu.

Jisōsu agwọ onye ẹhu-labụ
(Mát 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Yo be ujiku lanu; onye ẹhu-labụ abyakfuta Jisōsu bya ebyishi iya ikpere l'ifu; rọo ya; sù iya: "Ọ -buru uche-obu ngu; bẹ ii-menu iya-a tẹ ya dọ mma."

⁴¹ Imiko nwoke ono egude iya; yọ machiwaphu ẹka; byia ya; sù iya: "Ọ bụ uche-obu iya. Ngwaa; ka mma." ⁴² Teke onophu; ẹhu-labụ ono agvuwaphu nwoke ono l'ẹhu; yọ bya adu mma. ⁴³ Jisōsu anmashiaru iya ọkwa ike t'ọ tųgbulekwaphu lashia l'ufu teke onophu; ⁴⁴ wo iya: "Ba dukwa onye ii-kfuru iya. Tųgbulekwaphu je eworu onwongu koshi onye achijeru Nchileke ẹja t'ọ lee ngu ẹnya. Nggw egworu ngweja, onye e metaru l'iphe eme iya nọ anuje; nọ t'ọ chjaru ngu ẹge Mosisu ziru l'ekemu iya; k'ophu ọha a-makota l'ẹhu dọwa ngu mma."

⁴⁵ Nwoke ono egbe tųgbulee je kfukashia iphe ono, Jisōsu meru iya ono. Yo mee; to nwehe mkpukpu, Jisōsu abahukwadu; t'ẹ ba ma. Yọ buru iya meru; Jisōsu te ekwejehe alufuta l'edzudzu ọha lẹ mkpukpu ono. Ndi phe eshijewaru ẹkemeke ọbule awakfuta iya.

2

*Nwoke, iphe lọnwuru
ibe-ẹhu lanu*

(Mát 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Tọ dọ iya bụ; a nọlephu nwa abali olemole; Jisōsu alatashia azu lẹ Kapaniyomu odo. Yọ ngakota ẹkemeke ọbule l'ọ nọwa l'ufu. ² A dukpo l'igwe bya eji; k'ophu bụ l'ẹ to nwehedu ẹke ọzo nọkwadu; mbukponu m'ọ bụ l'onu-ibo. Jisōsu l'ezi ẹphe ozi-oma ono. ³ Ọmadzụ ẹno aparu nwoke, iphe lọnwuru ibe-ẹhu lanu pataru iya. ⁴ Ndu ono, dọru ẹge ono te kwe t'ẹphe phua ọzo pakfube iya Jisōsu. Ya ndono; ẹphe ẹje eworu ọzo bufua l'eli ọlọ ono lẹ gẹdegede ibiyia ophu Jisōsu nọ. Ẹphe eworu iphe ono nwoke ono zẹ ono pyoo l'ẹke ono, ẹphe bufuru ono; shi iya pazita iya l'ime ọlọ ono. ⁵ Jisōsu aphua ege ẹphe kwetaberu lẹ ya a-dụ ike mee tẹ nwoke ono jee ije; yọ sù nwoke ono: "Nwa iya; a gųwaru ngu nvu l'iphe dọ eji, i mekotaru l'ọ ha."

⁶ Ndu ezije ekemu, haru nọdu l'ẹke ono arilaha: ⁷ "Bụ ngunu bẹ nwoke-wa ekfu ege-a? Ookfurushikwa Nchileke ekfurushi! Mbu; ?bụ onye a-dụ ike gųaru madzụ nvu l'iphe dọ eji, o meru; gbahaa Nchileke nwenkinyi iya?"

⁸ Jisòsu egude obu iya mawaruphu iphe, ephe ari; bya aji ephe: “? Ngunu meru iphe unu ari egbe oriri ono? ⁹ ?Bu ole ka ntse: ?bu t'a su nwoke-wa, iphe lonwuru ibe-ehu lanu-wa: 'A guwaru ngu nvu l'iphe du eji, i meshiru; t'o t'a su chia ya: 'Gbeshi; pata iphe azee ngu jelahaa ije?’ ¹⁰ Ya e-koshi unu le yebe Abubu-Ndiphe b'e ziru te ya gujeru madzu nvu l'iphe du eji, o meshiru le mgboko-a.” Yo bya su nwoke ono, iphe lonwuru ibe-ehu lanu ono: ¹¹ “Ya suru ngu t'i gbeshi; pata iphe azee ngu lashia l'ufu!”

¹² Nwoke ono ezilihu; pata iphe azee ya ono; yo buru iya atugbu. Ephe atuko ele iya. Yo ji ephe enya; ephe ajalahaa Nchileke ajaja asuje: “L'ephe ta phubukwaa onye meru egbe iphe ophu du ege owaa!”

Jisòsu eku Lívayi

(Mát 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Jisòsu alashia azu l'onu eze enyimu Gálili; igweligwe madzu awukfuta iya; yo wata ephe ozi iphe. ¹⁴ Yo jenyalephu l'esu-uzo; phua Lívayi Álufiyosu eke o dugaru l'ulo okpoga akiriko. Jisòsu asu iya: “Lívayi; tsoru iya.” Lívayi egbeshi; tsoru iya.

¹⁵ A nonyaa teke odo; Jisòsu ejee ori nri l'ulo Lívayi. L'eke ono b'a du l'igwe; mbu ndu akiriko; me ndu odo, bu ndu ejo madzu; ephe etsoru Jisòsu; me ndu etsoje uzo iya le nri ono. ¹⁶ Ndu ezije ekemu, bu nwa ndu ophu bu ndu okpa Fárisii aphulephu le Jisòsu ye le ndu ono, bu ndu emeje iphe du eji; me ndu akiriko ono l'eriko nri; ephe ajia ndu etsoje uzo Jisòsu; su: “?Bu ngunu meru iphe Nnajiufu unu yee ndu akiriko; me ndu odo, bu ndu emeje iphe du eji erigba nri?”

¹⁷ Jisòsu anu ya; su ephe: “Ndu ehu du mma be mkpa onye eme ogvu ta dukwaru. O kwa ndu ehu du eji be mkpa onye eme ogvu duru. Ya ta byakwa oku ndu doberu eka ndoo; o kwa ndu emeje iphe du eji be ya byaru ekuku.”

Aji le k'oswi aswiswi

(Mát 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Yo rua teke lanu; ndu etsoje uzo Jonu; me ndu Fárisii anodu l'aswi aswiswi; ekfu anu Nchileke. Yo nweru ndu byakfutaru Jisòsu bya aji ya: “?Ngunu meru iphe ndu ophu etsoje uzo Jonu; me ndu ke Fárisii aswiye aswiswi; ekfu anu Nchileke; ndu etsoje uzo ngu ta aswi?”

¹⁹ Jisòsu asu ephe: “?O nweru ndu e kujeru l'eswa-nwanyi ophungu; ephe egbe wata oswi aswiswi; l'eke nwoke, kuru ephe nokwaa? Ephe ta aswidu aswiswi l'eke ephe le nwoke ono, kuru ephe ono no. ²⁰ Obenu le mboku obu, aa-nafu ephe onye ono, alu nwanyi, kuru ephe l'eswa-nwanyi ono nophu abya. Mboku ono be ephe a-kabe swia aswiswi.

²¹ “E to nwedu onye gudeje ekwa ophungu je agbaa akahu uwe. O -tuta ya ama; k'ophungu ono alakata akahu uwe ono; mee t'enu iya karu nshinu. ²² To nwe onye wotajeru akuru-aku ophungu, atu vavava je ogha l'akahu okurutu otumu. O -tuta ya ama; mee ono agbajashia otumu obu; mee obu ye l'otumu obu alaa l'iyi. O bu akuru-aku ophungu be eyeje l'otumu ophungu, karu akaka.”

Aji le ke mboku otu-ume

(Mát 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Yo be ujiku lanu, bu mboku otu-ume; Jisòsu phe l'eswe l'egu eke a koru akpe. Ndu etsoje uzo iya awata okwo akpe ono. ²⁴ Ndu Fárisii

asuwaphu Jisosu: “Lenu! ?Bu ngunu meru iphe ndu-wa kabẹ eme egbe iya owaa, ẹ tee mejedu mbọku ọtu-ume-wa?”

²⁵ Jisosu aji ẹphe: “?Unu ta guvubua l'ẹkwo okfu Nchileke iphe Dévidi yele ndu ẹphe l'iya yi mejeru; ẹke iphe atsụ ẹphe l'ẹhu; ẹgu l'agu ẹphe? ²⁶ Iphe ono meru teke nwoke, eeku Abáyata shi bụru eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja. Dévidi abahushia l'ulo Nchileke je ewota buredi, duru Nchileke le nso; taa; mbụ buredi, onye ọdo ẹ-ta hadu ke t'o wota taa; gbahaa ndu achijeru Nchileke ẹja. Dévidi taru iya; hakwaruphu nụ ndu ẹphe l'iya yiko.”

²⁷ Jisosu asụ ẹphe: “Mbọku ọtu-ume kwa t'ọ kwọo madzụ be Nchileke medoru iya; ẹ tọ bụkwa madzụ b'o meru t'ọ kwọo mbọku ọtu-ume. ²⁸ Ọo ya bu le Abubu-Ndiphe bu Nnajiufu k'iphemiphe ọbule; mbụ je akpaa le mbọku ọtu-ume.”

3

Nwoke, iphe lonwuru ẹka lanu (Mát 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Ya ndono; Jisosu alatashia azu l'ulo-ndzuko ndu Ju l'ẹke, ọ nọ; mbụ nwoke, iphe lonwuru ẹka lanu. ² Ẹphe anọdu l'ege Jisosu t'ẹphe maru: ? oo-mekwaphu t'ẹhu dụ madzụ mma mbọku ọtu-ume; t'ẹphe sụ l'o meru ẹjo iphe. ³ Jisosu asụ nwoke ono, ẹka lanu nwuhuru anwuhu ono: “Lufuta l'ifu ẹke-a.” ⁴ Jisosu asụ ẹphe: “Tẹ ya jja unu aji: ?Ọ bu omebyi ekemu mbọku ọtu-ume t'e mee iphe-oma; tọo t'e mee ẹjo iphe? ?Bụ ọdzo madzụ ndzụ; t'ọ bu t'e gbua madzụ egbugbu mbọku ono?”

Ẹphe te kfu okfu yeru iya.

⁵ Jisosu avọo ẹphe ẹnya mgburumburu. Yo rua ya l'ẹhu; okfu l'ẹphe bu anuma-anuma. Yọ sụ nwoke ono, ẹka lanu nwuhuru anwuhu ono: “Ngwaa; machia ẹka ngu amachi.” Yọ machia ya. Ẹka ono abya eteta; duwa iya phụ mma. ⁶ Ndu Fárisii ono eshi l'ulo-ndzuko ono lufuta; jekfubeshia ndu ọkpà ke Hérodu; ẹphe agbakọbewaphu chia idzu ẹge ẹphe e-shi gbua Jisosu.

A dọ l'igwe wu-toru Jisosu

⁷ Jisosu me ndu etsoje ọzo iya atugbua jeshia l'eze ẹnyimu Gálili; a dọ igwe shi le Gálili tsoru iya; mewaru ndu ọphu shi Judiya; ⁸ me ndu Jerúsalemu; ndu Idumíya; ndu ọphu shi azu Ẹnyimu Jódanu azu iya ọphu; me ndu obutobu ndu Táya me Sayidónu. Ndu ono wu-lihuru tsoru iya; okfu l'ẹphe nuru iphe Jisosu eme. ⁹ Ndu ono ha nshinu k'ọphu Jisosu suru ndu etsoje ọzo iya t'ẹphe je achọo ugbo kwaberu iya; k'ọphu ikpoto ndu ono ta akpagbudu iya le mkpa. ¹⁰ Iphe, meru ẹphe awu awukfuta iya aburu l'o mewaru igweligwe ndu iphe eme; ẹphe akorohu; k'ọphu bu le ndu ọdo, iphe emetsua kpalahaaru mkpa ege ee-me t'ẹphe byikpoo ya nụ ẹka. ¹¹ Yọo bụje teke ogvu phuleruphu Jisosu; yọ dashia l'alí l'ifu iya; l'echi mkpu; ekfu “L'ọo nggu bu Nwatibe Nchileke!”

¹² Jisosu abaaru ogvu ono mbà t'ẹ b'o kfujeshi onye ya bu l'edzudzu ọha.

Ndu ishi-ozí iri ẹbo ono (Mát 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ E meebe; Jisosu egbeshi jeshia l'eli ugvu; je anọdu kua ndu ọphu dọ iya mma; ẹphe abyakfutashia ya. ¹⁴ Yọ bya afọta ẹphe umadzu iri l'ẹbo;

gụa ndu ishi-ozì; sù ẹ̀phẹ: “Ya fọtawaru unu t'unu l'iya nọdu. Ya e-zi unu t'unu je ezia ozi-oma; ¹⁵ zikwaphu unu t'unu gude ike chífufe ọ́gvu.”

¹⁶ Ụmadzu iri l'ẹ̀bo ono, ọ́ fọtaru ono bụ: Sáyimonu ọ́phu Jisọ́su gụru Pyita; ¹⁷ mẹ́ Jémusu Zébedi; mẹ́ nwunne iya, bụ́ Jónu Zébedi ọ́phu Jisọ́su gụru Ụnwu Egbe-Igwe. ¹⁸ Ndu ọ́do bụ́ Ánduru; Filipu; Batólomiyu; Mátíyú; Tómosu; mẹ́ Jémusu, bụ́ nwatibe Álufiyọ́su; mẹ́ Tádíyọ́su; mẹ́ Sáyimonu, bụ́ onye yí l'ọ́gbo, adzọ́ tẹ́ alí ndu Ju nọ́duru ndu Ju; ¹⁹ mẹ́ Júdasu Isukáryọ́tu ọ́phu deru Jisọ́su ye.

Jisọ́su; mẹ́ Biyélezebọ́lu

(Mát 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Ya ndono; Jisọ́su alashia l'ufu; igweligwe madzu abya edzua ọ́do l'ẹ́ke ono; k'ọ́phu Jisọ́su mẹ́ ndu etsoje ọ́zo iya bẹ́ ọ́zo ta dụkpoduaru nù kẹ́ t'ẹ̀phẹ́ ria nri. ²¹ Ndibe Jisọ́su phẹ́ anụ́ ya; jeshia t'ẹ̀phẹ́ kpúlata iya; okfu l'ẹ̀phẹ́ haru okfu l'ọ́gvu yíwa iya ẹ́ya.

²² Ndu ezije ekemu, shi Jerúsalemu abya bya ekfutsua l'ọ́ bụ́ Biyélezebọ́lu, bụ́ iya bụ́ ishi k'iphe bụ́ ọ́gvu b'o gude achífufe ọ́gvu.

²³ Jisọ́su ekua ndu ono; ẹ̀phẹ́ abyakfuta iya. Yo gude ẹ́tu ẹ́tu zilaha ẹ̀phẹ́ iphe; sù ẹ̀phẹ́: “?Nanụ́ ẹ́ge Sétanu e-shi chífufe Sétanu? ²⁴ Ọ́ -bùru lẹ́ ndu, bu l'alí-eze lanụ́ woru onwẹ́phẹ́ kekahu ẹ́bo; selaha okfu bẹ́ alí-eze ọ́bu a-dakpọ́shihukwa. ²⁵ Ọ́ -bụ́kwaruphu lẹ́ ndu ẹ́nya ọ́lo lanụ́ kekashiru onwẹ́phẹ́; tso onwẹ́phẹ́ ọ́gu; ẹ́nya ọ́lo ọ́bu e-chihukwa. ²⁶ Ọ́o ya bụ́ l'ọ́ -bùru lẹ́ Sétanu gude nseku kee onwiya iche iche; ẹ́ to nwekwa ẹ́ge ọ́o-nọ́-be; nk'ia agvụ́. ²⁷ Ọ́do bụ́ l'ẹ́ to nwedu onye a-dụ́-ghe ike baa l'ọ́lo nwoke, agburu-ẹ́hu nọ́; je egwota iya iphe; l'ẹ́ b'o gudehadu nwoke ono; kee ya ẹ́gbu; tẹ́manu yo shide ishi lanụ́ gwowaru iphe l'ọ́lo ono ẹ́ge dụ́ iya mma. ²⁸ Kamenụ́; tẹ́ ya karu unu: aa-gụ́kotaru madzú nvụ́ l'iphe bụ́ iphe dụ́ ẹ́ji, onye ọ́bu meshiru l'ọ́ ha; mẹ́ ekfurushi, o kfurushikotaru Nchileke. ²⁹ Obenu l'onye ọ́phu kfuru kfurushia Ume-dụ́-Nsọ́ b'ẹ́ ta abyakwa bya aguru nvụ́; okfu l'ọ́ mewaru iphe dụ́ ẹ́ji kẹ́ gburruru jeye.”

³⁰ Jisọ́su kfuru ẹ̀phẹ́ okfu-a; okfu l'ẹ̀phẹ́ shi sù l'ọ́gvu bu iya l'ẹ́hu.

Nne Jisọ́su; mẹ́ unwunne iya

(Mát 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Nne Jisọ́su; mẹ́ unwunne iya abya abata vudo l'ogbodufu; zia t'e kuaru iya ẹ̀phẹ́. ³² Teke ono b'a zaru igwe nọ́-phẹ́e Jisọ́su mgburumgburu; ẹ̀phẹ́ asụ́ iya: “Nenu: nne ngu; mẹ́ unwunne ngu phẹ́ nọ́kwa l'ogbodufu; achọ́ ngu.”

³³ Jisọ́su aji ẹ̀phẹ́: “?Bụ́ ndu ole bụ́ nne iya; mẹ́ unwunne iya ọ́bu?” ³⁴ Yo lewaphu ndu ono, dọ́gatsuaru l'ẹ́ke ono ẹ́nya mgburumgburu; sù ẹ̀phẹ́: “Ọ́ bụ́ nne iya; mẹ́ unwunne iya phẹ́ ndọ́-ọ́ nọ́ l'ẹ́ka-a! ³⁵ Ọ́ bụ́ iphe bụ́ onye eme iphe, nọ́ Nchileke l'obu bẹ́ bụ́ nwunne iya kẹ́ nwoke; bụ́ru nwunne iya kẹ́ nwanyi; bụ́ru nne iya.”

4

Etu, eegude onye agha nebyi iphe anma

(Mát 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Yo be teke ọ́do; Jisọ́su awatakwa ozi iphe l'ikú eze ẹ́nyimu. Madzú azaa ntumatu gbaphee ya mgburumgburu; k'ọ́phu ọ́ bahuru l'ugbo je adugaru;

ndu ono adọọ l'iku eze ẹnyimu ono l'eli alì. ² Yo gude ẹtu ẹtu zilaha ẹphe igweligwe iphe. Teke oozì ẹphe iphe ono b'ọ sùru ẹphe:

³ “Unu gebekwa nchì. L'ọ nweru nwoke lanu, jeru ogha nebyi iphe. ⁴ L'ọgha nebyi iphe ono b'ọ nweru ndu ophu daru lẹ mkpoworo ọzo; unwenu atutua ya. ⁵ Ndu aharu daa l'alì mkpuma; fushikebewaphu; kẹ l'anu-alì ta nọdu iya. ⁶ Anwu awatawaphu akpokpo; woru unwu iru nebyi iphe ono kponwushia; kẹ l'akwara iya te jerudu ime alì. ⁷ Ndu aharu daa l'alì ogvu; bya efushia. Yo vuta mbu ogvu ono; woru nebyi iphe ono kpagbushia; to mihe amimi. ⁸ Obenu lẹ ndu ophu daru l'alì-otsu; byaru bya efushia; vua; mishia. Ndu mitaru ukporo akpuru l'akpuru iri iri; ndu amita ukporo ẹto ẹto; ndu amita ukporo ise ukporo ise.”

⁹ Jisosu asu ẹphe: “T'onye nweru ẹnu-nchì; nukwaa ya.”

Iphe kparu iphe Jisosu egudeje ẹtu ezi iphe

(Mát 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Yo rua teke Jisosu no nkinyi iya; ndu etso iya nu; me umadzu iri l'ẹbo phu abyakfutashia ya t'ọ kooru ẹphe iphe ẹtu ẹtu ono butua. ¹¹ Jisosu asu ẹphe: “Ọ bu unubedua be eekoshi iphe ono, e shi domia edomi ono, bu iya bu k'ẹke Nchileke bu eze. Obenu lẹ ndu ọdo be aanmaru iphemiphe obule ono l'ẹtu ẹtu. ¹² Ọo ya bu k'ophu ọo-buru iphe e dehawaru; su:

‘L'ẹphe e-lee ẹnya nta;

lee imo;

to du iphe ẹphe aphu.

Ẹphe angaa nchì nta;

ngaa imo;

to du iphe ẹphe anu.

Ndege ẹ to dudu ẹge ono;

me ẹphe abyakfutakwaa Nchileke;

m'ọ guaru ẹphe nvu l'iphe du ẹji,

ẹphe meshiru.’ ”

Iphe ẹtu onye agha nebyi iphe ono bu

(Mát 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Jisosu abya aji ẹphe: “?Ẹtu ono, ya nmaru unu ono te dodu unu ẹnya to? ?Nanukpoo ẹge ee-me te ẹtu dojee unu ẹnya? ¹⁴ Onye ono, agha nebyi iphe ono bu okfu Nchileke be ogha. ¹⁵ Ndu ono, no l'eshwara ọzo l'ẹke aagha okfu Nchileke ono bu ndu ophu anuje iya nu. Anunu, ẹphe anukwadu iya-a; Sétanu abya anafu ẹphe okfu Nchileke ono, a gharu l'ime obu ẹphe ono. ¹⁶ Ndu ophunanu dukwaphu l'ọ bu nebyi iphe ophu a gharu l'alì mkpuma. Ẹphe anu-gee okfu ono; nata iya l'ehu-otso-ena. ¹⁷ Obenu l'ẹ to nwedu akwara, ẹphe gbaberu l'ime onwephe. Ẹphe -kpolephu ukfu nwanshi; iphe-ehuka; m'ọ kwanu ome madzu kpakpawowo l'okfu iphe onye ono kweru -byalephu; yo buru iphe ẹphe a-kpakota daa; paru ozi ono haa. ¹⁸ Ndu ophu adu l'ọ bu nebyi iphe ophu a gharu l'alì ogvu. Ẹphebedua abuje: ẹphe -nutua okfu Nchileke ono; ¹⁹ oriri kẹ ndzu; ẹge ee-shi nweru ẹku; me iphe agugu ọdo abya akpalube; kpalahaa okfu ono eh; to mihe amimi. ²⁰ Obenu lẹ ndu onanu, bu nebyi iphe, a gharu l'alì-otsu ono; bu ndu ophu anutsujee okfu ono; ẹphe ewotawa iya phu ye l'okpoma; yo mia nebyi: ndu amita ukporo l'iri; ndu amita ukporo ẹto; ndu amita ukporo ise.”

*Ɛ te eyejedu oku l'uroku;
kpuchia ya iphe
(Luk 8:16-18)*

²¹ Jisosu asu ephe: “?O nweru onye ewojeru oku ye l'uroku gbe woru ite kpuchia ya; m'o bu woru iya ye le mkpuli oshi-azee? ?To budunua l'eli agomu be aatukobeje iya? ²² L'iphe bu iphe, e shi domia edomi be ee-mekochakwaa mee t'a phu l'enya; ege ono kwaphu be iphe bu iphe eeme l'edomi be ee-mekochakwaa mee t'a maru. ²³ T'onye nweru enuchi; nukwaa ya!”

²⁴ Jisosu asukwaphu ephe: “Unu ngabekwa nchi l'iphe unu anu! O kwa iphe unu gude turu nu onye odo be Nchileke e-gudekwaphu turu nu unu; mbu; oo-gbekwanu nu unu ophu ka nu. ²⁵ Onye nweru nu be Nchileke e-yekwafuaru odo. Onye e-te nwedu nu be nwiya ophu o nwekpooru nu enwenwe be oo-gbe natafua ya nu.”

*Etu, eegude nebyi iphe
evu evuvu anma*

²⁶ Yo sukwaphu ephe: “L'eke Nchileke bu eze dulephu l'o bu nwoke, je aghaa nebyi iphe l'alij. ²⁷ Enyashi mboku-mboku; yo kuru mgbenya tehu echile iya; nebyi iphe ono efushia; l'evu; to ma ege oomuje. ²⁸ Alij l'onwiya emeje te nebyi iphe ono vua; mishia akporu. Nongini-nongini iya evujeru uzo lufuta bya akaa; yo bya afo ishi; yee nebyi. ²⁹ Teke nebyi iphe ono charu; nwoke ono ewota mma iya wata iya egbushi; okfu l'o ruwaru teke a kpataje iphe e meberu emebe.”

*Etu, eegude akporu
oshi mosutadu anma
(Mat 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)*

³⁰ Yo kfutsua ege ono; bya asu: “?Ngunu be ayi a-su l'eke Nchileke bu eze du l'o bu iya? ?Egbe etu ngunu be ayi e-gudenua ya nmaa? ³¹ O dulephu l'o bu akporu mosutadu, bu iya kakota nwanshi l'iphe bu akporu oshi, aaku akuku l'alij. ³² Obenu l'oo buje teke e wotaru iya kwa l'ogbodali; taa nodu ophu baru ishi; yo vua; buru eze oshi, katsukpo nshinu l'iphe bu oshi, aadzaje adzadza le mgbabu; ekali iya ajakashia; unwenu, ephe l'eli abya akpalahaa ya ekfuna.”

³³ Yo buru etu, dugbaa ege ono be Jisosu gude zia okfu Nchileke ege oo-ka ephe odo enya. ³⁴ E too kfuduru ephe okfu; l'e b'o gude etu. Teke yele ndu etsoje uzo iya nlephu; yo kofutatsuaru ephe iphe okfu iya ono bukota t'o doo ephe enya.

*Oke pherephere anuru iya okfu
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ To du iya bu; yo be l'urenyashi ujiku lanu ono; Jisosu asu ndu etsoje uzo iya t'ephe l'iya dafu azu eze enyimu ono azu iya ophu. ³⁶ Ephe aparu oha ono haa; bakfube Jisosu l'ugbo eke o nohawa; ephe atugbua. Ugbo ndu odo l'etso ephe. ³⁷ Oke pherephere awatawaphu ephephe; eyii-mini atulahaa mini eye l'ugbo ono; jeye; yo phoduwaa nwanshi te mini ji iya. ³⁸ Jisosu bu owaa, laruru l'azu ugbo ono; chebe ishi le pyilo; kulahaa mgbenya. Ndu etsoje uzo iya eje etewa iya phu; su iya: “O-zi-iphe! Tii kpakpoduaru ishi; me ugbo abyaakwa ephe ekpukpu.”

³⁹ Jisosu etehu bya abaaru pherephere ono mba; su eze enyimu ono: “Chaa! Daa ashi!” Pherephere ono adawaphu ashi; eke ono l'o ha adakota

nyongu. ⁴⁰ Jisòsu aji ephè: “?Ngunu meru iphe unu atsu egvu? ?Unu te kwetadua kẹ Nchileke tọ?”

⁴¹ Ephè anmakọta kpakpakpa; l'ẹke ephè atsu egvu; jilaha onwephe: “?Bụ egbe nwoke ngunu dọ ege owaa, pherephere; mẹ eze ẹnọmu anuru okfu?”

5

Nwoke, ogvu bu l'ehu (Mát 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Jisòsu yele ndu etsoje ọzo iya abya erua l'azụ eze ẹnọmu l'azụ iya kẹ ndu Gérasa. ² Jisòsu alufutalephu l'ugbo ono; yele nwoke obu, shilephu l'ikiri-kpọo ahadzu. Nwoke ono bẹ ogvu bu l'ehu. ³ Nwoke ono bu ebubu l'ikiri-kpọo. Ogvu ono bẹ shihuru iya ike l'ehu; k'ophu ẹ too kwejedu t'e ketsua ya eketsu; mbukponu m'o -ruhuru; ọ buru mkpọro b'a turu iya. ⁴ Tekenteke b'a tujehawa iya mkpakọbe l'eka; mẹ l'okpa; yọ zubushia k'eka; chipyashia k'okpa. Agburu-ehu, nọ iya nọ b'ẹ to nwedu onye aduje ike lo-gude iya. ⁵ Eswe mẹ ẹnọyashi mbọku-mbọku bẹ ọonoduje aghaphe l'ikiri-kpọo ono; mẹ l'ugvu ogvu; l'echi mkpu; gude mkpuma agbushashi onwiya ehu.

⁶ Yọ nọdu ote-ẹnọyapha Jisòsu; vuta ọso gbakfushia ya bya adaa ya l'ifu; ⁷ chia mkpu; sụ: “Jisòsu, Nwatibe Nchileke ophu bụ Okaribe-Kakọta-Nụ; ?bụ ngunu bẹ nggu l'iya ji. Ya arọkwa ngu arọro: Nchileke anukwa iya-a: ba nukwa iya aphụ.” ⁸ Iphe meru iphe nwoke ono kfuru iphe ono bụ lẹ Jisòsu bẹ sùhawaru ogvu ono t'o shi iya l'ehu lufu.

⁹ Jisòsu aji iya epha iya.

Yọ sù iya: “L'epha iya bụ 'Unubuku'; okfu l'ephe ha l'igweligwe.” ¹⁰ Yọ rọlahaa Jisòsu; sụ: “Byiko; ẹka-l'alj; waa ikpere; t'ẹ b'ọ chifushi ephè l'alj ono.”

¹¹ Ya ndono; yo nweru igweligwe ezi, nọ lẹ mgbazita ogvu ono; l'ata nri.

¹² Ogvu ono arọlahaa Jisòsu; t'ọ haa ya tẹ ya wụba ezi ono l'ehu. ¹³ Jisòsu ekweta. Ogvu ono eshikota nwoke ono l'ehu wufuta bya awuba ezi ono l'ehu. Igweligwe ezi ono eshi lẹ mgbazita ogvu eze ẹnọmu ono wu-lihu; fọta ọso gidigidi; je aphulahu l'eze ẹnọmu ono; mini eworu iya rigbushia; mbụ iphe ruru unu ezi ise.

¹⁴ Ndu eche ezi ono agbakashihu je eworu iya kfukashia lẹ mkpukpu; mẹ lẹ ndu onu-egu. Ya ndono; ndu ono, e kfuru iya ono awufuta t'ephe bya aphụ iphe meru nọ. ¹⁵ Ephè abyakfutashia Jisòsu; bya aphua nwoke ono, unubuku ogvu shi buru l'ehu ono; ẹke o yeru uwe; dugaru adugaru; nwewaru nọ egomunggo. Ephè atsulahaa egvu. ¹⁶ Ndu ophu nọ teke iphe ono meru ewowaruphu iphe meru nwoke ono, ogvu shi buru l'ehu ono; mẹ ezi ono kwaphu kọoru ndu onanu, byaru k'ophungu ono.

¹⁷ Ephè arọlahaa Jisòsu t'ọ gbeshiru ephè l'ibiyi nk'ephe.

¹⁸ Jisòsu abyatashia ọbahu l'ugbo; nwoke ono, ogvu shi buru l'ehu ono arọ ya tẹ yele iya yiru.

¹⁹ Jisòsu ajika; sù iya: “Lashia; lakfube ndibe unu; je ekfuaru ephè eze iphe Nnajiufu meru ngu; mẹ ege ọ phụ-beru ngu imiko.”

²⁰ Nwoke ono ekwe tugbua; laa okfukashi eze iphe Jisòsu meru iya lẹ mkpukpu Mkpukpu-iri. Iphe ono, Jisòsu meru ono adukota ephè l'ephe ha biribiri.

*Nwatibe Jáyiròsu;
mẹ nwanyi, nsọ eme*

(Mát 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Jisòsu atùgbua daa eze mini ono lashia azu l'azu iya ophu. Igweligwe madzu abya anọ-phae ya mgburumburu. Yò nòdu l'iku mini ono. ²² Nwoke lanu, eeku Jáyiròsu, bu onye lanu le ndu ishi ọ̀lo-ndzuko epha abyakfuta Jisòsu; bya aburu iya pee l'iku okpa; ²³ ròshikpoo ya ike; sù iya: "Lẹ nwatibe iya ke nwanyi anwùhuakwa." Wo iya: "Byiko; t'ò bya ebyia ya ẹka; k'òphu ọ̀o-kòrohu; nòduru iya ru ndzu."

²⁴ Yẹle Jisòsu ayiko tugbua. A du l'igwe zehu tsoru Jisòsu ẹka ẹbo-ẹbo; l'akpa iya mkpa.

²⁵ Yo nweru nwanyi unwurukpo lanu, nsọ-unwanyi mewaru afa iri l'ẹbo mgburumburu. ²⁶ Yo jewa iphe-ẹhuka l'ẹka igweligwe ndu eme ọgvu. Iphemiphe ọbule, o nweru b'ọ tuko mephushibebewa; ophu 'ọ kadu mma; njo egbe akalee njo akaka atugbu. ²⁷ Yò nuhawa iphe Jisòsu emeje; tugbua shia Jisòsu uzo azu; pyobata l'ẹke ono, a zaru l'igwe ẹge ono; bya ebyia uwe Jisòsu ẹka; ²⁸ ke l'ọ sukwanuru onwiya: "Lẹ ya -denyiwa ẹka l'uwe Jisòsu be ya a-kòrohu-a."

²⁹ Ebyilbi, oobyi ẹka l'uwe Jisòsu ono; yo mebuhuwa iya phu mbu nsọ-unwanyi ono. Yo ruwa iya phu l'ehu le Jisòsu mewaru te ya kòrohu l'iphe ono, eme iya nu ono. ³⁰ Teke onowaphu; Jisòsu amawaruphu l'ò nweru ike, shi iya l'ehu lufu. Yò ghachiwaphu; ji igweligwe ndu ono: "Bụ onye byiru ẹka l'uwe iya?"

³¹ Ndu etsoje iya nu asu iya: "I phuru-a ndu akpa ngu mkpa; nggu ajikwaduru onye byiru ngu ẹka l'uwe?"

³² Jisòsu abya achikaa ẹnya te ya maru: ?ya a-phu onye meru iphe ono. ³³ Nwanyi ono atsulahaa egvu; ẹhu anmalahaa ya anmanma; ke l'ò mawaru iphe o meru iya. Yò lufuta; bya adaa Jisòsu l'ifu; woru ire-lanu dooru iya. ³⁴ Jisòsu asu iya: "Nwa iya nwanyi; ekwekwe ngu mewaru t'ehu du ngu mma. Laa l'ehu-agu; l'iphe eme ngu nu b'e mewaru t'ọ du ngu mma."

³⁵ Jisòsu egudekwadua ẹge ono ekfu; ndu shi ke Jáyiròsu abyawaphu bya ezia Jáyiròsu le nwatibe iya nwanyi obu nwùhuakwaru; ọ nwekwaduru k'òphu oo-jekwadu okfuchi O-zi-iphe nchi.

³⁶ Jisòsu ta ngakpòduaru nchi l'iphe epha ekfu. Yò sù onye ishi ọ̀lo-ndzuko ono: "Ba tsushi egvu; ọ bua t'i kweta." ³⁷ Jisòsu atugbua; to nwe onye ọdo, o kweru t'ò tsoru iya; gufuphu Pyita; Jémusu me nwunne iya, bu Jonu. ³⁸ Epha erua ke onye ishi ọ̀lo-ndzuko ono; Jisòsu aphuwaphu ẹge ẹke ono swokoberu l'ekwa me mkpu. ³⁹ Yò bya abata; ji epha: "Ngunu kparu iphe unu swokoberu ẹge ọwaa l'ekwa? Me nwata ono ta nwuhukwa anwuhu; ọ kwa mgbenya be ooku!"

⁴⁰ Epha eze iya ochi. Yò chishikota epha etezi l'ephe ha; bya eduta nna nwata ono; me nne iya; me ndu ono, epha l'iya yi ono. Epha abahushia l'ẹke nwata ono ze. ⁴¹ Yò bya esekputa nwata ono l'ẹka; sù iya: "Talita kumi" bu iya bu: "Nwamgboko nshii; ya suru t'i gbeshi egbeshi!"

⁴² Yo gbeshiwaphu; jephelahaa. Nwamgboko nshii ono nwaru afa iri l'ẹbo k'òphu a muru iya. Iphe ono eji ndu, nọ l'ẹke ono ẹnya; ẹke ọ du epha biribiri! ⁴³ Jisòsu asu epha t'e b'ọ dukwa onye epha e-me t'ọ maru; sù epha t'a nu nwata ono iphe t'ò ria.

6

*Aajika Jisosu le Názaretu**(Mát 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Jisosu egbeshi l'èke ono; yò buru iya òla ndu-èphe. Ndu etsoje ọ̀zo iya etsoru iya. ² Yo rua mbòku ọ̀tu-ume; yò wata ozi iphe l'ùlo-ndzuko ndu Ju. Ulo ono, oozu iphe ono bẹ́ madzù ha igwe nòdu. Yo dù èphe biribiri mbù iphe Jisosu ezi èphe. Èphe ajilaha: “?Bù awe bẹ́ nwoke-wa m̀tatsuaru egbe iphe ọ̀waa? ?Bù onye ziru iya egbe mmamiphe ọ̀wananu? ?Nanu ège o meru emeebe iphe-ọ̀phulenyà ọ̀waa, è ta phùbua oyeru iya-a? ³ ?Tò budunua ya bù kapinta-wa, bù nwatibe Méri-wa; mbù nwunne Jémusu; Jósesu; Júdasu; mẹ́ Sáyimonu? ?Unwunne iya unwanyi ndu ọ̀phu ta budunua l'èke-a bẹ́ ayi l'èphe tũko buru?” Iphe ono akpòshia èphe okweta iphe ookfu.

⁴ Jisosu asù èphe: “Onye nkfuchiru Nchileke bẹ́ aakwabejekwaru ugwu l'èkemeke ọ̀bule; gũfukwaphu lẹ́ mkpũkpũ, ọ́ nòdu vufuta; mẹ́ ndu ikfu iya; mẹ́ ndu ùlo iya.”

⁵ Ọ́ bù iphe ono meru iphe è tọ́ dùdu iphe dù biribiri, ha nshinu, Jisosu meru l'èke ono; gũfu nwa ndu ọ̀phu èhu ta dùdu mma, o byiberu èka; mee; èhu adù èphe mma. ⁶ Yò dùa ya biribiri l'èphe ta chiduru ọ̀kfu kwẹ́ ya.

*Jisosu ezifu ndu ishi-ozu;**umadzu iri èbo**(Mát 10:5-15; Luk 9:1-6)*

Ya ndono; yoo jephetsua lẹ́ mkpũkpũ lẹ́ mkpũkpũ l'èke ono; ezi okfu Nchileke. ⁷ Jisosu ekukobe umadzu iri l'èbo ono; bya eworu èphe dzee èbo-èbo; zia èphe t'èphe je egude ike chifuje ọ̀gvu. ⁸ Yo kfuaru iya èphe kfushiaru iya èphe ike: “T'è b'ò nwekwa iphe èphe e-gude eje; gũfu oshigude-l'èka. T'èphe be egudekwa nri; èphe te egude èda; èphe te eye okpoga l'èkpa uwe èphe. ⁹ T'èphe yekwaa akpòkpa; ọ̀le t'èphe be eyekwa uwe ọ̀do; a gũfu ọ̀phu èphe yeru l'èhu.” ¹⁰ Yò sũkwaphu: “Ufu, unu bahujewaru; a -nata unu; unu nòdulekwaphu l'èke ọ̀bu. Unu be ejekwa oburu l'èke ọ̀do jeye teke unu e-gbeshi l'ibiyiyanu. ¹¹ Èke unu jeru; èphe -jika unu; m'ò bù lẹ́ ndu ọ̀bu te kwedu ngabèru unu nchi; teke unu e-gbeshi; unu ajishia udzu-èja, nọ́ unu l'òkpa l'èke ono; gude koshi l'èka unu ta dùhedu iya.”

¹² Ya ndono; èphe atũgbua je ekfukashiru iya ndiphe t'èphe taa onwèphe ọ̀ta; sefu èka l'iphe dù èji, èphe meshiru; lakfuta Nchileke. ¹³ Èphe achishitsua igweligwe ọ̀gvu l'èhu ndu ọ̀phu ọ̀gvu bu l'èhu; tetsua igweligwe ndu ọ̀phu iphe-ememe eme manù; èphe akòrohukota.

*Eebuta Jõnu Baputizimu ishi**(Mát 14:1-12; Luk 9:7-9)*

¹⁴ Eze, bù Héròdu anù iphe Jisosu eme l'èke o dengashikotaru èkemeke ọ̀bule. Ndu aharu ekfu l'ò kwa Jõnu Baputizimu bẹ́ tetaru nòdu ndzù ọ̀do. L'ò ya meru iphe ọ̀duje ike emeshibebe iphemiphe ọ̀bule ono.

¹⁵ Ndu ọ̀phu asù l'ò bù Eláyija; ndu asùwaru l'ò bù onye nkfuchiru Nchileke, yeru onye lanù lẹ́ ndu kẹ́ ndiche.

¹⁶ Héròdu anù l'iya phù; sù: “M'ò kwa Jõnu-wa, ya zijeru; e je ebutaru iya ishi iya-a bẹ́ shiwa l'õnwu teta bya anòdu ndzù ọ̀do.” ¹⁷ Iphe meru nù

bụ l'ò nweru teke Hérođu zijeru; e gude Jónu; kee ya egbu; ye iya l'ùlo-mkpòro l'okfu ẹka Heródiyasu. Heródiyasu ono bụ nyee Fílipu. Fílipu abụkwanuru nwunne Hérođu. Hérođu egbeshi je akfuta nyee nwunne iya ono lùlahaa. ¹⁸ Jónu eshi asụje Hérođu: "Lẹ tọ dukwa mma t'ọ nata nyee nwunne iya lùlahaa."

¹⁹ Ẹhu eghulaha Heródiyasu eghughu; yọ chọlahaa ẹge oo-shi gbua Jónu. Tọ ma ẹge oo-me iya; ²⁰ kele Hérođu anọduje atsu Jónu egvu; okfu l'ọ maru ẹ Jónu bụ nwoke, doberu ẹka ndoo; dukwaruphu Nchileke iche. Ọ bụ iya meru iphe Hérođu woru iya dobe l'ẹke ẹ-tọ dudu iphe e-me iya nụ. Hérođu bẹ okfu, Jónu anọduje ekfuru iya agbachije ẹnya; l'awa iya obu. Obenu l'ọ gudejelee ẹhu-ọtso-ena ngabẹru Jónu nchị.

²¹ Yo rua ujiku lanu; yọ dabaru Heródiyasu. Yọ bụru mbọku, Hérođu meru eswe-iphe, oogudeje anyata teke a mụru iya. Yo je ekukoo ndu ishi, achị obodo ẹphe; mę ndu ishi soja; mę ndu oke amadu Gálili t'ẹphe byaru iya l'eswe-iphe ono. ²² Nwatibe Heródiyasu kę nwanýi abya etee egvu l'ifu ẹphe. Ẹhu atsọ Hérođu; mę ndu ono, byaru iya l'eswe-iphe ono ẹna. Eze, bụ Hérođu asụ nwamgbọko ono: "T'ọ kfulephu iphe dụ iya mma, ya a-nụ iya; ya a-nụ iya iphe ọbu." ²³ Hérođu eworu angu riaru nwamgbọko ono; su iya: "Iphe ị sụkpooru tẹ ya nụ ngu bẹ ya a-nụ ngu; m'ọ -ruhuru; ọ bụru nkere-ẹbọ alị-eze iya."

²⁴ Nwamgbọko ono atugbua jekfushia nne iya je aji iya: "Bụ ngunu bẹ ya a-sụkpoo t'ọ nụ iya?"

Nne iya ono asụ iya: "L'ọ bụ ishi Jónu Baputizimu."

²⁵ Nggube nwamgbọko avuta oso; gbakfushia eze; je asụ iya: "L'iphe dụ iya mma bụ t'ọ gburu ishi Jónu Baputizimu ye l'efere; nụ iya nta-a nta-a."

²⁶ Ẹhu adaa eze kọ; l'ẹke o ruru iya l'ẹhu nshinu. Obekwanu ẹ keshinu o riwaru angu iya l'ifu edzudzu ọha ono, byaru iya eswe-iphe ono b'ẹ tọ gbanwehedu iphe o kfuru. ²⁷ Hérođu eyefuwaphu onye soja lanu ẹ ndu soja, eche iya nche t'ọ je ebuta Jónu ishi; paru bya. Onye soja ono atugbua je ebuta Jónu ishi l'ùlo-mkpòro ono; ²⁸ woru iya ye l'efere je apee nwamgbọko ono. Nggube nwamgbọko eworu iya je anụ nne iya. ²⁹ Ndu etsoje ọzo Jónu anụ ya; je apata ogwo iya je elia.

Jisọsu anụ unu madzụ iri ẹbo

l'ukporo madzụ iri nri

(Mát 14:13-21; Luk 9:10-17; Jón 6:1-14)

³⁰ Ndu ishi-ozì ono ejeebe bya awulatakota; bya edooru Jisọsu iphe ẹphe mekotaru l'ọ ha; mę iphe ẹphe ziru. ³¹ Madzụ eji ẹke ono: ndu l'abya; ndu l'ẹje; k'ophu bu l'uzo ta adukpoduaru nụ Jisọsu; mę ndu etsoje ọzo iya; mbukpo m'ọo kę ria nri. Jisọsu asụ ndu ono, etsoje ọzo iya ono t'ẹphe lufu je l'ẹke madzụ ta nọdu; tuta ume nwanshi. ³² Ẹphe ekwe wota ugbo tugbua jeshia l'ẹke ẹphe a-nọdu l'onwẹphe.

³³ A dụ l'igwe phua teke ẹphe atugbu; hubewaphu ẹphe ama. Ndu ono eshiwawaphu ẹ mkpukpu ẹ mkpukpu gudegbaa okpa gbaru jeshia; vuru Jisọsu phẹ ọzo rua. ³⁴ Jisọsu eshi l'ugbo ono lufuta bya aphua igweligwe ndu ono l'ẹke ono. Imiko ẹphe egude iya; l'ẹke ẹphe dutsulephu l'ọ bụ igwe aturu, ẹ-te nweudu onye nche, a-gbaru ẹphe mkpu. Yọ wata ẹphe ozi igweligwe iphe. ³⁵ A nonyaa l'uzo urenyashi; ndu etsoje ọzo iya abyakfuta iya bya asụ iya: "I marua l'ẹke-a te nweudu ndu, bu iya nụ; nchi ejihuwaa. ³⁶ Ophu t'ị sụ ẹphe t'ẹphe bahugbaa l'ufu l'ufu mę ẹ mkpukpu ẹ mkpukpu ndu-a, bupheru mgburumgburu-wa je akpata nri, ẹphe e-ri."

³⁷ Jisọsu asụ ẹphe: “Unubẹdua; unu nūnu ẹphe iphe t'ẹphe ria.”

Ẹphe asụ Jisọsu: “?Bụ t'ẹphe je azuta buredi ụkporo pọngu bya anụ ẹphe t'ẹphe taa tọ?”

³⁸ Jisọsu asụ ẹphe: “?Bụ ishi buredi ole bẹ unu nweru? Unu je amaru ẹge ọ ha.”

Ẹphe amaẹberu ẹge ọ ha; bya asụ Jisọsu: “L'ọ bụ ishi buredi ise; mę ẹma ẹbo.”

³⁹ Jisọsu asụ ẹphe t'ẹphe kekashia ndu ono l'itsutsu l'itsutsu; mee t'ẹphe nọdugbaa anọdu l'alị l'unwu iru ẹwu ono. ⁴⁰ Ndu ono abya anọ l'itsutsu l'itsutsu l'ụkporo ise ise; mę ụkporo ẹbo l'iri iri. ⁴¹ Jisọsu ewota ishi buredi ise ono; mę ẹma labụ ono; palia ẹnya imeli; kele Nchileke ekele kę nri ono; washia ya; woru nū ndu ono, etsoje ụzo iya ono t'ẹphe doberu iya ndu ono l'ifu. Yo wotakwaphu ẹma ono ẹphe ẹbo kekashiaru ẹphe l'ẹphe ha. ⁴² Ẹphe atụko l'ẹphe ha tajishia ẹpho. ⁴³ A bya atụtukota ibiribe buredi; mę ẹma ono, bụ ndu ọphu a taphodoru ataphodo; yo jilephu nkata-ivu iri l'ẹbo. ⁴⁴ Unwoke, tso lę ndu taru buredi ono dū unu unwoke iri l'ẹbo l'ụkporo unwoke iri.*

Jisọsu ẹje ije l'eli mini
(Mát 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Jisọsu asuwaphu ndu etsoje ụzo iya t'ẹphe bahụ l'ugbo vuru iya ụzo jeshia Betusáyida l'azụ eze ẹnymu ono azụ iya ọphunanu; tẹ yẹbedua jeodu je ekfuru ndu ono t'ẹphe lashiwaru l'ufu. ⁴⁶ Yọ sutsua ẹphe t'ẹphe lawaru; tugbua jeshia l'ugvu; okfuru nū Nchileke. ⁴⁷ Yo be l'ime ẹnyasi; ugbo ono anọduwanu l'echi eze ẹnymu ono; Jisọsu anọdu nwenkinyi iya l'eli nggodo. ⁴⁸ Yọ nọdu l'ẹke ono phụa lę ndu etsoje ụzo iya bẹ ọkpo ugbo ono atsu l'ẹhu; kẹle phẹrephere shikwanu ẹphe ishifu. Iphe-ọha-ẹnu anọdulephu l'ifu; Jisọsu ẹjeru ije l'eli eze ẹnymu ono tugbua; l'eme t'ọ sweta ẹphe. ⁴⁹ Ẹphe aphụ l'iya phụ ẹke ooje ije l'eli mini ono; tubesu l'ọo maa. Ẹphe echia mkpu; ⁵⁰ kẹ l'ẹphe phụkotaru iya l'ẹphe ha; ẹhu anmalahaa ẹphe anmanma; ẹke ẹphe atsu egvu.

E ji ekfu-a; Jisọsu asụ ẹphe: “T'obu shihu unu ike; l'ọ bụa yẹbedua. Unu ba atsushi egvu.” ⁵¹ Yọ bya abakfube ẹphe l'ugbo ono; phẹrephere ono ebuhuwaphu; ẹphe eghechawaa onu nwandoo; ⁵² okfu l'iphe Jisọsu meru l'ọ washiru ẹphe buredi ono te dodu ẹphe ẹnya; kẹ l'egomunggo ẹphe te rudu l'iphe ono.

Jisọsu agwo ndu iphe eme lę Genésaretu
(Mát 14:34-36)

⁵³ Tọ dū iya bụ; Jisọsu phę esweebe mini ono; bya erua l'ọnu-mini Genésaretu; woru ugbo ono nğũbe l'ẹke ono. ⁵⁴ Ẹphe eshi l'ugbo ono lufuta; ndu ẹke ono ahụbewaphu Jisọsu ama; ⁵⁵ gbatatsua l'uswe iya ono mgburumburu; patsuaru ndu iphe eme l'ugboshi byatashia iphe bụ ẹke ẹphe nukpooru lę Jisọsu nọ. ⁵⁶ Ẹke o shikpooru mbụ Jisọsu: m'ọ bụ l'ime mkpukpu-o; m'ọ bụ l'obodo-o bę ẹphe dutatsuaru ndu nk'ẹphe iphe emetsua je ezia l'ọma-aswa; l'arọ Jisọsu t'ọ kwe t'ẹphe byikpoonu ẹka m'ọ -ruhuru; ọ buru l'ọnunu uwe iya; t'ẹhu dū ẹphe mma. E meebe; ẹge ẹphe ha; mbụ ndu byiru iya ẹka l'ẹhu bę korohukotaru nū l'iphe, eme ẹphe.

* 6:44 6:44 Iphe ọ bụ bụ 5,000.

7

Ome-l'alì ndiche ndu Ju
(Mát 15:1-9)

¹ Ndu Fárisii; mę ndu ezije ekemu, haru shi Jerúsalemu abya adokobe l'ęke ono dọ-phae Jisọsu mgburumgburu. ² ęphe aphua l'o nweru ndu emebi nsọ alì lę ndu etsoje ọzo Jisọsu. Ishi iya aburu l'ęphe gude ęka, e merushiru emerushi l'eri nri; mbụ okfu l'ęphe ta kwọdu ęka akwọkwo l'ęge ome-l'alì ndu Ju suru t'a kwọjee ya.

³ Iphe kparu iya nụ aburu lę ndu Fárisii; mę iphe bụ ndu Ju l'ęphe ha te erijedu nri; l'ęphe ę ba kwọ ęka akwọkwo ęge ome-l'alì ndu Ju suru t'aakwoje iya, bụ iya bụ nsọ, shi ęphe lę ndiche. ⁴ ęphe te eri iphe mę ęphe -shi aswa lata; ę ba bụ l'ęphe gudeodu mini mefu nsọ. ęge ono bę ęphe edobekwaphu nsọ alì ọdo, shi ęphe lę ndiche; mbụ nsọ ęge e shi asa okoro; mę ite; mę iphe ọdo, e gude ope kpua; mę l'oshi-anọdu.

⁵ Ndu Fárisii ono; mę ndu ezije ekemu aji Jisọsu: "Bụ ngunu meru iphe ndu etsoje ọzo ngu te etsodu nsọ alì ọphu shiru ndiche l'ęka; ęphe egbe gudetsua ęka, e merushiru emerushi eri nri?"

⁶ Jisọsu asụ ęphe: "Azáya kfugbuleruphu okfu teke o kfuchiru Nchileke tukobe iya unu l'ishi unubę o-kfuru-iche-eme-iche pphę ono; mbụ l'ęke ono, e deru l'ękwo okfu Nchileke; sụ:

Lę ndu-wa kwa ajaja eli ọnu;
bę ęphe aja iya;
obu ęphe anọduru ote-ęnya.

⁷ ęphe abaru iya ęja nggogo;
wota ekemu kę madzụ l'ęzi;
t'e tuje iya ekemu Nchileke.' "

⁸ Jisọsu asụ ęphe: "Unu ewotaje ekemu kę Nchileke dochi; gbe wata odo nsọ alì kę madzụ."

⁹ Jisọsu asukwaphu ęphe: "Mgbę ọ bụ l'unu manukaru iphe meru iphe unu ajikaje ekemu Nchileke; k'ọphu unu a-nọdu edo nsọ alì ọphu unu ezi l'onwunu. ¹⁰ Mosisu sukwaru: 'Kwabęru nne lę nna ngu ugwu;' sukwaphu: 'Onye ọphu kfuru nna iya; m'ọ bụ nne iya ęjo okfu b'e gbuje egbugbu.' ¹¹ Obenu l'unu ezi: 'L'ọ -buru l'o nweru onye suru nne lę nna iya l'iphe ya ge gude yeru ęphe ęka buakwa "kọbanu",' bụ iya bụ iphe a nuru Nchileke; ¹² bę unu gufuwaru onye ọbu t'ę b'ọ yeru nne lę nna iya ęka. ¹³ Unu eshi ęge ono gude ome nsọ alì, unu ezi ndu ọdo; męwaru igweligwe iphe ọdo, dutsua ęge ono, unu anọduje eme; mee okfu Nchileke; yọ buru iphe mmakanu."

Iphe emerushije madzụ
(Mát 15:10-20)

¹⁴ Jisọsu ekukoo igweligwe ndu ono ọdo; bya asụ ęphe: "Unu ngabęru iya nchị l'unu ha; k'ọphu iphe e-do unu ęnya. ¹⁵ ę tọ bukwa iphe madzụ riru l'ọnu bę emeruje onye ọbu. Ọ chikwaa iphe shi madzụ l'ime lufuta emeruje onye ọbu. ¹⁶ T'onye nweru ęnu-nchị; nukwaa ya."

¹⁷ Yọ halephu ọha ono bahushia l'ulo; ndu etsoje ọzo iya aji iya iphe okfu ono, o kfuru ęphe ono bụ. ¹⁸ Yọ sụ ęphe: "Unu te nwekwaphu egomunggo tọ? Unu ta madu l'iphe bụ iphe madzụ riru l'ọnu te emerugedu onye ọbu; ¹⁹ keshinu ọphu ę-tọ bụdu l'obu b'ọ bahuru iya; gbahaa l'ephe; yo shi ęke ono; a nyifu iya lę nshị." Yo shiwaphu ęge ono kfua l'iphe bukpo nri b'ę te nwedu ọphu e meruru emeru l'ifu Nchileke.

²⁰ Yò sù: “L’ò bụ iphe shi madzụ l’obu bẹ emeruje onye ọbu; ²¹ kẹ l’ò bụ l’ime obu madzụ bẹ ejo ọriri eshije lufuta, akpajẹ onye ọbu ome kẹ nwanyi mẹ ome kẹ nwoke; ozi iphura; ogbu ọchi; ²² ori ogori; ogvu ẹn्या-kfurukfuru; ejo ọkpoma; ụgho; ụru-alị; ijimẹn्या; okfubyishi madzụ; oku onwonye ekuku; mẹ ome eswe. ²³ Iphe ono l’ò ha shikota madzụ l’obu; buru iya emerushije madzụ.”

Ekweta Nwanyi, ẹ-ta bụdu onye Ju

(Mát 15:21-28)

²⁴ Jisọsu egbeshi jeshia ibiyia kẹ alị Táya. Yo rua ẹke ono; je abahụ l’ulo lanụ; l’eme t’ẹ b’ò dụ onye a-ma lẹ ya nọ l’ẹke ono; to nwehunu ẹge oo-shi domia onwiya. ²⁵ Ya ndono; yo nweru nwanyi lanụ, ogvu bu nwatibe iya kẹ nwanyi l’ẹhu. Nwanyi ono anụa ụdu Jisọsu; byatashia bya aburu pẹe l’iku ọkpa iya. ²⁶ Nwanyi l’onwiya ta bukwa onye Ju. Ọ bụ onye Girisu; ọbu l’a mụru iya lẹ Finíshiya, nọ lẹ Sáyira. Yò rọo Jisọsu t’ò chifu nwatibe iya ogvu ono l’ẹhu. ²⁷ Jisọsu asụ iya: “T’ò ngabe t’a nufu-odu unwegirima nri. L’ẹ tọ dudu mma t’ẹ wota nri, a gega nụ unwegirima; nụ unwu nkuta.”

²⁸ Nwanyi ono asụ iya: “Nnajiufu; ya makwaru-a; ọbu; mẹ unwu nkuta atutujekwaa ẹviriva iya ọphu dashiru lẹ nri ẹgirima.”

²⁹ Jisọsu asụ iya: “Keshinu i yeru ọnu ẹge ono; lawaru; l’ogvu ono hawaru nwatibe ngu.”

³⁰ Nggube nwanyi atugbua alala; rua ufu; ogvu ono apawaru nwatibe iya ono haa. Yò zẹwaru nụ l’oshi-azẹe ya.

Jisọsu agwọ nwoke, ada nkichi

³¹ Ya ndono; Jisọsu abya ahaa ibiyia kẹ Táya je je eshia Sayidónu; mẹ ibiyia kẹ Mkpukpu-iri ono; yọ buru iya oje Eze Enyimu Gálili. ³² Ẹphe edutaru iya nwoke ọbu, ada nkichi; to kfu okfu ọhuma; rọo ya t’o byia ya ẹka. ³³ Jisọsu edufuta iya iche nwenkinyi iya l’ẹke ono, ndu ọphu nọ ono; bya achiru mkpushi-ẹka ye iya lẹ nchị ẹphe ẹbo; gbuta ọnu-mini bya edee ya l’ire. ³⁴ Jisọsu apalia ẹn्या lee l’imigwe; tsua ude bya asụ nwoke ono: “Efaata” bụ iya bụ “Guphohu!”

³⁵ Nchị nwoke ono ẹphe ẹbo agụ-phohuwa iya phụ; ire iya atushihu. Yò wata okfu okfu gbororo. ³⁶ Jisọsu ekfushiaru iya ẹphe ike sù t’ẹ b’ò dụ onye ẹphe e-kfuru iya. Obenu l’oobuje teke o kfuru ẹge ono; ẹphe egbe ka iya ru ekfukashi. ³⁷ Yò dọa ndu nuru iya nụ biribiri ẹtu. Ẹphe asụ: “Ha! Ẹge oomemataje iphe ọhuma. Ndu ada nkichi bẹ oomejekwaphu t’ẹphe nọ iphe lẹ nchị; l’emeje ndu ẹ-te ekfudu okfu t’ẹphe kfua okfu.”

8

Jisọsu anụ unu madzụ iri nri

(Mát 15:32-39)

¹ Yo be ujiku lanụ, igweligwe madzụ dzukoro ọdo; to nwe iphe ẹphe e-ri; Jisọsu ekua ndu etsoje ụzo iya; sù ẹphe: ² “L’imiko ndu-a dukwa iya; l’ẹke ya l’ẹphe nọwaru abalị ẹto nta-a; tọ dụ iphe ẹphe gude, ẹphe e-ri. ³ Ya -sù t’ẹphe swiru ẹgu la; bẹ ẹphe a-dashikwa mbà l’esu-uzo; l’ẹke ẹphe hatsukwaaru shi ẹke teru ẹn्या.”

⁴ Ndu etsoje ụzo iya asụ iya: “?Bụ awe l’echi-ẹgu ọwaa bẹ aa-phụ nri ọphu e-dzu ndu ọwaa eriri?”

⁵ Jisọsu aji ẹphe: “?Bụ ishi buredi ole bẹ unu nweru?”

Ẹphe asụ iya l’ò bụ ishi buredi ẹsaa.

⁶ Yò sù òhà onò t'èphè nòshia l'ajì. Yò bya achìta ishi buredi éśaa onò bya ekele Nchileke ekele; woru iya washà; nù iya ndu etsoje ọ̀zò iya t'èphè kekashiaru igwe òhà onò. Èphè eworu iya kee. ⁷ O nwekwaruphu unwu ibiribe éma, èphè chì, è ta hadu l'igwe. Jisòsù ewotafùkwaa ya phù; kele Nchileke ekele iya; bya eworu iya nù ndu etsoje ọ̀zò iya; t'èphè kekwaaru iya phù ndu onò. ⁸ Ndu onò ataa ya tajishia èphò; taphodo òphu a tùtùjiru nkata-ivu éśaa. ⁹ Ndu riru nri onò rukwaru unu madzù ugbo iri.* Jisòsù asù èphè t'èphè lawaru. ¹⁰ Yò bya abahùwaphu l'ugbo yèlè ndu etsoje ọ̀zò iya; yò buru èphè oje Dalumanùta.

Eekfu tẹ Jisòsù koshi

l'òo Nchileke ziru iya

(Mát 16:1-4)

¹¹ Ndu Fàrisii abyakfutashia Jisòsù; èphè l'iya awata ntùtègo. Èphè eme t'èphè dataèdu iya; bya asù iya t'ò meeru èphè iphe e-koshi l'òo Nchileke ziru iya t'ò bya l'oswiya. ¹² Jisòsù abya azù ume; sù: “?Ngunu meru iphe ndu ogbo kẹ nta-a bukpelephu ènya iphe-òphulenyà, e-koshi l'òo Nchileke ziru iya tẹ ya bya bẹ èphè anòduje ele? Kamènu; tẹ ya karu unu: È to nwekwa iphe-òphulenyà, ee-koshi èphè.”

¹³ Jisòsù phẹ aparu èphè haa; bahùshia l'ugbo; yò buru èphè oje azù eze ènyimu onò azù iya òphu.

Onma òkwa lẹ k'èjo nzizi

(Mát 16:5-12)

¹⁴ Ndu etsoje ọ̀zò iya azahaa ogude nri; yò buruphu ishi buredi lanù bẹ èphè gude nòdu l'ugbo onò. ¹⁵ Jisòsù anmaaru èphè òkwa: “T'èphè kwabẹkwa ènya; zejeeru iphe ekoje-buredi kẹ ndu Fàrisii; mẹ kẹ Héròdu.”

¹⁶ Èphè awata okfuru ibe èphè: “M'ò kwa l'èphè te gudedu buredi bẹ ookfu ège onò.”

¹⁷ Jisòsù amawaruphu iphe èphè ekfu; sù èphè: “?Bù ngunu meru iphe unu atùkashi l'unu te gudedu buredi? ?Òriri unu te rudua l'iphe mu ekfu bù kẹ iphe ekoje buredi tọ? ?Nanù ège ò dù bẹ iphe te edojedu unu ènya? ¹⁸ ?Unu nweru ènya; unu ta phù ọ̀zò tọ. ?T'unu nweru nchì; unu ta nù iphe? ?To nwedù iphe unu anyatajẹkpoo? ¹⁹ Lẹ ya washìru ishi buredi isè, a nùru unu madzù iri l'èbo l'ùkporo iri phù; ?bùnua nkata-ivu ole b'a tùtùjiru òphu èphè taphodoru?”

Èphè asù iya l'ò bù nkata-ivu iri l'èbo.

²⁰ Yò jikwaphu èphè: “Ishi buredi éśaa onò, a nùkwaruphu unu madzù iri phù; ?bùnua nkata-ivu ole bẹ unu tùtùjiru ibiribe iya?”

Èphè asùkwa iya phù l'ò bù nkata-ivu éśaa.

²¹ Yò jì èphè: “?To dodua unu ènya nta-a?”

Nwoke, atsọ ishì; aphù ọ̀zò

²² Èphè abya erua Bètusáyida; yo nweru ndu dutaru Jisòsù nwoke, atsù ishì; rọo Jisòsù t'ò byia ya èka. ²³ Jisòsù esekputa onye ishì onò l'èka; dufu iya lẹ mkpùkpu onò; wùtsua ya ònu-mini l'ènya; bya ebyibe iya èka; jì iya: “?O nweru iphe ì phùru?”

²⁴ Nwoke onò elee ènya l'imeli; sù iya lẹ ya phùru madzù. Obenu l'èphè dùtsua ya l'ò bù oshi, eje ije.

* 8:9 Iphè ò bù 4,000.

²⁵ Jisòsu abya ewota ẹka byibe nwoke ono l'ẹnya ọdo; ẹnya amùsaa ya. Yò phulaha iphemiphe ọbule dachangu. ²⁶ Jisòsu asù iya t'ọ lalẹkwaphu; sù iya t'ẹ b'ọ bahùhekwa l'ime Bétusáyida.

Pyita ekfu onye Jisòsu bú
(Mát 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Jisòsu mẹ ndu etsoje ọzo iya atugbua jeshia mkpukpu, nọgbaa lẹ Sizaríya Fílipayi. Ẹphe erua esu-ọzo; yọ jì ẹphe: “?Bú onye bẹ ndiphe asuje lẹ ya bú?”

²⁸ Ẹphe asù iya: “L'ọ nweru ndu sùru l'ì bú Jónu Baputizimu; nweru ndu asuje l'ì bú Eláyija; nweru ndu asuje l'ì bú onye lanù l'ime ndu nkfuchiru Nchileke.”

²⁹ Yọ jì ẹphe: “Unubẹdua; ?unu sukwanuru lẹ ya bú onye?”

Pyita asù iya: “L'ọ bú nggu bú Kuráyisutu ọbu, bú iya bú Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ọkwa iya ono.”

³⁰ Jisòsu anmaaru ẹphe ọkwa t'ẹ b'ọ dukwa onye, ẹphe e-kfuru iya.

Jisòsu ekfu lẹ ya e-je
iphe-ẹhuka; nwuhu

(Mát 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Ya ndono; Jisòsu awata ozi ndu etsoje ọzo iya iphe; sù ẹphe “Lẹ Abubu-Ndiphe jefutajekwa iphe-ẹhuka, dù igweligwe. Ndu bú ọgurennya; mẹ ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu a-jika iya; woru iya gbua. A -nọ abalì ẹbo k'ẹto; ya eshi l'onwu teta; bya anọdu ndzọ ọdo.” ³² Yo kfua ya kfujaaru iya ẹphe ekfuja. Pyita ekuchi iya ekuchi; baaru iya mba; sù iya: “Tuswekwa; t'ẹ b'ọ rikwaru onwiya ẹjo ọriri.”

³³ Jisòsu aghachiwaphu; lee ndu etsoje ọzo iya ẹnya; gbọ-chia Pyita nchi; sù iya: “Gbeshi iya l'ẹhu nggube Sétanu ono! Uche-ọbu ngu bú uche-ọbu madzù; ẹ tọ bọdu kẹ Nchileke.”

³⁴ Jisòsu abya ekukoo igweligwe madzù; mẹ ndu ono, etsoje ọzo iya ono t'ẹphe byakfuta iya. Yọ sù ẹphe: “O -nweru onye ọ dù t'ọ bọru onye etsoje iya nù; t'onye ono wofu ẹnya l'ẹhu kẹ onwiya. T'onye ono vuta oshi-osweru k'onwu iya vuru tsoru iya. ³⁵ L'iphe bú onye eme tẹ ya dzọ onwiya ndzù l'onwiya e-tufakwa ndzù iya; onye gudekwanu okfu ẹhu yẹbe Abubu-Ndiphe yẹle k'ọzi-ọma Nchileke tufaa ndzù iya lẹ mgboko-a a-dzọta ndzù iya. ³⁶ Mbù; ?bù ngunu bú uru, madzù ritaru m'ọ -nwekotaru iphemiphe ọbule, nọ lẹ mgboko-a; tufakwanua ndzù iya? ³⁷ ?O nwekpooru iphe madzù e-gudekpoo gbata ndzù iya m'ọ -tufuwa iya? ³⁸ Kẹ l'onye ya dù iphere; iphere iphe ya ezi l'ogbo ọwaa, rigburu onwẹphe l'ogori; megbua onwẹphe l'ẹjo iphe-a -dù iya; bẹ iphere onye ono a-dukwaphu yẹbe Abubu-Ndiphe teke ya e-gude ọgvù kẹ Nna iya, egbu nwìnwii yẹle unwu ojozi-imigwe, dù nsọ ayìru l'abya.”

9

¹ Yọ sù ẹphe: “Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ọ nweru ndu haru vudo l'ẹke-a, ẹ-ta byadu bya anwuhu anwuhu; gbahaa l'ẹphe phụ-oduru ẹge Nchileke e-gude ike koshi l'ọya bú eze.”

Jisòsu egbu nwìnwii
(Mát 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Abalì ishingu eswelephu; Jisòsu eduta Pyita; Jémusu; mẹ Jónu; duru ẹphe je enyihu eli ugu ọbu, ha l'eli je anọdu nwenkinyi ẹphe. A nonyaa;

Jisòsu egbufu l'ifu epehe; gbulahaa oswi ke nwj̄inwii; ³ uwe iya achakòta pemu-pemu; l'egbu nwj̄inwii; k'òphu b̄u l'è t̄o nwedu iphe nòkpoo l̄e mgboko-a, ee-gude saa uwe t'ò chaa ege ono. ⁴ Ya ndono; Eláyija yèle Mòsisu ehee epehe l'ifu; ekfu eyeru Jisòsu. ⁵ Pyita akfubirihu; s̄u Jisòsu: "Nnajiufu; ò ò dukwanu mma l'èphe n̄o l'èke-a; t'èphe t̄unua mkpu èto l'èke-a: nanu nke ngu; nanu ke Mòsisu; nanu ke Eláyija." ⁶ Iphe o gude kfua iphe ono b̄u l'è t̄o makpòdua iphe oo-kfu; ke l'èphe atsukwanu egvu atsushi iya ike epehe èto onò.

⁷ Urukpu abya asakputa epehe; olu eshi l'urukpu ono; s̄u: "Òwaa b̄u Nwata iya ke nwoke, ya yeru obu. Unu n̄jekwa iphe ookfu!" ⁸ Teke ono; teke onophu; epehe achikaa enya; chikaa enya; to nwehe onye epehe phuru l'èke ono; gufuphu Jisòsu n̄w̄enkinyi iya.

⁹ Epehe enyizade l'ugvu ono; Jisòsu ekfushiaru iya epehe ike t'è b'ò dukwa onye epehe e-kfuru iphe epehe phuru jeye teke yèbe Abubu-Ndiphe e-shi l'ònwu teta n̄odu ndz̄u.

¹⁰ Iphe ono, o kfuru ono anòdukpelephu epehe l'obu; epehe ajigbaa ibe epehe iphe ò b̄u mb̄u k'oshi l'ònwu teta n̄odu ndz̄u. ¹¹ Epehe aji Jisòsu: "¿ Ngunu meru iphe ndu ezije ekemu asuje lè Eláyija b̄e e-vuoduru ọzo bya?"

¹² Ọ s̄u epehe: "Ọ b̄u oswi-okfu lè Eláyija e-vuoduru ọzo bya bya edozia iphemiphe obule t'ò ò ò mma. Obenu; ?b̄ukwanu ngunu b̄e meru iphe ekwo okfu Nchileke s̄uru lè Abubu-Ndiphe e-je igweligwe iphe-ehuka; e mee ya iphe-iphere? ¹³ T̄e ya karu unu: Eláyija byahaakwaru; epehe emewa iya ege ò epehe mma; mb̄u ege e dekwaruphu l'ekwo okfu Nchileke l'èphe e-me iya."

*Jisòsu agwò nwata nwoke, ogvu bu l'èhu
(Mát 17:14-21; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ Jisòsu ph̄e abyakfuta ndu etsoje ọzo iya ndu ophunanu, e-te tsodu epehe je l'ugvu ph̄u; bya aph̄a igweligwe ndu, òr̄u mgburumgburu l'èke ono. Epehe lè ndu ezije ekemu anòduwa l'at̄u nt̄utego. ¹⁵ Aph̄uphu igwe ọha ono aph̄u Jisòsu; ȳo ò epehe biribiri. Epehe egude ọso gbakfu iya je ekele iya. ¹⁶ Jisòsu aji ndu etsoje ọzo iya iphe epehe lè ndu ezije ekemu at̄uru nt̄utego iya?

¹⁷ Nwoke lanu lè ndu ono as̄u iya: "O-zi-iphe! Ya dutaru ngu nwatibe iya ke nwoke; okfu l'ogvu, guderu iya n̄u meru iya; too kfu okfu. ¹⁸ Ọọ buje; ò kparutawa iya ege ono; yo gude iya t̄ua l'al̄i; yo talahaa ikireze; uphu akp̄ushi iya l'ònu; ȳo kp̄oo keru. Iphe ono b̄e ya s̄uru ndu etsoje ọzo ngu t'èphe chifu ogvu ono; epehe ta òduke ike chifu iya."

¹⁹ Jisòsu as̄u epehe: "Oo-wa! Unub̄e ogbo nta-a, e-te nwedu iphe unu ekwetaje-wa! ?B̄u teke ole b̄e yèle unu a-n̄ota-be jeye? ?Teke ole b̄e ya a-tataberu unu nshi jeye? Unu dutaru iya nwata obu." ²⁰ Epehe edutashiaru iya nwata ono.

Ogvu ono aph̄ulephu Jisòsu; z̄uta nwata ono t̄ua l'al̄i; woru iya l̄ochia. Uphu l'akp̄ushi iya l'ònu. ²¹ Jisòsu aji nna nwata ono teke iphe ono shi iya.

Ọ s̄u iya: "L'ò shikwa iya r̄u lè nwata. ²² L'ò t̄uakwaru iya chee l'òku; m̄e lè mini ugbo olemole; k'òphu ò ga lawa l'iyi. Obenu; ò -b̄uru l'ò nweru iphe ò -d̄u ike mee; byiko; ph̄uuru iya r̄u imiko; yeru iya èka."

²³ Jisòsu as̄u iya: "¿I s̄uru l'òo ò -b̄uru lè ya a-d̄u ike? Onye kweru ke Nchileke te nwekwa iphe a-kp̄o iya èka ememe."

²⁴ Nwoke ono arashiwaphu: “Ya kwewaru; yeru iya ru ẹka; te ya ba abuhe e-kwe-le-te-kwe.”

²⁵ Jisosu aphua l'igweligwe oha ono be wuritaru nshinu; yo baaru ogvu ono mba; su iya: “Nggube ogvu ophu l'ada nkichi; tii kfu okfu; ya suru t'i shi nwata ono l'ehu lufuta. Ba laphuhekwa iya azu odo.”

²⁶ Ogvu ono echia mkpu; tuwaphu nwata ono onwuu-onwuu l'ali; woru iya lochia; bya eshi iya lufuta. Nwata ono adabuwarua l'o bu odzu; k'ophu bu le ndu ophu suru l'o nwuhuwaru ka l'igwe. ²⁷ Jisosu abya egude ẹka selita iya; yo gbalihu.

²⁸ Jisosu abahulephu l'ulo; ndu etsoje uzo iya ajilaha aya l'edomi iphe meru iphe ephe ta dudu ike chifu ogvu ono?

²⁹ Jisosu asu ephe: “L'o kwa okfu anu Nchileke nwenkinyi be madzu e-gude chifu-ghee egbe ogvu owaa.”

Jisosu ekfu k'anwuhu iya odo

(Mat 17:22-23; Luk 9:43b-45)

³⁰ Ephe egbeshi l'eke ono; shia Galili. Jisosu l'eme te b'o nwe onye a-ma nu; ³¹ okfu l'oozi ndu etsoje uzo iya iphe. Yo su ephe: “Le Abubu-Ndiphe be aa-kputa kpuru iya ye ndiphe l'eka; ephe eworu iya gbua. Ephe -gbutsua ya; be ya a-no abali ebo k'eto; ya eshi lonwu teta bya anodu ndzu odo.”

³² Ephe anutsua ya; iphe o kfuru te edo ephe enya. Ephe atsukwanu egvu ege ephe e-me jia ya eya.

Onye katsukpo nu

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Ephe abya erua Kapaniyomu bya abahu l'ulo; Jisosu aji ephe: “?Bu ngunu be unu shi ekfu l'esu-uzo?”

³⁴ Ephe adakota ashi; kele teke ephe no l'uzo be ephe shi atukashi k'onye katsukpo nu l'ege ephe ha. ³⁵ Yo bya anodu anodu; kua ephe iri l'ebo ono; su ephe: “O -nweru onye o du t'o buru onye ivuzo; t'onye ono buru onye ikperazu me onye a-nodu ejeru onyemoneye obule ozi.” ³⁶ Yo duta nwata nshii bya edobe ephe l'ifu. Yo bya eheta nwata ono eheta; su ephe: ³⁷ “L'iphe bu onye gude k'epha iya nabata nwata nshii, ha ege-a; be kwa yebedua be onye obu nabataru. Onye nabatakwanuru yebedua ta bulekwa yebedua b'o nabataru. O nabatakwaruphu onye ono, ziru iya te ya bya ono.”

Onye e-ta noduru ayi l'ejo oshi; bu-a onye nk'ayi

(Luk 9:49-50)

³⁸ Jonu asu iya: “O-zi-iphe! Ephe phukwaru nwoke lanu, gude epha ngu achishi ogvu. Ephe asu iya te b'o meshi; okfu l'e too tsodu ephe.”

³⁹ Jisosu asu: “Unu ba nashishi iya; ke l'e to nwedu onye gude epha iya eme iphe du biribiri, e-kfughekwaduru iya ejo okfu egwegwa ege ono.

⁴⁰ Onye ta noduru ayi l'ejo oshi be bua onye nk'ayi. ⁴¹ Kamenu; te ya karu unu: l'iphe bu onye gude ke l'unu bu ndu ke Kurayisutu kee unu mini t'unu ngua b'e bufutajekwa nggo iya.”

Okwa k'ome iphe du eji

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² “Iphe, bu onye kpataru te onye lanu l'unwegirima-a, wowaru onwephe ye iya l'eka-a shiswee uzo ono; b'o ga akakwaru mma l'a pataru eze o-ji-l'eka mkpuma; nmaa ya l'olu; je enwuru chee l'eze enyimu. ⁴³⁻⁴⁴ O

-buru eka ngu akpataje ngu ome iphe du eji; bufu iya. L'o kakwaru ngu mma l'i bu onye mburu-eka; bahu l'okpuberu ndzu; karia l'eka dzuru ngu oke; nggu alaa l'oku ali-maa, bu eke oku iya ta anyihudu anyihu. ⁴⁵⁻⁴⁶ Q -buru okpa ngu akpataje ngu ome iphe du eji; bufu iya. L'o kakwaru ngu mma l'i bu onye ngvuru; bahu l'okpuberu ndzu; karia l'okpa dzuru ngu oke; e chee ngu l'oku ali-maa. ⁴⁷ Q -buru l'o bu enya ngu akpataje ngu ome iphe du eji; nggu aswofu iya; tufaa; l'o kakwaru mma l'i gude enya lanu bahu l'eke Nchileke bu eze; karia l'enya labu dzuru ngu oke; e chee ngu l'oku ali-maa. ⁴⁸ Oku ali-maa ono be unwu ikpiri-eka iya ta anwuhujedu anwuhu; ophu oku, eke l'eke ono 'anyihujedu anyihu.

⁴⁹ "Oku, ee-gude daa ngu a-du l'o bu unu b'e yeru le ndzu ngu gude iya kwakobe ngu. ⁵⁰ Unu bu iphe du mma; obu l'unu-nonyaa; tso-buhu unu unu; ?unu e-shi ishi agha mee ya t'o buru unu; tsolahaa unu unu odo?

"Unu mee ndzu unu t'o buru unu, a pyashiru; yo tsua l'eke, unu no; unu l'ibe unu eburu l'ehu-agu."

10

K'ochifu nwanyi

(*Mát 19:1-12; Luk 16:18*)

¹ Jisosu aparu eke ono haa; jeshia ali Judiya; me mkpukpu, no l'azu Enyimu Jodanu. A dukwaphu igwe wu-kfuta iya odo. Yo wata ephe ozi iphe ege oozijehawa iya.

² Ndu Farisii abya iya adata; ji iya: "O du mma te nwoke chifu nyee ya?"

³ Yo su ephe: "Bu ngunu be Mosisu suru t'unu meje?"

⁴ Ephe asu iya: "Le Mosisu suru te nwoke, byajeru ochifu nyee ya vujeduru uzo dee ekwo nu nwanyi obu le ya ta aluhedu; temanu yo chifude iya."

⁵ Jisosu asu ephe: "L'iphe meru iphe Mosisu deru unu ekemu ono ege ono bukwa okfu l'okpoma nmanukaru unu egbudegbu. ⁶ Obenu le mbulembu teke Nchileke meru mgboko b'o meru nwoke; bya emee nwanyi. ⁷ Oo ya meru iphe nwoke a-ha nne iya; haa nna iya; yele nyee ya tugbabe. ⁸ Ephe ebo ono abya aburu nnanu. Ephe ta aduhedu ebo. Ephe buwa onye lanu. ⁹ Oo ya bu; iphe Nchileke gudewaa eka iya tugbabe nanu; t'e b'o nwekwa madzu nwigbaleke-oma, e-kekafu iya nu."

¹⁰ Ephe abahulephu l'ulo; ndu etsoje uzo iya ajja ya iphe okfu ono bu.

¹¹ Yo su ephe: "Iphe bu onye chifuru nyee ya; je alua nwanyi odo; bukwa ogori be oori. ¹² Teke bu l'o bu nwanyi nonyaaru su le ya ta aluhedu nji iya; gbeshi je alua nji odo; kwaphu ogori be oori."

Jisosu agoru unwegirima onu

(*Mát 19:13-15; Luk 18:15-17*)

¹³ A haru dutalahaaru Jisosu unwegirima t'o byibegbaa ephe eka. Ndu etsoje uzo iya abalahaaru ndu ono, edutaru iya unwegirima ono mba. ¹⁴ Jisosu aphua ya; yo ghua ya eghughu; yo su ephe: "Unu haa unwegirima t'ephe byakfuta iya! Unu ba anashishi ephe anashi. L'o kwa ndu du ege ono be eke Nchileke bu eze bu nk'ephe. ¹⁵ Kamenu; te ya kuru unu: l'iphe bu onye e-te gudedu obu, du l'o bu k'unwegirima kweta l'oo Nchileke bu eze iya; ta abahukwa l'eke Nchileke bu eze." ¹⁶ Jisosu ekutatsua unwegirima ono; byigbakota ephe eka; gooru ephe onu.

*Nwata okoro, nweru iphe**(Mát 19:16-30; Luk 18:18-30)*

¹⁷ Jisòsu abyaadelephu atugbu; nwoke lanu agbakfutashia ya bya ebyishiru iya ikpere l'alì; sù iya: "O-zi-iphe; nwoke, òweberu mma! ? Bù ngunu bẹ ya e-me; k'òphu ya e-nweru ndzù gbururu jeye?"

¹⁸ Jisòsu asù iya: "Ò meru agha bẹ iiku iya onye òweberu mma? È to nwekwa onye dugeru mma; gbahaa Nchileke nwènkinyi iya. ¹⁹ ?Ì manaru-a iphe ekemu Nchileke kfuru: 'Be egbukwa madzù; be erikwa ogori; be ezikwa iphura; ba adzùkwa ejo-ire; be emegbutakwa madzù ibe ngu; kwabèru nne lẹ nna ngu ugwu.' "

²⁰ Nwoke ono asù iya: "O-zi-iphe; keshinu ya bù nwata ta dükwa iphe ono òphu ya dakajèru."

²¹ Jisòsu elee ya ẹnya; bya eyewaru iya phù obu; sù iya: "Iphe lanu bẹ phòdufuaru ngu l'ememe; bù iya bù: 'Je Je erekota iphe i nweru l'ò ha; nggu achiru okpoga iya nù ndu ukpa. Teke ono; nggu enweru òkpobe iphe l'imigwe. I -meebe ege ono; nggu abya etsoru iya." ²² Nwoke ono anulephu iphe ono, Jisòsu kfuru ono; èhu adaa ya kòo; aphù eji iya obu; yò tughua; kẹ l'ò nweshikwanuru iphe ike.

²³ Jisòsu abya elee ndu etsoje ụzo iya ẹnya mgburumgburu; sù ephe: "Iphe ò dükwanu l'òo èhuka tẹ ndu, nweru iphe bahù l'èke Nchileke bù eze!"

²⁴ Iphe ono, o kfuru ono adù ndu etsoje ụzo iya biribiri. Jisòsu asùkwaphu ephe òdo: "Ụnwegirima iya; iphe ò dù l'òo èhuka mbù ège madzù e-me bahù l'èke Nchileke bù eze. ²⁵ L'ò kakwa ntse t'inya pyoghata ẹnya nnga; karia t'onye nweru iphe bahù l'èke Nchileke bù eze."

²⁶ Qwaa akabakpòru ndu etsoje ụzo iya òdu-biribiri; ephe asù iya: " ? Bù onye bẹ aa-dzòtakwadu; m'ò -dù ège ono?"

²⁷ Jisòsu elee ephe ẹnya bya asù ephe: "L'èke madzù nò b'ò bukwa 'ama-ège-ee-me-ya. Obenu l'ẹ tọ dudu ège ono l'èke Nchileke nò; kẹle Nchileke te nwedù iphe kpòru iya èka ememe."

²⁸ Pyita asù iya: "Lewaru; ephebedua hakòtaru iphemiphe òbule bya etsoru ngu-a."

²⁹ Jisòsu asù iya: "Kamènu; tẹ ya karu unu: È tọ dükwa onye gude okfu èhu yèbe Jisòsu; mẹ k'òzi-òma ono haa ulo iya; m'ò bù unwanne iya ndu k'unwoke; m'ò bù unwanne iya ndu k'unwanyì; m'ò bù nne iya; m'ò bù nna iya; m'ò bù ẹgirima iya; m'ò bù alì iya, ³⁰ ẹ ta akfuru ụgwo iya nkfungo ugbo ụkporo ise l'ụwa ọwaa: l'ulo; mẹ l'unwanne iya ndu k'unwoke-o; mẹ l'unwanne iya ndu k'unwanyì; mẹ lẹ nne; mẹ lẹ nna; mẹ l'ẹgirima; mẹ l'alì. Ọ kwaphu ège ono bẹ mkpamèhu; mẹ iphe-èhuka e-tso iya. Obenu lẹ mgboko òphu abyanù bẹ oo-nweru ndzù gbururu jeye. ³¹ Igweligwe ndu òphu vu ụzo nta-a e-mekochaa bùru ndu ikperazù; ndu òphu bù ndu ikperazù aburu ndu ivuzò."

*K'ugbo èto, Jisòsu ekfu kẹ anwùhu iya**(Mát 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² Ephe anòdu l'esu-ùzo, ephe shi eje Jerúsalemu; Jisòsu akparu ndu etsoje ụzo iya ye l'azù; vutaru ephe ụzo. Yò dù ndu ono, etsoje ụzo iya ono biribiri. Ndu òphu etso ephe atsulahaa egwu. Yo kuchi umadzu iri l'èbo ono ekuchi òdo; wataru ephe okfuru iphe abya iya ememe. ³³ Yò sù ephe: "Unu lekwa l'ephe ejeekwa Jerúsalemu. Abùbu-Ndiphe bẹ ee-dekwaru nù ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu. Ephe e-kpee iya nkfugbu; duru iya nù ndu ẹ-ta madu Nchileke. ³⁴ Aa-ja iya ewena;

gbushi iya onu-mini; chia ya iphe; woru iya gbua. Ya a-nọ abalı ẹbo; k'eto; ya eshi l'ọnwu teta; bya anọdu ndzụ ọdo."

Iphe Jémusu; mę Jónu arọ
(Mát 20:20-28)

³⁵ Jémusu; mę Jónu, bụ ụnwu Zébedi abyakfuta Jisọsu bya asụ iya: "O-zi-iphe! O nweru iphe ọ dị ẹphe t'i meeru ẹphe."

³⁶ Jisọsu aji ẹphe: "Bụ ngunu b'ọ dị unu tẹ ya meeru unu ọbu?"

³⁷ Ẹphe asụ iya: "T'o kwe nū t'ẹphe nonyabe iya: onye lanụ l'ẹka-utara; onye ọphu l'ẹka-ibyita teke ọo-buru eze l'ekoshi ọdu-biribiri iya."

³⁸ Jisọsu asụ ẹphe: "Unu ta makwa iphe unu aji aji iya. ?Unu a-dụa ike ngua l'okoro* ono, ya angụ ono; m'ọ kwanu t'e mee unu egbe baputizimu ọphu ee-me iya?"

³⁹ Ẹphe asụ iya: "Iyee; l'ẹphe a-dụa ike."

Yọ sụ ẹphe: "Unu a-dụkwa-a ike ngua iphe l'okoro, ya a-ngụ; e mee unu egbe baputizimu e-me iya; ⁴⁰ ọbule; ọ -buru l'unu a-nọdu iya l'ẹka-utara; m'ọ bụ l'ẹka-ibyita ta bukwa iya b'ọ nọ l'ẹka. Ono kwa ndu, Nchileke kwakoberu iya b'ọ nọru."

⁴¹ Ụmadzu iri ndu ọphunanu anulephu iphe Jémusu mę Jónu jeru; yo ghulaha ẹphe eghughu. ⁴² Jisọsu ekukobewaphu ẹphe; sụ ẹphe: "Unu mawaru lẹ ndu a sụru l'ọo ẹphe bụ ishi anọduje akpapyashi ndu ẹphe achi akpapyashi; bya aburu onye nọ l'oke ọkwa anọduje eme tẹ ndu ọdo maru l'ọo ya ka nshinu. ⁴³ Obenu lẹ nk'unu ta bukwa ẹge ono b'ọ du. Onye ọ du t'ọ ha nshinu l'unu; t'onye ono yejeru ndu ọphunanu ẹka. ⁴⁴ Onye ọ du t'ọ buru onye ivuzo l'unu; t'onye ono wozita onwiya alị buru nwozi l'ẹke ndu ọphu nọ. ⁴⁵ Lẹ Abubu-Ndiphe ta byakwa t'e yeru iya ẹka. Iphe ọ byaru gbe bukwaru t'ọ yeru ndu ọdo ẹka; gude onwiya chjaru Nchileke ẹja t'ọ buru iphe ya e-gude gbata ndzụ igwe ọha."

Batimiyosu aphụ ụzo
(Mát 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Ẹphe abya erua Jériko; Jisọsu mę ndu etsoje ụzo iya; mę igweligwe ndu etso ẹphe atugbude; onye ishi, aza Batimiyosu anọduwa l'iku esu-uzo l'arọ arọ. Batimiyosu ono bụ nwatibe Timiyosu. ⁴⁷ Yọ nulephu l'ọ bụ Jisọsu kẹ Názaretu abya; chia mkpu; sụ: "Jisọsu! Nwatibe Dévidi; phụaru iya rụ imiko!"

⁴⁸ Ẹphe abaaruu iya mba; sụ iya t'ọ daa ashi. Yọ ka l'iya-a ọrashi ike: "O-shi-l'eri Dévidi; phụaru iya rụ imiko!"

⁴⁹ Jisọsu abya evudo; sụ t'e kua ya.

Ẹphe eje ekua ya; sụ iya: "T'o nweru iya obu!" Wo iya t'ọ gbeshi; l'ookukwa iya oku.

⁵⁰ Yọ chiru uwe iya ghaa; kfulihu byakfutashia Jisọsu.

⁵¹ Jisọsu aji iya: "Bụ ngunu b'ọ dị ngu tẹ ya meeru ngu?"

Nwoke ono, atsu ishi ono asụ iya: "Nnajiufu; menua ya tẹ ya phụa ụzo."

⁵² Jisọsu asụ iya t'ọ la; l'ekwekwe iya mewaru t'ẹhu dị iya mma.

Teke onowaphu; nwoke ono awatawaphu ọphu ụzo; tsoru Jisọsu tugbua.

* **10:38** 10:38 Iphe "okoro"; mę "baputizimu" bụ l'ẹke-a bụ iphe-ẹhuka. (Luk 12:50).

11

Jisọsu abahụ Jerúsalemu

(Mát 21:1-11; Luk 19:28-40; Jọn 12:12-19)

¹ Ẹphe erudelephu Ugwu Olivu; mę mgboro Betuféji mę Bétani, nọwa Jerúsalemu ntse; yo zifu ndu etsoje ọzo iya ọmadzụ ẹbo; ² sụ ẹphe: “Unu jee lẹ mkpụkpu ono, nọ unu l'ọzo ifu ono. Unu -rulephu bę unu a-phụa nwa nkakfụ-igara, e liberu elibe, madzụ te tsubua ẹnyishi. Unu tọshia ya; kpụta bya. ³ Amakwaru ama; o -nweru onye jiru unu: ‘?Nanụ ẹge ọ du?’ unu sụ iya: ‘Lẹ mkpa iya dọru Nnajiufu; l'ọo-kpụlatakwa iya-a nta-a.’”

⁴ Ẹphe atụgbua je aphyà nwa nkakfụ-igara ọbu l'ẹke e liberu iya l'ifu nggamgbo l'iku ọzo; laa ya atọta. ⁵ Ndu vudo l'ẹke ono aji ẹphe: “?Ngunu meru iphe unu atọta nkakfụ-igara ono?”

⁶ Ẹphe eworu ẹge ono, Jisọsu ziru ẹphe ono kfua. Ndu ono aparu ẹphe haa; ẹphe akpata iya tūgbua. ⁷ Ẹphe akpọtaru iya Jisọsu; chiru uwe ẹphe wukobe nkakfụ-igara ono l'okpurukpazu; Jisọsu abya adugaru l'eli iya. ⁸ Ndu achita uwe ẹphe tọsaa l'echi esu-ọzo; ndu ọphu atusaa iru mkpẹkwo, ẹphe jitatsuaru l'egu l'ẹke ono. ⁹ Ndu ọphu nọ iya l'ọzo ifu; mę ndu ọphu tso iya l'azụ l'atụ okokooko; asuje: “Ndewo-o! Ndewo-o! Onye Nchileke goru ọnu-ọma nụ b'ọ bu; mbụ onye ono, Nnajiufu ziru t'ọ bya ono! ¹⁰ Tẹ Nchileke goru ọnu-ọma nụ ọkwa-eze nna ẹphe oche, bu Dévidi; mbụ ọkwa-eze ono, abya nụ ono! Ndewo-o! Ndewo-o! Ọkaribe-Kakọta-Nụ, nọ l'imigwe!”

¹¹ Jisọsu abya erua Jerúsalemu; bya abahụ l'eze-ulo Nchileke. Yọ bya elee ẹnya; gbua igo mgburumgburu l'iphe nọkota l'ẹke ono. Yele ndu etsoje ọzo iya ẹphe iri l'ẹbo atugbua oje Bétani; kele nchi ejihuwa.

Jisọsu atụ oshi figu ọnu

(Mát 21:18-19)

¹² Yo be echile iya; ẹphe eshi Bétani l'ala azụ; ẹgu agulaha Jisọsu. ¹³ Yọ nọdu ote-ẹnya phụa oshi figu l'ẹke o ruru iru; yọ tūgbua t'ọ je amaru: ?o -nweru akpuru, ọo-phụ iya. Yo rua; to nwe iphe ọ phuru iya; kpachikwaphu mkpẹkwo iya nwenkinyi iya; kẹ l'ẹ tọ gbadua teke figu amije. ¹⁴ Yọ sụ oshi figu ono: “Ẹ to nwedu lẹ madzụ awọta akpuru ngu ria ọdo.”

Ndu etsoje ọzo iya anụ iphe ono, o kfuru ono.

Jisọsu achishi ndu nghọ

l'eze-ulo Nchileke

(Mát 21:12-17; Luk 19:45-48; Jọn 2:13-22)

¹⁵ Ẹphe erua Jerúsalemu; Jisọsu abya abahụ l'eze-ulo Nchileke; wata ọchishi ndu azụ aswa; mę ndu ere aswa l'eze-ulo ono. Yọ bya enwitsushikota okpokoro ndu agbanwe okpoga; mę ekwechi ndu ọphu eretsua ndo. ¹⁶ To kwe t'ọ nweru onye e-gude iphe shi l'eze-ulo ono sweta. ¹⁷ Yo zilaha ẹphe iphe; sụ: “?Unu ta madu l'e deru l'ekwo lẹ Nchileke sọru: ‘L'ulo iya bę ee-kuje ulo, iphe bu mbakeshi a-nọduje ekfu anụ iya.’ Obule nta-a bę unu mewaru iya; yọ buru ulo, ndu iphura edomije onwẹphe.”

¹⁸ Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu ezije ekemu anụ iphe o kfuru; chọlaha ẹge ẹphe e-me gbua ya. Ọle ẹphe atsukwanu iya egvu; okfu lẹ ndu ono l'ẹphe ha bę iphe oozi du biribiri.

¹⁹ Yo be l'urenyashi; Jisọsu phę eshi l'obodo ono lufu.

Iphe, eegude oshi figu ono amụta

(Mát 21:20-22)

²⁰ Yo be l'utsu echile iya; ephe eswede bya aphua oshi figu ono, o turu onu unyaphua ya ono. Yo nwukotawanu kpa a jeye l'ogvu iya. ²¹ Pyita anyatawaphu iphe ono, meru unyaphua ono; sụ Jisọsu: "Nnajiufu! ?Lenu: me oshi figu-wa, i turu onu-wa nwukotawarunu kpa a."

²² Jisọsu asụ ephe: "Unu gude Nchileke vudoshia ike l'ekwekwe, unu kweru. ²³ Kamenụ; tẹ ya karu unu: o -nwekpooru onye sụru ugwu-a: 'Ngwaa! Fọta onwongu je echee l'eze ẹnymu;' obu ta agba iya ebo; yo kwetalephu l'iphe o kfuru e-me be oo-melephu ege ono, o kfuru iya ono.

²⁴ Oo ya bu l'iphemiphe obule, unu sụru tẹ Nchileke nụ unu teke unu ekfu anụ iya; bya ekweta l'ọ nwuru iya unu; iphe ono be oo-nụ unu. ²⁵ Teke unu ndu ekfu anụ Nchileke; o -nweru okfu, nọru unu l'onye odo; unu gwaru onye ono nvu; k'ophu Nna unu ophu bu l'imigwe a-guru unu nvu l'iphe du eji, unu meshiru. ²⁶ O -buru l'unu ta guduru ndu odo nvu; nna unu ophu bu l'imigwe ta agukwaru unu nvu l'iphe du eji, unu meshiru."

Aaji Jisọsu ke ike,

o gude eme iphe oome

(Mát 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Ephe alatashia azu le Jerusalemu; Jisọsu ejephelaha l'eze-ulo Nchileke. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu ezije ekemu; me ndu bu ogurennya abyakfutashia ya. ²⁸ Ephe aji iya: "?Bu egbe ike ngunu b'i gude emeebe iphe owananu, iime-wa? ?Bu onye ziru ngu t'i bya iya ememe?"

²⁹ Jisọsu asụ ephe: "Le ya a-ji unu nwaji lanu; unu -saa ya eya; ya akaru unu egbe ike, ya gude emeebe iya: ³⁰ ?Bu onye ziru Jonu t'o bya ome bapuzimu: bu Nchileke t'o bu madzu? Unu saa ya eya."

³¹ Ephe alaa ya edzukashi l'ime onwephe; woo: "Ephe -su l'o shi Nchileke l'eka be oo-sukwa ephe: '?Ngunu mekwanuru iphe ephe te kwetadu iphe o kfuru?' ³² Ephe -sukwanu l'o shi madzu l'eka; haa!" Yo buru egvu be ephe atsu ndu oha; ke le ndu oha kfukotawaru le Jonu bu ogbodo onye nkfuchiru Nchileke. ³³ Ya ndono; ephe asu Jisọsu: "L'ephe ta madu."

Jisọsu asụ ephe: "O kwaphu ege ono be ya te ekfuduru unu onye ziru iya te ya meje iphemiphe obule ono."

12

Etu ke ndu e buru ozi

(Mát 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Jisọsu awataru ephe onmaru etu; sụ ephe: "L'o nweru nwoke lanu, koru mgbo vayinu; bya agbaa ya agbagba; bya eworu nsu bua l'eke ophu aa-noduje adzoshi me l'akpuru vayinu ono. Yo bya akpukwaaphu nwulo-eli, ee-nyihuje ndu eleta iphe a kuru le mgbo vayinu ono enya. Yo bya ebuta ndu ozi ye iya; yo buru iya oje iphe odo. ² Yo be teke eegbuje akpuru vayinu; yo zi nwozi iya t'o jekfu ndu ozi ono t'ephe wo ya okè vayinu nk'ia. ³ Ephe egude onye ono; tsua ya iphe; gba be iya eka otu; nwufu iya; yo lashia. ⁴ Yo zi onye odo t'o jekfu ephe; ephe egudekwa iya phu; kujaa ya ishi; mee ya iphe-iphere. ⁵ Yo byakwa bya ezi onye odo; ephe eworu onye onanu gba; mewaru igweligwe ndu odo: ndu be ephe tsuru iphe; ndu be ephe gburu egbugbu. ⁶ Likperazu iya; yo phodu-waa onye

lanu, bu iya bu nwatibe iya ke nwoke, o yeru obu. Yo su nwatibe iya ono t'o jee; tubesu l'ephe a-kabee kwabe onye ophu bu nwatibe iya ugu. ⁷ Ndu ono, o buru ozi ono azua mgbede; su: 'Iyaa! Owaa bu onye ali-a e-mekochaa buru nk'ia teke nna iya nwuhuru. Unu bya t'ephe gbua ya; k'ophu mgbo vayinu ono a-buru nk'ephe.' ⁸ Ephe egude onye ono; woru iya gbua; woru odzu iya tufaa l'azu mgbo vayinu ono."

⁹ Ya ndono; Jisosu aji ephe: "?Bukpo ngunu be nwoke, nwe mgbo vayinu ono e-me? Oo-bya bya egbushikota ndu ozi ono; woru mgbo vayinu ono ye ndu odo l'eka. ¹⁰ ?Unu ta guvubua eke ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

'Le mkpuma ono,
ndu akpu ulo jikaru ono
bu iya mekocharu bya aburu
itso, gude ulo ono.

¹¹ Ono bu iphe Nnajiufu ayi meru;
yo buru iphe du ayi biribiri l'enya.' "

¹² Ndu ishi ndu Ju esee ya egude; l'eke ephe mawaru l'o bu ephe b'o gude nmaa etu ono. Obenu l'ephe tsuhuru oha ono, no l'eke ono egvu; paru iya haa gbakashihu.

Aji k'otu akiriko

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ To du iya bu; a haru zi ndu Farisii; me ndu okpa ke Herodu t'ephe gude okfu, Jisosu ekfu hata iya l'onya. ¹⁴ Ndu ono, e ziru ono abya asu iya: "O-zi-iphe! Ephe maru li bu onye ire-lanu; to du onye iile enya l'ifu; ti kpa ishi ege madzu beru. Yo bu leruphu ogbodo uzo ke Nchileke be iizi. ?To budunu omebyi ekemu Nchileke me ephe -tije akiriko nu eze ndu Romu? ?Bu t'ephe tije iya; too t'ephe ba atujeshi?"

¹⁵ Jisosu amawaru l'ephe bu okfuru-iche-eme-iche phe; su ephe: "?Bu ngunu be unu ese iya adata? Unu nu iya nu okpoga obu te ya leedu enya."

¹⁶ Ephe ewotaru iya eya. Yo su ephe: "?Bu ishi onye; me epha onye b'e deru iya ege-a?"

Ephe asu iya l'o bu ke Siza!

¹⁷ Jisosu asu ephe: "Oo ya bu; unu woru iphe ophu bu ke Siza; nu Siza; unu eworu ke Nchileke nu Nchileke."

Onu, Jisosu yeru ephe adu ephe biribiri.

Aji k'oshi l'onwu teta

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Yo nweru ndu Sodusii, byakfutaru Jisosu; mbu ndu ophu suru l'e te eshijedu l'onwu teta nodu ndzu. Ephe abyakfutashia Jisosu bya asu iya: ¹⁹ "O-zi-iphe! Mosisu deru ephe l'ekwo; su: Teke bu le madzu nwuhuru; haa nyee ya; l'e b'o mutaru iya nwa; te nwunne nwoke obu luyabe nwanyi ono; k'ophu oo-mutaru onye onanu, nwuhuru anwuhu ono egirima. ²⁰ L'o nweru unwunne esaa, nonu. Onye k'odungu abya alua nwanyi; nonyaa; nwuhu; l'e b'o muta nwa. ²¹ Onye k'ebo alupyabe nwanyi ono; nonyakwaaphu; nwuhu; l'e b'o nwekwa nwa. Onye k'eto ege ono kwaphu; ²² jeye ephe esaa ono alukota nwanyi ono; nwushihukota; to nwe nwa, ephe mutaru. E meebe; nggube nwanyi; nggu anwuhufua. ²³ O -rua teke ee-shi l'onwu teta nodu ndzu; ?bu nyee onye ole be nwanyi ono a-bu; ege ono ephe shi lukotahawa iya ephe esaa ono?"

²⁴ Jisòsu asù ephe: “Ò bú iphe, meru iphe unu eshisweje iya òbu ndono; kẹ l'ẹkwo okfu Nchileke te dodu unu ẹnya; to do unu ẹnya mbù ẹge ike Nchileke beru. ²⁵ Teke ndu nwùhuru anwùhu shiwa l'onwu teta ndu ndzù bẹ ephe ta alùkwa nwanyi; òphu nwanyi 'alùkwa nji. Teke ono bẹ ephe a-dùwaa l'ò bú unwu ojozi-imigwe. ²⁶ A bya lẹ kẹ oshi l'onwu teta ndu ndzù ono; ?unu ta gubua l'ẹkwo Mòsisu ẹke ono, o deru k'iru, òku onwu raphuraphu ono? Ẹke ono bẹ Nchileke kfuru Mòsisu l'òo yẹbe Nchileke bú Nchileke kẹ Èbirihamu; búru Nchileke kẹ Àyizaku; bya abùru Nchileke kẹ Jékòpu. ²⁷ ?Tò dù iya bú lẹ Nchileke ta búdu Nchileke ndu nwùhuru anwùhu; ò bú Nchileke ndu nò ndzù. Ọo ya bú l'unu kfùbekpoo ọswa shiswee ọzo.”

Ekemu òphu kakòta nù
(Mát 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Onye lanù lẹ ndu ezije ekemu, nò l'ẹke ono l'anù iphe ephe atù abya aphù ẹge Jisòsu gude asa okfu ono òhuma. Yò jì Jisòsu: “?Nanùkpoo ekemu òphu bú iya katsùkpo mkpa l'ekemu ono l'ò ha?”

²⁹ Jisòsu asù iya: “Ekemu k'òdungu bú: 'Unu nà ya; unubẹ ndu Ízùrelù! Lẹ Nnajiufu ayi, bú Nchileke búlekwa iya phù kpùu bú Nnajiufu. ³⁰ Ọo ya bú t'i yeru Nnajiufu, bú Nchileke ngu obu ngu l'ò ha; nggu egude ndzù ngu l'ò ha; mẹ uche ngu l'ò ha; mẹ ike ngu l'ò ha yeru iya obu.' ³¹ K'ẹbo, tso iya bú: 'T'i yeru madzù ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu.' Ẹ to nwehekwa ekemu òdo, kariru ekemu labù-wa nshinu.”

³² Onye ono, ezije ekemu ono asù iya: “O-zi-iphe! I kfutakwaru iya. Ọ kwa oswi-okfu b'i kfuru lẹ Nchileke bú Nchileke lanù; l'ẹ to nwehedu Nchileke òdo, nonu gbahaa yẹbedua; ³³ mẹ tẹ madzù yeru iya obu iya l'ò ha. T'o gude egomunggo iya l'ò ha; gude ike iya l'ò ha yeru Nchileke obu. Yo yeru madzù ibe iya obu ẹge o yeru onwiya. L'òme ekemu labu ono bẹ dangokwaru ngweja-ukfuru; dangoo iphe, bú ẹja òdo, aachijeru Nchileke l'ò ha.”

³⁴ Jisòsu aphù l'ò yeru iya ònu l'ò bú onye nweru egomunggo; sù nwoke ono: “Ẹ tì nòhekwa ote-ẹnya l'ẹke Nchileke bú eze.”

Jisòsu ekfugetsua ẹge ono; to nwehe onye jẹbaaru ọtu ama k'oji iya aji òdo.

?Kuráyisutu bú nwatibe onye?

(Mát 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Yo be teke Jisòsu ezi iphe l'eze-ùlo Nchileke; yo kfunyaa bya aji: “? Nanù ẹge e meru bẹ ndu ezije ekemu sùru lẹ Kuráyisutu bú Nwatibe Dévidi; l'ẹke ³⁶ Dévidi l'onwiya bẹ Ume-dù-Nsò meru; yò sù:

Lẹ Nchileke sùru Nnajiufu yẹbe Dévidi:

Nòdu iya l'ẹka-ùtara

jeye teke ya e-me ndu òhogu ngu

t'ephe búru iphe

ì-dzọpyabe l'òkpa.'

³⁷ Dévidi l'onwiya eku iya Nnajiufu. ?Nanù ẹge e shi b'o gbe bya abùwarunu Nwatibe Dévidi?”

Okwa ẹhu ndu ezi ekemu;
mẹ ndu Fárisii

(Mát 23:1-36; Luk 20:45-47)

Ẹhu atsoo igweligwe ndu, nùru iya nù ẹnà. ³⁸ Teke oozì ephe iphe b'ò sùru ephe: “Unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya l'ẹke ndu ezije ekemu nò;

mbụ ndu ọduje mma t'ephe kechishia onwephe l'uwe-nlọkpuru aghaphe; t'e keleje ephe l'ọ bụ ndu oke amadu l'eke a du l'igwe; ³⁹ me te oshi ophu katsukpo mma l'ulo-ndzuko ndu Ju buru ephe a-noduje iya; me t'ọ buru ephe a-n' l'eke, aa-katsukpo ephe okwaberu ugwu l'eke e jeru eswe-iphe. ⁴⁰ Epe eripyaje nwanyi, maa tufuru; gude eregede ekfu anu Nchileke ogodo-orikoro. O bu ephe; be aa-ka onmashi ikpe ike!"

*Iphe nwanyi, maa tufuru
turu obu iya anu Nchileke
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Jisosu abya adugaru l'iku okpoko, eechejeru Nchileke okpoga; lelaaha ndu eche okpoga l'okpoko ono. Ndu, nweru iphe abya eyetsua okpoga, ha nshinu. ⁴² Nwanyi lanu, nji iya e-ta nohedu, l'akpa ukpa abyatashia bya eworu afu labu chee. ⁴³ Jisosu abya ekua ndu etsoje uzo iya t'ephe bya. Yo su ephe: "Kamenu; te ya karu unu: l'ọ kwa nwanyi ukpa-wa, nji iya e-ta nohedu-wa be yeru iphe ka nu l'ephe ha. ⁴⁴ Ishi iya aburu le ndu ophu l'ephe ha shitsua l'eku ephe, tsuboru etsubo l'anu. Obenu le nwanyi-a be akpakpo ukpa; yo buru iphe o nweru l'ọ ha; mbu je akpaa l'iphe, o doberu, oo-gude kpata nri b'o wotaru bya echee-wa."

13

*Aa-kukposhi eze-ulo Nchileke
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ Jisosu eshilephu l'ime eze-ulo Nchileke l'alufuta; onye lanu le ndu etsoje uzo iya asu iya: "O-zi-iphe! Lenu mkpuma, dugbaa biribiri; me ulo, du biribiri, no l'eke-a!"

² Jisosu asu iya: "I phuru eze-ulo ono, a kpuru; yo magbaa ege ono? Ee-mekochaa kukposhikota iphemiphe obule ono; k'ophu e to nwedu m'ọ bu mkpuma lanu, aa-ha t'ọ kpo-kfuru l'eli ibe iya."

*Okwa iphe-ehuka, a-bya nu
(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)*

³ Jisosu abya enyihu Ugwu Olivu; je adugaru; cheeru eze-ulo Nchileke ifu. Pyita; Jemus; Jonu; me Anduru aji iya l'edomi; su: ⁴ "Bukpo teke ole be iphe ono e-me? Bu ngunu be ee-gude maru teke iphemiphe obule ono abyawa ememe?"

⁵ Jisosu ekfulaahaaru ephe: "L'ọ buphu t'unu kwabe enya; t'e b'o nwe onye e-duswe unu uzo. ⁶ L'ọ nwekwaru igweligwe ndu a-zaru epha iya bya. Onye ophu nonu; yo su: 'L'ọ ya bu iya'; gude ege ono duswee igweligwe madzu. ⁷ Teke unu nuderu ako ogu, aalu l'eke teru enya; me ephuphu ogu, aalu l'eke du ntse; unu ba wakwa obu; l'iphe ono l'ọ ha mefutajekwa. Obenu le teke mgboko a-gvu te rukwaa. ⁸ Le mba e-gheshikwa tso mba ibe iya ogu; ali-eze etso ali-eze ibe iya ogu. Ali a-nma jijiji l'eke, dutsua iche iche. Ejo ege a-bya. Iphe ono l'ọ ha gbe bukwaru adube be iphe-ehuka adube ege ono, ime adubeje ome nwanyi k'odungu ono.

⁹ "Unu kwachakwaaru onwunu enya. L'aa-kputsukwaa unu kpu-jeru ndu ogbo ikpe; e chia unu iphe l'ulo-ndzuko. Unu e-vudo l'ifu ndu govano; me l'ifu ndu eze l'okfu eka yebe Jisosu; ege ee-shi t'ephe nukwaaphu ozi-oma ono. ¹⁰ Obenu l'e vufutajeodu uzo zidzuru ozi-oma ono l'iphe bu mbakeshi. ¹¹ Teke ono, ephe a-kpufuta unu t'e kpee unu ikpe ono; unu be vukwaru uzo wata oyo oshi iphe unu e-kfu. Unu kfulekwaphu iphe bataru

unu l'õnu teke ono; l'ẽ tọ bukwa unubẽdua a-nõdu ekfu iya l'onwunu; ọ kwa Ume-dụ-Nsọ a-nõdu ekfu iya. ¹² Nwunne a-kpuru nwunne iya nù; t'e gbua. Nna akpuru nwatibe iya; nù t'e gbua. Ụnwegirima e-kwefuru ndu muru ephẽ ikè; kpuru ephẽ nù; t'e je egbua. ¹³ Onyemonye ọbule e-gude kẹ l'unu bụ ndu kẹ yebe Jisusu kpoo unu ashị. Obenu l'onye ọphu taru nshi jeye l'ikperazu bẹ Nchileke a-dzofuta."

Ejo akpamara

(Mát 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ "Unu a-phukwa ejo akpamara ọ-la-l'iyi l'ẹke, ẹ-ta gbadu t'o vudo." Tẹ nggube onye agụ ẹke ọwaa rikwaa ọriri iphe ọ bụ t'o doo ngu ẹnya. "Teke unu phuleru iya phụ; tẹ ndu nọ lẹ Judiya rebelekwapu lashia l'ugvu. ¹⁵ T'onye ọphu nọ l'okpoku l'atuta ume be ejehekwa okfu k'ọbahu l'ulo jee ogwota iphe, nọ l'ulo iya. ¹⁶ T'onye ọphu nọ l'egu ba alahẹkwa azu k'oje ọchita uwe iya. ¹⁷ Nshoo ndu ọphu dụ ime; mẹ ndu ọphu he ẹgirima, angu ẹra teke ono! ¹⁸ Unu kfuru nù Nchileke; t'ẹ b'ọ búbua l'oge winta teke oyi atsuje. ¹⁹ Ishi iya aburu lẹ teke ono bẹ eze iphe-ẹhuka ọphu ta byabua keshinu Nchileke keru mgboko a-bya; ọphu tọ nwekwanu ọdo, bya a-dụ ẹge ono ọdo. ²⁰ Ndege Nnajiufu te gburu teke iphe-ẹhuka ono e-me mkpirikpi; m'ẹ tọ nwekwa onye ọo-ga emekochaa dzofuta. Ọle o gudewa okfu ẹhu ndu ọphu ọ fọtawaru t'ephẽ bụru ndu nk'iya gbua teke ono mkpirikpi.

²¹ "O -nweru onye suru unu teke ono: 'Lekwa: L'ọ kwa Kuráiyisutu ọbu ndo-ọ;' m'ọ kwanu: 'Lenu: ya ndophu nọ l'ẹkaphu!' unu be eyekwaru iya ọnu. ²² Iphe ọbu bụ lẹ ndu a-nõdu adzu-ephẽ ejo-ire sù l'ọ ẹphẽ bụ Kuráiyisutu; mẹ l'ephẽ bụ ndu nkfuchiru Nchileke a-lufuta bya emeshilaha iphe-ọphulenyà, dughbaa biribiri ẹge ee-shi t'ephẽ duswee ndiphe; mbụ je akpaa lẹ ndu ono, Nchileke fọtawaru ono; ndege ọ -buru l'ephẽ e-meghe iya. ²³ Ọo ya bụ t'unu kwabekwapu ẹnya; eshinu ya vuwaru ọzo kfukotaru unu iphemiphe ọbule-a l'ọ ha; tẹmanu yo mede."

Abyabya Abubu-Ndiphe

(Mát 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ "Teke eze iphe-ẹhuka ono gvuleruphu bẹ ẹnyanwu e-jikputa; ọnwa echibuhu; ²⁵ mkpọ-kpodo eshi l'igwe adashị. Iphemiphe ọbule, nọ l'igwe a-nmahu jijiji; lọ-sweshihu. ²⁶ Teke ono bẹ aa-phụ Abubu-Ndiphe ẹke ọ nọ l'urukpu; gude ike, dụ biribiri; egbu nwijnwii abya. ²⁷ Oo-zifu unwu ojozi-imigwe iya t'ephẽ jee l'ifu; jee l'azu; jee l'uzo eka-utara; jee l'uzo ẹka-ibiyita lẹ mgboko mgburumburu; jeye l'ẹke alị jeberu; igwe ejebe; je edutakota iphe, bụ ndu ọ fotarụ."

Iphe oshi figu ezi

(Mát 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ "Unu gude oshi figu mụta iphe. Ọobuje; ọ -lagee ekwo; teke ọ tushihwaru; wata oru iru; unu amaru l'udzu-mini tūwaru l'ukfu. ²⁹ Ẹge ono bẹ ọwaa dụ: teke unu phuru iphemiphe ọbule-a emetsuwaa; unu amaru lẹ Abubu-Ndiphe nọkwa ntse; mbụ l'ọ nọwa l'õnu-uzo. ³⁰ Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ogbo ọwaa, nọ nta-a ta agvuebekwa jeye teke iphe ono l'ọ ha e-mekota. ³¹ Igwe a-gvu; alị agvu; ọbu l'okfu, ya kfuru l'ọ ha te nwedu l'ọ rebuhu ire."

?Bu mboku ole b'ọ bụ?

(Mát 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

³² “Mbọku ọbu; m’ọ bụ teke ọbu gèdegede te nwekwa onye maru iya nụ. E tọ dukpoduanu m’ọo unwu ojozi-imigwe, maru iya nụ; ọphu Nwatibe Nchileke ’amakwa iya. Ọ bụlephu Nchileke, bụ Nna bụ onye maru iya nụ. ³³ Unu kwabekwa ọnya; chee nche; ke l’unu ta madu teke ọo-buru. ³⁴ Ọo-dulephu l’ọ bụ nwoke, gbeshiru oje iphe ọdo; paru ufu iya haa; chiru ndu oozije ozi ye t’ephe lepyaberu iya ọya ọnya. Yọ bya ekeshiaru ephe ozi, ephe a-nọdu eje l’ehu l’ehu. Yo rua l’onye ọphu eche ọnu nggangbo; yọ nmaaru iya ọkwa; sụ iya t’ọ mukwaru ọnya. ³⁵ Ọo ya bụ t’unu chekwaaphu nche; keshinu unu ta madu teke nnajiufu, nwe ufu a-lata azu. E ta madu: ?bụ l’urenyashi; ?t’ọ teke echi-abali keru ebo; ?t’ọ teke oke-ọku raru ọra; ?t’ọ l’ọo l’utsu be ọo-lata. ³⁶ Ọo ya bụ; k’ọphu e tọo tudu unu l’ukfu teke unu eku mgbenya. ³⁷ Ọ bụ iphe ya ekfuru unu; be ya ekfukwaruphu onyemonye ọbule: ‘Unu chee nchel!’”

14

Idzu ishi Jisọsu

(Mát 26:1-5; Luk 22:1-2; Jọn 11:45-53)

¹ Teke ono b’ọ phọduleruphu abali ẹbo; temanu a gbaa Aji Esweta; mę Aji Buredi, e te kodu ekoko. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke aja; mę ndu ezije ekemu acholahaa ege ephe e-shi gude Jisọsu l’edomi; gbua. ² Ephe asu: “Lẹ tọo bukwa l’ime aji-wa. Lẹ ephe -mee ya nta-a be utsu a-dakwa.”

Aakwabẹ Jisọsu uguv

lẹ Bétani

(Mát 26:6-13; Jọn 12:1-8)

³ Jisọsu nọlephu lẹ Bétani l’ulo nwoke, eeku Sáyimonu, ehu-labụ mejeru Eke ono b’ọ nọ; gudekwadua nri l’eri; nwanyi lanu abata; paru nwa akpamu, manụ nadu. Manụ ono bụ senti, vu oke aswa. Yọ bya eworu akpamu ono kukpoo; woru manụ senti ono wya Jisọsu l’ishi. ⁴ Ehu eghulahaa ndu haru nọdu l’eke ono eghughu. Ephe ekfulahaaru onwephe: “?Bụ ngunu kparu iphe eemebyishi egiri manụ ọwaa emebyishi? ⁵ M’a ge erekwa iya reta iya iphe kariru ukporo pongu lẹ pongu iri; woru okpoga iya nụ ndu ukpa.” Ephe eshiwaphu ege ono baaru nwanyi ono mba.

⁶ Jisọsu asu ephe: “Unu haa nwanyi-a! ?O meru imagha be unu ekfuchi iya nchi; ⁷ lẹ nwanyi, unu elee ọnya l’o meru iya iphe du mma. Ndu ukpa be unu l’ephe anọ mkpurumkpuru. Teke dukpolephu unu mma; unu emeeru ephe iphe-oma. Obenu lẹ yebedua be yele unu ta anodu tekenteke. ⁸ Ọo ege ike beru iya b’o meru-a; l’o teru iya manụ l’ehu; gude kwakobe teke ee-li yebe Jisọsu. ⁹ Kamenu; te ya karu unu: l’iphe bụ eke, a raru ozi-oma lẹ mgboko gbaa mgburumgburu be aa-kojekwaphu ako iphe-a, nwanyi-a meru-wa gude nyata yebe nwanyi.”

Júdasu achita lẹ ya

e-deru Jisọsu ye

(Mát 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Júdasu Isukáryotu, bụ onye lanu l’umadzu iri l’ebo ono, etsoje ọzo Jisọsu ono ejekfushia ndu ishi ndu achijeru Nchileke aja; k’ọphu oo-deru Jisọsu ye ephe l’eka. ¹¹ Yo kfutsuaru iya ephe; ehu atsoo ephe ọna; ephe ekweta iya ukwa l’ephe a-nu iya okpoga. Júdasu acholahaa ege oo-shi deru iya ye ephe l’eka.

Nri-enyashi Nnajiufu

(Mát 26:17-30; Luk 22:7-23; Jón 13:21-30; 1 Kór 11:23-25)

¹² Yo be mbòku k'òdungu l'oge Aji Buredi, ẹ te kodu ekoko; bụ iya bụ mbòku, eegbuje nwaturu Aji Esweta; ndu etsoje ụzo Jisòsu aji iya: “?Bụ awe b'ò dù ngu t'ephè je akwakòberu ngu t'ì nòdu gbaa Aji Esweta òbu?”

¹³ Jisòsu ezifu ụmadzu ẹbo lẹ ndu etsoje ụzo iya; sù ephè: “Unu tughua bahù lẹ Jerúsalemu. Nwoke, vu ite, mini nọ e-jekfutaa unu. Unu tsoru iya. ¹⁴ Iphe bụ ẹke ọ bahuru; unu tsoru iya je asù onye nwe ufu ono: ‘Lẹ O-zi-iphe sùru: ?Nanù ụlo ndu ẹbyee ophu bụ nk'íya, bụ ẹke yele ndu etsoje ụzo iya a-nòdu gbaa Aji Esweta òbu?’ ¹⁵ Oo-koshi unu ime ụlo k'eli eli; mbù eze agalaga ime ụlo, e dohawaru oshi ẹge ọo-dù t'a nòdu iya ria nri. O bụ l'ẹke onọ bẹ unu a-kwakòberu ayi nri òbu.”

¹⁶ Ndu ono, etsoje ụzo iya ono atughua je abahù l'obodo ono. Yọ dukotalephu ẹge ono, Jisòsu k'furu iya ephè ono. Ephè abya anòdu l'ẹke ono; kwakòbe kẹ Aji Esweta ono.

¹⁷ Yo be l'urenyashi; Jisòsu yele ụmadzu iri l'ẹbo ono abyatashia. ¹⁸ Ephè eridelephu nri ono; Jisòsu asù ephè: “Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ọ kwa onye lanù l'ime unu e-deru iya ye; mbukwa onye yele iya eri nri l'ẹke-a.”

¹⁹ Yo rua ephè l'ẹhu; ephè awata iya oji nanù nanù; sù: “?Bụ yẹbedua? ?tọo yẹbedua?”

²⁰ Jisòsu asù ephè: “O bụ onye lanù l'unu iri l'ẹbo-wa; mbù onye yele iya tsutaru nri l'ochi lanù-a. ²¹ Lẹ Abùbu-Ndiphe bụlekwa ẹge e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke bẹ ọola. Obenu; nshọo onye ono, ee-shi l'ẹka iya deru Abùbu-Ndiphe ye l'ẹka ndu achọ ishi iya ono. O ga karu onye ono mma l'ẹ ta mụdua ya lẹ phuu!”

²² Ephè egudekwadua nri ono eri; Jisòsu ewota buredi; kele Nchileke ekele; washia ya; woru iya nù ephè; sù ephè: “Unu nata; ọwaa bụ ugwehu iya.”

²³ Yo wotakwaphu okoro; kelebebe Nchileke ekele; woru iya nù ephè; ephè eworu iya ngua l'ephè ha. ²⁴ Yọ sù ephè: “Ọwaa bụ mee ya, e gude okfu ẹhu igwe ọha lọkaa. Nchileke gude mee ya ono eme tẹ ọgba-ndzụ, shi iya l'ẹka vuru ire. ²⁵ Kamenu; tẹ ya karu unu: ya ta anguhekwa mee, shi l'akpuru vayinu ọdo jeye mbòku ono, ya a-ngù k'ophungu lẹ mgboko ophungu kẹ Nchileke ono.”

²⁶ Ephè agutsulephu egvu, ephè gude jaa Nchileke ajaja; tughua jeshia Ugwu Olivu.

Jisòsu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya

(Mát 26:31-35; Luk 22:31-34; Jón 13:36-38)

²⁷ Jisòsu asù ephè: “Unu l'unu ha a-paru iya haa; gbakashihu, bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sù:

“ Lẹ Nchileke sùru lẹ ya e-chigbu onye eche aturu; aturu ono agbakashihu.’

²⁸ Obenu lẹ teke o metsuaru tẹ ya shi l'ónwu teta nòdu ndzụ; bẹ ya e-vuru unu ụzo jeshia Gálili.”

²⁹ Pyita asù iya: “O -bukpooru lẹ ndu ophunanu a-paru ngu haa; gbakashihu; bẹ yẹbedua ta a-hakwa ngu.”

³⁰ Jisòsu asù iya: “Kamenu; tẹ ya karu unu: l'enyashi-a gẹdegede; tẹmanu oke-ọku nchi-abọhu araa ọra ugbo ẹbo b'i kfuakwaru ugbo ẹto l'ẹ tị madu iya.”

³¹ Pyita akaba ya ru okfushi ike; su: “M'o -ruhuru a su le nggu l'iya nwuhufutaje anwuhu; be ya te ekfukwa le ya ta madu ngu.”

Ndu ophu l'ephe ha ekfukota ege ono.

Jisosu ekfu anu Nchileke
le Getusémeni

(Mát 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Ephe ejeshia eke eekuje Getusémeni; rutsulephu eke ono; yo su ndu ono, etsoje uzo iya ono: “Unu nodu l'eke-a te ya kpiribe nwanshi je ekfuru nu Nchileke.”

³³ Yo duta Pyita; me Jémusu; me Jonu. Meji awata iya okfu nkfu; yo wata otsu egvu. ³⁴ Yo su ephe: “Ha! Meji akfulekwa iya phu nkfu; ese iya agbabuhu. Unu nodu l'eke-a chee nche.”

³⁵ Yo kpiribelephu nwanshi; tua onwiya l'ali; wata okfu anu Nchileke; t'o mee t'iphe-ehuka ke nwa teke ono be ru iya l'ehu; m'o -buru l'oo iphe e-kwe ememe. ³⁶ Yo su: “Nna! Nna! O bu nggu bu onye a-du ike mekota iphemiphe obule. Pafunu iya okoro iphe-ehuka-wa l'ehu. Olobu; t'e b'o bukwa iphe no iya l'obu e-me. O kwa ophu bu uche-obu ngu e-me.”

³⁷ Yo latashia azu bya aphua ephe; ephe eku mgbenya. Yo su Pyita: “Sáyimonu; ?iiku mgbenya? ?Ti dudu ike muru enya; chefua nche awa lanu? ³⁸ Unu chee nche; kfuru nu Nchileke; t'e b'e nwuru unu ye l'iphe a-data unu. Obu madzu be oonodujekpokwaa evushi evuvu ike; obenu le madzu l'onwiya ta dujudu ike.”

³⁹ Yo lufu jeshia okfuru nu Nchileke odo; kfkwaaphu iphe ono, o kfuawaru ono. ⁴⁰ Yo lata azu bya aphukwaaphu ephe odo; ephe ekukwaphu mgbenya; l'eke mgbenya erotsukwanua ephe; ephe ta ma iphe ephe e-kfuru iya.

⁴¹ Yo la azu k'ugbo eto ya bya asu ephe: “?Unu ekukwadua mgbenya; l'atuta ume? O dzuwaru. Teke obu ruakwaru. Abubu-Ndiphe be aabyakwa oderu ye ndu eme iphe du eji l'eka. ⁴² Unu gbeshi t'ephe je. Unu lekwa l'onye obu, e-deru iya ye obu byaakwaru.”

Aakputa Jisosu

(Mát 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴³ Ya ndono; Jisosu egudekwadua ege ono l'ekfu; Júdasu, bu onye lanu l'umadzu iri l'ebo ono abyawaphu. Ndu, tso iya nu adu l'igwe. Ephe apagbaar mma; me mgboro. Ndu ziru ephe bu ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu ezije ekemu; me ndu bu ogurenya ndu Ju. ⁴⁴ Júdasu ono, e-deru iya ye ono ekfuawaru ephe iphe ya e-me t'ephe gude maru onye ophu obu. Yo su ephe: “L'oo onye onanu, ye e-tsuta onu l'ishi-uga gude kele iya ekele ono bu onye ophu unu a-kputa. Unu kwabekwaru iya enya.”

⁴⁵ Júdasu erua; tugbulekwaphu waa; jekfushia Jisosu je asu iya: “Rábayi!” Tsuwa iya phu onu l'ishi-uga. ⁴⁶ Ephe azugudewaphu Jisosu; kputa. ⁴⁷ Onye lanu le ndu ono, vudo l'eke ono amia mma iya swangu; gbua ya nwozi eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; kwata iya nchi. ⁴⁸ Jisosu asu ndu ono, byaru iya egude ono: “?Unu chigbaa mma; me mgboro abya iya egude; ?ya bu onye ana nfu? ⁴⁹ Mboku-mboku be yele unu anoje l'eze-ulo Nchileke; ya ezi unu iphe; ophu unu 'egudebua ya. Obenu l'iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke mefutaje.”

⁵⁰ Ndu etsoje uzo iya l'ephe ha aparu iya haa; gbakashihu.

⁵¹ Yo nweru nwata okoroḅya lanu, tsoru Jisḡsu. To nwe iphe o yeru; gufu ękwa ęcha, ę tuphuberu onwiya. ęphe akpachia ya; ⁵² yę mja onwiya; paru ękwa ęcha iya ono haa; gbaru ętu kfuru kwasęru.

Jisḡsu nę l'ifu ndu ęgbo ikpe

(Mát 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jęn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Ya ndono; ęphe eduru Jisḡsu jeshia k'eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ęja; ndu ishi ęphu achijeru Nchileke ęja l'ęphe ha; mę ndu bu ęgurenya; mę ndu ezije ekemu abya edzua. ⁵⁴ Pyita eshi etso iya oteęnya oteęnya; tsoru iya jeye l'ogbodufu eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ęja ono. Yo je adugaru l'ęke ndu nche nę; nyalahaa ęku. ⁵⁵ Ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke ęja ono; mę ndu ęgbo ikpe ono l'ęphe ha acholahaa iphe ęphe a-su lę Jisḡsu meru; ęge ee-shi t'e kpee ya nkfugbu. To nwe iphe ęphe phuru, bu iphe o meru. ⁵⁶ ęphe du l'igwe gbaa ya ęjo ekebe; ębu l'ękebe ęphe ta dakętadu.

⁵⁷ Ndu egbeshi dzua ęjo-ire: ⁵⁸ "L'ęphebedua gudekpokwaa nchi ęphe nua teke ę suru: 'Lę ya e-mebyishi eze-ulo Nchileke-wa, bu ęka b'e gude kpua ya-a; l'ime abali ęto; ya akpua ędo, ę te egudedu ęka kpua.' " ⁵⁹ E guderu l'ęphe kfuru ęge ono; ekebe ęphe ta dakętakpokwanu.

⁶⁰ Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ęja ono egbeshi l'edzudzu ęha ono; su Jisḡsu: "ęTo nwedu ęnu, iiyeru ndu-wa l'ękebe-wa, ęphe agbagbaa ngu ęga-wa?"

⁶¹ Jisḡsu adaa nwanshi; to yeru iya ęnu. Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ęja ono aji Jisḡsu ędo: "ęBu nggu bu Kurayisutu ębu, bu Nwatibe Nchileke ębu?"

⁶² Jisḡsu asu iya: "Iyee; l'ęo yębedua bu iya. Unu a-phu yębe Abubu-Ndiphe l'ęke ya dugaru l'ęka-utara ękaribe-Kakęta-Nu; phua ęge ya e-gude urukpu kę imigwe l'abya!"

⁶³ Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ęja ono eworu uwe nk'iya zija; su ęphe: "ęBu egbe ekebe ngunu ędo bę ęphe achękwadu. ⁶⁴ ęUnu nuwara iphe ookfu l'ękfubyishi Nchileke? ęBu ngunu bę unu chitaru?"

ęphe atuko su l'iphe gbaru iya nu bu t'ę nwuhu.

⁶⁵ Ndu awata iya ęvu ęnu-mini; woru iya ifu kechia; chilahaa ya iphe; su iya: t'ę konua onye chiru iya iphe. Ndu nche akputa iya; chilahaa ya ęka.*

Pyita ago lę ya ta madu Jisḡsu

(Mát 26:69-75; Luk 22:56-62; Jęn 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pyita anędukwadua l'ogbodufu l'ęke ono; onye lanu l'unwu-mgbęko, ęjeru eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ęja ono ozi abata; ⁶⁷ phua Pyita l'ęke ęnya ęku. Yę bya elee Pyita ęnya; su iya: "M'i tsokwa lę ndu ęphe l'ęphu Názaretu ono; mbu Jisḡsu shi ayi."

⁶⁸ Pyita atua ęgo; su iya: "Lę ya ta makwa; iphe iikfu te do iya ęnya." Pyita atugbua jeshia ęzo ęnu-ęguzo; oke-ęku arawaphu ęra.

⁶⁹ Nwamgbęko ono aphua ya ędo l'ęke ono; kfulahaaru ndu vudo l'ęke ono: "Lę nwoke-wa tsokwa ęphe." ⁷⁰ Pyita atukwaa ya phu ęgo ędo.

A nęnyaa nwanshi; ndu vudotsua l'ęke ono asu Pyita: "Ba tushi ęgo; l'ę yichachaa ya-a. ęTi budu onye Gálili?"

⁷¹ Pyita awata oburu onwiya ęnu; l'eria angu ekpu iya: "Ya -makpokwaaruu nwoke-wa, unu ekfu okfu iya-a!"

* 14:65 14:65 Azá 50:6; Mát 26:67.

⁷² Teke onophu; oke-ọku arawaphu ọra k'ugbo ẹbo ya. Pyita anyata iphe Jisọsu kfuhawaru iya: “Lẹ ẹmanu oke-ọku araa ọra ugbo ẹbo bẹ oo-kfu ugbo ẹto lẹ ya ta madu iya.” Yọ wata ọra ẹkwa.

15

Jisọsu nọ l'ifu Páyileti

(Mát 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jọn 18:28-38)

¹ Yo be l'ọnmewa ọtsu iya; ndu ọgbo ikpe ono l'ẹphe ha, bu iya bu ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bu ọgurennya mkpukpu; mẹ ndu ezije ekemu abya achia idzu. Ẹphe ekee Jisọsu eri; kputa iya jekfushia Páyileti. ² Páyileti aji Jisọsu: “?Bu nggu bu Eze ndu Ju?”

Jisọsu asu iya: “Ọ kwa nggu b'o shi l'onu.”

³ Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja abya ekfushilaha igweligwe iphe, ẹphe suru l'o meru. ⁴ Páyileti asu iya ọdo: “?To nwekpodua ọnu, iye? ?Ọ kwa l'i nuru-a igweligwe iphe, ẹphe ekfugbaa l'i meru.”

⁵ Jisọsu te kfuhekwa okfu ọdo. Yo ji Páyileti ẹnya.

Eekpe Jisọsu nkfugbu

(Mát 27:15-26; Luk 23:13-25; Jọn 18:39—19:16)

⁶ L'iphe bu Aji Esweta, sweru esweswe bẹ Páyileti atufujeru ẹphe onye mkpọro lanu, ẹphe suru t'ọ tufuru ẹphe. ⁷ Yo nweru nwoke lanu, eeku Barábasu, a turu mkpọro. Barábasu tso lẹ ndu seru ọkwa-tsu gọvument l'ike; bya egbukwaaphu ọchi l'ogege ono. A tuko tua ẹphe mkpọro. ⁸ Igwe ọha ono abya asu Páyileti t'o meeru ẹphe ẹge oomejehawa. ⁹ Páyileti aji ẹphe: “?Bu tẹ ya haaru unu Eze ndu Ju tọ?” ¹⁰ Kẹ l'ọ mawaru l'ọ bu ẹnya-kfurukfuru bẹ kparu iphe ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja dufutaru iya Jisọsu.

¹¹ Ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono akpalia ikpoto ndu ono; su ẹphe t'ẹphe kebe t'ọ hachiaru ẹphe Barábasu. ¹² Páyileti asu ẹphe: “?Bukwanu ngunu bẹ ya e-me nwoke ọphu unu ẹkú Eze ndu Ju?”

¹³ Ẹphe atua uzu; su: “Kpopyabe iya l'oshi-osweru!”

¹⁴ Páyileti asu ẹphe: “?Kẹ ngunu? ?Bu egbe ẹjo iphe ngunu b'o meru?”

Ẹphe akakpọo ya ru ọrashi ike: “Kpopyabe iya l'oshi-osweru!”

¹⁵ Páyileti acholaha ẹge ya e-me mee t'ehu tso ikpoto ndu ono ẹna. Yo haaru ẹphe Barábasu t'ọ laa; su t'e chia Jisọsu ẹchachi. E chiebe iya ẹchachi; yo duta iya nu t'e je akpopyabewa iya ru l'oshi-osweru.

Ndu soja aja Jisọsu ewena

(Mát 27:27-31; Jọn 19:2-3)

¹⁶ Ndu soja ono eduru iya jeshia l'ogbodufu nnajioha, bu Páyileti; ẹphe ekukoo ndu soja ono l'ẹphe ha. ¹⁷ Ẹphe achita kpowula kpowula uwe uswe yee Jisọsu; woru okpu-eze, ẹphe kparu l'ogvu kpube iya. ¹⁸ Ẹphe abya ekele iya ekele ndu soja; su iya: “Ndzụ ngu ndzụ ogologo; Eze ndu Ju!”

¹⁹ Ẹphe eworu oshi chia ya l'ishi; vua ya ọnu-mini. Ẹphe abya ebyishiru iya ikpere l'alì t'ọduje l'ẹphe akwabẹ iya ugvu. ²⁰ Ẹphe ajaẹbetsua ya ewena; bya eyefu iya kpowula kpowula uwe uswe ono; bya eworu uwe nk'ia yee ya; kputa iya t'ẹphe je akpopyabe iya l'oshi-osweru.

Aakpopyabe Jisọsu

l'oshi-osweru

(Mát 27:32-44; Luk 23:26-43; Jọn 19:17-27)

21 Éphe eyebuta nwoke lanu, eswekwaru esweswe, eeku Sáyimonu, onye Sayiríni t'o vuta oshi-osweru ono. Sáyimonu ono shikwaru l'egu alata. O bu iya bu nna Aléguzánda; me Rúfosu. 22 Éphe eduru Jisosu rua eke eekuje Golugóta, bu iya bu "Okpokoro Ishi" 23 bya eworu mee, a gwakoberu meeri; nu iya t'o ngua. Yo jika iya angungu. 24 Éphe akpopyabe iya l'oshi-osweru; bya eworu uwe iya kekashiaru onwephe. Éphe atua enwa t'ephe maru iphe onyenonu e-wota.* 25 O bulephu l'enyanwu-agbakota l'utsu be ephe kpopyaberu iya l'oshi-osweru ono. 26 Iphe ono, du eji, ephe suru l'o meru ono b'e deru kfube l'oshi-osweru ono; su: "Eze ndu Ju." 27 Éphe akpopyabekwaphu umadzu labu odo, bu ndu iphura l'oshi-osweru labu odo: onye lanu anodu Jisosu l'eka-utara; onye ophu anodu iya l'eka-ibyita. 28 Yo buru ege ono b'e shi; yo ree mbu iphe e dehawaru l'ekwo okfu Nchileke; su: "A gwakoberu iya le ndu emebi ekemu."

29 Ndu eswe l'eke ono ekfubyishi iya; latu l'ishi l'ishi; lazuru iya ukwe: "Hoo! Nggube ophu suru l'ii-mebyishi eze-ulo Nchileke; gude abali eto kpu-kwazi iya; 30 dzonua onwongu. Shinu l'oshi-osweru ono nyifuta!"

31 O kwaphu ege ono be ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu ezije ekemu tuko aja iya ewena. Éphe ekfutsuaru onwephe: "Nta-a b'o dzoru ndu odo; to du ike dzoro onwiya. 32 Te Onye Ndzota obu, bu Eze ndu Izurelu obu nyifutana l'oshi-osweru ono; k'ophu ephe a-phu iya; kweta l'oo ya bu Onye Ndzota obu l'oswiya."

Umadzu labu ono, a kpopyabekotaru ephe l'iya l'oshi-osweru ono ekfubyishikwa iya phu.

Anwuhu Jisosu

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

33 Enyanwu egvuleruphu l'ishi; nchi ejihu l'ali ono mgburumburu; ekemeke obu agbakota tsubalangu jeye l'oke-eswe urenyashi. 34 Yo be l'oke-eswe urenyashi iya; Jisosu echia mkpu; su: "Eloyi! Eloyi! ?Lema sabakitani?" bu iya bu: "Nchileke iya! Nchileke iya! ?Bu ngunu meru iphe i paru iya haa nkinyi iya?"

35 Ndu haru vudotsua l'eke ono anua ya; su: "Unu nua iya ru; m'o kwa Elayija be ooku." 36 Onye lanu agbafuta; wota egwo-ncha; tsee le mee, shihuru uka; woru iya tsebe le nwoshi, du ogologo; nu iya t'o ngua;† bya asu: "Unu ngabe t'ephe maru: ?bu Elayija, bu onye nkfuchiru Nchileke a-bya ekufuta iya."

37 Jisosu echishia mkpu ike; tubua ume.

38 Ya ndono; ekwa, eegechitaje onu-uzo ime ulo obu, bu iya bu enya eze-ulo Nchileke; eshilephu l'eli iya gbaa tarara; lajahu ebo jeye ali iya. 39 Onye ishi ndu soja, vudo cheeru Jisosu ifu anua teke ono, Jisosu chishiru mkpu ike; tubua ume ono; su: "Nwoke-wa bukwaphu Nwatibe Nchileke l'oswiya!"

40 O nweru unwanyi, vudo ote-enya; lele enya t'ephe maru iphe eme nu. Ndu ono bu Meri ke Magudala; me Meri, bu nne Jemus nshii; me Josesu. Onye odo bu Salomi. 41 Unwanyi ono bu ndu shi etso Jisosu l'ejeru iya ozi teke o shi nodu le Galili. Unwanyi ndu odo nokwaphu l'eke ono, bu ndu tsoru iya nu rua Jerusalemu.

* 15:24 15:24 Egvu 22:18. † 15:36 15:36 Egvu 69:21; Mat 27:48; Luk 23:36; Jon 19:28-29.

*Eeli Jisòsu**(Mát 27:57-61; Luk 23:50-56; Jòn 19:38-42)*

⁴² Teke ono b̄wa urenyashi mbòku, ndu Ju akwakòbeje kwabèru echile iya, b̄ mbòku òtu-ume. ⁴³ Ya ndono; Jòsèfu, b̄ onye Arimatiya ejekfushia Páyileti. Jòsèfu ono b̄ onye nweru enya l'ogbo ikpe ndu Ju. O shihakpowa teke teru etete leta enya teke Nchileke e-koshi l'òo ya b̄ eze. Ya ndono; yo gude obu-nwoke jekfushia Páyileti je aròo ya t̄ ya pata odzu Jisòsu je elia. ⁴⁴ Yò d̄ Páyileti biribiri l'o gbe nwùhu-kebewanu mb̄ Jisòsu. Yò bya ekua onye ishi soja ono; j̄ iya: "M'ò b̄ oswi-okfu l'ò nwùhuwaru?" ⁴⁵ Páyileti anùtatsulephu l'onu onye ishi soja ono l'ò nwùhuwaru; kweta t̄ Jòsèfu je apatawaru odzu iya. ⁴⁶ Jòsèfu eje anmata èkwa ocha; bya apatsuta odzu Jisòsu; woru èkwa ocha ono nmaa ya; je eworu iya nyobe l'ili, a t̄ru l'ogba mkpuma. Yo metsua bya eswita mkpuma, d̄ egvu swichia ònu ili ono. ⁴⁷ Méri k̄ Mágudala; m̄ Méri, n̄e Jòsèsu aph̄a èke ono, e nyoberu odzu Jisòsu ono.

16*Jisòsu shi l'onwu eteta**(Mát 28:1-8; Luk 24:1-12; Jòn 20:1-10)*

¹ Mbòku òtu-ume ono eswelephu; Méri k̄ Mágudala; m̄ Salómi; m̄ Méri, n̄e Jémusu akpata man̄ senti, d̄ iche iche t'èphe je etee odzu Jisòsu. ² Yo be mbòku Sonde, b̄ mbòku mb̄ l'idzu; èphe anmaa èwa jeshia l'ili ono l'enyanyu-ahata. ³ Èphe ajìtsua onwèphe onye e-swifuru èphe eze mkpuma ono, e gude bechia ònu ili ono? ⁴ T'èphe palia enya; b'e gbe swifuwa n̄ eze mkpuma ono. ⁵ Abah̄, èphe abah̄ l'ili ono; èphe aph̄waphu nwata okoròbya, n̄ èphe l'èka ùtara yeru kpowula kpowula uwe ocha. Yò d̄ èphe biribiri; èphe atsulahaa egvu.

⁶ Onye ono as̄ èphe: "T'è b'ò dushi unu biribiri. ?Ò kwa ò b̄ Jisòsu k̄ Názaretu òphu a kpopyaberu l'oshi-osweru b̄ unu achò? O tetaakwaru òdu ndz̄ òdo! È t̄ òhekwa l'èke-a! Unu lekwa èke, e shi nyobe odzu iya! ⁷ Òlobu; unu t̄gbua je ekfuru ndu etsoje ùzo iya m̄ Pyita l'o vuakwa unu ùzo jeshia Gálili. Ò kwa l'èke ono b̄ unu a-ph̄ iya, b̄ iya b̄ ège o kfuhawaru unu."

⁸ Èphe eshi l'èke ono lufuta; v̄ta òso; l'èke èhu-anmanma m̄ biribiri iya guderu èphe. Òtsu-egvu iya te kwe t'o nweru onye èphe a-d̄ ike kfuru okfu n̄.

⁹ Teke Jisòsu shi l'onwu teta òdu ndz̄ l̄ mbòku mb̄ l'idzu b'o meru t̄ Méri k̄ Mágudala vuru ùzo ph̄a ya, b̄ iya b̄ nwanyi ono, ò ch̄fujeru ògvu èsaa, bu iya l'èhu ono. ¹⁰ Méri ono eje ekfuru iya ndu ono, èphe l̄ Jisòsu shi ayi ono l'èke èphe òkoberu; l'ara èkwa. ¹¹ Yo kfutsuaru èphe l'ò n̄ ndz̄; m̄ l̄ ya gude enya iya ph̄a ya; èphe te kweta.

¹² E meebe; Jisòsu agbaa ùgbugba òdo bya eworu onwiya koshi ùmadzu èbo l̄ ndu ono, etsoje ùzo iya ono l'èke èphe eje iphe. ¹³ Ndu onanu alatashia az̄ je ekfuru iya ndu òphunanu; èphe te kwekwaphu.

*Jisòsu ekoshi onwiya**ndu etsoje iya n̄**(Mát 28:16-20; Luk 24:36-49; Jòn 20:19-23; Ndu 1:6-8)*

¹⁴ E meebe; Jisòsu ewokwaruphu onwiya koshi ùmadzu iri l̄ nan̄ ono l'onwèphe l'èke èphe n̄ eri n̄ri. Yò baaru èphe mb̄ l'èphe te ekwetajedu

ekweta; mę l'òkpoma nmaru ęphe egbudegbu; okfu l'ęphe te kwetadu l'iphe ndu ono, phuru iya nų lę ya tetatsuaru nõdu ndzų ono kfuru bų oswi-okfu.

Unu jee mgboko kpoo-gbaa

je ekfukashia ozi-oma-a

¹⁵ Yọ sų ęphe: "Unu jee ękemeke ọbule lę mgboko gbaa mgburumburu je ekfukashia ozi-oma-wa tę onyemonye ọbule nų ya. ¹⁶ Onye ọphu kwetaru nų, e meru baputizimu bę Nchileke a-dzọfuta. Onye ọphu ę-te kwetadu nų bę Nchileke a-nma ikpe. ¹⁷ Ndu ọphu woru onwęphe ye iya l'ęka bę ee-gude iphe-ọphuleny ọwaa hube ama: ęphe e-gude ępha yębe Jisọsu chishia ọgvu; gudekwa iya phų ghaa okfu-alı ęphe; kfulahaa l'okfu, Ume-du-Nsọ ekoshi ęphe. ¹⁸ ęphe -chita agwọ l'ęka b'ę to nwedu iphe oome ęphe. ęphe -ngua iphe egbu madzų b'ę to nwedu iphe oome ęphe. ęphe -byibe ndu iphe-ememe eme ęka; ęphe akorohu."

Jisọsu ala l'imigwe

(Luk 24:50-53; Ndu 1:9-11)

¹⁹ Ya ndono; Nnajiufu, bų Jisọsu ekfugetsuaru ęphe okfu ono; Nchileke ewolia ya woba l'imigwe. Yo je adųgaru l'ęka-utara Nchileke. ²⁰ Ndu ono, etsoje ųzo iya ono alaa je ezilahaa ozi-oma ono l'ękemeke ọbule. Nnajiufu l'eyeru ęphe ęka l'ozı ono; shı l'iphe-ọphuleny, ęphe emetsua ekoshi l'ozı-oma ono, ęphe ezi ono bų l'ęka iya b'ọ shı. Ono kwa ege ọ dų.

Ozi-Ọma, Luku deru

¹ Onye-ukfu-l'ọha, bụ Tiyófilosu;

A dọwa l'igwe wata ode akọ iphe ono, meeberu l'echilabu ayi ono l'ekwo.

² Ndu ono, deru iphe ono deleru iya phụ l'ẹge a kọru ayi mbụ ndu ọphu gude ọnya ẹphe phua ya; megee bya aburu ndu, ezi ozi-ọma ono ezizi.

³ Ọ dukwa mu phụ mma; Onye-ukfu-l'ọha; tẹ mu kọoru ngu iphe meru nù l'ọkpa iya l'ọkpa iya; keshinu mu tọru nwehu vọ iphemiphe ọbule ono, daru nù ono shitakpo lẹ mbụ. ⁴ Iphe mu ede iya bụ t'ị maru ọkpobe okfu ono, bụ ọnu b'e gudehawa zia ngu iya ono.

Ozi kẹ l'aa-mụ Ọnu Baputizimu

⁵ Teke Hérodù shi bụru eze, achị Judíya b'o nweru onye achijeru Nchileke ẹja, aza Zekaráya. Zekaráya shi l'ogbo ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ Abíja phẹ. Ọ luru nwanyi l'ikfu Éronu, bukwapu ikfu ndu achijeru Nchileke ẹja. Ẹpha nwanyi ono bụ Elizabetu. ⁶ Ẹphe ẹbo tuko buri ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. Ẹphe tuko ekemu Nchileke l'ọ ha l'eme; l'etsokwapu nsọ Nchileke l'ọ ha. Ẹ tọ dudu ẹke aata ẹphe uta.

⁷ Ọ bulephu l'ẹphe luru gbururu jeye ẹphe akashihu; to nwe nwa, ẹphe mutaru; okfu lẹ Elizabetu ta atsudu ime.

⁸ Tọ dụ iya bụ; Zekaráya ejelaha ozi k'ochiru Nchileke ẹja l'ifu Nchileke; kẹ l'ọ bukwanu ndu ogbo nk'ia b'o ruberu mbụ ozi k'ochiru Nchileke ẹja.

⁹ A turu ẹnwa, bụ nsọ, ẹphe emeje; yọ daaru iya mbụ ọbahu l'ime ọlo ẹke ọnya eze-ọlo Nchileke nọ; oje ọkpo insensu ọku. ¹⁰ Mkporo-ọha ono akuru l'etezi; l'ekfu anụ Nchileke l'ọ gbaru teke eeyeje ọku l'insensu ono.

¹¹ Ojosi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu esee Zekaráya l'uzo ẹka-utara ọnya-ngweja ẹke ono, aakpoje insensu ọku ono. ¹² Meji agbabuhu Zekaráya l'ọ phuru iya. Yọ tsulaha egvu. Ojosi-imigwe ono asụ iya: ¹³ "Ba atsushi egvu Zekaráya; l'okfu, i kfuru nù Nchileke b'ọ nuakwaru. Nta-a; bẹ Elizabetu, bụ nyee ngu a-mutaru ngu nwata nwoke. Iphe ị-gu nwata ono bụ Ọnu.

¹⁴ Nwata ono e-me t'ẹhu tsọo ngu ẹna; a dọ l'igwe tee ẹsua kẹ l'a muru iya! ¹⁵ Iphe ọbu bụ lẹ ọo-buru onye nweru ọnya l'ifu Nchileke. Ẹ tọo ngukwa mee; too tsu ọnu l'iphe ọdo, bụ iphe aangụ angungu, eme l'ọnya. Ume Nchileke bẹ e-shiru teke ọ nọ l'ẹpho nne iya buru iya eburu l'ẹhu.

¹⁶ Igweligwe unwu Ízurelu bẹ oo-me t'ẹphe lata azụ lakfuta Nnajiufu, bụ Nchileke ẹphe. ¹⁷ Ọo ya bụ onye e-gude Ume Nchileke; gude ike, dọ l'ọ bụ kẹ Eláyija, bụ onye nkfuchiru Nchileke; vuru iya uzo jee. Ọo-gọ-zitaru unwegirima obu nna ẹphe. Ọo-gọta ndu bụ 'anumanuma phẹ; t'ẹphe kwaa ọnya; tsoru uzo ọphu ndu doberu ẹka ndoo etso; k'ọphu oo-shi iya mee tẹ ndu kẹ Nchileke l'ẹphe ha kwakọberu Nnajiufu."

¹⁸ Zekaráya aji ojosi-imigwe ono: "Ọnanụ ẹge ya e-shi maru l'iphe-a, i kfushiru-wa bụ ire-lanụ; l'ẹke ya kahwaru akahụ; nyee ya akahukwapu ẹge ono?"

¹⁹ Ojosi-imigwe ono asụ iya: "Ọ marua l'ọo yẹbedua bụ Géburelu, anoje l'ifu Nchileke. Ọ kwa Nchileke bẹ ziru iya tẹ ya bya ekfuru yeru ngu; zia ngu ozi-ọma-wa; ²⁰ ọphu 'i kwetadu l'okfu, ya kfuru ngu. Lekwa; shita

nta-a bẹ ọnu a-buru ngu kpurumu: ẹ to nwehedu l'i kfuwa okfu ọdo jeye mbọku iphe-a l'ọ ha e-rekota. Okfu iya-a e-rekota l'oruberu iya."

²¹ Mkpọro ọha ono adọru eche Zekaráya; ẹphe ta ma iphe meru iphe ọnono anọno l'ime eze-ulo Nchileke ono. ²² Yọ lufuta; tọ dufe ike kfuwu okfu yeru ẹphe. Ẹphe amalẹruphu l'ọ phuru ẹphù l'ime eze-ulo Nchileke ono; too kfuhe okfu lẹ phuu. Yọ buwaru-a ẹka bẹ oopheje gude l'ekfuru ẹphe okfu.

²³ Oge ozi iya l'ulo Nchileke agvulephu; yọ tugbua lashia nk'ia. ²⁴ A nonyaa; nyee ya; mbụ Elízabetu abya atsuta ime; nọkota l'ulo mkpọrumkpuru ọnwa ise. ²⁵ Yọ sù: "Nta-a bẹ Nnajiufu lewaru iya ẹnya; bya eshia ẹge-a nafu iya iphere l'ifu ndiphe."

Ozi l'aa-mụ Jisọsu

²⁶ Yo be l'ọnwa kẹ ishingú k'ọphu Elízabetu tsutaru ime; Nchileke abyakwaphu bya ezia ojozi-imigwe, bú Géburelu t'ọ je Názaretu l'alí Gálili; ²⁷ je ezia nwamgbọko lanu ozi. Ẹpha nwamgbọko ono bú Méri. Nwamgbọko ono bẹ nwoke ta chikahubua ọkpa. Onye eje okfu iya bú nwoke, aza Jósẹfu, shi l'awa eze ndiche ono; mbụ Dévidi. ²⁸ Géburelu abyakfuta nwamgbọko ono bya asu iya: "?! dufhu mma; nggube onye Nchileke kwaberu oke ugvu! Nchileke swikwaru ngu eswiru."

²⁹ Méri anulephu ekele ono; obu echia ya taa! Yọ rja: "Bú egbe ekele ngunu du ẹge-a?" ³⁰ Ojozi-imigwe ono asu iya: "Ba atsushi egvu Méri; lẹ Nchileke mewaru ngu eze-iphe-oma. ³¹ Lekwa; l'ii-tsuta ime; mụ nwata nwoke. Iphe ii-gu iya bú Jisọsu. ³² Ọo-buru onye kfube ọswa ha nshinu. Iphe ee-ku iya bú Nwatibe Ọkaribe-Kakọta-Nu. Nnajiufu, bú Nchileke e-me iya eze l'ọ bú onye iche iya ono; mbụ Dévidi. ³³ Ọo-buru eze; chia ndu ọnu ọlo Jékọpu gbururu jeyewaru; ọphu 'ọo-bubuhudu eze abubuhu gbururu jeye."

³⁴ Méri asu ojozi-imigwe ono: "Nanu ẹge oo-shi du ẹge ono l'ẹke nwoke ta chikahubua ya ọkpa?"

³⁵ Ojozi-imigwe ono asu iya: "Ume Nchileke a-tsopyabe ngu; ike kẹ Ọkaribe-Kakọta-Nu abya emee ngu ire l'ẹhu. Ọo ya bú lẹ nwata ono, ii-mu ono bẹ ee-ku Nwa, du nsọ kẹ Nchileke. ³⁶ Ọdo bú; lekwa: abubu ngu, bú Elízabetu tsutaakwaru ime nwata nwoke; l'ẹke ọ kahwaru akahu ẹge-a. Ọnwa ọwaa ekwe iya ọnwa ishingú; mbụ onye ono, e shi eku onye ẹ-ta tsudu ime ono; ³⁷ kẹ lẹ Nchileke te nwedu iphe kporu iya ẹka l'ememe."

³⁸ Méri asu: "Mgbẹ ya nọwaa! ?Ọ kwa lẹ ya nọwa l'ẹka Nchileke. T'ọ duru iya ẹge i kfuwu." Ojozi-imigwe ono atugbua lashia.

Méri eje kẹ Elízabetu phẹ

³⁹ E meebe; Méri ajikobe; gude ọso; yọ buru iya oje mkpukpu lanu obu l'alí ugvu Judíya. ⁴⁰ Yọ bya abata l'ulo Zekaráya; bya ekele Elízabetu ekele. ⁴¹ Elízabetu anulephu ekele Méri ono; nwata ono emee ya ukporo l'ẹpho; Ume-du-Nsọ akparuta Elízabetu l'ẹhu. ⁴² Yọ raa ya tororo; sù: "Onye Nchileke ọru ọnu-oma nu b'i bú l'unwanyi mgburumgburu! Ẹge ono bẹ Nchileke ọkwaruphu nwata ono, no ngu l'ẹpho ono ọnu-oma! ⁴³ ? Bú ngunu meru iphe e kweru tẹ nggubedua, bú nne kẹ Nnajiufu iya bya nk'ia? ⁴⁴ Lẹ teke ono, ya nulẹruphu ekele ono, i keleru iya ono bẹ nwata ono, nọ iya l'ẹpho ono meru ukporo; l'ẹke ẹhu atsọ iya ẹna. ⁴⁵ Nggube

nwanyi; tẹ ẹhu tsoo ngu ẹna; okfu l'i kweru l'okfu ono, shi l'ẹka Nnajiufu rua ngu nchi ono e-re!"

Egvu, Méri agụ gude aja Nchileke

⁴⁶ Méri asụ:

"Ya gude obu iya aja Nnajiufu ajaja.

⁴⁷ Ya ete ẹswa Onye Ndzota iya,
bụ Nchileke.

⁴⁸ Nchileke guberu yebe nwanyi,
nọ iya l'ẹka iphe;
bụ iya bụ yebe nwanyi,
wozitaru onwiya ali.
Ogbo, nonu e-shi nta-a kulahaa ya:
onye a goru onu-oma nu;

⁴⁹ okfu le Okaribe,
bụ Nchileke;
be mewaru iya iphe ha nshinu.
Epha Nchileke du nsọ.

⁵⁰ Ndu atsu Nchileke egwu;
be Nchileke aphujeru imiko
tsube l'ogbo; rua l'ogbo.

⁵¹ O gudewa ẹka iya koshi ike iya.
O chikashiwaru ndu
gude ekuku l'ari oriri l'obu ephe.

⁵² Ndu ike no l'ẹka b'o nafuje ike ephe;
bya apalishia ndu ophu
onodu ephe laru ali.

⁵³ Ndu egu agụ b'o gudeje
iphe du mma nujishia ephe;
bya asu ndu nweru iphe
t'ephe gbaru ẹka laa.

⁵⁴ O gbaru ndu nk'ia;
mbu ndu Izurelu mkpu;
ke l'o nyataru ke obu-imiko
iya l'ẹke ephe no,

⁵⁵ bukwanu iphe o kfuru
nna ayi oche phe, bu iya bu
Ebirihamu yele awa iya l'ephe ha!"

⁵⁶ Méri anọ-rua iphe ruru onwa ẹto le ke Elizabethu phe; yo buru iya alala.

Aamu Jonu Baputizimu

⁵⁷ Yo rua Elizabethu l'ezeda; yo bya ezeda; mua nwata nwoke. ⁵⁸ Ndu obutobu ephe; me ndu abubu ephe anua ege Nnajiufu puh-beru iya imiko; byatashia; ephe l'iya l'etee ẹswa iya.

⁵⁹ Nwata ono anolephu abali ẹsaa; ke ẹsato iya; ephe abyatashia ya obu utsu. Ephe emelaha t'ephe gua ya nna iya, bu iya bu Zekaraya. ⁶⁰ Nne iya asu ephe: "Wawa; l'e to budu iya; l'iphe aa-gu iya bu Jonu."

⁶¹ Ephe asu iya: "I phujeru abubu unu, aza egbe epha onanu?" ⁶² Ephe abya egude ẹka kfuru nu Zekaraya; ji iya iphe o du iya t'a gua nwata ono.

⁶³ Zekaraya amaa ẹka t'a nu iya ekwekwerekwe, eedeje iphe. Yo bya edee: "L'epha iya bu Jonu." Yo dukota ephe biribiri. ⁶⁴ Teke ono teke

onophu; ire atūshihuwa iya phū. Yō watawaphu okfu okfu; jalahaa Nchileke ajaja. ⁶⁵ Ndu obutobu iya l'ēphe ha atsūlahaa egvu. Akō iphe ono ejegbaru ēke ono. Ndu ono, bu l'alī ugvu Judīya ono anūkota iya. ⁶⁶ Iphe, bū ndu nūru iphe ono edobe l'īya phū l'ōkpoma; l'ajīgbaa: “? Bu egbe ngunu bē nwata ōwaa e-mekochaa būru;” kē l'ō doru ęnya lē Nchileke tūru iya ēka t'ō būru onye dū iche.

Zekarāya ekfuchiru Nchileke

⁶⁷ Ume-dū-Nsō abya eji nna nwata ono; mbū Zekarāya ęhu; yō wata okfuchiru Nchileke; sū:

⁶⁸ “T'a jaa Nnajiufu, bū Nchileke

kē ndu Ízurelu ajaja;
kē l'ō byakfutawaru ndu nk'īya;
bya agbata ēphe.

⁶⁹ O dufutaru ayi Onye Ndzōta,
nyiberu anyibē,
shī l'eri onye ono,
nō iya l'ēka ono;
mbū Dévidi.

⁷⁰ Bū iya bū iphe o shī l'ōnu ndu
nkfuchiru iya, dūru iya iche kfua teke ndiche:

⁷¹ L'aa-dzōta ayi l'ēka ndu ōhogu ayi;
mē l'ēka ndu ono, ayi dū ashī ono.

⁷² T'ō phūaru ayi imiko ono,
ō sūru ndiche ayi phē lē ya a-phū ono;
nyata ūkwa ono, dū nsō, o kweru ono.

⁷³ O rihakpowaruru onye iche ayi;
mbū nna ayi Ébirihamu angū

⁷⁴ lē ya a-nafūta ayi l'ēka ndu ōhogu ayi;
k'ōphu ayi e-jelahaaru iya ozi l'ō bū ndu
ē-ta tsūdu egvu;

⁷⁵ būru ndu bū ndu nk'īya;
bya abūkwaruphu ndu doberu
ēka ndoo l'ifu iya jeye l'oge
nka-ezekuna nk'āyi.

⁷⁶ A bya lē nggūbe nwata ōwaa:
Iphe ee-ku ngu bū onye nkfuchiru
Ōkaribe-Kakōta-Nū;
kē l'ii-vuru Nnajiufu ūzo jee;
k'ōphu īi-bō-oduru iya ūzo;

⁷⁷ mee t'ēphe maru lē Nchileke
a-guru ēphe nvū l'phe dū eji, ēphe meshiru;
shī ęge ono dzōta ēphe.

⁷⁸ Oo-gude ome-odoo ya
phūaru ayi imiko.
Oo-me tē ndzōta ōphu echi l'ō bū ęnyanwu
hafūta bya echiaru ayi;

⁷⁹ k'ōphu ōo-būru iphoro;
chiaru ndu ōphu nō l'ōchi;
mbū ndu ōphu ōnwu nōdu swiru eswiru;
mē t'ō duru ayi bahū l'ūzo ęhu-āgu.”

⁸⁰ Nwata ono abya evua; kanwūru ẹhu; nweru egomunggo. Yọ nọọ l'echi-ẹgu jeye mbọku ọ lufutaru l'edzudzu ọha lẹ Ịzurẹlu.

2

Aamu Jisosu (Mát 1:18-25)

¹ Yo buru teke ono bẹ eze, bu Síza Ọgósutosu turu ekemu; sụ t'a gua iphe bu ndu bu l'alì-eze iya ógú; dekota ẹpha ẹphe l'ẹkwo. ² Ono bu ógú ọdungu, e vutsukpo ọzo gụa. Teke a guru ọgu ono bu teke Kwíriniyosu shi buru govano ndu Siriya. ³ Ya ndono; onyenonu alashia ẹke a muru iya; t'e dee ẹpha iya.

⁴ Tọ du iya bu; Jófefu eshi lẹ Názaretu l'alì Gálili; jeshia Bétulehemu l'alì Judíya, bukwanu ẹke a muru eze ndiche; mbu Dévidi; kele Jófefu shikwanu l'eri ẹphe; bya abukwaruphu onye ufu ono gẹgedede. ⁵ Jófefu yele nwanyì ono, e doberu iya k'alulu ono; mbu Méri ayiko tugbua jeshia t'e dee ẹpha ẹphe. Teke ono bẹ Méri dukwanu ime. ⁶ Yọ buru teke ono, ẹphe nọ lẹ Bétulehemu ono b'ọ gbaleru iya phu l'ezeda. ⁷ Yọ bya ezeda; mua nwata nwoke, bu iya bu ọkpara iya. Yo woru mpete ẹkwa phukpua ya; nyobe iya l'ikweswi; ke l'ẹ tọ dudu ẹke ẹphe a-nodu l'ulo ndu-ije.

Ozi, eezi ndu eche aturu

⁸ O nweru ndu eche aturu, nọ l'ẹgbudu; l'eche igwe aturu ẹphe l'enyashi ono. ⁹ Ojozi-imigwe, shi l'eka Nchileke abyakfutashia ẹphe. Ọcha-vji ke Nnajiufu achaphee ẹke ono mgburungburu. Egvu abya ẹphe l'ehu.

¹⁰ Ojozi-imigwe ono asu ẹphe: "Unu ba atsushi egvu; unu ngabe nchi; lẹ ya byaru unu ozi ozi-oma, e-me t'ehu tsọ madzu kpoo-gbaa ẹna nshinu.

¹¹ Iphe obu bu l'a muru unu Onye Ndzota ntanu lẹ Mkpukpu Dévidi; Onye Ndzota, bu iya bu Kuráiyisutu, bu Nnajiufu! ¹² Ọwaa iphe unu e-gude maru ndo-ọ: unu a-phu nwaswa, a phukpuru mpete ẹkwa; woru iya nyobe l'ikweswi."

¹³ A bya ele ẹnya; igweligwe unwu ojozi-imigwe awukfuta ojozi-imigwe ono, nọhawanu ono; ẹphe ajalaha Nchileke ajaja asuje:

¹⁴ "Tugvu buru ke Nchileke, nọ l'imigwe;
ehu-agu aburu ke ndiphe lẹ mgboko,
bu ndu kweru l'ọ yeru ẹphe obu!"

¹⁵ Unwu ojozi-imigwe ono awufulephu l'ẹke ono wuba l'imigwe; ndu ono, eche aturu ono efulahaa: "Tẹphe jeedukwa Bétulehemu; je aphuedu iphe-a, meru nu, Nnajiufu turu ẹphe onu iya-a."

¹⁶ Epha egbeshiwaphu ẹwegwa ono tugbua; rua; bya apha Méri yele Jófefu; phukwaaphu nwata ono, ze l'ikweswi ono. ¹⁷ Epha aphaebe l'iya phu; bya etsota iphe ono, e kfuru ẹphe l'eka nwata ono; kọoru ndu nọ l'ẹke ono. ¹⁸ Yọ dua ndu ono, nuru iya nu ono biribiri; mbu iphe ono, ndu ono, eche aturu kọru ẹphe ono. ¹⁹ Méri eworu iphe ono l'ọ ha suchia l'obu; rilahaa ya ariri. ²⁰ Ndu ono, eche aturu ono emeebe; lashia azu; l'etushi Nchileke ẹpha; aja iya ajaja ke iphe ono l'ọ ha, ẹphe nukotaru lẹ nchi; bya apha ya l'ẹnya ono. Yọ dukotalaphu ẹge ono, ojozi-imigwe ono kfuru iya ẹphe ono.

Ebu Jisosu útsù

²¹ Idzu eswelephu; e woru útsù bua nwata ono; gua ya Jisosu, bu iya bu ẹpha phu, ojozi-imigwe gụha-oduru iya; b'a tsutaderu ime iya phu.

Eekufu Jisqsu eze-ulo Nchileke

²² Yo rua teke ephe e-me nsq, ephe emeje, bu iya bu t'a safu nwata ono yele nne iya mmerushi ege ekemu, shi l'eka Mosisu suru t'e meje iya; ephe ekuru nwata ono jeshia Jerúsalemu t'e ye iya l'eka Nnajiufu, ²³ bu iya bu iphe e deru l'ekemu Nnajiufu; su: "L'iphe bu nwa odungu le nwoke be ee-dobejeru Nnajiufu iche." ²⁴ Ephe jekwaruphu je anu ngweja t'a chiaru Nchileke; bu iya bu ege e kfuru iya l'ekemu Nnajiufu. Ngweja ono bu: a-phudu kparakobe labu; e gude ndo labu.

²⁵ To du iya bu; yo nweru nwoke lanu, bu le Jerúsalemu, epha iya bu Simiyonu. Simiyonu bu nwoke, doberu eka ndoo, Nchileke duru le nsq; shihakpowa ele enya teke obu, Nchileke a-dzofuta ndu Izurelu obu. O bu onye Ume Nchileke no l'ehu. ²⁶ Ume Nchileke ono mehawaru t'o maru l'e to nwedu l'o nwuhu jeye teke oo-phu-odu Kurayisutu obu, shi Nnajiufu l'eka obu. ²⁷ Ume Nchileke ono eduru iya bahu l'eze-ulo Nchileke. Yo be teke ndu muru Jisqsu ku iya bata t'ephe meeru iya iphe ekemu kfuru; ²⁸ Simiyonu abya ekuta iya heru; jalahaa Nchileke; su:

²⁹ "Nnajiufu; hawaru nta-a te yebe onye ono, no ngu l'eka ono laa l'ehu-agu; bu iya bu iphe i kfuru.

³⁰ Le ya gudewa enya iya phu Onye Ndzoa,

³¹ i fotaru t'iphe bu mbakeshi phugbaru.

³² Iphoro, bu iya be ee-gude mee te ndu ohodo maru ngu; me iphoro, a-buru ugvu ndu nke ngu, bu Izurelu."

³³ Nna nwata ono; me nne iya eghechaaphu onu nwandoo l'iphe ono, Simiyonu kfuru l'eka nwata ono; l'eke o du ephe biribiri. ³⁴ Simiyonu abya agooru ephe onu; su Meri, bu nne nwata ono: "Nwata-wa be Nchileke fotaakwaru t'o buru: e -vukota a daa; bukwaruphu a -kuba eka e gbeshi; noduru igweligwe madzu le Izurelu. O bukwaphu onye aa-du l'igwe jika; ³⁵ e shi ege ono maru egbe iphe ephe aru l'obu ephe. Nggubedua be aphu a-nodu agbajashi obu l'o bu mma b'e gude suwaa ngu okpoma; mbu l'okfu ehui ya."

³⁶ O nwekwaruphu nwanyi, aza Ana, bu onye nkfuchiru Nchileke. Ana bu nwatibe Fanuwelu, shi l'ikfu Asha phe. O bu ogbodo nwanyi ogurennya, nji iya kuru akuku; lua ya afa esaa. ³⁷ Nji iya ono anwuhu; yo buru eburu gbururu jeye yo gbaa ukporo afa iche iche ugbo eno l'afa eno to habua eze-ulo Nchileke ahaha. Onoduje abaru Nchileke eja; aswikwaphu aswiswi; ekfu anu Nchileke: eswe l'enyasihi mkpurumkpuru. ³⁸ Ana abyakwaphu teke ono bya ekele Nchileke ekele; bya ekfuaru ndu nokota l'eke ono ke nwata ono. Ndu ono, o kfuru iphe ono bu ndu shi ele enya te Nchileke gbata Jerúsalemu.

Aalaphu azu le Nazaretu

³⁹ To du iya bu; ndu ono, muru nwata ono emeebe iphe ono l'o ha; bu iya bukwanu ege ekemu Nnajiufu kfuru; yo buru ephe ola nk'ephe le Nazaretu l'ali Galili. ⁴⁰ Nwata ono abya evua; shihu ike; kwaa enya; Nchileke l'emeru iya eze-iphe-oma.

*Nwata ono; nọ l'eze-ulo**Nchileke*

⁴¹ Afa l'afa bẹ ndu mọru Jisọsu ejeje Jerúsalemu; ọgba Ajì Esweta. ⁴² Jisọsu anọlephu afa iri l'ẹbo; ẹphe atọko jeshikwaa Jerúsalemu ẹge ẹphe ejegehawa. ⁴³ Ẹphe agbaẹbelephu ajì ono; yọ buru ẹphe alala. Nwata ono; mbụ Jisọsu akwaa lẹ Jerúsalemu; ndu mọru iya nù ta ma. ⁴⁴ Ẹphe atugbua alala; tubesu l'o tso ẹphe. Ẹphe egbe jewa ije ujiku ophu bẹ ẹphe watadẹru iya achocho; chọkashilaha ya l'ẹke ndu abubu ẹphe; mẹ ndu ẹphe maru nọ. ⁴⁵ Ẹphe achoo ya choo choo; ẹphe ta phụ iya. Ẹphe achoru iya lashia azu lẹ Jerúsalemu ọdo. ⁴⁶ Ẹphe achoo ya abali ẹbo; ga lẹ k'eto ya bẹ ẹphe je aphua ya l'eze-ulo Nchileke; eke yele ndu ju, ezije iphe nọ; yo gebe nchi l'iphe ẹphe ekfu; l'ajikwaphu ẹphe ajì. ⁴⁷ Iphe ookfu adukota ndu nuru iya nù biribiri; mbụ ẹge iphe dokwanuru iya ẹnya; mẹ ẹge o gude asa ajì ọhuma. ⁴⁸ Ẹphe aphụ l'iya phụ mbụ ndu mọru iya nù; yọ kpoo ẹphe okfu. Nne iya asụ iya: "Nwa iya; ?nanu ẹge o dọ b'i meru ẹphe egbe iya ọwaa. ?I marua lẹ yele nna ngu bẹ shi keshinu ono chiru obu l'eka l'ẹke ẹphe achoo ngu."

⁴⁹ Yọ sụ ẹphe: "Nanu ẹge o dọ bẹ unu achoo iya? ?Unu ta mahaada l'ọ gbaru iya ọno l'ulo Nna iya to?" ⁵⁰ Iphe ono, o kfuru ono te do ẹphe ẹnya.

⁵¹ Yo tso ru ẹphe lashia azu lẹ Názaretu; l'anuru ẹphe okfu. Nne iya atọko iphe ono l'ọ ha suchia l'okpoma. ⁵² Jisọsu l'evu; l'aka okwa ẹnya eje. Yọ kafuaru ọno Nchileke l'obu; nọdukwa iya phụ madzụ.

3*Ozi, Jonu Baputizimu ezi**(Mát 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)*

¹ Yo be l'afa, kwe Tayibíriyosu Síza afa iri l'ise; k'ophu o dọberu ọchi ndu Rómu. O bụ teke ono bẹ Pónchosu Páyileti shi buru gọvano ndu Judiya; Hérodu aburu o-chi-ọha ndu Gálili. Nwanna Hérodu kẹ nwoke, eeku Filipu aburu o-chi-ọha ndu Ituriya; mẹ ndu Tirakonáyitisu. Layiséniyasu aburu o-chi-ọha ndu Ábilini. ² Teke ono kwaphu bẹ Ánasu mẹ Káyafasu shi buru eze ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja. O bụ teke ono bẹ Jonu Zekaraya shi buru l'echi-ẹgu; Nchileke abya ekua ya; zia ya ozi. ³ Ya ndono; Jonu etsoru iphe bụ ọhamoha, buru Ẹnyimu Jọdanu mgburumburu jegbaru; l'ara iya arara; asuje: "Unu taa onwunu uta; sefu ẹka l'iphe dọ eji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; t'e mee unu baputizimu; k'ophu Nchileke a-guru unu nvu l'iphe dọ eji, unu meshiru." ⁴ Bụ iya bụ ege e deru iya l'ekwo Azaya, bụ onye nkfuchiru Nchileke; sụ:

"O nweru onye l'echi mkpu l'echi-ẹgu; sụ:

T'e meeru Nnajiufu ọzo iya;

T'a chikwaaru iya oje ono t'ọ vudo ntumu!

⁵ Ẹke, sudaru asuda bẹ ee-nwuchi enwuchi.

Ugvu k'eze iya; mẹ ugvu

kẹ nshì;

bẹ ee-gbuzitakota.

Iphe, bụ ẹke ọzo gwọ-jiru agwọ-ji

bẹ ee-me t'ọ kfuru ntumu.

Ẹke o dọ nkwoğodo nkwoğodo

bẹ ee-me t'ọ yiiko ayiko; kwọ akpẹhu.

⁶ Madzū kpoo gba a-phū ẹge
Nchileke e-shi dzọta ndu nk'iya."

⁷ Ya ndono; Jōnu asū ikpetuma ndu wufutaru t'e mee ẹphe baputizimu: "Unubẹ ndu-a, ikputu m̄shiru-wa! ?Bū onye sūru unu t'unu gbalaaru oke ẹhu-eghughu ono, Nchileke a-zūbe unu mbọku ono, ọo-nma mgboko ikpe ono? ⁸ Unu m̄ja am̄jimi l'ọ bụ oshi-ọmi. Nebyi, unu a-m̄i bụ umere, e-koshi l'unu tawaru onwunu ụta iphe dū ẹji, unu meshiru; ghaawa umere lakfuta-wa Nchileke. Unu ba arikwa lẹ keshinu Ébirihamu bụwa nna unu oche; b'ẹ to nwedu iphe e-me unu. Unu ta amakwa l'ọ be kẹ t'ẹ b'ọ dū; bẹ Nchileke e-meshikwa mkpuma-wa, w̄shiru ẹge-a: yọ b̄ru ụnwu Ébirihamu! ⁹ Mbū lẹ nta-a b'e byibekwaru ogbu-nkū l'iphe bụ ukfu oshi, n̄onu. Ọphu ẹ-ta m̄idu nebyi, dū mma; e gbutsua ya; chee l'ọku."

¹⁰ Ikpetuma ndu ono aija ya; sū: "Bū ngunu bẹ ẹphe e-me nta-a?"

¹¹ Yọ sū ẹphe: "T'onye nweru uwe ugwehu-labū; nū onye ẹ-te nwedunu nanu. T'onye nweru nri mekwaa ya phū ẹge onye ọphu meru."

¹² Ndu akiriko byakwarūphu t'ọ mee ẹphe baputizimu. Ẹphe asū iya: "O-zi-iphe! ?Bū ngunu bẹ ẹphebedua e-me?"

¹³ Yọ sū ẹphe: "Unu ba anaghatajeshi iphe a sūru t'unu natajẹ l'akiriko."

¹⁴ Ndu soja abyakwaphu; bya aji iya: "Ẹphebedua eghee; ẹphe e-mekwanu iya imagha?"

Yọ sū ẹphe: "Unu be egudejehe ọkpehu ana madzū iphe. Unu te eboje madzū ibo iphe ẹ to medu ẹge ee-shi t'unu naa ya iphe iya. Ọdo bụ t'ugwo, a k̄furu unu dzujeeru unu."

¹⁵ Ndu ono atūbata onwẹphe. Ẹphe atūko r̄laha a l'obu ẹphe; sū: "Ọo-bukwaru-a nwoke-wa bụ Kuráyisutu ọbū." ¹⁶ Jōnu asū ẹphe: "Lẹ yẹbedua kwa mini be ya egudeje eme unu baputizimu. Obenu lẹ nwoke ọphu abya nū bẹ kakwa iya l'ishi; ka iya l'ọkpa; mbū lẹ ya te dzukpokwaanu kẹ tẹ ya t̄oshia ya eri akp̄kpa iya. Onye ono, abyanū ono bụ Ume-dū-Ns̄o; m̄e ọku bẹ oo-gude mee unu baputizimu nk'iya. ¹⁷ O gudekwa ajakpa, oogudeje aphushi ẹs̄wa witu; vuta ọphu bụ nebyi iya vuba l'ulo; kpota ọphu bụ mbeku iya je enwuru ye l'ọku, ẹ-ta anyiḥudu anyiḥu."

¹⁸ Jōnu ezia ẹphe ozi-ọma; gude ẹge ono kasaa ẹphe ẹnu-nch̄i l'uzo, dū igweligwe. ¹⁹ Obenu lẹ Jōnu kfuru ọ-ch̄i-ọha, bụ Hér̄odu ẹjo iphe o meru ye iya l'eka; bụ iya bụ kẹ Heródiyasu, bụ nyee nwanna kẹ yẹbe Hér̄odu; m̄waru kẹ ẹjo iphe ọdo, Hér̄odu meeberu. ²⁰ Hér̄odu emefua ọphu ka nj̄o tsoke ono; kp̄ta Jōnu je echee lẹ mkp̄oro.

Jōnu eme Jis̄osu baputizimu

(Mát 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ T̄o dū iya bụ; ndu ono abya; Jōnu emekota ẹphe baputizimu. Jis̄osu abyakwaphu; yo mee ya. Jis̄osu an̄dukwadua ekfu anū Nchileke; igwe ekpuhaa gheru ọnu. ²² Ume-dū-Ns̄o adulephu l'ọ bụ ndo; phezita; bya an̄du iya l'ehu. A n̄a olu, shi l'imigwe ono; sū: "I bụ Nwata iya, ya yeru obu; iimeje: ẹhu atso iya ẹna."

Eri Jis̄osu

(Mát 1:1-17)

²³ A m̄ru Jis̄osu; yọ n̄lephu ụkp̄oro afa l'afa iri; d̄ube oje ozi iya. A sūru l'ọ bụ nwatibe J̄osefu, bụ nwatibe Heli; ²⁴ Heli bụ nwatibe Mátatu. Mátatu ab̄ru nwatibe Lívayi. Lívayi bụ nwatibe M̄liki; M̄liki ab̄ru nwatibe Jánayi. Jánayi bụ nwatibe J̄osefu; ²⁵ J̄osefu ab̄ru nwatibe Matat́yasu. Matat́yasu bụ nwatibe Ẹm̄osu; Ẹm̄osu ab̄ru

nwatibe Náhumu. Náhumu bu nwatibe Hésuli; Hésuli aburu nwatibe Nágayi. ²⁶ Nágayi bu nwatibe Máatu; Máatu aburu nwatibe Matatáyasu. Matatáyasu bu nwatibe Sémeyinu; Sémeyinu aburu nwatibe Jóseku. Jóseku bu nwatibe Joda; ²⁷ Joda aburu nwatibe Jowánanu. Jowánanu bu nwatibe Risa; Risa aburu nwatibe Zerúbabelu. Zerúbabelu bu nwatibe Shiyálutiyeļu; Shiyálutiyeļu aburu nwatibe Neri. ²⁸ Neri bu nwatibe Méliki; Méliki aburu nwatibe Adi. Adi bu nwatibe Kósamu; Kósamu aburu nwatibe Elumádamu. Elumádamu bu nwatibe Eru; ²⁹ Eru aburu nwatibe Jóshuwa. Jóshuwa bu nwatibe Eliyéza; Eliyéza aburu nwatibe Jórimu. Jórimu bu nwatibe Mátatu; Mátatu aburu nwatibe Lívayi; ³⁰ Lívayi bu nwatibe Símiyõnu; Símiyõnu aburu nwatibe Júda. Júda bu nwatibe Jósefu; Jósefu aburu nwatibe Jónamu. Jónamu bu nwatibe Eláyekimu; ³¹ Eláyekimu aburu nwatibe Melíya. Melíya bu nwatibe Mena; Mena aburu nwatibe Matáta. Matáta bu nwatibe Nétanu; Nétanu aburu nwatibe Dévidi. ³² Dévidi bu nwatibe Jesi; Jesi aburu nwatibe Óbedu. Óbedu bu nwatibe Bówazu; Bówazu aburu nwatibe Sálumõnu. Sálumõnu bu nwatibe Náshõnu; ³³ Náshõnu aburu nwatibe Amínadabu. Amínadabu bu nwatibe Áduminu; Áduminu aburu nwatibe Anì. Anì bu nwatibe Hézurõnu; Hézurõnu aburu nwatibe Pèrezu. Pèrezu bu nwatibe Júda; ³⁴ Júda aburu nwatibe Jékõpu. Jékõpu bu nwatibe Áyizaku; Áyizaku aburu nwatibe Ébirihamu. Ébirihamu bu nwatibe Téra; Téra aburu nwatibe Nehõ. ³⁵ Nehõ bu nwatibe Sérugu; Sérugu aburu nwatibe Reyu. Reyu bu nwatibe Pèlegu; Pèlegu aburu nwatibe Iba. Iba bu nwatibe Shéla; ³⁶ Shéla aburu nwatibe Káyinanu. Káyinanu bu nwatibe Afákusadu; Afákusadu aburu nwatibe Shemu. Shemu bu nwatibe Nówa; Nówa aburu nwatibe Lémeku. ³⁷ Lémeku bu nwatibe Metúsela; Metúsela aburu nwatibe Ínoķu. Ínoķu bu nwatibe Jáređu; Jáređu aburu nwatibe Mahálalilu. Mahálalilu bu nwatibe Káyinanu; ³⁸ Káyinanu aburu nwatibe Ínoşu. Ínoşu bu nwatibe Seţu; Seţu aburu nwatibe Ádamu; Ádamu aburu nwatibe Nchileke.

4

Sétanu adata Jişosu

(Mát 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Ume-du-Nso abya eji Jişosu ehu; yo shi lẹ Jódanu latashia. Ume-du-Nso eduta iya; ² yo je anõ ukporo abalì ebo l'echi-egu; Obutuswe adatakõta iya. L'ime ukporo abalì ebo ono b'ẹ to nweđu nri, shiru iya õnu. Yõ nõ-dzulephu ukporo abalì ebo ono; egu agulahaaya.

³ Obutuswe asu iya: "O -buru l'ì bu Nwatibe Nchileke; kfunuru mkpuma-wa t'õ ghõõ nri!"

⁴ Jişosu asu iya: "E dekwaru iya edede l'ekwo okfu Nchileke; sù: 'L'ẹ tõ bõđu nri nwẽnkinì iya bẹ madzõ egudeje nõđu ndzũ.'" "

⁵ Obutuswe ono eduru iya lashia l'ephekerephe; t'a kwaa jia ẹnya ugbo lanu b'o koshikotawaru iya alì-eze ndiphe mgburumgburu; ⁶ bya asu iya: "L'õõ nggu bẹ ya e-me t'ì buru onye a-nõdu achikõta iphemiphe õbule-a l'õ ha; mẹ iphe, bu iphe ðu mma, nõ iya nu; kẹ l'õ bu yebe Obutuswe b'e yeru iya l'eka; yõ buru onye ðu iya mma l'õkpoma bẹ ya a-nu iya. Oo ya bu lẹ: ⁷ ì -bakpõwaru iya eja; ya ahaaru ngu iya l'õ ha."

⁸ Jisòsu asù iya: “E dekwaru iya edede l'èkwo okfu Nchileke; sù: ‘L'òo Nnajiufu, bù Nchileke ngu bù onye ìi-baru èja; bùru iya nkìnìyì iya bù onye ìi-ndù l'èka.’ ”

⁹ Obutuswe ono abya eduru iya jeshia Jerúsalemu; je eworu iya dobe l'òngonngu èke, katsùa l'eli l'eze-ùlo Nchileke; sù iya: “O -bùru l'ì bù Nwatibe Nchileke; shinu l'eli èke-a k'fùda l'alì; ¹⁰ l'e dekwaru iya l'èkwo okfu Nchileke; sù: ‘L'è Nchileke e-kfuru unwu ojozi-imigwe iya t'èphe leta ngu enya; chee ngu nche. ¹¹ Èphe e-gbobe èka; wòta ngu t'è ùkfu ba dù ngu l'òkpa!’ ”

¹² Jisòsu asùkwa iya phù: “E dekwaru iya edede l'èkwo okfu Nchileke; sù: ‘Ba adatakwa Nnajiufu, bù Nchileke ngu adata.’ ”

¹³ Obutuswe ono adatagelephu Jisòsu; paru iya haa k'è nwa teke ono.

Jisòsu awata ozi iya l'è Gálili

(Mát 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Jisòsu anòdu l'ike Ume-dù-Nsò ono latashia Gálili. E k'fudzuru okfu iya l'iphe bù ndu bupheru Gálili mgburumburu. ¹⁵ Yoo zi iphe l'ime ùlo-ndzuko ndu Ju; onyenonnu aja iya mma.

Aajika Jisòsu l'è Názaretu

(Mát 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Tò dù iya bù; yò bya abahù l'è Názaretu, bù iya bù èke a ndu hefuta iya. Yo be mboku òtu-ume; yò bya abahù l'ùlo-ndzuko ège òobahujehawa. Yo rua; bya egbeshi t'è ya gùa iphe. ¹⁷ A bya eworu èkwo, Azáya, bù onye nk'fuchiru Nchileke deru; nù iya. Yò bya aphùshia èkwo ono; chò-vu èke òbu, e deru sù:

¹⁸ “Ume Nnajiufu nò mu l'èhu;
k'è l'ò fòtawaru mu t'è mu je ezia
ndu ùkpa ozi-òma.
O ziru mu t'è mu je ezia
ndu a kpuru l'è ndzù l'aa-ha èphe;
m'è t'è mu je emee ndu ishì
t'èphe wata òphu ùzo;
m'è t'è mu je emee ndu aakpa èhu
t'èphe nweru onwèphe;

¹⁹ m'è t'è mu araa ya arara:

l'afa, Nnajiufu a-dzòta
ndu nk'ìya ruakwaru.”

²⁰ Yo woru èkwo ono gwòò; woru iya nù-phu onye ejeru ndzuko ozi azù; bya adùgaru anòdu. Iphe bù ndu nò l'ùlo-ndzuko ono achìru enya dzeeru iya. ²¹ Yo kfulahaaru èphe: “L'òo ntanù b'è iphe-a, e deru l'èkwo okfu Nchileke, unu nùru-wa reru ège e deru iya.”

²² Èphe azùkota mgbede. Okfu òma, shi iya l'ònu adùkota èphe biribiri. Èphe asù: “?Tò bùdunua nwatibe Jósèfu ndò-ò?”

²³ Yò sù èphe: “O doru iya enya l'unu a-nmaru iya ètu: ‘T'òphu eme ògvu; metanu onwiya l'iphe eme iya nù. L'unu nùwaru iphe ya meeberu l'è Kapánìyòmu; t'è ya menua ya l'alì iya l'èke-a.’ ” ²⁴ Yò sù èphe: “Kamenu; t'è ya karu unu: l'iphe onye nk'fuchiru Nchileke ekfu b'è t'è ekwejekwa nata òhuma l'alì iya.

²⁵ “Unu nyatakwa l'unwanyi, maa t'ufutsuaru dùkwa-a l'igwe l'è Ízurelù l'oge k'è Eláyija; bù iya bù teke ono, igwe buchiru mini afa èto l'ònwà ishingù; èjo-ègù abya l'alì ono gbaa mgburumburu ono. ²⁶ È t'ò dùkwa

unwanyi ono m'ọo nanu, Nchileke ziru Eláyija t'o yeru ẹka; gbahalephu nwanyi obu, nji iya ta nohedu, bu le Zárefatu, no l'alí Sayidónu b'e ziru iya t'o jee nk'iya. ²⁷ Ndu ẹhu-labụ hakwaphu l'igwe le Ízurelu teke Eláyisha, bu onye nkfuchiru Nchileke shi nođu. Ophu 'o ọdu m'ọo onye lanu, o meru t'o korohe l'ẹhu-labụ iya; gbahalephu Némanu, bu onye Siríya."

²⁸ Ẹphe anulephu onanu; ẹhu awata oghu iphe bu ndu no l'ulo-ndzuko ono eghughu l'ẹphe ha. Ẹphe aswo-lihu; ²⁹ chifu iya le Názaretu. Ẹphe eduta iya je enyihu onungonu eli ugvu, bu iya bu ẹke mkpukpu ẹphe tukoru; melahaa t'ẹphe shi l'ẹke ono nwufu iya t'o bya asua ishi l'alí. ³⁰ Yo gbeshilee; je anyijahu igweligwe ndu ono; yo buru iya alufu.

Nwoke, ogvu bu l'ẹhu
(Mak 1:21-28)

³¹ Tọ du iya bu; Jisosu atugbua; bahushia le Kapániyomu l'alí Gálili. Yo be mboku ọtu-ume; yo je anodu l'ezi ẹphe iphe. ³² Ndu ono akpo-beru l'ẹge o gude ezi iphe; ke l'okfu iya adalephu kpa kpa. ³³ Yo nweru nwoke lanu, ogvu bu l'ẹhu, no l'ulo-ndzuko ono. Nwoke ogvu ono echia mkpu; su: ³⁴ "Taa! ?Bu ngunu be nggu l'ẹphe gba; nggube Jisosu ophu Názaretu. ?I byawaru ẹphe emebyishi. Ya makwaru-a onye i bu: i bu onye du nsọ ke Nchileke."

³⁵ Jisosu abaaru ogvu ono mbà t'o nođu nwandoo; shi nwoke ono l'ẹhu lufuta. Ogvu ono atutsua nwoke ono l'alí l'edzudzu oha ono; shi iya l'ẹhu lufuta; tọ du ẹke o mekaru nwoke ono iphe.

³⁶ Yo du ẹphe biribiri; ẹphe ekfulahaa; su: "?Bu egbe okfu ngunu du ege-a? Nwoke owaa egudeje agburu-ẹhu me ike; su te ogvu shi madzu l'ẹhu wushia; yo kwe wushia." ³⁷ E kfugaru okfu Jisosu l'ekemeke obule l'iphe bu mkpukpu, no-pheru ẹke ono mgburumgburu.

Jisosu agwo ndu iphe eme
(Mát 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Jisosu eshi l'ulo-ndzuko ono lufuta; bya abahushia le ke Sáyimonu. Yo rua; ehoku l'enwu nne nyee Sáyimonu. Ẹphe ekfuaru Jisosu t'o gbaaru iya mkpu. ³⁹ Jisosu abya evudonyabe iya; baaru ehoku ono mba. Ehoku ono aparu nwanyi ono haa. Nwanyi ono ekwolihu; watawaruphu ẹphe okwaru ebyee.

⁴⁰ Ẹnyanwu aribadelephu; iphe bu onye nweru onye iphe-ememe, dutsua iche iche eme; edutaru iya Jisosu. Jisosu ebyikota ẹphe ẹka; mee; ẹphe akorohu. ⁴¹ Ogvu eshitsua igweligwe ndu o bu l'ẹhu awushi; l'aratsua: "Oo nggubedua bu Nwatibe Nchileke."

Obenu le Jisosu abajeru ẹphe mba; jika t'ẹphe be ekfufuta okfu; ke l'ẹphe makotawaru l'ọo ya bu Kuráysutu obu.

Jisosu ekfu okfu Nchileke
le Judíya
(Mak 1:35-39)

⁴² Nchi abohulephu; Jisosu atugbua jeshia ẹke o nođu nwenkinyi iya. A du l'igwe wata iya achokashi; chonyaa ya bya achov-u iya; melahaa t'ẹphe sedo iya t'e b'o hahe ẹphe. ⁴³ Yo su ẹphe: "Le ya zifutajekwaphu ndu mkpukpu ọdo ozi-oma ke ẹke Nchileke bu eze ono; okfu l'o bu iphe ono b'e ziru iya te ya bya."

⁴⁴ Yo tsoru ulo-ndzuko ndu Ju le Judíya l'ara okfu Nchileke arara.

5

Ndu mbu, tsolahaaru Jisosu
(Mát 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Yo be ujiku lanu le Jisosu no l'iku Eze Enyimu Genesaretu; a du l'igwe zeta gidigidi zekfuta iya t'ephe nua okfu Nchileke. ² Yo phua ugbo labu, no l'onu-eka ono. Ndu egbu ema, shi nodu l'ugbo ono alufutawa je anodu l'asa ntofu ephe asasa. ³ Jisosu abya abahu l'ugbo ono nanu: l'ophu bu ke Sayimonu; bya asu Sayimonu t'o nwuribe ugbo ono nwanshi le mini. Yo bya adugaru anodu l'ugbo ono; zilahaa ndu ono iphe.

⁴ Yo kfugetsulephu iphe, ookfu; su Sayimonu: "T'o kporibefua ugbo ono l'eke, mini ka ogvu; k'ophu ephe a-ghaa ntofu ephe; nmata ema."

⁵ Sayimonu asu iya: "Nnajiufu; me ephe tukokwa enyashi ophu sekota ege ephe e-me gbuta iya; yo buru ke mmanu. Olobu; k'ophu i kfuwaru ege-a be ya a-chikwaru-a ntofu obu ghaa le mini obu." ⁶ Ephe emee ya ege ono, o kfuru ono; gbua ema, jiru ntofu ono; k'ophu o gbe eme t'o lakaa ntofu obu alaka. ⁷ Ephe epheeru ibe ephe ndu ophu, no l'ugbo ophu eka t'ephe bya eyeru ephe eka. Ephe abya egbujia ema l'ugbo labu ono; k'ophu ugbo obu wataru emimi.

⁸ Sayimonu Pyita aphu l'iya phu; buru Jisosu pee l'ifu; su iya: "Nnajiufu; byiko gbeshi l'eke ya no; le ya kwa onye emeje iphe du eji." ⁹ Biribiri ema, ephe gburu egude Pyita; me ndu ye le iya yi. ¹⁰ Ege ono b'o dukwaphu unwu Zebedi, bu iya bu Jemusu; me Jonu; ephe le Sayimonu tukoru shi egbu ema ono.

Ya ndono; Jisosu asu Sayimonu: "Ba atsushi egvu; tsube ntanu be i-nodu eruko madzu l'o bu onye eruko ema."

¹¹ Ephe akpufutatsua ugbo ono l'onu-eka; hakota iphemiphe obule; solahaa Jisosu.

Jisosu agwo onye ehulabu
(Mát 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Yo be ujiku lanu le Jisosu no le mkpukpu lanu; nwoke obu, ehulabu dzuru ehulabu abyatashia. Yo phulephu Jisosu; daa; buaru iya ifu l'ali; rolahaa ya; su iya: "Nnajiufu; o -buru uche-obu ngu be ii-menu iya-a te ya du mma."

¹³ Jisosu amachiwaphu eka; byia ya; su iya: "O bu uche-obu iya. Ngwaa; t'ehu du ngu mma." Teke onophu; ehulabu ono agvuwaphu nwoke ono l'ehu. ¹⁴ Jisosu akaru iya t'e b'o dukwa onye oo-kfuru iya; wo iya: "Tugbulekwaphu je eworu onwongu koshi onye achijeru Nchileke eja t'o lee ngu enya; nggu egworu ngweja, onye e metaru l'iphe eme iya nu anuje; nu iya t'o chiaru ngu ege Mosisu turu l'ekemu iya; k'ophu oha a-makota l'ehu duwa ngu mma."

¹⁵ Obenu l'o gbe kalee okfukashi ke Jisosu; k'ophu igweligwe madzu dzukoru t'ephe nua le nchi; me t'e mee ephe t'ephe dukota mma l'iphe-ememe, emetsua ephe. ¹⁶ Obenu le Jisosu atsulajelee azu je anodu l'echi-egu; kfuru nu Nchileke.

Nwoke, iphe lonwuru
ibe-ehulabu

(Mát 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Yo be ujiku lanu le Jisosu no l'ezi iphe; ndu Farisii; me ndu ezije ekemu adugaru l'eke ono. Ephe shitsua le mkpukpu le mkpukpu, no le Galili; me Judiya; mewaru Jerusalemu bya. Ike Nnajiufu, bu Nchileke

anọdu Jisọsu l'ẹhu; mee ya t'ọ dọ ike omeshi ndu iphe eme t'ẹhu dukota ephe mma. ¹⁸ Yo nweru nwoke lanu, iphe lonwuru ibe-ẹhu lanu, e gude oshi-azee paru bya. Ephe achonyaa ege ephe e-me vubata iya bya edobe Jisọsu l'ifu; ¹⁹ tọ dọ; kele madzọ dọ-jiru eke ono adọ-ji. Ephe aparu iya nyihu ọlo ono; je eworu ọzo bufua l'eli iya; shi iya pyofu oshi-azee ono, nwoke ono zẹ ono; patsuta iya l'ifu eke Jisọsu nọ. ²⁰ Jisọsu aphua ege ephe kwetaberu lẹ ya a-dọ ike mee tẹ nwoke ono jee ije; yọ sọ iya: "Nwoke ibe mu; a guwaru ngu nvu l'iphe, dọ eji, i mekotaru l'ọ ha."

²¹ Ndu ezije ekemu; mę ndu Fąrisii awata iya ariri; sọ: "?Bọ egbe madzọ ngunu dọ ege-a, ekfurushi epha Nchileke ega-wa? Mbọ; ?bọ onye a-dọ ike guaru madzọ nvu l'iphe dọ eji, o meru; gbahaa Nchileke nwęnkinyi iya."

²² Jisọsu amawaruphu iphe ephe ekfu; sọ ephe: "?Bọ ngunu meru iphe unu arị egbe oriri owaa? ²³ ?Bọ ole ka ntse l'a suru: 'A guwaru ngu nvu l'iphe dọ eji, i meshiru;' tọ bọ t'a sọ-chia: 'Gbeshi; jelahaa ije'? ²⁴ Ọlẹ ya e-koshi unu lẹ Abubu-Ndiphe b'e ziru t'ọ gujeeru madzọ nvu l'iphe dọ eji, onye ono meru lẹ mgboko-a." Yọ sọ nwoke ono, iphe lonwuru ibe-ẹhu lanu ono: "Ọo nggu bẹ ya ekfuru. Gbeshi; pata oshi-azee ngu lashia."

²⁵ Nwoke ono ezilihu l'edzudzu ọha ono; pata ugboshi iya; yọ buru iya alala; l'aja Nchileke ajaja. ²⁶ Ndu ono eghechawaa ọnu nwandoo; l'ẹke biribiri iya gudekotaru ephe. Ephe ajalahaa Nchileke ajaja; sọ: "L'ephe akabekwa phua iphe kporu ephe okfu ntanu."

Jisọsu eku Lívayi

(Mát 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ E metsua; Jisọsu atugbua je aphua onye ana akiriko lanu, aza Lívayi; l'ẹke ọ dugaru l'ulo okpoga akiriko. Jisọsu asu iya: "Lívayi; tsoru iya." ²⁸ Yọ haa iphemiphe obule ono; gbeshi tsoru iya.

²⁹ Lívayi abya akwaaru iya eze ebyee lẹ kẹ yebedua, bọ Lívayi. Ndu akiriko azaa l'igwe; ephe lẹ ndu ọdo bya anodu; ephe l'ephe atuko l'eri nri ono. ³⁰ Ndu Fąrisii; mę ndu ezije ekemu atsolahaa gbudagbuda; sọ ndu etsoje ọdo iya: "?Bọ ngunu meru iphe unu lẹ ndu akiriko; mę ndu ọdo, emeje iphe dọ eji eri l'anguko ege owaa?"

³¹ Jisọsu asu ephe: "Ndu ẹhu dọ mma bẹ mkpa onye eme ogvu ta dukwaru. O bọ ndu ẹhu dọ eji bẹ mkpa onye eme ogvu duru. ³² Ya ta byakwa oku ndu doberu eka ndoo; ọ kwa ndu eme iphe dọ eji bẹ ya byaru t'ephe taa onwephe ọta iphe dọ eji, ephe meru; ghaa umere lakfuta Nchileke."

Aji lẹ k'oswi aswiswi

(Mát 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Ndu Fąrisii ono asu iya: "Ndu etsoje ọzo Jonu aswije aswiswi tekenteke; l'ekfu anu Nchileke; ege ono bẹ ndu etso ayi aswije; obu lẹ ndu etsoje nggubedua erilee; l'angu ege dọ ephe mma."

³⁴ Jisọsu aji ephe: "?Unu emeje tẹ ndu byaru ome eswa-nwanyi ophungu swia aswiswi; l'ẹke onye kuru ephe nokwaa? ³⁵ Obenu lẹ mboku obu, aa-nata ephe onye ono, alu nwanyi, kuru ephe l'eswe-iphe ono nophu abya; mboku ono bẹ ephe a-kabẹ swia aswiswi."

³⁶ Yọ bya anmaaru ephe etu; sọ: "E ta alakatajekwa uwe ophungu; gude gbaa akahu uwe. Onye turu iya ama; onye ono alakaa kẹ ophungu ono; ophu iphe o byikataru lẹ kẹ ophungu ono yele akahu iya ono ta adagbadu nanu. ³⁷ To nwe onye wotajeru akuru-aku ophungu, atọ vavava je ọgha

l'akahu otumu. O -tukwaa ya phu ama; mee ono agbajashia otumu obu; mee obu yele otumu obu alakota l'iyi. ³⁸ O bu akuru-aku ophungu be eeyeje l'otumu ophungu, karu akaka. ³⁹ E to nwedu onye ngu-gejeeru akahu mee, k'ophungu gujekwaduru odo; eke osuje l'akahu iya ono kakwa mma."

6

Aji le ke mboku otu-ume (Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Yo be mboku otu-ume; Jisosu eswewaa l'egu eke, a koru akpe. Ndu etsoje uzo iya awata okwo akpe ono; wata iya aswash; l'ata. ² Ndu Farisii aharu su epehe: "?Bu ngunu meru iphe unu kabegbe eme egbe iya owaa, e tee mejedu mboku otu-ume-wa?"

³ Jisosu asu epehe: "?Unu ta agu-vubua l'ekwo okfu Nchileke iphe Devidi mejeru l'eke egu agu yele ndu epehe l'iya yi?" ⁴ L'o bahuru l'ulo Nchileke je ewota buredi, e gude achiru Nchileke eja woru taa; mbu buredi, onye odo e-ta ahadu ke t'o wota taa; gbahaa ndu achijeru Nchileke eja nwenkinyi epehe. Yo tatsua ya; bya ahakwaru iya phu hee ndu epehe l'iya yi; epehe ataa."

⁵ Jisosu asu epehe: "L'o kwa yebedua, bu Abubu-Ndiphe bu Nnajiufu ke mboku otu-ume."

Nwoke, iphe lonwuru eka lanu (Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Yo be mboku otu-ume odo; Jisosu abya abahu l'ulo-ndzuko; je ezilaha iphe. Yo nweru nwoke, no l'eke ono, iphe lonwuru eka-utara iya. ⁷ Ndu ezije ekemu; me ndu Farisii egelaha Jisosu; t'ephe maru: ?oo-mekwaphu t'ehu du madzu mma mboku otu-ume; k'ophu epehe a-chokwanu ophu epehe a-su l'o meru. ⁸ Obenu le Jisosu maru iphe epehe ari; bya asu nwoke ono: "Gbeshi bya evudo edzudu oha-wa l'ifu." Nwoke ono egbeshi je evudo edzudu oha ono l'ifu. ⁹ Jisosu asu epehe: "Te ya jiedukwa unu: ?O bu omebyi ekemu mboku otu-ume t'e mee iphe-oma; too t'e mee ejo iphe? ?Bu t'a dzoje ndzu; too t'a laje ndzu l'iyi?" ¹⁰ Yo bya enyoo; lephekota epehe enya l'ephe ha; bya asu nwoke ono: "Ngwaa; machia eka ngu amachi." Yo machia ya. Eka ono abya eteta; duwa iya phu mma.

¹¹ Epehe aswo-lihu; wata ochi idzu iphe epehe e-me Jisosu.

Ndu ishi-oziri ebo ono (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Yo be ujiku lanu; Jisosu ejeshia eke, ugvu ha l'igwe; t'o nodu kfuru nu Nchileke. Yo nodu l'eke ono kfukota nu Nchileke enyashi phuu. ¹³ Nchi abya abohu; yo kua ndu etsoje uzo iya; bya afota epehe umadzu iri l'ebo; gua epehe ndu ishi-oziri iya. ¹⁴ Ndu ono bu: Sayimonu, o guru Pyita; owaa Anduru, bu nwunne iya; me Jemus; me Jonu; me Filipu; me Batolomiyu; ¹⁵ me Mاتي; me Tomosu; owaa Jemus, bu iya bu Jemus Alufiyosu; me Sayimonu, onye yi l'ogbo, adzo t'al' ndu Ju noduru ndu Ju; ¹⁶ me Judasu, bu nwatibe Jemus; me Judasu Isukariyotu, bu iya mekocharu deru Jisosu ye.

*Jisosu ezi iphe; l'eme ndu
ehu du eji; t'ephe ka mma*
(Mat 4:23-25)

17 Jisosu abya enyizita l'ugvu ono; ephe l'iya abya anodu le mgbazita iya; ephe l'ikpetuma ndu odo, etso iya nu; me igweligwe ndu shigbaa le Judiya phuu; me Jerusalemu; me ndu iku enyimu Taya me Sayidonu. Ndu ono bukota ndu byaru t'ephe nua iphe oozu; me t'o mee te iphe, emegbaa ephe du ephe mma. 18 Iphe bu ndu ogvu akpa ehū be ehū dukota mma. 19 Ikpetuma ndu ono atuko eme t'ephe byigbaa ya eka; okfu l'ike, shi iya l'ehū emeje t'ehū dukota ephe mma l'ephe ha.

Onu-oma; me aphu

(Mat 5:1-12)

- 20 Jisosu atangobe enya; lee ndu etsoje uzo iya; su ephe:
 “Onu-oma bu k'unube ndu ukpa;
 okfu l'eke Nchileke bu eze bu nk'unu.
- 21 Onu-oma bu k'unube ndu egu agu nta-a;
 okfu l'epho e-ji unu.
 Onu-oma bu k'unube ndu ara ekwa nta-a;
 okfu l'unu a-chia ochi.
- 22 Onu-oma bu nk'unu teke
 aakpo unu ash; l'akpofu unu akpofu;
 l'ako unu onu; l'eku unu ejo madzu;
 okfu l'unu kweru ke Abubu-Ndiphe.
- 23 “T'ehū tsoo unu ena mboku ono; t'unu kfu-lihu tee eswa; ke l'obunggo unu ha nshinu l'imigwe; okfu l'o bu ege ono be nna ephe oche shi mee ndu nkfuchiru Nchileke.
- 24 “Olobu; nshoo unube ndu nweru iphe;
 okfu l'unu natagewaru iphe ruberu unu.
- 25 Nshoo unube ndu ephe jiru nta-a;
 okfu l'egu a-gua unu.
 Nshoo unube ndu achia ochi nta-a;
 okfu l'unu a-raa ekwa; gua aphu.
- 26 “Nshoo unu teke onyemonye obule a-nodu okfu l'unu eme ohuma;
 okfu l'o kwaphu ege ono be nna ephe oche phe shi kfuaru ndu gude ugho ekfuchiru Nchileke.”

Oyeru ndu ohogu obu

(Mat 5:38-48; 7:12a)

- 27 “Obenu l'iphe ya ekfuru unube ndu anu iya nu bu: Unu yeru ohogu unu obu; mejeru onye unu du ashia ohuma; 28 gojeru onu-oma nu onye turu unu onu; kfujeru nu Nchileke k'onye koru unu onu. 29 Madzu -chia ngu eka l'ishi-nchi; dobfuaru iya ishi-nchi ophu. O -buru le madzu yetaru ngu uwe ugwehu ngu; haa ya t'o yetafua ngu uwe ime ehū ngu. 30 Madzu -bya ngu orota iphe i nweru; nukwa iya eya. O -buru le madzu wotaru iphe ngu; ba jihakwa iya aji iya. 31 Unu mejeru ndu odo ege o du unu te ndu odo meeru unu.
- 32 “O -buleruphu l'oo ndu yeru unu obu be unu eyejeru obu nwenkinyi; ?bu egbe uru ngunu be unu ritaru iya; kele ndu eme iphe du eji kwaphu ndu yeru ephe obu; be ephe eyejeru obu. 33 O -buleruphu l'oo ndu emeru unu ohuma be unu emejeru ohuma; ?bu egbe uru ngunu be unu ritaru iya; ele ndu eme iphe du eji emejekwaa ege ono. 34 O -buleruphu l'oo ndu unu ele enya l'unu a-phu iphe l'eka nata be unu ejeje ugwo; ?bu egbe uru ngunu be unu ritaru iya. Ndu eme iphe du eji ejejekwaa ndu eme iphe du eji ibe ephe ugwo; t'ephe nata iphe ha l'o bu ophu ephe jeru ugwo iya. 35 Iphe unu e-mejehia bu t'unu yeru ohogu unu obu; mejeeru

ephe oħuma. Unu jeje madzu ugwo; haa ole enya t'a kfu ya unu; k'ophu obunggo unu a-ha nshinu. Oo ya bu; unu aburu unwu ke Okaribe-Kakota-Nu, bu Nchileke. Le ndu e-ta madu iphe-oma; me ndu bu ejo madzu be Nchileke emejekwaru-a obu-oma. ³⁶ Unu buru ndu obu-imiko ege Nna unu bu onye obu-imiko."

*K'onma ndu odo ikpe
(Mat 7:1-5)*

³⁷ "Unu ba turushijekwa ndu odo; k'ophu Nchileke e-te ekpedu unu ikpe. Unu ta anma madzu ikpe l'ime obu unu; k'ophu Nchileke e-ta anmadu unubedua ikpe. Unu gujeeru ndu odo nvu; k'ophu Nchileke a-gujekwaruphu unu nvu. ³⁸ Unu nuje madzu iphe; k'ophu Nchileke a-nujekwaphu unu. Iphe Nchileke a-paru dee unu l'eka bu iphe e yejiru eyeji; nmawoo ya anmawo; bya atsua ya atsutsu; yo ji godogodo; awushihu awushihu. Ke l'o bu iphe unu gude turu iphe yeru madzu be Nchileke e-gudekwaphu turu iphe yeru unu."

³⁹ Yo bya anmaaru ephe etu; su: "Onye ishi; ?ooduje onye ishi ibe iya. ? Ephe ta atukodu nwulahu l'ime nsu to. ⁴⁰ Onye amu iphe l'eka madzu ta akajekwa onye ezi iya iphe onweru enya. Onye ono, amu iphe ono kwa: o muta-gee iphe ezi iya; yo bya aha l'o bu onye ono, ezi iya enya ono.

⁴¹ "?Bu ngunu kparu iphe i phuru nwiphe, laru nwanna ngu l'enya; obu l'e ti phukwanu ophu ha l'o bu osweru, gbaru ngu l'enya nke ngu? ⁴² Odo bu: ?nanu ege i gbe su nwanna ngu: 'T'o ngabe t'i wofu iya nwiphe, turu iya kpongu l'enya;' l'eke e ti phukwa ophu ha l'o bu osweru, gbaru ngu l'enya nke ngu? Nggube o-kfuru-iche-eme-iche ono; vuru uzo tufuodu iphe ophu ha l'o bu osweru, gbaru ngu l'enya nke ngu; temanu nggu adu ike phufu uzo; tufu nwiphe ophu no nwanna ngu l'enya."

*Oshi-omi; me akpuru iya
(Mat 7:15-20; 12:33-35)*

⁴³ "E to nwedu oshi, ehuru du mma, mijeru ejo akpuru; ophu 'o dukwa ejo oshi, mijeru akpuru oma. ⁴⁴ Eegudeje akpuru, oshi miru; maru egbe oshi o bu. E ta awotajekwa uchokoro l'oshi aga; ophu 'aawotajekwa akpuru-era le eri-egbara. ⁴⁵ Okpobe madzu eshije l'okpuberu iphe no iya l'obu; wofuta okpobe iphe. Ejo madzu eshijekwaphu l'ejo iphe no iya l'obu; wofuta ejo iphe; ke l'o bu iphe jiru iya obu l'enwushihu enwushihu be onoduje ekfu l'onu."

*K'umadzu ebo, akpu ulo
(Mat 7:24-27)*

⁴⁶ "?Bu ngunu kparu iphe unu anoduje eku iya: 'Nnajiufu; Nnajiufu;' l'unu e-be emeje iphe ya suru t'unu mee? ⁴⁷ Iphe bu onye byakfutaru iya nu; bya anu okfu iya; mee ya ememe be ya e-koshi unu onye o du l'o bu iya. ⁴⁸ O du l'o bu nwoke, akpu ulo; bya awamia ali awami; tua okpa iya l'eli mkpuma. Yo be teke utso gbaru; mini abya ekpua ulo ono; to ngakpoduanu m'oo anganga; okfu l'o wamiru okpa iya awami; kpua ya ohuma. ⁴⁹ Obenu l'onye anu okfu iya; too me iya ememe; du l'o bu onye kpuru ulo l'eli ali mmakanu; to wa oswa; k'ophu o turu okpa iya. Yo be teke utso byaru; yo phufuru l'ekaphu gwoo; daa; zee yogiri-yogiri."

7

*Ekweta onye ishi soja**(Mát 8:5-13)*

¹ Jisòsu ekfuebe iphe ookfuru ndu jiru eke ono; bahushia Kapániyòmu.
² Yo nweru onye ishi soja ndu Rómu, iphe eme nwozi iya; l'emeshikpoo ya ike; k'òphu òbonyawa anwùhu. Nwozi iya ono b'o yeru obu nshinu.
³ Onye ishi soja ono anùlephu kẹ Jisòsu; bya ezia ndu bụ ọgurenya ndu Ju t'èphe je arọ Jisòsu t'ò bya emee t'èhu dụ nwozi iya ono mma. ⁴ Èphe abyakfutashia Jisòsu; bya aròshikpoo ya ike: "T'ò makwaru iphe oo-me; lẹ nwoke ono kwa onye gbaru kẹ t'ò yeru iya eka; ⁵ kẹ l'ò yeru ndu alì èphe obu; bụru iya kpuru èphe ụlò-ndzuko èphe-a."

⁶ Jisòsu etsoru èphe jeshia. Ufu nwoke ono adulephu ntse; onye ishi soja ono ezia ndu ònyà iya t'èphe byakfuta Jisòsu bya asụ iya: "Nnajiufu; ba anyishi onwongu ije; lẹ ya ta gbakwa kẹ t'ì bataru iya l'ufu. ⁷ Ège ono bẹ ya ta gbakwaphu kẹ tẹ ya byakfuta ngu ntse l'onwiya. Ọ bụ t'ì kfua okfu l'onu; nwozi iya a-dụa mma. ⁸ Lẹ yebedua bụ onye nọ madzụ l'eka. Yo nwekwaruphu ndu soja, nọ iya l'eka. Ya -sụ onye ọwaa t'ò jee ọwaa; yo jee ya. Ya -sụ onye ọphu t'ò bya; yọ bya. Ya -sụ nwozi iya t'ò mee ọwaa; yo mee ya."

⁹ Jisòsu anùlephu iphe ono; yọ dụ iya biribiri. Yọ ghachi; bya asụ mkporo-ọha ono, etso iya nù ono: "L'alì Ízurẹlu kpọonu; bẹ ya ta phụkwaa onye kwetaberu ege-a."

¹⁰ Tẹ ndu ono kwaa rua ufu bẹ nwozi ono gbe kwanụ mma.

*Jisòsu eme nwatibe nwanyi,**mma tufuru; t'ò teta*

¹¹ È ta nọdu ọphu baru nwishi; yọ tughua jeshia Nenu. Ndu etsoje ụzo iya; mẹ igweligwe ndu ọdo awuru tsoru iya. ¹² Yo rutadelephu onu-uzo, e shi abahụ mkpukpu ono; a pawaru odzu nwoke obu, bụ iya bụ nne iya nwa lanụ eje elili. Nne iya ono bụ ọwaa, nji iya ẹ-ta nọhedu-a. Ndu mkpukpu ono adụ l'igwe wufuta bya eswiru nwanyi ono. ¹³ Ya ndono; Nnajiufu aphulephu nwanyi ono; imiko iya egude iya. Yọ sụ nwanyi ono: "T'ò gberuma; t'ẹ b'ò rahe eka." ¹⁴ Jisòsu abya ebyia eka l'ekpakpara ono, odzu ono zẹ ono. Ndu ono, pa iya nù ono evudo. Yọ sụ odzu ono: "Nwokorọbya; ya suru ngu t'ì gbeshi." ¹⁵ Onye ono, nwuhuru anwùhu ono egbeshi; wata okfu okfu. Jisòsu eduru iya nù nne iya.

¹⁶ Egvu eria èphe èhu l'èphe ha; èphe ajalaha Nchileke ajaja; sụ: "Eze onye nkfuchiru Nchileke alufutaru èphe-o! Nchileke kpakfutawaru ndu nk'ia-o!"

¹⁷ E kfugbaru okfu Jisòsu l'alì Judiya mgburumgburu mẹ lẹ ndu bupheru Judiya mgburumgburu.

*Ndu ozi Jónu Baputizimu**(Mát 11:1-19)*

¹⁸ Ndu etsoje ụzo Jónu akọkotaru Jónu iphe ono l'ò ha. ¹⁹ Jónu abya ekua ndu etsoje ụzo iya umadzu ẹbo; bya ezi èphe t'èphe je ajia Nnajiufu: "Ọ Bụ iya bụ onye obu, a-byanụ obu; tọo t'èphe lee ẹnya onye ọdo?"

²⁰ Ndu ono erua bya asụ Jisòsu: "Lẹ Jónu Baputizimu zikwaru t'èphe bya ajia: "Ọ Bụ nggu bụ onye obu, abyanụ obu; tọ t'èphe lee ẹnya onye ọdo?""

21 Teke ono bẹ Jisọsu meshileruphu igweligwe ndu ẹhu dọ ẹji; ẹphe akọrohu. Ndu ẹjo iphe-ememe eme; mẹ ndu ọgvu bu l'ẹhu; b'o mekotaru; ẹphe aka mma. Igweligwe ndu ọphu atsọ ishi b'o mekwaruphu; ẹphe aphulaha ọzo. 22 Yọ sọ ndu ono, Jọnu ziru ono: "Unu je akọoru Jọnu iphe unu gude ẹnya unu phọ; mẹ iphe unu gude nchị unu nọ. Unu sọ iya lẹ ndu ishi b'e mewaru; ẹphe aphọ ọzo. Ndu ngvuru ejewa ije. Ndu ẹhu-labọ b'e mewaru; ẹphe akakọta mma. Ndu nkichi anọwa iphe lẹ nchị. Ndu nwuhuru anwuhu b'e mewaru; ẹphe eteta; nọdu ndzọ. Ndu ọkpa b'e ziwaru ozi-oma. 23 Onu-oma bọ k'onye ya ẹ-ta bọdu ọkfu nọduru!"

24 Ndu ono, Jọnu ziru ono atugbulephu; Jisọsu awata okfuru ikpetuma ndu ono kẹ Jọnu; sọ ẹphe: "Ọbu ngunu bẹ unu jeru aphuphu l'echi-ẹgu? Ọbu aswara, pherephere apanga apanga? 25 Ọbu ngunu bẹ unu jehunuru aphuphu? Ọnu jeru ọphu nwoke, yeru uwe, ama mma? Ọnu ta amadọ lẹ ndu kwaru ngwa oke amadọ; bya eburu l'eri ova ova bọ ndu bu l'ufu ndu eze? 26 Ọbu ngunu ọdo bẹ unu jefuaru aphuphu? Ọbu onye nkfuchiru Nchileke ọọ? Ya sọru unu: Iyee; ọ bọ iya ndono. Onye unu phuru bukwa onye gbe ka onye nkfuchiru Nchileke ọkpobe akaka. 27 Ọ bọ iya bọ onye ono, Nchileke kfuru okfu ẹhu iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sọ: 'Owaa bọ nwozi iya. Ya e-zi iya t'o vuru ngu ọzo je je abo-oduru ngu ọzo.' 28 Tẹ ya karu unu: ẹ tọ dukwa onye ka Jọnu l'iphe bọ iphe madzọ muru lẹ mgbokoa. Obenu l'onye bọ iya bẹ ọnodu iya katsukpo ọla alẹ l'ẹke Nchileke bọ eze gbe kakwa Jọnu nshinu."

29 Ndu ono l'ẹphe ha jeye mẹ ndu akiriko anọwa iphe Jisọsu kfuru; sọ lẹ Nchileke bọ onye doberu ẹka ndoo; lẹ Jọnu metsuaru ẹphe baputizimu. 30 Obenu lẹ ndu Fárisii; mẹ ndu ezije ekemu jikaru uche-obu Nchileke l'onwẹphe; bya aburu ndu Jọnu ẹ-te mehedu baputizimu.

31 Jisọsu asọ: "Ọbunna ngunu bẹ ya a-turu ọgbo nta-a yeru? Ọbukpo ngunu bẹ ẹphe dọ l'ọ bọ iya? 32 Ẹphe dulephu l'ọ bọ ẹgirima, nọ l'edukfu; l'eku ibe ẹphe oku; sọ: 'Ẹphe phuru unu opu; unu te kwe ote egvu. Ẹphe agwa egvu anwuhu; unu ta ra ẹkwa.' 33 Kẹle Jọnu Baputizimu bẹ byaru nọ; to nwe iphe o kweru eriri; tọo ngu mẹe. Unu asọ l'ọgvu bu iya l'ẹhu. 34 Yebe Abubu-Ndiphe abyaakwanua bya anọdu eri; l'angu; unu asọ t'e nenu: lẹ ya bọ o-ri-nri; bọru ọ-ngu-mẹe; bọru ọnya ndu akiriko; mẹ ndu eme iphe dọ ẹji. 35 Obenu lẹ ndu kwetaru mmamiphe Nchileke; ekoshi lẹ mmamiphe iya bọ ọkpobe mmamiphe."

Jisọsu nọ lẹ kẹ Sáyimonu, onye Fárisii

36 Tọ dọ iya bọ; onye Fárisii lanọ abya ezia Jisọsu t'ọ bya t'ẹphe ria nri. Yo rua kẹ nwoke ono; bya anọdu kẹ nri ọbu. 37 Nwanyi ọbu, bọ nwanyi ọkpara lẹ mkpukpu ono anulephu l'ọ nọ l'ọlo onye Fárisii l'eri nri; wota akpamu manọ senti ọbu, l'ere ntumatu; byatashia. 38 Yọ bya evudo Jisọsu l'iku ọkpa; wata ọra ẹkwa. Yọ kwashilaha Jisọsu ẹnya-mini l'ọkpa; gude ẹgbushi, nọ iya l'ishi efucha iya ẹya; etsuta iya ọnu l'ọkpa ono; bya eworu manọ senti ono wọ ya l'ọkpa ono phẹ ẹbo. 39 Onye Fárisii ono, kuru iya oku nri ono aphule iya phọ; riá: "Lẹ ndege nwoke-wa bọ onye nkfuchiru Nchileke l'oswiya; ọ gega maru onye nwanyi-a, ebyi iya ẹka ẹge-a bọ; kẹle nwanyi ono megburu onwiya l'ẹjo iphe."

40 Jisọsu asọ iya: "Sáyimonu; o nweru iphe ya e-kfuru ngu."

Sáyimonu asọ iya: "O-zi-iphe! Ọbukwa ole?"

⁴¹ Jisòsu asù iya: “Nwoke lanù bẹ nweru ùmadzu ẹbo, o jeru ùgwò. Onye lanù jì iya ùgwò ùkporo pòngu labù lẹ pòngu iri. Onye òphu ejiru iya ùgwò pòngu ise kpù. ⁴² A nònyaa; ẹphe ta dù ike kfua ya ùgwò onò. Yò pakòtaru ẹphe haa; ẹphe ẹbo; sù t'ẹphe riwa iya ru. ?Bù onye ole bẹ a-ka iya oyeru obu l'ẹphe ẹbo onò?”

⁴³ Sáyimonu asù iya: “Lẹ ya aríkwa l'ò bù onye onanu, ọ haru okpoga òphu ka nshinu onò.”

Jisòsu asù iya: “I kfutaru iya.” ⁴⁴ Yò bya aghaa ẹnya l'ẹke nwanyi onò nọ; sù Sáyimonu: “?Ì phuru nwanyi-a? Ya bataru l'ùlo ngu; t'ì nù iya mini tẹ ya kwọ ọkpa. Ole o gude ẹnya-mini kwọ ya ọkpa; bya egude ẹgbushi, nọ iya l'ishi fuchaa ya ẹya. ⁴⁵ Ẹ ti tsutadu iya ọnu k'ẹkele. Obenu lẹ keshinu ya bataru b'ẹ tọ hadu iya otsuta ọnu l'ọkpa. ⁴⁶ Ẹ ti wùkwa iya manù l'ishi; gude kwaaru iya ẹbyee. Ole nwanyi-a gude manù senti, eshi mkpọ; l'ere ire nshinu wùkota iya l'ọkpa. ⁴⁷ Ọo ya bẹ ya eme tẹ ya karu ngu: A guwaru nwanyi-a nvù l'iphe, bù iphe, dù eji, o meshiru. Ọo ya kparu iphe o yeru iya obu nshinu. Obenu l'onye a gùru nvù l'iphe, ha nwanshì eyeje obu nwanshì.”

⁴⁸ Yò sù nwanyi onò: “A guwaru ngu nvù l'iphe dù eji ngu l'ò ha.”

⁴⁹ Ndu onò, ẹphe l'iya eri nri onò awata iya ekfukfu; sù: “?Bù onye ndọ; mbù onye òphu agùjefuaru madzù nvù l'iphe dù eji, onye ọbu meru?”

⁵⁰ Jisòsu asù nwanyi onò: “Ekwekwe ngu dzọwaru ngu. Lashia l'ẹhu-agu.”

8

Unwanyi, etso Jisòsu

¹ Lẹ ntso-l'òhu onò; Jisòsu atùko obodo; mẹ mkpùkpù lẹ mkpùkpù ejephe; l'ara ozi-ọma k'ẹke Nchileke bù eze arara. Ùmadzu iri l'ẹbo onò etsokwaru iya phù; ² mẹwaru ùnwanyi, Jisòsu haru mee t'ẹhu dù ẹphe mma. Mbù ndu ọ chifutsuaru ọgvu, bù ẹphe l'ẹhu; mẹ l'iphe-ememe mmanu ọdo. Ùnwanyi onò bù: Méri òphu eekuje Mágudala; mbù onye Jisòsu chifuru ọgvu ẹsaa l'ẹhu; ³ mẹ Jowána; nyee Kúza, bù onye ishi ndu eletaru Hérodu ẹnya l'èkù iya; mẹ Suzána; mẹwaru igweligwe ndu ọdo. L'ẹphe ha gude iphe ẹphe nweru eyeru Jisòsu phẹ ẹka l'ozì ẹphe.

Ẹtu, eegude onye

agha nebyi iphe anma

(Mát 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Ya ndono; ndiphe abya azaa; dzua l'ẹke ọ nọ. Ndu onò bù ndu shitsua lẹ mkpùkpù, dù iche l'iche. Yo gude ẹtu; sù ẹphe:

⁵ “Lẹ nwoke lanù jeru ọgha nebyi iphe iya. L'ọogha nebyi iphe onò b'o nweru ndu òphu daru lẹ mkpoworo ọzo. E gude ọkpa dzọpyashia ya; ùnwenu abya atútua ya. ⁶ Ndu aharu daa l'alì mkpuma. Efufu, oofushikwadua; yò kúnwushihuwaphu; kele mini ta nọdu lẹ mkpuma onò. ⁷ Yo nweru ndu òphu daru l'alì ọgvu. Yẹle ọgvu onò atùko fushia; l'evu; jeye ọgvu onò akpabushia ya. ⁸ Yo nwekwaruphu ndu òphu daru l'alì-òtsu. Yò bya efushia; vuta; mja; mìtatsua ùkporo ise ise.”

Jisòsu ekfutsua ẹge onò; bya araa ya arara; sù: “T'onye nweru ẹnu-nchi; nùkwaa ya.”

Iphe, kparu iphe Jisòsu

egudeje ẹtu ezi iphe

(Mát 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹ Ndu etsoje ọ̀zo iya aja ya iphe ẹtu ono bu. ¹⁰ Yọ sù ẹphe: “Ọ bu unubẹdua b’e meru t’unu maru iphe ono, e shi domigbaa edomi ono bu, bu iya bu k’ẹke Nchileke bu eze. Obenu lẹ ndu ọdo b’a tukoru iphemiphe ọbule ono anmaru l’etu ẹtu; k’ọphu bu l’ẹphe e-le ẹnya nta; lee imo; tọ du iphe ẹphe aphu. Ẹphe anua nta nua imo; tọ du iphe aga ẹphe ẹnu-nchi.”

Iphe ẹtu onye agha

nebyi iphe ono bu

(Mát 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ “Owaa iphe ẹtu ono bu ndọ-ọ: Nebyi iphe ono bẹ bu okfu Nchileke. ¹² Ndu ọphu daru l’ẹswara ọ̀zo; du l’ọ bu ndu ọphu nùtsuleruphu okfu ono; Obutuswe abya anafu ẹphe okfu ono, e kfuru, nọ ẹphe l’ime obu ono; t’ẹphe be kweta t’a dzofuta ẹphe. ¹³ Ndu ọphu daru l’alì mkpuma; du l’ọ bu ndu ọphu bu teke ẹphe nuru okfu ono bẹ ẹphe natakpọoru iya l’ẹhu-ọ̀so-ẹna. Obenu l’ẹ tọ gbadu ẹphe ogvu l’obu. Ẹphe ekweta kpọo ukfu nwanshì; iphe-adata abyatashia; ẹphe agwọbe iya; dashikota. ¹⁴ Ndu ọphu daru l’alì ogvu; bu ndu ọphu nùtsuleruphu okfu ono; jenya; oke mgbamuche; ẹku; mẹ iphe-ọ̀so-ẹna, nọ lẹ ndzu ẹphe akpanuka ẹphe ẹhu; ozi-oma ono te rehe ẹphe ire l’ẹhu. ¹⁵ Ndu ọphu daru l’alì-ọ̀tsu; bu ndu ọphu nuru okfu ono; bya egude ogbodo obu-oma gudeshia ya ike; taa nshi; kfukashia okfu Nchileke ono jeye teke ndu ọdo kwetaru.”

Ẹ te eyejedu oku l’uroku;

kpuchia ya iphe

(Mak 4:21-25)

¹⁶ “Ẹ to nwekwa onye yejeru oku l’uroku; gbe woru iphe kpuchia ya; m’ọ kwanu gbe wota iya nwua lẹ mkpulì oshi-azẹe. Ọ bu l’eli agomu bẹ aatukobeje iya; k’ọphu onyemoye ọbule, bataru nu a-phù iphoru iya.

¹⁷ “Kẹ l’ẹ to nwekwa iphe e domiru edomi, ẹ te emekochadua wofuta l’iphoro; to nwe iphe eeme lẹ mpya, ẹ te emekochadua mee t’a maru l’iphoro.

¹⁸ “Unu kwabekwa ẹnya l’iphe unu anu lẹ nchi; l’onye nweru nu bẹ Nchileke a-nufukwaa ọdo. Onye ẹ-te nweđu nu bẹ nwiya ọphu o tubesu lẹ ya nweru bẹ oo-gbe natafukwaa ya nu.”

Nne Jisọsu; mẹ unwunne iya

(Mát 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ E meebe; nne Jisọsu; mẹ unwunne iya abyakfutashia ya. Obenu l’ẹphe ta dudu ike phu iya; kele madzù ha l’igwe l’ẹke ono. ²⁰ Yo nweru onye jeru je asu iya: “Lẹ nne iya; mẹ unwunne iya nọkwa l’etezi; eme t’ẹphe l’iya phu.”

²¹ Yọ sù: “Lẹ to nwekwa ndu ọdo, bu nne iya; mẹ unwunne iya ọdo; gbahaa ndu nuru okfu Nchileke; l’eme iya ememe.”

Oke pherephere anuru iya okfu

(Mát 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Yo be ujiku lanu; Jisọsu yele ndu etsoje ọ̀zo iya abahu l’ugbo. Yọ sù ẹphe t’ẹphe l’iya dafu azu eze ẹnyimu ono azu iya ọphu. Ẹphe akpọru ugbo ono tugbua; ²³ jenya; mgbẹnya atsu Jisọsu. Oke pherephere egude eyii-mini byakfutashia ẹphe l’echi mini ono. Mini awujilahaaw ugbo ono; ẹphe awalahaaw awawa. ²⁴ Ẹphe eje etee Jisọsu; sù iya: “Nnajiufu; Nnajiufu; ugbo abyaakwa ẹphe ekpukpu.”

Yo gbeshi je abaaru oke pherephere ono; me eyii-mini ono mba. Yo buru kengu; eke ono adakota shikongu. ²⁵ Yo su epehe: “?Nanuhunu ekwekwe unu obu?”

Epehe atsulahaa egvu; gude ehu-anmanma jilaha onwephe: “?Bu egbe onye ngunu du ege owaa, pherephere yele eyii-mini anuru okfu?”

Nwoke, ogvu bu l'ehu

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Jisosu phe abya erua l'alij ndu Gerasa, no cheeru Galili ifu. ²⁷ O kwadua alufuta, olufuta l'ugbo; nwoke obu, ogvu jiru ehu, shi le mkpukpu ono agbakfutashia ya. Nwoke ono b'o tewaru enya; k'ophu o yeberu uwe l'ehu; k'ophu o buru k'obu l'ulo. Yo buru l'ikirikpo b'o bu. ²⁸ Yo phulephu Jisosu; chia mkpu bya aburu iya pee l'ifu; chia mkpu; su: “Jisosu, Nwatibe Nchileke ophu bu Okaribe-Kakota-Nu! ?Bu ngunu be nggu l'iya ji. Ya arokwa ngu aroro: ba anukwa iya aphu.” ²⁹ Iphe meru iphe nwoke ono kfuru iphe ono bu le Jisosu be suhawaru ogvu ono t'o shi nwoke ono l'ehu lufuta. Ke l'ugbo olemole be abuje; ogvu ono byawa ege ono; a tua ya mkpakobe l'eka; me okpa; l'echi iya nche. Obenu l'oojikojelee iphe ono zubushia; ogvu ono aloru iya lashia l'echi-egu.

³⁰ Jisosu aji ya: “?Epha ngu bu ngunu?”

Yo su iya: “L'epha iya bu Unubuku;” okfu l'ephe ha l'igwe wuba iya l'ehu. ³¹ Ogvu ono atuko roo ya t'e b'o sukwa t'ephe wuba l'ime Iduma Maa ono.

³² Yo nweru igweligwe ezi, no l'iku ugvu l'eke ono ata nri. Epehe arolahaa Jisosu t'o kwe t'ephe wubachia ezi ono l'ehu. Ya ndono; Jisosu ekweta t'ephe wuba iya. ³³ Ogvu ono awufuta nwoke ono l'ehu; je awuba igwe ezi ono l'ehu. Ezi ono afota oso; shi le kperekpere eke ono; je aphulahu l'eze enyimu ono; mini eworu epehe rigbushia.

³⁴ Ndu shi eche ezi ono aphulephu iphe meru nu; gbakashihu; je eworu iya dooru ndu, bu l'ime mkpukpu; me ndu ophu bu l'ime obodo. ³⁵ Ndu madzu awufuta jeshia t'ephe je aphu iphe, meru nu. Epehe abyakfuta Jisosu; bya aphua onye obu, ogvu shi l'ehu wufuta obu l'eke o nonyabe iya; gbe yewanu uwe; nwewarunu egomunggo. Epehe atsulahaa egvu. ³⁶ Ndu phuru iphe meru nu akoru epehe ege e gude dzota onye ono, ogvu shi bujia ehu ono. ³⁷ Ya ndono; ndu bupheru mkpukpu Gerasa mgburumgburu arolahaa Jisosu t'o gbeshiru epehe l'alij; ke l'egvu guderu epehe. Jisosu abahushia l'ugbo; lashia azu. ³⁸ Nwoke ono, a chishiru ogvu l'ehu ono arolahaa Jisosu te yele iya yiru.

Jisosu te kwe; su iya: ³⁹ “Laa ndu-unu je ekfukashia iphe Nchileke meru ngu.”

Nwoke ono atugbua; tsoru mkpukpu ono l'ekfukashi iphe Jisosu meru iya.

Nwatibe Jayirosu;

me nwanyi, nsu eme

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Jisosu alatalephu azu; igweligwe ndu ono anabata iya ohuma; okfu l'ephe shi elehawa enya iya. ⁴¹ Yo nweru nwoke lanu, aha Jayirosu, bu onye ishi ulo-ndzuko. Yo bya adaa Jisosu l'iku okpa; l'arọ iya; l'eyeru iya eka-l'alij t'o bya nk'iya. ⁴² Ishi iya aburu l'oo nwata-nwanyi lanu be nwoke ono mutaru. Iphe nwata ono nowaru bu iphe du l'o bu afa iri l'ebọ. Nwata ono l'ese anwuhu.

Jisòsu etsoru iya jeshia; madzù awù gidigidi; akpa mkpa; l'etso iya èka labù. ⁴³ Yo nwekwaruphu nwanyi lanù, nsò mewaru mkpùrumkpuru: afa iri l'èbo, yì lè ndu ono. Nwanyi ono bè tükowaru iphemiphe òbule, o nweru mephushikota l'èka ndu eme ògvu; tò dù onye òphu metaru iya nu. ⁴⁴ Yo shia Jisòsu àzò azù; pyota byia ònu-uwe iya èka; kperengu: nsò ono ebuhu. ⁴⁵ Jisòsu asù: "Bù onye byiru iya èka?"

Tò dù onye kweru l'òo ya. Pyita asù iya: "Nnajiufu; ?mbù l'igweligwe madzù ekpò ngu ruturutu èka labù; l'akpa ngu mkpa ège-a."

⁴⁶ Jisòsu asukwaphu: "L'o nweru onye byiru iya èka; kèlè ya maru l'o nweru ike, shì iya l'èhu lufu."

⁴⁷ Nwanyi ono amaru lè ya te edomikotadu iya. Yo gude èhu-anmanma je adaa Jisòsu pèe l'ifu; bya araa ya arara l'ifu edzudzu òha ono iphe kparu iphe ya byiru èka l'uwe Jisòsu; kfukwaaphu ège ya gude dukebewaphu mma teke ono teke ono. ⁴⁸ Jisòsu asù iya: "Nwa iya nwanyi; ekwekwe ngu mewaru t'èhu dù ngu mma. Lashia l'èhu-agu!"

⁴⁹ Yo gudekwadua ège ono l'ekfu; onye shì kè onye ishi ùlo-ndzuko ono abya asù nwoke ono: "Òphu t'ì haa O-zi-iphe; bè ekfuchihe iya nchì; lè nwatibe ngu kè nwanyi ono bè ike gvàakwaru."

⁵⁰ Jisòsu anù ya; sù iya: "Ba atsushi egvu; ò bùa t'ì kweta! I-kweta bè nwatibe ngu a-dù-a mma."

⁵¹ Jisòsu abyarutalephu ufu ono; tò dùhe onye o kwekwaduru tẹ yèlè iya yìru bahù l'ùlo ono; gbahaa Pyita; Jònu; Jémusu; mè nne lè nna nwata ono. ⁵² Iphe bù onyenonù l'agù aphù; ara èkwa nwata ono. Jisòsu asù: "Unu ba agushi aphù; l'è t'ò nwùhudu anwùhu. Òo mgbènya bè ooku."

⁵³ Èphe eze iya òchi; kè l'o doru èphe ènya lè nwata ono bù anwùhu b'ò nwùhuru. ⁵⁴ Yò bya alòta nwata ono l'èka; kua ya; sù: "Nwata; teta." ⁵⁵ Nwata ono eteta; latashia azù l'òrù iya; kwolihu. Jisòsu asù t'a nù iya iphe t'o ria. ⁵⁶ Yò dù ndibe èphe biribiri. Yò sù t'è b'ò dùkwa onye èphe e-kfuru iphe ono, meru nù ono.

9

Jisòsu ezifu ndu ishi-ozì

umadzu iri èbo

(Mát 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹ Jisòsu abya ekukobe umadzu iri l'èbo ono l'èkalanu; bya eyeshiru èphe òku t'èphe gude ike chifuje ògvu; m'ò -ruhuru; ike ògvu òbu dù ìdagha; mè t'èphe meje tẹ madzù ka mma l'iphe-ememe, eme iya nù. ² Yò bya ezia èphe t'èphe je araa k'èke Nchileke bù eze arara. Òdo bù t'èphe meje ndu iphe eme t'èphe ka mma. ³ Yò sù èphe: "Unu ba adùkwa iphe unu e-gude gbeshi ije. Unu be egudekwa nwoshi-ogude-l'èka; unu ta àpa èda; unu te egude nri; unu te egude okpoga; unu te eye akpata uwe labù. ⁴ Iphe bù ufu, unu bahùru; unu nòdulekwapu l'èke ono. Unu -shì èke ono; unu èjeshia mkpùkpù òdo. ⁵ Iphe bù èke unu jeru, a jìkaru unu; unu lufuta lè mkpùkpù òbu; jìshia udzu-èja, nò unu l'òkpa; gude koshi l'èka unu ta dùhedu iya."

⁶ Èphe atùgbua; jephelaha lè mkpùkpù lè mkpùkpù; ezi ozi-òma; l'emekwapu t'èhu dù ndu iphe emetsua mma l'èkemeke òbule.

Iphe agbachi Hérodu ènya

(Mát 14:1-12; Mak 6:14-29)

⁷ Q-chi-pha, bu Hérodu anukota iphe ono, meru nu ono; yo gbachia ya enya. Yo nweru ndu suru l'ò bu Jónu tetaru ndu ndzu òdo. ⁸ Ndu asu l'ò Eláyija lufutaru; ndu asu l'ò onye lanu l'akahu ndu nkfuchiru Nchileke tetaru. ⁹ Hérodu asu: "Jónu bu owaa, ya ziwaru; e je ebutaru iya ishi-a? Buhunu onye bu onye owaa, ya anu udu iya ege-a?" Yo selahaa ege ee-shi te yele Jisosu phu l'ifu l'ifu.

Jisosu anu unu madzu iri ebo

l'ukporo madzu iri nri

(Mát 14:13-21; Mak 6:30-44; Jón 6:1-14)

¹⁰ Ndu ishi-ozí ono ejegee; bya alata; bya akokotaru Jisosu iphe epe meru l'ò ha. Yo duta epe; epe ayiru jeshia Betusáyida nwenkinyi epe. ¹¹ Igweligwe ndu ono anua ya; wu-tsoru iya. Yo nabatakpo epe ohuma; bya awataru epe okfuru ke eke Nchileke bu eze; l'emetsua ndu iphe eme t'ephe ka mma; mbu ndu o du t'ephe ka mma.

¹² Yo be l'uzo urenyashi; umadzu iri l'ebo ono abyakfutashia ya; bya asu iya: "Ophu t'i su igweligwe ndu-a t'ephe bahugbaa le mkpukpu le mkpukpu; me l'ufu l'ufu ndu-a, bupheru mgburumburu-wa je akpata nri, epe e-ri; choo eke epe a-radu; ke l'eke-a, epe no-a te nwekwa ndu bu iya nu."

¹³ Yo su epe: "Unubedua; unu nunu epe iphe t'ephe ria."

Epe asu iya: "Me mkpakò iphe epe gude l'eke-a kwa ishi buredi ise; me ema labu nkinyi iya. ?Tò t'ephe je lonwephe je akpataru igweligwe ndu owaa nri?" ¹⁴ Ndu, no l'eke ono; be rukwaru unu unwoke iri l'ebo; l'ukporo unwoke iri.*

Jisosu asu ndu ono, etsoje uzo iya ono: "T'ephe mee epe t'ephe ndugbaa anodu l'itsutsu l'itsutsu: ukporo ebo-ebo l'iri-iri."

¹⁵ Epe abya emee ya ege ono: doo ndu ono; epe anodukota anodu l'ephe ha. ¹⁶ Yo bya ewota ishi buredi ise ono; me ema labu ono; bya apalia enya imeli; ke Nchileke eke ke nri ono; washia ya; woru iya nu ndu etsoje uzo iya t'ephe woru iya doberu igweligwe ndu ono l'ifu. ¹⁷ Epe atuko ria ya rijishia epho. Ndu etsoje uzo iya abya atutukobe unwu ibiribe iya ophu epe riphodoru; yo ji nkata-ivu iri l'ebo.

Pyita ekfu onye Jisosu bu

(Mát 16:13-19; Mak 8:27-29)

¹⁸ Yo be teke Jisosu nwenkinyi iya no; l'ekfu anu Nchileke yele ndu etsoje uzo iya anodu l'eke ono. Yo ji epe: "?Bukpo onye be ndiphe asuje le ya bu?"

¹⁹ Epe asu iya: "L'o nweru ndu asuje l'i bu Jónu Baputizimu; nweru ndu asuje l'i bu Eláyija; nweru ndu asuje l'ò onye lanu l'akahu ndu nkfuchiru Nchileke be tetarunu."

²⁰ Yo ji epe: "?Unubedua; unu sukwanuru le ya bu onye?"

Pyita asu iya: "Oo nggu bu Kuráyisutu obu, bu iya bu Onye Ndzota ono, shi l'eka Nchileke ono."

Jisosu ekfu le ya e-je

iphe-ehuka; nwuhu

(Mát 16:20-28; Mak 8:30—9:1)

²¹ Yo nmaaru epe okwa; su epe t'e b'o dukwa onye epe e-kfuru iphe ono; ²² su epe: "Le yebe Abubu-Ndiphe jefutajekwa iphe-ehuka, ha

* 9:14 9:14 Iphe o bu bu 5,000.

igweligwe. Ndu bu ọgurenya; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu ezije ekemu a-jika iya; woru iya gbua. A -nọ abali ẹbo; ke ẹto; Nchileke emee ya: ya eshi l'onwu teta; bya anọdu ndzu ọdo.”

²³ Jisọsu asu epe l'epe ha: “O -nweru onye o du t'o t'soru iya; t'onye ono wofu enya l'ehu k'onwiya. T'onye ono vuta oshi-osweru k'onwu iya mboku-mboku; tso iya. ²⁴ L'iphe bu onye eme te ya dzoo onwiya ndzu l'onwiya; e-tufakwa iya etufua. Obenu l'onye gudekwanu okfu ehu yebe Abubu-Ndiphe tufaa ndzu iya; a-dzota onwiya ndzu. ²⁵ Mbụ; ?bu ngunu bu uru, madzu ritaru; m'o -nwekotaru iphemiphe obule, no le mgboko-a; tufaa ndzu iya; laa onwiya l'iyi. ²⁶ Ke l'onye ya du iphere; okfu, ya ekfu adu iya iphere; onye obu be iphere iya a-dukwapu yebe Abubu-Ndiphe me ya nodulephu l'ocha-vii iya l'abya; me l'ocha-vii ke Nna iya; me l'ocha-vii ke unwu ojozi-imigwe, du nsọ. ²⁷ Ole; kamenu; te ya karu unu: l'o nwetsuaru ndu haru vudo l'eke-a, e-ta hadu ke nwuhu anwuhu; gbahaa l'epe phu-oduru ege Nchileke shi ekoshi l'ọo ya bu eze.”

Jisọsu egbu nwjinwii

(Mát 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ A nọlephu iphe ruru abali esato; k'ophu o kfuru iphe ono; yo duta Pyita; me Jonu; me Jemusu jeshia eli ugvu; okfuru nu Nchileke. ²⁹ Yo kfunyalephu nu Nchileke; ifu iya agbanwee; iphe bu uwe iya egbufu; gbulahaa oswi ke nwjinwii. ³⁰ A bya ele enya; akahu ndiche umadzu ebo ọdo anọduwa ekfu anu iya. Umadzu ebo ono bu Mosisu; me Elayija. ³¹ Epehedua anọdukwapu l'ocha-vii imigwe; epe le Jisọsu l'ekfu ke anwuhu, ọo-nwuhu, bu iphe Nchileke tberu l'oo-me iya le Jerusalemu. ³² Teke ono be Pyita me ndu epe l'iya yi gbe kumiwanu mgbenya ekumi. Epe etehu; bya aphua ocha-vii iya ono; phukwaaphu umadzu ebo ono, epe l'iya vudo l'eke ono. ³³ Umadzu ebo ono abyadelephu oha Jisọsu; Pyita asu iya: “Nnajiufu; o dukwanu mma l'epe no l'eke-a. T'epe tunua ada ẹto: nanu nke ngu; nanu ke Mosisu; nanu ke Elayija.” Pyita ta mahedu iphe ookfu.

³⁴ Yoo kfkwadua ege ono; urukpu abya asakputa epe. Pyita phe epe ẹto awata ọtsu egvu l'urukpu ono sakputaleruphu epe. ³⁵ Olu-okfu eshi l'urukpu ono; su: “Qwaa bu Nwata iya ke nwoke, ya fotaru. Unu nujekwaa iphe ookfu!”

³⁶ Olu-okfu ono ekfuebelephu iphe ono; onye a phuru l'eke ono abuwarunu Jisọsu nwenkinyi iya. Epe anọ-kirishia ke nwa teke ono; to du onye epe kfuru iphe ono, epe phuru ono.

Jisọsu agwo nwata nwoke, ogvu bu l'ehu

(Mát 17:14-18; Mak 9:14-27)

³⁷ Yo be echile iya l'epe nyizitatsuaru l'eli ugvu ono; a du l'igwe wukfuta iya. ³⁸ Ya ndono; nwoke lanu l'igwe ndu ono arashia; su: “O-zi-ipe! Ya arọ ngu t'i lenua nwatibe iya-a enya; kele nwata ono bu iya bu nwa lanu, ya nweru. ³⁹ L'o nweru egbe ogvu, abyajẹ iya nu; o -byawa iya ege ono; yo rangarahu; yoo tu iya l'o bu ndakfuku; k'ophu uphu anọduje akpushi iya l'onu. O -nuebele iya phu aphu ege ono; temanu yo haa ya. ⁴⁰ Ya arọ ndu etsoje ọzo ngu t'epe chifu ogvu ono; epe ta adu ike.”

⁴¹ Jisọsu asu epe: “Oo-wa! Unube ogbo nta-a, bu ndu ejo okpoma, e-te nweđu iphe unu ekwetaje-wa! ?Bu teke ole be ya a-tataberu unu nshi?” Yo su nwoke ono: “T'o gude nwatibe iya ono bya.”

⁴² Nwata ono abyadelephu; oḡvu ono atuta iya t̄a l'ali; aḷo iya l'ò bu ̄ta. Jis̄osu abya abaaru oḡvu ono mba; mee nwata ono; yò d̄u mma. Yo duru iya n̄u nna iya. ⁴³ ̄p̄he l'̄p̄he ha eghechaaphu ̄nu; l'ele ̄ge ike Nchileke habe nshinu.

Jis̄osu ek̄fu k'anwuhu iya ̄do

(Mát 17:22-23; Mak 9:30-32)

Yò t̄uko d̄ukwadua ̄phe biribiri; mb̄u igweligwe iphe Jis̄osu emeebe; yò s̄u ndu etsoje ̄zo iya: ⁴⁴ "T'okfu-wa bamikwaa unu l̄e nch̄i ̄huma: l̄e Abubu-Ndiphe b̄e ee-mekochaa kp̄uru ye ndiphe l'̄ka." ⁴⁵ ̄p̄he ta ma iphe o k̄furu; k̄e l'ò domiru iya ̄phe edomi t'̄e b'ò doshi ̄phe ̄nya. ̄p̄he ats̄hukwanu eḡvu ̄ge ̄phe e-shi j̄i iya ̄ya.

Onye kats̄kpo n̄u

(Mát 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Ndu etsoje ̄zo iya at̄ulahaa nt̄utego onye ̄phu kats̄kpo nshinu l'̄phe ha. ⁴⁷ Jis̄osu amawar̄phu iphe ̄phe ari; bya ekuta nwata nsh̄i donyabe onw̄iya; ⁴⁸ bya as̄u ̄phe: "L'onye gude k̄e ȳbe Jis̄osu koshi l̄e ya yeru nwata nsh̄i-wa obu buakwa ȳbedua b̄e onye ono ekoshi l̄e ya yeru obu. Onye kosh̄iru l̄e ya yeru ȳbe Jis̄osu obu kosh̄iakwar̄phu l̄e ya yeru onye ono, ziru iya t̄e ya bya ono obu; k̄e l'ò bu onye ̄nya iya kats̄ua alala l'unu ha bu iya bu onye kats̄ua nshinu."

Onye ̄-ta n̄oduru ngu l'̄ejo oshi b̄e bu-a onye nke ngu

(Mak 9:38-40)

⁴⁹ J̄onu as̄u iya: "Nnajiufu; m̄e ̄phe ph̄ukwaru onye gude ̄pha ngu ach̄ifu oḡvu. ̄p̄he as̄u iya t'̄e b'ò mesh̄i l'̄e too tsodu ngu l'ò bu ̄phebedua."

⁵⁰ Jis̄osu as̄u iya: "Unu ba anash̄ishi iya ̄ya; l'onye ta n̄oduru unu l'̄ejo oshi b̄e bua onye nke unu."

Ndu Sam̄ériya aj̄ika Jis̄osu

⁵¹ Yo rudelephu ntse ntse; mb̄u teke ee-kuta Jis̄osu kuba l'imigwe; yò t̄uḡbua l̄e ya jefutaje Jerúsalemu. ⁵² Yò haru ndu ozi ono zi t'̄phe vuru iya ̄zo je. Ndu ozi ono at̄uḡbua je abah̄u mk̄p̄kpu, n̄o l̄e Sam̄ériya t'̄phe doziaru iya iphe. ⁵³ ̄phu ndu eke ono 'ekwedu nata iya; okfu l'ò cheberu ifu eje Jerúsalemu. ⁵⁴ J̄emus̄u; m̄e J̄onu, bu ndu etsoje ̄zo iya aph̄ua ̄ge iphe ̄bu d̄u; bya as̄u iya: "Nnajiufu; ?ò d̄u ngu t'̄phe mee t̄e ̄ku shi l'igwe bya ekepyash̄ia ̄phe t̄o?"

⁵⁵ Jis̄osu aghachiwaphu gb̄o-chia ̄phe nch̄i. ⁵⁶ E meebe; ̄phe eshi l'̄eke ono jesh̄ia mk̄p̄kpu ̄do.

Ndu, e-mekochaa etso Jis̄osu

(Mát 8:19-22)

⁵⁷ ̄phe ejenyalephu l'esu-̄zo; nwoke lan̄u as̄u iya: "L̄e ya e-tsojekpelekwa ngu ph̄u eje iphe bu ̄ke iije."

⁵⁸ Jis̄osu as̄u iya: "Up̄h̄egu ebu l'̄enu; unwenu, epe l'eli enweru ̄kfuna; obenu l̄e Abubu-Ndiphe t̄e nwekpoduanu ̄ke oo-chebeje ishi." ⁵⁹ Jis̄osu as̄u onye ̄do: "T̄oru mu."

Onye onanu as̄u iya: "Nnajiufu; gebekwa t̄e ya je eliodu nna iya."

⁶⁰ Jis̄osu as̄u iya: "Haa ndu nw̄uhuru anw̄uhu t'̄phe lia ndu nk'̄phe, nw̄uhuru anw̄uhu. Nggu egbeshi nḡubedua je araa k̄e ̄ke Nchileke bu eze arara."

61 Onye ọdo asụ iya: “Nnajiufu; ya e-tsokwaru ngu-a; ọle tẹ ya jeodu je ekfuru ndibe iya ẹge ya eje iya.”

62 Jisọsu asụ iya: “Ọ-pa-ọgu agha ẹnya l'azụ ta ayikwa l'ozì k'ẹke Nchileke bụ eze.”

10

Ọgbà ẹbo-ẹbo eje ozi ozi-oma

1 E meebe; Nnajiufu abya bya afọta ụkporo ụmadzu ẹto l'ụmadzu iri l'ẹbo ọdo; dzee ẹphe ẹbo-ẹbo; t'ẹphe vuru iya ụzo jekota l'iphe bụ mkpụkpu l'ọ ha; mēkpo iphe bụ eke yēbedua l'onwiya abya ejeje. 2 Yọ sụ ẹphe: “L'iphe e meberu l'alì chashìakwaru ha nshinu; obenu lẹ ndu ozi, akpata iya akpata ha nwanshì. Unu kfuru nù Nnajiufu, nwe iphe e meberu l'alì t'ọ ye ndu ozi, a-bya akpataru iya ẹya. 3 Unu tughua jeshia. Unu lekwa lẹ ya chiakwaru unu ye t'unu l'ẹphe gbaa ẹghirigha l'ọ bụ onye chitaru unwu aturu ye; yẹ l'ágú agbaa ẹghirigha. 4 Unu be gudekwa ẹkpa, eeyeje okpoga; unu te egude ẹda mmanu; m'ọ bụ akpọkpa. Unu be ejejekwa ọnodu tūtushije-oduru madzụ atūtushi ekele l'esu-uzo. 5 Iphe bụ ufu, unu bahuru; unu vujeoduru ụzo; sụ: ‘T'ẹhu dukwa unu agu l'ufu-wa.’ 6 Ọ -buru l'onye ẹhu-agu bẹ nọ l'ẹke ono; ẹhu-agu unu aburu nk'iya. Teke ẹ-tọ dudu; ẹhu-agu unu alaphutaru unu azụ. 7 Unu nọdujelephu l'ufu ono rijee; ngujee iphe bụ iphe ẹphe nuru unu; l'onye ese akanya bẹ gbakwaru kẹ t'ọ natajẹ ụgwọ iphe o seru akanya iya. Unu be buphekwa l'ufu l'ufu. 8 Teke unu bahuru lẹ mkpụkpu, ẹphe nataru unu ọhuma; unu rijekwa iphe, bụ iphe, ẹphe nuru unu. 9 Unu emee ndu iphe eme lẹ mkpụkpu ono t'ẹphe ka mma. Unu ekfuru ẹphe: ‘Lẹ Nchileke abyaakwa ẹphe ọburu eze.’ 10 Ọ -buru l'unu bahuru lẹ mkpụkpu; ẹphe ta nata unu; teke unu lufutaru esu-uzo; asụ ẹphe: 11 ‘L'udzu-ẹja mkpụkpu ẹphe, nọ unu l'okpa bẹ unu jifuakwaru ẹphe-o! L'iphe ẹphe a-maru bụkwa lẹ Nchileke abyaakwa ọburu eze!’ 12 Tẹ ya kakwaru unu: ọo-kakwaru ndu Sódomu mma mbọku ikpe ma l'ẹge ọo-duru ndu mkpụkpu ono!”

Iphe e-me ọha, jikaru Jisọsu

(Mát 11:20-24)

13 “Nshọo unubẹ ndu Kórazinu! Nshọo unubẹ ndu Betusáyida; kele ndẹge e -wotaru iphe-ophulenya, e meshiru l'ẹke unu nọ; mee lẹ Táya; mę Sayidónu; ẹphe gage eyehaakwa uwe-aphu; gwọo onwephe lẹ ntụ teke teru ẹnya; gude koshi l'ẹphe tawaru onwephe ụta iphe dū ẹji, ẹphe meshiru; ghawa umere; lakfuta Nchileke! 14 Obenu l'ọo-karu ndu Táya; mę ndu Sayidónu mma mbọku ikpe; ma l'ẹge ọo-duru unubedua. 15 Unubẹ ndu Kapániyomu; ?ọ dū unu l'ee-wolihi unu imeli t'unu tsukfuru l'igwe ọto. Wawakwa. Aa-kwatsutakwa unu; kwaru ngu ye l'ọku alì-maa.”

16 Yọ sụ ndu etsoje ụzo iya: “L'onye nuru iphe unu kfuru; nwaru iphe ya kfuru. Onye jikaru unu; jikakwaruphu yēbedua. Onye jikakwanuru yēbedua; bụakwaphu onye ya shi l'ẹka bya b'ọ jikaru.”

Ndu Jisọsu ziru ozi; alata l'ẹhu-otso-ena

17 Ụkporo ụmadzu ẹto l'ụmadzu iri l'ẹbo ono ejejee; bya awulatakota l'ẹhu-otso-ena; bya asụ Jisọsu: “Nnajiufu; iphe bụ ọgwu l'ọ ha bẹ ẹphe gude ẹpha ngu kakọta ike!”

18 Jisọsu asụ ẹphe: “Ya shia ele Sétanu l’o shi l’igwe daa l’ọ bụ ebemu-igwe. 19 Ya nūwaru unu ike t’unu dzọpyabeje agwọ; mę akpị l’okpa; mę t’unu kakọta iphe bụ ike kę Obutuswe, bụ onye ọhogu unu ono ike; tọ dụ iphe eme unu. 20 Obenu l’ẹ-tọ bụkwa l’unu ka ọgvu ike bę ẹhu a-nọdu atso unu ẹna. T’ẹhu tsoje-chia unu ẹna l’e dewaru ẹpha unu l’ekwo l’imigwe.”

Jisọsu ete ẹswa

(Mát 11:25-27; 13:16-17)

21 Teke ono bę Ume-dụ-Nsọ meru; Jisọsu etelaha ẹswa; bya asụ: “Ya ekele ngu ekele nggube Nna, bụ Nnajiufu nwe igwe; nweru alị; kę l’i domiru iphe-a tẹ ndu kwaru ẹnya; mę ndu mmamiphe ba ma iya. Yo gbe buchiaru ndu obu guru iphoro l’ọ bụ k’unwegirima b’i koshiru iya. Iyee Nna! Ọ bụ ẹge ọ bụ uche-obu ngu; mę ẹge ọ tsoju ngu ẹna t’i mee ya ndono.

22 “Iphemiphe obule bę Nna iya yeekwaru iya l’ẹka. E tọ dukwa onye maru onye Nwatibe Nchileke bụ; gbahaa Nna. Ọphu l’ọ dukwa onye maru Nna bụ; gbahaa Nwatibe iya ono; ọdo bụ onye Nwatibe iya ono ọtaru; koshi iya ẹya.”

23 Jisọsu yele ndu etsoje ọzo iya anọdulephu nwenkinyi ẹphe; yọ ghachi; sụ ẹphe: “Onu-oma bụ k’unubę ndu gude ẹnya unu phua iphe-a, unu aphụ-wa. 24 Unu marua lę ndu nkfuchiru Nchileke; mę ndu eze, ha igweligwe b’ọ guru ẹgu ọphu iphe-a, unu aphụ-wa; ọbu l’ẹphe ta phudu iya. Ọ gụkwaruphu ẹphe ẹgu ọnu iphe-a, unu anụ-wa; ọbu l’ẹphe ta ndu iya.”

*Etu onye Samériya,
nweru obu-oma*

25 Ya ndono; onye ezije ekemu lanu egbeshi; gude aji eme tẹ ya hata Jisọsu l’onya; bya asụ iya: “O-zi-iphe! ?Bụ ngunu bę ya e-me tẹ ya nweru ndzu gbururu jeye?”

26 Jisọsu asụ iya: “?Bụ ngunu b’e deru l’ekwo ekemu? ?Bụ ngunu b’i gu-taru iya?”

27 Nwoke ono asụ iya: “L’ekwo ekemu suru t’i yeru Nnajiufu, bụ Nchileke ngu obu ngu l’ọ ha. T’i gude ndzu ngu l’ọ ha; gude ike ngu l’ọ ha; gude uche ngu l’ọ ha; yeru Nchileke obu. Nngu eyeru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu.”

28 Jisọsu asụ iya: “I kftaru iya; i -mewa iya ẹge ono b’ii-nweru ndzu.”

29 Nwoke ono l’emekwanu tẹ ya koshi lę ya bụ onye doberu ẹka ndoo; bya akuchata iya; ji Jisọsu: “?Bükwanu onye bụ madzụ ibe iya?”

30 Jisọsu anmaaru iya ẹtu; sụ: “L’o nweru nwoke lanu, shi Jerúsalemu eje Jériko. Yele ndu iphura edzuda l’uzo. Ẹphe egude iya; tsua ya iphe; tsugbube iya ubele. Ẹphe agbabe iya ọtu; paru iya haa; gbakashihu; yọ nọduwa-a dzędze ndzu. 31 Yo mee ẹge o meru; yo nweru onye achijeru Nchileke ẹja, eswe l’ẹke ono. Yọ bya akpo-luta nwoke ono; kwe gbangoo ya; shia ọzo ọdo; yọ buru iya atugbu. 32 Nwoke lanu, shi l’eri ndu Lívayi abyatashikwaaphu oswe l’uzo ono. Yo rua bya aphua nwoke ono; gbangokwaa ya phụ; shia ọzo ọdo tugbua. 33 Obenu l’o nweru nwoke Samériya, ejekwaru iphe ọdo. Yo rua ẹke ono, nwoke ono daburu ono; bya aphua ya; imiko iya egude iya. 34 Yọ bya ejekfu iya; bya ekebegbaa ya iphe l’onya, nọtsua ya l’ẹhu; l’o debegeeru iya ẹya manụ; gbaa ya ẹya mę. Yọ bya apata iya tukobe l’anu, oogudeje evu iphe; pata iya paruta ọlo ndu ẹyee; bya edobe iya l’ẹke ono; nọdu leta iya ẹnya. 35 Yo be echile iya; yọ chifuta shiru iri; chiru nụ onye eleta ọlo ndu ẹyee ono ẹnya; sụ

iya: 'T'o letakwa nwoke ono ɛnya. Teke ya laru azu; o -nweru iphe odo, o phuru iya; ya akfughachi iya ɛya.' Wo iya:

³⁶ "‘?Bu onye ole l’umadzu ɛto ono meru umere, koshiru le nwoke ono, vukotaru ndu iphura ono bu madzu ibe iya?’"

³⁷ Onye ono, ezije ekemu ono asu iya: "L'o bu onye onanu, phuru iya imiko ono."

Jisosu asu iya: "Laa; je emejee ɛge ono."

Jisosu akpafu ke Mata;
me Méri

³⁸ Ya ndono; ɛphe atugbu; jeshia iphe ɛphe eje. ɛphe jenyaa; Jisosu abahu l'oma mkpukpu lanu. Nwanyi ophu ɛpha iya bu Mata edubata iya le nk'ɛphe t'ɛphe kwaaruu iya ɛbyee. ³⁹ Nwanyi ono be nweru nwanyi odo, bu nwunne iya, ɛpha iya bu Méri. Méri eje anonyabe Nnajiufu; l'ege nchi l'iphe oozii. ⁴⁰ Ophube Mata eyenuka ɛhu l'ome ke nri. A nonyaa; Mata ejekfushia Jisosu; je asu iya: "Nnajiufu; ?ti yedu onu le nwunne iya haru iya ozi-a; ya eje iya nwenkinyi iya? Kfunuru iya t'o bya eyetaru iya ɛka."

⁴¹ Nnajiufu asu iya: "Mata; Mata; i kunukaru photophoto; l'alu-gbushi onwongu le mee owaa; mee owaa. ⁴² Ole o kwanu iphe lanu bu iphe du mkpa nwenkinyi iya. Méri ahataakwanua okè iphe ono ophu ka mma. To buhe l'aa-nafukwadu iya ɛya anafu."

11

Jisosu ezi ɛge ee-kfufe anu
Nchileke

(Mát 6:9-13; 7:7-11)

¹ Yo be ujiku lanu; yo nweru ɛke, Jisosu no l'ekfu anu Nchileke. Yo kfuebe l'ia phu; onye lanu le ndu etsoje uzu iya asu iya: "Nnajiufu; zinua ɛphe ɛge eekfufe anu Nchileke ɛge Jonu ziru ndu etsoje uzu iya."

² Jisosu asu ɛphe: "Teke unu ekfu anu Nchileke; unu suje:
" 'Nna; t'e dobe ɛpha ngu nsó.

Koshinu l'oo nggu bu Eze.

³ Nujenu ayi nri, e-dzu ayi l'uboku;

⁴ nggu aguaru ayi nvu

l'iphe du ɛji ayi l'o ha;

ɛge ayibedua agujeru

iphe bu onye meshiru ayi.

Be ekwekwa t'e

nwuru ayi

ye l'iphe a-data ayi.' "

⁵ Jisosu asu ɛphe: "'T'e wota iya l'onye lanu l'unu ha e-je ke onya iya l'echi-abali; je asu iya: 'Onya-e! Jenua ya ugwo ishi buredi ɛto; ⁶ l'onya iya, shi iphe odo be byaru nu; ya te nwe iphe ya a-nu iya.' ⁷ T'e wotakwa iya phu l'onya iya ono a-nodu l'ime ulo; su iya: 'T'e b'o kfuchihe iya nchi! Le ya guchiwaru ulo; swobewa iya iphe yele unwu iya azewa azee. Ya te egbeshighe abya ngu onu buredi ke nta-a.' ⁸ Te ya kakwaru unu: O -buru l'e t'o gbeshidu bya iya onu buredi ono; okfu l'o bu onya iya be oogudekpoonu ke nchi, ookfuchi iya; iphere ta adu iya; bya anu iya iphe o byaru t'o nu iya.

⁹ "O bu iya meru iphe ya ekfuru unu; su: Unu kfujee t'a nu unu iphe; aa-nu iya unu! Unu chojee iphe; unu a-cho-vu iya! Unu kujee ɛka l'uzo;

aa-guharu iya unu! ¹⁰ Kę l'iphe bu onye suru t'a nı iya be aanuje; onye choru nı aphuje; onye kuru eka be aaguhajeru uzo. ¹¹ ?Nanu l'unu ha buru nna, nweru onye ophu bu: nwatibe iya -su t'o nı iya ema; yo nı iya agwo. ¹² Teke o suru t'o nı iya ekwa-oku; yo nı iya akpi? ¹³ Keshinu unube ndu ejo iphe amajeru-a nı unwu unu iphe du mma; ?buchia Nna unu k'imigwe ta akaduru oma t'o nı unu Ume Nchileke; mbu unube ndu suru t'o nı iya unu."

Jisosu; me Biyelezebolu
(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Yo be teke odo; yo nweru nwoke, Jisosu achifu ogvu, bu iya l'ehu. Ogvu ono meru nwoke ono too kfu okfu. Yo lufulephu nwoke ono l'ehu; nwoke ono awata okfu okfu. Yo du igweligwe ndu ono biribiri. ¹⁵ Yo nweru ndu suru l'oo Biyelezebolu, bu iya bu ishi k'iphe bu ogvu be Jisosu egudeje achishi ogvu.

¹⁶ Yo nweru ndu ophu byaru t'ephe bya adata iya; su iya t'o menuaru ephe iphe-ophuleny, e-koshi l'oo Nchileke ziru iya l'oswiya. ¹⁷ Jisosu amawaruphu iphe ephe ari; bya asu ephe: "L'iphe, bu ali-eze, keru onwiya ebo; selahaa okfu be chihuakwaru achihu. Ege ono kwaphu b'o du iphe, bu ufu, keru onwiya ebo. ¹⁸ O -buru l'okfu no le ke Setanu; ?nanu ege ee-me te ali-eze iya ba achihu; m'o -buru l'unu suru l'oo Biyelezebolu be ya gude achifu ogvu. ¹⁹ O -buru l'oo Biyelezebolu be ya egudeje achifu ogvu; ?bu ngunu be ndu nk'unu egudeje achifu ogvu nk'ephe? O kwa iya bu l'oo ndu nk'unu e-koshiwaru unu l'ikpe nmaru unu. ²⁰ Teke bukwanu l'oo ike ke Nchileke be ya egudeje achifu ogvu obu; oo ya bu l'ono ekoshi le Nchileke buwa eze l'eke unu no.

²¹ "Nwoke mkparawa, akwara no l'ehu -kwaa ngwa-ogu ohuma; nodu eche ufu iya nche; ?ti madu l'e t'o dudu iphe eme iphe iya nu? ²² Obenu le teke onye ka iya ike byaru bya afuaru iya; mekputa iya; yo naa ya ngwa-ogu ono, bu iphe o doberu enya ono; gwoo iphe iya ono; kekashia.

²³ "Onye yele yebe Jisosu e-ta budu ehu be bukwa onye ugu iya. Onye e-te tsodu iya achikobe achikobe; l'achikashikwa achikashi."

Iphe akpaje ogvu ola azu
(Mat 12:43-45)

²⁴ "Oobuje teke a chifuru madzu ogvu l'ehu; ogvu ono eje etsoru echi-egu eke mini e-ta nodu aghaphe; l'achọ eke o-nme anmee. O -jenyaa; to du eke o phuru; yo su te ya laphuedukwa azu l'akahu ulo iya phu. ²⁵ Teke o ruru; a zawa iya azaza; doziwa iya ohuma; ²⁶ yo je je achita ogvu esaa odo, ka yebedu eji; ephe awuba; je eburu iya. Oo ya bu le ndzu nwoke ono abya aka eji; karia ege o shi duhawa l'odungu."

Okpobe iphe ekweru

²⁷ Jisosu ekfuebelephu ege ono; nwanyi lanu le ndu ono arangarahu; su: "L'iphe kwekwaru nwanyi ophu tsuru ime ngu; bya echee ngu era!"

²⁸ Jisosu asu iya: "Wawakwa! L'iphe gbekwa kwechiaru ndu anuje okfu Nchileke; l'eme iya ememe!"

Eekfu te Jisosu koshi l'oo
Nchileke ziru iya

(Mat 12:38-42)

²⁹ Yo be l'igweligwe ndu ono aka nshinu; Jisosu ekfulahaa: "L'ogbo nta-a pakpokwaaru eji. Ephe anoduje achọ iphe-ophuleny, e-koshi l'oo

Nchileke ziru yẹbe Jisọsu tẹ ya bya. Obenu l'ẹ t'ọ dudu iphe-ophulenyia, e-koshi ephe iphe ono; gbahaa iphe, meru l'ẹhu Jona. ³⁰ Mbụ l'ọo ẹge Jona shi buru ndu Ninive iphe-ophulenyia; bu ẹge Abubu-Ndiphe a-buru iya ndu ogbo nta-a. ³¹ Nwanyi, bu eze ndu Sheba e-gbeshi mboku ikpe; nma ogbo nta-a ikpe; ke l'o shi l'ẹke igwe jeberu; ali ejebe; bya te ya nua okfu mmampihe Sólomonu. Olobu lekwa: nta-a be onye nyiberu Sólomonu nọokwa l'ẹke-a. ³² Ndu Nínive e-gbeshi mboku ikpe ono; nmaa ndu ogbo nta-a ikpe; kele ndu Ninive tawaru onwephe uta iphe du eji, ephe meshiru; ghawa umere lakfuta Nchileke; l'okfu, Jona kfuru ephe. Olobu lekwa: nta-a be onye nyiberu Jona nọokwa l'ẹke-a."

Uroku, no madzu l'ehu

(Mát 5:15; 6:22-23)

³³ "E to nweudu onye abuje: o -yetsua oku l'uroku; yo gbe woru iya je edobe l'azu-utsulo; m'o kwanu woru ite kpupyabe iya. Owojeru iya tukobe l'eli agomu ẹge iphe bu onye bataru nu a-phu iphoro iya. ³⁴ Enya ngu bu iya du ududu uroku k'ehu ngu. Teke enya doru ngu edodo; ugwehu ngu abukotaru ngu iphoro iphoro. Teke enya e-te dodu ngu edodo; ugwehu ngu abukotaru ngu ẹkpuru-ochi ẹkpuru-ochi. ³⁵ Oo ya bu ti letakwa enya t'ẹ be iphoro ono, no ngu l'ehu ono ba gho ẹkpuru-ochi. ³⁶ O -buru l'ugwehu ngu bukota iphoro iphoro; to du ẹke oogba ochi; oo ya bu l'ọo-nodu enwu l'ọ bu uroku; iphoro iya angashia."

Nsho ndu Farisii;

me ndu ezije ekemu

(Mát 23:1-36; Mak 12:38-40)

³⁷ Jisọsu ekfugelephu okfu ono; onye Farisii lanu abya asu iya t'ọ bya eria nri le nk'ia. Yo kwe tsoru iya; je anodu ke nri ono. ³⁸ Yo du onye Farisii ono biribiri le Jisọsu te vuoduduru ọzo kwọ ẹka, bu nsọ, duru ephe; b'o rideru nri ono. ³⁹ Nnajiufu asu iya: "Unube ndu Farisii anoduje asa azu okoro; l'asa azu ochi; obenu l'iphe jiru unu obu bu ona ndu odo iphe l'eka-ike; me ejo okpoma. ⁴⁰ Unube ndu eswe; ?to buhedu Nchileke, kpuru azu iya be kpukwaruphu ime iya. ⁴¹ O l'aga: unu wota iphe no l'ime okoro; me iphe no l'ime ochi; gude meeru ndu ukpa iphe-oma; unu aphu: ke nsọ nsọ l'iphemiphe obule ebuhu.

⁴² "Nsho unube ndu Farisii! Unube ndu evudojeru evudo; nu Nchileke ọzo lanu l'uzo iri unu l'agbo; me olubu; me iphe bukpo mkpẹkwo, eri eriri; gbe paru odobe ẹka ndoo me oyeru Nchileke obu haa. Oo iphe ono be unu gega atuko eme; jeye le ndu ophananu.

⁴³ "Nsho unube ndu Farisii! Unube ndu oduje t'unu buru ndu ishi l'ulo-ndzuko; l'adujekwaphu unu t'e ekeleje unu ekele k'iche l'ẹke a ha l'igwe. ⁴⁴ Nsho unu! L'ẹke unu du l'ọ bu ili, takahuru atakahu, e ta aphujedu enya; madzu -jeta; yo bya eswe l'eli iya; to ma l'ime iya rehuru erehu."

⁴⁵ Onye lanu, bu onye ezije ekemu asu iya: "O-zi-iphe! Keshinu iikfu ẹge-a b'i bakobekwaru ephe le mbà ono."

⁴⁶ Jisọsu asu iya: "Nshokwaphu unube ndu ezije ekemu! Unu ewojeru ivu era, du ehuka evuvu bo ndiphe; obu l'unubedu te ebyikwanu ivu ono ẹka t'ọ ka mma l'ọo mkpushi-eka lanu. ⁴⁷ Nsho unu; l'ẹke unu akpushije ọlo ndu nwuhuru anwuhu l'enya ẹke ndiche unu litsuaru ndu ephe gbushiru, bu ndu nkfuchiru Nchileke. ⁴⁸ Oo ya bu l'unu ekoshi l'unu kweru l'iphe ndiche unu phe meru du mma; ẹka unu adukwa iya

phụ; okfu l'ephē gburu ephē egbugbu; unubēdua akpūshiru ephē ụlo ndu nwūhuru anwūhu l'ēke e liru ephē. ⁴⁹ Oo ya meru iphe Mmamiphe Nchileke sūru: 'Lẹ ya e-zi ndu nkfuchiru Nchileke; mē ndu-ozī t'ephē jekfu ephē. Ndu ono, ya e-zi ono bẹ aa-haru gbua egbugbu; haru kpaā ephē ehu.' ⁵⁰ Oo ya bụ l'aa-gwata ọgbo nta-a ụgwo ọchi ndu ono, bụ ndu ndiche ephē shiru teke e keru mgboko gbushita ono; ⁵¹ shitakpoo lẹ mee kẹ Èbẹlu jeye lẹ kẹ Zekarāya, bụ onye e gburu lẹ mgbaku ẹnya-ngweja Nchileke yẹle eze-ụlo Nchileke. Tẹ ya karu unu: ọ kwa ọgbo ọwaa bẹ aa-gwata ụgwo mee ephē.

⁵² "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu! L'ēke unu chītaru ire-igodo ụlo mmamiphe. Bahụ abahụ; mgbẹ unu ta abahụdu; l'akpōshikwaphu ndu eme t'ephē bahụ t'ephē ba bahūshi."

⁵³ Jisọsu eshilephu ẹke ono tūgbude; ndu ezije ekemu mē ndu Fárisii ono akfube ọswa tsolahaa ya okfu; gbakushilahaā ya okfu l'igwe;

⁵⁴ l'egekwa iya phụ ngge t'ephē gude okfu iya hata iya l'ọnya.

12

O-kfuru-iche-eme iche ndu Fárisii

(Mát 10:26-27)

¹ Teke ono kwaphu; l'ụnukuru unu madzụ zakodzuru l'ēke ono; zaa kẹ mkpẹkwo -daa ọ dakoru; yo vuru ụzo kfulahaaru ndu etsoje ụzo iya: "T'ephē zekwaaaru iphe ekoje-buredi ndu Fárisii, bụ iya bụ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono. ² L'ẹ to nwekwa iphe e kpuchiru ekpuchi, ẹ t'e mekochadua kpuhaa; to nwe iphe e domiru edomi, ẹ t'e mekochadua mee t'a maru. ³ Iphe i kfuru l'ọchi bẹ aa-nụkota l'iphoro; raa iphe ị dzuru lẹ ndzumuka l'ime ụlo ngu arara l'edzudzu ọha."

Onye aa-tsujje egvu

(Mát 10:28-31)

⁴ "Tẹ ya karu unubẹ ndu ọnyà iya: unu ba atsukwa ndu egbu ugwehu mmakanụ egvu; mbụ ndu bụ: ephē -gbuebe iya to nwehe iphe ọdo, ephē a-dụ ike mebaa. ⁵ Tẹ ya karu unu onye unu a-tsujje egvu. Onye unu a-tsujje egvu bụ onye ono, bụ: o -gbuebe ugwehu; yo nwekwaruphu ike, oo-gude nwuru madzụ chee l'ọku alị-maa. Iye; ọ kwa onye unu a-tsujje egvu ndono!

⁶ "Tọ bụdunia ọkpaleboku ise bẹ eereje penu labụ? Obenu lẹ Nchileke ta dukwa unwu ọkpaleboku m'ọo nanụ, ọozahaje. ⁷ Mbụ l'iphe bụ egbushi, nọ unu l'ishi b'ọ gụkotaakwaru ọgu nanụ nanụ. Unu ba atsushi egvu; l'unu bebekpo ka igweligwe ọkpaleboku ọga mkpa."

Okfu l'edzudzu ọha;

l'a bụ kẹ Kuráýisutu

(Mát 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ "Qodo bụ tẹ ya karu unu l'onye kfuru l'edzudzu ọha lẹ ya bụ nk'iya bẹ yẹbe Abụbu-Ndiphe e-kfukwaphu k'onye ono l'edzudzu unwu ojozi-imigwe teke Nchileke e-kpe ikpe. ⁹ Obenu l'onye kfuru l'edzudzu ọha lẹ ya ta madu yẹbe Jisọsu bẹ ya e-kfukwaphu l'edzudzu unwu ojozi-imigwe lẹ ya ta madu onye ọbu.

¹⁰ "Iphe bụ onye kfuru Abụbu-Ndiphe ẹjo okfu bẹ aa-guru nvụ. Obenu l'onye kfurushiru Ume Nchileke b'ẹ ta abyadụ bya aguru nvụ.

¹¹ "Teke bụ l'ephē kpụ unu bya edobe l'ulo-ndzuko; mē l'ifu ndu ishi; mē l'ifu ndu ọvumentī; unu ba ayọkwa ọshi iphe unu e-kfu; m'ọ bụ ẹge

unu e-kfu iya; gude kpofu; ¹² ƙeƙe Ume Nchileke e-koshikwaa unu iphe unu e-kfu teke ono.”

Etu oke amadu, eme eswe

¹³ Nwoke lanu le ndu ono, jiru eke ono asu iya: “O-zi-iphe; ronua nwunne iya t'o kwe t'ephe kee iphe nna ephe doberu ephe.”

¹⁴ Jisosu asu iya: “Nggube nwoke ono; ?bu onye meru iya te ya buru unu onye ikpe me onye okè.” ¹⁵ Jisosu asu mkporo oha ono: “Unu tokwaa ehu zejeeru iphe bu iphe akpataje oye enya l'eku ke mgboko-a; l'ogbodo ndzu madzu te shikwa l'eku, o kpataru akpata; m'o -ruhuru; eku obu ha ihagha.”

¹⁶ Yo nmaaru ephe etu; su: “Le nwoke lanu, nweru iphe be meberu iphe l'ali; bya akpata iya iphe ha nshinu. ¹⁷ Yo rilahaa l'ime onwiya; su: ‘?Nanu ege ya e-me iya; ege-a e-to duhedu eke, ya a-kubebebe iphe iya-a?’ ¹⁸ Yo su: ‘Le ya a-fokashi oha iya l'o ha; bya agbaa odo, kfube oswa ka nshinu; vuwaruru iphe ya kpataru; me ngwoko ngwoko iya odo doo ya. ¹⁹ Teke ono; ya asu onwiya: O dabawaru iya! Iphe, ya nweru nta-a e-dzukpooru iya jeyewaru. Nta-a buwa te ya tuta ume; ria; ngua; tee eswa onwiya!’

²⁰ “Obenu le Nchileke suru iya: ‘Onye eswe! Enyashi-a be ii-ha ndzu ngu ono. Iphemiphe obule-a, i doberu onwongu-wa; ?bu onye e-ri iya.’ ”

²¹ Jisosu asu: “L'o bu ege ono be oduje onye kparu eku kuberu onwiya; to du iphe o bu l'ifu Nchileke.”

K'oku welengu

(Mat 6:25-34)

²² Jisosu asu ndu etsoje uzo iya: “Oo ya bu iphe ya suru unu: t'unu ba akushi welengu ke ndzu unu: iphe unu e-ri; odo bu k'ehu unu: iphe unu e-ye l'ehu. ²³ Ishi iya aburu le ndzu ka nri; ugwehu aka uwe oburu ogbodo iphe. ²⁴ Unu lewaru ophegu! Mgbè e t'oo mebedu iphe l'ali; to kpa akpata; to nwe ulo okwakobe iphe; to gba oha. Obenu le Nchileke anodujekwaru azu iya le nri. ?T'unu ta madu l'unu ka unwenu oburu okpobe iphe to? ²⁵ ?O nweru l'unu ha onye a-kunyaa welengu; yekwaru onwiya ujiku ophu le ndzu iya? ²⁶ Oo ya bu; o -buru l'unu ta adudu ike mee nwiphe habe nwanshi ege ono; ?buhunu ngunu kparu iphe unu akuhunu welengu k'iphe odo waru. ²⁷ Unu lewaru okfukfulike. Onoduje evu evuvu. Obenu; mgbè e too sekwa akanya; to tu owuu ke okwa uwe. Obenu; mgbè unu phuru-a ege Solomonu yeberu uwe, ama mma; uwe iya e-ta matadu mma l'o bu okfukfulike lanu. ²⁸ Teke bu le Nchileke letaberu ewu, no legbudu enya ege ono: ke t'o mee ya t'o ma mma; mbu iphe bu: o -nodu ndzu l'egbudu ntanu; echile; e woru iya shia ite; ?to kaduru oma te ya leta unu enya. Oo-wa! Unube ndu-a, ekwekwe unu e-ta badu nwishi-wa! ²⁹ Unu ba anodujeshi akuphe welengu k'iphe unu e-ri; me iphe unu a-ngu. ³⁰ L'o kwa iphe du ege ono be iphe bu mbakeshi anoduje ay oshi iya. Nna unu amakwaru-a l'o du unu mkpa. ³¹ Unu cho-chia eke Nchileke bu eze. Oo ya bu; iphe ono l'o ha aburu iphe Nchileke e-yekwaru unu eyekwaru.”

Eku imigwe

(Mat 6:19-21)

³² “Unu ba atsushi egvu unube ndokobe aturu, e-ta hadu l'igwe; ke l'o du Nna unu mma ogbodo adudu t'o mee t'unu bukwaruphu eze l'eke o bu eze. ³³ Unu reshia iphe unu nweru l'o ha; gude mee iphe-oma. Unu meeru onwunu eka okpoga ophu e-ta akahudu akahu; kparu eku unu

dobe l'imigwe, bu eke e toọ ladu ali alala; kele ndu iphura te ezitadu iya l'eke ono; mkpu ta ata iya. ³⁴ Iphe o bu bu l'oo eke eku ngu, katsua ngu mkpa no be obu ngu nokwaphu."

Ndu ozi, mu enya

³⁵ "Unu nmashia anuma unu ike l'ukfu; unu egburu oku ye l'uroku unu t'o nwu enwunwu. ³⁶ Unu du l'o bu unwu-okoro, mu enya; l'eche nnajiufu ephe t'o lata eswa-nwanyi, o jeru. Ege ephe a-guhakwanuru iya uzo teke o kuru eka l'uzo. ³⁷ Onu-oma bu ke ndu ozi ono, nnajiufu ephe bya a-bya; ephe amuru enya. Kamenu; te ya karu unu: oo-rukota onwiya; bya anu ephe oshi; kwashiaru ephe nri l'onwiya. ³⁸ Onu-oma bu ke ndu ozi ono; m'o -buru teke echi-abali keru ebo; m'o bu l'iphe oha-enu be nnajiufu ephe byakfutaru ephe; ephe amukwaduru enya. ³⁹ Obenu l'agha: unu makwaruphu owaa: Ndege oke, bu l'ufu maru teke iphura abya nk'iya; o gega mukwarua enya. M'e to ge ekwekwa t'iphura tsufua ulo iya; bata. ⁴⁰ Unubedua l'onwunu; unu kwabekwaphu enya; le Abubu-Ndiphe a-byakwa teke unu e-te eledu enya iya."

Ozi, e yeru ngu l'eka; be aa-ji ngu aji iya

(Mat 24:45-51)

⁴¹ Pyita asu iya: "Nnajiufu; ?bu ephebedua; be jinmaru etu owaa; to onyemonye obule?"

⁴² Nnajiufu asu: "?Bu onye bu nwozi, eletaru madu enya l'ufu iya; mbu onye e gude ire iya eka; buru onye kwaru enya? O bu onye ophu nnajiufu iya doberu l'ufu iya te onuje ndibe iya okè nri ephe l'oruberu iya. ⁴³ Onu-oma bu ke nwozi ono teke bu le nnajiufu iya a-lata; bya aphua l'oome iphe ono, o ziru iya ono. ⁴⁴ Kamenu; te ya karu unu: le nnajiufu iya ono e-wotakota eku iya l'o ha ye nwozi ono l'eka. ⁴⁵ Obenu le teke nwozi ono riru; su: 'Haa! Nnajiufu iya anokwa anono alata;' wata otsu ndu ozi nwoke ono iphe: unwoke me unwanyi; rilaha ege du iya mma; ngulaha mee; yo tsulaha ya atsutsu; ⁴⁶ nnajiufu nwozi ono a-bya mboku, e too ledu enya iya; me teke e to madu; bya agwa ya ochi; guru iya yekobe le ndu ophu bu anuma-anuma.

⁴⁷ "Onye ozi, marua uche-obu nnajiufu iya; to kwakobe akwakobe; m'o kwanu to me iphe bu uche-obu nnajiufu iya ono be ee-chi echachi kpachaa akpacha. ⁴⁸ Obenu l'onye e-ta madu iphe bu uche-obu nnajiufu iya -meta iphe echachi be ee-chipete iphe echipete. Iphe bu onye a nuru iphe ha nshinu be ee-lekwaphu enya iphe ha nshinu l'eka. Onye e yekwanuru iphe kafua nshinu l'eka be aa-jikwaphu aji iphe kafua nshinu.

E to bukwa nchi-odu-ndo;

o kwa ogu

(Mat 10:34-36)

⁴⁹ "Ya byaru otu oku l'eliphe. O du iya t'a su l'o gbe adzuwa adzudu! ⁵⁰ O nweru baputizimu, e mefutaje iya; bu iya bu le ya jefutaje iphe-ehuka. Obu te ekwedu anmakfuru iya anmakfuru jeye teke oo-me. ⁵¹ ? Unu tubesu le ya byaru ome te nchi du ndiphe ndo? Wawakwa; ya ekfuru unu le ya byachiaru agbaghashi; ⁵² kele dube nta-a be ufu, a du ise buru a-kpakashihu: umadzu eto aburu ogu umadzu ebo; umadzu ebo aburu ogu umadzu eto. ⁵³ Ephe a-kpakahu: nna a-buru ogu nwatibe iya; nwatibe aburu ogu nna iya. Nne a-buru ogu nwa-nwanyi iya; nwa-nwanyi aburu

ogụ nne iya. Nne nji a-buru ogụ nyee nwa iya; nyee nwa aburu ogụ nne nji iya.”

Omaru ege uboku gbaru

(Mát 16:2-3)

⁵⁴ Yò sukwapu mkpọro ọha ono: “Oobuje teke unu phuru igwe; yo rua eruru l’uzo ẹnyanwu-ariba; unu asụ l’igwe a-yọ viriviri mini. E -megenuaphu; yọ dụnuphu ege ono. ⁵⁵ Teke unu phuru uguru alufuta; unu asụ l’ọnanwu agbahụwa. E -meebe; yọ dụnuphu ege ono. ⁵⁶ Unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phe ono! Unu amajẹ lee ẹnya l’eli lee l’alị; kọta ege uboku gbaru. Olobu; ?nanụ ege e meru; unu ta aduje ike kọo iphe nta-a dụ l’ọ bụ iya.

T’e edoshijee okfu, ada nụ

(Mát 5:25-26)

⁵⁷ “?Bụ ngunu kparu iphe unu ta achijedu idzu l’ime obu unu; fọta iphe dụ nhamunha; mee? ⁵⁸ Onye gbaru ngu ekwo -kpuru ngu l’eje kọti; kebe ehu tẹ nggu l’iya doshia ya l’esu-uzo; t’e b’ọ kpuru ngu je anụ onye ikpe. Onye ikpe ekwekputa ngu nụ ogbogu; ogbogu eje atua ngu mkpọro. ⁵⁹ Kamenu; eke ono bẹ ji-nodu: mgbe ẹ to nwedu l’i lufuta jeye teke ji-kfubebe okpoga e gburu ngu. I -kfu-phodo iya m’ọo afu; ẹ ta ahakwa ngu.”

13

Izimana 'anodu;

anwuhu etso iya.

¹ Yo nweru ndu n’l’eke ono, kfuru Jisosu kẹ ndu Gálili, Páyileti gbushiru l’ẹke ephẹ achiru Nchileke eja; mee ephẹ agwakọbe lẹ mee iphe e gburu Nchileke. ² Yọ sụ ephẹ: “?Unu tubesu lẹ ndu Gálili ono kakọta ndu Gálili ọdo ome iphe dọ eji; okfu l’e gbushiru ephẹ ege ono? ³ Ya asụ unu: Wawa! Lẹ teke unu ta atadu onwunu ụta iphe dọ eji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke bẹ unu a-lakotakwaphu l’iyi ege ono l’unu ha! ⁴ Tọọ ụmadzu iri l’esato ono, eze origodo-origodo ụlo-eli Sayilówamu daru; tugbushikota ono; ?unu tubesu l’ephe ka ndu Jerúsalemu ophu ome ejo iphe tọo. ⁵ Ya sụru unu: Wawa! Lẹ teke bụ l’unu ta atadu onwunu ụta iphe dọ eji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke bẹ unu a-lakotakwaphu l’iyi ege ono l’unu ha!”

Oshi, ẹ-ta mịdu amịmi

⁶ Yọ bya anmaa ẹtu-wa; sụ: “L’ọo nwoke lanụ bẹ nweru oshi figu, o yeru lẹ mgbo vayinu iya. Yọo byajẹ iya agbaphe tẹ ya maru: ?m’ọ mịtaru akpuru. To nwe iphe ọophuje iya. ⁷ Yọ sụ nwozi mgbabu ono: ‘?I phuru-a. Afa ẹto mgburumgburu bẹ ya byawaru ole ẹnya akpuru lẹ figu-wa; to nwe iphe ọ mịtaru? Nta-a bụ t’i gbutsua ya! ?Bụ ngunu meru iphe ọo-nodu emebyishiru iya alị?’ ⁸ Onye ozi mgbabu ono asụ iya: ‘Byiko; t’ọ hafua ya rụ afa lanu-a tẹ ya gvupheedu ukfu iya mgburumgburu; yee ya ọzu. ⁹ Teke bụ l’ọ mịnuru amịmi afa ọdo; ọo ya bụ l’ọ dọ mma. Teke ẹ tọ dudu; ọo ya bụ; nggu egbutsuwa iya rụ.’ ”

Nwanyị, oshiakfu eme

akorohu mbọku ọtu-ume

¹⁰ Yo be mbọku ọtu-ume; Jisosu anodu l’ulo-ndzuko ndu Ju ono nanụ; ezi iphe. ¹¹ Yo nweru nwanyị, nọ l’ẹke ono, ogvu mewaru iphe-ememe afa iri l’esato. Ogvu ono alotawa iya fobe efobe; too kweje t’ọ machia

onwiya amachi. ¹² Jisọsu aphuwaphu nwanyi ono; bya ekua ya; sụ iya: “Nwanyi oma! I nwewa onwongu l'iphe ono, nggu l'iya eme ono!” ¹³ Yọ bya ebyibe nwanyi ono ẹka iya ẹphe ebo; nwanyi ono amachiwaphu onwiya; nọkwazi nhamunha teke onophu. Yo tulahaa Nchileke ẹpha.

¹⁴ Ẹhu eghulaha onye ishi ọlo-ndzuko eghughu lẹ Jisọsu meru t'onye iphe eme dū mma mbọku ọtu-ume. Onye ishi ono asụ ndu ono: “Abali ishingū b'e doberu kẹ ojeje ozi; unu byajẹ t'e mee unu t'unu dū mma l'iphe eme unu l'ime abali ishingū ono; unu ba abyajeshi mbọku ọtu-ume.”

¹⁵ Nnajiufu asụ iya: “Unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche pẹ-wa! ?Unu ta tufujedu eswi unu l'ẹhu l'ẹhu mẹ nkakfụ-igara unu l'ọka iya; chiru iya t'o je anguta mini mbọku ọtu-ume tọo? ¹⁶ Nwanyi-wa, bụ awa Ẹbirihamu-wa, Sétanu keru ẹgbu keshinu afa iri l'esato-wa; ?tọ gbadu kẹ t'a tọfu iya l'ẹgbu ono mbọku ọtu-ume tọo?” ¹⁷ Yo kfuebelephu ẹge ono; iphere egude ndu ono etsophe iya okfu ono; igweligwe ndu nọ l'ẹke ono atuko ete ẹswa k'eze iphe ono, Jisọsu emeshibebe ono.

Ẹtu, eegude akpuru

oshi mọsutadu anma

(Mát 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Jisọsu asụ: “?Bụ ngunu bẹ ẹke Nchileke bụ eze dū l'ọ bụ iya? ?Bụ ngunu bẹ ya a-turu iya yeru? ¹⁹ Ọ dū l'ọ bụ akpuru mọsutadu, nwoke lanu wotaru kua lẹ mgbabu iya. Yo fua; vuta buru eze oshi k'ẹka iya; k'ọphu unwenu, ẹphe l'eli byaru bya akpalahaa ẹkfuna l'ẹkali iya.”

²⁰ Yọ sukwaphu ẹphe: “?Bukpoo ngunu bẹ ya a-turu ẹke Nchileke bụ eze yeru? ²¹ Ọ dū l'ọ bụ iphe ekeje buredi, eeku yisutu, nwanyi hataru nwanshi; gwakọbe lẹ ntụ iphe eegudeje eme buredi. Iphe ono jiru ẹkpa mbacha; yo woru iya je edobe; jeye; yọ tuko bya ekoo ekoko.”

Ụzo, dū kpagungu

(Mát 7:13-14, 21-23)

²² Jisọsu etsoru ụzo Jerúsalemu, ooje; l'eswetsua obodo mẹ mkpukpu; ezi iphe. ²³ Yo nweru onye sụru iya: “Nnajiufu! Ndu aa-dzọfuta; ?ẹphe a-ha nwanshi tọo?”

Yọ sụ ẹphe: ²⁴ “Unu kpata ụzo; shia ụzo, dū kpagungu bahu; okfu l'aa-dū igweligwe chọ abahu; ọbu l'ẹphe ta adudu ike. ²⁵ A -nonyawaa; onye nwe ọlo gbeshi woru ụzo guchia; unu evudo l'etezi akụ ẹka l'ụzo asuje: ‘Nnajiufu; gūhaaru unu ụzo!’ Yọ sụ unu: ‘Lẹ ya ta makwa ẹke unu shi-o!’ ²⁶ Teke ono; unu awata okfu: ‘L'unu shikwa nọdu l'ifu iya ria; ngua. Ọdo aburu l'o shi ezijekwaphu iphe l'edukfu unu.’ ²⁷ Obenu l'ọo-sukwaphu: ‘Lẹ ya sụru unu lẹ ya ta madu ẹke unu shi bya. Unu gbeshi iya l'ifu l'unu ha; unubẹ ndu megburu onwunu l'ejo iphe!’ ²⁸ Ẹke ono bẹ unu a-nọdu raa ẹkwa; taa ikireze teke unu a-nọdu ele Ẹbirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ Jékoju ẹke ẹphe nọ l'ẹke Nchileke bụ eze; unubedua aburu ndu a chifuru achifu. ²⁹ Madzụ e-shi ụzo enyanwu-ahata; shi l'uzo enyanwu-ariba; shikwaphu l'uzo isheli; mẹ l'uzo ọhuda bya anọdu lẹ nri l'ẹke Nchileke bụ eze. ³⁰ Unu makwaru amaru l'ọ nweru ndu bụ ndu ikperazu, e-mekochaa buru ndu ivuzọ; nwekwaruphu ndu bụ ndu ivuzọ, e-mekochaa buru ndu ikperazu.”

Jisọsu yeru Jerúsalemu obu

(Mát 23:37-39)

³¹ Teke ono kwaphu b'ọ nweru ndu Fárisii, byaru bya asụ iya: “T'ọ shilekwaphu l'ẹke-a tųgbua nta-a; lẹ Hérodu achokwa t'ọ gude ya.”

³² Yò sù ephè: “Unu je ezia uphègu ono lè ya achifu ogvu; l'eme t'èhu dù ndu iphe eme mma ntanù yèlè echile. O -be mbòku k'èto ya; ozi iya agvu. ³³ O lè ege o dù ege o dù bẹ ya a-nòdukpelekwaphu eje iphe, ya eje ntanù; mẹ echile; mẹ nwarechi; kẹ l'è tọ dudu èke odo, onye nkfuchiru Nchileke e-phuhu odo; gbahaa lè Jerúsalemu.

³⁴ “Oo-wa Jerúsalemu! Jerúsalemu. I tukuru ndu nkfuchiru Nchileke egbushi; bya egude mkpuma atugbushi ndu e ziru t'èphe bya nke ngu. Tekenteke bẹ ya meru tẹ ya chikobe unwu ngu l'èkalanu ege nnukfu-òku egudje èbà iya chikobe unwu iya; ophu 'i kwedu! ³⁵ Lekwa: l'ufu ngu bẹ aa-gbagharu agbagharu! Tẹ ya karu unu: Unu ta aphuhékwa iya odo jeye teke unu a-su: ‘Tẹ Nchileke; gòru ònu-òma nù onye ono, gude epha Nnajiufu abya ono!’ ”

14

Jisòsu eme onye iphe eme t'ò kòrohu

¹ Yo be mbòku òtu-ume lanu; Jisòsu ejeshia ori nri l'ulo onye ishi lanu, bu onye okpa ndu Fàrisii. Ephè ebyibe iya enya; l'ège iya ngge. ² Ya ndono; nwoke obu, èhu-ekoko eme abya evudo iya l'ifu. ³ Jisòsu abya ekfuru yeru ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fàrisii; sù ephè: “?Ò bu omebyi ekemu mbu ome onye èhu dù èji t'ò dù mma mbòku òtu-ume; tẹ tọ budu?”

⁴ Ephè te kfu okfu yeru iya. Yò bya eduta onye ono; mee ya; èhu adu iya mma. Yo metsua bya asu iya t'ò lashia. Yò lashia. ⁵ Jisòsu asu ephè: “? Nanu l'unu ha, onye nwatibe iya kẹ nwoke; m'ò bu oke-eswi iya a-dalahù lè wèlu mbòku òtu-ume; t'è b'ò me egwegwa je agufuta-kebe iya?”

⁶ Ephè ta mahè ege ephè e-yeru iya onu l'okfu ono.

Okwa ebyee;

mẹ owozita onwonye ali

⁷ Yò bya anmaaru ndu ono, e kukoru kẹ nri ono ètu l'èphe fọtatsuaru oshi, ndu nweru enya je adugatsuaru. Yò sù ephè: ⁸ “Teke bu l'e kujeru ngu oku nri eswa-nwanyi; be ejejekwa je ebegeru l'oshi, ndu nweru enya: 'amakwaru ama; o nweru onye ka ngu onwe enya, e zikwaruphu nzi nri eswa-nwanyi ono. ⁹ Onye ono, kuru unu oku nri eswa-nwanyi ono a-byakwa bya asu ngu: 'T'i gbeshi tẹ nwoke-wa nòdu.' Nngu egbe teke ono rigobe iya; je anò-zita l'oshi, ndu laru ali nò. ¹⁰ Obenu lè teke e kuru ngu oku nri; tugbulekwaphu je anòdu l'oshi ndu laru ali; k'òphu bu teke onye kuru unu oku byaru; yò sù ngu: 'Ònyà-e; gbeshi bya l'èke-a, ndu ka onweru enya nò-wa.' Oo ya bu; a kwabẹ ngu ugvu l'ifu onyemonye obule, nggu l'èphe nò l'eri nri ono. ¹¹ Kẹ l'iphe bu onye ewoli onwiya eli bẹ ee-wozita ali; onye wozitakwanuru onwiya ali bẹ ee-woli eli.”

¹² Yò sùkwaphu nwoke ono, kuru iya oku nri ono: “Teke bu l'iizi nzi nri; m'ò kwanu l'iizi t'a byaru ngu l'eswe-iphe; be ezijekwa ndu ònyà ngu phe; m'ò bu unwunne ngu phe; m'ò bu ndu abubu ngu phe; m'ò bukwanu ndu obutobu ngu phe, nweru iphe. Iphe obu bu l'èphe e-ziphulata ngu azu; e shi l'èke ono; yò buru ugwo iphe i meru ephè; bẹ ephè akfu ngu. ¹³ O buchia teke i shijeru nri eswe-iphe; nggu ezijee ndu ukpa; ndu ibe-èhu ephè è-te dzudu oke; ndu ngvuru; mẹ ndu ishi. ¹⁴ Oo ya bu; onu-òma aburu nke ngu; kẹ l'èphe ta akfuchihughedu ndu ugwo iya. Teke Nchileke a-kfu ngu ugwo iya bu teke ndu doberu èka ndoo e-shi l'onwu teta nòdu ndzù.”

Ẹtu eze eswe-iphe

(Mát 22:1-10)

¹⁵ Onye lanu lẹ ndu ẹphe l'iya nọ l'eri nri ono anua iphe ono, o kfulu ono; sù iya: “?Iphe ẹhu a-tsòkwanu onye ono, e-ri nri l'ẹke Nchileke bu eze ono.”

¹⁶ Jisòsu asù iya: “L'o nweru nwoke, kwakòbejeru okwa eze ẹbyee; bya ezia t'a dù l'igwe byaru iya l'aji ono. ¹⁷ Yò gbaa teke ẹphe a-wata eswe-iphe ono; yo zia nwozi iya t'ò je ekushia ndu ono, e ziru nzi t'ẹphe bya ono; l'iphemiphe obule b'a kwaziwaru ẹge ọo-dù. ¹⁸ E ziebe iya ẹphe; ẹphe atùko l'ẹphe ha; sù t'a haa ẹphe. Onye kẹ ọdungu sùru iya: ‘Byiko haa ya rù; l'o nweru alì, ya zùru k'òphungu, ya eje aphuphu nta-a.’ ¹⁹ Onye ọphu asù iya: ‘Byiko; haa ya rù; lẹ ya zùru oke eswì irì, aajìgbaje ẹbo-ẹbo; gude eje ozi; ya eje tẹ ya je amaru ẹge o shi arù-tabe ọru.’ ²⁰ Onye ọdo asù iya: ‘Lẹ ya lùru nwanyi ọphungu; ya ta adùdu ike abya.’

²¹ “Onye ozi ono abya eworu iphe ono kọoru nnajiufu iya. Nwoke, nwe ufu ono egude ẹhu-eghughu sù nwozi ono: ‘Ngwaa; gude ọso lufu je je etsoru ogborogbo-uzo mkpùkpù; mẹ woroworo tùko iphe bù ndu ụkpa; ndu ibe-ẹhu ẹphe te dzudu oke; ndu ishì; mẹ ndu ngvuru chita.’ ²² E meebe; nwozi ono eje asù iya: ‘Nna; iphe ì sùru t'e mee b'e meekwaru; obu l'ẹ ta nọ-chishigekwa ẹke, gbaru l'anodu.’ ²³ Nnajiufu nwozi ono asù iya: ‘Ngwaa; je etsoru ụzo l'uzo; mẹ iphe bù woroworo ẹgu je achita madzù tẹ ufu iya jì ejiji. ²⁴ Ẹ tọ nwedù m'ọ bù onye lanù lẹ ndu ono, e zihawaru nzi nri ono, e-de ọnu lẹ nri iya.’ ”

Iphe otso Jisòsu ephuje

(Mát 10:37-38)

²⁵ Teke ono; a kfulu ọswa ha igweligwe etso Jisòsu; yò ghakòbe bya asù ẹphe: ²⁶ “Onye abyakfuta iya nù; nna onye ọbu ta dù onye ọbu ashì; mẹ nne iya; mẹ nyee ya; mẹ unwu iya; mẹ unwunne iya unwoke; mẹ unwunne iya unwanyi; mbù je akpaa lẹ ndzù yẹbedua; kamenu onye ono te etsoghekwa iya. ²⁷ Onye ẹ-te vutadu oshi-osweru onwu k'ẹka iya; tsoru iya; te etsokotaghekwa iya. ²⁸ ?Nanù l'unu ha, onye arì kẹ ọku ulo-eli; t'ẹ b'ò vuru ụzo nọ-duodu anodu; pyaa iphe oo-phu iya; maru: ?ya nwekpoorunu okpoga, e-dzu iya nù. ²⁹ Ọdumeka; tọ bùdu: o -moebe ụlo ono; tọ duhe ike kpuchia ya. Teke ono; ndu phuru iya nù awata iya ọja ewena; sù: ³⁰ ‘Nwoke ọwaa wataru ọkpù ụlo; tọ duhe ike kpù-ghee ya-o!’ ³¹ Ọbuje: onye eze -gbeshi jekfushia onye eze ibe iya ọgu-egbe; yo vuru ụzo nọ-duodu anodu; rja ya arìri; sù: ?a maru bù ụkporo unu ndu soja l'unu ise bẹ ya e-gude ejekfu onye gude ụkporo unu ndu soja labù l'unu iri abyakfuta iya ọgu. ³² Ọdumeka; yò bùru teke onye ọphu nọkwaduru ote-nya bẹ oo-yefu madzù t'e je edoshia okfu ọbu. ³³ Ọo ya bù; l'unu ha te nwekwa onye tsuru kẹ bùru onye etso iya nù; m'ọ -bùdu l'onye ọbu swekotaru ẹnya l'iphe o nweru l'ọ ha.”

Únú, tsuhuru etsuhu

(Mát 5:13; Mak 9:50)

³⁴ “Únú bù iphe dù mma. Obenu; únú -nonyawa; tsọ-buhu únú únú; ?ee-shì ishi agha mee ya t'ọ bùru únú; tsolahaa únú únú ọdo. ³⁵ Ẹ tọ duhekpkwanu m'ọo mma k'oye l'alì; m'ọ bù k'oye l'ikpọzu. Ee-woru iya wushia awushi. T'onye nweru ẹnu-nchì; nùkwaa ya.”

15

Aturu, ephuhu ephuhu
(Mát 18:12-14)

¹ Ndu akiriko me ndu odo, eme iphe du eji awata okpirita ntse t'ephe ngabe nchi liphe Jisosu ekfu. ² Ndu Farisii; me ndu ezije ekemu awata otso gbudagbuda; su: "Nta-a be nwoke owaa anataje ndu eme iphe du eji; ephe l'iya atuko eriko nri." ³ Jisosu abya anmaaru ephe etu; su ephe: ⁴ "O -buru l'onye lanu l'unu ha nweru ukporo aturu ise; nanu ephuhu; ? too hadu ukporo eno l'iri le tete ophu l'echi-egu; je achoo ono, phuhuru nu ono jeye teke oo-phu iya. ⁵ O -phu l'iya phu; yo pata iya tukobe l'ukuvu; teru eswa lashia. ⁶ Teke o ruru ufu; yo kukota ndu onya iya; me ndu obutobu iya; su ephe: 'T'ephe bya emeede iya eswa; le ya phuwaru aturu iya-a, shi phuhu ephuhu-wa-o.' ⁷ O bu ege ono be ehu-otso-ena a-ka nshinu l'imigwe l'ishi onye lanu, eme iphe du eji, taru onwiyu uta iphe du eji iya; ghaa umere lakfuta Nchileke; ma l'ukporo madzu eno l'umadzu iri le tete, doberu aka ndoo, mkpa ota onwephe uta ta aduduru."

Okpoga, ephuhu ephuhu

⁸ "Odo bu: ?Nanu nwanyi, e-nweru shiru iri; te shiru olu tufahu; t'e b'o muta oku ye l'uroku; zakota ulo; leghee enya eleghe jeye teke oo-phu iya. ⁹ Teke o phuru iya; yo kukoo ndu onya iya; me ndu obutobu iya; su ephe: 'Unu bya emeede iya eswa; le ya phuwaru shiru olu iya-a, shi phuhu ephuhu-wa!' ¹⁰ Ege ono kwaphu be unwu ojozi-imigwe e-te eswa onye lanu, eme iphe du eji, taru onwiyu uta iphe du eji, o meru; ghaa umere lakfuta Nchileke."

Nwata, jephuhuru nu

¹¹ Jisosu anmaa etu odo; su: "L'o nweru nwoke lanu, mutaru unwokoro labu. ¹² Onye ke nwata anonyaa; bya asu nna iya ono: 'T'o kee iphe iya; nu iya ophu ruberu iya nu.' Nna ephe ono eworu iphe o nweru keeru ephe ebo ono. ¹³ Ta nodu ophu baru nwishi; onye ke nwata ono ajikobewaphu nwiphe o nweru; yo buru iya oje mkpuku, teru enya. Yo je anodu l'eke ono; kpaphushibebe okpoga ono le wuruwururu. ¹⁴ Yo kpakashigelephu iphemiphe obule ono, a nuru iya ono; ejo-egu abya l'ali ono; yo kpalahaa nri. ¹⁵ Yo lakfushia onye lanu le ndu a muru l'ali ono. Onye ono ezia ya te ochejeru iya ezi iya l'egu. ¹⁶ Egu emee ya; k'ophu oduje iya t'a su l'a nuru iya nu egbo iphe aawushijeru ezi ono te ya taa. Obenu l'e to dukpoduanu onye nuru iya eya nu. ¹⁷ A nonyaa; egomunggo ala iya azu; yo su: '?Bunua umadzu ole le ndu nna iya ebuje ozi be erije nri; riphodo iya eriphodo; ya abya anodu l'eke-a; egu abya iya egbugbu ege-a? ¹⁸ Yo su le ya e-gbeshi lakfube nna iya; je asu iya: "Nna; ya meswewaru Nchileke; bya emeswe ngu. ¹⁹ Ya ta gbahekwa ke t'i kukwada ya nwatibe ngu odo. Mejewa iya nu ege iime ndu i buru ozi." ²⁰ Yo gbeshi lakfubeshia nna iya ono.

"Yo nodukwaduru ote-enya; nna iya ono aphua ya; imiko iya egude iya. Yo wuta oso; je anmaa nwatibe iya ono akpa; tsuta iya onu. ²¹ Nwatibe iya ono asu iya: 'Nna; ya meswewaru Nchileke; bya emeswee ngu. Ya ta gbahekwa ke t'i kukwada ya nwatibe ngu odo.' ²² Nna iya ono asulee unwokoro ono, ejeru iya ozi ono: 'Unu chita uwe-nlokpuru phu, katsua mma phu bya eyee ya. Unu agbabe iya echi mkpushi-eka; yee ya akpokpa. ²³ Unu akputa ada-eswi, eba no gbua t'ephe taa; mee eswa; ²⁴ kele nwatibe

iya-wa shi nwuhuwa anwuhu; ọle nta-a b'ọ nọwa ndzụ. O shi gbaphuhu agbaphuhu; ọle nta-a b'a phụwaru iya.' Ephe awata ote ẹswa.

²⁵ "Teke ono bẹ ọkpara nwoke ono nọru l'ẹgu. Yọ larutadelephu ufu ntse ntse; l'anụwa ọda nkwa; mę ẹgvu. ²⁶ Yọ bya ekua onye lanụ lę ndu ejeru nna iya ozi; jį iya: '?Bụ ngunu bẹ eeme lę nk'ẹphe?'" ²⁷ Onye ono asụ iya: 'Lę nwunne ngu lataru-o; nna ngu egbua ada-eswi, ẹba nọ; okfu l'ọ phuru iya lę ndzụ ọdo.'

²⁸ "Ehu eghulaha ọkpara nwoke ono eghughu; to kwe ọbata l'ufu. Nna iya ono abya ejekfu iya; je arọ ya; sụ iya t'ọ bataru. ²⁹ Yọ sụ nna iya ono: 'I phụ-a; afa olemole-wa bẹ ya jekotawaru ngu ozi; tọ dúbua iphe i zijeru iya, ya tujeru ngu ẹgo ememe. Obenu l'ẹ tị núbukwaa ya mbụ m'ọo mkpi tẹ ya gude mee ẹswa yele ndu ọnyà iya phẹ. ³⁰ Yo be lę nwatibe ngu ọwaa laru; mbụ onye jeru je atụko iphe ngu mephushiaru unwanyi ọkpara; nggu egbe gbuaru iya ada eswe, ẹba nọ.' ³¹ Nna iya ono asụ iya: 'Nwa iya; ?ọ kwa lę nggu l'iya l'anonua tekenteki; iphe bụ iphe ya nweru aburu nke ngu. ³² O gbaru t'e mee ẹswa; okfu lę nwunne ngu-a shi nwuhu anwuhu; ọbụ lę nta-a b'ọ nọwa ndzụ ọdo. O shi phuhu ephuhu; ọbụ lę nta-a b'a phụwaru iya.' "

16

Onye ishi, kwaru ẹnya l'ozị nnajiufu

¹ Jisọsu asukwaphu ndu etsoje ọzo iya: "L'ọ nweru nwoke lanụ, nweru iphe; bya enwekwaruphu onye ishi ndu ejeru iya ozi. A nonyaa; ama abya agbaaru nwoke ono l'onye ishi ndu ozi iya ono emebyishi iphe iya emebyishi. ² Nwoke ono ekua onye ishi ndu ozi iya ono; sụ iya: '?Bụ ngunu bẹ ya anụ ẹge-a l'iime-wa? Ngwaa; koshi iya ẹge i gude eletaru iya iphe iya ẹnya; kę l'ẹ tji bụheduru iya onye ishi ndu ozi iya ọdo.'" ³ Onye ishi ozi ono abya arịa ya; sụ: '?Bunua ngunu bẹ ya e-me lę nnajiufu iya abya iya onafu ishi ndu ozi iya-a? L'ẹ-ba bụ l'ike ọkori dụ iya; yọ dükwanu iya iphere oje arọ. ⁴ Ya mawaru iphe ya e-me tẹ ndiphe kweje tẹ ya bataru ephę l'ufu teke a chifuleru iya phụ l'ọbụ ishi ndu ozi ono.'

⁵ "Yọ bya ekukoo ndu jį nnajiufu iya ono ụgwo nanụ nanụ. Yọ jį onye k'odungu: '?Bụ ngunu b'į jį nnajiufu iya ụgwo iya?'" ⁶ Onye ono asụ iya l'ọ kwa ụgwo ụkporo ite manụ ise. Yọ sụ iya: 'Ngwaa; nggu ẹkwo-ụgwo ngu; nọ-zita ẹgwegwa; dee ya ụgwo ụkporo ite manụ ẹbo l'iri.' ⁷ Yọ jį onye ọdo: 'Nggubedua; ngunu b'į jį?'" Onye onanu asụ iya l'ọo ụkporo ẹkpa witu ise. Yọ sụ iya: 'Nngu ẹkwo-ụgwo ngu; dee ụkporo ẹkpa witu ẹno.' "

⁸ "Ya ndono; nnajiufu onye ishi-ozị ono, ẹ te gudedu ire iya ẹka ono ajaja ya ajaja; okfu l'ọ meru umere onye kwaru ẹnya. Kę l'unwu eliphe ka ọkwa ẹnya l'iphemiphe ọbule, ephę l'ogbo ephę eme; karia ndu nọ l'iphoro kę Nchileke."

⁹ Jisọsu asukwaphu: "L'ọo ya bụ iphe ya ekfuru unu: t'unu gude ẹku kę mgboko-a shitaru onwunu ọnyà; k'ophu bụ teke ẹku ọbụ gvuleruphu; e duru unu lashia l'ufu, ẹ-ta byadụ bya echihu echihu.

¹⁰ "Onye e gude ire iya ẹka l'iphe ha nwanshị bẹ ee-gudekwaphu ire iya ẹka l'iphe ha nshinu. Onye e-te dobedu ẹka ndoo l'iphe ha nwanshị te edobekwa ẹka ndoo l'iphe ha nshinu. ¹¹ Oo ya bụ; ọ -buru l'ẹ t'e gudedu ire unu ẹka l'ẹku kę mgboko-a; ?nanụ ẹge ee-shi gude ire unu ẹka l'ẹku ophu bụ ọkpobe ẹku? ¹² Tẹmanu; ọ -buru l'ẹ t'e egudedu ire unu ẹka l'iphe onye ọdo; ?bụ onye a-nụ unu iphe ophu a-buru nk'unu.

13 “E ƚo dudu nwozi, a-chiƚa nnajiuƚu labu ejeru ozi l’ugbo lanu; t’e b’o kpọ onye lanu ashị; yeru onye ophu obu; odo bu l’o yeru ehu l’ozi k’onye lanu; l’apa ozi k’onye ophu eka lanu. Unu te etsoghekwa uzo ke Nchileke; l’achikwaphu nta okpoga.”

*Jisosu ezi iphe bu
uche-obu Nchileke*

(Mát 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12)

14 Ndu Fárisii atuko iphe ono l’o ha nukota; bya awata oturu Jisosu mgbonu; okfu l’ephe yenukaru okpoga enya. 15 Yo su ephe: “O bu unubedua eme onwunu ndu doberu eka ndoo l’ifu ndiphe; obu le Nchileke marua obu unu; ke l’iphe madzu riru l’o bu iphe-oma gbe buru ejo iphe l’anya Nchileke.

16 “Ekemu, shi l’eka Mosisu; me okfu ndu nkfuchiru Nchileke nokwaa jeye teke Jonu Bapuzimuzi byaru. Keshinu ono b’a duberu ozi ozi-oma ke eke Nchileke bu eze; onyenonu adzolahaa uzo abahu iya. 17 Obenu l’o kakwa ntse te igwe me ali gvụ; male t’akpuru okfu ekemu ono nanu buru iphe mmakanu.

18 “Onye chifuru nyee ya; je alua nwanyi odo; bukwa ogori be oori. Onye lukwanuru nwanyi, nji iya chifuru achifu erikwaphu ogori.”

Oke amadu yele Lazarosu

19 “O nweru oke amadu lanu, eyeje egiri uwe, ere ire mkpurumkpuru. Ege ono be onoduje eri ova ova mboku-mboku. 20 Yo nwekwaruphu onye ukpa, onya aba, epha iya bu Lazarosu. Lazarosu ono agwojeru l’onu nggamgbo oke amadu ono. 21 Yoo duje iya t’a su l’a nuru iya nu eviriva nri, eshije l’okpokoro nri oke amadu ono adashi teke oke amadu ono eri nri. Ophu ka nu bu le nkuta awujeru bya iya omicha onya ono.

22 “A nonyaa; onye ukpa ono anwuhu; unwu ojozi-imigwe ekuta iya je edonyabe Ebirhamu l’imigwe. Oke amadu ono abya anwuhukwaphu; e lia ya. 23 Yo nodu l’ali-maa eke o no l’iphe-ehuka; palia enya; phua Ebirhamu l’ote-enya; phukwaaphu Lazarosu eke o nonyabe Ebirhamu.

24 Yo rashia: ‘Nna iya Ebirhamu; te imiko iya du ngu ru! Zinua Lazarosu t’o tseru mkpushi-eka le mini; bya edenyi iya l’ire t’o gua ya egugu; le ya ejekwa oke iphe-ehuka l’oku-wa.’

25 “Obenu le Ebirhamu suru iya: ‘Nyatakwa le teke i shi nodu le mgboko bi natakotaru iphe-oma nke ngu; ege ono be Lazarosu natakotaru iphe-ehuka teke ono. Nta-a be ehu duwa iya agu; nggubedua anodukwanu l’oke iphe-ehuka. 26 A gufukpoonu ono b’o nweru ogè, ha nshinu, no-buharu ayi l’unu; t’e b’o du onye shi l’ibiyi owa a-bya eke unu no; todu du onye shi eke unu no, a-daghanu byakfuta ayi.’ 27 Nwoke ono asu iya: ‘L’o du mma.’ Wo iya: ‘Keshinu ophu o du ege ono; byiko Nna; zinua Lazarosu ke nna iya 28 l’unwunne iya dukwa ise l’eke ono. T’o je anmaaru ephe okwa t’ephe ba abyakfutabua ya l’eke-a, ya ejenwu ehu ege-a.’

29 “Ebirhamu asu iya: ‘Unwunne ngu phe nwewaru ekwo Mosisu; me lekwo ndu nkfuchiru Nchileke; t’ephe nujee iphe ndu onanu ekfuru ephe.’

30 “Yo su iya: ‘Wawa Ebirhamu nna; o -buru le madzu shi l’ali-maa gbeshi jekfu ephe; be ephe a-kabekwaa taa onwephe uta.’

31 “Ébirihamu asù iya: ‘Èphe -anùdu okfu Mòsisu; èphe ta nù kẹ ndu nkfuchiru Nchileke; ọ kwaphu ège ono bẹ èphe te ekwetadu; m'ọ -ruhuru; ọ nweru onye shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.’”

17

Okwa k'ome iphe dọ ejị

(Mát 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

1 Jisọsu asù ndu etsoje ọzo iya: “O doru ẹnya l'ọ nwetsuaru iphe e-mekochaa mee tẹ madzụ shiswee ọzo kẹ Nchileke. Obenu; nshọọ onye ọpflu oo-shi l'ẹka! 2 Ọ gẹga karu onye ono mma l'a pataru o-ji-l'ẹka mkpuma, ha nshinu; nmaa ya l'olu; je enwuru iya ye l'eze ẹnyimụ; ma l'ome t'onye lanụ l'egirima-a shiswee ọzo ono. 3 Unu kwabẹru onwunu ẹnya!

“Teke ọ bụ lẹ nwanna ngu mesweru ngu; kfulu iya ẹya. Teke bụ l'ọ taru onwiya ọta iphe dọ ejị, ọ meru; gwaru iya nvụ. 4 Teke bụ l'ọ mesweru ngu ugbo ẹsaa ujiku lanụ; byakfutakota ngu ugbo ẹsaa ono bya asù ngu lẹ ya tawaru onwiya ọta iya; ghawa umere; gụkotakwaru iya nvụ.”

Ekweta

5 Ndu ishi-ozị asù Nnajiufu: “Nna; menua tẹ ekwekwe èphe kafu oshihu ike!”

6 Nnajiufu asù èphe: “Ndege ọ buru l'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke habekpoonu l'ọ bụ nwa irikirikwekwe akpuru mọsutadu lanụ mẹ unu adujekwaa ike sù m'ọo eze oshi sịkamayinu-wa: ‘Fọfu l'ukfu; je adzabe onwongu l'echi eze ẹnyimụ!’ Yo mee ya.”

Iphe gbaru nwozi l'ememe

7 “T'a sụkwaru l'onye lanụ l'unu ha bẹ nweru nwozi lanụ, akọru iya ọkọri l'ẹgu; m'ọ kwanu l'oocheru iya aturu. Teke bụ lẹ nwozi ono shi l'ẹgu lata; ?ji-sù iya t'ọ byalẹkwaa nta-a bya adugaru anọdu ria nri. 8 ? Iphe ii-gbechia kfuaru iya ta bụdu t'ọ shiaru ngu nri-ẹnnyashi ẹgwegwa; yo je eyee uwe iya; pafutaru ngu nri t'i riodu; tẹmanu yo ride nk'iya. 9 ? Oo-tu nwozi ono ẹpha ẹge ono, ọ jeru ozi ono, ọ ziru iya ono tọ. 10 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ unu dọ. Unu -meebelephu iphe e ziru unu; unu asù: ‘L'unu bụ ndu ozi, ẹ-ta gbadu k'otu ẹpha; l'ọ bụ iphe gbaru unu l'ememe bẹ unu meru.’ ”

Jisọsu eme ọmadzụ iri, bụ ndu ẹhu-labụ t'èphe kọrohu

11 Lẹ Jisọsu ejelephu l'esu-ọzo, e shi eje Jerúsalemu bẹ ooswetalephu mgbaku Samériya mẹ Gálili. 12 Yọ bahulephu l'ọma mkpukpu lanụ; ọmadzụ iri, ẹhu-labụ eme awukfutashia ya; 13 nọduru ote-ẹnya; kpọlahaa mkpu asuje: “Jisọsu; Nnajiufu; pọaruru èphe imiko-!”

14 Jisọsu apha ẹphe bya asù èphe: “T'èphe je tẹ ndu achijeru Nchileke eja gbuedu ẹphe igo!”

Èphe awuru tughua; ẹhu-labụ ono agvukota ẹphe l'ẹhu; ẹphe aduwaphu mma. 15 Onye lanụ apha ẹphe lẹ ya dọwa mma; ghakọbe lashia azu; l'atụ okokooko; aja Nchileke ajaja. 16 Yọ bya erua ẹke Jisọsu nọ; buru l'alị ẹke l'iku ọkpa Jisọsu; kpube ifu l'alị; etu Jisọsu ẹpha. Onye lanụ ono bụ onye Samériya. 17 Jisọsu asù: “?Tọ bụdunua ọmadzụ iri b'e meru t'èphe dọ mma? ?Nanuhunu ọmadzụ tete ọpflu? 18 ?Tọ dūhedu onye ọdo, ọ ruru l'ẹhu kẹ t'ọ bya ekele Nchileke ekele; gbahalephu nwoke-wa, shiru

alì ọ̀do-wa?" ¹⁹ Yò sù nwoke ono: "Gbeshi jeshia iphe iije; l'ekwekwe, i kweru kẹ Nchileke mewaru t'ẹhu ẹ̀nu nmu." "

Nchileke abyaakwa ọ̀bu eze
(Mát 24:23-28, 37-41)

²⁰ Ndu Fárisii aji Jisọ̀su: "?Buhunu teke ole bẹ Nchileke e-koshihunu lẹ ya bụ eze ọ̀bu?" Yò sù ẹ̀phe: "L'ẹ t'ọ nwekwa ahuma, e-meodu t'ẹ gude maru lẹ Nchileke abyawa ọ̀buru eze ọ̀bu. ²¹ Ọ̀phu tọ ẹ̀dukwá onye a-sù: 'Lekwa iya ndọ l'ẹke-a; ọ̀do bụ l'ọo ya ndọ̀phu;' kẹle Nchileke bụakwa eze l'ọbu unu nta-a."

²² Yò sù ndu etsoje ọ̀zo iya: "L'uboku nọ̀phu abya teke ọ̀-duje unu t'a sù l'unu nọ̀kpooru nù ujiku lanù l'ẹke Abụbu-Ndiphe bụ eze; ọ̀bu; mgbẹ unu ta anọdu iya. ²³ O nweru ndu a-sù unu: 'Unu lekwa iya l'ẹkaphu; m'ọ kwanu t'unu lekwa iya l'ẹke-a!' Unu be ejekwa; unu te etso ẹ̀phe. ²⁴ L'ọ kwa ẹge ebemu-igwe echije taa l'akpamigwe; shi l'ẹka iya ọwaa lojaa jeye l'ẹka iya ọ̀phu; bụ ẹge Abụbu-Ndiphe e-me mbọku ọ̀-nya. ²⁵ Obenu l'ọ jefutajeodu iphe-ẹhuka nshinu; ọ̀gbo nta-a ajika iya. ²⁶ Ọ bụ ẹge ọ ẹ̀du l'oge kẹ Nọwa ọ̀hu; bụ ẹge ọ̀-du teke Abụbu-Ndiphe a-nya. ²⁷ Teke ono bẹ ẹ̀phe nọ l'eri; l'angu; aluphe nwanyi; ekephe nwanyi nji jeye mbọku, Nọwa ọ̀hu bahuru l'eze ọ̀gbo, ọ kuru. Eze utso abya bya agbaa; mini erigbushikota ndu ọ̀phu l'ẹ̀phe ha. ²⁸ Ẹge ono b'ọ ẹ̀dukwaphu l'oge kẹ Lọtu. Ẹ̀phe shi eri; l'angu; agba ngho; akọ iphe l'alì; akpushi ọ̀lo. ²⁹ Yo be mbọku, Lọtu lufuru lẹ Sodomu; ọku nshì-egbe eshi l'igwe; chĩa gbaragbara l'ọ bụ mini; bya ekegbushikota ẹ̀phe l'ẹ̀phe ha. ³⁰ Ẹge ono bẹ ọ̀-du mbọku, Abụbu-Ndiphe e-he kfulangu."

³¹ "T'onye nọ l'ọkpo; iphe iya anọdu l'ime ọ̀lo be ejekwa iya egwota. T'onye nọ l'ẹgu be ejehewa ọla azu l'ufu. ³² Nyatakwa iphe meru nyee Lọtu. ³³ Iphe bụ onye achorẹ tẹ ndzụ iya buru iya uru-erita lẹ mgboko-a; e-tufakwa ọ̀gbodo ndzụ iya. Obenu l'iphe bụ onye tufakwanuru ndzụ iya lẹ mgboko-a; e-nweru ndzụ gbururu jeye." ³⁴ Jisọ̀su asukwaphu ẹ̀phe: "Tẹ ya karu unu: l'enyashi mbọku ono bẹ ọmadzu ẹbo a-zẹ l'oshi-azẹe lanu; a dzuchata onye lanu; haa onye ọ̀phu. ³⁵ Ọnwanyi labu a-nọdu atsu nri; a dzuchata onye lanu; onye ọ̀phu akwaa. ³⁶ Ọmadzu labu a-nọdu l'ẹgu; a dzuchata onye lanu; onye ọ̀phu akwaa."

³⁷ Ndu etsoje ọ̀zo iya aji iya: "Nnajiufu; ?bụ l'egbe awe bẹ iphe ono e-me?"

Yò sù ẹ̀phe: "L'ọ kwa ẹke odzu daburu bẹ udele edzukobeje."

18

Ẹtu nwanyi, maa tofuru; mę onye ikpe

¹ Jisọ̀su abya anmaaru ẹ̀phe ẹtu, o gude ekoshi ẹ̀phe t'ẹ̀phe kfufe nù Nchileke; t'ẹ̀phe ba asuje l'ike ekfuku iya gvwaru ẹ̀phe. ² Yò sù ẹ̀phe: "Lẹ mkpukpu lanu b'ọ nweru onye ikpe, bu iya nù. Onye ikpe ono ta atşudu Nchileke egvu; tọ ẹ̀du iphe ọ guberu madzụ. ³ O nwekwaruphu nwanyi lanu, nji iya ta nọhedu, bu lẹ mkpukpu ono. Tekenteke bẹ nwanyi ono abyakfutaje onye ikpe ono l'arọ iya: 'Byiko; t'ọ kpefunu iya l'ẹka onye okfu adaru yẹ ya.' ⁴ Onye ikpe ono ajikanyaa; jikanyaa; bya arija; sù: 'L'a maru lẹ ya ta atşudu Nchileke egvu; t nwe onye ya guberu iphe. ⁵ Obenu lẹ nwanyi-a kfuchishinukawaru iya nchì. Ya e-kperu iphe iya nù iya; ọdumeka b'ọ -byaphenyaa bẹ ọ̀-byaru njorehu nù iya.' "

⁶ Tò dū iya bụ; Nnajiufu asụ: “?Unu nūwaru iphe ẹjọ onye ikpe ono kfuru? ⁷ ?Unu tubesu lẹ Nchileke ta akaduru okpẹfu ndu ọ fọtaru afọta ẹgwegwa; mbụ ndu anọduje araku iya: eswe l’enyashi? ?Oo-gbe bya anọ anọno oyeru ẹphe ẹka tọo? ⁸ Wawakwa. Tẹ ya karu unu; l’oo-kpẹfukwa ẹphe ẹgwegwa. Obenu; Abubu-Ndiphe -byalephu; ?ọ phụa ndu e-kwe nọdu iya l’ẹka lẹ mgboko-a?”

*Etu onye Fárisii;
mẹ onye akirikọ*

⁹ Jisọsu abya anmaaru ndu tubesu l’ẹphe doberu ẹka ndoo; l’akpọ ndu ọdo ẹbo-ẹbo l’afu ẹtu-wa; sụ ẹphe: ¹⁰ “L’o nweru ụmadzu labụ, bahuru l’eze-ulo Nchileke je okfuru nū Nchileke. Onye lanụ bụ onye Fárisii; onye ọphu aburu onye ana akirikọ. ¹¹ Onye Fárisii ono egbeshi je akwẹgeru; bya ekfuru nū Nchileke; sụ iya: ‘Nchileke; ya etu ngu ẹpha lẹ ya te emedu ẹjọ iphe l’ọ bụ ndu ọdo; mbụ-a; l’ọ bụ ẹge nwoke-wa, bụ onye ana akirikọ-wa emeje. Kẹle ya te ezidu iphura; ya te emegbu madzụ emegbu; ya te eme kẹ nwanyi. ¹² Ya aswiye aswiwi abalẹ ẹbo l’idzu; ekfu anụ Nchileke. Iphe, bụ iphe ya dzutaru edzuta l’ọ ha bẹ ya ekeje ụzo iri; woru ụzo lanụ nū Nchileke.’

¹³ “Onye onanu, bụ onye akirikọ ono ejeru je evudo ote-ẹnya; tọ palikpoduanu ifu apali; gbahaa l’ọ kuberu ẹka l’olu;*” sụ: ‘Nchileke; tẹ imiko yẹbe onye eme ẹjọ iphe dū ngu ru.’ ” ¹⁴ Jisọsu asụ ẹphe: “Tẹ ya karu unu: onye onanu, bụ onye ana akirikọ ono byakwa bya ala nk’iya; Nchileke agụwa iya nū l’onye doberu ẹka ndoo; haa onye ọphu; kẹ l’iphe bụ onye ewoli onwiya eli bẹ ee-wozita alị; onye wozitakwanuru onwiya alị bẹ ee-woli eli.”

*Jisọsu agoru ụnwegirima onu
(Mát 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ A haru dutalahaaru Jisọsu ẹgirima nshii t’o byigbaa ẹphe ẹka; ndu etsoje ụzo iya aphaa ya; baaru ndu ono, edutaru iya ẹgirima ono mba. ¹⁶ Ya ndono; Jisọsu abya ekua ẹphe; sụ ẹphe: “Unu haa ẹgirima t’ẹphe bakfuta iya. Unu ba anashishi ẹphe anashị; l’ọ kwa ndu dū ẹge ono bẹ ẹke Nchileke bụ eze bụ nk’ẹphe. ¹⁷ Kamenu; tẹ ya karu unu: l’iphe bụ onye ẹ-te gudedu obu, dū l’ọ bụ k’ụnwegirima kweta l’ọo Nchileke bụ eze iya; ta abahukwa l’ẹke Nchileke bụ eze.”

*Nwata okoro, nweru iphe
(Mát 19:16-30; Mak 10:17-31)*

¹⁸ Yo nweru onye ishi ndu Ju, jiru Jisọsu; sụ iya: “O-zi-iphe; nwoke, dūeberu mma! ?Bụ ngunu bẹ ya e-me tẹ ya nweru ndzụ gbururu jeye?”

¹⁹ Jisọsu asụ iya: “?Nanụ ẹge ọ dū bẹ iiku iya onye dūeberu mma? Ẹ tọ nwekwa onye ọdo, bụ onye dugeru mma; a gufu Nchileke nwenkinyi iya. ²⁰ ?Ọ kwa l’i mawaru ekemu-wa: ‘Be erikwa ogori; be egbukwa madzụ; be ezikwa iphura; ba adzụkwa ẹjọ-ire; kwabẹru nne lẹ nna ngu ugwu.’ ”

²¹ Nwoke ono asụ iya: “Lẹ keshinu ya bụ nwata bẹ ya shi kwabẹtaru iphemiphe ọbule ono ẹnya; ọphu ‘ọ dūkwa ọphu ya mebyijeru.”

²² Jisọsu anulephu iphe o kfuru; sụ iya: “Iphe lanụ bẹ phọdufuaru ngu l’ememe; bụ iya bụ t’i je je erekota iphe i nweru l’ọ ha; chita okpoga iya keeru ndu ụkpa. Ọo ya bụ; nggu enweru ọkpobe iphe l’imigwe. I-meebe

* **18:13** 18:13 Iphe a kwata dee l’ekwo Giriku; l’ẹke-a kwa lẹ nwoke ono tsuru ẹka l’okpoma. L’ome-l’alị ndu Ju bụ ẹka bẹ madzụ etsuje l’okpoma gude koshi l’iphe ruru iya l’ẹhu.

ège ono; nggu abya etsoru iya.” ²³ Nwoke ono anùlephu iphe ono; ẹhu adaa ya kọo; ẹke o nweshikwanuru iphe ike.

²⁴ Jisọsu elenyaa ya; sù iya: “Iphe ọ dukwanu l’ọo ẹhuka tẹ ndu nweru iphe bahù l’ẹke Nchileke bụ eze!” ²⁵ Ọ kakwa ntse t’e wota inya; pyoo l’ènya ngga; karia t’onye nweru iphe bahù l’ẹke Nchileke bụ eze!”

²⁶ Ndu nuru iya nù aji: “?Bùhununu onye bẹ aa-dzọfuta; m’ọ -dù ẹge ono?”

²⁷ Jisọsu asù ẹphe: “L’iphe kpọru madzù l’ememe bẹ dukwa Nchileke ntse ememe.”

²⁸ Pyita asù Iya: “Lewaru ẹphebedua, haru ufu ẹphe; bya etsoru ngu-a.”

²⁹ Yọ sù ẹphe: “Kamenu; tẹ ya karu unu; l’ẹ t’ọ dukwa onye gude kẹ ẹke Nchileke bụ eze; haa ọlo iya; haa nyee ya; haa ndunne iya; haa ndu mọru iya nù; haa unwu iya, ³⁰ Nchileke ta akfuru ugwo iya nkfungo nta-a; yo nweru ndzù gburruru jeye l’ogbo ophu abya nù.”

K’ugbo ẹto, Jisọsu ekfu k’anwùhu iya

(Mát 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Jisọsu abya eduta umadzu iri l’ẹbo ono; sù ẹphe: “Unu lekwa l’ẹphe ejeekwa Jerúsalemu. Iphemiphe ọbule, ndu nkfuchiru Nchileke deru lẹ kẹ Abùbu-Ndiphe bẹ e-rekotakwa l’ọ ha! ³² Lẹ aa-kpuru iya ye ndu ẹ-ta madzù Nchileke l’ẹka; ẹphe ajaa ya ewena; mee ya iphe-iphere; vọya ya ọnu-mini. ³³ Ẹphe e-chi iya ẹchachi; bya eworu iya gbua. Ọ -nọo abalẹ ẹbo; kẹ ẹto; yo shi l’ọnwu teta bya anọdu ndzù ọdo.”

³⁴ Tọ dù iphe ono m’ọo nanù, doru ndu etsoje ọzo iya ẹnya; okfu ono atuko gbachia ẹphe ẹnya; kẹ l’e meru t’ẹphe ba ma iphe o kforu.

Jisọsu agwo onye ishi, aro aro

(Mát 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Jisọsu erudelephu Jériko; yo nweru nwoke, atsu ishi, nọ l’iku esu-ọzo aro aro. ³⁶ Yọ nua igidi ndu awuswe nù; jilaha iphe ada nù.

³⁷ Ẹphe asù iya l’ọ kwa Jisọsu, onye Názaretu l’eswe.

³⁸ Yọ rangarahu: “Jisọsu Nwatibe Dévidi; phọaru iya rù imiko!”

³⁹ Ndu nọ l’uzo ifu abaaru iya mba; sù iya t’ọ daa nwanshì. Yọ ka l’iya-a orashi ike: “Nwatibe Dévidi; phọaru iya rù imiko!”

⁴⁰ Jisọsu abya evudo; zia t’e dutaru iya ẹya. Yọ rutalephu ntse; Jisọsu aji iya: ⁴¹ “?Bù ngunu bẹ dù ngu tẹ ya meeru ngu?”

Yọ sù iya: “Nnajiufu; ọ bụ tẹ ya phọa ọzo-o.”

⁴² Jisọsu asù iya: “Wata ophu ọzo ọbu; l’ekwekwe, i kweru kẹ Nchileke mewaru ngu t’i dù mma.”

⁴³ Teke onophu; yọ watawaphu ophu ọzo; bya etsoru Jisọsu phẹ aja Nchileke ajaja. Iphe bụ onye phuru iya nù; yọ jaa Nchileke ajaja.

19

Jisọsu yẹle Zakíyosu

¹ Jisọsu abya abata Jériko; swelaha ya esweswe. ² Yo nweru nwoke, aza Zakíyosu, bụ iya bụ onye ishi ndu akirikiko. Yo nwekwanuru iphe nshinu.

³ Zakíyosu-wa shihawa achọ ẹge ya e-me maru onye bụ Jisọsu. Obenu lẹ mkpa, aakpa l’ẹke ono te kweđu t’ọ kpata ọzo; okfu l’ọ ha mkpúrurkpu. ⁴ Tọ dù iya bụ; yo vuru ọzo gbachia je enyihu eli oshi sikamo; je anọdu tẹ ya phù Jisọsu; okfu lẹ Jisọsu e-shi ẹke ono swee. ⁵ Jisọsu abyarutalephu ẹke ono; bya apalia ẹnya; phọya ya; bya eku iya: “Zakíyosu; nyizita ẹgwegwa; l’ọo ọlo ngu bẹ ya nọfutaje ntanu.”

⁶ Yo nyifutakebewaphu; gude ẹhu-ọtso-ẹna dubata Jisọsu l'ufu iya. ⁷ Ẹhu eghulaha iphe, bu ndu phuru iya nu eghughu; ẹphe ekfulaha; su: "Nenu; nwoke-wa abahu jeshia t'a kwaaruu iya ẹbyee le ke nwoke-wa, megburu onwiya l'ẹjo iphe-a."

⁸ Zakiyosu egbeshi bya asu Nnajiufu: "Nnajiufu; iphe, bu iphe ya nweru enweru be ya e-ke ọzo ẹbo; nu ndu ukpa ọzo lanu. O -buru l'o nweru onye ya rijeru nriru; ya akfu-ghachi iya onye obu iphe ha l'o bu iphe ya riru iya ugbo ẹno."

⁹ Jisọsu asu iya: "Ntanu owaa b'a dzofutaru ndu ufu-wa; keshinu nwoke-wa l'onwiya bukwapu nwatibe Ẹbirihamu. ¹⁰ Le yebe Abubu-Ndiphe kwa ndu puhuru ephuhu be ya choru bya; k'ophu ya a-dzota ẹphe."

Ẹtu, eegude ndu e yeru iphe l'ẹka anma

(Mát 25:14-30)

¹¹ Ẹphe anunyalẹphu iphe ono, ookfushi ono; yo wataru ẹphe onmaru ẹtu; okfu l'o no-wa Jerúsalemu ntse; ọdo bu l'ẹphe shi tubesu le Nchileke abyakebewa okoshi le ya bu eze. ¹² Ya ndono; yo su ẹphe: "L'o nweru nwoke, shi l'eri ndu eze. Nwoke ono ejee oha obu, teru ẹnya; t'e chia ya eze; temanu yo lata. ¹³ Yo bya ekua ndu ejeru iya ozi umadzu iri; keeru ẹphe pongu iri; su ẹphe: 'Unu gude iya gbaa ngho jeye te ya lata.' ¹⁴ Oke nwoke ono du ndu ali iya ashi. Ẹphe eyefu ndu ozi t'ẹphe tso nwoke ono azu azu je asu l'e t'o dudu ẹphe mma t'o buru nwoke ono a-buru ẹphe eze.

¹⁵ "E chibegelephu nwoke ono eze ono; yo lata bya ezia t'e kuaru iya ndu ono, ejeru iya ozi, o nutuuru okpoga ono; te ya maru iphe ẹphe ritatuuru le ngho ẹphe obu. ¹⁶ Onye k'odungu abya evudo iya l'ifu; su iya: 'Nna; pongu olu ngu ono tukobekwaru onwiya pongu iri ọdo.' ¹⁷ Yo su iya: 'I meru ohuma; i bu nwoke. Keshinu i yeru ẹhu l'iphe ha nwanshi be ya yewaru ngu mkpukpu iri l'ẹka t'i buru onye ishi ẹphe.' ¹⁸ Onye k'ẹbo abya asu iya: 'Nna; pongu olu ngu ono tukobekwaru onwiya pongu ise ọdo.' ¹⁹ Onye eze ono asu iya: 'O kwaphu mkpukpu ise be i-buru ishi ẹphe.'

²⁰ "Onye ọdo abya asu iya: 'Nna; owaa pongu olu ngu. Ya wolekwaru iya phu kechia le nwa mpete ekwa; ²¹ okfu le ya atsu ngu egvu l'i dunukaru ehuka. Iiwotaje iphe e ti dobedu; l'akpataje iphe e ti mebedu.' ²² Onye eze ono asu iya: 'I phua nggube iphe ono, ẹjo okpoma egbu egbugbu ono! Okfu-onu ngu be ya e-gude nma ngu ikpe. O -buru l'i maru le ya du ehuka; l'ewotaje iphe ya e-te dobedu; l'akpataje iphe ya e-te mebedu; ²³ bu ngunu maru iphe e ti yeduru iya okpoga iya l'ulo-okpoga; k'ophu bu: ege-a, ya laru-wa me ya eje ewota iya nu yele o-muru-nwa, tso iya nu.'

²⁴ "Yo bya asu ndu vudo l'ẹke ono: 'Unu nata iya okpoga ono; woru nu onye ophu nweru pongu iri phu.' ²⁵ Ẹphe asu iya: 'I-nhi; ?buchia yebedua, nweru pongu iri?' ²⁶ Yo su ẹphe: 'Te ya karu unu: onye nweru nu be Nchileke a-nufua ophu ka nshinu; onye e-te nwedu nu be ee-gbe natafua nu nwiya ophu o nweru enweru obu. ²⁷ A bya le ndu okfu iya-a, bu ndu e-te kwedu l'oo ya a-bu eze ẹphe-wa; unu chita ẹphe bya edobe l'ifu iya gbushikota ẹphe.' "

Jisọsu abahu Jerúsalemu

(Mát 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ Jisòsu ekfugelephu iphe ono, ookfu ono; jeshia Jerúsalemu, ooje. ²⁹ Yò byarutalephu ugvu, eekuje Olivu, nò lẹ mgboro Betuféji mẹ Bétani; zia ndu etsoje ọ̀zo iya ọ̀madzu ẹ̀bo; sù ẹ̀phe: ³⁰ “Unu jee lẹ mkpukpu ono, nò unu l'ọ̀zo ifu ono. Unu -rulephu ọ̀nu-ọ̀zo, e shi abahù mkpukpu ono; bẹ unu a-phua nwa nkakfù-igara, e liberu elibe, madzù te tsubua ẹ̀nyishi. Unu tòshia ya; kpùta bya ẹ̀ke-a. ³¹ Teke bụ l'ò nweru onye jiru unu: ‘?Iphe kparu iphe unu atọta iya?’ unu sù iya lẹ mkpa iya duru Nnajiufu.”

³² Ya ndono; ndu ono, e ziru ozi ono atugbua bya erua; yò buleruphu ẹ̀ge ono, o kfuru iya ẹ̀phe ono b'ọ̀ dọ. ³³ Ẹ̀phe atòshidelephu nkakfù-igara ono; ndu nwe iya nù asù ẹ̀phe: “?O meru agha bẹ unu atòshi nkakfù-igara ono?”

³⁴ Ẹ̀phe asù ẹ̀phe: “Lẹ mkpa iya duru Nnajiufu.” ³⁵ Ẹ̀phe abya akputaru iya Jisòsu; woru uwe ugwehu ẹ̀phe wukobe iya; bya eyeru Jisòsu ẹ̀ka; yò dugaru l'eli iya. ³⁶ Yò gbachidelephu atugbu; ẹ̀phe eyetatsua uwe ugwehu ẹ̀phe; tọoru iya l'esu-uzo.

³⁷ Yo rudelephu Jerúsalemu ntse; nọdulephu lẹ mgbazita Ugvu Olivu; iphe bụ ikpetuma ndu ono, etsoje iya nù ono etelaha ẹ̀swa; echi mkpu aja Nchileke ajaja ke eze iphe ono, o meru; ẹ̀phe aphukota ono. ³⁸ Ẹ̀phe asù: “Onye Nchileke gọru ọ̀nu-oma nù bẹ eze ono bụ; mbụ onye ono, Nnajiufu ziru t'ọ̀ bya ono. Tẹ nchị dọ ndoo l'imigwe; t'ugvu tsoru Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nù!”

³⁹ Ndu Fárisii, yì l'ikpetuma ndu ono ahara sù Jisòsu: “O-zi-iphe! ?Tì gbọ-chidu ndu etsoje ọ̀zo ngu nchị?”

⁴⁰ Yò sù ẹ̀phe: “Tẹ ya karu unu: ndu-a -nọdu ndoo; bẹ mkpuma, nò l'alì a-wù-lihukwa wata ochi mkpu ono l'onwiya.”

Jisòsu ara ẹ̀kwa Jerúsalemu

⁴¹ Jisòsu erudelephu Jerúsalemu; palia ẹ̀nya; lee ya; ralahaa ẹ̀kwa; sù: ⁴² “Nggube Jerúsalemu; ndẹge ì makpòkwanuuru iphe e-me tẹ nchị dọ ngu ndo; obenu lẹ nta-a b'e domiwaru iya t'ẹ̀nya ngu ba phù iya. ⁴³ L'ujiku lanù bẹ ndu ọ̀hogu ngu a-furu ngu; gvua ọ̀gè nọ-phe ngu mgburumgburu; nọ-chia ngu ọ̀zo nri; shi ẹ̀kemeke ọ̀bule ripyabe ngu; ⁴⁴ gbupyata nggu l'ụnwu ngu kpakparakpa. Ẹ to nwekwa m'ọ̀ bụ mkpuma lanù, ẹ̀phe a-ha t'ọ̀ kpọ-kfuru l'eli ibe iya; okfu l'ẹ̀ tì madu teke a byaru ngu adzọfuta.”

Jisòsu achìshi ndu ngho

l'eze-ulo Nchileke

(Mát 21:12-17; Mak 11:15-19; Jọn 2:13-22)

⁴⁵ Jisòsu abya abahù l'eze-ulo Nchileke; wata ọ̀chishi ndu ere iphe. ⁴⁶ Yò sù ẹ̀phe: “E deru l'ẹ̀kwo lẹ Nchileke sùru: ‘Ụ̀lo iya a-buru ọ̀lo, aa-nọduje ekfu anù iya;’ unu egbe bya eworu iya mewanu ọ̀lo, ndu iphura edomije onwẹphe.”

⁴⁷ Yò wata ọ̀no l'eze-ulo Nchileke ono; ezi iphe mbọku-mbọku. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja; mẹ ndu ezije ekemu; mẹwaru ndu nweru ẹ̀nya l'ọ̀ha ono achọlahaa ẹ̀ge ẹ̀phe e-me gbua ya. ⁴⁸ Ẹ̀phe ta ma ẹ̀ge ẹ̀phe e-me iya; l'ẹ̀ke onyemonye ọ̀bule dọ-pheru iya mgburumgburu; ngabẹ nchị l'iphe ookfu.

20

*Aaji Jisosu ke ike,
o gude eme iphe oome*

(Mát 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Yo be ujiku lanu le Jisosu no l'ezi ndu ono iphe l'eze-ulo Nchileke; l'ara ozi-oma ono arara; ndu ishi ndu ahijeru Nchileke eja; ndu ezije ekemu; me ndu bu ogurenya awukfutashia ya; ² bya asu iya: "Karu ephe: ?bu egbe ike ngunu b'i gude emeebe iphe owaa, iime-wa? ?Bu onye ziru ngu t'i bya iya ememe?"

³ Jisosu asu ephe: "Le yebedua a-jikwaphu unu aji. Unu kaeduru iya: ⁴ ?Bu onye ziru Jonu t'o bya emee baputizimu: bu Nchileke t'o bu madzu?"

⁵ Ephe alaa ya edzukashi l'onwephe; woo: "Ephe -su l'o shi l'eka Nchileke be oo-sukwa ephe: '?Ngunu mekwanuru iphe ephe te kwetadu iphe o kfulu?" ⁶ Ephe -sukwanu l'oo madzu ziru iya be ndu oha atugbushikwa ephe le mkpuma; ke l'o doru oha enya le Jonu bu onye nkfuchiru Nchileke." ⁷ Ya ndono; ephe asu iya l'ephe ta makwa onye ziru iya nu.

⁸ Jisosu asu ephe: "O kwaphu ege ono be ya te ekfuduru unu onye ya deru ike l'eka eme iphemiphe obule ono."

Etu ke ndu e buru ozi

(Mát 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Yo wata onmaru ndu ono etu-wa; su ephe: "Le nwoke lanu koru mgbo vayinu; bya ebuta ndu ozi ye iya; yo buru iya oje ime mba odo e-ke oo-no odu. ¹⁰ Yo be teke aawoje akpuru vayinu; yo zi nwozi iya t'o jekfu ndu ozi ono t'ephe wo ya okè iya nk'iya. Ephe egude onye ono; tsua ya iphe; gbahe iya eka otu; nwufu iya; yo lashia. ¹¹ Yo bya ezi onye odo; ephe etsukwaa ya phu iphe; mee ya iphe-iphere; gbahe iya eka otu; nwufukwa iya phu; yo lashia. ¹² Yo zikwaphu onye k'eto; ephe etsukwaa ya phu iphe; chifu iya. ¹³ Nwoke ono, nwe mgbo vayinu ono asu: 'L'o duwa mma; le ya mawaru iphe ya e-me nta-a. Ya e-ye nwatibe iya, ya yeru obu; l'ephe a-kabee kwabe nwatibe iya ono uguv.' ¹⁴ Ndu ozi ono aphulephu nwatibe iya ono; zua mgbede; su ibe ephe: 'Owaa bu onye ali-a e-mekochaa buru nk'iya teke nna iya nwuhuru. Unu bya t'ephe gbua ya; k'ophu mgbo vayinu ono a-buru nk'ephe.' ¹⁵ Ephe achifu iya le mgbo vayinu ono; je eworu iya gbua.

"Mbu; ?o du unu l'o bu ngunu be nwoke, nwe mgbo vayinu ono e-me ephe? ¹⁶ Oo-bya egbushikota ndu ozi ono; woru mgbo vayinu iya ye ndu odo l'eka."

Oha ono anutsulephu iphe ono; tuko su: "Te njo gbakwa egbudu!"

¹⁷ Yo bya atabe ephe enya; ji ephe: "?Buhunu ngunu be bu iphe obu, e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

'Le mkpuma ono,
ndu akpu ulo jikaru ono
bu iya mekochaaruru bya aburu
itso, gude ulo ono.'

¹⁸ Onye vukotaru mkpuma ono daa e-tsukwa yogiriyogiri. Onye o tupyabekwanuru be oo-gwekwa egwegwe."

Aji k'otu akiriko

(Mát 22:15-22; Mak 12:13-17)

¹⁹ Ndu ezije ekemu; mę ndu ishi ndu achijeru Nchileke ęja eselaha a t'ęphe gude iya teke ono; kę l'ęphe mawaru l'ọ bụ ęphe b'ọ gude nmaa ętu ono; egvu ọha ono te kwe ęphe. ²⁰ ęphe awata iya oge ngge; bya ezi ndu ngge t'ęphe meje l'ęphę bụ oswi madzụ; tũbe nvọ l'iphe o kfulu mbụ Jisọsu; k'ọphu ęphe a-kpuru iya ye l'ęka onye nwe ike, bụ iya bụ govano, shi Rómu. ²¹ ęphe aji Jisọsu; sụ iya: "O-zi-iphe! ęphe maru lę iikfuje okfu nhamunha; l'ez i iphe nhamunha; ọphu 'ọ dudu onye iileje ęnya l'ifu; gbahaa ọzo Nchileke b'i gude ire-lanụ ezi. ²² ?Tọ budu omebyi ekemu Nchileke mę ęphe -tũjee akirikọ nụ Siza, bụ eze ndu Rómu?"

²³ Yọ mawaruphu ugho, nọ ęphe l'obu; sụ ęphe: ²⁴ "Unu koshiedu iya nụ shiru olu lanu." Wo ęphe: "'Bụ ishi onye mę ępha onye b'e deru l'okpoga-a ęge-a?"

ęphe asụ iya: "L'ọ bụ kę Siza."

²⁵ Yọ sụ ęphe: "Ọo ya bụ; unu woru iphe ọphu bụ kę Siza; nụ Siza; woru kę Nchileke; nụ Nchileke."

²⁶ ęphe ta dũhe ike nọdu l'edzudu ọha ono shi l'okfu-ọnu iya gude iya. ęge o gude kfula okfu ono adụ ęphe biribiri. ęphe te kfulu okfu ọdo.

Aji k'oshi l'onwu teta

(Mát 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Yo nweru ndu Sádusii, byakfutaru Jisọsu; mbụ ndu ọphu asuje l'ę te eshijedu l'onwu teta nọdu ndzụ. ²⁸ ęphe abyakfutashia Jisọsu; bya asụ iya: "O-zi-iphe! Mosisu dekwaru l'ękwo ekemu; sụ: Teke bụ lę madzụ nwuhuru; tọ mụta nwa; tę nwunne onye ono lụpyabe nyee ya; mụtaru iya nwa. ²⁹ Sụ iya l'ọ nweru unwunne ęsaa, nọnu; kę ọgurenya alunya nwanyi; haa ya nwuhu l'ę-ba mụtakwa nwa. ³⁰ Onye kę ębo alupyabe nwanyi ono; lunyakwaa ya phụ; nwuhu; l'ę-ba mụtakwa nwa. ³¹ Onye k'ęto ęge ono kwaphu; jeye; ęphe ęsaa alugbakota nwanyi lanu ono; nwushihukota; ęphe ta mụtakwa nwa-a. ³² E megee; nggũbe nwanyi; nggu anwuhufu-a. ³³ O -rua teke ee-shi l'onwu teta nọdu ndzụ; ?bụ nyee onye ole bę nwanyi ono a-bụ ęge ono ęphe shi lụkotahawa iya ono ęphe ęsaa?"

³⁴ Jisọsu asụ ęphe: "L'unwu ọgbo nta-a alushi nwanyi; unwanyi alushi nji. ³⁵ Ọle ndu a guru lę ndu gbaru k'oshi l'onwu teta nọdu ndzụ bya eburu lę mgboko ọphu a-byanu ta alukwa nwanyi; ọphu nwanyi 'alukwa nji. ³⁶ ęphe ta anwuhuhedu anwuhu ọdo; kę l'ęphe l'unwu ojosi-imigwe bụwa nanu. Keshinu ęphe bụwa ndu shi l'onwu teta nọdu ndzụ bę ęphe buakwa unwu Nchileke. ³⁷ O -buru kę okuli ndu nwuhuru anwuhu; ękwo Mosisu koshiru iya l'ęke o kfulu k'iru, ọku enwu raphuraphu. ęke ono bę Mosisu kuru Nchileke: 'Nchileke kę ębirihamu; Nchileke kę ęyizaku; mę Nchileke kę Jękopu.' ³⁸ Oo ya bụ lę Nchileke ta budu Nchileke ndu nwuhuru anwuhu. Ọ bụ Nchileke ndu nọ ndzụ. Ishi iya bụ l'onyemonye ọbule bukwa onye nọ ndzụ l'ęnya Nchileke."

³⁹ Ndu ono, ezije ekemu ono aharu sụ iya: "O-zi-iphe! I kfulu ọhuma."

⁴⁰ Iphe meru iphe ęphe kfulu iya ęge ono bụ l'ęphe ta atuhedu ama oji iya aji ọdo.

?Kuráiyisutu bụ nwatibe onye?

(Mát 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Jisọsu abya asụ ndu Fárisii ono: "'Nanu ęge e meru b'a suru lę Kuráiyisutu ọbu bụ Nwatibe Dévidi; ⁴² l'ęke Dévidi l'onwiya kfulkwaru l'ękwo Egvu Nchileke; sụ:

“ ‘Lẹ Nchileke suru Nnajiufu yẹbe Dévidi:

Nọdu iya l'ẹka-ọtara;

43 jeye teke ya e-me ndu ọhogu ngu

t'ẹphe buru iphe

ji-dzopyabe l'okpa.’

44 Tọ dọ iya bọ lẹ Dévidi kuru iya ‘Nnajiufu.’ ?Nanuhunu ẹge e meru b'ọ bọ nwatibe iya?”

Okwa ẹhu ndu ezije ekemu

(Mát 23:1-36; Mak 12:38-40)

45 Jisọsu anọdu l'edzudzu ọha ono sọ ndu etsoje ọzo iya: 46 “Unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya l'ẹke ndu ezije ekemu nọ; mbu ndu bọ iphe aduje ẹphe mma bọ t'ẹphe kechishia onwẹphe l'uwe-nlọkpuru ẹphe; t'eekeleje ẹphe l'ọ bọ oke amadu l'ẹke a dọ l'igwe; tẹ oshi ophu katsukpo mma l'ulo-ndzuko ndu Ju buru ẹphe a-nọduje iya; mẹ t'ọ buru ẹphe a-nọduje l'ẹke aa-katsukpooru ẹphe okwaberu ugvu l'ẹke e jeru eswe-iphe. 47 Ẹphe eripyaje unwanyi, maa tufuru; gude ẹregede ekfu ogologo okfu anọ Nchileke. Ọ bọ ẹphe bẹ aa-ka ọnmashi ikpe ike.”

21

Iphe nwanyi, maa tufuru

turu obu iya anọ Nchileke

(Mak 12:41-44)

1 Jisọsu abya apalia ẹnya; phu ndu nweru iphe ẹke ẹphe echegbaa okpoga ẹphe l'okpoko, echejeru Nchileke okpoga l'eze-ulo Nchileke. 2 Yọ phua nwanyi ukpa, nji iya ta nọhedu; ẹke nwanyi ono bya echee afu labu. 3 Jisọsu asu ẹphe: “Kamenu; tẹ ya karu unu: lẹ nwanyi ukpa-wa, nji iya ta nọhedu-wa bẹ nuwaru iphe ka kẹ ndu ophunanu l'ẹphe ha. 4 Ishi iya aburu lẹ ndu ophu l'ẹphe ha hatatsuaru ẹku ẹphe, tsushitsuaru etsushi ahata bya echee. Obenu lẹ nwanyi-a akpa ukpa nshinu; obu l'ọ wokotaru iphe o gude buru bya echee.”

Aa-kukposhi eze-ulo Nchileke

(Mát 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 Yo nweru ndu kfuphenyaleruphu k'eze-ulo Nchileke ono; ẹge e gude egiri mkpuma, dọ egvu kpumata iya; mẹ iphe a nugbaaru Nchileke, nọ iya nu; Jisọsu asu ẹphe: 6 “Teke ọ bọ iphe ọwaa, unu ele ẹnya-a; o nwekwaru mbọku, ee-mekochaa kukposhikota iphe ono akukposhi; mbu; ẹ tọ dukwa m'ọ bọ mkpuma lanu, aa-ha t'ọ kpọ-kfuru l'eli ibe iya.”

Okwa iphe-ẹhuka, a-bya nu

(Mát 24:3-14; Mak 13:3-13)

7 Ẹphe aji Jisọsu; sọ iya: “O-zi-iphe! ?Bukpo teke ole bẹ iphe ono e-me? ?Bu ngunu bọ iphe ee-gude maru teke iphe ono abyawa ememe?”

8 Yọ sọ ẹphe: “L'ọ buphu t'unu kwabẹ ẹnya; t'ẹ b'ọ nwe onye e-duswe unu ọzo; l'ọ nweru igweligwe ndu a-zaru ẹpha iya bya. Onye ophu nonu; yọ sọ l'ọo ya bọ iya; sukwapu l'ogogbaakwa teke obu. Unu bẹ etsokwa ẹphe. 9 Teke unu nuderu akọ ogu; mẹ lẹ mkpaka aswo-lihu l'ibiyi ọwaa m'ọ bọ l'ibiyi ophu; unu ba atsukwa egvu; kẹ l'iphe ono l'ọ ha mefutajekwa; obu lẹ teke ikperazu ono ta abyalẹkwaphu lẹ burigedengu ẹge ono.”

10 Yọ sọ ẹphe: “Lẹ mba e-gbeshi tso mba ibe iya ogu; alẹ-eze etso alẹ-eze ibe iya ogu. 11 Alẹ ọnma jijiji a-nọdu anma ẹge dọ egvu. Ejo egu; mẹ oke

ome-l'èhu a-nòdu eme l'èke, dũtsua iche iche. Ahũma; mēwaru eze iphe-òhubama òdo a-nòdu emegbaa l'akpamigwe. ¹² Obenu l'agha; tēmanu t'iphe ono mee bē ephe e-vuoduru ọzo kpaa unu èhu; kpũkoo unu jee l'ũlo-ndzuko ndu Ju t'e kpee unu ikpe; tuà unu mkpòro. Aa-kpũko unu je edobe l'ifu ndu eze; mē l'ifu ndu gòvano l'okfu èka iya. ¹³ Ọ bũ teke ono bē gbaru tē unu koshi l'edzudzu oha l'unu bũ ndu nk'iya. ¹⁴ Unu be ejekwa ọri-odu iphe unu e-kfu gude kpefu onwunu. ¹⁵ Ya e-me t'unu maru okfu; maru iphe; k'ophu ndu unu l'ephe ese okfu ta amadu ege ephe e-ye ọnu l'iphe unu kfuru; ophu ephe 'atukputadu unu l'ego. ¹⁶ Ndu m̄ru unu; mbũ je akpa l'unwunne unu; ndu abũbu unu; mē ndu ọnyà unu phē e-deru unu ye t'e gbua. O nweru unu ndu ophu aa-haru gbua egbughu. ¹⁷ Onyemoneye ọbule e-gude kē l'unu bũ ndu kē yēbe Jisosu kpoo unu ashì. ¹⁸ Obenu l'agha: egbushi, nọ unu l'ishi ta aladu l'iyi; k'ophu ọburu unubèdua. ¹⁹ Unu tajekwaa nshi; l'ọ kwa ọ-ta-nshi atatajē ọgbodo ndzu."

Ejo akpamara

(Mát 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ Jisosu asũ ephe: "Teke unu phũleruphu ndu soja; ephe anọ-phae Jerúsalemu mgburumgburu; unu amaru l'emebyi iya dũwa ntse. ²¹ Ọo ya bũ tē ndu, nọ lē Judiya rebelekwapu oso lashia l'ugvu. Tē ndu ophu nọ l'ime mkpũkpu wũfukwa; ophu ndu ophu nọ l'egu 'ejehekwa ọlata l'ime mkpũkpu ọdo; ²² kē l'ono kwa teke Nchileke a-hũ ndiphe àhũhũ; t'e shi ege ono t'iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke rekota. ²³ Nshọbukwaa unwanyi ophu dũ ime; mē ndu ophu hē egirima, angũ era teke ono. Ishi iya abũru l'ejo iphe-èhuka, è-ta dũdu kē ekfukfu a-bya l'eliphe; Nchileke egude oke èhu-eghughu; kpee ndu Ízurèlu ikpe. ²⁴ Aa-haru ephe gbua lē mma; haru ephe kpua lē ndzũ laa iphe bũ mbakeshi. Ndu ọhodo a-dzọ Jerúsalemu pyakapyaka jeye teke oge kē ndu ọhodo e-dzu."

Abyabya Abũbu-Ndiphe

(Mát 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ "Iphe-òhubama a-nòdu eme l'enyanyu; mē l'onwa; mē lē mkpò-kpodo. L'eliphe bē ọda ọchoku-mini eze enyimu a-nòdu ede ekiri; k'ophu bũ lē mejì a-gbabushihu ndiphe mgburumgburu; l'èke ephe atsũ egvu. ²⁶ Madzũ a-nòdu avèhu avèhu; eke ọotsu egvu teke aa-nòdu ele enya iphe abya ememe lē mgboko; kē l'iphemiphe ọbule, nọkota l'igwe a-nmahu jijiji; lọ-sweshihu. ²⁷ Teke ono bē ephe a-phũ Abũbu-Ndiphe l'èke ọ nọ l'urukpu; acha vij; gude ike iya, ha nshinu abya. ²⁸ Teke iphemiphe ọbule ono watawaru ememe; unu kwolihu; palia enya l'ooruwa tekē aa-gbata unu."

Iphe oshi figu ezi

(Mát 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Jisosu abya anmakwaaruphu ephe etu-wa; sũ ephe: "Unu lewaru enya l'oshi figu; mē oshi ndu ophu l'ọ ha. ³⁰ Ọobuje; ọ -watawa oru iru; unu elewa iya-a l'onwunu; l'udzu-mini tũwaru l'ũkfu. ³¹ Ege ono bē iphe ọwaa dũ. Teke iphe-a kpamukpamu watawaru ememe; unu amaru lē teke Nchileke e-koshi lē ya bũ eze dũwa ntse.

³² "Kamenu; tē ya karu unu: l'ogbo-wa, nọ nta-a ta agvuebekwa jeye teke iphe ono l'ọ ha e-mekota. ³³ Igwe a-gvũ; alì agvũ; ọbu l'okfu, ya kfuru l'ọ ha te nwedu l'ọ rebuhuru ire."

Iphe gbaru unu; bu oche nche

³⁴ “Unu kwabekwaru onwunu enya. Unu be ekwekwa te ike gvụ unu; okfu l'unu eri ova ova; l'angunuka mee; l'achọ-phe eku ke mgboko. Odumeka be mbọku ono a-tukwa unu l'ukfu; ³⁵ ke l'iphe bu ndu mgboko mgburumgburu be ọo-nmakwa l'ọ bu onya. ³⁶ Unu cheje nche tekenteke; l'ekfu anụ Nchileke ege unu a-dụ ike vudoshia ike teke iphemiphe ọbule ono e-mede. Teke o meeberu t'unu bya evudo Abubu-Ndiphe l'ifu.”

³⁷ Ya ndono; Jisọsu abya anọdu l'eze-ulo Nchileke mbọku-mbọku l'ezi iphe. O -belephu l'enyashi; yo je aradụ l'ugvu, eekuje Olivu. ³⁸ Nchi -bọhulephu; a wụru wụ-kfuta iya l'eze-ulo Nchileke t'ephe nua iphe ookfu.

22

Idzu ishi Jisọsu

(Mát 26:1-5; Mak 14:1-2; Jọn 11:45-53)

¹ Yo be l'oge Aji Buredi, e te kodu ekoko, eekuje Aji Esweta dūwa ntse; ² ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu ezije ekemu achokashilaha ege ephe e-shi gbua Jisọsu. Obenu l'ephe atsụ oha egvu.

Júdasu achita le ya e-deru Jisọsu ye

(Mát 26:14-16; Mak 14:10-11)

³ Sétanu abya epheba Júdasu l'obu. Júdasu ono be epha etushi iya bu Isukáryotu, bukwa-a onye lanu l'umadzu iri l'ebo ono. ⁴ Yọ tugbua jekfushia ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu ishi ogbogu, echeje eze-ulo Nchileke nche; je ekfuru ephe ege ya e-shi deru Jisọsu ye ephe l'eka. ⁵ Ehu atsolahaa ephe ena; ephe ekweta iya okpoga. ⁶ Júdasu ekweta ege ono; watawaphu ole enya teke gbaru nu, ya e-deru Jisọsu ye ndu ono l'eka t'oha ba ama.

Nri-enyashi Nnajiufu

(Mát 26:17-30; Mak 14:12-26; Jọn 13:21-30; 1 Kór 11:23-25)

⁷ Ya ndono; mbọku Aji Buredi, e te kodu ekoko ono erua, bu iya bu mbọku, eegbuje nwaturu, e gude anyata mbọku Aji Esweta ono. ⁸ Jisọsu abya ezi Pyita; me Jonu; su ephe: “Unu je akwakoberu ayi nri-enyashi Aji Esweta obu t'ayi bya eria.”

⁹ Ephe asu iya: “?Bu awe b'ọ du ngu t'ephe je anodu kwakobe iya?”

¹⁰ Yọ su ephe: “Teke unu bahuleruphu le Jerúsalemu be nwoke, vu ite mini a-byakfuta unu. Unu tsoru iya bahu l'ufu, ọo-bahu. ¹¹ Unu su onye nwe ufu ono l'ọo O-zi-iphe suru t'o koshi unu eke yele ndu etsoje ọzo iya a-nodu gbaa Aji Esweta obu. ¹² Oo-duta unu bahu l'ime ulo k'eli eli. Ime ulo obu hakpoo usa; e dow a iya oshi ege ọo-du. Unu kwakoberu iya ephe l'eke ono.”

¹³ Ephe atugbua bya erua; yo buuleruphu ege o kfuru b'ọ du. Ephe anodu l'eke ono; kwakobelahaa ke Aji Esweta ono.

¹⁴ Yọ gbalephu teke eerije nri ono; Jisọsu yele ndu ishi-ozu iri l'ebo ono abya anodu l'eri nri ono. ¹⁵ Jisọsu asu ephe: “L'ogushikpokwaa ya ike t'unu l'iya rifuodu nri Aji Esweta-wa; temanu ya ejede iphe-ehuka. ¹⁶ Mbụ; te ya karu unu: Ya te erihakwa iya ọdo jeye teke ee-ri okpobe iya l'eke Nchileke bu eze.”

¹⁷ Yọ bya ewolihu okoro; bya ekele Nchileke ekele; su ephe: “Unu naru ngugbaru iya l'unu ha. ¹⁸ Le ya ekfuru unu le shita nta-a jeyewaru be ya

ta angubahekwa a m̄e, shi l'akpuru vayinu jeye teke Nchileke e-koshi l'ọ b̄u eze."

¹⁹ Yọ bya ewota buredi; bya ekelekwaphu Nchileke ekele; bya eworu iya wakashiaru ẹphe; s̄u: "Ọwaa b̄u ugwehu iya, a nuru l'okfu ẹhu unu; unu meje iya gude nyatajẹ iya." ²⁰ Ege ono kwaphu l'ẹphe rigeeru nri; yọ bya anu ẹphe okoro ono; s̄u ẹphe: "Okoro-wa ekoshi ọgba-ndz̄u ọphungu ono, shi l'ẹka Nchileke ono. Ọ gude mee nk'iya, ya lọkaru l'okfu ẹhu unu; mee t'ọgba-ndz̄u, shi iya l'ẹka vuru ire."

²¹ "Obenu l'agha; unu makwaru amaru l'onye e-deru iya ye bẹ yẹ l'iya eyekokwaa ẹka lẹ nri. ²² Lẹ Abubu-Ndiphe alalẹkwaa l'ẹge ọ gbaru iya l'alala. Obenu; nshọo onye ono, ee-shi l'ẹka iya deru iya ye l'ẹka ndu achọ ishi iya ono."

²³ Ẹphe awata ọjifashi ibe ẹphe onye ọbu l'ẹphe ha; s̄u: "B̄u onye e-mekpoo iphe d̄u ẹge ono?"

Nt̄utego onye ka n̄u

²⁴ Ndu etsoje uzo iya awata ọdzo ẹn̄ya onye ka n̄u. ²⁵ Jis̄osu as̄u ẹphe: "Ndu b̄u eze ndu eze lẹ mgboko-a anọduje akpapyash̄i ndu ẹphe ach̄i akpapyash̄i. Ndu b̄u ndu ishi, ach̄i l'ike; b'e egbe anọduje eku 'o-me-l'uko."

²⁶ Obenu lẹ nk'unu ta dukwa ẹge ono. Ege ọo-d̄u-chia b̄u: t'onye b̄u ishi l'unu ha d̄uje l'ọ b̄u iya kats̄ua ọbu nwata; t'onye ishi d̄uje l'ọ b̄u nwozi.

²⁷ ?B̄u onye ka nshinu l'onye d̄ugaru eri nri; ma l'onye akwaru iya nri ono? ?T̄ọ b̄udu onye ọphu d̄ugaru eri nri ka nshinu? Obenu lẹ yẹbedua b̄u nwozi bẹ ya b̄u l'ẹke unu nọ. ²⁸ L'iphe-adata iya l'ọha bẹ unu l'iya nọkotakpooru. ²⁹ Ọo ya b̄u l'ọ b̄u ẹge Nna iya meru iya eze; bẹ ya e-me unu; ³⁰ t'unu ria; nḡua l'ẹke ya b̄u eze; d̄ugagbaaru l'aba-eze; kpee ikfu iri l'ẹbo ndu Ízurẹlu ikpe."

Jis̄osu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya

(Mát 26:31-35; Mak 14:27-31; J̄on 13:36-38)

³¹ A nonyaa; Jis̄osu ekua Pyita: "Sáyimonu; Sáyimonu; Sétanu sukwaru t'a haa ya tẹ ya datakọta unu l'unu ha; k'ọphu ya á-phúchá unu l'ọ b̄u onye aph̄ucha ẹs̄wa ereshi. ³² Obenu lẹ ya kfuwaru n̄u Nchileke tẹ ekwekwe ngu ba afonga afonga. Ọo ya b̄u teke i laphutaleruphu az̄u lakfuta iya; nggu eje emee unwunna ngu t'ẹphe vudoshia ike."

³³ Pyita as̄u iya: "Nnajiufu; ya kwakọbeekwaru onwiya k'otso ngu jee mkp̄oro; m'ọ b̄u laa maa."

³⁴ Jis̄osu as̄u iya: "Tẹ ya karu ngu; Pyita: oke-ọku nchi-abọhu -bya ara ọra; b'í t̄uakwaru ẹgo ọgbo ẹto; l'ẹ t̄i madu onye ya b̄u."

Okpoga; ẹda; m̄e mma

³⁵ Ya ndono; Jis̄osu as̄u ẹphe: "Teke ono, ya ziru unu t'unu je; s̄u t'ẹ b'ọ dukwa iphe unu e-gude eje ono: t'unu be egudekwa iphe eeyeje okpoga; m'ọ b̄u ẹda; m'ọ b̄u akp̄okpa; ?o nwekpooru iphe ọko iya d̄uru unu?"

Ẹphe as̄u iya l'ẹ to nwekwa.

³⁶ Yọ s̄u ẹphe: "Obenu lẹ nta-a b̄u: t'onye nweru nw̄eda, eeyeje okpoga wota iya; nyakwaruphu ẹkpa iya; t'onye ẹ-te nw̄edu ogu-mbeke; ree ukpo iya; zuta iya. ³⁷ Lẹ ya eme tẹ ya karu unu l'iphe-a, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke-wa e-rekota ẹge e deru iya l'ẹhu iya; mb̄u ẹke ono, ọ suru: 'L'a ḡukoberu iya lẹ ndu eme ẹjo iphe.' L'iphemiphe ọbule, e deru k'ẹhu iya e-rekota ẹge e deru iya."

³⁸ Ẹphe as̄u iya: "Nnajiufu; lekwa mma lab̄u, ẹphe gude."

Yọ s̄u: "L'ọ d̄uwa mma."

Jisòsu ekfu anụ Nchileke; lẹ Ugwu Olivu

(Mát 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Jisòsu alufuta; tughua jeshia lẹ Ugwu Olivu ege oojejhawa. Ndu etsoje ụzo iya etsoru iya. ⁴⁰ Yo rua eke ono bya asụ ẹphe: “Unu kfkufwaru nụ Nchileke t'ẹ b'e nwuru unu ye l'iphe a-data unu.”

⁴¹ Yo haa ẹphe; kp̄iribe jee iphe ha l'ọ bụ ọha-ẹka-mkpuma; byishiwaphu ikpere l'ẹke ono; kfuru nụ Nchileke; sụ iya: ⁴² “Nna; ọ -b̄uru l'ọ bụ uche-ọbu ngu; pafunu iya okoro iphe-ẹhuka-wa l'ẹhu. Ọlobu; t'ẹ b'ọ b̄ukwa iphe nọ iya l'uche e-me; ọ kwa ọphu b̄u uche ngu e-me.” ⁴³ Ojozimigwe eshi l'imigwe bya esee ya l'ifu; bya awata iya ọdu ike t'o nweru iya ọkpoma. ⁴⁴ Obu awalahaa ya awawa; l'awash̄i iya ẹya ike. Yo kafuaru okfu anụ Nchileke. Ẹphuru, shi iya l'ẹhu ad̄utsulephu l'ọ b̄u mee; adash̄i patapata l'al̄i.

⁴⁵ Yo kfuebeleruphu nụ Nchileke; gbeshi; bya ejekfushia ndu etsoje ụzo iya; rua; ẹphe ekutsuwa mgbenya aph̄u. ⁴⁶ Yo sụ ẹphe: “?B̄u nḡunu kparu iphe unu eku mgbenya? Unu gbeshi kfuru nụ Nchileke t'ẹ b'e nwuru unu ye l'iphe a-data unu.”

Aakputa Jisòsu

(Mát 26:47-56; Mak 14:43-50; J̄on 18:3-11)

⁴⁷ Jisòsu akp̄ukwaduru-a okfu l'ọnu; mkporo-ọha-a ezebata; ẹphe lẹ nwoke ono, ẹpha iya b̄u Júdasu ono, b̄u onye lanu l'umadzu iri l'ẹbo ono. Yo b̄uru iya du mkporo-ọha ono. Yo bya akp̄irita Jisòsu ntse ntse tẹ ya tsuta iya ọnu gude kele iya. ⁴⁸ Jisòsu asuwa iya ph̄u: “Júdasu; ?b̄u otsuta onu k'ẹkele b'i gude ederu Ab̄ubu-Ndiphe eye t'ẹ gbua.”

⁴⁹ Yo be teke ndu n̄onyabe iya n̄u ph̄uleruphu iphe abya iya ememe; ẹphe asụ: “Nnajiufu; ?t'ẹphe gbuwaru mma?” ⁵⁰ Onye lanu l'ime ẹphe amifuta mma iya; gbua ya ohu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; kwata iya nch̄i ẹka-utara.

⁵¹ Obenu lẹ Jisòsu s̄uru: “Be emehakwa ọdo.” Jisòsu abya ebyia ya ẹka lẹ nch̄i ono; yọ d̄u iya ege ọ d̄uhawa iya.

⁵² Jisòsu asụ ndu ishi ono, achijeru Nchileke ẹja ono; m̄e ndu ishi ọgbogu, echeje eze-ulo Nchileke nche; m̄e ndu b̄u ọguren̄ya, byaru iya egude: “?Unu ch̄igbaa mma; m̄e mgb̄oro abya iya egude. ?Ya b̄u onye ana nfu. ⁵³ Unu l'iya shi an̄okpoo mb̄oku-mb̄oku l'eze-ulo Nchileke; unu te ebyibua ya ẹka kẹ egude. Obenu lẹ nta-a b'ọ gbaru unu l'ememe iya. Nta-a b̄e ike Obutuswe, b̄u ike ẹkpuru-ọchi ach̄iwa.”

Ego Pyita

(Mát 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; J̄on 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ẹphe akpach̄ia Jisòsu; kp̄uru iya jeshia ufu-eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja. Pyita etso ẹphe ote-en̄ya ote-en̄ya l'uzo azu. ⁵⁵ Ẹphe aphunwulephu ọku l'ogbodufu ono; bya ad̄o-pee ya mgburumgburu l'anya; Pyita abya an̄onyabe ẹphe. ⁵⁶ A n̄onyalephu; nwata mgb̄oko, ejeje ozi-ulo l'ẹke ono aph̄ua Pyita l'ẹke Pyita nọ l'iphoro ọku ono; yọ t̄ube Pyita en̄ya; s̄u: “Nwoke-wa b̄e yele Jisòsu-wa shifukwaa ayi.”

⁵⁷ Pyita agoo; s̄u iya: “Nwanȳi ibe iya; ya ta makwa onye ọ b̄u.”

⁵⁸ A n̄otalephu nwansh̄i; onye ọdo aph̄ukwaa ya ph̄u; bya asụ: “M̄e nggubedua yikwa lẹ ndu etsoje iya n̄u.”

Pyita asụ iya: “Nwoke ibe iya; ya ta ayikwa-o!”

⁵⁹ A nọkpowaru-oo jeye onye ọdo abya ékébékpélèphù: “L’ọ kwa ọkpobe okfu bẹ ya ekfu; lẹ nwoke-wa bẹ yẹlẹ Jisọsu shikwa ayị; keshinu ọ bụ onye Gálili.”

⁶⁰ Pyita asụ: “Nwoke ibe iya; ya ta makwa iphe iikfu.”

Yo gudekwadua ẹge ono ekfu; oke-ọku arawaphu ọra. ⁶¹ Nnajiufu abya aghaa ẹnya; lee Pyita. Pyita anyatawaphu okfu ono, Nnajiufu kfuru iya ono; bụ iya bụ iphe ono, o kfuru; sù iya lẹ ọmanu oke-ọku araa ọra ntanụ ọwaa b’ọ tuakwaru ẹgo ugbo ẹto lẹ ya ta madu iya. ⁶² Pyita egbeshi; lufushia etezi je anọdu rashia ẹkwa ike.

Eetsu Jisọsu iphe; l’aja iya ewena

(Mát 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Ndu ono, nọ l’eché Jisọsu nche ono ajalaha ya ewena; l’echi iya iphe.

⁶⁴ Ẹphe eworu iya ẹnya kechia; l’aji iya: “T’ọ kọeduru ẹphe onye chiru iya iphe!” ⁶⁵ Ẹphe ekfushibebewaru igweligwe okfu ọdo, ẹphe gude kọo ya ọnu.

Jisọsu nọ l’ifu ndu ọgbo ikpe

(Mát 26:59-66; Mak 14:55-64; Jọn 18:19-24)

⁶⁶ Nchi abya abọhu; ndu bụ ọgurennya ndu Ju abya edzukota; mę ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu ezije ekemu; ẹphe akpuru iya jekfushia ndu ọgbo, ekpeje ikpe. ⁶⁷ Ẹphe asụ: “Kanuru ẹphe; ?bụ nggu bụ Onye Ndzọta ọbu, Nchileke kweru ụkwa iya ọbu?”

Jisọsu asụ ẹphe: “Ya -karu unu; mgbẹ unu te ekwetadu. ⁶⁸ Ya -jia unu aji bẹ unu te eyeduru iya ẹya ọnu. ⁶⁹ Obenu lẹ shita ntanụ bẹ yẹbẹ Abubu-Ndiphe a-dugaru l’ẹka-utara Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke.”

⁷⁰ Ẹphe atuko; sù: “?Bụ iya bụ l’ọ nggu bụ Nwatibe Nchileke ọbu tọo?”

Yọ sù ẹphe: “Ọ kwa unu suru l’ọo ya bụ iya.”

⁷¹ Ẹphe asụ: “?Bụ egbe ekebe ngunu bẹ ẹphe elehunụ ẹnya iya ọdo? Ẹphe nwaru iya l’ọnu iya l’onwẹphe.”

23

Jisọsu nọ l’ifu Páyileti

(Mát 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jọn 18:28-38)

¹ Ya ndono; mkporo-ọha ono awu-lihu; kpụta Jisọsu kpujeshiaru Páyileti. ² Ẹphe erulephu ẹke ono; bya awata okfushi iphe ẹphe suru l’o meru; sù: “L’ẹphe phuru nwoke-wa l’ẹke oodusweshi ndibe ẹphe. Ọ jikaru t’ẹphe ba atushi akiriko nù Síza; sukwapu l’ọo ya bụ eze ẹphe ono, Nchileke suru l’ọo-bya ono.”

³ Ya ndono; Páyileti aji Jisọsu; sù iya: “?Bụ nggu bụ Eze ndu Ju?”

Jisọsu asụ iya: “Ọ kwa nggu b’o shi ọnu.”

⁴ Páyileti asu ndu ishi, achijeru Nchileke ẹja; mę mkporo ọha ono: “L’ẹ t’ọ dukwa iphe, ya phuru, nwoke-wa metaru.”

⁵ Ẹphe akaru okfushi ike; sù: “L’ọ tukuru Judiya zigbaru iphe egbuka mkpukpu egbuka. Ọ wataru iya ezizi lẹ Gálili; ziru iya ẹge ono gbururu byeye l’ẹke-a.”

Jisọsu nọ l’ifu Hérodu

⁶ Páyileti anulephu iphe ndu Ju ono kfuru; bya aji: “?Ọ bụ onye Gálili?”

⁷ Yọ maleruphu lẹ Jisọsu bẹ shi ibyiya ophu Hérodu achi; sù t’e duru iya jekfu Hérodu. Hérodu anọdukwanu lẹ Jerúsalemu teke ono. ⁸ Hérodu

aphùlephu Jisòsu; ẹ̀hu atsoo ya ẹ̀na; okfu l'o shihawa teke teru etete; chọta tẹ ya phụ iya; lẹ ya nūwaru akọ iya; chọkwania ẹge ya e-me haru phụ iphe dū biribiri, oomeje. ⁹ Yò buru iphe kparu iphe ọ jiru iya aji ogologo ndono. Obe Jisòsu ta dudu onu, o yeru iya. ¹⁰ Ndu ishi, achijeru Nchileke ẹja; me ndu ezije ekemu abya evudo evudo kfushilaha iphe ẹphe suru l'o meru; l'ara iya arara. ¹¹ Hérodu; me ndu soja iya atuko wata oja Jisòsu ewena. A nonyaa; Hérodu ezi ẹphe; ẹphe eje achita uwe, ama ntumatu, bu uwe ndu oke amadu woru yee ya; bya akpu-phuru iya Páyileti azu. ¹² Keshinu mboku ono; Páyileti yele Hérodu adube shilaha ogbodo onya; ke l'ẹphe shikwanu noduru onwẹphe l'ẹjo oshi teke iphe ono ẹ-ta adada.

EEKPE JISÒSU NKFUGBU

(Mát 27:15-26; Mak 15:6-15; Jón 18:39—19:16)

¹³ Páyileti abya ekukobe ndu ishi, achijeru Nchileke ẹja; ndu gude oha; me oha l'ophu; su ẹphe: ¹⁴ “Unu shi dutaru iya nwoke-wa su l'oodusweshi ndu ndu-unu edusweshi. Ya ajebe-wa iya aji l'ifu unu; to du iphe ono l'oh, unu suru l'o meru ono, gbe nweru ophu ikpe iya nmaru iya. ¹⁵ Ẹge ono kwaphu be ẹ-to nwedu iphe Hérodu phuru, meru iphe ọ suru t'a kpu-phutaru iya ẹphe azu. Unu phukwa l'ẹ t'ọ dukwa iphe nwoke-wa metaru ke t'a kfgbua ya. ¹⁶ Ya a-su t'e chia ya ẹchachi; paru iya haa.”

¹⁷ L'iphe bu Aji Esweta, sweru esweswe b'a suru te Páyileti tufujeru ẹphe onye lanu le ndu mkporo t'ọ laa.

¹⁸ Mkporo oha ono atua uzu; su: “Kpaphua nwoke owaa; hachiaru ẹphe Barábasu t'ọ laa.” ¹⁹ Barábasu ono bu nwoke, a turu mkporo l'o gburu ochi; me k'agbhashi, ọ gbaghashiru mkpukpu; te eyeheru gowumentu onu.

²⁰ Páyileti abyakwa bya ekfuru yeru ẹphe odo; l'ẹke oomekwanu te ya haa Jisòsu. ²¹ Ẹphe atuko tua ọzo odo; su: “Kpopyabe iya l'oshi-osweru! Kpopyabe iya l'oshi-osweru!”

²² Páyileti asukwaphu odo k'ugbo ẹto ya: “?Ishi iya aburu le ngunu? ? Bu ẹge ẹjo iphe ngunu b'o meketeeru? Me t'ọ dukwa ẹjo iphe ya phuru, o meru. Ikpe ta nmakwa iya; k'ophu ee-kpe iya nkfugbu. Iphe e-me nu bu le ee-chi iya iphe; paru iya haa.”

²³ Ẹphe azulee gwogwogwo l'ekfushi iya ike t'a kpopyabe iya l'oshi-osweru. Ẹphe aranyaa; rata. ²⁴ Páyileti abya ebua ikpe; su te nk'ẹphe mee; ²⁵ bya aparu nwoke-wa, e shi tua mkporo ochi ke utsu, daru nu-wa haaru ẹphe; bukwanu iya bu onye ẹphe shi su t'a haaru ẹphe. Yò su t'a kpopyabe Jisòsu l'oshi-osweru, bu iya bu iphe du ẹphe mma.

Aakpopyabe Jisòsu

l'oshi-osweru

(Mát 27:32-44; Mak 15:21-32; Jón 19:17-27)

²⁶ Ya ndono; ẹphe akpuru Jisòsu tugbua. Ẹphe erua l'esu-uzo; bya egude onye Sayirini, shi iphe ala, ẹpha iya bu Sáyimonu. Ẹphe eyechia ya; bo iya oshi-osweru, Jisòsu vu su t'o vuru iya tso Jisòsu l'azu.

²⁷ Mkporo oha ono l'eze gbibigbi etso iya l'azu; mekpowaru unwanyi, ara ẹkwa; atso aphu Jisòsu. ²⁸ A nonyaa; Jisòsu abya aghaa ẹnya; lee ẹphe; su ẹphe: “Unwanyi Jerúsalemu; unu ba arashi ẹkwa iya. Unu raa ẹkwa ununu; me ẹkwa unwu unu. ²⁹ Ishi iya aburu l'uboku abyaphu teke ẹphe a-su: ‘Onu-oma bu k'unwanyi, ẹ-ta tsɔbua ime; mbu nwanyi, nwa ẹ-ta ngubua ẹra.’ ³⁰ Teke ono be ọ-du ẹphe t'ugvu zee zekputa

ephe; kpupyabe ephe. ³¹ T'e lewaru ege e meru oshi onyingu; akamaka oshi okponku."

³² O nwekwaruphu umadzu ebo odo, meru ejo iphe aakpukwaphu eje akfugbu: ephe le Jisosu. ³³ Ephe abyarutalephu eke obu, eekuje "Okpokoro Ishi"; woru Jisosu kpopyabe l'oshi-osweru l'eke ono. Ephe akpopyabekwaphu umadzu labu ono, meru ejo iphe ono: onye lanu l'eka-utara iya; onye ophu l'eka-ibyita iya. ³⁴ Jisosu asu: "Nna; guaru ephe nvu; l'ephe ta madu iphe ephe eme."

Ephe atua enwa gude kee uwe iya. ³⁵ Mkpоро-oha ono evudo chiru enya yeru iya. Ndu ono, gude oha ono l'aja iya ewena; asuje: "Mgbẹ odzofutaje ndu odo; t'o dzofutanu onwiya m'o -buru iya bu Kuráyisutu obu, shi l'eka Nchileke, bu iya bu onye obu, o fotaru obu."

³⁶ Ndu soja l'ajakwa iya phu ewena. Ephe abyakfuta iya bya anu iya mee, shihuru uka t'o ngua; * ³⁷ su iya: "O -buru nggu bu Eze ndu Ju; dzonua onwongu!"

³⁸ O nwekwaruphu iphe e deru; kfube l'oshi-osweru ono, suru: "Owaa bu Eze ndu Ju." E deru iya l'okfu Giriku; dee ya l'okfu Latinu; dekwaa ya phu l'okfu Hiburu.

³⁹ Onye lanu le ndu ono, a kpopyabekotaru ephe l'iya ono ajakwa iya phu ewena; su iya: "?To budu nggu bu Kuráyisutu obu? Dzonua onwongu; dzoo ephe."

⁴⁰ Onye ophu agbo-chia ya nchi; su iya: "Chaa! ?Tii tsudu Nchileke egvu l'a nmaru nggu le nwoke-wa egbe ikpe lanu? ⁴¹ Ikpe nk'ephe aburu ikpe, du maa: l'ephe eri-wa uru iphe ephe meru. Obenu le nwoke-wa ta dudu iphe o meru eji." ⁴² Yo su Jisosu teke ono: "Nyatakwa iya nu; Jisosu; teke ii-buru eze bya."

⁴³ Jisosu asu iya: "Kamenu; te ya karu ngu: ntanu owaa be nggu l'iya a-no l'ogbodufu Nchileke."

Anwuhu Jisosu

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Enyanwu egvuleruphu l'echi ishi; nchi aburu pyiritikingu; jihu. Ekemeke obule agbakota tsabalangu jeye l'oke-eswe urenyashi.

⁴⁵ Enyanwu ejikputa; ekwa, eegechitaje onu-uzo ime ulo obu, bu iya bu enya eze-ulo Nchileke agbalephu tarara: lajahu ebo. ⁴⁶ Jisosu echia mkpu; su: "Nna; ya yeru ngu ume iya l'eka." Yo kfuebelephu ege ono; tubua ume.

⁴⁷ Onye ishi ndu soja aphulephu iphe meru nu; jalahaa Nchileke ajaja; su: "Haa! Nwoke-wa kwaphu onye doberu eka ndoo l'oswiya."

⁴⁸ Ndu ono, dzuru l'eke ono t'ephe phu iphe ada nu aphulephu iphe meru nu; kutsuaru eka l'olu awu ala; eke aphu jiru ephe okpoma.

⁴⁹ Iphe bu ndu maru Jisosu ohuma; je akpaa l'unwanyani, shi Galili tsoru iya evudokota ote-enya; l'ele iphe ono l'o ha.

Eeli Jisosu

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰ O nweru nwoke obu, epha iya bu Josefu. O bu onye Ju, shi Arimatiya. Nwoke ono tso le ndu ogbo ikpe; buru okpobe madzu; bukwaruphu onye doberu eka ndoo. ⁵¹ Obu l'e to nwedu teke o kwejeru l'idzu, ono, ndu

* **23:36** 23:36 Egvu 69:21; Mat 27:48; Mak 15:36; Jon 19:28-29. † **23:48** 23:48 Gufua iphe e deru l'alij alij Luk 18:13.

ogbo ikpe chiru ono; me iphe ephe meru Jisosu. O gbe shi elehawa enya teke obu, Nchileke e-koshi l'oo ya bu eze obu. ⁵² Nwoke ono ejekfushia Páyileti; je arọ ya t'o kwe te ya pata odzu Jisosu je elia. ⁵³ E meebe; yo je apatsuta odzu ono; gude ekwa ocha kwaa ya; pata iya je enyobe l'ili, a turu le mkpuma. Ili ono b'e t'e libua odzu. ⁵⁴ Mbọku ono bu mbọku, echile iya a-buru mbọku ọtu-ume, bu iya bu mbọku, e te ejejedu ozi le phuu; mbọku ọtu-ume ono egbe adubewa adube.

⁵⁵ Unwanyi ono, ephe le Jisosu shi le Galili yiru ono etsokwaruphu Joséfu. Ephe erua bya elee enya l'ili ono; hube iya ama; phukwaaphu ege e nyoberu odzu Jisosu ono. ⁵⁶ Ephe alaa; bya akwakota iphe eshi mkpọ; me manu-mbeleke, ephe e-te odzu ono.

Yo rua mbọku ọtu-ume; ephe atua ume l'ege ekemu ephe kfuru iya.

24

Jisosu shi l'onwu eteta

(Mát 28:1-10; Mak 16:1-8; Jón 20:1-10)

¹ Yo be le nchi-abọhu mbọku mbu l'idzu, bu iya bu mbọku Sonde; unwanyi ono egude manu-mbeleke ono, ephe kwakobehawaru ege ọdu ono gude jeshia l'ili ono. ² Ephe erua; e swifuwanu eze mkpuma ono, e gude swichita onu ili ono. ³ Ephe abya abahu l'ime iya; ephe ta phuhe odzu Jisosu. ⁴ Ephe evudo l'eke ono arị iphe ono. Yo ji ephe enya. A bya ele enya; unwoke labu, yeru uwe, acha vii evudonyabewa ephe. ⁵ Ephe atsujee egvu ege-a; wotsuaru ifu kpube l'alị. Unwoke ono asu ephe: “? Bu ngunu meru iphe unu achọ onye nọ ndzu l'eke ndu maa nọ? ⁶ E tọ nọhekwa l'eke-a. O tetaakwaru nọdu ndzu ọdo. Unu nyatakwa iphe o kfuru unu teke o shi nọdu le Galili: ⁷ ‘Le yebe Abubu-Ndiphe be ee-deru ye l'eka ndu eme iphe du eji; a kpọpyabe iya l'oshi-osweru; o be le mbọku k'eto ya; ya eteta nọdu ndzu ọdo.’”

⁸ Enya agbaruwaphu ephe l'okfu Jisosu ono. ⁹ Ephe eshi l'ili ono lata; bya eje akọoru iya umadzu iri le nanu phu; mewaru ndu ophu l'ephe ha. ¹⁰ Unwanyi ono bu Méri ke Mágudala; me Jowána; me Méri, nne Jémusu; mewaru unwanyi ọdo, ephe l'ephe yi. Ephe akọoru ndu ishi-ozị iphe ono. ¹¹ Iphe ono adulee ephe wujiwuji le nchi: ephe te kwe l'ọ bu oswi-okfu. ¹² Pyita ekwolihu; gbaru jeshia l'ili ono. Yo rua; bya efurita; nyoo ime ili ono. Yọ buleruphu ekwa-odzu ono b'ọ phuru kpurumu. Yọ ghakobe lasha l'ufu. Yo ji iya enya mbu iphe ono, meru nu ono.

Akọ, aakọ eje Eméyosu

(Mak 16:12-13)

¹³ Mbọku ono kwaphu be ndu etsoje ọzo iya umadzu ebo yi l'eje mkpukpu, eekuje Eméyosu. Tsube le Jerúsalemu jeye l'eke ono du manyiru esaa. ¹⁴ Ephe akokpelephu akọ iphemiphe obule ono, mekotaru nu ono. ¹⁵ Ephe egudekwadua akọ ono akọ; arikwa iya phu l'obu ephe; Jisosu l'onwiya ejekfuta ephe; ephe l'iya ayiru. ¹⁶ E kwechia ephe enya: ephe ta hubehe iya ama. ¹⁷ Yọ su ephe: “?Bu egbe akọ ngunu be unu akọ tso ru ogborogbo-uzo ege-a?”

Ephe abya evudo; l'eke aphu jiru ephe obu. ¹⁸ Onye lanu l'umadzu ebo ono, epha iya bu Kuliyopasu aji iya: “?Bulephu nggu bu onye, byaru abyabya le Jerúsalemu, e-ta madu iphe ono, meeberu l'eke ono l'ohiyaa?”

¹⁹ Yọ ji ephe: “?Bu ngunu ndono?”

Ephe asu iya: “Mbũ ke Jisosu, bu onye Názaretu; mbũ onye nkfuchiru Nchileke; mbũ onye karu enya ogbodo akaka l’iphe bu iphe eeme ememe; me l’okfu-onu l’ifu Nchileke; me l’ifu oha. ²⁰ Oo ya be ndu ishi, achijeru Nchileke eja; me ndu ishi ayi kputaru iya nu; e kpee ya nkfugbu; woru iya kpopyabe l’oshi-osweru. ²¹ Mbũ onye-a, ephe shi ele enya l’oo ya a-gbafuta Izurelu-a. A kpachikpokwanu ono l’o ha; ntanu gbe ekweekwa iya abali eto, iphe ono meru. ²² Ophu ka nu bu l’o nweru unwanyi okpa ayi, bya ekfukpooru iphe teru ayi ukfu. Unwanyi ono be nmaru ewa jee l’ili ono. ²³ Ephe eshi rua; ophu ‘o duhedu onye phukwaduru odzu iya; ephe alata bya asu l’ephe phukwaru odo-o: l’ephe phukwaru aphu; l’ephe phukwaru unwu ojozi-imigwe, suru ephe le Jisosu nokwa ndu-o! ²⁴ Ndu ayi ephe anu aharu jee l’ili ono. Ephe eshi rua; yo buruphu ege unwanyi ono kfuru b’o du; obu le yebedua be ephe ta phudu.”

²⁵ Jisosu asu ephe: “Oo-wa! Eswe nk’unu apaa; unube ndu angale angale okweta iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru ono! ²⁶ ?To gbadu Kuráyisutu obu l’oje iphe-ehuka ono; bahu l’eke e-koshi ugvu, Nchileke kwaberu iya to?” ²⁷ Jisosu abya eshikpowaru l’iphe bu ekwo Mosisu; me ekwo ndu nkfuchiru Nchileke kwashiari ephe iphe ono, e deru iya ono nanu nanu.

²⁸ Ephe erutadelephu mkpukpu ono, ephe eje ono; yo melahaa l’oome te ya sweta tugbufua. ²⁹ Ephe esedo iya; su iya: “Bya t’ephe radu; le nchi-ejihua; uboku agvuwaa.” Yo kwe tsoru ephe t’ephe l’iya radu. ³⁰ Ya ndono; ephe abyadelephu ori nri; yo wota buredi ono; kele Nchileke ekele; bya awashia ya; woru iya nu ephe. ³¹ Enya asahu ephe teke ono; ephe ahubewaphu onye o bu ama! Yo mihi tuu; ephe aphu-beru iya. ³² Ephe awata okfuru ibe ephe: “?O kwa l’o shi aphu ephe uphu l’okpoma teke o shi ekfu anu ephe l’uzo; tuko iphe e deru l’ekwo okfu Nchileke ekfujashiru ephe ekfujashi.”

³³ Ephe ekwolihuwaphu teke onophu; gbaphushia azu le Jerúsalemu. Ephe eshi rua; umadzu iri le nanu ono anokobewa l’ekalanu; me ndu ephe l’ephe no, bu iya bu ³⁴ ndu suru le Nnajiufu tetaakwaru nodu ndu l’oswiya; le Sáyimonu phukwaru iya.

³⁵ To du iya bu; ephebedua abya akoo iphe ono, meru l’uzo ono; koo ege ephe shi hube iya ama le teke ono, o washiru buredi ono.

Jisosu ekoshi ndu etsoje iya nu onwiya

(Mát 28:16-20; Mak 16:14-18; Jón 20:19-23; Ndu 1:6-8)

³⁶ Ephe egudekwadua ege ono ekfu; Jisosu evudo-wa ephe l’ifu; su ephe: “T’ehu dukwa unu agu.”

³⁷ Ephe elua; meji atofu ephe. Ephe etubesu l’oo maa be ephe phuru. ³⁸ Yo su ephe: “?Bu ngunu be unu atsuru egvu. ?Bu ngunu meru iphe obu agba unu ebo? ³⁹ Unu phukwa eka iya; me okpa iya: te unu maru l’o bu yebedua gedegede. Unu gude iya eka; unu aphwaru: le maa te enwejedu anu-ehu; me okpu ege-a, unu ele le ya nweru-a.”

⁴⁰ Yo kfugee ege ono; bya ekoshi ephe eka iya; me okpa iya. ⁴¹ Ehu-ena; me biribiri, o du ephe emee; ephe ta akube oswa kweta okpobe ekweta. Yo jiwaphu ephe: “?O nweru iphe eeri eriri, unu gude l’eke-a?” ⁴² Ephe abya anu iya ema-egheghe. ⁴³ Yo nata iya nodu ephe l’ifu l’eke ono taa ya.

⁴⁴ Yò sù ẹ̀pẹ: “L'iphe-a bụkọtakwa iphe, ya shi kfuru unu teke unu l'iya nọ; l'iphemiphe ọbule, e deru dekuta iya l'ẹkwo ekemu Mósisi; mę lę kę ndu nkfuchiru Nchileke; mę l'ẹkwo Egvu Nchileke bę rekotaje nù ẹge e deru iya.”

⁴⁵ Yò bya amụsaa ẹ̀pẹ egomunggo tẹ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke doo ẹ̀pẹ ẹnya. ⁴⁶ Yò sù ẹ̀pẹ: “L'e deru sù lę Kuráiyisutu jefutaje iphe-ẹhuka; nwuhu; o -be mbọku k'eto ya; yo shi l'onwu teta nọdu ndzụ; ⁴⁷ sù l'ee-gude ẹ̀pha iya kfua lę Nchileke a-guru madzụ nvù l'iphe dọ ẹji teke onye ọbu taru onwiya ụta iphe dọ ẹji, onye ọbu meru. Ee-shi lę Jerúsalemu gude ẹ̀pha iya ono kfudzuru iphe bụ mbakeshi lę mgboko mgburumgburu. ⁴⁸ Ọ bụ unu e-kfuru ndu ọdo k'iphemiphe ọbule-a, unu gude ẹnya unu phụko-wa. ⁴⁹ Unu lekwa: lę ya e-zilatakwaru unu iphe ono, Nna iya kweru unu ụkwa iya ono. Unu nọdukwa lę mkpụkpu-wa jeye teke Nchileke e-gude ike, shi l'imigwe nùá unu ànùnù; unu anata ike, shi l'imigwe.”

Jisọsu ala l'imigwe

(Mak 16:19-20; Ndu 1:9-11)

⁵⁰ Ya ndono; Jisọsu abya eduru ẹ̀pẹ jeye lę Bétani; bya apalia ẹka iya eli; gọlahaaru ẹ̀pẹ ọnu. ⁵¹ Yo gudekwadua ọnu ono agọru ẹ̀pẹ; haa ẹ̀pẹ lashia. Nchileke ewolia ya woba l'imigwe. ⁵² Ẹ̀pẹ abaaru iya ẹja; bya alaphushia azụ lę Jerúsalemu. Ẹhu atso ẹ̀pẹ ntumatu. ⁵³ Ẹ̀pẹ erua; bya anọlahaa l'eze-ulo Nchileke mkpụrumkpuru ekele Nchileke ekele.

Ozi-Ọma, Jonu deru

Okfu, ghọru madzụ

¹ Lẹ mbụlembu bẹ Okfu Nchileke ono nọhawa. Okfu ono yẹle Nchileke nọhawa. Okfu ono aburu Nchileke. ² Onye ono bẹ yẹle Nchileke shihawa lẹ mbụlembu nọduta. ³ Ọ bụ l'ẹka iya bẹ Nchileke shi kee iphemiphe ọbule. E tọ dudu iphe lanu, e keru ekeke ọphu ẹka iya ẹ-ta adudu. ⁴ Ọo ya bẹ ndzụ shi l'ẹka iya. Yọ buru ndzụ ono, shi iya l'ẹka ono bẹ bụ iphoro, nọru ndiphe. ⁵ Iphoro ono echi l'ẹkpuru-ọchi ono; ọphu ẹkpuru-ọchi ono ta dúbua ike sakputa iya.

⁶ O nweru nwoke ọbu, Nchileke yeru t'ọ bya. Ẹpha iya bụ Jonu. ⁷ Iphe ọ byaru bụ tẹ ya bya ekfua kẹ iphoro ono. Ọ byaru tẹ ya bya ekfuaru iya ọha; k'ọphu ẹphe a-nu ozi ono; kweta. ⁸ Ẹ tọ kwa Jonu bụ iphoro ono. Iphe ọ byaru kwa tẹ ya bya akaru ẹphe ege iphoro ono du. ⁹ Ọ bụ iphoro ono bẹ bụ ọgbodo iphoro; bụ iya bụ iphoro ono, byaru lẹ mgboko-a bya anọduru ndiphe kparamukpamu ono.

¹⁰ Ọo ya bụ lẹ Okfu Nchileke ono nọhawa lẹ mgboko-a. Ọ bụ l'ẹka iya bẹ Nchileke shi kee mgboko; obenu lẹ ndiphe ta madu onye ọ bụ. ¹¹ Ọ byakfutaru ndu nk'ia; ndu nk'ia ajika l'ẹphe ta anatadu iya. ¹² Obenu l'iphe bụ ndu nataru iya nu; woru onwẹphe ye iya l'ẹka b'ọ suakwaru t'ẹphe buru unwu Nchileke. ¹³ Abubu ono, ẹphe bụ unwu Nchileke ono ta bukwa ege aamuje madzụ b'a muru ẹphe; tọ bụ l'ọo egu nwa meru; a mua ẹphe; ọphu ọ bukwa ege madzụ ritaru iya l'obu. Onye muru ẹphe bukwa Nchileke.

¹⁴ Ya ndono; Okfu ono abya aburu madzụ; ayi l'ia ebua. Ayi gude ẹnya ayi phua ọdu-biribiri iya, bụ ọdu-biribiri ruberu iya nu; keshinu ọ bụ iya bụ Nwa nwoke lanu, Nna iya, bụ Nchileke mutaru. Iphe bụ ndzụ iya bụlephu eze-iphe-ọma; mẹ ire-lanu.

¹⁵ Jonu abya ekfulahaa kẹ Nwatibe Nchileke ono; ara iya arara asuje: "Ọo ya bụ onye ọbu, ya shi ekfuru unu okfu iya teke ono, ya suru unu: 'Onye abya nu bẹ ka iya l'ishi ka iya l'ọkpa; kẹ l'ọ nọha-oduru b'a mụderu yẹbe Jonu.' "

¹⁶ Eze-iphe-ọma nk'ia nyiberu anyibe. Yọ buru l'eze-iphe-ọma iya ono bẹ ooshije emeru ayi eze-iphe-ọma; mbụ; o -megee; yo mekwasekwaphu kẹ etsushi iya tukobe iya. ¹⁷ Nchileke shi l'ẹka Mosisu tọaru ayi ekemu. Ọphube eze-iphe-ọma; mẹ ire-lanu eshikwanu l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu bya. ¹⁸ Ẹ to nwekwa onye gudeje-wa ẹnya phua Nchileke; gufu Nwa lanu ono yẹle Nchileke, bụ Nna tughaberu buru nanu ọgbodo aburu ono bẹ bụ onye koshiru ayi ege Nchileke du.

Ozi, Jonu Baputizimu ezi

(Mát 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Tọ du iya bụ; ndu Ju shi Jerúsalemu eyefu ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu shi l'eri Lívayi phẹ t'ẹphe je ajia Jonu onye ọ bụ. Ẹphe erua je aji iya Jonu.

20 Jõnu eyelekwaruphu epehe õnu. E to jikakwa le ya te yeduru epehe õnu l'iphe epehe jiru iya. O gbe kakwaru epehe hoo-haa: "L'e to kwa yebedua, bu Jõnu be bu Onye Ndzõta õbu, Nchileke kweru ukwa iya le ya e-zi t'õ bya õbu."

21 Epehe aji iya: "Yõ buhunuru onye b'i bu? ?Bu nggu bu Eláyija?"

Yõ sù epehe: "Wawa! Le ya ta abukwa Eláyija."

Epehe ajipyabe iya odo: "Yõ nggubedua bu onye nkfuchiru Nchileke õbu, epehe ele enya iya õbu too?"

Yõ sukwapu epehe: "Wawa!"

22 Epehe asù iya: "Yõ bukpohunuru onye b'i bu? Yeru epehe okfu l'eda t'ephe wolaaru ndu, ziru epehe. ?Nanù ege i kfuokpooru okfu ehu ngu õbu?"

23 Jõnu asù epehe: "Oo yebedua bu onye ono, Azáyá deru nk'ia l'ekwo; sù:

"Olu onye ono, echi mkpu l'echi-egu; sù:

Unu mee ụzo,

Nnajiufu e-shi t'õ kfuuru ntũmu.' "

24 Ya ndono; ndu ono, byaru oji Jõnu aji ono kwa ndu Fárisii be ziru epehe. 25 Epehe aji Jõnu: "O -buru l'e t'i budu Kuráyisutu; tii bu Eláyija; tii bu onye nkfuchiru Nchileke; ?nanuhunu ege o du; be iime baputizimu?"

26 Jõnu asù epehe: "Iye! Yebedua bu mini be ya gude eme baputizimu. Obenu l'o nweru onye unu l'ia tũko nõdu, unu ta madu; bu iya bu onye õbu, abya nù õbu. 27 Onye ono, abya nù ono be kakwa yebe Jõnu nshinu. O katabe iya nshinu; k'õphu bu le ya te dzukpoduanu ke te ya furita efurita toshia ya eri akpokpa iya."

28 Eke iphe-a l'õ ha mekotaru bu le Bétani l'azù Enyimu Jõdanu azù iya õphu, bu eke Jõnu shi emeshi ndiphe baputizimu.

Jisõsu bu Nwaturu Nchileke

29 Ya ndono; yo be echile iya; Jõnu aphù Jisõsu eke ooje abyakfuta iya; sùwaphu: "Unu lekwa onye bu Nwaturu, shi l'eka Nchileke. O kwa yebedua meru onwiya Nwaturu, oo-gude chia eja gude nwefu iphe du eji, ndiphe meru. 30 L'õ kwa iya bu onye õbu, ya shi aturu unu õnu iya õbu: 'L'o nweru onye abya nù, bu onye ka iya l'ishi ka iya l'õkpa; ke l'õ nõhaduru b'a muderu yebe Jõnu.' 31 Yebedua l'onwiya te shikwa maru onye õbu. Obenu l'õ bu k'õphu ndu Ízurèlu a-maru iya be ya byaru bya egude mini eme baputizimu."

32 Jõnu ekfukwaaphu iphe o gude enya iya phù: "Le ya phuru Ume Nchileke eke o shi l'imigwe du l'õ bu ndo; bya anõdu iya l'ehu. 33 Yebedua, bu Jõnu te shikwa maru iya; õbu l'onye ono, ziru iya te ya bya egude mini mee baputizimu ono sùru iya: 'O bu onye ono, ya a-phù Ume Nchileke; yo shi l'imigwe bya anõdu iya l'ehu ono bu iya bu onye õbu, e-gude Ume-du-Nsõ mee baputizimu õbu!' 34 Nta-a be ya gudewa enya iya phù; l'ekfukwaphu l'õo ya bu Nwatibe Nchileke."

Ndu mbù, etso Jisõsu

35 Yo bekwa echile iya; Jõnu ye le ndu etsoje ụzo iya umadzu ebo atũko vudo l'eke ono. 36 Yõ phù Jisõsu eke oosweta; sù: "Unu lekwa Nwaturu õbu, shi l'eka Nchileke õbu."

37 Umadzu ebo ono, etsoje iya nù ono anulephu iphe ono, o kfuuru ono; paru Jõnu haa; tsoru Jisõsu. 38 Jisõsu aghaa enya; phù l'ephe etso iya; ji epehe: "Yõ ngũnu be unu achõ?"

Ephe asú iya: “Rábayi; ?bù awe bẹ ìraduje?” Iphe Rábayi bù bụ: O-zi-iphé.

³⁹ Yò sù ephe: “Unu byanu bya aphù iya.” Ya ndono; ephe etsoru iya je je aphù èke ooraduje; ephe l’iya anofufuwaru mbòku ono. Teke ono, ephe byaru ono bù l’oke-eswe urenyashi.

⁴⁰ Ephe onye lanù l’umadzu èbo ono, nùru okfu Jónu; gbatsoru Jisòsu ono bù Ánduru, bù nwunne Sáyìmonu Pyita. ⁴¹ Ánduru eje achọ-vukebewaphu nwunne iya; mbù Sáyìmonu; sù iya: “L’ephe phụakwaru Mezàya òbù.” Iphe Mezàya bù bụ: Kuráyisutu, bù iya bù l’òo ya bù onye ono, Nchileke kweru ùkwa iya ono. ⁴² Yo duta Sáyìmonu dutashiaru Jisòsu.

Jisòsu elee ya ẹnya; sù iya: “Ò bù nggu bù Sáyìmonu Jónu. Iphe a-anòdu eku ngu nta-a bù Kéfasu. Iphe Kéfasu bù bụ Pyita.” Iphe Pyita bù bụ: mkpuma.

Jisòsu eku Fílipu yele Natánìyelu

⁴³ Yo be echile iya; Jisòsu achíta kẹ oje Gálili. Yò phụa Fílipu; sù iya: “T’ò tsoru iya.” ⁴⁴ Fílipu ono bù onye Bétusáyida; bukwaruphu lẹ Bétusáyida ono b’ò shi mbù Ánduru yele Pyita. ⁴⁵ Fílipu ekwe iya hm; je achọlahaa Natánìyelu. Yò chọ-vule iya phụ bya asù iya: “L’ephe phụakwaru onye òbù, Mósìsu deru okfu ẹhu iya l’ẹkwo ekemu; ndu nkfuchiru Nchileke edekwaa ya phụ. Ọo ya bù onye òbù, bù Jisòsu kẹ Názaretu, bù nwatibe Jósefu.”

⁴⁶ Natánìyelu ajì iya: “?O nwekpooru iphe dù mma, e-shi lẹ Názaretu?” Fílipu asù iya t’ò byanu bya egude ẹnya iya phụ iya.

⁴⁷ Jisòsu aphùlephu Natánìyelu èke ooje l’abya; sù iya: “Òwaa ọkpobe onye Ízurelu, ẹ-te nweđu ẹkworo.”

⁴⁸ Natánìyelu asù iya: “?Nanu ẹge i meru maru iya?”

Jisòsu asù iya: “Ya phùhawaru ngu ru teke ì nọ l’ukfu oshi figu phụ; tẹmanu Fílipu abya ekuu ngu.”

⁴⁹ Natánìyelu asù iya: “Ò bù nggùbedua bù Nwatibe Nchileke òbù! Ọ bù nggu bù Eze ndu Ízurelu!”

⁵⁰ Jisòsu asù iya: “?Bù l’òo lẹ ya sùru ngu lẹ ya phùru ngu l’ukfu oshi figu phụ bẹ kpataru iphe i kwetaru. Ì-phụkwaru iphe ọdo, ka ọwaa.”

⁵¹ Sù iya: “Kamenu; tẹ ya karu ngu: l’unu a-phù igweli eke o gheru onu; unwu-ojosi Nchileke enyiba enyiba l’imigwe; l’enyizitakwaphu enyizita awù awù-kfuta yẹbe Abùbu-Ndíphe.”

2

Eeke nwanyi lẹ Kena

¹ A nọlephu ujiku labù; yo be k’eto ya; yo nweru èke, eeke nwanyi lẹ Kéna Gálili. Nne Jisòsu anòdukwaphu l’èke ono. ² Jisòsu yele ndu etsoje ụzo iya; b’e zikwaruphu t’ephe bya ome ẹswa-nwanyi ono; ephe atùko bya. ³ Mee ẹswa-nwanyi ono agvùlephu; nne Jisòsu abya asù iya: “Lẹ ndu-a te nwehekwa mee.”

⁴ Jisòsu asù iya: “Nwanyì! Hanù ya. L’ògè teke ya e-me iphe ono, ẹnà dù ngu ono te erukwa-a.”

⁵ Nne iya ono asù ndu akwa nri l’ùlo ono: “Iphe, bù iphe ọ sùru unu t’unu mee; unu mekwaa ya.”

⁶ Yo nweru eze ite ọkpopya ishingù, e gude ụra kpùshia, sùgbaaru l’èke ono. Ọ bù egbe ite ono bẹ ndu Ju egudeje eme nsọ kẹ ọsafu onwonye

mmerushi. Iphe ejije ite ono nanu bu ukporo galonu; m'ọ kwanu ukporo galonu l'iri. ⁷ Jisosu asu ndu ono, akwa nri-nwanyi ono: "Unu gude mini kujishia eze ite ono ekujishi l'ọ ha." Ephe ekujishia ya; yo jigbaa gungu gungu. ⁸ Yo su ephe: "Ngwaa; unu gbatawa iya ru je anu onye ishi eswanwanyi-a." Ephe ekwe gbata iya je anu iya. ⁹ Onye ishi eswanwanyi ono abya etsua onu le mini ono, ghowaru mee ono; yo gbachia ya enya eke egbe mee onanu shi. O buphu ndu ono, l'akwa nri, bu ephe kutaru mini ono be maru eke o shi. To du iya bu; yo bya ekua nwoke ophu alu nwanyi obu; ¹⁰ su iya: "Ibe ngu evujeodu uto pashia mee ophu du mma t'a nguodu. Teke mee notsulephu madu lenya; teke ono; yo pashia ayarabuku. Nggubedua gbe kpado mee ophu du mma byeye egbe nta-a!"

¹¹ Jisosu meru iphe-ophulenyanya mbulembu iya ono le Kena Galili gude koshi odu-biribiri nk'ia. Ndu etsoje uto iya ekweta nk'ia.

¹² E metsulephu iphe ono; Jisosu yele nne iya; me unwunne iya ndu k'unwoke; me ndu etsoje uto iya atugbuwa jeshia Kapaniyomu. Ephe eje anoo nwa abali olemole l'eke ono.

Jisosu achishi ndu ngho

l'eze-ulo Nchileke

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Yo rua teke Aji Esweta, ndu Ju duwa ntse; Jisosu atugbuwa jeshia Jerusalemu. ¹⁴ Yo rua; je abahu l'eze-ulo Nchileke; bya aphua ndu, no l'eke ono ere eswi; me aturu; me ndo. Yo phukwaaphu ndu agbanwe okpoga; eke ephe no l'eke ono agbanweshi okpoga l'eli okpokoro ephe. ¹⁵ Yo bya achita udo; meta echachi; gude iya chikashia ephe l'ephe ha; chikashia aturu ephe; me eswi ephe ono l'eze-ulo Nchileke ono; bya aghakashia ophu bu akpuu okpoga, ndu ono gude agbanweshi okpoga ono; nwuta okpokoro ephe kpobetsua ifu l'ali. ¹⁶ Yo bya abaaruu ndu ophu ere ndo mba; su ephe: "Unu chishia iphe ono l'eke-a. ?Bu onye ziru unu t'unu gude ulo Nna iya mee ulo aswa." ¹⁷ Enya agbarua ndu etsoje uto iya l'iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke ono, suru: "L'obu, ya yeru ulo ngu evukwa iya oku l'ehu."

¹⁸ Ya ndono; ndu Ju asu iya: "?Nanu iphe ii-meru koshi ephe, ephe e-gude maru l'iphe ono, i meru ono b'i meru l'oruberu iya."

¹⁹ Jisosu eyeeru ephe onu; su: "Unu chikposhia eze-ulo Nchileke-wa; o bu abali eto kpuu be ya e-gude kpukwazi iya; yo du ege o duhawa."

²⁰ Ndu Ju ono asu iya: "Ahaa! ?I suru l'oo abali eto be ii-gude kpo-kwazi ulo-wa; mbu ulo ophu naru ephe ukporo afa ugbo ebo l'afa ishinguru b'i suru l'oo abali eto nkinyi be ii-gude kpuphu iya azu?"

²¹ Obenu l'ephe ta madu l'eze-ulo Nchileke ophu Jisosu ekfuru be bu onwiya gedegede. ²² Oo ya kparu iphe teke ono, o nwuhutsuaru, Nchileke meru iya; yo shi l'onwu teta nodu ndu ono be ndu etsoje uto iya nyataru lo kfuahawaru ephe iphe ono; ephe ekweta iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; kwetakwaphu okfu ophu shi Jisosu l'onu.

E to dudu onye

Jisosu ta amaru

²³ Teke ono, Jisosu nokwadu le Jerusalemu, aagbakwadu Aji Esweta ono b'a dukpo igweligwe kweta nk'ia. Ishi iya aburu l'ephe phuru iphe-ophulenyanya, o meshiru. ²⁴ Obenu le Jisosu te gudedu ire ephe eka; okfu l'ok makotaru ege onyemonye obule du. ²⁵ E to budu ke t'a bya akolahaaru iya ege madu du; kele yebedua l'onwiya makotaru iphe no madu l'obu.

3

Nikodímọsu akpakfuta Jisọsu

¹ O nweru nwoke lanu, epha iya bu Nikodímọsu. Nikodímọsu ono tso l'òkpà ndu Fárisii. O bukwaphu onye ishi ndu Ju. ² Yo be l'enyashi ujiku lanu; yo gbeshi byakfuta Jisọsu; bya asu iya: "L'ephe makwaru-a l'i bu onye ezije mmamiphe; l'oo Nchileke ziru ngu t'i bya. Ishi iya bu l'e t'o dudu madzu, e-meghe egbe iphe biribiri owaa, i meebe-e; a gufu le Nchileke yeru iya eya eka."

³ Jisọsu asu iya: "Kamenu; te ya karu unu: o -buru l'e ta mudu madzu odo be onye obu ta abyakwa bya aphu eke Nchileke bu eze."

⁴ Nikodímọsu asu iya: "?Nanu ege ee-shi ma madzu odo teke o kahwaru akahu? ?Oo-bahu nne iya l'epho je anodu t'a ma ya k'ugbo ebo to?"

⁵ Jisọsu asu iya: "Kamenu; te ya karu ngu: o -buru l'e t'e gudedu mini yele Ume-du-Nso ma madzu odo be onye ono ta abyakwa bya abahu l'eke Nchileke bu eze. ⁶ Onye madzu muru; me iphe shi madzu l'eka tukokwa buru ke madzu. Iphe Ume-du-Nso muru; me iphe shi l'eka Ume-du-Nso atukokwanu buru ke Ume-du-Nso. ⁷ T'e b'o dukwa ngu biribiri le ya suru l'a mufutaje unu odo. ⁸ Pherephere anoduje ephe ala eke, du iya mma; nggu anulephu ukporo iya; obe ti makwa eke o shi eshishi; ti ma eke oophe ala. Ono kwa ege o du iphe bu onye Ume-du-Nso muru ndono."

⁹ Nikodímọsu asu iya: "?Nanukpoo ege ee-me te owaa mee?"

¹⁰ Jisọsu asu iya: "?I bu onye ezi iphe le Izurelu; iphe owaa te do ngu enya? ¹¹ Kamenu; te ya karu ngu: l'oo iphe ayi maru be ayi ekfuje; buru iphe ayi phuru l'enya be ayi atuje onu iya. Obenu l'unu te kwetadu iphe ayi ekfu. ¹² O -buru le ya kfuru unu iphe ke mgboko-a; unu te kweta iya; ? nanukwanu ege unu e-shi kweta teke ya kfuru unu ege iphe ke imigwe du. ¹³ E t'o dukwa onye bahujewaru l'imigwe; a gufu onye ono, shi l'imigwe bya ono; bu iya bu yebedua, bu Abubu-Ndiphe. ¹⁴ O kwa ege ono, Mosisu gudeje mgboro wolía agwo ono, e gude ope kpua l'echi-egu ono; bu ege e wolifutaje Abubu-Ndiphe; ¹⁵ ege bukwanu: onye woru onwiya ye iya l'eka; onye obu enweru ndzu gbururu jeye.

¹⁶ "Le Nchileke yenukaru ndiphe obu; yetaberu iya ephe; k'ophu o bu Nwa lanu, o nweru kpuu b'o woru nu; k'ophu onye wokwanuru onwiya ye Nwa iya ono l'eka ta aladu l'iyi; yo nwechiaru ndzu gbururu jeye. ¹⁷ Iphe Nchileke gude zi Nwatibe iya t'o bya le mgboko ta bukwa t'o bya ekpee ndiphe ikpe. Iphe o byaru buchikwaa t'o buru l'eka iya be ee-shi dzoo ndiphe. ¹⁸ Onye no iya l'eka b'e ta anmakwa ikpe; o bu l'onye te kwetadu woru onwiya ye iya l'eka b'a nmahaakwaruru ikpe; okfu l'onye ono te kwetadu ke Nwa lanu ono, bu Nwatibe Nchileke ono. ¹⁹ Ege Nchileke e-bu ikpe ono bu l'iphoro ono byaru le mgboko; ndiphe ajika iya; gbe hatachia ekpuru-ochi; ke l'oo ejo iphe be ephe chiru eka ye. ²⁰ L'iphe bu onye eme ejo iphe be akpoje iphoro ashi; onye ono te eshitajedu eke iphoro no; e -menyaa; ejo iphe obu, oomeebe lufuta iphe. ²¹ Obenu l'onye eme ire-lanu alufutaje bya anodu l'eka iphoro no; k'ophu onyemonye obule a-phugbaru iya; maru l'iphe oome be shi l'eka Nchileke."

Jisọsu yele Jonu Baputizimu

²² E meebetsua; Jisọsu yele ndu etsoje uzo iya atugbua jeshia ali Judiya. Ephe akpo ukfu l'eka ono; yoo meshi madzu baputizimu. ²³ Jonu l'onwiya emekwaphu baputizimu nk'ia le Inonu. Inonu ono nonyabe Selimu ntse

ntse. Yò nòdu l'èke ono emeshi baputizimu; okfu lẹ mini tufuru ephe ehu l'èke ono. Madzù awù awukfu iya l'èke ono; yoo meshi ephe baputizimu. ²⁴ Teke ono abùkwánuru teke ẹ ta tùduaru Jonu chee lẹ mkpòro.

²⁵ Tò dù iya bụ; ndu etsoje ọzo Jonu; ephe l'onye Ju lanù atùkfuru ego kẹ nsò ọsafu onwonye mmerushi. ²⁶ Ephe aphuta iya jekfuta Jonu; bya asu iya: “?Ị nyatakwaduru-a onye obu, nggu l'iya shi nòdu l'azù Jòdanu; mbù onye ị shi atọ onu iya-a? Ọ kwa iya nọ l'èke-a nta-a eme baputizimu; madzù awù ejekfu iya-a.”

²⁷ Jonu asù ephe: “È tò dukwa onye nweru iphe ọ bya a-nata; ẹ-ba bụ iphe Nchileke nuru iya. ²⁸ Unubèdua l'onwunu kabekwa bụru ndu ẹto, nuru teke ya suru; l'ẹ t'ọ kwa yebe Jonu bụ Kuráiyisutu obu, bụ onye Nchileke kweru ukwa iya; obu l'e ziru iya tẹ ya vuru iya ọzo bya. ²⁹ Ọ kwa nwata-okoro, eje ọlu nwanyi bẹ nwanyi ono, aabya oke nji ono nọru. Ọnya nwata-okoro ono abyajekwa; o -vudo l'èke ọnya iya ono nọ anụ iphe ookfu; ehu atso iya ẹtu. Ọ bụ yebe Jonu bụ ọnya Jisọsu. Yò bụru iphe ono meru iphe ehu atso iya ẹna atsofu iya l'ishi nta-a. ³⁰ Epha Jisọsu kafutaje ode ude eje; kẹ yebe Jonu aka ọla alị eje.”

Onye shi l'igwe bya

³¹ “Onye ono, shi l'igwe bya ono bẹ bụ iya bụ onye kakọta nshinu l'a ha. Onye shi lẹ mgboko-a bụlephu kẹ mgboko-a; iphe ọonoduje ekfu abuleruphu kẹ ndu mgboko-a. Onye onanu shi l'imigwe bya ono bụ iya kakọta nshinu l'a ha. ³² Ọo iphe ọ nuru lẹ nchị; phua l'anya bẹ ọonoduje ekfu; obe ẹ to nwedu onye kweru nata ozi iya. ³³ Onye nataru ozi, oozi bẹ gude-wa ono kweta l'ọo Nchileke bụ iya. ³⁴ L'onye ono, Nchileke yeru ono bẹ bụ onye ekfu okfu, Nchileke kfuru. Ishi iya aburu lẹ Ume-dù-Nsọ, Nchileke nuru iya b'ẹ tọ hatadu ahata nù iya. ³⁵ Nchileke, bụ Nna yeru Nwatibe iya ono obu; woru iphemiphe obule ye iya l'eka. ³⁶ Onye wowaru onwiya ye Nwatibe iya ono l'eka bẹ nwewaru ndzù gbururu jeye. Obenu l'iphe, bụ onye ẹ ta nùduru Nwatibe Nchileke ono okfu bẹ ndzù te erubekwa ẹka. Ọ bụ oke ehu-eghughu kẹ Nchileke bẹ a-nòduwaru onye obu l'ehu gbururu jeyewaru.”

4

Jisọsu yele nwanyi Samériya

¹ Ndu Fárisii abya anụ lẹ ndu, awù etso Jisọsu; yo meshi ephe baputizimu bẹ ka l'igwe karia ndu ọphu awù etso Jonu; yo meshi ephe baputizimu; ² e guderu l'ẹ to nwedu onye Jisọsu gude ẹka iya mee baputizimu; gbahaa ndu etsoje ọzo iya emeje iya ephe. ³ Jisọsu anulephu iphe ada nù lẹ kẹ baputizimu ono l'èke ndu Farisii nọ; gbeshi lẹ Judiya lashia azù lẹ Gálili. ⁴ Ọzo, o shi eje Gálili ono dabuharu Samériya.

⁵ Ya ndono; Jisọsu ejenyaa; bya erua mkpukpu ndu Samériya lanù, eekuje Sáyika. Sáyika ono nonyabe alị, Jékpọ nuru nwatibe iya, bụ Jófẹfu. ⁶ O nwekwaruphu wẹlu, Jékpọ turu, nọ l'èke ono. Teke Jisọsu ruru ẹke ono bụ l'enyannwu-ogvuru-l'ishi. Yò bya bya eru iya; ike ije agvụ-wa iya. Yò bya anọzta l'iku wẹlu ono.

⁷ Yo nweru nwanyi, byaru oseta mini lẹ wẹlu ono. Nwanyi ono bụ onye Samériya. Jisọsu asù iya t'ọ kee ya nù mini tẹ ya ngua. ⁸ Teke ono bẹ ndu etsoje ọzo iya jeru l'ime mkpukpu; ọkpata nri, ephe e-ri.

⁹ Nwanyi Samériya ono asụ iya: “?Nanụ ẹge o gude nggu aburu onye Ju l'ekfuru yẹbe onye Samériya tẹ ya kee ngu mini t'ị ngua?” Iphe meru iphe nwanyi ono kfuru ẹge ono bụ lẹ ndu Ju; ẹphe lẹ ndu Samériya te emegbadu iphe.

¹⁰ Jisọsu asụ iya: “Ha! Ndege ị -maru iphe-oma, Nchileke emejeru madzụ; odumeka buru l'ị -maru onye obu, suru ngu t'ị kee ya nụ mini tẹ ya ngua; m'ọ buru nggubedua ge egbe rọo ya; yo chebe ngu mini, anuje ndzụ t'ị ngua.”

¹¹ Nwanyi ono asụ iya: “Ya suru ẹge-a: ẹge ẹ ti nwekwanu iphe iigude seta mini; wẹlu bụ ọwaa, bụ ẹnya ruru ọkpa te ru-wa; ?bụ awe b'i shi nweru mini ọphu, anuje ndzụ obu? ¹² ?T'ị bya aka ochechoroche ayi Jékopu, bụ iya turu ayi wẹlu-wa; t̄eube iya bya angua ya mini; unwu iya angua ya; elu iya angukwaa ya phụ?”

¹³ Jisọsu asụ iya: “L'iphe bụ onye nguru mini lẹ wẹlu-wa bẹ mini agukwa ọdo. ¹⁴ Obenu l'onye nguru mini ọphu ọ bụ yẹbedua a-nụ iya ẹya bẹ oo-bu ẹgu mini gbururu jeye. Lẹ mini ọphu ya a-nụ onye ono a-nọduwa iya ru l'ẹhu; buru nwogvu, a-nọdu amushi mini, anuje ndzụ gbururu jeye.”

¹⁵ Nwanyi ono asụ iya: “Byiko; nunu iya egbe mini onanu tẹ ya ngua; k'ọphu oo-bu iya ẹgu mini gbururu jeye; ya ahakwanua ọgbatoshije ẹke-a lẹ ya abya okuta mini.”

¹⁶ Jisọsu asụ iya t'o je ekua nji iya tẹ yele iya yiru bya.

¹⁷ Nwanyi ono asụ iya: “Mẹ ya ta alukwa nji.”

Jisọsu asụ iya: “I kfuru ire-lanụ; l'ị suru l'ẹ t̄i l̄udu nji. ¹⁸ Iphe meru iphe ya suru l'ọ bụ ire-lanụ b'i kfuru bụ l'ị l̄uwaru unwoke ise. Tẹmanu bẹ onye ọphu nggu l'iya bu nta-a ta bukpokwanu m'ọo nji ngu. Iphe i kfuru bụ ire-lanụ.”

¹⁹ Nwanyi ono asụ iya: “Nta-a bẹ ya mawaru l'ị bụ onye nkfuchiru Nchileke. ²⁰ Nna ẹphe oche phe bẹ bụ l'eli ugvu-a bẹ ẹphe shi anọduje abaru Nchileke ẹja. Unubedua, bụ ndu Ju abya asụ l'ọ b̄ulephu lẹ Jerúsalemu bẹ aa-nọduje abaru Nchileke ẹja.”

²¹ Jisọsu asụ iya: “Nwanyi; kwe nk'iya. L'oge eruakwa teke ẹ-tọ d̄uhedu onye a-nọkwadu l'ugvu-a l'abaru Nchileke, bụ Nna ẹja; ta anọ lẹ Jerúsalemu abaru iya ẹya. ²² Unubẹ ndu Samériya abaru iphe unu ta madu ẹya. Ọle ẹphebe ndu Ju bụ iphe ẹphe maru bẹ ẹphe abaru ẹja; okfu lẹ ndzofuta bụ lẹ ndu Ju b'o shi. ²³ Obenu l'oge obu abyakwaa; mbukwa nta-a gedegede; teke ndu abaru Nchileke, bụ Nna ẹja ọkpobe abaru egude Ume-dụ-Nsọ; gude obu ẹphe l'ọ ha abaru iya ẹja ẹge ọ gbaru. L'ọ kwa egbe ndu d̄u ẹge ono bẹ bụ ndu ọ d̄u Nchileke mma t'ẹphe bajeru iya ẹja. ²⁴ Nchileke bụ Ume. Ndu abaru iya ẹja gudefutaje Ume-dụ-Nsọ abaru iya ẹja ọgbodo abaru.”

²⁵ Nwanyi ono asụ iya: “Ya makwaru-a lẹ Mezaya obu a-bya; bụ iya bụ onye eekuje Kuráiyisutu. Teke ọ byaru bẹ ọo-tukọ iphemiphe ọbule k̄okotarū ẹphe.”

²⁶ Jisọsu asụ iya: “M'ọ kwa yẹbedua, ekfu eyeru ngu nū-wa bẹ bụ Kuráiyisutu obu.”

²⁷ Ẹphe egude iya ekfu; ndu etsoje uzo Jisọsu alata. Yo ji ẹphe ẹnya l'ẹphe bya apha lẹ Jisọsu yee nwanyi ekfu okfu. Obenu l'ẹ to nwekwanu onye j̄iru nwanyi iphe ọocho? M'ọ kwanu ji Jisọsu iphe meru iphe ookfu eyeru iya?

²⁸ Tò dù iya bụ; nwanyi ono agwọbe ite, ooku mini l'ẹke ono; gbagbua gbaba lẹ mkpukpu ono je echiku madzụ; sụ ẹphe: ²⁹ "Unu byakpòduaphu bya aphụ nwoke, kòshikotaru iya iphe, bụ iphe ya shi meta keshinu. Ya ta makwa ?oo-bụ iya bụ Kuráiyisutu ọbu, Nchileke kweru ukwa lẹ ya e-zi t'ọ bya ọbu." ³⁰ Ẹphe eshi lẹ mkpukpu ono kụ-gbuhu wụ-kfuta Jisọsu.

³¹ Nwanyi ono atugbutsulephu; ndu etsoje ọzo Jisọsu arọo Jisọsu t'ọ kabẹru ria nri!

³² Jisọsu asụ ẹphe: "Lẹ ya nweru nri, ya eri, ẹphe ẹ-ta madu."

³³ Ya ndono; ndu etsoje ọzo iya akpakashilahaa onwẹphe ishi; sụ: "Ọ onwenua onye kabẹ wotaru iya nri t'ọ?"

³⁴ Nụ sụ ẹphe: "Iphe bụ nri iya bụ tẹ ya mee iphe dù onye ono, ziru iya nọ ono mma l'ọbu; mę tẹ ya mekota ozi, o ziru iya; mefu iya l'ishi.

³⁵ ?Tò bụdu unu anmajẹ ẹtu; sụ: 'Mgbẹ ọ bụwa ọnwa ẹno; yo rua teke eegwotaje iphe e meberu l'alị.' Ọbe ya ekfuru unu t'unu palikpòduaphu ẹnya gbua igo l'ẹgu; phụ ẹge iphe e meberu iya kashiwaru akaka; dụwa kẹ akpata! ³⁶ Onye akpata iphe ono akpata bẹ aakfuje ụgwọ ozi iya. Onye ono achikobe nebyi iphe a-nòdu ẹkalanu ngabẹru ndzụ gbururu jeye. Oo ya bụ k'ọphu ndu akụ iphe akuku; mę ndu ọphu akpata iya akpata a-tuko teko-o ẹswa nanụ. ³⁷ Ọ bụ ẹke ono bẹ okfu ọbu, e kfuru reru; mbụ okfu ono, sụru: 'L'onye lanụ emebe emebe l'alị; onye ọphu l'akpata iya akpata.'

³⁸ Ya ziru unu t'unu je akpata iphe e meberu l'ẹgu ẹke unu te jedu ozi iya. Ọ kwa ndu ọdo jeru ozi l'ẹgu ono. Ọle ọ kwa unubedua bẹ unu l'ẹphe gbawa mgba eri uru iphe ẹphe seru akanya iya."

³⁹ Igweligwe ndu Samériya, shi lẹ mkpukpu ono abya bya eworu onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka; okfu lẹ nwanyi ono sụru ẹphe: "L'ọ kòshikotaru iya iphe bụ iphe ya shi meta keshinu." ⁴⁰ Yo be teke ndu Samériya byakfutaru Jisọsu; ẹphe arọo ya t'ẹphe l'iya nọtanyafua. Yo kwe; ẹphe l'iya anọo abalị ẹbo lẹ mkpukpu ono.

⁴¹ Ẹphe akafukpooru l'igwe gude kẹ okfu, shi iya l'ọnu kweta. ⁴² Ẹphe asụ nwanyi ono: "L'ẹ tọ bụhekwa iphe ọphu i kfuru kparu iphe ẹphe kwetaru. Iphe kparu iphe ẹphe kwetaru bụkwa l'ẹphe gudewa nchị ẹphe nua; byakwaphu bya amawarụ l'ọo oswi-okfu l'ọo onye ọwaa bụ onye ọbu, bụ iya bụ ọkpobe Onye Ndzọta ndu mgboko-a l'oswiya."

Jisọsu agwọ nwatibe onye ishi
(Mát 8:5-13; Luk 7:10)

⁴³ Yọ nọtsulephu abalị ẹbo l'ẹke ono; gbeshi; yọ bụru iya oje Gálili.

⁴⁴ Lẹ Jisọsu l'onwiya kfuhaakwaru: "L'onye nkfuchiru Nchileke b'ẹ ta akwabẹjekwa ugvu l'alị iya." ⁴⁵ Yo rua Gálili; ndu Gálili anata iya ọhuma; okfu l'ẹphebedua phukotaru iphemiphe ọbule, o mekotaru lẹ Jerúsalemu teke ono, a gbaru aji ono; kẹle ẹphebedua jekwaruphu lẹ Aji Esweta ono.

⁴⁶ Yọ bya atugbua lashia azụ lẹ Kéna, bụ iya bụ mkpukpu phụ, o mejeru mini; yọ ghọo mee phụ. Yo nweru onye ishi lanụ lẹ ndu ishi gọvument, ẹhu ta dudu nwatibe iya mma lẹ Kapániyọmu. ⁴⁷ Nwoke ono anụlephu lẹ Jisọsu shiwa lẹ Judiya bya Gálili; jekfushia ya je arọo ya; t'ọ byaruta bya emee nwatibe iya kẹ nwoke t'ẹhu dù iya mma; l'ọ nọokwa dzedzee ndzụ. ⁴⁸ Ya ndono; Jisọsu asụ iya: "Unu l'egudedu ẹnya unu phua iphe-ophulenya; mę iphe-ọhubama, dughbaa biribiri bẹ unu te ekwetakwa."

⁴⁹ Nwoke ono asụ iya: "Nwoke ọma; byiko byaru t'ẹphe je; e menyaa; nwatibe iya ono anahụ iya nwụhu."

⁵⁰ Jisọsu asụ iya: "Tughbua lashia; lẹ nwatibe ngu a-nòduru ngu-a ndzụ."

Nwoke ono ekwelekwaphu okfu, Jisọsu kfuru iya tųgbua; yọ buru iya alala. ⁵¹ Yọ nọdukwadua l'uzo; ndu ejeru iya ozi abya iya ndzuta bya asu iya lẹ nwatibe iya ono kọrohuakwaru.

⁵² Yọ bya aji ẹphe egbe teke nwata ono dọberu agbakerehu. Ẹphe asu iya: "L'ọ bulekwaphu l'orifu-nri eswe unyaphua* bẹ ẹhoku ono zehuru iya l'ehu." ⁵³ Nna nwata ono amawaruphu l'ọ bu oge teke ono gededede bẹ Jisọsu suru iya tẹ ya la; lẹ: "Nwatibe iya a-nọduru iya-a ndzụ." Tọ dọ iya bu; nwoke ono yele ndu ọlo iya abya eworu onwẹphe ye Jisọsu l'eka.

⁵⁴ Onanu aburu iphe-ọphulenyia k'ẹbo, Jisọsu meru k'ọphu o shi lẹ Judiya rua Gálili.

5

Jisọsu agwọ nwangvuru, nọ l'iku okpuru

¹ E meebetsua; yo be l'oge aji ndu Ju; Jisọsu atųgbua jeshia Jerúsalemu. ² Lẹ Jerúsalemu ono b'o nweru nwa okpuru, nọ iya nọ. Onu-uzo ẹke, eeshije abahu iya dọ ise. Iphe ndu Hibururu eekuje okpuru ono bu Bétusáta. O nọ lẹ ngboro Onu-oguzo Aturu. ³ Ndu iphe eme adu l'igwe zẹgbaaru l'ẹke ono: mbu ndu ishi; ndu ngvuru; me ndu ibe-ẹhu lanu nwuhutsuaru anwuhu. Ẹphe atųko zeshia l'ẹke ono; kwaberu teke mini ono a-tunga atunga; ⁴ kẹ l'ẹ ta anọjedu ophu baru nwishi; ojozi-imigwe, shi l'eka Nnajiufu ephezita l'okpuru ono bya atungaa mini ono atunga. Yoo buje; onye iphe eme, vuru ọzo tsee okpa lẹ mini ono teke ojozi-imigwe ono tungatsuaru iya; yọ kọrohu l'iphe eme iya nọ. ⁵ Yo nweru nwoke lanu, nọ l'ẹke ono, nyawaru nnya ukporo afa l'afa iri l'esato. ⁶ Jisọsu abya aphua ya; maru l'ọ shiwa teke teru ẹnya dabataru l'ẹke ono; bya asu iya: "Ọ dọ ngu mma t'e mee ngu t'i kọrohu tọ?"

⁷ Nwoke ono, iphe eme ono asu iya: "Nwoke oma; o kwa lẹ ya tẹ nwedu madzụ, bu onye a-kwota iya ye lẹ mini ono teke a tungaru iya. Kẹ l'ọobuje teke ya a-nodu eme tẹ ya ye iya okpa; onye ọdo evuwaru iya nọ ọzo."

⁸ Jisọsu asu iya: "Gbeshi gwota utute ngu wata oje ije." ⁹ Teke ono teke onopu; nwoke ono akọrohuwaphu; gwotawaphu utute iya; jelahaa ije.

Mbọku, iphe ono meru bu mbọku ọtu-ume. ¹⁰ Ya ndono; ndu Ju asu nwoke ono, e meru; yọ kọrohu l'iphe, shi eme iya nọ ono: "Ntanu kwa mbọku ọtu-ume; ?tị madu l'i dakawaru ekemu l'i pa utute ngu eje ẹge ono?"

¹¹ Yọ su ẹphe: "L'ọ kwa nwoke ono, meru iya; ya akọrohu ono bẹ suru iya: "Tẹ ya gwota utute iya wata oje ije.' "

¹² Ẹphe aji iya: "Bụ egbe madzụ ngunu bẹ nwoke ọbu bu, suru ngu t'i gwota utute ngu wata oje ije?"

¹³ Ophu ka nọ bu lẹ nwoke ono, e meru; yọ kọrohu ono ta mahedunu onye meru iya ẹya nọ. Iphe kparu iya nọ aburu lẹ Jisọsu byaru bya aphu ẹge a zaru l'igwe dzua l'ẹke ono; tọo nwẹhu pyofu.

¹⁴ A nonyaa; Jisọsu abya aphu nwoke ono ọdo l'eze-ọlo Nchileke; su iya: "Lekwa; i kọrohuakwaru nta-a. Be eyehenuphu ẹka l'ome iphe dọ eji ọdo; e -menyaa; iphe ọdo, ka nọ dakfuta ngu."

¹⁵ Nwoke ono atųgbua; je akọoru ndu Ju l'ọ bu Jisọsu bu onye ọbu, meru iya; ya akọrohu ọbu. ¹⁶ O bu iphe ono kparu iphe ndu Ju chilahaaru nta

* 4:52 4:52 Teke ono bu ẹnyanwu ọgbufu l'ishi; m'ọ kwanu teke kọlọku kuru nanu l'eswe unyaphua.

Jisõsu; okfu l'õ bu mbõku õtu-ume b'o meru iphe ono. ¹⁷ Ya ndono; Jisõsu asu epehe: "Nna iya ejelekwaaz ozi ege ooje iya; yebedua l'ejekwaphu."

¹⁸ Iphe ono, Jisõsu kfuru ono emee ndu Ju akafukpooru õcho ege epehe e-shi gbuwa ya. Iphe kparu iphe epehe wataru õcho ishi iya ta abukwa l'õ tururu nsõ mbõku õtu-ume epehe; õphu ka epehe ehuka bukwa l'õ gbe ekufuanu Nchileke "Nna iya"; bu iya bu le yele Nchileke ha enyanhamunha.

Ike ke Nwa ono

¹⁹ Ya ndono; Jisõsu asu epehe: "Kamenu; te ya karu unu: l'e to nwekwa iphe Nwa ono egudeje ike ke eka iya eme l'onwiya, e-ta budu iphe õ phuru, Nna iya eme; ke l'õ kwa iphe Nna eme; bukwapu iphe Nwa emeje. ²⁰ Nna be yeru Nwatibe iya obu; l'ekoshije iya iphemiphe õbule, oome l'onwiya. Oo-koshifukwaa ya ru iphe ka owaa nshinu t'o mee; k'õphu õo-du unu biribiri. ²¹ L'õ bu ege ono, Nna emeje ndu, nwuhuru anwuhu; epehe eshi l'onwu teta gbeshi; yo nu epehe ndzu ono; bu ege Nwatibe Nchileke ono a-nu ndu du iya mma ndzu. ²² E to dukwa onye Nna ekpeje ikpe l'onwiya; k'ikpe b'o wookwaru ye Nwatibe iya ono l'eka; ²³ k'õphu ndiphe mgburumgburu a-kwabeje Nwa ono ugwu ege epehe akwabeje Nna. Onye, ta akwabedu Nwa ono ugwu ta akwabekwa Nna, bu iya bu onye ziru iya nu.

²⁴ "Kamenu; te ya karu unu: iphe bu onye anu okfu iya bya ekweta k'onye ono, ziru iya te ya bya ono be nweru ndzu gbururu jeye. E to nwehedu l'onye ono evudo t'e kpee ya ikpe; o shiwa l'onwu baa le ndzu. ²⁵ Kamenu; te ya karu unu: teke obu abyakwaa; mbu; l'o ruakwaru teke ndu nwuhuru anwuhu a-nu olu ke Nwatibe Nchileke ono. Iphe bu ndu nuru iya nu a-no ndzu. ²⁶ Ke l'õ bu ege ndzu shi Nna l'onwiya l'eka; bu ege Nna mekwaruphu te ndzu shi Nwa ono l'eka. ²⁷ O nuru Nwatibe iya ono ike t'o kpee ikpe; bua ikpe; ke l'õo ya bu Abubu-Ndiphe. ²⁸ T'owaa ba adukwa unu biribiri; l'oge abyaakwa teke iphe bu ndu ze l'ime ili l'ephe ha a-tuko nua olu iya; ²⁹ shi l'ime ili lufuta. Ndu õphu shi eme ohuma e-teta nweru ndzu. Ndu õphu shi ye eka l'ejo iphe phu etetakwaphu t'e kpee epehe ikpe; nna epehe ikpe."

Iphe ekoshi l'ike no

Jisõsu l'eka

³⁰ "E to nwekwa iphe ya egudeje ike k'eka iya eme. O kwa ege Nchileke suru te ya kpee ikpe be ya ekpeje iya; ikpe iya aburu ikpe vudo nhamunha. Ishi iya bu le ya te ekpedu ege du iya mma l'obu. O bulephu ege õ du onye ono, ziru iya nu ono mma l'obu be ya ekpeje.

³¹ "O -buru le ya bya aghachi; wata õtu õnu onwiya; õ kwa iya bu l'iphe obu, ya ekfu obu ta budu ire-lanu. ³² Obenu l'o nwekpooruru onye õdo, bu iya a-tu õnu iya; mbu l'õphu ya tuberu nvõ bu l'iphe onye ono e-kfu l'ehu iya be bu õkpobe okfu. ³³ Unu yeru ndu ozi t'ephe byakfuta Jõnu; Jõnu ekfuwaru unu k'õkpuberu okfu ono. ³⁴ Iphe ya ekfu ta bukwa le ya eme te madzu bya atulaha õnu iya; iphe ya gude adzõta õkpa l'okfu ono, Jõnu kfuru ono kwa k'õphu aa-dzõta unu. ³⁵ Jõnu l'onwiya bu urõku, enwu enwunwu; l'eke jajaja. O shikwaa evu unu evuvu t'unu kpõ õkfu nwanshi; nõdu l'iphoro iya; tetota eswa. ³⁶ Iphe ya meshiru kakwa õtu õnu mu ma l'õphu Jõnu turu. Ishi iya aburu l'ozi ono, Nna iya ziru iya te ya bya ejee jefu l'ishi ono; mbu ozi ono l'õ ha, ya eje nta-a ono be atõ õnu iya: l'õ bu-a Nna ziru iya te ya bya. ³⁷ Nna iya ono, bu iya ziru iya ono bu onye

atụ ọnu iya. Unu ta n̄bukwaa olu Nna iya ono; t'ọ bụ l'unu phujewaru iya; k'ophu unu maru ege ọ dū. ³⁸ Okfu ono, shi Nna iya l'ọnu ono ta kwata ọswa buru unu eburu l'obu; okfu l'unu te ewoduru onwunu ye onye ono, o ziru t'ọ bya ono l'ẹka. ³⁹ Unu anọduje enyocha iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; tubesu l'ọo l'ẹke ono bẹ unu e-shi nweru ndzụ gbururu jeye. Ẹkwo okfu Nchileke ono t̄kokwa l'atụ ọnu yebe Jisọsu. ⁴⁰ Obenu l'unu kwefuru ike l'unu ta abyakfutadu iya ege unu e-nweru ndzụ."

⁴¹ "Ẹ to nwekwa teke ya ele ẹnya tẹ ndiphe jaa ya ajaja. ⁴² Obenu lẹ ya makwaru l'unu te yeduru Nchileke obu. ⁴³ O bụ ike kẹ Nna iya bẹ ya gude bya; unu ajika iya. O -buru l'onye ọdo gude ike kẹ ẹka iya bya; onye onanu bẹ unu a-nata. ⁴⁴ ?Nanụ ege unu e-mehunu woru onwunu ye yebe Jisọsu l'ẹka; l'unubẹ ndu abujẹ ibe unu -aja unu ajaja; yọ tso unu ntumatu? Unu ta achọ uzo, unu e-shi tẹ Nchileke ono, bụ Nchileke nwenkinyi iya ono jaa unu. ⁴⁵ Unu ba arikwa l'ọo yebedua e-je edoo ege unu dū l'ifu Nna iya. O kwaru Mosisu ono, bụ iya bụ onye ọbu, unu tukoberu obu ọbu bẹ e-do ege unu dū. ⁴⁶ Ndege ọ -bụ l'unu kweru kẹ Mosisu; unu gage kwetawaphu kẹ yebedua; kẹle Mosisu dekwaru dekuta iya l'ekwo iya. ⁴⁷ Obenu; keshinu ọphu unu te kwetadu iphe Mosisu deru; ?nanụ ege unu e-shi kweta l'okfu kẹ yebe Jisọsu."

6

Jisọsu anụ unu madzụ iri l'ẹbo;

l'ụkporo madzụ iri nri

(Mát 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ E metsulephu; Jisọsu atugbua dafu azụ Eze Ẹnyimu Gálili azụ iya ọphu; bukwa iya phụ bụ Eze Ẹnyimu Tayibériyasu. ² Mkporo-ọha awụ etso iya l'ẹke ẹphe phụwaru iphe-ọphulenyanya ono, o meshiru teke ono, o meshiru ndu iphe eme; ẹphe akorohukota ono. ³ Jisọsu ekwelephu nwandoo bya enyihu ẹke ọbu, bụ ọ-ka-l'ugvu ugvu; je adugaru anọdu yele ndu etsoje uzo iya. ⁴ Teke ono bẹ Aji Esweta ndu Ju t̄waru l'ụkfu. ⁵ Jisọsu abya apalia ẹnya; phụ lẹ mkporo-ọha awụ abyakfuta iya. Yo ku Filipu; sụ iya: "?Bụ awe bẹ ayi a-zuta buredi tẹ ndu-wa ria nri?" ⁶ Iphe meru iphe o kfuru iphe ono b̄lekwaphu t'ọ maru iphe Filipu e-me. Ọdumeka bẹ yebedua makwaru-a iphe oo-me.

⁷ Filipu asụ iya: "Mẹ buredi ụkporo pongu te edzukwa; k'ophu o rugbakpoo n̄ ẹphe ọnu ilile."

⁸ Onye lanụ lẹ ndu etsoje uzo iya; mbụ Ánduru, bụ nwunne Sáyimonu Pyita asụ iya: ⁹ "O nwekwaru nwata nwoke, nọ l'ẹke-a, gude ishi buredi balị ise; m̄ ẹma labụ. Obenu; ?bụ ngunu b'ọ bụ; lẹ mkporo-ọha ọphu ha ege-a?"

¹⁰ Jisọsu asụ ẹphe: "Unu kfuru ẹphe t'ẹphe dugagbaaru anọdu l'alị." Iphe bụ mkporo-ọha ono abya anoshia l'alị. Eke ono bẹ unwu iru ẹwu hakwanu nshinu. Ndu bụ iya unwoke lẹ ndu ono rukwaru unu madzụ iri l'ẹbo; l'ụkporo madzụ iri.* ¹¹ Jisọsu abya achita buredi ono; kelebebe Nchileke; bya ekeshiaru iya ọha ono, d̄oru l'alị ono. Yọ bya ewota ọphube ẹma mekwaa ya phụ ege ono. Onyenonụ eria ege ọ guru iya. ¹² Ẹphe erijishibebe ẹpho l'ẹphe ha; yọ sụ ndu etsoje uzo iya: "Ngwaa; unu t̄tukobe ibiribe iya ọphu ẹphe riphodoru t'ẹ b'ọ ọphu a-la iyi." ¹³ Ẹphe

* 6:10 6:10 Iphe ọ bụ bụ 5,000.

abya eshi ishi lanu tutua unwu ibiribe ibiribe iya ophu shi l'ishi buredi ise ono; tutu-jia ya nkata-ivu iri l'ebo; mbu ophu ndu ono riphodoru.

¹⁴ Ndu ono aphulephu iphe-ophulenyanya ono, o meru ono; su: "O kwaphu oswi-okfu l'o bu nwoke-wa bu onye nkfuchiru Nchileke obu, a-bya le mgboko-a." ¹⁵ Jisosu amaru l'ephe abya iya egude t'e chibe iya eze k'ehuka; yo pyofu lashia azu l'ugvu-ugvu ono nwenkinyi iya.

Jisosu eje ije l'eli mini

(Mat 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Yo be l'urenyashi; ndu etsoje uzo iya agbada l'eze enyimu; ¹⁷ nyida l'ugbo; kporu iya t'ephe tua uswe lufu jeshia Kapaniyomu. A no jeye ochi ekpua ehu; Jisosu ta byakfutawa ephe. ¹⁸ A nonyaa; oke pherephere ephelaha; k'ophu eze enyimu ono wataru otu akpara atushi iya ike; eyii awata ememe l'eze enyimu ono. ¹⁹ Ephe akpo-wa ugbo iphe ha l'o bu manyiru eto; l'ejewa le ke eno ya teke ephe phuru Jisosu eke ooje l'eli mini l'eze enyimu ono; eje abyakfuta ephe l'ugbo ono; meji atofu ephe. ²⁰ Yo su ephe: "Unu ba atsushi egvu; o kwa yebedua!" ²¹ Yo buru l'o kforu ege ono meru iphe o lulahaaru ephe l'obu t'ephe bya edubata iya l'ugbo ono. E gude iya ekfu; ugbo ephe etsubewaphu l'onu eke, ephe eje.

A du igwe acho Jisosu

²² Yo be echile iya; mkporo-oha ono, no l'azu eze enyimu ono azu iya ophu ono aphua l'o bu ugbo lanu likwadurua l'eke ono. Ephe amakwaruphu le Jisosu te tsodu ndu etsoje uzo iya bahu l'ugbo; l'o bu ndu etsoje uzo iya be tugburu nu nkinyi ephe. ²³ Obenu l'o nwekwaruphu igweligwe ugbo odo, shitsua Tayiberiyasu bya etsuru l'iku eke ono, ephe nodu taa buredi le Nnajiufu kelebeberu Nchileke ekele ono. ²⁴ Oha ono amaloruphu le Jisosu ta nodu l'eke ono; ndu etsoje uzo iya ta no iya; ephe adzuta ugbo nk'ephe jeshia Kapaniyomu ocho Jisosu.

Jisosu bu nri, anu ndzu

²⁵ Ephe abya acho-vu iya l'azu eze enyimu ono azu iya ophu; ji iya: "Buhunu teke ole b'i byaru eke-a?"

²⁶ Jisosu asu ephe: "Kamenu; te ya karu unu: l'iphe meru iphe unu acho-phe iya nta-a ta bukwa l'oo l'unu phuru iphe iphe-ophulenyanya, ya meru ekoshi. Iphe meru iphe unu acho-phe iya; kwa le ya nuru unu buredi; unu ataa; ephe adugbaa unu mma. ²⁷ Unu be esegbushihe onwunu l'akanya nri, ala iyi. Unu sechia akanya nri ophu a-noduje anu unu ndzu gbururu jeye. Nri onanu bu Abubu-Ndiphe a-nu iya unu. Ishi iya aburu l'oo yebe Abubu-Ndiphe be Nchileke, bu Nna meru t'e shi iya l'eka; phu ike, ekoshi l'o iphe ono be Nna gude su te ya baa."

²⁸ Ephe abya aji iya: "Buhunu be ephe e-me t'o buru iya bu l'ephe ejeje ozi Nchileke?"

²⁹ Yo su ephe: "Iphe bu ozi Nchileke bu t'unu woru onwunu ye onye ono, Nchileke ziru t'o bya ono l'eka."

³⁰ Ya ndono; ephe asu iya: "Buhunu iphe-ophulenyanya, du idagha be ii-me koshi ephe; k'ophu ephe e-gude enya ephe phu; kweta woru onwephe ye ngu l'eka obu? Nanu iphe ii-me obu? ³¹ Le teke ndiche be nna ephe oche phe rikwaru mana teke ono, ephe no l'echi-egu ono; bu iya bu iphe obu, e deru ekwo okfu Nchileke; su: 'L'o nuru ephe nri, shi l'imigwe t'ephe ria.'"

³² Jisosu asu ephe: "Kamenu; te ya karu unu: nri onanu, Nna iya shi l'eka Mosisu nu unu ono bukwa nri ophu shi le mgboko-a. O kwa nri ophu Nna iya egudeje eka iya nu unu be bu ogbodo nri ophu shi l'imigwe. ³³ L'o kwa onye ono, shi l'imigwe bya ono be bu nri obu, Nchileke anuje obu. O bu onye ono anuje ndiphe ndzu."

³⁴ Ephe asu iya: "Nnajiufu; nujenu ephe egbe nri onanu tekenteke."

³⁵ Jisosu asu ephe: "L'o kwa yebedua gedegede bu nri ono, anu ndzu ono. Onye abyakfuta iya nu be egu ta aguhekwa odo. Odo aburu l'onye woru onwiya ye iya l'eka be mini ta aguhedu odo. ³⁶ Ole ya kfuakwaru iya unu l'unu phuwaru iya; obenu l'unu te kwedu woru onwunu ye iya l'eka. ³⁷ Obenu l'iphe bu ndu Nna iya yeru iya l'eka a-byakfutakota iya. Onye bukwanu onye byakfutaru iya nu be te nwedu le ya achifu iya. ³⁸ Iphe obu bu le ya shi l'imigwe bya. Iphe ya byaru ta kwa te ya bya emee uche-obu nk'ia. O kwa uche-obu ke onye ono, ziru iya abyabya ono be ya byaru ememe. ³⁹ Iphe bu uche-obu onye ono, ziru iya nu ono bu te b'o du ndu ono l'ephe ha, o yeru iya l'eka ono, a-nahu iya tufahu; mbukwa m'o bu onye lanu; gbahaa te ya mee ephe t'ephe tuko l'ephe ha teta nodu ndzu mboku ikperazu ono. ⁴⁰ Ishi iya bu l'iphe du Nna iya mma bu t'onnyemonye obule, phuru Nwatibe iya ono; woru onwiya ye iya l'eka; nweru ndzu gbururu jeye. Ya emekwaaphu onye obu t'o shi l'onwu teta nodu ndzu mboku ikperazu ono."

⁴¹ Ya ndono; ndu Ju ataderu iya nwurinwuri l'eke onya; eke ehu egbu ephe eghughu; okfu l'o suru: "L'oo yebedua l'onwiya bu nri obu, shi l'imigwe bya obu." ⁴² Ephe asu: "?To budunua nwoke-wa bu Jisosu, bu nwatibe Josefu; mbu onye ephe majiru nna iya; me nne iya enya? ?Nanu ege o shi bya asu nta-a le ya shi l'imigwe bya?"

⁴³ Yo su ephe: "Unu ba atafe nwurinwuri l'ime onwunu; ⁴⁴ l'e to nwedu onye a-byakfuta iya nu; a gufu l'oo Nna iya ono, ziru iya nu ono be kuritaru iya onye obu. Yebedua l'onwiya agbe teke ono mee onye obu; yo shi l'onwu teta nodu ndzu mboku ikperazu ono. ⁴⁵ Ndu nkfuchiru Nchileke dekwaru l'ekwo; su: 'L'o bu Nchileke e-zi onyemonye obule iphe.' L'iphe bu onye nuru ke Nna ono; bya anodu Nna ono l'eka; muta eka iya; ono onye a-byakfuta yebe Jisosu. ⁴⁶ Iphe ya ekfu ta bukwa l'o nweru onye phujewaru Nna ono; gbahakwaa onye ono, shi l'eka Nchileke bya ono. Oo yebedua bu onye phujewaru iya nu. ⁴⁷ Kamenu; te ya karu unu: l'onye woru onwiya ye iya l'eka be nweru ndzu gbururu jeye. ⁴⁸ O kwa yebedua, bu Jisosu bu nri, anuje ndzu. ⁴⁹ Nna unu oche phe be riru mana l'echi-egu; nwushihulee. ⁵⁰ Obenu le nri owaa, shi l'imigwe-wa be bu nri ophu anuje ndzu; mbu nri ophu onye riru iya nu ta anwuhedu anwuhu. ⁵¹ O kwa yebe Jisosu bu nri, no ndzu, shi l'imigwe bya. Iphe bu onye riru nri ono a-no ndzu gbururu jeye le tutu yoyo. Nri ono, ya a-nu ono bu anu-ehu iya. Ya e-woru iya nu l'okfu ehu ndu mgboko-a kpamukpamu; k'ophu bu: onye riru iya nu; yo nodu ndzu."

⁵² Ndu Ju awata ntutego; jilaha: "?Nanu ege nwoke owaa e-me nu ephe anu-ehu iya t'ephe ta?"

⁵³ Jisosu asu ephe: "Kamenu; te ya karu unu: o -buru l'unu ta tadu anu-ehu Abubu-Ndiphe; ngua mee ya be unu te enwewa ndzu l'ime onwunu. ⁵⁴ Iphe bu onye atakanwa anu-ehu yebe Jisosu; l'angu mee ya be nwewaru ndzu gbururu jeye. O bu onye ono be ya e-me t'o shi l'onwu teta nodu ndzu mboku ikperazu ono. ⁵⁵ Ishi iya bu l'anu-ehu iya kwata buru ogbodo

nri eriri; mee ya abúkwaruphu oḡbodo iphe-angungu. ⁵⁶ Onye eri anụ-
 ẹhu iya; l'angukwaphu mee ya nọwa iya l'ime; yẹbedua anọdu onye ono
 l'ime. ⁵⁷ Ọ bụ Nna ono, bụ iya bụ ishi ndzụ ono bẹ ziru iya tẹ ya bya.
 Yọ buru iya bẹ ya gude nọdu ndzụ. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ iphe bụ onye
 taru anụ-ẹhu yẹbe Jisọsu e-gude iya nọdu ndzụ. ⁵⁸ Ọo ya bụ l'ono bụ nri
 ono, shi l'imigwe bya ono. Ẹ tọ bukwa egbe nri ophu ochechoroche unu
 phe rieberu; nwushihulee. Iphe bụ onye riru nri ọwaa a-nọwaru ndzụ
 gbururu jeye lẹ tutu yoyo.”

⁵⁹ Iphe ono bụ iphe Jisọsu tuko kfushikota teke oozi iphe l'ulo-ndzuko
 ndu Ju lẹ Kapániyomu.

Okfu ndzụ gbururu jeye

⁶⁰ Ya ndono; igweligwe ndu etso Jisọsu anulephu ọwaa; sụ: “Haa! Okfu
 ọwaa atakwa ẹra lẹ nchị. E tọ bukwa iphe anunu.”

⁶¹ Jisọsu amalẹru-a; l'ẹ b'ọ dọ onye kọru iya ẹya nụ; lẹ ndu etso iya
 nụ ata nwurinwuri kẹ okfu ono. Yọ sụ ẹphe: “?Bụ iphe ono, ya kfuru
 unu ono eghu unu eghughu tọ? ⁶² ?Nanụ ẹge ọo-dụ mẹ unu phụa
 Abubu-Ndiphe; yọ kwasẹru ala imeli ẹke o shi nọduhawa? ⁶³ Ọ kwa
 Ume Nchileke bẹ anuje ndzụ. Ophu bụ anụ-ẹhu madzụ bẹ bukwa iphe
 mmanu, ẹ-te nwedu ophu ọ yi. Okfu ono, ya shi kfushitaru unu ono bẹ
 bukwa ume; bukwaruphu ndzụ. ⁶⁴ Obenu; m'o nwekwaru l'unu ha-a ndu
 ophu ẹ-te woduru onwẹphe ye iya l'ẹka.” Iphe kparu iya nụ bụ lẹ Jisọsu
 shiru lẹ mbulembu maru ndu ophu ọbu, ẹ-te ekwedu woru onwẹphe ye
 iya l'ẹka; makwaruphu onye ophu e-mekochaa deru iya ye. ⁶⁵ Yọ sụ: “Ọo
 ya bụ iphe ya gude sụ unu l'ẹ to nwedu onye a-byakfutaghe iya nụ; ẹ-ba
 bụ l'ọo Nna b'ọ shi l'ẹka.”

⁶⁶ Yo kfutsulephu ẹge ono; igweligwe ndu ono, shi etso iya nụ ono
 atsuphushia azụ; ẹphe tee tsojehe iya ejephe. ⁶⁷ Jisọsu asụ ụmadzụ iri
 l'ẹbo ono, etsoje ụzo iya ono: “Unubedua; ?unu e-je iya ije agha? ?Unu
 alakwaphu azụ tọ?”

⁶⁸ Sáyimonu Pyita asụ iya: “Nnajiufu; ?bụ onye ole ọdo bẹ ẹphe a-
 lakfube? Ọo nggubedua gude okfu, anuje ndzụ gbururu jeye. ⁶⁹ Ẹphe
 ekwetaakwa; bya amakwaruphu l'ọo nggu bụ onye ono, dọ nsọ, shi l'ẹka
 Nchileke ono.”

⁷⁰ Jisọsu asụ ẹphe: “?Tọ dọ yẹbedua fọtaru unubẹ ụmadzụ iri l'ẹbo-wa.
 Obenu l'onye lanụ l'ime unu gbe bụwaru nụ Obutuswe?” ⁷¹ Onye ookfu
 iya ele ẹnya aburu Júdasu, bụ nwatibe Sáyimonu Isukáriyotu; kẹ l'ọ bụ
 Júdasu bụ onye e-mekochaa deru iya ye; e gudekwaru l'ọ bụ onye lanụ
 l'ụmadzụ iri l'ẹbo ono, etsoje ụzo iya ono.

7

Jisọsu yele unwunne iya phe

¹ E meebelephu; Jisọsu ejephelaha lẹ Gálili; tọ dọ iya t'ọ je ojephe lẹ
 Judíya; kele ndu Ju, nọ ẹke ono achọ ishi iya l'ẹnya-mee. ² Teke ono bẹ
 aji ndu Ju tųwaru l'ụkfu; bụ iya bụ Aji Mkpù. ³ Ya ndono; unwunne iya
 asụ iya: “T'ọ gbeshikwaphu l'ẹke-a jeshia Judíya; k'ophu ndu etsoje ụzo
 iya a-phụ eze iphe dọ biribiri oome. ⁴ L'ẹ to nwekwa onye anọduje edoma
 iphe oome edomi; m'ọ -buru l'onye ọbu eme tẹ ọha maru iya. Wo iya:
 Keshinu i tųkowa egbe eze iphe dọ ẹge ono emeshi; menua tẹ ndu mgboko
 magbaru ngu.” ⁵ Iphe ọbu bụ lẹ ndu ophu bụ unwunne iya l'onwẹphe te
 kwetakpoduanu nk'ia.

⁶ Ya ndono; Jisòsu asù ɛphe: “L’oge nk’iya te erukwa-a. Obenu l’unubèdua ta dùdu teke unu gbeshiru, unu te jedu. ⁷ Ndu mgboko te nwekwa l’ɛphe akpòo unu ashì. Obenu lẹ yèbedua bẹ ɛphe kpòru ashì. Iphe meru iphe ɛphe kpòru iya ashì bụ lẹ ya anòduje ekfuru iya ɛphe hoo-haa l’ò bulephu ɛjo iphe bẹ ɛphe eyeje ɛka. ⁸ Unu tũgbua jeshia l’aji, unu eje; lẹ yèbedua b’è tọ gbakwaa l’oje l’aji ọbu. Ishi iya aburu l’oge teke ya e-me iphe ono, ɛnya dù unu ono ta agbadua.” ⁹ Yo kfuebe ɛge ono; kwaa lẹ Gálili l’èke ono.

Jisòsu nọ lẹ Aji Mkpì

¹⁰ Unwunne iya egbeshitsulephu jeshia l’aji ono; Jisòsu epyota epyota jekwushia ɛphe. ¹¹ Ndu Ju etsoru achokashi iya l’èke ono, aagba aji ono l’ajigbaa: “?Nanùhunu iya? ?Nanùhunu iya?”

¹² ɛphe adzù-phelephu taphatapha iya l’èke ono, e jiru ejiji ono. Yo nweru ndu suru: “L’ò kwa ọkpobe madzù.” Ndu ọphu asu: “Iye-e! L’ò bụ eduphu b’o gbe eduphuje madzù.” ¹³ Obenu l’ɛphe gude ọtsu-egvu ndu Ju; to nwehunu onye dũru ike kfufua ya ekfufu; k’ọphu aa-nù iya.

¹⁴ Yo rulephu l’echi aji ono; Jisòsu abaa l’eze-ọlo Nchileke je ezilahaa iphe. ¹⁵ Yọ dù ndu Ju biribiri. ɛphe asu: “?Nanù ɛge nwoke-wa meru matabe ɛkwo ɛge-a; l’è b’ò tũbua ọkpa l’èke aamuje ɛkwo lẹ phuu?”

¹⁶ Yọ sù ɛphe: “Iphe ya ezi ta bũkwa iya b’o shi l’èka. Onye o shi l’èka bẹ bũkwa Nchileke ono, ziru iya nù ono. ¹⁷ Onye ọogu t’o mee iphe bụ uche-obu Nchileke a-makwaa mẹ iphe-a, ya ezi-a: ?o shi Nchileke l’èka; tọ ike k’onwiya bẹ ya gude ezi iya. ¹⁸ Onye gude ike k’onwiya ekfu bẹ bũkwa onwiya bẹ oome t’a jaa ajaja. Obenu l’iphe bụ onye eme t’onye ono, ziru iya nù ono jaa ya ajaja; bũkwa onye koshiru l’ò gbaru t’e gude ire iya ɛka; to nwe ɛke ntũjo nọ iya l’èhu. ¹⁹ ?Tọ bũdu Mòsisu doberu unu ekemu; tọ dù unu l’unu ha, onye emeje iphe ekemu ono kfuru? ?Bũkpo ngunu kparu iphe unu achọ ishi yèbe Jisòsu?”

²⁰ Oha ono asù iya: “L’ò kwa ọgvu guderu ngu! ?Bụ onye achọ ishi ngu ọbu?”

²¹ Jisòsu asù ɛphe: “Mgbẹ ọ bũkwadu-a akpũru iphe lanù bẹ ya meru mbọku ọtu-ume; unu avọru ọku ghũa ɛhu. ²² Ọ kwa-a lẹ Mòsisu suru: a -mũjee nwata nwoke; ọ -nọlephu abalì ɛsaa; k’ɛsato iya t’e bua ya útsù. Unu ebu iya ɛphe: ebu iya m’o -ruhuru; ọ bũru mbọku ọtu-ume; e guderu l’è tọ bũdu Mòsisu bẹ wataru iya nù; l’ò bũkpooru ochechoroche unu phe wataru iya. ²³ Ọ -bũru l’iphe unu ebujẹ madzù útsù mbọku ọtu-ume bụ k’ọphu unu te emebyidu ekemu Mòsisu; ?bũhunu ngunu meru iphe unu vọru ọku ghũa ɛhu; okfu lẹ ya meru nwoke, ɛhu ɛ-ta dùdu mma; yọ kọrohu mbọku ọtu-ume. ²⁴ Ọphu t’unu haa ole madzù ɛnya l’ifu ekpe iya ikpe. Unu kpeje ikpe nhamũha.”

Ọo Jisòsu bụ Kuráýisutu ọbu

²⁵ Ya ndono; yo nweru ndu Jerúsalemu haru; sù: “?Tọ bũdunua nwoke ọbu, aachokashi t’e gude gbua ọbu ndọ-ọ ²⁶ gbe bya anọdu asa ɛge-a l’edzudzu ọha-a; a chíru ɛnya yeru iya; to nwe onye wọtaru iya ɛya nù. ?Ọ -bụ lẹ ndu achijeru Nchileke ɛja mawaru l’oo ya bụ Kuráýisutu ọbu, Nchileke kweru ¼kwa iya ọbu tọ? ²⁷ Mẹ teke Kuráýisutu ọbu a-bya b’è to nwekwa onye a-ma ɛke o shi bya. Obenu lẹ nwoke ọwaa bẹ ayi kabẹkwa maru ɛke o shi.”

²⁸ Ya ndono; Jisosu ezinyaa iphe l'eze-ulo Nchileke ono; raaru iya ephe arara; su: “?Unu makpooru nu onye ya bu amama ophu? ?Unu makpooru-a eke ya shi eshishi? E to bukwa ike k'eka iya be ya gude bya. Onye ono, bu iya ziru iya te ya bya ono bukwa onye ire-lanu; obu l'unu ta madu onye ono. ²⁹ Oo yebedua maru onye obu; okfu l'oo eke o no be ya shi bya. Yo buru iya ziru iya te ya bya.”

³⁰ Ephe achode ege ephe e-shi gude iya; obe e to nwedu onye suru iya eka; ke l'oge nk'iya te erudua. ³¹ Obenu le ndu shi le mkporo-oha ono kweta nk'iya kwata halee nshinu. Ephe asu: “Teke Kuráiyisutu obu byaru; ?oo-mefua iphe-ophulenyaa, a-dakata ophu nwoke-wa shi keshinu teke-wa meta.”

Eeye ndu nche t'ephe je egude Jisosu

³² Ndu Fárísii abya anaa taba-tabaa, mkporo-oha ono tuko adzu le ke Jisosu. Ya ndono; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Fárísii abya eyefu ndu nche t'ephe je egude Jisosu. ³³ To du iya bu; Jisosu asu: “L'o kwa te yele unu nufua nwanshii; ya alakfushia onye ono, ziru iya te ya bya ono. ³⁴ Unu a-cho iya nta choo ya imo; unu ta achov-vu iya; ophu 'o bukwanu l'eke ya no be unu ha ke abyabya.”

³⁵ Ndu Ju ono ajilaha onwephe: “? Bunua awe be nwoke-wa atu egomunggo k'alala, ephe ta achov-vughedu iya obu? ?O kwako k'oje Girísu, bu eke ndu Ju gbakashihuru je eburu; mbu te ya je eke ono je ozi ndu Girisu iphe to? ³⁶ ?Bukpoo ngunu b'o bu mbu iphe ono, o kfulu ono: 'L'unu a-cho iya nta choo ya imo; unu ta aphu iya.' Odo aburu: 'L'eke ya no; be unu ta hadu k'abyabya?' ”

Mini, anuje ndzu

³⁷ Yo be mboku okpufu l'aji ono; bukwanu iya bu mboku, kakota mkpa l'aji ono; Jisosu egbeshi raa ya tororo wo: “O -buru l'o nweru onye mini agu; te onye obu byakfuta iya bya anguta ogbodo mini. ³⁸ L'onye woru onwiya ye yebe Jisosu l'eka be iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke ono e-rekwa l'ehu iya, suru: 'L'oo l'ime ehuru onye ono be nggele ono, atsoshi mini, anuje ndzu ono a-nodu.' ” ³⁹ O bu ke Ume-du-Nso be Jisosu gude kfu iphe ono, o kfulu ono; bu iya bu Ume-du-Nso, ndu woru onwephe ye iya l'eka a-nata. Iphe obu aburu l'e te nudua ephe Ume-du-Nso teke ono; okfu le Jisosu be Nchileke te wolidua dobe l'eke odu-biribiri yebe Nchileke no l'imigwe.

Ndu oha eke onwephe ebo

⁴⁰ Uphodu le ndu ono anulephu iphe ono, o kfulu ono; su: “Ha! O kwa nwoke-a bu onye nkfuchiru Nchileke obu, ephe ele enya iya obu l'oswiya.”

⁴¹ Yo nweru ndu ophu suru: “L'oo ya bu Kuráiyisutu obu, Nchileke kweru ukwa iya le ya e-zi t'o bya obu.”

Obenu l'o nwekwanuru ndu ophu, suru: “? Bunu-a le Gálili be Kuráiyisutu obu e-shi bya to? ⁴² L'ekwo okfu Nchileke sukwaru le Kuráiyisutu obu bu l'eri Dévidi be oo-shi. L'oo le Bétulehemu be aa-mu iya, bu iya bu mkpukpu, Dévidi shi buru gedegede.” ⁴³ To du iya bu; ndu ono egude okfu ehuru Jisosu ono kee onwephe ebo. ⁴⁴ Yo nweru ndu ophu choru uzo, ephe e-shi gude iya l'eke ono; obu l'e to nwedu onye suru iya eka.

*Ndu ishi ndu Ju;
bu e-kwe-le-te-kwe*

⁴⁵ Ndu nche ono, ephe ziru ozi ono alaphuta azu lakfuta ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke eja ono; me ndu Farisii ono, bu ephe ziru ephe ozi ono. Ephe erua; ndu ono, ziru ephe ozi ono aji ephe: “?Bu ngunu kparu iphe unu ta kpukahedu iya?”

⁴⁶ Ndu nche ono asu ephe: “Ha-o! L’ephe ta phubukwaa onye ekfu l’o bu nwoke onanu.”

⁴⁷ Ndu Farisii aji ephe: “?O duswefukwaaruphu unubedua too? ⁴⁸ ? Akọ kọjeru unu l’o nweru onye ishi ephe; m’o bu onye Farisii, wojewaru onwiya ye iya l’eka too? ⁴⁹ A bya abya l’igwe oha-wa, bu ekemu Mosisu be ephe ta madu-a be Nchileke tuakwaru onu.”

⁵⁰ Ya ndono; Nikodimosu, bu onye lanu le ndu Farisii, bukwa iya phu bu onye phu, jekfujeru Jisosu phu asu ephe: ⁵¹ “E -tsode iphe ekemu ephe kfururu; be ephe ta anmakwa madzu ikpe; l’ephe e be vuoduru uzo nuta okfu, shi onye obu l’onu; maru iphe obu, o meru obu.”

⁵² Ephe asu iya: “Nggubedua; ?i bufua onye Galili too? Jenu je eleghee enya eleghe l’ekwo okfu Nchileke; nggu aphu l’e to nwedu onye nkfuchiru Nchileke, e-shi le Galili.”

⁵³ Ephe awukahu; onyenonu alashia nk’iya.

8

Nwanyi, e guderu l’eke oori ogori

¹ Yebedua, bu Jisosu atugbua jeshia Ugwu Olivu. ² Yo rulephu l’onmewa utsu echile iya; yo laphu azu l’eze-ulo Nchileke. A du l’igwe zakoo bya ado-pee ya mgburumgburu. Yo bya adugaru anodu; zilaha ephe iphe.

³ Ya ndono; ndu ezije ekemu; me ndu Farisii akpuru nwanyi, ephe guderu l’eke oori ogori kpukfuta iya; kputa iya bya edobe ephe l’ifu l’eke ono.

⁴ Ephe asu Jisosu: “O-zi-iphe! Nwanyi-a be ephe jebudoru l’eke oori ogori. ⁵ L’ekemu ephe; be Mosisu suru t’e gudeje mkpuma tugbua onye a phuru, eme egbe iphe-a. ?Nanu ege o du ngu t’e mee ya?” ⁶ Iphe ono, ephe ekfu ono bukwa eregede okfu be ephe agbaru iya t’ephe maru: ?o nweru iphe ephe e-gude gude iya; su l’oo ono bu ophu o meru. Jisosu abya etsukfuru etsukfuru; gude mkpushi-eka delaha iphe l’ali.

⁷ Ephe ajinyaa ya aji; jinyaa ya aji; yo gbeshi su ephe: “O -buru l’o nweru l’unu ha eke-a; onye ophu te mebia iphe du eji; t’onye obu vuru uzo wota mkpuma tua nwanyi-a.” ⁸ Yo bya etsukfuru odo; gudekwa mkpushi-eka delaha iphe l’ali. ⁹ Ephe anulephu onanu; gbakashihulaha nanu nanu. Ephe eshi le ndu ophu bu ogurennya alufu jeye teke o buwa-a Jisosu be ephe haru nkinyi iya yele nwanyi ono, vudo iya l’uzo ifu ono.

¹⁰ Jisosu abya apashia; su iya: “Nwanyi; ?nanuhunu ephe? ?To nwehedu onye vudo nu te ya nmaa ngu ikpe obu?”

¹¹ Nwanyi asu iya: “E to nwehekwa; Nnajiufu.”

Jisosu asu iya: “Ahaa! Yebedua ta anmakwa ngu phu ikpe. Tugbua lashia; obu; be emehkwa iphe du eji odo.”

Jisosu bu iphoro ke ndiphe

¹² Jisosu ekfuru nu ephe odo wo: “Oo yebedua bu iphoro ke ndiphe; iphe bu onye etso iya nu be ta byadu bya eje ije l’ekpuru-ochi; gbahaa iphoro be a-no iya l’ehu.”

¹³ Ndu Fárisii asù iya: “Oghoo! Nta-a bẹ nggubedua atù ọnu onwongu. Iphe ono, iikfu ono te nwekwa ọphu bụ ire-lanụ.”

¹⁴ Jisọsu asù ẹphe: “Wawa; ya -atùkpoonu m'ọo ọnu onwiya bẹ iphe ya ekfu bukotakwa ire-lanụ; kele ya maru ẹke ya shi; makwaruphu ẹke ya ala. Ọbe unubẹdua ta madu ẹke ya shi; unu ta ama ẹke ya ala.

¹⁵ Unu ekpeje ikpe l'ọ bụ madzụ. Yẹbedua ta dukwa onye ya ekpe ikpe.

¹⁶ Tẹmanu; ọ -bukpooru nù lẹ ya ekpe ikpe bẹ ikpe nk'ia bukwa ikpe, dū maa. Ishi iya bụ l'ẹ tọ bụdu yẹbedua nwenkinyi iya ekpe ikpe ono. Ọ bụ Nna iya ono, bụ onye ziru iya tẹ ya bya ono bẹ bụ onye yee ya ekpe iya.

¹⁷ L'e dekwaru l'ekwo ekemu unu; sù l'umadzu ebo -agbakpo-wa ekebe bẹ iphe ono bunuphu oswi-okfu. ¹⁸ Ya atukwa ọnu onwiya; Nna iya ono, bụ iya ziru iya tẹ ya bya ono atukwaphu iya phụ.”

¹⁹ Ẹphe aji iya: “?Nanụ Nna ngu ọbu?”

Jisọsu asù ẹphe: “Unu ta makwa yẹbe Jisọsu; unu ta ama Nna iya. Ndege ọ -buru l'unu maru yẹbedua; unu gega amakwaruphu Nna iya.”

²⁰ Okfu ono bẹ Jisọsu nọ l'ẹke aakwakọbeje okpoga, a nuru Nchileke kflushia teke ọ nọ l'ime eze-ulo Nchileke ono ezi iphe; ọphu ọ dudu onye suru iya ẹka k'egude; okfu l'oge teke ee-gude iya te erudia.

Unu ta abyadu ẹke ya ala

²¹ Jisọsu asù ẹphe ọdo: “Ya a-la; unu a-cho iya nta choo ya imo; unu ta a-cho-vu iya. Unu evuru iphe dū ẹji, unu meru l'ishi ẹge unu vu iya; nwushihu. Ẹke ọbu, ya ala ọbu bẹ unu ta hakwa kẹ abyabya.”

²² Ya ndono; ndu Ju asù: “Ọwaa, ọ suru: ‘L'ẹke ya ala bẹ ẹphe ta sudu kẹ abyabya-a;’ ?ọo-kabẹ eje ọkfugbu onwiya tọo.”

²³ Yọ sù ẹphe: “Unubẹdua shi l'ẹke laru aji; ọbu lẹ yẹbedua shi l'imeli. Unubẹdua bụ ndu kẹ mgboko-a; obenu lẹ yẹbedua ta bụdu onye kẹ mgboko-a. ²⁴ Ya suru unu l'ọo ya meru iphe unu e-vuru iphe dū ẹji, unu meru; unu evuru iya l'ishi ẹge unu vu iya; nwushihu; mbụ yọ buru ẹge ono bẹ unu a-nọduwaru l'iphe dū ẹji unu ọbu; nwushihu; a gufulephu l'unu byaru bya ekweta l'ọo ya bụ ‘Onye ono, ya suru lẹ ya bụ ono.’ ”

²⁵ Ẹphe aji iya: “?Bụ onye b'ì bụ?”

Yọ sù ẹphe: “Ọ bụ iphe ono, ya shikpelephu lẹ mbulembu kfutaru unu ono bẹ ya bụ. ²⁶ O nweru igweligwe iphe ya e-kfu kfukuta unu; mękwaphu igweligwe iphe ya e-kpe unu ikpe iya. Ọbe onye ono, ziru iya nù ono bẹ bụ onye ire-lanụ; tẹmanu b'ọ bụ iphe ya nutaru onye ono, ziru iya nù ono l'ọnu bẹ ya arajẹ arara tẹ ndiphe nua.”

²⁷ Ndu ono ta ma l'ọo Nchileke, bụ Nna bẹ ookfu ekfuturu. ²⁸ Jisọsu asù ẹphe: “Teke unu wolileruphu Abubu-Ndiphe kọpyabe l'oshi-osweru bẹ unu a-ma teke ono l'ọo ya bụ ‘Onye ono, ya suru lẹ ya bụ ono;’ l'ọ bulephu iphe Nna ziru iya bẹ ya anọduje ekfu. ²⁹ Tẹmanu mę onye ono, ziru iya nù ono ta habukwaa ya nkinyi iya. Ọ nokwaa swiru iya; kẹ l'ọ bulephu iphe dū Nna iya ono mma l'ọbu bẹ ya anọduje eme tekenteke.”

³⁰ Igweligwe ndu nuru teke Jisọsu ekfu okfu ono ekweta nk'ia.

Ohu lẹ amadu

³¹ Tọ dū iya bụ; Jisọsu asù ndu Ju ono, kwetaru nk'ia ono: “Ọ -buru l'unu kwetaru l'emekpelephu iphe ya ekfu bẹ unu buakwa ọkpobe ndu etsoje ọzo iya. ³² Unu a-makwanuru ọkpobe okfu ono; yọ buru ọkpobe okfu ono a-tọfu unu l'ẹgbu; mee t'unu ba abuhe ohu.”

³³ Ẹphe asu iya: “Mẹ ẹphe shikwa l’eri Ébirihamu; ọp̄hu ọ b̄udu l’o nweru ẹphe onye bujeru ohu. ?B̄uhunu ole b̄u kẹ l’aa-t̄o ẹphe l’ẹgbu; mee t’ẹphe ba b̄uhe ohu.”

³⁴ Jis̄osu asu ẹphe: “Kam̄enu; tẹ ya karu unu: l’iphe b̄u onye eme iphe d̄u ẹji bẹ b̄u ohu kẹ iphe d̄u ẹji. ³⁵ Ohu te ebujeekwaruru l’ulo nnajiufu iya gbururu jeye. Ọ kwa nwa, a m̄uru am̄umu l’ufu ebuje iya gbururu jeye. ³⁶ Ọo ya b̄u; ọ -b̄uru lẹ Nwa ono bẹ mewaru t’unu ba b̄uhe ohu; b̄unu iya b̄u l’a t̄owaru unu l’ẹgbu ọkpobe at̄oto. ³⁷ Ya makwaru-a l’unu shi l’eri Ébirihamu; ọle unu emelee t’unu gbua ya; okfu l’unu te kwedu tẹ okfu iya ree unu ire l’ẹhu. ³⁸ Iphe ya ekfu okfu iya b̄u iphe ya gude-wa ẹn̄ya iya ph̄ua l’ẹke Nna n̄o. Iphe unub̄edua eme ab̄uru iphe unu n̄uru l’ọnu nna unu.”

³⁹ Ẹphe asu iya: “M’o kwa Ébirihamu b̄u nna ẹphe.”

Jis̄osu asu ẹphe: “Ndege unu b̄u un̄wu Ébirihamu; m̄e unu emenu-a iphe Ébirihamu meru. ⁴⁰ Obenu lẹ nta-a bẹ unu achoro ẹge unu e-shi gbua ya; mb̄u yebe onye b̄u ire-lan̄u, ya n̄uru Nchileke l’ọnu bẹ ya kfuru unu. Ẹ t̄o bukwa egbe iphe d̄u ẹge ono bẹ Ébirihamu meru. ⁴¹ Ọ b̄u iphe nna unu meru bẹ unu eme.”

Ẹphe asu iya: “E ta gbatakwa ẹphe l’okpara. M’o kwa Nna lan̄u bẹ ẹphe nweru, b̄u iya b̄u Nchileke.”

⁴² Ȳo s̄u ẹphe: “Ndege ọ b̄u Nchileke b̄u Nna unu; unu gage yeru yebe Jis̄osu obu; kẹ l’o b̄u ẹke Nchileke n̄o bẹ ya shi bya. Ya ta non̄yakwaa bya egude ike k’onwiya bya. Ọ kwa Nchileke ziru iya tẹ ya bya. ⁴³ ?Nan̄u ẹge e meru bẹ iphe ya ekfu te edojedu unu ẹn̄ya. Iphe kparu iya n̄u b̄u l’unu te kwetadu l’unu a-n̄u okfu iya. ⁴⁴ Unu b̄u un̄wu Obutuswe. Ȳo b̄uru Obutuswe ono b̄u nna unu. Iphe d̄u unu mma l’obu b̄u t’unu mee iphe d̄u nna unu ono mma l’obu. O shikpolephu lẹ mb̄ulembu b̄utaru mgbugbu-madz̄u. Ẹka iya ta d̄ubua l’ire-lan̄u; okfu l’ome ire-lan̄u ta n̄odu ya l’ẹhu. Teke ọ dzuru ẹjo-ire bẹ ookfulekwaphu iphe ruberu egbe onye ọ b̄u. Ishi iya aburu l’o b̄u onye ẹjo-ire. Ȳo bukwaru iya ph̄u b̄u nna ẹjo-ire l’onwiya. ⁴⁵ Obenu lẹ yebe Jis̄osu ekfuje ire-lan̄u. Ọo ya meru iphe unu te kwetadu nk’iya. ⁴⁶ ?O nweru l’unu ha onye e-gbeshi; s̄u l’owaa b̄u iphe d̄u ẹji, ya mejeru ndo-ọ? Teke b̄u l’o ire-lan̄u bẹ ya ekfu; ?b̄u nḡunu kparu iphe unu te kwedu lẹ nk’iya b̄u iya. ⁴⁷ Onye b̄u Nchileke b̄u Nna iya an̄oduje an̄u okfu Nchileke. Iphe kpataru unu ta an̄uje okfu Nchileke; b̄u l’unu ta b̄udu un̄wu Nchileke.”

Jis̄osu yebe Ébirihamu

⁴⁸ Ndu Ju ono asu Jis̄osu: “?I r̄iru l’o b̄u ẹphe ekfuswe m̄e ẹphe -s̄u l’i b̄u onye Sam̄eriya; ọgvu eburu ngu l’ẹhu?”

⁴⁹ Jis̄osu asu ẹphe: “Ẹ to nwekwa ọgvu, bu iya l’ẹhu. Ọ kwa Nna iya bẹ ya akwabẹ ugvu; unub̄edua ta akwabẹ yebe Jis̄osu ugvu; ⁵⁰ l’ẹ-ba b̄u lẹ ya achoro t’a jaa ya ajaja. O nweru onye lan̄u ọdo nk̄inyi iya, achoro t’a jaa yebe Jis̄osu ajaja. Ọ b̄u onye ono e-kpe ikpe. ⁵¹ Kam̄enu; tẹ ya karu unu: iphe b̄u onye eme iphe ya ekfu; onye ono ta abyad̄u bya an̄w̄uhu an̄w̄uhu gbururu jeye.”

⁵² Ndu Ju asu iya: “Nta-a bẹ ẹphe makporu l’ogvu bu ngu l’ẹhu l’oswiya. Ébirihamu nokpokwaaru nta; n̄oo n̄oo; meebe n̄w̄uhule. Ẹge ono b’o dukota iphe b̄u ndu nk̄fuchiru Nchileke. Ngḡubedua abya asu ẹphe: ‘L’iphe b̄u onye eme okfu ngu ta abyad̄u bya an̄w̄uhu an̄w̄uhu gbururu

jeye lẹ tutu yoyo.' ⁵³ ?I bya aka nna ephe Ébirihamu ekuku, mekochaaru nwuhu anwuhu ɔo? Ndu nkfuchiru Nchileke anwushihukotakwaphu. ? Bụ onye bẹ jisukpooru l'i bụ?"

⁵⁴ Jisosu asụ ephe: "O -buru l'oo tẹ ya bya ajalaha a onwiya ajaja me ajaja, ya aja onwiya tẹ ge nwekwa iphe oo-ga buru. O bụ Nna iya ono, unu suru l'oo Nchileke unu ono ajaje iya ajaja. ⁵⁵ Yẹbedua maru iya. Obenu l'unubedua ta amakwanu iya. Ndege o buru lẹ ya ta madu iya; m'o buru ejo-ire bẹ ya adzu l'o bụ unubedua. Obenu lẹ ya maru iya; l'emeje iphe o kfuru. ⁵⁶ Onye iche unu; mbụ Ébirihamu bẹ ẹhu tsoru ẹna l'o gude ẹnya iya phua mboku, yẹbe Jisosu a-bya lẹ mgboko-a. O phuru iya; ẹhu atsọo ya ẹna."

⁵⁷ Ndu Ju asụ iya: "Ege tii no-rudua ukporo afa ẹbo l'afa iri-wa; b'i gbe phuwanu Ébirihamu?"

⁵⁸ Jisosu asụ ephe: "Kamenu; tẹ ya karu unu: m'a byakwa bya amu Ébirihamu; ya anoduhawa."

⁵⁹ Ya ndono; ephe akpakoo mkpuma t'ephe tua ya. Yo domia onwiya; shi l'eze-ulo Nchileke ono lufu.

9

Nwoke, ishi shi l'epho aphu uzo

¹ Jisosu ejekwaru ẹke ooje; bya aphua nwoke, shi otsu ishi l'epho nne iya. ² Ndu etsoje uzo iya aji iya: "Bụ onye ole meru iphe du eji: ?bụ nwoke meru iphe du eji; t'o bụ ndu muru iya nu, kparu iphe a bya amu iya; yo tsuwa ishi?"

³ Jisosu asụ ephe: "L'e to bukwa l'oo lẹ nwoke-a meru iphe du eji; t'o bụ l'oo ndu muru iya nu kparu iya ootsu ishi. Iphe kparu iya nu bụ t'e gbe shi lẹ ishi ono, ootsu ono; phu ege ike Nchileke reberu ire l'ehu iya. ⁴ Ayi jefutaje ozi ke onye ono, bụ iya ziru yẹbe Jisosu ono teke iphoro dukwadu. L'enyashi abyaakwa; teke ẹ to nwedu onye hakwadu k'oje ozi. ⁵ Lẹ nta-a ya nokwadia lẹ mgboko-a bẹ ya bukwa iphoro ke ndu mgboko-a."

⁶ Yo kfutsua ege ono; bya agbushi onu-mini l'ali; bya egude onu-mini ono gwotota nwiphe epoto tee nwoke ono l'anya; ⁷ sụ iya: "Tugbua je aswaa ifu ngu l'okpuru Sayilowamu." Iphe Sayilowamu bụ bụ "Onye e ziru". Tọ du iya bụ; nwoke ono atugbua jeshia je aswaa ifu l'okpuru ono; latashia azu; l'aphuwa uzo.

⁸ Ndu obutobu ephe; me ndu shi aphuje iya l'ẹke ooro aro ajilaha; sụ: "Tọ budunu-a nwoke-a, shi anoduje aro aro-o ndo-o?"

⁹ Ndu ahara sụ l'o kwa iya phu. Ndu asụ: "Wawa; l'e to bukwa iya; l'o kwa onye yeru iya nu."

Nwoke ono asụ l'o kwa-a yẹbedua.

¹⁰ Ephe aji iya ege e meru b'o phulahaaru uzo?

¹¹ Yọ sụ ephe: "L'o kwa nwoke obu, eeku Jisosu bẹ gwototaruru epoto tee ya l'anya phe ebo; wo iya: 'Tẹ ya tugbua je aswaa ifu l'okpuru Sayilowamu.' Ya ndono; ya atugbua je aswaa ifu; watawaphu ophu uzo."

¹² Ephe aji iya ẹke Jisosu obu no.

Yọ sụ ephe lẹ ya ta makwa.

*Ndu Fárisii aji
nwoke ishi ono aji*

¹³ Eɓhe eduta nwoke ono, shi atsu ishì ono dukfuta ndu Fàrisii. ¹⁴ Mbòku ono, Jisòsu metotaru ẹ̀poto tee nwoke ono l'ẹ̀nya; yò phùlahaa ẁzo ono bụ mbòku ọtu-ume. ¹⁵ Ndu Fàrisii abya ajikwa iya ọ̀do ẹ̀ge e shikpooru b'ò phùderu ẁzo. Yò sụ ẹ̀phe: "L'ò teru iya ẹ̀poto l'ẹ̀nya phẹ ẹ̀bo; ya eje aswaa ifu; wata ọ̀hu ẁzo."

¹⁶ Ndu Fàrisii aharu; sụ: "Lẹ nwoke ono te shikwa l'ẹ̀ka Nchileke. Odumeka; ?nanụ ẹ̀ge e meru t'ò dobeje nsọ, nọ lẹ mbòku ọtu-ume."

Ndu ọ̀phu asụ: "Ìyèè! ?Nanukpoo ẹ̀ge onye eme iphe dụ ẹ̀ji e-me emekota egbe iphe-ọ̀phulenya, dughbaa ẹ̀ge ono?" Olu ẹ̀phe agbaa iche iche; ẹ̀phe ekee onwẹ̀phe ẹ̀bo.

¹⁷ A nọnyakwaa; ndu Fàrisii abya aji nwoke ono ọ̀do; sụ iya: "Yeedu ọ̀nu. ?Nanụ iphe jiri lẹ kẹ nwoke ono; keshinu o mewaru ngu; nggu aphụ ẁzo?"

Yò sụ ẹ̀phe: "L'ọ bụ onye nkfuchiru Nchileke b'ọ bụ."

¹⁸ Ndu Ju ono te kwe lẹ nwoke ono shi atsu ishì; e mewa iya; yò wata ọ̀phu ẁzo nta-a. A nọnyaa; ẹ̀phe eje ekua ndu mụru nwoke ono, e meru: yò phùlahaa ẁzo ono; jì ẹ̀phe: ¹⁹ "Bụ onye ọ̀waa bụ nwatibe unu ọ̀bu, unu shi sụ l'a bya mụ; yọo tsụwa ishì-a? ?Nanụ ẹ̀ge e meru b'ọ bya aphùlahaa ẁzo nta-a?"

²⁰ Ndu mụru nwoke ono asụ: "L'ẹ̀phe makwaru-a l'onye ọ̀waa bụ nwatibe ẹ̀phe; makwaru-a l'ò shi ọ̀tsu ishì l'ẹ̀pho nne iya. ²¹ Obenu l'ẹ̀ge e shiru; yò bya aphùde ẁzo nta-a bẹ ẹ̀phe ta makwa; ọ̀phu tọ bụkwanu l'ẹ̀phe gbe maru onye ọ̀bu, meru t'ọ wata ọ̀phu ẁzo ọ̀bu. Unu jikwaa ya; l'ẹ tọ bụhekwa nwata. Unu jì iya; yẹbedua e-kfuwaru l'ọnu iya." ²² Iphe, meru iphe ndu mụru nwoke ono gude kfua ẹ̀ge ono bụ l'ẹ̀phe atsu ndu Ju egvu; okfu lẹ ndu Ju kfuhawaru iya kepyaa ya akụ l'ò -nweru onye gude ọ̀nu kfua l'edzudzu ọ̀ha l'ọo Jisòsu bụ Kuráýisutu ọ̀bu; ẹ̀phe ebufu onye ọ̀bu t'ẹ b'ọ batajẹhe l'ulo-ndzuko ẹ̀phe. ²³ Ọ bụ iya meru iphe ndu mụru nwoke ono sụru: "T'ẹ̀phe jikwaa ya; l'ẹ tọ bụhekwa nwata nshii."

²⁴ Tọ dụ iya bụ; ẹ̀phe abyakwa bya eku nwoke ono, shi atsu ishì ono k'ugbo ẹ̀bo; sụ iya: "Kwabẹ Nchileke nkinyi iya ugvu; nggu ekfuaru ẹ̀phe ire-lanụ; l'ẹ̀phebedua l'onwẹ̀phe marua lẹ nwoke ono bụ ẹ̀jo madzụ."

²⁵ Yò sụ ẹ̀phe: "Ọ -bụru lẹ nwoke ono bụ ẹ̀jo madzụ bẹ ya ta makwa. Obenu l'iphe lanụ, ya ka ogude ẹ̀ka bụ lẹ ya shi atsu ishì; ọ̀le nta-a bẹ ya aphụwa ẁzo."

²⁶ Ẽphe aji iya: "Nanụ ẹ̀ge ọ mụru nggu l'iya? ?Nanụ ẹ̀ge ọ meru ngu, meru; nggu awata ọ̀phu ẁzo?"

²⁷ Yò sụ ẹ̀phe: "L'ọ kwa-a iphe lanụ-wa, ya kfuhawaru unu; unu ta ngaru iya nchì-wa. ?Bụ ngunu kparu iphe unu eme t'unu nufua ya ọ̀do? ?Tọ dụ unu t'unu bụru ndu etsoje ẁzo iya tọ?"

²⁸ Eɓhe awụpyabe iya iphu; wo iya: "Bụkwaru onye etsoje ẁzo iya nggubedua. Eɓhebedua kwa ẁzo kẹ Mòsisu bẹ ẹ̀phe etso. ²⁹ L'ọo Mòsisu bẹ ẹ̀phe maru, Nchileke kfuru okfu nù; obenu lẹ nwoke ọ̀waa bẹ ẹ̀phe ta makwa ẹ̀ke o shi."

³⁰ Nwoke ono, shi atsu ishì ono ebua; jì ẹ̀phe: "Yò bụru ngunu? Ọ̀waa dụkwa iya biribiri! Unu ta madu ẹ̀ke o shi; ọ̀le o mekwaru iya; ya aphụ ẁzo. ³¹ Iphe doru ẹ̀nya bụ lẹ Nchileke ta angajẹduru ndu eme iphe dụ ẹ̀ji nchì. Obenu l'onye abaru Nchileke ẹ̀ja; l'eme uche-ọ̀bu iya; bẹ ọ̀ngajeru nchì. ³² Lẹ keshinu mgboko dūberu b'ẹ tọ dūbukwaa onye nūjeru l'ò nweru onye meru onye a bya bya amụ; yọo tsụwa ishì; yò wata ọ̀phu

uzo. ³³ Ndege nwoke-a te eshiru Nchileke l'eka m'e to dukwa iphe o gega du ike ememe."

³⁴ Ephe avuuru iya pyii; wo iya: "?Iime t'i zia ephe ngunu; le nggube onye ngupyaberu ome iphe du eji l'era?" Ephe achifu iya.

Otso ishi ke ndu Farisii

³⁵ Jisosu anua l'ephe chifuwaru nwoke ono; bya eje achu-vu iya; ji iya: "?I kweru ke Abubu-Ndiphe?"

³⁶ Nwoke ono asu Jisosu: "?Bu onye bu Abubu-Ndiphe? Kanuru iya eya; k'ophu ya e-kweta nk'ia!"

³⁷ Jisosu asu iya: "I gudeekwa enya ngu phua ya; e bebekpoonu; yo buru iya ekfu anu ngu nta-a."

³⁸ Nwoke ono asu iya: "Owoo! Nnajiufu; ya kwetaakwaru;" bya ebua ifu l'ali; baaru iya eja.

³⁹ Jisosu asu iya: "Iphe, meru iphe ya byaru le mgboko bu te ya kpee ikpe; k'ophu ndu atsu ishi a-wata ophu uzo; ndu ophu aphu uzo awata otsu ishi."

⁴⁰ Ndu Farisii, haru nonyabe iya nu; anukota okfu ono; bya aji iya: "?Iifu l'ephebedua atsufukwaaphu ishi to ngunu?"

⁴¹ Jisosu asu ephe: "Ndege unu atsu ishi m'e to dukwa iphe du eji, gega no unu l'ehu. Obenu le keshinu unu suru l'unu aphu uzo be unu vukwaphu iphe du eji unu l'ishi ege unu vu iya."

10

Onye eche aturu

¹ Jisosu asu ephe: "Kamenu; te ya karu unu: onye e-te shidu l'onu uzo bahu l'odu-aturu; onye ono -shia ibyiya odo nyiba iya enyiba; kamenu onye ono bu onye iphura; buru onye ana nfu. ² Obenu onye shiru onu uzo bahu l'eke, aachibaje aturu; onye ono bu onye eche aturu ono. ³ Oo onye ono be onye eche eke ono, aachibaje aturu ono aguhajeru uzo; buru onye eche aturu ono be aturu ono anuje olu iya. Ookuje aturu nk'ia epha l'ehu l'ehu; chita iya; l'eduzi iya uzo. ⁴ Teke o chifutabebeleruphu aturu nk'ia; yo vutaru iya uzo; aturu ono l'o ha awu etso iya; ke l'o maru olu iya. ⁵ E too kwekwa etso onye odo. O -phua onye odo; yo gbe agbaru iya oso; okfu l'e to madu olu ndu shi uswe."

⁶ Ono aburu etu; Jisosu anmaaru iya ephe. Obenu l'e to dodu ephe enya; mbu iphe ookfu.

Jisosu; onye obu-oma, eche aturu

⁷ To du iya bu; Jisosu asu ephe odo: "Kamenu; te ya karu unu: l'oo yebedua bu onu-uzo eke, aachibaje aturu. ⁸ Iphe bu ndu vu iya uzo bya bukota ndu iphura; buru ndu abali-d'egvu. Obenu l'aturu ono ta ngaduru ephe nchi." ⁹ Oo yebedua bu onu-uzo ono. Onye shiru iya bahu be aadufutakwa. Onye ono e-shi iya bata; shikwa iya phu lufu; phua eke oo-ta nri ege aturu aphuje. ¹⁰ Iphe onye iphura abyaje bu te ya zita iphe; gbushia egbushi; me te ya laa iphe l'iyi. Obenu l'iphe yebedua byadoru bu k'ophu aturu ono e-nweru ndzu; nwee ya nweru k'etsutsu iya.

¹¹ "Oo yebedua bu onye obu-oma obu, eche aturu obu. Onye obu-oma eche aturu egudeje ke aturu iya ono tua ishi ndzu iya. ¹² Onye ophu e butaru ebuta apajeru aturu ono haa; gbalaa teke o phuru eke agu abya; okfu l'e to budu iya bu onye eche aturu ono; to bu iya nwe iya. Agu ono

-ruta; yọ abya akfupyabe aturu ono; chikashia ya. ¹³ Onye ono, e butaru ebuta ono agbalaje; okfu l'ọ bụlephu ebuta b'e butaru iya. Ẹ tọ kpadu ishi aturu ono." ¹⁴ "Ọo yẹbedua bụ onye obu-oma ono, eche aturu ono. Ya maru ndu ophu bụ nk'iya; ndu ophu bụ nk'iya amaru iya. ¹⁵ Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Nna iya maru iya; yẹbedua amaru Nna iya. Ya egudeje ke aturu iya ono tua ishi ndzu iya. ¹⁶ Ya nwekwaruphu aturu ọdo, e-te tsodu ndu owaa. Ya jefutajekwa je achitafua ya; yọ tuko anụ olu iya. Ọo ya bụ; yọ tuko nmagbabe buri ikpo aturu lanu; nweru onye lanu, a-nodu eche iya nu.

¹⁷ "Iphe meru iphe Nna iya yeru iya obu bụ okfu lẹ ya turu ishi ndzu iya; k'ophu ya a-nataphu ndzu iya obu azu ọdo. ¹⁸ Ẹ to nwekwa onye nafuru iya ẹya. Ọ kwa yẹbedua chiru obu iya; tua ishi ndzu iya obu. Ọo yẹbedua b'ọ nọ l'eka tẹ ya tua ya; bukwaru iya phụ b'ọ nọ l'eka tẹ ya nataphu iya azu ọdo. Ọ bụ iphe ono bẹ Nna iya ziru iya tẹ ya mee."

¹⁹ Ndu Ju egudekwaphu okfu ono, Jisosu kfuru ono kejaa onwephe ẹbo. ²⁰ Igweligwe ẹphe asu: "L'ọ kwa ogvu bu iya l'ehu. L'ifu bohukwaru iya. ?Bụ ngunu meru iphe unu ngaberu nchi l'iphe ono, ookfu ono?"

²¹ Ndu ophu asu: "L'okfu owaa, o kfushi-wa ta bukwa okfu onye ogvu bu l'ehu. ?Unu phujeru ẹke ogvu duru ike mee onye atsụ ishi; t'ọ wata ophu ọzo ọdo?"

Ndu Ju ajika Jisosu

²² Yo be l'oge, eemeje eswe-iphe lẹ Jerusalemu; bụ iya bụ eswe-iphe, e gude anyata teke e megeru eze-ulo Nchileke; goru iya ye Nchileke l'eka. Teke ono bu oge oyi atsujẹ nshinu. ²³ Yọ buri l'oge winta; Jisosu l'akpape l'eze-ulo Nchileke; l'ẹke iya ke Onu-oguzo Sólomonu. ²⁴ Tọ du iya bụ; ndu Ju abya adọ-phae ya mgburumburu; ji iya: " ?Bukpohunua a nọ-beru inobe agha bẹ ii-me t'obu be ekoheru ẹphe ekoru? Kfunuru ẹphe hoo-haa: ?Bụ nggu bụ Kuráyisutu obu tọo?"

²⁵ Jisosu asu ẹphe: "Ya kfuhaakwaru iya unu; obo unu te kwetadu. Iphe bụ ozi ono, ya eje ono, bụ ozi ono, Nna ziru iya tẹ ya jee ono bukotakwa iphe agbaru iya ekebe. ²⁶ Obenu l'unu te kwetadu; okfu l'unu ta ayidu lẹ ndu ophu bụ aturu ke yẹbe Jisosu. ²⁷ Aturu nk'iya anoduje anụ olu iya. Ya maru iya; yọ noduje awu etso iya. ²⁸ Ya anuje iya ndzu gbururu jeye; to nwe l'ọ laa l'iyi; tọ du onye ha ke t'ọ nafu iya ẹya l'eka. ²⁹ Nna iya ono, bụ iya woru iya ye iya l'eka ono bẹ kakota iphemiphe obule nshinu; ophu 'ọ dudu onye a-du ike nafu iya Nna iya l'eka. ³⁰ Yẹbedua yele Nna iya bụ nanu."

³¹ Ya ndono; ndu Ju akpakokwaa mkpuma k'ugbo ẹbo t'ẹphe tugbu ya.

³² Jisosu asu ẹphe: "Ya koshiakwaru unu igweligwe ozi, du mma, shi iya l'eka. ?Bukpohunua ole l'iphe ono, ya meshiru ono bẹ unu e-gude tugbu iya lẹ mkpuma?"

³³ Ndu Ju asu iya: "Ẹ tọ kwa k'ozu, du mma, i jeru bẹ ẹphe eme t'ẹphe tugbu ngu lẹ mkpuma. Iphe meru iphe ẹphe eme t'ẹphe tugbu ngu lẹ mkpuma kwa l'ikfubyishi ẹpha Nchileke; l'ẹke ọ bụ nggube madzu mmanu bẹ wotaru onwongu mebe Nchileke."

³⁴ Jisosu asu ẹphe: " ?T'e dedu iya edede l'ekwo ekemu lẹ Nchileke suru: 'L'unu butsua 'nchi l'ehu l'ehu.' ³⁵ Ayi makwaru l'iphe ekwo okfu Nchileke kfuru te enwedu echikpo. Ọ -buri lẹ Nchileke kuru ndu ono, o yeru okfu iya l'eka ono 'nchi l'ehu l'ehu; ³⁶ ?o meru imagha bẹ unu suru l'ọo ekfurushi bẹ ya ekfurushi ẹpha Nchileke; okfu lẹ ya suru: 'L'ọo yẹbedua

bụ Nwatibe Nchileke.' Mbụ; ọ kwa Nchileke ono ọtataru iya; zi iya tẹ ya bya lẹ mgboko. ³⁷ Ọ -bụru l'iphe-a, ya emegbaa-wa te shidu l'ẹka Nna iya; unu be kwetakpohekwa nk'ia. ³⁸ Obenu lẹ teke ọ bukwanu l'ọ bụ iphe shi l'ẹka Nna iya bẹ ya emegbaa-wa; unu kwetakpoonu l'iphemiphe obule ono, ya emegbaa ono shia l'ẹka Nna iya; m'ọ -ruhuru; unu 'ekwetakpodua nū kẹ yẹbe Jisọsu. Unu -kweta; ọo ya bụ; yo doo unu ẹnya: unu amaru lẹ Nna nọ iya l'ime; yẹbedua anọdu Nna l'ime."

³⁹ Ẹphe awụ-lihukwa ọdo t'ẹphe kpachia ya l'ẹke ono; yọ nyifu ẹphe l'ẹka.

⁴⁰ Yọ tugbukwaa ọdo je adaghaa Jọdanu; lufu azụ iya ọphu; rua ẹke ono, Jonu shi anọduje emeshi baputizimu l'ọdungu ono; nọdu l'ẹke ono.

⁴¹ A dū l'igwe wụ-kfuta iya. Ẹphe ekfutsua: "Lẹ Jonu te mekwa iphe dū biribiri; obu l'iphe bụ iphe o kfuru l'ẹhu nwoke-a bukotakwa oswi-okfu."

⁴² A dū l'igwe kweta nk'ia l'ẹke ono.

11

Anwuhu Lázarusu

¹ O nweru nwoke lanu, aza Lázarusu, bụ onye Bétani; ẹhu ta dū iya mma. Bétani bụ iya bụ mkpukpu, Méri yele nwunne iya kẹ nwanyi, bụ Mátá bu. ² Méri ọwaa bụ iya bụ nwanyi ono, wotajeru manụ-mbeleke, eshi kwẹkwekwe bya etee Nnajiufu, bụ Jisọsu l'okpa labu; gude ẹgbushi fucha ya ẹya ono. Ọ bụ nwunne iya kẹ nwoke, bụ Lázarusu; bẹ iphe eme obu. ³ Ya ndono; unwunne iya ndu k'unwanyi ono ezia ozi t'e je ekfuru Jisọsu l'onya iya-a, o yeru obu-wa bẹ ẹhu ta adukwa mma.

⁴ Jisọsu anule iya phu; sụ: "L'ẹhu ọwaa bẹ yele ishi Lázarusu ta ayikwa. L'iphe meru iphe oome kwa k'ọphu ee-gude iya kwabẹ Nchileke ugwu; shikwa iya phụ jaa Nwatibe Nchileke ono ajaja."

⁵ Jisọsu yeru Mátá; mẹ nwunne iya kẹ nwanyi; mẹ Lázarusu obu nshinu.

⁶ Ya ndono; Jisọsu anutsulephu l'ome-l'ẹhu guderu Lázarusu; yọ kpoo ukfu; nọfua abali ẹbo l'ẹke ono, ọ nọ ono. ⁷ E metsua; yọ sụ ndu etsoje uzo iya: "Unu gbeshi t'ẹphe la azụ lẹ Judia."

⁸ Ndu etsoje uzo iya asụ iya: "M'ọ buwokwaa bẹ ndu Ju shi ese t'ẹphe gude mkpuma tugbua ngu; ?bụ iya b'ị sụru lẹ ị-la azụ l'ẹke ono ọdo?"

⁹ Jisọsu asụ ẹphe: "?Tọ budsonua awa iri l'ẹbo bẹ nọ l'eswe ujiku lanu? Iphe bụ onye eje ije l'eswe ta akpakotajekwa iphe daa; kẹ l'onye ono gude iphoro kẹ mgboko aphụ uzo. ¹⁰ Obenu l'ọ -bụru l'enyashi bẹ madzụ eje ije bẹ onye obu akpakotaje iphe daa; okfu l'ẹ to nwedu iphoro, nọ iya l'ẹhu." ¹¹ Yo kfuebelephu ẹge ono; wo ẹphe: "Onya ẹphe; mbụ Lázarusu bẹ mgbenya tsuakwaru; ọle ya e-jewa tẹ ya je etee ya lẹ mgbenya ono."

¹² Ndu etsoje uzo iya asụ iya: "Nnajiufu; ọ -bụru l'ọo mgbenya bẹ ooku b'ọ buakwa iya akorohu teke o tehuru." ¹³ Ẹphe gbe tubesu l'ọo mgbenya bẹ ookfu okfu iya. Obenu l'iphe Jisọsu ekfu teke ono bụ l'ọ nwuhwaru. ¹⁴ Ya ndono; Jisọsu abya ekfujaaru iya ẹphe ekfujia: "Lẹ Lázarusu nwuhwaru. ¹⁵ L'ọ kwa l'okfu ẹhu unu b'ọ gude ẹhu atso iya ẹn; lẹ ya ta nọdu l'ẹke ono. Ọ bụ iphe ono e-me t'unu kweta nk'ia. Unu tugbua t'ẹphe jekfu iya."

¹⁶ Tọmosu, bụ onye eekuje "Ejima" asụ ndu ẹphe l'ia tuko etso uzo Jisọsu: "T'ẹphe tso ru Nnajiufu je; k'ọphu ẹphe l'ia a-nwuhukota l'ẹka lanu."

*Jisọsu l'onwiya bu
oteta-l'onwu; buru ndzu*

¹⁷ Tọ dọ iya bu; Jisọsu abyaruta bya aphua lẹ Lázarusu gbe nọwanu abali eno l'ime ili. ¹⁸ Bétani bẹ nonyabekwaa Jerúsalemu ntse. O duplephu iphe ha l'ọ bu manyiru ẹbo; m'e -shi Jerúsalemu. ¹⁹ Oo ya meru iphe ndu Ju dọ igweligwe wuru bya okporu Mátá yẹle Méri ifu kẹ nwunne ẹphe ono, nwuhuru nọ ono.

²⁰ Mátá anulephu lẹ Jisọsu abya; gbakfube iya. Méri yẹbedua adugaruru anọdu l'ulo. ²¹ Mátá abya asu Jisọsu: "Nnajiufu; ndege i nọ l'ẹke-a; mẹ nwunne ayi nwoke-a ta ga nwuhukwa. ²² Ole jeyekwa m'oo nta-a bẹ ya makwarua l'ẹ to nwedu iphe i suru Nchileke t'o meeru ngu, ẹ to mederu ngu."

²³ Jisọsu asu iya: "Lẹ nwunne ngu kẹ nwoke e-tetakwaa nọdu ndzu."

²⁴ Mátá asu iya: "Ya makwarua l'oo-teta odo nọdu ndzu teke iphe bu madzu kpmukpamu e-shi l'onwu tetakota nọdu ndzu lẹ mboku ikperazu."

²⁵ Jisọsu asu iya: "O kwa yẹbedua, bu Jisọsu bu onye emeje ndu nwuhuru anwuhu; ẹphe eshi l'onwu teta; ya anu ẹphe ndzu. Iphe bu onye woru onwiya ye iya l'ẹka a-nọdu ndzu; m'o -ruhuru; onye obu nwuhu anwuhu. ²⁶ Iphe, bu onye nọ ndzu; wowaru onwiya ye iya l'ẹka te nwekwa l'ọ nwuhu anwuhu gbururu jeye. I kwetaru l'okfu iya ono; tẹ ti kwetadu?"

²⁷ Mátá asu iya: "Iyee! Nnajiufu; ya kwetakwaru-a l'ọ bu nggu bu Kuráysutu obu, bu Nwatibe Nchileke ono, bu iya bu onye obu, a-bya lẹ mgboko-a."

Enya-mini agbakahu

Jisọsu l'anya

²⁸ Mátá ekfutsulephu ẹge ono; tugbua je ekuchi nwunne iya; mbu Méri ekuchi; tọo nwehu su iya: "O-zi-iphe nokwa l'ẹke-a; l'ookukwa ngu oku."

²⁹ Méri anule iya phu; kwolihuwaphu jekfushia Jisọsu. ³⁰ Teke ono bẹ Jisọsu ta batakwaa l'ime mkpuku ono. O bukwadua l'ẹke ono, Mátá jekfuru iya ono b'ọ nọ. ³¹ Ndu Ju ono, ẹphe lẹ Méri nọ l'ulo; ẹphe ayoru iya kẹ nwunne iya ono aphulephu ẹge o zilihuru lufushia etezi; wu-lihu tsoru iya; l'ẹke ẹphe tubesu lẹ oojewa l'ili; tẹ ya je anọdu l'ẹke ono raa ẹkwa.

³² Ya ndono; Méri abyaruta ẹke Jisọsu nọ. Aphuphu, o phu Jisọsu; dawa iya phu l'iku okpa; su iya: "Nnajiufu; ndege i nọhawa l'ẹke-a; mẹ nwunne iya kẹ nwoke-a ta ga nwuhukwa."

³³ Jisọsu aphulephu Méri ẹke oora ẹkwa; mẹ ndu Ju ono, tso iya nọ ono ẹke ẹphe tukokwaruphu ara ẹkwa; yo rua ya l'ehu; mbu kfubekpoo oswa rua ya l'ime meji. ³⁴ Yọ ji ẹphe: "Bụ awe bẹ unu liru iya?"

Ẹphe asu iya: "Nnajiufu; byanụ bya aphu iya."

³⁵ Enya-mini agbakahuwaphu Jisọsu l'anya. ³⁶ Ya ndono; ndu Ju asu: "Nshọ! Unu lekpoduanu ẹge o yeberu Lázarusu obu."

³⁷ Yo nweru ndu ophu haru; su: "Bụ iya bu lẹ nwoke-wa, bu iya meru onye ishi; yọ phulaha ọzo-wa ta ge emedunua Lázarusu t'ẹ b'ọ nwuhushi tọ?"

*Lázarusu tetaru;
nọdu ndzu*

³⁸ Yo rua Jisọsu l'ehu odo; yọ tugbua jeshia l'ili l'ẹke ono, e liru Lázarusu ono. Ili ono bẹ bu ogba b'e gude eze mkpuma bechia onu iya. ³⁹ Jisọsu asu ẹphe: "T'ẹphe nwufu-eze mkpuma ono."

Ya ndono; Mátá, bú nwunne nwoke ono, nwuhuru anwuhu ono asu iya: “Nnajiufu; mę ọo-nọdukwa eshiwa nshi. Ntanu kweekwa iya abali eno k'ophu e liru iya.”

⁴⁰ Jisosu asu iya: “?Ya ta sụhadunu ngu-a l'i -kweta b'ii-gude ęnya ngu phu ęge Nchileke e-gude koshi ęge ya du-be biribiri.” ⁴¹ Tọ du iya bú; ęphe abya enwufu mkpuma ono; Jisosu abya apalia ęnya imeli; sụ: “Nna; ya ekele ngu ekele; okfu l'i nwaru olu iya! ⁴² Ya makwaru l'ę to nwedu teke ę ti nujedu olu iya. Obenu l'ọ bú ndu-a, vudotsua l'ęke-a bę ya gude okfu ęhu ęphe ekfu okfu-a; k'ophu ęphe e-kweta l'ọo nggu ziru iya tę ya bya.” ⁴³ Yo kfuebelephu ęge ono; bya arashia ya ike; sụ: “Lazarosu; lufuta!” ⁴⁴ Nwoke ono, nwuhuru anwuhu ono alufuta yele mbacha, e gude kegbabetsua ya ęka m'okpa; ọwaa ękwa-odzu, e gude phuchia ya ifu. Jisosu asu ęphe: “Unu tọshia ya iphe ono; haa ya t'ọ tųgbua.”

Idzu ishi Jisosu

(Mát 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Igweligwe ndu Ju ono, ęphe lę Méri yi ono aphua iphe ono, Jisosu meru ono; kweta nk'ia. ⁴⁶ Obenu l'o nweru ndu ophu haru jekfube ndu Fárisii je akọoru ęphe iphe Jisosu meru. ⁴⁷ Ya ndono; ndu ishi ndu achijeru Nchileke ęja; mę ndu Fárisii akpọkoo ndu ọgbo ikpe, etsoje ęphe ekpe ikpe; sụ ęphe: “?Bụ ngunu bę ęphe e-mekpoo? Lę nwoke-wa emekwa igweligwe iphe-ophulenya. ⁴⁸ ęphe -haa ya t'ọ meru iya tųgbua bę iphe bú madzụ phuu a-tụkokwa kweta nk'ia; ndu Rómu abya atụko eze-ulo ęphe-wa tsupyashia; lụa mba ęphe-wa kparamu.”

⁴⁹ Obenu l'onye lanu l'ęphe, ępha iya bú Káyafasu, bú iya bú eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ęja k'afa onanu sụru ęphe: “L'ę tọ nwekwa iphe unu maru lę phuu. ⁵⁰ ?Unu ta madu l'ọ ka mma t'onye lanu nwụ-chiaru oha; karia tę ndu alı-a l'ęphe ha buru kpurupyata?” ⁵¹ Okfu ono bukwa iya-a b'ọ shi onu bú l'oswiya; ọbu l'ę tọ kwa iya gude ike k'onwiya kfua ya. Obenu lę keshinu ophu ọ bú iya bú eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ęja k'afa onanu b'ọ phuru lę Jisosu e-mekochaa nwụ-chiaru oha ọnwu. ⁵² ę tọ bụlekwa mba ono nwenkinyi bę ọo-nwụ-chiru. Ọ kwaphu ęge ono; bę ọo-chikobe unwu Nchileke ono, gbakashihuru; dzuru mgboko ono; t'ęphe buru nanu.

⁵³ Dube mbọku ono kwaseru; ndu Ju eshibekpelephu idzu ęge ee-shi kphaphua Jisosu. ⁵⁴ Tọ du iya bú; Jisosu akpabuhu l'edzudzu oha ęke ndu Ju nọ. Yo shi l'ęke ono tųgbua jeshia alı ọbu, nonyabe echi-ęgu; je abahu lę mkpukpu, eekuje Ífuremu. Yọ laa ęke ono je anọdu yele ndu etsoje ọzo

⁵⁵ Teke ono bę Aji Esweta ndu Ju tųwaru l'ukfu. Igweligwe ndu shigbaa l'alı ndu Ju atụko jeshia Jerúsalemu t'ęphe je emeodu nsọ kę ọsafu onwonye mmerushi; tẹmanu a bahude l'aji ono. ⁵⁶ ęphe atụko l'elephe ęnya Jisosu. ęphe edzukoo l'eze-ulo Nchileke; l'ajitsua ibe ęphe: “?ęge ęphebedua arikpoo ya? Mbụ; ?ọo-bya l'aji-a tọo?” ⁵⁷ Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ęja; mę ndu Fárisii ekfuhawa iya kępyia ya akụ: “L'ọ nwiheru onye maru ęke ọ nọ; t'onye ọbu bya agbaaru ęphe ama t'ęphe je egude iya.”

12

Aakwabe Jisosu ugvu

le Bétani

(Mát 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Yo wudu-waa abali ishingú t'e kpuba le Aji Esweta ono; Jisosu ejeshia Bétani. Bétani bu mkpukpu, Lázarusu bu; bu iya bu nwoke ono, o mejeru; yo shi l'onwu teta ndú ndzú ono. ² Jisosu erua eke ono; ephe eshiaru iya ite ebyee. Yo buru Mátá be bu onye ophu akwashí nri; Lázarusu yebedua etsoru le ndu ephe le Jisosu tukoru eri nri ono. ³ Ya ndono; Méri egbeshi je ewota akpamu obu, o no mbu manú-mbeleke, e gude nadu, guru egugu mee. Manu ono be aazu l'oke aswa. Yo wota iya bya etee Jisosu l'okpa; gude egbushi, no iya l'ishi efucha iya eya. Mkpó manu ono atuko ulo ono gvua kfurukfuru. ⁴ To du iya bu; Judasu Isukáryotu, bu onye lanu le ndu etsoje uzo iya, bu iya bu onye obu, e-mekochaa deru iya ye obu; atufulephu onu; su: ⁵ "Bunua ngunu meru iphe e te redu egiri manu-a erere; reta iya ukporo pongu le pongu iri; woru okpoga iya keuru ndu ukpa?" ⁶ Iphe meru iphe o kforu iya kwa l'o bu onye iphura. O bu iya egudeje eđa, ephe eyeje okpoga. Yoo yeje eka l'eda ono gbeta iya iphe.

⁷ Jisosu asu iya: "Sefu nwanyi-a onu l'ehu. Haa ya t'o kwakobe iphe o gude ngaberu mboku, ee-li yebe Jisosu. ⁸ Ndu ukpa be unu l'ephe no tekenteke. Obenu le yebedua be unu l'iya ta anodu tekenteke."

Idzu ke t'e gbua Lázarusu

⁹ Yo be teke igweligwe ndu Ju nuru le Jisosu nowa le Bétani; ephe awuru jeshia eke ono. E to bulekwa k'ehu Jisosu be ephe gude je kpu. Ephe jekwaruphu ophu Lázarusu, bu iya bu onye ono, Jisosu meru: yo shi l'onwu teta ndu ndzú ono. ¹⁰ Ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja achia idzu l'ephe e-gbukwaphu Lázarusu. ¹¹ Ishi iya aburu l'o bu okfu ehú iya be igweligwe ndu Ju anashihu ndu ishi ephe; agbakashihu ejegbaa okweta ke Jisosu.

Jisosu abahu Jerúsalemu

(Mát 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Yo be echile iya; igweligwe ndu ono, byaru ogha Aji Esweta ono anua le Jisosu abya Jerúsalemu. ¹³ Ephe achitagbaa ekwo-igu; wu-lihu bya iya ndzuta; l'atu okokooko asuje: "Ajaja bu ke Nchileke-o! Onye a goru onu-oma nu b'o bu; mbu onye ono, Nnajiufu, bu Nchileke ziru t'o bya ono. Te Nchileke goru onu-oma nu Eze ndu Izurelu!"

¹⁴ Ya ndono; Jisosu abya aphua nwa nkakfu-igara bya adugaru l'eli iya; bu iya bu ege e deru iya l'ekwo okfu Nchileke; su:

¹⁵ "Unube ndu Zayonu; unu ba atsushi egvu;

le nta-a be eze unu dugaru l'eli

nwa nkakfu-igara abya."*

¹⁶ Iphe ono adukota ndu etsoje uzo iya wujiwuji le nchi l'odungu. Obenu l'o bya ebelephu teke ono, Nchileke kubataru Jisosu l'imigwe; kwabe iya eze ugvu ono; ephe egbe bya anyata teke ono l'ekwo okfu Nchileke kforu iphe ono. Mbu; ephe egbe mehawaru iya nu iphe ono, ekwo okfu Nchileke kforu ono.

¹⁷ Teke ono, Jisosu kuru Lázarusu; mee ya; yo nodu ndzu odo; shi l'eke, e liru iya lufuta ono b'a ha l'igweligwe nodu l'eke ono. Yo buru igweligwe

*

ndu ono, nọ l'ẹke ono bẹ je ekfukashiaru ndu ọdo iphe ono, meru nọ ono. ¹⁸ Ọo ya kparu iphe mkporo-ọha zafuru bya iya ndzuta. Ẹphe nùhawaru l'ọo Jisọsu bẹ meru iphe ono, dọ biribiri ono. ¹⁹ Ndu Fárisii l'asuje ibe ẹphe: "Unu lewaru l'iphe ayi ese te enwekwa ishi. Unu phụwaru ẹge ndu mgboko l'ọphu zehuru etso iya."

Ndu Girísu, haru achọ Jisọsu

²⁰ Ndu Girísu haru yíru lẹ ndu ono, jeru ọbaru Nchileke ẹja lẹ Jerúsalemu teke ono, aagba aji ono. ²¹ Ẹphe abya awukfuta Fílipu. Fílipu bụ onye Betusáyida, bụ mkpukpu nọ lẹ Gálili. Ẹphe asụ iya: "Nwoke; ? nanu ẹge ẹphe e-me t'ẹphe lẹ Jisọsu phụ?"

²² Fílipu eje ekfuru iya Ánduru. Ánduru yẹle Fílipu ayíru je ekfuru iya Jisọsu. ²³ Jisọsu asụ ẹphe: "Iyaa! O ruakwaru mbụ teke aa-phụ Abụbu-Ndiphe l'ọdu-biribiri iya. ²⁴ Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ọ kwa ẹge akpuru witu adalahuje l'alí rehu ẹwa; bụ ẹge yẹbedua nwùhufutaje. Ọ -buru lẹ ya ta nwùhudu; bẹ ya dulekwaa nanu l'ọ bụ akpuru witu lanu. Obenu lẹ ya -nwùhu; ya adu l'ọ bụ akpuru witu lanu ono, mekocharu vuta; bya amíshia nebyi ono; bụ iya bụ l'igweligwe madzụ e-shi iya l'ẹka nweru ndzụ ọphungu. ²⁵ Onye yeru obu lẹ ndzụ iya etufaje iya etufa. Obenu l'onye ndzụ iya dọ ashí lẹ mgboko-a bẹ e-gude iya gbata ndzụ gbururu jeye. ²⁶ Onye ọ dọ t'ọ buru onye ejeru iya ozi; t'onye ọbu bya etsoru iya; k'ọphu bụ ẹke ya nọ t'ọ bụkwaruphu ẹke ono bẹ onye ono, ejeru iya ozi ono a-nọdu. Onye bụ onye ejeru iya ozi bẹ Nna iya a-kwabẹ ugvu."

Jisọsu ekfu k'anwùhu iya

²⁷ Jisọsu asụ: "Nta-a bẹ ọkpoma awakwa iya awawa. ?Bụ ngunu bẹ ya e-kfu? ?Bụ tẹ ya sụ: 'Nna dzonua ya nta-a'? Tuswekwa! L'ẹke ọ bụ iphe-a, abya ememe l'oge nta-wa bẹ ya gude bya. ²⁸ Byiko; Nna menua t'a phụ ọdu-biribiri epha ngu!"

Ya ndono; olu eshiwaphu l'imigwe; sụ: "Ya mehaakwaru; a phụ ọdu-biribiri ono. Ya e-mefukwaa t'a phụ iya ọdo."

²⁹ Mkporo-ọha ono, vudo l'ẹke ono anọa olu ono; sụ: "L'ọ kwa igwe deru edede!"

Ndu asụ: "L'ọ kwa ojozi-imigwe kfuru yeru iya."

³⁰ Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ kwa l'okfu ẹhu k'unubedua bẹ olu ono gude daa; ẹ tọ bụkwa l'okfu ẹhu kẹ yẹbedua b'e kfuturu iya. ³¹ Ọ kwa nta-a bẹ bụ teke Nchileke e-kpe ndu mgboko-a ikpe. Ọ kwa nta-a bẹ aabya ochikpo ike k'onye ono, bụ iya bụ ishi, achí ndu mgboko-a ono. ³² Teke ono, ee-shi l'alí wolía yẹbe Jisọsu eli ono bẹ ya a-tuko madzụ kpamukpamu duta t'ẹphe tsoru iya." ³³ O kfuru iya ẹge ono gude koshi ẹge ya e-shi nwùhu.

³⁴ Ọha ono asụ iya: "L'ẹphe nùwaru iphe e deru l'ẹkwo ekemu: lẹ Kuráýisutu ọbu a-nọ gbururu jeye. ?Nanuhunu ẹge e gude; nggu asụ lẹ Abubu-Ndiphe nwùhufutaje? ?Bụkpohunua onye bụ Abubu-Ndiphe ọbu?"

³⁵ Jisọsu asụ ẹphe: "L'iphoro ono bụfukwaa nwanshí b'ọo-nọfuaru unu. Unu lóshinuphu ije nta-a, iphoro ono nọkwadurua unu; tẹ bẹ ọchi ba agbakfu unu. L'onye eje ije l'ẹkpuru-ọchi ta amajekwa ẹke, ọoda-kpu l'eshi. ³⁶ Ọphu t'unu kweta k'iphoro ono teke iphoro ono nọkwadua swiru unu; ẹge unu a-buru ndu bu l'ẹke iphoro nọ."

Ndu Ju bụ e-kwe-lẹ-te-kwe

Jisosu ekfuebelephu iphe ono; tugbua je edomia onwiya t'ephe ba phụ iya. ³⁷ Ọ bụ oswi-okfu ị ị Jisosu mekotaru igweligwe iphe ụ biribiri l'ifu ẹphe; ọbu l'ephe te kwetadu l'ọo ya bụ onye ọbu, Nchileke ziru t'ọ bya ọbu; ³⁸ k'ọphu iphe ono, Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuru ono e-rekota ẹge o kfuru iya; sụ:

“Nnajiufu; ?bụ onye
kwetaru ozi, ayi ziru?
?Bụ onye b'e meru t'ọ maru l'ẹka
Nnajiufu ụ iya?”

³⁹ Ọo ya meru iphe ẹphe te kwetadu; kele Azáya kfuwaruphu ọdo; sụ:

⁴⁰ “Lẹ Nchileke mewaru ẹphe;
ẹphe atsulahaa ishi; mekwaaphu ẹphe;
ọbu anmaa ẹphe kpungu!
E menyaa; ẹphe egude ẹnya ẹphe phua ụzo;
oriri erua ẹphe aị;
ẹphe agbanwee
lakfutashia ya tẹ ya mee t'ephe ka mma.”

⁴¹ Ọ bụ Jisosu bẹ Azáya ekfu okfu iya ono; ke l'ọ phuhawaruru ọdu-biribiri iya.

⁴² Obenu l'a ụlee l'igwe kweta l'ọo ya bụ onye ọbu, Nchileke ziru t'ọ bya ọbu; mbụ jeyekpo ị ndu ishi. Ọ bụlephu l'ephe ta ụdu ike kfufuta iya; ke l'ephe atụkwanu ndu Fárisii egvu; e menyakwaa; e bufu ẹphe t'ephe ba abatajehe l'ulo-ndzuko. ⁴³ Iphe ọbu bụ l'ephe ka oye ẹnya l'ajaja ọphu ndiphe aja ẹphe; karia ajaja ọphu Nchileke ga aja ẹphe.

Okfu, Jisosu kfuru e-kpe madzụ ikpe

⁴⁴ Jisosu araa ya arara: “L'onye woru onwiya ye ẹbe Jisosu l'ẹka ta bụkwa ẹbe Jisosu bẹ onye ọbu woru onwiya ye l'ẹka. Ọ kwa onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono bẹ onye ọbu woru onwiya ye l'ẹka. ⁴⁵ Onye phuru iya nụ bẹ phụakwaru onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono. ⁴⁶ Lẹ ẹyebua byaru tẹ ya bụru iphoro l'elí mgboko-a; k'ọphu bụkwanu: onye woru onwiya ye iya l'ẹka; t'onye ono ba anọduhe l'ẹkpuru-ọchi. ⁴⁷ Onye anụ iphe ya ekfu; too me iya ememe bẹ ya te ekpekwa ikpe; kele ya ta byakwa tẹ ya kpee ndiphe ikpe. Iphe ya byachiaru bụkwa tẹ ya dzọ ndiphe. ⁴⁸ Onye jikaru iya nụ; jika ọnata iphe ya ekfu bẹ nwekwaru onye e-kpe iya ikpe. Ọ bụ okfu ono, ya kfuru ono bẹ bụ onye e-kpe iya ikpe mbọku ikperazụ! ⁴⁹ Ishi iya aburu l'ẹ tọ bụdu ike ke ẹka iya bẹ ya gude ekfu. Ọ bụ Nna ono, bụ iya ziru iya tẹ ya bya ono bẹ bụ onye karu iya iphe ya e-kfu; me ẹge ya e-kfu iya. ⁵⁰ Ya makwaruphu l'iphe ono, ọ sụru tẹ ya kfua ono anụje ndzụ gbururu jeye. Ọo ya bụ l'iphe bụ iphe ya ekfu bẹ bụlephu iphe Nna sụru tẹ ya kfua bẹ ya ekfu.”

13

Jisosu akwọ ndu etsoje ụzo iya ọkpa

¹ Yo rua mbọku nchi-ta-abọhu iya a-bụ mbọku ọbahu ị Aji Esweta ono; Jisosu amawaru l'ogè nk'ia eruwa, bụ iya bụ teke ya e-gbeshi ị mgboko-a lakfushia Nna iya. Jisosu shikpelephu l'odungu yetaru ndu, bụ ndu nk'ia ị mgboko-a obu; mbụ yeeru iya ẹphe gbururu jeye l'ikperazụ.

² Ya ndono; yo be teke Jisosu yele ndu etsoje ụzo iya tukuru nọdu l'eri nri-enyashi. Obutuswe yehawaruru Júdasu Isukáriyọtu, bụ nwatibe Sáyimonu ọriri l'ọkpoma t'ọ deru Jisosu ye ndu ọhogu iya l'ẹka. ³ Jisosu amakwaruphu lẹ Nna iya bẹ yekotaru iya iphemiphe obule l'ẹka; makwaruphu l'ọo l'ẹka Nchileke bẹ ya shi bya; bukwaruphu Nchileke bẹ ya alakfube; ⁴ kwe gbeshi l'ẹke ono, ọ nọ l'eri nri-enyashi ono; yefu uwe ugwehu iya wushi; bya achita anuma ogghu-ghu kee onwiya l'ukfu. ⁵ Yo bya ekuru mini ye lẹ gbangugbangu ogghu-ghu; wata okwocha ndu etsoje ụzo iya okpa; gude anuma ogghu-ghu ono, o keru l'ukfu ono efucha ephe mini l'okpa. ⁶ Yo bya abyaruta ẹke Sáyimonu Pyita nọ; Pyita asu iya: "Tuswekwa! Nnajiufu; ?buchia nggubedua gbe abya iya okwo okpa?"

⁷ Jisosu asu iya: "Iphe ya eme b'ẹ tị makwa nta-a. Ọ kwaa l'e-megee be oo-do ngu-a enya."

⁸ Pyita asu iya: "E jekwa ephopho. E tị kwokwa yebedua okpa lẹ phuu!" Jisosu asu iya: "Lẹ ya akwodu ngu okpa ono bẹ nggu l'iya ebukahukwa."

⁹ Sáyimonu Pyita asu iya: "Nnajiufu; ọ -duakwa ege ono; ba akwokwa iya okpa nkinyi iya. Kwokwaa ya ẹka; nggu asaa ya ishi."

¹⁰ Jisosu asu iya: "L'onye ghūwaru ẹhu bẹ mkpa ogghu ẹhu ọdo ta duhekwaru. Ọ bu okpa bẹ onye ọbu akwoje; keshinu ẹ to nwedu ẹke inyi dekuru iya l'ẹhu lẹ phuu. Unubedua achakotakwa degedege; ọle ẹ to buebekwa unu l'unu ha." ¹¹ Iphe Jisosu gude sụ l'ẹ tọ buebedu l'ephe ha bụ l'ọ maru onye ọphu e-mekochaa deru iya ye.

¹² Ya ndono; yo kwochabelephu ephe okpa ono; bya achita uwe ugwehu iya yee ẹge o yehawaru iya; je anodu l'ẹke, o shi noduhawa. Yo jị ephe: "Unu makporu iphe ono, ya meru unu ono?" ¹³ Unu anoduje eku iya O-zi-iphe; l'eku iya Nnajiufu. Yo bukwarua oswi-okfu; kẹ l'ọ bu iphe ya bu ndono. ¹⁴ Ọo ya bụ; ọ -buru l'ọo yebedua, bụ Nnajiufu; buru O-zi-iphe bẹ gbe kwochaa unu okpa; ọo ya bụ l'ọ gbaru t'unu kwoje ibe unu okpa ege ono, ya kworu iya unu ono. ¹⁵ L'ọ kwa iphe, unu e-letaje enya eme bẹ ya meru koshi unu ono; k'ophu unubedua e-mejekwa iya phū ẹge ono, ya meru iya unu ono. ¹⁶ Kamenu; tẹ ya karu unu: lẹ nwozi ta akajekwa onye nwe iya nụ; tọ bukwanu l'onye e ziru ozi akajẹ onye ziru iya ẹya nụ. ¹⁷ Unu makotaru-a iphe-a l'ọ ha. Ọ -buru l'unu tuko iya eme ememe bẹ Nchileke a-goru unu ọnu.

¹⁸ "E tị kwa unu l'unu ha bẹ ya ekfuru. Ya makwarua ege ndu, ya ọtaru du. Obenu l'iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke mefutaje ege e deru iya: 'L'onye riru nri iya gbe bya emede iya iphe a-tsuru iya nụ.*' ¹⁹ Ya ekfukwaru iya unu nta-a, ẹ to medua; ege bụ teke o mederu; unu ekweta l'ọo ya bụ 'Onye ono'. ²⁰ Kamenu; tẹ ya karu unu: l'onye bụ onye nataru onye ya ziru ozi; nataakwaru yebedua. Onye bụ onye nataru yebedua nataakwaruphu onye ọphu ziru yebedua tẹ ya bya."

Jisosu ekfu l'ee-deru iya ye

(Mát 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Jisosu ekfuebelephu iphe ono l'ọ ha; okpoma echia ya taa. Yo sụ ephe: "Kamenu; tẹ ya karu unu: l'onye lanụ l'unu ha e-deru iya ye ndu achị nta iya l'ẹka."

²² Ndu ono, etsoje ụzo iya ono abya elegba onwephe enya; l'ẹke egbe okfu ono gbachiru ephe enya; ephe ta ma onye ọphu bụ onye ookfuru

* 13:18 13:18 Egvu 41:9.

ekfuru. ²³ Onye lanụ lẹ ndu etsoje ụzo iya, bụ iya bụ onye ọp̄hu Jis̄osu kats̄a oyeru obu b̄e n̄onyabekwanu iya ntse teke ono. ²⁴ S̄aȳimonu Pyita ajibuaru onye ono ̄nya; s̄u iya t'ọ j̄iedu iya onye ookfuru.

²⁵ Onye ono akaf̄ua ̄nonyabe Jis̄osu ntse; s̄u iya: “Nnajiufu; ?b̄u onye b̄e iikfu ele ̄nya?”

²⁶ Jis̄osu as̄u iya: “L'ọ kwa onye onanu, ya a-n̄u awawa buredi, ya tsutaru l'ip̄he-a, eeri nri-a b̄e b̄u onye ọbu.” Ȳo bya etsutawaphu awawa buredi ono; woru iya n̄u J̄udasu, b̄u n̄watibe S̄aȳimonu Isuk̄ariȳotu. ²⁷ J̄udasu atābelephu buredi ono; S̄etanu ep̄heba iya l'̄ehu. Jis̄osu as̄u iya: “Ngwaa! Ip̄he, b̄u ip̄he ̄ibya ememe; mee ya egwegwa.” ²⁸ To nwe l'ep̄he ha l'eri nri ono, maru ip̄he k̄paru iya okfu okfu ono. ²⁹ Ndu ar̄ja l̄e keshinu ọp̄hu ọ b̄u J̄udasu egudeje ̄kpa okpoga ̄p̄he; b̄e ip̄he Jis̄osu ekfuru iya b̄u t'ọ z̄utatsua ip̄he ̄p̄he e-gude eme k̄e aji ọbu; m'ọ kwanu l'ip̄he Jis̄osu ekfuru J̄udasu b̄u t'ọ n̄u ndu ̄kpa ip̄he.

³⁰ Ya ndono; ȳo natats̄ulephu awawa buredi ono; t̄uḡbuwaphu; l̄ufushia. Ȳo b̄uwarunu ̄nyashi.

Ekemu ọp̄hungu

³¹ Ya ndono; J̄udasu alufutsulephu; Jis̄osu as̄u: “Ọ b̄u n̄ta-a b'e koshiru ọdu-biribiri k̄e Ab̄ubu-N̄dip̄he. Ọ kwaphu l'̄eka iya b'e shi ap̄h̄u ọdu-biribiri k̄e Nchileke. ³² Ọo ya b̄u; ọ -buru l̄e Ab̄ubu-N̄dip̄he meru t'a ph̄u ọdu-biribiri k̄e Nchileke; ọ kwaphu ege ono b̄e ȳebedua, b̄u Nchileke emekwaphu t'e shi iya l'̄eka ph̄u ọdu-biribiri k̄e Ab̄ubu-N̄dip̄he; mb̄ukwaa n̄ta-a n̄ta-a. ³³ Ụnwu iya ȳele unu ta an̄hekwa ọp̄hu baru nwishi. Unu a-ch̄okashilaha ya; ọlobu ip̄he ya k̄furu ndu Ju b̄e ya ekfuru unu n̄ta-a: 'L'̄eke ya eje b̄e unu ta ahakwa k̄e t'unu bya.' ³⁴ Ekemu ọp̄hungu b̄e ya aturu unu! Unu yeru ibe unu obu; mb̄u; t'ọ b̄ulekwaruphu ege ya yeru unu obu b̄e unu e-yeru iya ibe unu. ³⁵ Ọ b̄u obu ono, unu e-yeru ibe unu ono b̄e ndu ọdo e-shi maru l'unu b̄u ndu etsoje ụzo iya.”

Jis̄osu ekfu l̄e Pyita a-gbado iya

(M̄at 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ S̄aȳimonu Pyita aji iya: “Nnajiufu; ?b̄u awe b̄e ̄ila ọbu?”

Jis̄osu as̄u iya: “L'̄eke ya ala b'̄e t̄i dukwa ike tsoru iya ala n̄ta-a. Ọ kwa alakfuta b̄e ii-mekochaa lakfuta iya l'̄eke ono.”

³⁷ Pyita as̄u iya: “?B̄u nḡunu mekwanuru ip̄he ya ta ad̄udu ike tsoru ngu n̄ta-a? M̄e ya e-swekwa ̄nya l̄e ndz̄u iya l'okfu ̄hu ngu.”

³⁸ Jis̄osu as̄u iya: “?I s̄uru l'ii-sweghe ̄nya l̄e ndz̄u ngu l'okfu ̄hu iya? Kamenu; t̄e ya karu ngu: t̄emanu t̄e oke-ọku n̄chi-ab̄ohu raa ọra b'̄i t̄uakwaru ̄ego ugbo ̄eto l'̄e t̄i madu onye ya b̄u.”

14

Ọo Jis̄osu b̄u ụzo, e shi alakfu Nna

¹ Jis̄osu as̄u ̄p̄he: “T'ok̄poma ba awakwa unu awawa. Unu woru onwunu ye Nchileke l'̄eka; unu ewokwaruphu onwunu ye ȳebedua l'̄eka.

² L'ufu Nna iya b̄e ̄lo, eebu ebubu ha l'igwe. N̄dege ̄e -t̄o d̄uru ege ono; ?nan̄ehunu ege ya g'e-me s̄u unu l̄e ya ejeru unu omeru ̄eke unu e-buru.

³ Teke ya jeru je emeberu unu ̄eke ọbu b̄e ya a-bya ọdo; bya eduta unu yeru onwiya; k'ọp̄hu b̄u: ̄eke ya bu b̄e unu e-bukwaruphu. ⁴ Unu mawaru ̄eke ya ala; bya amakwaruphu ụzo, ya shi ala iya.”

⁵ Tómosu asụ iya: “Nnajiufu; mę ęphe ta makwa ęke ọbu, ịila ọbu. ? Nanụ ęge ęphe meru maru ọzo, e shi ala ęke ọbu?”

⁶ Jisọsu asụ iya: “L’ọo yebe Jisọsu l’onwiya bụ ọzo ono; bụru ọkpobe okfu ono; bya abụru ndzụ ono. Ę to nwekwa onye l’abyakfuta Nna, ę-ta bụdu l’ęka yebe Jisọsu bę onye ọbu e-shi. ⁷ Nta-a, unu maru iya-a bę unu a-makwaruphu Nna iya. Dube nta-a bę unu mawaru Nna; bya aphụakwa iya.”

⁸ Fílípú asụ iya: “Nnajiufu; koshi nụ ęphe Nna ọbu; ęge obu a-la ęphe l’òrù iya.”

⁹ Jisọsu asụ iya: “Fílípú; keshinu teke-wa bę unu l’iya shi nọduta; tị ma iya. Onye phụwaru yebedua phụakwaru Nna. ?Nanuhunu ęge e meru; nggu asụ tę ya koshi unu Nna ọbu? ¹⁰ ?Ti kwetadu lę yebedua nọ Nna l’ime; Nna anọdu yebedua l’ime? Okfu, ya ekfujeru unu ta bụkwa ike kę ęka iya bę ya egudeje ekfu iya. Ọ bụ Nna ono, bu iya l’ime ono eshije iya l’ime eje ozi iya. ¹¹ Ọ bụlephu t’unu kweta lę ya nọ Nna l’ime; Nna anọdu yebedua l’ime. Ọ -dụkpoduanu; unu egude k’iphe ono, ya emeshi ono kweta okfu iya. ¹² Kamenu; tę ya karu unu: l’iphe bụ onye nọ yebe Jisọsu l’ęka a-dukwapu ike mee iphe-a, ya emeshi-wa. Onye ọbu a-kakpokwaauru ome ọphu kariru ọwaa; kę lę yebedua alakfuwa Nna. ¹³ Iphe bụkpo iphe unu shi l’ęka iya sụ tę Nna meeru unu; bę ya e-meru unu; k’ọphu ee-shi l’ęka Nwa; phụ ọdu-biribiri kę Nna. ¹⁴ Ọ -nwekpooru iphe unu shi iya l’ęka sụ tę ya meeru unu; bę ya e-meru unu.”

Ukwa Ume-du-Nso

¹⁵ “Ọ -bụru l’unu yeru iya obu; unu mekotaje ekemu, ya tūru unu. ¹⁶ Ya e-kfuru Nna; yọ nụ unu Agbarike ọdo, a-nọduwaru swiru unu gbururu jeye lę tutu yoyo. ¹⁷ Agbarike ono, Nna a-nụ unu ono bu Ume-du-Nso; bụ iya bụ Ume k’ire-lanụ; bụ onye ndiphe ta abyadụ bya anata; okfu l’ęphe ta aphụdu iya; ęphe ta ma iya. Obenu l’unubędua maru iya; kę l’o bu ebubu l’ime unu. Ọ bụ ęge ono bę ọo-nọduwaru l’ime unu tųgburu.

¹⁸ “Ya ta ahakwa unu ęka. Ya a-byakfutakwaa unu. ¹⁹ Ọ phọduru nwanshị nta-a; ndiphe ta aphụhe iya ọdo. Obenu l’unubędua a-phụ iya. Keshinu ya nọ ndzụ bę unubędua a-nọkwaphu ndzụ. ²⁰ Mbọku ono bę unu a-ma lę ya nọ Nna iya l’ime; unubędua anọdu yebedua l’ime; yebedua anọdukwapu unu l’ime.

²¹ “Ọ bụ onye maru ekemu ono, ya tūru ono; l’emekwaa ya phụ ememe bụ onye yeru iya obu. Onye yeru iya obu bę Nna iya e-yekwaruphu obu. Yebedua l’onwiya e-yekwaru onye ọphu obu; woru onwiya koshi onye ọbu.”

²² Tọ dụ iya bụ; Júdasu; ę tọ bụkwa Júdasu Isukáriyotu; asụ iya: “Nnajiufu; ?nanụ ęge ii-shi koshi ęphe onwongu; tọo l’ọo ndiphe bę ii-koshi onwongu ọbu tọo?”

²³ Jisọsu asụ iya: “Onye yeru iya obu emeje iphe ya ekfu. Nna iya eyeru iya obu. Yebedua yele Nna iya abyakfuta onye ọbu; ęphe l’iya eburu eburu. ²⁴ Onye te yeduru iya obu te emejedu iphe ya ekfu. Ọdo bụ l’okfu-wa, unu anụ-wa ta bụkwa okfu iya. Ọ kwa okfu Nna ono, bụ iya bụ onye ziru iya nụ ono.

²⁵ “Ya kfukotaakwaru unu iphe-a l’ọ ha kparam nta-a, unu l’iya nọkwadu.

²⁶ Obenu lę Agbarike ono, bụ iya bụ Ume-du-Nso ono, Nna e-shi iya l’ęka zitaru unu ono e-zikotawaru unu iphemiphe ọbule; nyatakwaruphu unu iphemiphe ọbule, ya kfuhawaru unu.

²⁷ “O bu ẹhu-agu be ya aharu unu. O kwa ẹhu-agu nk'ia be ya anu unu. E to kwa egbe ẹhu-agu, ndiphe anuje be ya anu unu. T'obu ba awakwa unu awawa; ophu unu atsukwa egvu. ²⁸ Unu nuwaru teke ya suru unu: 'Le ya alawaa; obu le ya a-byakfutakwaa unu odo.' Ndege unu yeru iya obu; unu gega anodu ete ẹswa le ya alakfube Nna; kele Nna ono ka yebedua. ²⁹ Nta-a be ya tukookwa iphemiphe obule dojashiaru unu male teke omede; k'ophu bu: teke o mederu t'unu kweta. ³⁰ Ya te ekfuhekwaru unu okfu ogologo odo; ke l'onye ono, bu iya bu ishi, achi ndu mgboko-a ono abya-wa. O bu; ?bu ngunu b'o me iya. ³¹ Ndiphe mafutaje le ya yeru Nna obu. O bu iya kparu iphe ya anoduje eme iphemiphe obule ege o ziru iya ẹya.”

Yo kfuebe ege ono; su ẹphe: “Ngwaa; unu gbeshi t'ẹphe lufu l'ẹke-a.”

15

Jisosu bu okpobe oshi vayinu

¹ Jisosu asu ẹphe: “O bu yebedua, bu okpobe oshi vayinu ono. Nna iya aburu onye eletaje mgbo vayinu ono ẹya. ² Iphe bu ẹkali, kfutaru iya l'ehu, e-ta amijedu nebyi be okwafuje. Ẹkali ndu ophu amije nebyi be okochaje akocha; k'ophu oo-du mma; kafuaru amiji. ³ Okfu ono, ya kfuru nu unu ono be mewaru unu; unu adu-gewa mma. ⁴ Unu nodu iya l'ehu; te ya nodukwaphu unu l'ehu. O bu ege ẹkali-oshi vayinu ta amighedu nebyi k'eka iya; e-ba bu l'o kfutaru l'oshi vayinu; bukwapu ege unu te eyeghedu nebyi; e-ba bu l'unu l'ia tugbareru buru nanu.

⁵ “Oo yebedua bu oshi vayinu obu; unubedua aburu ẹkali iya. Onye ophu no yebedua l'ehu; ya anodu onye obu l'ehu; onye ono bu onye amij nebyi mishikpoo ya ike; ke le to nwekwa iphe unu a-du ike eme le phuruphuru me ye le unu 'abudu nanu. ⁶ Iphe bu onye e-ta anopyabedu iya l'ehu be ee-tufa etufa l'o bu ẹkali-oshi, a kwafaru akwafu; yo kpoo nku. Ege ẹkali ophu du ege ono b'aa-chita chiru ye l'oku; oku ekepyashia ya. ⁷ O -buru l'unu anopyabe iya l'ehu; okfu iya eburu unu eburu l'ehu b'e to nwekwa iphe du unu mma, unu suru t'e meeru unu, e te emeduru unu. ⁸ Owaa bu ege ee-shi koshi odu-biribiri ke Nna iya: mbu t'unu mia nebyi mishikpoo ya ike; shi ege ono koshi l'unu bu ndu etsoje uzo iya. ⁹ O bu ege Nna yeru iya obu bu ege ya yeru unu. Unu nopyabelekwapu l'obu ono, ya yeru unu ono. ¹⁰ O -buru l'unu eme iphemiphe obule, ya kfuru unu t'unu meje be unu a-nopyabekwaa le n-yemobu nk'ia; mbu ege ono, yebedua mekotaru iphe bu iphe Nna iya suru iya te ya mee; nopyabe le n-yemobu ke Nna iya ono.

¹¹ “Iphe-a l'o ha be ya tukookwa kfukotaru unu; k'ophu ẹhu-otso-ena nk'ia a-buru nk'unu; odo bu t'ehu-otso-ena unu dzua edzudzu. ¹² Owaa bu iphe ya aturu unu ekemu iya; su: t'unu yeru ibe unu obu ege ya yeru unu obu. ¹³ E to nwekwa egbe obu odo, madzu e-yeru ibe iya, ka owaa: le madzu gude ke okfu ẹhu ndu onya iya; swee ẹya le ndzu iya; kweta anwuhu. ¹⁴ Unu bugba ndu onya iya; me unu emee iphemiphe obule, ya kfuru t'unu meje. ¹⁵ Ya te ekuhekwa unu unwu-ozu iya phe odo; le nwozi ta amajekwa iphe nnajiufu iya eme. Obenu le ya kuwaru unu ndu onya iya phe; okfu l'iphemiphe obule, ya nutaru l'onu Nna iya be ya mekotawaru t'unu maru. ¹⁶ E to bukwa unubedua fotaru iya. O gbe bukwaru yebedua fotaru unu dobe iche; k'ophu unu a-du l'o bu oshi-omi; mia nebyi, a-no

gbururu jeye. Oo ya bu; iphe bu iphe unu shi iya l'eka su te Nna nu unu; be oo-nu unu. ¹⁷ Owa bu ekemu, ya atu anu unu: unu yeru ibe unu obu."

Okpo-ashi ke ndiphe

¹⁸ "Ndu mgboko -kpoo unu ash; unu nyatakwa l'ephe vuhaoduru uzo kpoo yebedua ash be ephe kpoderu iya unu. ¹⁹ Ndege unu bu ndu ke mgboko-a me ndu mgboko eyekwarua unu obu; l'unu bu ndu nk'ephe. Obenu le ya fotaru unu le mgboko-a dobe iche; unu ta abuhe nk'ephe. Oo ya meru iphe ephe kporu unu ash. ²⁰ Unu nyatakwa okfu ono, ya kfuru unu ono: 'Le nwozi ta akajekwa nnajufu iya.' O bu ege ephe kparu yebedua ehu bu ege ephe a-kpa unu. O -buru l'ephe te medu iphe ya kfuru be ephe te emekwa iphe unu ekfu. ²¹ Obenu l'iphe ono l'o ha be ephe a-tuko emekota unu; okfu l'unu bu nk'iya; ephe ta ma onye ono, ya shi l'eka bya ono. ²² Ndege o -buru le ya ta byaru bya ekfuaru ephe okfu; me to ga abukwa ephe ome iphe du eji. Obenu le nta-a, ya byawaru-wa b'e to duhekwa iphe ephe e-gude gofu ke iphe du eji, ephe meru. ²³ Iphe bu onye ya du ash be Nna yebe Jisosu dukwaphu ash. ²⁴ Ndege o -buru le ya ta nodudu ephe l'ifu mekota iphe ono, e-ta dudu onye odo, a-du ike mee ya ono; me to ga abukwa ephe ome iphe du eji. Obenu le nta-a be ephe gude enya ephe phukota iphemiphe obule ono, ya meshiru ono; kpoo ya ash; kpokwaaphu Nna iya ash. ²⁵ Iphe ono vuru ege e deru iya l'ekwo ekemu: 'L'ephe kporu iya ash; l'e-ba du iphe, ya meru ephe.'

²⁶ "Ya e-shi Nna iya l'eka zia Agbarike ono; yo lakfuta unu. Agbarike ono be bu Ume-du-Nso, bu iya bu Ume ire-lanu ophu shi Nna iya l'eka. O -byalephu; yo kfu okfu ehu yebe Jisosu yeru unu. ²⁷ Unubedua l'onwunu bufukwaaphu ndu a-nodu ekfu iphe unu gude enya unu phua le ke yebe Jisosu; okfu le ya l'unu shikpelephu le mbulembu noduta.

16

¹ "Ya kfushikotaakwaru unu iphe-a; k'ophu e te emedu unu t'unu shiswee uzo. ² Ndu Ju e-bufukwa unu t'unu ba abatajehe l'ulo-ndzuko ephe. Teke obu abyaakwa; teke bu: onye gbujeru unu; yoo rinu le ya ejeru Nchileke ozi. ³ Iphe, kparu iphe ephe a-nodu eme iya ege ono bu l'ephe ta madu Nna; ephe ta ma yebedua, bu Jisosu. ⁴ Ole ya tukookwa iphe-a l'o ha kfu unu; k'ophu bu: teke ono -rulephu; unu anyataje le ya kfuhawaru iya unu."

Ozi, Ume-du-Nso ejeje

"Iphe-a be ya te kfuhaakwaru unu l'odungu; okfu le ya nokwadia swiru unu. ⁵ Nta-a be ya alakfuwa onye ono, bu iya ziru iya te ya bya ono. Obenu le to dudu l'unu ha onye ajijekpoo ya eke ya ala. ⁶ Yo gbe buru le ya kfuru unu iphe-a l'o ha be ehu gbe ru-shihu unu. ⁷ Ole te ya mekwaa ya t'o doo unu enya; l'o gbe kwaru unu mma le ya laru. L'o -buru le ya ta aladu be Agbarike ono ta abyakfutakwa unu. Obenu le ya -lalephu eke ono be ya e-zi iya t'o byakfuta unu. ⁸ O -byalephu be oo-koshi ndiphe l'e to budu iphe ephe ari l'iphe du eji bu; b'o bu; koshi ephe l'e to budu iphe ephe rinu l'o bu; mbu odobe-eka-ndoo; b'o bu; koshikwaphu ephe l'e to budu iphe ephe rinu l'ikpe Nchileke bu; b'o bu. Yo shi ege ono koshi ephe l'ikpe nmaru ephe. ⁹ Oo-koshi ephe l'ephe meru iphe du eji; okfu l'ephe te woduru onwephe ye yebe Jisosu l'eka; ¹⁰ koshi ephe iphe bu odobe-eka-ndoo ke Nchileke; ke l'oo le ya doberu eka ndoo meru iphe ya alakfube Nna; unu

ta abya l'aphu iya odo. ¹¹ Yo koshikwaphu ephe iphe ikpe Nchileke bu; okfu l'onye ono, achi mgboko-a ono b'e kpewaru ikpe.

¹² "Okfu, ya gage ekfuru unu dukpokwaa l'igwe. Olobu; ya -kfueberu iya unu; be oo-paarun unu l'igwe nta-a. ¹³ Teke Ume-du-Nso, bu iya bu Ume ire-lanu ono byaleruphu be oo-tuko iphe bu okpobe okfu ono l'o ha kpo-zikotaru unu uzo iya; okfu l'e to budu ike ke aka iya be oo-gude ekfu. O bulephu iphe o gude nchi iya nua be oo-kfuje. Yo kfukwaaruphu unu iphe e-me nu l'uzo ifu. ¹⁴ O bu yebedua e-koshi unu odu-biribiri ke yebe Jisosu; ke l'oo-wota iphe o nuru iya l'onu bya akooru unu. ¹⁵ Iphemiphe obule, bu ke Nna bukota ke yebe Jisosu. Oo ya meru iphe ya suru l'oo-wota iphe o nuru yebe Jisosu l'onu bya akooru unu."

Ndu raru ekwa; a-chi ochi

¹⁶ "O wuduoduru nwanshi; unu ta aphuhe iya. A -nokwaphu nwanshi; unu aphukwaa ya phu odo."

¹⁷ Ndu etsoje uzo iya aharu jilaha onwephe: "?Bu egbe okfu ngunu be ookfuru ephe ege owaa? O gbe su: 'Lo wuduoduru nwanshi; unu ta aphuhe iya. A -nokwaaphu nwanshi; unu aphukwaa ya phu odo;' byakwaphu bya asu: 'Ya alakfube Nna.' " ¹⁸ Ephe asu: "?Bukpohunua ole bu ke: 'Lo wuduoduru nwanshi?' Ephe ta makwa iphe okfu."

¹⁹ Jisosu amaru l'ephe abya iya oji aji; ji ephe: "?Unu aji onwunu ke iphe-a, ya shi kfu: 'Lo wuduoduru nwanshi; unu ta phuhe iya. A -nokwaaphu nwanshi; unu aphukwaa ya phu odo?' ²⁰ Kamenu; te ya karu unu: l'unu a-ra ekwa; gua aphu. Ole ndiphe be eh u a-nodu atso ena. Unu a-tso aphu; obu l'aphu unu ono a-ghokwaru unu onu-ochi. ²¹ O bu teke ime eme nwanyi be onoduje ah u iya oku; okfu le teke oo-je iphe-ehuka nk'ia ruwaru. Obenu le teke o mufutaleruphu nwata obu; nwanyi ono azahashia iphe-ehuka ono, shi swiru iya nu ono; telaha ewa le ya edobe ako le mgboko-a. ²² O kwaphu ege o du unu ndono: nta-a be unu no l'aphu. Obenu l'ujiku lanu be ye le unu a-phukwaa odo. Teke ono be unu a-mu onu-ochi; to nwe onye a-nafukwadu unu eh u-otso-ena unu.

²³ "O -rulephu teke ono b'e to duhekwa iphe unu aji iya aji iya. Kamenu; te ya karu unu: l'iphe bu iphe unu shi l'eka iya su te Nna nu unu; be onu unu. ²⁴ E to dubukwaa iphe unu shi iya l'eka su t'a nu unu byeyekwaa nta-a. Unu kfuru Nchileke t'o nu unu iphe mkpa iya duru unu; oo-nu iya unu. Oo ya bu k'ophu eh u-otso-ena unu e-dzu edzudzu."

Jisosu meekwaru mgboko eriri

²⁵ "Ya gudewa etu-okfu etu-okfu kfuaru unu iphe-a. Oorukwa teke ya te egudehedu etu ekfuru unu okfu; mbu ya atogbojeru unu okfu ke Nna iya ono t'o daburu ifu. ²⁶ O -rulephu teke ono be unu ee-gude epha iya; su te Nna nu unu iphe, mkpa iya duru unu. Ya ta sukwa le ya e-gude k'okfu eh u unu kfuru yeru iya. ²⁷ Ishi iya bu le Nna l'onwiya yeru unu obu; okfu l'unu yeru yebedua obu bya ekweta le ya shi l'eke Nchileke no bya. ²⁸ Ya shi l'eke Nna no byatashia le mgboko-a. Nta-a be ya ahawa mgboko-a alakfube Nna."

²⁹ To du iya bu; ndu etsoje uzo iya asu: "Aa-o! Mgb e nta-a bi tu ko-wa iphemiphe obule towashiaru ephe atowashi; e ti kfuhedu iya l'etu etu ege iikfuje. ³⁰ Nta-a be ephe maru li makotaru iphemiphe obule. E to gbahekwa ke t'o nweru onye a-bya ajide ngu njikponu. L'oo ya meru iphe ephe kwetaru li shi l'eke Nchileke no bya."

³¹ Jisòsu aji ephe: “?Unu kwetawaru nta-a? ³² Teke obu abyaakwa; mbù l’o ruakwaru eruru teke aa-chikashi unu nanu nanu; onyenonu alaa nk’iya; unu ahaa ya. Obenu lè ya ta anòdukwa nkinyi iya; kele Nna nò swiru iya. ³³ Ya kfuakwaru unu iphe-a; k’ophu èhu a-dù unu agu; mè unu l’iya -tùgbabe buru nanu. Unu e-jekwa iphe-èhuka lè mgboko-a; òlobu t’unu nwekwaru iya obu. Ya meekwaru mgboko-a eriri; turu okokooko kpua ya.”

17

Jisòsu ekfu anù Nchileke

¹ Jisòsu ekfugelephu okfu ono; bya apalia ifu imeli; ele enya l’igweli; su: “Nna; teke obu ruakwaru. Menua tẹ ndiphe phù òdu-biribiri kẹ Nwatibe ngu; k’ophu Nwatibe ngu ono e-mekwaphu tẹ ndiphe phù òdu-biribiri nke ngu. ² Ọ bụ nggu nuru iya ike; ya kakota iphe bụ madzù kpmukpamu; k’ophu ọo-nuje ndu ono, i yeru iya l’eka ono ndzù gbururu jeye. ³ Ndzù gbururu jeye obu aburu t’ephe maru ngu; mbù nggube onye, bụ nggu nwenkinyi ngu bụ ọkpobe Nchileke kpù. Ephe amakwaruphu Jisòsu Kuráyisutu, bụ iya bụ onye ono, bụ nggu ziru iya t’ọ bya ono. ⁴ Ya nọkwa lè mgboko-a; koshi ndiphe ọdu-biribiri nke ngu; keshinu ya jedzuwaru ozi, i sùru tẹ ya bya ejee ejedzu. ⁵ Nna; menua tẹ ya nọdu l’ọdu-biribiri ono, ya shihawa nọdu l’ifu ngu ono nta-a; mbù l’ọdu-biribiri, nggu l’iya shiru lè mgboko ta dọbedua nọduta.

⁶ “Ya meekwaru ndu ono, i fọtaru lè mgboko-a ye iya l’eka ono t’ephe maru ngu. Ọ bụ nggubedua nwehawa ephe. Yọ buru nggu yeru iya ephe l’eka. Ephe mekotaakwaru okfu ngu. ⁷ Nta-a bẹ ephe mawaru l’iphemiphe ọbule, i nuru iya shi ngu l’eka; ⁸ okfu lè ya ziwaru ephe ozi ono, i ziru iya ono. Ephe anatawa iya; makwaruphu l’oo ire-lanu; l’ọ bụ l’èke i nọ bẹ ya shi bya; bya ekwetakwaphu l’oo nggu ziru iya tẹ ya bya.

⁹ “Ya ekfu anù ngu l’okfu èhu ephe. È tọ bukwa ndiphe bẹ ya ekfu anù ngu l’okfu èhu ephe. Ọ kwa ndu ono, i yeru iya l’eka ono bẹ ya ekfu nk’ephe; okfu l’ephe bụ nke ngu. ¹⁰ Iphe bụ iphe bụ nk’iya bukwaphu nke ngu. Iphe bụ iphe ophu bụ nke ngu aburu nk’iya. Ọ kwa ephe ekoshi ọdu-biribiri nk’iya. ¹¹ Lekwa lè nta-a bẹ ya alakfutaakwa ngu. Ya ta anọhekwa lè mgboko; obu l’ephebedua nọkwadua lè mgboko. Nna, dù nsọ; gude ike ono, nọ l’epha ngu ono kwakọbe ephe; mbù epha ngu ono, i nuru iya ono; k’ophu ephe a-buru nanu ege nggu l’iya bụ nanu. ¹² Teke ono, ya shi nọdu swiru ephe ono bukwa ike, nọ l’epha ngu ono, i nuru iya ono bẹ ya shi gude kwakọbe ephe. Ya cheekwaru ephe; tọ dù m’ọ bụ onye lanu, phuhuru ephuhu; a gufukwa onye lanu ophu bụ onye ophu kuru ọgu eyifu. Nkiya adukwanu ege ono; k’ophu iphe e deru l’ekwo okfu Nchileke e-rekota. ¹³ Obenu lè nta-a bẹ ya alakfutawa ngu. Iphe-a l’ọ ha bẹ ya tükowa ekfushi nta-a, ya nọkwadua lè mgboko; k’ophu ephe e-nweru èhu-otso-ena nk’iya l’obu ephe; nweru iya t’o dzua ephe edzudzu l’èhu. ¹⁴ Ya kfuwaru ephe okfu, shi ngu l’onu; ndiphe akpoo ephe ashì; okfu l’ephe ta bụdu ndu kẹ mgboko ọwaa; ege yẹbedua l’onwiya ta bụdu kẹ mgboko. ¹⁵ Ya te ekfukwa anù ngu t’i wofu ephe lè mgboko; gbahaa t’i kwakọbe ephe; t’ephe ba adalahubua l’eka ejo Onye ono; mbù Obutuswe. ¹⁶ Ọ bukwaphu ege yẹbedua ta bụdu onye kẹ mgboko ọwaa bụ ege ephebedua ta bụdu ndu kẹ mgboko ọwaa. ¹⁷ Okfu ngu bụ ọkpobe okfu; gudenu ọkpobe okfu nke ngu ono mee ephe t’ephe buru nke ngu. ¹⁸ Ọ bukwaphu ege i ziru iya tẹ ya bya lè mgboko bụ ege ya ezikwaphu

ɛphe t'ɛphe je lɛ mgboko. ¹⁹ O kwa l'okfu ɛhu ɛphe; bɛ ya gude onwiya chia ɛja; ɛge ee-shi t'ɛphebedua buru ndu nke ngu ɔgbodo aburu.

²⁰ “Ɛ tɔ bukwa l'okfu ɛhu ndu ɔwaa nkinyi ɛphe; bɛ ya ekfu anu ngu. Ya ekfukwaphu anu ngu l'okfu ɛhu iphe bu ndu, nuru ozi-oma ono, ɛphe ezi ono; woru onwɛphe ye yɛbedua l'ɛka. ²¹ Ya ekfukwaphu anu ngu t'i mee t'ɛphe buru nanu l'ɛphe ha. Nna; t'ɔ buleruphu ege nggubedua, bu Nna nɔ iya l'ɛhu; yɛbedua anɔdu ngu l'ɛhu bu ɛge ɛphe a-nɔdu ayi l'ɛhu buru nanu; k'ɔphu ndiphe e-kweta l'ɔ bu nggu ziru iya tɛ ya bya. ²² Odu-biribiri ono, i nuru iya ono bɛ ya wookwaruphu ye ɛphe l'ɛka; k'ɔphu ɛphe a-buru nanu ɛge nggu l'iya bu nanu. ²³ Ya -nɔdu ɛphe l'ime; nggubedua anɔdu iya l'ime; ɔo ya bu; ɛphe a-bu-gheeru nanu ɔgbodo aburu; k'ɔphu ndiphe a-ma l'oo nggu ziru iya; makwaruphu l'ɔ bu ɛge i yeru iya obu bu ɛge i yeru ɛphe.

²⁴ “Nna; i wowaru ɛphe ye iya l'ɛka. Iphe ya ekfu aburu t'ɔ buru ɛke ya nɔ bɛ ɛphe a-nɔkwaphu. Ɔo ya bu k'ɔphu ɛphe e-gude ɛnya ɛphe phu ɔdu-biribiri nk'iya; mbu ɔdu-biribiri, i nuru iya; okfu l'i yeru iya obu b'e kederu mgboko. ²⁵ Nggube Nna, bu onye doberu ɛka ndoo; ndiphe ta makwa ngu. Obenu lɛ yɛbedua makwaru ngu-a; ndu-a amaakwaru l'oo nggu ziru iya tɛ ya bya. ²⁶ Ya mewaru; ɛphe amaru ngu. Ya e-mekwaphu t'ɛphe magheeru ngu amaghe; k'ɔphu obu ono, i yeru iya ono a-nɔdu ɛphe l'ɛhu; yɛbedua anɔdukwaphu ɛphe l'ɛhu.”

18

¹ Jisosu ekfuebetsua nu Nchileke yɛle ndu etsoje ɔzo iya ayiru tugbua je adafu azu nwa nggele Kidironu. Yo nweru mgbabu, nɔ l'azu nggele ono azu iya ɔphu. Jisosu yɛle ndu etsoje ɔzo iya awuba lɛ mgbabu ono. ² Judasu, bu iya bu onye obu, e-deru iya ye obu bɛ mahaakwaruphu eke ono; kele Jisosu yɛle ndu etsoje ɔzo iya edzukojuhawa l'ɛke ono tekenteke.

Aakputa Jisosu

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

³ Tɔ du iya bu; Judasu egbeshi byatashia ɛke ono. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ɛja; mɛ ndu Farisii eyeru iya ndu soja ndu Romu; bya eyeru iya ndu nche eze-ulo Nchileke; ɛphe l'iya atuko yiru. Ɛphe achigbaaru uruku; chiru itsu-oku; mɛ ngwa-ogu gude abya. ⁴ Jisosu amahawaru iphe abya iya ememe; gbeshi jeshia ɛphe ndzuta; je aji ɛphe: “?Bu onye bɛ unu achɔ?”

⁵ Ɛphe asu iya: “L'ɔ bu Jisosu; ɔphu Nazaretu.”

Jisosu asu ɛphe: “L'ɔ kwa yɛbedua bu iya.”

Judasu, bu iya bu onye obu, e-deru iya ye obu bɛ ɛphe l'iya vudokwaa l'ɛke ono. ⁶ Teke ono, Jisosu suleruphu ɛphe: “L'ɔ kwa yɛbedua bu iya ono” bɛ ɛphe tsoru nyikunyiku laa azu; je adashia l'alɔ. ⁷ Yɔ ji ɛphe ɔdo: “?Bu onye bɛ unu achɔ?”

Ɛphe asu iya: “L'ɔ bu Jisosu; ɔphu Nazaretu.”

⁸ Jisosu asu ɛphe: “Ya suru unu l'oo yɛbedua bu iya. O -buru l'oo ya bɛ unu achɔ; ɔo ya bu tɛ ndu ɔwaa tugbunua lashia.” ⁹ Ono aburu k'ɔphu okfu, shi iya l'onu e-rekota, o kfulu; su: “Nna; ɛ tɔ dukwa m'ɔ bu onye lanu, puhuru nu lɛ ndu ono, i yeru iya l'ɛka ono.”

¹⁰ Ya ndono; Sayimonu Pyita eturu mma. Yɔ mja mma ono; gbua ohu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ɛja; kwata iya nchi ɛka-utara. Ɛpha ohu ono bu Malukosu. ¹¹ Jisosu asu Pyita: “Miru mma ngu ye l'obo. ?Iiri

lẹ ya ta angu-ghedu iphe-angungu, nọ l'okoro iphe-ẹhuka ono, Nna iya nuru iya ono?"

Aakpu Jisosu akpukfu Anasu

¹² Ya ndono; ndu soja ono; me onye ishi ẹphe; me ndu nche ndu Ju egude Jisosu; woru iya kee. ¹³ Ẹphe evuru ọzo kpata iya kpukfube Anasu. Anasu bu iya bu nna nyee Kayafasu. Yo bukwanuru Kayafasu bu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja k'afa onanu. ¹⁴ O bukwapu Kayafasu owaa bu onye ono, kfujeru ndu Ju l'ọ ka mma t'onye lanu nwu-chiaru oha onwu ono.

Pyita ago; lẹ ya ta madu Jisosu

(Mát 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Sáyimonu Pyita etsokwaphu Jisosu; mekwaphu onye ọdo, yi lẹ ndu etsoje ọzo Jisosu. Onye ono, etsoje ọzo Jisosu ono be eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja mahawaru. Oo ya meru iphe o tso ru Jisosu bahu l'ulo-ikpe l'ogbodufu eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke eja ono.

¹⁶ Pyita evudo l'ogbodufu l'onu-uzo ọlo-ikpe ono. Onye ophunanu, etsoje ọzo Jisosu phu etso iya bahu l'ulo-ikpe ono; bu iya bu onye ono, eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja mahawaru ono. Onye ono alufuta je ekfuru nu nwata mgboko, bu iya eche onu-uzo ono nche. Yo haa ya; yo duta Pyita dubata. ¹⁷ Nwata mgboko ono, eche onu-uzo ono asu Pyita: "Tí yidunua lẹ ndu etsoje nwoke-wa, e guderu-wa?"

Pyita asu iya: "Tuswekwa; ẹ to kwa iya."

¹⁸ Ndu eezije ozi; me ndu nche egude icheku mekwawa oku; vudo gbaa ya mgburumburu; l'anya iya; ke l'oyi atsukwa nu. Pyita abya evudonyabe ẹphe l'ege eka l'oku.

Anasu aji Jisosu aji

(Mát 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Ya ndono; eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja abya aji Jisosu ke ndu etsoje ọzo iya; me k'iphe oonoduje ezi. ²⁰ Jisosu asu iya: "Ya tukowaru iphe ono l'ọ ha rawaru ndiphe tororo. Iphe ono, ya ziru ono l'ọ ha be ya nodu l'ulo-ndzuko ndu Ju; me l'eze-ulo Nchileke, bu eke ndu Ju edzokobeje zia. Ẹ to dukwa iphe ya kfujeru l'edomi. ²¹ ?Bu ke ngunu b'i gude aji ya aji? Jinu ndu nuru iphe ya kfuru; l'ẹphe marua iphe ya kfuru ẹphe."

²² Jisosu ekfulephu ege ono; onye lanu lẹ ndu nche ono, vudonyabe iya nu agbakpowaphu onwiya byiaru iya ẹya l'ishi nchi; su iya: "Tí marua l'ọ eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja be igbakushi okfu ege ono?"

²³ Jisosu asu: "O -buru l'ọ nweru ejo okfu, ya kfuru; kfunuaru iya edzudzu oha-a. O -bukwanuru l'iphe ya kfuru bu ire-lanu; ?nanu ege e meru; nggu echi iya eka?"

²⁴ Jisosu anodukwaphu l'eri ono, e keru iya ono; Anasu asu t'a kpu-jeru iya Kayafasu, bu iya bu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja.

Pyita atu ego ọdo;

lẹ ya ta madu Jisosu

(Mát 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Sáyimonu Pyita evudokwaphu l'iku oku ono; l'ege eka l'oku. A nonyaa; ẹphe asu iya: "Tí yidunua lẹ ndu etsoje ọzo nwoke-wa?"

Pyita ago; su: "Tuswekwa; ẹ to kwa iya."

26 Onye lanu le ndu ejeru eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke aja ono ozi, bu abubu nwoke ono, Pyita kwataru nchi ono aji Pyita; su iya: “? Ya ta phudunua nggu l’iya l’ime mgbabu phu?”

27 Pyita agokwaaphu odo. Teke ono teke onophu; oke-oku arawaphu ora.

Jisosu no l’ifu Páyleti

(Mát 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Ya ndono; ephe akpufuta Jisosu l’ulo Káyafasu; kpuru iya jeshia l’ufu-eze govano, bu onye Romu; l’achi eke ono. Yo buleruphu oswi nchi-abohu. Obenu le ndu Ju te kwedu obahu l’ufu-eze govano; l’eke ephe eme t’ephe ba turu nsó; k’ophu ephe a-yiru le ndu e-ri iphe Aji Esweta ono. 29 Ya ndono; Páyleti alufuta; jekfushia ephe l’etezi je aji ephe: “?Bu ngunu bu iphe unu suru le nwoke-a meru?”

30 Ephe asu iya: “L’ephe ta ga kpatakwaru ngu nwoke-a; ndege e to nweru ejo iphe o meru.”

31 Páyleti asu ephe: “Unu kputa iya unubedua je ekpee ya ikpe ege unu ekpeje l’ome-l’ali unu.”

Ndu Ju asu iya: “M’a tukwaru ephe ekemu t’ephe ba akfugbujeshi madzu.” 32 Iphe ono aburu k’ophu iphe Jisosu kfuru erekota; bu iya bu iphe ono, o kfuru; gude kaa egbe anwuhu, ya a-nwuhu ono.

33 Páyleti abya abahu l’ulo-ikpe ono odo; bya ekua Jisosu; su iya: “?Bu nggubedua bu Eze ndu Ju?”

34 Jisosu aji iya: “?Bu nggubedua tutaru otu-oma aji iya aji ono; too ndu odo koru ngu l’oo iphe ya kfuru ndono?”

35 Páyleti asu iya: “?Ya bu onye Ju? ?To budu ndu ali ngu; me ndu ishi ndu achijeru Nchileke aja be kpuru ngu bya anu iya? ?Bu ngunu b’i meru?”

36 Jisosu asu iya: “Abubu, ya bu eze te shikwa le mgboko-a. Ndege abubu, ya bu eze shi le mgboko-a; me ndu etsoje uzo iya awota ogu; k’ophu e ta ga akpuduru iya nu ndu Ju. Obenu l’abubu, ya bu eze te shidu le mgboko-a.”

37 Páyleti asu iya: “Ha! ?Bu iya bu l’i bu eze too?”

Jisosu asu iya: “O kwa nggu b’o shi onu. O kwa te ya buru eze b’e gude mua ya; buru iya be ya gude bya mgboko; k’ophu ya e-koshi ndiphe iphe bu okpobe okfu. Iphe bu ndu etso okpobe okfu ono anoduje anu olu iya.”

38 Páyleti aji iya: “?Bukpo ngunu bu okpobe okfu?”

Eekpe Jisosu nkfugbu

(Mát 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Ya ndono; Páyleti ekfuebe ege ono; lufushia etezi je asu ndu Ju ono odo: “L’e to dukwa ejo iphe, ya phuru, o meru. 39 Obenu; keshinu ome-l’ali unu bu te ya tufujeru unu onye mkporo lanu t’o laa; m’a gbadelaphu Aji Esweta; ?o du unu te ya haaru unu Eze ndu Ju?”

40 Ephe aswo-lihu; su: “Waawa. E to budu onye owaa; o bu Barábasu b’i-haru ephe t’o la!” Barábasu obu, ephe suru t’a haaru ephe obu; bukwa onye anaje nfu.

19

1 To du iya bu; Páyleti abya akputa Jisosu; su t’e chia ya echachi. 2 Ndu soja egude ogvu kpa okpu-eze; kpu be iya l’ishi; bya achita uwe-nlokuru,

eke uswuswe yee ya. ³ Ephe abyakfuta iya l'ekfushi: "Ephe ekele ngu-o; nggube Eze ndu Ju!" Ephe echikwa iya phụ ẹka.

⁴ Páyileti alufutakwaphu ọdo bya asụ ephe: "Unu lekwa lẹ ya akpufutakwaru unu nwoke-wa; t'unu maru l'ẹ tọ dudu ẹjo iphe ya phuru, o meru." ⁵ Ya ndono; Jisọsu alufutashia; kpuru okpu-eze ono, e gude ogvu kpaa ono; yekwaaphu uwe-nlokpuru uswuswe ono. Páyileti asụ ephe: "Unu lekwa nwoke ọbu ndo-ọ."

⁶ Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu nche aphụ l'iya phụ; chishia mkpu; sụ: "Kpopyabe iya l'oshi-osweru! Kpopyabe iya l'oshi-osweru!"

Páyileti asụ ephe: "Unubedua; unu kputa iya je akpopyabe iya l'oshi-osweru. Lẹ yebedua ta dukwa ẹjo iphe ya phuru, o meru."

⁷ Ndu Ju asụ iya: "Lẹ keshinu o gude ọnu iya sụ l'ọo ya bụ Nwatibe Nchileke ọbu; bukwa t'a kfugbua ya; l'ọ kwa ẹge ekemu ephe kfuru ndono."

⁸ Páyileti anẹbe iphe shi ephe l'ọnu; kafuaru ọtsu egvu. ⁹ Yọ bya abahushia ọdo l'eze-ulo ono; bya aji Jisọsu: "?I bunua onye awe?"

Jisọsu te yeru iya ọnu. ¹⁰ Yọ sụ iya: "?Tii yeduru iya ọnu? ?O doru ngu-a ẹnya l'ọo yebedua bẹ oore l'ọnu iya? Ya -sụ t'a ha ngu; a haa ngu. Ya -sụ t'a kfugbua ngu; a kpopyabe ngu l'oshi-osweru."

¹¹ Jisọsu asụ iya: "E tị gage nwekwa egbe ike onanu l'ẹke ya nọ; ndege ẹ tọ buru lẹ Nchileke, bu l'imigwe nuru ngu iya. Ọo ya bụ l'iphe dọ ẹji k'onye ono, deru iya ye ngu l'ẹka ono bẹ kakwa nke ngu nshinu."

¹² Páyileti anulephu okfu ono; chode ọzo, ya e-shi haa ya t'ọ laa. Obenu lẹ ndu Ju ono chiru mkpu; sụ iya: "I -haa nwoke-a t'ọ laa; a maru l'ẹ tị tsohekwa lẹ ndu k'eze, bụ Siza!"

¹³ Páyileti anutsulephu iphe ono l'ọ ha; dufuta Jisọsu etezi; bya adugaru l'aba-ikpe, nọ l'ẹke ọbu, eekuje: "Ọnuno Mkpuma." Iphe eekuje iya l'okfu Hibururu bụ Gábata. ¹⁴ Yo rudelephu l'enyanywu-ogvuru-l'ishi lẹ mbọku nchi-abọhu a-buru mbọku ọbahu lẹ Aji Esweta ono; Páyileti asụ ndu Ju: "Unu lekwa eze unu."

¹⁵ Ephe echishia: "Kfugbua ya! Kfugbua ya! Kpopyabe iya l'oshi-osweru!"

Páyileti aji ephe: "?Unu ekfu tẹ ya kpopyabe eze unu l'oshi-osweru tọo?"

Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja asụ iya: "Ephe te nwekwa eze ọdo; a gufu eze, bụ Siza."

¹⁶ Ya ndono; Páyileti akpuru Jisọsu nọ ndu soja t'ephe je akpopyabe iya l'oshi-osweru.

Aakpopyabe Jisọsu

l'oshi-osweru

(Mát 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Tọ dọ iya bụ; ephe akputa Jisọsu; ephe l'iya ayiru tugbua. Yọ buru iya vu oshi-osweru iya; vua ya jeye l'ẹke ọbu, eekuje Okpokoro Ishi. Iphe eekuje ẹke ono l'okfu Hibururu bụ Gologóta. ¹⁸ Yọ buru l'ẹke ono bẹ ephe kpopyaberu iya l'oshi-osweru. Ephe kpopyabekwaruphu unwoke labu ọdo l'ẹke ono: onye lanu l'ẹka iya ọwaa; onye ọphu l'ẹka iya ọphu. Jisọsu anọdu ephe l'echilabu. ¹⁹ Páyileti abya edee iphe kfube l'oshi-osweru ono. Iphe, o deru bụ: "JISOSU; ONYE NÁZARETU; EZE NDU JU." ²⁰ Igweligwe ndu Ju agua iphe ono, Páyileti deru kfube l'oshi-osweru ono; ke l'ẹke ono, a kpopyaberu Jisọsu ono te tedu ẹnya lẹ mkpukpu ono. Iphe ono, e deru ono

b'e deru l'okfu Híburu; mę l'okfu Látinu; mę l'okfu Giriku. ²¹ Ya ndono; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; mę ndu Ju eje asu Páyileti: "Tę b'o deshi l'ọ bụ 'Eze ndu Ju.' T'o dechia 'Lę nwoke-a sụru l'ọ yębedua bụ Eze ndu Ju.' "

²² Páyileti asu ęphe: "L'iphe ya deru bę ya deekwaru."

²³ Ndu soja ono akpopyabetsua Jisọsu l'oshi-osweru ono; bya achita uwe iya; kee ya ọzo ęno. Onyenonu lę ndu soja ono ahata ọzo lanu. ęphe abya achitakwaphu uwe ime ęhu iya. Ono, bụ uwe ime ęhu ono b'e shi l'imeli kpa a mkpalanu ęge ono jeye l'ọzo ali. ę to nwedu ęke a gbagbaberu iya agbagbabe m'ọo ękanu. ²⁴ Ndu soja ono asu ibe ęphe: "Tęphe ba alakakwa iya alaka; tęphe tuchia ya ęnwa; maru onye ọo-laru."* Iphe ono aburu k'ophu iphe e deru l'ękwo okfu Nchileke e-ree, e deru; sụ: "Lęphe kekashiru uwe iya l'ime onwęphe.

Opħube iphe ya eyeje l'ime ęhu;

bę ęphe tũru ęnwa;

tęphe maru onye a-chita iya nu."

Ọ bụ iphe ndu soja ono meru ndono.

²⁵ Ndu vudonyabe oshi-osweru Jisọsu ono teke ono bụ nne iya; mę nwunne nne iya kę nwanyi; mę Méri, bụ nyee Kulópasu; mę Méri kę Mágudala. ²⁶ Jisọsu aphulephu nne iya; mę onye ono, etsoje ọzo iya, o yeru obu ono ęke ęphe vudonyabe ęke ono; sụ iya: "Nwanyi; lekwa nwatibe ngu kę nwoke."

²⁷ Yọ sụkwaphu onye ono, etsoje ọzo iya ono: "Lekwa nne ngu." Shitakpelephu mbọku ono; onye ono, etsoje ọzo Jisọsu ono eduta Méri lashia nk'ia yele iya eje eburu.

Anwũhu Jisọsu

(Mát 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Onanu emeebetsua; Jisọsu amaru l'iphemiphe obule gvukotawaru; yọ sụ: "Lę mini agu iya." Iphe ono abụkwaruphu k'ophu iphe e deru l'ękwo okfu Nchileke e-erekota ęge e deru iya.

²⁹ Yo nweru ite, sụru l'ęke ono, mee vayinu, shihuru ọka jiru iya ejiji. ęphe ewota ęgwo-ncha tsee lę mee ono, shihuru ọka ono; bya ewota iya tsebe l'onunu ękali-oshi isopu; machiaru iya t'o rua ya l'onu.† ³⁰ Jisọsu angutalephu mee ono, shihuru ọka ono; sụ: "Ọ gvwaru!"

Yọ tya ishi kpokongu; tubua ume.

Aanmafu Jisọsu mgheremęku

³¹ E meebetsua; ndu Ju arọ Páyileti tęphe je akụ-kwoshia ndu ono, a kpopyaberu l'oshi-osweru ono ọkpa; ęge aa-patsushi ęphe; vufu. Iphe kparu iya nu aburu lę mbọku ono bụ mbọku, nchi-abọhu iya a-buru mbọku ọtu-ume; ęphe emekwanu t'odzu ba akpogbaaru l'oshi-osweru lę mbọku ọtu-ume; keshinu ophu mbọku ọtu-ume onanu bụ mbọku ọtu-ume ophu dũ iche l'aji ęphe ono. ³² Ya ndono; ndu soja ono abya akụ-kwoshia onye k'ivuzọ ọkpa; kukwoshikwaaphu onye ophu; bụ iya bụ ndu ono, a tukuru ęphe lę Jisọsu kpopyabe l'oshi-osweru ono. ³³ ęphe erua ęke Jisọsu nọ; phua l'o gbe nwuhuhawaru. ęphe ahaa ya; ęphe ta kukwoshihe yębedua ọkpa. ³⁴ Obenu l'onye soja lanu wotaru arwa; sụ ya lę mgheremęku. Teke onophu; mee yele mini agbaa ęghirigha; shi l'onya arwa ono l'awushi patapata. ³⁵ Ọ kwa onye phuru teke iphemiphe

* **19:24** 19:24 Egvu 22:18. † **19:29** 19:29 Egvu 69:21; Mát 27:48; Mak 15:36; Luk 19:28-29.

qbule-a mekotaru be kfuru ege o du. Iphe ono, o kfuru ono bukotakwa ire-lanu. Yebedua l'onwiya makwarua l'oo ire-lanu mbu iphe ya ekfu. Oo ya bu t'unubedua kwetakwaphu. ³⁶ Iphe ono l'o ha mekotaru; k'ophu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke e-re, e deru; su: "Le to dukwa okpu iya m'oo nanu, ejihu ejihu." ³⁷ O nwekwaruphu eke odo, e deru l'ekwo okfu Nchileke; su: "Le phe e-gude enya phe lee onye ono, phe suru arwa ono."

Eli Jisusu

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ E metsua; Josefu, bu onye Arimatiya ejekfube Payerleti; je aruo ya te ya pata odzu Jisusu. Payerleti ekweta t'o pata iya. Ya ndono; yo je apatsuta iya pata pafu. Josefu bukwapu onye etso uzo Jisusu; obu l'ootso iya le mpya; leke ootsu ndu Ju egvu. ³⁹ Nikodimosu abyakwaphu. Nikodimosu bu iya bu nwoke phu, byakfutajeru Jisusu l'enyasi phu. Ya ndono; yo byatashia; gude meru, a gwakoberu alozu. Manu ono eshi mkpo nshinu. E -wota manu ono tukobe l'igwe, aatuje era iphe be era iya hakwa l'o bu era ekpa unu labu. ⁴⁰ E phe eje apatsuta odzu Jisusu; bya egude ekwa ocha, bu ekwa-odzu yele manu ono, eshi kwekwekwe ono gude kwaa ya; bu iya bu ege ndu Ju akwaje odzu l'ome-l'ali phe. ⁴¹ Leke ono, phe kpoyaberu Jisusu l'oshi-osweru ono b'o nweru mgbabu, nonyabe iya nu. O nweru ili, du l'o bu ogba, a waru k'ophungu le mgbabu ono. Ili ono b'e te libua odzu odo. ⁴² Ya ndono; phe apata Jisusu je eye leke ono; keshinu mboku ono buwa mboku nchi-abohu iya a-buru mboku otu-ume; ili ono anodufua ntse leke ono.

20

Jisusu shi l'onwu eteta

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Yo rua l'utsu mboku Sonde le nchi-abohu dukwadu gerigeri; Meri ke Magudala abyatashia l'ili ono teke ochi nokwadua; bya aphua le mkpuma ono, e gude bechia onu ili ono b'e swifuwaru. ² Yo gude oso gbakfu Sayimonu Pyita; me onye ophunanu, etsojekwaphu uzo Jisusu, Jisusu yeru obu phu; je asu phe: "La pafuakwaru Nnajiufu l'ili ono; to bu le phe maru eke a togboru iya."

³ Pyita yele onye onanu, etsojekwaphu uzo Jisusu ono egbeshi; tugbua jeshia l'ili ono. ⁴ E phe ebo atuko gude oso; obu l'onye onanu, etsojekwaphu uzo Jisusu ono gbagharu Pyita; vuru iya uzo gbarua ili ono. ⁵ Yo bya efurita efurita; nyoo ime ili ono; phua ekwa ocha ono, e shi gude kwaa Jisusu ono; leke o wushiru leke ono. Obenu le to bahudu l'ime ili ono. ⁶ To du iya bu; Sayimonu Pyita etsowa iya-a l'azu; rua bya abahu l'ime ili ono; bya aphua ekwa ocha ono ege o wushiru; ⁷ me ekwa ono, e shi gude phuchia ya ishi ono. Ekwa onanu yele ekwa ocha phu ta wushikwaru l'ekalanu. A phukowanu ekwa onanu, shi nodu iya l'ishi phu aphuko; dobe ichi. ⁸ To du iya bu; onye ono, etsojekwaphu uzo Jisusu, vuru uzo gbarua ili ono abya abahukwaphu; bya egude enya iya phua; kweta. ⁹ Byeye teke ono b'e to gbe edokwa-a phe enya; mbu iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke, suru le Jisusu shifutaje l'onwu teta nodu ndzu ono. ¹⁰ To du iya bu; umadzu labu ono, etsoje uzo Jisusu ono atugbua; onyenonu alashia nk'ia.

*Jisqsu ekoshi onwiya**Méri ké Mágudala**(Mát 28:9-10; Mak 16:9-11)*

¹¹ Méri evudo l'iku ili ono; ara ẹkwa. Yọ ranyaa ẹkwa; bya efurita efurita; nyoo ime ili ono; ¹² bya aphua ojozi-imigwe labu, yeru uwe ocha; dugaru l'ẹke ono, e shi nyobe odzu Jisqsu ono: onye lanu adugaru l'uzo ishi; onye ophu adugaru l'uzo okpa. ¹³ Ẹphe aji iya: “Nwanyi; ?bu ngunu be jiraru?”

Yọ sọ ẹphe: “L'ẹphe pataru odzu Nnajiufu iya; ya ta ma ẹke ẹphe pataru iya; togbọ.”

¹⁴ Ekfukfu, ookfukwadu iya-a; yọ ghachiwaphu; phua Jisqsu ẹke o vudo. Obenu l'ẹ to madu l'oo Jisqsu. ¹⁵ Jisqsu asu iya: “Nwanyi; ?bu ngunu be jiraru; ?bu onye be jicho?”

Méri edobenu l'oo onye eche mgbabu ono; sọ iya: “Ọ -buru nggu pataru iya; byiko; tunuru iya onu ẹke i paru iya je atogbo; te ya je apata iya.”

¹⁶ Jisqsu ekuwa iya phu: “Méri!”

Méri abya aghachi; gude okfu Hibururu sọ iya: “Rabónayi;” bu iya bu O-zi-iphe.

¹⁷ Jisqsu asu iya: “T'ẹka ngu be erukwa iya l'ehu; le ya ta alarukwaa l'imigwe jekfube Nna iya. Olobu; tugbua je ekfuru unwunna iya phe le ya alawa l'imigwe alakfube onye ono, bu Nna iya; buru Nna unu ono; mbu iya bu onye ono, bu Nchileke iya; bya abukwaruphu Nchileke unu ono.”

¹⁸ Ya ndono; Méri ké Mágudala ejekfube ndu ono, etsoje uzo Jisqsu ono; sọ ẹphe: “Le ya gudeekwa enya iya ẹphe ẹbo phu Nnajiufu; l'ọ kwa iya ziru ozi ono.”

*Jisqsu ekoshi onwiya;**ndu etsoje iya nu**(Mát 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)*

¹⁹ Yo be l'urenyashi mboku mbu l'idzu, bu iya bu mboku Sonde; ndu etsoje uzo iya aswo-chishikota iphe l'ulo, ẹphe dokoberu; l'ẹke ẹphe atsu ndu Ju egvu. A bya ele enya; Jisqsu anoduwa l'ẹke ono; kele ẹphe; sọ ẹphe: “T'ehu dukwa unu agu.” ²⁰ Yo keletsua ẹphe; bya ekoshi ẹphe ẹka iya ẹphe ẹbo; koshikwaphu ẹphe mgberemeku iya. Ehu atso ndu etsoje uzo iya ena teke ono, ẹphe phuru Nnajiufu ono. ²¹ Yọ sọ ẹphe ọdo: “T'ehu dukwa unu agu. O bu ẹge Nna iya ziru iya; ya abya-wa; bu ẹge ya ezi unu t'unu je.” ²² Yo kfutsua ẹge ono; bya atushi ẹphe Ume; sọ ẹphe: “Unu nata Ume-du-Nso. ²³ Iphe, bu onye unu guru nvu l'iphe du eji, o meru be Nchileke guakwaruphu nvu. Onye unu ta guduru nvu l'iphe du eji, o meru be Nchileke ta guakwaru nvu.”

Tómosu; ọ-phu-l'enya-o-kwe

²⁴ Ya ndono; Tómosu ophu eekuje Ejima ta no l'ẹke ono teke ono, Jisqsu byaru ono. Tómosu yikwa l'umadzu iri l'ẹbo ono, etsoje uzo Jisqsu ono. ²⁵ To du iya bu; e meebetsua; ndu ophunanu, ẹphe l'iya etsojekwaphu uzo Jisqsu phu asu iya: “L'ẹphe phukwaru Nnajiufu obu.”

Tómosu asu ẹphe: “Le ya te ekwetakwa; gbahaa le ya gude enya iya phu ichii nturu ono l'obeche-ẹka iya; mbu rya mkpushi-ẹka iya l'enya nturu ono l'ẹka iya; pyokwaaphu ẹka iya le mgberemeku iya. O dudu be ya te ekwetakwa.”

²⁶ Ya ndono; a nọlephu abali ẹsato; ndu etsoje ọzo iya edzukokwaa ọdo l'ulo; ẹphe lẹ Tómosu. A tuko ọlo swo-chishia aswo-chishi. Jisọsu abyale-ẹ bya evudo ẹphe l'echi; kele ẹphe ekele; sọ ẹphe: "T'ẹhu dukwa unu agu."

²⁷ Yo kfuebe ẹge ono; bya asu Tómosu: "Ngwaa; rọya ya mkpushi-ẹka ngu l'ẹka; nggu emee ya ẹka lẹ mgberemeku. Tómosu; ba abuhe e-kwe-lẹ-te-kwe. Kwetaje."

²⁸ Tómosu asu iya: "Nnajiufu mu; mbu Nchileke mu!"

²⁹ Jisọsu asu iya: "Bọ okfu l'i phuru iya kparu iphe i kwetaru? Onu-oma bu ke ndu ẹ-ta phudu iya nu; kwetale-e."

Iphe e dedoru ẹkwo-a

³⁰ Jisọsu meshikwaruphu igweligwe iphe ọdo, dugbaa biribiri, ẹ t'e dedu l'ẹkwo-a; l'ifu ndu etsoje ọzo iya. ³¹ Obenu lẹ ndu ọwaa, e deru-wa; b'e deru; k'ọphu unu e-kweta l'ọo Jisọsu bu Kuráiyutu ọbu, Nchileke kweru ukwa iya ọbu, bu iya bu Nwatibe Nchileke; me t'unu woru onwunu ye iya l'ẹka; k'ọphu unu e-shi iya l'ẹka nweru ndzu.

21

Jisọsu ekoshi onwiya umadzu ẹsaa lẹ ndu etsoje ọzo iya

¹ E metsua; Jisọsu ewofuaru onwiya koshi ndu etsoje ọzo iya l'iku Eze Ẹnyimu Tayibéiyasu. Ọwaa ẹge o meru: ² Lẹ Sáyimonu Pyita yele Tómosu, ọphu eekuje Ejima; me Natániyelu ke Kéna lẹ Gálili; me unwu Zébedi ẹphe ẹbo; mefua umadzu ẹbo ọdo lẹ ndu etsoje ọzo Jisọsu tuko nođu l'ẹkalanu. ³ Sáyimonu Pyita asu ẹphe: "Yẹbedua ejeekwa ogbu ẹma."

Ẹphe asu iya l'ẹphe e-tsokwa iya. Ẹphe egbeshi; je awuba l'ugbo; tugbua. Obenu l'enyashi ono b'ẹ to nwedu m'ọ bu ọba, ẹphe pyaru ishi. ⁴ Nchi abohudelephu; Jisọsu abya evudo l'onu-mini ono. Obenu lẹ ndu etsoje ọzo iya ta madu l'ọ bu iya. ⁵ Yo sọ ẹphe: "Unwu mu; ọo nweru iphe unu gbataru?"

Ẹphe asu iya l'ẹ tọ dukwa.

⁶ Yo sọ ẹphe: "Unu ghaa ntofu unu l'ọzo ẹka-utara ugbo ono; gbuta ẹma." Ẹphe abya aghaa ntofu ono; ẹphe ta du ike kpabata iya l'ugbo; l'ẹke ẹma, ẹphe gburu kfube ọswa ha igwe.

⁷ Ya ndono; onye onanu etsoje ọzo Jisọsu, Jisọsu yeru obu ono asu Pyita: "L'ọ kwa Nnajiufu!" Sáyimonu Pyita anulephu l'ọ bu Nnajiufu; chita uwe iya yekebe; l'ẹke o shi yeshia ya; buru lẹ mini ono voo; gvufushia. ⁸ Ndu etsoje ọzo iya ndu ọphu akwaa l'ugbo ono; akpu ntofu ono, ẹma jiru tungu ono akpufuta eli nggodo; l'ẹke ẹphe ta nghedu ote-ẹnya l'eli nggodo. Ẹphe nọwa iya-a ntse ntse iphe ha l'ọ bu ukporo ntu-okpa iche iche ugbo ise. ⁹ Ẹphe enyifutalephu nggodo; phua ọku, e gude icheku mekwaa l'ẹke ono. Ẹphe aphua ẹma, daburu l'ọku ono; phukwaaphu buredi. ¹⁰ Jisọsu asu ẹphe: "Unu hata ẹma ọbu, unu gburu ọbu gude bya."

¹¹ Sáyimonu Pyita eje abahukwa l'ugbo ono; je akpufuta ntofu ono eli nggodo. Iphe jiru iya nu abuleruphu okporokpo okporokpo ẹma. Ẹma, nọ iya nu l'ọ ha tuko du ukporo ẹma ẹsaa l'ẹma iri l'ẹto. E gudekwaru l'ẹma, nọ lẹ ntofu ono ha nshinu; ntofu ono ta dukwa m'ọ ẹke ọ taru kingu. ¹² Jisọsu asu ẹphe: "Unu bya akpoo uchi." To nwe ndu ono, etsoje ọzo iya ono onye turu iya ama k'ọji iya onye ọ bu; l'ẹke ẹphe tuko mawaru l'ọ bu Nnajiufu. ¹³ Jisọsu abya ewota buredi ono nu ẹphe; nufukwaaphu ẹphe ẹma ono.

¹⁴ Ekoshi ono, o koshiru ephe onwiya ono kweekwa ugbo eto, o woru onwiya koshi ndu etsoje ụzo iya l'ọ shitsua l'onwu teta nọdu ndzụ.

Jisosu yele Pyita

¹⁵ Ephe eriebe okpuchi ono; Jisosu eku Sáyimonu Pyita: “Sáyimonu; nwatibe Jonu; ?i ka iya oyeru obu karia ege ndu owaa l'ephe ha yeru iya?”

Pyita asụ iya: “Iyee; Nnajiufu; i mawaru le ya yeru ngu obu.”

Jisosu asụ iya: “Nuje unwu aturu iya nri.” ¹⁶ Yọ bya eku iya k'ugbo ẹbo; sụ iya: “Sáyimonu; nwatibe Jonu; ?i yeru iya obu?”

Pyita asụ iya: “Iyee; Nnajiufu; i mawaru le ya yeru ngu obu.”

Jisosu asụ iya: “Letaje aturu iya ęnya.” ¹⁷ Yọ byakwaphu bya ekua ya k'ugbo eto; sụ: “Sáyimonu; nwatibe Jonu; ?i yeru iya obu?”

Ehu adalephu Pyita kọo; kele Jisosu jiru iya k'ugbo eto; ?m'o yeru iya obu? Yọ sụ iya: “Nnajiufu; nggubedua l'onwongu makotaru iphemiphe obule; i maru le ya yeru ngu obu.”

Jisosu asụ iya: “Nuje aturu iya nri.” ¹⁸ Sụ iya: “Kamenu; te ya karu ngu: le teke o bu ngu l'ikoro b'o bu nggu egbeshije; wota ekwa ngu weru; lobe jeshia eke, du ngu mma. Obenu le teke i kahuleruphu be ii-chili eka ngu ephe ẹbo; onye odo abya ewebe ngu ekwa; duta ngu jeshia eke ta dudu ngu k'ejeje.” ¹⁹ Okfu ono b'o kfu gude koshi egbe onwu, Pyita a-nwu; gude koshi odu-biribiri Nchileke. Jisosu ekfuebe ege ono; sụ Pyita t'o tsoru iya.

Jisosu yele onye ophunanu, etsojekwaphu ụzo iya phụ

²⁰ Pyita abya aghaa ęnya; phụ onye ophunanu, etsojekwaphu ụzo Jisosu, Jisosu yeru obu phụ; l'eke ootso ephe. O bu iya bu onye ono, nonyabe Jisosu teke ono, ephe eri nri-ęnyashi phụ; bu iya jiru iya; sụ: “Nnajiufu; ?bu onye bu onye obu, e-deru ngu ye obu?” ²¹ Pyita aphụ l'iya phụ; sụ Jisosu: “Nnajiufu; ?nanu ege ke onye owaa du?”

²² Jisosu asụ iya: “O -buru l'ọ bu uche-obu yebe Jisosu l'ọo-nọdu ndzụ jeye teke ya a-bya odo; ?nke ngu bu ole. O bulephu t'i tsoru yebe Jisosu.”

²³ Ya ndono; unwunna ekfulahaa iphe ono, o kfu ono; l'onye onanu, etsojekwaphu ụzo Jisosu ono ta anwuhuhedu anwuhu. Obenu l'iphe Jisosu kfu ta bukwa l'ẹ to nwuhuhedu anwuhu. Iphe o kfu bu: “O -buru uche-obu yebe Jisosu l'ọo-nọdu ndzụ jeye teke ya a-bya odo; ?nke ngu bu ole.”

²⁴ O bu onye ono, etsojekwaphu ụzo Jisosu ono bu iya bu onye ekfu iphe o gude ęnya iya phụa l'iphe-a l'ọ ha. O kwa iya phụ deru iphemiphe obule-a. Ayi maru l'iphe o kfu bukota ire-lanu.

Mkpọ-chi ishi iya

²⁵ O nwekwaruru igweligwe iphe odo, Jisosu meshiru. Ege o du mu bu le ndege e jeru t'a tuko iya l'ọ ha dekota l'ekwo nanu nanu; me mgboko-a l'oha ta ge edzukwa odobe ekwo, e dekotaru iya.

Ozi, Ndu Ishi-Ozi Jeru

¹ Onye-ukfu-l'oha, bu Tiyoofilosu; ekwo, mu vu uzo deeru ngu be mu deru iphe bu iphe Jisosu meru; me iphe bu iphe o ziru l'oh ha shitakpo le mbu; ² jeye teke Nchileke wobaru iya l'imigwe. O byaru bya ala l'imigwe; yo shi l'eka Ume-du-Nso karu ndu ono, o fotaru t'ephe buru ndu ishi-ozu iya ono iphe ephe e-me. ³ O jeru iphe-ehuka; bya anwuhu; nwuhutsua; bya eteta nodu ndzu. Yo bya anoo ukporo abali labu. L'ime ukporo abali labu ono b'o woru onwiya koshi t'ephe maru le ya no ndzu. O koshibetaru ephe onwiya; k'opfu e-to nwedu ephe onye atu ego ke wo: ?a maru m'o no ndzu. Ephe gude enya ephe phua ya; yo kfuaru ephe ege Nchileke, bu eze e-shi medzua iphe o watawaru ememe. ⁴ Yo nweru teke ephe l'ia nokobe; yo su ephe: "Unu ba alufukwa le Jerusalemu. Unu nodukwa kwaburu iphe ono, Nna suru le ya a-nu ono, bu iya bu iphe-oma-wa, ya kfuuru unu-wa. ⁵ Le Jonu gude mini mee baputizimu; o bu l'a-nolephu nwa abali olemole nta-a be ee-gude Ume Nchileke mee unu baputizimu."

⁶ Ya ndono; ndu ishi-ozu ono edzukobelephu ephe le Jisosu; ephe aji iya: "Nnajiufu; ?o gbawaru teke ji-nuphu ndu Izuru al-eze ephe obu azu too?" ⁷ Jisosu asu ephe: "Le to gbadu unu l'oma mboku obu me teke obu, Nna iya gudewa aka iya tu onwiya. ⁸ Obenu le Ume-du-Nso a-bya unu l'ehu; mee unu; unu eshihu ike; k'opfu unu e-je Jerusalemu; jee Judiya; jee Sameriya; jekotakpoo ekemeke obule le mgboko gbaa mgburumburu; jee kfuua iphe unu phuru, meru l'ehu iya."

Jisosu ala l'imigwe

(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁹ Yo kfugetsulephu ege ono; ephe atuko ele iya enya; Nchileke ewolia ya; urukpu eworu iya domia.

¹⁰ Ephe evudo elekwadua enya l'akpamigwe l'eke ono l'o mihugetsuaru ono; unwoke labu, yeru uwe ocha abya evudonyabe ephe; ¹¹ su ephe: "Unube unwoke Galili; ?bu ngunu meru iphe unu vudo ele akpamigwe. Jisosu ono, e dufuru l'eke, unu no lasha l'imigwe ono be buhukwaphu ege ono, unu ele iya; yo bahu l'imigwe ono bu ege oo-gude bya odo."

Onye e gude edochi enya Judasu

¹² To du iya bu; ephe eshi l'ugvu ono, eekuje Olivu ono latashia Jerusalemu. Ugvu ono be du iphe ha l'oh bu mkpirikpi manyiru; me -shi le Jerusalemu. ¹³ Ephe erulephu Jerusalemu; bahushia l'ime ulo k'eli eli; shi le k'ali laa le k'eli iya, bu iya bu eke ephe nokpoo anono. Ndu ono bu: Pyita; Jonu; Jemus; Anduru; Filipu; Tomosu; Batolomiyu; Mاتيyyu; Jemus Alufiyosu; owaa Sayimonu, onye adzo t'ali ndu Ju noduru ndu Ju; mofua Judasu, bu nwatibe Jemus. ¹⁴ Ephe l'unwanyi nokwaphu l'eke ono; mekwaphu Meri, bu iya bu nne Jisosu; me unwanne Jisosu kwaphu. Ephe atuko l'ephe ha je anodu l'ekalanu; gude obu lanu ekfu anu Nchileke.

¹⁵ Yo be ujiku lanu l'ephe dzukoberu ege ono; ephe rukwaru ukporo ishingu l'eke ono; Pyita egbeshi; su ephe: ¹⁶ "Unwanne mu; iphe ono, e dehawaru l'ekwo okfu Nchileke l'oo-me ono rekotaakwaru; bu iya bu iphe ono, Ume-du-Nso shihawa l'onu Devidi kfuua le ke Judasu ono; bu iya bu

onye ono, du ndu byaru bya egude Jisṣu ono. ¹⁷ Júdasu ono b'e shi gúru yeru ayi; yo shi yíru l'oje ozi-wa, ayi eje-wa."

¹⁸ O gude okpoga, a kfuru iya l'ejo iphe o meru; zua alí. Yo metsua daa; sugbua onwiya; epho agbafuhu iya; akurepho iya l'ò ha ekposhihu. ¹⁹ Iphe bu ndu Jerúsalemu mgburumburu anúkota iphe ono, meru nù ono. Ephe eworu alí ono gwa Akeludáma l'okfu-alí ephe, bu iya bu "Egu-mee."

²⁰ "L'e dekwaru l'ekwo Egvu-Oma; sù:

T'ęgbara kfukwaa l'ufu iya;

t'ę b'ò dukwa onye e-bu iya ebubu.*

E dekwaaphu; sù:

T'onye ọdo nọ-chikwaa ęnya iya

l'oje ozi, o shi eje.†

²¹ "Ọo ya bu l'aa-fofa onye lanu t'o tsoru ayi. T'onye ono bukwaru onye tsohawaru ayi jekota ekemeke obule, ayi le Nnajiufu, bu Jisṣu jekpooru; ²² tsube teke Jonu shi eme baputizimu jeye mboku, e dufuru Jisṣu ono l'ęke ayi nọ kuba l'imigwe. Onye ono e-tsoru l'ekfu iphe ayi phuru le ke Nnajiufu, bu Jisṣu; bu iya bu l'ò shi l'onwu teta nọdu ndu."

²³ Ya ndono; ephe abya akfube umadzu ebo: Jósefu, ophu eekuje Basábasu, epha etushi iya bu Jósutosu; owaa onye ọdo, eekuje Matáyasu.

²⁴ Ephe abya ekfuru nù Nchileke; sù: "Nggube Nnajiufu; nggube onye maru obu onyemonye obule; koshi ephe onye ophu i fotaru l'ime umadzu ebo-wa ²⁵ t'ọ nọ-chia ęnya Júdasu; buru onye ishi-ozí; meje iphe ono, Júdasu haru; lashia eke gbaru iya nù ono." ²⁶ Ephe eworu ęnwa tųa; yọ daaru Matáyasu. E woru iya yekobe le ndu ishi-ozí iri le nanu ono.

2

Abyabya Ume Nchileke

¹ Yo be mboku aji Pėntikṣutu gedegede; ephe atuko l'ephe ha dzukobe l'ekalanu. ² E ji ekfua; ephuphu, shi l'imigwe ederu kfukakfuka l'ò bu ephuphu oke pherephere bya ejilephu ulo ono, ephe doru ono ejiji. ³ Ephe apha iphe dutsua l'ò bu ire-oku, jakashiru ajakashí; kekashia onwiya bya anodutsua ephe l'ishi l'ęhu l'ęhu. ⁴ Ume Nchileke eji ephe ęhu l'ephe ha. Ephe aghaa okfu-alí ephe; gudegbaa okfu-alí ọdo kfulahaa okfu ege Ume Nchileke ono meru t'ephe kfua.

⁵ Ya ndono; yo nweru ndu Ju, jiru Jerúsalemu; mbu ndu Ju, Nchileke duru le nsọ, shigbaa le mba, nọ le mgboko mgburumburu. ⁶ Ikpetuma ndu ono anulephu ephuphu ono; gbakodzua. Yọ kpo onyemonye obule okfu; l'ęke onyemonye obule nuru eke eekfu okfu-alí iya. ⁷ Yọ du ephe biribiri; ji ephe ęnya. Ephe ajilahaa; sù: "Ndu-a, ekfu okfu-a; ?ephe ta budunua ndu Gálili tọ. ⁸ ?Nanu ege e meru be ayi anutsua okfu-alí ayi l'ęhu l'ęhu? ⁹ Mbu okfu ayibe ndu Pátíya; ndu Mídiya; ndu Ílamu; ndu shi Mesopotémíya; ndu shi Judíya; ndu shi Kapadósiya; ndu Póntusu; ndu shi Éshíya; ¹⁰ mekpọ ayibe ndu shi Firíjiya; me Pamfíliya; me ayibe ndu shigbakpo Íjiputu; me ndu shi Sayiríni, nọ l'alí Líbiya; jeyekpo le ndu byaru abyabya, shi Rómu; ¹¹ me ndu Ju; ndu amu eka ndu Ju; ndu Kirítu; me ndu Arébiya. Ayi atuko anutsua eke ephe gude okfu-alí ayi ekfu okfu eze iphe, Nchileke emeebe." ¹² Yọ du ephe biribiri; ji ephe ęnya. Ephe

* 1:20 1:20 Egvu 69:25. † 1:20 1:20 Egvu 109:8.

ajitsua ibe ẹphe: “?Bụ ngunu bẹ egbe iphe ọwaa bụkpo?” ¹³ Yo nweru ndu gude mgbonu sụ l'ọo mee emetsua ẹphe l'ẹnya.

Pyita asa okfu

¹⁴ Ya ndono; Pyita egbeshi yele ndu ishi-ozì ọphu ẹphe iri lẹ nanu bya evudo. Pyita abya awata iya; raa ya arara; sụ: “Ndu Judiya ibe mu; me iphe, bu ndu bu lẹ Jerusalemu mgburumburu; unu gebekwa-o! Unu ngabekwa nchi l'iphe-a, ya abya ekfufu-wa-o: ¹⁵ Ndu-a ta ngukwa mee, bu iya bu iphe unu ari. ?Tọ buda nta-a bẹ ẹnyanwu agbakota? ¹⁶ Iphe owaa gbe bükwaru iphe ono, onye nkfuchiru Nchileke; mbụ Jówelu kfuruteke ndiche; sụ:

¹⁷ “ L'owaa bu iphe Nchileke kfuruteke:

L'o -rua l'oge ikperazu;
bẹ ya a-wushiru ndiphe
mgburumburu Umẹ iya.
Unwu unu ndu k'unwoke;
mẹ ndu k'unwanyị
e-kfuchiru Nchileke.

Unwu-okoroḅya unu a-phụ àphụ;
ndu k'ogurenya arọ nrọ.

¹⁸ Iye! Teke ono bẹ ya a-wushi Umẹ iya ono: wushi iya unwoke; me unwanyị, ejeru iya ozi. Ẹphebedua ekfuchilahaaru Nchileke.

¹⁹ Ya e-meshi iphe-ophulenyia l'akpamigwe; meshia iphe du biribiri lẹ mgboko. Aa-phụ mee; owaa oku; me urukpu ẹnwuru-oku.

²⁰ Ẹnyanwu a-gbahụ tsubalangu; onwa ekelaha l'ọ bu mee; temanu Eswe ke Nnajiufu eruta, bu iya bu eze mboku ono, a-du biribiri ono.

²¹ Iphe bu onye rakuru Nnajiufu; bẹ ọo-dzofuta.*

²² “Unube ndu Ịzurẹlu; ọ kwa Jisọsu ke Názaretu ono bu nwoke ono, Nchileke shi l'iphe-ophulenyia; me iphe jiru ẹnya, dugbaa biribiri, Nchileke gude iya meshia l'ifu unu ono mee t'ọ doo unu ẹnya l'ọo yebe Nchileke ziru iya. Iphe ono l'ọ ha bẹ unu makotaru ohuma l'onwunu.

²³ Obenu l'a kpuru iya nu unu; unu eshi l'eka ndu ẹ-ta madu ekemu kpopyabe iya l'oshi-osweru; woru iya gbua. Iphe ono aburu iphe Nchileke mahawaru amama bya achia ya achichi dobe. ²⁴ Obenu lẹ Nchileke tofuwaru iya l'egbu, onwu shi kee ya; bya emee; yo shi l'onwu teta nodu ndu; ke l'onwu ta dudu ike lopyabe iya. ²⁵ Lẹ Dévidi kfukwaru ke Jisọsu; sụ:

“ Lẹ ya aphuje Nnajiufu iya tekenteke.

Tekenteke b'ọ nọ iya

l'eka-utara

t'ẹ b'ọ du iphe e-me iya nu.

²⁶ Ọ bu iya kparu iphe

* 2:21 2:21 Jów 2:28-32.

okpoma atso iya ena;
 ya agu egvu; l'ete eswa.
 Ya maru le ya -nwuhutsua;
 be ii-dobe iya ndzu odo.

27 Ya maru l'e tji hadu iya l'ali-maa.
 E tji hadu onye nke ngu,
 i yeru obu t'o rehu erehu.

28 I koshiwaru iya uzo ndzu.
 Ii-me t'ehu tsoo ya ena; kele nggu l'iya bu.'

29 "Unwunna iya; ya a-togboru unu ke nna ephe oche, bu Dévidi eba. E to bulekwa l'o nwuhuru anwuhu nwenkinyi; obenu l'e liru iya elili. Ili iya nokwaa l'eke-a byeye nta-a. 30 Obenu l'o shi buru onye nkfuchiru Nchileke. O maru le Nchileke kweru iya ukwa; riru angu yeru iya eya: le ya e-shi l'awa iya fota onye a-no-chi iya l'okwa-eze iya. 31 O phuru iphe Nchileke e-mekochaa mee; kfuwa le Kuráyisutu e-shi l'onwu teta nodu ndzu, bu iya bu teke ono, o suru:

'L'e to hadu iya l'ali-maa;
 anu-ehu iya te rehu erehu.'

32 Nchileke mewaru Jisosu ono; yo shi l'onwu teta nodu ndzu, bu iya bu owaa, ayi tukoru atu onu iya-a. 33 Oo ya bu le Nchileke woliru iya eli woru dobe l'eka-utara iya. O natakwaru Ume-du-Nso l'eka Nna, bu iphe-oma, Nchileke kweru ukwa iya. Iphe-a, unu phuru-wa; me iphe-a, unu anu le nchi-wa bukwa iphe-oma ono, bu iya bu Ume iya ono, o wushiru ayi ono. 34 E to bukwa Dévidi be laru l'imigwe l'onwiya; le yebedua l'onwiya sukwaru:

'Le Nchileke suru Nnajiufu yebe Dévidi:
 Nodu iya l'eka-utara

35 jeye teke ya e-me ndu ohogu ngu
 t'ephe buru iphe
 ii-dzopyabe l'okpa.'

36 "Oo ya bu; t'o doo Izurelu mgburumgburu enya le Nchileke mewaru Jisosu ono, unu kopyaberu l'oshi-osweru ono t'o buru Nnajiufu; buru Kuráyisutu, bu iya bu Onye Ndzota ono."

37 Ya ndono; ephe anutsu l'iya phu; yo rua ephe l'anu; ehu adaa ephe koo. Ephe asu Pyita; me ndu ishi-ozu ophu: "Unwunna ayi; ?bu ngunu be ayi e-me?"

38 Pyita asu ephe: "Unu taa onwunu uta iphe du eji, unu meru; ghaa umere lakfuta Nchileke; t'e gude epha Jisosu Kuráyisutu mee unu baputizimu l'unu ha l'ehu l'ehu te Nchileke guaru unu nvu l'iphe du eji ono, unu meru ono; unu anata iphe-oma, bu iya bu Ume-du-Nso. 39 L'iphe ono be Nchileke kwekwaru ukwa iya le ya e-meru iya unu; meeru iya unwu unu; meeru iya iphe bu ndu nokwadu ote-enya; me iphe bu ndu Nnajiufu, bu Nchileke ayi e-ku."

40 Pyita ekfuebe ege ono bya ekfukwaaphu igweligwe okfu odo kfushia ya ike; bya anmaaru ephe okwa; su: "Ophu t'unu dzoo onwunu l'ogbo-wa, ala l'iyi-wa." 41 To du iya bu; ephe adu l'igweligwe nata ozi-oma ono; kweta; e mee ephe baputizimu. Mboku ono be iphe ruru unu madzu ugbo esaa l'ukporo madzu iri bya ayiru le ndu kwetaru nu.

⁴² Ẹphe akfùbẹ ọswa yeru ẹhu mkp̄urumkpuru l'ọnu iphe, ndu ishi-ozì ono ezi ẹphe; l'atùkoje nòkobe l'ọ bụ unwunne lanụ; gbaru mgba eri Nri Nnajiufu; ekfu anụ Nchileke.

⁴³ Onyemonye ọbule atsulahaa egvu. Ndu ishi-ozì ono emetsua iphe-ophulenyà; mẹ iphe dū biribiri l'igweligwe. ⁴⁴ Iphe bụ ndu woru onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka l'ẹphe ha atùko gbaru mgba l'iphemiphe ọbule, ẹphe nweru enweru. ⁴⁵ Ẹphe ereshikota ẹku ẹphe; mẹ iphe bụ iphe ẹphe nweru enweru; keeru onyemonye ọbule l'ẹge mkpa haru onye. ⁴⁶ Mbọku-mbọku; ẹphe atùko tũgbabe nanụ je anọdu l'eze-ulo Nchileke. Ẹphe atùkoje gbaru mgba eri Nri Nnajiufu l'ufu l'ufu; gudekwaphu ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ obu iphoro eri iphe bụ iphe ẹphe eri eriri. ⁴⁷ Ẹphe ekelepelephu Nchileke ekele; b̄uru ndu nò ndiphe mgburumgburu l'obu. Nnajiufu l'eyekwaru ẹphe ndu, ọ dzọru k'ophungu mbọku-mbọku.

3

Onye ngvuru eje ije

¹ Yo be ujiku lanụ; Pyita yẹle J̄onu aȳiru ejewa eze-ulo Nchileke l'oke-swe urenyashi nọlephu l'ifu, bụ iya bụ teke eekfuje anụ Nchileke. ² Yo nweru nwoke, shi k'ọphu a muru iya dabutaru ngvuru, aapa eje odobe l'ọnu ẹke eeshije abata, eeku "Ọnu-uzo Ẹgiri". Nwoke ono bẹ aapataje mbọku-mbọku bya edobe l'ọnu-uzo ono t'ọ roje ndu, abahụ l'eze-ulo Nchileke ono iphe. ³ Yọ ph̄ulephu Pyita yẹle J̄onu; ẹke ẹphe abata l'eze-ulo ono; rọkwaaphu ẹphe iphe. ⁴ Pyita yẹle J̄onu eworu ẹnya dabẹ iya. A nọnyaa; Pyita asụ iya: "Lee ayi ẹnya!" ⁵ Yo lelahaa ẹphe ẹnya; tubesu l'ọ nweru iphe ẹphe abya iya anunu. ⁶ Pyita asụ iya: "Ya te nwekwa okpoga; ọbụ l'ọphu ya nweru bẹ ya a-nụ ngu;" sụ iya: "Like kẹ Jisọsu Kuráyisutu, bụ onye Názaretu; gbeshi nta-a jelahaa ije." ⁷ Yọ l̄ota nwoke ono l'ẹka-utara; l̄o-lia ya eli. E ji ekfu ọwaa; ọkpa iya ẹphe ẹbo; mẹ nkwo iya atùko tũshihu iya. ⁸ Yọ kf̄u-lihu; vudo evudo; jelahaa ije; tsoru ẹphe bahụ l'eze-ulo Nchileke ono. Yọo kf̄u-phe; ete ẹswa; l'etushi Nchileke ẹpha. ⁹ Onyemonye ọbule aph̄ua ya ẹke oojephe; l'etushi Nchileke ẹpha; ¹⁰ h̄ubetsuwa iya ph̄u ama: l'ọo ya bụ onye-wa, shi nọdu lẹ Ọnu-uzo Ẹgiri l'eze-ulo Nchileke l'arọ arọ-wa. Yọ dū ẹphe biribiri; ji ẹphe ẹnya; mbụ iphe ono, e meru iya ono.

Pyita asa okfu l'eze-ulo Nchileke

¹¹ Ndu ono l'ẹphe ha aph̄ulephu ẹge ọogba-tso Pyita yẹle J̄onu l'ẹkemeke ọbule; ẹphe aw̄uru bya ad̄oru; nọdu ele iya l'ọnu-ulo ọphu eeku l'eze-ulo Sólomonu". Yọ kf̄ube ọswa dū ẹphe biribiri. ¹² Pyita aph̄ulephu ndu ono; sụ ẹphe: "Unubẹ ndu Ịzurel̄u; ?b̄u ngunu meru iphe iphe-a dū unu biribiri. ?B̄u ngunu meru iphe unu ele ẹphe ẹnya; yo gbe dū l'ọ bụ ike k'ẹka ẹphe; bẹ ẹphe gude mee tẹ nwoke-wa jee ije; ọ d̄udu b̄uru l'ọo k'ẹge ẹphe b̄u-tabe ndu akwab̄eru Nchileke ugvu. ¹³ Ọ kwa Nchileke kẹ nna ẹphe oche ph̄e; mb̄u Nchileke ono, b̄u Nchileke kẹ Ẹbirihamu; b̄uru Nchileke kẹ Áyizaku; bya ab̄uru Nchileke kẹ Jékọpa ono bẹ gude-wa iphe-a, meru n̄u-wa; koshi ọdu-biribiri kẹ Nwatibe b̄u bya Jisọsu. Mb̄u onye ono, unu kp̄uru ye l'ẹka ndu Rómu; bya ajjakwa iya ph̄u l'ifu Páyileti ono. Páyileti ekpebuhawa lẹ ya a-ha iya t'ọ la. ¹⁴ Unu ajika onye ono, dū nsọ; b̄uru onye doberu ẹka ndoo ono. Yo gbe b̄uchiaru onye ọphu gburu

ochi bẹ unu sūru t'a haaru unu t'ọ la. ¹⁵ Unu eshi ẹge ono gbua onye gude ndzū. Obenu lẹ Nchileke meru t'o shi l'ọnwu teta ọdu ndzū; bụ iya bụ oswi-okfu-wa, ayi agbaru ọdzori-wa. ¹⁶ Nwoke-wa, unu phuru-wa; mbụ onye-wa, unu maru-wa bukwa ike kẹ Jisọsu ono; bẹ meru iya; yọ dū mma; okfu l'ẹphe kweru l'ike nọ l'ẹpha iya. Mbụ; ọ bụ ekweta, shi l'ẹka Jisọsu bẹ meru nwoke-wa l'ifu unu l'unu ha-wa; yọ dzua oke ẹge-a.

¹⁷ “Ndibe ayi; ya marua l'iphe meru iphe unu lẹ ndu ishi unu meru Jisọsu ẹge ono bẹ shitaru lẹ 'amagama unu. ¹⁸ Nchileke eshi l'ẹke ono mee iphe o kfuru l'ọnu ndu nkfuchiru iya l'ẹphe ha teke ndiche; sū lẹ Onye Ndzọta ono, o kweru ụkwa iya ono e-je iphe-ẹhuka. ¹⁹ Ọo ya bụ; t'unu taa onwunu ụta iphe dū ẹji, unu meru; ghaa umere. Unu laphuta azū lakfuta Nchileke t'o fuchafu unu iphe dū ẹji, unu meshiru; ²⁰ k'ọphu ẹhu-agu e-shikwaphu l'ẹka Nnajiufu byakfuta unu; m'o zilephu Onye Ndzọta ono, ọ fọtahawaru unu ono. Onye ono bụ Jisọsu. ²¹ Ọo-ọdu l'imigwe jeye teke Nchileke e-me iphemiphe ọbule; t'ọ dū ẹge o shi dū; mbụ iya bụ iphe ono, Nchileke shi l'ọnu ndu nkfuchiru iya kfuaru ayi teke ndiche ono. ²² Mosisu kfkupokwaaru; sū: 'Lẹ Nnajiufu, bụ Nchileke bẹ e-shi l'unwunna unu zia onye nkfuchiru Nchileke ẹge o ziru yẹbedua. Onye ono bẹ unu a-nụjeru okfu l'iphemiphe ọbule, o kfuru. ²³ Onye ẹ-ta ngabeduru onye nkfuchiru ono nchị bẹ ee-bufu ebufu l'ẹke ndibe Nchileke nọ; mee t'ọ laa l'iyi.' ²⁴ Iphe bụ ndu nkfuchiru Nchileke l'ẹphe ha; shitakpo lẹ Sámuwelu je akpaa lẹ ndu ọphu etso iya nū l'ẹphe ha bẹ tuko kfukota okfu iphe-a, eme nta-wa. ²⁵ Iphe ono, Nchileke shi l'ọnu ndu nkfuchiru iya sū l'oo-me ono bẹ bụ unu b'o gude kfua ya; okfu l'ọo unu bụ unwu ndiche unu, Nchileke kweru ụkwa teke ono, ọ sūru Ẹbirihamu: 'Ọ bụ l'eri ngu bẹ ya e-shi ọọru mgboko mgburungburu ọnu.' ²⁶ Nchileke yeru onye ejeru iya ozi, bụ Jisọsu; sū t'o vuru uzo byakfuta unu bya aọọru unu ọnu-ọma; bụ iya bụ l'oo-me unu l'ẹhu l'ẹhu t'unu ghaaru ẹjo iphe ono, unu eme ono azū.”

4

Pyita asa okfu l'ifu ndu ishi ndu Ju

¹ Ẹphe akpukwaduru-a okfu ono, ẹphe ekfuru ndu Ju ono l'ọnu; ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Sádusii; mẹ onye ishi ọgbogu eze-ulo Nchileke awukfuta ẹphe. ² Ẹhu eghulaha ẹphe eghughu; okfu l'umadzu ẹbo ono, ezi iphe ono l'ara iya arara; lẹ keshinu Jisọsu tetaru ọdu ndzū bẹ ee-mekochaa shi l'ọnwu teta ọdu ndzū. ³ Ẹphe akputa ẹphe je atuchishia; kẹle nchi jihuwaru. Ẹphe anọ jeye lẹ nchi-ta-abọhu iya. ⁴ Obenu l'igweligwe ndu, nuru ozi Pyita phẹ ono woru onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka. Ndu, bụ unwoke lẹ ndu ono bẹ rukwaru unu madzū ugbo iri l'ẹbo lẹ ụkporo madzū iri.

⁵ Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ndu ishi ndu Ju; ndu bụ ọgurenya ẹphe; mẹ ndu ezije ekemu abya edzukoo lẹ Jerúsalemu. ⁶ Nwoke, eeku Ánasu, bụ eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja nọkwaphu l'ẹke ono; mẹ Káyafasu; mẹ Jọnu; mẹ Alẹguzánda; mẹwaru iphe bụ ndu shigbaa l'eri ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja. ⁷ Ẹphe abya akpuru ndu ishi-ozii ono dobe ẹphe l'ifu; jilaha ẹphe ike onye ẹphe gude eme iphemiphe ọbule ono; mẹ onye ziru iya ẹphe.

⁸ Ume Nchileke abya eji Pyita ẹhu; yọ sū ẹphe: “Unubẹ ndu ishi; mẹ ndu bụ ọgurenya Ízurelu; ⁹ teke bụ l'iphe unu ekpe ẹphe ikpe iya ntanu bụ

k'iphe, dū mma, ephe meru onye nọ l'iphe-ehuka; bụ iya bụ ege e gude mee nwoke ngvuru-wa t'ọ jee ije; ¹⁰ tọ dū iya bụ t'unubę ndu nọ l'ekę-a; mę iphe bụ ndu İzuru l'igburumgburu makwaru l'ọ bụ ike kę Jisọsu Kuráiyisutu kę Názaretu bę meru iphe nwoke-wa dūwa mma; vudo unu l'ifu ege-a. Jisọsu bụ onye ono, unu kpopyaberu l'oshi-osweru l'onwunu ono; Nchileke emegekwanu-a bya emee ya; yo shi l'onwu teta nọdu ndzụ. ¹¹ O bụ Jisọsu ono b'e deru nk'ia l'ekwo okfu Nchileke; sụ:

'L'ọo mkpuma ono, unubę ndu
akpụ ụlo jikaru ono;
bụ iya mekocharu bya aburu
itso, gude ụlo ono.*

¹² E tọ nwekwa onye ọdo, a-dū ike dzọta ayi; gbahaa Jisọsu Kuráiyisutu nkinyi iya. Ophu tọ dükwa epha onye ọdo lę mkpuli igwe ọwaa, Nchileke meru t'a maru, bụ epha, a-dū ike dzọta madzụ; gbahaa kę Jisọsu ono nkinyi iya."

¹³ Ephe anụbelephu ege Pyita yele Jonu asa okfu ono kpaa kpaa; l'ekę ephe bukwa madzụ mmanu, e-ta bụdu l'ephe guru ekwo; yo ji ephe enya. Enya eje agbarua ephe lę Pyita phę bę ephe lę Jisọsu shi ayi. ¹⁴ Yọ kpọọ ephe okfu; l'ekę nwoke ọbu, e meru t'ọ dū mma ọbu vudokwaa l'ekę ono.

¹⁵ Ephe asụ Pyita phę t'ephe lufu l'ulo-ikpe ono t'ephe chia idzu. Ephe alufulephu; ephe awata ọchi idzu. ¹⁶ Ephe asụ: "Bụ ngunu bę ephe e-me ndu-a? Iphe bụ Jerúsalemu mgburumgburu makọakwaru l'ọo ephe; bę Nchileke shi l'ekę; mee tę nwoke-wa kọrohu. E te egbe atụdu iya ego. ¹⁷ Iphe ephe e-me t'a haa okfukashi iphe-a l'alị Ju bụ t'ephe yeshia ephe egvu ike: t'ephe be ekfuhekwa kę Jisọsu ono ọdo."

¹⁸ Ephe ekua Pyita phę; bya anmashiaru ephe okwa ike t'ephe be ephotabahekwa kę Jisọsu; m'ọ kwanu gude epha iya zia iphe l'edzudzu ohodo.

¹⁹ Pyita yele Jonu asụ ephe: "Unu ghanụ hata: ?Bụ ole ka mma l'ifu Nchileke: ?bụ t'ayi nujeru Nchileke okfu; tọo t'ayi nujeru unubędua okfu. ²⁰ L'ephe ta ahakwa okfu iphe ephe phuru l'enya bya anụ ya lę nchi."

²¹ Ephe abya akfube ọswa yeshia Pyita phę egvu ike; paru ephe haa; ephe atugbua. Tọ dū iphe ephe maru, ephe a-dzọbe ọkpa hua ephe ahuhù; kęle ndiphe aja Nchileke ajaja k'iphe ono, meru nū ono; ²² okfu lę nwoke ono, e gude ụzo, dū biribiri mee; yọ dū mma ono bę nọwaru iphe, kariru ụkporo afa ugbo ẹbo.

Ndu kę Nchileke ekfu anụ

Nchileke; t'ọ nū ephe ike

²³ A halephu Pyita phę; ephe atugbua jekfushia ndu, ephe l'ephe ayije; je akọkataru ephe iphemiphe ọbule ono, ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; mę ndu bụ ọgurenya kfuru ephe ono. ²⁴ Ephe anụbele iya phę; bya egude obu lanụ kfube ọswa kfuru nū Nchileke; sụ iya: "Nnajiufu, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nū. O bụ nggu doberu igwe; dobe alị; dobe eze enyimu; mę iphe, bu l'ime iya. ²⁵ Nggube onye gude ike Ume-du-Nsọ mee onyiche ephe, bụ Dévidi, bụ onye shi ejeru ngu ozi; yo dee l'ekwo; sụ:

'?Bụ ngunu meru iphe ehụ eghu
iphe bụ mbakeshi eghughu?
?Nanụ ege ọ dū; bę ndiphe achị ẹjo idzu,
e-te nwedu ishi?

* 4:11 4:11 Egvu 118:22.

26 Ndu eze, achì mgboko
akwakobe onwèphe k'ògu;
Ndu ishi edzukokwaphu t'èphe
k'òshia iphe kẹ Nnajiufu ayi;
mẹ k'onye ono, ọ fọtaru ono;
mbụ Jisọsu.[†]

27 Ọ bụ oswi-okfu lẹ Héròdu; Pónchosu Páyileti; èphe lẹ ndu ọhodo; mẹ ndu Ízurelu dzukoru lẹ Jerúsalemu; chía idzu t'èphe tso Nwatibe ngu ono, dù nsọ ono ọgu; mbụ Jisọsu ono, i teru manụ ono. 28 Obenu l'iphe ono tũko buru t'èphe mee iphe ì chihawaru l'idzu l'ọo ẹge ono bẹ ee-me iya. 29 Nta-a; Nnajiufu! Lewaru egbe ọnwu, èphe anmashiru ayi. Yenu ayibe ndu ejeru ngu ozi ike l'ehu t'ayi ba atsujeshi egvu lẹ phuu k'okfu okfu ngu ono. 30 Yeta nụ ẹka; mee ndu iphe eme t'èphe ka mma; mẹ t'ayi gude ẹpha Jisọsu, bụ Nwatibe ngu, dù nsọ; meshia iphe-ọphulenyà; mẹ iphe-ọhubama, dũgbaa biribiri.

31 Èphe ekfugelephu nụ Nchileke; ẹke ono, èphe nọ ono atũko nmahu jijiji. Ume Nchileke abya eji èphe ẹhu; èphe abya akwata ọswa zilahaa ozi-ọma Nchileke; èphe ta tsùhe egvu.

Ndu kẹ Nchileke gba mgbà l'iphe èphe

32 Tọ dù iya bụ; ndu ono, kweru l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu èphe ono l'èphe ha atũko tũgbabe buru nanụ. Obu èphe aburu nanụ. To nwe onye ọphu asujekwadu l'iphe ya nweru bụ kẹ ẹka iya. Iphemiphe ọbule bẹ èphe tũko tũgbabe gbaru mgbà. 33 Ndu ishi-ozì egude ike asa iya l'edzudzu ọha t'ọ doo madzụ ẹnya lẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu shiwa l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Nchileke akfubekpoo ọswa emeru èphe eze-iphe-ọma, ha nshinu l'èphe ha. 34 Iphe bụ l'èphe ha aphukota iphe mkpa iya dũru èphe; l'ẹke ndu, nweru alì; m'ọ bụ ọlo reshiru iya; chítakota okpoga, èphe retaru iya 35 chíta-shiaru ndu ishi-ozì ono. Èphe ewotaje iya keeru onyemonye ọbule l'ẹke mkpa iya ha.

36 Ọ bụ ẹge ọ dù ndono, kparu iphe Jósẹfu mekwaruphu nk'iya ẹge ono. Jósẹfu ono bụ onye Lívayi, a mụru lẹ Sáyipurọsu. Ndu ishi-ozì gũru iya Bánabasụ; bụ iya bụ onye anuje onye ọdo ọkpụ-ikike. 37 Yẹbedua bẹ woru alì, o nweru ree; bya achíta okpoga iya nũkota ndu ishi-ozì.

5

Ananáyasu yẹle Safáyira

1 Ya ndono; nwoke lanụ, eeku Ananáyasu yẹle nyee ya, bụ Safáyira abya erekwaaphu alì nk'èphe. 2 Ananáyasu ahaphodo aswa alì ono dobe; nyee ya amakwarua. Yọ chíta-shiaru ndu ishi-ozì uwudu iya; bya asụ èphe l'ọwaa kwa mkpakọ iphe èphe retaru l'alì èphe ndọ-ọ. 3 Ya ndono; Pyita asụ iya: "Ananáyasu; ?ngunu kparu iphe ì kweru tẹ Sétanu bata ngu l'obu bya emee t'ì dzũaru Ume-dụ-Nsọ ẹjo-ire; mbụ t'ì kweta haphodo okpoga, ì retaru l'alì ngu ono? 4 Teke ono, ẹ ti shidu ree alì ono; ?tọ bũdu nke ngu b'ọ bụ tọo? L'ì retsuaru iya; ?tọ bũkwaphu nggu bẹ okpoga iya nọ l'ẹka; bũru nggu maru iphe, dù ngu mma, ì ga e-gude iya mee? ?Bụ ngunu meru iphe ì kweru t'egbe iphe ono bata ngu l'obu? Ẹ tọ bũkwa madzụ b'ì dzũru ẹjo-ire. Ọ kwa Nchileke." 5 Anunu, Ananáyasu anụ iphe ono;

† 4:26 4:26 Egwu 2:1-2.

yọ ngabuhu daa gbaa; nwùhu. Iphe bụ ndu nūru iya nū atsulahaa egvu.
⁶ Ụnwu-okoroṅbya awu-lihu bya akwaa ya; pafu; pata iya je elia.

⁷ A nọlephu iphe, ha l'ọ bụ awa ẹto; nyee ya abata; tọ mawa iphe meru nū. ⁸ Pyita asụ iya: “?Buphu iphe nggu lẹ nji ngu retaru l'alị unu ndo-ọ?”
 Yọ sụ iya: “Iye; l'ọ kwa iya ndono.”

⁹ Pyita asụ iya: “?Ngunu kparu iphe nggu lẹ nji ngu chiru idzu t'unu data Ume Nchileke adata? Lekwa ndu jeru oli nji ngu ẹge ẹphe abata l'ọnu-uzo. Ọo ẹphe a-pafufukwaa ngu phu.” ¹⁰ Ekfukfu, ookfukwadu iya-a; nwanyi ono angabuhukwaphu daa gbaa l'iku okpa Pyita l'ẹke ono; nwùhu. Ụnwu-okoroṅbya ono erufashia; yọ nwùhuwanu. Ẹphe apata iya je elinyabe nji iya. ¹¹ Iphe bụ ndu chọchi mgburumgburu; mwaru ndu ọdo, bụ ndu nūru iphe ono atsujee egvu ẹge-a; nmahu ruuruu.

Ndu ishi-ozì akafuaru omeshi iphe-ophulenyà

¹² Ndu ishi-ozì ono emeshiaru ẹphe igweligwe iphe-ophulenyà; mẹ iphe-ohubama, dughaa biribiri l'ẹke ono. Ndu ono, kweru kẹ Nnajiufu ono l'ẹphe ha atugbabe nanu je anokobe l'ekalanu lẹ Ọnu-uzo Sólomonu l'eze-ulo Nchileke. ¹³ Tọ nwe ndu ẹ-ta yidu l'ogbo ono, jeru ọtu ama kẹ otsoru ẹphe; e gudekwaru l'iphe ẹphe eme kfube ọswa da ẹphe ugvu l'enyà. ¹⁴ Obenu l'igweligwe madu byaleru-a bya eworu onwẹphe ye Nnajiufu l'ẹka: unwoke mẹ unwanyi. ¹⁵ Ẹphe egude k'iphe ono, ndu ishi-ozì eme ono; pashia ndu iphe eme je edobegbaa l'iku esu-uzo; nyobegbaa ẹphe l'oshi-azẹ; mẹ l'utute; k'ophu ọo-buru: Pyita -swetade tẹ nwonyonyo iya haru rua ẹphe l'ẹhu. ¹⁶ Igweligwe ndu, shi lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu, nonyabetsua Jerúsalemu agbakodzua; patatsuaru ẹphe ndu nk'ẹphe, iphe eme; mẹ ndu ọgvu bu l'ẹhu. E mee; ẹphe adukota mma.

Aakpa ndu ishi-ozì ẹhu odokwa

¹⁷ Eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu etsoje iya nū, bụ iya bụ ndu tso l'ogbo ndu Sádusii abya iya ọwaa mbu ijimenya. ¹⁸ Ẹphe atuta ndu ishi-ozì ono je achiru ye lẹ mkpọro. ¹⁹ Yo be l'enyashi; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu abya aghashia uzo ọlo-mkpọro ono; bahu je edufuta ndu ishi-ozì ono; bya asụ ẹphe: ²⁰ “Unu je evudo l'ime eze-ulo Nchileke; kfuaru ndiphe okfu ndzu, shi l'ẹka Kuráiyisutu.” ²¹ Ndu ishi-ozì ono ekwe iya. Yo be l'utsu iya; ẹphe ẹje anodu l'eze-ulo Nchileke; wata ozi iphe.

Ya ndono; eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu etsoje iya nū; abya ekukoo iphe bụ ndu ọgbo ikpe ono l'ẹphe ha; mbu iphe bụ ndu ishi ndu Ízurẹlu t'ẹphe chia idzu. Ẹphe ezia t'e je akpufuta ndu ishi-ozì ono lẹ mkpọro; kpataru ẹphe. ²² Ndu ono, e ziru ono erua; ẹphe ta phu ẹphe l'ulo-mkpọro ono. Ẹphe alaphushia azu; je asụ ndu ikpe ono; ²³ “L'ẹphe shikwa rua; a tuchia ọlo-mkpọro atuchi; tuchikpoo ya gbagbaradingu; ndu nche anodu l'ọnu ọlo-mkpọro ono eche nche. Ẹphe abya atuhaa uzo; tọ nwe onye ẹphe phuru l'ime iya.” ²⁴ Onye ishi ndu ọgbogu eze-ulo Nchileke ono; mẹ ndu ishi, achijeru Nchileke ẹja anu iphe ono; yo ji ẹphe enya. Ẹphe arilahaa iphe e-me nū. ²⁵ Nwoke lanu agbabata bya asụ: “?Unu marua l'unwoke ono, unu tuchiru lẹ mkpọro ono bẹ nọ l'eze-ulo Nchileke ezi ndu nọ l'ẹke ono iphe?” ²⁶ Onye ishi ndu soja ono eduta ndu soja iya; ẹphe l'iya ayiru je achita ndu ishi-ozì ono; chi-phuta azu. Ẹphe te gudekwa ike chita ẹphe; kẹ l'ẹphe atụ ẹgvu: e -menyaa; ndiphe egude mkpuma tugbushia ẹphe.

²⁷ Ɛphe akp̄ta ndu ishi-ozī ono bya edobe l'ifu ndzuko ndu oḡbo ikpe ono. Ɛze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke Ɛja ono ajilahaa Ɛphe aji; s̄ Ɛphe: ²⁸ "Ɛ k̄wa l'Ɛphe nmaru unu oḡkwa nmashiaru iya unu ike t'unu be egudehe Ɛpha nwoke ono zia iphe oḡo? Unu egude iphe ono, unu ezi ono zigbaru Jerusalemu. Iphe unu emelephu b̄ t'unu tukobe Ɛphe oḡchi nwoke ono l'ishi."

²⁹ Pyita ph̄ as̄ Ɛphe: "Ɛ k̄wa iphe Nchileke s̄ru t'Ɛphe mee b̄ Ɛphe e-meje. E t̄o k̄wa ophu madz̄u k̄furu. ³⁰ Ɛ k̄wa Nchileke k̄ nna Ɛphe oche ph̄ b̄ meru t̄e Jis̄osu shi l'onwu teta n̄du ndz̄u l'unu kp̄opyabetsuaru iya l'oshi-osweru; ȳ n̄w̄hu. ³¹ Nchileke ewolia ya dobe l'Ɛka-ṽtara iya; mee ya Nnajiḡha me Onye Ndz̄ota; k'ophu oo-shi Ɛge ono koshi ndu Ɔz̄urelu ṽzo, Ɛphe e-shi taa onw̄ephe ṽta iphe d̄u Ɛji, Ɛphe meru; ghaa umere lakfuta Nchileke t'ḡ guaru Ɛphe n̄v̄u l'iphe d̄u Ɛji, Ɛphe meshiru. ³² Ɛ k̄wa iphe ono b̄ Ɛphe at̄u ḡnu iya. Ɛ k̄wa ph̄ Ɛge ono b̄ Ume-du-Ns̄o ophu Nchileke an̄je onye emeje iphe o k̄furu at̄ukwaphu ḡnu iya."

³³ Ndu ikpe ono an̄tsule iya ph̄; v̄oru ḡku ghua Ɛhu; s̄ l'Ɛphe e-gbushi ndu ishi-ozī ono. ³⁴ Onye lan̄ l'ime Ɛphe, eeku Gam̄eliyelu egbeshi t'o yee ḡnu. Gam̄eliyelu ono tso l'ḡkpa ndu F̄arisii; bukwaruphu onye ezije ekemu; mb̄ onye ndiphe akwaberu ugu. Ȳ s̄ t'a ch̄ta ndu ishi-ozī ono ch̄ifu oḡbodufu. ³⁵ A ch̄ifutsua Ɛphe oḡbodufu; ȳ s̄ ndu ikpe ono: "Unub̄ ndu Ɔz̄urelu! Unu gebe-o! Unu kwab̄kwa Ɛnya l'iphe unu abya ome ndu-wa. ³⁶ L'unu marua l'o nwehawaru teke nwoke, eeku Tiȳudasu s̄jeru l̄e ya b̄ onye ha nshinu. Ndu ruru unu madz̄u etsolahaa ya. E gbua ya. Ndu ono, shi etso iya n̄ ono agbakashiḡhu. Oḡbo ono, ḡ wataru ono alaa. ³⁷ E meebe; teke ph̄, a ḡjeru ḡḡ ph̄; J̄udasu, b̄ onye Ḡalili al̄futakwa; zak̄otakwaphu ndu ophu tsolahaaru iya n̄. E gbukwaa ya ph̄; ndu ono, shi etso iya n̄ ono at̄uko gbakash̄iḡhu. ³⁸ Ɛ b̄ Ɛge ono b̄ k̄e k̄e ndu-a abya ad̄udu nta-a. T̄e ya k̄furu unu: t'Ɛ b'ḡ d̄ukwa iphe unu e-me ndu-a. Unu pakwaru Ɛphe haa. Ɛ -b̄uru l'iphe-a, Ɛphe eme-wa b̄ shi l'Ɛka madz̄u b̄ ḡo-lakwaa. ³⁹ Teke bukwanu l'ḡo Nchileke b'o shi l'Ɛka b̄ unu ta akp̄oshi-ghekwa iphe Ɛphe eme. L'o -shi Nchileke l'Ɛka b̄ unu e-mekochakwaa gbe bya amaru l'ḡo Nchileke l'onwiya b̄ unu etso ḡḡ!"

⁴⁰ Ndu ikpe ono ekwe; mee iphe Gam̄eliyelu k̄furu. Ɛphe ekua ndu ishi-ozī ono; chia Ɛphe iphe; bya as̄ Ɛphe t'Ɛ b'ḡ d̄uhekwa mb̄oku, Ɛphe e-gudekwadu Ɛpha Jis̄osu ek̄fu ok̄fu oḡo. Ɛphe emeebe; paru Ɛphe haa. ⁴¹ Ndu ishi-ozī ono eshi l'ifu ndzuko ndu oḡbo ikpe ono l̄ufuta; Ɛhu ats̄oshi Ɛphe l̄e Nchileke ḡuru Ɛphe l̄e ndu d̄u mma k̄e oje iphe-Ɛhuka l'ok̄fu Ɛhu Jis̄osu. ⁴² Ɛphe ta ha ozi iphe l'eze-ṽlo Nchileke; me l'ufu l'ufu mb̄oku-mb̄oku; l'ara ozi-ḡma ono arara: l'ḡo Jis̄osu b̄ Onye Ndz̄ota ḡbu, Nchileke kweru ṽkwa iya ḡbu.

6

Aaf̄ota umadzu Ɛsaa t'Ɛphe yeru ndu ishi-ozī Ɛka

¹ A n̄nyaa; l̄e ndu etsoje ṽzo Jis̄osu aka nshinu akaka eje; ndu Ju, b̄ ndu ophu ok̄fu-al̄i Ɛphe b̄ Gir̄iku awata ḡḡshiru ndu Ju ophu ok̄fu-al̄i Ɛphe b̄ H̄iburu aph̄u. Iphe k̄paru iya n̄ ab̄uru l̄e mb̄oku-mb̄oku be ḡobuje: a -wata oke nri; ta akpadu ishi ṽnwanyi nk'Ɛphe; ndu ophu maa t̄ufuru. ² Ndu ishi-ozī ono Ɛphe iri l'ḡbo abya ekua ndu etsoje ṽzo Jis̄osu l'Ɛphe ha; s̄ Ɛphe: "L̄e t̄o d̄ukwa mma t'Ɛphe gude ok̄fu iphe eeri l'ḡnu

haa ozi ozi Nchileke. ³ Oo ya bu; unwunna; unu fota umadzu esaa l'ime unu; t'ayi ye ephe okfu nri-a l'eka. Ndu obu a-bu ndu, madzu amaru eka oma; buru ndu Ume-du-Nso jiru ehu; bukwaruphu ndu maru mmamiphe. ⁴ Ephebedua, bu ndu ishi-ozu l'onwephe anodulephu l'okfu anu Nchileke; me l'ozu ozi-oma."

⁵ Ephe azukota gberegbedem l'iphe ono, ndu ishi-ozu suru t'e mee ono. A bya afota Sutivinu, bu nwoke, kweru ke Nnajiufu okpobe ekwekwe, Ume-du-Nso jikwaruphu ehu; bya afota Filipu; Porokorosu; Nikeno; Tayimonu; Pamenasu; me Nikolasu, onye Antiyoku, bu onye ohodo, meru onwiya onye Ju. ⁶ Ndu ono, etsoje uzo Jisosu ono abya eduta ephe byakfuta ndu ishi-ozu. Ephe abya ebyibe ephe eka l'ishi; kfulu nu Nchileke l'okfu ehu ephe.

⁷ A kabakporu onu okfu Nchileke l'ekemeke obule. Ndu etso uzo Jisosu le Jerusalem akfubekpoo oswa l'aka nshinu akaka eje. Igweligwe ndu achijeru Nchileke eja ekweta ozi-oma ono; bya eworu onwephe ye Nnajiufu l'eka.

Aakputa Sutivinu

⁸ Sutivinu ono aburu onye Nchileke emeru eze-iphe-oma; gude iya l'eme ire; k'ophu oomeje eze iphe-ophulanya, du biribiri l'ifu ndiphe. ⁹ Ya ndono; yo nweru ndu shi l'ulo-ndzuko ndu Ju. Ndu ono be nweru teke ephe shi buru ohu. Eke ephe shitsua bu Sayirini; Aleguzandiriya; Silisiya; me Eshiya. To du iya bu; ephe abyakfutashia Sutivinu; ephe l'iya awata ntutego. ¹⁰ Obenu le Ume Nchileke nuru Sutivinu mmamiphe; k'ophu oobuje teke o yeru onu; to nwehedu onye amajekwadu iphe okfu. ¹¹ Ephe eje ebuta madzu; kfu ephe ugwo t'ephe suje: "L'ephe nuru eke Sutivinu ekfurushi Mosisu yele Nchileke." ¹² Ephe eshi ege ono kpalia ndiphe; me ndu bu ogurenanya ndu Ju; me ndu ezije ekemu. Ephe abya akputa Sutivinu kpu-jeru ndu ndzuko ogbo ikpe; ¹³ je eduta ndu byaru bya agbalahaa ya ekebe; l'ebo iya ibo: "Le nwoke-wa ta dukpokwaa teke e too nojeru ekfubyishi eze-ulo-wa, du nso-wa; me ekemu Mosisu. ¹⁴ L'ephe nukwaru eke o suru le Jisosu-wa, bu onye Nazaretu-wa emekochaa lakashia eze-ulo-wa; gbanweshikota ome-l'ali ephe, shi l'eka Mosisu." ¹⁵ Iphe bu ndu no l'ulo-ikpe ono atuko dabu Sutivinu enya l'ifu. Ifu egbu l'iya phu oswi ke nwijnwii l'o bu ifu ojosi-imigwe.

7

Onu, Sutivinu eye

¹ Eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja aji Sutivinu: "Dukwanuphu; bu iphe ndu-a kfulu bu iphe meru nu?"

² Sutivinu asu ephe: "Ndu nke mu; unu gebekpoduaphu-o! Le Nchileke ophu gbaru t'aatukoje kwabe iya ugvu meru t'onychi ayi, bu Ebirihamu phya ya. Teke ono be Ebirihamu bukwadua le Mesopotemiya. E to ladua Haranu. ³ Ya ndono; Nchileke asu t'o haa ali iya; haa unwunna iya; tugbua jeshia ali, ya e-koshi iya. ⁴ Yo haa ali Kaludiya; tugbua jeshia je eburu le Haranu. Nna iya anwuhulephu; Nchileke emee ya; yo bya eburu l'ali-a, unu bu ntanu-a. ⁵ E to nwekwa ali ono ophu Nchileke nuru iya t'o buru nk'ia teke ono; mbukpo m'o bu ali, ha l'o bu ntu-okpa lanu. Obenu le Nchileke kweru iya ukwa le ya a-nu iya eya t'o buru nk'ia;

būru kẹ nwanwanwaranwa iya. Teke Nchileke kfurū Ēbirīhamu iphe-a bẹ Ēbirīhamu te gbe amụtakwaa nwa. ⁶ Nchileke sūru Ēbirīhamu: 'L'awa iya e-mekochakwaa laa alì ọdọ je abūru ohu. Ūnu afa mgburumgburu; bẹ ee-mee ẹphe aphū. ⁷ Ọ bụ lẹ ndu ono, gbaru ẹphe ohu ono; bẹ ya a-hù àhùhù. Ẹphe eshikwa nù l'alì ono lufuta; bya abaarū iya ẹja l'ẹke-a.'* ⁸ Nchileke abya ekwe Ēbirīhamu ụkwa; bya edobe ome-l'alì kẹ obu útsù t'ọ būru iphe-ọhubama k'iphe ono, o kweru ụkwa iya ono. Ya ndono; Ēbirīhamu abya amụta Áyizaku. Áyizaku anọlephu abalì ẹsaa; yo be k'ẹsato iya; yo bua ya ugvu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Áyizaku buru Jékọpu. Yọ bụkwaruphu ẹge ono bẹ Jékọpu bukwaru iya phụ ochechoroche ayi pẹ; ẹphe iri l'ẹbo.

⁹ "Ochechoroche ayi pẹ ono egude ẹnya-kfurukfurū; ree Jósẹfū ndu Íjiputu. Obenu lẹ Nchileke nọdu swiru Jósẹfū ọhuma ọhuma; ¹⁰ dzọkota iya l'iphe-ẹhuka iya l'ọ ha; bya anụ iya umere ọma; mẹ mmamiphe lẹ k'onye eze ndu Íjiputu, bụ iya bụ Fero. Fero emee Jósẹfū; yọ būru iya bụ onye achikota alì Íjiputu l'ophu; bụkwaru iya phụ bụ ishi l'iphe bụ ufu Fero l'ọha.

¹¹ "A nọnyaa; ẹjo-ẹgu abya abya l'alì Íjiputu mgburumgburu; mẹ l'alì Kénanu. Iphe ono abūru eze iphe-ẹhuka. Ochechoroche ayi pẹ te nwehe iphe ẹphe e-ri. ¹² A nọnyaa; Jékọpu abya anụ lẹ nri nọ lẹ Íjiputu; bya ezi ochechoroche ayi pẹ t'ẹphe jee. Yọ būru ejeje k'ọdungu ndono. ¹³ Yo be lẹ k'ugbo ẹbo; Jósẹfū emee t'ẹphe maru lẹ ya bụ nwunne ẹphe. Fero eshikwaphu ẹge ono maru ndu ufu Jósẹfū. ¹⁴ Tọ dū iya bụ; Jósẹfū abya ezia ozi t'e je asụ nna iya; mbụ Jékọpu t'ọ lata Íjiputu yẹle ndibe iya l'ẹphe ha, bụ ndu kpakọru dū ụkporo madzụ ugbo ẹto l'umadzu iri ise. ¹⁵ Tọ dū iya bụ; Jékọpu alaa Íjiputu, bụ iya bụ ẹke yẹle ochechoroche ayi buru jeye ẹphe anwushihu. ¹⁶ E vukotaru odzu ẹphe laa Shékemu je elia l'ili, Ēbirīhamu gudehawa okpoga iya zụta ndu ikfu Hamọ lẹ Shékemu l'ẹke ono.

¹⁷ "Yo rudelephu teke ono, Nchileke e-meru Ēbirīhamu iphe ono, o kweru iya ụkwa iya ono; ndibe ayi, bu lẹ Íjiputu azụwanu ha l'ọ bụ ngunu. ¹⁸ A nọnyaa; onye eze ọdọ, ẹ-ta madụ onye Jósẹfū bụ achilahaa ndu Íjiputu. ¹⁹ Yọ gbáláháárú ndibe ayi ono ẹjo ẹregede; wata ome nna ayi oche pẹ aphū; k'ophu ọ tūru ẹphe ekemu t'e tufajee nwẹgbu teke a mụru iya; k'ophu ẹ tọo nọdudu ndzụ.

²⁰ "Ọ bụ teke ono b'a mụru Mósisu. Mósisu abūru ẹgiri nwata, dū mma l'ifu Nchileke. E hee ya l'ime ụlo ime ụlo ọnwá ẹto. ²¹ Yo be teke a pataru iya je edobe; gbado iya; nwatibe Fero kẹ nwanyi eje eheta iya; hee ya; hefuta. Yọ būru nwatibe iya. ²² E zikota iya iphe, bụ ẹkwo, aamuje amumu lẹ Íjiputu teke ono. Yo shi ẹge ono būru eze madzụ l'okfu-ọnu; mẹ l'iphe, eeme l'ẹka.

²³ "Mósisu anọlephu ụkporo afa labụ; rịlaha lẹ ya e-je ajia ndu alì iya, bụ iya bụ ndu Ízurẹlū. ²⁴ Yọ phụa onye lanụ l'ẹke onye Íjiputu eme iya ẹji. Yo jekfu ẹphe; je agbalahaaru onye kẹ Ízurẹlū ọdzori. Yo gude okfu iphe ono chigbulekwaphu onye kẹ Íjiputu ono l'ẹke ono; shi ẹge ono melata

* 7:7 7:7 Mbụ 15:13-14.

ugwo iphe o meru onye Ízurelu ono. ²⁵ Mósísu etubesu lẹ ndu nk'íya amaru lẹ Nchileke e-mekochaa shi l'ẹka iya mee t'ẹphe nweru onwẹphe. Obenu l'ẹ to dodu ẹphe ẹnya. ²⁶ Yo be echile iya; yọ phua ẹke ndu Ízurelu labu alu ọgu; jeshia tẹ ya je egboo ẹphe; doshiaru ẹphe iphe adaru ẹphe. Yọ sụ ẹphe: 'Unu gebe! ?Unu ta madu l'unu bu unwunne lanu? ?Ngunu meru iphe unu eme t'unu meka onwunu iphe?'

²⁷ "Onye onanu, achọ okfu ono enwufu Mósísu; sụ iya: '?Bu onye meru ngu onye ishi; mẹ onye ikpe ẹphe? ²⁸ ?Tọ bu l'i mewa t'i gbua ya ẹge i gburu onye Íjiputu unyaphua?' ²⁹ Mósísu anulephu iphe ono; gbafu l'alí Íjiputu; gbalaa; je eburu l'alí Mídiya. Yọ nọdu l'ẹke ono mụta unwegirima ẹbo.

³⁰ "A nọlephu ukporo afa labu; Mósísu aphua ojozi Nchileke l'echi-ẹgu Ugwu Sáyinayi. Ojozi ono nọkwanu l'ọku, enwu l'iru. ³¹ Mósísu ele iya ẹnya; yọ dụ iya biribiri. Yo jekfubedele iya phụ tẹ ya je amaru iphe o bu; nua olu Nnajiufu l'ọku ono. Olu ono asụ iya: ³² 'Oo yẹbedua bu Nchileke kẹ nna ngu oche phẹ; bu iya bu Nchileke kẹ Ébirihamu; buru Nchileke kẹ Áyizaku; bya aburu Nchileke kẹ Jékọpu.'† Mósísu awata ọtsu egwu; tọ tũhe ama ole ẹnya l'ẹke ono ọdo.

³³ "Ya ndono; Nnajiufu asụ iya: 'T'o yefu akpọkpa iya; l'ẹke ono, oovudo ono; bẹ bukwa alí, dụ nsọ. ³⁴ Ya lewaru ẹnya; phụ egbe aphụ, eeme ndibe iya lẹ Íjiputu. Ya nwaru ude, ẹphe atsụ; byaakwanua tẹ ya dzọọ ẹphe. Ngwaa; bya tẹ ya zi ngu t'i je Íjiputu.'‡

³⁵ "Yọ bukwaru-a Mósísu-a, ndu Ízurelu jikaru; jì iya onye meru iya onye ishi; mẹ onye ikpe ẹphe-wa. Nchileke shi l'ẹka ojozi iya, Mósísu phuru l'iru, enwu ọku; fọta iya; zi ya t'o je aburu onye ishi; mẹ onye a-gbafuta ẹphe. ³⁶ Mósísu emeshia iphe-ophulenyia, dughbaa biribiri lẹ Íjiputu bya eshi lẹ Íjiputu ono dufuta ẹphe; bya emeshikwaaphu iphe-ophulenyia, dughbaa biribiri lẹ Eze Ẹnyimu Uswe; mẹ l'echi-ẹgu, ẹphe nọru ukporo afa ugbo ẹbo.

³⁷ "Ọ kwa iya bu Mósísu ono, suru ndu Ízurelu: 'Lẹ Nchileke e-shikwa l'unu zifu onye nkfuchiru iya; ẹge-a, o ziru Iya-a.'§ ³⁸ Yọ buru Mósísu ono bẹ nọ-chiru ẹnya ndu Ízurelu teke ono, ẹphe dzukoru lẹ Ugwu Sáyinayi l'echi-ẹgu ono. Ọo ya shi anatajẹ iphe ojozi-imigwe ono, byakfutaru iya l'ugwu ono shi ekfujẹ; kfuaru ochechoroche ayi phẹ. Ọo ya shi l'ẹka Nchileke; nata okfu ono, anụ ndzụ ono kfuaru ayi.

³⁹ "Obenu lẹ ndiche ayi phẹ nyilerua nchị ẹphe manụ l'iphe ono; jika iya. Yọ dụ ẹphe t'a sụ l'ẹphe gbe laphu azụ lẹ Íjiputu; ⁴⁰ sụ Ẹronu: 'T'o metaru ẹphe nte, e-vutaru ẹphe ọzo. Lẹ Mósísu-a, bu iya shi lẹ Íjiputu dufuta ẹphe-wa; bẹ ta mahedu ẹge o jeru iya.'* ⁴¹ Ọ bu teke ono bẹ ẹphe kpuru ntẹkpe, dụ l'ọ bu nweswi; wata iya agwagwa. Ẹphe awata ogworu iphe ono ẹja; l'emeru iya ẹswa; mbụ iphe, bu ẹphebedua gude ẹka ẹphe kpua ya.† ⁴² Tọ dụ iya bu; Nchileke ewofu ẹphe ẹnya; ẹphe awata ọgwa mkpọ-kpodo, nọgbaa l'igwe, bu iya bu iphe, e deru l'ẹkwo ndu nkfuchiru Nchileke lẹ Nchileke suru:

Ukporo afa labu;
bẹ unu gbushiru anụ

† 7:32 7:32 Awụ 3:6. ‡ 7:34 7:34 Awụ 3:5, 7, 8, 10. § 7:37 7:37 Dit 18:15. * 7:40 7:40 Awụ 32:1, 23. † 7:41 7:41 Awụ 32:4, 6.

gude gwaa nte l'echi-egu.
 ?O nweru ophu unu gude
 gwaa yèbedua.‡

43 ?Tò bụdu ụlo nte Mólèku; bẹ unu vutaru;
 bya evuta mkpọ-kpodo, unu kpuru;
 yọ dū l'ọ bụ kẹ nte Réfanu?
 Iphe ono bụ iphe unu gude ẹka unu meshia;
 t'unu bajeru iya ẹja.
 Oo ya kparu iphe ya a-chịta
 unu chighaa Bábyilonu.'

44 "Ndiche ayi pẹ shi nweru ụlo-ékwà ndzuko, ephe shi egvubeje l'iphe, bụ ẹke ephe jeberu l'echi-egu ono. Yọ bụru ụlo-ékwà ndzuko ono, ekoshije lẹ Nchileke nọ-a swiru ephe. E meru ụlo-ékwà ono ege Nchileke suru Mósisu t'e mee ya, bụkwanu iya bụ egbe iya ophu o koshihawaru iya. 45 Ndiche ayi pẹ eworu ụlo-ékwà-dụ-nso ono; ye ogbo ophu etso ephe l'ẹka. Ogbo onanu agwọta iya; tsoru Jóshuwa je anaa ndu mbakeshi alị ephe; mbụ alị, Nchileke l'onwiya chishihawaru ndu bu iya nụ. Ụlo-ékwà-dụ-nso ono anọdu l'ẹke ono jeye l'ogbo kẹ Dévidi. 46 Dévidi aburu onye yele Nchileke dū lẹ mma. Yọ sụ Nchileke t'ọ haa tẹ ya kpọaru yẹbe Nchileke kẹ Jékọpu ụlo. 47 E mekochaa; yọ bụru Sólomọnu kpuru Nchileke ụlo ono.

48 "Obenu lẹ Nchileke, bụ Okaribe-Kakọta-Nu te ebujedu l'ụlo, madzụ gude ẹka kpua, bụ iya bụ iphe Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke, kfuru sụ lẹ Nchileke suru:

49 " 'Igwe bụ aba-eze iya;
 eliphe aburu oshi-odzobe-okpa iya.
 ?Bụ egbe ụlo ngunu bẹ unu a-kpuru iya?
 ?Bụ egbe awe bẹ ya a-nọduje iya
 tuta ume obu?

50 ?Tò bụdu yèbedua
 gude ẹka iya mee iphe ono l'ọ ha?§

51 "Unubẹ ndu ejo okpoma-wa; unubẹ ndu-wa, l'adagbu okfu Nchileke lẹ nkichi-wa; unubẹ ndu, kpọ-chiru obu; kpọ-chia nchị t'unu ba nụ ozi Nchileke; l'ajikakwaphu Ume-dụ-Nso ẹge ndiche unu jikaru iya. 52 ?O nweru ndu nkfuchiru Nchileke m'ọ bụ onye lanụ, ndiche unu ẹ-ta kpadu ẹhu? Ndu ophu Nchileke ziru ozi bẹ ephe gbukotaru egbugbu; mbụ ndu bụ ephe raru iya arara teke ono; l'onye lanụ ono nwenkinyi, bụ iya doberu ẹka ndoo ono e-mekochakwaa bya. Yo be nta-a; yọ bya abya; unu ederu iya ye; woru iya gbua. 53 O bụ unu bẹ Nchileke shi l'ẹka unwu ojozi-imigwe iya t̄aru ekemu iya; unu ta ngaru ekemu ono nchị."

Aatugbu Sutivinu lẹ mkpuma

54 Ndu ogbo ikpe ono anọdu anụ okfu ono; yọo ta ephe era lẹ nchị. Ephe atagbaa ikireze; l'ẹke ẹhu egbu ephe eghughu. 55 Obenu lẹ Ume-dụ-Nso bya eji Sutivinu ẹhu; yọ palia ẹnya lee l'imeli; phua ogbu nwijnwii kẹ Nchileke; phukwaaphu Jisọsu l'ẹke o vudo Nchileke l'ẹka-utara. 56 Yọ sụ ephe: "Unu phukpoduaphu imigwe ẹge o gheru onu; Abụbu-Ndiphe evudo l'uzo ẹka-utara Nchileke!"

57 Ephe echishia mkpu; gude mkpushi-ẹka swọ-chishia nchị ephe; wụ-lihu ugbo lanụ; je azugude Sutivinu; 58 kputa iya kpufu lẹ mkpukpu ono t'ephe je atugbu ya lẹ mkpuma. Ndu, eje iya atugbu achiru uwe ephe

wushiru nwoke, eeku Sọlu. ⁵⁹ Ẹphe awata iya ọtu mkpuma ono; yo kua Nchileke; sù iya: “Nnajiufu, bụ Jisọsu; natakwa ndzụ mu!” ⁶⁰ Yo byishi ikpere; chia mkpu; sù: “Nnajiufu; ba agụkwaru ẹjo iphe-a, ẹphe eme iya-a yeru ẹphe.” Yo kfuebe ẹge ono; ike agvụ iya.

8

¹ Sọlu eshi ekwe l'ishi l'ishi teke e shi egbu Sutívínu.

Sọlu akpa chọchi ẹhu

Ya ndono; e shiwaphu mbọku ono gẹdegede wata okpashi chọchi, nọ lẹ Jerúsalemu ẹhu ike. A chikashibebe ndu ono, kweru nù ono l'ẹphe ha; gufukwa ndu ọpflu bụ ndu ishi-ozí. Ẹphe agbakashihu dzuru alí Judíya; mẹ alí Samériya. ² Ụphodu lẹ ndu, Nchileke duru lẹ nsọ abya araa ẹkwa Sutívínu rashia ya ike; pata iya je elia.

³ Sọlu ekebekpelephu ẹhu tẹ ya chikaa chọchi ọbu; bya etsoru l'ejephe l'ufu l'ufu; l'akpúko ụnwanyi; mẹ unwoke eye l'ulo-mkpọro.

Ozi-oma eru Samériya

⁴ Tọ dọ iya bụ; ndu ono, kweru nù ono, a chikashiru; ẹphe edzuru ẹkemeke ọbule ono ezilee ozi-oma kẹ Jisọsu. ⁵ Filipu ejeshia Samériya je ekfukashiaru ndu ẹke ono l'ọo Jisọsu bụ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono. ⁶ Ndu ẹke ono anulephu iphe ookfu bya aphukwaaphu iphe dọ biribiri oomeshi; gebekotaru iya nchí. ⁷ Ẹphe aphua ẹke ọgvu echitsua oke mkpu alufutatsua l'ẹhu ndu o bu l'ẹhu; phukwaaphu l'igweligwe ndu ibe-ẹhu ẹphe nwuhutsuaru anwuhu; mẹ ndu ngvuru b'e mekotaru: ẹhu adu ẹphe mma. ⁸ Ẹhu-ọtso-ena kẹ iphe ono edzuru mkpukpu ono.

⁹ Yo nweru nwoke lanu, ẹpha iya bụ Sáyimonu, bu lẹ mkpukpu ono, anọduje eme amamanshi. Yoo nọduje eme iphe dugbaa ndu Samériya biribiri; sù l'ẹ to nwehedu onye ha l'ọ bụ iya. ¹⁰ Ndu mkpukpu ono l'ẹphe ha; azafuje l'awu awu-kfuta iya: nwata mẹ ọgurenaya; sù: “L'ọo ya bụ ike Nchileke ono, eekuje Eze Ike ono.” ¹¹ O shi-wa teke teru etete meta amamanshi; k'ọpflu onyemonye ọbule tuko gube-wa iya ọkpobe madzụ. ¹² Ya ndono; Filipu abyalephu bya ezia ẹphe ozi-oma kẹ l'ọo Nchileke bụ eze; mẹ kẹ l'ọo Jisọsu bụ Onye Ndzọta ono; ẹphe ekweta woru onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka. A bya emeshia ẹphe baputizimu: ụnwanyi mẹ unwoke. ¹³ Sáyimonu l'onwiya ekwetakwaphu. E mekwaa ya phụ baputizimu; yọ nọlahaa Filipu ntse-ntse. Yoo ghechajewaa onu nwandoo teke ọ phuru eze iphe-ophulenyá, dugbaa biribiri, Filipu emeshi.

¹⁴ Ndu ishi-ozí, nọ Jerúsalemu anua lẹ ndu Samériya natawaru okfu Nchileke. Ẹphe ezi Pyita yele Jónu t'ẹphe je ẹke ono. ¹⁵ Ẹphe abyaruta bya ekfuru nù Nchileke tẹ ndu ono, yewaru onwẹphe l'ẹka Jisọsu ono nata Ume-dụ-Nsọ. ¹⁶ Kẹle teke ono bẹ bukwa dua l'ẹpha Nnajiufu, bụ Jisọsu b'e meru ẹphe baputizimu; tọ dọ-wa onye ọpflu natawaru Ume-dụ-Nsọ. ¹⁷ Ya ndono; Pyita yele Jónu abya ebyibe ẹphe ẹka; ẹphe anata Ume-dụ-Nsọ ono.

¹⁸ Sáyimonu aphua l'ẹphe nataru Ume Nchileke lẹ ndu ishi-ozí ono byibetsuaru ẹphe ẹka ono; bya ekwe Pyita yele Jónu okpoga; ¹⁹ sù: “T'ẹphe menua tẹ ya nweru egbe ike ono; k'ọpflu ọo-buje: onye ya byibejeru ẹka; yọ nata Ume-dụ-Nsọ.”

²⁰ Pyita asu iya: “Nggú l'okpoga ngu lakwaa l'iyi. ?I tubesu l'ii-zuta iphe Nchileke nuru kẹ mmakanu azuta? ²¹ Ẹ tị yikwa l'ozí-wa; kẹ l'okpoma ngu

ta dudu mma l'ifu Nchileke. ²² Taa onwongu uto ejo oriri ngu ono; kfuru nu Nchileke t'a maru; ?oo-guru ngu nu k'ejo oriri ono, i riru ono. ²³ Le ya maru l'o bu enya-kfurukfuru jiru ngu ehuru; ome ejo iphe ekewa ngu egbu."

²⁴ Sayimonu asu Pyita phe: "Byiko; unu kfuru nu Nchileke t'e b'o du iphe ono, unu kfuru ono ophu e-me iya nu."

²⁵ Ya ndono; Pyita yele Jonu akotsulephu ako iphe Jisusu meru; ziebe ozi-oma Nchileke l'eke ono; laphushia azu le Jerusalemu. Teke ephe ala be ephe tsoru ezi ozi-oma ono le mkpukpu le mkpukpu le Sameriya.

Filipu yele onye Itiyopiya

²⁶ Ojosi Nnajiufu abyakfuta Filipu bya asu iya: "Kwakobe jeshia uzo ohuda. Tugbua l'i -lufu uzo ono, shi le Jerusalemu dabua echi-egu jeshia Gaza ono." ²⁷ Filipu akwakota; yo buru iya ejeje. Yo rulephu esu-uzo ono; phu onye Itiyopiya, kfubekpo buru oke amadu. Nwoke ono b'a haru ahaha. Yo buru iya eletaru Kandesi, bu eze-nwanyi Itiyopiya enya l'eku iya. O shi jee obaru Nchileke eja le Jerusalemu. ²⁸ Yo ndu l'ugbo-inya agba ala; l'agu okfu Nchileke l'ekwo, Azaya, bu onye nkfuchiru Nchileke deru. ²⁹ Ume Nchileke asu Filipu t'o je l'ugbo-inya ono je anonyabe iya. ³⁰ Filipu ejenyabe iya ntse bya anua eke ogu ekwo Azaya; ji iya: "?O doru ngu-a enya mbu iphe iigu?"

³¹ Nwoke ono asu iya: "?Nanu ege oo-shi doo ya enya m'o nwedu onye akpoziru iya eya?" Su Filipu t'o nyibata te yele iya ndu l'ime ugbo-inya ono. ³² Eke ono, ogu l'ekwo okfu Nchileke ono bu eke ono, Azaya deru; su:

"Onye ono du l'o bu nwaturu,
aakpu eje egbugbu;
O no nwandoo l'o bu
nwaturu, eebiyishi eji;
To kfu m'oo akpuru okfu lanu.

³³ E meru iya iphe-iphere;
Nmaa ya ikpe inyigirinyi.
?Bu onye a-tukota onu ege awa iya gbaru;
L'eke a gbakwofuru ndzu
iya agbakwofu le mgboko."

³⁴ Nwoke ono aji Filipu; su iya: "Byiko; ?bu onye be onye nkfuchiru Nchileke ono ekfuru? ?ookfu okfu ehuru onwiya; te ookfu okfu ehuru onye odo?" ³⁵ Filipu awata iya ozi iphe; shiwaphu l'iphe ono, ogu ono wata iya ozi ozi-oma ke Jisusu. ³⁶ Ephe ejenyaa; bya erua eke mini no. Nwoke ono asu Filipu: "?To budu mini ndo-o? ?Bu ngunu kparu iphe e tii medu iya baputizimu l'eke-a?"

³⁷ Filipu asu iya: "I -gudewaa obu ngu l'o ha kweta be ee-mekwa ngu-a baputizimu."

Yo su iya: "Iye-o! Ya kwetawaru l'oo Jisusu Kurayisutu bu Nwatibe Nchileke."

³⁸ Nwoke ono asu onye anga ugbo-inya ono t'o vudo. Yo bya evudo. Filipu yele nwoke ono ayiru je eruba le mini. Filipu emee ya baputizimu.

³⁹ Ephe erufutalephu le mini ono; Ume Nchileke emee Filipu; yo mihi; nwoke ono ta phuhe iya odo. Onye Itiyopiya ono atugbua jeshia iphe ooje; ehuru atsoshi iya ena. ⁴⁰ Eke a phuru Filipu odo abwaruru le Azotosu. Yoo

je; l'ekfukashi okfu Nchileke l'ekemeke obule, o swetakpooru jeye yo rua Sizariya.

9

Jisosu afuru Solu l'uzo Damasukosu (Ndu 22:4-16; 26:12-18)

¹ Solu anodukwaduru l'eyeshi ndu etso uzo Jisosu egvu ike; l'eseshikwa iya phu ike te ya gbushia ephe. Yo tugbua jekfu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; ² je asu iya t'o deru ekwo nu iya, ya e-koshije l'ulo-ndzuko ndu Ju teke ya ruru Damasukosu; k'ophu bu; ya -phua onye etsoje Uzo Nnajiufu l'eke ono; ya akputa iya kpuru bya Jerusalemu: m'o bu nwoke m'o bu nwanyi.

³ Yo tugbua; byadelephu oru Damasukosu; iphoro, shi l'imigwe achalephu vii; chaphee ya mgburumgburu. ⁴ Yo daa l'ali mbu Solu; bya anua olu, suru iya: "Solu! Solu! ?Bu ngunu meru iphe iikpa iya eh?"

⁵ Solu aji iya: "?Bu onye bi bu; Nnajiufu?"

Balu ono asu iya: "L'oo ya bu Jisosu, bu onye-wa, iikpa eh-wa. ⁶ Gbeshi; bu l'ek m'kpukpu ono; aa-karu ngu-a iphe ii-me."

⁷ Yo kpokpoo ndu ephe le Solu yi okfu; ke l'ephe anu olu ono; ephe e-ba phuhunu onye ekfu iya nu. ⁸ Solu egbeshi bya amusaa enya; ophu oophuhedu uzo. Ephe egude iya eka; duru iya duba le Damasukosu. ⁹ Yo nokota abali eto phuu; to phu uzo; to ri nri; to nwe iphe-angungu, shiru iya onu.

¹⁰ Yo nweru onye etsoje uzo Jisosu, bu le Damasukosu, aza Ananayasu. Yo phua aphu; Nnajiufu abyakfuta iya; bya asu iya: "Ananayasu!"

Yo za iya: "Owe; Nnajiufu."

¹¹ Yo su iya: "Kwakobe jeshia l'uzo ono, eekuje Uzo-Vudo-Ntumu ono. I -rua l'ulo Judasu; nggu ajia aji onye Tásosu, eeku Solu. O no l'eke ono ekfu anu Nchileke; ¹² bya aphua aphu; phua nwoke, eeku Ananayasu eke o byaru bya ebyibe iya eka l'ishi; k'ophu oo-wata ophu uzo."

¹³ Ananayasu asu iya: "Nnajiufu; a duwa l'igwe kfuaru iya okfu nwoke ono; kfukotarua iya ejo iphe, o meru ndu nke ngu le Jerusalemu. ¹⁴ A suru le ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja ziru iya t'o bya bya akputa iphe, bu onye suru l'oo nggu bu Nnajiufu iya."

¹⁵ Nnajiufu asu iya: "T'o jeru; l'oo yebedua fotaru Solu t'o jeeru iya ozi; mee te ndu e-ta budu ndu Ju; me iphe bu ndu bu eze; mekpoo ndu Izurelu maru onye ya bu. ¹⁶ Le ya e-koshi iya iphe-ehuka, oo-jekota l'okfu eka iya."

¹⁷ To du iya bu; Ananayasu atugbua bya erua; bya abahu l'ulo obu; bya ebyibe Solu eka; su iya: "Nwunne iya Solu; l'o kwa Nnajiufu, bu Jisosu be suru te ya bya. O bu Jisosu ono bu onye koshiru ngu onwiya l'uzo teke i shi abya eke-a. O suru te ya bya emee t'i phulaha uzo odo; me t'i nata Ume-du-Nso." ¹⁸ Teke ono teke onophu; iphe du l'o bu ekiri eshi Solu l'enya phe ebo daa; yo wata ophu uzo. Yo gbeshi; e mee ya baputizimu. ¹⁹ Yo bya eria nri; ike adu iya.

*Solu ekfu okfu Nchileke
le Damasukosu*

Sòlu yèlè ndu etsoje ọ̀zo Jisòsu anọ̀o nwa abalí olemole lẹ̀ Damásukòsù. ²⁰ Yò wata ojephe l'ùlo-ndzuko ndu Ju; l'ekfuru ẹ̀phe l'ọ̀o Jisòsu bụ̀ Nwatibe Nchileke onó.

²¹ Yò dū ndu nuru iya nū biribiri. Ẹ̀phe asù: “?Tọ̀ bụ̀dunua nwoke-wa bẹ̀ shí egbushi ndu sùru l'ọ̀o Jisòsu bụ̀ Nnajiufu ẹ̀phe-wa lẹ̀ Jerúsalemu? Iphe o gude bya ẹ̀ke-a kwa tẹ̀ ya bya akpútatsua ẹ̀phe kpụ̀-jeru ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja.”

²² Sòlu ekfulee okfu Nchileke ekfushi iya ike atugbu. Yoo koshi l'ọ̀o Jisòsu bụ̀ Onye Ndzọta onó, Nchileke kweru ukwa iya onó; l'eyetsuaru iya ẹ̀phe l'ẹ̀nya iya l'ẹ̀nya iya iphe kparu iphe ọ̀ dū ẹ̀ge onó; k'ọ̀phu ndu Ju, nọ̀ lẹ̀ Damásukòsù te nwehedu ọ̀nu-okfu.

²³ A nọ̀kpowaru-o; jeye ndu Ju abya achia idzu kẹ̀ ogbu Sòlu. ²⁴ Ẹ̀phe awata oche nche: eswe l'ẹ̀nyashi l'obu-edukfu mkpukpu onó ẹ̀ge ee-shi phua Sòlu; gbua. Obenu l'ama bya agbaaru iya. ²⁵ Yò be l'ẹ̀nyashi; ndu ọ̀nya Sòlu eworu iya ye lẹ̀ nkata, a tũru eri; pyoo ya l'enu ọ̀zo, e buru l'upho-mkpuma mkpukpu onó; e shi ẹ̀ke onó pazita iya.

Sòlu ala azụ̀ lẹ̀ Jerúsalemu

²⁶ Sòlu atugbua bya erua Jerúsalemu; jeshia tẹ̀ ya jekfube ndu etsoje ọ̀zo Jisòsu. Ẹ̀phe atuko tsuhu Sòlu egvu; kẹ̀ l'ẹ̀phe te kwedu l'ọ̀o bụ̀wa onye etsoje ọ̀zo Jisòsu. ²⁷ Ya ndono; Bánabasu abya eyeta ẹ̀ka; duru iya jekfushia ndu ishi; bya akọ̀oru ẹ̀phe ẹ̀ge Sòlu shi phua Nnajiufu l'esu-ọ̀zo; kọ̀kwaaruphu ẹ̀phe ẹ̀ge Nnajiufu l'onwiya shi kfuru yeru Sòlu. Yò bya atuaru ẹ̀phe ọ̀nu ẹ̀ge Sòlu gude wata okfushi okfu ike lẹ̀ Damásukòsù lẹ̀ kẹ̀ Jisòsu.

²⁸ Tọ̀ dū iya bụ̀; ndu ishi-ozí onó ekweta t'ọ̀ jeje ẹ̀ge dū iya mma lẹ̀ Jerúsalemu. Yò gude ẹ̀pha Nnajiufu l'ekfukashi okfu Nchileke; yò da kpaa kpaa. ²⁹ Yèlè ndu Ju, atsù Giríku elijeru lẹ̀ ntùtẹ̀go. A nọ̀nyaa; ẹ̀phe eselaha t'ẹ̀phe gbua ya. ³⁰ Ndu kẹ̀ chọ̀chi abya anua ya; duta Sòlu dufu Sizaríya; bya eyeru iya ẹ̀ka; yò jeshia Tásòsu.

³¹ Yò bũru iya bu lẹ̀ nchí adu chọ̀chi ndoo; kẹ̀ nwa teke onó; bụ̀ iya bụ̀ ndu ọ̀phu nọ̀kata lẹ̀ Judiya; mẹ̀ Gálili; mẹ̀ Samériya. Chọ̀chi l'evu; l'aka oshihu ike eje. Ẹ̀phe emekpelephu uche-obu Nchileke. Ume-dụ̀-Nsọ̀ l'eyekwaru ẹ̀phe madzụ̀; obu l'aka ẹ̀phe oshihu ike.

Pyita eje Lída yèlè Jọpa

³² Pyita etsoru ẹ̀kemeke ọ̀bule l'eje. Yò be ujiku lanu; yò jeshia tẹ̀ yèlè ndu kẹ̀ Nchileke, bu lẹ̀ Lída jia. ³³ Yò rua ẹ̀ke onó; bya aphua nwoke, eeku Eníyasu, iphe lónwuru íbe-ẹ̀hu lanu; k'ọ̀phu ọ̀ tũru iya ye l'ùlo; yò nọ̀wa afa ẹ̀sato; to gbeshibua egbeshi. ³⁴ Pyita eku iya: “Eníyasu! Gbeshi; lẹ̀ Jisòsu mewaru t'í ka mma. Shi l'ẹ̀ke onó, ńjẹ onó lufuta.” Iníyasu egbeshiwaphu. ³⁵ Iphe bu ndu bu lẹ̀ Lída; mẹ̀ lẹ̀ Shéronu aphua lẹ̀ Iníyasu bẹ̀ dũwa mma; l'ejephe; ẹ̀phe ekweta l'ọ̀o Jisòsu bụ̀ Nnajiufu ẹ̀phe.

³⁶ Lẹ̀ Jọpa b'ọ̀ nweru nwanyi, bụ̀ onye kẹ̀ Kuráiyisutu. Mkpuru-mkpuru bẹ̀ ọ̀noduje eme ọ̀huma; l'eyekwaruphu ndu e-te nwedu ẹ̀ge ẹ̀phe maru iya onwẹ̀phe ẹ̀ka. Ẹ̀pha nwanyi onó bụ̀ Tabyíta, bụ̀ iya bụ̀ “Dọ̀kasu” l'okfu Giríku; m'ọ̀ bụ̀ umoro. ³⁷ A nọ̀nyaa l'ogege onó; iphe awata iya ememe. Yò nwũhu. A bya aghube iya ẹ̀hu; je enyobe iya l'ime ọ̀lo k'eli eli. ³⁸ Ya ndono; ndu etsoje ọ̀zo Jisòsu, bu lẹ̀ Jọpa anua lẹ̀ Pyita bẹ̀ nọ̀ lẹ̀ Lída, dũkwaa ntse lẹ̀ Jọpa onó. Tọ̀ dū iya bụ̀; ẹ̀phe ezi umadzu labu t'ẹ̀phe je ekua Pyita ẹ̀gwegwa. ³⁹ Pyita akwakọ̀bewaphu; tsoru ẹ̀phe. Yò rua;

e duru iya nyihu ime ụlo k'eli eli. Ụnwanyi, nji ephe ẹ-ta nọhedu adọphee Pyita mgburumgburu; tũko ara ẹkwa; l'ekoshitsua ya uwe, nwanyi ono kwashiru teke ọ nọ ndzụ. ⁴⁰ Pyita achikashia ephe l'ẹke ono; bya ebyishi ikpere; kfuru nụ Nchileke. Yọ bya aghaa ẹnya lee odzu ono; bya asụ: "Tabyita; gbeshi!" Yọ mụsaa ẹnya; phulephu Pyita; gbeshi dugaru adugaru. ⁴¹ Pyita abya alọta iya l'ẹka; yeru iya ẹka; yo vudo evudo. Pyita abya ekua ndu chọchi l'ephe ha; mę ụnwanyi ono, nji ephe ẹ-ta nọhedu ono; bya eduru Tabyita nụ ephe lę ndzụ. ⁴² E kfugbaru iphe ono, meru nụ ono lę Jọpa mgburumgburu. A dụ igwe kweta l'ọo Jisọsu bę bụ Nnajiufu.

⁴³ Pyita eburu l'ulo Sáyimonu; nọo anọno lę Jọpa. Sáyimonu ono bụkwanu onye emekwaje akpọ-anụ t'ọ dụ k'ophu ee-gude iya eme nka.

10

Pyita ejekfu Koniliyosu

¹ O nweru onye ishi ndu soja, bu lę Sizaríya, ẹpha iya bụ Koniliyosu. Koniliyosu bụ onye ishi soja ndu Rómu, achị ndu soja ụkporo ise lę "Ọgbo-amị ndu Ítali." ² Koniliyosu ono bụ onye akwabẹje Nchileke ugwu. Yele ndibe iya l'ephe ha bę Nchileke duru lę nsọ. Ndu Ju, ẹ-te nwedu ẹge ephe maru iya onwephe; bę ọonoduje anụ iphe nshinu. Ọ kwaphụ ẹge ono bę ọonoduje ekfu anụ Nchileke tekenteke. ³ Yọ be ujiku lanụ l'ẹnyanwu gbufuwaru l'ishi; yọ phua àphù; elekpọ ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nchileke dachangu l'ẹke ọ bataru bya ekua ya: "Koniliyosu!"

⁴ Koniliyosu egude ọtsu-egwu bya elee ojozi-imigwe ono ẹnya; za iya: "Owe-e! ?Bụkwa ole Nnajiufu?"

Ojozi-imigwe ono asụ iya: "Nchileke nụakwaru ekfukfu, iikfuje anụ iya; bya anataakwaphu iphe-oma ono, iimeshije ono. Nchileke nyatawaru ngu. ⁵ Ye madzụ t'ephe je Jọpa je ekua nwoke lanụ, aza Sáyimonu, iphe eekuje iya bụ Pyita. ⁶ O shi eshishi bya; nọdu l'ulo nwoke akanya akpọ-anụ, eeku Sáyimonu. O buphu lę mgboro eze ẹnymu." ⁷ Ojozi-imigwe ono, shi ekfu anụ iya ono atugbulephu; Koniliyosu ekua ndu ejeru iya ozi ụmadzu ẹbo bya eyeru ephe onye soja lanụ. Onye soja ono bụkwaphu onye Nchileke duru lę nsọ. Ọ yị lę ndu katsua ọnokube Koniliyosu ntse ejeru iya ozi. ⁸ Koniliyosu abya akọberu ephe iphe meru nụ; bya ezifu ephe t'ephe jeshia Jọpa. Ephe atugbua jeshia.

⁹ Yo rua nchi-ta-abọhu iya teke ndu ozi ono abyawa ora Jọpa; Pyita enyihu eli okpotsu ụlo ono l'echi oke-eswe; jeshia okfuru nụ Nchileke. ¹⁰ A nonyaa; ẹgu agulahaa ya. Yọ dụ iya t'a sụ lę ya riwaru nri. Nri eshikwaduru l'ọku. Ya ndono; yọ dụ iya l'ọ bụ mgbenya jipyaberu iya ẹnya. ¹¹ Yọ phua ẹge imigwe gheru ọnu; phua iphe, shi l'igwe ala l'ali; mbụ iphe dụ l'ọ bụ ẹkwà, ha nshinu, e gude l'ishishi iya phę ẹno ewozita l'ali. ¹² L'ime ẹkwà ono b'ę to nwedu egbe anụ, nweru ọkpa ẹno, nọ lę mgboko-a, ẹ-ta nọru iya nụ; to nwe anụ, akpụ l'ali, ẹ-ta nọru iya nụ; to nwe egbe nwenu, ephe l'eli, ẹ-ta nọru iya nụ. ¹³ Yọ nua olu, sụru iya: "Pyita; ngwa; gbeshi gbua; ria!"

¹⁴ Pyita asụ iya: "Nnajiufu; wawakwa; kę lę ya te ribukwaa iphe ẹ-ta gbadu k'eriri; m'ọ bụkwanu iphe, aasọ nsọ."

¹⁵ Olu ono asukwa iya phu: "Ba adukwa teke ịi-sụ l'iphe Nchileke sụru t'ę b'a sọshi nsọ bę aasọ nsọ." ¹⁶ Iphe ono emelephu ẹge ono ugbo ẹto. E meebe; e wolía ya woba l'imigwe.

¹⁷ Pyita arilahaah iphe àphù ono, ọ phuru ono bu. Yọ gbachia ya ẹnya. Yọ buru teke ono bẹ ndu ono, Kọniliyosu ziru ono cho-vuru ẹke ophu bu ọlo Sáyimonu; vudowa l'onu-uzo. ¹⁸ Ẹphe ekua oku; jì mẹ Sáyimonu ophu eekuje Pyita nọ ẹke ono.

¹⁹ Pyita anodukwada l'ari iphe àphù phù bu; Ume Nchileke asu iya: "L'o nwekwaru umadzu ẹto, achọ ngu nu. ²⁰ Gbeshilekwaphu nyizita; je tsoru ẹphe. Be ejekwa obo obu ẹbo; l'ọ kwa yebedua ziru t'ẹphe bya." ²¹ Pyita enyifuta je asu ẹphe: "L'ọ kwa yebedua bẹ unu achọ obo: ?Unu byaru ngunu?"

²² Ẹphe asu iya: "L'ọ kwa Kọniliyosu, bu onye ishi soja ndu Rómu, achi ọkporo ndu soja ise bẹ ziru ẹphe t'ẹphe bya. Ọ bu onye obu-oma; buru onye akwabeje Nchileke ugvu. Ọ bu onye ndu ju eyeru ugvu nshinu nshinu. Ojozi-imigwe suru iya t'o zia t'i bya l'ulo iya; k'ophu ọo-nu okfu, ii-kfu." ²³ Pyita abya eduta ẹphe; ẹphe eje aradu aradu.

Yo be le nchi-ta-abọhu iya; yo gbeshi tsoru ẹphe. Unwunna, bu le Jọpa ahakwaruphu tsoru iya. ²⁴ Yo be mbọku ophu tso iya nu; yo rua Sizaríya, bu ẹke Kọniliyosu ye l'abubu iya l'ẹphe ha; mẹ ndu ọnyà iya, o ziru t'ẹphe bya nọ echeru Pyita. ²⁵ Pyita erutalephu l'ulo ono; Kọniliyosu agbakfu iya; buru iya pẹe l'ifu; kele iya ekele. ²⁶ Pyita akpu-lia ya; su iya t'o gbeshi egbeshi; le ya bua madzu ege o bu. ²⁷ Pyita egudewaru okfu ekfuru Kọniliyosu; ẹphe abahu l'ime ọlo Kọniliyosu, bu ẹke Pyita phuru igwe oha, doru iya nu. ²⁸ Yọ su ẹphe: "L'unubedua marua l'onwunu l'ọ du le nsọ l'ome-l'alì ẹphebe ndu Ju; t'onye Ju kpakfu onye ẹ-ta budu onye Ju; m'ọ kwanu t'o nweru iphe yele onye ẹ-ta budu onye Ju a-nodu emegba. Obenu le Nchileke koshiwaru iya t'ẹ b'o nwekwa onye ya a-soje nsọ; ophu too nwe onye ya a-suje l'ẹ t'ọ gbadu ke te ya denyi iya ẹka. ²⁹ O kwa iya meru iphe ya te jekpodua okpa ishi iphe, eekuru iya; ya egbeshilekwaphu tsoru ndu, unu ziru t'ẹphe bya iya ekuku. Iphe ya aji nta-a aburu: ?Bu ngunu bẹ unu ekuru iya?"

³⁰ Kọniliyosu asu iya: "L'ọ bu egbe nta-a nwaraswaphu-a; l'oke-eswe urenyashi nolephu l'ifu bẹ ya nọ l'ulo iya; ekfu anu Nchileke. Ya bya ele ẹnya; onye yeru uwe, chakotaru pemu-pemu evudowa iya l'ifu. ³¹ Yo ku iya: 'Kọniliyosu!' Ya aza iya. Yọ su iya: 'Le Nchileke nwakwaru iphe mu anoduje ekfu anu iya. L'ọ nyatawaru iphe-oma, mu emeje. ³² Wo te mu ye madzu t'e je ekua Sáyimonu ophu eekuje Pyita t'ọ bya. O shi eshishi bya; nọdu l'ulo Sáyimonu onye akanya akpo-anu, bu l'iku eze ẹnymu.' ³³ Tọ du iya bu; ya eyelekwaphu madzu teke onophu t'a bya ekua ngu. Nngu emekwaa ohuma ege-a, i byaru-wa. Nta-a bẹ ẹphe nokotaakwa l'ifu Nchileke; ngabẹ nchi t'ẹphe nua iphe Nchileke suru t'i kfuru ẹphe."

Onu, Pyita eyeru Kọniliyosu

³⁴ Ya ndono; Pyita awata oye onu; su: "Le nta-a b'o dowaru iya ẹnya le Nchileke ta akpọdu mkpocha l'ẹke madzu nọ. ³⁵ Ẹ too kfudu le madzu shi l'alì owaa; ọ dudu buru alì ophu. Iphe bu onye atsụ iya egvu; l'emeje iphe-oma bẹ du-wa iya mma. Onye ono b'ọ natawaru. ³⁶ Nchileke ziru ndu Izurelu ozi; bya eshi l'ẹka Jisosu Kuráiyisutu zia ẹphe ozi-oma k'ehu-agu. Ọ bu Kuráiyisutu onọ bu iya bu Nnajiufu onyemone obule. ³⁷ Unu mawaru iphe, wataru ememe le Gálili jeye yo medzuru Judíya mgburumburu le Jonu zitsuaru ozi ke baputizimu. ³⁸ Unu nuwaru ke Jisosu, bu onye Názaretu: ege Nchileke meru: Ume-du-Nsọ eji iya ẹhu;

bya emee; ike adu iya; k'ophu o tukoru ekemeke obule jekota; l'eme iphe du mma; l'atofuje iphe bu onye Setanu keru egbu; mee ya; yo du mma; okfu le Nchileke no swiru iya. ³⁹ Epehedua gudekota enya ephe phu iphe Jisosu meru le Jerusalemu; me l'ali ndu Ju mgburumburu. Ndu Ju akputa iya kpopyabe l'oshi-osweru; yo nwuhu. ⁴⁰ Obenu le Nchileke meru; yo shi l'onwu teta nodu ndzu l'o notsuaru abali eto l'ili. Yo bya emee t'o koshi onwiya le ya no ndzu. ⁴¹ E to bukwa madzu kpmukpamu b'o koshiru onwiya. O bulekwapu epehedua, l'atu onu iya-a; mbu ephebe ndu Nchileke fotahawaru afota b'o koshiru onwiya. Ephe l'iya nokporu ria nri; ngya iphe-angungu le Nchileke metsuaru t'o shi l'onwu teta nodu ndzu ono. ⁴² O ziru ephe t'ephe je ezia ozi-oma ono t'o rudzuru onyemonye obule. Su t'ephe je araarua iya ndiphe arara; l'o bu iya be Nchileke meru onye e-kpe ndu, no ndzu; me ndu, nwuhuru anwuhu ikpe. ⁴³ Ndu nkfuchiru Nchileke l'ephe ha kfuru iya. Ephe suru l'iphe bu onye woru onwiya ye iya l'eka be Nchileke e-gude k'epha iya guaru nvu l'iphe du eji, onye obu meru."

Nchileke anu ndu e-ta budu ndu Ju Ume-du-Nso

⁴⁴ Pyita akpukwadurua okfu ono l'onu ekfu; Ume Nchileke abya ejikota iphe bu ndu anu okfu ono ehu. ⁴⁵ Yo kpo ndu ke Kurayisutu ono, ephe le Pyita yi ono okfu; le Nchileke nukwaruphu ndu e-ta budu ndu Ju Ume-du-Nso.

⁴⁶ Ke l'ephe nuru eke ephe ghatsuaru okfu-ali ephe; gudetsua okfu, Ume-du-Nso ekoshi ephe ekfu okfu; aja Nchileke ajaja. Pyita asu: ⁴⁷ "Keshinu ndu-wa natawaru Ume Nchileke ege epehedua nataru-a; ? buhununu ngunu a-kposhi t'e b'e me ephe baputizimu." ⁴⁸ Yo su t'e gude epha Jisosu Kurayisutu meshia ephe baputizimu. E meebe; ephe aruo ya t'ephe l'iya nofua nwa abali olemole.

11

Iphe meru le Sizariya

¹ Ndu ishi-ozu; me unwunna, no le Judiya mgburumburu anua le ndu e-ta budu ndu Ju nataru okfu Nchileke. ² Pyita alaphulephu azu le Jerusalemu; ndu Ju awata iya eta eta; ³ ji iya: "?Bu ngunu meru iphe i jeru ke ndu akpapyi te nggu l'ephe rigba nri?" ⁴ Pyita eshilephu l'ishi kokotaru ephe iphe meru nu l'o ha nanu nanu; su ephe:

⁵ "Le ya no le Jopa l'ekfu anu Nchileke. A nonyaa; yo gbe du l'o bu mgbenya jipyaberu iya enya. Ya phua aphu; phua ekwa, ha usa, e gude l'ishishi iya phe eno shi l'imigwe apazita l'ali. Ekwa ono abyaruta l'iya phu ntse bya evudo. ⁶ Ya abya elezita iya enya ohuma; phukota iphe bukpo anu, nweru okpa eno; mekpo iphe, bu anu-egu-egbudu; mekpo iphe bu anu, akpu l'ali; mekpo iphe bu unwenu, ephe l'eli. ⁷ Ya anua olu, suru iya: 'Pyita! Ngwaa; gbeshi gbua iphe ono ria!' ⁸ Ya asu iya: 'Nnajiufu; wawakwa; le ya te erikwa. L'iphe e-ta gbadu k'eriri; m'o kwanu iphe aaso nso te shibukwaa ya onu.' ⁹ Okfu ono, shi l'imigwe ono asu iya: 'Ba adukwa teke i-si-si l'iphe Nchileke suru t'e b'a asoshi nso be aaso nso.' ¹⁰ Iphe ono emee ege ono ugbo eto. E meebe; e wolihu iphe ono woba l'imigwe. ¹¹ Teke ono kwaphu be umadzu eto, e shi le Sizariya zia t'ephe bya ekua ya byarutaleruphu l'ulo, ya no. ¹² Ume Nchileke asu

iya tẹ ya tsolekwaruphu ephe; tẹ ya be ejekwa obo obu ebo. Ẹnwunna-wa, nọ l'ẹke-a ephe ishingu etsoru iya je Sizaríya obo; ephe atuko bahu l'ulo Konllyosú. ¹³ Konllyosú akọoru ephe lẹ ya phuru ojozi-imigwe, bya evudo l'ime ulo iya. Ojosi ono asu iya t'o ye madzu t'e je ekuaru iya nwoke, aza Sáyimonu, iphe eeku je iya bu Pyita. ¹⁴ Su iya lẹ Pyita ono e-kfuru iya okfu, Nchileke, e-gude dzofuta ye ndibe iya. ¹⁵ Ya ndono; ya abya abyaruta bya awatalephu okfu okfu; Ume-dụ-Nsọ abya eji ephe ehu ege ono, o jiru iya ephebedua lẹ mbu ono. ¹⁶ Ya anyata lẹ Nnajiufu suru: 'Lẹ Jonu gude mini mee baputizimu; obo l'ephebedua ee-gude Ume-dụ-Nsọ mee ya.' ¹⁷ O doru enya lẹ Nchileke nuru ndu e-ta budu ndu Ju iphe ono, o nuru ephebedua, bu ndu Ju teke ono, ephe nataru Jisosu Kuráyisutu l'oo ya bu Nnajiufu ephe ono. Oo ya bu; ?bu onye be ya bu ke tẹ ya akposhi iphe Nchileke eme."

¹⁸ Ya ndono; ephe anutsule iya phu; tabuhu Pyita uta bya awata okele Nchileke ekele teke ono; su: "L'oo ya bu lẹ Nchileke hakwaruphu ndu e-ta budu ndu Ju uto t'ephe taa onwephe uta iphe du eji, ephe meru; gbanwee umere; nata ndzu ophungu."

Aawata Chochi lẹ Ántiyọku

¹⁹ Ndu a chikashiru lẹ mkpamehu, a kparu ndu chochi teke ono, e gburu Sutivinu ono agbakashihu jeshia Finíshiya; me Sáyipurosú jeyekpo lẹ Ántiyọku. Yo buleruphu ndu Ju nwenkinyi be ephe ezi ozi-oma ono teke ono. ²⁰ Obenu lẹ ndu chochi ono, ndu ophu shi Sáyipurosú; me Sayirini tugburu je je ekfukashiaru ndu e-ta budu ndu Ju, bugbaa l'ẹke ono ozi-oma ke Nnajiufu, bu Jisosu. ²¹ Nchileke eyeru ephe eka; a du igweligwe kweta l'oo Jisosu bu Nnajiufu.

²² E kfukashia ke ekwekwe ono; k'opu o ruru ndu chochi Jerúsalemu lẹ nchi. Ndu chochi Jerúsalemu eye Bánabasu t'o je Ántiyọku. ²³ Yo rua je aphua ege eze-iphe-oma, Nchileke emeru ndu ono. Ehu atsọ ya ena. Yo su ephe t'ephe gudekpelekwaphu ire-lanu nodushia ike l'eka Nnajiufu ege ephe tuberu l'obu ephe; ²⁴ kele Bánabasu ono bukwanu okpobe madzu. Ume-dụ-Nsọ jiru iya ehu; yo gude obu iya l'ọ ha kweta ke Nchileke. Ya ndono; Nnajiufu akafua oyekwa ndu ha l'igwe lẹ chochi.

²⁵ E meebe; Bánabasu atugbua jeshia ocho Sọlu lẹ Tásosu. ²⁶ Yo bya aphua ya; duta iya byatashia Ántiyọku. Ephe ebo ono anọ mkpurophu afa l'ẹke ono; ephe lẹ ndu chochi anodu; ephe ezikota igweligwe madzu ozi-oma ono. O kwa lẹ Ántiyọku b'e vutsukpo uto kua ndu etso uto Jisosu "ndu ke Kuráyisutu".

²⁷ Teke ono b'o nweru ndu nkfuchiru Nchileke, shi lẹ Jerúsalemu bya Ántiyọku. ²⁸ Onye lanu be epha iya bu Ágabosu. Ágabosu egbeshi gude ike Ume Nchileke su l'ejo-egu abyakwa lẹ mgboko mgburumburu. Ejo egu ono emekochaa bya abyaa teke Kulódiyosu bu eze ali ono. ²⁹ Ndu ke Kuráyisutu ono achia idzu t'onyenonu tua iphe ege ike iya be ru t'e wolaaru unwunna, bu ndu ophu bu lẹ Judiya. ³⁰ Ephe emee ya ege ono. E woru iphe obo, a tutaru obo nu Bánabasu yele Sọlu; ephe ewolaaru ndu, e meru ogurenja chochi.

¹ Yò búrú teke onò bẹ eze, bụ Héròdu harù dabẹ ndu chọchi ẹka; k'òphu ọọ-kpufu ẹphe mbeke. ² Yo gude Jémusu, bụ nwunne Jónu; buta iya ishi. ³ Yo bya aphua l'egbugbu, ya gburu nwoke onò bẹ dú ndu Ju mma; yo gudefua Pyita. Teke o guderu Pyita bụ l'ẹphe agba Ajì Buredi, ẹ te kodu ekoko. ⁴ Yo gude Pyita; ụa ya mkpọro. A bya eye ndu soja iri l'ishingu t'ẹphe duje ẹno-ẹno l'eche iya nche. Iphe Héròdu shi arì bụ l'ọo teke a ẹbaẹburu ajì onò; ya akpufutaru iya ọha. ⁵ Ya ndono; Pyita anọdu l'ulo-mkpọro; ndu chọchi ekfukpelephu anụ Nchileke l'okfu ẹhu iya.

Ojozi-imigwe, shi l'ẹka

Nnajiufu adzọ Pyita lẹ mkpọro

⁶ Yo be l'enyashi, bụ nchi -bòhu; a kpuru Pyita kpufutaru ọha; Pyita anọdu eku mgbenya; ndu soja labụ anọru iya ye l'echilabu; l'eche iya nche. E woru mkpakọbe labụ ye iya l'ẹka. Ndu soja anọdugbaa l'eche nche l'ọnu-uzo ọka-mkpọro onò. ⁷ A bya ele ẹnya; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu evudowa l'ẹke onò, Pyita nọ onò. Ulo-mkpọro onò mgburumgburu achakọtalephu kẹ phoo. Ojozi-imigwe onò abya enwua Pyita ẹka; tee ya; wo iya: "Ngwaa; tehu!" Mkpakọbe onò, e yeru Pyita l'ẹka labụ onò agbabushihu; dashia l'alì. ⁸ Ojozi-imigwe onò asụ iya: "Ngwaa; chita uwe ngu yee; nggu eyee akpọkpa ngu ẹgwegwa." Pyita abya emee ẹge e kforu iya. Ojozi-imigwe onò asụ iya: "Chita ukpo ngu tuphua onwongu; tso iya azu." ⁹ Pyita etsoru iya; ẹphe eshi l'ulo-mkpọro onò lufushia. Pyita ta ma l'iphe onò, ojozi onò eme onò bẹ bụ iphe, meru ememe. Yo tubesu l'ọ bụ nrọ bẹ ya arọ. ¹⁰ Ẹphe abya esweta ndu nche kẹ ivuzọ; bya esweta ndu kẹ ẹbo; gbururu jeye: ẹphe ẹjerua ọnu-uzo, eeshije abata lẹ mkpukpu onò. Ẹke onò b'e gude ibo-igwè guchia ọnu iya; ọgu-nggamgbo onò aguhaa l'onwiya; ẹphe abya esweta; tugbua. Ẹphe etsoru mgbadamgba lanụ l'ime mkpukpu onò. Ya ndono; a bya ele ẹnya; ojozi-imigwe onò emihuanu; paru Pyita haa nkinyi iya.

¹¹ Pyita egbe bya amaru iphe, shi eme nụ teke onò. Yò sù: "L'ọo nta-a b'ò doru iya ẹnya l'iphe-a bẹ bụ iphe eme lẹ madzụ. L'ọ bụ Nnajiufu bẹ yeru ojozi-imigwe iya; yò bya adzọ ya l'ẹka Héròdu; dzọ ya l'ẹka iphemiphe ọbule, ndu Ju shi arì l'ẹphe e-me iya."

¹² Yò malẹruphu ẹke ọ nọ; tugbua teke onò jeshia kẹ Méri phẹ, bụ iya bụ nne Jónu Maku. A dú l'igwe dzua l'ẹke onò; l'ekfu anụ Nchileke. ¹³ Pyita abya akpa ẹka l'ibo. Nwata mgbọko ọbu, yẹle madzụ bu agbaru jeshia ọmaru onye ọbu. Ẹpha nwata mgbọko onò bụ Róda. ¹⁴ Yò nua olu Pyita; ẹhu atsoy a ntumatu; k'òphu bụ l'ẹ to gbe guhahedu nù ụlo ọbu. Yo gbe gbaphu azụ je echiaru ẹphe mkpu: l'ọ kwa Pyita bẹ vudo l'ọnu ụzo onò. ¹⁵ Ẹphe asụ iya: "Bụ ọgvu eme ngu tọ?" Yoo kfushilee iphe ookfu ike. Ẹphe asụ l'oo-me buru l'ọo ojozi-imigwe Pyita.

¹⁶ Pyita l'akukwaphu ẹka ẹge ọoku iya. E meebe; ẹphe aguhaa ụzo onò. Yò dú ẹphe biribiri l'ẹphe phuru iya. ¹⁷ Yo meeru ẹphe ẹka ọpopo t'ẹphe dobekwa ọnu ndo; ngaberu iya nchì. Yò bya eshi ishi lanụ kọoru ẹphe ẹge Nnajiufu shi dufuta iya lẹ mkpọro onò. Yò sù ẹphe t'ẹphe kọoru iya Jémusu; mẹ ndu ọphu bụ ụnwunna. Yo kfutsua ẹge onò tugbua jeshia ibyiya ọdo.

¹⁸ Yo be l'utsu; yo ji ndu soja onò, nọ lẹ nche onò ẹnya ẹge Pyita jekpooru iya. Ẹphe agbakashilaha kata kata kata ẹge ẹphe e-me iya. ¹⁹ Héròdu asụ t'a chọp Pyita. A chọp ya nta; chọp ya imo; ta phụ iya. Yò jibe ndu nche onò ajì; bya ezi t'e je ebutatsua ẹphe ishi.

E metsua; Héřodu eshi lẹ Judíya jeshia Sizaríya; je anọta l'ẹke ono.

Héřodu erehu lẹ ndzu

²⁰ A nọnyaa; okfu adaaru Héřodu yẹle ndu Táya; mẹ ndu Sayidónu. Héřodu avọru oku ghua ẹhu. Ẹphe afo madzu; woru ẹphe ye t'e je arọ Héřodu. Ẹphe evuru ọzo je arọ-butaođu Bulásutọsu, bu iya bu onye eleta ẹnya l'ufu-eze; bẹ ẹphe jekfuru eze teke ono je arọ ya t'e doshia okfu ono; okfu l'ọ bu l'alí ẹke ọ bu eze b'e shi ewotaru ndu ndu-ẹphe nri eriri.

²¹ Yo be mbọku, Héřodu yeru okfu ono; yọ bya eyee uwe eze iya; bya asugaru l'aba-eze iya; wata okfu l'eyeru ndu ono. ²² Ẹphe atọya ọzu; wo: "Ẹ tọ buhekwa madzu mmakanu ekfu okfu-wa-o! Ọ buakwa iya bu nchi-o!" ²³ Teke ono teke onophu; ojozi-imigwe, shi l'eka Nnajiufu abya echitakpelephu Héřodu tọya gbaa; okfu l'ọ haru; e wota ugvu, gbaru t'a kwabẹ yẹbe Nchileke nwenkinyi iya gbe akwabẹ yẹbedua. Ẹhonwu abya eripyabe iya; yọ nwuhu.

²⁴ Okfu Nchileke akakpọoru abarahu dzuru ẹkemeke ọbule; a kakpọoru ọdu l'igwe kweta kẹ Nnajiufu.

Aafọta Bánabasu yẹle Sọlu

t'ẹphe je ozi-oma

²⁵ Bánabasu yẹle Sọlu ejeebe ozi, e ziru ẹphe; shi lẹ Jerúsalemu laphushia azu lẹ Antiyọku. Ẹphe eduta Jọnu Maku; ẹphe l'iya ayiru.

13

¹ Lẹ chọchi, nọ lẹ Antiyọku b'o nweru ndu nkfuchiru Nchileke, nọ iya nu; mẹ ndu ezije okfu Nchileke. Ẹpha ẹphe bu Bánabasu; mẹ Símiyọnu, onye ẹpha etushi iya bu Náyiya, bu iya bu Nwuji; mẹ Lúsiyọsu, bu onye Sayirini; mẹ Sọlu; mẹ Manéyenu, onye bu yẹle Héřodu, bu eze b'e hefutaru l'ufu lanu. ² Yo be ujiku lanu, ẹphe nọkobe; l'abaru Nchileke ẹja; aswi aswi okfu anu iya; Ume-du-Nso asu ẹphe: "Unu fofuru iya Bánabasu yẹle Sọlu t'ẹphe je ejeeru iya ozi, ya kuru ẹphe t'ẹphe jeeru iya."

³ Ẹphe abya aswi-gee aswi swi ono; kfu nu Nchileke bya bya ebyibe ẹphe ẹka; bya ezifu ẹphe t'ẹphe je.

Iphe meru lẹ Sáyipurosu

⁴ Keshinu ọ bu Ume-du-Nso ziru Bánabasu yẹle Sọlu t'ẹphe jeeru iya ozi; ẹphe atugbua jeshia Selúsiya je abahu l'ugbo-mini; jeshia ikfuli Sáyipurosu. ⁵ Ẹphe ejerua Sálamis; bya ekfu kẹ Nchileke l'ulo-ndzuko ndu Ju, nọgbaa l'ẹke ono. Ẹphe lẹ Jọnu Maku ayikwaruphu t'oojeeru ẹphe ẹka.

⁶ Ẹphe atugbua kwaseru ikfuli ono jeye: ẹphe abya erua Páfosu. L'ẹke ono bẹ ẹphe phuru onye Ju, eme amamanshi; sukwapu lẹ ya ekfuchiru Nchileke. Ẹpha iya bu Ba-Jisọsu. ⁷ Yẹle ọ-chi-ọha, achi ikfuli ono eshikwanu onya. Ẹpha ọ-chi-ọha ono bu Séjiyosu Pọlosu. Ọ-chi-ọha ono bẹ bu nwoke, kwata maru iphe nshinu. Yọ bya ekua Bánabasu yẹle Sọlu; okfu l'ọ du iya tẹ ya nua okfu Nchileke. Ẹphe abyakfutashia ya.

⁸ Ya ndono; Ba-Jisọsu eselaha tẹ ya kposhia iphe Sọlu phe byaru; eke tọ dudu iya t'eze nwoke ono kwe kẹ Nchileke. Iphe eeku je Ba-Jisọsu l'okfu Giriku bu Élimasu, bu iya bu onye amamanshi. ⁹ Ya ndono; Ume-du-Nso abya eji Sọlu ẹhu. Ẹpha ọdo, eekujekwapu Sọlu bu Pọlu. Pọlu abya

áphùbe onye amamanshi ono ɛnya; ¹⁰ sù iya: “Nggùbe nwatibe Obutuswe-a! Nggùbe onye anòduje emebiyishi iphemiphe òbule, dù mma emebiyishi! È to nwedu egbe ùgho, ẹ tì ghòdu; to nwe egbe ẹregede, ẹ tì gbadu. ?Bù teke ole b'ìi-hakpòo ogude ẹjò-ire ekfubyishi òkpobe okfu kẹ Nchileke? ¹¹ Nta-a bẹ Nchileke e-byi ngu ẹka. Tsube nta-a bẹ ìi-watalephu òtsu ishi. Yò buru ẹge ono bẹ ìi-tsù iya nòo nwabalì olemole.”

Teke onophu; ɛnya agbawa iya phù tsùbalangu. Yo bukulahaa ebuku; chòlahaa onye e-gude iya ẹka. ¹² O-chì-òha ono aphua iphe ono, meru nu ono; woru onwiya ye Nnajiufu, bù Jisòsu l'ẹka; kẹ l'iphe kẹ Jisòsu ono, e ziru iya ono bẹ dùru iya biribiri.

Iphe, meru lẹ

Ántiyoku Pyisídiya

¹³ Pòlu phẹ abya abahù l'ùgbo lẹ Páfòsu; jeshia Péga, bù mkpùkpu, nọ lẹ Pamfiliya. Ẹphe erua ẹke ono; Jònu Maku aparu ẹphe haa; laphushia azù lẹ Jerúsalemu. ¹⁴ Ẹphe eshi lẹ Péga tughua jeshia Ántiyoku Pyisidiya. Yo be mbòku òtu-ume; ẹphe abahùshia l'ùlo-ndzuko ndu Ju; je adùgaru anòdu. ¹⁵ A guebe iphe aagù agùgu, shi l'ẹkwo ekemu Mòsisu; mẹ òphu shi l'ẹkwo ndu nkfuchiru Nchileke; ndu ishi ùlo-ndzuko ono asù t'e kfulu Pòlu phẹ: “Ndibe ayi; ò -buru l'ò nweru iphe, unu e-kfu gude òdu ndu-wa, nọ l'ẹke-a ike; unu kfu ya-o.” ¹⁶ Ya ndono; Pòlu egbeshi; bya apaliaru ẹphe ẹka t'ẹphe nòdu nwandoo.

Yò sù ẹphe: “Unubẹ ndu Ízurelù ibe iya; mẹ ndu ẹ-ta bùdu ndu Ju; unubẹ ndu Nchileke dùru lẹ nsọ. ¹⁷ Nchileke kẹ ndu-wa, bù ndu Ízurelù-a; bẹ fòtaru ndiche ẹphe; mee ẹphe; ẹphe aha l'igwe teke ẹphe shi buru ndu mbyamubya l'alì Íjiputu. Nchileke gude eze ike nk'ia dufuta ẹphe l'alì Íjiputu. ¹⁸ Yò takpelephu nshi; òdu ẹphe ùkporo afa ugbo ẹbo l'echi-egu. ¹⁹ Yò lù; lùfu mba ẹsaa l'alì Kénanu; bya ewota ndibe iya dochia ẹke ono, ndu ono shi buru ono. ²⁰ Ẹphe abya ebua l'alì ono unu afa l'ùkporo afa labù l'afa iri.

“Yò bya eyelahaaru ẹphe ndu ikpe jeye l'ògbo kẹ onye nkfuchiru iya, bù Sámuwelu. ²¹ Yo be teke a nnyaaaru; yò dù ẹphe t'a sù l'ẹphe nweru eze; Nchileke abya afòtaru ẹphe Sòlu, bù iya bù nwatibe Kìshu, shi l'eri Bénjaminu t'ò buru eze ẹphe. Yò buru eze ono; chía ẹphe ùkporo afa ugbo ẹbo. ²² Nchileke ewofulephu onye onanu; bya afòta Dévidi t'ò buru eze ẹphe. Nchileke kfulu okfu ẹhu Dévidi; sù: ‘L'ò Dévidi, bù nwatibe Jesi bù onye nọ iya l'òbu; onye e-mekota iphemiphe òbule, ya tùberu.’

²³ “Ò bù o-shi-l'eri Dévidi ono, bù iya bù Jisòsu bẹ Nchileke meru Onye Ndzòta kẹ ndu Ízurelù, bukwanu iya bù iphe Nchileke kweru ùkwa iya.

²⁴ Tẹmanu Jisòsu abya bẹ Jònu vuhawaru uzo raaru iya ndu Ízurelù mgburumgburu arara t'ẹphe taa onwẹphe ùta iphe dù ẹji, ẹphe meru; ghaa umere lakfuta Nchileke t'e mee ẹphe baputizimu. ²⁵ Yo rudelephu teke Jònu abyawa ojege ozi iya; yò sù ẹphe: “?Bù onye bẹ unu tubesu lẹ ya bù? È tọ kwa yebedua bù onye ono, unu ele ɛnya iya ono. Obenu l'onye onanu e-mekochaa tso iya l'azù; mbù onye ya te dzukpoduanu kẹ tẹ ya tófù eri akpòkpa, o yeru l'òkpa.’

²⁶ “Unwunna iya; unubẹ ndu, shi l'eri Ébirihamu; mẹ ndu ẹ-ta bùdu ndu Ju, nọ l'ẹke-a; unubẹ ndu òphu Nchileke dùru lẹ nsọ: Ò bù unu l'ẹphe; bẹ Nchileke ziru ozi ono t'e zia l'òo Jisòsu adzò ndzù. ²⁷ Ndu bù lẹ Jerúsalemu; mẹ ndu ishi ẹphe ta makpòkwaanu l'òo Jisòsu bù Onye Ndzòta ono. È to

dokpoduanu ephe enya; mbu okfu, ndu nkfuchiru Nchileke, aaguru ephe iphe bu mboku otu-ume, mutaru amuta. E meebe; ephe egbe mee nu t'iphe ndu nkfuchiru Nchileke ono kfuru rekota ege e kfuru iya; bu iya bu teke ephe kperu Jisosu nkfugbu. ²⁸ Ephe asu te Payileti haa t'e gbu ya; l'eba bu l'o nweru iphe, ephe maru, ephe a-su l'oo iphe kparu iphe e gude egbu iya. ²⁹ Ephe emeebelephu iphemiphe obule, ekwo okfu Nchileke kfuru le nk'iya; bya eshi l'oshi-osweru ono pazita iya; lia. ³⁰ Obenu le Nchileke meru t'o shi l'onwu teta nodu ndzu. ³¹ E meebe; yo woru onwiya koshi ndu ephe l'iya shi le Galili yiri jee Jerusalemu. O koshiru ephe onwiya abali olemole. Nta-a be ephe vudotsua ekfuru ndu Izurelu iphe ephe phu-butaru le ke nk'iya. ³² Iphe ephe byaru bu t'ephe bya akooru unu ozi-oma ono, bu iya bu l'iphe ono, Nchileke kweru ndiche ephe ukwa iya ono ³³ b'o meekwaru ephebe o-shi-l'eri ephe teke ono, o meru Jisosu; yo shi l'onwu teta nodu ndzu ono. Yo buru iphe ono bu iphe e deru le Egvu-oma k'ebo; su:

" I bu Nwatibe iya ke nwoke;
tsube ntau; be ya buwa

Nna, muru ngu nu.*

³⁴ Nchileke kfukwaruphu le k'oshi l'onwu mee ya t'o teta nodu ndzu t'e b'o nwuhuhe anwuhu; ophu o buru k'orehu erehu; su:

" Ya e-meru unu iphe-oma ono, du nsu,
e-ta aruhudu aruhu ono,
ya kweru Devidi ukwa iya ono.†

³⁵ Oo ya meru iphe o kfukwaruphu l'eke odo; su:

" E ti kwedu t'onye nke ngu,
i yeru obu rehu erehu.‡

³⁶ "Iphe ono ta bukwa Devidi b'e kfuturu iya; kele Devidi meru uche-obu Nchileke l'ogbo nk'iya. Yo bya anwuhu; e lia ya l'eke, e liru nna ayi oche phe; yo nodu l'eke ono rehu. ³⁷ Obenu l'onye ono, Nchileke meru; yo shi l'onwu teta nodu ndzu ono te rehudu erehu.

³⁸ "T'o dokwaa unu enya; unwunna mu; l'oo Jisosu ono be Nchileke shi l'eka iya to-fuaru unu uzo, unu e-shi t'o guaru unu nvu l'iphe du eji, unu meru. ³⁹ L'ekemu Mosisu ta dukwa ike mee unu t'unu buru ndu doberu eka ndoo l'ifu Nchileke. Obenu le teke unu gudewa obu unu l'o ha woru onwunu ye Jisosu ono l'eka be Nchileke a-gukotaru unu nvu l'iphe bu iphe du eji, unu meru. ⁴⁰ Oo ya bu; t'unu letakwa enya te iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru ono be me unu. Le ephe sukwaru:

⁴¹ " 'Unu nenu; unube ndu
ono, akpo Nchileke
ebo-ebo l'afu ono;
T'o jikwa unu enya;
t'unu laa l'iyi;
ke l'iphe ya e-me l'ogbo unu-a
be unu ta byadu bya
ekweta l'o bu oswi-okfu;
m'o -ruhuru e kfuaru iya unu.' "§

⁴² Polu yele Banabasu alufudelephu l'ulo-ndzuko ono; ndu ono arpo ephe t'ephe lafukwaa azu mboku otu-ume ophu tso iya nu; bya akofuaru ephe iphe ono. ⁴³ Ndu ono agbakashihulephu; ndu Ju; me ndu ohodo,

* 13:33 13:33 Egvu 2:7. † 13:34 13:34 Azá 55:3. ‡ 13:35 13:35 Egvu 16:10. § 13:41 13:41 Hab 1:5.

meru onwephe ndu Ju etsoru Pòlu yele Bánabasu phe. Pòlu phe ekfushiaru iya ephe ike; t'ephe ba ahakwa eze-iphe-oma, Nchileke meru ephe.

⁴⁴ Yo be mbòku òtu-ume òdo; yò phòdu nwanshì mē iphe bụ mkpụkpu ono phuu awufutakota bya l'ulo-ndzuko ono ònu okfu Nchileke. ⁴⁵ Ndu Ju aphulephu igwe òha ono; jilahaaru ephe ijimēnya; wata ònashi iphe Pòlu ezi anashì; l'ephu iya iphu. ⁴⁶ Pòlu mē Bánabasu awata iya okfushi ike; mbù ephe ta tsù egvu. Ephe asù: "Òo unubèdua, bụ ndu Ju b'ò gbaru kẹ t'e vuru uzo zia ozi-oma-wa. Obenu lẹ keshinu unu jikaru iya; unu te kwe l'unu dū k'onwe ndzụ gbururu jeye bẹ ayi a-ha unu; cheeru ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ifu nta-a. ⁴⁷ L'ò kwa iphe ono bụ iphe Nnajiufu fọtaru ayi; zia ayi teke ono, ọ sùru:

" 'Ya fọtaru unu t'unu bụru
iphoro kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju.
T'unu gude ozi ono,
Nchileke e-shi dzofuta ndiphe ono
jegbaru mgboko.' "*

⁴⁸ Ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju anya ya; ẹhu atsọ ephe ẹna; ephe ajalaha ozi-oma kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu ajaja. Ndu ono, Nchileke gụhawaru lẹ ndu e-nwe ndzụ gbururu jeye ono abya ekweta kẹ Kuráiyisutu; woru onwephe ye iya l'eka.

⁴⁹ Ozi-oma kẹ Nnajiufu edzuru ekemeke obule l'uswe iya ono. ⁵⁰ Ndu Ju akpalia unwanyi, ẹ-ta bụdu ndu Ju, bụ ndu nweru ẹnya lẹ mkpụkpu ono; bukwaruphu ndu amụ ẹka ndu Ju. Ndu Ju ono akpalia unwanyi ono; mē ndu bụ ishi lẹ mkpụkpu ono; l'eyeshiru ephe ọku t'ephe chifu Pòlu phe. Ephe awata ọkpa Pòlu yele Bánabasu ẹhu; chifu ephe l'alì ono. ⁵¹ Ndu ishi-ozì ono ajishiaru ephe udzu-ẹja, nọ ephe l'okpa; tugbua; yò bụru ephe oje Ayikóniyomu. ⁵² Ẹhu atsọ ndu kẹ Kuráiyisutu, nọ lẹ Antiyọku ẹna. Ume-dụ-Nsọ ejikota ephe ẹhu.

14

Iphe, meru lẹ Ayikóniyomu

¹ A bya erua lẹ Ayikóniyomu; Pòlu yele Bánabasu abya abahwaphu l'ulo-ndzuko ndu Ju; je ekfutakpoo okfu ono; k'ophu igweligwe ndu Ju mē ndu Girísu kwetaru woru onwephe ye Kuráiyisutu l'eka. ² Obenu lẹ ndu Ju onanu, ẹ-te kwetadu nù ono; jeru je akpalia ndu ophu ẹ-ta bụdu ndu Ju; l'eyeshiru ephe ọku; k'ophu ephe kpọru unwunna ono ashì. ³ E meebe; ndu ishi-ozì ono anọdu l'ẹke ono; kpọo ụkfu ogologo. Ephe anọdu l'eka Nnajiufu; asa nk'ia kpaa kpaa. Nnajiufu emee tẹ ike omē iphe-ophulenyà; mē iphe-ophubama, dughbaa biribiri dū ephe; shi ege ono koshi l'iphe ono, ephe ezi lẹ k'eze-iphe-oma iya ono buphu ire-lanụ. ⁴ Ndu mkpụkpu ono ekee onwephe ẹbò: ndu asù l'ọo kẹ ndu Ju bụ iya; ndu asù l'ọo kẹ ndu ishi-ozì ono bụ iya.

⁵ Ndu ono, ẹ-ta bụdu ndu Ju ono; ephe lẹ ndu ophu bụ ndu Ju; mē ndu ishi ephe achia idzu t'ephe ripyabe ndu ishi-ozì ono; tugbushia ephe lẹ mkpuma. ⁶ Ya ndono; ama abya agbaaru ndu ishi-ozì ono; ephe agbalaa jeshia Lisutura; mē Débi, bụ mkpụkpu labụ, nọsua lẹ Layikóniya; mēwaru ndu òdo, bunyabetsua ephe. ⁷ Ẹke ono bẹ ephe je anọdu l'ezì ozi-oma ono.

* 13:47 13:47 Azá 49:6.

*Iphe, meru lẹ Lísutura;
mẹ Dábe*

⁸ Lẹ Lísutura b'ò nweru nwoke lanu, iphe lonwushiru okpa phe ẹbo. Yo buleruphu ngvuru keshinu nne muru iya. To jebua ije; yo buleruphu anodu be onoduje. ⁹ Yo nodukpelephu l'ẹke o no; ngabe nchi l'iphe Polu ekfu. Ya ndono; Polu aphulephu l'o kwetawaru k'ophu ee-me iya t'o ka mma l'iphe, eme iya nu; yo bya adabe nwoke ono enya l'ifu; ¹⁰ kfushia okfu ike; su iya: "Gbeshi; vudo evudo l'okpa ngu!" Nwoke ono akfulihu; tsoru ekemeke obule dzo-phelaha. ¹¹ Ikpetuma ndu ono aphulephu iphe Polu meru; gude okfu-alì ẹphe, bu iya bu okfu ndu Layikóniya chilaha o-ji-l'ẹka-togbo: "L'o kwa oke agwa, doberu ẹphe; be ghoshiru madzu byakfuta ẹphe!" ¹² Ẹphe asu lẹ Bánabasú bu oke agwa, eekuje Zeyúsu; Polu aburu agwa ophu eekuje Hémisu; keshinu o bu iya ekfu okfu. ¹³ Ya ndono; onye agwajẹ Zeyúsu eshi l'eze-ulo agwa ono, nofuru anofu iche lẹ mkpukpu ono chita oke-eswi yeke igu-oshi; byatashia l'obu-edukfu mkpukpu ono te yeke igwe oha ono gbua; gude chiaru ndu ishi-ozì ono ẹja.

¹⁴ Bánabasú yeke Polu anulephu iphe ẹphe abya ememe; lajahutsua uwe ẹphe ẹbo; gbachia gbakfube igwe-oha ono; je adajahu ẹphe l'echi; chia mkpu; su: ¹⁵ "Ndu-ayi; ?bu ngunu be unu eme ege ono. ?Unu ta madu l'ẹphe bu madzu ege unu bu. Iphe ẹphe byaru bu t'ẹphe zia unu ozi-oma; t'ẹphe mee unu t'unu tuko agwa ono, ẹ-te nweudu iphe, o bu ono haa; byakfuta Nchileke, no ndzu; mbu Nchileke, bu iya meru igwe; mee alì; bya edobe eze enyimu; me iphemiphe obule, bu iya nu. ¹⁶ Lẹ mbu b'o haru ndiphe; ẹphe eshi uzo, du ẹphe mma. ¹⁷ Obenu l'oogudejelele iphe du mma, oome koshi onye ya bu. Oochijeru unu mini. Iphe unu meberu l'alì be oomeje t'o yee nebyi l'oge iya. Onu-jije unu ẹpho; l'emeje t'obu atso unu ẹna." ¹⁸ Ndu ishi-ozì ono ekfutsuaru ẹphe ege ono; yo bulerua k'ehuka be ẹphe gude lo-de mkpukpu ono t'ẹphe be ejehe ochi ẹja ono, ẹphe tuberu k'achichi ono.

¹⁹ E gudekwadua ono ekfu; ndu Ju, shi Antiyoku Pyisidiya; me Ayikóniyomu abyaruta; bya ekfuta ikpetuma ndu ono yeru onwephe; ẹphe awata otu Polu mkpuma. Ẹphe atua ya mkpuma ono jeye ẹphe etubesu l'o nwuhuwuru. Ẹphe abya akpu ya wuruwuru; kpufu lẹ mkpukpu ono. ²⁰ Obenu lẹ ndu ke Kuráiyisutu byaru bya an-ẹphe ya mghurumburu; yo gbeshi; ẹphe alashia azu l'ime mkpukpu ono. Yo be lẹ nchi-ta-abohu iya yeke Bánabasú ayiru jeshia Dẹbi.

*Polu phe alaphu azu lẹ
Antiyoku Siriya*

²¹ Polu yeke Bánabasú ezia ozi-oma ke Nchileke nshinu lẹ Dabi. Ẹphe ekfubuta ndu ha igwe; ẹphe etsolaha uzo Jisusu. Ẹphe atugbua teke ono laphu azu lẹ Lísutura; shiwaru eke ono lufuta Ayikóniyomu; shikwapu lẹ Ayikóniyomu lufuta Antiyoku Pyisidiya. ²² Ẹphe eje je emee te okpoma shihu ndu ke Kuráiyisutu, no l'ẹke ono ike. Ẹphe abya eye ẹphe okpu-ikike t'ẹphe nodushia ike l'iphe ono, ẹphe kwetaru ono. Iphe, bu ekemeke obule, ẹphe jeru; ẹphe ezi ndu ono t'ẹphe makwaru l'ayi jefutaje igweligwe iphe-ehuka tẹmanu ayi abahu l'ẹke Nchileke bu eze. ²³ Ẹphe abya afotagbaa madzu; meshia ẹphe ndu bu ogurenya lẹ chochi lẹ chochi. Ẹphe abya aswi aswisi; kfuru nu Nchileke; bya eworu ẹphe ye l'ẹka Nchileke, bu iya bu onye ẹphe kweru l'oo ya bu Nnajiufu ẹphe.

²⁴ Ẹphe ejeebetsua Pyisídiya; shi iya jeshia Pamfíliya. ²⁵ Ẹphe abya ekfuebetsua okfu ọ́ẹ Nchileke ono ọ́ẹ Pẹ́ga; jeshia Atáliya. ²⁶ Ẹphe eshi ẹ́ke ono jeshia Ántiyọ́ku, bú iya bú ẹ́ke ono, e yeoduru ẹ́phe l'ẹ́ka Nchileke t'oomeruru ẹ́phe eze-íphe-ọ́ma l'ọ́je ozi ono, ẹ́phe jefuru nta-a ono.

²⁷ Ya ndono; ẹ́phe erua Ántiyọ́ku; bya achíkobe ndu chọ́chi l'ẹ́kalanu; kooru ẹ́phe iphemiphe ọ́bule, Nchileke gude ẹ́phe mee; kooru ẹ́phe ege Nchileke shi guhaaru ndu ẹ́-ta búdu ndu Ju ọ́zo t'ẹ́phe kweta nk'íya. ²⁸ Pọ́lu mẹ́ Bánabasu; ẹ́phe ọ́ẹ ndu ọ́ẹ Kuráyisutu anọ́o anọ́o l'ẹ́ke ono.

15

Ndzuko Jerúsalemu

¹ O nweru ndu shi ọ́ẹ Judíya bya awata ozi ọ́nwonunna ono: "L'ọ́ -búdu l'ẹ́phe buru útsù ẹ́ge ekemu Mósísu kfulu; b'ẹ́ to nwekwa l'a dzọ́futa ẹ́phe." ² Ẹ́phe ọ́ẹ Pọ́lu pẹ́ ọ́túkfulu ntútego. Pọ́lu yẹ́le Bánabasu abalahaa; sù l'íphe, ẹ́phe ekfu bú ejo-ire. A nonyaa; a bya achía idzu sù ọ́ẹ Pọ́lu; mẹ́ Bánabasu; mẹ́ ndu ọ́ẹ Kuráyisutu, haru nọ́du ọ́ẹ Ántiyọ́ku e-je Jerúsalemu je ekfulu ndu ishi-ozi; mẹ́ ndu e meru ọ́gurennya chọ́chi íphe ono, ada nù ono.

³ Ya ndono; ndu chọ́chi abyanù bya ezi ẹ́phe; ẹ́phe ejeshia. L'ẹ́phe shi eje bẹ́ ẹ́phe shiru Finíshiya; lufuta Samériya jeshia. Ẹ́phe ekfukashi iya l'ẹ́kemeke ọ́bule ege ndu ẹ́-ta búdu ndu Ju shi ghakọ́be bya ekwetawa l'ọ́o Jisọ́su bú Nnajiufu. Ozi ono atsọ́kota ọ́nwonunna ẹ́na nshinu. ⁴ Pọ́lu pẹ́ erua Jerúsalemu; ndu chọ́chi; mẹ́ ndu ishi-ozi; mẹ́ ndu e meru ọ́gurennya chọ́chi akfúbe ọ́swa natakpọ́o ẹ́phe ọ́gbodo anata. Ẹ́phe abya akọ́kotaru ẹ́phe íphe, Nchileke gude ẹ́phe mee. ⁵ Ndu bú ndu ọ́kpa Fárisii, haru búwaru ndu ọ́ẹ Kuráyisutu teke ono egbeshi; sù: "Lẹ́ ndu ono, ẹ́-ta búdu ndu Ju ono bufutajekwaphu útsù; e zia ẹ́phe l'ẹ́phe mefutajekwaphu ekemu, Mósísu tǔru."

⁶ Ndu ishi-ozi; mẹ́ ndu e meru ọ́gurennya chọ́chi abya edzukobe t'e kfula okfu ono. ⁷ E kfunyakpele iya pẹ́; tǔkashinyaa ya; Pyita egbeshi; sù ẹ́phe: "Ọ́nwonunna iya; ọ́ kwa l'unu marua ọ́ẹ teke tewaru ẹ́nya bẹ́ Nchileke fọ́tajeru iya tẹ́ ya je ezia ndu ẹ́-ta búdu ndu Ju ozi-ọ́ma ono t'ẹ́phe nà; kweta l'ọ́o Jisọ́su bú Nnajiufu ẹ́phe. ⁸ Nchileke, bú iya maru ọ́kpoma madzú koshiru ayi ọ́ẹ ya nataru ẹ́phe; okfu l'ọ́o nǔru ẹ́phe Ume-dù-Nsọ́ ege ọ́ nǔru ayíbedua. ⁹ Ọ́ bú íphe ayi bú bẹ́ ẹ́phe búkwaphu l'ifu Nchileke. Ishi iya abúru l'ọ́ safúwaru ẹ́phe íphe dù eji, ẹ́phe meru; okfu l'ẹ́phe wotawaru onwẹ́phe ye iya l'ẹ́ka. ¹⁰ Nta-a; ?bú ngunu meru íphe unu eme t'unu data Nchileke; sù l'ọ́o t'ẹ́phe meje íphe ekemu kfulu. Ome ege ono búkwa ivu ẹ́ra bẹ́ unu ebo ẹ́phe; mbú ivu ẹ́ra, ayi ẹ́-ta dùdu ike vughee; ọ́phu nna ayi oche pẹ́ ta dúkwaphu ike vughee ya. ¹¹ Wawakwa-o! Ayi kwetaru ọ́ẹ Nnajiufu ayi, bú Jisọ́su e-gude k'eze-íphe-ọ́ma iya dzọ́futa ayi. Yọ́ búkwaruphu ege ọ́o-dzọ́ ẹ́phe ndono."

¹² Igwe ọ́ha ono adaa rígbidingu; ngabẹ́ nchí. Pọ́lu yẹ́le Bánabasu akọ́lahaa íphe-ọ́phulenyaa; mẹ́ íphe-ọ́hubama, dúgbaa biribiri, Nchileke gude ẹ́phe meshiaru ndu ẹ́-ta búdu ndu Ju. ¹³ Ẹ́phe akọ́ebe l'íya pẹ́; Jémusu egbeshi; sù ẹ́phe: "Ọ́nwonunna iya; unu ngabẹ́kwa nchí l'íphe-a, ya abya ekfukfu-wa. ¹⁴ Lẹ́ Sáyímonu Pyita kowaru ayi ege Nchileke meru teke o beberu fọ́talaha ndu ẹ́-ta búdu ndu Ju t'ẹ́phe búru ndu nk'íya. ¹⁵ Íphe

ndu nkfuchiru Nchileke kfuru yele okfu Pyita ono eje adakota; bulelurphu iphe lanu; bu iya bu ege e deru iya l'ekwo okfu Nchileke:

¹⁶ "Le Nnajiufu suru:

'E -meebe; be ya a-lata;
bya akpukwaa ulo Dévidi
ono, daru adada ono.
Ya e-gude mkpokpo
ozo-ulo ono kpukwazi iya odo;

¹⁷ k'ophu ndu ophu wafuru nu
a-watakwanu ocho uzo ke
Nnajiufu; bu iya bu iphe
bu mbakeshi, ya kukotaru
t'ephe bya aburu nk'iya.
Ono iphe Nnajiufu ekfu;
yebedua, meru;*

¹⁸ a mahawaru iphe ono l'o ha teke teru etete.'

¹⁹ "Oo ya bu l'onu, yebe Jémusu eye bu t'ayi be ejekwa ome iphe a-tsu ndu e-ta budu ndu Ju, abya otso Nchileke l'ehu; ke t'ayi su t'ephe tukoje iphe ekemu kfuru mekotaje. ²⁰ T'ayi gbe dechia ekwo nu ephe t'ephe be erijekwa iphe a gwaru nte; ke l'e merushiru iya emerushi; ophu to dukwa onye yele onye e too ludu alulu a-ze aze-nwoke-ye-nwanyi. Ephe ta ataje anu, a swi-gburu aswi-gbu. Ephe t'erije mee iphe. ²¹ L'ekemu Mosisu b'e shiwa teke teru enya guta l'ulo-ndzuko. E to nwedu mboku otu-ume, sweru esweswe, e ta aguru iya. Ege ono b'aanoduje ara iya arara le mkpukpu le mkpukpu.

Ekwo, e deru nu ndu ke Kuráiyisutu, e-ta budu ndu Ju

²² Ya ndono; ndu ishi-ozí; me ndu e meru ogurenya chochi; mekpó ndu chochi l'ophu abya achia idzu; haru madzu foto yeru Polu yele Banabasu t'ephe je Antiyoku. Ndu ephe fotaru bu: Judasu, eekuje Basabasu; me Sayilasu. Umadzu ebo ono toko yiru le ndu ishi le chochi. ²³ A bya edee ekwo nu ephe. Iphe, e deru bu:

"Ayibe ndu ishi-ozí; me ndu, e meru ogurenya chochi, bu unwunna unu ekele unu ekele l'unu ha unube unwunna, e-ta budu ndu Ju, no le Antiyoku; me le Siriya; me le Silisiya. ²⁴ Ayi nuru l'o nweru ndu shi l'ogbo ayi-wa bya egude okfu-onu agbaghashi unu obu t'ehu be egvuru unu egvuru. E to nwekwa ayi, onye ziru ephe t'ephe bya ome ege ono. ²⁵ O bu iya meru iphe ayi gude obu lanu chia idzu; su l'ayi a-fota madzu; zi t'ephe byakfuta unu. Ndu ephe le ndu ono, a fotaru ono a-yi bu Banabasu yele Polu, bukwanu ndu egiri onya ayi phe. ²⁶ Banabasu yele Polu bu ndu ono, tugaru ndzu ephe l'okfu ehú Nnajiufu, bu Jisosu Kuráiyisutu ono. ²⁷ Ayi yeru Judasu yele Sayilasu t'ephe bya lonwephe; gudewaru onu kfuaru unu iphe-a, ayi deru edede-wa. ²⁸ Le Ume-du-Nso be koshiwaru iya ayi t'ayi be ebohe unu ivu odo; gbahalephu ishi okfu-a, bu iya bu: ²⁹ T'unu be erijekwa iphe, a gwaru nte; ophu unu erijekwa mee iphe; unu ta ataje anu, a swi-gburu aswi-gbu; too nwe onye e-jekfuje nwanyi, e ta budu nyee ya. Unu mewa iya ege ono; be oo-duru unu le mma. Unu bu ke nta-a."

³⁰ A su ndu ono, e ziru ozi ono t'ephe jeshia. Ephe atugba; bya erua Antiyoku; bya achikobe ndu chochi ono l'ekalanu; woru ekwo ono nu

* 15:17 15:17 Émò 9:11-12.

ephe. ³¹ Ephe agutsulephu ekwo ono; ehu atsoshilaha ephe ena k'ozì ono, meru t'ephe zua ume ono. ³² Júdasu; me Sáyilasu, butsukwaaphu ndu nkfuchiru Nchileke l'onwephe abya ekfuaru unwunna ono okfu; noo anono; adu ephe ike t'obu shihu ephe ike; emekwaphu te ekwekwe, ephe kweru ke Kuráyisutu kafua oshihu ike. ³³⁻³⁴ Ephe anonyaa l'eke ono; unwunna ono edufu ephe; su ephe t'ephe towaru ehu. Ephe atugbua laphushia azu le Jerúsalemu lakfushia ndu ziru ephe ozi.

³⁵ Polu yele Bánabasu eje akwaa le Antiyoku; l'ezì okfu Nnajiufu; ara iya arara; ephe le ndu odo.

Polu me Bánabasu aswikahu

³⁶ Yo be ujiku lanu; Polu asu Bánabasu: "T'ephe laphu azu l'iphe bu mkpukpu ono, ephe mewaru t'a nua okfu Nnajiufu ono; je agbaphetsua unwunna ono; shi ege ono makwanuru ege ephe eme ala." ³⁷ Bánabasu asu t'ephe duta Jonu Maku t'ephe l'iya yiru. ³⁸ Polu asu l'o ka mma t'ephe be edutahe onye ono, gbalarunu l'ephe no le Pamfiliya ephe l'iya; t'o tsohe ephe jefu ozi ono. ³⁹ Ephe atuta-be iya ego; k'opfu a nonyaaru; ephe aswikahu; shia iche iche. Bánabasu eduta Maku jeshia Sáyipurosu. ⁴⁰ Polu eduta Sáyilasu tugbua. Unwunna eworu ephe ye l'eka Nchileke te Nchileke mejeru ephe eze-iphe-oma. ⁴¹ Polu ejekota Siríya; me Silísiya; l'eme t'obu shihu ndu chochi, nogbaa l'ibiyi ono ike.

16

Timoti etso Polu; me Sáyilasu

¹ Polu phe abya ejerua Débi me Lisutura. Yo nweru onye ke Kuráyisutu, bu l'eke ono. Epha iya bu Timoti. Timoti bu nwanyi Ju muru iya. Nwanyi ono bukwapu onye woru onwya ye Kuráyisutu l'eka. Nna Timoti bu onye Girísu. ² Onu awukoru unwunna, bu le Lisutura; me ndu opfu bu le Ayikóniyomu le Timoti bu okpobe madzu. ³ Polu asu le ya e-duta Timoti te yele iya yiru. Yo duta iya bya ebua ya utsu. Iphe kparu iphe o buru iya ugvu bu l'iphe bu ndu Ju, bukota l'eke ono mawaru le nna Timoti bu onye Girísu. ⁴ E meebe; ephe l'iya ayiru tugbua. Iphe bu mkpukpu, ephe swetaru; ephe akokotaru ndu ke Kuráyisutu idzu ono, ndu ishi-ozì; me ndu, e meru ogurenya chochi chiru le Jerúsalemu ono. Ephe ekfujeru ephe t'ephe meje iphe ono, a chiru l'idzu ono. ⁵ To du iya bu; e mee chochi ono l'o ha; yo kabaa oshihu ike l'ekwekwe, ephe kweru ke Kuráyisutu; l'akakwaru l'igwe mboku-mboku.

Aphù, Polu aphù le Túrowasu

⁶ Ephe esee t'ephe bahù le Éshiya; kfu okfu Nchileke l'eke ono; Ume-du-Nso te kwe. Ephe ekwe je adabua ali Firíjiya; me Galéshiya. ⁷ Ephe erua Mísiya; see t'ephe bahù le Bitíniya; Ume Jisosu te kwe. ⁸ Ephe eje adabua ali Mísiya jeshia Túrowasu. ⁹ Yo be l'enyashi l'ephe ruru Túrowasu; Polu aphua aphù; phua onye Masedóniya. Yo bya evudo Polu l'ifu; su iya: "Byiko; dabunua byatashia Masedóniya bya eyeru ephe eka." ¹⁰ Polu aphù-gelephu aphù ono; ayi akwakobewaphu teke ono teke ono; yo buru ayi oje Masedóniya; okfu l'o dowaru ayi enya le Nchileke eku ayi t'ayi bya ezia ephe ozi-oma ke Nchileke l'eke ono.

*Lidiya anata Jisosu t'o buru
Nnajiufu iya le Filipayi*

11 Tò dù iya bụ; ayi egude ụgbo shi lẹ Túrowasu tughua je akpoghāa jeshia Sámoturesu; shiwaru ẹke ono kpọru bahụ lẹ Niyápolisu lẹ nchi-ta-abọhu iya. 12 Ayi eshi lẹ Niyápolisu gude ọkpa bamiwaru l'ime Filipayi, bụ iya bụ ishi alí Masedóniya. Ọ kwaphụ lẹ mkpụkpu ono bẹ ndu shi Rómu bu. Ayi anọ nwabalí olemole lẹ mkpụkpu ono. 13 Yo be mbọku ọtu-ume; ayi eswee obu-edukfu mkpụkpu ono jeshia l'iku enyimu. Ẹke ono bẹ ayi tubesu l'ọ bụ ẹke ndu Ju edzukobeje ekfu anụ Nchileke. Ayi erua bya anọzita; wata okfuru ụnwanyi, dzukoberu l'ẹke ono okfu Nchileke. 14 Onye lanụ l'ụnwanyi ono, nuru okfu ayi ono bẹ bụ Lidíya. Lidíya ono bụ onye Tayitáyira. Ọogba ngho ẹkwa uswe. Ọ bụ nwanyi, ẹ-ta bụdu onye Ju; ọbụ lẹ Nchileke duru iya lẹ nso. Nnajiufu, bụ Nchileke abya ekpuhaa ya obu; yọ ngabẹ nchí l'iphe Pọlu ekfu. 15 E mee yele ndibe iya baputizimu. Yọ sụ: "T'ayi bata nụ bya anọta lẹ nk'ia; m'ọ -buruphu l'ayi kwewaru lẹ ya bụ-wa onye nataru Jisọsu ọgbodo anata t'ọ bụru Nnajiufu iya." Yọ ronyaa ayi; ayi ekwe jeshia.

Pọlu nọ lẹ mkpọro lẹ Filipayi

16 Yo be ujiku lanụ; ayi eje-wa ẹke aanọduje ekfu anụ Nchileke. Ayi aphụ nwata mgbọko, bụ ohu. Nwata mgbọko ono bẹ ọgvu bu l'ẹhu; k'ọphu ọohajeru akọ iphe e-me teke ọdo. Yo gude ọgba ẹja ono kfubekpo l'akparu ndu nwe iya nụ okpoga nshinu. 17 Yo tsolahaa ayi lẹ Pọlu; l'echi mkpu asuje: "Lẹ ndu-wa bụkwa ndu, ejeru Ọkaribe-Kakọta-Nụ ozi-o! Ẹphe akọru unu ụzo, ee-shi dzọfuta unu-o!" 18 Mbọku-mbọku; yoo kfuwaphu iphe ono. A nọnyaa; iphe ono, ookfu ono aka ọdu Pọlu ashí; k'ọphu ẹ tọ dūhedu ike ọta nshí. Pọlu aghachiwaphu; sụ ọgvu ono: "Ya gude ẹpha Jisọsu, bụ Kuráyisutu; sụ ngu t'í lufu nwata ono l'ẹhu!" Ekufku, ookfukwadu iya-a; ọgvu ono alufuwaphu nwata ono l'ẹhu teke onophu.

19 Ndu, nwe nwata mgbọko ono aphulephu l'ọgvu ono lufuwaru iya l'ẹhu; k'ọphu ẹ tọo kpataheduru ẹphe okpoga; ẹphe egude Pọlu yele Sáyilasu; kpuru ẹphe kpufu aswa; kpukfu ndu ikpe; 20 bụ iya bụ ndu ikpe Rómu; je asụ ẹphe: "Lẹ ndu-wa bụ ndu Ju, byaru ẹphe ọkpataru okfu lẹ mkpụkpu. 21 Ẹphe ezi ome-l'alí, ẹ-ta bụdu ekemu alí ẹphebe ndu Rómu. Ọphu ọ bụdu l'ẹphe etso ome-l'alí, dù ẹge ono." 22 Igwe-ọha ndu ono awụ-lihu wukputa Pọlu phẹ t'ẹphe nua ẹphe aphụ. Ndu ikpe ono asụ t'a labashia uwe Pọlu mẹ Sáyilasu; chia ẹphe iphe. 23 E chiebe ẹphe ẹchachi ono kpachaa ẹphe akpacha; nwuru ẹphe nwuba l'ulo-mkpọro. A sụ onye eche ọlo-mkpọro ono t'ọ tuchikwaa ẹphe ọhuma ọhuma l'ulo-mkpọro ono. 24 Onye echeje ọlo-mkpọro ono egudenu kẹ l'e kfuru ẹge ono woru ẹphe ye l'ime ime ọlo-mkpọro ono; bya eworu ẹphe ọkpa pyoshia l'enu oshi, a tufushiru ụzo.

25 Echi-abalí ekelephu ẹbo; Pọlu mẹ Sáyilasu anodu ekfu anụ Nchileke; agụkwaphu egvu anụ iya. Ndu ẹphe l'ẹphe nọ l'ulo-mkpọro l'ẹke ono anodu ngaberye ẹphe nchí. 26 A bya ele ẹnya; alí anmalahaa jijiji; nmaa nmaa jeye lẹ ntọ-l'alí ọlo-mkpọro ono. E gudekwadu iya-a ekfu; ibo ọlo-mkpọro ono agūhashikota gheru ọnu. Mkpọro, a turu onyemonye ọbule aphūshihukota. 27 Onye ono, eche ọlo-mkpọro ono etehu bya elee ẹnya; ọlo-mkpọro ono agūhashiwanu ghetsuaru ọnu. Yo tubesu lẹ ndu, nọkta l'ulo-mkpọro ono gbalagewaru. Yọ mja mma iya sawangu tẹ ya gbaa onwiya. 28 Pọlu arashia; sụ iya: "Be emekwa! Ba adukwa iphe ii-me onwongu; l'ẹphe nọkotakwaa l'ẹke-a!"

²⁹ Onye ono, eche ụlo-mkpọro ono asụ t'a mụtaedu ọku. Yo gude ẹhu-anmanma; ẹke ọotsu egvu gbachia je adaa gbaragadangu l'iku ọkpa Ọlu yele Sáyilasụ. ³⁰ Yọ bya edufuta ẹphe bya asụ ẹphe: "Ndu mu; ?bụ ngunu be ya e-me t'a dzọfuta iya?"

³¹ Ọlu phez asụ iya: "Ọ bụ t'i woru onwongu ye Jisọsu, bụ Nnajiufu l'ẹka tẹ Nchileke dzọo nggu lẹ ndibe ngu l'unu ha." ³² Ọlu phez abya ekfuaru iya ke Nnajiufu; kfukwaaru iya phụ ndu nọkota l'ulo iya l'ẹphe ha. ³³ Onye eche ulo-mkpọro ono abya eduta ẹphe teke ono kwaphu l'enyashi ono je asachaa ẹphe ọnya l'ẹke ono, e chibashiru ẹphe ẹhu ono. E meebe; e mee yele ndibe iya baputizimu l'enyashi ono kwaphu. ³⁴ Yo duta Ọlu; me Sáyilasụ lashia nk'iya je anụ ẹphe nri; ẹphe eria. Ehu atsọo yele ndibe iya ẹna; kele nta-a be ẹphe byawaru bya amaru Nchileke ono, bụ iya bụ ọgbodo Nchileke ono.

³⁵ Yo be l'utsu; ndu ikpe Rómu ono ezia ndu ọgbogu ẹphe t'ẹphe je ezia t'a haa Ọlu phez t'ẹphe laa.

³⁶ Onye eche ụlo-mkpọro ono abya ezia ya Ọlu; sụ iya: "Lẹ ndu ishi sụkwaru t'a haa nggu lẹ Sáyilasụ t'unu laa. Unu tọkpolekwaphu nwẹhu lashia nta-a l'odoo."

³⁷ Obenu lẹ Ọlu sụru ndu ọgbogu ono: "M'ẹ te jekwa ẹphe okpe ikpe t'ọ ka mma l'ikpe nmaru ẹphe; e chia ẹphe iphe l'edzudzu ọha; l'ẹke ẹphe bukwa ndu Rómu; nwuru ẹphe ye l'ulo-mkpọro. Nta-a be ẹphe sụru t'ẹphe laa lẹ mpya. Ono t'emedu ẹphe! T'ẹphe bya l'onwẹphe bya atufu ẹphe."

³⁸ Ndu ọgbogu ono eje ekfuru ndu ikpe ono ẹge ono. Egvu erua ẹphe l'ẹhu l'ẹphe nuru lẹ Ọlu yele Sáyilasụ bụ ndu Rómu. ³⁹ Ẹphe eje je arọ Ọlu phez arọ. E metsua; ẹphe edufuta ẹphe l'ulo-mkpọro ono bya arọ ẹphe t'ẹphe lufuru ẹphe lẹ mkpụkpu ono. ⁴⁰ Ọlu yele Sáyilasụ alufuta l'ulo-mkpọro ono bya ejeshia ke Lidíya. Yọ buru l'ẹke ono be ẹphe jekfuru unwunna je eyeshisuaru ẹphe ọku t'obu shihu ẹphe ike; yọ buru ẹphe atugbu.

17

Iphe, meru lẹ Tesalonáyika

¹ Ọlu yele Sáyilasụ atugbaa ije; je adabua Amfípolisu; me Apolóniya. Ẹphe abahụ lẹ Tesalonáyika ẹke ulo-ndzuko ndu Ju nọ. ² Ọlu abya ejee l'ulo-ndzuko ono, bụ iya bụ ẹge oomejehawa. Yọ dukfube jee ya oge ọtume ẹto. Yo gude iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke asaru ẹphe okfu; ³ bya emee okfu Nchileke t'ọ doo ẹphe ẹnya; koshi ẹphe lẹ Onye Ndzọta ono, e deru l'ọo-bya ono, bụ iya bụ Kuráýisutu be jefutaje iphe-ẹhuka; nwuhu; lẹ Nchileke mefutaje iya t'ọ shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Yọ sụ ẹphe: "L'ọo Jisọsu-wa, ya ekfuru unu okfu iya-a be bụ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono." ⁴ Yo nweru ndu ọphu Ọlu yele Sáyilasụ haru kfubuta; ẹphe alaaru ẹphe. Yo nwekwaruphu igweligwe ndu Girísu, Nchileke duru lẹ nsọ; me igweligwe unwanyi, a maru ẹpha ẹphe, ẹphe kfutakwaruphu yeru onwẹphe.

⁵ Obenu lẹ ndu Ju wataru ẹphe ojiru ijimenya. Ẹphe eje achita ndu bụ mbuko-mbuko madzụ l'aswa; bya agbaa ọgbo. Ẹphe abya akpaka mkpụkpu ono; mkpụkpu agbalahaa gharaghara. Ẹphe ezeru gidigidi zeba lẹ ke Jésonu; ẹke ẹphe achọ Ọlu yele Sáyilasụ t'ẹphe kpufutaru ẹphe ọha. ⁶ Ẹphe ta phụ ẹphe; ẹphe ekwe kpụta Jésonu; bya ahakwaruphu

unwunna ayi ọdo kputa yeru iya. Ephe akpuru ephe kpụ-jeru ndu ikpe mkpukpu je asụ ephe: “Lẹ ndu-wa, tuko mgboko agha ishi-okfuru-a; bẹ byarutaakwaru eke-a; ⁷ Jésonu edubata ephe nk’iya. Ekemu eze, bụ Siza bẹ ndu ono l’ephe ha tükookwa chikpoo; sụ l’o nweru eze ọdo, nonu, epha iya bụ Jisosu.” ⁸ Ehu agbanguhu ndu oha; mę ndu ikpe mkpukpu ono l’ephe nuru iphe ono. ⁹ A bya egbe Jésonu yele ndu ono, e guderu ono okpoga, ephe a-sube; bukwanu teke ẹ to nwehedu shikongu ọdo, ephe meru lẹ mkpukpu ono; a chilatari ephe okpoga ephe azụ. Ephe abya asube okpoga ono; a haa ephe; ephe alashia.

Iphe, meru lẹ Beríya

¹⁰ Yo be l’enyashi; unwunna ono emelephu egwegwa; dufu Pọlu yele Sáyilasu; sụ t’ephe jeshia Beríya. Ephe erua Beríya; bya ejeshia l’ulo-ndzuko ndu Ju. ¹¹ Ndu ẹke ono aka onwe obu iphoro karia ndu Tesalonáyika. Yoo gu ephe onu ozi-oma ono. Mbọku-mbọku; ephe agu ẹkwo okfu Nchileke t’ephe maru: iphe, Pọlu pẹ ekfu: ?ọ bụa oswi-okfu. ¹² Tọ dọ iya bụ; a dọ l’igwe kweta l’oo Jisosu bụ Nnajiufu je akpaa l’igweligwe unwanyi Girisu, a maru epha ephe; mę ndu k’unwoke. ¹³ Ndu Ju, bu lẹ Tesalonáyika abya anụ lẹ Pọlu eziakwa okfu Nchileke lẹ Beríya; byatashia l’ẹke ono t’ephe bya agbaghania oha ono obu. Ephe abya eyeshiaru oha ono oku; woru ephe kpalia. ¹⁴ Unwunna ono edufukebewaphu Pọlu t’o rua iku eze ẹnimu. Yo bụwaru-a Sáyilasu mę Tímoti kwaru lẹ Beríya. ¹⁵ Ndu, edube Pọlu edurua ya Átensu; laphushia azụ lẹ Beríya. Pọlu asụ ephe tẹ Sáyilasu mę Tímoti byakfutakwa iya egwegwa.

Iphe, meru lẹ Átensu

¹⁶ Pọlu anọdu lẹ Átensu chelaha Sáyilasu yele Tímoti. Yo phua ege agwa tuko mkpukpu ono naru. Yo hushilaa ya oku ike l’okpoma. ¹⁷ Ephe lẹ ndu Ju; mę ndu Girisu, amụ ẹka ndu Ju anọduje l’ulo-ndzuko ndu Ju l’ekfu kẹ Nchileke. Yoo jejekwaphu aswa mbọku-mbọku; yele nwa ndu ophu ọ phuru l’ẹke ono ekfukwaphu kẹ Nchileke. ¹⁸ Yo be ujiku lanu; yọ daru Pọlu yele ndu ezi mmamiphe, shi l’ogbo, eeku Epikuríya mę Sutóyiku, byaru onu iphe ookfu. Ndu aji: “?Bukwa ole bẹ owaa, ẹ-te nweđu iphe ọ maru-wa ekfu?”

Ndu asụ: “L’ọ dukwa l’o nweru agwa ndu ọdo, ọotu onu iya.” Iphe meru iphe ephe ekfu ege ono bụ lẹ Pọlu ekfu kẹ Jisosu mę k’oshi l’onwu teta nọdu ndu. ¹⁹ Ephe eduta Pọlu dufutashia ya l’ugvu ogbo Ariyópagosu; bya asụ iya: “L’ọ dọ ephe t’ephe maru iphe ophungu owaa, iikfu okfu iya-a. ²⁰ L’iphe ephe nuru, iikfu bẹ bụgbaa ephe nchị ophungu. L’ọ dọ ephe t’ephe maru iphe ọ bụ.” ²¹ Iphe meru iphe ephe ekfu ege ono bụ lẹ ndu Átensu mgburungburu mępo ndu mbyamumbya, bu iya nu ta dūhedu iphe ọdo, ephe ejeje ọdo; gbahaa t’ephe nua iphe ophungu; mę t’ephe kua iphe ophungu, eme nū.

²² Ya ndono; Pọlu abya evudo l’ifu ndu ogbo Ariyópagosu ono; sụ ephe: “Átensu; unu gebekwa-o! Ya phuru l’unu yenukaru ehu l’agwa. ²³ Lẹ teke ya ejephe lẹ mkpukpu-wa bẹ ya phutsuaru ẹnya agwa unu. Ya phukwaruphu ẹnya agwa ophu e deru; sụ: ‘Owaa bụ k’agwa ophu ẹ-ta madu epha iya.’ Onye ono, unu abaru ẹja; l’unu ẹ-ba ama iya ono bụ onye obu, ya ekfuru unu okfu iya obu.

²⁴ “Oo ya bu Nchileke, bu iya meru mgboko; mee iphemiphe obule, no l’ime iya. Oo ya bu Nnajiufu igwe me ali. E too bujekwa l’ulo, madzu gude eka kpa. ²⁵ Ophu mkpa iphe, madzu e-jeta nu iya ta dukwaru iya; ke l’o bu iya anu ndzu; l’anu ume; l’anu madzu iphemiphe obule. ²⁶ O bu Nchileke lanu ono meru onye ivuzo; bya eshi l’onye lanu ono mee iphe bu ohamoha, nokota le mgboko mgburumburu. O bu iya tubuhawaru teke ephe a-no-bebe; tubuhaakwaphu eke okè ali ephe a-kpa. ²⁷ Iphe, meru iphe Nchileke meru iphemiphe obule ono ege ono bu k’ophu ndiphe a-cho iya cho-vu iya; me ephe -raa eka iya; keshinu Nchileke te nwedu onye o no ote-nya l’ayi ha; mbu m’oo onye lanu. ²⁸ Kele
 “ ‘Oo ya gude ndzu ayi;

buru iya meru iphe ayi ejephe ege-a;
 buru iya meru iphe ayi no anono ophu.’

O dua l’o bu owaa, ndu wataru k’ife guru; su:

“ ‘L’ayi tuko buru unwu iya.’

²⁹ “Keshinu ayi tuko buru unwu Nchileke; t’ayi ba arijekwa le Nchileke du l’o bu iphe, e gude ope wua; m’o bukwanu iphe, a kpuru l’ura; odumeka buru iphe e gude oshi pyia. Qiriri madzu te rukwa l’ege Nchileke gbaru; ophu o buru k’ogude ome nka ekoshi ege o gbaru. ³⁰ Nchileke leswetaakwaru teke e te shidu maru iya. Nta-a b’o suru t’onyemoye obule, no l’eke o no taa onwiya uta iphe du eji, o meru; ghaa umere lakfuta iya. ³¹ L’o dobekwaru mboku, oo-kpe ndiphe mgburumburu ikpe nhamunha. Onye oo-gude kpee ikpe ono bu nwoke obu, o fotaru l’onwiya. Iphe o gude mee t’onyenonu maru l’iphe ono e-mekota ege ya tuberu bu l’o meru t’onye ono shi l’onwu teta nodu ndzu odo.”

³² Polu ekfutalephu ke oshi l’onwu teta nodu ndzu ono; ephe aharu tulahaaru iya mgonu. Yo nwekwaruphu ndu ophu suru: “T’ephe bya teke odo t’o kfufua onanu.” ³³ Polu aparu ephe haa; yo buru iya atugbu.

³⁴ Yo nweru ndu tsoru iya nu; kweta l’oo Jisosu bu Nnajiufu ephe. Dayonisiyosu, onye gba l’ogbo Ariyopagosu yi le ndu ono, kwetaru nu ono; me nwanyi, aha Damarisu; mewaru ndu odo.

18

Iphe, meru le Kórintu

¹ E meebe; Polu eshi le Atensu jeshia Kórintu. ² Yo rua eke ono; pua onye Ju, eeku Akwila. Eke a no mua Akwila amumu bu le Póntusu. Yele nyee ya; mbu Pyirisila shikwadia Itali laa Kórintu teke ono; okfu l’eze, bu Kulodiyosu suru t’iphe bu ndu Ju mgburumburu gbeshi le Itali. Polu ejee t’ephe l’iya jia. ³ Yo rua; ephe l’iya anodu; yo tsoru ephe jelahawaru ozi okwe ekwa; ke l’o bu okwe ekwa, eegudeje eme ulo-ekwa be ephe gude buru. Polu l’onwiya bukwapu onye ekwe ekwa. ⁴ Yoo jeje l’ulo-ndzuko ndu Ju mboku otu-ume, sweru esweswe t’ephe wata okfu ke Nchileke. Yoo me te ya kfuta ndu Ju; me ndu Girisu yeru Jisosu.

⁵ Sáyilasu yele Tímoti eshi le Masedóniya latsulephu; Polu efupyabe ifu l’okfu ke Nchileke mboku-mboku. Yoo koshi ndu Ju l’oo Jisosu bu Onye Ndzoto ono, Nchileke kweru ukwa iya ono. ⁶ Teke ephe jikaru; kfulahaaru iya ejo okfu; yo jia uwe iya kpaphungu; su ephe: “Eka iya swoo; okpa iya swoo. T’ochi unu tukokwaru unu l’ishi. Nta-a buakwa ndu e-ta budu ndu Ju be ya e-jekfuje.” ⁷ Yo paru ephe haa; je eburu le ke onye Girisu, eeku Tishosu Jósutosu. Tishosu ono bu onye Nchileke duru le nsó. Ufu iya

nonyabe ọlo ndu Ju. ⁸ Onye ishi ọlo-ndzuko ono, bu Kirisuposu be yele ndibe iya kwetawaru l'oo Jisosu bu Nnajiufu epehe. A hawkaphu igweligwe le Korintu nua ke Jisosu ono; wowaru onwephe ye Jisosu l'eka; e mee epehe baputizimu.

⁹ Yo be l'enyashi ujiku lanu; Polu aphua ahuh; Jisosu asu iya: "Polu; ba atukwa egvu! Kfukwaphu iphe iikfu. Ba adukwa teke ji-ha iya. ¹⁰ Ya nokwaa swiru ngu. E to nwekwa onye a-furu ngu nu; meka ngu iphe; l'a dukwa l'igwe mbu ndu, bu ndu nk'iya le mkpukpu-wa." ¹¹ Polu anoo le mkpukpu ono afa lanu l'onwa ishingu; zikota ndu eke ono okfu Nchileke.

¹² Yo buru teke Galiyo bu onye ishi, achu Akaya be ndu Ju bya anokobe gbako eka gude Polu kpuru jeshia kotu. ¹³ Epehe asu le Polu eme t'oo mee ndu ndu-ephe t'ephe bageru Nchileke eja l'uzo, e-ta budu ege ekemu kfu.

¹⁴ Polu ejeshia oye onu; Galiyo asu ndu Ju ono: "Ndege iphe-a bu okfu ke l'e mesweru; o dudu buru l'oo l'e meru ejo iphe; me ya asu: Iyee! L'o dua mma te ya yeeru unube ndu Ju onu. ¹⁵ Obenu le keshinu iphe unu adzo bu k'epha; me okfu-onu; me ekemu unu; unu jekwa je edoshia ya l'onwunu. Ya te ekpejekwa egbe ikpe ono." ¹⁶ Ya ndono; yo chishia epehe l'ulo-ikpe ono. ¹⁷ Epehe egude Sosutenisu, bu onye ishi ọlo-ndzuko ndu Ju ono; tsua ya iphe l'ifu ọlo-ikpe ono. Galiyo te yeru epehe onu.

Polu alaphu azu le Antiyoku

¹⁸ Polu yele unwunna anolephu le Korintu abali olemole; yo paru epehe haa yele Pyirisila me Akwila ayiru bahu l'ugbo; jeshia Siriya l'o kpushi-getsuaru ishi le Kenkiriya; okfu l'iphe o kweru Nchileke ukwa iya b'oo mewaru. ¹⁹ Epehe abya erua Efesos; Polu ahaa Pyirisila me Akwila l'eke ono; bahushia l'ulo-ndzuko; yele ndu Ju awata okfu ke Nchileke. ²⁰ Epehe aruo ya t'ephe l'iya nonyafua; to kwe. ²¹ Yo tugbudelephu; su epehe le ya a-byakwaa odo; m'o -buru uche-obu Nchileke. Yo bahu l'ugbo le Efesos; tugbua.

²² Yo rulephu Sizariya; bya egude okpa jeshia Jerusalem; je ekele ndu chochi eke ono. Yo shiwaru uzo eli eli jeshia Antiyoku. ²³ Yo nolephu nwanshi le Antiyoku; gwolia odo. Yo je eshia ali Galeshiya me Firijiya; eme t'obu kafua ndu ke Kurayisutu l'ibiyi ono oshihu ike.

Apolosu no le Efesos; me Korintu

²⁴ O nweru onye Ju, epha iya bu Apolosu, a muru le Aleguzandiriya, byaru Efesos. O maru okfu okfu; bya amaru iphe, e deru l'ekwo okfu Nchileke mashia ya ike. ²⁵ E ziru iya ke Uzo Nnajiufu; yo noduje evukpoo ya evuvu okfuru ndu odo ke Jisosu ono; l'ezikwa iya phu ezizi. Oojikojekpoo ke Jisosu too l'okpa iya l'okpa iya. Obenu l'eke o maberu; be bulephu ke baputizimu ophu Jonu shi emeje. ²⁶ Yo kfulahaa ke Nchileke l'ulo-ndzuko ndu Ju l'e-ba tsu egvu. Pyirisila yele Akwila anua iphe ookfu; bya eduru iya laa nk'ephe je akafua ya ozimata Uzo ke Nnajiufu.

²⁷ Apolosu asu le ya e-je Akaya. Unwunna, no le Efesos asu l'o dukwa mma nshinu. Epehe abya eduru ekwo nu iya te ndu ke Kurayisutu, no l'eke ono nata iya ohuma. Yo rua; kfube oswa yeru epehe eka nshinu; mbu ndu shi l'eze-iphe-oma, Nchileke eme kweta l'oo Jisosu bu Nnajiufu

ephē. ²⁸ Yoo tukputaje ndu Ju lẹ ntutego l'edzudzu oha; l'egudeje iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke ekoshi ephē oḥuma oḥuma l'oo Jisōsu bụ Onye Ndzota ono, Nchileke kweru ukwa iya ono. Mbụ yoo kfukputaje ephē; k'ophu ẹ to nwedu onye amajekwadu onu, oo-ye.

19

Pọlu nọ lẹ Éfesōsu

¹ Teke ono, Apólusu nọ lẹ Kórintu ono bẹ Pọlu kwaseru shia ọzo enyanwu-ariba; lufuwaru Éfesōsu. Yo rua eke ono bya aharu phua ndu etso ọzo Jisōsu. ² Yọ jị ephē: “?Unu nataru Ume-dụ-Nsọ teke ono, unu kwetaru l'oo Jisōsu bụ Nnajiufu unu ono?”

Ephē asụ iya: “Wawa; l'ephē ta anubukpokwaanu l'o nweru iphe aza Ume-dụ-Nsọ.”

³ Yọ jị ephē: “?Bụ egbe baputizimu ngunu b'e meru unu?”

Ephē asụ iya l'oo baputizimu ke Jonu.

⁴ Pọlu asụ ephē: “Lẹ Jonu shikwa emeje baputizimu t'e gude koshi lẹ madzụ bẹ tawaru onwiya uta iphe dụ eji, o meru; ghawa umere lakfuta Nchileke. Iphe odo, o shi ekfufuaru ndu Ju bụ t'ephē woru onwephē ye onye ono, abya nụ ono l'eka, bụ iya bụ Jisōsu.”

⁵ Ephē anatsua iphe ono, Pọlu kfuru ono; e gude epha Nnajiufu, bụ Jisōsu mee ephē baputizimu. ⁶ Pọlu abya ebyibe ephē eka; Ume-dụ-Nsọ abya eji ephē ehu. Ephē aghaa okfu-alị ephē; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi ephē; bya awatakwaphu okfuchiru Nchileke. ⁷ Ndu ono rukwaru umadzu iri l'ẹbo.

⁸ Pọlu anokota onwa eto mgburumburu; kfukota ke Nchileke l'ẹ ba tsu egvu l'ulo-ndzuko ndu Ju. Ephē l'iya anodu adzo okfu ono. Yoo nọduje eme t'o doo ephē enya l'ozima ke eke ono, Nchileke bụ eze ono bụ okpobe okfu. ⁹ Obenu lẹ ndu ono haru kpọ-chia nchi; ephē te kweta iphe Pọlu ekfu. Ephē awatawaphu okfubyishi Ụzo ke Nnajiufu ekfubyishi l'ẹke ono. Pọlu aparụ ephē haa; duta ndu ke Kuráiyisutu ono; yọ bụru iya atugbu. Mbọku-mbọku; yo je asa okfu l'ulo, eedzukoje k'omu iphe lẹ ke Tiránosu. ¹⁰ Yo mee ya ege ono afa labụ; k'ophu bụ l'iphe bụ ndu, bu l'alị Éshiya: ndu Ju; mę ndu Girisu nųkotaru okfu Nnajiufu, bụ Nchileke.

Unwu Sukiva

¹¹ Nchileke eshi l'eka Pọlu emeshi iphe-ophulenya, ẹ-te mejeaadu nụ; ¹² k'ophu obojuje: e-shi iya l'ehu wota akachifu; m'ọ bụ mpete ekwa odo je eke ndu iphe eme nọ; iphe-ememe obu alaa; ogvu, bu ephē l'ehu alufukota. ¹³ Yo nwekwaruphu ndu Ju, tsoru ejephe; l'achishitsua ogvu, bugbaa madzụ l'ehu. Ephē eseje t'ephē gude epha Jisōsu l'eme iya. Ephē asuje ogvu ono: “Lẹ ya gude epha Jisōsu, bụ onye ono, Pọlu ekfu okfu iya ono ekfuru ngu t'i lufu.” ¹⁴ Yo nweru nwoke Ju lanụ, bụ eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja, aza Sukiva. Nwoke ono mųtaru unwegirima unwoke esaa. Yo be ujiku lanụ; unwegirima ono esekwaphu t'ephē gude epha Jisōsu chifu ogvu l'ọ bụ ndu ophunanu.

¹⁵ Ogvu ono, ephē eme t'ephē chifu ono asụ ephē: “Jisōsu bẹ ya maru; bya amaru Pọlu. Unubedua; ?unu bụ ndu ole?”

¹⁶ Onye ono, ogvu bu l'ehu ono egude ejo okpehu, nọ iya nụ tso ephē ogu; mee ephē esaa ono eriri; mbụ mekatsua ephē iphe; gbahekota ephē otu. Ephē eshi l'ulo ono gbalashia. ¹⁷ Ndu Ju mę ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju,

bukota lẹ́ Éfesoṣu anṣa iphe ono; tsulahaa egvu. A kwabẹlahaa ẹpha Nnajiufu, bụ Jisọsu oḡbodo ugvu. ¹⁸ Igweligwe ndu, bụ ndu wowaru onwẹphe ye Kuráýisutu l'ẹka awuru bya bya akọshilaha iphe ẹphe shi emeje; bya egbukatsua oswi, ẹphe shi kegbaaru ndu odo. ¹⁹ Ndu amamansi achita ẹkwo, ẹphe shi egudeje eme iya chikobe l'ekalanu; kpoo ya oku l'ifu oha. A bya edzee iphe aswa ẹkwo ono bụ; yọ buru ukporo ẹkpa-ego iri l'ẹbo l'ekpa-ego iri. ²⁰ E shi ẹge ono; okfu Nchileke ekoshi ẹge oorebe ire; kafua ejegbaru; kafukwaaphu oshihu ike eje.

Utsu ada lẹ́ Éfesoṣu

²¹ Iphe ono emeebephe; Ume-dụ-Nso emee Pọlu; yo kfua ya kepyaa ya akụ; lẹ ya jefutaje Masedóniya; mẹ Akáya; shi iya jeshiwaru Jerúsalemu. Yọ sụ lẹ ya -jeebe ẹke ono bẹ ya e-jekwaphu Rómu. ²² Yọ bya ezi ndu, eyejeru iya ẹka umadzu ẹbo, bụ iya bụ Tímoti yẹle Ẹrásutosu t'ẹphe vuru iya ụzo je Masedóniya. Yẹbedua anonyafua lẹ́ Ẹshiya.

²³ Teke ono bẹ mkpaka, ha nshinu bataru lẹ́ Éfesoṣu; l'okfu Ụzo kẹ Nnajiufu ono. ²⁴ Ishi iya aburu l'o nweru onye akpụ ụzu, eme nka nshinu, egudeje mkpọla-ọcha akpushi unwu iphe, adugbajee l'ọ bụ eze-ulo eze-nwanyi ndu Éfesoṣu, ẹpha iya bụ Atémisu. Ẹpha onye ụzu ono bụ Dimitiriyosu. Yẹle ndu akpushiyeru iya iphe ono egude iya akpa okpoga, dū egvu. ²⁵ Yọ bya ekukobe ndu ono l'ekalanu; mẹ iphe bụ ndu ụzu ibe iya l'ẹphe ha; sụ ẹphe: "Ndu mu; unu marua l'ọo iphe-a, ẹphe eme-wa bẹ ẹphe gude aba. ²⁶ ?Ọ kwa l'unu gude-e nchị unu l'anụ; gude ẹnya unu l'ele iphe nwoke-a, bụ Pọlu-a eme? Ọ sọru l'agwa, madụ gude ẹka dobe ta buda iya lẹ phuu. Nta-a b'o gude-wa ẹge ono kfuta ndu ha igweligwe lẹ́ Éfesoṣu yeru onwiya; yọ phọdu m'o jegbaru alị Ẹshiya mgburumgburu.

²⁷ Iphe dū eji, nọ iya nụ bụ l'ozí-wa, ẹphe eje-wa a-zalaha ẹjo ẹpha; eze-ulo eze-nwanyi te nwehe iphe ọo-bukwadu. Odo aburu l'eze-nwanyi ono, alị Ẹshiya; mẹ mgboko mgburumgburu abaru ẹja ono bẹ aa-gbado."

²⁸ Ikpetuma ndu ono anonyalephu iphe ono, ookfu ono; ẹhu agbanwuhu ẹphe oku l'ẹhu-eghughu. Ẹphe arashia: "Atémisu Éfesoṣu bụ eze agwa-o!" ²⁹ Utsu awata adada lẹ́ mkpukpu ono. Ẹphe edzokobewaphu ẹgwewa; gude Gáyosu; mẹ Arisutákosu, bụ ndu Masedóniya labụ, ẹphe lẹ́ Pọlu ayije; kpuru ẹphe kpufuru oha l'ẹke oha edzukoje. ³⁰ Pọlu l'onwiya ejeshia tẹ ya jekfu ikpetuma ndu ono; ndu kẹ Kuráýisutu te kwe. ³¹ Ndu nweru ẹnya lẹ́ Ẹshiya, bụ ndu ọnyà iya ezia ozi t'e je ezia Pọlu; sụ iya: "Byiko t'ẹ b'ọ tukwa okpa atutu l'ẹke ono, eedzukoje ono." ³² Kele teke ono bẹ utsu ono adakpẹlephu gidigidi lẹ́ ndzuko ono. Ndu ara kẹ nne ẹphe; ndu ara kẹ nna ẹphe; l'ẹke ọ phoduru mẹ ẹge ẹphe ha kuru l'ẹke ono ta ma ishi iphe ẹphe gbafuta-turu; ẹphe ta ma iphe, ada nụ. ³³ E tubesu l'ọo Alẹguzánda akpa iphe ono; okfu lẹ́ ndu Ju fofutaru iya; nwuru iya ye l'ifu ikpetuma ndu ono. Alẹguzánda apalia ẹka t'e gebekwa tẹ ya dofu iya onwiya. ³⁴ Ẹphe aphulephu l'ọ bụ onye Ju; l'ẹphe ha atuko gude olu lanụ ralahaa: "Atémisu Éfesoṣu bụ eze agwa! Atémisu Éfesoṣu bụ eze agwa!" Ẹphe aralephu iphe ono mkpütuma lanụ-o jeye iphe ha l'ọ bụ awa labụ eswe-e.

³⁵ E meebe; onye seketiri obodo ono ekebe ẹhu mee; a rabua iphe ono. Yọ sụ ẹphe: "Éfesoṣu-u! Ẹ to nwedu onye ẹ-ta madụ l'ọo Éfesoṣu bụ mkpukpu, nwe eze-ulo Atémisu; buru ẹphe abaru eze mkpuma ono, gbaru

iche, shi l'igwe daa ono eja. ³⁶ E to nwedu onye a-sụ l'ọo ejire. Ọo ya bụ; t'unu daa ashị-o! Unu be emehakwa l'ọ bụ ndu ẹ-te nwedu egomunggo. ³⁷ Unu kputawaru ndu-a bya ẹke-a; l'ẹ ba bụ l'ẹphe zitaru iphe l'eze-ulo eze-nwanyi; tọ dụ ejo okfu, ẹphe kfuru iya. ³⁸ Ọ -buru lẹ Dimítiriyoosu me ndu, ejeru iya ozi nweru ndu, ẹphe suru l'ọ nweru iphe ẹphe meru; mbọku ikpe kọtu nọlephu anọno; tẹmanu be ndu achi mkpukpu nọkwaphu anọno l'ẹke ono. T'ẹphe je ẹke ono je ekfua ya! ³⁹ Teke bukwanu l'ọ nweru iphe ọdo, unu ekfu; unu ekfua ya teke mkpukpu dzuru ẹge ẹphe edzuje. ⁴⁰ L'ọgu, nọru ayi nta-a bukwa l'aa-sụ l'ọo ayi kparu utsu ntanụ-a; l'ẹ-ba bụ l'ọ nweru ishi iphe bukwanu: e -kude ayi; t'ayi gude iya kpefu onwayi l'egbe mkpu ọwaa, a gbaru ẹge-a." ⁴¹ Yo kfuebe iphe ono; sụ ẹphe t'ẹphe laa-o. Ẹphe awukahu lashia.

20

Iphe, meru lẹ Masedóniya;

mẹ lẹ Girísu

¹ Utsu ono adazitalephu; Pọlu abya ekukobe ndu ke Kuráiyisutu; bya adua ẹphe ike t'ẹphe ba atsukwa egvu. Yo kelebebe ẹphe; yọ buru iya oje Masedóniya. ² Yọ tuko ẹke ono l'ọ ha jekota; kfushiaru ẹphe iphe dụ l'igweligwe; gude dua ẹphe ike. E meebe; yọ jeshia Girísu. ³ Yọ nọo l'ẹke ono onwa ẹto. A nọnyaa; yọ kwakọta jeshia t'ọ bahu l'ugbo; jeshia alí Siríya. Obenu lẹ keshinu ndu Ju chiru idzu l'ẹphe l'iya e-me l'uzo be yẹbedua chitakwaruphu lẹ ya a-laphu azụ je je eshia Masedóniya; lashia. ⁴ Ndu, ẹphe l'iya yi l'ije ono bụ Sopéta, bụ nwatibe Pírosu onye Beríya; Arisutákọsu; mẽ Sekúndosu. Ndu onanu bụ ndu Tesalonáyika. Ndu ọdo bụ Gáyọsu onye Dẹbe; Tikikọsu mẽ Tirófimosu. Ndu onanu bụ ndu Éshiya. Onye ọdo bụ Tímoti. ⁵ Ndu ono evuru ụzo je anọdu lẹ Túrowasu l'ẹche iya. ⁶ A gbaebe Aji Buredi, ẹ te kodu ekoko; ayi abahu l'ugbo lẹ Filipayi; tugbua. A nọlephu abalı ise; ayi abyakfuta ẹphe lẹ Túrowasu. E rua ẹke ono; ayi abya anọ abalı ẹsaa l'ẹke ono.

Ejeje ikperazụ, Pọlu eje

Túrowasu

⁷ Yo be lẹ mbọku mbụ l'idzu; ayi edzukobe t'ayi ria Nri-enyashi Nnajiufu. Pọlu awataru ẹphe okfuru okfu; ke l'ọokwakokwanu k'ọla echile iya. Yo kfulephu okfu ẹge ono-o jeye echi-abalı ekee ẹbo. ⁸ Urọku hakwa l'igwe l'ime ulo k'eli eli ẹke ayi dzuru. ⁹ Nwata okoro lanu, aza Yútikọsu adugaru adugaru l'onu windo. Pọlu ekfunyalephu okfu ono; mgbenya erolahaa Yútikọsu. A nọnyaa; mgbenya ono atsu iya ogbodo atsu. Yo shi lẹ mkpọ-kfu ulo-eli ono lẹ k'eto ya ono ngabuhu; bya awaa onwiya l'alí. E jeshia ya apali; yọ nwuhuwa. ¹⁰ Pọlu abya enyizita; bya adakobe iya; nmapyabe iya onwiya; gbakua ya ẹka; sụ: "Unu ba aragbushihe onwunu; l'ọ nọwa ndzụ." ¹¹ Yọ tugbua laphu azụ; je awajaa buredi ono kee; ẹphe ataa. Yo kfulahaaru ẹphe okfu ọdo; kfua ya jeye nchi abọhu; yọ buru iya alala. ¹² Ẹphe eduta nwokorọbya ono lẹ ndzụ. Yọ buru iphe e gude dua ẹphe ike tẹ ọkpoma shihu ẹphe ike.

Pọlu shi lẹ Túrowasu

eje Mílítósu

¹³ Ayi atugbua bya abahu l'ugbo-mini; kporu jeshia Ásọsu t'ayi kọta Pọlu l'ẹke ono; l'ẹke ọ sukwanuru t'ayi gude ugbo-mini byakfuta iya; lẹ ya

e-gudewaru ọkpa lufuta ẹke ono. ¹⁴ Yọ byakfuta ayi lẹ Ásọsu; ayi akpọta iya l'ugbo tugbua jeye ayi erua Mitilini. ¹⁵ Ayi eshi ẹke ono tugbua; yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ayi eshi l'ẹke ono gude ugbo swee mgboro Kiyọsu. Yo be echile iya; ayi akpọ-rua Sámọsu. Nchi abya abọhu tsobe echile iya ono; ayi akpọ-rua Milétusu; ¹⁶ okfu lẹ Pọlu kfuhawaru lẹ ya e-swe Éfesọsu esweswe tẹ ya be eje ọkpo ọkfu lẹ Éshiya. Yọ dọ iya ọkoku; l'ẹke oome tẹ ya kebe ẹhu jerua Jerúsalemu tẹmanu yo rua mbọku Péntikọsutu.

Pọlu ekfuru ndu Éfesọsu; t'ẹphe nọkwa ọhuma

¹⁷ Pọlu anọdu lẹ Milétusu zia nzi t'e je ezia ndu e meru ọgurenja lẹ chochi Éfesọsu t'ẹphe bya t'ẹphe l'iya phụ. ¹⁸ Ẹphe erua; Pọlu asụ ẹphe: "L'unubẹdua l'onwunu marua ẹge ya shi emeje teke ono, unu l'iya nọ ono; keshinu ya byaru alị Éshiya. ¹⁹ Ya wozitaru onwiya alị ejeru Nnajiufu ozi. Ya gude ẹnya-mini; gude iphe-ẹhuka, byakfutakotarua iya nọ, shiebe l'ẹjo idzu, ndu Ju achiru iya eje ozi ono. ²⁰ Unu marua l'ẹ to nwedu iphe bu k'uzo ono, Nchileke e-shi dzọo unu ono, ya ẹ-ta tọgboduru unu ẹba. Ẹ to nwekwa ẹke ya kfuchiru iya unu ekfuchi m'ọ bu ẹkalanu. Ya raru iya unu arara; zia ya unu ezizi l'edzudzu ọha mẹ lẹ nk'unu l'ufu l'ufu. ²¹ Ya nmaru ndu Ju; mẹ ndu ẹ-ta bọdu ndu Ju ọkwa; sù t'ẹphe taa onwẹphe ọta iphe dọ ẹji, ẹphe meru; ghaa umere; lakfuta Nchileke bya ekweta l'ọ Jisọsu bu Nnajiufu ẹphe. ²² Nta-a bẹ ya e-mekwa ẹge Ume-dụ-Nsọ ziru iya. Ya e-je Jerúsalemu; l'ẹ-bọ bukwa lẹ ya maru iphe, e-me iya nọ l'ẹke ono. ²³ L'ọo l'iphe ya maleruphu bu lẹ Ume Nchileke emeje iya lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu; ya aphua lẹ mkpọro; mẹ iphe-ẹhuka, ha nshinu nọ l'eché iya lẹ Jerúsalemu. ²⁴ Obenu l'ẹ to nwekwanu iphe ya guberu ndzụ iya. Ọ bọnu tẹ ya jefukpoonu ozi iya l'ishi; mbụ tẹ ya jefubebe ozi ono, Nnajiufu, bu Jisọsu ziru iya tẹ ya jee ono, bu iya bu tẹ ya kfukashiaru ndiphe ozi-ọma lẹ Nchileke a-phuru ẹphe imiko.

²⁵ "Nta-a bẹ ya mawaru l'unubẹ ndu ono, ya tsoru jephee; zia ozi-ọma l'ọo Nchileke bu eze ono ta aphubahekwa ya ọdo. ²⁶ Ọo ya kparu iphe ya ekfuru unu; sù: o -nweru unu onye laru l'iyi bẹ ẹka yẹbe Pọlu ta duhekwa iya. ²⁷ Lẹ ya tųkookwa iphemiphe ọbule, Nchileke tųberu tọgboru unu ẹba. Ẹ tọ dukwa ọphu ya kpuchiru unu ekpuchi m'ọo nanu. ²⁸ Unu letakwa onwunu ẹnya. Unu eletakwaphu unwu aturu ono, Ume-dụ-Nsọ yeru unu l'ẹka ono ẹnya. Unu buru ndu, azu ndu chochi; mbụ chochi, Nchileke gude mee, Nwatibe iya lọkaru l'oshi-osweru mee t'ọ buru nk'iya. ²⁹ Ya maru lẹ ya -tųgbutsulephu bẹ ndu ejo nzizi a-wubata l'ọ bu ejo agụ; bya achikashia unu to nwekwa ẹge ee-me t'ẹphe be byi ẹka l'igwe aturu ono. ³⁰ O nweru teke aa-nọnyaa; ndu, shikwaa l'ime unu awata ọdzu ejo-ire. Ẹphe e-gude iya ẹge ono; melahaa t'ẹphe rata ndu kweru kẹ Kuráiyisutu t'ẹphe tsoru ẹka ẹphe. ³¹ Ọo ya bu; t'unu kwabekwa ẹnya. Unu nyatajekwa lẹ ya kfube ọswa gude ẹnya-mini; kebe ẹhu eme unu t'unu tsoru ọzo, vudo nhamunha. Ya ziru iya unu l'ẹhu l'ẹhu: eswe l'enyashi afa ẹto phuu.

³² "Nta-a bẹ ya eye unu l'ẹka Nchileke. Ya ziwaru unu ozi-ọma kẹ eze- iphe-ọma, Nchileke meru ndiphe. Ọ bu ozi-ọma ono bẹ e-che unu; buru iya a-dụ ike l'emetse unu emetse; bukwaru iya phụ a-nodu eme t'unu lẹ ndu ọdo, bu ndu kẹ Nchileke gbaru mgba l'iphe ono, Nchileke doberu ndu nk'iya ono. ³³ Ẹ to nwekwa onye yẹbe Pọlu sųjeru t'ọ nọ iya afu; m'ọ bu penu; m'ọ bu uwe. ³⁴ Unu marua l'ọ bu ẹka iya-wa ẹphe ẹbo bẹ ya gude

seta iphe, bu iphe mkpa iya duru iya; me iphe, bu iphe mkpa iya duru ndu yele iya yi. ³⁵ Ya gudewa ege ono koshi unu l'ayi a-noduje ejeshi ozi ike; k'ophu ayi e-gude ege ono yeru ndu e-ta dudu ege ephe maru iya onwephe eka. T'ayi nyatajekwa iphe ono, Jisosu, bu Nnajiufu kfuru l'onwiya ono; su: 'L'onu ophu a goru nu onye anu anunu kakwa k'onye ophu anata anata.' "

³⁶ Polu ekfuebe iphe ono; byishi ikpere yele ndu ono l'ephe ha; kfuru nu Nchileke. ³⁷ Yo byade atugbu; ephe atuko wata ekwa; je arukota iya; michata iya ishi-uga. ³⁸ Yo buru iphe ono, o kfuru l'ephe ta aphuhedu iya odo ono be katsukpo ephe oru l'ehu. Ephe eduru iya jeshia l'ugbo-mini.

21

Polu eje Jerusalemu

¹ Ayi ekfutsuaru ephe l'ayi alawaa; bya abahu l'ugbo; kpolephu nhamunha ege ono jeye ayi alufuta le Kosu. Yo be le nchi-ta-abohu iya; ayi akpo-rua Rodu. Ayi eshi eke ono kporu jeshia Patara. ² Ayi erua; bya aphua ugbo-mini, eswe eje Finishiya; bahu iya; tugbua. ³ Ayi akporulephu eke ayi elewa Sayipurosu enya; bya ejiru Sayipurosu ono ye l'uzo eka-ibiyita; kporu jeshia Siriya. Ayi abyarutalephu Taya, bu iya bu eke aabya ogwoshi iphe, ugbo-mini ono vu; ayi enyishia; ⁴ cho ndu ke Kurayisutu l'eke ono. Ayi aphua ephe; ayi l'ephe anoo abali esaa. Ume Nchileke emee; ephe aphua iphe, e-me Polu le Jerusalemu; bya annaaru iya okwa t'e b'o jekwa. ⁵ Ayi anolephu abali esaa l'eke ono; tugbua jeshia iphe ayi eje. Ephe l'ephe ha; mbu jeye l'unyomu ephe; me unwegirima ephe awuru tsoru ayi jeye ayi awufutabebe le Taya. Ayi awufutabebelephu; bya atuko byishi ikpere l'ali l'onu-eka eze enyimu ono; kfuru nu Nchileke. ⁶ Ephe edufutsua ayi; ayibedua abahu l'ugbo; ephebedua awuru lashia ibiyia nk'ephe.

⁷ Ayi eshi le Taya l'eke ono kporu tugbua; bya akpobata l'ali Tolemeyisu, bu eke ayi no-buhuru l'ugbo l'ije ayi ono. Ayi abya eje ekelebebe unwunna; ayi l'ephe anoo ujiku ophu l'eke ono. ⁸ Yo be le nchi-ta-abohu iya; ayi egude okpa tugbua bya erua Sizaria. Ayi erua bya abahu l'ufu Filipu, bu onye l'ezi ozi-oma; ayi l'ephe anodu. Filipu yi l'unwoke esaa phu, a fotaru t'ephe yeje eka phu. ⁹ O mutaru unwu-mgboko eno, e-ta ludua nji. Unwu-mgboko ono ephe eno tuko ekfuchiru Nchileke. ¹⁰ Ayi anokpoo abali olemole l'eke ono. Ayi anonyaa; nwoke lanu, epha iya bu Agabosu eshi Judiya bya. Agabosu ono bu onye nkfuchiru Nchileke. ¹¹ Yo byakfuta ayi bya ewota akpo, Polu ekebudoje uwe iya; kegbabe onwiya eka; me okpa; bya asu: "Le Ume-du-Nso suru: 'L'onye nwe akpo-wa be ndu Ju e-ke ege-a le Jerusalemu; kporu iya nu ndu e-ta madu Nchileke.' "

¹² Ayi anu-getsua ya; ayi le ndu, no l'eke ono awata oro Polu t'e b'o jeshi Jerusalemu. ¹³ Yo su: "Ekwa owaa, unu ara owaa bu ke ngunu? Me unu gbe eyekwa iya obu-ote. Ya kwakobeekwaru ogude ehu ke Nnajiufu, bu jisosu nwuhu le Jerusalemu; e to buledua t'e kee ya egbu kporumu."

¹⁴ Ayi ekfua nta kfua imo; to kwebata. Ayi aparu iya haa; su: "T'iphe no Nnajiufu l'uche mee."

¹⁵ Ayi anonyaa l'eke ono; bya akwakobe jeshia Jerusalemu. ¹⁶ Unwunna, no le Sizaria aharu tsoru ayi. Ephe edua ayi durua ufu

onye ayi eje onodu nk'ia, epha iya bu Menésõnu. Menésõnu ono bu onye Sáyipurõsu, shiwa l'õdungu buru onye ke Kuráýisutu.

Põlu eje oji Jémusu

17 Ayi erua Jerúsalemu; unwunna anatakpõo ayi õkpobe anata. 18 Yo be le nchi-ta-abõhu iya; ayi le Põlu ayiko jeshia t'ayi le Jémusu jia. Ayi eshi rua; ndu e meru õgurennya chõchi egbe dzukotawa l'eke ono. 19 Põlu ajiibe ephe; bya eshi ishi lanu kõtõtaru ephe iphe Nchileke gude ozi, ya jeru ndu e-ta budu ndu Ju meeru ephe. 20 Ephe anõtõsulephu iphe ono, o kforu ono; bya atuko kele Nchileke ekele. Ephe asu Põlu t'o lewaru ege ephe du l'eke-a. "Su iya l'ikpetuma ndu Ju be kwetaakwaru l'õo jisõsu bu Nnajiufu ephe. O kwaphu ege ono be oovu ephe ehu; mbu ekemu, shi l'eka Mõsisu. 21 E kfuwaru ephe le iizi ndu Ju mgburumgburu, bugbaa l'alì õdo t'ephe gwõbe ekemu, shi l'eka Mõsisu; t'ephe be ebujeshi unwegirima ephe ùtsù; ephe t'etsohe ome-l'alì ndu Ju. 22 ?Nanu ege ee-me iya nta-a; kele ndu Ju nujekwa l'i latawaru." 23 Ephe asu iya: "Iphe ii-me bu: l'o nweru umadzu eno, kweru Nchileke ukwa l'ephe e-doberu iya onwephe nsõ: ba kpõ ishi; ba ngu mee. Tõ du iya bu; ndu ono abya atubuwa teke ephe e-meshi iphe ono. 24 Teke õbu, ephe tuburu õbu eruakwanua. O kwa t'i je etsoru ephe mee nsõ, tso iya nu. Nggũ akfufuaru ephe ugwo iphe, iphe ono e-phu ephe; k'õphu ephe a-kpõshikwanu ishi. Onyemonye õbule amakwanuru l'iphemiphe õbule ono, a tũko ekfu le iime ono be bukõta ejo-ire. Ephe amaru le nggubedua l'onwongu atũkojekwaa ege ekemu Mõsisu kforu emekõta. 25 O -buru ke ndu e-ta budu ndu Ju, bu-wa ndu wowaru onwephe ye Kuráýisutu l'eka be ayi chihaanarua idzu; dewa ekwo-õzi zilaaru ephe; su ephe t'ephe be erijeshi iphe, a gwaru nte. Ephe ta ataje mee iphe. Ephe ta ataje anu, a swi-gburu aswi-gbu. Ophu too nwe onye yele onye e tõo ludu alulu a-zeje aze-nyo-ye-nwanyani."

26 Ya ndono; Põlu abyanu bya eduta umadzu eno ono yeru onwiya. Yo be le nchi-ta-abõhu iya; ephe l'ia eje emee nsõ ono l'eze-ulo Nchileke. Ephe eshi ege ono mee; a makõtaru l'a -nofu abalì esaa be yele ndu õphu e-gude iphe bya t'a chiaru ephe eja l'ehu l'ehu ege gbaru nu.

E guderu Põlu l'eze-ulo

Nchileke

27 Abalì esaa ono l'agvuwa; yo be ujiku lanu; ndu Ju, shi Eshiya aharu phua Põlu l'ime eze-ulo Nchileke. Ephe akpalia igweligwe madzu l'eke ono; yeshiaru ephe õku; ephe abya egude Põlu; 28 chishia mkpu; su: "Ízurõlu; o-ji-l'eka-tõgbo-o; unu gbaru bya-o! Unu bya eyeta eka-o! Owaa nwoke-wa, tsoru ekemeke õbule ejephe; l'ezi iphe; ekfubyishi ndibe ayi; ezibiyishi ekemu Mõsisu; ekfubyishikwaphu eze-ulo Nchileke-wa-o! Ophu ka njõ bu l'o dutaru ndu e-ta budu ndu Ju dubata l'eze-ulo Nchileke; shi ege ono merushia eke duru Nchileke le nsõ." 29 Iphe meru iphe ephe ekfu ege ono bu l'ephe phujeru eke Põlu yele onye Efesõsu, epha iya bu Tirõfimosu yi ejephe le Jerúsalemu. Ephe etubesu le Põlu du nwoke ono bahu l'eze-ulo Nchileke.

30 Mkpõkpu agbalahaa gharaghara. Ephe agbako-dzua; bya akputa Põlu kpufuta iya l'ime eze-ulo Nchileke guchishikebe õnu-uzo eze-ulo Nchileke ono teke onophu. 31 Ephe emekwada t'ephe gbua Põlu; yo ruwaphu eze onye ishi soja ndu Rõmu, l'achì eke ono le nchi l'utsu ada le Jerúsalemu.

32 Eze onye ishi ono achita-kebewaphu ndu ishi soja; me ndu soja ephe

egwegwa; gbakfushia ndu ono. Epeh ephulephu eze onye ishi soja ono yele ndu soja ono; tsubuhu Polu iphe. ³³ Eze onye ishi soja ono abya ejekfu Polu je egude iya; bya asu t'a tua ya mkpakobe labu. Yo jide teke ono: “? Bu onye b'ò bu? ?Bu ngunu b'o meru?” ³⁴ Ndu echi l'o meru owaa; ndu echi l'o meru ophu. Epeh ekfuphelephu iphe e-te dodu enya; k'ophu onye ishi ndu soja ono ta mahedu iphe bu l'oo iphe meru nu ndo-wa. Yo su te ndu soja kpuba Polu le mbareke ndu soja. ³⁵ Epeh akpuru iya rua eke, eeshije abata mbareke ono; pata iya apata; eke mkpukpu ono ede igidi t'ephe gbua ya. ³⁶ Epeh eze gidigidi etso iya l'azu; l'echi: “Chigbua ya! Chigbua ya!”

Polu eme t'o dzoo onwiya

³⁷ Epeh ejeshia t'ephe paba Polu le mbareke ndu soja ono; yo su eze onye ishi ndu soja ono: “?Te ya kfuwaru iya ru iphe?”

Eze onye ishi ndu soja ono asu iya: “Inhi! ?I gbe maru okfu Giriku? ³⁸ ? Bu iya bu l'e to budu nggu bu ophu Ijiputu ono, kpaworua ogu; chita unu ndu mgbugbu-madzū iri chiba l'echi-egu; epeh eje anodu-wa? ?To budu nggu?”

³⁹ Polu asu iya: “Wawa; le ya bukwa onye Ju, a muru l'alī Silisiya gedegede. Ya shikwa Tāsosu, bu mkpukpu nweru enya. Byiko; te ya kfururu nu ndu-wa!”

⁴⁰ Eze onye ishi ndu soja ono ekweta t'o yee onu. Polu abya evudo le mkpo-kobe eke eeshije enyiba l'ulo; bya achiliaru ikpetuma ndu ono eka t'ephe gebe te ya yee onu. Epeh adalephu rigbidingu; Polu egude okfu Hiburu kfulahaaru epeh okfu:

22

1 “Unube unwunna iya; me nna iya phe: unu ngabe nchi te ya dofu onwiya iphe-a l'ifu unu-o!” ² Epeh anu l'ookfu okfu Hiburu; to nwehe onye mekwaduru m'oo pyimu. Polu awata oye onu l'okfu ono; su epeh:

³ “Le ya bu onye Ju, a muru le Tāsosu Silisiya. Eke ya no vufuta bu le Jerusalemu l'eke-a. Onye ziru iya ekwo bu Gameliyelu. O kfube oswa zishia ya ekemu ndiche epeh ike. O kwa ege oovv unu ehu; mbu iphe ke Nchileke ntanu-a bu ege o shi evu iya. ⁴ Ndu etso Uzo Nnajiufu ono be ya shi akpashi ehu ike; mbu shi egbutsujee epeh egbugbu. Ya shi egudeje unwoke epeh me unwanyi epeh; tua epeh mkporo. ⁵ Eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu bu ogurennya ogbo ikpe unu l'ephe ha be a-gbakwa ekebe l'iphe-a, ya ekfu-wa bu oswi-okfu. Ya jeru je anata epeh ekwo, e deru nu unwunna epeh ndu Ju, bu le Damasukosu; bya ejeshia eke ono te ya gudekota ndu kweru ke Jisosu tua epeh mkporo; kpata bya le Jerusalemu t'a huja epeh ahuhu.”

Ege ndzu Polu gude gbanwee

⁶ “Ya ndono; ya atugbua; rudelephu Damasukosu l'enyanwu abyawa ogvuru l'ishi; iphoro eshi l'igwe; bya enwua oswi ke viii; nwuphee ya mgburumgburu. ⁷ Ya adaa l'alī; nuja olu, eku iya nu; su: ‘Solu! Solu! ?Bu ngunu meru iphe iikpa iya ehu?’

⁸ “Ya aji iya: ?Bu onye b'i bu; Nnajiufu?”

“Yo su iya: L'oo yebedua bu Jisosu ke Nazaretu-wa, iikpa ehu-wa.”

⁹ Ndu yeke iya yi aphukota iphoro ono. Obenu l'ephe ta ndu okfu ono, onye ono ekfu anu iya ono.

10 “Ya aji iya: ‘Nnajiufu; ?bụ ngunu bẹ ya e-me?’

“Yọ sụ iya: ‘Tẹ ya gbeshi bahụ Damásukọsu. Ya -rua ẹke ono; bẹ aakọru iya-a iphemiphe obule, Nchileke sụru l’ii-meru iya.’”¹¹ Iphoro ono emee; ya atsulahaa ishi. Ndu yele iya yi akpuru iya l’eka; ephe abahụ le Damásukọsu.

¹² “Ephe erua ẹke ono; yo nweru nwoke, ephe iya bu Ananýasu, Nchileke duru le nsọ. Oomekota iphe ekemu kfuru; buru onye ndu Ju, bukota l’eka ono akwaberu ugwu. ¹³ Yọ byakfuta iya bya evudonyabe iya; sụ iya: ‘Sọlu nwunne iya; ngwa; wata ophu ọzo ọdo!’ Teke onophu; ya awatawaphu ophu ọzo; bya aphua ya. ¹⁴ Yọ sụ iya: ‘Le Nchileke ndiche ephe; bẹ fotawaru yebe Polu te ya maru iphe, nọ yebe Nchileke l’uche; te ya phua onye ono, bu iya nwenkinyi iya doberu eka ndoo ono; bya anua iphe ookfu l’onwiya. ¹⁵ L’iphe meru iphe o du ege ono bu le ya a-gbaru iya odzori l’ifu ndiphe mgburumburu; kfuaru onyemonye obule iphe ono, ya phuru ono; me ophu ya nuru. ¹⁶ Nta-a bu; ?bụ ngunu ọdo bẹ ya ngaberu. Wo te ya gbeshi t’e mee ya baputizimu; safu iya iphe du eji, ya meru; me ya kfua le ya natawaru Jisọsu; t’o buru Nnajiufu iya.’

Nchileke ezi Polu t’o je ezia ndu e-ta budu ndu Ju ozi-oma

¹⁷ “Ya ndono; ya alaphushia azu le Jerúsalemu. Ya anodu l’eze-ulo Nchileke eke ya ekfu anu Nchileke; phua aphu; ¹⁸ phua Nnajiufu; yọ sụ iya: ‘Te ya mee egwegwa lufu le Jerúsalemu; kele ndu eke-a ta angakwa nchi l’iphe iikfu k’ehu iya.’”¹⁹ Ya asu iya: ‘Nnajiufu; ephe makotaru ohuma ohuma ege ya shi ejeje l’ime ulo-ndzuko ndu Ju je atua ndu, woru onwephe ye ngu l’eka mkporo; sụ t’e chia ephe iphe. ²⁰ Teke e gburu onye ekebe ngu, bu Sutivinu bẹ ya nokwa l’eka ono; zua mgbede l’egbugbu, e gburu iya du mma. Yọ buru yebedua, bu Polu nọ swiru uwe ndu, je je atugbua ya nu.’”²¹ Nnajiufu asu iya te ya tugbua l’ije iya; le ya e-zi yebe Polu eke teru enya te ya jekfu ndu e-ta budu ndu Ju.”

Polu me eze onye ishi soja

²² Ndu ono adakpelephu nwanshi; gebe nchi l’iphe Polu ekfu; jeye yo kfulephu ke ndu e-ta budu ndu Ju ono; ephe aswo-lihu; sụ: “Unu wofu iya! Unu wofu iya! Unu gbua ya! Unu gbua ya! E tọ bukwa onye gbaru k’ono ndzu!”²³ Ephe atụ wówowo; gude uwe ephe l’ekpoka udzu agha l’imeli; eke ehu eghe ephe egughu. ²⁴ Eze onye ishi ndu soja ono asu te ndu soja kpuba Polu le mbareke ndu soja l’eka ono. Yọ sụ ephe t’ephe chia ya echachi t’a maru: ?m’oo-kfu iphe kparu iphe ndu Ju adaji ege ono. ²⁵ A bya ekebe Polu egbu t’e chia ya echachi ono; yọ sụ onye ishi ndu soja lanu, vudo l’eka ono: “Ekemu ndu Rómu; ?o suru t’eechijee onye Rómu iphe l’ẹ be ekpe iya ikpe; maru iphe o meru?”

²⁶ Onye ishi soja ono anua ya bya ejekfube eze onye ishi ndu soja ono; je asu iya: “?I marua iphe iibya ememe? ?I marua le nwoke-wa bu onye Rómu?”

²⁷ Eze onye ishi ndu soja ono abya ejekfushia Polu; je aji iya: “?I bu onye Rómu l’oswiya?”

Polu asu iya: “Iye.”

²⁸ Eze onye ishi ndu soja ono asu le ya kfuwaru oke okpoga bẹ ya buderu onye Rómu.

Polu asu iya: “Obekwanu l'a muru yebedua gedegede; ya aburu onye Rómu.”

²⁹ Ndu ono, shi abya oji Polu aji ono ebuhaa ya eka. Eze onye ishi ndu soja ono atsulahaa egvu l'ọ nuru le Polu bu onye Rómu. Yọ buru nwa Rómu b'ọ turu mkpakobe.

Polu nọ l'ifu ogbo ikpe ndu Ju

³⁰ Yo be le nchi-ta-abọhu iya; eze onye ishi ndu soja ono asu t'a tofu Polu mkpakobe. Yọ bya ezia te ndu ishi achijeru Nchileke eja; me ndu ogbo ikpe ndu Ju l'ephe ha dzukota. Ephe edzukotalephu; yo duta Polu bya edobe ephe l'ifu. Iphe ochokpoo aburu t'ọ maru ishi iphe kparu iphe ndu Ju guderu Polu.

23

¹ Polu abya atakobe ndu ogbo ikpe ono enya l'ifu; su ephe: “Unwunna iya; e to nwekpodua iphe ya maru, ya mejeru byeye nta-a, bu iphe ya asu l'ọ bu iya awa iya obu l'ifu Nchileke.” ² Ya ndono; Ananýasu, bu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja agbalihulephu su te ndu vudonyabe Polu chia ya eka l'onu. ³ Polu asu iya: “Ọ kwaphu ege ono be Nchileke e-chi ngu iphe nggube oshi-epoto ono, e teru ndzu l'eli iya ono. Nta-a; b'i nọ l'eke-a eme t'i gude ekemu kpee ya ikpe; l'emebyikwaphu ekemu obu emebyi; keshinu i suru t'e chia ya iphe.”

⁴ Ndu vudonyabe Polu asu iya: “Chaa! ?Tị madu l'ọ eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja be iko onu ege ono?”

⁵ Polu asu: “Aa; wakwa eka-l'ali; unwunna iya. Ya te shikwa maru l'ọ bu iya bu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja. L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; su: ‘T'e b'i kfukwaru ndu achi ndibe unu ejo okfu.’ ”

⁶ Tọ du iya bu; Polu amawaruphu le ndzuko ndu ogbo ikpe ono du ọzo ebo: l'ogbo ndu Sádusii nọ iya; ogbo ndu Fárisii anodu iya. Yọ rashia: “Unwunna iya; ya yikwa l'ogbo ndu Fárisii. Ndu muru iya nu eshikwaphu l'ogbo ndu Fárisii. Iphe e gude ekpe iya ikpe bukwa le ya ele enya le ndu nwuhuru anwuhu be Nchileke e-me ujiku lanu t'ephe teta nodu ndzu.”

⁷ Ekfutsuta, ookfutsuta iphe ono; ndu ogbo ke Fárisii; me ndu ogbo ke Sádusii awata oswo uswo. Ogbo ikpe ono ekekahu onwephe ebo; ⁸ kele ndu ke Sádusii suru le Nchileke t'emedu ndu nwuhuru anwuhu t'ephe teta nodu ndzu ọdo; su l'unwu ojozi-imigwe ta nodu; to nwe ndu ọdo, e te egudejedu enya phu, nonu. Obenu le ndu ke Fárisii tuko iphe ono kwetakota. ⁹ Ndu ophu atulee wowowo aka nshinu eje. Ndu ezije ekemu; ndu ophu bu ogbo ke ndu Fárisii aharu gbeshi ekfushi iya ike: “L'e to nwe du iphe du eji, ephe maru, nwoke-wa meru! ?A maru bu maa; tọ ojozi-imigwe kfujewaru nu iya?”

¹⁰ A nonyaa; uswo obu akaria eka; k'ophu eze onye ishi ndu soja ono tubesu l'ephe alakashiwa Polu nanu nanu. Yọ su te ndu soja iya ye ishi je akpufuta Polu; kpubatata le mbareke ndu soja ọdo.

¹¹ Yo be l'enyasi iya; Nnajiufu, bu Jisosu abya evudonyabe Polu; su iya: “Gudekepekwa iya phu ege iigude iya; Polu! Ọ kwa ege i gbaru ọdzori iya le Jerúsalemu l'eke-a bu ege i jefutaje je agbaaru iya eya le Rómu.”

Aachi idzu ishi Polu

¹² Nchi abohulephu; ndu Ju abya edzukobe; ria nte l'ephe te eridu nri; to nwe iphe ephe a-ngu; e ba bu l'ephe gburu Polu. ¹³ Ephe karikwaru ukporo madzu labu; mbu ndu ono, chiru idzu ono. ¹⁴ Ephe abyakfutashia

ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu bu ogurennya ndu Ju; bya asu epehe: "Epehe riakwaru nte l'ephe ta akpadu nri l'onu; ophu epehe 'etsudu okoro l'onu; e ba bu l'ephe gburu Polu. ¹⁵ Oo ya bu; t'unu le ndu ogbo ikpe zia eze onye ishi ndu soja Romu t'o dutaru unu Polu. Unu mee ya t'o tubesu l'unu eme t'unu jifua ya aji. Epehe a-kwabee; gbua ya l'uzo temanu yo rua eke-a."

¹⁶ Ya ndono; nwata okorobya lanu, bu nwunne Polu ke nwanyi be muru iya nu anua k'ejo idzu ono; kwe bahu le mbareke l'eke ono je ekfuaru iya Polu. ¹⁷ Polu abya ekua onye ishi ndu soja lanu; su iya: "T'o duta onye-wa jekfu eze onye ishi ndu soja. L'o nweru iphe, oo-kfuru iya." ¹⁸ Onye ishi ndu soja ono eduta iya jekfushia eze onye ishi ndu soja ono; je asu iya: "L'o bu onye mkporo ono; mbu Polu; be kuru iya nu; su t'e dutaru ngu nwokorobya-a; l'o nweru iphe du mkpa, oo-kfuru ngu."

¹⁹ Eze onye ishi ndu soja ono abya eduta iya je anodu iche; jia ya l'edomi: "?Nanu ege o du?"

²⁰ Yo su iya: "Le ndu Ju chiru idzu l'ephe a-su ngu t'i duta Polu dufutaru ndu ogbo ikpe echile; le ndzuko ogbo ikpe acho t'ephe jifua ya aji. ²¹ Olobu; ba angakwa nchi; l'o nwekwaru ndu, karuru ukporo unwoke labu, e-ke l'uzo; kwaberu iya. Epehe riakwaru nte l'ephe te eridu nri; to nwe iphe epehe a-ngu; e ba bu l'ephe gburu Polu. Nta-a be epehe kwabekwaru akwabe; t'ephe nua olu ngu le ee-duta iya-a bya."

²² Eze onye ishi ndu soja ono asu nwata-okoro ono t'e b'o dukwa onye oo-kfuru le ya dowaru iya eya; su iya t'o lawaru. Yo lashia.

Edu Polu edujeru nnajioha, bu Filikusu

²³ Eze onye ishi ndu soja ono abya ekua ndu ishi soja iya ebo; su epehe: "Unu guta ukporo ndu soja iri; unu agutakwaphu ukporo ndu inya eto le ndu inya iri; me ukporo ndu arwa iri odo, bu ndu a-chiru ara. Unu kwakobe epehe k'oje Sizaria l'ori nri-enyashi ntanu-a. ²⁴ Unu hakwaruphu inya mekwaaru Polu, oo-nodu agba t'unu duru iya je anu nnajioha, bu Filikusu le chiriri werere." ²⁵ Eze onye ishi ndu soja ono abya edee ekwo; su:

²⁶ "Kulodiyosu Lisiasu ede iya anu Nnajioha, bu Filikusu. Ya ekele ngu. ²⁷ L'oo bu ndu Ju guderu nwoke-wa l'eme t'ephe gbua ya. A nonyaa; ama abya agbaaru iya l'o bu nwa Romu. Ya egude ndu soja iya je anafu iya epehe. ²⁸ Ya emelaha te ya maru iphe o meru, kparu iphe epehe guderu iya. Ya eduru iya jekfu ndzuko ndu ogbo ikpe epehe. ²⁹ Ya aphua l'iphe o meru ta budu iphe du ke t'a kfu-gbua ya akfu-gbu; ophu o dukpoduanu ke t'a tua ya mkporo. Iphe epehe ekfu l'o meru bu okfu ke ekemu ali ndu Ju. ³⁰ Ya anua le ndu Ju chiru idzu t'ephe gbua ya l'uzo; su t'e gude iya byakfuta ngu-wa. Ya asu ndu obu, ekfu iphe o meru obu t'ephe byakfuta ngu bya ekfu iya l'ifu ngu."

³¹ Ndu soja ono abya emee ege e ziru epehe. Epehe egude Polu jee l'enyashi ono jeye le Antipatirisu. ³² Yo be echile iya; ndu soja ndu ophu gude okpa alaphushia azu le mbareke. Ndu onanu, gude inya ono eduru iya jeshia. ³³ Epehe edurua ya Sizaria; bya eworu ekwo ono nu gowanu; duru Polu ye iya l'eka. ³⁴ Gowanu aguebe ekwo ono; bya aji Polu eke, a muru iya. Yo nulephu l'o bu onye Silisia; ³⁵ su iya: "L'i-yewaru onu teke ndu ebo ngu ibo rutaru." Yo su t'e je edobe Polu l'ufu-eze Herodu; che iya nche.

24

Ibo, eebo Pọlu

¹ A nọlephu abalí ise; Ananáyasu, bú eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; mę l'ụphodu ndu bú ọgurenya l'ọgbo ikpe ndu Ju; ẹphe l'onye ọya, aza Tẹtálosu ayíru jeshia Sizariya. Ẹphe erua; bya atụko iphe ẹphe suru lẹ Pọlu meru dokotaru ọvọno Filikusu. ² A bya ekua Pọlu; Tẹtálosu awata okfu iphe, ẹphe suru l'ọ meru; sụ:

“Onye-ukfu-l'ọha, bú Filikusu. O bú ẹge i doberu ẹka achí ayi meru iphe nchí dú ayi ndo. O bú ẹnya, í kwaru meru iphe a gbanweshitsuaru iphemiphe ọbule ono, a gbanweshiru ono t'ọ duru ayi lẹ mma. ³ Ayi ekele ngu ekele l'ẹkemeke ọbule kẹ iphemiphe ọbule ono, i meru ayi ono. ⁴ Ya te ejekwaru ngu ru okfuru ogologo okfu. Iphe ya arọ ngu; byiko; bukwa t'i kweru nua iphe-a, ẹphe abyaru ngu ekfuru-wa. Ẹphe e-gbulekwaru ngu iya phụ mkpirikpi. ⁵ Nwoke-wa bẹ ẹphe phụwaru l'ọ bú onye emeje t'ẹjo iphe tsa nwanne. Ookpaje utsu l'iphe bú ẹke ndu Ju nọ lẹ mgboko mgburumgburu. Oo yẹbedua bú ishi ndu ẹjo ọgbo ono, bú ọgbo ndu Názaretu. ⁶ O seru ẹge ya e-shi merushia eze-ulo Nchileke; ayi egude iya t'ayi kpee ya ikpe l'ẹge ekemu-alí ayi kfuru. ⁷ Obenu l'eze onye ishi ndu soja, bú Lísiyasu bya eye iya ẹka; gude ike nata iya ayi; ⁸ sụ tẹ ayibe ndu, guderu iya nụ bya l'ifu ngu. I -jia ya aji bẹ ị-phụwaru iphe ọbu, ayi ekfuru ngu l'ọ meru ọbu.” ⁹ Ndu Ju ọphunanu eye iya ẹka; sụ l'iphe Tẹtálosu kfuru bukota oswi-okfu.

*Pọlu edofu onwiya l'ifu**Filikusu*

¹⁰ Ọvọno abya epheeru Pọlu ẹka t'ọ watawaru oye ọnu. Pọlu asụ iya:

“Lẹ ya marua l'i shiwa keshinu afa olemole ọphu sweru nụ nọduta l'ishi ikpe l'alí-a. Oo ya meru iphe ẹhu beberu atso iya ẹna tẹ ya dofu onwiya l'ifu ngu. ¹¹ Ẹ tọ karikwaa abalí iri l'ẹbo, ya jeru Jerúsalemu ọbaru Nchileke eja. Jikwaa ẹphe t'a maeduru: ?bụ iya ejo-ire. ¹² Ndu Ju te nwekwa teke ẹphe phuru l'ọ nweru onye yele iya atụ ntutego; to nwe ẹke, ẹphe phuru, ya kparu utsu, ada l'ime eze-ulo Nchileke; m'ọ bú l'ulo-ndzuko ẹphe; ọdudu buru l'ime mkpukpu. ¹³ Odo bukpoonu t'ẹphe koshi l'ibo ono, ẹphe boshiru iya ono nweru ọphu bú oswi-okfu. ¹⁴ Ọphu ya kweru bú lẹ ya abaru Nchileke ndiche ayi pẹ ẹja lẹ Uzo Nnajiufu ono, ẹphe ekuje ẹjo ọgbo ono. Ya tükokwaruphu iphemiphe ọbule, e deru l'ẹkwo ekemu Mosisu; mę l'ẹkwo ndu nkfuchiru Nchileke kweta. ¹⁵ O kwa iphe ndu-wa ele ẹnya iya bẹ ya elekwaphu ẹnya iya, bú iya bú lẹ Nchileke e-mekochaa mee onyemone ọbule t'ọ shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ: mę ndu oma; mę ndu ejo iphe. ¹⁶ Yo buru iphe ono bẹ ya ekebeje ẹhu eme t'obu ba nma iya ikpe l'ifu Nchileke; mę l'ifu ndzụ.

¹⁷ “Tọ dú iya bú; ya anọebe afa olemole l'ẹke ọdo; bya alata alí iya tẹ ya wolataru ndu alí iya okpoga, eegude eyeru ẹphe ẹka; mękwaphu tẹ ya bya egwooru Nchileke ngwẹja. ¹⁸ O kwa lẹ ya metsuaru nsọ, tso ngwẹja ono bẹ ndu Ju, haru shi Ẹshiya lata phuru iya l'ogbodufu eze-ulo Nchileke l'ẹke ono. Ẹ to nwekwa ndu ẹphe l'iya yi; to nwe utsu, ya kpatsuru lẹ mkpukpu. ¹⁹ O kwa ndu Ju ono, shi Ẹshiya ono b'ọ gbaru t'ẹphe bya l'ifu ngu l'ẹke-a; bya ekfu-a iphe ẹphe suru lẹ ya meru ọbu; m'ọ -nweru iphe ẹphe e-kfu. ²⁰ Odo bú tẹ ndu-wa, nọ l'ẹke-a kfunua ejo iphe ọbu, ẹphe phuru ya meru, bukpo iphe e gęga nma iya ikpe teke ono, a jiru iya aji l'ifu ndzuko ndu

ogbo ikpe ephe ono; ²¹ gbahakwaa iphe lanu ono, ya nokwa-a l'ifu ndzuko ndu ogbo ikpe ono kfushia ike; su: 'L'iphe unu gude ekpe iya ikpe ntanu-a bukwa le ya kweru le Nchileke e-mekochaa mee ndu nwuhuru anwuhu t'ephe shi l'onwu teta nodu ndzu.' "

²² To du iya bu; keshinu Filikusu makotawaru ke Uzo Nnajiufu ono ohuma; yo su t'ephe la; le ya e-kpe ikpe ono teke eze onye ishi ndu soja, bu Lisiyasu byaleruphu. ²³ Yo su te onye ishi soja ndu Romu, Polu no l'eka letakwa iya enya ohuma. Olobu; to hakwaa ya to tusaru eh; te ndu onya iya byaje t'ephe l'iya jia; t'ephe jejeru iya iphe bu mkpa iya.

Polu ekfu okfu l'ifu Filikusu; me Durusila, bu nyee ya

²⁴ A nolephu abali olemole; Filikusu eduru nyee ya, bu Durusila, bu nwanyi Ju byatashia. Yo bya ezi; e je ekua Polu. Ephe angaberu iya nchi; yo kfulahaa k'oworu onwonye ye l'eka Kurayisutu, bu Jisosu. ²⁵ Polu ekfukwadua okfu ke odobe eka ndoo; ke okpadeje onwonye; me ke mboku ikpe, abo; nu; Filikusu atulahaah egvu. Yo su iya t'o jearu ke nta-a; le ya e-ku iya-a odo teke uzod du iya. ²⁶ Iphe o shi ari bu le Polu a-nu iya eka-azu. Yo buru iya meru iphe oobuje: nta-a nta-a; yo kua Polu t'ephe bo ujia.

²⁷ A nolephu afa labu; Filikusu alufu l'okwa iya; nwoke odo, epha iya bu Poshosu Fesutosu abya anochia enya iya. Filikusu aparu Polu haa l'ulo-mkporo; l'eke oome t'o mee iphe du ndu Ju mma.

25

Polu ekfu l'oo eze ndu Romu e-kpe ikpe iya

¹ A nolephu abali eto k'ophu Fesutosu lakfutaru ndu ono, o bu nnajioha ephe ono; yo shi le Sizariya jeshia Jerusalemu. ² E rua eke ono; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu ishi ndu Ju abya ekfulahaaru iya iphe ephe suru le Polu meru. Ephe aroo ya; ³ t'o meeru ephe iphe-oma, bu iya bu t'o mee te Polu lata azu le Jerusalemu. Ephe achikwanu idzu ono t'ephe kee l'uzo; gbua Polu. ⁴ Obenu le Fesutosu suru ephe le Polu nokwa le mkporo le Sizariya. "Le yebedua, bu Fesutosu habewaa nwanshi; ya alaphushia azu l'eke ono. ⁵ Te ndu ishi unu tsonu iya je Sizariya; o -buru l'o nweru iphe du eji, o meru; t'ephe bya ekfia ya l'eke ono."

⁶ Ephe le Fesutosu anoo iphe dzuru abali esato m'o bu abali iri l'eke ono b'o laderu Sizariya. Yo be le nchi-ta-abohu iya; yo je anodu l'ulo-ikpe; bya asu t'e dubata Polu. ⁷ Polu abatalephu; ndu Ju, shi Jerusalemu abya akpopee ya mgburumgburu; kfushilahaah igweligwe akpamara, ephe suru l'o meshiru. Ophu to du ophu ephe duru ike koshi l'o bu oswi-okfu m'oo nanu. ⁸ Polu abya edolahaah te ya dofu onwiya; su: "Le to nwekwa teke ya kfuswejeru ekemu ndu Ju; ophu o dukwa teke ya kfuswejeru eze-ulo Nchileke; o dudu buru Siza."

⁹ Fesutosu emelahaah te ya mee iphe du ndu Ju mma; bya asu Polu: "O du ngu mma t'i je Jerusalemu t'e kpee ngu ikpe iphe-a, ephe suru l'i meru-wa l'ifu mu l'eke ono?"

¹⁰ Polu asu iya: "Le ya vudo-wa l'ifu ogbo ikpe k'eze ndu Romu, bukwanu iya bu eke gharu t'e kpee ya ikpe. Nggubedua l'onwongu maru l'e to nwedu ejo iphe ya meru ndu Ju. ¹¹ Kele ndege ya meru ejo iphe; metakwanu iphe gharu ke t'e kpee ya nkfugbu; me ya asu: ?ya atshunu

egvu anwūhu. Obenu lẹ teke iphe ẹphe sūru lẹ ya meru ta b̄du oswi-okfu; b'ẹ to nwekwa onye ha kẹ tẹ ya kp̄uru iya nū ẹphe. Iphe ya kfuru b̄ tẹ ikpe iya laa l'ifu Siza."

¹² Tọ dū iya b̄; F̄sutosu yele ndu ọgbo ikpe ono efogbatsua ishi; yọ sū P̄olu: "Lẹ keshinu ị sūru tẹ ikpe ngu laa l'ifu Siza; b̄kwa l'ifu Siza ono bẹ ii-je."

*P̄olu nọ l'ifu Agirípa;
mẹ Baníisu*

¹³ Yo be ujiku lanū; onye eze, ẹpha iya b̄ Agirípa; m̄ nwunne iya kẹ nwanyi, ẹpha iya b̄ Baníisu abya Sizaríya t'ẹphe keke F̄sutosu. ¹⁴ Ẹphe anọlephu abalí olemole l'ẹke ono; F̄sutosu abya eworu kẹ P̄olu k̄ooru Agirípa. Yọ sū iya: "L'o nweru nwoke, Filikusu haru iya l'ulo-mkp̄oro. ¹⁵ Teke ya jeru Jerúsalemu; b̄ ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; m̄ ndu b̄ ọguren̄ya ọgbo ikpe ẹphe kfulahaaru iya ẹjo iphe ẹphe sūru l'o meshiru. Ẹphe asū tẹ ya nmaa ya ikpe.

¹⁶ "Ya asū ẹphe l'ẹ tọ b̄kwa ome-l'alí ndu Rómu t'a kp̄uru onye b̄lephu ibo bẹ eebo iya; nū; l'ẹ-ba b̄ lẹ yele ndu ọdaru ẹphe l'iya nọ ifu l'ifu t'o doo ẹn̄ya; mb̄u iphe ọbu, a sūru l'o meru ọbu. ¹⁷ Yo be mb̄oku, ẹphe dzuru l'ẹke-a; ya te jekpohee ọkpo ụkfu. Ya ejeshiwaphu l'ulo-ikpe ono lẹ nchi-ta-ab̄hu iya; sū t'ẹ je edubata nwoke ọbu. ¹⁸ Ndu, ebo iya ibo egbeshi; tọ dū ẹjo iphe, ya shi arí l'o meru, nweru ọphu ẹphe sūru l'o meru. ¹⁹ Iphe ẹphe kfuleruphu ab̄uru okfu ụzo, ẹphe abajeru Nchileke ẹja; m̄ kẹ onye ọbu, a sūru l'ẹpha iya b̄ Jis̄osu, nw̄huwaru nū; obenu lẹ P̄olu sūru l'ọ nọ ndzū. ²⁰ Ya ta ma iphe ya e-me l'okfu, dū ẹge ono. Ya ajia P̄olu tẹ ya maru: ?ọ dū iya mma t'o jee Jerúsalemu t'e kpee ya ikpe iphe ẹphe sūru l'o meru ọbu l'ẹke ono? ²¹ P̄olu ajika; sū t'ẹ che iya nche jeye teke eze, b̄ Siza e-kpe iya ikpe. Ya ekwe; sū t'ẹ che iya nche jeye teke ya e-zi iya t'o jekfu eze, b̄ Siza ọbu."

²² Agirípa asū F̄sutosu: "Ọ d̄kwa iya t'a sū lẹ ya n̄uru olu nwoke-wa l'onwiya kwaphu." F̄sutosu asū iya t'ọ haa; echile b̄ ọo-n̄-a olu iya.

²³ Yo be nchi-ta-ab̄hu iya; Agirípa yele Baníisu abya akwakpelephu onw̄eph̄e ọgbodo ngwa ndu eze. Ẹphe abya abah̄u l'ulo-ikpe ono ẹphe l'eze ndu ishi s̄ja; m̄ ndu, a maru ẹpha ẹphe lẹ mkp̄ukpu ono. F̄sutosu abya ezi teke ono t'ẹ je eduta P̄olu dubata. ²⁴ F̄sutosu awata okfu; sū: "Onyibe, b̄ Agirípa; m̄ unub̄e ndu, n̄okota l'ẹke-a; unu lekwa nwoke-wa, iphe b̄ ndu Ju mgburumgburu: ndu ọphu nọ l'ẹke-a; m̄ ndu ọphu nọ lẹ Jerúsalemu t̄koru echi ichi iya-a. Ẹphe echi mkpu sū t'ẹ b'ọ n̄oduhe ndzū. ²⁵ Obenu l'ẹ to nweɗu iphe ya ph̄uru, o meru, b̄kwanu iphe dū kẹ t'ẹ gude kpee ya nkfugbu. Keshinu o gude ọnu iya sū tẹ ikpe iya la l'ifu eze, b̄ Siza; b̄ ya s̄kwaru lẹ ya e-zi t'ẹ dulaaru iya Siza ọbu. ²⁶ Obenu lẹ ya ta mad̄u iphe b̄ iphe, ya e-deru eze, b̄ Siza l'ẹkwo l'ọo iphe o meru nd̄o-ọ. Ọ kwa iphe kparu iphe ya dufutaru iya unu ndono; dufutaru ngu iya nggubedua ḡedegede; Eze Agirípa; k'ọphu ọo-b̄kwanuru: e-leebe ẹn̄ya l'ikpe-a; ya amakwanuru iphe ya e-de. ²⁷ L'ọ d̄kwa ȳeb̄edua l'ọ b̄ umere onye eswe; mb̄u m̄ ya -s̄ t'ẹ duru onye mkp̄oro je; lẹ ya ẹ-be koshi iphe a sūru l'ọo iphe o meru."

¹ Agirípa abya asù Pòlu: “A haakwaru nta-a t’i doo nke ngu; ì-makwaru iphe ìi-dò; dokwaa ya.” Pòlu abya apalia èka; kele iya ekele; bya awata edodo; sù:

² “Eze, bù Agirípa; èhu atso iya èna l’i kweru tẹ ya vudo ngu l’ifu; kfua okfu; dofu onwiya ntañ-a l’iphemiphe obule, ndu Ju sùru lẹ ya eme.

³ Iphe èhu atso iya èna bù l’i maru ome-l’alì ndu Ju ohuma; bya amaru iphe èphe anòduje adzòkashi. Byiko; ngabèkpelekwaphu nchì ohuma l’iphe-a, ya abya ekfukfu-wa.

⁴ “Iphe bù ndu Ju mgburumburu makotaru ège ndzù iya dù shitakpoo teke ya bù nwata; kele ya shilephu l’òdungu buru l’alì iya mẹ lẹ Jerúsalemu. ⁵ Èphe makwaruphu; m’ò -bùkpooru nù l’èphe e-kweta gbaa ekebe iya; lẹ ya shilephu l’òdungu gbaru l’ògbo ono, katsùkpo otube nvò l’ekemu Nchileke ayì ono, bù iya bù ogbo kẹ ndu Fàrisii. ⁶ Nta-a bẹ ya vudo l’èke-a; eekpe iya ikpe; okfu lẹ ya ele ènya iphe ono, Nchileke kweru nna ayi oche phẹ ùkwa lẹ ya e-me ono. ⁷ Oo iphe ono, o kweru ùkwa iya ono bẹ ikfu iri l’èbo ndibe ayi phẹ elekpoo ènya iya; gude èhu-anmanma iya abaru Nchileke eja: eswe l’enyashi. Nta-a Onyibe; bẹ ndu Ju sùru lẹ ya mesweeru; okfu lẹ ya ele ènya iphe lanù ono. ⁸ ?Bù ngunu kparu iphe qotsu unubẹ ndu Ju l’èhu okweta lẹ Nchileke e-me ndu, nwùhuru anwùhu t’èphe shi l’ònwu teta nòdu ndzù?

⁹ “Yèbedua l’onwiya shikwaphu tubesu lẹ ndege o nweru iphe ya e-me; gude mebyia iphemiphe obule, lakpooru lẹ kẹ èpha Jisòsu, bù onye Názaretu mẹ ya emekwaa ya. ¹⁰ Ono bù iphe ya meru lẹ Jerúsalemu. Ya jeru je anata ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja èkwò, ekoshi l’òo èphe ziru iya. Ya eje akpùtatsua igweligwe ndu kẹ Kuráyisutu; tushia èphe mkpòro. Teke e kperu olem nkfugbu; ya azua mgbede l’ò dua mma t’a kfgbua èphe. ¹¹ Ugbo elemole bẹ ya zitsuaru; e chia èphe iphe l’iphe bù ùlo-ndzuko ndu Ju; ège ee-shi t’èphe sù l’èphe te kwetahedu iphe ono, èphe kwetaru ono. Èphe shi dù-tabe iya eji; k’òphu bù lẹ ya shi egbeshije jeshia alì òdo je èphe egude.”

Pòlu akò ège ndzù iya shi gbanwee

¹² “Yò buru iphe ono meru iphe ya tugburu jeshia Damásukòsu. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja èkwe tẹ ya je; yò buru èphe bẹ ya gbaberu okpa je. ¹³ Ya ndono; Onyibe; yò buru l’echi oke-eswe lẹ ya nò l’uzo bẹ ya phùru iphorò, ka èyanawu, nò l’akpamigwe ogbu nwìinwii. Yò nò-phée yèlè ndu yè l’iya yì mgburumburu. ¹⁴ Ayi adakòta gbaragadangu gbaragadangu l’alì. Ya anua olu, e gude okfu Araméyiku eku iya: ‘Sòlu! Sòlu! ?Bù ngunu meru iphe iikpa iya èhu? O kwa onwongu bẹ iimebata. Ishi iya abùru l’ò dùlekwaphu l’ò bù eswi, emeka onwiya iphe; l’èke oogba achì lẹ mkpirikpi-oshi, onye nwe iya nù gude achì iya.’ ¹⁵ Ya aji iya: ‘?Bù onye b’i bù; Nnajiufu?’ Nnajiufu asù iya: ‘L’oo ya bù Jisòsu, onye ya akpa èhu.’ ¹⁶ Wo mu: ‘Tẹ mu gbeshi vudo evudo. Iphe kparu iphe ya abyakfuta mu bù tẹ ya gù mu lẹ ndu ejeru iya ozi. Sù tẹ mu je ekfukashiaru ndu òdo iphe-a, mu phùru lẹ kẹ nk’iya ntañ-a; òdo bù iphe ya e-koshi mu l’uzo ifu. ¹⁷ Ya a-dzòfuta mu l’èka ndu Ízurelu; mẹ l’èka ndu è-ta bùdu ndu Ju, bù iya bù ndu ya ezi mu tẹ mu je alì èphe. ¹⁸ Mu e-je emee t’èphe mùsaa ènya; k’òphu èphe e-shi l’òchi lufuta bata l’iphoro; mẹ k’òphu èphe e-shi l’èka Sétanu lufuta byakfuta Nchileke. Oo ya bù; èphe -kwelephu l’oo ya bù Nnajiufu èphe; Nchileke aguaru èphe nvù l’iphe dù eji, èphe meru; gùru èphe yekobe lẹ ndu ophu o fòtaru t’èphe buru ndibe iya.’ ”

Pọlu ekfu k'ozì iya

¹⁹ “Ya ndono; nggùbe Eze, bụ Agírípa; ya ta jìkakwa ome iphe ono, ya nùru ono teke ono, ya phùru àphù ono, shi l'imigwe ono. ²⁰ Ya vu ọzo jee Damásukọsu; bẹ ya jẹderu Jerúsalemu; mẹ alì Judíya mgburumburu bẹ ya bya adzọbe jeshia alì kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. Ishi iya aburu tẹ ya karu ẹphe t'ẹphe taa onwẹphe uta iphe dọ eji, ẹphe meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke. Sụ ẹphe t'ẹphe meje iphe, e-koshi l'ẹphe mewaru ẹge ono l'oswiya. ²¹ Ọ kwa iya kparu iphe ndu Ju guderu iya l'ẹke ya nọ l'eze-ulo Nchileke; ese t'ẹphe gbua ya. ²² Obenu lẹ Nchileke eyekpelekwaru iya phụ ẹka bye ye ntanụ-a. Ọ kwa iya kparu iphe ya bya evudo l'ẹke-a; l'agba ekebe t'onnyemone ọbule nwa ya: nwata mẹ ọgurenya; ya te ekfu iphe ọdo; gbahaa iphe ono, Mósìsù mẹ ndu nkfuchiru Nchileke kfulu sù l'oo-me ono. ²³ Ẹphe sùru lẹ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono jefutaje iphe-ẹhuka. E -meebe; yọ bụru iya a-bụ onye Nchileke e-vuru ọzo mee t'ọ shi l'onwu teta nọdu ndzụ; bya ekfukashiaru ndu Ju mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju l'ọo ya bụ iphoro, Nchileke e-shi dzọta ẹphe.”

Onu, Agírípa eye

²⁴ Pọlu edonyalephu iphe ono; Fésutosu arangarahụ; sụ iya: “Pọlu; ọ bụ ọgwu eme ngu! Ọ bụ oke ẹkwo, ị gụru agba ngu ishi gharaghara!”

²⁵ Pọlu asụ Fésutosu: “Onye-ukfu-l'ọha; ọgwu te emekwa iya. Iphe ya ekfu dokwaru iya ẹnya; bya abụkwaruphu oswi-okfu. ²⁶ ?Tọ bụdu Agírípa ndọ-ọ! Iphe-a, ya ekfu-wa b'ọ makọtahaakwaru ọhuma. Ya ekfukwaru iya phụ unu hoo haa; kẹ l'ọ dokpooru yebe Pọlu ẹnya l'ẹ to nwedu iphe ono ọphu ẹ tọ nwaadua; keshinu ẹ to nwedu ọphu e meru l'edomi. ²⁷ Nggùbe Eze, bụ Agírípa: ?I kwetaru iphe ndu nkfuchiru Nchileke kfulu? Ya makwaru-a l'ì kwetaru!”

²⁸ Agírípa asụ Pọlu: “?I tubesu l'ọ bụwaphu ẹge ono bẹ ii-kfutakebewa iya phụ tẹ ya bụru onye kẹ Kuráiyisutu?”

²⁹ Pọlu asụ iya: “M'ọ bụ nta-a-o; m'ọ bụ l'ọo nọ ọdu-o; iphe ya ekfu anụ Nchileke bụ tẹ nggu lẹ ndu-wa, nọkota l'ẹke-a, anụ iphe-a, ya ekfu ntanụ-a bụru iphe ya bụ; kpachikwa kẹ mkpakọbe-wa, a tūru iya-a.”

³⁰ Yo kfuebelephu ẹge ono; eze, bụ Agírípa; govano; mẹ eze-nwanyị, bụ Baniísu atụko wụ-lihu wụfu. ³¹ Ẹphe alufulephu tūko kfulahaaru ibe ẹphe lẹ nwoke ono te metakwa iphe okfu k'ọje mkpọro; ọphu ọ bụru kẹ akfugbu. ³² Agírípa asụ Fésutosu: “Ndege nwoke-wa ta sụwaru tẹ ikpe iya laa l'ifu Síza; mẹ aa-ga ahakwa iya t'ọ la.”

27

Pọlu nọ l'ugbo-mini eje Rómu

¹ Yo be teke a chíru iya; yọ wụkoo l'ayi a-nọ l'ugbo eje Ítali; e woru Pọlu yele ndu mkpọro ọdo ye Júliyọsu, bụ onye ishi ndu soja Rómu, l'achì ụkporo ndu soja ise l'ẹka. Onye ono bụ onye ishi ndu Ọgbo soja Ọgósutosu. ² Ayi atụko baa l'ugbo-mini, shi Adaramítiyọmu l'abya oje ọdu ugbo-mini, nọgbaa lẹ nkụpe-nkụpe mini alì Ẹshiya. O nwekaruphu nwoke Masedóniya, a mụru lẹ Tesalonáyika, ẹpha iya bụ Arisutákọsu, ayi l'iya tūko nọdu l'ugbo ono; tūgbua. ³ Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ayi erua Sayídónu. E rua ẹke ono; Júliyọsu ekweta tẹ Pọlu je ekeletsua ndu ọnyà iya phẹ; k'ọphu ẹphe a-nutsua ya unwu iphe bụ mkpa iya. ⁴ Ayi eshikwa l'ẹke ono tūgbua ọdo. Phẹrephere eshi ayi ishifu. Yọ bụru iya meru iphe

ayi tūgburu kwaseru ẗzo ẹnyanwu-ahata l'ẗzo ikfuli Sáyipuroṣu ibiyia ṣphu pherephere t'ephedu. ⁵ Ayi egude ẗgbo ono dabua mini Silisiya; me Pamfiliya; bya abata l'odu ẗgbo Máyira le Lisiya. ⁶ E rua eke ono; onye ishi soja ono aphu ẗgbo-mini, shi Aleḡuzándiriya l'eje Ítali. Yo chiru ayi ye iya.

⁷ Ayi atokpelephu nwehu abali olemole; gude iya l'eje. Yo tsukpoo ayi l'ehu be ayi ruru iku Náyidoṣu. Pherephere te kwehekpoo t'ayi shia ono. Ayi agozia; shia ẗzo ikfuli Kirítu l'ifu iya ke Saamóni. ⁸ Oshi mgboro Saamóni ono atsukpoo ayi l'ehu. Ayi abya ekebekpoo ehu be ayi ruru eke, eeku Odu ẗgbo-oma. Eke ono be duwa ntse le Lasiya.

⁹ Ayi eshi ege ono no anono l'eke ono; k'ophu ayi noru jeye teke ije-ẗgbo atsuje l'ehu. Ayi abya ano-swetakwaphu teke ndu Ízuruḡ emeje ome-l'ali ṣwi aswiswi. To du iya bu; Polu anmaaru ndu ẗgbo ono; me ndu soja epe okwa; su epe: ¹⁰ "Ndu mu; iphe ya phuru bu l'ije-ẗgbo ayi-wa e-mekochaa du ehuka nshinu. E to bulekwa l'ivu, no l'ẗgbo-wa; me ẗgbo l'onwiya a-la l'iyi; ayibedua a-lokwa ishi ayi alo." ¹¹ Yo bulelua iphe onye ishi ẗgbo; me onye nwe ẗgbo kfuru be onye ishi ndu soja ono nuru. E to kfubeduru ṣwa yee onu l'okfu ke Polu. ¹² Keshinu odu ẗgbo-mini ono ta budu eke aa-no-ghe l'oge winta; onu aka awuko: t'e shi l'eke ono tūgbua; t'a maru: ?me epe a-du ike kporua Fínikusu? Fínikusu bu odu ẗgbo-mini, no le Kirítu. Eke eeshije bahu l'odu ẗgbo-mini ono du ebo: nanu no foo onu l'e gude ala ẗzo eka-utara; m'a -nodu; chebe ifu l'ẗzo ẹnyanwu-ariba; ṣphu anodu foo onu l'e gude ala ẗzo eka-ibiyita. Yo buru eke ono; be epe a-no-ghe teke ono, oke oyi atsuje ono.

Oke pherephere abyakfuta epe l'echi eze ẹniyimu

¹³ Pherephere eshi l'ẗzo ohuda wata ophe nwanshi nwanshi; epe arija l'epe a-dua ike mekota iya ege epe tuberu. Epe alo-lita ongu;* chee l'ẗgbo ono wata okpo mgboro mgboro Kirítu. ¹⁴ A nolephu nwanshi; oke pherephere, shi l'ẗzo ishi-eli abyatashia. ¹⁵ Oke pherephere ono aturu ẗgbo ono tūgbua; to kwehe shia ibiyia ono, pherephere shi abya ono. Ayi ta mahé ege ayi e-me iya. Ayi apaakwaduru iya phu haa te pherephere ono paru ayi tūgbua. ¹⁶ Ayi eswedelephu l'iku nwa ikfuli Káwuda; pherephere t'epheshihe ike ege o shi epe. Ayi ekeshikpoo ehu kuru nwugbo ke nshii, eelighabeje l'eze ẗgbo chee l'eze ẗgbo ono. ¹⁷ A kpubatatsulephu nwugbo nshii ye l'ẗgbo-mini ono; epe abya egude eri kee ẗgbo-mini ono mgburumgburu; mbu kee ya; yo shihu dingu dingu. Epe atsulahaa egvu; wo: ?a maru ẗgbo ono te ejedunu je eliru l'eveve mini Libiya. Epe alo-zita ekwa-ẗgbo[†] ono; ẗgbo ono atoo ehu jelahaa. ¹⁸ Oke pherephere ono ephekwapu k'ehuka ehuka; l'akwanga ayi; k'ophu a wataru ochishi ivu, no l'ẗgbo ono etufashi le mini le nchita-abohu mboku ono. ¹⁹ Yo be le mboku ke eto ya; epe egude eka epe l'onwephe mshilaha iphe e gude mee ẗgbo ono etufashi le mini. ²⁰ A no abali olemole; ayi te gude enya ayi phu ẹnyanwu; m'o bu mkpo-kpodo. Oke pherephere ono te kwe adazita. Yo mee k'ophu ayi ta arihedu ke ndzu odo.

* **27:13** 27:13 Ongu bu igwe, e meru; yo du l'o gbaru eba, eegudeje lo-gude ẗgbo te mini ba apata iya. † **27:17** 27:17 Ekwa-ẗgbo bu ekwa, eekobeje l'eli ẗgbo-mini; pherephere egude iya l'apa ẗgbo obu.

²¹ Ẹphe anọ anọ; to nwe iphe ẹphe riru. Tọ dọ iya bụ; Pọlu egbeshi bya ejekfube ẹphe je asụ ẹphe: “Ndu mu; ndege unu kweru nk’iya; haa olufuta lẹ Kirítu mę ayi ta ge tufashikwa iphemiphe ọbule-a, ayi tufashiru-wa; mę iphe-a, mębyishihuru nụ-wa. ²² Nta-a bę ya arọ unu t’obu shihu unu ike. Ẹ to nwekwa m’ọo onye lanụ, ishi iya ẹphu iya; ọ bụlephu ụgbo-wa a-la l’iyi. ²³ L’enyashi-wa, sweru nụ-wa bę ojosi Nchileke; mbụ Nchileke ọpflu ya bụ nk’iya; bụru iya bę ya ejeru ozi byakfutaru iya; ²⁴ bya asụ iya: ‘Pọlu; ba atsushi egvu; l’i jefutaje je evudo l’ifu Siza. Odo bụ lẹ Nchileke e-gudekwaphu okfu ẹhu nggube Pọlu dzọo iphe bụ ndu nggu l’ẹphe nọ l’ụgbo-wa l’ẹphe ha.’ ²⁵ Oo ya bụ; ndu mu; t’obu shihu unu ike. O dokporu iya ẹnya lẹ Nchileke e-mekota iphe ono ẹe e kfuru iya ẹya l’ọ ha. ²⁶ Obenu l’o nweru ikfuli, ụgbo-wa e-je anguru.”

²⁷ Ya ndono; yo be l’enyashi kę abalı iri l’eno ya; oke p̄erephere ono apakwaphu ayi akwasę lẹ mini Mediterenianu ono. Yo rudelephu echi-abalı; ndu ụgbo ono asụ l’ọ dukwa l’alı dọwa ayi ntse. ²⁸ A bya eworu ọnyi; libe l’eri; chee lẹ mini ono; tọ ya ya. Ogvu mini ono aburu iphe dọ l’ọ bụ ụkporo ntụ-ẹka. A nonyakwaaphu; bya atọo ọnyi ono ọdo; yọ bụwarua ntụ-ẹka iri l’ise. ²⁹ Ẹphe atsulahaa egvu l’ụgbo ono e-je ekwoo onwiya l’eze mkpuma; rikashihu. Ẹphe achita ọngu-ụgbo ẹno l’azu ụgbo ono; ye lẹ mini; yọ lọ-gude ụgbo ono. Ẹphe ayolahaa tẹ nchi bọhu-kebe. ³⁰ Ndu ụgbo ono emelahaa t’ẹphe paru ụgbo ono haa; kfulashihu lẹ mini. Ẹphe aparu ụgbo kẹ nshii p̄hu ye lẹ mini. Ẹphe emee ẹge ono t’e tubesu l’ẹphe eje oshi ifu eze ụgbo ono ye ọngu-ụgbo p̄hu lẹ mini. ³¹ Pọlu asuwaphu onye ishi soja ono; lẹ ndu ụgbo ono -kfufukwa bę unu laakwaru. ³² Ndu soja ono abya ebufu eri nwugbo nshii ono; mini apata iya kwaseru.

³³ Nchi abyawa abọhu; Pọlu arolahaa ẹphe t’ẹphe kaberu ria nri; sụ ẹphe: “Nta-a bę unu nọwaru abalı iri l’eno; to nwe iphe unu riru. ³⁴ Byiko; unu riaru nri tẹ ike dọ unu; l’ẹ to nwekwa m’ọ bụ ẹgbushi, nọ unu l’ishi, etufahu nụ.” ³⁵ Yo kfuebe ẹge ono; bya ewota buredi; kele Nchileke ekele l’ifu ẹphe l’ẹphe ha; washia ya; wata atata. ³⁶ Ẹphe abya enweru iya obu teke ono; rikota nri l’ẹphe ha. ³⁷ Iphe ayi dọ nọdu l’ụgbo ono bụ ụkporo madzụ ụgbo iri l’eto l’umadzu iri l’ishingu. ³⁸ Onyemonye ọbule eritsulephu nri; a pashia ereshi, e vu l’ụgbo ono tushia lẹ mini t’ụgbo ono dọ npe.

Ugbo-mini etsukposhihu

³⁹ Nchi abọlelephu; ndu ụgbo ono ta mahe uswe iya ọpflu ẹphe nọ anọ. Iphe ẹphe maru bụlephu l’alı dọwa ẹphe ọgbata ntse. Ẹphe aphua ẹke mini gwo-jiru agwo-ji; p̄hua l’ẹke ono bę alı dọwa bachara bachara l’onu-ẹka ono. Ẹphe asụ t’ẹphe maru: Ẹphe e-meghe t’ụgbo ono je eliru l’eveve l’iku mini ono. ⁴⁰ Ẹphe egbubushia eri, gudetsua ọngu-ụgbo ono; hakota iya lẹ mini; bya atoshia ọkpukpu, e gude kegbabetsua ẹyari, eegudeje ago-zi ụgbo ono ifu teke ono kwaphu. Ẹphe abya aphulia ẹkwa, nọ l’eli oshi, nọ l’ifu ụgbo ono; k’ọpflu p̄erephere a-watakwanu onwu ụgbo ono. Ẹphe atọkpelephu ẹhu ago-zi iya ifu jeye yọ lashia l’ibiyi onanu, mini gwo-jiru agwo-ji ono. ⁴¹ Obenu l’ụgbo ono gbabaru l’ikpo eveve, nọ l’ime mini ono; ishi iya eje eliru l’ẹke ono; k’ọpflu ụgbo ono kwaru l’ẹke ono. Oke eyii-mini ono etsukposhia azụ ụgbo ono yogiriogiri.

‡ 27:28 27:28 Ọnyi bụ iphe anyi ẹra, eeyeje eri chee lẹ mini t’e gude maru ẹge ogvu mini hatabe tsube l’ugbo-mini rua l’alı.

⁴² Ndu soja ono arilaha k'ogbushi ndu mkpọro ono t'ẹ b'ọ dọ onye ọpụ e-gvufu nụ; nahụ gbalaa. ⁴³ Obenu l'onye ishi ndu soja ono emenu t'ọ dzoọ ishi Pọlu. Yọ sụ iphe bụ ndu, maru ogvu mini t'ẹphe k'fufu; vuru ụzo gvufu eli nggodo; ⁴⁴ tẹ ndu ọpụ gudegbaa ẹka l'ekpete ụgbo ono mẹ l'ibiribe oshi ụgbo ono; gude iya gvufuta. Yọ buru ẹge ayi meru gvufukota ndono; to nwehe ayi onye iphe mekwaduru.

28

Iphe, meru ị Móluta

¹ Ayi egvufutatsulephu eli nggodo; bya amaru l'ikfuli ono bụ Móluta bẹ eeku iya. ² Ndu ẹke ono apụaru ayi imiko nshinu. Ẹphe abya akpọberu ayi ọku t'ayi nyaru; l'ẹke igwe achikwanu mini; oyi atsu. ³ Pọlu erubata nwa nkụ; eye l'ọku ono; agwọ eshiwa iya phụ wufuta; l'okpomọku ọku ono ruru iya l'ẹhu. Yọ wufuta bya atakfuru Pọlu l'ẹka. ⁴ Ndu ẹke ono apụa ẹge ẹjo agwọ ono takfuru Pọlu l'ẹka; l'atụ eregede; ẹphe ekfulaha; sụ: “Lẹ nwoke-wa gbukwaru ọchi. Mini b'ọ gvuwaru gvufuta; ọbu l'alị tẹ edobekwa iya ndzụ.” ⁵ Obenu ị Pọlu phelerua ẹka kpaling; pheta agwọ ono chee l'ọku; to nwekpoonu ẹke o mekaru Pọlu iphe ị phuu. ⁶ Ẹphe achiru ẹnya ye; ele teke ẹka ono e-ko Pọlu ekoko; m'ọ bụ teke oo-behu daa gbaa; nwuhu; to nwe. A nnyaa; ẹphe apụa l'ẹ to nwedu iphe meru iya nụ; ẹphe aghawa iya nụ; sụ ị Pọlu bụ oke agwa.

⁷ Nwoke, achị ikfuli ono; bẹ alị iya nọru bya asukfuru l'ẹke ono. Ẹpha nwoke ono bụ Pubulusu. Pubulusu abya egboke ẹka nata ayi; bya achita ayi jeshia nk'ia; je akwaaru ayi ẹbyee abalị ẹto. ⁸ Ayi eshi rua; nna iya azewaru l'ẹhu-ọku; mẹ l'ẹpho-atsutsu. Pọlu abya abahụ l'ime ụlo iya; bya ekfuru nụ Nchileke; bya ebyibe iya ẹka; mee ya; yọ dūwaphu mma. ⁹ Ya ndono; iphe ono emeebelephu; iphe bụ ndu iphe emetsua l'ikfuli ono awuru byatashia; e mee ẹphe; ẹphe adukota mma. ¹⁰ Ẹphe anyako ayi iphe nshinu; shi ẹge ono kwabẹ ayi ugwu. Yo rua l'ayi byaderu atugbu; ẹphe egwotakotakpelephu iphe bụ mkpa ayi; yejiaru ayi l'ugbo.

Pọlu phẹ shi Móluta eje Rómu

¹¹ Ayi anotsua ọnwa ẹto l'ẹke ono; tsoru ụgbo, shi Aleguzándiriya tugbua. Ụgbo ono; bẹ eekuje “Ụnwu Ejima”. Ụgbo ono; bẹ nọkotawaru oge winta ono l'ọdu-ụgbo ndu ikfuli ono. ¹² Ayi abya erua Sáyrakusu; bya anọ l'ẹke ono abalị ẹto. ¹³ Ayi eshi ẹke ono kpọlephu mgburumburu mgburumburu jeye ayi erua Rijiyo mu. Yo be ị nchi-ta-abọhu iya; pherephere eshi ayi l'uzo azụ phelaha. Yo be nwarechi iya; ayi erua Putiyóli. ¹⁴ Yo nweru ndu ị Kuráysutu, ayi phuru l'ẹke ono. Ẹphe arọ ayi t'ayi l'ẹphe nọ abalị ẹsaa; ayi ekweta; nọ ẹge ono. E meebe; ayi atugbua jeshia Rómu. ¹⁵ Ndu ị Kuráysutu ị Rómu bụ ọwaa nūhawaru l'ayi abya; byatashia ayi ndzuta; byarutatsuaru aswa Ápyiyosu; mẹ mkpukpu, eeku “Ụlo-nri-ẹto”. Pọlu apụa ẹphe; bya ekele Nchileke; obu aka iya oshihu ike.

Pọlu nọ ị Rómu okfu okfu Nchileke

¹⁶ Ayi abya erua Rómu; a paru Pọlu haa; yo buru l'onwiya. E ye onye soja; yoo che iya nche.

¹⁷ A nolephu abalị ẹto; Pọlu abya ekua ndu bụ ndu ishi ndu Ju ndzuko. Ẹphe edzulephu; yọ sụ ẹphe: “Ụnwunna iya; a turu iya mkpọro ị Jerúsalemu; kpuru iya nụ ndu Rómu; l'ẹ-be nwe iphe ya meru ndibe ayi;

to nwe iphe ya mebyiru l'ome-l'ali, shi le nna ayi oche p̄he. ¹⁸ Ndu Rómu ajiebe iya aji; bya emelaha a t'ep̄he haa ya; l'ek̄e ep̄he ph̄uru l'è to nwedu iphe ya metaru k'akfugbu. ¹⁹ Ndu Ju ajika; e nwupyabe iya k'èhuka; ya as̄u l'ikpe iya a-la l'ifu eze nnajiha; l'è bo nwe iphe ya e-bebekpo s̄u l'òo iphe ndibe ayi meru iya. ²⁰ Ō b̄u iya meru iphe ya kuru unu; k̄e l'ò d̄u iya t̄e yele unu kfugba. Iphe kparu iphe unu phuru iya l̄e mkp̄oro-a, a turu iya l'èka-wa kwa l̄e ya ele enya onye ono, ayibe ndu Ju ele enya iya ono."

²¹ Ep̄he as̄u iya: "L'è t̄o dukwa ek̄wo, e shi l̄e Judiya detaru ep̄he, ekfu okfu eh̄u ngu. Ophu t̄o dukwa nwanna ayi, byaru bya ekfua okfu eh̄u ngu k'èji; ō d̄udu buru l'o nweru iphe d̄u èji, i meru. ²² Oogukwa ep̄he t'ep̄he n̄a olu ngu; okfu l'ep̄he maru l'ekemeke obule b̄e eekfulephu l'ogbo-wa, iigba-wa ta d̄udu mma."

²³ Ep̄he atuaru Polu onu mboku, ep̄he e-dzu. Yo be mboku ono; ep̄he akfube oswa zaa l'igwe bya èke Polu n̄o. Polu eshi l'utsu k̄ooru ep̄he iphe ya phuru, b̄u iya b̄u ège Nchileke shiwa ekoshi l'òo yebe Nchileke b̄u eze. Yo k̄oo ya t'o doo ep̄he enya ohuma; k̄o-jia ya nchi. Yo gude iphe, e deru l'ekwo ekemu Mosisu m̄e l'ekwo ndu nkfuchiru Nchileke mee t̄e ya kfuta ep̄he yeru Jis̄osu. ²⁴ Yo nweru ndu ophu gude iphe ookfu kweta l'òo Jis̄osu b̄u Nnajiufu ep̄he; nweru ndu è-te kwedu n̄u. ²⁵ Ep̄he egude k'iphe ono kekashia onwep̄he iche l'iche. Ep̄he abyade atugbu; Polu as̄u ep̄he: "Aa; iphe-a, Ume-du-Nso shi l'onu onye nkfuchiru Nchileke, b̄u Azaya kfuaru ndiche unu p̄he-wa bukwa oswi-okfu.

²⁶ "O s̄uru:

" 'Je ekfuru ndu-wa l'ep̄he
a-nga nchi nta;
ngaa ya imo;
to nwe iphe e-do ep̄he enya.
Ep̄he elee enya nta;
lee imo;
to nwe iphe ep̄he aph̄u.

²⁷ Okfu l'ep̄he kp̄o-chiwaru
obu; sw̄o-chi-wa nchi;
tanyibe enya;
Obianu m̄e ep̄he
egudee enya ph̄u;
gude nchi ep̄he n̄a;
obu ep̄he emee t'o doo
ep̄he enya;
m'ep̄he aghak̄obekwaa
byakfuta iya t̄e ya dz̄oo ep̄he.' "

²⁸ Polu as̄u ep̄he: "Iphe unu a-maru b̄u l'ozi-oma ndz̄ota ono, Nchileke kweru ukwa iya ono b'o ziwaru t'e ezia ndu è-ta b̄udu ndu Ju. E zia ya ep̄he; ep̄he anatawa iya." Ono kwa olu Polu. ²⁹ Yo kfuebe ège ono; ndu Ju ono atulaha ego l'ime onwep̄he; wukashihu.

³⁰ Polu ajita ulo buru; akfu ugwo iya. Yo bua l'ek̄e ono afa labu; l'anataje iphe b̄u onye byaru iya ajiji. ³¹ Yoo kfu ège Nchileke shi ekoshi l'òo yebe Nchileke b̄u eze; l'ezikwaphu iphemiphe obule l̄e k̄e Nnajiufu, b̄u Jis̄osu Kurayisutu. Yoo sa iya ège d̄u iya mma; t̄o ts̄u egvu; to nwe onye akp̄oshije iya enya n̄u.

Ekwo, Pọlu deru nọ Ndu Rómu

¹ Ekwo-ozì ọwaa shi l'ẹka mube Pọlu, bụ onye ejeru Kuráiyisutu Jisọsu ozi. Ọ bụ Nchileke kuru mu tẹ mu bụru onye ishi-ozì iya ono, rewaru nọ ono.

² Ozi-ọma ono bụ iphe Nchileke shihawa l'ọnu ndu nkfuchiru nk'ya kwee ụkwa iya teke teruru etete; bya edekwaa ya phụ edede l'ekwo okfu Nchileke. ³ Ozi-ọma ono bụ kẹ Nwatibe iya, bụ iya bụ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráiyisutu. A -bya lẹ kẹ madzụ, ọ bụ; bụ l'a mụru iya; yọ bụru o-shi-l'eri Dévidi. ⁴ A -bya lẹ kẹ Nchileke, ọ bụ; bụ lẹ Nchileke shi l'ike ọphu o gude mee ya; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ekoshi l'ọ bụ Nwatibe iya. ⁵ Ọ bụ iya bẹ Nchileke shi l'ẹka meeru mu eze-iphe-oma kẹ tẹ mu bụru onye ishi-ozì; duru ndu, shi l'iphe bụ mbakeshi duba l'uzo, ẹphe e-shi kweta; meje iphe, e deru l'ekwo okfu Nchileke; ⁶ mbụ jeye l'unu bẹ ndu Rómu, bụ ndu Nchileke kuru t'unu bụru kẹ Jisọsu Kuráiyisutu.

⁷ Ọo ya bụ lẹ mu ede ẹkwo-wa anụ unu l'unu ha lẹ Rómu; mbụ unubẹ ndu Nchileke yeru obu bya ekuá unu t'unu bụru ndibe iya: Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráiyisutu meeru unu eze-iphe-oma; yo mekwaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Pọlu ekfu k'ọje Rómu

⁸ Iphe bụ ivuzọ bụ lẹ mu shi Jisọsu Kuráiyisutu l'ẹka ekeleru unu Nchileke l'unu ha; okfu l'e kfuwaru k'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke kfu dzuru iya eliphe mgburumgburu. ⁹ L'ọ kwa Nchileke maru lẹ mu anọduje ekfuru iya okfu ẹhu unu: eswe l'enyashi teke mu ekfu anụ iya. Ọ bụ Nchileke ono bẹ mu gude obu mu l'ọ ha ejeru ozi kẹ òzì ozi-ọma kẹ Nwatibe iya ono; mbụ Jisọsu. ¹⁰ Mu anọduje ekfu anụ iya t'ọ gude obu-oma iya mee tẹ mu kabẹ kpata uzo bya agbaphee unu nta-a. ¹¹ L'ọ kfu bekpokwaa ọswa agushi mu agugu ike; tẹ mu l'unu phụ ẹge mu e-me t'iphe-oma, shi Umedu-Nsọ l'ẹka rube unu ẹka. Ọo ya bụ; mu eshi l'abyabya ono, mu a-bya ono mee t'obu shihu unu ike. ¹² Iphe, mu ekfu bụ l'ekwekwe, unu kweru e-me t'obu shihu mu ike; ekwekwe nke mu emekwaphu t'obu shihu unu ike. Ọo ya bụ; ayi eshi ẹge ono yeru onwayi ẹka.

¹³ Iphe unu a-maru; unwunna mu; bụ l'ọnonduje agu mu tekenteke tẹ mu bya agbaphee unu. Obenu lẹ keshinu teke ono byeye nta-a b'ọ nweleruphu iphe akpọshije unu abyabya. Mu atụ-buje lẹ mu a-bya ẹge mu a-haru ndu ndu-unu kfu butaru Kuráiyisutu ẹge-a mu ekfukwa iya phụ lẹ mba ọdo, ẹ-ta bụdu ndu Ju-wa. ¹⁴ Mu jikwa onyemonye ọbule ụgwọ ozi-oma ono. Mu ji iya ndu eme mbeke; jiru iya ndu eme imọswa imọswa. Mu ji iya ndu maru ẹkwo; jiru iya ndu ẹ-ta madụ ẹkwo. ¹⁵ Ọ bụ iya kparu iphe ọogu mu agugu tẹ mu bya ezikwaphu unubẹ ndu ọphu nọ lẹ Rómu.

Ike ọphu Nchileke gude adzọ ndiphe

¹⁶ L'iphere ozi-oma ono, mu ezi ono ta adụkwa mu. Ọ kwa ozi-oma ono bụ ike ọphu Nchileke gude adzọ iphe bụ ndu woru onwẹphe ye Kuráiyisutu l'ẹka. Ọ gude iya vuru uzo adzọ ndu Ju; ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju etsota ẹphe. ¹⁷ L'ọ kwa ozi-oma ono; bẹ Nchileke gude ekoshi ẹge ndiphe e-shi dobe ẹka ndoo l'ifu iya. Ẹge ndiphe e-shi dobe ẹka ndoo ono; te nwekwa iphe ọdo;

gbahaa oworu onwonye ye Kuráyisutu l'èka; kwe nk'iya; shi l'òdungu jeye lẹ ikperazụ. Bụ iya bụ ẹge e deru iya l'èkwo okfu Nchileke; sụ: "L'onye woru onwiya ye Nchileke l'èka; shi ẹge ono dobe ẹka ndoo a-dzụkwaru."*

*Madzụ kpoo-gbaa;
bẹ ikpe Nchileke nmaru*

¹⁸ Iphe Nchileke e-gude oke ẹhu-eghughu iya mee ndiphe b'o shi l'imigwe koshiwa; mbụ oke ẹhu-eghughu lẹ ndiphe kpọru yẹbe Nchileke ẹbo-ẹbo l'afụ; l'eme ẹjo ememe. Ẹphe gude ẹjo ememe, ẹphe eme arushi okpobe okfu ono arushi. Mbụ lẹ Nchileke a-gwa ẹphe ọchi; ¹⁹ okfu l'iphe kẹ Nchileke, gbaru madzụ l'amama bẹ doru ẹphe ẹnya ọhuma; kẹle Nchileke koshiru iya ẹphe l'onwiya. ²⁰ Keshinu teke Nchileke meru mgboko bẹ madzụ shikwa l'iphe Nchileke meshiru; maru egbe onye Nchileke bụ, bụ iya bụ l'ẹ te egudejedu ẹnya phụ iya. Ọ bụ oswi-okfu l'ẹ te egudejedu ẹnya phụ iya; obu lẹ madzụ gudewa uche-obu iya maru l'ike iya, nyiberu anyibẹ ta agvudu agvugvu; temanu bụ l'ọ bụ yẹbedua gedegede bụ Nchileke. Oo ya bụ l'ẹphe ta agofughedu. ²¹ Lẹ madzụ machacharia lẹ Nchileke nọ; l'ọ gbaru tẹ aakwabeje iya ugvu; keleje iya ekele. Obenu l'ẹphe ta akwabedu iya ugvu l'ọ bụ Nchileke; ọphu ẹphe ekelejedu iya ekele iphe oome. Iphe gbe mechia nụ; bụ l'egomunggo sweshihuru ẹphe; ọriri ẹphe abụwaru iphe mmanụ. To nwehe iphe edojekwadu ẹphe ẹnya; obu agbahuwa ẹphe tsabalangu. ²² Ẹphe gude kẹ l'ẹphe sụru l'ẹphe maru iphe; gbe akakpọru ọburu ndu eswe. ²³ Ẹphe woru ugvu, ẹ gẹga kwabẹ Nchileke ono, a-nọ gburu jeyewaru ono tutehu atutehu; bya bya abalahaaru ntekpe ẹja; mbụ ntekpe, a pyigbaaru; yọ dū l'ọ bụ madzụ, ẹ-ta dudu teke ọo-nọ-be; ọdo bụ; yọ dūphu l'ọ bụ nwenu, ẹphe l'eli; ọdo bụ anụ; ọdo bụ agwọ.

²⁴ Ọo ya kparu iphe Nchileke paru ẹphe haa t'ẹphe melahaa ẹjo ememe, bụ iphe agụ obu ẹphe; ẹphe awata ome ẹjo ememe, rehuru erehu; ẹphe lẹ madzụ ibe ẹphe awata ogude ẹhu ẹphe eme onwẹphe ẹjo ememe. ²⁵ Madzụ adube ọbaru iphe Nchileke keru ekeke ẹja; akwabẹ iya ugvu; gbe haa Nchileke ono, meshiru iya nụ ono; mbụ onye ọ gbaru kẹ t'ayi tuje ẹpha gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dū. Ọo ya bụ lẹ madzụ woru iphe bụ oswi-okfu kẹ Nchileke ye l'azụ; gbe kweta iphe ọphu bụ ẹjo-ire.

²⁶ Yọ bụru iphe ono kparu iphe Nchileke paru madzụ haa; ẹphe awata oji tototo; eme iphe, dū ideyideyi. Kẹ t'unwanyani hajẹe ojekfu unwoke, bụ iphe Nchileke gude kee ẹphe; wata ojekfu unwanyani ibe ẹphe! ²⁷ Ọ kwaphu ẹge ono bẹ unwoke haru ojekfu unwanyani, bụ iphe gbaru ẹphe; ẹgu ojekfu unwoke ibe ẹphe anọduje enwu ẹphe raphuraphu l'ọ bụ ọku l'ẹhu. Nwoke yẹle nwoke ibe iya awata azeze. Ẹphe adubenu ọphu uru, gbaru ẹphebe ndu egomunggo sweshihuru l'ẹhu ẹphe.

²⁸ Keshinu ndiphe te kwedu ọmaru iphe bụ ọkpobe okfu kẹ Nchileke; Nchileke aparu ẹphe haa; ẹphe arilahaa ọriri, ẹ-te nwedu ishi; melahaa iphe, ẹ-ta gbadu ẹphe l'ememe. ²⁹ Ọphu ọ dudu egbe ẹjo ememe; me iphe ẹ-te vudodu nhamunha, ẹphe te medu; k'ọphu ọ tsuboru ẹphe ẹhu etsubo ebushihu ebushihu. Ẹphe ajitsua tototo t'ẹphe naa iphe, ẹ-ta bụdu nk'ẹphe; edoberu ibe ẹphe ọkpoma nshi. Ẹnya-kfurukfuru akaria ẹphe ẹka l'ẹhu; ẹphe egbu ọchi; esephe okfu; l'aghọ-phe ụgho; bụru ndu ẹjo-obu; l'asu asu. ³⁰ Ẹphe ekfujeru ibe ẹphe ẹjo okfu-azu; bụru ndu Nchileke dū ashi; l'egudeje obu-ọku eme ibe ẹphe ẹjo iphe-iphere; bụru ndu eku

* 1:17 1:17 Hab 2:4.

onwèphe ekuku; l'asa nsasa. O bùlèphu ègè ee-me mee èjò iphe bè èphe anòduje ari; òphu èphe 'ekwejedu ome iphe nne mē nna èphe kfuru. ³¹ Èphe bù ndu, ewotaje iphe dù mma gube iya èjò iphe; èphe azua gbururu l'èjò iphe bù iphe dù mma; òphu ò dùdu iphe èphe kweru ukwa iya, èphe emeje. Èphe te nwedu obu-oma l'èke ibe èphe no; tòò dù onye èphe aphùjeru imiko. ³² Ndu machacharua l'obu èphe iphe bù uche-obu Nchileke; maru lè ndu eme ègè ono bè Nchileke e-kpe nkfugbu, bù iphe gbaru èphe. Èphe machacharua ègè ono l'emekwa iya phu. È tò bùlèkwa l'èphe eme iya l'onwèphe; èphe gbe azujekwa gbururu lè ndu, eme ègè ono eme òhuma.

2

Ikpe Nchileke nmaru onyemonye òbule

¹ Oo ya kparu iphe mu suru l'è tji gòfukwa nggùbe onye òphu anma onye òdo ikpe l'obu; m'o -ruhuru; i bùru egbe onye ngunu. O bù iphe ono, iikfu l'ime obu ngu l'onye òdo meru èji; su l'ikpe iya nmaru iya ono bè nggùbedua gudekwaphu ònu ngu anmakwaphu onwongu ikpe iya; kèlè nggùbedua, ekpe ikpe emekwaphu iphe ono, iinma onye òdo ikpe iya ono l'onwongu gèdegède. ² Ii-sukwa mu ru: L'iphe ayi maru bù l'ègè Nchileke gude ekpe ikpe l'anma ndu, eme ègè ono ikpe bè vudo nhamunha. ³ Okishi-oma! ?I tubesu lè teke iinmaje ndu eme egbe iphe ono ikpe; gbe l'emekwa iya phu l'onwongu; ?i tubesu l'ii-nahù ikpe kè Nchileke tòò. ⁴ ?T'i wotaru eze àgù ono, ha nshinu, Nchileke eme ono akpò èbo-èbo l'afù? ?Iiri lè Nchileke bù onye eswe; kè l'òobuje; madzù -mèe èjò iphe l'o meru iya; yò paru iya haa; l'ata nshi nshinu? Tì madzù l'iphe kparu iphe Nchileke anòduje emeru ngu àgù àgù bù l'oome t'ì taa onwongu ùta iphe dù èji, iime; ghaa umere lakfuta iya. ⁵ Obenu lè nta-a b'i nweru èjò òkpoma; kwefu ike; k'òphu àgù, Nchileke eme te emedu ngu t'ì taa onwongu ùta. Oo ya bù lè iime t'iphe-èhuka nke ngu ka nshinu mbòku ikpe ono, Nchileke e-koshi oke èhu-eghughu iya; mē ègè ikpe nk'iya dù, bù iya bù ikpe iya ono, vudo nhamunha ono. ⁶ Mbòku ono bè Nchileke e-bukwa onyemonye òbule nggo l'ègè gbaru iphe o meru. ⁷ Ndu taru nshi nòdu eme iphe dù mma; kebe èhu achò tē Nchileke jaa èphe ajaja; kwabè èphe ugvu bè òo-nù ndzù gbururu jeye; mbù ndu keberu èhu achò ndzù òphu èphe a-nòdu, èphe ta anwuhuhedu anwùhu. ⁸ Obenu lè ndu ono, bù ndu kwefuru ike ono; mbù ndu ono, è-ta ngadù nchì l'òkpuberu òkfu ono; mbù ndu gbe bùru iphe èphe etso bù iphe è-te vudodu nhamunha; ndu ono bè Nchileke a-zùbe oke èhu-eghughu iya ono, ha nshinu ono. ⁹ Iphe bù ndu, eme èjò iphe bè oke òtsu-egvu a-byakfuta; Nchileke emee; èphe ejee iphe-èhuka. Oo-vuru ùzò nùkushi iya ndu Ju; tēmanu ndu è-ta bùdu ndu Ju etsota iya. ¹⁰ Obenu l'iphe bù onye eme iphe dù mma l'ifu Nchileke bè Nchileke a-ja ajaja; kwabè iya ugvu; bya emee; èhu adù iya agu gbururu jeye lè tutu yoyo. Oo-vuru ùzò meeru iya ndu Ju; tēmanu ndu è-ta bùdu ndu Ju etsota iya. ¹¹ Kèlè Nchileke ta adùdu onye oole ènya l'ifu.

¹² Iphe, bù onye è-ta madù ekemu Mòsisu; mee iphe dù èji bè Nchileke a-nma ikpe; èphe a-laa l'iyi m'o -ruhuru; èphe ta ma ekemu. Iphe bùkwanu ndu Ju, bù ndu maru ekemu gbe emelee iphe dù èji bè Nchileke e-gudekwaphu ekemu ono nmaa ikpe. ¹³ L'è tò bùkwa ndu anùjè ekemu lè nchì bè bù ndu doberu èka ndoo l'ifu Nchileke; ò kwa ndu eme iphe ekemu kfuru bù ndu Nchileke a-gù lè ndu doberu èka ndoo. ¹⁴ Lè teke ò bù lè ndu

ẹ-ta ɓuɗu ndu Ju, ɓu iya ɓu ndu ẹ-ta maɗu ekemu Mósísu ɓe egudeje uche ẹphe eme iphe ekemu kfuru; ɗo ɗu iya ɓunu l'ẹphe ekoshi l'ẹphe maru iphe gbaru ẹphe l'ememe; m'o -ruhuru; ẹphe ta ma ekemu Mósísu. ¹⁵ Umere ẹphe ekoshi l'iphe ekemu kfuru ɓe Nchileke dewaru l'obu ẹphe. Tẹmanu ɓe egomunggo ẹphe anɔɗujekwaphu ekoshi iya ẹphe; keshinu ophu oriri ẹphe anɔɗuje anma ẹphe ikpe; l'ahajekwaruphu aharu ẹphe enge l'ugbo lanu ono. ¹⁶ Mboku ono, Nchileke e-kpe ikpe ono b'oo-shi Kuráyisutu l'ẹka kpee madzu ikpe iphe madzu asumije l'egomunggo. O ɓu iphe ozi-oma ono, mu anɔɗuje ezi unu ono kfuru ndono.

Ndu Ju; ẹphe l'ekemu Mósísu

¹⁷ A bya l'ẹhu nggubedua, ɓu onye Ju: iitu onwongu onye Ju bya eworu obu ye l'ome ekemu unu; bya egude onodu nggu l'ẹ Nchileke asa nsasa. ¹⁸ I maru iphe ɓu uche-obu Nchileke; ekemu iya ekoshi ẹphe ngu iphe gbaru ngu l'ememe; me iphe ẹ-ta gbadu ngu l'ememe. ¹⁹ I makahawaru l'i ɓu onye edu ndu ishi; ɓukwaruphu iphoro ke ndu ophu no l'ochi. ²⁰ Nggu aburu onye akpoziru ndu eme eswe uzo bya aburu onye ezi ndu du lo ɓu unwegirima iphe. O doru nggu enya l'i maru ekemu Nchileke, ɓu iya bi shi tuko okpobe iphe gbaru madzu l'amama le ke Nchileke tuko maɓbekotaru. ²¹ Oo ya ɓu; keshinu ophu inoduje ezi ndu odo iphe; ɓu ngunu kparu iphe e tii zidu onwongu nggubedua. Nggube onye ara iya arara t'e b'e ezijeshi iphura; ɗtii zikwanu iphura nggubedua. ²² Nggube onye ekfu t'e b'e erijeshi ogori; ɗtii rikwanu ogori nggubedua? Nggube onye ono, agburu nte tuppee; ɗtii jejekwanu ozita iphe e doberu l'eze-ulo, a kpugbaaruru nte l'iphura? ²³ Nggube onye ono, asa nsasa le Nchileke turu ekemu doberu ngu ono; ɗtii nɔɗujekwanu emebyishi ekemu obu emebyishi; gude iya eme Nchileke iphe-iphere? ²⁴ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; su: "Ndu ohodo, ɓu iya ɓu ndu ẹ-ta ɓuɗu ndu Ju ekfubyishi Nchileke; yo buru umere unube ndu Ju kparu iya."

²⁵ Uru nokwa l'obu utsu bu oswi-okfu; obu lo kwaphu mo -buru l'iimejee iphe ekemu kfuru. O -buru le inoduje emebyi ekemu emebyi be nggu l'onye e-te budu utsu zekwaa l'oshi lanu. ²⁶ O kwaphu ege ono b'o du onye e-te budu utsu. Teke onye e-te budu utsu emewa iphe ekemu kfuru be Nchileke a-gukwa iya phu l'onye buru utsu. ²⁷ Oo ya bu le ndu ono, e-ta ɓuɗu ndu Ju; ẹphe te bu utsu ono a-nma unu ikpe; unubedua, bu ndu Ju; nweru ekemu, e deru l'ekwo; bya ebua utsu; gbe l'emebyikwaphu ekemu obu emebyi. ²⁸ Le madzu bu onye Ju ta bukwa lo l'a bu iya l'enya ndiphe. Obu utsu ta bu ophu e buru l'anu ehu, eegude enya ele. ²⁹ Okpobe onye Ju kwa onye bu iya nu l'ime onwiya. Obu utsu ophu bu iya nu ta bukwa ophu e buru; okfu lo iphe e deru l'ekwo ekemu te eebuje. Obu utsu ophu bu iya nu kwa ophu e buru l'ime okpoma onwonye; mbu ophu Ume Nchileke buru madzu l'ime okpoma onye obu. Egbe onye ono ta bukwa madzu ajaje iya ajaja; o kwa Nchileke be ajaje iya nu.

3

¹ ɗBukwanu ngunu be onye Ju gude ka onye e-ta ɓuɗu onye Ju mma? ? Nanukwanu uru, no l'obu utsu? ² Uru kwatakpokwaa nodu iya nshinu. E to dukpokwa uzo, uru e-ta noru iya. K'odungu kpoodua bu lo bu ndu Ju be Nchileke woru okfu, o kfuru ye l'eka. ³ A makwarua l'ẹphe haru buru ndu e-ta gbadu t'e gude ire ẹphe ẹka teke ono. Obekwanu; ?a ge egude l'ẹphe du ege ono; su le Nchileke be te evudoshijedu ike l'iphe o kfuru ɗo?

4 Tùswekwa! T'e koshichikwaa lẹ Nchileke bụ onye ire-lanụ ẹge ọ bụ iya; m'o -ruhuru; l'aa-sụ lẹ madzụ mgburumgburu bụkota ndu ntuphu-ire. Ọo ya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

“Ọ bụ okfu ngu; Nchileke;
 bẹ ee-shi koshi l'i bụ
 onye vudo nhamunha.
 Ẹ tọ dudu teke e kuru
 ngu ikpe t'ẹ b'i kpefu.”*

5 Teke ọ bụkwanu l'ọ bụ ba agba kẹ t'e gude ire ayi ẹka emeje t'a phụ ege Nchileke evudoshibeje ike l'iphe o kfurū; ?buhunu ngunu bẹ ayi e-kfu? ? Ayi a-sụ lẹ Nchileke meru iphe ẹ-te vudodu nhamunha l'ọ zuberu ndiphe oke ẹhu-eghughu iya tọ? Aji, mu aji nta-a bẹ mu ajikwa ẹge madzụ ọdo ajije. 6 ?Ayi a-sụ lẹ Nchileke meru iphe ẹ-te vudodu nhamunha tọ? Tùswekwa! Ọ -bụ l'ọ dū ẹge ono; ?nanụ ẹge Nchileke g'eshihunu ekpe ndiphe ikpe.

7 Iphe mu ekfu bụ: teke ọ bụ l'ayi bụ ndu ntuphu-ire; yọ buru ntuphu-ire ono gbe emeje t'a ka ọmaru lẹ Nchileke bụ onye ire-lanụ; jaa ya ajaja; ?ngunu kparu iphe Nchileke a-nmakwadu ayi ikpe l'ayi eme eji? 8 ?Bụ ngunu kparu iphe ayi ta asudu t'ayi mewaru ẹjo iphe tugburu ẹge ee-shi tẹ k'oma lufuta? O nweru ndu ahajeri ekfurushi mu nū; l'ebo mu ibo; lẹ mu sūru t'e meje ẹjo iphe; ẹge k'oma e-shi iya lufuta. Ikpe, Nchileke a-nma ndu ono bẹ ọo-nma ẹphe l'ọ ruberu iya.

Ikpe nmaru onyemonye

9 ?Nta-a-e! Onodu ayibe ndu Ju; ?ọ ka kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju mma tọ? Wawakwa! Ayi ta kakpokwaa ẹphe mma lẹ phuu. Iphe ayi koshiru bụ l'ayibe ndu Ju; me ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bẹ tuko buru ndu ẹjo iphe pyitaru l'ekpiri. 10 Ọo ya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

“L'ẹ tọ dudu m'ọo onye lanụ,
 doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke.

11 Tọ dū m'ọ bụ onye lanụ,

nweru egomunggo;
 Tọ dū m'ọ bụ onye lanụ,
 eseje tẹ ya maru Nchileke.

12 Onyemonye ọbule ghawaru Nchileke azụ;

Ẹphe l'ẹphe ha yifuwaru.
 Ẹ tọ dudu ẹphe onye eme
 iphe dū mma mbukwa m'ọo onye lanụ.†

13 Okfu, eshije ẹphe l'ọnu anọduje eshi nshi

l'ọ bụ ili, gheru onu.
 Yọ buru ire ẹphe;
 bẹ ẹphe gudeje eduphushi ibe ẹphe.

Okfu, shi ẹphe l'ọnu egbu
 madzụ egbugbu l'ọ bụ ẹra ẹjo agwọ.

14 Iphe jiru ẹphe ọnu bụ ophu iphu yele okfu,
 e gude ọkpoma nshì ekfu.

15 Ogbu madzụ te enwedu iphe ẹphe guberu iya;

Mbụ l'ẹphe akwabẹje akwabẹ iya.

16 Ụzo, ẹphe shiru abujeru kpurupyata.

Umere ẹphe aburu aphụ tsuru ndu ọdo.

17 Ẹphe ta madụ iphe emeje tẹ nchị dū ndoo;

* 3:4 3:4 Egvu 51:4, † 3:12 3:12 Egvu 14:1-3; 53:1-3.

18 ọ́phu ẹ́phe aṭsúkpoduanu
Nchileke egvu lẹ́ phuu.”

19 Ọ́phu ka ayi odo ẹ́nya bú l'iphe bú iphe, e deru l'ẹ́kwo ekemu Nchileke bẹ́ bú ndu a ṭuru ekemu onó nù b'e gude ẹ́hu ẹ́phe dee ya. Ọ́o ya bú k'ọ́phu ẹ́ to nwedu onye a-gọ́fu nù; t'ónu búru onyemonye obule shìkp̣irikidingu. Ọ́do bú t'on'yemonye obule shi ẹ́ge ono búru onye ikpe nmaru l'ifu Nchileke. 20 Ishi iya bú l'ẹ́ ṭo dukwa onye a-sù lẹ́ ya e-shi l'ome iphe ekemu kfuru búru onye doberu ẹ́ka ndoo l'ifu Nchileke; keshinu iphe ekemu emeje bú l'ooomeje tẹ́ madzù maru lẹ́ ya mewaru iphe ḍù ẹ́ji.

Odobe-ẹ́ka-ndoo, shi l'ekweta

21 Obenu lẹ́ nta-a bẹ́ iphe ono, ẹ́kwo ekemu; mẹ́ ndu nḳfuchiru Nchileke kfuru ono meekwaru. Nchileke meekwaru iphe g̣baru yẹ́be onye doberu ẹ́ka ndoo. O koshiwaru ẹ́ge ndiphe e-shi dobe ẹ́ka ndoo. Ẹ́ ṭo búhedu ekemu b'ọ́ gude eme iya. 22 Ọ́ogujewa ndiphe lẹ́ ndu doberu ẹ́ka ndoo l'ifu iya; m'ọ́ -ḅuru-a l'ẹ́phe woru onwẹ́phe ye Jiṣosu Kurá́yisutu l'ẹ́ka nḳinyi iya. Iphe bú onye wowaru onwiya ye Kurá́yisutu l'ẹ́ka bẹ́ ọ́oguje l'onye doberu ẹ́ka ndoo. Ẹ́ to nwedu onye ọ́ogufuje m'ọ́ bú onye lanù; 23 okfu l'on'yemonye obule mewaru iphe ḍù ẹ́ji; shi ẹ́ge ono nafu onwiya ugwu, ḍù biribiri, Nchileke meru t'ọ́ kwabẹ́ iya. 24 Obenu lẹ́ Nchileke gudewa obu-imiko meeru onyemonye obule eze-iphe-ọ́ma; nata ẹ́phe t'ẹ́phe búru ndu doberu ẹ́ka ndoo. Iphe ono aḅuleruphu iphe-ọ́ma, Nchileke meru iya. Ẫ́o, o shi búru iphe-ọ́ma, Nchileke meru ayi bú lẹ́ Nchileke shiwa l'ẹ́ka Kurá́yisutu g̣bata ayi l'ẹ́ka iphe ḍù ẹ́ji, ṭopyitaru ayi l'ẹ́kp̣iri. 25 Nchileke koshiru Kurá́yisutu l'edzudzu ọ́ha t'ọ́ búru ẹ́ja, saf̣uru iphe ḍù ẹ́ji, ndiphe meru. Yọ́ búru mee, Kurá́yisutu ḷokaru teke ono, ọ́ nwuhuru ono bẹ́ Nchileke egudje guaru madzù nṿù l'iphe ḍù ẹ́ji, o meru; mḅúkwa ndu wowaru onwẹ́phe ye Kurá́yisutu l'ẹ́ka. Nchileke shi ẹ́ge ono mee tẹ́ ya koshi lẹ́ ya bú onye doberu ẹ́ka ndoo. Teke ndiche shi abuje; onye meru iphe ḍù ẹ́ji; Nchileke atalẹ́e nshi; to yedu l'iya-a ọ́nu. 26 Obenu lẹ́ nta-a bẹ́ ookoshi ẹ́ge ooshije mee ndiphe t'ẹ́phe búru ndu doberu ẹ́ka ndoo; kẹ́le yẹ́bedua l'onwiya eme tẹ́ ya koshi lẹ́ ya doberu ẹ́ka ndoo; bya aḅukwaruphu onye emeje iphe bú ndu wowaru onwẹ́phe ye Kurá́yisutu l'ẹ́ka l'ẹ́phe ha; t'ẹ́phe búru ndu doberu ẹ́ka ndoo l'ifu iya.

27 ?O nwekwaduru onye nweru iphe oo-gude asa nsasa l'ifu Nchileke nta-a ṭo? Ẹ́ to nwekwa. ?Yọ́ búru ngunu? ?Bú iphe-ọ́ma, ayi metaru l'onwayi bẹ́ Nchileke ele ṭo? Wawakwa! Ọ́ kwa oworu onwayi ye Kurá́yisutu l'ẹ́ka bẹ́ oole kp̣uu. 28 L'iphe ayi maru nḳinyi iya bú lẹ́ Nchileke agujekwaphu madzù l'onye doberu ẹ́ka ndoo nḳinyi iya; m'ọ́ -ḅuru l'onye ono woru onwiya ye Kurá́yisutu l'ẹ́ka. Ẹ́ ṭo búkwa lẹ́ madzù eme iphe ekemu kfuru. 29 Nchileke; ?ọ́ bú Nchileke kẹ́ ndu Ju nḳinyi iya ṭo? ?Ṭo búhedu Nchileke kẹ́ ndu ẹ́-ta búdu ndu Ju ṭo? Wawakwa; ọ́ búkwaphu Nchileke kẹ́ ndu ẹ́-ta búdu ndu Ju. 30 Ọ́ kwa Nchileke lanù bẹ́ n̄onu. Yọ́ búru Nchileke lanù ono aguje ndu Ju, woru onwẹ́phe ye Kurá́yisutu l'ẹ́ka lẹ́ ndu doberu ẹ́ka ndoo; búkwaru iya pḥù aguje ndu ẹ́-ta búdu ndu Ju, wokwaruphu onwẹ́phe ye Kurá́yisutu l'ẹ́ka lẹ́ ndu doberu ẹ́ka ndoo. 31 Ayi -sù l'ọ́ búphu oye onwonye Kurá́yisutu l'ẹ́ka nḳinyi iya bẹ́ Nchileke ele; ?ḅunu iya bú l'ẹ́ to nwehedu iphe ayi g̣beru ekemu ọ́bu? Ṭuswekwa; iphe ayi eme gbe búkwaru tẹ́ ekemu vuru ọ́gbodo ire.

4

Iphe leta; mee ké Ébirihamu

1 ?Nanù ẹge ọ muru nna ayi oche, bụ Ébirihamu? 2 Lẹ teke ọ bụ l'ọo iphe-oma, Ébirihamu metaru kparu iphe Nchileke guru iya l'onye doberu ẹka ndoo l'ifu iya; m'o nweru iphe ọ ga egude asa nsasa. Obenu l'ẹ to nwekwawu iphe o gude asa nsasa l'ifu Nchileke. 3 Ọo ya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “Lẹ Ébirihamu woru onwiya ye Nchileke l'ẹka. Nchileke aguaru iya ẹya l'onye doberu ẹka ndoo.” 4 Onye jeru ozi b'ẹ ta asujekwa l'iphe, a nuru iya l'ozi ono bụ iphe ẹwoma; gbahaa l'ọ bụ ugwo, gbaru iya nù b'a kfulu iya. 5 Obenu lẹ teke o nweru onye woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; onye ọbu ta tukobehe obu l'ọo iphe-oma, ya gude ẹka iya meta bẹ Nchileke e-gude gwa ya l'onye doberu ẹka ndoo bẹ Nchileke e-gudekwa-a ké l'onye ono woru onwiya ye iya l'ẹka gwa ya l'onye doberu ẹka ndoo; mbụ Nchileke ono, emeje ndu meru iphe dụ ẹji t'ẹphe buru ndu doberu ẹka ndoo ono. 6 Ọ kwaphu iphe dụ ẹge ono bẹ Dévidi dzoberu okpa ekfu teke ono, o kfulu k'onu-oma ọphu a goru ndu doberu ẹka ndoo; l'ẹ-ba bụ l'ọ bụ ndu gude ẹka ẹphe meta tẹ Nchileke nata ẹphe. 7 Ọ sụru: “Onu-oma bụ ké ndu

Nchileke guru nvu
l'iphe ẹphe mesweru;
mbụ ndu Nchileke safukotawaru
iphe dụ ẹji, ẹphe meru.

8 Onu-oma bụ k'onye Nnajiufu
ẹ-ta gụkoduru iphe dụ ẹji,
o meru.”

9 ?Bulephu ndu buru útsù nkinyi ẹphe; bẹ Nchileke ekfu l'ẹke-a t'onu-oma buru nk'ẹphe? ?Tẹ ndu akpapyi yi iya-a? Ayi kfulawaru; sụ: “Lẹ Ébirihamu woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; Nchileke aguaru iya ẹya l'odobe ẹka ndoo.” 10 ?Bụ teke ole b'ọ guru iya ẹya? ?Ọ guru iya teke ẹ too budua útsù; t'ọ bụ l'ọ butsuaru útsù? Ọ gụ-oduru iya l'onye doberu ẹka ndoo b'o buderu útsù. 11 Útsù ono, o buru ono aburu iphe-ọhubama, koshiru lẹ Nchileke gụ-oduru iya l'onye doberu ẹka ndoo; ké l'ọ woru onwiya ye Nchileke l'ẹka b'o buderu útsù; k'ọphu Ébirihamu a-buru nna k'iphe bụ ndu woru onwẹphe ye Nchileke l'ẹka; ndu Nchileke guru lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ẹ-ba bụ l'ẹphe buhaoduru útsù. 12 Ọ bukwapu nna ndu buru útsù. Obenu l'ẹ tọ bukwa nna ẹphe; ké l'ẹphe buru útsù. Iphe meru iphe ọ bụ nna ẹphe bụ l'ẹphe tsoru ẹka nna ayi Ébirihamu, woru onwiya ye Nchileke l'ẹka b'o buderu útsù.

Ọphu bụ ishi bụ ekweta

13 Nchileke kweru Ébirihamu yele awa iya ukwa iphe; sụ ẹphe l'ọ bụ ẹphe e-nweru mgboko. Nchileke te kwekwawu Ébirihamu ukwa iphe ono; okfu l'ọ meru iphe ekemu kfulu. Ọ kwa okfu l'ọ woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; Nchileke agwa ya l'onye doberu ẹka ndoo. 14 Ndẹge ọ bulephu ndu eme iphe ekemu kfulu bẹ e-nweru mgboko ono, Nchileke kweru ukwa iya ono; mẹ oworu onwonye ye Nchileke l'ẹka aburu iphe mmakanu; mẹ ukwa iphe Nchileke kweru ta ge evukwanu ire. 15 L'iphe ekemu emeje bulephu l'ọokpataje tẹ Nchileke zube ndiphe oke ẹhu-eghughu iya. L'ọ kwa teke a maru l'ekemu nọ b'a maru lẹ eemesweje iphe ekemu kfulu.

¹⁶ Oo ya kparu iphe iphe ono, Nchileke kweru ukwa iya ono bu iphe, shi l'oworu onwonye ye iya l'eka; ege ee-shi t'ọ buru iphe shi l'eze-iphe-oma, oome. Oo ya bu; e shi ege ono; ukwa iphe ono aburu iphe Nchileke kweshiru ike doberu iphe bu ndu awa Ébirihamu. E ọ bulekwapu ndu emeje iphe ekemu kfuru nkinyi iya. Nchileke dobekwaru iya phu iphe bu ndu woru onwephe ye Nchileke l'eka l'ọ bu Ébirihamu. L'ọ kwa Ébirihamu bu nna ayibe ndu woru onwayi ye Nchileke l'eka l'ayi ha kpakparakpamu. ¹⁷ Bu iya bu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; su le Nchileke sru: "Ya mewaru ngu nna k'igwe mba." Oo ya bu le Ébirihamu bu nna ayi l'ifu Nchileke, bu onye o yeru onwiya l'eka; mbu Nchileke, emeje ndu, nwuhuru anwuhu t'ephe ndu ndzu ọdo; l'emejekwapu iphe e-te shihaadua ndu nu t'ọ bya anodu. ¹⁸ Ébirihamu woru onwiya ye Nchileke l'eka; bya anodu ele enya iphe teke e-ta dudu eke ọ dzoberu okpa ele enya iya. Tọ du iya bu; yọ buru nna k'igwe mba; bu iya bu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; su: "L'awa ngu a-hatabe l'igwe l'ọ bu mkpokpodo, no l'igwe." ¹⁹ Teke ono be Ébirihamu nokwaru iphe ruru ukporo afa ise k'ophu a muru iya. O maru le ya ta aduhedu ike oye ime. Obenu l'e to nwedu teke o yenyaa ru onwiya l'eka Nchileke; kpolahaa l'ohu l'ohu; okfu le ya kawaru nka likpahu alikpahu; ehu ta nohe iya ndzu; m'ọ bu t'ọ jekpoonu ori ke nyee ya, bu Séra, o maru l'e ọo tsudu ime. ²⁰ E to nwedu teke obu gbajeru iya ebo l'iphe Nchileke kweru iya ukwa iya; ke l'e tọ dudu teke e to kwedu ke Nchileke kweshia ya ike. O kwaberu Nchileke ugwu; bya akafu oyeshi onwiya ike l'eka Nchileke. ²¹ O dokporu iya enya ogbodo edodo le Nchileke a-du ike mekotakpo iphe o kweru iya ukwa iya. ²² Oo ya kparu iphe Nchileke guru iya eyeye ono, o woru onwiya ye yebe Nchileke l'eka ono l'odobe-eka-ndo. ²³ E to bukwa l'okfu eka Ébirihamu nkinyi iya b'e gude dee iphe ono, e deru; su: "L'ọ guru iya eya." ²⁴ O kwa l'okfu eka ayibedua b'e gudekwaphu dee ya; mbu ayibe ndu, Nchileke e-mekochaa gua le ndu doberu eka ndoo; bu iya bu ayibe ndu woru onwayi ye Nchileke l'eka; mbu Nchileke ono, bu onye meru Nnajiufu ayi, bu Jisosu; yo shi l'onwu teta ndu ndzu ono. ²⁵ Jisosu ono be Nchileke haru; yo gude onwiya gwoo eja; nwuhu; k'ophu oo-nwefu ayi iphe du eji, ayi meru. Nchileke abya emee ya; yo shi l'onwu teta ndu ndzu; ege ee-shi te ya gua ayi le ndu doberu eka ndoo.

5

Odu-le-mma onye le Nchileke

¹ Oo ya bu le Nchileke guwaru ayi le ndu doberu eka ndoo; okfu l'ayi woru onwayi ye iya l'eka. Nta-a be ayi shi-wa l'eka Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kurayisutu; ehu adu ayi agu l'onodu ayi le Nchileke. ² O bu Jisosu Kurayisutu ono shi l'eyeye, ayi yeru iya onwayi l'eka duba ayi l'eze-iphe-oma owananu, ayi gude ndu ndzu-wa. Ehu anoduje atsọ ayi ena l'ayi ele enya l'ayi le Nchileke e-mekochaa gbaru mgba l'odu-biribiri iya. ³ E tọ bulekwa onanu nwenkinyi iya be ehu anoduje atsọ ayi ena ya. Ehu anodujekwapu atsọ ayi ena teke ayi eje iphe-ehuka; okfu l'ayi mawaru l'ọ bu l'iphe-ehuka be ayi eshije muta ọta-nshi. ⁴ Yọ buru ọta-nshi emeje t'ayi shihu ike teke aadata ayi. ⁵ Ophu ole-enya-iphe ono, ayi ele ono te emebyijekwa ayi ifu. Ege e meru too mebyije ayi ifu bu le Nchileke l'onwiya mewaru t'ayi maru l'ime obu ayi ege ya yeberu ayi obu. Uzo, o

shi mee t'ayi maru bu l'ò nùru ayi Ume-dù-Nsò. Yò buru Ume-dù-Nsò ono emeje t'ayi maru n-yemobu Nchileke ono.

⁶ L'ò bukwaduru teke ẹ tọ dudu ike, nọ ayi k'ome iphe dù mma l'ifu Nchileke bẹ Kuráýisutu byaru bya anwù-chiaru ndu eme ẹjo iphe ọnwu. Iphe ono aburu teke Nchileke tuberu b'ò meru. ⁷ Ọotsukpokwaa l'ẹhu ege ee-shi phua onye e-woru ndzu iya taa l'okfu ẹka onye doberu ẹka ndoo. Aa! A -chode iya achochochọ bẹ aa-phukwaa onye a-dughe ike nwuhu l'okfu ẹka onye bu onye oma. ⁸ Obenu lẹ Kuráýisutu nwuhuru l'okfu ẹka ayi teke ayi bukwaduru ndu eme ẹjo iphe; shi ege ono koshi lẹ Nchileke yenukaru ayi obu. ⁹ Ọo ya bu lẹ keshinu Nchileke shiwa l'anwuhu, Jisọsu nwuhuru gua ayi lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya bẹ oo-gbe kakkpokwaaru ọdu ike shi l'ẹka Kuráýisutu ono dzọta ayi t'ẹ b'ọ zube ayi oke ẹhu-eghughu iya. ¹⁰ Keshinu ayi shi buru ọghọta Nchileke; Nchileke abya eshi-wa l'anwuhu, Nwatibe iya nwuhuru me-wa ayi; ayi aburu ndu ọnya iya bẹ nta-a, ayi bu-wa ndu ọnya iya-a bẹ ndzu Kuráýisutu ọphu nọ ayi l'ẹhu a-kakkpokwaaru ayi adzofuta l'oke ẹhu-eghughu Nchileke. ¹¹ Obenu l'ẹ tọ bulekwa onanu nkinyi iya; ayi etekwaphu ẹswa l'ọnodu ayi lẹ Nchileke. Iphe ono aburu iphe shi l'ẹka Jisọsu Kuráýisutu, bu iya bẹ meru; ayi abụwaru ọnya Nchileke nta-a.

Ádamu; mẹ Kuráýisutu

¹² Ọ kwa nwoke lanu bẹ iphe dù ẹji shi l'ẹka bata lẹ mgboko. Onwu eshi kwaphu l'iphe ono, dù ẹji ono batakwaphu lẹ mgboko. Onwu eshi ege ono nodu swiru iphe bu madzu kparamupamu; okfu l'on'yemonye ọbule mewaru iphe dù ẹji. ¹³ Iphe ono, dù ẹji ono bẹ dzuhawaru eliphe bẹ ekemu byaderu. Obenu l'ẹ ta gudu iphe dù ẹji l'ò bu iphe dù ẹji l'ẹke ẹ ta tudu ekemu dobe. ¹⁴ Obenu l'onwu shilee l'ogbo kẹ Ádamu phẹ egbu ndiphe jeye l'ogbo kẹ Mósisu phẹ. O gbutsukwaaru gbua ndu ẹ-te meswedu ekemu ege Ádamu mesweru.

Ádamu l'onwiya bu nwonyonyo Kuráýisutu, bu iya bu onye onanu, e-mekochaa bya ono. ¹⁵ Obenu l'iphe-oma kẹ Nchileke b'ẹ ta atukwaru eyeru iphe dù ẹji kẹ Ádamu. Iphe o gude dù iche pakwaru nshinu. Ádamu meru iphe dù ẹji. A dù igweligwe nwuhu; okfu l'ò meru iphe dù ẹji. Obekwanu lẹ Nchileke mewaru ndu ha igweligwe eze-iphe-oma. Eze-iphe-oma ono; mẹ iphe-oma, shi l'ẹka iya, bu iya bu nwoke lanu ono; mbu Jisọsu Kuráýisutu nyibekwanuru anyibe. ¹⁶ Ọ nyiberu anyibe; k'ọphu iphe-oma ono kwata danya iphe ono, dù ẹji, nwoke ono; mbu Ádamu meru ono. L'ikpe, Nchileke kperu kẹ iphe dù ẹji kẹ nwoke lanu ono bẹ nmakotaru ndiphe mgburumburu. Obenu l'iphe-oma ọphu Nchileke meru nyiberu igweligwe iphe dù ẹji. Yò buru iphe-oma ono bẹ meru t'ọ guje ndiphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo. ¹⁷ Ọ bu emeswe, onye lanu mesweru bẹ ọnwu shi l'ẹka onye lanu ono wata ọchi l'ò bu eze. Obenu l'ayi shi l'ẹka Jisọsu Kuráýisutu nata iphe ka nshinu. Iphe bu ndu, nataru eze-iphe-oma kẹ Nchileke ono, nyiberu anyibe ono; ọwaa iphe-oma, bu iya bu odobe-ẹka-ndoo; ndu ono l'ẹphe ha e-shi l'ẹka onye lanu ono, bu iya bu Jisọsu Kuráýisutu nodu ndzu; chilahaa l'ò bu eze.

¹⁸ Ọo ya bu l'ò bu ẹge emeswe lanu, Ádamu mesweru kparu iphe Nchileke nmakotaru on'yemonye ọbule ikpe; bukwaphu ege Nchileke shi l'odobe-ẹka-ndoo Kuráýisutu mee tẹ ikpe laaru on'yemonye ọbule t'ẹphe nodu ndzu. ¹⁹ Kẹ l'ò bu ẹge nwoke lanu meru iphe Nchileke suru t'ẹ

b'o meshi; e shi ege ono; Nchileke anmakọta madzụ kpamukpamu ikpe; bukwapu ege e shi l'ẹka onye lanụ phụ, meru iphe Nchileke sụru t'o mee phụ; Nchileke agụa igweligwe madzụ lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya.

²⁰ Iphe kparu iphe e metsuaru t̄a ekemu bukwa t'a kaf̄a ọmaru ege iphe d̄u ẹji habe nshinu. Obenu l'ọ b̄u teke a ka ọmaru ege iphe d̄u ẹji habe nshinu; eze-iphe-oma ke Nchileke akfube ọswa kaf̄ukwaaphu nshinu. ²¹ Ọ b̄u ọnwu be iphe d̄u ẹji shi ekoshi ege ya eretabe ire. Ọ kwaphu ege ono be eze-iphe-oma ke Nchileke shi l'odobe-ẹka-ndoo ekoshi ege ya eretabe ire. Yọ buru odobe-ẹka-ndoo ono, shi l'ẹka Nnajiufu ayi; mbụ Jis̄osu Kur̄áiyisutu ono edu ayi eduba lẹ ndzụ gbururu jeye.

6

¹ ?B̄u awe be ayi a-s̄ube iya ishi nta-a? ?Ayi a-n̄oduje eme iphe d̄u ẹji; k'ophu eze-iphe-oma ke Nchileke a-ka nshinu t̄o? ² T̄uswekwa! Ẹ t̄o dukwa ege ono. L'a -bya l'ome iphe d̄u ẹji be ayi nw̄uhwakwaru anw̄uhu l'ẹke ọ n̄o. ?Nan̄uhunu ege iphe d̄u ẹji e-shi gudekwadu ndzụ ayi? ³ E shiwa lẹ baputizimu t̄ugbabe ayi lẹ Kur̄áiyisutu Jis̄osu nan̄u. ?Unu ta madu l'ọ b̄u baputizimu ono t̄ugbaberu ayi l'anw̄uhu ono, ọ nw̄uhuru ono? ⁴ Lẹ teke ono, e meru ayi baputizimu ono be ayi l'iya t̄ukookwa nw̄uhu; a t̄uko ayi l'iya likota. Ọo ya b̄u l'ọ b̄u ege ono, Kur̄áiyisutu gude akpabiri ike ke Nna; shi l'ọnwu teta n̄odu ndzụ ọdo ono; bukwapu ege ayi a-d̄u ike n̄odu ndzụ ọphungu.

⁵ Ọ -buru l'ayi lẹ Kur̄áiyisutu t̄ugbaberu buru nan̄u l'anw̄uhu, d̄u l'ọ b̄u ọphu ọ nw̄uhuru; ọ b̄unu iya b̄u lẹ Nchileke e-mekwaphu t'ayi t̄uko shi l'ọnwu teta ege ono, o meru iya; ayi l'iya an̄odu ndzụ ọphungu ono. ⁶ Ọphu ayi maru n̄o-ọ: b̄u l'e wotaru akahụ iphe ayi shi buru t̄uko yele Kur̄áiyisutu kp̄opyabe l'oshi-osweru. Ọo ya bukwanu k'ophu ee-mebyi ike ke ejo-obu ono, ayi shi nweru teke ono, b̄ulephu iphe d̄u ẹji shi z̄ua ayi unwu l'ẹhu ono; ege ayi ta ab̄uhedu ohu k'iphe d̄u ẹji. ⁷ L'ọ kwa teke madzụ nw̄uhuru b̄u teke ọ nahuru ome iphe d̄u ẹji. ⁸ Ọ -buru l'ayi lẹ Kur̄áiyisutu t̄ugbabewaru nw̄uhu be ayi maru l'ayi l'iya a-t̄ukokwaphu n̄odu ndzụ. ⁹ L'iphe doru ayi ẹn̄ya b̄u lẹ keshinu Nchileke meru t̄e Kur̄áiyisutu shi l'ọnwu teta n̄odu ndzụ b'ẹ t̄oo nw̄uhuhedu anw̄uhu ọdo. Ọnwu ta hadu ke t'ọ ka iya ike ọdo. ¹⁰ Anw̄uhu ọphu ọ nw̄uhuru l'ọ nw̄uhuru ugbo lan̄u kpu; k'ophu oo-gude iya mekputa iphe d̄u ẹji. Ndzụ ọphu ọ n̄o nta-a ab̄uru t̄e yele Nchileke buru nan̄u jeyewaru. ¹¹ Ọ kwaphu ege ono be unu a-guj̄e onwunu l'unu b̄uwa ndu nw̄uhuru anw̄uhu l'ẹke iphe d̄u ẹji n̄o. Obenu lẹ keshinu unu lẹ Kur̄áiyisutu Jis̄osu t̄ugbabewaru buru nan̄u be b̄u-wa Nchileke be unu n̄oduru ndzụ.

¹² Unu be kwekwa t̄e iphe d̄u ẹji buru iya a-n̄odu ach̄i unu l'ọ b̄u eze l'ẹhu unu ọwaa, b̄u ẹhu ọphu a-nw̄uhu anw̄uhu-wa; k'ophu oo-meje unu t'unu mee iphe d̄u ẹji, aḡu unu. ¹³ Unu be kwekwa wota iphe, n̄o unu l'ẹhu; m'ọ -ruhuru; ọ ha nwansh̄i ihagha haaru iphe d̄u ẹji t'ọ buru iphe, oo-gude ejekfu iphe vudo nham̄unha ọgu. Iphe unu e-mechia b̄u t'unu wotabebe onwunu haaru Nchileke; l'unu b̄uwa ndu shi l'ọnwu teta lufuta bya an̄odu ndzụ. Ọo ya b̄u k'ophu Nchileke e-gude unu al̄u ọgu iphe vudo nham̄unha. ¹⁴ Iphe d̄u ẹji ta akah̄edu unu ike; keshinu ọphu ekemu te kehedu unu eḡbu; kele nta-a be Nchileke gudewa eze-iphe-oma iya t̄oshia unu l'eḡbu ekemu ono.

Ọbu ohu ke odobe-ẹka-ndoo

¹⁵ Nta-a; ?ọ bụ l'ayi a-nọduwaru eme iphe dị eji okfu l'eze-iphe-oma ke Nchileke toshiwaru ayi; ekemu te kehe ayi egbu ọọ? Tụswekwa! ¹⁶ Unu ta mahaadua le teke unu woru onwunu togboru madzu; melahaa iphe onye obu kfulu l'ọ bụ ohu iya; be unu bu-wa ohu iya. Teke o bu l'unu woru onwunu togboru iphe du eji; buru ohu iya; bunu iya bu l'unu a-nwuhu anwuhu, bu iphe tso iphe du eji. Teke bukwanu l'unu woru onwunu tupyabe l'onu iphe Nchileke kfulu; oo ya bu l'oo-gu unu le ndu doberu aka ndoo l'ifu iya. ¹⁷ O nweru teke unu shi buru ohu iphe du eji. Obenu le mu ekele Nchileke ekele; le nta-a be unu gudewa obu unu l'ọ ha eme iphe bu okpobe okfu ono ege e ziru iya unu. ¹⁸ Keshinu a towaru unu l'egbu, iphe du eji shi kee unu; be unu buwa ohu k'odobe-eka-ndo. ¹⁹ Mu gudekwa ehu ohu; me Nnajiufu anmaru unu etu okfu-a; odumeka be iphe mu ekfu te edokwa unu enya. Teke odungu be unu shi woru onwunu togboru ejo umere, rehuru erehu; me ome iphe e-te vudodu nhamunha ege ee-shi t'iphe du eji kakporu nshinu. O bukwapu ege ono be unu e-wotakota onwunu l'ọ ha tupyabe l'ome iphe vudo nhamunha ege ee-shi te ndzu unu bukataru ke Nchileke.

²⁰ Teke unu shi buru ohu k'iphe du eji bukwa iphe ono, du eji ono shi buru nnajiufu unu. E to bukwa odobe-eka-ndoo. ²¹ ?Buhunu egbe uru ngunu be unu ritaru l'ejo iphe ono, unu shi eme ono; mbu iphe ono, iphere iya nonyaaru bya adu unu nta-a ono? L'eke ishi iya tsuberu bukwa l'anwuhu. ²² Obenu le nta-a b'a towaru unu l'egbu ono, iphe du eji shi kee unu ono; unu abuwaru ohu ke Nchileke. Uru, unu ritaru iya aburu le ndzu unu bukotawa ke Nchileke. Eke o jebrau aburu le ndzu gbururu jeye. ²³ L'ugwo, iphe du eji akfuru madzu kwa onwu. Iphe-oma, Nchileke anuje abukwanuru ndzu gbururu jeye ophu shi l'eka Jisosu Kurayisutu, bu Nnajiufu ayi.

7

Etu iphe emeje nu l'alulu

¹ Unwunna mu; o kwa unu be mu ekfulu nta-a; unube ndu tuko maru ekemu. ?Unu ta madu l'ọ bu teke madzu no ndzu; be ekemu vu ire l'ehu iya; onye obu nwuhwaru; k'ekemu alaa? ² Unu gudenu nwanyi, alu nji gee ya. Nwanyi, alu nji nofutaje l'eka nji iya jeye teke nji iya obu l'a-nọ-bebe. Nji iya ono nwuhwa; b'o nweekwa onwiyi. Ekemu ono, shi lopyabe iya l'eka nji iya ono te vuhekwa ire l'eke o no. ³ Bu iya bu; o -buru l'ọ je aluru nji odo teke nji iya nokwadu ndzu; a su l'ọ bu ogori be oori. Teke bukwanu le nji iya nwuhwaru; o bu teke ono b'ọ bu nwanyi, ee-kege nji odo. Ekemu ta lopyabehekwa iya. E to buhedu iya ori ogori teke o je je aluru nji odo. ⁴ O kwa ege ono b'ọ du l'ehu unu; unwunna mu. O bu ekemu shi buru nji unu. Obenu l'unu le Kurayisutu tugbabewaru nwuhu. Oo ya bu le keshinu ophu unu nwuhwaru be ekemu ta buhedu nji unu. E to nwehedu iphe unu l'iya jikwadu odo. E metsua; unu abya anodu ndzu odo teke ono, Kurayisutu tetaru nodu ndzu ono. Nta-a be buwa onye ono, shi l'onwu teta nodu ndzu ono bu nji unu; k'ophu ayi a-nodu ndzu, vudo nhamunha; meje iphe du Nchileke mma. ⁵ Le teke ono, ayi shi nodukwadu ndzu ono, ayi shi eme ege o guru ayi ono be egu ejo iphe ono meru ayi t'ayi meje iphe du eji. Yo buru ekemu meru t'egu ome iphe ono, du eji ono nwu ayi taphutaphu l'ehu. Iphe tso ome iphe ono, du eji ono abukwanuru anwuhu. ⁶ Obenu le nta-a; be Nchileke mewaru ayi t'e b'ọ duhe iphe ayi l'ekemu e-nwegbabe le phuu. Ayi nwuhwaru; nahu

iphe ono, shi kee ayi egbu ono. Oo ya bu l'ayi etsowa uto ndzu ophungu, ophu shi l'eka Ume-du-Nso; ejeru Nchileke ozi. Ayi te etsohedu akahu uto ono, bu iya bu ekemu ono, e deru l'ekwo ono; gude eje iya.

Ekemu; me iphe du eji

⁷ ?Bu ngunu be ayi e-ku nta-a? ?Ayi a-su l'ekemu l'onwiya bu iphe du eji too? Tuswekwa! Ayi te ekfukwa ege ono. Obenu le mu te ga madu iphe bu iphe du eji; ndege ekemu ta no. Mu te ga ma iphe bu ijimanya; ndege ekemu ta su: "T'e b'i jikwa ijimanya."* ⁸ Iphe du eji eshinu l'ekemu ono, suru t'e b'i jishi ijimanya ono kpata uto; shi iya kpatsushia mu iphe bu egu ejo iphe, du iche iche. Kele eke ekemu ta nodu be iphe du eji bukwa iphe nwuhuru anwuhu. ⁹ O nweru teke mu shi nodu; mu ta ma k'ekemu ono, suru t'e b'e jishesi ijimanya ono. To du iya bu; k'ekemu ono abyalephu ege-a; iphe du eji eteta jakerehu; ¹⁰ ekemu ono ekpeekwanua mu nkfugbu. Ekemu ono gedegede; mbu ekemu, ga ge koshi mu uto ndzu gbururu jeye egbe kpee mu nkfugbu. ¹¹ Okfu l'iphe du eji kpataru; uto gude ekemu ono gho-gbua mu; shi l'ekemu ono; woru mu gbua.

¹² Oo ya bu l'ekemu l'o ha shi Nchileke l'eka; iphe ono, e deru l'ekemu ono eshikwaphu Nchileke l'eka; buru iphe vudo nhamunha; bya adu mma. ¹³ ?Bu iya bu l'oo iphe ono, du mma ono gbe kpataru mu onwu-wa too? Tuswekwa; e to bukwa iya. O bu iphe du eji gude iphe ono, du mma ono kpataru mu onwu; ege ee-shi te iphe du eji buru iphe aa-phu l'o bu iphe du eji. Yo buru iya bu le Nchileke shi l'iphe e deru l'ekemu eme t'iphe du eji koshikota onwiya ege yebe iphe du eji du-be eji.

Uzo iphe labu, akpa enya l'ehu madzu

¹⁴ Iphe ayi maru bu l'ekemu shi l'eka Ume Nchileke; obenu le mu bu madzu mmakanu, bu iya bu onye, iphe du eji gbaru ege aagbaje ohu. ¹⁵ Umere mu l'onwomu agbachije mu enya; okfu le mu te emejudu iphe du mu ke te mu mee. Iphe mu emejechia bu iphe du mu ashi ememe. ¹⁶ O -buru l'iphe mu gbe emeje bu iphe, mu marua l'e to dudu mu mma; oo ya bu l'ookoshi le mu kweru l'ekemu du mma. ¹⁷ Oo ya bunu l'e -kfude iya ekfukfu b'e to bukwa mbudua l'eme iphe ono, du mu ashi ono. Iphe eme iya nu bu iphe ono, du eji, buwa mu ebubu l'ehu ono. ¹⁸ L'iphe mu maru bu l'e to nwekpodua iphe du mma, no mu l'obu le phuu; bu iya bu l'obu egbe onye mu shi buru teke mu shi anoduje eme ejo iphe aguebe mu nu. Mu eseje te mu mee iphe du mma, du mu ke ememe; obu le mu ta adujedu ike mee ya. ¹⁹ Okfu le mu temejudu iphe du mma, du mu t'a su le mu meru iya. O bulephu ejo iphe ono, e-ta dudu mu te mu mee ya ono be mu emeje. ²⁰ O -buru l'iphe mu anoduje eme; gbe buru iphe e-ta dudu mu mma; oo ya bu l'e -kfude iya ekfukfu; b'e to budu mbudua l'eme iya. Iphe eme iya nu bu ejo iphe ono, buwa mu ebubu l'ehu ono.

²¹ Oo ya bu le mu shi ege ono; maru l'o bu ege-a be iphe ke mgboko-a du; l'o bu teke mu eme te mu mee iphe du mma; yo bu leruphu ejo iya akpataje mu uto l'ehu. ²² Lime onwomu; be ekemu ke Nchileke aduebejekpokwaa mu mma l'obu; l'atso mu ena. ²³ Obenu le mu phuru ekemu odo, dukpokwaaruu iche, anoduje adzo uto l'ehu mu. Ekemu onanu be yele ekemu ophu du mu mma l'egomunggo anoduje adzo uto. Ekemu onanu, bu ekemu odo ono atuje mu mkporo; kpuru mu kpee iphe du eji, bu ophu ekemu, ootujeru mu kpu mu le ndzu. ²⁴ Nshobukwaa mu nsho!

* 7:7 7:7 Awu 20:17; Dit 5:21.

?Bụ onye a-dzọ mu l'egbe ọnodu ọwaa, mu nọ nta-a, bụwa anwụhu-wa? ²⁵ Mu ekele Nchileke ekele. Mu shi l'ẹka Jisọsu Kuráýisutu, bụ Nnajiufu ayi, bụ iya dzọru mu l'ọnodu ono ekele Nchileke ekele.

Ọo ya bụ lẹ mbẹdua l'uche-obu mu kwa ohu k'ekemu, shi l'ẹka Nchileke bẹ mu bụ. Obenu l'obu kẹ egbe onye ono, mu shi bụru ono kwa ohu kẹ ekemu kẹ iphe dụ eji bẹ mu bụ.

8

Ume, anụ ndzụ ọphungu

¹ Ọo ya bụ lẹ nta-a b'ẹ tọ nwehekwa ikpe, Nchileke anmakwadụ ndu, ẹphe lẹ Kuráýisutu tugbaberu bụru nanu. ² L'ekemu ọphu Ume Nchileke aturu unu nta-a bụ ike, eshije l'ẹka Kuráýisutu Jisọsu duru madzụ bahụ l'uzo ndzụ. Yọ bụru ike ono tofuwaru unu l'ike k'ekemu, bụ iya eshije l'iphe dụ eji duru madzụ bahụ l'anwụhu. ³ Iphe ekemu ta dudu ike mee; okfu lẹ madzụ ta adujedu ike mee ẹge ekemu kfuru bẹ Nchileke mewaru. O yewaru Nwatibe iya; yọ bya aburu madzụ; nweru anụ-ẹhu, iphe dụ eji anọduje akpa ụzo l'ọ bụ anụ-ẹhu nk'ayi; bya eworu onwiya chia aja; nwefu iphe dụ eji, ayi meru; shi ẹge ono mebyia ike k'iphe dụ eji ono. Nchileke eshi l'ẹhu ono, Kuráýisutu nweru ono nma iphe dụ eji ikpe. ⁴ Iphe, kparu iphe Nchileke meru iphe ono bụ k'ọphu ayi a-dụ ike meebe iphe ono, vudo nhamunha, ekemu kfuru ono. Lẹ nta-a bụwa Ume Nchileke edu ayi lẹ ndzụ ayi; tọ bụhedu ọbu egbe madzụ ono, ayi shi bụru teke ayi shi anọduje eme ejo iphe, aguebe ayi ono edu ayi. ⁵ Ndu eme iphe egbe madzụ ọbu, ẹphe shi bụru sụru t'ẹphe mee bụlephu ẹge ẹphe e-me mee iphe dụ ẹphe mma bẹ ẹphe anọduje ese. Ndu emekwanu iphe Ume-dụ-Nsọ sụru t'ẹphe mee aburu iphe dụ Nchileke mma bẹ ẹphe anọduje ese. ⁶ L'ose anya k'ome iphe dụ Ume-dụ-Nsọ mma bụkwa ndzụ; bụru ẹhu-agu. Ose anya k'iphe agụ obu egbe madzụ ono, ayi shi bụru teke ono, ayi shi anọduje eme ejo iphe, aguebe ayi ono abụkwanuru ọnwu bụ uru, eeritaje iya. ⁷ Yọ bụru iya meru iphe onye bụlephu iphe, agụ iya nọ bẹ ọnoduje ese eza iya; abuje ọhogu Nchileke. Ẹ too mejedu iphe ekemu Nchileke kfuru; mbụ l'ẹ tọ dujekwa ike eme iya ememe ọphu. ⁸ Ndu emeje iphe aguebe obu ẹphe ta abyakwa bya a-dụ ike ome iphe dụ Nchileke mma.

⁹ Obenu l'unubẹdua te emejedu uche unu. Ọ bụwa iphe Ume-dụ-Nsọ ekfu bẹ unu eme; mbụkwa m'ọ -bụru-a lẹ Ume kẹ Nchileke buphu ebubu l'ime unu. Iphe bụ onye ẹ-te nwedu Ume ono, Kuráýisutu anụ ono l'ẹhu iya ta bụkwa onye nk'iya. ¹⁰ A makwaru l'unu a-nwụhu; okfu l'unu mewaru iphe dụ eji. Obenu; ọ -bụru lẹ Ume kẹ Kuráýisutu bu unu ebubu l'ẹhu bẹ Ume ono bụakwa unu ndzụ; okfu lẹ Nchileke gụwaru unu lẹ ndu doberu ẹka ndoo. ¹¹ Teke ọ bụ lẹ Ume kẹ Nchileke ono, meru tẹ Jisọsu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono bu l'ime unu; ọo ya bụ lẹ yẹbedua ono, meru tẹ Kuráýisutu Jisọsu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono e-mekwaphu t'ẹhu unu ono, bụ ọphu a-nwụhu anwụhu ono nọdu ndzụ. Nchileke e-shi lẹ Ume-dụ-Nsọ ono, bu unu l'ẹhu ono mee iphe ono.

¹² Ọo ya bụ; unwunna mu; o nweru iphe gbaru ayi l'ememe. Obenu l'iphe ono, gbaru ayi l'ememe ono ta bụkwa t'ayi meje iphe, agụ egbe obu phụ, ayi shi nweru phụ. ¹³ Lẹ teke unu eme iphe shigbaa l'uche-obu unu ono bẹ unu a-nwụhukwa anwụhu. Obenu lẹ teke unu shi l'ẹka kẹ Ume-dụ-Nsọ kpagbua umere ono, shigbaa l'uche-obu unu ono; t'ọ bụru iphe nwụhuru anwụhu; k'ọphu unu a-nọdu ndzụ. ¹⁴ L'ọ kwa ndu kweru tẹ

Ume-dụ-Nsọ bụru onye edu ephe; bẹ bụ unwu Nchileke. ¹⁵ Lẹ Ume-dụ-Nsọ, Nchileke nuru unu ta bukwa Ume, e-me t'unu bụru ohu l'ifu Nchileke; m'ọ bụ t'o mee t'unu gbe bya atsulahaa Nchileke egvu ọdo. Iphe Ume ono gbe emeje bụ l'oomeje t'unu bụru unwu Nchileke. Keshinu Ume ono bu ayi ebube l'ẹhu bẹ ayi ekuje Nchileke "Nna; Nna." ¹⁶ Ọ bụ Ume Nchileke ono bẹ emeje t'o doo ayi ẹnya l'obu ayi l'ayi buwa-a ke Nchileke. ¹⁷ Ọo ya bụ l'ọ-buru l'ayi buwa unwu iya; ọ bụ iya bụ l'ayi buwa ndu Nchileke a-nu iphe o kweru unwu iya ukwa iya. Ọo-nu ayi iphe ono, ọ nūwaru Kuráyisutu ono. Ọ -buru-a l'ayi lẹ Kuráyisutu tugbaberu eje iphe-ẹhuka bẹ Nchileke e-mekochakwaa mee t'ayi gbaru mgbá l'ọdu-biribiri ke Kuráyisutu.

Ọdu-biribiri ophu nọ l'ifu

¹⁸ Iphe doru nu ẹnya bu l'iphe-ẹhuka ọwananu, ayi eje nta-a te dzukpoduanu ke t'e wota iya turu yeru egbe ọdu-biribiri, Nchileke e-mekochaa woru ayi dobe. ¹⁹ Iphemiphe ọbule, Nchileke keru ekeke bẹ ẹhu anma anmanma te ya phu-kebe teke Nchileke e-koshi unwu iya l'ọdu-biribiri ono. ²⁰ Okfu l'iphemiphe ọbule ono, Nchileke keru ekeke ono bẹ Nchileke turu onu t'ọ tuko buri iphe laru l'iyi. E to bukwa iphemiphe ọbule, Nchileke keru ekeke meru iphe dụ eji l'onwiya. Ọ kwa iphe tso ikpe, Nchileke nmaru madzụ lẹ madzụ mesweru. Obenu lẹ Nchileke mekwaruphu te iphemiphe ọbule ono, o keru ekeke ono; lekwapu ẹnya ²¹ l'ujiku lanu; bẹ ya a-goshi onu ono, ya turu iya t'o rekarashihu ono. Teke ono bẹ oo-me t'iphemiphe ọbule ba abuheru ohu k'iphe dụ eji; yọ bu-chiaru ọdu-biribiri k'unwu Nchileke. ²² Iphe ayi maru bụ lẹ byeyekwaa nta-a; bẹ iphemiphe ọbule, Nchileke keru ekeke atsugbakwaa ude l'ọ bụ nwanyi, ime eme. ²³ E to bulekwa iphe Nchileke keru ekeke nkinyi iya. Ayibedua l'onwayi, bụ ndu nwewaru Ume Nchileke; mbụ Ume, Nchileke yeru ayi l'ẹhu gude ekoshi lẹ ya e-mekochaa meeru ayi iphe ono, ya kweru ayi ukwa iya ono; atsukwapu ude; ege ono ayi ele ẹnya lẹ Nchileke e-koshi l'ọ nataru ayi l'ẹke ọ nọ t'ayi buri unwu iya ono, bụ iya bụ teke Nchileke a-gbata ẹhu ayi l'ọ hà. ²⁴ Nchileke dzofutawaru ayi; ọbụ l'adzọta ono bẹ ayi elekwadu ẹnya teke oo-dzu oke. Ndege ọ -buru l'ayi nataru iphe, ayi ele ẹnya iya; m'ẹ to ga adukwa iphe ayi ga anọdu elekwadu ẹnya iya. ?Bụ onye lejeru ẹnya iphe o gbe natawa? ²⁵ Teke bụ l'ayi ta natadua iphe, ayi ele ẹnya iya; ọo ya bụ l'ayi a-ta nshi; nọdukwapu ele ẹnya iphe ọbụ.

²⁶ Ọ kwaphu ege ono bẹ Ume Nchileke anọduje eyeru ayi ẹka; okfu l'ike ta adudu ayi k'ọta nshi; l'ẹ b'ọ bụ l'ayi maru ege eekfuje anu Nchileke ege gbaru ayi. Ọo ya bụ l'ọo Ume-dụ-Nsọ l'onwiya egudeje ude ophu bulephu yebedua maru iphe o kfuru gude ekfu anuru ayi Nchileke. ²⁷ Ọ bụ Nchileke, bụ yebedua enyoje ime obu madzụ bẹ mawaru iphe bụ uche-obu ke Ume-dụ-Nsọ; okfu lẹ Ume-dụ-Nsọ anọduje ekfu anuru ephe Nchileke; mbụ ndu nk'ia l'ẹge ọ dụ Nchileke mma.

²⁸ Ayi maru l'iphe bụ iphe, eme l'ẹhu ndu yeru Nchileke obu anọduje eme l'ẹge ọo-duru ephe lẹ mma; mbụ ndu Nchileke kuru ege ọ tüberu. ²⁹ Ishi iya bụ lẹ Nchileke mahawaru ndu nk'ia temanu bẹ mgboko dūbederu; bya afotahawa ephe t'ephe buri ndu a-dụ ege Nwatibe iya dụ; te Nwatibe iya ono buri ọgurennya m'a gudekwanu unwunna iya l'ophu. ³⁰ Ọ bụ ndu, Nchileke fotahawaru b'ọ kuru. Yọ buri ndu ono, o kuru ono b'ọ guru lẹ ndu doberu ẹka ndoo. Yọ buri ndu ono, ọ guru lẹ ndu, doberu ẹka ndoo ono b'ọ doberu l'ọdu-biribiri iya.

N-yemobu Nchileke l'èhu ayi

³¹ ?Nanụ ẹge ayi e-dobe ọnu yee l'iphemiphe ọbule ono nta-a? Ọ -bùru lẹ Nchileke agbaru ayi ọdzori; ?bù onye e-meghe ayi ngunu. ³² Nchileke ta kfkukwekwa Nwatibe iya ẹka. O duru iya ye t'ọ bya anwụ-chiaru ayi l'ayi ha ọnwu. Keshinu ọphu Nchileke shi ẹge ono; nù ayi Nwatibe iya ono; ?bù egbe iphe ngunu b'ẹ to shidu l'ẹka Nwatibe iya ono nù ayi kẹ mmanụ. ³³ ?Bù onye bẹ dzuru kẹ oku ndu, Nchileke fọtaru afọta ikpe? Ẹ to nwekwa. Kẹ l'ọ bù Nchileke l'onwiya gbe me-wa t'ikpe ba nma ẹphe. ³⁴ ?Bù onye bẹ dzuru k'ọnma ẹphe ikpe? Ẹ to nwekwa. Kẹ l'ọ Kuráýisutu Jisọsu l'onwiya bù onye gude okfu ẹhu ẹphe nwụhu. Ọphu tọ bụlekwa onanu nkinyi iya: o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ je anọdu l'ẹka-utara Nchileke ekfu anuru ayi Nchileke. ³⁵ ?O nwekpooru iphe a-kpọshighe tẹ Kuráýisutu be eyeheru ayi obu? ?Bù oje iphe-ẹhuka? ?Tọo bù oke mkpa? ?Bù ome madzụ kpakpawowo? ?Tọo ẹgu ememe? ?Tọo ba phụ iphe owe l'ukfu? ?Tọo iphe ọlo ishi onwonye alọlo? ?Tọo l'e gbugburu ayi lẹ mma bẹ e-meghe iya nù? ³⁶ Ọ ọda l'ọ bù iphe, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sù:

“Ọ bù l'okfu ẹhu ngu;
b'ẹ to nwedu mbọku, anwụhu
ta anọdujedu achị ayi.
Aanọduje eme ayi l'ọ bù aturu,
a chịturu eje egbugbu.”*

³⁷ Ephoru ephopho! Iphe ono l'ọ ha e-mekota; ọbu l'ayi eshije l'ẹka onye ono, yeru ayi obu ono shihu ike; mekputakota iya. ³⁸ L'ọphu doru mu ẹnya bù lẹ anwụhu ta tsudu iya; ndzụ ta tsu iya; tọ tsu iya mbụ unwu ọjoi-izimigwe; unwu ejo maa ta tsu iya. Iphe, bù iphe eme nta-a; mẹ ọphu e-mekochaa mee l'uzo ifu ta fụ iya; to nwe iphe, bù ike ọdo, furu iya nù. ³⁹ Igwe ta fukwa iya; alị ta fụ iya. To nwe iphe, bù iphe Nchileke keru ekeke, ha kẹ ọkposhi tẹ Nchileke be eyeheru ayi obu, o shi l'ẹka Nnajiufu ayi, bù Jisọsu Kuráýisutu yeru ayi.

9

Nchileke; mẹ ndu ọ fọtaru

¹ Iphe mu ekfu bukwa oswi-okfu. Mu bukwa onye kẹ Kuráýisutu; mu ta adzukwa ejo-ire. Ume-dụ-Nsọ bu mu ebubu l'ime obu; l'emeje t'obu mu maru iphe gbaru iya nù ọhuma. Ọ bù obu mu ono meru t'ọ doo mu ẹnya lẹ mu ta adzudu ejo-ire. ² Aphụ jiru mu obu. Ọphu o nwedu teke ẹ tọo nọdujedu atsu mu l'ehu; k'ọphu ooruje mu l'anụ mee; ³ mẹ mu nyata ndu nke mu, mu l'ẹphe bù mee lanụ. Ọduje mu t'a sù lẹ mu bù onye Nchileke turu ọnu tẹ mu lẹ Kuráýisutu ba atugbabehe; m'ọ -bùru l'ọo iphe a-dzọ ẹphe. ⁴ Ọ bù ẹphe bù unwu Ízurelụ; bụru ẹphe; bẹ Nchileke fọtaru t'ẹphe buru unwu iya. Ọ bù ẹphe b'ọ koshiru ọdu-biribiri iya. Ọ bù ẹphe b'ọ kweshiru ukwa iphe tukobe lẹ ndzụ, ẹphe l'iya gbaru; bùru ẹphe b'ọ turu ekemu nù. Yọ bụru ẹphe b'ọ koshiru ẹge ẹphe a-bajeru iya ẹja; bụru ẹphe b'ọ nuru iphe o kweshiru ẹphe ukwa iya. ⁵ Ọ bù ẹphe bù awa ochechoroche ayi phe; Kuráýisutu aburu eri ẹphe m'a -bya l'abubu ọphu ọ bù madzụ. T'ẹ tujee Nchileke, kangokotaru iphemiphe ọbule ẹpha gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.

* 8:36 8:36 Egvu 44:22.

⁶ Iphe mu ekfu ta bukwa l'iphe ono, Nchileke kfulu ono be buwa iphe mmakanu; ke le to bubekwa ndu, shi le izurelu bu ogbodo ndu izurelu. ⁷ E to bubekwa ephe l'ephe ha bu ogbodo unwu Ebirhamu; okfu l'ephe shi l'awa iya. Le Nchileke sukwaru Ebirhamu: "L'o kwa ndu, shi l'eri Ayizaku kpuu be bu ndu a-buru unwu ngu." ⁸ Iphe, iphe ono ekoshi bu le to budu iphe bu ndu, a muru amumu mmakanu be bu unwu Nchileke. O bu ndu, Nchileke kweru Ebirhamu ukwa l'oo-muta bu ndu, aagu l'ogbodo unwu Ebirhamu. ⁹ L'ege Nchileke gude kwee Ebirhamu ukwa iphe ono bu l'o suru iya: "Elenu akele be ya a-bya agbaphee ngu; Sera amuta nwata nwoke."

¹⁰ E to bulekwa onanu nkinyi iya. O kwaphu ege o du l'ehu unwu Ribeka ephe ebo ndono. Ephe shi le nna lanu, bu iya bu Ayizaku, bu ochechoroche ayi. ¹¹⁻¹² Yo bukwannuru ege ee-shi t'afota, Nchileke fotaru onye lanu bu leruphu ege o tubehawaru l'uche iya; meru iphe o suru Ribeka: "Onye ke ogurenya l'unwu ngu ono a-noduje ejeru onye ke nwata ozi." Iphe ono b'o kfulu b'a muderu ephe amumu; mbu teke e ta dudua iphe egirima ono dzuwaru ememe; ophu aa-su l'ephe meru ohuma; m'o bu l'ephe meru eji. Oo ya bu le ndu ophu Nchileke fotaru bulephu ege o tuberu l'uche iya. E to bukwa ke l'o bu ohuma, ephe metaru l'onwephe. ¹³ Bu iya bu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; su le Nchileke suru: "Jekopu bu ya yeru obu; Iso be ya kpuru ashi."

¹⁴ ?Nanu ege ayi e-ye iya onu nta-a? ?Ay i-a-su le Nchileke te emedu iphe vudo nhamunha too? Ejepho! ¹⁵ Ke l'o suru Mosisu: "O -nweru onye o du yebe Nchileke te ya meeru obu-oma; ya emeeru iya eya. Teke o nweru onye du iya te ya phuru imiko; ya aphuru iya eya." ¹⁶ Oo ya bu l'o bulephu obu-imiko be Nchileke egudeje afota madzu. E to bukwa uche-obu madzu; m'o bu l'o bu iphe madzu metaru l'ike k'eka iya be oogu. ¹⁷ L'ekwo okfu Nchileke kfukwaru su le Nchileke suru Fero: "Iphe, kparu iphe ya meru ngu eze bulekwapu te ya gude ngu koshi ege ike iya ha; odo bu k'ophu ndiphe mgburumburu e-shi ege ono maru onye ya bu." ¹⁸ Oo ya bu le Nchileke emejeru madzu ege yebe Nchileke tuberu l'uche iya. O nweru ndu ophujeru imiko; nweru ndu, ookpo-chije okpoma ephe.

Ehu-eghughu; me obu-imiko ke Nchileke

¹⁹ A makwaru-a l'onye lanu l'ime unu e-gbeshi jia mu; su: "O -buru l'o du ege ono; ?bu ngunu mehunuru be Nchileke atajekwaphu madzu uta? Nchileke -tubewa l'oo iphe ya e-me ndo-o; ?bu onye tsukwaduru iya akposhi?" ²⁰ Obenu; ngube madzu mmanu ophu suru l'iphe Nchileke meru ta dudu mma; ?iitu onwongu ngunu? Ite, a kpuru l'ura ta ajijekwa onye kpuru iya nu: "?O meru imagha b'i gude kpuu ya ege-a, i kpuru iya-a?" ²¹ ?To budu o-kpu-ite maru ege oo-me ura iya? O -du iya t'o gude uzo ura lanu ono kpuu ite labu: te nanu buru ite, ama mma, ee-yeje iphe a zuru l'oke aswa; ophu aburu ite, ee-yeje iphe odo; ?too kpuru iya?

²² ?Bu ngunu be ii-kfu; m'o -buru l'oo Nchileke eme ege ono? O nweru ndu Nchileke meru te ya gude koshi oke ehu-eghughu iya me ege ike iya habe. A makwaru le ndu ono gbawaru ege o ge gudewa oke ehu-eghughu iya mebyia ephe; obu le ootaru ephe nshi nshinu. ²³ O nwekwaruphu ndu ophu Nchileke gude eme te ya koshi l'odu-biribiri nk'ia te nwedu etu. Ndu onanu b'o phuru imiko; bu iya bu ndu ono, o tubuhawaru l'ephe l'ia a-gbaru l'odu-biribiri iya ono. ²⁴ Yo buru ayibedua

bụ ndu onanu, ọ phuru imiko ono. Ẹ tọ bụlekwa a lẹ ndu Ju b'o shi ọta ayi nwenkinyi; o shikwaphu lẹ ndu ọhodo, ẹ-ta bụdu ndu Ju ọta ayi. ²⁵ Yọ buru iphe ono b'o kfuru l'ekwo Hosáya; sụ:

“Lẹ ndu ono, ẹ-te shidu buru ndu nk'ia ono;

bẹ ya e-ku 'ndu nk'ia.'

Nwanyi ono, ya te shidu yeru obu ono;

bẹ ya e-ku 'o-ri-ẹku iya.'

²⁶ Yọ buru l'ẹke ono,

a nọduru; sụ ẹphe l'ẹphe

ta abudu ndu nk'ia ono;

bẹ aa-nọdu kua ẹphe

'unwu Nchileke, nọ ndzụ.' ”

²⁷ Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke chikwaruphu mkpu ẹhu ndu Ízurẹlu; sụ: “Lẹ to nwedu m'o -ruhuru; unwu Ízurẹlu ha l'igweligwe l'ọ bụ ẹja, nọ l'ali; ọ kwa nwa ndu ẹ-ta badu ishi bẹ aa-dzọfuta. ²⁸ Onanu aburu ọke Nnajiufu e-mekota iphemiphe ọbule, o kfuru ndiphe. Oo-mekotakpoo ya ẹgwegwa; mee ya ọhuma ọhuma ẹge ọo-du.” ²⁹ Ọ dukwaa l'ọ bụ iphe Azáya kfhawaru ọmanu b'o mederu. O suru: “Ndege Nnajiufu ayi; mbụ Ọkaribe-Kakota-Ike te kwedu t'awa ayi chihu; mẹ ayi agvu l'ọ bụ Sódomu; mbụ m'o mee ayi iphe o meru Gómóra.”

Ụkfu, adu ndu Ízurẹlu l'ọkpa

³⁰ Nta-a; ?bụ awe bẹ ayi a-subekwanu iya ishi? Ẹke ayi a-sube iya ishi bụ lẹ ndu ono, ẹ-ta bụdu ndu Ju; ẹphe te shi l'ese tẹ Nchileke gua ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo ono bẹ Nchileke guwaru lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya; okfu l'ẹphe woru onwẹphe ye Kuráiyisutu l'ẹka. ³¹ Obenu lẹ ndu Ízurẹlu, bụ ndu keberu ẹhu eme iphe ekemu kfuru ẹge ee-shi tẹ Nchileke gua ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo ta dudu ike mekota iya. ³² ?Bukwanu ngunu kparu iya? Iphe kparu iya nụ bụ l'ẹphe te sedu tẹ Nchileke gude ke l'ẹphe woru onwẹphe ye iya l'ẹka; gua ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo. Ẹphe gbe gudechia iphe ẹphe gude ike ẹka ẹphe meta ese iya. Yọ buru l'ẹke ono bẹ mkpuma ono kpọru ẹphe ụkfu; ³³ bụ iya bụ iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke sụru:

“Unu phududuphu!

Ya wowaru mkpuma,

a-nọdu adu ndiphe

ụkfu ngube lẹ Záyonu;

mbụ oke mkpuma,

ẹphe e-vukotaje daa;

Obenu l'onye woru onwiya

ye onye ono l'ẹka;

ta byadu bya akwa izimana.”

Ọ bụ mkpuma ono bẹ ẹphe vukotaru; yọ buru ụkfu du ẹphe l'ọkpa.

10

¹ Unwunna mu; iphe du mu mma l'obu; buru iphe mu anọduje ekfu anu Nchileke t'o meeru iya ndu ali mu, bụ iya bụ ndu Ju bụ t'ọ dzọfuta ẹphe. ² L'ọphu dokpooru mu ẹnya bụ l'oovu ẹphe ẹhu t'ẹphe meje uche-obu Nchileke. Ono bẹ mu agbakpooru ẹphe ọdzori iya. Obenu l'ẹge ẹphe gude eme iya bẹ ẹphe te gudedu ọgbodo mmamiphe eme iya. ³ Keshinu ẹphe ta amadu ẹge Nchileke eshije mee madzụ t'ọ buru onye doberu ẹka ndoo; bẹ iphe ẹphe achọ bụ obuta ụba k'ẹka ẹphe; shi ẹge ono meta tẹ

Nchileke gua ephe le ndu doberu eka ndoo. Ephe eshi ege ono jika omeje iphe bu uche-obu Nchileke. ⁴ Le Kuráiyisutu be meekwaru te ekemu ba abuhe uzo, Nchileke shi agu madzu l'onye doberu eka ndoo; k'oplu iphe bu ndu, wokwanuru onwephe ye Kuráiyisutu l'eka a-buru ndu, Nchileke a-gu le ndu doberu eka ndoo.

Ndzofuta bu k'on'yemonye

⁵ Owaa bu ege Mosisu deru ke ndu eme te Nchileke gua ephe le ndu doberu eka ndoo; okfu l'ephe eme iphe ekemu kfuru: O suru l'iphe, bu onye eme iphe ekemu kfuru e-shikwa iya nodu ndzu. ⁶ Obenu l'owaa bu iphe, e deru le k'uzo, Nchileke e-shi gua ndu woru onwephe ye Kuráiyisutu l'eka le ndu doberu eka ndoo l'ifu iya. E deru; su: "Ba dukwa teke ii-je ori wo: ?Bu onye a-du ike laa l'imigwe; mbu je ekuzita Kuráiyisutu?" ⁷ Ophu too dukwa teke ii-je ori; su: ?Bu onye a-bahu l'ali-maa; mbu shi iya kufuta Kuráiyisutu?" ⁸ ?Bu ngunu b'e deru? Iphe e deru bu: "L'okfu Nchileke no ngu ntse. Oo ya bu iphe ikpu l'onu; buru iya be ii-noduje ari l'okpoma." Oo ya bu ozi-oma ono, ayi ezi ono; bu iya bu l'onye Nchileke nataru bu onye woru onwiya ye Kuráiyisutu l'eka. ⁹ Teke o bu li gude onu ngu kfa ya kfushia ya ike l'eke ndu odo no l'oo Jisosu bu Nnajiufu obu; bya egude okpoma ngu l'o ha kweta le Nchileke meru iya; yo shi l'onwu teta nodu ndzu; be Jisosu a-dzota ngu. ¹⁰ Onye gude obu iya l'o ha woru onwiya ye Kuráiyisutu l'eka be Nchileke a-gu l'onye doberu eka ndoo. Onye gude onu iya kfufuta iya l'edzudzu oha; be Kuráiyisutu a-dzota. ¹¹ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; su: "L'iphe bu onye woru onwiya ye iya l'eka ta abyakwa bya akwa izimana." ¹² E to nwehekwa mkpocha, no iya nu: l'onye owaa bu onye Ju; onye ophu ta bu onye Ju ta duhekwa; ke l'o buhukwaphu Nnajiufu lanu ono bu Nnajiufu ephe l'ephe ha. Yoo noduje emeru iphe bu ndu ekfu anu iya nu eze-iphe-oma, kfube oswa ha nshinu. ¹³ Ke l'e dekwaruphu; su: "L'iphe bu onye akpo-ku epha Nnajiufu be oo-dzota."*

¹⁴ Obenu; ?nanu ege ephe e-shikwanu akpo-ku iya; l'ephe be vuoduru uzo woru onwephe ye iya l'eka? ?Nanu ege ephe e-shi woru onwephe ye iya l'eka; l'ephe ba nubua eke eekfu okfu iya? ?Nanukwanu ege ephe e-shi nua eke eekfu okfu iya; m'o -buru le to nwedu ndu ezi ozi-oma? ¹⁵ ?Nanukwanu ege ndu, ezi ozi-oma e-shi je ozi-oma m'o -buru le te zidu ephe l'ephe je iya ezizi? O kwa iya meru iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; su: "Iphe ehu atsokwanu ephe ke ndu ono, byaru ozi ozi-oma ono." ¹⁶ Obenu le to buebedu ndu e ziru ozi-oma ono l'ephe ha be kwetaru iya nu. Kele Azaya kfukwaru; su: "Nnajiufu; ?buhunu onye be kweru okweta iphe o nuru ayi l'onu?" ¹⁷ Oo ya bu l'oworu onwonye ye Kuráiyisutu l'eka be shi l'onuta ozi-oma. Ozi-oma ono bukwanu ozi-oma, shi l'okfu ke Kuráiyisutu.

¹⁸ A bya l'ehu ndu Izurelu; mu aji; su: ?Bu anunu be ephe ta ndu ozi-oma ono too? Wawakwa! Ephe nuchachakwaaru iya-a; l'iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke sukwaru:

"Ndu ozi-oma ono rakwaru
okfu Nchileke arara;
a nugbaru olu ephe
l'ekemeke obule le mgboko."

* 10:13 10:13 Jów 2:32.

19 Iphe mu aji ọdo aburu: ?Bụ ẹnya bẹ ozi-ọma ono te shidu doo ndu Ízurelu ọọ? Wawakwa! K'odungu bụ lẹ Mósísu l'onwiya; bẹ yewaru ọnu l'iphe ono, mu jiru ono l'ẹke o deru lẹ Nchileke sọru:

“Yẹbe Nchileke e-gude mba,
 ẹ-ta bụdu ogbodo mba
 meru okopho ye unu l'ẹhu.
 Ya egude mba, eme eswe
 kpatsua unu ẹhu-eghughu.”

20 Azáya akafua ya ru okfushi ike; teke ọ raru iya tororo lẹ Nchileke sọru:

“O gbe buru nù ndu
 ẹ-te shidu achoro yẹbe Nchileke;
 bẹ phuru iya nù.
 Yọ buru ndu ẹ-te shidu
 aji aji iya bẹ ya koshiru onwiya.”

21 Yo bekwanu l'ẹhu kẹ ndu Ízurelu; yọ sọ: “L'ẹ to nwedu teke ya ta amachijedu ẹka tẹ ndu jikaru iphe ya ekfu; kwefuru iya ike laphuta azu byakfuta iya.”

11

Nchileke ta jika-gekwa ndu Ízurelu l'ẹphe ha

¹ Ọo ya bẹ mu ajikwaphu; ọdo sọ: ?Bụ ajiaka bẹ Nchileke jikawaru ndu nk'íya ọọ? Tụswekwa! Ẹ tọ jikakwa ẹphe. Mbẹdua l'onwomu bukwa a onye Ízurelu; mu shikwa l'eri Ẹbiríhamu; bya abukwaruphu onye ikfu Bénjaminu. ² Nchileke ta jikakwa ndu nk'íya, bụ ndu o vu ọzo fọtahawa. ?Unu ta amadu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; mbụ ẹge Eláyija gude chia Nchileke ichi-ẹhu ndu Ízurelu. Ọ sọru Nchileke: ³ “Nnajiufu; i phurua l'ẹphe gbugewaru ndu ekfuchiru ngu nù; bya atuko ẹnya-ngweja ngu nwukposhibebe. Ọ bụwa-a yẹbedua nwẹnkinini iya; bẹ phoduru nù; ẹphe esekwaphu t'ẹphe gbufua ya.”* ⁴ Obenu; ?bụ ngunu bẹ Nchileke kfuru iya? Ọ sọru iya: “Eláyija; ?tj madu lẹ ya doberu unu madzu iri l'esaa l'ukporo madzu iri, bụ ndu ẹ-te wotabua ikpere byishiru Balu l'ẹphe abaru iya ẹja.” ⁵ Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ dụ nta-a. O nwekwarua nwa ndu Nchileke gudelephu k'eze-iphe-ọma, oome haru fọta. ⁶ Nchileke gudelephu k'eze-iphe-ọma, oome fọta ẹphe. Ẹ tọ bụdu k'iphe ẹphe gude ike k'ẹka ẹphe meta b'o gude fọta ẹphe. Ndege o gude k'iphe ẹphe shi l'ike k'ẹka ẹphe meta fọta ẹphe; mẹ eze-iphe-ọma kẹ Nchileke ta ga abuhekwa eze-iphe-ọma.

⁷ ?Bụ awe bẹ ayi a-sube okfu ono ishi nta-a? Ẹke ayi a-sube iya ishi bụ l'ẹ tọ bụbedu ndu Ízurelu l'ẹphe ha bẹ phuru ọzo iphe ẹphe achoro. Ọ bulephu ndu ono, Nchileke fọtaru ono bẹ bụ ndu o ruberu ẹka. Ndu ọphu l'ẹphe ha bẹ Nchileke woru nchị kpo-chishia; kpo-chishia obu ẹphe; ⁸ bụ iya bụ iphe, e deru l'ekwo okfu Nchileke; sọ: “Lẹ Nchileke nuru ẹphe egomunggo, ẹ-te edzudu edzudzu; nù ẹphe ẹnya; k'ọphu ẹphe ta aphudu ọzo; nù ẹphe nchị; k'ọphu ẹ-to nwedu iphe ẹphe e-gude iya anu; mbụ byeyekwa nta-a.”† ⁹ Dévidi edekwaaphu; sọ:

“Tẹ nri, ẹphe doberu k'eriri;
 ghokwaa onya-ekobe; hata ẹphe;
 anu, ẹphe gburu k'ogwa

* 11:3 11:3 1 Eze 19:10, 14. † 11:8 11:8 Dit 29:4; Azá 29:10.

Nchileke aburu onya; nmata ephe.

¹⁰ Tẹ ẹnya kpukwaa ephe ishi.

Tẹ ekwebe nyajikwaa ephe ebo; gbururu jeyewaru.”[†]

¹¹ Oo ya bẹ mu aji ọdo; sù: Ndu Ízùrẹ̀lù; ?ephe kpakotaru iphe k'oplu ephe darukpooru alì; ephe ta duhe ike gbeshi ọdo ọ̀o? Tùswékwa! È ọ̀ dukwa ẹ̀ge ono. O bú ọ̀kpa, ephe hasweru kparu iphe Nchileke wataru ọ̀dzofuta ndu ẹ̀-ta búdu ndu Ju; k'oplu ee-shikwanu ẹ̀ge ono tẹ ndu Ízùrẹ̀lù wataru ephe okoru okoplu. ¹² O bú emeswe, ndu Ju mesweru kparu iphe; uru kwata gbaaru ndiphe mgburumgburu. Iyi, yitaru ndu Ju abukwaruphu uru; gbaaru ndu ẹ̀-ta búdu ndu Ju. Oo ya bú l'uru ge egbe kakkọ̀kwaaru nshinu ọ̀kpobe akaka; ndẹ̀ge ndu Ízùrẹ̀lù l'ephe ha laphutakotaru azu byakfuta Nchileke.

Ndzọta kwaa kẹ ndu ọ̀hodo

¹³ Nta-a bukwa unubẹ ndu ẹ̀-ta búdu ndu Ju bẹ mu ekfu eyeru. Mu eme tẹ unu maru lẹ Nchileke mewaru mu onye ishi-ozì t'ọ̀ búru mbẹdua a-nọduje ezi ndu ẹ̀-ta búdu ndu Ju ozi-ọma ono. Keshinu ọ̀ dú ẹ̀ge ono bẹ ozi ono anọduje eme t'ẹ̀hu atso mu ẹ̀na. ¹⁴ K'oplu bú: Nchileke -kwe; mu egudeje iya eme tẹ ndu alì mu ono wataru unu okoru okoplu; tẹ mu shi ẹ̀ge ono haru ephe dzọta. ¹⁵ L'ọ̀ kwa teke ono, ephe jikaru Nchileke ono bẹ Nchileke gbe mee tẹ yẹ lẹ ndiphe bya adu lẹ mma. ?Bú ngunu e-mekwanu mẹ Nchileke natalẹphu ephe ọ̀do? Iphe e-me nù bú ndu nwùhuru anwùhu e-esi l'onwu teta nọdu ndzọ ọ̀do.

¹⁶ Obenu l'oplu unu a-maru bú l'ẹ̀ -wotawa iphe ọ̀dungu, a wataru l'ishi buredi gude chjaru Nchileke ẹ̀ja; bẹ ishi buredi onu l'oplu búkotaakwa nk'ia. O kwaphu ẹ̀ge ono b'ọ̀ dú l'oshi. Teke bú l'ogvu iya bú kẹ Nchileke; bẹ ẹ̀kali iya l'ọ̀ ha búkotaakwaphu nk'ia. ¹⁷ Ndu Ju dú l'ọ̀ bú oshi olivu ufu, a haru ẹ̀kali iya kwashia. Unubẹdua, ẹ̀-ta búdu ndu Ju dú l'ọ̀ bú ẹ̀kali-oshi olivu ẹ̀gu, e wotaru bya edekfube l'ẹ̀ke a kwafuru ẹ̀kali iya k'ufu phù; yo shi ẹ̀ke ono dzọta. Nta-a bẹ unu shi-wa l'ogvu olivu onanu, bú k'ufu onu l'amita mini; gude nọdu ndzọ. ¹⁸ Oo ya bú; t'unu be jekwa ọ̀su l'ẹ̀ tẹ nweu iphe ẹ̀kali ophunanu, a kwashiru akwashi phù bú. Mbù; ?bú kẹ ngunu bẹ unu e-gude eku onwunu ekuku? Unu nyatakwa l'ẹ̀ tẹ búdu unu gude ọ̀gvu oshi ono; l'ọ̀ búchia ọ̀gvu oshi ono bẹ gude unubẹdua.

¹⁹ Ii-sukwaru: “L'a kwafuwaru ẹ̀kali-oshi ono; k'oplu aa-nyapyabe unubẹdua.” ²⁰ Ono kwaa oswi-okfu! Obenu l'iphe kparu iphe a kwafuru ephe kwa l'ephe tẹ woduru onwephe ye Kuráiyisutu l'ẹ̀ka. Unubẹdua abya adzua; vudoshia ike; okfu l'unu woru onwunu ye iya l'ẹ̀ka. Oo ya bú t'unu ba anọdukwa etse etsetse iya. O kwa t'unu gbe kwabẹru onwunu ẹnya. ²¹ Nchileke ta hakwa ndu Ju, bú ephe dú l'ọ̀ bú ọ̀kpobe ẹ̀kali-oshi phù, shi l'ufu phù kẹ mmanu. ?Buchia nggubedua; bẹ ọ̀o-ha ọ̀o? ²² O bú ẹ̀ge ono; bẹ ii-gudewaru maru lẹ Nchileke emeje odo; makwaruphu l'oomeje madzọ iphe kpangangu. O meru ndu jikaru iya nù iphe-kpangangu; l'emekwanuru nggubedua odo; mbukwa teke i kweru nopyabe l'odoo ọ̀bu, oomeru ngu ọ̀bu. Ọdumeka bẹ ọ̀o-kwafukwa ngu phù ẹ̀ge ọ̀ kwafuru ndu ophu. ²³ O -búru lẹ ndu kẹ Ju haru ojika eze-ipe-ọma ono; bẹ Nchileke e-wolekwarua ephe dobepu azu l'ẹ̀ke ephe shi nọdu; lẹ Nchileke a-dukwaa ike dobepu ephe azu l'ẹ̀ke ephe shi nọduhawa. ²⁴ Unu lewaru. Unubẹ ndu, ẹ̀-ta búdu ndu Ju dú l'ọ̀ bú ẹ̀kali-oshi olivu ẹ̀gu. A bya akwata unu l'ẹ̀ke ono je edekfube l'oshi olivu ufu

[†] 11:10 11:10 Egwu 69:22, 23.

phụ; mbụ yọ bụru iphe e meru ege ẹ te emejehaadu iya. Ndu Ju adụkwanu l'ọ bụ ẹkali-oshi olivu ufu phụ. Ọo ya bụ l'oo-gbe karu Nchileke ntse owota ẹkali ono, o shi kwafụ akwafụ ono dekfube l'oshi, o shi nọduhawa.

Obu-imiko Nchileke bụ k'oniyemoye

²⁵ Ụnwunna mu; o nweru ọgbodo iphe, unu ta mahaadua, mu eme t'unu maru; k'ophu unu te ejejedu ọri l'unu manụkaru iphe. Iphe unu a-maru bụ l'ẹ tọ bukwa ege ọkpoma nmaru ndu Ízurẹlu kpungu nta-a bụ ege ọo-nmawa iya rụ ẹphe jeyewaru. Teke ẹjo ọkpoma ẹphe ono a-nọ-bebe bukwa teke ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, Nchileke ọtataru l'a-tụko laphutabebewa azụ lakfuta iya. ²⁶ Ọo ya bụ; teke ono; a tükowaru iphe bụ Ízurẹlu l'ẹphe haa; dzọo; bụ iya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

“Onye Ndzọta e-shi ị

Záyọnu bya.

Oo-wofukota unwu

Jékpọ ejo iphe,
ephe shi eme l'ẹhu.”

²⁷ Nchileke asụ:

“L'oo ọwaa bụ ọgba-ndzụ,

e-shi iya l'ẹka:

Ya a-gukotaru ẹphe nvụ

l'iphe dụ ẹji, ẹphe meru.”§

²⁸ A -bya ị ẹ ọzi-oma ono; gbe bukwaru iphe kweru unu; l'ẹphe bụ ọhogu Nchileke; okfu l'ẹphe jikaru ozi-oma ono. Obenu l'a -bya ị ẹ ọfọta, Nchileke ọtataru ndu Ju bẹ ẹphe bukwa ndu, Nchileke yeru obu; shita l'okfu ẹhu ndiche ayi pẹ. ²⁹ Ị ẹ Nchileke ta agbanwejekwa iphe ọ rịhawaru k'ememe l'ẹhu ndu ọ ọtataru t'ẹphe bụru ndu nk'ia; mbụ ndu ọ ọtataru bya emeeru ẹphe iphe-oma. ³⁰ L'unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju shi bụru ndu, ẹ-te kwedu ome iphe Nchileke kfuru. Obenu ị nta-a bẹ Nchileke phuru unu imiko; okfu ị ndu Ju te ekwejedu ome iphe o kfuru.

³¹ Ọ kwaphu ege ono b'ọ dụ ndu Ju. Nta-a bẹ ẹphe te kwekwaphu ome iphe Nchileke kfuru ege ee-shi tẹ Nchileke phuru ẹphe imiko ege ọ phuru unu. ³² Ọo ya bụ ị Nchileke haru onyemoye ọbule ọzo t'ẹphe be kweshi ome iphe o kfuru; k'ophu ya a-phuru onyemoye ọbule imiko.

Odu-biribiri Nchileke

³³ Ha-oo! Ege Nchileke dụ-be biribiri! Ẹ to nwekwa onye maru ege ọo-tu-be ọnu ege ọ kwata-beru ẹnya; ọphu mmamiphe iya 'enwekwaphu ẹtu. Ẹ to nwekwa onye ha ẹ ọmaebe iphe ọ tumberu; ọphu 'ọ dukwa onye ha k'okoshi ọzo, Nchileke eshije eme iphe iya! ³⁴ Ọ ọdu l'ọ bụ iphe okfu Nchileke kfuru; sụ:

“?Bụ onye maru

uche-obu Nnajiufu?

?Bụ onye sụjeru iya

l'ọo iphe oo-me ndo-ọ?

³⁵ ?Bụ onye nụjeru iya iphe;

k'ophu ọo-sụ t'ọ kfukwaa ya ọgwo iya?”

³⁶ Ọo ya keru iphemiphe ọbule. Yọ bụru iya bẹ iphemiphe ọbule shi l'ẹka iya nọdu; bukwaru iya phụ bẹ iphemiphe ọbule nọ-turu. T'ugvu bụru ẹ Nchileke gburruru jeye ị tutu yoyo. Ono kwa ege ọ dụ.

12

Ono ndzụ l'ojeru Nchileke ozi

¹ Qo ya bụ; unwunna mu; keshinu ophu Nchileke aphuru ayi imiko ege ono be mu arọ unu t'unu woru onwunu nū Nchileke ogbodo anūnu. Unu buru iphe, nọ ndzụ, unu gude achiru Nchileke eja; mbụ iphe unu doberu Nchileke nsọ bya aburu ophu dū Nchileke mma. Ono bụ iphe bụ okpobe obaru Nchileke eja ndono; buru ono bụ iphe gbaru iya nū. ² Unu be kwehekwa t'e nwuru unu ye t'unu meje ege unwu eliphe eme. Iphe unu e-mejehia bụ t'unu haaru Nchileke onwunu tẹ Nchileke gbanwejee obu unu; t'uche unu buru iphe ophungu; k'ophu unu a-duje ike maru iphe, bụ uche-obu Nchileke; bụ iya bụ iphe dū iya mma; buru iphe o nataru; bya aburu iya bụ iphe dūberu mma.

³ Iphe mu gude ekfuru unu iphe-a; bukwa lẹ Nchileke mewaru mu eze-iphe-oma. Mu ekfuru unu l'unu ha t'unu ba arijekwaru onwunu ege unu ta ahadu. Iphe unu e-mejehia bụ t'unu zijee obu l'alị; maru iphe unu ari. Nchileke nwaru onyemonye obule okè iphe-oma, shi l'ekwekwe, onye obu kweru nk'ia. O kwa iphe e-koshije onyemonye obule iphe o-noduje ariru onwiya ndono. ⁴ L'o kwa ege o dū l'ehu madzụ ndono; l'ugwehu lanu emokashijekwa ibe-ehu l'igweligwe; tuko emegbaa iphe dū iche iche. ⁵ O kwaphu ege ono be ayi dū l'igweligwe. Obenu l'ayi shikwa l'atugbabe, ayi lẹ Kuráiyisutu tugbaberu buru ugwehu lanu. Nta-a; be ayi dū l'o bụ ibe-ehu iche l'iche; onyenonu; yoo me t'ibe-ehu ibe iya dzua oke. ⁶ Ayi nwegbaaru iphe-oma, Nchileke meru nū ayi l'ehu l'ehu; onye l'ege eze-iphe-oma nk'ia ha. Nta-a bụ t'ayi gudeje iya mee iphemiphe obule ege gbaru nū. Teke o bụ l'o nweru onye Nchileke meru iphe-oma t'o kfuchijeru yēbe Nchileke; t'onye ono kfujekwa iya ege o koshiru iya eya l'ekwekwe, o kweru. ⁷ Teke o bụ onye Nchileke meru iphe-oma k'ojeru chochi ozi; t'onye ono yekwaru chochi eka. Teke o bụ onye Nchileke guru l'oziphe ezizi; t'onye ono zijekwa iya. ⁸ Teke o bụ onye o yeru l'odu madzụ ike; t'onye ono dujukwa madzụ ike. T'onye anu ibe iya iphe; nujekwa iya l'obu iphoru. T'onye nọ l'ishi; keshijekwaa ehu jeshi ozi ike. T'onye aphuru onye odo imiko phujekwa iya l'ehu-otso-ena.

⁹ Yejekwaru madzụ ibe ngu obu ogbodo eyeru. Bujeru uba yeru ejo iphe; nggu akweshia eka ike l'ome iphe bụ iphe-oma. ¹⁰ T'onyenonu yejeru ibe iya obu ogbodo eyeru gude koshije l'unu tuko buru unwunna lanu. ¹¹ T'onyenonu kajekwa okwabe ibe iya ugwu. Hakwaa tẹ Ume-du-Nso meje ngu irè l'ehu ege oo-me t'ojeru Nnajiufu ozi vuje ngu evuvu l'obu. ¹² T'iphe ono, unu ele enya iya ono meje t'ehu tso unu ena. Unu atakwaphu nshi teke unu eje iphe-ehuka. Unu ba atugbekwa eka l'okfu anu Nchileke. ¹³ Unu yejeru ibe unu, unu l'ephe tuko buru ndu kẹ Nchileke eka lẹ mkpa, noru ephe. Unu keshijekwa ehu kwaa ebyee, byaru unu.

¹⁴ Unu gojeru onu-oma nū ndu, akpa unu ehu. Unu asuje Nchileke t'o meeru ephe ohuma; t'e b'o tuphukwa ephe l'onu. ¹⁵ Teke ndu odo eme eswa; unu tsokwaru ephe mee eswa. Teke ndu odo ara ekwa; unu tsokwaru ephe raa ekwa. ¹⁶ T'uche unu l'ibe unu bujekwaru nanu. Unu be edobekwa onwunu ege unu ta ahadu. Iphe unu e-gbe mejehia; bụ t'unu lẹ ndu enya laru megbaje. Unu ba abujekwa nwomaru-omachaa.

¹⁷ Unu be egudejekwa ejo iphe kfu madzụ ugwo ejo iphe onye obu meru unu; gbahaa t'unu kebeje ehu mee iphe onyemonye obule maru l'oo iphe, dū mma. ¹⁸ Unu kebeje ehu seje mee t'unu l'onyemonye obule nodu lẹ nchi-odu-ndoo l'iphe bụ iphe unubedua l'onwunu eme. ¹⁹ Ndu, mu

yeru obu; unu ba agwatajekwa ugwo iphe, e meru unu. Unu hajekwaa tẹ Nchileke gude oke ẹhu-eghughu iya melata onye obu. L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke suru: "L'oo yẹbe Nchileke nwe kẹ emelata; bukwaru iya phụ a-kfụ ugwo. Ono bu iphe Nchileke kfuru ndono." ²⁰ O buchia iphe, unu e-meje bu: teke o bu l'onye nggu l'iya no l'okfu be ẹgu agu; nu iya nri t'o ria. Teke mini agu iya; nu iya mini t'o ngua. Lẹ teke iime iya ẹge ono be bu iphere be iimeta ekpu iya l'ishi; k'ophu o-o-hu iya oku l'ehu. ²¹ Unu be ekwejekwa tẹ ẹjo iphe mekputa unu. Unu gudejechia iphe-oma lua ẹjo iya.

13

Ọnuru ọ̀vumentị okfu

¹ T'oniyemoye obule mejekwa iphe ndu ọ̀vu-menti sụru t'e meje. L'e to nwekwa ọ̀vumentị, byajeru bya aburu ọ̀vumentị m'ọ -budu l'o shi Nchileke l'eka. L'ọ kwa Nchileke be yeru ndu ophu no iya nu nta-a. ² Oo ya bu; l'onye ekwefuru ọ̀vumentị ikẹ bukwa ndu ishi, Nchileke yeru be onye ono ekwefuru ikẹ. Ndu emekwanu ẹge ono bukwa ikpe be ẹphe eseta ekpu onwẹphe. ³ Lẹ ndu eme iphe vudo nhamunha t'atsujekwa ndu ọ̀vumentị egvu. Ndu atsujẹ ndu ishi egvu bukwa ndu eme ẹjo iphe. Teke bu l'ọ du ngu t'ẹ b'i tsushi onye ishi, achị nu egvu; oo ya bu t'i mejenu iphe vudo nhamunha; ẹge onye ishi, achị nu a-ja ngu ajaja k'iphe i meru. ⁴ L'onye ishi, achị nu bukwa nwozi Nchileke. Iphe ooje aburu iphe a-duru ngu lẹ mma. Obenu lẹ teke i mekwanuru iphe ẹ-ta dudu mma; tsukwaa ya egvu; l'ẹ t'e yekwa iya t'ọ hụje madzụ ahuhù kẹ mmakanu. O bu nwozi Nchileke; buru onye ahù ndu eme ẹjo iphe ahuhù gude ekoshi oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke. ⁵ Oo ya kparu iphe unu e-meje iphe ọ̀vumentị kfuru. E tọ bulekwa ẹge ee-shi t'unu gbalaaru oke ẹhu-eghughu Nchileke; o bukwapu t'unu meje iphe unu maru l'ime obu unu l'ọ gbaru unu l'ememe.

⁶ Oo ya kparu iphe unu a-kfufe akirikọ mbeke. Lẹ ndu ọ̀vumentị kwa Nchileke be ẹphe ejeru ozi; ẹphe anọduje ese t'ẹphe jee ya ẹge o gbaru. ⁷ Oo ya kparu iphe unu e-mejeru ẹphe iphe ruberu ẹphe. Onye o ruberu t'a turu akirikọ nu; unu turu akirikọ nu iya. Onye o ruberu t'a turu utu nu; unu turu utu nu iya. Onye o ruberu t'e yeru eso; unu yeru iya eso. Onye o ruberu t'a kwabẹ ugvu; unu kwabẹ iya ugvu. Oo ya bu; t'unu mejeru oniyemoye obule iphe ruberu iya nu.

Oyeru madzụ ibe ngu obu

⁸ T'ẹ b'ọ dukwa ugwo odo, unu e-jijeru madzụ; gbahaa ugwo iphe lanu ono, unu ji ono, bu iya bu t'unu yeru ibe unu obu. Onye yeru ibe iya obu mekotaakwaru iphe, ekemu Nchileke suru t'e meje. ⁹ L'ẹke iphe bu ekemu l'ọ ha; bu iya bu: be erikwa ogori; be egbukwa ochi; be ezikwa oshi; be ejijekwa ijimenya; mewaru unwu ekemu odo, yigbaa ya nu; ekemu ono l'ọ ha je edzekfua ishi l'ekemu lanu-a, bu iya bu: "T'i yeru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu." ¹⁰ Onye yeru madzụ ibe iya obu te emejekwa onye obu ẹjo iphe. Oo ya kparu iphe n-yemobu bu omeebe iphe ekemu kfuru.

Kwakọbe k'abyabya Kuráiyisutu

¹¹ Iphe mefuaru iphe unu a-tukojẹ iphemiphe obule ono eme bu l'ẹge nta-a gbaru; mbu l'ọ ruwaru teke unu e-shi lẹ mgbenya tehu. Ishi iya bu lẹ nta-a be teke aa-dzota ayi kaakwa ntse ma l'ẹge o shi tebe enya dube

l'odungu teke ono, ayi woru onwayi ye Kuráýisutu l'eka ono. ¹² Abali kehakwaruru ebo; nchi-aboḥu dukwa ntse. Oo ya bu; unu t'ayi gwobenu iphe eeme l'ochi; kwaa onwayi ngwa-ogu ophu ayi e-gude alu ugu l'iphoro. ¹³ T'ayi watanu ome umere, gbaru ayi l'ememe l'iphoro k'eswe. T'ayi haa ori l'angu-sweshi onwayi ifu; me ongunuka mee. T'ayi haa ome ke nwanyi; me ome ke nwoke; mekpo ejo umere odo. Ayi ahakwaaphu osephe okfu; haa ijimanya. ¹⁴ Iphe unu e-gbe mee bu t'unu tukokpelephu umere Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kuráýisutu mekotaje l'o ha. Unu ba ahakwaru obu egbe madzu ono, unu shi buru ono uzo; k'ophu unu te emejeđu ejo iphe, agu iya nu.

14

Ba aturushije ibe ngu

¹ Unu kwejekwa nabata onye kwetawaru l'oo Jisosu Kuráýisutu bu Nnajiufu iya; ekwekwe iya te shihuwa ike. Olobu t'unu l'iya be ejejekwa otu ego l'iphe o suru l'oo owaa bu ege o du iya. ² O nweru ndu e-ta dudu iphe ephe aso nsọ eriri. Obenu l'onye ophu kwetawaru nu; to shihuwa ike l'ekwekwe, o kweru phu atsukwanu egvu: e menyakwaa; ya eria ya; yo buru iya ome iphe du eji. Iphe oorije nwenkinyi abuleruphu mkpekwo-ophe. ³ Oo ya bu t'onye ono, e-ta dudu iphe ooso nsọ eriri ono ba akpokwa onye ophu ebo-ebo l'afu l'e too ridu ege ya eri. Ophu t'onye ophu bulephu mkpekwo-ophe be oorije phu ba aturushijekwa onye ophu e-te nwedu iphe ooso nsọ eriri phu. Ishi iya bu le Nchileke nataakwaruphu yebedua. ⁴ ?Bu onye bi bu; ke t'o buru onye ejeru onye odo ozi be iturushi. O bu Nnajiufu iya a-nma iya ikpe l'oome eji; m'o bu l'oome ohuma. Obekwanu l'oo-nodu eme iya-a ohuma; kele Nnajiufu iya be suru l'oome iya-a ohuma; t'o meru tugburu.

⁵ O nweru onye a-fota eswe ujiku lanu dobe le mboku ono kakota iya ndu ophu mkpa; nweru onye a-nodu arj l'e to nwedu eswe mboku ophu ka ibe iya mkpa. T'onyenonu vudoshia ike l'ophu o vudo. ⁶ Onye riru l'o nweru mboku ophu ka ibe iya; eme iya gude l'akwabę Nnajiufu ugvu. Onye e-ta dudu iphe ooso nsọ eriri; eri iya gude l'akwabę Nnajiufu ugvu. Ke l'ookelejeodu Nnajiufu ekele; temanu yo ride iya. Onye ophu nweru iphe ophu oosuje le ya te eridu; eme iya gude akwabę Nnajiufu ugvu; l'ekwejekwaphu Nchileke ekele ke nwa ndu ophu, oorije. ⁷ E to nwekwa l'ayi ha onye no ndzu, no-turu iya onwiya; to nwe onye anwuhu anwuhu, anwuhu-turu iya onwiya. ⁸ Ayi -nodu ndzu bukwa Nnajiufu be ayi no-turu iya. Teke ayi nwuhuru anwuhu; kwaphu Nnajiufu be ayi anwuhu alakfube. Oo ya bu l'ayi bu ke Nnajiufu: me ayi -no ndzu; me ayi -nwuhuru anwuhu. ⁹ Kele Kuráýisutu nwuhu-getsuaru bya anodu ndzu; k'ophu ooburu Nnajiufu ndu, nwuhuru anwuhu; me ke ndu, no ndzu. ¹⁰ Okishioma; ?nanu ege e meru; be iturushi nwanna ngu? ?O meru imagha; be ikpo iya ebo-ebo l'afu? ?Ti madu l'ayi e-mekochaa l'ayi ha vudokota Nchileke l'ifu; onye bu iya l'e-kpekota ayi ikpe? ¹¹ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; su:

“Le Nchileke suru:

Kamenu;

l'iphe bu madzu e-mekochaa

byishiru iya ikpere.

Iphe, bu madzu e-gude

onu iya kfuá l'òo ya bú Nchileke.”*

12 Oo ya bú l'on'yemonye obule a-nòdu Nchileke l'ifu doo edo ehu onwiya.

Be emekwa t'onye odo daa

13 Oo ya bú t'ayi ba aturushijeshi ibe ayi. O buchia t'ayi tuko tubua t'ayi ba abujeru ukfu du ibe ayi l'okpa; m'ò -bú meta iphe e-me t'o mee iphe du eji. 14 Keshinu mu le Nnajiufu, bu Jisosu tugbabewaru buru nanu be ophu dokpooru mu enya ogbodo edodo bu l'e to nwehedu iphe eeri eriri, mu asokwadu nsò. Teke bukwanu l'o nweru onye suru l'iphe, du ege-a be ya asò nsò; oo ya bú; iphe ono aburu iphe aasò nsò l'ehu k'onye onanu. 15 Teke o bu l'i gude iphe iiri l'onu mekata nwanna ngu; oo ya bú l'e tii mehedu iphe ekoshi l'i yeru iya obu. Oo ya bú t'iphe, iiri l'onu ba akpatakwa te nwanna ngu ono, Kuráiyisutu nwu-chiru onwu ono laa l'iyi. 16 T'iphe ono, i suru l'o bú iphe, du ngu mma ono be evutakwa ejo epha. 17 L'iphe bú le Nchileke bu eze ta bukwa eriri; me angungu. Iphe bú le Nchileke bu eze bukwa odobe-eka-ndoo; nchi-odu-ndo; me ehu-otso-ena ophu shi l'eka Ume-du-Nsò. 18 Iphe bú onye ejeru Kuráiyisutu ozi l'uzo, du ege ono eme iphe du Nchileke mma; l'emekwaphu iphe du ndiphe mma.

19 Oo ya bú t'ayi tubelephu l'ome iphe ono, emeje te nchi du ndoo ono; mbu iphe a-noduje eme t'ibe ayi vudoshia ike l'ekwekwe, epe kweru ke Nchileke. 20 Be egudekwa k'iphe eeri l'onu mebyia iphe Nchileke eme. E to nwekwa iphe eeri eriri, ophu aasò nsò l'ifu Nchileke. Obenu l'iphe ta dudu mma bu te madzu mee te ndu odo shi l'iphe o riru l'onu mee iphe du eji. 21 O kakwa mma t'e b'i tashi anu; ti ngu mee; to dukpo iphe ii-je ememe, bu iphe e-gbe mee te nwanna ngu mee iphe du eji. 22 Iphe i kweru; iphe i kweru le ke iphe ono, e kfushiru ono; t'o bulekwaruphu iphe noduru nggu le Nchileke. Onu-oma kwa k'onye meru iphe o riru l'o du mma k'ememe; to du teke obu iya ata iya uta l'a -maruru me ya te me iya ege ono. 23 Obenu le teke bu l'obu madzu ata iya uta l'iphe ooya eriri; oo ya bú le Nchileke a-nma iya ikpe teke o riru iya; okfu l'iphe oome ta budu ege o du iya l'obu be oome iya. Iphemiphe obule, madzu eme; okpoma iya ta azuru iya mgbede l'o du mma b'o bukwa onye obu ome iphe du eji.

15

Omuta eka Kuráiyisutu

1 Ayibe ndu ophu kwetawaru ke Nchileke; obu eshihuwa ayi ike a-noduje ataru ndu ophu ekwekwe epe e-te shihudua ike nshi; l'eyeru epe eka l'eke, atsù epe l'ehu. T'ayi be emejelekwapu ehu ayi ehu ayi. 2 O gbe buru te onyenonu l'ayi ha meje iphe du nwanna iya mma; mbu iphe a-duru iya le mma. Oo ya bú k'ophu obu a-kakwanu iya oshihu ike l'iphe ke Nchileke. 3 Le Kuráiyisutu ta bukwa ehu iya ehu iya b'o shi emeje. Iphe meru nu bulephu iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke le ke ehu iya ono: "L'iphe bu ejo iphe e kfuru ngu bukwa yebedua vutaru onu iya." 4 L'iphemiphe obule, e deru teke ndiche b'e dekwaru t'o zia ayi iphe. Oozije ayi ota-nshi; l'adu ayi ike; k'ophu ayi a-nodu ele enya iphe Nchileke kweru ayi ukwa iya. 5 Te Nchileke ono, bu iya emeje te ayi ata nshi; l'adujekwaphu ayi ike ono mee t'unu gude ome umere Kuráiyisutu Jisosu t'obu buru unu nanu. 6 Oo ya bú k'ophu unu a-tuko l'unu ha tugbabe gude

* 14:11 14:11 Azá 45:23.

obu lanu; gudekwaphu olu lanu aja Nchileke ajaja; mbu Nchileke, bu iya bu Nna ke Nnajiufu ayi Jisosu Kuráiyisutu.

Ozi-oma bu ke madzu mgburumgburu

⁷ Oo ya bu; t'o shije unu l'obu t'unu l'ibe unu tugbabe ege Kuráiyisutu hakwaruphu; unu l'iya atugbabe. O kwa ege ono be unu e-meje; k'ophu aa-jakwanu Nchileke ajaja. ⁸ L'iphe, mu ekfu bu le Kuráiyisutu byaru bya aburu nwozi ndu Ju; ege ee-shi t'o mee t'iphe ono, Nchileke kweshiru ndiche ayi phe ukwa iya ono rekota. Yo shi ege ono koshi le Nchileke bu onye ire-lanu, emeje iphe o kfuru. ⁹ Iphe odo, o byakwaruphu bu k'ophu ndu e-ta budu ndu Ju a-ja Nchileke ajaja l'o phunukaru ephe imiko; bu iya bu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke:

"L'oo ya meru iphe
ya e-tu ngu epha l'eke
iphe, bu mbakeshi no.
Ya e-gude epha ngu
gua egvu; jaa ngu ajaja."*

¹⁰ E dekwaruphu; su
"T'unube ndu e-ta budu ndu Ju;
Unu le ndu Nchileke fotaru
tukokwa tee eswa!"†

¹¹ A sukwapu odo:
"Unube mbakeshi;
unu jaa Nnajiufu
ajaja l'unu ha.
Unube ndiphe l'unu ha;
unu tua ya epha!"‡

¹² Azaya abyakwapu bya ekfua; su:
"L'o-shi-l'eri Jesi a-bya!
O bu iya a-bya aburu ishi
ke iphe bu mbakeshi.
Yo buru iya;
be ephe a-chiru enya tupyoo."§

¹³ Te Nchileke, onye bu iya emeje t'ayi lee enya iphe, o kweru ukwa iya; mee te ehu-ena unu dzua oke; yo mekwaaphu t'ehu-agu buru nk'unu l'unu ha; okfu l'unu kweru nk'iya. Oo ya bu k'ophu unu e-gude ike ke Ume-du-Nso kakporu ole enya iphe ono, Nchileke kweru ukwa iya ono.

*Iphe kparu iphe Polu deru
ekwo-wa ege-a*

¹⁴ Unwunna mu; unubedua be mu makwaru majia unu enya l'iphe unu maru bulephu ome iphe kfube oswa du mma; l'unu maru iphe bu uche-obu Nchileke okpobe amaru; k'ophu unu dzuwaru okpoziru ibe unu uzo. ¹⁵ Obenu l'o nwekwaru nwiphe mu eme te mu haru nyataru unu. Yo buru iya meru iphe iphe mu ederu unu l'ekwo-wa ahajeru ada ike-ike ike-ike. Mu deru iya ege ono; mu ta tsu egvu; okfu le Nchileke kwaberu mu ugvu, ha nshinu; ¹⁶ mee te mu buru nwozi Kuráiyisutu Jisosu l'ejeru ndu e-ta budu ndu Ju ozi. Mu eje ozi l'o bu onye achiru Nchileke eja l'ozi-oma ono, shi l'eka Nchileke ono. Oo ya bu k'ophu ndu e-ta budu ndu Ju abukwanuru eja, Nchileke a-nata; bukwaruphu iphe Ume-du-Nso e-me t'o buru iphe e doberu Nchileke nsu. ¹⁷ Oo ya bu le mu a-nodu etu onwomu

* 15:9 15:9 2 Sam 22:50. † 15:10 15:10 Dit 32:43. ‡ 15:11 15:11 Egvu 117:1. § 15:12 15:12 Azá 11:10.

ẹpha k'ozi, mu ejeru Nchileke; keshinu mu ẹ Kuráyisutu tųgbabewaru bųru nanų. ¹⁸ Ẹ to nwekwa iphe, mu atų ama ekfukfu; gbahaa iphe ono, Kuráyisutu gbe shi mu l'ẹka mee ono, bų iya bų l'o meru tẹ ndu ẹ-ta bųdu ndu Ju bya abųru ndu, eme iphe Nchileke kfuru. Iphe ono bẹ Kuráyisutu gude okfu-onu mu; mẹ iphe mu eme ememe mee; yọ dų ẹge ono. ¹⁹ O gudekwaphu ike kẹ ome iphe-ophuleny, dųgbaa biribiri; mẹ ike kẹ Ume-dų-Nsọ mee ya. Ọo ya kparu iphe mu anọdujelephu ara ozi-oma kẹ Kuráyisutu ono arara l'ẹkemeke obule: shita ẹ Jerúsalemu jeye ẹ Ilirikumu. ²⁰ Yọ bųleruphu iphe lanų, anọduje evu mu evuvu l'obu bų oje okfu okfu Nchileke. Obenu l'ẹ tọ bųkwa tẹ mu je iya ekfukfu l'ẹke a mahawaru kẹ Kuráyisutu; tẹ mu be egbe gbeshi je akpųlahaa ọlo l'eli okpa-ọlo, onye ọdo watahawaru. ²¹ Ọ dọ l'ọ bų iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke:

“Lẹ ndu, ẹ te kfubuaru nk'ia
e-gude ẹnya ẹphe phų iya.
Ndu ẹ-ta nųbua kẹ nk'ia
bẹ kẹ nk'ia ono e-do ẹnya.”*

Polu e-je tẹ yele ndu Rómu jja

²² Ọ bų iphe ono kpọshihawaru mu ugbo olemole tẹ mu ba abya ndu-unu. ²³ Obenu lẹ nta-a bẹ keshinu mu jeebewaru iphe gbaru mu l'ẹjeje l'ibiyi ọwaa; bya anọwa afa olemole, mu shi seta ẹge mu e-me tẹ mu bya tẹ mu l'unu jja ²⁴ bẹ mu arikwa ẹ mu e-meghe iya nta-a. Mu ari ẹ mu abata mẹ mu jedelephu Supénu. Mu l'unu kpọtsua ọkfu nwanshị t'obu shia mu ike; unu eyetaru mu ẹka l'ije mu obu. ²⁵ Ọ -bųru kẹ nta-a bųkwa ndu kẹ Nchileke, nọ ẹ Jerúsalemu bẹ mu gude iphe ewojeru t'ẹphe mee ẹke atsu ẹphe l'anų. ²⁶ Lẹ ndu kẹ Kuráyisutu, nọ ẹ Masedóniya; mẹ Akáya chiru idzu; tų iphe t'a nų ndu kẹ Nchileke, nọ ẹ Jerúsalemu, ẹ-te nwedu ẹge ọ haru ẹphe. ²⁷ Ẹphe chikpooru obu ẹphe; nų iphe ono. Tẹmanu b'e-jedekpoo ya ekfukfu bẹ unu marua l'ọ dų-wa l'ọ bų ọgwo; ẹphe ejiru iya ndu kẹ Nchileke, nọ ẹ Jerúsalemu. Lẹ teke ọ bų ẹ-ta bųdu ndu Ju tso gbaru mgba l'iphe-oma ono, shi l'ẹka Ume-dų-Nsọ ono, Kuráyisutu meru; nų ndu Ju ono; ọo ya bų l'ọ gbaru t'ẹphe gudeje ẹku ọphų ẹphe kpataru akpata gude yeru ndu Ju ono ẹka. ²⁸ Teke mu jegeleruphu ozi ono; nų-gee ẹphe okpoga ono, a tųtaru ono; yọ bųru mu oje Supénu; mu eshiwaru ono bata teke ono. ²⁹ Ọphu mu maru bų ẹ teke mu byaru bẹ mu e-me t'iphe-oma, shi l'ẹka Kuráyisutu dzua edzudzu l'ẹke unu nọ.

³⁰ Ọnwunna mu; mu arọ unu t'unu gude kẹ ẹhu Nnajiufu ayi, bų Jisọsu Kuráyisutu; ọwaa n-yemobu ọphu shi Ume-dų-Nsọ l'ẹka gude lų-ede mu ọgu ono; kfufe nų Nchileke l'okfu ẹhu mu: ³¹ tẹ Nchileke be ekwe tẹ ndu, jikaru ozi-oma ono l'alị Judíya fųaru mu l'ọzo; ọdo bų t'iphe mu gude eje dųkwaphu ndu kẹ Nchileke, nọ ẹ Jerúsalemu mma anata. ³² Ọo ya bų; ọ -bųru uche-obu Nchileke bẹ mu e-gude ẹhu-ẹna byakfuta unu tẹ mu l'unu nọta; k'ọphu ọo-bųwa mu ru ọtuta ume. ³³ Tẹ Nchileke, bų iya emeje t'ẹhu dų ayi agw swikwaru unu. Ono kwa ẹge ọ dų.

16

Polu ekeletsua ndu ọ maru l'ẹhu l'ẹhu

* 15:21 15:21 Azá 52:15.

¹ Mu eme t'unu maru nwanna ayi nwanyi, bu Fibi; onye ejeru chochi, no le Kenkiríya ozi. ² Unu gude okfu eka Nnajiufu ayi nata iya ogbodo anata l'ege o gbaru ndu ke Nchileke. Unu eyeru iya eka l'iphe bu iphe mkpa iya duru iya l'eke unu no; lo yekpookwaru ndu l'igwe eka jeyekpokwa le mbedua l'ishi onwomu.

³ Unu keleru mu Pyirisila yele Akwila; ndu ayi l'ephe tukoru ejeru Kuráiyisutu Jisosu ozi; ⁴ ndu gude okfu ehu mu; loo ishi ephe alolo. E to bulekwa mbedua nwenkinyi mu ekele ephe ekele k'iphe ephe meru ndu. Iphe bu chochi, no l'ali ndu e-ta budu ndu Ju mgburumburu ekelekwaphu ephe. ⁵ O kwaphu ege ono be unu e-keleru mu chochi ono, edzukoje l'ulo ephe ono.

Unu kelekwaru mu phu Epenitosu, bu okpobe onya mu, mu yeru obu. Oo ya bu onye vukotakpo uzo woru onwiya ye Kuráiyisutu l'eka le Eshiya. ⁶ Unu kelekwaru mu phu Meri; onye jeru unu ozi jeshia ya ike. ⁷ Unu ekelekwaru mu phu Anduronikosu yele Juniyasu; mbu ndu mu l'ephe bu ndu Ju lanu; bya aburu ndu mu l'ephe shi tukoro ndu le mkporo. Ephe bu ndu kfubekpo oswa duru onyemonye obule le nso; m'a -bya l'eke ndu ishi-ozi no; temanu be ephe vu mu uzo buru ke Kuráiyisutu.

⁸ Unu kelekwaru mu phu Ampuliyatosu; mbu onya mu, no mu l'obu; onye mu l'iya tukoro ndu Nnajiufu l'eka. ⁹ Unu ekelekwaphu Ubansu; onye ayi l'iya tukoro ejeru Kuráiyisutu ozi; mekwaphu onye ono, mu yeru obu ono; mbu Sutakis. ¹⁰ Unu ekelekwaphu Apélisu; onye gudewa umere iya koshi le ya vudoshi ike l'ekwekwe, o kweru ke Kuráiyisutu. Unu ekelekwaphu ndibe Arisutobulosu. ¹¹ Unu ekelekwaphu Herodiyonu; onye mu l'iya tukoro buru ndu Ju. Unu ekelekwaphu ndu bu le ke Nasisosu, bu ndu nowa l'eka Nnajiufu.

¹² Unu kelekwaphu Tirayifina yele Tirayifosa, bu ndu ejeru Kuráiyisutu ozi jeshikpoo ya ike. Unu kelekwaru mu phu onye mu yeru obu, bu Pesisu; mbu onye jewaru Kuráiyisutu ozi jeshikwaa ya phu ike. ¹³ Unu ekelekwaphu Rufosu, bu onye ono, gbaru iche l'ojeshi ozi ke Nnajiufu ike ono. Unu kelekwaru mu phu nne iya; mbu nne iya ono, duhwaphu l'o bu nne nke mu ono. ¹⁴ Unu kelekwaru mu phu Asinkiritosu yele Fulégonu; me Hémisu; Páturobasu; Hémasu; mekwaphu unwunna odo, ephe l'ephe tukoro ndukota l'eke ono. ¹⁵ Unu kelekwaru mu phu Filologosu; me Júliya; me Niriyoosu yele nwunne iya ke nwanyi; me Olímpasu; mekwaphu iphe bu ndu ke Nchileke, ephe l'ephe no l'eke ono.

¹⁶ Unu kelekwa ibe unu ekele; nmata ephe akpa. Ndu ke Kuráiyisutu, nokota l'iphe bu chochi l'o ha ekelekota unu ekele.

Okwa ikperazu

¹⁷ Unwunna mu; mu arokwa unu aroro t'unu letakwa enya me l'ogvu ndu ono, anoduje eme te ekwo ndu ono; mbu ndu egudeje ege ono akpakashi iphe, ndu chochi kweru l'o bu okpobe okfu akpakashi. Iphe ephe anoduje eme be yele iphe ono, e ziru unu ono ta adagbajekwa. Unu bukwaru uba yeru ephe. ¹⁸ Le ndu, eme ege ono ta bukwu Nnajiufu ayi, bu Kuráiyisutu be ephe ejeru ozi. O kwa iphe ekpiri iya du ephe; be ephe ejeru iya. Ephe ekfuje okfu; tee ya manu; gude ire-gorogorogoro edusweshi ndu e-ta madu iphe bu ejo iphe uzo. ¹⁹ E to nwedu onye e-ta nwaru ege unu shi ekoshipe iphe ozi-oma ono kforu l'ememe, unu eme iya. Yo buru iphe ono kparu iphe ehu anoduje atsọ mu ena. Obenu l'o du mu t'a su t'unu gudeje mmamiphe majeru iphe bu iphe du mma; sefuje

ẹka l'iphe ẹ-ta dudu mma. ²⁰ Nchileke, bu iya bu onye nchi-odu-ndoo shi l'ẹka; e-mekwa ẹgwegwa mebyia ike ke Sétanu. Oo ya bu teke ono; Nchileke emee t'unu fupyaa Sétanu l'okpa.

Te Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kuráiyisutu mekwaaru unu eze-iphe-oma.

²¹ Tímoti, mu l'iya tuko eje ozi ekelekwaphu unu. Lúsiyosu yele Jésonu; me Sosípeta phe, bu ndu ayi l'ephé tuko buru ndu Ju ekelekwaphu unu.

²² Mbèdua, bu Tésihyosu ekelekwaphu unu. O bu mbèdua ederu Pòlu ẹkwo-ozí-wa; bya aburu onye unu l'iya shi l'ẹka Kuráiyisutu tugbabe buru nanu.

²³ Gáyosu-a, mu bu l'ufu iya-a; mbu onye bu le nk'iya be chochi l'ophu edzukoje; ekelekwaphu unu. O kwaphu ege ono be Erásutosu; mbu onye owaa, bu iya edobejeru oha okpoga-wa ekelekwaphu unu yele nwanna ayi, bu Kwótosu.

²⁴ Te Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kuráiyisutu meeru unu l'unu ha eze-iphe-oma.

Pòlu aja Nchileke ajaja; gude iya l'akpo-chi ozi-wa ishi

²⁵ T'ayi jaa Nchileke ajaja; l'oo ya a-du ike mee t'unu vudoshia ike l'ekwekwe, unu kweru nk'iya. Yo buru ozi-oma ono, mu ezi ono be oogudeje eme t'unu vudoshia ike; mbu ozi-oma ono, ekfu ke Jisosu Kuráiyisutu; l'ekoshikwaphu iphe ono, Nchileke shi l'odungu teke ẹ ta madu domita edomi ono. ²⁶ Yo buru iphe ono b'o gbe bya emee nta-a t'a maru. Nta-a be okpobe okfu ono shiwa l'iphe ndu nkfuchiru Nchileke deru lufuta iphe; a makotaru iya. Nta-a be Nchileke ono, ẹ-ta dudu teke aa-su l'o shi; to du teke aa-su l'oo-no-bebe ono; ziwaru: e mewa okpobe okfu ono; iphe bu mbakeshi amakotaru iya; k'ophu ee-kweta ekweta; l'anuru iya okfu.

²⁷ T'e shi l'ẹka Jisosu Kuráiyisutu jaa Nchileke ajaja; mbu Nchileke lanu ono, bu yebèdua nkinyi iya bu Nchileke; bukwaru iya phu nwe ke mmamiphe ono. T'a jaa ya ajaja gbururu jeye le tutu yoyo. Ono kwa ege o du.

Èkwo kẹ mbụ, Pọlu deru nụ Ndu Kórintu

¹ Èkwo-ozì ọwaa shi l'èka mbèdua, bụ Pọlu; mubẹ onye ono, Kuráiyisutu Jisọsu kuru; mee tẹ mu buru onye ishi-ozì iya ono. Ekuku ono, o kuru mu ono aburu iphe, bụ uche-obu Nchileke. Onye mu l'iya gba mgba ede èkwo-wa bụ nwanna ayi Sósutenisu.

² Ndu ayi edejeru iya bụ chọchi kẹ Nchileke, bụ ndu ọphu nọ lẹ Kórintu. Ayi gude iya ekele unubẹ ndu Nchileke doberu iche t'unu buru ndu dụ nsọ; okfu l'unu lẹ Kuráiyisutu Jisọsu tugbaberu buru nanu. Ayi edekwa iya phụ anụ iphe bụ ndu nọ l'èkemeke ọbule; mbụ iphe bụ ndu abajeru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráiyisutu ẹja. Jisọsu ono bụ Nnajiufu ẹphe; bya abụkwaruphu Nnajiufu k'ayibedua.

³ Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráiyisutu meeru unu eze-iphe-oma; yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

*Ekele kẹ iphe-oma,
shi l'èka Kuráiyisutu*

⁴ Mu anọduje ekeleru unu Nchileke ekele k'eze-iphe-oma, o shi l'èka Kuráiyisutu Jisọsu meeru unu. ⁵ L'unu lẹ Kuráiyisutu tugbaberu buru nanu; unu eshi ẹge ono báhú; buru eze l'iphemiphe ọbule, shi iya l'èka. Unu atuko okfu-ọnu makotaru; tuko mmamiphe makotaru. ⁶ Ozi kẹ Kuráiyisutu ono b'e mewaru; yọ noshia unu ike ọkpobe anoshi l'obu; ⁷ k'ọphu bụ l'ẹ tọ dudu iphe bụ iphe Ume Nchileke anụ anunu m'ọo nanu, nweru ọphu duru unu uko ẹge ono unu eche teke Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráiyisutu a-la azu; koshi onwiya l'odu-biribiri iya ono. ⁸ Jisọsu ono e-me unu t'unu vudoshia ike; shihu dungu dungu jeye l'ikperazu. Oo ya bụ; t'ẹ b'ọ dụ ẹke aa-ta unu uta mbọku ono, Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráiyisutu e-kpe ikpe ono. ⁹ Nchileke evudoshije ike l'iphe o kfuru. Yọ buru Nchileke ono bẹ kuru unu t'unu lẹ Nwatibe iya, bụ Jisọsu Kuráiyisutu buru nanu; gbaru mgba l'iphemiphe ọbule; mbụ onye ono, bụhukwaphu Nnajiufu ayi ono.

Èkwò, nọ lẹ Chọchi

¹⁰ O kwa Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráiyisutu bẹ mu nọ l'èka; l'arọ unubẹ unwanwa ayi; t'olu buru unu nanu l'iphemiphe ọbule. Oo ya bụ t'unu ba awata okworu onwunu èkwò. Unu tugbabekwa ọkpobe atugba buru nanu. T'oriri buru unu nanu; idzu aburu unu nanu. ¹¹ L'iphe ono, mu gude ekfu ono; unwanwa mu; bukwa lẹ ndibe Kulóyi byakwaru bya akọru mu iya; kojaaru mu iya akoja; l'unu kwaru lẹ ntútego. ¹² Mbụ l'iphe mu ekfu bụ l'a suru l'unu anọduje adzo ẹnya. Onye ọphu asụ: "Lẹ ya bụ kẹ Pọlu;" onye ọphu asụ: "Lẹ ya bụ kẹ Apólosu;" onye ọphu asụ: "Lẹ ya bụ kẹ Pyita;" onye ọphu asụ: "Lẹ ya bụ kẹ Kuráiyisutu." ¹³ ?E gbe kekashiwanu Kuráiyisutu ekekashi tọo. ?Bụ mubẹ Pọlu bẹ gude k'ẹhu unu nwuhu l'oshi-osweru; tọo Kuráiyisutu. Mbụ; ?bunua ẹpha kẹ mbèdua, bụ Pọlu b'ẹ gude mee unu baputizimu.

¹⁴ Mu ekele Nchileke ekele lẹ ndege ẹ tọ buru Kirisupọsu yele Gáyọsu nkinyi ẹphe; mẹ mu asụ l'ẹ tọ dudu l'unu ha; onye mu gude ẹka mu mee baputizimu; m'ọo onye lanu. ¹⁵ Oo ya bụ; t'ẹ b'ọ dụ onye a-sụ l'ẹ gude

èpha mu mee ya baputizimu tẹ mu buru nnajiuфу iya. ¹⁶ Ahaa; ndu, mu mefuaru baputizimu bu Sutéfanasu yele ndibe iya. E to dokwa mu enya l'ò nwenarua onye odo, mu meru baputizimu odo; m'a -gufu ndu onanu. ¹⁷ E to bukwa ome baputizimu be Kuráyisutu yeru mu tẹ mu bya emeje. Iphe o ziru mu tẹ mu bya emeje bukwa tẹ mu bya ezije ndiphe ozi-oma ono. Tẹ mu be egudekwa okfu, ekoshi mmamiphe ndiphe ezi iya; e menyakwaa; o tunyia irè, nò l'anwùhu, Kuráyisutu nwùhuru l'oshi-osweru.

Kuráyisutu bu ike; buru mmamiphe, shi l'èka Nchileke

¹⁸ L'okfu ke anwùhu Kuráyisutu l'oshi-osweru ono be bukwa iphe éswè l'enya ndu, ala iyi. Obenu l'ayibe ndu aadzofuta adzofuta b'ò bu ike, shi l'èka Nchileke. ¹⁹ Iphe obu bu l'e deru iya edede l'èkwo okfu Nchileke; le Nchileke suru:

“Mmamiphe ndu maru iphe;

be ya e-mebyishi.

Ya emee enya, ndu kwaru enya kwaru

t'ò buru iphe mmakanu.”

²⁰ Mbù; ?buhunu awe be ndu mmamiphe nò nta-a? ?Bu awe be ndu maru oke ekwo nò nta-a? ?Bu awe be ndu maru okfu le mgboko-a nò? Nchileke meekwaru tẹ mmamiphe, ndiphe maru buru iphe éswè.

²¹ A makwaru-a le Nchileke meru madzu; k'ophu madzu e-shi le mmamiphe, o nuru iya; maru iya; obu le madzu gude le ya manukaru mmamiphe; gwòbe ogude mmamiphe ono maru Nchileke. Oo ya kpataru; Nchileke asu le ya e-shi l'iphe ono, ndu maru iphe suru l'ò bu iphe éswè ono, bu iya bu ozi-oma ke anwùhu ono, Kuráyisutu nwùhuru l'oshi-osweru ono, ayi ezi ono; gude iya dzoo madzu. Onye bu onye nataru ozi-oma ono be Nchileke dzotawaru. ²² Le ndu Ju bu iphe-ophulenta be epe suru t'e meru koshi epe. Ophube ndu Girisu aburu mmamiphe be epe achò. ²³ Obenu l'ozì, ayi ezi bu l'a kppoyaberu Kuráyisutu l'oshi-osweru. Ono aburu iphe adu ndu Ju ukfu l'okpa; bya aburu iphe-éswè l'enya ndu e-ta budu ndu Ju. ²⁴ Obenu le ndu Nchileke kuru; mbu ndu Ju; me ndu e-ta budu ndu Ju be Kuráyisutu ono bu ike Nchileke; bya abukwaruphu mmamiphe, shi l'èka Nchileke. ²⁵ L'iphe Nchileke eme, dua l'ò bu iphe éswè; gbe kakwa mmamiphe ndiphe nshinu. Iphe ophu dua l'ò bu aruhu be Nchileke ruhuru akakwaphu unwu-eliphe ike.

Ege Nchileke emeje iphe iya

²⁶ Oo ya bu; unwunna mu; unu nyatajekwa iphe unu shi buru temanu Nchileke ekua unu. Unu te shikwa ha l'igwe maru iphe l'ò bu ege ndiphe, maru ekwo amajeru. Unu te shi ha l'igwe nweru enya; ndu ophu ndu oke amadu muru ta ba nwishi. ²⁷ Obenu le Nchileke fotalerua iphe, du éswè éswè l'enya ndiphe; gude iya mee t'iphere gude ndu maru iphe. Yo bya afotakwaphu iphe ruhuru aruhuru l'enya ndiphe; gude iya mee ndu, agburu-ehu nò iphe-iphere. ²⁸ Nchileke fotaru iphe enya iya laru l'eliphe; mbu iphe ndiphe ta gubedu iphe; mbu iphe epe suru l'e to dudu iphe o bu; gude iya turua iphe, ndiphe riru l'ò bu okpobe iphe; mee ya t'e b'ò du iphe o-bu. ²⁹ Oo ya bu t'e b'ò nwe akpuru onye lanu, a-saghe nsasa l'ifu Nchileke. ³⁰ Obenu l'unubedu be Nchileke mewaru; unu le Kuráyisutu Jisosu atugbabewa buru nanu. Yo byakwaphu bya emee Kuráyisutu; yo buru mmamiphe ke ayibedua. O kwa iya b'ò shi l'èka; yo buru iya bu l'ayi bu ndu doberu eka ndoo l'ifu Nchileke. Ayi shi l'èka iya buru ndibe

Nchileke; bya aburu ndu, o gbataru l'iphe du eji, pyitaru ayi l'ekpiri. ³¹ O bu iya bu l'o laru l'iphe ekwo okfu Nchileke kfulu; su: "T'onye o du t'o saje nsasa; t'onye ono saje nsasa k'iphe Nnajiufu meru."

2

Kuráyisutu l'oshi-osweru

¹ Unwunna ayi; teke odungu ono, mu byakfutaru unu; bya unu ozi ozi-oma ke Nchileke ono, dokpooru enya l'o bu okpobe okfu ono be mu te gudekwa ire-oma zia ya unu. Mu ta bya unu okoshi le mu muru ekwo; buru nwa o-maru-omachata. ² Ishi iya aburu le mu kfuwaru iya kepyaa ya aku; le mu te emetakpodua umere l'eke unu no l'o nweru iphe mu maru; gbahaa Jisusu Kuráyisutu nwenkinyi; bu iya bu onye a kpopyaberu l'oshi-osweru. ³ Odo bu le teke ono, mu l'unu shi nodu ono be ike te shidu du mu. Mu shi atsushikpo egvu ike; ehu eshi anmakwa mu phu anmanma. ⁴ Iphe mu kfulu ekfuku; me ozi, mu ziru ezizi ta budu iphe mu gude ire-oma k'ophu manukaru nu kfua; ege ee-shi t'e kweta iya. Iphe gbe mee nu bu le mu koshiru unu l'o bu Ume Nchileke yeke ike ke Nchileke l'ere ire l'okfu ono; ⁵ k'ophu ekwekwe, unu kweru ke Kuráyisutu te eshidu le mmamiphe ke madzu; gbahaa t'o gbe shi l'ike ke Nchileke.

Mmamiphe Nchileke

⁶ Qobujekwa; mu le ndu kanwuaru ehu l'iphe ke Ume Nchileke ekfu; mu egude mmamiphe ekfu eyeru ephe. Ole e to kwa egbe mmamiphe ophu shi l'eka ndiphe; ophu o bukwa mmamiphe ophu shi l'eka ndu, ike no, l'achi mgboko-a. Epehedua; be Nchileke emewa ike ephe t'o buru iphe mmakanu. ⁷ Mmamiphe ophu mu egudeje ekfu bukwa mmamiphe ophu Nchileke shi domia edomi, bu mmamiphe ophu o meru te ndiphe ba ma. Mmamiphe ono aburu le tmanu te Nchileke mee mgboko b'o tubuhakpowaruru l'ayi l'iya a-gbaru mgba l'odu-biribiri iya. ⁸ E to dukwa ndu achu ndiphe mgburumgburu m'o bu onye lanu, maru mmamiphe ono. Ndege o bu l'ephe maru iya; me ephe te ga kpopyabekwa Nnajiufu ono l'oshi-osweru; mbu Nnajiufu ono yeke Nchileke gba mgba l'odu-biribiri iya ono. ⁹ Obenu l'iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke suru:

"L'iphe enya ta phubua;

ophu nchi 'anubua ya;

to bu legomunggo

ri-vujewaru iya;

bu iya be Nchileke

kwakoberu ndu yeru iya obu."

¹⁰ Nchileke shi l'eka Ume nk'iya koshi ayi iphe ono, o shi domia edomi ono. L'unu maru le Ume Nchileke avofutaje iphemiphe obule, bu iphe e domiru edomi; je akpaa l'idzu, Nchileke chiriru l'ime obu iya dobe ke ememe. ¹¹ ? Bu onye maru iphe no ibe iya l'obu? ?To budu onyenonu maru iphe no l'obu nk'iya? O kwaphu ege ono b'e to budu onye maru iphe, no Nchileke l'uche; gufu Ume Nchileke. ¹² E to bukwa ume ndiphe be ayi nataru; o kwa Ume, shi Nchileke l'eka be ayi nataru; bu iya bu Ume, e-mekwanu t'ayi makotaru iphe-oma, Nchileke meshiru ayi.

¹³ Oo ya bu l'e to bukwa okfu, e gude mmamiphe ndiphe zia ayi be ayi egudeje ekfu iphe ono. Iphe ayi egudeje ekfu iya bukwa okfu, Ume Nchileke ziru ayi. Oo ya bu l'ayi ewojeru okpobe okfu, shi Ume Nchileke l'eka akoru ndu, Ume Nchileke bu l'ehu; t'o doo ephe enya. ¹⁴ Madzu

mmakanụ, Ume Nchileke te budu l'èhu ta anatajèkwa iphe shi Ume Nchileke l'èka. Kè l'iphe ono adujè iya éswè éswè l'ènya. È too dojedu iya ènya; t'ò bya bya amaru uru iya; m'ò -budu lè Ume Nchileke, nò iya l'èhu eyeru iya èka. ¹⁵ Obenu l'onye Ume Nchileke bu l'èhu amajeru uru iphemiphe òbule; maru iphe yèbedua l'eme; òphu madzụ mmakanụ ta adujèkwanu ike maru iphe onye ono eme. ¹⁶ Bụ iya bụ iphe e deru l'èkwo okfu Nchileke; sụ:

“?Bụ onye maru uche-obu

Nnajiufu, bụ Nchileke;

k'òphu oo-òkwanu ru iya èya?”

Obekwanu l'ayibedua nweru uche-obu kè Kuráiyisutu, bụ iya emeje t'ayi rị òriri ège òriri.

3

Ndu ejeru Nchileke ozi

¹ Unwunna mu; mu te kfughekwaru unu okfu, eekfuru ndu Ume Nchileke bu l'èhu. Lè keshinu unu dukwadia l'ò bụ ndu etso uzo kè ndu mgboko-a bè mu kfulu unu okfu, eekfuru ndu bukwaadia nwaswa l'iphe kè Kuráiyisutu. ² Oo ya kparu iphe mu cheru unu era; mu ta nà unu nri; kè l'unu te shidu dzukwanua eriri iya. Mbụ jeyekwa m'òo nta-a bè unu te edzukupkwaanu eriri iya. ³ Kè l'unu emekwadia umere ndiphe. Lè keshinu unu ejikwadia ijimènya; l'adzòkwadia ènya; bụ nù iya ekoshi l'unu etsokwadia uzo kè ndu mgboko-a; l'unu emekwadia umere ndiphe. ⁴ Lè teke onye ówaa suru: “Lè yèbedua bụ kè Pòlu;” onye òphu asụ lè yèbedua kwa kè Apòlosu; ?unu ta madzụ l'unu emekwadia umere l'ò bụ ndu, Ume Nchileke te budu l'èhu?

⁵ Mbụ; Apòlosu òbu; ?ò bụ onye? Tòo Pòlu; ?ò bụ onye? È to nwekwa iphe òdo, ayi bụ; gbahaa ndu ejeru Nchileke ozi; ndu koshiru unu uzo, unu shiru bya eworu onwunu ye Jisòsu l'èka. L'ayi ha nwegbaaru iphe Nnajiufu suru t'ayi meje l'èhu l'èhu. ⁶ Iphe ayi meru dù l'ò bụ ège-a, aakujè akpùru oshi-wa. Mbèdua bè kuru akpùru oshi ono akùku. Yo fuebe; Apòlosu agbaa ya mini. Obenu l'ò bukwanu Nchileke bụ onye meru t'ò vaa evuvu. ⁷ Onye kuru akpùru oshi ono akùku; mè onye gbaru iya mini te nwekwa iphe ò kfùbe buru aburu. K'onye òphu bụ iphe kwa kè Nchileke, bụ iya meru iya t'ò vaa evuvu. ⁸ L'onye, akù iphe akùku; mè onye, agba iya mini tükokwa buru ozi lanù bè èphe eje. Obenu l'èphe ha l'èhu l'èhu bè Nchileke e-bu nggo: onye l'ège ozi iya gbaru. ⁹ L'ò kwa Nchileke bè ayi l'iya tũko gbaru mgba eje ozi ono. Unubèdua adù l'ò bụ èke Nchileke kòru okfu.

Unu dukwaphu l'ò bụ ụlo, Nchileke akpù akpùkpu. ¹⁰ Mu gude iphe-òma ono, Nchileke yeru mu l'èka tè mu gude jeeru iya ozi ono; mee iphe onye manùkaru òkpu ụlo emeje. Mu tũru òkpa-ulo; onye òdo akpùkwanu ụlo òbu akpùkpu. Obenu; t'onye akpù ège òokpu letakwa ènya; maru iphe, òokpu l'eli òkpa-ulo òbu. ¹¹ Lè Nchileke bè gudeekwa èka iya tũa òkpa-ulo òbu. Ò kwa Jisòsu Kuráiyisutu bụ òkpa-ulo ono. È to nwekwa onye ha k'osweta òkpa-ulo ono, Nchileke tũwaru l'onwiya ono; je atũa òkpa-ulo òdo. ¹² E -rua l'eli òkpa-ulo ono b'ò nweru ndu e-gude mkpòla-ododo l'akpù iya; ndu egude mkpòla-òcha; ndu egude mkpuma, aazù l'òke aswa. Yo nwekwaruphu ndu bụ oshi bè èphe e-gude akpù nk'èphe; ndu e-gude èta; ndu abururu èkete bè èphe e-gude akpù nk'èphe. ¹³ Obenu l'onyenonnu bè a-marua ège iphe o gude kpua nk'ia bụ-beru òkpobe iphe

mbòku ikpe ono, Nchileke e-woru iya t̄a ẹba ono. L'òku, a-dz̄u mbòku ono bẹ b̄u: ọ -dz̄uebe; a ph̄u ozi, onyenonu jeru ifu. Ọku ono a-dz̄u iya; daa ya; koshikwanu ẹge ọ gbaru. ¹⁴ Onye ọku ẹ-te kedu iphe o gude kp̄a ọlo l'eli okpa-ulo ono; onye ono bẹ Nchileke e-bu nggo. ¹⁵ Onye ọku kekwanuru nk'iya; yọ laaru iya l'iyi. Ọbe yẹbedua l'ishi onwiya bẹ aa-dz̄ofutakwaa. Obenu l'adz̄ofuta nk'iya a-d̄uwaa l'ọ b̄u onye a l̄ofutaru l'ọku enwunwu.

¹⁶ ?Unu ta madu l'unu b̄u eze-ulo Nchileke; lẹ Ume Nchileke bu unu ebubu l'ẹhu t̄o? ¹⁷ Onye emeb̄yi eze-ulo Nchileke emeb̄yi bẹ Nchileke e-mebyikwaphu. L'eze-ulo Nchileke dukwa ns̄o; unub̄edua l'onwunu ab̄ukwanuru eze-ulo iya ọbu.

¹⁸ T'ẹ b'o nwekwa l'unu ha, onye e-meje onwiya iphuruphuru-ẹnya. T'onye ar̄i lẹ ya maru iphe l'ogbo ọwaa hakwaa egbe ọriri ono; bya ab̄uru onye eswe; k'ophu ọo-b̄uru onye maru iphe ogbodo amaru. ¹⁹ L'iphe ndiphe guberu mmamiphe lẹ mgboko-a bẹ bukwa iphe eswe l'ẹnya Nchileke. L'e deru iya edede l'ẹkwo okfu Nchileke; s̄u: "L'ọ b̄u Nchileke bẹ anmataje ndu, kwaru ẹnya l'ẹnya, ẹphe kwaru." ²⁰ A bya edekwaa ya ph̄u l'ẹkwo okfu Nchileke; s̄u: "Nnajiufu makwaru-a l'egomunggo ndu, maru iphe b̄u iphe iph̄or̄o." ²¹ Ọo ya b̄u; t'ẹ b'o nwekwa onye e-gudeje madz̄u asa nsasa. L'e -kfudekpoo ya ekfukfu bẹ iphemiphe ọbule t̄ukokwa b̄uru iphe unu iphe unu: ²² m'ọ b̄u Polu; m'ọ b̄u Ap̄olosu; m'ọ b̄u Pyita; m'ọ b̄u mgboko mkpurophu; m̄ẹ ndz̄u; m̄ẹ ọnwu; iphe eme nta-a; m̄ẹ iphe e-me l'uzo ifu. Iphemiphe ọbule ono t̄uko bukotar̄u iphe unu. ²³ Unub̄edua at̄ukokwanu b̄uru iphe kẹ Kur̄áiyisutu; Kur̄áiyisutu ab̄uru kẹ Nchileke.

4

Iphe ndu ishi-oz̄i kẹ Kur̄áiyisutu ekoshi ayi

¹ Unu be dobejekwa ayi l'ayi -b̄u ndu ọdo; gbahaa ndu ozi kẹ Kur̄áiyisutu; ndu Nchileke yeru t'ẹphe letaje ẹnya l'okfu Nchileke ono, b̄u okfu ophu Nchileke shi domia edomi ono. ² Ẹ to nwekwa iphe ọdo, n̄o onye eleta ozi ẹnya l'ẹka ememe; gbahaa t'ọ b̄uru onye gbaru tẹ Nnajiufu iya gude ire iya ẹka. ³ Mu ta akpakwa ishi l'unu ege mu ngge; m'ọ kwanu lẹ madz̄u kperu mu ikpe k'oz̄i, mu jeru. Bebekpoonu: mb̄edua l'ishi onwomu ta dukpokwaanu teke mu s̄ujeru l'ọo ege-a bẹ mu d̄u. ⁴ Kẹ l'ẹ to nwekwa iphe mu ph̄uru onwomu l'ẹhu, b̄u iphe mu a-s̄u l'ọ b̄u ẹke ono bẹ b̄u ẹke, mu shisweru ọzo. Ọle ẹ t̄o bukwa ono koshiru lẹ mu kpefuwaru. Ọ b̄u Nnajiufu b̄u onye e-kpe mu ikpe. ⁵ Ọo ya b̄u t'unu ba d̄ushi onye unu a-n̄odu anmawa ikpe; l'ẹ b'o ruwa teke aa-nma ikpe. Ikpe b̄u teke Nnajiufu byaru; yo kpee ya. Ono b̄u teke oo-wofuta iphe e shi domia edomi l'ẹkpuru-ochi; bya edobe l'iphoro. Yọ bya eworu idzu, madz̄u ch̄iru l'ọkpoma iya k'ememe woru t̄a ẹba. Ono b̄u teke Nchileke a-ja onyemonye ajaja, ruberu iya n̄u.

⁶ Ọnwunna mu; ọ kwa ẹge ee-shi t'o doo unu ẹnya bẹ meru iphe mu wotar̄u iphemiphe ọbule ono dobe l'ẹhu mu lẹ Ap̄olosu. Mu gude ẹhu mu lẹ Ap̄olosu nmaaru unu ẹtu t'ọ b̄uru l'unu am̄uta iphe l'iphe ono, e kfur̄u; s̄u: "Unu be emeghatajekwa iphe, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke." T'ẹ b'o dukwa unu l'unu ha, onye e-gudeje onye lan̄u eku onwiya; woru onye ophu mee jolajola. ⁷ Ọo ya meru iphe mu aji; s̄u: ?B̄ukpo ngunu b'i gude kangoo onye ọdo? ?B̄u ngunu b'i nweru, ẹ-ta b̄udu iphe Nchileke n̄uru

ngu? Ọ -búkwanuru l'ọ ọ́ Nchileke n̄uru ngu iya; ?b̄u ngunu meru iphe i gbe gude iya eku onwongu; l'ẹ̀ t̄o ọ́ ọ́hede iphe, a n̄uru ngu an̄unu?

⁸ ?Epho gbe jikotawanu unu! ?Unu gbe nwekotawarunu iphemiphe ọ́bule! Unu gbe búkotawarunu ndu eze; ayi ọ́bedua ta bu! Ọ́ ọ́kwa-a mma; l'ọ́ gbe ọ́kwa mu n̄ t'a s̄u l'unu búkotawa eze. Ndege unu búkotawa eze; m̄e ayi abya t'ayi l'unu t̄uko búru eze; nweru ẹn̄ya. ⁹ Obenu l'ọ́ ọ́kwa mu l'ayi ọ́bedua, bú ndu ishi-ozí Kuráiyisutu b̄e Nchileke woru dobe l'ikperaz̄u. Ayi n̄owa l'ọ́ bú ndu, e doberu k̄e akfugbu l'edzudzu ọ́ha; mb̄u t'ayi búru iphe mgboko mgburumburu, bú iya bú ndiphe; m̄e un̄wu ọ́jozi-imigwe a-byaj̄e oleta eleta. ¹⁰ Ayi gude k'okfu ẹ́hu Kuráiyisutu búru ndu eswe. Unu ọ́bedua eshikwanu l'ẹ́ka Kuráiyisutu búru ndu maru iphe. Ayi bú ndu ọ́vo ta n̄odu; obenu l'unu ọ́bedua b̄e ike n̄o. Ayi bú ndu a t̄uru jolajola; ọ́bu l'unu ọ́bedua b'a kwab̄eru ugwu. ¹¹ Ẹ́gu an̄odujekwa aḡu ayi; mbúkwa byeye nta-a. Mini an̄oduje aḡu ayi; ayi ewe nkaraba iphe; ebo ayi gb̄ingu gb̄ingu; ayi etsoru ẹ́kemeke ọ́bule aghaphe; ayi te nwe ufu; ¹² ayi egbe gude ẹ́ka ayi ese akanya ẹ́ge ayi e-meje an̄u onwayi nri. Teke madz̄u t̄uru ayi onu; ayi agoru onu-oma n̄u onye ọ́bu. A -kpa ayi ẹ́hu; ayi atagbua ya l̄e nshi. ¹³ Teke e kfubyishiru ẹ́pha ayi ekfubyishi; ayi egude olu odoo kfuru n̄u onye ọ́bu. Ayi gbe bya adúkwa ndiphe l'ọ́ bú ikp̄ozu; mb̄u iphe d̄u ideyideyi, e gude ẹ́za zafu l'ẹ́kemeke ọ́bule. Ọ́ kwa iphe ayi bú ndiphe l'ẹn̄ya ndono byeyekwaa eswe, d̄u g'oo ntan̄u.

¹⁴ Iphe mu gude ederu unu iphe-a ta búkwa t̄e mu mee t'iphere gude unu. Iphe mu gbe emechia búkwa t̄e mu mee unu t'unu tsoru ọ́zo, vudo nhamun̄ha; l'unu kwa un̄wu mu, mu yeru obu. ¹⁵ L'ẹ̀ to nwekwa m'ọ́ -ruhuru unu nweru unukurunu ndu eleta unu ẹn̄ya l'ọ́zo k̄e Kuráiyisutu; nna unu ta ọ́kwa l'igwe. Ọ́ kwa mb̄edua bú nna unu, n̄uru unu ndz̄u, shi l'ẹ́ka Kuráiyisutu; keshinu ọ́ bú mb̄edua byaru bya ezia unu ozi-oma onu. ¹⁶ Ọ́ kwa iya meru iphe mu ar̄o unu: Byiko; t'unu letaru umere mu. ¹⁷ Ọ́ kwa iya kparu iphe mu ziru Tímoti t'ọ́ byakfuta unu. Tímoti ono b̄e keshinu ọ́ bú mu ziru iya otso ọ́zo Nnajiufu b'ọ́ búwa nwa mu, mu yeru obu. Tímoti ono koshiwaru l̄e ya gbaru t̄e mu gude ire iya ẹ́ka. Ọ́o ya bú t'ọ́ byakfuta unu bya akafua onyataru unu ẹ́ge mu egudeje etso ọ́zo k̄e Kuráiyisutu onu; mb̄u ẹ́ge mu ezije iya l'iphe bú ch̄ochi k̄pamukpamu l'ẹ́kemeke ọ́bule.

¹⁸ O nweru l'unu ha ndu ọ́phu wataru oku onw̄ephe ekuku; tubesu l̄e mu ta alah̄edu az̄u abya unu agbaphe. ¹⁹ Obenu l'ẹ̀ ta an̄ohedu ọ́du; mu abyakfuta unu; m̄e Nchileke -kwenu. Teke ono b̄e mu e-gude ẹn̄ya mu ele iphe ndu onu, eku onw̄ephe ekuku ono a-ọ́kpo ike mee; t̄o bú l'ẹ́phe bú ọ́-pa-ọ́nu-'a-pa-ẹ́ka. ²⁰ Iphe bú l̄e Nchileke bú eze ta búkwa okfu, eekfu l'ọ́nu; ọ́ kwa iphe gude ike ere ire. ²¹ ?B̄u ole b̄e unu hataru? ?B̄u t̄e mu gude ẹ́chachi byakfuta unu? ?T̄o t̄e mu gude obu iphoro byakfuta unu l̄e nch̄i ndo?

5

Uru-alì, haru n̄odu l̄e ch̄ochi

¹ Mu an̄ukwa l'unu ọ́bu ch̄ochi haru ar̄u alì. Mb̄u l'ejo uru-alì, unu haru ar̄u d̄u-tab̄e ẹ́ji; k'ọ́phu bú l̄e ndu ẹ́-ta mad̄u ekemu Nchileke ta atukpodua ya n̄u ama ememe. K̄e t̄e mu n̄ya l̄e nwoke edutaje nyee nna iya doberu onwiya l'ọ́lu iya l'ọ́ bú n̄wanyi, ọ́olu al̄ulu. ² Mb̄u; unu egbe gudekwa iya r̄u l'eku onwunu ekuku. ?Unu ta mad̄u l'ọ́ gbaru t'unu gbe

daa ẹhu iphe unu meru. Mbụ; t'unu bufukwa onye ono, meru iphe ono l'ẹke unu nọ. ³ O bụ oswi-okfu lẹ mu l'unu ta nọdu l'ifu l'ifu. Obenu l'obu mu nọkwaa l'ẹke unu nọ. Oo ya kparu iphe mu gude ike kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráiyisutu nma onye ono, meru ahuma ono ikpe; lẹ mụ nò l'ẹke ono. ⁴ Unu -gude ẹpha kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu nọkobe; obu mu etsokwaruphu unu nọdu l'ẹke ono; ike kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu anọdukwa iya phụ; ⁵ ono bụ teke unu e-woru onye ono ye Sétanu l'ẹka t'o mebyia ugwehu iya; k'ophu Nchileke a-dzofuta ndzụ iya mbọku Eswe kẹ Nnajiufu ayi.

⁶ Ekuku ono, unu eku onwunu ono ta dukwa mma. ?Unu ta madu l'ọo nwa-ochi-l'ẹka iphe shihuru ọka, ekoliye buredi bẹ ekoliye ishi buredi mkpurophu? ⁷ Unu ọo nwehu sashia akahu iphe ekoje-buredi ono, bụ iya bụ iphe dọ ẹji; k'ophu unu a-dụ l'ọ bụ buredi ophungu; bya adu mma. L'ọ bụ ẹge ono bẹ Kuráiyisutu meru unu t'unu dọ keshinu teke ono, ọ safuru unu iphe dọ ẹji, unu meru ono, bụ iya bụ teke ono, o woru onwiya mee nwaturu Aji Esweta; gude chiaru ayi Nchileke ẹja ono. ⁸ Oo ya bụ; t'ayi wata ogba aji ono ẹge ọ gbaru nta-a, bụ iya bụ t'ayi be egudekwa buredi ophu akahu iphe ekoje-buredi nọ, bụ iya bụ ẹjo iphe; mẹ nshiruma; gude agba iya. Unu t'ayi gude buredi ophu iphe ekoje-buredi ẹ-ta nọdu, bụ iya bụ ndzụ, ẹkworo ẹ-ta nọdu; mẹ ire-lanụ gude gbaa ya.

⁹ Mu dehaakwaru unu ẹkwo; sụ t'unu lẹ ndu eme kẹ nwanyi mẹ ndu eme kẹ nwoke be emegbajekwa. ¹⁰ Ndu mu ekfuru ta bukwa ndu ta madu Nchileke; l'eme egbe iphe ono; m'ọ bukwanu ndu ẹnya-kfurukfuru; m'ọ bụ ndu ana nfụ; m'ọ bukwanu ndu agwa nte. Ndu onanu bẹ unu -jeshiaru ẹphe ezeru bulekwaphu t'unu gbeshi; lufu lẹ mgboko-a tengu! ¹¹ Iphe mu shi ekfu bukwa t'unu bujeru ọba yeru onye kuru onwiya nwanna; gbe l'eme kẹ nwanyi; m'ọ bukwanu l'oome kẹ nwoke; m'ọ bụ l'ọ bụ onye ẹnya-kfurukfuru; m'ọ bukwanu l'ọ bụ onye agwa nte; ọdo bụ l'ọ bụ onye ekfujeru ibe iya okfu-azụ; m'ọ bukwanu l'ọ bụ onye angunuka mẹe; m'ọ bụ onye ana nfụ. T'unu l'egbe onye ono be erigbakwa nri.

¹² O -buru kẹ ndu ẹ-ta madu Jisọsu; ?nke mu bụ ole k'okpe ẹphe ikpe? O kwa Nchileke e-kpe ẹphe ikpe. Ndu ophu gbaru t'unu kpee ẹphe ikpe kwa ndu ophu yia lẹ ndu chochi. ¹³ Ndu ophu l'ẹphe ha; kwa Nchileke e-kpe ẹphe ikpe. L'ẹkwo okfu Nchileke sụkwaru: "T'e chigbukwaa njo l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya."

6

Ogbaru unwanna ẹkwo

¹ ?Nanu ẹge e meru; yọo buje teke ọ bụ l'ọ nweru nwanna l'ime unu, okfu adaru yebe ibe iya; yo gbe paru iya jekfushia ndu ẹ-ta madu Nchileke t'ẹphe kpeshia? ?Nanu ẹge e meru; ẹphe te gbe apajejeru iya ndu kẹ Nchileke ibe ẹphe t'ẹphe kpeshia? ² Ọo ?l'unu ta madu l'ọo unubẹ ndu kẹ Nchileke bẹ bụ ndu e-mekochaa kpee ndiphe kpamukpamu ikpe? O du mma; keshinu ọ bụ unu e-mekochaa kpee ndiphe kpamukpamu ikpe; ?unu ta kabedu dzua t'unu kpeshia unwu ibiribe okfu ono ọo? ³ ?Unu ta madu l'ọo ayibedua e-mekochaa kpee unwu ojozi-imigwe ikpe? Yọ buchiarunu okfu k'eliphe owaa bẹ unu t'adudu ike kpeshia. ⁴ O -buru l'egbe okfu ono daru unu; ?bụ ngunu kparu iphe unu apataje iya je odoru ndu ẹ-ta dudu iphe unubẹ chochi guberu ẹphe? ⁵ Iphe mu gude ekfu iphe-a bukwa t'iphere iya dọ unu. ?To nwekpodua; m'ọ bụ onye lanu l'unu ha, maru

iphe; k'òphu oo-doshijeru unubẹ ụnwunna ono okfu, adaru unu ọtọ? ⁶ Yo gbe abụjeru: nwanna -gbeshi; yo je agbaaru nwanna iya ẹkwo l'ifu ndu ẹ-ta madu Nchileke.

⁷ Ọgba ẹkwo ono, unu anọduje agbaru ibe unu ono bukwa iphe du eji be unu anọduje emeta ekpu onwunu l'ishi. ?Bụ iya bu l'unu ta adudu ike tagbua ejo iphe e mekataru unu le nshi ọtọ? ?Tọ kachidua mma l'o gbe buru unubedua be onye odo gude ugho emegbuta? ⁸ Unubedua l'onwunu egbe emeje ibe unu eji; gude ugho emegbuta ibe unu l'ẹke ibe unu ono buhukwaphu nwanna unu gedegede! ⁹ ?Unu ta madu le ndu ẹ-te dobedu ẹka ndoo be ụzo ta noduru l'ẹke Nchileke bu eze? Unu be ekwenuphu t'e duswee unu ụzo. Ndu uru-alị; ndu agwa nte; ndu eri ogori; me unwoke, ejekfuje unwoke ibe ẹphe azẹe-nwoke-yẹe-nwanyi; ndu ono be ụzo ta nọkwaru l'ẹke Nchileke bu eze. ¹⁰ Ndu iphura; ndu ẹnya-kfurukfuru; ndu angunuka mee; ndu ekfuru madu okfu-azu; me ndu ana nfu ta dukwa m'o bu onye lanu l'ẹphe ha, a-bahu l'ẹke Nchileke bu eze. ¹¹ Yo bukwaru-a ẹge ono be unu shi haru emegbaa. Obenu le Kuráiyisutu safuwaru unu iphe du eji, unu meru; bya emee unu ndu ke Nchileke, duru Nchileke iche. O bu l'ẹka Nnajiufu, bu Jisosu Kuráiyisutu; me l'ẹka Ume-du-Nso; be Nchileke shi gua unu le ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya.

Ehu ngu l'ọ ha bu ke Nchileke

¹² O nweru onye a-su l'a hawaru iya ụzo te ya meje ẹge du iya mma. O bua ẹge o du; obu l'e to kwa iphemiphe obule be bu: i -mee ya; yo duru ngu le mma. A haru mu ụzo te mu meje iphemiphe obule ẹge du mu mma; obu le mu t'ekwekwa t'o nweru iphe e-wota mu mee te mu du l'ọ bu ohu iya. ¹³ A nonyaa; onye lanu asu: "O kwa l'e meru nri t'ọ laje l'ẹpho; bya emekwaaphu ẹpho t'e riye nri ye iya?" O dua ẹge ono; obenu le Nchileke e-mekochaa tuko ụzo iphe labu ono mebyishia. L'iphe, meru iphe Nchileke meru ehu madu ta bukwa t'ooruje uru-alị. O kwa Nnajiufu, bu Jisosu b'o meru iya doberu; Nnajiufu l'onwiya abukwaruphu Nnajiufu k'ehu madu. ¹⁴ O bu Nchileke kuliru Nnajiufu; yo shi l'onwu teta nodu ndu. O bukwaphu ẹge ono b'oo-gude ike iya kulia ayibedua.

¹⁵ ?O du l'unu ta madu l'ugwehu unu bu ibe-ehu Kuráiyisutu ọtọ? ?Nanu ẹge mu e-gbe wota ibe-ehu Kuráiyisutu je eworu yegbabe l'ehu nwanyi okpara? Tuswekwa! ¹⁶ ?Tọ bu l'unu ta madu l'onye nwoke, jeru yele nwanyi okpara azẹe be wotawaru ehu iya je atugbabe le ke nwanyi okpara obu; ẹphe aburu onye lanu? Iphe obu bu l'e dekwaru iya edede l'ekwo okfu Nchileke; su: "L'ẹphe ẹbo l'a-buru onye lanu." ¹⁷ Obenu l'onye yẹe Nnajiufu, bu Jisosu tugbabekpooru buru nanu be yele Jisosu ono bukwaphu nanu le Ume Nchileke.

¹⁸ Ndu mu; unu buru uba yeru uru-alị. Iphe bu iphe du eji odo, eemkpoo ememe ta dukwa ophu emebi anu-ehu madu. Obenu l'onye aru uru-alị; be bukwa anu-ehu iya be oomerushi emerushi. ¹⁹ ?Unu ta madu l'ugwehu unu bu eze-ulo, du nsọ ke Ume-du-Nso ono, bu l'ime unu ono; mbu Ume-du-Nso ono, unu nataru l'ẹka Nchileke ono? Oo ya kparu iphe e to buhedu unu nwe onwunu. ²⁰ Unu buwa aswa, Kuráiyisutu zuru azuzu. Oo ya bu t'unu gude ugwehu unu kwabe Nchileke ugu.

¹ A bya abya lẹ k'iphe ono, unu deru mu ẹkwo iya ono. Oṅu, mu eye bukwa l'ọ dukwaa mma tẹ nwoke be ejeshi ọlu nwanyi. ² Obekwanu l'ọ bu tẹ nwoke ba awata ome kẹ nwanyi; meru iphe mu ekfu; sù: tẹ nwoke, nonu lujee nwanyi. Nwanyi, nonu eje alua nji. ³ Tẹ nwoke lajẹru nyee ya l'ulo ege gbaru nù; keshinu ọolu iya alulu. Ege ono be nwanyi a-lajẹru nji iya l'ulo ege gbaru nù; l'ọ kwanu iya bu nji iya. ⁴ Lẹ nwanyi, aalu alulu ta bukwa iya nwe ẹhu iya. O kwa nwoke nwe ẹhu nyee ya. Ege ono b'ẹ tọ bukwapu nwoke nwe ẹhu nk'ia. O kwa nwanyi nwe ẹhu nji iya. ⁵ Tẹ nwoke ba ajikajekwa nyee ya aze; ophu nwanyi ajikajekwa nji iya aze; gufukwa l'unu chiru iya achichi t'unu haa onwunu kẹ nwa teke ono; k'ophu unu e-woru obu unu l'ọ ha dobe; l'ekfu anu Nchileke ogbodo ekfufu. Olobu; teke obu, unu tuburu k'okfu anu Nchileke obu gvulephu; unu watakwa azeze ọdo; e menyaa; Sétanu nwuru unu ye l'ome iphe du eji; okfu l'unu ta adujedu ike kpade onwunu.

⁶ Obenu l'iphe-a, mu ekfuru unu-wa bukwa lẹ mu kwetaru t'ọ du ege ono; ẹ tọ bukwa l'ọ bu ekemu, a turu atutu dobe edobe. ⁷ E -kfudekpooye ya ekfufu be iphe dukpoonu mbedua mma bukwa tẹ madu kpamukpamu nodukota ege-a, mu no-wa. Obenu l'onyenonu nwegbaaru iphe-oma, du iche, Nchileke yeru iya l'eka: onye nk'ia a-du ege-a; onye nk'ia aduwaru ege ọdo.

⁸ A bya lẹ kẹ ndu ẹ-ta aludu nji; mẹ ndu ta aludu nwanyi; mẹ unwanyi ophu nji ephe ta nohedu: ndu onanu be iphe mu ekfuru ephe bu l'ọ karu ephe mma t'ephe nodulephu: t'ephe be ejehe ọlu nji; nwoke te ejehe ọlu nwanyi; t'ephe tuko nodu ege-a, mu no-wa. ⁹ Obenu; o -buru l'ephe ta adudu ike kpade onwephe; tẹ nwoke lukwaa nwanyi; nwanyi ejekwa je aluru nji. Lẹ ono kalekwaphu mma ma lẹ madu ata nshi atakworu eze l'iphe agushi iya ike.

¹⁰ Ndu ophu alua nji; mẹ ndu ophu alua nwanyi be mu aturu ekemu. Obenu l'ẹ tọ bukwa mbedua l'atu iya; o kwa Nnajiufu ayi, bu Jisusu. O suru tẹ nwanyi, luru nji ba ahakwa nji iya. ¹¹ Teke bukwanu l'ọ hawaru iya ahaha; tẹ nwanyi obu kwakwaa ege ono: t'ẹ b'o jehekwa ọlu nji ọdo. Odumeka t'ọ laphu azu lẹ k'akahu nji iya tẹ yele iya doshia; sukwapu tẹ nwoke ba adukwa teke ọo-chifu nyee ya.

¹² A bya lẹ kẹ ndu ophunanu be bu mu ekfu iya; ẹ tọ buhekwa Nnajiufu. Teke o bu l'onye kẹ Kuráiyisutu alu nwanyi, ẹ-te kwedu kẹ Kuráiyisutu; tẹ nwoke obu ba achifukwa iya; m'ọ -buru lẹ nwanyi obu kweru-a lẹ yele iya a-nodu alua. ¹³ M'ọ bukwanu l'ọo nwanyi, kweru kẹ Kuráiyisutu; alu nwoke, ẹ-te kwedu kẹ Kuráiyisutu: tẹ nwanyi obu be egbeshikwa lẹ kẹ nji iya obu; m'ọ -buru lẹ nwoke ono kweru-a lẹ yele iya a-nodu alua. ¹⁴ Lẹ nwoke, ẹ-te kwedu kẹ Kuráiyisutu; l'alu nwanyi, kweru kẹ Kuráiyisutu; be shiakwa l'eka nyee ya buru kẹ Nchileke. O kwaphu ege ono be nwanyi, ẹ-te kwedu kẹ Kuráiyisutu; l'alu nwoke, kweru kẹ Kuráiyisutu; shiakwapu l'eka nji iya buru kẹ Nchileke. Ndege ẹ tọ -duru ege ono; mẹ unu unu aburu ndu aaso nsọ. Obekwanu l'ẹge o du nta-a; be ephe dukwa nsọ.

¹⁵ Olobu; teke bu lẹ nwanyi ono, ẹ-te kwedu kẹ Kuráiyisutu ono b'ọ du t'ọ gbeshi lẹ kẹ nji iya ono, woru onwiya ye Kuráiyisutu l'eka ono; m'ọ kwanu l'ọo nwoke b'ọ du t'ọ chifu nyee ya; okfu lẹ nyee ya obu woru onwiya ye Kuráiyisutu l'eka; t'onye ono mekwaa ege o du iya mma l'okpoma. O -duwa ege ono be bu iya bu l'onye ophu wowaru onwiya ye Kuráiyisutu l'eka; mbu nwanyi; m'ọ bu nwoke b'ẹ te eyebutakwa eyebuta ome iphe; keshinu o bu t'ehu du ayi agu be Nchileke kuru ayi oku iya. ¹⁶ Ngube

nwanyi, wowaru onwongu ye Kuráýisutu l'èka; ?i meru imagha maru lẹ nji ngu te eshifudua ngu l'èka woru onwiya ye Kuráýisutu l'èka? Ọ kwaphu ege ono b'ọ dọ nggube nwoke, wowaru onwongu ye Kuráýisutu l'èka; ?i meru imagha maru lẹ nyee ngu te eshidu ngu l'èka wofuaru onwiya ye Kuráýisutu l'èka?

T'onyenonụ nọdu l'ège Nchileke doberu iya

¹⁷ Ọ bụlẹphu t'onyenonụ mejelẹphu iphe Nnajiufu, bụ Nchileke keru nụ iya t'ọ meje; mejekwa iya phụ ege Nchileke suru t'ọ meje iya teke ono, o kuru iya ono. Ono bụ ekemu, mu atụ edoberu iphe bụ chọchị l'èkemeke ọbule. ¹⁸ Iphe mu ekfu bụ t'onye gudewa ome-l'alị ndu Ju bua útsù b'ọ byaderu bya aburu onye kẹ Kuráýisutu; be ejehekwa ọyo ọshi iya. T'onye byaru bya aburu onye kẹ Kuráýisutu teke ọ bụkwadu akpapyi; be ejehekwa iya ebubu. ¹⁹ Kẹ l'e buru útsù; te bu; te nwekwa iphe ọ bụ l'ifu Nchileke. Ọphu bụ iya nụ bụ t'e meje iphe Nchileke suru t'e meje. ²⁰ Ọo ya bụ t'onyenonụ dulephu ege ọ dọ teke Nchileke kuru iya. ²¹ Teke ọ bụ l'i bụ ohu teke Nchileke kuru ngu; ba ayọhekwa ọshi; karikwaa l'i maru ọzo, iishi gbaa onwongu; nggu emenua ya; nweru onwongu. ²² L'onye Nchileke kuru teke onye ọbu bụ ohu; yọ bya yẹle Kuráýisutu abya atugbabe; t'onye ono nyatakwa lẹ Nnajiufu tọfuwaru iya l'egbu, iphe dọ ẹji keru iya. Ege ono bẹ onye ta bụdu ohu teke Nchileke kuru iya byaru bya aburu ohu Nnajiufu, bụ Jisọsu. ²³ Unu bụkwa aswa, Kuráýisutu zuru azuzu. Ọo ya bụ; unu ba alahẹkwa azu je aburu ohu kẹ ndu mgboko-a. ²⁴ Unwunna mu; byiko; t'onyenonụ dulekwaphu ege ọ dọ teke Nchileke kuru iya. T'onyenonụ nọpyabekwa l'atugbabe, yẹle Nchileke tugbaberu.

Ndu ẹ-ta alụdu nji; me ndu ẹ-ta alụdu nwanyi

²⁵ A bya l'ẹhu k'unwanyi, ẹ-ta lụdu nji; me unwoke, ẹ-ta lụdu nwanyi; ẹ to nwekwa ekemu, mu a-sụ lẹ Nnajiufu turu doberu unu. Obenu lẹ mu e-ye ọnu, gbaru mu nụ; keshinu e shiwa l'imiko ọphu Nchileke aphuru mu; mu aburu onye koshiwaru lẹ mu gbaru kẹ t'e gude ire mu ẹka.

²⁶ L'iphe mu arikwa bụ l'ège iphe-otsu-l'ẹhu habe nshinu nta-a bẹ iphe kakwa mma bụkwa t'onyenonụ nọduleruphu onwiya ege ọ nọ. ²⁷ Teke bụ lẹ jiluwa nwanyi; ba sụkwa l'ẹ tji luhedu. Teke bụkwanu l'ẹ tji lụdua nwanyi; be ejehekwa ọkpa ishi k'alulu. ²⁸ Ole ẹ tọ bụkwa ome iphe dọ ẹji; m'i -je alụ nwanyi. Teke bụkwanu lẹ nwamgboko jeru lẹ aluru nji; ẹ tọ bụkwa iya phụ ome iphe dọ ẹji. Iphe mu ekfu bụ lẹ ndu alụ nwanyi; me unwanyi, alụ nji bẹ tukwa iphe-otsu-l'anụ kẹ mgboko ọwaa l'ukfu. Ọphu tọ dükwanu mu t'unu dalahụ l'iphe-otsu-l'anụ, ha ege ono.

²⁹ Mbu; iphe mu ekfu ndọ-ọ; unwunna mu; bụ l'uboku agvụakwa. Shita nta-a tugburu: tẹ ndu, alụ nwanyi metajekpooru l'ephe ta lụdu. ³⁰ Tẹ ndu ọphu atso aphụ metajekpooru l'ẹ to nwedu iphe atsu ephe l'ẹhu. Ndu ọphu ẹhu atso ẹna emetajekpooru l'ẹhu te shidu atso ephe ẹna. Tẹ ndu nweru aswa, ephe azu metajekpooru l'ẹ to nwedu iphe ephe azu. ³¹ Tẹ ndu emekpo iphe ephe eme lẹ mgboko-a metajekpooru l'ẹ tọ dudu iphe iphe ono bụ. Lẹ mgboko-a; mbụ ege-a, ọ dọ-wa ta dọhekwa teke ọo-nọ-bebe.

³² Iphe mu eme tẹ mu kuru unu bụ t'unu haa ọyo-phe ọshi. L'iphe nwoke ta lụdu nwanyi ekfufe bụlẹphu ege ya e-me jeer Nnajiufu, bụ Jisọsu ozi; bụ iya bụ ege ya e-me jeje iphe atso Jisọsu ẹna l'ọkpoma. ³³ Obenu l'onye alụ nwanyi bẹ iphe ọnodufe ayọ ọshi iya bụ iphe kẹ mgboko; bụ iya bụ

ège ya e-me meje iphe atso nyee ya ɛna l'òkpoma. ³⁴ Yo shi ege ono; ɕita uzo iphe labu l'ari. Ege ono be nwanyi, ɛ-ta aludu nji; me nwamgboko, ɛ-ta alubua nji du: iphe ephe yeru ɛhu bukwapu ege ephe e-me jeeru Nnajiufu ozi; ege ephe e-me woru ɛhu ephe m'oriri ephe nɛbe Nchileke; t'ehu ephe m'oriri ephe l'ò ha buru nk'ia. Obenu le nwanyi, alu nji be iphe ooyo oshi iya bu iphe ke mgboko-a; bu iya bu ege ya e-me mee iphe atso nji iya ɛna l'òkpoma.

³⁵ Iphe, meru iphe mu tuko iphe-a l'ekfushi bukwa le mu eme te mu yeru unu ɛka. Mu te emekwa te mu nashia unu iphe. Iphe mu gbe eme bukwa te mu mee t'unu meje iphe du nhamunha, gbaru unu l'ememe; t'e b'o nwe iphe a-nafuje unu egomunggo l'oje ozi Nchileke ono.

³⁶ Teke bu le nwoke lubutsuaru nwanyi; yo nonyaa; du iya le ya t'emedu umere ege o gbaru l'ɛke nwanyi ono no; mbu; o -buru l'onye ono ta dudu ike kpadekota onwiya; t'onye obu mekwaa ege du iya mma; t'onye ono jekwa t'e kee ya nwanyi ono. E to bukwa iya ome iphe du eji. ³⁷ Obenu; onye obu shihuru ike; yo ribua ya l'obu iya; kfuwa ya kfushia ya ike l'e to gbadua teke ephe a-lu; m'o -buru l'o maru l'e to tsudu iya l'ehu; le ya adua ike kpade onwiya; e to dukwa eji me nwoke ono -su l'e to gbadua teke ya e-je t'e kee ya nwanyi ono. Onye ono mekwaru iphe du mma. ³⁸ Bu iya bu l'onye jeru; e kee ya nwanyi, o lubuhawaru alubu be mekwaru ohuma. Onye hakwanuru nk'ia; kakwaru ome ohuma.

Nwanyi, nji iya ɛ-ta anohedu

³⁹ Nwanyi, alu nji be nji iya nwekwa enwenwe; me nji iya -nodukwadua ndzu. Mboku, a nonyaaru; nji iya nwuhu; dube mboku ono b'e to duhekwa iphe gude iya nu t'e b'o je olu onye odo. Obenu; t'o lukwaa onye ke Kurayisutu. ⁴⁰ Obenu l'ehu ga ka iya otso ɛna; m'o -buru l'o haru olu nji odo. O kwa ege mube Polu yeru onu ndono. Mu arikwa le Ume Nchileke bukwa mu phu l'ehu.

8

K'ori iphe, a gwaru nte

¹ Onu, mu eye le k'iphe a gwaru nte bu l'a makwaru-a l'unu suru l'ayi tuko maru iphe. Iphe omaru iphe ege ono, unu suru l'unu maru ono emeje bu l'oomeje madzu te ooku onwiya ekuku. Obenu le n-yemobu anoduje emeli chochi emeli. ² O -nweru onye arije le ya maru iphe be onye ono ta amarukwaa iphe ege o gbaru iya l'amama. ³ Obekwanu l'onye yeru Nchileke obu be Nchileke makwaru-a.

⁴ A bya abya le ke ori iphe e meru nte; iphe bebekpo doo ayi ɛnya bu l'e to dudu iphe bu iphe aagwa agwagwa, nweru iphe o bu le phuu; mbu l'oo okoropho iphe mmakanu b'o bukota. Ayi makwaruphu l'e to nwedu Nchileke odo, nonu; gufu Nchileke lanu ono nwenkinyi; ⁵ m'o -ruhuduru o nweru igweligwe iphe, no l'igwe me le mgboko, bugbaa iphe ephebaje l'iphe; relahaa ire; a wataru iya obaru eja. E -kfude iya ekfuku be iphe e doberu edobe; l'abaru eja hakwa l'igweligwe. Iphe aasugbajee l'o bu uwa madzu ahakwapu l'igwe. ⁶ Obekwanu l'iphe, doru ayibedua ɛnya bu le Nchileke bu Nchileke lanu kpui; bu iya bu Nna, iphemiphe obule shikota l'eka; buru iya be ayi noru ndzu. O kwaphu Nnajiufu lanu kpui no; bu iya bu Jisusu Kurayisutu: onye bu iya be Nchileke shi l'eka iya kekota iphemiphe obule; yo bukwanuru iya be ayi shi l'eka nodu ndzu.

⁷ Obenu l'unu maru l'e to budu madzu l'o ha maiberu iphe ege ono. L'o nweru ndu gudekwadua ome-l'ali ephe; k'ophu oboje: ephe -eri iphe

e meru nte nta-a; uche ephe anọdukwadu iya: l'ọ bụ iphe e meru nte. Ephe arilaha lẹ nri ono, ephe riru ono bẹ merushiwaru obu ephe. E shi ẹge ono; obu ephe adu l'ọ bụ iphe e merushiru emerushi l'ifu Nchileke; keshinu obu ephe anọdujekwada ekfuru ephe l'iphe ono, ephe meru ono ta dudu mma. Iphe kparu iya nọ aburu l'okpuberu okfu ono, ephe maru ono te shihudua ephe ike l'obu. ⁸ Obe ẹ tọ bukwa nri e-me t'ayi ka ononyabe Nchileke ntse. ?Mẹ ayi riru iya-o; ?mẹ ayi te ri iya-o; ayi ta akakwa ẹji; ophu ayi ta akakwa mma l'ifu Nchileke.

⁹ Ọ bụlephu t'unu kwabẹ ẹnya l'iphe unu eme; maru t'unubedua, okpobe okfu, unu maru shihuwaru ike l'obu be eduru ndu ophu okpobe okfu ono te shihudua ike l'obu ye t'ephe dalahu l'ome iphe du ẹji. ¹⁰ T'e wota iya lẹ nggube onye maru iphe bẹ nọ l'ulo nte; l'eri iphe e meru nte; nggu adugakwadurua l'eri iya; onye okpobe okfu ono te shihudua ike l'obu ejebudo ngu; ?tị madu l'i gbe eyeru iya okpu-ikike t'o je eye onwiya l'ori iphe ono, e meru nte ono? ¹¹ Onye ono, okpobe okfu ono te shihudua ike l'obu ono eshi l'iphe nggubedua maru ono; laaru onwiya l'iyi; mbụ nwanna ono, Kuráiyisutu nwuhuru l'okfu ẹhu iya ono. ¹² Ọo ya bụ lẹ teke unu meru ẹge ono bẹ unu meswewaru unwunna unu; okfu l'unu mekatawaru ephe l'obu; l'ẹke okpobe okfu ono te shihudua ephe ike l'obu. Ọ kwa iya phụ bụ l'unu shiwa l'ẹhu unwunna unu ono meswee Kuráiyisutu. ¹³ Ọo ya kparu iphe mu suru: ọ -buru l'ọo iphe eeri l'onu; a-kpata tẹ nwanna mu mee iphe du ẹji; mu ebuchilephu kẹ ọta anụ kpmukpamu. T'ẹ b'ọ bụ mu; bẹ nwanna mu e-shi l'ẹka; wata ome iphe du ẹji.

9

Pọlu jikaru iphe ruberu iya nụ

¹ ?O nweru madzụ, bụ iya atujeru mu iphe mu e-me tọo? ?Mu ta bụdu onye ishi-ozì tọo? ?Mu te gudedu ẹnya mu phua Nnajiufu ayi ono; mbụ Jisọsu? Mbụ; ?tọ bụdu unu bụ iphe ekoshi lẹ mu jeru Nnajiufu ozi; okfu l'unu l'iya tugbabewaru buru nanu? ² Ọ -buru lẹ ndu ọdo ta gubedu mu onye ishi-ozì Jisọsu; mu aburu iya nụ l'ẹke ophu unu nọ. Ọ bụ unubedua bụ iphe-ohubama, ekoshi lẹ mu bụ onye ishi-ozì Nnajiufu; kẹ l'unu byawaru bya aburu ndu ephe lẹ Nnajiufu tugbaberu buru nanu.

³ Ọwaa iphe mu asajeru nụ ndu asuje l'iphe Pọlu eme ta bụdu iya: ⁴ Mu asuje ephe: ?To rubedu mu t'a nuje mu nri; mę iphe aangụ angungu k'ozì, mu eje tọo? ⁵ Mbụ ?tọ gbadu mu tẹ mu eme ẹge ndu ishi-ozì ọdo emetsua; mbụ ome l'ọ bụ unwunne Nnajiufu phẹ; mę Pyita phẹ? ?Mbụ; luta nwanyi, etso ọzo kẹ Kuráiyisutu; dujeru eje iphe bụ ẹke mu eje. ⁶ ?Tọ bụlephu mu lẹ Bánabasụ kpụ; bẹ sefutaje akanya nri ayi? ⁷ ?Akọ kojeru unu l'onye soja, eje ọgu; bukwa iya phụ akfu onwiya ugwo? ?T'akọ kojeru unu l'o nweru onye kwebejeru vayinu; to de onu l'akpuru, shi iya nụ? ?T'a kojeru unu lẹ madzụ doberu aturu; to riswebua iphe shi l'aturu ono?

⁸ ?Ọ du unu lẹ mu ekfu iphe-a l'ọ bụ iphe ndiphe ekfufe tọo? Wawakwa! Ọ kwa iphe ekemu kfukwaruphu ndono. ⁹ L'e dekwaru iya l'ẹkwo ekemu, Nchileke turu nụ Mosisu; sụ: "Unu be ekehijekwa eswi onu teke ọodzoshiru unu witu unu." ?Ọ du unu l'ọ bụ eswi bẹ Nchileke ayo ọshi iya ẹge ono tọo? ¹⁰ Wawakwa! Ọ kwa okfu ẹhu ayi b'ọ kfube ekfu ono? Ọ kwa ayi b'e deturu iphe ono. L'unu marua l'onye akọ okori anọduje akọ

iya; l'ele ɛnya l'iphe oo-rita iya. Onye echishi ɛswa l'iphe ọ kọru akọko a-nọdujekwaphu echishi iya; dobe ɛnya l'iphe oo-rita iya. ¹¹ Teke ọ buru l'ayi kwaru iphe-oma, shi l'eka Ume Nchileke l'ime unu l'ọ bụ ɛga-wa, aakuje akpuru iphe l'egu-wa; ?ọ kariru ayi ɛka mɛ ayi -shi unu l'eka kpatajẹ iphe eele ɛnya; ria; nọdu ndzu? ¹² Keshinu ọphu unu ekweje l'o ruberu ndu ọdo t'ephe rita unu iphe l'eka; ?tọ kachiduaru ayibedua erube t'ayi shi unu l'eka rita tọo?

Ọ rubekpokwaa ayi; ọle ayi ta túbukwaa ya ama. Ọ bụ-chikwa-a nshi; bẹ ayi anọduje atagbu iphemiphe ọbule; ɛge ee-me t'ayi be gbe atuchi ọzo ozi-oma kẹ Kuráiyisutu atuchi. ¹³ ?Unu ta madu l'ndu eje ọzi l'eze-ulo Nchileke bẹ Nchileke suru t'ephe rijee nri, shi l'eze-ulo l'ẹke ono. Ndu eche ɛnya-ngweja Nchileke eketajekwa iphe e gude chọaru Nchileke ẹja l'ɛnya-ngweja ono. ¹⁴ Ọ kwaphu ɛge ono bẹ Nnajiufu turu iya l'ekemu; su tẹ ndu ezi ozi-oma rijee iphe, shi l'ọzi-oma ono, ɛphe ezi ono.

¹⁵ Obenu lẹ mu ta jibukwa-a unu aji iphe du ɛge ono. Ọphu tẹ bukwa l'ekwo-wa, mu ederu unu-wa bụ lẹ mu suru l'iphe ono ruberu mu nta-a. Ọ kachikwaa mu mma lẹ mu nwuhuru anwuhu; m'o be kẹ tẹ mu kwe t'ọ nweru onye e-me tẹ nsasa ono, mu asa ono bya aburu mkpokoro okfu.

¹⁶ Unu maru l'iphe mu anọduje asa nsasa iya ta bukwa lẹ mu ezi ozi-oma ono. Ọzi ozi-oma ono bụ iphe mu mefutaje. Nshobukwaa mu nshọ m'ọ -buru lẹ mu te ezidu iya. ¹⁷ Ndege ọ -buru lẹ mu ezi ozi-oma ono; yọ buru ozi, mu ziru onwomu; mɛ mu eledede ɛnya obunggo, ruberu mu nu. Obenu lẹ mu eje iya l'ọ bụ ozi, Nchileke yeru mu l'eka. Mu eje iya egbe iya ọwaa ohu ejeje ozi, Nnajiufu iya ziru iya-a. ¹⁸ ?Bụ ngunu bẹ bụ mu obunggo iya nta-a? Iphe bụ mu obunggo iya bụ lẹ mu a-nọdu ezi ozi-oma ono kẹ mmanu; mu ta ana aswa iya, bụ iphe, gbaru mu nu l'ọzi ono.

Ome iphemiphe ọbule l'okfu ozi-oma ono

¹⁹ A makwaru-a l'ẹ to nwedu madu, bụ iya atujeru mu iphe mu eje; to nwe onye mu bụ ohu iya. Obenu lẹ mu gudewa ɛka mu mebe onwomu ohu onyemonye ọbule; ɛge ee-shi tẹ mu gude ozi-oma ono kafia okfubataru Kuráiyisutu igweligwe madu. ²⁰ L'ọbuje teke mu lẹ ndu Ju nọ; mu awata ome umere ndu Ju; ɛge ee-shi tẹ mu kfubataru Kuráiyisutu ndu Ju. Ẹ tọ bukwa ekemu Mosisu bẹ mu gude buru. Ọle ọbuje teke mu lẹ ndu gude ekemu Mosisu buru nọ; mu awata ome l'ọ bụ onye gude ekemu Mosisu buru; ɛge ee-shi tẹ mu kfubataru Kuráiyisutu ndu ono, gude ekemu buru ono. ²¹ Ẹge ono b'ọ dukwaphu: teke mu lẹ ndu ẹ ta madu k'ekemu Mosisu nọ; mu ahakwanu k'ekemu; ɛge ee-shi tẹ mu kfubataru Kuráiyisutu ndu ẹ-ta madu k'ekemu Mosisu. Iphe ono ta bukwa lẹ mu te etsodu ekemu Nchileke. Ishi iya kwa l'ọo ekemu kẹ Kuráiyisutu bẹ mu kfu bẹ gude buru. ²² Teke mu lẹ ndu ọkpobe okfu, ɛphe maru te shihudu ike l'obu nọ; mu eme l'ọ bụ onye ọkpobe okfu ono te shihudu ike l'obu; ɛge ee-shi tẹ mu kfubataru Kuráiyisutu ndu ono. Ọo ya bụ l'iphe bụ iphe onyemonye ọbule suru lẹ ya bụ; mu abukwaruphu iphe ọbu; ɛge ee-shi l'iphe bụ ọzo, mu a-du ike; haru ndiphe kfubataru Kuráiyisutu t'ọ dzofuta ɛphe.

²³ Iphe ono, mu emekota ono bụ k'ọzi-oma ono bẹ mu gude eme iya; ɛge ee-shi tẹ mu tsoru gbaru mgba l'iphe-oma, nọ iya nu. ²⁴ ?Unu ta mahaadu l'ọbuje: a -tuko agba ọso; iphe bụ ndu atụ ẹgo ọso ono atuko agba iya. Ọlobu onye lanu nwenkinyi emekochajee nata obunggo ọso ọbu. Ọo ya bụ t'unu kebe ẹhu l'ọso ono; k'ọphu unu a-buru ndu a-nata obunggo iya. ²⁵ Onyemonye ọbule, akwakọ k'otu ntutego ọso ekebeje

èhu akpade onwiya l'iphe bu iphe oome ememe. Ishi iya bu k'òp̄hu ọ̀nata obunggo, tso l'ọ̀so ono; mbu obunggo, ẹ̀-ta akpòdu ọ̀kfu; yo mebyihu. Obenu l'ayibedua, bu ndu etso ọ̀zo Kuráyisutu akpadeje onwayi ege ayi a-nata obunggo ọ̀p̄hu a-nọ̀ gbururu jeye. ²⁶ Ọ̀o ya kparu iphe mu agba ọ̀so ono tẹ̀ mu gbarua ishi ẹ̀ke a tuburu. Yọ̀ b̀kwaruphu iphe ono meru; mu te etsu ẹ̀ka l'ọ̀ bu onye etsu ẹ̀ka lẹ̀ pherephere. ²⁷ O gbe buru onwomu bẹ̀ mu anọ̀duje etsu iya l'etsushi iya ike; k'òp̄hu mu a-kpade onwomu ọ̀gbodọ̀ akpade t'ẹ̀ b'ọ̀ bu: mu -kfutatsua ndu ọ̀do yeru Kuráyisutu; mu egbe buru onye ọ̀p̄hu Nchileke e-mekochaa jika ajika.

10

Onma ọ̀kwa

¹ Ọ̀nwunna mu; iphe mu eme bu t'unu nyatakwa ege ọ̀ m̀ru nna ayi oche p̄he. Unu nyatakwa l'ep̄he l'ep̄he ha bẹ̀ nọ̀kotaru lẹ̀ mkpuli urukpu ono. Ep̄he l'ep̄he ha jekotaru ije l'ali ọ̀kponku ono; swee eze ẹ̀nyimu ono. ² Ep̄he l'ep̄he ha bẹ̀ Nchileke gude urukpu ono; mẹ̀ eze ẹ̀nyimu ono mee baputizimu; t'ep̄he buru ndu etso Mosisu. ³ Ep̄he l'ep̄he ha rikotaru egbe nri lanu ono, shi l'imigwe ono; ⁴ ngukotakwaphu mini ono, shi l'ẹ̀ka Ume Nchileke ono. Unu marua l'ep̄he nguru mini, shi lẹ̀ Mkpuma ono, ẹ̀ ta phudu l'enyia ono. Mkpuma ono bu iya bu Kuráyisutu. Yọ̀ buru Mkpuma ono bẹ̀ tsoru ep̄he ono. ⁵ Obenu l'e metsukwaaru; ndu ọ̀p̄hu meru iphe ẹ̀-ta dudu Nchileke mma l'okpoma l'ime ep̄he aka l'igwe. Ndu onanu bẹ̀ dakotaru ọ̀daleba l'echi-ẹ̀gu teke ono.

⁶ Iphemiphe ọ̀bule ono tukokwa buru iphe alo ayi ẹ̀ka lẹ̀ nchi: t'ayi kwaa ẹ̀nya; t'egu ome ejo iphe ba agushi ayi ege ọ̀ guru ndu onanu. ⁷ Unu t'ayi ba agwakwa nte ege ep̄he haru gwaa teke ndiche ono; bu iya b'e deru l'ekwo okfu Nchileke; su: "Lẹ̀ Ízurelu dọ̀ru l'eri; l'angu; nonyaa; wu-lihu; telahaa egvu."* ⁸ Unu t'ayi be eyekwa ẹ̀ka l'uru-ali ege ep̄he shi haru ye; e meebetsua; ukporo unu madzu labu; unu madzu iri ẹ̀saa l'ukporo madzu iri† anwushihu l'ujiku lanu.‡ ⁹ Unu t'ayi be ejekwa ọ̀data Nnajiufu adata, bu ege ep̄he haru data iya teke ndiche ono; agwo atagbushia ep̄he.§ ¹⁰ Unu t'ayi ba agujekwa aphu ege ep̄he haru gua; Ojozi-imigwe, mgbugbu-madzu eshi Nchileke l'eka bya eworu ep̄he gbushia.*

¹¹ Iphe ono l'ọ̀ ha mekotaru l'ehu ep̄he t'ọ̀ buru iphe e gude anmaru ayi okwa. A bya edeshia ya edeshi l'ekwo t'ọ̀ buru iphe e gude ezi ayi iphe; l'unu marua l'ogbo ọ̀waa, ayi no nta-wa bu teke iphemiphe ọ̀bule a-gvu.

¹² Ọ̀o ya bu t'onye ari lẹ̀ ya vudoshiwa ike; vudokwa kwabẹ̀ ẹ̀nya; e -menyakwaa; ọ̀ daa. ¹³ E to nwekwa iphe byawaru t'o nwuru unu ye l'ome iphe du eji, ẹ̀-ta budu egbe iya ọ̀p̄hu abyakfutajekwaphu ndu ọ̀do. Obenu lẹ̀ Nchileke bu onye evudoshije ike l'iphe o kfu. E too kwedu t'e nwuru unu ye l'ome iphe du eji; nwughata iya ege ike ọ̀ta-nshi unu beru. O gbe buru teke eenwu unu eye l'ome ejo iphe; bẹ̀ ookoshikwaphu unu ọ̀zo, unu e-shi nahu; du ike tagbua ya lẹ̀ nshi.

¹⁴ Ọ̀o ya bu; ndu mu yeru obu; unu haa kẹ̀ ọ̀gwa iphe aagwa agwagwa. ¹⁵ O kwa okfu, eekfujeru ndu nweru egomunggo bẹ̀ mu ekfu unu. Unu gudewaru ẹ̀nya unu lee l'iphe ono, mu ekfu ono. ¹⁶ Okoro ono, ayi egudeje angu iphe l'anyata nri Nnajiufu; mẹ̀ ayi kelebebe Nchileke ekele iya ono;

* **10:7** 10:7 Awu 32:1-6. † **10:8** 10:8 Iphe ọ̀ bu bu 23,000. ‡ **10:8** 10:8 Ọ̀gu 25:1-18. § **10:9** 10:9 Ọ̀gu 21:5-6. * **10:10** 10:10 Ọ̀gu 16:41-49.

?tò b́udu mee Kuráyisutu b́e ayi gba mgba l'okoro ono t́o? T́o buredi ono, ayi awashije ata ono; ?tò b́udu ẹhu Kuráyisutu b́e ayi t́ukokwaphu gbaru mgba ono? ¹⁷ Keshinu ọ b́u buredi lanu ono b́e nonu; ayi t́ukokwa buru ẹhu lanu; m'o -ruhuduru ayi hakpọo l'igwe ihagha; keshinu ayi t́uko gbaru mgba ata buredi lanu ono.

¹⁸ Unu lewaru iphe ndu Ízurelu emeje: Lẹ ndu Ízurelu atajekwa anu ono, e gude chiaru Nchileke eja l'ẹnya-ngweja iya ono. Iphe bu ndu taru iphe ono, a nuru Nchileke ono; shiakwa l'atata ono, ẹphe taru iya ono, ẹphe lẹ Nchileke atugbabe buru nanu. ¹⁹ ?Unu maru iphe mu eme tẹ mu kfua l'ẹke ono? ?Unu tubesu l'iphe mu ekfu bu l'iphe aagwa agwagwa; m'o kwanu iphe a tushiru iya nweru iphe ọ bu t́o? ²⁰ Wawakwa! Iphe mu ekfu bu l'iphe ẹphe agwajẹ mbu ndu ta b́udu ndu Ízurelu bu ọgvu b́e ẹphe agwajẹru iya. Ẹ t́o bukwa Nchileke b́e ẹphe agwajẹru iya. Ọphu mu te ekwekwanu t'unu l'ogvu tugbabe buru nanu. ²¹ Unu ta ahakwa ke t'unu angu iphe shi l'okoro ke Nnajiufu; l'angukwaphu ọphu shi l'okoro k'ogvu. Ọ kwaphu ege ono b́e unu ta ahadu ke t'unu eri nri l'okpokoro Nnajiufu; l'erikwaphu nri l'okpokoro k'ogvu. ²² ?T́o ayi e-gbe l'akpatsu Nnajiufu okopho t́o? ?Ọ du unu l'ayi ka Nchileke ike t́o?

Ome iphe l'ogvu nwanne ngu

²³ Unu suru l'a haru onyemoye ọbule t'o meje iphe du iya mma. Ono kwaa oswi-okfu. Obekwanu l'ẹ t́o bukwa iphemiphe ọbule bu: e -mee ya; yọ duru onye ọbu lẹ mma. A haru onyenonu t'omeje iphemiphe ọbule ege du iya mma; obenu l'ẹ t́o b́udu iphemiphe ọbule b́e emeli chọchi emeli. ²⁴ T'ẹ b'o nwekwa onye a-nọduje elelephu ẹnya iphe a-duru iya lẹ mma. T'onyenonu chọje-chia iphe a-duru ibe iya lẹ mma.

²⁵ Iphe bukpo anu, eere l'aswa, i zuru; tajee ya. T'anu, i zuru l'aswa ba abukwa iphe e-me t'i wata ọwaa obu; k'ọphu i-wata ọkpa ishi ẹke o shi. ²⁶ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; su: "Lẹ mgboko mgburumburu; me iphemiphe ọbule, nọ iya nu b́e bukotakwa ke Nchileke."

²⁷ Teke onye ẹ-te kwedu ke Kuráyisutu kuru ngu oku nri; nggu ekweta l'ii-je; teke i ruru; rilekwaphu iphe bu iphe, e gwofutaru ngu t'i ria: Be ekwekwa t'iphe ono wata ngu ọwaa obu; k'ọphu i-wata ọkpocha mkpocha ke ẹke o shi. ²⁸ Obenu lẹ teke bu l'o nweru onye wuwaru uzo su ngu: "L'iphe-a bukwa iphe a gwaru nte;" be erikwa iphe obu; ma l'ogvu onye ono, kfuru ngu iya nu ono; ma l'ogvu obu ọnma ikpe. ²⁹ Obu ọnma ikpe, mu ekfu kwa ke onye ono, kfuru ngu iya nu ono. Ẹ t́o bukwa nke ngu. Obenu l'ẹ t́o bukwa obu ke onye ọdo a-nọdu anma mbẹdua ikpe ke tẹ mu ba atusashiru ẹhu. ³⁰ Ọ -buru lẹ mu ekeleje Nchileke ekele; ria nri mu; ?nanuhunu ege e meru; yọ buru iphe ono, mu keleru Nchileke ekele; ria ono b́e ee-gbe agburu mu t́phee?

³¹ Ọo ya bu; ?me unu riru nri-o; ?me unu nguru iphe aangu angungu-o; iphe unu eme iphe unu eme; unu meje iya t'ọ buru iphe unu gude aja Nchileke ajaja. ³² Unu ba abukwa ukfu; du onye ọdo l'okpa: ?m'ọ bu onye Ju; ?m'ọ bu onye ẹ-ta b́udu onye Ju; ?m'ọ bukwanu chọchi ke Nchileke. ³³ T'ọ bulekwapu ege ono, mu emeje ono b́e unu e-meje; mbu ege mu anọduje eme tẹ mu mee iphemiphe ọbule t'ọ du onyemoye ọbule mma l'obu. Mu ta achọjekwa iphe a-duru mu lẹ mma; gbahaa iphe a-duru igweligwe ndu ọdo lẹ mma ege ee-shi t'a dzofuta ẹphe.

11

¹ Oo ya bu; t'unu meje umere mu; ege mu emeje umere ke Kuráyisutu.

K'oke iphe l'ishi; abaru Nchileke eja

² Mu anóduje aja unu ajaja l'unu anyataje mu tekenteke; bya egudeshik-waaphu eka ike l'iphe ono, mu byaru bya ezia ya unu ono. ³ Obenu l'iphe mu eme t'unu makwaruphu bu l'ó bu Kuráyisutu bu ishi ke iphe bu onye nwoke; nwoke bukwanu ishi ke nwanyi, oolu alulu. Yo buru Nchileke bu ishi ke Kuráyisutu. ⁴ Onye bu nwoke ekfu anu Nchileke l'eke aabaru Nchileke eja; m'ó bukwanu l'ookfuchiru Nchileke; kpuru okpu l'ishi; onye ono emechishikwa Kuráyisutu ifu. ⁵ O -bukwanuru l'onye ke nwanyi ekfu anu Nchileke; m'ó bukwanu l'ookfuchiru Nchileke; to kechi iphe l'ishi; nwanyi obu bukwa nji iya be oomechishi ifu. Nwanyi ono yele nwanyi, kpushiru ishi akpushi bulephu iphe lanu. ⁶ Teke bu le nwanyi te ekechidu iphe l'ishi; t'ó kpushina ya akpushi? Obenu le keshinu o bu iphe-iphere ke te nwanyi kpushia egbushi akpushi; m'ó bukwanu t'ó kpushia ya akpushi; oo ya bu t'unwanyi kechije iphe l'egbushi. ⁷ Le nwoke be to gbakwa t'o nweru iphe oo-gude kpuchia ishi iya; keshinu Nchileke meru iya t'o yeru yebedua; yo buru iya ekoshi ege Nchileke du-be biribiri. Obenu le nwanyi bulephu onye ekoshi ege nwoke du-be biribiri. ⁸ Unu nyatakwa l'e to bukwa nwoke be Nchileke gude iphe, shi l'ehu nwanyi mee; o gbe bukwanuru nwanyi b'o gude iphe, shi l'ehu nwoke mee. ⁹ Ophu to bukwa ogvu nwanyi b'o gude mee nwoke; o bu ogvu nwoke b'o gude mee nwanyi. ¹⁰ Oo ya meru iphe nwanyi e-kechije iphe l'ishi; gude koshi l'oo nji iya nwe iya; odo aburu l'ogvu unwu ojozi-imigwe. ¹¹ Olobu; ege o du ege o du; m'e to dukwa iphe nwanyi bu; m'e -wofu nwoke; ophu to dukwa iphe nwoke bu; m'e -wofu nwanyi l'atugbabe ono, ayi le Kuráyisutu tugbaberu ono. ¹² O kwa iphe shi l'ehu nwoke be Nchileke gude mee nwanyi; yo bukwanuru nwanyi be amuje nwoke. Obenu l'ephe ebo shikota Nchileke l'eka, bu iya keru iphemiphe obule.

¹³ Unu lewa iya ru enya l'onwunu; ?o gbaru ke te nwanyi noduje l'eke aabaru Nchileke eja; ekfu anu Nchileke; l'e b'o kechi iphe l'ishi too. ¹⁴ ? Unu ta madu l'ege madzu gbaru b'o bu ome onwonye iphe-iphere; me nwoke -haa egbushi; yo ruba iya l'onu? ¹⁵ Obenu le teke nwanyi nweru egbushi ogologo b'o bu-chiaru iya iphe o gude ama mma. Egbushi ogologo be Nchileke nuru nwanyi t'o buru iphe e-kpushije iya ishi. ¹⁶ Teke bu l'o nweru onye atu iya ego l'e to dudu ege ono; iphe lanu, mu ekfu bu l'ayi te nwekwa ome-l'ali odo, ayi gude abaru Nchileke eja; ophu chochi ke Nchileke te nwehekwapu.

Nri-enyashi Nnajiufu

¹⁷ Iphe owaa, mu abya ekfukfu-wa be mu ta ajakwa unu ajaja iya. Ishi iya aburu l'edzuko, unube chochi edzukoje be abuje: o be ke t'o gbe yeta eka; yo gbe l'akpachishi ndu odo uzo akpachishi. ¹⁸ E -bebekpoo ya l'odungu bu le mu nwaru l'unu anoduje abo onwunu ebo; mbu; o dukwa mu l'iphe ono haru buru ire-lanu. ¹⁹ Mu makwaru-a l'ó bu oswi-okfu l'e to nwedu ege ee-me t'olu unu ba aharu gbaa iche iche. Oo ya bukwanu ege aa-majeru ndu ophu eme iphe gbaru l'ememe. ²⁰ Teke ono, unu edzukobeje ono ta bukwa nri-enyashi Nnajiufu be unu erije; ²¹ keshinu obojuje: unu -gbeshi; onyenonu apata nri nk'ia l'eri; l'angu. E -ritsua ya; egu agulee ndu oo-nodu agu; mee l'atsu ndu ophu oo-nodu atsu. ²² Ha! ?Unu te

nwedu ulo, unu a-nòduje l'ufu ria nri òbu tọ? ?Tọ bụkpelephu chọchi kẹ Nchileke bẹ unu akpọ ẹbo-ẹbo l'afu; eme ndu ọphu ẹ-te nwedu ẹge ọ haru ẹphe iphe-iphere? ?Bụ ngunu bẹ mu e-kfukpooru nụ unu? ?Mu a-nòdu etu unu ẹpha iya tọ? Wawakwa! Mu te etukwa.

²³ Iphe ono, mu ziru unu ono bụkwa Nnajiufu l'onwiya kfuru mu iya; lẹ yẹbedua, bụ Jisọsu wotaru buredi l'enyashi mbọku ono, e deru iya ye ono; ²⁴ bya ekelebebetsua Nchileke; bya eworu buredi ono washia; bya asu: "Ọwaa bụ ugwehu iya, ya gude chia aja l'okfu ẹka unu. Unu meje iya; gude nyata iya."

²⁵ Ẹge ono b'o wotakaruphu okoro ono l'e ritsuaru nri-enyashi ono bya asu: "Okoro-wa ekoshi ọgba-ndzu ọphungu, shi l'ẹka Nchileke, bụ iya bụ ọgba-ndzu, o gude mee yẹbe Jisọsu; mee t'o vuru ire. Iphe bụ teke unu nguru iya; unu egudeje iya nyata iya." ²⁶ Iphe bụ teke unu riru nri-wa; ngua l'okoro-wa bẹ unu ekfukashiakwa k'anwuhu, Nnajiufu nwuhuru l'oshi-osweru gbururu jeye teke Nnajiufu ọbu a-bya ọdo.

²⁷ Ọo ya bụ; iphe bụ onye taru buredi ono; m'ọ bụ l'ọ nguru mee, shi l'okoro kẹ Nnajiufu; l'uzo iya ẹ-ba dū nhamunha; onye ono bẹ Nchileke a-nma ikpe l'o meru ahuma gbua ugwehu Nnajiufu jeye lẹ mee ya. ²⁸ Ọo ya bụ tẹ madzu tujẹ-odukwa onwiya ghachaa; temanu yo taa buredi ono; ngua iphe ono, shi l'okoro ono. ²⁹ L'onye eri; l'angu; l'ẹ b'o letaodu enya; makahu iphe ugwehu Kuráiyisutu bụ; l'eritakwa ikpe ekpu onwiya; l'angutakwaphu ikpe ekpu onwiya. ³⁰ Ọ kwa iphe ono kparu iphe ẹhu tsuru igweligwe unu ume; ndu azẹ l'iphe-ememe; ndu bẹ ọnwu haru gbushiwanu. ³¹ Obenu lẹ teke ayi vuwaru ọzo kpee onwayi ọkpobe ikpe; ọo ya bụ lẹ Nchileke te ekpehedu ayi ikpe; hua ayi ahuhu ẹge ono. ³² Obenu lẹ teke bụkwanu lẹ Nnajiufu kperu ayi ikpe; kpetsua ya; bya a hua ayi ahuhu; iphe oome iya bụkwa t'ẹ b'ọ chigbabehe ayi lẹ ndiphe; tuko nma ayi ikpe.

³³ Ọo ya bụ; unwanna mu; teke unu edzukobe kẹ nri Nnajiufu ono; unu nòduje cheodu ibe unu. ³⁴ Ọ -buru l'o nweru unu onye ẹgu agu; t'onye ono riodu nri l'ufu. Ono bụ iphe unu e-meje ndono; e menyaa; Nchileke nma unu ikpe k'edzukobe, unu edzukobeje. Yọ buru ẹge k'onanu dū ndono.

A bya lẹ k'iphe ndu ọphu nanu; ono bụwaru mu -bya; mu eyefua ya ọnu.

12

Iphe-oma, shigbaa l'ẹka Ume-dụ-Nsọ

¹ A bya abya lẹ kẹ iphe-oma, shigbaa l'ẹka Ume-dụ-Nsọ; unwanna mu; bẹ mu e-mekwa t'o doo unu enya. ² Unu manarua lẹ teke unu te shidu kwe kẹ Kuráiyisutu bẹ unu shikwa maru ẹge onodu unu shi dū. Teke ono bụ ọgvu bẹ unu shi nọdu l'ẹka; yoo lọ-phe unu alo-phe; iphe bụ teke o guderu unu; yo deta unu deru nū ntẹkpe, bụ iphe ẹ-te kfudu okfu. ³ Ọ kwa iya kparu iphe mu eme t'o doo unu enya l'ẹ to nwekwa onye bụ onye gude Ume Nchileke l'ekfu okfu, l'a-su: "Tẹ Jisọsu bụkwaru onye vu ọnu;" t' nwe onye a-dū ike kfua l'oswiya lẹ Jisọsu bụ Nnajiufu; gbahaa l'o gude Ume-dụ-Nsọ ekfu iya.

⁴ Iphe-oma, shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ dukwa iche l'iche. Obenu l'ọ kwa Ume lanu kpau bụ Ume anukota iphe-oma ono. ⁵ Ẹge ono bẹ ọzo, e shi ejeru Nnajiufu ozi dukwaphu iche iche. Obenu l'ọo Nnajiufu lanu ono b'a

tũko ejeru ozi ọbu. ⁶ Ike, Nchileke eyeje madzũ l'ẹhu t'ọ gude meje iphe dũkwa iche iche. Obenu l'ọ kwa Nchileke lanũ emekotaje ike ono t'oo re ire l'ẹhu iphe bũ onye o yeru iya l'ẹhu. ⁷ Nchileke shi l'ẹka onyemonye ọbule l'ẹhu l'ẹhu ekoshi ẹge ike Ume-dũ-Nsọ erebe irè t'ọ buru iphe a-baru onyemonye ọbule uru. ⁸ Onye lanũ bẹ Ume-dũ-Nsọ ono eyeje ike l'ẹhu; k'ọphu oo-kfuje okfu, ekoshi lẹ Nchileke nrũ iya mmamiphe. Yo ye onye ọdo ike l'ẹhu; k'ọphu oo-kfuje okfu, ekoshi l'ọ maru Nchileke ọgbodo amaru. Yọ bũkwaru-a Ume-dũ-Nsọ lanũ ono. ⁹ Yọ bya eye onye ọdo ike l'ẹhu; ike k'okweta kẹ Nchileke; gude iya l'eme iphe dũgbaa biribiri. Yọ bũkwarua Ume-dũ-Nsọ lanũ ono. B'ọ bya eye onye ọphu ike l'ẹhu k'omeje onye iphe-ememe eme t'ọ kọrohu; bũkpelekwaphu Ume-dũ-Nsọ lanũ ono. ¹⁰ B'ọ bya eye onye ọdo ike l'ẹhu kẹ omeje iphe-ọphulenyia; bya eye onye ọdo ike l'ẹhu k'okfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru; bya eye onye ọdo ike l'ẹhu k'okokahuje iphe shi l'ẹka Ume-dũ-Nsọ; mẹ ọphu, ẹ-te shidũ l'ẹka iya. B'ọ bya eye onye ọdo ike l'ẹhu k'oghaje okfu-alĩ iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dũ-Nsọ ekoshi iya; bya eye onye ọdo ike l'ẹhu k'ọkoje iphe, iphe eekfu l'okfu, Ume-dũ-Nsọ ono koshiru bũ. ¹¹ Yọ bũkwarua Ume-dũ-Nsọ lanũ tũko anũkota iphemiphe ọbule ono. Oomejeru onyemonye ọbule iphe-oma, dũ iche iche ẹge ọ tũru obu iya ama l'oo-me iya.

Ugwehu lanu yele iphe motagbaaru iya nu

¹² Lẹ chọchi kẹ Kuráyisutu dũkwa l'ọ bũ ugwehu lanũ. Ugwehu madzũ emokashijekwa ibe-ẹhu igweligwe. A makwaru-a l'ọ mokashiru ibe-ẹhu igweligwe l'oswiya; ọbu l'ọ bũlekwa ugwehu lanũ ẹge ọ bũ iya. ¹³ Ayi l'ayi ha: ?m'ĩ bũ onye Ju; ?m'ĩ bũdu onye Ju; ?m'ĩ bũ ohu; ?m'ĩ bũ amadu; Ume-dũ-Nsọ tũkokwaphu ayi tũgbabe; ayi aburu ugwehu lanũ teke ayi meru baputizimu; tũko gbaru mgba lẹ Ume-dũ-Nsọ ono, bũ iya bẹ eyeje ayi ike l'ẹhu ono.

¹⁴ L'ugwehu l'onwiya ta kpũkokwa ọphu. O mokashikwaru ibe-ẹhu l'igweligwe. ¹⁵ O -buru l'ọkpa a-sũ: lẹ keshinu ya ta bũdu ẹka bẹ ya ta bũkwa iphe motaru l'ugwehu; ?bũ ono kpọshiru iya ọburu iphe motaru l'ugwehu too? ¹⁶ Nchĩ -sũ: lẹ keshinu ya ta bũdu ẹnya bẹ ya ta bũkwa iphe motaru l'ugwehu; ?bũ ono kpọshiru iya ọburu iphe motaru l'ugwehu too? ¹⁷ Ndege ugwehu l'ọphu tũko buru ẹnya lanũ; ?bũ ngũnu b'a ge egudeje anũ iphe? Ndege ọ buru l'ugwehu l'ọphu tũko buru nchĩ lanũ; ?bũ awe b'a ge egudeje anũ nshishi iphe? ¹⁸ Obenu l'ẹge o meru bũ lẹ Nchileke meru ugwehu madzũ bya emokashia ya ibe-ẹhu ibe-ẹhu ẹge dũ iya mma. ¹⁹ Ndege iphemiphe ọbule ono tũko kpũkokota ọphu; mẹ ugwehu ta ga nọkwa. ²⁰ Obenu lẹ nta-a; b'ọ mokashiru ibe-ẹhu igweligwe. Yọ tũkokwa-a buru ugwehu lanũ.

²¹ Oo ya bũ l'ẹ to nwekwa teke ẹnya e-gbe gbeshi sũ ẹka: ?I garu iya lẹ ngũnu? Ọphu to nwekwa teke ishi e-gbe gbeshi sũ ọkpa: ?I garu iya lẹ ngũnu? ²² Ege ọ dũ bũ l'ọ gbe bũkwaru nũ ibe-ẹhu ayi ibyiya onanu, gbaru l'ọ bũ iya bẹ ẹnya iya katsua alala ono; bẹ gbe yiũkwaru-a l'iphe aga mkpa. ²³ Ibe-ẹhu ayi ibyiya onanu, ayi riru l'ẹ tọ gbadu kẹ ọkwabe ugwu ono; bẹ ayi akwajẹ ngwa; akwabẹ iya ugwu, dũ iche. Ibyiia ono, ayi akwachi akwachi ono; bẹ ayi gbe akajenu oleta ẹnya; ²⁴ mbũ letakpoo ya egbe ẹnya ọphu mkpa iya ta dũduru ibyiya ọdo. Obenu lẹ Nchileke wolerua ẹhu madzũ dzekfua nanũ ẹge ono; bya eworu ugwu, ha nshinu kwabẹ ibe-ẹhu ibyiya onanu, ẹ-ta akwabẹdu ugwu ọhuma ono. ²⁵ Ọ kwanu

iya bụ k'òp̄hu ibe-ẹ̀hu yẹ ibe-ẹ̀hu ibe iya te ejedu ọkpa ẹ̀nya; gbahaa t'ẹ̀phe tũkoje leta ibe ẹ̀phe ẹ̀nya. ²⁶ Teke iphe-ẹ̀huka byakfutaru ibe-ẹ̀hu lanu; yọ byakfutakwaphu iphe bụ ẹ̀hu phuu. Teke bụ l'a kwabẹ̀ru ibe-ẹ̀hu lanu ugwu; ẹ̀hu l'ọ ha etegbaru ẹ̀swa iya.

²⁷ Ọ kwa unubẹ chọchi bụ ugwẹhu Kuráiyisutu; onyemonye ọbule l'ẹ̀hu l'ẹ̀hu aburu ibe-ẹ̀hu, motaru iya nù. ²⁸ Nchileke abya ekoshi onyemonye ọbule iphe ọo-nọdu eme. O vuru ọzo fọta ndu ọp̄hu bụ ndu ishi-ozì; bya afọta ndu ọp̄hu; ẹ̀phe aburu ndu ekfuchiru iya nù. Yo gbeshi ọdo; bya afọta ndu k'ẹ̀to; ẹ̀phe aburu ndu a-nọdu ezi iphe; b'ọ bya afotakwaphu ndu ọp̄hu, o yeru ike l'ẹ̀hu t'ẹ̀phe meje ndu iphe eme t'ẹ̀phe kọrohu; bya afọta ndu a-nọdu eyeje ẹka; bya afọta ndu a-nọdu akpọ-zijeru chọchi ọzo; me ndu a-ghajẹ okfu-alì ẹ̀phe; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi ẹ̀phe. ²⁹ Ẹ tọ bụkwa chọchi l'ọp̄hu bụkota ndu ishi-ozì; ọp̄hu ẹ̀phe 'abụkotakwa ndu nkfuchiru Nchileke; m'ọ bụ ndu ezi iphe. Ẹ tọ bụkwa ọha nwekotaru ike k'ome iphe-ọp̄hulenyà. ³⁰ Ọp̄hu 'ọ bụkwa ọha bẹ Nchileke yeeberu ike l'ẹ̀hu k'ome onye iphe eme t'ọ kọrohu; tọ bụ ọha aghaẹbeje okfu-alì ẹ̀phe; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ koshiru ẹ̀phe; tọ bụ ọha aduje ike ọko iphe iphe eekfu l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ono koshiru. ³¹ T'onyenonu yeru ẹ̀hu l'ose ege ya e-me meje iphe ono ọp̄hu ka ọga mkpa.

Obenu lẹ nta-a; bẹ mu e-koshi unu ọzo ọp̄hu bụ iya kakọta.

13

N-yemobu

¹ Ẹ tọ nwekwa me mu aghajẹ okfu-alì mu; gude iphe bụ okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshije madzụ l'ekfu okfu; mbụ gudetsua gude okfu unwu ojozi-imigwe l'ekfu; n-yemobu -rùhu mu l'ẹ̀hu bẹ mu azujilekwaa l'ọ bu mkpọkpo nggogo m'ọ bụkwanu eze mgbirigba, azụ yogoroyogoro. ² Ẹ tọ nwekwa me Ume Nchileke yetsuaru mu ike l'ẹ̀hu tẹ mu kfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru; mbụ; mu abya amaru Nchileke ọkpobe amaru; bya amakotakpooru iphemiphe ọbule, o shi domia edomi; bya akwatakpọ kweta kẹ Nchileke ono kweshia ya ike; k'ọp̄hu bụ: mu -sù ugwu t'ọ fọta l'ẹ̀ke, ọ nọ je anọdu l'ẹ̀ke ọdo; yọ fọta; mu -kwetakotakpokwaa kẹ Nchileke ege ono; mu te yeru madzụ ibe mu obu b'ẹ tọ nwekwa iphe mu bụ. ³ Ẹ tọ nwekwa me mu wotakotaru iphe mu nweru nweru l'ọ ha mee iphe-ọma; bya ekwetakpokwaa kwe woru onwomu nù t'a kpọo ọku; mu te yeru madzụ ibe mu obu; ẹ tọ dũkwa uru, mu ritaru iya.

⁴ N-yemobu emeje madzụ t'ọ ta nshi l'iphemiphe ọbule, dagbaru yele onye ono, o yeru obu ono. Yọ bụru oyeru ndu ọdo obu emeje madzụ t'ọ nweru obu-ọma. Ọ bụ n-yemobu emeje tẹ madzụ be ejiru onye o yeru obu ijimanya. Onye yeru ndu ọdo obu te ekudu onwiya ekuku; too tu onwiya oke ẹpha. ⁵ Oyeru ndu ọdo obu emeje tẹ madzụ be eme iphe ẹ-ta dudu mma l'ẹ̀nya. Yọ bụkwaru iya phụ emeje madzụ t'ẹ b'ọ bụ onye-ọnwà. Onye yeru ndu ọdo obu ta makwa k'obu-ọku; tọ ma k'odo iphe l'ọkpoma. ⁶ Onye yeru madzụ ibe iya obu te etejekwa ẹswa l'iphe ẹ-te vudodu nhamunha. Ọ bụchia iphe vudo nhamunha b'ọ teje ẹswa iya. ⁷ Onye yeru madzụ obu ta aswijedu uswi l'iphe bụ iphe onye ono meru iya. Yọ bụru oyeru ndu ọdo obu emeje tẹ madzụ kweta lẹ k'ọma l'iphe bụ iphe byaru nù. Oyeru madzụ obu emejekwaphu tẹ madzụ lẹ ẹnya lẹ k'ọma l'iphemiphe ọbule. Oyeru madzụ obu emejekwaphu madzụ t'ọ vudoshia ike l'iphe bụ ege iphe ọbu dũkpo.

⁸ N-yemobu a-nòdukwa gbururu jeye. Ike k'okfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru e-mekochaa gvụ. Ege ono bẹ k'ogha okfu-alì madzụ; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi e-mekochaa gvụ. Ọ kwaphu ege ono bẹ ọmaru Nchileke ọkpobe amaru a-gvụkwaphu. ⁹ Amama, ayi maru Nchileke nta-a peheru. Ekfuchita, ayi ekfuchitaru iya nta-a epehu. ¹⁰ Obenu lẹ teke iphe ọp̄hu dzuru oke byaru; bẹ ndu ọp̄hu pehuru epehu ta anọhedu.

¹¹ Teke mu shi buru nwata bẹ mu shi ekfuje l'ọ bụ ụnwegirima; shi nweru egomunggo unwegirima; shi arìje ọriri ụnwegirima. Mu abya aburu onye bụ ọgurenya; tuko umere ẹgirima gwọbe. ¹² Lẹ nta-a bẹ ayi gudekwa onyo ap̄hụ iphe ono l'ọ ha inyoki-inyoki. O -rua teke ono bẹ ayi lẹ Kuráýisutu a-phụgba onwayi ifu l'ifu. Nta-a bẹ mu maru iphemiphe ọbule ẹka lanụ ẹka lanụ. O -rua teke ono bẹ mu a-makotaru iphemiphe ọbule ọkpobe amama; ege Nchileke makotaru mbèdua nta-a.

¹³ Ọo ya bụ l'uzo iphe ẹto, a-nòdu nù bụ: ekwekwe; ole-nya-iphe; mę n-yemobu. Iphe ono ẹphe ẹto te nwedu l'ọ gvụ. Ọ bụ l'ọp̄hu katsụkpo nù bụ n-yemobu.

14

Oyefua ọnu l'iphe-oma, shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ

¹ Ọo ya meru iphe mu ekfuru unu; sụ: T'unu keshia ẹhu yeru madzụ ibe unu obu. Ọlọbu; t'iphe-oma ono, dū iche l'iche, shigbaa l'ẹka Ume-dụ-Nsọ onu gushijekwa unu ike. Ketekete k'iphe-oma k'okfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru. ² L'onye gharu okfu-alì iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya ta bukwa madzụ bẹ ookfu anụ; ọ kwa Nchileke bẹ ookfu anụ. Ẹ to nwekwa onye ọdo, ookfu anụ; keshinu ẹ to nwedu onye maru iphe ookfu. O gude Ume Nchileke ekfu iphe Nchileke shi domia edomi.

³ Obenu l'onye ekfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru bẹ bụ madzụ bẹ ookfu anụ. O shi ege ono emeli onyemonye ọbule emeli; l'eyeshiru ẹphe ọku: t'obu shihu ẹphe ike; l'adụkwaphu ẹphe ike. ⁴ Onye gharu okfu-alì iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya bukwa onwiya bẹ oomeli. Obenu l'onye ọp̄hu ekfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru iya bẹ bụ chọchi bẹ oomeli emeli.

⁵ Iphe gega dū mu mma bụ t'iphe bụ l'unu ha ghajee okfu-alì unu; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi unu. Obenu l'ọ ga ka mu rụ mma l'unu ekfuchiru Nchileke. L'onye ekfuchiru Nchileke kapyabekwa onye gharu okfu-alì iya; kfulahaa okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya; gbahakwaa l'ọ nweru onye nọ l'ẹke ono, duru ike ọko iphe ookfu, bukwanu k'ọp̄hu okfu ono a-buru iphe emeli chọchi emeli. ⁶ Ụnwunna mu; mu -byakfuta unu bya aghaa okfu-alì mu; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi mu; ?nanu uru, unu e-rita iya? Unu ta anukwa iya; gbahakwa lẹ mu byaru bya ekoshi bebe unu iphe ọp̄hungu, shi l'ẹka Nchileke; ọdo bụ lẹ mu byaru bya ezilahaa unu ọmaru Nchileke ọgbodo amaru; m'ọ bukwanu lẹ mu byaru bya ekfulahaaru unu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru mu; m'ọ bụ lẹ mu bya awata ozi unu iphe Nchileke kfuru.

⁷ Unu lewaru iphe dū l'ọ bụ opu; m'ọ bụ ogumogu, ẹ ta bụdu madzụ. Unu marua l'ẹ to nwedu onye ama iphe ookfu; gufu l'ọ dafutaru ọda ọhuma.

⁸ Teke bụ l'onye egbuje ụpyoku ọgu te egbufudu iya ege eegbuje iya t'a maru l'ọgu abya; ?bụ onye a-kwakọbe kẹ ọgu? ⁹ Ọo ya bụ l'ọ bụ ege

ono b'ò òkfuwaphu l'èhu unu. Teke bụ l'unu gharu okfu-alì unu; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi unu; mbụ; unu ekfu okfu, ẹ-ta kfuḅedu dofu madzụ ẹn्या; ?nanụ ẹge madzụ e-shihunu maru iphe eekfu? ?Unu ta madu l'okfu, unu ekfu a-tụko bụru ọgba egbe eye l'egbudu? ¹⁰ Ẹ ta atụkwa iya ẹgọ l'okfu-alì, ògbaa iche iche jiru ẹ mgboko-a. Obenu l'ẹ to nwedu m'ọo nanu, te edojedu ndu ekfu iya nụ ẹn्या. ¹¹ Ọ -bụru ẹ mu ta anudu okfu-alì ọbu; bünü iya bụ ẹ mu bụ ọha-ntsụ l'ẹn्या onye ekfu iya nụ; onye ekfu iya nụ aburu mbẹdua ọha-ntsụ. ¹² Ẹge ono b'ò òkfu unu: Keshinu iphe-oma, shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ agushi unu ike; unu keshia ẹhu t'ọ ha unu nshinu l'ẹhu; k'ọphu ọo-bụkwanuru iphe-oma, a-kfubeje ọswa emeli chọchi emeli.

¹³ Ọo ya bụ; t'onye aghajẹ okfu-alì iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya; kfujekwaruphu nụ Nchileke t'ọ nụ iya ike, oo-gudeje kọo ya; t'a maru iphe ookfu. ¹⁴ Ẹ teke mu gharu okfu-alì mu; gude okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi mu; ekfu anụ Nchileke bẹ bụkwa obu mu ekfu anụ Nchileke; egomunggo mu ta yikwa iya. ¹⁵ ?Bụkwanu ngunu ọdo gbaru mu l'ememe? Iphe mu e-me bụ ẹ mu e-gude Ume Nchileke, bu mu l'obu; bya egudekwaphu egomunggo mu ekfu anụ Nchileke. Mu e-gude Ume Nchileke, bu mu l'obu; bya egudekwaphu egomunggo mu; agụ egvu anụ Nchileke. ¹⁶ Ọ -bụru l'i gude Ume-dụ-Nsọ, bu ngu l'obu ekele Nchileke ekele; ?nanuhunu ẹge onye ọdo, nọ l'ẹke ono, ẹ-ta madu okfu, i gude ekele Nchileke ekele e-me kwee: "Ono kwa ẹge ọ ò òkfu;" m'ọ -madu iphe iikfu? ¹⁷ Onye onanu b'ẹ too melikwa emeli; m'ọ -ruhuru; ekele, iikele Nchileke atsokpoo oswi ẹ rengerenge.

¹⁸ Mu ekele Nchileke ekele ẹ mbẹdua l'onwomu kakọta unu ọghajẹ okfu-alì mu; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi mu. ¹⁹ Obenu l'ọ be ẹ te mu nọdu l'ẹke chọchi dzukoberu; ghaa okfu-alì mu; gude okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi; kfuia unukurunu okfu; mu ahatchia ọgude egomunggo mu kfuia nwakpuru okfu ise, nweru ishi; k'ọphu mu e-gudekwanu iya zia ndu ọdo iphe. ²⁰ Unwunna mu; unu ba arijekwa ọriri l'ọ bụ unwegirima nshii. A -bya ẹ ẹ ome ẹjo iphe; unu òkfu l'ọ bụ nwaswa. Teke e ruru l'egomunggo; unu enweru egomunggo ndu bụ ọgurennya. ²¹ L'e dekwaru l'ẹkwo ekemu Nchileke; ẹ Nnajiufu, bụ Nchileke sụru:

"Ya e-gude okfu-alì ọdo;
gude okfu ndu ọha-ntsụ;
kfuru yeru ndu-wa.
Ọlobu; ?ephe gbe angaru iya nchi."
Ono iphe Nnajiufu ekfu ndono.

²² Ọo ya bụ l'ọgha okfu-alì onye; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi bụ iphe e meru t'ọ bụru iphe a-dụ ndu te kwedu ẹ Kuráiyisutu l'ọ bụ iphe-ọhubama; ẹ tọ bụkwa ẹ ndu ẹ Kuráiyisutu. L'okfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru ta bụkwa ẹ ndu te kwetadu ẹ Kuráiyisutu; ọ bụkwa ẹ ndu kwetaru nụ.

²³ Ọo ya bụ; teke bụ ẹ chọchi mkpurophu dzukoberu; onyemonye ọbule atụko ghaa okfu-alì iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi; a nonyaa; onye shi eshishi abatashia; m'ọ bụ onye te kwedu ẹ Kuráiyisutu abyakfuta unu; ?ndu ono ta asuleduphu l'ọo ogvu eme unu? ²⁴ Obenu; ọ -bụru l'onyemonye ọbule ekfuchiru Nchileke; onye ẹ-te kwedu ẹ Kuráiyisutu; m'ọ bụ onye ọdo, shi eshishi bata; ?tì madu l'iphe ono, eekfushi ono a-awahụ iya obu; yọ kpọ-phu egomunggo azụ; bya amaru ẹ ya bụ ẹjo

madzū. ²⁵ Iphe ono, ọonu ono atūko iphe, ọ rīru l'egomunggo vọ-lishia avọ-lishi. Yọ buru pẹe l'alí; wata ọbaru Nchileke ẹja; watakwapu okfu; sū: "Ọ bụ oswi-okfu l'unu lẹ Nchileke nọ phụ l'ẹka-o!"

Iphe eeme ememe lẹ Chọchi

²⁶ Unwunna mu; ?ọ dū unu l'ọ bụ ngunu bẹ mu ekfu ono? Iphe mu ekfu bụ: teke unubẹ chọchi dzukobejeru; onye egude Egvu-ọma; onye egude okfu Nchileke l'ezí iphe; onye ekoshi unu iphe ọphungu, shi l'eka Nchileke; onye aghaa okfu-alí iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya; ọdo bụ; onye akọ iphe okfu ono bụ. ²⁷ Onye, emekpo iphe oome mee ya t'ọ buru iphe ee-gude melia unu emeli. ²⁷ Ọ -buru l'ọ nweru ndu agha okfu-alí ẹphe; ekfu l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi; t'ọ buru-a nwumadzu ẹbo m'ọ bụ ẹto nwẹnkinyi. Ọlọbu; t'ẹphe hajekwa iya ahaha: onye -kfutsuje; onye ekfua; onye lanu l'ime unu akọo iphe okfu ono bụ. ²⁸ Ọ -buru l'ẹ to nwedu onye nọ l'ẹke ono, a-kọ-ghe iphe okfu ono bụ; t'ẹphe tūkokwa dobe ọnu ndo; tẹ onyenọnu kfujelephu nū onwiya; kfukwapu nū Nchileke. ²⁹ Tẹ ndu ekfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru dujukwa ẹbo; m'ọ bụ ẹto; ndu ọphu eleghee iphe ẹphe kfuru ẹnya eleghe. ³⁰ Teke ọ bukwanu l'onye ọdo, nọ lẹ ndzuko l'ẹke ono bẹ Ume-dụ-Nsọ koshiru iphe shi iya l'uche; tẹ onye k'odungu phụ, shi ekfu okfu phụ dakwaa ashí. ³¹ Ọ dukwa mma t'unu l'unu ha kfuchijeru Nchileke. Ọle t'a ahajẹ iya ahaha; k'ọphu onyemonye ọbule e-shi iya mụta iphe; e shi iya yeshiru onyemonye ọbule ọku t'obu shihu iya ike. ³² Onye Ume-dụ-Nsọ nuru iphe-ọma k'okfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru adujukwaa ike kpade onwiya teke ookfu iya. ³³ Lẹ Nchileke ta bukwa Nchileke mkpaka. Ọ kwa Nchileke ẹhu-agu.

³⁴ A bya l'ẹke unwanyi nọ; unu meje ẹge iphe bụ chọchi ọdo, bụ chọchi Nchileke emeje, bụ iya bụ t'unwanyi dajekwaa kfunu mẹ chọchi -dzukobe. Unwanyi b'ẹ tẹ kwekwa t'ẹphe yejee ọnu l'okfu l'ẹke chọchi dzuru. T'ẹphe gbe wozitajechia onwẹphe alí; kẹ l'ọ bụ ẹge ẹkwo okfu Nchileke kfuru iya ndono. ³⁵ Ọ -buru l'ọ nweru iphe dū ẹphe kẹ t'ẹphe kpata ishi iya; teke ẹphe ruru ufu; ẹphe akpata iya nji ẹphe. L'ọ kwa iphe-iphere t'unwanyi vudoje l'ẹke chọchi dzuru edzudu; kfu okfu.

³⁶ Mbụ; ?unu tubesu l'ọo l'ẹka unu bẹ okfu Nchileke shi tọ? ?T'unu arí l'ọo unu beberu nū-sweru okfu Nchileke tọ? ³⁷ Onye arí lẹ ya bụ onye nkfuchiru Nchileke; m'ọ bụ lẹ ya nataru iphe-ọma, shi l'ẹka Ume Nchileke; t'ọ doo onye ono ẹnya l'iphe-a l'ọ ha, mu deru nū unu-wa bụ ekemu, shi l'ẹka Nchileke. ³⁸ Onye ẹ-ta agubedu iphe-a l'ọ ha iphe; t'ẹ ba agubekwapu onye ọbu iphe.

³⁹ Ọo ya bụ; unwunna mu; t'ọ gujekwa unu ẹgu okfuchiru Nchileke; ọphu unu 'akpọshikwa ọgha okfu-alí onye; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi. ⁴⁰ Ẹge ọ dū bulephu t'ẹ meje iphemiphe ọbule ẹge ọ gbaru; mẹ l'oruberu iya.

15

Oshi l'ọnwu teta kẹ Kuráiyisutu

¹ Unwunna ayi; nta-a bẹ mu eme tẹ mu nyatafuaru unu kẹ ozi-ọma ono, mu zihawaru unu ono. Ozi-ọma ono bẹ unu nataru. Yọ buru iya meru iphe unu vudoshi ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráiyisutu. ² Ọ kwa ozi-ọma ono, mu ziru unu ono; bẹ Kuráiyisutu gude dzọfuta unu; mbukwa

mẹ unu -gudeshia ya ike ẹge mu ziru iya unu; gufukwa l'ekwekwe unu, kweru bẹ bu ekwekwe mmakanu.

³ Iphe ono, katsua mkpa, e yeru mu l'eka, mu ziru unu ono; bukwaruphu iphe e dehawaru l'ekwo okfu Nchileke l'oo ẹge o du ndono; bu le Kuráyisutu nwuhuru l'okfu iphe du eji, ayi meshiru. ⁴ L'o nwuhutsuaru; e lia ya. Yo nọo abali labu; yo be k'eto ya; Nchileke ekulia ya. Yo bukpelekwaruphu ẹge e dehawaru iya l'ekwo okfu Nchileke. ⁵ L'o woru onwiya koshi Pyita; Pyita egude ẹnya iya phu iya. E metsua; yo woru onwiya koshi ndu ishi-ozu iri l'ebo ono; ephebedua egudekwaphu ẹnya ephe phu iya. ⁶ E metsua; yo wokwaruphu onwiya koshi unwunna ayi; ndu ghataru unu madzu l'ukporo ugbo ise; l'ugbo lanu; ephe egudekota ẹnya ephe phu iya. O nwekwaru ndu ophu haru nwuhuwa nu le ndu ono. O bu le ndu ophu nokwadua ndzu nta-a kakwa l'igwe. ⁷ E metsua; yo bya eworu onwiya koshi Jemus; b'o bya eworu onwiya koshi ndu ophunanu, bukwapu ndu ishi-ozu ono l'ephe ha.

⁸ Yo be l'ikperazu iya; yo bya eworu onwiya koshi mu; mu egude ẹnya mu phu iya. Mbẹdua bẹ unu marua l'onye ishi-ozu nke mu b'a tsuru mu atsutsu. Yo gbe du l'o bu owaa, aasuje le nwata b'a muru l'e b'o ka akaka. ⁹ Iphe obu bu l'o bu mbẹdua bẹ ẹnya mu katsua alala l'iphe bu ndu ishi-ozu Jisosu l'ephe ha; mbu le mu ta agbakpoduanu ke te eeku mu onye yi le ndu ishi-ozu Jisosu. Ishi iya aburu le mu shi akpa chochi ke Nchileke ehu. ¹⁰ Obenu le Nchileke gude eze-iphe-oma nk'iya; mee mu; mu aburu onye mu bu ntau. E to bukwa l'eze-iphe-oma ono, Nchileke meru mu ono bu iphe e-te vudu ire. Mu gbekwa bya akakota ndu ishi-ozu ndu ophu l'ephe ha ojeshi ozi ike. A makwara l'e to budu mbẹdua eme iya l'onwomu; l'o bu ike ke Nchileke l'ere mu ire l'ehu. ¹¹ Oo ya bu; ?m'o bu mu ziru unu ozi ono; ?m'o bu ephebedua; o kwa iphe lanu bẹ ayi toko ezi; bya aburu iphe lanu ono bẹ unu kweru.

Oshi l'onwu teta nk'ayi

¹² Keshinu ozi ono, ayi ezi ono bu le Nchileke mewaru Kuráyisutu; yo shi l'onwu teta nodu ndzu; ?nanuhunu ẹge e meru; unu aharu su le Nchileke te emedu ndu nwuhuru anwuhu t'ephe shi l'onwu teta nodu ndzu odo? ¹³ O -buru l'o bu oswi-okfu le Nchileke te emedu ndu nwuhuru anwuhu t'ephe teta nodu ndzu odo; oo ya bu le Nchileke te medu Kuráyisutu t'o shi l'onwu teta nodu ndzu. ¹⁴ O -bukwanuru le Nchileke te medu Kuráyisutu t'o shi l'onwu teta nodu ndzu; oo ya bu l'iphe ono, ayi pata ezi ono bẹ bu iphe mmakanu. Ekwekwe, unu kweru ke Kuráyisutu abukwaruphu iphe mmakanu. ¹⁵ E to bulekwa iphe mmakanu kpu. Ookoshikwaphu l'ayi agba Nchileke ire; keshinu ayi ekfu le Nchileke meru Kuráyisutu; yo shi l'onwu teta nodu ndzu. E -metsunua; ophu Nchileke emehedu ndu nwuhuru anwuhu t'ephe shi l'onwu teta nodu ndzu l'oswiya; oo ya bu l'ayi adzu ejo-ire. ¹⁶ Le teke o bu le Nchileke te emedu ndu nwuhuru anwuhu t'ephe shi l'onwu teta nodu ndzu; o bunu iya bu le Nchileke te mekwaphu Kuráyisutu t'o shi l'onwu teta nodu ndzu. ¹⁷ Teke o bukwanu le Nchileke te medu Kuráyisutu t'o shi l'onwu teta nodu ndzu odo; oo ya bu l'ekweta, unu kwetaru ke Kuráyisutu bu iphe iphoro; iphe du eji, unu megbaaru anodukwadua unu l'ehu ẹge o no iya unu. ¹⁸ Oo ya bu le ndu ono, ephe le Kuráyisutu tugbaberu buru nanu bẹ ephe nwuhuderu ono bẹ lawaru l'iyi. ¹⁹ Teke bu l'o bu le ndzu owaa, ayi no nta-wa nkinyi iya bu eke ayi elebebe ẹnya iphe Kuráyisutu e-meru ayi; oo ya bu l'ayi bu ndu, gbaru ke t'a katsuaru ayi okuru nsho le mgboko-a.

20 Obenu l'ẹ tọ dudu ẹge ono. Iphe bu ire-lanu bu ẹ Nchileke meru Kuráyisutu; yo shi l'onwu teta nọdu ndzụ. Yọ buru iya bu onye ọdungu, Nchileke meru; yo shi l'onwu teta nọdu ndzụ; gude iya ekoshi ayi l'ọo oswi-okfu ẹ ya e-mekochaa mee tẹ ndu nwuhuru anwuhu teta nọdu ndzụ. 21 Ọ kwa ẹge ono, onwu shi l'ẹka nwoke lanu bya abarahụ ono bukwapu ẹge ono bẹ oteta l'onwu nweru ndzụ ophungu shikwapu l'ẹka nwoke lanu. 22 L'ọ kwa ẹge madzụ kpmukpamu anwuhuje; okfu l'ẹphe shi l'ẹhu Adamu; bukwapu ẹge ono bẹ iphe bu ndu ẹphe ẹ Kuráyisutu tugbaberu buru nanu e-teta nweru ndzụ ophungu. 23 Obenu l'onyemonye ọbule bẹ Nchileke e-me t'ọ teta nọdu ndzụ m'ọ -rubele iya phụ; Kuráyisutu, bu iya bu onye ọdungu-wa bẹ bu ivuzo; ndu bu ndu nk'iya etsota iya teke ọo-bya. 24 E -metsu; yo rua teke ikperazu, bu teke Kuráyisutu e-woru ike, o gude buru eze; ye Nchileke, bu Nna l'ẹka; teke ono bẹ oo-me tẹ ike iphe bu ọ-chi-ọha; mẹ ọ-no-l'oke-ọkwa; mẹ ike o-gude-ike phẹ l'ẹphe ha dakota. 25 Okfu ẹ Kuráyisutu bufutaje eze, achị mgboko-a gbururu jeye teke ọo-dzopyabe iphe bu ndu ọhogu iya l'ọkpa. 26 Ọhogu k'ikperazu, oo-mebyi irẹ iya bu anwuhu. 27 L'ẹ dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; sụ: "Lẹ Nchileke mewaru t'ọ dzopyabe iphemiphe ọbule l'ọkpa." Ọphu doru ẹnya aburu ẹ Nchileke gufuru onwiya l'iphemiphe ọbule ono, o meru tẹ Kuráyisutu dzopyabe l'ọkpa ono. 28 Ọ bu teke Nwa kẹ Nchileke bulephu ishi iphemiphe ọbule bẹ oo-woru onwiya ye l'ẹka Nchileke ono, meru t'ọ buru ishi iphemiphe ọbule ono; k'ọphu Nchileke a-buru mkpakọ ishi iphemiphe ọbule.

29 Ọdumeka; mu asu: ?ee-mekwanu ndu ono imagha; bu iya bu ndu e meru baputizimu l'okfu ẹhu ndu nwuhuru anwuhu? ?Bu ngunu bẹ ẹphe ele ẹnya iya? Ọ -buru l'ọ bu oswi-okfu mbu iphe eekfu ẹ Nchileke tẹ emedu ndu nwuhuru anwuhu t'ẹphe teta nọdu ndzụ; ?bu kẹ ngunu b'e gudekwanu eme baputizimu l'okfu ndu ono? 30 ?Bu ngunu meru iphe ayi anọduje alọ ishi ayi alọlo tekenteke? 31 Unwunna mu; ọ kwa ekuku, mu egudeje unu eku onwomu kẹ atugbabe, ayi l'unu tugbaberu ẹ Kuráyisutu; meru iphe mu ekfu iphe-a; sụ ẹ mu ebegejekwaru anwuhu ebegeru l'onu mbọku-mbọku. 32 ?Bu ngunu bu uru, mu ritakpooru iya? E -kfu dekpoo ya l'ọ bu iphe meru l'ẹhu madzụ bẹ mu sụru: ?bu ngunu bu uru, mu ritakpooru iya; ẹge mu l'anwuhu luru ọgu ẹ Ẹfesosu l'ọ bu onye tẹ l'anu-egu-egbudu luru ọgu-a? ?Nanu uru iya m'ọ -buru ẹ Nchileke t'emekochadua mee ndu nwuhuru anwuhu t'ẹphe teta nọdu ndzụ ọdo? Ọ bu iya bu t'ọ laa l'iphe aanmajẹ l'etu; sụ: "T'ayi watawaru ori; l'angu ẹge du ayi mma; teke o beru echile; ayi anwushihwaru."

33 Unu be ekwekwa t'e duswee unu ọzo. A sụkwaru l'ẹjo ọyi emebyije umere ọma. 34 Ọphu tẹ ifu doo unu edodo; t'unu haa ome ẹjo iphe. Mu ekfukwa ọwaa tẹ mu kforu iphere ye unu l'ife: L'ọ nwekwaru l'unu ha ndu ọphu e-ta makpoduanu Nchileke ẹ phuu.

Ẹhu ọphu ee-gude shi l'onwu teta

35 O nweru onye a-nonyaa nu; yo ji: ?Nanukpoo ẹge Nchileke e-shi mee tẹ ndu nwuhuru anwuhu teta nọdu ndzụ? ?Bu egbe ugwehu, du idagha bẹ onye ọbu e-gude lufuta? 36 Nggube adukputa! ?Tị madu l'iphe i koru l'alị t'erutajedu ọdo; m'ọ budu l'ọ vuoduru ọzo rehu ẹwa. 37 Unu lewaru oshi-omi. E tọ kwa ẹge ọodu teke o vufutaru; bu ẹge ọoduje; ayi akua ya. Iphe ayi akuje bukwa akpuru iya; mbu; du l'ọ bu akpuru akpe; m'ọ bu akpuru iphe ọdo, dugbaa iche l'iche. 38 Obenu ẹ Nchileke egudeje ẹka

iya meru ugbugba nū iya ege dulephu yēbe Nchileke mma l'obu. Ọnuje akpuru iphemiphe ọbule ugbugba, gbaru iya nū.

³⁹ L'unu maru l'anū-ẹhu iphemiphe ọbule ta buebedu iphe lanū. Madzū nweru akpēhu nk'ia; anū enweru akpēhu nk'ia; nwenu enweru akpēhu nk'ia; ẹma enweru nk'ia.

⁴⁰ Iphe nọ l'imigwe nweru ugbugba nk'ia. Iphe nọ l'alì enweru ugbugba nk'ia. Ọbe biribiri kẹ ugbugba iphe nọ l'imigwe bẹ dū iche; biribiri k'ugbugba iphe ọphu nọ l'alì adukwaphu iche. ⁴¹ Enyanwu nweru biribiri nk'ia iche; biribiri kẹ ọnwa adu iche; biribiri kẹ mkpọ-kpodo adukwaphu iche. Biribiri kẹ mkpọ-kpodo bụ l'o nweru ọphu akajẹ ibe iya ekeke.

⁴² Ọ bụ ege ono bẹ ọo-dū teke Nchileke e-me ndu nwuhuru anwuhu t'ẹphe shi l'onwu teta nọdu ndzū. Ẹhu madzū dū l'ọ bụ akpuru iphe a kuru l'alì. Ọ bụ iphe e-rehu erehu. Obe teke Nchileke e-me ẹhu ono t'o shi l'onwu teta nọdu ndzū ọphungu bẹ ọo-buru iphe ta abyahedu bya erehu erehu ọdo. ⁴³ Ẹhu madzū, e liru elili bẹ ike ta nọhedu; tẹmanu b'ọ dukwaphu oyi. Ọphu Nchileke e-me t'o teta e-nweru agburu-ẹhu; bya aburu ẹgiri iya, dū biribiri. ⁴⁴ Teke e liru iya b'ọ bụ iphe shi nweru ndzū k'unwu-eliphe. Teke Nchileke e-me t'o teta b'ọo-buru iphe nweru ndzū, bụ kẹ Ume Nchileke. O nweru ẹhu ọphu nweru ndzū, bụ k'unwu-eliphe. Obenu l'o nwekwaruphu ẹhu ọphu nweru ndzū, bụ kẹ Ume Nchileke. ⁴⁵ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; sū: "Lẹ Nchileke meru onye ivuzọ, bụ Adamu t'ọ buru madzū, nọ ndzū." Yọ bya emee Adamu kẹ ikperazu-a, bụ iya bụ Kuráiyisutu t'ọ buru Ume, anū ndzū. ⁴⁶ Ẹ tọ bukwa ugbugba, shi l'imigwe evujeru ọzo. Ọ kwa ugbugba k'eliphe evujeru ọzo; kẹ imigwe etsota iya. ⁴⁷ Adamu kẹ mbụ bẹ Nchileke gude ẹja, shi l'alì mee. Adamu k'ẹbo shikwanu l'imigwe. ⁴⁸ Madzū kparamupamu nweru ẹhu, dū l'ọ bụ kẹ Adamu ọphu e gude ẹja, shi l'alì mee. Obenu lẹ ndu bụ kẹ Adamu ọphu shi l'imigwe e-nweru ẹhu, dū l'ọ bụ nk'ia, bụ iya bụ ẹhu ọphu shi l'imigwe. ⁴⁹ Ọ bulephu ege ayi yeru onye ono, Nchileke gude ẹja, shi l'alì mee ono; bukwapu ẹge ayi e-yeru onye ono, shi l'imigwe ono.

Teke Kuráiyisutu a-bya ọdo

⁵⁰ Unwunna mu; iphe mu ekfu abya bụ: L'iphe nweru anū-ẹhu mẹ mee ta abahukwa l'ẹke Nchileke bụ eze. Ọphu iphe erehujẹ erehú ta anojekwa gbururu jeye.

⁵¹ Unu kpa iphe lẹ nchị tẹ mu kọoru unu iphe Nchileke shi domia edomi: Ayi l'ayi ha t'anwushihukotakwa; a tuko ayi gbanweshikota. ⁵² Mbụ l'a bya ele ẹnya bẹ Nchileke gbanwekotawaru ayi; m'e -gbulephu ọpyoku ikperazu ono. E -gbulephu ọpyoku ono; bẹ Nchileke e-me ndu nwuhuru anwuhu t'ẹphe tetakota nọdu ndzū ọdo; k'ọphu ẹphe ta abyahedu bya anwuhu anwuhu ọdo; yọ gbanwekotakwaphu ayibedua. ⁵³ Iphe unu a-maru bụ l'ugwehu ọwaa, e-rehu erehu-wa chitafutajekwa ugwehu ọphungu, ẹ-te erehudu erehu yee onwiya l'ọ bụ uwe. Ugwehu ọwaa, a-nwuhu anwuhu-a chitafutajekwaphu ugwehu ọphu bụ 'anwuhu anwuhu yee onwiya l'ọ bụ uwe. ⁵⁴ Teke ugwehu-wa, e-rehu erehu-wa chitaleruphu ugwehu ọphu ẹ-te erehudu erehu yee onwiya; ugwehu ọwaa, a-nwuhu anwuhu-wa achita ọphu ẹ-ta anwuhudu anwuhu yee onwiya. Ọ bụ teke ono bẹ iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke e-re ẹge e deru iya. Ọ sūru: "Lẹ Nchileke mekputawaru anwuhu;

lee ya."*

* 15:54 15:54 Azá 25:8.

55 “Nggube anwuhu;
?nanuhunu ike obu,
iigudeje eme madzu
eriri obu?

Mbu; ?nanuhunu írè ngu obu?”†

56 Iphe anwuhu gude eme ire bu iphe du eji; ike k'iphe du eji eshikwanu l'ekemu. 57 Olobu; t'ayi kelekwa Nchileke ekele; yebedua, meru t'ayi shi l'eka Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kuráiyisutu emekota iphemiphe obule ono eriri.

58 Unwunna mu, mu yeru obu; unu vudokwa vudoshia ike; unu be kwekwa t'e mee unu t'unu tengaa etenga. T'eka unu kangojekwa l'ojeru Nnajiufu ozi, nyiberu anyibe tekenteke; keshinu unu maru l'akanya, unu gude ike ke Jisosu l'ese ta abudu unu nsegbu-akanya.

16

Okpoga, e gude eyeru ndu ke Kuráiyisutu eka

1 A bya le ke okpoga ono, unu gude obu-oma unu anu ndu ke Nchileke, bu le Jerúsalemu ono. Iphe mu ekfu bu t'unu meje iya ege ono, mu ziru chochi, nogbaa le Galéshiya t'ephe meje ono. 2 Iphe bu chochi, sweru esweswe t'onyenonu wofutaje iphe l'ege eka ruru iya; kwakobe iche; t'e b'o bu teke mu byaru; temanu unu egbe nakolaha ya teke ono. 3 Teke mu byaleruphu; mu edee ekwo ye l'iphe ono, unu nuru ono woru nu ndu, unu a-fota t'ephe wolaa ya Jerúsalemu. 4 Teke o bu l'o gbaru k'opu mu e-je; mu l'ephe ayiru jeshia.

Iphe Polu riru k'ememe

5 Mu a-kpakfutakwaa unu teke mu shilephu Masedóniya; le mu arikwa k'oshita uzo eke ono. 6 O nweru ege oo-du; mu l'unu anotaru nshinu me mu -byalephu. Odumeka; mu anokpoonu oge winta; ege unu e-du mu ije; te mu je iphe, bu eke, mu eje. 7 Le ke nta-a, mu eswe esweswe-wa b'e to dukwa mu t'a su le mu l'unu phuru. Mu ari le mu -byalephu be mu l'unu a-no nwodu; m'o -bunuru uche-obu Nnajiufu.

8 Obe mu a-no le Efesosu gbururu jeye l'aji Péntikosutu. 9 Le Nchileke guhawaru mu uzo ohuma te mu jee ozi, oye eka jeshia ya ike; e gudekwaru le ndu eme t'ephe kposhia mu iya akposhi ha igwe.

Tímoti yele Apólosu

10 Teke Tímoti byaru; unu letakwa enya mee ya t'o tusaru ehu l'ehu unu. L'unu marua l'ooyeru Nnajiufu ozi ege mbedua eje. 11 Oo ya bu t'unu be emekwa iya l'o bu onye e ta gubedu iphe. Teke o lataderu; unu edua ya ije t'o lata l'ehu-agu; le mu elekwa enya iya le yele unwunna ayi ndu ophunanu a-yi lata.

12 O buru ke Apólosu, bukwapu onye ono, ayi l'iya tukokwapu ejeru Nnajiufu ozi ono; mu kfushikwaru iya eya ike te yele unwunna ayi ndu ophunanu tuko yiru bya ajia unu; obe e to dudu iya t'o bya nta-a. Obenu l'oo-byakwaa teke uzo du iya.

Okfu, Polu gude akpochi iya ishi

13 Unu kwabejekwa enya; unu evudoshikwaa ike l'ekwekwe, unu kweru ke Kuráiyisutu; unu mejekwa iphe-nwoke l'iphe bu iphe unu eme ememe;

† 15:55 15:55 Hos 13:14.

tẹ Nchileke mekwaa unu t'unu shihu ike; vudoshia ike. ¹⁴ Unu gudeje n-yemobu me iphemiphe ọbule, unu eme ememe.

¹⁵ Unu maru l'ọ bụ Sutéfanasu yele ndibe iya bẹ bụ ndu e vutsukpoo ọzo kfubuta yeru Kuráyisutu lẹ Akáya; ẹphe afọtawa onwẹphe dobe; sù l'ẹphe a-nọdujelephu eyeru ndu kẹ Nchileke ẹka. ¹⁶ Iphe mu ekfuru unu bụ t'ọ bụru ẹgbe ndu ono bẹ unu e-meje iphe ẹphe kfuru. Ege ono bẹ unu e-meje k'iphe bụ kẹ ndu ẹphe l'ẹphe gba mgba eje ozi; l'esekwaphu akanya kẹ chọchi.

¹⁷ Ẹhu atsọ mu ẹna l'abyabya, Sutéfanasu yele Fochunétọsu; mẹ Akáyikọsu byaru ẹke-a; kẹ l'abyabya, ẹphe byaru dọwa mu l'ọ bụ unubẹdua byaru. ¹⁸ Ẹphe mewaru t'ẹhu ka mu ogvuru egvuru; kakwaphu unubẹdua ogvuru egvuru. Ege ndu dọ ẹge ono bẹ a-dujekwaru unu lẹ nsọ.

¹⁹ Ndu chọchi Ẹshiya ajikwaphu unu. Akwila yele Pyirisila; mẹ ndu chọchi, edzukobeje l'ulo ẹphe gudekpokwa obu ẹphe l'aji unu; mbụ unubẹ ndu unu l'ẹphe tųgbaberu lẹ Kuráyisutu bụru nanu. ²⁰ Iphe bụ unwunna ayi phe ajikotakwaphu unu.

Unu keleje ibe unu ekele; nmata ẹphe akpa.

Ekele ọphu shi l'ẹka Pọlu gẹdegede

²¹ Ekele ọwaa bukwa mbẹdua gẹdegede gude ẹka mu ede iya; sù: Lẹ mubẹ Pọlu ekele unu ekele.

²² Onye ẹ-te yeduru Nnajiufu obu; tẹ onye ono bukwaru onye Nchileke tųphuru l'ọnu. "Marana ta."*

²³ Tẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu meeru unu eze-iphe-ọma.

²⁴ Mu yekotarun unu obu l'unu ha; okfu l'ayi l'unu tųko tųgbabe lẹ Kuráyisutu Jisọsu bụru nanu.

---

* 16:22 16:22 Iphe ọ bụ l'okfu Áramu bụ: "Byiko; Nnajiufu; bya!"

Ekwo k'ẹbo, Pọlu deru nọ Ndu Kórintu

¹ Ekwo-ozí ọwaa shi l'ẹka mbeḍua, bụ Pọlu; mube ọnye ono, Nchileke kuru; mee mu tẹ mu buru ọnye ishi-ozí Kuráyisutu Jisọsu. Ọnye mu l'iya gba mgba ede ẹkwo-wa bụ nwanna ayi Tímoti.

Ndu ayi ede iya anụ bụ chọchi Nchileke lẹ Kórintu; mę iphe bụ ndu kẹ Nchileke, nọ lẹ Akáya gbaa mgburumgburu.

² Ayi asụ tẹ Nchileke, bụ Nna ayi yele Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Pọlu ekele Nchileke ekele

³ Unu t'ayi kele ọnye ono, bụ Nchileke; bukwaruphu Nna kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu ono ekele. Ọ bụ iya bụ Nna ọphu obu-imiko nk'iya nyiberu anyibe; bya aburu Nchileke, aduje madzụ ike ẹka ẹbo-ẹbo. ⁴ Ọ bụ iya bụ ọnye aduje ayi ike l'iphe bụ iphe-ẹhuka, ayi ejekpoo ejeje; k'ophu ayi a-dujekwanu ike ọdu ndu ọdo, eje iphe-ẹhuka ike; m'o -rururu; iphe-ẹhuka ẹphe dụ idagha. Ayi egudekwanu ike ono, Nchileke adụ ayi ono gude ọdu ndu ọdo. ⁵ Ọ kwa ẹge ayi yi l'iphe-ẹhuka ono, nyiberu anyibe, Kuráyisutu jeru ono bụ ẹge ayi yikwaphu l'ike ono, nyiberu anyibe, Kuráyisutu adụ ayi ono. ⁶ Ọ -buru l'ayi eje iphe-ẹhuka; unu makwaru l'iphe-ẹhuka ono, ayi eje ono bẹ bukwa ẹge ee-shi tẹ Nchileke ọdu unu ike; bukwaruphu ẹge Nchileke e-shi dzọta unu. Teke bụ lẹ Nchileke adukwanu ayi ike; ọo ya bụ l'ono bụ iphe unu e-gude t'obu shihu unu ike teke unu a-ọdu ata nshi; l'eye iphe-ẹhuka ono, ayi eje ono. ⁷ Oobuje ayi -nyata unu; ayi asụ l'ayi maru l'unu e-vudoshia ike. Iphe ayi arije iya ẹge ono bụ l'ayi marua l'ọ bụ-a ẹge unu yi l'iphe-ẹhuka, ayi eje; bụ ẹge unu yikwaphu l'ike ono, Kuráyisutu adụ ayi ono.

⁸ Unwunna ayi; iphe ayi eme t'unu maru bẹ bukwa k'iphe-ẹhuka, ayi jeru lẹ Ẹshiya. Ẹhu, a kparu ayi b'a kpatabekwaru ayi; k'ophu ọ dụ l'e boru ayi ivu, nyikworu ayi olu. Ọ tsuta-bekwaru ayi l'ẹhu; k'ophu ayi ẹ-te shidu rikwada l'ayi e-mekochaa ọdukwadu ndzụ ọdo. ⁹ Mbụ; l'ayi shi rikwaa l'e kpewaru ayi nkfugbu. Obenu l'iphe ono shikwa buru iphe e-me t'ayi ba anodu arị l'ọ bụ ayi a-dụ ike dzọta onwayi; gbahaa t'ayi woru onwayi ye Nchileke l'ẹka, bụ iya bụ Nchileke, egudeje ike; mee t'onye nwuhuru anwuhu shi l'onwu teta ọdu ndzụ. ¹⁰ Ọ dzọtaru ayi l'ejo ọgu ono, gage eri ayi ishi ono. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ọo-ọduje adzo ayi. Ọo ya bụ ẹke ayi ewojeru ẹnya tupyoo l'ọo-dzọta ayi ọdo. ¹¹ Unubeḍua; unu yekwaruphu ayi ẹka; kfuje nuru ayi Nchileke. Ọo ya bụ k'ophu aa-dukwanu l'igwe ekele Nchileke ekele k'ẹhu ayi; ekele iya k'eze-iphe-ọma, o meru ayi; l'ọ nwaru olu igweligwe ndu ekfu anụ iya nụ.

Pọlu agbanwe iphe, ọ tọberu k'ememe

¹² Obu ayi meru t'o doo ayi ẹnya l'ẹ ta atujodu umere ayi atujo; ntuphire ta dụ iya; ketekete m'a -bya l'ẹhu ayi l'unu. Umere ayi daburu adaburu l'ifu Nchileke. Ono aburu iphe ayi gude eku onwayi k'iche. Ẹ tọ bukwa lẹ mmamiphe kẹ madzụ b'o shi; ọ kwa eze-iphe-ọma, Nchileke eme. ¹³ Iphe ayi ederu unu kwa iphe unu a-dụ ike guta; maru iphe o kfuru. Mu elekwa ẹnya l'oo-mekochaa dokota unu ẹnya ọhuma; ¹⁴ mbụ iphe ono,

e-te dofubebedu unu ɛnya nta-a ono. Unu amaru lẹ mbọku Eswe ke Nnajiufu ayi, bu Jisosu ono be oo-nwe iphe unu a-dzọbe ọkpa gude ayi asa nsasa; ayibedua enwekwaruphu iphe ayi a-dzọbe ọkpa gude unubedua l'asakwaphu nsasa.

¹⁵ O doru mu ɛnya l'unu gude ayi asa nsasa; bukwanu iya meru iphe mu sūru lẹ mu a-byaodu bya ajiā unu; k'ophu abyabya mu a-buru uru gbaaru unu ọzo labu. ¹⁶ Ije mu bu lẹ mu e-shi l'ibya nk'unu jee Masedóniya. Mu -ladẹ alala; mu abatafua ọdo; k'ophu unu e-duwa mu ru ije tẹ mu jeshia Judíya. ¹⁷ ?Unu tubesu lẹ mu shi agha onwomu aghagha teke ono, mu shi tube ije mu ege ono? ?T'unu riru lẹ mu ekfuje iphe nke mu l'ọ bu ndiphe? L'ọ kwa ndiphe asuje: "Iye;" sūkwapu: "Wawa" l'ugbo lanu ono. ¹⁸ Tūswekwa! Ọ kwa ege Nchileke l'onwiya bu onye gbaru t'e gude ire iya ẹka; bu ege iphe mu ekfu gbaru t'e gude iya ẹka. Mbū lẹ mu -sū: "Iye" b'ọ bu "Iye". Mu -sū: "Wawa" b'ọ bu "Wawa". ¹⁹ Lẹ Jisosu Kuráiyisutu ono, bu Nwatibe Nchileke, Sáyilasu kfuru unu okfu iya; Tímoti ekfuaru iya unu; mbedua l'ishi onwomu ekfukwaaru iya phu unu ono ta bukwa ọgharu-ọghachi; mbū onye bu: ọ -sū: "Iye"; yọ sūkwapu: "Wawa" l'ugbo lanu ono. Iphe o gbe buru kwa lẹ Kuráiyisutu ono -sūwa: "Iye" be oomeje iphe o kfuru. ²⁰ Oo ya bu lẹ Nchileke shi l'ehu Kuráiyisutu ono emeebekota iphemiphe ọbule, yẹbe Nchileke kweru ọkwa iya. Ọo ya kparu iphe ayi eshije iya l'ẹka sū l'ono kwa ege ọ du, bu iya bu "Amenu"; k'ophu ee-shi ege ono kwabẹ Nchileke ugvu. ²¹ Ọ kwa Nchileke bu onye emeje t'ayi l'unu tuko shi Kuráiyisutu l'ẹka vudoshia ike; bukwaru iya phu ọfataru ayi. ²² O meru ayi iphe-ọhubama; koshi l'ayi bu ndu nk'iya bya eworu Ume-du-Nso nk'iya ye ayi l'ọkpoma t'ọ buru itumo iphe oo-mekochaa meeru ayi.

²³ Ọ bu Nchileke; be bu ekebe mu; m'ọ -budu ire-lanu be mu ekfu-a. L'iphe kparu iphe mu haru ọbya Kórintu bulekwaphu tẹ mu ba abaru unu mbà nshinu ke nwa teke ono. ²⁴ Ayi te emekwa t'ayi tubujeeru unu iphe unu e-kweta; keshinu unu vudoshi ike l'ekwekwe, unu kweru ke Kuráiyisutu. Iphe ayi shiberu ite iya gbe bukwaru t'ayi tuko mee t'ehu kafua unu ọtsoshi ẹna ike.

2

¹ Ọo ya kparu iphe mu gude obu mu l'ọ ha sū lẹ mu ta abyadu ndu-unu; bya unu ọkpa-tsu aphu ọdo. ² L'ọ -buru lẹ mu akpatsu unu aphu ọdo; ?bukwanu onye a-nodu eme t'ehu tsoje mu ẹna; gbahaa ndu ono, mu kpatsuru aphu ono? ³ Ọo ya kparu iphe mu deru unu ekwo ono; t'ẹ b'ọ bu teke mu byaru; ndu gage e-me t'ehu tsoo mu ẹna; egbe kpatsua mu aphu. L'iphe doru mu ɛnya bu lẹ teke unu mewaru t'ehu tsoo mu ẹna be ẹhu a-tsokwaphu unubedua ẹna. ⁴ Teke mu shi ede ekwo ono b'o shikwa atsū mu l'ehu; k'ophu ẹhu te shidu buru mu ẹhu. Mbū l'aphu jiru mu obu; mu egude ɛnya-mini l'ede iya. Mu te dekwa iya tẹ mu kpatsua unu aphu. Iphe mu gude dee ya bu-chikwaa t'ọ buru iphe e-me t'unu maru lẹ mu yeru unu obu nshinu.

Ọguru onye a huru àhùhù nvu

⁵ Ọ -buru l'ọ nweru l'unu ha onye mewaru onye ọdo egbe iphe aphu ono; unu makwaru l'ẹ tọ bukwa mu b'ọ meru iya. Ọ kwa unubedua l'unu ha b'ọ meru iya. Ọbe mu te jedu iya ru ekfunuka. Ọ bulephu l'iphe mu ekfu bu l'ọ wuduru m'ọ buwaru unu l'unu ha b'ọ meru iphe aphu ono. ⁶ Onye ono be mu ekfukwa l'ahùhù ono, unu ha l'igwe hua ya ono dukwa mma;

t'ẹ b'a hùhekwa iya ọdo. ⁷ Iphe unu e-gbe mechia nta-a bụ t'unu ghakọbe gwaru iya nvụ; ọda ya ike; e menyaa; aphụ akaria ya ẹka; ẹhu anyihu iya nkọ. ⁸ Ọo ya bụ; byiko; iphe unu e-me nta-a bụ t'unu mee ya; k'ophu ọo-maru l'unu yeru iya obu. ⁹ L'iphe mu shi ederu unu l'ẹkwo phụ kwa tẹ mu dataedu unu; maru: unu emeje-e iphe, bụ iphe, mu sùru t'unu mee. ¹⁰ L'iphe bụ onye unu guru nvụ l'iphe o mesweru bẹ mbẹdua l'ishi onwomu guakwaru nvụ. Iphe bụ iphe mu guru madzụ nvụ ya; mbụ m'o -nwekwaru iphe mu guru nvụ ya bẹ bukwa l'okfu ẹhu unu bẹ mu nọ l'ifu Kuráýisutu gwa ya. ¹¹ Ọo ya bụ k'ophu ee-shi ẹge ono kèchia Sétanu ọzo t'ẹ b'o mehe ayi eriri; keshinu ayi majiwaru ẹregede iya ẹnya.

Teke Ọlu nọ lẹ Túrowasu

¹² Lẹ teke ono, mu jeruru Túrowasu je araa ozi-oma kẹ Kuráýisutu ono bẹ mu ruru je aphua lẹ Kuráýisutu bọwaru mu ọzo tẹ mu jeeru iya ozi ono. ¹³ Obenu lẹ mu ruru; ẹhu te gvukpooru mu egvuru; kele mu ruru; mu t'aphụ nwanna ayi Táýitọsu l'ẹke ono. Ya ndono; mu aparu ẹphe haa; yọ bụru mu oje Masedóniya.

Otso Kuráýisutu atụ okokooko

¹⁴ Mu etu Nchileke ẹpha; yẹbedua, shiwa l'iphe ono, Kuráýisutu meru ono; bụru onye aturu ayi okokooko; k'ophu bụ: iphe bụ ẹke ayi jeru; e shi l'ẹhu ayi maru onye yẹbe Nchileke bụ. Ọdo bụ k'ophu ozi-oma ono e-gvu ẹkemeke ọbule kfurukfuru l'ọ bụ iphe mkpọ iya eshi kwẹkwẹkwe. ¹⁵ E -kfulẹkpoo ya ekfukfu; mu asụ l'ayi du l'ọ bụ iphe, eshi mkpọ, bụ iya bụ lẹ kẹ ozi-oma ono; kele mkpọ ono shikotaru kwẹkwẹkwe jeye l'ẹke ndu Kuráýisutu adzọta adzọta nọ; jeyekwaphu l'ẹke ndu ophu ala l'iyi nọ. Iphe ono aburu l'ifu Nchileke bẹ ayi dọ ẹge ono. ¹⁶ L'ẹhu kẹ ndu ophu ala l'iyi bẹ mkpọ ozi-oma ono arukwa ẹpho. O bekwanu l'ẹhu kẹ ndu ophu Kuráýisutu adzọta adzọta b'ọ bụ mkpọ iphe emeje tẹ ndzụ nọdu. Ọo ya bụ; ?bụ onye ha k'oje egbe ozi ophu dọ ẹge ono? ¹⁷ Ayi te egudekwa ozi-oma ono agba ngho, bụ iphe igweligwe ndu ọdo gude okfu Nchileke eme. Ayibedua, Nchileke ziru-wa egudeje obu iphoro ekfu okfu ono l'ifu Nchileke, bụ iya bụ iphe gbaru ndu ejeru Kuráýisutu ozi l'ememe. Ayi te emekwa t'ayi gude iya rita uru.

3

Akahụ ekemu; mę ekemu ophungu

¹ Ọ dọ unu l'ayi watawaru oja onwayi ajaja ọdo tọo? ?Bụ t'e dee ẹkwo l'ayi bụ ndu ire-lanụ nọ ayi t'ayi nọ unu ẹge ndu ọdo anuje unu tọo? ? Tọ bụ t'ayi sụ unu t'unu nọ ayi ẹkwo, ekoshi l'ayi bụ ndu ire-lanụ t'ayi paru ẹge ndu ọdo apajeru tọo? ² E tọ dukwa ẹge ono. Ọ kwa unubedua l'onwunu bụ ẹkwo, e deru nọ ayi. Ẹkwo onanu b'e deru ye ayi l'okpoma; t'onyenonu guje iya t'o doo ya ẹnya. ³ Ọ kwa t'unu koshije l'unu bụ ẹkwo ophu Kuráýisutu deru nọ ayi t'ayi pajeru. Ẹkwo ophu ta bukwa mini-ẹkwo b'e gude dee ya. Iphe e gude dee ya kwa Ume, shi l'ẹka Nchileke; mbukwa Nchileke ophu nọ ndzụ. Eke e deru iya ta bukwa lẹ mkpuma, dọ l'ọ bụ ekwekwerekwe. Ẹke e deru iya bukwa l'obu madzụ.

⁴ Iphe meru iphe ayi ekfu ẹge ono bụ lẹ Kuráýisutu mewaru t'ayi gudeje ire Nchileke ẹka. ⁵ Iphe-a, mu ekfu-wa ta bukwa l'o nweru ike, nọ ayi l'ẹhu, bụ ike k'ẹka ayi, bụ iphe ayi e-gude ekfu l'ayi dzuru edzudzu oje egbe ozi ono. Ike, ayi nweru bukwa Nchileke b'o shi l'ẹka; ⁶ yẹbedua, bụ iya meru

ayi t'ayi dzua ome t'a maru k'ogba-ndzu ophungu iya. E tọ bukwa ekemu ophu e deru l'ekwo bẹ ọonu ayi nta-a. O kwa Ume-dụ-Nsọ nk'iya bẹ ọonu ayi. Ishi iya aburu l'ekemu ophu, e deru l'ekwo egbukwa madzụ; obenu lẹ Ume Nchileke anuje ndzụ.

⁷ Ekemu ndiche ono b'e byiru l'eli mkpuma, dụ l'ọ bụ ekwekwerekwe. A gufukpokwaaruru l'ekemu ono; bẹ Nchileke turu; gude koshi l'onnyemonye ọbule nwuhufutaje anwuhu; okfu l'ẹ te mehedu iphe ekemu ono kfururu; ono bẹ dukpooru iche. Obenu l'a nuleruphu ekemu ono; ọcha-vii ke Nchileke achaa vii; k'ophu ndu Ízurelu ta dudu ike lee Mósísi ẹnaya l'ifu. Ocha-vii ono, charu nụ ono metsukwaaruru chihu echihu. ⁸ O -buru l'uzo k'ekemu ono shi l'ọcha-vii ophu dụ ege ono; ?buchia uzo ono, bụ uzo ke Ume-dụ-Nsọ ono t'akafuduuru ogbu nwijnwii; mbụ uzo ono, bụ: e-shia ya; e nweru ndzụ gbururu jeye ono. ⁹ O -buru l'uzo ke ekwekwerekwe ono, meru Nchileke t'ọ kpee ndiphe nkfugbu ono bẹ egbu nwijnwii ege ono; ?buchia uzo ke Ume-dụ-Nsọ ono, eme ndiphe t'ephe buru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke ono t'akafuduuru ogbu nwijnwii? ¹⁰ Oo ya bụ l'e-kfude iya ekfufu; mu asụ l'ọcha-vii ke ọdungu phụ te nwehedu iphe o bụ l'ẹke ọcha-vii ke nta-a nọ. Ocha-vii ke nta-a ono bụ ọcha-vii, nyiberu anyibe. ¹¹ O -buru l'uzo k'ekemu ono, bụ o-nọta-o-chihu ono; gbe chaa vii ege ono; ọọ ya bụ lẹ ke Ume-dụ-Nsọ; a-karu ọcha vii. Ishi iya aburu lẹ nk'iya a-nọkwana jeyewaru.

¹² Tọ dụ iya bụ lẹ keshinu ẹnaya nọwa ayi l'egbe iphe, dụ ege ono bẹ ayi evudoshije ike; asa okfu uzo ke Ume-dụ-Nsọ ono asasa. ¹³ Ayi ta dukwa l'ọ bụ Mósísi, shi achitaje ọlari-ifu; phuchia onwiya tẹ ndu Ízurelu ba phụ iya ifu; jeye teke ọcha-vii ono a-tọ nwehu nyihu. ¹⁴ Ophu tọ bukwa l'ephe ta phudu iya. Nchileke kwechikwaruphu ephe ẹnaya; okfu l'ọbujẹ: ephe agukpowa ẹkwo akahụ ogba-ndzụ ono; mbukwa byeyekwa-a ntanu-a; yọ dụ l'e gude egbe ọlari ono kwechikwaaphu ephe ifu t'ephe ba ma iphe ephe agụ. O bụlephu otugbabe onwonye lẹ Kuráyisutu nkinyi iya bẹ a-phufu-ghe ọlari ono. ¹⁵ Mbụ byeyekwa ntanu-a; bẹ ọbujẹ; ephe agụ ẹkwo ekemu Mósísi ono; egomunggo ekwechikwaaphu ephe ege ono. ¹⁶ Obenu l'ọ dọ l'ọ bụ ege ẹkwo okfu Nchileke kfururu ke Mósísi; sụ: "L'ọbujẹ teke o gharu Nnajiufu ifu; ọlari-ifu ono aphufu." ¹⁷ O bụ Nnajiufu ono bụ Ume-dụ-Nsọ. O bụ ẹke Ume-dụ-Nsọ ke Nnajiufu ono nọ bẹ ndu nọ iya nụ a-buru ndu a tọfuru l'egbu. ¹⁸ Ayibe ndu ono l'ayi ha, bụ ndu ẹ-ta dudu iphe phuchiru ayi ifu ono; teke ayi ele ọcha-vii ke Nchileke ẹnaya; yọ gbanwee ayi; k'ophu ayi a-buru ndu dụ l'ọ bụ onye ono, ayi ele ẹnaya ono. Teke ono; ọcha-vii ke Nchileke eshi ege ono aka nshinu eje lẹ ndu ayi. Yọ buru onye o shi l'ẹka bụ Nnajiufu ono, bụ Ume-dụ-Nsọ ono l'onwiya.

4

Ayi dụ l'ọ bụ ite-ura

¹ Oo ya bụ; keshinu Nchileke phuru ayi imiko; bya eworu ozi ono ye ayi l'ẹka bẹ ike ta byakwa bya agvụ ayi l'ejeje iya. ² Iphe ayi jikaru bụ iphe, bụ iphe-iphere; mbụ iphe eeme l'edomi. Ẹka ayi ta dukwa l'eregede; ayi te ewotaje iphe ẹ-ta bụdu okfu Nchileke gwakọbe l'okfu Nchileke. Iphe ayi emeje bụ l'ayi ekfufe ọkpobe okfu ono; tọgbo iya ẹba. Ayi anọduje l'ifu Nchileke eme ege ono; k'ophu onyenonu e-gude ege ono shi l'obu iya; maru egbe ndu ayi bụ. ³ L'ọ -buru l'ozí-oma ono, ayi ezi ono b'e gude iphe

kwechia ekwechi; ọ kwa l'enyia ndu ala l'iyi b'e kwechiru iya. ⁴ Sétanu, bu iya l'achi mgboko-a be wookwaru ẹka pyichia ndu, bu e-kwe-le-te-kwe l'egomungo; k'ophu oo-me t'ephe ba phụ iphoro ono, shi l'ozi-oma ono, echi phachaphacha ono; bu iya bu iphoro ono, ekoshi o-gbu-nwii-nwii ke Kuráiyisutu ono. Yọ buru le Kuráiyisutu ono b'e gbe phua Nchileke l'onwiya. ⁵ Ọo ya bu l'ẹ tọ bukwa onwayi be ayi anọduje ekfu t'a maru. Onye ayi ekfu t'a maru bukwa Kuráiyisutu Jisọsu; mbụ t'a maru l'ọo ya bu Nnajiufu; ayibedua l'onwayi aburu ndu ejeru unu ozi l'okfu ẹhu Jisọsu. ⁶ Ọ kwa Nchileke ono, suru t'iphoro shi l'ochi nwua phoo ono; bukwapu Nchileke, meru t'iphoro iya nwukwapu l'ime obu ayi. Ọo ya bu ẹge ndiphe a-maru ọdu-biribiri ke Nchileke ono, bu iya bu ọdu-biribiri ono, shi l'ifu Kuráiyisutu egbu nwii-nwii ono.

⁷ Ayi dulephu l'ọ bu ite, e gude ọra kpua. Nchileke eworu iphe ono, vu oke aswa ono; bu iya bu iphoro iya ono woru dee l'ime ayi. Ishi iya aburu t'a phua l'ike iya ono, nyiberu anyibe ono te shidu ayi l'ẹka; l'ọo yebedua b'o shi l'ẹka. ⁸ Aanọduje eme ayi iphe otsu-l'ẹhu tekenteke l'ekemeke ọbule. Obenu l'ẹ tọ bukwa l'aakpapyaje ayi ishi. A nonyaa; iphe atsulaha ayi l'ẹhu; k'ophu ayi ta amajehedu iphe ayi e-me; ọbu l'okpoma eshijuelee ayi ike. ⁹ Aakpaje ayi ẹhu; ọbu le Nchileke te euhajekwanu ayi ẹka. Eechitsuje ayi l'ali; ọbu l'ẹ te echigbujedu ayi echigbu. ¹⁰ Mbọku-mbọku be ayi ejeje iphe-ẹhuka ono, Kuráiyisutu jeru teke ono, ọbya anwuhu ono; k'ophu aa-phụ ndzụ ke Jisọsu l'ẹhu ayi. ¹¹ Ẹ tọ dudu teke ayi e-te ebegejeduru ebegeru l'onu anwuhu l'okfu ẹhu Jisọsu. Ọo ya bu k'ophu aa-phụ ndzụ, shi l'ẹka Jisọsu l'ẹhu ọwaa, a-nwuhu anwuhu-wa. ¹² Ọo ya bu l'onwu nọ swiru ayi; ndzụ eshikwanu l'onwu ono swiru unu.

¹³ L'ẹkwo okfu Nchileke b'e deru; sụ: "Lẹ mu woru onwomu ye Nchileke l'ẹka. Ọo ya meru iphe mu ekfu okfu iya." Ọ bu l'ayi kweru ke Nchileke ẹge ono meru iphe ayi ekfukwapu okfu iya. ¹⁴ Ishi iya bu l'ayi maru le Nchileke ono, meru te Nnajiufu, bu Jisọsu shi l'onwu teta nọdu ndzụ ono e-mekwapu t'ayi shi l'onwu teta nọdu ndzụ; okfu l'ayi le Jisọsu tugbaberu buru nanu. Teke ono; yọ tuko ayi l'unu duta bya edobe l'ifu iya. ¹⁵ Iphe ono l'ọ ha tuko buru l'okfu ẹhu unu; k'ophu eze-iphe-oma ke Nchileke a-kafua oru igweligwe madzụ ẹka. Eze-iphe-oma ono e-me t'a ka l'igwe ekele Nchileke ekele; shikwapu ẹge ono kwabe iya ugwu.

Ufu ayi nọ l'ẹke Nchileke nọ

¹⁶ Ọo ya bu l'ike ta abyakpọdua l'agvu ayi l'ozi ono. E gudekwaru l'ẹhu ayi egbedawa egbeda; l'abyawa anwushihu; obenu le ndzụ ọphungu ono, Nchileke nuru ayi ono; be ọonoduje eme; yọ ka ọdu ọphungu ọphungu mbọku-mbọku. ¹⁷ Ishi iya aburu le nwa iphe-ẹhuka-wa, ayi eje, e-ta dudu ẹke ọo-nọ-bebe-wa; e-mekochaa wotaru ayi ugwu, ka l'ugwu, e-ta abyadu bya agvu agvugvu. ¹⁸ Iphe ọbu bu l'ẹke ayi chiru obu tupyoo; ta budu l'iphe ẹnya ele. O gbe buru l'iphe ẹnya e-te eledu. L'iphe ẹnya ele ta dukwa ẹke ọo-nọ-bebe. Obenu l'iphe ọphu e te gudedu ẹnya ele; a-nọje gbururu jeye.

5

¹ Lẹ ayi marua le teke a fokataru nwa mkpu-wa, ayi bu l'eliphe-a; mbụ ugwehu ayi-a be ayi nwekwaru-a ugwehu ọphungu, bu iya bu ufu ọdo, Nchileke kwataru ayi. Ụlo k'ẹke ono ta bukwa ẹka b'e gude kpua ya. Ọ bu ụlo ọphu ayi a-nọwaru l'imigwe gbururu jeye. ² Lẹ mgboko-a be ayi

anòdujlekwaphu atsu tungu tungu jeye teke ayi a-nò-bebe. Iphe ẹgu iya anòduje agù ayi abùru teke Nchileke e-me t'ayi wota ugwehu ophungu ono, Nchileke e-shi l'imigwe nu ayi ono; yee l'ò bu uwe. ³ Ayi -yewa ugwehu ophungu ono l'ò bu uwe be ayi ta aduhedu l'ayi gba otu l'ifu ke Nchileke. ⁴ Le teke ayi nokwadu l'ime ugwehu-wa, ayi nweru nta-a be ayi atskwa tungu tungu; yo gbe du l'ayi vu ivu era. E to bukwa l'ò du ayi t'e yefu ayi ugwehu-wa, ayi nweru nta-a. Iphe ẹgu iya agù ayi kwa t'e gbe yekwasefua ayi odo l'eli iya, bu iya bu ugwehu ophungu ono. Oo ya bu; ugwehu ophungu ono eshi ege ono lee owaa, e-mekochaa nwuhu anwuhu-wa. ⁵ O kwa Nchileke l'onwiya be bu onye kwakobewaru ayi ke ututuru agbanwe-wa; ke l'ò nuru ayi Ume-du-Nso; gude koshi ayi l'iphe ono, ya kweru ukwa iya ono be ya e-me.

⁶ O bu iphe ono meru iphe obu eshihuje ayi ike tekenteke; okfu l'ayi maru le teke ayi nokwadu ndzu l'ugwehu owaa be ayi nokwadu Nnajiufu ote-anya. ⁷ Iphe ayi gude buru bukwa l'ayi woru onwayi ye Nchileke l'eka; e to bukwa ke l'ayi gudewa enya ayi phu iya. ⁸ Obu kfube oswa shihu ayi ike. O gega kakwa ayi mma t'ayi gbe paru ugwehu owaa haa; lakfube Nnajiufu ono je eburu eburu le nk'iya. ⁹ Oo ya bu l'iphe ayi tuberu bu t'ayi meje iphe du Nnajiufu ono mma l'obu: ?me ayi no le nk'iya ono; ?me ayi no le mgboko l'eke-a. ¹⁰ L'ayi byafutajekwa bya evudo l'ifu Kuráyisutu teke oo-kpe ikpe; k'ophu onyenonu a-nata iphe, ruberu iya nu: ?m'ò bu k'oma; ?m'ò bu k'iji iya. Onyenonu a-nata ugwo iphe o meru teke o no ndzu le mgboko-a.

E shi Kuráyisutu l'eka; eshita Nchileke onya

¹¹ O kwa l'ayi atsu Nnajiufu egvu; okfu l'ayi maru l'oo ya e-kpe ikpe ono; meru iphe ayi anòduje eme t'ayi kfuta ndiphe yeru iya. Obenu l'ò bu Nchileke makotaru ege ayi gbaeberu; mu arikwaphu l'unubedua l'onwunu gudekwaa obu unu maru ege ayi gbaru. ¹² Ayi te emekwa t'a ayi jakposhia onwayi l'ifu unu odo. Iphe ayi gbe eme bukwa t'ayi koshi unu iphe kparu iphe unu e-gudeje ayi l'eku onwunu ekuku; k'ophu unu a-majeru onu, unu e-yeru ndu ono, egudeje ege madzu gbaru l'eli ehu asa nsasa; gbe haa ege ephé gbaru l'ime obu ephé ono. ¹³ ?Unu riru l'ifu swehuru ayi to? O -buru ege o du ndono be iphe ayi ekfu bukwa l'okfu ehu ke Nchileke. ?T'ò bu l'ifu dua ayi npho to? O -buru l'ifu dua ayi npho; unu amaru l'oo okfu ehu unu be ayi ekfu. ¹⁴ L'iphe bu iya egudeje ayi l'eme ege-a, ayi eme-wa bukwa obu ophu Kuráyisutu yeru ayi. L'iphe, kfubekpoo oswa doo ayi enya ogbodo edodo bu l'oo onye lanu nwuhuru l'okfu ehu oha. Oo ya bu l'oo oha nwuhuru. ¹⁵ O nwu-chiru oha kpmukpamu onwu; te ndu, no ndzu ba anphe ndzu ono no-doru iya onwephe. O buchia t'ephe nodu ndzu no-doru iya onye ono, nwu-chiru ephé onwu; e meebe; Nchileke emee ya; yo shi l'onwu teta nodu ndzu ono.

¹⁶ Shita nta-a b'e to duhekwa onye ayi elekwadu enya, ndiphe eleje madzu temanu ayi amaru ege onye obu gbaru. E to nwekwa me ayi shi lee Kuráyisutu enya, ndiphe eleje madzu; maru ege o gbaru; nta-a be ayi telehekwa iya ege ono. ¹⁷ Oo ya bu l'iphe bu onye yele Kuráyisutu tugbabewaru buru nanu be buwa onye Nchileke keru k'ophungu. E to buhekwa onye o shi buru b'ò bukwadua. Nta-a b'ò buakwa onye ophungu. ¹⁸ Iphe-a l'ò ha bukota Nchileke b'ò shi l'eka. Nchileke shi l'eka Kuráyisutu mee; yebe Nchileke elebuhu ayi enya l'ayi bu ohogu iya; gbe mee ayi t'ayi buru ndu onya iya. Yo bya eworu ozi k'ome te ndu

odo bukwaruphu ndu ọnya iya ye ayi l'ẹka. ¹⁹ Ọo ya bu ẹ Nchileke shi l'ẹka Kuráiyisutu; lebuhi ndiphe mgburumgburu ẹnya l'ẹphe bu ọhogu iya. Ọphu tọo gukoheru ẹphe iphe du ẹji, ẹphe anọduje eme iya. Yo bya ezikwaaphu ayi ozi ono t'ayi wọru iya zia ẹphe; t'ẹphe shi ẹge ono buru ndu ọnya iya.

²⁰ Ọo ya bu l'ayi bu ndu nọ-chiru ẹnya Kuráiyisutu; Nchileke eshi ayi l'ẹka arọ ndiphe arọro. Ayi nọ l'ọzori Kuráiyisutu arọ unu; sọ: Unu kwe tẹ Nchileke nata unu t'unu buru ọnya iya! ²¹ Kuráiyisutu te mebukwaa iphe du ẹji. Ọ bu Nchileke meru iya; yo vuta iphe du ẹji ayi l'okfu ẹhu ayi; k'ọphu ayi e-shi yẹbe Kuráiyisutu l'ẹka tuko bya aburu ndu doberu ẹka ndoo ẹge Nchileke l'onwiya doberu ẹka ndoo.

6

¹ Ayi arọkwa unu arọro; ayiḅe ndu ayi ẹ Nchileke gba mgba eje ozi-wa; sọ: keshinu unu natawaru eze-iphe-ọma ono, Nchileke eme ono; unu be emekwa iya t'ọ buru iphe mmakanu. ² Ẹ Nchileke sọkwaru:

“Ẹ teke gbaru l'onga nchị;
be ya ngaberu unu nchị.

Yo rua mbọku ndzọta;
ya adzọta unu.”

Unu gebekpoduaphu tẹ mu karu unu: ọ kwa nta-a b'ọ gbaru l'onata eze-iphe-ọma ọphu Nchileke eme. Ọ kwa ntanu bu mbọku, gbaru t'a dzọta unu.

*Oje iphe-ẹhuka;
l'okfu ozi-ọma ono*

³ Ẹ tọ dukwa onye ọ du ayi t'a sọ l'o kfubyishiru ozi, ayi eje ekfubyishi. Ọ bu iya meru iphe ayi t'emedu t'o nweru onye a-sọ l'umere ayi gbe buru ọkfu du iya l'okpa. ⁴ Iphe ayi emejechia bu l'ayi egudeje iphe bu iphe byakfutaru ayi ekoshi l'ayi bu ndu ejeru Nchileke ozi. Ayi atajẹ nshi mẹ iphe ọtsu-l'ẹhu -byaru ayi; ọdo bu mẹ oke mkpa byaru ayi; m'ọ bu l'aakpa ayi ẹhu; ⁵ mẹ teke echị ayi iphe; l'atọ ayi mkpọro; l'akọ utsu ekpu ayi. Ayi ejegbu onwayi l'ozị; ayi t'edobe ishi l'oshi; l'azẹ ẹgu. ⁶ Ẹge ayi egudeje ekoshi l'ayi bu ndu ozi kẹ Nchileke bu l'ome tẹ ẹkworo ba nọ ẹ ndzọ ayi; ọdo bu l'okoshi l'ayi maru Nchileke. Ayi atajẹ nshi; nweru obu-ọma. Ayi shi l'ike, Ume-du-Nsọ anu ekoshi iya; shi l'oyeru ndu ọdo obu; mbu n-yemobu ọphu ẹ-ta bọdu l'eli onu b'o shi l'ekoshi iya. ⁷ Ayi shikwaphu l'okfu ire-lanu; mẹ l'ike, shi l'ẹka Nchileke ekoshi iya. Ngwa-ọgu, ayi akwajẹ onwayi; gude alu ọgu; gudekwa iya phu adzọ onwayi l'ọgu bu ome iphe vudo nhamunha l'ifu Nchileke. ⁸ Ayi anọduje ekoshikwaphu l'ayi ejeru Nchileke ozi teke aakwabẹ ayi ugvu mẹ teke eephu ayi iphu; l'ekoshi iya teke eekfubyishi ayi ekfubyishi; l'ekoshikwa iya phu teke eekfu l'ayi eme ọhuma. Ọ nweru ndu eme ayi l'ayi -bu ndu ejo-ire; nweru ndu kweru l'ayi bu ndu ire-lanu. ⁹ Ọ nweru ndu suru l'ẹphe ta madu iphe ayi arị l'obu; yo nwekwaruru ndu ọphu maru iphe ayi arị. Ayi anọduje anwuhu anwuhu; ọbe unu elewaa l'ayi nọlee ndzọ. E chijekpoo ayi iphe nshinu; ọbu ẹ Nchileke l'ekwejedu t'e chigbua ayi echigbu. ¹⁰ E mejekpoo t'aphu ji ayi obu; obenu l'ẹ to nwedu teke ẹhu t'anọduje atso ayi. Ayi bu ndu ukpa; ọbu l'ayi emejele igweligwe ndu ọdo; ẹphe enweru iphe. Ọduje l'ẹ tọ dudu iphe ayi nweru; ọbu ẹ tọ dukwanu iphe ayi ẹ-te nwedu.

¹¹ Unubẹ ndu ọnya ayi phẹ lẹ Kórintu; ayi kfujaakwaru unu iphemiphe ọbule ekfuja; bya eyeru unu obu yeshiaru iya unu ike. ¹² Ayi ta kpo-chikwaru unu obu; ọ kwa unubẹdua gbe kpo-chiaru ayi obu. ¹³ Nta-a bẹ mu ekfukwaru unu okfu, nna ekfujeru unwu iya; sù: t'unu yeru ayi obu yeshiaru iya ayi ike ẹge ono, ayi yeru unu obu yeshiaru iya unu ike ono.

Ozelaru iphe, dọ Nchileke ẹjì

¹⁴ Unu lẹ ndu ẹ-te kwedu kẹ Nchileke ba atugbabejekwa. Mbù; ?nanù ẹge ndu doberu ẹka ndoo; ẹphe lẹ ndu ẹjo iphe e-shi buru ẹhu? ?Nanù ẹge iphoro yẹle ọchi e-shi buru nanù? ¹⁵ Kuráyisutu yẹle Obutuswe ta agbakwa mgba chíja idzu; mee iphe lanù. Ọo ya bụ; ?buhunu ngunu bẹ onye kweru kẹ Nchileke yẹle onye e-te kwedu kẹ Nchileke gba mgba? ¹⁶ ? Nanù ẹge ee-shi wota eze-ulo Nchileke yẹ l'ulo nte dogbabe l'ẹkalanu? Ọ kwa ayi bụ eze-ulo Nchileke; mbù Nchileke ọphu nọ ndzù. Lẹ Nchileke kfukwaru iya l'onwiya; sù:

“Ya e-buru eburu l'ime ẹphe;
tsoru ẹphe eje ẹke ẹphe eje.
Ya a-buru Nchileke ẹphe;
ẹphebedua aburu ndibe iya.”

¹⁷ Ọo ya meru iphe Nchileke kfukwaruphu; sù:

“Unu fofuta onwunu l'ẹke
ẹphe nọ; bya anọdu iche.
Unu be ebyijekwa ẹka
l'iphe e merushiru emerushi
k'ọphu ya a-nataru unu;

¹⁸ unu aburu unwu iya:
ndu k'unwoke; mẹ ndu k'unwanyì.
Yẹbedua aburu nna unu.
Ono iphe Nnajiufu, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.”

7

¹ Ndu mu; keshinu Nchileke kweru ayi ọkwa iphe, dọ ẹge-a; bukwa t'ayi safukota onwayi iphe bụ iphe emeruje ugwehu mẹ obu madzù. Unu t'ayi tsuje Nchileke egvù. Unu t'ayi kebe ẹhu dobeje onwayi iche; buru kẹ Nchileke ọkpobe abubu; meje iphe ọ sùru t'ayi me.

Ehu-otso ẹna kẹ Pọlu

² Unu gudenu obu iphoro mee t'ayi maru l'ayi nọkwadua unu l'obu. Ẹ to nwekwa l'unu ha, onye ayi meswewaru; tọ dọ onye ayi depuru; ọphu ọ dukwa unu onye ayi gudeje ọgho mee iphe ẹ-te vudodu nhamunha.

³ Iphe-a, mu ekfu-wa ta bukwa lẹ mu aturushi unu aturushi; keshinu mu kfuhawaru unu l'unu nọkwa ayi l'obu nshinu. Ayi l'unu bukwa nanù: ? mẹ ayi nọ ndzù-o; ?mẹ ayi nwuhuru anwuhu-o. ⁴ Mu ta atsujekwa egvu okfuru unu okfu l'ifu. Mu egudeje unu asa nsasa. Ayi nọ l'iphe-ẹhuka; ọle unu aduje mu ike. Mbù l'ọbuje; mu nyata unu; ẹhu atsoo mu ẹna nshinu.

⁵ Lẹ teke ayi bataru Masedóniya bẹ ẹhu te gvuhekwaru ayi egvuru. Aakpapelephu ayi ẹhu ẹhu l'ẹkemeke ọbule. Iphe bụ ẹkemeke ọbule abuleruphu okfu okfu; ayi awapelephu obu. ⁶ Obenu lẹ Nchileke ono, bụ onye aduje onye aphù tsuru ono ike bẹ gude-wa abyabya, Táytosù byaru gude ọya ayi ike. ⁷ Ẹ tọ bulekwa abyabya iya nkinyi iya. Ẹge ọ koru ayi l'ẹge unu gude ọya ya ike; yikwaphu l'iphe duru ayi bedua ike. O kfuru ayi

l'ogogushi unu ike tẹ mu l'unu phụ; l'unu kwaru izimana okpobe akwakwa l'iphe unu meru; ọdo aburu l'unu agbajeru mu ọdzori nshinu. Onanu be mekpooru t'ehu kafukpoo mu ru ọtso ẹna nta-a.

⁸ L'ẹ to nwekwa m'o meru t'aphụ ji unu obu mbụ ekwo-ozí-wa, mu deru-wa; mu ta atakwa onwomu ụta lẹ mu deru iya. Teke mu ga ata onwomu ụta kwa teke mu phuru lẹ mu gude iya mee t'aphụ ji unu obu; m'o -ruhuru; ọ buleruphu kẹ nwa teke ono. ⁹ Obenu lẹ nta-a be ẹhu atsokwa mu ẹna. Ẹhu-otso-ẹna mu ta bukwa l'ọo lẹ mu meru; unu agụ aphụ. Ehu-otso-ẹna mu bukwa l'aphụ onọ mewaru; unu ataa onwunu ụta iphe dọ ẹji, unu meru. Egbe aphụ onanu be bukwa aphụ ophu meru t'unu mee iphe dọ Nchileke mma. Ọo ya bụ l'ẹ to nwedu iphe ayi mekataru unu. ¹⁰ L'ọ -buru l'a taru madzụ ụta; ụta ono -mee onye ono; yo gude nggumaphu iya mee iphe dọ Nchileke mma; be aphụ e-me t'onye ono taa onwiya ụta iphe dọ ẹji, o meru; ghaa umere lakfuta Nchileke. Onye ono ta akwahedu izimana lẹ ya taru onwiya ụta iphe dọ ẹji iya. E shi ẹge ono; Nchileke adzota onye ono. Obekwanu; ọ -buru lẹ madzụ b'a taru ụta; yọ gulahaa aphụ; ẹhu eghulahaa ya eghughu; onye ono e-shikwa ẹge ono laa l'iyi. ¹¹ Unu lewaru iphe ọgu aphụ ono, dọ Nchileke mma ono meru. Unu lewaru ẹge unu yetaberu ẹhu l'ome t'a maru l'unu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. Unu lewaru ẹge iphe meru nọ nwọ-beru unu ọku l'ẹhu. Unu lewaru ẹge unu atsụ-be egvu iphe e-me nọ. Unu lewaru ẹge ọogu-be unu agugu t'unu phụ mu. Unu lewaru ẹge oolube unu l'obu t'unu gbaaru mu ọdzori. Unu lewaru ẹge ọ dọ-be unu t'unu hụa onye ono, mesweru nọ ono áhùhù! L'ime iphe ono l'ọ ha be unu koshiru l'ẹ to nwedu ẹke o teru unu.

¹² Ọo ya bụ l'edede, mu deru ekwo ono ta bukwa l'okfu ẹka onye ophu mesweru nọ; tọo bụ l'okfu ẹka onye ophu e mesweru emeswe. Iphe mu deturu iya bukwa t'o mee t'unu maru ẹge unu a-gbaberu ayi ọdzori l'ifu Nchileke. ¹³ Ọo ya bụ l'ọdu ayi ike.

A -gufukpooru ike ophu unu duru ayi; ẹhu kafukpokwaaru ayi lẹ Táyitọsu ọtso ẹna l'unu tuko l'unu ha mee ya; ẹhu egvuru iya egvuru. ¹⁴ Lẹ mu tukwaru Táyitọsu onu unu; gude unu saa nsasa. E megee; yọ buleruphu ẹge ono, mu kfuru ono bụ ẹge ọ dọ; unu te mechi mu ifu. Ẹ tọ dudu teke ayi te kfuduru unu oswi-okfu. Ọ kwaphu ẹge ono be iphe ayi tuko kfukotaru Táyitọsu k'ẹhu unu bụ oswi-okfu. ¹⁵ Ọ bụ iya kparu iphe n-yemobu iya l'ẹke unu nọ akabajeru oshihu ike teke ọ nyataru ẹge unu l'unu ha atukoje eme iphe mu suru t'unu mee; mę ẹge unu gude ọtsu-egvu; mę ẹhu-anmanma nata iya. ¹⁶ Nta-a be ẹhu atsokpoo mu ẹna atsoshi mu iya ike lẹ mu gude ire unu ẹka ọgbodo egude l'iphemiphe obule.

8

Onu iphe kẹ ndu kẹ

Kuráyisutu

¹ Iphe ayi eme t'unu maru; unwunna mu; bụ k'eze-iphe-oma, Nchileke meshiru lẹ chochi, nogbaa lẹ Masedóniya. ² L'eze iphe-ehuka, dakfutaru iphe kwatakwa; data ẹphe okpobe adata. Obenu l'ehu tsoru ẹphe ẹna tsoshia ya ẹphe ike; k'ophu ẹphe járù ẹka àjàjà; jagharu iya ẹka; nọ Nchileke iphe; l'ẹke ẹphe gbe akpakwa ụkpa akpashi iya ike. ³ Ẹge mu e-kfubele iya phụ bụ l'ẹphe nuru ẹge ẹka ẹphe beru; mbụ; gbe nwanu nughata ẹge ono. Ẹphe tukpooru obu ẹphe ama ⁴ arọ ayi aroshi ayi ike t'ayi kweru t'ẹphe lẹ ndu kẹ Kuráyisutu ọdo gbaru mgba nuje iphe t'e

gude gbataru ndu kẹ Nchileke, nọ lẹ Jerúsalemu. ⁵ Ẹphe meberu iphe ono ẹge ayi ẹ-ta rìvubua l'egomunggo. Ẹphe vuoduru ọzo gbeshi bya eworu onwẹphe ye Nnajiufu l'ẹka; bẹ ẹphe bya egbeshi; wokwaruphu onwẹphe ye ayi l'ẹka, bukwanu iya bụ ẹge o dọ Nchileke mma. ⁶ Oo ya kparu iphe ayi rọru Táiyitọsu, bụ iya gbuberu ishi oje ozi ono; t'o mekpelekwaphu iphe oome; t'o yekwaru unu ẹka t'unu jefu ozi ono, unu eje ono l'ishi; mbụ ozi ono, unu eje k'iphe-oma ono. ⁷ Iphe, bụ iphe unu nweru enweru bẹ unu nwekwaru nwegharu iya ẹka: ekwekwe bẹ unu kweru kwegharu iya ẹka; okfu Nchileke bẹ unu ekfu ekfugharu iya ẹka; maru kẹ Nchileke magharu iya ẹka; bya ekebe ẹhu eye ẹka; bya eyekwaruphu ayi obu yeshia ya ike. Oo ya bụ; unu nukwaphu nugharu iya ẹka t'e gude eje ozi ono, eeje k'iphe-oma ono.

⁸ Iphe mu ekfu ta bukwa l'ọ bụ atukfube bẹ mu atukfube iya unu. Iphe mu eme bụ tẹ mu koshi unu ẹge ọogu-be ndu ọdo ẹgu t'ẹphe yeta ẹka; shikwanu ẹge ono mee unu t'unu koshi l'obu ọphu unu yeru bụa ọgbodo eyeye bẹ unu yeru iya. ⁹ Okfu l'unubedua makwarua eze-ipe-oma, Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráiyisutu meru: l'a makwaru-a lẹ Kuráiyisutu nweru iphe nshinu; obu l'o woleru-a onwiya mee onye ukpa l'okfu ẹhu unu. Iphe o meru iya aburu k'ọphu oo-shita l'ọburu onye ukpa ono; mee t'unu nweru iphe nshinu.

¹⁰ Onu, mu eye l'okfu ono bụ l'ọ karu unu mma nta-a t'unu mefufu iphe ono, unu wataru akaphua ono l'ishi; l'ẹ tọ bukewaa l'ọo unubedua vu ọzo chĩa idzu iya; o kwaphu unubedua vu ọzo wata iya ememe. ¹¹ Unu kebekwa ẹhu gudekpele iya phụ ẹge ono gburruru jeye teke unu e-meebe iya. O kwaphu ẹge o phuru unu aphuphu l'ẹhu teke unu wataru iya ememe; bụ ẹge emefufu iya a-nodu aphụ unu l'ẹhu. T'iphe unu gude eme iya bukewaruphu ẹge ẹka beru unu. ¹² Lẹ teke bụ l'ọogu ngu agugu onu Nchileke iphe bẹ Nchileke a-natakwa iphe i nuru iya ọgbodo anata. Nchileke átùjẹ iphe onyemonye ọbule nuru iya l'ẹge ẹka beru onye obu. Ẹ tọ tükwa iya l'ẹge onye ono ẹ-te nwedu.

¹³ Iphe mu ekfu ta bukwa l'ọo tẹ mu pata ivu ndu ọdo bo unu t'unu vuru; ẹphebedua evuru lẹ nphẹ. ¹⁴ Obenu lẹ keshinu ọphu unu ka ndu onanu onwe iphe kẹ nwa nta-a; kwa iphe, ka mma; bụ t'unu gbataru ẹphe lẹ mkpa, kparu ẹphe. Teke mkpa kpakwanuru unu; ẹphebedua -nweru nshinu; ẹphe agbataru unu. Oo ya bụ l'ẹka-utara akwọo ẹka-ibiyita; ẹka-ibiyita akwọo ẹka-utara l'ẹnya-nhamunha. ¹⁵ Yọ buru iya bụ iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; sụ:

"Lẹ onye kpotaru nshinu;
te kpoghatadu;
ọphu onye kpotaru nwanshi;
'ekpopetakwanu."

Táiyitọsu; mẹ ndu yee iya yi

¹⁶ Ayi ekele Nchileke ekele; okfu l'ọ kwaphu ẹge ono, ọophu ayi l'obu t'ayi yeru unu ẹka ono; bụ ẹge ọophukwaphu Táiyitọsu. ¹⁷ Ẹ tọ bukewaa l'ọ nataru aroro, ayi rọru iya nkinyi iya; ọophukwa iya phụ l'ẹhu oye ẹka nshinu, meru iphe o bụ iya chileruphu obu iya; lẹ ya a-byakfuta unu. ¹⁸ Ayi eyeru iya nwanna ayi nwoke tẹ yele iya yiru. Nwanna ayi nwoke ono bụ onye aakfubekpoo ọsawa akwabẹ ugvu l'iphe bụ chọchi lẹ chọchi ha. Yọ buru ẹge o gudekwanu ezi ozi-oma ono kparu iya. ¹⁹ A -gufukpooru onanu; o bụ chọchi lẹ chọchi ha fọtaru iya; woru iya ye sụ t'o tsoje ayi je

ozi ono, ayi gude agbataru unwunna ayi ono. Ayi egude ozi ono akwabẹ Nnajiufu ugvu; gudekwa iya phụ ekoshi l'ọ dụ ayi t'ayi yeta ẹka.

²⁰ Ayi tọkwaru nwehu zia obu l'alị; k'ophu ẹ too nwedu ẹke aa-ta ayi uta ege ayi gude eme k'iphe-oma ono, nyiberu anyibe, e yeru ayi l'ẹka ono.

²¹ L'iphe ayi tüberu k'ememe bukwa t'ayi mejee iphe dụ ugvu l'ẹnya: ẹ tọ bụlekwa ọphu dụ ugvu l'ẹnya Nnajiufu bẹ ayi emeje nkinyi iya; ọ kwa t'ọ bukwaruphu iphe dụ ugvu l'ẹnya ndiphe.

²² Tẹmanu bẹ ayi eyekwaphu nwanna ayi ọdo t'ẹphe l'iya yiru bya. Nwanna ayi onanu bẹ ayi adajekwa tekenteke; maru l'iphe agụ iya nụ bụlephu ege ya e-me eye ẹka. Nta-a b'ọ kafukpoo ya rụ ovu l'ẹhu tẹ ya yeru unu ẹka; okfu l'ọ gude ire unu ẹka kẹ ba ma g'ee-me iya. ²³ A bya lẹ Táyitọsu bẹ mu sụru l'ọo ya bụ mu onye ẹbo, bụ iya bụ onye mu l'iya tuko ege ozi-oma ono; gude eyeru unu ẹka-wa. Unwunna ayi ọphunanu, ẹphe l'iya yi phụ; bukwanu ẹphe bụ ndu ọphu nọ-chiru ẹnya chọchi lẹ chọchi ha; bukwaruphu ẹphe akwabẹ Kuráyisutu ugvu. ²⁴ Unu koshi kwa ẹphe l'unu yeru ẹphe obu ọkpobe eyeye; k'ophu iphe, bụ chọchi lẹ chọchi ha a-makwanu lẹ nsasa, ayi egudeje unu asa bẹ bu-a l'oruberu iya.

9

Ome iphe-oma

¹ Mu te ejeheduru oderu unu ẹkwo k'iche k'iphe unu a-nụ ndu kẹ Nchileke ọphu nọ lẹ Jerúsalemu. ² L'ọ doru mu-a ẹnya l'ọoguo-a unu agugu t'unu yeta ẹka. Mu gude-wa unu asa nsasa l'ifu ndu Masedóniya. Mu sụru ẹphe l'unubẹ unwunna ayi lẹ Akáya kwakọbekwaru k'oye ẹka keshinu akaphụ-a. Aphụphu ono, ọophu unu l'ẹhu t'unu yeta ẹka ono bẹ phọduru m'ọ kpalikota ẹphebedua l'ẹphe ha t'ẹphe yeta ẹka. ³ Iphe kparu iphe mu sụru t'unwunna-wa bya bụ tẹ nsasa ono, ayi egudeje unu asa ono ba bụru iphe mmakanụ. Ọ bụchia t'ọ dụ ege ono, mu kfuru ono: l'unu kwakọbekwaru k'oyeta ẹka. ⁴ Ọdumeka; ọ -buru lẹ mu lẹ ndu Masedóniya haru yiru bya bya aphụa l'ẹ tọ dudu ege unu kwakọberu; ọ kwa iya bụ l'iphere a-buru nk'ayi; okfu lẹ mu sụwaru l'unu kwakọbewaru ọhuma; ? bụ onye ejeru okfu k'iphere nk'unu. ⁵ Ọo ya kparu iphe mu sụru l'ọ dụ mma t'unwunna-wa vuru mu ọzo byaodu nk'unu; bya evuru ọzo kwakọbe iphe ono, unu kweru ọkwa anụnu ono. Ọo ya bụ t'a maru l'unu gude obu unu l'ọ ha anụ iya; l'ẹ ta tufkubedu iya unu atufkufe.

Ome o-me-l'uko

⁶ Iphe unu a-nyatajelephu ndọ-ọ: Bụ l'onye meberu iphe, ha nwanshi l'alị akpatajekwaphu iphe, ha nwanshi. Onye mebekwanuru iphe, ha nshinu akpatajekwanu iphe, ha nshinu. ⁷ T'onyenonu nulephu l'ẹge ọ chiru l'obu iya. T'ẹ b'ọ dukwa onye a-nụ ọphu bụ: ọ -nutsule iya phụ; yo gbe bya atalaha onwiya uta. Ọphu t'ẹ b'ọ dukwa onye a-nodu anu iya: l'ọ bu utu, ya tufutaje. L'ọ kwa onye gude ẹhu-otso-ena nụ bẹ Nchileke eyejeru obu. ⁸ Unu makwaru l'ọo Nchileke a-dụ ike meeru unu iphe-oma megharu iya ẹka; mbụ k'ophu unu e-nwekotajeru iphe bụ iphe mkpa iya duru unu; unu abyakwaphu bya enweru iphe nwegharu iya ẹka; k'ophu unu e-gude iya eme iphe, bụ iphe-oma. ⁹ Ọo ya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

“L'ọojaje ẹka ajája nụ ndu ukpa iphe; Iphe-oma nk'ia aburu 'agvugvu.”

¹⁰ O bụ Nchileke, bụ iya anụje onye akọ iphe l'alị iphe oomebeje iya; nụkwa iya phụ nri, oorije bẹ bụkwaphu onye a-nụ unu iphe mkpa iya duru unu, unu e-mebe. O bụ iya bụ onye e-me t'iphe unu meberu l'alị mehu; k'ophu unu a-kafua enwenwe; gude iya kafuaru ome iphe-oma ono, unu eme ono. ¹¹ Oo-me unu t'unu nweru iphe okpobe enweru. Unu eshi iya l'eme iphe-oma tekenteke; k'ophu aa-dụ l'igwe l'ekele Nchileke ekele k'iphe-oma ono, unu shi ayi l'eka meeru ephe ono. ¹² L'ozí-wa, unu eje-wa ta bụlekwa mkpa kẹ ndu kẹ Nchileke b'ooome nkinyi iya; oomefukwaaphu t'a dụ l'igwe ekele Nchileke ekele; ekelegharu iya eka. ¹³ O kwa iphe ono, unu eme ono e-koshi egbe ndu unu bụ. Oo ya bụ; a dụ l'igwe jaa Nchileke ajaja. Ishi iya bụ l'ẹ tọ bụlekwa t'unu gude iphe ono, unu meru ono koshi l'unu kwetawaru k'ozí-oma Kuráiyisutu ono; unu ekoshikwaphu l'unu emeje iphe ozi-oma ono kfulu. Mbụ iya bụ l'unu ajájé eka okpobe ajaja mee iphe-oma ege eka beru unu; unu eshi ege ono; unu l'ephebedua agbaru mgbá l'iphe unu nweru enweru. ¹⁴ Oo ya bụ l'ephe e-gude obu ephe ekfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu unu; yoo gụ ephe agugu t'unu l'ephe phụ; okfu l'eze-iphe-oma kẹ Nchileke nyiberu anyibé l'ẹhu unu. ¹⁵ Unu t'ayi kejele Nchileke ekele kẹ iphe-oma iya; mbụ iphe-oma ono, ẹtu iya ẹ-ta dudu ono.

10

Polu agbaru ozi iya odzori

¹ Nta-a bụkwa mubẹ Polu gẹdegede arọ unu aroro owaa. A sūru l'oo buje: mu -nọdu unu l'ifu; mu atsụ egvu ege mu e-me kfulu unu okfu. Mu -nọdulephu ote-nya; ike okfu adu mu. Mu gude odoo; gudekwaphu obu-oma kẹ Kuráiyisutu arọ unu aroro sụ: ² Unu be emekwa tẹ mu gude olu-ike kfulaaharu unu okfu teke mu byaru. L'ẹ ta atukwa iya ego kẹ wo: ?a maru mu e-kfulu ndu ono, sūru l'ayi emephelephu ẹhu ayi ẹhu ayi ono okfu ike. ³ A makwaru-a l'ayi bu lẹ mgboko-a; obu l'ayi ta alukwa ogu ege ndu mgboko alu. ⁴ Ngwa-ogu, ayi gude alu ogu nk'ayi ta bụkwa ngwa-ogu kẹ ndu mgboko-a. O bụ ngwa-ogu, shi l'eka Nchileke; bya abukwaruphu ngwa-ogu ophu shihuru ejo ike. O bụ ngwa-ogu ophu e gude emebi iphe bụ eke ohogu Nchileke domiru obu agburu-ẹhu iya. Oo ya bẹ ayi gude emebi ntutego, ẹ-te nwedu ishi. ⁵ Būru iya bẹ ayi gude emebyishi kẹ oku onwonye ono, e gude atọ-chishi ụzo t'ẹ b'a ma Nchileke ono. Iphe bụ ọriri, madzụ arị arịri bẹ ayi aluje; mee ya t'ọ dụ ege Kuráiyisutu sūru t'ọ dū. ⁶ Nta-a bẹ ayi kwabekwaru akwabẹ ohu iphe, bụ ndu, bụ 'anụ-lẹ-nchị ahuhù; mę unu -wata ome iphe, a sūru t'unu meje.

⁷ Iphe unu l'iya eme kwa l'unu t'eleghedu ẹnya l'iphe eleghe. O -būru l'o nweru unu onye arị l'oo yebedua nwenkinyi iya bụ kẹ Kuráiyisutu; t'onye ono rị-phukwa ọriri azu; maru l'ọ bụ ege ya bụ kẹ Kuráiyisutu bụ ege ayibedua bu iya. ⁸ L'ophu unu e-bebekpo maru bụ l'ẹ tọ dukwa mu iphere; m'o -ruhuru; mu kfube oswa gudenuka ike ono, Nnajiufu yeru ayi l'eka ono asa nsasa. Iphe ono b'o yekwaru ayi l'eka t'ayi gude melia unu emeli. E tọ nukwa iya ayi t'ọ būru iphe ayi e-gude mebyia unu emebi. ⁹ Oo ya bụ iphe mu ekfu sū t'unu ba arikwa lẹ mu gude ẹkwo-ozí mu eme tẹ mu yee unu egvu. ¹⁰ O nwekwaru onye gbe sū: "L'ekwo-ozí, Polu ede adanukajekwa kpaa kpaa; būru okfu, eru madzụ l'ẹhu. Teke ayi l'iya nọlephu l'ifu l'ifu ege-a; yo gbe būru tsutokongu; okfu iya tee nwehe iphe oo-bu." ¹¹ T'o dokwaa egbe onye ono ẹnya l'ọ kwa iphe mu deru l'ekwo-ozí teke mu l'unu ta nọdu; bụ iphe mu e-me l'eka teke mu l'unu nọlephu.

¹² Ophu ayi e-ta atúdu ama ememe bu t'ayi wota onwayi je agúkobe lẹ ndu ono, anóduje atú onu onwẹphe ono. Odo bu t'ayi je osu l'ayi l'ẹphe atú. O bu ẹphebedua eme eswe; ẹphebedua egudeje ibe ẹphe átú onwẹphe; gude ibe ẹphe eleta ẹge ẹphe ha. ¹³ Obenu l'ayibedua t'atújedu onu onwayi tughata iya ẹge Nchileke tu-buru; sù t'ayi rua. Ayi atú-bejelephu onu onwayi l'ẹge gbaru ozi, Nchileke doberu ayi t'ayi jee. Ozi ono bẹ ophu ayi eje l'ẹke unu nọ tókokwa yírú. ¹⁴ Ayi ta atúkwa onu iphe ayi meru tugharu iya ẹka; keshinu ayi gudewa ozi-oma Kuráyisutu ono rutsuwa ẹke unu nọ gedegede; yọ buru ayi bu ndu vu ọzo gude ozi-oma ono byakfuta unu. ¹⁵ Oo ya bu l'ayibedua t'atújedu onu onwayi tughata iya ẹge Nchileke tu-buru; sù t'ayi rua. Ayi te egudejekwa ozi, ndu ọdo jeru; asa nsasa. Iphe ayi gbe ele ẹnya iya; bu t'ọ buru l'unu a-ka okweshi ekwekwe ike eje; ayi akafúaru oje ozi, ha nshinu l'ẹke unu nọ; kẹ l'ayi anódujelephu eme iya ẹge Nchileke sùru t'ayi merua ya. ¹⁶ Oo ya bu k'ophu ayi e-zi ozi-oma ono ziswetatsua ya mkpúkpú unu; zikwaru iya rú kwaseru. Oo ya bu t'ayi ba anódujekwa nù asa nsasa ozi, onye ọdo jehawaru l'ẹka iya nk'ia.

¹⁷ Ẹkwo okfu Nchileke sùkwaru: "T'onye asa nsasa; gudejekwa iphe Nnajiufu meru l'asa iya." ¹⁸ L'ẹ tọ búkwa onye atú onu onwiya bẹ aagúbeje iphe. Onye aagúbeje iphe búkwa onye Nnajiufu atú onu iya.

11

Ndu, e-ta búdu ọkpobe ndu ishi-ozí

¹ Byiko; unu byibekwa ẹka l'ọkpoma tẹ mu kabẹkpo kfua l'ọ bu onye egomunggo swehuru. Mu makwaru-a l'unu a-taru mu iya nshi. ² Lẹ mu ekokwaru unu okopho l'ọ bu ẹge-a, Nchileke ekoje-wa. Ishi iya aburu l'unu dọ mu l'ọ bu nwamgbọko, nwoke ta chikahubua ọkpa; mbụ nwamgbọko, doberu onwiya ọgá; mbụ nwamgbọko, mu doberu kẹ oke nji; mbúkwa k'oke iya onye lanu kpẹkpekpe, bu iya bu Kuráyisutu. ³ Obenu lẹ mu anóduje atsu egvu: ?mẹ t'a gbaghashidua nù unu obu; merushia uche unu; ọkfu, unu kweru lẹ Kuráyisutu e-ria mpere. O kwa ẹge ono; bẹ agwọ meru; gude ẹregede duphua Ívu. ⁴ Ishi iya aburu l'unu egudeje ẹhu-otso-ena kwe k'onye byaru bya awataru unu okfuru kẹ Jisọsu ọdo, e-ta búdu ophu ayi kfuru unu okfu iya; unu ekwekwaphu nata ume ọdo, dọ iche l'ophu unu natahawaru; bya ekweta ozi-oma ọdo, dọ iche l'ophu unu kwetahawaru.

⁵ L'iphe mu arikwa bu l'ẹ tọ búkwa mbedua bẹ ẹnya mu gbe bya aka alala ma lẹ ndu ono, ezi unu ozi-oma ono, etu onwẹphe o-ka-l'ike phe ono. ⁶ O -buru lẹ mu ta madu ẹge eekfufe okfu; mu amaru nù Nchileke ọkpobe amaru. Ayi shiwa l'uzo, dọ iche iche koshi iya unu.

⁷ O gbe buru iphe dọ eji bẹ mu meru lẹ mu wozitaru onwomu alí ẹge ee-shi tẹ Nchileke wolía unu eli; l'ẹ b'ọ nwe iphe mu sùru t'unu kfua mu l'ozí-oma Nchileke, mu byaru bya ezia unu. Ono; ?o gbe buru iphe dọ eji; mu emee ya tọ? ⁸ Teke mu jeru ozi lẹ ndu-unu; búkwa chọchi ọdo shi akfufe mu ọgwọ. O gbe dúkwa lẹ mu shi ana ẹphe nfu ẹge ee-shi tẹ mu yeru unu ẹka. ⁹ E tọ dúkwa unu, onye mu kfuchijeru nchí t'ọ yeru mu ẹka mẹ mkpa -byaru mu teke ono, mu nọ l'ibiyi nk'unu ono. Ishi iya aburu l'unwunna ayi ndu ophu shi Masedóniya wotakotaru mu iphe bu iphe mkpa iya kparu mu. O kwa ẹge mu te shidu buru ivu era nóduru unu teke ono bu ẹge mu ta abúdu iya lẹ mgbẹ l'ifu. ¹⁰ Mu gude ọkpobe

oswi-okfu ké Kuráýisutu, nọ mu l'ẹhu ekwe ụkwa l'ẹ to nwekwa madzu nwigbaleke-oma, a mụru l'alí Akáya, ha k'ome tẹ nsasa-wa, mu asa-wa bụru iphe mmakanu. ¹¹ ?Nanụ ẹge e meru bẹ mu yederu onu ẹge ono? ? Ọ bụ lẹ mu te yeduru unu obu tọ? A-o! Ọ kwaphu Nchileke maru lẹ mu yeru-a unu obu.

¹² Mu ta ahakwa ome iphe mu gude l'ẹka eme nta-a. Ọo ya bụ k'ophu mu e-mekwanu ndu ozi ọphunanu t'ẹ b'o nwehe ẹke ẹphe a-gbabẹ ọkpa eku onwẹphe ekuku; sụ l'ọ bụkwaphu ẹge ayi ese akanya ozi-oma bụ ẹge ẹphe ese iya. ¹³ ?Unu ta madu lẹ ndu onanu ta kfulbedu ọswa bụru ọkpobe ndu ishi-ozí Kuráýisutu? Ẹphe bụ ndu gude ụgho eje ozi. Ẹphe ewojeru onwẹphe mee t'a sụje l'ẹphe bụ ọkpobe ndu ishi-ozí Kuráýisutu. ¹⁴ Ẹ tọ bụhedu iphe ụkwadu biribiri; keshinu Sétanu ewojeruru onwiya mee t'e tubesu lẹ ya bụ ojosi, Nchileke yeru t'o shi l'ọcha-ọjì l'imigwe bya. ¹⁵ Ọo ya bụ l'ẹ tọ bụhedu iphe ụ biribiri lẹ ndu ejeru Sétanu ozi woru onwẹphe mee t'e tubesu l'ẹphe bụ ndu ejeru Nchileke ozi. Teke o ruru mbọku ikperazu bẹ Nchileke a-gwa ẹphe ọchi iphe ẹphe meru.

Iphe-ẹhuka, Ọlu eje

¹⁶ Tẹ mu lakpookwaaru azu l'okfu ivuzo; t'ẹ b'ọ ụkwa onye a-rije l'ọo egomunggo swehuru mu. Ọ -bụru l'unu arí l'ọo egomunggo bẹ swehuru mu nụ; unu hakpookwaru tẹ mu kfunyafua l'ọ bụ onye egomunggo swehuru; k'ophu mu a-kabẹ saa nwa nsasa. ¹⁷ Obenu l'iphe-a, mu ekfu nta-a bẹ mu makwaru-a l'ẹ tọ bụdu Nnajiufu sụru tẹ mu kfu ya. Mu -salahaa nsasa bẹ mu asakwa iya l'ọ bụ onye egomunggo swehuru. ¹⁸ Obenu lẹ keshinu ndiphe egudeje iphe ké mgboko-a asa nsasa bẹ mbẹdua a-sakwaphu nsasa nke mu. ¹⁹ ?Tọ bụhedu okfu l'unu manụkaru iphe kparu iphe unu egudeje ẹhu-otso-ena haa ndu egomunggo swehuru t'unu l'ẹphe nọdu. ²⁰ Unu atajelee nshi nọ-kirishia; teke a nọnyaar; onye lanụ abya eworu unu mee nwohu iya; onye ọdo abya anọdu; tuko iphe unu nweru riebe; onye ọdo abya erigota unu ejo erigota; onye ọdo abya anwuphelahaa unu ẹnya; onye ọphu abya echia unu ẹka l'ishi-nchi. ²¹ Ha! O gbe ụkwa mu iphere ekfukfu; lẹ mbẹdua te nwekwa teke mu a-ụ ike ome unu egbe iphe ụ ẹge ono.

Obenu l'agha: ọwaa, mu abya ekfukfu-wa bụkwa okfu, ụ l'ọ bụ ké onye egomunggo swehuru. E -kfuldekpo ya ekfukfu; mu asụ l'iphe bụ iphe ndu ọdo tūru ama gude asa nsasa bẹ mbẹdua gudekwaphu asa nsasa nke mu. ²² Ọ -bụru lẹ ndu ono bụ ndu Híburu; gbẹregbede: mbẹdua bụkwaphu onye Híburu. Teke bụ l'ẹphe bụ ụnwu Ízuru; gbẹregbede: mbẹdua bụkwaphu onye Ízuru. Teke bụ l'ẹphe shi l'eri Ébiríhamu; mbẹdua shikwaphu l'eri Ébiríhamu. ²³ ?Ẹphe bụ ndu ejeru Kuráýisutu ozi tọ? ?Bụ onanu bẹ mu te gbe kadu ẹphe abụbu? Nta-a bẹ mu ekfukpookwa l'ọ bụ onye ọgvu guderu. Mu kakwa iya ẹphe abụbu; ẹge-a, mu gbe ka ẹphe oje ozi Kuráýisutu-wa; bya aka ẹphe oje mkporo njeto; a kakwa mu phụ ochi iphe nchito. Ọphu tọ ụkwa teke mu e-te bugejeduru ebugeru l'ọnu anwụhu l'okfu ozi ono. ²⁴ Ụgbo ise bẹ ndu Ju chiwaru mu ụkporo ọnu ẹchachi l'ọnu ẹchachi iri-ẹ-tete ẹphe ono. ²⁵ Ndu ké Rómu abya echia mu iphe ugbo ẹto; a kpawa mkpuma tūa mu tugbuphódowa mu-a ndzu nwanshí ugbo lanụ. Ugbo ẹto; bẹ mu nọwa l'ugbo-mini; yo kpua. Yo nweru ọphu mu nọru ujiku ọphu: eswe l'enyashi lẹ mini. ²⁶ L'igweligwe ije ono, mu jewaru ono bẹ mu lówaru ishi mu alọlo l'utso, gbaru nụ; lọo ishi mu alọlo l'ẹka ndu abalí-d'egvu; mẹ l'ẹka ndu Ju ibe mu; mẹ l'ẹka ndu ẹ-ta

budu ndu Ju. Mu ejewa iphe mini pharu mu l'eze l'obodo; me l'echi-egu; me l'echi eze enyimu; me l'eka ndu e-ta budu okpobe ndu ke Kurayisutu. ²⁷ Mu jearu ozi, du ehuka gbata ephuru phee. Ugbo olemole; be mu jearu iphe mu te dobedu ishi l'oshi. Egu guwaru mu; ekpiri akpo-wa mu nku. Mu jearu ophu mu zeru egu; noo l'oyi; mu te nwe iphe owe l'ukfu. ²⁸ ?Mu ele ole agu? Obenu l'o nwekpeleruphu iphe anoduje akpo mu mgbenya mboku-mboku. Iphe ono bu le mu anodujekpelephu agba mgbamuche iphe bu chochi ke Kurayisutu l'ephe ha. ²⁹ Oobuje; ike -gvu onye odo; yo buhukwaruphu mbedua b'o gvuru. Teke bu l'o nweru onye dalahuru l'ome iphe du eji; yo hukwa mu phu oku l'obu.

³⁰ O -buru le mu safutaje nsasa; iphe mu e-gude asa iya bukwa iphe ekoshi ege ike gvu-beru mu. ³¹ O kwa Nchileke, bu Nna ke Nnajiufu ono, bu Jisosu ono be bu onye maru l'iphe-a, mu ekfu-wa te nwe du ophu bu ejo-ire. Te ekele bukwaru nk'ia gbururu jeye le tutu yoyo. ³² Le teke mu no le Damasukosu be govano bu iya no-chiru enya Aritasu, bu eze ndu ono; woru ndu soja ye t'ephe nochia obu-edukfu ono; k'ophu ee-gude mu. ³³ To du iya bu; e woru mu ye l'ime nkata; pyoo mu l'enu uzo, no l'eli uphomkpuma, e gude kpu-pheta obodo ono mgburumgburu; mu eshi eke ono nahu iya; gbalaa.

12

Iphe Nchileke koshiru Polu l'aphu

¹ A makwarua l'e to nwe du iphe eerita l'osa nsasa; obu le mu safutajekwa iya phu. Nta-a be mu a-wata okfu ke ophu aphu; me iphemiphe obule, Nnajiufu koshiru mu. ² O nweru nwoke lanu, mu maru, bu onye ke Kurayisutu, Nchileke dzuchataru; yo jerua imigwe le mkpokfu mkpokfu iya k'eto. A nookwaru afa iri l'eno k'ophu iphe ono meru. Obenu le mu ta mahedu: o -jeru eke ono l'oswiya; too phuru iya l'aphu. O bulephu Nchileke nwenkinyi iya maru ege o muru. ³ O bulephu l'o doru mu enya le nwoke ono be mu maru le Nchileke dzuchataru; worua ya ogbodufu Nchileke. Obenu le mu ta makwa: ?o jeru-a l'onwiya; too aphu b'o phuru. O kwa Nchileke nwenkinyi iya maru. ⁴ Nwoke ono no l'eke ono nukota iphe o nuru, kporu madzu okfu; mbu iphe Nchileke te kwedu te madzu gude onu kfua. ⁵ Oo ya bu le nwoke ono be mu e-gude asa nsasa. Obenu le mu te egudedu onwomu asa nsasa; gbahalephu le mu asa nsasa l'ike gvuru mu. ⁶ Ndege mu jeru osa nsasa k'onwomu; me mu te ga abukwa onye egomunggo swehuru; okfu l'iphe mu gage e-kfu ga abulephu oswi-okfu be mu ga anodu ekfu. Obenu le mu te ejedu osa nsasa; le teke mu jederu osa nsasa b'o nweru ndu a-wata ori le mu ka nshinu karia iphe ephe phuru mu l'ehu; me iphe ephe nuru, mu kfuru.

⁷ Nchileke koshinukaru mu iphe, dugbaa oke biribiri. O bu iya kpataru iphe Nchileke loru iphe o loru ye mu l'ehu. Iphe ono aburu mgbaji-ogu; kwaa mu l'ehu; k'ophu mu te ejedu oku onwomu ekuku. Iphe ono anodu l'o bu owaa, aa-su l'oo ojozi Setanu byaru bya etsua mu iphe; go-zita mu te mu be ejeje oku onwomu ekuku k'iphe ono, mu phuru l'enya; bya anua le nchi ono. ⁸ Iphe ono be mu kfuwaru nu Nchileke ugbo eto; su iya t'o mee t'iphe ono paru mu haa. ⁹ Iphe Nchileke ekfujeru mu aburu: "Teze-iphema, ya meru mu dzujeeru mu. Le teke ire ke yebe Nchileke akaje mu nshinu l'ehu bu teke ike ta nodu mu." Yo buru iya bu l'ehu atso mu ena le mu gude l'ike ta nodu mu asa nsasa; ege ee-shi te ike ke Kurayisutu

ree mu irè l'èhu. ¹⁰ Oo ya bẹ mu sùru l'ike ono, gvuru mu nù ono bẹ dọwa mu mma. Iphe-iphere, eeme mu; mẹ iphe ọtsu-l'èhu; mẹ mkpamèhu; mẹ iphe-ẹhuka, aanọduje emekota mu l'okfu ẹhu Kuráiyisutu bẹ dọwa mu mma. O bụ teke ike ta nọdu mu; bẹ ike nk'ia akajẹ mu ome irè l'èhu.

Pọlu agba mgbamuche ndu Kórintu

¹¹ Nta-a bẹ mu meekwaru l'ọ bụ onye egomunggo swehuru. Ole ọ kwa unubèdua kparu iya. L'iphe gbaru unu l'ememe bụ l'unu ga anọdu etu mu ẹpha. L'a makwaru l'ẹ to nwedu iphe mu bụ; ọbu l'ẹ tọ bụkwa mu; bẹ ẹnya mu kachia alala l'ẹka ndu ono, ezi unu ozi-oma ono; mbụ ndu ono, etu onwẹphe ọ-ka-l'ike pẹ ono. ¹² Mu taru nshi meshia iphe-ophulenyà; mẹ iphe-ophubama, dughaa biribiri; bya emeshikwaaphu iphe ọdo, kpọru ọtukota ọnu iya, ekoshi ike Nchileke l'ẹke unu nọ. Iphe ono abụkotaru iphe mu gude koshi unu lẹ mu bụ oswi onye ishi-ozì Kuráiyisutu. ¹³ ?O nweru ọzo ọdo, mu gbe ka ome chọchi ọdo ọhuma, mu t'emeduru unu? ?Bulephu lẹ mu ta sùdu unu t'unu kfuà mu ụgwo? A-oo! Ọwaa kwa ẹka-l'alì-ọ; keshinu ono gbe bụwaru ẹji; mu emee ya unu.

¹⁴ Ọwaa kweekwa ugbo ẹto, mu jikoberu k'ọbya ndu-unu. Mu -bya bẹ mu t'asukwa t'unu kfuà mu ụgwo; l'iphe mu achọ abya ta bụkwa okpoga unu. O kwa unubèdua l'onwunu bẹ mu achọ abya. Ẹ tọ bụkwa ẹgirima akpatajẹ ẹku doberu ndu mụru ẹphe; ọ bụchikwaa nne lẹ nna akpatajẹ ẹku doberu unu ẹphe. ¹⁵ Mu e-gudekpelekwaphu ọkpobe ẹhu-otso-ena mephushiaru unu iphe mu nweru; tya ishi onwomu ẹge ee-shi t'ọ duru unu lẹ mma. ?Unu e-gbe yepeteru mu obu; m'ọ -bụru lẹ mu kafuà unu oyeru obu tọo?

¹⁶ O nwekwaru-a unu ndu ọphu haru kwe lẹ mu te shidu bụru unu ivu era. Obenu l'ọ nwekwaruru ndu ekfu lẹ mu shi agbanuka eregede; l'ọ bụ ụgho bẹ mu gude hata unu l'ọ bụ onye hataru iphe l'ọnya. ¹⁷ ?Nanukpoo ẹge ọbu? ?O nwekpooru iphe bụ ndu ono, mu ziru t'ẹphe byakfuta unu ono, onye ọphu mu gbe shi l'ẹka iya ria unu uru? ¹⁸ Mu rọru Táyitọsu t'ọ bya; bya asụ tẹ nwanna ayi ọphu tsoru iya. ?O nweru iphe unu a-sụ lẹ Táyitọsu byaru bya erita unu? ?Tọ buleduphu umere lanụ bẹ mu l'iya eme; ?t'ẹ tọ buleduphu ọkpà lanụ bẹ mu l'iya etso?

¹⁹ ?Tọ unu shi keshinu ono rita l'iphe ayi anọduje eme bụ ẹge ayi e-meje bya edofu onwayi l'ifu unu tọo? Wawakwa. Iphe ayi anọduje ekfu bẹ ayi ekfuje maru l'ayi ekfu iya l'ifu Nchileke; ọdo bụ l'ayi lẹ Kuráiyisutu tughaberu bụru nanụ. Oo ya bụ; ndu-mu, ayi yeru obu; iphemiphe ọbule, ayi anọdujekpo eme bẹ ayi anọdujekwa eme t'ayi gude iya mefuta unu.

²⁰ Mu atsukwa egvu; sụ: ?mu maru tọ bụkwanu: mu -byaruta; unu ta aduhe ẹge mu riru l'unu dụ; mbèdua ta aduhekwaphu ẹge unu riru lẹ mu dụ. Mu atsukwa egvu; sụ: ?Mu ta abyakwanu bya aphu l'unu anọduje aswo-phe uswo; ẹjiphe ijimènya; bụru ndu obu-ọku; l'akpa ẹnya; ephuphe ibe unu iphù; agba ibe unu mgbamu; ekuphe onwunu ekuku; bụru ọku-mkpaka pẹ. ²¹ Mu atsukwa egvu lẹ mu -bya l'ugbo iya-a bẹ Nchileke e-wozita mu alì l'ifu unu; mu awata ọkwa ẹkwa ekpu igweligwe ndu mehawaru iphe dụ ẹji; ẹphe te kwe taa onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meru; haa ẹjo umere, rehuru erehu; haa ome kẹ nwanyi; mẹ t'ẹphe ba bụheru ndu iphere gvuru l'ifu.

¹ Abyabya ọwaa, mu abya abyabya-wa kweekwa ugbo ẹto, mu abya unu agbaphe. Ẹkwo okfu Nchileke sùkwaru: “L’onye e kuru ikpe b’ẹ ta anmajekwa ikpe; ‘abùdu l’a dù ẹbo; m’ọ bụ ẹto agba iya ekebe.” ² Mu nmaakwaru ndu ono, mehawaru ẹjo iphe ono ọkwa; mē ndu ọphunanu l’ẹphe ha. Mu anmakwaru iya ẹphe nta-a, mu ẹ-ta nọdu l’ẹke ono ege ono, mu nmaru iya ẹphe teke ono, mu byaru k’ugbo ẹbo ono. Lẹ mu -bya bẹ mu ta ahakwa ẹphe; lẹ mu ba àhù ẹphe àhùhù. ³ Ọo ya bụ; unu eshi ẹge ono maru lẹ Kuráýisutu gude mu-a ekfu okfu; l’unu sùkwaru t’e koshi unu iphe e-me t’unu maru l’o gude mu-a ekfu okfu. Kuráýisutu ono te emejekwa l’ọ bụ onye ike ta nọdu teke oome unu iphe. O gbe bụru iphe oo-me bụ l’oo-koshi ẹge ọkpehu iya habe l’ẹke unu nọ. ⁴ L’a makwaru-a l’ike ta nọdu iya teke a kpopyaberu iya l’oshi-osweru; obenu lẹ nta-a bẹ bụ ike Nchileke b’o gude nọdu ndzụ. O kwaphu ege ono, ike shi gvụ iya ono bụ ẹge ọ gvụkwaruphu ayibedua. Obenu lẹ nta-a bẹ ike kẹ Nchileke e-me; ayi anọdu ndzụ ẹge Kuráýisutu nọ; ike anọdu ayi ẹge ọ nọ iya; k’ọphu ike a-nọ ayi l’iphe bụ iphe ayi emekpooru unu.

⁵ Unu tujeedukwa onwunu ghachaa; maru ege obu unu dù; t’unu shije ege ono maru: unu -noshikwaduru-a ike l’ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráýisutu. ?Unu ta madụ lẹ Jisọsu Kuráýisutu bu unu ebubu l’ẹhu tọ; gbahalekwaphu l’unu tųwaru onwunu ghachaa; phụa l’unu te kwetahedu; yọ bụru iya bụ l’ẹ to budu unu ebubu l’ẹhu. ⁶ Ọphu mu gude ẹka bụ l’unu e-mekochaa maru l’ayi ta gwọbedu ekwekwe ono, ayi kweru ono. ⁷ Iphe ayi anọduje ekfu anụ Nchileke; bụ t’ẹ b’o kweekwa t’unu mee iphe ẹ-ta dudu mma. Ẹ tọ bukwa tẹ ayi koshi l’ayi bụ ndu ọma; ọ chikwa-a t’unu meje iphe vudo nhamunha; m’o -ruhuru; ọ -bụru l’òò-dù lẹ ayibedua bụwa ndu daru adada. ⁸ L’ẹ to nwekwa m’ọ bụ iphe lanụ, ayi e-meghe gude mebyia ọkpobe okfu ono. Iphe ayi anọduje eme bukwa l’ayi anọduje ejeru ọkpobe okfu ono ozi. ⁹ Ọo ya bụ l’ẹhu anọduje atso ayi ẹna; m’ọ bụru l’ike ta nọdu ayi; unubedua eshihukwanu ike. Ọo ya kparu iphe ayi anọduje ekfufua l’anụ Nchileke t’o mee t’onodu unu ka mma. ¹⁰ Mu ede iphe-a nta-a, mu l’unu ta nọdu-wa; l’ẹke ono; k’ọphu mu te ejedu ogude ike ono, Nnajiufu yeru mu l’ẹka ono mee unu iphe ọnwú-ọnwú teke mu byaru. Ọo ya bụ tẹ mu be egude ike ono, o yeru mu l’ẹka k’ogude melia unu emeli ono gbe hùlahaa unu àhùhù.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

¹¹ Nta-a unwunna mu; unu nọkwa ohuma. Unu lakwa azụ l’onodu, duebe mma. Unu ngabẹjekwa nchị l’iphe mu ekfu. T’oriri unu bukwaru nanu; unu eburu l’ẹhu-agu. Ọo ya bụ tẹ Nchileke ono, yeru ayi obu ono, bụ iya emeje t’ayi buru l’ẹhu-agu ono swikwaru unu eswiru.

¹² Unu keleje ibe unu ekele; nmata ẹphe akpa.

¹³ Iphe bụ ndu kẹ Nchileke l’ibiyi ọwaa ekelekwaphu unu.

¹⁴ Teze-iphe-ọma kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráýisutu; obu ọphu Nchileke eyejeru ndibe iya; mē ike ono, Ume-dụ-Nsọ meru t’unu gbaru mgba ono; dzukotakwa oke l’ẹhu unu l’unu ha.

Ĕkwo, Pòlu deru nù Ndu Galéshiya

¹ Ĕkwo-ozí-wa shi l'èka mbèdua, bú Pòlu, bú onye e meru tẹ́ mu búru onye ishi-ozí Jisòsu Kuráiyisutu. Ẹ́ tọ́ búkwa madzú meru mu iya; ọ́phu ọ́ búkwa madzú b'ò shi l'èka. Ndu o shi l'èka kwa Jisòsu Kuráiyisutu; mẹ́ Nchileke, bú Nna, bú iya bú onye meru tẹ́ Jisòsu Kuráiyisutu shi l'ọ́nwu teta nọ́du ndzú. ² Ẹ́nwunna ayi, mu l'ẹ́phe nọ́ l'èke-a bẹ́ mu l'ẹ́phe tṹko ekele iphe bú chọ́chi, nọ́ lẹ́ Galéshiya ekele.

³ Iphe mu anọ́duje ekfu anụ́ Nchileke, bú Nna; mẹ́ Nnajiufu, bú Jisòsu Kuráiyisutu bú t'ẹ́phe meeru unu eze-iphe-ọ́ma; mekwaaphu t'ẹ́hu dọ́ unu agu.

⁴ Ọ́ bú Kuráiyisutu ono gude onwiya chíá ẹ́ja; nwùhu; shi ege ono safu ayi iphe dọ́ ẹ́jì, ayi meshiru; ege ee-shi t'ọ́ dzọ́futa ayi lẹ́ mgboko-a, iphe dọ́ ẹ́jì jiru ẹ́jìjì-wa. Iphe ono abúru uche-obu Nna ayi, bú Nchileke b'ò meru ono. ⁵ T'a jaa Nchileke ajaja gbururu jeye lẹ́ tutu yoyo. Ono kwa ege ọ́ dọ́.

Ozi-ọ́ma lanu kọ́u; bẹ́ nọ́nu

⁶ Iphe ọ́waa dúkwa mu biribiri l'ọ́ bú Nchileke ono, kuru unu tẹ́ Kuráiyisutu shi l'eze-iphe-ọ́ma ono, o meru unu dzọ́futa unu ono b'ẹ́ ta nọ́du ọ́phu baru ishi; unu egbe agbakutawaru nù Nchileke ono azú; gbe aghawanu ifu l'ozí-ọ́ma ọ́do, gbaru iche. ⁷ E -kfude iya ekfukfu b'ẹ́ to nwekwa ozi-ọ́ma ọ́do, nọ́nu. Ọ́benu l'ọ́ nweru ndu agbaghashi unu obu agbaghashi; mbú ndu ese t'ẹ́phe gbanwee ozi-ọ́ma kẹ́ Kuráiyisutu ono. ⁸ A-ọ́f Ọ́ -búru l'ọ́o ayíbedua; m'ọ́ bú l'ọ́o ojosi, shi l'imigwe byaru bya ezilahaá unu ozi-ọ́ma ọ́phu yẹ́le ono, ayi ziru unu ono ta dakọ́tadu; tẹ́ Nchileke tų́-phukwaa ya l'ọ́nu. ⁹ Ọ́ kwa iphe ayi kfuhawaru bẹ́ mu ekfu ọ́do nta-a; sọ́: Ọ́ -nweru onye ezi unu ozi-ọ́ma ọ́phu yẹ́le ono, ayi ziru unu ono ta dakọ́tadu; tẹ́ Nchileke tų́-phukwaa onye ọ́bu l'ọ́nu.

¹⁰ ?Ọ́ dọ́ unu lẹ́ mu eme tẹ́ mu kfuá iphe atọ́ ndíphe ẹ́na lẹ́ nchí tọ́? ? T'ọ́ dọ́ unu lẹ́ mu eme tẹ́ ndíphe sọ́ lẹ́ mu bú onye ọ́ma? Wawakwa. Iphe mu eme tẹ́ mu meje búkwa iphe a-dọ́ Nchileke mma. Ndege ọ́ búru lẹ́ mu eme tẹ́ ndíphe sọ́ lẹ́ mu bú onye ọ́ma; mẹ́ mu ta ga abúkwa nwozi Kuráiyisutu.

Ege Pòlu shi búru onye ishi-ozí

¹¹ Iphe unu a-maru; ẹ́nwunna mu; bú l'ozí-ọ́ma ọ́phu mu ezije ta búkwa l'uche-obu madzú b'ò shi. ¹² Ishi iya abúru l'ẹ́ tọ́ búdu madzú b'ò shi l'èka; ọ́phu madzú 'ezidu mu iya ezizi. Ọ́ bú Jisòsu Kuráiyisutu koshiru mu onwiya bya eworu ozi-ọ́ma ono ye mu l'èka.

¹³ Unu nùhawaru-a ege ndzú mu shi dọ́ teke mu shi eme ome-l'alí, ndu Ju egudeje abaru Nchileke ẹ́ja; nùwa ege mu kparu chọ́chi kẹ́ Nchileke ẹ́hu; mbú shi see ege mu e-shi mebyia ya lẹ́ mkpurophu. ¹⁴ Mu shi etsokotakpolephu ekemu ndu Ju ono ọ́huma ege a tų́ru iya. Mu tsokpooru ekemu ono tsotabe iya k'ọ́phu mu kakọ́ta iya igweligwe ndu mu l'ẹ́phe bú ọ́gbo etsotso; ege ono bẹ́ ome ome-l'alí ndiche ayi pẹ́ shi anọ́duje evu mu ẹ́hu; l'evushi mu iya ike.

¹⁵ Ọ́benu lẹ́ Nchileke fọ́tahawaru mu ru tẹ́manu b'a mọ́deru mu; bya egude eze-iphe-ọ́ma iya kua mu l'ẹ́ge ọ́ chọ́ru; ¹⁶ koshi mu Nwa iya ono; k'ọ́phu mu a-ra kẹ́ Nwa iya ono arara tẹ́ ndu ẹ́-ta búdu ndu Ju nùwa ya. Teke

iphe ono meru ta dukwa madzū, kfu ẹka kfu ru okpa, mu chi-koshiru idzu iya. ¹⁷ Ophu mu 'ejekwa Jerúsalemu ke te mu jekfu ndu vuru mu ọzo buru ndu ishi-ozí-wa je ephe okpata ishi. Iphe mu meru bu le mu gbe tugbua bahushia Arébiya bya eshi eke ono laphushia azu le Damásukosu. ¹⁸ A nolephu afa eto; mu atugbua jeshia Jerúsalemu te mu je amaru onye bu Pyita. Mu eshi rua; mu l'iya anọ abali iri l'ise. ¹⁹ Obenu l'ẹ to dukwa ndu ishi-ozí ndu ophu, mu phuru; gbahaa Jémusu, bu nwanne Nnajiufu ayi.

²⁰ O bu Nchileke nwenkinyi iya maru l'iphemiphe obule-a, mu no iya l'ifu ederu unu-wa ta dudu ophu bu ejo-ire be mu adzu.

²¹ To du iya bu; mu atugbua; yo buru mu oje ali Siríya; meebe bya ejee Silísiya. ²² Ege-a, mu ekfu-wa ta dukwaa m'ọo iphe bu chochi Kuráiyisutu le Judíya, mawaru onye mu bu. ²³ Iphe ephe anulephu le nchi le nchi bu l'a suru: "L'onye ono, shi eme ephe kpakpawowo ono be arakwa ozi-oma ke t'e kweta ke Kuráiyisutu arara; mbu ekwekwe ono, o shi eme t'o mebyia emebyi ono." ²⁴ Oo ya kparu iphe ephe ekele Nchileke ekele; l'okfu ehu mu.

2

Polu ejekfu ndu ishi-ozí ophu

¹ A nolephu afa iri l'eno; mu le Bánabasu alashia azu le Jerúsalemu. Mu eduta Táiyitosu; mu l'iya ayiru. ² Iphe kparu iphe mu jeru eke ono bu l'ọo Nchileke koshiru mu iya; su te mu je. Mu ekweta jeshia. Mu le ndu ono, bu ndu ishi ono abya anọ ndzuko ke iche. Mu abya eworu ozi-oma ono, mu ziru ndu ẹ-ta budu Ju ono togboru ephe eba; k'ophu akanya, mu sehawaru; me ophu mu ese nta-a ta buduru mu ke mmakanu. Ephe azua gbururu. ³ E to nwekwa onye ephe yebutaru t'o bua utsu. Mbu jeyekwa le Táiyitosu-a, ẹ-ta budu onye Ju, mu l'iya yi-wa te nwekwa onye yebutaru iya su l'o bufutaje utsu. ⁴ E guderu l'o nwekwaru-a ndu suru t'ephe bu ya ugwu; ndu ono bu ndu pyataru nu; l'eme l'ephe -bu ndu ke Kuráiyisutu; 'a ma l'ephe ta budu; l'ọo ngge be ephe byaru egege t'ephe bya bya egeta ege ayi gbakutaberu ekemu azu; okfu l'ayi bu ndu ke Kuráiyisutu. Iphe ephe shi achọ ọzo iya bu ege ephe e-me mee ayi t'ayi tsojelephu iphe ekemu ephe kfu ru ege ohu anọduje eme iphe onye gbaru iya nu kfu ru. ⁵ Ole ayi te kwekwa haaru ephe ọzo; m'ọ bu ugbo lanu; ege ee-shi t'ayi kwakoberu unu iphe ono, bu okpobe okfu ono; mbu ozi-oma ono.

⁶ Obenu le ndu ophu a suru l'ephe bu ndu ishi obu; mbu; iphe mu gude ekfu ege-a kwa le mu ta akpadu ishi iphe ephe bu; kele Nchileke te eledu madzū enya l'ifu. Ndu ono, a suru l'ephe bu ishi ono ta dukwa iphe ọdo, ephe suru te mu yefua l'ozí-oma ono. ⁷ Iphe gbe mee nu bu l'ephe phuru le Nchileke wowaru ozi-oma ono ye mu l'eka te mu je zia ya ndu ẹ-ta budu ndu Ju; ege ono, o yekwaru iya phu Pyita l'eka t'o je zia ya ndu Ju ono. ⁸ Ke l'ọo ege ike ke Nchileke meru ire l'ehu Pyita; t'ọ buru onye ishi-ozí; zia ndu Ju ozi-oma ono; bu ege ike ke Nchileke meru mu ire l'ehu; mu aburu onye ishi-ozí; zia ya ndu ẹ-ta budu ndu Ju. ⁹ To du iya bu; Jémusu; me Pyita; me Jonu, bu ndu ono, a suru l'ọo ephe bu ndu ishi, gudeshi chochi-wa ike ono abya amaru l'ọo Nchileke yeru mu ozi-oma ono l'eka. Ephe azua mgbede; bya ekwe mu le Bánabasu l'eka; bya ekweta l'ayi l'ephe a-tuko buru nanu. Ayi l'ephe abya atukokwaphu zua gbururu le mu le Bánabasu a-nodu ezi ndu ẹ-ta budu ndu Ju ozi-oma ono; t'ephebedua zije

iya ndu Ju. ¹⁰ Iphe lanu, ephe suru t'ayi mee bu t'ayi nyatajekwa ndu chochi, akpa ukpa. Onanu be mu kebekpooru ehu eme.

Mba, Pölu baru Pyita le Antiyoku

¹¹ Yo be le Pyita byaru Antiyoku; mu evudo iya l'ifu baaru iya mbà l'edzudzu oha; ke l'o nweru iphe o meru, teru iya nu. ¹² Le teke odungukpo be Pyita ye le ndu e-ta budu ndu Ju shi erigbaje nri. E meebe; yo be le ndu, ephe le Jémusu no byakfotaleru iya phu; yo bufu onwiya; su le ye le ndu ono, e-ta budu ndu Ju ono te erigbahu nri. Ishi iya aburu le Pyita atsu ndu Ju ono, suru l'oniyemone obule bufutaje utsu ono egvu. ¹³ Unwunna ayi ndu Ju ndu ophu abya eyefua eka l'obu-ote Pyita phe ono. Mbü lufu le Bánabasu be ephe jítakaruphu; yo tsoru ephe bukwaruphu ndu obu-ote obu. ¹⁴ Yo be teke mu byaru bya egude enya mu phu; l'ephe tee tsodu ozi-oma ono le nhamunha iya; mu evudo l'ifu ndu chochi l'ephe ha; su Pyita: "T'o lewaru ege yebedua, bu onye Ju gbe eme umere l'o bu onye e-ta budu onye Ju; ?nanuhunu ege oo-me yebuta ndu e-ta budu ndu Ju t'ephe tsoje ekemu ndu Ju?"

Ekweta kpüu a-dzo ndu Ju; dzoo ndu ohodo

¹⁵ O bu oswi-okfu l'ayibedua b'a muru; ayi aburu ndu Ju; ayi ta bu ndu e-ta madu ekemu Nchileke; ¹⁶ obekwanu l'ayi marua l'e to budu ome iphe a turu l'ekemu emeje madzu t'o buru onye doberu eka ndoo l'ifu Nchileke. Onye doberu eka ndoo l'ifu Nchileke nwenkinyi bukewaphu onye woru onwiya ye Jisösu Kuráiyisutu l'eka. Oo ya bu l'ayibedua wowaru onwayi ye Jisösu Kuráiyisutu l'eka ege ayi a-buru ndu doberu eka ndoo l'ifu Nchileke; okfu l'ayi kwetaru ke Jisösu Kuráiyisutu; e to bukwa okfu l'ayi eme iphe a turu l'ekemu. L'e to dukwa onye Nchileke agu l'onye doberu eka ndoo; okfu l'onye ono eme iphe a turu l'ekemu. ¹⁷ Keshinu ophu ayibe ndu Ju eme t'ayi le Kuráiyisutu tugbabe buru nanu; k'ophu oo-me t'ayi buru ndu doberu eka ndoo l'ifu Nchileke; oo ya bu l'ayi kweru l'ayi bukhwaphu ndu eme iphe du eji l'o bu ndu e-ta madu ekemu Nchileke. Teke bu l'o bu ege ono b'o du; ?o futaru le Kuráiyisutu eme t'iphe du eji kafua nshinu to? Wawakwa! ¹⁸ O -buru le madzu vuru uzo mee ya t'o doo enya l'e to buhedu ome iphe a turu l'ekemu emeje te Nchileke gua madzu l'onye doberu eka ndoo; bya ala azu wata iya ememe be onye ono bukwa onye emebi ekemu emebi. ¹⁹ Mu gudeekwa k'otso ekemu bya aphua le mu nwuhwaru anwuhu; l'ekemu gbwaru mu egbugbu. Mu abyaakwanu bya eswee ya enya ege ee-shi te mu noduru Nchileke ndu. ²⁰ A kpopyabewaru mu le Kuráiyisutu l'oshi-osweru. Oo ya bu l'e to buhekwa mbédua no ndzu. O bukwa Kuráiyisutu no mu ndzu l'ehu. Ndzü ophu mu no nta-a bukwa okfu le mu woru onwomu ye Nwatibe Nchileke l'eka kparu iphe mu no iya; mbü Nwatibe Nchileke ono, bu onye yeru mu obu; woru ndzu iya tua l'okfu ehu mu ono. ²¹ Mu ta ajikakwa eze-iphe-oma Nchileke. Ndege o -buru l'oo shita l'ome ekemu be madzu e-shi buru onye doberu eka ndoo l'ifu Nchileke; m'o buru iya bu l'anwuhu, Kuráiyisutu nwuhuru ta ge enwekwa ishi.

¹ Qwaa ege eswe nk'unu hakwanu; unube ndu Galéshiya! ?Bụ onye kabẹ raa unu eka l'ifu ege owaa? ?Tọ bụdunua unu bẹ mu tuko kẹ anwuhu Jisosu Kuráiyisutu l'oshi-osweru togboru eba-wa. ² Iphe lanu, mu aji unu bu: ?Bụ iphe ekemu kfuru bẹ unu meoduru bẹ unu nataderu Ume-du-Nso ono, unu nataru ono too? Wawakwa! Unu nataru Ume-du-Nso; kẹ l'unu nuru ozi-oma kẹ Kuráiyisutu ono bya eworu onwunu ye iya l'eka. ³ ?Nanu ege e meru bẹ unu gbe bya abuwaru nu ndu eswe ege ono? L'odungu bẹ unu gude Ume kẹ Nchileke dube otso Kuráiyisutu. ?Buhunu ngunu meru iphe unu paru Ume Nchileke ono haa; gbe dobesu l'oo ike nk'unu bẹ unu e-gude tsokota Kuráiyisutu obu? ⁴ Iphemiphe obule ono, unu gude enya unu phukota ono; ?o bu kẹ mmakanu too? E to dukwa mu l'o bu kẹ mmakanu. ⁵ ?O kwa le Nchileke anoduje anu unu Ume-du-Nso iya; l'emeshi iphe-ophulenyia l'eka unu no. ?Oojikoje iphe ono eme; okfu l'unu eme iphe ekemu kfuru; t'o bu-a l'oo l'unu nuru ozi-oma ono bya eworu onwunu ye Kuráiyisutu l'eka?

⁶ Unu lewaru iphe ekwo okfu Nchileke kfuru le kẹ Ébirihamu. O suru: "Le Ébirihamu woru onwiya ye Nchileke l'eka; Nchileke aguaru iya eya l'odobe-eka-ndo." ⁷ Oo ya bu l'unu elewa iya-a l'oo ndu, kweru iphe Nchileke kfuru bẹ bu unwu Ébirihamu. ⁸ Ekwo okfu Nchileke mehawaru t'a maru le Nchileke e-me ndu e-ta budu ndu Ju t'ephe buru ndu doberu eka ndoo; m'o -buru l'ephe woru onwephe ye iya l'eka. Nchileke vuhawa uzo zia Ébirihamu ozi-oma ono; su iya: "L'oo l'eka iya bẹ ya e-shi goru ndiphe mgburumburu onu." ⁹ Oo ya bu le keshinu Ébirihamu woru onwiya ye Nchileke l'eka; Nchileke agooru iya onu; bukwapu ege ono bẹ Nchileke a-goru onu-oma nu iphe bu ndu woru onwephe ye iya l'eka.

¹⁰ Iphe bu ndu yeru ehu l'ome iphe a turu l'ekemu; mbu ndu, suru l'oo otso ekemu a-dzofuta ephe; bẹ bukwa ndu vu onu. Kele e deru l'ekwo ekemu; su: "L'onye ta tukodu iphe bu iphe, e deru l'ekwo ekemu l'o ha eme bukwa onye vu onu." ¹¹ Iphe lanu, doru enya ohuma bu le to dudu onye a-du ike gude otso ekemu ono buru onye doberu eka ndoo l'ifu Nchileke. Okfu l'e deru; su: "L'onye woru onwiya ye Nchileke l'eka; shi ege ono dobe eka ndoo a-dzukwaru." ¹² Obenu l'ome iphe a turu l'ekemu yele oworu onwonye ye Nchileke l'eka ta dukwa iphe ephe ji; okfu l'e dekwaphu l'ekwo; su: "Le ndu emeje iphe, bu iphe ekemu kfuru l'o ha e-shikwapu ege ono nodu ndzu."

¹³ Kuráiyisutu gbafutaru ayi le mburonu, ekemu meru; ayi evuru; keshinu o vuchitaru ayi mburonu ono, ga ge gbu ayi ono; kẹ l'ekwo okfu Nchileke sukwaru: "L'iphe bu onye a kfguburu l'eli oshi bukwa onye laru le mburonu." ¹⁴ Kuráiyisutu laru le mburonu ono ege ee-shi te eze-iphe-oma, Nchileke suru le ya e-meru Ébirihamu shi l'eka kẹ Kuráiyisutu Jisosu rua ndu e-ta budu ndu Ju eka. Ayibedua e-shikwapu l'ekwekwe, ayi kweru kẹ Kuráiyisutu nata Ume ono, Nchileke kwehawaru ukwa le ya a-nu ayi ono.

*Ekemu; yele ukwa,
Nchileke kweru*

¹⁵ Unwunna mu; te mu gudekwa iphe ayi emeje nmaaru unu etu owaa: Madzu -kee ekpe; dee ya edede l'ekwo; bya abyaa ya eka; b'e to dukwa onye emebyije iya nu; ophu o dukwa onye eyekwaje iya iphe. Mbụ; a

makwaru-a l'oo ekpe, madzụ keru. ¹⁶ O kwa Ébirihamu yele “o-shi-l'eri iya” bẹ Nchileke kweru ụkwa iphe.

E tọ sụkwa iya l'oo “yele ndu, bụ o-shi-l'eri iya phe;” t'e shi ege ono maru l'oo igwe madzụ.

O suru l'oo yele “o-shi-l'eri iya”, bụ iya bụ l'oo onye lanụ, bụkwanu iya bụ Kuráiyisutu. ¹⁷ Mbụ l'iphe mu ekfu bụ l'ogba-ndzụ ono, shi l'eka Nchileke ono bẹ Nchileke kweru ụkwa iphe kweshia ya ike lẹ ya e-me iphe iya kfulu. Ekemu, a nọ-oduru unu afa l'ụkporo afa iri k'ophu Nchileke kwetsuaru ụkwa ono tẹmanu bẹ ekemu ono byaru; te emebyighekwa ụkwa iphe ono, Nchileke kweru ono. E to mekwa ụkwa ono, Nchileke kweru ono t'ọ bụru kẹ mmakanụ. ¹⁸ Ndege o bụru l'oo t'e meodu iphe a tūru l'ekemu tẹmanu Nchileke emee iphe o kweru ụkwa iya; m'ẹ tọ ga abụhekwa kẹ l'o kweru ụkwa iphe b'o gude eme iya. Obenu lẹ Nchileke nūru Ébirihamu iphe, o kweru iya ụkwa iya; okfu l'o kwewaru iya ụkwa iya.

¹⁹ ?Buhunu ngunu b'a tū-turu ekemu? Iphe a tū-turu ekemu bụ t'ọ koshi iphe ome ejo iphe bụ. A tūru iya; okfu l'oo-nodu jeye teke o-shi-l'eri Ébirihamu ono a-bya; bụ iya bụ onye ono, Nchileke kweru ụkwa iphe doberu ono. Oo Nchileke tūru ekemu ono bya eshi l'eka ndu ojozi-imigwe woru iya nū onye ẹto, bụ Mosisu, nọ-chiru ẹnya madzụ t'ọ tūaru iya ndiphe. ²⁰ L'ọ kwa teke a dū ebo eme iphe bẹ aachoje onye-ẹto. Obekwanu l'onye lanụ -ekwe ụkwa iphe bẹ mkpa onye k'ẹto ono ta dūhekwa. Yọ bụru Nchileke bụ onye lanụ ono.

²¹ ?Bụ iya bụ l'ekemu e-chikpo iphe ono, Nchileke kweru ụkwa iya tọo? Wawakwa!

Kẹle ndege o nweru ekemu, a tūru, l'anụ ndzụ; mẹ odobe-eka-ndoo eshikwanu l'ome iphe a tūru l'ekemu. ²² Obenu l'ekwo okfu Nchileke ekoshi lẹ ndiphe mgburumgburu bẹ iphe dū eji nmapyitawaru l'ekpiri. Iphe kparu iphe ookoshi iya ege ono; bụ k'ophu iphe ono, Nchileke kweru ụkwa lẹ ya e-meru onye woru onwiya ye Kuráiyisutu l'eka ono a-buleruphu ndu woru onwephe ye Kuráiyisutu l'eka kpūu bẹ oo-meru iya.

²³ Teke Nchileke taa guhaduaru ayi ụzo t'ayi woru onwayi ye Kuráiyisutu l'eka bẹ ekemu shikwa tuchia ayi l'ọ bụ ndu a tuchia l'ọka-mkpọro jeye teke Nchileke koshiru ayi ụzo t'ayi woru onwayi ye Kuráiyisutu l'eka. ²⁴ Oo ya bụ l'ekemu shi edu ayi ụzo l'ọ bụ onye eleta ẹgirima ẹnya; dua ayi ege ono jeye Kuráiyisutu abya; k'ophu ayi a-būru ndu Nchileke guru lẹ ndu doberu ẹka ndoo; okfu l'ayi woru onwayi ye Nchileke l'eka. ²⁵ Nta-a, Nchileke guhawaru ayi ụzo t'ayi kweta kẹ Kuráiyisutu-wa bẹ ayi ta nọhekwa l'eka onye ono, eleta ayi ono, bụ iya bụ ekemu.

²⁶ Oo ya bụ lẹ keshinu unu wowaru onwunu ye Kuráiyisutu l'eka; unu l'iya atụgbabe-wa būru nanụ bẹ unu bụkotawa unwu Nchileke; ²⁷ kele teke ono, e meru unu baputizimu; unu lẹ Kuráiyisutu atụgbabe ono b'e -kfude iya ekfukfu; a sụ l'unu wowaru ndzụ Kuráiyisutu yee onwunu l'ọ bụ onye yeru uwe. ²⁸ Mkpọcha kẹ l'onye owa bụ onye Ju; onye ophu ta bụ onye Ju ta dūhekwa. Ophu 'o dūhekwa mbụ mkpọcha kẹ l'onye owa bụ onye; onye ophu abūru amadụ. Ophu l'onye owa bụ nwoke; onye ophu abūru nwanyi ta dūhekwapu; kẹ l'unu l'unu ha shi-wa l'eka Kuráiyisutu tūgbabe būru nanụ. ²⁹ Oo ya bụ; o -būru l'unu būwa ndu kẹ Kuráiyisutu bẹ unu būwa o-shi-l'eri Ébirihamu; bụ iya bụ ndu iphe ono, Nchileke kweru Ébirihamu ụkwa iya ono ruberu.

4

¹ Ọwaa iphe, mu e-gude koshi unu iphe, mu ekfu: L'onye bụ iya e-mekochaa ria iphe nna iya bẹ teke ọ bụ nwata bẹ bukwa ẹge eeme ohu bẹ aanọduje eme iya. A makwaru-a l'ọo ya nwe iphemiphe ọbule; ² ọbu lẹ teke ono, ọ bukwa nwata ono bẹ oonweje onye gude iya nū, bụ iya bụ onye e-mefuta iya nū. Yo nwekwaruphu onye a-nọdu eleta iphe, o nweru ẹnya jeye teke ono, nna iya kfuru sū l'ono bụ teke nwata ono dzuru ogwota iphe iya ono. ³ Ọ bụ ẹge ono b'ọ dū l'ẹka nk'ayi. Teke ayi te shidu maru iphe bẹ ọgvu imigwe, achigbaa mgboko-a shi eme ayi ohu ephē. ⁴ Yọ bya erua teke gbaru nū; Nchileke ezi Nwa iya t'ọ bya. Yọ bya aburu madzū; nwanyi amụa ya. Yọ buri iphe ekemu suru tẹ ndu Ju meje bẹ oomeje; ⁵ t'ọ shi ẹge ono gbata ndu ekemu keru ẹgbu; k'ọphu Nchileke a-nata ayi l'ọ bụ unwu iya.

⁶ Yọ buri okfu l'unu bwa unwu iya meru iphe Nchileke woru Ume ke Nwa iya ye ayi l'obu; mbū Ume ọphu emeje ayi t'ayi l'eku Nchileke: "Nna! Nna!" ⁷ Ọo ya bụ l'ẹ shi l'ẹka Nchileke; unu ta buhe ohu; unu abwarunu unwu Nchileke. Keshinu unu bwa unwu Nchileke; bụ nū iya bụ l'unu yi-wa lẹ ndu e-ri iphe ono, Nchileke doberu unwu iya ono.

Pọlu agba mgbamuche ndu Galéshiya

⁸ Lẹ mbū; teke unu te shidu maru Nchileke bẹ unu shi bugbaaru ohu k'iphe ẹ-ta budi Nchileke. ⁹ Yo be nta-a, unu byawaru bya amaru Nchileke-wa; waawa; tẹ mu gbe kfu ya ẹge-a: ọ buchia nta-a, Nchileke mawaru unu-wa bẹ mu suru: ?nanuhunu ẹge e meru: unu egbe ghakọbe ala azū alakfu ọgvu ono, shi achitsua unu, ẹ-ta dudu ike, nọ iya nū ono? ?Bū ngunu meru iphe unu eme t'unu lashia azū je aburu ohu ephē ọdo? ¹⁰ Unu anyataje uboku; mẹ onwa; mẹ ọgè teke iphe meru; mẹ afa; dobegbaa ya iche; unu etubesu l'unu -emewa iya ẹge ono; Nchileke asū l'unu eme iya ọhuma. ¹¹ Mu awakwaru unu obu; lẹ mu ta madu: ozi ono, mu jeru l'ishi unu ono; t'ọ budi mu nū ke mmakanu.

¹² Unwunna mu; mu arọ unu t'unu duru ẹge mu dū; kele mbēdua dūwa ẹge unu dū. Ẹ tọ dukwa iphe dū eji, unu meru mu. ¹³ Unu marua l'ọo teke ẹhu ẹ-ta dudu mu mma bẹ mu byaru bya ezia unu ozi-oma ono l'odungu. ¹⁴ E gudekwaru l'iphe, shi eme mu nū shi buri unu eze iphe-adata; unu ta kpokwa mu ashij; unu ta jika mu. Unu gbe metabekwaru mu ọhuma lẹ mu -bū ojozi-imigwe; m'ọ bụ lẹ mu -bū Kuráyisutu Jisusu l'onwiya. ¹⁵ ? Unu meru ẹhu ono, shi tsoo unu ẹna l'okfu ẹhu mu teke ono imagha? Ke lẹ mu maru l'ẹ ta atudu iya ẹgo; lẹ ndege ọ buri lẹ ee-meghe iya teke ono; m'ọ gbe buri ke t'unu swoshia akpuru ẹnya nk'unu chẹe mu. ¹⁶ ?Mu gbe bwaru nū onye okfu unu nta-a; okfu lẹ mu ekfuru unu iphe bụ oswi-okfu t'ọ?

¹⁷ Ndu ono bẹ oovukwa evuvu t'ephe kfuta unu yeru onwephe. Ọlobu t'unu makwaru l'iphe ephē gude eme iya ta adukwa mma. Ephē emekwa t'ephe chibuta unu t'unu gbafu mu l'ẹhu; tsoru ephē. ¹⁸ Ọgba-tso ndu ọdo ta dukwa eji; ọlobu; t'unu gbatsojekwaru ndu ọbu m'ọ -buru l'ephe ekfu iphe dū mma. Unu mejekwa ẹge ono tekenteke; t'ẹ b'ọ bulekwapu teke mu l'unu nọ. ¹⁹ Unwu mu! Mu nokwa l'iphe-ẹhuka l'okfu ẹhu unu nta-a; l'ọ bụ nwanyi, ime eme. Yọ buri ẹge ono bẹ mu a-nọ iya jeye teke unu a-dū ẹge Kuráyisutu dū. ²⁰ Ọ dule mu phu t'a sū lẹ mu l'unu nọ nta-a; mẹ mu amakwanuru ẹge mu ge edobe ọnu ekfuru unu okfu. Nta-a b'ọ jiru mu ẹnya ẹge mu e-mekpo ke ẹhu unu!

Ètu èhu Héga yèle Séra

²¹ Unubè ndu ònoduje agù mbù ome iphe ekemu kfulu; unu kaèduru mu: ?unu ta nùdu iphe ekemu kfulu tò? ²² Kè l'e dekwaru sù lè Èbirihamu mùtaru ègirima unwoke labù. Onye lanù bù nwanyi, bù ohu mùtaru iya èya; onye òphu bù nwanyi òphu, bù amadù mùtaru iya èya. ²³ Onye onanu, bù ohu mùru iya ono b'a tsùtaru ime iya; to nwe ùkwa, Nchileke kweru swibe l'èhu iya kè iche. Onye onanu, shi l'èka nwanyi òphu bù amadù phù b'a tsùtaru ime iya; okfu lè Nchileke kweru ùkwa l'aa-mù iya. ²⁴ Bù iya bù okfu; mè ètu iya. Ùnwanyi labù ono, bùgbaa nne èphe ono nò-chiru ènya ògba-ndzù labù, shi l'èka Nchileke. Onye òphu bù Héga nò-chiru ènya iphe ono, Nchileke kweru ùkwa iya l'ògba-ndzù, shi l'eli Ugwu Sáyinayi, bù iya bù l'èke ò tùru ekemu nù Mòsisu. Èpha nwanyi ono bù Héga, bùkwaphu èpha Ugwu Sáyinayi ono. Ùnwu nk'ia b'a mùru t'èphe bùru ohu. ²⁵ Ugwu Sáyinayi ono nò l'alì Arébiya. Yò bùru Arébiya bù èke ùnwu nwanwa kè Héga bu. Ò bù ège Héga, bù iya bù nwanyi òphu bù ohu phù nò-chiru ènya Ugwu Sáyinayi bù ège ò nò-chiru ènya Jerúsalemu ntanù-a; kèlè Jerúsalemu, bù iya bù ufu ndu Ju; mè ndu nò iya nù bè ekemu mewaru; èphe atùko bùru ohu. ²⁶ Obenu lè Jerúsalemu kè Nchileke, bù iya bù Jerúsalemu òphu nò l'imigwe ta bùdu ohu. Ò bù yèbedua bù nne ayi. ²⁷ Kè l'e deru l'èkwo okfu Nchileke; sù:

"T'èhu tsòo ngu èna
 nggùbe nwanyi,
 keru ekeru, è-ta tsùbua ime!
 Gude èhu-òtso-èna tee èswa;
 nggùbe nwanyi, è-ta madù
 òhòku ude nwanyi, ime eme;
 kèlè nwanyi òphu
 e shi gbèru azù phù;
 a-zù azùzu karia nwanyi
 òphu yèlè nji iya bu ebubu."

²⁸ Ùnwunna mu; unubèdua bùkwaphu ùnwu Nchileke ège Áyizaku bù iya. Ò bù ège Nchileke kweru ùkwa l'aa-mù Áyizaku tèmànù a mùà ya; bù ège ò kwèkwaruphu ùkwa l'unu a-bùru ùnwu iya tèmànù bè unu bya abùru iya. ²⁹ Ò bùkwaphu ège ò dù teke ono bù ège ò dù nta-a. Teke ono bè onye onanu, a tsùtaru ime iya l'ò bù kè ndu òdo phù shi anòduje akpa onye òphunanu, ndzù iya shi l'èka Ume Nchileke phù èhu. Yò bùru ège ò dù nta-a ndono. ³⁰ Obenu; ?bù ngùnù bè èkwo okfu Nchileke kfulu? Ò sùru: "Chìfukwa ohu yèlè nwa iya. Nwa, shi l'ohu bè yèlè nwa, amadù mùru ta agbakwaru mgba eke iphe nna èphe." ³¹ Òo ya bù; ùnwunna mu; ayi ta bùkwa ùnwu, ohu mùru; ayi bùkwa ùnwu kè nwanyi òphu bù amadù.

5*Ùnu be ekwèkwa; t'e mee unu ohu òdo*

¹ Kuráiyisutu tòkwaru ayi l'ègbu; sù t'ayi ba abùhe ohu. Òo ya bù t'unu vudoshia ike. Unu be ekwèkwa t'ò nweru onye e-gude ekemu mee unu t'unu bùru ohu òdo.

² Tè mùbè Pòlu kakwaru iya unu: ò -bùru l'ò bù obu útsù bè unu gude eme t'unu bùru ndu doberu èka ndoo l'ifu Nchileke; òo ya bünü l'abyabya, Kuráiyisutu byaru ta dùdu uru, ò baru unu. ³ Tè mu kasakwaa onyemonye

òbule, buru útsù ẹnu-nchì. T'onye buru útsù ẹge ee-shi tẹ Nchileke gua ya l'onye doberu ẹka ndoo nyatakwa l'o dobefutaje iphe bụ iphe ekemu kfuru l'ò ha. ⁴ Unubẹ ndu eme tẹ Nchileke gua unu lẹ ndu doberu ẹka ndoo; okfu l'unu eme iphe ekemu kfuru; unu bufuakwaru onwunu l'ẹke Kuráýisutu nọ. Unu nashíakwaru onwunu eze-iphe-oma kẹ Nchileke. ⁵ A -bya l'ayíbedua bẹ iphe ayi dzoberu ọkpa ele ẹnya iya eleshi iya ike lẹ Nchileke a-gụ ayi lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya bukwa l'ayi nataru Ume-dụ-Nsọ; okfu l'ayi woru onwayi ye Kuráýisutu l'ẹka. ⁶ Kẹ l'onye yẹle Kuráýisutu Jisọsu tųgbaberu buru nanụ b'ẹ te ekfuhakwa kẹ l'e buru útsù; ọpụ bụ l'ẹ te budu. Iphe eekfu bụ k'oworu onwonye ye Kuráýisutu l'ẹka; mbụ okweta kẹ Kuráýisutu ọpụ ayi shi l'obu, ayi yeru ibe ayi ekoshi.

⁷ Unu shikwa etsokotahawa ụzo ono ọhuma. ?Buhunu onye kpọshiru unu t'unu ba anọduhe eme iphe bụ ọkpobe okfu ono nta-a? ⁸ Ọpụ doru mu ẹnya bụ l'ẹ tọ bụdu Nchileke-wa, bụ iya keru unu-wa bẹ gbe nọdu lẹ mkpọshi ono t'unu be emehe ọkpobe okfu ono. ⁹ A nmaru ẹtu; sụ l'ọ bụ nwa-ọchi-l'ẹka iphe ekoje-buredi l'ekolije ishi buredi l'ọpụ. ¹⁰ Obenu l'atųgbabe, ayi l'unu tųgbaberu lẹ Nnajiufu bẹ meekwaru t'obu shihu mu ike l'ẹke unu nọ; l'unu a-laa azụ tsochata ụzo; wata ọri iphe mu ari. L'onye ọbu onye ọbu; mbụ onye ono, gbaghashi unu obu ono bẹ Nchileke a-nmakwa ikpe.

¹¹ Obenu: ụnwunna mu; ọ -buru l'ọo t'e buje útsù bẹ mu ezikwadu; l'ara iya arara; ?buhunu ole bụ kẹ tẹ aakpakwadu mu ẹhu? Ọ buru ẹge ono b'ọ dụ; mẹ arara, mu ara lẹ Nchileke a-gulephu ayi lẹ ndu doberu ẹka ndoo; okfu lẹ Kuráýisutu nwuhuru l'oshi-osweru ta ga dukwa onye ọ ga abụjeru iphe eghughu. ¹² Teke bụ lẹ kẹ obu útsù aphunuka ndu ono, agbaghashi unu obu ono l'ẹhu; t'ẹphe jenu je ahashia onwẹphe ahaha.

¹³ Kẹ l'unubedua; ụnwunna mu; b'e kuru t'unu buru ndu a tọru l'ẹgbu. A makwarua l'a tọwaru unu l'ẹgbu. Obenu l'agha: unu ba ahahakwa onwunu t'iphe anọduje agụ unu agụgụ; mẹ iphe unu ari l'okpoma bya ekee unu ẹgbu ọdo. Iphe unu e-me gbe buru t'onyemonye ọbule yeru ibe iya obu; k'ọpụ unu a-nọduje eyeru ibe unu ẹka. ¹⁴ Ishi iya aburu l'ekemu ono l'ọ ha tųkokwa kparu l'okfu lanụ; bụ iya bụ: "Yeru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu." ¹⁵ Obenu lẹ teke ọ bụ l'unu gbe anọduje eme l'ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu, ẹ-te yeduru ibe iya obu; gbe l'atakashi ibe unu ẹra; anmabushi ibe unu anụ; ha! Unu kwabekwa ẹnya; unu 'atụko ibe unu taẹbe; gvụ.

Ume Nchileke; mẹ ẹjo iphe aguebe madzụ

¹⁶ Ọle mbedua sụru t'unu hakwaa Ume Nchileke t'ookoshije unu ụzo. Ọo ya bụ ẹge unu ẹ-te emejedu ẹjo iphe aguebe unu. ¹⁷ L'iphe aguebe madzụ bẹ ta adujekwa Ume Nchileke mma. Ọpụ iphe agụ Ume Nchileke ta adujekwanu uche kẹ madzụ mma. Iphe kparu iya nụ bụ l'uzo iphe labu ono bẹ duru onwẹphe l'okfu. Yọ buru iya kparu iphe unu ta adujedu ike mee iphe dụ mma, unu riru k'ememe. ¹⁸ Obenu lẹ teke ọ bụ Ume Nchileke ekoshije unu ụzo; ọo ya bụ l'ekemu te ekehedu unu ẹgbu.

¹⁹ Iphe shigbaa l'uche madzụ doru ẹnya: mbụ ?tị phudu uru-ali; ?tị phudu ẹjo umere, rehuru erehu; ?tị phudu iphere ọgvu l'ifu; ²⁰ ọgwa iphe aagwa agwagwa; ọgwo ọgvu; osepe okfu; ọlu ọgu; ijimena; obu-ọku; oke-ẹnya; okekashi onwonye akpa iche iche; ²¹ ẹnya-kfurukfuru; ọngunuka mée; ori l'angusweshi onwonye ifu; mewartu egbe iphe dụ ẹge ono. Ọ bụ egbe iphe shigbaa l'uche madzụ ndono. Tẹ mu lọkwaa unu

eka lẹ nchi ege mu lohawaru iya unu: ndu eme ege ono ta abyakwa bya abahu l'eke Nchileke bu eze.

²² Obekwanu l'iphe shigbaa lẹ Ume Nchileke bu: n-yemobu; ehu-ena; nchi-odu-ndo; ota-nshi; ome odo; ome oghuma; ovudoshi ike l'iphe e kforu; ²³ ome agu; me okpade onwonye. E to nwekwa ekemu, a turu su l'onye meru iphe dugbaa ege ono be aa-nma ikpe. ²⁴ Ndu bukwanu ndu ke Kuráiyisutu Jisusu kpopyabewaru ejo iphe agugbaa uche ephe; me ejo umere ophu shigbaa ephe l'uche l'oshi-osweru. ²⁵ Nchileke shiwa l'eka Ume nk'ia; nu ayi ndzu ophungu. Oo ya bu; unu t'ayi hanua te Ume ono koshije ayi uzo. ²⁶ Unu t'ayi be emejelephu iphe ege ee-shi t'a jaa ayi ajaja; ayi te meje iphe e-ghu ibe ayi eghughu; ophu ayi ejijekwaru ibe ayi ijimanya.

6

Oku -kota madzu

¹ Unwunna mu; teke bu l'o nweru onye eka guderu l'eke oome iphe e-ta dudu mma; unu koshinu l'oo Ume Nchileke edu unu; zia obu ali dulata iya azu l'uzo, vudo nhamunha. Obenu; te onyemonye obule letakwa onwiya enya t'e b'e nwufuaru iya ye l'ome iphe du eji. ² T'onyenonu gbatajeru ibe iya l'iphe atsui iya l'ehu; k'ophu unu e-gude ege ono mekotaje ekemu, Kuráiyisutu turu. ³ L'onye riru le ya bu iphe; l'eke e to dudu iphe o bu; onye ono kwa onwiya be oome eswe. ⁴ O kwa t'onyenonu letajeodu onwiya enya; maru ege umere iya gbaru. Teke i maru ege umere ngu gbaru; nggu ewotaje iphe i meru turu yeru umere, gbaru ngu l'ememe. Oo ya bu l'e tii jeheduru owota iphe i meru aturu eyeru ke onye odo. ⁵ Ishi iya aburu l'onyenonu e-vukwaru iphe o shi emeebe le mgboko-a bya l'ifu Nchileke.

⁶ T'onye eezi ozi-oma ke Kuráiyisutu ono nujekwa onye ezi iya eya nu iphe du mma, o nweru.

⁷ Unu be ekwekwa t'e dughua unu uzo; le Nchileke ta abukwa onye eswe. O kwa iphe bu iphe onye kuru be oowotaje akpuru iya. ⁸ L'onye eme ejo iphe agu uche iya be a-lakwa l'iyi. Obenu l'onye eme iphe Ume Nchileke ziru iya be Nchileke a-nu ndzu gbururu jeye. ⁹ Oo ya bu te ike ba agvukwa ayi l'ome oghuma; okfu l'ayi e-mekochaa ria uru iya teke o gbaleruphu; me ayi -gudekpele iya phu ege ayi gude iya. ¹⁰ Oo ya bu; t'ayi mejeru onyemonye obule oghuma nta-a, uzo duru ayi k'ememe iya. Ndu, ayi a-katsujekpooru omeru oghuma ono bu ndu, ayi l'ephe tuko buru ndu onu ulo lanu; okfu l'ayi l'ephe tuko-wa woru onwayi ye Kuráiyisutu l'eka.

Ekele mkpo-chi ishi iya

¹¹ Nta-a be mu gudekpoo eka mu gedegede ederu unu ekwo obu. ? Unu ta phudu ege akpuru okfu, mu gude ede iya haje kakporo kakporo. ¹² O kwa ndu eme t'a jaa ephe ajaja ke iphe ephe suru l'e mefutaje l'eli ehu bu ndu eyebutaje unu t'unu bua utsu. Iphe ephe gude eme iya bu te ndu Ju ba kpa ephe ehu. Ephe maru le ndu Ju ga ga akpa ephe ehu; ndege ephe kweru l'o bulephu Kuráiyisutu ono, nwuhuru l'oshi-osweru ono a-dzofuta ephe. ¹³ Ndu obu, bukpooru nu utsu obu e-ba bu l'ephe emejekwanu iphe ekemu kforu. Iphe meru iphe oogu ephe t'ephe mee unu t'unu bua utsu bukwa k'ophu ephe a-sashilaha nsasa l'ephe meru; unu emee onwunu iphe-ohubama l'anu-ehu. ¹⁴ A bya le mbedua; mu ta ahakwa ke osa nsasa l'iphe odo; gbahaa k'oshi-osweru Nnajiufu ayi, bu Jisusu Kuráiyisutu. Le keshinu ophu o nwuhuru l'oshi-osweru be iphe ke

mgboko-a ta dūhekwa iphe ọ bụ mu; tẹmanu bẹ mbẹdua dūkwaphu l'ọ bụ onye nwụhuru anwụhu l'ẹke iphe kẹ mgboko-a nọ. ¹⁵ Kẹ l'e buru útsù; tẹ bu; tẹ nwekwa iphe ọ bụ. Iphe bụ iya nụ nwẹnkinyi bụ ọburu onye Nchileke keru k'ophungu. ¹⁶ Tẹ Nchileke mee t'ẹhu dū iphe bụ ndu etsoje ọzo iya ono, mu koshiru unu ono agu; yọ phụkwaaruphu ephe imiko. Ọ bụ ephe bụ ọkpobe ndu Ízurẹlu kẹ Nchileke.

¹⁷ Dube ntanụ; t'ẹ b'ọ dūkwa onye e-kfuchibaa mu nchị ọdo. Ichii iphe ọwaa, mu vu l'ẹhu ẹge-a bẹ bụkwa iphe-ọhubama, ekoshi lẹ mu bụ ohu Jisọsu.

¹⁸ Ụnwunna mu; tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráýisutu mekwaaru unu eze-iphe-ọma l'unu ha. Ono kwa ẹge ọ dū.

Èkwo, Pòlu deru nù Ndu Éfesosu

¹ Ọwaa bụ èkwo-ozì, mubè Pòlu ede. Mu bụ onye Nchileke fọtaru; mee mu tẹ mu bụru onye ishi-ozì Kuráýisutu Jisọsu.

Mu ede iya anụ ndu kẹ Nchileke, bu lẹ Éfesosu; mbụ ndu kweru kẹ Kuráýisutu Jisọsu; ẹphe l'iya atugbabe bụru nanụ.

² Tẹ Nchileke, bụ Nna; me Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráýisutu meeru unu eze-iphe-oma; mekwaaphu t'ẹhu dụ unu agu.

Onu-oma, shi l'ẹka Kuráýisutu

³ T'ajaja bụru kẹ Nchileke; mbụ Nchileke ono, bụ iya bụ Nna kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráýisutu ono. Ọ bụ l'ẹka Kuráýisutu ono bẹ onu-oma, dụ l'iche iche ọphu shi l'imigwe shi rube ayi ẹka. ⁴ Tẹmanu Nchileke emee mgboko b'o vuhawa ọzo shi l'atugbabe, ayi lẹ Kuráýisutu tugbaberu fọta ayi t'ayi bụru ndu nk'iya; k'ọphu ayi a-bụ ndu, dụ nsọ; bụru ndu, ẹ-tewe ẹkworo l'ifu iya.

⁵ Ọ bụ okfu l'o yeru ayi obu; meru iphe ọ chihawaru iya achichi dobe: lẹ ya e-shi l'ẹka Jisọsu Kuráýisutu; nata ayi yeru onwiya t'ayi bụru unwu iya. Ọ bụ ẹge ono b'ọ dūhawa Nchileke mma l'obu; bukwaruphu ẹge ọ tūberu tẹ ya mee ya ndono; ⁶ k'ọphu aa-ja iya ajaja kẹ ụdugburuku eze-iphe-oma nk'iya ono, dụ biribiri, ọ nuru ayi kẹ mmakanụ ono; mbụ ayibe ndu ayi lẹ Nwa iya ono, o yeru obu ono tugbaberu bụru nanụ.

⁷ Ọ bụ mee ono, Kuráýisutu lokaru l'okfu ẹka ayi ono b'o gude gbata ayi. Yọ bukwaru iya phụ bụ lẹ Nchileke aguaru ayi nvụ l'iphe dụ ẹji, ayi meru. Eze-iphe-oma ono aburu iphe-oma, kfube ọswa ha nshinu b'o meru ayi ono; ⁸ mbụ eze-iphe-oma ọphu ọ kfube jaa ẹka ọgbodo ajaja meeru ayi.

⁹ Ọ mekwaruphu t'ayi maru iphe; nweru ọkpobe egomunggo; k'ọphu iphe oome e-doje ayi ẹnya; bụ iya bụ l'o meru; ayi abya amaru iphe ono, shi bụru iphe ọ domiru edomi, bụ iphe ọ kwakọbehawaru t'o shi l'ẹka Kuráýisutu medzua. ¹⁰ Iphe ono, Nchileke tūberu lẹ ya e-me teke gharu nù ono bẹ bụ l'ọo-chigbabekota iphe bụ iphe, ọ keru ekeke l'ọ ha; bụ iya bụ iphemiphe ọbule, nọ l'igwe; me ọphu nọ l'ali. Yọ bya ewota Kuráýisutu mee ishi iya.

¹¹ Ọ bụ Kuráýisutu bẹ ayi l'iya tugbaberu. Yọ bụru iya meru t'ayi yiru l'iphe ono, ọ kweru ndu nk'iya ụkwa iya ono. Ọo ya kparu iphe Nchileke emekotaje iphemiphe ọbule ẹge ọ tubuhawaru iya; mee ya ẹge bụ uche-obu iya. Ọ bụ Nchileke ono vuhawa ọzo fọtahawa ayi. ¹² Ọo ya bụ t'ayibedua, bụ ndu ọphu vuhawa ọzo leta ẹnya Kuráýisutu gudeje umere ayi l'ọ ha koshi ẹge biribiri Nchileke habe nshinu.

¹³ Ẹge ono b'ọ dukwaphu unubedua, bụ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. Lẹ teke unu nuleruphu ọkpobe ozi-oma ono, e ziru unu lẹ Nchileke dzofutawaru unu ono bẹ unu kwetaru kẹ Kuráýisutu; Nchileke egude Ume-dụ-Nsọ, ọ kweru ụkwa iya mee unu iphe-ọhubama; gude koshi l'ọo ya nwe unu. ¹⁴ Ọ bụ Ume-dụ-Nsọ ono ekoshi l'ayi a-natakwa iphe ono, Nchileke kweru ndu nk'iya ụkwa iya ono, bụ iphe ayi a-nata teke Nchileke a-gbafuta ndu nk'iya; gbafutagekpo ẹphe ọhuma ọhuma. T'ayi jaa ọdu-biribiri Nchileke ajaja!

Pòlu ekfu anụ Nchileke

¹⁵ Ọ bụ iphe ono bę meru iphe mu ta habụa okele Nchileke ekele mkpürumkpuru; shitakpooru teke ono, mu nüru l'unu woru onwunu ye Nnajiufu ayi, bụ Jisosu l'ẹka ono; mę lę kę obu, unu yekotaru ndu kę Nchileke l'ephę ha. ¹⁶ Mu ekeleje Nchileke ekele; ekfu anụ iya l'okfu ẹka unu tekenteke: ¹⁷ ẹ Nchileke ono, bụ Nchileke kę Nnajiufu ayi Jisosu Kuráýisutu; bụ iya bụ Nna ono, bụ ọ-ka-lę-biribiri ono nụ unu Ume-dụ-Nsọ, bụ iya e-me t'unu maru mmamiphe; yo koshikwaphu unu Nchileke; k'ophu unu a-maru iya. ¹⁸ Mu ekfujekwaru iya phụ t'ọ mee obu unu t'ọ phụ iphoro nk'ia; k'ophu unu a-maru iphe ono, o kuru unu t'unu le ęnya iya ono; makwaruphu ęge eze iphe ophu o kweru ndu nk'ia ụkwa iya habe l'uru; ¹⁹ mę ęge ike nk'ia ono, ę-te nwedu ętu ono emebe irę l'ęhu ayibe ndu kweru kę Kuráýisutu. Ike ono, eme ire, bu ayi l'ęhu ono bę bukwa iphe lanụ yęle eze ike iya ono, ²⁰ o gude mee Kuráýisutu t'ọ shi l'onwu teta nọdu ndzụ; woru iya dobe l'ẹka-utara iya; bụ iya bụ ọkwá, a kwaberu iya ugvu l'imigwe. ²¹ Ọ bụ Kuráýisutu bụ ishi l'ẹke ono. Ọ kakọta iphe, bụ ọ-chi-ọha imigwe l'ephę ha; mę ndu ekfu iphe emenu l'ephę ha l'imigwe; mę iphe, bụ ndu, bụ ephę; bę ike nọ l'ẹka l'imigwe; męwaru nnajiọha imigwe l'ephę ha. Ọ kakwaphu iphe bụ ndu bụ ọnyibe nshinu; mbụ ọnyibe k'eliphe-a; mę k'eliphe ophu abya nụ. ²² Nchileke meru tę Kuráýisutu tuko iphemiphe ọbule dzọpyabe l'okpa; woru yębe Kuráýisutu ono nụ chọchi t'ọ bụru chọchi ishi l'iphemiphe ọbule. ²³ Ọ kwa chọchi bu ugwehu Kuráýisutu. Yo bụru lę chọchi bę iphe kę Kuráýisutu dzuru edzudzu. Yo bukwanuru lę Kuráýisutu lę iphemiphe ọbule kę Nchileke dzuru edzudzu.

2

Oshi l'anwuhu; bata lę ndzụ

¹ O nweru teke unu shi bụru ndu nwuhuru anwuhu; okfu l'unu te shidu anuru Nchileke okfu; unu eshi emephe iphe dụ ęji. ² Teke ono; bę unu shi etso ẹka ndiphe. Unu shi anọduje eme iphe epherephere kfulu, bụ iya bụ onye ishi ophu achị l'ephękerephe; mbụ ogvu ono, emeje tę madzụ kwefuru Nchileke ike ono. ³ Ayi l'ayi ha tükokwaa shi dụ l'ọ ephębedua. Ayi shi tsoru emephe ęjo iphe, shi ayi lę mee. Iphe ayi emeje abuleruphu iphe dụ ayi mma l'ęhu; mę iphe dụ ayi mma l'uche. Ayibedua shikwaa bụru ndu oke ęhu-ęghughu kę Nchileke dakfufutaje l'ọ bụ ndu ophananu.

⁴ Obenu l'obu-imiko kę Nchileke kariru akari. O yeru ayi obu yegharu iya ayi ẹka. ⁵ Ayi shi l'emeswe, ayi mesweru Nchileke bụru ndu nwuhuru anwuhu. Obenu lę Nchileke mewaru; ayi lę Kuráýisutu atuko bya anọdu ndzụ. Unu nyatakwa l'ọ bụ eze-iphe-ọma kę Nchileke b'ọ gude dzọfuta unu. ⁶ Ayi lę Kuráýisutu Jisosu tugbareru bụru nanụ; Nchileke emee t'ayi teta nọdu ndzụ; k'ophu ayi l'ia a-tuko achị l'imigwe. ⁷ Iphe kparu iphe o meru iya ęge ono bụ t'ọ gude iya koshi ogbo ophu nọ l'ifu eze-iphe-ọma iya, nyiberu anyibe; koshikwaphu ęge obu-ọma iya, shi l'ẹka Kuráýisutu Jisosu habe ayi nshinu l'ęhu. ⁸ Ọ bụ eze-iphe-ọma kę Nchileke b'ọ gude dzọta unu. Adzọta ono, a dzọtaru unu ono shi l'ekwekwe, unu kweru kę Kuráýisutu. Ę to nwekwa iphe ọdo, unu eyekwadu iya ọdo. Adzọta ono ta bụdu obunggo kę iphe unu seru akanya iya. Ọ bulephu iphe-ọma, Nchileke meru unu ęwoma. ⁹ Ę to nwekwa iphe bụ iphe unu e-gude l'asa nsasa k'ębe iphe unu meru. ¹⁰ Ọ bụ Nchileke keru ayi. O shi

l'èka Kuráiyisutu Jisosu kee ayi; k'òphu ayi a-nòduje eje òkpobe ozi, du mma òphu ò kwakòbehawaru ayi t'ayi jeje.

Aabu nanu l'ime Kuráiyisutu

¹¹ Oo ya bu; unube ndu e-ta bu du ndu Ju; unu nyatakwa iphe unu shi bu teke ohazu. Ndu Ju ekuje unu "ndu akpapyi;" l'eku onwephe "ndu, buru utsu" gude iya l'ekoshi l'ephe bu ndu ke Nchileke. Oe utsu, ephe buru bulephu iphe madzu egudeje eka ebu l'eli ehu. ¹² Unu nyatakwa le teke ono be unu te shidu nodu Kuráiyisutu l'eka. Unu shi buru ndu ohodo, e-te tsodu le ndu izurelu. O bu ndu izurelu ono; be Nchileke fotaru t'ephe buru ndu nk'ia. Eka unu te shidu du l'iphe bu ukwa ono, Nchileke kweshiru ndu nk'ia ono; to nwe iphe unu shi ele enya iya le mgboko-a. Unu ta ma onye Nchileke bu. ¹³ Obenu le nta-a be unube ndu ono, shi nodu Nchileke ote-nya ono be Nchileke shiwa l'atugbabe, unu le Kuráiyisutu tugbaberu buru nanu; kurita unu ntse ntse; Kuráiyisutu egude mee, o lokaru l'oshi-osweru swafu iphe du eji, unu meshiru. ¹⁴ Kuráiyisutu l'onwiya be bu ehu-agu nk'ayi; yebedua, meru; ayibe ndu Ju; me ndu e-ta bu du ndu Ju aburu nanu. To du iya bu; yo shi l'anwuhu, o nwuhuru; nwukpofu ndumashi ono, du l'o bu uphomkpuma ophu nonu; buru ohogu noduru ayi l'unu ono. ¹⁵ Kuráiyisutu meru te ekemu ndu Ju; me unwu nso nso; me ome-l'ali, tso iya nu be erehe ire. Iphe Nchileke eme bu k'ophu mba labu ono a-bya aburu ndu lanu k'ophungu; t'ephe l'ia tugbabe buru nanu; t'o shi ege ono mee te nchi du ndo; ¹⁶ me te Kuráiyisutu shikwaphu l'anwuhu ono, o nwuhuru l'oshi-osweru ono; chikpoo ndumashi ono; shikwaphu l'anwuhu ke oshi-osweru ono; mee mba labu ono t'ephe buru nanu; k'ophu oo-dulata ephe azu dukfuta Nchileke. ¹⁷ Oo ya meru iphe Kuráiyisutu byaru bya ezidzuru madzu kparamukpamu ozi-oma ke ehu-agu ono; zia ya unube ndu e-ta bu du ndu Ju, bu iya bu unube ndu shi nodu Nchileke ote-nya; zikwaa ya phu ndu Ju, bu ndu ophu shi nodu iya ntse ntse. ¹⁸ O bu l'eka Kuráiyisutu be ayi l'ayi ha shi; mbu ayibe ndu Ju; me ndu e-ta bu du ndu Ju bya aburu ndu aduje ike gude Ume-du-Nso lanu bya evudo Nna ono l'ifu.

¹⁹ O bu iya bu l'unube ndu e-ta bu du ndu Ju ta buhekwa ndu alala; unu ta buhe mbyamumbya. Nta-a be unu buwa ndu ephe le ndibe Nchileke tuko buru ndu a muru l'ekalanu; unu tukowa buru ndu onu-ulo Nchileke. ²⁰ Nta-a be Nchileke gudeekwa unubedua akpuli ulu iya ophu ndu ishi-ozu; me ndu shi nkfuchiru Nchileke toru nto-l'ali iya. Yo buru Kuráiyisutu Jisosu l'onwiya bu itso, gude ulu ono. ²¹ O bu Kuráiyisutu ono bu onye gudekota ulu ono l'o ha; gudeshia ya ike; buru iya emeje t'o vua evuvu buru eze-ulo, e doberu Nnajiufu nso. ²² Unube ndu ophu unu l'ia tugbaberu buru nanu be okpulekwaphu unu le ndu ophunanu l'o bu ulu; t'unu buru eze-ulo eke, Ume Nchileke a-bya eburu eburu.

3

Ozi, Polu jeru ndu ohodo

¹ O bu iphe ono meru iphe mu anoduje ekfu anu Nchileke mube Polu, bu onye noru Kuráiyisutu Jisosu le mkporo l'ishi unube ndu e-ta bu du ndu Ju. ² O doru mu enya l'unu a-nuhawa le Nchileke shiwa l'ome eze-ephe-oma iya ono; ye mu ozi-wa l'eka te mu jee; t'o duru unu le mma. ³ Nchileke woru iphe o shi domia edomi togboru mu eba te mu maru iya. Mu tsotahaakwaru onu l'okfu ono l'odungu; obu le mu gburu iya

mkpirikpi. ⁴ Unu -gulephu iphe mu dehawaru l'ekwo be unu a-marua ege o dotaberu mu enya mbu iphe ke Kuráyisutu ono, Nchileke shi domia edomi ono. ⁵ Teke ndiche be Nchileke te shikwa emeje te ndiphe maru iphe nk'ia ono, o shi domia edomi ono. Obenu le nta-a be Nchileke shiwa l'eka Ume-du-Nso iya togo iya eba; k'ophu ndu o fotaru dobe iche; mbu ndu ishi-ozu iya; me ndu ekfuchiru iya nu a-maru iphe ono. ⁶ Iphe ono, o shi domia edomi ono bu lo bu ndu e-ta budu ndu Ju be ephe le ndu Ju gba mba l'onu-oma ophu shi l'eka Nchileke. Ephe tuko dzekfua l'ehu onye lanu; tuko yiwaru l'ukwa iphe Nchileke shi l'eka Kuráyisutu kwee. Yo buru ozi-oma ono meru t'ayi maru iya nta-a.

⁷ O bu ozi-oma ono be mu ese akanya iya. Yo buru Nchileke fotaru mu te mu jeje ozi-oma ono. Onanu aburu eze-iphe-oma, Nchileke meru mu ewoma. Yo shi ege ono koshi mu ege ike iya retaberu mu ire l'ehu. ⁸ L'iphe bu ndu enya ephe laru le ndu ke Nchileke be bu mu b'o katsua alala. Yo bulerua mbedua be Nchileke gbe meeru eze-iphe-oma ke te mu buru onye e-tsoru ohamoha; ekfukashiru mba, e-ta budu ndu Ju k'eze-iphe-oma ono, shi l'eka Kuráyisutu, paaru nshinu; k'ophu bu l'oriri madzu te erudu l'ege o ha. ⁹ O bu mu b'o ziru te mu mee te ndiphe kpmukpamu phu ege Nchileke eshije eme iphe o tuberu. Nchileke, bu iya tuko iphemiphe obule kee chihawaru iphe ono achichi dobe b'o kederu mgboko. Obenu l'o shiru keshinu teke ono domita iya edomi. ¹⁰ Yo buru nta-a be Nchileke shi l'eka keshi mee te ndu bu o-chi-oha imigwe; me ndu ekfu iphe emenu, no l'imigwe maru ege mmamiphe ke Nchileke gbakotabeberu. ¹¹ Nchileke tuko iphemiphe obule ono mekota ege o rihawaru iya ru l'ede-nwede lo bu ege ono be ya e-me iya. Yo buru onye o shi l'eka mee ya bu Nnajiufu ayi, bu Kuráyisutu Jisosu. ¹² O bu Jisosu ono bu onye ayi kweru nk'ia; ayi l'ia atugbabe buru nanu; k'ophu ote ta anohedu ayi l'obu; ayi enwewaru onu-okfu; ayi ta atsohe enya obya ovudo Nchileke l'ifu. ¹³ Oo ya be mu aru unu; byiko; t'unu be egudekwa ke iphe-ehuka-wa, mu eje l'okfu ehununu-wa; t'obu jihu unu oyi le ke Kuráyisutu. O bukotakwa iphe e-wotaru unu uguv.

Obu, Kuráyisutu yeru ayi

¹⁴ O bu iphe ono meru iphe mu ebyishije ikpere l'alí ekfu anu Nchileke, bu Nna; ¹⁵ mbu onye bu l'eka iya be iphe bu ikfu l'ikfu, no l'imigwe; me l'eliphe shi gbube ishi ndzu ephe. ¹⁶ Mu anoduje ekfu anu Nchileke t'o shi l'odu-biribiri iya, nyiberu anyibe; shi l'eka ke Ume-du-Nso iya nu unu ike; k'ophu obu e-shihu unu ike. ¹⁷ Mu ekfujekwaphu anu Nchileke te Kuráyisutu kwata ufu; buru eburu l'ime obu unu; keshinu unu kwetawaru nk'ia. Mu ekfujekwaphu anu Nchileke te n-yemobu unu mee unu t'unu shihu ike; lopyabe unu ege ogvu-oshi alopyabeje oshi, gvuru egvuru t'o shihu ike; me te n-yemobu unu ono mekwaaphu unu t'unu shihu ike ege nto-l'alí ulo emeje ulo t'o shihu ike. ¹⁸ Ege unu le ndu ke Nchileke l'ephe ha a-duje ike t'o doo unu enya ohuma mbu ege adzota, Kuráyisutu dzotaru unu hatabe usa-usa; hatabe ogologo; hatabe l'eli; me ege o duta-be ogvu; ¹⁹ me t'unu makwaruphu le n-yemobu ke Kuráyisutu hanuka nshinu. A makwaru-a l'e to dudu teke o nweru onye a-makotaru iya nu; k'ophu aatukowaru ege Nchileke gbaru phukota l'ehu unu.

²⁰ T'ajaja buru ke Nchileke ono, emeje meghata ege ayi aduje ike su t'o meeru ayi; mbu mee mee ophu ayi ta ri-vudu l'egomunggo; ²¹ t'e shi l'eka

chochi kwabę iya ugvu; shikwaphu l'ęka Kuráyisutu Jisosu tuje iya ępha gbururu jeye lę tutu yoyo! Ono kwa ęge ọ dọ.

4

Ndu kę Kuráyisutu bu nanu

¹ Ọ bu iphe ono kparu iphe mbędua, bu onye nọ lę mkporo; okfu lę mu ejeru Nnajiufu ozi arọ unu t'unubę ndu kę Nchileke nọdu ndzọ; meje iphe Nchileke tųberu teke ono, ọ fọtaru unu ono. ² Unu wozitaje onwunu alį; unu emeje agu; buru ndu anwagbuje iphe l'obu. Unu nwagbuje iphe ibe unu meru unu l'obu; shi ęge ono koshi ęge unu yeberu ibe unu obu. ³ Unu keshijee ęhu t'unu ba aha ọburu nanu ono, Ume kę Nchileke meru t'unu buru ono. Tę Nchileke mee tę nchi dọ unu ndo; t'unu l'ibe unu buru nanu ęge unu bu iya. ⁴ Keshinu ayi tuko nata Ume-dų-Nsọ lanu bę ayi tųkokwaphu buru ugwehu lanu. Ọ bukwapu ęge ono b'ọ bu iphe lanu bę Nchileke kuru ayi t'ayi le ęnya iya. ⁵ Ọ bu Nnajiufu lanu bę ayi nweru; buru ekwekwe lanu bę ayi kweru; bukwaruphu baputizimu lanu bę nonu. ⁶ Ọ bu Nchileke lanu nọ; onye bu iya bu Nna ayi l'ayi ha; bya aburu iya nọ-ngokotaru; gudekota onyemonye ọbule eje ozi iya; bya eburu l'ime ayi l'ayi ha.

⁷ Onyemonye obule l'ime ayi bę Nchileke mewaru eze-iphe-ọma. Yọ buru ęge Kuráyisutu gude kee ya bu ęge a natagbaaru iya. ⁸ Ọ dọ l'ọ bu iphe e deru l'ękwo okfu Nchileke; sọ:

“Lę teke o gbeshiru lashia l'imigwe
b'ọ dutaru igweligwe ndu
ọ lųtaru l'ọgu kpuaru onwiya.
Ọ nuru madzọ iphe ęwoma.”*

⁹ ? Bu ngunu b'ọ bu mbų “l'ọ gbeshiru lashia l'imigwe.” Iphe ọ bu bu l'ọ vuru ọzo shiodu l'igwe nyizita alį; bu iya bu l'ime ime alį kę nggodo ọwaa. ¹⁰ Ọo ya bu l'ọo onye lanu ono, nyizitaru nu ono bukwa iya phų bę nyihuru nu; tuko imigwe l'ọ ha nyighaa; k'ophu ọ tųkoru ękemeke ọbule ghakọta. ¹¹ Ọ bu iya bu onye “nuru madzọ iphe ęwoma”. Iphe ęwoma iya ono bu l'ọ gųtaru madzọ t'ęphe haru buru ndu ishi-ozii; gųta ndu ọdo t'ęphe buru ndu nkfuchiru Nchileke; guta ndu ọdo t'ęphe buru ndu e-jeje ozi ozi-ọma; gųta ndu ọdo t'ęphe buru ndu a-nọduje eleta chochi ęnya; bya agųtakwaphu ndu ọdo t'ęphe buru ndu a-nọduje ezi okfu Nchileke. ¹² Iphe meru iphe o meru iya ęge ono bu t'ọ shi ęphe l'ęka; mee ndu kę Nchileke k'ophu ęphe a-dų ike jeeru Kuráyisutu ozi-wa; mę k'ophu ugwehu Kuráyisutu ono, bu iya bu chochi e-tsefuta etsefuta. ¹³ Yọ buru ęge ono b'ọo-dų jeye teke ayi a-tuko buru ndu tugbaberu buru nanu; okfu l'ayi tuko kweta kę Nwatibe Nchileke; mę kę l'ayi tųkokwaphu majia ya ęnya. Ọ bu iphe e-me t'ayi bukwaruphu ndu e-tsefuta; buru mkpurophu madzọ lanu, dzuru oke ndono. ¹⁴ Iphe, bu iphe meru tę Kuráyisutu dzua oke; e-mekwaphu t'ayi dzua oke; k'ophu ayi ta abuhedu unwegirima, bu ndu uphere-ọnu ndu ęjo nzizi a-nọduje atuphe nwa-nkata-ęweji l'ọ bu ugbo bę eyii-mini atunga atunga l'echi ęnyimu. Onye vughawaru ęge ono bę ndu ęjo nzizi te eduphuhekwa; mbų ndu ęjo nzizi, egudeje ęregede mę ugho eduphu ndu ọdo ọzo. ¹⁵ Iphe ayibedua e-gbe meje bu t'ayi kfujee ire-lanu; yeru ibe ayi obu gude ęge ono evu evuvu l'iphe kparamukpamu; evukfube Kuráyisutu; yębedua, bu iya bu ishi ayi. ¹⁶ Ọo

* 4:8 4:8 Egvu 68:18.

ya emeje t'ugwehu ono l'ò ha dzekfutsua lẹ nkwo iya lẹ nkwo iya; buru nanu. Teke ono bẹ ugwehu l'ophu a-tuko evu evuvu; shihu ike; keshinu iphe bu iphe e meru; yo nodu l'ehu tuko-wa emegbaa ege gbaru nu. O bu ege ono bẹ oo-du l'ehu Kuráiyisutu me ndu ke Nchileke -yeru ibe e phe obu.

Ndzụ ophungu shi l'eka Kuráiyisutu

¹⁷ Oo Nnajiufu bẹ ziru mu tẹ mu kfua ya kfushia ya ike; tẹ ndzụ unu ba aduhekwa l'ò bu ke ndu e-ta madu Nchileke; mbu ndu egomunggo swehuru; ¹⁸ oriri e phe agbakota tsabalangu. E phe te enwekwa nke lẹ ndzụ ono, Nchileke anuje ono. Iphe kparu iya nu aburu l'ephe kpo-chiru nchi; tọ nwe iphe e phe maru lẹ ke Nchileke obu. ¹⁹ Iphere gvuwaru e phe l'ifu; e phe ewowaru onwephe togboru umere, rehuru erehu; wata ome mkpakomkpako iphe odo, ruhuru aruhu; k'ophu e phe ajitsua tototo ala l'oru uru-ali, dutsua iche l'iche.

²⁰ E tọ bukwa egbe iphe ono bu iphe unu mutaru l'eka Kuráiyisutu. ²¹ Ophu doru enya bu l'unu nuwaru ke nk'ia; e zikwaaphu unu iphe, bu okpobe okfu, nọ l'ehu Jisosu ono; keshinu unu l'ia tugbabewaru buru nanu. ²² Oo ya bu t'unu haa akahu umere ono, unu shi anoduje eme teke ono, unu te shidu buru ndu ke Kuráiyisutu ono. O bu akahu umere ono bẹ ege iya meru unu; unu ta ma l'ò bu onwunu bẹ unu aghoru ugho; bukwaru iya phu emeje; unu alaa l'iyi. ²³ Tẹ Nchileke mee okpoma unu; me uche unu t'ò buru k'ophungu. ²⁴ Unu yekwase umere ophungu ono l'ò bu onye yeru uwe; bu iya bu umere ophu Nchileke meru; yo yeru umere nk'ia. Egbe umere ono ekoshije onwiya l'okpuberu ndzụ, vudo nhamunha; bya adu Nchileke mma.

²⁵ Oo ya bu; unu haa odzu-phe ejo-ire. T'onyenonu kfujeru ibe iya irelanu; okfu l'ayi bukota ndu lanu; likfuru l'ugwehu Kuráiyisutu. ²⁶ Teke bu l'ehu ghutaru unu eghughu; unu be ekwekwa t'ehu-eghughu ono mee t'unu mee iphe du eji. Unu be ekwekwa t'ehu ghua unu eghughu jeye t'enyanwu riba. ²⁷ Unu ba ahakwaru Setanu uzo l'ehu unu. ²⁸ T'onye ezi iphura haa ya ezizi; gude eka iya setaje iphe l'uzo, vudo nhamunha; shi ege ono setaje iphe oo-gude yeru ndu odo, mkpa noru eka. ²⁹ Unu be ekfujekwaru ibe unu ejo okfu. O bu chikwaa okfu oma bu iphe e-shije unu l'onu; bu iya bu egbe okfu ophu emeli madzu emeli; l'akwokwaphu ndu nuru iya nu lẹ mkpa. ³⁰ Unu be emekwa Ume-du-Nso iphe odzurobe adzurobe. O bu Ume-du-Nso ono bẹ Nchileke gude mee unu iphe-ohubama; l'oo ya nwe unu. Oo ya bu iphe Nchileke gude ekoshi unu lẹ mboku ono, Nchileke a-gbafuta unu ono nophu abya. ³¹ Unu tukokpoo k'ota ifu kongukongu; obu-oku; me ehu-eghughu paru haa. Unu ahaa ora-chije ibe unu nchi; haa okfubyishi ibe unu. Unu be edobejekwaru ibe unu iphe l'obu; m'o -ruhuru; ngunu mee. ³² O buchia t'unu mejeru ibe unu odo; phujeru e phe imiko. Unu agujeeru ibe unu nvu; egbe iya ono, Nchileke shiwa l'eka Kuráiyisutu guaru unu ono.

5

Umere, gbaru ndu ke Kuráiyisutu

¹ Oo ya bu; keshinu ophu unu buwa egirima, Nchileke yeru obu; unu muje umere iya t'unu du ege o du. ² Tẹ ndzụ unu l'ò ha koshije l'unu yeru ibe unu obu ege ono, Kuráiyisutu yeru ayi obu; swee enya lẹ ndzụ iya l'okfu ehu ayi; woru onwiya chiaru Nchileke eja, du Nchileke mma ono.

³ Keshinu unu bɔwa ndu kɛ Nchileke b'ɛ tɔ gbahekwa t'unu ye ɛka l'uru-ali; mɛ l'iphe bɔ ejo umere, rehuru erehu; m'ɔ bɔ l'ogvu ɛnya-kfɔrukufuru. T'ɛ b'o nwekwa ejo iphe ono, unu e-jejekpo ophota l'ɛpha l'ɛke unu nɔ. ⁴ T'ɛ b'o nwekwa teke unu e-kfuje okfu, rehuru erehu; m'ɔ bɔ kfuje tɔkpotukpotukpo okfu; m'ɔ -bɔ t'unu tɔje ejo ntu-okfu. Iphe ono te nwekwa ophu gbaru unu l'ememe. Iphe unu e-mejehia bɔ t'unu gbe kejeje Nchileke ekele. ⁵ Unu tɔbe nɔ l'owaa: l'ɛ to nwekwa onye arɔ uru-ali; m'ɔ bɔ onye eme umere, rehuru erehu; m'ɔ bɔ onye ɛnya-kfɔrukufuru, byaru bya a-bahɔ l'ɛke Kuráiyisutu mɛ Nchileke bɔ eze; kɛ l'onye ɛnya-kfɔrukufuru bɛ dukwaa ɛji l'ɔ bɔ onye agwa nte.

⁶ Unu be ekwekwa t'o nweru onye e-gude mkpokoro okfu; duphua unu. O kwa iphemiphe obule ono akpatajɛ tɛ Nchileke zɔbe ndu ɛ-ta anɔduru iya okfu oke ɛhu-eghughu iya. ⁷ Oo ya bɔ t'unu lɛ ndu dɔ ɛge ono be emegbajekwa iphe lɛ phuu. ⁸ Unubɛdua shikwaa nɔdugbaa l'ɛkpuru-ochi. Obenu lɛ nta-a, unu lɛ Nnajiufu bya atɔgbabewa bɔru nanɔ-wa bɛ unu nɔokwa l'iphoro ono. Oo ya bɔ t'unu meje umere, e-koshi l'unu nɔ l'iphoro ono. ⁹ L'iphe iphoro akpatajɛ bɔ umere oma; odobe-ɛka-ndoo; mɛ ire-lanɔ. ¹⁰ Unu kebe ɛhu mɔta ome iphe atso Nchileke ɛna. ¹¹ Unu be etsokwa ndu ono; l'eme iphe ɛ-ta badu uru; mbɔ iphe ndu nɔ l'ochi emeje. Unu gbe wofutajɛ iphe ɛphe eme; tɔaru ɛphe jalangu l'ifu. ¹² Iphe ono, ɛphe anɔduje emeebe l'edomi ono bɛ dukpokwaa ɛji; k'ophu iphere iya te ekwekpodua nɔ t'e je iya ephota lɛ phuu. ¹³ Teke e wofutakotawaru iphe l'iphoro b'a phɔkotawaru ɔdudu iphe obu; ¹⁴ kɛ l'iphe bɔ iphe e wofutakpowaru iphoro bɛ bɔwa iphoro l'onwiya. Oo ya meru iphe aasɔje: "Tehu; mɔru ɛnya nggɔbe edzu mgbenya.

Shi l'anwɔhu, i nɔwɔhuru teta; gbeshi;
tɛ Kuráiyisutu bɔru iphoro;
chiaru ngu l'ɔ bɔ anwɔ."

¹⁵ Oo ya bɔ; t'unu kwakwaa ɛnya l'egbe umere, unu a-nɔduje eme nta-a. Unu meje l'ɔ bɔ ndu maru iphe; be mehe l'ɔ bɔ ndu ɛ-ta madɔ iphe. ¹⁶ Teke o nweru nɔwɔzo, unu kpatajɛru k'ome iphe dɔ mma; unu ba ahajekwa iya t'ɔ laa l'iyi; l'iphe dɔ ɛji paakwaru apaa lɛ mgboko nta-a. ¹⁷ Unu ba abɔkwa ndu eswe. Unu sejee; maru iphe dɔ Nnajiufu mma t'unu mee.

¹⁸ Unu ba angɔjekwa mɛe; k'ophu oo-tsu unu atsu. Lɛ mɛe emejekwa madzɔ; yɔ zahaa onwiya. O bɔ iphe unu e-gbe mee bɔ t'unu kwe t'ɔ bɔru Ume-dɔ-Nsɔ e-jije unu ɛhu. ¹⁹ Unu gudeje Egvu-oma; egvu ekele; mɛ egvu ɔdowaru, shitsua Ume-dɔ-Nsɔ l'ɛka gudeje kfuru ibe unu okfu, e-meje t'obu shihu ɛphe ike. Unu gujeru Nnajiufu egvu ekele; gujekwaru iya phɔ Egvu-oma. Unu gudejekwaphu obu unu l'ɔ ha kejeje iya ekele. ²⁰ Unu gudeje ɛpha Nnajiufu ayi, bɔ Jisɔs Kuráiyisutu kejeje Nchileke, bɔ Nna ekele k'iphemiphe obule tekenteke.

Umere, gbaru nwoke yele nyee ya

²¹ Unu wozitajɛ onwunu alɔ l'ɛke ibe unu nɔ; gude koshi l'unu kwabɛru Kuráiyisutu ugvu.

²² Unubɛ unwanyi; unu wozitajɛ onwunu alɔ l'ɛke ndu bɔ nji unu nɔ; gude koshi l'unu wozitaru onwunu alɔ l'ɛke Nnajiufu, bɔ Kuráiyisutu nɔ. ²³ Ishi iya bɔ l'ɔ kwa nwoke bɔ ishi kɛ nyee ya; ɛge ono o bɔ Kuráiyisutu bɔ ishi kɛ chɔchi ono. O bɔ Kuráiyisutu bɔ Onye Ndzɔta k'ugwehu iya ono; mbɔ chɔchi. ²⁴ O bɔ ɛge chɔchi wozitaru onwiya alɔ l'ɛke Kuráiyisutu

nọ; bụ ẹge unwanyi e-wozitaje onwẹphe alì l'ẹke nji ẹphe nọ l'iphemiphe ọbule.

²⁵ Unubẹ unwoke; unu yeru nyee unu obu ẹge Kuráýisutu yeru chọchi obu; woru ndzụ iya nù l'okfu ẹka chọchi. ²⁶ Iphe, meru iphe o meru iya ẹge ono bụ: o -gudetsua mini; mę okfu-onu iya saghee chọchi t'ọ dọ mma; yo gude iya mee ya t'ọ dọru Nchileke iche; ²⁷ k'ọphu oo-kulataru onwiya chọchi l'ọ bụ nwanyi, ẹje ọlu nji; mbụ nwanyi, ama mma; to nwe ẹkworo, nọ iya l'ẹhu; ẹhu ta dọ iya ẹlikfuta ẹlikfuta; m'ọ bụ egbe iphe ọdo, dọ ẹge ono; mbụ t'ọ buru onye dọru Nchileke iche; t'ọ nwe ẹke ụta nọ iya l'ẹhu lẹ phuu. ²⁸ Ọ bụ ẹge ono bẹ unwoke e-yejeru nyee ẹphe obu ẹge ẹphe yeru onwẹphe. Nwoke, yeru nyee ya obu bụ onwiya b'ọ yeru iya. ²⁹ Ẹ to nwekwa onye kpojeru onwiya ashì. Iphe o gbe emeje bụ l'ọonoduje anụ onwiya nri; eleta onwiya ẹnya. Ọ bụ ẹge ono bẹ Kuráýisutu anọduje emeru chọchi; ³⁰ kẹ l'ayi bụgbaa iphe motagbaaru iya l'ẹhu. ³¹ Ishi iya aburu l'e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Ọ bụ iphe ono kparu iphe nwoke a-ha nna iya; haa nne iya; je yele nyee ya atugbabe; ẹphe ẹbo ono abya aburu onye lanu." ³² Iphe ono, Nchileke shi domia edomi ono, e deru l'ẹke-a ono bụkwa ọkpobe katakpụ iphe. Iphe mu phuru l'ẹke ono bụ l'ookfu kẹ Kuráýisutu yee chọchi. ³³ Ẹge ono bẹ ookfukwaruphu unu l'ẹhu l'ẹhu; bụ iya bụ lẹ onyenọnu yefutajeru nyee ya obu ẹge o yeru onwiya; nwanyi, nọnu ekoshije lẹ nji iya dọru iya lẹ nsọ.

6

*Umere, gbaru unwegirima;
mę ndu muru ẹphe*

¹ Unubẹ ẹgirima; ọ bụ iphe gbaru unu; mbụ t'unu nujeru ndu muru unu okfu; l'ọ kwa uche-obu Nchileke t'unu meje iya ẹge ono. ² "Kwabeje nna ngu; mę nne ngu ugvu;" bụ ekemu ọdungu, Nchileke kweru ụkwa obunggo tukobe. Obunggo ọbu, Nchileke kweru ụkwa iya ọbu bụ: ³ "k'ọphu iphemiphe ọbule a-dọru ngu lẹ mma; nggu akakwaaphu nka lẹ mgboko-a."

⁴ Unubẹ ndu bụ nna; unu be emejekwa ẹgirima unu iphe, e-ghu ẹphe eghughu. Unu gbe hụje ẹphe àhùhù l'ụzo kẹ Kuráýisutu; kpọ-zijeru ẹphe ụzo; shi ẹge ono zufuta ẹphe.

*Umere, gbaru ndu bụ ohu;
mę Nnajiufu ẹphe*

⁵ Unubẹ ndu, bụ ohu; unu gude ọtsu-egvu; mę ọkwabe-ugvu nujeru nnajiufu unu kẹ mgboko-a okfu. Unu wofutaje obu; mee iphe, ẹphe ziru unu; l'ọ bụ Kuráýisutu bẹ unu emeru iya. ⁶ T'ẹ b'ọ bụlekwapu teke ẹphe ele unu ẹnya bẹ unu e-jeje ozi; ẹge ee-shi t'ẹphe jaa unu ajaja. Iphe unu e-meje bụ t'unu gudeje ọkpoma unu l'ọ ha; meje iphe nọ Nchileke l'uche, bụ iya bụ iphe gbaru ndu, bụ ohu kẹ Kuráýisutu. ⁷ T'ẹhu tsojekwa unu ẹnà t'unu je ozi unu; l'ọ bụ Nnajiufu, bụ Jisọsụ bẹ unu ejeru iya. ⁸ Unu nyatakwa lẹ Nnajiufu e-bu onyenọnu nggo iphe dọ mma, o meru: ?m'ì bụ ohu; ?m'ì bụ amadu.

⁹ Unubẹ ndu, bụ nnajiufu; unu mejekwaru ohu unu ọhuma ẹge ono kwaphu. Unu ahaa ẹphe ọnma-pheru ọnwu. Unu nyatakwa l'unu l'ohu unu bụ Nnajiufu lanu ono, bu l'imigwe ono bẹ nwe unu. Yẹbedua te emekwa ele madzụ ẹnya l'ifu.

Ngwa-ọgu, Nchileke anuje

¹⁰ Iphe mu gude akpochi iya ishi bu t'unu noshia ike l'atugbabe, unu le Nnajiufu, bu Jisosu Kurayisutu tugbaberu; k'ophu ike iya ono, nyiberu anyibe ono e-me unu t'unu shihu ike. ¹¹ Unu wotakota ngwa-ogu ophu shi l'eka Nchileke kwaa onwunu; k'ophu unu a-dukwanu ike vudoshia ike; lua ejo eregede ke Obutuswe. ¹² Le to bukwa madzu mmakanu be ayi l'ephe alu. Ndu ayi l'ephe alu bukwa ndu o-chi-oha imigwe; me ndu ekfu iphe eme nu l'imigwe; me ndu imigwe, nwe mgboko, bu k'ekpuruochi owaa; me ikpetuma ndu soja, nokota l'imigwe. ¹³ Oo ya bu t'unu chilikota ngwa-ogu, shi l'eka Nchileke nta-a; k'ophu bu teke ejo uboku ono byaleruphu; t'unu du ike vudo vudoshia ike; t'o maru unu l'ia. Teke unu l'ia lukpooru iya jeye l'ishi; t'unu vudolee l'eke, unu vudo.

¹⁴ Oo ya bu t'unu rukota ehu ohuma. Unu woru ire-lanu kee onwunu l'o bu onye gude akpo-buleti kebuta uwe iya l'ukfu. Unu eworu odobe-eka-ndoo kpua onwunu l'o bu uwe-igwe ndu l'eje ogu. ¹⁵ Unu gudeshia ozi-oma ke ehu-agu ono ike t'o buru akpokpa, unu yeru te eturu ba lo unu. ¹⁶ Unu gudéfukwaaphu ekwekwe, unu kweru ke Jisosu t'o buru iphe unu e-gbobeje gude l'ezeru onwunu; gude iya nashia akfu ono, ejo onye ono, bu Obutuswe agba unu ono; mbu akfu ono, enwu oku, shi l'eka Setanu ono. ¹⁷ Unu nata adzota ophu Nchileke dzotaru unu t'o buru okpu-igwe, unu e-kpuru l'ishi. Unu anatakwapu okfu Nchileke t'o buru ogumbeke, Ume Nchileke yeru unu l'eka. ¹⁸ L'iphemiphe obule ono be unu a-noduje ekfuru Nchileke t'o yeru unu eka. Unu kfujekpelekwaphu nu Nchileke tekenteke ege Ume-du-Nso edu unu. Oo ya bu t'unu mujeru enya mkpurumkpuru. Unu kfujekwapu nu Nchileke l'okfu eka ndu nk'ia. ¹⁹ Unu kfujekwaruphu nu Nchileke l'okfu eka mu: te Nchileke ye mu okfu l'onu teke mu ghelijeru onu k'okfu okfu; te mu ba atsuje egvu okfu katakpu iphe ono, ozi-oma meru t'ayi maru ono. ²⁰ O bu l'okfu ozi-oma ono be mu bu onye Kurayisutu yeru te mu noshia enya iya; 'e gudekwaru le nta-a be mu no le mkporo. Oo ya bu iphe mu ekfu; su t'unu kfuje nu Nchileke: te mu kaa obu; saje ozi-oma ono ege gbaru mu te mu saa ya.

Ekele mkpo-chi ishi iya

²¹ Mu mawaru le oo-du unu t'unu maru ege mu du; me ege mu eme ala nta-a. Nwana ayi Tikikosu, ayi yeru obu; mbu onye e gude ire iya eka l'ozi ke Kurayisutu; e-kfuwaruru unu iphemiphe obule; k'ophu unu a-ma ege mu eme ala. ²² O bu iphe meru iphe mu ezi iya t'o byakfuta unu ndono; k'ophu oo-koru unu ege ayi du; obu eshikwanua unu ike.

²³ Te Nchileke, bu Nna; me Nnajiufu, bu Jisosu Kurayisutu mee t'ehu du ndu nk'ia agu; mekwaaphu t'ephe yeru ibe ephe obu; me t'ephe kweta nk'ia. ²⁴ Te Nchileke meeru madzu kpamukpamu eze-iphe-oma; mbu iphe bu ndu yeru Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kurayisutu obu; yeru iya eya gbururu jeye.

Ekwo, Pọlu deru nọ Ndu Fílipayi

¹ Ọ bụ mbèdua, bụ Pọlu; mu lẹ Tímoti, bụ ndu ejeru Kuráýisutu Jisọsu ozi ede ekwo-ozi ọwaa.

Ndu ayi ede iya anụ bụ ndu kẹ Nchileke ono, bu lẹ Fílipayi l'ẹphe ha ono; mbụ ndu ono, ẹphe lẹ Kuráýisutu tughaberu buru nanụ ono; mę ndu ishi chọchi ẹphe; mę ndu ejeru chọchi ẹphe ozi.

² Tẹ Nchileke, bụ Nna ayi; mę Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráýisutu meeru unu eze-iphe-oma; mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Pọlu ekfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu ndu Fílipayi

³ Mu anọdujelephu ekeleru unu Nchileke ono, mu ejeru ozi ono ekele iphe bụ tekenteke, mu arị ọriri unu. ⁴ Iphe bụ teke mu ekfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu unu bę mu egudeje ẹhu-ọtso-ena ekfu anụ iya. ⁵ Iphe obu bụ lẹ keshinu mbọku ono, unu nuru ozi-oma ono bę unu shikpelephu yetataru mu ẹka l'ọrà ozi-oma ono arara: t'a nughbaru iya gbururu byeye nta-a.

⁶ Iphe lanụ, dooru mu ẹnya ọhuma bụ lẹ Nchileke emeru mu lẹ mkpọro-a, mu nọ nta-a; ayi l'unu atukokwaphu gbaru mgba l'eze-iphe-oma kẹ ọgbaru ozi-oma ono ọdzori; bya agbakwaruphu mgba l'eze-iphe-oma kẹ omeje iya t'o shihu ike. ⁸ Ọ kwa Nchileke bę bụ onye maru l'ọo oswi-okfu bę mu ekfu: l'obu unu l'unu ha dụ mu. Obu unu ono, dụ mu nụ ono bę bukwa l'obu ọphu Kuráýisutu Jisọsu l'onwiya yeru ayi b'o shi.

⁷ Ọ bụ egbe ọriri, mu arijeru unu ndono. Yọ buru iphe gbaru mu l'ememe ndono; keshinu ọphu unu nọ mu l'obu. Okfu l'unu l'unu ha bę ayi l'unu tuko gbaru mgba l'eze-iphe-oma ono, Nchileke emeru mu lẹ mkpọro-a, mu nọ nta-a; ayi l'unu atukokwaphu gbaru mgba l'eze-iphe-oma kẹ ọgbaru ozi-oma ono ọdzori; bya agbakwaruphu mgba l'eze-iphe-oma kẹ omeje iya t'o shihu ike. ⁸ Ọ kwa Nchileke bę bụ onye maru l'ọo oswi-okfu bę mu ekfu: l'obu unu l'unu ha dụ mu. Obu unu ono, dụ mu nụ ono bę bukwa l'obu ọphu Kuráýisutu Jisọsu l'onwiya yeru ayi b'o shi.

⁹ Iphe mu anọduje ekfu anuru unu Nchileke bụ t'o mee t'obu ono, unu yeru ibe unu ono kaje nshinu akaka akaka eje; mę t'unu kafua ọmaru Nchileke ọgbodo amaru; unu amakwaruphu iphe gbaru unu l'ememe l'ifu Nchileke; t'o dokota unu ẹnya. ¹⁰ Ọo ya bụ ẹge unu a-dụ ike fọtaje iphe dụ mma; mee; k'ọphu bụ: mbọku ono, Kuráýisutu e-kpe ndiphe ikpe ono -rulephu; yoo lewaru l'unu doberu onwunu ọgà; ẹ tọ dūhedu iphe ọo-ta unu ọta iya. ¹¹ Yoo lekwaphu l'umere, unu shikpo meta lę ndzụ unu l'ọ ha bukota umere, vudo nhamunha, shi l'eka Jisọsu Kuráýisutu. Ọ bụ umere ono e-me tẹ ndiphe kwabę Nchileke ugvu; jaa ya ajaja.

Ogude ndzụ onye ekoshi l'a nọ-turu Kuráýisutu ndzụ

¹² Iphe mu eme t'unu maru; unwunna mu; bụ l'iphe-a, byakfutaru mu nụ-a bę gbe kakwaru ome t'ozí-oma ono kafua odzuru mgboko; ¹³ kẹ l'iphe bụ ndu soja, eche nche lẹ kẹ onye eze; męwaru iphe bụ ndu ọdo bę tükowa makotaru nta-a l'ọo okfu lẹ mu ejeru Kuráýisutu ozi b'e gude tya mu mkpọro. ¹⁴ Nta-a b'ọ phodukwaru mę iphe bụ unwunna, bụ ndu wowaru onwẹphe ye Kuráýisutu l'eka l'ẹphe ha; aburu Kuráýisutu ono bę ẹphe atụ ume atukobe. Mbụ yọ bukwaru mkpọro-a, a turu mu-wa bę kparu iya nụ. Obu ka ẹphe oshihu ike nta-a; katabe iya; k'ọphu ẹphe kafua ọra ozi-oma ono arara; to nwe onye ẹphe atşu egvu.

¹⁵ A makwaru-a l'o nweru ndu gude ékwò; l'ezi ozi-oma ké Kuráýisutu ono l'ò -bù iphe, eeme l'okfu. Obenu l'o nwekwaru-a ndu ophu gude obu iphoro ezi iya. ¹⁶ Ndu onanu, gude obu iphoro ezi iya ono bè gude ké l'èphe yeru Kuráýisutu obu; ezi iya. Okfu l'èphe maru l'òo ya bè kuru mu nù; tẹ mu bya agbajẹru ozi-oma ono ódzori. ¹⁷ Ndu ophu ezi ozi-oma ono l'ò -bù iphe aakpa ẹnya phù te gudekwa obu iphoro ezi iya. Iphe ephe emelephu bù t'iphe-ẹhuka, mu eje lẹ mkpọro-a, mu nọ-wa gbe karu nshinu.

¹⁸ Ọlobu; ?mu eyeru ephe ọnu. Mbù; ?m'e -gude obu iphoro ekfu iya-o; ?m'ò bù l'o nweru iphe nọ ndu ekfu iya nù l'òkpoma; ephe ekfu iya; iphe ọ bù iphe ọ bù; t'e kfua ya nù t'e shi ẹge ono mee tẹ okfu ẹhu Kuráýisutu dzuru mgboko. Ọ kwa iphe ono e-me mu; ẹhu atso mu ẹnà; atso iya l'eje. ¹⁹ Okfu lẹ mu maru lẹ keshinu ophu unu anọduje ekfu anù Nchileke l'okfu ẹhu mu; temanu bè Ụme ké Jisọsu Kuráýisutu anọdujekwaphu eyeru mu ẹka bè mu maru l'ee-mekochaa haa mu. ²⁰ L'iphe mu dobekpooru ẹnà; dobeshia ya ike; bukwaruphu iphe mu ele ẹnà iya bù l'iphe bù ẹge ọ dọ bè mu ta abyadù bya emeru iphe-iphẹrè nù onwomu l'iphe bù iphe mu eme ememe. Iphe mu e-gbe shia obu ike l'eme; mbù l'emekpole iya phù nta-a ẹge ono, mu shihawa meta iya ono; bù lẹ mu e-gude ndzù mu; kwabẹ Kuráýisutu ugvu; ?m'ò bù mu lẹ ndzù; ?m'ò bù mu l'ónwu. ²¹ L'ẹhu nke mu bukwa: mu nọdu ndzù; mu egudenuphu ndzù mu ekoshi l'òo Kuráýisutu bè mu nọ-turu iya. Teke bù l'òo anwùhu bè mu nwùhuru bè gbe bukwaru uru gbaaru mu. ²² Obenu lẹ teke bù lẹ mu -nọ ndzù lẹ mgboko-a bè mu a-kakwa ojataru Kuráýisutu ozi. Ọo ya bù lẹ mu ta madù ophu mu a-hata. ²³ Ụzo iphe labù ono bè mu vudo l'echi; yọ tũko alọ mu ibe ẹka ẹbo-ẹbo. Obenu l'ophu agù mu agushi mu ike bù tẹ mu lakfube Kuráýisutu tẹ mu l'iya nọdu. Onanu ka mu mma ugbo olemole. ²⁴ Obenu l'ò kwa l'okfu ẹhu nk'unu b'ò kfùbekpo karu unu mma tẹ mu nọdu ndzù; swiru unu. ²⁵ Keshinu ophu iphe ono doru mu ẹnà bè mu maru lẹ mu a-nọdu-a ndzù; swiru unu l'unu ha; yetajeru unu ẹka t'ẹhu-ọtso-ẹnà unu kafua nshinu; bù iya bù ẹhu-ọtso-ẹnà, shi l'eworu, unu woru onwunu ye Kuráýisutu l'ẹka. ²⁶ Ọo ya bukwanu; teke mu l'unu nọlephu; unu akafuaru onwe iphe unu a-gbabẹ ọkpa gude mu anga; keshinu mu l'unu tũko buru ndu ephe lẹ Kuráýisutu tũgbaberu buru nanù.

²⁷ Iphe lanù ophu bù ọkpobe iya aburu t'unu mejekwaphu umere, gbaru onye anù ozi-oma Kuráýisutu ono; k'ophu bukwanu teke mu dọ ike bya nk'unu; m'ò bù lẹ mu ta dọhedu ike abyabya; mu anùlee ọtu-ọnu unu: l'unu vudoshia ike; uche aburu unu nanù. Mu a-nukwaphu l'unu gude obu lanù ehe onwunu; l'ese ké ekwekwe ono, unu kweru ono, bù l'òzi-oma ono b'ò shi. ²⁸ Unu be kwekwa t'ò nweru iphe ndu okfu unu e-gude eye unu egvu lẹ phuu. Onanu bebekpokwa buru iphe e-koshi ephe l'òo ephebedua e-mekochaa laa l'iyi; unubedua aburu ndu aa-dzota. Yọ buru Nchileke a-tũko iya mekota. ²⁹ L'unubedua bè Nchileke mewaru eze-iphema. Eze-iphema ono ta bulekwa t'unu woru onwunu ye Kuráýisutu l'ẹka. Ọ bukwapu t'unu gude k'okfu ẹhu iya jejee iphe-ẹhuka. ³⁰ Nta-a bè mu l'unu gbaakwa mgba alù ọgu ono, mu shihawa alù ono, bukwa iya phù bè mu alù nta-a. Teke ono, mu shi alù iya ono bè unu gude ẹnà unu phua ya; ọle nta-a bè unu anwa iya lẹ nchì.

¹ Qo ya bụ; eworu ono, unu woru onwunu ye Kuráyisutu l'èka ono; ?o meru; obu eshihu unu ike t̄oo? Obu ono, o yeru unu ono; ?ooduje unu ike? Unu l̄e Ume-d̄u-Ns̄o; ?unu t̄ugbaberu-a b̄uru nan̄u t̄oo? ?Unu an̄oduje emeru ibe unu obu-oma; l'aphukwaruphu ephe imiko? ² Qo ya b̄u t'unu mee t'èhu-otso-ena mu dzuà oke. Ège unu e-shi mee ya b̄u t̄e egomunggo b̄uru unu nan̄u; n-yemobu unu ab̄uru nan̄u; obu unu; m̄e uche unu ab̄ukwaruphu nan̄u. ³ Unu ba akpajekwa enya l'iphemiphe obule, unu eme ememe. Unu te ekuje onwunu iphe unu ta hadu l'ò b̄u iya. Unu wozitaje onwunu alì l'èke ibe unu n̄o; k'ophu onyenonu e-wotaje iya l'onye odo ka iya. ⁴ T'è b'ò dukwa l'unu ha, onye b̄ulephu t'ò d̄uru iya l̄e mma b̄e oo-n̄oduje ach̄o nk̄inyi iya. T'onyenonu chojekwa iphe a-d̄uru ndu odo l̄e mma. ⁵ T'uche unu ye l̄e k̄e Kuráyisutu Jis̄osu b̄ujeleruphu iphe lan̄u.

⁶ L̄e Jis̄osu shikpelephu l̄e mb̄u d̄u l'ò b̄u Nchileke.
Adudu ono, o d̄u l'ò b̄u
Nchileke ono te nwekwa teke
o rijeru l̄e ye l̄e Nchileke ha;
m'ò kwanu l'oo iphe ya te
eswefukwadu enya.

⁷ Iphe o mechiary b̄u
l'ò ch̄iru obu iya;
swee enya l'onodu iya;
bya ab̄uru nwozi; a m̄ua ya.
Yò b̄uru madz̄u;
bya an̄o ndz̄u l̄e mgboko-a
l'ò b̄u ayibedua.

⁸ Yò n̄uaru Nchileke okfu;
wozita onwiya alì.
Yò n̄u-taberu iya okfu ono;
k'ophu o kwetaru; nw̄uhu;
B̄u iya b̄u anw̄uhu ono,
o nw̄uhuru l'oshi-osweru ono.

⁹ Qo ya meru iphe Nchileke
wolikwanuru iya
oreke-imeli:
Yò kak̄ota iphemiphe obule.
Yò bya an̄u iya ep̄ha,
kak̄ota n̄u l'iphe b̄u ep̄ha;

¹⁰ k'ophu iphemiphe obule, n̄o l'imigwe;
ophu n̄o l̄e mgboko-a;
m̄e ophu n̄o l̄e mkpuli alì
a-b̄uru:
ep̄he -n̄ulephu ep̄ha iya ono;
ep̄he ebyishi ikpere; baaru iya eja;

¹¹ m̄e k'ophu madz̄u kpamukpamu
e-kfu l'edzudzu oha l'oo
Jis̄osu Kuráyisutu b̄u Nnajiufu;
shi ège ono kwab̄e
Nchileke, b̄u Nna ugvu.

Obu iphoro l'ochi mgboko-a

¹² Qo ya b̄u; ndu mu yeru obu; teke ono, mu l'unu shi n̄odu ono b̄e unu shi an̄ujeleru mu ph̄u okfu. T'è b'ò b̄ulekwaphu teke mu l'unu n̄o b̄e unu

a-nujeru mu okfu nkinyi iya. Unu kafukwaaru mu ru onuru okfu nta-a, mu no unu ote-nya-wa. Unu gude otsu-egvu; me ehu-anmanma; kebe ehu meje t'adzodzo ono, Nchileke dzoru unu ono ba bu iphe mmakanu. ¹³ L'o kwa Nchileke be bu onye ereshi ire ike l'ehu unu. Oo ya emeje t'unu chja idzu ome iphe du iya mma l'obu; bukwaru iya phu emeje t'unu du ike mekota iya ege o tuberu.

¹⁴ Iphemphe obule, unu eme ememe; unu ba agujekwa aphu eme iya; unu ta alojeru ntutego ye iya; ¹⁵ k'ophu unu a-bu ndu e-te nwedu iphe uta, aa-phuta unu l'ehu. Unu aburu ndu obu iphoro; bukwaruphu unu Nchileke; ndu e-ta dudu iphe ephe gude merushia onwephe l'ejo ogbo-wa, egomunggo swehuru-wa. Ogbo-wa be egomunggo swehuru; ephe adutabe eji; k'ophu ephe atso age. T'o buru ege mkpo-kpodo anoduje echi l'enyashi; bu ege unu a-bu iphoro; l'echiru ndiphe le mgboko-a; ¹⁶ me unu -gude okfu ono, anu ndzu ono ewokfube ephe. Unu -emewa ege ono; oo ya bu le mu nwewaru iphe mu e-gude eku onwomu mboku ono, Kurayisutu a-bya odo ono; keshinu ophu oso ono, mu gbaeberu le mu ezi ozi-oma ono ta buhedu mu oso iphoro; akanya ono, mu seeberu ono ta buhe mu nsegbu akanya.

¹⁷ Mu vudo l'ifu Nchileke nta-a l'o bu onye achiru Nchileke eja; gude eworu, unu woru onwunu ye Nchileke l'eka; mee t'o buru eja, mu achu anu Nchileke. E to dukwa m'o -ruhuru e je ewota mee mu; gbashifua l'eli eja ono; mbu; o -buru le mu a-nwuhufua anwuhu l'okfu ehu unu; be ehu a-nodulekwa atso mu ena; mu l'unu atukolee ete eswa. ¹⁸ T'o bukwaruphu ege ono be ehu a-nodu atso unu ena; unu etsoru mu tee eswa.

Timoti; me Epafurodayitosu

¹⁹ Mu arikwa le mu ta anohedu anono nta-a; mu ezi Timoti t'o bya agbaphee unu. Mu wookwaru iphe ono ye Nnajiufu, bu Jisosu l'eka; le mu e-zi iya t'o bya; k'ophu oo-je; lakfuta mu; bya akoro mu ege unu eme ala; shi ege ono dya mu ike. ²⁰ E to nwehekwa onye odo, mu nweru, du l'o bu Timoti, bu onye oriri ehu unu echije ehu. ²¹ Ndu ophu l'ephe ha bulekwapu oriri ehu ephe echije ephe ehu; ephe ta arivujehekwa iphe ophu buwa ke Jisosu Kurayisutu l'oriri. ²² Obenu le Timoti be unu mawaru-a l'o koshiwaru le ya bu onye gbaru t'e gude ire iya eka. Unu mawaru-a ege o shi tsopheta mu l'o bu ege nwata anoduje etsophe nna iya. Ege ono b'o shi tsota mu; l'eyeru mu eka l'ozi ozi-oma-wa. ²³ Oo ya be mu arj le mu e-zi Timoti nk'unu egwegwa-a; me mu -maleruphu ege oo-mekochaa mwaru mu. ²⁴ Temanu be mu gudekwaphu Nnajiufu eka le mu ta anohedu odu; mu abya agbaphee unu l'ishi onwomu.

²⁵ Mu rikwaruphu le to nwedu uzo odo, mu e-shi iya odo; gbahaa te mu zi nwanna ayi Epafurodayitosu t'o byakfuta unu. Epafurodayitosu bukwapu onye mu l'iya tuko eje ozi; bukwaruphu onye mu l'iya tukuru alu ogu ehu Kurayisutu; bukwaru iya phu bu onye ono, unu ziru t'o wotaru mu iphe ono, mkpa iya shi duru mu ono. ²⁶ Mu e-zi iya t'o bya nk'unu t'unu l'iya jja; okfu l'obu unu l'unu ha be shiwa teke teru enya dya iya; mbu; yo shiwa teke teru enya tsuta iya l'ehu; l'e kfuru unu l'ehu te shidu du iya mma. ²⁷ O shikpokwaa daburu l'iphe-ememe l'oswiya; mbu iphe-ememe, phoduru nwa gengu: m'o gbua ya. Obe Nchileke phuru iya imiko. E to bulekwa ya b'o phuru imiko ono nwenkinyi iya. O phukwaru iya phu mbedua; o buru abu me aphu atso mu ntsoto. ²⁸ Oo ya bu l'o gbe ka mbedua ohe uhere te mu zikebe iya t'o bya t'unu l'iya

jia; k'ophu ehu a-tsokwanu unu ena l'unu gude enya unu phua ya odo; mbedua agbabuhukwanu mgbamuche iya agbabuhu. ²⁹ Oo ya bu; t'unu gudekwa ehu-otso-ena gbobe eka labu; nata iya l'o bu nwanna, unu l'iya me Nnajiufu tukoru tugbabe buru nanu. Unu akwabeje ndu du l'o bu iya ugvu; ³⁰ l'o phodukwaru nwanshi me ishi iya abaa l'ojeru Kurayisutu ozi. Yo swee enya le ndzu iya; l'emeru mu iphe unu gega anodu emeru mu ndege unu te buru ote-nya.

3

Okpobe odobe-eka-ndoo

¹ Eke mu a-suberu iya unu ishi; unwunna mu; aburu t'unu teje eswa l'unu le Nnajiufu tugbaberu buru nanu. Odephu iphe mu dehawaru azu ta atsukwa mu l'anu. Mu e-dephu iya azu. Ishi iya aburu l'oo-me t'unu kafua ogude eka l'iphe ono, mu kfuhawaru unu ono. ² Unu zelajakwaru ndu ono, ezije ejo iphe ono; mbu ndu ono, bugbaa nkuta-iphura phe ono; mbu ndu ono, ezije t'e gude iphe bua anu-ehu; su l'oo egbe ugvu, madzu bufutaje ndono. ³ Iphe mu gude ekfu iphe ono bu l'oo ayibedua be buru okpobe utsu; mbu ayibe ndu ophu gude Ume-du-Nso l'abaru Nchileke eja. Ayi anoduje aja Kurayisutu Jisosu ajaja ke iphe o meru ayi; mbu; e to bukwa l'ayi edobeje obu l'oo egbe madzu, ayi bu be a-dzo ayi. ⁴ Ndege o keru ama t'a su l'oo egbe madzu, onye bu l'adzotaje iya; me mu asu l'o bu mbedua gage enwe iphe mu a-dzobe okpa; su l'oo egbe madzu, mu bu be a-dzo mu nu. O -buru l'o nweru onye ari le ya nweru iphe ya a-dzobe okpa; dobe obu l'oo egbe madzu, ya bu a-dzo iya be mbedua kakwa onye obu enwenwe iya. ⁵ Okfu le mu noleruphu abali esaa k'ophu a muru mu; ke esato iya; e bua mu utsu. A muru mu; mu aburu nwa Izurelu gedegede. Ikfu, mu shi bu ikfu Benjaminu. Mu bu onye Hiburu; mbu okpobe nwa, ndu Hiburu muru. A -bya le k'odobe ekemu ndu Ju be mbedua l'onwomu shi buru onye Farisii. ⁶ Teke a byaru l'iphe bu iya shi kakota mu ophu l'obu; mu asu l'iphe mu shi eme, shi kakota mu ophu l'obu bu le mu bu onye shi achu nta chochi. A -bya le k'iphe ono, bu iphe ekemu kfuru; su l'oo onye meru iya nu; onye ono aburu onye doberu eka ndoo ono b'e to nwekwa ophu aata mu uta l'oo ophu mu mesweru. ⁷ Obekwanu l'iphemiphe obule ono, bu iphe mu shi anoduje ari l'oo iphe a-baru mu uru ono be mu gudeekwa okfu ehu Kurayisutu swefukota enya; guru iya ye l'iphe bu mu o-la-l'iyi. ⁸ E to bulekwa ono nkinyi iya. Iphemiphe obule odo be mu toko gukota; yu buru mu o-la-l'iyi. Ishi iya aburu l'uru, ophu nyiberu otu onu iya be rubewaru mu eka; bu iya bu le Kurayisutu Jisosu ono, bu Nnajiufu mu ono be mu mawaru majia ya enya. O bu l'okfu ehu iya be mu gude swekota enya l'iphemiphe obule, mu nweru enweru; t'o buru iphe iyi yitaru. Iphemiphe obule ono dukotawa mu l'o bu ntu-ekpofu l'enya; k'ophu oo-bulephu Kurayisutu be bu uru, mu e-rita nkinyi iya; ⁹ me k'ophu mu e-koshikwanu le mu l'iya kwataakwanua tugbabe ogbodo atugbabe buru nanu. Oo ya bu l'iphe mu eme ta bukwa te mu meje t'a su le mu bu onye doberu eka ndoo; mbu egbe odobe-eka-ndoo ophu bu l'ome iphe ekemu kfuru b'o shi. Odobe-eka-ndoo ophu mu ekoshi le mu doberu nta-a bu ophu shi l'ewota, mu wotaru onwomu ye Kurayisutu l'eka. Yo buru onanu bu odobe-eka-ndoo ophu shi Nchileke l'eka. O bulekwapu ndu woru onwephe ye iya l'eka be ooguje le ndu doberu eka ndoo. ¹⁰ Iphe meru iphe mu swekotaru enya l'iphe ono, mu nweru ono l'o ha; guru iya

ye l'iphe iyi yitaru bu k'ophu mu a-maru Kuráyisutu; maru ike ono, o gude shi l'ónwu teta ndu ono; me te mu le Kuráyisutu tuko gbaru mgba l'iphe-ghuka ono, ooje ono; me te Nchileke mee mu te mu du l'o bu Kuráyisutu l'anwuhu ono, o nwuhuru ono; ¹¹ k'ophu Nchileke e-meru mu iphe mu ele enya iya: mbu mee mu te mu shi l'ónwu teta ndu ndu.

Ogba oso ala l'eke, a tüberu

¹² Iphe mu ekfu ta bukwa l'o ruwaru mu eka; odudu buru le mu dukotabebewa mma. Obenu l'iphe mu anoduje eseshi ike; bu te mu nata obunggo oso, mu gbaru; okfu le Kuráyisutu Jisosu natawaru mu; mee mu te mu buru nk'iya. ¹³ Unwunna mu; mu te ekfukwa le mu natawaru obunggo oso ono. Obenu l'o bu iphe lanu; be mu emeje: mu atukoje iphe ophu mu ghawaru ye l'azu; zahashia; kebekpelephu ehu agba agbakfube ophu no mu l'uzo ifu. ¹⁴ Mu anoduje ese; te mu gbafu oso ono l'ishi; k'ophu mu a-nata obunggo, tso iya nu. Obunggo ono bu ndu gbururu jeye ono, Nchileke shi l'eka Kuráyisutu Jisosu; kua mu te mu bya anata ono.

¹⁵ Oo ya bu; t'iphe bu ndu, agu onwephe eye le ndu tsefutawaru l'enya Nchileke; t'o bulekwaruphu iphe ono, mu aru ono be epehe a-noduje aru. O -buru l'o nweru ege o bya adu; unu aharu aru iphe odo be Nchileke e-koshikwa iya-a unu; yo doo unu enya. ¹⁶ Oo ya bu; unu t'ayi tsolekwaruphu uzo ono, ayi shihawa tsota ono; mbu uzo, bu iya be ayi tsoru ghabewa oso ono eke, ayi gbaberu iya nta-a.

¹⁷ Unwunna mu; unu tuko l'unu ha meje ege mu eme. Ayi ekoshikwa unu iphe unu e-meje. Unu tuko l'unu ha muta umere ndu ono, eme iphe ono, ayi ekoshi unu ono. ¹⁸ Mu kfuhaakwaru unu iphe-a ugbo olemole; nta-a be mu gudekwa enya-mini ekfuphuru iya unu azu; su: l'o nwekwaru igweligwe ndu umere epehe ekoshi l'ephe bu ohogu oshiosweru ke Kuráyisutu. ¹⁹ Ege oo-muru epehe bu l'ephe a-lakota l'iyi. Iphe epehe abaru eja bu iphe a-la epehe l'ephe. Yo buru iphe-iphere iya ga aduje epehe; be epehe egudeje eku onwephe ekuku. Yo buleuphu l'iphe ke mgboko-a be epehe woru obu tukobe. ²⁰ A -bya abya l'ayibedua be eze-ufu ayi nokwa l'imigwe. O bu l'eke ono be Onye Ndzoa ono, ayi ele enya iya eleshi iya ike ono e-shi bya; bu iya bu Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kuráyisutu.

²¹ Oo ya bu onye a-gbanwe ugwehu ayi owaa, e-te nweddu iphe o bu-wa; mee ya t'o du l'o bu ugwehu nk'iya, l'egbu nwii. Ike, oo-gude mee ya bu ike ono, o gude mekota iphemiphe obule; epehe atuko ndu iya le mkpuli ono.

4

Odu, Polu adu ndu ke Kuráyisutu

¹ Unwunna mu, mu yeru obu; oo ya meru iphe mu suru unu t'unu vudoshia ike l'atugbabe, unu le Nnajiufu tugbaberu buru nanu. Obu unu egbukwa mu egbugbu. O bu unu emeje; ehu ats'o mu ena; bukwaruphu unubedua be bu iphe ekoshi le mu mekputawaru. Mu yeru unu obu nshinu.

² Mu ar'o unwunna labu ono, bu iya bu Yuwodiya ye le Sintiki t'obu buru epehe nanu; keshinu epehe le Nnajiufu tugbaberu buru nanu. ³ Mu ar'okwaphu nggubedua, bu ogbodo onya mu, mu le nggu tukoro eje egbe ozi lanu ono; su t'i yejeru unwanyi ono eka t'ephe meje iphe ono, mu suru t'ephe me ono. Le mu l'ephe tukokwa eseshi akanya ozikashi ozi-oma ono ike; me Kelémenti; mewaru ndu odo, butsua ndu, ayi l'ephe eje ozi ono,

bụ ndu epha epehe nọkota l'ekwo, Nchileke deshuru epha ndu, a-nọ ndzụ gbururu jeye.

⁴ T'ehu tsojekpelekwaphu unu ena l'unu le Nnajiufu tugbaberu buru nanu. Te mu kfufukwaa ya phụ ọdo: t'ehu tsojekpelekwaphu unu ena.

⁵ Unu gudeje umere unu koshi ndiphe l'unu bu ndu obu-oma. Nnajiufu nọokwa ntse. ⁶ T'e b'ọ dukwa iphe, unu e-je ọchi obu l'eka. Iphe unu e-mejehia bụ t'unu kfujeru nụ Nchileke; kajeru iya iphemiphe ọbule, mkpa iya duru unu. Teke unu ekfu anụ iya; unu etukwa iya phụ epha. ⁷ Ọo ya bụ; ehu-agu ke Nchileke, bụ iphe kariru ege madzụ e-gude uche maru iya aburu iphe e-wota obu unu; me uche unu; kwachia l'atugbabe, unu le Kuráíisutu tugbaberu buru nanu.

⁸ Eke mu e-jebele iya phụ; unwunna mu; bụ: t'iphe e-shitajelephu unu l'uche buru ọriri ke iphe ono, bukota okpobe okfu ono; me iphe bụ iphe gbaru ke t'e yeru iya ugwu; me iphe bụ iphe vudo nhamunha; me iphe bụ iphe e te merudu emeru; me iphe dū mma l'anya; me iphe bụ iphe ọnu wukoru l'ọ dukota mma; me iphe bụ iphe, dū ugwu; me iphe bụ iphe aaja ajaja. ⁹ Unu meje iphemiphe ọbule ono, mu ziru unu ono; me ọphu unu mutaru mu l'eka; me iphemiphe ọbule ono, unu nuru mu l'onu ono; me ọphu unu gude enya unu phụa l'ehu mu. Ọo ya bụ; Nchileke ono, emeje t'unu buru l'ehu-agu ono; eswikwanuru unu eswiru.

Polu etu ndu Filipayi epha;

k'ohuma, epehe meru iya

¹⁰ Tẹ Nnajiufu lebukwaa eka; le nta-a be unu bya bya emewaru mu ohuma, koshuru mu ọdo l'unu nyatakpokwaduru mu-a keshinu ime teke ono. Unu ta maduru iphe ehu atso mu. Iphe mu ekfu ta bukwa l'unu ta anodujedu ekfu okfu ehu mu. O gbe bukwaru ọzo te shidu aduje unu t'unu mee ya l'eka. ¹¹ Iphe mu ekfu ta bukwa l'ọ nweru iphe ọko iya duru mu; le mbedua mutaakwaru t'iphe mu nweru: ege ọ ha ege ọ ha; dzujeeru mu; m'ọ -ruhuduru ọ dū mu idagha. ¹² Mu maru ege aabujeru onye ejo-eka; maru ege aabujeru onye eka nọ. Iphe bụ eke mu nọ; eke mu nọ; be iphemiphe ọbule ono mewaru mu; to nwehe iphe abujekwadu mu enya-aphapha: mbụ le mu rijiru epho; ọdudu buru le mu ze egi; ?mu nweru iphe-o; ?me mu te nwe-o; mu anọ-kirishilekwaa. ¹³ E to dudu iphe mu ta adudu ike eme; ke l'ọo Kuráíisutu bụ onye emeje te ike k'ememe iya dū mu.

¹⁴ Obenu le teke ono, mu nọ l'iphe-ehuka ono be unu nweru obu-oma l'eke mu nọ; yetaru mu eka. ¹⁵ Tẹmanu be unube ndu Filipayi l'onwunu maru le teke mu watakporu ozi ozi-oma ono l'odungu; mbụ teke ono, mu shi le Masedóniya lufuta ono b'e to nwedu chochi ọdo, mu l'ephe tugbaberu nanu ọdo; gbahaa unubedua nwenkinyi unu. O bụ unubedua nwenkinyi unu bụ ndu shi anuje mu iphe; bukwaruphu unu bụ ndu shi anataje iphe shi mu l'eka. ¹⁶ Mbụ je akpaa le teke mu shi ndu le Tesalonáyika be unu shi emejeru mu mkpa mu; me mkpa -byaru mu; mbụ; e to bukewaa ugbo lanu be unu meru mu iya nkinyi iya. ¹⁷ E to bukwa iphe ono, unu anuje mu ono bụ iphe mu ele enya iya. Iphe mu gbe ele enya iya kwa t'uru byaru unu berebere; bụ iya bụ t'unu kafua oshihu ike l'eworu ono, unu woru onwunu ye Kuráíisutu l'eka ono. ¹⁸ Mu natawuru iphemiphe ọbule ono, unu nuru Epafurodáyitosu t'ọ wotaru mu ono. Iphe ono, unu nuru mu ono be unu nukwaru mu nugharu mu iya eka. Oo-dzukupkwaa iphe mu eme iya; tsufu etsufu. Iphe ono, unu nuru mu ono dū l'ọ bụ ngweja, eshi kwekwekwe, mkpo iya ekpo tū alakfube

Nchileke. Mkpọ iya ono atso Nchileke ẹna; yo gbobe ẹka labu; nata iya ọhuma. ¹⁹ Nchileke ono, mu ejeru ozi ono a-nukota unu iphemiphe ọbule, mkpa iya duru unu. O bu l'ẹka Kuráyisutu Jisọsu be ooshije hata iphe nu ayi; mbu iphe ono, o nweru ono, bu ọdu-biribiri iya, kariru ọtukota onu iya ono; woru nu ayi. ²⁰ T'ọ buru Nchileke ono, bu iya bu Nna ayi ono be ajaja a-bu nk'ia gbururu jeye le tutu yoyo. Ono kwa ege o du.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

²¹ Unu jjaru mu iphe bu ndu ke Nchileke l'ehu l'ehu; mbu ndu ono, ephe le Kuráyisutu Jisọsu tugbaberu buru nanu ono. Unwunna ayi, ndu ophu mu l'ephe no l'ẹke-a ajikwaphu unu. ²² Iphe bu ndu ke Nchileke, no l'ẹke-a l'ephe ha ajikwaphu unu; ketekete ke ndu ejeru eze, bu Síza ozi.

²³ Te Nnajiufu, bu Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-oma l'unu ha.

Ekwo, Pòlu deru nù Ndu Kòlòsí

¹ Qwaa bú ekwo-ozí, mubẹ̀ Pòlu ede. Mu bú onye Nchileke fọtáru; mee mu tẹ́ mu búru onye ishi-ozí Kuráyísutu Jisọ́su. Onye mu l'íya gba mgbá ede íya bú nwanna ayi, bú Tímotí.

² Ndu ayi ede íya anù bú ndu ké Nchileke; ndu ọ́phu nọ́ lẹ́ Kòlòsí; mbù unwunna ayi ndu ọ́phu woru onwẹ́phe ye Kuráyísutu l'ẹ́ka; ẹ́phe l'íya atugbáwẹ́wẹ́ búru nanù.

Tẹ́ Nchileke, bú Nna ayi meeru unu eze-iphe-ọ́ma; yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹ́hu-águ.

Okfu anù Nchileke;

l'etu íya ẹ́pha

³ Ayi anọ́dujelekwaphu etu Nchileke ẹ́pha, bú íya bú Nna ké Nnajiufu ayi, bú Jisọ́su Kuráyísutu teke ayi ekfu anù íya l'okfu ẹ́hu unu. ⁴ Iphe kparu íya nù bú l'ayi nùwaru k'ekwekwe, unu kweru ké Kuráyísutu; nọ́du íya l'ẹ́ka; unu l'íya atugbáwẹ́wẹ́ búru nanù. Ayi abya anúkwaaphu l'unu yeru ndu ké Nchileke l'ẹ́phe ha obu. ⁵ Ekwekwe ono, unu kweru ké Kuráyísutu ono; mẹ́ obu ono, unu yeru ndu ọ́do ono bẹ́ gbaberu ọ́kpa l'iphe ono, unu ele ẹ́nya íya ono. Iphe ọ́bu, unu ele ẹ́nya íya ọ́bu bú iphe ono, Nchileke kwakọ́beru unu l'imigwe ono. Yọ́ búru iphe ono, ọ́ kwakọ́beru unu l'imigwe ono bẹ́ bú iphe ọ́bu, e meru; unu amaru teke ono, a byaru bya ezia unu ozi-ọ́ma ono, bú ọ́kpobe okfu ono. ⁶ Ozi-ọ́ma ono erekwa ire l'ẹ́kemeke ọ́bule; bya atúkokwaphu mgboko jegbaru. Yọ́ búru ege ono bú ege o jegbaru l'ẹ́ke unu nọ́; l'ere ire lẹ́ ndzù unu keshinu mbọ́ku, unu nùru íya; yo doo unu ẹ́nya ọ́huma; mbù iphe eze-iphe-ọ́ma Nchileke ono bú. ⁷ Ọ́ bú Epáfurasu, bú onye ayi yeru obu; onye ayi l'íya tṹko eje egbe ozi lanù-a bẹ́ bú onye ziru unu ozi-ọ́ma ono. Epáfurasu ono bú onye koshiwaru lẹ́ ya bú onye e gude ire íya ẹ́ka l'ọ́jeru Kuráyísutu ozi. Yọ́ búru íya nọ́-chiru ẹ́nya ayi l'íbyíya nk'unu; ⁸ tẹ́manu b'ọ́ búkwa íya phù kfuru ayi k'ọ́bu ono, Ume-dù-Nsọ́ meru; unu eyeru ibe unu ono.

⁹ Ọ́o ya meru iphe ayi ta tų́-gbejedu ẹ́ka l'okfu anù Nchileke l'okfu ẹ́hu unu keshinu teke ono, ayi nùru l'unu wowaru onwunu ye Kuráyísutu l'ẹ́ka ono. Ayi anọ́duje ekfu anù Nchileke t'ọ́ mee unu t'unu makọtajeru iphe bú uche-obu íya; mẹ́ t'ọ́ shi l'ẹ́ka Ume-dù-Nsọ́ nùkwaphu unu mmamiphe ọ́phu e-meje t'uche-obu íya doo unu ẹ́nya. ¹⁰ Ọ́o ya búkwanu k'ọ́phu unu a-nọ́du emeje umere, e-mekwanu tẹ́ ndzù unu l'ọ́ ha búru iphe unu e-gude akwabẹ́ Nchileke ugwu; unu emekwaphu iphe dù Nchileke mma l'iphemiphe ọ́bule, unu eme ememe. Unu eshi ege ono meje iphe bú iphe-ọ́ma tekenteke; kakwaphu ọ́ma onye Nchileke bú. ¹¹ Ayi anọ́dujekwaphu ekfu anù Nchileke sù t'ọ́ gude ike íya ono, dù biribiri ono; mee unu t'unu shihu ike ọ́gbodo eshihu; k'ọ́phu unu a-dų́je ike gude ọ́ta-nshi nwejeru obu l'iphemiphe ọ́bule, byaru unu. ¹² Ayi ekfuje anù íya sù t'ọ́ mee t'unu gudejekwaphu ẹ́hu-ọ́tso-ẹ́na tuje Nchileke, bú Nna ẹ́pha l'iphemiphe ọ́bule ono. Okfu l'ọ́ bú íya bú onye meru; unu aburu ndu gbaru tẹ́ unu lẹ́ ndu nk'íya gbaru mgbá l'iphe ọ́ kwakọ́beru ndu nk'íya l'ẹ́ke ono, bú iphoro nọ́kota íya ono, bú íya bú ẹ́ke Nchileke bú eze. ¹³ Okfu l'ọ́ dzọ́futawaru ayi l'ẹ́ke ẹ́kpuru-ọ́chi nweru ike; bya ewota ayi je edobe l'ẹ́ke Nwa íya ono,

o yeru obu ono bụ eze. ¹⁴ Nchileke shi l'ẹka Nwa iya ono gbata ayi; bya agụkwaaruphu ayi nvụ l'iphe dụ eji, ayi meshiru.

*Kuráiyisutu bu
Ọkaribe-Kakọta-Nụ*

¹⁵ Ọ bụ Kuráiyisutu bẹ koshiru ayi egbe onye Nchileke bụ; mbụ Nchileke ono, ẹ te egudejedu ẹnya phụ ono. Ọ bụ Kuráiyisutu ono bẹ Nchileke doberu l'ọnodu, kakọta nshinu l'iphe bụ iphemiphe ọbule, o meru ememe. Kuráiyisutu ono bẹ nọha-oduru bẹ Nchileke meshideru iphemiphe ọbule.

¹⁶ Yọ bụru l'ẹka iya bẹ Nchileke shi mekota iphe bụ iphemiphe ọbule, bụ ọphu nọ l'imigwe; mę ọphu nọ lę mgboko: ọphu eegudeje ẹnya phụ; mę ọphu ẹ te egudejedu ẹnya aphụ; mbụ ndu eze ojozi-imigwe; mę ndu bụ nnajiọha; mę ndu bụ eze l'ẹphe ha; mę ndu ọphu ekfu iphe eme nụ, nọkota l'imigwe. Ọ bụ yẹbedua, bụ Kuráiyisutu ono bẹ Nchileke shi l'ẹka iya; mee iphemiphe ọbule; bụru iya b'o meru iya doberu. ¹⁷ Yẹbedua l'onwiya vukota iphemiphe ọbule ọzo nọduhawa. Yọ bukwaruphu ike nk'ia b'o gude mee iphemiphe ọbule, Nchileke meru ememe; yọ nọdukota l'ẹke Nchileke doberu iya. ¹⁸ Ọo ya bụ ishi; kpọ-kfuru l'ugwehu iya ono; mbụ chọchi. Ọ bụ iya bụ eke ndzụ k'ugwehu ono futuru. Yọ bukwaru iya phụ bụ onye ivuzọ, Nchileke vutsukpo ọzo mee; yọ shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; k'ọphu ọo-bụ iya e-wota ọnodu mbụ l'iphemiphe ọbule, Nchileke meru ememe. ¹⁹ Ọ bụ Nchileke bẹ chiru iya l'obu iya; mee t'ọ bụru l'ẹhu Nwa iya bẹ aa-phụkota iphe yẹbe Nchileke bụ; ²⁰ mę t'ọ bukwaruphu l'ẹka Nwa iya ono bẹ ya e-shi mee tẹ ye iphemiphe ọbule dụ lę mma. Nchileke eshi ẹge ono gude mee ono, Nwa iya lọkaru teke ono, ọ nwuhuru l'oshi-osweru ono mee tẹ okfu ba duheru yẹbe Nchileke; mę iphemiphe ọbule, o meru ememe. Mbụ l'ọ bụ l'ẹka Nwa iya ono bẹ ya e-shi mee iphemiphe ọbule, nọ l'imigwe; mę ọphu nọ lę mgboko tẹ ye yẹbe Nchileke dụ lę mma.

²¹ Unubedua yikwaphu lę ndu ẹphe lę Nchileke dụ lę mma obu. Okfu l'ọ nwekwaruphu teke unubedua shi anọduje eme umere, koshiru l'unu ta madu Nchileke. Yọ bụru ẹjo iphe unu shi anọduje arị l'ọriri; l'eme iya ememe bẹ shi mee unu; unu aburu ọhogu Nchileke. ²² Obenu lę nta-a bẹ Nchileke shiwa lę ndzụ, Nwa iya shi nọdu l'eliphe-a; mę anwuhu, ọ nwuhuru; mee t'unu l'ia dụ lę mma; k'ọphu Nwa iya ono e-duta unu; unu aburu ndu duru Nchileke iche, ẹ-ta dudu eke aata unu ọta; ọphu unu 'abudu ndu aamaru ẹjo eka; gbururu jeye; yọ duta unu bya akfube l'ifu Nchileke ono. ²³ Obenu l'iphe unu mefutaje bụ l'unu e-kweshilekwaphu ike l'iphe unu kweru; shihu ike l'ọ bụ ẹge-a ọkpa-ulo emeje ọlo; yọ shihu ike-wa. Unu be ekwekwe t'ọ nweru onye a-bya emee unu t'unu wofu obu l'iphe ono, unu ele ẹnya iya ono. Mbụ iphe ono, unu shi l'ozii-oma ono, unu nuru ono dube ele ẹnya iya ono. Ozi-oma ono, unu nuru ono bẹ bukwa iya-a bụ ozi-oma ọphu e zigbakotaru mgboko mgburumgburu; yọ bukwaru iya phụ bẹ Nchileke ziru mbedua, bụ Pọlu tẹ mu je ezia ya ndu ọdo.

Ozi, Pọlu ẹjeru Chọchi

²⁴ Nta-a bẹ ẹhu atsokpoo mu ẹna; kę l'ọo okfu ẹhu unu bẹ mu gude eje iphe-ẹhuka-wa. L'ọ kwa iphe-ẹhuka-wa, mu eje nta-wa bẹ mu gude eyeta ẹka; eme t'ọ dzua edzudzu mbụ iphe ọphu phodukwaduru l'iphe-ẹhuka ono, Kuráiyisutu gude okfu ẹhu ugwehu iya; mbụ chọchi jee ono. ²⁵ Ọ bụ Nchileke ono, bụ onye fọtaru mu nụ tẹ mu bụru nwozi chọchi ono bẹ ziru mu ozi-wa tẹ mu zia unu. Ozi ọbu, o ziru mu ọbu bụ tẹ mu mee unu

t'unu tũko iphe ya kfuru makotaru; ²⁶ mu emekwaaphu t'a maru iphe ono, Nchileke tũberu lę ya e-me ono. Iphe ono b'o shi domia edomi; k'ophu ę to nwebua onye majeru iya nũ keshinu ophu o keru mgboko-a. Obenu l'ọ bya erua nta-a; yọ bya ekoshi iya ndu ophu bũ ndu nk'ia; ęphe amaru iya. ²⁷ Nchileke bę chihawaru iya achichi dobe: l'oo ndu bũ ndu nk'ia bę ya e-koshi iphe ono, ya shi domia edomi ono. L'oo ęphe; bę ya e-koshi iya t'ęphe maru iya. T'ęphe maru iphe ono, kporu otukota onu iya; bya adũ biribiri; bũ iya bũ iphe o tũberu lę ya e-meru iphe bũ mba, nọ lę mgboko-a. Iphe obru, o shi domia edomi obru bũ lę Kuráiyisutu bu ebubu l'ime obu unu. Yọ bũru Kuráiyisutu ono emeje t'ayi woru ęnya tupyoo l'ayi lę Nchileke a-gbaru mgba l'odu-biribiri iya. ²⁸ O bũ okfu ęhu Kuráiyisutu ono bę ayi anọduje ara arara t'onymonye obule nũ ya. Ayi anọduje alọ onymonye obule ęka lę nchi; gude mmamiphe l'ęzi onymonye iphe; k'ophu ayi e-shi ęge ono duta onymonye obule t'ọ bũru onye duebe mma bya l'ifu Kuráiyisutu. ²⁹ O bũ iya meru iphe mu anọduje alibashi; kebe ęhu eme ęge mu e-shi tę mu jeebe ozi onọ, Nchileke ziru mu ono. Ike, mu egudeje eje iya bę bũ ike ono, Kuráiyisutu eyeje mu l'ęhu ono. Oo ya bũ ike, ere mu ire l'ęhu.

2

¹ Iphe mu eme t'unu maru bũ ęge mu alibashi-be l'okfu ęhu unu. O kwaphu ęge ono bę mu alibashi l'okfu ęhu chọchi, nọ lę Layodisiya; męwaru iphe bũ ndu odo, ifu mu l'ęphe ta kpoğbabuaru. ² Iphe mu gude eme iya ęge ono bũ k'ophu obu e-shihu ęphe ike; mę k'ophu obu, ęphe yeru ibe ęphe e-me t'ęphe bũru nanu. Oo ya bũ t'ęphe bya amaębekpooru okpobe okfu ono; shi ęge ono phuebe uru, nyiberu anyibe, nọ l'omaru okpobe okfu ono. Oo ya bũ; e shi ęge ono; iphe ono, Nchileke shi domia edomi ono edoo ęphe ęnya ohuma. Iphe obru, Nchileke shi domia edomi obru bũ Kuráiyisutu l'onwiya. ³ O bũ yebedua, bũ Kuráiyisutu ono bę Nchileke eshije l'ęka iya mee tę madzũ męberu iphe bũ mmamiphe l'ọ ha; makotabebekwaruphu iphe ono, bũ okpobe okfu ono l'ọ ha. Iphe ono bugbaa iphe yebe Nchileke domiru edomi l'ime Kuráiyisutu ono.

⁴ Iphe mu gude ekfu iphe-a bũ k'ophu ę too nwedu onye e-gude ire-machamacha duswee unu ọzo. ⁵ A makwarua lę mu ta nọdu l'ęke ono, unu nọ ono; obru l'ọ kwa l'ęke ono, unu nọ ono bę obu mu nọ. ęhu atsokwa mu phũ ęna lę mu phũru ęge unu swikoberu onwunu nanu; mę ęge unu gude bũru 'e-nwuribe-enwuribe l'eyeye, unu yeru onwunu Kuráiyisutu l'ęka.

Kuráiyisutu bũ ishi

⁶ Oo ya bũ; keshinu unu natawaru Kuráiyisutu Jisosu; yọ bũru Nnajiufu unu; t'unu l'ia tũgbabelekwaphu bũru nanu kwasęru. ⁷ T'ọ bũle kwaruphu ęge oshi agbabeje ogvu l'ime ali; bũ ęge unu a-gbabę ogvu l'ime Kuráiyisutu. T'ọ bũru Kuráiyisutu a-bũ okpa-ọlo, unu a-nọdu akpu ndzu unu ęge aakpuje ulo; unu akafua okweshi ike l'iphe ono, e ziru unu ono. Unu egudejekwaphu obu unu l'ọ ha keleje Nchileke ekele; ekelegharu iya ęka.

⁸ Unu kwabękwa ęnya t'ę b'o nwe onye e-gude mmamiphe nwa o-maru-omachata; mę ugho, ę-te nwedu ishi; bya eduswee unu ọzo l'okpuberu okfano. Iphe ono bũkota iphe shi l'iphe ndiphe ezi; mę iphe shi l'ęka ogvu-imigwe, achị mgboko-a. ę tọ bũkwa Kuráiyisutu b'o shi l'ęka. ⁹ Okfu l'ọ bũ l'ęhu Kuráiyisutu ono, byaru bya abũru madzũ ono; bę Nchileke l'onwiya byaru bya edzua oke; ekoshikota onye ya bũ. ¹⁰ Nchileke shi-wa

l'ẹka Kuráiyisutu ono, unu l'iya tughaberu buru nanu ono; mee te ndzu unu dzua oke. Yo buru Kuráiyisutu ono bu onye ishi, kakota iphe bu ndu bu eze imigwe l'ephe ha; bya akakotakwaphu ndu ekfu iphe emenu l'imigwe.

¹¹ O kwa teke ono, unu l'iya bya atughabe buru nanu ono b'e buru unu utsu; mbu utsu ophu e-ta budu eka b'e gude bua ya. O bu Kuráiyisutu l'onwiya bu onye buru iya unu. Utsu ono, o buru unu ono be bukwa ugwehu unu l'ophu b'o yefuru unu l'o bu onye yefuru uwe; mbu ugwehu unu ono, iphe du eji shi faa kutukutu ono. ¹² Le teke ono, e meru unu baputizimu ono b'a tukookwa unu le Kuráiyisutu likota elili. Temanu be Nchileke bya atukokwaphu unu l'iya mee; unu atuko shi l'onwu teta nodu ndzu. Iphe kparu iya nu aburu l'unu dakoberu ike ono, no Nchileke ono; bu iya bu ike ono, o gude mee Kuráiyisutu: yo shi l'onwu teta nodu ndzu ono. ¹³ O nweru teke unu shi du l'unu nwuhuru anwuhu; okfu l'unu mesweru Nchileke; me okfu l'unu te shidu buhawa utsu ophu shi l'eka Kuráiyisutu. Obenu le nta-a be Nchileke byawaru bya emee; unu le Kuráiyisutu atuko nodu ndzu; yo gukotaru ayi nvu l'iphe bu iphe du eji, ayi meru l'o ha. ¹⁴ O tukowa iphe ono, e deru l'ekwo, bu iya bu iphe ekoshi l'ayi dakakotawaru iphe ekemu ono, o turu ono kforu fuchakota. Mbu fuchakota iphe ono, e deru ono, shi duwa l'o bu ugwo; topyita ayi l'ekpiri l'ayi ha ono. Nchileke emeebe; bya akpako iphe ono kpamukpamu kppyabe l'oshi-osweru; gude ege ono mee ya; yo rebuhu ire. E to nwehedu l'o ree ire odo jeyewaru. ¹⁵ O bu teke ono, Kuráiyisutu nwuhuru l'oshi-osweru ono b'o chikporu ike iphe bu ndu eze, nokota l'imigwe l'ephe ha; me ike ke ndu ekfu iphe emenu l'imigwe; kputa ephe le ndzu; kpufuta ephe l'edzudzu oha; yebedua atua okokooko teke ono le k'emekputa ono, o mekputaru ephe ono.

¹⁶ Oo ya bu; te b'o nwekwa onye a-bya anodu akpocha-pheru unu mkpocha l'iphe unu eri eriri; me l'iphe unu angungu. Odo bu te b'o nwekwa onye a-bya bya akpochalahaaru unu mkpocha l'oo owaa bu eswe-iphe, unu e-meje; t'unu dobekwa mboku ophu meje eswe-iphe; odudu buru l'oo ophu be ee-rije le Aji Onwa Ophungu; mo bu ke iphe unu e-meje mboku otu-ume. ¹⁷ Ekemu ndu Ju ono l'o ha, e shi tua le ke iphemiphe obule ono be shi dukota l'o bu nwononyo iphe e-mekochaa bya l'uzo ifu. Obenu l'ophu bu okpobe iya bu Kuráiyisutu. ¹⁸ Oo ya bu t'unu be ekwekwa t'o nweru onye a-bya akposhia unu onata obunggo ono, Nchileke a-nu unu ono. Unu be ekwekwa te ndu ono, ononduje atso ena t'ephe meje t'a su l'ephe wozitaru onwephe ali ono nafu unu obunggo Nchileke. Ephe anoduje ekfu te aabajeru unwu ojozi-imigwe eja; su l'iphe ephe dzoberu okpa ekfu iya bu aphu, ephe phuru. Egbe ndu ono anodujelephu eku onwephe iphe ephe ta hadu l'o bu iya. Yo bu leruphu mkpokoro egomunggo, e-te nwedu ishi be ephe anoduje ari. ¹⁹ Ephe ta anyatajedu l'o nweru onye bu ishi chochi. L'o bu Kuráiyisutu bu ishi chochi; chochi aburu ugwehu. Unu manarua l'ugwehu l'o ha dzekfuru le nkwo iya le nkwo iya je akpaa l'akwara, nokota l'ehu; eh u edzekfua buru nanu. Yo buru ishi emeje ugwehu ono; yoo vu evuvu ege Nchileke tuberu. Yo buru ege o du l'ehu Kuráiyisutu yele chochi ndono.

Anwuhu; me ono ndzu onye le Kuráiyisutu

²⁰ Keshinu unu le Kuráiyisutu toko nwuhukotawa be Nchileke bofuakwaru unu l'iphe ogvu, shi l'imigwe ezi; mbu ogvu ophu bu iya achikota mgboko-a. ?Bu ngunu meru iphe unu emekwadua l'o bu ndu

búkwadua ndu mgboko-a? ?Bụ ngunu meru iphe unu emekwadua iphe o kfulu; mbụ ekemu ono, sūru: ²¹ “Be ebyikwa ẹka ẹ nri ọwaa.” “Be edekwa ọnu l’owaa.” ²² Iphe bụ ekemu ono l’ọ ha bẹ bụlekwaphu iphe madzụ gude ẹka ezilephu. L’iphe eeri eriri bụkwa e -riebewa iya b’ọ gvuchawaru. ²³ E -kfuldekpoo ya ekfukfu bẹ iphe ono, ẹphe ezi ono abujekwa: ẹphe -ezi iya; yọ dū l’oo-me tẹ madzụ nweru mmamiphe. Obenu l’iphe ẹphe anọduje ezi bụlephu iphe shi l’uche-obu kẹ madzụ, bụ iya bụ iphe ono, ẹphe anọduje ezi; sū tẹ aabajeru unwu ojozi-imigwe ẹja; ọdo bụ onanu, ẹphe anọdujekwaphu eme t’a suje l’ẹphe wozitaru onwẹphe aļi; mẹ aphụ, ẹphe anọduje anụ ugwehu ẹphe. Obenu l’iphemiphe ọbule ono te nwekwa ọphu eyejeru ẹphe ẹka t’ẹphe kpadeghee onwẹphe t’ẹgu ẹjo iphe ba agujeshi ẹphe.

3

¹ Keshinu Nchileke mewaru: unu ẹ Kuráýisutu atũko shi l’onwu teta nọdu ndzụ; unu anọdu-wa ndzụ ọphungu; unu watanụ ọcho ẹge unu eme t’iphe ono, nọ l’imigwe ono rube unu ẹka; mbụ iphe nọ l’imigwe l’ẹke ono, Kuráýisutu nọ l’ẹka-utara Nchileke ono. ² Unu woru ọriri unu dobe l’iphe nọ l’eli l’ẹke ono; unu be ewokwaru iya dobe l’iphe nọ ẹ mgboko l’ẹke-a. ³ Ishi iya aburu l’ọ dūwa l’unu nwuhuru anwuhu. Ndzụ unu b’e wowaru domia l’ẹka Kuráýisutu l’ime Nchileke. ⁴ Ọ bụ Kuráýisutu bẹ bụ ọgbodo ndzụ ayi l’ayi ha. Teke ono, Kuráýisutu a-bya ọdo ono bẹ unu e-tsokwa iya phụ bya. Unu l’iya agbakwaruphu mgbal’ọdu-biribiri nk’iya.

Ndzụ unu teke ono;

mẹ ndzụ unu nta-a

⁵ Ọo ya bụ t’unu pyi-gbushia iphe, bụ iphe kẹ mgboko-a ọphu nọkwadua unu ndzụ l’ẹhu; bụ iya bụ: uru-aļi; umere, rehuru erehu; ẹgu ẹjo iphe; ijimẹnya; mẹ ẹnya-kfukurufuru. Ishi iya bụ l’ẹnya-kfukurufuru dulekwaphu eji l’è wòtaru iphe ọdo dochia ẹnya Nchileke l’obu madzụ. ⁶ Ọ bụ iphemiphe ọbule ono e-me tẹ oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke dakfu ndu ẹ-ta anuduru iya okfu. ⁷ O nwekwaruphu teke unubedua shi emetsua iphe ono l’ọ ha. Ọ bụ teke ono, unu shi eme iya ono bẹ bụ teke ọbu, iphemiphe ọbule ono shi gude ndzụ unu eme ẹge dū iya mma.

⁸ Obenu ẹ nta-a, unu buwa ndu kẹ Kuráýisutu-wa bẹ unu a-hakọta iphe ono l’ọ ha. Unu haá ẹhu-eghughu; haá ọkpoma-ọku. Unu be edobejekwaru madzụ ibe unu iphe l’obu; unu ahaa ọphuje madzụ iphu. Tẹ okfu erehu be eshijekwa unu l’onu. ⁹ Unu ba adzujekwaru ibe unu ẹjo-ire; keshinu unu hakọtawaru akahụ umere ono yeke ẹjo ememe, tso iya nū. ¹⁰ Ọo ya bụ t’unu yee umere ọphungu ono l’ọ bụ onye yeru uwe. Ọ kwa Nchileke ono, nuru unu umere ọphungu ono; a-nọdu eme unu t’unu kafua ọburu ndu o meru k’ọphungu. Ọo ya bụ t’unu makọtaru onye Nchileke bụ; matabe iya; k’ọphu unu a-kafuaru ọdu ege ọ dū kwaseru. ¹¹ Keshinu ọ dūwa ẹge ono b’ẹ ta akpahakwa ishi kẹ l’onye ọphu bụ onye Ju; onye ọphu ta bụ. Ta akpahẹ ishi kẹ l’e buru ugwu; te bu. Te ekfuhe kẹ l’onye ọphu bụ onye alala; onye ọphu aburu onye imoswa. Te ekfuhe kẹ l’onye ọphu bụ ohu; onye ọphu aburu amadụ. Ẹ to nwehekwa iphe ono ọphu aakpakwadu ishi iya. Ọ buwa Kuráýisutu bụ mkpakọ-ẹ-nphuko. O buwa ebubu l’ime obu unu l’unu hakọta.

¹² Unubedua buwa unwu Nchileke. O yeru unu obu; fọta unu t’unu buru ndu nk’iya. Ọo ya meru iphe unu a-phujeru madzụ ibe unu imiko; mejeru madzụ iphe-oma. Unu wozitaje onwunu aļi; unu emeje odo; tajeru iphe nshi. Unu chita iphe ono l’ọ ha yee onwunu l’ọ bụ onye yeru uwe. ¹³ Ibe

unu -mee unu ẹ́jì; unu atagbujee ya lẹ̀ nshì. Teke bụ̀ lẹ̀ madzụ̀ meru unu iphe unu a-ta iya ụ̀ta; unu aguaru iya nvụ̀. Lẹ̀ Nnajiufu guakwaru unu nvụ̀ l'iphe dụ̀ ẹ́jì, unu meru. Ọ́o ya bụ̀ t'unu gujekwaaru ndu ọ́do nvụ̀ teke ẹ́phe mesweru unu. ¹⁴ Ophu katsukpo nù l'iphemiphe ọ́bule ono bụ̀ t'unu yeru ibe unu obu. T'obu ono, unu yeru ibe unu ono swikobe unu; mee unu t'unu tugbabe buru nanù ọ́gbodo aburu. ¹⁵ T'ẹ̀hu-agu ophu shi l'ẹ̀ka Kuráýisutu buru iya a-nọ́ unu l'obu; l'eduzi unu ụ̀zo. Okfu l'ọ́ bụ̀ ẹ̀hu-agu ono kparu iphe Nchileke kukoberu unu t'unu bya aburu ugwehu lanu. Unu keleje Nchileke ekele k'onanu. ¹⁶ Unu kwe t'ozì ono, shi Kuráýisutu l'onu ono bya eburu unu eburu l'obu; dzua ya oke. Unu yejeru ibe unu ẹ̀ka; mee t'ozì ono kafu ẹ́phe odo ẹ̀nya. Unu gudeje mmamiphe, Nchileke nuru unu yeru ẹ́phe ẹ̀ka. Unu egudejekwa iya phụ̀ ałọ́ ẹ́phe ẹ̀ka lẹ̀ nchì. Unu gujee Egvu-oma nù Nchileke; mẹ́ egvu ekele; mẹ́ egvu mmakanu ọ́do, shikota Ume-dụ̀-Nsọ́ l'ẹ̀ka. Unu gude obu unu l'ọ́ ha mekota iphemiphe ọ́bule ono; shi ẹ́ge ono keleje Nchileke ekele. ¹⁷ Iphe bụ̀ iphe unu eme ememe; mẹ́ ophu unu ekfu ekfufu; unu gudeje ẹ́pha Nnajiufu, bụ̀ Jisọ́su Kuráýisutu eme iya. Unu shijelephu Kuráýisutu l'ẹ̀ka l'ekele Nchileke, bụ̀ Nna ekele.

Umere, ee-meje l'ufu ndu kẹ́ Kuráýisutu

¹⁸ Unubẹ́ unwanyi; unu wozitaje onwunu alì l'ẹ̀ke ndu bụ̀ nji unu nọ́; bụ̀ iya bụ̀ iphe gbaru ndu etso ụ̀zo Nnajiufu l'ememe.

¹⁹ Unubẹ́ unwoke; unu yeru nyee unu obu. Unu be emegbukwa ẹ́phe emgbu.

²⁰ Unubẹ́ unwegirima; unu nujeru nne lẹ̀ nna unu okfu l'iphemiphe ọ́bule, ẹ́phe ekfuru unu. L'ọ́ kwa iphe dụ̀ Nnajiufu mma ndono.

²¹ Unubẹ́ ndu ophu bụ̀ nna; unu be emejekwa unwu unu iphe ẹ̀hu e-ghu ẹ́phe eghughu; e menyaa; obu dahụ́ ẹ́phe ajilakpa.

²² Unubẹ́ ndu ophu bụ̀ ohu; unu nujeru ndu bụ̀ Nnajiufu unu kẹ́ mgboko-a okfu l'iphemiphe ọ́bule, ẹ́phe kfuru unu. Unu ba asujekwa l'ọ́ bụ̀ teke ẹ́phe ele unu ẹ̀nya bẹ́ unu e-jeje ozi; k'ophu ẹ́phe a-jajẹ́ unu ajaja. Unu gudeje obu iphoro ejeru ẹ́phe ozi. Iphe unu e-gude eme iya ẹ́ge ono bụ̀ lẹ̀ Nchileke duru unu lẹ̀ nsọ́. ²³ Iphe, bụ̀ iphe e zijeru unu ememe; unu fubeje ifu mee iphe ọ́bu; nyata l'ọ́ bụ̀ Nnajiufu ayi bẹ́ unu emeru iya. Unu be emekwa l'ọ́ bụ̀ madzụ́ mmakanu bẹ́ unu emeru iya. ²⁴ Unu nyatajẹ́ l'ọ́ Nchileke bẹ́ e-bu unu nggo iya; bụ̀ iya bụ̀ lẹ̀ Nnajiufu a-nu unu iphe ono, o kweteru ndu nk'iya ụ̀kwa iya ono. L'ọ́ kwa Kuráýisutu bẹ́ bụ̀ ọ́gbodo Nnajiufu, unu ejeru ozi. ²⁵ Obenu l'onye yeru ẹ̀ka l'ẹ̀jo iphe bẹ́ Nchileke a-kfukwa ụ̀gwo ophu gbaru iya nù; m'ọ́ -ruhuru; onye ọ́bu buru egbe onye ngunu. Lẹ̀ yẹ̀bedua, bụ̀ Nchileke ta dukwa onye oole ẹ̀nya l'ifu.

4

¹ Unubẹ́ ndu bụ̀ nnajiufu, nweru ohu; unu mejekwaru ohu unu nhamunha; mẹ́ iphe ruberu ẹ́phe. Unu nyatajekwa l'unubẹ́dua nwekwaruphu onye bụ̀ iya bụ̀ Nnajiufu unu, bu l'imigwe.

Iphe unu e-meje

² Unu ba atugbejekwa ẹ̀ka l'okfu anu Nchileke. Unu kwabejekwa ẹ̀nya; tẹ́ ike ba agvu unu teke unu ekfu anu iya. Unu ekelejekwa iya phụ̀ ekele teke unu ekfu anu iya. ³ Unu kfujekwaruphu nù iya l'okfu ẹ̀hu ayi. Unu kfujeru iya t'ọ́ guhaaru ayi ụ̀zo ọ́huma t'ayi zijee ozi-oma ono; mbu t'ayi

zije iphe ono, Nchileke shi domia edomi, bụ iya bụ Kuráyisutu l'onwiya. Ọ kwa k'ozí-oma kparu iphe mu nọ lẹ mkpọro nta-a. ⁴ Unu kfujekwaruphu nụ iya t'ọ mee mu tẹ mu dụ ike kfujee t'ọ doo ndiphe ẹnya l'ẹge ọ gbaru mu l'ekfukfu iya.

⁵ Unu meje umere l'ọ bụ ndu maru iphe, gbaru ẹphe l'ẹke ndu ẹ-ta bụdu ndu kẹ Kuráyisutu nọ. Unu gudejekwa ụzo, nọru unu zije ozi-oma ono; unu ba ahajekwa ụzo obu t'ọ laa kẹ mmakanụ. ⁶ T'okfu unu gujee egugu; yọo tsoje l'ọ bụ iphe únú tsuru; k'ọphu oo-heje ndu unu ekfuru iya uhere t'ẹphe gebejeru unu nchị. Unubedua amajekwanuru ẹge unu e-yejeru onyenonụ onu l'aji, ọ jiru unu.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

⁷ Nwanna ayi Tíkikọsu, bụ onye ayi yeru obu e-kfuru unu iphemiphe ọbule; k'ọphu unu a-mawaruru onodu mu. Tíkikọsu bụ onye koshiwaru lẹ ya gbaru kẹ t'e gude ire iya ẹka. Yọ bụkwaruphu onye mu l'iya tuko ejeru Nnajiufu ozi ono. ⁸ Mu ziwaru Tíkikọsu ono t'ọ bya akọoru unu ẹge ayi eme emechi; mę t'ọ bya emekwaaphu tẹ obu shihu unu ike. ⁹ Onye yele iya a-yi teke ọo-bya bụ Onésimosu, bụ onye ayi yeru obu; bụkwaruphu onye koshiwaru lẹ ya gbaru kẹ t'e gude ire iya ẹka; mbụ Onésimosu k'ufu unu. Ẹphe ẹbo ono a-kọwaruru unu ẹge iphemiphe ọbule dụ l'ibiyia ọwaa.

¹⁰ Arisutakọsu, bụ onye mu l'iya tuko nọdu lẹ mkpọro ajikwaphu unu. Yọo jikwaphu unu mbụ Maku, bụ nwa nwanna nna Bánabasu. E zihakwaru nzi ẹhu iya; yo rua unu lẹ nchị. Teke o shitaru ụzo iya nk'unu; unu koshikwa iya l'ẹhu atso unu ẹna l'ọ byaru. ¹¹ Jisọsu onanu, ẹpha etushi iya bụ Jósutosu ono ajikwaphu unu. Ọ bụ umadzu ẹto ono bẹ bụkwadua ndu Ju, tso mu eje ozi ono, ayi eje; gude ekoshi l'ọo Nchileke bụ eze ono. Ọ bụ ẹphe bẹ anọduje adụ mu ike.

¹² Ọojikwaphu unu mbụ Epáfurasu kẹ ufu unu. Yẹbedua bẹ bụkwaphu onye ejeru Kuráyisutu Jisọsu ozi. Oogudeje obu iya l'ọ ha fube ifu l'okfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu unu; l'ekfushi iya ike tẹ Nchileke mee unu t'unu ba akpoje laa azu. Yo mekwaaphu t'unu maru umere, gbaru onye kẹ Kuráyisutu ogbodo amaru. Yo mekwaaphu t'ọ heje unu uhere ome iphe bụ uche-obu Nchileke. ¹³ Mbẹdua ekfukpo l'onwomu lẹ oosekpo akanya ẹhu unu l'eseshi iya ike l'okfu anụ Nchileke ono. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ooseshi akanya ono ike l'okfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu ndu Layodísiya; mę l'ẹhu ndu Hiyerápolisu. ¹⁴ Onye dọkinta ono, ayi yeru obu ono; mbụ Luku ajikwaphu unu. Yọo jikwaphu unu; mbụ Dímasu.

¹⁵ Unu jikwaaruphu ayi unwunna ayi pẹ ono, nọ lẹ Layodísiya ono. Unu ajikwaaruphu ayi Nimfa; mę chọchi ono, edzukobeje lẹ nk'ia ono. ¹⁶ Teke unu gútsuaru ẹkwo-ozí-wa; unu mekwaa t'ọ rua ndu Layodísiya ẹka; k'ọphu ẹphebedua a-gukwa iya phụ. Unu agukwaaphu ekwo-ozí onanu, shi Layodísiya ono. ¹⁷ Unu zia Akíposu lẹ mu sụru t'ọ keshikwaa ẹhu jekota ozi ono, e ziru iya t'ọ jee l'ozí ono, ayi ejeru Nnajiufu ono.

¹⁸ Ọ bụ mbẹdua, bụ Pọlu gude ẹka mu ede ọwaa nta-a gude l'ekele unu. Unu ba azahajekwa lẹ mu nọ lẹ mkpọro.

Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-oma.

Ĕkwo kẹ mbu, Pọlu deru nù Ndu Tesalonáyika

¹ Ĕkwo-ozì ọwaa shì l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu alaru chọchi Tesalonáyika, bụ ndu kẹ Nchileke, bụ Nna; bya abụkwaruphu ndu kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu. Ndu mu l'ẹphe gbakọru ẹka ede iya bụ Siluvánọsu yẹle Tímoti.

Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-ọma; yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

*Umere ndu Tesalonáyika;
mẹ ekweta ẹphe*

² Tekenteke ayi ekfu anụ Nchileke; bẹ ayi anyatajẹ unu; ekele iya ekele l'okfu ẹka unu l'unu ha. ³ Tekenteke bẹ ayi anyatajẹ unu l'ifu Nchileke, bụ Nna ayi; mbụ nyata ege unu gudewa ozi, unu jeru iya; koshi l'unu kweshiru ike l'iphe unu kweru; mẹ ege unu gudewa oseshi akanya ike; koshi l'unu yeru iya obu; mẹ ege unu gude ọta-nshi; koshi l'unu eleshi ẹnya mbọku ono, Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu a-bya ọdo ono ike. ⁴ Ụnwunna ayi; ayi makwaru-a lẹ Nchileke yeru unu obu; bya afọta unu t'unu buru ndu nk'ia. ⁵ Iphe ọbu bụ l'ayi byaru bya ezia unu ozi-ọma ono; tọ bụ okfu-ọnu nkinyi iya bẹ ayi gude zia ya unu. Nchileke bẹ shikwa iya phụ koshi unu l'ike iya ereshi ire ike. Ume Nchileke ono bẹ yeru ayi ẹka; ayi adu ike mee; unu amaru ogbodo amaru l'iphe ayi ezi unu bụ oswi-okfu. Umere, ayi meru teke ayi l'unu nọ mewaruru; unu amaru egbe ndu ayi bụ. Ọ kwa ege ọo-duru unu lẹ mma meru; ayi emee egbe umere ono. ⁶ Tọ dọ iya bụ; unu abya awata ọmu umere ayi; yọ bwaruru unu ọmu umere Nnajiufu. Ọphu unu te gudekwaru l'unu eje iphe-ẹhuka teke ezii unu ozi-ọma ono; unu egudelee ẹhu-ọtso-ena ọphu shi Ume-dụ-Nsọ l'ẹka; nata ozi ono. ⁷ Ọo ya meru iphe unu bya aburu ndu, iphe bụ ndu ọphu wowaru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka lẹ Masedóniya; mẹ lẹ Akáya byaru bya awata ọmu ẹka ẹphe. ⁸ Ẹ tọ bụlekwa l'ozì-ọma kẹ Nnajiufu ono, unu ezi ono bẹ dzuru Masedóniya; mẹ Akáya nkinyi iya. E woru, unu woru onwunu ye Nchileke l'ẹka bẹ ngakọtaakwaru ẹkemeke ọbule; k'ọphu ẹ to nwehedu onye ayi a-bya akọlahaaru iya akọru k'iche. ⁹ Iphe bụ ẹke ayi jeru bẹ aanọduje ekfugbaa k'ẹge unu gude meshiaru ayi teke ono, ayi byaru ndu-unu ono. Ẹphe akọkwaaphu ege unu gude sefukotawa ẹka l'ogwa iphe aagwa agwagwa; bya aghachiwaru Nchileke ifu; jelahaaru ọkpobe Nchileke ono, nọ ndzọ ono ozi; ¹⁰ bya awatakwapu ole ẹnya Nwa iya ono, e-shi l'imigwe bya ono; mbụ nwa iya ono, bụ Jisọsu ono, o meru; yo shi l'onwu teta nọdu ndzọ ono. Ọo ya bụ onye a-dzọ ayi l'oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke; mbụ l'oke ẹhu-eghughu ono, Nchileke a-zube ndu eme iphe dọ ẹji mbọku ikpe ono.

2

Ozi, Pọlu jeru lẹ Tesalonáyika

¹ Ụnwunna ayi; unubẹdua l'onwunu marua l'akpakfuta ono, ayi kpakfutajeru unu ono ta bukwa kẹ mmakanu. ² Unu makwaru-a egbe iphe-ẹhuka, ayi jeeberu lẹ Filipayi; makwaruphu ege e gude mee ayi iphe-iphere l'ẹke ono. Obenu lẹ Nchileke ayi melekwaru-a obu ayi; yo shihu ike;

k'ophu ayi byakwaduru bya ezia unu ozi-oma Nchileke ono; ayi te dze le ndu mkpo-byi do-pheru ayi mgburumburu. ³ Teke ono, ayi arọ unu t'unu bya aburu ndu ke Kuráýisutu ono be iphe no ayi l'okpoma; ayi arọ unu ta bukwa t'ayi bya edupha unu eduphu; to bu l'o nweru ejo iphe ayi vu l'okpoma; to bu l'ọ t'ayi bya egude ugho haru unu ghota. ⁴ Iphe ayi gbe emeje bu l'ayi ekfuje iphe bu uche-obu Nchileke; okfu le yebedua be lewaru ayi enya; maru l'ayi koshiwaru l'ọ gbaru ke t'o gude ire ayi eka; bya eworu ozi-oma ono ye ayi l'eka. Ayi te ekfukwa t'ọ tsoje madzu ena le nchi; gbahaa t'ayi kfujee ya ege ọo-du Nchileke mma, bu iya bu onye ono, eletaje ime obu ayi; maru iphe ayi arị ono. ⁵ Unu makwaru-a l'e to nwekpodia teke ayi gude ire-machamacha kforu yeru unu teke ono, ayi byaru nk'unu ono; ayi te me umere l'à sùru l'ọ iphe ayi ta budu be ayi sùru l'ayi bu; ege ee-shi t'unu nu ayi iphe. O kwaphu Nchileke a-haru ayi enge iphe-a, ayi ekfu-wa. ⁶ E to nwekwa onye ayi meru k'ophu ọo-ja ayi ajaja. Ayi te mekwa t'unu jaa ayi ajaja; ayi te me te ndu ọdo jaa ayi ajaja. ⁷ Le keshinu ayi bu ndu ishi-ozì Kuráýisutu b'ọ gbakwaru ke t'ayi su t'unu vuta mkpa ehu ayi; obenu l'ayi melekwaru-a unu agu teke ono, ayi no le nk'unu ono. Mbù l'ayi dukpooru unu agu ege nwanyi, eleta unwu iya enya adujeru ephe agu. ⁸ Ayi yeru unu obu nshinu. Oo ya meru iphe ayi churu iya; su l'e to buledua ozi-oma ono, shi Nchileke l'eka ono be ayi l'unu gba mgba; ndzu ayi be ayi l'unu gbakwaphu mgba. Iphe obu aburu l'unu nonuka ayi l'obu. ⁹ Unwunna ayi; unu nyatajekwa ege ayi seshiberu akanya ike; jeta ozi; ike agvu ayi. Teke ono, ayi ezi unu ozi-oma ono, shi l'eka Nchileke ono be ayi jeru ozi: eswe; l'enyashi; jeta nri, ayi e-ri; t'e b'ọ du onye ayi a-buru ivu era noduru.

¹⁰ Unubedua a-nodukpoo aharu ayi enge. Ege ono kwaphu be Nchileke a-nodu aharu iya ayi. Umere, ayi shi emejeru unube ndu kwetaru l'ozì-oma ono be gukwaru egugu; vudo nhamunha. E to nwekwa eke ayi metaru iphe aa-ta ayi uta. ¹¹ Unu makotaru l'ọ ege nna anoduje ehe unwu iya; bu ege ayi shi ehe unu l'ehu l'ehu. ¹² Ayi mewaru unu; obu eshihu unu ike. Ayi aduwa unu ike; kfuwa iya kfushiaru iya unu ike t'unu meje umere, du Nchileke mma. Oo Nchileke ono be kuru unu t'unu bya abata l'eke ya bu eze; mekwaphu t'unu l'iya gbaru mgba nweru ọdu-biribiri nk'iya.

¹³ Iphe meru iphe ayi ta atugbejedu eka l'okele Nchileke ekele teke ayi ekfu anu iya bu le teke unu nuru okfu Nchileke ono, ayi bya ezia unu ono be unu gbobeleruphu eka labu; nata iya. Unu ta natakwa iya; kua ya okfu madzu. Unu nataru iya l'ọ -bu okfu Nchileke; mbu yo bukwaru okfu Nchileke bu iphe o bu. L'ọ kwa Nchileke ono l'ere ire l'ime unube ndu nataru ozi-oma ono. ¹⁴ Unwunna ayi; o bu iphe ono, shi mvaru unu ono be bu iphe shi mvaru chochi ke Nchileke, bu ndu ephe le Kuráýisutu tugbaberu buru nanu l'alì Judiya. O bulephu ege ndu alì unu eme unu kpakpawowo bu ege ndu alì ephebe ndu Ju shi eme iya ephebedua. ¹⁵ O bu ndu Ju ono be bu ndu gburu Nnajiufu; mbu Jisosu; gbua ndu nkfuchiru Nchileke; bya achia ayibedua chifu ayi l'alì ephe. Ephe ege ege ono meta iphe ta dudu Nchileke mma swibe onwephe; bya aburu ọgu, noru madzu kparamukpamu. ¹⁶ Ege ephe shi buru ọgu ono bu l'ephe te kwedu t'ayi zia ndu e-ta budu ndu Ju ozi-oma ono; k'ophu Nchileke a-dzo ndu ono, e-ta budu ndu Ju ono. E to nwekpodia teke ephe te emetajedu iphe du eji; yo wo ephe l'ekpiri. Obenu l'oke ehu-eghughu ke Nchileke be mekocharu dakfukwanu ephe.

Pogu Pòlu t'o je ajia ndu Tesalonáyika

¹⁷ A bya abya l'èhu nk'ayi; unwunna ayi; o teekwaru ɛnya; k'òphu ayi l'unu phụ-beru. Ọ bụ oswi-okfu l'o tewaru ɛnya ifu ayi l'unu kpoberu; obenu l'obu ayi nòkwaa l'èke unu nọ. Obu unu dũta-beru ayi; k'òphu ayi shiwa teke teru ɛnya seta ɛge ayi e-me t'ayi l'unu phụ ọdo. ¹⁸ Ayi seekwaru ɛge ayi e-me kpakfuta unu; mbụ lẹ mbèdua, bụ Pòlu l'onwomu bẹ seekwaru abyabya ugbo olemole; ọbụ lẹ Sétanu akpòshije iya ayi. ¹⁹ ? O nwekpooru ɛge ọ dũ, ɛ-ta bũdu unu nkinyi iya bẹ bụ ndu ayi chĩru ẹka nyanwua; bũru unu e-me t'èhu tsọo ayi ɛna. Ọ bụ unu l'a-bụ obunggo, ayi e-gude l'eku onwayi l'ifu Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu teke ono, ọo-bya ọdo ono. ²⁰ Ọo unubèdua bẹ bụ iphe ee-gude jaa ayi ajaja; bụkwaruphu unu bụ ẹhu-ọtso-ɛna nk'ayi.

3

¹ Ya ndono; a nọnyaa; ayi ta dũhe ike tagbua ya lẹ nshi; ayi achịpyaa ya l'ọ ka ayi mma ayibedua t'ayi kwaa lẹ Átensu; ² gbe zia nwanna ayi Tímoti. Yèbedua bụkwaphu onye ayi l'iya tũkoru ejeru Nchileke ozi; mbụ ozi k'ozì-oma kẹ Kuráyisutu. Ayi ziru iya t'ọ bya emee t'unu vudoshia ike l'iphe unu kweru; yo mekwaaphu t'obu shihu unu ike; ³ k'òphu ẹ too nwedu m'ọ bụ onye lanu l'unu ha, e-gude k'èhu-wa, aakpa unu-wa kpọlaa azụ. Unubèdua l'onwunu makwaru-a l'èhu ono, aakpaèbeje ayi ono bẹ bụkotakwa iphe Nchileke makọtahawaru l'ọo ɛge ọo-mũru ayi. ⁴ Mbụ; mẹ ayi kfukwaru iya unu l'òdungu teke ono, ayi nọ lẹ nk'unu ono l'aa-kpakwa ayi ẹhu. Unu elewaa l'ọ dũwa ɛge ono ọbụ; yọ bũru iphe unu tũko makọtahawaru. ⁵ Ọo ya meru iphe mu nọdunyaaru; to kwe tẹ mu tagbukota iya lẹ nshi; mu ezi Tímoti t'ọ bya amaru ɛge unu vudoshibe ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke. Ọ bụ egvu bẹ mu tsùhuru; sụ: ?a maru o-nwuru-oye ono; mbụ Sétanu te nwuakwarunu unu ye t'unu buhaa ekwekwe ono; akanya ono, ayi seru l'okfu ẹhu unu ono abũru akanya ọ-la-l'iyi.

⁶ Obenu lẹ nta-a bẹ Tímoti shiwa l'èke unu nọ lawaa; lakfuta ayi; bya ezia ayi ozi, dũ mma: l'ekwekwe unu shihuru-a ike; unu eyekwaruphu ibe unu obu. Ọ kọkwaruphu ayi l'unu anọduje achĩru ayi idzu ọma; kọoru ayi l'obu ayi dũ unu nshinu ɛge ono obu nk'unu dũkwaphu ayi ono. ⁷ Ụnwunna ayi; ọ bụ okfu l'unu vudoshi ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke kparu iphe obu eshijuje ayi ike l'iphe bụ iphe-ẹhuka, ayi eje; mẹ ẹhu, aakpaèbe ayi. ⁸ L'ọ kwa nta-a bẹ ndzụ byaru ayi l'ikoro; keshinu ọphu unu vudoshi ike l'atugbabe, unu lẹ Nnajiufu tũgbaberu. ⁹ Mbụ; ?nanũkpo ɛge ayi e-bebe wata okele Nchileke ekele ẹhu unu; mẹ k'èhu ono, o meru; yọo tsọ ayi ɛna l'ifu yèbe Nchileke l'okfu ẹhu unu ono? ¹⁰ Ayi egudejekwaphu obu ayi l'ọ ha ekfu anụ iya: eswe l'enyashi; ekfushiru iya ike t'o mee t'ayi l'unu phụ; t'ayi mee ẹke ekwekwe unu t'eshihudua ike; t'o shihu ike.

¹¹ Nta-a bụ tẹ Nchileke, bụ Nna ayi l'onwiya; mẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu bọoru ayi ụzo, ayi e-shi abya unu agbaphe. ¹² Tẹ Nnajiufu mekwaaphu t'unu kafua oyeru ibe unu obu; mbụ t'unu kfube ọswa yeru ibe unu obu ọkpobe eyeye; mbụ yee ya kẹ 'ama-ɛge-e-me iya. Yọ bụkwaruphu ɛge ono bẹ unu e-yeru iya iphe bụ madzụ phuu. Ọ kwa ɛge ono bẹ ayibedua yeru iya unu. ¹³ Ọo ya bụ k'òphu oo-me t'obu shihu unu ike; unu evudo l'ifu Nchileke, bụ Nna ayi; bũru ndu dũkota mma; too nwe ẹke aa-ta unu ụta teke ono, Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu yẹle ndu nk'iya a-yĩru bya ono.

4

Umere, dū Nchileke mma

¹ Ẁnwunna ayi; iphe ọdo, tsofua ya nū bụ: l'iphe unu mụtaru l'ẹka ayi bụkwa ẹge unu e-shi gude ndzū unu eme iphe dū Nchileke mma. Tẹmanu b'ọ bulekwaphu iphe ono, dū Nchileke mma ono bẹ unu emekwaphu. Nta-bẹ ayi gudekwa ẹpha Nnajiufu, bụ Jisọsu arọ unu; ekfushiru iya unu ike t'unu kafuaru ome iphe dū Nchileke mma l'ẹje. ² L'unu mawaru-a ọkwa, ayi shi l'ẹka Nnajiufu, bụ Jisọsu nmaaru unu; koshi unu ẹge unu e-meje umere. ³ L'iphe dū Nchileke mma t'unu meje bụ tẹ ndzū unu l'ọ ha bụkotaru nk'ia; mbụ t'unu sefu ẹka l'ome kẹ nwanyi. ⁴ Ọdo bụ: unubẹ unwoke; t'onyenonnu maru ẹge oo-shi lua nwanyi l'uzo, vudo nhamunha, bụ iya bụ l'ẹge ọ dū Nchileke mma; mẹ ẹge ugvu e-tso onye ọbu. ⁵ T'ẹ b'ọ bụkwa ẹgu ojefku nwanyi a-lọtaje unu; unu eje alua nwanyi ẹge ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; mbụ ndu ẹ-ta madụ Nchileke aluje. ⁶ Lẹ kẹ ọlu nwanyi-a, ayi ekfu-wa bụkwa t'ẹ b'ọ dū onye e-meswe ibe iya; ọphu 'ọ dukwa onye e-megbuta ibe iya. Ayi kfuhaakwaru iya unu; ruā ya unu arūrū lẹ nchị l'onye eme egbe iphe ono bẹ Nnajiufu a-gwakwa ọchi. ⁷ Lẹ Nchileke te kukwa ayi t'ayi bya emerushije onwayi emerushi. Iphe o kuru ayi bụkwa tẹ ndzū ayi buru iphe ayi e-gude kwabẹ iya ugvu. ⁸ Ọo ya bụ l'iphe bụ onye jikaru iphe ono, ayi ezi ono ta bụkwa madzū b'ọ jikaru; ọ kwa Nchileke b'ọ jikaru; mbụ Nchileke ono, anuje unu Ume-dū-Nsọ iya ono.

⁹ A bya abya lẹ k'oyeru Ẁnwunna obu: onanu ta bụkwa iphe aabya awata oderu unu l'ẹkwo; l'unubedua l'onwunu bẹ Nchileke l'onwiya ziakwaru ẹge unu e-yejeru ibe unu obu. ¹⁰ Mbụ; yọ bulekwaruphu ẹge e ziru iya unu; bẹ unu shi meta iya. Mbụ l'unu yeru iphe bụ Ẁnwunna ayi, nọkota lẹ Masedóniya mgburumgburu obu. Obenu l'ayi ekfushikwaru iya phụ unu ike Ẁnwunna ayi t'unu kafukwaaru ome ẹge ono l'ẹje. ¹¹ Unu kebejelekwapu ẹhu buru l'odoo. Unu ekebejelekwapu ẹhu lepyabe ẹnya l'ozī nk'unu. Unu egudeje ẹka unu seta iphe unu e-gude buru; bụkwa iya-a bụ iphe ayi kfuhawaru unu-wa. ¹² Ọ bụ umere ono bẹ unu a-noduje eme; bụkwaru iya phụ bụ umere, gbaru unu l'ẹke ndu ẹ-ta bụdu ndu kẹ Kuráiyisutu nọ; k'ọphu ẹphe a-kwabẹje unu ugvu; too nwekwanu onye unu a-sụ: l'ọ -bụdu iya bẹ unu te emekwa mkpa, nọru unu.

Abyabya, Nnajiufu a-bya ọdo

¹³ Ẁnwunna ayi; iphe ayi eme t'unu maru bụ okfu ẹhu ndu nwuhuru anwuhu; k'ọphu unu ta agudu aphụ iya l'ọ bụ ndu ẹ-te eledu ẹnya l'ẹphe lẹ Kuráiyisutu e-mekochaa nọdu. ¹⁴ Ayi kwetaru kweshia ike lẹ Jisọsu bẹ nwuhuru nū; meebe teta nọdu ndzū. Ẹge ono bẹ ayi kwetakwaruphu lẹ Nchileke e-shi Jisọsu l'ẹka; mee tẹ ndu, wooduru onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka temanu bẹ ẹphe nwuhuderu; t'ẹphe lẹ Jisọsu tuko teta nọdu ndzū; ẹphe etsoru iya bya.

¹⁵ Iphe ayi ekfuru unu bụ ozi, shi Nnajiufu l'ọnu: l'ayibedua, bụ ndu ọphu a-nọkwadua ndzū teke ono, Nnajiufu a-bya ọdo ono te evukwaru ndu ọphu nwuhuhawaru nū uzo. ¹⁶ Ishi iya aburu lẹ Nnajiufu l'onwiya e-shikwa l'imigwe alazita l'alị; l'echi mkpu ọgu. Eze onye ishi ojozi Nchileke a-nọdu eku oku; l'egbukwapu ọpyoku Nchileke. Ọo ya bụ; ndu ono, wooduru onwẹphe ye Kuráiyisutu l'ẹka bẹ ẹphe nwuhuderu ono evuru uzo teta; nọdukota ndzū. ¹⁷ Ẹphe -tetabelephu; temanu Nchileke adzuchata ayibedua, bụ ndu ọphu nọkwadu ndzū teke ono; ayi l'ẹphe abya atuko nmagbabe nọdu l'ime urukpu; jekfushia Nnajiufu, bụ Jisọsu

l'ephekerephe; k'òphu ayi lẹ Nnajiufu a-nòduwaru. ¹⁸ Ọo ya bụ; t'unu gude okfu-a ọ́wa ibe unu ike.

5

Kwabẹru abyabya kẹ Nnajiufu

¹ Unwunna ayi; ẹ tọ buhekwaru iphe aa-bya edederu unu l'ẹkwo sù unu l'ọo teke ọ́bu ndọ; ọ dudu l'ọo mbọku ọ́bu, iphemiphe ọ́bule ono e-mekota ndọ-ọ. ² L'unubẹdua makwaru lẹ Eswe kẹ Nnajiufu a-tukwa madu l'ukfu ege ono, onye iphura atuje madu l'enyashi ono. ³ L'ọ kwa teke ndiphe suru: "Ha! Lẹ mgboko dukwa agu; ọ buakwa t'onyenonu tusaru ẹhu; wata oje ẹge du iya mma;" ono bu teke bu: a bya ele ẹnya; iyí aburu phereketengu. Ọ bu ẹge ozeda ẹku nwata aphushihujeru nwanyi, du ime; bu ẹge iyí ọ́bu a-phushihu: ephe atuko yifukota; too nwe m'ọo onye lanu, a-wafu nu. ⁴ Obenu l'unubẹdua ta nọkwa l'ekpuru-ochi; unwunna ayi; kẹ tẹ mbọku ono, Nnajiufu a-bya ono tu unu l'ukfu l'ọ bu abyabya onye iphura. ⁵ L'unubẹdua bẹ bukwa l'ẹke iphoro nọ; mẹ l'ẹke bu eswe. Ayi ta bukwa ndu bu l'ime ẹnyasi nọ; ayi ta bu ndu bu l'ekpuru-ochi. ⁶ Ọo ya bụ; keshinu ọ ọ́wa ẹge ono; t'ayi be kukwaru mgbenya ẹge ndu ọ́phu ekutsua; t'ayi gbe muchikwaaru ẹnya; t'ẹnya doo ayi ẹdòdò. ⁷ Ndu eku mgbenya bu l'enyashi bẹ ephe ekuje iya; buru l'enyashi bẹ ndu anguje mẹe; l'akpo kulakula anguje iya. ⁸ Obenu lẹ keshinu ayibedua bu ndu bu l'ẹke bu eswe; t'ẹnya donua ayi ẹdòdò; tẹ ekwekwe, ayi kweru yele obu, ayi yeru ibe ayi buru uwe-igwè, ayi e-yeje; mbu uwe-igwè, e-gbochitaje ayi ọkpoma. T'adzota ono, ayi ele ẹnya iya lẹ Nchileke a-dzota ayi ono buru iya a-bu okpu-igwè, ayi e-kpuru. ⁹ Nchileke ta tukwa ayi ẹka; t'ayi buru ndu ya a-zube oke ẹhu-eghughu iya; gbahaa t'ayi bya tẹ ya shi l'ẹka Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kurayisutu; dzoo ayi; ¹⁰ mbu Jisosu ono, nwu-chiru ayi onwu ono; k'ophu bu: e meebe; ayi l'iya atuko nodu ndu: mẹ ayi -no ndu; mẹ ayi -nwuhuru anwuhu teke ọo-bya. ¹¹ Ọo ya bụ; t'unu meje t'obu shihu ibe unu ike; unu eyekwaruphu ibe unu ẹka t'ephe vudoshia ike l'ekwekwe, ephe kweru; bu nu iya-a bu iphe-a, unu eme-wa.

Iphe unu e-meje

¹² Ayi arọ unu; unwunna ayi; t'unu yejeru iphe bu ndu ono, ese akanya ẹhu unu ono ugwu; mbu ndu ono, bu ephe bu ndu, Nnajiufu fotaru t'ephe buru ndu ishi unu; bukwaruphu ndu a-nodu akpo-ziru unu ọzo ono. ¹³ Unu egudekwaphu k'ozí ono, ephe ejeru unu ono; l'eyeru ephe eso; yekwaruphu ephe obu ogbodo eyeru; unu l'ibe unu eburu l'ẹhu-agu.

¹⁴ Ayi arọkwaphu unu; unwunna ayi t'unu lojee ndu ẹniru ozi ẹka lẹ nchi. Ndu ọ́phu obu ẹ-te gvuduru egvuru bẹ unu e-meje t'obu shihu ike. Unu eyejeru ndu ekwekwe ephe te shihudu ike ẹka t'ephe kweshia ike. Unu ataje nshi l'ẹke onyemonye ọ́bule nọ. ¹⁵ Unu akwabekwa ẹnya t'ẹ b'o nwe l'unu ha, onye e-gude ejo iphe gwata ugwo ejo iphe madu meru iya; gbahaa t'iphe unu a-nodujelephu achọ ọzo iya buru ege unu e-shi mejeeru ibe unu ọhuma; mekwaaru iya phu iphe bu madu kparamukpamu.

¹⁶ T'ẹhu tsojekpelekwaphu unu ẹná tekenteke. ¹⁷ Unu ba atugbejekwa ẹka l'okfu anu Nchileke mkpurumkpuru. ¹⁸ Unu keleje Nchileke ekele l'iphemiphe ọ́bule, amuru unu: m'o -ruhuru; ọ du idagha. Ono kwa iphe Nchileke achọ unu l'ẹka unubẹdua ndono.

¹⁹ Unu ba akpohijekwa Ume-du-Nso iphe oome. ²⁰ Unu ba akpojekwa iya ẹbo-ẹbo l'afu; mbu okfu, ekoshi ozi, Ume-du-Nso ziru. ²¹ Ọlobu;

t'unu datajekwa iphemiphe ọbule adata; fọta iphe ọphu dọ mma; gudepyabeshia ya ẹka ike. ²² Unu sefukota ẹka l'iphemiphe ọbule, bọ ẹjo iphe; m'ọ -ruhuru; ọ du ịdagha.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

²³ Tẹ Nchileke, bọ iya emeje t'ayi buru l'ẹhu-agu; mee unu t'unu buru ndu nk'iya ọgbodo aburu. T'ọ dobe ndzọ unu kparamkpamu; mbọ mẹ uche unu; m'ọbu unu; m'ẹhu unu; t'ọ dobe iya ẹge ono t'ẹ b'ọ dọ ẹke ọta a-dọ iya jeye teke Nnajiufu ayi, bọ Jisọsu Kuráyisutu a-bya ọdo. ²⁴ Iphe ono bẹ bọ iphe oo-mekota l'ọ ha; okfu l'ọo ya kuru unu; bukwaruphu onye evudoshije ike l'iphe o kfu.

²⁵ Ọnwunna ayi; unu kfujekwaruphu nọ Nchileke l'okfu ẹhu ayibedua.

²⁶ Unu kelekwa iphe bọ ọnwunna ayi l'ẹphe ha; nmata ẹphe akpa.

²⁷ Unu gukwaa ẹkwo-ọzi-wa; t'ọ rukota iphe bọ ọnwunna l'ẹphe ha nchị; Nnajiufu anukwaa iphe-a, mu ekfu-wa.

²⁸ Tẹ Nnajiufu ayi, bọ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma l'unu ha.

Ĕkwo k'ẹbo, Pọlu deru nù Ndu Tesalonáyika

¹ Ĕkwo-ozì ọwaa shì l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu alarù chọchi Tesalonáyika, bụ ndu kẹ Nchileke, bụ Nna ayi; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu. Ndu mu l'ẹphe gbakọru ẹka ede iya bụ Sulivánọsu; mẹ Tímoti.

² Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Ikpe, Kuráyisutu e-kpe teke ọ byaru

³ Ụnwunna ayi; ọ dukwa l'ọ bụ ụgwo; ayi ejiru iya; mbụ l'ayi anọdujelephu ekeleru unu Nchileke ekele; okfu l'ọ bụ iphe gbaru ayi l'ememe. Iphe ọbụ bụ l'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke bẹ eshihulephu ike ọgbodo eshihu eje; obu, unu yeru ibe unu l'ẹhu l'ẹhu akakwaphu nshinu eje ejeje. ⁴ Ọ bụ iya meru iphe ayi bẹdua l'onwayi egudeje unu asa nsasa l'iphe bụ chọchi Nchileke. Ishi nsasa ayi aburu l'unu richiru obu; kwelekwaphu l'iphe unu kweru: l'ẹge ono, eeme unu kpakpawowo ono; mẹ l'iphe-ẹhuka ono, unu eje ono.

⁵ Ono aburu iphe unu e-gudekwanu ẹka mawaruru nta-a l'ọo oswi-okfu; lẹ Nchilekẹ ekpeje ikpe nhamunha. Ọ bụ iphemiphe ọbule ono, amutsuaru unu ono e-me; unu adu kẹ ọbahu l'ẹke Nchileke bụ eze, bụ iya bụ iphe obu, unu anwu onwu iya obu. ⁶ Nchileke bẹ bụ onye emeje iphe nhamunha; mbụ l'iphe bụ ndu ono, meru; unu eje iphe-ẹhuka ono l'ẹphe ha bẹ oo-mekwaphu t'ẹphe jee iphe-ẹhuka. ⁷ Unubẹdua ọbụ, aakpa ẹhu nta-a bẹ oo-me; unu enweru onwunu. Yọ bukwaruphu ege ono b'oo-me ayi bẹdua. Teke oo-me iphe ono bẹ bụ teke Nnajiufu e-shilephu l'imigwe bya yele unwu ojozi-imigwe iya ono, bụ ẹphe e-koshi ege ike iya hatabe nshinu ono. ⁸ Oo-gude ọku, ere raphuraphu; shi l'imigwe bya bya agwaa ndu ẹ-ta madu Nchileke ọchi; mẹ ndu ẹ-te emedu iphe ozi-ọma k'ẹhu Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu kfuru. ⁹ Ọchi ọbụ, aa-gwa ẹphe ọbụ bụ l'ee-bufu ẹphe l'ifu Nchileke; je edobe ẹphe l'ẹke ẹphe a-nọdu laa l'iyi jeye lẹ tutu yoyo. Ẹke ono bẹ ẹphe a-nọdu; ẹphe ta abyadu bya aphukwadu Nnajiufu ayi ẹnya ọdo; ẹphe ta aphuhe ọdu-biribiri iya; mẹ ike iya. ¹⁰ Ono bụ iphe e-me mboku ono, ọo-bya ono; k'ọphu ndu nk'iya; mbụ ndu kwehawaru nk'iya a-kwabẹ iya ugvu; jakwaa ya phụ ajaja. Unubẹdua l'onwunu bẹ a-nọdukwaphu l'ẹke ono, ndu nk'iya nọ ono; okfu l'unu kwetaru ozi ono, ayi byaru bya ezia unu ono.

¹¹ Ọo ya meru iphe ayi anọdujelephu ekfu anu Nchileke l'okfu ẹka unu; tẹ Nchileke ayi ono mee unu t'unu du kẹ ọnodu ndzụ ono, o kuru unu oku iya ono; mẹ t'ọ gude ike nk'iya; mee t'unu du ike mejee iphe du mma, agụ unu agụgu ememe; yo mekwaaphu t'ọ dzua ọkè mbụ ndzụ ono, unu nọ ono; okfu l'unu kweru nk'iya. ¹² Ọo ya bụ k'ọphu ee-shi l'ẹka unu; kwabẹ ẹpha Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu ugvu; Nchileke eshi kwanu l'ẹka Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu kwabẹ unubẹdua ugvu. Iphemiphe ọbule ono bẹ Nchileke e-shikota l'eze-iphe-ọma iya; mẹ kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu mekota.

¹ A bya abya nta-a lẹ kẹ abyabya kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu; mę kẹ edzuko, ayi e-dzuko; jekfu iya t'ayi l'iya tugbabe buru nanu bę ayi arọkwa unu; unwunna ayi; ² t'ẹ b'o jekwa ọtsu unu l'ẹhu; ọphu obu 'awatakebekwa unu ote etete; okfu l'a suru unu lẹ Eswe kẹ Nnajiufu gbe ruwa. Unu be eyekwa ọnu; mbụ m'o -ruhuduru: ọ nweru onye byaru bya asu unu l'ọo iphe Ume-du-Nsọ kfuru iya bę ya ekfu; ọdudu buru l'ọ kwa iphe madzụ kfuru iya bę ya ekfu; ọdudu buru l'e deru iya l'ẹkwo-ozu, a suru l'ọo ayibedua deru iya. ³ Unu be ekwekwa lẹ phuu t'o nweru onye e-duphu unu ọzo; lẹ mbọku ono ta abyakwa jeye teke ọ bya-oduru mbụ teke ono, ndiphe e-kwefuru Nchileke ikẹ ono; mę teke ọ byaoduru mbụ Nwa-mebyi-ekemu ono, bụ iya bụ onye ono, lafutaje l'iyi ono. ⁴ O -byalephu bę ọo-sụ l'ọ buru kẹ yele iphe bụ iphe ndiphe ekukpo "nchi"; mę iphe bụ iphe ndiphe abaru ẹja. Ọo-woru onwiya dobe lẹ ya kaka ọta iphemiphe ọbule nshinu. Oo-jetsubuaru je asugabe onwiya l'eze-ulo Nchileke; sụ l'ọo yebedua bụ Nchileke l'onwiya.

⁵ ?Unu ta nyatahedu lẹ mu kfu hawaru iya unu teke mu l'unu nọ?
⁶ Unubedua l'onwunu makwaru-a iphe akposhi iya abyabya nta-a. Ọo ya bụ lẹ Nwa-o-mebyi-ekemu ono a-byalephu teke ọ gbaru iya l'abyabya. ⁷ Ike ono, ẹ ta phudu l'enya, bụ ike kẹ Nwa-o-mebyi-ekemu ono ereekwanua ire nta-a. Obenu lẹ yebedua t'abyakwa bya abya jeye teke onye ono, sedokwaduru iya nụ ono a-tochiru iya. ⁸ Ọo ya bụ l'ọ bụ teke ono be Nwa-o-mebyi-ekemu ono a-bya; a phugbaru iya; Nnajiufu, bụ Jisọsu egude uphere-ọnu iya gbu ya. Yọ buru nwii ono, Nnajiufu a-nọdu egbu teke ọo-bya ono bę bụ mkpakọ iphe e-me Nwa-o-mebyi-ekemu ono; yọ buru kpurupyata. ⁹ Abyabya, Nwa-o-mebyi-ekemu ono a-bya bę bukwa l'ike kẹ Sétanu bę oo-shi; yọ bya egude ugho meshilaha iphe-ophuleny; mę iphe-ohubama, dugbaa biribiri. ¹⁰ Yo gude iphe bụ ejo ugho obu-iwe eduphushi ndu ono, bwa ndu ephe l'iya a-la l'iyi ono. Iphe meru iphe ephe a-laa l'iyi ono bukwa l'ephe jikaru oyeru ọkpobe okfu ono obu, bukwanu iya gega dzokwanu ephe ono. ¹¹ Ọo ya meru iphe Nchileke haru ephe; ephe eshisweshia ọzo; shiswee ya k'ophu ọ bulephu iphe ta budu ọkpobe okfu bę ephe ekwetaje l'ọ bụ ọkpobe okfu. ¹² Eke ọ wukoru aburu l'iphe bụ ndu ono, ẹ-te kwetadu ọkpobe okfu ono; buchiaru ejo iphe ka ephe ọtsọ ẹna ono bę Nchileke a-nmakota ikpe.

Nchileke fotaru unu; t'ọ dzota unu

¹³ Unwunna ayi; Nnajiufu yekwaru unu obu. Ọ dukwa l'ọ bụ ugwo; ayi ejiru iya; bụ iya bụ l'ayi a-nọdujekpelephu ekele Nchileke ekele l'okfu ẹhu unu; okfu l'o vuhaodururu ọzo fota unu tẹmanu b'o mederu mgboko; k'ophu ọo-dzofuta unu; mbụ; oo-shikwa l'eka Ume-du-Nsọ ono, ere ire l'ehu unu ono; mę ekwekwe ono, unu kweru ọkpobe okfu ono; dzoo unu. ¹⁴ Ono bụ iphe o shi l'eka ozi-oma ono, ayi ziru unu ono kua unu oku iya; tẹ unu lẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu gbaru mgba nweru ọdu-biribiri iya. ¹⁵ Ọo ya bụ; unwunna ayi; unu vudo vudoshia ike; gudeshia ọkpobe okfu ono, ayi ziru unu ono ike: mę ayi -gude ọnu kfuaru iya unu; mę ayi -deru iya edede l'ẹkwo-ozu nụ unu.

¹⁶ Nchileke, bụ Nna ayi bę koshiwaru ayi lẹ ya yeru ayi obu. O shi l'eze-iphema ono, o meru unu ono dua unu ike; shiwaru ege ono mee t'obu shihu unu ike gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Yọ bya emekwaaphu; ayi amaru ọgbodo amaru lẹ Nchileke bę a-nụ ayi iphe ono, ayi ele ẹnya iya ono. Tẹ

Nchileke ono yele Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kuráiyisutu ¹⁷ mee t'obu shihu unu ike; mekwaaphu unu t'unu du ike ome iphe du mma, unu emekpo ememe; kfuje okfu, du mma l'onu.

3

Unu kfujeru nu Nchileke l'okfu ehu ayi

¹ Unwunna ayi; eke, ayi a-sube iya ishi bu t'unu kfujeru nu Nchileke l'okfu ehu ayi: t'o mee t'ozi-oma ke Nnajiufu kafua obarahu abarahu dzuru ekemeke obule egwegwa; a kwabejekwaphu ozi-oma ono ugvu; ege ono, unu akwabeje iya ono. ² Unu ekfukwaruphu nu Nchileke t'o dzoo ayi l'eka ndu iwe; me l'eka ndu ejo madzu; okfu l'e to bubedu ndiphe mgburumburu be kweru k'ozi-oma ono.

³ Obenu le Nnajiufu bu onye evudoshije ike l'iphe o kfu. Oo ya bu onye e-me t'unu shihu ike; te eka O-me-njo ono be ru unu l'ehu. ⁴ Obenu l'ayibedua be Nnajiufu mewaru; ayi ta awaheru unu obu. O doru ayi enya l'unu eme-e iphe ayi suru unu t'unu meje; mbu l'unu e-meru iya tugbuwaruru.

⁵ Te Nnajiufu duzia unu uzo; k'ophu unu a-kafua onodu eyeru Nchileke obu eje l'ifu; me k'ophu ota-nshi unu a-bu ophu shi l'eka Kuráiyisutu.

Madzu jefutaje ozi

⁶ Unwunna ayi; iphe ayi gude epha Nnajiufu, bu Jisosu Kuráiyisutu ekfuru unu nta-a bu: t'unu bujeru uba yeru iphe bu nwanna, enyiru ozi no; yo jika ome iphemiphe obule ono, ayi ziru unu t'unu meje ono. ⁷ Iphe obu bu l'unubedua marua l'unu mutafutaje umere ayi; l'eme ege ayi shi eme. Ayi te shikwa buru ndu enyiru ozi teke ayi l'unu shi nodu. ⁸ M'e to nwekwa onye ayi natajeru iphe ria ke ewoma. Iphe ayi gbe emeje bu l'ayi ejetaje ozi: eswe l'enyasi jeye; ike labu agvu ayi; k'ophu e too nwedu l'unu ha, onye ophu ayi a-pata mkpa ehu ayi je ebo t'o buru iya ivu era. ⁹ Iphe kparu iphe ayi shi eme iya ege ono ta bukwa l'e to gbadu ke t'ayi bo unu mkpa ehu ayi. Iphe kparu iphe ayi meru iya bukwa t'ayi gude umere ayi koshi unu iphe unu e-lataje enya eme. ¹⁰ Mbu jeyekpokwa le teke ayi shi nodu le nk'unu be ayi kfuhaakwaru unu iphe-a; kfushia ya ike; su unu: "T'e b'e ewojekwaru nri nu onye enyiru-ozu."

¹¹ Iphe ayi gude ekfu iphe-a bu l'ayi nuwaru l'o nweru l'unu ha ndu ophu bu ndu enyiru ozi; ndu bulephu o-geru-okfu-e-te-kudu-ephe; to nwe iphe odo, epe emeje. ¹² Ndu du ege ono be ayi gudekwa epha Nnajiufu, bu Jisosu Kuráiyisutu ekfuru epe; alo epe eka le nchi; su t'ephe dobekwaphu onwephe ndo; seje akanya ehu epe; seta iphe epe e-gude buru.

¹³ Obenu; unwunna ayi; te ike ba agvukwa unu l'ome iphe du mma.

¹⁴ Teke bu l'o nweru onye jikaru le ya te emedu iphemiphe obule ono, ayi deru l'ekwo-ozu-a ono; unu hubelekwapu onye obu ama; bufu iya; t'e b'o nwekpokwaa iphe unu l'ia e-je emegba; k'ophu iphere a-du iya.

¹⁵ Olobu; unu be mekwa iya l'a -suru l'o bu onye okfu unu. Unu lojee ya eka le nchi; l'oo nwanna unu b'o bu.

Mkpq-chi ishi ekwo-ozu-wa

¹⁶ Te Nnajiufu l'onwiya, bu iya be ehu-agu eshije l'eka; mee t'ehu dujekpelephu unu agu; t'o mejekpelekwapu t'ehu du unu agu ono

mkpụrumkpuru l'iphe bụ iphe byaru nụ. Tẹ Nnajiufu nọdu swiru unu l'unu ha.

¹⁷ Ọ bụ mbèdua, bụ Pọlu gèdegede gude ẹka mu ede ekele-wa. Ọ bụakwa ẹge mu edeje iya edede. Ọo ya bẹ unu e-gudeje hùbe iphe bụ ẹkwo-ozì, mu deru ama.

¹⁸ Tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráýisutu meeru unu l'unu ha eze-iphe-oma.

Ekwo ke mbụ, Pọlu deru nụ Tímoti

¹ Ekwo-ozí-wa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu; mbụ mubẹ onye ishi-ozí Kuráiyisutu Jisọsu. Ọ bụ Nchileke onó, bụ onye adzọje ayi onó; mẹ Kuráiyisutu Jisọsu onó, bụ onye onó, ayi ele ẹnya iya onó bẹ ziru mu tẹ mu buru onye ishi-ozí onó.

² Onye mu ede ekwo-wa anụ bụ nggubedua, bụ Tímoti, dụwa l'ọ bụ nwatibe mu; okfu l'ọo mu; bẹ dutaru ngu nụ; nggu abya ekweta l'ọo Kuráiyisutu Jisọsu bụ Nnajiufu.

Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Kuráiyisutu Jisọsu meeru ngu eze-íphe-ọma; yọ phụaru ngu imiko; mekwaaphu t'ẹhu dụ ngu agu.

Aalọ ndu ẹjo nzizi ẹka lẹ nchi

³ Teke onó, mu shi ẹje Masedóniya onó bẹ mu kfukwaru ngu; byiko; t'ị nọdukpelekwaphu lẹ Ẹfesọsu. L'ọ nwekwaru ndu nọ l'ẹke onó ezi iphe tuko bukotarú ẹjo-ire. Ọo ya bụ iphe ọbu, mu ekfu t'ị nọdu l'ẹke onó gbọ-chijee ẹphe nchi; t'ẹphe be zishi iphe ẹ-ta bụdu ọkpobe okfu onó. ⁴ Nggu ekfukwaruphu ẹphe t'ẹphe ba anọjehe akọ-phe mkpọkoro akọ-ife ndu Ju; mẹ ọgushi ndzekfu-ndzekfu ẹpha ndiche; mbụ ẹpha, ẹ-ta agvụjedu agvụgvu. Egbe iphe onó bẹ bụlekwaphu ntutego bẹ ọokpataje. Ẹ too yejekwaru madzụ ẹka t'ẹphe mee iphe, Nchileke tumberu t'ẹphe mee; bụ iya bụ iphe ayi shi l'ozí-ọma onó, ayi kwetarú onó maru. ⁵ Iphe kparu iphe mu nmaru ngu ọkwa onó bẹ bukwa k'ọphu ndu ke Kuráiyisutu e-yeru ibe ẹphe obu. Obu onó, ẹphe e-yeru ibe ẹphe onó aburu n-yemobu ọphu e gude obu iphoró yee; bya egude obu ọphu mawaru iphe, gbaru iya l'ememe; mẹ okweta ke Nchileke ọgbodo ekweta yee ya. ⁶ O nweru ndu hawaru shiswee ọkpobe ọzo onó; chebe ifu ichefu; shiwaru ẹge onó wata okfuphe mkpọkoro okfu. ⁷ Ndu onó bẹ ọogu agugu t'ẹphe buru ndu ezi ekemu Nchileke; l'ẹ-ba bụ l'íphe onó, ẹphe ekfu onó doru ẹphe ẹnya; e guderu l'ẹphe arí l'ẹphe maru iya.

⁸ Ayibedua l'ayi ha bẹ tükokwa makọtawaru l'ekemu Nchileke bẹ du mma m'ọ -buru l'eetsokwa iya ẹge ọ gbaru t'e tsoje iya. ⁹ Iphe ọphu dokwanuru ẹnya aburu l'ẹ tọ bukwa ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke bẹ Nchileke gude k'ẹhu ẹphe tọa ekemu onó. Ndu o gbe tọa ya doberu bukwa ndu emebi ekemu onó emebi; tọaru iya ndu ekwefuru iya ikẹ; tọaru iya ndu, eme iphe dụ ẹji; l'akpọ Nchileke ẹbo-ẹbo l'afu; tọaru iya ndu e-te tsodu ọzo Nchileke; tọaru iya ndu ẹ-te nwedu iphe ọphu bụ ke Nchileke m'ọo nanụ, ẹphe doberu nsọ; tọaru iya ndu egbuje nne lẹ nna ẹphe; tọaru iya ndu mgbugbu-madzụ l'ẹphe ha. ¹⁰ A turu iya doberu ndu ọru-alí; mẹ unwoke, ejekfujẹ unwoke ibe ẹphe azẹe-nwoke-yee-nwanyi; bya atọa ya doberu ndu apaje madzụ l'iphura. A turu iya doberu ndu adzujẹ ẹjo-ire; mẹ ndu aguje ẹnwa tukobe onwẹphe l'ishi l'íphe ẹphe mechacharu-a; bya atọa ya doberu iphe bụ ndu emeebe iphe onó, bụ iphe adaka ọkpobe okfu onó, e ziru unu onó adaka. Ọ bụ egbe ndu a turu ekemu onó doberu ndo. ¹¹ Ọkpobe okfu onó, e ziru unu onó bẹ shi l'ozí-ọma onó, Jisọsu Kuráiyisutu yeru mu l'ẹka onó. Ozi-ọma onó abụkwanuru ozi-ọma k'ọdu-biribiri ke Nchileke onó, bụ Nchileke, dụeberu mma; dzukota oke l'ime onwiya onó.

Pọlu etu Nchileke ẹpha

¹² Mu etu Nnajiufu ayi, bụ Kuráyisutu Jisọsu ẹpha. Ọo ya bẹ bụ onye meru; mu adụ ike oje ozi-wa, mu eje-wa. Mu etu iya ẹpha ono; okfu l'olewaru ẹnya; phua lẹ mu dọ k'ọphu ya e-gude ire mu ẹka; ọta mu tẹ mu jeeru iya ozi ono. ¹³ A makwaru-a lẹ mu shi anọduje ekfurushi Jisọsu Kuráyisutu ekfurushi l'odungu; shi anọduje achi nta iya; shikwaphu eme iya iphe-iphere. Obenu lẹ Nchileke bẹ phulekwaru mu-a imiko; okfu l'iphe ono, mu shi eme ono bẹ mu shi eme l'oma-ama. Mu te shidu kwetawa teke ono l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu. ¹⁴ Tọ dọ iya bụ lẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu ono abya aphuaru mu imiko, nyiberu ọtu ọnu iya. Yo mee mu; mu abya ekweta l'ọo yẹbedua bụ Nnajiufu; mekwaa mu phụ; mu abya eyeru ndu ọdo obu. Onanu aburu iphe oomejeru iphe bụ ndu ẹphe l'iya tugbaberu buru nanu. ¹⁵ Okfu-a bẹ bukwa okpobe okfu, ọphu gbaru tẹ ndiphe mgburumgburu gbobe ẹka labu nata iya: lẹ Jisọsu Kuráyisutu bẹ byaru lẹ mgboko-a tẹ ya bya adzọo ndu eme iphe dọ ẹji. Yọ buru mbẹdua bẹ bụ onye pataru ishi ome iphe dọ ẹji ono. ¹⁶ Ọ bụ iya meru iphe Jisọsu Kuráyisutu phuru mu imiko; mee t'ọ buru l'ẹhu mu; bẹ ya e-shi koshi ndu ọdo ẹge ọta-nshi nk'ia habe nshinu. Ọo ya bụ lẹ Jisọsu Kuráyisutu bẹ gude ẹhu mu ekoshi ndu ọdo lẹ ya a-dzọlee ẹphe; nọ ẹphe ndzọ gbururu jeye; m'ọ -ruhuru; iphe dọ ẹji, ẹphe meru dọ ẹji idagha; m'ọ -buru-a l'ẹphe woru onwẹphe ye iya l'ẹka. ¹⁷ Tẹ ndiphe kwabẹ Nchileke ugwu; ẹphe ajaa ya ajaja; mbụ Nchileke ono, bụ eze; yọ buru ẹge ono, ọ bụ eze ono b'ọo-buru iya jeyewaru. Ọo ya bụ Nchileke lanu, nonu nwenkinyi iya; buru Nchileke ọphu ẹ-ta anwuhujedu anwuhu; te egudeje ẹnya phụ iya. Ta kwabeje iya ugwu; jaa ya ajaja gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dọ.

¹⁸ Tímoti; ọ kwa nggubedua, dọwa l'ọ bụ nwatibe mu; bẹ mu ekfushi iphe-a eye l'ẹka. Iphe mu gude ekfuru ngu iya ẹge ono bụ tẹ mu nyataru ngu iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru l'ẹhu ngu ono. T'iphe ono, ẹphe kfuru ono mee obu ngu t'ọ shihu ike; k'ọphu oo-nweeru iphe iigude aluru Nchileke ọgu ono, iluru iya ono. ¹⁹ Kwekpelekwaphu kẹ Kuráyisutu; t'iphemiphe ọbule, iime bujelekwaruphu iphe obu ngu maru ọhuma l'ọo iphe gbaru iya l'ememe. O nwekwaru ndu machacharu-a iphe gbaru ẹphe l'ememe; jika iya ememe. Yọ buru iya meru; ekwekwe ọbu, ẹphe kweru kẹ Kuráyisutu ọbu eje avua onwiya l'ákpàà. ²⁰ Ndu haru yiru lẹ ndu ono bẹ bụ Hayimeniyosu; mẹ Aleguzánda. Mu wookwaru ẹphe ye Sétanu l'ẹka t'ọ nua ẹphe aphụ; k'ọphu ẹphe a-mụtakwanu l'ẹ tọ dudu mma mbụ okfurushi Nchileke.

2

Ọbaru Nchileke ẹja lẹ Chochi

¹ Iphe ọdungu, mu ekfu ekfushi iya ike bụ: t'e kfujeru nọ Nchileke t'ọ gbaaru ndu ọdo mkpu; kfujekwaruphu nọ iya t'ọ mejeeru ẹphe iphe mkpa iya duru ẹphe. T'e kfujekwaruphu nọ iya l'okfu ẹka iphe bụ madzọ kpmukpamu; kejelekwaa iya phụ ekele. ² T'e kfujeru nọ Nchileke l'ẹka ndu eze; mewartu iphe bụ ndu ishi, achi nọ. Ọo ya bụ k'ọphu nchi a-dọ ayi ndo; ayi eburu l'ẹhu-agu; mẹ k'ọphu ayi a-nọduje anuru Nchileke okfu; eyeru iya ugwu; mẹ k'ọphu ayi a-nọduje eme umere, gbaru ayi l'iphemiphe ọbule, ayi eme ememe. ³ Ọ bụ ono bụ iphe dọ mma; bukwaru iya phụ bụ iphe atso Nchileke ẹna; mbụ Nchileke ono, bụ iya bụ onye ono, adzọje ayi ono. ⁴ Ọ dọ

Nchileke mma tẹ ya dzofuta iphe bụ madzụ kpamukpamu; dukwa iya phụ t'a sụ l'iphe bụ madzụ kpamukpamu byakotaru bya amaru iphe ono, bụ okpobe okfu ono. ⁵ Ishi iya aburu l'ọ bụ Nchileke lanụ nwenkinyi bẹ nonu. Yọ bukwaruphu onye lanụ nwenkinyi bẹ nọ lẹ mgbaku Nchileke yele madzụ. Onye ono bụ Kuráyisutu Jisosu, bụhukwaphu madzụ l'onwiya. ⁶ Jisosu ono woru onwiya chiaru Nchileke eja l'okfu ehu madzụ kpogbaa; k'ophu ọo-gbata ndiphe mgburumburu. Iphe ono aburu iphe meleruphu teke Nchileke l'onwiya suru l'ọo teke oo-me; shi ege ono koshi l'ọ bụ uche iya tẹ ya dzoo ndiphe l'ephe ha. ⁷ Oo ya meru iphe ọ fotaru mu; mee mu tẹ mu buru onye ishi-ozí iya; k'ophu mu e-gude ozi-oma ono je araa ya arara l'alí ndu e-ta bụdu ndu Ju; mu araa ya arara; zia ya ezizi; k'ophu ephe e-kweta okpobe okfu ono. Ọ kwa oswi-okfu bẹ mu ekfu-wa. Mu ta adzúkwa iya ejo-ire.

⁸ Iphe dū mu mma bụ t'unwoke kfujekpelephu nū Nchileke l'ekemeke obule, ephe nọ. T'ephe chilihujе eka ephe; gude obu iphoro ekfu anụ Nchileke. T'ehu be eghujekwa ephe eghughu; obu ta agbaję ephe ebo teke ephe -ekfu anụ Nchileke.

⁹ A bya abya l'unwanyi; iphe dū mu mma bụ tẹ nwanyi rijee oriri; maru egbe uwe oo-ye l'ehu. Tẹ nwanyi yeje uwe, gbaru iya nū. T'iphe ephe e-gudeje emema onwephe buru iphe e-koshi l'ephe doberu onwephe ọgá; l'akpadeje onwephe. T'ẹ b'ọ bukwa omekwa egbushi t'ọ buru iya bụ iphe enya a-noje eje. T'unwanyi be egudejekwa mkpola-ododo; mę ákà emema onwephe. Ephe t'eyeje uwe, erenuka ire gude akwa onwephe ngwa. ¹⁰ Iphe unwanyi e-gbe mejee bụ: t'ephe meje iphe-oma, bukwanu iya bụ iphe gbaru ndu suru lẹ Nchileke duru ephe lẹ nsọ l'ememe. ¹¹ T'unwanyi wozitaje onwephe alí ọgbodo ewozita; nọduje nwangijngiji muje iphe, eezi ephe. ¹² Mu te ekwekwa t'unwanyi zije iphe. Mu te ekwe t'ọ nweru nwanyi, a-nọdu aturu nwoke iphe ọo-nọdu emeje. T'ephe nọdujelekwapu nwandoo. ¹³ L'ọ kwa Adamu; bẹ Nchileke vu ọzo mee; b'ọ mederu İvu. ¹⁴ Iphe ọdo bu l'ẹ tọ bukwa Adamu bẹ Sétanu ghoru ugho; ọ kwa ọphube nwanyi b'ọ ghoru iya; mee ya; yo mebyia ekemu, Nchileke turu. ¹⁵ Obenu l'iphe Nchileke e-gude dzoo unwanyi bụ omushi unwu; m'ọ -bukpowaru l'ephe vudoshi ike l'ekwekwe, ephe kweru ke Kuráyisutu; yekwaruphu ndu ọdo obu; buru ndu kẹ Nchileke okpobe abubu; bya edobekwapu onwephe ọgá.

3

Kẹ ndu ishi Chochi

¹ Iphe ono, e kfuru ono bukwa okpobe okfu, suru: L'ọ -buru l'ọ nweru onye enya dū tẹ ya buru onye ishi chochi; onye ono kwa okpobe ozi, dū mma bẹ agụ iya nū. ² Onye ishi chochi bẹ bífutajekwa onye e ta amaduru ejo eka. Ọ bífutaje onye alu nwanyi lanụ kpu; bukwaruphu onye akpadeje onwiya akpade. Ọ bífutaje onye nweru uche. Ọ mefutaje umere, gbaru onye ishi chochi. T'onye obu bukwaru onye ooheje uhere okwaru onye bataru nk'ia ebyee. Ọ bífutaje onye a-dū ike ezi ndu ọdo iphe. ³ T'onye ono ba bukwa onye angunuka męe; tọ bụ onye eme ehuka. T'onye ono buchiaru onye eme odo; onye ta aswojedu uswo. Onye obu bífutajekwa onye e-te yedu enya l'okpoga. ⁴ Onye ono bífutajekwa onye a-dū ike leta ufu iya enya ohuma; bukwaruphu onye egirima iya anuru okfu; l'akwabekwa iya phụ ugwu. ⁵ Lẹ teke bụ lẹ madzụ ta dudu ike ọ buru

ishí l'ufu iya; ?nanùhunu ẹ́ge onye ọ́bu e-me dù ike búru onye eleta chọ́chi ké Nchileke ẹńya? ⁶ T'onye ono ba abúkwa onye bú-wokwadia b'ọ́ bya abúru onye ké Nchileke; k'ọ́phu onye ọ́bu ta awatadú otse etsetse; shi ẹ́ge ono; Nchileke anma iya ikpe ẹ́ge ọ́ nmaru iya Sétanu, bú iya bú Obutuswe. ⁷ Onye ishi chọ́chi a-búkwaruphu onye ẹ́-te vudu ejo ẹ́pha l'ẹ́ke ndu ẹ́-ta búdu ndu chọ́chi nọ; ọ́o ya bú t'ẹ́ b'o nwekwanu onye a-sújekpo l'ọ́ phúru ejo iphe onye chọ́chi meru; tẹ́ Sétanu, bú Obutuswe be egudebua ya hata onye ishi chọ́chi l'ọ́nya.

Ndu ejeru Chọ́chi ozi

⁸ Ndu ejeru chọ́chi ozi bẹ́ búfutajekwa ndu eeyejeru ugvu; ndu bú: ẹ́phe -kfua okfu; a maru l'ẹ́phe kfuwaru uche-ubu ẹ́phe. T'ẹ́phe ba abúkwa ndu ngúnukaru mée; ẹ́phe ta bú ndu anọ́duje achọ́ uru l'úzo, ẹ́-ta dùdu mma. ⁹ T'ẹ́phe gude obu ẹ́phe l'ọ́ ha gudepyabe ọ́kpobe okfu ono, ẹ́phe kwetaru ono, bú ọ́kpobe okfu ono, Nchileke koshiru ayi ono. T'ọ́bu ba awajékwa ẹ́phe awawa. ¹⁰ T'e vujeodukwaru úzo data ẹ́phe adata. Teke a datatsúaru ẹ́phe; to nwe ẹ́ke, ọ́nu búru ẹ́phe ẹ́bo; tẹ́manu unu eyewaru ẹ́phe t'ẹ́phe jejeru chọ́chi ozi ọ́bu. ¹¹ Tẹ́ nyee onye ejeru chọ́chi ozi búkwaru onye aakwaberu ugvu. T'ọ́ búkwaru nwanyi ẹ́-ta asúdu asú; búkwaruphu onye akpadeje onwiya akpade. T'ọ́ búru onye koshiru lẹ́ ya gbaru t'e gude ire iya ẹ́ka l'iphemiphe ọ́bule, oome. ¹² T'onye ejeru chọ́chi ozi búkwaru nwanyi lanú kpúu b'ọ́o-nọ́du alú. T'ọ́ búkwaru onye adúje ike oleta unwu iya; mẹ́ ufu iya ẹńya ọ́huma. ¹³ L'ọ́ -búru lẹ́ ndu ejeru chọ́chi ozi bẹ́ kfube ọ́swa ejege iya ejege b'ọ́ gbakwaru t'a kwabeje ẹ́phe ugvu, ha nshinu. Ẹ́phe adújekwanu ike shia obu ike; asa iphe ono, ayi kweru ono kpaá kpaá; mbú iphe ono, ayi kweru l'ayi lẹ́ Kuráýisutu tųgbaberu búru nanú ono.

Iphe Nchileke shi domia edomi

¹⁴ Mu aríkwa lẹ́ mu ta anghedu anọ́no nta-a; mu abyakfuta ngu. ¹⁵ Obenu lẹ́ mu edekwanuru ngu ẹ́kwo-ozí-wa; kele mu ta madu ẹ́ge oome; yo nweru iphe a-kpata; mu akpofua úkfu. Iphe meru iphe mu ederu ngu iya bú t'i gude iya maru iphe gbaru ndu ké Nchileke l'ememe. Chọ́chi b'i manarúa l'ọ́o ya bú ufu Nchileke; mbú Nchileke ono, nọ́ ndzú ono. Ọ́ kwa ẹ́ge itso yele ukfu úlo egudeje úlo; bú ẹ́ge chọ́chi gude ọ́kpobe okfu ono. ¹⁶ A tųko kwetakota l'ọ́kpuberu okfu ono, Nchileke shi domia edomi ono; mbú ọ́kpobe okfu ono, kfube ọ́swa ha nshinu ọ́gbodo ahaha ono. Nchileke koshiru iya ayi; ayi ekwetawa iya. Ọ́kpobe okfu ọ́bu bẹ́ sùru:

Lẹ́ Jisúsu bẹ́ byaru lẹ́
mgboko-a bya abúru madzú;
Ume Nchileke ekoshi
l'ọ́ bú onye doberu ẹ́ka ndoo.
Unwu ojozi-imigwe
egudewa ẹńya ẹ́phe phú iya.
E kfukotaru iphe bú
mbakeshi okfu ẹ́hu iya.
Ndiphe ekweta nk'íya.
Nchileke abya ekuta iya kuba l'imigwe;
bya akwabẹ́ iya ugvu,
ka ugvu.

1 Ume Nchileke bẹ ekfuru iya ayi t'ọ gaa ayi ẹnu-nchị ọhuma; l'ọ -rudelephu l'oge ikperazụ b'ọ nweru ndu e-wota ọkpobe okfu ono, ayi kwetaru ono dochị; wata ọnga nchị l'iphe ndu, ọgvu, bu ẹphe l'ẹhu eduphu eduphu ekfu; ẹphe awata otso iphe ọgvu ono ezi. 2 Ndu ono, etso iphe ọgvu ezi ono bẹ ahaje tẹ ndu bu o-kfuru-iche-eme-iche phẹ gude ẹjo-ire, ẹphe anọduje adzushi edusweshi ẹphe. Ndu ẹjo-ire ono bẹ obu ẹphe ta amajehakwa iphe gbaru iya l'ememe; ẹke ọ dọwa lẹ Sétanu wowaru mkpurukpu-igwè, ọku nọ gude mee ẹphe iphe-ọhubama l'ọriri ẹphe; gude koshi l'ọo ya nwe ẹphe. 3 Ndu, dọ ẹge ono bẹ iphe ẹphe anọduje ezi bu l'ẹ tọ dudu mma t'a lujee nwanyi; l'ekfukwaphu l'ọ nweru egbe nri ọphu ẹ-ta dudu mma tẹ madzụ riye iya. Obenu l'ọ kwa-a Nchileke bẹ meru nri ono t'ẹ riye iya eriri; mbụ tẹ ndu ono, kweru l'ọo Nchileke bu Nchileke ẹphe ono riye iya; mẹ ẹphe -kelewa iya ekele iya; mbụkwa ndu ono, byawaru bya amaru ọkpobe okfu ono. 4 Iphemiphe ọbule, bu iphe Nchileke meru bẹ duktakwa mma kẹ eriri. Ẹ tọ nwekwa ọphu gbaru kẹ t'ayi jikaje iya ajika. Ọ kwa iphe ayi e-meje bu t'ayi rijekwaa iphemiphe ọbule; m'ọ -bura-a l'ayi kelewaru Nchileke ekele iya. 5 Iphe ọbu bu l'okfu Nchileke; mẹ ekfuku ono, e kfuru nọ Nchileke ono bẹ mewaru iya; yọ dọ nsọ l'ifu Nchileke.

Ọkpobe onye ozi Kuráyisutu

6 Teke i wotaru iphe-a, e kfukotaru ngu-wa; kfuaru iphe bu ụnwunna l'ẹphe ha bẹ bụkwa iya bu l'ị bu onye ejeru Kuráyisutu ozi; eje iya ọgbodo ejeje. Ọo ya bu; l'ii-koshi l'ọo okfu Nchileke ono, i kwetaru ono; mẹ ọkpobe iphe ono, e ziru ngu ono, i shikpelephu tsota ono bẹ bu nri, i gude azụ onwongu. 7 Ba angabejekwa nchị lẹ mkpọkoro akọ-ife, ẹ-te nweudu oswi-okfu, nọ iya nọ lẹ phuu; mbụ akọ tuko bụkotaru iphe mmakanu. Iphe ii-gbe mee bu t'ị hụje onwongu àhùhù; k'ọphu ii-shi ẹge ono nọdu ndzụ, dọ Nchileke mma. 8 O nweru ndu anọduje àhù ugwehu ẹphe àhùhù; k'ọphu ẹphe e-shihu ike. Àhùhù ọphu aahù ugwehu bẹ uru nọkwa-a. Ọ kwa l'uru, nọ iya nọ ta haduru nshinu. Obenu l'ọphu uru, nọ iya nọ gbaru mgburumgburu bu lẹ madzụ hùrù obu iya àhùhù; k'ọphu obu iya a-nọduje etso Nchileke. Ishi iya abụkwanuru lẹ Nchileke kweru ụkwa iya; lẹ ndu eme ẹge ono bẹ ya e-meru eze-iphe-oma lẹ ndzụ ọphu ẹphe nọ nta-a; meuru iya ẹphe lẹ ndzụ ọphu ẹphe a-nọ l'uzo ifu. 9 Okfu ono bẹ bu okfu, e gude ẹka, gbaru t'onnyemone ọbule gbobe ẹka labu nata iya. 10 Ọo ya meru iphe ayi ekebeje ẹhu ese akanya iya eseshi iya ike; okfu l'ayi ele ẹnya Nchileke ono, nọ ndzụ ono; mbụ Nchileke ono, bu yebedua bu Onye Ndzota kẹ ndiphe kpamukpamu ono; ketekete kẹ ndu woru onwẹphe ye iya l'ẹka.

11 Kfuaru ẹphe iphe ono kfushiaru iya ẹphe ike; nggu ezikwaa ya phu ẹphe ezizi. 12 Be ekwekwa t'ọ nweru onye a-nwuphe ngu ẹnya; okfu l'ị bụkwadu nwata. Iphe ii-gbe mee bu t'ị meje umere, a-nọdu ekoshi ndu ọdo ẹge ẹphe a-nọdu emeje iphe ono, iizi ẹphe ono; mękpọ iphe iime ememe. Nggu emeje umere, a-nọdu ekoshi ndu ọdo ẹge ẹphe e-shije yeru ibe ẹphe obu ẹge nggubedua yeru ẹphe. Umere ngu emekwaaphu t'ẹphe kweta kẹ Nchileke ẹge nggubedua kwetaru. Ẹphe edobejekwaphu onwẹphe ọgà ẹge i doberu onwongu. 13 Iphe ii-nọdujekpelephu eme jeye teke mu a-bya bụkwa: t'ị gujeru chọchị ẹkwo okfu Nchileke; nggu emeje t'obu shihu ẹphe ike; nggu atowashijekwaruphu ẹphe okfu Nchileke t'ọ doo ẹphe ẹnya. 14 Ba akwaswekwaru ẹnya l'iphe-oma ono, Nchileke meru ngu teke

ono, ndu nkfuchiru Nchileke gude ike, Nchileke nuru ephe kfučhiaru iya ono; mbu teke ono, ndu e meru ogurenya chochi byiberu ngu eka l'ishi ono. ¹⁵ Kebekpelekwaphu ehu meje iphe ono; nggu efupyabe ifu; meje iya ohuma; k'ophu onyemoneye obule a-phu ege iijekpelephu l'ifu l'ifu. ¹⁶ Kwabekwaru umere ngu enya; nggu akwabekwaruphu enya l'iphe ono, iizi ndu odo ono. Mejelekwaphu iphe ono ege ono; ke l'i -mewa iya ege ono; nggu adzo onwongu ndzu; dzo ndu anoduje eme iphe iikfu ndzu.

5

¹ Ba abajekwaru nwoke ogurenya mba. Iphe ii-meje bu t'i tojee nwehu kfuru yeru iya; l'o -bu iya bu nna ngu. Nggu emejeru unwu-okorobya; l'ephè -bu unwunne ngu. ² Unwanyi ogurenya be ii-mejeru; l'ephè -bu nne ngu. Nggu emejekwaruphu unwu-mgboko; l'ephè -bu unwunne ngu. Dobebukwaa onwongu oga l'eke, epe no.

Unwanyi, maa tufuru

³ Kwabejekwa unwanyi, maa tufuru ugvu. Nggu eletaje epe enya; m'o -buru l'unwanyi ono te nwehedu ege epe maru iya onwephe le phuu. ⁴ Teke bu le nwanyi, nji iya ta nohedu nweru nwa; odudu buru nwa-nwa; te egirima ono muta l'oo epebedua e-vukpoouaru uzo leta ndu ufu epe enya. L'o kwa iphe gbaru ndu ke Nchileke ndono. Oo ya bu; epe eshi ege ono melataru ndu muru epe ohuma, ndu ono, muru epe ono meru epe. O bu ono bu iphe du mma l'ifu Nchileke. ⁵ Olobu te nwanyi, nji iya ta nohedu, e-te nwehedu ege o maru iya onwiya le phuu; to nwe onye eleta iya enya; bukwaru Nchileke b'oo-noduje ele enya l'eka. Te nwanyi ono ba atugbejekwa eka l'okfu anu Nchileke: eswe l'enyashi. Iphe oo-noduje ekfuru Nchileke bu t'o kwoo ya le mkpa. ⁶ Obenu le nwanyi, nji iya ta nohedu ophu anodujelephu emelephu iphe bataru iya l'obu be nwuhukwaru anwuhu l'eke o no ndzu. ⁷ O bu iphe ii-kfuru epe ndono; mbu kfua ya kwata kfushiaru iya epe ike; k'ophu epe a-nodu eme umere, gbaru epe. Oo ya bu t'e b'o nwe eke aa-phuta epe oru. ⁸ Teke bu l'o nweru onye haru ndu epe l'iya bu; too leta epe enya; ketekete ndu ophu bu ndu ulo iya gedegede be onye ono ekoshikwa le ya te kwedu ke Kurayisutu; mbu; onye e-te kwedu ke Kurayisutu be gbe kakwa iya nu mma.

⁹ Teke ji-nodu edeshi epha unwanyi, maa turu; be edebukwaa epha ndu ophu e-ta ano-rudua ukporo afa ugbo eto; k'ophu a muru epe. Onye ii-deje epha iya bukwa onye bu nwoke lanu nwenkinyi b'o lujeru. ¹⁰ Te nwanyi, ii-de epha iya l'ekwo bukwaru nwanyi, onu wukoru l'ome ohuma nk'iya. T'o bukwaru nwanyi, zufutawaru unwu iya ohuma; buru nwanyi, bu o-kwa-eyee; bukwaruphu nwanyi, gudewa mini kwochawa ndu ke Nchileke okpa; buru nwanyi, yewaru ndu eje iphe-ehuka eka; bukwaruphu onye wowaru onwiya yekota l'ome iphe bu iphe-oma mgburumgburu.

¹¹ Be edebukwaa epha unwanyi, maa tufuru; mbu ndu ophu bukwaду unwanyi ogbanga. Ishi iya aburu l'oo buje teke egu iphe aguje epe gutaleruphu epe; epe agbeeru Kurayisutu azu; chode ege epe e-me je aluru nji odo. ¹² Epe -mee ya ege ono; kwa iya bu le Nchileke a-nma epe ike; okfu l'ephe te mehedu iphe ono, epe kweru Kurayisutu ukwa iya l'odungu ono. ¹³ Iphe odo aburu l'unwanyi, nji epe ta nohedu; mbu ndu ophu bukwaду unwanyi ogbanga anonyajee; enyiru atua epe ekwa l'ishi; epe etsoru kpuphelahaa l'ulo l'ulo. Ophu ka eji aburu l'ephe

etsojeru edophe kwëekweekwee; buru o-geru-okfu-ë-te-kudu-ëphe. Ège ono bë ëphe anòduje ekfukwaphu iphe ë-ta gbadu ëphe l'ekfukfu. ¹⁴ O kwa iya meru iphe mu suru tẹ ùnwanyi, maa tufuru; mbu ndu ophu bukwađu ùnwanyi ogbangga je alutsuaru nji odo; mushia unwu; leta ulo ëphe enya. Oo ya bu k'ophu onye ogu ayi ono te enwedu iphe oo-phu ayi l'ehu; gude ekfubyishi ayi. ¹⁵ O nwekwaru-a unwanyi ono, nji ëphe ta nohedu ono ndu ophu gbe hawanu otso Kuráyisutu; ghakobe tsolahaa Sétanu. ¹⁶ Oo ya bu; o -buru l'o nweru nwanyi, kweru kẹ Kuráyisutu, nweru abubu iya onye ophu maa tufuru; tẹ nwanyi obu letakwa nwanyi ono enya. Tẹ nwanyi obu ba apatakwa mkpa ehú nwanyi onanu, maa tufuru ono bya ebo chochi. T'ò bulekwaruphu unwanyi, nji ëphe ta nohedu, bu ndu ophu ë-te nwehedu ège ëphe maru iya onwëphe lẹ phuu; bẹ chochi a-nođuje eleta enya.

Ndu e meru ogurenja Chochi

¹⁷ Iphe gbaru l'ememe bu t'a kwabeje ndu e meru ogurenja chochi ugvo okpobe akwabe; mbukwa ndu ophu egeru chochi ozi ohuma; ketekete ke ndu ono, keberu ehú l'ara okfu Nchileke arara; ezikwa iya phú ezizi ono.

¹⁸ L'e dekwaru iya l'ekwo okfu Nchileke; su: "Unu be ekechijekwa eswi onu teke odzoshiru unu witu unu." Bya asukwaphu: "Onye eje ozi bẹ gbakwaru kẹ onataje ugwo ozi, ooje." ¹⁹ O -buru l'o nweru onye suru l'onye e meru ogurenja chochi bẹ meru eji; be eyekwaru onye obu onu; gbahakwaa l'a -đu ebo; m'ò bu ẹto agba iya ekebe l'o meru-a iphe obu l'oswiya. ²⁰ Ndu ophu, bu ndu eme iphe đu eji; bẹ ji-bajeru mbà l'edzudzu oha. Oo ya bu k'ophu ndu ophunanu a-tsuhukwanu egvu ome iphe đu eji.

²¹ Mu ekfuru ngu iya ekfushiru ngu iya ike; mbu; Nchileke mẹ Kuráyisutu; mẹ unwu ojozi-imigwe ono, o fotaru ono anukwa iya-a; su t'i tukokwa iphe bu iphe-a, mu suru ngu t'i meje-wa l'ò ha mekotaje. Ba annajekwa madzu ikpe teke nggubedua ta maghedua iphe onye obu meru; ophu to nwekwa iphe ii-leje madzu enya l'ifu eme. ²² Riodujekwa iya ariri temanu nggu ebyibe madzu eka l'ishi; be emejekwa iya gburugburu. T'eka ngu ba adukwa l'iphe đu eji, ndu odo eme. Dobelekwapu onwongu oga.

²³ Tẹ b'ò bulekwapu mini nkinyi iya; bẹ ji-nguje. Ngutajekwa mę nwanshi; l'ogvu epho ngu ono; mẹ l'ehu-ba-đu-mma ono, anòduje eme ngu tekenteke ono.

²⁴ O nweru ndu iphe đu eji, ëphe eme bu iphe đu eji ophu a tuko elewa-a l'enya; mbu; o gbekwa duwanu l'a -suru l'iphe đu eji, ëphe eme obu gbe vuwaru ëphe uzo eje tẹ Nchileke nmaa ëphe ikpe. Yo nwekwaruphu ndu ophu abuje: a -nonya-odu; temanu iphe đu eji, ëphe eme avo-lishihu. ²⁵ O kwaphu ège ono b'ò đu ome ohuma. O nweru ohuma, madzu emeje; yo buru ohuma ophu a tuko elewa-a l'enya. Teke bu l'o nwekwanuru ohuma, e meru, ẹ ta phudu l'odungu; a -nonyakwaphu; yo tuko vo-lishi.

6

Ndu, bu ohu

¹ T'iphe bu ndu bu ohu gubeje nnajiufu, nwe ëphe lẹ ndu gbaru t'a kwabeje ugvu. Oo ya bu k'ophu ẹ te ewotadu epha Nchileke; mę iphe ono, ayi ezi ono gwọ lẹ ntụ. ² T'ohu ndu ophu nnajiufu ëphe bu ndu kweru kẹ Kuráyisutu be engejekwa nnajiufu ëphe eka l'ishi; l'ëphe tukokwa buru unwanu lanu. Iphe ëphe e-mejehia bu t'ëphe gbe kakporuru ëphe

ojeru ozi ejeshi iya ike; keshinu onye nweru ohu; bya ekwe ke Kuráiyisutu maru le Nchileke yeru iya obu; yoo nduje emeru ohu iya ohuma; gude obu iya nggo ozi iya ono, oojeshiru iya ike ono.

Tímoti; o bu iphe ono be ii-nduje ezi ephe. Nnggu anmashijeeru ephe okwa iya ike t'ephe meje iya.

Ejo nzizi; me okpobe eku

³ Teke o nweru onye odo, bya ezide iphe odo, gbaru iche; onye obu te kwe l'okfu ke Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kuráiyisutu bu okfu, anu okpobe ndzu; mbu; onye obu -jikafua iphe ono, ayi ziru le ke ege ee-shi etso Nchileke ono; ⁴ onye ono be ekukwa onwiya ekuku; l'e b'o nwe iphe o maru. Iphe ye l'onye ono eme bukwa ntutego; me oba-phe mbà okfu, e-te nwedu ishi; okfu, bulephu iphe okpataje bu ekwo; madzu yee madzu odzo enya; okfurushi madzu; ole madzu ejo enya; ⁵ me onodujeru madzu l'ejo oshi. Ndu, du ege ono bu ndu egomunggo dahawaru ajilakpa; bukwaruhu ndu e-ta mahedu okpobe okfu ono. Epe anoduje ari l'otso Nchileke bu uzo, ephe e-shi rita uru.

⁶ Mbu; yo bukwaru-a oswi-okfu. Madzu eritajekwa uru, ha nshinu m'oo -tso Nchileke. Obenu l'o kwa m'o -buru l'iphe onye obu nweru: ege o ha ege o ha edzujeru iya. ⁷ L'e to nwekwa iphe ayi gude bya mgboko-a; o kwaphu ege ono b'e to nwedu iphe ayi e-gude shi le mgboko-a ala. ⁸ Oo ya bu; ayi -nwewaru nri; bya enweru uwe oye l'ehu; t'o dzujeeru ayi. ⁹ Obenu le ndu anoduje ach'o ege ee-shi t'ephe kpaa eku be ejo iphe ono, epe anoduje ach'o ono enwujeru ye l'ome iphe du eji. Yo buru iphe ono abujeru onya; hata ephe. Igweligwe ejo iphe agu ephe tukokwa buru iphe mmakanu; buru iya bu iphe e-buta ephe anu hube l'oku; lota ephe lo-mia l'eke ephe a-nodu mebyihu; lakota l'iyi. ¹⁰ L'o kwa oye enya l'okpoga be bu eke iphemiphe obule, bu ejo iphe futaru. O nwekwaru ndu bu okfu l'ephe ach'o okpoga be ephe gudewa iya ru shiswewaru uzo; haa ekwekwe, ephe kweru ke Kuráiyisutu. Yo bukwaru iya phu meru; ephe egbe shi ege ono gude eka ephe kpataru onwephe iphe-ehuka, ha l'igweligwe.

Iphe Tímoti e-meje

¹¹ Obenu l'agha: nggubedua, bu onye ke Nchileke-wa; zelajekwaaru egbe iphe ono l'o ha. Keshia ehu seje t'i buru onye doberu eka ndoo; nggu esekwaphu t'i buru onye akwabeje Nchileke ugvu. Te eka shikwaa ngu ike l'ekwekwe ono, i kweru ke Kuráiyisutu ono; nggu eyeru ndu odo obu. Tajekwaru iphe nshi; nggu adukwaphu agu. ¹² Dulekwaphu l'o bu onye maru ogba oso; mbu; keshikpelekwaphu ehu gbaje oso-amama ono; bu iya bu oso, gbaru onye kweru ke Kuráiyisutu. Kebe ehu gbaje iya; k'opu ii-gbaru eke a tuburu t'a gbarua; nata obunggo oso ono, bu iya bu ndzu gbururu jeye. O bu ke ndzu gbururu jeye ono be Nchileke kuru ngu t'i bya enweru teke ono, i vudo l'ifu igwe oha raa ya tororo; l'i kwetaru okpobe okfu ke Kuráiyisutu ono. ¹³ Oo l'ifu Nchileke ono, bu Nchileke ophu anuje iphemiphe obule ndzu; me l'ifu ke Kuráiyisutu ono, vudo l'ifu Páyileti gbaaru okpobe okfu ono ekebe ono; oo l'ifu ephe; be mu no l'ekfu iya ekfushiru ngu iya ike su. ¹⁴ t'i tukojelekwaphu iphe mu kfuru ngu l'o ha meje. T'e b'o dukwa eke ii-tsoswe iya m'oo ekalanu; k'opu e too nwedu eke aa-ta ngu uta jeye teke Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kuráiyisutu a-bya odo. ¹⁵ O -rulephu teke gbaru nu be Nchileke e-me t'a phugbaru Kuráiyisutu obu; mbu Nchileke ono, dueberu mma; dzukota oke l'ime onwiya; buru yebedua nwenkinyi iya bu Nnajioha; buru Eze, kakota iphe bu ndu eze;

buru Nnajiufu, kakota iphe bu ndu bu nnajiufu. ¹⁶ Oo ya nkinyi iya bu onye e-ta byadu bya anwuhu anwuhu. Eke o bu be iphoro, no iya nu te ekwejekwa te madu jenyabe iya ntse. E to nwekwa madu nwigbaleke-oma, gudejewa enya phu iya; ophu to nwekwa onye byaru bya a-phu iya. T'o buru iya be ndiphe a-kwabeje ugvu; ike ono, bu 'o-nwe-agvugvu ono aburu nk'ia. Ono kwa ege o du.

¹⁷ A bya le ke ndu nweru iphe l'eli mgboko-a: iphe ii-kfuru epe kfushiaru iya epe ike bu t'ephe be egudekwa iya eku onwephe ekuku; ophu epe 'edobejekwa obu l'iphe ono, e-te nwe du ege o-o-n-bebe ono. T'ephe dobechia obu epe le Nchileke ono, bu o-me-l'uko ono. Nchileke anukotaje ayi iphemiphe obule; nu ayi k'etsubo iya; ege oo-me t'ehu tsomahu ayi. ¹⁸ Te ndu nweru iphe meje iphe du mma; mbu t'ephe mejekpoo iphe du mma tekenteke; t'ephe buru o-me-l'uko; yoo heje epe uhare t'ephe le ndu odo gbaru mba l'iphe epe nweru. ¹⁹ O bu teke epe eme ege ono; bu iya bu l'ephe e-nweru okpobe iphe. Ishi iya aburu l'ephe e-shi ege ono kpata ogbodo iphe kuburu onwephe; mbu ogbodo iphe ophu a-noduru epe jeyewaru l'uzo ifu. Oo ya bu k'ophu bu teke o ruleruphu; epe anata ndu ono, bu okpobe ndu ono.

²⁰ Byiko Timoti; kwabelekwaruphu iphe ono, e yeru ngu l'eka ono enya. Nngu eletaje enya t'e b'i kfuje mkpokoro okfu, bu iphe eswe; tii tu-pheje mkpokoro ntutego, bu iphe madu ahajeru su l'o bu mmamiphe; l'e b'o bu mmamiphe. ²¹ O nweru ndu anoduje ar l'ephe maru mmamiphe; epe egude ege ono phua uzo l'ekwekwe ono, ayi kweru ono.

Te Nchileke meeru unu eze-iphe-oma.

Èkwo k'èbo, Pòlu deru nù Tímoti

¹ Èkwo-ozì-wa shì l'èka mbèdua, bụ Pòlu; mubè onye Nchileke kuru; mee tẹ mu bụru onye ishi-ozì Kuráýisutu Jisòsu. Ọ bụ Nchileke onò bẹ ziru mu tẹ mu je ekfuaru ndiphe kẹ ọkpobe ndzụ onò, o kweru ụkwa iya lẹ ya e-shi l'èka Kuráýisutu Jisòsu nù ayi onò.

² Onye mu ede iya anụ bụ nggubedua, bụ Tímoti onò, mu yeru obu onò; mbụ nggube onye onò, dūwa l'ọ bụ nwa mu onò.

Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu ayi, bụ Kuráýisutu Jisòsu meeru ngu eze-iphe-oma; yọ phàru ngu imiko; mekwaaphu t'èhu dụ ngu agu.

Pòlu etu Nchileke epha; l'adụkwaphu Tímoti ike

³ Mu etu Nchileke epha; yèbedua onò, mu gude obu iphoro ejeru ozi ege nna mu oche phẹ jeru iya eya; obu ta awa mu awawa. Iphe bụ teke mu ekfu anụ Nchileke: eswe l'enyashi bẹ mu anyatajẹ tua ya epha l'okfu èhu ngu. ⁴ Tímoti; mu nyatakwaru-a eña-mini onò, gbakahuru ngu l'ènya onò. Yọ bụru iya meru iphe obu ngu egbu mu egbugbu. Mbụ; l'ọ kfube agushi mu ike tẹ mu lẹ nggu phufua ọdò; k'ophu èhu-otso-èna e-jikwanu mu ọkpoma. ⁵ Mu anyatajẹkwa ọkpobe ekwekwe onò, i kweru kẹ Nnajiufu ayi onò. Ekwekwe onò bẹ nne ngu oche; mbụ Lóyisù; mẹ nne ngu; mbụ Yunáýisù vuhaodu ngu ru ọzo kweta. Yo dokwaa mu phụ eña l'ọ kwaphu ege onò bẹ nggubedua kwetaru. ⁶ Ọ kwa iya meru iphe mu anyataru ngu iya; sù t'i mekwa iphe-oma onò t'ọ reje ire; bụ iya bụ iphe-oma onò, Nchileke shi l'èka onò, mu byiberu ngu l'ishi onò; nù ngu teke onò, mu kfuru nù Nchileke l'okfu eka ngu onò. ⁷ Lẹ Ume-dù-Nsọ onò, Nchileke nuru ayi onò ta bụkwa Ume, emeje t'ayi atsu egvu. Ume-dù-Nsọ, ọ nuru ayi bụ ophu anụjẹ ayi ike; Ume, emeje t'ayi yeru ibe ayi obu; bya aburu Ume, emeje t'ayi dụ ike kpade onwayi.

⁸ Ọo ya bụ; t'ẹ b'ọ dukwa ngu iphere okfuru ndiphe l'ì bụ kẹ Nnajiufu ayi. Ophu iphere mbèdua, e gude okfu èhu iya tịa mkpòro-a 'adujekwa ngu. Iphe ii-gbe mee bụ t'ì jee òkè iphe-èhuka nke ngu l'iphe-èhuka onò, ayi eje l'okfu ozi-oma onò. Nchileke bẹ e-mekwa ngu-a tẹ ike ejeje iya dụ ngu. ⁹ Ọ bụ Nchileke onò bụ onye dzọru ayi; kua ayi t'ayi bya aburu ndu nk'ia. Ishi iya ta bụkwa l'ọo kẹ iphe-oma, ayi metaru l'onwayi. Ishi iya bụlekwaphu l'ọ bụ iphe ọ tūbehawaru l'ọ bụ ege onò bẹ ya e-me iya. Ọ bụlekwaphu eze-iphe-oma, o meru ayi. Eze-iphe-oma onò b'ọ shihaakwaru l'èka Kuráýisutu Jisòsu mehaodururu ayi; bẹ yèbe Nchileke mederu mgboko-a. ¹⁰ Obenu lẹ nta-a b'ọ bya emee; a phụgbaru eze-iphe-oma onò; okfu lẹ Kuráýisutu Jisòsu onò, bụ Onye Ndzọta ayi onò bẹ byawaru l'eli mgboko-a; bya emebyiwa ike kẹ anwùhu. Nta-a b'ọ shiwa l'ozì-oma onò mee tẹ ndzụ onò lufuta iphoro; mbụ; ndzụ onò, bụ: a -nòduwa iya; ta anwùhu anwùhu onò.

¹¹ Ọ kwa Nchileke onò bẹ fọtaru mu tẹ mu bụru onye a-nòdu ara ozi-oma onò arara; bụru onye ishi-ozì iya; bya abụkwaruphu onye ezi iya ezizi. ¹² Ọ kwa iphe onò kparu iphe mu ejekota iphe-èhuka-wa, mu eje-wa; ophu to gbe bụkwa l'iphere iya aduje mu. Ishi iya aburu lẹ mu maru onye mu woru onwomu ye l'èka; yo doo mu eña osuma l'ọo-dù ike kwakòbe iphe onò, o yeru mu l'èka onò jeye mbọku ikpe onò. ¹³ Tsotakpelekwaphu

okpobe okfu ono, i n̄uru mu l'onu ono t'ò buru iya a-n̄oduje akp̄oziru ngu uzo ege ii-shije ekfu okfu. Gudekpelekwaphu ekwekwe ono, i kweru ke Kuráiyisutu ono; me obu ono, i yeru ndu odo ono ege iigude iya. Iphe ono be t̄ukokwa buru iphe shikota l'atugbabe ono, ayi le Kuráiyisutu Jis̄osu t̄ugbaberu buru nanu ono. ¹⁴ Kwabelekarwaphu enya l'okpuberu okfu ono, Ume-du-Nso yeru ngu l'eka ono. O kwa Ume-du-Nso ono, bu ayi l'ime ono e-me ngu; nggu adu ike letakota iya enya.

¹⁵ Mgb̄e i marua le ndu ke Eshiya, mu l'ephe ayije eje ozi-a be gbadowaru mu nu l'ephe ha; gbakashihu; mbu jeye le Fayigelosu; me Hemojinizu.

¹⁶ Te Nnajiufu phuaru ndibe Onesiforosu imiko; okfu l'o bu iya shi anoduje adu mu ike; iphere mu ta du iya ege-a, mu no le mkporo-a. ¹⁷ Teke o rutaru Romu; b'o wataru mu achocho jeye teke o phuru mu. ¹⁸ Te Nnajiufu yetabukwaaru iya eka; te Nchileke phuaru iya ru imiko mboku ikpe ono. Nggubedua l'onwongu be marua ege o yetaberu mu eka le Efesosu.

2

Okpobe onye alu ogu ehu Kuráiyisutu

¹ Oo ya bu; nggubedua bu nwa mu; kwekwa te Nchileke mee ngu t'i gude eze-iphe-oma ono, shi l'eka Kuráiyisutu Jis̄osu ono shihu ike. ² I nuwaru-a iphemiphe obule ono, mu kfuru l'edzudzu oha ono. Woru iya ye l'eka ndu koshiwaru l'ephe gbaru t'e gude ire ephe eka, bukwanu ndu a-du ike zikwaa ya phu ndu odo.

³ Jekwaa ok̄e iphe-ehuka nke ngu l'okfu ehu Kuráiyisutu Jis̄osu, bu iphe gbaru okpobe onye alu ogu ehu Kuráiyisutu ono. ⁴ E to nwekwa onye soja, no l'eke ogu shihuru ike, ekweje t'oriri k'ehu iya loru iya ye l'ome iphe ndu e-ta budu ndu soja eme. Iphe onoduje ese bu te ya mee iphe a-n̄odu atso onye ishi, deru epha iya l'ekwo ena. ⁵ Odo aburu l'onye agba oso b'e te ebujukwa nggo k'onye katsua agbagba l'oso ono; m'o -budu l'o mekotaru iphe a suru l'onye agba oso ono mefutaje. ⁶ O bu onye ako okfu; l'eseshi akanya ike be gbaru ke t'o vujeru uzo ria iphe shi l'okfu obu. ⁷ Rilekwaphu iphemiphe obule ono, mu ekfu ono ariri; le Nnajiufu e-yekwaru ngu-a eka; mee t'iphe ono l'o ha dokota ngu enya.

⁸ Nyatakwa Jis̄osu Kuráiyisutu ono, Nchileke meru; yo shi l'onwu teta nodu ndzu ono. O bu l'eri Dévidi be Jis̄osu ono shi. Yo buru iphe ono bu iphe ozi-oma ono, mu ezi ono ekfu. ⁹ O bu okfu le mu ezi ozi-oma ono; meru iphe mu eje iphe-ehuka-wa, mu eje-wa; mbu; l'a tutsuwaru; tuwa mu m̄kpakobe le mu -bu onye metaru ejo iphe. Olobu; a -tutsua mu iya; ?a tuhunuru iya ozi-oma ono too? Wawakwa! E to nwekwa onye ha k'otu ozi-oma ono m̄kpakobe. ¹⁰ O bu iphe ono meru iphe mu gude k'okfu ehu ndu ono, Nchileke fotaru ono l'atagbukota iphemiphe obule ono le nshi; k'ophu Nchileke e-shi l'eka Kuráiyisutu dzokwaaphu ephe; shi ege ono nu ephe ndzu, du biribiri, e-ta agvudu agvugvu. ¹¹ Okfu-a be bukwa okfu, e gude eka, suru:

"L'o -buru l'ayi le Kuráiyisutu;
be t̄ukoru nwuhukota;
be ayi l'iya a-tukokwaphu
nodukota ndzu.

¹² O -buru l'ayi atagbukotaje
iphemiphe obule le nshi;
be ayi le Jis̄osu

a-túkòkwaphu búru eze.
 Ọ -búru l'ayi sùru l'ayi
 ta madù onye ọ bú;
 b'òo-súkwapu lẹ
 ya ta madù ndu ayi bú.

- 13 Ọ -búru l'ayi te
 evudoshijedu ike l'iphe
 ayi kfuru;
 bẹ yẹbedua evudoshijekwa
 ike l'iphe o kfuru;
 kele ẹ tọọ gbanwejedu iphe o kfuru.”

Onye e kweru l'oojema ozi ejema

14 Nyatajẹru ẹphe iphemiphe ọbule ono; nggu anọduje l'ifu Nchileke kfuru iya ẹphe kfushiaru iya ẹphe ike; t'ẹphe ba anọdujekwa abaphe nìbà l'okfu, ẹ-te nwedu ishi. Ẹ to nwekwa uru, nọ iya nù. Ọ búlekwa emebiyi bẹ oomebiye ndu anù iya nù. 15 Keshia ẹhu koshije ẹphe lẹ Nchileke datawaru ngu; gwa ngu l'ì bú onye gbaru kẹ t'ì jejeru iya ozi; l'ì bú nwozi, iphere ozi, ooje ta dudu; búru onye anọduje ezima ọkpobe okfu ono ezima; l'ewotaje iya tọgbo; yọ daburu ifu. 16 Nggu ezelajee t'ẹ b'ì tsojeshi ekfu mkpọkoro okfu, bú iphe éswè. Ishi iya aburu l'egbe okfu ono e-me; ndu anù iya nù alalaha azù-azù; ẹphe te eyeheru Nchileke ugwu. 17 Iphe ẹphe ezi aduje l'ọ bú ẹjo ọnya, anọduje aba l'atabushi anù. Ndu tso lẹ ndu ono bú Hayimeniyosu; mẹ Filítosu. 18 Ẹphe hawaru otso ọkpobe okfu ono; sù lẹ ndu nwuhuru anwuhu gbe shiwa l'onwu teta nọdu ndzụ. Ẹphe egude ẹge ono; nweru ndu ọphu ẹphe haru enwunga enwunga; shi ẹge ono nwufu ẹphe l'ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Nchileke. 19 Obenu lẹ ntọ-l'alì ọlo ono, shihuru ike ono, Nchileke tọru ono bẹ búkwanu 'enwuribe-enwuribe. Iphe-ọhubama, Nchileke deru lẹ ntọ-l'alì ọlo ono bú: “Nnajiufu maru ndu bú ndu nk'ia.” Iphe ọdo, o dẹkwaru iya phụ bú: “T'iphe bú onye sùru lẹ ya bú kẹ Nnajiufu sefukwa ẹka l'ome ẹjo iphe.”

20 L'eze-ọlo, ha nshinu ta búlekwapu ite, dú iche iche, e gude mkpọla-ododo yẹle ope, aswa iya ha nshinu kpushia ba anọje iya nù kpù. Iphe a pyishiru l'oshi; mẹ ọphu a kpushiru l'ura anọjekwa iya phụ. Ndu bú iphe aajajẹ ajaja; ndu aburu iphe e gude eme iphe mmakanu. 21 Ọo ya bú; ọ -búru l'o nweru onye safukotarú onwiya ẹjo iphe ono, mu gushiru ono; ọ kwa iya bú l'onye ọbu dúwa l'ọ bú ite ono, aajajẹ ajaja ono; mbù l'onye ọbu bẹ búkotawa kẹ Nnajiufu; l'agaru Nnajiufu ono ọkpobe mkpa; búru onye e doberu kwabẹ; t'ọ dú ike ojeru Nchileke iphe bú ọkpobe ozi, eejeru iya ejeru. 22 Ọo ya bú; gbalajẹru ẹgu ome ẹjo iphe ono, anọduje agu unwu-okorọbya ono. Iphe ii-mejechia bú t'ì keshia ẹhu meje t'ì búru onye doberu ẹka ndoo; kwetakpelekwaphu kẹ Kuráiyisutu ono, i kwetarú ono. Nggu eyeru ndu ọdo obu; nggu lẹ madzù eburu lẹ nchì ndo. Ọ bú iphe ono bẹ nggu lẹ ndu ono, egudeje obu iphoro akwaku Nnajiufu ono a-túkoje eme. 23 Be eyejekwa ọnu lẹ ntútego éswè, bú iphe ẹ-te nwedu ishi. L'ì makwaru-a l'egbe iphe ono bẹ búlephu úswo bẹ ọokpa-tsuje. 24 Lẹ nwozi kẹ Nnajiufu búfutaje onye ẹ-ta aswojedu úswo; onye emeru onyemoneye ọbule odo; onye maru ẹge eezije iphe; búru onye atagbuje iphe lẹ nshì teke e meru iya ẹji. 25 Ọ búfutaje onye ewozitaje onwiya alì; l'akpọ-ziru ndu agbajẹ iya agbagba-okfu ọzo. L'o nwekwaru ẹge oo-me; Nchileke eyeru ẹphe ẹka; ẹphe ataa onwẹphe ọta ẹjo iphe ẹphe ono; lakfuta iya;

bya amakotaru okpobe okfu ono. ²⁶ Teke ono; enya abya ephohu ephe; ephe anahu onya ono, Obutuswe hataru ephe ono, bu iya shi mee ephe; ephe eme iphe bu uche-obu ke Obutuswe ono.

3

Umere ndiphe l'oge ikperazu

¹ Iphe lanu, ii-maru bu l'o -rulephu l'oge ikperazu be okpobe iphe-ehuka a-byakwa. ² Teke ono be ndiphe a-bulephu onyenonu: yo buru onwiya be oo-yeru obu nwenkinyi; ephe aburu ndu nchamenya okpoga; buru e-te-aja-onwephe; kulahaa onwephe ekuku; ndu anoduje ephu ndu odo iphu; o-karia nne le nna ephe eka; o-ri-to-ma phe; buru ndu e-te nwedu iphe adujeru ephe le nsu. ³ Ephe a-buru ndu madzu du ash; ndu iphe ta agvujedu l'obu; ndu nkfurushi; ndu obu-oku; ndu eme igiri l'o bu anu-egu-egbudu; buru ndu iphe du mma aduje ash. ⁴ Ephe a-buru o-nwuru-oye-phe; ekfu-ba-nu-phe; ndu anoduje eku onwephe iphe ephe ta hadu l'o bu iya; ndu ka oye obu l'iphe atsok ephe ena; paru oyeru Nchileke obu haa. ⁵ Ephe anoduje eme l'ephè -bu ndu kwetaru ke Nchileke; obu l'ephe te kwetajedu le Nchileke ere ire. Byiko; bukwaru uba yeru ndu du ege ono. ⁶ O bu ndu du ege ono ahajeru abaphe l'ulo l'ulo; edusweshi unwanyi, e-te nwedu egomunggo; mbu unwanyi, metashiwaru ejo iphe; yo kwowaru ephe ehu. Iphe alophe egbe unwanyi ono aburu egu ejo iphe, dugbaa iche iche, anoduje agu ephe. ⁷ Egbe unwanyi ono be onoduje ehe uhere t'ephe muta iphe; obu l'ephe t'abyakwanu bya adu ike tapyabe atapyabe; maru okpobe okfu ono ogbodo amaru. ⁸ Ndu ono, anoduje edusweshi unwanyi ono be no-chiru okpobe okfu ono uzo l'o bu ege Janesu ye le Jambirisu no-chiru iya Mosisu teke ndiche. Ndu ono, anoduje edusweshi unwanyi ono be egomunggo ephe dahwaru ajilakpa; ekwekwe, ephe kweru ke Nchileke aburu ekwekwe, daru l'eba l'enya ke Nchileke. ⁹ Obenu le ndu ono te nwedu eke ephe ejebe; ndiphe aphukota l'ephe bu ndu eswe; bu iya bu ege madzu kpmukpamu phukotaru le Janesu; me Jambirisu be bu ndu eswe.

Iphe Polu gude akpochi ekwo-ozu-wa ishi

¹⁰ Obenu le nggubedua be tsowaru iphe mu ezi; lemewa umere mu. Yo bukwaruphu iphe mu tuberu le ndzu mu; be bu iphe i wopyaberu; yo buru iphe i tuberu le ndzu nke ngu. Yo buru iphe mu kwetaru; b'i kwetakwaruphu. I phukwaruphu ege mu atajeru iphe nshi; phukwaaphu ege mu yetaberu ndu odo obu; me ege mu angagbutabeje iphe l'obu. ¹¹ I makwaru-a k'ehu ono, a kparu mu ono; me iphe-ehuka ono, mu jeeberu ono l'o ha, bu iya bu iphe tuko dakfukota mu le Antiyoku; Ayikoniyomu; me le Lisutura. Egbe iphe-ehuka, mu jeeberu ta dukwa k'ekfuku! Obenu le Nnajiufu be dzokotalekwaru mu-a l'iphemiphe obule ono. ¹² Mbu l'iphe bu ndu oogukpo t'ephe le Kurayisutu Jisusu tugbabe buru nanu t'ephe nodu ndzu, du Nchileke mma be aa-kpakotakwaphu ehu. ¹³ Obenu le ndu bu ejo madzu; me ndu anoduje agho ugho l'ephe ha be a-nodulekwaphu aka eji akaka akaka l'ome ejo iphe, ephe eme; shi ege ono edusweshi ndu odo; ndu odo edusweshikwaphu ephebedua. ¹⁴ Olobu; nggubedua l'onwongu; vudoshilekwaphu ike l'okpueru okfu ono, e ziru ngu ono, bu iya bu iphe i kwetaru; okfu l'i makotaru ndu bu ephe ziru ngu iya. ¹⁵ Nggu anyatakwaphu l'i shikpelephu le dedeedee; makotaru iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke. O bu iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke ono be a-du ike

mee ngu t'ì maru mmamiphe; k'òphu Nchileke e-shi l'ekwekwe, i kweru kẹ Kuráýisutu Jisòsu dzoo ngu. ¹⁶ Iphe, bụ iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke bẹ shikota l'eka Ume Nchileke. Mkpa iya ụ́ k'ogudeje iya zia ọkpobe okfu ono; mẹ k'ogudeje iya koshi madzụ ẹke, o meru iphe ụ́ ẹji; mẹ k'ogudeje iya kpo-zia madzụ egomunggo; mẹ k'ogudeje iya zufuta madzụ tẹ onye ọbu buru onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; ¹⁷ k'òphu onye kẹ Nchileke e-dzu oke; kwabẹ akwabẹ k'ojeru Nchileke iphe bụ ọkpobe ozi, nọru iya nụ.

4

¹ Nyatakwa lẹ Kuráýisutu Jisòsu ono, bụ iya e-kpe ndu, nọ ndzu; mẹ ndu, nwuhuru anwuhu ikpe ono bẹ a-bya ọdo ujiku lanụ; bya ekoshi l'ọo ya bụ eze. Ọo ya bụ; mu nọkwa l'ifu Nchileke yẹle ifu Kuráýisutu Jisòsu ono ekfuru ngu iya ekfushiru ngu iya ike ² t'ì rajẹ ozi-oma Nchileke ono arara; ?m'ọ -dụ ndu jiraru iya ntse anunu-o; ?m'ọ -bụ l'ẹ tọ dudu iya ẹphe-o. Letajelekwaphu ozi ngu ẹnya. Koshije madzụ ẹke onye ọbu mesweru; bajeru onye meru ẹji mba. Gudejekwa ọta-nshi mee t'obu shihu ẹphe ike; ọphu ị hajekwa ẹphe ozi iphe. ³ Ishi iya bụ l'ọ nweru teke ndiphe e-mekochaa jikalahaa ọkpobe okfu ono, ayi ezi ono. Yọ buleruphu ẹgu ẹji iphe, agu ẹphe; bẹ ẹphe a-gbatsoru. Ẹphe achikoo ndu ọdo t'ẹphe bya ezije ẹphe iphe, atso ẹphe ẹna lẹ nchị. ⁴ Ẹphe te ekwehedu ochebe nchị l'ọkpuberu okfu ono. Yọ buru ọphu ẹphe e-chebe nchị bụ ako-ife. ⁵ Ọle; tẹ nggubedua kpadejekwa onwongu l'iphemiphe ọbule. Iphe-ẹhuka -byaru ngu; taaru iya nshi. T'ozì, a-noduru ngu nụ buru ọra ozi-oma ono arara. Jeje ozi, gbaru ngu nụ; l'ì bukwa nwozi Nchileke.

⁶ Lẹ mbẹdua bẹ ndzụ mu dukwa l'ọ bụ ẹjà, mu achịebewa achịebe. Iphe mu ekfu bụ l'ọ gbawaru mu l'alala. ⁷ Mu mewaru ike mu l'oso ono. Mu gbaruwaru ẹke, a tuburu. Mu vudoshiwa ike l'ekwekwe ono, mu kweru kẹ Kuráýisutu ono. ⁸ Iphe phoduru nụ nta-a aburu tẹ Nchileke bua mu nggo, o dobehawaru kwaberu mu lẹ k'oso ono; mbụ lẹ Nnajiufu ono, bụ onye ekpeje ikpe nhamunha ono bẹ a-gu mu l'onye doberu ẹka ndoo mboku ikpe ono. Ẹ tọ bulekwaa mbẹdua nkinyi mu; bẹ oo-bu nggo ono; oo-bukotakwa iya phụ iphe bụ ndu gude obu ẹphe l'ọ ha ngaberu abyabya iya.

Ozi, Pọlu ziru Tímoti k'iche

⁹ Malẹkwaruphu ẹge ii-me byakfuta mu ẹgwegwa. ¹⁰ Lẹ Dímasu bẹ haakwaru mu nụ tugbua; okfu l'iphe kẹ mgboko-wa bẹ ka iya lẹ mkpa; karia Nchileke. Ọ tugbuwaru jeshia Tesalonáyika. Kerésensu bẹ jeru Galéshiya; Táyitọsu eje Dalumésha. ¹¹ Nta-a bukwa Luku nkinyi iya bẹ nọ swiru mu nụ. Tẹ nggu lẹ Maku yikwaru teke ị-bya; lẹ mkpa iya dukwaru mu t'ọ bya eyejeru mu ẹka. ¹² Tíkikọsu bẹ mu zikwaru Ẹfesọsu. ¹³ Ị -byade; chitakwaru mu uwe-ukpo mu phụ, mu haru lẹ kẹ Káposu lẹ Túrowasụ phụ. Nggu achitakwaru mu phụ iphe bụ ẹkwo phụ l'ọ ha; ketekete ndu onanu, e gude akpọ anụ mee ono.

¹⁴ Alẹguzánda, ọphu akpụ ụzụ bẹ mekwaru mu ejo iphe ẹ-ta adudu kẹ ekfukfu. Ọo Nnajiufu bẹ a-kfukota iya ụgwo iphe o meru. ¹⁵ Zelakwaaru iya nggubedua l'onwongu; l'ọ kfubekpokwaa ọswa nọ-chia ozi-wa, ayi eje-wa anọ-chi.

¹⁶ Ẹgó odungu ono, mu vudo l'ulo-ikpe gọo ono b'ẹ to nwekwa m'ọ bụ onye lanụ, gbaru yeru mu nụ. Iphe bụ madzụ kpamukpamu tukolekwaphu buhaa mu ẹka. Tẹ Nchileke; byiko; ba agukwaru iya ẹphe

l'ọọ ejo iphe; ẹphe emee ya. ¹⁷ Ọ bụ Nnajiufu bụ onye vudonyabe mu nù; l'eyeru mu ọkpukike; k'ophu mu e-zikota ozi ono l'ọ ha tẹ ndiphe mgburungburu nughbaru iya. Ọ kwa iya bụ onye nafutaru mu l'ẹjo onodu. ¹⁸ Ọ kwaphu Nnajiufu ono bẹ a-nafuta mu l'iphe bụ ejo iphe l'ọ ha; dua mu gubalangu je edobe l'ẹke, ọ bụ eze l'imigwe. T'ajaja buru nk'ia gbururu jeye lẹ tutu yoyo! Ono kwa ege ọ dọ.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

¹⁹ Jiaru mu Pyirisila yele Akwila; mę ndibe Onesiforosu. ²⁰ Ẹrasutosu bẹ kwakwaru lẹ Kórintu. Tirófimosu bẹ mu hakwaru lẹ Milétusu; okfu l'ẹhu ta dudu iya mma. ²¹ Keshikwaa ẹhu byaodu tẹmanu winta afua.

Yúbulosu ajikwa ngu phụ. Yọo jikwa ngu phụ mbụ Púdensu; mę Láyinọsu; mę Kulódiya; męwaru unwunna ayi ndu ophunanu l'ẹphe ha.

²² Tẹ Nnajiufu chee ngu ndzụ.

Nchileke emeeru unu l'unu ha eze-iphe-ọma.

Èkwo, Pòlu deru nù Táyítósu

¹ Èkwo-ozì ọwaa shì l'èka m̀bèdua, b̀ ̀ Pòlu, b̀ ̀ onye ejeru Nchileke ozi; b̀ ̀ kwaruphu onye ishi-ozì Jisọsu Kuráyisutu.

Nchileke fọtaru mu; bya ezia mu tẹ mu mee tẹ ndu ono, ọ fọtaru, wowaru onwẹphe ye iya iya l'èka ono kabaa oshihu ike; mu emekwaaphu t'ẹphe maru iphe b̀ ̀ ọkpobe okfu kẹ Nchileke; ² okfu l'ayi tũko ele ẹnya ndzũ gbururu jeye ono. Ndzũ gbururu jeye ono bẹ Nchileke, b̀ ̀ onye ẹ-ta adzũjedu ẹjo-ire kfuhaodururu lẹ ya a-nũ ayi; tẹmanu bẹ mgboko d̀bederu. ³ Yo be teke gbaleru nũ; Nchileke, b̀ ̀ Onye Ndzọta ayi emee t'e shì l'ozì-ọma iya; maru ndzũ ono, o kweru ụkwa iya ono. Ozi-ọma iya ono b'o woru ye mu l'èka; tẹ mu tọwashiaru iya ndiphe t'o doo ẹphe ẹnya.

⁴ Mu ede ẹkwo-wa anũ ngu nggube Táyítósu, b̀ ̀ ọgbodo nwa mu; okfu l'i kwetaru ẹge mu kwetaru: l'ọo Jisọsu b̀ ̀ Nnajiufu.

Tẹ Nchileke, b̀ ̀ Nna; mẹ Kuráyisutu Jisọsu, b̀ ̀ Onye Ndzọta ayi meeru ngu eze-iphe-ọma; mekwaaphu t'ẹhu d̀ ̀ ngu agu.

Ozi Táyítósu lẹ Kirítu

⁵ Iphe kparu iphe mu haru ngu lẹ Kirítu b̀ ̀ t'i mefufu iphe phọduru nũ; nggu agũta ndu a-bũru ndu ọgurenya chọchi lẹ mkpũkpũ lẹ mkpũkpũ ẹge ono, mu kfuhawaru ngu iya ono. ⁶ Tẹ ndu, ịi-gũta b̀ ̀ kwaru ndu ẹ-te mejedu iphe aa-ta ẹphe ụta; ndu alũ-gbaa nwanyi nanũ nanũ nwenkinyi. Ẹphe a-bũru ndu ụnwegirima ẹphe wowaru onwẹphe ye Kuráyisutu l'èka; ndu ẹ ta amadũru ụnwegirima ẹphe ẹjo ẹka l'ẹphe eme gaphugaphugaphu; ẹphe ta b̀ ̀ ndu b̀ ̀ anũma-anũma. ⁷ L'onye ishi chọchi b̀ ̀ futajekwa onye ẹ-te emedu iphe aa-ta iya ụta; keshinu ọ b̀ ̀ onye ishi, eleta ozi Nchileke ẹnya. Ọ b̀ ̀ futajekwaphu onye ẹ-ta b̀ ̀ du ọ-chia-ọ-kele-onwiya; onye obu-ọku; onye angunuka mẹ; onye eme ẹhuka; onye ẹkpiri ogude ụgho eri madzũ uru aduje. ⁸ Onye ọbu b̀ ̀ futajechia ọ-kwa-ẹbyee; onye yeru obu l'iphe d̀ ̀ mma; onye nweru egomunggo; onye doberu ẹka ndoo; onye umere iya ekoshi l'ọ b̀ ̀ onye duru Nchileke iche; buru onye akpadeje onwiya akpade. ⁹ Ọ b̀ ̀ futaje onye vudoshi ike l'okfu ono, a maru l'ọ gbaru k'ogude ẹka ẹge e ziru iya ẹya ono; k'ọphu ọo-dũ ike gude ozi ọkpobe okfu ono, eezi ezizi ono d̀ ̀ ọdu ọdu ike ọgbodo adũdũ; k'ọphu ọo-dũ ike gudeje iya koshi ndu jikaru iphe oozi ẹke e jeberu; ụzo akpọ-swehu ẹphe.

¹⁰ L'ọ nwekwaru igweligwe ndu, b̀ ̀ o-kwefuru-ìkè phe; mbũ ndu gude mkpọkoro okfu; mẹ ụgho l'aghọta ndu ọdo; ketekete kẹ ndu Ju, byawaru bya abũru ndu kẹ Kuráyisutu. ¹¹ T'a gbọ-bujekwaru okfu ye egbe ndu ono l'ọnu; kẹ l'ẹphe egudeje ozi iphe, ẹphe ta ge ezidu; agbaghashi ufu ndiphe; ẹge ee-shi t'ẹphe rita uru; mbũ ndu iphere gvũru l'ifu. ¹² L'onye lanũ lẹ ndu Kirítu, b̀ ̀ onye ẹphe suru l'ọ b̀ ̀ onye agbajẹ ẹja sũkwaru: "Lẹ ndu Kirítu shikwa b̀ ̀ ọdungu b̀ ̀ leruphu atukporoku; ẹjo anũ-ẹgu-egbudu phe; ndu ẹnuru, ẹkpiri egbu egbugbu." ¹³ Iphe ono, nwoke ono kfuru ono abũru ọkpobe okfu. Ọo ya bu; bashiaru ẹphe mbà ike; tẹ ekweta, ẹphe kwetaru b̀ ̀ ru ọkpobe ekweta; ¹⁴ t'ẹphe ba angabẹhe nchì l'ako-ife ndu Ju; mẹ l'ekemu, ndu jikaru ọkpobe okfu ono tũru l'onwẹphe. ¹⁵ Ndu obu gvũru iphoru l'ifu Nchileke bẹ anọduje edo nsọ. Obenu lẹ ndu merushiru

onwẹpḥe emerushi; mbụ ndu ẹ-te kwedu ƙẹ Kuráýisutu te nwekwa iphe ẹpḥe edo nsọ. Uche ẹpḥe rúhuwaru arúhu; ẹjọ iphe ta awaḥẹ ẹpḥe obu. ¹⁶ Ẹpḥe anọduje ekfu l'ẹpḥe maru Nchileke; obu l'ẹpḥe egudeje umere ẹpḥe ekoshi l'ẹpḥe ta madụ iya. Ẹpḥe bụ ndu aakpọfu akpọfu; ndu ẹ-ta nùduru madzụ okfu; bya abụkwaruphu 'o-ga-ḷ-mkpa, ẹ-te nwedu iphe dū mma, ẹpḥe dūru ike ememe.

2

Ọkpobe okfu, eezi ezizi

¹ Obenu; nggubedua l'onwongu: tẹ iphe iizi yẹ l'ọkpuberu okfu ono, eezi ezizi, anụje ọkpobe ndzụ ono dakotakwa. ² Zia unwoke ndu ọpḥu ka ọbụ nwogurennya t'iphe ẹpḥe eme dojekwaa ẹpḥe ẹnya. T'ẹpḥe meje umere, koshiru l'ọ gbaru t'e yejeru ẹpḥe ugvu; ẹpḥe akpadeje onwẹpḥe akpade. T'ekwekwe, ẹpḥe kweru ƙẹ Kuráýisutu; mẹ n-yemobu ẹpḥe; mẹ ọta-nshi ẹpḥe bụru ọkpobe iya. ³ Nggụ ekfukwaruphu ụnwanyi ndu ọpḥu ka ọbụ nwogurennya t'ẹpḥe meje umere, ekoshi ḷ Nchileke dūru ẹpḥe ḷ nsọ. T'ẹpḥe ba asujekwa asụ; ẹpḥe ta bụ ndu anguruma. Iphe, ẹpḥe e-mejehia bụ t'ẹpḥe gbe zije iphe dū mma. ⁴ Ọo ya bụ k'ọpḥu ẹpḥe e-shi ẹge ono; zua ụnwanyi ndu ọpḥu bụkwadu ụnwanyi ọgbangga t'ẹpḥe yejeru nji ẹpḥe; mẹ ẹgirima ẹpḥe obu. ⁵ Ẹpḥe eshikwaphu ẹge ono; zua ẹpḥe t'ẹpḥe nweru egomunggo; dobe onwẹpḥe ọgà; kwakọbeje ụlo ẹpḥe; bụru ndu obu-oma; l'anuru nji ẹpḥe okfu; t'e shi ẹge ono t'ẹ b'e gude okfu ẹhu ẹpḥe mee okfu Nchileke iphe-mmanu.

⁶ Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ii-kfuru ụnwu-okoroḅya t'ẹpḥe kpadeje onwẹpḥe. ⁷ Mee onwongu; k'ọpḥu ị-buru onye ee-letaje ẹnya; l'ome umere ọma. Teke iizi iphe; nggu agbanwujee ifu; gude ire-lanụ zije iya ọgbodo ezizi. ⁸ Kfuje okfu, nweru ishi; mbụ okfu, ẹ ta avọchadu avọcha; nggu eshi ẹge ono mee ndu okfu ngu iphe-iphere; k'ọpḥu ẹpḥe ta amadụ ejo iphe ẹpḥe e-gude ekfurushi ayi.

⁹ Kfujeru ndu ọpḥu bụ ohu t'ẹpḥe nujeru ndu gbaru ẹpḥe nụ okfu; t'iphe bụ iphe ẹpḥe eme ememe bụjeru iphe a-dụ nnajiufu ẹpḥe mma l'ọkpoma. T'ẹpḥe ba agbajekwa ẹpḥe okfu; ¹⁰ ẹpḥe te emeje ẹka-ntubu. Ọ bụ t'ẹpḥe koshijehia l'ẹpḥe bụ ndu gbaru t'e gude ire ẹpḥe ẹka ọgbodo egude l'iphemiphe ọbule. Ọo ya bụ k'ọpḥu ee-shi l'umere ẹpḥe l'ọ ha; melia iphe eezi ezizi ƙẹ Nchileke, bụ Onye Ndzọta ayi ono.

¹¹ ḷ Nchileke koshiakwaru eze-iphe-oma iya; bụ iya bụ eze-iphe-oma, ọ dū iya t'o gude dzọta onyemonye ọbule. ¹² Eze-iphe-oma ono bẹ ezi ayi ẹge ayi e-shi haa onodu ndzụ, ugvu Nchileke ta nọdu; mẹ ẹge ayi e-shi nahụ ẹgụ ejo iphe ƙẹ mgboko. Eze-iphe-oma ono ezikwaphu ayi ẹge ayi e-shije kpade onwayi; bụru ndu doberu ẹka ndoo; yejeru Nchileke ugvu ḷ mgboko-a. ¹³ Ayi nọkwa kwaberu mbọku ẹhu-otso-ena ono, bụ iya bụ iphe ono, ayi ele ẹnya iya ono. Ọ bụ mbọku ono e-koshi ọdu-biribiri ƙẹ Ọkaribe, bụ Nchileke ono, bụ Onye Ndzọta ayi ono; bụ iya bụ Jisọsu Kuráýisutu. ¹⁴ Ọ bụ Jisọsu Kuráýisutu ono bẹ bụ onye woru onwiya ɔ́jaru Nchileke ẹja l'okfu ẹka ayi; k'ọpḥu oo-shi ẹge ono gbata ayi l'ẹka iphe dū eji; mẹ t'ọ sachaa obu ayi t'ayi bụru ndu nk'iya; mee ayi ndibe iya; t'ayi bụru ndu ome iphe dū mma a-nọduje anma ẹhu anmanma.

¹⁵ Tuko iphe ono kfushia; nggu egude iya kasaa madzụ ẹnu-nchi; nggu egudekwa iya phụ koshije madzụ ẹke o mesweru; t'i dulata iya azụ. Tẹ b'ọ dukwa onye e-me ngu l'ẹ to nwedu iphe ị bụ.

3

Umere, gbaru ndu ke Kuráyisutu

¹ Nyatajeru ephe t'ephe nõduje ndu ishi, achi nu; me ndu ekfu iphe eme nu l'eka. Ephe anujeru ephe okfu; buru ndu kwakoberu onwephe k'oje iphe bu ozi, buhuru esa. ² T'e b'o nwekwa onye ephe e-kfujeru ejo okfu; ephe ta swoje uswo. T'ephe gbe buchiaru ndu obu-oma; l'emere onyemonye obule odo. ³ L'ayibedua l'onwayi nwekwaru teke ayi shi buru ndu eswe; ndu e-te nwedu onye ephe anuru okfu; ndu e dusweru uzo ke Kuráyisutu; ndu shi buru ohu egu ejo iphe anõduje agugbaa madzụ; me ohu ekpiri iphe dugbaa iche iche. Iphe ayi shi eshibeje ite iya mbokum-boku abuleruphu ejo oriri; me ogvu enya-kfurukfuru. Ayi shi buru ndu du ndu odo ashi; madzụ ibe ayi adukwaphu ayi ashi. ⁴ Obe o bya ebe teke Nchileke, bu Onye Ndzota ayi koshiru ayi obu-oma iya me ege o yeberu ayi obu; ⁵ yo dzota ayi. Adzota ono ta bukwa l'oo iphe ayi metaru l'oma; o bulephu imiko, oophuru ayi. Adzota ono shi l'asasa, o saru obu ayi; te Ume-du-Nso mee ayi t'ayi buru ndu a muru odo; mekwaaphu ndzụ ayi t'o buru ndzụ ophungu. ⁶ Nchileke shi l'eka Jisosu Kuráyisutu, bu Onye Ndzota ayi; kwatakpo nu ayi Ume-du-Nso ono nshinu nshinu; ⁷ t'ayi buru ndu o gude eze-iphe-oma nk'ia gwa le ndu doberu eka ndoo l'ifu iya; me ndu e-nweru okè le ndzụ gbururu jeye, bu iphe ayi ele enya iya. ⁸ Okfu-a bu okfu, e gude eka.

Iphe mu eme te mu karu ngu bu t'i kfu ya; kfushia ya ike; k'ophu ndu ophu wowaru onwephe ye Nchileke l'eka e-yeru ehu l'ome iphe du mma. Ipe-a bukota iphe buhuru esa okpobe ebuhu; bya abukwaruphu iphe akwò madzụ le mkpa. ⁹ Obenu l'agha: zelaaru ntutego, e-te nwedu ishi. Zelaaru otu ego ndzekfu-ndzekfu epha, shi le ndiche; me oswo-phe uswo; jeye me obo-phe mbà k'iphe shi l'ekemu. Egbe ntutego ono bukota iphe e-te nwedu iphe o bu; to nwe iphe eerita iya. ¹⁰ Te nggu l'onye ebukataje ndu ophu oo-bukata le chochi be nwekwa iphe nggu l'ia e-megbakwadu m'i -nmawaru iya okwa iya ugbo lanu; gaa le k'ebo; to kwe. ¹¹ Makwaru l'egbe onye ono gbajohuakwaru agbajohu. Oomewa iphe du eji; makwaru l'ime obu iya le ya buwa onye ikpe nmaru.

Ekele mkpo-chi ishi iya

¹² Mu -zilephu Atemasu; m'o bu Tikikosu t'o bya; keshikwaa ehu; byakfuta mu le Nikopolisu egwegwa; l'o kwa l'eke ono; be mu tuburu le mu a-nò l'oge winta-wa, aabya abahu-wa. ¹³ Keshikwaa ehu yeru Zinasu, bu onye loya; me Apolosu eka; t'ephe tugbaa ije ephe. Nukwa ephe iphe bu iphe mkpa iya duru ephe; t'e b'o nwe iphe uko iya a-duru ephe. ¹⁴ Mee unwunna ayi t'ephe muta oje ozi, du mma; k'ophu ee-shije iya dzoo madzụ le mkpa, kparu iya nu. Ephe 'emedu iya ege ono; t'ephe makwaru l'ozi ephe obu te nwekwa iphe o bu.

¹⁵ Iphe bu ndu mu l'ephe no l'eke-a ekele ngu. Kelekota ndu yeru ayi obu, bu ndu ayi l'ephe tuko kwetakota ke Nnajiufu.

T'e Nchileke meeru unu eze-iphe-oma l'unu ha.

Ekwo, Pọlu deru nọ Fayilimonu

¹ Ọ bụ mbẹdua, bụ Pọlu, bụ onye e gude okfu ẹhu Kuráyisutu Jisọsu tụa mkpọro bẹ mu lẹ nwanna ayi, bụ Tímoti gba mgba ede ẹkwo-ozí-wa.

Onye ayi ede iya anụ bụ nggube onye ono, ayi yeru obu ono; mbụ Fayilimonu; nggube onye ayi lẹ nggu tuko ejeru Kuráyisutu ozi. ² Ndu ayi edekwa iya phụ anụ bụ Akwiya, bụ nwunne ayi nwanyi; mę Akpıposu, ayi l'iya tuko alu ọgu ẹhu Kuráyisutu; mę iphe bụ chọchi ono, edzukobeje l'ulo ngu ono.

³ Tę Nchileke, bụ Nna ayi; mę Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-oma; mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

*Pọlu ekele Nchileke ekele;
l'okfu ẹhu Fayilimonu*

⁴ Mu anọduje etu Nchileke ono, mu ejeru ozi ono ẹpha: t'o lee ẹka l'iphe bụ teke mu ekfu anụ iya l'okfu ẹhu ngu. ⁵ Iphe obu bukwa lẹ mu anụ l'i yekotarụ ndu kę Nchileke obu l'ẹphe ha; l'anukwaphu l'i wotarụ onwongu ye Nnajiufu, bụ Jisọsu l'ẹka. ⁶ Iphe mu anọduje ekfu anụ Nchileke bụ t'o mee t'i gude anọno ono, i nọ l'ẹka Nnajiufu ono; mee tẹ nggu lẹ ndu ọdo tųgbabe buru nanu ọkpobe abubu; mbụ iphe bụ ndu ono, wotakwaruphu onwẹphe ye Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu l'ẹka ono. Ọo ya bụ; nggu eshikwanu ẹge ono kafaru ọma iphe bụ iphe-oma, gbaru ayi l'ememe; k'ophu aa-nodu akwabẹ Kuráyisutu ugvu. ⁷ Nwanna mu; obu ono, i yeru ndu kę Nchileke ono kwa iya katsukpo ome t'ẹhu tsọ mu ẹna. O mekwaruphu; obu aka mu oshihu ike. Iphe, kparu iya nụ aburu l'ọo l'ẹka ngu b'e shi; ẹhu awata ovo ndu kę Nchileke oku.

*Pọlu arọ Fayilimonu aroro;
l'okfu ẹhu Onésimosu*

⁸ Ọo ya meru iphe mu arọ ngu aroro; 'e gudekwaru l'ọ gbaru-a kę tẹ mu kfujeru ngu ẹge onu ha mu; okfu lẹ mu bụ kę Kuráyisutu; mbụ tẹ mu gude olu ike kajúru ngu iphe gbaru ngu l'ememe. ⁹ Obe l'ọ bụ nyemobu ono kparu iphe mu a-nodunuphu l'arọ ngu aroro; m'o be kę tẹ mu gude olu ike kfuru ngu okfu ono. Ọ kwa mbẹdua, bụ Pọlu, bụwa nwoke ọgurennya; nọdu lẹ mkpọro nta-a; okfu lẹ mu ejeru Kuráyisutu ozi arọ ngu iphe ono. ¹⁰ Ọ kwa arọ ẹhu Onésimosu bẹ mu arọ ngu ono. Onésimosu ono bẹ duakwa l'ọ bụ nwatibe mu; kę l'ọ bụ mu; bẹ kfutaru iya yeru Kuráyisutu. Ọ kwa lẹ mkpọro l'ẹke-a bẹ mu nọdu kfuta iya yeru Kuráyisutu obu. ¹¹ L'odungu b'o shi buru 'o-ga-lẹ-mkpa kę madzụ Obenu lẹ nta-a bẹ ọogawaru ngu mkpa; agakwaruphu mbẹdua.

¹² Nta-a bẹ mu edufuakwa iya t'ọ lata azu lẹ nke ngu. Ọ bukpokwa onye nọ mu l'obu nshinu. Ọ nọ-tabe mu l'obu; k'ophu ọ dụwa l'ọ bụ mbẹdua l'onwomu alakfuta ngu. ¹³ Mu shikwa rja lẹ mu a-ha iya tẹ mu l'iya nọdu l'ẹke-a; k'ophu ọo-nodu emeru mu iphe i ga nọdu emeru mu lẹ mu nọ lẹ mkpọro-a, mu nọ-a; okfu lẹ mu ezi ozi-oma Nchileke. ¹⁴ Mu arıebe iya ẹge ono; bya asu: wawa; lẹ mu te esededu iya tẹ mu l'iya nọdu; l'ẹ-ba bụ lẹ mu kfuru ngu iya t'i kweta; t'ẹ b'ọ dụ l'e guderu ngu egude; nggu eme

iphe-õma, yełe ẹhu ngu a-dụ l'okfu. Ọ -buru nggubedua tũru obu ngu ama emeru mu iphe-õma; onanu akalephu mma l'oo l'obu ngu b'o shi.

¹⁵ Mu -jeshia ekfukfu; mu asụ l'o gbe dụ l'agbafu, ọ gbafuru lẹ nke ngu ke nwa teke ono be bu ẹge nggu l'iya e-mekochaa bupyabewaru jeye.

¹⁶ A makwaru-a l'ọ bu ohu; obu l'ẹ tọ buhekwa ohu k'ẹge ono nta-a. Ọ kaakwa ohu mma. Nta-a b'ọ buakwa nwanna ayi, ayi yeru obu; ketekeke ke mbedua. Nggubedua a-kakwa iya ru oyeru obu; keshinu ophu ọ bu madzụ ibe ngu; bya abukwaruphu onye yełe Nnajiufu tugbabewaru buru nanu.

¹⁷ Ọ bu iphe ono meru iphe mu suru ngu: ọ -buruphu l'i wotaru mu lẹ mu bu onye nggu l'iya tũko ejeru Kuráyisutu ozi; nata iya okpobe anata ẹge i ga anata mu ndege ọ -buru l'oo mu byaru. ¹⁸ Teke bu l'o nweru iphe dũ ẹji, o meru ngu; odudu buru l'o -nweru ugwo, o ji ngu; tũko iya bo mu. ¹⁹ Ọ bu mbedua a-kfu ngu iya. Ọ kwa mbedua, bu Polu be gude ẹka mu ede iphe-a; sũ t'i haa: lẹ mu a-kfu ngu iya-a. Mu te ejekwaru ngu ru okfuru l'i ji mu ugwo; mbũ l'i ji mu ugwo ndzũ ngu l'ọ ha. ²⁰ Iye-o; iphe mu ekfu nwanna mu; byiko; bu t'i yeru mu ru ẹka. Lẹ keshinu ayi tũko buru ndu kweru ke Nnajiufu; meeru te meji nmakfuru mu anmakfuru; keshinu ayi lẹ Kuráyisutu tugbaberu buru nanu.

²¹ Iphe mu gude ederu ngu ekwo-wa kwa lẹ mu maru l'ii-meru mu-a iphe mu suru t'i meeru mu; mbũ meru k'etsutsu iya ye iya. ²² Iphe odo, mu ekfufua bu t'i kwakobekwaru mu ẹke, mu a-nodu; lẹ mu arikwa lẹ Nchileke e-mekwaru-a unu iphe ono, unu ekfu anũ iya ono. Mbũ l'oo-mekwaa te mu bya; k'ophu mu l'unu a-phũ.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

²³ Epáfurasu ajikwa ngu phũ. Mu l'iya be tũkokwa nodu lẹ mkporo l'ẹke-a l'okfu ẹhu Kuráyisutu Jisosu. ²⁴ Ẹphe ajikwa ngu phũ mbũ Maku yełe Arisutákosu; me Dímasu; me Luku. Ndu ono be mu l'ẹphe tũko nodu l'ẹke-a ejeru Nchileke ozi.

²⁵ Tẹ Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-õma.

Ekwo, E deru nū Ndu Hiburu

Nchileke shi l'onu Nwa iya kfu okfu

¹ Lẹ teke ọhazu bẹ Nchileke shi l'uzo, dū iche iche zia ndu ekfuchiru iya nū; ẹphe ekfuru nū ndiche ayi phẹ ugbo olemole. ² Yo be nta-a, bụwa oge ikperazu-wa; yọ bụru onye bụ Nwa iya b'o gude kfuru nū ayi. Ọ bụ l'ẹka Nwa iya ono b'o shi mee mgboko mgburumburu. Yọ fọtakwaphu Nwa iya ono; sụ l'ọo ya bụ ishi k'iphemiphe ọbule. ³ Nwatibe iya ono egbu nwịnwii; shi ẹge ono ekoshi l'ọ bụkwaphu ẹge ono; bẹ Nchileke egbu nwịnwii. I -phụwa Nwatibe iya ono; b'i phụwaru Nchileke. Okfu, Nwatibe iya ono kfuru ereshi ire ike. Yọ bụru ire ono, okfu iya ere ono; b'o gude gudekota mgboko mgburumburu. O safutsuaru ndiphe iphe dū ẹji, ẹphe meru; gbeshi je adugaru anọdu l'imigwe l'ẹka-utara Nchileke, bụ iya bụ onye kakọta ike.

Nwa ono ka ojozi-imigwe

⁴ Nwa ono bẹ Nchileke meru; yọ nyibekota iphe bụ unwu ojozi-imigwe. Yọ bụkwaruphu ẹge ono bẹ ẹpha, Nchileke guru iya, bụ iya bụ Nwa kẹ Nchileke kangokwaruphu ẹpha k'iphe bụ unwu ojozi-imigwe. ⁵ Lẹ Nchileke te nwekwa ojozi-imigwe ọphu ọ sụjeru:

“Ọ bụ nggu bụ Nwa iya;
tsube ntanu;
bẹ ya bụakwa Nna ngu.”
Ọphu 'onwekwa ojozi-imigwe,
ọ sụjeru:

“Ya a-buru ngu Nna;
nggubedua aburu iya nwa.”

Ọ bụkwaphu kẹ Jisọsu; bẹ Nchileke kfujeru ẹge ono. ⁶ Tẹmanu; teke Nchileke abya ọsu ọkpara iya ono t'ọ bata lẹ mgboko; b'ọ suru:

“T'iphe bụ unwu-ojozi
Nchileke l'ẹphe ha
bajekwaru iya ẹja.”

⁷ A bya l'ẹka k'unwu ojozi-imigwe; bẹ iphe Nchileke kfuru bụ:

“Ya mewaru unwu
ojozi-imigwe iya;
ẹphe adugbaa l'ọ bụ
pherephere; bụru ndu ozi,
dugbaa l'ọ bụ ọku,
enwu raphuraphu.”

⁸ A bya lẹ kẹ Nwa iya ọbu; Nchileke asu:

“Ya suru ngu nggube Nchileke:
Ọ bụ ẹge i bụ eze nta-a
bẹ ii-buru iya gbururu
jeye lẹ tutu yoyo.
Ii-dobe ẹka ngu ndo;
l'achi ẹke i bụ eze.

⁹ Iphe vudo nhamunha
dū ngu mma.
Iphe ẹ-te vudodu

nhamunha adu ngu ashị.
 O bu iya meru iphe
 Nchileke ono, bu Nchileke
 ngu ono fotaru ngu;
 bya akwabę ngu ugu;
 mee: ęhu atso ngu ęna;
 Mbu ugu;
 me ęhu-otso-ęna ophu
 ka k'ibe ngu phe."

10 Nchileke abyakwa bya ekua ya "Nnajiufu"; su:
 "Le mbulembu kpọoru;

bu nggube Nnajiufu keru ali;
 kee iphemiphe obule,
 no iya nu.
 Nngu abya egude ęka ngu kee igwe;
 me iphemiphe obule,
 no iya nu.

11 Iphemiphe obule ono
 e-mekochaa yifukota.
 Obenu le nggubedua
 a-nolee ege i no.
 Iphemiphe obule ono
 e-mekochaa kashihu l'ọ bu uwe.

12 Teke ono; nggu aphukoo
 ya aphuko; phufu l'ọ bu
 onye phufuru ukpo.
 A bya agbanwee ya.
 Obenu le nggubedua
 bu onye i bu; be i-buru;
 buru iya jeye le tutu yoyo."

13 ?Nanu ojozi-imigwe ophu Nchileke sjueru:
 "Nodu iya l'eka-utara
 jeye teke ya e-me ndu
 ohogu ngu t'ephe buru
 iphe i-dzopyabe l'okpa."

14 Unwu ojozi-imigwe; ?ephe ta tukodu buru ndu ojozi, ę ta aphudu
 l'ęnya, ejegbaaru Nchileke ozi; bya aburu ndu Nchileke yeru t'ephe bya
 eyeru ndu oo-mekochaa dzota ęka.

2

Ndzota, paru apaa

¹ Qo ya meru iphe ayi yefutaje ęhu l'okfu ono, ayi nuru ono; t'ayi
 ba akponyaa galagala; kpofu. ² Q -buru l'ozi ono, unwu ojozi-imigwe
 zihawaru ono be meru t'a maru l'okfu ono du ire; iphe bu onye kwefuru
 ike; jika iya; eshiwa l'ajika ono jee n-nawere, bu iphe gbaru ephe; ³ ?nanu
 ege ayibedua e-shi nahu ikpe iya; m'ọ -buru l'e to nwedu iphe ayi guberu
 eze ndzofuta ono. Ndzofuta ono bu Nnajiufu l'onwiya be vu uto kfua
 okfu iya; ndu nuru iya ęya l'onu abya ekepyiaru iya ayi aku. ⁴ Nchileke
 l'onwiya koshikwaruphu l'ọ bu oswi-okfu teke ono, o gude ike iya meshia
 iphe-ohubama, dugbaa biribiri; bya eworu iphe-oma, shigbaa l'ęka Ume-
 du-Nso keshikwaruphu ndu kweru nk'ia ege ọ du iya mma l'uche te ya
 kee ya.

Jisosu ekoshi ụzo ndzota

⁵ L'ẹ tọ bukwa unwu ojozi-imigwe bẹ Nchileke meru t'ẹphe bugbaaru ishi lẹ mgboko ono, e-mekochaa byanụ ono, bụ iya bụ mgboko ono, ayi ekfu okfu iya ono. ⁶ Iphe Nchileke mechiaru bẹ dụnua l'ọ bụ iphe e kfuru l'ekwo okfu iya; sụ:

"Nggube Nchileke;
?bụ ngunu; bẹ madzụ bụ
ke t'i riye oriri ẹhu iya.
?Bụ ngunu b'ọ bụ
ke t'i letaje iya enya.

⁷ I meru iya; yọ laa alị l'ẹke unwu ojozi-imigwe nọ. Ọ bụ l'ẹ tọ ladu alị ono ophu baru nwishi. I kwabẹru iya ugvu; bya emee ya; yo nweru ẹnya l'ọ bụ onye eze.

⁸ Nggụ abya emee ya;
yọ dzopyabekota iphemiphe obule,
i keru ekeke l'okpa."

Keshinu o meru madzụ; yọ dzopyabekota iphemiphe obule l'okpa; bunu iya bụ l'ẹ tọ nwedu m'ọ bụ iphe lanu, ọ gufuru. Obenu lẹ nta-a b'ẹ ta phudua ẹge madzụ shi buru ishi iphemiphe obule. ⁹ Ọ buchia Jisosu bẹ ayi phuru lẹ Nchileke meru: yọ laa alị l'ẹke unwu ojozi-imigwe nọ; obule ẹ tọ ladu alị obu nọo odu. Iphe meru iphe ọ laru alị ono aburu ẹge oo-shita l'eze-iphe-oma ophu Nchileke eme; nwuhu l'okfu ẹhu onyemoye obule. Ayi phuru iya ẹge Nchileke kwabẹru iya ugvu; bya emee ya; yo nweru ẹnya l'ọ bụ ẹge eemeje onye eze t'ọ nweru ẹnya; okfu l'ọ jeru iphe-ehuka; nwuhu. ¹⁰ Iphemiphe obule shi l'ẹka Nchileke; yọ buru iya bụ ishi k'iphemiphe obule. Yọ buru yebedua, bụ Nchileke b'ọ gbaru l'oshi l'iphe-ehuka, Jisosu jeru; mee t'iphe gbaru onye ishi, ekoshi ndiphe ụzo ndzofuta dzugbaa òkè l'ẹhu iya. Oo ya bụ ẹge Jisosu ono, ekoshi ndiphe ụzo, ya e-shi dzota ẹphe ono e-shikwaphu l'iphe-ehuka ono, o jeru ono; mee ndu ha l'igweligwe t'ẹphe buru ndu ke Nchileke; ndu ẹphe lẹ Nchileke a-tuko egbu nwijnwii.

¹¹ L'ọ kwa yebedua, bụ Jisosu emeje tẹ madzụ dube mma l'ifu Nchileke. Ndu ono, o meru t'ẹphe dube mma ono bẹ ẹphe l'iya tukokwaru shi lẹ nna lanu ono. Oo ya meru iphe-iphere ta adujedu iya oku ẹphe unwunna iya. ¹² Ọ sukwaru:

"Lẹ ya e-me t'unwunna iya
maru nggube Nchileke;
Ya e-vudo l'ẹke ndu
nke ngu dzuru;
tua ngu epha."

¹³ Ọ sukwaphu: "Oo Nchileke bẹ ya e-woru onwiya ye l'ẹka." Yọ sukwaphu odo: "Ọ kwa iya ndo-ọ nọ l'ẹke-a yele unwegirima ono, Nchileke nuru iya ono."

¹⁴ Keshinu unwegirima ono bugbaa madzụ, kfu ẹka kfuru okpa bẹ Jisosu gbeshileruphu; bya aburu madzụ ẹge ẹphe bụ. Ishi iya aburu k'ophu oo-shi l'anwuhu ono, ọ nwuhuru ono; mebyia ike ke Obutuswe, bụ Sétanu; keshinu ọ bụ Sétanu ono bẹ shihawa butaru ike, anwuhu gude ere ire. ¹⁵ Jisosu eshi l'anwuhu ono, ọ nwuhuru ono; tọo ẹphe l'egbu;

mbụ ndu ono, shi keshinu ephe lufutaru eliphe nɔduta l'ephe bụ ohu; okfu l'ephe atsu egvu anwuhu. ¹⁶ Iphe doru enya bụ l'ẹ tọ bụdu unwu ojozi-imigwe b'ọ byaru tẹ ya yeru ẹka. Ọ bụ o-shi-l'eri Ébirihamu phẹ b'ọ byaru tẹ ya yeru ẹka, bụ iya bụ ẹge ẹkwo okfu Nchileke kfulu. ¹⁷ Ọo ya meru iphe ọ bụ iphe ruberu iya erube l'ọ byafutaje bya aburu madzụ ẹge unwunna iya bụ l'iphemiphe ọbule; k'ophu oo-shi ẹge ono buru onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ onye obu-imiko; bukwaruphu onye e gude ire iya ẹka l'iphemiphe ọbule, oomeru Nchileke. E shikwanu ẹge ono tẹ Nchileke guaru ndiphe nvu l'iphe du ẹji, ephe meru l'ọ ha. ¹⁸ Yebedua l'onwiya bẹ jewaru iphe-ehuka; yọ bukwaru iya phụ iphe-adata. Ọo ya meru iphe ọduje ike yeru ndu iphe-adata byakfutaru nta-a ẹka.

3

Jisosu kakwa Mosisu

¹ Ọo ya bụ; unwunna mu, bụ ndu Nchileke kukwaruphu t'unu buru ndu nk'iya; unu rijekponua ọriri kẹ Jisosu ono, bụ onye ishi-ozii; mę onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; m'a -bya l'iphe ono, ayi suru l'ọ bụ ọkpobe okfu ono. ² Lẹ yebedua koshilekwaruphu Nchileke ono, ọfataru iya t'ọ buru onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja ono lẹ ya bụ onye gbaru t'e gude ire iya ẹka. Yọ bukwaruphu ẹge ono bẹ Mosisu koshikwaruphu Nchileke lẹ ya gbaru t'e gude ire iya ẹka l'ozii, o jeru ndu Ízurelu l'ephe ha; mbụ ndu Ízurelu, bụ ephe bụ ndu onu ọlo Nchileke. ³ Ọ bụ ẹge ono, aakajẹ ọkwabe onye kpuru ọlo ugvu mę l'ulo ọbu, ọ kpuru ọbu bụ ẹge ọ gbaru t'a ka ọja Jisosu ajaja mę lẹ Mosisu. ⁴ A makwaru-a l'ẹ to nwedu ọlo, ẹ-ta bụdu madzụ kpuru iya; obenu l'ọo Nchileke bụ onye mekwanuru iphemiphe ọbule. ⁵ Mosisu bulekwapahu nwozi kpu. O koshiru Nchileke lẹ ya gbaru kẹ t'e gude ire iya ẹka l'ozii, o jeru ndu Ízurelu l'ephe ha; mbụ ndu onu ọlo Nchileke. Yọ buru iya koshiru iphe Nchileke mekocharu mee l'uzo ifu. ⁶ A byakwanu lẹ Kuráyisutu: yọ buru iya bụ Nwa, eleta ọlo Nna iya enya. Nna iya ono bụ Nchileke. Yo koshikwapahu Nchileke lẹ ya gbaru t'e gude ire iya ẹka. Yọ bukwanuru ayibedua bụ ndu onu ọlo iya ọbu; m'ọ -bukwaru l'okpoma shihuru ayi ike; ayi edobe obu l'iphe ono, ayi ele enya iya ono.

Nchileke e-me tẹ ndu nk'iya tuta ume

- ⁷ Ume-du-Nsọ kfukwaru; sụ:
 "Teke unu nuru olu Nchileke ntanu ọwaa;
⁸ Unu ba akpo-chikwa obu ẹge
 ndiche unu phẹ shi
 kpo-chia ya teke ono,
 ephe kwefuru Nchileke ikẹ
 l'echi-egu ono;
 mbụ teke ono, ephe shi
 anoduje adata Nchileke adata ono.
⁹ Ọ bụ l'ẹke ono;
 bẹ ndiche unu phẹ nodu;
 data iya adata; ngee ya okpa l'ishi;
 l'ẹke ephe phukwaru-a
 iphe ya meshiru l'ime ukporo afa labu.
¹⁰ Yọ buru iya meru iphe ndu
 ogbo ono kpatsuru iya iwe.
 Ya asu nu: 'L'ephe

ari-sweje oriri ari-swe;
l'ephe te ekwedua shia uto,
ya suru t'ephe shia.'

11 Yo buru iya bu l'ephe
akpatsua ya oke
ehu-eghughu.

Ya eribua ya; su: 'L'ephe ta
abyadu bya abata l'eke
yele ephe a-nodu tuta ume.' "

12 Oo ya bu; unwunna mu; unu kwabekwaru onwunu enya t'e b'o nwe onye a-bu onye ejo okpoma l'unu; too nwe onye a-bu onye te ekwetajedu iphe Nchileke ekfu; k'opu onye ono ta ahadu otso Nchileke ono, bu Nchileke, no ndzu ono. 13 Iphe unu a-nodu emechia bu t'unu kfushijeru ibe unu okfu ike mboku-mboku, e kukpooru "Ntanu" t'ephe haa iphe du eji; t'e b'o nwe onye iphe du eji e-duphu; kpochia ya obu; t'e b'o nu olu Nchileke. 14 L'ayi tukokwa buru ndu ke Kurayisutu, bu ndu ephe le Kurayisutu a-tuko gbaru mgba l'iphe ke Kurayisutu m'o -buru l'ayi vudoshikpelephu ike l'iphe ono, ayi shi l'odungu dobe okpoma ono jeye l'ikperazu.

15 Keshinu e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:
"Ntanu owaa; teke unu nuru
olu Nchileke;
Unu ba akpo-chikwa obu
ege ndiche unu phe shi
kpo-chia ya teke ono,
ephe kwefuru iya ikè ono."

16 ?Bu ndu ole be nuebetsuaru olu Nchileke; bya kwefuru iya ikè? ?
To buhedu ndu ono, Mosisu dufutaru l'ali Ijiputu ono? 17 ?Bu ndu ole be kpatsukpeleruphu Nchileke ehu-eghughu ukporo afa labu? ?To budu ndu meru iphe du eji; meebe; nwushihukota l'echi-egu? 18 ?Bu ndu ole b'o riburu angu l'ephe ta abyadu bya abata l'eke ephe l'iya a-nodu tuta ume? O bu ndu ono, e-te kwedu ome iphe o kfuru ono. 19 Oo ya bunu l'ayi phuwaru l'iphe kparu iphe e to kwedu t'ephe bata t'ephe l'iya tuta ume bu l'ephe te kwedu; mee ege o kfuru.

4

1 Oo ya bu le keshinu Nchileke kwewaru ayi ukwa l'ayi a-bahu l'eke ayi l'iya a-nodu tuta ume; bunu iya bu t'ayi tsuje egvu; kwabe enya; t'e b'o nwe onye aa-su l'o metaru iphe a-kpata t'e b'o ru eke ono. 2 L'o kwaphu ege ono, ndiche ono, Mosisu duru uto l'echi-egu nuru ozi-oma kele Nchileke eme te ya dzota ephe ono bu ege ayibedua nuru iya nta-a. Obenu l'okfu ono, ephe nuru ono te nwedu uru, o baru ephe. Ishi iya aburu l'ephe nuberu ukwa, Nchileke kweru; bya emee l'ephe ta ndu iya. 3 L'o bulekwapu teke ayi nuru ozi Nchileke ono; kweta be ayi a-bahu l'eke ono, ayi l'iya a-nodu tuta ume ono. L'o kfukwaru ke ndu e-te kwedu ome iphe o kfuru; su:

"Ephe kpatsuru iya oke ehu-eghughu;

Ya eribua ya; su:

'L'ephe ta abyadu bya abahu
l'eke ephe l'iya a-nodu tuta ume.' "

Yo kfu ya ege ono l'eke ozi iya gbe gvuaakwanu l'o metsuaru mgboko. Ayi maru l'o shi teke ono kwabetaru t'a bahu l'eke ono. 4 L'o nwekwaru

ẹke o kfuru kfukuta mbọku k'ẹsaa l'ẹkwo okfu Nchileke; sù: "Yo be lẹ mbọku k'ẹsaa; Nchileke atùta ume k'iphemiphe ọbule, o keru." ⁵ Obenu l'o kfukwaruphu l'ẹkalanu ono; sù: "Ephẹ ta abyadù bya abahù l'ẹke ephẹ l'iya a-nọdu tùta ume." ⁶ Keshinu ndu vuru ọzo nù a ozi-oma lẹ Nchileke eme te ya dzofuta ephẹ ta bahùdu l'ẹke ono; okfu l'ephẹ te kwedu; mee ege Nchileke kfuru; bunu iya bụ l'ọzo nọkwadua l'ẹke ono; k'ọphu oo-nwe ndu a-bahù iya nù. ⁷ Oo ya meru iphe Nchileke gbeshikwaru; bya eworu mbọku ọdọ dobe, bụ iya bụ "Ntanù". A bya anọkpoo anọno; l'abahù ono ruhutsuaru; bẹ Nchileke shi l'ọnu onye eze ephẹ kẹ ndiche; mbù Dévidi; kfua okfu iya l'ẹke ono, e kfuhawaru ono; sù:

"Ntanù ọwaa; teke unu nuru

olu Nchileke;

Unu ba akpọ-chikwa obu."

⁸ L'ẹ tọ bụkwa alí Ízurelù phù, Jóshuwa du ephẹ bahù teke ndiche phù bẹ ookfu okfu iya. Ndẹge ọ buru lẹ Jóshuwa duwa ephẹ bahù l'ẹke ọbu, ephẹ lẹ Nchileke a-nọdu tùta ume ọbu, Nchileke ekfu okfu iya ọbu; mẹ Nchileke ta ge ekfuhẹkwa k'odobẹ mbọku ọdo. ⁹ Oo ya bụ l'iphe ono, Nchileke kfuru ono ekoshi lẹ teke ndu nk'iya a-bahù l'ẹke ono, ephẹ lẹ Nchileke a-nọdu; tùta ume ono abyakwadù abyabya; mbù ọtuta ume ọphu ephẹ a-tùta ogbodo atùta l'ifu iya. ¹⁰ L'iphe bụ onye bahuru l'ẹke ono, onye lẹ Nchileke a-nọdu tùta ume ono bẹ a-tùta ume iphe bụ ozi, o shi eje l'ọ ha; ege Nchileke tụtakwaruphu ume lẹ mbọku, kwe iya ẹsaa, o ketsuaru mgboko. ¹¹ Oo ya bụ; t'ayi kebe ẹhu bahù l'ẹke yele ndu nk'iya a-nọdu tùta ume ono. T'ẹ b'o nwekwa l'ayi ha onye e-je okwefuru Nchileke ike ege ndu Ízurelù kwefuru iya teke ndiche phù; ephẹ ta bahùhe.

¹² L'okfu Nchileke nọkwa ndzù; l'ere ire. Ọ kakwa ogu-mbeke, atsu nko ifu labù ọtsu nko. Ọotsushi nko ike; k'ọphu ọosujaje madzù; sù-rua mgbaku ọkpu yele umi-ọkpu; mbù sù-rutsua ẹke obu madzù nọ; uche iya anọdu iya. Ọovofutaje iphe madzù arí aríri jeyekpo l'ẹge madzù gbaru l'ime obu iya. ¹³ Ọphu to nwe iphe nọ lẹ mgboko, nweru ọphu Nchileke ẹ-ta phùdu. Iphemiphe ọbule, nọ lẹ mgboko bẹ gbakọta ọtu; daburu ẹba l'ifu Nchileke. Yọ buru Nchileke ono bụ onye ayi vudofutaje l'ifu iya; kọshikota iphe ayi meru.

Jisọsu bụ Ọkaribe lẹ ndu ishi, achijeru Nchileke ẹja

¹⁴ Oo ya bụ; unu t'ayi kwata gudeshia iphe ono, ayi sùru l'ọ bụ ọkpobe okfu ono ike; kẹ l'ayi nweru ọkaribe onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; onye tọko igwe l'ọphu swẹkota; je anọduru l'imigwe l'ẹke Nchileke l'onwiya nọ. Onye ono bụ Jisọsu, bụ Nwatibe Nchileke. ¹⁵ Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono, ayi nweru ono ta bụkwa onye ẹ-ta madzù ẹke atsu ayi l'ẹhu; m'ọ-tee ayi. Onye ayi nweru bụ onye iphe-adata, dughbaa iche l'iche byakfutawaru teke ọ nọ lẹ mgboko. Iphe adata byakfutawaru iya ege ono, ọbyakfutaje ayi ono; ọphu to me iphe du ẹji. ¹⁶ Oo ya bụ; t'ayi buhaa onwayi ẹka jerua l'ifu aba-eze Nchileke, bụ eke ọonoje emeru ayi eze-iphe-oma; k'ọphu ọo-phuru ayi imiko; meeru ayi eze-iphe-oma; yeru ayi ẹka mẹ mkpa-byaru ayi.

5

¹ L'iphe bụ onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja l'ephẹ ha bụkwa madzù edzukobeje; shi l'ime onwẹphe; fọta iya; woru iya mee onye a-nọdujeru ọha l'ifu Nchileke. Iphe ephẹ afọtaje iya bụ ege ee-shi t'ọ nùje Nchileke

iphe madzū nūru iya; gwojejekwaruphu Nchileke ngweja k'iphe dū eji, ephe meru. ² Yēbedua egudaje obu eguda; etso ndu eshiswe ụzo; okfu l'ephe bū ndu ẹ-ta madū iphe; keshinu yēbedua l'onwiya ahajekwaruphu meswee teke eenwu iya eye t'o mee iphe dū eji. ³ Keshinu yēbedua bukwapu onye emeswejenu b'ọ chifutajenuruphu Nchileke eja k'iphe dū eji, yēbedua l'onwiya meru, bū iya bū ẹge ono, ọochijekwapu eja l'okfu ẹhu ọha ono; mbū ndu meru iphe dū eji.

⁴ Iphe ọdo bū: l'ẹ to nwekwa onye egbeshije; fota onwiya; kwabẹ onwiya ugwu k'ọburu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja. Ọ bū onye Nchileke l'onwiya ọfataru abujeru iya, bū iya bū ẹge ọ ọfataru Ẹronu teke ndiche.

⁵ Ọ kwaphu ẹge ono b'ẹ tọ bụdu Kuráiyisutu gbeshileruphu; kwabẹ onwiya ugwu k'ome onwiya onye ishi ndu achijeru Nchileke eja. Iphe meru nū bụchia lẹ Nchileke sūru iya:

“Ọ bū nggu bū Nwa iya;

tsube ntañ;

bẹ ya bụakwa Nna ngu.”

⁶ Yọ byakwa bya ekfua l'ẹke ọdo; sū:

“Ii-buru onye achijeru

Nchileke eja

gbururu jeye lẹ tutu yoyo,

ẹge Melikizedeku bū iya.”*

⁷ Teke Jisọsu shi buru l'eliphe ọwaa b'o shi anọduje akwa ẹkwa akwashị ẹnya-mini; gude ekfu anụ Nchileke; l'arọ iya; mbū Nchileke, bū onye bū iya a-dū ike dzọfuta ayi l'ẹka anwụhu. Yo kfua nū iya; Nchileke anụa olu iya; keshinu ọphu ọ bū onye ewozitaje onwiya aļ; kwabẹ Nchileke ugwu.

⁸ A makwaru-a l'ọ bū Nwa Nchileke; ọbu l'ọ bū iphe-ẹhuka, o jekotaru b'ọ gude mụta iphe ọ bū mbū ome iphe Nchileke sūru t'ọ meje. ⁹ Yọ buri lẹ Jisọsu ono tuko-oduru ẹge Nchileke tūberu medzukota b'ọ bya aburu onye adzọtaje iphe bū ndu eme iphe o kfuru; ephe aburu ndu ọ dzọtaru gbururu jeyewaru; ¹⁰ keshinu ọphu Nchileke bya afọtawa iya; mee ya onye ishi ndu achijeru Nchileke eja gbururu jeye lẹ tutu yoyo; ẹge Melikizedeku bū iya.†

Onma ọkwa lẹ k'ọla azu

¹¹ O nweru igweligwe iphe ayi gage kfu phota iphe ọwananu; ọle ọotsu l'ẹhu ẹge ee-shi kọoru iya unu. Ishi iya aburu l'iphe te edojedu unu ẹnya ẹgwegwa. ¹² Obenu l'e -kfudekpoo ya ekfukfu nta-a b'ọ gbaakwaru k'ọphu unu ga bụwa ndu ezi ndu ọdo iphe. Obenu l'unu gbe la azu bya aburu ndu gbaru k'ọphu aa-nọduje ezi unu iphe gbaru kẹ t'unu mahawaru iya l'okfu Nchileke. Unu dukwadu l'ọ bū unwegirima, eeche ẹra. Yọ buri unubẹ ndu gbaru kẹ t'unu bụwaru ndu bū ọgurenya, eriwa nri. ¹³ Onye eechekwadu ẹra bụkwa nwata. Ẹ tọ kwadua ẹnya; k'ọphu ọo-ma iphe dū eji; mē iphe dū mma. ¹⁴ Obenu lẹ nri bū kẹ ndu bụwa ọgurenya; ndu a zufutawaru ephe amawaru iphe; k'ọphu bū: ephe -lee iphe ẹnya; ephe amaru: ?ọ dū mma; ?tọ dū eji?

6

¹ Ọo ya bū t'ayi haa umere unwegirima l'ozu ono, e ziru ayi lẹ kẹ Kuráiyisutu ono; wata ọmu iphe e-me t'ayi buri ọgurenya; wofu obu l'ọri l'ọo iphe, ayi metaru bẹ Nchileke e-gude dzọo ayi; ² mbū iphe dū l'ọ

* 5:6 5:6 Egvu 110:4. † 5:10 5:10 Egvu 110:4.

bụ k'ome baputizimu; ke obyibe madzụ eka l'ishi; ke l'onyemonye obule e-mekochaa shi l'onwu teta; me k'ikpe, Nchileke e-kpe ndiphe mboku ikperazu. ³ Unu t'ayi kwaseru l'omu iphe e-me t'ayi buru ogurennya, ozi ono doru enya. Ndu ophananu be ayi e-mekochakwaa mee; m'o -buru l'o du Nchileke mma t'ayi mee ya.

⁴ ?Nanu ege ee-shi mee onye shi etsohawa iphoro ke Nchileke; nonyaa; haa ya; t'o latakwadu azu? Onye ono be shiwa buru iphoro ke Nchileke shi edu iya. Yo bya anatawa iphe-oma, shi l'eka Nchileke; bya ayiru le ndu gba mgba le Ume-du-Nso. ⁵ Onye ono machacharu-a l'okfu Nchileke du mma; temanu b'o gudekwaphu ehu iya; phu ege ike ke mgboko ophu abyanu erebe ire. ⁶ Yo tuko iphe ono maebekotaru; bya agbakutaru Nchileke azu. Eka ta gakwa iya ege onye ono e-mekwadu taa onwiya uta; latakwadu azu odo; byakfuta Nchileke; keshinu ophu o lebeziwaru enya akpopyabe Nwatibe Nchileke l'oshi-osweru odo; eme iya iphe-iphere l'edzudzu oha.

⁷ Ali, amichataje mini, igwe achijeru iya tekenteke; l'egudejekwa iya phu eme t'iphe a kuru iya baaru ndu kuru iya nu uru be Nchileke a-gokwaru onu-oma nu. ⁸ Obenu l'ali ophu bulephu ewu-ogvu yee ogarama-mbo be efuje iya nu be bu mkpokoro ali. Ali onanu phoduru nwanshi; Nchileke atu iya onu. Ee-mekochaa; yo buru oku a-dzuzu iya.

⁹ Ndu mu yeru obu; ayi ekfukwa-a ege-a bu oswi-okfu; obu l'ayi makwaru-a l'unu e-tsoru-a uzo ophu ka mma, e-me te Nchileke dzofuta unu. ¹⁰ Le Nchileke te nwekwa onye oomeje iphe l'uzo, e-ta budu le nhamunha iya. E too zahakwa ozi, unu jeru; too zaha ege unu gude yehawaru unwunna eka; me ophu unu eyekwaphu nta-a. Iphe ono tuko ekoshi l'unu yeru iya obu. ¹¹ Iphe agu ayi bu t'onyemonye obule l'unu ha meje koshi ege ke Nchileke aphu-be iya l'ehu; t'onyemonye obule meje iya ege ono jeye l'ikperazu; ege iphe unu ele enya iya erua unu eka. ¹² Iphe ayi ese bukwa t'unu ba buru ndu enyiru. Unu mutachia umere ndu ono, gude ekwekwe, ephe kweru okfu Nchileke; me nshi, ephe ata; nata iphe ono, Nchileke kwegbaaru ukwa iya ono.

Ukwa ke Nchileke kwa kamenu

¹³ Teke ono, Nchileke kweru Ebirihamu ukwa iphe ono be bukwa onwiya b'o gude riaru iya angu iya. O gude onwiya ria angu ono; okfu l'e to nwehedu onye odo, kafua ya nshinu, oo-ga egude ria ya. ¹⁴ Ya ndono; yo su Ebirihamu: "Ya a-goru ngu onu-oma; bya emee t'unwu ngu kfube oswa ha l'igwe." ¹⁵ E meebe; Ebirihamu ataa nshi; yo buru iya bu l'o taa nshi ono tata iphe-oma ono, Nchileke kweru iya ukwa iya ono. ¹⁶ Onye eri angu bu ephe onye ka iya nshinu be oogudeje ria ya; temanu be obojuje: a -guwaru enwa ye l'okfu, ndiphe ekfukpo ekfukfu; k'ego ebuhu. ¹⁷ O kwaphu ege ono be Nchileke shi eme t'o doo ephe enya; mbu ndu ono, a-nata iphe ono, o kweru ukwa iya ono: l'e to nwedu le ya agbanwee iphe ya tuberu k'ememe. Yo buru iya meru iphe o riru angu ye l'ukwa iphe ono, o kweru ono. ¹⁸ Nchileke kweru ayi ukwa iphe; bya eria angu ye iya. Uzo iphe labu ono butsua iphe ta agbanwejedu agbanwe; bukwaruphu iphe Nchileke ta byadu bya adzuru ejo-ire ye. Oo ya bu ege obu e-shihu ayi ike; ayibe ndu gbakfutaru iya nu t'o dzoo ayi; t'ayi be eje obo obu ebo ke wo: ?a maru: ?oo-nua ayi iphe ono, ayi ele enya iya ono. ¹⁹ Iphe ono, ayi ele enya iya ono emeje t'obu nguru ayi anguru. Iphe ono, ayi ele enya iya ono wotaru ayi lipyabe l'eke Nchileke no l'onwiya; k'ophu ee-shi ege ono mee: t'ayi bahu l'ime ime eze-ulo iya ono, bu iya bu eke Nchileke l'onwiya

nọ l'imigwe. ²⁰ O bụ Jisọsu bụ onye vuru ụzo bahụ l'ẹke ono l'okfu ẹhu ayi; okfu l'ọo ya bụwa onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja. Yọ bụru iphe ọo-buru ndono gbururu jeye lẹ tutu yoyo, bụ iya bụ ẹge Melikizedeku bụ iya.*

7

Melikizedeku bụ eze; bụru onye achijeru Nchileke ẹja

¹ Melikizedeku ono, ayi ekfuru ono shi bụru eze ndu Salemu teke ndiche; bya abụru onye achijeru Nchileke ẹja; mbụ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ. Teke ono, Ẹbirihamu phẹ shi ọgu, ẹphe gbushiru ndu eze l'alata ono bẹ Melikizedeku ono jeru iya ndzuta. Yẹle iya edzudalephu; yọ gọru ọnu-oma nụ Ẹbirihamu. ² Ẹbirihamu abya eworu iphemiphe ọbule, ọ lụtaru l'ọgu; kee ụzo iri; nụ iya ụzo lanụ. A -kọdekpo ẹpha Melikizedeku bẹ iphe kẹ mbụ, ọ bụ bụ: "Onye eze, doberu ẹka ndoo." Iphe ọdo, ẹpha iya bụ bụ: "Onye eze ẹhu-agu;" keshinu ọ bụ eze ndu Salemu. Iphe Salemu bụ abụkwanuru: "Ẹhu-agu". ³ Melikizedeku te nwedu nne; to nwe nna; to nwe ikfu, o shi eshishi. A bya ele ẹnya; yọ nọduwa. Ẹ ta mụdu iya amụnu; tọ nwuhu anwuhu. Oo ya bụ l'ọ dụwa l'ọ bụ Nwatibe Nchileke; kẹ l'ọ bụwa onye achijeru Nchileke ẹja gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

⁴ Unu lewaru ẹge Melikizedeku ono bụta-be oke madzụ. O bụta-be oke madzụ k'ọphu o gbe bụru yẹbedua bẹ Ẹbirihamu ono, bụ ya bụ onyiche ayi ono gbe kee iphe ọ lụtaru l'ọgu ụzo iri; woru ụzo lanụ nụ iya. ⁵ O kwa ndu achijeru Nchileke ẹja; mbụ ndu shi l'awa Lívayi nwenkinyi bẹ ekemu Mósisu sụru tẹ ndu Ízurelụ kejee iphe ẹphe ụzo iri; woru ụzo lanụ nụ ẹphe. Yọ bụru ẹphe; bẹ ekemu kfuru sụ t'ẹphe natajẹ unwunne ẹphe iphe ono; mbụ ẹke ẹphe l'ẹphe gbe tükokwa bụru unwu Ẹbirihamu. ⁶ Obenu lẹ Melikizedeku ta bụdu o-shi-l'eri Lívayi. Ẹbirihamu ono egbe wolerua iphe o nweru; kee ụzo iri; woru ụzo lanụ nụ iya. Melikizedeku abya agọru ọnu-oma nụ Ẹbirihamu; mbụ Ẹbirihamu ono, bụ onye Nchileke kweshiru ụkwa iphe ono. ⁷ Ẹ ta tũdu ego kẹ t'a maru: onye agọ ọnu-oma; ?ọ ka onye ọgogoro iya nshinu tọ? ⁸ A -bya l'ẹhu ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono; mbụ ndu ono, shi l'awa Lívayi ono; unu aphụ l'ọ bụ ndu e-mekochaa nwuhu anwuhu bẹ anatajẹ ụzo lanụ l'ụzo iri ono. Teke a byakwanuru l'ẹhu kẹ Melikizedeku; unu aphụ l'ọ bụ onye ẹkwo okfu Nchileke kfuwaru l'ẹ tọ nwuhudu anwuhu bẹ nataru iya nụ. ⁹ E -jeshia ya ekfukfu; a phụ lẹ teke ono, Ẹbirihamu keru iphe iya ụzo iri; nụ Melikizedeku ụzo lanụ ono; bẹ bụwa Lívayi ono, unwu iya anatajẹ utu nta-a ono; bẹ shi l'ẹka Ẹbirihamu nụkwa iya phụ Melikizedeku. ¹⁰ A makwaru-a lẹ Lívayi b'ẹ ta mụkpoduanu teke ono. Obenu l'ọ nọwa l'ẹhu ochechoroche iya ono; mbụ Ẹbirihamu teke ono, Ẹbirihamu keru iphe iya ụzo iri; nụ Melikizedeku ụzo lanụ ono.

¹¹ O kwa lẹ ndu achijeru Nchileke ẹja; mbụ ndu shi l'awa Lívayi nọ bẹ Nchileke tũru ekemu iya; nụ ndu Ízurelụ. Obenu l'ozí ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono jeru ta dũdu ike mee t'iphe Nchileke tũberu lẹ k'ẹge ndiphe e-meje bata l'ẹke ya nọ medzua ẹge ọ tũberu iya. Ndẹge ọ -bụru l'ozí, ẹphe jeru dũru ike mee iphe ono; mẹ ta ge ejehekwa okfu okfu onye ọdo, a-chijeru Nchileke ẹja ọdo, bụ iya bụ Kuráyisutu. Onye ishi ndu ono,

* 6:20 6:20 Egvu 110:4.

achijeru Nchileke eja ono te shikwa l'okpa Éronu, bu iya bu l'awa Lívayi. Oo ya bu l'ẹ te ge ejehedu okfu okfu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; mbu onye ophu du l'o bu Melikizedeku.* ¹² Obenu le teke Nchileke gbanwewaru ndu achijeru iya eja; bya afo ndu odo, a-chijeru iya eja; mbu ndu yele ndu ophunanu e-ta gbahedu; oo ya bu l'o gbanwefutaje ekemu phu, o tuhawaru phu. ¹³ Nnajiufu ayi, bu Kuráyisutu, bu iya bu onye eekfukpo okfu iya-a be shikwa l'ikfu odo iche; ophu to nwe onye ikfu ephẹ, jejeru ozi k'ochiru Nchileke eja l'enya-ngweja Nchileke. ¹⁴ A makwaru-a l'a muru iya; yo buru onye ikfu Júda; to nwe teke Mosisu photajeru Júda teke o kfuru okfu ke ndu achijeru Nchileke eja.

Onye odo, achijeru Nchileke eja l'o bu Melikizedeku

¹⁵ L'ozí, ndu achijeru Nchileke eja, shi l'eri Lívayi jeru ta dukwa ike mee t'iphe Nchileke tüberu le k'ẹge ndiphe e-meje bata l'ẹke ya no medzua ege o tüberu iya. Oo ya meru; yo kafia odo enya teke ono, onye odo ono, achijeru Nchileke eja ono lufutaru; bu iya bu onye ophu du l'o bu Melikizedeku.† ¹⁶ Abubu ophu o bu onye achijeru Nchileke eja nk'ia ta buhekwa nsọ nsọ; me ekemu ekemu, madzu tushiru dobe b'o gude buru iya. O kwa ike ke ndzu gbururu jeye ophu o no b'o gude buru onye achijeru Nchileke eja. ¹⁷ L'iphe ono b'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; su: "Ii-buru onye achijeru Nchileke eja gbururu jeye le tutu yoyo, bu iya bu ege Melikizedeku bu iya." ¹⁸ Ekemu phu, Nchileke tuhawaru phu be Nchileke nwuchiakwaru; okfu l'ẹ too redu ire; bya aburu mkpokpo iphe. ¹⁹ Iphe o gude du ege ono bu l'ekemu Mosisu ono te nwedu onye o duru ike mee t'o duebe mma l'ifu Nchileke. Nta-a be ayi elewa enya iphe ka mma. Yo buru iphe ono, ka mma ono, ayi ele enya iya ono be ayi shiwa ejekfube Nchileke ntse.

²⁰ Iphe odo, tso iya nu bu le Nchileke rikwaruphu angu ye iya. Ndu ophunanu b'e meru ndu achijeru Nchileke eja; k'ori angu ta no iya.

²¹ Obenu le Jisosu be Nchileke meru onye achijeru Nchileke eja; bya eribua ya teke ono, o suru iya:

"Nnajiufu ribuakwaru iya;
ophu ya ta agbanwekwa
iphe ya tüberu k'ememe.
Ii-buru onye achijeru
Nchileke eja jeyewaru."

²² Yo buru angu ono, Nchileke riru ono meru Jisosu; yo buru onye Nchileke gude koshi l'ogba-ndzu owaa, ya riru angu ye-wa ka akahu iya phu mma.

²³ Iphe odo bu le ndu achijeru Nchileke eja, bu ndu ophu shi l'eri Lívayi ha igweligwe. Qobuje onye ophu a fotaru; yo bya ejee ozi k'ochiru Nchileke eja ono jeye; yo kahụ. Onye odo abya ano-chikwaa ya phu; okfu l'anwuhu te ekwejedu t'e jee ozi ono kwasewaruru. ²⁴ Obenu le Jisosu bukpelephu onye achijeru Nchileke eja bushia ya ike; okfu le yebedua anowaru gbururu jeye. ²⁵ Yo buru iphe ono meru iphe oduje ike dzoo ndu shi iya l'eka byakfuta Nchileke; mbu dzoo ephẹ t'ephe nodu ndzu gbururu jeye. Iphe ono be oduje ike mee; okfu le yebedua nowa ndzu gbururu jeye; l'ekfu anu Nchileke l'okfu eka ephẹ.

²⁶ Oo ya bu l'oo Jisosu bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja, bu iya bu egbe onye achijeru Nchileke eja, bu onye ophu mkpa iya duru ayi. O bu

* 7:11 7:11 Egvu 110:4. † 7:15 7:15 Egvu 110:4.

onye dū iche l'ifu Nchileke. Ụta ta nọdu iya l'ẹhu; to nwe iphe dū ẹji, o mejeru. Nchileke shi l'ẹke ndu emeje iphe du ẹji nọ; ọfuta iya iche; bya ewota iya doghakota iphe bụ igweli l'ọ ha. ²⁷ Ndu ọphunanu, bụ ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ ndu shi l'eri Lívayi phụ shi anọduje achị ẹja mbọku-mbọku. Ephe shi anọduje achị ẹja ono k'iphe dū ẹji, ẹphe meru; l'achi-tukwaru iya phu oha l'ophu. Obenu lẹ Jisọsu bẹ mkpa iya ta dūduru kẹ t'ọ chĩa ẹja k'onwiya l'ọ bụ ẹphebedua. Ọ chīru nk'ia ugbo lanu; sefu ẹka: ugbo lanu ono bụ ọphu o gude onwiya chĩa. ²⁸ Ekemu kẹ Mósisu bukwa madzụ mmakanu b'ọ sụru t'ẹphe buru ndu ishi, a-chijeru Nchileke ẹja; mbu madzụ mmakanu, ahajeru meswee l'onwẹphe. Obenu l'a nọnyaaru; Nchileke abya eria angu phu; shi ẹge ono nwuchi ekemu ono; bya afota Nwa Nchileke; mee ya onye ishi ndu achijeru yẹbe Nchileke ẹja. Yẹbedua, bụ Nwa Nchileke ono bẹ medzuwaru iphemiphe ọbule lẹ k'ẹge ndiphe e-meje bata l'ẹke Nchileke nọ ẹge Nchileke tūberu iya. Iphe ono b'ọ medzuwaru ẹge ọo-dū gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

8

Jisọsu bụ onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja nk'ayi

¹ Iphe bụ ishi iphe ono, ayi ekfu ono bụ l'ayi nweru egbe onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja ọphu, bụ iya bụ Kuráiyisutu; onye ọphu nọ anọno l'imigwe l'ẹka-utara aba-eze Okaribe-Kakọta-Nu. ² Yẹbedua eje ozi k'ochiru Nchileke ẹja nk'ia l'ẹke Nchileke nọ gẹdegede, bụ iya bụ l'eze-ulo Nchileke ọphu nọ l'imigwe. Ụlo onanu ta bụdu madzụ gude ẹka mee ya. Ọ bụrú Nchileke l'onwiya meru iya.

³ Nchileke ọfataru iphe bụ ndu ishi ndu achijeru iya ẹja; t'ẹphe nuje iya iphe ndiphe nuru iya; ọdo bụ t'ẹphe chijekwaru iya phu ẹja. Ọo ya bunu l'ọ gbaru t'ọ nweru iphe onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja nk'ayi, bụ iya bụ Kuráiyisutu e-gudenu chjaru Nchileke ẹja. ⁴ Ndege Kuráiyisutu ono nọ lẹ mgboko-a; mę ta g'e kwepokwaanu t'ọ buru onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; keshinu ndu achijeru Nchileke ẹja kẹ mgboko-a achijeru iya ẹya l'ẹge a turu iya l'ekemu ndu Ju. ⁵ Iphe ẹphe emeje l'ẹke aachijeru Nchileke ẹja kẹ mgboko-a bukwa iphe yeru ọphu onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja nk'ayi ono eme l'imigwe. Kẹ mgboko-a bukwa nwonyonyo iya nk'ia l'imigwe. Lẹ teke Mósisu shi eme t'ọ kpobe ụlọ-ékwa ono, e shi achijeru Nchileke ẹja ono teke ndiche bẹ Nchileke sụkwaru iya: "Nyatakwa; mekota ụlo ono t'ọ dulephu ẹge ono, ya turu ngu ọnu iya l'eli ugwu ono." ⁶ Obenu l'ẹge ọ dū nta-a bẹ Nchileke ziwaru Jisọsu oje ozi kẹ ọchijeru Nchileke ẹja; mbu ozi ọphu ọkwa iya kfube ọswa ka nshinu ma lẹ kẹ ndu ọphunanu, bulephu ndu achijeru Nchileke ẹja phu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ọgba-ndzụ ọphu shi iya l'ẹka, o gude jigbabe Nchileke; mę madzụ kfube ọswa ka akahụ iya phu mma; keshinu ọphu o shi l'ọgba-ndzụ ọwaa; kwee ayi ụkwa iphe ka mma ma l'ọphu o shi l'ọphunanu kwee.

⁷ Ndege ọ -bụ l'uta ta nọdu l'ọgba-ndzụ kẹ ọdungu phu; m'ẹ tọ ge ejekwa iya edocha; k'ọphu oo-je ọgba ndzụ ọdo. ⁸ Obenu lẹ Nchileke taru ndu nk'ia ụta teke ndiche ono; sụ ẹphe:

"L'ọ nwekwaru-a teke

aa-nọnyaa;

yẹbedua yẹle ndu Ízurelu;
mę ikfu Júda agbaa ndzụ
ọphu a-buru k'ọphungu.

9 Ono ta aduhedu l'ọ bu
 ndzụ ọphu yẹle ndiche
 ẹphe gbaru teke ono,
 ya kpọtaru ẹphe l'ẹka;
 kpufuta lẹ Ijiputu ono.
 L'e mekochakwaaru;
 ẹphe emebyia ndzụ,
 ẹphe l'iya gbaru.
 Yọ buru iya meru iphe
 ya te yeheduru ẹphe onu."

Ono iphe Nnajiufu ekfu ndono.

10 Nnajiufu asukwaphu:
 "Qwaa bu ndzụ yẹle ndu
 onu-ulo Ịzuru Ịzuru a-gba
 m'ọ -rulephu teke ono:
 Ekemu iya bẹ ya a-tushi;
 ye ẹphe l'egomunggo;
 dee ya ode ẹkwo l'obu ẹphe;
 k'ọphu ẹphe a-majeru iphe
 ya suru t'ẹphe mee.
 Ya a-buru Nchileke ẹphe;
 ẹphe aburu ndibe iya.

11 Ẹ to nwehedu onye
 ejekwadu ozi ibe iya;
 m'ọ bu zilahaa nwunne iya
 t'ọ 'Maru Nnajiufu.'
 Ishi iya aburu l'ẹphe l'ẹphe
 ha; a-tukowa maru iya;
 mbu iphe bu ẹge ẹphe ha:
 nwata l'ogurennya.

12 Ya a-phuru ẹphe imiko
 l'emeswe,
 ẹphe mesweshiru iya;
 To nwehe lẹ ya
 anyatakwadụ iphe du eji,
 ẹphe meshiru iya ọdo."

13 Keshinu ọphu Nchileke kweshiru ukwa iphe ọphu du ẹge ono l'ogba-
 ndzụ ọphu bu k'ophungu; bunu iphe ọ bu bu lẹ k'odungu phu b'ọ wowaru
 nwuchi l'ọ bu iphe kahwaru akahu. Temanu bẹ iphe bu iphe kahwaru
 akahu; tsuwa ume te nwekwa ẹge ọo-ọo-bebe; yo chihu.

9

1 Ndzụ ọdungu ono, Nchileke yẹle ndu nk'iya gbaru ono nwekwaru nsọ
 nsọ, eedoje teke aabarụ Nchileke ẹja; bya enwekwaruphu ulo, madzụ
 gude ẹka mee, aanọduje teke aachiru Nchileke ẹja. 2 Ulo ono, aachijeru
 Nchileke ẹja ono b'e gude ẹkwa mee. L'ulo ono bẹ ẹze ime ulo labu ọ.
 K'odungu b'e kuru Ẹke-dụ-Nsọ. Iphe e shi edobeje l'ime iya bu iphe
 aatukobejegbaa urọku; teburu; mẹ buredi, duru Nchileke nsọ. 3 A -bya
 l'ime ulo ono k'ẹbo: bu iphe e gude tubuta iya bu ẹkwa. Iphe eekuje
 ẹke onanu bu Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ. 4 Iphe anoje iya nu bu ẹnya-ngweja
 insensu. Iphe e gude mee ẹnya-ngweja insensu ono bu mkpọla-ododo.
 Okpoko Ogba-ndzụ Nchileke nọkwa iya phu. E gudekwaphu mkpola-
 ododo wukota okpoko ono mgburumgburu. Iphe ọ l'okpoko ono bu ite, a

wuru lẹ mkpọla-ododo. Iphe nọ l'ime ite ono aburu mana. Mgboro Éronu nọkwa iya phụ; mbụ mgboro ono, e gbutaru dobe; yọ wata oru iru; wata ọtsu igu; wata amimi ono. Iphe ọdo, nọfukwaa ya phụ bụ ekwekwerekwe mkpuma labụ, Nchileke deru ekemu iri ono. ⁵ Iphe nọ l'eli okpoko ono aburu unwu ojozi-imigwe labụ, eekuje Cherobimu, ekoshije lẹ Nchileke nọ l'ẹke ono. Ẹphe eworu ẹba ẹphe sakaa; gude gbochita ẹke ono, Nchileke aphujeru ndu nk'iya imiko; guaru ẹphe nvụ l'iphe dụ eji, ẹphe meru ono. Ọ bụ l'ẹ tọ bụdu nta-a bẹ mu a-bya akọlahaaru unu ẹge ẹke ono gbaru nanu nanu.

⁶ Yọ buri ẹke ono, e meru ẹge ono bẹ ndu achijeru Nchileke ẹja abahuje l'ime ime ọlo kẹ ọdungu ono mbọku-mbọku; je ejee ozi k'ochiru Nchileke ẹja, gbaru ẹphe. ⁷ A bya l'ime ọlo k'ẹbo phụ: bụlephu onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja nwenkinyi iya abahuje iya. Abahu ono, ọobahuje iya ono bukwa ugbo lanu kpụu l'afa. Ophu tọ byakwa bya abahu iya ọbu; m'o -gudedu mee, oo-gude chĩa ẹja ẹhu onwiya; nwefu iphe dụ eji, o meru; mękwaphu mee ophu oo-gude chĩa ẹja; nwefu iphe dụ eji ophu ndu kẹ Nchileke meshiru; l'amagu ama. ⁸ Iphe Ume-dụ-Nsọ gude iphe ono eme t'o doo ẹnya bụ lẹ keshinu eke ono, madzụ gude ẹka mee, aachijeru Nchileke ẹja ono nọkwadua b'ẹ ta guhadua Ẹke-Kakọta-odu-Nsọ tẹ onyemonye ọbule bahu. ⁹ Ẹke ono, aachijeru Nchileke ẹja ono bẹ dukwa ọdudu ẹtu, ekoshi iphe eme nta-a, bụ iya bụ l'iphemiphe ọbule, a nuru Nchileke; mę iphe bụ ẹja, a chiru iya ta ahadu kẹ mee t'obu onye abaru Nchileke ẹja haa ya ọnma ikpe. ¹⁰ Iphemiphe ọbule ono, e gude abaru Nchileke ẹja ono bukota iphe kẹ mgboko-a b'e gude eme iya. Ọ tuko buri nsọ nsọ, eedogbaa ala lẹ kẹ nri; mę k'iphe aangụ angungu; mękpọ kẹ nsọ nsọ, nọ l'osashi iphe e gudegbaa mee k'oba ẹja ono. Ọ tuko buleruphu nsọ nsọ kẹ mgboko-a, Nchileke suru t'e tsoje jeye teke ya e-koshi ọzo ophungu, ee-shije abaru iya ẹja.

¹¹ Obenu lẹ nta-a bẹ Kuráiyisutu byawaru bya aburu onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mbụ onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja l'uzo ono, ka mma, Nchileke koshiwaru nta-a. Ẹke o jeru ozi k'ochiru Nchileke ẹja nk'iya kakwa nshinu; bya abukwaruphu ẹke Nchileke ka ogude mee t'iphe ya tüberu lẹ k'ọdzota ndiphe madzua l'ẹge ya tüberu iya. Ẹke ono ta nọdu lẹ mgboko ọwaa; keshinu ẹ-tọ bụdu ẹke madzụ gude ẹka mee. ¹² Ọ kwa ugbo lanu nwenkinyi bẹ Kuráiyisutu bahuru lẹ Ẹke-Kakọta-odu-Nsọ ono. E to gudekwa mee eghu; m'ọ bụ k'eswi; bahu; je ọchiru Nchileke ẹja. Ọ kwa mee nk'iya b'o gude je achiaru Nchileke ẹja l'okfu ẹhu ayi; shi ẹge ono gbata ayi l'ẹka iphe dụ eji; k'ophu ayi a-buru ndu a tọru l'ẹgbu gbururu jeye lẹ tutu yoyo. ¹³ L'odungu bẹ ọobuje e -wotawa mee eghu; m'ọ bụ mee eswi; m'ọ bụ ntụ ada-eswi, a kpọru ọku; woru pheaphee ndu mebyiru nsọ ekemu; yo mee ndu ọbu; ẹphe adu mma l'ẹge nsọ, tso ekemu ẹphe gude dụ. ¹⁴ Keshinu ophu ọ dụ ẹge ono l'oswiya bẹ mee kẹ Kuráiyisutu a-kafukwaaru ore ire. Kuráiyisutu ono shi l'ẹka Ume Nchileke ono, a-nọ jeyewaru ono woru onwiya chiaru Nchileke ẹja, e-te nwedu ẹke ntujọ nọ iya. Mee nk'iya ono a-kafukwaaru ọsacha obu ayi t'ọ dụ mma l'ifu Nchileke; k'ophu ayi a-hakwanu ome iphe Nchileke e-kperu ayi nkfugbu; gbe letachia ẹnya l'ọzi Nchileke, bụ Nchileke, nọ ndzu.

¹⁵ Yọ buri iphe ono meru iphe ọ bụ Kuráiyisutu jigbabekota Nchileke yele madzụ l'ogba-ndzụ ophungu ono. Ọo ya bụ ẹge ndu Nchileke ọtaru e-shikwanu l'ẹka Kuráiyisutu; nọdu ndzụ ophungu ono, Nchileke kweru ukwa iya ono gbururu jeyewaru. Iphe meru iphe ẹphe a-nọdu ndzụ ophungu bụ lẹ Kuráiyisutu nwuhwaru; shi ẹge ono gbata ẹphe l'iphe dụ

ɛji, ɛphe meeberu teke ono, ɔgba-ndzɔ kɛ ɔdungu phɔ, shi l'ɛka Nchileke phɔ shi erekwadu ire.

¹⁶ Ʋkwa, Nchileke kweru tukobe l'ɔgba-ndzɔ nk'iya dukwa l'ɔ bu ekpe, e keru ekeke. L'ɔobujekwa e -kee ekpe bɛ aavojeedukwa iya t'a maru: onye keru ekpe ɔbu; ?ɔ nwuhuwaru; temanu yo nweru ɛge ee-me iphe iya ɔbu. ¹⁷ L'ekpe, madzɔ keru te evujekwa ire teke onye keru iya nɔ nokwadua ndzɔ. Teke ooreje ire kwa mɛ onye ɔbu nwuhulephu. ¹⁸ Ɔo ya meru iphe ɔ bu mee b'e gude mee ɔgba-ndzɔ ɔdungu phɔ; yo relaha ire. ¹⁹ Iphe ɔdungu bu lɛ Mosisu kfuru ndu Ƴzurelu iphe bu nsɔ nsɔ, notsua l'ekemu ono l'ɔ ha. Yo gbeshi; bya ewota oshi isopu yɛɛ ɛji aturu; ɛji aturu ono bɛ eemeje yoo ke uswuswe. Yo bya ewota iya tɛɛ lɛ mee unwu eswi nshii; mɛ mee eghe; bya atɛkwaa ya phɔ lɛ mini; bya egude iya phegbaru l'ɛkwo, e deru ekemu ono; bya ephegbakwaru iya phɔ iphe bu ndu ono l'ɛphe ha. ²⁰ Teke ɔo-nɔdu ephe iya; yo kfushi: "Ɔwaa bu mee, ekoshi lɛ ndzɔ, unu lɛ Nchileke gbaru vuwa ire; mbɔ ɔgba-ndzɔ ono, o shi koshi unu iphe unu e-me; ɛge yɛbedua e-mekwanu iphe ya kfuru ono." ²¹ Yo bukwaruphu ɛge ono bɛ Mosisu meru; bya eworu mee ono phegbaru l'ulo ono, e gude ɛkwa mee ono, bu iya bu ulo ono, aanɔduje chiaru Nchileke ɛja ono; bya ephegbakwaru iya phɔ l'iphe bu iphe, e gude abaru Nchileke ɛja. ²² Mbɔ; e -tsodekpoo ya ɛge ekemu du; b'ɔ phɔdukwaru nwanshi mɛ iphemiphe ɔbule abukotaru mee bɛ eegudeje mee ya t'ɔ safu; du mma. Tɔ buhenu l'ee-gbe guaru madzɔ nvɔ l'iphe du ɛji, o meru; m'ɔ buɔdu l'o nweru iphe e gburu; lɔkaa mee ya.

Eja Kuráyisutu enwefuje iphe du ɛji, e meru

²³ Ɔ bu iphe gbaru l'ememe t'e shi l'uzo nsɔ nsɔ ono; lɔka-odu mee ono; mee tɛ iphemiphe ɔbule ono, tuko buru iphe yɛru ɔkpobe iya ɔphu nɔ l'imigwe phɔ; buru iphe gbufuru egbufu; du mma. Obenu l'ɔkpuberu iphe ono, nɔ l'imigwe ono bu iphe gbaru iya nɔ bu ngweja ɔphu tuko kakɔta ɔphu eegbuje anɔ; gude chia mma. ²⁴ L'ɛke Kuráyisutu bahuru ta bukwa ɛke aachijeru Nchileke ɛja, ɔphu bu madzɔ gude ɛka mee ya; mbɔ ɛke yɛru ɔkpobe iya phɔ. Eke ɔ bahuru bu l'imigwe gɛdegede, bu iya bu ɛke ɔ nɔ l'ifu Nchileke; ekfu okfu ɛhu ayi. ²⁵ Onye ishi ndu achijeru Nchileke ɛja kɛ ndu Ju egudeje mee, ɛ-ta buɔdu kɛ yɛbe onye ishi ono; bahɔ lɛ Eke-Kakɔta-ɔdu-Nsɔ afa l'afa; je ɔchi ɛja. Obenu lɛ Kuráyisutu ta bahuru l'ɛke ono iphe ka ugbo lanɔ. Ɔ bu ugbo lanɔ nwenkinyi b'ɔ bahuru iya; woru onwiya chia ɛja. ²⁶ Ndege o jeshiaru ɔchi ɛja ono: ɔ -chitsua ya t'ɔ chikwazi iya ɔdo; m'o jee iphe-ɛhuka k'o-jetsua-o-jekwazi; keshinu teke Nchileke keru mgboko. Obekwanu l'iphe ɔ gbe mee bu l'ɔ gbadeleruphu lɛ mgboko abyawa agvugvu; tɛ Nchileke kpee ndiphe ikpe; yo bya bya ejee iphe-ɛhuka ono ugbo lanɔ; sefu ɛka; woru onwiya chiaru ayi ɛja; nwuhu; shi ɛge ono safu iphe du ɛji, ayi meru l'ɔ ha. ²⁷ Iphe nɔru onyemonye ɔbule bu l'onyemonye ɔbule nwuhufutaje anwuhu ugbo lanɔ. Ɔ -nwuhutsulephu; iphe ɔdo, e-tso iya nɔ bu lɛ Nchileke e-kpe iya ikpe. ²⁸ Ɔ kwaphu ɛge ono bɛ Kuráyisutu gude onwiya chia ɛja ugbo lanɔ nwenkinyi; nwuhu; k'ɔphu oo-shi ɛge ono; nwefu iphe du ɛji, igwe ɔha meru. Oo-mekochakwaa bya k'ugbo ɛbo; obenu l'ɔ -byalephu k'ugbo ɛbo ono b'e tɔ byatuhekwaru iya iphe du ɛji; iphe ɔobyu bukwa t'ɔ bya dzɔta ndu eche iya nɔ.

10

1 Ekemu ndu Ju bu iphe du l'ò bu nwinyokinyoki nwonyonyo iphe du mma, Nchileke tumberu, ya e-me l'uzo ifu. Ekemu ono te ekoshibebejekwa iphemiphe obule ono, Nchileke e-mekochaa mee l'uzo ifu ono. Ndu etso iphe a turu l'ekemu ono abyaje bya achiaru Nchileke eja afa l'afa. Ephe -byatsua; ephe abyakwaphu odo ochi egbe eja lanu ono. Oo ya kparu iphe ekemu ono ta abyadu bya a-du ike mee te ndu etso iya nu buru ndu doberu eka ndoo l'ifu Nchileke. ?Oo-me imagha mee ya; l'eke ephe gbe abyaje ochi eja obu afa l'afa: a -chitsua; a chikwazikwa iya phu odo? ² Ndege ndu ono, achijeru Nchileke eja ono shi-wa l'ochi eja ono; gbuchafu ugbo lanu; buwaru ndu doberu eka ndoo l'ifu Nchileke; me ephe ahawa owa-phe obu iphe du eji, ephe meru; hakwanua ochi eja anu Nchileke. ³ Obenu l'iphe emeje nu bu l'oo eja ono, ephe anoduje achi ono emeje t'ephe nyata iphe du eji ephe afa l'afa. ⁴ Le mee eswi; me mee egbu ta ahakwa k'osafu iphe du eji, madzu emeebe.

⁵ Yo buru iphe ono kparu iphe teke Kuráiyisutu abya le mgboko b'o suru Nchileke:

"E tii ledu enya t'e wota iphe
gbua; gude chiaru ngu eja;
m'o bu t'e gworu iphe nu ngu.
Iphe i gbe mechia aburu
li meru iya; ya aburu madzu;
nweru ehu ophu ya e-wota
gude chiaru ngu eja.

⁶ Ngweja-ukfuru;
me ngweja iphe-eji;
te nwekwa ophu i choru.

⁷ To du iya bu; ya asu:
'Oo yebedua ndo-o; Nchileke:
ya byawaru te ya mee
iphe bu uche-obu ngu:
te ya mee ege e deru nk'ia l'ekwo ekemu.' "

⁸ Iphe ono, o kfuru ono b'o vuru uzo; su: "Iphe e wotaru; gude chiaru ngu eja; eja, a chiru; nu ngu; jeye le ngweja-ukfuru; me ngweja iphe-eji; iphe ono l'o ha te nwe du ophu ile enya iya; to nwe ophu jiru ngu epho." O bu iphe o kfuru ndono; e guderu l'eja ono l'o ha be aachikpelekwaphu l'ege a turu ekemu; su t'a chije iya. ⁹ Yo kfuebe ege ono; bya asu: "Oo yebedua ndo-o; Nchileke; ya byawaru te ya mee iphe bu uche-obu ngu." To du iya bu; Nchileke abya atuko akahu ngweja dochu; bya eworu eja ke Kuráiyisutu dochia enya iya. ¹⁰ O bu okfu le Jisusu Kuráiyisutu meru iphe ono, bu uche-obu Nchileke t'o mee ono; meru iphe ayi bu ndu o safuru iphe du eji, ayi meshiru. Iphe du eji, ayi meshiru b'o safuru teke ono, o gude onwya chia eja ugbo lanu; sefu eka ono.

¹¹ A -bya l'ogba-ndzu k'odungu be iphe bu onye achiru Nchileke eja evudoje; eje ozi k'ochiru Nchileke eja mboku-mboku. Egbe eja, o chihawaru; yo chikwatakwa iya phu odo tekenteke. Obenu l'egbe eja ono ta abyadu bya a-du ike safu iphe du eji. ¹² Kuráiyisutu abyakwanu bya achi nk'ia; chia ugbo eja lanu; safu iphe du eji. Onanu aburu eja, o chiru, a-noduwaru ere ire jeyewaru. Yo chiebe iya; bya eje ano-zita l'eka-utara Nchileke. ¹³ Yo buru eke ono be oo-nodu jeye teke Nchileke e-woru ndu ohogu ke yebe Kuráiyisutu mee t'ephe buru iphe oo-dzopyabe l'okpa.

¹⁴ To du iya bu; yo shi ege ono buru ugbo eja lanu b'o chiru; gude iya mee

tẹ ndu ọ safuru iphe dọ eji, ẹphe meshiru bọru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke gburruru jeye lẹ tutu yoyo.

¹⁵ Lẹ Ume-dụ-Nsọ koshikwaruphu ayi l'iphe ono bọ oswi-okfu; okfu l'o vuru ọzo; sọ:

¹⁶ “Ọwaa bọ ndzụ, Nnajiufu
 kfuru lẹ yele unwu Ízurelu a-gba;
 mẹ mbọku ono -rulephu,
 bọ ẹge Nnajiufu kfuru.
 Ekemu iya bẹ ya a-tụ;
 yetsua ẹphe l'ọkpoma.
 Ya e-de iya ẹge eedeje
 ẹkwo l'egomunggo ẹphe.”

¹⁷ Yo gbesikwa ọdo bya asụ: “Lẹ ya ta abyahedu bya anyatakwadu iphe dọ eji, ẹphe meshikotaru; mẹ ejo iphe, ẹphe mekotaru.” ¹⁸ Ọo ya bọ lẹ teke ọ bọ lẹ Nchileke guwaru ndu nk'ia nvu l'iphemiphe ọbule ono; bẹ mkpa ọchi eja k'ọsafu iphe dọ eji ta dọhekwa.

Ọkpirta Nchileke ntse

¹⁹ Nta-a; unwunna mu; keshinu ọpflu ayi buhawaru onwayi ẹka k'oshi lẹ mee, Jisọsu bahu lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono; ²⁰ b'o gudeekwa ugwehu iya; guhaaru ayi ọzo ọpflu ọpflu anu ndzụ. Yọ buru ugwehu iya ono nọ ọnodu ẹkwa ono, eegechitaje ẹke eeshije abahu Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ. Ẹkwa ono meeberu; lajahụ ẹbo; shi ẹge ono ekoshi l'anwuhu, Kuráysutu nwuhuru guhawaru ayi ọzo t'ayi bahu l'ẹke ono, Nchileke nọ ono. ²¹ Ayi nweru onye ishi ndu achijeru Nchileke eja, bọ iya bẹ eze-ulo Nchileke nọ l'ẹka. Keshinu ayi nweru onye ishi ndu achijeru Nchileke eja, dọ ẹge ono; onye bọ iya bẹ ndu onu ulo Nchileke nọ l'ẹka; ²² bunu iya bọ t'ayi gude obu ayi l'ọ ha; mbụ obu, kweshikpooru ike lẹ Nchileke a-nata ayi; gude kpirta iya ntse-ntse. Lẹ Jisọsu gudeekwa mee ya; phegburu l'obu ayi; k'ọpflu bọ l'ẹ to nwehedu m'ọ bọ akpuru iphe lanu, dọ eji, a-nodu awajekwadu ayi ọkpoma. Ayi duakwa l'ọ bọ ndu o gude mini, doru edodo saa. ²³ Unu t'ayi kwata gudeshia iphe ono, ayi suru l'ayi ele ẹnya iya ono ike; t'ayi ba atuhe onwayi nwa-nkata-ẹweji l'iphe ono, ayi ele ẹnya iya ono; lẹ Nchileke yebedua, kweru ayi ukwa iphe ono evudoshijekwa ike l'iphe o kfuru. ²⁴ Unu t'ayi yejeru ẹhu l'iphe a-duru ibe ayi lẹ mma; k'ọpflu ayi e-meje ndu ọdo t'ẹphe yejeru ibe ẹphe obu; mẹ t'ẹphe meje iphe dọ mma. ²⁵ Unu t'ayi ba ahakwa odzukobeje l'ẹkalanu ono, ayi edzukobeje ono. Unu t'ayi ba ahakwa iya; wata agbala. L'ọ nwekwaru ndu, hawaru mee ya; yọ dọwa l'ọ bọ ozi; nọduru ẹphe; l'ẹphe a-nodu agbalaje tekenteke. Unu t'ayi be emeshi ẹge ono. Iphe ayi e-gbe emeje bọ t'ayi meje tẹ ọkpoma shihu ibe ayi ike; ketekete ẹge-a unu pflu lẹ Eswe kẹ Nnajiufu duakwa ntse-a.

²⁶ Mbụ: nta-a, ayi mawaru iphe bọ ọkpobe okfu ono; bya elebezi ẹnya eme iphe dọ eji b'ẹ to nwehekwa ngweja, asafukwadu iphe dọ eji, ayi meru. ²⁷ O gbe bọru iphe lanu, nonu nwenkinyi bọ ọtsu-egvu k'iphe e-menu, bọ iya bọ egvu ikpe Nchileke. L'ọ kwa ejo ọku ono, eme enari ono bẹ bọ ọku ọpflu e-mebyishi iphe bọ ndu kwefuru Nchileke ike. ²⁸ Ọobujekwa madzụ -daka ekemu Mosisu; a -dọwa ẹbo; m'ọ bọ ẹto gbaa ya ekebe; a nma iya ikpe; woru onye ọbu megbua. Ẹ ta pflu kwaru iya imiko. ²⁹ Ọ -buru l'eemegbuje onye dakaru ekemu Mosisu emegbu; unu lewuru ẹge ọo-dụ onye kporu Nwatibe Nchileke ẹbo-ẹbo l'afu. Onye ono bẹ Nchileke a-kafukwaaru ọgwa ọchi; mbụ onye wotaru mee Nwa Nchileke; mee iphe mmakanu; mbụ mee ono, Kuráysutu gude mee tẹ ọgba-ndzụ Nchileke

yele madzu vuru ire ono; l'eke o bukwapu mee ono b'o gude sachaa onye obu; t'onye obu buru onye duebe mma l'ifu Nchileke. Onye kporu Nwa Nchileke ebo-ebo l'afu buakwa Ume-du-Nso, emejeru ayi eze-iphe-oma be ogwo l'aja. Egbe onye ono be Nchileke a-kakpokwaaru ogwa ochi. ³⁰ L'ayi makwaru onye ono, kfuru; su: "L'oo yebedua e-melata; buru iya be okfu ugwo no l'eka." Yo sukwapu odo: "L'oo yebe Nnajiufu e-kpe ndibe iya ikpe." ³¹ Mbụ l'onye Nchileke ono, no ndzu ono nmaru ikpe buakwa ejo iphe byaru iya.

³² Unu nyatakwa ege o shi duru unu le mbulembu teke ono, unu phuru iphoro ke Nchileke ono. Unu nyatakwa ege unu gude jee iphe-ehuka, ha igweligwe; unu atalee nshi; unu te kwe t'iphe ono kapyabe unu aka. ³³ O nwetsukwaaru teke e shi achije unu ochi; mee unu iphe-iphere l'edzudzu oha; nweru teke shi abuje: a -kpadu unubedua egbe ehụ ono; unu asu l'unu noduwa ohuma; l'unu le ndu ophu aakpa iya a-tuko jee iphe-ehuka obu. ³⁴ Unu aphu-tabejeru ndu, no le mkporo l'o -bu unu no le mkporo obu. Aanakotaje unu iphe unu nweru le mgboko; unu egudelee ehụ-otso-ena; tagbua ya le nshi; okfu l'unu maru l'unu nweruru iphe odo, kafua mma, bu iphe ophu a-noduwaru gbururu jeye. ³⁵ Oo ya bu; t'okpoma shihulekwaphu unu ike ege o shihuru iya unu. T'obu ba agbakwa unu ebo; le Nchileke e-mekochakwaa kfu unu ugwo iya l'iphe ha nshinu. ³⁶ Iphe mkpa iya duru unu bu ota-nshi; k'ophu unu e-mejekwanu iphe bu uche-obu Nchileke; shi ege ono nata iphe o kweru ukwa iya. ³⁷ L'o dukwaa l'o bu ekwo okfu Nchileke, suru:

"L'o phoduakwarua nwanshi;
onye ono,
byafutaje nu ono abya.
E to kpohakwa ukfu.

³⁸ L'onye woru onwiya ye
Nchileke l'eka;
shi ege ono dobe aka ndoo a-dzukwaru.
O -buru l'onye ono
tsulalaru azu; b'e to dukwa
yebe Nchileke mma l'obu."

³⁹ Obekwanu l'ayi ta budu ndu ophu tsularu azu, a-la l'iyi. Ayi bu-chia ndu ophu kwetaru nu; woru onwayi ye iya l'eka; ege ee-shi t'o dzoo ayi; t'ayi nweru ndzu gbururu jeye.

11

Iphe okweta ke Nchileke bu

¹ Iphe ono, bu ekweta ono bu ogudeshi aka ike l'iphe madzu ele enya iya; bya amakporu l'iphe ono, e ta phudu l'enya ono nophu l'oswiya. ² Ndiche ayi phe bu l'ephe kwetaru ke Nchileke; meru iphe ephe bu ndu Nchileke suru l'ephe meru ohuma.

³ O bu ekweta, ayi kwetaru ke Nchileke; meru iphe o doru ayi enya le mgboko-a bu okfu, Nchileke kfuru l'onu b'o gude mee ya; mbu l'iphemiphe obule-a, enya elegbaa-wa bu okfu, Nchileke kfuru l'onu b'o shi; mbu okfu, e kfuru l'onu, e ta phudu l'enya.

⁴ O bu ekweta, Ebelu kwetaru ke Nchileke; meru iphe o chiru Nchileke aja, ka ke Kenu, bu nwunne iya. Yo buru ekweta ono meru iphe Nchileke nataru aja ono, o chiru iya ono; gude koshi l'o bu onye doberu aka ndoo

l'ifu yebe Nchileke. Yò buru ekweta, Ébèlu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe iphe o meru ezilee ayi iphe byeye nta-a; l'ò nwùhutsuaru.

⁵ Ọ bú ekweta, Ínọku kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ nọkwaduru ndzụ; Nchileke abya ewolita iya t'ẹ b'ọ nwùhushi anwùhu lẹ phuu; to nwehe onye phuru iya nù; kẹle Nchileke woliwaru iya. Ẹkwo okfu Nchileke suru lẹ Ínọku shi emeje iphe dọ Nchileke mma l'obu; b'ọ wolideru iya woba l'imigwe. ⁶ L'ẹ to nwekwa onye a-dụ ike ome iphe dọ Nchileke mma l'obu; m'ọ -bùdu l'onye ọbu kwetaoduru lẹ Nchileke nọ. L'onye akpìrita Nchileke ntse vufutajeodukwa ọzo kweta lẹ Nchileke nọ; kwetakwaphu l'obuje ndu achoro iya nù nggo.

⁷ Ọ bú ekweta, Nówa kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ ngabèru nchi teke Nchileke nmaru iya ọkwa iphe e-mekochaa mee nù, bú iya bú iphe ẹ to gudedua ẹnya iya phù. Yo mee iphe Nchileke kfurú: kua eze ugbo, Nchileke gude dzọo yee ndibe iya ndzụ. Yo shi ẹge ono koshi madzụ l'umere ndiphe dọ ẹji. Yò buru ekweta ono meru iphe Nchileke guru iya l'onye doberu ẹka ndoo; kẹle Nchileke aguje ndu kwetaru nk'ia lẹ ndu doberu ẹka ndoo.

⁸ Ọ bú ekweta, Ébirihamu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe o meru ege Nchileke kfurú teke o kuru iya. Yò tųgbua; lufu jeshia alì, Nchileke kweru iya ọkwa lẹ ya a-nù iya t'ọ buru nk'ia. Ébirihamu shi l'alì iya tųgbua ije; l'ẹ b'ọ ma ẹke ooje. ⁹ Ọ bú ekweta, o kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe o je eburu l'alì ono, Nchileke kweru iya ọkwa iya ono. Yo buru iya l'ọ bú onye laru iya alala. Ụlo, yee Áyizaku; mẹ Jékọpu shi ebuje abuleruphu ọlo, e gude ẹkwa mee. Ẹphebedua bẹ Nchileke kwegwaruphu ọkwa iphe lanu ono, o kweru Ébirihamu ono. ¹⁰ L'iphe Ébirihamu ele ẹnya iya bú eze obodo ono, a tọru ntọ-l'alì iya k'ophungu, oo-nwewaruru gburruru jeye ono; mbụ eze obodo ọphu bú Nchileke gude ẹka iya tịa ẹge ọo-dụ; bya egude ẹka iya kpua ya l'onwiya.

¹¹ Yò buru ekweta, Séra l'onwiya kwetaru kẹ Nchileke; mekwaruphu; yò buru yebe nwanyi, nọru; tọ tsùba ime jeye yò nọghaa teke gbaru iya l'ọtsuta ime bẹ Nchileke meleru-a; yò tsùta ime. Ishi iya aburu l'ọ doberu Nchileke l'onye evudoshije ike l'iphe o kweru ọkwa iya. ¹² Yò buru iphe ono meru iphe ọ bú nwoke lanu ono; mbụ Ébirihamu mekocharu buru nna, mụru igwe ọha; lẹ nwoke ọphu shi kahụwa akahụ; mbụ dọwa l'ọ bú onye nwùhuru anwùhu. Ụnwu iya emeebe; bya ajaa àjàjà; l'ọ bú mkpọkpodo, nọ l'igwe; mbụ l'ọ bú eveve mgbogidi ẹnyimu; buru agùta agùta.

¹³ Iphe bú ndu ono, a gushikotaru ono gudeshe ẹka ike l'iphe ono, Nchileke kweru ẹphe ọkwa iya ono jeye ẹphe anwùshihu. Iphe ono, Nchileke kwegbaaru ẹphe ọkwa iya ono te rukwa ẹphe ẹka l'ẹphe nọkwadu ndzụ. Obenu l'ẹphe phukotaru iphe ono, nọkwadu ote-ẹnya ono; bya etee ẹsua iya. Ẹphe ekweta l'ẹphe l'ẹphe bú myamumbya; bya aburu ndu kpafutaru uri lẹ mgboko. ¹⁴ Ndu ekfu ege ono bú iphe ẹphe ekoshi bú l'ẹphe achorokwadu alì, e-mekochaa buru nk'ẹphe achoro. ¹⁵ Ndẹge obu obodo phù, ẹphe shi lufuta phù shi aduje ẹphe; mẹ ẹphe achorahaa ọzo; laphushia azụ. ¹⁶ Obenu l'ẹke ẹnya dọ ẹphe bú l'obodo ọphu ka mma, bú iya bú obodo ọphu nọ l'imigwe. Yò buru iya meru iphe-iphere te emedu Nchileke l'ẹphe kuru iya Nchileke ẹphe; okfu l'ọ kwakoberu ẹphe obodo kẹ imigwe.

¹⁷ Ọ bú ekweta, Ébirihamu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe o dutaru nwatibe iya; mbụ Áyizaku t'ọ je egbua; gude chịaru Nchileke ẹja teke

ono, Nchileke mejeru tẹ ya data iya ono. Yọ bọru Ébiriham ono, Nchileke kweru ụkwa lẹ ya a-nụ iya nwata ono; bẹ gbeshiru nụ duta nwa nanụ iya ono jeshia ọchiru Nchileke ẹja. ¹⁸ Nchileke kweru Ébirihamu ụkwa: "L'ọ Áyizaku bẹ oo-shi mụshia ụnwu nwanwanwaranwa." Yọ bọru nwa lanụ ono; mbụ Áyizaku bẹ Ébirihamu dutaru; gude jeshia ọchiru Nchileke ẹja. ¹⁹ Iphe Ébirihamu phuru abụleruphu lẹ Nchileke a-dụa ike mee Áyizaku t'ọ shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bünü iya bụ l'e -kfude iya ekfukfu bẹ Áyizaku dụwa l'ọ bụ onye shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; keshinu o mekochaaru; tsoru Ébirihamu lata azụ.

²⁰ Ọ bụ ekweta, Áyizaku kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ gọru ọnu-oma nụ Jékọpu yẹe Íso; bya ekwetakwaphu l'ọnu ono, ya gọru ono e-rekota ẹge ya gọru iya.

²¹ Ọ bụ ekweta, Jékọpu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ gọru ọnu-oma nụ ụnwu Jósẹfu l'ẹhu l'ẹhu; b'ọ nwuhuderu. Yo vudo evudo; woru mgboro iya tsube l'alị; fozita l'eli iya; baaru Nchileke ẹja l'ọgogo ọnu-oma ono.

²² Ọ bụ ekweta, Jósẹfu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe tẹmanu yọ nwuhude b'o kfuru lẹ ndu Ízurelụ e-mekochaa shi l'alị Íjiputu wụfu; lashia alị, Nchileke kweru ẹphe ụkwa iya. Yọ bya ekoshikwaphu ẹphe ẹge ẹphe e-me ọkpụ iya teke ẹphe wụfuderu.

²³ Ọ bụ ekweta, nne lẹ nna Mósisu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ẹphe domiru Mósisu ọnwa ẹto l'a mụtsuaru iya; okfu l'ẹphe leri iya ẹnya; yọ bọru nwata, dụ ugwu; ẹphe ta tsụ egvu omebyi ekemu, eze ndu Íjiputu turu sụ t'e gbujee iphe bụ nwata nwoke, onye Ju mụru k'ọphungu.

²⁴ Ọ bụ ekweta, Mósisu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe teke o vufutaru b'ọ jikaru t'ẹ b'e kujehe iya nwatibe nwa-nwanyi eze ndu Íjiputu. ²⁵ Ọ hataru otsoru ụnwu Nchileke; jee iphe-ẹhuka; ma l'ọnodu l'ẹhu-ọtso-ẹna; eme iphe dụ ẹji; mbụ ẹhu-ọtso-ẹna ọphu ẹ-te nwedu ẹke ọono-bebe. ²⁶ Iphe ọ kweru ẹka bụ l'ọ -bọru l'aakpa iya ẹhu l'okfu ẹka Onye Ndzọta onọ, Nchileke kweru ụkwa iya l'ọ-bya lẹ mgboko ono b'ọ ka iya mma ma lẹ ya nwekotaru ẹku, nọ l'alị Íjiputu mgburumgburu. Ishi iya aburu l'ẹnya dụ iya l'obunggo ọphu nọ l'uzo ifu.

²⁷ Yọ bọru ekweta, Mósisu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ haru Íjiputu; tugbua; tọ tsụ egvu l'ẹhu e-ghu eze ndu Íjiputu ono eghughu. Yo tsua ẹka l'okpoma; nọ-kirishia; l'à sùrù l'ọ gude ẹnya iya phụ Nchileke; l'ẹ-ba bụ lẹ Nchileke bụ onye eegudeje ẹnya phụ. ²⁸ Ọ bụ ekweta, Mósisu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ gbuberu ishi kẹ Aji Esweta teke ono, ọ sùru ndu Ízurelụ l'ẹphe ha t'ẹphe woru mee nwaturu phegbaa l'iphe bụ ọnu ibo ẹphe; tẹ onye mgbugbu-madzụ, byaru ogbushi ndu bụ ọkpara ndu Íjiputu ba dụ ọkpara kẹ ndu Ízurelụ, oo-gbu.

²⁹ Ọ bụ ekweta, ndu Ízurelụ kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ẹphe wulahuru l'echi Eze Ẹnyimu Uswe; eje l'ogbodali l'ọ bụ onye eje l'echi esu-uzo. Ndu Íjiputu ejeshia esweswe; mini erigbushikota ẹphe.

³⁰ Ọ bụ ekweta, ndu Ízurelụ kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ụpho-mkpuma, e gude kpụ-peehe Jériko mgburumgburu daru lẹ ndu Ízurelụ jephetsuaru iya mgburumgburu abalị ẹsaa. ³¹ Ọ bụ ekweta, nwanyi ọkpara ono; mbụ Réhabu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe a haru iya;

ta tũkohe yeŕe ndu kwefuru Nchileke ike gbushia; okfu l'o domiru ndu Ízureŕu ono, byaru ngge ƕe Jériko ono; shi ege ono dzoo epehe.

³² ?Mu e-le ole agu? ?Bu teke ole be mu a-nodu gushiwaru Gídiyonu phe; me Béraku; Sámusinu; Jéfuta; mekpó Dévidi phe; Sámuwelu; mewaru ndu nkfuchiru Nchileke? ?Teke ole be mu a-nodu kókota ako ege epehe kwetaburu ke Nchileke? ³³ O bu ekweta, epehe kwetaru ke Nchileke be meru iphe epehe ttoru mbakeshi ogu; lukota epehe kparamu. Yo buru ekweta ono be epehe shi egudeje eme ndu ali epehe t'ephe meje iphe vudo nhamunha; gude iya phua ege Nchileke shi meeru epehe iphe o kweru epehe ukwa iya; gude iya mekwaaphu agu, gage egbu epehe; to nwe ophu duru ike kuhaa onu akuhaa; ³⁴ bya egude iya dzo-nyia oku, ada ririri; bya egude iya nahu ndu gude ogu-mbeke achi epehe k'egbugbu. Epehe shi buru ndu ike ta nodu; e metsukwanua; epehe abya aburu ndu ike no. Epehe shi buru o-karia-eka l'ogu; k'ophu epehe shi achije ndu ohodo nanu nanu. ³⁵ Unwanyi, kwetaru nu phuru ndibe epehe, nwushihuru nu l'ephe shi l'onwu tetagbaa nodu ndzu.

O nweru ndu ophu e meru l'iwe jeye epehe anwushihu. Epehe ahata; l'o be ke t'ephe jika Nchileke ege ee-shi t'a haa epehe t'ephe gbalaa; t'e gbuchikwaa epehe t'ephe nwushihu. Ipe kparu iya nu bu l'ephe ele enya le Nchileke e-mekochaa mee t'ephe teta nodu ndzu ophu ka mma.

³⁶ O nweru ndu ophu a jaru ewena; chia epehe iphe; nweru ndu ophu a turu mmpakobe; chita epehe je eye le mmporo. ³⁷ O nweru ndu ophu a tugbushiru le mmpuma; nweru ndu ophu e kwobuhuru ebo; nweru ndu ophu e gude mma gbushia. Epehe eshi etsojeru aghaphelephu; iphe epehe shi eyeje l'ehu aburu akpo egu. Epehe kparu ukpa; a kpa epehe ehu; mee epehe; epehe ejee iphe-ehuka. ³⁸ Mgboko duta-be eji k'ophu bu l'e to gbadu k'ophu epehe a-nokota iya. Epehe shi anoduje aghaphe l'echi-egu, e te budu ebubu; me l'eke eze ugwu nogbaa. Epehe eshi ebuje l'ogba me l'enu.

³⁹ Ndu-wa tukokwa buru ndu ekwo okfu Nchileke ekoshi l'ephe bu ndu Nchileke suru l'ephe shi eme ohuma. Yo buru ekweta, epehe kwetaru ke Nchileke ono kparu iya. Epehe ano-o jeye; iphe ono, Nchileke kweru ukwa iya ono te rukwa epehe eka. ⁴⁰ Ipe meru iphe o du ege ono bu le Nchileke achiru ayi idzu, ophu ka mma. Ipe o tuberu bu l'oo-wota ayi l'ephe tugbabe; mee ayi ugbo lanu t'ayi tuko buru ndu dzuru oke; duebe mma l'ifu iya.

12

Nchileke ehe ayi l'o bu nna

¹ A bya l'ehu k'ayibedua; iphe bu ndu ono tukookwaru no-pee ayi mgburumburu l'o bu onye urukpu no-pheru mgburumburu. Epehe tuko eme t'ayi maru iphe okweta ke Nchileke ono bu. Oo ya bu t'ayi hakwaa iphe bu iphe aloa ayi azu; haa iphe bu iphe du eji ono, e-te kwedu ayi oha eka ono. T'ayi byibe eka l'okpoma; maa oso-amama ono, noru ayi ono; ² tubekpelephu Jisusu enya; agba oso ono; l'oo ya bu onye ivuzo oso k'okweta ke Nchileke ono; buru iya e-me t'ayi gbaa ya; gbafu iya l'ishi. Yebedua mawaru ehu-otso-ena, Nchileke doberu iya. Yo buru iphe ono meru iphe o kwetaru; jee iphe-ehuka jeye; a kpopyabe iya l'oshi-osweru; yo nwuhu; ophu iphe-iphere, e shi l'egbe anwuhu ono, o nwuhuru ono mee ya te nwe iphe o bu iya. Nta-a b'o jewaru je adugaru l'eka-utara aba-eze Nchileke.

³ Unu rijekponua ke Jisusu ono, tuko iphe-ehuka ono jeebe ono. O tuko ejo ememe, ndu eme iphe du eji meru iya; me ejo okfu, epehe kfuru iya

dagbukota lẹ nkíchi. Unu nyatajẹ iya; k'òphu ike ta agvùdu unu. Ọdo bu t'unu ba sù l'unu ta agbahèdu ọso ono. ⁴ L'ògu, unu l'iphe dù eji alù bẹ unu ta alurukwaa; k'òphu unu a-lù iya jeye; e gbushia unu egbushi. ⁵ ? Unu zahawaru okfu ono, Nchileke kfurú, o gude mee t'obu shihu unu ike l'unu bu unwu iya ono tọo? Ọ sùru:

“Nwa mu; ba arikwa l'àhùhù,
Nnajiufu àhù ngu te nwedú iphe ọ bú;
òphu i gudekwa l'ọ baru
ngu mba; wata ọla azù-azù.

⁶ L'ọ kwa onye Nnajiufu yeru
obu bẹ ọohùjẹ àhùhù;
bùru onye ọ nataru t'ọ bùru nwa iya;
bẹ oochije ẹchachi.”

⁷ Ọo ya bú; teke Nchileke àhù unu àhùhù; unu tajẹkwa nshi; l'àhùhù ono búkwa àhùhù, nna ahùjẹ nwa iya t'ọ maru iphe. Ọ kwa àhùhù, Nchileke àhù unu ndono; okfu l'unu bu unwu iya. ?Unu phùjjeru nwa, nna iya ẹ-ta hùdu àhùhù t'ọ maru iphe? ⁸ Teke ọ bú lẹ Nchileke ta ahùdu unu àhùhù t'unu maru iphe ẹge ọohù unwu iya ọdo; ọo ya bú l'unu ta abùdu ọkpobe unwu iya. Unu bú ndu a gbataru l'ọkpara. ⁹ Ọobuje teke ndu bú nna ayi kẹ mgboko-a echi ayi ẹchachi; ayi eyeleru-a ẹphe ugwu. ?Buchia Nna ayi ọphu bu l'imigwe bẹ ayi ta akafùduaru oworu onwayi nù; shi ẹge ono nweru ndzu. ¹⁰ Ndu bú nna ayi kẹ mgboko-a ahùta-bejelephu ayi àhùhù nwa afa olemole ẹge dù ẹphe mma. Obenu lẹ Nchileke ahùjẹ ayi àhùhù; k'òphu ọo-duru ayi lẹ mma; t'ayi dùebe mma l'ọ bú yẹbedua. ¹¹ Ọobuje teke aahù ayi àhùhù t'ayi maru iphe; yọo hù ayi ọku teke ono; ẹhu ta atso ayi ẹna. Ndu, a hùrù àhùhù; hùta; ẹphe amaru iphe; emetsujekwaa bùru ndu eme ọhuma; búkwaruphu ndu ẹhu emetsujee dù agu.

Ọnma ọkwa

¹² Ọo ya bú; unu vudoshia ike l'ekwekwe ono, unu kweru kẹ Nchileke ono. L'ọ òwakwa l'ẹka tsushiru unu ume; dùwa l'ọkpa afù unu kwèkwèkwè. Unu lóchia ẹka ono, tsushiru unu ume ono alóchi; unu emee ọkpa ono, afù unu kwèkwèkwè ono t'ọ shihutsua unu ike. ¹³ Unu tuko iphe bú iphe a-nóchi unu ọzo; wofu; k'òphu unu tee medu tẹ ndu ọphunanu, dùwa l'ọ bú ndu ọkpa nwùshihuru anwùshihu phù paru okfu Nchileke ono haa. L'ọ kwa l'ọzo, vudo nhamunha bẹ ọkpa, nwùhuru anwùhu e-teta.

¹⁴ Unu kebe ẹhu meje iphe e-me t'unu l'oniyemoye ọbule nọdu lẹ nchi ọdu-ndo; bùru ndu dù nsọ; l'onye ta adùdu nsọ ta abyakwa bya aphù Nchileke. ¹⁵ Iphe unu a-kwabèru ẹnya bú t'ẹ b'ọ nwe onye a-gbakataru eze-iphe-oma kẹ Nchileke azu. Unu eletakwaphu ẹnya t'ẹ b'ọ nwe onye a-bya adù l'ọ bú ọgbaragba-oshi, atso ile; kpofuta l'ẹke unu nọ; bya aghaswashilaha unu ẹhu; shi ẹge ono merushia igwe ọha. ¹⁶ Unu letakwa ẹnya t'ẹ b'ọ nwe onye a-nọdu eme kẹ nwanyi; too nwe onye a-nọduje elegbu iphe kẹ Nchileke l'ẹnya l'ọ bú Ịso. Lẹ Ịso gudekwa ọji tototo kẹ nri; kweta tẹ nwunne iya búwaruru ọkpara, yẹbedua, bú Ịso shi bùru; l'okfu tẹ ya ria ugbo nri lanu. ¹⁷ L'unu manarua l'e metsuaru; yọ chọlahaa tẹ nna iya ọooru iya ọnu-oma. A sù iya l'ọ gbawaru iya l'azu; okfu l'ẹ to nwehedu ẹge oo-shikwadu mekwaa iphe o mebyihawaru emebyi. Yo gude ẹnya-mini; chọo ọnu-oma nna iya ono; to nwehe.

18 Èke unu byaru ta bukwa Ugwu Sáyinayi, unu e-byi éka l'ò bú ndu Ízurèlú teke ono, Nchileke túru éphe ekemu ono. È tò bukwa l'òku ono, enwu raphuraphu ono bè unu byaru; tò bú l'òchi ono; m'ò bú èke ono gbahuru tsùbalangu ono. È tò bukwa l'eze pherephere ono; ¹⁹ tò bú oda upyoku ono; m'ò bú olu ono, daru l'ò bú egbe-igwe ono bè unu nùru. Lè teke ndu Ízurèlú nùru olu ono bè éphe rókwaru t'è b'ò kfuhekwa ódo. ²⁰ Ishi iya abùru l'ekemu, Nchileke túru bè éphe suru l'ò kariru éphe éka; bú iya bú ekemu ono, sùru: "L'è to nwedu m'ò -ruhuru; ò búru anù bè èhu iya chiru l'eze uguvò ono; t'a tugbua ya lè mkpuma." ²¹ Iphe éphe phùru l'èke ono dùnuka biribiri; k'òphu Mòsisu sùru: "Lè ya atsùshikwa egvu ike; k'òphu èhu anma iya anmanma." È tò bukwa egbe èke ono bè unu byaru.

²² Èke unu gbe bya bukwa Ugwu Záyònu; mbù obodo kè Nchileke; Nchileke òphu nò ndzù. Èke unu byaru bukwa obodo òphu épha iya bú Jerúsalemu òphu nò l'imigwe; unu byakfutaru unwu ojòzi-imigwe òphu bú 'aguta-aguta. ²³ Èke unu byaru bukwa èke unwu Nchileke, o dohekotaru l'onodu ndu bú òkpara dzukoberu; èhu atso éphe éna; mbù ndu e deru épha éphe l'èkwò l'imigwe. Unu byakfutakwaru Nchileke; onye bú iya e-kpe onyemonye òbule ikpe. Ndu unu byakfutaru bú ndu nwùhuhawaru nù, doberu éka ndoo; ndu Nchileke meru t'èphe dùfubebe mma l'ifu iya. ²⁴ Onye unu byakfutaru bukwa Jisòsu; onye bú iya jigbabe Nchileke yèle madzù l'ògba-ndzù òphungu ono. Unu byakfutakwaphu mee ono, ò lòkaru l'òshi-osweru ono, bú mee òphu ekoshi iphe òphu ka kè Èbèlú mma.

²⁵ Óo ya bú t'unu kwabènuphu énya t'unu ba ajjika òngaberu onye ono, ekfu okfu ono nchì. Lè keshinu ndiche ayi phè ta nahùdu ikpe Nchileke; okfu l'èphe ta ngadu nchì l'iphe ono, a loru éphe éka lè nchì lè mgboko-a ono bè ayibedua ta anahùkwa; m'ò -bùru l'ayi jìkaru onye ono, nò l'imigwe, alò ayi éka lè nchì ono. ²⁶ Teke ndiche ono bè olu iya nmakòtaru eliphe mgburumgburu jijiji; obenu lè nta-a b'ò kfuwaru: "L'òo ugbo lanù bè ya a-nmafua eliphe jijiji; nmakòta nmaa imigwe." ²⁷ Nchileke sùru: "L'ò búfua ugbo lanù." Ugbo lanù ono, o kfuru ono koshiru l'iphe ono, o meeberu ono bè oo-mekota t'ò nmaa jijiji; yo wofu iya. Óo ya bú k'òphu òphu ta nmadu jijiji a-nòdu.

²⁸ Óo ya bú t'ayi kejele Nchileke ekele; okfu l'ò nùwaru ayi èke ò bú eze; mbù èke te nwedu iphe ha k'ònma iya jijiji. T'ayi kejele iya; gude òdu-biribiri iya; wozita onwayi alì; kwabeje iya uguvò; ²⁹ lè Nchileke ayi bukwa òku, te nwedu iphe òdzu-phodoje.

13

Ome iphe dù Nchileke mma

¹ Unu ba ahakwa oyeru ibe unu obu ono, bú iya bú obu ono, unu gude okfu l'unu shiwa l'èka Kuráiyisutu búru unwunna; yeru ibe unu ono.

² Unu ba azahakwa òkwajeru ndu byaru abyabya ébyee òkpobe akwakwa. L'ò nwekwaru ndu gudetsu-a l'èphe akwaru ndu byaru abyabya ébyee; kwaru unwu ojòzi-imigwe ébyee; éphe ta ma. ³ Unu nyatajèkwa ndu mkpòro; t'ò dùjèkwa unu l'ò bú unu nò lè mkpòro òbu. Unu nyatajèkwa ndu eje iphe-èhuka; t'ò dùjèkwa unu l'ò bú unu eje iphe-èhuka òbu.

⁴ Tè ndu alù alùlù mejekwa alùlù, éphe; k'òphu òo-bùru iphe è-te nwedu onye a-nòdu amaru iya èjo éka. Tè nwoke yèle nyee ya ba adùkwa onye

ophu e-ri ogori; shi ege ono merushia onwephe. Le nwoke, eme ke nwanyi; m'o bu nwanyi, eme ke nwoke; me ndu eri ogori be Nchileke a-nmakwa ikpe.

⁵ Unu be eyenukakwa enya l'okpoga. T'iphe unu nweru dzujukwaaru unu. Le Nchileke kfuakwaru iya l'onwiya; su: "Le ya ta ahakwa ngu eka; ya ta ebuhaa ngu eka." ⁶ Oo ya bu; unu t'ayi kfushijenu okfu-a ike; kfuje iya l'e-ba atsu egvu:

"L'o kwa Nnajiufu bu
onye eyeru mu eka;
to nwe le mu atsa egvu.
?Bu onye e-me mu ngunu."

⁷ Unu nyataje ndu ono, vu uzo koshi unu uzo ono; bu iya bu ndu ono, ziru unu ozi-oma Nchileke ono. T'egomunggo rukwaa unu ali; t'unu nyata ege ephe shi anoduje eme teke ephe no ndzu; jeye ephe anwuhu. T'ekwekwe, unu kweru ke Nchileke dukwa l'o bu nk'ephe. ⁸ Jisosu Kurayisutu bu onye ono, o bu ono b'o bu unyaphua; ya b'o bu ntanu; ya bu oo-bu gbururu jeye le tutu yoyo. E to gbanwejedu agbanwe. ⁹ Unu be ekwekwa t'iphe eezi ezizi, dutsua ichi ichi shi uswe bya akpobyia unu uzo. O du mma t'ayi gude eze-iphe-oma, Nchileke eme; t'obu shihu ayi ike. Ome nsu nsu nri, eeri eriri te emekwa t'obu shihu ayi ike; l'e to nwebukwaa onye tsojeru iya ege ono, o yejeru eka.

¹⁰ Ayi nweru enya-ngweja Nchileke; mbu ophu ndu achikwaduru Nchileke eja l'ulo, e gude ekwa mee; ta hadu ke ria iphe shi iya nu. ¹¹ Onye, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; egudeje mee anu bahu le Eke-Kakota-odu-Nso t'ephe gude iya chia eja; nwefu iphe du eji. Obenu l'anu ono, e gbuwaru egbugbu ono; be eewotaje lufu l'odu ndu Izurelu; je akpo ya oku. ¹² O bu iphe ono meru iphe Jisosu nokwaruphu l'azu mkpukpu; jee iphe-ehuka; nwuhu; ege ee-shi t'o gude mee ya; safu iphe du eji, ndiphe meru. ¹³ Oo ya bu; unu t'ayi jekfube iya l'azu mkpukpu; t'a tuko ayi l'iya mee iphe-iphere. ¹⁴ Le to nwekwa obodo, ayi nweru le mgboko-a, bu obodo ophu a-nodularu jeye. O buchia iphe meru nu bu l'ayi achu obodo ophu abya nu. ¹⁵ Oo ya bu; t'e b'o nwekwa teke ayi a-haje otushi Nchileke epha. Te otushi epha ono buru eja, ayi shi Jisosu l'eka achu anu iya. O bu epha ono, ayi etushi iya ono a-bu iphe shi ayi l'onu, ekoshi l'ayi buwa ndu nk'iya. ¹⁶ Unu ba ahakwa ome iphe du mma; unu taa ha ogudeje iphe unu nweru eyeru ibe unu eka; l'o kwa egbe ngweja ono bu ophu du Nchileke mma.

¹⁷ Unu meje iphe ndu ishi unu suru t'unu mee; m'o -ruhuru; ootsu unu l'ehu ememe. L'o kwa ndu ono, bu ndu ishi ono be anoduje eche ndzu unu; keshinu ephe e-mekochaa vudo l'ifu Nchileke; doo ege ephe jetaberu ozi ehuru unu. Teke unu emewa iphe ephe suru t'unu meje be ephe e-gude ehuru-otso-ena; jee ozi ephe ono. Odumeka be ephe a-nodukwa atsu ude l'ime obu ephe; eme iya. Ono te nwekwa uru, unu erita iya.

¹⁸ Unu kfuje kwa nuru ayi Nchileke. Ophu ayi makporu bu l'obu ta awadu ayi awawa; to nwe teke e to buleduphu t'ayi mee iphe du mma l'iphemiphe obule, ayi eme be ayi eshibeje ite iya. ¹⁹ Iphe mu aroshikpoo unu ike; unwunna mu; bu t'unu kfuje nu Nchileke; te Nchileke kwe te mu byakfuta unu egwegwa.

Okfu anu Nchileke

²⁰ Te Nchileke ono, bu iya emeje t'ehu du agu ono; yekwaru unu eka. Oo ya meru te Nnajiufu ayi Jisosu Kurayisutu shi l'onwu teta nodu ndzu; bu

iya bụ onye shi l'anwụhu, ọ nwụhuru bụru eze onye eche ayi ẹge echeje aturu. Yọ bụru mee, ọ lọkaru teke ono, ọ nwụhuru ono b'o gude mee ụkwa ono, Nchileke kweru tukobe l'ogba-ndzụ yẹle madzụ ono t'o vuru ire jeyewaru. ²¹ Tẹ Nchileke ono mee t'unu nweru iphemiphe ọbule, bụ iphe dụ mma; t'unu meje uche-obu iya. Tẹ Nchileke shikwaphu l'ẹka Jisọsu Kuráýisutu mee iphe dụ iya mma l'obu ayi. Tẹ ajaja bụru kẹ Kuráýisutu gbururu jeye lẹ tütu yoyo! Ono kwa ẹge ọ dụ.

Okfu, eegude akpochi iya ishi

²² Ọ kwa aroro bẹ mu arọ unu; ụnwunna mu; sụ t'unu takwaa nshi; nua ozi-wa; l'ekwo-wa, mu deru unu-wa ta duka ogologo. Ọo ya bụ t'o mee t'obu shia unu ike. ²³ Iphe mu eme t'unu maru bụ lẹ nwanne ayi Tímoti, e shi tuchia lẹ mkpọro b'a haakwaru. Ọ -byanụ ẹgwegwa bẹ mu l'iya a-yiru-a teke mu a-bya unu agbaphe.

²⁴ Unu keketaru mu iphe bụ ndu ishi unu; mę iphe bụ ndu kẹ Nchileke. Ụnwunna ayi ndu Ítali ekelekwaphu unu.

²⁵ Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-oma l'unu ha.

Ekwo, Jémusu deru

¹ Mbèdua, bụ Jémusu, bụ nwozi kẹ Nchileke; mę nwozi kẹ Nnajiufu, bụ Jisosu Kuráyisutu ekele ndu kẹ Nchileke, dzuru mgboko ekele.

Ekwekwe; mę mmamiphe

² Ụnwunna mu; teke iphe dụ l'ọga l'ọga byaru tẹ ya data unu; unu wotaje iya t'ọ bụru iphe ote ẹswa; ³ kẹ l'unu mawaru l'a -data unu adata kẹ ekwekwe, unu kweru bẹ unu e-shi iya mụta ọtaru iphe nshi. ⁴ Unu takpelephu nshi tafu iya l'ishi; ẹge unu a-duebe mma; dzukwaaphu oke ẹge ẹ tọo dudu iphe a-phodu unu l'ehu. ⁵ O -nweru l'unu ha onye mmamiphe pehuru; t'onye ono sụ Nchileke t'ọ nụ iya mmamiphe. Ọo-nụ iya ẹya; kele Nchileke bụ o-me-l'uko; l'egudeje obu iphoro anụ onyemonye obule iphe ọ suru t'ọ nụ iya. ⁶ Ọlobu; t'onye ono kwetakwa l'iphe ookfu tẹ Nchileke nụ iya bẹ ọo-nụ iya. T'obu ba agbakwa iya ẹbo; l'onye obu agba ẹbo dukwa l'ọ bụ akpara-mini eze ẹnyimu, bụ pherephere anọduje atunga iya. Ọ -turu iya jee ifu; yọ turu iya laa azu. ⁷ T'egbe onye ono ba arikwa l'o nweru iphe ya a-nata l'ẹka Nnajiufu; ⁸ kẹ l'onye egomunggo agba ẹbo te evudoshijekwa ike l'iphe bụ iphe oome ememe.

Ụkpa; mę ẹku

⁹ Tẹ nwanna, akpa ụkpa saje nsasa k'emeli, Nchileke meliru iya. ¹⁰ T'onye ophu bụ oke amadu sajekwaphu nsasa mę Nchileke -meda iya. Okfu l'onye ono e-rifu l'ọ bụ igu oshi; ¹¹ kẹ l'ọobuje: ẹnyanwu -haa; wata ochishi ike; ẹwu anwua kpa; igu iya erishihu. Mma iya agvu. Ono bụ ẹge oke amadu a-gbabuhukwaphu l'ẹke ọono lẹ mgbaphe.

Adata yele onwu eye

¹² Ọnu-oma bụ k'onye taru nshi teke iphe-adata dakfutaru iya; okfu lẹ teke a datatsuaru iya; tọ da; bẹ aa-nụ iya ndzụ, bụ obunggo, Nchileke suru lẹ ya e-bu ndu, yeru iya obu. ¹³ Ọo ya bụ; onye iphe-adata dakfutaru; ome ejo iphe -wata iya agugu; t'onye ono ba asukwa l'ọo Nchileke enwu iya eye tẹ ya mee ejo iphe. L'ẹ tọ dukwa onye Nchileke enwuje eye t'o mee ejo iphe; tọ dụ onye enwu Nchileke eye t'o mee ejo iphe. ¹⁴ Ọ bụ ome ejo iphe, agu madzụ edetaje onye obu ye; ejo iphe ono anmata iya l'onya. ¹⁵ Teke ẹgu ejo iphe ono tsutaru ime; yọ mua iphe dụ eji. Iphe dụ eji ono -kalẹphu; yọ mua anwuhu.

¹⁶ Ụnwunna mu, mu yeru obu; unu be eshiswekwa ụzo. ¹⁷ Iphe, bụ iphe, aanu anunu, dụ mma; mę iphe ẹwoma, ẹ-te nwedu ntupo bukwa l'imigwe b'o shikota. O shi l'ẹka Nna, meshiru iphoro, nọ l'imigwe; bụ iya bụ Nna ophu ẹ-te chinyajedua echichi; nyihu l'ọ bụ ẹnyanwu; k'ophu aa-sụ l'ọ -nyihu bẹ ọchi a-gbaa. ¹⁸ Ọ chiru obu iya; gude okfu ono, bụ ọkpobe okfu ono mua ayi t'ayi bụru ndu ọdungu l'iphe bụ iphe o keru ekeke.

Ọnu-iphe-lẹ-nchi; mę ememe iya

¹⁹ Ụnwunna mu, mu yeru obu; unu nyatakwa ọwaa: T'onyenonu bukwaru onye egebejeodu nchi; t'iphe eekfu doo ya ẹnya; tẹmanu yo

yede iya ọnu. T'onye ono ba abụkwa onye obu-ọku; ²⁰ kẹ l'iphe eeme l'ẹhu-eghughu ta bụkwa iphe vudo nhamunha l'ifu Nchileke. ²¹ Ọo ya bụ; unu shi ishi lanu tufu onwunu iphe bu umere, du oyi; me iphe bu iphe ashi, unu eme; zia obu l'al'i nata okfu ono, a kuwaru l'ime okpoma unu l'ọ bu onye kuru akpuru iphe ono. Ọ kwa okfu ono a-du ike dzofuta unu.

²² Ọlobu: unu bụkwaru ndu eme okfu ono ememe; unu ba abụkwaru ndu anu iya anunu nkinyi iya; l'ono bụkwa ome onwunu eswe. ²³ L'onye anulephu okfu ono; too me iya ememe yekwaru nwoke, eleje ege ifu gbaru iya l'onyo; ²⁴ o -lege l'ia phu; yo paru iya togbo lufushia; zahaakwaphu ege ya shi gbaa. ²⁵ Obenu l'onye enyoje ekemu ono, e-te nwedu ntujo ono; mbu ekemu ono, emeje t'e nweru onwonye ono; o -fuberu iya ifu tekenteke; ophu 'o buda o-nutsua-o-no-kirishia; o -buru onye emeje iya ememe; onye ono be Nchileke e-gude k'iphe oome goru ọnu.

²⁶ Onye ari le ya bu onye ke Nchileke l'e bo taje ire iya era; onye ono bụkwa eswe be oome onwiya. Onye ono be ke Nchileke ophu oome bụkwa iphe mmanu. ²⁷ Obenu l'onye ke Nchileke ophu Nchileke, bu Nna kweru l'ọ bu okpobe iya; buru ophu e te merudu emeru bu: okwo ndu a toru ogbe le mkpa; oyeru unwanyi, mma tufuru aka; owaa osefu aka l'ejo iphe ke mgboko.

2

Onma okwa ke obo madzu ebo

¹ Unwunna mu; t'unubedua, bu ndu kweru ke Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kurayisutu; mbu Nnajiufu, du biribiri; unu ba abojekwa madzu ebo. ² T'a -su l'umadzu ebo bataru le ndzuko unu; onye lanu bu oke amadu, gba echimkpola; bya akwaa onwiya bugebe; onye ophu aburu onye ukpa; yee nkaraba uwe. ³ Teke unu ka okwabe onye ophu kwaru ngwa phu ugu; su iya: "T'o tokwa ehu;" bya ekoshi iya oshi o-nodu; bya asu onye k'ukpa phu: "T'o vudo l'eke ono;" m'o kwanu: "T'o bya anodu l'al'i l'iku okpa mu eke-a;" ⁴ to du iya bu l'ikpe nmaru unu; ke l'unu abowa madzu ebo l'ime onwunu; bya egude ejo okpoma ekpe ikpe.

⁵ Unu gebeduduphu nchi; unwunna mu, mu yeru obu: ?to budunua ndu ukpa le mgboko-a be Nchileke fotaru t'ephe buru ndu e-shi l'ekwekwe, ephe kweru; nweru iphe l'ifu Nchileke; bukwaruphu ndu e-nweru eke o bu eze, bu iphe o suru le ya a-nu ndu yeru iya obu-a? ⁶ Obenu l'e to nwedu iphe unu guberu ndu ukpa. ?To budunua ndu oke amadu anoduje akpa unu ehu-a? ?To budunua ephe akpjueru unu je edobe l'ifu ndu ikpe-e! ⁷ ?To budunua ephe anoduje ekfubyishi egiri epha ono, unu aza ono ekfubyishi?

⁸ Teke unu emewa ekemu ono, shi l'eka Nchileke, bu eze ono; be unu emewa ohuma, bu iya bu ekemu ono, no l'ekwo okfu Nchileke ono, suru: "Ti yeru madzu ibe ngu obu ege i yeru onwongu." ⁹ Obenu l'o -buru l'unu aboje madzu ebo be unu emekwa ejo iphe; ekemu anmakwaphu unu ikpe l'o bu ndu mebyiru ekemu. ¹⁰ L'onye mekotaru iphe ekemu ono kfuru l'o ha; mephodo iya nanu be ikpe nmaakwaru l'o mebyikotawaru ekemu ono l'o ha. ¹¹ L'o bukwapu onye ono, suru t'e b'i rishi ogori; suru t'e b'i gbushi ochi. O -buru l'e ti ridu ogori; legbu ochi; b'i buakwa onye emebyi ekemu. ¹² Ọo ya bu t'unu kfuje okfu; unu emeje umere l'o bu ndu, ee-mekochaa gude ekemu ono, emeje t'e nweru onwonye ono kpee ikpe. ¹³ L'onye ta aphuduru ibe iya imiko be Nchileke ta aphukwaru imiko mboke ono,

oo-kpe ikpe ono. Obenu l'onye aphujeru madzụ imiko ta atsuhedu ikpe Nchileke egvu.

Iphe bụ l'e kweru kẹ Nchileke

¹⁴ Ụnwunna mu; ?nanụkpo uru, ọo-baru onye sụru lẹ ya kweru kẹ Nchileke; ophu ookoshidu iya l'umere iya? Egbe ekwekwe ono; ? ọo-dzọfuta iya ọtọ? ¹⁵ Ọ -bụru lẹ nwanna ngu kẹ nwoke m'ọ bụ kẹ nwanyi bẹ agbawa-a ọtu; tọ phụ nri kpua akpo; ¹⁶ onye lanu l'ime unu asụ iya: "T'ọ ọtwa ẹhu-o! T'ọ laa je anyaru ọku; rijia ẹpho"; l'ẹ b'ọ nụ iya iphe bụ mkpa ẹhu iya; ?bụ egbe uru ngunu bẹ nọkpoo l'egbe iphe ono? ¹⁷ Ọ bụ ẹge ono bẹ ekwekwe dụ. Ekwekwe, e kweru kẹ Nchileke; ophu eekoshidu iya l'umere bẹ bụkwa iphe nwuhuru anwuhu l'onwiya.

¹⁸ T'e wota iya l'ọ -nweru onye sụru mu: "L'onye ọwaa kwekwaru kẹ Nchileke; umere k'onye ophunanu adu ugvu;" iphe mu e-kfuru iya bụ: "T'ọ koshiedu mu ekwekwe, o kweru kẹ Nchileke; m'ọ -koshidu mu iya l'umere iya. Mbẹdua e-gudekwanu umere mu koshi iya lẹ mu kweru kẹ Nchileke." ¹⁹ I kweru lẹ Nchileke bụ Nchileke lanu; nggu emekwaa ọhuma. Ọ kwa ẹge ono bẹ ọgvu kwegbaaru; gude iya nmagbaru ruuruu. ²⁰ Ọlobu; nggube onye mmanu-a; ?iimekpo t'a karu ngu akaru l'ekwekwe, e kweru kẹ Nchileke; ophu eekoshidu iya l'umere bụ iphe iphoro ọtọ? ²¹ ?Nanụ ẹge onye iche ayi; mbụ Ébirihamu gude bụru onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke? O shi l'iphe o meru. L'ọ gude Áyizaku, bụ nwa iya je egbugbu tẹ ya gude chjaru Nchileke ẹja l'anya-ngweja. ²² ?Unu ta phudu ẹge ekwekwe, o kweru kẹ Nchileke yeje ememe iya dagbaru? Ekwekwe, o kweru bẹ iphe ono, o meru ono koshiru l'ekwekwe ono dzuru oke. ²³ Ọo ya bụ ẹge iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke eree, e deru; sụ: "Lẹ Ébirihamu kweru kẹ Nchileke; Nchileke aguaru iya ẹya l'odobe-ẹka-ndo; gụa ya ọnya yebe Nchileke." ²⁴ Unu phukwa l'ọo l'umere madzụ b'e gude agụ iya l'onye doberu ẹka ndoo; ẹ tọ bụkwa ekwekwe nwenkinyi iya.

²⁵ Ọ kwaphu ẹge kẹ nwanyi ọkpara ono; mbụ Réhabu dụ ndono. Ọ kwaphu umere iya kpataru iphe Nchileke guru iya l'onye doberu ẹka ndoo; kẹ l'ọ kweru t'ephe bata mbụ ndu Ju, e ziru ozi; bya eyeru ẹphe ẹka; ẹphe eshia ụzo ọdo laa.

²⁶ Ọo ya bụ l'ọo ẹge madzụ, ume ta ọdu bụ iphe nwuhuru anwuhu bụ ẹge ekwekwe, e kweru kẹ Nchileke; ophu eekoshidu iya l'umere bụkwapu iphe, nwuhuru anwuhu.

3

Ire bụ ọgu

¹ Ụnwunna mu; unu ba adukwa l'igwe bụru ndu ezije iphe. L'unu marua lẹ ayibedua, ezije iphe-a bẹ Nchileke a-kakwa okpeshi ikpe ike. ² Ayi l'ayi ha eshisweje ụzo l'igweligwe. Ọ kwa onye te kfuswebua okfu bẹ dūeberu mma. Ọ bụ egbe onye ono akpadekotaje onwiya.

³ Ọ -bụru l'ayi egudeje igwe ọnu-inya; gagbabe inya ọnu t'ọ meje iphe ayi sụru t'ọ mee bẹ ayi eshije ẹge ono alo-zi inya ọbu t'ọ shia ẹke ayi tūberu. ⁴ Ọdo bu ọgbo-mini, bụ pherephere anọduje eme iya; yoo gba. Unu lewaru ẹge ọ habe nshinu; yọ bụru oke pherephere anọduje apa iya l'eye; ọle ọ kwa nwa bakpabakpa eku-ugbo bẹ eegudeje anaga iya t'ọ shia ẹke onye ishi, anga iya nū gọberu.

⁵ O kwaphu ege ono be ire bu nwiphe nshji, motaru madzu l'ehu. Ole oonoduje etu onwiya ikpa. ?Unu phuru ege egbudu habe nshinu l'echi-egu? Obenu l'oo akpuru ichechoku lanu adzujе obotegu. ⁶ Ire bu akpuru ichechoku. Ire nochiru enya iphe bu ejo iphe, no le mgboko-a l'ehu ayi. Ire ekfurushije udzewu madzu mgburumgburu; l'alotajekwaphu oku alimaa; tsobe le ndzu madzu; yo dzua ya dzufu. O shijelephu teke a muru onye ono dzua jeye teke oo-no-bebe.

⁷ E to dudu egbe anu-egu-egbudu; m'o bu nwenu; odumeka buru unwu anu, awu awuwa l'ali; m'o bukwanu unwu iphe, bu le mini, e ta agotajeghedu agota; yo buru l'ufu; to dukwa nu ophu e ta gotawaru; yo buru l'ufu. ⁸ Obenu l'ire ta dudu madzu, tsuru iya agota. O bu ejo iphe e-te kwedu ogude eka; temanu b'o du l'o bu eze ejo agwo, e-tee dobejedu onye o taru ndzu.

⁹ O kwa ire ono be ayi gude aja Nchileke ono, bu Nna bya aburu Nnajiufu ono ajaja. O kwa iya phu be ayi gude atu ibe ayi onu; mbukwa madzu ophu Nchileke meru; yo du l'o bu yebe Nchileke. ¹⁰ O bu onu ono kwaphu be ogo onu-oma shi; mburonu eshikwa iya phu. Unwunna mu; e to bukwa ege ono b'o gbaru t'o du. ¹¹ ?Akọ kojeru unu le nggele lanu atsofutaje mini, atso utso-mini; bya atsofutakwaphu mini, atso age l'ugbo lanu? ¹² Unwunna mu; ?unu phujeru eke uchokoro miru akpuru igbogo? ?T'unu phujeru eke ube miru uchokoro? Ono kwaphu ege e te ekutadu mini, atso utso-mini le mmaswi.

Mmamiphe, shi l'imigwe

¹³ ?O nweru onye o du l'o maru mmamiphe; nweru egomunggo l'unu ha? T'onye ono koshiedu iya l'ome umere oma yele ome agu, shi le mmamiphe. ¹⁴ Teke bukwanu l'oo ijimanya jiru unu obu; obu aburu unu age; unu aburu ndu mkpamanya; unu be ejekwa otu onwunu epha ke mmamiphe; ke l'o bu ejo-ire be unu gude mebyia okpobe okfu ono. ¹⁵ Egbe mmamiphe ono te eshikwa l'imigwe; o kwa mmamiphe ndiphe. E to shikwa Ume Nchileke l'eka; o kwa mmamiphe, shi Setanu l'eka. ¹⁶ Iphe obu bu l'oo eke ijimanya; me mkpamanya no be mkpaka nokwaphu; to du egbe ejo iphe ta noru iya nu.

¹⁷ Obenu le mmamiphe ophu shi l'imigwe be du iche. Mmamiphe ono be onye nweru iya nu dheberu mma; l'eme odo; l'eme onu-utso; lekweje t'a chia iphe l'idzu. Onye ono aphuru madzu imiko; nweru umere oma l'eke madzu no. E too kpochajedu mkpocha; ophu o budu okfuru-iche-eme-iche. ¹⁸ Akpuru ndu, edokwa edokwa amitaje bu ndzu, vudo nhamunha l'ifu Nchileke.

4

Oshita ndiphe onya

¹ ?Bu awe be oba-phe mbà yele osephe okfu shigbaa unu? Eke ephe shigbaa unu bu l'iphe egu iya alofu unu ogvu ekpiri. ?To du iya bu iphe, unu eya alaji l'ehu unu? ² Oobuje teke iphe agu unu; eka te eru iya unu; unu egude ke iphe ono gbua ochi; jia ijimanya: nkata te enwe okfu. Unu awata ose okfu; balahaa mba. Iphe agu unu; be unu ta aphujedu uzo iya; okfu l'unu ta asujedu Nchileke t'o nu iya unu. ³ Unu asuje t'a nu unu iphe; ta nu iya unu; ke l'iphe, unu vu l'obu gude arọ iya bu ejo oriri; ege unu ee-shi mee ehu unu ehu unu. ⁴ Unube ndu-a, e te gudedu ire ephe eka l'o bu unwanyi, eri ogori-a! ?Unu ta madu l'onye eshita iphe-otso-ena ke

mgboko-a ònyà bè bụwa òhogu Nchileke? Ọo ya bụ l'iphe bụ onye hataru tẹ yẹle ndiphe l'eshi ònya emekwa onwiya òhogu Nchileke. ⁵?T'unu arije l'iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke bụ kẹ mmakanu ọo? Bụ iya bụ ọphu sūru: "Lẹ Nchileke eko okopho ume ono, o yeru t'ò buru l'ime ayi ono." ⁶Obenu lẹ ndu e gude ire ephe ẹka bè Nchileke anuje iphe-oma, ka nshinu. Ọo ya kparu iphe ekwo okfu Nchileke sūru:

"Lẹ Nchileke akfuchije ndu
eku onwephe ekuku ụzo.
Ndu ọphu wozitaru
onwephe alị; bè oomejeru
eze-iphe-oma."*

⁷Ọo ya bụ t'unu wota onwunu ye Nchileke l'eka. Unu kfuchia Obutuswe ụzo; unu aphụ l'ọo-gbaru unu ọso. ⁸Unu byakfuta Nchileke ntse; unu aphụ l'ọo-byakfutakwaphu unu ntse. Unu kwọo onwunu ẹka unubẹ ndu ẹjo iphe. Unu mekwaa obu unu t'ọ dụ Nchileke mma unubẹ ndu obu agba ẹbo. ⁹T'ò rua unu l'ẹhu; t'aphụ ji unu obu. Unu kwaa ẹkwa; tẹ nchichochi buru unu aphụ; ẹhu-ena aburu unu iphere. ¹⁰Unu wozita onwunu alị l'ifu Nchileke; ọo-gude ẹka iya woliam unu eli.

Aanma ọkwa k'okfurushi nwanna

¹¹Unwunna mu; unu be ekfurushijekwa ibe unu; onye ekfubyishi nwanna iya; m'ọ kwanu onye gude obu iya l'anma nwanna iya ikpe bè bukwa ekemu be ookfubyishi; bukwaruphu ekemu l'onwiya b'ọ gbe ekpe ikpe. I -kpedekwanu ekemu ikpe; ọo ya bụ l'ẹ tii mehedu iphe ekemu ono kfuru; gbahaa l'i bụwa onye ikpe. ¹²Ọ bụ onye lanu nkinyi iya bụ onye atuje ekemu; buru iya nkinyi iya bụ onye ikpe. Ọ bụ iya nkinyi iya aduje ike dzofuta; buru iya aduje ike mebyia. ?Bụ onye bè jirije l'i bụ; nggube, onye anma ibe ngu ikpe?

Aanma ọkwa kẹ nsasa

¹³Unu ngabẹ nchị unubẹ ndu asuje: "Lẹ ntanụ m'ọ bụ echile bè unu e-je mkpukpu, dū egaphu; nọo l'ẹke ono mkpurophu afa; gbaa ngho; rita uru." ¹⁴Obenu l'unu ta makwa ege echile a-dū. ?Bụ ngunu bè ndzū unu bụ? Ndzū unu dukwa l'ọ bụ ẹnwuru-ọku, ekpolihuje; kpua tūu; a -nolephu nwanshi; yo phukashihu. ¹⁵Iphe gbe gbaa t'unu kfujee bụ: "Ọ -buru uche-obu Nchileke bè ayi a-nodu ndzū; gbaaru ọwaa; gbaaru ọphu." ¹⁶Obenu ọwaa bè unu gbe etse etsetse; l'asashi nsasa. Unu ta madu l'egbe ekuku ono l'ọ ha bụ ẹjo iphe.

¹⁷Ọo ya bụ; l'iphe bụ onye machacharu-a iphe, dū mma, gbaru iya l'ememe; to me iya b'ọ buakwa onye ọbu ome iphe dū ẹji.

5

Okwa, aanmaru ndu nweru iphe

¹A bya abya nta-a lẹ kẹ unubẹ ndu nweru iphe. Unu ngabẹ nchị. Unu kwashia ẹnya-mini; unu echia mkpu k'ejo aphụ, a-byaru unu. ²Ẹku unu l'ọ ha bè buakwa iphe reshihuru ereshihu. Ngwa unu; bè nra ripyashigekwaru. ³Okpoga unu; me mkpola unu gbaakwaru ẹgba. Ọ bụ ẹgba iya ono e-vudo agba unu ekebe. Oo-kepyashi anu-ẹhu unu l'ọ bụ ọku. Nta-a bè unu kparu ẹku kuberu onwunu l'ikperazu-wa. ⁴Ndu, jeru unu ozi l'ẹgu bè unu gudewa ụgho kparamia ụgwo, unu ga akfụ ephe. Aphụ,

* 4:6 4:6 Ẹtu 3:34.

èphe agù bẹ ruakwaru l'igwe; mkpu kẹ ndu, kpataru unu iphe unu meberu l'alì bẹ ngashìwaru Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike nchì angashì. ⁵ Unu buwa lẹ mgboko-a; túsaru ẹhu; l'eriphe ọva ọva; emephelephu iphe charu unu l'ọkpoma. Unu riwaru; gbaa ẹbà l'ọ bụ anụ-ẹbà; chaa tọ; kwabẹru mbọku, ee-gbu unu. ⁶ Unu nmaru onye, doberu ẹka ndoo ikpe; woru iya gbua; to yeru unu onu.

Ọta-nshi; mẹ okfu anụ Nchileke

⁷ Ụnwunna mu; ọo ya bụ t'unu takpelekwaphu nshi jeye teke Nnajiufu a-bya. Unu phụwaru ẹge onye kọru okfu atajẹ nshi; kwabẹru iphe o meberu l'alì. Ọotaje nshi; ngabẹru mini ọdungu. Yọ taa nshi jeye l'uboku ephefu. ⁸ Unubẹdua; unu takwaphu nshi; obu esihu unu ike. Ishi iya aburu lẹ teke Nnajiufu a-bya dukwa ntse.

⁹ Ụnwunna mu; unu ba agụjekwaru ibe unu aphụ ẹge Nchileke ẹ-te ekpedu unu ikpe. Unu lekwa l'onye ikpe nọkwa ntse.

¹⁰ Ụnwunna mu; unu nyatajekwa ndu nkfuchiru Nchileke, shi gude ẹpha Nnajiufu ayi kfu okfu. Unu gude ẹphe; mụta ọtaru iphe-ẹhuka nshi. ¹¹ Unu eleenua: ọ kwa ndu taru nshi bẹ ayi ekuje ndu a gọru ọnu-ọma nụ. Unu nwaru ọta-nshi kẹ Jobu; unu anụkwaaphu ẹge Nnajiufu gude kfu ya ugwo l'ikperazu. Lẹ Nnajiufu bụ onye obu-imiko; bukwaruphu ọ-gba-mkpu.

¹² Ọphu katsuanu; ununna mu; bụ t'unu be erijekwa angu. Ọphu ọ dukwa iphe ọdo, unu e-gude ria angu: m'ọ bụ igwe; m'ọ bụ alì. Teke unu sụru: "Iye" t'ọ bukwaru: iye. Teke unu sụru: "Wawa" t'ọ bukwaru: wawa; k'ọphu Nchileke ta anmadu unu ikpe.

¹³ ?O nweru l'unu ha, onye eje iphe-ẹhuka? T'onye ọbu kfuru nụ Nchileke. ?O nweru l'unu ha onye ẹhu atso ẹna? T'onye ọbu gwa egvu; gude jaa Nchileke ajaja. ¹⁴ ?O nweru l'unu ha, onye iphe-ememe eme? T'onye ọbu kukoo ndu, e meru ọgurennya chọchi t'ẹphe bya ekfuru nụ Nchileke l'ifu iya. T'ẹphe gude ẹpha Nnajiufu wua ya manụ l'ishi. ¹⁵ L'okfu, e kfuru nụ Nchileke; bya ekweta l'oo-me bẹ a-dzọtakwa onye iphe-ememe eme; Nnajiufu e-me; yọ gbakerehu. Teke bụ l'o meru iphe dū ẹji bẹ aa-guru iya ẹya nvu.

¹⁶ Ọo ya bụ; unu koshijeeru ibe unu iphe dū ẹji, unu meru. Unu kfujekwaruphu nụ Nchileke l'okfu ẹhu ibe unu; ẹge ee-me t'ẹhu dū unu mma. Okfu, onye doberu ẹka ndoo kfuru nụ Nchileke bẹ erejekwa; takposhia alì. ¹⁷ Eláyija; ?tọ bụdu madzụ, kfu ẹka kfuru ọkpa ẹge ayibedua kfu? O kfuru nụ Nchileke kfushia ya ike; sụ t'igwe b'egeda mini l'alì. Kẹ mini aburu kperengu afa ẹto l'onwa ishingụ. ¹⁸ Yọ bya ekfuru nụ Nchileke ọdo; igwe abya enwushi mini; iphe a kuru l'alì awata amishi ọdo.

¹⁹ Ụnwunna mu; o -nweru l'unu ha onye shisweru ọzo l'ọkpuberu okfu ono; onye ọdo edulata iya azu l'uzo, vudo nhamunha; ²⁰ t'onye ono maru l'onye dulataru onye meru iphe dū ẹji azu t'ẹ b'o shishi ẹjo ọzo; onye ono, shisweru ọzo ono bẹ aa-dzọfuta obu iya l'ẹka ọnwu; gụkwaaru iya nvu l'igweligwe iphe dū ẹji.

Ekwo ke mbụ, Pyita deru

¹ Ekwo-ozí-wa bẹ shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pyita, bụ onye ishi-ozí Jisọsu Kuráiyisutu.

Ndu mu ede iya anụ bụ unubẹ ndu Ju ono l'unu ha, a chikashiru l'alí unu; unu agbakashíhu laa ọhodo je eburu ono. Ndu je eburu lẹ Póntusu; ndu eje eburu lẹ Galéshíya; Kapadósiya; Éshíya mẹ lẹ Bitíniya. ² Mbụ unubẹ ndu, Nchileke, bụ Nna ọtaru; mee unu; unu abụru ndu nk'íya. Nchileke ọtaru unu; okfu l'o bebehao duru l'ọdungu maru l'unu a-buru ndu nk'íya. Yọ bya ezi Ume-dụ-Nsọ; yo mee unu; unu abụru nk'íya; k'ọphu unu a-nọdu anụjeru Jisọsu Kuráiyisutu okfu; mẹ k'ọphu Jisọsu ono e-gude mee ya safukota unu iphe, bụ iphe dụ ẹjí, unu meshiru l'ọ ha.

Tẹ Nchileke mee t'eze-iphe-oma nk'íya rube unu ẹka; rube iya unu k'anýinyi iya. Yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu ọgbodo eburu.

Ole ẹnya ndzụ gbururu jeye

³ Unu t'ayi jaa Nchileke ajaja. Ọo ya bụ Nna kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráiyisutu! Ọ phụwaru ayi imiko, nyíberu anyibẹ. O mewaru Jisọsu Kuráiyisutu; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; shi ẹge ono mụa ayi ọdo. Nta-a bẹ ayi elewa ẹnya ndzụ ọphungu, ayi a-nọ gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

⁴ Ayi elekwaphu ẹnya l'ayi l'unu e-mekochaa tuko gbaru mgbá nweru iphe-oma, Nchileke doberu unu l'imigwe; mbụ iphe-oma ọphu ẹ-ta hadu kẹ rehu erehu; tọ ha kẹ mebyihu emebyihu; tọ ha kẹ kahụ akahụ. ⁵ Ọ bụ okfu l'unu woru onwunu ye Jisọsu l'ẹka meru iphe oogudeje ike iya akwachi unu t'ẹ b'o nwe iphe e-me unu jeye teke oo-koshi unu lẹ ya dzọtahawaruru unu. Yọ bụkwanuru l'ikperazụ bẹ oo-koshi iya unu ọbu.

⁶ Ono bebekpo buru iphe unu a-nọdu ete ẹswa iya; a makwaru-a l'unu jefutaje iphe-ẹhuka, dutsua iche iche, bụ iphe a-data unu adata. Obenu l'ono búa kẹ nwa nta-a; ẹ tọ dukwa ẹge ọo-nọ-bebe. ⁷ Iphe kparu iphe unu jefutaje iphe-ẹhuka ono bụ t'e gude iya maru l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráiyisutu ta bụdu ekwekwe nggogo. Unu lewaru mkpọla-ododo. Mkpọla-ododo bụ iphe vu oke aswa. Obenu l'o mebyihujekwanu emebyihu. Yọ bụlekwaru-a l'ọku b'aahuje iya; gude data iya t'a maru: ? ọ búa ọkpobe iya t'ẹ tọ bụdu? Ọ kwaphu ẹge ono bẹ aa-data ekwekwe, unu kweru t'a maru: ?ọ bụ ọkpobe ekwekwe; t'ọ bụ ekwekwe nggogo. Ekwekwe ono bẹ unu manaru-a l'aswa iya ka aswa mkpọla nshinu. A - datatsua ya; ọ -buru ọkpobe ekwekwe bẹ unu kweru; a jaa unu ajaja; mee t'unu gbufu chalahaa l'ọ bụ iphoro, shi Nchileke l'ẹka; a kwabẹkwaphu unu ugvu. Yọ bụru mbọku ono, Jisọsu Kuráiyisutu a-bya ono b'ọo-dukota ẹge ono. ⁸ Unu yeru Jisọsu obu l'ẹ-ba bụ l'unu gudejewa ẹnya unu phụ iya. Unu ewotawa onwunu ye iya l'ẹka; l'ẹ-ba bụ l'unu gude ẹnya unu ele iya nta-a. Ọo ya meru iphe unu e-te ẹswa; tee ẹswa, ẹtu iya ẹ-ta dudu; ⁹ kẹ l'unu eritawa uru, nọ l'ekweta, unu kwetaru, bụ iya bụ lẹ Kuráiyisutu a-dzọfuta unu.

¹⁰ Lẹ ndu nkfuchiru Nchileke kfuakwaru kẹ adzọta ono, Nchileke adzọta unu ono. Ẹphe shi tọo nwehu ese t'o doo ẹphe ẹnya; t'ẹphe maru ẹge kẹ adzọdzo ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono e-shi ree; mẹ t'ẹphe

makwaruphu egbe teke obu, oo-re obu. ¹¹ Ēphe seru t'ephe maru ògè teke iphe ono e-re; maru ēge oo-shi ree; mbù iphe ono, Ume Kuráýisutu, bu ēphe l'èhu shi ama ēka ala ono; tsube l'iphe-èhuka, Kuráýisutu e-je; jeye l'ugvu, Nchileke a-kwabè iya teke o jetsuaru iphe-èhuka ono. ¹² Nchileke abya emee ndu nkfuchiru iya ono; ēphe amaru l'ozi ono, ya ziru ēphe ono ta bùdu ozi èhu ēphe; l'òo unubèdua b'e ziru iya ēphe t'ephe bya ezia. Unu shiakwa l'èka ndu ozi ono, bù ēphe bya ezia ya unu ono maru iya nta-a. Ēphe byaru bya egude ike kè Ume-du-Nsò zia ya unu. Ume-du-Nsò ono bù Nchileke bè shi l'imigwe ye iya ēphe l'èhu. Ozi ono, e ziru unu ono bè agutsukwaa agù unwu ojozi-imigwe. Yò dù ēphe t'a sù l'o nweru ēge ee-me t'o doo ēphe ēnya.

Umere, dù Nchileke mma

¹³ Oo ya bù t'unu mee obu unu t'ò kwabè akwabè l'ò bù onye liru onwiya anuma l'ukfu; unu kpadeje onwunu akpade; unu elekwaphu ēnya eze-iphe-oma ono, Nchileke e-meru unu teke ono, Jisòsu Kuráýisutu e-koshilephu onwiya ono. ¹⁴ Teke unu te shidu maru òkpobe okfu ono bè bù ēgu ejo iphe, shi anòduje agù unu shi kpuru unu l'èka. Keshinu òphu unu bù-wa ndu anuru Nchileke okfu; unu be kwehekwa t'ègu ejo iphe ono kpukwaduru unu ēge ono, o shihawa kpuru unu ono. ¹⁵ Iphe unu e-gbe mee bù t'unu shi l'iphemiphe òbule, unu eme koshi l'unu dù nsò; lè Nchileke ono, bù iya kuru unu ono òkwa nsò. ¹⁶ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; sù lè Nchileke sùru: "Unu bùkwaru ndu dù nsò; lè yèbedua, bù Nchileke bè òkwa nsò."

¹⁷ Oobuje teke unu ekfu anù Nchileke; unu eku iya Nna; mbù Nchileke ono, bù iya ekpeje onyemonye òbule ikpe l'ège iphe onye obu meru dù dù-chi ono. È too kpekwa ikpe nk'ia ele madzù ēnya l'ifu. Oo ya bù t'unu gude ndzù unu l'ò ha tsuje iya egvu lè mgboko owaa, a byaru abyabya-a. ¹⁸ Unu marua iphe o phuru Nchileke t'ò gbata unu l'èka ejo umere ono, mkpa iya e-ta dùdu ono; mbù umere ono, unu mütaru l'èka ndu ono, müru unu ono. Iphe o gude kfua aswa ishi unu; gbata unu ta bùkwa iphe emebyihuje emebyihu l'ò bù mkpòla-òcha m'ò bù mkpòla-ododo. ¹⁹ Iphe o gude gbata unu bùkwa mee ono, vu oke aswa ono, bù iya bù mee Kuráýisutu. Kuráýisutu dù l'ò bù nwaturu, e gude agba eja, e-te nwedu eke ùta nò iya l'èhu; ekworo ta nò iya eya. ²⁰ O bù iphe ono bè Nchileke gude fòta iya. O fòtaha-oduru iya rù; bè yèbe Nchileke mederu mgboko. Yò bya erua l'oge ikperazu-wa; yo gude okfu èhu unu koshi iya ndiphe. ²¹ O bù Kuráýisutu ono bè unu shi l'èka iya woru onwunu ye Nchileke l'èka; mbù Nchileke ono, bù iya meru iya; yo shi l'onwu teta nòdu ndzù; bùkwaru iya phù kwabèru iya ugvu ono shi l'imigwe ono. Oo ya bù l'unu nòwa Nchileke l'èka; elekwaphu ēnya l'òo ya a-dzò unu.

²² Unu anòduje eme iphe òkpobe okfu ono kfuru. Unu shiwa ēge ono safukota iphe bù iphe dù eji lè ndzù unu; k'ophu unu yewaru unwunna unu obu. Obu ono, unu yeru unwunna unu ono ta bùlekwa iwe-l'òbu; òchi-l'onu-eze. Unu ba ahakwa oyeru ibe unu obu. Unu kebeje èhu gude obu unu l'ò ha yeru ibe unu obu. ²³ Ishi iya aburu lè Nchileke müraru unu òdo; bya anùwa unu ndzù òphungu. Ndzù, unu nò nta-a te shikwa l'èka ndu müru unu, bù ò-nòta-ò-laa. Ndzù unu nta-a shiwa Nchileke, bù ojeje l'èka. Ndzù ono bù l'òkfu-ònu Nchileke b'ò shi. Okfu-ònu Nchileke bù okfu, nò ndzù; bùru ēge ono bè òo-nò iya jeye lè tutu yoyo. ²⁴ Oo ya meru iphe ekwo okfu Nchileke sùru: "Madzù l'òo ha dù l'ò bù èwu.

Mma ke madzu adu l'ò bu
 igu, ewu ono tsushiru.
 Ewu ono -kpòwa nkù;
 igu iya ono erishihu; dashia.

25 Obenu l'okfu Nnajiufu a-nò
 gbururu jeye le tutu yoyo.”*

Ò bu okfu ono bu ozi-oma ono, a bya ezia unu ono.

2

Mkpuma, nò ndzu; me Mba, dù nsò

1 Ọo ya bu t'unu sefukota ẹka l'iphe bu ẹjo iphe l'ò ha. T'ẹ b'o nwehekwa unu onye a-dzùje ẹjo-ire; unu ta abùhe o-kfuru-iche-eme-iche phe; unu haa ẹnya-kfurukfuru; unu ahakwaaphù okfubyishi madzu ibe unu. ² T'ò buru ẹge ẹgu ẹra anòduje agù unwegirima, a m̀ru k'ophungu bu ẹge ẹgu okfu Nchileke a-nòduje agù unu; mbù okfu Nchileke ono, ẹ te merushidu emerushi ono; k'ophu unu e-vu; vukfuta ndzòfuta unu. ³ Ọ bu iya bu iphe obu, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sù: “L'unu le Nnajiufu be megbawaru iphe; unu aphùwa l'ò bunuka onye obu-oma.”

⁴ Unu byakfuta Nnajiufu ono. Ọ bu iya bu mkpuma, nò ndzu, Nchileke gude t̀a ọkpa-ùlo iya. Mkpuma ono, nò ndzu ono be ndiphe fofuru tufaa l'ò bu 'ò-ga-le-mkpa. Ọlobu; unu lewaru! L'ẹnya Nchileke b'ò gbe bukwaru iya b'ò fotarù kwabẹ iya ugvu. ⁵ Unu dùlephu l'ò bu mkpuma, nò ndzu, e gude akpù ùlo; jeru byakfuta iya tẹ Ume Nchileke gude unu kpua eze-ùlo Nchileke ono, ọkpù ono. Tẹ Jisòsu Kuráiyisutu l'onwiya mee unu t'unu buru ndu achijeru Nchileke ẹja; t'unu buru ndu a-nòduje anù Nchileke ngweja, dù iya mma. ⁶ L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sù le Nchileke kfuru okfu ẹhu Kuráiyisutu; sù:

“Lekwa; le ya fotaakwaru
 mkpuma lanù, dù iya ugvu.
 Mkpuma ono be ya egvube
 t'ò buru itso, guderu iya Záyonu.
 Iphe bu onye dakoberu
 mkpuma ono te nwedu
 l'ò-kwaa izimana.”

⁷ Ọ kwa l'ẹhu ke unubèdua, wowaru onwunu ye Kuráiyisutu l'ẹka be mkpuma ono bu iphe aakwabẹ ugvu. Obenu; l'ẹhu ke ndu ophu ẹ-te kwedu woru onwephe ye Kuráiyisutu l'ẹka; be
 “Mkpuma ono, ndu akpù ùlo jikaru ono;
 bu iya mekocharu bya aburu
 itso, gude ùlo ono.”

⁸ L'ẹkwo okfu Nchileke b'e dekwaruphu; sù:
 “Le mkpuma ono bukwa
 mkpuma, a-nòduje adù ndiphe ọkfu;
 bukwaruphu mkpuma,
 a-buru ephe e -vukota;
 a daa.”

Iphe a-kpa iphe ọo-nòduje adù ephe ọkfu bu l'ephe te ekwetadu okfu Nchileke. Ọ bu iya meru iphe ọ dufutaje ephe ọkfu ẹge ono.

⁹ Obenu l'unubèdua bu ndu Nchileke gude ẹka iya fota. Ọ bu unubèdua bu ndu achijeru Nchileke ẹja; mbù Nchileke ono, bu eze ono. Ọ bu unu bu

* 1:25 1:24-25 Azá 40:6-9.

mba, dū nsò; mbū ndu Nchileke fòtaru; mee ndu nk'íya gèdegede; k'òphu unu e-me t'a maru l'iphemiphe òbule, Nchileke meshiru bẹ bụ iphe gbaru tẹ ndiphe kwabẹ iya ugwu iya; mbū Nchileke ono, bụ iya kuru unu kufuta unu l'òchi; bya ekuru unu ye l'iphoro nk'íya ono, dū biribiri ono. ¹⁰ O nweru teke ẹ to nwedu iphe unu shi bụru. Obenu lẹ nta-a bẹ unu bụakwa ndu kẹ Nchileke. O nweru teke unu te shidu maru ege Nchileke bụ-tabe onye obu-imiko. Obenu lẹ nta-a b'ò koshiwaru unu obu-imiko iya òbu; unu aphy-wa iya.

Umere ndu, Kuráýisutu tọru l'egbu

¹¹ Ndu mu yeru obu; unu bụkwa ndu laru alala lẹ mgboko-a; unu byakwaru iya abyabya. O kwa iya meru iphe mu ekfuru iya unu ekfushiru iya unu ike; sụ unu byiko; t'unu ba apakwaru onwunu tọgboru ẹgu ẹjo iphe dū iche l'iche, anọduje agụ madzụ agụ ememe. O bụ ndzụ ophungu ono, Nchileke nūru unu ono bẹ ẹgu ẹjo iphe ono anọduje etso ọgu. ¹² Unu mejeru ndu ẹ-te kwetadua kẹ Nchileke umere ọma; k'òphu bụ; o -nweru m'ò bụ teke ẹphe jederu okfu l'unu bụ ndu eme ẹji; ẹphe elewaa ege umere unu dū-be mma. Ẹphe egudewa iya ru jaa Nchileke ajaja mbọku ono, Nchileke a-bya ẹphe okpe ikpe ono.

¹³ Unu be ekwefujekwa ikè ome iphe, bụ iphe gọvumentí, achí nū sūru t'e mee. Unu gudeje kẹ l'unu yeru Nnajiufu obu me iya. O -būru l'ọo eze, bụ iya bụ ishi kpoo-gbaa nweru iphe o sūru t'e mee; unu mejekwaa ya. ¹⁴ Teke o bụ l'ọo ndu gọvano iya nweru iphe ẹphe sūru t'e mee; unu mekwaa ya. Lẹ ndu ono bụkwa ndu o yeru t'ẹphe hụjée ndu eme ẹji àhùhù; ẹphe ajakwaaphu ndu ophu eme iphe dū mma ajaja l'edzudzu ọha. Unu ba ajikajekwa l'unu te emedu iphe ẹphe kfuru. ¹⁵ Okfu l'ò bụ iphe dū Nchileke mma l'obu t'unu gude umere ọma, unu eme; mechishia eswe eswe ono, ndu ẹ-ta madu iphe anọduje ekfu ono. ¹⁶ Kuráýisutu bẹ tóshiakwaru unu l'egbu. Obenu l'ẹ tọ bụkwa l'a tọfuru unu l'egbu; unu enweru onwunu a-kpata iphe unu e-woru onwunu tọgboru ome iphe dū ẹji. Iphe unu e-gbe mee bụkwa t'unu meje umere, gbaru ndu ejeru Nchileke ozi. ¹⁷ Unu kwabeje onyemonye òbule ugwu. Unu yejeru iphe bụ unwunna, unu l'ẹphe kweru kẹ Kuráýisutu obu. Unu tsuje Nchileke egwu; unu akwabeje onye bụ eze ugwu.

Iphe-ẹhuka, Kuráýisutu jeru; bụ ayi iphe-leta-mee

¹⁸ Unubẹ ndu ejeru madzụ ozi; unu wozitaje onwunu alí l'ẹke ndu bụ nnajiufu unu nọ; kwabeje ẹphe ugwu; unu emeje iphe bụ iphe ẹphe ziru unu ememe. T'ẹ b'ò bulekwaa onye ophu nnajiufu iya nweru obu-ọma; dūru iya agu b'a-nọduje akwabẹ iya ugwu nwenkinyi. T'onye ophu nnajiufu iya dūru ẹhuka kwabejekwa iya phụ ugwu. ¹⁹ Nchileke bẹ ẹhu atsojekwa ẹna teke unu gude l'unu bụ ndu nk'íya richia obu eje iphe-ẹhuka; mbū iphe-ẹhuka ñnyigirinyi, e meru unu; unu eje. ²⁰ Mbu; m'ẹ tọ gbakwa kẹ t'a jaa unu ajaja l'unu richiru obu eje iphe-ẹhuka teke eechi unu iphe l'iphe unu meru-a ẹji. O kwa teke unu meru iphe dū mma; eechi unu iphe iya; unu -richia obu teke ono: iya-a! Ẹhu atso Nchileke ẹna. ²¹ Okfu l'ò bụ oje iphe-ẹhuka; mbū egbe iya ophu dū Nchileke mma bẹ Nchileke kuru unu oku iya. Lẹ Kuráýisutu l'onwiya bẹ gudekwaphu okfu ẹhu unu jee iphe-ẹhuka; yo shi ẹge ono; bụwaru iphe-leta-mee b'ò meru doberu unu; k'òphu unu a-mụtakwanu umere iya. ²² O kwa iya bụ iphe òbu, e dehawaruru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "L'ẹ to nwekwa-a iphe dū ẹji, o mejeru; t'ò bụ l'ò dzujeru ẹjo-ire." ²³ E phuakwaru iya iphu; òbu

l'ẹ to phulatabukwaa. O jeru iphe-ẹhuka; ọbu l'ẹ to nwedu onye o chijeru ẹka l'iri-ise. Iphe o gbe mee bu l'o woru onwiya ye Nchileke l'eka; mbu Nchileke ono, bu onye ophu ikpe nk'ia bu ikpe, du maa ono. ²⁴ Kurayisutu l'onwiya be vutaru iphe du eji, ayi meru l'o hakota l'ehu iya teke ono, a kpopyaberu iya l'oshi-osweru ono; k'ophu ayi a-du l'o bu ndu nwuhuru anwuhu l'eke ome iphe du eji no; te ndzu, ayi a-no bu-chiaru iphe a-nodu ekoshi l'ayi buwa ndu Nchileke guru le ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya. O bu uswiru echachi ono, e chiru iya ono be Nchileke gude mee t'unu korohu. ²⁵ L'unu shikwa agha ririri l'o bu aturu, phuru ọzo; ọbu le nta-a be unu latawaru azu byakfuta onye ono, eche unu l'o bu aturu, bukwa iya phu bu onye eleta ndzu unu ẹnya ono.

3

Umere, gbaru ndu alu alulu

¹ Ege ono kwaphu; unubedua, bu unwanyi, alutsua nji; unu wozitaje onwunu al l'ẹke ndu bu nji unu no; k'ophu bukwanu teke bu l'o nweru nji unu phe ono, bu ndu e-ta angabejedu nchi l'okfu Nchileke; ephe -phukwanua umere, unu eme; ephe abya emelaha okfu, Nchileke kfuru. Yo bukwanuru umere unu ono e-me; ephe abya emelaha okfu ono, Nchileke kfuru ono; m'o -ruhuru; to nwekpoonu okfu, unu kfuru nu ephe; ² ke l'ephe e-gudewaru ẹnya ephe ele umere, e-ta dudu eke uta no iya, unu eme eyeru ephe; okfu l'unu atsụ Nchileke egvu. ³ T'iphe oriri iya e-chije unu ẹhu ba abukwa ege unu e-shi memaa onwunu emema t'unu ma mma. T'iphe unu e-fujeru l'oriri iya ba abukwa ege unu e-me swengashia egbushi unu; me ege unu e-shi gude unwu iphe e gude mkpola meshia; mewaru iphe dutsua ege ono, bugbaa iphe vu oke aswa gude emema onwunu; ophu 'o bukwa ege unu e-shi eye uwe, vu oke aswa. ⁴ T'iphe oriri iya e-chijechia unu ẹhu bukwaru ege unu e-shi mee obu unu t'o du mma; k'ophu ime obu ono, e te egudejedu ẹnya phu ono a-nodu ama mma; mbu mma ophu ta byadu l'ala alala jeyewaru. Mma ono bu ome odoo; me oji obu oyi. Iphe ono l'o ha be tukokwa buru iphe vu oke aswa l'ifu Nchileke; ⁵ ke l'o bu ege ono be unwanyi shi egudeje eme mma nk'ephe teke ndiche. Ephe shi ewojeru onwephe doberu Nchileke iche. Mbu l'o bulephu Nchileke be ephe shi anoduje ele ẹnya l'eka. Ephe shi ewozitaje onwephe al l'ẹke nji ephe no. ⁶ O bu ege ono be Sera wozitaru onwiya al l'ẹke Ebirihamu no. Yo buru iphe ono meru iphe o shi emeje iphe Ebirihamu kfuru; l'akwabẹ iya ugvu; shi ekuje iya nnajiufu. Unubedua bukwa okpobe unwu Sera; m'o -buru l'unu emee iphe du mma; unu te ekwejehe t'o nweru iphe a-nodu eyejekwadu unu egvu.

⁷ Unubẹ ndu ophu bu unwoke, alutsua nwanyi; unu mejekwaruphu unyomu unu umere, du mma; unu l'ephe aburu ẹhu l'alulu, unu alu. Unu mejeeru ephe umere, du mma; keshinu unu marua l'unwanyi be ọvo ta nodu l'o bu unwoke. Unu leta ephe ẹnya; mejeeru ephe iphe mkpa iya duru ephe. Unu kwabeje ephe ugvu, gbaru ephe. Okfu l'o bu unu l'ephe a-tuko shi l'eka Nchileke gbaru mgbata nata eze-iphe-oma ono, bu iya bu ndzu tutu yoyo ono. Unu tuko meje umere, du ege ono; k'ophu umere unu ta anochidu unu ọzo t'unu be ekfushiru nu Nchileke.

Ome madzu t'o jee iphe-ẹhuka inyigirinyi

⁸ Eke mu a-suchi okfu mu ono ishi bu t'egomunggo unu buru nanu; t'iphe-ẹhuka, byaru ibe unu rujee unu l'ehu ege o ruru iya onye ọbu,

o byaru. Unu eyekwaruphu ibe unu obu; l'unu tɔkokwa buru ndibe Nchileke; unu buru ndu obu-imiko; unu aburu ndu ewozitaje onwunu ali l'ɛke ibe unu nɔ. ⁹ Madzu -meje unu ejo iphe; unu be egudejekwa ejo iphe gwata onye obu ugwo iya. E -phujee unu iphu; unu be ephulatakwa. Iphe unu e-mejehia bu t'unu gbe gojeru ɔnu-oma nu onye obu; l'iphe Nchileke kuru unu oku iya kwa te ya goru ɔnu-oma nu unu. ¹⁰ L'ɛkwo okfu Nchileke b'e dekwaru; su:

“Iphe bu onye ɔogu t'o kaa nka;
mbɔku-mbɔku aburu iya k'oma;
t'onye ɔphu be egudenuphu ire iya tu ikpoki;
ɔphu ɔodzujekwa ejo-ire.

¹¹ T'onye ono ghaaru ejo iphe azu;
watachia ome iphe du mma.
Yo kebe ɛhu choje iphe bu:
o -mee ya; nchi adu ndo;
O -phu iphe obu;
t'e b'o tugbekwa iya ɛka.

¹² Le Nnajiufu, bu Nchileke
anɔdujelekwa eleta ndu
doberu ɛka ndoo ɛnya;
ngabekwaphu nchi l'iphe
ɛphe ekfuru iya teke ɛphe ekfu anu iya.
Obenu le ndu ejo iya ono;
be ɔoghajeru azu.”

¹³ Nta-a-e! ?Nanukpoo onye e-mekata unu m'o -buru l'oohe unu uhere ome iphe vudo nhamunha? ¹⁴ Mbɔ; o -buru-a l'unu eme iphe vudo nhamunha; meru iphe aapakfuta unu iphe-ɛhuka; unu be eyekwa ɔnu; le Nchileke a-gɔkwaru-a unu ɔnu. Unu ba atsujekwa madzu egvu; ɔphu obu 'awajekwa unu mini. ¹⁵ Iphe unu e-gbe meje bu t'unu gudeje obu unu l'o ha kwabe Kuráyisutu, bu Nnajiufu unu ugvu; gude koshi l'o bu iya bu Nnajiufu unu obu. Unu kwabeje akwabe tekenteke; 'amakwaru ama o -nweru onye jiru unu iphe ono, unu ele ɛnya iya ono: t'unu yeeru iya ɔkpobe ɔnu; koshi iya iphe kparu iphe unu ele ɛnya iphe ono, unu ele ɛnya iya ono. ¹⁶ Teke unu eyeru onye obu ɔnu ono; unu zijekwaa obu l'ali yeeru iya ɛya; unu emekwaphu ekoshi ɛphe le Nchileke duru unu le nsɔ. Unu meje iya ɛge ono; k'ɔphu obu ta awajedu unu awawa; k'ɔphu bukwanu: o -nweru ndu ekfuru unu ejo okfu; unu egudekwanu umere ɔma ono, unube ndu ke Kuráyisutu eme ono meru iphere kpua ndu obu. ¹⁷ L'o kakwa mma te madzu jee iphe-ɛhuka; okfu l'oohe iphe du mma; m'o -buru l'o bu ɛge ono be du Nchileke mma; karia l'o bu ejo iphe onye obu meru be ɔonwu ɔnwu iya. ¹⁸ Unu nyatakwa iphe meru l'ɛhu Kuráyisutu. Yebedua be jekwaru iphe-ɛhuka. O bu iphe du eji, ndiphe eme be kpataru iphe o jeru iphe-ɛhuka jeye yo nwuhu. Anwuhu ono b'o nwuhuru ugbo lanu; sefu ɛka. Yebe onye ono, doberu ɛka ndoo ono anwu-chiaru ndu ɛ-te dobeda ɛka ndoo ɔnwu; k'ɔphu oo-duta ayi dukfuta Nchileke. N diphe be gburu ugwehu mmakanu, bu iya bu ugwehu Kuráyisutu. Obekwanu le Ume Nchileke meru Ume iya; yo nodu ndzu. ¹⁹ Yo buru Ume ke Nchileke ono b'o gude bahushia le ndu maa jekfube ndu maa ono, a tuchiru le mkporo ono; je ekfuaru ɛphe okfu Nchileke. ²⁰ Le teke ndiche ono, Nówa kuru eze ugbo ono be ndu ke teke ono jikakwaru ngabe nchi l'iphe Nchileke ekfu; Nchileke ataa nshi ngakotaru ɛphe; to du; jeye teke o nonyaaru; haa mini t'o rigbushia ɛphe. M'o bulekwapu nwa ndu ɛ-ta badu nwishi

bẹ bahuru l'eze ụgbo ono. Ẹphe dụ ụmadzu ẹsato nwenkinyi bahụ iya. Nchileke eshi lẹ mini ono, ụgbo ese eli l'eli iya ono; dzoo ẹphe. ²¹ Mini ono bẹ dụ ụdudu mini, e gude eme baputizimu. Baputizimu-wa, a nmaru l'etu-wa ta adujekwa ike safu ayi inyi, nọ ayi l'ehu; o bulekwapu l'ayi egudeje iya arọ Nchileke t'ọ sachaa obu ayi t'ẹ b'ọ nọdu awa ayi awawa. Yọ buru l'eteta, Kuráyisutu tetaru nọdu ndzụ bẹ ooshije dzoo ayi. ²² Yo tetatsua ono; lashia l'imigwe je anọdu l'eka-utara Nchileke, bụ Nna. O bụ l'ẹke ono b'ọ nọdu buru eze; l'achi iphe bụ ojozi-imigwe l'ẹphe ha; mę iphemiphe ọbule, ike nọ l'eka; mę iphe bụ ndu ishi l'imigwe.

4

Ndzụ ophungu

¹ Kuráyisutu bẹ jeru iphe-ehuka teke o nọ lẹ mgboko. Oo ya bụ t'ọ bulekwaruphu ẹge ke iphe-ehuka dụ Kuráyisutu bụ ẹge ọo-duje unu; mbụ t'unu kwakọbekwa k'oje iphe-ehuka unubedua. L'ẹ to nwekwa onye jeebejeru egbe iphe-ehuka ono lẹ mgboko-a, jekwadu je awata onme ejo iphe ọdo. ² Oo ya bụ t'unu watalekwapu ome iphe bụ uche-obu Nchileke; unu egudekpele iya phụ ege ono tųgbua ke nwa nta-a, unu nọkwadua lẹ mgboko-a; haa otso ẹgu ejo iphe, a-guebe ndiphe. ³ Unu lewaru egbe teke unu shi meta iphe ndiphe ono, ẹ-ta madu Nchileke ono eme. Nta-a bẹ unu metashiakwaru iya. Lẹ keshinu teke ono bẹ unu shi nọduta ndzụ; unu te nwe iphere. Unu eshi woru onwunu tųgboru iphe bụ ẹgu ome ejo iphe, agụ unu; mbụ; unu eshi angunuka męe; shi eri l'angusweshi onwunu ifu; shi tsokpeleruphu ẹkemeke ọbule achoro-ẹke ẹke unu a-ngụ męe; l'agwaphelephu iphe bụ iphe aagwa agwagwa; mę ọgvu, bụ iphe, dụ Nchileke ashi. ⁴ Nta-a b'ọ gbekwa bya adu ndu ono, ẹ-ta madu Nchileke ono biribiri l'unu te etsojehedu ẹphe emephe ejo ememe ono; unu te etsojehe ẹphe nọdu ndzụ o-la-l'iyi ono nta-a. Oo ya emeje ẹphe ekfubyishi unu. ⁵ Obenu lẹ mbọku, Nchileke e-kpe ikpe abyakwaa. O bụ mbọku ono bẹ ẹphe a-bya evudo Nchileke l'ifu; gude onu ẹphe; shi ishi lanu dokotarun iya iphe ẹphe meru lẹ mgboko-a; mbụ Nchileke ono, gbe kwakọbehawa k'okpe ndu nwuhuru anwuhu; mę ndu nọ ndzụ ikpe ono. ⁶ O kwa iya meru iphe Kuráyisutu jeru je zia ndu nwuhuru anwuhu ozi-oma ono. O bụ oswi-okfu l'ẹphe nwuhuru anwuhu; ọbu lẹ Kuráyisutu bẹ jeleru-a je ezia ẹphe ozi-oma; okfu l'anwuhu ono, ẹphe nwuhuru ono bukwa ikpe, Nchileke nmaru madzụ kparamupamu. Iphe meru iphe o je ezia ẹphe ozi-oma ono bụ lẹ Nchileke bẹ meru t'a maeduru: ẹphe a-nata ozi-oma ono; nweru egbe ndzụ ophu yebedua, bụ Nchileke nweru?

Gude iphe-oma, Nchileke meru ngu jeeru iya ozi

⁷ Teke mgboko-a; mę iphemiphe ọbule, nọ iya nụ a-gvụ bẹ duakwa ntse. Oo ya bụ t'unu kpadejekwa onwunu; ẹnya edo unu edodo; k'ophu unu aduje ike okfu anụ Nchileke. ⁸ Ophu, bukwanu iya ka; aburu t'unu yejeru ibe unu obu ọkpobe eyeye. L'egbe n-yemobu ono emejekwa t'a guaru madzụ nvu l'igweligwe iphe dụ ẹji, o meshiru. ⁹ Unu kwajeeru ibe unu ebyee. Olobu t'unu bẹ egudejekwa nggumaphu akwa iya. ¹⁰ Keshinu ophu Nchileke mewaru unu eze-iphe-oma, dụ iche iche; nutsukwaaphu unu iphe-oma l'ehu l'ehu; o kwa iya bụ t'onyenonu l'unu ha wota iphe-oma, ophu Nchileke nuru iya gude mee iphe a-garu ibe iya lẹ mkpa. O kwa teke unu eme iya ẹge ono bẹ bụ iya bụ l'unu bụ ọkpobe ndu letaru ẹnya l'iphe-oma, Nchileke nuru unu. ¹¹ O -nweru onye ekfu okfu; t'onye ọbu kfuje l'iya phụ l'a -suru l'ọo Nchileke l'onwiya ekfu iya. O -nweru onye l'eyetaru ndu

odo ẹka; t'onye ọbu yejeru madzọ ẹka nshinu l'ẹge Nchileke nọ-taberu iya ike; k'ọphu ee-shikwanu l'iphe bọ iphe ayi eme ememe; ndiphe eshi l'ẹka Jisọsu Kuráiyisutu kwabẹ Nchileke ugwu; mbọ Jisọsu Kuráiyisutu ono, eze ike, ha nshinu bọ nk'ia ono. Yọ bukwaru iya phọ b'ọ gbaru t'a kwabẹ ugwu gbururu jeye lẹ tutu yoyo! Ono kwa ẹge ọ dọ.

Iphe-ẹhuka, ndu ke Kuráiyisutu eje

¹² Ndu mu yeru obu; t'ejo iphe-ẹhuka ono, abyakfutaje unu ono ba adujekwa unu biribiri. Egbe oke iphe-ẹhuka ono bukwa iphe e gude eme t'a maru: ?unu noshirua ike l'ẹka Nchileke. Unu ba arijekwa l'iphe-ẹhuka ono, byakfutaru unu ono bẹ bọ iphe ẹtu iya ta dudu. Ẹ tọ kwa unu bọ obebe. ¹³ Iphe unu e-gbe mee bọ t'ẹhu tsoje unu ẹna l'unu tuko gbaru mgba eje egbe iphe-ẹhuka ono, Kuráiyisutu jeru ono. E -mekochakwanua; t'ẹhu kfube ọswa tsoju unu ẹna; tsoshikpoo ya unu ike mbọku ono, Nchileke e-koshi ọdu-biribiri Kuráiyisutu ono; mbọ unu akfube ọswa gude obu unu l'ọ ha tee ẹswa. ¹⁴ T'ẹhu tsoje unu ẹna teke ndiphe ekfutoshi unu; okfu l'unu bọ ndu ke Kuráiyisutu. Ishi iya bọ l'ọ bọ teke unu eje egbe iphe-ẹhuka ono bẹ Ume Nchileke ono, bọ iya emeje t'unu gbaru mgba l'ọdu-biribiri Nchileke ono a-nọpyabewaru unu l'ẹhu jeyewaru. ¹⁵ Ọlọbu t'ẹ b'ọ nwekwa l'unu ha, onye e-je iphe-ẹhuka; okfu l'onye ọbu gburu madzọ; ọ dudu bọru l'ọ zitaru iphura; ọ dudu bọru l'ọ ejo iphe ọdo, onye ọbu meru bẹ ọonwu ọonwu iya; ọ dudu bọru okfu l'onye ọbu bọ onye okfu. T'egbe iphe-ẹhuka, dọ ẹge ono ba abyakfutakwa unu. ¹⁶ O gbe -bọru teke bọ l'unu eje iphe-ẹhuka; okfu l'ọ l'unu bọ ndu ke Kuráiyisutu; t'iphere iya ba adukwa unu. Iphe unu e-me bọ t'unu kelejehia Nchileke ekele; l'ọ ẹpha Kuráiyisutu bẹ eeku unu.

¹⁷ Lẹ teke Nchileke e-kpe ndiphe ikpe bẹ ruakwaru nọ. O kwa ndu ọphu bọ ndibe Nchileke b'oo-vu ọzo dábẹ iya l'ẹhu. O -bọru l'ọ bọ ayibedua bẹ Nchileke a-dube okpe ikpe ono; ?nanukpo ẹge ọo-dọ ndu ono, jikaru okfu Nchileke ono? ¹⁸ L'ẹ dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sọ:

“O -bọru l'ẹge Nchileke e-me
dzọta onye doberu ẹka ndoo;
dọ l'ọ bọ iphe, e shiru l'ọku;
?nanu ẹge ọo-muru ndu,
ẹ-ta tsọdu Nchileke egvu;
mẹwaru ndu ọphu, ẹ-ta
nudururu iya okfu?”

¹⁹ Oo ya bọ t'iphe bọ ndu eje iphe-ẹhuka l'ẹge ọ dọ Nchileke t'ẹphe jee ya; mejekwa umere ọma; ẹphe eworu ndzọ ẹphe ye Nchileke l'ẹka; mbọ Nchileke ono, bọ iya keru ẹphe; bukwaruphu onye evudoshije ike l'iphe o kfuru ono.

5

Oleta ndu Chọchi ẹnya

¹ Iphe-a, mu abya ekfukfu-wa bukwa ndu e meru ọgurenja chọchi bẹ mu ekfu eyeru. Lẹ mbẹdua, bọ Pyita bẹ bukwapu onye e meru ọgurenja chọchi ẹge e meru unubẹdua. A gufukpooru ono; mbẹdua bẹ gudekwaphu ẹnya mu phukota iphe-ẹhuka ono, Kuráiyisutu jeru ono kpakparakpamu. Mu abukwaruphu onye yi lẹ ndu, ẹphe lẹ Kuráiyisutu a-gbaru mgba nweru ọdu-biribiri Kuráiyisutu, bọ iphe Nchileke e-me t'a phugbaru teke ẹ-te tehedu ẹnya. ² Unu letakwa ẹphe ẹnya ẹge ono, onye

eche aturu eletaje aturu iya ɛnya ono. Unu melekwa iya phũ t'ò buru iphe shi unu l'obu. Unu be emekwa iya l'ò bu iphe e yebutaru unu eyebuta t'unu mee. Unu woru obu unu l'ò ha ye l'òje ozi ono; unu ba anòdukwa eje iya dobe ɛnya l'uru, unu e-rita iya. Ono bukwa iphe-iphere. ³ Unu be emejekwa ndu ono, Nchileke yeru unu l'eka ono l'à -suru l'ephe bu ohu, unu gbaru agbagba; unubèdua aburu ndu nwe ephe. T'umere unu buru iphe ephe e-letaje ɛnya eme ephebedua. ⁴ Oo ya bukwanu; teke Kuráýisutu ono, bu iya bu ishi le ndu eche aturu ono a-bya ekoshi onwiya; yo nu unu ndzu gbururu jeye; mbu obunggò, du biribiri, ɛ-te nwedu l'ò mebyihu emebyihu.

⁵ Ege ono be mu ekfukwaruphu unube ndu ophu ephe eleta ɛnya. Unu wozitaje onwunu ali l'èke ndu ono, e meru ogurennya chochi ono no. Iphe mu e-kfuleruphu unu l'unu ha bu t'iphemiphe obule, unu eme koshijekwa l'unu ewozitaje onwunu ali l'èke ibe unu no; t'unu yejeru ibe unu ugvu; unu eyejekwaruphu ibe unu eka. L'ekwo okfu Nchileke sukwaru:

"Lè Nchileke ajikaje ndu
eku onwephe ekuku.
Ndu ophu wozitaru

onwephe ali; be oomejeru eze-iphe-oma."*

⁶ Oo ya bu t'unu wozita onwunu ali l'ifu Nchileke, onye bu iya bu Okaribe-Kakota-Ike; k'ophu oo-woli unu eli teke gbaru nu. ⁷ Unu tukoje iphemiphe obule, atsũ unu l'ehu ye Nchileke l'eka; l'ɛnya iya ta alufujekwa alufu l'èke unu no.

⁸ T'ɛnya rua onyemonye obule ali; unu cheje nche. L'onye ohogu unu; mbu Sétanu tsokwaru aghaphe; ede ekiri l'ò bu agu; achò onye oo-labushi alabushi; taa. ⁹ Unu be ekwekwa haaru iya uzo; unu vudoshia ike l'ekwekwe, unu kweru ke Nchileke; l'unu makwaru-a l'unwunna unu l'ephe ha le mgboko-a be tukokwaphu eje egbe iphe-ehuka ono. ¹⁰ O bu Nchileke ono l'onwiya bu onye iphe bu eze-iphe-oma l'ò ha shikota l'eka. O bu iya kuru unu t'unu le Kuráýisutu tugbabe buru nanu. T'unu l'ya tuko nodukota l'ekalanu, bu eke odu-biribiri iya ono, ta agvujedu agvugvu ono no. Oo ya bu le teke unu jeleruphu iphe-ehuka ono nwanshi; yebèdua l'onwiya emee unu; unu adubebe mma. Oo-me unu; unu eshihu ike; mekwaaphu unu; unu akafua ovudoshi ike le ke Kuráýisutu, unu kweru. ¹¹ T'iphe bu ike buru nk'ya gbururu jeye le tutu yoyo. Ono kwa ege o du.

Ekele mkpò-chi ishi iya

¹² O kwa nwakpuru okfu olemole be mu gude deeru unu ekwo-ozí-wa. O kwa Sulivánosu, bu nwanna ayi, mu maru l'ò bu onye e gude ire iya eka be gude eka iya deeru mu ekwo-ozí-wa. Mu ederu iya unu; gude iya adu unu ike; emekwaphu te mu gude iya kfulu unu l'iphemiphe obule ono be tukokwa buru eze-iphe-oma, shi l'eka Nchileke. Unu vudoshia ike l'eze-iphe-oma ono.

¹³ Ndu ke Nchileke, no le Bábýilónu; mbu ndu chochi ke eke ono, bu ndu Nchileke fotakwaruphu ege o fotaru unubèdua ajikwaphu unu. Maku, bu nwa mu ajikwaphu unu. ¹⁴ Unu kelekwa ibe unu ekele; gude n-yemobu nmata ephe akpa.

Te Nchileke mee t'unube ndu unu le Kuráýisutu tugbaberu buru nanu l'unu ha buru l'ehu-agu.

* 5:5 5:5 Ètu 3:34.

Ekwo k'ẹbo, Pyita deru

¹ Ekwo-ozí-wa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Sáyímonu Pyita. Mu bụ onye ejeru Jisọsu Kuráyisutu ozi; bya abụkwaruphu onye ishi-ozí iya.

Ndu mu ede iya anụ bụ unubẹ ndu ono, kwetaru woru onwunu ye Nchileke l'ẹka ẹge ono, ayibedua kwetakwaruphu ono. Ekwekwe ono, ayi l'ayi ha kwetaru ono bẹ shi Jisọsu Kuráyisutu l'ẹka. Jisọsu Kuráyisutu ono bụ Nchileke; bya abụkwaruphu Onye Ndzọta ayi. Ọ kwa l'o nwenukaru obu-ọma; meru iphe o kwetaru t'ayi l'unu tuko kwetakota nk'iya ẹnyanhamunha.

² Mu ekfukwaru Nchileke t'o mee t'unu kafua ọmaru yẹbe Nchileke; yo mekwaaphu t'unu kafua ọmaru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu ọgbodo amaru eje. T'eze-iphe-ọma; me ẹhu-agu, shi iya l'ẹka rubekwa unu ẹka; yo rubekwa iya k'etsushi iya.

Nchileke kuru unu; ọta unu

³ Ayi maru Nnajiufu ono; maghee ya amaghe; mbụ onye ono, bụ iya kuru ayi t'ayi bya t'ayi l'iya gharu mgba l'odu-biribiri iya; me l'iphe-ọma ono, ọnoduje eme ono. Ọ bụ amama ono, ayi maru iya ono bẹ Nchileke shi gude eze ike nk'iya; nụ ayi iphe bụ iphe mkpa iya duru ayi l'ọ ha; t'ayi gude ọduru iya ndzụ; l'emekwaphu umere, ekoshi l'ayi akwabẹ iya ugvu. ⁴ Ọ bụ eze ike iya ono b'o gudekwaphu kweshia ayi ụkwa iphe, dukota mma ọgbodo adudu; mbụ ụkwa iphe kariru ọtu onu iya. Ọo ya bụ k'ọpụ unu e-gudekwanu k'ụkwa iphemiphe obule ono, o kweshiru ayi ono ghaaru omebyishi onwonye ono, ndu mgboko-a emebyishi onwephe ono azu. Ishi iya aburu l'ẹphe eyebeje onu l'egu ejo iphe anọduje agu ẹphe. Unu gudekwaphu k'iphe ono, o kweshiru unu ụkwa iya ono t'unu lẹ Nchileke gharu mgba meje umere ọma ono, oome ono. ⁵ Ọo ya bụ t'unu kebeje ẹhu see t'unu meje umere ọma yekwa l'ekwekwe, unu kweru ke Nchileke. Iphe, unu e-yekwa l'umere ọma ono aburu ọmu t'iphe dojeje unu ẹnya. ⁶ Iphe, unu e-yekwa lẹ k'iphe-odo-ẹnya aburu t'unu kpadeje onwunu. Iphe, unu e-yekwa l'ọkpade onwonye aburu ọtaru iphe nshi. Iphe unu e-yekwa l'ọtaru iphe nshi aburu t'unu kwabeje Nchileke ugvu.

⁷ Iphe, unu e-yekwa l'ọkwabe Nchileke ugvu aburu oyeru unwunna, unu l'ẹphe tuko ye onwunu l'ẹka Kuráyisutu obu. Iphe, unu e-yekwa l'oyeru unwunna obu aburu t'unu yeru onyemonye obule obu. ⁸ Ọ -buru l'egbe umere ono bẹ unu hawaru t'ọ buru ọra, raru unu; bẹ unu ta abụhekwa 'o-ga-lẹ-mkpa. Yo gbe mee t'amama, unu maru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu ka unu ore irè l'ẹhu. ⁹ Teke bukwanu l'o nweru onye woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka; iphe ono kparamkpamu t'erubewa iya ẹka; onye ono dukwa l'ọ bụ onye ishi; mbụ l'onye obu ta aphudu ọzo. Onye ono bẹ gbekwanu zahawanu l'ọ Jisọsu bẹ safukotaruru iya iphe du eji ono, o metakotaruru kpube onwiya teke ono, ẹ too woduaru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka ono.

¹⁰ Ọo ya bụ; unwunna mu; ọ kwa unu bụ ndu Nchileke kuru; ọta unu; bya emee unu; t'unu buru unwu iya. Ọ bụ iya kparu iphe unu e-kebeje ẹhu eme t'unu gude umere unu ekoshi l'unu buphu unwu iya obu l'oswiya; lẹ teke unu emewa iphe ono l'ọ ha bẹ ẹ-to nwehekwa l'unu eshiswee ọzo.

¹¹ Ọ -b̄uru l'unu emewa iya ẹge ono b'ẹ tọ d̄uhewaa iphe a-n̄o-chighe unu ẗzo t'unu ba abah̄ushi l'ẹke Nnajiufu, b̄u Jis̄osu Kur̄áiyisutu b̄u eze gbururu jeye; mb̄u Jis̄osu Kur̄áiyisutu ono, b̄u iya b̄u Onye Nd̄zota ayi ono.

¹² Ọ kwa iya kparu iphe mu eme tẹ mu nyatajẹkpeleruphu unu iphemiphe ọbule ono; ẹ guderu l'unu makotawaru iya; bya evudoshiwa ike l'okpuberu okfu ono, e ziru unu ono. ¹³ Mu ari l'ọ ka mma tẹ mu nyatakotaru unu iphemiphe ọbule ono nta-a, mu n̄okwadu-a ndz̄u-wa; gude iya yeshiru unu ọkú. ¹⁴ Ishi iya ab̄uru lẹ mu marua l'oge nka-ezekuna mu eruwa; b̄u iya b̄u ẹge Nnajiufu, b̄u Jis̄osu Kur̄áiyisutu koshiru mu. ¹⁵ Mu e-keshikpelephu ẹhu anyataru iya unu; k'ophu b̄u l'unu ta azah̄eđu iya azaha; mb̄u je akpaa lẹ teke mu ta n̄ohedu.

Ugvu, Nchileke kwab̄eru Kur̄áiyisutu

¹⁶ Lẹ teke ayi ziru unu k'ike Jis̄osu Kur̄áiyisutu, b̄u Nnajiufu ayi; mb̄u iya b̄u ike ono, oo-gude bya ọdo ono; b'ẹ tọ bukwa ako-ife, madz̄u r̄itaru l'oriri iya; b̄e ayi koru unu. Aȳibedua gudekpokwaa ẹn̄ya ayi ph̄ua ọdu-biribiri iya. ¹⁷ Ayi l'iya tukoru n̄odu l'ẹke ono teke Nchileke kwab̄eru iya ugvu; bya an̄u iya ọdu-biribiri, d̄u egvu; teke olu, shi l'odu-biribiri ophu kakota n̄u s̄uru: "Ọwaa b̄u Nwata iya kẹ nwoke, ya yeru iya obu. Oomeje; ẹhu atso iya ẹn̄a." ¹⁸ Aȳibedua nukwaru olu ono, shi l'imigwe kfuia iphe ono; kẹ l'ayi tsokwanu n̄odu l'ugvu ono, d̄u ns̄o ono.

¹⁹ Ọ kwa iya kparu iphe ayi kaf̄aru okweshi ike; l'iphemiphe ọbule ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuhawaru ono b̄e bukota ọkpobe okfu l'ọ ha. Unu ngabejekwa nchi; mee iphe ẹphe k̄furu; l'ọ but̄sukwaa ya ph̄u b̄u l'unu eme ọhuma. Iphe ọbu b̄u l'oz̄i ẹphe ono b̄e b̄u iphoro; n̄odu lẹ mgboko-a, iphe d̄u ẹji meru; yọ gbah̄ukota oswi kẹ ts̄ubalangu-wa. Iphoro ono a-n̄odulephu jeye nchi ab̄ohu; Kur̄áiyisutu ab̄ya ọdo. Kur̄áiyisutu ono a-d̄ulephu l'ọ b̄u mkp̄o-kpodo nchi-ab̄ohu, an̄oduje echi pamupamu lẹ gerigeri nchi-ab̄ohu. Oo-me; iphoro iya ono angakota unu obu. ²⁰ Obenu l'ophu katsukpo n̄u, b̄u ophu unu e-bebekpoodu maru b̄u l'ẹ tọ d̄udu onye a-d̄u ike gude uche k'ẹka iya maru iphe iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke deru l'ẹkwo okfu Nchileke ono b̄u. ²¹ Ishi iya ab̄uru l'oz̄i ono, ndu nkfuchiru Nchileke shi an̄oduje ezi teke ndiche ono ta b̄udu iphe ẹphe r̄italeruphu l'uche ẹphe. Ọ b̄u Ume-d̄u-Ns̄o edu ẹphe; ẹphe ekfuia okfu, shi l'ẹka Nchileke.

2

Ndu ẹjo nz̄izi

¹ Lẹ teke ndiche b'o nwejehaakwaru ndu s̄uru l'ẹphe b̄u ndu nkfuchiru Nchileke l'ẹke ndu Ízurel̄u n̄o; l'ẹphe ẹ-ba b̄u iya. Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ d̄u nta-a. O nwekwaru ndu a-n̄odu l'ẹke unu n̄o; s̄u l'ẹphe b̄u ndu ezi ọkpobe okfu ono; l'ẹphe ẹ-ba b̄u iya. Yọ b̄uru ọkpobe okfu ono b̄e ẹphe gude ẹregede gwak̄obe iya ẹjo-ire. Iphe b̄u onye kwetaru ẹjo-ire ono; yo mee onye ọbu: yọ laa l'iyi. Ndu ẹjo-ire ono a-jikatsuaru jika Nnajiufu ayi, b̄u Jis̄osu, b̄u iya gbafutaru ẹphe l'ẹka iphe d̄u ẹji ono, ẹphe shi eme ono. Ọ b̄u iphe ono meru iphe, iphe d̄u ẹji, ẹphe meshiru a-tukoru ẹphe l'ishi; ẹphe alaa l'iyi ẹgwegwa. ² Ikpetuma madz̄u e-mekochaa tsolahaa ẹphe; melahaa ẹjo ememe. Yọ b̄uru iphe ẹphe a-n̄odu emebetsua b̄e ndu ẹ-ta b̄udu ndu kẹ Nchileke e-gude wata okfubyishi ọkpobe okfu ono, b̄u iya b̄u ẗzo kẹ Nchileke ono, ayi etso ono ekfubyishi. ³ Ndu ono, an̄oduje ezi unu iphe ẹ-ta b̄udu ọkpobe okfu ono b̄e b̄ulekwaphu ẹkp̄iri okpoga b̄e ẹshitaje

ephe ifu. Ephe -gbeshi; ephe atũko ejo-ire, nŃ lę mgboko dzushia wũshiru unu. Ephe eshi ege ono; ghoŃta unu l'ugho; ria unu okpobe okpoga. Obenu l'ę ta anŃhekwa ophu baru nwishi; Nchileke anma egbe ndu ono ikpe. Ishi iya abũru lę Nchileke kfuhawaru iya ru teke ndiche l'iphe ono, bu iya e-gbu ephe ono t'ekujekwa mgbęnya.

⁴ Unu nyatakwa iphe Nchileke meru teke ndiche. Lę Nchileke ta ahakwa unwu ojozi-imigwe, meru iya iphe du eji t'ephe riru iya. O tũru ephe chee l'oku ali-maa. Eke ono b'a tũru ephe mkpŃro dobe l'ęke, ochi gbaru tsubalangu t'ephe nŃdu ngaberu mbŃku ikpe. ⁵ O kwaphu ege ono bę Nchileke ta hadu ndu ono, meru iya ejo iphe teke ndiche ono t'ephe righaru iya; gbahaa l'o gude utso bya atũko unwu eliphe rigbushia; okfu l'ephe te yeduru yębe Nchileke ugvu. Ndu o dzŃfutaru abũleruphu NŃwa yę l'umadzu ęsaa odo kpũ. NŃwa ono raru iya ndiphe arara t'ephe nũjuru Nchileke okfu. ⁶ Nchileke abyakwaphu bya anma SŃdomu mę GomŃra ikpe; mee ya; oku adzufukota iya; yŃ buru ntũ; chihu lę mgboko. Iphemiphe obule ono bę Nchileke meru; gude koshi ndu ę-ta akwabedu Nchileke ugvu egbe iphe ya e-me ephe. ⁷ YŃ bũleruphu nwoke lanũ; mbũ LŃtu bę Nchileke dzŃru l'ali ono, ndu eme ejo ememe bu ono. LŃtu ono bu onye doberu ęka ndoo l'ifu Nchileke. Umere ono, rehuru erehu, ndu ali ono shi anŃduje eme ono eshi akpoje iya mgbęnya. ⁸ ę to nwedũ mbŃku, mutaru amũta, nwoke ono te shiru aphũrushije ęnya; anũghashi nchi l'ęjo ememe, ndu ono shi anŃduje emeebe; k'ophu bu l'ęjo ememe, o shi egudeje ęnya phũ; mę ophu o shi anũje lę nchi shi anŃduje ahũshi iya oku ike l'obu; kę l'o bu onye ę-ta dũdu ęke, aata iya ũta. ⁹ Ono ekoshi lę Nnajiufu marua ege ooshije dzŃru ndu, woru onwephe ye iya l'ęka; ę ege o shi yeru ephe ęka; t'ephe nahũ iphe-ęhuka, byakfutaru ephe. O makwarũphũ ege oo-shije tuchia ndu eme iphe du eji l'ęke ephe a-nŃdu jeye mbŃku ikpe; t'a nũa ephe aphũ. ¹⁰ Iphe ephe anŃduje aho bu t'ephe mee iphe, bu iphe, ęgu iya enwu ephe raphuraphu l'ęhu; gude merushia onwephe.

Ndu ejo nzizi ono agbabeje okpa l'ali; l'eku onwephe ębyi; buru ndu ę-ta atsũjedu egvu okfubyishi ndu ono, ę ta aphũjedu l'ęnya l'o-gbu-nwiji-nwiji imigwe ono.

¹¹ Unwu ojozi-imigwe kakwa ndu ono ike ogbodo akaka; kakwaphu ephe onweru Ume. Obenu l'ephe te ejejekwa je anŃdu l'ifu Nchileke ekfurushi ephe; l'ephe meru eji. ¹² Iphe bu ndu ono, anŃduje ezi iphe ę-ta bũdu okpobe okfu ono dũlephu l'o bu anũ-ęgu-ęgbudu, ę-te nwekpodua egomunggo lę phuu. Amũmu, a mũshiru iya lę mgboko-a bu t'o bya anŃdu t'a haję iya l'Ńnya; gbua. O bu iphe ę-te dodu ephe ęnya bę ephe egudeje ekfubyishi ekfubyishi. YŃ buru ege eegbuje anũ-ęgu-ęgbudu; bu ege eegbu ephe; ephe alaa l'iyi. ¹³ Ono aburu uru, ephe e-rita l'ęjo iphe ono, ephe yeru ęka ono ndono. L'ęchi oke-eswe labũ bę ephe anŃdujelee eme t'ephe ria iphe ono, ęgu iya enwu ephe raphuraphu l'ęhu ono; iphere taa du ephe. Ephe eme iya; yŃ tso ephe. Ephe bukwa iphere nŃdurũ unu; m'o -buru l'unu a-haję ephe t'unu l'ephe tũko eri nri teke unu dŃkoberu eri nri. Ephe -nŃdu; ephe ajakpŃshi unu; unu ta amaru l'ephe aghŃru unu ugho. ¹⁴ Oobuje; ephe -gude ęnya phũ nwanyi; yŃ gu ephe t'a sũ l'ephe lę nwanyi obu zęwaru. ę to dũdu teke ęgu ome ejo iphe agu-buhufe ephe agu-buhu. Nta-a nta-a; ephe edetawa ndu ophu ę-ta nŃshidu ike l'iphe ephe kweru; ephe adaaru ephe l'Ńnya. Iphe doru ephe ęnya bũlephu ege ephe e-shi kpa okpoga. Ono bę ephe metawaru; yo ria ephe ari ęhu. Obekwanu lę Nchileke tũwaru ephe Ńnu. ¹⁵ Ephe paru okpobe ũzo

ono, vudo nhamunha ono haa; l'agha ririri. Ephe emewa egbe umere, Bèlamu, bu onye nkfuchiru Nchileke meru teke ndiche. Bèlamu ono bu nwatibe Bósoru. Iphe Bèlamu shi yeru enya teke o no bulephu okpoga. O yetaberu okpoga enya; k'ophu bu l'o shi abuje: o -phuchachaa iphe du eji; o -mawaru l'okpoga e-ru iya eka me ya -mee ya; yo jelee je emee ya: te ya chita okpoga ria. ¹⁶ Nchileke abya abaaru iya mbà iphe ono, oome ono; l'o kwa iphe du eji be oome; l'e to kwedu anuru yebe Nchileke okfu; to nwe ishi. A nonyaa; nkakfu-igara, a machacharu-a l'e too kfujedu okfu; ekfua okfu l'o bu madzu; t'e gude kposhia onye nkfuchiru Nchileke ono ome umere onye ogvu ono, ocho uzo ememe ono.

¹⁷ Ndu ono, ezi iphe e-ta budu okpobe okfu ono bu 'o-ga-ge-mkpa be ephe bu. Ephe du l'o bu nwogvu, mini tahuru. Ephe adukwaphu l'o bu egbe iya owaa, abuje: igwe -ruebe eruru k'ochi mini; pherephere ephekashia ya-a. Nchileke be nmaakwaru ephe ike. Eke ephe a-nodu be gbaru tsbalangu. Yo buru ephe b'a kwakoberu eke ono, gbaru tsbalangu ono. ¹⁸ Ephe anodujelephu ekfu l'o bu ephe katsua amama; l'o bu ephe katsua amama. Okfu, shi ephe l'onu abujeru mkpokoro okfu. Ephe egudeje iphe ono, egu iya enwu ephe raphuraphu l'ehu, riwaru ephe arl'ehu ono gbaa onya; hata ndu ono, bughokwadua be ephe nahuru ndiphe ono, eshiswe uzo, ephe l'ephe shi buru iphe lanu ono. ¹⁹ Ephe ekweje ephe ukwa: l'onye emewa iphe ephe ezi bulephu iphe, du onye obu mma be o-noduje eme. Obenu l'ephebedua l'ishi onwephe te gbe bukwa l'ephe nwe onwephe. Ephebedua bu ohu umere, rehuru erehu ono, ephe anoduje eme ono. Ke l'o bu iphe eme madzu eriri be onye obu bu ohu iya. ²⁰ Ndu ono nwekwaru-a teke ephe shi maru Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kurayisutu ogbodo amaru; bu iya bu Onye Ndzota ayi ono. Mbù; ephe te eshihe ejo uzo ono, emerushije unwu eliphe emerushi ono. A nonyalephu; ejo umere ono, ephe shi hawa ememe ono; ala azu bya eria ephe arl'ehu odo; ka ephe ike; mee ephe eriri. O kwa iya bu l'onodu onye ono abya aka eji; karia ege o duhawa l'odungu. ²¹ Mbù l'agha: o ga kakwaru onye ono mma l'e to mabukpoonu uzo, bu: madzu -shia ya; Nchileke agua ya l'onye doberu eka ndoo; karia l'onye ono matsuaru uzo ke Nchileke; meebe bya ala azu; haa omeje ekemu ono, Nchileke turu iya ono. ²² O kwa iya bu l'iphe ono, aanmaje l'etu ono be reru l'ehu onye obu; mbu etu ono, aanmaje; su: "Le madzu bu nkuta laru azu l'enwa iya." Etu odo aburu: "Ezi, a ghugeeru ehuru; yo je agwo onwiya l'epoto." O bu ege ono be ndu ono du.

3

Uboku ke Nnajiufu

¹ Ndu mu yeru obu; owaa ekweekwa ekwo-ozì ebo, mu dewaru nu unu. Lime ekwo-ozì labu ono be mu dewaru; gude yeshiru unu oku; nyataru unu t'unu rije oriri iphemiphe obule ono, e ziru unu ono. ² Unu nyatajekwa okfu ono, ndu nkfuchiru Nchileke kforu le teke ndiche ono; mbu ndu ono, du nsò ono. Unu anyatakwapu iphe ono, Nnajiufu, bu Onye Ndzota shi l'eka ndu ishi-ozì iya zia unu ono. ³ Iphe, e-bebekpoodu doo unu enya bu le temanu te mgboko-a gvù; b'o nwekwaru ndu e-mekochaa buru ndu e-ta adujedu ike kpade onwephe l'egu ejo iphe, enwu ephe raphuraphu l'ehu. Iphe ephe a-noduje eme bu l'ephe a-noduje aja unu ewena. ⁴ Ephe ekfushi: "L'ephe etukwa le Jisosu kweru unu ukwa le ya a-bya odo. ?Nanuhunu iya obu nta-a? Nna ephe oche phe

nwushihukotaakwaru l'ephe ha; tọ byakwa. Iphemiphe obule adulekwaa ege o du keshinu Nchileke keru mgboko byeye nta-a; e tọ dukwa iphe gbanwejeru nu. ?Ngunu mehunuru iphe e tọ byahedu obu?" ⁵ Ndu ono be lebezicharua enya jika jinyia enya l'ephe ta aridu oriri iphe ono, Nchileke meru teke ndiche ono. L'o bulekwapu okfu, Nchileke kferu l'onu kpau b'o gude mee igwe; me ali. Ali shi le mini bya anodu; yo buru mini ono meru iphe a no ndzu le mgboko. ⁶ Odo aburu le Nchileke meru; igwe achia mini; rigbushikota iphe shi nodu le mgboko ophu shi nodu teke ono; yo buru kpurupyata. ⁷ Igwe owaa, ayi no le mkpuli iya-a; me ali owaa, ayi dzoberu okpa-a be bukwa Nchileke ono be gude okfu-onu iya sede iya t'o nodu jeye mboku oku e-kepyashi iya. Mboku ono, oku e-ke iya ono bu mboku oke ikpe Nchileke. O bu mboku ono be aa-nma ndu e-ta anuduru iya okfu ikpe; mee ephe; ephe aburu kpurupyata.

⁸ Obenu l'agha; ndu mu yeru obu; o nweru iphe lanu, unu a-tube nvo. Iphe obu bu le Nnajiufu ono ta dukwa l'o bu ayibedua. L'enya nk'ia be ujiku lanu dulekwa iya-a l'o bu unukurunu afa; unukurunu afa adu iya l'o bu ujiku lanu. ⁹ Iphe ndiphe ahajeru ari bu le Nnajiufu anonukawa anono; l'abyabya ono, o kweru ukwa le ya a-bya ono be tso byahedu. Obenu l'e tọ dudu ege ono. Iphe o kweru ukwa iya b'o mefutajekwa. Iphe kparu iphe e tọ byadu keshinu ono be bukwa nshi b'o taru unu. E tọ dudu onye du iya t'o laa l'iyi. Iphe du iya mma bu t'onymonye obule taa onwiya uta iphe du eji, o meru; ghaa umere lakfuta yebe Nchileke.

¹⁰ Iphe e-dolephu unu enya bu le Eswa ke Nnajiufu a-tukwa madzu l'ukfu l'o bu abyabya onye iphura. Mboku ono be igwe e-deru girigirigiri; mihi. Iphemiphe obule, nokota l'igwe: mkpo-kpodo; me onwa; me enyanwu be oku e-kekota. Mgboko kparamkamu me akanya, ndiphe seru kube l'ime iya be oku e-kepyashikota. ¹¹ Oo ya bu; keshinu unu mawaru l'iphemiphe obule, nokota le mgboko-a bukota iphe oku e-kepyashikota; unu kwabekwaruphu onwunu enya; meje umere, gbaru unu l'ememe. Unu nujeru Nchileke okfu; unu eworu ndzu unu l'o ha ye iya l'eka; t'o bukataru nk'ia. ¹² Unu chileruphu enya ye l'uzo; ngaberu mboku, Nchileke a-bya emebia mgboko-a. Unu gude okpoma unu l'o ha; kebe eh; l'ejeru Nchileke ozi; te mboku ono byakebe egwegwa. Mboku ono be Nchileke a-tu oku l'igwe; okpomoku a-kari eka; k'ophu iphe bu mkpo-kpodo; me onwa; me enyanwu a-dazeshihukota. ¹³ Obenu le Nchileke kwekwaru ayi ukwa le ya e-mefuta igwe ophungu; me mgboko ophungu eke buphu ndu doberu eka ndoo l'ifu yebe Nchileke bu ndu e-buru iya nu nwenkinyi. Yo buru mgboko ophungu ono be ayi ele enya iya obu.

¹⁴ Oo ya bu; ndu mu yeru obu; keshinu unu ele enya mboku ono; unu keshijekwa eh; mee t'unu duebe mma; t'e b'o nwe iphe aa-ta unu uta iya l'ifu Nchileke. Unu le Nchileke adu le mma. ¹⁵ Unu nyatakwa l'iphe meru iphe Nchileke atakwadu nshi; ngabekwadu; to mebyiwa mgboko bu l'oomekwadu te ya haaru unu uzo t'unu bya te ya dzoo unu. O kwaphu iphe ono be nwanna ayi Polu, ayi yeru obu dehaakwaruphu unu l'ekwo-ozu, o detaru unu. Yo buru Nchileke be nuru iya mmamiphe, o gude dee ya. ¹⁶ L'iphe bu ekwo-ozu, o deru l'o ha be o kfukotakwaru okfu iphe-a, e-mekochaa mee nu-wa l'iphe bu eke o kfuru okfu gbaa okpa l'iphe-a. Iphe ono, Polu deshiru ono nwekaru ndu ophu te edofujedu madzu enya. Yo buru iphe ono kparu iphe ndu e-ta madu iphe; mbu ndu e-te vudoshidu ike l'ekwekwe, ephe kweru ke Nchileke ewojeru iya ghaa igharafu, buhukwaa ege ephe aghashije igweligwe iphe odo, e deru l'ekwo okfu Nchileke.

Yọ bọru ẹge ono bẹ ẹphe eshije; gude ẹka ẹphe; meta ọ-la-l'iyi tukobe onwẹphe l'ishi.

¹⁷ Ọo ya bọ; ndu mu yeru obu; keshinu ọphu unu vuwa ọzo makọtaru iphemiphe ọbule ono; unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya tẹ ndu ẹjo-ọboku ono be eduswe unu; t'ẹphe be eme t'unu kweta l'ẹjo-ire ono, ẹphe anọduje adzushi ono bẹ bọ ọkpobe okfu. T'ẹphe be eme t'ọkpa chifu unu; t'unu lufu l'ọkpuberu okfu ono, unu vudo vudoshia ike ono; zahaa ọkpobe okfu ono, unu kwetaru ono. ¹⁸ Iphe unu e-mechia bọ t'unu maru Nnajiufu ayi, bọ Jisọsu Kuráyisutu, bọ iya bọ Onye Ndzọta ayi. Unu akafua ya ọmaru ọkpobe amaru l'ẹje. Unu amuta umere iya; k'ọphu unu a-dụ ẹge ọ dụ. Ọ kwa yẹbedua nwenkinyi bọ onye aa-nọdu akwabẹ ugvu mbọku-mbọku gburruru jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.

Ekwó kẹ́ mbù, Jónu deru

Okfu, bú ndzù shi l'ẹ́ka Nchileke

¹ Iphe ayi ede l'ẹ́kwo-ozí-wa búkwa k'onye ono, ẹ́pha iya bú Okfu Nchileke, bú iya bú kẹ́ okfu ono, bú ndzù, shi l'ẹ́ka Nchileke ono. Okfu ono, anuje ndzù ono bẹ́ shikpoo lẹ́ mbulembu nọ́duta. Ayi nùkpoo ru iya lẹ́ nchì; bya egudewa ẹ́nya ayi phù iya; gbua ya igo; bya ebyikwaa ya phù ẹ́ka. ² Onye ono, bú ndzù ono bẹ́ Nchileke meru; e gude ẹ́nya phua ya; ayíbedua aphúwa iya. Yọ́ búru iya bẹ́ ayi aturu unu onu iya-a. Mbù; l'iphe ayi akoru unu bú kẹ́ ndzù gbururu jeye ono. Ndzù ono bẹ́ yẹ́le Nchileke, bú Nna shihakpowa nọ́duta. Nchileke abya ekoshi iya ayi; mee; ayi amaru iya. ³ Ọ́ bú iphe ono, ayi phuru l'ẹ́nya; bya anua lẹ́ nchì ono bẹ́ ayi akọ́kwaruphu unu-wa: t'ayi l'unu tųgbabe onwayi. Atųgbabe ono bú atųgbabe ophu ayi lẹ́ Nchileke, bú Nna; mẹ́ Nwa iya, bú Jisọ́su Kuráyisutu tųgbaberu. ⁴ Iphe ayi gude ederu unu iphe-a aburu k'ọ́phu ẹ́hu a-tso ayi l'unu ẹ́na; tsofu iya l'ishi.

Nchileke bú iphoro, ngaru ẹ́gu

⁵ Ọ́ bú ozi, ayi nuru yẹ́bedua, bú Kuráyisutu l'ọ́nu bẹ́ ayi akoru unu-wa: bú iya bú lẹ́ Nchileke bú iphoro; ọ́chi ta nọ́du iya lẹ́ phuu. ⁶ Teke ayi suru l'ayi l'iya tųgbaberu onwayi; l'ẹ́ke ayi nọ́kwadu l'ọ́chi búkwa ẹ́jo-ire bẹ́ ayi adzù; ophu ayi te emedu ire-lanu. ⁷ Obenu lẹ́ teke ayi bú l'iphoro ẹ́ge yẹ́bedua nọ́ l'iphoro; ọ́ọ́ ya bú l'ayi l'ibe ayi tųgbaberu; mee Jisọ́su, bú iya bú Nwa Nchileke asafukotaje ayi iphe dọ́ ẹ́ji, ayi meru l'ọ́ ha.

⁸ Teke ayi suru l'ayi te medu iphe dọ́ ẹ́ji búkwa onwayi bẹ́ ayi eme eswe; ọ́kpobe okfu ono ta anọ́ ayi l'ẹ́hu. ⁹ Teke búkwanu l'ayi kọ́shiru iphe dọ́ ẹ́ji, ayi meshiru bẹ́ ọ́o-guru ayi nvù l'iphe dọ́ ẹ́ji ono l'ọ́ ha; bya asafukota ayi iphe bú ẹ́jo umere, ayi eme; keshinu ophu ọ́ bú onye evudoshije ike l'iphe o kweru ọ́kwa iya; bya abúkwaruphu onye doberu ẹ́ka ndoo. ¹⁰ Teke ayi suru l'ayi te medu iphe dọ́ ẹ́ji bẹ́ ayi mewaru iya onye ntuphu-ire; okfu iya ta nọ́ ayi l'ẹ́hu.

2

Kuráyisutu bú ọ́-kwo ayi lẹ́ mkpa

¹ Unwegirima mu; iphe-a kparamkpamu bẹ́ mu edekwaru unu t'unu be emeje iphe dọ́ ẹ́ji. Teke búkwanu l'ọ́-nweru onye meru iphe dọ́ ẹ́ji bẹ́ ayi nwekwaru-a onye ekfuchiru ayi l'ifu Nna ayi. Onye ono bú Jisọ́su Kuráyisutu, bú onye doberu ẹ́ka ndoo. ² Jisọ́su ono woru onwiya chia ẹ́ja ọ́ha; gude nwefu iphe dọ́ ẹ́ji, ayi meru; jeye mẹ́ iphe dọ́ ẹ́ji ophu ndiphe mgburumgburu meru; ẹ́ tọ́ búkwa ophu ayíbedua meru nwenkinyi iya.

³ Ọ́ búru l'ayi emeje iphe Nchileke tųru ekemu t'e meje; ọ́ọ́ ya bú; yo doo ayi ẹ́nya l'ayi maru onye ọ́ bú mbù Nchileke. ⁴ Onye suru lẹ́ ya maru Nchileke; ophu oomedu iphe Nchileke tųru l'ekemu t'e meje; onye ono búkwa onye ntuphu-ire; ọ́kpobe okfu ta nọ́ iya l'ẹ́hu. ⁵ Obenu l'onye emeje iphe Nchileke kfuru bẹ́ bú onye yeru iya obu; yekpoo ru iya ẹ́ya; yefu iya l'ishi. Ọ́ bú iphe ono bú iphe e-me t'ayi maru l'ayi l'iya tųgbaberu búru

nanu. ⁶ Onye sùru lẹ yẹle Nchileke tughabawaru b'ọ gbaru t'ọ nọdu egbe ndzụ ono, Jisọsu shi nọdu ono.

Ekemu Ophungu

⁷ Ndu onya mu, nọ mu l'obu; ekemu-wa, mu ederu unu-wa ta buhekwa ekemu ophungu. O kwa akahụ ekemu, unu shikpo lẹ mbulembu nweru. Akahụ ekemu ono bu ozi, unu nuhawaru. ⁸ Obenu l'e -kfude iya ekfukfu; mu asu lẹ mu edekwaru-a unu ekemu ophungu. ? Tọ budu ekemu ophungu be mu ederu unu l'ẹke okpobe okfu ono b'e gbe elewa l'ẹhu Kuráiyisutu me l'ẹhu unubedua; okfu l'ochi agvwa agvugvu; ogbodo iphoro egbe shiwa unu l'ẹhu byawa bya anodu.

⁹ Onye sùru lẹ ya nọ l'iphoro ono; nwanna iya adukwadu iya-a ashị be bukwa l'ekpuru-ochi b'ọ nokwada byeye nta-a. ¹⁰ Onye yeru nwanna iya obu; nọ l'iphoro ono; tọ du iphe oomeje, bu iphe e-me t'onye odo dalah l'ome iphe du eji. ¹¹ Obenu l'onye nwanna iya dukwadu ashị; onye ono bu l'ekpuru-ochi b'ọ nọ; l'ejelephu ntsutso ntsutso l'ime ekpuru-ochi ono; tọ ma ẹke o cheberu ifu; okfu l'ochi ono meru; enya agbakota iya tsbalangu.

¹² Mu ede ekwo-wa anu unube ndu bu unwegirima; okfu lẹ Nchileke gudewa k'ẹhu Jisọsu; guaru unu nvu l'iphe du eji, unu meshiru. ¹³ Mu ede ekwo-wa anu unube ndu bu nna; okfu l'unu maru onye ono, shiru lẹ mbulembu noduta ono. Mu edekwa iya phu anu unube ndu bu unwu-okorobyia; ke l'unu mekputawaru ejo onye ono, bu Obutuswe.

¹⁴ Mu ede iya anu unube unwegirima; okfu l'unu maru Nna ono. Mu ede iya anu unube ndu bu nna; okfu l'unu maru onye ono, shiru lẹ mbulembu noduta ono. Mu ede iya anu unube unwu-okorobyia; okfu l'unu shihuru ike; okfu Nchileke eburu unu eburu l'ẹhu; unu emekputawa ejo onye ono; mbu Obutuswe.

¹⁵ Unu be eyekwaru mgboko-a obu; unu tee yeru iya iphe nọ l'ime iya. Onye yeru mgboko-a obu te yekwaru Nchileke, bu Nna obu. ¹⁶ Ishi iya bu l'iphe bu iphe nọ lẹ mgboko-a kpamukpamu, bu iya bu ẹgu ejo iphe, agugbaa madzu; me ẹgu k'onweru iphemiphe obule, enya phuru; jeyekpo me oku onwonye o-ka-l'ike l'iphe ke mgboko-a; iphe ono l'ọ ha te nwekwa ophu shi l'eka Nna. O shikotakwa lẹ mgboko. ¹⁷ Mgboko-wa; me iphe nọ iya nu, bu iphe agugbaa madzu tukokwa abyawa ephushihukota. Obenu l'onye eme iphe bu uche-obu Nchileke be a-nodu ndzụ gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

O-chi-nta Kuráiyisutu

¹⁸ Unwu mu; teke ikperazu abyaakwa. Unu nuhaakwaru lẹ O-chi-nta Kuráiyisutu a-bya; mbu l'e -kfude iya ekfukfu be igweligwe ndu-achi-nta Kuráiyisutu byaakwaru. Oo ya meru iphe ayi maru lẹ nta-a bu-ya teke ikperazu. ¹⁹ Ndu ono be ayi l'ephe shikwa noduhawa. Ephe anonyaa bya alufushia. Obenu l'ẹ tọ dukwa teke ephe bujeru ayi. Ndege ephe buru ayi; me ayi l'ephe anodukwaa. Obenu l'ephe lufuru; k'ophu oo-buru iphe doru enya l'ẹ tọ dudu l'ephe ha m'ọ bu onye lanu, bu ayi.

²⁰ Obenu l'unubedua be Kuráiyisutu yewaru Ume-du-Nso l'ẹhu; unu amakotaru iphe bu okpobe okfu ono. ²¹ Iphe mu gude ederu unu ekwo-wa ta bukwa l'unu ta madu okpobe okfu ono. Iphe mu gude ede iya gbe bukwaru l'unu maru okpobe okfu ono; makwaruphu l'ejo-ire; m'o-ruhuru; o du idagha ta budu l'okpuberu okfu be ooshije.

²² ?Buhunu onye bu onye obu, pataru ishi ke ejo-ire, e-ta budu onye te ekwetadu l'oo Jisosu bu Kuráiyisutu obu, Nchileke kweru ukwa iya obu? O bu onye bu O-chi-nta Kuráiyisutu ndono; mbu onye ono, jikaru Nna; jika Nwa ono. ²³ Ishi iya aburu l'iphe bu onye jikaru Nwa; jikaakwaru Nna. Obenu l'onye kwetaru ke Nwa be woakwaruphu onwiya tugbabe l'ehu Nna.

²⁴ A bya l'unubedua; iphe mu ekfu bu t'ozu ono, unu nuwaru shitakpo le mbulembu ono noshilekwaphu unu ike l'okpoma; t'unu gudeshia ya ike. O -buru l'iphe ono, unu nuru shitakpo le mbulembu ono be noshiru-a unu ike l'okpoma; oo ya bu; unu le Nwa; me Nna atugbabe buru nanu ege unu tugbaberu iya kwaseru. ²⁵ Owaa bu iphe Kuráiyisutu kweru ayi ukwa iya: bu iya bu ndzu gbururu jeye.

²⁶ Ono bukwa ke ndu eme t'ephe mee unu iphuruphuru-enya; duswee unu uzo l'iphe ke Kuráiyisutu be mu deru unu ono. ²⁷ Obenu l'unubedua be Nchileke yewaru Ume-du-nsọ nk'iya l'ehu. Mkpa onye odo, e-zi unu iphe ta aduhekwaru unu; keshinu ophu Ume ono ezikota unu iphemiphe obule; iphe ono, oozu ono aburu okpobe okfu; to nwe ejo-ire, no iya nu. Oo ya bu; t'unu le Kuráiyisutu tugbabekwa buru nanu ege unu tugbaberu iya kwaseru. O kwa iphe Ume ono ziru ndono.

²⁸ Unwu mu; unu l'iya tugbabekwa buru nanu ege unu bu iya; k'ophu bu teke o koshileruphu onwiya; t'obu shihu ayi ike; t'ayi be egude iphere; tsuhu egvu teke oo-nodu abya. ²⁹ Teke bu l'unu maru le Nchileke bu onye doberu eka ndoo; t'o dokwaaphu unu enya l'oniyemonye obule, eme iphe nhamunha be bu nwa, Nchileke muru.

3

Ayi bu unwu Nchileke

¹ Unu phuwaru ege Nchileke, bu Nna yetaberu ayi obu ke t'o kua ayi unwu iya; yo bukwaru iphe ayi bu ndono. Iphe kparu iphe ndiphe ta madu ayi bu l'ephe ta madu Nchileke. ² Ndu onya mu; nta-a be ayi buakwa unwu Nchileke. Obenu l'iphe ayi e-mekochaa buru te gbe alufutakwaa. Iphe ayi maru bulekwaphu le teke Kuráiyisutu byaleruphu be ayi a-du ege o du; keshinu o bulephu ege o du be ayi a-phu iya. ³ Oo ya bu; onye no Kuráiyisutu l'eka; ele enya abyabya iya ono a-bujeru onye obu guru iphoro; le Jisosu obu l'onwiya be bukwa onye obu guru iphoro.

⁴ Iphe bu onye meru iphe du eji be ikpe nmaakwaru l'o mebyiru ekemu Nchileke; ke l'ome iphe du eji be bu omebyi ekemu Nchileke. ⁵ Unu marua l'o bu Kuráiyisutu obu byaru t'o bya ewofu madzu iphe du eji, o meshiru l'ehu; yebedua l'onwiya te nwekwa nu iphe du eji, no iya l'ehu. ⁶ E to nwekwa onye yele Kuráiyisutu tugbaberu buru nanu, emejekwadu iphe du eji; ophu to dukwa onye emeje iphe du eji, phujewaru iya nu; k'ophu o buru k'omaru iya amaru.

⁷ Unwu mu; unu be kwekwa t'o nweru onye e-me unu iphuruphuru-enya; duswee unu uzo l'iphe ke Kuráiyisutu. L'iphe bu onye eme iphe nhamunha be bukwa onye doberu eka ndoo ege Kuráiyisutu doberu.

⁸ Onye eme iphe du eji bukwa ke Obutuswe; kele Obutuswe shikpooru le mbulembu omeswe Nchileke. Iphe Nwatibe Nchileke byaturu bukwa t'o mebyia iphe Obutuswe eme emebyi.

⁹ Iphe bu onye Nchileke muru te emejehekwa iphe du eji; okfu le Ume Nchileke erewa iya ire l'ehu; to nwe ege oo-shi l'emekwadu iphe du eji; keshinu o buwa Nchileke muru iya. ¹⁰ Owaa ege ee-shi maru ndu bu unwu

Nchileke; mę ndu bu unwu ke Obutuswe: iphe bu onye e-te emedu iphe nhamunha te shikwa le Nchileke; ophu onye e-te yeduru nwanna iya obu te shikwaphu le Nchileke.

Oyeru ibe onye obu

¹¹ Unu makwaru l'ozu-oma ono, e shi le mbulembu zita unu ono bu t'ayi yeru ibe ayi obu. ¹² T'ayi ba adukwa l'o bu Kenu. Le Kenu nokwa l'eka ejo onye ono; mbu Obutuswe; gbua nwunne iya. ?Bu ngunu kparu iphe o gburu nwunne iya? Iphe kparu iya nu bu le Kenu be umere iya du eji; umere ke nwunne iya aburu umere, vudo nhamunha.

¹³ Unwunna mu; t'e b'o dukwa unu biribiri l'unu du ndiphe ashị. ¹⁴ Iphe ayi e-bebekpoda maru bu l'ayi shi nwuhu anwuhu; obu l'ayi shiwa l'onwu ono lufuta; bahu le ndzu. Iphe kparu iphe ayi maru l'o bu ege o du ndono bu l'ayi yeru unwunna ayi, ndu ayi l'ephe tuko kweta ke Nchileke obu. Onye e-te yeduru madzu ibe iya obu nwuhukwaru anwuhu ege o nwuhuru. ¹⁵ Iphe bu onye nwanna iya du ashị buakwa ochi b'o gburu. Unu manarua l'onye gburu ochi be ndzu gbururu jeye ta anodu l'ehu. ¹⁶ Owaa ege ayi shi maru iphe bu n-yemobu ndo-o: le Kurayisutu haru t'e gbua ya; lokfu ehụ ayi. Oo ya bu l'ayibedua b'o rubekwaruphu ohaje t'e gbua ayi; lokfu ehụ onye ayi l'iya tuko nodu Nchileke l'eka. ¹⁷ Obenu le teke bu l'o nweru onye eku ke mgboko-a byaru; yo phukwaa l'onye yeke iya tuko nodu Nchileke l'eka be mkpa byaru; o be ke t'o gbaaru iya mkpu; yo woru enya kugbabe; ?nanukpoo iphe egbe onye ono a-gbabe okpa; su le ya yeru Nchileke obu? ¹⁸ Unwu mu; t'ayi be egudejelekwaphu onu nkinyi iya ekfu l'ayi yeru ibe ayi obu. T'ayi gudeje umere; koshi l'onye owaa be ayi yeru obu l'oswiya.

T'ayi shihu ike l'ifu Nchileke

¹⁹ Ayi mee ege ono; oo ya bu; ayi egude iya maru l'ayi shi-a le Nchileke ono, bu okpobe okfu l'onwiya ono. Yo buwaru iya ru be ayi e-gude mee t'obu kafuaru ayi oshihu ike l'ifu Nchileke; ²⁰ m'o -nweru teke obu awa ayi awawa; kele Nchileke kakwa obu ayi nshinu; bya abukwaruphu onye maru iphemiphe obule. ²¹ Ndu onya mu, no mu l'obu; o -buru l'obu ta awajedu ayi awawa; oo ya bu l'ayi ta atshedu egvu l'ifu Nchileke. ²² Iphe bu iphe ayi suru t'o nu ayi be ayi anataje l'eka iya; okfu l'ayi emeje ekemu, o turu; l'emeje iphe du iya mma. ²³ Ekemu ono, Nchileke turu t'ayi meje ono bu t'ayi woru onwayi ye Nwa iya ono l'eka; mbu Jisosu Kurayisutu; me t'ayi yeru ibe ayi obu. Ono bu ekemu o turu ayi; su t'ayi meje. ²⁴ Iphe, bu onye emeje iphe Nchileke kfuru be buakwa l'ime Nchileke; Nchileke ebukwaruphu l'ime iya. Iphe ayi egudeje maru le Nchileke bu l'ime ayi bu Ume iya ono, o nuru ayi ono.

4

Dataodujeodu Ume obu

¹ Ndu onya mu; e t' bubekwa ndu suru le Ume Nchileke bu ephe l'ehu a-buje; ephe -kfu okfu; unu ekweta l'o bu oswi-okfu. Unu dataodujekwa iya adata t'unu maru: Ume obu; ?o shia le Nchileke? L'o nwekwaru ndu wufutaru; dzuru mgboko nta-a. Iphe ndu ono anoduje ekfu abukotajelephu ejo-ire; ephe asu l'ephe ekfuchiru Nchileke. ² Owaa ege unu e-gudeje maru Ume ophu shi l'eka Nchileke ndo-o: Iphe bu onye kfuru l'edzudzu oha; su le Kurayisutu Jisosu byaruphu bya aburu madzu l'oswiya le mgboko-a; unu maru le Ume, bu onye ono l'ehu bua Ume, shi

l'eka Nchileke. ³ Iphe bu onye e-te ekwejedu ekfu le Jisosu Kuráyisutu byaru-a bya aburuphu madzu l'oswiya le mgboko-a; unu maru le Ume, bu onye ono l'ehu te shidu Nchileke l'eka. Ume, bu onye ono l'ehu bu ume k'onye ono, bu O-chi-nta Kuráyisutu ono. Unu nuhaakwaru l'oo-mekochaa bya. O byaakwaru. Mbụ; o nọokwa le mgboko anọno.

⁴ Obenu; unwu mu; unubedua shikwa le Nchileke. Ndu ono, gude ugho su l'ephe ekfuchiru Nchileke ono be unu mekputaakwaru. Ishi iya aburu le Ume Nchileke ophu bu unu l'ehu be kakwa ume ke O-chi-nta Kuráyisutu ono, bu iya achị mgboko-a ekuku. ⁵ Ndu ono, anọduje agho-phe ugho l'ephe ekfuchiru Nchileke ono be shikwa le mgboko-a. Oo ya bu l'iphe ephe anọduje ekfu be shi l'egomunggo ndu ke mgboko-a. Yo buru iya meru iphe ndiphe ekweje le nk'ephe bu iya. ⁶ Ayibedua bukwa ke Nchileke. Yo buru ndu maru Nchileke bu ndu ekweje le nk'ayi bu iya. Ndu e-ta budu ke Nchileke te ekwejekwa le nk'ayi bu iya. O kwa ege ono be ayi eshije amakahu Ume ophu bu onye ekfu okpobe okfu l'ehu yele ophu bu onye adzu ejo-ire l'ehu.

Nchileke bu n-yemobu

⁷ Ndu onya mu; unu t'ayi tuko yeru ibe ayi obu; le n-yemobu shikwa l'eka Nchileke; temanu be onye yeru ibe iya obu be bukwa onye Nchileke muru; bya abukwaruphu onye maru Nchileke. ⁸ Onye te yeduru ibe iya obu ta makwa Nchileke; kele Nchileke bukwa n-yemobu l'onwiya. ⁹ Ege Nchileke gude koshi ayi ege ya yetaberu ayi obu bu l'o ziru Nwa lanu, o muru t'o bya le mgboko-a; k'ophu ayi e-shi iya l'eka nodu ndzu. ¹⁰ Eke n-yemobu owaa gude du iche bu l'e to budu ayibedua yeru Nchileke obu; o bu-chia Nchileke be koshiru l'oo yebedua yeru ayi obu. Ege o gude koshi iya bu l'o ziru Nwa iya t'o bya eworu onwiya chia eja oha; gude nwefu iphe du eji, ayi meru.

¹¹ Ndu onya mu; keshinu Nchileke yeberu ayi obu ege ono b'o gbakwaru t'onnyemonye obule yegbaaru ibe iya obu. ¹² Nchileke ta dubukwaa onye phujewaru iya nu. Obenu l'ayi -yewaru ibe ayi obu; oo ya bu; Nchileke ebukwanuru ayi eburu l'ehu; n-yemobu Nchileke edzukwaaphu ayi oke l'ehu.

¹³ Le Nchileke nuru ayi Ume nk'iya gedegede. Yo buru Ume iya ono, o nuru ayi ono meru iphe ayi maru le Nchileke bu ebubu l'ime ayi; ayibedua ebukwaruphu l'ime iya. ¹⁴ Ayi gudeekwa enya ayi phu; bya ekfuwaru iya onyemonye obule: le Nna yeru Nwatibe iya t'o bya aburu Onye Ndzota, adzoje ndiphe. ¹⁵ Oo ya bu l'iphe, bu onye duruwaru ike vudo l'edzudu oha; kfuwa le Jisosu bu Nwatibe Nchileke b'a maleruphu le Nchileke buwa iya ebubu l'ehu; onye obu ebukwaruphu Nchileke l'ehu. ¹⁶ Ayi maakwaru le Nchileke yeru ayi obu; ayi abya ewowaru onwayi ye iya l'eka; okfu l'ayi kwetaru l'o yeruphu ayi obu l'oswiya.

Nchileke bukwa n-yemobu l'onwiya. Oo ya bu l'onye gude n-yemobu buru be bu-wa ebubu l'ime Nchileke; Nchileke ebukwaruphu l'ime onye obu. ¹⁷ Iphe e-koshi le n-yemobu dzuru edzudu l'ehu ayi bu l'obu e-shihu ayi ike mboku ikpe ono. Ishi iya aburu l'o bu ege ndzu Kuráyisutu du bu ege ndzu ayi dukwaphu le mgboko-a. ¹⁸ Onye yeru onye odo obu ta atsujekwa iya egvu. N-yemobu ophu bu ogbodo iya achifuje-chikwa iphe bu otsu-egvu l'o ha. Okfu le madzu -emewa iphe; l'atsụ egvu b'o mawaru l'aa-hu iya ahuhu. Oo ya bu l'onye ono be obu ophu o yeru te dzudu edzudu.

¹⁹ Ayi yeru Nchileke obu; okfu lẹ yẹbedua vuoduru ọ̀zo yeru ayi obu. ²⁰ O -buru lẹ madzụ bẹ nwanna iya dọ ashị; l'ẹke onye ọbu sụkwaru lẹ ya yeru Nchileke obu bẹ bukwa ẹjo-irẹ bẹ onye ọbu adzu. ?Nanụ ege ọ bụ onye yele iya bụ nwanna, bụ onye oole ẹnya b'ẹ to yeduru obu; yo gbe buru Nchileke, ẹ tọ phudụ bẹ oo-gbe yeru obu? ²¹ Jisọsu yẹbedua l'onwiya tükwaru ekemu-wa sụ t'onye yeru Nchileke obu yekwaruphu nwanna iya obu.

5

Okokooko, ayi atụ ekpu iphe mgboko

¹ Iphe bụ onye kwetaru l'ọo Jisọsu bụ Onye Ndzọta ọbu, Nchileke kweru ukwa iya lẹ ya e-zi t'ọ bya ọbu; bukwa nwa Nchileke. Odo bụ l'iphe, bụ onye yeru onye mụru nwa obu; atụkojekwa onye ọbu yele nwa iya ono yekotaru obu. ² Ayi -yeru Nchileke obu; l'eme ekemu, ọ tūru; ọo ya bụ; ayi amaru l'ayi yeru unwu Nchileke obu. ³ L'iphe e-koshije l'ayi yeru Nchileke obu bukwa omeje iphe bụ iphe Nchileke tūru l'ekemu; sụ t'ẹ meje. Iphe ọ tūru l'ekemu iya ono ta bukwa l'ọotsu l'ehu ememe. ⁴ Iphe bụ onye Nchileke mụru emekputaje iphe kẹ mgboko; ka iya ike. Yọ buru okfu l'ayi wowaru onwayi ye Nchileke l'eka; meru iphe ayi mekputawaru iphe mgboko; tūru okokooko kpua ya. ⁵ ?Bụ onye dọ idagha atuje okokooko kpua iphe mgboko? O bụ onye kwetaru l'ọo Jisọsu bụ Nwatibe Nchileke?

Ogbaru Jisọsu ekebe

⁶ O kwa Jisọsu Kuráyisutu bụ onye ono, byaru nụ ono. Teke ọ byaru b'o gude mini; gude mee. E tọ bukewaphu mini kpụu b'o gude bya; o gude mini; gude mee bya. Onye ekoshi l'iphe ono bụ oswi-okfu bụ Ume Nchileke; kẹ l'ọ bụ Ume Nchileke l'onwiya bụ oswi-okfu ono. ⁷ Oo ya bụ l'ẹphe dọ ẹto agbaru Jisọsu ekebe: ⁸ bụ iya bụ Ume Nchileke; ọwaa mini; ọwaa mee. Ekebe ẹphe ẹto ono awukolephu nanụ. ⁹ Yọ buru ege Nchileke shi ekoshi lẹ Jisọsu bụ Nwa iya ndono. Ayi ekwetaje ekebe, madzụ agba. Ekebe kẹ Nchileke gbe kakwaru oshihu ike. ¹⁰ Oo ya bụ l'iphe bụ onye kwetaru kẹ Nwatibe Nchileke ono bẹ ekebe iya ono nọwa l'okpoma. Onye ẹ-te kwetadu kẹ Nchileke ono bẹ meekwaru Nchileke onye ntuphu-irẹ; okfu l'ẹ to kwetadu l'iphe Nchileke ekfu lẹ kẹ Nwa iya ono bụ oswi-okfu. ¹¹ Ekebe ono bẹ bụ lẹ Nchileke nūru ayi ndzụ gbururu jeye; ndzụ ono aburu l'ẹhu Nwa iya ono b'o shi. ¹² Onye yele Nwatibe Nchileke ono tūgbareru buru nanụ; nweekwaru ndzụ ono. Onye yele Nwatibe Nchileke ono ta tūgbabedu buru nanụ; te nwekwa ndzụ ono.

Ndzụ gbururu jeye

¹³ Iphe-a, mu ede-wa bukwa unubedua, woru onwunu ye Nwatibe Nchileke ono l'eka bẹ mu ederu iya: t'unu makwanuru l'unu nwewaru ndzụ gbururu jeye ono. ¹⁴ Obu eshihuje ayi ike l'ifu Nchileke; kẹ l'ọnuje olu ayi; m'ọ -buru-a l'iphe ayi sūru t'ọ nū ayi bẹ ayi kfuru ege ọ bụ uche-ọbu iya. ¹⁵ Oo ya bụ lẹ keshinu ayi maru l'ọnuje olu ayi l'iphe bụ iphe ayi sūru t'ọ nū ayi bẹ ayi manarua l'ayi natawaru iphe ọbu, ayi sūru t'ọ nū ayi ọbu.

¹⁶ O -nweru onye phuru nwanna iya l'ẹke oome iphe dọ ẹji; mbụ egbe iphe dọ ẹji ọphu ta buda: e -mee ya; yo gbua onye meru iya nū; t'onye ono kfukwaru nū Nchileke l'okfu ẹhu nwanna iya ono; tẹ Nchileke woru ndzụ nū nwanna iya ono, meru iphe dọ ẹji ono. O nwekwaru iphe dọ ẹji ọphu bụ: e -mee ya; yo gbua onye meru iya nū. Mu ta sụkwa t'ẹ kfufe nū

Nchileke l'egbe iphe dū eji onanu. ¹⁷ Iphe bụ iphe e meru l'uzo, e-ta bụdu nhamunha iya bụakwa iphe dū eji. Obenu l'o nwekwaru iphe dū eji ophu ta bụdu: e -mee ya; yo gbua onye meru iya nū.

¹⁸ Ayi mawaru l'iphe, bụ onye Nchileke mawaru te emejedu iphe dū eji. Iphe emeje nū bụ l' Jisosu, bụ iya bụ Nwa Nchileke anọduje eleta onye ono enya; t'ejo onye ono; mbū Obutuswe be ebyi iya eka.

¹⁹ Ayi maakwaru l'ayi bụ k' Nchileke; l' ndiphe mgburumgburu b' ejo onye ono; mbū Obutuswe tūru gbirimu; swechia.

²⁰ Ophu ayi maru bụ l' Nwatibe Nchileke ono byaru; bya emee t'enya sahu ayi; k'ophu ayi byaru bya amaru onye ono, bụ iya bụ okpobe Nchileke ono. Onye ono, bụ okpobe Nchileke ono b' ayi l' iya tugbaberu buru nanu, bụ iya bụ Jisosu Kurayisutu. O bụ yebedua l'onwiya bụ okpobe Nchileke ono; buru iya bụ ndzu gbururu jeye ono.

²¹ Unwu mu; unu be ekwekwa t'o nweru iphe unu a-haje t'o bya ano-chia enya Nchileke l'ime okpoma unu.

Ekwo k'ẹbo, Jónu deru

¹ Ekwo-ozí ọwaa shi l'ẹka mubẹ onye e meru ọgurennya chọchi. Onye mu ede iya anụ bụ eze-nwanyi ono, Nchileke ọtáru ono yẹle ndibe iya. Eze-nwanyi ono yẹle ndibe iya bẹ mu yeru obu; okfu lẹ mu l'ẹphe tókowa bya amaru ọkpobe okfu ono. Ẹ tọ kwa mbẹdua nkinyi mu yeru ẹphe obu ọbu. Iphe bụ ndu mawaru ọkpobe okfu ono bẹ yekotakwaruphu ẹphe obu. ² Iphe kparu iphe ayi yeru iya obu ẹge ono bụ l'ọkpuberu okfu ono buwa ayi ebubu l'ẹhu. Yọ bụru ẹge ono bẹ oo-buwaruru; swiru ayi gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

³ Tẹ Nchileke, bụ Nna yẹle Nwa iya; mbụ Jisọsu Kuráiyisutu meeru ayi eze-iphe-ọma; pháru ayi imiko; mee tẹ nchị dū ayi ndo; t'ayi gude irelan; mẹ n-yemobu tughabe bụru nanụ ẹge ayi tughaberu.

Ọkpobe okfu; mẹ n-yemobu

⁴ Ẹhu tsọru mu ẹna nshinu lẹ mu haru phá ndibe ngu ndu ọphu eme ọkpobe okfu ono ẹge Nna sùru t'ayi meje iya. ⁵ Nta-a bụ iphe mu arọ nggube eze-nwanyi bụ t'ayi yeru ibe ayi obu. Ẹ tọ bukwa lẹ mu ederu ngu ekemu ọphungu; gbahaa ono, ayi natahawaru shitakpooru lẹ mbulembu ono, bụ iya bụ t'ayi yeru ibe ayi obu. ⁶ Iphe bụ n-yemobu ndọ-ọ: bụ t'iphe ayi e-mejekpelephu jeye teke ayi a-nọ-bebe ndzụ lẹ mgboko-a bujeleruphu iphe Nchileke sùru t'e meje. Iphe ọbu, Nchileke sùru t'e meje ọbu abulekwaruphu ekemu ono, unu shi l'ọdungu nuta ono, bụ iya bụ t'unu yeru ibe unu obu.

⁷ Ndu egudeje ẹregede; duswee madzụ ọzo wufutaakwaru dzuru ekemeke ọbule lẹ mgboko; mbụ ndu jikaru lẹ Jisọsu byaruphu bya aburu madzụ l'oswiya lẹ mgboko-a. Ọ bụ egbe onye ono egudeje ẹregede; duswee madzụ ọzo; bụru egbe onye ono bụ Ọ-chị-nta Kuráiyisutu ọbu.

⁸ Iphe unu a-kwabejeruphu ẹnya iya bụ t'unu be eme t'iphe ono, unu jeru ozi iya ono nahụ unu tufahu kẹ mmakanụ. Unu kwabeju onwunu ẹnya; k'ọphu unu a-natadzu obunggo unu anatazdu.

⁹ Iphe bụ onye l'eme iphe ọdo l'atukobe l'ọphu Kuráiyisutu ziru; too me iya ẹge o ziru iya; onye ono ta bukwa onye yẹle Nchileke tughaberu bụru nanụ. Onye emekwanu iphe ono, Kuráiyisutu ziru ono; l'emele iya phụ ẹge o ziru iya; onye ono bẹ yẹle Nchileke; mẹ Nwa iya, bụ Jisọsu tughaberu bụru nanụ. ¹⁰ O -nweru onye byakfutaru unu; ọphu 'ọ bụdu iphe ono, e ziru ayi ono b'ọ gude bya; unu be ekwekwa t'ọ yeru unu ishi l'ulo; unu ba ajiyekpokwaa ya nụ m'ọ bụ: ?ì dọphu mma? ¹¹ L'onye aji iya ?ì dọphu mma? bẹ yẹle iya dọkwa ẹbo; gbaru l'ejo iphe oome.

¹² Mu nweru igweligwe iphe mu gage ederu unu. Obenu l'ẹ tọ bụdu ẹkwo yẹle mini-ẹkwo bẹ mu e-gude dekotaru iya unu. Iphe mu gbe ari bụ lẹ mu e-gbe kpakfuta unu; ayi l'unu ekfugbawaru l'ifu l'ifu; k'ọphu ẹhu a-tsokwanu ayi ẹna; tsọfu iya ayi l'ishi.

¹³ Ụnwegirima nwanna ngu nwanyi, bụ onye Nchileke ọtáru ekelekwá ngu phụ.

Ekwo k'eto, Jonu deru

¹ Ekwo-ozì ọwaa shi l'ẹka mubẹ onye e meru ọgurenya chọchi. Onye mu ede iya anụ bụ onye ono, mu yeru obu ono, bụ iya bụ Gáyọsu; okfu lẹ mu l'iya tukurawu bya amaru ọkpobe okfu ono.

² Onya mu; mu ekfujekwa anụ Nchileke t'ọ mekwaa t'iphemiphe ọbule duru ngu lẹ mma; yo mekwaaphu t'ọ buru ẹhu-ba-du-mma nwenkinyi bụ iphe ọko iya a-duje ngu; mbụ ẹge mu mawaru-a l'ogbodo ndzụ ngu ono, nọ l'ime obu ngu ono bẹ ẹhu dukwaphu mma. ³ Ehu tsoru mu ẹna nshinu teke o nweru unwunna, byaru bya akọoru mu l'i vudoshikwaduru-a ike l'okpuberu okfu ono; ndzụ ngu l'ọ ha abukotaleruphu ndzụ ire-lanụ. ⁴ Ẹ to nwekwa iphe ọdo, a-kajefua mu ome t'ehu tsọ mu ẹna; t'a gufu lẹ mu nuru l'unwu mu; bẹ ndzụ ẹphe bukotalephu ndzụ ire-lanụ.

Aaja Gáyọsu ajaja

⁵ Onya mu; iikoshijekwa l'ọ gbaru t'e gude ire ngu ẹka l'iphe iimekpooru unwunna ayi; mbukpo jeye mẹ unwunna, byaru abyabya. ⁶ Ẹphe koru chọchi-wa kẹ n-yemobu nke ngu. Byiko; yejekwaru ẹphe ẹka teke ẹphe gbeshiru ije ẹphe. Mejekpelekaruphu ẹphe iphe jiru Nchileke ẹpho. ⁷ Lẹ keshinu ẹphe gbeshiru ije k'okfu ẹhu Kuráyisutu b'ẹ to nwekwa iphe ẹphe kwejewaru nata l'ẹka ndu ẹ-ta bụdu ndu kẹ Kuráyisutu. ⁸ Ọo ya bụ lẹ ndu dọ ẹge ono bẹ gbaru t'ayi yejeru ẹka; t'ọ buru iya bụ l'ayi l'ẹphe tuko gbaru mgba l'ẹje ozi kẹ ọkpobe okfu ono.

Dayótirifisu; mẹ Dímítiriyọsu

⁹ O nweru nwekwo-ozì, mu deru nụ chọchi; ọbu lẹ Dayótirifisu, bụ onye woru onwiya dobe l'ishi te eyeduru mu ọnu. ¹⁰ Ọo ya bụ lẹ mu -bya bẹ mu e-wofuta iphe oomeebe, bụ iya bụ mkpokoro okfu, eshije iya l'ọnu, oogudeje adzushi ẹjo-ire ekpu ayi. Onanu te dzu iya; yo gbeshi ọdo; bya ajika t'unwunna ba abya t'ẹphe lẹ ndu chọchi jja; bya akposhikwaphu unwunna t'ẹphe lẹ ndu chọchi ba jji; bya ebufu ẹphe lẹ chọchi.

¹¹ Onya mu; ba mukwa ẹka ẹjo iphe; mukwaa ẹka iphe-oma. O kwa onye eme ọhuma bụ kẹ Nchileke. Onye eme ẹji ta phubukwaa Nchileke.

¹² Dímítiriyọsu bẹ ọnu wukoru l'ome-ọhuma nk'iya. O kwaphụ ẹge ono bẹ ọkpobe okfu ono l'onwiya aja iya; ayibedua l'onwayi l'ajakwa iya phụ. Unubedua marua l'ajaja, ayi aja iya bẹ bukwa oswi-okfu.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

¹³ Iphe, mu ga e-de hakwa l'igwe; ọbu l'ẹ tọ bụdu mkpishi-ekwo; mẹ mini-ekwo bẹ mu e-gude dekotaru ngu iya. ¹⁴ Mu arikwa lẹ mu ta anohedu ọphu baru ishi; mu akpaktuta ngu; mu lẹ nggu ekfugbawaru l'ifu l'ifu.

¹⁵ T'ehu dukwa ngu agu.

Ọnyà ngu phẹ ajikwa ngu phụ. Jikwaaruphu ayi ndu ọnyà ayi phẹ l'ehu l'ehu-o.

Ekwo, Judu deru

¹ Ekwo-ozí-wa shí l'èka mbèdua, bú Judu; onye ejeru Jisòsu Kuráiyisutu ozi; bukwaruphu nwunne Jémusu.

Ndu mu ede iya anụ bú iphe bú unubẹ ndu ono, Nchileke kuru; mee unu; unu aburu ndu nk'íya ono. Nchileke ono, bú Nna ono bẹ yeru unu obu; unu abukwaruphu ndu, Jisòsu Kuráiyisutu kwakoberu t'è b'ò dụ iphe e-me unu; t'unu nòdu ngabèru abyabya kẹ yèbe Jisòsu Kuráiyisutu ono.

² Tẹ Nchileke phukwaaru unu imiko; yo mee t'èhu dụ unu agu; yo yekwaruphu unu obu. T'ò tũko iphe ono meeru unu; mbụ meeru iya unu k'etsutsu iya.

Ndu ejo nzizi

³ Ndu ọnya mu, nọ mu l'obu; iphe ivuzọ, mu shí ría lẹ mu e-deru unu l'èkwo-ozí-wa bú k'adzọdzo ono, Nchileke dzọru ayi l'ayi ha; gude koshi lẹ ya yeru ayi obu ono. Obenu lẹ mu byaru bya ari-phu ọriri azu; sụ l'ò nweru iphe ọdo, kachia mkpa, mu e-deru unu. Iphe ono, kachia mkpa ono bú tẹ mu rọ-chia unu; rọshia unu ike t'unu bya awata ọgbaru ọkpobe okfu ono, Nchileke ziru ndu nk'íya ono ọdzori. Mbụ ọkpobe okfu ono, Nchileke ziru t'ayi kweta; sụ t'è b'ò dukwa onye e-wofu iya iphe ewofu; tọo dụ onye e-yekwa iya iphe eyekwa ono. ⁴ Iphe mu gude ekfu iya bú l'ò haru nweru ndu ẹ-ta akwabèdu Nchileke ugvu. Egbè ndu ono tọru nwèhu pyabata l'èke unu nọ; l'è ba ma. Ephe anọduje ezi l'ò dua mma tẹ madzụ meje umere, rehuru erehu; keshinu ọphu Nchileke bú onye emeje eze-iphe-oma. Ephe ajikaje Jisòsu Kuráiyisutu ono, bú iya bú Nnajiufu ayi nkinyi iya ono; bya abukwaru iya phụ nkinyi iya bú onye gude ndzụ ayi. Lẹ teke ndiche b'è dehaakwaru iya rụ l'èkwo okfu Nchileke; sụ: Lẹ Nchileke a-nma ephe ikpe iphe ono, ephe meru ono.

⁵ Iphemiphe ọbule ono kparamkpamu bẹ unu makotakpooru ohuma ohuma; ọbu l'iphe mu emelephu tẹ mu nyataru unu bú lẹ teke ndiche bẹ Nnajiufu dzọkwaru ndu nk'íya teke ono, ephe shí buru l'alí Íjiputu ono. O meru; ephe awufuta l'alí ono. Ọ dzọbekwaru ephe ono; ọbu l'è meebekekaru; yo gbushilee ndu ọphu ẹ-te kwedu woru onwephe ye iya l'èka. ⁶ Unu nyatakwa ẹge ọ dakfuru unwu ojozi-imigwe ono l'èphe ha, bú ndu ọphu kwefuru ike l'èphe ta anọpyabedu l'èke Nchileke doberu ephe t'èphe chíje. Ephe jikakwaruphu l'èphe te ebuduru l'èke Nchileke suru t'èphe buru l'imigwe. Unwu ojozi-imigwe ono l'èphe ha bẹ Nchileke tuakwaru mkporo mgbe-'agvu-agvu. Ọ chiru ephe ye l'èkpuru-ochi ẹke gbahuru ejo tsubalangu. Yọ buru ẹke ono bẹ ephe a-nọdu jeye l'oke uboku ono; mbụ mbọku ono, Nchileke a-nma ephe ikpe. ⁷ Unu nyatakwapụ ẹge ọ dakfuru Sódomu mẹ Gómóra; mēwaru iphe bú obodo obodo, ephe l'èphe naru onu ẹgu. Ndu ono l'èphe ha woru onwephe ye l'ome kẹ nwanyi; mēwaru iphe ọdo, anyi ishi ẹdzu. Nchileke kpookwaru ephe ọku; yọ buru ẹge ono b'oo-nụ ephe aphụ jeye lẹ tutu yoyo. Iphe ono aburu iphe Nchileke gude alọ ndiphe kparamkpamu ẹka lẹ nchí.

⁸ Ọ kwaphu ẹge ono b'ò dụ ndu ono, ezi ejo-ire ono. Ephe aroje nro, emeje; ephe emerushia onwephe emerushi. Ndu, nọ l'ishi aduje ephe ashí. Ndu ono, ẹ ta aphudu l'ènya l'ogbu nwjnwii imigwe ono bẹ ephe

anọduje ekfubyishi ekfubyishi. ⁹ Ekfubyishi ono, ephe ekfubyishi ndu ono ta dukwa m'ọ bu Màyikelu, bu onye ishi unwu-ojozi l'imigwe, turu iya ama k'ememe. Mbụ lẹ teke ono, Màyikelu yẹle Sétanu atụ ego onye a-pata odzu Mósisu ono bẹ Màyikelu ta tükwa iya ama k'ọphu Sétanu iphu. Iphe o kfuleruphu Sétanu bukwa: "T'ọ buru Nchileke a-baru ngu mba!" ¹⁰ Obenu lẹ ndu ono bu iphe ẹ-te dodu ephe ẹnya bẹ ephe anọduje ekfubyishi. Ephe dụ l'ọ bu anu-egu-egbudu, ẹ-te nweđu egomunggo, bụlephu iphe agu iya nụ bẹ ọomaje; yọ buleruphu iphe ono bẹ oomeje. O bu iphe agu ephe; bẹ ephe anọduje eme. Yọ buru iya e-gbu ephe. ¹¹ Nshobukwaa ephe! O bu ejo uzo ono, Kenu tsoru teke ndiche ono bẹ ephe etsokwaphu; mbụ iphe ono, o meru, kparu iphe o gburu nwanne iya ono. Ndu ọwaa bukwa nchamẹnya okpoga bẹ kparu iphe ephe shisweru uzo ono, vudo nhamunha ono. Ephe emelaha iphe ono, Bélamu meru teke ndiche ono. Yọ bukwaruphu ege Kóra kwefuru Nchileke ikè; bu ege ephe wataru ememe. Ephe a-lakwanu l'iyi ege ọ laru. ¹² Ọobuje: ephe -bya anonyabe unu l'eri nri l'ẹke unu ọkoberu; tughabe nri eri gude ekoshi l'unu yeru onwunu obu; ephe aburu iphe-iphere nọduru unu. Iphere ta adujedu ephe l'ọ bụlephu onwephe; bẹ ephe letaru ẹnya. Ephe dụ l'ọ bu urukpu, pherephere phekashiru; egbe iya ọwaa bu: igwe -ruebetsua eruru; pherephere ephekashia ya; igwe ta achihe mini obu. Ephe dụ l'ọ bu oshi-omi, ẹ-ta amijedu nebyi teke gbaru iya nụ. Egbe ndu ono bẹ ọnwu gbuwaru l'ono-ndzu. Ẹ tọ buledua ugbo anwuhu lanu bẹ ephe nwuhuru; kẹ l'e fefuwaru ephe tufaa ege-a, eefufuje oshi-wa. ¹³ Ephe dukwaphu l'ọ bu eyii-mini, ha nshinu, atụ l'eze ẹnnyimu. Ishi iya aburu l'aaphukotaje ejo umere ono, rehuru erehu, ephe eme ono; l'ọ bu ẹke uphu-mini tselihuru. Ephe adu l'ọ bu mkpọ-kpodo, phuru uzo. Obenu l'ẹke Nchileke kwakoberu ephe bukwanu tsabalangu ẹke agba ejo ọchi. Yọ buru ẹke ono bẹ ephe a-nọdu jeye lẹ tutu yoyo.

¹⁴ O kwa Ínọku bu onye ọgbo k'esaa l'eri Ádamu. Ínọku bẹ Nchileke kfukwaru lẹ ndu ono a-byakwa. Oo ya kparu iphe Ínọku deru; sụ: "Unu lenu! Nnajiufu bẹ yele ndu nk'iya, bu 'aguta aguta, shi l'imigwe a-yiru bya; ¹⁵ bya ekpee ndiphe l'ephe ha ikpe. Oo-koshikota iphe bu ndu ono, ẹ-ta madu Nchileke ono iphemiphe ọbule, ephe meru, bu iphe dụ eji. Yọ gude emeswe ono, ephe mesweru iya ono nma ephe ikpe; l'ephe ta akwabedu iya ugwu; bya anmakwaphu ephe ikpe k'iphe bu ejo okfu, ephe gude kfubyishia ephe iya!"

¹⁶ Ndu ono abuje: iphe -byaru ephe; ephe awata ọgu apụ; l'ata Nchileke uta. Ephe eworu onwephe togboru egu ejo iphe, aguebe ephe. Iphe eshije ephe l'onu abuleruphu oja onwonye mkpokoro ajaja. Ephe -phwuwa l'ọ nweru uru, ephe e-rita madzụ l'ẹka; ephe awata ọjakposhi onye ọbu.

Ọkwa kẹ ovudoshi ikẹ

¹⁷ Ọlobu; ndu ọnya mu; iphe mu eme t'unu maru bu t'unu nyatajẹlephu iphemiphe ọbule ono, ndu ishi-ozí Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráýisutu vuhawa uzo kfuaru unu ono. ¹⁸ Mbụ iphe ono, ephe shi anọduje aguru unu ọgu edgu ono, bu iya bu: "L'ọ -rudẹlephu teke mgboko-a a-gvu; b'ọ nwetsuaru ndu a-nọdu aja unu ewena. Iphe ephe a-nọdu awogo ẹka iya; bu ege ephe e-shi mee iphe egu iya enwu ephe raphuraphu l'ehu; mbụ iphe egu iya agu ephe; okfu l'ephe ta akwabedu Nchileke ugwu." ¹⁹ Ndu eme ege ono; bu ephe akpatajẹ t'ọgbo bua onwephe ẹbo; wata ọkpa iche iche. O kwa

egu iphe, nọ lẹ mgboko-a, l'agu ephe; bẹ kpọ ephe l'ẹka; ẹ tọ bukwa Ume-dụ-Nsọ gude ndzụ ephe. ²⁰ Ọlobu; ndu ọnya mu; unu vudoshikwaa ike l'ekwekwe ono, dọ iche, unu kweru ono; mbụ ekwekwe ono, shi Nchileke l'ẹka ono. Unu gude ekwekwe ono vuje evuvu. Unu hajee tẹ Ume-dụ-Nsọ koshije unu ege unu e-kfuje anụ Nchileke. ²¹ Unu nopyabelekwaphu lẹ n-yemobu ono, Nchileke yeru unu ono. Unu anọdukwapu ngaberu Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu t'ọ phọaru unu imiko; mekwaphu t'unu nọdu ndzụ gburruru jeye.

²² Unu phujekwaaru ndu obu agbakwadu ẹbo imiko. ²³ Egbe ndu ono bẹ unu e-yetajeru ẹka; lọfuta ephe l'ọku. Unu aphujekwaaruphu ephe imiko; mbụ ndu ono, bụ ẹjo iphe, agu ephe; bẹ gude ndzụ ephe ono. Ọlobu; unu ba akwaswejekwaru ephe ọnya teke unu aphuru ephe imiko obu. Unu kpojekwaa iphemiphe obule, bụ nk'ephe ashị; mbụ je akpaa l'uwe, ephe yewaru l'ehu; bụ iya bụ iphe ephe emekpo ememe, bụ iphe ẹjo ọriri ephe ono merushiwaru emerushi.

T'a jaa Nchileke ajaja

²⁴ T'ayi tua Nchileke ẹpha; mbụ onye ono, bụ iya; bẹ iphe bụ ike kpaọru l'ẹka ono. Ọ bụ iya bụ onye aduje ike mee t'unu ba ada; bukwaru iya phụ e-me t'ẹ b'ọ dọ iphe aa-ta unu ọta iya teke oo-kuta unu dobe l'ọdu-biribiri iya, bụ ẹke ẹhu a-nọdu atsowaru unu ẹna. ²⁵ T'ayi tua ya ẹpha; l'ọ bụ iya nkinyi iya; bẹ bụ Nchileke; bụru l'ẹka Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu; bẹ oo-shi dzọo ayi. T'ọdu-biribiri; oburu Ọkaribe-Kakọta-Nụ; ike; obu ishi, ọ bụha-oduru temanu; bẹ mgboko bya anọdu; bụru nk'iya nta-a; bukwaruphu nk'iya jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ege ọ dọ.

Iphe Jisọsu Kuráiyisutu koshiru Jọnu lẹ Àphù

¹ Iphe e deru l'ẹkwo-wa; bụ iphe Jisọsu Kuráiyisutu koshiru ndu ejeru Nchileke ozi. Ọ bụ Nchileke; bẹ wotaru iphe-a, o shi domishia edomi-wa; koshi Jisọsu Kuráiyisutu; k'ọphu Jisọsu ono e-mekwanu tẹ ndu ono, ejeru Nchileke ozi ono maru iphe ẹ-ta anọhedu ọphu, baru nwishi nta-a; yo mee. Tọ dọ iya bụ lẹ Jisọsu Kuráiyisutu ezi ojozi-imigwe iya; t'ọ je ekoshikota Jọnu, bụ onye ejeru iya ozi iphe ono; yo mee tẹ Jọnu tuko iya maru. ² Ọ bụ iphe, bụ iphe, Jọnu phuru b'ọ tuko l'ọ ha kfushibebe-wa. Yọ buru l'ẹkwo-wa l'ẹka; bẹ Jọnu tuko okfu ono, Nchileke kfulu ono dekota. Iphe ono l'ọ ha bukota ọkpobe okfu, Jisọsu Kuráiyisutu ono koshikotaru iya. ³ Onu-ọma bụ k'iphe bụ onye agụ ẹkwo-wa, e deru okfu-a, e kfuchiru Nchileke-wa. Onu-ọma aburu ke ndu nuru iya nụ; ngabẹ nchị; eme iya ememe. Lẹ teke iphemiphe ọbule-a, aabya ekfukfu-wa e-me dọakwa ntse.

Jọnu ekele Chọchi ẹsaa

⁴ Ọ bụ mbẹdua, bụ Jọnu bẹ ekele unubẹ chọchi ẹsaa ono, nọkota l'alị Ẹshiya ono ekele.

T'eze-iphe-ọma; mẹ ẹhu-agu, shi l'ẹka Nchileke tsokwa unu. Mbụ Nchileke ono bụ onye nọ ndzụ nta-a; buru onye shihawa nọduta temanu mgboko adube; bukwaruphu onye ono, abya nọ ono. T'eze-iphe-ọma, shi iya l'ẹka; mękwaphu ọphu shi l'ẹka Ume ẹsaa ono, anọduje l'ifu aba-eze ono buru nk'unu jeyewaru. ⁵ Eze-iphe-ọma; mẹ ẹhu-agu ono shikwaphu l'ẹka Jisọsu Kuráiyisutu, bụ onye evudoshije ike l'iphemiphe ọbule, ookfuru ayi. Ọ bụ iya bụ onye ọdungu, Nchileke meru; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bukwaru iya phụ bẹ bụ onye achị iphe bụ ndu bụ eze l'eliphe-a.

Ọ yeru ayi obu. Yọ buru obu ono, o yeru ayi ono meru iphe ọ nwụ-chiru ayi ọnwu, ayi gega nwụ. Yọ bukwaruphu mee ya b'ọ gude tọshia ayi egbu ono, iphe dọ eji shi kee ayi ono. ⁶ Yọ bya emee ayi; ayi aburu eze; k'ọphu ayi a-bụ ndu achijeru Nchileke ẹja; l'ejekwaruphu Nchileke, bụ Nna iya ozi. T'ajaja; mẹ ike buru ke Jisọsu Kuráiyisutu gbururu jeye lẹ tutu yoyo! Ono kwa ẹge ọ dọ.

⁷ Unu lekwaphu l'ọ nọkwa l'urukpu l'abya. Iphe, bụ madzụ kparamkpamu e-gudekota ẹnya ẹphe phụ iya. Iphe bụ ndu ono, turu iya arwa ono a-phukwa iya phụ. Iphe, bụ ndu, nọkota lẹ mgboko-a a-ra ẹjo ẹkwa; l'ẹke mejị a-tofu ẹphe m'ọ -byalephu. Ọ bụ iphe e-me nụ ndono! Ono kwa ẹge ọ dọ.

⁸ Nnajiufu, bụ Nchileke; buru iya bụ Okaribe-Kakọta-Ike; mbụ onye ono, nọ ndzụ nta-a; buru iya bụ onye shihawa nọduta temanu bẹ mgboko duberu; buru iya bụ onye ono, abya nụ ono. Ọ bụ Nchileke ono bẹ sọru: "L'ọo ya bụ Onye Ivuzọ bya aburu Onye Ikperazụ."

Jọnu aphi Jisọsu l'àphù

⁹ Ọ bụ mbẹdua bụ Jọnu, bụ nwanna unu. Mu bụ onye mu l'unu tuko buru nanu lẹ Jisọsu. Ọ bụ iya meru iphe mu l'unu atukoje ejekota iphe bụ iphe-ẹhuka-wa, ayi eje-wa. Mu l'unu atukojekwaphu ataru iphe nshi; yọ

bukwaruphu ege ono be ayi a-tuko gbaru mgba nweru mgboko ophungu ono, e-shi Nchileke l'eka ono. L'o nweru teke obu, a kpuleru mu je edobe le Ikfuli Patumosu. Ishi iya aburu le mu ara okfu Nchileke arara; yefuaru le mu anoduje ekfuru ndiphe ke okpobe iphe ono, Jisosu Kurayisutu koshiru mu ono. ¹⁰ Yo be mboku Chochi; Ume Nchileke abya eji mu ehu. Mu awata ophu aphu; bya anua olu obu, adalephu igiri-igiri l'o bu upyoku l'uzo azu mu. ¹¹ Olu ono asu mu: "Jonu! Te mu tukokwa iphemiphe obule-a, mu abya aphuphu-a dekota l'ekwo. Mu -deebe iya; te mu zilaaru iya uzo chochi esaa-wa, ya abya agushi-wa. Wo te mu zilaaru iya chochi Efesosus; chochi Sumena; chochi Pégamomu; chochi Tayitayira; chochi Sásisu; chochi Filadelufiya; mekwaphu chochi Layodisiya."

¹² Mu abya aghaa enya te mu phuedu onye ono, ekfu eyeru mu ono; phua uruku esaa. Uruku esaa ono be bu mkpola-ododo b'e gude mekota iya. ¹³ L'echi uruku esaa ono b'o nweru onye vudo iya nu, dulephu l'o bu madzu. Uwe, o yeru bu uwe-nlokpuru, akpa iya l'okpurukpu-okpa. O gudekwaphu akpo-buleti, e meru le mkpola-ododo kebuta uwe iya ono l'ume. ¹⁴ Egbushi, no iya l'ishi be achalephu degedege l'o bu eji aturu, maru ocha ucha; mbu chatakpkwaa l'o bu eberugo. Ophu bu enya iya achalephu l'o bu ire-oku, enwu enwunwu. ¹⁵ Okpa iya ephe ebo enwulephu zii l'o bu mkpuru-igwe, ama mma, a huru l'o-tata-kfukfu oku jeye yo chaa achacha; mbu hua ya jeye yo gbuchafu. Olu iya adalephu l'o bu ephuphu eze mini, l'atsok gbudugbudu teke o kfulu okfu. ¹⁶ L'eka-utara iya b'o chi mkpo-kpodo esaa. Ogu-mbeke, atsu nko ifu labu eshi iya l'onu lufuta. Ifu onye ono be egbulephu oswi ke nwijnwii l'o bu enyanwu teke enyanwu laru l'echi-ishi. ¹⁷ Mu aphule iya phu; daa kpube ifu l'iku okpa iya; dabuleruphu l'o bu onye nwuhuru anwuhu. Yo bya ebyibe mu eka-utara iya; su mu: "Te mu ba atsushi egwu; l'o kwa yebedua bu Onye Ivuzo bya aburu Onye Ikperazu. ¹⁸ O kwa yebedua bu onye no ndzu gbururu jeye. Abyabya, ya byaru l'odungu bukwa te ya nwuhu anwuhu. Ya anwuhuakwanua obu. Ole; te mu lekwa; le nta-a be ya nokwa ndzu gbururu jeye. O kwa iya gude ire-igodo, eegudeje tuhaa eke onwu no; me ire-igodo, eegudeje tuhaa ali-maa. ¹⁹ Wo l'iphe mu e-me nta-a bu te mu dee iphemiphe obule-a, mu phwaru-wa l'ekwo. Mu -deebe iya; temanu mu edee iphe ophu ekoshi ege iphe du nta-a; temanu mu abyakwaphu bya edee iphe ophu e-mekwanu l'uzo ifu. ²⁰ A bya abya le mkpo-kpodo esaa-wa, ya chi l'eka-utara-wa; me uruku esaa ono, e gude mkpola-ododo mee ono; ono be ya abya te ya karu mu iphe o no-chiru enya iya. Le mkpo-kpodo esaa ono be no-chiru enya unwu ojozi-imigwe; mbu unwu ojozi-imigwe, anoduje eletagbaa chochi esaa ono enya. Uruku esaa ono be no-chiru enya chochi esaa ono.

2

Ozi, e ziru Chochi Efesosus

¹ "Iphe mu e-de l'ekwo nu ojozi-imigwe, eleta chochi Efesosus enya bu: Owaa bu ozi, onye ono, chi mkpo-kpodo esaa l'eka-utara ono ziru; mbu onye ono, ejephe l'echi uruku esaa ono, e gude mkpola-ododo mee ono. ² Le ya makotakwaru-a iphemiphe obule, unu emeje l'o ha. Ya makwaru-a ege unu jeshiberu ozi ike; me ege unu tataberu iphe nshi. Ya makwaru-a l'unu te ekwejedu te ndu ejo madzu shita eke unu no. Unu datakotawaru iphe bu ndu ono, suru l'ephe bu ndu ishi-ozii; l'ephe e-ba bu iya ono. Unu abya amaru l'ephe ta abudu iya; l'ephe bu ndu

ntuphu-ire. ³ Ya makwaru-a l'unu atajeru iphe nshi; l'unu jewaru iphe-ehuka, ha nshinu l'okfu eka iya; unu ta la azu.

⁴ Obenu l'o nweru oru, ya phutaru unu l'ehu. Oru obu, unu vu obu bu l'e to buhedu ege unu shi yeberu iya obu l'odungu bu ege unu yeru iya eya nta-a. ⁵ O kwa iya phu bu; t'unu nyatakwa eke unu jeberu; uzo akpo-swehu unu. Unu takwaaphu onwunu uta iphe du eji, unu meru; ghaa umere lakfuta Nchileke; bya emelaha iphe ono, unu shihawa eme l'odungu ono. Odumeka be ya a-byakfutakwa unu. Ya -byakwanu; ya ewofu uroku nk'unu l'eke o no; gbahalokwaphu l'unu taru onwunu uta. ⁶ Obenu l'iphe ya aja unu ajaja iya bu l'ejo iphe ono, ephe eme; mbu ndu ogbo Nikolasu ono be unu kporu ashi. Yo bukwaruphu ege yebedua kporu iya ashi ndono.

⁷ T'onye nweru enu-nchi ngabekwaphu nchi; nua iphe-a, Ume Nchileke ekfuru iphe bu chochi le chochi ha-wa!

O kwa onye luru ugu ono; mekputa; be ya e-kwe t'o wota akpuru oshi ono, emeje t'a nodu ndzu ono ria; mbu oshi ono, gvuru l'ogbodufu Nchileke ono.

Ozi, e ziru Chochi Suména

⁸ "Iphe mu e-de l'ekwo nu ojozi-imigwe, eleta chochi Suména enya bu: Owaa bu ozi, onye ono, bu iya bu Onye Ivuzo; buru Onye Ikperazu ono ziru; mbu onye ono, abyabya, o byaru l'odungu bu te ya nwuhu; nwuhutsua; bya anodu ndzu odo ono. ⁹ Ya makwaru-a l'unu eje iphe-ehuka; makwaru-a l'unu akpa ukpa. Obu l'e -kfade iya ekfuku; be unu nwekwaru iphe okpobe enwenwe l'imigwe. Ya makwaru-a ke ekfubyishi ono, ndu ejo-ire ono, suru l'ephe bu ndu Ju; l'ephe e-ba bu iya ono anoduje ekfubyishi unu. Ndu du ege ono ta bukwa ndu Ju le phuu. Iphe ephe bu kwa ndzuko ndu abajeru Sétanu eja. ¹⁰ Unu abyakwa oje iphe-ehuka nta-a. Olobu; unu ba atsukwa egvu. Unu lekwa le Obutuswe abyaakwa t'o haru unu chita je atushia mkporo; k'ophu aa-data unu. Adata obu, aa-data unu obu bu l'unu e-je iphe-ehuka abali iri mkpurophu. Olobu; unu nodukpelekwaphu yebedua l'eka ege unu no iya noshia ya eya ike; mbukwa m'o -ruhuru; ee-meta unu iphe-ehuka obu jeye ishi unu abaa ya. Unu nodukpelekwá iya phu l'eka ege unu no iya eya; e -meebe be ya e-kpubekwa unu okpu-eze, ekoshi l'unu mekputawaru. Okpu-eze ono bu ndzu gburruru jeye.

¹¹ T'onye nweru enu-nchi ngabekwa nchi; nua iphe-a, Ume Nchileke ekfuru iphe bu chochi le chochi ha-wa!

O kwa onye luru ugu ono; mekputa bu onye e te ekwedu t'onwu k'ugbo ebo ono gbua.

Ozi, e ziru Chochi Pégamomu

¹² "Iphe mu e-de l'ekwo nu ojozi-imigwe, eleta chochi Pégamomu enya bu:

Owaa bu ozi, onye ono, gude ugu-mbeke ono, atsú nkó ifu labu ono ziru. ¹³ Ya makwaru-a eke unu bu; mbu l'unu bu l'eke ono, Sétanu achi ono. Obenu l'unu anodujekpelephu ekfu tekenteke l'edzudzu oha l'oo mbédua bu Nnajiufu ophu unubédua maru. Ophu unu ta lufutabua ya l'eka m'oo ugbo lanu; mbu jeye me teke ono, e gburu Antipasú; okfu l'o vudo l'edzudzu oha; kfua l'oo mbédua be ya no l'eka ono. Antipasú eshi ege ono koshi le ya bu onye gbaru ke te ya gude ire iya eka; mbu yo bukwaru l'ifu unu; be iphe ono meru l'eke ono, Sétanu bu ebubu ono.

¹⁴ Obenu l'ò nwekwaru ụnwu iphe olemole, bụ ọru, ya phutaru unu l'ẹhu. O nwekwaru ndu, unu l'ẹphe nọ l'ẹke ono; l'eme ejo iphe ẹphe mụtaru l'ẹka Bélamu. O kwa Bélamu ono bẹ ziru eze, bụ Bélaku teke ndiche ono ẹge oo-shi duphua ụnwu Ízurẹlu ụzo; duru ẹphe ye l'ome ejo iphe. Yo mee ụnwu Ízurẹlu; ẹphe erilahaa iphe a gbaru eja; mekwaaphu ẹphe; ẹphe awata ofarushi onwẹphe; ẹphe l'ụnwanyi. ¹⁵ O kwaphu ẹge ono b'ò nweru unu; ndu ọphu amụ iphe ono, ndu ọgbo Níkolasu ezi ono. Ndu ọgbo Níkolasu ono bukwapu ndu eme ejo iphe l'ò bụ Bélamu. ¹⁶ O kwa iya bụ t'unu taa onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meru; ghaa umere lakfuta Nchileke; sefu ẹka l'ejo iphe ono l'ò ha. Odumeka bẹ ya a-byakfutakwa unu ẹgwegwa; bya egude ogu-mbeke ono, shi iya l'ọnu ono bya etso ndu ono, eme ejo iphe ono ọgu.

¹⁷ T'onye nweru ẹnu-nchị ngabekwa nchi; nua iphe-a, Ume Nchileke ekfuru iphe bụ chọchi lẹ chọchi ha-wa!

O kwa onye luru ọgu ono; mekputa; bẹ ya a-haru nri ono, Nchileke domiru edomi l'imigwe ono nụ. Nri ono bụ mana bẹ eekuje iya. Ya a-nukwapu onye ono mkpuma ọcha, e deru ẹpha ọhungu. Ẹpha ono te nweedu onye ọdo, ama iya nụ; gbahaa onye ọbu, a nuru iya nkinyi iya.

Ozi, e ziru Chọchi Tayitáyira

¹⁸ "Iphe mu e-de l'ẹkwọ nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Tayitáyira ẹnya bụ:

Owaa bụ ozi, Nwatibe Nchileke ono ziru; mbụ onye ono, ẹnya iya dulephu l'ò bụ ire-ọku, enwu enwunwu ono; mbụ onye ono, ọkpa iya phe ẹbo enwulephu zii l'ò bụ mkpurukpu-igwè, ama mma, e fucharu efucha; yo gbuchafu egbuchafu ono. ¹⁹ Ya makotakwaru-a iphemiphe ọbule, unu anọduje eme l'ò ha; maru ẹge unu gude yeberu ndu ọdo obu. Ya makwaruphu l'unu nọkwadu iya-a l'eka ẹge unu nọ iya; makwaruphu ẹge unu gude ejeshiberu iya ozi ike; mę ẹge unu gude atatabe nshi. Ya makwaru-a l'iphe ọphu unu eme nta-a bẹ danyikotaru iphe ọphu unu shi eme l'odungu.

²⁰ Obenu l'ò nweru ọru, ya phutaru unu l'ẹhu. Ọru ọbu, unu vu ọbu bụ l'unu haru nwanyi ono; mbụ Jézebelu; yọ nọdu unu l'ẹhu. L'ejo nwanyi ono bẹ asuje lẹ ya ekfuchiru Nchileke; ọbu l'iphe oozu ndu ejeru mu ozi bulephu ejo-ire. Yọ buru iphe ono, oozu ono bẹ oogudeje ederu ẹphe eye; t'ẹphe wata ofarushi onwẹphe; ẹphe l'ụnwanyi. Yo gudekwa iya phụ eme ẹphe t'ẹphe riye iphe a gbaru eja. ²¹ Ya hakporu iya; yọ nọo ọdu; ẹge ee-shi t'ọ taa onwiya ụta iphe dụ ẹji, oome; ghaa umere lakfuta Nchileke. Obenu l'ẹ to kwedu taa onwiya ụta; haa uru-alị ono, ọru ono. ²² Unu lekwa lẹ ya abyaakwa tẹ ya turu iya chee l'ulo. Ndu ono, ejekfuje iya azẹe ono bẹ ya e-me t'ẹphe jee oke iphe-ẹhuka, ha nshinu; gbahakwaa l'ẹphe taru onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe eme; haa otso nwanyi ono. ²³ Ụnwu iya l'ẹphe ha bẹ ya e-chigbushikota kpakparakpamu. O kwanu iya bụ k'ọphu iphe bụ chọchi lẹ chọchi ha a-makwanuru l'ọo mbẹdua bẹ bụ onye ono, enyochaje uche-obu madzụ; nyochaa ọkpoma iya; maru iphe nọ iya l'egomunggo ono. Ya a-nukotagekpoo unu l'unu ha l'onye l'onye iphe gbaru unu l'ẹhu l'ẹhu. Onyemonye ọbule bẹ ya a-nụ iphe l'ẹge iphe o metaru dụ dụ-chi.

²⁴ A bya abya l'unubẹ ndu ọphu bukwapu lẹ Tayitáyira: unubẹdua te kwekwa tsoru l'ejo iphe ono, ndu ono ezi ono. Unubẹdua bukwa ndu ọphu ẹ-ta madu iphe ono, o nweru ndu ahajeru sụ l'ọo iphe e

domigbaaru edomi l'èhu Sétanu ono. Unubèdua te nwehekwa iphe òdo, ya a-sukwadu t'unu mee. ²⁵ Obenu l'ège ò dù ège ò dù; unu gudeshikpelekwa iya phù ike; mbù iphemiphe òbule ono, bù nk'unu ono jeye teke ya a-bya òdo. ²⁶ Ò kwa onye lùru ògu ono; mekputa; l'anùru iya okfu l'òzi ono jeye l'ikperazù; bè ya e-ye ike l'èka t'ò bùru ishi; l'achì iphe bù mbakeshi. ²⁷ Ò bù ège Nna iya yeru iya ike l'èka; bù ège ya eyekwa phù èphe ike l'èka. Èphe e-gude mgbòro-ìgwè; chia iphe bù mbakeshì ège eze achijè mkpùkpu iya; èphe emee mba ono l'èphe ha; èphe adù l'ò bù ite-ura, e tsuru yògiri-yògiri. ²⁸ Ndu ono, ya yeru ike l'èka ono bè ya a-nùfukwaaphu Mkpò-kpodo nchi-abòhu.

²⁹ T'onye nweru ènu-nchì ngabèkwa nchì; nù iphe-a, Ume Nchileke ekfuru chòchi lè chòchi ha-wa!

3

Ozi, e ziru Chòchi Sádisu

¹ "Iphe mu e-de l'èkwo nù ojozi-imigwe, eleta chòchi Sádisu ènya bù:

Òwaa bù ozi, onye ono, bù iya gude Ume èsaa ono, shi Nchileke l'èka ono; mè mkpò-kpodo èsaa phù ziru. Ya makwaru-a iphe bù iphe unu emeje l'ò ha. Lè aanòdujeru eku unu ndu nò ndzù; obenu l'unu bù ndu nwùhuru anwuhu. ² Ò phòduakwaru-a nwanshì nta-a; iphe òbu, unu nweru òbu anwunyahughee ènya. Òo ya bù t'unu lutehùkwaphu mùru ènya; kwabèru iya ènya; k'òphu òò-jakerehu. Ya dataakwaru unu; phùwa l'iphemiphe òbule, unu eme ta dùdu òphu unu metabewaru ège gbaru nù l'ifu Nchileke. ³ Òo ya bù t'unu nyatajèkwaphu ozi-òma ono, unu nùru lè nchì unu; kwetakwaphu ono. Unu vudoshikwaaphu ike l'iphe ozi-òma ono ekfu. Unu atakwaaphu onwunu ùta iphe dù èji, unu eme; ghaa umere lakfuta Nchileke. Ò -bùkwaru l'unu te elutehudu mùru ènya bè ya a-tùkwa unu l'ùkfu; mbù byalèphù l'ò bù onye iphura, è-te nweudu onye amajè teke òbnya. Òo ya bù l'unu ta abyadù bya ama egbe teke òbu, ya a-byakfuta unu òbu.

⁴ Obenu l'ò nwekwaru-a ùmadzu olemole, unu l'èphe nò lè Sádisu l'èke ono, e-te merushidu onwèphe. Ò bù ndu ono e-ye uwe òcha; yèbedua yèlè èphe èburu èburu; okfu l'ò bù iphe ruberu èphe ndono. ⁵ Ò kwa onye lùru ògu ono; mekputa; bè Nchileke e-ye uwe òcha ono. Onye ono bè ya ta abyakwa bya efuchafu èpha iya l'èkwo èke e deshìru èpha ndu a-nò ndzù gbururu jeye. Ya e-vudo l'ifu Nna iya; mè l'ifu unwu-ojozi Nna iya ono, nò l'imigwe ono raa ya arara: l'onye ono bè bùkwa onye nò iya l'èka.

⁶ T'onye nweru ènu-nchì ngabèkwa nchì; nù iphe-a, Ume Nchileke ekfuru chòchi lè chòchi ha-wa!

Ozi, e ziru Chòchi Filadélufiya

⁷ "Iphe mu e-de l'èkwo nù ojozi-imigwe, eleta chòchi Filadélufiya ènya bù:

Òwaa bù ozi, onye ono, dù nsò; mbù onye ono, bù iya bù òkpobe onye ire-lanù ono ziru. Onye ono bù iya gude ire-igodo eze, bù Dévidi; mbù onye bù iya abùje: ò -guhawa ùzo; to nwehedu onye òdo, hakwadu k'aguchi iya. Teke bù l'òò aguchi b'ò guchìru iya; to nwehedu onye òdo, a-gùha iya nù. ⁸ Ya makwaru-a iphemiphe òbule, unu eme l'ò ha. Unu lekwa lè ya guhaakwaru ùzo gheberu unu ònu. È to nwekwa onye ha kè aguchi iya. Ya makwaru-a l'ike ta hadu unu nshinu. Obekwanu

l'unu vudoshilekwaphu ike l'okfu ono, ya kfuru ono; l'emekwa iya phụ ememe; unu ta túbua ẹgo l'unu ta bụdu ndu nk'ia. ⁹ Unu lekwa ndu ono, bụ ọgbo, abajeru Sétanu ẹja ono; mbụ ndu ono, egudeje ẹjo-ire sụ l'ẹphe bụ ndu Ju; l'ẹphe ẹ-ba bụ iya ono. Ndu ono bẹ ya e-me: ẹphe abya ebyishi ikpere l'ifu unu; baaru unu ẹja. Ọ bụ ẹge ono bẹ ya e-shi mee; ẹphe amaru ẹ ya yeru unu obu. ¹⁰ L'ọ nwekwaru iphe-ẹhuka a-dakfuta ndu bu l'eliphe mgburumgburu. Iphe-ẹhuka ono a-datakọta madzụ kparamkpamu. Teke iphe-ẹhuka ono byaru bẹ ya a-kwachikwa-a unu t'ẹ b'ọ nwe iphe e-me unu. Ishi iya aburu l'unu doberu obu l'iphe ono, ya ziru unu ono, bụ iya bụ t'unu vudoshia ike; unu atajeru iphemiphe ọbule nshi. ¹¹ Ya ta anọhekwa ọphu baru nwishi nta-a; ya abya. Unu gudeshikwaa iphe ono, bụ nk'unu ono ike; k'ọphu ẹ too nweddu onye anyichata unu okpu-eze ono, bụ iya bụ ndzụ gbururu jeye ono, Nchileke e-gude bua unu nggo ono. ¹² Ọ kwa onye luru ọgu ono; mekputa; bẹ ya e-me t'ọ dụ l'ọ bụ itso lanu l'itso, gude eze-ulo Nchileke iya. Yọ buru l'ẹke ono bẹ onye ọbu a-nọduwaru jeye ẹ tutu yoyo. Ya abya edee onye ọbu ẹpha Nchileke iya ono l'atatifu; dekwaa ya phụ ẹpha obodo kẹ Nchileke iya ono, bụ iya bụ Jerúsalemu ọphungu ono. Obodo ono bụ l'imigwe l'ẹke Nchileke iya ono nọ bẹ oo-shi bya. Ya abya edefukwaaphu ẹpha ọphungu kẹ yẹbedua l'atatifu onye ono.

¹³ T'onye nweru ẹnu-nchị ngabẹkwa nchi; nua iphe-a, Ume Nchileke ekfuru chọchi ẹ chọchi ha-wa!

Ozi, e ziru Chọchi Layodísiya

¹⁴ "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Layodísiya ẹnya bụ:

Ọwaa bụ ozi, o ziru mbụ onye ono, ẹpha iya bụ: 'Ono kwa ẹge ọ dụ' ono; mbụ onye ono, gbaru t'ẹ gude ire iya ẹka l'iphemiphe ọbule, ookfu ono; buri iya bụ onye kfuru ayi ọkpobe okfu Nchileke; bukwaru iya phụ bụ onye iphemiphe ọbule, Nchileke keru ẹ mgboko-a shi l'ẹka.

¹⁵ Ya makotakarwaru-a iphe bụ iphe unu eme l'ọ ha. Ya makwaru-a l'unu te kfukahudu ibyiya ọphu unu vudo; t'a maru iya. L'unu te gudedu obu unu l'ọ ha etso iya; unu te kfukahukwanu l'unu ta bụdu ndu nk'ia. Obenu l'ọ dukwanu iya t'a sụ l'unu nọlephu ẹ nanu: l'unu gude obu unu l'ọ ha etso iya; ọphu bụ l'unu ta bụdu ndu nk'ia. ¹⁶ Ọo ya bụ; keshinu unu te vudodu l'unu gude obu unu l'ọ ha etso iya; unu te vudo l'unu ta bụdu ndu nk'ia bẹ ya a-jikakwa unu tengu. ¹⁷ Unu anọduje asa nsasa l'unu nweru iphe; l'iphe ekwebukwaaru unu; to nwe iphe ọko iya duru unu. Ọlobu; nshọ unu; unu ta maduru l'unu dụ k'oyoru ọshi; kẹ l'unu akpa ọkpa; l'atsụ ishi; agba ọtu. ¹⁸ Ọo ya bụ l'ọkwa, ya anmaru unu bụ t'unu byachia bya azuta iya mkpọla-ododo, a nūwaru anūnū l'ọku; k'ọphu oo-me t'unu buri ndu nweru iphe. Unu abyakwaphu bya anmata iya uwe ọcha yeje; t'unu ba agbahe ọtu. Unu azutakwa iya phụ ọgvu-ẹnya; tee l'ẹnya unu ono; wata ọphu ọzo. ¹⁹ L'ọ kwa iphe bụ ndu ya yeru obu bẹ ya abajeru mba; hua ẹphe ahuhùhù t'ẹphe maru iphe. Ọo ya bụ; unu guderu obu unu l'ọ ha meje ẹge ono, ya kfuru unu ono; unu ataa onwunu uta iphe dụ ẹji, unu eme; ghaa umere lakfuta Nchileke. ²⁰ Unu lekwa! Ya vudokwa l'onu ọlo; aku ẹka l'ibo. Onye -nuru olu iya; guhaaru iya ọlo; ya abata yele onye ọbu erigba nri: onye eria k'ibe iya; onye eria k'ibe iya.

²¹ O kwa onye luru ogu ono; mekputa; be ya e-kwe t'ò nonyabe iya l'aba-eze iya; bu iya bu ege-a, ya luru ogu; yebedua; mekputa; bya anonyabe-wa Nna iya l'aba-eze nk'ia-a.

²² T'onye nweru enu-nchi ngabekwa nchi; nua iphe-a, Ume Nchileke ekfuru chochi le chochi ha-wa!"

4

Obaru Nchileke eja l'imigwe

¹ Tò dù iya bu; onanu emebelephu; mu abyakwa bya elee enya; phua uzo, gheru onu l'imigwe.

Olu ono, kfuhawaru yeru mu l'odungu ono; mbu olu ono, ada l'ò bu upyoku ono asu mu: "Tè mu nyibata l'eli eke-a tè ya koshi mu iphe mefutaje nu l'uzo ifu." ² E ji ekfu-wa; Ume Nchileke abya ejile mu phu ehu. Mu abya elee enya; yo nweru aba-eze, nò l'imigwe l'èke ono. Yo nwekwaruphu onye dugaru iya nu. ³ Onye obu, dugaru l'aba-eze obu be ifu egbulephu murumuru l'ò bu mkpuma obu, vu oke aswa, iphoro iya te ekwejedu t'e lee ya enya. Iphe eeku je mkpuma ono bu jasupa. Ifu onye ono achakwa vii l'ò bu egbe mkpuma obu, ereshikwaphu ire ike, ekeje uswuswe, eeku je kaniliyanu. Iphe nò-pheru aba-eze ono mgburumburu bu evu-mini, ekekwapu onyingu-onyingu l'ò bu egbe mkpuma obu, vu oke aswa, eeku iya bu emeraludu. ⁴ O nweru ukporo aba-eze l'aba-eze eno odo, nò-pheru aba-eze ono mgburumburu. Ndu bu ogurenya adu ukporo l'eno dugatsuaru l'aba-eze ono. Epeh eyekota uwe ocha, achagbaa pemu-pemu l'ehu l'ehu; kputsuaru okpu-eze l'ishi. Okpu-eze ono l'ò ha be bukota mkpola-ododo b'e gude meshia ya. ⁵ Ebemu-igwe eshi l'aba-eze ono l'eku oswi ke meremu! Meremu! Igwe l'ede edede; agba agbagba; atu egbe-igwe. Itsoku itsoku uzo esaa anodugbaa l'ifu aba-eze ono; lenwu oku; bu iya bu Ume esaa ono, shi l'eka Nchileke ono. ⁶ Iphe odo, nòfukwaaphu l'ifu aba-eze ono bu iphe obu, du l'ò bu eze enyimu. Eze Enyimu ono be aphu uzo l'ò bu iphe e gude onyo mee.

O nweru uzo iphe eno, nogbaa ndzu, nò l'echi aba-eze ono. Iphe ono abya anò-phakwaaphu aba-eze ono mgburumburu. Iphe eno obu be tuko ekemeke obule l'iphe bu ehu iya mokashia enya: ifu l'azu. ⁷ Ke odungu l'iphe eno ono, nogbaa ndzu ono be dulephu l'ò bu agu. Ke ebo adulephu l'ò bu oke-eswi. K'eto nweleruphu ifu l'ò bu madzu. Ophu kwe iya eno be ifu nk'ia dulephu l'ò bu ugo, epeh ephephe. ⁸ Iphe ono, nogbaa ndzu ono; epeh eno be nwetsuaru eba ishingu ishingu l'ehu l'ehu. O kwaphu ege ono be enya tukoru epeh ehu dzuru; mbu jeye le mkpuli eba iya ono. Eswe l'enyashi be epeh anokotaje l'egvu; l'agu:

"O du nsò; o du nsò; o du nsò;

mbu Nnajiufu ono,

bu Nchileke, bu iya

bu Okaribe-Kakota-Ike.

O bu iya bu Nchileke ono,

shikpelephu noduta;

buru iya nò nta-a;

buru iya bu onye ono, abya nu ono."

⁹ Iphe ono, nogbaa ndzu ono epeh eno agukpelephu egvu; aja onye ono, nò ndzu gbururu jeye ono, bu iya dugaru l'aba-eze ono ajaja. Epeh agukwa iya phu gude akwabè iya ugvu; gude iya etu iya epha. Yoo buje; epeh gulephu egvu ono; ¹⁰ ophube ukporo ndu bu ogurenya le ndu bu

ogurennya ẹno ono adashia; kpubetsua ifu l'alì l'ifu onye ono, nọ l'aba-eze ono; mbụ onye ono, bụ iya nọ ndzụ gbururu jeye ono; l'abaru iya ẹja. Ẹphe abya ekpushia okpu-eze ẹphe dobegbaa l'ifu aba-eze ono; l'agụ egvu; asuje:

11 “O bụ nggu bụ Nnajiufu ayi;
 bụru nggu bụ Nchileke ayi!
 O bụ nggu bẹ iphe bụ ajaja;
 ugvu; mę ike bụ nke ngu.
 Ishi iya aburu l'ọo nggu
 keru iphemiphe obule;
 bụru l'ọ bụ uche-obu ngu t'ẹphe nọdu;
 meru iphe ẹphe nọ;
 bụru iphe e keru ekeke dobe.”

5

Nwaturu ono; mę ẹkwo, a gwọru agwọgwọ

1 Tọ dū iya bụ; mu abya aphua l'o nweru ẹkwo, a gwọru agwọgwọ, o pa l'eka mbụ onye ono, dugaru l'aba-eze ono. Ekwo ono b'e deru iphe: ifu mę azụ. A gwọo ya agwọgwọ; gude iphe-ohubama ẹsaa nyachishia ya. 2 Mu aphua ojozi-imigwe lanụ, e yeru ike, ha nshinu l'eka; ẹke ọora iya arara arashi iya ike; asuje: “?Bụ onye bụ onye lefuru onwiya ẹnya lẹ ya gbaru k'oniyashi iphe-ohubama ono, e gude nyachishia ẹkwo ono, a gwọru agwọgwọ ono; ?onye a-bya anyashia ya; phushia ya?” 3 To nwe m'ọ bụ onye lanụ l'imigwe; mę lẹ mgbako; m'ọ bụ l'ime ali, dūru ike phushia ẹkwo ono, a gwọru agwọgwọ ono; ophu ọ bụru kẹ lee ẹnya l'ime iya. 4 Mu awata ọra ẹkwa; rashia ya ike; kẹ l'ẹ to nwedu onye a phuru, gbaru k'ophushi ẹkwo ono; ophu ọ bụru kẹ ole ẹnya l'ime iya. 5 Tọ dū iya bụ; onye lanụ lẹ ndu bụ ogurennya ono asụ mu: “Tę mu ba arashi ẹkwa.” Wo mu: “Tę mu lekwa; l'onye ono, ẹpha iya bụ Agu, shi l'ikfu Júda ono, bụ iya bụ O-shi-l'eri Dévidi bẹ luakwaru ọgu ono; mekputawa. O kwa iya bụ onye a-dū ike nyashia iphe-ohubama ẹsaa ono, e gude nyachishia ẹkwo ono; woru iya phushia.”

6 Tọ dū iya bụ; mu abya aphua Nwaturu ono l'ẹke o vudo lẹ mgbaku aba-eze ono yele iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno. Yo vudokpelephu l'ifu ukporo ndu bụ ogurennya lẹ ndu bụ ogurennya ẹno ono. Nwaturu ono bẹ dukpelephu l'e gbujehawaru iya ru egbugbu; gude chia ẹja. Nwaturu ono bẹ furu mpo ẹsaa; mokwaaphu ẹnya ẹsaa, bụ iphe nọ-chigbaaru ẹnya Ume ẹsaa Nchileke; mbụ Ume ẹsaa, Nchileke zikashikotawaru t'ẹphe dzuru eliphe mgburumburu. 7 Nwaturu ono atugbua jekfube onye ono, dugaru l'aba-eze ono; bya anata iya ẹkwo ono, a gwọru agwọgwọ, o pa l'eka-utara ono. 8 Yo wotalephu ẹkwo ono; iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno; mę ukporo ndu bụ ogurennya lẹ ndu bụ ogurennya ẹno ono abya abukotaru Nwaturu ono pẹ l'ifu; baaru iya ẹja. Ndu bụ ogurennya ono apatsaru eze une l'ẹhu l'ẹhu; mę eze efere, e gude mkpola-ododo kputsua. Iphe nọgbaa l'efere ono bụ insensu. Ẹnwuru-ọku insensu ono nọ-chiru ẹnya ekfukfu ono, unwu Nchileke anọduje ekfu anụ yebe Nchileke ono. 9 Ya ndono; ndu bụ ogurennya ono agukpelephu egvu ophungu asuje:

“O bụ nggu gbaru
 k'owota ẹkwo ono;
 nyashia ya iphe-ohubama

ono, e gude
 nyachishia ya ono.
 E gburu ngu egbugbu;
 nggu egudewa mee ngu
 gbataru Nchileke madzù;
 mbù ndu shigbaa l'iphe,
 bụ ikfu, dù l'iche iche;
 iphe bụ okfu-alì ndu,
 dù iche iche;
 mkpukpu lẹ mkpukpu ha;
 mę iphe bụ mbakeshi phuu.

10 I mewaru ephe;
 ephe abugbaaru eze;
 mekwaaphu ephe;
 ephe abugbaaru ndu
 achijeru Nchileke ayi eja.
 Yọ bürü ephe a-nòdu achì mgboko."

11 Ya ndono; mu abya aphua unwu ojozi-imigwe, ha l'igwe. Mu anukwaaphu olu ephe. Unwu ojozi-imigwe ono karikwaru unukurunu ugbo olemole; mbù l'ephe hakpoo l'igwe; k'ophu ẹ to nwedu onye ha kẹ guta ephe l'ogu. Ephe atuko l'ephe ha; ephe l'iphe ono, nọgbaa ndzù ono ephe ẹno; mę ndu bụ ọgurennya ono; dọ-phee aba-eze ono mgburumburu. 12 Ephe azụ egvu azushi iya ike; asuje:
 "Nwaturu ono, e gburu;

gude chia eja ono
 gbakwaru t'iphe, bụ ike;
 iphe, bụ mmamiphe;
 iphe, bụ ẹku; ugvu;
 iphe bụ ajaja; ọdu-biribiri;
 mę ọnu-ọma bürü nk'ia!"

13 Mu anua eke iphe bụ iphe Nchileke keru ekeke dobe l'imigwe; mę ophu o keru dobe l'eliphe; mę ophu o keru dobe l'ime alì; mę ophu o keru dobe l'eze ẹnymu tukuru azụ egvu asuje:

"T'iphe bụ ọnu-ọma;
 ugvu; ajaja;
 obu ishi k'iphemiphe obule
 bukotarù k'onye ono,
 dugaru l'aba-eze ono;
 mę Nwaturu ono gbururu
 jeye lẹ tutu yoyo!"

14 Iphe ono, nọgbaa ndzù ono ephe ẹno atuko zua: "Ono kwa ẹge ọ dọ-o!"
 Ukporo ndu bụ ọgurennya lẹ ndu bụ ọgurennya ẹno ono abukotarù pẹe;
 kpube ifu; baaru onye ono, dugaru l'aba-eze ono; mę Nwaturu ono eja.

6

Iphe-ohubama, e gude nyachishia ekwo ono

1 Tọ dọ iya bụ; mu aphua teke Nwaturu ono bya bya anyafu k'odungu l'uzo iphe-ohubama ẹsaa ono, e gude nyachishia ekwo ono. Mu anua ege nanu l'uzo iphe ẹno ono, nọgbaa ndzù ono gude olu, daru l'ọ bụ egbe-igwe; sù: "Ngwaa!" 2 Mu abya elee ẹnya; phua inya ọcha. Onye agba inya ono aparu uta, eegudeje agba akfu. Onye ono b'e kpuberu okpu-eze l'ishi. Yọ dugaru l'eli inya ono gbachia; yọ bürü iya oje ọgu. Yo jeshia ọlu ndu ohogu iya ẹge ọolujehawa ephe.

³ Nwaturu ono abyakwa bya anyafu iphe-ohubama k'èbo l'uzo iphe-ohubama ẹsaa ono, e gude nyachishia ẹkwo ono. Mu anua ẹge k'èbo l'uzo iphe ẹno ono, noḡbaa ndzu ono suru: "Ngwaa!" ⁴ Inya odo alufutakwa. Yo buru inya, eke uswuswe l'o bu oku. Onye dugaru l'eli iya b'a paru ogumbeke, ha nshinu pẹ. E zi iya t'o je emee tẹ ndiphe tsoje ibe ẹphe oḡu; gbushije ibe ẹphe; k'ophu ẹhu-agu ta abyahedu bya anodukwadu l'eliphe.

⁵ Nwaturu ono abyakwa bya anyafu iphe-ohubama k'eto l'iphe-ohubama ono. Mu anua ẹge k'eto l'iphe ẹno ono, noḡbaa ndzu ono suru: "Ngwaa!" Mu abya elee ẹnya; phua inya ojingu. Onye dugaru l'eli iya aparu iphe eegudeje eme t'a maru ẹge era iphe beru. ⁶ Mu anua iphe dulephu l'o bu olu madzu l'echilabu uzo iphe ẹno ono, noḡbaa ndzu ono. Yo suje: "L'iphe e-retabe ire; k'ophu bu le nji, e gude aswa ozi ujiku lanu gota bulephu onye lanu nwenkinyi b'oo-ji ẹpho. Echa, e gude aswa ozi ujiku lanu wuta aburu umadzu eto kpau b'oo-ji ẹpho.* O bulephu t'e b'e mebyikwa manu yele meje emeyi!"

⁷ Nwaturu ono abyakwa bya anyafu iphe-ohubama ono k'eno ya. Mu anua ẹke iphe ono, noḡbaa ndzu ono k'eno suru: "Ngwaa!" ⁸ Mu abya elee ẹnya; phua inya, nwaru anwanwa l'o bu odzu. Onye dugaru l'eli iya aburu Anwuha gedegede. Iphe etso iya l'azu aburu Ali-maa. A bya ekèè eliphe uzo ẹno; woru uzo lanu ye ẹphe l'eka t'ẹphe gude ogu-mbeke; me ejo-egu; me mgbonwu; me ejo anu-egu-egbudu gbushia ẹphe.

⁹ To du iya bu; Nwaturu ono abya anyafu iphe-ohubama ono k'ise. Mu aphua ẹnya-ngweja Nchileke l'ẹke ono. Iphe jiru mkpuli ẹke ono, aachijeru Nchileke eja ono aburu maa ndu ono, e gburu l'ike ono; okfu l'ẹphe kwetaru iphe okfu Nchileke kfuru; me okfu l'ẹphe shi anoduje eme ekoshi l'ẹphe bu ke Nchileke. ¹⁰ Ẹphe atuko l'ẹphe ha l'ara iya arashi iya ike; su: "Nnajiufu-e! O bu nggu bu onye du nsu; buru nggu bu onye emeje iphe ẹge i kfuru iya. ?Nanu ẹge aa-no-tabe; temanu nggu ekpe-ndu bu l'eliphe ikpe; gwata ẹphe ugwo egbugbu-wa, ẹphe gbushiru ẹphe-wa?" ¹¹ To du iya bu; a bya ekeshikotaru ẹphe uwe-nlokpuru, a chagbaa pemu-pemu l'ehu l'ehu; bya asu ẹphe: "T'ẹphe noduru tata ume, ẹphe atuta. Ẹphe ataa nshi; ngabefua nwanshi; l'ẹphe tee dzukwaa." Wo ẹphe: "T'ẹphe tutakpelephu ume ono jeye teke ẹphe e-dzu edzudzu; temanu. L'o kwa ẹge ono, e gbushiru ẹphebedua ono bu ẹge e gbufutajekwaphu igweligwe ndu odo l'eliphe; mbu ndu ono, bukwapu unwanua ẹphe; lejeru Nchileke ozi ẹge ono, ẹphebedua jeru iya ẹya ono."

¹² Mu aphua teke o nyafuru iphe-ohubama ono k'ishingu. Ali awata onma jijiji anmashi iya ike. Enyanwu ejikputa; jihu ke hunyihunyi l'o bu uwe-aphu. Onwa l'ophu agho; kekota robongu l'o bu mee.† ¹³ Mkpokpodo, no l'igwe adashi l'o bu oshi figu, erishihu akpuru, e-ta kadu akaka teke oke pherephere ẹphe; l'anma iya yikayika. ¹⁴ Igwe agwolephu l'o bu utute; gwofu; a phu-beru iya. A tuko iphe bu ugwu; me ikfuli, no nu wofu l'ẹke, o shi nodugbaa. ¹⁵ Ya ndono; iphe bu ndu eze ke eliphe; ndu oke amadu phe; ndu ishi soja; ndu nweru iphe; ndu okpehu no; mekpoo onyemoneye obule: ohu me amadu atuko l'ẹphe ha je edomishia onwephe l'ogba; me le mgbaku mkpuma, noḡbaa l'ẹke ugwu no. ¹⁶ Ẹphe echikutsua ugwu ono; me eze mkpuma ono: "T'o zee zepyabe ẹphe; domia ẹphe t'onye ono, dugaru l'aba-eze ono ba phu ẹphe; me te Nwaturu ono ba azube

* **6:6** 6:6 Iphe a kwata dee l'okfu Giriku; l'ẹke-a ta bukwa nji; me echa. Iphe eekfu okfu iya kwa "witu", bu iphe eegudeje eme buredi; me "bali" eerijekwaphu eriri. † **6:12** 6:12 Jow 2:31; Ndu 2:20.

èphe oke èhu-eghughu iya. ¹⁷ Ishi iya abùru lẹ mbòku oke èhu-eghughu onye ono, dũgaru l'aba-eze ono; mę kę Nwaturu ono a-dakfuta ndiphe bę ruwaru nũ. ?Bũ onye ha k'òkpofu iya l'ifu nta-a?":

7

Ndu, e meru iphe-òhubama l'atatifu

¹ E meebelephu; mu abya aphua ojozi-imigwe èno ège èphe vudo l'uzo èke ali jeberu; igwe ejebe uzo èno. Ojozi ono èphe èno alo-gudetsua phèrèphèrè, eshije l'uzo èke ono; t'è b'o phehe lẹ mgboko. To nwehe phèrèphèrè, èphe lẹ mgboko; too phe l'ali; too phe lẹ mini; too phe l'oshi. ² Mu abya aphua ojozi-imigwe odo; l'èke o shi l'uzo ènyanwu-ahata èphe abya. Ojozi ono bę gude iphe shi l'èka Nchileke ono, nọ ndzũ ono; mbũ iphe eegudeje eme iphe-òhubama l'èhu. Yọ bya araa ya arara rashia ya ike; asuje ojozi èno phũ, Nchileke ziru t'èphe je emebyishia ali; mebyishia mini phũ; ³ sũ èphe: "T'èphe be emebyiodukwa ali; m'ọ bũ mini; m'ọ bũ oshi. Iphe odungu, èphe e-vuoduru uzo mee bukwa t'èphe meodu iphe bũ ndu ejeru Nchileke ayi ozi iphe-òhubama l'atatifu." ⁴ A kọo umadzu ole, e meru iphe-òhubama Nchileke ono; mu anua ya. Èphe dũ ukporo unu madzũ ugbo iri l'èsato.* Ndu ono shikota l'iphe bũ ikfu unwu Ízurèlu iche l'iche. ⁵ Ndu e meru iphe-òhubama ono

l'ikfu kę Júda dũ
ukporo unu l'unu iri.†
Ndu k'ikfu Rúbenu dũ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Gádu dũ
ukporo unu l'unu iri.

⁶ Ndu k'ikfu Ásha dũ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Náfutali dũ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Manásẹ dũ
ukporo unu l'unu iri.

⁷ Ndu k'ikfu Símiyónu dũ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Lívayi dũ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Ísaka dũ
ukporo unu l'unu iri.

⁸ Ndu k'ikfu Zébulónu dũ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Jósefu dũ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Bénjaminu dũ
ukporo unu l'unu iri.

Ikpoto ndu odo, bũ 'aguta aguta

⁹ E meebe; mu abya elee enya; phua ikpoto ndu, nmaru èkfurekfu; k'ophu bũ l'ẹ to nweduo onye, ha kę guta èphe l'ogu. Ndu ono bũ ndu shikota l'iphe bũ mbakeshi; shi l'iphe, bũ ikfu l'ikfu, nnonu; shi l'iphe bũ mkpukpu lẹ mkpukpu; mę l'iphe bũ okfu-ali, dũ iche l'iche lẹ mgboko.

‡ 6:17 6:17 Jów 2:31. * 7:4 7:4 Iphe ọ bụ bụ 144,000. † 7:5 7:5 Iphe ọ bụ bụ 12,000.

Èphe atùko l'èphe ha yekota uwe-nlòkpuru, acha ụcha; vudokota l'ifu aba-eze ono; mē l'ifu Nwaturu ono; patsuaru igu l'èka. ¹⁰ Èphe atùko ara iya arara arashi iya ike; asuje: "Adzodzozo ono, a dzozu ayi ono bukwa l'èka Nchileke ayi b'o shi; mbu Nchileke ono, bu iya dugaru l'aba-eze ono. Adzodzozo ono eshikwaphu l'èka Nwaturu ono." ¹¹ Ojosi-imigwe ono l'èphe ha atùko bya adò-phae aba-eze ono mgburumburu; dò-phae ndu bu ogurennya ono mgburumburu; dò-phékwaaphu iphe eno ono, nógbaa ndzù ono mgburumburu. Unwu ojosi-imigwe ono l'èphe ha abya aburu pee l'ifu aba-eze ono; baaru Nchileke eja; ¹² asuje: "Ono kwa ege o du! T'iphe bu onu-oma, aagò agogo; mē ajaja; mē mmamiphe; mē ekele; mē ùgvù; mē ike; mē agburu-èhu buru kē Nchileke ayi gbururu jeye lē tutu yoyo. Ono kwa ege o du!"

¹³ Ya ndono; onye lanu lē ndu bu ogurennya ono aji mu: "Ọ du mu l'ò bu ndu ole bē ndu ono, ē yetsuaru uwe-nlòkpuru, acha ụcha ono bu? Ọ du mu l'ò bu awe bē èphe shi?"

¹⁴ Mu asu iya: "Nwoke oma; mē mu ta makwa. Su iya t'ò kanuru mu ndu èphe bu."

Yò su mu: "Ndu-wa bukwa ndu ono, shi l'èjo oke iphe-èhuka ono lufuta. Èphe gude-wa mee Nwaturu ono, shi l'èka Nchileke ono saa uwe-nlòkpuru èphe ono; yoo cha ege ono. ¹⁵ Oo ya meru iphe èphe vudo l'ifu aba-eze Nchileke; l'abaru iya eja eswe l'enyashi l'imé eze-ulo iya. Yò buru onye ono, dugaru l'aba-eze ono bē anonyabeje èphe; l'èche èphe; t'è b'o nwe iphe e-me èphe. ¹⁶ Egu ta abyahedu bya agukwadu èphe; mini ta aguhe èphe. Anwu ta abyahékwá bya echi èphe odo; to nwehe okpomoku iphe odo, byakwadu bya ekpo èphe. ¹⁷ Ishi iya aburu lē Nwaturu ono, nò l'èchi aba-eze ono a-nòdu eleta èphe enya l'ò bu onye eche aturu, letaru aturu iya enya. Oo-dujeru èphe je èke mini, anuje ndzù futaru. Nchileke a-tùko iphe, bu enya-mini, nò èphe l'enya fuchaa."

8

Iphe-ohubama k'èsaá, e gude nyachishia èkwó ono

¹ Tò du iya bu; Nwaturu ono anyafulephu iphe-ohubama ono kē esaa, e gude nyachishia èkwó ono; èkemeke obule l'imigwe adakota shikongu; buru rigbidingu jeye iphe ha l'ò bu nkere-èbo awa lanu. ² Ya ndono; mu abya aphua ojosi-imigwe esaa ono, evudoje l'ifu Nchileke ono. A bya achè èphe ụpyoku esaa.

³ Ojosi-imigwe odo abyatashia èke ono; byadè; gude efere, e gude mkpòla-ododo mee. Yò buru l'efere ono bē aakpoje insensu oku. Ojosi-imigwe ono abya evudo l'enya-ngweja Nchileke ono. Enya-ngweja insensu ono dulephu l'ò bu okpokoro, e gude mkpòla-ododo mee. Tò du iya bu; a bya anu ojosi-imigwe ono insensu, ha nshinu t'ò gwakobe enwuru-oku iya l'ekfukfu ono, ndu kē Nchileke anoduje ekfu anu Nchileke ono t'ò tuko kpolihu kpoo tuu kpokfube Nchileke. ⁴ Tò du iya bu; enwuru-oku insensu ono; mē ekfukfu ono, ndu kē Nchileke ekfuje anu Nchileke ono ekpolihu; shi ojosi-imigwe ono l'èka kpoo tuu lakfushia Nchileke. ⁵ Ya ndono; ojosi-imigwe ono ewota efere ono; bya eshi l'enya-ngweja Nchileke ono vò-jia ya oku; woru iya tua l'eliphe. Mgboko aswòkobe; igwe l'ede edede; l'agba agbagba; l'atù egbe-igwe; ebemu-igwe l'eku oswi kē mēremu mēremu; alì l'anma jijiji.

Ụpyoku

⁶ Ya ndono; ojozi-imigwe ẹsaa ono, chì ọpyoku ẹsaa ono abya akwakọbe k'ogbu ọpyoku ẹphe.

⁷ Ojozi-imigwe kẹ ọdungu abya egbua ọpyoku nk'iya. Aka-mini; mẹ ọku, a gwakọberu mee awatawaphu achìchi l'ọ bụ mini l'eliphe. Ọku ẹkèé eliphe ọzo ẹto; kepyashia ọzo lanu; bya ẹkèé oshi ọzo ẹto; kepyashia ọzo lanu; bya atọko iphe bụ ẹwu onyingu kepyashikota.

⁸ Ojozi-imigwe k'ẹbo abya egbua ọpyoku nk'iya. A bya aparu iphe ọbu, dọ l'ọ bụ eze ugwu, ha nshinu, enwu ọku raphuraphu chee l'eze ẹnyimu, nọkota l'eliphe. Eze ẹnyimu ẹkèé ọzo ẹto; ọzo lanu abukotaru mee. ⁹ Iphe, bụ iphe, nọ ndzụ, bu lẹ mini ẹkèé ọzo ẹto; ọzo lanu anwushikota. Ugbomini ẹkèé ọzo ẹto; ọzo lanu emebyishukota.

¹⁰ Ojozi-imigwe k'ẹto abya egbua ọpyoku nk'iya. Eze mkpọ-kpodo, enwu raphuraphu l'ọ bụ ọku itsu-ọku eshi l'imigwe bya adaa; kèléphu iphe bụ mini l'ọ ha; mẹ iphe bụ ọgba-mini ọzo ẹto; daa l'ọzo lanu. ¹¹ Ẹpha mkpọ-kpodo ono bụ "Age". Mini, nọ lẹ mgboko ẹkèé ọzo ẹto; ọzo lanu awata ọtso ile l'ọ bụ age. Ikpetuma ndu ngataru mini ono, bụ ndu nọ lẹ mgboko anwushikota. Ishi iya aburu lẹ mini ono atso ile.

¹² Ojozi-imigwe k'eno abya egbua ọpyoku nk'iya. E kèé ẹnyanwu ọzo ẹto; chia ọzo lanu iphe. Bya ẹkèé ọnwa ọzo ẹto; chia ọzo lanu iphe. Bya ẹkèé mkpọ-kpodo ọzo ẹto; chia ọzo lanu iphe; k'ophu ọzo lanu l'iphoro ẹphe gbahuru ọchi. Eswe ẹkèé ọzo ẹto; iphoro ta nọhe l'ọzo lanu. Yọ bukwaruphu ẹge ono b'ọ dakfuru ẹnyashi; mbụ yo kèé ẹto; ọzo lanu akafukpooru ọgba ọchi.

¹³ Mu abya elee ẹnya; ọhụ ugo lanu; ẹke oophe l'akpamigwe. Ugo ono ara iya arara l'arashi iya ike; asuje: "Nshọ unwu-eliphe! Nshọ unwu-eliphe! Àphù atsuru ndu bu lẹ mgboko teke ojozi-imigwe ẹto ono, phoduru nù ono e-gbufua ọpyoku ọphu ẹphe abya egbugbu!"

9

¹ Tọ dọ iya bụ; ojozi-imigwe k'ise abya egbua ọpyoku nk'iya. Mu aphụ mkpọ-kpodo, shihawa l'imigwe daa lẹ mgboko. E woru ire-igodo, eegudeje tūhaa ẹke eeshije enyiba l'ime Iduma Maa nù iya. ² Mkpọ-kpodo ono abya atūhaa ẹke eeshije nyiba lẹ Iduma Maa ono. Iduma ono awata okpo ẹnwuru-ọku; l'ọ bụ ẹke a kọberu ọ-tata-kfukfu ọku. Ẹnwuru-ọku ono emee ẹnyanwu; mẹ akpamigwe; yọ gbaa tsubalangu.* ³ Ya ndono; igube eshi l'ẹnwuru-ọku ono zelihi; zeba l'eliphe. Igube ono b'e meru t'ọ dọ ike meje iphe ahụ ọku l'ọ bụ onye akpì gbaru. ⁴ A sù igube ono t'ẹ b'ọ nwekwa iphe oo-me ẹwu, nọ l'eliphe; too mebyi oshi; ọphu o nwekwa iphe futaru l'alì, mkpẹkwo nọ, oo-mebyi. Lẹ ndu ọo-ndu anù aphù bukwapu ndiphe ono, ẹ te medu iphe-ọhubama Nchileke l'atatifu ono. ⁵ Igube ono b'e ziru t'ọ nù ndiphe aphù ọnwa ise. Olobu t'ẹ b'ọ nwekwa onye oo-gbu egbugbu. Obenu l'ẹjo ehu, ọo-kpa ndiphe bẹ e-selephu ẹphe esese ẹge akpì eseje onye ọ gbaru. ⁶ L'ime ọnwa ise ono bẹ ndiphe a-chọ anwuhu; ẹphe ta aphù iya. Ẹgu t'ẹphe nwushihu a-nọdu agù ẹphe; obenu lẹ anwuhu phehuwaru; gbalaa.

⁷ Igube ono bẹ dutsulephu l'ọ bụ inya, a kwawaru ngwa k'oje ogu. Iphe nọtsua ya l'ishi bẹ dutsua l'ọ bụ okpu-eze, e gude mkpọla-ododo mee. Ifu iya adutsua l'ọ bụ ifu madzù.† ⁸ Ẹgbushi, nọ iya l'ishi bẹ hatsulephu ogologo-ogologo l'ọ bụ ẹgbushi unwanyi. Eze, nọ iya l'onu adutsulephu

* 9:2 9:2 Jów 2:10. † 9:7 9:7-9 Jów 2:4-5.

l'ò bụ eze agụ.‡ 9 O yeshiru iphe l'ume; gude gbobudo obu iya l'ò bụ uwe-igwè, ndu eje oḡu eyeje gude gbobudo oḡpoma. Igidi, o gude ébà iya ede dulephu l'ò bụ oḡa igweligwe ugbo-inya; mē igweligwe inya kpū eje oḡu. 10 Igube ono bē nwetsukwaaru ụde, oogudeje agba agbagba l'ò bụ akpī. Eke ike nò iya, bụ iya bụ ike ono, oo-gude nūa madzū aphū ọnwā ise ono aburu l'ude iya ono; b'ò kpakọru. 11 Onye eze ephe aburu ojozi-imigwe ono, bụ iya bē Iduma Maa ono nò l'ẹka. Epha ojozi-imigwe ono l'okfu Híburu bụ Abádọnu; l'okfu Giríku b'ò bụ Apólíyonu, bụ iya bụ Onye mgbugbu-madzū.

12 Ya ndono; ejo iphe-ehuka kẹ ọdungu eswee; yò phọdukwaru ụzo ejo iphe-ehuka labụ ọdo.

13 Tò dū iya bụ; ojozi-imigwe kẹ ishingu abya egbua upyoku nk'iya. Mu anụa olu, shi l'enyā-ngweja Nchileke ono, e gude mkpọla-ododo mee ono. Okfu ono b'e kfulu l'ishi iya ọwaa; kfua ya l'ishi iya ọphu; kfua ya l'ishi iya ọphu; kfua ya l'ishi iya ọphu: ụzo ẹnò l'enyā eke ono. A tuko nukota iya ugbo lanụ. Enyā eke ono abuleruphu l'ifu Nchileke gededede b'ò nọ.

14 Olu ono asụ ojozi-imigwe k'ishingu ono, bụ iya gude upyoku ono: "T'ò tọshikota ojozi ẹnò ono, e keru egbu dobe l'iku Eze Ọnyimu Yufurétisu ono." 15 Ya ndono; a paru ojozi ẹnò ono wehakota. Iphe e meru ephe doberu bụ k'ọphu ephe e-mee iphe ono, a sūru t'ephe mee ono l'oge teke ono gededede; mbụ l'awa ono gededede; lẹ mbọku ono gededede; l'ọnwā ono gededede; mē l'afa ono gededede. Iphe a sūru t'ephe mee bụ t'ephe kèè ndiphe ụzo ẹto; tuko ụzo lanụ gbushikota. 16 A sū mu lẹ ndu soja ọphu agba inya bē dū ụkporo miliyọnu iri.‡ 17 Ya ndono; mu aphua ndu, agba inya l'aphù ono; bya aphua inya, ephe agbatsua. Uwe-igwè, ndu ono yetsuaru l'obu bē ekegbaa l'ò bụ ọku; l'ekekwapu onyngū-onyngū; l'ekekwapu ododo-ododo. Inya ono bē ishi iya dutsulephu l'ò bụ ishi agụ. Ọku, enwu raphuraphu; mē enwuru-ọku; mē nshī-egbe eshi iya l'ọnu awushi. 18 Yò buru ụzo mgbonwu ẹto ono, bụ iya bụ ọku; enwuru-ọku; mē nshī-egbe b'e gude kèè ndiphe ẹto; tuko ụzo lanụ gbushikota.

19 Eke ike nọtsua inya ono bụ l'ọnu; mē lẹ mgbodzu. Mgbodzu adukota iya l'ò bụ agwọ bya enwegbaaru ishi. Yò buru ishi ono bē oogudeje emeru madzū ẹhu.

20 Obenu lẹ ndiphe ta takwa onwephe uta iphe dū eji, ephe eme; mbụ nwa ndu ọphu mgbonwu ono gbuphodoru. Ephe ta ghakwa umere; lakfuta Nchileke. Ephe ta ha ome ejo iphe, ephe eme; ephe ta ha ọbaru oḡu; mē iphe a pyiri apyipyi eja; mbụ iphe ephe gudetsua mkpọla-ododo; mē mkpọla-ọcha; mē ope; mē mkpuma; mē oshi mee. Mbụ iphe tuko buru iphe ẹ-ta aphudu ụzo; tọo nū iphe lẹ nchī; too je ije. 21 Ọphu ephe 'atakwa nū onwephe uta ejo iphe ono; ghaa umere lakfuta Nchileke; ọphu ephe 'ahakwa ogbu ọchi; ephe ta ha ọto nshī; ephe ta ha ọfarushi onwephe ephe l'ụnwanyi; ephe ta ha ozi iphura.

10

Ojozi-imigwe, gude nwa ẹkwo, a gwọru agwogwo

1 Tò dū iya bụ; mu abya aphua ojozi-imigwe ọdo, e yeru ike, ha nshinu l'ẹhu; yo shi l'imigwe alazita lẹ mgboko; urukpu agbaphee ya mgburumgburu. Evu-mini agbaphee ya l'ishi. Ifu acha l'iya phū pemu-pemu l'ò bụ ẹnyanwu. Ọkpa iya phẹ ẹbo adukota l'ò bụ ọku, enwu

enwunwu; mbù òkù, kpùrù nmororo l'ò bụ ogwodogwo oshi, ha l'ò bụ ngunu. ² Iphe o gude l'èka abùrù nwa èkwò, a gwòrù agwògwo; òbù l'a phùshiwàrù iya aphùshì. Yò worù òkpa èka-ùtara iya dzòbè l'èlì eze ònyimù; worù k'èka-ìbyita dzòbè l'èlì nggòdò. ³ Yò bya araa ya arara rashia ya ike. Òra iya adùlèphù l'ò bụ ekiri agù. Yò ralephù òra onò; egbè-ìgwè èsaa onò eyelahaaru iya ònù. ⁴ Mu emekwadua tẹ mu dee iphe egbè-ìgwè èsaa onò kfulurù; mu anùà olu, shì l'imìgwè; sù: "T'è b'ò d'ùkwa onye mu e-kfulurù iphe, ụzò egbè-ìgwè èsaa onò kfulurù; òphù ò d'ùkwa òphù mu e-de edede."

⁵ Ya ndono; ojozi-imìgwè onò, mu phùrù onò, dzòberu òkpa lanù l'eze ònyimù; dzòbè nanù l'èlì nggòdò onò abya apalia èka-ùtara iya imelì; ⁶ gude èpha Nchileke onò, nò ndzù gbururu jeye onò ria angù; mbù Nchileke onò, bụ iya meru igwè m'è iphemiphe òbule, nò iya nù; mee eliphe m'è iphemiphe òbule, nò iya nù; mee eze ònyimù m'è iphemiphe òbule, nò iya nù. Yò buru èpha Nchileke onò b'ò gude ria angù; sù: "Ò ruwaru teke Nchileke e-me iphe ò t'uberu; l'è to nweh'ekwa k'è òkpokwadu ùkfu. ⁷ Ò kwa teke ojozi-imìgwè k'èsaa onò gbuwaru ụpyokù nk'iya b'è Nchileke e-medzukota iphe onò, ò ch'ìh'awaruru dobe l'òbù iya onò; mbù ègè o k'fukotarù iya ndu shì ejeru iya ozi, bù ndu ekfuchirù iya nù l'è ya e-me."

⁸ Tò d'ù iya bụ; olu onò, shihawa l'imìgwè kfulurù yeru mu onò; abyakwa bya ekfulurù yeru mu òdò; sù mu: "T'è mu je anata nwekwò onò, a phùshirù aphùshì, o gude; mbù ojozi-imìgwè onò, dzòberu òkpa lanù l'èlì eze ònyimù; dzòbè òphù l'èlì nggòdò onò."

⁹ Ya ndono; mu at'ug'buà; jekfube ojozi-imìgwè onò je asù iya t'ò nù mu nwekwò onò. Yò sù mu: "T'è mu nata iya taa. L'è mu -ta'èbè iya; b'è òò-tsokwa mu ile jeye l'ak'urephò. Obenu l'è teke mu ata iya b'òò-nòdukwa atso mu l'ò bụ manù-èngu l'ònù."

¹⁰ Mu abya anata iya èkwò onò; taa. Teke mu ata iya b'è òotsole mu phù l'ò bụ manù-èngu l'ònù. Mu elebale iya phù òhù èphò; yò tsòò mu ile jeye l'ak'urephò. ¹¹ Ya ndono; yò nweru onye sùrù mu: "L'è mu k'fuchifutajeru Nchileke l'iphe bụ mbakeshì; ndu ekfu okfu, d'ù iche iche; ikfu l'ikfu ha; m'è l'è ndu eze ndu eze."

11

Umadzu labù, ara okfu Nchileke arara

¹ Ya ndono; a bya eworu gbarara oshi, eegudeje atò iphe nù mu; sù mu: "T'è mu gbeshì je atòò iphe l'eze-ùlò Nchileke; m'è ime èke onò, e doberu ènya-ngw'èja Nchileke onò; mu agùà ndu anòdujè iya l'abarù Nchileke èja ogu. ² Òlobu; t'è mu ba atòkwa l'èchì ogbodufu onò, nò-phèrù eze-ùlò onò mgburumgburu onò; l'onò b'è doberu iphe bụ mbakeshì. Ephe egude òkpa dzòò obodò onò, d'ù nsò onò pyakapyaka ùkporo ònwa labù l'ònwa labù. ³ Onò bụ teke ya e-zì umadzu labù, a-nòdu ekfuchirù iya nù. Umadzu labù onò e-yegbaa uwe-aphù. Yò buru ụnù abalì ètò l'ùkporo abalì ètò* b'è èphe e-gude zikota ozi, Nchileke zirù èphe."

⁴ Umadzu labù onò b'è b'ù shì olivù labù onò; m'è uròkù labù onò, gvuru Nnajiufu onò, nwe mgboko onò l'ifu. ⁵ O -nweru onye jeru t'è ya meka èphe iphe; òkù eshì èphe l'ònù lufuta; bya eworu onye òbù y'èlè ndu èphe l'iya achì èjò idzu lanù keg'bus'hia; mbù ndu onò, b'ùwa òhogu èphe onò. Iphe b'ù onye jeru t'è ya meka èphe iphe b'è ta ahakwa t'è be keg'bu iya l'òkù,

* 11:3 11:3 Iphe ò b'ù b'ù 1,260.

shi ẹ̀phe l'ònu. ⁶ E yekwaruphu ẹ̀phe ike l'ẹ̀ka; t'ẹ̀phe guchia akpamigwe; k'òphu bú lẹ̀ mini ta achìdu l'alì teke ono, ẹ̀phe ekfuchikwaduru Nchileke ono. E yekwaruphu umadzu labù ono ike; t'ẹ̀phe dúje ike mee mini; t'ò buru mee; mẹ̀ t'ẹ̀phe gudejekwaphu iphe-ememe, dú ẹ̀phe mma gbuje ndíphe mgbonwu ẹ̀ge dú ẹ̀phe mma.

⁷ Ẹ̀phe -ziebelephu ozi ono, Nchileke ziru ẹ̀phe t'ẹ̀phe bya ezia ono bẹ̀ ẹ̀jo anụ-ẹ̀gu-ẹ̀gbudu ọ̀bu e-shi l'ime Iduma Maa ono lufuta bya etso umadzu ẹ̀bo ono ọ̀gu. Oo-mekputa ẹ̀phe; woru ẹ̀phe gbushia. ⁸ Odzu ẹ̀phe awushiru lẹ̀ mbaduzo eze obodo ono, bú ẹ̀ke a kpoypyaberu Nnajiufu ẹ̀phe l'oshi-osweru. Ẹ̀pha mkpukpu, e gude anma ẹ̀tu ẹ̀hu obodo ono bú Sódому m'ò bú Íjiputu. ⁹ Odzu umadzu labù ono b'ẹ̀ te ekwekwa t'e lia. Ndu shi l'iphe bú mba; mẹ̀ l'ikfu, dú iche iche; mẹ̀ ndu ekfu okfu-alì, dú iche iche; mẹ̀ iphe bú mbakeshi a-wùkotaru bya aphù odzu ono. Yò buru ẹ̀ge aa-phù odzu ono ndono abalì ẹ̀to lẹ̀ mkpirikpi iya. ¹⁰ Iphe bú ndu bú lẹ̀ mgboko-a bẹ̀ ẹ̀hu a-nòdu atso ẹ̀na l'e gburu umadzu labù ono. Ẹ̀phe abya agbaa aji iya; gwoo iphe jeeru ibe ẹ̀phe l'aji; okfu l'e gburu umadzu labù ono, ekfuchiru Nchileke ono; mbù ndu ono, shi akpa ndu mgboko ẹ̀hu nshinu ono. ¹¹ Ya ndono; lẹ̀ mu aphù àphù ono bẹ̀ mu phùru l'a nòtsuleruphu abalì ẹ̀to lẹ̀ mkpirikpi iya ono; Nchileke aturu ume-ndzù yẹ̀ umadzu labù ono l'ẹ̀hu; ẹ̀phe eteta; gbeshi nòdu ndzù ọ̀do. Iphe bú ndu phùru ẹ̀phe atsulahaa egvu atsushi iya ike. ¹² Tò dú iya bú; umadzu labù ono anụa olu-oku, e shi l'imigwe kua kushia ya ike; sù: "Unu bata l'ẹ̀ka-a!" Ndu ọ̀hogu ẹ̀phe ono ele ẹ̀phe ẹ̀nya; ẹ̀phe anòdu l'urukpu; bahu l'imigwe. ¹³ Teke onophu; alì awata ọ̀nma jijiji. Obodo ono ẹ̀kèè ụ̀zo iri; ụ̀zo lanù eyifukota. Ndu alì-ónma-jijiji ono gburu dú unu madzù iri ẹ̀saa l'ukporo madzù iri.† Meji agbabuhu ndu ọ̀phu phòduru nù; ẹ̀phe awata oja Nchileke kẹ̀ imigwe ajaja.

¹⁴ Ẹ̀jo iphe-ẹ̀huka k'ẹ̀bo ono agaa. Ọ̀lobu; unu lekwa; l'ọ̀phu kwe iya ẹ̀to habekwaa; yò phùshihu.

Upyoku kẹ̀ ẹ̀saa

¹⁵ Ya ndono; ojozi-imigwe k'ẹ̀saa abya egbua upyoku nk'iya. Olu, dú l'igwe awata ekfushi l'imigwe l'asuje: "L'ọ̀o nta-a bẹ̀ ike kẹ̀ ọ̀bu eze lẹ̀ mgboko bú kẹ̀ Nchileke ayi; mẹ̀ kẹ̀ Kuráiyisutu iya ono. Ọ̀o-buru eze; chĩa gburruru jeye lẹ̀ tutu yoyo!" ¹⁶ Ụ̀kporo ndu bú ọ̀gurennya lẹ̀ ndu bú ọ̀gurennya ẹ̀no ono, nọgbaa l'aba-eze ẹ̀phe l'ifu Nchileke ono adagbaa kfube ifu; baaru Nchileke ẹ̀ja. ¹⁷ Ẹ̀phe agulahaa egvu; asuje: "Ẹ̀phe ekele ngu ekele

Nnajiufu, bú Nchileke,
bú Ọ̀karibe-Kakota-Ike.
Nggube Nchileke, nọ ndzù nta-a;
shihawa nòduta tẹ̀manu;
bẹ̀ mgboko dúbederu.
Ẹ̀phe ekele ngu; kẹ̀ l'ì
gudewa ike ngu ono,
paru ẹ̀ka ono l'achì.

¹⁸ Iphe bú mbakeshi
kwefuwaru ngu ikẹ̀;
Yo ruwaru mbù teke
ii-gude oke ẹ̀hu-eghughu ngu;
kpee ndu nwùhuru anwùhu ikpe;

† 11:13 11:13 Iphe ọ̀ bú bú 7,000.

mẹ teke ii-bu ndu ozi ngu
 l'ẹphe ha nggo ozi, ẹphe jeru ngu;
 Mbụ ndu ekfuchiru ngu nụ;
 ndu nke ngu l'ẹphe ha;
 mẹ iphe bụ ndu ị duru lẹ nsọ l'ẹphe ha:
 onye ukfu l'onye nta.
 Teke ii-mebyishi ndu ono,
 emebyishi mgboko ono ruakwaru!"

¹⁹ Ya ndono; a bya aguhaa eze-ulo Nchileke ono, nọ l'imigwe ono. A phua Okpoko Ogba-ndzụ ono, shi Nchileke l'eka ono l'ime eze-ulo ono. Igwe l'eku ebemu oswi kẹ mọremu mọremu; l'agba agbagba; ede edede; atụ egbe-igwe. Alị awata ọnma jijiji. Oke aka-mini adashi.

12

Nwanyi ono yẹ ẹjo agiyi ono

¹ Tọ dọ iya bụ; a nọnyaa; eze iphe-ọhubama awata ome l'imigwe. Yo nweru nwanyi ọbu, yeru ọnyanwu ẹge eeyeje uwe. Yo vudo l'eli ọnwa; kpuru mkpọ-kpodo iri l'ẹbo l'ishi l'ọ bụ onye kpu okpu-eze. ² Nwanyi ono bẹ abyawā ezeda. Ime l'emeshi iya ike; k'ọphu bụ l'ọora ẹkwa.

³ Iphe-ọhubama ọdo awata ome l'imigwe. Yọ bụru ẹjo agiyi bẹ lufutaru nụ. Eze ẹjo agiyi ono l'eke uswuswe. O nweru ishi ẹsaa; fua mpo iri; kputsuaru okpu-eze l'ishi iya ono ẹphe ẹsaa l'ẹhu l'ẹhu. ⁴ Yo gude ọdzu iya kèè mkpọ-kpodo, nọ l'igwe ọzo ẹto; chikoshia ọzo lanụ; yọ kuru l'alị. Yọ bya evudo nwanyi ono, abya ezeda ono l'ifu; k'ọphu bụ: o bebe ezedakwadua; tẹ ya pata nwata iya lee. ⁵ Nwanyi ono abya ezeda; mụa nwata-nwoke, bụ iya e-mekochaa buru eze; gude mgboro-igwè chĩa iphe bụ mbakeshi ẹge eze achije mkpukpu iya. Tọ dọ iya bụ; a bya adzuchata nwata ono; gude iya wokfube Nchileke l'aba-eze iya. ⁶ Nwanyi ono agbalaa; gbaba l'echi-ẹgu. L'echi-ẹgu ono bẹ Nchileke memahawaru iya ẹke oo-buru t'e leta iya ẹnya; l'anụ iya nri jeye teke unu abalị ẹto l'ukporo abalị ẹto e-swe.

⁷ Iphe ono emeebelephu; ọgu adaa l'imigwe l'ẹke ono. Màyikelu; mẹ ndu ojozi iya etso ẹjo agiyi ono ọgu. Eze ẹjo agiyi ono yẹle ndu ojozi nk'iya awọta ẹphe ọgu. ⁸ Màyikelu phẹ emekputa ẹjo agiyi ono yẹle ndu ojozi iya. To nwehe ẹke e kweru t'ẹphe nọdu l'imigwe. ⁹ A chifu ẹjo agiyi ono l'imigwe. Ọ kwa ẹjo agiyi ono bẹ bụ agwọ ndiche phụ. Ọ bụ iya bụ Obutuswe m'ọ bụ Sétanu, bụ iya anọduje eduphushi ndiphe kparamkparamu. A chifu iya l'imigwe l'ẹke ono; chidata iya lẹ mgboko yẹle ndu ojozi iya l'ẹphe ha.

¹⁰ Mu anua mkpu, eechi l'imigwe echishi iya ike; asuje: "Ọ muakwaru: Nchileke dzọokwaru ayi ọbu-o! Nchileke koshiakwaru nta-a l'ọo ya l'achi iphemiphe ọbule. Lẹ Eze ono, Nchileke ziru; yọ bya ono, bụ iya bụ Kuráyisutu bẹ koshiakwaru ike iya nta-a. A chifuwaru onye mgbamu ono, shi anọduje edophe edo unwunna ayi l'ifu Nchileke: eswe l'enyashi; l'ekfuru iya l'onye ọphu meswekwaru; onye ọphu emeswee ono. ¹¹ Iphe unwunna ayi phẹ gude mekputa Sétanu bụ mee Nwaturu ono; mẹ arara ono, ẹphe evudoje l'edzudzu ọha ara ọkpobe ofku kẹ Nchileke ono. Ishi iya aburu l'ẹphe sweru ẹnya lẹ ndzụ; sụ l'ọ -buru anwụhu; ẹphe anwụhu iya. ¹² Ọo ya bụ; t'imigwe tee ẹswa! Tẹ ndu bu iya nụ tekwaaphu ẹswa! Ọlobu; nshọbukwanua nggube eliphe l'ọ ha; nshọ nggube eze ẹnymu;

okfu lẹ Obutuswe gudewa ẹhu-eghughu byakfuta unu; keshinu ọ mawaru l'oge iya nk'ia dūwa tsọ-kengu."

¹³ Eze ẹjo agiyi ono aphulephu l'e shiwa l'imigwe chidata iya l'eliphe; yọ chilaha nta nwanyi ono, muru nwata nwoke ono. ¹⁴ A bya achẹe nwanyi ono ẹba eze ugo: ẹka labu t'o gude phehu; nahu ẹjo agiyi ono; lashia l'echi-egu ẹke o bu; je ebua l'ẹke ono; t'a zua ya afa ẹto lẹ mkpirikpi iya. To nwehe iphe agwo ono jekwaduru iya ememe. ¹⁵ To du iya bu; agwo ono awata ogbo mini l'onu; mini ono atso l'ọ bu eze nggele. Iphe oome aburu tẹ mini ono buru utso; kpota nwanyi ono. ¹⁶ Ali eyeru nwanyi ono ẹka; ghechaa onu; tuko mini ono, ẹjo agiyi ono gboru ono ngukota. ¹⁷ Ehu eghulaha ẹjo agiyi ono eghughu; l'okfu ẹhu nwanyi ono. Yọ tugbua jekfushia unwu nwanyi ono ndu ophu wuduru nu ogu. Ndu obu, o je etso ogu obu bukwanu ndu doberu obu; l'eme iphe Nchileke suru t'ephe meje; me ndu vudoshi ike l'okpuberu okfu ono, Jisosu meru; a maru ono. ¹⁸ Ya ndono; ẹjo agiyi ono atugbua je evudo lẹ mgbogidi eze ẹnyimu.

13

Ẹjo anu-egu-egbudu labu

¹ Ya ndono; mu abya aphua ẹjo anu-egu-egbudu, shi l'eze ẹnyimu ono lufuta. Ejo anu-egu-egbudu ono furu mpo iri; nweru ishi esaa. Yo kpuru okpu-eze lẹ mpo iya ono l'ehu l'ehu; ephe iri. L'ishi iya ono l'ọ ha b'e dekotaru epha, ekfubyishi Nchileke ekfubyishi. ² Ejo anu-egu-egbudu ono, mu phuru ono dulephu l'ọ bu oduma. Okpa iya du l'ọ bu okpa biye. Onu iya adu l'ọ bu k'agu. Eze ẹjo agiyi phu abya eworu ike ke yebedua ye ẹjo anu-egu-egbudu ono, shi lẹ mini ono l'eka; bya anukwa iya phu aba-eze iya; su iya t'o mejelephu iphe du iya mma. ³ Ishi ẹjo anu-egu-egbudu ono nanu be ichii onya, e gburu iya be teke e gburu iya eya b'ọ ga anwuhukwa. Obenu l'onya ono kpohuwaru iya. Ejo anu-egu-egbudu ono adu ndiphe mgburumgburu biribiri; ephe etsolaha ya. ⁴ Ndiphe abalahaaru ẹjo agiyi ono eja; okfu l'ọ wowaru ike iya ye ẹjo anu-egu-egbudu ono l'eka. Ephe abakwaruphu ẹjo anu-egu-egbudu ono eja asuje: "Nanu onye odo, du l'ọ bu ẹjo anu-egu-egbudu-a. ?Nanu onye a-du ike kpofu iya l'ifu k'otso iya ogu."

⁵ A haa ẹjo anu-egu-egbudu ono t'o kfufe ẹge onu ha iya. Yọ jakposhi onwiya; gude ẹge ono ekfubyishi Nchileke ekfubyishi. A hakwaaru iya phu ẹhu t'o meje iphe du iya k'ememe l'ime ukporo onwa labu l'onwa ẹbo. ⁶ Yọ wata ophu Nchileke iphu; l'ekfubyishi epha Nchileke ekfubyishi; ekfubyishikwaphu ẹke Nchileke bu ebubu; mawaru ndu bu l'imigwe. ⁷ Nchileke ahaa ya; t'o tso ndu ke yebe Nchileke ogu; mekputa ephe. A nu iya ike t'iphe bu ikfu l'ikfu ha; iphe bu mbakeshi; iphe bu ndu okfu-ali, du l'iche iche; me ndiphe l'ephe ha; yoo meje ephe; t'ephe meje iphe ọ suru t'ephe mee. ⁸ Iphe bu ndu, bu l'eliphe mgburumgburu a-nodu abaru ẹjo anu-egu-egbudu ono eja; mbu ndu ẹ te dedu epha ephe l'ekwo Nwaturu ono, e gburu l'okfu ẹka oha ono; bu iya bu ekwo ono, e deshuru epha ndu a-nodu ndzu gbururu jeye ono be a-nodu abaru iya eja ono.

⁹ T'onye nweru enu-nchi nua ya. ¹⁰ Iphe bu onye Nchileke tuwaru ẹka l'aa-tu mkporo b'a tufu-taje mkporo. Iphe bu onye ọ tuwaru ẹka l'ee-gbu lẹ mma; b'e gbufutaje lẹ mma. O kwa iya bu l'unwu Nchileke koshifutaje l'ephe bu ndu ata nshi; nodu Nchileke l'eka ẹge ephe no iya eya noshia ya ike.

11 Tò dù iya bù; mu abya aphua ejo anụ-egu-egbudu odo, shi l'ime ali mifuta. Yēbedua furu mpo labù l'ò bù kẹ nwaturu; olu iya adù l'ò bù kẹ ejo agiyi. 12 Yò bya egude ike ejo anụ-egu-egbudu phụ; melahaa iphe bù ege dù iya mma l'ihu ejo anụ-egu-egbudu kẹ odungu phụ. Yò bya emee; ndiphe abalahaaru ejo anụ-egu-egbudu k'odungu phụ eja; mbụ anụ onanu, onya, e shi gbua ya l'ishi gage gbu iya; obu l'ò kpohuhawaru iya. 13 Ejo anụ-egu-egbudu k'ẹbo ono emeshilephu eze iphe-ophulenyā. Mbụ yoo meebeje oku; yo shi l'igwe bya adaa l'ali l'ifu ndiphe. 14 Yo gude eze iphe-ophulenyā ono, a haru iya t'ò meje l'ifu ejo anụ-egu-egbudu k'odungu phụ duphushia iphe bù madzù kpamukpamu lẹ mgboko. Yò sù ndiphe t'ephe kpua ntẹkpe, dulephu l'ò bù ejo anụ-egu-egbudu k'odungu phụ; bajeru iya eja; mbụ ntẹkpe, dù l'ò bù ejo anụ-egu-egbudu phụ, e gburu ejo onya l'ishi; yò nyaa ya phụ. 15 A bya ekwe t'ejo anụ-egu-egbudu k'ẹbo ono turu ume-ndzụ ye ntẹkpe ono, a kpuru, dulephu l'ò bù ejo anụ-egu-egbudu k'odungu phụ l'ehu; t'ò nòdu ndzụ; dù ike l'ekfu okfu. Yo mee; e gbushikota ndu e-te kwedu baaru yebe ntẹkpe ono, a kpuru; yò dù l'ò bù ejo anụ-egu-egbudu ono eja. 16 Ejo anụ-egu-egbudu k'ẹbo ono eyebuta iphe bù madzù kpamukpamu: onye ha nshinu mē onye ha nwanshi; onye nweru iphe mē onye e-te nwedu iphe; ohu mē amadụ; e mekota ephe iphe-ohubama l'eka-utara; m'ò bù l'atatifu; 17 k'ophu e to nwedu onye a-zụ aswa; to nwe onye e-re aswa erere; gbahaa l'onye obu b'e meru iphe-ohubama k'ejo anụ-egu-egbudu ono. Iphe-ohubama ono bẹ bù epha ejo anụ-egu-egbudu ono; m'ò bukwanu ógù, nò onodu epha iya obu. 18 O bù eke-a bẹ gbaru tẹ madzù koshi lẹ ya nweru mmamiphe. T'onye nweru egomunggo bẹ ariā ógu epha ejo anụ-egu-egbudu ono jeye teke oomaru iphe ógù ono bù; okfu l'ógù ono bukwapu epha madzù. Ógu obu bù "666", bù iya bù unu l'ukporo ugbo iri l'eto l'ishingu.

14

Egvu, ndu a gbataru ázù

1 Ya ndono; mu abya elee enya; phua Nwaturu ono l'ẹke o vudo lẹ Ugvu Záyonu. Ndu vudonyabe iya nù l'ẹke ono dù ukporo unu madzù ugbo iri l'esato;* bù ndu e deru epha Nwaturu ono; mē epha kẹ Nna iya l'atatifu. 2 Mu abya anua okfu, a nò l'imigwe kfua. Olu ono adalephu l'ò bù eke eze mini aphù gbudugbudu; l'adakwapu l'ò bù eke igwe ede edede; l'atu egbe-igwe. Yò dakwapu l'ò bù eke ndu akpoje une chigbaa eze une; l'akpo. 3 Igweligwe ndu ono bẹ vudo l'ifu aba-eze phụ; mē l'ifu iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ephe eno; mē l'ifu ndu bù ogurenya ono; agù egvu ophungu ono. To nwe onye odo, duru ike omuta egvu ono; a gufulephu ukporo unu umadzu iri l'esato ono, bù ndu ono, a gbataru l'eliphe ono. 4 Ndu ono bù ndu e te emerubua onwephe emeru l'ehu nwanyi; ndu doberu onwephe ògà l'ò bù nwamgboko, nwoke ta chikahubua okpa. O bù ephe bù ndu bulephu Nwaturu ono bẹ ephe anoduje awù etso; l'ejé iphe, bù eke oje. Ndu ono bù ndu a gbafutaru l'ẹke ndiphe nọ; mee ephe: ephe adù l'ò bù eja, a chiru nù Nchileke ye lẹ Nwaturu ono. 5 Ephe bù ndu e-te nwedu onye a-sù l'ephe dzujeru ejo-ire; to nwe iphe, a ta ephe uta iya.

Unwu ojozi-imigwe eto

6 Tò dù iya bù; mu abya aphua ojozi-imigwe odo, ephekwanu orekeme. Yo gude ozi-oma ono, a-nọ gbururu jeye lẹ tutu yoyo ono tẹ ya

* 14:1 14:1 Iphe o bù bù 144,000.

je ezia ndiphe mgburumgburu; bu iya bu iphe bu mbakeshi le mgboko; iphe, bu ikfu l'ikfu ha; iphe, bu ndu ekfu iphe bu okfu-ali, du iche iche, no le mgboko-a; me iphe bu ndu, nokota le mgboko. ⁷ Ojozi-imigwe ono ara iya arara arashi iya ike; asuje: "Unu tsujekwa Nchileke egvu! Unu akwabekwa iya ugvu; le teke oo-kpe ikpe ruakwaru! Unu bajekwaru Nchileke aja; okfu l'ò bu iya meru igweli; mee ali; mee eze enyimu; mekwaaphu iphe bu ogba-mini!"

⁸ Ojozi-imigwe odo, kwe iya ebo ephetsoru k'odungu phu; l'asuje: "Obodo ono, a maru epha iya ono; mbu Babilonu be ike gvakwaru. Ike gvakwaru Babilonu ono, bu iya cheru iphe bu mbakeshi mee k'omerushi onwonye le nwanji; shi iya kpakota oke ehu-eghughu, Nchileke!"

⁹ Ojozi-imigwe odo, kwe ndu ophunanu eto epheru tsoru ephe; l'arakwa iya phu arashi iya ike; asuje: "Onye abaru ejo anu-egu-egbudu phu aja; me ntekpe ono, a kpu; yo du l'ò bu iya ono; me onye kweru t'e mee ya iphe-ohubama l'atatifu; odudu buru l'eka; ¹⁰ onye obu be Nchileke a-nmakwa ikpe. Iphe-ehuka, onye obu e-je yele ikpe, aa-nma iya e-tsule iya phu pyaapya l'ò bu onye nguru mee, e ta gwadu mini. Onye ono ta byadu bya a-nahu oke ehu-eghughu ke Nchileke! Ee-gude oku, ere raphraphu me nshi-egbe; nua onye obu aphu l'ifu unwu ojozi-imigwe, du nso; me l'ifu Nwaturu ono. ¹¹ Oku ono, ee-gude nua ephe aphu ono be enwuru-oku iya a-nodulephu ekpo tututu; kpuchia nanu; limobe ala l'imeli gbururu jeye le tutu yoyo. Ndu ono b'e ta byakpoda bya aha t'ephe tuta ume m'oo ugbo lanu: eswe l'enyasi; mbu ndu ono, abajeru ejo anu-egu-egbudu ono aja; abakwaru iya phu ntekpe ono, a kpu; yo du l'ò bu iya ono; me iphe bu onye kweru; e mee ya iphe-ohubama ono, ekoshi epha ejo anu-egu-egbudu ono."

¹² O kwa iya bu l'unwu Nchileke koshifutaje l'ephe bu ndu ata nshi; mbu ndu emeje iphe Nchileke kuru; me ndu no Jisusu l'eka.

¹³ Mu abya anu okfu, a no l'imigwe kfu; su: "Te mu dee iphe-a l'ekwo: Onu-oma bu ke ndu a-nwuhu shita nta-a tugburu; mbu ndu a-nwuhu nu; okfu l'ephe woru onwephe ye Nnajiufu l'eka."

Ume Nchileke analita iya; su: "Oo ya-a! O bu ege o du ndono! Ehu anodu atso ephe ena l'oswiya; okfu l'ozu, ephe jeru be ephe jefuwaru l'ishi; l'atutawa ume. Yo buru ege ono be ee-bukwanu ephe nggo ozi ono, ephe jeru ono."

Aakpata ndiphe l'ò bu onye akpata iphe e meberu l'ali

¹⁴ Ya ndono; mu abya elee enya; phu urukpu ocha. Mu aphu onye dugaru anodu l'urukpu ocha ono. Onye ono, dugaru iya nu ono adulephu l'ò bu madu; kpu okpu-eze, e gude mkpola-ododo mee; bya apakwaruphu mma, atsu nkò l'eka. ¹⁵ Ojozi-imigwe odo eshi l'eze-ulo Nchileke lufuta; bya araku onye ono, dugaru l'eli urukpu ocha ono; su iya: "Wota mma ngu ono kpataota iphe e meberu l'ali; l'ò gbaakwaru teke aakpata iya. Ishi iya aburu l'iphe e meberu le mgboko be chashiakwarunu; gbawa teke aa-kpata iya!" ¹⁶ To du iya bu; onye ono, dugaru l'eli urukpu ono abya ewota mma iya ono tuta l'eliphe. Mma ono akpaa ndiphe ege aakpaje iphe e meberu l'ali.

¹⁷ Yo nwekwaruphu ojozi-imigwe odo, shikwaphu l'eze-ulo Nchileke ono, no l'imigwe ono lufuta. Yebedua egudekwaphu mma, atsu nkò.

¹⁸ Ojozi-imigwe odo eshikwaphu l'enya-ngweja Nchileke ono; lufuta. Yebedua aburu ojozi-imigwe ophu e ziru t'o gude oku mebyia mgboko. Yo kua ojozi-imigwe ophunanu, gude mma, atsu nkò phu oku; kushia ya

eya ike; sù iya: “Gude mma ngu ono, atsu nkọ ono byibushikota nebyi vayinu ono, nọ lẹ mgbo vayinu, tuko mgboko dzuru ono; lẹ nebyi iya chashikotaakwaru!”¹⁹ Tọ dọ iya bụ l’ojozi-imigwe ono ewota mma iya ono ta l’eliphe. Mma ono atuko nebyi vayinu ghebushikota; bya achuru iya ye lẹ phorokoto eke aadzoshije mee l’akpuru vayinu. Iphe ono aburu etu, ekoshi oke ehu-eghughu Nchileke.²⁰ A bya adzoshibebe mee l’akpuru vayinu ono l’eke aadzoshije iya l’azu mkpukpu; mee ono aburu mee madzu. Mee ono atsoo l’obu nggele tugburu iphe ruru ukporo manyiru iri. Yọ byakwaaphu utso; hatabe ogvu k’ophu bụ l’o-wo inya l’olu me inya -ruba iya.

15

Unwu ojozi-imigwe; me mgbonwu esaa

¹ Ya ndono; mu abya aphua iphe-ohubama, du biribiri odo, eme l’imigwe. Iphe ono bu le mu phuru ojozi-imigwe esaa, gude uzo mgbonwu esaa. Mgbonwu ono be bu ejo iphe-ehuka ke ikperazu, Nchileke e-wokfuta ndiphe. Teke uzo mgbonwu esaa ono gvuleruphu; oke ehu-eghughu Nchileke agvu.

² Mu aphukwaaphu iphe du l’o bu eze enyimu, egbu ngerengere, e woru onyo ye le oku, enwu enwunwu gwakobe. Mu aphukwaaphu ndu lumaru ogu; mekputawa ejo anu-egu-egbudu ono ye le nteke ono, a kpuru; yo du l’o bu iya ono. Ndu ono abukwaruphu ndu jikaru l’ephe ta akwabedu ogu ono, nochiru enya epha ejo anu-egu-egbudu ono ugvu. Ephe evudonyabe eze enyimu ono, du l’o bu onyo ono; pagbaaru eze une, Nchileke nuru ephe l’eka.³ Ephe ebyi egvu Mosisu, bu nwozi Nchileke; me egvu ke Nwaturu ono; asuje:

“O bu nggu; Nchileke;
bu Okaribe-Kakota-Ike.
Oru ngu du egvu; du biribiri!
O bu nggu bu eze k’iphe bu mbakeshi.
Uzo ngu vudo nhamunha;
buru okpobe uzo;
nggube Eze ojeje.

⁴ Nnajiufu; ?bu onye bu onye
a-su le ya ta atsudu ngu egvu?
?Bu onye ha k’ogheli onu;
su le ya ta akwabedu epha ngu ugvu?
O bu nggubedua nwenkinyi ngu
bu onye du nsọ.
Iphe bu mbakeshi a-bya abaaruru ngu eja.
Ishi iya aburu le madzu kparamu;
be phukotawaru l’iphemiphe obule,
iime be vudo nhamunha.”

⁵ E meebe; mu abya ele enya; phua eze-ulo Nchileke l’imigwe; l’eka a guharu ime iya aguha. Mbụ ime eke ono, ulo ono, e gude ekwa mee, bu Nchileke b’o shi l’eka ono nọ; bu iya bu ulo-ekwa ono, nọ-chiru enya ogbandzu ono, shi Nchileke l’eka ono.⁶ Unwu ojozi-imigwe esaa ono, bu ephe gude mgbonwu esaa ono eshi l’eze-ulo Nchileke ono lufuta; yegbaa uwe ocha, achatsua biribiri. Ephe egude akpo-buleti, e meru le mkpola-ododo kebudotsua uwe ono l’ume.⁷ Ya ndono; onye lanu l’iphe eno ono, nogbaa ndzu ono abya eworu efere esaa, e meru le mkpola-ododo nu ojozi esaa

ono. Iphe jiru efere ono aburu oke ẹhu-eghughu Nchileke; mbu Nchileke ono, no ndzu gbururu jeye ono. ⁸ Ẹnwuru-oku ekposhilephu; ji ulo ono pyimu; okfu l'odu-biribiri Nchileke me ike iya be no l'eke ono. To nwe onye duru ike obahu l'ulo ono jeye teke uzo mgbonwu esaa ono, ojozi-imigwe esaa phu gude phu gv-oduru.

16

Efere esaa, e yejishiru oke ẹhu-eghughu Nchileke

¹ To du iya bu; mu anua olu, e shi l'eze-ulo Nchileke ono chia l'e chiru mkpu; su ojozi-imigwe esaa ono: "Unu je ewota ejo iphe-ehuka ono, shi l'oke ẹhu-eghughu Nchileke ono; mbu ejo iphe-ehuka ono, no l'efere esaa ono; je awushikota le mgboko mgburumburu!"

² Ojozi-imigwe ke odungu abya atugbua; je awushi ejo iphe-ehuka ophu no l'efere nk'iya le mgboko. Ejo onya, eme ejo ehuka abalahaa iphe bu ndu ono, e meru iphe-ohubama k'ejo anu-egu-egbudu ono; me ndu abaru ntekepe ono, a kpuru, dulephu l'o bu ejo anu-egu-egbudu ono eja.

³ Ojozi-imigwe k'ebo abya atugbua; je awushi ejo iphe-ehuka ophu no l'efere nk'iya l'eze enyimu. Mini, no l'eze enyimu aghoo mee; dulephu l'o bu mee onye nwuhuru anwuhu. Iphe bu iphe no ndzu l'ime mini anwushihukota.

⁴ Ojozi-imigwe k'eto atugbua; je awushi ejo iphe-ehuka ophu no l'efere nk'iya le nggele; me iphe bu ogba-mini l'o ha. Mini aghoo; bukotaru mee.

⁵ Mu anua eke ojozi-imigwe, bu iya eche iphe bu mini nche; suru: "Nggube Nchileke, du nsò! Mbu nggube onye ono, nonu; buru onye nohawa nu; be mgboko dubederu. Ikpe-wa, i nmaru ndiphe-a; be koshiru l'i bu onye ekpeje ikpe nhamunha!" ⁶ Le ndu ono, bu ephe gbushiru ndu nke ngu; bya egbushia ndu ekfuchiru ngu l'ifu ephe ono; mbu gbushia ephe; lokaa mee ephe ono b'i nukwaruphu mee t'ephe ngua. Iphe ono, i meru ndiphe ono aburu iphe gbaru ephe ndono!" ⁷ Ya ndono; mu anua olu, shi l'enyanngweja Nchileke; su: "Ono kwa ege o du-o! Nnajiufu, bu Nchileke be bukwa iya bu Okaribe-Kakota-Ike-o! L'ikpe, i kperu ndiphe be bulephu okpobe ikpe; bukwaruphu ikpe, du maa."

⁸ To du iya bu; ojozi-imigwe k'eno abya atugbua; je awushi ejo iphe-ehuka ophu no l'efere nk'iya l'enyanywu. E mee enyanwu; okpomoku iya erebushilaha madzu anu; k'ophu oomeje anu madzu; yo du l'o bu iphe a huberu l'oku. ⁹ Ejo okpomoku ono erebushi ndiphe anu. Ndighe awata oko Nchileke onu; mbu yebedua, kweru t'egbe ejo iphe-ehuka ono byakfuta ephe. Ophu ephe 'atakwanu onwephe uta; k'ophu ephe a-ghaa umere lakfuta Nchileke; bya akwabeje iya ugvu.

¹⁰ Ojozi-imigwe k'ise abya atugbua; je awushi ejo iphe-ehuka ophu no l'efere nk'iya l'aba-eze ejo anu-egu-egbudu ono. Ochi aburu bee; gbachishikota iphe bu ndu kwetaru t'ejo anu-egu-egbudu ono buru eze ephe. Ndighe awata ota kpukpurukpu k'ejo iphe-ehuka ono, ephe eje ono.

¹¹ Ephe awata ophu Nchileke imigwe iphu ke iphe ono, aphugbaa ephe uphu ono; me k'ejo onya ono, aba ephe ono. Obenu l'ephe ta takwanu onwephe uta; paru ejo iphe ephe eme haa; lakfuta Nchileke.

¹² To du iya bu; ojozi-imigwe ke ishingun abya atugbua; je awushi ejo iphe-ehuka ophu no l'efere nk'iya le Eze Enyimu Yufurėtisu. Eze Enyimu ono atashihukota; esu-uzo abya a-nodu iya; k'ophu ndu eze, shi l'uzo enyanwu-ahata e-sweje iya. ¹³ Mu abya aphua ogvu eto, dutsua l'o bu ewo; eke oolufutagbaa. Nanu eshi ejo agiyi ono l'onu lufuta; nanu eshi

ejo anu-egu-egbudu ono l'onu lufuta; nanu eshi onye ono, gude ugho edusweshi ndiphe uzo ono l'onu lufuta; mbu onye ono, adzu ejo-ire; su le ya bu onye nkfuchiru Nchileke ono. Ogvu ono, dutua l'o bu ewo ono eshikota ephe l'onu lufutagbaa. ¹⁴ Ogvu eto ono be shikota l'eka Setanu. O bu ogvu, emegbaa iphe-ophulena. Yo jekfubekota iphe bu ndu eze ndiphe l'ephe ha; je achikobe ephe t'ephe dzukobe l'ekalanu ke ogu; kwaberu mboku ono, Nchileke ono, bu iya bu Okaribe-Kakota-Ike ono a-bya ekoshi ndiphe onye ya bu.

¹⁵ Jisosu sukwaru: "Unu lekwa; l'o kwa ege abyabya onye iphura atuje madzu l'ukfu; bu ege ya a-tu unu l'ukfu! Onu-oma bu k'onye mu enya; kwakobe uwe iya; k'ophu e to gbaduru otu mboku ono; iphere aburu nk'ia!"

¹⁶ Ya ndono; ogvu eto ono, shi l'eka Setanu ono abya emee ndu eze ke mgboko-a l'ephe ha; ephe abya akpakọ l'eke obu, eekuje Amagedonu l'okfu Hiburu.

¹⁷ Ojozi-imigwe k'esaa abya atugba; je awushi ejo iphe-ehuka ophu no l'efere nk'ia le pherephere. Yo nweru olu, shi l'aba-eze ono, no l'ime eze-ulo Nchileke ono chia mkpu; su: "E mewaru iya!" ¹⁸ Ebemu-igwe ekulaha oswi ke meremu meremu! Igwe l'ede edede; l'atu egbe-igwe; l'agbakwaphu agbagba. Ali l'anma jijiji egbe iya ophu ta nmabua keshinu Nchileke keru madzu. ¹⁹ Obodo ono, a maru epha iya ono; mbu Babylonu etsukahu uzo eto. Iphe bu obodo odo, nokota le mgboko adakashihu; yifu. Nchileke anyata obodo ono, a maru epha iya ono; mbu Babylonu; bya agbee ya mee l'okoro, e yejiru oke ehueghughu ke yebe Nchileke eyeji; bu iya bu ikpe, o nmaru iya. ²⁰ Iphe bu ikfuli, nonu emishihukota. Iphe bu ugwu, nonu to nwehe ophu a phukwaduru. ²¹ Eze aka-mini, anyitsua era l'o bu mkpuma, eegwe uswe eshigbaa l'igweli ala berebere l'ali; atugbushi ndiphe. N diphe ebulahaaru Nchileke onu; okfu l'eze aka-mini ono anu ephe aphu. Ishi iya aburu l'iphe-ehuka, aka-mini ono pakfutaru ephe kporu ege aa-nodu atu onu iya.

17

Eze nwanyi okpara ono

¹ To du iya bu; ojozi lanu l'ojozi-imigwe esaa phu, shi gude efere oke ehueghughu esaa phu abyakfuta mu; bya asu mu: "Te mu bya te ya je ekoshi mu ege ee-shi nmaa eze nwanyi okpara ono ikpe, bu iya bu obodo ono, no l'eke ono ngele zaru l'igwe ono. ² Le ndu eze, achi mgboko be ephe l'iya zekotaakwaru. L'iphe bu uru-ali, ndiphe mgburumburu ephe l'obodo ono rukotaruru be atsukwa ephe atsutsu l'o bu mee."

³ Ume Nchileke abyakwa bya eji mu ehueghughu. Ojozi-imigwe ono abya eduta mu jeshia l'echi-egu. Eke ono be mu phuru nwanyi, dugaru l'eli ejo anu-egu-egbudu obu, eke uswuswe. L'ehu ejo anu-egu-egbudu ono l'o ha b'e deshuru epha, ekfubyishi Nchileke ekfubyishi. Ejo anu-egu-egbudu ono be nweru ishi esaa; nweru mpo iri. ⁴ Ngwa, nwanyi ono kwaru aburu kpowula kpowula uwe uswe. Iphe, o gude memaa onwiyi aburu iphe, e meru le mkpola-ododo. Echi-eka iya; me mgbubu-olu iya bu ndu ophu vugbaa oke aswa. Iphe o pa l'eka aburu okoro, e gude mkpola-ododo mee. Iphe jiru okoro ono aburu ejo ahuma; me iphe du ideyideyi, shi l'uru-ali, nwanyi ono arubebe. ⁵ A bya edee ya epha l'atatifu gedegede. Epha ono bu epha, e to nweduru onye mahawaru iya nu. Owaa ege e deru iya: "Babylonu ono, a maru amaru ono; bu iya bu nne iphe bu ndu agba

okpara; mē iphe bụ ndu eme ahụma lē mgboko.”⁶ Mu abya elee ọnya; phụa ẹge nwanyi ono ngukotsuaru mee madzụ; yoo me iya l'ọnya. Ndu ọ nguru mee ẹphe bụ ndu kẹ Nchileke ono, e gburu l'ike; okfu l'ẹphe kweru l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe ono.

Mu apha eze nwanyi okpara ono; yọ dukpoo mu biribiri nshinu.⁷ Ojosi-imigwe ono asụ mu: “?Ngunu meru iphe ọ dū mu biribiri? Wo mu tẹ mu gebe tẹ ya karu mu iphe nọ lẹ nwanyi ono, ẹ-ta bụdu madzụ l'ọ ha maru iya; mēkpo k'ejo anụ-egu-egbudu ono, nweru ishi ọsaa; mē mpo iri ono, bụ iya pa iya ono.”⁸ Ejo anụ-egu-egbudu ono, mu phuru ono bẹ shikwa nọdu ndzụ; obu l'ẹ tọ nọhekwa ndzụ nta-a. O wuduakwaru-a nwanshị nta-a; yo shi lẹ Iduma Maa ono lufuta; bya alaa l'iyi. Ndu ono, bu l'eliphe ono, ẹ te dedu ẹpha ẹphe l'ekwo, e deshiru ẹpha ndu a-nọ ndzụ gbururu jeye keshinu Nchileke meru mgboko ono; bẹ ọo-dukota biribiri teke ẹphe phuleruphu ejo anụ-egu-egbudu ono. Iphe obu aburu l'ọo shi nọdu ndzụ; tọ nọhe iya nta-a. Obenu l'oo-mekochakwaa nọdu ndzụ ọdo.

⁹ “Onanu aburu iphe gbaru tẹ madzụ koshi lẹ ya nweru egomunggo; l'arije iphe ariri t'ọ doo ya ọnya. Ishi ọsaa ono bẹ nọ-chiru ọnya ugvu ọsaa, nwanyi ono dugaru adugaru l'eli iya.”¹⁰ Iphe ọdo, ọ nọ-chifuaru ọnya iya bụ ndu eze ọsaa. Ụmadzụ ise lẹ ndu eze ọsaa ono ta nọhekwa. Onye lanụ l'ime ẹphe bẹ nọkwadua; onye lanụ ta alufutadua. O -lufutalephu bẹ aa-ha iya t'ọ nọdu kpoo ụkfu nwanshị.¹¹ A bya abya l'ejo anụ-egu-egbudu ono, shi nọdu ndzụ; tọ nọhe iya nta-a ono; yebedua bẹ bụ onye eze k'esato. Olee yele ndu eze ọsaa ọphunanu bẹ nọkwaa l'oshi lanụ; mbu l'oo-mekochakwaa laa l'iyi.

¹² “Mpo iri ono, mu phuru ono bẹ nọ-chiru ọnya ndu eze iri, bukwanu ndu eze, ẹ te ezidua t'ẹphe bya achilaha ndiphe. Ee-me ẹphe l'ejo anụ-egu-egbudu ono tẹ ike nọdu ẹphe nshinu; k'ọphu ẹphe l'ejo anụ-egu-egbudu ono a-gbaru mgba; bụru eze; chija ndiphe nwawa lanụ kpoo.”¹³ Ndu eze ono bẹ obu ẹphe a-bukotaje nanu. Ẹphe ewota ike ẹphe; mē abubu ono, ẹphe bụ eze ono ye ejo anụ-egu-egbudu ono l'ẹka.¹⁴ Ẹphe atuko l'ẹphe ha; idzu aburu ẹphe nanu; ẹphe etso Nwaturu Nchileke phụ ọgu. Obenu lẹ Nwaturu ono e-mekputa ẹphe. Ishi iya aburu lẹ Nwaturu Nchileke bẹ bụ iya bụ Nnajiufu, kakota iphe bụ ndu bụ nnajiufu ike; bukwaruphu Eze, kakota iphe bụ ndu bụ ndu eze ike. Iphe bụ ndu ono, Nchileke kuru; fota ono; mbu ndu ono, nopyaberu iya l'ẹka ono e-mekputakwaphu ẹphe.”

¹⁵ Ya ndono; ojosi-imigwe ono asụ mu: “?Mu phuwaru mini ono, nwanyi okpara ono dugaru adugaru ono? Mini ono bẹ nọ-chiru ọnya iphe bu mkpukpu; nọ-chia ọnya igweligwe madzụ; nọ-chia ọnya iphe bu mbakeshi; bya anọ-chia ọnya ndu shi l'iphe bukota okfu-alị ndu, dū iche iche, nọ lẹ mgboko.”¹⁶ Ejo anụ-egu-egbudu ono; mē mpo iri ono, mu phuru ono bẹ bụ ndu nwanyi okpara ono dū ashị. Ẹphe a-natakotakpoo ya iphe o nweru enweru l'ọ ha; yọ gbaru ọtu daburu. Ẹphe eria anụ iya; gude ọku kepyashia ya ekepyashi.¹⁷ Iphe obu aburu l'ọo Nchileke bẹ yeru ẹphe egbe ọriri ono l'okpoma; t'ọ guje ẹphe agugu t'ẹphe medzukota iphe Nchileke tüberu, bụ iya bu tẹ ndu ono gbako ẹka; t'okpoma buri ẹphe nanu. K'ọphu ẹphe e-wota abubu ono, ẹphe bụ eze ono ye ejo anụ-egu-egbudu ono l'ẹka; t'ọ buri eze; gude ẹka ike chije ẹphe jeye teke iphe Nchileke kfuru e-rekota.

¹⁸ “Nwanyi ono, mu phuru ono bẹ bụ iya bụ obodo ono, a maru ẹpha iya ono; mbu obodo ono, bụ iya achikota iphe bụ ndu eze ndiphe mgburumgburu ono.”

18

Ike gvụwaru Bábyilonu

¹ E metsua; mu abya aphua ojozi-imigwe odo, shi l'imigwe phezita. Ojozi-imigwe onanu be Nchileke yeru ike, ha nshinu l'eka. Ojozi-imigwe onanu enwua vaa-a; mee eliphe mgburumburu; yo chi phoo phoo. ² Yo raa ya arara rashia ya ike; su: "Ike gvụakwaru Bábyilonu! Ike gvụakwaru Bábyilonu! Obodo ono, a maru epha iya ono; mbụ Bábyilonu be ike gvụakwaru nta-a. Bábyilonu buakwa eke mkpako iphe bu Obutuswe l'o ha laru je eburu. O buakwa eke unwu-ojozi Sétanu l'ephe ha kpakoru; me eke iphe bu unwenu ejo ora; me unwenu, dukota ndiphe ashi kpakoru l'ephe ha. ³ Ishi iya aburu l'iphe bu mbakeshi le mgboko nguwaru mee ya ono, bu iya bu uru-ali ono, nwanyi ono aru ono. Temanu be yele ndu eze, achi ndiphe zekotawaru. Iphe bu ndu agba ikike ngho le mgboko-a mgburumburu be shiakwa l'eku ono, nwanyi ono nweru, kporu otukota onu iya ono bahu; bugbaaru eze."

⁴ To du iya bu; mu anua olu odo, shi l'imigwe asuje:

"Ndu nke mu; unu lufutakwa
nwanyi ono;
mbu Bábyilonu l'ehu;
t'unu be eje eye eka l'ejo
iphe ono, oome ono;
Odumeka be unu l'iya
a-gbakwaru mgba
le mgbonwu, a-byakfuta iya nu.

⁵ L'ejo iphe o meru kukwaru
l'ikpo; ha l'eli l'o bu ugwu,
je etsu ishi l'igwe.
Nchileke nyatakwaru-a
ejo iphe iya l'o ha.

⁶ T'e mee ya ege o meru ndu odo;
kfu ya ugwo iya nkfulabu.
T'e gude mee, atsu atsutsu
l'o bu nk'iya ugbo labu
gbajiaru iya okoro, o gude
gbee ndu odo mee t'o ngua.

⁷ T'a gwaa ya ochi;
nua ya aphu, ha l'o bu
odu-biribiri, o nuru
onwiya; me k'oburu ova ova.
Onoduje apali onwiya:
L'oo ya bu eze-nwanyi;
le ya ta budu nwanyi,
maa tufuru;
ya ta abya l'ede onu l'aphu!'

⁸ Oo ya meru iphe o bu
ujiku lanu be mgbonwu ono,
tuko nodu ngaberu iya
ono a-byakfuta iya;
bu iya bu: ejo iphe-ememe;
aphu; me ejo-egu.
O bu oku e-kegbu iya;
ke l'o bu Nnajiufu,

bù Nchileke; mbù onye
ike iya paru apaa;
bù iya nmaru iya ikpe.”

⁹ Oo ya bù lẹ ndu eze ndiphe ono, bù ndu ono, ephe l'iya shi azeje ono; me ndu ono, ephe l'iya atũkoje emegbaa ejo iphe agũ ephe ono; ndu ono bẹ a-ra ẹkwa iya. Àphù e-ji ephe ọkpoma; l'okfu ẹka iya teke ephe phuleruphu ẹge ẹnwuru-ọku kpolihuru l'obodo ono; ẹke ọku adzũpyashi iya. ¹⁰ Ephe e-vudoru ote-ẹnya; ele iphe amũru obodo ono; l'ẹke ephe a-nọdukwanu atũ egvu, apũ, aanũ obodo ono. Ephe evudoru ote-ẹnya asuje: “Tẹ njo gbakwa ẹgbudu! Iphe ọwaa ta dũkwa k'ekfukfu. M'ọo nggube Bábyilonu, bù obodo, a maru ẹpha ngu; bya a makotaru l'i bù obodo, shihuru ike bẹ bũwaphu awa lanũ b'e gude nma ngu ikpe; nggu abũru kpurupyata ẹge-a, ì bù iya-a!”

¹¹ Ndu agba ikike ngho l'eliphe a-rakwaphu ejo ẹkwa nk'ephe; gũa apũ obodo ono; okfu l'ẹ to nwehedu onye a-zũkwadu ngwa-aswa ephe. ¹² Ẹ to nwehedu onye a-zũje ephe mkpola-ododo ephe; me mkpola-ọcha ephe; to nwehe onye a-zũje egbu murumuru mkpuma ephe, bù mkpuma, vugbaa oke aswa; mewaru mgbubu-olu ephe. To nwehe onye a-zũje ephe ẹkwa ọcha ephe; me ẹkwa uswe ephe; me ẹbere ẹbere iya ndu ọphu eere oke aswa; me ụvara-nggidi uswe ephe; mewaru ụnwu oshi ephe, eshije mkpo, bù iphe ephe erekota erere; mẹtsua iphe e gude eze-enyi meshia; mẹtsua iphe e gude oshi, vu oke aswa mee; mẹtsua ọphu e meru l'opu; ọphu e meru l'igwẹ; me ọphu e meru lẹ mkpuma mabũlu. ¹³ Me mkpekwo sinamonu; ụnwu iphe ọdo, eshi mkpo; insensu; meeru; furakinsensu; me; me manũ, eeri iphe; ntũ akpe, e tsuru etsutsu; akpe l'onwiya; eswi; aturu; ìnya; mẹ turọku, e gude ìnya akpu; me ohu; mbũ madzũ ẹgedegede. ¹⁴ Ndu ngho ono a-suje obodo ono: “Ha! Nta-a bẹ iphe bù akpuru oshi ono, shi anọduje agũ ngu agũgu ono b'ẹ te nwehekwa ọphu nonu. Ẹku ono, i shi kpaa kũberu onwongu ono bẹ yifuakwaru nta-a. Iphemiphe ọbule, atsoje ngu ẹna; bũru iphe ama ngu mma gvũakwaru; ọphu to bũkwa l'i bya iya apũkwadu iya ọdo!” ¹⁵ Ndu ngho ono, shi agbataje ngho iphemiphe ọbule; je erere l'obodo ono; rita iya uru, ha nshinu ono bẹ e-vudotsua ya ote-ẹnya ote-ẹnya; l'ẹke ephe a-nọdu atũ egvu-apũ ono, aanũ obodo ono. Ephe a-ra ejo ẹkwa; gũa apũ; asuje: ¹⁶ “Tẹ njo gbakwa ẹgbudu! Iphe ọwaa ta dũkwa k'ekfukfu! M'ọo nggube eze obodo ono, a maru ẹpha ngu ono, shi eyeje uwe ọcha; nmaru ẹkwa uswe; me ụvara-nggidi uswe; gude iya kwamaa onwongu akwama; byakwaphu bya egude iphe e meru lẹ mkpola memaa onwongu emema; woru echi, ere ire doo l'ẹka; woru mgbubu doo onwongu l'olu ¹⁷ bẹ bũwaphu awa lanũ kpũu b'e gude mekata ẹku ngu ono l'ọ ha; yọ bũru iphe iyi yitaru ẹge-a, o yitaru iya-a!”

Iphe bù ndu ishi ụgbo-mini l'ephe ha; ndu egudeje ụgbo eje iphe; ndu anga ụgbo; me ndu egudeje ụgbo tsoru eze ẹnyimũ agba ngho l'ephe ha eje evudotsua ote-ẹnya ote-ẹnya; ¹⁸ ele ẹnwuru-ọku obodo ono ẹnya. Ephe echia mkpu; asuje: “L'ẹ to nwebukwaa obodo ọdo, dejeru ude, a maberu ẹpha iya ẹge a maru obodo-a!” ¹⁹ Ephe ekpota eja kpua onwephe l'ishi; l'echi mkpu; ara ẹkwa; agũ apũ; asuje: “Tẹ njo gbakwa ẹgbudu! Iphe ọwaa ta dũkwa k'ekfukfu. ?Ì sũ l'ọo obodo-a, a maru ẹpha iya-a bẹ dũ ẹge-a? Mbũ nggube obodo-a, bù ẹku ono, ì kparu, kpọru otukota onu iya ono bẹ iphe bù ndu nweru ụgbo-mini egudeje agba oke ngho shikota ngu l'ẹka báhũ. ?M'ọ bũwaphu awa lanũ kpũu b'e gude mee ya; yọ bũru kpurupyata ẹge-wa, ọ bù iya-a.”

²⁰ Ndu bu l'imigwe; unu teje ẹswa l'obodo ono, a maru ẹpha iya ono yifuwaru. Unu teje ẹswa unubẹ ndu bu ndu kẹ Nchileke; mẹ ndu ishi-ozì; mẹ ndu ekfuchiru Nchileke. Unu teje ẹswa; lẹ Nchileke bẹ nmawaru iya ikpe ẹjo iphe ono, o meru unu ono!

²¹ Ya ndono; ojozi-imigwe lanu, agburu-ẹhu nọ abya apalia eze mkpuma ọbu, ha nshinu l'ọ bu o-ji-l'ẹka mkpuma; pata iya chee l'eze ẹnìmu; sù: "Ono ẹge ee-gudẹ agburu-ẹhu; pata obodo ono, a maru ẹpha iya ono; mbù Bábyilonu chee l'ẹke, to nwedu onye a-phukwadu iya ọdo. ²² Ẹ to nwekwa onye bya anukwadu ọda nkwa; m'ọ bu nukwadu ẹke aagụ egvu; m'ọ bu ẹke aaphu opu-inya; m'ọ bu upyoku lẹ nggube obodo ono ọdo lẹ phuruphurukpo. Ẹ to nwehekwa onye eme nka, nweru ophu, a bya aphukwadu l'ime ngu ọdo. Tọ buhe l'aa-nukwadu ọda ikwe-nri l'ime ngu ọdo. ²³ Ẹ to nwehekwa l'iphoro ọku urọku enwukwadu jaa l'ime ngu ọdo. Uzere kẹ l'eeke nwanyi nji; ọdudu buru l'a lutaru nwanyi b'ẹ ta byahekwa bya eme l'ime ngu ọdo. Ishi iya aburu l'ọ bu ndu ono, shi buru l'ime ngu agba ngho ono bẹ bu ẹphe shi buru ndu nweru ẹnya l'eliphe-a. Nggụ egudewa ogwu; dumphushikota iphe bu madzù l'iphe bu mbakeshi mgburumburu!"

²⁴ Yọ buru lẹ Bábyilonu b'a phuru mee ndu nkfuchiru Nchileke; mẹ mee ndu ọdo, bu ndu kẹ Nchileke; mękpo mee iphe bu ndu ono, e gburu egbugbu l'eliphe l'ẹphe ha ono.

19

¹ Onanu emetsulephu; mu anu iphe ọdo, ada l'imigwe. Yoo dalephu l'ọ bu olu-egvu, a du igwe agụ. Egvu, ẹphe agụ aburu: "T'ajaja buru kẹ Nchileke. L'adzozo, a dzoru ayi; bukwa iya b'ọ shi l'ẹka. Ọo ya b'ọ gbaru kẹ t'ayi kwabẹ ugvu, kakota ugvu. Ọ bu yẹbe Nchileke ono bẹ kakota iphemiphe ọbule ike. ² L'ikpe, ọ nmaru ndiphe b'ọ nmakwaru l'o-ruberu-iya; buru ikpe, du maa. Ọ nmaru eze nwanyi ọkpara phụ ikpe; mbù nwanyi ono, gude ọkpara, ọogba; mee unwu eliphe l'ẹphe ha; ẹphe aburu kpurupyata phụ. Nchileke bẹ gwataakwaru iya ugwo mee ndu kẹ Nchileke ono, o gbushiru ono, bu iya bu ndu ono, ọchi ẹphe tukoru iya l'ishi ono." ³ Ẹphe abyakwa bya azua egvu ọdo; sù: "T'ajaja buru kẹ Nchileke-o! Ẹnwuru-ọku obodo ono, ọku adzù ono bẹ ekpo tuu; ala l'imeli. Yọ buru ẹge ono b'oo-kpo jeye lẹ tutu yoyo." ⁴ Ụkporo ndu bu ọgurenya lẹ ndu bu ọgurenya ẹno phụ; mẹ iphe ono, nọgbaa ndzù ono ẹphe ẹno adatsua kfupyabe ifu; baaru Nchileke ẹja; mbù Nchileke ono, nọ l'aba-eze ono. Ẹphe asù: "Ono kwa ẹge ọ du! T'ajaja buru kẹ Nchileke-o!"

Ome ẹswa-nwanyi ọphungu

⁵ Ya ndono; yo nweru olu, shi l'aba-eze ono chia mkpu; sù: "Unubẹ ndu ejeru Nchileke ozi l'unu ha; unu jaa Nchileke ajaja! Unu kele iya ekele; unubẹ ndu atsu iya egvu: onye ukfu l'onye nta!" ⁶ Tọ du iya bu; mu abya anu olu-egvu, a du l'igwe agụ. Olu-egvu ẹphe ono adalephu l'ọ bu ẹphuphu eze mini, aphu wówowo. Yoo dakwaphu l'ọ bu ẹphuphu igweli, agba agbagba. Iphe ẹphe agụ aburu: "T'ajaja buru kẹ Nchileke! Nnajiufu ayi, bu Nchileke ono, bu Ọkaribe-Kakota-Ike ono bẹ koshiakwaru l'ọo ya bu eze, achikota iphemiphe ọbule nta-a! ⁷ T'ẹhu tsoo ayi ẹna; t'ayi tee ẹswa teshia ya ike; t'ayi jaa ya ajaja kẹ ọdu-biribiri iya! Lẹ nta-a bẹ onye ono, bu Nwaturu Nchileke ono b'ọ ruakwaru l'ọlu nwanyi. Nwanyi ọbu, ọo bya alulu ọbu bẹ kwaakwaru onwiya ngwa ngaberu iya. ⁸ Nchileke kwewaru tẹ nwanyi ono yee uwe ọcha, acha pemu-pemu, ẹ-te nwedu ẹke

e meruru iya emeru.” Uwe ọcha ono bụ umere, vudo nhamunha, unwu Nchileke eme.

⁹ Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe ono asụ mu: “Tẹ mu dee iphe-a l'ekwo: Onu-oma bụ kẹ ndu e kuru t'ephe tsoru lẹ nri eswa-nwanyi ono, Nwaturu Nchileke eje alulu ono.” Yo kfuebe ege ono; bya asukwaphu: “Okfu ono kwa Nchileke gude onu iya kfu ya; Nchileke ta bukwa onye adzufe ejoire.”

¹⁰ Tọ dụ iya bụ; mu abya aburu pee l'ifu ojozi-imigwe ono; gashia tẹ mu baaru iya eja. Yo sụ mu: “Wawakwa! Tẹ mu be ejekwa ememe! L'ọ kwa ege mbedua; mu l'unwunna mu phe bụ ndu ejeru Nchileke ozi bụ ege yebedua bukwapu onye ejeru Nchileke ozi; mbụ unwunna mu ono, bụ ephe; bẹ Jisosu koshiru okpobe okfu nk'ia ono. Bachiaru Nchileke eja!”

L'okpuberu okfu ono, Jisosu koshiru ayi ono bẹ bukwa l'eka Ume Nchileke b'o shi; mbụ Ume Nchileke ono, bụ iya emeje tẹ madzụ kfuchijeru Nchileke ono.

Onye dugaru l'eli inya ọcha

¹¹ Mu abya aphua eke imigwe kpuharu; gheru onu; bya aphua inya ọcha, nọ iya nụ. Yo nweru onye dugaru l'eli inya ono. Epha onye ono, dugaru l'eli inya ọcha ono aburu: “O-me-g'o-kfuru”; bya abukwaruphu “Okpobe Okfu”. Yoo kpeje ikpe lẹ nhamunha iya; l'alukwaphu ọgu l'uzo, dụ nhamunha. ¹² Iphoro enya iya dulephu l'ọ bụ iphoro oku, enwu enwunwu. Yo kpuru okpu-eze, ha igwe l'ishi iya. O nwekwaruphu epha, e deshuru iya l'ehu. Epha ono te nwedu onye ọdo, maru iya nụ; gbahalephu yebedua nwenkinyi iya. ¹³ Uwe nlokpuru, o yeru b'a tseru lẹ mee. Epha onye ono aburu “Okfu Nchileke ono”. ¹⁴ Iphe bụ ndu soja imigwe abya egude uwe ọcha, acha pemu-pemu; to nwe eke e meruru iya emeru; kwaa onwephe ngwa. Ephe atuko l'ephe ha nodu l'eli inya ọcha; l'awu etso onye ono, dugaru l'eli inya ọcha ono. ¹⁵ Iphe eshije onye ono l'onu lufuta bụ ogu-mbeke, atsu nkọ, bụ iphe oo-gude lya iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko. Yo bya aburu eze ephe; gude mgboro-igwe achi ephe ege eze achije mkpukpu iya-a. Oo ya a-dzoshi mee vayinu l'eka ono, aadzoshije mee l'akpuru vayinu ono. Iphe ono aburu etu, ekoshi eze oke ehueghughu ke Nchileke, bụ Okaribe-Kakota-Ike. ¹⁶ E dee epha l'uwe, o yeru; dekwa ya eya phụ l'utakfu. Epha iya ono bụ: “Eze, kakota ndu eze; me Nnajiufu, kakota ndu bụ nnajiufu.”

¹⁷ Ya ndono; mu abya aphua ojozi-imigwe, vudo l'enyanwu. Yo chia mkpu chishia ya ike; gude kukoo iphe bụ unwenu, ephe l'akpamigwe; sụ ephe: “Unu phee ya edzokota; t'unu ria orimori, daru unu; orimori, bụ l'eka Nchileke b'o shi. ¹⁸ Unu bya avukaa anụ ndu eze; anụ ndu ishi soja; anụ ndu soja; anụ inya; anụ ndu agba iya nụ; me anụ ndiphe mgburumgburu: ohu me amadu; onye ukfu l'onye nta.”

¹⁹ Mu abya aphua ejo anu-egu-egbudu ono; me ndu eze ndiphe mgburumgburu ege ephe chitawaru ndu soja ephe chikobe l'ekalanu; ke t'ephe bya etso onye ono, dugaru l'eli inya ọcha ono ọgu yele ndu soja iya. ²⁰ A kpua ejo anu-egu-egbudu ono lẹ ndzụ; kpukwaaphu onye ono, egudeje ughu edusweshi ndiphe; l'adzụ ejo-ire lẹ ya bụ onye nkfuchiru Nchileke; l'ẹ b'ọ bụ iya ono. Ọ bụ iya bụ onye ono, shi anoduje ejo anu-egu-egbudu ono l'ifu; emeshi iphe-ophulenyia, bụ iya bụ iphe ono, o gude ghota ndu ono, kweru t'e mee ephe iphe-ghubama l'ejo anu-egu-egbudu ono; me ndu ono, shi abaru ntekepe ono, a kpuru; yo dụ l'ọ bụ anụ ono eja. A kpukwaruphu; kpua onye ughu ono, adzufe ejo-ire; sụ lẹ ya ekfuchiru

Nchileke ono ẖe ejo anụ-egu-egbudu ono lẹ ndzụ je achịru ye l'eze-iduma, bụ oku nshị-egbe l'enwu iya taphutaphu. ²¹ Onye ono, dugaru l'eli inya ocha ono abya egude ogu-mbeke ono, shi iya l'onu alufuta ono; gude tuko ndu ophu phoduru nụ gbushikota. Iphe bụ unwenu, nọ lẹ mgboko-a edzukoo; bya avụa anụ ephe avụvu; rijishia ephe.

20

Unu afa labụ; l'ukporo afa iri

¹ Tọ dụ iya bụ; mu abya aphua ojosi-imigwe, shi l'imigwe abya. Yo gude ire-igodo, eegudeje atuha onu Iduma Maa ono l'eka; chikwaruphu eze gwogirigwo. ² Yo bya azulephu ejo agiyi ono gbirimu, bụ iya bụ agwo teke ndiche ono, bukwa iya phụ bụ Obutuswe; bya aburu Sétanu ono. Ojosi-imigwe ono abya azude iya; kee ya egbu. Egbu ono, e keru iya ono bẹ bụ ege ono b'oo-nọ iya unu afa labụ l'ukporo afa iri. ³ Ojosi-imigwe ono aparu iya chee l'ime Iduma Maa ono. Yo chetsua ya; bya eworu iya guchia; woru iya tuchia; k'ophu ẹ to nwe du onye ha k'atuhaa iya. Oo ya bụ t'e b'o dumphushihe ndiphe odo jeye teke unu afa labụ l'ukporo afa iri ono e-swe. Teke unu afa labụ l'ukporo afa iri ono swetsuaru; a tuhaa ya t'ọ tusaru ehu nwanshị.

⁴ Ya ndono; mu abya aphutsua aba-eze aba-eze; mę ndu dugagbaaru iya nụ. Ndu ono, dugagbaaru iya nụ ono bẹ bụ ndu, a fotaru t'ephe kpee ikpe. Mu aphua maa ndu e butatsuaru ishi; okfu l'ephe vudo l'edzudu oha; kfu l'ọ Jisosu bụ Nnajiufu; mekwaphu okfu l'ephe shi anoduje ara okfu Nchileke arara. O bụ ephebedua bụ ndu ẹ-te kwetadu baaru ejo anụ-egu-egbudu phụ eja; ephe te kwe baaru nteke iya ono, a kpuru; yọ dụ l'ọ bụ ẖe ejo anụ-egu-egbudu ono eja; ophu ephe 'ekwekwaphu t'e mee ephe iphe-ohubama k'ejo anụ-egu-egbudu ono l'atatifu; m'ọ bukwanu t'e mee ya ephe l'eka. Ephe tetatsuaru nọdu ndzụ odo; ephe lẹ Kuráyisutu atuko buwaru eze; chia unu afa labụ l'ukporo afa iri. ⁵ Eteta onanu, ndu ono, e bufutsuaru ishi tetaru ono aburu eteta k'odungu, Nchileke meru; madzụ eteta nọdu ndzụ. Ndu ophu, phoduru nụ lẹ ndu ono, nwuhuru anwuhu ono te nwekwa onye ophu tetaru nụ jeye unu afa labụ l'ukporo afa iri ono agvụ. ⁶ Onu-oma bụ k'onye ono, e-tso lẹ ndu odungu ono, Nchileke e-me; ephe eshi l'onwu teta nọdu ndzụ ono. Iphe obu aburu lẹ ndu ono b'a fotaru t'ephe lẹ Nchileke buru l'ekalanu. Ndu ono bẹ onwu n-nwulabu te enwehedu iphe oome ephe. O bụ ephe a-buru ndu achijeru Nchileke eja; mę ndu achijeru Kuráyisutu eja. Ephe lẹ Kuráyisutu a-tuko buru eze; gbaru mgba chia mgboko unu afa labụ l'ukporo afa iri.

Eemekputa Sétanu

⁷ Teke unu afa labụ l'ukporo afa iri ono gvuleruphu; a tofu Sétanu l'egbu ono; paru iya haa. Yo lufuta lẹ mkporo ono, a turu iya ono. ⁸ Yo shi eke ono byatashikwaa bya eduphushilaha iphe bụ mbakeshi, nọ lẹ mgboko mgburumgburu, bụ iya bụ Gogu ẖe Megoğu. Yo chikobe ephe l'ekalanu t'ephe kwakobe k'ogu. Ndu bụ: a -gua ephe ogu; ephe ahalephu l'ọ bụ eveve mgbogidi enyimu. ⁹ Ya ndono; mu anodukwaphu l'aphù ono; phua ege ndu ono adzogbaa kporomu; kporomu; kporomu lẹ phorokoto mgboko; je anọ-pee eke ono, ndu ke Nchileke doru ono mgburumgburu; nọ-phokwaphu obodo ono, Nchileke yeru obu ono. Obenu l'oku shilephu l'imigwe nwua ke phoo; bya eworu ephe kegbushia. ¹⁰ A bya ewota Obutuswe ono, bụ iya anoduje eduphushi ephe ono; chee l'eze-iduma

ono, bu òku nshì-egbe enwule iya phù taphutaphu ono, bu iya bu èke ejo anù-ègu-ègbudu phù; mē onye ejo-ire phù, sùru lē ya ekfuchiru Nchileke phù nò. Yò buru èke ono bē ephe a-nòdu; a nua ephe chikikfuu: eswe l'enyashi gbururu jeye lē tutu yoyo.

Ikpe Ikperazu

¹¹ Tò dù iya bu; mu abya aphua eze aba-eze ocha; phukwaaphu onye dugaru iya nù. Alì yele igwe afota oso shi iya l'ifu gbaful; gbalaa; to nwehe èke alì yee igwe ono a-nòdu. ¹² Mu aphukwaaphu iphe bu ndu nwuhuru anwuhu: onye ukfu l'onye nta; èke ephe vudogbaa l'ifu aba-eze ono. Yo nweru ekwo, e kpuhagbaaru ekpuha. Ekwo ono b'e deshuru iphe bu iphe onyemonye obule mejekpooru l'è mgboko-a. A byakwaphu bya ekpuhaa ekwo odo. Onanu; mbu ekwo b'e deshuru epha ndu a-nòdu ndzù gbururu jeye. Yò buru iphe e deru l'ekwo ono b'e gude ekpe ndu nwuhuru anwuhu ikpe l'ège iphe onyemonye obule meru dù. ¹³ Eze Enyimu abya achifuta iphe bu ndu mini rijekpooru. Anwuhu yee alì-maa abya achifuta iphe bu ndu onwu gbujekpooru. A tuko ephe l'ephe ha kpee ikpe: onyemonyonu l'ège gbaru iphe o meru. ¹⁴ A bya ewota anwuhu yee alì-maa chiru ye l'eze-iduma ono, òku enwu taphutaphu ono. Yò buru iduma ono, òku enwu taphutaphu ono bē bu onwu n-nwulabu. ¹⁵ Iphe bu onye e ta phudu epha iya l'ekwo ono, e deshuru epha ndu a-nòdu ndzù gbururu jeye ono b'e cheru l'eze-iduma ono, òku enwu taphutaphu ono.

21

Imigwe ophungu yele mgboko ophungu

¹ Tò dù iya bu; mu abya aphua igwe ophungu yele alì ophungu; ke l'igwe ophu shihawa nòdu ta nòhedu; alì ophu shihawa nòdu ta nòhe. Eze Enyimu ta nòhe. ² Mu abya aphua Obodo ono, dù nsò ono, bu iya bu Jerusalemu ophungu l'èke o shi l'imigwe l'èke Nchileke nò l'alazita. E memakpele iya phù l'ò bu nwanyi, aabya oke nji k'ophungu; mbu nwanyi, a kwawaru ngwa ège o-o-dù tē yele nji iya yiru. ³ Mu anua olu, a nò l'aba-eze ono chia ochi mkpu; sù: "Owaa ufu Nchileke ndo-ò! Nta-a bē Nchileke byaakwaru onodu swiru madzù eswiru. Nta-a buakwa èke madzù bu bu èke Nchileke e-buru; madzù aburu ndibe iya. Nchileke l'onwiya e-swiru ephe eswiru; buru Nchileke ephe. ⁴ Oo-fuchagekpo ephe enya-mini l'enya. Onwu ta anòhedu odo; ophu otso-aphu ta anòhe. E ta arahedu ekwa odo; to nwehe iphe omē madzù ehuka, a-nòkwadu nù; okfu l'iphemiphe obule ono, shi nòdukota nù ono gvwaru."

⁵ Tò dù iya bu; onye ono, dugaru l'aba-eze ono asu: "Lekwa! Lē nta-a bē ya emekwa iphemiphe obule t'ò bukotarù iphe ophungu!" Yò sukwa mu phù: "Tē mu tuko okfu ono dee l'ekwo; kē l'ò bukota okpobe okfu; bukwaruphu okfu, gbaru kē t'e gude iya eka." ⁶ Yò sukwa mu phù: "L'e meekwaru iya. O kwa yebe Nchileke bu Onye Ivuzo; buru iya bu Onye Ikperazu; bu iya bu l'oo ya bu ogbube ishi iphemiphe obule; buru iya bu èke iphemiphe obule jeberu. Iphe bu onye mini agù bē ya e-chebe mini kē mmanu. Èke mini obu, ya e-chebe onye obu shi bukwa l'èke mini, anù ndzù gbururu jeye futaru. ⁷ O kwa onye luru obu ono; mekputa; bē yebe Nchileke e-meru iphe-oma-wa: Iphe-oma obu bu lē Ya a-buru Nchileke onye ono; onye ono aburu nwa kē yebe Nchileke.

⁸ "Obenu l'ophube ndu ono, atsu egvu enya ono; ndu ono, e-te evudoshijedu ike l'iphe ephe kfuru ono; ndu ono, tsonyaaru Nchileke;

tsuphu azu ono; ndu ono, egbu madzu ono; ndu ono, eme ke nwanyi ono; ndu ono, ato nshi ono; ndu ono, agwa nte ono; ndu ono, adzufe ejo-ire ono; ndu ono l'ephe ha be iphe ndu swiru ephe bu eze-iduma ono, oku; me nshi-egbe enwu taphutaphu ono; bu iya bu onwu n-nwulabu."

Jerusalemu ophungu

9 To du iya bu; ojozi-imigwe lanu l'ime ojozi esaa ono, shi gude efere esaa ono, uzo mgbonwu esaa ikperazu phu no phu abyakfuta mu bya asu mu: "Te mu bya te ya koshi mu nwanyi ophungu obu, abya ola nji k'ophungu obu, bu iya bu nyee Nwaturu Nchileke ono." 10 Ume Nchileke abya ejile mu phu ehu. Ojozi-imigwe ono eduta mu; je enyihu ephekerephe eze ugwu obu, ha l'eli l'o bu ngunu; je ekoshi mu obodo ono, du nsu ono, bu iya bu Jerusalemu; l'eke o shi l'imigwe eke Nchileke no alazita l'ali. 11 O-gbu-nwji-nwji ke Nchileke emee ya; yo chakotalephu oswi ke pemu-pemu. Iphoro iya achakotalephu pemu-pemu l'o bu ke mkpuma obu, bu iya be aswa katsua; mbu iphoro iya adulephu l'o bu ke mkpuma obu, eke uswuswe, aza jasupa. Mkpuma ono anoduje aphu onyo; l'ama mma. 12 Obodo ono b'e gude upho-mkpuma kpu-pheta mgburumgburu. Upho-mkpuma ono ahalephu l'eli okpobe ahaha. E bua ya onu-uzo iri l'ebo. E ye unwu ojozi-imigwe iri l'ebo t'ephe cheje onu-uzo ono nche. L'onu-uzo iri l'ebo ono b'e degbaaru epha ikfu iri l'ebo ono, no le Izurelu ono l'ehu l'ehu. 13 Yoo duje onu-uzo eto eto l'uswe iya lanu. Ophu cheru ifu l'ibiyi ya ke enyanwu-ahata b'e buru onu-uzo eto; bua onu-uzo eto l'ophu cheru ifu l'uzo enyanwu-ariba; bua onu-uzo eto l'ophu cheru ifu l'uzo isheli; bua ebua onu-uzo eto l'ophu cheru ifu l'uzo ohuda. 14 Yo buru mkpuma iri l'ebo; b'e gude tua okpa-ali upho-mkpuma ono mgburumgburu. Mkpuma ono ephe iri l'ebo b'e deshuru epha ndu ishi-ozu iri l'ebo; bu iya bu ndu ishi-ozu Nwaturu Nchileke ono.

15 Ojozi-imigwe ono, shi ekfu eyeru mu nu ono be gude iphe e meru le mkpola-ododo, du ogologo. Iphe ono, du ogologo ono be eegudeje ato iphe. Ojozi-imigwe ono emekwanu te ya bya ato obodo ono; maru ege ogologo iya ye usa iya ha. 16 Yo tokwaaphu onu-uzo ono; mewaru upho-mkpuma ono, e gude kpu-pheta iya mgburumgburu ono. Obodo ono be nweru mgberemeku eno, halephu enya-nhamunha. Ojozi-imigwe ono abya egude iphe ono, du ogologo ono; too obodo ono. Ogologo obodo; l'usa iya; me l'eli iya ahalephu enya-nhamunha. Ogologo iya ono du unu manyiru ugbo eto l'ukporo manyiru iri l'ise.* 17 Yo byakwaphu bya ato upho-mkpuma iya; igbi iya adu ukporo ntu-okpa labu le ntu-okpa esato† l'ege madzu atoje iphe. Yo buru ege ono be ojozi-imigwe ono toru iya. 18 Iphe e gude kpu upho-mkpuma ono; bu mkpuma jasupa. Ophube obodo ono l'onwiya b'e gude mkpola-ododo mee; yoo gbu ngerengere l'o bu onyo. 19 Ophube okpa-ali iya b'e gudetsua mkpuma, dutsua iche iche, egbukwaphu ngerengere; l'ereshi ire ike gude memaa; yoo ma ntumatu. Mkpuma ono

ke odungu bu jasupa
 k'ebo bu safaya
 k'eto bu agetu
 k'eno bu emeraludu

20 k'ise aburu onikusu
 k'ishingu bu kaneliyanu

* 21:16 21:16 Iphe, e deru l'eke-a l'okfu Giriku; bu 12,000 stadia. † 21:17 21:17 Iphe, e deru l'eke-a l'okfu Giriku; bu 144 cubit.

k'èsaà abùru kirísòlàyitù
 k'èsaato abùru bérilù
 ké tete abùru tópázù
 k'iri abùru kirísòpùràsù
 k'iri lẹ nanù bụ jásintù
 k'iri l'èbo bụ ámítisùtù.

²¹ Onu-uzo iri l'èbo ono abùru mgbubu iri l'èbo, vu oke aswa b'e gude mee ya. Ogu-nggamgbo, e yeshiru iya ephe iri l'èbo l'ehu l'ehu abukotaru mgbubu lanù b'e gude mee ya. Ogborogbo-uzo uzo, nọ l'ime obodo ono abùru okpobe mkpola b'e gude mee ya. Yoo gbu ngerengere l'ọ bụ onyo.

²² Mu ta phukwa eze-ulo Nchileke l'obodo ono. Iphe kparu iphe ẹ to nwedu eze-ulo Nchileke, nọ iya nù bụ lẹ Nnajiufu, bụ Nchileke, bụ iya bụ Okaribe-Kakota-Ike yele Nwaturu ono bụwa eze-ulo Nchileke k'obodo ono. ²³ Obodo ono bẹ mkpa enyanwu mę onwa ta duhekwa. Ishi iya abùru l'o-gbu-nwiji-nwiji Nchileke bẹ echíwa l'ime iya; Nwaturu Nchileke ono abùru iphoro, e gude aphụ uzo. ²⁴ Ọ bụ iphoro, shi l'obodo ono bẹ iphe bụ mbakeshi e-gude ndu ndzụ. Iphe bụ ndu eze, nọkota lẹ mgboko e-vuko ọdu-biribiri ephe; vubata l'obodo ono. ²⁵ Onu-uzo obodo ono e-ghekotajeru onu tekenteke; ké l'enyashi ta anọdu l'ẹke ono. ²⁶ Iphe bụ mbakeshi a-tuko ọdu-biribiri ephe, nweru enweru vuta bya akube l'obodo ono; ephe akwabẹ obodo ono ugvu. ²⁷ Obenu l'ẹ to nwekwanu ejo iphe, a-du ike bahụ l'obodo ono. Onye eme ahuma; m'ọ bụ onye ejo-ire b'ẹ te ekwekwa t'ọ bahụ iya. Ndu a-bahụ iya nù nwenkinyi bulekwaphu ndu, Nchileke deru epha ephe l'ekwo Nwaturu ono, bukwanu ẹke ono, e deshíru epha ndu a-nọ ndzụ gbúruru jeye ono.

22

¹ Tọ dọ iya bụ; ojozi-imigwe ono abyakwaphu bya ekoshi mu nggele obu, bụ iya bụ mini obu, anuje ndzụ gbúruru jeye obu. Mini ono edoo risanguu; l'aphụ onyo. Yọ buru ẹke mini ono shi atsófuta bụ l'aba-eze Nchileke yele ké Nwaturu ono. ² Mini ono atsokpelephu l'echi esu-uzo obodo ono. Oshi ono, anuje ndzụ gbúruru jeye ono egvugbaaru l'iku nggele ono ẹka labụ. Ugbo iri l'èbo bẹ oshi ono amije nebyi, dọ iche iche afa l'afa. Oomije iya l'onwa l'onwa. Yọ buru mkpekwo oshi ono bẹ aakpatajẹ gude mebe iphe bụ mbakeshi ogvu l'iphe eme ephe; ephe adu mma. ³ Ẹ to nwedu iphe Nchileke buru onu nù, byakwadụ bya anọdu l'obodo ono.

Iphe a-nọdu l'obodo ono bụ aba-eze Nchileke mę ké Nwaturu ono. Ndu ejeru iya ozi a-nọdu abaru iya ẹja. ⁴ Ndu ono, ejeru iya ozi ono a-phuje iya ifu l'ifu. Epha iya bẹ ee-detsua ephe l'atatifu. ⁵ Enyashi ta anohedu. Mkpa iphoro k'urọku; m'ọ bụ k'enyanwu ta aduhekwaru ephe ọdo; okfu lẹ Nnajiufu, bụ Nchileke a-buru ephe iphoro. Ephemedia a-buru eze; chia gbúruru jeye lẹ tutu yoyo.

Abyabya Jisusu

⁶ Ya ndono; ojozi-imigwe ono asụ mu: “Okfu-a l'ọ ha bukotakwa okpobe okfu; buru okfu, gbaru ké t'ẹ gude iya ẹka. Lẹ Nnajiufu, bụ iya bụ Nchileke ono, anuje ndu ono, ekfuchiru iya nù Ume iya ono; bẹ ziakwaru ojozi-imigwe t'ọ bya ekoshi ndu ejeru Nnajiufu ono ozi iphe ẹ ta anohedu ophu baru nwishi nta-a; yo mee.”

7 Jisòsù sùkwàrù: “Lekwa-a. Lẹ̀ ya abyakwa nta-a. Onu-oma bụ́ k’onye emeje iphemiphe ọ̀bule-a, e deru l’ẹ̀kwo-wa, e deshiru iphe, bụ́ iphe-a, e kfuru kfuchiaru yẹ̀be Jisòsù Kuráýisutu-wa.”

8 Ọ́ bụ́ mbèdua, bụ́ Ọ̀nu gèdegede bụ́ onye gude nchị́ mu nukota iphe-a l’ọ́ ha; bya egude ẹ̀nya mu phukota iya. Mu anuèbe l’iya phụ́ lẹ̀ nchị́; phuebe l’iya phụ́ l’ẹ̀nya; bụ́ru ojosi-imigwe ono, koshiru mu iphe ono pẹ̀e l’ifu, tẹ̀ mu baaru iya eja. 9 Yọ́ sù mu: “Wawakwa! Tẹ̀ mu be ejekwa ememe! Sù mu: m’ọ́ kwa ege mbèdua mu l’ụ̀nwunna mu bụ́ ndu ejeru Nchileke ozi bẹ̀ bụ́kwaphu ẹ̀ge yèbedua bụ́ onye ejeru Nchileke ozi; mbụ́ ụ̀nwunna mu bụ́kwa ndu ono, ekfuchiru Nchileke; mę̀ ndu ọ̀do, bụ́ ndu emeje iphe ẹ̀kwo-wa kfuru. Wo mu l’ọ́ bụ́ Nchileke bẹ̀ mu a-bachiaru eja!”

10 Jisòsù asù mu: “T’ẹ̀ b’o nwekwa okfu-a l’ọ́ ha, e deshiru l’ẹ̀kwo-wa m’ọ̀o nanụ́ ọ̀phu mu e-domi edomi. Lẹ̀ teke iphe-a l’ọ́ ha e-mekota bẹ̀ ọ̀wakwa ntse. 11 Sù t’iphe bụ́ onye eme ejo iphe; kwelekwaphu ẹ̀ka l’ejo iphe oome. T’onye umere iya eshi nshi; kwelekwaphu ẹ̀ka l’ejo umere, eshi nshi, oome. Tẹ̀ ndu ọ̀phu doberu ẹ̀ka ndoo l’ifu Nchileke; kwelekwaphu iya phụ́ ẹ̀ka ẹ̀ge ono tũgburu. Onye ọ̀phu doberu onwiya nsọ́; edobelekwaphu onwiya nsọ́ ẹ̀ge o doberu iya tũgburu.”

12 “Unu lekwa! Lẹ̀ yẹ̀be Jisòsù abyaakwa nta-a nta-a! Ya -byadẹ̀ bẹ̀ ya e-gude obunggo, ya e-bu onyenọ̀nu l’ẹ̀ge iphe o meru dũ.” 13 Ọ́ bụ́ yèbedua bụ́ Àlufa; bụ́ru Oméga; mbụ́ l’ọ̀o ya bụ́ Onye Ivuzọ́; bụ́ru Onye Ikperazọ́. Ọ́ bụ́ iya bụ́ ogbube ishi k’iphemiphe ọ̀bule; bụ́ru iya bụ́ ẹ̀ke iphemiphe ọ̀bule jeberu.

14 “Onu-oma bụ́ kẹ̀ ndu asajẹ̀ uwe-nlọkpuru ephe; yọ̀o cha pemu-pemu. L’ọ́ kwa ndu ono bẹ̀ ee-kwe t’ephe ria akpuru, oshi ono, anujẹ̀ ndzụ́ gbururu jeye ono mītaru. Yọ́ bụ́ru ndu ono bẹ̀ ee-kwe t’ephe shi l’ọ̀nu-uzo; bahụ́ l’ime obodo ono, Nchileke nọ́ ono. 15 Obenu lẹ̀ ndu ono, bụ́ nkụta uru-alị́ ono; ndu nshi; ndu ono, afarushi onwephe ephe l’ụ̀nwanyi ono; ndu mgbugbu-madzụ́; ndu agwa nte; ndu ntumatu; ndu ono l’ephe ha ta abyadụ́ bya abahụ́ l’obodo ono. Ọ́ l’azụ́ iya bẹ̀ ephe a-nọdu.

16 “L’ọ̀o yèbedua, bụ́ Jisòsù gèdegede bẹ̀ ziru ojosi-imigwe iya t’ọ́ bya emee t’unubẹ̀ chọchi makotaru iphemiphe ọ̀bule-a. Ya bụ́ o-shi-l’eri Dévidi; bya eshikwaphu l’awa iya. Ya bụ́kwaphu Mkpọ́-kpodo nchi-abọ̀hu ono, anọduje eke papapa ono.”

17 Ume Nchileke yẹ̀le nwanyi ọ̀phungu ono tũkoru l’ekfu; sù: “Bya-o!” T’iphe bụ́ onye nũru iphe-a; sù: “Bya-o!” T’onye ẹ̀gu-mini agụ́ byakwa! T’onye ọ́ dũ t’ọ́ bya byakwa t’e kee ya ẹ̀ya kẹ̀ mmakanụ́ t’ọ́ ngua. Ọ́ bụ́ mini ono anujẹ̀ ndzụ́ gbururu jeye.

Ekele mkpọ́-chi ishi iya

18 Mbèdua, bụ́ Ọ̀nu alọ́ iphe bụ́ onye anụ́ okfu-a, e dekotaru l’ẹ̀kwo-wa ẹ̀ka lẹ̀ nchị́; mbụ́ l’ẹ̀kwo-wa, e deru iphemiphe ọ̀bule, e kfuru kfuchiaru Nchileke-wa. Iphe bụ́ onye yekwaru iphe l’iphe-a, e deru l’ẹ̀kwo-wa bẹ̀ Nchileke e-yekwakwaruphu iphe l’iphe bụ́ ejo iphe-ẹ̀huka, e kfukotaru okfu iya l’ẹ̀kwo-wa; tũko iya byabẹ̀ onye ọ̀bu l’ishi. 19 Teke bụ́ l’o nweru onye wofuru iphe l’ẹ̀kwo-wa, e deru iphemiphe ọ̀bule-a, e kfuchiru Nchileke-wa bẹ̀ Nchileke e-wofukwaphu ọ̀kẹ̀ iphe onye ono l’akpuru, ọ́ mītaru; mbụ́ oshi ono, anujẹ̀ ndzụ́ gbururu jeye ono, bụ́ iya bụ́ oshi ono, e kfuru okfu iya l’ẹ̀kwo-wa ono; bya ewofukwaphu ọ̀kẹ̀ iphe k’onye ọ̀bu l’obodo ono, dũ nsọ́ ono, bụ́kwaphu iphe e kfuru okfu iya l’ẹ̀kwo-wa.

20 Ọ́ bụ́ onye ono, meru t’a maru iphemiphe ọ̀bule-a, bụ́ ọ̀kpobe okfu-a bẹ̀ sũru: “Iyee! Ya abyaa lẹ̀ ntse ntse-e.”

Ono kwa ẹge ọ dọ. “Byiko bya; Nnajiufu, bụ Jisọsu!”

²¹ Tẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu meeru unu eze-iphe-oma l'unu ha. Ono kwa ẹge ọ dọ.